II C 1006

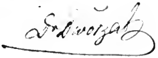
3000

Národní knihovna ČR
Historické fondy
24 A 44/LIB.1
Národní knihovna
1003031122

a/1835
18766

G. M.
V.

K. k. Universitäts-Bibliothek zu Prag.
C. k. knihovna vys. škol Pražských.
24. A. 44.

Digitized by Google

PROSPERI
FAGNANI
COMMENTARIA
In Quinque Libros
DECRETALIUM.

Digitized by Google

Digitized by Google

PROSPERI

FAGNANI

COMMENTARIA

IN PRIMUM LIBRUM

DECRETALIUM,

CUM DISCEPTATIONE DE GRANGIIS, quæ in aliis Editionibus deſiderabatur; ac ipſo Textu ſuis locis aptè diſpoſito.

VENETIIS,
Ex Typographia Balleoniana.
MDCCXLII.

Superiorum Permiſſu, ac Privilegiis.

Digitized by Google

JURISPRUDENTIÆ STUDIOSIS.

SI quid glorioſum, ſplendidumque de horum voluminum præſtantia & celebritate præfari voluero, Studioſe Lector, nil ſane ſplendidius forem duxerim, quam ipſum Auctoris nomen pro ingenti totius Operis ornamento, hujuſmodi librorum fronti, atque faſtigio apponere.

Per tot enim, tantorumque virorum ora, & encomia Illuſtriſs. ac Reverendiſs. PROSPERI FAGNANI gloria aucta fuit, cumulataque ſemper in diem; ut merito crediderim illum pro norma recte, ſapienterque Divini, humanique Juris interpretandi regulas hortodoxæ Poſteritati a Deo Optimo Maximo datum fuiſſe.

Quis etenim ſi Virum illum tanta præditum indolis ſublimitate, tanta mentis perſpicacia, tanta morum innocentia, ac pietate perſpexerit, cum in commune ſacrarum literarum bonum natum fuiſſe negabit?

Educatus nimirum per omne honeſtarum artium cultum, vix prætergreſſus ephebos, tot vetuſtiſſimæ Fagnanorum Gentis avita decora non ad fortunæ ſupercilium, ſed ad virtutis imitamentum ſuſpiciens, ita pueritiam, adoleſcentiamque tranſegit, ut vigeſimo ætatis ſuæ anno nondum expleto, juris univerſi methodum tercentum problematis propoſitam pro doctorali laurea Peruſino in Lyceo contra inopinata impugnantium argumenta in utranque partem diſcutienda expoſuerit.

Hinc eſt, quod præclariſſimi hujus facinoris fama Romanam etiam Aulam mirabiliter commovente, PAULUS V. Pontifex Maximus loco celebri Joannis Franciſci Fagnani ejus Patrui, illum Sacræ Tridentini Conc lii Congregationi a Secretis anno ætatis ſuæ ſecundo ſupra vigeſimum ſuffecit; a ſubſequentibus inſuper Summis Pontificibus Sacræ Congregationi ſuper negotiis Epiſcoporum & Regularium, deinde Apoſtolicæ viſitationis, alteriuſque ſuper ſtatu & reformatione Regularium, Indulgentiarum itidem & aliarum eodem Secretarii munere decoratus: demandata quoque illi explicandorum Canonum in Summo Sacræ Pœnitentiariæ Tribunali provincia, poſtea vero ejuſdem Tribunalis Sigillo eidem collato, ut eodem tempore undecim ſacris conceſſibus, quamvis cæcitatis infortunio affectus, inſerviret.

Quæ omnia quanta vigilantia, quanta ſedulitate, quanta animi probitate, cum omnium laude exercuerit, tot, tantaque negotiorum momenta nos docent, quibus cum Summi Pontifices URBANUS VIII., INNOCENTIUS X., ALEXANDER VII. CLEMENS uterque IX. & X. & INNOCENTIUS XI. uſque ad annum ætatis ſuæ nonageſimumprimum, quo ultimam vitæ periodum clauſit, aſſidue, inceſſanterque cumulavere, maximique fecere.

Quinimo funebri ſuperſtes rogo, & ſupremo cineri vivax, aurea hæc in quinque Decretalium libros Commentaria, quæ nunc cum ipſomet Textu atque Diſceptatione de Grangiis prodeunt e meis typis, in Eccleſiaſticæ Reipublicæ felicitatem, ſacrarum literarum amatoribus, ac præcipue Tibi, benigne Lector, tanquam ingens ſuæ prudentiæ doctrinæque monumentum reliquit. Vale.

A U-

AUCTORIS MONITIO
AD LECTOREM.

QUÆ in his Commentariis Reſponſa S. Congregationis Eminentiſſimorum Patrum Concilii Tridentini Interpretum ſparſim pro re nata referuntur, quanquam fere omnia exſcripta fideliter, dùm ejuſdem S. Congregationis eſſem a Secretis; ea tamen minime habenda pro authenticis, ſcire debes, quando Eminentiſſimi Cardinalis Præfecti, & Secretarii ſubſcriptione ſignoque carent. Neque aliud mihi conſilium, aut voluntas alia; imo ſi quid fortaſſe vel Amanuenſis incuria, vel imperitia Typographi, vel imbecillitate humanæ mentis exciderit, nota & animadverſione dignum, id totum ejuſdem Sacræ Congregationis auctoritati, judicio, cenſuræ ultro ſubjicimus.

NOI RIFORMATORI
Dello Studio di Padova.

HAvendo veduto per atteſtato del Segretario noſtro, nelli ſette Tomi ſtampati in Roma l'anno 1661. il titolo de' quali s'è: *Proſperi Fagnani Commentaria in Quinque Libros Decretalium*, non eſſervi cos'alcuna contro Prencipi, e buoni coſtumi, concedemo licenza, che poſſi eſſere riſtampato, oſſervando gli ordini in materia di ſtampe, e preſentando le ſolite copie alle Librarie di Venetia, e di Padova.
Data dal Magiſtrato 21. Febraro 1695.

}Ferigo Marcello Proc. Riform.
}Aſcanio Giuſtinian 2. Cav. Riform.

Agoſtino Gadaldini Segr.

Adi 3. Marzo 1696.

Regiſtrata nel Magiſtrato Eccellentiſs. de gli Eſſecutori contro la Biaſtema.

Antonio Canal Nod.

R U-

R U B R I C Æ
ET CAPITULA
HUJUS PRIMI LIBRI
DECRETALIUM.

de *Ætate, & qualitate, & ordine Præficiendorum.* pag. 386.

Accepimus. pag. 430
Cum contingat. 415
Cum ſit ars. 434
Eam te. 402
Indecorum. 397
Præterea. 409
Quætis. 410
Ut Abbates. 386

de *Arbitris.* 689

Contingit. 698
Cum tempore. 694
Ex parte. 701
Non ſine. 689

de *Auctoritate, & uſu Pallii.* 325

Quia nos. 325

de *Bigamis non ordinandis.* 496

Nuper a nobis. 502
Super eo. 496

de *Conſtitutionibus.* 13

Canonum ſtatuta. 13
Cum acceſſiſſeut. 306
Cum M. 110
Cum omnes. 91
Eccleſia S. Mariæ. 118
Ex parte. 124
Ne innitaris. 24
Quæ in Eccleſiarum. 96
Quoniam. 128

de *Conſuetudine.* 191

Conſuetudines. 191
Cum dilectus. 102
Cum venerabilis. 201
Quanto. 397

de *Electione, & Electi poteſtate.* 216

Cauſam. 258
Cum ad noſtram. 283
Cum cauſam. 275
Cum Eccleſia Vulterana. 278
Cum in cunctis. 240
Cum in cunctis, §. inferiora. 255.
Cum in Magiſtrum. 300
Cum terra. 265
Dudum, il ſecondo. 267
Licet de vitanda. 230
Maſſana. 303
Nihil. 297
Noſti. 262
Nullus. 216
Publicato. 207
Qualiter. 266
Querelam. 271
Quia propter. 286
Quia propter, §. illud autem. 292
Quiſquis. 293
Significaſti. 221

de *Filiis Presbyterorum ordinandis, vel non.* 460

Ad abolendam. 474
Ad extirpandas. 469
Conſtitus. 481
Ex tranſmiſſa, 466
Nimis. 474
Veniens. 464
Ut filii. 460

de *His, quæ vi, metuſve cauſa fiunt.* 674

Perlatum. 674
Sacris. 682

de *In integrum reſtitutione.* 685

Requiſivit. 685

de *Majoritate, & obedientia.* 606

Cum certum. 606
Cum in Eccleſiis. 614
Cum olim. 623
His quæ, 616
Quod ſuper his. 610

de *Obligatis ad ratiocinia ordinandis, vel non.* 385

Magnus. 483

de *Officio Archidiaconi.* 508

Ad hæc. 508
Dilecto. 516
Significaſti. 512

de *Officio Archipresbyteri.* 517

Ut Archipresbyter. 517

de *Officio Cuſtodis.* 517

Cuſtos Eccleſiæ. 517

de *Officio Vicarii.* 518

Ex parte. 518

de *Officio & poteſtate Judicis delegati.* 521

Cum in jure. 532
Ex parte, il primo. 527
Quoniam. 529
Sane, il ſecondo. 521
Significantibus. 536

de *Officio Legati.* 543

Studuiſti. 543

de *Officio Judicis ordinarii.* 549

Conquerente. 585
Cum ab Eccleſiarum. 555
Cum vos. 559
Dilectus. 595
Grave. 597
Inter cetera. 581
Irrefragabili. 572
Irrefragabili, §. exceſſus. 573
Irrefragabili, §. ceterum. 578
Pernicioſam. 549
Quanto. 564
Ut juxta. 591

de *Ordinatis ab Epiſcopo, qui renunciavit Epiſcopatui.* 375

Requiſivit. 375

de *Pa-*

de *Pactis*. 638

Accepimus. 660
Antigonus. 638
Cum pridem. 644

de *Poſtulatione Prælatorum*. 209

Bonæ memoriæ. 209
Et ſi unanimiter. 215

de *Poſtulando*. 669

Clerici. 669
Cum Sacerdotis. 672

de *Renunciatione*. 327

Admonet. 329
Ad ſupplicationem. 332
Dilecti. 345
Ex tranſmiſſa. 327
Niſi cum pridem. 334
Poſt translationem. 343

de *Reſcriptis*. 140

Ad audientiam, il primo. 154
Ad audientiam, il ſecundo. 172
Cauſam quæ. 155
Ceterum. 140
Dilectus, il primo. 187
Eam te. 151
Edoceri. 186
Inter ceteras. 146
Nonnulli. 165
Super literis. 157

de *Sacramentis non iterandis*. 454

Presbyter. 454

de *Sacra Unctione*. 440

Cum veniſſet. 440
Cum veniſſet, §. per frontis. 453

de *Summa Trinitate, & Fide Catholica*. 1

Damnamus. 9
Firmiter. 1

de *Supplenda negligentia Prælatorum*. 347

Statuimus. 349

de *Temporibus ordinationum, & qualitate ordinandorum*. 355

Ad aures. 361
De eo. 355
Dilectus. 371
Ex parte. 366
Ex tenore. 358
Literas. 366
Nec Epiſcopi. 365
Si Archiepiſcopus. 364
Vel non eſt compos. 367

de *Tranſactionibus*. 666

Veniens. 666

de *Translatione Epiſcopi*. 314

Cum ex illo. 314
Quanto. 316

de *Treuga, & Pace*. 630

Innovamus. 637
Treugas. 630

PRO-

Google

PROSPERI FAGNANI
COMMENTARIA
In Primum Librum
DECRETALIUM.

DE SUMMA TRINITATE ET FIDE CATHOLICA.

Innocentius III. in Concilio Generali.

CAPUT I.

Firmiter credimus, & ſimpliciter confitemur, quod unus ſolus eſt verus Deus, æternus, immenſus, & incommutabilis, incomprehenſibilis, omnipotens, & ineffabilis, Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus: tres quidem perſonæ, ſed una eſſentia, ſubſtantia, ſeu natura ſimplex omnino: Pater a nullo, Filius a Patre ſolo, ac Spiritus ſanctus pariter ab utroque; abſque initio ſemper, ac ſine fine: Pater generans, Filius naſcens, & Spiritus ſanctus procedens, conſubſtantiales, & coæquales, & coomnipotentes, & coæterni: unum univerſorum principium: creator omnium viſibilium & inviſibilium, ſpiritualium & corporalium: qui ſua omnipotenti virtute ſimul ab initio temporis utranque de nihilo condidit creaturam, ſpiritualem & corporalem, angelicam videlicet & mundanam; ac deinde humanam quaſi communem, ex ſpiritu & corpore conſtituram. Diabolus enim & alii dæmones a Deo quidem natura creati ſunt boni, ſed ipſi per ſe facti ſunt mali: homo vero diaboli ſuggeſtione peccavit. Hæc ſancta Trinitas ſecundum communem eſſentiam individua, & ſecundum perſonales proprietates diſcreta, primo per Moyſen & ſanctos Prophetas, alioſque famulos ſuos, juxta ordinatiſſimam diſpoſitionem temporum, doctrinam humano generi tribuit ſalutarem. Et tandem unigenitus Dei Filius Jeſus Chriſtus a tota Trinitate communiter incarnatus, ex Maria ſemper Virgine Spiritu ſancti cooperatione conceptus, verus homo factus, ex anima rationali & humana carne compoſitus, una in duabus naturis perſona, viam vitæ manifeſtius demoſtravit. Qui cum ſecundum divinitatem ſit immortalis & impaſſibilis, idem ipſe ſecundum humanitatem factus eſt paſſibilis & mortalis. Qui etiam pro ſalute humani generis in ligno crucis paſſus & mortuus, deſcendit ad inferos, reſurrexit a mortuis, & aſcendit in cælum; ſed deſcendit in anima, & reſurrexit in carne, aſcenditque pariter in utroque: venturus in fine ſeculi, judicaturus vivos & mortuos, & redditurus ſingulis ſecundum opera ſua tam reprobis, quam electis: qui omnes cum ſuis propriis reſurgent corporibus, quæ nunc geſtant, ut recipiant ſecundum opera ſua, ſive bona fuerint, ſive mala; illi cum diabolo pœnam perpetuam, & iſti cum Chriſto gloriam ſempiternam.

Una vero eſt fidelium univeſalis Eccleſia, extra quam nullus omnino ſalvatur. In qua idem ipſe Sacerdos eſt ſacrificium Jeſus Chriſtus, cujus corpus & ſanguis in Sacramento altaris ſub ſpeciebus panis & vini veraciter continentur, tranſubſtantiatis pane in corpus & vino in ſanguinem poteſtate divina: ut ad perficiendum myſterium unitatis, accipiamus ipſi de ſuo, quod accepit ipſe de noſtro. Et hoc utique Sacramentum nemo poteſt conficere niſi Sacerdos, qui rite fuerit ordinatus ſecundum claves Eccleſiæ, quas ipſe conceſſit Apoſtolis, eorumque ſucceſſoribus Jeſus Chriſtus: Sacramentum vero baptiſmi (quod ad Dei invocationem, & individuæ Trinitatis, videlicet Patris, & Filii, & Spirtius ſancti, conſecratur in aqua) tam parvulis, quam adultis in forma Eccleſiæ a quocunque rite collatum proficit ad ſalutem. Et ſi poſt ſuſceptionem baptiſmi quiſquam prolapſus fuerit in peccatum, per veram poteſt ſemper pœnitentiam reparari. Non ſolum autem virgines & continentes, verum etiam conjugati, per fidem rectam & operationem bonam placentes Deo, ad æternam merentur beatitudinem pervenire.

SUMMARIUM.

1 *Concilium Lateranenſe ſub Innocentio III. cur ſimpliciter Generalem Concilium fuerit appellatum & num.* 11.

2 *Conciliorum generalium præſtantia quibus ex cauſis ſit deſumenda.*

3 *Nicæni Concilii authoritas & præminentia quæ, & num.* 6.

4 *Fides una eſt ſimplex & incommutabilis, quæ in omnibus univerſalibus Conciliis declaratur.*

5 *Conciliorum quatuor univerſalium dignitas.*

6 *Miraculum in Nicena Synodo.*

7 *Concilia nationalia. quibus Summi Pontifices, vel eorum Legati præfuerunt, an & quomodo univerſalia, ſeu generalia nuncupari poſſint.*

8 *Oecumenicum Concilium quod dicatur.*

9 *Concilia Oecumenica quæ, & quot in Eccleſia fuerint haſtenus celebrata.*

10 *Concilia omnia univerſalia ſolius Romanæ Eccleſiæ authoritate fiunt, & roborantur.*

12 *Firmitas quid ſit.*

13 *Fidei diffinitio quæ, & num. ſeqq.*

14 *Spes eſt cupidorum.*

15 *Fidei articulos explicite credere an neceſſarium ſit ad ſalutem cuilibet habenti uſum liberi arbitrii, an vero ſufficiat illos credere implicite, & n. ſeqq. in fine.*

16 *Pueris, & ſtultis baptizatis ſuffragatur meritum Chriſti, cujus facti ſunt participes in perceptione Sacramenti.*

17 *Fides implicita & explicita quid ſit.*

18 *Adulti omnes etiam ſimplices & laici tenentur explicite credere Deum eſſe, & eſſe remuneratorem omnium bonorum.*

19 *Laicis & ſimplicibus an ſufficiat implicite credere articulos fidei, & n.* 41. *& ſeqq.*

20 *Erranti in fide non imputatur, ſi ex ſimplicitate deficiat, & fidem ſuam ſupponat fidei Eccleſiæ.*
Hæreticus, & erraticus qualiter differant, ibid.

21 *Clerici inferiores qualiter teneantur laicos excedere in cognitione diſtincta fidei, & n.* 50.

22 *Clericis an liceat explicitæ cognitioni articulorum fidei præponere alia opera pietatis, aut alias ſcientias.*

23 *Prælati Eccleſiarum, & alii curam animarum habentes, & officium docendi fidem, tenentur explicite ſcire articulos Symboli Patrum, & Athanaſii, n. ſeqq. & n.* 49.

24 *Epiſcopi tenentur de fidei articulis reddere rationem omni poſcenti, & hæreticos perſequi, & confutare.*

25 *Epiſcopus ordinandus ſuper quibus examinari debeat, ex decreto Concilii Cartaginenſis IV.*

26 *Symbolum quid ſit, & quotuplex.*

27 *Symbolum Apoſtolorum ubi, quando, & cur ab Apoſtolis compoſitum fuerit.*

28 *Symbolum unde dictum.*

29 *Fidei articuli in Symbolo Apoſtolorum comprehenſi quot numerentur, & qualiter ſinguli ſingulis Apoſtolis attribuantur.*

30 *Symbolum Nicænum ubi, quando, & cur dictum.*

31 *Spiritum ſanctum a Filio procedere, quando & cur ab Eccleſia diffinitum fuerit, & n. ſeqq.*

32 *Symbolum majus cujus authoritate decantetur in Miſſa.*

33 *Symbolum,* Quicunque vult, *ubi & cur editum ab Athanaſio, & quomodo Eccleſiæ authoritate receptum fuerit.*

34 *Symbolum fidei ordinare Summi Pontificis munus eſt, non privatorum Patrum, & n.* 38.

35 *Symbolo Apoſtolorum alia Symbola a diverſis Conciliis fuerunt addita ad explanationem veritatis, & excluſionem errorum inſurgentium, & numer. ſeqq.*

36 *Conſtitutio, de qua hic, an congrue dici poſſit quartum Symbolum.*

37 *Fidei profeſſionis formula a Pio IV. præſcripta Symbolum appellari poteſt.*

38 *Papa poteſt fidei Symbolum ordinare etiam ſine Concilio.*

39 *Articulus fidei quid ſit.*

40 *Articulus fidei tripliciter accipitur.*

41 *Fidei articulos, qui continentur in Symbolo Apoſtolorum, explicite credere unicuique neceſſarium eſt ad ſalutem.*

42 *Laicos non teneri ad aliquem fidei articulum explicite credendum, eſt hæreſis.*

43 *Fidei objectum duplex.*

44 *Myſteria Chriſti, præcipue quæ ab Eccleſia ſolemnizantur, tam majores, quam minores tenentur explicite credere.*

45 *Symbolum Apoſtolorum & Orationem Dominicam omnis Chriſtianus ex neceſſitate ſalutis tenetur memoriter retinere; Symbolum vero Patrum Sacerdotes, & omnes gradus Eccleſiæ, & n.* 50.

46 *Concilii Foro-Julienſis decretum de Symbolo fidei expenditur.*

47 *Confeſſores ex Concilio Provinciali Mediolanenſi quomodo prohibeantur abſolvere pœnitentes, qui memoriter neſciunt Orationem Dominicam, Angelicam Salutationem, Symbolum fidei, & præcepta Decalogi.*
Compatres fidei rudimenta ignorantes quomodo ex Concilio Mediolanenſi prohibeantur infantes de ſacro fonte ſuſcipere, ibid. verſ. Item in Concilio.

48 *Concilia Provincialia Mediolanenſia approbantur per literas in forma Brevis. Alia recognoſcuntur, & emendantur a Sacra Congregatione Concilii.*

49 *Epiſcopi legem ſcire debent ſcrutabiliter, non perfunctorie.*

50 *Clericis an ſufficiat habere fidem implicitam de articulis ab Eccleſia diffinitis.*

51 *De articulis circa fidem continentibus ſententiam veram, ſed ab Eccleſia non diffinitam, an liceat dubitare, aut contrarium aſſerere.*

52 *Propoſitionum in fide peccantium gradus varii.*

53 *Errare, ideſt, aliud pro alio putare in his, quæ ad fidem, aut mores non pertinent, an & quando liceat.*

54 *Propoſitiones multo ab Inquiſitoribus hæreticæ pravitatis cenſura temeritatis notantur in articulis non diffinitis, ſi ratione & authoritate ſint deſtituta.*

55 *Actu fidei duplex.*

F*Irmiter.* Hæc Conſtitutio inſcribitur, *Innocentius* 1
III. in Concilio Generali, id eſt, in Concilio Late-
ranenſi IV. Ubi enim in ſacris Canonibus ſimpliciter
fit mentio de Generali Concilio, etiamſi nomen Pon-
tificis non exprimatur, intelligitur de hoc Lateranen-
ſi, ut in *c. Quia nonnulli, infra de Cler. non reſid. in c.*
2. *de ſtat. Monach.* ubique in ſuprafcriptione, & ſæ-
pe alibi; & in corpore in *c. Eccleſia veſtra, il* 2. *de elect.
in c. Quanquam, in c. Si cui, eod. tit. lib.*6. *& in c. final. de
Capell. Monachor ubi gloſ.* a. dicit Concilium Innocentii
ſic ſemper appellari. Non tamen pores ita appellatum
fuiſſe ex præeminentia, ſeu prærogativa authoritatis, ut
aliqui perperam opinati ſunt. Nam etſi hæc Synodus,
ut ait Surius in illius præfatione, in primis inſignis fue-
rit, & vere Oecumenica, cique interfuerint Epiſcopi
quadringenti duodecim, inter quos Patriarchæ Conſtan-
tinopolitanus & Jeroſolymitanus, Archiepiſcopi tum
Latini, tum Græci ſeptuaginta, ac præterea Abbates
& Priores ultra octingentos: tamen ſi præſtantia Conci- 2
liorum ſumenda eſſet ex numero Patrum, Concilium
hoc præferendum eſſet Nicæno, & ex quatuor Latera-
nenſibus prima authoritas tribuenda eſſet Lateranenſi II.
ſub Innocentio II. in quo fuerunt Epiſcopi circiter mil-
le, ut teſtatur Abbas Urſpergenſis in *Chronic.* & habetur
in hiſtoria ejus Concilii *tom.* 3. *Concilior. par.* 2. *pag.* 489. 3
Et tamen, ut de Nicæna Synodo ſcribit Leo *epiſt.* 53.
*ad Anatolium: Nulla ſibimet de multiplicatione Congre-
gationis Synodalia Concilia blandiantur, neque trecentis
illis decem & octo Epiſcopis quantumlibet copioſior nume-
rus Sacerdotum vel comparare ſe audeat, vel præferre,
cum tanto divinitus privilegio Nicæna ſit Synodus conſe-
crata, ut ſive per pauciores, ſive per plures Eccleſiaſtica
judicia celebrentur, omni penitus authoritate ſit vacuum,
quidquid ab illorum fuerit Conſtitutione diverſum.* Ex 4
parte aut materiæ, tametſi una & eadem ſit fides, ſim-
plex & incommutabilis, quæ in omnibus univerſalibus
Conciliis declaratur, ac diffinitur, ut infra in §. *Una
vero*, & in Extravag. *Unam ſanctam de major. & obe-
dientia*, & explicat Divus Thomas in 1. *part. quæſt.* 36,
art.

art. 2. *ad* 2. & Turrecrem. *in c. Domino Sancto n.* 2.
& 7. verſ. Nobis autem videtur 50. *diſtinct.* Tamen præ-
5 ſtat authoritas quatuor Conciliorum Nicæni, Conſtan-
tinopolitani, Epheſini, & Chalcedonenſis, quæ ut Iſi-
dorus ait *lib.* 1. *etymolog. c.* 16. totam principaliter fidem
complectuntur, quaſi quatuor Evangelia, vel totidem
Paradiſi flumina. In eis enim diffinita ſunt altiora fidei
principia, & religionis Catholicæ fundamenta, majoreſ-
que & perniciolinres fidei hoſtes convicti, & proſtrati
fuerunt, Arius, Eunomius, Macedonius, Neſtorius,
Eutyches, & Dioſcorus, impiaque eorum dogmata con-
demnata, ut *in c. Canones*, & ibi Turrecrem. *in* 2. *par.*
n. 11. *verſ. In oppoſitum*, & *in cap. Sancta Romana* 15. *di-
ſtinct.* Ac propterea ſicut Evangelii quatuor libros, ita qua-
tuor hæc Concilia ſe ſuſcipere, & venerari fatetur Gre-
gorius *lib.* 1. *Regeſt. Epiſt.* 24. quia in eis veluti in qua-
drato lapide fidei ſtructura conſurgit, ut refertur *in cap.*
6 *Sicut ead. diſtinct.* Quod ſi in præeminentia Concilio-
rum, ſicut arguit Turrecrem. *loc. cit.* habenda ſit ratio
Sanctitatis Patrum, In Nicæna Synodo, ut Ambroſius
inquit *lib.* 1. *c.* 1. *de fid. ad Gratian. Auguſtum*, trecenti
decem, & octo Sacerdotes, tanquam Abrahæ electi ju-
dicio conſona fidei virtute victores velut trophæum to-
to orbe ſubactis perfidis extulerunt, & inter hos quam-
plurimi Confeſſionis gloria, martyrio, & miraculis cla-
ri, ut videre eſt in hiſtoria ejus Concilii *tom.* 1. *Concilio-
rum par.* 1. *p.* 263. & in notis *pag.* 298. & uberius apud
Cardinalem Baronium *ad annum* 325. *a n.* 20. *uſque ad n.*
48. Ex quibus duo Epiſcopi jam vita functi a reliquis
Patribus ad ſepulchrum requiſiti propria manu ſubſcri-
pſerunt Synodo in hæc verba: *Chryſanthus, & Manſo-
nius, qui cum Patribus omnibus in ſancta prima Oecume-
nica Nicæna Synodo conſentimus, quamvis corpore tranſ-
lati, manu tamen propria nos quoque libello ſubſcripſimus*,
ut refert Nicephorus *lib.* 8. *Hiſtoria Eccleſ. cap.* 23. Un-
de non mirum, ſi hæc Synodus ab Euſebio *lib.* 3. *de vi-
ta Conſtantini*, & Auguſtino *lib.* 1. *de Bapt. c.* 18. Orbis
terræ Concilium appellatur, & alibi, Verbum Domini,
Divinum, & Sanctiſſimum Oraculum Spiritus ſancti,
ut apud Athanaſium *Epiſt. ad Epiſcop. Afric.* Leonem *E-
piſt.* 53. *ad Anatolium*, & Cyrillum 1. *de Trinitate*, &
ſimpliciter Magnum Concilium *in c. Non oportet* 7. *q.* 1.
& in VI. Synodo act. 18. Denique ſi dignitate Concilio-
7 rum ſpectanda ſit antiquitas, juxta textum in *c. Domi-
no Sancto in fin.* 50. *diſt.* eodem modo inter omnia Con-
cilia univerſalia ſupremum locum obtinuit Nicænum,
quod fuit primum Oecumenicum in Eccleſia celebra-
tum. Nam quatuor Apoſtolorum Concilia, quorum pri-
ma eſt authoritas, & Concilia nationalia, quibus Sum-
mi Pontifices per ſe, vel per ſuos Legatos aliquando præ-
fuerunt, quamvis univerſalia, ſeu generalia appellari poſ-
ſint ſecundum hoc, quod ab univerſalis Eccleſiæ capite
congregata de univerſalibus rebus tractent, & generali-
ter omnes fideles ad legum ſuarum obſervantiam adſtrin-
gant, ſecundum Turrecrem. *in d. c. Canones in* 1. *par. n.* 3.
diſtinct. 15. ideoque Concilium Turonenſe ſimpliciter
dicatur Generale Concilium *in c.* 1. *de Uſur. ut ibi per gloſſ.
in verſ. Concilii*, & Cardin. *in Clem. unic. n.* 6. *de Imm.
Eccl.* & Athanaſius *Apolog.* 2. generale Concilium appel-
let primam Synodum Alexandrinam, cui tantum interfue-
runt Epiſcopi, qui Alexandrino Primati parebant, una
8 cum Oſio Cordubenſi Epiſcopo Silveſtri Papæ Legato:
tamen dici non poſſunt Oecumenica, ſeu univerſalia ab
univerſitate orbis; quia Oecumenicum Concilium eſt,
cui Epiſcopi totius orbis, niſi legitime impediantur, in-
tereſſe poſſunt, ac debent, cuique nemo alius, quam
Romanus Pontifex per ſe, vel per Legatos ſuos præſidet,
Quod etiam ab Auguſtino plenarium Concilium appel-
latur, ut per Turrecrem. *in d. c. Canones in* 1. *par. n.* 3. In
præcedentibus autem annis, ut inquit Iſidorus ibidem re-
9 latus, perſecutione fervente, docendarum plebium mi-
nime dabatur facultas; inde Chriſtianitas in diverſas hæ-
reſes ſciſſa eſt, quia non erat licentia Epiſcopis in unum
conveniendi, niſi tempore Conſtantini Imperatoris, ſub
quo Sancti Patres in Nicæno Concilio de omni terra-
rum orbe convenientes ſecundum poſt Apoſtolos Sym-
bolum tradiderunt. Itaque quod ſpectat ad antiquita-
tem, Concilium Innocentii III. fuit habitum anno Do-
mini M. CCXV. Pontificatus illius decimo octavo, &
fuit duodecimum Oecumenicum. Nam ante illud præ-
ceſſerant Nicænum ſub Silveſtro, Conſtantinopolitanum
ſub Damaſo, Epheſinum ſub Cæleſtino; Chalcedo-
nenſe ſub Leone, Conſtantinopolitanum II. ſub Vigi-
lio, Conſtantinopolitanum III. ſub Agathone, Nicæ-
num II. ſub Adriano I. Conſtantinopolitanum IV. ſub
Adriano II. quæ octo ex ordine recenſentur *in cap. San-
cta* 16. *diſtinct.* & collecta fuerunt intra quingentos qua-
draginta quinque annos, ſecundum Cardin. Alban. *in
tract. de poteſtate Papæ, & Concilii parc.* 2. *numer.* 33.
Concilium enim Sardicenſe in numero univerſalium
Conciliorum non computamus; quia etſi fuerit vere
Oecumenicum ſub Julio I. ex 376. Epiſcopis congre-
gatum, ut probant Baronius *ad ann.* 347. *num.* 7. 8. *&*
9. & Bellarminus *lib.* 2. *de Roman. Pont. cap.* 21. tamen
fuit appendix Nicænæ Synodi, & tantummodo illius
Canones explicavit, ut patet ex notis ad illud Conci-
lium *tom.* 1. *par.* 1. *pag.* 445. & idem dicimus de Oecu-
menico Ariminenſi ſub Liberio I. in quo tantum Nicæ-
na fides fuit confirmata, ut in notis ad idem Concilium
eodem tomo pag. 482. Item Concilium Innocentii præceſ-
ſerunt Lateranenſia ſub Calliſto II. Innocentio II. &
Alexandro III. Poſt illud vero ſex tantum celebrata fue-
runt, nempe duo Lugdunenſia ſub Innocentio IV. &
Gregorio X. Viennenſe ſub Clemente V. Florentinum ſub
Eugenio IV. Lateranenſe noviſſimum ſub Leone X. &
Tridentinum, quod fuit decimum octavum, & ultimum
Oecumenicum ſub Paulo III. Julio III. & Pio IV. O-
mittimus enim Conſtantienſe ſub Martino V. & Ba-
ſileenſe ſub Eugenio IV. quia etſi fuerint Oecumenica,
tamen ex parte reprobata fuerunt, ut dixi *in cap. ſi gni-
ficaſti infra de elect. & in cap.* 1. *de ſchiſmat.* Hæc de 10
ratione antiquitatis. In reliquis vero una, & eadem eſt
authoritas, qua univerſa Concilia congregantur, & ro-
borantur, *d. cap. Significaſti*, ibi: *Cum omnia Concilia
per Romana Eccleſia authoritatem & facta ſint, & robur
acceperint, c.* 1. *& per totam* 17. *diſt.* & docet D. Tho-
mas *in* 2. 2. *q.* 1. *art.* 10. *&* Turrecrem. *in cap. Sancta
Romana n.* 3. 15. *diſt*: idemque, & unus Spiritu San-
ctus, ut pote magiſter veritatis, eſt inſpirator mentium
Patrum in Concilio, ac illuſtrator, & doctor, ſecun-
dum illud ad Hebr. 11. *Viſum eſt Spiritui Sancto, & no-
bis.* Unde & eodem Spiritu Sancto Canones univer-
ſalium Conciliorum conditi ſunt, *c. Violatores* 25. *q.* 1.
Quare hoc reſpectu inter Concilia univerſalia non con-
ſtituitur differentia, Turrecrem. *loc. cit.* Dicendum eſt 11
igitur hac tantum ratione Concilium hoc Innocentii
ſimpliciter fuiſſe appellatum generale, quia cum paulo
ante fuiſſet celebratum aliud Concilium Lateranenſe ſub
Alexandro III. idque jam ubique appellaretur Concilium
Lateranenſe, etiam ſine ulla Pontificis mentione, *ut in
cap.* 2. *in inſcript. de Stat. Monach. & in cap. Quod Dei
timorem in corpore eodem tit.* & alibi ſæpe; ad conſtituen-
dam differentiam inter hæc duo Concilia, & majoris
facilitatis gratia, hoc poſterius fuit ſimpliciter nuncupa-
tum generale, quod inſinuatur *in Clem. unic. de Immu-
nit. Eccleſiarum*, in illis verbis: *In Lateranenſi, & Ge-
nerali Conciliis*, ubi in ſpecie hoc obſervat Cardin. *num.*
6. & ante eum Hoſtienſis in *c. fin. de Capell. Monach.
num.* 1. dicens: *Et Lateranenſe generale fuit, quod Do-
minus Alexander III. tenuit, & ſimpliciter generale fuit,
quod Dominus Innocentius III. celebravit.* Utrunque ergo
ſic appellari poteſt. Ad differentiam autem Concilium Ale-
xandri vocatur Lateranenſe proprie, & Concilium Inno-
centii Generale. Hæc de nuncupatione generalis Concilii.

An autem Conſtitutiones in Concilio editæ denomi-
nandæ ſint a Papa, vel a Concilio, dicam *infra in c.* 1.
de Pact. ubi Abb. & DD. tractant materiam. Rurſus
an Conſtitutiones editæ a Papa in Concilio cenſeantur
conciliares ad effectum derogationis, examino in *c. Ex
parte de Capell. Monach.*

His circa inſcriptionem expeditis, hæc Conſtitutio 12
dividitur in duas partes principales. In prima uſque ad
§. *Una vero*, tractat *de Summa Trinitate, & ejus operi-
bus; de fide Catholica, & articulis fidei.* In 2. *de Sacra-
mentis Euchariſtia, Baptiſmi, Pœnitentia, & Conjugii*;
nec aliter ſolet ſummari.

In principio textus nota illud verbum, *firmiter*, id eſt,
conſtanter, & ſine ulla hæſitatione, ſecundum illud Jaco-
bi 1. *Poſtulet autem in fide nihil hæſitans.* Fides enim am-
biguum non habet; alias ſi habet, fides non eſt, ſed opinio,
ut Bernardus inquit *lib.* 5. *de conſideratione ad Eugenium
III.* & Turrecrem. *in Summ. de Eccleſ. lib.* 2. *c.* 99. & du-

bius in fide infidelis eſt, *c.* 1. *infra de Haret. c. Aperte*, & ibi gloſſ. *in ver. Titubabat.* 24. *q.* 1. *gloſſ.* a. & Hoſtienſ.
13 hic *in princip.* Jo. Andr. *ſup. in rubr. n.* 11. & Bald. *num.* 5. Firmitas autem ſecundum Iſidorum hic relatum a Jo. Andr. & Bellam. *in princ.* eſt animæ conſtantia, qua quis rei apprehenſæ ita tenaciter adhæret, ut ab ea aliquo impulſu evelli, vel ſeparari non poſſit. Tanta enim debet eſſe fidelium conſtantia, ut prius auferatur vita, quam fides, *c. Convenior* 23. *q.* 8. Unde fides, prout accipitur hic, ita diffinitur per gloſſ. Hoſtienſ. & Jo. Andr. *ſup. in rubr. Fides eſt voluntaria certitudo abſentium infra ſcientiam, & ſupra opinionem conſtituta*; quam quidem certitudinem, ac firmitatem inſinuat Apoſtolus *ad Hebr.* 11. cum ait: *Fides eſt ſubſtantia ſperandarum rerum, argumentum non apparentium*. Nam per *argumentum*, intellectus inducitur ad alicui firmiter adhærendum. Unde alia litera habet, *convictio*, quia ſcilicet per authoritatem divinam intellectus credentis convincitur ad aſſentiendum his, quæ non videt, ut explicat D. Thom. *in* 2. 2. *q* 4. *art.* 1. Quod enim fide tenemur, propter fidei certitudinem exiſtimatur impoſſibile aliter ſe habere, ut idem ait *q.* 1. *art.* 5. *ad* 4. Declaratio tamen Apoſtoli non videtur propriè diffinitio, ſed quædam notificatio fidei, cum non ſit convertibilis cum ſuo diffinito, ſecundum gloſſ. *ſupra in rubr.* & Hoſtienſ. *n.* 4. Nam ſpes ſimiliter eſt ſubſtantia ſperandarum rerum, & tamen non eſt fides. Deinde diffinitio hæc videtur tantum loqui de futuris; cum tamen fides ſit tam de præſentibus, quam de præteritis, & futuris, eo quod habet ſe ad omnia. Ad præterita, quia credendum eſt Chriſtum fuiſſe natum, & paſſum. Ad præſentia, quia credendum eſt in Sacramento Altaris Chriſti corpus, & ſanguinem ſub ſpeciebus panis, & vini veraciter contineri. Ad futura, quia credere debemus ipſum venturum, & judicatu-
14 rum vivos, & mortuos. Addo, quod multa ſunt credenda, quæ tamen non ſunt ſperanda, ut infernus, & alia id genus, de quibus non poteſt eſſe ſpes, ſed timor, ut per D. Thomam in 2. 2. *q.* 23. *art.* 2. Quia ſpes eſt cupidorum, *c.* 1. § *fin. de elect. lib.* 6. ubi id notat Archid. *in ver. Spem num.* 7. & dicit extenſionem appetitus in id, quod appetibile eſt, ut idem S. Thom. declarat *in* 3. *diſt.* 26. *q.* 1. *art.* 1. Doctores tamen communiter ſalvant diffinitionem Apoſtoli, ut dicit Abb. *ſupra in rubr. n.* 1. eamque in ſpecie tuentur ibi Jo. Andr. *num.* 15. Ant. de Butr. *num.* 3. Bellam. *num* 5. & Card *n.* 6. qui amplius in quæſtione ſequenti impugnat ſupradictam diffinitionem gloſſæ Bernardi. Verum ſolutiones eorum non adæquant intellectum quoad præterita, & inappetibilia, de quibus quamvis eſſe poſſit argumentum non apparentium, non tamen poteſt eſſe ſubſtantia ſperandarum rerum. Unde de his conſule Theologos *in* 3. *diſtinct.* 23. & præſertim S. Thomam ib *q.* 2. *art.* 1. ubi ait, prædictam aſſignationem Apoſtoli eſſe rectam, & propriam diffinitionem fidei quantum ad ea, quæ exiguntur ad modum diffinitionis; *& in* 2. 2. *q.* 4. *art.* 1. ubi oſtendit illam eſſe perfectiſſimam diffinitionem, & omnes alias diffinitiones, quæ de fide dantur, ut ab Auguſtino *tract.* 40. *in Joan. a medio tom.* 1. a Damaſceno *lib.* 4. *c.* 12. & a Dionyſio *c.* 7. *de divin. nominib.* eſſe explicationes hujus, quam ponit Apoſtolus. De variis autem acceptionibus fidei, vide *ſupra in rubr.* per gloſſ. Hoſt. *num.* 3. Jo. Andr. *num.* 14. Bellam. *num* 4. Card. *num.* 5. *in* 5. *quæſt.* & per Silveſtrum, & Summiſtas *in ver. Fides*.

15 In textu, ibi, *Credimus*. Quæro, an cuilibet habenti uſum liberi arbitrii neceſſarium ſit ad ſalutem explicite credere articulos fidei, an vero ſufficiat illos credere implicite?

Extra controverſiam eſt, cuilibet uſum rationis habenti neceſſarium eſſe ad ſalutem articulos fidei credere, ut in Symbolo Athanaſii: *Quicunque vult ſalvus eſſe, & in verſ. Hæc eſt fides, quam niſi quiſque, &c.* Nam ſine fide impoſſibile eſt placere Deo, *ad Hebr.* 11. & prima ſalus eſt rectæ fidei regulam cuſtodire, *c. Prima ſalus* 25. *quæſt.* 1. Di-
16 xi cuilibet uſum rationis habenti, quoniam, ut inquit D. Thomas *in* 3. *diſtinct.* 25. *q.* 2. *art.* 1. *q.* 1. pueris, & ſtultis baptizatis ſuffragatur meritum Chriſti, cujus facti ſunt participes in perceptione Sacramenti, quia meritum proprium habere non poſſunt, cum non habeant uſum liberi arbitrii, quod exigitur ad meritum. At vero quicunque uſum liberi arbitrii habent, tenentur ad merita Chriſti & meritum proprium addere: meritum autem conſiſtit in actu virtutum; unde ad ſalutem ipſorum oportet, ut ſit & actus, & habitus virtutum. Actus autem virtutum dependet ab actu fidei, quæ intentionem dirigit; unde in omni, qui habet liberum arbitrium, exigitur ad ſalutem ejus, ut habeat actum fidei, & non ſolum habitum. Hæc D. Thomas. In modo tamen credendi eſt diverſitas ſecundum perſonarum diverſitatem, ut hic per Compoſt. in princ. Unde dubitant hic Doctores, an cuilibet adulto neceſſarium ſit articulos fidei explicite credere.

Ad evidentiam præmittendum eſt cum Archid. *in c. Canones num* 7. 15. *diſtinct.* implicite credere eſſe generaliter credere, quod Catholica tenet, vel credit Eccleſia; & in hoc conveniunt omnes. Explicite autem credere eſt ſpecialiter, & actualiter credere, ſecundum eum; quod fuſius explicat Cajetanus *in* 2. 2. *quæſt.* 2. *art.* 5. Sed Joan. Andr. *ſupra in rubr. num.* 25. Bellam. *num.* 3. Cardin. *num.* 13. Abb. *num.* 5. dicunt: Explicite credere eſt ſcire articulos explicare, diſtinguere, & defendere. Verum magis videtur congruere declaratio Archidiac. quia multi ſunt articuli, quos etiam rudes, & ſimplices tenentur explicite credere, ut inferius patebit, & tamen nec ſciunt, nec poſſunt illos explicare, aut defendere. Unde, ut inquit S. Thomas *in* 3. *diſt.* 25. *quæſt.* 2. *art.* 1. *quæſt.* 1. *ad* 4. ea, quæ ſunt ſupra rationem ad fidem pertinentia, non proponuntur hominibus ſimplicibus, ita quod res ipſa diſcutiatur, ſed in verborum ænigmate, quibus aſſentiant. Præterea reſpondere, & confutare circa fidei articulos, eſt peculiaris obligatio Epiſcoporum, *c. Excommunicamus* il 1. *infra de Hæret.* & patebit paulo *infra in* 5. *concl. num.* 24. reliqui vero ad id non tenentur, & tamen obligantur ad credendum explicite, ut inferius dicemus *num.* 41. Ergo explicite credere non eſt ſcire articulos fidei explicare, & defendere, ut dicunt Jo. Andr. & alii ſupra relati. 17

His præcognitis, quoad quæſtionem propoſitam, gloſſ. 1. *ſupra in rubr.* ſic ait: Principales autem articuli fidei noſtræ ſunt ſeptem, ſecundum quod ſeptem ſunt dona Spiritus Sancti, quos quilibet Chriſtianus ſcire tenetur, Clerici explicite, Laici implicite, & credere ſicut tenet Eccleſia, & ſunt hi: Incarnatio, ſive Nativitas, Baptiſmus, Paſſio Chriſti, ſive Mors ejus, Deſcenſus ad inferos, Reſurrectio, Aſcenſus in cælum, Adventus ejus in judicium. Innocentius vero hic latius diſtinguit, ex cujus dictis eliciuntur concluſiones infraſcriptæ.

Prima concluſio eſt: Omnes adulti etiam ſimplices, & laici tenentur explicite credere Deum eſſe, & eſſe remuneratorem omnium bonorum. Ita Innocentius hic, & Jo. Andr. *ſupra in rubr. num.* 27 Card. *num.* 15. & Abb. *num.* 6. Hæc enim ſunt mentibus hominum infixa, ut in Pſalm. 4. *Signatum eſt ſuper nos lumen vultus tui Domine*; ſecundum Compoſt. hic *num.* 4. & hæc prima concluſio nullam habet dubitationem; nam, ut inquit Apoſtolus ad Hæbreos 11. *Accedentem ad Deum oportet credere, quia eſt, & quod inquirentibus ſe remunerator eſt.* Addit Hoſtienſ. *ſup. in rubr. num.* 12. *Et punitor omnium malorum*: & bene, quia contrariorum eadem eſt ſcientia, ſeu ratio cognoſcendi, ut habetur 1. *Topic. cap.* 12. *& inſtit. de his, qui ſunt ſui, vel alieni juris, in princ. verſ. Nam ſi regnoverimus*, & ibi Aretin. Id quod aliis verbis explicat Silveſter *in ver. Fides num.* 6. ex mente S. Thom. *in* 2. 2. *quæſt.* 2. *art.* 8. *ad primum*, dicens, teneri quemlibet Chriſtianum explicite credere Deum eſſe, & providentiam ejus. 18

Secunda concluſio: Simplices & forte omnes laici non tenentur alios fidei articulos a ſupradictis explicite credere, ſed ſatis eſt, ut credant verum eſſe, quidquid credit Eccleſia Catholica. Quod procedit etiam quoad laicos, quibus Deus dedit talentum perſpicacis ingenii; nam quamvis melius faciant, ſi ſuum ingenium impendant in cognitione diſtincta fidei; tamen, ut inquit Innocentius hic *num.* 6. non videntur peccare, ſi ei non intendant; ſed videtur eis ſufficere, ut talenta eis credita non abſcondant in terra, id eſt, in terrenis, ſed bonis operibus inſiſtant. Cujus dictam totidem verbis ſequuntur ſupra in *rubr.* Hoſtienſ. *num.* 17. Joan. Andr. *n.* 27. & 31. Butr. *num.* 10. *verſ. Imo*, & ſecundum eos Card. *num.* 16. *verſ. De laicis autem*, Imol. *num.* 12. *verſ. De laicis*, Abb. *n.* 7. & Bellam. *hic n.* 9. *ver. Verumtamen dicit.* Idemque de Laicis literatis concludit hic Compoſt. *n.* 11. Nam etſi ex dono ſcientiæ, quam a Deo habent, & ex debito rationis videantur teneri ad diſtinctam cognitionem articulorum fidei; tamen non peccant mortaliter, ſi ignorent, vel ſi de his quærendis non ſint ſoliciti; quia

eorum

Digitized by Google

eorum profeſſio ad hoc non eſt. Ita Compoſt. quem referunt, & ſequuntur Jo. Andr. *d. n.* 31. Butr. Card. Imol. & Bellam. in locis proxime citatis. Verum hæc ſecunda concluſio cum prædictis ampliationibus quam ſit periculoſa, patebit ex his, quæ dicemus *infra n.* 41. *& ſeqq.*

20 Tertia concluſio, ſecundum Innoc. hic *n.* 7. Si quis habeat fidem implicitam, eo quod credat, quidquid Eccleſia credit, ſed falſo opinetur, ratione naturali motus, Patrem eſſe majorem, ſeu priorem Filio, vel tres perſonas eſſe tres res a ſe invicem diſtinctas, non eſt hæreticus, nec peccat, dummodo errorem ſuum non defendat, & hoc ipſum credat, quia credit Eccleſiam ſic credere, & ſuam opinionem fidei Eccleſiæ ſupponit; nam etſi male opinetur, tamen hæc non eſt fides ſua, imo fides ſua eſt fides Eccleſiæ, ut infra eod. c. *Damnamus circa fin. Ad hoc, c. Dixit Apoſtolus*, & ibi gloſ. in *ver. Pertinaci* 24. *q.* 3. & idem hic repetit Compoſt. *n.* 16. Bellam. *n.* 10. *verſ. Item quæro, & ſup. in rubr.* Hoſtien. *n.* 18. Jo. Andr. *n.* 20. Bald. *n.* 12. Card. *n.* 14. Butr. *n.* 11. & Abb. *n.* 7. & in hoc ultimo conſentit D. Thomas in 2. 2. *q.* 2. *artic.* 6. *ad* 2. dum ait, non imputari laicis, ſi non inveniantur pertinaciter perverſæ doctrinæ adhærere, ſed in talibus ex ſimplicitate deficiant; & ibi Cajetanus, & idem S. Thomas 1. *Corinth. c.* 11. *lect.* 4. *& in* 3. *ſentent. diſt.* 25. *q.* 2. *art.* 1. *q.* 3. *ad primam, & ſæpe alibi.* Direct. Inquiſ. *par.* 1. *q.* 4. Alphonſ. Caſt. *lib.* 1. *c.* 9. *de juſta Hæret. punit.* Albert. *tract. de agnoſcend. Aſſert. q.* 21. *n.* 4. *& q.* 23. *n.* 3. Navar. *in manual. prælud.* 3. *n.* 10. *verſ. Nono infertur.* Unde Bald. hic *n.* 1. dicit eſſe differentiam inter erraticum, & hæreticum; nam ſimplices homines ſunt erratici, quia errant, & tamen non ſunt hæretici, quia nolunt diſcedere a Criſto. Super quibus tamen conſule Franciſcum Pegniam in *direct. par.* 1. *in q.* 7. *ſchol.* 20. ubi in hac materia diſtincte tradit regulas, quibus in foro exteriori utendum ſit in caſibus contingentibus.

21 Quarta concluſio. Clerici inferiores ſi ſint pauperes, quos oportet victum propriis manibus quærere, *c. Clericus* 12. *diſt.* & ideo non poſſunt ſtudiis vacare, quia non habent magiſtros, vel expenſas; ſatis, eſt ut ſciant fidei articulos ſicut ſimplices laici, & aliquantulum plus, *arg. c. Clericus in fin.* 21. *diſt.* ſicut de Sacramento Altaris, quia oportet eos credere in eo Sacramento confici verum Corpus Chriſti; & hoc ideo, quia circa illud quotidie verſantur pluſquam laici. Ita Innoc. hic *n.* 4. Compoſt. *n.* 8. & Bellam *n.* 9. *verſ. Si vero loquimur, & ſupra in rubr.* Hoſtienſ. *n.* 16. adjiciens turpe eſſe, & opprobrioſum ignorare id, circa quod quis quotidie verſatur, *l.* 2. *§. Servus autem Sulpitius, ff. de origine juris*, Jo. Andr. *n.* 30. Butr. *n.* 10. Card. *n.* 15. *verſ. De Clericis vero inferioribus*, Imol. *n.* 12. & Abb. *n.* 6. Sin autem Clerici habeant magiſtros, & expenſas ad diſcendum, tunc peccant, niſi in cognitione diſtincta fidei magis proficiant, quam laici, ſecundum Innocentium, & alios locis citatis. Gemin. in *c. Canones* 15. *diſt.* dicens peccare Clericum, qui habet unde vivat, ſi ma-
22 gis explicite neſciat, quæ ſunt fidei, quam laici; quem refert, & ſequitur ibi Præpoſitus *n.* 11. Quod tamen procedit, niſi ſubſit aliqua rationabilis cauſa, cur Clerici habentes magiſtros, & expenſas, non profecerint in cognitione diſtincta fidei, puta propter duritiem ingenii, vel quia oportuit eos circa alia opera pietatis intendere, veluti circa exhibita neceſſaria confratribus pauperibus, vel hoſpitibus, aut circa alia opera charitatis. Ratio eſt ſecundum Innocentium hic *n.* 5. quia cum ejuſmodi Clerici non teneantur ad explicitam cognitionem articulorum, bene licet eis explicite cognitioni præponere alia opera pietatis. Codex enim eſt mendoſus in *ver. Poſtponere*, & corrupte etiam refertur ab Eymerico in *Direct. Inquiſ. par.* 1. *princ. pag.* 19. legendum eſt enim *Præponere*: alioquin ratio illa, *Cum non teneantur*, non congrueret, & Innocentius eſſet ſibi contrarius: unde ſic refertur a Jo. Andr. *ſup. in rubr. n.* 30. Butr. *n.* 10. Card. *n.* 16. & Bellam. hic *n.* 9.

Debebit autem Sacerdos ſecundum Innocentium diligenter ſcrutari cauſam, cur Clerici non proficiant, & pro modo ignorantiæ, vel negligentiæ eis pœnitentiam injungere. Addit Innocentius, ex cauſa poſſe Clericos ſine peccato ſcientiæ fidei præponere alias ſcientias, ut ſi velint addiſcere ſcientiam Juris, ut pauperes in judicio defendant, ne opprimantur. Et ſequitur hic Compoſt. *n.* 10. dicens, Clericos teneri magis intendere circa cognitionem fidei, quam Juris, & aliarum ſcientiarum, niſi obediendo Superiori, vel ex alia cauſa circa alias ſcientias intendant; & conſentiunt alii locis citatis. Verum hæc quarta concluſio, dum in ſua diſtinctione, & declaratione excuſat Clericos a cognitione explicita, ſeu diſtincta articulorum fidei, ſi ita generaliter accipiatur, itidem non vacat periculo, & confunditur in his, quæ dicemus infra *n.* 41. *& n.* 50.

Quinta, & ultima concluſio ex Innocentio *n.* 2. & 23
Compoſt. *n.* 5. Prælati Eccleſiarum quicunque curam animarum habentes debent excedere hanc fidei menſuram: oportet enim eos explicite, & diſtinctæ ſcire articulos fidei, qui continentur in Symbolo, *Credo in unum Deum*, & in Symbolo, *Quicunque vult*, *c.* 1. *& per tot.* 38. *diſt.* idemque de omnibus habentibus officium docendi fidem, ſcilicet Sacerdotibus, Profeſſoribus, Doctoribus, & Prædicatoribus, ex D. Thoma in 3. *diſt* 25. *q.* 2. *art.* 1. *q.* 3. S. Bonav. & Ricar. tradit Silveſt. *in ver. Fides n.* 6. *verſ. Quilibet autem habens officium docendi.* Inter hos autem Epiſcopi debent alios excedere in hu- 24
juſmodi cognitione, quia tenentur de his articulis reddere rationem omni poſcenti, *§. Ecce* 36. *diſt. c. Omnes* 38. *diſt.* &, ut inquit Hoſtienſis *ſup. in rub. n.* 13. ſcire debent circa prædicta opponere, & reſpondere, & Hæreticos perſequi, & confutare, *c. Excommunicamus il* 1. *§. Adjicimus, & §. penult infra de Hæret.* quamvis non teneantur ex tempore ad omnia reſpondere, ſed ex deliberatione, ac ſi oportuerit etiam cum aliorum conſilio, ſecundum prædictos; cum quibus concordant Jo. Andr. Butr. Card. & alii locis præallegatis. Rationem reddit D. Thomas in 2. 2. *q.* 2. *art.* 6. quia ſicuti ſuperiores Angeli, qui inferiores illuminant, habent pleniorem notitiam de rebus divinis, quam inferiores, ut dicit Dionyſius *c.* 12. *cœleſtis Hierarchiæ*: ita etiam ſuperiores homines, ad quos pertinet alios erudire, tenentur habere pleniorem notitiam de credendis, & magis explicite credere: & ſequitur Direct. Inquiſ. *par.* 1. *q.* 4. Quid autem in ſpecie oporteat Epiſcopos explicite ſcire, con- 25
ſtat ex Concilio Carthaginenſi IV. *c.* 1. ſub Anaſtaſio ab Epiſcopis 214. (inter quos Auguſtinus) celebrato, & approbato a Leone III. quod habetur *tom.* 1. *Conciliorum par.* 1. *pag.* 588. & plenius ex Pontificali Romano in *rubr. de ordinatione electi in Epiſcopum.*

Ceterum etſi cum Innocentio in prædictis concluſionibus tranſeant communiter Canoniſtæ, tamen quia illius doctrina in aliquibus patitur difficultatem; pro clariori quæſtionis ſolutione obſervandum eſt ante omnia, quid, & quotuplex ſit Symbolum. Item quid ſit articulus, & quot modis accipiantur.

Symbolum, quod ſpectat ad rem præſentem, nihil eſt 26
aliud, quam collectio ſententiarum fidei, ut patet ex D. Thoma in 2. 2. *q.* 1. *artic.* 9. & S. Antonino *par.* 4 *tit.* 8. *c.* 4. *§.* 3. vel ſecundum Jo. Gerſonem *in compendio Theologiæ*, eſt omnium credendorum ad ſalutem ſpectantium compendioſa collectio; nam, ut ait Caſſianus *lib* 6. quidquid per univerſum divinorum voluminum corpus immenſa diffunditur copia, totum in Symbolo colligitur brevitate perfecta. Et eſt triplex ſecundum Præpoſitum in *c. Canones n.* 8. 15. *diſt.* & Concilium Lingonien. *anno* 1404. ut in Decretis Eccleſiæ Gallicanæ Laurentii Bucchelli *lib.* 1. *c.* 24. *de Symbolis fidei pag.* 11. *littera B.*

Primum Symbolum eſt Apoſtolorum videlicet ab Apo- 27
ſtolis compoſitum in conventu habito in Judæa *anno Chriſti* 44. ut apud Cardinalem Baronium *eodem anno n.* 14. Nam, ut ſcribit Beatus Clemens in *epiſtola ad Jacobum fratrem Domini*, Chriſto reſurgente, & aſcendente in cælum, miſſo S. Spiritu, collata Apoſtolis ſcientia linguarum, adhuc in uno poſiti Symbolum, quod fidelis nunc tenet Eccleſia, unuſquiſque quod ſenſit docendo condiderunt, ut diſcedentes ab invicem hanc regulam per omnes gentes prædicarent. Unde ſecundum gloſſam *ſupra in rubr.* 28
circa fin. & Hoſtienſ. *n.* 21. & gloſſ. *in c. Canones in ver. Apoſtolos*, & ibi etiam Archidiac. *n.* 15. *diſt.* dictum eſt Symbolum, quia unuſquiſque Apoſtolorum partem ſuam contulit. Symbolum enim Græce, Latine collatio dicitur, ut patet ex eadem epiſtola Clementis, ex Caſſiano *lib.* 3. *de Incarnatione c.* 3. & Ruffino in *expoſitione Symboli* Ideoque in *c.* 13. *ſeſſ.* 24. Concilii Tridentini Parochianorum Symbola appellantur contributiones illæ, quas Parochiani pro ſua quiſque parte tenentur in unum conferre pro

augendis redditibus exiguis Parochialium Eccleſiarum.

29 Quam ob cauſam reſpectu cauſæ efficientis, id eſt, duodecim Apoſtolorum, qui eadem hora inſtinctu Spiritus Sancti Symbolum ediderunt, fidei articuli dicuntur eſſe duodecim, ſecundum Hoſtienſ. *ſup. in rubr. n.* 21. Butr. *n.* 15. Card. *n.* 11. & alios communiter. Nam Petrus dixit: *Credo in Deum Patrem omnipotentem, Creatorem cœli, & terræ.* Andreas: *Et in Jeſum Chriſtum Filium ejus unicum Dominum noſtrum.* Jacobus: *Qui conceptus eſt de Spiritu Sancto, natus ex Maria Virgine.* Joannes: *Paſſus ſub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus & ſepultus.* Thomas: *Deſcendit ad inferos, tertia die reſurrexit a mortuis.* Jacobus Alphæi: *Aſcendit ad cælum, ſedet ad dexteram Dei Patris omnipotentis.* Philippus: *Inde venturus eſt judicare vivos, & mortuos.* Bartholomæus: *Credo in Spiritum Sanctum.* Matthæus: *Sanctam Eccleſiam Catholicam.* Simon: *Sanctorum communionem, remiſſionem peccatorum.* Judas Jacobi, alias Thaddæus (Judam vocat Lucas 6. Thaddæum Matthæus 10. & Marcus 3. & 10.) *Carnis reſurrectionem.* Mathias: *Vitam æternam.* Alii vero aliter prædictos articulos attribuunt Apoſtolis, ut patet in verſibus, quos recenſet Card. *ſupra in rubr. n.* 12. *in fin.* quæ conſonat cum ſententia D. Thom. *in* 3. *diſt.* 25. *q.* 1. *art.* 2. Sed in hoc ſecundum B. Thomam non eſt magna vis. Reſpectu autem cauſæ materialis, fidei articuli a Theologis & Canoniſtis communiter dicuntur eſſe quatuordecim, quorum ſeptem reſpiciunt Divinitatem, & alii ſeptem Humanitatem, ut per Hoſtienſ. *ſupra in rub. n.* 26. Butr. *n.* 15. Card. *n.* 12. Et hanc diviſionem ponit etiam D. Thom. *loc. cit.* dum ait articulos fidei dupliciter diſtingui: Uno modo, quantum ad ipſa credibilia, & ſic ſunt quatuordecim: Alio modo, quantum ad ipſos, qui articulos diſtinxerunt, & ſic ſunt duodecim Apoſtolorum. Sed alii aliter dividunt, ut per Hoſtienſ. *in ſumma hujus tit.* §. *Quoties.* In hac tamen diverſitate videtur ſufficere Catholicis ſtare Symbolo, prout jacet, & ſic ponere tantum duodecim articulos, ut inquit Card. *n.* 12. *in fin.*

30 Secundum Symbolum eſt Nicænum, quod ſcilicet trecenti & octodecim Patres authoritate B. Silveſtri Papæ in Nicæa Bithyniæ urbe congregati, in prima univerſali Synodo ediderunt adverſus Arii impietatem, qui coæternum Patri Filium non agnoſcens, diverſas in Trini-
31 tate ſubſtantias aſſerebat, ut in c. *Quidam, verſ. Ariani* 24. *q.* 3. & in *d. c. Canones* 15. *diſt.* non autem adverſus Græcos, qui non credebant Spiritum Sanctum a Filio procedere, ut incaute ſcripſit gloſſa Bernardi *ſupra in rubr. circa fin.* & Hoſtienſ. *n.* 21. Hoc enim primum explicite diffinitum fuit in tertia Synodo univerſali, id eſt, Epheſina contra Neſtorium, ut refertur in *c. de Spiritu de conſecr. diſt.* 5. Nimirum quia hic error de proceſſione Spiritus Sancti prius nondum irrepſerat, & ideo in Nicæno Symbolo, quod incipit: *Credimus in unum Deum,* nulla de hoc fit explicita mentio; & in Symbolo ſecundæ Synodi univerſalis, id eſt, primæ Conſtantinopolitanæ, tantum legitur: *Credimus in Spiritum Sanctum Dominum, & vivificantem, ex Patre procedentem, cum Patre, & Filio adorandum, & glorificandum.* Sed hæc verba, *Filioque,* apud Latinos authoritate Leonis I. ab Hiſpanis Epiſcopis primum fuerunt in Symbolo expreſſa ad confutandos Hæreticos Priſcillianiſtas, ut patet in notis ad Concilium Conſtantinopolitanum I. *tom.* 1. *Conciliorum par.* 2 *pag.* 544. *col.* 1. quod dilucide poſt gloſ. in *d. c. De Spiritu in ver. Ex Deo Patre,* explicat D. Thom. in 1. *part. q* 36. *artic.* 2. *ad* 2. dicens: *Quia in tempore antiquorum Conciliorum nondum exortus fuerat error dicentium, Spiritum non procedere a Filio, non fuit neceſſarium, ut hoc explicite poneretur. Sed poſtea inſurgente errore quorundam, in quodam Concilio in occidentalibus partibus congregato, expreſſum fuit authoritate Romani Pontificis, cujus authoritate etiam antiqua Concilia congregabantur, & confirmabantur: continebatur tamen implicite in hoc ipſo, quod dicebatur Spiritus Sanctus a Patre procedere.* Hæc D. Thomas. Unde in Concilio Florentino *ſeſſ.* 6. diffinitum eſt, explicationem verborum illorum, *Filioque,* veritatis declarandæ gratia, & imminente tunc neceſſitate, licite, ac rationabiliter
32 Symbolo fuiſſe appoſitam. Itaque hoc Symbolum Nicænum eadem fere verborum ſerie, & ſententia penitus eadem ſervata in Synodo Conſtantinopolitana prima adverſus Macedonium repetitum eſt, & ex Decreto ipſius Synodi Damaſus Papa conſtituit, ut caneretur in Miſſa poſt Evangelium, ut referunt Rupertus Tuitien. *de Canon. obſer. prop. ult.* & Archid. in *d. c. Canones,* & ibi etiam Præpoſitus *n.* 9. *verſ. Et notandum, quod Damaſus Papa conſtit.* 15. *diſt.* Sed in hoc graviter aberrant, quia ut ſcribit Magiſter in 1. *ſentent. diſt.* 11. cum Leo III. a Carolo Magno rogatus fuiſſet, ut verba prædicta, *Filioque,* ad Symbolum adderentur; non modo renuit id facere, ſed etiam Symbolum abſque eo additamento in argentea tabula exaratum in Altari poſt corpus Sancti Pauli cuſtodiri voluit, ne quibuslibet liberum eſſet aliquid ad ſanctum Symbolum ſuperaddere. Sed cum poſtea Franci, aliique omnes Boreales populi offenderentur, & periculum Schiſmatis ſubeſſet, quod Romana Eccleſia publice confiteri nollet eam doctrinam, quam ad probandos Catholicos, & confligendos Hæreticos, Magnus Leo ante tot ſecula Hiſpaniarum Epiſcopis tradidiſſet: placuit tandem Benedicto VII. ut idem Symbolum cum expreſſione eorundem verborum, *Filioque,* ad petitionem Henrici Imperatoris Romæ publice decantaretur in Miſſa; & incipit: *Credo in unum Deum,* ut teſtatur Bernardus Abbas Augienſis *de rubr. ad Miſſam ſpectant.* Vide Cardinalem Baronium *anno* 447. *n.* 12.

Tertium eſt Symbolum Athanaſii, quod canitur inter 33
Horas Canonicas, ſcilicet in Prima Dominicali, & incipit. *Quicunque vult.* Siquidem Athanaſius Romam a Julio Pontifice vocatus, ut judicaretur, cum Euſebianorum adventum annum integrum, & ſex menſes expectaret, hoc fidei Symbolum Romæ ſcripſit, ac tanquam Catholicæ fidei ſuæ profeſſionem publice edidit: fabula enim eſt, quod ab aliquibus aſſeritur, hoc Symbolum ſcriptum fuiſſe ab Athanaſio Treviris in puteo latitante, Baronius *anno Chriſti* 340. *n.* 14. Quod quidem Symbolum una cum actis Nicænæ Synodi in Archivio Romano diu aſſervatum, tandem poſt multa annorum curricula tradi meruit Eccleſiæ recitandum, ut in notis ad Concilium Romanum II. *to.* 1. *par.* 1. *Concil. pag.* 420.
col. 1. Atque ita, quamvis Athanaſius, cum non eſſet 34
Summus Pontifex, ſed Alexandrinus Patriarcha, authoritatem non haberet Symbolum ordinandi; tamen ut advertit D. Thomas *in q. de potentia Dei q.* 10. *art.* 10. & Præpoſ. in *c. Canones n* 10. 15. *diſt.* hoc non fecit per modum cujuſdam doctrinæ, ut ex ipſo modo loquendi apparet; ſed quia integram fidei veritatem ejus doctrina breviter continebat, authoritate Sedis Apoſtolicæ recepta eſt, ut quaſi regula fidei habeatur. Et propterea in omnibus codicibus legitur, Regula, non Symbolum, & Regulam fidei vocat Eugenius IV. in decreto fidei edito in Concilio Florentino, §. *Sexto,* ibi, *Compendioſam illam fidei regulam.* Quoniam Symbolum fidei edere Summi Pontificis munus eſt, non privatorum Patrum, S. Antoninus *p* 4. *tit* 8. *c* 4. §. 3. Symbolo autem Apoſtolorum ad- 35
dita ſunt duo Symbola antedicta, ut inquit D. Thomas in 2. 2. *q.* 1. *art.* 9. non quia minus plene, aut inſufficienter fides Catholica continetur in Symbolo Apoſtolorum; ſed ad explanationem veritatis, & excluſionem errorum. Unde gloſ. *ſup in rubr.* & Hoſtienſis *n.* 21. dixerunt, Conſtitutionem, de qua hic, eſſe quartum Symbolum, quod ab Innocentio in generali Concilio editum fuit contra Albigenſium, & Almerici hæreſes, & Abbatis Joachimi errores. Etenim, ut ait S. Thomas in 2. 2. *q.* 1. *art.* 9. *ad* 2. & Turrecrem. in *c. Canones n.* 15. *diſt.* 15. in omnibus Symbolis eadem fidei docetur veritas, ſed ibi oportet populum diligentius inſtrui de fidei veritate, ubi errores inſurgunt, ne fides ſimplicium per Hæreticos corrumpatur. Et hæc fuit cauſa, quare neceſſe fuit edere plura Symbola, quæ in nullo alio differunt, niſi quod in uno plenius explicantur, quæ in alio continentur implicite; ſecundum quod exigebat Hæreticorum inſtantia.
Itaque gloſſa, & Hoſtienſis Conſtitutionem, de qua 36
hic, congrue appellant Symbolum, ſed non bene dicunt eſſe quartum, quia alia quoque in præcedentibus Conciliis edita fuerunt, & quinque Symbola univerſalium Conciliorum fuerunt recitata in Concilio Lateranenſi ſub Martino I. ut patet *tom.* 2. *par.* 2. *Concil. pag.* 452. Et propterea S. Thomas 1. *par. q.* 36. *art.* 2. *ad* 2. ſcripſit, in ſingulis fere Conciliis inſtitutum fuiſſe Symbolum aliquod propter aliquem errorem qui in eo Concilio damnabatur; ſequens tamen Concilium non faciebat aliud Symbolum, quam primum; ſed id, quod implicite continebatur in uno Symbolo, in alio explanabatur contra

hæreſes

37 hæreſes inſurgentes. Unde non incongrue Symbolum
appellari poteſt etiam forma profeſſionis fidei a Pio IV.
præſcripta in Conſtitutione, quæ incipit, *In ſacroſan-
cta*, edita *idibus Novemb.* 1564. in ea enim inſertum
eſt ad literam Symbolum majus, & alii multi articuli
explicite poſiti, & in fine, ſicut in Symbolo Athana-
ſii, dicitur: *Hæc eſt fides, &c.* Nam & Symbolum ap-
pellatur fides, ut in *c. Quiſque*, juncta gloſſa in *ver. ad
fidem de vita, & honeſtate Clericorum*, Jo. Andr. *ſup.
in rubr. n.* 14. & Bellam. *n.* 24. Fides, id eſt, collectio
articulorum fidei, *cap. Hæc eſt fides* 2. *quæſt.* 1. ſecundum
38 gloſſam *ibid.* & Hoſtienſ. *n.* 4. Spectat enim ad S. Roma-
num Pontificem, etiam ſine Concilio, fidei Symbolum
ordinare, ut docet S. Thomas 2. 2. *q.* 1. *art.* 10. Quo-
niam ad ejus authoritatem pertinet editio Symboli, ad
cujus authoritatem finaliter pertinet determinare ea, quæ
ſunt fidei, ut ab omnibus inconcuſſa fide teneantur. Hoc
autem pertinet ad authoritatem Summi Pontificis, ad
quem majores, & difficiliores Eccleſiæ quæſtiones refe-
runtur, *c. Multis* 17. *diſt. c. Hæc eſt fides*, *c. Et eſt aliud*,
c. Quoties, & per tot. 24. *q.* 1. & *c. Majores in princ. de
Bapt.* & patet in Symbolo Athanaſii, quod non authori-
tate alicujus generalis Concilii, ſed Romani Pontificis
tantummodo traditum eſt. Idipſum docuit idem S. Thom.
in opuſc. contra errores Græcorum, ut refert Silveſt. in *ver.
Fides n.* 2. Atque ita Symbolum dicit eſſe fidei profeſſio-
nem, Turrecr. *in cap. Canones p.* 1. *num.* 9. *ad* 3. 15. *diſt.*
Hæc de Symbolis.

39 Articulus vero fidei eſt individualis veritas de Deo ſu-
pra rationem nos arctans ad credendum, ut diffinit Ri-
chardus de S. Victore relatus *ſupra in rubr.* a Jo. Andr. *n.* 22.
Bellam. *n.* 5. & Card. *n.* 11. & a D. Thoma in 3. *diſt.* 25.
q. 1. *art.* 1. niſi quod S. Thomas omittit verba: *Supra ra-
tionem*, quæ tamen videtur ſupponere in 3. argumento
contrario, & loco illius verbi, *individualis*, ponit, *in-
diviſibilis*. Nam articulus nomen Græcum eſt, & impor-
tat indiviſionem; unde membra, quæ non dividuntur in
alia membra, dicuntur articuli; & ſecundum iſtum mo-
dum concluſiones, quæ inquiruntur in aliqua ſcientia,
vel aliquo tractatu, dicuntur articuli, quia ex eis ſicut ex
quibuſdam principiis indiviſibilibus conſurgit tota colle-
ctio, quæ tractatum perficit: & ſic in judiciis ea, quæ
per teſtes probata ſunt, vel probanda, dicuntur articuli,
prout hæc notantur in *c.* 2. *in gloſſ. in ver. articuli. de teſtib.
lib.* 6. & a D. Thoma *loco citato*, & latius in 2. 2. *quæſt.* 1.
art. 6. ubi etiam poſt gloſſ. præalleg. explicat, quot modis
dicatur fidei articulus.

40 Accipitur autem fidei articulus tripliciter ſecundum
Vincentium, & Alanum in *c. Cum Chriſtus infr. de Hære-
ticis*, quos ibi ſequuntur Hoſtien. Joann. Andr. Butr. Card.
& reliqui omnes, & Archid. in *cap. Canones n.* 6. & ibi et-
iam Præpoſ. *n.* 11. 15. *diſt.*

Primo ſtricte, & ita dicuntur fidei articuli illi tantum,
qui in Symbolo Apoſtolorum continentur.

Secundo largius, prout accipitur in prædicta Decr. *Cum
Chriſtus*; & ſecundum hoc comprehendit omnia, quæ
ſunt determinata, ſeu diffinita a Summis Pontificibus,
vel generalibus Conciliis, qualis eſt articulus, tres perſo-
nas eſſe æquales, & alii plures, de quibus hic in textu, &
in *c. prox. infr. eod. in c.* 1. 2. *&* 3. *diſt.* 15. *& in c. penult.
& ult. de conſecr. diſtinct.* 3.

Tertio largiſſime, ſecundum quod comprehendit o-
mnem ſententiam veram circa fidem, ſive ſit diffinita, ſi-
ve non, quem aliter articularia fidei appellat Speculat. *in
tit. de Diſpenſ. legat. §. Nunc breviter, ver.* 2. *Contra*, ut
referunt Jo. Andr. & alii *in d. c. Cum Chriſtus*.

41 Quibus ſuppoſitis, ut jam ad propoſitam quæſtionem
accedamus, fidei articulos ſtricte ſumptos, qui ſcilicet
continentur in Symbolo Apoſtolorum, Alanus, & Vin-
centius in *d. c. Cum Chriſtus*, affirmant unicuique intelle-
ctum habenti neceſſarium eſſe ad ſalutem explicite ſcire,
c. Ante viginti, *c. Baptizandos*, *& c. Prima igitur de con-
ſecr. diſt.* 4. Quorum ſententiæ accedunt in eod. *cap. Cum
Chriſtus*, Joan. Andr. *n.* 3. Card. *n.* 3. Butr. *n.* 4. Anchar.
n. 2. Itaque ut vides Vincentius & Alanus non diſtinguunt
inter articulum, quod Deus ſit, & ſit remunerator o-
mnium bonorum, & alios articulos Symboli Apoſtolorum,
ſicuti faciunt Innocent. Compoſt. & alii, de quibus *ſupra
in* 1. 2. *&* 3. *concluſ. n.* 18. *& ſeq.* ſed abſolute aſſerunt hos
articulos explicite credere neceſſarium eſſe ad ſalutem u-
nicuique intellectum habenti.

Fagnan. in I. Lib. Decretal.

Porro prima opinio, quod omnibus Laicis ſufficiat cre-
dere Deum eſſe, & eſſe bonorum remuneratorem, alios
vero articulos ſufficiat illis implicite credere; item opinio
gloſſæ Bernardi ſupra in rubr. quod Incarnationem, Paſ-
ſionem, & Reſurrectionem, & alia Chriſti myſteria Lai-
ci non teneantur credere, niſi implicite, non vacat peri-
culo erroris, ut propterea non ſine cauſa Innoc. & Com-
poſt. uſi fuerint dictione illa: *Forte ſimplices, & forte o-
mnes Laici*, quam poſtea repetierunt Hoſtienſ. Jo. Andr.
& reliqui Canoniſtæ citati ſupra in 2. *concluſ. n.* 19. Quo-
niam, ut efficaciter probat S. Thomas in 3. *diſtinct.* 25.
quæſt. 2. *art.* 1. *quæſt.* 1. in quocunque habente uſum libe-
ri arbitrii exigitur ad ſalutem ejus, ut habeat actum fidei,
& non ſolum habitum; fides autem non poteſt exire in
actum, niſi aliquid determinate, & explicite cognoſcen-
do, quod ad fidem pertineat. Et ideo omni ei, qui ha-
bet uſum liberi arbitrii, habere fidem explicitam quantum
ad aliquid, eſt de neceſſitate ſalutis. Quod clare etiam
ſupponit Tridentina Synodus, dum in *c.* 2. *ſeſſ.* 5. præci-
pit quibuſcunque curam animarum habentibus, ut per ſe,
vel alios idoneos, ſi legitime impediti fuerint, diebus
ſaltem Dominicis, & feſtis ſolemnibus, plebes ſibi com-
miſſas pro ſua, & earum capacitate paſcant ſalutaribus
verbis, docendo quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſa-
lutem. Unde non immerito Eymericus in *direct. Inquiſ.* 42
par. 2. *quæſt.* 10. de Hæreſibus ab Inquiſitoribus Arago-
niæ damnatis D. Papæ mandato: Octava, inquit, hæ-
reſis eſt, quod Laicus non tenetur ad aliquem fidei arti-
culum explicite credendum, ſed ſufficit ſibi iſta concluſio
in genere, quod credat omne illud, quod credit ſancta
Mater Eccleſia Dei. Hæc autem determinatio, & ex-
plicita cognitio eſſe debet principaliter quantum ad ea,
quæ ſunt veluti univerſalia principia, ac prima Catholi-
cæ fidei fundamenta. Stultum enim eſt dicere, ut inquit
Silveſter redarguens errorem Summæ Roſellæ in *ver. Fi-
des n.* 6. *in fin.* quod ſcilicet liceat utenti ratione, & adul-
to ignorare Chriſti nativitatem, & mortem Crucis,
quam impoſſibile eſt talem ignorare, niſi omnino ſuam 43
contemnat ſalutem, & aures verbis divinis obturet.
Quamobrem S. Thomas 2. 2. *q.* 2. *art.* 5. Objectum, in-
quit, fidei per ſe eſt id, per quod homo beatus efficitur;
per accidens autem, & ſecundario ſe habent ad objectum
fidei omnia, quæ in ſacra Scriptura divinitus tradita con-
tinentur, ſicut quod Abraham habuit duos filios, quod
David fuit filius Iſai, & alia hujuſmodi. Quantum ad pri-
ma credibilia, quæ ſunt articuli fidei, tenetur homo ex-
plicite credere, ſicut & tenetur habere fidem. Quantum
autem ad alia credibilia, non tenetur homo explicite cre-
dere, ſed ſolum implicite, vel in præparatione animi, in
quantum paratus eſt credere quidquid Divina Scriptura
continet: ſed tunc ſolum hujuſmodi tenetur explicite cre-
dere, quando hoc ei conſtiterit in doctrina fidei contine-
ri. Et in 2. 2. *q.* 2. *art.* 7. Poſt tempus autem gratiæ reve- 44
latæ tam minores, quam majores tenentur habere fidem
explicitam de myſteriis Chriſti, præcipue quantum ad
ea, quæ in Eccleſia ſolemnizantur, & publice proponun-
tur. Idemque de myſterio Sanctiſſimæ Trinitatis docuit
art. 8. Itaque S. Thomas concordat cum 2. opinione Vin-
centii, & Alani, dum docet tam majores, quam mi-
nores, id eſt, tam Clericos, quam Laicos, & tam lite-
ratos, quam rudes, teneri ex neceſſitate ſalutis explicite
credere articulos fidei, & præcipua myſteria, quæ ab Ec-
cleſia ſolemnizantur, ut explicat Turrecrem. in *c. Symbo-
lum n.* 4. *de conſecr. diſt.* 4.

Sed ne in re tam gravi tam inſignis diſcrepantia inter 45
primarios Canoniſtas ullum dubitandi locum relinquat,
jam proferamus, quid ſuper hoc diffinitum fuerit proba-
torum Conciliorum, & Sanctorum Patrum decretis.
In Concilio Foro-Julienſi in cauſa Sanctiſſimæ Trinita-
tis, & Incarnationis Verbi Divini, habito ſub Adriano
Papa I. *Anno Domini* 791. & Caroli Magni 13. *tom.* 3.
Concil. p. 1. *ſect.* 2. *pag.* 137. *col.* 1. poſt declarationem arti-
culorum fidei ita ſcriptum eſt: *Hanc igitur Catholicæ fidei
ſinceriſſimam puritatem volumus omnes Dei Sacerdotes, o-
mneſque gradus Eccleſiæ ſummo cum ſtudio, & abſque ullo
vitio, ita ut ne unus quidem apex intermittatur, vel au-
geatur, diſtincte, & ſenſatim diſcenda memoria retinere,
& poſteris diſcenda relinquere*: & paulo infra: *Symbo-
lum vero, & Orationem Dominicam omnis Chriſtia-
nus memoriter ſciat, omnis ætas, omnis ſexus, omniſ-
que conditio, maſculi, fœminæ, juvenes, ſenes, ſervi, li-*

 beri,

beri, pueri, conjugati, innuptæque puellæ; quia ſine hac benedictione nullus poterit in cælorum regno percipere portionem. Hæc ibi. *Per Symbolum* autem fidei intellige Symbolum Apoſtolorum, ad quod omnia alia Symbola tanquam Catholicæ expoſitiones reducuntur, & quod implicite continet, quidquid ab aliis explicite digeſtum poſtea fuit, S. Thom. in 3. *diſt.* 25. *q.* 1. *art.* 1. *q.* 3. *ad* 2. Cum enim ad hoc memoriter tenendum Synodus obliget omnem ætatem, ſexum, conditionem, videtur ſolum intellexiſſe de Symbolo Apoſtolorum, quod facilius addiſcitur, quam Symbolum Patrum Nicænæ Synodi, quod vix memoria retinetur ab hominibus provectis. Ac propterea cum in Symbolo Apoſtolorum contineantur omnia neceſſaria pro omnibus, non videtur Concilium, loquens de omnibus hominibus, voluiſſe obligare ipſos ad Symbolum continens neceſſaria ad explicite credendum ſolummodo a majoribus. Adde quod Synodus loquitur adverſative, ibi, *Symbolum vero*, atque ita contradiſtinguit Symbolum Patrum, de quo prius mentionem fecerat, ab alio Symbolo, obligando ad illud memoriter retinendum Sacerdotes, & gradus Eccleſiæ tantum; ad hoc vero indiſtincte omnes. Quæ diſtinctio inepta eſſet, ſi omnis ætas, omnis ſexus, omnis conditio teneretur Symbolum Patrum addiſcere; atque ita uſus univerſalis obtinuit, quia minores & Laici addiſcere non conſueverunt, niſi Symbolum Apoſtolorum. Quod advertendum duxi, ne alicui ſuboriatur ſcrupulus, quod cum Synodus initio expreſſerit de Symbolo Patrum, poſtea ſimpliciter repetendo verbum *Symbolum*, videatur de eodem Symbolo Patrum intellexiſſe. In Concilio itidem Moguntiaco I. celebrato *anno ſalutis* 813. tempore Leonis Papæ III. & Caroli Magni Imperat. *c.* 45. *t.* 3. *Concil. par.* 1. *ſect.* 2. *p.* 201. *col.* 2. ſic legitur *Symbolum, quod eſt ſignaculum fidei, & Orationem Dominicam diſcere ſemper admoneant Sacerdotes Populum Chriſtianum; volumuſque ut diſciplinam condignam habeant, qui hæc diſcere negligunt, ſive in jejunio, ſive in alia caſtigatione emendentur. Propterea dignum eſt, ut filios ſuos mandent ad ſcholam, ſive ad monaſteria, ſive foras Presbyteris, ut fidem Catholicam recte diſcant, & Orationem Dominicam, ut domi alios edocere valeant, & qui aliter non poterit, vel in ſua lingua hoc diſcat.*

Et in Concilio Rhemenſi habito eodem anno ſub eodem Pontifice & Imperatore, *c.* 1. *eodem tom.* 3. *par.* 1. *ſect.* 2. *pag.* 213. *col.* 1. *Eſt de fidei ratione, ut unuſquiſque juxta intellectum ſuæ capacitatis Domino largiente diſceret, intelligeret, atque operibus pleniter obſervaret, & c.* 2. *Ut Orationem, quam Dominus noſter Jeſus Chriſtus diſcipulos ſuos orare docuit, verbis diſcerent, & ſenſu bene intelligerent, quia illam ignorare nulli Chriſtiano licet.* Item Iſidor. *lib.* 2. *de offic. c.* 11. quem refert Ivo *par.* 1. *de Bapt. c.* 88. (Competentibus ſalutare Symbolum traditur quaſi commonitorium fidei, & ſanctæ confeſſionis indicium, quo inſtructi agnoſcant, quales jam ad gratiam Chriſti exibere ſe debeant.) Auguſtinus *lib.* 1. *de Symbol. c.* 1. relatus itidem ab Ivone *par.* 1. *c.* 8. *Accipite regulam fidei, quod Symbolum dicitur, & cum acceperitis, in corde ſcribite, & quotidie diſcite apud vos: antequam dormiatis,*
47 *Symbolo veſtro vos munite.* Amplius in Concilio Mediolanenſi V. *in tit.* Quæ ad prædicationem verbi Dei, & Doctrinam Chriſtianam pertinent, ſtatutum eſt his verbis: *Ad ſalutem cum omnibus fidelibus neceſſarium ſit Chriſtiana fidei rudimenta ſcire, omnibus, ſingulisque animarum curatoribus, & ceteris Confeſſariis ſive Secularibus, ſive Regularibus in virtute ſanctæ obedientiæ id præcipimus, ut faciant, antequam confeſſiones audiant, orationem Dominicam, Angelicam ſalutationem, Symbolum fidei, & decem præcepta Dei, quæ in Decalogo continentur, ut pænitentes recitent, ac ipſis audientibus referant. Quarum rerum ſi quos ignaros rudeſque offenderint, hanc eorum ſpiritualem ſocordiam acriter reprehendant, oſtendantque quam gravis eſſe debeat illorum conſcientiæ ignoratio rerum ad ſalutem quæ tantopere neceſſaria ſunt. Cum autem eos abſolvunt, præter alias pænitentias, id etiam imponant, ut quatuor hæc ſaltem potiſſima doctrinæ Chriſtianæ capita impoſterum accurate ediſcant, certo illis pro arbitratu ſuo præfinito congruo tempore, quod tantum ob neceſſariam aliquam cauſam ſemel, aut ad ſummum iterum prorogari liceat: eo autem temporis ſpatio confecto, ſi eadem adhuc illos ignorare viderint, tunc ne illorum confeſſionem audiant, niſi conſilio, & aſſenſu, aut Vicarii foranei, ſi Diœceſani ſunt, aut illorum, quos huic curæ in civitate Epiſcopus præfecerit, ſi in civitate vivunt. Si qui vero ſemel ita admiſſi ad Sacramentum Pænitentiæ, eos poſtea in rudi hac craſſaque ignorantia perſiſtere compertum erit, de iis ad Epiſcopum ipſum referatur, antequam amplius admittantur, qui illorum ſaluti diligentius, & efficacius conſulat, ut viderit in Domino expedire.* Hæc ibi.

Item in Concilio Provinciali Mediolanenſi II. *Decreto* 10. ſtatutum eſt, ut ea cura ſit Parochis, ut quos Compatres ita imperitos noverint, ut Symbolum fidei, ſive ea, quæ in Symbolo continentur, ignorent, illos eo officio ſuſcipiendi de baptiſmo infantes fungi ne patiantur. Et cum actum eſſet in Sacra Congregatione Concilii de correctione hujus Decreti, Patres cenſuerunt addendum, quando in ipſo actu baptiſmi commode haberi poſſet copia peritiorum: his rationibus, quia Compatres docere tenentur infantes fidei rudimenta; unuſquiſque enim obligatus eſt munus, ad quod obligatur, exercere, *c. Vos ante omnia de conſecr. diſt.* 4. hujus enim ſacræ tutelæ adminiſtratio non eſt committenda iis, qui eam gerere aut fideliter non valent, aut ſedulo, ſeu accurate non quærunt. Levatio enim ſi non eſt de neceſſitate Sacramenti, eſt tamen de rationabili admodum convenientia. Sed cum baptizati nutriantur inter fideles, ubi hujuſmodi, quæ pertinent ad Chriſtianam fidem, publice, & omnibus nota ſunt; ideo excuſantur Compatres, quia parentes præſumuntur hæc diligentius docere pueros ſuos, & ideo hujuſmodi pædagogia non indigemus, Turrecrem. in *d. c. Vos autem de conſecr. diſt.* 4.

48 Quo loco omittendum non eſt, Concilia Provincialia Mediolanenſia conſueviſſe approbari a Summo Pontifice per literas in forma Brevis, cum tamen alia Provincialia Concilia non confirmentur, ſed tantummodo recognoſcantur, & emendentur a S. Cong. Conc. ad præſcriptum Conſt. Sixti V. ſuper inſtitutione ejuſdem Cong.

Ex quibus dilucide apparet, omnes Chriſtianos uſum rationis habentes teneri explicite ſcire ſaltem Symbolum Apoſtolorum, & Orationem Dominicam ex neceſſitate ſalutis, & quoad hoc nullam eſſe conſtituendam differentiam inter clericos, & Laicos, inter literatos, ac rudes. Hactenus de articulis ſtricte ſumptis.

49 Quod ſi fidei articuli accipiantur ſecundo modo, id eſt, largius, prout comprehendunt omnia, quæ a Pontifice Maximo, vel generalibus Conciliis ſunt diffinita; Prælati quidem, & alii curam animarum, vel officium docendi habentes, tenentur hujuſmodi articulos explicite ſcire, cum legem ſcire debeant non perfunctorie, ſed ſcrutabiliter, *c. Omnes* 38. *diſt. c. Qui Epiſcopus* 28 *diſt.* ſecundum Innocentium, & alios ſupra relatos in 5. *concl. n.* 23. & in hoc conveniunt omnes tam Canoniſtæ, quam Theologi.

50 Reliquis vero ſufficit fides implicita, dummodo in contrarium ſpecialiter non ſentiatur, ſecundum Archid. in *c. Canones n.* 7. 15. *diſt.* & conſentit gloſſa in *c. Cum Chriſtus*, in ver. *Sub anathemate infra de Hæret.* Itaque Archid. ſimpliciter, & abſolute tenet, ſatis eſſe hos articulos ab Eccleſia diffinitos implicite credere, nulla facta diſtinctione inter Laicos, & Clericos. At Innocentius conſentit quoad Laicos, ut non teneantur explicite: ſed quoad Clericos dicit, ſi ſint pauperes & rudes, ſatis eſſe, ut ſciant fidei articulos ſicuti ſimplices Laici, & aliquantulum plus; & exemplificat in articulo de Sanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento, qui explicite non habetur in Symbolo Apoſtolorum, ſed *infr. in §. Una vero.* Si vero habeant Magiſtros & expenſas, dicit eos peccare, niſi magis proficiant quam Laici in explicita cognitione fidei. Diſtinctio Innocentii abſque dubio eſt tutior, & magis etiam conſonat verbis Concilii Foro-Julienſis paulo ſuperius relatis *n.* 45. quæ obligant non tantum Dei Sacerdotes, ſed omnes gradus Eccleſiæ ad diſcendum diſtincte, & ſenſatim, ac memoriæ retinendum Symbolum Patrum, Myſterium Sanctiſſimæ Trinitatis, & alios articulos ibi declaratos. Verba enim illa: *Omnes gradus Eccleſiæ*, comprehendunt non tantum Diaconos, & Subdiaconos, ſed etiam Clericos inferiores, *c. Cleros* 21. *diſt. c. Si officia & c. Ordinatos* 59. *diſt.* cum multis ſimilibus. Et eodem modo Concilium Rhemenſe *c.* 1. de quo ſupra *n.* 46. *verſ. Et in Concilio*, per illa verba: *Juxta intellectum ſuæ capacitatis*, deſignat differentiam inter majores, & minores.

51 Demum ſi fidei articuli accipiantur tertio modo, id eſt, largiſſime, ſecundum quod comprehendunt omnem ſen-

ten-

tentiam veram circa fidem, ſive ſit diffinita, ſive non; Alanus & Vincentius *in d. c. Cum Chriſtus, de Hæret.* dicunt ſecundum hanc acceptionem licitum eſſe de articulis fidei dubitare, ſi nondum diffiniti fuerint, quemadmodum licebat dubitare de jam diffinitis ante diffinitionem, allegant *c. Dixit Apoſtolus* 24. *q.* 1. inferentes propterea ante diffinitionem prædictæ Decretalis, *Cum Chriſtus*, videlicet quod Chriſtus ſit verus Deus, & verus homo ex anima rationali, & humana carne ſubſiſtens, licuiſſe contrarium aſſerere. Quibus videtur ſuffragari, quod ait Auguſtinus relatus a Præpoſ. *in cap. Sicut.* 15. *diſt.* Evangelio non crederem, niſi Eccleſia illud reciperet: Unde enim nobis conſtaret, quod illud Chriſti Evangelium foret, niſi propter Eccleſiæ approbationem? Et cum opinione Alani & Vincentii tranſit gloſ. *in c. Canones, in ver. Eurychem* 15. *diſt.* Archid. *n.* 7. & Præpoſ. *n.* 11. *& in d. c. Cum Chriſtus*, Jo. Andr. *n.* 2. *in fin.* ubi exemplificat in Extravag. Benedicti XI. incipien. *Benedictus Deus*, qua diffinitum eſt animas juſtorum, ſimul atque e corporibus migraverint, divinam eſſentiam clare videre, ſi nihil tamen habeant, quod pœnis Purgatorii expiandum ſit. Et ſequuntur Butr. *n.* 4. Anchar. *num.* 2. & Cardin. *num.* 3.

Verum hæc doctrina eo modo, quo proponitur a Canoniſtis, niſi aliqua explicatione vel interpretatione adjuvetur, eſt valde periculoſa. Primo igitur Vincentius, & Alanus ſupponunt hunc articulum de duabus naturis, & quod Chriſtus ſit verus Deus, & verus homo, non fuiſſe diffinitum ante *d. c. Cum Chriſtus, de Hæret.* quod tamen eſt falſum, quia multa ante ſecula fuit diffinitum in quarta univerſali Synodo Chalcedonenſi, cujus diffinitio in quinto poſtea, & ſexto univerſalibus Conciliis renovata fuit, prout refertur in Decreto fidei edito ab Eugenio IV. in Concilio Florentino in unione Armenorum cum Eccleſia Latina, § *Secundo tradimus eis diffinitionem, tom.* 4. *Conciliorum par.* 1. *pag.* 612. *col.* 2. Idemque habetur in Concilio Carthaginenſi IV. *cap.* 1. cujus verba ſuperius retulimus *num.* 25.

52 Deinde, quia propoſitionum contra articulos in hac latiſſima ſignificatione plures ſunt gradus; hæretica, erronea, ſapiens hæreſim, piarum aurium offenſiva, temeraria, ſcandaloſa, bonis moribus contraria, blaſphema, ſchiſmatica, ſeditioſa, injurioſa, hæreticis favens, ac ſi quæ ſunt ſimiles, quarum cognitio magna ex parte a Theologis petenda eſt, quorum eſt propoſitionum qualitates, & gradus dijudicare, & expendere; & de his conſule Turrecrem. *in Summa de Eccleſ. lib.* 4. *par.* 2. *cap.* 11. Albertin. *in tract. de agnoſc. aſſer. q.* 6. Melchiorem Canum *lib.* 12. *cap.* 11. *de locis Theologicis*, Alphonſum Caſtrum *lib.* 1. *cap.* 3. *de juſta hæretic. punit.* Simancam *Cathol. Inſtit. tit.* 54. Et præter hæreſim multæ propoſitiones notantur cenſura in Concilio Conſtantienſi *ſeſſ.* 8. *contra Vvicleff. & ſeſſ.* 15. *contra Joannem Hus*, & in Conſtitutionibus S. Pii V. & Gregorii XXIII. contra Michaelem Bajum. Ideoque Bald. *in cap. Ne innitaris num.* 14. *de Conſtitut.* dixit hodie eſſe proximum hæreſi affirmare corpus Beatiſſimæ Virginis non fuiſſe aſſumptum in cælum. Præterea aliæ dantur propoſitiones hæreticæ etiam in articulis ab Eccleſia non diffinitis, quales ſunt propoſitiones contra traditiones Apoſtolorum, *ut in Decreto de Canonicis Scripturis ſeſſ.* 14. Concil. Trident. & contra ea, quæ de fide ſancti Patres unanimi conſenſu docuerunt, ut declarat Turrecremat. *in Summa de Eccleſ. lib.* 4. *part.* 2. *c.* 10. & Melchior Canus *de locis Theologicis lib.* 12. *cap.* 7. Non ergo ſequitur: Articulus non eſt ab Eccleſia diffinitus; ergo licet contrarium aſſerere, aut de eo dubitare.

Imo quod magis eſt, etiam in his, quæ ad fidem, 53
aut mores non pertinent, ita demum licitum eſt quidquid libet affirmare, ſi materia ſit indifferens. Quo ſenſu Auguſtinus *in cap. In quibus*, 25. *q.* 2. ait: In quibus rebus nihil intereſt ad capeſſendum regnum Dei, utrum credantur, an non; utrum vera putentur, an falſa: in his errare, id eſt unum pro alio putare, non arbitrandum eſt eſſe peccatum: aut ſi eſt, minimum eſſe, atque leviſſimum; ubi gloſſa 1. id explicat duobus exemplis, & Turrecrem. addit tertium, An cælum ſit rotundum, & alia plura Auguſtinus *in Enchirid. c.* 21.
At vero in materia gravi Theologica etiam non diffinita, nec ad mores ſpectante, aliquid affirmare, quod ſit 54
deſtitutum ratione, & authoritate, ex ſolo proprio judicio, imprudentia, negligentia, inconſideratio, præcipitatio, & temeritas eſſe poteſt, quia in rebus momenti leviter, & temere abſque rationis regula judicatur, ut patet ex D. Thoma in 2. 2. *q.* 53. *&* 54. Ideoque in officio S. Inquiſitionis cenſura temeritatis notantur multæ propoſitiones conſimiles, ſi ſolo proprio judicio ſine authoritate, & ratione excogitatæ ſint, ut apud Cordubam *lib.* 1. *part.* 17. §. 13. veluti ſi quis aſſereret locum Paradiſi terreſtris eſſe extra portam Pincianam, aut Judicium finale intra decennium futurum, licet ignoretur qua hebdomada. Quo exemplo utitur Suarez *tom.* 2. *de Gratia, diſput.* 19. *ſect.* 2. *num.* 20. Quod igitur dixerunt Doctores *in d. cap. Cum Chriſtus, de Hæret. & in d. c. Canones* 15. *diſtinct.* de articulis continentibus omnem ſententiam veram circa fidem licitum eſſe dubitare, aut etiam contrarium affirmare, ſi nondum fuerint diffiniti; declarandum eſt procedere quoad hoc tantum, ut ſic dubitare, vel affirmare, non ſit formaliter hæreſis ſecundum ea, quæ ex mente S. Thomæ *in* 1. *part. quæſt.* 32. *art.* 4. *& in* 2. 2. *quæſt.* 11. *art.* 1. *&* 2. explicat Eymericus *in Direct. Inquiſ. part.* 2. *quæſt.* 2. non autem intelligi debet procedere quoad hoc, ut liceat contrarium aſſerere abſque peccato, aut cenſura erroris, vel temeritatis, &c. ut ex prædictis conſtat. Sed hæc meſſis Theologorum. Quocirca nos Canoniſtæ decidamus quæſtiones noſtras, & Theologi decidant quæſtiones ſuas, quia non eſt ſine culpa ponere falcem in meſſem alienam, ut de Legiſtis, & Canoniſtis dicebant *in cap. fin. infra de condit. appoſit.* Butr. *numer.* 8. *in fin.* & Alex. de Nævo *num.* 26.

In textu ibi, *Confitemur*, nota actum fidei duplicem 55
eſſe, ut docet hic D. Thomas, ſcilicet corde credere, & ore profiteri, ſecundum illud ad Roman. 10. *Corde creditur ad juſtitiam, ore autem confeſſio fit ad ſalutem.* Ad primum referuntur verba illa hujus Conſtitutionis, *Firmiter credimus.* Ad ſecundum referuntur immediate ſequentia, *Simpliciter confitemur.*

Reliqua ad expoſitionem hujus Conſtitutionis vide hic per Hoſtienſem, Jo. Andr. & Collectar. & præcipue per D. Thomam in ſua gloſſa, quæ habetur *opuſc.* 23. Nam, ut inquit hic Bald. in princ. ea, quæ continentur in hoc capitulo, pertinent ad apicem Theologiæ, contra quam pernicioſe erratur.

DE SUMMA TRINITATE, ET FIDE CATHOLICA.

Idem Innocentius III. in eodem Concilio generali.

C A P U T II.

Damnamus ergo, & reprobamus libellum, ſeu tractatum, quem Abbas Joachim edidit contra magiſtrum Petrum Lombardum de unitate, ſeu eſſentia Trinitatis, appellans ipſum hæreticum, & inſanum, pro eo quod in ſuis dixit ſententiis, quoniam quædam ſumma res eſt Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus, & illa non eſt generans, neque genita, neque procedens: unde aſſerit, quod ille non tam Trinitatem, quam quaternitatem aſtruebat in Deo, videlicet tres perſonas, & illam communem eſſentiam quaſi quartam; manifeſte proteſtans, quod nulla res eſt quæ ſit Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus, nec eſt eſſentia, nec ſubſtantia, nec natura: quamvis concedat, quod

Pater,

Pater, & Filius & Spiritus ſanctus ſunt nna eſſentla, una ſubſtantia, unaque natura: verum unitatem hujuſmodi non veram, & propriam, ſed quaſi collectivam, & ſimilitudinariam eſſe fatetur, quemadmodum dicuntur multi homines unus populus, & multi fideles una Eccleſia; juſta illnd, Multitudinis credentium erat cor unum, & anima nna: &, Qui adhæret Deo, unus ſpititus eſt cum illo. Item, Qui plantat, & qui tigat, unum ſunt; & omnes unum corpus ſumus in Ctiſto. Rurſus in libro Regum: Populus meus, & populus tnus unum ſunt. Ad hanc autem ſuam ſententiam adſtruendam illud potiſſimum verbum inducit, quod Chriſtus de fidelibus inquit in Evangelio: Volo Pater, ut ſint unum in nobis, ſicut & nos unum ſumus, ut ſint conſummati in unum. Non enim (ut ait) fideles Chriſti ſunt unum, id eſt quædam una tes, quæ communis ſit omnibus; ſed hoc modo ſunt unum, id eſt una Eccesia, ptopter Catholicæ fidei unitatem, & tandem unum regnum ptopter unionem indiſſolubilis charitatis, quemadmodum in Canonica Joannis Apoſtoli epiſtola legirut, Quia tres ſunt qui teſtimonium dant in cælo, Pater, & Filius & Spiritus ſanctus, & hi tres unum ſunt. Statimque ſubjungitur, Et tres ſunt qui teſtimonum dant in terra, ſpititus, aqua, & ſanguis, & his tres unum ſunt; ſicut in quibuſdam codicibus invenitur. Nos autem ſacro aprobante Concilio credimus, & confitemur cum Petro, quod una quædam ſumma res eſt, incomprehenſibilis quidem, & ineffabilis, quæ veracitet eſt Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus, tres ſimul perſonæ ac ſigillatim, quælibet earundem; & ideo in Deo ſolummodo Ttinitas eſt, non quaternitas, quia quælibet trium perſonarum eſt illa res, videlicet ſubſtantia, eſſentia, ſeu natuta divina, quæ ſola eſt univerſorum principium, præter quod aliud inveniri non poteſt; & illa tes non eſt generans, neque genita, nec procedens; ſed eſt Pater, qui genetat, & Filius, qui gignitur, & Spiritus ſanctus, qui procedit, ut diſtinctiones ſint in perſonis, & unitas in natura. Licet igitur alius ſit Pater, alius Filius, alius Sptitus ſanctus, non tamen aliud, ſed id quod eſt Pater, eſt Filius, & Spiritus ſanctus, idem omnino, ut ſecundum orthodoxam, & Catholicam fidem conſubſtantiales eſſe credantur. Patet enim ab æterno Filium generando, ſuam ſubſtantiam ei dedit, juxta quod ipſe teſtatut: Pater quod dedit mihi, majus omnibus eſt. At dici non poteſt, quod partem ſubſtantiæ ſuæ illi dederit, & partem ipſe ſibi tetinuerit, cum ſubſtantia Pattis indiviſibilis ſit, utpote ſimplex omnino. Sed nec dici poteſt, quod Pater in Filium tranſtulerit ſuam ſubſtantiam generando, quaſi ſic dederit eam Filio, quod non retinuerit ipſam ſibi, alioquin deſiiſſet eſſe ſubſtantia. Patet ergo, quod ſine ulla diminutione Filius naſcendo ſubſtantiam Pattis accepit, & ita Pater, & Filius habent eandem ſubſtantiam, & ſic eadem tes eſt Pater, & Filius, nec non & Spiritus ſanctus ab uttoque procedens. Cum etgo Veritas pro fidelibus ſuis otat ad Patrem: Volo (inquiens) ut ipſi ſint unum in nobis, ſicut & nos unum ſumus: hoc nomen, unum, pro fidelibus quidem accipitut, ut intelligatur unio charitatis in gratia: pto perſonis vero divinis, ut attendatur; idenritatis unitas in natuta, quemadmodum alibi Veritas ait: Eſtore perfecti, ſicut & Pater veſter cæleſtis perfectus eſt; ac ſi diceret manifeſtius: Eſtore perfecti perfectione gratiæ, ſicut Pater veſter cæleſtis perfectus eſt perfectione naturæ: utraque videlicet ſno modo: quia inter creatorem, & creaturam non poteſt tanta ſimilitudo notari, quin inter eos major ſit diſſimilitndo notanda. Si quis igitur ſententiam, vel doctrinam præfati Joachim in hac parte defendere, vel approbare præſumpſerit, tanquam hæreticus ab omnibus evitetur. In nullo tamen propter hoc Florenſi monaſterio (cujus ipſe Joachim extitit inſtitutor) volumus derogari: quoniam ibi & regularis eſt inſtiturio, & obſervantia ſalutaris: maxime cum ipſe Joachim omnia ſcripta ſua nobis aſſignari mandaverit, Apoſtolicæ Sedis judicio approbanda ſeu etiam corrigenda, dictans epiſtolam, quam propria manu ſubſcripſit, in qua firmiter confitetur ſe illam fidem tenere, quam Romana tenet Eccleſia, quæ (diſponente Domino) cunctorum fidelium mater eſt, & magiſtra. Reprobamus etiam, & condemnamus perverſiſſimum dogma impii Almarici, cujus mentem ſic pater mendacii excæcavit, ut ejus doctrina non tam hæretica cenſenda ſit, quam inſana.

S U M M A R I U M.

1 *HÆreticus cenſeri non debet errans in fide, ſi Romanæ Eccleſiæ fidem ſuſcipere ſit paratus, & num. 20.*
2 *Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus vera unione, & non ſimilitudinaria, vel collectiva, ſunt una ſubſtantia, quæ non eſt generans, nec genita, nec procedens, & n. 27.*
3 *Nec per hoc in Trinitate Dei eſt quaternitas, & num. 27.*
4 *Damnare, & reprobare an, & in quo differant.*
5 *Nullum ſimile eſt idem.*
6 *Veritas quid ſit.*
7 *Errorem in fide nulli fas eſt defendere.*
8 *De fide publice diſputare an, & quando liceat.*
9 *Joachimus Abbas dicitur habuiſſe ſpiritum Prophetiæ, & n. ſeqq.*
10 *Prædixit Ordines Prædicatorum, & Minorum.*
11 *De illius vaticiniis judicium, & n. ſeqq.*
12 *Non prophetico ſpiritu aliqui futura prædicunt, ſed conjectura mentis humanæ, quæ aliquando ad verum pervenit, aliquando fallitur.*
13 *Prout fecit Abbas Joachimus ex ſententia Divi Thomæ.*
14 *Hæreſes plures Joannis de Parma de doctrina Abbatis Joachimi.*
15 *Libro damnato, non cenſetur damnatus illius authors, ſi librum ſupponat correctioni Romani Pontificis.*
16 *Sed damnato authore, ejus quoque libri cenſentur damnati.*
17 *Etiamſi alias ſint boni.*
Declaratur, n. 18.
18 *Hæretici dictum, & ſi bonum ſit, reprobatur quantum ad hoc, ut authoritatem in ſe contineat: alias quaſi verum, non tamen authorizabile, approbatur.*
19 *Libros Hæreticorum continentes hæreſim, vel de Religione tractantes, qui legunt, aut retinent, excommunicantur in Bulla Cœnæ.*
20 *Joannes de Poliaco Doctor Pariſienſis non fuit hæreticus, quia licet errorem ſuum defendere niteretur, tamen ſe ſubmiſit definitioni Apoſtolicæ Sedis.*
21 *Hæreſis initium eſt error in intellectu: hæreſis complementum eſt pertinacia in voluntate.*
22 *Pertinax quis.*
23 *Doctores Catholici in principio, vel in fine librorum ſuorum, quam faciant proteſtationem ad evitandam hæreſim, & n. ſeqq.*
24 *Joachimus Abbas non fuit hæreticus, ſed erraticus, & num. 26.*
25 *Ejuſdem epiſtola, qua ſcripta ſua Apoſtolico ſubjecit examini, refertur.*
26 *Joachimus declaratur Catholicus ab Honorio III. licet ejus libellus fuerit a Concilio damnatus.*

27 *Er,*

Digitized by Google

27 *Errores illius qui fuerint.*
28 *Almarici hereſes quæ.*

1 D*Amnamus.* Licet quis erret in fine, non debet hæ-
reticus cenſeri, dum tamen fidem Romanæ Ec-
cleſiæ ſuſcipere ſit paratus, vel ſe illam tenere fateatur.
Hoc dicit ſecundum Abb. Antiq. *n.* 3. Sed ſecundum Jo.
Andr. cum quo concordant Bellamer. Cardin. Anch.
Imol. Abb. Sicul. & Joann. de Anan. ſumatur ſic: Pa-
2 ter, & Filius, & Spiritu ſanctus vera unione, & non
ſimilitudinaria, vel colectiva, ſunt una ſubſtantia, eſ-
ſentia, ſeu natura; quæ ſubſtantia non eſt generans,
nec genita, nec procedens, quia illi actus non ſubſtan-
3 tiæ, ſed perſonis debent attribui. Neque per hoc in
Trinitate Dei eſt quaternitas. Contrarium ſentientes
Hæretici ſunt, niſi ſe Romanæ Eccleſiæ correctioni ſub-
mittant. Hoc dicit. Dividitur in duas partes principales.
Prima damnat doctrinam Abbatis Joachim. Secunda
ibi, *Reprobamus*, damnat doctrinam Almarici. Item pri-
ma pars facit quinque. Primo reprobat opinionem i-
pſius Joachim contra Magiſtrum ſententiarum, quam pro-
ſequitur exprimens motiva, & rationes ipſius. Secundo
ibi, *Nos autem*, approbat, & probat illam ſententiam
Magiſtri, quam damnabat Joachim. Tertio ibi, *Cum
ergo*, reſpondet illi authoritati, quam Joachim princi-
palius movebatur. Quarto ibi, *Si quis*, damnat tenen-
tes illam opinionem reprobatam. Quinto ibi, *In nullo*,
proteſtatur pro Monaſterio ipſius Abbatis Joachim: &
pro intellectu hujus capituli, vide Archidiaconum *in c.
in Chriſto Pater*, *n.* 1. *de conſecrat. diſtinct.* 2. & Melchio-
rem Canum *de locis Theologicis lib.* 12. *cap.* 7. *verſ. Se-
cunda præſcriptio.*
4 Nota primo, ex principio textus, verba *Damnamus,
& reprobamus*, hic poni tanquam diverſa. Nam damna-
re eſt rem perpetuo, ſine ſpe ſublevandi, tormentis, &
ignominiæ ſententialiter deputare. Reprobare autem eſt
rem evidentibus rationibus ream probare, ſeu demon-
ſtrare; unde dicunt quidam, damnat ſententiam, vel
opinionem, & reprobat rationes, ſecundum Jo. Andr.
hic n. 6. & Bellam. *n.* 1. & Abb. *in* 1. *notab.* Licet alii
exiſtiment hæc verba fuiſſe hic inculcata ad majorem
exaggerationem, ſeu aggravationem.
5 Secundo nota ibi, *Unitatem hujuſmodi non veram,
ſed ſimilitudinariam*, illud, quod eſt per ſimilitudinem,
non eſſe per eſſentiam, & veritatem, quia nullum ſi-
mile eſt idem, *l. actionis verbo* §. 1. *cum gloſſ. in verb.
obtinent. ff. de verborum obligat*, & veritas ſecundum Jo.
Andr. hic *n* 11. eſt perpetuæ exiſtentis rei tanta ſolidi-
tas, ut ceteris defluentibus, ipſa in ſuo eſſe remaneat
6 inconcuſſa; imo concuſſionibus, ſi dici fas ſit, amplius
roboratur. Alias veritatis definitiones recenſet S. Tho-
mas *in* 1. *par. quæſt.* 16. *art.* 1. *in corp.*
7 Tertio nota ibi, *Defendere, & approbare præſumpſe-
rit*, nulli fas eſſe defendere errorem in fide, ut hic, *&
in cap. Qui aliorum*, 24. *quæſt.* 3. & *in cap. Excom-
municamus il* 2. § *Credentes de hæreticis*. Imo nec diſ-
putare de fide publice turbis coadunatis, tumultus, ſive
perfidiæ defendendæ cauſa, ut *l. penult. C. de Summa
Trinitate*, Innocentius *hic n.* 1. & Jo. Andr. *n.* 31. Sin
autem ad confuſionem hæreticorum, vel ad fidem cla-
rificandam, de fide aliquis diſputaret, ut fecit B. Silve-
ſter, non eſſet malum, ut hic dicunt Compoſtell. *in fin.*
Hoſtienſis *n.* 21. *in verb. Defendere*, qui ad hoc allegat
cap. Inter, §. *Præcipias de purgat. Canon.* Jo. Andr. *d. n.*
31. & Bellam. *n.* 6. *in verb. Defendere*, Butr. *n.* 25. facit
ſecundum eos *cap.* 2. §. 1. *de Hæret. lib.* 6. & eſt ex men-
te D. Thomæ *in* 2. 2. *quæſt.* 10. *art.* 7. *ad* 2. dum dicit
8 *d. l. penult.* Martiani Auguſti per canones confirma-
tam prohibere publicam diſputationem de fide, quæ pro-
cedit ex dubitatione fidei, non autem illam, quæ eſt
ad fidei confirmationem, de quo dic plenius, ut hic per
Bellam. *num.* 11. An autem hoc vendicet ſibi locum in
Clericis tantum, an vero etiam in laicis, pendet ex in-
tellectu text. *in d cap.* 2. §. *Inhibemus de Hæret. lib.* 6. ad
quod vide, quod ſcripſi in *cap. Cum veniſſent*, *numer.*
113. *de Judiciis.*
9 Quarto nota in verſ. *In nullo tamen*, Abbatem Joa-
chim fuiſſe inſtitutorem celebris Monaſterii Florenſis,
quod eſt in Calabria, unde ille fuerat oriundus, qui
etiam multos libros compoſuit, & futura prædixit, &
fuit tempore Urbani III. *In Martiniana*, 1188. ut refert
Albericus de Roſate *in ſuo Dictionario in verſ. Abbas*,
& ſic anni 27. ante Concilium Innocentii III. qui illius
errores damnavit, ut hic in litera. De iſto Joachim,
ut inquit Jo. Andr. hic *n.* 9. quomodo divinitus habuit
donum intelligentiæ, & ſpiritum Prophetiæ, vide in hi-
ſtoriis *lib.* 30. *c.* 40. & ſuper Daniele prophetavit Ordi- 10
nem Prædicatorum, & Minorum. De eodem ſic legi-
tur in Regiſtro mundi impreſſo Norimbergæ *anno Sa-
lutis* 1493. *ad annum a creatione Mundi* 6344 *fol.* 204.
*Joachim Abbas Calaber ad Urbanum Pontificem Veronæ
acceſſit. Is maximo doctrina, & excellentiſſimi. ac pro-
pe divini ingenii vir, ac ipſa tempeſtate apud Guilielmum
Regem, & Calabros omnes clarus, & inclytus fuit. Qui
ſpiritu Prophetia, ut ajunt, repletus, futura quaſi præ-
ſentia diſſerebat, cum prius non multum ab homine Do-
ctore didiciſſet. Donum intelligentiæ, ut ferunt, divini-
tus accepit, adeo ut facunde Scripturarum difficultates eno-
daret, & cum plurimum eruditus eſſet, nonnullos in ſacros
Codices edidit Commentarios, & quam maxime in Apo-
calypſim, ubi & multa prædixit, & potiſſimum de Ordi-
nibus Mendicantium. Item contra Petrum Lombardum
Theologum librum compoſuit, qui poſtea damnatus, & re-
probatus fuit ſicut patet in principio Libri Decretalium. Fer-
tur quoque multa ſcripſiſſe, libroſque ſuos Domino Papæ
emendandos obtuliſſe: & ei multa de futuris reſeraſſe ajunt
de duobus Regibus Franciæ & Angliæ apud Meſſanam hie-
mantibus. Aliquando interogatus, quid ſibi de expeditio-
ne Saracenorum ſperandum eſſet, reſpondit: Nondum adeſ-
ſe tempus, quod Jeruſalem recuperari poſſet. Super hic
autem, quæ ſcripſit de futuris temporibus, nos rerum in-
certarum præſagium relinquere convenit judicio poſteriorum.
Alia quoque perpulcra ſcripto mandavit.* Hæc ibi. Si- 11
militer Cardinalis Bellarminus *de Scriptoribus Eccleſia-
ſticis: Joachimus*, inquit, *Abbas Florenſis Monaſterii
vivebat anno* 1198. *Scripſit in Iſaiam, & Jeremiam,
& Apocalypſim, & concordiam Teſtamenti veteris, &
novi, quæ omnia extant. Circumferuntur quædam vaticinia
ſub ejus nomine de futuris Pontificibus Romanis, quæ quam
fidem mereantur, aliorum ſit judicium. Illud mirum eſt,
quod, cum ea vaticinia ad ſolos quindecim Pontifices per-
tineant, tamen curioſitas humana ad noſtra uſque tempo-
pora extendere illa conatur.* Hæc ille. Verum S. Tho- 12
mas *in* 4. *ſentent. diſtinct.* 43. *art.* 3. *q.* 2. *ad* 3. relatis ver-
bis Auguſtini 18. *de Civitate Dei*, dicentis aliquos ex-
quiſite, & ingenioſe futura prædicere, non Prophe-
tico ſpiritu, ſed conjectura mentis humanæ, quæ ali-
quando ad verum pervenit, aliquando fallitur; ſic ait: 13
*Et ſimiliter videtur eſſe de dictis Abbatis Joachim, qui
per tales conjecturas de futuris aliqua vera prædixit, &
& in aliquibus deceptus fuit.* Hæc Sanctus Thomas. Ro- 14
mæ Alexander IV. condemnavit librum quendam, Evan-
gelium æternum, communiter appellatum, cujus au-
thor, ut fertur, fuit quidam Jo. de Parma Monachus,
in quo libros plures hæreſes ſunt repertæ, & in ſpecie,
quod doctrina Abbatis Joachim excellit doctrinam Chri-
ſti, & conſequenter novum, & vetus Teſtamentum.
Item quod adveniente Evangelio Spiritus ſancti, ſive
clareſcente opere Joachim, quod ibidem dicitur Evan-
gelium æternum, ſive Spiritus ſancti, evacuabitur E-
vangelium Chriſti. Refertur ab Eymerico *in Directorio
Inquiſit. part.* 2. *q.* 9. *pag.* 288 *col.* 2. *lit. C.* & ibi vide de
Joachimo aliam inſaniam in vigeſima hæreſi.
Quinto nota ibi, *Cum ipſe Joachim omnia ſcripta ſua* 15
nobis aſſignari mandaverit, & ſigna regulam, quod da-
mnato libro, non cenſetur damnatus illius Author, ſi
librum ſupponat correctioni Romani Pontificis, ut hic
aperte probatur. Nam libellus Abbatis Joachim da-
mnatur a Concilio, ut in principio textus; & tamen
ipſe Joachim non damnatur, quia libellum ſuum ſub-
jecit cenſuræ Apoſtolicæ Sedis, ut hic patet, & la-
tius dicam infra *in* 6. *notabili*. Verum hæc regula non
convertitur, quia damnato Authore, ejus quoque libri 16
cenſentur damnati, *ut c. Fraternitatis de hæretic.* Nam, ut
ibi dicitur, cum Cæleſtinus atque Pelagius in Epheſina
Synodo ſint damnati, quomodo poterunt illa capitula
recipi, quorum damnantur Authores? Concordat *c. Nul-* 17
lus 3. *q.* 3. *& c. Canon.* 16. *diſt.* Quod locum habet, etiam-
ſi eorum libri alias ſint boni, quia nihilominus non ſunt
recipiendi, ut firmat gloſſa unica *in d. c. Fraternitatis*,
cum qua concordant ibi Innocentius *n.* 1. *verſ. Si ta-
men publica perſona accuſata*, Butr. *n.* 3. *verſ. Solutio.*
Ve-

18 Verum, ut loquit Hoſtienſis hic *n.* 19. licet etiam ex
dictis hæreticorum partem ſumere, ubi bene dicuntur,
ut *cap. Si quid veri* 37. *diſt.* & *cap.* 1. *in princ.* 19. *diſt.*
dictum tamen hæretici reprobatur, etſi bonum ſit, quan-
tum ad hoc, ut pro jure habeatur, quaſi authoritatem
in ſe contineat: alias quaſi verum, non tamen autho-
rizabile, approbatur. Et ita intelligas jura, quæ in hoc
contraria videntur, ſecundum Goffred. & Hoſtienſem,
cum quibus concordant hic Joan. Andr. *num.* 44. Bella-
met. *num.* 13. *circa fin. verſ. Dictum tamen hæretici.*

19 Sed hodie in prima excommunicatione Bullæ Cœnæ
excommunicantur hæreticorum libros hæreſim continen-
tes, vel de Religione tractantes, ſine authoritate Sedis
Apoſtolicæ, ſcienter legentes, retinentes, imprimentes,
ſeu quomodolibet defendentes, ex quavis cauſa, publi-
ce, vel occulte, quovis ingenio, vel colore. Et ita ad
hanc excommunicationem incurrendam quatuor condi-
tiones requiruntur. Prima ſcilicet, ut libri ſint hæreti-
corum. Secunda, ut hæreſim contineant, vel de Reli-
gione tractent. Tertia, ut ſcientes legantur, retinean-
tur, imprimantur, vel defendantur. Quarta, ut id fiat
ſine licentia Sedis Apoſtolicæ.

20 Sexto nota ibi, *Apoſtolica Sedis judicio approbanda,
& corrigenda*, errantem in fide non eſſe hæreticum, ſi er-
rorem ſuum ſupponat judicio Sedis Apoſtolicæ, vel fidem
Romanæ Eccleſiæ ſe tenere confiteatur. Ad idem *c. Hac
eſt fides* 24. *q.* 1. *cap. Dixit Apoſtolus*, *q.* 3. ubi dicitur:
Qui ſententiam ſuam quamvis falſam, atque perverſam,
nulla pertinaci animoſitate defendunt, quærunt autem
cauta ſolicitudine veritatem, corrigi parati cum invene-
rint, nequaquam ſunt inter hæreticos deputandi. Ideo-
que in Extravag. *Vas electionis*, *de Hæreticis*, Joan. Po-
liach. Doctor Pariſienſis non fuit hæreticus, quia licet in
Conſiſtorio Papæ articulos, quos docuerat, defendere
niteretur, aſſerebat tamen ſe paratum credere, & tenere
in præmiſſis, & aliis, quæ credenda, & tenenda eſſe Se-
des Apoſtolica definiret, ut ibi legitur, & hic notans
gloſſa *in verb. Corrigenda*, Abb. Antiq. *n.* 3. Hoſtienſis
21 *n.* 18. Jo. Andr. & Bellam. *in princ.* Butr. *n.* 27. Abb. Si-
cul. *n.* 5. & reliqui omnes. Ratio hujus aſſertionis eſt,
quia hæreſis eſt error in fide cum pertinacia, *c. Qui in
Eccleſiam*, 24. *q.* 3. Archid. *in cap. Hæreſis n.* 1. *eadem
cauſa*, *& quæſt.* Silveſt. *in verb. Hæreſis* 1. *nu.* 1. Unde
ſecundum Archidiaconum ad rationem hæretici duo con-
currunt; unum eſt error in intellectu, quod eſt hæreſis
initium; alterum pertinacia in voluntate, quod eſt hære-
22 ſis complementum. At pertinax dici non poteſt, qui er-
rorem ſuum corrigere paratus eſt, & profitetur ſe cre-
dere, quod credit Sancta Mater Eccleſia, Turrecrem. *in
Summa de Eccleſ. lib.* 4. *cap.* 1. *part.* 2. S. Antonin. *in* 2.
part. tit. 12. *cap.* 1. Pertinax enim idem eſt, ac durus,
irrevocabilis, indocilis, obſtinatus, ut dicit gloſſa *in Cle-
ment. unic.* §. *Porro*, *in verb. Pertinaciter*, *de Summa Tri-
nitate*, *& Fide Catholica*, & dicitur pertinax quaſi pro-
poſiti tenax, ſeu multum tenax. Facit text. *in l.* 3. §. *Tu-
tore*, *ff. de ſuſpect. Tutor.*

23 Hinc Doctores Catholici caute in principio, vel in fine
librorum ſuorum conſueverunt apponere proteſtationem,
quod omnia eorum dicta, aut ſcripta correctioni Sanctæ
Eccleſiæ Catholicæ ſubjiciunt; & per hoc evitant omne
periculum hæreticæ pravitatis, licet in eorum ſcriptis ali-
qui ſint errores ab Eccleſia damnati, prout fecit Abbas
24 Joachimus dictans epiſtolam propria manu ſubſcriptam,
in qua firmiter confeſſus fuit, ſe illam fidem tenere, quam
Romana tenet Eccleſia, quæ, diſponente Domino, cun-
ctorum fidelium Mater eſt, & Magiſtra, ut dicitur in
textu *ad fin.* & notant Butr. hic *num.* 27. plene Cardin. *in
Clement.* 1. §. *Porro*, *n.* 50. *de Summa Trinitate*, *& Fi-
de Catholica*, Dec. *conſ.* 8. *Gravia ſunt*, *n.* 128. *vol.* 1. di-
cens de hoc eſſe textum apertum, & ad literam in hoc
cap. Navarr. *conſ.* 6. *Hypotheſ. n.* 14. *de Hæret.* Jo. a Ro-
yas *in tract. de Hæret. par.* 1. *n.* 62. & hanc cautelam tradi-
dit Barthol. Veronenſis cautela 155. Tenor autem epi-
ſtolæ Abbatis Joachimi eſt ejuſmodi.

25 *Univerſis, quibus litera iſta oſtenſa fuerint, Frater
Joachim, dictus Abbas de Flore, æternam
in Domino ſalutem.*

*Sicut ex literis D. Papæ q. Clementis, quæ apud nos ſunt,
percipi poteſt, ex mandato D. Papæ Lucii, & D. Papæ
Urbani niſus ſum aliqua ſcriptitaſſe, & hucuſque, quod oc-
currit ad gloriam Dei ſcriptitare non deſino. Denique li-
brum concordiæ quinque luminibus comprehenſum, expoſi-
tionem Apocalypſis octo partium titulis inſignitam, Pſal-
terium decem chordarum tribus voluminibus inciſum, pro-
ut Deus melius inſpiravit, & facultas ingenii affecit, ad
conſummationem conduxi, præter alia, quæ in parvis li-
bellis, ſeu contra Judæos, ſeu contra Catholicæ fidei adver-
ſarios comprehendi. Et dum ſum in hoc corpore præſerva-
tus, ad ædificationem fidelium Chriſti, & maxime Mo-
nachorum, dare operam non poſtpono. Quia vero pro an-
guſtia temporum non potui hucuſque opuſcula ipſa præter li-
brum concordiæ Apoſtolico culmini præſentare, ut ab eo cor-
rigerentur, ſi quæ ibi (quod non abnuo, etſi mihi conſcius
non ſim) occurrerint corrigenda, & incertus eſt hominū
numerus dierum ſuorum: ſi me contigerit prius egredi ex
hac luce, quam poſſim ſecundum quod accepi in mandatis;
ſiquidem ea conditione ſuſcepi dictanda, ut omnes quidem
libros ei, cui datum eſt omnimode magiſterium, præſen-
tarem: Rogo ex parte Dei omnipotentis Coabbates meos,
& Priores, & cæteros Fratres metuentes Deum, & ea
qua poſſe videtur authoritate præcipio, quatenus præſens
ſcriptum, aut exemplar habentes ſecum, ac ſi pro teſta-
mento opuſcula, quæ hactenus confeciſſe videor, & ſi quid
me de novo uſque ad diem obitus mei contigerit ſcriptita-
re, quam citius potuerint collecta omnia, relictis in ſalva
cuſtodia exemplaribus, Apoſtolico culmini repræſentent,
recipientes ab eadem Sede vice mea correctionem, & expo-
nentes ei meam circa ipſam devotionem, & fidem, & quod ea
ſemper paratus ſim, quæ ipſa ſtatuit, vel ſtatuerit, obſerva-
re; nullamque meam opinionem contra ejus defendere ſan-
ctam fidem, credens ad integrum quæ ipſa credit, & tam
in moribus, quam in doctrina ſuſcipiens correctionem, ab-
jiciens quod ipſa abjicit, ſuſcipiens quod ſuſcipit ipſa,
credens firmiter non poſſe portas inferi prævalere adverſus
eam; & ſi ad horam turbari, & procellis agitari con-
tingat, non deficere fidem ejus uſque ad conſummationem
ſeculi.*

*Hoc ſcriptum feci ego Joachim Abbas, & propria manu
roboravi, Anno Dominicæ Incarnationis 1200. & ſic me
tenere confiteor, ſicut in eo continetur.*

Stante igitur hac proteſtatione, Joachim non fuit hæ- 26
reticus, ſed erraticus, quia noluit diſcedere a Chriſto,
ſecundum ea, quæ tradit Bald. *in cap.* 1. *num.* 1. *ſupra
eod.* & ita declaravit Honorius Papa III. anno Domi-
ni 1221. ad ſupplicationem Abbatum, & Conventuum
de Ordine Floris, cujus declaratio extracta ex Regiſtro
ejuſdem Honorii in Bibliotheca Vaticana, ſic ſe habet:
*Honorius, &c. Cuſentino Archiepiſcopo Biſiniacenſi. Ex
parte, & infra. Licet igitur prædictus libellus, ſive tra-
ctatus condemnatus fuerit in Concilio memorato; quia ta-
men Joachim omnia ſcripta ſua Romano mandavit Pon-
tifici aſſignari, Apoſtolicæ Sedis judicio approbanda, ſeu
etiam corrigenda, dictans epiſtolam, cui propria manu
ſubſcripſit, in qua firmiter eſt confeſſus, ſe illam fidem
tenere, quam Romana tenet Eccleſia, quæ diſponente Do-
mino cunctorum fidelium mater eſt, & magiſtra: Fra-
ternit. V. per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus
per totam Calabriam faciatis publice nunciari, quod eum
verum Catholicum reputamus, & Regularem obſervan-
tiam, quam inſtituit, ſalutarem; eos, qui Ordini me-
morato ex hoc detrahere, vel inſultare præſumpſerint,
modo præmemorato ſub Apoſtolica obſervantia caſtigan-
tes. Datum Later.* 13. *Kal. Januarii anno* 5.

Septimo notat ex prima parte textus duos errores 27
iſtius Abbatis Joachim. Primus error fuit, quia re-
darguebat de hæreſi Petrum Lombardum Sententiarum
Magiſtrum, qui *lib.* 1. *ſent. diſtinct.* 5. dixerat, quod
ſumma quædam res eſt Pater, & Filius, & Spiritus
ſanctus, & illa non eſt generans, neque genita, ne-
que procedens: ex hoc enim Joachimus arguebat Pe-
trum adſtruere quaternitatem, quod eſt falſum. Secun-
dus error fuit in unione ſubſtantiæ Divinæ quoad per-
ſonas Trinitatis, quam unionem ipſe Joachim aſſere-
bat non veram, & propriam, ſed quaſi collectivam,
& ſimilitudinariam: & utrunque errorem damnat Con-
cilium, & Joachimi fundamenta evertit, ut in text.
& notat Hoſtienſ. *in princip.* & Jo. Andr. *num.* 19. *in
verb. Quaternitas*, ubi de primo errore, & *num.* 6. *in
verb. Potiſſimum*, ubi de 2.

Ultimo nota ex 2. par. text. doctrinam impii Almarici 28
fuiſſe

fuiſſe damnatam a Concilio, quod ea potiſſimum de cauſa fuit ab Innocentio III. celebratum. Cur autem Concilium appellet hanc doctrinam non tam hæreticam, quam inſanam, facile intuebitur, qui ipſius Almarici errores legerit. Fuit Almaricus natione Gallus, patria Carnotenſis, Lutetiæ Pariſiorum impietatis Doctor: inter veſanos mentis ejus errores recenſentur præcipui, qui ſequuntur. Primo dicebat corpus Chriſti non aliter eſſe in pane Altaris, quam in alio pane, & in qualibet alia re, tranſubſtantiationem denegans. Secundo, Deum ſic locutum fuiſſe in Ovidio, ſicut in Auguſtino. Tertio, negabat reſurrectionem corporum, Paradiſum, & Infernum; ſed qui in ſe Dei cognitionem haberet, illum habere quoque in ſe Paradiſum, qui contra mortale peccatum haberet, eundem Infernum habere in ſe, non aliter, quam dentem putridum in ore. Quarto, Altaria Sanctis dicata, & Imagines thurificare, Sanctorumque invocationes idololatriam eſſe aſſerebat. Quinto, non ſolum cum Armenis Adam, & Hevam nunquam carnali copula jungendos, ſi permanſiſſent in ſtatu illo, in quo Deus illos creavit, verum etiam ſexuum differentiam nullam, ſed hominum multiplicationem æque, ac Angelorum futuram affirmabat. Sexto, aſſerebat Deum non videri in ſe, ſed in creaturis, ſicut lumen in aere. Septimo, illud quod alias eſt peccatum mortale, factum in charitate non eſſe peccatum, impunitatem peccatorum promittens. Octavo, affirmabat ideas, quæ ſunt in mente Divina, & creare, & creari poſſe, cum tamen ſecundum Auguſtinum in mente Divina nihil ſit niſi æternum, & incommutabile. Nono, ſomniabat mentem contemplativi, vel beati perdere ſuum eſſe in proprio genere, & redire in illud eſſe ideale, quod habuit in mente Divina. Decimo, docebat omnes creaturas in fine in Deum redire, & in ipſum converti, ut ſint unum individuum cum ipſo; unde per conſequentiam negabat in reſurrectione duplicem fore ſexum. De his, & pluribus aliis veſanis erroribus, una cum complicibus, ab Epiſcoporum, & Theologorum Pariſienſium Concilio convictus, ex mœrore animi interiit, ejuſque cadaver juſſu Philippi Gallorum Regis poſtea exhumatum, & flammis exuſtum eſt anno Domini 1208. Supraſcriptas hæreſes recenſet Prateolus *de Sectis heretic. l.* 1. & ex Chronico Summorum Pontificum viginti errores hujus Almarici colliguntur. Sex refert Vincentius in *Speculo Hiſtoriali lib.* 30. *c.* 7. quorum etiam meminit Eymericus *in Director. Inquiſit. par.* 2. *q.* 7. *n.* 3. & nonnullos referunt Genebrardus *l.* 4. *Etymologiarum*, S. Antoninus 4. *p. tit.* 11. *c.* 7. §. 1. *verſ. Reprobatur etiam*, Hoſtien. hic *n.* 16. & 22. Jo. Andr. *n.* 36. & 37. Bellam. *n.* 9. & Butr. *n.* 29. Vide notas ad Concilium Lateranenſe IV. *tom.* 3. *Conciliorum, par.* 2. *pag.* 697. *litera F.*

DE CONSTITUTIONIBUS.

Ex Concilio Meldenſi.

CAPUT I.

CAnonum ſtatuta cuſtodiantur ab omnibus. Et nemo in actionibus, vel judiciis Eccleſiaſticis ſuo ſenſu, ſed eorum auctoritate ducatur.

SUMMARIUM.

1 *INtellectus varii ad hoc Capitulum, & n. ſeqq. uſque ad n.* 10.
Canonum ſtatuta, de quibus loquitur hæc Conſtitutio, quot modis accipiantur, ibid.
2 *Præcepta moralia legis veteris immutabilia ſunt.*
3 *Præcepta cæremonialia fuerunt viva uſque ad paſſionem Chriſti, mortua deinceps, & mortifera poſt divulgationem Evangelii.*
4 *Præcepta judicialia evacuata ſunt per adventum Chriſti, & quamvis non ſint mortifera, ſunt tamen mortua.*
5 *Infideles ad fidem, & obſervantiam novæ legis non coguntur inviti, & n.* 78. *&* 88.
6 *Conſtitutiones Canonum ligant omnes, & eorum ritu tam in procedendo, quam in decidendo judicia ſunt regulanda.*
7 *Actionis verbum hic poſitum quo ſenſu accipiatur, & num.* 9.
8 *Canones tranſgredi non licet in Eccleſiaſticis negotiis, vel judiciis, & proprium ſenſum ſequi.*
9 *Conſtitutiones Canonicæ ab omnibus ſunt ſervandæ tam in foro externo, quam in foro conſcientiæ.*
10 *Meldenſis Concilii cauſa, & authoritas quæ.*
11 *Canonis appellatione in latiori ſignificatione venit omnis Conſtitutio Eccleſiaſtica, & n.* 18.
12 *Rex Angliæ ſi de Jure faciat mentionem, de ſuo Jure Regio intelligitur.*
13 *Conciliorum Provincialium decreta in Gregoriana compilatione inſerta vim habent generalium Conſtitutionum.*
14 *Concilia Provincialia etiam per Sedem Apoſtolicam confirmata, regulariter non obligant extra provinciam, & n. ſeqq.*
15 *Confirmatio dat robur actui confirmato, ſed illum non extendit.*
16 *Rex in ſuo regno eſt Monarcha, & totum continens.*
17 *Papæ juriſdictio non reſtringitur ad limites alicujus territorii.*
18 *Decretalis epiſtola, decretum, dogma, mandatum, interdictum, & ſanctio, in quibus differant.*
19 *Canon ſtricte accipitur pro Conſtitutione in generali Concilio edita.*
20 *Canones qui dicantur ex ſtylo Concilii Tridentini.*
21 *Canonis nomine frequentius uſurpantur Conſtitutiones in corpore juris clauſæ, & n. ſeqq.*
22 *Juris Canonici corpus quæ complectatur, & n.* 46.
23 *Clauſula,* In his, quæ ſacris Canonibus, Tridentini Concilii Decretis, & Conſtitutionibus Apoſtolicis non adverſantur, *de quibus Canonibus intelligatur.*
24 *Declarationes Apoſtolicæ an dicantur Statuta Canonum, & n. ſeqq. uſque ad n.* 27.
Statuere ex propria ſignificatione eſt jus novum inducere, ibid.
25 *Canones fidei non continent jus novum, ſed juris divini declarationem.*
26 *Statuere, & decernere ſe compatiuntur etiam cum verbo declarare.*
27 *Canonum appellatione an veniant ſtatuta Epiſcopi, & n. ſeq. uſque ad n.* 37.
28 *Quid in materia odioſa, & pœnali. Et quid in materia favorabili, n,* 30.
29 *Jus municipale non eſt jus commune.*
31 *Canonis appellatione in materia favorabili venit etiam Conſtitutio Capituli, & n.* 33.
32 *Abſolvere poteſt inferior ab excommunicatione lata a Canone tam Papæ, quam Epiſcopi, ſi illius conditor abſolutionem ſibi non reſervavit.*
33 *Diſpenſare qui poteſt ſuper irregularitate impoſita a Canone, poteſt diſpenſare cum Monacho irregulari ex celebratione poſt incurſam excommunicationem latam ex Conſtitutione Ordinis.*
34 *Conciliorum Provincialium Decreta an poſſint Canones appellari.*
35 *Canonis appellatione indiſtincte venit Statutum Epiſcopi, ſi a Papa ſit confirmatum.*
36 *Et idem ſi Statutum ſit ſecundum terminos Juris communis.*
37 *Gratiani dicta non ſunt pro Canonibus recipienda.*

38 *Le-*

38 *Leges civiles in volumine Decreti inſerta, ſi ſint contraria Canonibus, non ſunt ſervanda in foro Eccleſia, & n. 45.*

39 *Nec cenſentur canonizata, niſi qua a Papa Canonibus inſeruntur.*

40 *Rubrica Decreti nun ſunt authentica, excepta prima, & n. ſeqq.*

41 *An illarum author fuerit Gratianus.*

42 *Rubrica prima Decreti quo ſenſu dicatur authentica.*

43 *Palea non habens Canonis authoritatem, unde dicta, & quis fuerit illarum author.*

44 *Gratianus quid egerit coram Pontifice, ut ſe Decreti authorem oſtenderet.*

45 *Leges Civiles Canonibus non contraria ſervari debent etiam in foro Eccleſia.*

46 *Decreti liber in quibus hodie intelligatur approbatus.*

47 *Canones omnes ſunt in pracepto.*

48 *Canonum tranſgreſſores ex contemptu, vel neglectu, aut concupiſcentia, qualiter peccent, & puniantur.*

49 *Cauſa Eccleſiaſtica decidenda ſunt ſecundum Canones, & non ſecundum leges.*

50 *Cauſa etiam in foro ſeculari ſecundum Canones eſt decidenda, ſi de re eccleſiaſtica agatur actione reali, ſecus ſi actione perſonali.*

51 *Sed in praparatoriis judicii indiſtincte ſervanda ſunt leges fori, ubi cauſa ventilatur.*

52 *Judex an debeat judicare ſecundum conſcientiam, an vere ſecundum acta, & probata, & n. ſeqq.*

53 *Judicis conſcientia triplex.*

54 *Princeps judicare poteſt ſecundum conſcientiam, adhibita tamen cautela hic poſita.*

55 *Conſtitutiones Canonica ligant omnem creaturam.*
Et an hoc ſit reſtringendum ad ſubditos, ibid. & n. ſeqq. uſque ad n. 93.

56 *Canonum conditori, & vicario Creatoris, ſubjecta eſt omnis creatura.*

57 *Princeps non adſtringitur legibus ſuis, vel Pradeceſſorum, vi coactiva; adſtringitur tamen vi directiva rationis jure naturali, & divino, & n. ſeqq. uſque ad n. 64.*

58 *Pradeceſſorum ſuorum ſtatuta cuſtodiat, qui ſua a ſucceſſoribus deſiderat mandata ſervari.*

59 *Lex non habet vim coactivam, niſi a Principis poteſtate.*

60 *Papa quamvis non conſtringatur lege poſitiva, aſtringitur tamen mente legis, & aquitate naturali determinate aliquid circa peccatum.*

61 *Papa an ligetur c. Omnis utriuſque, de pœnitent. & remiſſ.*

62 *Nemo regitur a ſeipſo, ſed tamen a ſeipſo dirigitur, & obligatur.*

63 *Nulla authoritas, vel ſenatus poteſt facere, quin Princeps ſit animal rationale, vel ut ſit ſolutus legibus natura.*

64 *Pagani, & infideles an, & in quibus ſubſint juriſdictioni Eccleſia, & n. ſeqq. uſque ad n. 93.*

65 *Oves Chriſti ſunt omnes tam fideles, quam infideles per creationem, licet non ſint de ovili Eccleſia.*

66 *Papa non ſolum ſuper fideles, ſed etiam ſuper infideles juriſdictionem habet de jure, licet non de facto.*

67 *Gentilis poteſt licite puniri per Papam, ſi contra legem natura faciat, ut ſi colat idola.*

68 *Judai poſſunt per Papam judicari, ſi contra Evangelium faciant in moralibus, vel hareſes circa ſuam legem inveniant, & n. 83.*

69 *Thalmud Judaorum librum plures Romani Pontifices juſſerunt concremari.*

70 *Infidelibus detinentibus terram, in qua juriſdictionem habuerunt Chriſtiani Principes, Papa poteſt prohibere, ne injuſte divexent Chriſtianos, & contrafacientes juriſdictione & dominio privare.*

71 *Item poteſt infidelibus pracipere, ut admittant Pradicatores Evangelii in terris eorum juriſdictioni ſubjectis.*

72 *Papa contra infideles mandatis ejus inobedientes poteſt juſte bellum indicere.*

73 *Papa in criminibus eccleſiaſticis exercere poteſt juriſdictionem contra infideles, ſicut contra fideles.*

74 *In mixtis vero locus eſt praventioni inter Papam, & Imperatorem.*

74 *Infidelium dominium, ſeu prelatio ſuper fideles poteſt juſte tolli per ſententiam, & ordinationem Eccleſia.*

76 *Eccleſia authoritatem Dei habet ſuper regna.*

77 *Infideles non ſunt directe de foro Eccleſia, ſed alieni a Chriſto, & ſervi diaboli.*

78 *Infideles Eccleſia non excommunicat.*

79 *Forum ſortiri, & ſtatutis ligari, a pari procedunt:*

80 *Statuendi poteſtas a juriſdictione dependet.*

81 *Juris Canonici ſtatuta ligant omnem creaturam in materia eidem adaptabili.*

82 *Praſcribens contra juriſdictionem Imperatoris non remanet acephalus, ſed ſubeſt Papa.*

83 *Judai delinquentes contra legem Moyſis, per Legem Canonicam puniuntur.*

84 *Item ſi obſint fidelibus, vel delinquant in opprobrium Chriſtiana Religionis.*
Item ſi Dominicis, & feſtis diebus mercimonia vendant, & artificia, ſeu opera mechanica exerceant, n. 85.
Item ſi in die Paraſceves oſtia, vel feneſtras apertas habeant, aut in publicum proſiliant, & n. 86.

85 *Palentinum Concilium tempore Urbani VI. celebratum nullam habet authoritatem.*

87 *Judai non ligantur c. Omnis utriuſque, de pœnit. & remiſſ.*

88 *Judai ſi matrimonium contrahant in gradibus lege Canonica tantum prohibitis, ad fidem converſi non ſeparantur, & eorum proles legitima eſt.*

89 *Nec tenentur ſervare forma a Concilio Tridentino praſcriptam in matrimoniis contrahendis.*

90 *Matrimonium valide ab infidelibus contractum; poſt converſionem non eſt iterandum coram Parocho, & teſtibus.*

91 *Judai in ſucceſſionibus utuntur lege veteris Teſtamenti.*

92 *Laici in mere temporalibus & prophanis non ligantur Conſtitutionibus Canonicis, niſi in terris Eccleſia.*

93 *Conſtitutiones Eccleſiaſtica ante publicationem non ligant.*

94 *Conſtitutiones particulares reſpectu certorum locorum, vel perſonarum, ad alia loca, vel alias perſonas non extenduntur.*

95 *Conſtitutiones per contrariam legem, vel conſuetudinem abrogata, non ſunt ſervanda.*

96 *Et illis utentes incidunt in pœnam falſi.*

97 *Conſilii lex regulariter non eſt obligatoria:*

98 *Conſilii legem non ſervans ex contemptu, mortaliter peccat.*

99 *Conſilium reverentia quod dicatur.*

100 *Verba hortatoria impropriantur, quando ſubjecta materia eſt de pracepto.*

101 *Reſidere tenentur Epiſcopi apud ſuam Cathedralem temporibus Adventus, Quadrageſima, &c. nec ſufficit, ut in Diœceſi reſideant.*

102 *Eccleſia Romana authoritatem Canonibus impertitur, ſed non eis alligatur.*
Declaratur, n. 106.

103 *Papa an poſſit ſolo verbo facere Sacerdotem, vel Epiſcopum, & n. ſeqq.*

104 *Imperator unico verbo, etiam procedendo, & extra ordinem prolato, poteſt facere quem Doctorem.*

105 *Proviſus ante conſecrationem non dicitur Epiſcopus, ſed electus.*

107 *Lex eſt omne, quod in ratione conſiſtit.*

108 *Judex ex magna cauſa poteſt tranſgredi Canones:*
Contrarium, n. 114. uſque in fin.

109 *Pœna mortis ex ſtatuto impoſita commutari poteſt ratione atatis in pupillo, qui homicidium perpetravit, & n. 117.*

110 *Pœnas legum licet exacerbare propter caſum terribilem.*

111 *Degradari an poſſit Clericus, & tradi curia ſeculari pro crimine parricidii, ſi non ſit incorrigibilis.*

112 *Mortuus ob criminis immanitatem poteſt tradi beſtiis in cibum.*

113 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus ex magna cauſa neceſſitatis, & utilitatis contra generale Concilium ex ſententia Rota.*

Con-

Digitized by Google

Contrarium n. 121.
Declaratur, n. 122.
114 *Epicheia an & quando Judicibus uti liceat.*
115 *Innocentii doctrina de arbitrio tranſgrediendi leges expenditur, & n. ſeqq. uſque ad n. 121.*
116 *Judices poteſtatem habent ex cauſa pœnas temperandi, & exacerbandi.*
117 *Minor etiam proximus pubertati pro homicidio nunquam poteſt affici ultimo ſupplicio.*
118 *Minor viginti quinque, & major quatuordecim annis pro atrocibus delictis non punitur pœna mortis.*
Et quid in atrocioribus, ibid.
119 *Et quid in atrociſſimis.*
120 *Parricidium dolo malo, aut ex inſidiis patratum, ruſticitatis, vel ætatis excuſatione non eſt velandum.*
121 *Diſpenſare nequeunt Epiſcopi contra Canones, niſi quatenus reperiatur eis a jure permiſſum.*

1 C*Anonum Statuta.* Varias habet lecturas, quarum tres recenſet Abb. Antiq. hic in princip. Prima lectura eſt eorum, qui intellexerunt Statuta Canonum de præceptis Legis veteris, de quatuor Evangeliis, & quatuor Conciliis Generalibus, quæ ſicut quatuor Evangelia Catholica veneratur Eccleſia, c. *Sicut* 15. *diſt.* Quo ſenſu verba textus ibi ab omnibus exponuntur ſine ulla exceptione, & ceſſat contrarium, de quo hic in gloſ. 4. quia etiam Papa, & Imperator legem, & Evangelium ſervare tenentur, *c. Sunt quidam* 25. *q.* 1. & ſecundum hoc Decretalis ſic ſummari poteſt: Canones veteris, & novi Teſtamenti, & quatuor univerſalium Conciliorum, ab omnibus ſervari debent.

Verum hic primus intellectus nullatenus videtur recipiendus. Primo, quia nimis reſtringit hanc literam, quæ generaliter loquitur de Statutis Canonum, quorum appellatione in ſui latitudine comprehenduntur omnes Conſtitutiones Eccleſiaſticæ, ut in *Summa* 3. *diſt.* & ex communi uſu loquendi, quæ in corpore juris ſunt clauſæ, ut dicam infra *in* 1. *notab.* Secundo, quia eſſet de indubitabili. Nemini enim dubium eſſe poteſt, quin omnes lege divina adſtringantur, *c. Quæ contra* 8. *diſt.* Tertio, quia eſſet contra mentem Gregorii IX. qui propterea ſuæ compilationi præpoſuit hunc Canonem in his, quæ pertinent ad jus humanum, ut omnes intelligerent Decretales in hoc volumine inſertas ab omnibus eſſe cu-
2 ſtodiendas, ut ſupra in *proœmio in fin.* Quarto, quia non omnia præcepta veteris legis obligant poſt legem Evangelicam, ſed moralia duntaxat, quæ immutabilia ſunt, §. *His itaque*, & ibi gloſ. 1. 6. *diſt.* S. Thomas *in* 4. *ſent diſt.* 2. *q.* 1. *art.* 4 *q.* 1. *ad* 2. Cæremonialia enim fuerunt viva
3 uſque ad Paſſionem Chriſti, mortua deinceps, & mor-
4 tifera poſt divulgationem Evangelii: Judicialia vero ſunt evacuata per adventum Chriſti. Et quamvis non ſint mortifera, ſunt tamen mortua, ut idem docuit in 1. 2. *queſt.* 103. *art.* 4. & *queſt.* 104. *artic.* 3. Quinto & ul-
5 timo, aliis omiſſis, quia nihilominus hic intellectus non ſolvit contrarium de infidelibus, qui ad fidem, & obſervantiam novæ legis non compelluntur inviti, *c. De Judæis*, & *cap. Ad fidem* 45. *diſtinct. cap. Sicut infra de Judæis.* Ad quod vide, quod dicam infra *n.* 78. & 88.

6 Secunda lectura eſt Vincentii, qui intellexit hoc capitulum de Statutis localibus, itaut exponatur, ab omnibus, ſcilicet ſubditis juriſdictioni Judicis ſtatuentis, ut *c. Cum longe* 61. *diſt.* & *c. Nihil infra de elect.* Sed huic lecturæ a fortiori obſtant prima, & tertia conſideratio, de quibus in præcedenti intellectu. Licet probabiliter dici poſſit has duas lecturas fuiſſe poſitas a Doctoribus non excluſive ad Conſtitutiones Eccleſiaſticas generales, ſed comprehenſive, itaut ſit ſenſus, ut Canones tam juris divini, quam juris poſitivi Eccleſiaſtici, ſive ſint generales, ſive locales, reſpective ab omnibus ſint ſervandi.

Tertia, & communis lectura eſt, ut textus intelligatur de ſtatutis ab Eccleſia generaliter editis, ut per gloſ. 1. & Hoſtienſem *in princ.* & hoc modo ſecundum Joan. Andr. Cardin. & Anchar. hoc dicit: Conſtitutiones Canonum ad omnibus ſunt ſervandæ. Vel plenius ſecundum Anton. de Butr. Joan. de Imol. Abb. Joan. de Anan. Alex. de Nævo, Felin. & Dec. Juris Canonici ſtatuta omnes ligant, & eorum titu tam in pronunciando, quam in decidendo judicia ſunt regulanda. Et quamvis hoc ſummarium impugnet Auguſtinus Bero, eo quod etiam in procedendo a judicibus Eccleſiaſticis ſervandi ſint Canones: tamen revera hunc ſenſum habuerunt Doctores, dum dixerunt tam in pronunciando, quam in decidendo, hoc eſt tam interloquendo, quam diffiniendo; & ſic tam in ordinatoriis judiciis, quam in deciſoriis. Ad hoc *l. Quod juſſit*, cum ibi notatis per Bart. *ff. de re judicat.* Præterquamquod non ſemper in præparatoriis ſervandi ſunt Canones, ſed leges fori, ubi judicium ventilatur, ut dicam infra in 3. *notab.* Clarius tamen ſic ſummat Aretin. & bene: Statuta Canonica ligant omnes, & ſecundum ea debent Judices procedere, & judicare, non ex ſuo capite. Quod ultimum eſt ex mente gloſſæ, & Innocentii, qui exponunt verba ſuo ſenſu, ſcilicet malo.

Quarta lectura eſt Petri de Anchar. *in repetit. hujus c.* 7
n. 31. qui expoſuit verbum, *Actionibus*, non prout ſonat in jus, id eſt, pro jure proſequendi in judicio, quod ſibi debetur, ut in *l. Extat*, *ff. Quod met. cauſ.* & Inſtitut. *de action. in princ.* quemadmodum intellexerunt gloſſ. Innoc. & Joan. Andr. qui expoſuerunt verbum, *Actionibus*, ſcilicet civilibus, & *judiciis*, ſcilicet criminalibus: hoc enim eſſet nimis reſtringere hunc textum, ſcilicet ad civiles, & criminales cauſas in judicio ventilandas, & ad judicem tantum, ut in ipſis judiciis non ducatur ſuo ſenſu; ſed expoſuit verbum, *Actionibus*, prout ſonat in facto, & in exercitio facti, & in actibus hominum explicandis, etiam cum privatis perſonis extra judicium, ut in teſtamentis, contractibus, & aliis quibuſcunque diſpoſitionibus occultis, ut in eis ducatur quis authoritate Canonica, & non ſpiritu ſuo, cum privata diſpoſitio non poſſit generalem Conſtitutionem Canonis immutare, *c. Requiſiſti*, *de teſt.* & *l. Nemo poteſt*, *ff. de legat.* 1. Verbum autem, *Judiciis*, intellexit in ſua propria ſignificatione, prout refertur ad civiles, & criminales cauſas, in quibus nec litigatores, nec Judices duci debent privato ſenſu, ſed Canonum authoritate, *c. Ne innitaris infra eod.* Et ita 8
de decretis Concilii Tridentini ſanxit Pius IV. *in Bulla Confirmationis*, quæ incipit, *Benedictus Deus*, ibi, *Eadem decreta, & ſtatuta in judicio, & extra illud diligenter obſervent.* Et hoc ſenſu ſecundum Anchar. tex. ſummatur ſic: Nemini licet in Eccleſiaſticis negotiis, vel judiciis tranſgredi Canones, & proprium ſenſum ſequi. Vel aliter, ſecundum Berojum: Statuta Canonum in omnibus negotiis Eccleſiaſticis ab omnibus ſervanda ſunt: intelligendo verbum, *Negotiis*, large pro quibuſcunque actibus tam extrajudicialibus, quam judicialibus, juxta textum in c. *Forus* §. *Negotium infra de verborum ſignific.*

Et hinc ſumi poteſt quinta, & nona lectura ad hunc 9
textum, accipiendo verbum, *Actionibus*, adhuc in latiori ſignificatione, non ſolum pro actibus humanis extrajudicialibus externis, *ut in l. Heredes palam*, & ibi gloſſ. *In verb. Actionis*, *ff. de teſtament.* & in Auth. *Hoc jus porrectum*, *Cod. de Sacroſanct. Eccleſ.* ſed etiam pro actibus internis, ſecundum ea, quæ ſcripſi *in c. Dolentes num.* 58. & 64. *infra de celebratione Miſſarum*; itaut Conſtitutiones Eccleſiaſticæ obligent etiam ad culpam, ut *in cap. Nulli fas* 19. *diſtinct.* & *in cap. Violatores* 25. *q.* 1. cum aliis adductis per Archid. *in c. Deteſtanda num.* 4. *de conceſſ. præb. lib.* 6. & latius dicam infra *n.* 47. & *n.* 107. in ſeptima declaratione: & merito, quia legum Eccleſiaſticarum præcipuus finis eſſe debet ad æternam felicitatem, & ſalutem dirigere, ut per D. Thomam in 1. 2. *q.* 90. *art.* 2. & alios, quos ſequitur Rota *deciſ.* 107. *num.* 16. *part.* 7. & ſecundum hunc intellectum textus hoc intendit: Conſtitutiones Canonicæ ab omnibus ſunt ſervandæ tam in foro externo, quam in foro conſcientiæ.

Dividitur in duas partes juxta tertiam, & communem lecturam. Prima ponit dictum in genere. Secunda illud declarat, & exponit in ſpecie, ibi, *Et nemo.*

Deſumpta eſt hæc Conſtitutio ex Concilio Meldenſi 10
c. 34. alias 10. ſub Sergio II. ab Epiſcopis Galliæ, Meldis inchoato anno 845. & abſoluto Pariſiis anno ſequenti; eo quod cum Reges Francorum res Eccleſiaſticas laicis poſſidendas tradidiſſent, ea re cognita, Epiſcopi Galliæ ad divinam indignationem avertendam, & miſericordiam implorandam, hanc Synodum congregarunt: in qua temporum iniquitatem in primis deplorarunt, tribuentes huic ſacrilegio cauſam malorum, quibus eo tempore univerſa Gallia a Northmannis, aliiſque Barbaris natio-

nibus

Digitized by Google

nibus infeſtabatur. Mox pro rebus Eccleſiæ conſervan-
dis plura decreta ediderunt, ut patet ex Synodi præ-
fatione *tom. 3. Conc p. 1. ſect. 2. p. 345. & 350.* Quæ qui-
dem decreta a Sede Apoſtolica confirmata fuiſſe fatetur
in ſua Præfatione Benedictus Levita, & patet ex inſcri-
ptione, quæ habetur poſt Præfationem Concilii *pag. 346.*
Quare dum Berojus hic *n. 3.* aſſeruit Papam huic Conci-
lio Meldenſi interfuiſſe, lapſus eſt ignorantia Hiſtoriæ,
quia Sergius II. nunquam legitur profectus in Galliam,
ubi Synodus coacta fuit, ut patet ex Anaſtaſio Biblio-
thecario in illius vita, quæ refertur eodem *to. 3. Conc.
p. 1. ſect. 2. pag. 341.* ex Platina, & aliis Hiſtoricis.

11 Nota primo ex principio textus, appellatione Cano-
nis in latiori ſignificatione venire omnem Conſtitutio-
nem Eccleſiaſticam, ut patet in Somma 3. *diſt.* ibi, *Con-
ſtitutio Eccleſiaſtica Canonis nomine cenſetur*, & ibi hoc
notat gloſſa ab omnibus approbata *in c. De libellis*,
verſ. Quam ob cauſam 20. diſt. & firmant hic Card. Imol.
Abb. Aret. Alex. de Nævo, Felin. & Bero. omnes *in 1. no-
tab.* poſt Jo. Andr. *n. 2.* & ſic Canones appellantur omnes
leges Eccleſiæ, ſicut Conſtitutiones Juris civilis dicuntur
leges ſeculi, ſecundum Abbat. *n. 5. in fin.*

12 Sed adverſus hanc expoſitionem inſurgit Decius hic *in
1. notab.* quia cum textus ſimpliciter de Canonibus loqua-
tur, & hæc Conſtitutio edita fuerit in Concilio Meldenſi
ut patet ex ſuprascriptione, conſonat, ut ſecundum qua-
litatem Concilii loquentis intelligatur, & ſic de Canoni-
bus Conciliaribus, per id, quod notat Bald. *in c. Cum
veniſſent n. 2. infra de eo qui mittit in poſſeſſ.* ubi quod ſi Rex
Angliæ faciat mentionem de jure, de ſuo regio intelli-
gitur. Et quamvis ſubdat, propter ſubjectam materiam,
quod hic ſtatuitur, locum habere in qualibet Conſti-
tutione Eccleſiaſtica; tamen contendit hoc non proba-
ri per hoc capitulum ob præmiſſam rationem.

13 Verum huic objectioni reſpondeo, hunc Canonem
vim habere generalis Conſtitutionis, non ex Concilio
Meldenſi, ſed ex hac Gregoriana compilatione, ut ſu-
pra in proœmio: quod inde etiam convincitur, quia
in hoc volumine inſerta ſunt multa decreta Concilio-
rum Provincialium, ut ſcripſi *in c. 1. n. 1. & n. 75. in-*
14 *fra de pactis*. Quæ quidem decreta etſi Canonum no-
mine cenſeantur, *ut in c. Regula*, *§. Porro 3. diſt.* &
latius dicam infra *n. 34.* tamen non habent vim obli-
gandi extra Provinciam, *c. 1. 5. q. 2. c. Decernimus 3.*
15 *q. 9.* etiamſi poſtea fuerint per Sedem Apoſtolicam con-
firmata, quia confirmatio, niſi aliud in literis ſit ex-
preſſum, dat robur, ſed non extendit actum confirma-
tum, *l. Aurelius*, *§. Teſtamento il 1. ff. De liberat. leg. ut.*
& notat Bald. per illum textum *in l. 1. in fin. C. Si ad-
verſ. rem judic.* Paul. de Caſtr. *in conſ. 187. Notandum eſt
in princ. lib. 2.* Rot. *in recent. deciſ. 175. n. 8. par. 5. & dec.
58. n. 30. part. 6.* & coram Gregor. XV. *deciſ. 267. n. 1.*
Unde Concilia Provincialia Mediolanenſia, quamvis
fuerint confirmata per literas in forma Brevis, rece-
ptum eſt, ut vim obligandi non habeant extra illam
Provinciam; & nihilominus Canones Provinciales, ſic-
ut & aliæ Conſtitutiones particulares in corpore juris
clauſæ, non controvertitur quin habeant vim genera-
lium Conſtitutionum, niſi appareat de contraria Prin-
cipis voluntate, prout apparet *in c. Non autem 7. q. 1. &
in c. Et temporis qualitas 16. q. 1. & in c. Sciendum 19. diſt.*
& ſæpe alibi; & ita declarat Hoſtienſ. *in c. Cum ſuper n.
1. de ſepultur. allegat. §. Sed & quod Principi inſtit. de jur.
natur. l. Si Imperialis*, *C. de legib. c. Conſtitutus in fin. de
conceſſ. praben.* Idemque firmant *in d. c. Cum ſuper*, Jo.
Andr. & Anton. de Butr. quos refert, & ſequitur ibi Felin.
16 *n. 16. verſ. Hanc fallentiam intellige*, Archid. poſt Hug.
in c. de his il 2. in princ. 50. diſt. Et propterea non applica-
tur doctrina Baldi, quia Rex Angliæ poteſt jus condere in
ſuo Regno duntaxat, in quo, ut Baldus inquit, eſt Mo-
narcha, & totum continens; ſed non extra illud, *l. fin.
ff. De juriſd. omn. judic.* & notat idem Bald. *in Auth. Hoc
amplius n. 10. verſ. Quæro, an filii Regis*, *C. de fideicomm.*
Bart. *in l. 1. in princ. ff. Quod quiſque jur.* But. *in c. Tuam in
2. notab. infra de ordin. cognit.* & docet S. Th. in 1. 2. q. 56.
17 *art. 5.* At Summus Pontifex poteſt Conſtitutiones facere
in univerſo orbe etiam ſine Concilio, *c. Cuncta per mun-
dum*, ibi, *Etiam ſine ulla Synodo præcedente 9. q. 3. c. Ad
Apoſtolica de re judic. l. 6.* & ibi notat gloſſa 1. Gemin. *col.
2. verſ. In ea gloſſa*, & Philip. Franc. *n. 3. verſ. in gloſ.* ibi,
Præſente, cum juriſdictio Papæ non reſtringatur ad limites
alicujus territorii, ut poſt Innocent. *in c. 1. & 2.* & Butr.
n. 31. de offic. deleg. dixit Marian. Soccin. *conſ. 237. Diffi-
cultatem num. 1. col. 2. verſ. Quia cum juriſdictio libr. 2.*
& Aymon. *conſ. 28. Proponitur n. 2.*

Non igitur mirum, ſi Canonis nomen hic large acci- 18
piatur pro omni Conſtitutione Eccleſiaſtica, quæ variis
nominibus nuncupatur; nam aliquando dicitur decreta-
lis epiſtola, aliquando decretum, aliquando dogma,
aliquando mandatum, aliquando interdictum, aliquan-
do ſanctio. Ad hoc *c. Si quis dogmata 25. q. 2.* Epiſto-
la decretalis dicitur, quam Papa ſtatuit ſolus, vel cum
Cardinalibus, ad conſultationem alterius. Decretum ve-
ro id, quod ſtatuit Papa de Cardinalium conſilio, ad
nullius conſultationem. Dogma eſt id, quod conſiſtit
in doctrina fidei Chriſtianæ. Mandatum, quod conſi-
ſtit in doctrina morum. Interdictum, quando fit pro-
hibitio, nulla pœna adjecta. Sanctio vero, cum pœna
adjicitur: & ita hæc ſingula explicat, & juribus com-
probat gloſſa 1. *in Summa 3. diſtinct.* & ſequitur Imol.
hic *n. 1*, licet hæc multoties confundantur, & unum pro
altero uſurpetur, ut ibi notat Hugo, & Præpoſ. *in fine.*
Canon ſtricte ſumitur pro Conſtitutione in generali Con- 19
cilio edita, *ut c. Habeo 16. diſt.* ibi, *Oportebat enim, ut
Synodus Canones Eccleſiaſticos promulgaret*, *cap. Nicena
Synodus 31. diſt.* ibi, *Poſuit leges, quas Canones vocamus*,
§. 1. in princ. 21. diſt. & notat gloſſ. præalleg. *in Sum-
ma 3. diſt. verſ. Canon dicitur*, & ibi Archid. Bellam. hic
n. 1. Abb. Aret. & alii *in 1. notab.* & cum hac opinione o-
mnes tranſire teſtatur Anton. Burgos *in repert. hujus cap.
n. 1. tom. 2. Repeten. fol. 76.* licet Joan. Baptiſta Ferret. *in
ſua repet. n. 1.* pluribus contendat, Canonis appellatione
proprie loquendo comprehendi omnem Conſtitutionem
Eccleſiaſticam generalem. Canon autem Græce, Latine
regula nuncupatur, *c. Canon. 3. diſt.* & regula dicta eſt,
eo quod recte ducat, vel quod regat, & normam re-
cte vivendi præbeat, vel quod diſtortum pravumque
corrigat, ut legitur *in c. Regula ead. diſt.*

Ex ſtylo Concilii Tridentini Canones appellantur, qui 20
continent diffinitiones in materia dogmatum, ut patet
ex ſeſſ. 6. 7. 14. & 21. cum trib. ſeqq. in quibus diſtinguun-
tur, & ſeorſim ponuntur Canones fidei, & Decreta de
Reformatione; licet a Concilio quandoque dicantur Ca-
nones etiam extra materiam fidei, ut patet in fine proœ-
mii *cap. 1. ſeſſ. 14.* ibi, *Hos qui ſequuntur, Canones ſta-
tuendos, & decernendos duxit.* Nam quatuordecim ca-
pita, quæ ſequuntur, non ad fidem, ſed ad reforma-
tionem ſpectant. Ad idem *cap. 16. ſeſſ. 23.* ibi, *Veſtigiis
ſexti Canonis Concilii Chalcedonenſis inhærendo.*

Ceterum Canonis nomine frequentius uſurpantur illæ 21
tantum Conſtitutiones, quæ in corpore juris ſunt clau-
ſæ, *ut cap. Si Romanorum 19. diſtinct.* At vero Bullæ,
Motus proprii, Brevia, Regulæ Cancellariæ, Decreta
Conſiſtorialia, & alia hujuſmodi, quæ eduntur a Sum-
mis Pontificibus ſine Concilio, & ſunt extra corpus ju-
ris, non conſueverunt Canones appellari. Et propterea
Gregorius XIII. in Conſtitutione, quæ incipit, *Cum* 22
pro munere, edita die 1. Julii 1580. ſub corpore Juris Ca-
nonici complectitur tantummodo Decretum Gratiani,
una cum Decretalibus Gregorii IX. in hac compilatione
inſertis, librum Sexti, Clementinas, & Extravagantes.
Sed & Franciſc. Boatinus Doctor antiquus, relatus hic
per Jo. Andr. *num. 21.* dicebat, poſt tractatum fidei po-
ſitam fuiſſe hanc Conſtitutionem, quæ oſtendit ſervan-
das Conſtitutiones infra ſcribendas: & ita intellexit ver-
verba illa, *Canonum ſtatuta*, pro Conſtitutionibus clauſis
in corpore juris. Prout etiam intellexit Tridentina
Synodus *in c. 20. ſeſſ. 25. de reformat.* dum diſtinxit ſa- 23
cros Canones a generalibus Conciliis, & aliis Conſtitu-
tionibus Apoſtolicis. Unde etiam in confirmationibus
Privilegiorum, & Statutorum, quæ hodie a Sede Apo-
ſtolica conceduntur in forma communi, conſuevit ap-
poni hæc clauſula, *Dummodo tamen ſacris Canonibus,
Tridentini Concilii Decretis, & Conſtitutionibus Apoſtolicis
non ſint contraria.* Canonibus, id eſt, redactis in cor-
pus juris; Conſtitutionibus Apoſtolicis, id eſt, Extra-
vagantibus in corpore juris non inſertis: non enim ſunt
audiendi, qui dixerunt illa verba, *Sacris Canonibus*, eſ-
ſe intelligenda de Canonibus Concilii Tridentini, ut
probavi *in c. Tuorum n. 26. infra de privil.*

QUÆRO, quid de declarationibus Apoſtolicis, an 24
dicantur ſtatuta Canonum?

Non

Non videtur, quia ſtatuere ex propria ſignificatione
eſt jus novum inducere, Clement. *fin. §. final. de reſcript.*
gloſſa *in Extravag. Suſcepti in verb. Statuimus*, Joan.
XXII. *de elect.* Aret. *conſil.* 72. in caſu ſupradicto, *col.
fin. verſic. Nam iſta duo, num.* 46. ubi quod ubicunque
Princeps utitur verbo, *Statuimus*, vel *Sancimus*, ſem-
per inducit jus novum. At declaratio jus novum non
inducit, ſed tantum explicat jam ſtatutum, *l. Hæredes
palam, §. Quod vero*, & *§. Sed et ſi notam*, & ibi Bart.
Bald. Paul. de Caſtr. & ceteri notant, *ff. de teſtamen. c.
Cum* ta, cum ibi notatis, *de Uſur.* & dicam plenius in
c. fin. n. 12. *infra eodem*.

Reſpondeo dicendum: Si declarationes edantur im-
mediate a Summo Pontifice, abſque dubio veniunt Ca-
nonis appellatione, & faciunt ejus quoad omnes, *cap.
1. de bigam. lib. 6. cap. 1. de privileg. eod. libr. d. c. fin.*
25 *& l. fin. Cod. De legibus*. Quinimo in Concilio Triden-
tino Canones proprie accipiuntur pro declarationibus;
nam diffinitiones fidei, quæ a S. Synodo Canones ap-
pellantur, non ſunt jus novum, ſed juris divini decla-
rationes, c. *Sunt quidam*, 25. *q.* 1. *d. c. Cum tu*, & ibi
gloſſ. *in verb. Sive poſt, de uſur.* Jo. Andr. Butr. & An-
char. in *c. Cum Chriſtus, omnes in princ. de Hæret.* & fu-
ſius & dicam in eod. *c. fin. num.* 55. *infra, hoc tit.* Nec
26 obſtat verum, *Statuere*, quia conſonat etiam cum ver-
bo, *Declarare, c. Conſtitutionem*, ibi, *Declarantes de-
cernimus, de ſent. excomm. lib. 6. & c.* 1. & ibi Gemin. *in*
2. *notab. de Cler. ægrot. eod. lib. Clem.* 2. & ibi gloſſa *in
ver. Decernimus, de appellat.* Quamobrem declarationes
hujuſmodi non incongrue dici poſſunt Statuta, ſeu Con-
ſtitutiones declaratoriæ, ut notat Jo. Andr. in *cap.* 1. *in
princ. in v. Diffinimus, de privileg. lib.* 6. dicens non eſſe
curandum, quod ille textus dicat, *Decernimus*, quia li-
cet ſit declaratio, tamen eſt Conſtitutio; & cum eo
tranſeunt ibi Gemin. & alii. Quod ſi declarationes ema-
naverint non ab ipſomet Summo Pontifice, ſed ab alio,
Apoſtolica tamen authoritate, ut ſunt declarationes S.
Congregationis Concilii, dicam pleniſſime in *prææallegat.
cap. fin. infra eodem*.

27 QUÆRO. Quid de ſtatutis Epiſcopi, an veniant
Canonum appellatione?

28 Pro ſolutione diſtingue. Nam aut verſamur in ma-
teria odioſa, aut in materia favorabili. Primo caſu Ca-
nonum appellatione propter excellentiam comprehendun-
tur tantummodo promulgati a Papa, non autem ab in-
ferioribus, ut probat textus in *Clem.* 1. *poſt princ. de pri-
vileg.* ubi Canon, & ſtatuta inferiorum ponuntur tan-
quam diverſa, & materia eſt pœnalis, & ita ibi hoc
29 notat Paulus de Eleazar. & reputat ſingulare Cardin. in 26.
quæſt. & in hoc primo caſu intelligi debet Baldus hic *n.*
4. dum ait ſtatutum Epiſcopi non poſſe dici ſtatutum
Canonum, quia alias ſequeretur, ut jus municipale eſ-
ſet jus commune; quod eſt falſum. Et quamvis hoc Bal-
di argumentum pluribus hic impugnet Andreas Barba-
tia, contendens non eſſe abſonum, ut jus municipale
dicatur jus commune; tamen illius objectia cumulate re-
ſpondet Anton. Burgos *in repetit. hujus cap. n.* 7. & ante
eum Dec. *num.* 4. qui tamen limitat hoc primum mem-
brum, ut non procedat, ubi concurrit omnimoda ſi-
militudo, & identitas rationis, ex præcipue fundamen-
to, quia tunc etiam in materia odioſa fit extenſio ad
caſum, qui ſublata ſignificatione vocabuli continetur,
leg. Filium habeo, ff. ad Macedon. leg. 2. *§. Quod ſi Cu-
ratores, ff. ad Tertyll.* & notat Butr. *in c. final. in mate-
ria extenſione in* 1. *fallen. infra de conſuet.* Gemin. in *c.*
1. *col.* 3. *circa med. verſ. Fallit primo hæc regula, de tem-
por. ordinat lib.* 6. & cum Decio conſentit hic Alexand.
de Nævo *n.* 7.

30 In ſecundo caſu, videlicet cum materia eſt favorabi-
lis, ſtatutum Epiſcopi large poteſt dici Canon; & ita
notabiliter diſtinguit, & declarat Cald. *in conſ.* 16. *incip.*
31 *An Canonis appellatione, hoc tit.* ubi ex facto reſpondit,
appellatione Canonis large comprehendi etiam Conſti-
tutionem Capituli in materia illa favorabili abſolutionis,
licet ſecus dicat eſſe, ſi materia ſit prohibitoria, & pœ-
32 nalis, ſicut eſt dicta Clem. 1. *de privil.* & conſentit Ab-
bas in *c. Nuper, n.* 5. *infra de ſent. excomm.* ubi tenet,
regulam illius textus, quod ab omni excommunicatio-
ne lata a Canone poſſit quis inferior abſolvere, quoties
conditor Canonis abſolutionem ſibi non reſervavit, habe-
re locum tam in Canone Papæ, quam in Canone, ſeu ſta-
tuto cujuſcunque Epiſcopi, vel alterius Prælati. Neque
vero ex hoc læditur juriſdictio Epiſcopi, ut putavit hic
Anton. de Burgos *num.* 22. Etenim cum Epiſcopus ſta-
tuti conditor abſolutionem ſibi non retinuerit, eo ipſo
conceſſiſſe videtur facultatem aliis relaxandi, ut dicitur
ad literam in *d. c. Nuper*, & ſic iſta relaxatio procedit
ex tacita voluntate Epiſcopi; volenti autem non fit in-
juria, *l.* 1. *§. Uſque adeo, ff. de injur.* gloſſ. *in Extravag.
Dierum*, Jo. XXII. *in verſ. Detinuit, de pœnis*: & ob 33
eandem rationem cum facultas diſpenſandi ſit favorabi-
lis, & late interpretanda, ut notat Joan. Andr. in *c. fin.
n.* 3. & ibi etiam Felin. *n.* 6. *infra de ſimon.* habens fa-
cultatem diſpenſandi ſuper irregularitate impoſita a Ca-
none, poteſt diſpenſare cum Monacho irregulari ex ce-
lebratione poſt incurſam excommunicationem latam ex
Conſtitutione Ordinis, ut idem Calderin. conſuluit in
conſ. 19. *incip. Abbas habet privilegium, in tit. De regu-
lar.* Eandem diſtinctionem, an materia ſit favorabilis,
vel odioſa, probarunt hic Alex. de Nævo *n.* 13. Felin.
n. 2. & Dec. *n.* 7. Et quamvis Berojus *n.* 14. illam impu- 34
gnet ductus authoritate gloſſæ in *Summa* 3. *diſtinct.* &
gloſ. 1. *in cap.* 2. *de major. & obed.* quæ ſimpliciter dicunt
Epiſcopos poſſe condere Canones Epiſcopales, & Archie-
piſcopos Provinciales: tamen illæ gloſſæ accipiunt Ca-
nones large ſumpto vocabulo; quod patet ex ratione,
quam immediate ſubjiciunt, videlicet, quia publice po-
pulus, vel Eccleſia poteſt ſibi ſtatuere aliquod jus. Nec
obſtat textus, in quo præcipue ſe fundat Berojus in *c.
Regula, §. Porro,* 3. *diſtinct.* Quoniam dum dicitur ibi,
Canonum alii ſunt Decreta Pontificum, alii Concilio-
rum; & Conciliorum alia ſunt univerſalia alia provin-
cialia: hoc non probat Conciliorum provincialium ſtatu-
ta eſſe Canones, nec ille §. hoc dicit; ſed Gratianus ibi
diſtinxit, quia illa provincialia interdum fiunt authorita-
te Papæ, quo caſu non ambigitur, quin ſint Decreta
Pontificum, alias non, ut ibi aperte ſentit Gemin. *n.* 3.
in fin. Sed ſtatuta illorum Conciliorum, ubi non inter-
venerit authoritas Papæ, non eſſe Canones, oſtendit li-
tera ibi in fine, dum dicit: *Hæc de generalibus regulis
ſunt, &c.* & ita illum text. ad hoc ponderant Anton.
Burgos *in repet. hujus c. n.* 14. & Jo. Baptiſta Ferrett. *n.*
3. *verſ. Non obſtat tertia ratio.*

Et hinc collige primam limitationem ad prædictam 35
concluſionem Baldi, quod appellatione Canonis non ve-
niat ſtatutum Epiſcopi, ut ſcilicet non procedat, ſi ſta-
tutum a Papa ſit confirmatum, quia ratione confirma-
tionis efficitur ſtatutum Papale, ut notant Bald. & Sa-
lic. in *l. Ex placito, C. de rerum permut.* in ſpecie noſtra
poſt Gemin. ubi ſupra firmant hic Alex. de Nævo *n.* 8.
& Ant. Burgos *n.* 4. ex cujus dictis *n.* 9. collige & aliam 36
limitationem, videlicet ut non procedat, ſi ſtatutum E-
piſcopi ſit ſecundum terminos juris communis, quia tunc
dicitur jus commune, *l. Jus autem civile, ff. de juſt. &
jur.* gl. notab. *in c.* 1. *in verſic. Facti, de Conſt. lib.* 6.

3. QUÆRO. Quid de dictis Gratiani, an veniant 37
Canonum appellatione?

Breviter negat Jo. Andr. *in cap.* 2. *numer.* 24. *infra de
reſcript.* dicens Gratiani dicta non eſſe pro Canonibus
recipienda, & quotidie reprobari; & ſequuntur ibi Abb.
num. 9. & communiter DD. Petr. de Anchar. *in repet. hu-
jus cap. num.* 48. & Gratiani errores plures commemo-
rat Bart. Cæpol. *de cognit. librorum Jur. Canon. num.* 14.
inter tract. commun. tom. 1. *fol.* 185. & noviſſime Cardin.
Bellarminus *de Scriptur. Eccleſ. in verb. Gratianus, pag.*
319. & gloſſas plurimas, quæ Gratiani opiniones re-
probant, cumulat Felin. in *d. cap.* 2. *num.* 43. *verſ. Opi-
nionem Gratiani.* Unde ſecundum eos leges civiles in 38
volumine Decretorum inſertæ, ſi ſint contrariæ Cano-
nibus, non ſunt ſervandæ in foro Eccleſiæ. Generaliter
enim decreta Conciliorum, decretales, & leges civiles
a Gratiano ibidem inſertæ, non aliam habent authorita-
tem, quam leges ipſæ, decreta, vel decretales, ut no-
tat idem Jo. And. ubi ſupra, *& in addit. ad Specul. in
tit. de appellat. §. In quibus, verſ. Sed pone:* & illæ tan- 39
tum leges cenſentur canonizatæ, quæ a Papa Canoni-
bus inſeruntur, ut in c. *In primis*, & ibi notat gloſ. *in
in verſ. Capitali*, 2. *q.* 1. & Jo. Andr. in *d. c.* 2. *num.* 25.
Præpoſ. *in proœm. Decreti n.* 2. poſt Archid. *in c. Quicun-
que*, 11. *q.* 1. Rota *dec.* 353. *n.* 59. *par.* 6. *rec.*

Ex his deducitur primo, ut rubricæ, quæ ſingulis capi- 40
tulis Decreti reperiuntur præpoſitæ, Canonis authorita-

Fagnan. in I. Lib. Decretal.

41 rem non habeant: & hoc multiplici ratione. Prima ratio, quia alius fuit conditor Decreti, alius Rubricarum, ut inquit Speculat. *in tit. de diſputat. & allegat. Advocat. §. fin. n.* 15. quibus verbis non obſcure inſinuavit, Canones Decreti fuiſſe Summorum Pontificum, & Conciliorum; Rubricas vero ipſius Gratiani. Quod patet ex eo, quia dicit, conditor, & non compilator, ut ibi accurate obſervat Jo. Andr. in *addit. litera H.* Idemque ſenſit Gemin. in c. *Quis neſciat, num.* 3. 9. *diſt.* Et quamvis nonnulli opinentur Rubricarum authorem fuiſſe quendam Gratiani diſcipulum, qui vocabatur Palea, vel alium, ut refert Jo. Andr. *ubi ſupra*; idque verius putet Bart. Cæpol. in *d. tract. de cognit. librorum Jur. Canon. num.* 17. *verſ. Sed advertendum*, poſt Felin. *in c.* 2. *num* 44. *verſ Rubrica infra, de reſcript.* tamen quiſquis fuerit illarum author, certe neuter potuit illis tribuere Canonis authoritatem, quam non habebant. *c. Tranſlato, infer. eod. l. fin. C. de legib.* & in hoc conſentiunt omnes ſupra citati; quibus adde Baptiſtam de S. Blaſio *in rubr. Decreti n.* 15. *&* 16. *tom.* 1. *Repetan. fol.* 3. Secunda ratio, quia aliquæ ex prædictis rubricis ſunt falſæ, & non convenientes Magiſtro ſuo, ut patet in *c. Charta*, 2. *q.* 9. *& in c. Placuit, il* 2. 16. *q.* 3. Tertia ratio, quia non ſunt poſitæ per omnia, & ubique in eodem libro, ut dicunt Jo. de Imol. *in rubr. ff. de verb. oblig.* & Jo. de Anan. *in rub infra de teſtam.* quos refert Cæpol. *d. num.* 17. Ultima ratio, quia ſecundum eos ſummaria ſunt, & non rubricæ, & ideo multi appellant rubrum, & non rubricam; ad quod allego Laurentium *ad final. Commenti ſui ſupra rubricas Decreti.* Ad huc tamen vide quod notat ibi Baptiſta de S. Blaſio *n.* 5. *v. Tu autem dicas.* Ab his excipe primam rubricam Decreti, quæ a DD. habetur pro authentica, cum ſit generalis ad totum decretum, ut notant Specul. & Joann. Andr. *locis cita-*
42 *tis*, & Butr. *ſupra in proœmio §. Sane, n.* 10. & intellige authentica, id eſt, vera rubrica compoſita a Gratiano Decreti Authore, non autem authentica, id eſt, habens Canonis authoritatem, ut declarat Abb. *ſupra in proœm. circa fin* & Baptiſta de S. Blaſio *ubi ſupra n.* 15. *v. Adde tamen.* Aliæ autem rubricæ Decretalium, Sext, Clementinarum, & Extravagantium, necnon legum civilium, proculdubio ſunt authenticæ, & allegari poſſunt ad deciſionem cauſarum, ſi orationem perfectam habeant, ut ſcripſi in c. *Cum creatura, n.* 30 *infra de celebr. Miſſar.* ubi etiam *n. praced* idem firmavi *de rubric. Miſſalis Romani.*

43 Deducitur ſecundo, ut illa capitula Decreti, quæ inſcribuntur *Palea*, non ſint pro Canonibus recipienda: etenim illorum Author ab aliquibus fuiſſe dicitur quidam Gratiani diſcipulus, qui vocabatur Pochapalea; unde a nomine Authoris Palea ſunt appellata, ut refert Jo. Andr. *in addit. ad Specul. in tit de diſputat. & allegat. Advocat. §. final. lit. H.* Baptiſta de S. Blaſio *in rubricas Decreti in* 24. *q. n.* 42. Alii dicunt hujuſmodi capitula ab interpretibus fuiſſe ad marginem Gratiani adſcripta, & plerunque in emendatioribus & antiquioribus exemplaribus omiſſa, ut obſervat Anton. Cont. *in emendatione Decreti*, & poſt eum Joannes Calvinus in *Lexic. in verb.*
44 *Palea.* Alii demum referunt negotium ſic proceſſiſſe, videlicet: Cum Gratianus Romam veniſſet pro confirmatione ſui Decreti obtinenda, librumque tradidiſſet cuidam Cardinali, ut Summo Pontifici probandum præſentaret; Cardinalis alienæ gloriæ avidus, perſpecta operis nobilitate ſe illius Authorem oſtendere animo inſtituit, & propterea multa Sanctorum Patrum & Pontificum dicta Decreto addidit. Itaque mora de Authore operis quæſtione, ſiſtitur uterque coram Pontifice. Gratianus ut ſe Authorem oſtendat, ſummatim Decreti ordinem, ſingulas partes, & Capitula memoriter recitat. Sed cum additiones ſibi ignotas prætermitteret, & ex hoc Cardinalis argueret eum convinci, quod libri Author non eſſet: Gratianus reſpondit: Ubi hujuſmodi capitula reperiuntur, palea eſt, nec de grano meo. Indeque factum, ut nomen paleæ ſortita fuerint. Et quamvis alii aliter ſentiant, hanc tamen dicit veriorem ſententiam Bartol. Cæpol. *in tract. de cognitione librorum Jur. Canon in princip.* Sane de his nihil certi affirmare poſſumus. Illud tamen fere apud omnes in confeſſo eſt, Gratianum non fuiſſe illarum Authorem. Quod inde convincitur, quod in vetuſtis & emendatioribus Codicibus, ut prædixi, non reperiuntur. Sed quiſquis fuerit illarum Author, ſive Gratianus, ſive illius diſcipulus, ſive interpretes, illud certum eſt, nullum ipſorum potuiſſe paleis conferre authoritatem Canonis, ut de rubricis Decreti dictum eſt ſupra *n.* 41. & propterea Paleæ non habent gloſſas, nec ſuper illis Hugo, Archid. & alii Commentaria ediderunt. Quod ſignum eſt ab illis non fuiſſe habitas pro authenticis, ut arguit Baptiſta de S. Blaſio *ſuper rubricis Decreti in* 6. *q. n.* 9. Et quamvis aliqui etiam Canones reperiantur ſine gloſſis, ut patet in c. *Si quis laicus, & c. ult.* 22. *q.* 5. hoc tamen in Paleis regulare eſt, arg. *l. Nam ad ea, ff. de legibus.* Neque dicas Joannem Theutonicum Paleas non gloſſaſſe, eo quod in ſuo libro illas non haberet. Hoc enim eſt falſum, quia de illis mentionem fecit in c. *Precariæ, in gl.* 1. 10. *q* 2. Quo fit, ut minoris etiam authoritatis habitæ fuerint, quam dicta Gratiani, ſuper quibus expoſitores gloſſas edere non ſunt dedignati. Quare Paleas non eſſe pro Canonibus recipiendas cenſuit Thomas Comanus in *proœmio Decreti n.* 624. *tom.* 2. *Repetan. fol.* 22. allegat Abb. & Felin. in c. 2. *infra, de reſcript.* qui tamen loquuntur de dictis Gratiani, & non de Paleis. Adde quod Archid. & alii Decreti interpretes paſſim dicunt, Palea eſt non habens legis authoritatem; & plerique illas non allegant tanquam Capitula, ſed dicunt: Ut in illa Palea, ut gl. 1. *in d. c. Precariæ*, Hoſtienſis *in cap. Naviganti, n.* 5. *de uſur.* & alibi ſæpe Doctores. Sed & Archid. in c. *Presbyter, in princ.* 91. *diſt.* dicit: Hoc Capitulum habetur hic pro Palea, ſed pro grano ponitur extra *de celebrat. Miſſarum cap.* 1.

Veruntamen Præpoſ. in c. *Inprimis, §. de perſonan.* 45
14. 2. *q.* 1. affirmat Paleis, & textibus Paleæ, niſi detur jus in oppoſitum, communiter credi, ex notatis per Jo. Andr. & communiter DD. in *d. c.* 2. *de reſcript.* Sed certe Jo. Andr. ibi *n.* 2. Abb. *n.* 9. & alii non loquuntur de Paleis, ſed de legibus civilibus a Gratiano volumini Decretis inſertis, quæ non ex vi inſertionis, ſed quia etiamſi ſint extra corpus Decreti, tamen ſervari debent etiam in foro Eccleſiæ, ſi Canonibus non ſint contrariæ, argum. c. *Paſtoralis, infra de fid. Inſtr.* & tenent in c. 1. *infra, de novi oper. nunc.* Abb. Antiq. *n.* 2. Jo. Andr. *n.* 5. & communiter DD. Anchar. hic *in* 1. *q. n.* 44. Rot. *deciſ.* 171. *n.* 58. *par.* 1. *recen.* Et quanquam hodie De- 46
cretum Gratiani, ut pars Juris Canonici, ſit approbatum per Gregorium XIII. ut dixi ſupra *n.* 12. tamen videtur intelligendum quoad dicta Sanctorum Patrum, & Romanorum Pontificum, *c. Si Romanorum*, 19. *diſt.* ſed quoad leges civiles Canoni non inſertas, quoad rubricas, & dicta Gratiani, vel alterius non habentis poteſtatem condendi Canones, liber non videtur authenticus, licet ſit magiſtralis, ut notat Jo. Andr. in *d. c.* 2. *ſupra de reſcipt.* quem ibi communiter DD. ſequuntur, & Baptiſta de S. Blaſio in *rubricas Decreti in* 6. *q. n.* 10.

Secundo nota, Canones omnes eſſe in præcepto, ut 47
hic probatur, ponderando verbum imperativum, *Cuſtodiantur.* Nam quod imperatur, præcipitur; & quod præcipitur, imperatur, *c. Quiſquis præceptis*, 14. *quæſt.* 1. *& cap. In his, de verborum ſignific.* ut hic per Ægid. Bellamer. *in* 2. *notab.* & Anchar. *n.* 90. Unde infertur, 48
ut Canones obligent non tantum ad pœnam, ſed etiam ad culpam. In quo tamen ſic poteſt diſtingui ſecundum Collect. hic *n.* 25. & Bellamet. in 22. *q.* Nam aut quis venit contra Canones ex contemptu, credens Eccleſiam non habere condendi poteſtatem; & punitur ut hæreticus, *cap. Nulli fas*, 19. *diſt.* & melius in *c.* 1. 22. *diſt.* Aut quis venit contra Canones præcipientes, vel prohibentes, quia non curat ſe legi ſubjicere; & tunc eſt proprie contemptus, & inobedientia, & mortale peccatum; & talis dicitur tranſgreſſor, & punitur pœna depoſitionis, *cap. Dudum il* 2. *de elect. & §. ult.* 4. *diſt.* & conſentit gl. in *cap. Generali, in verſ. inhibemus, de elect. lib.* 6. & Anch. hic *n.* 82. Subdunt tamen Collectar. & Bellam. hujuſmodi contemptum non convinci de æquitate niſi poſt monitionem, ſecundum ea, quæ colligit idem Collect. in *cap. Novit de judic.* Aut denique venit quis contra Canones propter concupiſcentiam, vel iram, aut negligentiam: & non dicitur tranſgreſſio, nec per conſequens peccatum mortale, ut poſt D. Th. notat Archid. in *cap. Quicunque*, 81. *diſt.* Sed ad hoc vide ſu Abb. hic *n* 9. & quod infra attingam, *n.* 107. in ſeptima declaratione, & adde ſecundum Compoſtell. hic *n.* 1. quod qui Canones non habet, redarguendus eſt de neglectu qui habet, & non ſervat, de temeri-

temeritate increpandus eſt, *c. Si decreta*, 20. *diſt.* Qui ve-
ro in contemptum Eccleſiæ Romanæ non ſervat Cano-
nes, hæreticus eſt cenſendus, *c. De libellis, ead diſt.*
49 Tertio nota ibi, *Et Judiciis Eccleſiaſticis*, cauſas Ec-
cleſiaſticas, vel Eccleſiæ, decidendas eſſe ſecundum Ca-
50 nones, & non ſecundum leges. Unde deducebat Guiliel-
mus Naſo, ut ſi de re Eccleſiaſtica ageretur in foro ſe-
culari, ſecundum ea, quæ notantur in *c. Cum ſit generale, infra de foro compet.* Judex deberet judicare non ſecundum
leges Civiles, ſed ſecundum Canones, ut in præſcriptio-
ne, per hunc textum, & per *c. Lege Imperatorum*, 10.
diſt. & c. 1. *de novi operis nunciat.* & ſequuntur hic Jo. An-
dr. *n.* 7. Bellam. *ante n.* 1. *in v. Eccleſiaſticis*, Anchar. *n.* 2.
& Jo. de Imol. *n.* 2. *v. Nota quod Canones.* Hoc tamen
intelligunt DD. verum eſſe, ſi agatur actione reali de
re jam quæſita Eccleſiæ. Secus ſi ageretur ſimpliciter
actione perſonali, ſeu de re acquirenda, quia tunc ju-
dicandum eſſet ſecundum leges fori, ubi judicium agi-
tatur: & ita dictum Guilielmi declarant, & diſtinguunt
hic Butr. *n.* 11. *in fin. verſ. Unum non omitto*, Aretin. &
Aleſand. de Nævo, ambo *n.* 6. & Decius in *ſecunda le-
ctura n.* 8. allegans Hoſtienſem in *Summa de conſuet.* §.
51 *fin. v. Sed quid ſi Clericus*, qui tamen loquitur in alio
caſu, ut inferius attingam. Ceterum hæc diſtinctio ven-
dicat ſibi locum in deciſoriis Judicii duntaxat, non au-
tem in præparatoriis, in quibus ſemper & indiſtincte
ſervandæ ſunt leges fori, ubi cauſa ventilatur, ut plene
tractatur in *c. Quod Clericis, infra de foro compet.* & per
Jo. Andr. *in addit. ad Specul. in tit. de conſtit. in princ.* &
hic notant Abb. *n.* 3. Butr. Aretin. & Alexand. de Nævo
locis citatis, & de communi teſtatur Dec. *d. n.* 8. & in
hoc caſu loquitur Hoſtienſis *ubi ſupra*, videlicet in obla-
tione libelli, & ſic in præparatoriis Judicii, non autem
deciſoriis, prout loquuntur Doctores in præcedenti de-
claratione. Hanc tamen materiam latius proſequere,
ut per Anchar. *in repert. hujus capitis in* 1. *q.* & per Jo.
Andr. & DD. in *d. c.* 1. *de novi operis nunciat.*
52 Quarto nota ibi, *Non ſuo ſenſu*, argumentum, quod
judex non debet judicare ſecundum conſcientiam, ſed
ſecundum allegata, & probata, ut *c. Judicet*, 3. *quæſt.*
7. *&* §. *Si quando autem*, 2. *quæſt.* 1. *cap. Paſtoralis*, §.
Quia vero, ubi gloſ. *ult. infra, de off. deleg. l. Illicitas*,
§. *Veritas*, & ibi Bart. & Legiſtæ, *ff. de offic. præſ.* gloſ.
in c. Summopere, in verſ. Et contra, 11. *quæſt.* 3. Specul.
in tit. de diſput. & allegat. Advoc. §. *Satis*, *n.* 13. Hæc ta-
men eſt ardua quæſtio, in qua, ut inquit Jo. Andr. *ibi-
dem in addit. litera F.* Doctores ſacræ paginæ tenent
contraria, & Legiſtæ in varias ſcinduntur opinio-
53 nes, quas ibi ſummatim recitat. Ipſe tamen diſtinguit
in Judice triplicem conſcientiam. Prima eſt, quam Sa-
cerdos habet ut Deus per confeſſionem ſibi factam in fo-
ro Sacramentali. Secunda eſt, quam habet ut homo ex
aliquo ſenſu corporeo. Tertia eſt, quam habet ut Judex
probata coram ipſo. Primam ſequi debet indiſtincte,
in foro ſcilicet pœnitentiali, nec illam poteſt prodere
propter veritatem ſibi notam ut homini, *c.* 1. *de offic.
ordin.* & *c. Omnes, de pœnit. & remiſſ.* Secunda & tertia
ſi ſibi invicem adverſentur, quia veritas aliter ſibi no-
ta eſt ut homini, aliter nota ut Judici ex probationibus
in cauſa factis; in hac perplexitate conſuluit Joann. An-
dr. ut pro viribus nitatur veritatem, quam novit ut ho-
mo, ad concordiam reducere cum veritate, quam no-
vit ut Judex. Quod ſi ad hanc concordiam pervenire
non poſſit, tunc ſi eſt ordinarius, vel delegatus a Prin-
cipe, cauſam alteri ſubdeleget, ut *c. Paſtoralis, de offic.
deleg.* Si vero ſit delegatus ab alio, quam a Principe,
vel executor, vel natura cauſæ ſubdelegationem non
patiatur, inſtet quantum poteſt apud ſuperiorem, ut i-
pſum exoneret a judicando, vel exequendo, *d. c. Paſto-
ralis*, §. *Quia vero*, & eſt communis opinio, ut ibi te-
ſtatur Imola *n.* 49. *in fin.* Si autem nec id aſſequi poſſit,
tandem ſequatur jura, & judicet ſecundum acta, &
probata, nec ſit clementior lege. Facit *c. Judicantem*,
30. *quæſt.* 6. *&* §. *Si vero, Auth. de Judic.* & in hoc re-
ſidet hic Petr. de Anchar. *num.* 41. & fuſius in reper. *c.
Poſſeſſor, in* 6. *q. principali, de reg. jur. lib.* 6. Et quam-
vis Joan. Andr. ubi ſupra ſubdat in hac perplexitate to-
lerabilius eſſe non pronunciare, & patienter pœnam pa-
ti, *c. Inquiſitioni, de ſentent. excomm.* quam contra con-
ſcientiam judicare: & Joann. Calder. & Abb. in *dict.* §.
Quia vero, dicant tutius eſſe ſequi conſcientiam informa-

Fagnan. in I. Lib. Decretal.

tam de veritate, quam allegata, & probata: tamen
prima opinio vera eſt, & tenenda, quia judicare per-
tinet ad Judicem, ſecundum quod fungitur publica po-
teſtate; & ideo informari debet in judicando non ſe-
cundum id, quod ipſe novit tanquam privata perſona,
ſed ſecundum id, quod ſibi innoteſcit tanquam perſo-
næ publicæ, ut docet S. Thomas in 2. 2. *quæſt.* 67. *art.* 2.
Cujus ſententiam ex principiis more ſuo probat egre-
gie, & ab objectis tuetur Cardinalis Cajetanus, dicens
eam deduci ex Ambroſio, & Auguſtino, & teneri ab
Alexandro de Ales, Richardo, Petro de Palude, Pe-
tro de Tarantaſia, & aliis Magiſtris. Quam etiam ma-
gis communiter ſequuntur Doctores noſtri, ut atte-
ſtatur complures, quos refert Covarruvias *variarum re-
ſolutionem lib.* 1. *c.* 1. *poſt. n.* 6. & Jul. Clar. *in Praxi cri-
min.* §. *fin. q.* 8. *n.* 5. *v. Sed pone*, & latius *q.* 66. *n.* 2. *verſ.
Scias autem.* Eam tamen limita, ut locum non habeat 54
in ſupremo Principe, qui poteſtatem habet legis conden-
dæ, & conditis derogandi. Is enim utique poterit, imo
& debebit ſententiam dicere juxta propriam & particula-
rem ſcientiam, contra allegata, & probata, ut firmant
Cyn. Bart. & alii in *l.* 1. *C. ut quæ deſ. Advoc.* Alber. *in l.
Illicitas*, §. *Veritas, ff. de off. Præſid.* Felin. *in d.* §. *Quia
vero*, *n.* 23. *v. Secunda limita*, Dec. *conſ.* 463. *n.* 24. *&
ſeqq.* Rolan. *conſ.* 70. *n.* 20. *libr.* 1. Carleran. *deciſ. Pede-
mon. dec.* 1. *n.* 44. & Covarruvias *variarum reſolutionum
c.* 1. *n.* 7. *ad fin. v. Princeps.* Conſulit tamen Cajetan. *d.
art.* 2. ut Princeps veritatem ſibi notam palam teſtetur,
ut evitet ſcandalum, & populo ſatisfaciat; vel certe con-
demnet culpabilem ſecundum acta, eique gratiam fa-
ciat, ut conſulit Covar. *loc. cit.*
Ultimo nota principalem regulam hujus textus, vi- 55
delicet Conſtitutiones Canonicas ligare omnem crea-
turam. Concordat *c. Si quis omnem*, 1. *q.* 7. *c. Si Ro-
manorum*, 19. *diſt.* & *c. fin. infr. eod.* Et quamvis gloſſa 56
exponat verba illa, *Ab omnibus*, ſcilicet ſubditis: ta-
men, ut inquit Innocentius *hic n.* 1. hæc non eſt bona
gloſſa, quia conditori Canonum, & Vicario Creato-
ris, omnis creatura ſubjecta eſt. Et hoc dictum Inno-
centii quotidie a DD. allegatur, & probatur, ut per
Abb. *hic. n.* 2. Idque eſſe ex neceſſitate ſalutis, diffini-
tum eſt in *Extravag. Unam ſanctam, de majorit. & obed.*
docet S. Thomas *contra errores Græcorum q.* 72. & poſt
eum gloſſa in *Clem. fin. in v. Eccleſia, de Hæret.* & plura
Doctorum dicta ad hoc cumulat more ſuo Felin. *hic in
in* 2. *notab. n.* 5. *in fin.* Verum Hoſtienſis *n.* 5. ſentit cum
gloſſa, quia per eam excludendi excluduntur, ſcilicet
ſucceſſores, ut in *c. Innotuit*, §. *Quam vis, infra, de
elect.* & ipſe legiſlator, *c. Cuncta per mundum*, 9. *q.* 3.
& *l. Princeps, ff. De legib.* item pagani, & infideles,
qui in ſpiritualibus non ſunt ſubjecti, *c. Gaudemus, in* 1.
reſponſ. de Divort. ſed ſubſunt tantum in temporalibus.
Aliis igitur, quam ſubditis, non poteſt quis legem im-
ponere, *leg. Neminem, C. de inceſt. nupt.* unde nec par
aſtringitur, *d. c. Innotuit*, & *l. Nam magiſtratus, ff. De
arbitr.* Tu adverte, quia verba hujus Conſtitutionis, 57
Canonum ſtatuta ab omnibus cuſtodiantur, conveniunt
legiſlatoris, & ſucceſſoribus, §. *His ita* 25. *quæſtion.* 2.
Nam quamvis Princeps ſit ſolutus legibus quoad vim
coactivam, tamen ad illarum obſervantiam adſtringi-
tur vi directiva rationis, quia & ipſe tenetur ea ratio-
nis dictamine cuſtodire leges tam a ſeipſo, quam a ſuis
Prædeceſſoribus latas, ut de utriſque eſt textus in *leg.
Digna vox, & C. de legibus, de legiſlatore*, ibi: *Ma-
jeſtate regnantis legibus alligatum ſe Principem profiteri,
adeo de authoritate juris noſtra pendet authoritas; & re-
vera majus imperio eſt ſubmittere legibus principatum.* Et
de ſucceſſoribus ibi: *Quod nobis licere non patimur, aliis
indicamus*, id eſt, ſucceſſoribus, ut exponit gloſſa fin.
& eſt expreſſum in *c. ult. de reſcript. lib.* 6. ibi: *Quod no-
bis licere non patimur, noſtris ſucceſſoribus indicamus*, &
notat Calder. *conſ.* 256. *circa medium, alias* 11. *de privi-
leg.* Juſtitiæ enim, ac rationis ordo ſuadet, ut qui ſua a 58
ſucceſſoribus deſiderat mandata ſervari, deceſſoris ſui
proculdubio voluntatem, & ſtatuta cuſtodiat, *c. Juſti-
tia*, 25. *q.* 1. *c. Juſtum*, 9. *diſt. c. Deceſſorum*, 25. *q.* 2. alio-
quin, ut Greg. ait: *Si ea deſtruerem, quæ anteceſſores no-
ſtri ſtatuerunt, non conſtructor, ſed everſor eſſe juſte com-
probarer, teſtante Veritatis voce, quæ ait: Omne regnum
in ſeipſo diviſum non ſtabit, & omnis ſcientia, & lex ad-
verſum ſe diviſa deſtruetur*; refertur in *c. Si ea deſtrue-*

59 *rem, eadem cauſa, & quæſtione.* Unde Sanctus Thomas
in 1. 2. *quæſt. 96. art. 5. ad 3. Princeps*, inquit, *dicitur eſ-
ſe ſolutus a lege quantum ad vim coactivam legis; nullus
enim proprie cogitur a ſeipſo. Lex autem non habet vim
coactivam, niſi ſi a Principis poteſtate. Sic igitur Prin-
ceps dicitur eſſe ſolutus a lege, quia nullus in ipſum poteſt
judicium condemnationis ferre, ſi contra legem agat. Sed
quantum ad vim directivam legis, Princeps ſubditur legi
propria voluntate, ſecundum quod dicitur* extra de Conſtit.
c. Cum omnes: *Quod quiſque juris in alterum ſtatuit,
ipſe eodem jure uti debet: & Sapientis dicit authoritas:*
Patere legem, quam tu ipſe tuleris. *Improperatur enim
his a Domino*, qui dicunt, & non faciunt, & qui aliis
onera gravia imponunt, & digito nolunt ea movere, *ut
dicitur Matth. 23. 4. Unde quantum ad Dei judicium Prin-
ceps, non eſt ſolutus a lege, quantum ad vim directivam
ejus, ſed debet voluntarius, non coactus, legem implere.*
Hæc ſanctus Thomas, cui ſubſcribit ibidem Cajetanus,
oſtendens legem humanam habere vim obligativam Prin-
cipis ab æterna lege, a qua derivatur, & Principem te-
neri ſuas leges in foro conſcientiæ obſervare jure natu-
rali, & divino: & ſequuntur Sot. *de juſtitia, & jure
lib. 1. art. 7. concluſ.* 3. Coral. *l. 2. Miſcell. c. 25.* Navar. in
c. Si quando, except. 8. n. 12. & 13. de reſcript. & Covar-
ruvias in *c. Alma mater, par. 1. §. 1. n. 3. & 4. de ſentent.*
60 *excomm. lib. 6.* Et propterea quamvis Papa non conſtrin-
gatur lege poſitiva, adſtringitur tamen mente legis, &
61 æquitate naturali determinante aliquid circa peccatum,
ut videtur ſentire Jo. Andr. in *c. Significaſti de foro com-
pet. ſuper verb. Juriſdictioni*, dum dicit mentem *c. Omnis
utriuſque ſexus, de pænit. & remiſſ.* fore ad ſtringere Pa-
pam quoad Deum; & conſentit Imol. hic *n. 8.* dicens, Pa-
pam male facere, ſi prædictum Canonem non ſervet, li-
cet in eo non habeat locum pœna ibi ſtatuta; & expreſ-
ſius Gemin. in *d. c. Juſtum, 9. diſt.* ubi affirmat Papam
peccare, ſi Canonem illum non ſervet, ex quadam ra-
tione naturali, quæ ita aſtringit Papam, ſicut alium.
Licet aliud videatur ſentire Ant. de Butr. in *d. c. Omnis
utriuſque, n.* 18 Ex quibus apparet etiam Principem com-
prehendi ſub verbis generalibus hujus Conſtitutionis, cum
& ipſe teneatur ſuas, & ſuorum prædeceſſorum leges
cuſtodire ex vi dictaminis rationis naturalis: & propter-
62 ea non bene gloſſa propter Papam & Imperatorem re-
ſtringit hunc Canonem ad ſubditos. Nam, ut Cajeta-
63 nus inquit *loc. cit. Quamvis nemo cogitur a ſeipſo, tamen
a ſeipſo utique dirigitur, & obligatur;* & ut verbis Baldi
utar in *l. 2. C. de ſervit. & aqua: Nulla authoritas, vel
Senatus poteſt facere, quin Princeps ſit animal rationale,
vel ſolutus legibus naturæ.* Ad hoc *c. Nos ſi incompeten-
ter, 2. q. 7.*

64 Quo vero ad Paganos, & Infideles, primum omnium
expendenda eſt litera ſacri Concilii Tridentini *ſeſſione 14.
cap. 2. De differentia Sacramenti Pænitentiæ, & Baptiſ-
mi*, ibi: *Cum Eccleſia in neminem judicium exerceat,
qui non prius in ipſam per Baptiſmi januam fuerit ingreſ-
ſus.* Deinde libet referre ad literam verba Innocentii in
c. Quod ſuper hic, n. 3. infra de voto, quia ſunt magni
ponderis, & valde exemplaria: *Credimus*, inquit In-
nocentius, *imo ſcimus, ſecundum Hoſtienſem, & Jo. An-
dr.* quod Papa, qui eſt Vicarius Jeſu Chriſti, poteſtatem
habet non tantum ſuper Chriſtianos, ſed etiam ſuper
Infideles. Etenim cum Chriſtus plenam receperit poteſta-
tem, unde in Pſalmo: *Deus judicium tuum Regi da;*
non videretur diligens Paterfamilias, niſi Vicario ſuo,
65 quam in terra dimittebat, plenam poteſtatem ſuper o-
mnes dimiſiſſet. Item Petro, & ſucceſſoribus ejus de-
dit claves regni cælorum, & dixit: *Quodcunque ligave-
ris.* Item alibi: *Paſce oves meas.* Omnes autem tam
fideles, quam infideles oves ſunt Chriſti per creationem,
66 licet non ſint de ovili Eccleſiæ; & ſic per prædicta ap-
paret, quod Papa ſuper omnes habeat juriſdictionem,
67 & poteſtatem de jure, licet non de facto. Unde per po-
teſtatem, quam habet Papa, credo quod Gentilis qui
non habet legem niſi naturæ, ſi contra legem naturæ fa-
cit, poteſt licite puniri per Papam. Arg. *Geneſ. 19.* ubi
habes, quod Sodomitæ, qui contra legem naturæ pec-
cabant, puniti ſunt a Deo. Cum autem Dei judicia ſint
nobis exemplaria, non video, quare Papa, qui eſt Vi-
carius Chriſti, hoc non poſſit, & etiam debeat, dum-
modo, facultas adſit: & idem dico, ſi colant idola; na-
turale enim eſt, unum, & ſolum Deum Creatorem co-
lere, & non creaturas. Item Judæos poteſt judicare Pa-
pa, ſi contra legem Evangelii faciant in moralibus, ſi 68
eorum Prælati eos non puniant; & eodem modo ſi hæ-
reſes circa ſuam legem inveniant. Et hac ratione motus 69
Papa Gregorius, & Innocentius (loquitur de ſeipſo)
mandaverunt comburi librum Thalmud, in quo multæ
continebantur hæreſes, & mandaverunt puniri illos,
qui dictas hæreſes ſequerentur, vel docerent. Hunc li-
brum, teſte Hoſt. in *d. c. Quod ſuper his*, Judæi vocant
Calchamuth, ſeu *Thalmuth*, ſecundum Joan. Andr. &
Anton. de Butr. vel *Calmochani*, ſecundum Petr. de An-
char. de quo Cardin. teſte habetur in Specul. Hiſtorial.
c. 27. n. 128 & ſeqq. Thalmud appellatur in Conſtitutio-
ne Innocentii IV. quæ incipit: *Impia Judæorum perfidia;*
in Bullar. *tom. 1. p. g.* 62 ubi plene videas de hoc execra-
bili libro, & in Conſtitutione Julii III. *Cum ſicut nuper,
eodem tomo 1. pag.* 716 & Clementis VIII. *Cum Hebræo-
rum, tom. 3. pag.* 25. Proſequitur Innocentius: Et licet
aliquando Papa omittat pœnas juſtas, & debitas omni-
bus prædictis inferendas, eſt vel quia facultatem non
habet (ſcilicet de facto) vel propter pericula, & ſcan-
dala, quæ inde obveniunt, vel evenire timerentur; po-
teſtas tamen faciendi eſt apud eum; & infra: Contra 70
Infideles, qui nunc tenent terram, in qua juriſdictionem
habuerunt Chriſtiani Principes, poteſt Papa juſte face-
re præceptum, & conſtitutionem, quod non moleſtent
Chriſtianos injuſte, qui ſubſunt eorum juriſdictioni.
Imo, quod plus eſt, poteſt eos eximere a juriſdictione
eorum, & dominio in totum, *cap. Cum ſit, cap. Ex ſpe-
ciali, c. 1. & fin. infra de Judæis, cap. Mancipia, & c.
ſeqq. 54. diſt.* Imo ſi male tractarent Chriſtianos, poſſet
eos privare per ſententiam juriſdictione, & dominio,
quod ſuper eos habent, quamvis id facere non debeat,
niſi magna ſubſiſtente cauſa. Item licet non debeant In- 71
fideles cogi ad fidem, quia omnes libero arbitrio relin-
quendi ſunt, & ſola Dei gratia in hac vocatione va-
leat, *cap. De Judæis 45. diſtinct.* tamen mandare poteſt
Papa Infidelibus, ut admittant Prædicatores Evangelii in
terris ſuæ juriſdictionis. Nam cum omnis creatura ra-
tionabilis facta ſit ad Deum laudandum, ut in 2. *ſen-
tent. diſt. 1. c. Et ſi quæritur*, ſi ipſi prohibent Prædica-
tores prædicare, peccant contra Deum, & legem na-
turæ, ut Anton. de Butr. interpretatur; & ideo puniri
poſſunt. In omnibus autem prædictis caſibus, & aliis,
ubi licet Papæ aliquid mandare, ſi non obediant, com- 72
pellendi ſunt brachio ſeculari, & indicendum eſt bellum
per Papam, & non per alios, ubi quis de jure ſuo con-
tendit. Ita Innocentius, quem totidem verbis referunt,
& ſequuntur in eodem *c. Quod ſuper hic, de voto*, Ho-
ſtienſis *n. 14.* Joan Andr. *n. 10.* Anton. de Butr. *n. 9.* Car-
din. *n. 14.* Petr. de Anchar. *n. 23.* Joan. de Anan. *n. 13.* &
Abb. *n. 12.* qui amplius diſtinguit, an crimina ſint Ec-
cleſiaſtica, & in his affirmat, Papam poſſe exercere ju- 73
riſdictionem contra Infideles, ſicut contra Fideles, ideo-
que Eccleſiam poſſe in Judæos animadvertere, ſi delin-
quant contra matrimonium, ut in *c. In nonnullis, de Ju-
dæis.* Si autem crimina non ſint Eccleſiaſtica, Impera-
tor exercebit juriſdictionem: in mixtis vero locus erit 74
præventioni, ad notata per eum in *c. Cum ſit generale,
de for. competen* Idcoque in crimine uſurarum ſe ingerit
Eccleſia etiam contra Infideles, ut in *c. Poſt miſerabi-
lem, & c. fin. infra de uſur.* Et cum prædicta Innocentii 75
doctrina conſentit etiam D Thomas in 2. 2. *q. 10. art.* 10.
ubi docet jus dominii, vel prælationis, quod habent In-
fideles ſuper Fideles, poſſe juſte tolli per ſententiam, vel
ordinationem Eccleſiæ, authoritatem Dei habentis. Ubi
Cajetanus in 3. *concl.* dicit ſemper eſſe memorandum hoc 76
S. Thomæ dictum, ſcilicet quod Eccleſia authoritatem
Dei habet ſuper regna. Subdit tamen S. Th. quod &
Innocentius advertit, Eccleſiam quandoque hoc face-
re, & quandoque non. In illis enim Infidelibus, qui
etiam temporali ſubjectione ſubjiciuntur Eccleſiæ, &
membris ejus, hoc jus Eccleſia ſtatuit: in illis vero In-
fidelibus, qui temporaliter Eccleſiæ, vel ejus membris
non ſubjacent, prædictum jus Eccleſia non ſtatuit ad
ſcandalum vitandum, licet poſſet inſtituere de jure.

Neque obſtat, quod ſecundum Apoſtolum 1. *ad Corint.* 77
3. ad Eccleſiam non ſpectet de his, qui foris ſunt, judica-
re, *c. Multi, 2. q. 1. Foris*, id eſt, extra Eccleſiam, ſe-
cundum gloſſ. Hugon. Archid. & Turrecrem. Infideles e-
nim ſecundum D. Thomam relatum ibi a Turrecremat.

num-

n.10. non ſunt directe de ſoro Eccleſiæ, ſed alieni a Chri-
ſto, & ſervi diaboli; ideoque divino judicio relinquun-
tur. Id, inquam, non obſtat, quia, ut reſpondet In-
78 nocentius, quem ceteri ſequuntur, in *d. c. Quod ſuper his, n. 9. de Voto*, & Dec. hic *n. 59.* illa authoritas ita
debet intelligi, ut non debeamus infideles judicare ex-
communicando, vel compellendo ad fidem, ad quam
ſola Dei gratia vocantur, *c. De Judæis, 45. diſt.* Eodem
modo reſpondet gloſ. in *d. c. Multi, in verb. Judicare*, 2.
q. 1. & Turr. *n.* 10. ubi reddit rationem, quia tales In-
fideles judicium, & pœnam, qua excluderentur a com-
municatione Fidelium, & Eccleſiæ, non multum cura-
rent, tanquam illi, qui Eccleſiam non venerantur. Cum
79 igitur, ut ex prædictis apparet, Apoſtolico omnis ani-
ma ſive fidelis, ſive infidelis ſubjecta ſit; conſequitur
hinc, ut omnes ligentur ejus ſtatutis, quia forum ſor-
tiri, & ſtatutis ligari a pari procedunt, *c. Ut animarum, de Conſt. lib. 6.* & notat Archid. in *c. Quo jure, n. 18. 8.
diſt.* Specul. in *tit. de Conſt.* §. 1. Et hanc regulam poſuit
Cald. *conſ. 34 quod incipit, Statuto, de teſtamen.* Ant. de
Butr. *in rubr. de conſuet. n. 7.* Dec. in *c. Decernimus, num.*
197. *de Judic.* Card. Seraph. *dec.* 1018. *n.* 6. & ſtatuendi
80 poteſtas a juriſdictione dependet, *cap. A nobis, il 1. de
ſent. excomm. d. c. Ut animarum, l. fin.* & ibi notat Bald.
ff. de juriſdict. omn. Judic. Bart. *in l. Omnes populi, in 1. q.
in princ. ff. de juſtit. & jur.* Abb. in *c. Eccleſia S. Mariæ, n.*
10. *infra eod.* & ideo quicunque poteſtati ſubjecti ſunt,
ſubduntur legi, quam fert illa poteſtas, ut inquit S. Th.
in 1. 2. q. 96. *art.* 5.

81 Concludendo pro conciliatione gloſſæ, & Innocentii,
arbitror ſit diſtinguendum: Aut quæritur, an Conſtitu-
tiones Canonum ligent omnes in univerſum in materia
eis adaptabili: & tenendum eſt ligare omnem creatu-
ram; & in hoc recte Innocentius redarguit gloſſam,
quod reſtringit textum ad ſubditos; in hoc enim gloſ-
ſa ſupponit exſtare aliquos, qui non ſint ſubditi: at hoc
eſt manifeſte falſum, quia nullus in orbe reperitur, qui
non ſubſit Apoſtolico, & in materia ſibi adaptabili ejus
Conſtitutionibus non ligetur, ſive Eccleſiaſticus, ſive
Laicus; ſive Princeps, ſive ſubditus; ſive Chriſtianus,
ſive infidelis. Ad hoc *c. Novit, de Jud. c. Solitæ, de ma-
jor. & obed. c. Pro humani, de homic. lib. 6.* & quod notat
82 Innocentius in *c. Ad Apoſtolicæ, de re judic. eodem libro.*
Ideoque procedit præſcriptio exemptionis ab Imperato-
re, nec præſcribens remanet acephalus, quia ſubeſt Pa-
pæ, & ad eum recurritur pro juſtitia obtinenda adverſus
eos, qui in terris ſuperiorem non habent, ut tradit Car-
din. in Clemen. *Paſtoralis, §. Rurſus, in 2. notab. de re
83 judic.* Abb. *in c. 1. n. 2. & 6.* & ibi etiam Felin. in 2. *notab.
de probat.* & idem Felin. hic *n. 10. verſ. Et pro iſtis facit.*
Et propterea ſi Judæi delinquant contra legem Moſai-
cam, per legem Canonicam puniuntur, ut per Petr. de
Ancbar. *in repet. c. Ea, quæ de regul. jur. lib. 6.* quem re-
84 fert, & ſequitur Felin. hic *n. 38.* & idem ſi obſint fideli-
bus, *c. Si inimicus, 93. diſt.* Petr. Brixien. in *Repert. in
verb. Infidelis.* Aut ſi delinquant in opprobrium Chri-
ſtianæ religionis, ut in *c. Sæpe, 28. diſt.* & notat Ancha-
85 ran. *ubi ſupra v. Sexto quæro, & in conſ. 15. incipien. Spi-
ritualis judex.* Alios caſus recenſent Gemin. in *c. Multi,*
2. *q.* 1. & Silveſt. in *v. Judæus, v. Quarto quæro, n. 7. &
ſeqq.* Unde in Concilio Palentino celebrato anno Domi-
ni 1388. tempore Urbani Papæ VI in rubrica de feriis
per fideles colendis ſic legitur: *Cedit in opprobrium Reli-
gionis Chriſtianæ, quod Judæi & Saraceni inter Chriſti-
colas habitantes, diebus Dominicis & feſtivis mercimonia
vendere, & artificia, ac mechanica opera exercere publi-
ce non verentur. Cum autem in divinæ Majeſtatis offen-
ſam non ſint a Chriſti fidelibus aliquatenus tolerandi, ip-
ſis Judæis, & Saracenis, ne mercimonia vendere, aut
qualitercunque artificia, ſeu opera mechanica exercere præ-
ſumant diebus Dominicis, & feſtivis, qui per Chriſtianos
coluntur, diſtrictius inhibemus, & ad id compelli per lo-
corum Ordinarios, ac Judices ſeculares, ſub quorum ju-
riſdictione Judæi & Saraceni vivere dignoſcuntur, per
ſubtractionem communionis fidelium, & alias pœnas tem-
porales, authoritate, qua fungimur, præcipimus, & man-
damus. Quod ſi ſeculares Judices negligentes fuerint in
præmiſſis, ad hoc per cenſuram Eccleſiaſticam compellan-
tur.* Hæc ibi. Adverte tamen, quia hujus Concilii,
ſeu potius Conciliabuli nulla eſt authoritas. Fuit enim
celebratum a Petro de Luca Pſeudo-Cardinali in Hiſpa-

Fagnan. in I. Lib. Decretal.

niarum partibus Legato Clementis VII. Antipapæ, ut
patet ex illius præfatione, & ſubſcriptione *tom. 7. Concil.
pag. 975. & 978.* Et rationabili tamen conſuetudine re-
ceptum eſt, ut fideles apud Chriſtianos commorantes
ad dies feſtos ſervandos teneantur, ut teſtatur Bertach.
in *tract. de Gabell. par. 7. q. 1.* & pro ſtatu Eccleſiaſtico
cavet Conſtitutio Pauli IV. *Cum nimis abſurdum §. 5. in* 86
Bullar. tom. 1. pag. 721. facit textus in *c. Quia, & in c.
In nonnullis, infra de Judæis*, ubi interdicitur Judæis, &
Saracenis, ne in die Paraſceves oſtia, vel feneſtras aper-
tas habeant, aut in publicum proſiliant; & præcipitur,
ut præſumptores hujuſmodi condigna animadverſione
compeſcantur.

Aut quæritur, an ſingulæ Conſtitutiones Canonicæ 87
ligent omnes in materia eis non adaptabili. Et dicen-
dum eſt, non ligare, non quia ſubditi non ſint, ſed
quia materia eis non congruit, ideoque in eo particu-
lari caſu non ſubjiciuntur legi. Nemo enim dixerit Judæos
& Paganos ligari edicto generalis Concilii de confiten-
do ſemel in anno, & communicando in Paſchate. Quod
accidit, non quia infideles non ſint ſubditi Eccleſiæ;
ſed quia Sacramentorum perceptio eis non adaptatur,
cap. fin. cum ibi notat. de Presbyt. non baptiz. cum Baptiſ-
mus ſit janua omnium Sacramentorum, *§. Verum, 32.
diſt.* Unde merito illa Conſtitutio reſtringitur ad fideles.
Et propterea ſi Judæi matrimonium contrahent in gradi- 88
bus lege Canonica tantum prohibitis, ad fidem conver-
ſi non ſeparantur, *c. Gaudemus, infra de divort. cap. De
infidelibus, de conſang. & affinit.* & eorum proles legitima
eſt, *c. fin. Qui fil. ſint legit.* nam cum habeant legem ve-
teris Teſtamenti, cui ſubjiciuntur, non tenentur ſerva-
re Canones de matrimonio loquentes, ſecundum Archid.
poſt Hug. *c. Multi, n. 6. 2. q. 1.* ac proinde non tenentur 89
ſervare formam a Concilio Tridentino præſcriptam in
c. 1. ſeſſ. 24. de reformatione matrimonii. Imo nec poſt
converſionem tenentur iterum contrahere coram Paro- 90
cho, & teſtibus, quia non contrahunt de novo, ſed
perſiſtunt in jam contracto, ut conſulit Navar. *conſ. 4.
de pact. in antiq. impreſſ. & in nov. conſ. 2. incip. Judæus,
& Judæa, de converſ. infidel.* Et in ſucceſſionibus ſimi- 91
liter utuntur lege veteris Teſtamenti, ut per Florian. in
l. Maximum vitium, C. de liber. præterit. ubi teſtatur ita
fuiſſe conſultum in hæreditate Judæi triginta millium
ducatorum, ut refert hic Felin. *n.* 37. adjiciens idem pro-
cedere in Catechumenis, poſt Gemin. *c. Audite, in 2.
notab. 34. diſt.*

In his igitur caſibus, & aliis conſimilibus, infideles 92
non ligantur ſtatutis Canonum, quia materia eis non
congruit. Nec mirum; nam nec Laici fideles in mere
temporalibus & prophanis ligantur Conſtitutionibus Ca-
nonicis, niſi in terris Eccleſiæ, *cap. Quoniam, 10. diſt.
cap. Si duobus, de appellat. gloſ. in cap. Per venerabilem,*
in verb. *Habeat poteſtatem, qui fil. ſint legit.* Anton. de
Butr. in *cap. fin. numer. 13. infra eod.* & ſcripſi in *cap. 1.
num. 26. & ſeqq. infra de pact.* & tamen non propterea
vitiatur regula hujus textus, nec licet abſolute affirma-
re laicos Chriſtianos non ſubeſſe Romano Pontifici, aut
non adſtringi ſtatutis Canonicis. Quæ diſtinctio in ef-
fectu eſt ex mente Baldi hic *num.* 5. dicentis: Aut eſt
talis Conſtitutio, quæ poſſit adaptari omnibus; & tunc
eſt verum, quod dicit Innocentius: Aut non poteſt ada-
ptari omnibus, puta infidelibus; & tunc bona eſt di-
cta gloſſa.

Nunc principalis regula hujus textus, quod Conſtitu- 93
tiones Canonum ab omnibus ſint ſervandæ, multiplici-
ter declarantur hic a gloſſa, & Doctoribus.

Primo enim declaratur, ut procedat, dummodo Con-
ſtitutiones ſint publicatæ, quia alias non ligant, *§. Le-
ges, 4. diſt. c. 1.* & ibi gloſſa in verb. *Solemniter, de po-
ſtul. Prælat. c. 1.* ubi etiam gloſſa in verb. *Duos menſes,
de ſentent. excommun.* DD. & præſertim Felin. *n. 7. c. 2.
infra eod.* Quinimo publicationem eſſe de eſſentia legis,
docet S. Thomas in 1. 2. *q. 90. art. 4.* & Navar. *conſ. 1. v.
Quinto dico, hoc tit. de conſtitut.* & tenent Paul. & Mat-
th. relati a Cardin. in *proœmio Clementin. in verb. Uni-
verſitati, n. 1.* De hoc ſcripſi latius in *d. c. fin. n. 43. &
ſeqq. infra eod.* ubi etiam poſui, an declarationes requi-
rant publicationem.

Declaratur ſecundo, ut procedat in Conſtitutionibus 9
generalibus tantum, non autem in Conſtitutionibus par-
ticularibus reſpectu certarum perſonarum, vel locorum,

c. Cum longe, 63. *diſt. c. Nihil*, *infra de elect.* & notant
hic gl. 1. & omnes. Quomodo autem agnoſcatur, an
Conſtitutio ſit generalis, declarat gl. in *c. Ut circa*, *in
v. Perpetuo*, *de elect. lib. 6.* & proſequitur Bald. *in l.* 3. *n.*
2. *C. De legib.* Felin hic *n.* 15.

95 Declaratur tertio, ut non procedat in Conſtitutionibus abrogatis per contrariam legem, vel conſuetudinem: illæ enim non ſunt ſervandæ, *cap.* 1. 26. *diſt. cap.
ult.* 36. *quæſt.* 2. *gloſſ.* 1. Innocent. *in princ.* Abb *num.* 3. *in*
96 *gloſſ.* a. & Doctores hic. Imo utens Conſtitutionibus a
lege abrogatis incidit in pœnam falſi, ut eſt textus in §.
Hinc igitur, *in prima Conſtitutione C.* & notat gloſ. &
Bart. in *leg. fin. ff. de falſis*, Aretin. *in §. In perſonam*, &
ibi etiam Jaſ. *n.* 19. *inſtitut. de action.* Dec. hic *in prima lectura*, *n.* 37. Præterquam in aliquibus caſibus, quos poſt
Butr. & Imol. recenſet hic Felin. *n.* 19. & Dec. *d. n.* 37.
verſ. Et procedit dicta concluſio, *& n. ſequentib.* An autem Conſtitutio Eccleſiaſtica liget ab initio, antequam
a ſubditis recipiatur, aone tollatur per non uſum; relatis octo Canoniſtarum opinionibus, examinavi latiſſime in *cap.* 1. *a num.* 16. *uſque in finem infra*, *de treuga*,
& pace.

97 Declaratur quarto, ut locum habeat in Conſtitutionibus, quæ præcipiunt, aut prohibent; ſecus ſi ſimpliciter conſulant, vel adhortentur, quia lex conſilii regulariter non eſt obligatoria, c. *ult.* §. *Quod præcipitur*,
14. *q.* 1. §. *Hæc et ſi legibus*, 4. *diſt.* gloſ. 2. Abb. & omnes hic; niſi in tribus caſibus. Primus eſt, cum quis
adſtrinxit ſe conſilio, ut in Religioſis ſolemniter profeſſis, c. *Cum ad monaſterium*, *de ſtatu Monachorum*; qui
tamen non obligantur ex vi Canonis conſulentis, ſed ex
98 vi voti, ſecundum Butr. Imol. & Felin. hic. Secundus
eſt, cum quis venit contra legem conſilii ex contemptu; quia mortaliter peccat, ut notat gl. *un. in c. Quis
autem*, 10. *diſt.* Tertius eſt, cum lex continet conſilium
99 reverentiæ, *c. Ad aures*, & ibi gl. in verb. *Conſilio*, *de
ætat. & qualit.* Dicitur autem conſilium reverentiæ,
quando materia eſt neceſſitativa, ſed lex ob reverentiam ejus, cui loquitur, utitur verbis conſultivis, non
præceptivis, ut hic declarant DD. & in ſpecie Abb. *n.*
4. Felin. *n.* 23. Exemplum ſumi poteſt ex decretis Concilii Tridentini in *c.* 5. *verſ. Quod auxilium*, *ſeſſ.* 25. *de
Regular. & in c.* 20. *ſeſſ.* 25. *de reform. & ex decreto de recipiendis, & obſervandis decretis Concilii*, *ver. Supereſt
nunc*, *ut Principes omnes*; & ex Bulla Pii IV. confirmationis Concilii, quæ incipit: *Benedictus Deus*, *v. Ipſum*
100 *vero chariſſimum filium noſtrum Imperatorem*. Ceterum
his caſibus obligatio non oritur ex conſilio, ſed ex natura rei; nam verba hortatoria impropriantur, quando
ſubjecta materia eſt de præcepto, ut eſt text. in *c. Rogo*,
& ibi notat gl. 1. 11. *q.* 3. *& in c.* 1. *in verb. Hortamur*,
ubi gloſſa exponit, id eſt, præcipimus, *infra de teſtibus*, & ſequitur Abb. *in c. Nam concupiſcentiam*, *n.* 3. *infra hoc tit.* Vel certe, ut ait ibi Dec. *n.* 21. verba hortatoria tunc non impropriantur, quia non eſt inconveniens aliquem hortari ad illud quod facere tenetur, *c.
Pervenit*, 84. *diſt* & ideo verbum, *Rogo*, & verbum,
Hortamur, in locis præallegatis proprie intelliguntur,
& non indicunt præceptum, ſed per alia jura materia
præcepti eſſe dicitur, ut ibi per eum,

101 Hinc Sacra Congreg. Concilii alias declaravit Epiſcopos temporibus præſcriptis in *c.* 1. *v. Eoſdem interim
admonet. ſeſſ.* 23. teneri apud ſuam Cathedralem Eccleſiam reſidere, nec ſatis eſſe, ut in Diœceſi reſideant;
nam etſi decretum illud utatur verbo, *Admonet*, quod
eſt conſilii, non præcepti; tamen obligatio reſidendi in
Cathedrali Eccleſia ſurgit ex diſpoſitione antiquorum
Canonum, quos Tridentina Synodus ibi penitus non
ſuſtulit, ſed tantum moderata eſt: nempe ex *c. Placuit*.
7. *q.* 1. & ex *c. Epiſcopus*, *de conſecr. diſt.* 3. ut ſcripſi plene in *c. Qualiter*, *a n.* 27. *uſque in fin. infra de Clericis
non reſiden.*

102 Declaratur quinto regula hujus textus, ut locum non
habeat in Summo Pontifice: ipſe enim non ligatur ſtatutis Canonum, cum ſit ſupra omne jus humanum poſitivum, *c. Propoſuit*, *de conceſſ. præb.* §. *His ita*, 25. *q.*
1. ubi ſic legitur: *Sacroſancta Romana Eccleſia jus &
authoritatem Sacris Canonibus impertitur, ſed non eis alligatur. Habet enim jus condendi Canones, utpote quæ caput eſt, & cardo omnium Eccleſiarum, a cujus regula nemini diſſentire licet. Ita ergo Canonibus authoritatem
præſtat, ut ſeipſam non ſubjiciat eis.* Hæc ibi. Et docet
Sanctus Thom. *quodlib.* 4. *art.* 13. Unde Bald. in *c.* 1. *circa
fin. verſ. Secundo de caſu de alien. feudor. Deus*, inquit,
*Papæ, & Imperatori leges ſubjecit, & eorum celſitudini
nulla lex imponi poteſt*; allegat textum in *Authen. de
Conſul. & in l. fin. C. De legib.* Et propterea Papa poteſtatem habet diſpenſandi pro loco & tempore in omnibus ſtatutis Eccleſiæ, ut per divum Thomam *ubi ſupra*,
& in 1. 2. *q.* 96. *artic.* 5. *ad* 3. Unde etiam ſimplici Sacerdoti committere poteſt, ut conferat Chriſma, ut per
Doctores in *c. Quanto*, *infra de conſuetud.* & eſt diffinitum in Concilio Florentino in decreto fidei Eugenii
IV. §. *Secundum Sacramentum*, de quo articulo ſcripſi
plene in *c. unic* §. *Per frontis Chriſmationem*, *infra de Sacra Unctione*; & complura his ſimilia in propoſito congerunt hic Felin. *n.* 23. *v. Fallit quarto*, & Dec. *n.* 50. qui
amplius affirmant Papam poſſe unico verbo facere Sacer- 103
dotem, vel Epiſcopum, allegant Angelum hoc dicentem de Sacerdote in *l.* 2. *in princ. C. de crimin. ſacrileg.* &
de Epiſcopo in *l.* 1. *n.* 2. *in fin. Cod. de ſent. parſ.* exemplo Imperatoris, qui unico verbo etiam procedendo, & 104
extra ordinem prolato, poteſt facere quem Doctorem,
ut in prædictis Juribus; & de ſervo liberum, ut in *l.
Apud eum*, *ff. de manumiſſ. vindicta*. Sed adverte, quia
hoc dictum Angeli eſt erroneum; nam omnia Sacramenta,
& conſequenter eorum eſſentialia inſtituta ſunt immediate
a Chriſto, ut docet Sanctus Thomas in 1. *part. q.* 60.
art. 3. *&* 5. & eſt hodie diffinitum a Tridentina Synodo
de Sacramentis in genere, *ſeſſ.* 7. *de Sacrament. can.* 1. *&
in ſpecie de Sacra Ordinatione ſeſſ.* 23. *de Sacrament.
Ordin. can.* 3. & ideo in Sacramentis requiruntur res &
verba determinata ex ipſa Chriſti inſtitutione, ut per
eundem D. Thomam *dict. q.* 60. *art.* 7. Unde ſine ma- 105
teria & forma Sacramenti eſſentia non perficitur, ut
ſimiliter diffinitur in Concilio Florentino in Decreto fidei Eugenii IV. §. *Quinto*, & in Tridentino *ſeſſ.* 14. *cap.*
2. *de differen. Sacramen. Pœniten & Baptiſ.* ibi, *Materia, & forma, quibus Sacramenti eſſentia perficitur*. Neque Eccleſiæ relicta eſt poteſtas a Domino ſuper Sacramentorum ſubſtantia, *cap. Sunt quidem* 25. *quæſt.* 1. &
conſtat ex decreto Concilii Tridentini in *cap* 2. *in princ.
ſeſſ.* 21. *de commun. ſub utraque ſpecie*. Unde hanc doctrinam plene confutavi in *c. un. num.* 19. *&* 67. *de Sacramento Unctionis*. Porro reſpectu Epiſcopi dictum Ange- 106
geli ſalvari poteſt tantummodo in non conſecrato. Poteſt enim Papa unico verbo eum facere Epiſcopum, id
eſt, conferre illi Cathedralem Eccleſiam, ut quotidie
facit per propoſitionem in Conſiſtorio. Sed tamen ſic
proviſus ante conſecrationem non dicitur Epiſcopus,
ſed electus, ut notat Abb. in *c. Tua nuper*, *n.* 2. *de his,
quæ fiunt a Prælatis*, Anton. de Butr. *conſil.* 19. *incip.
Quia hic agitur*, *n.* 3. *verſ. Hoc enim verbo*: habet enim
poteſtatem juriſdictionalem, quæ ex ſimplici injunctione hominis confertur, non autem poteſtatem Sacramentalem, quæ non confertur niſi per conſecrationem, *c.
Tranſmiſſam*, *& c. Quod ſicut*, §. *Super eo*, *de elect.* &
declarat S. Thomas in 2. 2. *q.* 39. *art.* 3. Sed reſpectu Sacerdotis dictum Angeli de Peruſio nullo modo ſalvari
poteſt. Ignoſcendum eſt tamen Legiſtæ, quia in hoc articulo lapſi ſunt etiam graviores Canoniſtæ, quorum opiniones retuli in *d. c. unico de ſacra Unctione*. Ceterum
quod pertinet ad hanc quintam declarationem, dic etiam Summum Pontificem comprehendi ſub regula hujus textus, ſecundum quod ei proportionabiliter convenit: & ita non quoad vim coactivam, cum nemo cogi
poſſit a ſeipſo, vel a pari; ſed bene quoad vim directivam, quia poteſt quis dirigi, vel obligari etiam a ſeipſo, ut late oſtenſum eſt ſupra *num.* 57. *& ſeqq.* & cum 107
Princeps ſubjiciatur rationi, conſequens eſt ut ſubjiciatur & legi, quia lex eſt omne quod ratione conſiſtit, *c.
Conſuetudo*, 1. *diſt.* Unde Seneca in *Epiſt. ad Lucillum*, relatus a gl. in *c. Ex eo*, *in v. Quam rationis*, *de elect. lib.* 6.
Si vis, inquit, omnia tibi ſubjicere, te ſubjicias rationi.

Declaratur ſexto principalis regula hujus tex. ut non
procedat in infidelibus, ſecundum Hoſt. & alios hic. Sed
hæc declaratio non eſt vera, quia in materia eis adaptabili etiam infideles ſubjiciuntur Conſtitutionibus Canonum, ut patet ex dictis ſupra *a numer.* 64. *uſque ad
num.* 93.

Declaratur ſeptimo, ut non procedat in foro conſcientiæ, ut videtur tenere Abb. in *c.* 1. *n.* 19. *de reſt. in integrum*.

Digitized by Google

grum. Sed hanc declarationem oſtendi falſam eſſe in *c. fin. n.* 22. *& ſeqq. infra eodem*, *& in c.* 2. *a n.* 20. *de regular.* ubi fuſe probavi Decreta Apoſtolica habere vim obligandi in foro conſcientiæ etiam ſub reatu mortalis peccati.

108 Declaratur ultimo prædicta regula, ut non procedat, ſi judices ex magna cauſa tranſgrediantur Canones, ut videtur ſentire Innoc. hic *n.* 2. *verſ. Quamvis & idem credimus*. Quod ex ſequentibus confirmatur; nam Legatus ex juſta cauſa ſeveritati juris communis derogare poteſt, ut eſt expreſſum in *c. fin. de translat. Epiſc.* Et Magiſtratus propter metum periculi, vel ſcandali, poteſt legem tranſgredi, ſecundum Bald. in *l. Si quis filio*, §. *Hi autem*, *n.* 4. *ff. de injuſt. teſtam.* Et excuſatur in Syndicatu, qui ob multorum ſalutem tranſgreditur ſtatuta, ut idem
109 tradit in *l. Obſervare*, *in* 10. *q. ff. de offic. Proconſul.* Item ratione ætatis poteſt commutari pœna mortis ex ſtatuto impoſita in pupillo, qui homicidium perpetravit, ut
110 per eundem in *l. Et ſi ſeverior*, *n.* 10. *C. de infam.* Et a converſo propter caſum terribilem licere pœnas legum
111 exacerbare, ſcripſit idem Bal. in *c. Obertus*. *Qualiter olim feudum alien. poſſet*. Ideoque propter homicidium horribile, puta parricidium, clericus degradari poteſt, & tradi Curiæ ſeculari, etiamſi non ſit incorrigibilis, & ſic non ſervata forma *c. Cum non ab homine*, *de judic.* ut concludit Petr. de Anch. *conſ.* 158. *Ex narratis*, *n.* 5. *& ſeqq. & in c. Ea quæ*, *in* 19. *q. de reg. jur. lib.* 6. Abb. in *c. At ſi clerici*, *n.* 41. *de judic.* & Felin. hic *n.* 49. Qui tamen articulus eſt admodum controverſus, & extant utrinque DD. de communi & veriori opinione atteſtantes, ut refert Bern. Diaz. in *Pract. Crim. Canon. c.* 90. *de Parricid.* & dicam latius in *d. c. Cum non ab homine*, *a n.* 36. *uſque ad n.* 105.

112 Et eodem modo propter immanitatem criminis fertur ſententia contra mortuum, ſecundum gloſ. in §. *Interdum autem*, *in verb. Damnata*, *inſt. de heredit. quæ ab inteſt. defer.* Et propter eandem immanitatem reus mortuus tradi poteſt beſtiis in cibum, ut per gloſſam un. in *l. un. ff. Arbor. furt. cæſar.* Sic noſtris temporibus vidimus cadaver Marci Antonii de Dominis olim Archiepiſcopi Spalaten. Hæreſiarchæ relapſi, in Arce S. Angeli vita functi, poſtea in Acie Campi Floræ una cum illius imagine publice concrematum fuiſſe; ob quam immanitatem etiam pecus traditur morti, ut in *c. Mulier*, 15. *q.* 2. Alia his ſimilia ponit Ludovic. Roman. *conſ.* 428. *incipit*: *In terminis propoſitæ conſultationis*, *n.* 13. *& in l. Si vero §. De viro*, *in* 42. *fall. ff. ſol. matrim.*

113 Et eadem ratione Epiſcopum ex magna cauſa neceſſitatis & utilitatis poſſe contra Conſtitutiones Canonum etiam Generalis Concilii diſpenſare, decidunt Domini de Rota *dec.* 262. *incip. In religioſo*, *alias eſt* 5. *de jure patr. in nov. per c. Tali*, *& c. Exigunt*, 1. *q.* 7. *& c. Propoſuiſti*, *de preben.* allegant Joan. de Lignano in *c. At ſi clerici*, *de judic.* & eos ſequuntur Roman. *conſ.* 325. *incip. Quoad primum conſultationis articulum*, *num.* 7. *verſ. Hinc eſt*, *quod notabiliter concludunt Domini de Rota*, *dict. conſ.* 428. *& numer.* 14. Abb. in *cap. Cum dilectus n.* 5. *de eleg.* & Felin. hic, qui a *num.* 48. longam ſeriem cumulat caſuum conſimilium, & latius Hippol. de Marſil. in *l.* 1. *col.* 9. §. *fin. ff. de quæſt.* & Jaſ. in *leg. Omnes populi*, *n.* 21. *ff. de juſtit. & jur.* Generaliter autem, quæ veniant conſideranda in pœnis temperandis, vel exacerbandis, luculenter declarat Marian. Soc. in *c. Licet*, *a n.* 22. *infra de pœnis*, & ante eum Henric. Boich. in *cap. In Archiepiſcopatu*, *col.* 2. *v. Et in hac cauſa conſideratione*, *de raptor.*

114 Ceterum advertas, quia in his caſibus Judices proprie non tranſgrediuntur Canones, ſed potius interpretantur mentem & rationem legis ad illum caſum non extendi. Quod egregie explicat S. Th. in 2. 2. q. 120. *art.* 1. ait enim: *Quia humani actus, & de quibus leges dantur, in ſingularibus contingentibus conſiſtunt, quæ infinitis modis variari poſſunt, non fuit poſſibile aliquam regulam legis inſtitui, quæ in nullo caſu deficeret; ſed legiſlatores attendunt ad id, quod in pluribus accidit, ſecundum hoc legem ferentes; quam tamen in aliquibus caſibus ſervare eſt contra æqualitatem juſtitiæ, & commune bonum, quod lex intendit. Sicut lex inſtituit, ut depoſita reddantur, quia hoc ut in pluribus eſt; contingit tamen aliquando eſſe nocivum, puta ſi furioſus depoſuit gladium, & eum repoſcat, dum eſt in furia: vel ſi aliquis repoſcat depoſitum ad patriæ impugnationem. In his ergo & ſimilibus caſibus malum eſt ſequi legem poſitam: bonum autem eſt, prætermiſſis verbis legis ſequi id, quod poſcit juſtitiæ ratio, & communis utilitas. Et ad hoc ordinatur Epicheja, quæ apud nos dicitur æquitas.* Hactenus D. Th. ubi Card. Cajetan. latius explicat quid ſit Epicheja: & ſubdit his caſibus legis interpretationem authoritative quidem ad Principem pertinere, ſed doctrinaliter ad legis peritos. Idipſum docuit idem S. Th. 2. 2. *q.* 147. *art.* 4. dicens: *Statuta communia proponuntur, ſecundum quod multitudini conveniunt; & ideo legiſlator in eis ſtatuendis attendit id, quod communiter habetur, & in pluribus accidit. Si quid autem ex ſpeciali cauſa in aliquo inveniatur, quod obſervantiæ ſtatuti repugnet, non intendit talem legiſlator ad ſtatuti obſervantiam obligare.* Hæc ibi. Itaque in his tantum abeſt, ut Judices faciant contra leges, ut potius contra eas facerent, ſi poſthabita ratione ſequuntur corticem verborum; quia non dubium eſt in legem committere eum, qui verba legis amplexus, contra legis nititur voluntatem; ut in *l. Non dubium*, *C. de legibus*, quem textum ad hoc adducit S. Th. *d. q.* 120. *art.* 1. *ad primum*: & hoc eſt, quod ſenſit hic Innocentius *n.* 2. non enim dicit Judices poſſe ex cauſa leges tranſgredi, ut refertur a Felin. hic *n.* 48. quinimo eodem *n.* 2. recenſet opinionem illorum, qui dixerunt adminiſtratores, & ordinarios quandoque licite tranſgredi leges ratione caſuum emergentium, & ſic ex rationabili cauſa, per textum in *Authent. Juſjurandum*, *quod præſtatur ab his*, *circa princip. collat.* 3. & hanc opinionem reprobat dicens: Hoc non placet; nam ſicut in eadem Authent. continetur, utrique parti tam in privatis, quam in publicis 115
contractibus jurant ſervare juſtitiam. Unde dicimus, quod adminiſtratori non licet a juſtitia diſcedere. Non obſtat prædicta Authentica, ubi dicit: Servabo æquitatem, ſecundum quod mihi viſum fuerit juſtum. Quia illud intelligitur extra judicium, ut in officiis dandis; vel etiam in Judiciis in his, quæ commiſſa ſunt ejus arbitrio, ut induciis dandis, & ſimilibus, *l.* 1. *ff. de jure deliber. & De induciis*, 3. *quæſt.* 3. & in diſpenſationibus, *c. Exigunt*, 1. *quæſt.* 7. & in pœnis, ſaltem in extraordinariis criminibus. Ita Innocentius, qui, ut vides, reſtringit ſe ad ea, quæ commiſſa ſunt Judicis arbitrio. Et ſequitur totidem fere verbis Compoſtell. *n.* 3. 116
Et quamvis poſtea ſubdant ſe idem credere in criminibus ordinariis, ſi Judex ex cauſa viderit pœnas temperandas: hoc tamen ideo dixerunt, quia jura tribuunt Judicibus hac facultatem pœnas temperandi, & augendi, ut in juribus per eos citatis. Nam in *l. Aut facta*, §. *fin. ff. de pœnis*, legitur: *Nonnunquam evenit, ut aliquorum maleficiorum ſupplicia exacerbentur, quoties nimirum multis perſonis graſſantibus exemplo opus ſit.* Et *in c. Ut conſtituentur*, 50. *diſt.* dicitur: *Detrahendum eſſe aliquid ſeveritati, ut majoribus malis ſanandis charitas ſincera ſubveniat. In c. Tanta*, 86. *diſt.* parcitur ſenectuti, & ſimplicitati, *& in c. Circumcelliones*, 23. *q.* 5. Auguſt. ait: *Imple Chriſtiane Judex pii patris officium. Sic ſuccenſe iniquitati, ut conſulere humanitati memineris: nec in peccatorum atrocitatibus exerceas ulciſcendi libidinem, ſed peccatorum vulneribus curandis adhibeas voluntatem.* Ad idem textus *in l. Reſcipiendum*, *ff. de pœnis*, *& in l. Et ſi ſeverior*, *C. de infam. cum concordan.* de quibus ibi per gloſſam, & Doctores, & generaliter ſtatuitur in *l. Hodie*, *ff. de pœnis*. Unde Bald. in *d. l. Et ſi ſeverior*, *n.* 3. Videtur, inquit, ſervare legem, qui ex generali poteſtate ſibi conceſſa per *d. l. Hodie*, alterat pœnam.

Et ſecundum hæc Judex, qui in crimine homicidii 117
non procedat ad pœnam mortis contra pupillum, ut in exemplo ſuperius relato per Bald. & per Felin. hic *num.* 48. non tranſgreditur, quin potius exequitur leges, quia minor etiam proximus pubertati, & doli capax, pro homicidio nunquam debet affici pœna capitis, ſed mitiori citra mortem, & membri mutilationem, text. eſt in *cap.* 1. *in fin. de delict. puer.* & ibi notat gloſſ. in verb. *Inultum*, & alii communiter, Dec. in *l. Fere in omnibus*, *num.* 2. *ff. de reg. jur.* & in caſu contingenti conſuluit Anchar. *conſ.* 283. *incip. Jure ſtricto*, Aug. ad Ang. *de malef. in v. Scienter doloſe*, *poſt n.* 6. ubi refert ſe liberaſſe quendam, qui in ripa Padi bajulum interfecerat, & alia exempla recenſet Clar. *in practic. crim.* §. *fin. q.* 60. *v. Sed in omnem caſum*. Quinimo nec ma- 118
jor 14. annis, & minor 25. pro atrocibus delictis plecti

poteſt pœna ordinaria mortis, & in atrocioribus ſuc-
curritur ei, quatenus interdum ad mediocrem pœnam
miſeratio ætatis Judicem perduxerit, ut eſt caſus in *l.
Auxilium*, §. *In delictis*, *ff. de minor.* & in homicidio
voluntario reſpondit Rolan. a Valle *conſ.* 77. *Quia for-
mata*, *n.* 3. *& ſeqq. lib.* 3. Theſ. *dec. Pedemont.* 161. *n* 4.
ubi reprobat contrariam obſervantiam Senatus Pede-
montani, affirmans illam eſſe nimis rigoroſam, & hu-
mano Judice indignam, & *n.* 5. dicit concluſionem mi-
norandæ pœnæ procedere etiam in atrocibus, Gramm.
dec. 22. *n.* 11. ubi allegat Dec. *conſ.* 335. loquentem in plu-
ribus auctoribus, & *n.* 12. atteſtatur de communi. In cri-
119 minibus tantum atrociſſimis major 14. annis non ſuccur-
ritur, ut probat textus in *dict.* §. *In delictis*, *verſ. Sed tu
ad legis*, & tenet gl. *in d. l. Fere in omnibus*, *ff. de reg. jur.
& in d.* §. *In delictis*, *& in verb. Atrocioribus*, quæ ita
exponit textum illum, prout etiam exponunt Alber. *n.* 3.
Jo. de Anan. *in d. c.* 2. *n.* 8. *verſ. in gloſ. fin. de delict. puer.*
& Franc. Cald. *in repet. l. ſi Curatorem*, *in verb. Vel adver-
120 ſarii dolo*, *n.* 61. *C. De in integr. reſtit.* & in parricidio
exemplificat D. Auguſt. in libro quæſtionum novi & ve-
teris Teſtamenti, in hæc verba: *Non enim velandum eſt
excuſatione ruſticitatis, vel ætatis, parricidium, quod
dolo malo aut ex inſidiis patratum probatur.* Unde Vinc.
de Franc. *dec.* 230. *incip. Minori non ſuccuritur*, refert
quendam nobilem, qui parricidium veneno commiſe-
ſerat, quamvis 18. annum non complevifſet, tamen a
magna Curia condemnatum fuiſſe amputatione capitis,
utque illius corpus includeretur in ſacco, ſeu dolio, &
in mare projiceretur, itaut ſepultura careret, juxta tex-
tum in *l. Pœna parricidii*, *ff. ad leg. Pomp. de paricid.* &
Conſilium confirmaſſe hujuſmodi ſententiam, quæ ob
criminis immanitatem in die feſto ipſorum Tribunalium
fuit executioni demandata quoad capitis amputationem
ſub die 16. Junii 1580. cetera Prorex remiſit ad quo-
rundam nobilium ſupplicationem. Sequitur prædictam
deciſionem Menoch. *de arbitr. Judic. lib.* 2. *cent.* 4. *caſu*
356. *n.* 18. & noviſſime Farin. in *Praxi crim. q.* 92. *num.*
107. *& ſeqq.* ubi pluribus relatis affirmat hanc opinio-
nem eſſe communiter receptam, & ſervari poſſe in ju-
dicando duobus concurrentibus, videlicet ut delinquens
ſit major annis 14. & Principe conſulto. Hunc articu-
lum plene examino in *d. c. Cum non ab homine*, *de Judic.
in q.* an Novitius minor 25. annis, qui Superiorem Re-
gularem interfecit, a Religione tradi poſſit aut debeat
Curiæ ſeculari.

Tenendum eſt igitur, Ordinariis, & Epiſcopis nulla- 121
tenus licere jura tranſgredi, aut contra Conſtitutiones
Canonum diſpenſare, niſi a jure reperiatur illis expreſ-
ſe permiſſum, ut eſt text. in *cap. Dilectus*, *infra de temp.
ordinat.* ubi poſt Laur. & Jo. hanc regulam ponunt In-
noc. *numer.* 2. *in verſic. Diſpenſatio*, Abbat. Antiq. in
verſic. Permiſſa, Hoſt. *numer.* 2. *in verſic. Hujuſmodi di-
ſpenſatio*, Jo. And. *numer.* 7. Buliam. *num.* 1. Butr. *num.*
6. *verſic. Quinto nota regulam*, Card. *numer.* 2. Abb. *num.*
3. late Archid. in *cap. Licet Canon*, *num.* 3. *verſ. Et ibi
aſſertive dixit*, *de elect. lib.* 6. & ita communiter tene-
ri teſtatur Abb. in *cap. Atſi Clerici*, §. *De adulteriis*,
numer. 6. *v. Quandoque Conſtitutio loquitur generaliter*, *de
Judic.* Epiſcopi enim ſunt cuſtodes Canonum, & ma-
giſtri, *cap Cum quibus*, 24. *quæſt.* 3. & debitores ſacras
regulas cuſtodire, *cap. Cum ſimus*, 9. *quæſt.* 3. ad idem
jurejurando ſe adſtringunt, *cap. Ego N. de jurejur.* Unde
nulli Pontificum licet Sedis Apoſtolicæ decreta in to-
tum, vel in partem qualibet occaſione convellere, vel
mutare, ut legitur in *c. Inſtitutionis*, 25. *q.* 2. *cum con-
cord.* de quibus per Archid. *loco cit.* per Feder. de Sen.
conſ. 17. *incip. Quæſtio talis eſt*, *per tot.* & Petr. de An-
char. *hic n.* 188. *verſ. In contrarium*, *& n.* 190. *verſic.
Accedit his utilis quæſtio*, & ſcripſi plenius in *eod. cap.
Dilectus*. Hactenus de opinione Innocentii.

Deciſio autem Rotæ ſupra de *jure patr. in nov.* quod
Epiſcopus ex magna cauſa neceſſitatis & utilitatis poſ-
ſit contra Canones generalis Concilii diſpenſare, an,
& quando procedat, dixi late in *cap. final. infra de fil.
Presbyter.* ubi poſui octo requiſita, quæ debent ſimul
concurrere ad hoc, ut prædicta doctrina tuto ſervari
poſſit in practica.

DE CONSTITUTIONIBUS.

D. Hieronymus in parabolis.

CAPUT V.

NE innitaris prudentiæ tuæ. Prudentiæ ſuæ innititur, qui ea, quæ ſibi agenda vel dicenda viden-
tur, Patrum decretis præponit.

SUMMARIUM.

1 *Conſtitutiones decretorum ſingularibus ſunt opinionibus præferendæ.*
2 *Prudentia ſuæ inniti quis dicatur.*
3 *Sapientia, vel ſtultitia hominis ex dictis, vel factis dignoſcitur.*
4 *Facta magis ſpectanda ſunt, quam verba.*
5 *Sanctorum Patrum dictis an, & quando ſit ſtandum.*
6 *Papæ interpretatio prævalet dictis Sanctorum Patrum, & contraria opinio Abbatis refellitur tanquam erronea.*
7 *Eccleſiæ Romanæ doctrina eſt regula fidei.*
8 *Hieronymi authoritas cur prævaluerit ſententiæ Concilii.*
9 *Sanctorum Patrum dicta in philoſophicis non ſunt majoris authoritatis, quam dicta Philoſophorum quos ſequuntur.*
10 *Judex non debet judicare ſecundum propriam opinionem, ſed ſecundum decreta Patrum, & aliorum habentium authoritatem legis condendæ.*
11 *Opinio propria, & ſingularis, erronea eſt, & potius eſt quædam ſuperſtitio.*
12 *Captioſi, & nimium de ſe præſumentes, volunt omnes opiniones ſuas aliis prævalere.*
13 *Opinionem probabilem an ſequi liceat in quacunque materia, latiſſime diſcutitur, & num. ſeqq. uſque ad num.* 403.
14 *Diviſio tractatus de opinione probabili.*
15 *Opinio etiam minus probabilis eligi poteſt in materia ad fidem aut mores non pertinente, & num.* 19.
Declaratur, num. 117.
16 *Opiniones diverſas ſi Sancti inter ſe habeant in his quæ ab Eccleſia non ſunt definita, licitum eſt cuilibet, quod vult, dicere.*
17 *Mariæ Virginis corpus aſſerere non fuiſſe aſſumptum in Paradiſum, hodie eſt proximum hæreſi.*
18 *Opiniones non probabiles an ſequi liceat in articulis non diffinitis, remiſſive, & n.* 117.
20 *Opinionem alicujus Magiſtri eligens contra manifeſtum Scripturæ teſtimonium, ſive contra id, quod publice tenetur ſecundum Eccleſiæ authoritatem, non poteſt ab erroris vitio excuſari.*
21 *Opinio illa ſemper eſt præferenda, quæ habet pro ſe legem, vel probatam conſuetudinem.*
22 *Opinio quid ſit, numer.* 78. *& 91. & ſequenti n.* 127.

23 *Doctrina de libera electione opinionis probabilis origo & progreſſus, & n. ſeq.*
25 *Probabilitatis gradus tres.*
26 *Referuntur authores doctrinæ de libera electione opinionis probabilis, & eorum aſſertiones, ibid. & n. ſeqq. uſque ad n. 44.*
27 *Videlicet licere omnibus illam ſequi, & in omni materia.*
28 *Et in ſpecie id licere Lectoribus, & Magiſtris.*
29 *Item Advocatis, etiam in cauſa ſanguinis, num. 381 & 390.*
30 *Item Conſiliariis, & Conſultoribus animarum, n. 354.*
31 *Item Judici etiam contra communem, n. 298. & n. 355.*
32 *Itaut reo non liceat appellare, etiamſi pro ſe habeat probabiliorem.*
33 *Item Medico, n. 293. & 373.*
34 *Item Regi in bello gerendo, n. 306. & 375.*
35 *Item Sacerdotibus in eſſentialibus Sacramentorum, & illorum adminiſtratione, num. 303. & num. 376.*
36 *Itaut liceat conſecrare in materie incerta.*
37 *Et Confeſſarius teneatur ſequi opinionem probabilem pœnitentis, etiam ſi credat eam eſſe falſam, n. 305.*
39 *Et Eccleſia tribuat juriſdictionem ad abſolvendum Sacerdoti eligenti opinionem probabilem, numer. 380.*
40 *Et ſequi liceat opinionem minus tutam.*
Etiam in articulo mortis.
41 *Doctrina de libera electione probabilium opinionum eſt valde utilis Chriſtianæ Reipublicæ, & ſaluti animarum, & n. ſeqq.*
Imo valde pernicioſa, ut late oſtenditur, n. 293. & n. ſeqq. uſque ad n. 340. & n. 401.
42 *Reſtitutio pecuniæ poſſit fieri per partes, invito domino.*
43 *Famulus an poſſit ducere concubinam in domum heri abſque peccato.*
44 *Opinionem probabilem ſecundum ſe an in moralibus ſequi liceat, præſcindendo a quacunque probabilitate opinionis oppoſitæ, late diſcutitur, ut numeris ſequentibus, uſque ad n. 121.*
45 *Referuntur fundamenta pro opinione affirmativa, n. ſeqq. uſque ad n. 59.*
Referuntur fundamenta pro opinione negativa a n. 59. uſque ad n. 111.
Solvuntur contraria a n. 111. uſque ad n. 121.
Et quid ſi fiat reflexus ad opinionem oppoſitam, n. 109.
46 *Opinionem probabilem eligens in actionibus humanis non agit temere, ſed prudenter, n. 56.*
Contrarium n. 66. & 69. 70. & ſeqq. n. 111.
47 *Certitudo moralis de honeſtate operationis ſufficit ad honeſte operandum.*
48 *Certitudo alia ſupernaturalis, alia naturalis, & alia moralis.*
49 *Leges illæ optime ſunt conſtitutæ, quæ quam pauciſſima reliquerunt arbitrio judicantium.*
50 *Certitudinem mathematicam non oportet in cunctis quærere.*
51 *Moralis materia non nititur certa demonſtratione, ſed conjecturis groſſis, & figurantibus.*
Declaratur, n. 99.
52 *Certitudo eſt determinatio intellectus ad unum.*
53 *Prudentia eſt de non neceſſariis.*
Declaratur, n. 116
54 *Prudentia hominis non eſt omnino certa propter variabilitatem ſingularium.*
55 *Deus, & lex non obligant ad impoſſibile.*
57 *Opinio tutior ex Canonum præſcripto non eſt eligenda, niſi res dubia ſit.*
Declaratur, n. 118.
58 *Opinionem probabilem eligens non eſt in dubio, licet ſit cum formidine partis oppoſitæ.*
Declaratur, n. 71.
60 *Actus humanos, ut ſint recti, & habeant bonitatem moralem, præcedere debent verbum verax, & conſilium ſtabile, n. 87.*
61 *Veritas eſt indubitata rei certitudo.*
62 *Opinio probabilis indubitatam rei certitudinem habet, n. 71.*
63 *Veritas nec fallit, nec fallitur: opinio ſecus.*
64 *Veritas manet, & invaleſcit in æternum.*
65 *Opinio ſtabilitatem habet, ſed variabilis eſt.*
66 *Prudentia quid ſit*
Opinio intellectus & fides in quibus differant, ibid.
67 *Prudentia eſt generalis regula humanorum actuum, & complectiva omnium virtutum moralium.*
68 *Intellectus rectus eſt, qui dirigitur a prudentia, ſcientia & opinione vera; non rectus vero, qui dirigitur ab eorum contrariis.*
69 *Opinio contradiſtinguitur a virtutibus intellectualibus, n. 85. & 87.*
70 *Certitudo ſaltem moralis de rectitudine & honeſtate operationis requiritur ad recte & honeſte operandum, n. 98.*
71 *Opinio probabilis moralem certitudinem non habet, n. 72. & 76.*
78 *Opinionis diffinitio quæ, n. 91. & 92.*
79 *Intellectus rectus, & non rectus, qui dicatur ex ſententia Alexandri de Ales, & D. Thomæ, num. 80.*
81 *Judicium duplex in quolibet ratiocinato.*
83 *Intellectus inclinatur in objectum ſuum per modum naturæ.*
84 *Veritatem amat omnis homo natura non degenerans, & eam ſcire ſuper omnia deſiderat, n. 115.*
86 *Intellectus ſpeculativi & practici virtus in quo conſiſtat.*
87 *Judicii bonitas non conſiſtit in ſola veritate, ſed in eo, quod ſit firmum & ſtabile.*
88 *Scrupulus mors eſt conſcientiæ, ſi applicatio ad opus fluctuat circa rectum & obliquum, n. 96.*
89 *Fluctuans quantum ſapit fluctuationis, tantum ſapit indeterminationis n. 96.*
91 *Opinio probabilis habet inſeparabiliter annexam formidinem.*
92 *Opinio eſt credulitas cum aliqua levi dubitatione, & tenet medium inter ſuſpicionem & plenam probationem, n. 261.*
93 *Formido quid ſit.*
94 *Suſpicio eſt credulitas ex levibus conjecturis, & tenet medium inter dubitationem & opinionem, n. 261.*
95 *Scrupuloſa cum conſcientia operari peccatum eſt, niſi prius error deponatur, n. ſeqq & n. 246.*
96 *Conjux, qui habet conſcientiam impedimenti ex credulitate levi, non poteſt exigere debitum, niſi prius deponat ſcrupulum, n. 241.*
97 *Opinionibus contrariis ſi quis adducatur in ſuſpicionem, quod actus ſit illicitus, ex ſententia D. Thomæ non poteſt actum illum explicare abſque peccato.*
99 *Certitudinem ex probabilibus ſufficere in moralibus quomodo ſit intelligendum, plene explicatur, ut n. ſeqq. uſque ad n. 111.*
100 *Ariſtoteles in 1. Ethicor. c. 3. expenditur.*
101 *Salomonis judicium non fuit probabile, ſed omnino certum.*
102 *Sententia diffinitiva fertur ex violenta præſumptione.*
103 *Probationes plures imperfectæ ſimul junguntur ad faciendam plenam & perfectam probationem.*
104 *Probationes duæ ſemiplenæ faciunt unam plenam.*
105 *Teſtis unus, & confeſſio facta, abſente parte, plene probat.*
106 *Probatio plena conficitur ex diverſis probationibus imperfectis, cum tendunt ad eundem finem.*
107 *Probatio plena conſurgit ex pluribus præſumptionibus ad idem tendentibus, & ex pluribus adminiculis, quando unum alteri adminiculatur.*
108 *Judex inquiſitor veritatis debet cuncta rimari, nec ſe adſtringere ad unam ſpeciem probationis.*
109 *Opinio probabilis poteſt amplecti, quando contraria, utcunque tutior, eſt rationibus deſtituta.*
110 *Opinio probabilis reſpectu non probabilis poteſt dici probabilior.*
112 *Certitudinem moralem habere de omnibus eligibilibus eſt ſupra humanam facultatem, & n. ſeqq.*
113 *In moralibus periculum eſt diverſa ſentire, & ad-*
modum

Digitized by Google

modum utilem veritatem inveſtigare.

114 *Ad veritatem nati homines, & ut plurimum veritatem conſequuntur.*

116 *Prudentia materia ſunt agibilia, ſecundum quod ſunt objectum rationis, ſcilicet ſub ratione veri.*

118 *Opinionem tutiorem ſequi tenetur non tantum qui dubius eſt, ſed etiam qui formidat.*

121 *Ex opinionibus duabus oppoſitis æque probabilibus an liberum ſit cuilibet ſequi utranque, vel alteram, quam maluerit. Late diſcutitur, ut num. ſeqq. uſque ad n. 253.*

122 *Referuntur fundamenta pro opinione affirmativa.*

Referuntur fundamenta pro opinione negativa a n. 123. uſque ad n. 252.

Solvuntur contraria, n. 252.

Propoſitiones duæ contradictoriæ poſſunt eſſe probabiles, n. 122. & n. 131.

125 *Opiniones oppoſitas qui judicat eſſe æqualiter probabiles, vel quaſi æqualiter, non eſt moraliter certus, ſed dubius. Late firmatur, ut n. ſeqq. uſque ad n. 171.*

126 *Opiniones contrarias æque probabiles eundem intellectum poſſe ſimul opinari, non tantum moraliter, ſed etiam naturaliter, & phyſice eſt impoſſibile, & n. ſeqq.*

127 *Opinari quid ſit.*

128 *Intellectus c. Ego ſolis 9. diſt.*

129 *Opinari non eſt in nobis, neceſſe enim falſum, aut verum dicere, n. 136. & 139. n. 154. & ſeqq.*

130 *Propoſitionem judicare probabilem, & judicare propoſitionem probabiliter eſſe veram, multum differunt, & in quibus, & n. ſeqq.*

131 *Opiniones duæ contradictoriæ poſſunt judicari probabiles, ſed non poſſunt judicari probabiliter eſſe veræ, & n. ſeqq.*

132 *Probabile eſt hoc eſſe verum, vel licitum, & probabile eſt hoc eſſe falſum, vel illicitum, non ſunt contradictoria.*

133 *Contradictoriæ propoſitiones non poſſunt unquam verificari etiam reſpectu duarum cauſarum, & n. ſeqq.*

134 *Contradictoria ſimul eſſe vera, non poteſt eſſe in mente hominis, etiam ſi voce proferatur.*

135 *Contradictoria duo judicari non poſſunt ſimul probabiliter eſſe vera, etiam ex diverſis principiis; & refellitur contraria opinio.*

136 *Aſſenſus duo contrarii opinativi ſimul eſſe non poſſunt in eodem intellectu, unus ſcilicet ex principiis intrinſecis rationum, & alter ex principio extrinſeco authoritatis.*

137 *Intellectus ſpeculativus, & practicus, an & in quibus differant, n. 218.*

138 *Opiniones diverſæ in nobis quotidie generantur propter diverſa phantaſmata.*

Doctorem non eſſe ſibi aliquando contrarium, eſt fere impoſſibile, ibid.

139 *Opiniones contrarias qui judicat eſſe æqualiter probabiles, non poteſt earum alteram opinari, & n. ſeq.*

Imaginari quidem poſſumus, ut volumus, ſed non opinari, ibid. & 140.

140 *Fingere aliud eſt, & aliud opinari, n. 141.*

142 *Problema quid ſit.*

143 *Intellectus non habet libertatem opinandi, ut libet, ſed cogitur objecto ſe conformare, n. 154. & ſeqq.*

144 *Sententia certa in re dubia ferri non poteſt.*

145 *Problemata quomodo intelligantur dubitationem habere.*

146 *Dei judicium ſemper innititur veritati, quæ nunquam fallit, nec fallitur.*

147 *Dubitatio unde oriatur, & n. ſeqq. & n. 162.*

150 *Dubitatio quid ſit, n. 153. & 159.*

151 *Dubium quid, n. 158.*

152 *Dubius ſimile quiddam ligatis patitur.*

154 *Quieſcere oportet in paritate contrariorum motuum; quod pluribus exemplis oſtenditur.*

155 *Intellectus ita movetur ab objecto veri, ut appetitus ſenſitivus bruti ab objecto delectabili.*

156 *Voluntas habet libertatem contrarietatis: intellectus ſecus.*

157 *Dubitans applicat animum ſuum ad plura, & neſcit quid eligat.*

158 *Dubium eſt motus indifferens in utranque partem contradictionis.*

160 *Probationes etiam certæ & liquidæ per contrarias ſimiles conquaſſantur.*

161 *Legatum Sempronio amico relictum, ſi duo ſint Sempronii æqua charitate conjuncti, cui debeatur.*

162 *Dubitatio fit ex principiis tam intrinſecis rationum, quam extrinſecis authoritatum, ſi utrinque ſint æquales, & n. ſeqq. uſque ad n. 171.*

163 *Innocentii, Hoſtienſ. & Jo. Andr. authoritas quanta ſit.*

164 *Archidiaconi opinio ſuper ſexto libro decretalium prævalet communi.*

165 *Gloſſæ authoritas quæ, n. 352.*

166 *Doctoris unius authoritas per contrariam authoritatem alterius enervatur.*

167 *Opinionum veritas aut falſitas non ſeorſum eſt perpendenda, ſed per differentiam, & comparationem ad oppoſita.*

168 *Intellectus Divinus, & Angelicus cognoſcunt compoſitionem, & diviſionem per intellectum ſimplicis quidditatis.*

Intellectus humanus cognoſcit componendo, dividendo, & ratiocinando, ibid.

169 *Dubium juris dicitur, cum rationes pro & contra congruunt, vel ubi ſunt diſcordes Doctorum opiniones, nec conſtat de communi, n. 183.*

170 *Judex, cum variæ ſunt opiniones, nec diſcernitur, quæ ſit verior, ſi unum ſequatur, an faciat litem ſuam.*

171 *Opinionem tutiorem in dubio eſſe eligendam, eſt velut quoddam Sacrorum Canonum axioma, & n. ſeqq. uſque ad n. 191.*

172 *Et refellitur illorum opinio, qui dicunt hoc non eſſe in præcepto, ſed in conſilio tantum, & num. ſeqq. uſque ad n. 191.*

173 *Poſſidentis melior eſt conditio in materia juſtitiæ, & in foro judiciali, non autem in materia aliarum virtutum, & in foro conſcientiæ; & refellitur opinio contraria, ut n. 191. uſque ad n. 211.*

174 *Referuntur aliquot Theologorum aſſertiones de conſcientia dubia, videlicet*

Dubitans, an ſit excommunicatus, ſive dubium ſit juris, ſive facti, non debet ſe habere pro excommunicato, nec tenetur petere abſolutionem, ibid.

175 *Item dubitans, an lex imponens pœnam excommunicationis ſit uſu recepta, poteſt exiſtimare non eſſe receptam.*

176 *Item dubitans, an caſus ſit reſervatus, poteſt ab illo abſolvere.*

177 *Item dubitans, an commiſerit peccatum mortale, non tenetur illud confiteri.*

178 *Item dubitans de legitima poteſtate Prælati, non tenetur illi obedire.*

179 *Item dubitans, an beneficium ſit tenue, non tenetur officium recitare.*

180 *Item dubitans in die Jovis, an media nox ſit tranſacta, poteſt comedere carnes; ſecus ſi dubitet in die Sabbati.*

181 *Aſſertiones ſupraſcriptæ confutantur, & n. ſeqq. uſque ad n. 212.*

182 *Dubia cum conſcientia operari non licet, niſi prius dubium deponatur.*

183 *Cardinales, cum rationes ſunt utrinque probabiles; quomodo debeant in Conſiſtorio reſpondere.*

184 *Opinio tutior in dubio debet eligi ex præcepto, & n. ſeqq. uſque ad n. 191.*

185 *Excommunicatum vitare jubetur Epiſcopus, quoties abſolutio eſt dubia.*

186 *Dubitans de validitate ſponſalium cum puella ſeptennio proxima, ſeparatur ab illius conſobrina, quam poſtea duxit in uxorem.*

187 *Presbyteri ordinati ab Epiſcopis incognitis, de quibus dubium eſt, an ſint Epiſcopi, ſunt iterum ordinandi.*

188 *Parvuli a parentibus ſubtracti, de quibus dubitatur; an ſint baptizati, ſunt iterum baptizandi.*

189 *Eccleſia, de qua incertum eſt, an fuerit conſecrata, iterum conſecrari debet.*

190 *Matrimonium, de quo dubitatur, an valeat, non eſt iterum contrahendum, ſed præſumitur pro illius validitate.*

192 *Epiſcopus, quamvis ſit in poſſeſſione communicandi cum*

fide-

Digitized by Google

fidelibus, tamen dicitur deponendus, eo quod in dubio non geſſit ſe pro excommunicato.

193 *Mulier dubitans de morte prioris conjugis, non poteſt pergere in poſſeſſione debitum exigendi a ſecundo marito.*

194 *Interdictum*, uti poſſidetis, *datur vel cum poſſeſſor ab alio turbatur, vel cum duo contendunt de poſſeſſione.*

195 *Interdictum*, retinendæ, *ut locum habeat, quæ ſint probanda.*

196 *Opinio tutior in dubio eligenda in foro pœnitentiali, vel quaſi pœnitentiali tantum: in foro autem judiciali, ubi agitur ad pœnam, eligenda eſt benignior, n. ſeqq. uſque ad n. 201.*

Declaratur, n. 204.

197 *Judex in dubio non debet judicare quenquam irregularem; ſed quilibet in dubio tenetur ſe irregularem judicare.*

198 *Opinio tutior cur eligenda ſit in foro conſcientiæ, non autem in foro fori.*

199 *Interpretatio in dubio contra tertium facienda eſt in meliorem partem, contra ſeipſum in deteriorem, & cur.*

200 *In obligationibus, quæ concernunt Deum, tutius eſt præſumere quem ligatum, quam ſolutum.*

201 *In judicio proprie non eſt reperire partem tutiorem.*

Judex condemnando innocentem, peccat contra proximum; abſolvendo nocentem, peccat contra Rempublicam, ibid.

202 *Satius tamen eſt impunitum relinqui facinus nocentis, quam innocentem damnari, n. 267.*

203 *Pars tutior in foro conſcientiæ eſt etiam favorabilior.*

204 *Judex an aliquando teneatur ſequi opinionem tutiorem.*

205 *Poſſeſſorium datur etiam in corporalibus, in cauſis tamen civilibus, non autem criminalibus.*

206 *Pars tutior in moralibus eſt eligenda de jure naturali, & divino, contra quod nulla poſſeſſio, aut præſcriptio, vel conſuetudo ſuffragari poteſt, & n. ſeqq. uſque ad n. 211.*

207 *Periculo mortalis peccati ſe exponere eſt peccatum mortale.*

208 *Etiam ubi actus de genere ſuo non eſt peccatum mortale, & n. 213.*

209 *Interdictum*, uti poſſidetis, *non datur in materia nutritiva peccati.*

210 *Nec quando jus reſiſtit.*

211 *Poſſeſſio in foro conſcientiæ non ſtat pro libertate humana, ſed pro obligatione abſtinendi ab actu illicito.*

212 *Opinio tutior in dubio eligenda eſt, ſive dubium ſit facti, ſive juris, vel perſonæ, & n. ſeqq. uſque ad n. 218.*

Et tam in dubio juris practico, quam ſpeculativo, n. 218.

Et in omni materia etiam extra caſum irregularitatis, n. 210.

213 *Cum conſcientia erronea etiam erroneitate juris operari non licet abſque peccato.*

214 *Dubium juris habens, an ſit excommunicatus, tenetur ſecuriorem partem eligere.*

215 *Amylum an ſit materia conveniens ad faciendum panem conſecrabilem.*

216 *In dubiis omnibus tres maximæ ſunt ſervandæ ex ſententia Scoti.*

217 *Dubium perſonæ quo ſenſu accipiatur a juriſperitis.*

219 *Intellectum eſſe certum practice, & dubium ſpeculative, vel e converſo, non eſt poſſibile.*

220 *Opinio tutior in dubio eligenda eſt in omni materia, ubi vertitur ſalutis periculum, & refellitur contraria opinio.*

221 *Furioſus habens lucida intervalla ad Subdiaconatum promotus, an teneatur continere.*

222 *Ratio generalis ampliat dictum ſpeciale.*

223 *Lex etiam pœnalis dicitur favorabilis, & extendenda, ubi agitur de ſecuritate animæ.*

224 *Ratio ſi ſit expreſſa in Canone, ubicunque ratio illa viget, caſus dicitur a jure expreſſus.*

225 *Certus eſt moraliter, non autem dubius, qui judicat unam opinionem eſſe altera probabiliorem.*

Opinio vehemens pro certitudine habetur, ibid.

226 *Circumſtantia notabiliter aggravantes an ſint neceſſario in confeſſione aperienda ab eo, qui putat utranque opinionem eſſe probabilem, vel unam altera probabiliorem.*

227 *Confiteri ſtatim an ſit in præcepto poſt lapſum in mortale.*

228 *Opinio probabilior eligi poteſt, quamvis contraria ſit tutior, dummodo deponatur conſcientia opinionis oppoſita.*

229 *In opinione deligenda ſervandæ ſunt regulæ juris, cum non apparet, quæ opinio ſit tutior, & n. ſeq. uſque ad n. 242.*

Et quæ ſint ejuſmodi regulæ, n. 231.

230 *Pars tutior in dubio quæ dicatur.*

231 *Præſumptio validitatis actus eſt aliarum præſumptionum regina.*

232 *Opinio favens matrimonio, vel poteſtati Clavium, præferenda eſt opinioni contrariæ etiam communi.*

233 *Judex tenetur ſequi communem opinionem, alias facit litem ſuam, & n. ſeqq. n. 275.*

234 *Opinio communis habet vim conſuetudinis, numer. 277.*

235 *Opinionibus diſcrepantibus, ſi res prorſus ambigua ſit, abſtinendum eſt a conſilio, & judicio, & conſulendus eſt Princeps, n. 244.*

236 *Opinio & veritas ſi invicem ſe confundant, poteſt Judex differentiam dividere.*

237 *Opiniones ſi utrinque ſint probabiles, inducendæ ſunt partes ad concordiam.*

238 *Arbitrium liberum, & abſolutum, nullis ſubjacet regulis juris poſitivi.*

239 *Arbitrii verbum in dubio, viri boni, & a jure regulatum ſignificat.*

240 *Clauſula*, Arbitrio Rotæ, *quid importet.*

241 *Intellectus c. Inquiſitioni, de ſent. excomm.*

242 *Intellectus c. Illud, de Cler. excomm. miniſtran.*

243 *Depoſitionis pœna infligi non poteſt, niſi pro culpa mortali.*

245 *Intellectus c. Veniens, de Presbyt. non baptiz.*

Ordinatus ante baptiſmum an recipiat characterem, ibid.

246 *Opinionem habens, quod actus ſit licitus, ſi etiam habeat ſcrupulum de oppoſito, agit contra dictamen conſcientiæ, n. 249.*

247 *Et multo magis ſi de oppoſito habeat opinionem æque probabilem, & n. ſeqq.*

248 *Scrupulus eſt credulitas ex levibus conjecturis, & plus credulitatis habet, quam dubitatio, & minus, quam opinio, n. 261.*

250 *Medicus peccat, ſi propinet medicinam dubitans, an ſit profutura, vel nocitura, etiamſi magis credat eam proficere debere, n. 293.*

251 *Scrupulos vincendi ſaluberrimum eſt remedium, contra illos operari.*

Declaratur, ibid.

253 *Opinionem minus probabilem, & minus tutam, an ſequi liceat, relicta probabiliori, ac tutiori, plene examinatur, & n. ſeqq. uſque ad n. 403.*

254 *Referuntur Authores, & fundamenta pro opinione affirmativa, & n. ſeqq.*

Referuntur quadraginta duo fundamenta pro opinione negativa, a n. 256. uſque ad n. 392.

Referuntur, & expenduntur Authores pro eadem ſententia, a n. 340. uſque ad n. 392.

Solvuntur contraria, n. 392. uſque ad n. 402.

255 *Nemo tenetur ad id, quod perfectius eſt; ſed ſufficit, ut ſequatur perfectum ac tutum.*

258 *Declaratur, n. 293.*

Formido non præjudicat morali certitudini, d. n. 255. verſ. Movetur ſeptimo.

Contrarium, n. 398. verſ. Ad ſeptimum.

Declaratur, ibid. verſ. Ad rationem quintam.

257 *Intellectus non habet libertatem opinandi ut libet, ſed violenter inclinatur in eam partem, in qua ſunt fortiora motiva.*

258 *Dictamen rationis quid ſit.*

259 *Ratio eſt dux intellectus.*

260 *Conſcientia quid, & n. ſeq.*

261 *Credulitas quotuplex, & per quos gradus ad plenam credulitatem perveniatur.*

Fides, opinio, ſuſpicio, & dubitatio, in quibus differant, ibid.

262 *Igno*

262 *Ignorantia vincibilis & affectata æquiparatur ſcientiæ.*
263 *Argumentum a communiter accidentibus validum eſt.*
264 *Quæſtio omnis, in qua de peccato mortali quæritur, niſi expreſſe veritas habeatur, periculoſe determinatur.*
265 *Roboam reprehenditur, quod ſecutus fuerit conſilium juvenum, derelicto conſilio ſeniorum.*
266 *Senum gloria eſt canities.*
267 *Lex naturæ eſt impreſſio divini luminis in rationali creatura.*
268 *Lumen naturale intellectus eſt manifeſtatio veritatis.*
269 *Opinionem erroneam ſequens alicujus Magiſtri ex ſimplicitate, non excuſatur.*
270 *Dubiis in rebus non eſt de facili præſtandus aſſenſus.*
271 *Doctor referens plures opiniones, in dubio quam cenſeatur approbare.*
272 *Doctor, qui ſimpliciter approbat unam opinionem, cenſetur contrariam refellere.*
273 *Idem ſi dicas unam opinionem eſſe probabiliorem, ſeu veriorem, & n. ſeqq.*
274 *Intellectus c. Cum Martha, §. Quæſiviſti, de celebr. Miſſarum.*
275 *Opinio communis eſt probabilis, & amplectenda in judicando, & conſulendo.*
276 *Niſi contraria ſit probabilior, ſeu verior, n. 438.*
278 *Rationem dimittens propter authoritatem humanam, incidit in inſipientiam beſtialem.*
279 *Opinionem communem ſequens, poſthabita veriori, excuſatur a pœna in foro externo, ſed non excuſatur in foro conſcientiæ.*
Opinio communis inducit errorem probabilem, ibid.
280 *Theodoſii imperatoris edictum de opinione præferenda in diſcordia Juriſconſultorum.*
281 *Probatio plenior abſorbet & confundit minus plenam directe oppoſitam, & n. ſeqq.*
282 *Teſtes plures in concurſu prævalent paucioribus.*
283 *Rationes duæ vincunt unam, & ratio fortis minus fortem tollit.*
284 *Opinio in concurſu probabilioris non eſt probabilis, ſed improbabilis.*
285 *Pars major ac ſanior prævalet in omnibus actibus univerſitatis.*
286 *Conſtitutiones nonnullorum Ordinum præcipiunt ſuis ſubditis Regularibus, ut in controverſiis moralibus ſequantur opiniones magis probabiles.*
287 *Epiſcopi Graſſenſis Synodalis admonitio ad Confeſſarios nimis indulgentes, qui laxiores, minuſque probabiles opiniones ſequuntur.*
288 *Opinio ſemper eligenda, per quam Deus magis glorificatur, & quæ majorem habet conformitatem cum arcta via Evangelii.*
289 *Immunis eſt a peccato relinquens opinionem, quam veram credit, & magis tutam, ut ſequatur contrariam, eſt propoſitio non toleranda.*
290 *Certis incerta præponens in rebus ad ſalutem animæ pertinentibus, graviter peccat.*
291 *Periculum qui non æſtimat, imprudens, ac temerarius eſt, quod pluribus exemplis oſtenditur.*
292 *Doctrina de electione opinionis minus probabilis continet multa abſurda, quæ hic referuntur a n. 293. uſque ad n. 390.*
293 *Medicus præbens ægroto medicamentum, quod probabilius poſſet obeſſe, peccat contra juſtitiam, & contra charitatem, & n. ſeqq.*
294 *Periculo ſe committens, ſtultus, & fatuus dicitur.*
295 *Medicus ſalutis gratia eſt.*
296 *Sacerdotes, & Paſtores Eccleſiæ ſunt Medici ſpirituales, qui medentur languoribus animæ.*
297 *Mors æterna longe magis eſt formidanda, quam mors temporalis.*
298 *Judicem poſſe judicare pro parte minus probabili oſtenditur eſſe abſurdum, & n. ſeqq. & n. 355.*
299 *Judex eſt miniſter Dei, & debet conformare judicium cum veritate.*
300 *Nec poteſt contra eam pronunciare cum libera conſcientia, & ſecura.*
301 *Judicium fori contentioſi non differt a judicio in foro animæ quoad obligationem eligendi opinionem magis probabilem.*
302 *Acceptio perſonarum gravius eſt peccatum in diſpenſatione rerum ſpiritualium, quam temporalium.*
303 *Opinionem nedum probabilem, ſed nec probabiliorem ſequi licet in adminiſtratione Sacramentorum, quando ſuppetit materia certa.*
304 *Doctrina de libera electione opinionis probabilis invertit ordinem judicii in foro pœnitentiali, & n. ſeqq.*
305 *Confeſſor ſecundum aliquos non poteſt denegare abſolutionem eligenti opinionem minus probabilem, & minus tutam; & denegando peccat mortaliter, etiamſi credat pœnitentis opinionem eſſe falſam, ibid.*
306 *Bellum ex utraque parte juſtum non datur, n. 318.*
307 *Poſſeſſor dicitur habere potiora jura, etiamſi nullum jus habeat.*
Rex, qui pacifice regnum poſſidet, in paritate opinionum utrinque probabilium, iniquum eſt, ut de ſua poſſeſſione vi dejiciatur, ibid.
308 *Bellum a ſpoliato moveri poteſt ſolum incontinenti, non autem ex intervallo.*
309 *Doctrina de libera electione opinionis probabilis publicam pacem multoties turbat, & inflammat Principes ad bella gerenda.*
310 *Bellum eſt perditio animæ, corporis, & ſubſtantiæ.*
311 *Opinionum oppoſitarum utcunque probabilium oportet unam eſſe veram, & alteram falſam, & qui conſulit, vel judicat ſecundum utramque, neceſſario pro una parte eligit falſum tam materialiter, quam formaliter, & n. ſeqq.*
312 *Probabilitas indifferenter ſe habet ad verum, & falſum.*
313 *Advocato non licet pro utraque parte ſcienter patrocinari, n. 315.*
314 *Doctrina de libera electione probabilium opinionum vix ad praxim deduci poteſt ſine ſcandalo.*
315 *Contrarietas turpis eſt in Doctore.*
316 *Amicis duobus in contrariis opinionibus exiſtentibus, ſanctum eſt pro veritate pugnare.*
317 *Opinionibus diſcrepantibus, conari quis debet habere Judicem proprium, non tamen claudicantem.*
318 *Defenſio non competit ei, qui poteſt juſte & impune offendi.*
319 *Doctrina de libera electione opinionis probabilis convellit libertatem & immunitatem Eccleſiaſticam.*
320 *Reddit homines ignavos, eoſque ab omni ſtudio contemplandæ veritatis abducit.*
Relaxat fidelium conſcientias, n. 322. & 337.
Parit effrenatam opinionum multitudinem, n. 330. & 338.
Aperit viam opinionibus falſis, temerariis, & ſcandaloſis, & n. 335. & 338.
Non tollit ſcrupulos, ſed hebetat conſcientias, n. 401.
321 *Actus argumentandi eſt apud infinitos, concluſio reſpondendi, & medicina ſanandi apud paucos.*
322 *In occaſione proxima peccati ex ſententia cujuſdam Theologi licitum eſt perſeverare ob ſui, vel alterius commodum ſpirituale, vel temporale.*
324 *Concubinarius ex cujuſdam Theologi ſententia non tenetur concubinam e domo expellere, ſed tantum polliceri ſe cum ipſa non peccaturum, quando ea dimiſſa triſtius vitam duceret.*
325 *Miſſam audiens, & divinum officium recitans cum diſtractione voluntaria, non ſatisfacit præcepto Eccleſiæ.*
326 *Regularibus nefas eſt reluctari Papæ reformationem indicenti.*
327 *Opinionem minus probabilem Confeſſor poteſt eligere; cum per eam eximit pœnitentem ab aliqua obligatione, ex quorundam Theologorum ſententia.*
328 *Et tenetur opinionem liberantem & laxiorem indicare pœnitenti de illa interroganti.*
329 *Propoſitum habens varios Doctores conſulendi, donec aliquem juxta deſiderium ſuum reſpondentem inveniat, an ſit tutus in conſcientia.*
330 *Opinionum probabilium hodie tam ingens eſt numerus, ut libera illarum electio videatur fovere quandam veluti libertatem conſcientiæ, & n. ſeqq.*
331 *Doctoris unius authoritas an faciat opinionem probabilem ex eo, quod generaliter ſic doceant quatuor, vel quinque Doctores,*
332 *Opiniones probabiles efficere, ut quod olim peccatum erat.*

Digitized by Google

erat, hodie amplius non ſit, aſſertio eſt non toleranda.

333 *Opinionem erroneam ſequens alicujus Magiſtri, a peccato non excuſatur.*

334 *Probabilieatum uſus eſt commentum Diaboli ad enervandum vim præceptorum, n. 337.*

335 *Opiniones plurimæ hic referuntur, quæ non ſunt tolerandæ, & tamen hodie a quibuſdam Theologis probabiles reputantur.*

336 *Aſſertiones multæ, quas Parochi Pariſienſes, & Rothomagenſes, Clero Gallicano authoritate Superiorum damnandas propoſuerunt, referuntur.*

337 *Mechlinenſis Archiepiſcopi Epiſtola ad Sacram Congregationem Inquiſitionis adverſus Confeſſores, qui nimis laxant habenas peccatoribus, innixi pernicioſis opinionibus quorundam Theologorum, refertur, & n. ſeqq.*

339 *Aſſertiones ſeptemdecim referuntur excerptæ ex libris nonnullorum Theologorum, quas facultas Theologica Lovanienſis judicavit in praxi non tolerandas, & authoritate Superiorum prohibendas.*

Gandavenſis Epiſcopi Epiſtola, & aſſertiones viginti ſex ad ejus requiſitionem cenſuratæ a facultate Theologica Lovanienſi, ſub d. n. 339. verſ. His addimus.

340 *Propoſitiones ſex a Congregatione S. Officii qualificatæ, ſub d. n. 339. verſ. His demum adjicimus.*

341 *Agere incertum, & dimittere certum, in materia morali eſt peccatum mortale.*

342 *Pars periculoſa in controverſiis moralibus quæ dicatur ex ſententia Henrici Gandavenſis.*

343 *Judex, gloſſis diſcrepantibus, eligere debet opinionem, cui magis ratio intellectus ſui conſentit.*

344 *Sententia judicis ſequentis unam opinionem in materia, in qua eſt magnus conflictus, valet, ſi non appareat, quæ ſit communior, & illa non ſit aperte falſa.*

345 *Opinio verior & probabilior a Juriſperitis pro eodem accipitur.*

346 *Opinio tutior ſequenda eſt, ubi agitur de periculo animæ, etiamſi oppoſita ſit ſatis probabilis, ex ſententia Henrici Boich, & Bellameræ.*

347 *Opinionem communem Curia non ſequitur, ubi contraria eſt verior.*

348 *Opinio communis judicanda non eſt ex multitudine, ſed ex pondere Authorum materiam diligenter inquirentium.*

349 *Doctoribus antiquis magis deferendum eſt, quam modernis, & quatuor numeris ſeqq.*

350 *Antiqui magni, & veræ Philoſophiæ Authores.*

351 *Doctores antiquos relinquens, ut modernis adhæreat, non recte ſapit.*

352 *Gloſſæ authoritas omnes alias antecedit.*

253 *Intellectus Clement. 1. §. final de Summ. Trinit. & fide Cathol.*

354 *Opinionem probabilem relicta probabiliori ac tutiori ex ſententia multorum Theologorum noſtri temporis ſequi non licet conſiliario, ſeu conſultori animarum.*

355 *Item nec Judici, & n. ſeqq. uſque ad n. 373.*
Item nec Medico, n. 373. & n. ſeqq.
Item nec Regi in bello gerendo, n. 375.
Et multo minus in eſſentialibus Sacramentorum, n. 376. & n. ſeqq. uſque ad n. 381.

356 *Judex in cauſis criminalibus ſequi poteſt opinionem probabilem, quæ favet reo, relicta probabiliore, quæ favet fiſco, ſi probabilitas verſetur circa factum.*

357 *Imo tenetur eo caſu reum abſolvere, ex ſententia nonnullorum Theologorum.*
Contrarium defenditur, ſive probabilitas verſetur circa factum, n. 358. & n. ſeqq. ſive circa jus, n. 366. & n. ſeqq. uſque ad n. 373.

358 *Judex ſpectare non debet, an probationes Fiſci præponderent probationibus rei, ſed an ex proceſſu reſultet probatio ſufficiens ad condemnandum, & n. ſeqq.*

359 *Accuſatore non probante, reus abſolvitur.*

360 *Etiamſi reus nihil probaverit.*

361 *Exceptio negativa pro parte rei non eſt probanda.*

362 *Accuſatus, vel inquiſitus, etiam poſt accuſationem, vel inquiſitionem, non præſumitur culpabilis, niſi delictum probetur.*

363 *Judex, abſoluto proceſſu offenſivo, ac defenſivo; quomodo ſe debeat gerere in reo condemnando, vel abſolvendo.*

364 *Probationes in criminalibus debent eſſe luce clariores.*

365 *Indicia etiam vehementia ad infligendam pœnam ordinariam non ſufficiunt.*

367 *Judices proniores eſſe debere ad abſolvendum, quam ad condemnandum, & conſimiles regulæ quando habeant locum.*

368 *Læſæ Majeſtatis crimen an committat occidens Conſiliarium Principis.*

369 *Andreas de Iſernia Reginæ Joannæ Conſiliarius Neapoli trucidatur.*

370 *Fur de jure an ſit ſuſpendendus pro unico furto magnæ quantitatis.*

371 *Rapiens publicam meretricem an incidat in pœnam raptus.*

372 *Et quid de muliere rapiente virum.*

373 *Medicus peccat, ſi ſciens applicet infirmo medicamenta dubia, etiam ſi credat ea probabilius profutura.*

374 *Ægrotum melius eſt in manu Creatoris relinquere, quam periculo exponere dubitabilis medicinæ.*

376 *Opinione probabili uti non licet in eſſentialibus Sacramentorum, niſi in caſu extremæ neceſſitatis.*

377 *Periculum grave facit, ut formido præponderet opinioni.*

378 *Baptizandus eſt puer in periculo mortis conſtitutus, ſi quid appareat extra uterum.*

379 *Sacerdos exiſtens in peccato mortali, ſi tempus ita urgeat, ut non ſit locus pœnitentiæ, poteſt miniſtrare Sacramentum abſque peccato.*

380 *Sacerdoti eligenti opinionem probabilem Eccleſia minime tribuit juriſdictionem ad abſolvendum, niſi error ſit communis, & titulus putativus proveniat a legitimo Superiore.*

381 *Advocato an & quando liceat patrocinari ſecundum opinionem probabilem, & n. ſeqq uſque ad n. 392.*

382 *Advocatus in cauſa, in qua utrinque ſunt opiniones æque probabiles, ſi proponat clientulo rem tanquam certam, mentitur, & tenetur ei ad damna & intereſſe.*

383 *Sed non prohibetur in cauſa dubia patrocinari, ſi aperiat clientulo rem dubiam eſſe.*

384 *Temere litigare non dicitur, qui dubius eſt, ſed qui ſcit jus non habere.*

385 *Lites plerunque de re dubia inſtituuntur.*

386 *Advocati recti meliorem vitam faciunt, quam Fratres Prædicatores, vel alii Religioſi.*

387 *Advocato non licet patrocinari pro parte minus probabili contra probabiliorem.*

388 *Etiamſi pandant clientulo rationes adverſarii eſſe probabiliores.*
Etiamſi non ſit cauſa ſanguinis, vel majoris partis bonorum, n. 390

389 *Advocatus, qui in principio litis credidit rationes ſui clientuli eſſe probabiliores, ſi in proceſſu appareat contrarium, tenetur cauſam deſerere, aut illum ad concordiam inducere.*

391 *Furti actio datur etiam pro re minima.*

392 *Opinionem minus probabilem ſequens, ac minus tutam, relicta probabiliori, ac tutiori, eſt maxime imprudens, ac temerarius.*

394 *Verum eſt bonum intellectus; falſum autem eſt malum ipſius.*

395 *Veritas potiſſimum indaganda eſt in foro conſcientiæ, qui dicitur forus veritatis.*

396 *Conſcientia eſt quædam conſonantia & harmonia cum veritate.*

397 *Lex conſcientiæ debet dici lex Evangelica, a Patre luminum oriens.*
Conſcientia eſt Angelus mentis præſes, ibid.

398 *Ratio naturalis ſeipſam oſtendit, & veritatem occultam non ſinit.*
Formido duplex, ibid. verſ. Ad rationem quintam.

399 *Intellectus c. Litteras, de reſtit. ſpol. & n. ſeq.*

400 *Opiniones diſtinguens, & ad concordiam reducens, non videtur alias opiniones reprobare.*
Medium non opponitur extremis, ſed extrema ipſa invicem opponuntur, & mutuo ſe perimunt, ibid.

402 *Epi-*

402 *Epilogus principalium trium quæſtionum, & praxis ſervanda in opinione deligenda cum ſecuritate conſcientiæ.*

403 *Opinionem probabilem an faciat authoritas unius Doctoris, late diſcutitur, & num. ſeqq. uſque in finem.*

Quid ſi authoritas illa ſit rationibus deſtituta, n. 406. & n. ſeqq. uſque ad n. 418.

Et quid ſi nitatur gravi aliquo fundamento, num. 417. & ſeq.

Et quid de authoritate alicujus, qui ſit princeps in aliqua facultate, n. 420.

Et quid ſi opinio unius Doctoris ſit contra legem Dei, vel Eccleſiæ, n. 425.

Et quid ſi contra communem aliorum opinionem, n. 433. & 442.

Et quid ſi opinio ſingularis ſit verior, quam opinio communis, n. 438.

Et quid ſi ab utraque parte ſint totidem Authores æqualis ponderis, & rationes æque ſuaſibiles, n. 444.

Et quid ſi pro una parte ſint Doctores numero plures, & pro contraria graviores, n. 445.

Et quid ſi utrinque Doctores ſint æquales numero, ſed pondere inæquales, n. 447.

Et quid ſi pro una parte ſtet authoritas unius gravis Doctoris, & pro contraria nullus occurrat Doctor, & rationes utrinque ſint æquales, n. 448.

405 *Opinionem probabilem facit authoritas unius Doctoris, etiam ſi contineat errorem contra jus divinum. Contrarium, n. 412 & n. 425. & n. 432.*

406 *Opinionem probabilem in moralibus non facit ſola authoritas unius Doctoris utcunque gravis & probi.*

407 *Probabilia ſunt, quæ videntur omnibus, aut pluribus, aut ſapientibus, & his vel omnibus, vel pluribus, vel maxime notis, n. 421. & 434.*

408 *Doctorum dictis in tantum eſt credendum, in quantum Canonicis ſcripturis deſerviunt.*

409 *Vox unius, vox nullius.*

410 *Doctori atteſtanti de conſuetudine, vel de communi uſu loquendi, non creditur.*

411 *Cardinalis Zabarella nunquam voluit in opinionibus cedere niſi urgente ratione.*

415 *Teſti unico atteſtanti de morte mariti non eſt credendum.*

416 *Ingenio non procedendum, ſed auctoritatibus inſiſtendum.*

417 *Opinionem probabilem facit authoritas unius Doctoris probi & docti ſi nitatur gravi aliquo fundamento & in contrarium nulla occurrat ratio, vel authoritas movens,*

418 *Opinionem ſequens alicujus Magiſtri non ſubtiliter indagatam, quæ poſtmodum apparet falſa, excuſatur a peccato, quandiu falſa non apparuerit.*

419 *Nec peccat mortaliter, qui ſequitur intellectum alicujus gravis Authoris, etiamſi erret, dummodo error verſetur circa ſubtilitates legum.*

420 *Opinionem probabilem facit ſola authoritas unius Sapientis clariſſimi & principis in aliquo facultate.*

422 *Locus ab authoritate infirmus & inartificialis.*

423 *Authoritatis pondus inclinat ad actum, præcipue ſi grave ſit.*

424 *Auctoritas magni Doctoris in tantum facit aliquam probabilitatem, in quantum præſupponitur in ſcientia verſatus, vel ſapienter locutus.*

425 *Opinio unius Doctoris quantumvis gravis & pii, ſi ab Eccleſia ſit reprobata, aut ſit contra jus divinum improbabilis & falſa.*

426 *Jus ignorare licet indoctis ac rudibus, non autem eis qui ſua prudentia inſtructi ſunt.*

427 *Illiteratus debet conſulere peritiores, alioquin ex juris ignorantia non excuſatur, & n. ſeq.*

428 *Simoniam committens non excuſatur ex eo, quod ſe peccare non crediderit.*

429 *Ignorantia nulla invincibilis eſt peccatum.*

430 *Ignorantia craſſa & ſupina neminem excuſat.*

431 *Et quæ dicatur hujuſmodi ignorantia.*

432 *Opinionem ſequens errantis Magiſtri in ſpectantibus ad fidem & bonos mores ex ſimplicitate, & juri ignorantia, non excuſatur,*

433 *Opinionem probabilem non reddit ſola authoritas unius Doctoris, ſi in contrarium ſit communis opinio.*

Niſi ille Doctor ita ſolveret argumenta contraria, & confirmaret ſua, ut ſuam redderet aut certam, aut longe probabiliorem, n. 438.

434 *Vox communis præfertur dictis paucorum.*

Raro bene loquitur, qui contra omnes loquitur, ibid.

435 *Opinio communis non dicitur, quæ plures Doctores habet eam ſequentes perfunctorie.*

436 *Opinionem probabilem non facit multitudo Doctorum, ſi eam non confirment optimis rationibus.*

437 *Opinio probabilis communiter cenſetur, ſi ſit approbata a ſex Doctoribus claſſicis rem ex profeſſo tractantibus, quam ſi a quinquaginta ſola ſit authoritate priorum ductis.*

439 *Opinioni, quæ melioribus rationibus fulcitur, juſtius & æquius eſt inhærere, licet Imperator ſit in opinione contraria.*

440 *Verbo credendum, diſputatione pugnandum, ratione vincendum.*

441 *Ab opinione communi recedere non licet, niſi habenti pro ſe rationem certam & convincentem.*

442 *Opinionem probabilem non facit authoritas unius Doctoris, quando in contrarium ſunt plures æqualis, vel majoris ponderis.*

443 *Niſi opinio paucorum eſſet validioribus rationibus munita.*

444 *Opinionem unius, vel alterius, aut etiam plurium Doctorum ſequi non licet, quando in contrarium ſunt totidem DD. æqualis ponderis, & rationes utrinque pares.*

445 *Idem ſi pro una parte ſint Doctores numero plures, & pro contrario graviores.*

Secus ſi Doctores utrinque ſint pares numero, ſed graviores pro una parte, n. 447.

446 *Dignitas perſonarum compenſatur cum numero.*

448 *Opinionem probabilem reddit authoritas unius gravis Doctoris, ſi pro contraria nullus occurrat Doctor, & rationes utrinque ſint æquales.*

449 *Probationes cum utrinque ſunt æquales, quælibet minima præſumptio pro una parte facit eam prævalere.*

N*E innitaris.* Conſtitutiones decretorum ſingularibus ſunt opinionibus præferendæ. Hoc dicit ſecundum 1
Jo Andr. Butr. Card. Imol. Anchar. Abb. & alios communiter: vel ſecundum Aret. In judicando non debet quis ſequi ſenſum proprium, ſed regulas Patrum, ſive Conſtitutiones; vel generalius: In quocunque negotio debet magis ſervari Conſtitutiones, quam ſenſus proprius. Sunt duæ partes. Prima ponit verba Salomonis *Proverb.* 3. Secunda expoſitionem Hieronymi, ibi, *Prudentiæ tuæ.*

Nota primo ſecundum Anton Butr. ſignificatum horum
verborum: *Non facias ſecundum prudentiam tuam.* Intel- 2
liguntur enim de prudentia a jure non informata. Unde gloſ. 3. Hoſtienſ Jo. Andr. Imol. & Abb. interpretantur verba, *Prudentiæ tuæ*, id eſt, in malo, ut in *c. Sciendum* 8. *q.* 1. Exemplificant Abb. Antiq. & Jo. Andr. ſi alicui dicatur: Non debes hoc facere, quia contra jus eſt; & reſpondeat ille: Non curo, quia mihi videtur ita fieri debere: hic proprium ſenſum præponit Patrum conſtitutis; contra quem Auguſtinus in *lib.* 50. *homiliarum, homilia* 28. *Vis videre*, inquit, *quid ſit homo? omnis homo mendax. Homo ergo ſi vult eſſe aliquid boni, non ſit de ſuo: ſi de ſuo eſſe voluerit, mendax erit: ſi verax eſſe voluerit, de Deo, non de ſuo erit.* Et in lib. de vera innoc. c. 311. *Nemo habet de ſuo niſi mendacium & peccatum; ſi quid autem habet homo veritatis & juſtitiæ, ex illo fonte eſt, quem debemus ſitire in hac eremo, ut ex eo quaſi guttis quibuſdam irrigati, non deficiamus in via.*

Secundo nota, ex illis verbis, *Quæ ſibi agenda, vel dicenda videntur*, ex dictis, vel factis cognoſci hominis ſa- 3
pientiam, vel ſtultitiam. Ad hoc *leg. Quidam in ſuo, ff. de condit. inſtit.* ut hic per Butr. in 3. *notab.* Magis tamen in hoc ſpectanda ſunt facta, quam verba, *l. Si tamen, §.
Et qui, ff. de adil. edict. l. De quibus, in fin. ff. de legib. c.* 4
Dilecti, infra, de appellat. cum concordant. de quibus ibi plene per gloſ. in *ver. facto provocare.*

Tertio nota, ſtandum eſſe dictis SS. Patrum. Intellige
ſecundum Innoc. & Compoſtell. ſi ſint ab Eccleſia rece- 5
pta; & qui dicit, quod ipſi dicunt, non poteſt de temeritate

Digitized by Google

ritate redargui, niſi ab ipſiſmet fuerint retractata, ſicut
Auguſtinus multa de dictis ſuis retractavit; vel niſi ſint per
Eccleſiam correcta. *c. 1. 16 diſt.* Et eum Innoc. & Com-
poſtell. tranſeunt hic Hoſtien. Jo. Andr. Butr. Card. Imol.
6 & reliqui omnes. Unde patet erroneum eſſe, quod Abb.
dixit *n. 3. verſ. Ultimo quæritur*, videlicet dictum unius
Sancti adjutum authoritate novi, vel veteris teſtamenti,
prævalere Papæ interpretationi. Et quod dixi in *c. ſignifi-
caſti, n. 3. de elect.* in concernentibus fidem, etiam di-
ctum unius privati præferendum eſſe dicto Papæ, ſi il-
le moveretur melioribus rationibus & authoritatibus novi
7 & veteris teſtamenti. Imo enim in dubiis doctrina Eccle-
ſiæ Romanæ, quæ principaliter eſt in Papa, eſt regula fi-
dei, *cap. Omnes, 22. diſt. c. Quis, in fin. 11. diſt. c. 1. &
ſeq. 12. diſt.* & ad ipſum pertinet hujuſmodi dubia deter-
minare *c. Multis 17. diſt. c. Hæc eſt fides, cap. Et eſt aliud,
cap. Quoties, & per totam 24. q. 1. cap. Majores infr. de
Baptiſ.* & docet S. Thom. 2. 2. *q.* 1. *art.* 10. Unde merito
hanc Abbatis doctrinam confutat Silveſt. in *ver. Opinion.*
8 2. *in fin. verſ. Quod autem dicit Panorm.* Nec obſtat,
quod authoritas Hieronymi prævaluerit ſententiæ Conci-
lii, ut in *cap. Tria, 36. q. 2.* Nam ut notat gloſ. & Turre-
crem. in *c. Placuit, eod. cauſ & q.* hoc provenit, quia di-
ctum Hieronymi non ſolum fundatur & roboratur verita-
te veteris teſtamenti, ſed etiam innititur authoritati Mel-
denſis Concilii. In philoſophicis vero, quæ ad fidem non
9 ſpectant, dicta SS. Patrum non ſunt majoris authoritatis,
quam dicta Philoſophorum, quos ſequuntur, ut per D.
Thom. in 2. *ſentent. diſt. 14. art. 2. in corp. & in reſponſ.
ad 1.*
10 Ultimo nota, Judicem non debere judicare ſecundum
propriam opinionem, ſed ſecundum decreta Patrum, &
aliorum habentium poteſtatem legis concedendæ. Con-
cordat text. in *c. 1. ſup. eod.* ibi: *Et nemo in actionibus, vel
judiciis Eccleſiaſticis, ſuo ſenſu, vel eorum authoritate du-*
11 *catur*. Nam ut inquit hic Bald. *n.* 2. erronea eſt conſcien-
tia propria & ſingularis, quæ eſt potius quædam ſuperſti-
12 tio, *leg. Quæ ſub conditione, ff. de condit. inſtit.* Unde An-
ton. de Butr. Joan de Imol. & Alex. de Nævo dicunt, hunc
textum eſſe allegabilem contra capioſos, qui plus de ſe
præſumunt, quam ſit in rei veritate, & volunt omnes o-
piniones ſuas aliis prævalere.
13 QUÆRO generaliter, utrum in omni materia ſequi
liceat quamcunque opinionem probabilem?
14 Præſens diſputatio, ſeu potius tractatus de opinione
probabili, dividitur in quinque partes principales. In pri-
ma *num.* 13. proponitur quæſtio generalis ut ſupra, vide-
licet: Utrum in omni materia ſequi liceat quamcunque
opinionem probabilem. Et *num.* 15. diſcutitur, quid te-
nendum in materia ad fidem aut mores non pertinente. Et
num. 19. quid in articulis ab Eccleſia diffinitis. Et *num.*
23. quid in materia morum; & ponitur origo & progreſ-
ſus doctrinæ de libera electione opinionis probabilis. Et
a *num.* 25. uſque ad *num.* 44. recenſentur Authores proba-
bilitatum & eorum variæ opiniones. In ſecunda parte
principali a *num.* 44. uſque ad *numer.* 121. ponitur prima
quæſtio: An in moralibus ſequi liceat opinionem proba-
bilem ſecundum ſe, præſcindendo a quacunque probabi-
litate opinionis oppoſitæ. Et a *dict. num.* 44. uſque ad *n.*
59. ponuntur undecim argumenta pro opinione affirmati-
va. Et a *num.* 59. uſque ad *num.* 98. ponuntur viginti ſex
argumenta pro opinione negativa. Et a *num.* 98. uſque ad
num. 111. explicatur, quomodo intelligendum ſit illud
principium, quod in moralibus ſufficiat certitudo ex pro-
babilibus. Et a *numer.* 111. uſque ad *numer.* 121. ſolvun-
tur argumenta contraria. In tertia parte principali a *num.*
121. uſque ad *num.* 253. ponitur ſecunda quæſtio: An ex
duabus opinionibus oppoſitis æque probabilibus liberum
ſit cuilibet ſequi utranque, vel alteram quam maluerit.
Et *dict. num.* 121. ponuntur argumenta pro opinione affir-
mativa. Et a *num.* 123. uſque ad *num.* 252. ponuntur ſex
fundamenta principalia pro opinione negativa. Et a *num.*
125. uſque ad *num.* 171. ponitur prima concluſio, quod
is, qui judicat duas opiniones oppoſitas eſſe æqualiter
probabiles, non eſt moraliter certus, ſed dubius. Et hæc
concluſio probatur ſeptemdecim argumentis. Et a *n.* 171.
uſque ad *n.* 229. ponitur ſecunda concluſio, quod is, qui
dubius eſt in moralibus tenetur ſequi partem tutiorem. Et
a *n.* 172. uſque ad *n.* 191. ſolvitur prima objectio, quod
ſequi partem tutiorem non ſit in præcepto. Et *n.* 191. uſ-
que ad *n.* 211. oſtenditur, in moralibus, & in foro conſcien-
tiæ, non habere locum regulam juris, quod in pari cau-
ſa melior ſit conditio poſſidentis. Et a *n.* 212. uſque ad *n.*
218. ſolvitur ſecunda objectio, quod regula de tutiori
parte in dubio eligenda non habeat locum in dubio juris.
Et *n.* 218. ſolvitur tertia objectio, quod non habeat locum
in dubio juris ſpeculativo. Et *n.* 220. ſolvitur quarta obje-
ctio, quod procedat tantum in materia irregularitatis.
Et *n.* 225. ſolvitur quinta objectio de opinione probabilio-
ri. Et a *n.* 229. uſque ad *n.* 242. ponitur tertia concluſio,
quod, ubi non conſtat, quæ opinio ſit tutior, ſervandæ
ſunt regulæ a jure præſcriptæ. Et a *n.* 242. uſque ad *n.* 252.
ponuntur alia quinque fundamenta principalia pro eadem
opinione negativa. Et *n.* 252. ſolvuntur contraria. In
quarta parte principali a *n.* 253. uſque ad *n.* 403. ponitur
tertia quæſtio: An ſequi liceat opinionem minus probabi-
lem, & minus tutam, relicta probabiliori, ac tutiori.
Et *n.* 254. & 255. ponuntur ſeptem argumenta pro parte af-
firmativa. Et a *n.* 256. uſque ad *n.* 402. ponuntur quadra-
ginta duo fundamenta pro parte negativa. Et a *n.* 292. uſ-
que ad *n.* 340. ponuntur duodecim abſurda, quibus oſten-
ditur, quam ſit perniciosa Chriſtianæ Reipublicæ & ſalu-
ti animarum hæc doctrina de libera electione opinionis
probabilis. Et a *n.* 335. uſque ad *n.* 340. recenſentur quam-
plurimæ opiniones modernorum Theologorum, quas di-
cunt eſſe probabiles, cum tamen non ſint tolerandæ. Et
a *n.* 340. usque ad *n.* 392. referuntur & expenduntur Au-
thores antiqui & moderni pro hac ſententia negativa. Et
a *n.* 392. uſque ad *n.* 402. ſolvuntur argumenta contraria.
Et *d. n.* 402. ponitur epilogus præcedentium quæſtionum,
& praxis ſervanda in opinione deligenda cum ſecuritate
conſcientiæ. In quinta & ultima parte principali a *n.* 403.
uſque in finem ponitur quarta quæſtio: An authoritas u-
nius Doctoris reddat opinionem probabilem; & abſolvi-
tur per octo concluſiones.
Pro clariori ſolutione hujus graviſſimæ, ac perdifficilis 15
quæſtionis, duo membra principalia ſunt diſtinguenda.
Primum eſt, cum verſamur in materia, quæ ad fidem,
aut mores non pertinet. Et tunc abſolutum eſt licere uni-
cuique eligere opinionem etiam minus probabilem, ut de-
clarat S. Thom. *quodlib.* 3. *art.* 10. dicens hoc caſu habere
locum, quod Apoſtolus dicit ad *Roman.* 14. *Unuſquiſque in
ſuo ſenſu abundet*. Et ſequitur Silveſter in *Summ. in ver.
Opinio num.* 1. Ideoque in quæſtionibus Scholaſticorum,
De numero Angelorum, De loco Paradiſi terreſtris, De
tempore Judicii finalis, Si Adam non peccaſſet, utrum
Chriſtus incarnatus fuiſſet, An major ſit numerus electo-
rum, an reproborum, & his ſimilibus, poteſt quilibet
ex probabilibus opinionibus eligere quam maluerit, licet
minus probabilem. Et propterea in *cap. Cum Marthæ, §.
Quæſiviſti, de celebr. Miſſar.* quamvis inter varias Scho-
laſticorum ſententias illa probabilior judicetur, quæ aſ-
ſerit in conſecratione Calicis aquam cum vino in ſangui-
nem tranſmutari: tamen dicitur non eſſe inconveniens,
ſi aqua in corpore Chriſti eſſe credatur. Et Innocentius 16
hic affirmat, ſi Sancti diverſas opiniones inter ſe habeant,
in his, quæ ab Eccleſia non ſunt diffinita, licitum eſſe cui-
que quod vult dicere. Et hoc dictum Innocentii ſequitur
hic Hoſtienſis *n.* 3. & Butr. In *l. fin. Cod. de pœn. judic. qui
male judicat*, Oldrad. *conſ.* 286. *incipien. In electionis*, *n.*
5. *verſ. Licitum erat eis*, & Silveſter in *ver. Opinio num.* 2. 17
Exemplificat Innocentius in Salomone damnato, & in
corpore B. Mariæ aſſumpto. Sed quoad hoc ultimum ho-
die communis opinio eſt in contrarium, & merito, ut
dicunt hic Hoſtien. *n.* 3. & Joan. Andr. *n.* 5. Unde Baldus
n. 14. ait, olim non fuiſſe hæreticum credere corpus B.
Mariæ non eſſe in Paradiſo, propter varias opiniones San- 18
ctorum Patrum: hodie vero eſſe proximum hæreſi, quia
ſolemniſſimum feſtum ſit de Aſſumptione Sanctiſſimæ
Virginis, cujus corpus & anima, ut verbis Baldi utar,
pie creditur eſſe in Paradiſo apud pedes Jeſu Chriſti; vel
a dextris Chriſti, ut loquar cum Ugone de S. Victore,
Petro Damiano, D. Thom. & Cardinale Bellarmino, ita
exponentibus Pſalmum, *Aſtitit Regina a dextris tuis,
&c.* Ceterum an, & quando in his, & conſimilibus quæ-
ſtionibus ad fidem, aut mores non pertinentibus ſequi
liceat opiniones non probabiles, ad rem preſentem non
ſpectat, & dixi in *cap. 1. ſup. de Summa Trinitate & fide
Catholica*.
Secundum membrum principale eſt, cum verſamur in 19
his, quæ ſpectant ad fidem, aut mores; & tunc ſubdi-
ſtinguere oportet duos caſus. Primus eſt, cum articuli
ſunt

Digitized by Google

ſunt determinati a lege, aut publicæ tenentur ſecundum
Eccleſiæ authoritatem; & habet locum, quod Auguſti-
nus ait in *lib. 3. de Doctrina Chriſtiana; Conſulere debet
quis regulam fidei, quam de Scripturarum plenioribus locis,
& de Eccleſiæ authoritate percepit*, Et quod ait Hierony-
mus in Parabol. *Prudentia ſua innititur, qui ea, quæ agen-
da, vel dicenda videntur, Patrum Decretis præponit*, ut
hic in litera. Ad idem ſunt textus in *c. Si inter 6. q. 4.* &
20 in *c. Summopere 11. q. 3. cum multis concordan.* Unde ſe-
cundum D. Thom. *d. quodlib. 3. artic.* 10. qui aſſentit opi-
nioni alicujus Magiſtri, contra manifeſtum Scripturæ te-
ſtimonium, ſive contra id, quod publice tenetur ſecun-
dum Eccleſiæ authoritatem, non poteſt ab erroris vitio
excuſari. Itaque ſemper præferri debet opinio, quæ ha-
21 bet pro ſe legem, vel probatam conſuetudinem, ut ait
Silveſter in *ver. Opinio eodem n.* 2. Et idem eſt, ſi intelle-
ctus moveatur ab ipſo objecto, ſive quia ſit per ſeipſum
cognitum, ut in primis principiis, quorum eſt intelle-
ctus; ſive per aliud, ut patet de concluſionibus, qua-
rum eſt ſcientia, ut idem D. Thomas declarat in 2. 2. *q.*
1. *art.* 4. Sed hic non eſt caſus noſter, quia verſamur in
22 opinione; opinio autem dicitur, cum intellectus decli-
nat in unam partem contradictionis, cum formidine ta-
men alterius; nam ſi id fieret cum certitudine, non eſſet
opinio, ſed fides, ut per D. Thomam *dict. art.* 4. & Sil-
veſtrum *loc. cit.*

23 Secundus caſus eſt, cum articuli non ſunt a lege deter-
minati, nec publice tenentur ſecundum authoritatem Ec-
cleſiæ. Et tunc quæſtio eſt ardua, noſtris temporibus ex-
citata, & valde periculoſa, An in materia morum ſequi
liceat quamcunque opinionem probabilem. Dixi, noſtris
temporibus, quia doctrina de libera electione opinionis
probabilis in moralibus hoc ſeculo introducta eſt, & qua-
ſi parva ſcintilla in magnum incendium excrevit. Nam il-
lius ſectatores nullum afferunt ex Magiſtris, qui ante cen-
tum annos eam tradiderit: non quia Scriptores illorum
temporum de tali doctrina non cogitaverit; incredibile
enim eſt tot viros illuminatiſſimos, ac acutiſſimi ingenii,
qui de humanis actibus, & virtutibus moralibus ex pro-
feſſo diſſeruerunt, vim probabilitatum per tot ſecula non
agnoviſſe; ſed quia cognoverunt judicium probabile non
poſſe aſſumi pro regula recte operandi. Quare hæc doctri-
na ex hoc ſolo redditur valde ſuſpecta, quod ſit nova, &
a conſuetudine Eccleſiæ exorbitans, dicente Apoſtolo *ad
Hebræos* 13. 9. *Doctrinis variis, & peregrinis nolite abdu-
ci*; & Hieronymo *in Epiſtola Apologetica contra Orige-
nem*, quæ eſt 33. *lib.* 1. *Cur poſt quadringentos annos nos
docere niteris, quod ante neſcivimus? Cur profertur in me-
dium, quod Petrus & Paulus edere noluerunt? Uſque ad
hanc diem ſine hac doctrina Mundus Chriſtianus fuit*. Hæc
Hieronymus. Ad hoc *c. Quis neſciat* 11. *diſt. c. Quod di-
lectio in fin. de conſang. & affinit.* & *c. Cum conſuetudines de
conſuet.* ubi Joan. Andr. *num.* 7. Mutationes, inquit, pe-
riculoſæ ſunt, ut docet Aphoriſmus: & eſt contra Do-
ctores, qui pernicioſas novitates inveniunt. Confert text.
in l. 1. *in fin. ff. de Senator.* per quem Bald. in *l. ult. n. 9. ff.
De pœn. judic. qui male judicat*, dicit præſumi imperitiam
in eo, qui tenet novas & inſolitas opiniones; & eum ſe-
quitur Andreas Siculus in *Repetit. rubr. de fide inſtrum. col.
7. verſ. Quot autem modis*. Porro concors antiquorum
ſententia fuit, ad hoc, ut quis recte & prudenter opere-
tur, neceſſario requiri, ut habeat certitudinem, ſaltem
moralem, de rectitudine & honeſtate operationis, eam-
que certitudinem nullatenus reperiri in opinione probabi-
li, quæ fallibilis eſt, & ſe habet ad verum, & falſum; ac
proinde vitioſum eſſe illam aſſumere pro regula, & fine hu-
manorum actuum, itaut, cum primum pervenerimus ad
gradum probabilitatis, illico ſiſtamus pedem, nec ulte-
rius progrediamur: quin potius in controverſiis morali-
bus, in quibus vertitur ſalutis periculum, ſumma ope
nobis enitendum eſſe, ut certitudinem, exploſa omni for-
midine, habeamus, & veritatem aſſequamur. Et hanc
theoricam tradiderunt plurimi ex claſſicis, & primariis
Magiſtris, quorum verba ad calamum referamus infra *a.
n. 79 uſque ad n. 97.*

24 Verum poſt multa ſecula irrepſit alia doctrina, videli-
cet, ad rectitudinem operationis non requiri judicium
certo & evidenter dictans actionem licitam eſſe, ſeu ho-
neſtam, ſed ſufficere probabile judicium cum formidine
partis oppoſitæ. Et in hac ſententia dicitur fuiſſe Jo. Ger-
ſon. Cancellarius Pariſienſis in *tract. de præpar. ad Miſſam
conſider. 3. Alphab. 37. lit. S*, & eam probarunt Gabriel
Vaſquez. in 1. 2. *q.* 19. *art. 6. diſp. 62. c. 5. n. 26.* Joan. Sa-
las *ibid. q. 21. tract. 8. diſput. unic. ſect. 4. n. 4.* & Thomas
Sanchez in *Decal. lib. 1. 9. n.* 18. Et pluribus tuetur noviſ-
ſime Candidus Philalethus, ſeu potius Andreas Blancus e
Societate Jeſu de opinionum praxi in prima quæſtione. Et
poſito hoc principio recentiores Theologi ſtatuerunt tres 25
gradus probabilitatis.

Primus gradus eſt, cum quis in aliquo articulo, ſeu
controverſia morali, agnoſcit unam opinionem eſſe pro-
babilem, nempe illam, quæ affirmat actum eſſe licitum,
& ſubeſt peccati periculo; nec ulterius inquirit, an opi-
nio contraria ſit æque probabilis, aut probabilior; pot-
eſt tuta conſcientia opinionem illam probabilem ſequi. Et
in hoc primo gradu conveniunt Theologi noſtri temporis
fere omnes. Sed ab hoc primo gradu probabilitatis noſtro
ſeculo factus eſt tranſitus ad ſecundum multo laxiorem,
& gravioribus difficultatibus & periculis involutum: vi-
delicet, cum in aliqua morali controverſia duæ ſunt opi-
niones oppoſitæ æque probabiles, vel quaſi, liberum eſt
unicuique amplecti alterutram, quam maluerit, etiam poſt-
habita opinione tutiori, & ſpecificante actum pro illicito.

Et quia abyſſus abyſſum invocat, & ab hoc ſecundo pro-
babilitatis gradus Scholaſtici noſtri ſeculi proceſſerunt ad
tertium, diſſeminantes doctrinam novam, & anteactis
ſeculis inauditam; nempe cum in aliqua quæſtione de mo-
ribus duæ ſunt opiniones contrariæ, quarum una eſt pro-
babilis, & minus tuta, quia affirmat actum eſſe licitum,
& ideo ſubeſt peccati periculo: altera vero eſt probabilior,
ac tutior, quia affirmat, & ſpecificat actum pro illicito;
integrum eſt cuilibet amplecti opinionem minus probabi-
lem, & minus tutam, poſtpoſita opinione probabiliori,
ac tutiori. Et hujus ſententiæ Authores ſunt Medina, 26
qui primus videtur ſcripſiſſe in defenſionem probabilita-
tum, in *c. 2 q.* 19. *art. 6. dub. penult.* Vaſquez, Suarez,
Gregorius de Valentia, Azorius, Ledeſma, & alii ad
numerum ſeptemdecim, quos refert & ſequitur Sanchez
in *Decalog. tom. 1. lib. 1. c. 9. n.* 3. Idque hoc tempore rece-
ptum eſſe, teſtatur Petrus de Lorca in 1. 2. *tom. 1. de actibus
humanis diſp.* 39. *memb.* 1. Quinimo ita tenere omnino fe- 27
re omnes Scholaſticos, affirmat noviſſime Ludovicus a Cru-
ce *ſuper Bulla Cruciata in tract. de opinione probabili dub.* 1.
n. 6 & hoc procedere non ſolum in materia juſtitiæ, ſed
etiam in alia quacunque, ſcripſerunt Vaſquez in 1. 2. 19.
art 6. diſp. 63. *n.* 1. *in princ.* & Sanchez *d. c. 9. n.* 22.

Mirum autem eſt, quam longe lateque hos gradus poſt- 28
ea dilataverunt. Nam in ſpecie differunt licere uti hac do-
ctrina tam Lectoribus, & Magiſtris in Scholis, ut Salas
in 1. 2. *diſput. unic ſect. 6. num.* 69. & Sanchez *ubi ſupra n.*
26. quam Advocatis, quos poſſe patrocinari ſecundum o- 29
pinionem probabilem, omiſſa probabiliori, etiam in cau-
ſa ſanguinis, vel civili omnium bonorum, tradiderunt
Villalob. in *Sum. tom. 1. tract. 1. diff.* 14. *num.* 5. Turrian.
in 2. 2. *tom. 2. quæſt.* 71. *art.* 3. Lorca in *par. 2. tom. 1. diſp.*
39. *membr.* 2. Vaſquez. in 1. 2. *diſp.* 19. *art. 6. & diſp.* 64.
c. 1. *num.* 3. & alii, quos refert, & ſequitur Sanchez in
Decal. lib. 1. d. c. 8. n. 53.

Idipſum de Conſiliariis, & Conſultoribus animarum 30
cenſuerunt Vaſquez in 1. 2. *diſp. 62. c. 9. num*, 47. & Salas
in 2. *tract.* 8 *diſp. unic. ſect. 9. num.* 83. Imo Sanchez *dict.
cap. 9. n.* 20. dicit poſſe Conſultores animarum modo jux-
ta unam, modo juxta aliam opinionem conſulere, &
quandoque prudenter facere minus probabilem, & minus
tutam opinionem conſulendo, quando judicant probabi-
liorem difficilem fore pœnitenti, vel conſilium petenti;
& citat in eandem ſententiam Vaſquez *dict. diſp. 62. c. 9.
num.* 67. Addit Sanchez. *dict. cap. 9. num.* 29. in conſcien-
tia tutum eſſe illum, qui propoſitum habet varios Docto-
res conſulendi, donec aliquem juxta deſiderium ſuum re-
ſpondentem inveniat.

Judicem quoque ſequi poſſe opinionem probabilem et- 31
iam contra communem, & probabiliorem, tenet Ledeſma,
aſſerens hanc eſſe ſententiam multorum noſtræ ætatis, *tom.*
2. *tract. 8. c. 22. poſt* 11. *diffinit.* & alii apud Sanchez. *in præ-
alleg. c. 9. n.* 46. qui hanc opinionem dicit probabilem, & ſe-
quuntur ſex alii diligenter conquiſiti ab Antonino Diana,
ut ipſe ait in *tract. 13. reſol moral. reſol.* 3. ubi propterea poſt
multos refert liberum eſſe judici ex duabus opinionibus
probabilibus, quam maluerit eligere, & ſecundum eam
judicare pro amico; imo ſecluſo ſcandalo, nunc ſecun-
dum unam, nunc ſecundum aliam, etiam omiſſa probabili-
lio-

Digitized by Google

lioti, & communioti, nec teneri in ſyndicatu, & exem-
plificat in decem caſibus congeſtis a Joanne Sancio *in
practica diſp. 44. n. 72. in fin.* & allegat Jn. Valerium cum
aliis ab eo relatis in differentiis utriuſque fori *in ver.*
32 *Opinio diff. 3. n. 1.* & idem tenet Sanchez ubi ſupra *n. 45.* ſi
utraque opinio ſit probabilis. Sunt etiam qui opinan-
tur, quotieſcunque Judex fert ſententiam ſecundum o-
pinionem etiam minus probabilem, non eſſe licitum reo,
qui habet pro ſe probabiliorem opinionem, appellare,
ut apud eundem Dianam *par. 3. tract. 5. reſol. 104.*

33 Similiter & Medicum, quamvis probabilius judicet
medicinam fore noxiam ægroto, tamen ſi contrarium
quoque putet probabile, dixerunt poſſe illam abſque
peccato propinare; idque non ſolum ſi aliud certum re-
medium non ſuppetat, & ſalus ægri ſit deſperata, ut
Gregorius de Valentia in 2. 2. *diſp. 3. quæſt. 10. punct. 2.
col. ult.* paulo ante, *verſ. Altero modo*, ubi ait, hoc ca-
ſu eſſe intelligendum, quod fertur ex Galeno, Interfice
audacter, & Sanchez *in Decal. tom. 1. l. 1. d. cap. 9. n.*
39. addens in fine hoc caſu Medicum non ſolum poſ-
ſe, ſed teneri medicamentum hoc minus tutum, & pe-
riculoſum adhibere: verum etiamſi præſto ſit aliud cer-
tum medicamentum, ut tenet Azor. *tom. 1. lib. 2. Inſtit.
moral. c. 17. q. 11.* Aragon. in 2. 2. *q. 64. art. 4. dub. pe-
nult.* Salas in 1. 2. *quæſt. 2. art. 8. diſp. unic. ſect. 15. num.*
158. quos refert, licet non ſequatur, Sanchez *loco pro-
xime cit. n. 41.*

34 Sed & Regem poſſe bellum gerere, ſi utrinque ſint opi-
niones probabiles, & probabilitas verſetur circa jus,
pluribus nititur probare Jo. Sancius *in pract. diſp. 44. n. 58.*

35 Quinimo propoſitam doctrinam putarunt multi ha-
bere locum etiam in eſſentialibus Sacramentorum, &
illorum adminiſtratione; adeo ut in ordine ad Deum,
36 & virtutem Religionis, vel reverentia debitam Sacra-
mentis, tradiderint in Sacramentis omnibus fas eſſe uti
opinione probabili, & minus tuta; ac propterea licere
Sacerdoti conſecrare etiam in materia incerta, eo quod
probabile a nonnullis id reputetur, tametſi contrarium
ſit probabilibus, & Miniſter ſe exponat periculo fa-
ciendi irritum Sacramentum, ut inter alios cenſet Pe-
trus de Lorca *in p. 2. de actib. human. diſp. 39. memb. 2.*
Nec diſſentit Sanch. *in Decal. tom. 1. lib. 1. d. c. 9. n. 33.*
ait enim, probabilius eſſe in Sacramentorum admini-
ſtratione licere uti opinione minus probabili, relicta
probabiliori, ac tuta, non obſtante irritandi Sacra-
menti periculo, dummodo non ſit contra communem
Eccleſiæ conſuetudinem, aut contra obligationem cha-
ritatis erga proximum, ut explicat *n. 33.* adducens pro
eadem ſententia Vaſquez, Salon. Salas, & Sayr.

37 Amplius ſcripſerunt aliqui, Sacerdotem teneri in Sa-
cramento Pœnitentiæ ſequi pœnitentis opinionem, e-
tiamſi pœnitens eligat minus probabilem, & minus tu-
tam, & denegantem ex hoc capite abſolutionem,
mortaliter peccare, ut Sanchez in ſæpius citat. *cap. 9.*
38 *n. 27. & 29.* & Jo. Sancius in *Selectis diſp. 33. n. 54.* quam-
vis credat pœnitentis opinionem eſſe falſam, ut dice-
mus infra *in 3. qu. 32. fundamento n. 305.*

39 Quid plura? non dubitarunt aliqui affirmare, Sacer-
doti eligenti opinionem minus probabilem circa ſuam
juriſdictionem, poſthabita probabiliori, Eccleſiam aſſi-
ſtere, ac juriſdictionem tribuere ad abſolvendum ſa-
cramentaliter, licet Sacerdos vere juriſdictionem non
habeat, eo quod ex electione illius opinionis oriatur
titulus putativus cum communi errore tribuente juriſ-
dictionem, ad præſcriptum *l. Barbarius, ff. de offic. Præ-
tor.* adeo ut Ludovicus a Cruce *in ſuis diſputationibus
moralibus ſuper Bulla Cruciata in tit. de opin. probab.
dub. ult.* glorietur ſe, dum eſſet Compluti, ſuaſiſſe hanc
opinionem Patri Suarez, qui in eam uſque diem ſen-
ſerat non licere in Sacramento Pœnitentiæ uti juriſdi-
ctione probabili; eumque poſtea illam typis mandaſſe
4. tom. de Pœnit. diſput. 26. ſect. 6. n. 7. Quam tamen opi-
nionem Suarez dicit tantum eſſe probabilem, non au-
tem ſequitur: ſed multi alii ſecuti ſunt, nempe Villa-
lob. *in Summ. tom. 1. tract. 1. dub. 13. n. 5.* Leſſius *lib. 2. de
juſtitia, & jure c. 29. dub. 8. n. 68.* Sanchez *in Decal. tom. 1.
l. 1. d. c. 9. n. 35. & de matrim. lib. 3. diſp. 22. n. ult.* & alii
apud Dianam *reſol. moral. tract. 13. reſol. 2. verſ. Et tan-
dem*, ubi propterea infert non peccare Sacerdotem non
approbatum, qui præſente approbato abſolvit pœniten-
tem in articulo mortis conſtitutum: nec Parochum au-

Fagnan. in 1. Lib. Decretal.

dientem confeſſiones ſibi non ſubditi, in alia Diœceſi
abſque approbatione Ordinarii ejuſdem Diœceſis: item
nec Sacerdotem, qui ex opinione probabili abſolvit a
reſervatis.

Nec deſunt, qui putant licere ſequi opinionem minus 40
probabilem, & minus tutam in Sacramento Pœniten-
tiæ, etiam in mortis articulo, ut contra Sanchez *in Decal.
t. 1. l. 2. c. 1. n. 6.* firmat Jo. Sancius *in Selectis diſp. 19. n. 8.*

Ex quibus vides, quam large propalata ſit hæc do- 41
ctrina probabilitatum in perniciem animarum. Et ni-
hilominus illius defenſores paſſim conclamant, eam eſſe
valde utilem, ac proficuam Chriſtianæ Reipublicæ, &
quaſi antidotum ſaluberrimum conſcientiis fidelium cu-
randis; audivimus enim nonnullos Theologos affirmare
gratulandum eſſe huic ſæculo, quod inventa ſit via me-
dendi morbis animarum longe uberiori ac feliciori ra-
tione, quam medeatur corporibus medicina naturalis:
quandoquidem Medicus corporis, ſi ægrotum egenti re-
mediis calidis applicet frigida, vel e converſo, non
minuit vim morbi, ſed auget; at non ſic in Medico
ſpirituali animarum, qui poteſt applicare contraria reme-
dia probabilium opinionum, quæ omnia ſint proficua.
En tibi exempla. Tenetur pœnitens reſtituere aureo cen- 42
tum: Confeſſor, ſuadet, ut ſtatim integre reſtituat; ne-
que enim eſt capax abſolutionis, qui cum poſſit totum
reſtituere, ſine juſta cauſa vult differre, aut facere re-
ſtitutionem per partes, ſecundum veram opinionem, de
qua per Archid. *in c. Si res n. 5. 14. q. 6.* Jo. Major in *4. diſt.
15. q. 26.* & Sotum *de juſtitia, & jure l. 4. q. 7. art. 4.* poſt
D. Thomam in 2. 2. *qu. 62. art. 4.* Concilium Senonenſe
anno 1542. ibi: *Non abſolvantur, niſi promittant reſti-
tuere bona fide quam citiſſime poterunt alienum*, ut in
Decretis Eccleſiæ Gallicanæ *l. 2. tit. 7. de Pœnitentia c.
116. & c. 117.* At pœnitens vix ad hanc reſtitutionem
inducitur. Quare Medicus ſpiritualis applicat illi con-
trarium remedium opinionis probabilis, dicens poſſe
eum differre, aut per partes reſtituere, ut interea ali-
quid inde emolumenti ſibi percipiat, ſi dominus nolit
dilationem parum ſibi noxiam concedere; quod tenet
Navarr. *in Manual. c. 17. n. 63. verſ. Infertur nono.* Imo
eum poſſe abſolvi, etiamſi abſque ulla juſta cauſa diu
differat reſtitutionem, dummodo habeat animum reſti-
tuendi, cenſet Molina *de juſtit. tom. 3. trat. 2. diſp. 153.
n. 1.* quem refert, & ſequitur Diana *reſol. moral. tract. 17.
n. 1. reſol. 3.* ubi ait ſe liberaſſe pœnitentem, qui ſæpius
confeſſus fuerat ſe animum reſtituendi habere, ſed ta-
men cum poſſet, nunquam reſtituerat, adjiciens: No-
tent hanc Deciſionem Confeſſarii, nam multos tollit
ſcrupulos maxime in confeſſione Nobilium, qui per
multos menſes ſine aliqua juſta cauſa differunt reſtitutio-
nem. Similiter Confeſſor præcipit famulo, ne de cetero 43
ducat concubinam in domum heri, ne præbeat illi oc-
caſionem ruinæ, cum id nefas ſit ſecundum opinionem,
quæ proculdubio verior, ac tutior eſt, arg. *c. Nullus*,
ibi, *Subintroductam mulierem, c. Præter hoc, c. Interdi-
xit 32. diſt. & c. 1. de cohabit. Cleric. & Mulier.* &
colligitur ex D. Thoma *in 4. diſt. 38. q. 2. art. 1. ad 4.
& in 2. 2. quæſt. 43. art. 1. ad 3.* & Silveſtro *in verbo
Occaſio.* Sed ægre hoc præceptum fert famulus, ti-
mens, ne ejiciatur a domino. Unde Medicus anima-
rum porrigit illi contrarium medicamentum opinio-
nis, quam tenet Azorius *tom. 2. Inſtit. moral. lib. 12.
cap. ult. qu. 8.* id eſt, licere famulo bona intentione de-
ducere concubinam hora certa in domum heri, vel in
alium locum, ubi ſcit eam ſolitam cum illo peccare.
Quinimo idem de iis, qui lucri cauſa non ſolum aſſo-
ciant, ſed etiam ſella geſtatoria portant meretrices in
domum Amaſii, dicit ſe conſultum reſpondiſſe Diana,
alios referens *reſol. mor. p. 3. tract. 6. reſol. 11.* Utrunque
igitur remedium ſecundum eos liberat pœnitentem a
ſcrupulis, affertque illi ſerenitatem conſcientiæ. Hinc
Baſſeus *in ver. Conſcientia*, apud Caramuelem *in Theol.
Regul. diſp. 6. Ex opinionum varietate*, inquit, *jugum Chri-
ſti ſuaviter ſuſtinetur: poſſet nanque evenire pleroſque homi-
num rebelles ſe prodere, ſi ad aliquid determinate agen-
dum, vel committendum conſtringerentur eo modo, quo
tenemur mandata naturalia Dei implere, quod in illis
decretum jam ſit determinate, & abſque opinionum
varietate, quod agere oporteat, vel minus. Providen-
tia ergo ſuperna cautum eſt, unicam tantum viam o-
perationum moralium non dari, ſed rectam inveniri*,

poſſe actionem, ſive juxta unam, ſive alteram opinionem operentur mortales, ſicuti eſt melius hercule plures eſſe vias Madritum ducentes, quam ſi unica tantum reperiretur: nam illam vel nimis lacam eſſe oporteret, aut per eam tranſeuntes impediri, & cum moleſtia pergere eſſet opus: hanc non ſolum moleſteam inveniendam eſt notum; conſtringendo homines unicam tantum opinionem in ſuis actionibus, ſive omiſſionibus amplecti; verum non navitaros operam, & conſequenter peccaturos potius, quam ſibi placitam rem deſinerent, vel a ſibi exoſa abſtinere retraherentur. Huic damno bonitas divina medens diverſa ingenia hominibus contulit, quibus diverſa inter ſe judicia rerum ferrent, & ſe recte operari arbitrarentur; Deo namque nullum emolumentum accreſcit, quod quis operetur juxta unam, vel aliam opinionem; ſolum deſiderat mandatum ſuum non infringi. Cum igitur juxta opinionem probabilem operans, Dei preceptum non infringat, Dei non intereſt quidquam, quod juxta unam, vel aliam opinionem operatio deducatur. Ita Baſteus. Et idem Caramuel ubi ſupra; *Ergo*, inquit, *Eccleſia Catholica felicior debet dici, quod exuberet ſanctiſſimis & doctiſſimis viris, qui introduxerunt benignas opiniones, quia damnantur plurimi, quos ſententiæ probabilitas ſalvat; nec inde Eccleſia infelix, quod Doctores opinentur paſſim; ſed & inde felicior, quod benignius & facilius ſuos poſſit ad lauream empyream promovere.* Idipſum & iiſdem fere verbis repetit Spinula, *De libera & prudenti electione diſp. 3. in fin.* & allegat Henriquez *in proœm. Summæ.*

Ego vero quamvis agnoſcam, quam durum ſit impetum fluminis ſiſtere, & doctrinam hanc prurientem auribus Principum, & privatorum, ac fere omnium mentibus in fixam convellere: tamen fretus clementia Dei, qui veritatem diu latere non ſinit, in medium afferam, quæ magis conducere videbuntur ad illius manifeſtationem. Et quia ſuperius *num. 25.* diſtinxi tres gradus probabilitatis, proſequendo ordinem ibi propoſitum, totam hanc materiam ad mores pertinentem ſubdividam in quatuor principales quæſtiones, ex quarum reſolutione, ni fallor, clare apparebit, quantum a ſemita veritatis receſſerint Novatores probabilitatum. In prima examinabitur, quid dicendum, ſi in aliqua controverſia morali quis agnoſcat unam tantum opinionem eſſe probabilem, non reflectendo ad contrariam. In ſecunda, quid ſi agnoſcat duas opiniones oppoſitas eſſe æque probabiles, vel quaſi. In tertia, quid ſi agnoſcat unam opinionem eſſe probabilem, & alteram probabiliorem. In quarta diſcutietur, an authoritas unius, vel alterius Doctoris reddat opinionem probabilem.

44 QUÆRO igitur primo, an in moralibus ſequi liceat opinionem probabilem ſecundum ſe, præſcindendo a quacumque probabilitate opinionis oppoſitæ. Quod eſt quærere, an opinio probabilis per ſe ſit regula morum, ſeu an in morali materia licitum ſit opinari.

45 Sententiam affirmativam ſequuntur recentiores Theologi fere omnes, ut conſtat ex dictis ſupra *n. 24. & n. 25.* nec non Juriſperiti, qui ſcripſerunt non peccare eum, qui agit, conſulit, aut judicat ſecundum opinionem probabilem, Oldrad. *conſ.* 286. *In electionis, num. 5. ver. Sed qui admittunt*, Gemin. *conſ. 66. Pro declaratione n. 6.* Et pro ea adducuntur præcipue fundamenta infraſcripta.

46 Et primo, in actionibus humanis qui eligit quod probabile eſt, non agit temere, ſed prudenter, *c. Ego ſolis, verſ. Vel probabiles rationes, 9. diſt. c. 1. de homic. lib. 6.* ibi, *Probabilibus conſtiterit argumentis, l. Nam de ætate, ff. de prob. l. Ob carmen, §. fin ff. de teſtib. l. Milites, C. de quæſtion.* cum ſimilibus, & probatur apertius *in l. 4. Cod. Manda. juncta l. Eum quem temere, ff. de judiciis.*

47 Secundo, ad hoc, ut quis licite, & honeſte operetur, ſatis eſt, ut moralem certitudinem habeat de rectitudine & honeſtate operationis: Sed qui ſequitur opinionem probabilem, habet certitudinem hanc moralem de rectitudine & honeſtate ſuæ operationis; Ergo licite & honeſte operatur.

48 Major probatur, quia certitudo eſt in triplici differentia, ut notat S. Antoninus *part. 1. tit. 3. cap. 10. reg. 4.* & poſt eum Angelus & Silveſter *in ver. Opinio*, & Card. Paleottus *de Sacri Conſiſtorii conſul. part. 5. q. 13. verſ. At tamen.* Alia enim eſt ſupernaturalis, id eſt fidei, alia naturalis, alia moralis, ſeu civilis. Quod etiam innuit S. Thomas in *3. ſent. diſt. 23. queſt. 2. art. 2. queſt. 3. & diſt. 26. queſt. 2. art. 1.* Et quidem ad ſupernaturalem certitudinem impoſſibile eſt cuncta referre, quia non omnes articuli ſunt ab Eccleſia diffiniti, *c. Canones*, & ibi gloſſ. *in ver. Euxychen.* Archid. *n. 7.* & Præpoſ. *n. 11. 15. diſt. cap. Cum Chriſtus*, & ibi Joan. Andr. *n. 2. in fin.* Butr. *n. 4.* Anchar. *n. 2.* & Card. *n. 3. infr. de hæret.* Et ſcripſi plenius *in cap. 1. num. 51. ſup. de Summ. Trinit. & Fide Cathol.* Quod etiam patet exemplo legum civilium. Nam etſi leges illæ optime ſint conſtitutæ ſecundum Ariſt. 1. *Rethor.* quæ in omnibus, qui incidere poſſunt, caſibus ſancitæ ſunt, quæque quam pauciſſima reliquerunt iis, qui judicant: tamen omnia lege comprehendi non potuerunt. Quod & ante ipſum docuit Plato *lib. 9.* 49
de legib. affirmans, impoſſibile eſſe magna parvaque omnia lege determinare. Itaque neque leges, neque ſenatus-conſulta ita ſcribi poſſunt, ut omnes caſus, qui quandoque inciderint, comprehendantur, ut & Julianus ait in *l. Neque leges, & in l. non poſſunt ff. de legib.* Similiter ad naturalem certitudinem impoſſibile eſt omnia referre, quia non omnia patent per rei evidentiam; nam teſte Philoſopho *in 4. Metaph. cap. 2. in princip.* impoſſibile eſt omnium habere demonſtrationem; ideoque, ut idem ait in *2. Metaph. text. 16.* certitudinem mathematicam non 50
oportet in cunctis quærere, ſed in iis, quæ non habent materiam, id eſt, in mathematicis, quæ abſtrahunt a materia. Neceſſe eſt igitur pleraque referre ad certitu- 51
dinem civilem, ſeu moralem. Hujuſmodi autem certitudinem non oportet eſſe demonſtrativam, ſeu mathematicam, cum moralia ſaltem ut in pluribus non ſint demonſtrabilia, unde ſatis eſt, ut ſit talis, qualem requirit moralis materia; nam ut habetur in *1. Ethic. cap. 3.* diſciplinati eſt in unaquaque re certitudinem requirere juxta exigentiam materiæ; ſimile enim vitium eſt, mathematicum quærere perſuadentem, & moralem demonſtrantem. Et concordat S. Thomas in *2. 2. qu. 60. art. 3. in reſp. ad 1.* dum ait: In humanis actibus invenitur aliqua certitudo, non quidem ſicut in demonſtrationibus, ſed ſecundum quod convenit tali materiæ.

Minor probatur: quia cum in moralibus haberi non poſſit omnimoda certitudo per rei evidentiam, ut proxime oſtenſum eſt, ſufficit certitudo ex probabilibus, ſecundum Philoſ. 1. *Ethic. d. cap. 3.* ubi habetur in morali materia ſatis eſſe, pingui quadam Minerva & adumbrata figuratione verum oſtendere, atque de iis, quæ plerumque eveniunt, ratiocinari, & ex iis ſimilia etiam concludere. Et idem tetigit *in 2. Ethic. cap. 2.* & conſonant jura civilia *in l. Non poſſunt, ff. de legib. & in l. In obſcuris, ff. de regul. jur.* & notat Nicolaus de Lyra *ſup. cap. 9. Sapientiæ*, in hæc verba: *Agibilia humana ſaltem ut in pluribus talia ſunt, ut quoad ea non habeatur demonſtratio, ſed tantum probabilis ratio, quæ non facit intellectum aſſentire ſimpliciter uni parti, ſed cum formidine alterius:* & ſequuntur S. Antoninus, Angelus, Silveſter & Paleottus in locis proxime citatis: *Non enim*, inquiunt, *conſurgit certitudo moralis ex evidentia demonſtrationis, ſed ex probabilibus conjecturis groſſis figurantibus, magis ad unam partem, quam ad aliam ſe habentibus;* & idem Silveſter *in ver. Opinio ante num. 2.* ubi ait: *Non eſt in dubio, qui probabilibus rationibus flectitur ad unam partem, & tenet iſte certum ſibi moraliter, cum in moralibus ſufficiat certitudo ex probabilibus;* Ergo qui opinionem probabilem ſequitur, moralem habet certitudinem de rectitudine & honeſtate ſuæ operationis, & conſequenter recte & cum virtute operatur.

Tertio, certitudo nihil eſt aliud, quam determina- 52
tio intellectus ad unum, ut diffinit S. Thomas *in 3. ſentent. diſt. 23. queſt. 2. art. 2. q. 3.* ſolus autem ille, qui dubius eſt, manet ſuſpenſus, & ad neutrum ſe determinat, ut dicemus infra *n. 151.* cum duobus ſequentibus, & *n. 158.* formido autem, quæ ineſt judicio probabili, non eſt tantæ potentiæ, ut excludat aſſenſum determinatum ad partem oppoſitam; ſed hoc tantum operatur, ut intellectus per actum reflexum judicet rationes illius partis, cujus aſſenſum habet, non eſſe evidentes, ſeu infallibiles, ſed tantum probabiles.

Quarto, judicium probabile in actibus humanis ad 53
mores non pertinentibus reputatur ſufficiens ad prudenter agendum; alias enim vix quidquam recte ageretur propter incertitudinem rerum practicarum, & patet ex dictis

ſupra

ſupra in primo argumento; Ergo debet etiam in mo-
ralibus reputari ſufficiens ad honeſte operandum, cum
nulla afferri poſſit ſufficiens ratio diverſitatis, vulgata
lege Illud, *ff. Ad l. Aquiliam*, *cum ſimil.*
Quinto, prudentia eſt de non neceſſariis, ut dici-
tur in 6. *Ethic. c.* 5. & eſt in opinativa parte animæ, &
circa objectum contingens aliter ſe habere, ut docet
S. Thomas in 1. 2. *q.* 57. *art.* 4. *ad* 2. & conſiderat non
54 ſolum univerſalia, ſed etiam ſingularia, ut idem do-
cuit in 2. 2. *qu.* 47. *art.* 3. Ideoque prudentia hominis
non eſt omnino certa propter variabilitatem ſingula-
rium, ut dixit *in eodem art.* 3. *ad* 2. Ergo habere cer-
tum & infallibile judicium de omnibus eligibilibus,
eſt ſupra humanam facultatem; ac proinde dicendum
eſt ſufficere judicium probabile de rectitudine opera-
tionis.
55 Sexto, Deus & lex non obligant nos ad impoſſibi-
le, *c. Erit autem lex* 4. *diſt. l. Titius*, §. *fin. ff. de excuſ.*
tutor. l. Quæ ſub conditione, §. *Quoties*, *ff. de condit. in-*
ſtit. cum ſuis concordant. Sed in moralibus non poſſu-
mus eligere certo ſcita, ut oſtenſum eſt ſupra *n.* 51.
Ergo ſatis eſt, ut eligamus probabiliter opinata.
56 Septimo, in ſpeculativis licet abſque periculo erro-
ris & deceptionis opinari, & defendere quaſcunque opi-
niones, modo illæ ſint probabiles, *c. In quibus*, 22. *q.*
2. & dictum eſt ſupra *n.* 15. Ergo & in moralibus idem
licet abſque periculo peccati, cum de ſimilibus idem
judicium ſit habendum, *c. Inter corporalia*, §. *Sicut e-*
nim de translat. Epiſcopi.
57 Octavo, cum objectum prudentiæ ſit variabile, &
contingens aliter ſe habere, ut paulo ſupra oſtenſum eſt
in quinto argumento, neceſſe eſt, ut intellectus, qui
a tali objecto movetur, ſit cum formidine, quod ali-
ter ſe habere poſſit; & conſequenter qui eligit, quod
eſt probabile, prudenter agit, quamvis ſit cum formi-
dine partis oppoſitæ.
58 Nono, ex Canonum præſcripto ille ſolum tenetur
ſequi partem tutiorem, qui verſatur in dubio, nempe
quia ſuſpenſus manet, & neutri extremo aſſentitur, *ut*
c. Ad audientiam, ibi, *Cum in dubiis ſemitam debeamus*
eligere tutiorem, *c. Significaſti*, ibi, *In hoc dubio*, *&c.*
Petitio, ibi, *In hujuſmodi dubio*, *de homicid. cum con-*
cord. de quibus infra *n.* 113. Sed ille, qui adhæret opi-
nioni probabili, non verſatur in dubio, quia non ma-
net ſuſpenſus; imo aſſentitur uni parti contradictionis,
licet cum formidine alterius, ut patet ex diffinitione
opinionis, & notat Baldus *in l. Cum antiquioribus*, *in* 3.
q. n. 6. *C. de jur. deliber.* Ergo non tenetur ſequi partem
tutiorem, & conſequenter poteſt adhærere opinioni ſpe-
cificanti probabiliter actum prolicito, quamvis habeat
formidinem partis oppoſitæ, quia non exponit ſe peri-
culo peccati, quæ ſola ratio conſideratur in electione
partis tutioris, *ut in d. c. Significaſti*, ibi, *Preco*, *quod*
in altero nullum, *in reliquo vero magnum periculum ti-*
meatur, *c. Si quis poſitus*, *& c. Si quis autem de pœnit.*
diſt. 7. Et hanc differentiam inter eum, qui dubius eſt,
& eum, qui opinatur probabiliter, & cum formidine,
conſtituunt præter alios modernos Petrus de Lorca in
2. 2. *tom.* 1. *de actib. human. diſput.* 39. *membr.* 1. & Suarez
tom. 5. *de Cenſur. diſp.* 40. *ſect.* 5.
Ultimo, niſi liceret quamcunque opinionem proba-
bilem eligere, peccarent docentes opiniones probabiles
pro parte minus tuta, quia præberent occaſionem, ut
qui eorum opinionibus uterentur, errarent, *c. Error*,
& ibi Hugo, Archid. & Præpoſ. *c. Quid enim prodeſt*,
& c. Conſentire 83. *diſt. c. Quod autem* 24. *q.* 3. Eſt au-
tem abſurdum viros doctos & pios condemnare, cum
ſcholæ plenæ ſint probabilibus ſententiis contrariis &
diſſentientibus. Integrum enim eſt judicium, quod plu-
rimorum ſententiis confirmatur, *c. Prudentiam*, *de*
offic. deleg. & quod a pluribus quæritur ſapientibus, fa-
cilius invenitur, *c. De quibus*, 20. *diſt.* & per ampliores
homines perfectiſſima veritas revelatur, *l. ult. ad fin. C.*
de fideicomm. & c. Extra conſcientiam 64. *diſt.* Et confir-
matur, quia illa regula morum eſt tuta, quæ ab omni-
bus Doctoribus comprobatur, *Arg. c. In Canonicis*, *cum*
gloſſ. in verb. Proponat. 19. *diſt.* S. Th. in 1. 2. *q.* 5. *art.* 3.
in tertio argumento contrario. Sed omnes Doctores in
materia morali videntur admittere doctrinam proba-
bilem cum rectitudine conſcientiæ, ut proxime dictum
eſt; Ergo probabilis doctrinæ uſus eſt admittendus.

Sed prædictis minime obſtantibus, adhærendum vi- 59
detur contrariæ ſententiæ, quæ licet Authoribus moder-
nis ſit fere deſtituta, innititur tamen ſapientiæ antiquo-
rum, & fulcitur ſolidiſſimis fundamentis.
Primo enim roboratur authoritate divinæ Scriptu- 60
ræ, Eccleſ. 32. *Ante omnia opera verbum verax præcedat*
te, *& ante omnem actum conſilium ſtabile*. Ex quo loco
expoſitores deſumunt duo eſſe neceſſaria in judicio,
quod præcedit imperium prudentiæ, ad hoc, ut opera
noſtra ſint recta, & habeant bonitatem moralem. Pri-
mum eſt veritas, deſignata per illa verba, *Verbum ve-*
rax; ſecundum ſtabilitas, ſeu firmitas rationum, ſigni-
ficata per verba ſequentia, *Conſilium ſtabile*, ſecundum
Janſenium. Utrunque autem requiſitum deficit in opi-
nione utcunque probabili; Ergo noſtra opera, quæ
opinioni probabili innituntur, nec recta ſunt, nec bo-
nitatem habent moralem.
Minor probatur, quia veritas eſt indubitata rei cer- 61
titudo, ut diffinit gloſſ. *in Extravag. Jo. XXII. Sedes*
Apoſtolica, *in ver. Veritatem*, *de conceſſ. prebend.* Opi- 62
nio autem utcunque probabilis indubitatam hanc cer-
titudinem non habet; imo quod opinamur, incertum
eſt, ut ex Donato ſcribit *Jo. Calvinus in ver. Opinari*,
& habetur *in primo poſter. c.* 26. Item veritas nec fallit,
nec fallitur: opinionem vero fallere ſæpe contingit, &
falli, quæ ſunt verba text. *in c. A nobis*, *il* 2. *de ſent.* 63
excom. Item ad veritatem cognitam ſe determinat in-
tellectus ſimpliciter, & abſque ulla formidine, & in
illa totaliter quieſcit tanquam in ſuo fine, ut patet in
2. *Metaphyſ. text.* 3. opinioni vero & probabilitati in-
tellectus non aſſentitur ſimpliciter, ſed cum formidine
partis alterius, ut ait Nicolaus de Lyra, de quo infra
in ſeptimo fundamento n. 72. & D. Thomas in 2. 2. *q.* 1.
art. 4. & Bald. *in l. Cum antiquioribus*, *in* 3. *q. n.* 6. *C. de*
jure deliber. nec quieſcit in illa, ſed fluctuat, ſecundum
Card. Cajet. infra *alleg. in* 20. *fundamento*; & ubi eſt
opinio, ibi eſt vacillatio, inquit S. Bonaventura *in ſent.*
diſt. 24. *q.* 24. *verſ. Item opinio*, *ante n.* 33. & probatur
clare *in primo Magnorum moralium c.* 33. *ante medium*,
ubi ſic legitur: *Exiſtimatio eſt*, *qua in omnibus ferimur*
ancipites, *ea ne ita*, *an ſecus*. Unde opinionem a ve-
ritate merito contradiſtinxit Innocentius III. *in d. c. A*
nobis, & ibi Canoniſtæ, & Ariſtoteles in 6. *Ethic. c.* 3.
in princ. Igitur in opinione probabili deeſt primum re-
quiſitum veritatis, deeſt etiam ſecundum ſtabilitatis,
quia veritas manet, *& invaleſcit in æternum*, *& vi-*
vit, *& obtinet in ſecula ſeculorum*, 3. *Eſdra* 4. 38. *c.* 64
Conſuetudo, 8. *diſt.* opinio vero variabilis & fallibilis eſt, 65
ut in d. c. A nobis, *& in* 6. *Ethic. d. c.* 3. *&* 5. *& in pri-*
mo poſter. d. c. 26. ubi dicitur opinionem eſſe circa ve-
rum, aut falſum, contingens aliter ſe habere. Unde
opinio, quæ hodie videtur vera, tractu temporis for-
te apparebit falſa, ſicut accidit in pluribus opinionibus,
quæ olim reputabantur probabiles, & poſtea detectæ
ſunt falſæ. Ad hoc *c. In multis*, *de ætat. & qualit. c.*
unic. in princ. de Bigam. lib. 6. *d. l. Cum antiquioribus*, *C.*
de jure deliber. cum multis ſimilibus. Quinimo de pluri-
bus articulis ad fidem pertinentibus, antequam diffini-
rentur ab Eccleſia, extabant opiniones diverſæ inter ſan-
ctos Patres, & liberum erat unicuique quicquid vellet
dicere, ut ait hic Innocentius, & poſt eum Hoſtienſis
n. 3. alii ſupracitati *n.* 16. Et tamen, poſteaquam articuli
fuerunt ab Eccleſia diffiniti, vel approbati, opiniones
illæ apparuerunt falſæ & erroneæ, ut de corpore B. Ma-
riæ in cælum aſſumpto notat Bald. hic *n.* 14. & de duabus
naturis in Chriſto notant Canoniſtæ in *c. Cum Chriſtus*,
de hæret. Declaratio enim Eccleſiæ novum jus non indu-
xit; ſed quod prius latebat, manifeſtavit, *l. Hæredes pa-*
lam §. *Quod vero*, *&* §. *Sed etſi notam*, *ff. de teſtam.* Gemin.
conſ. 72. *n.* 1. plene Philippus Probus ad *Monach. in c.* 1. *de*
privil. lib. 6. Quare cum opinio probabilis nec veritatem
habeat, nec ſtabilitatem, conſequens eſt, ut opera humana
quæ fundantur in judicio probabili, non ſint recta, &
Deo grata, nec habeant bonitatem moralem, cum con-
tradicant Divinæ Scripturæ *c. Quiſquis præceptis*, 14. *q.* 2.
Et confirmatur ex verbis D. Bernardi *in regulam S. Be-*
nedicti c. 38. ubi propoſita quæſtione, an ſicut peccat qui
operatur bonum, quod putat malum, ita mereatur qui
operatur malum, quod putat bonum, ſic fatur: *Ego*, *ut*
interior oculus vere ſimplex ſit, *duo illi eſſe neceſſaria arbi-*
tror, *charitatem in intentione*, *& in intellectu veritatem.*

Ex quibus verbis arguitur ſic: Ad rectitudinem conſcientiæ ex D. Bernardo exigitur electio veritatis: Sed qui pro regula morum eligit opinionem probabilem, non eligit veritatem, cum judicium probabile, ſeu opinativum, indifferenter ſe habeat ad verum, & falſum, ut ſupra proximè monſtratum eſt; Ergo qui pro regula morum utitur opinione probabili, non agit ſecundum rectitudinem conſcientiæ. Præterea oculus agentis rectè debet eſſe cautus, ut falli non poſſit, ſecundum D. Bernardum: Sed eligens opinionem probabilem non eſt cautus, ut falli non poſſit, cum opinionem fallere ſæpe contingat, & falli, ut in *d. c. A nobis il 2. de ſent. excom.* Ergo qui pro regula morum utitur opinione probabili, non agit rectè.

66 Secundo. Probatur hæc ſententia authoritate Ariſtotelis *6. Ethic. c. 5.* ubi diffinit prudentiam eſſe habitum cum ratione vera circa bona humana activum: Opinio autem probabilis non fundatur in ratione vera, ſed fallibili, cum ſe habeat ad verum, & falſum, *ut primo Magnorum moral. c. 33. & in 6. Ethic. c. 3. & in d. c. A nobis*, & generatur argumentis inevidentibus, & rationibus, quæ non concludunt omnino, ſed perſuadent dumtaxat, ut fatentur ſequaces probabilitatum, inter quos Petrus de Lorca *tom. 1. diſput. 39. in princip.* & utitur conjecturis groſſis, & figurantibus, ut aſſerunt S. Antoninus, & alii ſupracitati *in ſecundo argumento contrario num. 51.* Hinc præclare S. Bernardus *de Conſideratione ad Eugenium lib. 5. c. 2. Intellectus*, inquit, *rationi innititur, fides authoritati, opinio ſola veriſimilitudine ſe tuetur. Habent illa duo certam veritatem, ſed fides clauſam, & involutam, intelligentia nudam, & manifeſtam; ceterum opinio certi nihil habens verum per veriſimilia quærit potius, quam apprehendit. Omnino in his cavenda confuſio, ne aut incertum opinionis fides figat, aut quod firmum fixumque eſt fidei, opinio revocet in quæſtionem. Et hoc ſciendum, quia opinio, ſi habet aſſertionem, temeraria eſt; fides, ſi habet hæſitationem, infirma eſt; item intellectus, ſi ſignata fidei tentet irrumpere, reputatur effractor, ſcrutator majeſtatis. Multi ſuam opinionem intellectum putaverunt, & erraverunt. Et quidem opinio poteſt putari intellectus, intellectus autem opinio non poteſt. Unde hoc accidit? Profecto quia hæc falli, & fallere poteſt, ille non poteſt; aut ſi falli potuit, intellectus non fuit, ſed opinio; verus nempe intellectus certam habet non modo veritatem, ſed notitiam veritatis. Poſſumus ſingula hæc ita diffinire: Fides eſt voluntaria quædam, & certa prælibatio necdum propalatæ veritatis: Intellectus eſt rei cujuſcunque inviſibilis certa & manifeſta notitia: Opinio eſt quaſi pro vero habere aliquid, quod falſum eſſe neſcias; Ergo, ut dixi, fides ambiguum non habet, aut ſi habet, fides non eſt, ſed opinio.* Hæc D. Bernardus. Ergo judicium probabile, ſeu opinativum, eſt extra ſphæram prudentiæ, ac proinde qui pro regula ſuorum actuum aſſumit opinionem probabilem, non agit prudenter, nec habet virtutem moralem, cum prudentia ſit generalis regula humanorum actuum, & completiva omnium moralium, ut dicitur in *6. Ethic. d. c. 5.* & docet S. Thomas in *2. 2. q. 166. art. 2. ad 1. & in 3. ſent. diſt. 9. q. 1. art. 1. & diſt. 27. q. 2. art. 4. q. 2.*

67

68 Tertio. Probatur ex eod. Ariſt. in *2. de Anima text. 152.* ubi ait: *Intelligere, in quo eſt recte quidem prudentia, & ſcientia, & opinio vera: non recte autem contraria horum*; id eſt, intellectus rectus eſt, qui dirigitur a prudentia, ſcientia, & opinione vera: non rectus vero, qui dirigitur ab eorum contrariis, ut ex mente Alexandri de Ales, & S. Th. patebit infra in *12. & 13. argumento.*

Dixit autem, *opinio vera*, ut excluderet opinionem probabilem, de qua dubium eſt, an vera ſit, vel falſa, cum ſe habeat indifferenter ad utrumque, ut ex dictis patet; Ergo intellectus, qui dirigitur ab opinione probabili, eſt non rectus, & a ratione virtutis excluditur. Hinc Lactantius Firmianus *lib. 3. Inſtitut. c. 25. in princip. Stultiſſimum*, inquit, *eſt præceptis velle parere, quæ utrum vera ſint, an falſa, dubitatur.*

Quarto. Prudentia, quæ virtus eſt intellectualis, habet pro objecto verum, & utitur mediis per ſe ducentibus ad ipſum, non autem per accidens, quia ut dicitur in *6. Ethic. c. 5.* eſt habitus cum ratione vera; ergo non poteſt uti principio, quod ſit ſibi cognitum probabiliter tantum, cum probabilitas ſe habeat ad verum, & falſum, ut habetur *in 6. Ethic. c. 3. & in 1. Magnor. moral. d. c. 33.*

Quinto. Opinio, ſeu judicium probabile non eſt virtus, nec inter virtutes a Philoſopho connumeratur, ut patet in *1. Poſterior. c. 26. & in 6. Ethic. cap. 3.* ubi opinio contradiſtinguitur a virtutibus intellectualibus ob eam rationem, quia fieri poteſt, ut in opinionem mentiamur: Item, ut differit Franciſcus Piccolomineus *in Philoſophia morali gradu 5. c. 54. Prudentia eſt prima & communis regula omnium actionum, & propterea ſupra ſe aliam regulam non habet; rectus enim ceterarum uſus prudentiæ ſubjicitur; probabile autem habet ſupra ſe probabilius & certitudinem moralem, proinde ad prudentiam non pertinet*; Ergo qui in actibus humanis utitur opinione probabili, non agit prudenter, & cum virtute. 69

Sexto. Ad hoc, ut quis recte & prudenter operetur, neceſſario requiritur, ut habeat certitudinem ſaltem moralem de rectitudine & honeſtate operationis, *c. Si quis poſitus, & c. Si quis autem, in fin. de pœnit. diſt. 7. c. Juvenis, verſ. Inhis, de ſponſal.* Medina in *1. 2. q. 19. art. 5.* Suarez *de actibus humanis, diſp. 2. ſect. 2.* Salas in *1. 2. tract. 8. ſect. 4.* Leſſius *de juſtitia & jure, c. 1.* & eſt communis ſententia; imo nonnulli exiſtimant eſſe de fide, propter illud, *Rom. 14. Omne quod non eſt fide, peccatum eſt.* Ubi gloſſa dicit, Fides noſtra vult, ut homo agat hoc, quod bene intelligit eſſe agendum; & peccatum eſt, quod aliter fit, quam probatum eſt. Ad idem *c. Quoniam omne, de præſcript. & §. Ex his 28. q. 1.* S. Th. *in prælibato loco Apoſtoli, & quodlib. 8. art. 13.* Sed qui utitur opinione probabili, non habet hanc moralem certitudinem; Ergo non agit recte & prudenter. 70

Minor probatur, quia opinio incerta eſt, cum ſe habeat ad verum & falſum; nam, ut inquit Ariſtoteles ſæpius allegatus *in 1. Magnor. moral. c. 33.* Exiſtimatio eſt, qua in omnibus ſumus ancipites ea ne ita, an ſecus. Quem locum exponens Jo. Calvinus ait, Opinionem eſſe, qua ad utramque partem declinamus, puta ad hoc ita eſſe, & non eſſe. Unde exiſtimatione & opinione fieri poteſt, ut mentiamur, ut dicitur *in 6. Ethic. d. c. 3.* Eamque fallere ſæpe contingit, & falli, *ut in d. c. A nobis, il 2. de ſent. excomm.* Item ſemper eſt cum formidine partis oppoſitæ, ut patet ex illius diffinitione; formidans autem, ſe omnino ad unam partem non determinat, ſed fluctuat, & titubat, ut eſt text. *in leg. fin.* ibi, *Mente titubante, & ancipiti animo, C. de condict. indebit.* & oſtenſum eſt ſupra *n. 63.* & conſequenter moralem certitudinem non habet, cum certitudo ſit determinatio intellectus ad unum, ut per D. Th. ſupracit. *in 3. ſent. diſt. 23. q. 2. art. 2. q. 3.* & apertius *de veritate, q. 14. art. 1.* ubi ſic fatur. *Quandoque intellectus inclinat magis in unam, quam in aliam; ſed tamen illud inclinans non ſufficienter movet intellectum ad hoc, quod determinet ipſum ad unam partem totaliter.* Unde accipit quidem unam partem, tamen ſemper dubitat de oppoſita; & hæc eſt diſpoſitio opinantis, qui accipit unam partem contradictionis cum formidine alterius. 71

Et confirmatur, quia dictamen rectæ rationis debet conformari legi æternæ tanquam primæ regulæ, S. Thom. in *1. 2. q. 19. art. 6.* Sed dictamen cum formidine morali repugnat conformari legi æternæ, quia hæc eſt immutabilis, *diſt. 5. in princip. & diſt. 6. §. His itaque*: Judicium vero opinativum in ſuo conceptu formali eſt variabile, & fallibile, habetque defectibilitatem moralem, quia ita creditur verum, ut etiam moraliter poſſit eſſe falſum, ut in ſuperioribus monſtratum eſt; Ergo dictamen opinativum moralem certitudinem non habet, & conſequenter non eſt per ſe conforme rectæ rationi.

Septimo. In actibus humanis judicium, quod eſt incertum, non poteſt habere moralem certitudinem: ſed judicium probabile propter formidinem, quam intrinſecus habet infixam, eſt incertum; ergo moralem certitudinem habere non poteſt. Major patet: quia repugnat in humanis actibus aliquid eſſe ſimul certum & incertum, *c. Si quis autem, in extremis verbis de pœnit. diſt. 7. & d. §. Expreſſiſſit, 30. q. 5.* ſicut repugnat, ut quis ſimul ſit ſecurus, & timidus, tutus, & formidans, ſtabilis, & fluctuans. Hæc enim ſunt oppoſita, quæ ſe mutuo deſtruunt, *l. Ubi repugnantia, ff. de regul. jur.* & ibi declarat Cagnol. *n. 2.* Decian. *conſ. 49. n. 21. lib. 3.* & patet ex Philoſ. *in 4. Metaphyſ. c. 6. circa medium.* 72

Minor eſt Nicolai de Lyra in oppoſitum mutilate relati *in ſecundo argumento contrario ſub n. 51.* nam poſtquam

dixit

nixit probabilem rationem non facere, ut intellectus aſſentiatur uni parti ſimpliciter, ſed cum formidine alterius immediate ſubjungit: *Et hoc eſt quod dicit: Cogitationes enim mortalium ſunt timidæ; quia ſunt obnoxiæ formidini, & per conſequens ſunt incertæ providentiæ noſtræ, niſi dirigantur dono ſapientiæ divinæ*. Hæc ille. Pondera illa verba, *Et per conſequens*, quæ clare demonſtrant judicium probabile ex eo, quod ſit obnoxium formidini, in neceſſariam conſequentiam eſſe timidum, & incertum, & ſic non habere moralem certitudinem requiſitam ad honeſte operandum. Hinc recte Breſſerus *de Conſcientia lib. 3. cap. 5. n. 64. Omnis opinio*, inquit, *etiam probabilis, eſt incerta, quatenus incertum eſt abſolute quod opinamur*. Quinimo opinionem probabilem definiunt aliqui ex modernis eſſe illam, quæ ex rationabili motivo procedit citra certitudinem, ut noviſſime Honoratus Fabri *de opin. prob. pag. 18.*

73 Octavo. Qui facit actum probabiliter illicitum, diſcrimini ſe committit, & mortaliter peccat, ut eſt text. *in cap. Inquiſitioni de ſent. excommun.* ubi eſt expreſſum mortaliter peccare eum, qui facit actum illicitum ex conſcientia credulitatis probabilis. Et probatur a fortiori *in c. Ad audientiam, in c. Significaſti il 2. & in c. Petitio de homicid.* Sed qui facit actum probabiliter licitum, facit actum probabiliter illicitum, cum probabilitas ſe habeat indifferenter ad utrunque extremum, ut in 6. *Ethic. c. 3. & 5. & in 1. Magnor. moral. c. 33. & in 1. Poſter. text. 44.* ubi probabile, ſeu opinabile diffinitur eſſe illud, quod ita creditur eſſe, quod tamen aliter ſe habere poteſt. Ergo qui facit actum probabiliter licitum, committit ſe diſcrimini, & mortaliter peccat. Quo argumento utitur in effectu Card. Cajet. ut patebit in 21. *Fundamento*.

74 Nono. Si dominus adminiſtrationem, & diſpenſationem bonorum ſuorum committeret ſervo, qui ex imprudentia, vel infidelitate ſolitus eſſet falli, & fallere: utique ab omnibus judicaretur imprudens, ejuſque fatuitati imputaretur, ſi ſervus ſubſtantiam diſſiparet. Et idem eſſet in ægroto, ſi pro cura ſui corporis uteretur opera Medici imperiti, & infidelis; & in navigante, ſi navis regimen committeret nautæ, qui ex imperitia rei nauticæ, vel dolo malo ſolitus eſſet falli, & alios fallere, & quandoque mentiendo navigantes in interitum perducere; Ergo multo magis judicandus eſt imprudens Chriſtianus, qui pro directione, & regula conſcientiæ ſuæ utitus medio opinionis probabilis, quam mentiri, & fallere ſæpe contingit, & falli, ut legitur in ſæpius allegato *c. A nobis il 2. de ſent. excomm. & in 6. Ethic. d. c. 3. in princ.* cum anima corporis, ac rebus omnibus ſit præponenda, *c. Sedulo 38. diſt. & l. Sancimus, C. de Sacroſ. Eccleſ.*

75 Decimo. Ex ſententia eorum, qui defendunt probabilitates, authoritas unius gravis Doctoris facit opinionem probabilem, *l. Septimo menſe ff. de ſtat. homin.* ut dicemus infra *in 4. quæſt. princ.* & tamen text. *in l. fin. C. de inſtit. &*
76 *ſubſtitut.* opinionem graviſſimi Juris conſulti Papiniani dubitationem appellat; Ergo opinio utcunque probabilis certitudinem non habet: alioquin textus ille incongrue dubitationem appellaret opinionem tanti Juris conſulti, cujus
77 quanta eſſet authoritas, patet ex edicto Theodoſii inferius relato *n. 280.* Et ita illum textum, ad oſtendendum in opinione probabili non adeſſe certitudinem, ponderat Bald. *in l. Cum in antiquioribus in 3. q. n. 6. C. de jur. deliber.* Ad idem text. *in c. Fraternitatis de frigid. & malef.* ubi articulus dicitur dubitabilis, non obſtante opinione probabili, ponderando eum, ut dicam infra in 2. *quæſt. principali n. 14. verſ. Probatur quinto.*

Undecimo. Omnis opinio probabilis ſecundum Authores contrariæ ſententiæ eſt eligibilis: Sed omnis opinio controverſa eſt probabilis; Ergo omnis opinio controverſa eſt eligibilis. Minor eſt eorundem adverſariorum, quia omnis opinio controverſa habet aliquos Doctores pro ſe. Doctores autem non modo plures, ſed etiam unus ſecundum eos facit opinionem probabilem, ut dictum eſt in præcedenti argumento; & conſequenter ſi licet ſequi quamcunque opinionem probabilem, licet etiam ſequi quamcunque opinionem controverſam: At abſurdiſſimum eſt Chriſtianos in moralibus, in quibus vertitur ſalutis periculum, poſſe eligere quamcunque opinionem, de qua inter Doctores ſit controverſia; cum præſertim ex opinionibus controverſis ſemper altera ſit falſa, ut in 4. *Metaph. c. 1. & 6.*

. *Fagnan. in I. Lib. Decret.*

Duodecimo. Et fortius, ſi liceret ſequi quamcunque 78
opinionem probabilem, liceret ſequi abſolute quamcunque opinionem: quia opinabile, & probabile pro eodem accipiuntur, nec poteſt eſſe opinio proprie, niſi ſit probabilis. Quod ſic oſtendo. Omnis opinio eſt aſſenſus intellectus pro una parte contradictionis cum formidine alterius, ut communiter diffiniunt Philoſophi. Non poteſt autem quis uni extremo aſſentiri, niſi ex probabilibus rationibus, quia intellectus movetur ab objecto, nec eſt ei liberum opinari, ſecundum Ariſtotelem *in 2. de Anima text. 153.* & latius explicabitur infra *in 2. q. n. 129.* Unde & Bald. *in d. l. Cum in antiquioribus in 3. q. n. 6. C. de jur. delibr.* dicit opinionem eſſe, quando quis ex probabilibus conjecturis credit id, quod eſt verum, licet certitudinaliter non noverit. De natura igitur opinionis eſt, ut habeat pro ſe rationes moventes intellectum ad aſſentiendum, & conſequenter ſi licet ſequi quamcunque opinionem probabilem, licet etiam ſequi abſolute quamcunque opinionem. Quid autem abſurdius, quam inter Catholicos liberam eſſe quamcunque opinionem ſequi pro libito voluntatis? eſſet enim quaſi renovare errorem Protagoræ, qui dicebat opinione omnia conſtare; quam errorem confutat Ariſtoteles in 4. *Metaph. c. 3.*

Decimotertio. Probatur hæc ſententia ab aliis pluribus abſurdis, & inconvenientibus, quæ ex doctrina de libera electione opinionis probabilis conſequuntur in detrimentum conſcientiarum, ut diffuſe patebit infra *in 3. q. a n. 293. uſque ad n. 340.*

Decimoquarto. Probatur ex Alexandro de Ales *in* 79
Sum. part. 1. q. 16 de falſit. membr. 2. in reſponſ. ad quæſt. collateralem, ubi ſic ratiocinatur: *Ad ſecundum eſt dicendum, quod eſt intellectus rectus, & non rectus: rectus eſt, cum eſt ad quod natus eſt, ſcilicet ad cognoſcendam rem ſecundum quod eſt. Unde intellectus dicitur ab intus loquendo, quia intuetur, prout ſe habet veritas interius; & hoc modo nihil contemplatur intellectus, quod non ſit verum. Intellectus non rectus eſt, cum incidit in quod natus non eſt; non eſt autem natus, ut judicet per veri apparentiam.* Hæc ille. Sed intellectus, qui judicat ſecundum opinionem probabilem, non intuetur veritatem interius, nec cognoſcit rem ſecundum quod eſt, ſed ſecundum veri apparentiam, cum probabilitas indifferenter ſe habeat ad verum, & falſum, ut patet in 6. *Ethic. c. 3. & in 1. Poſter. c. 26.* Ergo intellectus judicans ſecundum opinionem probabilem eſt non rectus, & non recte judicat.

Decimoquinto. Probatur ex D. Thom. in 2. 2. *quæſt.* 80
51. *art. 2. ad 2.* ubi ad modum Alenſis Magiſtri ſui ratiocinatur dicens: *Rectum judicium in hoc conſiſtit, quod vis cognoſcitiva apprehendit rem aliquam, prout in ſe eſt; quod quidem provenit ex recta diſpoſitione virtutis apprehenſivæ; ſicut in ſpeculo, ſi fuerit bene diſpoſitum, imprimuntur formæ corporum ſecundum quod ſunt; ſi vero ſpeculum fuerit male diſpoſitum, apparent ibi imagines diſtortæ, & male diſpoſitæ.* Hæc S. Thomas. Sed judicium, quod innititur opinioni probabili ex vi cognoſcitiva, non apprehendit rem, prout in ſe eſt, nec ſub ratione veri, cum res poſſit aliter ſe habere, ut in 1. *Poſter. d. c. 26.* & ſupra proxime dictum eſt; Ergo judicium, quod innititur probabilitati, & ex mente D. Thomæ rectum non eſt, ſed potius diſtortum, & male diſpoſitum.

Decimoſexto. Probatur ex ſimilibus verbis D. Bonaven- 81
turæ *in 2. ſent. diſt. 7. art. 3. q. 1. n. 52.* quæ ſic ſe habent: *Dicendum, quod deceptio, & error oritur ex deordinatione, ſive deviatione judicii. Judicium autem eſt duplex in quolibet ratiocinato; unum quod eſt cognoſcendorum, quod eſt veri ſub ratione veri; aliud agendorum, quod eſt veri ſub ratione boni.* Hæc ibi. Sed judicium de rectitudine operationis, quod fundatur in opinione probabili, non cognoſcit verum ſub ratione veri, quia opinio poteſt eſſe falſa; nec cognoſcit verum ſub ratione boni, quia operatio, quæ innititur opinioni fallibili, poteſt in ſe eſſe mala; Ergo judicium de rectitudine operationis, quod fundatur in opinione probabili, deviat a recto, & ex mente S. Doctoris deceptionem & errorem inducit.

Decimoſeptimo. Probatur ex Scoto *quodlib. l. 18. ſub litera E.* ubi ait: *Alia agunt ex cognitione intellectiva, quæ ſola proprie eſt judicativa de tali convenientia. Et talia nata ſunt habere regulam intrinſecam rectitudinis in ſuo actu, & in ſolis iſtis poteſt eſſe actus bonus habens boni-* 82

tatem moralem. Ita Scotus. At judicium probabile non habet regulam intrinſecam rectitudinis in ſuo actu, ſed oritur principio fallibili, & indifferenter ſe habente ad rectum, & obliquum, teſte Philoſoph. *in* 1. *Poſter. c.* 26. *& in* 6. *Ethic. c.* 3. Ergo in tali judicio non poteſt eſſe actus bonus habens bonitatem moralem.

83 Decimooctavo. Probatur ex eodem Scoto *in collat.* 12. *poſt princip.* cujus hæc ſunt verba: *Intellectus inclinatur in objectum ſuum per modum naturæ. Erga ſicut natura determinatur ad unum; ita intellectus ad unum objectum præciſe inclinatur. Ergo ſicut natura non quietatur, niſi in illo, ad quod determinatur; ita nec intellectus, quouſque habeat illud, ad quod ſumme, & maxime inclinatur.*
84 Hactenus verba Scoti. Sed intellectus ſumme & maxime inclinatur ad cognitionem veritatis, quia ut inquit Sanctus Thomas *in princip. Opuſc.* 73. *de Uſuris: Omnis homo natura non degenerans veritatem amat, & eam ſcire ſuper omnia deſiderat*. Ergo quandiu intellectus non habet id, ad quod inclinatur, ſcilicet veritatem, manet inquietus, & fluctuans, nec præciſe ſe determinat, & per conſequens non habet moralem certitudinem requiſitam ad recte operandum, cum certitudo ſit determinatio intellectus ad unum, ut per Divum Thomam ſæpius citatum *in* 3. *ſentent. diſtinct.* 23. *q.* 2. *art.* 2. *q.* 3.

85 85 Decimonono. Probatur ex Patribus Salmanticenſibus *tom.* 1. *ſup.* 1. 2. *D Thoma ad queſt.* 57. *art.* 5. *numer.* 8. ubi ſic diſſerunt: *Quoniam judicium omnino practicum præcedens immediate imperium prudentiæ eſt actus virtutis intellectualis, nempe ſyneſis, vel gnome, quæ junguntur prudentiæ ad recte judicandum, eadem ratio eſt de conſilio, quod eſt actus eubuliæ deſervientis ad recte judicandum. Ergo debet eſſe perpetuo verum, alias prædicta virtus non eſſet diſpoſitio ad optimum, nec differret ab opinione, quæ eſt aliquando ad falſum, ob idque a ratione virtutis excluditur*.
86 Et in eodem articulo *n* 4. *Sicut ergo virtus intellectualis ſpeculativa in eo conſiſtit, ut intellectus per ſe fallibilis, rebus neceſſariis, & infallibilibus conformetur: ita virtus practica in eo ſita eſt, ut res, ſeu actiones ex ſe contingentes, forma infallibili, per quam intellectus practicus in eas influit, adæquentur*.
87 Et in articulo ejuſdem quæſtionis *numer.* 8. *Judicium ſtricte ſumptum eſt determinate de unico medio, & ideo bonitas ejus non conſiſtit ſola veritate, ſed in eo, quod ſit firmum, & ſtabile*. Hactenus verba Salmanticenſium. Sed judicium probabile non eſt perpetuo verum, & infallibile, nec habet ſtatum, quia eſt aliquando ad falſum, ut habetur ex Philoſ. in 1. *Poſter. c.* 26. ideoque opiniones plurimæ, quæ olim æſtimabantur probabiles, poſtea apparuerunt falſæ, ut fuſius oſtenſum eſt ſupra *in* 1. *argum.* Ergo judicium probabile ſicut opinio ex mente eorundem Patrum a ratione virtutis excluditur.

88 Vigeſimo. Probatur ex Cardinale Cajetan. *in opuſc. tom.* 1. *tract. ult. reſponſ.* 13. *dub. ult.* ubi hæc ſcribit: *Si applicatio ad opus fluctuat circa rectum, vel obliquum, mors ſcrupulus eſt conſcientiæ, contra quem illicite agitur, & obliquitas mortalis incurritur*, & infra: *Hinc enim fit, ut vacillatio conſcientiæ in applicatione deformem reddat actionem, quoniam fit applicatio modo quo non debet; debet enim potentia rationabilis determinari ad unum, ſi recte exire debet in actum: alioquin diſcrimini exponitur utriuſque oppoſiti, ſi fluctuante illa quis utitur. Fluctuans enim quantum ſapit fluctuationis, tantum ſapit indeterminationis, ac per hoc indebiti modi operandi*.
89 Hæc Cajetanus. Sed potentia rationabilis, quæ in applicatione ad opus utitur opinione probabili, utique fluctuat, & vacillat circa rectum, vel obliquum, cum probabilitas ſit cum formidine, & indifferenter ſe habeat ad utrunque extremum. Nam, ut inquit Ariſtoteles alias citatus *in* 1. *Magnorum moralium cap.* 33. *Exiſtimatio, ſeu opinio eſt, qua in omnibus ferimur ancipites, an ne ita, an ſecus*. Et ubi eſt opinio, ibi eſt vacillatio, ut inquit S. Bonaventura *ſuprat. n.* 63. Ergo formida illa, ſeu ſcrupulus eſt mors conſcientiæ, & qui cum tali indeterminatione operatur, ſecundum Cajetanum exponit ſe diſcrimini, & indebito modo operatur, idemque deformitatem moralem incurrit.

90 Vigeſimoprimo. Probatur ex eodem Cajetano *in Sum. in verb. Opinionis uſus ad fin.* ubi diſertis verbis aſſerit, judicium practicum ad operandum debere eſſe certum, itaut omnem contrariæ partis formidinem excludat, etiamſi ſecundum propriam opinionem quis operetur; idque probat efficaciter hoc argumento: *Quando potentia rationabilis ſolum practice probabiliter judicat aliquid eſſe licitum, judicat etiam probabiliter aliquid eſſe illicitum: At judicans probabiliter aliquid illicitum eſſe, & id faciens peccat, utpote qui peccandi periculo ſe exponit; Erga &c.* Et cum Cajetano concordant Jacobus Almaynus *tract. moral.* Summa Armill. *in ver. Opinio, n.* 3. Navar. *in c. Si quis autem, n.* 58 *& ſeqq. de pœnit. diſt.* 7.

Vigeſimoſecundo. Probatur ex verbis Gregorii de Valentia *tom.* 2. *diſp.* 2. quæ ſunt hujuſmodi: *Ad rationem virtutis intellectualis pertinet, ut habitus ſecundum rationem ſuam ſpecificam inclinet determinate ad verum; quod non convenit opinioni acquiſitæ, etiamſi contingat eſſe veram. Nam etiam tunc conſiderata ſecundum ſuam ſpeciem, circumſcripta differentia individuali, indifferens eſt ad verum & falſum oſtenſum.*

Vigeſimotertio. Probatur ex Leonardo Leſſio *de juſtit. & jur. lib.* 1. *de Prudentia dub.* 2. ubi ait: *Opinionem honeſti non eſſe judicium prudentiæ, quia non ita fertur in ſuum objectum, ut non poſſit eſſe falſa, quam ob cauſam non eſt virtus, ut recte Ariſtoteles in* 6. *Eth. cap.* 3. *Non obſtat, quod opinio interdum ſit vera, quia id non habet ex intrinſeco modo tendendi in ſuum objectum, ſed per accidens, & fortuito; nam ſicut eſt vera, ita poterat eſſe falſa, nulla facta in ea variatione*. Et paulo ante dub. 1. num. 2. *Certa*, inquit, *eſt notitia honeſti & turpis: ita enim prudentia fertur in ſuum objectum, ut ex modo judicandi falli non poſſit circa proprium objectum, quin evidenter cognoſcit eſſe turpe: cujus ſignum eſt, quod is, qui judicat aliquid eſſe honeſtum, vel utile, de quo dubitat, vel formidat, an in eo peccet, ſit imprudens, & imprudenter judicet, nempe quia judicium prudentiæ debet eſſe certum, excludens omnem rationabilem formidinem.*

Vigeſimoquarto. Probatur, quia opinio probabilis 91
eſſentialiter & inſeparabiliter habet annexam formidinem, ut admittunt Authores contrariæ ſententiæ, & probatur *in* 1. *Magnor. moral. c.* 33. *&* 5. *Ethic. c.* 3. *in princ. in ſæpius citato c. A nobis, il* 2. *de ſent. excom. in l. fin. Cod. De inſt. & ſubſt.* & patet ex illius diffinitione, quam communiter tradunt Philoſophi. Opinio enim dicitur aſſenſus intellectus pro una parte contradictionis non omnino firmus & certus, ſed cum formidine alterius, ut per D. Antoninum in 1. *par. tit.* 3. *cap.* 10. §. 10. Silveſt *in ver. Opinio, in princ.* Sotus *in* 4. *diſtinct.* 27. *qu.* 1. *art.* 3. *verſ. Tunc ergo*, Navarr. *in cap. Si quis autem, num.* 11. & ante eos D. Bonaventura *in* 3. *ſentent. diſtinct.* 24. *queſt.* 24. *verſ. Item opinio, ante n.* 33. *Opinio*, inquit, *eſt acceptio unius partis cum formidine alterius, & ubi eſt opinio, ibi eſt vacillatio*. Et 92
ſecundum Legiſtas *in l. Admonendi, ff. de jurejur.* Opinio eſt credulitas cum aliqua levi dubitatione & tenet medium inter ſuſpicionem & perfectam probationem, ut ibi per Bart. *num.* 21. *&* 22. Alioquin excluſa formidine non eſſet opinio probabilis, ſed veritas & certitudo, ſeu opinio vera; ut patet *in* 2. *de Anima text.* 152. Nec eſſet ſecundus gradus probationis, ut dicunt Legiſtæ, ſed eſſet perfecta credulitas, ſeu perfecta probatio, ſecundum Bart. *ubi ſupra num.* 23. Itaque quiſquis 93
habet opinionem, neceſſario habet formidinem, quia cui convenit diffinitio, convenit & diffinitum, *l.* 1. §. *Dolum, ff. de dolo*, & notant omnes *in l. Omnis diffinitio, ff. de regul. jur.* Quod cum ita ſit, inquiro, quid ſit formido illa, quæ intrinſece ineſt opinioni? Ariſtoteles paulo ſupra citatus *in* 1. *Magnorum moral. cap.* 33. *Exiſtimatio*, inquit, *ſeu opinio eſt, qua in omnibus ferimur ancipites, ea ne ita, an ſecus*. Quare ſecundum eum formido, quæ ineſt opinioni, eſt paſſio, quæ nos facit ancipites, id eſt, ambiguos & titubantes, an res ita ſe habeat, nec ne, juxta text. *in l. fin. C. De condit. indeb.* Unde in effectu talis formido nihil eſt aliud, quam dubium poſitivum, & formale, aut ſaltem ſuſpicio quædam, ſeu ſcrupulus, & levis credulitas, ne pars oppoſita ſit vera, ut explicant Theologi, & patebit infra *n.* 261. 94
hæc enim ſunt ſynonyma, & idem importantia: & ſuſpicio illa, ſeu formido tenet medium inter dubitationem, & opinionem; plus enim credulitatis habet, quam dubitatio, & minus, quam opinio, cum ſit credulitas ex levibus conjecturis, ut inquit Silveſt. *in verb. Opinio, in princ.* & notant Bart. *d. l. Admonendi, n.* 21.

His

95 His poſitis probatur hæc ſententia inevitabili hoc argumento. Quiſquis habet ſuſpicionem, formidinem, ſcrupulum, ſeu levem credulitatem, quod aliqua actio ſit illicita, non poteſt manente tali formidine abſque peccato operari, & actionem illam ad praxim deducere. Sed qui habet opinionem probabilem affirmantem actum eſſe licitum, neceſſario habet ſuſpicionem, formidinem, & ſcrupulum, ſeu levem credulitatem de oppoſito, id eſt, quod ille actus ſit illicitus, ut evidenter oſtenſum eſt ſupra, & admittitur ab adverſariis. Ergo qui habet talem opinionem probabilem, non poteſt ſecundum eam licite operari, & actum illum ad praxim deducere abſque peccato.

96 Major propoſitio probatur per textum rotundum, qui cavillari non poteſt, *in c. Per tuas, il 2. de ſimon.* ubi decidítur eſſe peccatum mortale operari contra conſcientiam ſcrupuloſam, ſeu ex credulitate levi, niſi prius formido, ſeu error deponatur, ut plenius explicabitur infra *in 2. q. in 6. principali fundamento pro opinione negativa nu.* 249. & tradunt Innoc. Jo. Andr. & alii ibi allegati. Ecce igitur ibi textus expreſſus, quod agens contra conſcientiam ſcrupuloſam, & cum formidine, mortaliter peccat; hoc enim important illa verba, *Ædificat ad ghennam*, ut notat Abbat *in c. Literas de reſtit. ſpoliat.*

Ad idem eſt textus apertus *in cap. Inquiſitioni de ſentent. excomm.* ubi proponitur dubium, an conjux, qui habet conſcientiam de impedimento dirimente, poſſit reddere, & exigere debitum conjugale. Et diſtinguitur, an talis habeat hujuſmodi conſcientiam ex credulitate probabili, & diſcreta, an vero ex credulitate levi, & temeraria. Et in hoc ultimo caſu textus dicit: Ad Paſtoris ſui conſilium, *conſcientia levis & temeraria credulitatis exploſa*, licite poterit non ſolum reddere, ſed exigere debitum conjugale. Pondera illud verbum, *Exploſa*, quod clare innuit, ut qui habet conſcientiam ex credulitate levi, ſeu formidine de nullitate matrimonii propter impedimentum dirimens, minime poſſit abſque peccato exhibere debitum conjugale, niſi prius formidinem illam, ſeu levem credulitatem explodat, id eſt, deponat, ſeu abjiciat, & repellat, ut ibi per gloſſ.

97 Et ratio deciſionis eſt, quia ſecundum Cajetanum ſupracitatum *n.* 88. qui formidat, vacillat, & fluctuat, ad neutram partem ſe determinat: qui autem ſine hac determinatione operatur, certitudinem non habet de honeſtate ſuæ operationis, cum certitudo nihil ſit aliud, quam determinatio intellectus ad unum, ut per D. Th. *ubi ſupra n.* 52. & ſine hac certitudine exponit ſe diſcrimini, & levis illa credulitas, ſeu ſcrupulus eſt mors conſcientiæ. Patet igitur apertiſſime, peccare eum, qui operatur cum ſuſpicione, ſeu formidine, quod actus ſit illicitus, & conſequenter eodem modo peccare eum, qui operatur ſecundum opinionem probabilem affirmantem actum eſſe licitum, cum neceſſario habeat formidinem de oppoſito, id eſt, quod actus ille ſit illicitus, ut ſupra proxime oſtenſum eſt.

98 Vigeſimoquinto. Cum juribus ut ſupra ponderatis concordat S. Thomas *quodlib.* 8. *art.* 13. ubi in puncto videtur determinare hanc quæſtionem; nam ſecundum eum is, qui habet certitudinem, quod ſibi liceat habere plures præbendas, & ex contraria opinione Magiſtrorum in quandam dubitationem inducitur, ſi manente tali dubitatione, plures præbendas habet, periculo ſe committit, & ſic proculdubio peccato, utpote magis amans beneficium temporale, quam propriam ſalutem. Ibi enim Doctor Angelicus per dubitationem videtur intelligere non verum dubium, ſed formidinem, quæ aliquo modo certitudinem tollat: ait enim, *Ex conſcientia quem obligari ad peccatum, ſive habeat certam fidem de contrario ejus, quod agit, ſive etiam habeat opinionem cum aliqua dubitatione: at cum opinione non ſtat dubitatio vera, & propria, ſed tantum formido, cum opinio includat aſſenſum pro una parte contradictionis cum formidine alterius, dubitatio vero excludat aſſenſum ab utroque extremo; nam ut habetur in* 3. *Metaphyſ. c.* 1. *quatenus dubitat, eatenus ſimile quiddam ligatis patitur; utroque enim modo impoſſibile eſt ad ulteriora procedere*. Hæc ibi. Et propterea S. Th. cum myſterio non dixit ſimpliciter, in dubitationem inducitur, ſed, in quandam dubitationem; innuens per hoc ſe non loqui de dubitatione proprie ſumpta, ſed de formidine, quæ ineſt opinioni: ſed hunc locum latius expendemus *infra n.* 270.

Vigeſimoſexto & ultimo. Pro majori dilucidatione

Fagnan. in I. Lib. Decretal.

veritatis ante omnia ſupponendum eſt illud principium, tanquam certum, & infallibile, videlicet, in actibus humanis, ad hoc, ut quis recte, & cum virtute operetur, requiritur, ut habeat certitudinem ſaltem moralem de rectitudine, & honeſtate operationis, ſecundum illud Auguſtini: *Tene certum, & dimitte incertum, ut in c. Si quis autem in fin. de pœnit. diſt.* 7. Idque apud omnes eſt in confeſſo. Sed defenſores probabilitatum enixe contendunt in moralibus ſufficere certitudinem ex probabilibus, idque potiſſimum deducunt ex Ariſtotele *ſupracit. in* 1. *Eth. cap.* 3. Et ex hoc fundamento apud eos ſolido & inconcuſſo deducunt omnes ſuas concluſiones, videlicet, qui in actibus humanis eligit quod eſt probabile, non agit temere, ſed prudenter: eligit perfectum, ac tutum: non committit ſe diſcrimini: ſequitur dictamen rationis, & alia plura id genus. Quare vis tota præſentis diſputationis verſatur in intelligentia aſſerti principii, quod in moralibus ſufficiat certitudo ex probabilibus; nam everſo hoc fundamento totam hanc machinam probabilitatum corruere neceſſe eſt. Et quidem nos credimus in eo magnam latere fallaciam, ſeu æquivocationem. Quod ut pro noſtri ingenii tenuitate, quantum Deus dederit, dilucide oſtendamus, accurate obſervandum proponimus, aliud eſſe in moralibus ſufficere certitudinem ex probabilibus, & aliud in moralibus ſufficere certitudinem probabilem. Hæc enim duo differunt, ut cauſa & effectus. Nam primum denotat cauſam, per quam certitudo moralis in nobis generatur, & in eſſe producitur: ſecundum vero denotat effectum, id eſt, ipſam moralem certitudinem in nobis jam generatam, & in eſſe productam. Itaque cum dicimus, in moralibus ſufficit certitudo, quæ oritur, & generatur in intellectu ex argumentis, & rationibus probabilibus, propoſitio vera eſt, quia plures rationes probabiles ſunt aptæ natæ producere, ac generare in potentia rationabili moralem certitudinem de honeſtate operationis abſque ulla formidine partis oppoſitæ, ſi rationes illæ ſint tanti ponderis, ut efficaciter moveant intellectum ad judicandum rem ita ſe habere, ut probatur *in c. Ego ſolis, verſ. Alio autem 9. diſt.* Et hæc eſt illa certitudo ſurgens ex probabilibus, quæ in morali materia ſufficit ad recte operandum. Cum vero dicimus, in moralibus ſufficit certitudo ex probabilibus, ſi intelligamus, id eſt, in moralibus ſufficit certitudo probabilis, propoſitio eſt falſa, quia iſta certitudo probabilis non datur, imo implicat contradictionem, ut ſit certitudo, & ſit probabilis, quia certitudo eſt præciſa determinatio intellectus ad unum, ut in ſuperioribus dictum eſt; probabilitas autem indeterminate, & indifferenter ſe habet ad rectum, & obliquum. Unde judicium probabile non eſt judicium prudentiæ, cum non habeat pro objecto verum, & ſub ratione veri, ſed eſt judicium obnoxium formidini, timidum, & incertum, atque indeterminatum, fluctuans, & inſtabile, quod non intuetur veritatem interius, nec cognoſcit rem ſecundum quod eſt, ſed ſecundum veri apparentiam, & ideo fallit, & fallitur, & a ratione virtutis excluditur, non habens bonitatem moralem, ut ex authoritatibus Sanctorum Patrum, & Magiſtrorum primæ claſſis diffuſe oſtenſum eſt ſupra. Quapropter tantum abeſt, ut in moralibus ſufficiat certitudo probabilis, ut potius opponantur, ac mutuo ſe deſtruant certitudo, & probabilitas. Nec aliud ſenſit Ariſtoteles ex adverſo citatus *in* 1. *Eth. c.* 3. ſi ſedulo expendantur illius verba; ait enim: *In morali materia ſatis eſſet, ut verum oſtendatur pingui quadam Minerva, & adumbrata figuratione, atque de iis, quæ plerunque eveniunt, ratiocinari, & ex iis ſimilia etiam concludere*. Quibus verbis tantum intendit, ut in materia morum non requirantur probationes per rei evidentiam, ſeu demonſtrationem, ſed ſatis ſit verum oſtendere per conjecturas probabiles, arguendo etiam a communiter accidentibus, & a ſimilibus. Quod & nos fatemur. Verum tamen oportet ſecundum Ariſtotelem, ut his conjecturis, & argumentis probabilibus oſtendatur verum, & ſic non ſufficit, ut oſtendatur probabile, quod longe diſtat, & contradiſtinguitur a vero, ut pluribus monſtratum eſt ſupra *in* 1. *fundamento n.* 60. Quare ſi tu probabilibus tuis ratiocinationibus oſtendis opinionem probabilem, non ſatisfacis menti Ariſtotelis requirentis, ut oſtendas verum, quia loco veri, quod eſt objectum virtutum intellectualium, & eſt immutabile, æternum, &

(right margin, beside "omnes eſt in confeſſo…": 99; beside "dantur illius verba…": 100)

Digitized by Google

infallibile, atque excludens omnem formidinem, ut ex dictis conſtat; tu oſtendis opinionem probabilem, quæ a ratione virtutis excluditur, & eſt fallibilis, & cum formidine. Unde perperam ex eo loco deducunt defenſores probabilitatum, in moralibus ad recte & prudenter operandum ſufficere opinionem probabilem; hoc enim nunquam ſomniavit Ariſtoteles, quin potius opinionem excluſit, & contradiſtinxit a prudentia, & aliis virtutibus intellectualibus, ea ratione, quia in opinione fieri poteſt, ut mentiamur. Quocirca ex mente ipſius in morali materia uti poſſumus rationibus, & argumentis probabilibus tanquam mediis, & inſtrumentis ad oſtendendum verum, & tanquam cauſis generantibus in nobis moralem certitudinem. Sed tamen illud verum oſtenſum, & certitudo ex probabilibus conſurgens debet eſſe ſine omni formidine partis alterius, cum veritas, & certitudo formidinem non admittant; ideoque non ſufficit in ſententia Ariſtotelis judicium probabile, quod ſe habet ad verum, & falſum, & de cujus ratione intrinſeca eſt, ut formidinem, & fluctuationem includat. Similiter cum S. Antoninus, & alii ex adverſo citati *n.* 51. dicunt moralem certitudinem conſurgere ex conjecturis probabilibus, groſſis, & figurantibus: hæc verba non important, ut in moralibus ſufficiat certitudo probabilis; ſed tantum, ut in moralibus ſufficiat illa certitudo, quæ conſurgit, id eſt, naſcitur, ſeu generatur ex hujuſmodi probabilibus conjecturis, & argumentis. Et eodem modo dum leges, & Canones decidunt quæſtiones, & cauſas ex argumentis probabilibus, non intendunt, ut ſufficiat judicium probabile ad judicandum, & decidendum; ſed tantum, ut ex probabilibus rationibus ſimul junctis poſſit Judex ita illuminatus formare judicium certum, & infallibile de rei veritate; quia nimirum etſi argumenta hujuſmodi ſeorſim conſiderata non concludant omnino, nec ſint evidentia, ſed tantum probabilia; tamen ſi ſimul jungantur, & ſint multi ponderis, ſunt apta nata generare talem certitudinem, ut virtus apprehenſiva cognoſcat, & apprehendat abſque ulla trepidatione rem ita ſe habere, atque ita cauſæ ſunt probabiles, ſed effectus ex illis reſultans eſt omnino certus, & infallibilis. Et hoc innuit textus in *cap. Judicantem* 30 q. 5. in illis verbis, *Ut ſi actio ambarum partium illuminata ſit plenior*. Itaque ſi rationes probabiles ſint plures, & tanti ponderis, atque momenti, ut in illis intellectus ſine ulla formidine acquieſcat, & judicet rem ita ſe habere; hæc eſt moralis certitudo, quæ ſufficit ad recte operandum: ſi vero rationes illæ ſint quidem plures, & probabiles, ſed tamen non adeo firmæ, & efficaces, ut adæquent omnino intellectum, ſed tantum perſuadeant, adeo ut intellectus eis non aſſentiatur ſimpliciter, & abſolute, ſed tantum cum formidine, & fluctuatione, ne pars oppoſita ſit vera; hæc eſt opinio probabilis, quæ non ſufficit ad bonitatem moralem, ut ſolidis fundamentis, & authoritatibus majorum noſtrorum in ſuperioribus monſtratum eſt. Quare non eſt bona conſequentia; Certitudo moralis conſurgit, id eſt, naſcitur & generatur in nobis ex probabilibus: Ergo probabilia ſunt moraliter certa. Quia in primo caſu conſideratur illud totum, & aggregatum perfectum, quod reſultat, & emergit pluribus ſingularibus imperfectis: in ſecundo autem caſu conſiderantur ipſa ſingularia per ſe imperfecta, & inſufficientia. Quo fit, ut ſi aliqua propoſitio haberet pro ſe unam tantum rationem, ſeu præſumptionem non convincentem, ſed ſolum probabilem, propoſitio illa non eſſet moraliter certa, quia eſſet cum formidine partis oppoſitæ: ſecus vero ſi ratio, ſeo præſumptio illa eſſet convincens, quia etſi non haberet evidentiam demonſtrationis, tamen ſufficeret ad generan-
101 dam moralem certitudinem, ut eſt textus *in c. Afferte de præſumpt.* ubi proponitur judicium Salomonis, qui ex præſumptione violenta pronunciavit pro matre dicens: *Date huic infantem vivum, & non occidatur; hæc eſt enim mater ejus*. Unde judicium Salomonis non fuit probabile, ſed omnino certum, non quidem certitudine mathematica, ſed morali. Ideoque Jo. Andr. & cæteri Ca-
102 noniſtæ poſt eum ſic ſummant illum textum, videlicet Ex violenta præſumptione fertur diffinitiva, concordat text. *in c. Literis eod. tit.* ibi, Ex hujuſmodi violenta, & certa ſuſpicione fornicationis poteſt ſententia divortii promulgari. Surgit igitur certitudo moralis ex unica præſumptione violenta, vel ex pluribus rationibus, & argumentis probabilibus ſimul junctis, quæ tamen ſeorſim conſiderata non ſunt certa, ſed ſolum probabi-
lia, & cum formidine partis oppoſitæ. Et hæc eſt ipſa 103
veritas; nam & in judiciis plures probationes imperfectæ ſimul junguntur ad faciendam plenam, & perfectam probationem, ſecundum illud vulgatum: *Et quæ non proſunt ſingula, multa juvant*, *l.* 2. §. *Ætas*, & ibi gl. *in ver. Legitimis*, *ff. de excuſ. tut.* *l. Inſtrumenta*, ubi etiam gl. *in verb. Aliis quoque*, *Cod. de prob.* gl. *in c. Cum*
cauſam in verb. Adminicula eod. tit. de teſtib. Et duæ pro- 104
bationes ſemiplenæ etiam diverſi generis ſimiliter junguntur ad faciendam unam plenam probationem, ut notat Bart. in *l. Admonendi*, *num.* 48. *verſ. Veritas eſt, quod duæ ſemiplenæ faciunt unam plenam*, *ff. de jurejuran-*
do. Unde unus teſtis, qui facit ſemiplenam, & confeſ- 105
ſio facta abſente parte, quæ facit aliam ſemiplenam, ſimul juncta plene probant. Caſus eſt in *c. Cum dilectus*, *de ſucceſſ. ab inteſt.* & notat Bart. *ubi ſupra*. Item unus teſtis & fama publica eo caſu, quo faceret ſemiplenam, ut in *c.* 1. *de Appellat.* & notatur in *l.* 3. §. *Iiſdem quoque principiis*, *ff. de Teſtib.* & per Bart. *loc. cit.* Et idem paret in fama & ſcriptura privata recognita per comparationem, quæ tanquam ſingula non faciunt niſi ſemiplenam, & tamen conjuncta faciunt unam plenam, ut per Alex. *conſ.* 103. *Inſuper eo*, *n.* 5. *verſ. Tertio præſuppono*, *lib.* 7. & in aliis pluribus exemplis, quæ enumu-
lat Antonius Gabriel. *commun. concl.* 1. *per tot.* Plena enim 106
probatio conficitur ex diverſis probationibus imperfectis, cum tendunt ad eundem finem; nam junguntur ſcripturæ plures, teſtes, fama, confeſſio, & alia adminicula ad unum perfectum, ut notat Bald. *conſ.* 397. *Punctus talis*, *n.* 2. *verſ. Prædicta conſultationi*, *lib.* 3.
Sed & ex pluribus præſumptionibus tendentibus ad idem 107
conſurgit plena probatio, *leg. Excipiuntur*, *ff. ad Sillan.* cum concordantibus, ut per Ludov. Roman. *conſ.* 7. *Viſis neceſſariis*, *n.* 3. & Cravett. *conſ.* 158. *n.* 11. Quinimo plena probatio reſultat etiam ex pluribus adminiculis, quando unum alteri adminiculatur, Socin. *conſ.* 98. *col.* 6. *lib.* 1. Et quod ex pluribus vehementibus adminiculis Judex reddatur certus, ita ut poſſit cauſam decide-
re, eſt text. in *d. c. Cum dilectus*, *de ſucceſſ. ab inteſt.* Nam 108
ut formaliter ait Bald. in *d. cap. Cum cauſam n.* 1. *&* 2. *de prob.* Judex inquiſitor veritatis debet cuncta rimari, nec adſtringere animum ſuum ad unam ſpeciem probationis, quia una ſpecies coadjuvat alteram, & confirmat, ut *l.* 3. §. 1. *ff. de Teſtib.* Sicut in corpore humano ex membris multis ſibi invicem cohærentibus fit perfectum corpus, ut *l. Rerum mixtura*, *ff. de uſucap.* & in melodiis ex multis conſonantiis conſtat harmonia. Unde in probationibus ſurgit certitudo ex diverſis conjecturis, quia cedunt ad eandem concluſionem finalem, & habent cauſas, & ſimilitudines, & conſonantias contextas, & invicem colligatas, *l. Qui ſententiam*, *Cod. de pœn.* in illis verbis; *Conſpirantes, concordanteſque in unum rei finem tendunt*. Quamobrem ſicut in judiciis plures probationes ſemiplenæ, & imperfectæ præſumptiones, & adminicula disjunctim conſiderata, & tanquam ſingula plenam probationem non faciunt, neque ex illis Judex informat cum certitudine animum ſuum, ſed dubius remanet; nam, ut ait Bald. *leg. In bonæ fidei*, *n.* 15. *C. de reb. cred.* dubius eſt, qui applicat animum ſuum ad ſemiplenam probationem; & tamen ex illis ſimul junctis conſurgit plena probatio, & certitudo judicialis ſufficiens ad cauſam ſine ulla trepidatione decidendam, juxta text. in *dict. cap. Cum dilectus*; ita & in moralibus plures conjecturæ & argumenta probabilia, quamvis per ſe ſingula non generent in nobis aſſenſum omnino certum, ſed ſolum cum formidine contrarii; tamen ex omnibus ſimul junctis conſurgit certitudo moralis, quæ licet non ſit demonſtrativa, nihilominus excedit limites probabilitatis, & eſt extra omnem formidinem. Et hoc ſenſu veriſſima eſt propoſitio, quod in moralibus ſufficiat certitudo ex probabilibus, id eſt, certitudo illa, quæ reſultat, generatur, & in eſſe producitur ex pluribus conjecturis imperfectis, & argumentis probabilibus, quæ per ſe ſola, & tanquam ſingula, non ſunt moraliter certa, nec ſufficiunt ad honeſte operandum. Atque hanc ſententiam ex recentioribus amplectitur Antonius Merenda in ſuo opere de conſilio, ubi innumeris fere S. Scripturæ locis juxta Sanctorum Patrum interpretationem accurato ſtudio impugnat, &

profus

prorſus damnat uſum probabilitatum eo modo, quo admittitur a modernis; & concordant Carena *de offic. Sanct. Inquiſit. par. 2. tit. 5* § 4. & Julius Mercorus in tractatu poſt ſcripta noſtra impreſſo *de probabilitate opinionum part. 1.* ubi facili, & clara methodo erudite, ac ſtrenue pro eadem ſententia pugnat.

109 Supereſt nunc, ut reſpondeamus ad argumenta contraria, pro quorum ſolutione primum omnium advertere oportet, duobus modis poſſe contingere, ut ex opinionibus oppoſitis aliquis judicet unam tantum eſſe probabilem. Primo, ſcilicet cum examinatis accurate motivis utriuſque partis, agnoſcit rationes ſuaſibiles, & authoritates moventes ſtare pro illa tantum opinione, quæ affirmat actum eſſe licitum, contrariam vero eſſe rationibus, & authoritatibus deſtitutam. Et hoc primo caſu admittimus licere opinionem illam ſequi, quamvis oppoſita ſit tutior. Ratio eſt, tum quia opinio illa proprie non debet dici probabilis, ſed magis opinio vera, de qua loquitur Philoſophus in 2. *de anima text.* 152. Non enim poteſt eſſe cum formidine, ne pars oppoſita vera ſit, cum intellectus cognoſcat oppoſitam eſſe deſtitutam rationibus, & authoritatibus; & ideo illi non convenit diffinitio opinionis, quæ eſt acceptio unius partis cum formidine alterius, ut per D. Bonavent. in 3. *ſent. diſt.* 24. *q.* 24. *verſ. Item opinio, ante n.* 33. Tum quia cum in moralibus non requiratur certitudo evidens, ſeu mathematica, imo vitioſum ſit illam quærere, teſte Philoſopho in 1. *Ethic. c.* 3. plenius dictum eſt *ſup. n.* 50. *&* 51. is, qui determinat ſe ad unum ſine ulla formidine contrarii, utique moralem habet certitudinem requiſitam ad recte operandum: ut per D. Thom. in 3. *ſentent. diſt.* 23. *q.* 2. *art.* 2. *q.* 3. Tum quia alioquin nihil agere poſſemus, & Deus requireret a nobis impoſſibilia: etenim omnino impoſſibile eſt omnium eſſe demonſtrationem, ut legitur in 4. *Metaph. t.* 2. *poſt princ.* Tum quia cum ex duabus opinionibus de eodem oporteat unam eſſe veram, alteram falſam, ut per D. Thom. *quodlib.* 8. *art.* 13. is, qui judicat unam partem eſſe falſam, eo quod non habeat pro ſe ullas rationes ſuaſibiles, vel authoritates alicujus momenti, in neceſſariam conſequentiam judi-
110 car eſſe veram illius contradictoriam. Tum denique, quia ſi licitum eſt ſequi opinionem probabiliorem, cujus oppoſita eſt probabilis, ut patebit infra in 3. *qu. principali*; multo fortius licitum eſt ſequi probabilem, cujus oppoſita eſt improbabilis; nam reſpectu improbabilis, opinio probabilis dici poteſt probabilior, Clem. *unic. §. fin. verſ. Opinionem ſecundam, de Summa Trinitate, & fide Catholica, c. Capellanus, verſ. Sed poſterior ſententia, de feriis, cum concordantibus, de quibus infra n.* 270. *verſ. Decimumnonum fundamentum.* Et hoc primo caſu, qui ſequitur opinionem ſpecificantem actum pro licito, non eſt imprudens, nec exponit ſe diſcrimini, neque ex contrarietate opinionum in aliquam dubitationem adducitur; ſed eſt certus moraliter, & ſine omni formidine. Unde non intrant doctrinæ S. Thomæ, Scoti, & aliorum, quos ſuperius citavimus pro opinione negativa, nec vendicant ſibi locum rationes in ea ponderatæ. Et quamvis opinio oppoſita ſit tutior, tamen non tenetur aliquis eam ſequi quando eſt falſa, ſeu improbabilis; imo ſi eam ſequeretur, eſſet ridiculus tanquam vir modici judicii, & trepidans, ubi non eſt timor. Unde idem S. Antoninus in 1. *par. tit.* 3. *c.* 10. curans ſcrupuloſos, ait non obligare ita Dei & Eccleſiæ præcepta, ut eorum obſervantia quis fiat ridiculoſus, ſaltem apud diſcretos, & bonos. Et S. Ambroſius in *Pſalm.* 118. *Non ſit ergo*, inquit, *irrationabilis timor, nec eſt ſapientia ſine timore Dei, ita timor ſine ſapientia eſſe non debet.* Huc etiam ſpectat illud Eccleſiaſt. 7. *Noli eſſe juſtus multum.* Et in terminis hujus primi caſus non reperi quenquam contradictorem ex antiquis aut modernis Scriptoribus. Secundo modo poteſt una tantum opinio judicari probabilis, quando intellectus flectitur ad unam partem duntaxat propter rationes, quas habet ſuaſibiles, vel authoritates moventes, nec convertit ſe ad partem oppoſitam, diſcutiendo, & examinando illius motiva; ſed dicit: Sufficit mihi, ut opinio, quam ſequor, probabilis ſit ad hoc, ut recte, ac prudenter agam, vel ſaltem, ut errorem declinem: de oppoſita nihil curo, nec volo indagare, an illa etiam ſit probabilis, vel probabilior. Et hic quidem aſſumit probabilitatem pro fine, & regula ſuarum operationum, quod minime licet. Et in hoc ſecundo caſu procedit quæſtio ſuperius diſcuſſa, & concluſiones in ea firmatæ. Quibus ita conſtitutis, non obſtant contraria.

Ad primum namque reſpondetur negando aſſumptum: 111
imo enim, qui in actibus humanis ad mores pertinentibus eligit quod probabile eſt, imprudenter agit, quia tenetur pro regula ſuorum actuum eligere verum, quod eſt objectum prudentiæ; & tamen eligit probabile, quod ſe habet ad verum, & falſum. Item tenetur eligere quod eſt perpetuo verum, & ſtabile: & nihilominus eligit opinionem probabilem, quæ hodie videtur vera, & aliquando poterit detegi falſa. Item ut prudenter agat, tenetur judicare de re ſecundum quod eſt: & tamen judicat ſecundum quod putatur eſſe probabiliter, & ſecundum apparentiam. Item debet eſſe certus ſaltem moraliter de rectitudine ſuæ operationis; quam tamen certitudinem non habet judicium probabile, ſed fluctuat, & vacillat cum trepidatione, & ſcrupulo. Item debet uti principio infallibili; & utitur opinione probabili, quam mentiri, & fallere ſæpe contingit, & falli. Item ex prudentia tenetur eligere certum, & dimittere incertum; & tamen eligit judicium probabile, quod eſt obnoxium formidini, & ideo eſt timidum, & incertum. Item tenetur agere cum virtute; & ſequitur opinionem, quæ a ratione virtutis excluditur. Item utitur judicio probabili, ſeu opinativo, quod tanquam incertum, & indifferens ad verum, & falſum, non poteſt eſſe objectum prudentiæ. Item tenetur eligere bonum, & rectum; & tamen eligit probabile, quod ſe habet indifferenter ad rectum, & obliquum. Item ne ſit imprudens, tenetur cavere periculum; & nihilominus eligendo, quod probabile eſt, exponit ſe diſcrimini: prout hæc omnia, & alia plura his ſimilia patent per viginti ſex fundamenta ſuperius allata. Igitur hæc propoſitio: Qui in actibus humanis eligit, quod probabile eſt, non agit temere, ſed prudenter, eſt omnino falſa. Et ad Jura civilia, & canonica, quæ decidunt cauſas, & quæſtiones ex argumentis probabilibus, reſponſum eſt ſupra *in ultimo fundamento, n.* 100. *verſ. Et eodem modo dum leges, & Canones.*

Ad ſecundum reſpondetur negando minorem, quia judicium probabile moralem certitudinem non habet, ut plene probatum eſt ſupra in 6. *&* 7 *fundamento*, & in 20. *cum quatuor ſequentibus.* Ad id vero, quod ſubjungitur, in moralibus ſufficere certitudinem ex probabilibus, latiſſime reſponſum eſt ſupra in *ultimo fundamento, a n.* 98. *uſque ad n.* 111. ubi evidenter oſtenditur æquivocatio, quæ irrepſit in intelligentia hujus propoſitionis, *& n.* 100. explicatur locus Ariſtotelis in 1. *Ethic. c.* 3. Diſcrimen igitur eſt inter judicium certum moraliter, & opinionem; quia judicium certum moraliter nullam formidinem habet de falſo. Unde ſi erret, hoc eſt omnino per accidens, & præter intentionem. At opinans, ratione formidinis, quam habet, quod res poſſit aliter ſe habere, quam appareat, aliquo modo prævidet errorem, qui etiamſi raro accidat, non poteſt dici per accidens, & præter intentionem evenire. Ita Julius Mercorus poſt ſcripta noſtra viſus in *Tractatu de probabilitate opinionum part.* 1. *art.* 14. *verſ. Verum.*

Ad tertium reſpondetur negando minorem. Nam qui opinatur probabiliter unam partem contradictionis, ad illam ſe non determinat ſimpliciter, & abſolute, prout requiritur ad hoc, ut ejus operatio ſit recta; ſed ſolum illi aſſentitur cum formidine, & fluctuatione, quæ moralem certitudinem tollit, ut in ſuperioribus probatum eſt, & præſertim in 7. & 20. fundamento.

Ad quartum reſpondetur negando antecedens: imo enim etiam in his, quæ ad mores non ſpectant, incaute, & imprudenter agit, qui pro regula ſuorum actuum utitur judicio probabili, quod ſæpe fallit, & fallitur. Deinde reſpondetur negando conſequentiam, quia ab aliis actibus humanis non recte infertur ad actus morales, in quibus vertitur periculum ſalutis æternæ. Ad hoc bonus textus in *d. c. Significaſti, il 2. de homic.* ibi: *Pro eo, quod in altero nullum, in reliquo vero magnum periculum timeatur.*

Ad quintum, & ſextum reſpondetur, negando eſſe 112
ſuper humanam facultatem habere moralem certitudinem de omnibus eligibilibus. Primum enim hoc eſt

con-

contra Divinam Scripturam, quæ *Eccleſ.* 32. requirit, ut ante omnia opera verbum verax præcedat nos, & ante omnes actus conſilium ſtabile, ut fuſe explicatum eſt ſupra in 1. *fundamento n.* 60. Quare ſi Deus non requirit a nobis impoſſibilia, ut dicitur in argumento contrario, & tamen requirit, ut ante omnia opera ad veritatem perveniamus, conſequens eſt, ut ad veritatem pervenire in actibus humanis nequaquam ſit impoſſibile, ſeu ſupra humanam facultatem. Atque ita argumentum adverſariorum in oppoſitum retorquetur. Deinde hoc eſt contra Cyprianum in *ſermone de Baptiſmo*, ubi ait: *Neque lex tua ſcripta a lege naturali in aliquo diſcrepat; ſed reprobatio mali, & electio boni ſic animæ rationali infixa ſunt divinitus, ut de hoc nemo recte cauſetur, quia nulli ad harum rerum proſecutionem deeſt ſcientia, ſive potentia; quia & quod agendum eſt, ſcimus, & quod ſcimus, facere poſſumus.* Hæc Cypria-
113 nus. Præterea hoc eſt contra Scholaſticos primæ claſſis, quos ſupra retulimus in 14. *& in ſeqq. fundamentis*, qui uno ore affirmant, veritatem in omnibus quærendam eſſe, ac certum eſſe tenendum ad hoc, ut actus noſtri ſint recti, & habeant bonitatem moralem. Quibus addimus D. Thomam *in opuſc. 73. de Uſuris poſt princ.* ubi ſic ait: *Quoniam vero in dubiis, quorum veritas agnita ſalutaris eſt, & incognita periculum ingerit humanæ ſalutis, admodum utile eſt veritatem inveſtigare: & temporibus noſtris audivimus multas controverſias inter Doctores, non ſolum in naturalibus, verum etiam in moralibus, in quibus periculum eſt diverſa ſentire, & opinari, & præcipue in illa parte juſtitiæ, quæ commutativa dicitur a Philoſophis.* Hæc ibi. Rurſus hoc eſt contra Philoſophorum traditiones; ut quid enim diffinirent prudentiam eſſe habitum cum ratione vera circa bona humana activum, & illius objectum eſſe verum, ſi eſſet ſupra vires humanas verum attingere? Quippe ad veri-
114 tatem nati homines, & ut plurimum veritatem conſequuntur, ut inquit Ariſtoteles *lib.* 1. *Rethoricor. c.* 1. Faciat ergo unuſquiſque, quod in ſe eſt, ut verum aſſequatur, id eſt, utatur ratione, per quam poteſt comprehendere verum, & invocet adjutorium Dei, prout hæc verba exponit Alex. de Ales 2. *part Summ. q.* 29. *n.* 8.
115 §. 1. Demum imaginariam hanc impoſſibilitatem aſſequendi veritatem funditus evertunt aurea verba Sancti Thomæ *in princ. opuſc. 73. de Uſuris*, quæ ſic ſe habent: *Omnis homo natura non degenerans veritatem amat, & eam ſcire ſuper omnia deſiderat, quam ſi quis concupiſcat vero corde, & eam quæſiverit in ſimplicitate cordis, ipſa ſeipſam manifeſtabit: & Deus, qui hoc promiſit verax eſt, & eam præbet diligentibus ſe, ſicut ſcriptum eſt, c. 6. Præoccupat eos, qui ſe concupiſcunt, ut illis ſe prior oſtendat. Eccleſ.* 1. *Fili concupiſcens ſapientia accede ad illam, & Dominus præbebit illam tibi. Invoco ipſam, ne me errare permittat in periculum animæ meæ, & laqueum aliorum, ſed illuminare dignetur oculos caliginoſos ipſo ſuo lumine, ſine quo nemo valet ad lumen veritatis uſquequaque pertingere. Amen.* Hactenus verba S. Thomæ. Confundantur ergo, & erubeſcant ſequaces probabilitatum, qui aſſerunt eſſe ſupra facultatem humanam habere certitudinem de eligibilibus, & ad veritatem pervenire, & ideo Deum ad hoc non obligare, ne requirat a nobis impoſſibilia. Imo enim ex prædictis convincitur, id non modo eſſe poſſibile, ſed etiam facile, ut plurimum contingens, & ſecundum naturam.
116 Et hic junge, quæ dicentur *infra in* 3. *q. in reſponſione ad 6. argumentum n.* 394. *& ſeqq.* Neque obſtat, quod prudentia ſit de non neceſſariis, & verſetur circa objectum contingens, potens aliter ſe habere, & circa particularia, quæ non ſunt ſcibilia. Quoniam, ut inquit D. Thomas in 2. 2. *q.* 47. *art.* 5. *ad* 3. agibilia ſunt materia prudentiæ, ſecundum quod ſunt objectum rationis, ſcilicet ſub ratione veri. Præterea etſi agibilia ſint contingentia, tamen, ut inquit Schola Salmanticenſis ſuperius relata in 19. *fundamento*, *n.* 85. virtus intellectus practici in eo ſita eſt, ut res ſeu actiones ex ſe contingentes, formæ infallibili, per quam intellectus practicus in eas influit, adæquentur. Habet igitur prudentia aliquod judicium certum, & infallibile, quo etiam in objecta fallibilia infallibiliter tendat. Atque ita objectum prudentiæ eſſe certum, tenent communiter Doctores, & in ſpecie Cajetanus in 2. 2. *q.* 47. *artic.* 3. Medina in 1. 2. *q.* 19. *art.* 6. Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 3. *c.* 25. *q.* 2. poſt Alexandrum de Ales in *Summ. p.* 1. *q.* 16.

Ad ſeptimum reſpondetur diſtinguendo antecedens. 117
Nam aut quærimus de Lectoribus, & Magiſtris, qui habent onus docendi in ſcholis: & tales ſi pro regula eorum doctrinæ ſpeculativæ aſſumerent & docerent opiniones probabiles, quæ ſe habent ad verum, & falſum, & multoties falluntur, & fallunt, vix poſſent a deceptionis periculo excuſari, ex his, quæ ſcripſit S. Bonaventura ſupra cit. in 16. *fundamento*. Aut quæritur de aliis, qui onus docendi non habent: & hi nil mirum ſi poſſunt amplecti quaſcunque opiniones probabiles, quia in ſpeculativis, ubi de nullius præjudicio agitur, licitum eſt eligere opiniones nedum probabiles, ſed etiam falſas; ut eſt text. *in c. In quibus* 22. *q.* 2. ſcripſi plenius *in c. Firmiter, a n.* 53. *ſup. de Summ. Trinit. & Fide Catholic.* Quæ diſtinctio in effectu eſt S. Thomæ in *quodlib.* 3. *art.* 10. Deinde reſpondetur, a ſpeculativis non poſſe inferri ad moralia, in quibus agitur de peccati periculo, ut dictum eſt *ſupr. in reſponſ. ad 4. argum.*

Ad octavum patet reſponſio ex dictis *ſup. in reſponſ. ad 5. & 6 verſ Neque obſtat, quod prudentia.*

Ad nonum reſpondetur negando majorem, quia ex 118
præcepto Sacrorum Canonum tenetur eligere partem tutiorem non ſolum is, qui dubius eſt, ut in juribus in contrarium allegatis; ſed etiam is, qui habet formidinem ex credulitate levi, ut ſunt textus clari in *c. per tuas*, il 2. *de Simon.* & *in c. Inquiſitioni, de ſenten. excommun.* ponderando illos, ut dixi *ſupra in* 24. *fundamento, n.* 95. *&* 96. Ratio eſt, quia etiam ſic formidans, & fluctuans, exponit ſe diſcrimini, ut ibi dixi *verſ Et ratio deciſionis eſt*, & conſtat ea dictis in 6. *& 7. fundamento*: & in hoc caſu etiam loquitur S. Thomas *quodlib.* 8. *artic.* 13. ut plene oſtenſum eſt in *fundamento* 25. *numero* 77.

Ad ultimum reſpondetur, doctrinam hanc de libera 119
electione opinionis probabilis eſſe novam in Eccleſia, &
noſtro ſeculo introductam, ut ſup. diximus *n.* 23. Nam 120
veteres Scholaſtici oppoſitum docuerunt, tradentes, theoricas, quæ uſui probabilitatum omnino adverſantur, ut conſtat ex dictis ſupr. in 14. *fundamento cum pluribus ſequentibus*. Quocirca non poſſumus doctrinam recentiorum Theologorum approbare, quin redarguamus & improbemus doctrinam antiquorum Sapientum, conſuetudine Eccleſiæ per tot ſecula roboratam, qui contrarias regulas tradiderunt. Conſultius autem eſt a modernis recedere, & veteribus numero pluribus adhærere, ſecundum illud Job. 12. 13. *In antiquis eſt ſapientia*, & fuſe patebit infra *n.* 349. Atque ita regula, Quod a pluribus quæritur ſapientibus, facilius invenitur, & aliæ in argumento contrario adductæ, in oppoſitum retorquentur. Et ex his expedita ſit hæc prima quæſtio.

Venio nunc ad ſecundam quæſtionem principalem, 121
videlicet, An ex duabus opinionibus oppoſitis æque probabilibus, vel quaſi, liberum ſit cuilibet ſequi utranque, vel alteram, quam maluerit.

Pro ſententia affirmativa, quam ſequuntur recentio- 122
res Theologi ſupra citati per diſcurſum a *n.* 25. & præſertim *n.* 30. *&* 31. ſupponendum eſt, non implicare duas contradictorias opiniones eſſe probabiles; nam probabilem eſſe nihil eſt aliud, quam veram apparere ex aliquo fundamento non levi. Poteſt autem utraque contradictoria per diverſa motiva, ſive media cognoſcendi, apparere vera, & ſic a potentia rationabili judicari probabilis. Et quamvis Vaſquez in 1. 2. *q.* 19. *art.* 6. *diſp.* 62. *c.* 3. *n.* 10. & Azor. *Inſtit moral. tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 16. *q* 2. *&* 3. *& c.* 17. *q.* 7. dicant non poſſe eundem intellectum per propria, & intrinſeca rei principia, id eſt, per cauſas rei, aut effectus illius, aut abſurda, & impoſſibilia inde deducenda, judicare utranque opinionem probabilem, quia id eſſet intellectum duobus contradictoriis aſſentiri; ſed bene poſſe per extrinſeca principia, id eſt, Doctorum authoritatem, judicare contrariam opinionem eſſe probabilem: tamen eos refellit Sanchez in *Decal. lib.* 1. *c.* 9. *n.* 12. ubi aſſerit etiam ex principiis intrinſecis poſſe intellectum utranque partem contradictionis opinari, ſeu illi aſſentiri, quia non repugnat ea eiſdem principiis diverſimode intellectis, ſeu applicatis, contrarias opiniones oriri.

Et poſito hoc fundamento probatur hæc ſententia ex omni-

omnibus argumentis ſuperius adductis in præcedenti
quæſtione pro parte affirmativa a *n. 45. uſque ad n. 59.*
Nam unumquodque illorum, videlicet, qui eligit pro-
babile, prudenter agit, non exponit ſe diſcrimini, ha-
bet certitudinem in moralibus requiſitam ad honeſte ope-
randum, & reliqua omnia vendicant ſibi locum, et-
iamſi utraque opinio ſit æque probabilis; ſiquidem qui
eligit alteram, vel utranque, adhuc eligit quod proba-
bile eſt. Non enim una deſinit eſſe probabilis ex eo,
quod contrariam ſimiliter probabilis ſit, cum non im-
plicet utranque partem contradictionis eſſe probabi-
lem, ut dictum eſt ſup. proxime in ſuppoſito.

123 Verum his non obſtantibus, contrarium videtur te-
nendum, videlicet ex duabus opinionibus oppoſitis æ-
que probabilibus, vel quaſi, nequaquam eſſe liberum
ſequi alterutram, & longe minus utranque. Probatur
autem hæc ſententia 26. fundamentis ſuperius adductis
in 1. q. pro parte negativa a *n. 59. uſque ad n. 111.* cum
enim ſingula probent non eſſe licitum ſequi opinionem
ſpecificantem actum pro licito, quando illa ſola agno-
ſcitur eſſe probabilis, eo quod intellectus non reflectat
ad contrariam, nec conſideret, an pro illa extent ra-
tiones, vel authoritates moventes: a fortiori probant
non eſſe licitum ſequi opinionem probabilem, quando
oppoſita agnoſcitur eſſe æque probabilis. Unde ſuppo-
ſita veritate concluſionis firmatæ in 1. q. hæc 2. quæſtio
eſt de indubitabili.

Sed nihilominus quatenus etiam ejus veritas revo-
caretur in dubium, adhuc tamen ex illa non liceret
inferre ad caſum præſentem. Ratio diverſitatis eſt, quia
cum una tantum opinio judicatur eſſe probabilis juxta
terminos quæſtionis præcedentis, intellectus non eſt pro-
prie dubius, ſed illi aſſentitur, licet opinative, & cum
formidine partis alterius. At vero, cum utraque opinio
eſt probabilis juxta terminos hujus quæſtionis, intelle-
ctus propter æquilibrium rationum manet ſuſpenſus,
& dubius, ac neutri aſſentitur, ut mox probabitur la-
tiſſime a *n. 125. uſque ad n. 171.*

124 Primum igitur, & principale fundamentum pro hac
ſententia conſtituitur in tribus concluſionibus infra-
ſcriptis.

Prima Concluſio eſt: Qui judicat duas opiniones op-
poſitas eſſe æqualiter probabiles, vel quaſi æqualiter,
non eſt certus moraliter de illarum veritate, ſed du-
bius.

Secunda Concluſio: Qui dubius eſt in morali ma-
teria, in qua vertitur ſalutis periculum, tenetur ex præ-
cepto ſequi opinionem tutiorem.

Tertia Concluſio: Si minime appareat, quænam o-
pinio ſit tutior, tenetur ſequi regulas a Jure præſcri-
ptas. Hæ tres Concluſiones, in quibus conſiſtit vis
tota præſentis diſputationis, ſunt ſingillatim proban-
dæ.

125 Prima Concluſio, id eſt, qui judicat duas opinio-
nes oppoſitas eſſe æqualiter probabiles, vel quaſi æ-
qualiter, non eſt moraliter certus, ſed dubius.

126 Probatur primo. Quia, ut idem intellectus ſimul
opinetur duas opiniones contrarias æque probabiles,
non tantum moraliter, ſed etiam naturaliter, & phy-
127 ſice eſt impoſſibile. Quod ſic oſtenditur; nam opinari
nihil aliud eſt, quam ex probabilibus conjecturis cre-
dere, ſeu judicare, rem veram eſſe, illique aſſentiri,
non quidem cum omnimoda certitudine, ſed cum for-
midine partis oppoſitæ, id eſt, formidando, ne pars
oppoſita vera ſit. Quod ſatis clare adnotavit Bald. in
l. Cum in antiquioribus, in 3. q. n. 6. C. de jur. deliber. di-
cens: Opinio eſt, quando quis ex probabilibus conjectu-
ris credit id, quod eſt verum, licet certitudinarie non
noverit; & docuit S. Bernardus *lib. 5. de conſideratione,
c. 2.* ibi, *Ceterum opinio certi nihil habens verum, per
veriſimilia quærit potius, quam apprehendit.* Et apertius
ibi: *Opinio eſt quaſi pro vero habere aliquid, quod fal-
ſum eſſe neſcias.* Unde in effectu opinio aliud non eſt,
128 quam judicium probabile de veritate alicujus rei. Et
probatur in *c. Ego ſolis, 9. diſt.* ponderando illa verba:
*Non ideo verum putem, quia ipſi ita ſenſerunt, ſed quia
mihi per probabiles rationes, quod a vero non abhorreat,
perſuadere potuerunt.* Nam verbum, *putem*, deſignat ju-
dicium, quod fit de propoſitionibus Scriptorum, & ſe-
quentia verba, *per probabiles rationes perſuadere potue-
runt*, denotant hoc judicium non eſſe ſcientificum,
ſed opinativum, & probabile, cum nitatur rationibus
probabilibus, quæ non convincunt omnino, ſed per-
ſuadent duntaxat. Demum verbum illud, *verum*, nec
non verba, *quod a vero non abhorreat*, demonſtrant
tale judicium eſſe de veritate rei, quia intellectus cre-
dit, quod eſt verum, ſeu putat eſſe verum, quamvis
certo non noverit; ſicut enim propoſitio neceſſaria
generat aſſenſum neceſſarium de veritate illius, ita pro-
babilis propoſitio generat aſſenſum probabilem de ejuſ-
dem veritate. Idque non obſcure innuit Ariſtoteles in 129
2. de Anima text. 153. dum ait: *Opinari non in nobis
eſt; neceſſe enim falſum, aut verum dicere.* Quæ ratio 130
inepta eſſet, niſi judicium opinativum penderet a ve-
ritate objecti. Atque hinc notabiliter deducitur, ut
aliud ſit propoſitionem judicare probabilem, & aliud
eam opinari, ſeu judicare probabiliter eſſe veram. In-
ter hæc enim quatuor ſunt differentiæ, ad quas opor-
tet diligenter advertere, quia illarum confuſio multos
traxit in errorem. Prima differentia eſt, quia cum ju-
dicamus propoſitionem eſſe probabilem, hoc judicium
non cadit ſuper illius veritate, ſed ſuper probabilitate;
non enim judicamus eam eſſe veram, ſed tantum eſſe
probabilem. At contra, cum propoſitionem opinamur,
judicium noſtrum eſt de illius veritate, quanquam cum
formidine partis oppoſitæ, quia opinando quis credit
quod verum eſt, ſeu putat eſſe verum, quamvis, ut
cum Baldo loquar, certitudinarie non noverit. Secun-
da differentia eſt, quia propoſitionem judicare proba-
bilem, non eſt illi præbere aſſenſum opinativum, ſeu
probabiliter ei aſſentiri tanquam veræ, cum hoc judi-
cium, ut prædixi, non ſit de veritate propoſitionis, ſed
tantum de illius probabilitate: ideoque multas opinio-
nes probabiles judicamus, & tamen eas non ſequimur,
ut docet experientia, & patet in exemplo P. Suarez,
de quo *ſupra n. 39.* Sed e converſo, propoſitionem opi-
nari, ſeu judicare probabiliter veram eſse, utique eſt
illi aſsenſum præbere, licet non cum omnimoda cer-
titudine, cum opinio ſit aſsenſus pro una parte contra-
dictionis cum formidine alterius, ut diffiniunt Philoſo-
phi. Tertia differentia, quia cum judicamus propoſi-
tionem probabilem eſse, hujuſmodi judicium eſt evi-
dens, & ſcientificum, non opinativum: certo enim co-
gnoſcimus rationes illius eſse ſuaſibiles, & non convin-
centes; unde non opinamur eſse probabiles, ſed ſci-
mus; neque enim opinari ſimul idem, & ſcire contin-
git, ut dicitur in *1. Poſter. c. 26.* Idque fatentur vel ipſi
defenſores probabilitatum, ut apud Sanchez in *Decal.
lib. 1. c. 9. n. 18. in fine*, dum aſserunt, ad hoc, ut liceat
ſequi opinionem probabilem, neceſsario requiri, ut o-
mnino certum ſit eam probabilem eſse; alioquin, ſi ſuf-
ficeret judicium opinativum de probabilitate illius, da-
retur opinio opinionis, & probabilitas probabilitatis,
& fieret proceſsus in infinitum. Contra vero, cum
propoſitionem opinamur, ſeu veram eſse credimus,
eique aſsentimur cum formidine partis alterius, certum
eſt hoc judicium non eſse ſcientificum, quia opinio
contradiſtinguitur a ſcientia, & aliis virtutibus intelle-
ctualibus, ut in *6. Ethic. c. 3. in princ.* & in *1. Poſter. c.
26.* & fuſius probatum eſt *ſup. n. 69. & 85. & 87.* Quar- 131
ta demum differentia, conſurgens ex prædictis, eſt,
quia cum unam partem judicamus eſse probabilem, poſ-
ſumus ſimiliter probabilem judicare illius contradicto-
riam. Ratio eſt, quia cum hoc judicium non ſit de ve- 132
ritate propoſitionis, ſed de illius probabilitate, ut di-
ctum eſt in prima differentia, & probabilitas æque con-
venire poſſit utrique parti contradictionis; conſequens
eſt, ut nihil repugnet, quo minus intellectus judicare
poſſit duas contradictorias ſimul eſse probabiles: quan-
quam enim impoſſibile ſit, ut idem intellectus ſe deter-
minet ad contradictoria, putans aliquid eſse verum,
& falſum, licitum, & illicitum; tamen hæ duæ pro-
poſitiones: Probabile eſt hoc eſse verum, vel licitum;
& Probabile eſt hoc eſse falſum, vel illicitum; non ſunt
contradictoriæ, quia utrunque ſimul poteſt eſse proba-
bile, cum probabilitas, ut prædixi, æque conveniat ve-
ro, & falſo; ac proinde non implicat, quin intelle-
ctus poſſit utranque partem contradictionis ſimul judi-
care probabilem; idque admittunt Authores utriuſque
ſententiæ. At e converſo cum opinamur unam partem
contradictionis, eique aſsentimur opinative, & proba-
biliter, minime poſsemus illius contradictoriam ſimul
opina-

opinari, & in praxi ſequi, quia cum judicium opinativum cadat ſuper veritate propoſitionis, ut diximus in *prima differentia*, ſicut eſt impoſſibile, ut duæ contradictoriæ ſint veræ; ita impoſſibile eſt, ut illas ſimul opinemur, ſeu veras eſſe judicemus, etiam probabiliter, & cum formidine: idque clare docuit Ariſtoteles in 4. *Metaph. c. 1. circa med.* ubi ſic ait: *Impoſſibile nanque eſt quempiam idem putare eſſe, & non eſſe*. Loquitur ergo ibi Philoſophus de judicio opinativo, & cum formidine, ponderando illud verbum, *Putare*; nam quod opinamur, putamus; quod putamus, incertum eſt, inquit Donatus apud Joannem Calvinum in *verb. Opinari*. Igitur ſecundum Ariſtotelem non eſt poſſibile, ut idem intellectus ſimul opinetur, ſeu judicet cum formidine utranque partem contradictionis eſſe veram. Et *prope finem*, idem docuit apertiſſime his præciſis verbis: *Impoſſibile eſt ſimul eundem idem arbitrari eſſe, & non eſſe; ſimul etenim haberet opiniones contrarias, qui de ea re haberetur mendax*. Patet ergo evidenter in ſententia Ariſtotelis eſſe impoſſibile, ut quis ſimul habeat duas contrarias opiniones, & opinetur, ſeu judicet etiam cum formidine duo contradictoria eſſe vera. Præterea impoſſibile eſt, ut judicemus ſive cum formidine, ſive ſine formidine, aliquid eſſe, quod certo ſcimus non ſic eſſe, ut patet in 4. *Metaph. c. 6.* Sed certo ſcimus utranque contradictoriam non eſſe veram, ut in *eod. c. 6.* Ergo ſive cum formidine, ſive non, utranque veram judicare non poſſumus; & conſequenter ſi cum formidine judicamus unam determinate veram, neceſſe eſt, ut cum formidine judicemus alteram determinate falſam. Quod adeo verum eſt, ut nec per diverſa media

133 poſſimus utrique ſimul aſſentiri. Ratio eſt, quia utraque per diverſa media vera eſſe non poteſt; nam ut ratiocinatur Gregor. Arminen. *q. 2. prolog. in princ. Propoſitiones contradictoriæ non poſſunt unquam verificari, etiam reſpectu duarum cauſarum, quia alioquin tu & ego poſſemus facere, ut duo contradictoria eſſent vera, quod nec Deus facere poteſt cum toto mundo*. Unde ſicut utraque etiam per diverſa media, vera eſſe non poteſt, ita neque per diverſa media utraque credi poteſt, quia id, quod non poteſt eſſe, neque poteſt verum judicari, ut in 4. *Metaph. d. c. 6.*

134 Itoque Durandus in *prolog. q. 2. n. 21.* ait: *Æſtimare contradictoria ſimul eſſe vera, non poteſt eſſe in mente hominis, etſi ipſe voce proferatur*, & Angelus in *conſ. 87. incipien. Hic punctus, circa fin. Nec legiſlator*, inquit *nec Deus ipſe poteſt actum repugnatem in eſſe producere*, cujus dictum ſequitur Decius in *l. ubi repugnantia, ff. de*

135 *regul. jur.* Atque ita non poſſe intellectum, phyſice & naturaliter loquendo, utranque partem contradictionis opinari, neque ex principiis intrinſecis rationum, neque ex principiis extrinſecis authoritatum, tradiderunt idem Gregorius de Arimino in *Prolog. art. 1. q. 2.* & Durand. *loco cit.* qui ad hoc citat etiam Ariſtotelem, & S. Th. & in hoc æquivocarunt Vaſquez in 1. 2. *q. 19. artic. 6. diſp. 62. c. 3. n. 10.* & ex illo Azor. *Inſtit. moral. lib. 2. c. 16. q. 2. & 3.* & *c. 17. q. 7.* qui ſcripſerunt, duos contrarios probabiles aſſenſus circa eandem propoſitionem moralem haberi a nobis poſſe, alterum ſcilicet ex principiis intrinſecis rationum, alterum vero ex principiis extrinſecis authoritatum. Et Sanchez in *Decal. lib. 1. cap. 9. n. 12.* qui confutando Vaſquez amplius affirmavit etiam per intrinſeca principia poſſe intellectum utranque partem contradictionis opinari, & utrique aſſentiri, quia non repugnat ex eiſdem principiis diverſimode intellectis, ſeu applicatis, contrarias opiniones oriri. In hoc, inquam, æquivocarunt, quia pro eodem acceperunt poſſe intellectum præbere opinativum aſſenſum utrique parti contradictionis, & poſſe utranque partem contradictionis judicare probabilem, cum tamen hæc duo multum differant, ut in ſuperioribus monſtratum eſt. Nam primum intellectus nullo modo poteſt, etiam naturaliter & phyſice; poteſt autem ſecundum, quia, ut prædiximus, præbere aſſenſum opinativum uni parti contradictionis, ſeu unam partem opinari, eſt judicare illam eſſe veram, licet cum formidine partis alterius: nam aſſenſus opinativus eſt judicium probabile dictans rem ita eſſe. Non poteſt autem quis ſimul judicare rem probabiliter eſſe, & probabiliter non eſſe; ſed cum unam partem judicat probabiliter eſſe veram, neceſſe eſt, ut ejus contradictoriam judicet probabiliter eſſe falſam: quia ſicut duæ contradictoriæ veræ ſimul eſſe non poſſunt; ita nec poteſt intellectus judicare ſive per aſſenſum probabilem, ſive per aſſenſum neceſſarium illas veras eſſe; ſed ſi uni aſſentitur tanquam veræ, oportet, ut alteri aſſentiatur tanquam falſæ. At vero judicare propoſitionem probabilem, non eſt præbere illi aſſenſum opinativum, quia hoc judicium non eſt de veritate propoſitionis, ſed de illius probabilitate; quæ tamen confundunt Vaſquez & Sanchez, non conſtituentes inter hæc duo aliquam differentiam, ad quod ſi advertiſſent, in prænominatam æquivocationem non incidiſſent. Unde jure optimo illorum errorem redarguit, & late confutat Andr. Blanceus ex eadem Societate Jeſu, ſub nomine Candidi Philalethi, in libello, ſeu tractatu *de opinionum praxi q. 3. per totam*, & precipue *pag. 48. verſ. Dicendum*, & *q. 57. pag. 77. verſ. Adverte primo*, & *pag. 84. verſ. Confirmatur, & verſ. Secundo*, & in *3. Corollario, pag. 171. verſ. Nam quoad illud*. Cui libello præter ipſum Andream ſubſcripſerunt, ejuſque doctrinam probarunt alii octo non obſcuri nominis Sacræ Theologiæ Profeſſores, & 136
Magiſtri, ut patet in princ. libelli: & ante eum idipſum advertit Caſtro Palao *part. 1. diſp. 2. §. 2. n. 4.* ubi impugnando Sanchez, ait: *Neque ab extrinſecis, neque ab extrinſecis motivis procedere poſſunt in eodem intellectu duo aſſenſus probabiles contrarii, quia intellectus non habet libertatem, propoſita veritate objecti, niſi ut aſſentiatur parti, quam veram exiſtimat, qualis eſt una tantum pars, & hæc ſola probabilior. Et Sanchez equivocavit, dum fecit tranſitum a probabili objecto ad probabile judicium; nam ſtat quidem de objecto contrario, ſeu in contrarium movente formari poſſe judicium, quod tale objectum ſit ex utraque parte probabile; ſed hoc eſt judicium evidens de probabilitate honeſtatis, quod eſt inſufficiens ad honeſte agendum, & non eſt illud judicium probabile de veritate honeſtatis, quod tanquam neceſſarium ad honeſte agendum requiritur ab omnibus; quod cum haberi non poſſit, niſi de una parte contradictionis, manifeſtum eſt nondum inveniſſe Sanchez, quomodo utranque poſſit quis opinari, & in praxi ſequi*. Hæc ille. Et concordant Layman *lib. 1. Theol. moral. tract. 1. c. 5.* Breſſerus *lib. 3. de conſcientia*, & noviſſime Julius Mercorus in *tract. de probabilitate opiniorum, part. 2. art. 1.* ubi pluribus oſtendit repugnare rationi, ut idem intellectus ſimul poſſit aſſentiri aſſenſu opinativo utrique parti contradictionis. Et pro hac ſententia allegat etiam D. Card. de Lugo *diſput. 10. de fide, ſect. 1. n. 14.* affirmantem, *æquivocationem pati, qui confundit, hæc duo, credere concluſionem illam eſſe probabilem, & credere probabiliter illam: quæ ſunt valde diverſa; nam qui tenent aliquam propoſitionem probabilem, concedunt ſimul contrariam eſſe probabilem, non tamen credunt veram etiam aſſenſu probabili, alioquin haberent aſſenſus duos probabiles de objectis contradictoriis*. Hæc ibi. Nec admittenda eſt conſideratio 137
Vaſquez, quod licet intellectus ſpeculativus opinetur ex intrinſecis principiis unam opinionem eſſe veram, tamen intellectus practicus hic & nunc poteſt aſſentiri opinioni oppoſitæ, & in praxi illam ſequi ex principio extrinſeco, eo quod probati Authores eam ſequantur. Quoniam, ut inquit S. Thomas in 1. *part. q. 79. art. 11. Intellectus practicus, & ſpeculativus non ſunt diverſæ potentiæ, quia, ut dicitur in 3. de Anima, intellectus ſpeculativus per extenſionem ſit practicus; una autem potentia non mutatur in aliam*, & infra: *Secundum autem hoc differunt intellectus ſpeculativus, & practicus; nam intellectus ſpeculativus eſt, qui, quod apprehendit, non ordinat ad opus, ſed ad ſolam veritatis conſiderationem: practicus vero intellectus dicitur, qui hoc, quod apprehendit, ordinat ad opus: & hoc eſt, quod dicit Philoſophus, ubi ſupra, quod ſpeculativus differt a practico fine; unde a fine denominatur uterque, hic quidem ſpeculativus, ille vero practicus*. Hactenus verba D. Th. Cum ergo intellectus ſpeculativus ex ſola veritatis conſideratione ſecundum propria & intrinſeca rei principia apprehendit unam opinionem probabiliter eſſe veram, non poteſt intellectus practicus ſimul apprehendere probabiliter eſſe veram illius contradictoriam, eamque ad opus ordinare ex principio extrinſeco, eo quod eam ſequantur probati Authores, ut putat Vaſquez; tum quia hoc modo eadem potentia intellectus ſpeculativi, & practici apprehenderet, & opinaretur duo contradictoria eſſe ſimul vera, quod nec Deus etiam per diverſa media facere poteſt, ut inquiunt

Du-

Durandus, & Gregorius de Arimino ſupra citati *n.* 133. Tum quia intellectus practicus hoc modo non ordinaret ad opus opinionem, quam intellectus ſpeculativus apprehendit probabiliter eſſe veram; ſed potius illam deſtrueret opinando, & ad praxim ordinando illius contradictoriam; nec iſto modo practicus intellectus eſſet extenſio intellectus ſpeculativi, ſed magis eſſet illius deſtructio, & una potentia in aliam tranſiret, contra doctrinam Ariſtotelis, & S. Thomæ.

138 Fateor quidem intellectum poſſe ſucceſſivis temporibus nunc adhærere uni opinioni, & paulo poſt, relicta illa, adhærere oppoſitæ, *c. Certe*, 12. *q.* 1. *c. Beatus*, 22. *q.* 2. & habetur 35. *q.* 9. *per tot. c.* 1. *de ſequeſtr. poſſeſſ. & fruct. c. Non debet, de conſang. & affinit.* & tradit Anchar. *conſ.* 210. *Inter contraria, n.* 1. quia propter diverſa phantaſmata quotidie generantur in nobis opiniones diverſæ ſecundum Philoſ. 3. *de Anima*, cujus authoritate ſe excuſat Quintilianus Mandoſius, quod a priori ſententia deſciverit, in *reg.* 32. *de impetr. beneſ. vac. per obit. famil. Card. q.* 21. *n.* 5. Quinimo ut Socinus ait *conſ.* 150. *n.* 1. *lib.* 1. variabilis eſt opinio ſpeculativa, & ideo quaſi impoſſibile eſt Doctorem non eſſe ſibi contrarium aliquando. Verum, ut ſimul & ſemel idem intellectus opinetur, & in pari ſequatur duas contrarias opiniones æque probabiles, non tantum moraliter, ſed etiam naturaliter, & phyſice eſt impoſſibile, ut ex prædictis conſtat; & conſequenter in æqualitate contrariarum opinionum intellectus eſt in pendenti, & manet ſuſpenſus, ac dubius, *l. Duo Judicis dati*, juncta gloſſa 1. *ff. De re Judic. l. In ambiguo, ff. De reb. dub. l. fin. C. de condit. indeb. gloſ.* 1. & Bald. *n.* 1. *in l. De ſtatu, ff. de teſtam.* Bart. *in l. Admonendi, n.* 20. *ff. De jurejur.* S. Thom. *in* 3. *ſentent. diſt.* 17. *q.* 1. *art.* 4. Durand. *ibid. q.* 2. *ad* 2. S. Anton. *in* 1. *p. tit.* 3. *c.* 10 §. 9. Sotus in 4. *diſt.* 27. *q.* 1. *art.* 4. Navar. in *c. Si quis autem, n.* 12. *de pœnit. diſt.* 7.

139 Probatur ſecundo hæc prima concluſio, quia ſecundum Philoſophum opinari non eſt liberum: neceſſe eſt enim, ut potentia rationabilis moveatur ab objecto; unde ſi motiva intellectum moventia perſuadent aliquid eſſe verum, non poteſt intellectus exiſtimare, ſeu opinari illud eſſe falſum, neque e converſo: & cum ex duabus opinionibus oppoſitis oporteat unam eſſe veram, alteram falſam, ut inquit S. Thomas *quodlib.* 8. *art.* 13. naturaliter impoſſibile eſt, ut intellectus ſimul opinetur utranque, ut evidenter monſtratum eſt in præcedenti argumento. Et ſimiliter impoſſibile eſt, ut opinetur earum alteram, quam maluerit, quia cum rationes utrinque ſint æqualis ponderis, intellectus inſtar ſtateræ habentis ab utraque parte pondera æqualia, ſtat in pendenti, ut dicta *l. Duo judices*, ibi, *Utranque in pendenti eſſe, ff. De re judic.* nec poteſt flecti, & inclinari magis in unam partem, quam in alteram, quia non habet ſufficientia motiva ad judicandum probabiliter veram magis hanc, quam illam; quod eſt opinari: unde oportet intellectum quieſcere; quod evidentius monſtrabitur infra in 14. *argumento primæ concluſionis a n.* 154. Hoc poſito, ſi quis, reluctante rationabili potentia, adhuc vellet opinari, & ſequi utranque opinionem æque probabilem, aut earum alteram: hic ſane proditor eſſet perſpicaciæ ſui intellectus, nec putaret ſic componendo ſe verum dicere, ideoque non opinaretur, ſed fingeret, quia non moveretur ab objecto, ſed a voluntate, ut patet exemplo ſtateræ exiſtentis in æquilibrio, quæ ſi paululum a mano moveretur, jam non libraret æqua lance, nec verum diceret, ſed magis fingeret. Quippe tam in ſtatera, quam in intellectu, pondera ſunt independenter a libertate.
140 Nam imaginari quidem poſſumus, ut volumus, non autem opinari, quia imaginari eſt fingere pro libito voluntatis, & componere ad ipſius imperium; ſed opinari eſt non pro arbitrio fingere, ſed examinare, & ſequi rationum momenta, a quibus intellectus determinatur ad hoc, vel illud opinandum, ita ut non ſit in voluntatis arbitrio. Idque aperte docuit Ariſtoteles 2. *de Anima, text.* 153. nam ſecundum eum: *Non eſt eadem imaginatio, & opinio: hæc enim paſſio in nobis eſt, cum volumus; licet namque, cum libet, fingere quidquid volumus, ſicut qui in memorativis verſantur, & ſimulacra faciunt: opinari autem non in nobis eſt, neceſ-*
141 *ſe enim eſt, aut falſum, aut verum dicere.* Hæc ibi. Porro intellectus in intelligendo eſt veluti pictor, qui efformat rerum imagines: Et quidem interdum eſt pictor fingendo ad libitum, ſecundum illud Horatii:

Pictoribus, atque Poetis
Quidlibet audendi ſemper fuit æqua poteſtas.

& tunc neque verum, neque falſum dicit, ſed fingit, ut libet; ideoque nec dicitur falſa imago Chimæræ, ſeu Hippocentauri: interdum vero eſt pictor imitando, puta hominis, vel leonis imaginem exprimendo: & tunc dicitur ſemper verum, vel falſum exemplar, ſecundum quod conformatur, vel conformatur non prototypo; & in hoc ſecundo caſu non eſt liber, ſed omnino ſequi debet prototypum; quod ſi non ſequatur, ſed ad libitum voluntatis pingat, jam non imitatur, nec exprimit verum, ſed fingit. Nam exemplatum, quatenus diſcrepat ab originali, eſt adulterum, & falſum, ut in Authen. *de Tabellien.* §. *Illud quoque*, juncta gloſſa *in ver. Adulterum*, & notant Bald. *conſ.* 405. *Punctus quæſtionis, circa fin. verſ. Ex his apparet, lib.* 4. & *conſ.* 307. *Proponitur quid, in fin. lib.* 5. Angelus *conſ.* 347. *Pater ſtipulatus, n.* 1. Ergo ſimiliter, cum motiva ad judicandum utrinque ſunt æqualia, ſi intellectus non vult fingere, ſed verum dicere, & judicium ſuum objecto conformare, tunc neceſſario dubitat.

Probatur tertio eadem concluſio authoritate Ariſto- 142
telis 1. *Topic. c.* 9. *in princ.* ubi ſic diſſerit: *Sunt autem problemata, & de quibus contrarii ſunt ſyllogiſmi; dubitationem enim habent, utrum ſic ſe habeant, an non, eo quod de utriſque ſunt rationes ſuaſibiles.* Hæc ibi. Ecce igitur textus clarus a defenſoribus probabilitatum, quod ſciam, adhuc non ponderatus, in quo propoſitio dicitur dubitationem habere, cum pro utraque parte ſunt rationes probabiles, ſeu quod idem eſt, ſuaſibiles. Nec obſtat, ſi Authores contrariæ ſententiæ dicant hunc locum Ariſtotelis non procedere, quando intellectus præbet aſſenſum opinativum propoſitioni problematicæ, & ex probabilibus rationibus ſe determinat ad utranque partem, vel ad alteram, quam maluerit, quaſi tunc, quamvis propoſitio ſit in ſe dubia, tamen intellectus in illius apprehenſione, & intelligentia non ſit dubius, ſed moraliter certus. Id inquam, non obſtat, tum quia naturaliter eſt impoſſibile, ut intellectus præbeat aſſenſum opinativum duabus propoſitionibus contradictoriis, vel earum alteri, quando rationes utrinque ſunt pares, ut evidenter monſtratum eſt in duobus argumentis præcedentibus. Tum quia cum propoſitio propter æquilibrium rationum ſit in ſe dubia ſecundum Theoricam Ariſtotelis, oportet & intellectum in illius intelligentia eſſe dubium. Ratio eſt 143
evidens, quia cum intellectus non habeat libertatem opinandi ut libet, ſed cogatur objecto ſe conformare, ut ex Philoſopho oſtenſum eſt in præcedenti argumento, & docet S. Thomas in 1. *ſentent. diſt.* 48. *art.* 3. *ad* 1. utique propoſitioni in ſe dubiæ minime poteſt aſſentiri, nec eam judicare probabiliter veram eſſe, quod eſt opinari, ſed violenter cogitur eam judicare, ſicut in ſe eſt; alioquin judicaret eſſe quod non eſt, nec opinaretur, ſed fingeret. Si igitur vult objecto ſe conformare, & non fingere, neceſſe eſt ut dubitet, quia in re dubia non poteſt eſſe moraliter certus. Et hoc 144
eſt, quod Canones atteſtantur, in re dubia ſententiam certam ferri non poſſe, *c. Habuiſſe*, 33. *diſt. c. Grave*, 11. *q.* 3. gloſ. in *c. Ad audientiam, in verb. In dubiis, de homic.* & in *c. Licet cauſam, in verb. Ubi poſſidetis, de probat.* Vel dic melius, Problemata dubitationem non 145
habent intrinſece, & ſecundum rei veritatem, ſed ſecundum apprehenſionem, & intelligentiam humanam, *c. Intelligentia, de verb. Signif.* Unde cum dicimus res eſſe dubias, ut in *titulo, ff. De reb. dub.* hoc non ideo dicimus, quod vere, & intrinſece ita ſit, ſed improprie loquimur, & ſecundum noſtrum modum intelligendi; nam veritas cujuſque rei in ſe eſt certa, & infallibilis; ſed intellectus humanus eſt dubius, quia propter ejus imbecillitatem non intuetur rem ſicut in ſe eſt, & ideo contraria ratiocinatur, & dubitat: & hoc eſt, quod ait Philoſophus loco citato, dum dixit: *Sunt autem problemata, de quibus contrarii ſunt ſyllogiſmi*, id eſt, de quibus intellectus contrarios format ſyllogiſmos; nam ſyllogizare, & ratiocinari eſt operatio intellectus humani. Quo fit, ut in Deo, cui nihil eſt abſconditum, ſed omnia ſunt plana, & aperta, *c. Deus omnipotens* 21. *q.* 1. *c. Novit. de Judiciis*, non ſint problemata, neque

proba-

probabilia, neque ſyllogiſmi, quia intellectus divinus cognoſcit per intellectum ſimplicem quidditatis, non autem componendo, & ratiocinando, ut docet Sanctus
146 Thomas in 1. par. q. 85. art. 5. & ſicut legitur in *c. A nobis, il 2. de ſentent. excommun.* judicium Dei ſemper innititur veritati, quæ nunquam fallit, nec fallitur: judicium vero Eccleſiæ nonnunquam opinionem ſequitur, quam fallere ſæpe contingit, & falli. Et patent exempla in *c. Lator*, & in *c. Conſanguinei, de re judic.* & in *c. Fraternitatis, de frigid. & malef.* & in *c. Si quis non recte*, 24. q. 3. Dum ergo Ariſtoteles dixit, problemata dubitationem habere propter rationes utrinque ſuaſibiles, nihil aliud ſenſit, quam intellectum in apprehenſione & intelligentia problematum eſſe dubium propter rationes, quas cognoſcit eſſe ex utraque parte probabiles, & de quibus contrarios format ſyllogiſmos. Quare ibi eſt textus inevitabilis, quod is, qui judicat duas opiniones oppoſitas eſſe æqualiter probabiles, non eſt moraliter certus, ſed dubius. Idque diſertis verbis docuit Sanctus Thomas *de Veritat. quæſt.* 14. *artic.* 1. ait enim: *Intellectus noſter reſpectu partium contradictionis ſe habet diverſimode: quando enim non magis inclinatur in unam, quam in aliam, vel propter defectum moventium, ſicuti in problematibus, de quibus rationes non habemus, vel propter apertam æqualitatem earum, quæ movent ad utranque partem; & ita eſt dubitantis diſpoſitio, quæ fluctuat inter duas partes contradi-*
147 *ctionis*. Hæc S. Doctor. Sed & Silveſter in *Summ. in verb. Dubium, in princ.* inquit: *Primo dubitas de aliquo, vel circa aliquod, quando habes rationes ad utranque partem æqualiter, aut quaſi æqualiter moventes, ita quod non inclinatur ad hoc magis, quam ad illud notabiliter*: & Cardin. Paleottus *de ſacr. Conſiſtor. conſult. part.* 4 q. 4. poſtquam declaravit quid ſit ſcientia, ſuſpicio, & ſcrupulus, *in verſ. Et tamen*, ſic ait: *Aliquando rationes utrinque æquales ſeſe offerunt, ita ut animus non magis in unam, quam in alteram inclinet partem: & tunc oritur proprie dubitatio*; & infra: *Poteſt dubitatio ex ipſiſmet rationibus oriri, quæ utrinque probabiles occurrunt; per ſæpe enim accidit, ut parem vim habere videantur, diſtrahiturque animus in deliberando, utrum hanc, an illam partem amplecti debeat.*

148 Probatur quarto hæc prima concluſio in *c. Nervi*, 13. *diſt.* ubi pluribus exemplis oſtenditur, eum, qui angitur contrariis opinionibus, & per rationes ſuaſibiles impellitur in utranque partem, proprie habere conſcientiam dubiam atque perplexam. Quem textum ad propoſitum noſtrum ponderat Petrus de Anchatano *conſ.* 210 *incip. Inter communia*.

149 Probatur quinto in *c. Fraternitatis, de frigid. & malef.* ubi lata fuerat ſententia ſeparationis tori ex errore probabili, ut patet ibi: *Sententiam divortii per errorem licet probabilem novimus eſſe probatam*: & tamen Innocentius III. dicit rem tunc temporis fuiſſe dubiam, ut conſtat ex illis verbis: *Quandiu articulus iſte dubitabilis erat.* Quem textum ad hoc ſimiliter ponderat Oldrad. *conſ.* 286. *incipien. In electionis*, n. 5. *verſ. Sed qui admittunt.*

Probatur ſexto in *c. Illud, de Præſumpt.* ubi in articulo, an inter liberam & ſervum fuiſſet contractum Matrimonium, nec ne, ponderatur rationes pro utraque parte probabiles; & tamen res dubia æſtimatur, ut patet ibi, *In hujuſmodi dubitatione.*

Probatur ſeptimo efficaciter in *c. Inquiſitioni, de ſent. excomm.* inducendo illud, ut patebit infra in *ſecundo fundamento* principali pro hac ſententia.

Probatur octavo in *c. Illud de cler. excommun. miniſtr.* & in *c. Per venerabilem, §. Rationibus, qui fil. ſint legit.* necnon in *c. Veniens, de Presbyt. non baptizat.* quos Canones itidem expendimus infra in 3. 4. & 5. *fundamento.*

Probatur nono in *c. Literas, de reſtitut. ſpoliat.* ubi Papa, quamvis habeat omnia jura in ſcrinio pectoris, *c.* 1. *hoc titulo, lib.* 6. & *l. Omnium, C. de Teſtam.* tamen ubi videt opiniones Doctorum probabiles, reputat illam materiam dubiam, nec libenter illis detrahit. Atque ita illum textum ad hoc allegat Petrus Epiſcopus Brixienſis in *Repert. in verb. Opinio.*

150 Probatur decimo, quia ut ex Ariſtotele deducit Bald. in *l. De ſtatu, n.* 1. *ff. De teſtam.* dubitatio eſt æqualitas contrariarum ratiocinationum; nam ut ait Silveſter in *verb. Opinio, n.* 1. dubitatio non habet rationem probabilem ad alteram partem tantum, ſed ad utranque æqualiter, vel quaſi; & ſecundum D. Thomam in 3. *ſent. diſt.* 17. *q.* 1. *art.* 4. ſignat motum rationis ſuper utraque parte contradictionis cum formidine ſe determinandi alterum: Sed qui judicat æque probabiles eſſe opiniones inter ſe oppoſitas, æqualiter ratiocinatur contraria, cum pro utraque parte formet argumenta, & ſyllogiſmos, ſecundum Philoſophum ſupracitatum 1. *Topic. c.* 9. *in princ.* vel certe utrinque habet rationes æquales cum formidine ſe determinandi ad alterum, ſecundum S. Thomam; Ergo dubitationem habet.

Probatur undecimo, quia dubium eſt, cum intelle- 151
ctus inter duas partes conſtitutus, quarum altera affirmat, altera negat, remanet ſuſpenſus, & neutri aſſentitur, quia non habet ſufficientia motiva pro una parte magis, quam pro altera, quæ inclinent & moveant ad aſſenſum, *c. In Canonicis, verſ. Si autem*, 19. *diſt. l. In ambiguo, ff. De reb. dub* & notat gloſ. *in Rubrica, ff. De jur. & fact. ignoran.* & Bart. *in l. Admonendi, n.* 19. & 20 *ff. De jurejur.* Ideoque, ut inquit Ariſtoteles 3. *Metaph. c.* 1. quatenus dubitat, eatenus ſimi- 152
le quiddam ligatis patitur; utroque enim modo impoſſibile eſt ad ulteriora procedere. Ubi S. Thomas: *Dubitatio*, inquit, *de aliqua re hoc modo ſe habet ad mentem, ſicut vinculum corporale ad corpus, & eundem effectum demonſtrat; in quantum enim aliquis dubitat, in tantum patitur aliquid ſimile his, qui ſunt ſtricte ligati: ſicut enim ille, qui habet pedes ligatos, non poteſt in anteriora procedere ſecundum viam corporalem; ita ille, qui dubitat, quaſi habens mentem ligatam, non poteſt ad anteriora procedere ſecundum viam ſpeculationis.* Hæc S. Th. Sed inter duas opiniones oppoſitas æque probabiles intellectus non habet ſufficientia motiva, cur magis flectatur ad unam, quam ad alteram, propter æquilibrium rationum; Ergo dubitat, & ſimile quiddam ligatis patitur.

Probatur duodecimo, quia, ex communi Theologorum ſententia, in actibus humanis ad hoc, ut quis honeſte operetur, neceſſe eſt, ut habeat certitudinem ſaltem moralem de honeſtate operationis, *c. Si quis poſitus*, & *c. Si quis autem, in fin. de pænit. diſt.* 7. & conſtat ex dictis ſupra in præcedenti quæſtione in 6. *fundamento, n.* 70. & *num.* 98. Talis autem certitudo haberi non poteſt de utraque contradictoria, in qua ex una parte affirmatur honeſtas operationis, ex altera negatur, quando utraque eſt æque probabilia, quia de neutra poteſt haberi, & intellectus fluctuat inter utranque, ut loquit Boerius *deciſ.* 11. *num.* 28. Ergo remanet conſcientia æquilibris, ut loquitur Joannes Gerſon apud Gabriel. *diſtinct.* 15 *q.* 8. *art.* 2. *dub.* 2, vel ut Silveſter loquitur in *ver. Dubium*, & in *ver. Opinio*, tunc ſumus in dubio probabili, prout hoc diſtinguitur a dubio ſcrupuloſo. Ad hoc bonus text. in *c. Inquiſitioni, verſ. In ſecundo autem caſu, de ſent. excomm.*

Probatur decimotertio, quia ubi eſt contrarietas opinionum, non poteſt quis utrique aſſentiri; cum impoſſibile ſit, ut ſe determinet ad oppoſita etiam probabiliter, & cum formidine, ut ſæpius repetitum eſt, & probabitur in 4. *Metaph. c.* 6. & in *l. In ambiguo, ff. De reb. dub.* in *l. Inter me, & te, ff. De except. rei judicata*, in *l. Pomponius, §. Si is, in fin. de Procurat.* & in *l.* 1. & ibi gloſ. ult. *c. De furtis.* Unde cum non poſſit eſſe certus & determinatus ad pugnantia, neceſſario ſequitur, ut ſit dubius, *l. Si quidem, C. de except.* & hoc
eſt, quod voluit Bald. in *rubr. C. de probat.* dum dixit, 153
dubitationem nihil aliud eſſe, quam paſſionem animi cum præciſa ignorantia extremorum. Vere enim, qui agnoſcit motiva ab utraque parte eſſe æqualiter moventia, agitatur inter duo extrema, & præciſe ignorat utranque, cum nemo poſſit intelligere contradictoria eſſe ſimul vera, ſecundum Ariſtotelem in 4. *Metaph. c.* 1. *circa med. & prope fin.* & *d. c.* 6 Facit textus in *l. Ubi repugnantia*, & ibi Decius *n* 4. *ff. De regul. jur.*

Probatur decimoquarto hæc prima concluſio, quia in 154
paritate contrariorum motuum oportet quieſcere; ideoque corpus in vacuo nunquam movebitur, ut dicitur 4. *Phyſicor.* quoniam non eſt, cur magis determinetur ad hanc partem ſpatii, quam ad alteram: & corpus ſi eſſet ex æquo grave, & leve, neque aſcenderet, neque deſcen-

derer

deret; ſiquidem non eſſet potior ratio, cur determinaretur ad aſcenſum, quam ad deſcenſum. Et ob eandem rationem, ſi bruto eſurienti proponerentur duo pabula in æquali diſtantia, ita ut omnia eſſent paria, brutum ad nullum pabulum moveretur, & fame periret. Quod clare docuit Ariſtoteles aſſignans rationem quietis terræ in medio, *lib. 2. de cælo, text. 93.* in hæc verba: *Quemadmodum de capillo eſt ſermo valide quidem, ſed ſimiliter undique extenſo, quod non diſrumpetur: & de eſuriente ac ſitiente vehementer quidem, ſimiliter autem & ab eſculentis, & poculentis æqualiter diſtante; etenim hunc quieſcere neceſſarium eſt.* Hæc ibi. Quod evidenti etiam experientia comprobatum eſt, ut dicitur in Aſino Buridani. Et Bartholomæus Medina in 1. 2. *qu.* 13. *art* 2. in ſolutione primi, teſtatur ſe noviſſe hominem quendam dementem, qui propoſitis duobus pomis in æquali diſtantia cruciabatur, ut comederet, & non poterat, niſi ab alio applicaretur potius ad unum, quam ad aliud; Ergo ſimiliter neceſſarium eſt intellectum quieſcere, ubi rationes utrinque ſunt æquales, cum non ſit potior ratio, quare flectatur in unam, quam in aliam partem: intellectus enim ita movetur ab objecto veri, ſicut appetitus ſenſitivus bruti ab objecto delectabili. S. Tho-
155 mas in 1. 2. *quæſt.* 13. *art.* 2. *corp* & *ad* 2. Et quemadmodum brutum non agit libere, ſed naturaliter, cum ſit determinatum ad unum particulare ſecundum ordinem naturæ, ut ibi dicitur: ſimiliter & intellectus, quoniam patitur ab intelligibili, ut ſenſus a ſenſibili, ut patet in 3 *de Anima, text.* 3. Unde ſicut ſenſum factum in actu per ſpeciem ſenſibilem neceſſe eſt ſentire; ita & intellectum factum in actu per ſpeciem in-
156 telligibilem neceſſe eſt intelligere, ut inquit S. Thomas *contra Gentiles lib.* 1. *cap.* 46. *in* 2. *notab.* Et quamvis voluntas propoſitis duobus bonis per intellectum poſſit unum eligere, & alterum refutare, cum habeat libertatem contrarietatis, *l. Libertas, ff. De ſtat. homin.* & docet S. Thomas in 1. *par. qu.* 83. *art.* 1. tamen ſecus eſt in intellectu, quia non agit libere, ſed cogitur ab intelligibili, licet voluntas non cogatur ab appetibili, ut idem docuit in 1. *ſent diſt.* 48. *artic.* 3. *ad* 1. ait enim: *Defectus intellectus non eſt in poteſtate noſtra, ſicut defectus voluntatis: quia intellectus violenter cogitur quandoque rationibus, ut in 5. Metaph. non autem voluntas.* Quamobrem ſicut brutum, cum objectum delectabile utrinque eſt æquale, neceſſario quieſcit, ut dictum eſt; ita & intellectum præ dubio quieſcere oportet, cum objectum veri ex utraque parte eſt æquale; nam dubitatio ligat rationem, ne poſſit procedere, ut habetur in 3. *Metaph. text.* 1. & tradit idem S. Thomas in 3 *ſentent. diſt.* 17. *quæſt.* 5. *artic.* 4. Quod enim in appetitu eſt proſecutio, & fuga, in intellectu eſt affirmatio, vel negatio, ut docet Ariſtoteles *lib. 6. Moral. cap.* 2. Unde ſicut appetitus in objectorum ſenſibilium æqualitate nec perſequitur, nec fugit, ſed quieſcit; ita & intellectus in æqualitate objectorum intelligibilium nec affirmat, nec negat, ſed neceſſario hæret.

157 Probatur decimoquinto, quia certitudo nihil eſt aliud, quam determinatio intellectus ad unum, ut diffinit S. Thomas alias citatus in 3. *ſent. diſt.* 23. *qu.* 2. *art.* 2. *qu.* 3. Non poteſt autem intellectus ad unum ſe determinare, cum motiva hinc inde ſunt æqualia, quia non eſt ratio, cur ſe determinet ad unam partem magis, quam ad alteram; & ideo cogitur quieſcere, ut ſupra proxime probatum eſt; Ergo certitudinem non habet, ſed dubitat: nam, ut ait gloſ. prima in *l. ſtatu, ff. de teſtament.* dubitans applicat animum ſuum ad plura, & neſcit quid eligat, & Bart. in *l. Admonendi, ff. De jurejuran. Dubius*, inquit, *dicitur, qui non certitudine ſcit, ſed applicat animum ſuum ad ſemiplenam probationem*, & eum ſequitur Bald. in *l. In bonæ fidei, num.* 15. *C. de reb. cred.*

158 Probatur decimoſexto, quia judicare utranque partem contradictionis eſſe æqualiter probabilem, eſt judicare utranque non minus apparere veram, quam falſam: nam quælibet ex proprio motivo apparet vera, & ex motivo ſuæ oppoſitæ apparet falſa; unumquodque enim motivum quanto magis ſuam partem facit apparere veram, tanto magis ſuam oppoſitam facit apparere falſam, *c. Hoſpitiolum, in fin.* 32. *diſtin. l.* 1. *ff. De his, qui ſunt ſui, vel alien. jur.* & docet Card. Cajetan. *ſupra cit. n.* 88. Cum igitur ex utraque parte motiva ſint æqualia, utraque pars æqualiter apparebit vera, & æqualiter apparebit falſa: Sed nullus poteſt opinari de propoſitione, quæ ſibi æqualiter apparet vera, & æqualiter ſibi apparet falſa, cum opinari ſit judicare propoſitionem veram cum ſola formidine, quod ſit falſa, ut oſtenſum eſt *ſup. n.* 127. Ergo cum intellectus judicat utranque partem contradictionis eſſe æqualiter probabilem, de neutra poteſt opinari, ſed neceſſario dubitat.

Probatur decimoſeptimo, & ultimo eadem Conclu- 159
ſio, quia, ut Iſidorus ſcripſit in *l. Etymol.* dubium eſt motus indifferens in utranque partem contradictionis: vel, ut ait Bald. in *d. l. De ſtatu, n* 1. *De teſtam.* dubitatio eſt æqualitas contrariorum motuum mentis, & tenet medium inter errare, & ſcire. Quamvis autem aliqua opinio per ſe ſolum conſiderata videatur probabiliter vera, eo quod habeat pro ſe rationes congruas, & ſuaſibiles; tamen cum primum apparet, oppoſitam quoque eſſe probabilem, rationes illius confunduntur per rationes alterius, & fit æqualitas contrariorum motuum mentis, & ſic dubitatio, quæ nihil aliud eſt,
quam æquilibrium intellectus inter duo extrema. Tex- 160
tus eſt clarus in *l. Si pater, ff. De hered. inſtitut.* Quemadmodum probationes etiam certæ, & liquidæ, per contrarias ſimiles conquaſſantur, ſecundum gloſſam communiter approbatam in *cap. Licet cauſam. in ver. Uti poſſidetis, de probation.* Felin. & Dec. in *cap. In præſentia, ſub n.* 12. *eod. tit.* Seraph. *deciſ.* 619. *ſub n.* 3. & 9. Exem-
plum deſumi poteſt ex quæſtione facti in *l. Si ita fuerit* 161
legatum, ff. de reb. dub. Si legatum Sempronio amico fuerit relictum, & duo ſint Sempronii æqua charitate conjuncti, quæritur, cui legatum debeatur? Unus Sempronius deducit aſſiduam cum teſtatore familiaritate, mutua obſequia, & beneficia, & alia plura his ſimilia. Habet ergo hic Sempronius rationes probabiles, ob quas ei legatum adjudicari debeat. Sed & alter Sempronius probat amicitiam pluribus argumentis ejuſdem ponderis; unde & hic habet pro ſe rationes ſuaſibiles, ſi ſeorſim expendatur. Verum ſi conferantur invicem rationes utriuſque, res prorſus dubia eſt. Vis cognoſcere quam dubia? Legatum præ omnimoda ambiguitate, & incertitudine vitiatur, & neutri debetur, ut ibi deciditur, & concordat text. *l.* 3. §. *Si duobus, ff. De adimen. lega.* Simile in *l. Si duo, ff. Uti poſſidetis*, & in *c. Tuæ fraternitatis, de prebend.* Sic cum duo Judices dati contrarias ſententias dederunt, Modeſtinus ait, utranque ſententiam in pendenti eſſe, *l. Duo Judices dati*, juncta gloſſa 1. *ff. de re Judic.* & ſcripturæ diverſæ fidem ſibi invicem derogantes, ab una eademque parte prolatæ, nihil firmitatis habere poterunt, dicit text. in *l. Scriptura, C. de fid. inſtrum.*

Quemadmodum autem ſic æquilibrium intellectus, 162
& dubitatio ex principiis intrinſecis rationum utrinque parium, ut plene oſtenſum eſt ſupra; ita & ex principiis extrinſecis authoritatum, ſi ex utraque par-
te ſint æquales, *c. In Canonicis, verſ. Si autem*, 19. *di-* 163
ſtinct. Accipe exempla. Tenet aliquam opinionem Innocentius Pater, & Organum veritatis, ut ait Archid. in *c.* 1. *col.* 2. *prope fin. verſ. Quamvis Hoſtienſis, de except. lib.* 6. item Pater Juris, & Canoniſtarum, ſecundum Speculat. in *Proœmio Specul.* & Roman. in *repetit. l. Si vero, §. De viro in* 54. *fallent. ff. ſol. matrimon.* Tu illico acquieſcis illius authoritati, & opinionem illam probabilem reputas, ad text. in *l. Septimo menſe, ff. de ſtat. homin.* At poſtea reperis oppoſitum ſentire Hoſtienſem, quem idem Speculat. *ubi ſupra*, Lumen Juris appellat: vel Joannem Andream, qui Juridicæ ſcientiæ Juris Canonici Pater dicitur a Bald. in *princ. lectur. feudor.* Pater & Illuminator Juris Canonici a Federico de Sen. *conſ.* 14. *incip. Monachus Peruſinus, in fin.* Princeps Canoniſtarum, & fons, & tuba utriuſque Juris a Jaſ. in *l.* 1. *in* 2. *lectur. C. de Summ. Trinitat. & Fide Cathol.* & in *l. Sancimus, C. De teſtam.* poſt Card. in *Proœm. Clem.* §. *Cupientes, in princ.* Jam ergo authoritate quoque Hoſtienſis, & Joannis Andreæ, tu æqualiter perſuaſus neſcis quo flectas animum, ſed fluctuas inter utranque, ut inquit Boerius *deciſ.* 55. *n.* 28. & dubiam reputas Innocentii opinionem, quam ob illius authoritatem antea
probabilem judicaveras. Rurſus vides unam ſententiam 164
probari ab Archidiacono, cujus dicta non in gloſſa, ſed in textu profitetur ſe recipere Joannes Andreas in

proœ-

*proœmio, Sexti in gloſ.*1. & cujus opinio etiam ſingu-
laris ſuper Sexto libro Decretalium prævalet communi,
ſecundum Felinum in *c.* 1. *n.*54. *in* 4. *limit ſup. eod.* ubi al-
165 legat *deciſ. Rotæ* 348. *in antiq.* Sed deinde occurrit gloſ.
contrarium ſentiens, cujus opinio ſimiliter communi
opinioni dicitur eſſe præferenda a Jacobo Buttigar. in
lib. 1. *C. Qui pro ſua juriſdictione*, & notat Bald. in *l. cum*
166 *hereditas*, *C. Depoſit.* & Felin. poſt alios *loco citato in* 2.
limit. Ecce jam vides authoritatem unius everti per
contrariam authoritatem alterius, & jus eſſe turbidum,
l. 1. §. *Noſtrum*, ibi, *Cum per contrarias interpretantium
ſententias totum pene jus conturbatum eſt*, *C. de veter.
Jur. enuclean.* Unde jure optimo Capyc. *deciſ.* 10. *n.* 18.
in fin. Ex quo, inquit, *ſaltem de jure articulus principa-
lis cauſa eſt intricatus ob varias Doctorum opiniones*, *jus*
167 *ipſum redditur incertum, & dubium*. Et eum ſequuta eſt
Rota *deciſ.* 659. *part.* 2. *recent.* Opinionum igitur veritas
aut falſitas non ſeorſim eſt perpendenda, ſed per com-
parationem ad oppoſita, ut habetur in 3. *Metaph. c.* 1.
maxime in extremis verbis, & probatur in *d. c. In Ca-
nonicis*, 19. *diſt.* , *c. Capellanus*, *de feriis*, *in l.* 1. *ff. De
contrahen. empt. & in* §. *Item pretium inſtit. eod. in c. ult. de
Presbyter. non baptiz. & in c.* 1. *de ſent. & re judic. lib.*6.
ibi: *Stateram geſtent in manibus, lances appendant æquo
libramine*; & tradidit Card. Paleot. *de Sacr. Conſiſtor.
conſul. par.* 4. *qu.*4. ait enim: *Si conſiliarius perplexitatem
inde profluere ſentiat, quod in utranque partem pares ſe
offerant rationes, poterit tunc rationes ipſas inter ſe con-
ferre, & tanquam in libra lances impoſitas, utra lanx*
168 *deprimat, conſiderare.* Ratio eſt, quia, ut ait D. Tho-
mas in 1. *q. quaſt.* 85. *art.* 5. *ſolus intellectus Divinus, &
Angelicus cognoſcunt compoſitionem, & diviſionem, &
rationem, non componendo, & ratiocinando, ſed per in-
tellectum ſimplicis quidditatis: Intellectus autem huma-
nus cognoſcit componendo, & dividendo, ſicut & ratiocinan-
do*. Et infra in reſponſione ad primam: *Compoſitio*, inquit,
*& diviſio intellectus per quandam differentiam, vel com-
parationem fit*, *& art. ſeqq. in reſp. ad* 1. ſimiliter docet
veritatem, & falſitatem, item opinionem, & ratioci-
nationem eſſe in intellectu ſecundum compoſitionem,
169 & diviſionem. Unde rem dubiam eſſe, cum rationes
pro, & contra concurrunt, dixit Alberic. in *Diction. in
verb. Dubitabile*; aut ubi ſunt conſilia, & diſcordes Do-
ctorum opiniones, ut inquit Bart. in *l. Qui Romæ*, §.
Duo fratres, *n.* 9. *ff. De verborum obligat. in* 1. *oppoſit.* per
notata in *l. Ideo*, *ff. de legib. in l. Cum de novo*, *C. eod. in
prima Conſtitutione Codicis*, *in* § *Quibus*, in gloſ. *in ver.
Et ita*; & ſequuntur Antonius de Butrio, & Petr. de
Anchar. *conſ.* 210. *Inter conſilia Ancharani*, *incip. Inter
contraria*, *per tot.* ubi pluribus probant rem dubiam eſſe,
cum pro utraque parte ſunt opiniones, & rationes æque
probabiles, Alex. *conſ.* 222. *Viſa facti narratione*, *n.* 10.
verſ. Et opiniones Doctorum faciunt rem ambiguam, *lib.* 2.
Raphael. Cuman. *conſ.* 154. *Viſis in fin.* & Marcabr. ab An-
guil. *conſ.* 66. *n.*442. ubi ait, dubium probabile Juris dici,
cum variæ ſunt opiniones Doctorum, & non conſtat de
communi, & Cardin. Paleot. *de Sacr. Conſiſtor. conſult.
par.* 5. *qu.* 13. *ver. Primo igitur*, ubi itidem affirmat ſta-
tum quæſtionis dubium a Doctoribus conſtitui, cum
utrinque habet rationes, ſive authoritates. Et eſt text.
in *l. Sed etſi lege*, §. *Adeo autem*, *ff. de petition. hered.*
Unde mos eſt Doctorum in his caſibus dicere hæc, vel
ſimilia verba: Negari non poteſt, quin articulus ſit du-
bius, cum rationes, & authoritates urgeant pro utraque
parte, ut per Cuman. & Alex. *locis citatis*, & per alios
Doctores paſſim in conſiliis, & lecturis; idque haud ob-
ſcure inſinuat Concilium Trident. *ſeſſ.* 18. *in princ.* ibi: *Ca-
tholica fidei doctrinam multorum inter ſe diſſidentium opi-
nionibus pluribus locis inquinatam, & obſcuratam*. Igitur
ob contrarias rationes, vel authoritates æqualis ponde-
ris, animus, indifferenter ſe habet ad utranque partem
contradictionis. Quæ quidem indifferentia, & ratio-
num, vel authoritatum æqualitas, neceſſario parit du-
bitationem, ſecundum Iſidorum, S. Thomam, & alios
præcitatos.

Veriſſima eſt igitur prima concluſio ſuperius propoſi-
ta *n* 123. id eſt: Qui judicat duas opiniones oppoſitas
eſſe æqualiter probabiles, vel quaſi æqualiter, non eſt
170 moraliter certus, ſed dubius: licet fateamur, cum va-
riæ ſunt opiniones Doctorum, nec diſcernitur, quæ ſit
verior, & magis recepta in foro externo, judicem, qui
unam ex his opinionibus ſequutus eſt, non eſſe puniendum,
dum, licet alter eo prudentior, & doctior forte ſecun-
dum aliam judicaſſet: nam opinionum multiplicitas ex-
cuſat, ne litem ſuam feciſſe dicatur, ut in ſpecie de-
clarat Baldus in *c.* 1. §. *Judices*, *n.* 4. *de pace tenen. in uſibus
feudorum*, *& in l. Obſervare*, §. *Proficiſci*, *qu.* 30. *de off. Pro-
conſ.* tametſi adjiciat eſſe arbitrarium judicibus ſyndican-
tibus, an eo caſu, qui ſic judicavit, excuſatione dignus
ſit. Et ſequitur Menoch. *de arbit. l.* 2. *centur.* 4. *q.* 33. *n.* 19.

Secunda autem concluſio, videlicet: Qui dubius eſt 171
in morali materia, in qua vertitur ſalutis periculum,
tenetur ex præcepto ſequi partem tutiorem, apud ſacros
Canones eſt veluti quoddam axioma, & habetur diſer-
tis verbis in *c. Ad audientiam*, *de homic.* ibi: *Quia ve-
ro, utrum ex occaſione vulneris deceſſiſſet, dubium ha-
betur, cum in dubiis ſemitam debeamus eligere tutiorem,
vos convenit injungere Presbytero memorato, ut in ſacris
Ordinibus non miniſtret*. *In cap. Significaſti in* 2. *eod. tit.*
in illis verbis: *Quod ſi diſcerni non poſſit, ex cujus ictu
percuſſus interiit, in hoc dubio tanquam homicida haberi
debet ſacerdos; & ſi forte homicida non ſit, a ſacerdo-
tali officio abſtinere debet, cum in hoc caſu ceſſare ſit tu-
tius, quam temere celebrare*. Et in *c. Petitio*, *eod. tit.* ibi:
*Si de interfectione cujuſquam in illo conflictu tua conſcien-
tia te remordet, a miniſterio Altaris abſtineas reveren-
ter, cum ſit conſultius in hujuſmodi dubio abſtinere, quam
temere celebrare*. Ad idem text. *in cap. Si quis poſitus*,
de pœnit. diſtinct. 7. ubi Auguſtinus ait: *Vis ergo a dubio
liberari? Vis, quod incertum eſt, evadere? Age pœniten-
tiam dum ſanus es: & in c. Si quis autem*, *ead. diſt. Duæ
res ſunt: Aut ignoſcitur tibi, aut non ignoſcitur: quid horum
tibi futurum ſit, neſcio. Erga tene certum, dimitte incer-
tum*: & concordat *c. Juvenis*, *de ſponſal.* ibi: *In his, quæ
dubia ſunt, quod certius exiſtimamus, tenere debemus*.

Sed inſignem hanc regulam Canonum plures Theo- 172
logi ex recentioribus multifariam conantur evertere.
Objiciunt enim primo, quod in re dubia tutiorem par-
tem eligere non ſit præcepti, ſed conſilii tantum. Sic
Suarez *de conſecrat. part.* 6. *diſp.* 30, *ſect.* 6. *numer.* 9.
& ſeqq. Sanchez in *Decal. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 10. *num.*
12. *&* 64. Malder. in 1. 2. *diſput.* 84. *quaſt.* 19. *art.* 5.
Moventur præcipue hoc fundamento, quia cum quili- 173
bet ſit in poſſeſſione ſuæ libertatis, & famæ, in dubio
non debet ſpoliare ſe hac poſſeſſione judicando ſe culpa-
bilem, aut nexu alicujus obligationis innodatum, cum
ſecundum regulam juris, in pari cauſa melior ſit con-
ditio poſſidentis, *l. Res alienas*, *C. de rei vendicat. l.
Sive autem*, §. *Si duobus*, & ibi Bald. *ff. de publie. in rem
act. c. Si a Sede*, *de preben. cum concordan.* de quibus per
Dec. in *l. In pari*, *ff. de regul. jur.* Quam regulam ha-
bere locum non ſolum in materia juſtitiæ, ſed etiam in
materia aliarum virtutum, & in foro animæ, putat
idem Sanchez *ubi ſupra num.* 10. Suarez *de Relig. par.* 2.
lib. 4. *de voto*, *c.* 5. *num.* 7. Henriquez in *Summ. lib.* 8.
c. 3. *in gloſſa litera P.* & alii multi.

Mirum autem eſt, tam levi fundamento quam gra- 174
ves & periculoſas quæſtiones decidant, inter quas non
parvi ſunt ponderis infraſcriptæ. Qui dubius eſt, an in-
ciderit in excommunicationem, ſive ſit dubium juris,
ſive facti, non debet ſe habere pro excommunicato,
nec tenetur petere abſolutionem, quia, cum ſit in poſ-
ſeſſione communicandi cum fidelibus, non debet in du-
bio ea poſſeſſione privari, Sanchez *loco citato n.*56. Lay-
man *lib.* 1. *tract.* 5. *c.* 5. §. 4. *num.* 38. Et eadem ratione 175
dubitans, an lex imponens pœnam excommunicationis
ſit uſu recepta, poteſt judicare non eſſe uſu receptam,
& contra legem operari, nec propterea incidit in ex-
communicationem, Azor. *tom.* 1. *inſtit. moral. lib.* 2. *c.*
19. *qu.* 12. quem citat Salas *part.* 2. *qu.* 21, *tract.* 8. *diſput.
unic. ſect.* 18. *n.* 169. Item dubitans, an caſus ſit reſerva- 176
tus, poteſt ab illo abſolvere, Suarez *de cenſur. tom.* 5.
diſp. 40. *ſect.* 6. *n.* 4. *& de Relig. tom.* 2. *l.* 4. *c.* 15. Emmanuel
Sà in *ver. Caſus reſervati n* 5. Item qui dubitat, an com- 177
miſerit peccatum mortale, non tenetur illud confiteri,
Jo. Præpoſ. in 3. *part.* D. Thom. *quaſt. de integrit. Con-
feſſ. dub.* 3. *n.* 17. Henriquez *in Sum. lib.* 8. *de Euchari-
ſtia c.* 45. *n.* 3. *in gloſ. litera P.* Item dubitans de legitima 178
poteſtate Prælati, non tenetur illi obedire, Vaſquez in
1. 2. *quaſt.* 19. *art.* 6. *diſp.* 62. *cap.* 6. *in fin.* Salas in 1. 2.
quaſt. 21. *tract.* 8. *diſp. unic. ſect.* 8. *num.* 78. Item dubitans, 179
an beneficium ſit tenue, nec ne, non tenetur offi-
cium

Digitized by Google

clum tecitare, Salas *d. tract. 8. diſput unic. ſect. 17. num.*
189 154. *in fin.* Item dubius in die Jovis, an tranſacta ſit me-
dia nox, poteſt tuta conſcientia comedere carnes: at ve-
ro in die Sabbati dubitans ſimiliter, an media nox exceſ-
ſerit, carnes comedere non poteſt, Sanchez *de matrimo-
nio, tom. 1. lib. 2. diſp. 41. num. 40.* Layman *lib. 1. tract.
1. cap. 5. §. 4. num. 36.* Villalob. in *Summ. tom. 1. tract. 1.
diff. 31. num. 7.* Rationem diverſitatis afferunt plane ridi-
culam, quia in primo caſu, cum in die Jovis unuſquiſque
poſſideat ſuam libertatem veſcendi carnibus, in dubio ma-
nuteneri debet in ea poſſeſſione contra diem Veneris, ſeu
contra præceptum abſtinentiæ, pro quo nulla eſt poſſeſ-
ſio; & propterea comedens non peccat, cum in pari cau-
ſa melior ſit conditio poſſidentis. In ſecundo autem caſu,
in die Sabbati poſſeſſio ſtat pro præcepto; unde peccat,
qui carnes comedit, quia ſpoliat Sabbatum, ſeu præ-
ceptum ſua poſſeſſione abſtinentiæ a carnibus.
181 Porro hæc doctrina multo pernicioſior eſt ſaluti anima-
rum illa, quam nunc tractamus de electione opinionis
probabilis, quia in contrarietate probabilium opinio-
num habet quis aliquam rationem apparentem exiſti-
182 mandi rem non eſſe dubiam, ſed moraliter certam.
At hæc theorica libere profitetur licitum eſſe operari
cum conſcientia abſolute dubia contra manifeſtum Sa-
crorum Canonum teſtimonium, & contra unanimem
Theologorum, & Canoniſtarum ſententiam, *c. Ner-
vi, 13. diſt. cap. Illud de Cleric. excommun. miniſter. cum
multis concordan.* Innoc. Joan. Andr. & DD. in *capite Per
tuas, il 2. de Simon.* Butr. & Anchar. *conſil.* 120. *inter con-
ſilia ipſius Ancharani per tot* Navarr. in *manual. cap. 27. n.
228 verſ. Primum quod Judex.* Ideoque Cardin Paleot.
183 *de Sacr. Conſiſtor. conſultat part. 4. quæſt. 9. poſteaquam in
verſ. Et tandem aliquando* docuit dubitationem proprie
oriri, quando in utramque partem ſe offerunt ratio-
nes æque probabiles, in verſ. *Sed patet*, ſic ait: *Con-
ſiliarius dubitationem, qua antea detinebatur, quærat ab
animo ſuo expellere, priuſquam ſententiam ferat, ſimul-
que ſtudeat ſibi in mentem inducere, aut certe opinari,
ſecundum quam ſuffragium ferre ſtatuit, veram eſſe: a-
lioquin conſcientiæ dubiæ contraveniens peccato ſe invol-
veret, ut Doctores affirmarunt*; & infra verſ. *Certe*,
cum res prorſus dubia eſt propter rationes utrinque
probabiles, & Conſiliarius non poteſt dubitationem
depellere, conſulit, ut in Conſiſtorio reſpondeat, ſibi
non liquere: & eſt doctrina D. Thom. in ſæpius ci-
tato *quodlib 8. art. 23.* dicentis, *Ex conſcientia aliquem
obligari ad peccatum, ſive habeat certam fidem de con-
trario ejus, quod agit, ſive etiam habeat opinionem cum
184 aliqua dubitatione.* Veritas igitur eſt regulam de tutio-
ri parte in dubio eligenda in his, quæ animæ ſalutem
reſpiciunt, eſſe abſolute in præcepto. Quod ſatis pro-
bant Canones præallegati *num.* 171. & proxime citan-
di, qui utuntur verbis non ſimplex conſilium, ſed ob-
ligationem importantibus, videlicet: Via eſt tutior e-
ligenda: Pars ſecurior eſt tenenda: Semitam debemus
eligere tutiorem: Quod certius exiſtimamus, tenere de-
bemus, & aliis hujuſmodi. Præterea in *cap. Illud, de
Cleric. excomm. miniſtr.* deciditur de rigore deponendum
eſſe Epiſcopum, qui in dubio illo tutiorem partem non
elegit; Ergo electio hujuſmodi eſt in præcepto, quia
pro tranſgreſſione conſilii Epiſcopus deponi non potuiſ-
ſet, *cap. Quiſquis præceptis*, 14. q. 1. Rurſus in *cap. Sicut
185 nobis de ſent. excomm.* Epiſcopus jubetur excommunica-
tum vitare, quoties abſolutio eſt dubia. Et concordat
186 textus in *c. Per tuas, eod. tit.* ſimiliter in *d. c. Juvenis de
ſponſal.* Vir, qui contraxit matrimonium cum puella non-
dum ſeptenni, de qua propterea dubitatur, an eſſet vi-
ri potens, nec ne, jubetur ſeparari ab ejuſdem puellæ
conſobrina, quam poſtea duxit in uxorem. Et redditur
principalis ratio, quia in his, quæ dubia ſunt, quod cer-
tius exiſtimamus, tenere debemus; Ergo hæc regula abſ-
que dubio eſt in præcepto, quia, ſi eſſet in conſilio tantum,
vir non potuiſſet a ſecunda uxore judicio Eccleſiæ ſepara-
ri. Idem ſuadetur in *d. c. Ad audientiam, de homic.* in illis
verbis: *Poteris concedere, ut minoribus Ordinibus ſit con-
tentus*, quæ ſatis aperte indicant neceſſitatem diſpenſatio-
nis, ſine qua non licuiſſet in minoribus Ordinibus mini-
187 ſtrare. Hinc jura præcipiunt, ut Sacerdotes ordinari
ab Epiſcopis incognitis, de quibus dubium eſt an ſint Epi-
ſcopi, nec ne, debeant iterum ordinari, ut Gregorius III.
188 ſanxit in *c. Presbyteris, 68. diſt.* & idem ſtatuit in *c. Par-*
Fagnan. in I. Lib. Decretal.

vulos, de conſecr. diſt. 4. de parvulis, qui a parentibus ſub-
tracti ſunt, & ignoratur an ſint baptizati, ut ſcilicet ite-
rum ſint baptizandi: utroque enim caſu abſque dubio tu-
tius eſt, ut propter periculum ſalutis animæ Sacramentum
iteretur. Hoc etiam cum Sanctiſſimus rejeciſſet ad Sa-
cram Congregationem Concilii infraſcriptum dubium Vi-
carii Viennenſis, videlicet: An conſtitutus in minoribus
Ordinibus de Baptiſmo dubitans, iterum baptizatus ſub
hac conditione, Si baptizatus es, non te baptizo, in Or-
dinibus prius ſuſceptis miniſtrare, aut ab integro ordina-
ri debeat: Sacra Congregatio cenſuit debere ei iterum Or-
dines conferri, ex *cap. Veniens, de Presbyter. non baptiz.*
ſed ſub conditione, ſi non erat baptizatus, quando pri-
mum eidem collati fuerunt. Et eodem modo iterum con- 189
ſecrari debet Eccleſia, de qua incertum eſt, an fuerit con-
ſecrata, *cap. Solemnitates, de conſecrat. diſt.* 1. At a con- 190
verſo cum dubium eſt, an matrimonium ſit validum, non
eſt iterum contrahendum, ſed præſumitur pro matrimo-
nio, *cap. Si quis acceperit*, 33 *quæſt.* 1. Cujus differentiæ
rationem aſſignans gloſſa in *dict. cap. Presbyteris, in ver.
Et conſecrentur*, Quia, inquit, ſine omni periculo eſt, ſi
Sacramenta illa iterentur; ſed periculum eſſet, ſi judica-
retur non eſſe matrimonium, ubi eſt. Indiſtincte igitur
in dubio pars tutior eligenda eſt: quæ neceſſitas ſurgit
principaliter ex obligatione, qua quis tenetur vitare peri-
culum peccati, ut mox dicemus.
Nec quidquam obſtat, quod in pari cauſa melior ſit 191
conditio poſſidentis. Siquidem hæc regula procedit in
materia Juſtitiæ, & in foro judiciali duntaxat, non au-
tem in materia aliarum virtutum, & in foro conſcientiæ,
ſecundum veriorem ſententiam, quam ex recentioribus
tuentur Vaſquez in 1. 2. *diſp. 65 cap 3. & diſput. 66 cap.
1.* Sayr. in *Clavi regia, lib. 1. cap 13. num 9. & 36.* Salas
in 1. 2. *quæſt.* 21. *tract.* 8 *diſput. unic. ſect. 25. num.* 252.
Azor. *inſtit. moral tom. 1. lib. 2. cap. 18 quæſt. 4. & lib. 11.
cap. 15. quæſt.* 2. Et tenent communiter Canoniſtæ, quos
inferius citabimus *num.* 196. Eamque probant textus ex- 192
preſſi 1. in *dict cap. Illud, de Cleric excomm. miniſtr.* ubi
quamvis Epiſcopus ille eſſet in poſſeſſione libertatis com-
municandi cum fidelibus, tamen dicitur deponendus pro-
pterea, quod in dubio non geſſit ſe pro excommunicato,
nec abſtinuit a Divinis. Secundo in *cap. Dominus, de ſe-* 193
cundis nuptiis, ubi deciditur, mulierem dubitantem de
morte prioris conjugis, non poſſe pergere in poſſeſſione
debitum exigendi a ſecundo marito. Tertio in *cap. Inquiſi-
tioni, de ſentent. excommun.* ubi conjux dubitans probabi-
liter de impedimento dirimente, ſimiliter prohibetur de-
bitum exigere, non obſtante exigendi poſſeſſionem. Quar-
to in *dict. c. Significaſti, il 2. de homic.* ubi non obſtante ra-
tione adducta, quod in dubio nemo debeat ſe judicare cul-
pabilem, & ſpoliare ſe ſua poſſeſſione, ſtatuitur, ut ſi
diſcerni non poſſit, ex cujus ictu proceſſus interiit, in
hoc dubio tanquam homicida haberi debeat Sacerdos, et-
ſi forte homicida non ſit, &c. Et concordant textus præ-
allegati *num.* 171. in quibus deciditur, in dubio Sacerdo-
tes debere ſe reputare irregulares, & a miniſterio Altaris
abſtinere, nec ulla habetur ratio poſſeſſionis ſuæ liber-
tatis, quæ profecto ſi attendenda eſſet, nunquam dare-
tur caſus, ut quis teneretur tutiorem partem eligere, &
hoc præceptum tam crebro a Sacris Canonibus inculca-
tum, eſſet ludibrio poſitum, ut cum Baldo loquar in *cap.
1. num. 1. in fin. de pace juram. firman.* Præterea in interdi- 194
cto, *Uti poſſidetis*, ſeu *Retinendæ*, prætor tuetur poſſeſ-
ſorem, ne a litigatore de ſua poſſeſſione vi dejiciatur, *leg.
1. in princip. ff. Uti poſſidetis*, & datur hoc interdictum,
vel cum poſſeſſor ab alio turbatur, *leg. unic. Cod. eod.* Lap.
*allegat. 73. in quæſt. num. 3. verſ. Iſto videtur, & num 4.
verſ Tertium probat*; vel cum duo contendunt de poſſeſ-
ſione, Bartol. in *dict. leg. 1. §. Hujus autem interdicti*, An-
char. *conſ.* 274. *Ad declarationem in princ.* Ergo hoc habet
locum duntaxat in materia Juſtitiæ, quæ eſt in ordine ad
alium, non autem in aliis virtutibus, quæ ſunt in ordine
ad ſeipſum, quia nemo in ſua poſſeſſione a ſeipſo per-
turbatur; nec de illa ſecum contendit, aut litigat. Nec
ut ait Vaſquez in 1. 2. *diſputat. 65. cap. 3. verſ. Qui
vero priorem*, poteſt quis contra Deum opponere, quod
melior ſit conditio poſſidentis. Et ſane quis imagina-
ri unquam poterit Deum litigare, & contendere no-
biſcum de anterioritate, & potioritate poſſeſſio-
nis, quinimo & ſuccumbere in cauſa, ſi noſtra
poſſeſſio anterior ſit? Ad hæc, quæ traduntur a 195

Doctoribus de hoc interdicto, *Uti poſſidetis*, veluti quod
in eo probanda ſint duo extrema: alterum, ut actor poſ-
ſideat ante litem conteſtatam: alterum, ut inquietetur ab
adverſario, Angel. Aret. *conſil.* 19. *Videtur omnino*, *in*
princ. Quod uterque ſit actor, & uterque reus, *d. l.* 3. &
§. *penult. inſtit. de Interdict.* Alex. *conſil.* 88. *Quoniam in*
princ. leg. 5. & alia his ſimilia. Item regulæ, quod cum
ſunt partium jura obſcura, reo favendum ſit potius, quam
actori, *c. Cum ſunt partium*, *de reg. jur. lib.* 6. & *l. Favo-*
rabiliores, *ff. eod.* & quod, actore non probante, ab-
ſolvendus ſit reus, etiamſi nihil præſtiterit, *c. un. ut Ec-*
cleſiaſtica beneficia. Hæc, inquam, omnia nullatenus
verificari poſſunt in foro conſcientiæ, ſed in materia juſti-
196 tiæ, & in foro ſoli duntaxat. Ac propterea in dubio tene-
tur quis ſequi partem tutiorem, & æſtimare ſe culpabilem
tantummodo in foro pœnitentiali, vel quaſi pœnitentia-
li, ubi non agitur ad pœnam proprie; non autem in foro
contentioſo, ubi agitur mere ad pœnam imponendam,
ut diſtinguit Abb. in *c. Ad audientiam*, *n.* 2. *de homic.* ubi
etiam Marian. Socin. *q.* 3. *n.* 18. & *ſeqq.* & Felin. *n.* 1. &
in *c. Significaſti*, *el* 2. *eod. tit.* idem Abb. *num.* 4. Joan. de
Anan. *n.* 23. Marian. Socin. *num.* 4. & *in verb. Dubium*,
197 Roſella *in princ.* Angel. *n.* 2. Silveſter *quæſt.* 4. *n.* 7. & eſt
ex mente aliorum in *d. c. Ad audientiam*, qui in hac ma-
teria conſtituunt duas regulas: alteram negativam, id
eſt, Judex in dubio non debet judicare quemquam irregu-
larem; alteram affirmativam, id eſt, Quilibet in dubio
tenetur judicare ſe irregularem, & abſtinere a miniſterio
Altaris, ut Hoſtienſis *in fin.* Joan. Andr. *n.* 5. Anton de
Butr. *in fin.* Anchar. an. *n.* 15. Jo. de Anan. *In fin.* Prima e-
nim regula procedit in materia juſtitiæ, & in foro judicia-
li, ubi agitur ad pœnam. Secunda vero in foro pœniten-
tiali, vel quaſi, in quo neceſſario ad evitandum pericu-
lum pars tutior eſt eligenda, ut declarat ibi Cardin. *n.* 77.
Majol *de Irreg. lib.* 4. *c.* 2. *n.* 3. *reg.* 7. & *lib.* 5. *c.* 51. *num.*
10. *verſ. Secundo limitatur*, Navarr. in *Manual. c.* 27. *n.*
198 194. Unde patet non concludere illationem Suarez *de cen-*
ſur. d. diſp. 40. *ſect.* 6 *n.* 3. & Sanchez in *Decal. tom.* 1. *lib.*
1. *c.* 10. *n.* 42. videlicet Judex non cogitur imponere pœ-
nam, quæ per ſententiam imponenda eſt, donec in ſuo
foro certus ſit de delicto; Ergo nec reus cogitur in con-
ſcientia exequi in ſe pœnam legis, donec in eodem foro
199 conſcientiæ ſit certus de delicto. Quandoquidem pluri-
mum intereſt inter utrunque caſum; & rationem differen-
tiæ dilucide aſſignat D. Thomas in 2. 2. *quæſt.* 60. *art.* 4.
dicens: *Ubi non apparent manifeſta indicia de malitia ali-*
cujus, debet unuſquiſque eum ut bonum habere, in meliorem
partem interpretando. quod dubium eſt; alioquin injuria-
tur ei, & contemnit ipſum. Nullus autem debet alium con-
temnere, aut nocumentum quodcunque inferre abſque cauſa
cogente. At vero circa ſeipſum homo debet dubia interpreta-
ri in pejorem partem, ſecundum illud Job. 9. *Verebar omnia*
opera mea. Eo quod, cum debemus noſtris malis adhibere
remedium, expedit ad hoc, ut ſecurius remedium appona-
tur, ut ſupponatur id, quod eſt deterius. Hæc D. Thomas.
Idem voluit gloſſa in *cap. unic. in ver. Aeſtimare*, *de ſeru-*
tinio, quæ conciliando jura in articulo, an quis in dubio
præſumatur culpabilis, necne. Hoc, inquit, generale
eſt, ut, ubi vertitur periculum animæ, præſumatur in
deteriorem partem, *de ſponſal. cap. juvenis*, & 69. *diſt.*
cap. Presbyteri. Sed circa judicia præſumitur potius ju-
ſtum, vel bonum, quam e converſo, 86. *diſt. capit. Si*
quis, 11. *quæſt.* 3. *cap. In cunctis*, 22. *quæſt.* 4. *cap. Inno-*
cens, & *ff. de probat. leg. Ab ea parte*. Quam gloſſam di-
cunt notabilem, Abb. in *d. cap. ad Audientiam*, *num.* 2.
200 & Marian. Socin. *num.* 20. *de homic.* Et idem notat Petrus
de Anchar. in *cap.* 2. *num.* 2. *in* 3. *notab. infra de obſerv. je-*
jun. dicens: *Licet in aliis facienda ſit benigna interpretatio,*
ne quis ſit obligatus in dubio, ut leg. Arianus, de act. &
oblig. & cap. Ex literis, de probat. tamen in obligationibus,
quæ concernunt Deum, tutius eſt præſumere quem ligatum,
201 *quam ſolutum, ut ibi notat Hoſtienſis.* Adhæc in judicio
neutra pars periculo vacat; nam ſi judex damnat innocen-
tem, peccat contra proximum, cui ſine cauſa injuriatur,
leg. 1. *ff. de injuriis*, S. Thom. *ubi ſupra*: ſi abſolvit cri-
minoſum, peccat contra Rempublicam, cujus intereſt,
ne delicta remaneant impunita, *cap. Ut famæ*, *de ſentent.*
excommun. Ergo cum in Judice non ſit proprie reperire
partem tutiorem, in dubio ſervandæ ſunt regulæ a jure præ-
ſcriptæ, ut dicemus *infra in* 3. *concluſ. num.* 235. & præ-
ferendum quod eſt benignius, & favorabilius, *leg. Ma-*
jorem, *ff. de pact.* ibi: Sin autem omnia undique in unam
æqualitatem concurrant, humanior eſt ſententia a Præ-
tore eligenda, *leg. Semper in dubiis*, *ff. de regul. jur. cap.*
In pœnis, *eodem tit. lib.* 6. ſecundum Innocentium in *dict.*
cap. Ad audientiam, *in fin.* nam ſatius eſt impunitum re- 202
linqui facinus nocentius, quam innocentem damnari,
ut legitur in *leg. Abſentem*, *ff. de pœnis*. Et quamvis Co-
varruvias, & multi Theologi appellent tutiorem partem
illam, cui ineſt minus mali, proprie tamen illa dici non
debet pars tutior, quia vere utrinque imminet periculum,
licet inæquale, ut dicam *infra num.* 229. At vero in foro
animæ periculum regulariter eſt ex una parte duntaxat. *c.*
Significaſti, *il* 2. *de homicid.* ibi: *Pro eo quod in altero nul-*
lum, in reliquo magnum periculum timeatur; nam reus,
judicando ſe culpabilem, nulli periculo ſe exponit, nec
cuiquam infert injuriam, quæ non fit volenti, & conſen-
tienti, *leg. Cum donationis*, *Cod. de tranſ. leg.* 1. §. *Uſque*
adeo, *ff. de injur. cum concordan.* Sed judicando ſe inno-
centem, exponit ſe periculo peccati, & infert injuriam
Deo, cujus præceptum contemnit, ſecundum D. Thom.
quodlib. 8. *artic.* 13. Ergo tenetur abſolute ſequi partem
tutiorem. Quam differentiam clare etiam poſuit Abb. in
dict. cap. Significaſti, *num* 4. dicens: In foro conſcientiæ
debere quem cenſeri irregularem, quia in ceſſatione a
miniſterio altaris nullum ſubeſt periculum; ſed ſi agere-
tur ad pœnam, ibi ſubeſt periculum, quia innocens non
debet puniri, ut alius nocens relinquatur impunitus. Et
idem dixit in *dict. cap. Ad audientiam*, *num* 2. *eod. tit.*
Unde Innocentius in *cap. Cum tu*, *in fin de teſtibus*, do-
cet abſolute in foro externo amplectendam eſſe partem
benigniorem, in foro autem conſcientiæ tutiorem, &
ſequuntur ibi Hoſtien. *num* 2. Joann. Andr. in *fin* Card.
num. 1. *in* 1. *oppoſ. in fin* Boich. *num* 2. & Bellamer. *num.*
2. Nec prædictis adverſatur *cap. Eſtote miſericordes*, *infra*
de regul. jur. ubi indiſtincte cavetur, ut dubia in melio-
rem partem ſint interpretanda. Quoniam vel intelligi-
tur in foro externo, juxta primum membrum Innocentii;
vel ſi intelligatur in foro conſcientiæ, verbum illud, *Me-*
liorem, exponi debet, id eſt, *Securiorem*, pro eo, quod
in altero nullum, in altero vero magnum periculum ti-
meatur: ut ibi declarat gloſſa communiter approbata, 203
Imo ſi bene advertatur, pars tutior in foro conſcientiæ eſt
etiam favorabilior; negari enim non poteſt, quin uti-
lius, & favorabilius ſit incedere per viam tutam, quam
per viam periculoſam, ut ex ſe patet. Unde gloſſa in *cap.*
unic. in ver. Aeſtimare, *de ſcrutinio*, poſtea quam dixit
generale eſſe, ut ubi vertitur periculum animæ, præſu-
matur in deteriorem partem, ſtatim ſubdit: Sed licet
videatur deterior, tamen melior, & tutior eſt, allegat
ſimile *de conſecrat. diſt.* 4. *cap. Parvulos*. Porro ſi daretur 204
caſus, ut etiam reſpectu judicis vere una pars eſſet tutior,
ita ut altera pars vacaret omni periculo, tunc electio tu-
tioris partis eſſet in præcepto, etiam in foro judiciali,
propter identitatem rationis. Et in hunc ſenſum admit-
ti poteſt opinio illorum Theologorum, qui ſcripſerunt
regulam de tutiori parte eligenda procedere in utroque
foro, Vaſquez in 1. 2. *quæſt.* 19. *artic.* 6. *diſput.* 65. *cap.*
3. *verſ. Qui vero priorem*. His accedit, quod etſi in quæ- 205
ſtione illa, an poſſeſſorium detur in incorporalibus,
prævaluerit opinio affirmativa Innocentii, & Cano-
niſtarum in *cap. Querelam de elect.* contra opinionem
negativam Legiſtarum, de qua per Speculat. in *tit. de*
reſtitut. ſpoliat. in 4. *part.* §. *Nunc dicamus*: tamen con-
troverſia hæc procedit in cauſis civilibus tantum; at
vero in criminalibus, quamvis inquiſiti allegare ſo-
leant, delictum non præſumi, niſi probetur, eo quod
unuſquiſque præſumatur bonus, quandiu non probe-
tur malus, & alia id genus: tamen non eſt hacte-
nus auditum apud Juriſconſultos, ut in hac materia
allegaverint poſſeſſionem; imo ſi reus accuſatus,
vel inquiſitus de homicidio, furto, vel rapina, pete-
res ſe abſolvi, eo quod ſit in poſſeſſione non com-
mitendi hujuſmodi facinora, & Judex pronunciaret
eum eſſe manutenendum in dicta poſſeſſione, eſſes
profecto ridiculus. Quare ſi, ubi agitur de crimine,
inepte allegatur poſſeſſio in materia juſtitiæ, etiam in
foro judiciali; multo ineptius allegatur in materia a-
liarum virtutum, & in foro conſcientiæ, in quo non be-
nignior, ſed tutior pars eligenda eſt, ut oſtenſum eſt ſupra.
Præterea vis agnoſcere in quantas abſurditates ſe conjiciat
aſſertio tua, quod in foro conſcientiæ homo ſit manu-
tenen-

tenendus in poſſeſſione ſuæ libertatis, & famæ contra Deum, & legem? attende diligenter.

Judicium conſtat ex tribus perſonis, id eſt, judice, actore, & reo, *cap. Forus*, §. *In omni*, *de verborum ſignificat. leg. Ubi*, *Cod. ad legem Corneliam*, *de falſ. leg. Inter litigantes*, *ff. de judic.* Tu dicis hoc judicium de poſſeſſione agi inter Deum, & homines. Inquiro, quis erit judex, qui in hac cauſa pronunciet, & hominem in ſua poſſeſſione contra Deum manuteneat? Bart. in tract. quæſtionis ventilatæ coram Jeſu Chriſto inter Virginem Mariam ex una parte, & Diabolum ex altera, facit Diabolum actorem, & humanum genus reum, ejuſque advocatam Beatiſſimam Virginem, & judicem Jeſum Chriſtum: Tu vero conſtituis Deum actorem, & hominem reum, ſed judicem non deſignas.

Item interdictum retinendæ datur, cum duo contendunt de poſſeſſione, ne veniant ad arma, *leg. Aequiſſimum*, *ff. de uſufruct.* Jaſ. in *leg. Quidam exiſtimaverunt*, *col. 3. num. 4. ff. ſi cert. pet.* Tu vero, qui dicis hoc interdictum habere locum inter Deum, & hominem, de poſſeſſione contendentes in foro animæ, conſidera, an inter tales perſonas, & in tali foro ſubſit hujuſmodi periculum ad arma veniendi.

Item judicium retinendæ eſt ſummariſſimum, Rota *diverſ. deciſ.* 641. *num.* 8 *part.* 1. & momentaneum, Cagnol. in *leg. In pari*, *num. 6. ff. de reg. jur.* Cæſar. de Graſſis *deciſ.* 22. *alias* 2. *num.* 5. *de reſtit. ſpoliat.* & eſt præparatorium judicii poſſeſſorii principalis atque plenarii, Bero. *conſil.* 11. *num.* 1. *lib.* 1. & datur quouſque cauſa cognoſcatur in pleno poſſeſſorio, vel petitorio, & ideo alicubi appellatur *leg. Interim*, quia expectat aliud judicium poſt ſe, Rota in Tiraſonen. Decimarum coram Cardinale Marquemontio impreſſa apud Marcheſanum *de Commiſſ. part.* 1. *fol.* 162. *num.* 2. Covarruv. *pract. quæſt. cap.* 17. *in rubr. & num.* 2. Dic ergo tu, qui aſſeris hoc judicium agitari inter Deum, & hominem, ſi in eo Deus ſuccumbat, & potior ſit conditio hominis ſuam libertatem poſſidentis, quo pacto ſuccurretur Deo, & coram quo jus ſuum proſequetur in pleno poſſeſſorio, vel in petitorio judicio? ad præſcriptum legis *exitus*, *ff. de acquirend. poſſeſſ.*

Item regula juris, quod potior ſit conditio poſſidentis, procedit tantum in dubio, ut notat gloſſa 1. *ad fin. in cap. In pari*, *de reg. jur. lib.* 6. & cum jura partium ſunt obſcura, ut *cap. Inter dilectos*, *de fide inſtrum.* Idque ſatis clare admittunt adverſarii; nam ad elidendam regulam, quod in dubio pars tutior ſit eligenda, opponunt ei contrariam regulam, quod imo in dubio ſit melior poſſidentis conditio. At quomodo fieri poteſt, ut res dubia ſit, & obſcura ex parte Dei, cui omnia ſunt plana, & aperta, *cap. Deus omnipotens*, 2. *quæſt.* 1. *cap. Novit*, *de offic. delegati*? Neque inſiſtas dicendo rem eſſe obſcuram ex parte hominis; quoniam hoc non ſufficit, cum prædicta regula non intret, niſi quando jura ſunt obſcura ab utraque parte; alioquin ſi jus actoris ſit clarum, & liquidum, & jus rei conventi ſit dubium, ac turbidum, non pro reo, ſed pro petitore eſt pronunciandum, arg. *d. c. Inter dilectos*, *de fide inſtrum. & leg. res alienas*, *Cod. de rei vendic.* a contrario ſenſu, & notat Baldus *conſ.* 459. *Qualiter probentur*, *n.* 2. *verſ. Sed quid eſt*, *lib.*

Item poſſeſſorium non datur contra titulo poſſidentem, quando titulus eſt juſtus, & cum bona fide, *c. Licet cauſam de probat.* Alex. *conſ.* 89. *Excellentiſſimi*, *n.* 7. *ver. Accedo ad poſſeſſorium*, *lib.* 5. Unde etiam ſi ſolo poſſeſſorio agitur, qui juſtificat poſſeſſionem ſuam cum titulo, præferri debet, Baldus *conſ.* 161. *in fin. verſ. Illud etiam*, *lib.* 3. Quinimo poſſeſſio titulata quantumcunque junior præfertur non titulatæ, quia magis dicitur juſtificata per punctum rationis, *d. cap. Licet cauſam*, Bart. in *leg. Si duo*, *col.* 2. *ff. Uti poſſidetis*, Bald. in *leg. Qui accenſare*, *in ult. notab. col. fin. C. de edendo*. Poſſeſſio autem ex parte Dei præterquamquod eſt antiquior, ut inferius dicemus, ſemper eſt cum titulo juſto, & cum bona fide, quia *Domini eſt terra, & plenitudo ejus orbis terrarum, & univerſi, qui habitant in eo*, ut in *Pſalm.* 23. Nullo igitur caſu dari poteſt contra Deum potioritas poſſeſſionis ex parte hominis.

Item regula, quod melior ſit conditio poſſidentis, non obtinet, niſi cum jura utrinque ſunt paria, ut in *l. In pari cauſa*, *ff. de reg. jur. c. In pari*, *eod. tit. lib.* 6. *l. Sive autem*, Fagnan. *in* 1. *Lib. Decretal.* §. *Si duobus*, *ff. de public. in rem act. l. Si ſervum ſtipulatus*, §. *Sequitur*, *in fin.* ibi: Cum par utriuſque cauſa eſt, quare non potentior ſit qui tenet, quam qui proſequitur? *ff. de verborum obligat.* At quomodo poteſt eſſe par cauſa inter Deum, ſeu legem præcipientem, & libertatem hominis, cum Deus, & lex imperium, & poteſtatem habeant conſtringendi libertatem hominis, *l. Leges ſacratiſſimæ*, *C. de legib.* & homo cum tota ſua libertate vim nullam habeat reſiſtendi, ſecundum illud Geneſis 50. 29. *Num Dei poſſumus reſiſtere voluntati? Qui reſiſtit*, 11. *q.* 3. *c. Quiſquis præceptis*, 14. *q.* 1.

Item interdictum retinendæ non datur contra ſupremum Superiorem, Menochius *de retinend. q.* 2. *num.* 152. numquid ergo dabitur homini contra Deum, qui ut dicitur Deuter. 10. 17. *eſt Deus deorum, & Dominus dominantium?*

Item hoc interdictum datur poſſeſſori quantumcunque injuſto, quia etiam prædo in ſua poſſeſſione eſt manutenendus, *c. In literis*, *cum materia*, *de reſtitut. ſpoliat. d. l. res alienas*, *C. de rei vendic.* Prædo autem, & qui rem alienam injuſte detinet, utique eſt in peccato mortali, quandiu non reſtituit, ut in regula Sexti: *Peccatum non dimittitur*, &c. At quomodo poteſt cadere in mentem hominis, ut in quæſtione inter Deum, & hominem, & in foro conſcientiæ homo ſit manutenendus in poſſeſſione mortalis peccati? Certum eſt enim non dari poſſeſſionem cauſativam peccati; quinimo Judex etiam ex officio, & nemine petente debet amovere a tali poſſeſſione, Gemin. *conſ.* 76. *in princ.* plene Menoch. *de retinend. remed.* 3. *n.* 156. Ruin. *conſ.* 28. *lib.* 4. Igitur interdictum retinendæ in foro conſcientiæ locum non habet.

Item regula Sexti, de qua in *d. c. In pari*, eſt complicata; ſic enim ſe habet: In pari delicto, vel cauſa, potior eſt conditio poſſidentis. Et quoad delictum gloſſa exemplificat in duobus caſibus. Primo in eo, qui repetit pecuniam, quam dedit pro iniquo judicio, *c. Non ſane*, 14. *q.* 5. Secundo in eo, qui uſuras, quas ſolvit, repetit, *c. Quia fruſtra*, *de uſur.* At hi duo caſus locum non habent in foro conſcientiæ; nam quoad primum, quamvis ille, qui dedit pecuniam pro iniquo judicio, repetere non poſſit, & potior ſit conditio Judicis poſſidentis in foro externo; tamen ſecus eſt in foro animæ, quia non poteſt pecuniam male acceptam ſibi retinere, ut in *Extravag. prima Bonifacii VIII. de ſent. excomm. & in Bulla Sanctiſſ. Domini noſtri Alexandri VII. de datis, & promiſſis*. Et quoad ſecundum, uſurarius quamvis uſuras, quas ſolvit, repetere non poſſit; tamen ille, qui accepit, non poteſt eas ſibi retinere in foro conſcientiæ, ſed tenetur pauperibus erogare; ut in *c. Cum tu*, *de uſur.* Quare cum regula in pari delicto non habeat locum in foro conſcientiæ; ergo nec in pari cauſa, quia una determinatio reſpiciens duo determinabilia debet utrunque æqualiter determinare, vulgata *leg. Jam hoc jure*, *ff. de vulgar.*

Item cum hæc regula, ut prædixi, locum habeat tam in pari delicto, quam in pari cauſa: ſi tu pertinaciter contendis eandem regulam habere locum etiam in foro conſcientiæ, & cum vertitur quæſtio inter Deum, & hominem; ergo ſupponis in Deo poſſe cadere delictum. Quod eſt non tam impium, quam impoſſibile, cum potentia Dei non ſe extendat ad peccatum, gloſ. in *c. Firmiter*, *in ver. Omnipotens*, *ſupr. de Summa Trinit. & fide Catholica*, S. Thom. in 1. *part. q.* 25. *art.* 3. *ad* 2. Cardin. Bellarm. in *c. Per principalem*, *n.* 87. *verſ. Secundo igitur hoc probo*, 9. *q.* 3.

Item, ut dicunt adverſarii, in dubio nemo debet ſpoliari ſua poſſeſſione. Inquiro a quo? Non a Deo, quia Deus neminem ſpoliat, nec nocet, nec nocere patitur aliquem injuſte, *c. Secundum*, 11. *q.* 3. cum non ſit auctor mali, gloſſa in *c. Nabuchodonoſor*, *in ver. Cum vero*, 28. *q.* 4. ſed ſumma juſtitia, *c. Quicunque*, 11. *q.* 3. Neque a ſeipſo ſpoliari quis poteſt invitus, quia nemo cogitur a ſeipſo, S. Thom. in 1. 2. *q.* 96. *art.* 5. *ad* 3. Facit textus in *c. Debitum*, *cum concordan.* de quibus ibi in gloſ. 1. *de Baptiſ.*

Ac demum, aliis omiſſis, regula de tutiori parte in du- 206
bio eligenda habet fundamentum in jure naturali divino, quo prohibentur omnes exponere ſe periculo divinæ offenſæ, ſeu propriæ ſalutis, ſecundum illud Eccleſ. 3. 27. *Qui amat periculum, in illo peribit*. Unde S. Thom. *quodlib.* 8. 207

art. 13. *in princ.* ait: *Quicunque committit ſe diſcriminibus, quæ ſunt ad ſalutem, peccat*; & *quodlib.* 9. *art.* 15. *in* 4. *argumento contrario*: *Quicunque*, inquit, *committit ſe diſcrimini, & periculo peccati mortalis, peccat mortaliter*; & *quodlib.* 3. *art.* 9. *ad* 3. *Quicunque non cavet pericula, videtur contemnere id, cujus detrimentum pericula inducere*
208 *poſſunt*. Et Scotus in *fine ſecundæ quæſtionis prologi ſententiarum* notabiliter ait: *Multa in actibus humanis ſunt dubia, utrum ſint peccata mortalia, etiam ſuppoſitis omnibus doctrinis Doctorum, & expoſitorum; tamen non eſt dubia via ſalutis, quia a talibus tanquam periculoſis debet homo ſibi cavere, & ſe cuſtodire, ne, dum exponit ſe periculo, incidat in peccatum. Quod ſi noluerit quærere ſalutem, ſed non curando, exponit ſe periculo, ubi forte actus de genere ſuo non eſt peccatum mortale, tamen peccabit mortaliter ſeſe periculo exponendo*. Et in. 4. *diſtinct.* 17. *quæſt. unic.* dicit: *Ubi via eſt facilior, id eſt, magis in poteſtate hominis & certior ad gratiam recuperandam, tenetur quilibet ad illam viam, ita quod, omiſſa illa, non attentet aliam difficiliorem, & incertiorem, quia tunc ſe exponeret periculo ſalutis ſuæ, & videretur eſſe contemptor propriæ ſalutis*. Hactenus verba Scoti. Et hanc rationem periculi conſiderant Sacri Canones in præcepto de electione partis tutioris, ut patet ex verbis *dict. cap. Significaſti*, *il* 2, *de homicid.* pro eo, quod in altero nullum, in reliquo vero magnum periculum timeatur; & in *cap. Inquiſitioni*, *de ſent. excomm.* ibi: *Ne contra judicium conſcientiæ committat offenſam*; & *in Clement. Exivi*, §. *Item præterea*, *de verborum ſignificat.* ibi: *In his, quæ animæ ſalutem reſpiciunt, ad evitandos graves remorſus conſcientiæ pars tutior eſt tenenda*. Et hæc eſt ratio, cur non liceat operari cum conſcientia dubia, ſecundum communem opinionem, de qua ſupra *num.* 182. At contra jus divinum, & ubi agitur de materia peccati, certum eſt, nullam poſſeſſionem, imo nullam præſcriptionem, aut conſuetudinem ſuffragari poſſe, *cap. fin.* ubi DD. de conſuetudine. Et propterea ſecundum S. Thom. *quodlib.* 8 *art.* 13. qui poſſidet plures præbendas, & propter contrarietatem opinionum in dubitationem adducitur, non poteſt, manente tali dubitatione, ſe in ea poſſeſſione conſervare, quia periculo ſe committit, & ſic proculdubio peccato, utpote magis amans beneficium temporale, quam propriam ſalutem; Ergo perperam allegatur poſſeſſio ad vitandum præceptum Sacrorum Canonum de tutiori parte in dubio
209 eligenda. Neque enim interdictum, *Uti poſſidetis*, dari poteſt in materia nutritiva peccati, & contra jus divi-
210 num, Menoch. *de retinend. quæſt.* 24. *num.* 156. nec quando jus reſiſtit, Seraph. *deciſ.* 1463. *n.* 2.

Vides ergo, quam multæ ſequantur ineptiæ, & abſurditates ex tua aſſertione, quod homo in foro conſcientiæ ſit manutenendus in poſſeſſione ſuæ libertatis contra Deum, & legem, adeo ut valde mirandum ſit, quod nonnulli Confeſſores in foro Sacramentali talem theoricam in praxi ſervare, & docere non vereantur in perni-
211 ciem animarum. Et nihilominus etiamſi concederemus in dubio judicandum eſſe pro poſſeſſore, non ſolum in materia Juſtitiæ, & in foro judiciali, ſed etiam in materia aliarum virtutum, & in foro conſcientiæ, quod eſt omnino falſum: tamen obſervandum eſt, in foro interno, & in materia aliarum virtutum poſſeſſionem non ſtare pro libertate humana, ſed pro Deo & lege: quandoquidem in ipſo inſtanti, in quo homo incipit habere uſum rationis, & eſſe doli capax, reperitur ligatus nexu obligationis ſervandi præcepta divinæ legis, & contra eam non peccandi, ut legitur & notatur in *cap.* 1. *de delict. puer.* & conſequenter non exponendi ſe peccati periculo. Lex autem præcedit peccatum, quia, ut dicitur a. ad Romanos 8, *Sine lege peccatum mortuum erat*; Ergo poſſeſſio ſemper eſt pro Deo, & lege, non autem pro libertate hominis, ac proinde inepte allegatur ex parte hominis, quod potior ſit conditio poſſidentis, quia poſſeſſio ſtat ſemper pro obligatione abſtinendi ab actu, de quo dubium eſt an ſit licitus, vel illicitus, ut optime deducit Candidus Philalethus in *prealleg. tract. de opinionum praxi*, *quæſt.* 7. *ver. Dico quinto pag.* 148. & *verſ. Dico in materia Juſtitiæ pag.* 149. & *verſ. Minor probatur pag.* 151. Exemplificat in eo, qui emiſit votum, & dubius eſt, an illud adimpleverit, necne: poſſeſſio enim ſtat pro præcepto, & non pro libertate, cum præceſſerit obligatio. Et quamvis contrarium putet in eo, qui dubius eſt, an votum emiſerit, quia tunc ſecundum eum poſſeſſio ſtat pro libertate, & non pro præcepto; tamen hoc ſtare non poteſt: ponamus enim revera hominem emiſiſſe votum, ſed poſtea non bene recordari, & dubitare, an illud emiſerit, nec ne; ſane ſi dicat homo: ego prorſus ſum dubius an votum emiſerim, & in hoc dubio nolo me ſpoliare poſſeſſione meæ libertatis, enim nulla lex me conſtrinxerit ad vovendum, *c. Integritas*, 32. *quæſt.* 1. quia Dominus exigit oblatum, ſed non exigit offerendum, *cap. Nuptiarum*, *in fin.* 47. *quæſt.* 1. contra Deus dicit, ſi tu es dubius, ego certus ſum te voviſſe, & ideo nulla eſt poſſeſſio ex parte tua; ſequere ergo in tuo dubio partem tutiorem, & *redde Altiſſimo vota tua*, ut in Pſalmo 49. 14. & in *c. Per tuas*, *de voto*. Quod ſi adhuc inſiſtat homo, & dicat, forte ego non vovi, & Deus ſcit me voviſſe, & ideo volo pergere in poſſeſſione libertatis meæ. Contra eſt, quia forte tu voviſti, & Deus ſcit te voviſſe, & ſic incerta eſt tua poſſeſſio: quia ſi voviſti, poſſeſſio ſtat pro Deo, & præcepto, ſecundum illud Pſalm. 75. 12. *Vovete*, & *reddite*. Si non voviſti, poſſeſſio ſtat pro tua libertate: tu dubius es quid egeris, & incertus es, ita ne ſit, vel non; quomodo ergo potes perſeverare in poſſeſſione, ſi dubitas te poſſidere? cum & poſſeſſionem amittat, qui ſuſpicatur ſe poſſe repelli, *leg.* 3. §. *Si quis nunciet.* & ibi gloſſ. in *verb. amiſiſſe*, & *leg. Si id, quod in princ.* & §. *fin. ff. de acquirend. poſſeſſ. leg.* 1. §. *ſive autem*, *ff. de vi & vi armata*. Quare ſi tu facis actum, de quo dubitas, an ſit contra votum, nec ne, utique exponis te periculo mortalis peccati; & ideo mortaliter peccas, etiam ſi actus ex ſuo genere non ſit malus, ſecundum Divum Thom. & Scotum proxime citatos; nec tibi ſuffragari poteſt prætenſa poſſeſſio libertatis, cum incerta ſit, & dubium non tollat. Quod tamen ex abundanti dictum ſit, quia revera ineptiſſima eſt hæc contemptio de potioritate poſſeſſionis inter Deum, & hominem; & ideo nihil obſtat regulæ Sacrorum Canonum de optione partis tutioris.

Objiciunt ſecundo, quod prædicta regula de tutiori 212
parte in dubio eligenda procedat tantum in dubio facti, in quibus terminis loquuntur *c. Ad audientiam*, *c. Significaſti*, *il* 2. & *cap. penult. de homic.* non autem in dubio juris. Quod tenent Suarez. *tom.* 5. *de conſecrat. diſput.* 40. *ſect.* 5. & Sanchez in *Decal. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 10. *n.* 37. Ceterum nullam rationem diverſitatis aſſignat, & in contrarium eſt textus in *c. Illud de Cler. excomm. miniſtr.* ubi in dubio juris, an ſententia excommunicationis lata a Delegato, non præmiſſa monitione, & ante intimationem liget, nec ne, deciditur tutiorem partem eſſe eligendam. Nec refert, quod ille textus procedat in dubio juris perſonæ, id eſt, cum jus eſt quidem certum in ſeipſo, ſed quis putat illud eſſe dubium, & habet conſcientiam erroneam, ut videtur ſentire ibi gloſ. in fin. non autem in dubio juris abſoluto, ut diſtinguit Suarez *d. q.* 5. *verſ. Ulterius advertere oportet*, & Sanchez *ubi ſupra*. Siquidem neque inter hos duos caſus aſſignari poteſt ulla ſufficiens ratio differentiæ; nam cum jus eſt abſolute dubium, aut quis credit illud eſſe certum, aut credit eſſe dubium: ſi credit eſſe certum, tunc res eſt extra terminos præſentis controverſiæ, quia is non verſatur in dubio, & ideo poteſt ſequi opinionem minus tutam, etiam ſi illa ſit falſa, quia excuſatur propter ignorantiam juris obſcuri, & intricati, ſecundum Innocentium in *c. Per tuas*, *il* 2. *de Simon.* aut credit illud eſſe jus dubium ſicuti eſt, & tunc dubium juris abſolutum concurrit cum dubio perſonæ, cum quo operarã non licet abſque peccato, ut fatentur iidem Suarez, &
Sanchez. Imo etiamſi jus ſit certum, & clarum, & 213
quis operetur ſecundum illud: tamen ſi opinetur eſſe dubium, peccat propter conſcientiam erroneam, & ſcrupuloſam, ut eſt text. ſecundum verum, & communem intellectum in *d. c. Per tuas*, ex quo Butr. colligit in 3. *not.* peccare agentem contra conſcientiam ſcrupuloſam etiam erroneitate juris; Ergo multo magis peccat, ſi non ſolum conſcientia, ſed etiam jus ipſum ſit dubium, quia in primo caſu agit contra conſcientiam, quæ dubia eſt, ſed non contra legem, quæ in ſe eſt clara: at in 2. cum dubium ſurgat ex utroque capite, agit non ſolum contra conſcientiam, ſed etiam contra legem, ut declarat S. Thomas *quodlib.* 3. *q.* 12. *art.* 27. & *quodlib.* 8. *art.* 13. Quamobrem Petrus de Lorca in 1. 2. *diſput.* 38. *membr.* 2. dicit

hanc

hanc doctrinam de opinione partis tutioris eſſe univerſa-
lem tam in dubiis juris, quam in dubiis facti, vel perſo-
næ, propter identitatis rationem periculi vitandi, & eſſe
unanimem omnium ſententiam, quam tradit S. Thomas
d. quodlib. 8. *art.* 13. Adrian. *quodlib.* 2. Covarruv. in *Cle-
men. Si furioſus, in princ. n.* 3. & omnes Summiſtæ in *verb.
Dubium*, Majol. *de irreg. lib.* 5. *c.* 51. *n.* 2. *verſ.* 2. *limita-
tur*, Paulus Burgos *eod. tract. par.* 1. *q.* 3. *n.* 10. & tuetur
Vaſquez in 1. 2. *q.* 19. *art.* 6. *diſp.* 65. *n.* 9. *&* 13. *& diſp.*
66. *c.* 1. *per totum.* Præterea etiam in dubio juris abſoluti
tutiorem partem eſſe eligendam probant quatuor textus
ad literam. Primus eſt in *Clem. Exivi*, §. *Item præterea,
de verborum ſignificat.* ubi in quæſt. meri juris, an Fratres
Minores teneantur ſub præcepto mortalis peccati ad ea
obſervanda, quæ in regula verbo imperativi modi nega-
tive, vel affirmative appoſito inſeruntur, Pontifex uti-
tur eadem regula, ibi: *Nos itaque attendentes, quod in
his, quæ animæ ſalutem reſpiciunt, ad vitandos graves re-
morſus conſcientiæ, pars ſecurior eſt tenenda.* Secundus eſt
in *c. Veniens de Presbyter. non baptiz.* ubi ſimiliter in dubio
juris abſoluti, an ordinatus ante Baptiſmum receperit cha-
racterem, Innocentius III. reſpondit: *In hoc dubitabili
caſu, quod tutius eſt, ſequentes mandamus, quatenus ipſum
per ſingules Ordines uſque ad Sacerdotium promovere procu-
res.* Tertius in *c. Cum deſideres, verſ. Secundæ quæſtionis,
de ſent. excomm.* ubi conſultus Pontifex de dubio juris me-
ri, an communicare liceat cum eo, quem fama vulgarat
percuſſiſſe clericum, reſpondit in tutiorem partem, ab
214 ejus participatione abſtinendum eſſe. Quartus eſt in *c. fin.
14. diſt.* ibi: *In iis, quæ dubia fuerint, aut obſcura, id no-
verimus ſequendum.* Et propterea in dubio juris debere
quem ſecuriorem partem eligere, & reputare ſe excom-
municatum, tenet gloſſa *fin. in cap. Conſuli de reg.* quæ
quamvis de dubio generaliter loquatur, tamen proprie in-
telligenda eſt de dubio juris, cum alleget jura; de quo du-
bio juris loquuntur, nempe *d. cap. Illud, & c. Per tuas de
ſent. excomm.* Idem tenent Hoſtienſis, & Jo. Andreas in
c. fin ambor. 3. *de bigam* Butr. *in d. c. Illud in fin.* Cardin.
in *Clem.* 1. *q.* 15. *num* 19 *in fin. de Sepult.* Soc. in *d. c. Per
tuas, n.* 18. Silveſter in *ver. Abſolutio* 3. *num.* 14. *dub.* 10.
Rota *deciſ.* 1. *n.* 5. *in fin. de bigam. in novis.* De dubio ju-
ris, videlicet, an liceat habere plures præbendas, ſimili-
215 ter loquitur S. Thom. in *prælleg. quodlib.* 8. *artic.* 13. *&
quodlib.* 9. *art.* 15. prout etiam loquitur Scotus in 4. *diſtinct.*
11. *q.* 6. cujus hæc ſunt verba: *Hic breviter poteſt dici,
quod cum certum ſit farinam tritici purgatam ſecundum com-
munem purgationem eſſe materiam convenientem ad facien-
dum panem conſecrabilem, & dubium ſit, an amylum ſit
hujuſmodi materia, & pars negativa multis ſit probabilior:
non ſine peccato quis ſe exponit tali dubio, maxime ille, qui
216 præparat hoſtias conſecrandas.* Et *diſt.* 3. *q.* 2. ubi ſic diſſe-
rit: *Et univerſaliter in omnibus dubiis, quantum ad mate-
riam, & formam, ſunt tres maximæ. Prima eſt iſta, Si
poſſibilitas adeſt, tutiſſima via eſt eligenda. Secunda, Si
non adeſt poſſibilitas, via tutiſſima proxima eſt eligenda.
Tertia eſt iſta, ceſſante impoſſibilitate, cauto eſt ſupplen-
dum, quod impoſſibilitas prohibebat.* Hæc Scotus. Et pon-
dera illa verba *Univerſaliter in omnibus dubiis*, quæ pro-
culdubio includunt etiam dubium juris, & non reſtrin-
guntur ad materiam, & formam Baptiſmi, de quo Sco-
tus loquitur. Et ita hunc locum intellexerit Tartaretus,
hanc quæſtionem exponens in §. *Si quis quærat a Scoto.*
217 Quo loco omittendum non eſt, diſtinctionem inter du-
bium juris, facti, & perſonæ, ad alios effectus admitti
etiam a Juriſperitis, ut notatur in *cap. ult. in gloſ. in ver.
Ambiguis*, 33. *diſt.* & per Cardin. Mantic. *de tacit. &
amb. conven. lib.* 1. *tit.* 15. *num.* 16. ſed tamen dubium per-
ſonæ apud eos non dicitur, cum perſona dubitat, ſed
cum perſona dubitatur, juxta textum in *cap. Quidam*, 5.
quæſt. 1.

218 Objiciunt tertio, quod regula de electione partis tutio-
ris procedat in dubio juris practico, non autem ſpeculati-
vo, ita ut ſpeculative, & in abſtracto ſi quis dubitet, an
contractus aliquis ſit licitus, nec ne, libere amplecti poſſit
opinionem minus tutam; ſed ſi poſtea velit hic, & nunc
eundem contractum celebrare, tunc omnino teneatur ſe-
qui partem tutiorem; & e converſo, ſi practice ſit certus,
licite poſſit illum celebrare. Ita Sanchez in *Decal. tom.* 1.
lib. 1. *c.* 10. *n.* 2. *& de matrimonio lib.* 2. *diſput.* 41. *num.* 6.
Laym. in *Theologia morali lib.* 1. *tract.* 1. *c.* 5. §. 2. *n.* 8 Bo-
nacina in 1. 2. *tract.* 1. *cap.* 4. *q.* 9. *num.* 4. & conſentit Sua-
Fagnan. in I. Lib. Decretal.

rez *de cenſ. diſput.* 40. *ſect.* 6. *n.* 8. Sed profecto ſecundum 219
hanc doctrinam licitum eſt aliud ſentire, & aliud ope-
rari, & poteſt Magiſter in ſcholis ſpeculative docere opi-
niones illas, quas nec ipſe, nec auditores in practica
ſequi poſſunt abſque peccato; quod valde abſurdum eſt,
& contra text. in *c. Error, c. Quid enim, & c. Conſen-
tire*, 83. *diſt.* Item ſupponit hæc doctrina, ex diverſis
principiis poſſe aliquem eſſe certum practice, licet ſpe-
culative ſit dubius; quod eſt impoſſibile, cum intelle-
ctus practicus nihil aliud ſit quam extenſio intelle-
ctus ſpeculativi, nec differat ab eo niſi reſpectu finis,
ſecundum S. Thom. in 1. *part. q.* 79. *art.* 11. Unde hanc
diſtinctionem late confutavimus ſupra *n.* 126. & præ-
ſertim *n.* 136. *& n.* 137. eamque reprobat Corduba *lib.*
3. *q.* 5. & ineptam dicit, ac ſimiliter refellit efficaci-
ter Petrus de Lorca in 1. 2. *de actibus humanis diſp.* 38.
membr. 1.

Objiciunt quarto, quod eadem regula de tutiori opi- 220
nione in dubio eligenda, limitanda ſit ad terminos *c.
Ad audientiam, & c. Significaſti, il* 2. *& c. penult. de ho-
mic.* ut procedat tantum in irregularitate, aſſerentes
ita Pontifices ſtatuiſſe in odium homicidii, & propter
ſpecialem indecentiam, quam habet ad miniſterium ſa-
crum. Ita Suarez *d. diſp.* 40 *ſect* 7. *n.* 4. *&* 13. & Sanchez
d. c. 10. *n.* 48. & videtur ſenſiſſe Navar. in *c. Si quis au-
tem, de pœnit. diſt.* 7. *n.* 41. dum ſcripſit, tam in foro
conſcientiæ, quam exteriori, in dubiis tutiorem partem
eſſe eligendam vi præcepti in caſibus a jure expreſſis:
quaſi ſentiat extra illos non ſemper eſſe præceptum,
ſed conſilium, ut dixerat *n.* 34. Verum hæc objectio
facile diluitur. Primo, quia Canones præcipiunt, ut
eligatur pars tutior in omni materia, ubi vertitur ſa-
lutis periculum, ut in excommunicatione eſt textus in
d. c. Illud, de cler. excomm. miniſtr. in matrimonium in
c. Juvenis, de ſponſal. in Pœnitentia in *c. Si quis poſitus,
& in c. Si quis autem, de pœnit. diſt.* 7. In Sacramento
Ordinis in *c. Veniens, de Presbyter. non baptiz.* in Bapti-
ſmate in *c. Parvuli, de conſecrat. diſt.* 4. & generaliter
ubi agitur de præcepto ſub culpa mortali, in *Clem. Exi-* 221
vi, §. *Item præterea, de verbor. ſignific.* & in aliis juri-
bus ſupracitatis. Unde & Sacra Congregatio Concilii
alias conſulta: An furioſus habens dilucida intervalla
ad Subdiaconatus Ordinem promotus continere tenea-
tur, reſpondit: Aut tempore ordinationis non agita-
batur furore, durantibus nempe dilucidis intervallis; &
teneri: aut agitabatur; & non teneri, niſi ante furorem
habuiſſet animum ſuſcipiendi: aut non conſtat ſanæ, an
inſanæ mentis tunc eſſet; & item teneri. Deinde quia 222
etſi prædicti Canones, *Ad audientiam. Significaſti, &
penult. de homic.* loquantur in materia irregularitatis, quia
ita contingit caſus: tamen non deducitur deciſionem ex
indecentia miniſtrandi in ſacris Ordinibus cum dubio ir-
regularitatis, prout facere debuiſſent, ſi deciſionem de-
duxiſſent ex natura Sacramentalium; ſed fundantur in
principio illo, & ratione univerſali, quod ubi vertitur
ſalutis periculum, in dubio pars tutior eſt eligenda. Unde
extendendi ſunt ad latitudinem ipſius rationis, quia quan-
docunque ratio Legis, vel Canonis eſt amplior, vel ge-
neralior dicto, ſeu diſpoſito, tunc ad amplitudinem ra-
tionis extenditur ipſa diſpoſitio. Text. eſt in *l. Regula*, §.
fin. & ibi Batt. & Bald. notant, *ff. de juris, & facti ignor.
& in l. Nomen debitoris* § *fin. ff. de legat.* 3. *cum concord.* de
quibus per Abb. in *c. Sicut, n.* 8. *de teſtib.* & Everardum in
ſua Centuria legali, in loco a ratione legis larga, &c. Præ- 223
ſertim quia cum hoc caſu agatur de ſecuritate animæ, lex
etiam pœnalis dicitur favorabilis, & extendenda ex ratio-
nis identitate, ut in *c. penult. qui filii ſint legit.* adnotarunt
Hoſtien. in *fin.* Jo. And. *n.* 5. Anton. de Butr. *n.* 9. An-
char. *n.* 5. Abb. *n.* 5. *& ſeqq.* Præpoſ. *n.* 3. Bart. & DD. in
Authent. Sacramenta puberum, C. Si adverſus vendit, Et
ita jura illa intelligunt Expoſitores, dum ex eis colligunt
regulam generalem, quod in dubiis ſpectantibus ad ſalu-
tem animæ, & ubi agitur de materia peccati, pars tutior
eſt eligenda, ut in *d. c. Ad audientiam, de homic.* Hoſtien.
n. 3. *in fin. & n.* 4. Butr. *n.* 2. Abb. *eodem n. verſ. Aut agitur
in foro pœnitentiali*, Joan. de Anan. *n.* 1. *verſ. Aut agitur*,
Marian. Socin *n.* 4. 18. 19. *&* 20. & Felin. *n.* 1. *& in d. c.
Significaſti, il* 2. *eod. tit.* idem Hoſtien. *n.* 9 *& in fin.* 10.
& 15. & Marian. Socin. *n.* 4. *& in verb. Dubium*, Angel.
num. 2. Silveſt. *q.* 4. *n.* 7. Tabien. *q.* 2. *n.* 3. & generali-
ter in omni dubio etiam extra materiam irregularitatis

loquuntur S. Thomas, & Scotus, quorum verba ſuperius retulimus *n.* 207. *&* 208. *&* 216. Nec diſſentit Na-
224 varr. *loco præallegato*, quia cum ratio illa de tutiori parte eligenda ad evitandum periculum peccati ſit expreſſa in Canones, ubicunque viget illa ratio, caſus dicitur a jure expreſſus, ut per Caldet. *conſ.* 147. *in princ. alias nunc, ut liteſ pendent*.

225 Objiciunt denique, quod ſi hæc ratio periculi indiſtincte eſſet attendenda, non liceret ſequi opinionem etiam probabiliorem, quando contraria eſt tutior. Et tamen hoc licitum eſſe fatentur omnes tam Theologi, quam Juriſperiti. Et conſtat ex *cap. Placeat in fin. de Converſ. conjugat. & cap. Nicæna*, 31. *diſt.* cum multis ſimilibus. Sed & hæc objectio facile diluitur, quia ideirco non tenemur ſequi opinionem tutiorem, quando oppoſita eſt verior, ſeu probabilior: quia tunc nullo modo verſamur in dubio, ſed flectimur ad illud extremum, quod probabilius judicamus, & ſumus moraliter certi; nam & opinio vehemens pro certitudine habetur, ſecundum gloſſam in *leg. Irrepudianda, in ver. Certurs, ff. de acquiren. hered.* Bald. in *leg. Si quis extraneus, §. Sciendum, ff. eod. & in leg. Cum in antiquioribus, in* 3. *quæſt. n.* 4. *Cod de jur. deliber.* Anchar. *conſ.* 354 *Viſis diligenter, num.* 4. *verſ. Et quod vehemens opinio*. Facit text. in *cap Veniens, in fin.* ibi: *Et hæc præſumptio pro certitudine ſit habenda, de Presbyter. non bapiiz. & in cap. Dixit Dominus,* 32. *quæſt.* 1. *& in cap. Afferre, de præſumpt.* cum multis ſimilibus. Non igitur mirum, ſi eo caſu non ſit locus diſpoſitioni Sacrorum Canonum, qui non arctant ad electionem ſecurioris opinionis, niſi cum res dubia eſt, ut patet ex dictis ſupra *num.* 57. vel cum intellectus fluctuat inter utrunque extremum, ut dictum eſt *num.* 118. At ſecus eſt, cum quis judicat æque probabilem utranque opinionem, quia tunc, cum ſit dubius, ut abunde probatum eſt ſupra in prima Concluſione a *num.* 125. *uſque ad num.* 171. tenetur omnino ſequi opinionem tutiorem. Ita Silveſter in *ver. Opinio, num.* 1. *juncto verſ. Non obſtat, paulo ante num.* 2. & clarius in *ver. Dubium, quæſt.* 2. *num.* 2. dicens: *Si detur caſus, quod opinio ſecurior ſit minus probabilis notabiliter, non eſt eligenda neceſſario, quia jam ceſſat ratio dubii; ſi autem probabilitas hinc inde eſſet æqualis, tutior eligenda eſt neceſſario, quando ex electione alterius imminet periculum peccati mortalis*. Hæc ille. Et ſequitur Navar. in *ma-*
226 *nual. cap.* 27 *num.* 184. Hinc in quæſtione illa, an circumſtantiæ notabiliter aggravantes ſint neceſſario in confeſſione aperiendæ, cum res ſit admodum controverſa, ex quod partem affirmantem teneant Antiſiodorus, Alenſis, Marſilius, Cajetanus, Victoria, Sotus, Suarez, & alii multi: partem vero negantem ſequantur S. Thom. S. Bonaventura, Scotus, Durandus, Paludanus, Gabriel, Adrianus, Turrecremata, S. Antoninus, Silveſter, Covarruvias, & plerique alii: utique in hoc conflictu qui judicat æque probabilem eſſe utranque opinionem, tanquam dubius, tenetur omnino ſequi tutiorem, ne in re graviſſima exponat ſe ſalutis periculo. At vero ſi judicet probabiliorem eſſe ſententiam D. Thomæ, quam communiorem, & probabiliorem dicit Navar. in *manual, c.* 6. *num.* 6. *verſ. infertur octavo*, & cui aperte hodie ſuffragatur decretum Concil. Trident. *ſeſſ.* 14. *de Pœnitentiæ Sacramento cap.* 5. ut ſcripſi plenius in *cap. Omnis utriuſque, num.* 48. *infra de pœnit. & remiſſ.* utique poterit illi tuto adhærere, licet contraria ſit tutior: quia cum ſit
227 certus moraliter, jam ceſſat ratio periculi, ut ex prædictis patet. Similiter B. Thomas tenet poſt lapſum in mortale non oportere confiteri ſub præcepto ſtatim, habita copia Confeſſoris, niſi in pauciſſimis caſibus, qui ab ipſo recenſentur in 4 *diſt.* 17. *q.* 3. *art.* 1. *q.* 4. & cum eo tenet
228 Ricardus. Sed Ugo de S. Victore, & B. Bonaventura ſunt in hoc contrariæ opinionis. Neutra autem illarum reprobatur, etſi S. Thomæ opinio communiter teneatur, quæ tamen minus tuta videtur. Qui ergo ſequitur opinionem S. Thomæ tanquam probabiliorem, utcunque minus tutam, non peccat. Ita formaliter B. Antoni-
229 nus in 1. *part. tit.* 3. *c.* 10. *de conſcientia, reg.* 4. In varietate igitur opinionum indiſtincte poteſt quilibet amplecti probabiliorem, dummodo tamen non habeat conſcientiam opinionis oppoſitæ, ſed credat eam ſolam, quam ſequuntur, eſſe veram. Si enim contingeret, ut is, qui ſequitur opinionem probabiliorem ſpecificantem actum pro licito, ex reflexu ad contrariam opinionem probabilem, inciperet fluctuare, ac formidare de veritate probabilioris, manente tali fluctuatione ac formidine, non poſſet opinionem illam utcunque probabiliorem amplecti, ſed teneretur ſequi partem tutiorem, ut a peccati periculo ſe eximeret: alioquin haberet conſcientiam ex credulitate probabili, ſeu ex credulitate levi, qua manente, operari non licet, *c. Inquiſitionis, de ſent. excomm & cap. Per tuas, il* 2 *de Simon.* ubi hoc tenet Jo. Andr. *col.* 3. *ſub n.* 7. *verſ. Dicendum eſt igitur*, & ibi etiam Butr. *num.* 9. Abbas in *c. Literas num.* 4. *de reſt. ſpoliat.* ubi, *Nota*, inquit, *quod etiam ad Eccleſiæ præceptum non debet quis venire contra conſcientiam probabilem, & quod veniens contra conſcientiam ædificat ad gehennam, id eſt, peccat mortaliter*, & fuſius dictum eſt ſupra *n.* 95. *&* 96. Et in hoc præciſo caſu loquitur S. Thom in *præalleg. quodlib.* 8. *art.* 13. ſi ſedulo illius verba expendantur. Agit enim de illo, qui ea conſcientia habet certitudinem de opinione, quod liceat habere plures præbendas, & tamen ſi ex contraria opinione Magiſtrorum adducatur in quandam dubitationem, id eſt, formidinem, & ea manentes, plures præbendas habeat, exponit ſe diſcrimini, & procul dubio peccato, ut latius dictum eſt ſupra in 25. *fundamento n.*97. Ex quibus itidem conſtat de veritate ſecundæ concluſionis, id eſt in dubiis, ubi vertitur ſalutis periculum, pars tutior neceſſario eſt eligenda.

Tertia nunc ſequitur concluſio, videlicet cum ex duabus opinionibus oppoſitis non apparet, quæ ſit tutior, in ea deligenda ſervandæ ſunt regulæ a jure præſcriptæ. Quo 230
loco præmittendum eſt, a Theologis partem tutiorem appellari non tantum illam, in qua nullum peccatum eſt, ſed etiam illam, in qua minus malum reperitur, ſi neceſſarium ſit ex duobus unum eligere, ut explicat Covarruvias in 2. *part. de matrim. cap* 7. §. 2. *n* 7. Ceterum proprie illa dici non debet pars tutior, ſed potius minus periculoſa, quia vere utrinque imminet periculum, licet alterum ſit altero gravius, ſicut ex duobus malis, quod levius eſt, non dicitur melius, ſed minus malum, ut in *c. Duo mala, & cap Nervi*, 13. *diſt* Et cum nihil ſine captione inveſtigari poteſt, quod minus habet captionis, non dicitur æquius, ſed minus captioſum, vel minimum habens iniquitatis, *leg Quoties nihil, ff. de reg. jur.* & notat gloſſ. in *dict. cap. Nervi, in ver. Minimus*. Præterea ſæpe contingit, ut pro utraque parte ſubſit æquale periculum peccati, veluti cum dubium eſt, an valeat primum, vel ſecundum matrimonium: quis ex concurrentibus præeligendus ſit tanquam dignior: cui facienda ſit reſtitutio, ſi duo contendant de dominio rei furto ſubtractæ: cujus ſumptibus Eccleſia ſit ſeparanda: & in aliis hujuſmodi caſibus,

Quibus præhabitis ſtatuitur tertia concluſio, videlicet cum res dubia eſt (quemadmodum oſtendimus eſſe, cum ſunt opiniones utrinque probabiles) liberum non eſt alterutram eligere; ſed in optione opinionis, ſi non appareat quæ tutior ſit, ſervandæ ſunt regulæ a jure præſcriptæ. Jura enim in his quaſdam regulas tradiderunt, quas in dubiis ſequi oporteat, quæ ſparſim habentur in titulis *de reg. jur. de rebus dub. de legib.* & paſſim alibi. Quales ſunt: In 231
dubio judicandum, ut actus valeat potius, quam pereat, *l. Quoties, & l.* 2. *ff. de rebus dub.* quam reginam omnium interpretationum appellat Card. Mantic. *de conjectur. ultim. volunt, lib. ult. tit. ult. num.* 13. Item in dubiis præferendum, quod in regione, in qua actum eſt, frequentatur, *leg. Semper in ſtipulationibus, ff. de regul. jur.* Imo in opinionibus deligendis primo loco ſpectandam eſſe antiquam, & probatam conſuetudinem, quia minime mutanda ſunt, quæ certam ſententiam ſemper habuerunt, *l. Minime, ff. de legib*, cenſet Matthæus Mattheſil. in *ſuo opuſculo electionis verioris opinionis*, & Silveſter in *ver. Opinio, num.* 2. Item ubi contrariæ extant ſententiæ, pronunciandum eſt pro poſſeſſore, *leg. Res aliena, Cod. de rei vendic.* & potius pro reo, quam pro actore, niſi in 232
cauſa favorabili, puta matrimonii, libertatis, dotis, ſeu teſtamenti, ut legitur in *cap. fin. de re judic*, per quem textum præferendam eſſe opinionem, quæ favet matrimonio etiam contra communem, ſcripſerunt Hoſtienſ. & Abb. in *cap. Si vir, de cognat. ſpirit.* Barboſ. *conſil.* 60. *Scriptum, lib.* 7. & Dec. in *c.* 1, *num*, 95. *ſup. eod.* Idemque de opinione, quæ favet poteſtati Clavium, ſcripſit idem Hoſtienſis in *cap. Rurſus, Qui Clerici, vel voven.* & ibi etiam Joan. Andr, *Prope fin.* & Felin in *d. cap.* 1, *n.* 54. *verſ. Quinto limita*.

Alias ubi ſunt opiniones diſcordes, Judex tenetur ſequi 233
cum-

communem; *cap. Novimus*, ibi: *Et quorundam ſit opinio*
a pluribus approbata, *de verb. ſignific*, *cap. De judiciis*, ibi:
In quo plurimi concordant, 3. *quæſt.* 3. *c. In canonicis*, 19.
234 *diſt. & l.* 1. *de off. quæſt.* Bald. poſt Joan. Andr. *hic num.* 8.
ubi reddit rationem, quia communis opinio habet vim
conſuetudinis, Gemin. *conſ.* 48. *Pro examinatione num.* 5.
verſ. Item quia major numerus Doctorum, Dec. poſt alios
in *d. cap.* 1. *num.* 93. *ſup. eod.* Alioquin facit litem ſuam,
ſecundum Angel. Aret. in *conſ.* 9. *Videtur primo*, *num.* 10.
verſ. Et clarum eſt in jure, Decian. *conſ.* 111. *num.* 17. *lib.*
7. Felin. in *d. cap.* 1. *num.* 54. *verſ. Et ubi DD. diſcrepant*,
& dicitur per imperitiam judicare, Bald. in *leg. Propterea*
per illum textum, *ff. de Senat.* & Alexan. *conſil.* 95 *Viſis*
proceſſibus, *num.* 6. *lib.* 2. Rurſus in dubiis præferendum,
quod benignius eſt, quod veriſimilius, quod plerunque
fieri ſolet, *leg. Semper in dubiis*, *leg. In obſcuris*, *& leg.*
Quoties idem, *ff. de reg. jur.* & quamplures aliæ his conſi-
miles, quæ compendioſe recenſentur a Matth. Mattheſil.
in *dict. opuſc. electionis verioris opinionis inter tractatus*
communes.

Sed hujuſmodi regulæ funditus everterentur, & fru-
ſtra legislatores in iis præſcribendis tantopere laboraſ-
ſent, ſi pro cujuſque arbitratu liceret ſequi quamcun-
235 qua opinionem probabilem. Et tamen, ut Ambroſius
ait in *c. Judicet*, 3. *q.* 7. *Bonus Judex nihil ex arbitrio*
ſuo facit, *& domeſtica propoſito voluntatis; ſed juxta le-*
ges, *& jura pronunciat*. Quod adeo verum eſt, ut
Matth. Mattheſil. *ubi ſupra n.* 10. ſi res prorſus ambi-
gua ſit, cenſeat, aut Principem eſſe conſulendum, aut
omnino abſtinendum a conſilio & judicio. Sed ſi omni-
no, inquit, ſint penitus paria, quod raro accidit, di-
mittas conſulere cum ſigillo in tali dubio, & ſi ſis Ju-
dex, neutram opinionem ſequaris. Idem ſenſit gloſſa
236 in *c. Licet cauſam*, *in ver. Uti poſſidetis*, *de probat.* Et
in his caſibus, cum veritas, & opinio invicem ſe con-
fundunt, poſſe judicem dividere differentiam propter
conflictum argumentorum, declarat Julianus in *leg. Si*
Pater. *ff. de hered. inſtit.* ubi Bald. Imol. & alii, quem-
admodum Tiberius Imperator feciſſe dicitur in *leg. Et*
hoc Tiberius, *ff. eod.* & ubi probationes hinc inde fa-
ctæ ſe obſcurant, & confundunt, tranſigi debere ſcri-
pſit Baldus *conſ.* 352. *in fin. lib.* 4. late Boerius *deciſ.*
237 42. *n.* 39. Quinimo partes eſſe reducendas abſolute ad
concordiam, & diviſionem, cum utrinque ſunt opi-
niones probabiles, ſi materia ſit diviſibilis, ex facto in
terminis noſtris reſponderunt Anton. de Butr. & Petrus
de Anchar. *conſ.* 210. *inter conſ. Anchar. incipien. Inter*
contraria, *per totum*. Sequitur Felin. in *c.* 1. *n* 55. *verſ.*
Secundo nota, *ſup. eod* & Boer. *deciſ.* 155. *n.* 24. *verſ.*
Ideo in tanto diſcrimine opinionum, poſt Bald. quem ci-
tat in *conſ.* 164. *Quædam nomine Catharina*, *ante fi-*
nem exordii, *lib.* 3. Idque exemplo Salomonis, qui du-
bius, cujus eſſet filius, qui petebatur, dixit: *Date di-*
midiam partem uni, *& dimidiam alteri*, ut in *c. Affer-*
te, *de præſumpt.* Quamvis enim, ut advertunt Butr. &
Anchar. *loc. cit. num.* 3. Salomon reſpectu diviſionis
pueri hoc tentando dixerit, tamen reſpectu juſtitiæ ſen-
tentiæ ſuæ hoc ſenſit, quod ubi dubia ſunt jura par-
tium propter conflictum opinionum, per medium divi-
dere æquitatem habet. Ex quibus conſtat, quam va-
rie loquantur moderni Theologi a Juriſtis: illi enim
cenſent poſſe judicem indiſtincte eligere quamcunque o-
pinionem, modo ſit probabilis; quin etiam hodie ju-
dicare ſecundum unam, & cras ſecundum aliam, ut di-
ctum eſt *ſup. n.* 31. hi vero contra affirmant, cum o-
mnia utrinque ſunt paria, neutram ſequi licere, ſed
potius eſſe conſulendum Principem, aut controverſiam
tranſactione dirimendam. Neque obſtat, quod in quam-
plurimis caſibus jura decernant eſſe locum judicis arbi-
trio, *cap. De cauſis*, §. 1. *de off. deleg. l.* 1. *ff. de jur.*
238 *deliber.* cum multis ſimilibus: quoniam etſi in abſolu-
to, & libero arbitrio nullam regulam, nullam normam,
nullam legem, ſaltem poſitivam, obſervare neceſſe ſit,
ſecundum Bartol. in *Extravag. Ad reprimen. in ver. Vide-*
bis, *n.* 2 & Dec. in *l.* 1. *n.* 14. *ff. de juriſd. omn. jud.* ita ut,
qui plenum habet arbitrium, poteſtatem habeat præfe-
rendi iniquum æquo, juxta *leg. Fideicommiſſa*, §. *Quan-*
quam, *ff. de leg.* 3. ac proinde non habeat hic neceſſe ſequi
juris, rationis & æquitatis Canones, ut inquit Jaſ. in
l. Si ſic legatum, *n.* 22. *&* 26. *de l.* 1. aliud tamen di-
cendum eſt in arbitrio boni viri, quod non abſolutum,
ſed regulatum dicitur, ut per Jaſ. & alios ſupracitatos.
Unde Baldus in *c.* 1. §. *Judices*, *n.* 5. *de pace juram. firma*,
ſcriptum reliquit, judicem hunc arbitrari debere ſecun-
dum mentem legis juris, ac rationis, ac demum ſecun-
dum æquitatem. Non ergo ſequitur: Judex in articulis a 239
lege non diffinitis habet arbitrium; ergo poteſt ad libitum
ſequi hanc, vel illam opinionem; etenim arbitrii ver-
bum, viri boni arbitrium, & a jure regulatum ſignificat,
Aret. in *l. Videamus*, §. *Deferre*, *n.* 7. *ff de in litem jur.* Jaſ.
poſt multos in *d. l. Si ſic legatum*, *n.* 10. *de l.* 1. Felin. in *c.*
1. *col.* 7. *circ. med. ſup. eod.* ſemper enim bonum, & æquum
ſignificat, ſecundum Bald. in *c. Niſi cum pridem*, *col. ult.*
de renunc. Et quotieſcunque committitur per clauſulas,
Prudentia tua, *Judicio tuo*, *Diſcretioni tuæ*, quod fre-
quentiſſimum eſt apud ſacros Canones, boni viri arbi-
trium intelligitur eſſe collatum, ut pluribus exemplis
comprobat Menoch. *de arbitr. judic. lib.* 1. *q.* 8. *per totam*.
Et in dubio cenſeri conceſſum arbitrium a jure regula-
tum, non autem liberum, ſeu plenum, crebrior ſen-
tentia eſt, ut multis relatis teſtatur idem Menoch. *q.* 9. 240
n. 1. Et propterea, cum a Signatura committitur cauſa
cum clauſula, *Arbitrio Rotæ*, ſervatur, ut arbitrium
hujuſmodi debeat eſſe juri, & legibus conſonum, ut in
terminis hujus clauſulæ fuit reſolutum in cauſa Hiſpa-
lenſis penſionis coram de Graſſis 4. Novembris 1575.
in *impreſſ. deciſ.* 100. *alias* 7. *de ſent. & re judic.* & coram
Card. Seraphin. *deciſ.* 1017. *n.* 1. Stat igitur pro hac ſen-
tentia primum, & principale fundamentum, videlicet:
Qui judicat duas opiniones eſſe æqualiter probabiles,
vel quaſi, non certus moraliter, ſed dubius eſt, ut pro-
batum eſt in prima concluſione a *n.* 125. *uſque ad n.* 171.
Qui autem dubius eſt, tenetur ex præcepto ſequi opi-
nionem tutiorem, ut oſtenſum eſt in ſecunda conclu-
ſione a *n.* 171. *uſque ad n.* 229. Quod ſi non appareat,
quæ tutior ſit, in opinione deligenda tenetur ſervare
regulas a jure præſcriptas, ut conſtat ex dictis in ter-
tia concluſione a *n.* 229.

Secundo principaliter pro hac ſententia ponderandus eſt 241
textus in *c. Inquiſitionis*, *de ſent. excomm.* qui aperte pro-
bat omnes tres concluſiones ſuperius firmatas. Ibi enim
proponitur quæſtio, an conjux, qui habet conſcientiam
impedimenti dirimentis, poſſit exigere, ac reddere debi-
tum conjugale: & diſtinguuntur tres caſus. Primus eſt,
cum pro certo ſcit impedimentum. Secundus eſt,
cum de impedimento habet credulitatem levem, & teme-
rariam. Tertius eſt, cum de illo habet credulitatem pro-
babilem, & diſcretam. Prima igitur concluſio id eſt;
Qui verſatur inter contrarias opiniones probabiles, non
eſt certus, ſed dubius. Probatur clare in ea decreta-
li, tum quia certitudo impedimenti, quæ ponitur in pri-
mo caſu, contradiſtinguitur a credulitate, ſeu opinione
probabili, quæ ponitur in tertio caſu; tum quia conjux,
qui habet conſcientiam impedimenti ex credulitate proba-
bili, in hac fluctuatione animi, an matrimonium ſit va-
lidum, vel nullum, poteſt reddere debitum, licet poſtu-
lare non debeat, ut ibi eſt deciſum in ultimo caſu. Ergo
non eſt moraliter certus, ſed dubius. Conſequentia pa-
ret, quia ſi certus eſſet de impedimento dirimente, nec
poſſet debitum exigere, nec reddere ſine mortali peccato,
ut ibi deciditur in princ. & in *cap. Literas*, *de reſtit. ſpo-*
liat. Secunda itidem concluſio, quod in concurſu opinio-
num probabilium eligenda ſit tutior; probatur ibidem,
quia conjux, qui pro una parte probabiliter putabat ma-
trimonium a ſe legitime contractum eſſe validum, & pro
alia habebat conſcientiam impedimenti dirimentis ex cre-
dulitate probabili, debitum exigere non poteſt, cum hoc
proculdubio ſit tutius; ne, ut ibi dicitur, contra legem
conſcientiæ committat offenſam. Tertia demum conclu-
ſio, quod, ubi non conſtat, quæ opinio ſit tutior, in
eligenda opinione ſervandæ ſint regulæ juris; in eo textu
probatur, quia conjux in conflictu probabilium opinio-
num nullitatis, & validitatis conjugii, debitum conju-
gale reddere poteſt, ne contra legem conjugii commit-
tat offenſam. Ergo quamvis peccatum eſſe poſſet tam in
reddendo, quam in denegando debitum conjugale, quia
ſi matrimonium erat validum, non licebat denegare; ſi
matrimonium erat nullum, non licebat reddere: ta-
men, cum utrinque eſſet probabilis opinio validita-
tis, & nullitatis conjugii, in eo dubio Pontifex de-
cidit eſſe eligendum, quod favorabilius eſt matrimo-
nio, juxta regulam *cap. fin. de re judic.* ideoque debi-

Digitized by Google

tum eſſe reddendum, ne contra legem conjugii committatur offenſa. Ad idem eſt textus Lucii III. in *c. Dominus, de ſecund. nuptiis*, ibi: *Si vero aliquis, vel aliqua de morte prioris conjugis adhuc ſibi exiſtimat dubitandum, ei, qui ſibi nupſit, debitum non deneget poſtulanti, quod a ſe tamen noverit nullatenus exigendum*. Affirmare etiam poſſumus eo caſu tutiorem partem eſſe, ut reddatur debitum, ſecundum ea, quæ dicta ſunt ſupra *n.* 230.

242 Tertio principaliter pro eadem ſententia eſt text. in *prealleg. cap. illud, de Cler. excomm. miniſtr.* ubi Epiſcopus credidit ſe non fuiſſe ligatum excommunicatione Delegati Apoſtolici, eo quod ſententia lata fuerat, non præmiſſa monitione, & ad ejus notitiam non pervenerat niſi per famam, ac propterea probabiliter opinatus fuit ſibi licere divina officia etiam ſolemniter celebrare. Et tamen textus decidit eum de rigore juris eſſe deponendum: *Quia*, inquit, *cum in dubiis via tutior ſit eligenda, & ſi de lata in eum ſententia dubitaret, debuerat tempore potius ſe abſtinere, quam Sacramenta Eccleſiaſtica pertractare, licet cum ipſo tanquam non omnino culpabili propter hujuſmodi pro-*
243 *babilitatem miſericorditer diſpenſetur*. Patet igitur ex ea decretali credulitatem, ſeu opinionem probabilem non excuſare a mortali peccato eum, qui tutiorem partem non eligit: pœna enim depoſitionis infligi non poteſt, niſi pro culpa mortali, ut notat gloſ. t. in *c. Sicut noſtris*, & ibi Hoſtien. *n.* 5. & DD. *infra de jurejur.*

244 Quarto principaliter afferuntur verba Deuteronomii 17. 8. relata in *c. Per venerabilem*, §. *Rationibus, qui fil. ſit legitim. Si difficile, & ambiguum apud te judicium eſſe perſpexeris, & judicium inter partes videris verba variari, venies ad Sacerdotes, & ad Judicem, qui fuerit illo tempore, &c. & facies quæcunque dixerint, ſequerisque eorum ſententiam*. Ex prioribus enim verbis apparet, rem ambiguam cenſeri, cum judicium, ſeu intellectus in varios ſenſus, ſeu opiniones diſtrahitur, juxta text. in *cap. Nervi*, 13. *diſt.* Et ex poſterioribus conſtat, in hac opinionum varietate non eſſe liberum amplecti quamcunque, ſed opus eſſe ad Sedem Apoſtolicam recurrere, ut ibi exponitur, & illius ſententiam ſequi. Quo loco in hac ipſa materia opinionum utitur S. Thom. *quodlib.* 4. *art.* 14. de quo tamen dic, ut ſcripſi in *cap. Cum veniſſent n.* 42. & 51. *infra de judic.* & adde, quod dictum eſt ſupra *num.* 235.

245 Quinto principaliter adducitur textus in *cap. Veniens, de Presbyter. non baptiz. ubi in articulo*, An ordinatus ante Baptiſmum receperit Ordinis characterem pro parte negativa affertur ratio, quod, cum Baptiſmus ſit fundamentum omnium Sacramentorum, ante illius ſuſceptionem, deficiente fundamento, non ſuſcipiatur aliud Sacramentum. Et hæc ratio procul dubio eſt probabilis; imo certa, cum ſit fundamentum illius deciſionis. Contra vero adducitur, quod non ſolum per Sacramentum fidei, ſed per fidem etiam Sacramenti efficiatur quis membrum Chriſti; & reſpondetur argumento oppoſito, tum quia qui Chriſtum habet per fidem, etiamſi Baptiſmum non habeat, habet utique fundamentum, quod eſt Chriſtus Jeſus: tum quia contra ratio non eſt generaliter vera, cum & Sacramentum conjugum, & Euchariſtiæ recipi poſſit a non baptizatis, ſcilicet Baptiſmate fluminis, ſed tamen Baptiſmo flaminis baptizatis, ut ibi exponit gloſſa. Et hæc ratio itidem negari non poteſt, quin ſit probabilis, quia per eam ſolvitur argumentum contrarium, & niſi eſſet probabilis, quæſtio propter primam rationem eſſet indubitabilis; & tamen Pontifex reſpondit; *In hoc dubitabili caſu, quod tutius eſt, ſequentes mandamus, quatenus ipſum per ſingulos Ordines uſque ad Sacerdotium promovere procures*. Conſtat ergo evidenter ex eo textu, articulum effici dubium ea contrarietate probabilium rationum, & in eo dubio non utramlibet opinionem probabilem, ſed tutiorem tantum eſſe eligendam.

246 Sexto & ultimo efficaciter probatur eadem ſententia, quia qui judicat probabiliter aliquid eſſe licitum; tamen ſi habeat etiam ſcrupulum de oppoſito, agit contra dictamen conſcientiæ, & peccat, niſi deponat ſcrupulum, &
247 conſcientiam erroneam. Ergo multo magis peccat, ſi de oppoſito non ſolum habeat ſcrupulum, ſed etiam opinio-
248 nem æque probabilem. Conſequens eſt manifeſtum, quia plus eſt habere opinionem, quam ſcrupulum, ut patet aperte in *d. c. Inquiſitioni, de ſent. excomm.* nam in ſcrupulo quis habet conſcientiam ex credulitate levi, & temeraria: in opinione vero conſcientia pulſat animum ex credulitate probabili, & diſcreta, ut ibi deciditur, & declarat Silveſter in *verb. Opinio, in princ. Scrupulus*, inquit, *plus aliquid credulitatis habet, quam dubitatio, & minus, quam opinio, cum ſit credulitas ex levibus conjecturis, quæ idem eſt quod ſuſpicio*; ſeu, ut idem ait in *verb. Scrupulus, in princip.* puſillanimitas ſpiritus; & ſequuntur Legiſtæ in *leg. Admonendi, ff. de jurejurand.* & ibi in ſpecie Bart. *num.* 21. ubi ait: *Poſt dubitationem autem poteſt incipere Judex inclinare animum ſuum ad aliquam partium; & tunc ſi hoc facit ex aliquo levi indicio, vel ex aliquo levi argumento, iſta appellatur ſuſpicio, quæ aliqualiter movet animum Judicis, non tamen in totum removet dubietatem; & hic eſt primus gradus probationis, ſeu credulitatis, quia jam incipit animus Judicis adhærere uni parti, licet remaneat dubius. Poſt iſtam autem ſuſpicionem, cum Judici apparent argumenta fortiora, tunc Judex incipit opinari, cum adhuc dubitat, ne ſit contrarium, modicum tamen dubium remanet, & iſta vocatur opinio*. Hactenus verba præciſa Bartoli, cum quo tranſeunt communiter DD. ut ibi teſtatur Jaſ. in 2. *lect. num.* 66. Ergo ſi non poteſt quis operari ſecundum opinionem ſuam probabilem, ſi in contrarium habeat ſcrupulum ex credulitate levi, & temeraria, quod minus eſt; longe minus poterit operari ſecundum eandem probabilem opinionem, ſi in contrarium habeat aliam opinionem, ſeu conſcientiam ex credulitate probabili, & diſcreta, quod magis eſt, *c. Cum illorum, verſ. cum majora, de ſent. excomm. cum concord.* de quibus ibi in gloſſa in *ver. Minora*. Antecedens probatur per textum ſingularem in *c. Per tuas, il 2. de Simon.* ubi de Monacho ordinato ab Epiſcopo, quem credidit ſimoniacum, & propterea formidabat ab eodem ad ſuperiores Ordines promoveri, deciditur, ut *contra conſcientiam ad ſuperiores Ordines non aſcendat, ne forte ædificet ad gehennam, licet ex eo, quod conſcientiam habuerit nimis ſcrupuloſam, in difficultatem hujuſmodi ſit collapſus, quam utique non evadet, niſi deponat errorem*. Hæc ibi. Ad idem textus in *dict. cap. Inquiſitionis, de ſentent. excommunic.* ubi conjux, qui ſuſpicatur adeſſe impedimentum dirimens ex credulitate levi & temeraria, ad ſui Paſtoris conſilium, conſcientia hujuſmodi exploſa, poteſt reddere & exigere debitum conjugale. Requirit ergo textus, ut ante copulam explodat, ſed expellat, & ibi explicat gloſſa conſcientiam ſcrupuloſam, id eſt, credulam, & de facili prurientem, ſecundum Joan. Andream ita non licere operari cum conſcientia ſcrupuloſa, niſi prius deponatur ſcrupulus, quidquid contra ſcripſerit Silveſter in *ver. Scrupulus, num.* 5. clare ſentit Innocentius in *cap. Tua nos, num.* 1. *de homic.* dum determinat Medicum peccare non ſolum, cum adhibet medicinam dubitans, an illa ſit nocitura, vel profutura; ſed etiam cum vehementer credit eam profuturam, ſi aliquid dubitationis habeat, vel habere debeat, ne noceat, quia ſemper in tutiorem partem inclinandum eſt. Ita Innocentius, cum quo concordat Joan. Andr. *circa princ.* dicens: *Peccat Medicus, ſi propinat ſcienter medicinam nocituram, & etiam ſi dubitet, ut non debeat proficere, vel nocere, etiam ſi magis credat eam proficere debere, quia in dubiis, &c.* Et ſequuntur ibi Anchar. *num.* 3. Jon. de Anan. *num.* 5. & alii communiter. Et eſt ſententia D. Thomæ *quodlib.* 8. *art.* 13. Et quamvis Joan. Gerſon in 2. *part. tract. de præpar. ad Miſſam, alphab.* 37. *litera ultima*, doceat, ſaluberrimum remedium ſcrupulis vincendis eſſe frequenter contra illos operari; tamen per hæc verba ſenſit duntaxat, optimum remedium contra ſcrupulos eſſe illos parvipendere, & ſic deponere, audacter operando contra illos; non autem licere operari, retenta conſcientia ſcrupuloſa, quia ſic loqueretur contra *dict. cap. Inquiſitioni*, & contra determinationem prædictæ decretalis *Per tuas*, ſecundum intellectum Innocentii, ibi *in fin.* contra communem Canoniſtarum ſententiam & contra naturalem rationem, quia ſcrupulus eſt mors conſcientiæ, teſte Cardin. Cajet. ſuperius relato in 1. *q. n.* 88. & *n.* 96. *verſ. Et ratio deciſionis eſt*. Patet igitur apertiſſime, contra conſcientiam ſcrupuloſam, ſeu ex credulitate levi & temeraria non eſſe licitum operari abſque peccato; & conſequenter multo minus eſſe licitum operari contra conſcientiam ex opinione, ſeu credulitate probabili, atque diſcreta, ut ſuperius eſt oſtenſum.

De-

Demum pro hac ſententia ſunt Ariſtoteles, cujus verba retulimus, & expendimus ſupra in t. 2. *& 13. fundamenton.* 124. *n.* 126. *& n.* 154. dum enim docuit non eſſe liberum opinari, & in paritate contrariorum motuum oportere intellectum quieſcere; aperte ſenſit in æquilibrio opinionem non eſſe in in nobis hanc, vel illam opinari, S. Thomas in præall. *quodlib. 8. art.* 13. qui aperte ſolum concedit, in contrarietate opinionum eſſe licitum ſequi illam tantum, quæ ita judicatur vera, ut ab altera oppoſita nihil intellectus moveatur per illius rationes, & motiva. Unde ſi utraque eſt æquæ probabilis, ex ſententia S. Doctoris, nequaquam licet utranque eligere, cum in altera eſt peccandi periculum. Et *quodlib. 3. art.* 10. admittit in aliis, quæ ad mores non pertinent, eſſe liberum ſequi, atque defendere utranque opinionem: non autem in his, quæ ſpectant ad mores, in quibus ſcilicet eſt periculum peccati. Scotus infra citatus in 3. *q. in* 10. *fundamento pro ſententia negativa poſt n.* 264. cum enim ſunt duæ opiniones, quarum una eſt probabilior altera, dicit non ſine peccato aliquem ſe exponere dubio, ſequendo ſcilicet minus probabilem. Eadem autem eſt ratio dubii, atque periculi, cum ambæ ſunt æque probabiles, & non æque tutæ. Jo. Gerſon Cancellarius Pariſienſis, cujus verba referuntur infra in 3. *q. in* 42 *fundamento num.* 342. Gabriel. in 4. *diſt.* 15. *q.* 8. *art.* 13. *dub.* 2. Joan. Major in *4. quaſt.* 2. *Prolog.* Conradus *de contract. q.* 100. ubi admitit poſſe quem in contrarietate opinionum alteram ſequi, dummodo formet ſibi bonam conſcientiam; & mox ſubdit, bonam conſcientiam, quæ formanda eſt, ſtare non poſſe cum æquilibri conſcientia dictante pariter, & quod ſit peccatum ſecundum aliquas rationes, & ſecundum alias quod non ſit peccatum, quia in tali dubio non poteſt formari bona, & non dubitativa conſcientia: & *concl.* 1. ait: *Quando agens habet æquilibrem conſcientiam, quod peccet, & quod non peccet, peccat.* Silv. in *v. Dubium*, *& in v. Opinio*, ubi in hanc rem multa egregie colligit ex D. Thom. & aliis Theologis; ait enim: *Dubium probabile, quod diſtinguit a ſcrupuloſo, eſt quando rationes probabiles ex utraque parte ſunt quaſi æquales, & in tali dubio operando quis peccat.* Et iterum ſubdit: *Si probabilitas hinc inde eſſet æqualis, tutior eſt eligenda neceſſario, quando ex electione alterius imminet periculum peccati mortalis.* Similiter ait ibidem ſecundum Philoſophum, & S. Thomam in 3. *ſent. diſt.* 17. *Dubium eſt contrariarum rationum æqualitas & diſt.* 18. *art.* 14. *ad* 2. *Dubitatio*, inquit, *cauſatur, quando aliquis rationem ejus, quod quærit, & de quo contraria apparent, videre non poteſt*: & alibi idem S. Doctor: *Dubium eſt, cum intellectus non habet ſufficientia motiva ad veritatem cognoſcendam.* Unde ſubdit Silveſter: *Proprie homo dubitat de aliquo, vel circa aliquid, quando habet rationes ad utranque partem æqualiter, vel quaſi æqualiter moventes. Opinio*, inquit, *eſt, quæ habet credulitatem fundatam in humana ratione inſufficienti, & non concludenti neceſſario, ſed probabiliter pro una parte, & non pro alia; nam ſi habet rationem ad utranque partem æqualiter, non opinio, ſed dubitatio eſt, in qua non poteſt quis licite operari.* Cordubenſis in *ſuo Quæſtionario lib.* 2. *q.* 3. Paul Comitol. *Reſpon. moral. lib.* 5. *quæſt.* 17. Tolet. in *Sum. de ſeptem peccat. mortal. c.* 20. & alii complures.

252 Non obſtat modo fundamentum ex adverſo ponderatum ſupra *n.* 122. quia magnam continet æquivocationem; quamvis enim non implicite duas contradictorias opiniones eſſe probabiles, & ab intellectu probabiles judicari, tamen bene implicat, ut idem intellectus præbeat utrique aſſenſum opinativum, & judicet utranque probabiliter eſſe veram, quod eſt opinari. Unde licet in terminis primæ quæſtionis vera eſſet prima ſententia, quæ affirmat eſſe licitum ſequi opinionem, quæ ſola probabilis eſt, eo quod contraria nullas habeat rationes, & authoritates moventes; tamen illi non liceret inferre, ut licitum eſſet ſequi opinionem probabilem, quando oppoſita eſt æque probabilis. Inter hæc enim magna eſt ratio diverſitatis, quia in primo caſu intellectus præbet aſſenſum opinativum uni tantum parti contradictionis, in quo nulla eſt repugnantia: at in ſecundo præbet aſſenſum opinativum duobus contradictoriis, & judicat utrunque probabiliter eſſe verum, quod non tantum moraliter, ſed etiam phyſice, & naturaliter eſt impoſſibile, ut latiſſime probatum eſt ſupra in prima concluſione, verſ. *Probatur primo, a num.* 126. Præterea ſententia illa, quæ affirmat eſſe liberum ſequi opinionem ſpecificantem actum pro licito, quando illa ſola agnoſcitur eſſe probabilis, non eſt vera, eamque pleniſſime confutavimus in 1. *q* 26 irrefragabilibus fundamentis *a n.* 44. *uſque ad n.* 111. Quare ſi non licet eam ſequi, quando illa ſola eſt probabilis, longe minus eam ſequi licet, quando habet oppoſitam æquæ probabilem, ut oſtendimus *n.* 123. exemplo ſtateræ, quæ a pondere facillime inclinatur, ſi ab alia parte nihil obeſt; at non movetur, ſi a parte contraria obſtet tantumdem ponderis. Hactenus de ſecunda quæſtione.

Progredior nunc ad tertiam quæſtionem principalem, 253
videlicet: Cum in aliquo articulo, ſeu controverſia morali duæ ſunt opiniones oppoſitæ, quarum una eſt probabilis, & minus tuta, quia affirmat actum eſſet licitum, & ideo ſubeſt peccati periculo; altera vero eſt probabilior, ac tutior, quia affirmat, & ſpecificat actum pro illicito; an ſit liberum unicuique amplecti opinionem minus probabilem, & minus tutam, relicta probabiliori, ac tutiori.

Affirmant ſeptemdecim ex modernis Theologis, quos 254
refert, & ſequitur Thom. Sanch. in *Decal. tom.* 1. *lib* 1. *c.* 9. *n.* 4. Idque hoc tempore receptum eſſe teſtatur Petrus de Lorca in 1. 2. *tom.* 1. *de actib. human. diſput.* 39. *membr.* 1. Imo ita tenere omnino fere omnes Scholaſticos, affirmat Ludovic. a Cruce *ſuper Bulla Cruciata in tr. de opinione probab. dub.* 1. *n.* 6. & Candidus Philalethus in *tr. de opinionum praxi q.* 5. *in princ.* dicens, hanc ſententiam eſſe multorum Theologorum hujus fere ſeculi; nam ex antiquoribus ait vix aliquem ſe legiſſe, aut citatum ab aliis repetiſſe. Et noviſſime Julius Mercorus in ſuo opere *de probabil. opin. p.* 2. *art.* 26. recenſet pro hac ſententia catalogum Theologorum hujus temporis pluſquam ſexaginta, inter quos tamen non pauci numerantur inferiobus notæ. Quam vero longe, lateque defenſores probabilitatum hanc materiam poſtea dilataverint, plene ſcripſi ſupra a *n.* 23. *uſque ad n.* 44.

Moventur primo, quia in actibus humanis, qui eligit, quod probabile eſt, non agit temere, ſed prudenter, *c. Ego ſolis, v. Vel probabiles rationes* 9. *diſt. cum concordant. ſupra cit. in* 1. *q. n.* 46. Sed qui ſequitur probabilem opinionem, omiſſa probabiliori, adhuc eligit, quod probabile eſt ut per ſe patet. Ergo non temere, ſed prudenter agit. Et confirmatur, quia Deus nobis conſtituit pro regula morum dictamen rationis, ut homo id poſſit licite agere, quod ſibi probabiliter apparet honeſtum; itaut formalis ratio certitudinis humanæ operationis conſtituatur in ipſa probabili apparentia honeſtatis, ut innuunt præcitata jura. Sed qui ſequitur minus probabilem in concurſu probabilioris, adhuc ſequitur id, quod ſibi apparet honeſtum. Ergo conformatur regulæ divinitus traditæ, & ſic non peccat, *can. Qui peccat* 23. *q.* 4.

Moventur ſecundo, quia is, qui moralem habet certitudinem de rectitudine operationis, recte & cum virtute operatur; & in hoc conveniunt Authores utriuſque ſententiæ, ut conſtat ex dictis ſupra in 1. *q. n.* 47. Sed is, qui ſequitur opinionem probabilem, utique habet hujuſmodi moralem certitudinem, licet oppoſita ſit probabilior. Ergo ſequendo opinionem illam probabilem, recte, & cum virtute operatur.

Minor probatur, quia certitudo nihil eſt aliud, quam determinatio intellectus ad unum, ut ex D. Th. dictum eſt ſupra *n.* 57. Solus autem ille, qui dubius eſt, manet ſuſpenſus, & ad neutrum ſe determinat, ut ibidem diximus. Formido autem, quæ ineſt opinioni probabili propter oppoſitam probabiliorem, non eſt tantæ virtutis, ut excludat aſſenſum determinatum ad partem oppoſitam; ſed ut alias diximus, hoc tantum operatur, ut intellectus per actum reflexum judicet rationes illius partis, cujus aſſenſum habet, non eſſe convincentes, ſeu infallibiles, ſed probabiles tantum.

Moventur tertio, quia cum in moralibus haberi non poſſit omnimoda, & infallibilis certitudo per rei evidentiam, ſufficit certitudo ex probabilibus, ut patet ex Philoſopho in 1. *Ethic. c.* 3. & fuſius oſtenſum eſt ſupra *n.* 47. Sed talis certitudo reperitur in opinione probabili, quamvis oppoſita ſit probabilior, ut probatum eſt *n.* 51. *& ſeqq.* Ergo ſufficit in moralibus ad recte operandum.

Moventur quarto, quia in ſpeculativis licet abſque periculo erroris, & deceptionis operari, & defendere

qua-

Digitized by Google

quaſcunque opiniones, modò illæ ſint probabiles, quamvis oppoſitæ ſint probabiliores, ut conſtat ex dictis in 1. q. n. 55. Ergo & in moralibus idem licet abſque periculo peccati, cum de ſimilibus idem ſit judicium, *cap. Inter corporalia de transl. Epiſc.*

55 Moventur quinto, quia quamvis ſequi probabiliorem, ac tutiorem ſit majoris perfectionis; tamen nemo tenetur ad id, quod perfectius eſt, ſed ſufficit, ut ſequatur perfectum, ac tutum, *c. Aliud* 11. *q.* 1. *c. Integritas* 32. *q.* 1. *c. Qui ſitit*, & ibi gl. *in v. Nolitis* 33. *q.* 5. opera enim majoris perfectionis non ſunt præcepti, ſed conſilii tantum, quod non eſt obligatorium, *c. Quiſquis præceptis* 14. *q.* 1. & Clem. *Exivi*, §. *Cum igitur in primis de verborum ſignific.* ſecundum illud Matth. 19. 21. *Si vis perfectus eſſe, vade, vende quæ habes, & da pauperibus*, & declarat S. Thomas in 1. 2. *q.* 108. *art.* 4. Sed qui ſequitur opinionem probabilem, relicta probabiliori, ſequitur quod eſt perfectum, ac tutum; judicium enim probabile non deſinit eſſe tale ex eo, quod contrarium ſit probabilius, nec via per ſe perfecta, ac tuta dicitur eſſe imperfecta, & periculoſa ex eo, quod alia ſit planior, ac ſecurior; imo comparativum præſupponit poſitivum, *leg. Ubi autem non apparet, ff. de verb. oblig.* Jo. Andr. in *c. Cum dilectus, v. Digniores de elect.* & comparativi natura eſt relinquere formam poſitivi in extremo, *leg. Cum filius*, §. *Cum pater, ff. de leg.* 2. Ergo licitum eſt ſequi opinionem probabilem, omiſſa probabiliori, ac tutiori.

Moventur ſexto, quia intolerabile onus eſſet, & multis ſcrupulis obnoxium, ſi in omni materia teneremur inveſtigare opiniones magis probabiles: Eccleſia autem, cum ſit pia mater, non debet alicui laqueum injicere, *cap. De viduis*, *el* 2. 27. *q.* 1. nec quenquam oneribus importabilibus alligare, *c. Alligant*, 26. *q. ult.* & notant Jo. Andr. & Anton. de Butr. in *c. Dolentes circa fi. de celebr. Miſſarum.* Adde, quod *Jugum Chriſti ſuave eſt*, *& onus leve*, ut legitur Matth. 11. *& Mandata ejus gravia non ſunt*, Jo. Epiſt. 1. *cap.* 5. *&*, *Ducam te per ſemitas æquitatis, quas cum ingreſſus fueris, non arctabuntur greſſus tui*, Prover. 4. At ſi nobis neceſſarium eſſet in noſtris actibus ſemper adinvenire probabiliores ſententias pro regula noſtrarum operationum, jugum Chriſti nimis grave redderetur, & admodum difficilia forent illius mandata, atque in via Evangelii multum arctarentur greſſus noſtri. Præſertim vero, quia lex Chriſti videtur eſſe lex libertatis, ſecundum illud Apoſtoli ad Galatas 4. 13. *Jam non ſumus filii ancillæ, ſed liberæ, qua libertate vocavit nos Dominus*, & Jacob. 1. 25. *Qui perſpexerit in legem perfectam libertatis.* Servitus autem perquam dura eſſet, ſi præcepto adſtringeremur ad inveſtigandum ſemper ſententias magis probabiles, ut opera noſtra eſſent recta.

Moventur ſeptimo, quia fundamenta omnia, quotquot ab impugnantibus uſum probabilitatum afferuntur, ad hoc unum tandem reduci videntur tanquam ad ſuum principium, nempe ad formidinem, quæ probabilitati inſeparabiliter annexa eſt. Ex hac enim formidine tanquam ex radice deducunt, judicium probabile, ſeu quod idem eſt, opinativum, non habere certitudinem moralem ſecundum omnes requiſitam ad recte operandum; quin potius eſſe incertum, variabile & expoſitum periculo divinæ offenſæ; ideoque non eſſe regulam operandi recte, & cum prudentia. Quamobrem ſi deſtruatur hoc fundamentum formidinis, totum ædificium exadverſo conſtructum corruere neceſſe eſt, *c. cum Paulus* 1. *q.* 1. *c. Veniens de presbyt. non bapt.* Conantur autem propugnatores probabilitatum hoc fundamentum evertere multiplici ratione.

Prima ratio eſt, quia Job proculdubio rectus fuit in ſuis operationibus; nam de ipſo legitur Job 1. *Erat vir ille ſimplex, & rectus, ac timens Deum, & recedens a malo*; & tamen de illis habebat formidinem, ajebat enim *cap.* 4. *Verebar omnia opera mea, ſciens quia tu non parcis delinquenti.* Ergo poteſt quis habere formidinem de rectitudine ſuæ operationis, & ſimul operari ex conſcientia recta.

Secunda ratio, quia eatenus dubium poſitivum, & formale repugnat conſcientiæ rectæ, quatenus agens cum tali dubio exponit ſe periculo divinæ offenſæ, *c. Ad audientiam, v. Pro eo de homic.* S. Th. *quodlib.* 8. *art.* 13. Sed qui operatur cum formidine, non exponit ſe hujuſmodi periculo, ut patet ex dictis ſup. *num.* 52. Ergo formido non repugnat rectitudini conſcientiæ.

Tertia ratio, quia ſi intellectus non eſt moraliter dubius, eſt moraliter certus, arg. *c. Hoſpitiolum in fin.* & ibi gl. un. *in princ.* 32. *diſt.* & *l.* 2. *ff. de his, qui ſunt ſui, vel alien. jur.* Sed quando intellectus habet judicium probabile, ſeu opinativum de aliquo opere, quod ſit licitum, non eſt moraliter dubius, ut notat Bart. in *l. Admonendi n.* 18. *ff. de jurejuran.* Ergo quando habet judicium probabile, eſt moraliter certus; & conſequenter judicium opinativum, ſeu probabile, de cujus eſſentia eſt formido, ſufficit ad rectitudinem operationis.

Quarta ratio, quia is, qui ſequitur dictamen rationis, tuta conſcientia operatur; cum enim lex æterna, quæ eſt prima regula morum, ignota nobis ſit, fuit datum nobis a Deo præceptum naturale ſequendi dictamen rationis tanquam ſecundam regulam nobis notam, qua mediante conformaremur legi æternæ, S. Th. in 5. 1. *q.* 19. *artic.* 4. & 5. conſcientia enim dicitur ſpiritus corrector, & pædagogus animæ, id eſt, dictamen rationis, ut ex Origene inquit idem S. Th. in *p.* 1. *q.* 79. *art.* 13. Sed ſequens dictamen probabile, cui probabiliter ineſt formido, ſequitur dictamen rationis, quia formido de oppoſito non impedit, quin intellectus determinate dictet hoc opus eſſe rectum, ut conſtat ex dictis ſupra eod. *n.* 52. Ergo ſequens judicium probabile, formidine hujuſmodi non obſtante, tuta conſcientia operatur.

Quinta ratio, quia ſi ab humanis actibus oporteret excludere omnem formidinem de ipſorum rectitudine, vix eſſet, qui tuta conſcientia poſſet operari; nam cogitationes hominum ſunt obnoxiæ formidini, ut inquit gloſ. Nicolai de Lyra *ſuper c.* 9 *Sapientiæ.* Ergo formido non præjudicat conſcientiæ rectæ.

Sexta & poſtrema ratio ſumitur ab exemplis; nam præfectus militum multoties cum prudentia prælium tentat, quamvis formidet ſe poſſe ab hoſte ſuperari, eo quod dubius ſit belli eventus, ut notat Paris a Puteo *de re militar. lib.* 6. *c.* 31. *n.* 11. *inter tractat. comm. tom.* 12. *fol.* 141. Item Mercator ſæpe emit merces, & prudenter agit etiam cum formidine damni ex tali contractu, ut *ff. de periculo, & commodo rei venditæ, & de nautico fœnore quaſi per tot.* Item Medicus præbet ægroto medicamentum, quamvis formidet non profuturum, ut notatur per Innocentium in *cap. Tua nos num.* 1. *de homicid.* Imo Medici hoc ſæpius faciunt, ut de ſuis pharmacis experimentum capiant. Item Advocatus recte patrocinatur clienti cum formidine ſuccumbendi, eo quod ambigua ſint facta cauſarum, *l. Advocati in princ. c. De Advocatis diverſ. Judic. leg. Quod debetur, ff. de pecul.* Nec temere dicitur litigare, qui formidinem habet de litis eventu, gl. 1. in *l. Eum quem temere, ff. de Judic.* Item Judex juſte condemnat reum, nec convictum, nec confeſſum, pœna extraordinaria, quando contra ipſum urgent indicia violenta, Grammat. *dec.* 42. Julius Clarus *in* § *fin. quæſt.* 20 *prope finem*; & tamen de delicto per talem reum patrato Judex non habet, niſi cognitionem probabilem, de cujus ratione intrinſeca eſt formido. Ergo talis formido non impedit, quo minus operatio ſit juſta, & recta.

Octavum & ultimum fundamentum pro hac ſententia deduci poteſt ex *c. Literas de reſtit. ſpol.* ubi Innoc. III. in articulo reſtitutionis uxoris, quæ a viro abſque judicio Eccleſiæ diverterat propter occultum impedimentum, recenſet diverſas ſententias, & adductis pro unaquaque probabilibus rationibus, eligit ſententiam diſtinguentem tanquam veriorem; & tamen declarat per hoc ſe nullam de prædictis ſententiis reprobare, nec cuiquam illarum ex ſua reſponſione aliquod præjudicium generare. Ex quo contextu colligitur in uno, & eodem articulo poſſe concurrere plures opiniones, quarum una ſit probabilis, & alia ſit probabilior, ſeu verior, & eſſe licitum ſequi etiam minus probabilem, cum Pontifex ibi declaret ſe illam non reprobare, nec ei præjudicium aliquod generare ex electione probabilioris. Unde ſicut in illo caſu Papa declaravit liberum eſſe unicuique amplecti quamcunque ex opinionibus probabilibus, etiam poſthabita veriori, ſeu probabiliori; ita & in aliis caſibus hoc debet ſimiliter eſſe liberum, quia declaratio Papæ, quamvis edita in aliquo ſpeciali caſu, facit jus commune. Caſus eſt in *c. Ex multa de voto*, per quem text. ſic tradit gl. in *c. Ex tua in ver. Conſultationem de fil. Presbyter.* & Felin. in *c.* 1. *n.* 17. *de Conſtit.* Ad idem tex. in *l. fin.* & ibi Bald. *n.* 1. *C. de legib.*

Qui-

Digitized by Google

256 Quibus tamen minime refragantibus contrarium eſt dicendum, id eſt, minime licere amplecti opinionem minus probabilem, ac minus tutam, ſed omnino eligendam eſſe probabiliorem, ac tutiorem.

Nititur autem hæc ſententia authoritate Ariſtotelis, S. Auguſtini, S. Joannis Chryſoſtomi, S. Thomæ, Scoti, & aliorum plurimum tam Theologorum, quam Canoniſtarum primæ claſſis, de quibus infra in 42. *fundamento a n.* 340. *uſque ad n.* 348. Nec eſt deſtituta Authoribus modernis, ut patebit *n.* 354. *uſque ad n.* 392. Et probatur efficaciter 26. *fundamentis ſupra adductis in* 1. *q. pro parte negativa a n.* 59. *uſque ad n.* 111. quibus lattiſſime oſtenſum eſt non licere amplecti opinionem ſpecificantem actum pro licito, quando intellectus apprehendit illam ſolam eſſe probabilem, eo quod non reflectat ad opinionem contrariam, nec diſcutiat, an illius motiva ſint probabilia, necne. Hujuſmodi enim fundamenta omnia a fortiori convincunt, non eſſe licitum ſequi opinionem probabilem, quando intellectus agnoſcit oppoſitam eſſe probabiliorem, ac tutiorem, juxta terminos præſentis quæſtionis; quandoquidem hoc caſu qui eligit minus probabilem, & minus tutam, proculdubio majorem habet incertitudinem de honeſtate ſuæ operationis, & graviori periculo ſe exponit, atque imprudentius agit, quam ille, qui non diſtrahitur inter contrarias opiniones, ſed flectitur ad unam tantum, licet cum formidine partis oppoſitæ, ſecundum terminos primæ quæſtionis. Quippe in caſu illo, qui eligit opinionem, quam ſolam putat eſſe probabilem, habet conſcientiam de contrario ex credulitate levi duntaxat propter formidinem, quam habet, ne pars oppoſita ſit vera. At in caſu præſenti eligens minus probabilem, & minus tutam, habet conſcientiam de contrario ex credulitate nedum probabili, ſed probabiliori. Unde abſque dubio magis peccat, cum majori diſcrimini ſe exponat, ut eſt text. clarus in *cap. Inquiſitioni de ſent. excomm.* & fuſius dicetur infra in 38. *fundam.*

Quare ſuppoſita veritate concluſionis firmatæ in 1. *q.* hæc tertia quæſtio indubitabilis eſt, ut *de* 2. *q.* dictum eſt ſupra *n.* 123. Præterea pro hac ſententia afferri poſſunt etiam fundamenta ſuperius allegata in 2. *q. pro parte negativa a n.* 123. *uſque ad n.* 252. cum enim ſingula plene probent inter duas opiniones æque probabiles non eſſe liberum ſequi alteram, vel utranque, ſed omnino eligendam eſſe magis tutam; utique multo fortius probant non eſſe liberum ſequi opinionem probabilem, quando oppoſita eſt probabilior, ac tutior. Unde poſita illius veritate, præſens quæſtio ſimiliter eſt de indubitabili. Sed quatenus aliquis pertinaciter adhuc vellet illarum veritatem in dubium revocare, nihilominus hæc ſententia nititur ſuis peculiaribus fundamentis.

257 Et quidem primum, & principale fundamentum deducitur ex authoritate Ariſtotelis alias citati, quod tanquam deſumptum ex intimis rei viſceribus, aliquarum quoque rationum in hac materia fundamentum eſt. Sic igitur liceat ratiocinari. Intellectus humanus non habet libertatem opinandi; quia, ut legitur in 2. *de Anima text.* 153. *non eſt eadem phantaſia, & opinio; imaginari namque poſſumus cum libet, & fingere quidquid volumus; opinari autem*, ſunt præciſa verba Ariſtotelis, *non in nobis eſt; neceſſe enim eſt, aut falſum, aut verum dicere.* Ergo intellectus non habet libertatem opinandi partem minus probabilem, ſed cogitur ſequi plura, & fortiora motiva partis probabilioris. Nam ſicut ſtatera violenter inclinatur in eam partem, in qua gravius eſt pondus; ita intellectus, dum æqua lance librat rationes utriuſque opinionis, violenter attrahitur in partem illam, in qua præponderant graviora motiva. Ad hoc *c.* 1. *& c. Abbate, §. Præfatus igitur de ſent. & re judic. lib.* 6. Aloquin, ſi flecteret ſe ad leviora motiva opinionis minus probabilis, haberet libertatem opinandi pro libito voluntatis, contra authoritatem Philoſophi, nec veritati objecti ſe conformaret, neque opinaretur, ſed fingeret. Ob quam rationem in præcedenti *q. in* 2. *&* 14. *fundamento pro parte negativa n.* 139. *& n.* 155. firmatum eſt in paritate contrariorum motuum oportere intellectum quieſcere, quia cum motiva utrinque ſint æqualia, non eſt ratio, cur magis moveatur in partem unam, quam in aliam, *ut l. Sed etſi lege, §. Adeo autem, ff de petit. hered. c. In Canonis, v. Si autem* 19. *diſt. l. fin. C. de condic. indeb.* Ergo viceverſa in imparitate contrariorum motuum neceſſe eſt intellectum moveri in eam partem, quæ fortioribus, & validioribus rationibus eſt munita, *§. Item pretium, v. Sed Proculi ſententia inſtit. de empt. & vendit. c. Capellanus, v. Poſterior de feriis, c. Vides* 23. *q.* 6 & conſonant, quæ dicta ſunt ſupra in tertio argumento pro eadem parte negativa ſecundæ quæſtionis principalis, *n* 142. *v. Nec obſtat.*

Secundum fundamentum eſt, quia, ut quis prudenter, & recte operetur ſecundum Authores contrariæ ſententiæ, debet habere ſaltem probabile judicium practicum, quod licitum ſit illud, quod operatur, ut apud Sanch. in *Decal. tom.* 1. *lib.* 1. *c.* 9. *n* 58. Sed qui ſequitur minus probabilem, non poteſt formare hoc probabile judicium practicum, quod actus ſit licitus; quia cum habeat fortiora motiva pro illicito, impoſſibile eſt, ut habeat judicium practicum de licito, cum opinari, ſeu judicare aliquid probabiliter eſſe verum, in nobis non ſit, teſte Philoſopho proxime citato; ſed oporteat ſequi motiva fortiora, qualia non ſunt in minus probabili, ſed in oppoſita; Ergo qui minus probabilem ſequitur, non agit recte, ac prudenter.

Tertium fundamentum eſt, quia ad hoc, ut actus noſtri ſint recti, & habeant bonitatem moralem ſecundum veriorem ſententiam, non ſufficit in judicio practico, ut ſequamur illud, quod judicamus eſſe probabile; ſed neceſſe eſt, ut ſequamur quod opinamur verum, cum opinari nihil aliud ſit, quam judicare propoſitionem probabiliter veram *eſſe*, ut fuſe oſtenſum eſt ſupra in 2. *q. a n.* 527. Sed non eſt poſſibile, ut opinemur veram utranque, tum quia ex Philoſopho proxime allegato non eſt nobis liberum opinari, ſed violenter flectimur in eam partem, in qua ſunt validiora motiva: tum quia ex duabus opinionibus oppoſitis oportet alteram eſſe veram, alteram falſam, inquit S. Th. *quodlib.* 8. *art.* 13. cum cogamur judicare veram eſſe opinionem, quæ melioribus eſt rationibus fulcita, ut oſtenſum eſt ſupra in 1. *fundamento n.* 257. conſequenter adſtringimur ad judicandum illius contradictoriam eſſe falſam. Facit text. in *l. Ubi repugnantia, ff. de regul. jur.*

Et confirmatur, quia opinari propoſitionem non eſt judicare eam eſſe probabilem, ſed eſt judicare probabiliter eſſe veram, ut proxime dictum eſt. Sed duas contradictorias non poteſt quis judicare ſimul eſſe veras etiam probabiliter, & cum formidine, quia cum utraque vera eſſe non poſſit, ita nec poteſt aliquo modo vera judicari, ut patet ex Philoſopho in 4. *Metaph. cap.* 6. & valde probatum eſt ſupra *n.* 131. *& ſeqq.* Similiter non poteſt intellectus ex duabus contradictoriis opinari, ſeu veram probabiliter judicare alterutram, quam maluerit, cum juxta Philoſophum *d. text.* 153. non ſit liberum opinari. Neceſſe eſt igitur, ut opinetur illam partem, quæ nititur melioribus rationibus, *d. c. Capellan. de feriis cum concord.* de quibus infra in 19. *fundamento.*

Quartum fundamentum eſt, quia ille non licite agit, 258
qui non ſequitur dictamen rationis, *c. Conſuetudo* 1. *diſt. cap. Fruſtra* 8. *diſtin. cap. Ex eo, verſic. Cum tam juris, quam rationis*, cum ibi notatis per gl. *de elect. lib.* 6. *l. Quod non ratione, ff. de legib.* Nam, ut Bald. inquit in *l.* 5. *§. In primo cap.* 1. *C. De caduc. tollen.* quod ratio naturalis dictat, intactum atque illibatum perpetuo cuſtodiri debet. Sed qui ſequitur minus probabilem, relicta probabiliori, non ſequitur dictamen rationis; Ergo non agit licite.

Minor probatur, quia dictamen rationis nihil eſt aliud, quam inclinatio potentiæ rationabilis ad aſsenſum; nam illud dictat ratio faciendum eſse, ad cujus aſsenſum intellectus ſufficienter inclinatur ex motivis rationabilibus, *c. Ego ſolis, v. Alios autem ita lego* 9. *diſt.* & patet ex D.
Th. in *par.* 1. *q.* 79. *art.* 13 Ratio enim eſt dux intelle- 259
ctus, ut inquit Bald. in *l. Princeps n.* 101. *ff. de legib.* ſeu intellectus fundamentum, ut idem ait in *cap.* 1. *n.* 24. *de probat.* & eſt motus intellectus præcedens per cauſas ſenſitivas, vel intellectivas ſecundum ſubjectam materiam ad aliquod neceſsario concludendum, vel diſponendum, ut id Bald. diffinit in *l. non omnium n.* 3. *ff de legib.* Qui autem ſequitur minus probabilem, poſthabita probabiliori, minime ſequitur inclinationem rationis, ſeu potentiæ rationabilis ad aſsenſum, quod hoc ſit faciendum, vel non faciendum; quando quidem inclinatio ad aſsenſum ſit neceſsario ad illam partem contradictionis, in qua ſunt plura, vel fortiora motiva, & quia intellectus non

habet

habet libertatem opinandi, ut liber, ſecundum Philoſophum ſupra citatum in primo fundamento; ſed cogitur ab intelligibili, ut ſenſus a ſenſibili, ut habetur in 3. *de Anima text.* 3. Et quamvis voluntas propoſitis duobus bonis, per illum poſſit unum eligere, & alterum refutare, cum habeat libertatem contrarietatis, *l. Libertas, ff. de ſtat. homin.* tamen ſecus eſt in intellectu, quia non agit libere, ſed cogitur ab intelligibili, licet voluntas non cogatur ab appetibili. Ita S. Th. in 1. *ſent. diſt.* 48. *art.* 3. *ad* 1. & plenius dictum eſt ſupra in 5. *q. n.* 155. *&* 156. Itaque intellectus violenter rapitur in eam partem, in qua rationes graviores præponderant. In opinione autem minus probabili, ſi comparetur cum magis probabili, non ſunt plura, & fortiora motiva, nec præponderant rationes graviores, quin potius illæ præponderant in magis probabili. Unde qui ſequitur minus probabilem, poſthabita probabiliori, non ſequitur inclinationem intellectus ad aſſenſum, ſeu ad diſſenſum ipſum: neceſſe eſt enim, ut intellectus illi aſſentiatur, in quod fortius inclinatur, cum liberum non ſit opinari, ut ſæpius repetitum eſt; Ergo a primo ad ultimum is, qui ſequitur minus probabilem, relicta probabiliori, non ſequitur dictamen rationis, & conſequenter illicite agit: quod argumentum in effectu eſt Henrici Gandavenſis, Conradi, & Cordubæ, quorum verba referuntur infra *n.* 345.

360 Quintum fundamentum eſt, quia is, qui facit actum ex ſuo genere licitum, ſi conſcientiam habet quod ſit illicitum, abſque dubio peccat, ſive talis conſcientia ſit dubia, ut c. *Nervi* 13. *diſt. &* c. *Illud de Cler. excomm. miniſt.* ſive ſit ex credulitate levi, & ſcrupuloſa, *c. Per tuas, il* 2. *de Simon. c. Inquiſitioni, v. In ſecundo de ſent. excomm.* ponderando hæc jura, ut dixi ſupra *n.* 95. *& n. ſeqq. & n.* 346. ſive ſit ex credulitate, ſeu opinione probabili, ut in *d. cap. Inquiſitioni, v. Verum.* Ergo multo magis peccat, ſi habeat conſcientiam, quod actus ſit illicitus, ex credulitate, ſeu opinione magis probabili. Quod ſic oſtenditur evidenter. Conſcientia, quod ſpectat ad rem præſentem, nihil eſt aliud, quam credulitas, ſeu judicium de bonitate, vel malitia actus, ut colligitur ex D. Th. in 1. *par. q.* 79. *art.* 13. *in corpor.* &
361 ex D. Bonavent. in 2. *ſent. diſt.* 39. *n.* 19. Ad hujuſmodi autem credulitatem pervenitur per quatuor gradus, ut optime declarat Bart. in *l. Admonendi n.* 19. *cum tribus ſeqq. ff. de jurejur.* & ex illo Bald. *in l. In bonæ fidei n.* 14. *C. De reb. cred.* Primus gradus eſt, cum quis incipit dubitare an actus ſit malus, ſeu illicitus, vel non, & iſte nihil habet credulitatis; nam dubitare quis dicitur, ſecundum Bartholum, quando non applicat magis animum ſuum ad unam partem, quam ad aliam; ideoque talis dubitatio non eſt gradus probationis, ſeu credulitatis, ſed eſt illud, per quod pervenitur ad inveſtigationem, quæ ad credulitatem perducit. Secundus gradus, qui dicitur primus probationis, eſt, cum quis ex aliquo levi judicio, vel ex aliquo levi argumento incipit inclinare animum ſuum in eam partem, quod actus ſit malus, & talis appellatur ſuſpicio, ſeu ſcrupulus, qui nihil eſt aliud, quam credulitas ex levibus conjecturis; & ideo plus habet credulitatis, quam dubitatio, ſed minus, quam opinio; & hæc dicitur conſcientia ex credulitate levi, ſeu temeraria, in *d. cap. Inquiſitioni de ſent. excomm.* & conſcientia ſcrupuloſa appellatur in c. *Per tuas, il* 2. *de Simon.* Tertius gradus, qui dicitur ſecundus probationis, eſt, cum quis ex fortioribus argumentis credit actum eſſe illicitum, non tamen eſt omnino certus: & hæc eſt opinio, quæ plus credulitatis habet, quam ſuſpicio, & minus, quam plena credulitas: & hæc appellatur conſcientia ex credulitate probabili, & diſcreta, *in d. c. Inquiſitioni.* Quartus, & ultimus gradus, qui dicitur tertius probationis, eſt, cum quis habet certam credulitatem quod actus ſit illicitus: & hæc appellatur fides, & plena credulitas, ut in *d. c. Inquiſitioni in princ.* Conſtat autem apud omnes, eum, qui actum ex ſuo genere licitum credit eſſe peccatum mortale, ut levare feſtucam de terra, mortaliter peccare contra conſcientiam, quamvis non contra legem Dei, ſi faciat actum illum, quia ſecundum Apoſtolum: *Omne, quod non eſt ex fide, peccatum eſt, c. Quoniam omne de præſcript. c. Liter. de reſtit. ſpoliat.* & omne, quod contra conſcientiam fit, ædificat ad gehennam, quæ ſunt verba textus in §. *Ex his, poſt c. Omnes* 28. *q.* 1. & declarat S. Th. *quodlib.* 8. *art.* 13. & egregie S. Bonaventura in 2. *ſent. d. diſt.* 39. *n.* 19. Quo fit, ut quanto proximius accedit aliquis ad certam fidem, ſeu plenam credulitatem, quod actus ſit malus; tanto magis peccet contra conſcientiam, ſi actum illum faciat, quia majori periculo ſe exponit, & quantum ſapit credulitatis, tantum ſapit determinationis ad peccatum. Quare ſi peccat is, qui agit cum conſcientia dubia, nihil habens credulitatis, utique magis peccat, qui agit cum conſcientia ſcrupuloſa, cum habeat aliquid credulitatis quanquam levis: & adhuc magis peccat, qui agit cum conſcientia ex credulitate, ſeu opinione probabili, & diſcreta, cum talis plus habeat credulitatis de malitia actus, quam ille, qui ſimplicem habet ſuſpicionem; Ergo fateri oportet, longe magis peccare eum, qui de peccato habet conſcientiam, ſeu opinionem magis probabilem, quia talis abſque dubio propius accedit ad certam fidem, ſeu plenam credulitatem, quod actus ſit malus, & ideo ſe exponit majori diſcrimini, & gravius offendit Deum, cujus præceptum magis contemnit, prout hi gradus diſtinguuntur, & efficaciter probantur in præallegata decretali Inquiſitioni; ubi conjux, ſi habet conſcientiam impedimenti dirimentis ex credulitate levi, & temeraria, poteſt exigere, & reddere debitum conjugale dummodo tamen prius hujuſmodi conſcientiam explodat, ſeu deponat: ſed ſi habeat talem conſcientiam ex credulitate probabili, & diſcreta, poteſt reddere, ſed non exigere debitum, ne contra legem conſcientiæ committat offenſam, ut ibi patet in 1. & 2. membro diſtinctionis. At vero ſi habeat certam fidem, ſeu plenam credulitatem de impedimento, non poteſt debitum exigere, nec reddere ſine mortali peccato, ut ibi deciditur in princ. & concordat textus in *c. Literas de reſtit. ſpol.*

Sextum fundamentum eſt, quia in agibilibus quicunque non adhibet moralem diligentiam, quam debet, ad cognoſcendum quod ſit verum, vel falſum, abſque dubio peccat, ut docet S. Thomas in 1. 2. *q.* 76. *ar.* 2. talis enim ignorantia cum ſit eorum, quæ ſcire poteſt, & debet, dicitur vincibilis & affectata, quæ æquiparatur ſcientiæ, ut *c. ult.* 37. *diſt.* & ideo non excuſat a peccato omiſſionis, *c. Cum inhibitio de clandeſt. deſponſ. c.* 2. & ibi gloſſa *in ver. affectata de tempor. ordin. lib.* 6. & optime declarat idem S. Th. ubi ſupra. Sed qui ſequitur minus probabilem, relicta probabiliori, non adhibet moralem diligentiam quam debet, & poteſt, ad cognoſcendum quid ſit verum, vel falſum; Ergo a peccato non excuſatur. 362

Minor probatur, quia minime dicitur adhibere moralem diligentiam ad aliquod negotium recte peragendum is, qui ſponte utitur mediis minus probabilibus & congruis ad illud recte expediendum: hic enim ut plurimum a fine aberrat, ad quem non pervenitur niſi per medium, *l.* 1. *de orig. jur. cum ſimilibus.* Quis enim dixerit illum diligentiam adhibere, ut cognoſcat peccatum, ſeu errorem, aut falſitatem, qui debita opera ſequitur id quod magis apparet peccatum, & error, & falſitas, quam contrarium? Nam ſi magis probabilis appareat magis vera, oportet, ut illius contradictoria minus probabilis appareat magis falſa, quam vera, quia unam falſam eſſe neceſſe eſt, ut in 4. *Metaph.* c. 6. Ideoque S. Th. *quodlib.* 8. *art.* 13. ait: *quem peccare, ſi faciat contra legem, etiamſi non arbitretur facere*: quod intelligendum eſt, ſi non adhibuerit debitam intelligentiam, ut veritatem cognoſceret.

Septimum fundamentum eſt, quia in nullo alio humano gravi negotio, in quo agatur de proprio cujuſque commodo, ſeu intereſſe, ſequitur quis minus probabilem partem, aut media minus veriſimilia ad illius finem conſequendum; & ſi quis illa ſequatur, negligentiæ, ſeu culpæ ipſius imputabitur, §. *Igitur cum quis in fin. inſtit. de obligat. quæ ex quaſi contractu, l. Heredes, §. Non tantum, ff. Familiæ erciſcundæ, l. In rebus, ff. de jur. dot, l. Si conſtante, §. Si maritus, ff. de ſolut. matrim.* Ergo multo minus id faciendum eſt in negotio animæ, in quo agitur de offenſa Dei & de vita æterna; ac ſi id fiat, majori negligentiæ & culpæ erit imputandum, ad tradita per gloſſam 2. in *l.* 1. *ff. de pact.* & in Authent. *Ut cum de appellat. cognoſc. Si quis §. de prædictis in v. Si enim, & in §. Sacra in v. Excepta inſtit. de rerum diverſ.* Et conſtat ex D. Th. *d. quodlib.* 8. *in fin. art.* 13. ibi: *Periculoſe committit, & ſic proculdubio peccato, utpote magis amans beneficium temporale, quam propriam ſalutem.* Confert tex. in c. *Ubi periculum de elect. lib.* 6.

Octa-

Digitized by Google

263 Octavum fundamentum eſt, quia in morali materia verum, vel falſum ſufficienter oſtenditur ex iis, quæ plerunque eveniunt, ut habetur in 1. *Ethic. c.* 3. prout enim communiter, & frequenter accidit, ita exiſtimatur veritas ſe habere, *l. Evident abeſt, ff de adil. edict. l. Eum qui probabilem, C. De Epiſ. & Cler. l. Ideo quia*, & ibi gloſſa 1 *ff. de legibus c.* 1. & ibi notant Jo. Calder. Card. Jo. de Imol. Abb. & DD. *de Cler. non reſident.* Sed frequentius, & plerunque evenit, ut opinio minus probabilis ſit falſa; Ergo qui in materia morali ſequitur minus probabilem, poſtbabita probabiliori, ſequitur id, quod oſtenditur eſſe falſum.

Minor propoſitio patet, quia enim ex duabus opinionibus oppoſitis oporteat alteram eſſe falſam, ut in 4. *Metaph. c.* 6. & per D. Thomam in ſæpius citato *quodlib.* 8. *art.* 13. neceſſe eſt fateri, falſitatem potius ineſſe illi opinioni, quæ minus habet rationis & probabilitatis, quam illi, quæ rationabilior, & probabilior eſt, *c. Capellanus de feriis*. Et cum in exiſtimatione, & opinione fieri poſſit, ut mentiamur, ut dicitur in 6. *Ethic. c.* 3. *in princip* & judicium, quod innititur opinioni, ſæpe fallatur, & fallat, ut habetur in *c. A nobis*, *il* 2. *de ſent. excomm.* quanto magis fallit, & fallitur judicium, quod innititur opinioni minus probabili, cujus oppoſita validioribus, & probabilioribus fulcitur rationibus?

Nonum fundamentum eſt, quia, ut inquit S. Th. *quodlib* 9. *art.* 15. *Omnis quæſtio, in qua de peccato mortali quæritur, niſi expreſſe veritas habeatur, periculoſe determinatur*. Sed qui conſulit opinionem minus probabilem, non habet expreſſe veritatem, quin potius conſulit id, quod plerunque contingit eſſe falſum, ut oſtenſum eſt in præcedenti fundamento; Ergo qui eam conſulit, quæſtionem periculoſe determinat, & conſequenter exponendo ſe periculo peccati mortalis, mortaliter peccat, ut diſertis verbis inquiunt S. Th. & Scot. ſupracitati *n.* 207.

Decimum fundamentum deducitur ex verbis Scoti alias relati in 4 *ſentent. diſt.* 17. *q. unic.* videlicet: *Ubi via eſt facilior, id eſt, magis in poteſtate hominis, & certior ad gratiam recuperandam, tenetur quilibet ad illam viam, ita quod, omiſſa illa, non attentet aliam difficiliorem, & incertiorem, quia tunc ſe exponeret periculo ſalutis ſuæ, & videretur eſſe contemptor propria ſalutis*. Ita Scotus. Sed abſque dubio via eſt facilior, & magis in poteſtate hominis, & certior ad peccatum vitandum ſequi opinionem magis probabilem, & magis tutam, ad quam intellectus magis flectitur propter rationes validiores, quam ad contrariam minus probabilem, & minus tutam; Ergo tenetur quis ſequi magis probabilem, nec poteſt, omiſſa illa, attentare aliam minus probabilem, & minus tutam, quæ proculdubio incertior, ac difficilior eſt, cum ad eam difficilius flectatur intellectus, quam ad oppoſitam: alioquin, ex ſententia Scoti, exponit ſe periculo ſalutis ſuæ, & videtur eſſe illius contemptor. Ad hoc *c. Si quis poſitus, & c. Si quis autem de pœnit. diſt.* 7.

Undecimum fundamentum eſt, quia cum utrinque ſunt opiniones æquæ probabiles, tenetur quis ex præcepto ſequi partem tutiorem; Ergo multo magis tenetur quis ex præcepto tutiorem partem amplecti, quando oppoſita eſt minus probabilis. Ut autem cum evidentia percipias vim hujus argumenti, apprehende ſtateram intellectus, qui lances appendit æquo libramine, ut dicitur in *c.* 1. & in *c. Abbate*, § *Præfatus de ſentent. & re judic. lib.* 6. & pone in lance dextera opinionem probabilem affirmantem actum eſſe licitum, quæ periculo vacat, ac tutior eſt: & in lance ſiniſtra pone alteram opinionem æqualiter probabilem, quæ affirmat actum eſſe licitum & ſubeſt peccati periculo. Jam ſtatera eſt in æquilibrio, cum pondera utrinque ſint æqualia, & intellectus in neutram partem poteſt declinare: quia cum non ſit ratio, cur magis declinet in partem dexteram, quam ſiniſtram, in hac paritate contrariorum motuum cogitur quieſcere, & ſtat ſuſpenſus, ac dubius, ut ſexdecim ſolidiſſimis fundamentis monſtratum eſt in quæſtione præcedenti in 1. concluſione a *n.* 125. *uſque ad n.* 171. & ideo in tali dubio tenetur ex præcepto ſequi partem affirmantem, actum eſſe illicitum, quæ tutior eſt ut ſimiliter probatum eſt in eadem quæſtione in 2. concluſione a *d n.* 171. *uſque ad n.* 191. Pone modo in lance dextera ſtateræ opinionem probabilem, ac tutiorem, & in lance ſiniſtra opinionem minus probabilem ac minus tutam. Certe lanx ſiniſtra, quæ propter leviora motiva minus habet ponderis, minus etiam habet inclinationis, quam habeat, quando rationum pondera utrinque ſunt æqualia. Item quantum aſſenſus, & applicatio intellectus augetur in lance dextera, in qua ſunt graviora motiva, tantum minuitur in lance ſiniſtra, in qua motiva ſunt leviora: ac proinde reſpectu partis ſiniſtræ intellectus magis fluctuat, & vacillat circa veritatem opinionis minus probabilis, ac minus tutæ, quam faciat, quando rationes in utraque lance ſunt æqualis ponderis; & conſequenter cum reſpectu partis ſiniſtræ plus habeat fluctuationis, plus etiam habet indeterminationis, & indebiti modi operandi, ſecundum Cajetanum alias citatum in *opuſc. tom.* 1. *reſponſ.* 13. *dub ultim.* Ergo, ſi intellectus non poteſt inclinari in opinionem probabilem, & periculoſam, quando eſt in dubium propter æquilibrium rationum utrinque probabilium, multo minus poteſt in eam inclinari, quando illa eſt minus probabilis. Et per conſequens cum magis probabiliter opinetur illicitum eſſe actum, & faciat illum contra inclinationem intellectus, & ſic contra conſcientiam, & dictamen rationis, & ex perverſitate voluntatis; utique magis peccat, quam qui agit cum dubio. Præterea ſi in dubio non eſt liberum, neque licitum opinari partem, quæ non movet ad aſſenſum, quando propter æquilibrium neutra movet; multo minus erit liberum, aut licitum opinari unam partem non moventem, quando movet contraria, ſicut contingit in magis probabili; nam illa tantum, non autem oppoſita movere poteſt, ut patet in duobus trahentibus pondus in contrarium, quorum unus ſit validior altero, quia validior ſolum movet. Ac demum, qui agnoſcit unam opinionem eſſe probabilem, & aliam probabiliorem, in ordine ad ſequendam licite minus probabilem, eſt in deteriori conditione, quam is, qui eſt in dubio, quia dubitans non inclinatur in hanc partem magis quam in illam, *l. In ambiguo, ff de reb dub.* gloſ. *in rubr. ff. de jur. & fact. ignor.* Bart. *in l. Admonendi n.* 20 *ff. de jurejur.* & conſtat ex dictis in 1. *q. a d. n* 125. *uſque ad n.* 171. At, qui agnoſcit unam eſſe probabilem, & aliam probabiliorem, magis inclinatur ad aſſenſum probabilioris tanquam veræ, quam minus probabilis tanquam falſæ. Neque aliter, rebus ſic ſtantibus, inclinari poteſt, cum non habeat libertatem ad libitum opinandi, ſed violenter trahatur a fortioribus motivis, ut in 2. *de Anima text.* 153. & plenius oſtenſum eſt ſupra in 1. *fundam.* pro hac ſententia *n.* 257. ergo qui falſam, opinatam, & periculoſam ſequitur, contra conſcientiam agit, & plus peccat, quam qui eſt in dubio. Ac demum in dubio tutior pars eſt eligenda, & uſus hujus regulæ neceſſarius eſt in dubio æquilibri, ut latiſſime probatum eſt ſupra in 2 *q.* Ergo multo magis eſt neceſſarius, quando dubium augetur ex parte illius opinionis, quæ affirmat actum eſſe licitum: ratio enim, quare hæc opinio in dubio æquilibri non poteſt eligi, eſt, quia habet annexum periculum, ut ibi demonſtratum eſt; Ergo minus eligenda eſt, quando majus habet periculum; quod tunc utique accidit, quando de ea magis poteſt dubitari, quando de ſua contradictoria. Certum autem eſt magis de ea dubitari, quando minus eſt probabilis, quam ſua oppoſita; ſi ergo, quando eſt æque probabilis, non poteſt eligi, utique multo minus eligi poteſt, quando eſt minus probabilis.

Duodecimum fundamentum deſumitur ex illo Eccleſ. 3. 27. *Qui amat periculum, in illo peribit*, quem locum citant in noſtro caſu plerique ex Theologis, ex quo ſic formatur argumentum. Qui non vitat, quantum poteſt, periculum peccandi materialiter, quod quantum poteſt, id eſt, adhibita morali diligentia, vitare tenetur, ipſe amat periculum, & perit in iſto, ſeu peccat formaliter. Sed qui minus probabilem ſequitur, relicta probabiliori, non vitat, quantum poteſt, periculum peccandi materialiter, quod quantum poteſt, ſeu adhibita morali diligentia, vitare tenetur; Ergo formaliter peccat. Major eſt evidens, & eſt S. Thomæ, & Scoti, quorum præciſa verba ſuperius retulimus *n.* 207. & conceditur ab omnibus; nam omnes fatentur debere fieri moralem diligentiam in agibilibus, ut verum & rectum cognoſcatur, & falſum & obliquum vitetur; & niſi quis illam adhibeat, non excuſari ex ignorantia, quia eſt vincibilis, & affectata, quæ non excuſat a peccato, *cap.* 2. *de tempor. ordin. liber.* 6. S. Thom. in 1. 2.

q. 76.

Digitized by Google

q. 76. *art.* 2. & fuſius dictum eſt ſupra in 6. *fundam.* pro hac ſententia, & patet etiam *n.* 70. *n.* & 98.

Minor propoſito ſimiliter patet, quia cum ex duabus opinionibus oppoſitis oporteat alteram eſſe falſam, ut ſæpius repertum eſt ex Philoſopho in 4. *Metaph. c.* 6. & D. Th. *d. quodlib. art.* 13. & falſitas veriſimilius inſit minus probabili, quæ debilioribus nititur fundamentis: utique qui illam eligit, relicta probabiliori, non vitat, quantum poteſt, periculum eligendi falſum, quod quantum poteſt, id eſt, adhibita morali diligentia, tenetur vitare. Et hic junge, quæ in propoſito dicentur infra in 28. *fundam.*

265 Decimumtertium fundamentum deducitur ex lib. 3. Regum cap. 12. videlicet: *Reſpondit Rex populo dura, derelicto conſilio Seniorum, quod ei dederant, & locutus eſt eis ſecundum conſilium juvenum.* Ex quo loco arguitur ſic. Reprehenditur Roboam, quod ſecutus ſit conſilium deterius, non enim apparet hoc ideo factum fuiſſe, quia concilium illud aliquam probabilitatem non haberet, videlicet populum eſſe tractandum dure, ne aſſurgeret ſic libere loqui, & ſeditionem excitare; ſed quia juniorum conſilium prætulit conſilio ſeniorum, non alia ſane de cauſa, niſi quia melius hoc, quam illud cenſendum eſt. Ad hoc bonus textus in *c. De quibus* 20. *diſt.* ibi: *Seniores provinciæ congrega, & eos interroga*, & pulcher textus in *c. ult.* 84. *diſt.* ibi: *Gloria ſenum canities*; hæc vero canities ſapientiam deſignat, de qua ſcriptum eſt: *Canities hominum prudentia eſt*; & ibi gloſſa *c.* dat concordantes: Sed qui ſequitur minus probabilem, probabiliori relicta, conſilium ſequitur deterius, & minus ſapientum. Nam teſte Philoſopho in 1. *Topic. c.* 1. *Probabilia ſunt, quæ videntur ſapientibus, & maxime notis.* Et probatur in *c. Quis neſciat*, ubi Præpoſitus *n.* 7. *diſt.* 9. Ergo qui ſequitur opinionem minus probabilem, poſthabita probabiliori, eſt merito reprehendendus. Et ſane ſi licet amplecti minus probabiles opiniones, licet etiam vivere ſecundum conſilium minus ſapientum, imo plerunque deſipientium, ſeu errantium; nam ex contradictoriis unam tantum eſſe veram neceſſe eſt, ut in 4. *Metaph. d. c.* 6. & ut plurimum debet eſſe probabilior, & magis ſapiens dicitur, qui de rebus judicat juxta earum pondera, quæ ſunt momenta rationum, *c. Ego ſolis*, 9. *diſt. c. Judicantem* 30. *q.* 5.

266 Decimumquartum fundamentum deducitur ex Ariſtotele in 2. *de Anima text.* 152. ubi ait: *Intelligere, in quo eſt recte quidem prudentia, & ſcientia, & opinio vera, non recte autem contraria horum.* Ex quo loco arguitur ſic: Recte intelligere, & ſapere, eſt ſequi opiniones veras ſed qui ſequitur minus probabiles, ut plurimum ſequitur falſas, quia ut plurimum ratio humana poſt diligentem diſcuſſionem non fallitur. Nam ratione naturali diſcernimus quid ſit bonum, & quid ſit malum: ſignatum eſt enim ſuper nos lumen vultus Dei, & hoc lumen eſt lex naturæ, quæ eſt impreſſio divini luminis in rationali creatura, ut inquit S. Thomas in 1. 2. *q.* 91.
267 *art.* 2. & ex illo Fortunatus Garzia *de ult. fin. utriuſque juris c.* 1. *n.* 80. *tr. com. tom.* 1. *pag.* 130. & lumen naturale intellectus nihil eſt aliud, quam manifeſtatio veritatis, ut idem S. Thomas docuit in 1. 2 *q.* 67. *art.* 1. Unde vix aliquid reperitur contra naturalem rationem, quod non remordeat conſcientiam, ut ait Bald. in *conſ.* 38. *incip. D. Thomas in fin. lib.* 1. Item argumenta rei indicant ipſam rem, *c. Intelligentia de verborum ſignific.* Ergo qui ſequitur minus probabiles, ut plurimum non recte intelligit, neque ſapit; unde nec prudens cenſeri poteſt, nec bonus, quia cum ex duabus contradictoriis neceſſario una ſit vera, altera falſa, & plerunque falſa ſit minus probabilis, utique talis voluntarie, ac reluctante conſcientia ſequitur id, quod plerunque eſt contra veritatem. Ad hoc bonus text. in *c. Abbas ſane*, §. *Ceterum*, ibi: *Nec etiam Judex ipſe, cognita realiter veritate, pronunciare in contrarium poſſet cum libera conſcientia, & ſecura, de ſent. & re judic. lib.* 6.

268 Decimumquintum fundamentum deducitur ex *c. In Canonis* 19. *diſt.* ubi Aug. ait: *In illis ſcripturis, quæ non ab omnibus recipiuntur, præponendas eas eſſe, quas plures gravioreſque recipiunt, eis, quas pauciores minoreſque authoritatis Eccleſiæ tenent*; Ergo, ex ſententia Auguſt. juxta plura, & graviora motiva eſt judicandum; ac proinde opinio probabilior ſemper eſt ſequenda.

Decimumſextum fundamentum ſumitur ex S. Joanne Chryſoſtomo, ſive Auctore imperfecti in Matth. cujus tamen authoritas gravis eſt apud Theologos, & crebro ab illis citatur; ait enim *Homilia* 44. *in c.* 23. *Si veſtimenta empturus gyras unum negotiatorem, & alterum, & ubi meliores veſtes inveneris, & pretio viliori, ab illo comparas: quomodo non oportet populum circuire omnes Doctores, & inquirere, ubi ſincera veritas Chriſti venundatur, & ubi corrupta, & veriorem eligere pluſquam veſtimentum!* Et ſuperius dixerat tales eſſe inexcuſabiles, ſi errant in fide. Cujus teſtimonium valde etiam redarguit Authores modernos, qui auſi ſunt affirmare tutum eſſe in conſcientia eum, qui propoſitum habet varios DD. conſulendi, quouſque inveniat aliquem reſpondentem juxta deſiderium ſuum, ut dixi ſupra *n.* 30.

Decimumſeptimum fundamentum ſumitur ex Tullio in *libro de Senectute*, ait enim: *Magnæ felicitatis eſt veras opiniones in ſenectute ſaltem aſſequi.* Sed veras opiniones per rei evidentiam aſſequi non poſſumus, cum moralia ſaltem ut in pluribus non ſint demonſtrabilia, ut ex Philoſopho dictum eſt *n.* 50. & 51. Ergo ut veras aſſequamur, magis probabiles ſequi debemus, non autem minus probabiles, quæ plerunque ſunt falſæ, ut dictum eſt in 14 *fundamento.* 269

Decimumoctavum fundamentum ſumitur ex D. Thoma *quodlib.* 3. *art.* 10. ubi docet: *In his, quæ ad fidem, & mores pertinent, nullum excuſari ex ſimplicitate, ſi ſequatur erroneam opinionem alicujus Magiſtri*; & reddit rationem dicens: *In rebus enim dubiis non eſt de facili præſtandus aſſenſus.* Intelligit ergo S. Doctor de dubio, quod oritur ex diverſitate opinionum, ideoque peccare illum, qui eas non examinat, ut ſequatur veras, ſed facile ſequitur alterutram propter authoritatem alicujus Doctoris. Et *quodlib.* 8. *art.* 13. affirmat, *Cum ſunt contrariæ opiniones de aliquo articulo, oportet ad hoc, ut quis excuſetur a peccato, ut ex contrariis opinionibus in nullam dubitationem adducatur, & poſt adhibitam diligentiam non inveniat aliquid, quod eum moveat ad credendum eſſe illicitum id, quod agere intendit.* Sed qui ſequitur minus probabilem, relicta probabiliori, utique invenit aliquod, quod eum movet ad opinandum illud eſſe illicitum, imo quod magis movet, quam moveat ad opinandum illud, quod putat eſſe licitum, & ex contrarietate opinionum in dubitationem adducitur: imo in pejori ſtatu reperitur, & magis culpabiliter agit, quam ille, qui eſt in dubio, quia agit contra inclinationem intellectus in alteram partem, & ſic contra dictamen rationis propter fortiora motiva, quæ ſunt in magis probabili, quam relinquit, ut evidenter monſtratum eſt ſupra in 11. *fundam.* pro hac ſententia; Ergo iſte præſtat facilem aſſenſum his, quæ dubia ſunt, quin potius his, quæ magis apparent falſa, quam vera, contra Angelicum Doctorem, & cito credit, ideoque levis eſt corde contra divinum teſtimonium, *Eccleſ.* 19. id eſt, imprudenter agit, & peccat. 270

Et confirmatur, quia S. Th. vult in contrarietate opinionum, ſi una amplectenda eſt, ita nobis alteram improbabilem videri, ut nihil nos moveat, quin noſtram indubitatam teneamus. Quanto minus igitur ille concederet nos poſſe illam amplecti, cujus contraria ita nos moveat, ut ſolidiora argumenta veritatis illam habere exiſtimemus? Quam longe, quæſo, diſtant a ſenſu tanti Doctoris illi, qui, quantumvis reluctante conſcientia, quæ ſequitur validiores rationes, & fortiora motiva, nituntur eam detorquere in eam partem, in quam præponderante parte contraria, nullo modo, neque etiam Phyſice, inclinari poteſt? Nonne hoc eſt formare conſcientiam contra conſcientiam, & opinari non ſecundum apparentiam rei, ſed fingere verum ex noſtro arbitrio, adverſus ea, quæ diximus ſupra in 1. *fundam.* pro hac ſententia.

Decimumnonum fundamentum eſt, quia jura expreſſe determinant in varietate opinionum eligendam eſſe magis probabilem. *Clem. un.* § *fin. ibi*: *Opinionem ſecundam tanquam probabiliorem, &c. duximus eligendam, de Summa Trinitate, & fide Catholica, c. Capellanus*, ibi: *Sed poſterior ſententia meliori, & ſubtiliori nititur ratione*, atque ibidem notant Abb. & Doct. *de feriis*, *l. Idem cum eodem in fin.* cum ibi notatis per Bald. Angel. & DD. *ff. de juriſdict. omn. judic. l. Æmilius*, *ff. de minor. leg. Pater*, *ff. de evict.* & textus fortius in §. *Item pretium inſt. de empt. & vend.* ibi: *Sed Proculi ſententia dicentis, permutatio-*

Digitized by Google

rationum propriam eſſe ſpeciem contractus, merito prævaluit, cum & ipſe aliis Homericis verſibus adjuvaretur, & validioribus rationibus argumentaretur. Pondera illud adverbium, *Merito*, quod idem importat, quod rationabiliter, & de jure, ut *l. Cum de lege, ff. de probat. l. Merito, ff. pro ſocio, l. 3. ff. de pena legata, l. 1. §. De loco publ. fruen.* Unde ille text. efficaciter probat, rationis & juris eſſe, ut in contrarietate opinionum prævaleat probabilior, & ſolidioribus argumentis vallata, & ideo jure optimo ſententia illa Proculi dicitur eſſe verior in *l. 1. prope fin. verſ. Sed verior, ff. de contrah. empt.*

271 Vigeſimum fundamentum deducitur ex formulis loquendi, quibus utuntur Doctores claſſici in opinionibus eligendis, & in decidendis quæſtionibus. Nam gloſſa, Innocentius, Speculator, & alii eo celebriores Canoniſtæ hoc fere obſervant. Aliquando enim ſimpliciter referunt plures opiniones, & nullam expreſſe approbant: & tunc cenſentur tranſire cum illa, quam recenſent ultimo loco, gloſ. in *l. Qui filium circa fin. ff. ad Trebellian.* Hoſtienſis, qui loquitur de opinionibus Innocentii in *cap. 1. de pœn. lib. 6.* Et de opinionibus gloſſæ, Innocentii, & Speculatoris ſcripſerunt Bald. & Angel. in *l. Si idem cum eodem, §. fin. ff. de juriſdict. omn. judic.* Niſi primo gloſſa ponat aliquam opinionem, & poſtea ſubjiciat, Alii dicunt, ſeu, Quidam dicunt: quia tunc prima cenſetur opinio gloſſæ, ut per Jaſ. in *d. § fin. n. 3.* & Dec. in *c. 1. prope fin. ſupra eodem*, ubi limitant etiam duobus aliis modis. Aliquando cogitando relinquunt, cum præ dubio non audent aliquid determinare. Plerunque autem, aut unam
272 opinionem refellunt, & aliam expreſſe approbant, aut ſimpliciter uni adhærent, & cenſentur contrariam reprobaſſe, licet id clare non explicent, ut notant Legiſtæ in *d. leg. Si idem cum eodem, §. fin. ff. de juriſdict. omn. judic.* & Canoniſtæ in *d. c. 1. ſupra eodem*. Porro Juriſtæ, præſertim in lecturis, ex duabus opinionibus nonnunquam unam dicunt communem, aliam melioribus rationibus fulcitam: unam veriorem eſſe, æquiorem alteram: unam defendi poſſe in via diſputativa, ſeu in puncto juris, ſed contrariam ſequendam eſſe in conſulendo, & judicando, & alias his ſimilia. At vix reperies claſſicos Canoniſtas in moralibus, & ſpectantibus ad ſalutem animæ unam ſententiam ſequutos fuiſſe, & aſſeruiſſe oppoſitam eſſe probabilem, & ad praxim deduci poſſe. Et
273 quamvis ſæpe affirment aliquid eſſe probabilius, ſeu verius; non tamen inde licet inferre, ut ſenſerint contrarium eſſe probabile, aut verum, quemadmodum perperam deducunt aliqui ex recentioribus. Quinimo per ea verba cenſentur approbare opinionem, quam dicunt probabiliorem, & contrariam refellere, ut per Joann. Andr. in *c. Literas colum. 2. v. Melius*, & in gloſſa *ſupra eod. v. De reſtit. ſpoliat.* & probatur in *Clem. unic. in fin. de Summa Trinitate, & fide Catholica*, ubi in articulo illo, *An infantibus in Baptiſmo infundantur virtutes*, relatis duabus opinionibus, eligitur affirmativa tanquam probabilior. Et tamen gloſſa ibi in *v. Dirigendam*, & DD. communiter aſſerunt ſententiam illam eſſe ab omnibus tenendam, & contrariam rejectam cenſeri. Ad idem textus in *c. Tertio loco in v. Conſultius de præſumpt.* Imo Juriſconſultus in *d. l. Si idem cum eodem*, ſimpliciter recenſet duas oppoſitas Juriſconſultorum ſententias, & neutram ex illis approbat, ſed tantum in fine ait: Illorum ſententia probabilior eſt. Et tamen per hæc verba opinionem illam cenſeri approbatam, nec quenquam poſſe contrariam ſequi, firmant ibi Bald. Angel. Jaſ. & ceteri DD. Et concordat textus in *l. Pater, v. Sed videamus ne*
274 *probabilibus dicatur, ff. de evict.* Nec refragatur textus in *cap. Cum Martha, §. Quæſiviſti de celebrat. Miſſarum.* Nam reſpondetur articulum, de quo ibi, videlicet: Utrum in Sacramento Altaris aqua cum vino tranſmutetur in ſanguinem, neque ad fidem, cum non ſit diffinitus ab Eccleſia, neque ad mores pertinere. Unde non mirum, ſi inter opiniones Scholaſticorum illa probabilior judicetur, quæ aſſerit aquam cum vino in ſanguinem tranſmutari; & tamen dicatur non eſſe inconveniens, vel abſurdum, ſi aqua in corpore Chriſti eſſe credatur. In his enim licitum eſt ſequi opinionem minus probabilem, ſecundum S. Thomam, Innocentium & alios ſupracitatos *n. 16. & ſeqq.* Præterea in *d. §. Quæſiviſti*, ex eo, quod Pontifex dicat unam ſententiam eſſe probabiliorem, non cenſetur contrariam reſpuere, quia hoc expreſſe declarat in *v. Sed nec conveniens*, ſicut fit in *c. Literas*, ibi: *Nos autem ad præſens nullam de prædictis ſententiis reprobamus, de reſtit. ſpol.* Ergo oppoſitum eſt dicendum, cum Canon expreſſe non declarat ſe non damnare ſententiam contrariam, ſed ſimpliciter unam eligit tanquam probabiliorem, juxta terminos d. *Clem. un.* quæ hoc modo conciliatur cum *d. §. Quæſiviſti*. D. Th. vero, adductis hinc inde argumentis, ſemper ultimo loco docet quid tenendum, & reſpondet objectis; idemque fere obſervant reliqui graviores Theologi. Sed & Patres ubique docent, quid nos tenere oporteat, nec unquam in ſpectantibus ad mores memini me legiſſe eos relinquere nobis libertatem eligendi opinionem, quam maluerimus. Imo Auguſtinus *de unico Baptiſmo liber. 7. cap. 35.* in re gravi, & dubia non auſus quidquam diffinire, cenſet Divinum judicium concordi oratione, & impenſis ſupplici devotione gemitibus eſſe implorandum, Quod refertur in *c. Solet de conſecr. diſt. 4.*

Vigeſimumprimum fundamentum eſt, quia opinio 275
communis proculdubio eſt probabilis; nam ſecundum Philoſoph. 1. *Topic. c. 1. Probabilia ſunt quæ videntur omnibus, vel pluribus.* Ideoque eſt amplectenda in judicando, & conſulendo, ut eſt text. qui ad hoc communiter allegatur in *l. 1.* ibi: *Sane crebrior apud veteres opinio eſt*, ubi Bald notat *ff. De off. quæſtor.* & in *c. Novimus de verbor. ſignific.* & tradit Alexander *conſ. 134. Praviſo themate in fin. liber. 1. & conſ. 22. Viſo proceſſu circa fin. liber. 2.* Felin. in *capitul. 1. col. penult. verſicul. Non fallit ſup. eod.* Dec. *conſ. 131. Revocatur in extremis verbis.* Idque facile admittunt Theologi illi, qui, ut dicemus in *ult. q.*
in princ. putant opinionem reddi probabilem etiam ex 276
ſola authoritate unius Doctoris. Et tamen non licet opinionem communem ſequi, ſi contraria ſit probabilior, ſeu quod idem eſt verior, & melioribus rationibus ſubnixa, ut eſt textus in *c. 1. de iis, quæ fiunt a major. par. c.* in *c. Sane quippe 9. diſt.* & in *l. 1. §. Sed neque, C. de veter. Jur. enuclean.* ubi Juſtinianus ait: *Sed neque ex multitudine Auctorum, quod melius, aut æquius eſt judicate, cum poſſit unius forſan, & deterioris ſententia, & multos, & majores aliqua in parte ſuperare.* Et tenet Hoſtien. in *c. 1. in fin. ſup. eod.* dum ait: *Communem opinionem ſemper eſſe tenendam, niſi notorie male dicat, vel rationabiliter convincatur, quod bonus Judex, & acutiſſimi ingenii æſtimabit*: & ſequitur ibi totidem verbis Jo. Andr. *ibidem in fin.* & alii communiter. Ideoque in Nicæna Synodo etſi aliquibus videretur ſtatuendum eſſe, ut Epiſcopi, & Presbyteri ab uxoribus, quas ante conſecrationem duxerant, abſtinerent; tamen Synodus lau-
davit ſententiam ſolius Paphnutii tanquam probabilio- 277.
rem, licet nuptiarum eſſet inexpertus, ut refertur in *c. Nicæna 31. diſt.* quem textum ad hoc propoſitum ponderant gloſ. in *c. Capellanus in v. Rationabiliter de feriis.* Et eſt communis opinio, ut dicemus infra *n. 347.* Ratio eſt, quia ad ſummum opinio communis habet vim conſuetudinis, ſecundum Bald. hic in *n 8.* At conſuetudo rationem non vincit, *leg. 2. C. Quæ ſit longa conſuetudo,*
leg. Quod non ratione, ff. de legib. c. fin. de conſuet. Ergo 278
nec opinio communis. Imo ut dicebat Durandus in prologo, dimittens rationem propter authoritatem humanam, incidit in inſipientiam beſtialem. Ad hoc bonus text. in *c. Ego ſolis*, juncta gloſ. in *v. Quantalibet*, & in
c. Neque quorumlibet 9. diſt. Et quamvis ſequens commu- 279
nem opinionem, poſtabita veriori, excuſetur a pœna in foro externo, eo quod opinio communis indicat errorem probabilem, ut eſt text. cum gloſſ. in *c. Unico poſtul. Prælat. lib. 6.* tamen non excuſatur in foro conſcientiæ, ut ex mente Innocentii declarat Bart. in *l. fin. C. De pœn. judic. qui male judicant*; quia debuit eligere eam, quæ validioribus rationibus firmatur, *§. Item pretium inſt. de empt. & vendit. & l. Edicto, C. de edict. D. Adriani toll.* ſecundum eum, & ſequitur Silveſt. in *v. Opinio n. 2.* Quamobrem ſi opinio communis eſt probabilis, & tamen non licet eam ſequi, ſi oppoſita ſit magis probabilis; Ergo non licet ſequi opinionem probabilem, relicta probabiliori.

Vigeſimumſecundum fundamentum ſumitur ex Baro- 280
nio ad annum 435. ubi refert edictum Theodoſii, tenoris inſraſcripti, videlicet: *Ubi diverſæ ſententiæ proferuntur, potior numerus vincat Authorum, vel ſi numerus æqualis ſit, ejus partis præcedat authoritas, in qua excellentis ingenii vir Papinianus emineat, qui ut ſingulos vincit, ita cedit duobus.* Hæc ibi. Si igitur ex edicto tanti Imperatoris ſequenda

eſt

eſt opinio, quæ ptobabilior eſt ex principio extrinſeco authoritatis, cur itidem non ſit ſequenda, ſi ptobabilior ſit ex principio intrinſeco rationum, aut ex intrinſecis, & extrinſecis ſimul junctis? Confert text. in *c. Prudentiam, §. Ille quippe de off. deleg.* & in *l. Duo ex tribus, ff. de re judic.* & quod notat Feder. de Sen. *conſ.* 1. *n.* 2. *v. Praterea ſive dicamus, & n.* 3. *v. Praterea ad hoc.*

281 Vigeſimumtertium fundamentum eſt, quia probatio plenior abſorbet, & confundit minus plenam directe oppoſitam, *c. Propoſuit de Cler. excomm. miniſtr.* gloſſ. in *c. In noſtra in verb. Mentionem de procurat.* Gemin. *conſil.*
282 27. *Super dubiis in princ. & n.* 11. Et ideo teſtes numero plures in concurſu prævalent paucioribus, *cap. Licet. de probat. c. In noſtra de teſtib.* Feder. de Sen. *conſ.* 185. *Super eo in princ.* & prævalet probatio, quæ majori numero teſtium eſt munita, Bald. *conſ.* 452. *Qui melius in princ. lib.* 4. Et eſt regulare, quod probatio potentior extinguat minus potentem, Soccin. *conſ.* 54 *n.* 13. *& n.* 18. *lib.* 4. Alex. *conſ.* 84. *n.* 7. *lib.* 7. Cravet. *conſ.* 6. *n.* 50. Rurſus in diſcordia prævalet judicium, quod plurimorum ſententiis confirmatur, *c. Prudentiam de off. deleg. c. In canonicis* 19. *diſt.* Anchar. *conſ.* 157. *Summa prudentia n.* 3. ideoque DD. numero plures prævalent paucioribus, *l.* 1. ibi: *Sane crebrior apud veteres opinio eſt, ff. de off. q. c. Novimus*, ibi: *Et quorundam ſit opinio a pluribus approbata,*
284 *de verb. ſignific.* & dictum eſt ſupra in 21. *fundamento n.* 275. Rurſus duæ rationes vincunt unam, *l. Nam & ſi*, & ibi communiter ſcribentes, *ff. de inoff. teſtam.* Bart. in *Authent. Itaque n.* 1. *C. cum de ſucceſſion.* & ratio fortis minus fortem tollit, argum. *l. Si duo Patroni, §. Marcellus, ff de jurejur.* & argum. gloſſ. in *c. Cum inter. R. in v. Epiſcopi munus de elect.* & tradit Barbat. *in repet. leg. Cum acutiſſimi col.* 1. *C. de fideicommiſſ.* & Antonius Nicellus *de concordia gloſſar. n.* 38. *tract. comm. tom.* 1. *fol.*
284 ar 1. Sive igitur ſumatur probabilitas ex principio extrinſeco authoritatis, ſive ex principiis intrinſecis rationum, ſemper opinio probabilior, quæ pluribus nititur Authoribus, aut validioribus fundamentis, abſorbet, confundit, ac deſtruit minus probabilem, quæ pauciores habet Authores, ac leviora motiva. Ad quod eſt textus optimus in *d. §. Item pretium inſtit. de empt. & vendit.* & in *l.* 1. *ff. eodem.* Et ſic in concurſu probabilioris, opinio non eſt probabilis; ſed reprobabilis.

285 Vigeſimumquartum fundamentum deducitur ex more & conſuetudine civitatum, rerumpublicarum, & regnorum totius Orbis, ſecundum quam decidi ſolent, ac terminari cauſæ, & controverſiæ ex pluralitate ſuffragiorum; & ſic ſequendo magis probabilem ex principio extrinſeco authoritatis. Quæ conſuetudo eſt etiam juri communi conformis, quo ſtatutum eſt ut in omnibus actibus univerſitatum ſemper prævaleat ſententiam majoris, ac ſanioris partis, ut de electionibus eſt cautum in *c. Licet de vitanda in fin.* & in *c. Quia propter de elect.* cum multis ſimilibus: & de poſtulatione in *c. Scriptum eodem tit.* & de præſentatione in *c. Quoniam de jur. patron.* & de collat. tradit Feder. de Sen. *d. conſ.* 1. *n.* 3. *ver. Et hoc etiam declarat*, & de actibus capitularibus in *c. Cum in cunctis de his, quæ fiunt a major. par. c. & c. fin.* & generaliter de omnibus actibus Univerſitatum in *l. Quod major. ff. Ad municipalem in l. Nulli, ff. Quod cujuſque univerſ. nomin.* & in *l. Nominationem. C. De Decurion lib.* 10. Feder. de Sen. *d. conſ.* 1. *in princ. v. Hoc præſuppoſito.* Cur ergo non idem dicendum in controverſiis moralibus, ut ſententia probabilior prævaleat minus probabili? Quippe pars probabilior poteſt dici pars major ex principio extrinſeco, cum habeat Authores numero plures, & graviores, ut *c. In canonicis* 19. *diſt.* Item dici poteſt pars ſanior ex principiis intrinſecis rationum, tum quia nititur motivis magis rationabilibus, tum quia propter majorem conſcientiæ ſecuritatem præſefert majorem Dei zelum, quam oppoſita minus probabilis, & minus tuta. Ad text. in *c. In Geneſi de elect.*

286 Vigeſimumquintum fundamentum ſumitur ex Decretis Capitulorum Generalium, & Conſtitutionum nonnullarum Religionum, quæ præcipiunt ſuis ſubditis Regularibus, ut in controverſiis moralibus ſequantur opiniones magis probabiles, ut in ſpecie ex Decreto Quinti Capituli Generalis Clericorum Regularium Theatinorum, & ex duobus epiſtolis paſtoralibus Generalis ejuſdem Religionis; quas quidem Conſtitutiones obligare ſub reatu peccati mortalis defendit noviſſime Antonius Merenda in *ſuo tractatu de hac materia in præfatione pag.* 174. *n.* 485. *&* 486. & ſuperius *pag.* 4. *num.* 8. redarguit Authorem, qui evulgavit libros de caſibus conſcientiæ, in quibus profitetur ſe ſequi modum determinandi probabilitatem opinionum Conſtitutionibus ſui Ordinis minime congruentem. Idem conſtat ex Conſtitutionibus Ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis Redemptionis captivorum, *cap.* 3. *de off. Patrum Lectorum*, ubi ſic legitur: *In opinionum delectu habeant Patres lectores ſpecialem advertentiam, & enixe ſtudeant communiores, magiſque probatas ſententias tueri, nec ad oſtendendam ingenii ſubtilitatem adducant opiniones obſoletas, abſurdas, inutiles, præcipueve falſas, aut minus probabiles.*

Vigeſimumſextum fundamentum deducitur ex inſtructionibus Synodalibus R. P. D. Antonii Godeau Epiſcopi Graſſenſis ex Gallico idiomate translatis in hæc verba: *Si Confeſſores omnes unanimiter abſtinerent a tanta indulgentia, qua peccatores abutuntur, eiſque eandem viam oſtenderent pravos habitus dimittendi, atque ad Cælum perveniendi: ambigendum non eſſet, quin in Chriſtianis cerneretur notabilis mutatio. Cenſeo abſtinendum quidem eſſe a ferro, & igne extra caſus extremitatis; ſed ubi extremitas advenerit, negari non poteſt, quin ferro, & igne utendum ſit, & conſultius ægrum impellere ad gemitus, & clamores, quam ſinere ut moriatur. Quoties Judæi ſcandalizati ſunt ex ſermonibus Chriſti Salvatoris noſtri? nunquid propterea immutati ſunt? lenivit præcepta ſua abnegatione ſui ipſius, crucis amore, mundi abrenunciatione, & odio rerum omnium, quæ ſeculum redolent. Nunquid Chriſtianus eſt vir deliciarum? Quippe illius vita, ut Tridentinum Concilium adſtruit, perpetua pænitentia eſſe debet. Quod ſi verum eſt de Chriſtiano, quid de peccatore, qui Chriſtiani nihil habet præter nomen, & qui glorioſam hanc qualitatem ſæpius fœdavit? Quomodo arcta erit via, quæ ducit ad Cælum, & a paucis inventa, ſi maxima, quæ hodie vigent, ſunt vera, quibus mediantibus, hæc via tantopere eſt plorata, per quam nemo eſt, qui incedere non poſſit percommode cum ſuis ambitionibus, uſuris, luxibus, ſuperfluitatibus, ac deliciis? Nonne verum eſt hodie in multis occaſionibus ſatis eſſe, ut quis ingenium habeat ad rectificandas cum dexteritate ſuas intentiones ad multa peccata vitanda? Chriſtus ait, Cælum eſſe pro idiotis, & parvulis, id eſt, pro humilibus, & ſimplicibus. Verum hoc noſtro ſeculo juxta magis communes, magiſque receptas propoſitiones, Cælum eſt tantummodo pro ingeniis ſubtilibus, & pro magnatibus, pro quibus aſſidue conclamatur pax, pax, & qui in vita canonizantur in ſtatu longe diſſito a ſanctitate. Quam menſuram accipiunt majori ex parte directores conſcientiarum, qui ſi non pro commoditate pænitentium, certe pro ſua æxiſtimatione, & mundi judicio minime reſpiciunt ad veram Dei gloriam, nec ad regulas Evangelii, nec ad Sanctorum exempla, nec ad proximi detrimentum, ut merito dicere poſſimus cum Pſalmiſta:* Salvum me fac Deus, quoniam defecit Sanctus, & diminutæ ſunt veritates a filiis hominum. *Ex recta adminiſtratione Sacramenti Pænitentia dependet inſtauratio Eccleſiaſtica diſciplinæ ac morum reformatio in Chriſtianis. In declarationibus caſuum con-* 287
tingentium ſequimini hoc generale axioma, ut eligatis ſemper eam opinionem, per quam Deus magis glorificatur, & quæ majorem habet conformitatem cum arcta via Evangelii. Maxima valde periculoſa eſt illa, quæ hodie currit inter nonnullos Confeſſores, quod poſſumus relinquere probabiliorem opinionem, ut ſequamur minus probabilem: & probabilem cenſeri, ſi duo Authores illam doceant, imo & ſi unus duntaxat. Etenim aperta hac via, vix reperies actionem ullam pravam, quæ non ſit licita. 288

Vigeſimumſeptimum fundamentum ſumitur ex quamplurimis aſſertionibus, quas Parochi Pariſienſes, & Rothomagenſes univerſo Clero Gallicano paucis ab hinc annis propoſuerunt non tolerandas, & authoritate Superiorum prohibendas, inter quas primo loco tanquam aliarum præcipuam collocarunt hanc, de qua nunc diſputamus, videlicet, a peccato immunem eſſe, qui relicta opinione, quam veram credit, & quæ magis tuta, contrariam ſequitur minus probabilem, minoſque ſecuram, ut fuſius patebit infra *numer.* 336. Judicium autem tam magni cœtus Presbyterorum, qui in Urbibus Regni præcipuis animas regunt, & conſcientias dirigunt, parvi non eſt faciendum, *capital. Prudentiam, §. Illa quippe, verſicul. Integrum enim eſt* 289

judi-

Digitized by Google

judicium de off. deleg. cum concordantibus, de quibus ibi per gloſſam *in v. Plurimorum*.

Vigeſimumoctavum fundamentum eſt, quia imprudenter agit, qui pro regula ſuarum operationum utitur judicio probabili, ſequiturque opinionem, quam ſolum putat probabilem eſſe, minime reflectens ad motiva partis oppoſitæ, ut probatum eſt vigintiſex fundamentis *in* 1. *q.* 1. *n.* 59. *uſque ad n.* 111. præſertim *n.* 66. *&* 69. *& & 70. & ſeqq.* Agit autem imprudentius, qui ex duabus opinionibus æque probabilibus ſequitur minus tutam, ut ſimiliter eſt probatum latiſſime in 2. *q. a n.* 171. *uſque ad* 229. Ergo agit imprudentiſſime, qui ſequitur minus probabilem, & minus tutam, relicta probabiliori, ac tutiori, quia tunc magis accedit ad illud extremum, quod probabilius poteſt eſſe falſum, cum ejus contrarium probabilius ſit verum: opinio enim minus probabilis in concurſu probabilioris magis habet ſpeciem mali, quam boni; nam quanto ſua contradictoria magis apparet vera, tanto hæc minus probabilis apparet falſa, ut conſtat ex dictis ſupra in 11. fundam. In rebus autem ad ſa-
290 lutem animæ pertinentibus, ut dicit Auguſtinus *in l.* 1. *Baptiſ. c.* 3. *graviter peccat, qui certis incerta præponit; & magis incaute agit, qui majori periculo ſe exponit*, c.
291 *Ubi periculum de elect. lib.* 6. *gloſſ.* 1. *in c.* 2. *de Juram. cal. gloſſ. fin. in c. Venerabilis de teſtib. Et profecto nunquid non imprudens ac temerarius dicendus eſſet, qui ſponte ingrederetur ſilvam, quam probabilius crederet obſeſſam eſſe a latronibus, & graſſatoribus?* ut per D. Ambroſium Pſalmo 1. *Quive ultro ſe in altum puteum dimitteret per funem, quem probabilius judicaret protinus confractum iri? Aut qui cum medicamentum tutum haberet, tamen illud ſumeret, quod probabilius putaret eſſe mortiferum? Aut qui in duello pugnaret cum milite ſtrenuo, ac forti, a quo probabilius opinaretur ſe fore interficiendum? Aut qui cum decem millibus bellum committeret adverſus Regem, qui cum viginti millibus veniret ad ſe?* ut Lucæ 14. *Rurſus tranſeundum eſt mihi flumen: conſulo aliquot viros fide dignos, an vadum ſit tutum: reſpondent illi eſſe tutum, & plures ſæpe tranſmeare, nec alicui unquam aliquid mali accidiſſe. Si ergo illorum auctoritate, & probabilibus rationibus adductus flumen ingrediar, non ſum dicendus imprudens, aut temerarius, licet ſecurius poſſim per pontem tranſire. At ſi volenti mihi flumen ingredi occurrant viri multo plures, & majoris auctoritatis, ac fidei, obteſtantes flumen eſſe profundum, ac rapidum, & multos in eo periiſſe, ac proinde periculoſum eſſe illi ſe committere: certe ſi eorum teſtimonio, & rationibus validioribus auditis flumen intrarem: non ſolum imprudens, ac temerarius, ſed etiam fatuus dicendus eſſem, & merito culpæ meæ omnes adſcriberent, ſi quid in aquis mihi deterius contingeret.* Alia periculorum exempla his ſimilia habes apud S. Baſilium *de Inſtit. Monach. cap.* 74. & S. Jo. Chryſoſt. *hom.* 9. *ſup. Epiſtolam ad Theſſalonic. Porro quiſquis periculum non æſtimat, temerarius dicitur;* Archid. & Jo. Andr. *in c. Quia plerique in princip de off. ordinar. lib.* 6. imo ſtultus, & fatuus, ſecundum gloſſ. *in cap.* 1. *in v. temerarius*, & ibi Joan. Monach & Jo. Andr. *de ſent. excomm. eod. lib.* Quæ cum ita ſint in periculo ſalutis corporis, longe magis vendicant ſibi locum in periculo ſalutis animæ, quæ corpori eſt præponenda, ut arguit gloſſ. *fin. in. c. Ille autem* 32. *q.* 5. *Ad hoc c. Sedulo* 38. *diſt. c. Præcipimus* 12. *q.* 1. *& c. Solicite de major. & obed.* Pulchre Abb. *in c. Literas n.* 25. *reſtit. ſpoliat.* Itaque maxime imprudens eſt ac temerarius, ne dicam fatuus, quiſquis eligit opinionem minus probabilem, ac minus tutam, & exponit ſe ſalutis periculo, *cap. Significaſti, il* 2. *& cap. petitio de homic.* & propterea lethaliter peccat ſecundum S. Th. *quodlib.* 8. *ar.* 13. Scotum ſuperius relatum *n.* 208. Silveſt *in v. Dubium q.* 2. *n.* 4. Cajetan. *in opuſc. tom.* 1. *tr. ult. & in Sum. in v. Opinio*, Paleot. *de Sacr. Conſiſt. Conſult. par.* 5. *q.* 13. *v. Quod vero:* facit text. *in c. Quia periculoſum, de ſent. excom. lib.* 6. ubi Archid. *in princ.* ait: Quia periculoſum, ideo vitandum, *in c. Maritus* 93. *diſt. & in l.* 1. §. *Si quis*, ibi: *Nam magis conſulendum*, de Carboniano edicto. Et his adde, quæ dicta ſunt ſupra in 12. fundamento pro hac ſententia.

292 Vigeſimumnonum fundamentum deducitur ex pluribus abſurdis, quæ ſequuntur ex doctrina de libera electione opinionis minus probabilis; quæ quidem abſurda ſunt adeo gravia, ut diviſerint ab invicem auctores contrariæ ſententiæ, & inter ſe pugnare coegerint; nam alii abſurda illa ingenue fatentur, ſed rationem aliquam conati ſunt invenire, ſecundum quam hæc doctrina generaliter propoſita ſit limitanda in certis caſibus, & cum aliquibus declarationibus intelligenda. Alii vero contra animadvertentes, hujuſmodi limitationes afferri ſine ullo fundamento veræ rationis, audacter negant illa eſſe abſurda, quanquam reluctante conſcientia; quod enim aſſerunt abſurdum non eſſe, imo prudenter & licite fieri, id ipſi agi ſecum nullo modo vellent, nempe ſi ægrotarent, quærere Medicum, qui viam minus probabilem ſequeretur in eis curandis; aut ſi litigarent, putantes ſe litigare pro juſtitia, habere judicem, qui pro minus probabili contra magis probabilem judicaret, & alia ejuſmodi, quæ oretenus tantum concedere poſſunt ut vera, ad text. *in l.* 1. ibi, *non verbotenus, ff. Quod quiſque juris*.

Itaque vigeſimumnonum fundamentum deducitur ex 293
primo abſurdo, quod eſt de Medico. Nam ex liberæ electione opinionis minus probabilis, ac minus tutæ, ſequitur, ut Medicus curans ægrotum, cui magis probabile ſit medicamentum non profuturum, minus vero probabile profuturum, cum habeat aliud in promptu, quod magis probabile eſt profuturum fore, poſſit licite tunc dare illud medicamentum, quod minus probabiliter eſſet profuturum, relicto eo, quod probabilius poſſet prodeſſe. Rurſus poſſet dare medicamentum, quod magis probabiliter obeſſet, & minus probabiliter prodeſſet, & ſic probabilius occideret. Hoc autem eſſe perquam abſurdum, vel ex eo manifeſtum eſt, quia nemo vellet talem Medicum, Arg. *l.* 1. *ff. de decr. ab Ordin. facien.* & ſatis conſtat ex dictis Innocentii, Joan. Andr. & aliorum, quos ſupra retulimus *n.* 250. Et quamvis negent id eſſe abſurdum, Azor. *inſtitut. moral. tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 17. *q.* 11. Aragonius 2. *q. quæſt.* 63. *ad dubium penultimum*, Salas 1. 2. *q.* 21. *tract.* 8. *diſp. unic. ſect.* 15. *a n.* 156. tamen convincitur ratione illa naturali, & evidenti, quia, ut prædixi, nemo eligeret ſibi Medicum, qui probabilius occideret, quam ſanaret; & ſiquis tamen eligeret, aut probaret, hunc ergo cenſerem magis ægrum mente, quam corpore; ſtultus enim, & fatuus dicitur, qui diſcrimini ſe committit, *gloſſ. in cap.* 1. *in v. Temerarius*, & ibi Joan. Menoch. & Joan. Andr. *de ſent. excomun. lib.* 6. Ta- 294
lis igitur eſt merito reprobandus, idque non propter ignorantiam, ſed propter malitiam, quia non Medici officium implet, ſed homicidam agit, juxta text. *in cap. Abſit* 50. *diſtinct. in fin.* ubi dicitur: *Hoc non eſt curare, ſed ſi dicere verum volumus, occidere.* Et hoc non alia ex cauſa, niſi quia minus probabilem ſequitur relicta probabiliori, atque tutiori. Alii vero, ut vitent abſurdum, ſibique & ægroto conſulant, reſpondent, teneri Medicum ſequi partem magis probabilem, & magis tutam, ut Suarez, Sanchez, & alii apud eum in Decalog. *tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 41. Et ſic limitant generalem doctrinam, ut non procedat in Medico. Hujuſque limitationis duplicem afferunt rationem; una eſt Suarez, quam reprobat Sanchez, & nos paulo infra examinabimus; altera eſt ipſius Sanchez, videlicet quia Medicus tenetur ſequi partem tutiorem, non quidem ex obligatione juſtitiæ, & ſui officii, ſed ex debito charitatis, quæ poſtulat, ut certiori modo, quo poſſumus, ægro ſubveniamus. Sed contra hanc rationem urget primo, quia Medici officium eſt adhibere medicamenta, quæ opinatur eſſe profutura, & non nocitura; nam Medicus ſalutis gratia eſt, ut dicitur 8. Phyſicor. *cap.* 2. *de reſpiratione, verſ. Oportet enim*, & notant Innoc. Joan. Andr. & alii *in cap. Tua nos de homic.* Et quanquam non eſt in Medico, ſemper relevetur ut æger; tamen nihil debet omittere, ut quantum in ſe eſt, ſanitatem inducat. Sic docuit Ariſtoteles 1. Topic. *cap.* 2. ait enim: *Nam nec Rhetor omni ex modo perſuadebit, nec Medicus ſanabit; ſed ſi ex iis, quæ contingunt, nihil omiſerint, ſufficientem diſciplinam eum habere dicemus.* Idemque repetit 1. Rhetor. *capitul.* 1. dicens: *Neque enim Medici eſt ſanitatem inducere, ſed quoadusque poſſibile ſit, ad hoc uſque perducere.* Et Boetius de Trinitate: *Neque enim*, inquit, *Medicus ſemper ægris affert ſanitatem, ſed nulla culpa erit medentis, ſi nihil eorum, quæ fieri oportebat, omiſerit.* Non poteſt autem Medicus opinari profuturum eſſe medicamentum, quod probabilius eſt nociturum, cum oporteat opinari illam partem, quæ habet fortiora motiva, ut conſtat ex dictis ſupra in 1. fun-

damento *n.* 257. & ſæpius repetitum eſt; Ergo Medicus qui ſequitur partem minus probabilem, non ſatisfacit officio ſuo: & ſic peccat contra juſtitiam, *l. Idem juris, ff. ad l. Aquiliam, l. Medicus, ff. de var. & extraor. cognit. l. Illicitas, §. Sicuti, ff. de offic. Præſid.* Denique contra prædictam rationem urget, quia ſi charitas, aut amor proximi poſtulat, ut certiori modo, quo poſſumus, ægro ſubveniamus, ſicut fatetur Sanchez: cur etiam amor veri, & recti, quod in omnibus actionibus noſtris ſpectare debemus, *l. 1. ff. de juſt. & jur.* non itidem poſtulat, ut certiori modo, quo poſſumus, illud aſſequamur? Quippe verum & rectum eſt participatio quædam, & ſumma ſimilitudo divini eſſe, & ſumma a Deo diligitur, ſecundum illud Pſalmi 50. *Ecce enim veritatem dilexiſti*, & Oſeæ 14. 10. *Recta via Domini:* ac proinde anteferendum eſt omnibus temporalibus, & humanis commodis, quia eſt bonum quoddam præcellens, atque divinum, *c. Conſuetudo 8. diſt. c. Nolite timere 11. q. 3. c. Qui ſcandalizaverint*, cum ibi notatis, *de reg. jur.* Ergo ſi ex charitate erga infirmum tenemur uti Medico certiori, ut ei ſubveniamus: certe non minus ex amore veri, & recti, quod a nobis diligi & omni ſtudio inquiri debet, & quod niſi ſic inquiramus, & amemus, peccamus formaliter, non tantum materialiter, neque excuſamur ex ignorantia, tenemur certiori uti medio, ut illud aſſequamur. Et quemadmodum qui non utitur certiori modo ad ſubveniendum infirmo, convincitur, ex Sanchez, & Vaſquez, non diligere infirmum, & peccat; ita quicunque non utitur medio certiori ad aſſequendum verum, & rectum, ſeu honeſtum, convincitur ex hoc ipſo eſſe malus, & non diligere Deum, qui eſt ipſa veritas, Joan. 14. *c. Si conſuetudinem 8. diſt. gloſſ. in Extravag. Sedes Apoſtolica in v. Veritatem de offic. deleg.* Præterea Sacerdotes, & Paſtores Eccleſiæ ſunt

296 Medici ſpirituales, qui medentur languoribus animæ, *c. Inferiorum 86. diſt. & c. ſeqq. c. Non vos 5. q. 5. cap. Recedite 45. diſtinct. cap. Quod faciet 23. quaſt. 4.* & innuit Concil. Trident. *ſeſſ. 14. de Pœnitentia Sacramento, c. 5. v. Si enim erubeſcat ægrotus.* Quare ſi Medicus corporalis, ut dicunt Sanchez, & Vaſquez, ex charitate tenetur uti certiori medio ad ſubveniendum proximo in ægritudine corporis: cur itidem Medicus ſpiritualis non tenetur ex præcepto charitatis uti certiori medio ad ſubveniendum proximo in ægritudine animæ, quæ pretioſior eſt corpore? Item, ſi cavendum eſt a Medico cor-

297 porali, qui propinando medicinam probabilius nocituram occidit corpus, ut fatentur Adverſarii: quanto magis cavendum eſt a Medico ſpirituali, & conſultore animarum, qui præbendo perniciosum conſilium opinionis minus probabilis, ac minus tutæ, occidit animam, cum mors æterna magis ſit formidanda, quam mors temporalis? *c. Facit homo, c. Omne genus, & c. Si quis 22. q. 1.* Quinimo ait Dominus in Evangelio: *Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non poſſunt occidere; ſed potius timere eum, qui poteſt & animam & corpus perdere in gehennam.* Matthæi 10. 28. *d. c. Nolite timere 11. q. 3.* Et ſane plurimum dolendum eſt quod in cauſis noſtris, ubi agitur de periculo corporis, aut rerum temporalium, minus probabilem, ac minus tutam opinionem ſequi non liceat ſecundum prædictos Doctores; & tamen id liceat in cauſis, ubi agitur de ſalute animæ, & peccati periculo.

298 Trigeſimum fundamentum ſumitur ex ſecundo abſurdo, quod eſt de judice, qui ſecundum hanc doctrinam poteſt ſequi minus probabilem partem contra probabiliorem, ferendo ſententiam in favorem ejus, qui pro ſe habet rationes levioris momenti, adverſus illum, pro quo militant rationes validiores. At hoc eſſe abſurdum nemo non videt, tum quia ſententia debet ſequi judicium intellectus, ut tradit Bald. *in c. Canonum ſtatuta n. 35. ſupra eodem*, quod quidem judicium minime flecti poteſt in illam partem, pro qua ſunt leviora motiva, cum opinari non ſit in nobis, ut ex Ariſtotele probatum eſt ſup. in 1. & 11. fundamento pro hac ſententia; & ideo non poteſt eligere opinionem, quæ minus habet rationis, ut notat idem Bald. *in d. c. Canonum ſtatuta n. 33.* Quare ſi ſententia fertur pro parte debiliori, fertur contra judicium, & dictamen rationis; & ſic omnino iniqua eſt: quod ſatis conſtat ex dictis ſup. in 4. fundamento. Tum quia talis ſententia eſt contra potiora jura alterius ex litigatoribus, & ideo injuſta, *leg. Edicto, §. 1. C. de edict. D. Adrian. tollend.* & notat Bald. *in conſ. 420. Verba principis n. 2. verſ. Et revertendo lib. 1.* Tum denique quia judex eſt miniſter Dei in terris,

c. Nec is 14. q. 1. cap. Non ſolum 23. q. 5. Ut igitur ipſius 299
judicium prodeat de vultu Dei, qui eſt via, veritas, & vita *cap. Ut noſtrum de appellat. c. 1. in princip. ut Eccleſ. beneſ.* debet conformare judicium ſuum cum veritate, & ipſam ſummopere juvare, & ad lucem perducere, *l. penul. in fin. de probat. l. Illicitas, §. Veritas, ff. de offic. Præſid.* cum ſimilibus, ut per Paulum de Caſtro *in con. 380. incip. Judex eſt miniſter Dei volum. 1.* Item debet ſequi veritatem, & legum, & juſtitiæ veſtigia, *l. Nemo, C. de ſent. & interloq. omn. Judic.* Imo judicantem oportet cuncta rimari, & tamdiu actionem ventilare, quouſque ad veritatem perveniatur, *c. Judicantem 30. q. 5. gloſſ. fin. in*

l. 2. C. de edend. Et contra veritatem pronunciare non pot- 300
eſt cum libera conſcientia, & ſecura, ut dicitur *in c. Abbas ſane, §. Ceterum in fin. de ſent. & re judic. lib. 6.* Non ergo audiendi ſunt illi, qui apud Sanchez loco cit. putant, abſurdum non eſſe, ut judex pronunciet pro parte minus probabili; nam profecto hoc ſibi nolent in ſua cauſa, & de injuſtitia conquererentur. Unde nec velle debent in cauſa aliorum contra præceptum juris naturalis, ac divini, ut legitur *in princip. Decreti, & in l. 1.*

ff. q. quiſque juris. Quamobrem reſpondent alii, & præ- 301
ſertim Sanchez, Vaſquez, & D. Cardin. de Lugo, generalem doctrinam de libertate eligendi opinionem minus probabilem eſſe limitandam in judice, aſſignantes triplicem rationem diſparitatis. Prima eſt, quia judex tenetur reddere unicuique jus ſuum ſecundum merita cauſæ, & neminem lædere, *cap. Forus, §. in omni de verb. ſignific. cap. 1. 23. q. 5. & d. c. Judicantem 30. q. 5.* Secunda, quia reſpublica conſtituit judicem ad lites dirimendas, ſecundum quod ei melius videbitur, *l. Quidam exiſtimaverunt, & ibi gloſſ. fin. ff. ſi certum petatur.* Tertia, quia videtur acceptio perſonarum, *c. Neceſſe 3. quaſt. 9.* ſicut cum beneficium, digniori poſthabito, conferunt minus digno, S. Thomas *in 2. 2. q. 63. art. 2.* Ceterum etſi hujuſmodi rationes ſint in ſe veræ, nullam tamen diſparitatem inducunt inter regulam, & limitationem. Nam quoad primam, non eſt minoris, imo pluris æſtimanda læſio recti, & offenſa Dei, quam læſio partis in foro judiciali, *cap. Sicut qui Eccleſiam*, ibi: *Majus eſt peccatum, quod in Deum committitur, quam quod in hominem, 17. q. 7. cap. Vergentis, cum gloſſ. in ver. Longe ſit gravius de heret.* Læditur autem rectum, & Deus offenditur, quando non adhibetur debita diligentia, ut rectum cognoſcatur, S. Thom. *in 1. 2. q. 76. art. 2.* & latius probatum eſt ſup. in 6. fundamento *a n. 262.* qualem diligentiam utique non adhibet, qui minus probabilem ſequitur, ut ibidem oſtenſum eſt, *verſ. Minor probatur.* Similiter quoad ſecundam rationem nulla eſt diſparitas: quia ſi Republica exigit judicium magis probabile in cauſis minoris momenti, quales ſunt res temporales; cur Deus tale judicium a nobis non exigat in cauſis longe gravioribus, quales ſunt animæ, & æternæ vitæ? Ad hoc *cap. Faciat homo cum duobus capitulis ſeqq. 22. q. 2.* Et eodem modo quoad tertiam rationem nulla diſparitas conſiderari poteſt; imo in hoc judicio, in quo quæritur, an actus ſit bonus, vel malus, quoties eligitur opinio minus probabilis, quod actus ſit bonus ſecundum opinionem minus probabilem, habetur acceptio perſonæ hominis contra Deum, & legem, cui favet opinio magis probabilis, quod actus ſit malus; & ſic eſt peccatum acceptionis perſonarum multo deterius, quam ſit inter hominem, & hominem. Præterea Sacerdos in Sacramento pœnitentiæ eſt proprie judex, ut in Concil. Trid. *ſeſſ. 14. c. 7. de caſ. reſerv.* & fuſius patebit infra 32.

fundamento. Et propterea in pœnitentiis injungendis per- 302
ſonarum acceptio non eſt habenda, *c. Sacerdos 26. q. 7.* Quinimo gravius eſſe peccatum acceptionis perſonarum in diſpenſatione rerum ſpiritualium, quam in diſpenſatione rerum temporalium, docet S. Thom. proxime citat. *in 2. 2. q. 63. d. art. 2.*

Trigeſimumprimum fundamentum ſumitur ex tertio 303
abſurdo, quod eſt de adminiſtratione Sacramentorum, in quo ſequendo opinionem minus probabilem, quis exponit ſe periculo faciendi irritum Sacramentum. At in re tanti momenti exponere ſe periculo errandi, cum poſſit quis tale periculum vitare eligendo opinionem magis probabilem, nemo negaverit grave eſſe peccatum, & ſatis con-

ſtat

Digitized by Google

ſtat ex verbis Scoti ſuperius relati *n.* 210. *&* 215. Sed nihilominus reſpondent nonnulli, ut Sanch. *in Decal. tom.* 1. *lib.* 1. *c.* 9. *n.* 33. & Vaſquez in 1. 2. *diſp.* 29. *q.* 43. hoc non eſſe abſurdum, nec inde ullam irreverentiam Sacramento exhiberi. Primo, quia partem probabilem ſequi poſſumus in materia ſacramentali, ſicut in aliis caſibus, in quibus periculum eſt, ne ſaltem materialiter peccemus contra præceptum divinæ legis: & tamen quia ſequimur minus probabilem, non arguimur tanquam rei, & inobedientes præceptis divinis. Deinde quia etiam is, qui ſequitur magis probabilem, aliquomodo diſponit ſe diſcrimini faciendi irritum Sacramentum, cum fieri poſſit, ut illa opinio probabilior ſit falſa. Tandem ſubjungunt iſti, quod ſi ſubveniendum eſſet proximo indigenti effectus illius Sacramenti, tunc non ſolum ſequi non liceret minus probabilem, ſed nec probabilem, ſi ſuppeteret aliqua alia ratio certa, & tuta conficiendi Sacramentum, quia ex lege charitatis eo caſu eſſet amplectenda. Sed contra prædicta eſt, quia multum intereſt inter quæſtionem, An aliquid liceat, & queſtionem, An aliquid fiat; nam cum quæritur, An aliquid liceat, tunc ſufficit judicium probabile, quod ſit licitum, ex regula illi generali, quod in moralibus ſufficiat certitudo ea probabilibus, de qua tamen regula late diſſeruimus ſupra in 1. *q. a n.* 99. *uſque ad n.* 111. At cum quæritur, An aliquid fiat, quia effectus non tam pendet a judicio noſtro, quam a determinatione, ſeu operatione alterius: non ideo illud fiet, quia ita judicamus, ſi determinatio, ſeu operatio alterius aliter ſe habeat; nam ſolum judicium non ſuficit, ubi factum requiritur, *c. Paſtoralis in fin.* ubi gloſs. ult. *de off. Ordinar. c.* 1. & ibi gloſs. in *ver. Voluntatem de eo, qui mit. in poſſeſ.* Unde in primo caſu, ſcilicet in quæſt. An liceat, qui ſequitur magis probabilem, non exponit ſe periculo faciendi actum illicitum, ut conſtat ex dictis *ſup. n.* 228. At in ſecundo, id eſt in quæſt. An fiat, exponit ſe periculo non faciendi, ſive minus probabilem ſequatur, ſive magis probabilem, & imprudenter agit, atque in re gravi, qualis eſt confectio Sacramenti, graviter peccat, quia cum poſſit ſequi partem certam, ac tutam illud conficiendi, ſequitur probabilem, & non tutam. In primo igitur caſu non peccat, quia ſequitur tutam, licet non tutiorem; ſed in ſecundo peccat, quia in re graviſſima non ſequitur tutam, ſcilicet in ordine ad conficiendum: in hac enim materia, nedum tuta, ſed tutior, & tutiſſima via eſt eligenda, ut Scotus docuit ſupra relatus *n.* 216. Quamobrem non tantum ex charitate, ſed etiam ex reverentia, quæ debetur Sacramento, ſemper tenetur quis ſequi partem omnino tutam, nempe certam non faciendi irritum Sacramentum. Et ita præter Scotum tradit etiam expreſſe Suarez poſt alios *tom.* 4. *in* 3. *par. diſt.* 26. *ſect.* 6. *n.* 5. Unde patet reſponſio ad duas rationes Vaſquez, & Sanchez, qui contrarium aſſerebant, quia in caſu conficiendi Sacramentum, neque minus, neque magis probabilem ſequi licet, cum alia eſt certa, quia hæc ſola tuta *eſt*, ut Sacramentum conficiatur. In ceteris vero caſibus, in quibus quæritur, An quid liceat, opinio probabilior eſt tuta, & ideo licet illam ſequi, ut fuſius oſtenſum eſt ſupra *eod. numer.* 228.

304 Trigeſimumſecundum fundamentum ſumitur ex quarto abſurdo, quod eſt in ſpecie de adminiſtratione Sacramenti Pœnitentiæ, Nam cum abſolutio Sacramentalis ſit actus judicialis, & ſacerdos ſit vere, & proprie judex, ut diffinitur a Trident. Synodo *ſeſſ.* 14. *capitul.* 7. *de caſ. reſer.* & ad eum ſpectet diſcernere inter lepram, & lepram, & pœnitentem ſolvere, vel ligare, eique pro modo culpæ pœnitentiam injungere, *c.* 2. *de pœnit. & remiſſ. lib.* 6. *c. Omnis utriuſque infr. eod.* per hanc doctrinam ſacerdos non fungitur amplius Judicis officio, ſed ſubduus ordine inverſo aſſumit ſibi judicium conſcientiæ ſuæ, & eligit ſuo arbitratu ſententiam ligantem, vel ſolventem: Nam cum ſacerdos judicat eſſe reſtituendum, negationem dimitendam, votum adimplendum, occaſionem peccati relinquendam, aut quid ſimile: ſtatim pœnitens objicit, extare ſuper hoc opinionem probabilem ſibi faventem, & eſſe in facultate ſua illam eligere. Unde in foro animæ judex ſequi cogitur judicium rei, non reus judicium ſacerdotis: quod quam ſit
305 abſurdum, nemo non videt. Sunt enim qui putant ſacerdotem non poſſe hoc caſu denegare beneficium abſolutionis, eo quod teneatur ſequi pœnitentis opinionem. Ita Suarez in 3. *par. tom.* 4. *diſp.* 32. *ſect.* 5. *n.* 4. Baſilius Pontius *de matrimon. lib.* 4. *c.* 25. *n.* 8. Gregor. de Valent. *tom.* 3. *diſp.* 5. *q.* 7. *punct.* 4. *in fin.* Imo abſolutionem non eſſe denegandam, etiamſi pœnitens eligat opinionem minus probabilem, & minus tutam, tenet Thomas Sanchez alios referens in *Decalog. tom.* 1. *lib.* 1. *c.* 9. *n.* 27. *&* 29. qui amplius opinatur, confeſſorem ex hoc capite denegantem abſolutionis beneficium, mortaliter peccare. Et ſequitur Joan. Sancius *ſelect. diſp.* 33. *num.* 54. Quid plura? Confeſſorem ſequi debere pœnitentis opinionem, etiamſi credat illam eſſe falſam, dummodo probabilis reputetur inter Doctores probatæ authoritatis, confidenter affirmant Gregor. de Valent. in 2. 2. *diſp.* 1. *q.* 7. *punct. ultim. in fin.* Thomas Sanchez, & Jo. Sancius locis citatis. Quod abſurdum eſſe, & contra legem conſcientiæ reluctantis, aperte conſtat ex doctrina D. Thomæ *quodlib.* 3. *art.* 27. *&* *quodlib.* 8. *art.* 13. & S. Bonaventuræ in 2. *ſentent. diſtin.* 39. *n.* 19. & Scoti *quodl.* 18. *ſub lit. E.* ubi ſic ait: *Non ſufficit ad bonitatem moralem, ut in agente ſit potentia judicativa de ſcientia ſui actus; ſed oportet, quod actu recte judicet de actu, & ſecundum illud rectum judicium actus fiat. Si enim cognitio propria ſit erronea, licet agat conformiter cognitioni rectæ alterius cognoſcentis, quia tamen tale agens natum eſt regulari in ſuo actu per propriam cognitionem, & ſecundum illam non agit, ſed contra illam, ideo non recte agit.* Hæc Scotus. Atque ita hunc errorem pluribus confutat Candidus Philalethus *de opinionum praxi q.* 5. *v. Adverte tertio pag.* 79. & conſtat ex iis, quæ dicta ſunt ſupra in 5. fundamento pro hac ſententia.

Trigeſimumtertium fundamentum ſumitur ex quinto 306
abſurdo, quod eſt de bello: Nam defenſores probabilitatum contendunt licere invicem bellare, ſi utrinque ſint opiniones probabiles, quod bellum ſit juſtum, ut Joan. Sancius alias citatus in *pract. diſput.* 44. *n.* 58. Hoc autem abſurdum eſt, quia bellum ex utraque parte juſtum non datur; nam, ut ſcripſit Angel. Aretin. *conſ.* 96. *In themate n.* 44. *in fin.* cum bellum ſit contrariorum, neceſſe eſt, ut una pars foveat injuſtitiam, quia ſi unum contrarium eſt æquum, neceſſe eſt, ut aliud ſit iniquum, *l.* 1. *ff. de his, qui ſunt ſui, vel alieni juris.* Unde contra Joan. Sancium tenent Vaſquez, & Villalob. *infra allegat. num.* 375. Id quod ſpecialem etiam habet rationem, quia cum in pari cauſa melior ſit conditio poſſidentis, *leg. Qui accuſare, Cod. de edendo*, cum 307
concordan. & poſſeſſor dicatur habere potiora jura, etiamſi nullum jus habeat, *leg. Uti frui*, §. *Forte*, *ff. Si uſufruct. petat.* de Caſtro *conſ.* 70. *In facto iſto libro* 2. iniquum eſt, ut Rex qui pacifice regnum poſſidet, in paritate opinionum utrinque probabilium, & longe magis ſi pro ſe habeat opinionem magis probabilem, de ſua poſſeſſione vi dejiciatur; nam & juſtus poſſeſſor debet conſervari in ſua poſſeſſione, *cap. In literis de reſtitut. ſpoliat.* Imo nec ſpoliatus de facto poteſt propria authoritate poſſeſſionem accipere contra ſpoliantem, *leg. Si quis ad ſe fundum*, *ff. De vi, & vi armata.* Ideoque ſpoliatum poſſe tantum incontinenti, non autem ex in- 308
tervallo bellum movere, ſcripſit Angel. Aretin. *d. conſ.* 96. *n.* 50. *verſ. Et bene facit*, poſt Bart. in *leg. Idem*, §. *Cum igitur per illum textum*, *ff. De vi, & vi armata*; quanquam præſcriptio nulla dari poſſit etiam poſt decurſum tempus mille annorum, ſi a principio ſpoliator fuit doloſus, vel violentus, juxta receptiſſimam Canoniſtarum opinionem, ut atteſtatur Cardinalis Seraphin. *deciſ.* 1360. *n.* 2. Præterea cum abſtinere a bello inferendo abſque dubio ſit tutius, & res dubia ſit propter æqualitatem contrariarum rationum, ut oſtenſum eſt ſupra in 2. *q. a n.* 125. *uſque ad n.* 171. In hoc dubio Rex tenetur ſequi opinionem, quæ periculo vacat, ut pariter conſtat ex dictis a *d. num.* 171. *uſque ad n.* 252. Ex quibus 309
patet, quam ſit periculoſa Chriſtianæ Reipublicæ hæc doctrina probabilitatum, quæ publicam pacem ſæpe ſæpius turbat, & inflammat Reges ad bella gerenda. Timorati enim Principes prinſquam rem tam arduam aggrediantur, conſueverunt exquirere a ſuis Theologis, & Directoribus conſcientiæ, quid ſibi liceat: a quibus audientes ſibi favere in puncto juris opinionem probabilem, quam tuta conſcientia ſequi poſſint, licet oppoſita ſit probabilior, ac tutior; huic damnabili conſilio acquieſcentes, bellum movent,

Fagnan. in I. Lib. Decretal.

quod eſt perditio animæ, corporis, & ſubſtantiæ, ut in *Authent. de Armis in princ.* & notat. gloſſ. t. *in leg. unic. C. publica lætitia lib* 12. quo etiam fit, ut hæc doctrina pariter non ſit a Chriſto, qui venit in mundum, ut pacem doceret, *c. Niſi bella* 23 *q.* 1. ſed potius ea Diabolo, qui eſt pacis æmulos, & ſator zizaniæ, ut in Extravag. *Super cathedram*, §. *Ab olim de ſepult.*

311 Trigeſimumquartum fundamentum ſumitur ex ſexto abſurdo, nempe quia ſecundum hanc doctrinam licitum eſt ſequi opiniones oppoſitas, modo illæ ſint probabiles, & ſecluſo ſcandalo, modo judicare ſecundum unam, modo ſecundum aliam, ut tenent Authores ſupracitati
312 *n.* 31. Hoc autem eſſe perquam abſurdum ſic oſtenditur evidenter. Ex contrariis opinionibus oportet unam ſemper eſſe veram, & alteram falſam, ut patet in 4. *Metaph. cap.* 6. & docet S. Thomas *quodlib.* 8. *articul.* 13. Quamvis autem qui flectit ſe ad unam tantum partem, quam putat eſſe probabilem, poſſit eligere falſum, quia humanum judicium fallere ſæpe contingit, & falli, *cap. Lator*, *& c. Conſanguinei de re judic. c. Si quis non recto* 24. *q.* 3. *c. A nobis, il* 2. *de ſent. excomm.* tamen poteſt etiam eligere verum, cum probabilitas indifferenter ſe habeat ad verum, & falſum, ut in 1. *Magnor. moral. cap.* 33. & conſtat ex dictis *ſup. n.* 73. *&* 90. Idque veriſimilius eſt, ſi rationes utriuſque opinionis æquo libramine expendat, juxta textum in *c.* 1. *de ſentent. & re judic. lib.* 6. & eligat probabiliorem, & melioribus rationibus ſubnixam, ut in *c. Capellanus de feriis*, *& in* §. *Item pretium inſtitut. de empt. & vend* juncta *leg* 1. *ff. eod.* Verum qui conſulit, & judicat ſecundum utranque, in rei veritate neceſſario ſequitur falſum, ut patet ex Philoſopho in 2. *Periherm.* & docet idem D. Thom. in 1. *p. q.* 17. *art.* 4. Etenim probabilitates harum opinionum oppoſitarum conſiſtunt in lineis contradictoriis, ut patet in 4. *Metaph c.* 6. Nam probabilitas opinionis in ſe veræ eſt in linea veritatis, ſaltem ea parte rei: probabilitas vero opinionis in ſe falſæ eſt abſolute in linea mendacii: non enim habet fundamentum in re, ſed in obſcuritate intellectus circa eam ſpeculantis: atque ita ea tenebris intellectus deducitur ſupponentis pro vero id, quod in ſe eſt falſum; & ideo nec eſt duratura, niſi quandiu duraverint tenebræ intellectus, ut in 1. *Poſter. c.* 26. Non eſt igitur credendum voluiſſe Deum in Eccleſia banc deceptionem permittere, ut fere in qualibet materia fas ſit cuilibet ſequi, quod neceſſario eſt falſum non ſolum materialiter, & quoad divinum judicium, quod veritati, quæ non fallit, nec fallitur, ſemper innititur, ut habetur in *d. c. A nobis*, & in *c. Spiritus Sanctus* 1. *q.* 1. ſed etiam formaliter reſpectu intellectus humani, qui quamvis non diſtinguat, quænam opinio ex duabus oppoſitis ſit falſa, tamen certus eſt naturaliter in una ipſarum falſum latere, cum impoſſibile ſit utranque eſſe veram, ut in 4. *Metaph. d. c* 6. & per D. Thom. *loc. cit.* Unde ſequendo utranque ſequitur neceſſario id quod certo ſcit eſſe falſum. Et quemadmodum qui miſcuit venenum in una ex duabus potionibus, & oblitus eſt, in qua potione illud miſcuerit, quamvis ſeorſum poſſit probabiliter æſtimare hanc, vel illam non eſſe veneno admixtam, tamen ſi ſumat utranque certus eſt formaliter ſe ſumere venenatam: ita qui conſulit, vel judicat ſecundum oppoſitas opiniones probabiles, formaliter certus eſt ſe pro una parte ſequi falſum, licet propter imbecillitatem intellectus humani non diſcernat, qua in parte falſitas reperiatur, ut egregie declarat Bart. in *l. In ambiguo n.* 2.
313 *ff. de reb. dub.* Et hæc eſt ratio, cur advocato non liceat pro utraque parte ſcienter patrocinari, quia ſcilicet ex una parte ſemper tueretur injuſtam cauſam ſcienter. Et hæc eſt veritas, ut inquit Silveſter in *v. Advocatus n.* 7. §. 13. Quamobrem doctrina hæc nova, quæ docet ſequi falſum, non eſt a Deo, quia Deus nec formaliter, nec materialiter poteſt eſſe author falſitatis, cum ſit ipſa veritas, Jo. 14. *cap. Si conſuetudinem* 8. *diſt.* ſed potius ex Diabolo, qui eſt pater mendacii, Jo. 8. 44. Arch. *cap. Nervi n.* 1. 13. *diſt.*

314 Trigeſimumquintum fundamentum ſumitur ex ſeptimo abſurdo, quod eſt de ſcandalo, quia hæc doctrina vix ad praxim ſine ſcandalo deduci poteſt; nam ſecundum eam fas erit marito modo adhærere uxori ſuæ, & ab ea debitum exigere ſequendo ſententiam probabilem validitatis matrimonii; modo ei debitum denegare, illamque dimittere ut concubinam, & aliam ducere pro libito ſuæ voluntatis, ſequendo contrariam opinionem æque, vel magis probabilem nullitatis matrimonii, ſecundum ea, quæ leguntur, & notantur in *c. Inquiſitioni de ſentent. excomm.* & in *c. Literas de reſtit. ſpoliat.* frequentiſſime enim qui nuper ſcripſerunt tractatus de matrimonio, recenſent oppoſitas opiniones, aſſerendo utranque eſſe probabilem, aut unam probabilem, & alteram probabiliorem, etiam ubi de fœdere matrimonii agitur.
Item licebit Advocato in eadem cauſa patrocinari tam 315
pro actore, quam pro reo, ſi uterque habeat pro ſe rationes ſuaſibiles, contra text. in *l.* 1. *C. de advoc. diverſ. judic.* in *l. Athletas*, §. *Penult. ff de his, qui notantur infamia*, & in *c. fin.* 2. *q.* 3. Gloſſ. Geminian. & Præpoſitus in *c. Diſcipl.* 45 *diſt.* Et tamen Bald. *conſ.* 94. *Sciendum eſt in fin. lib.* 4. quia ſuſpicabatur in eodem articulo prius conſuluiſſe, & copiam conſilii non inveniebat, ne ſibi eſſet contrarius, noluit conſulere etiam pro ea parte, in quam ea probabilibus rationibus inclinat; quia, inquit, contrarietas turpis eſt in Doctore Item licebit judici in eodem articulo nunc proferre ſententiam abſolutoriam, nunc condemnatoriam, & judicare pro amico, adverſus ea, quæ dicentur infra *n.* 355. cum tamen non deſit, qui ex antiquis ita hortetur: Si vis æquam ſententiam ferre, neminem eorum, qui judicio aſſiſtunt, cognoſce, ſed nudam ipſam, ſimplicemque veritatem; ut ea Conſtantino Armenopolo refert Menoch. *de arbit. jud. in princ. tr. in cohortatione ad judices*. Unde Baldus relatus a Boer. *deciſ.* 155. *n.* 27. *Duobus*, inquit, *amicis in duabus contrariis*
opinionibus exiſtentibus, ſanctum eſt pro veritate pugnare. 316
Et quamvis, ut idem Bald. refert in hoc *c. n.* 10. *Jo. An-*
dr. det unum prudens conſilium, ut quando opiniones ſunt 317
ita diverſa, ut in utranque partem poſſit probabiliter inclinari, debeat quis conari, ut habeat judicem propitium: hoc tamen non ideo dixit, quod liberum ſit judici pro utraque opinione ſententiam ferre; ſed quia hoc caſu probabiliter poteſt contingere, ut judex amicitia ductus declinet in unam tanquam probabiliorem, c. Quatuor modis, & c. Quicunque 11. q. 3. *Nam cum in dubio eſt animus, &c.* ut advertit Boer. *loc. cit.* Et propterea Bald. *ubi ſup.* poſt illa verba: *Debet quis conari, ut habeat judicem propitium;* immediate ſubjungit: *Non dico claudicantem, quia ju-*
dex, & judicium claudicare non debent. Licebit denique 318
conſiliario ſecundum hanc doctrinam conſulere Regi, ut bellum gerat contra rebellem, & ſimul conſulere rebelli, ut vi armata reſiſtat Regi bellum gerenti, ſi uterque habeat opinionem probabilem ſibi faventem; & tamen certum eſt, bellum ex utraque parte juſtum non dari, ut oſtenſum eſt ſupra in 33. fundamento, & defenſionem non competere illi, qui poteſt juſte & impune oſtendi, ſecundum communem ſententiam, de qua teſtatur Claudius de Seyſel. in *l. Ut vim in lectura n.* 26. *ff. de juſt. & jur.* Quæ ſane omnia, & ſexcenta alia ſimilia, nemo ſani capitis inficiabitur abſurda eſſe, & ſcandaloſa, & ideo vitanda, *c.* 2. *de præſcript. c. Ad aures de temp. ordinat. cum concord.* de quibus in gloſſ. in *v. Scandalo*.

Trigeſimumſextum fundamentum ſumitur ex octavo 319
abſurdo, nimirum quia quam enormiter hæc doctrina in dies lædat libertatem, immunitatemque Eccleſiaſticam Dei ordinatione, & canonicis ſanctionibus conſtitutam, deplorandum eſt magis, quam commemorandum; quandoquidem ſuborta aliqua de his controverſia, Principes ſeculares nihil ex arbitrio ſuo faciunt, ſed quid ſibi liceat, percunctantur a Theologis, quos ad ſua deſideria coacervant ſibi magiſtros. Hi vero ut ſe præbeant zelatores laicalis juriſdictionis, prurientes auribus, & quærentes quæ ſua ſunt, non quæ Jeſu Chriſti, ut plurimum quid Divina Scriptura, Sacri Canones, & probata Concilia ea de re ſtatuant parum inveſtigentes, tantum laborant in perquirendo aliquem Doctorem, qui in eo articulo amplectatur opinionem juriſdictioni ſeculari faventem, aut ſaltem affirmet illam eſſe probabilem: eo que modica cum difficultate reperto (in tanta enim Scriptorum hujus ſeculi multitudine nunquam deſunt, qui palam Potentatibus adulentur, & juriſdictioni Eccleſiaſticæ ſint infenſi) protinus conſulunt, ſuadentque Principibus, & Magiſtratibus ſecularibus, ut opinione illa libere utantur. Et ex hac potiſſimum radice, ni fallor, provenit, ut multi cenſuris Eccleſiaſticis irretiti, deſpiciant abſolutionem a Sede Apoſtolica obtinere, nec abſtineant a perceptione Sacramentorum, exiſtimantes ſe tutos eſſe in conſcientia; & tamen manifeſtum eſt, magiſtrorum conſilia, quæ

dan-

dantur contra præcepta legis, aut contra id, quod pu-
blice tenetur per Eccleſiæ authoritatem, a peccato erro-
ris non excuſare, ut per D. Thom. *d. quodlib. 3. art. 10.*
& quodl. 8. art. 13. Unde fateri oportet hanc doctrinam
non eſſe a Deo, cum tam crebro occaſionem præbeat
convellendi jura, & privilegia Eccleſiæ. Ad hoc *c. Con-*
cilia, §. hinc 17. diſt. c. Quis dubitet, c. Duo ſunt, & c.
fin. 96. diſt. & c. 5. De immunit. Eccleſ. lib. 6. cum multis
concordantibus.

320 Trigeſimumſeptimum fundamentum deducitur ex no-
no abſurdo, nempe quia hæc doctrina reddit homines
ignavos, eoſque ab omni ſtudio contemplandæ veritatis
abducit. Nam ubi primum quis in aliqua controverſia
morali intelligit extare opiniones probabiles, & ſe habe-
re libertatem ſequendi quam maluerit, licet minus pro-
babilem, ac minus tutam, non laborat pro veritate ul-
terius aſſequenda: quo fit, ut hoc ſeculo pauci invenian-
tur profundæ ſcientiæ, qui velut ſplendor effulgeant fir-
mamenti, & velut ſtellæ in perpetuas æternitates manſu-
ri ad juſtitiam valeant plurimos erudire, ſecundum quod
321 legitur in *c. Super ſpecula de Magiſtris.* Imo ut ait Bald.
conſ. 343. n. 4. lib. 1. actus argumentandi eſt apud infini-
tos, concluſio reſpondendi, & medicina ſanandi apud
paucos, Confert tex. in *c. Nec mirum, v. Nec poteſtas,*
ibi: *Semper diſcentes, & nunquam ad ſcientiam verita-*
tis pervenientes, 26. *q. 5.* Addit Julius Mercorus *de pro-*
babilitate opinion. par. 3. art. 4. futurum eſſe, ut admiſſo
uſu probabilitatum, libri qui tractant de morali mate-
ria, brevi tempore contemptibiles fiant, imo tota ſcien-
tia moralis contemptui habeatur; nam caſus qui poterit
unicuique occurrere, aut erit facilis, aut difficilis: ſi faci-
lis, non erit opus ſtudio, nec revolutione librorum pro e-
jus reſolutione: ſi difficilis, jam experimur difficultatem
propoſitionis ex eo provenire, quia utrinque ſunt ratio-
nes ſuaſibiles, ut habetur *t. Topicor. c. 9. in princ.* Unde
ſtatim atque aliquis apprehendit caſum propoſitum eſſe
difficilem, ſimul etiam apprehendit illum eſſe pro utra-
que parte probabilem, & ſine alio ſtudio ad quam malue-
rit partem tuta conſcientia ſe applicat. Ad quid ergo pro
dirigendis conſcientiis deſudare, ac libros volvere labore
ſupervacuo? *c. fin. 7. q. 1.* gl. ult. in *c. Charitatem* 12. *q. 2.*

322 Trigeſimumoctavum fundamentum ſumitur ex deci-
mo abſurdo, quod eſt de relaxione conſcientiæ. Nam
cum ſenſus hominis proni ſint ad malum, Geneſ. 8. *c. O-*
mnis ætas 12. *q. 1.* ex libertate eligendi quamcunque opi-
nionem probabilem fit, ut plerique eligant opiniones
prurientes auribus, & indulgentes ſenſui, *c. Nec mirum,*
v. Hæc poteſtas 26. *q. 5.* Unde plurimum relaxantur fide-
lium conſcientiæ, & frangitur nervus Eccleſiaſticæ di-
ſciplinæ, *c. Diſciplina 45. diſt.* gloſſ. in *c. 2. §. Nulla quo-*
que in v. Conſuetudine de pænit. & remiſſ. lib. 6. in c. fin in
v. Rationabilibus prope fin. De conſuetudine obſervatum
eſt namque homines alioquin in jejuniis auſteros, a ſan-
cta obſervatione deſtitiſſe, auditis Scriptorum noſtri
temporis opinionibus jejunandi obligationes relaxanti-
bus, ut dicemus infra in 40. fundamento ſub. *n. 336. v.*
Obligationes, contra ea, quæ in hac ipſa jejunii mate-
323 ria conſuluit Pontifex in *c. 5. de obſerv. jejun.* Et nonnulli,
qui parati erant relinquere occaſionem proximam peccan-
di, modum invenerunt in ea perſeverandi, poſteaquam
audierunt ſententiam Authoris affirmantis non modo
eſſe licitum in hujuſmodi occaſione manere, ſed etiam
in eam ultro ſe conjicere, ob ſpirituale, aut tempora-
le ſuum, aut proximi bonum, ut patebit eod. *n. 336. v.*
324 *Tametſi.* Et ſimiliter alii, qui propoſuerunt e domo con-
cubinam ejicere, a propoſito receſſerunt audita alterius
Theologi ſententia aſſerentia concubinarium non teneri
eam repellere, ſed tantum polliceri ſe cum ipſa non pec-
caturum, quando ea dimiſſa triſtius vitam duceret, ut
pariter inferius patebit eod. *n. 336. v. Concubinar.* Item
alii, qui (quantum humana fragilitas patitur) conſueve-
runt cum interna attentione Miſſam audire, atque Of-
325 ficium Divinum recitare, faſſi ſunt omnem ſolicitudi-
nem & ſcrupulum depoſuiſſe, poſteaquam intellexerunt
ſatisfieri præcepto Eccleſiæ Miſſam audiendo, & Of-
ficium recitando etiam cum diſtractione voluntaria, eo
quod Eccleſia non poſſit præcipere, ut aſſiſtant, & re-
citent cum attentione, ſeu devotione interna, quod aſ-
firmarunt Ægidius Canonic. *de Sacram. in 35. q. 83. art. 6.*
n. 295. & 297. Paulus Laym. *tr. 7. c. 3. n. 2.* Henriq. *in Sum.*
lib. 9. c. 25. n. 3. in gloſ. litera P. Quorum tamen opinio-

nem nec veram, nec probabilem eſſe, latiſſime oſten-
dimus in *c. Dolentes a n. 17. uſque ad n. 67. de celebr. Miſ-* 326
ſar. Rurſus paucis ab hinc annis quidam Regulares au-
dita opinione, quam nonnulli Authores probabilem di-
cunt, quod Summus Pontifex non poſſit Regularibus ad
præſcriptum Regulæ reformationem inducere præter con-
ſuetudinem, quæ in Religione vigebat tempore profeſ-
ſionis emiſſæ, auſi ſunt debitam mandatis Apoſtolicis
obedientiam denegare. Et tamen nedum hoc caſu, in
quo hujuſmodi opinio eſt manifeſte falſa, & contra *c.*
Ex parte de Regular. c. Recolentes, & ibi dixi *n. 7. & 9. &*
c. fin. de ſtat. Monac. & contra *Concil. Trid. c. 5. ſeſſ. 25. de*
Regular. ſed etiam ſi eſſet dubia, nihilominus parendum
eſſet propter bonum obedientiæ, *c. Quid culpatur in fin.*
23. *q. 1.* gl. *fin. in c. 2. De major. & obed.* Et profecto ſi
quis intelligat ſecundum unam opinionem ſe non teneri
votum Religionis adimplere, aut damnum illatum refi-
cere, aut uſuras acceptas reſtituere, vel quid ſimile, &
liberum ſibi eſſe utramlibet opinionem amplecti cum ſe-
curitate conſcientiæ, quis credat eum velle ſervituti Re-
ligionis ſe mancipare, aut reputare ſe reſtitutioni obno-
xium, cum ab his poſſit ſe eximere eligendo opinionem
minus probabilem ſibi faventem, relicta contraria pro-
babiliori, ac tutiori? Præſertim vero quia multi affir- 327
mant in conflictu opinionum probabilium poſſe virum
doctum, relicta opinione, quam probabiliorem credit,
juxta probabilem conſulere, quando pœnitentem eximit
ab obligatione reſtitutionis, & alia quacunque: ſecus au-
tem quando ipſum ad quippiam obligat. Atque ita ſecun-
dum hanc Theoricam conſultores, & judices animarum
ſequi non poſſunt opinionem minus probabilem, quando
illa eſt ſtrictior, & ſecurior pro ſalute animæ pœniten-
tis, ſed ſolum quando eſt laxior, & periculoſa. Quod
affirmarunt Vaſquez *in 1. 2. ai p 62. c. 9. n. 47.* & Salas
1. 2. *tr. 8. diſp. unic. ſect. 9. n* 85 Quinimo (quod hactenus
non eſt auditum) Confeſſorem teneri opinionem liberan- 328
tem & largiorem, minuſque tutam declarare pœniten-
ti de illa interroganti, ſcripſerunt idem Salas *ubi ſup.* &
Sanchez in *Decal. tom. 2. lib. 1. c. 9. n. 47.* Ac demum in
conſcientia tutum eſſe illum, qui propoſitum habet va- 329
rios Doctores conſulendi, donec aliquem juxta deſide-
rium ſuum reſpondentem inveniat. author eſt idem San-
chez *d. c. 9. n. 29* licet hunc in peſſimo ſtatu eſſe rectius
affirmet Adrianus in 4. *de reſt. q. de præſcript. dub. 1. verſ.*
Hiſpræmiſſis, & Navar. in *manual. c. 17. n. 83.* Vides er-
go per quam latam viam ducantur pœnitentes a defen-
ſoribus probabilitatum: & tamen Dominus ait Matth.
7. 14. *Quam anguſta porta, & arcta via eſt, quæ ducit*
ad vitam, & pauci ſunt qui inveniunt eam. Quare no-
ſtro ſeculo verificata videntur verba Apoſtoli 2. ad Ti-
moth. 4. *Erit enim tempus cum ſanam doctrinam non ſuſ-*
tinebunt, & c. Quem locum præclare ad rem noſtram
explicans Beatus Dionyſius Carthuſianus ait: *Erit enim*
tempus, cum homines ſanam, id eſt animarum languores
ſanantem, doctrinam non ſuſtinebunt, id eſt, patienter non
audient: ſed ad ſua deſideria, id eſt, ut ea audiant, &
faciant, quæ deſiderant vitioſo affectu, coacervabunt, id-
eſt, congregabunt ſibi magiſtros pro eorum beneplacito do-
centes, & operantes.

Trigeſimumnonum fundamentum elicitur ex undeci- 330
mo abſurdo, quod eſt de effrænata multitudine probabi-
lium opinionum. Cum enim nulla fere ſit veritas moralis,
quæ plauſibili aliqua ratione opugnari non poſſit, nulli
dubium eſt, quin omnis regula morum poſſit everti ex li-
bertate opinandi, non modo in præceptis humanis, ve-
rum etiam in divinis, & naturalibus, dum de ipſis inter-
dum non occurrunt nobis rationes demonſtrativæ. Unde
his temporibus eo res perducta eſt, ut nullus fere ſit arti-
culus in moralibus, in quo non ſit veritas, vel contra-
rietas opinionum, adeo ut in ſolo opere non ita pridem
impreſſo reſolutionum moralium Antonini Dianæ nume-
rentur in unum collectæ quæſtiones ſupra ter mille cum
opinionibus, & Authoribus pro utraque parte plerunque
affirmantibus, aut ambas eſſe probabiles, aut unam pro-
babilem, & alteram probabiliorem, & in quibus fere o-
mnibus agitur de morali peccato, ut de Sacramentis, de
Cenſuris, de Votis, de Jejunio, de reſtitutione, & aliis
hujuſmodi, quæ amplectuntur univerſam fere materiã ad
forum conſcientiæ pertinentem. Quem ſcribendi morem
paſſim obſervant & alii plures ex recentioribus Theologis.
Quinimo apud multos receptum videtur, ut probabilitas 331

opinionis non ſolum eliciatur ex rationibus, & argumentis congruentibus, ſed etiam ex ſimplici authoritate unius docti & pii Doctoris, ut tenent Gregor. de Valent. 1. 2. *diſ.* 2. *q.* 12. *punct.* 4. *q.* 4. Emmanuel Sà in *Summ. in v. Dubium n.* 1. Sanchez in *Decal. tom.* 1. *lib.* 1. *c.* 9. *n.* 7. Filliuc. *tom.* 2. *tract.* 21. *c.* 4. *n.* 134. & alii apud Dianam *reſol. moral. par.* 4. *tract.* 4. *Miſcell. reſol.* 30. Quod tamen vix dixerunt Doctores noſtri de opinionibus gloſſarum, ut notat Decius in *c.* 1. *n.* 94. *ſup. eod.* Et quamvis hæc opinio ita generaliter, & abſolute concepta ſuſtineri non poſſit, ut dicemus infra in 4. quæſt. tamen quidam Author modernus viam quandam adinvenit eam defendendi veriſimiliter quidem, ſed non vere, ut loquar cum Ariſtotele in 4. *Metaph. c.* 3. *poſt med.* ſic enim ratiocinatur: Sententia illa proculdubio eſt probabilis, quæ pro ſe habet quatuor ſaltem Doctores probos, & doctos: Sed hæc ſententia quæ docet opinionem reddi probabilem ex authoritate unius D. habet pro ſe quatuor ſaltem authores doctos, & probos, videlicet quos ſupra proxime retulimus; Ergo probabilis eſt. Quamobrem ſi unicuique licet ſequi quamcunque opinionem probabilem, & probabilitas oritur etiam ex authoritate unius D. jam licet ſequi opiniones fere omnes, etiam erroneas, ac temerarias, cum hodie in moralibus nullum quaſi ſit paradoxum, quod non nitatur authoritate alicujus D. aut certe negari non poteſt, quin errandi occaſio hinc præbeatur minus doctis, qui veritatem profundius ſcrutari nec ſolent, nec ſciunt. Non enim deſunt, ut ſæpe audivimus, qui dicant: Sufficit mihi, ut pro meæ conſcientiæ quiete ſic doceat talis, vel talis Theologus ex neotericis, quibus magis deferendum eſſe, quam antiquis, quorum opiniones poſſunt eſſe antiquatæ, confidenter affirmat Thomas Sanch. in *Decal. tom.* 1. *d. c.* 9. *n.* 10. Quare hæc doctrina probabilitatum videtur fovere veluti quandam libertatem conſcientiæ; ut proinde magnopere indigeret dextera Dei, & Beatiſſimi Romani Pontificis proviſione, ne venenum jam plus nimio dilatatum ulterius ſerpat. Etiam ſi optimæ ſunt leges, quæ quam pauciſſima judicis arbitrio relinquerunt, ſecundum Philoſophum 1. *Rhetor.* fateri oportet peſſimam eſſe hanc doctrinam, quæ fere omnia relinquit libero cujuſque arbitratui. Nam qui legem imperare jubet, is legem, & Deum imperare jubet: qui vero hominem, belluam adjungit, ut idem docuit 3. *Po-*
332 *liticor.* Præſertim vero quia idem Author Modernus non erubuit ſua epiſtola diſſeminare hanc propoſitionem, videlicet, Opiniones probabiles efficere, ut quod olim peccatum erat, modo amplius non ſit. Quodſi verum eſt, jam opiniones probabiles ſunt ſupra legem Dei, & na-
333 turæ & tamen D. Th. *quodlib.* 8. *art.* 13. *& quodlib.* 3. *art.* 10. palam docuit opiniones magiſtrorum minime efficere, ut quis excuſetur a peccato, ſi agat contra legem Dei, ſicut etiam tetigimus ſupra *n.* 319. Nam, ut dicitur Matthæi 15. *Si cæcus ducatum cæco præſtet, ambo in foveam cadunt.* Sed quicunque errat, cæcus eſt in quantum errat, *c. Hinc etenim* 49. *diſt.* Ergo quicunque ſequitur opinionem errantis magiſtri, in foveam peccati
334 cadit. Ad idem *c. Cum ſit ars in fin. de ætat. & qualit.* Quapropter non immerito Anton. Meren. in *ſuo tract. de hac materia noviſſime impreſſo in Præfatione pag.* 7 *n.* 14. rotundis verbis affirmat, uſum probabilitatum meſſe commentum Diaboli ad enervandam vim præceptorum. Ad quod vide Epiſtolam Archiepiſcopi Mechlinienſis inferius relatam *n.* 337. necnon Epiſtolam fratris Vincentii Baronii Diffinitoris Toloſæ Ordinis Prædicatorum impreſſam initio Tractatus de probabilitate opinionum fratris Julii Mercorè ejuſdem Ordinis, in qua refertur SS. D. N. Alexandri præceptum, ſeu conſilium in Generali Capitulo evulgatum, ac Theologis Thomiſtis quotquot ſunt in Orbe Chriſtiano a Diffinitoribus deferendum, videlicet: Tædere Beatiſſimum Patrem tot novarum opinionum hoc ſeculo in Theologiam moralem inductarum, quibus diſciplina Evangelica reſolvitur, ac conſcientiis cum gravi animarum periculo illuditur, & ſe maxime velle a Theologis noſtris, in Eccleſiæ hoc morbo occulto laborantis remedium, opus parari ex ſeveriori & cura SS. Præceptoris doctrina, quo hæc morum & opinionum licentia, quæ in dies graſſatur, quaſi cauterio cohiberetur.

335 Quadrageſimum fundamentum deſumitur ex duodecimo abſurdo de innumeris fere opinionibus falſis, temerariis, & ſcandaloſis, quæ ex liberate eligendi quaſcunque opiniones probabiles, tanquam ex equo Trojano in dies prodeunt, & quam plurimæ pallio probabilitatis tectæ, traduntur a Scriptoribus noſtri temporis, quæ revera non ſunt tolerandæ. Ex quibus libet referre infraſcriptas, ut ex iis poſſit unuſquiſque intelligere, quouſque progreſſi fuerint in morali materia hodierni conſultores animarum.

Ut leges etiam Pontificiæ obligent, requiritur conſenſus, & acceptatio Populi, qui proptarea non peccat, etiamſi abſque ulla cauſa non recipiat legem a Principe promulgatam, Azor. *inſtit. mor. par.* 1. *lib.* 5. *cap.* 4. *q.* 6. Villalob. in *Sum. tom.* 1. *tr.* 2. *dub.* 16. *n.* 6. & alii quos ſequitur Antonin. Diana *reſol. moral. lib.* 1. *tr.* 10. *reſol.* 1.

Poteſt Epiſcopus jure ordinario diſpenſare contra legem Concilii generalis, vel Summi Pontificis, quoties diſpenſandi facultas illi non admititur, etiamſi facilis ſit aditus ad Papam, Baſil. Pont. *de matrim. lib.* 6. *c.* 8. *n.* 11. allegat Sotum *in* 4. *diſt.* 32. *q. unic. art. ult.*

Qui perdidit aliquam authenticam ſcripturam, licite poteſt aliam ſimilem falſam confingere, Emmanuel Sà in *Sum. ver. Falſarius.*

Qui facit Confeſſionem voluntarie nullam, ſatisfacit præcepto Eccleſiæ: Probabilem dicit Fagundez *reſol. moral. præcept.* 2. *lib.* 1. *c.* 4. *n* 4. *in fin.*

Famulus, qui ſubmiſſis humeris ſcienter adjuvat herum ſuum aſcendentem per feneſtram ad ſtuprandam virginem, & multiores eidem inſervit, deferendo ſcalam, aperiendo januam, aut quid ſimile cooperando, non peccat mortaliter, Caſtr. Palao, Merula, Hurtad. & Alphonſus de Leon. apud Dianam *par.* 5. *tr.* 7. *reſol.* 23. & Julium Mercorum de Probabilitate opinionum *par.* 3. *art.* 9. *ver. Famulus.*

Titius decies ingreſſus eſt domum cujuſdam mulieris, quinquies peccavit, & quinquies non peccavit. Si iterum ingrediatur, quamvis probabiliter timeat ſe peccaturum, non peccat, ſi etiam ſperet ſe non peccaturum, quia nemo tenetur vitare periculum probabile peccandi, ſed ſolum periculum proximum, quod tunc eſſet, quando Titius decies acceſſiſſet ad illam domum, & octies peccaviſſet. Ita Caramuel. in *Theol. Regul. diſp.* 70. apud Julium Mercorum *d. par.* 3. *art.* 24. *v. Secundus caſus.*

Clericus, ſi res ei ſubreptæ excedant valorem trium, quatuor, aut quinque ducatorum, poteſt ſine peccato, & incurſu irregularitatis, occidere furem cum dictis rebus fugientem, catapulta in eum exploſa, Valerius Reginaldus in *praxi fori pœnitentialis tom.* 2. *lib.* 2. *& totius operis lib.* 21. *c.* 5. *n.* 64. *& ſeqq. & præcipue n.* 68. poſt Molin. quem citat, *de juſt. & jur. tr.* 2. *diſp.* 16.

Regulares in foro conſcientiæ poſſunt uti privilegiis ſuis, quæ ſunt expreſſe revocata per Concil Trid. Henriq. in *Sum. de pœnit. Sacram. c.* 6. *n.* 6. Rodriq. *in q. regular. tom.* 1. *q.* 8. *art.* 9. Sanch. in *Decal. tom.* 2. *lib.* 5. *c.* 4. *n.* 18.

Prælati Religionum, ut ſunt Priores, Guardiani, Miniſtri, & ſimiles, licet non habeant approbationem, & licentiam ab Epiſcopis, poſſunt nihilominus audire confeſſiones ſecularium, quia quamvis non habeant beneficium Parochiale, largo tamen modo dicuntur ipſum habere, quia habent curam animarum, & ſunt communiter probatiores, & digniores pleriſque ſecularibus habentibus curam, & conſequenter per eos ſatisfit menti Concilii Tridentini. Sunt verba Joannis Valetii *in differ. utriuſque fori, in ver. Nullitas differ.* 5. *n.* 3.

Cum ſubditis, qui ob paupertatem ad Urbem accedere non valent, poſſunt Epiſcopi diſpenſare in caſibus Sedi Apoſtolicæ reſervatis, Sanchez in *Decal. tom.* 1. *lib.* 4. *c.* 40. *n.* 39. & Salas *de legib. diſp.* 20. *ſect.* 3. *n.* 27.

Moniales exire poſſunt a Monaſterio non ſolum in tribus caſibus magni incendii, epidemiæ, & lepræ, juxta Bullam S. Pii V. ſed etiam dum imminet periculum probabile gravis, & diuturni morbi, Bonac. in *tract. de leg. diput.* 1. *q.* 1. *punct.* 3. *n.* 29. & alii apud Dianam *reſol. moral. lib.* 1. *tract.* 1. *reſol.* 13. ubi addit non obſtare declarationem Sacr. Congreg. ab eo celatam, quia de ea non conſtat authentice.

Licet jurare falſum etiam in judicio, ſi jurans gerat aliquid in mente, quod efficiat ſenſum verum, Filliuc. *in q. moral. tom.* 2. *tract.* 25. *c.* 1. *n.* 236. Sanchez in *Decal. tom.* 1. *lib.* 3. *c.* 6. Leſſius *lib.* 2. *c.* 31. *dub.* 3. *n.* 14. Exempla plura habentur apud eoſdem Authores.

Diſpenſatio inter conſanguineos vel affines non eſt ſubreptitia non facta mentione de copula habita inter eos ante,

vel

Digitized by Google

vel poſt matrimonium, ſtylo Curiæ non obſtante, Baſil. Pont. *de matrimon. lib. 8. c. 17.* Probabilem dicit Sanchez *eod. tract. tom. 3. lib. 8. diſp. 25. n. 12.* & probabiliſſimam, & tutam in praxi Diana *reſol. moral. tom. 1. tr. 10. de leg. reſol. 44.* addens in tali caſu non teneri obtinentes diſpenſationem reſpondere Epiſcopo de copula interroganti, ſed poſſe ſine peccato negare, retinendo in mente, Ut tibi dicam.

Epiſcopi poſſunt ex magna neceſſitate diſpenſare etiam ante matrimonium contractum in impedimentis dirimentibus, Sanchez *de matrim. lib. 2. cap. 7. n. 40.* Baſil. Pont. *eod. tract. lib. 8. c. 13. n. 6.* qui citat Vaſquez & Salas, & exemplificat; Si morti proximus vellet contrahere ad legitimandos liberos, vel reſtaurandum honorem, aut pro bono pacis.

Principes ſeculares ex genere, & natura ſuæ poteſtatis poſſunt impedimenta matrimonium dirimentia fidelibus ſibi ſubditis ex juſta cauſa ſuis legibus indicere eo modo, quo Summus Pontifex id poteſt, Thomas Sanchez *de matrim. lib. 7. de imped. d. 4. q.... n. 2.*

Bulla Sixti V. contra Aſtrologos non obligat in foro conſcientiæ, ſed in foro externo tantum. Probabilem dicunt Suarez, Valentia, & Rodriquez apud Sanchez in *Decal. tom. 1. lib. 1. c. 38. n. 34.*

Judices laici advocantes ad ſe cauſas Eccleſiaſticas, excuſantur ex tolerantia Summi Pontificis, Coriolan. *in Bulla Cœnæ ad fin.* & alii, quos refert, & ſequitur Ceval. *in tr. de cognit. per viam violentiæ gloſ. B. n. 42.*

Regulares qui ſub pœna excommunicationis prohibentur colloqui cum Monialibus, non prohibentur colloqui cum Abbatiſſa, quia non venit appellatione Monialium, Diana *reſol. moral. par. 3. reſol. 48. in 3. notab.* ſubdens, nec incidere in pœnas Decreti Sacr. Congreg. ſi explicent aliqui Moniali caſum conſcientiæ, cum talis locutio ſpeciem habeat ſermonis, & exhortationis, Allegat Laurentium de Peyrinis *in privil. Minimor. tom. 2. conſt. 6. S. Pii V. §. 10. n. 36.*

Confeſſos ob ſolatium ſcrupuloſi animæ petentis abſolutionem, cum tamen indiſpoſitus ſit, poteſt verba abſolutionis ſine intentione proferre. Et licet ſacerdoti miniſtrare hoſtiam non conſecratam pro conſecrata mulieri, quam cogit maritus ad communicandum, quæ ſine jactura famæ non poteſt communionem omittere, Jo. Sanc. in *ſelect. diſp. 35. n. 6.* Ludovic. de S. Jo. in *Sum. tom. 1. q. 7. de Euchar. ar. 8. differ. 3.*

336 Libet etiam hic referre aſſertiones periculoſas plurimorum recentiorum in materia Theologiæ moralis, quas Parochi Urbis Pariſienſis, & Rothomagienſi, ut mihi relatum fuit, univerſo Clero Gallicano authoritate Superiorum damnandas propoſuerunt, excerptas ex eorum libello ſupplici oblato in Novembri 1656. Cum perſpicue D. Thomas ſentiat *quodlib. 3. art. 10. & quodl. 8. art. 13.* opiniones Doctorum minime impedire, quominus quis reus fiat, dum agit contra legem Dei. Contra aſſerunt hi recentiores, opinionem aliquam probabilem eſſe, cum ab uno ſolo Doctore gravi ſuſtinetur; & a peccato immunem eſſe, qui, relicta opinione, quam veram credit, & quæ magis tuta, contrariam ſequitur minus probabilem, minuſque ſecuram, Filiuc. *moral. q. tr. 21. c. 4. n. 128.* Tannerus *Theol. ſchol. tom. 2. diſ. 2. quæſt. 6. dub. 3.* Sanch. in *Sum. lib. 1. c. 9. n. 7.* Layman *Theol. moral. lib. 1. tr. 1. c. 5. §. 2. n. 6.*

Opiniones probabiles efficere, ut quod olim peccatum erat, modo amplius non ſit. Vide Caramuel. *Epiſt. ad Antonin. Dianam.* Poſſe Caſuiſtas reſpondere juxta opiniones non ſuas, tametſi eas falſas credant, ut ſuis conſultoribus faveant, atque adeo eoſdem reſpondere poſſe juxta ſententiam unam, atque oppoſitam, Laym. *Theol. mor. lib. 1. tr. 1. c. 5. §. 2. n. 7.* Eſcobar *Theol. moral. tr. 1. c. 3. n. 24.* Conditiones ad actum peccandi tot, atque tantas ab iis requiri, ut innumera crimina excuſari poſſint, Baunii *Sum. peccat. c. 39. p. 906. edit. 6.*

Enervare eoſdem Eccleſiæ Canones in molliſſima punitione criminum quantumvis atrocium, Eſcobar. *Theol. moral. tr. 1. exemp. 8. c. 3.*

Poſſe quempiam occidi, ut ejus impediatur alapa, aut percuſſio fuſtis, Azor. *Inſtit. moral. art. 3. lib. 2. p. 105.* Filliuc. *tom. 2. tract. 29. c. 3 n. 50.* Leſſius *de juſt. & jur. lib. 2. c. 9. d. 12. n. 77.* Eſcobar *Theol. moral. tract. 1. exemp 7. c. 3.* Beccanus *Summ. par. 3. tom. 2. c. 69. de homicid. q. 8.*

Fagnan. in I. Lib. Decretal.

Etiam Eccleſiaſtico, uti & Religioſo, licere ſententia, ac virtute partum honorem tueri, hominem perimendo, qui contumeliis, atque calumniis illum appeteret, Amicus *tom. 5. diſp. 36. n. 118.*

Doctrinam hanc Amici, quæ dat facultatem Religioſo hominem perimendi, qui calumniam illi comminatur, a Caramuel propugnari tanquam omnium communem, cujus contraria neque ſit probabilis, *Theol. fundamental. fundamen. 55. §. 6 pag. 544.*

Jure ambigi poſſe, ſi Religioſo mulierem a ſe turpiter cognitam occidere haud liceat, quando factum vulgat, Caramuel. *ibid. §. 7. pag. 551.*

Sicut haud eſt nefas tueri honorem contra invadentem, falſum crimen illi impingendo, & fas eſſe illum occidendo, Caramuel *Theol. fundamental. fundam. 55. §. 6. pag. 550.*

Licitum eſſe juxta quoſdam (ſpeculative) aut juxta alios etiam (practice) ſauciare, ac interimere, qui colaphum impegerit, tametſi aufugiat, Leſſius *de juſt. & jur. lib. 2. c. 9. dub. 12. n. 79.* Reginaldus *in prax. lib. 21. n. 61.* Felliuc. *tr. 29. c. 3 n 5.* Layman *lib. 3. tr. 3. par. 3. tom. 3. n. 3.* Eſcobar *Theol. moral. tr. 1. exemp. 7. c. 2. Praxis,* Caramuel *Theol. fundamental. fundam. 55. §. 8. pag. 551.*

Falſum accuſatorem, atque adeo teſtes, & judicem licere occidere, quando aliter oppreſſio innocentis impediri nequit, Tannerus *tom. 3. diſp. 4. q. 8. d. 4. n. 83.* Sanchez *oper. moral. in Decal. lib. 2. c. 39. n. 7.*

Procurare abortum licere ante animationem fœtus, ut conſulatur vitæ, & honori puellæ, Ægidius Trallench in *Decal. tom. 3. lib. 5. c. 1. dub. 4. n. 1.* Et quidam Theologus apud Dianam *par. 6. tr. 8. reſ. 37.*

Jure poſſe occidi, qui dicit, Mentitis, aut injurias profert, Eſcobar *Theol. moral. tr. 1. exemp. 7. c. 3.* Reginaldus *lib. 21. c. 5. n. 60.*

Poſſe quoque occidi, qui bona noſtra eripit, etiam fugientem, dummodo pretioſum quid auferat, Leſſius *de juſt. & jur. lib. 2. c. 9 d. 11. n. 66. & 72.* Eſcobar *Theol. moral. tract. 1. exempt. 7. c. 3.*

Quibuſdam caſibus permitti acceptationem duelli, Eſcobar *Theol. moral. tr. 1. exempl. 7. c. 3.* Layman *lib. 3. tr. 3. par. 3. c. 3. n. 2. & 3.* Hurtado de Mendoza in 2. 2. *diſp. 170. ſect. 9 §. 82.* apud Dianam *par. 5. tr. 19. Miſcell. 2. reſol. 99.* Simoniam non eſſe, dare aut recipere bonum temporale pro ſpirituali, quando datur ut motivum, & non quaſi pretium, Greg. de Valent. *diſp. 6. q. 16. punct. 3. pag. 2039. & ſeq* Eſcobar *Theol. moral. tr. 6. exemp 2. cap 6. n. 40.* Milliardas in *Manductione Curatorum c. 63. inſt. 1. n. 2.*

Item ſimoniam non eſſe, Beneficium acquirere promittendo pecuniam, quando intentio numerandi deeſt, Eſcobar *Theol. moral. tr. 6. exemp. 2. c. 2. n. 19.*

Divinatorem teneri ad reſtituendam rem acceptam pro divinatione, ſi ſolum conſuluit aſtra; ſi dæmonem, non item, Sanchez *Sum. Caſuum l. 2. c. 38. n. 96.*

Neminem teneri, aut jure naturæ, aut legum, reſtituere acceptum pro proferenda ſententia injuſta, aut aſſaſſinatu committendo, vel adulterio; verum licite illud retinere, Leſſius *de juſt. lib. 2. c. 19. dub. 8. n. 52.*

Lata janua aperta furtis domeſticis per Baunii *Sum. peccat. p. 213. & 219. edit. 6.*

Reſtituenda non eſſe damna, quæ tertius fecit nobis authoribus, Baunii *Sum. peccat. p. 307. edit. 6.*

Sub pœna peccati mortalis obligationem non eſſe ad reſtituendam totalem ſummam per minutiora plurima furta acquiſitam, Baunii *Sum peccat. p. 220. edit. 6.*

Uſura palliata ab iſtis Caſuiſtis ſub nomine Majoris, cui perperam imponunt, Baunii *Summ. peccat. p. 33. & ſeq. edit. 6.*

Invidiam non eſſe peccatum mortale ob proximi bonum temporale conceptam, Baunii *Sum. peccat. p. 123. edit 6.*

Quod ſacerdos pecunia accepta pro Sacrificio Miſſæ celebrando, aliam poſſit recipere pro Sacrificii parte ad ipſum ſpectante, Eſcobar *Theol. moral. tr. 1. exam. 11. cap. 9.*

Miſſam rite audiri, dum quatuor ejuſdem partes eodem tempore audiuntur, Eſcobar *Theol. moral. tract. 1. exam. 11. c. 9. p. 146. edit. Lugdunen. 1644.* Baunii *Theol. moral. p. 1. tr. 6. de præcepto audienda Miſſa q. 9. p. 312.*

Obligationes jejunandi relaxat Eſcobar *Theol. moral. tr. 1. exam. 13. c. 3.*

Curam Confeſſarii de judicandi ſtatu pœnitentis huc

demum reduci, ſi petenti, num doleat de peccatis cum propoſito non amplius ea perpetrandi, id verbulo affirmet, eique Confeſſarium credere oportere, Filliuc. *moral. q. tom.* 1. *tr.* 7. *n.* 359. Suarez *in* 3. *part. tom.* 4. *diſp.* 32. *ſect.* 2. *n.* 2.

Quod pœnitens, tametſi interrogatus a Confeſſario, non ſit obligatus ei confiteri peccatum, de quo ſe accuſat conſuetudinis eſſe, ſeu in quod frequentius labatur. Baunii *Theol. moral. par.* 1. *tr.* 4. *de pœn. q.* 15. *p.* 137.

Tametſi occaſio proxima peccandi dicenda ſit, quæ per ſe ad peccatum ducit, & in qua homo conſtitutus nunquam, aut fere nunquam immunis eſt a lapſu; poſſe nihilominus in ea manere, imo ſeſe ultro in hanc conjicere ob ſpirituale, aut temporale ſuum, aut proximi bonum, Baunii *Theol. moral. par.* 1. *tr.* 4. *de pœn. q.* 1. *p.* 93. & 94.

Concubinarium haud teneri pellere domo concubinam, verum ſolum polliceri ſe non deinceps cum ea peccaturum, quando ea relicta triſtius vitam tranſigeret, Sancius in *Selett. diſp.* 10. *n.* 20. apud Dian. 5. *part. tract.* 19. *reſol.* 108.

Quod ratio damni temporalis facit, ut abſolvi queat conſtitutus in proxima occaſione peccandi, tametſi eam non relinquat, Baunii *Theol. moral. par.* 1. *tr.* 9. *de pœn. q.* 19. *par.* 94.

Abſolvendos eſſe, qui ſunt in proxima occaſione peccandi, tametſi inceſtus, abſque obligatione, ut ſeſe ſejungant, quando horum lapſus frequentes non ſunt, aut fere quotidiani, ſed ſolum quoto menſe ſemel, atque iterum. Imo abſolvendum toties quoties filiumfamilias, qui domum paternam deſerere nequit, aut pellere ancillam e domo, qua ſæpe abutitur, etiamſi ſpes nulla effulgeat a peccato eum abſtenturum, quamvis promittentem, Baunii *Sum. peccat. c.* 46. *p.* 1084. *edit.* 6.

Toties quoties item abſolvendos eſſe juniores, qui ſeſe polluunt, atque reincidunt ſemper in eadem mortalia peccata, etiamſi non conantes ab his obſtinere, Baunii *Theol. moral par.* 1. *tr.* 4. *de pœn. q.* 15. *p.* 96.

Neque denegandam, neque differendam abſolutionem eſſe iis, qui ſolent ex habitu mortaliter peccare contra legem Dei, naturæ, & Eccleſiæ, tametſi nulla ſpes appareat horum emendationis, Baunii *Theol. moral. par.* 1. *tract.* 4. *de pœnit. q.* 22. *p.* 109.

Quod dolor de peccato admiſſo conceptus ratione mali temporalis, quod propterea incurſum ſit ob jacturam factam ſanitatis, aut pecuniæ, ſufficiat ad recipiendam gratiam abſolutionis, modo in animum inducat hoc malum a Deo immiſſum fuiſſe, Eſcobar. *par.* 11. *tr.* 7. *exam.* 9. *n.* 9. Amicus *tom.* 8. *diſp.* 3. *n* 13

Homines non obligari præcepto Charitatis unicum amoris Dei actum elicere, aut aliquod præceptum obſervare motivo ejuſdem amoris, quodque non tam injunctum ſit Deum diligere, quam hunc non odiſſe, Anton. Sirmond. *defenſ. vir. tr.* 2.

337 Quadrageſimumprimum fundamentum ſumitur ex Epiſtola typis excuſa Archiepiſcopi Mechlinienſis ad Eminentiſs. Cardinales Inquiſitionis Romanæ Præfectos, cujus tenor talis eſt.

Eminentiſſimi, ac Reverendiſſimi Patres ac Domini.

Sacra Veſtra Congregationis literas die 18. *Aprilis ſignatas, ſequentis Maji die* 21. *recepi, quibus indicat ſe precibus N. inclinatam, cenſuiſſe injungendum mihi, ut Presbyteris ..... alioquin examinatis & approbatis, licentias audiendi Confeſſiones perſonarum ſecularium concedere non prætermittam; niſi forſan aliquid in hoc ſubſit, quod animam meam contriſtet, juſtaſque cauſas intra trimeſtre coram ipſa Sacr. Congregat. allegandas, hujuſmodi licentias denegandi habeam: futurum alioquin, ut alteri Epiſcopo facultas demandetur eoſdem examinandi, atque approbandi, ſi intra præfixum ſpatium congruas denegationis meæ rationes proferre neglexero. Hoc eſt, Eminentiſſimi Patres, quod urgente extrema ſenecta mea ad dandam ſupremo Judici totius villicationis meæ rationem, ſupra quam dici poteſt animum meum contriſtat, quod non tantum mundum in maligno eſſe poſitum, ſed quotidie videam in pejus & pejus refrigeſcente charitate declinare. Hujus miſerandæ declinationis cauſa, (ut partim experientia propria obſervavi, partim ex judicio & relatu virorum, qui mihi ab integritate morum, zelo animarum, doctrina & rerum uſu probati ſunt, ſæpius cognovi) prima & potiſſima eſt hodierna multorum Confeſſariorum indulgentia, qua nimis laxant habenas peccatoribus, fidentes quibuſdam noviter inventis opinionibus quorundam Theologorum, quorum ſtudium non tendit ad ſectandam Evangelicam veritatem, & traditam nobis a Sanctis Patribus vitæ normam: ſed ad excuſandas excuſationes in peccatis, & eorum turpitudinem pallio probabilitatis obvelandam. De quibus Propheta Ezechiel:* Væ qui conſuunt pulvillos ſub omni cubito manus, & faciunt cervicalia ſub capite univerſæ ætatis ad capiendas animas. *In ejuſmodi* 338
pernicioſis exceſſibus eo uſque proceſſum eſt, ut ſi quis omnia inſolentia paradoxa ex quorundam libris & praxi excerpere velit, quibus hodie Eccleſiæ præcepta de obſervandis jejuniis, feſtis, lectione Horarum Canonicarum eluduntur, ſimonia, privata vindicta, mendacia, perjuria palliantur, obligatio vitandi occaſiones peccatorum extenuatur, Sacramentorum valor & effectus evidenti periculo nullitatis exponuntur, non epiſtola una, ſed liber integer conſcribendus foret. Cum autem laxa regulæ, quæ depravatis hominum affectibus allubeſcunt, facile eorum judicio probentur, vel ſibi hoc ſucceſſu earum authores utilem Eccleſiæ operam præſtitiſſe, & auſi petulanter gloriari, ſe probabilitatum rotis quotidie cœli viam ampliare, hoc eſt, ſe terminos arctæ viæ, quæ ducit ad vitam, ſemel a prima, & inflexibili veritate fixos, denuo propriis ſuis adinventionibus refigere. Dum adverſus adulterinam hanc Theologiam ſolicitioris doctrinæ, Chriſtianæque diſciplinæ cultorum querelas audivi, & non ceſſant hæretici nobis vicini improperare Eccleſiæ noſtræ Catholicæ, talia a quibuſdam ejus Doctoribus circa mores tradi, qualia nec inter gentes audiuntur, laxiores & pericoloſiores articulos, quorum copia hiſce jungitur partim ex libris publice editis, partim ex obſervatione praxis quorundam mihi fideliter relata, colligi curavi, deſuperque eruditorum meæ diœceſeos tum ſecularium, tum regularium judicium & cenſuram exquiſivi. Quibus viſis & expenſis conatus ſum mollioribus remediis huic malo occurrere per me, & examinatores meos, monendo admittendos ad excipiendum Confeſſiones, ut ſibi a laxiori doctrina caverent; ſubinde quoque erudito aliquo ſcripto curavi unum, vel plures ex hujuſmodi articulis refutari. Sed cum obſervaverim, hanc cautelam nequaquam ſufficere, & acrioribus remediis opus eſſe, propoſui non admittere vel ſeculares, vel regulares ad munus Confeſſarii, niſi promitterent etiam juramento, quod a dictorum articulorum praxi ſibi caverent. Contigit ſub hoc tempus, hoc eſt, anno 1652. *die* 28. *Aprilis ſeſe præſentare examini plures Regulares.... judicavi me opportune tunc poſſe exequi, quod animo conceperam, & ſiquidem inchoando a dictis Religioſis; tum quia exiſtimabam, quod dum illi ad dictam promiſſionem præſtandam & obſervandam eſſent voluntarii, aliorum quoque Ordinum Religioſi non eſſent refractarii; tum quia ipſi laxioribus doctrinis inveniendis & practicandis præ ceteris eſſe addictos, certis experimentis didici: e quorum multis unum obſervatum eſt in examine anno, & die ſupradictis coram Examinatoribus a me deputatis inſtituto; in illo enim dicti Religioſi ex propoſito circa articulos pericoloſos examinati, multos ex illis mordicus ſuſtinuerunt, nominatim ill-m, quem etiam aliunde mihi conſtat ab iiſdem Religioſis fuiſſe practicatum, quod liceat Sacramentaliter abſolvere dimidiate tantum confeſſos ratione magni concurſus pœnitentium, qualis v. g. poteſt contingere in die magnæ feſtivitatis, aut indulgentiæ. Quo ſemel admiſſo, paſſim confeſſiones non integræ erunt, cum dicti Religioſi ad ſua Templa trahant magnam populi frequentiam, & inſuper graves peccatores metu explicandi graviora ſua crimina, avide arrepturi ſint opportunitatem obtinendi abſolutionem, præmiſſa tantum explicatione unius, alteriuſve levioris delicti. Hinc ſeptem ex dictis Religioſis, qui ceteroquin ſpeciem ſufficientis doctrinæ dederant, diſtuli admittere ad confeſſiones ſecularium audiendas, donec cum juramento promitterent, quod non conformarent ſe præfatis articulis in dirigendis conſcientiis. Quia vero prævidebam fore, quod juramentum non præſtarent ſine Superiorum ſuorum aſſenſu, hic dictam copiam articulorum illis tradidi, ut Superioribus ſuis exiberent, promiſeruntque ſe illis exhibituros. Sed nullum hactenus reſponſum vel illi, vel Superiores eorum mihi dederunt, niſi quod ab uno ex .... quam judicabam eſſe Profeſ-* 339
ſorem in eorum ..... Lovanienſi, mihi dictum ſit aliquos qui-

Digitized by Google

quidem ex dictis articulis editas eſſe a....in Francia: ſed Belgas ad ea non attendere. Ad quod replicabam, quod cum non ſolerent permitti impreſſiones librorum....niſi poſtquam a tribus Theologis per Provincialem deputatis approbati eſſent, nemini dubium eſſe poſſet, quin omnes de... haberent pro probabili id, quod tot Theologis cum Authore libri viſum fuiſſet, imprimi poſſe. Quibus omnibus conſideratis, hucuſque non potui comprehendere, cur per exactionem dictæ promiſſionis dicti Religioſi ſibi per me aliquod gravamen inferri exiſtimarent. Quod ſi prætenſa ſua gravamina allegaſſent, ea mature expendiſſem; & ſi juſtas aliquas querelas propoſuiſſent, nequaquam inhærere propoſito meo voluiſſem; non enim mihi mens fuit quidquam iniquo animo adverſus illos ſtatuere, ſed ruinam ſalutis ovium mihi commiſſarum ab invaleſcente hodie laxitate quorundam Confeſſariorum, quam præſertim a....verebar, avertere. Quia vera ſuſpicari non potui, alio ipſos prætextu ad ſubterfugiendum uti, quam quia forte inter cenſuratos articulos aliqui ſunt, quos forſan exiſtimant benigna interpretatione ſe poſſe in meliorem partem trahere, vel plauſibilibus argumentis ita ſtabilire, ut non videantur tam acrem cenſuram mereri; ne multas intricatas diſputationes ſine ſpe utilitatis cogerer ingredi, eoſdem articulos tranſmiſi facultati Theologicæ Academiæ Lovanienſis maturius exponendos, ut tantummodo excerptis inde aſſertionibus, quæ plane evidentis ſunt abſurditatis, digna eas cenſura perſtringeret: & ſi quas alias paris abſurditatis vel ex libris, vel ex praxi Confeſſariorum comperiſſet, illis excerptis adjiceret; prout factum eſt partim 30. Martii, partim 26. Aprilis 1653. dum aſſertiones numero 17. judicavit in praxi non tolerandas, & authoritate Superiorum merito prohibendas, ut ex adjuncta copia videri poteſt. Ut igitur, Eminentiſſimi Domini, mandata veſtra in omnibus paream, quantum poſſum, & interim in eliminandis pernicioſis doctrinis, id quod Epiſcopalis eſt muneris non prætermittam, paratus ero Religioſos prædictos, quando nihil obſtabit aliunde, ad excipiendum confeſſiones admittere, dummodo cum juramento debitæ authoritati promittant, quod ſaltem iſtis 17. aſſertionibus, quas ſimiliter aliis tam ſecularibus, quam Regularibus proponam, unquam in praxi ſe conformabunt: quod confido Eminentias Veſtras æquiſſimum judicaturas. Duo inſuper ſunt, de quibus Eminentias Veſtras hac occaſione certiores reddere volui: nimirum, quod a Regularibus non obſervetur Decretum Sacræ Congregationis negotiis, & conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium perfecta de die 15. Junii anni 1647. quo declaratur Regularibus non competere licentiam abſolvendi a caſibus Ordinario loci reſervatis, aut impoſterum reſervandis; proinde non poſſe illa facultate uti ſine licentia ab Ordinario obtenta: tametſi dictum Decretum curaverim tertia menſis Octobris 1647. omnium Ordinum Regularium Superioribus inſinuari. Nam unus tantum Regularis ex Ordine S. Auguſtini facultatem illam a me petiit, cui etiam tanquam viro cordato & timorato eandem conceſſi. Ceteri prætendunt neſcio quæ privilegia, aut privilegiorum communicationes, inſuper decreti nullitatem, quia ipſis inauditis emanarit. Alii dicunt illud tantum eſſe declaratorium, proindeque non valere adverſus ſua privilegia, quæ non ceſſant ſine Decreto, ut ajunt, abrogatorio. Quin etiam aliqui ſunt tam temerarii, ut audeant dicere, ne quidem Sanctiſſimum Dominum ipſorum privilegia revocare, aut limitare poſſe, cum ſint eis conceſſa ob ſua merita. Alterum eſt, quod Regulares plurimi in ea Diœceſi confeſſiones excipiunt, et ſi nec a me, nec a prædeceſſoribus meis approbati ſint, prætendentes ſatis eſſe, quod approbati ſint ab alterius Diœceſis Epiſcopo. Ideoque nuper mandavi, ut ex copia mandati adjuncta patet, omnibus Regularibus, ut nomina, & tempus approbationis a me, aut prædeceſſoribus meis data exhiberent: quod a pleriſque factum eſt, & deprehenſum quoque multos ſe intruſiſſe in munus Confeſſarii in mea Diœceſi ſine dicta approbatione. Sed quod non ſatis mirari potui, ubi mandatum illud venit ad notitiam Abbatis S. Angeli in Belgio Suæ Sanctitatis Internuncii, voluit, & mihi inſinuari curavit, ut dictum mandatum revocarem: cum tamen, præterquam quod antiquitus id obſervatum ſit, & in Synodo provinciali Mechlinienſi a Summo Pontifice Paulo V. confirmata, pro regula conſtitutum ſit tit. 5. cap. 1. de Sacramento pœnitentiæ, verbis comprehenſis articulo hic injuncto, etiam Sanctiſſimus Dominus noſter nuper ſuo Brevi expedito anno Domini 1648. 14. Maji, in cauſa Epiſcopi Angelopolitani idipſum voluerit obſervari, decernens Regulares etiam Societatis Jeſu in una Diœceſi ab Epiſcopo approbatos ad confeſſiones perſonarum ſecularium audiendas, nequaquam poſſe in alia Diœceſi hujuſmodi confeſſiones audire ſine approbatione Epiſcopi Diœceſiani, prout Eminentiis Veſtris ſcio eſſe notorium. Hæc ſunt, Eminentiſſimi, ac Reverendiſſimi Patres, ac Domini, quæ pro diſciplinæ Eccleſiaſticæ bono, S. Congregationi Veſtræ ſignificare volui, confidens pio ejus zelo, & vigilantia, quod non gravabitur mihi adhuc alios efficaciores modos, & media præſcribere, quibus ejuſmodi non negligendis abuſibus obviare poſſim; & cum omni ſubmiſſione venerando purpuras veſtras, maneo,

Em. Dominationibus Veſtris

Bruxellis 17. Julii 1654.

Humillimus ſamulus

Jacobus Archiepiſcopus Mechlinienſis.

Subſequuntur ſeptendecim aſſertiones non tolerandæ in praxi, & authoritate Superiorum merito prohibendæ.

1. Pœnitenti habenti conſuetudinem peccandi contra legem Dei, naturæ, aut Eccleſiæ, etſi emendationis futuræ ſpes nulla appareat, nec eſt neganda, nec differenda abſolutio, dummodo ore proferat ſe dolere, & proponere emendationem.

2. Poteſt aliquando abſolvi, qui in proxima occaſione peccandi verſatur, quam poteſt, & non vult omittere, quinimo directe, & ex propoſito quærit, aut ſe ingerit.

3. Copula cum conjugata, conſentiente marito, non eſt adulterium. Et mollities, ſodomia, beſtialitas ſunt peccata ejuſdem ſpeciei infimæ; adeoque ſufficit in primo caſu dicere in confeſſione, ſe eſſe fornicatum; & in ſecundo, ſe procuraſſe pollutionem.

4. Licet ſacramentaliter abſolvere dimidiate tantum confeſſos ratione magni concurſus pœnitentium, qualis v. g. poteſt contingere in die magnæ alicujus feſtivitatis, aut indulgentiæ.

5. Licitum eſt tam in judicio, quam extra judicium jurare cum reſtrictione mentali, non habito reſpectu ad intentionem ejus, qui petit juramentum.

6. Licet aliquando interficere adverſarium, aut illum infamare, (etiam imponendo illi falſa crimina) ſine peccato mortali.

7. Licet Clerico, vel Religioſo calumniatorem, gravia crimina de ſe, vel de ſua Religione minantem, occidere, quando alius defendendi modus non ſuppetit; uti ſuppetere non videtur, ſi calumniator ſit paratus ea vel ipſi Religioſo, vel ejus Religioni publice, ac coram graviſſimis viris impingere, niſi occidatur.

8. Præceptum ſervandi feſta non obligat ſub mortali, ſepoſito ſcandalo, ſi abſit contemptus.

9. Quidam putant probabiliter, nondum animato fœtu licere abortum ad vitandum ſcandalum aut mortem procurare. Ex quo apparet, non condemnandam facile puellam abortum facientem, cum nondum eſt animatus fœtus, ne, deprehenſa gravida, occidatur, aut infametur.

10. A parato maleficium maleficio ſolvere licet idipſum petere.

11. Qui apud Mendicantes communicant intra dies Paſchales, ſatisfaciunt præcepto Eccleſiæ de communione annua, nec tenentur illi in ſua Parochia communicare.

12. Peccata in confeſſione omiſſa ob inſtans periculum vitæ, aut aliam cauſam, non tenemur poſtea in confeſſione exprimere.

13. Non ſolum licitum eſt defendere (defenſione occiſiva) quæ actu poſſidemus, ſed etiam ad quæ jus inchoatum habemus, & quæ nos poſſeſſuros ſperamus: quare licitum eſt tam hæredi, quam legatario, contra injuſte impedientem, ne vel hæreditas adeatur, vel legata ſolvantur, ſe taliter defendere, ſicut & jus habenti in Cathedram, vel præbendam, contra eorum poſſeſſionem injuſte impedientem.

14. Vocare Deum in teſtem mendacii levis, non eſt

tanta

tanta irreverentia, propter quam velit, aut poſſit damnare hominem.

15. Ad defendendum honorem ſuum acceptare duellum, & occidere provocantem, non eſt mortale peccatum.

16. Non tenetur quis ſub pœna mortalis peccati reſtituere quod ablatum eſt per parva furta, quantacunque ſit ſumma totalis.

17. Abſolutionis capax eſt homo, quantumvis laboret ignorantia myſteriorum fidei, & etiamſi per negligentiam quoque culpabilem neſciat myſterium Sanctiſſimæ Trinitatis, & Incarnationis Domini noſtri Jeſu Chriſti.

Supraſcriptas aſſertiones numero ſeptendecim, ſacra facultas Theologica in ſtudio generali oppidi Lovanienſis congregata in Curia Academica 30. Martii, & 26. Aprilis 1653. judicavit, & reſolvit in praxi non tolerandas, & Superiorum authoritate merito prohibendas.

His addimus aliam conſimilem epiſtolam Epiſcopi Gandavenſis ad facultatem Theologiæ Lovanienſem tenoris infraſcripti, videlicet;

Admodum Reverendi, ac eximii Domini.

Illuſtriſſimus, ac Reverendiſſimus Dominus Archiepiſcopus Mechlinienſis nuper defunctus pia, & recolenda memoria, pro ſingulari ſua erga gregem ſibi commiſſum vigilantia, & ſolicitudine, miſerat ante annos aliquot ſacra veſtra Facultati nonnullas propoſitiones morales admodum laxas, & pernicioſas examinandas, ac cenſurandas, ut ſi ita judicium ferret, earundem praxi in Diœceſi ſua prohiberet, & animarum Rectoribus, ac Confeſſariis expreſſe mandaret, ne ullo pacto eas ſequerentur, admitterent, aut docerent: quod & juxta cenſuram veſtram præſtitit, ac facti ſui rationem Sacræ Congregationi Cardinalium S. Conc. Trid. Interpretum aperuit; dictaſque propoſitiones, ut præfertur, cenſuratas tranſmiſit, ut authoritate ſua ſuperiori pium illud inceptum promovere dignarentur. Eminentiſſimi Patres zelum atque prudentiam ipſius, ut accepimus, ſummopere laudarunt, literis ad ipſum datis Romæ 14. Novembris 1654. & renuntiarunt dictas propoſitiones a ſe remiſſas ad S. Congregationem generalis Inquiſitionis examinandas, & qualificandas, ut ea peracto opportune tanto malo proſpiceretur. Remedium illud Chriſtianæ Religioni, & Eccleſiaſticæ diſciplinæ pernecſſarium hactenus expectatum eſt, nondum tamen obtentum. Interea experimur ſummo animi noſtri, & proborum omnium dolore nimiam illam quorundam recentiorum licentiam in excogitandis vanis, & inutilibus quæſtionibus, quæ proficiunt potius ad impietatem, & ſerpunt ut cancer, ſtabiliendiſque novis opinionibus, & commentis, continue augeri, & invaleſcere; probabilitates, quibus ſolis innititur, magis, magiſque recipi, & confirmari, Eccleſiaſticam diſciplinam paulatim proſundari, dogmata Evangelica negligi, mores perverti, virtutes ſperni, vitia ſpecioſis prætextibus obvolvi, & a corrupta natura paſſim magnis amplexibus arripi, ac ſenſim omnem ſolidæ, & ſinceræ pietatis normam a fidelium cordibus exulare: quibus enim modis, & Authoribus, quæ vix ferme jam ſunt probabilia, iiſdem ſunt & licita; mendacia, fraudes, perjuria, calumniæ, homicidia, uſura, furta, ſimonia, & ſi quid nefandi ipſa quoque natura abhorret, nonniſi a rudibus, & idiotis modo perpetrari videntur. Acutiores vero, & ſagaciores illi rerum inſpectores tot circumſtantiis, ſuppoſitionibus, modis, conditionibus, involucris iſta vitia norunt obducere, & fucata malitia in virtutes quodammodo transformare, ut non ſolum hominibus, ſed ipſimet Deo facile imponerent, ſi poſſent. Imo vero principiis ipſorum inhærendo leges omnes, & jura tam poſitiva, quam naturalia probabilitatibus tandem cedere debebunt: docent enim nonnulli authoritatem unius Doctoris probi, & docti reddere opinionem probabilem; & hanc unicuique licitum eſſe, etiam reluctante conſcientia, ſequi: cui præmiſſæ ſi ſubſumantur aliæ duæ ſequentes opiniones, quod nempe Confeſſarius teneatur ſub peccato mortali abſolvere eum, qui juxta probabilem ſententiam operatus eſt, quamvis a parte rei ſit falſa, & talis a Confeſſario judicetur, neque Judex ſecularis poſſit eadem illæſa conſcientia punire: quid quæſo inde ſequetur, niſi graviſſimorum etiam criminum reos, modo doceant ſe unius Doctoris probi, & docti opinionem ſecutos, ab omni lege, & pœna tam in foro poli, quam in foro fori immunes eſſe, & liberos? Et hæc quidem fuſius fortaſſis, quam neceſſe erat, apud eximias DD. Veſtras depoſuimus, ut doloris noſtri, & ſcriptionis unius cauſas cognoſcant: quæ animum noſtrum eo penitus feriunt, quod intelligamus laxas, & pernicioſas hujuſmodi opiniones non modo nimis libere per Diœceſim noſtram diſſeminari, & practicari, verum etiam quandoque pro concione plebi, non ſine prudentiorum, & cordatorum ſcandalo, publice tradi, doceri, & inculcari. Quid autem in privatis colloquiis, & præſertim ſacris confeſſionibus agatur, ſupremus animorum ſcrutator, & arbiter noſcit, pravos ſaltem effectus, & conſentiarum corruptelas Confeſſarii plurimi, aliique viri probi quotidie experiuntur, ac deplorant. Urget interim ſubditorum ovium cura a ſupremo Paſtore Chriſto Domino nobis commiſſa, premit officii debitum, & inſtat reddenda miniſterii ratio, ut pro viribus noſtris opportunum quantocitius remedium afferamus; a nobis enim exiget, non ab illis, ad quos non pertinet de ovibus: ſed ſi ſpeculator, id eſt, Epiſcopus, viderit gladium etiam perverſæ doctrinæ venientem, & non inſonuerit buccina, & populus ſe non cuſtodierit, veneritque gladius, & tulerit de eis animam, ille quidem in iniquitate ſua captus eſt, ſanguinem autem ejus de manu ſpeculatoris requiram, inquit Dominus apud Prophetam ſuum Ezechielem. Neque enim ſolummodo conqueritur paulo inferius, quod Paſtorum incuria, & deſidia greges facti ſint in rapinam luporum, ſeu hæreticorum, verum etiam quod oves factæ ſint in devorationem omnium beſtiarum agri, quæ licet aperte non invadant, aut rapiant, occulte tamen inficiunt, & devorant gregem. Ac per eas non incongrue intelligi poſſent pernicioſarum iſtarum opinionum magiſtri, qui ſpeculationibus ſuis non niſi terrena, & carni allubentia ſapere videntur, animos autem ad cæleſtia, & vere Chriſtiana non dirigunt; & cum puriſſimam aquam biberint, quod omnes hæretici faciunt, inquit S. Hieronymus in hunc locum, ut carpant eloquia ſcripturarum, & quantum in ſe eſt, maculent. Sed & Eccleſiaſtici viri, qui dogmatum non cuſtodiunt veritatem, ſed de ſuo corde confingunt, magiſtramque habent præſumptionem ſuam, ſimili errore tenentur, qui cum populo perſuaſerint vera eſſe quæ fingunt, & in theatralem modum plauſus concitaverint, & clamores, immemores ſiunt imperitiæ ſuæ, & adducto ſupercilio, libratiſque ſermonibus, atque eruntinatis, magiſtrorum ſibi aſſumunt authoritatem. Ut itaque conſcientiæ meæ, & officio hac in re ſatisfaciam, præter antedictas propoſitiones nuper 30. Maji, & 26. Aprilis 1653. a veſtra facultate cenſuratas, nonnullas alias hiſce injungo ad me delatas, atque judicio meo, & virorum doctorum ſecularium, & regularium, quos ſuper iis conſului, pernicioſas, eaſque, ne temere, aut leviter in re tanti momenti procedam, ad eximias DD. Veſtras tranſmitto, & unice rogo, ut dignentur pro ſingulari ſuo in Religionem, & veritatem Catholicam zelo jam toties comprobato dictas propoſitiones, prout hic jacent expreſſæ, mature perpendere, & examinare: & quas in praxi pernicioſas, aut non tolerandas judicaverint, cenſura ſua ſingulis vel ſanctim appoſita notare, ut ego deinde, quod muneris mei fuerit, ſtatuam, & eaſdem ad Sanctam Sedem tranſmittam, ejuſque denuo pro univerſali remedio implorem, ſi eximiis DD. Veſtris opera pretium aut neceſſe videatur, ſuper quo earum judicium gratum quoque erit intelligere, & non ſolum mihi, ſed & fidelibus univerſis ſingulare beneficium præſtabunt. Deus ſacrum veſtrum cœtum Eccleſiæ, & Reipublicæ Chriſtianæ diutiſſime ſervet, quod animitus vovet, & precatur. Inferius habebatur: *Admodum Reverendarum, & eximiarum DD. Veſtrarum humilis ſervus*, ſignabat *Antonius Epiſcopus Gandavenſis. Gandavo 9. Aprilis 1657.*

Reſponſum ſacræ Facultatis Theologicæ Lovanienſis ad prædictas literas.

Illuſtriſſime ac Reverendiſſime Domine.

QUandoquidem Illuſtriſſima gratia veſtra pro pio, & ſancto illo zelo, quo gregi ſibi commiſſo diu, noctuque ſolicite (uti Præſul, & Paſtor bonus) invigilat, noſtrum judicium expoſcere placuerit ſuper ſuſpectis quibuſdam, quæ in Diœceſi ſua inveniri inopinis, dogmatibus; nolentes

vel

vel officio noſtro, vel obſervantia, quam Ill. G.V. debemus, deeſſe, eadem iſta dogmata attente, & iteratis ſæpe vicibus, tam collegialiter, quam ſeorſim ante pro materia gravitate perpendimus, & examinavimus; ac deprehendimus (uti ſcheda hiſce juncta indicabunt) quod tantopere ab orthodoxis Doctrina Chriſtiana principiis exorbitent, tanque latam portam variis generis vitiis aperiant, ut omnes in ea unanimiter ſimus ſententia, Præſulum Ecclesia eſſe illa tanquam ſalutari Chriſti doctrina diſſentanea profligere, & a Diœceſibus ſuis omni convenientiori, quo id expedire judicaverint, modo eliminare; recurrendo etiam in iſtum finem ad Sanctam Sedem, eique ſupplicando, ut & ipſa manum ſalutarem huic tam pernicioſo utrique Reipublica malo adhibere dignetur. Neque enim dubitare de ea poſſumus, quin viſa enormitate, poteſtate ſibi a Domino in ædificationem conceſſa, uſura ſit, & ne illud peſtilenti ſuo afflatu latius in Eccleſia, pretioſo Chriſti ſanguine redempta, proſerpat, efficaciter præpeditura. Interea preces noſtras apud D. D. M. enixe interponemus, ut Ill. S.G. in adulto hoc ſenio renovari faciat ut aquila juventutem ſuam, eamque Eccleſia & nobis multis adhuc annis ſoſpitem conſervet, & incolumem. Infra habebatur: *Illuſtriſſima ac Reverendiſſime Gratia Veſtra ad omne obſequium devotiſſimi famuli, Decanus, & Facultas S. Theolog. in Acad. Lovan.* Signabat *Gerardus Vannerm pro tempore Decanus, ſuo & totius S. Facultatis nomine. Lovanii* 5. *Maii* 1657.

Aſſertiones quædam doctrinæ moralis per Facultatem Theologicam Lovanienſem ad requiſitionem Reverendiſſimi Domini Epiſcopi Gandavenſis examinatæ, & ſuis ſigillatim cenſuris perſtrictæ, die 4. Maji anni 1657.

Aſſertio I.

Licitum eſt quærere directe occaſionem proximam peccandi pro bono ſpirituali, aut temporali, noſtro, vel proximi.

Cenſura.

Falſa, temeraria, pernicioſa, atque ab auditu fidelium procul arcenda aſſertio.

II.

Nemo tenetur occaſionem proximam peccati vitare cum magno ſuo detrimento; unde nec concubinarius tenebitur dimittere concubinam, quæ ipſi nimis utilis eſt ad lucrandum bona temporalia media negotiatione, vel etiam ad oblectamentum concubinarii, vulgo *regalo*, dum deficiente illa, nimis ægre ageret vitam, & aliæ epulæ tædio magno afficerent concubinarium, & alia famula ad id nimis difficile inveniretur.

Cenſura.

Præcedenti aſſertioni conſectaria, & ſimilibus notis inurenda aſſertio, continens prætetea corollarium, uti Epicureorum placitis conſonum, ita Chriſtianorum regulis, quibus manum, pedem, & oculum quoque dextrum ſcandalizantem abſcindere, atque a nobis abjicere præcipimur adverſum.

III.

Probabile eſt, non peccare mortaliter, qui imponit falſum crimen alicui, ut ſuam juſtitiam, & honorem defendat; & ſi hoc non ſit probabile, vix ulla erit opinio probabilis in Theologia.

Cenſura.

Ne umbram quidem præfert probabilitatis, ſed cumulum complet temeritatis, ſpatioſam calumniatoribus, & impoſtoribus portam aperiens.

IV.

Fas eſt viro honorato occidere invaſorem, qui fuſtem vel alapam nititur impingere, vel calumniam inferre, ſi aliter hæc ignominia vitari nequit. Idem quoque licet, quamvis poſt illatam fugiat.

Cenſura.

Prior pars ſub indiſcreta ſua generalitate nefariam, & humanæ vitæ injurioſam continet doctrinam. Poſterior quoque non tam juſtam violentiæ repulſionem, quam privatæ vindictæ executionem ſpirat.

V.

Licitum eſt occidere calumnioſum actorem, teſtes, & injuſtum Judicem, ad ſervandam vitam, honorem, & res familiares.

Cenſura.

Abominanda, execrandaque aſſertio, aſſaſſinatibus, ſicariatibus, aliiſque publicis juſtitiæ miniſtris, quin & ipſis quoque Principibus præſentiſſimum procreans periculum.

VI.

Videtur probabile, omnem fœtum, quandiu in utero eſt, carere anima rationali, & tunc primum incipere eandem habere, cum paritur; ac conſequenter dicendum erit, in nullo abortu homicidium committi.

Cenſura.

Falſa, & Philoſophiæ ac Theologiæ principiis diſſentanea aſſertio, pernicioſe quoque concludens; ſiquidem ut in *Apologetico pro Chriſtianis*, *cap.* 9. monet Tertullianus: *Homicidii feſtinatio eſt prohibere naſci, nec refert, natam quis eripiat animam, aut naſcentem diſturbet: homo eſt, & qui futurus eſt, & fructus omnis jam in ſemine eſt.* Quapropter ad homicidii reatum quod attinet, inculcanda potius fuerit fidelibus Auguſtini ſententia iſta *Serm.* 244. *de tempore: Mulier quacunque fecerit hoc, per quod jam non poſſit concipere, quantoſcunque parere poterat, tantorum homicidiorum ream ſe eſſe cognoſcat.*

VII.

Clarum, & certum eſt, Judicem non poſſe punire aliquem, qui ſecutus eſt opinionem probabilem.

Cenſura.

Aſſertio relata ad eam probabilitatem, quam aſſertio 26. ſeu ultima oſtendit, prorſus falſa eſt, & judiciariæ poteſtatis perperam coarctiva, ſeditionum, ac rebellionum invectiva, publicæ tranquillitatis turbativa, nec in Republica recte ordinata ullatenus toleranda.

VIII.

Permiſſum eſt furari non ſolum in extrema neceſſitate, ſed etiam in gravi.

Cenſura.

Furari nullo caſu permiſſum eſt, quia intrinſece malum: ſurripere autem alienum, permiſſum quidem eſt in extrema neceſſitate, quando aliter haberi non poteſt; ſed illud extendere indiffinite ad neceſſitatem gravem, eſt dare anſam pauperibus ad paſſim furandum.

IX.

Famuli & famulæ domeſticæ poſſunt occulte heris ſurripere ad compenſandam operam ſuam, quam majorem judicant ſalario, quod recipiunt.

Cenſura.

Hæc aſſertio falſa eſt, naturam hominis de ſe pronam ad malum præcipitans, in furta, ac domeſticam pacem perturbans, eo vel potiſſimum, quod iſta compenſatio ipſorum famulorum, & famularum judicio relinquatur.

X.

Qui ceſſit foro, poteſt ſibi retinere bona, quibus indiget ad ſuſtentationem familiæ, ne indecore vivat, licet debita, pro quibus cedit, ſint ex injuſtitia, & notorio delicto contracta.

Cenſura.

Hæc aſſertio in ſua generalitate falſa eſt, & pernicioſæ ſequelæ, utpote pleroſque fures, & alienorum bonorum uſurpatores liberans a reſtitutione.

XI.

In cauſa æquali poteſt Judex aliquid ab una partium accipere, ut ſententiam in ejus favorem ferat,

Cenſura.

Falſa eſt, juſtitiæ perverſiva, & immanibus, ac quotidianis corruptelis viam ſternens.

XII.

Qui alium movet, aut inducit ad inferendum grave damnum tertio, non tenetur ad reſtitutionem iſtius damni illati.

Cenſura.

Aperte falſa eſt, & receptiſſimis juſtitiæ regulis contraria.

XIII.

Uſura non eſt, dum ultra ſortem aliquid exigitur tanquam ex benevolentia, & gratitudine debitum; ſed ſolum ſi exigatur tanquam ex juſtitia debitum.

Cenſura.

Hæc aſſertio periculoſa eſt, & ſerviens ad excuſandum, & palliandum uſuras de jure præſumptas.

XIV.

Digitized by Google

XIV.

Contractus Mohatra licitus eſt etiam reſpectu ejuſdem perſonæ, & cum contractu venditionis prævie inito cum intentione lucri.

Cenſura.

Falſa eſt, & palliativa uſurarum, præſertim cum emptori imponitur onus revendendi, ut in aſſertione.

XV.

Dare temporale pro ſpirituali non eſt ſimonia, quando temporale non datur tanquam pretium, ſed duntaxat tanquam motivum conferendi, vel efficiendi ſpirituale; vel etiam quando per temporale ſit ſolum compenſatio gratuita pro ſpirituali, aut e contra. Et id quoque locum habet, etiamſi temporale ſit principale motivum dandi ſpirituale, imo etiamſi ſit finis ipſius rei ſpiritualis, ſic, ut illud pluris æſtimetur, quam res ſpiritualis.

Cenſura.

Variæ iſtæ formalitates, ut plurimum pallia ſunt latentis ſimoniæ; & quamvis fieri ſubinde poſſit, ut nulla proprie dictæ ſimoniæ labes ſubſit, plerunque tamen ſubſunt ſordes ſimoniæ affines.

XVI.

Pro interceſſione ad beneficium obtinendum poteſt aliquid dari ſine ſimoniæ ſuſpicione.

Cenſura.

Falſa eſt, & perniciosa, hominibusque ambitioſis & indignis aditum aperiens ad beneficia per pecuniam promiſcue procuranda.

XVII.

Satisfacit præcepto Eccleſiæ de audiendo Sacro, qui duas ejus partes, imo quatuor ſimul a diverſis celebrantibus audit.

Cenſura.

Falſa eſt, & præceptorum Eccleſiæ eluſiva, nec majorem habet apparentiam de quatuor Sacri partibus, quam de viginti.

XVIII.

Urgens metus gravis, eſt cauſa juſta Sacramentorum adminiſtrationem ſimulandi.

Cenſura.

Irreligioſa eſt, & Sacramentis Chriſti injurioſa.

XIX.

Qui mediante commendatione, vel munere ad Magiſtratum, vel officium publicum promotus eſt, poterit cum reſtrictione mentali præſtare juramentum, quod de mandato Regis a ſimilibus ſolet exigi, non habito reſpectu ad intentionem exigentis, quia non tenetur fateri crimen occultum.

Cenſura.

Patrocinatur humanæ ambitioni, juſtificat perjuria, & mandatum regium inutile reddit.

XX.

Superfluum non eſt, quod homines ſervant pro ſtatus ſui, vel parentum qualitate, habita, vel adipiſcenda; ideoque vix poterunt inter ſeculares inveniri, qui ſuperfluum habent.

Cenſura.

Prior pars in ſua generalitate falſa eſt, & cum poſteriori, quæ inde deducitur, elidit obligationem eleemoſynæ, & miſericordiæ impendendæ, a Scriptura ſacra crebro inculcatam.

XXI.

Non eſt niſi veniale, etiam abſque utilitate ſe cibo, & potu uſque ad vomitum ingurgitare, niſi ex hujuſmodi vomitibus gravia valetudini incommoda oriantur.

Cenſura.

Scandaloſa eſt, & falſa in ſua generalitate, ac laxans habenas potatoribus ad ſe liberaliter ingurgitandum, & inebriandum.

XXII.

Qui dormire nequit niſi veſperi ſumpta cœna, non tenetur jejunare: imo neque in prandio collationem ſumere, quamvis hoc modo iſti incommodo obviare poſſet, quia nemo tenetur pervertere ordinem refectionum.

Cenſura.

Falſa eſt, & fundata ſuper frivolo prætextu.

XXIII.

Defectus ex quocunque labore licito, vel illicito; verb. gr. cum feminis commixtione, liberatur a lege jejunii.

Cenſura.

Falſa, & caſtis auribus horribilis.

XXIV.

In rigore loquendo, videtur, quod homo non teneatur unquam per totam vitam ſuam elicere actum amoris Dei.

Cenſura.

Impia, & primam legem Chriſtianæ vitæ evertens.

XXV.

Ut actio quæpiam ſit peccaminoſa, oportet, ut procedat ab homine qui noſcit, & percipit quid boni malive in ea ſit; & antequam id videat, aut animum reflectat, actio neque bona eſt, neque mala.

Cenſura.

Eſt contra communia Chriſtianæ Theologiæ principia, & innumera etiam immaniſſima hominum peccata excuſat, cum pernicie animarum.

XXVI.

Authoritas unius Doctoris probi, & docti, reddit opinionem probabilem.

Cenſura.

Pernicioſa eſt, & innumeras abſurditates invehens in omni materia doctrinæ moralis.

Inferius habebatur.

Ita judicatum per Collegium S. Facultatis Theologicæ Univerſitatis Lovanienſis die 4. Maji 1655. ac de mandato DD. Decani, & reliquorum Magiſtrorum ejuſdem Facultatis ſubſcripſit. Signatum. Gregorius Lipſius, iſtius Facultatis Bedellus, & Notarius publicus.

His demum adjicimus ſex alias propoſitiones, in Urbe noviſſime qualificatas, ut ſequitur.

Decretum die 30. Januarii 1659.

In Congregatione generali S. Romana, & univerſalis Inquiſitionis habita in Palatio Apoſtolico Montis Quirinalis coram Sanctiſſimo D. N. D. Alexandro VII. ac Eminentiſſimis & Reverendiſſimis D. D. S. R. E. Cardinalibus in univerſa Republica Chriſtiana contra hereticam pravitatem generalibus Inquiſitoribus a S. Sede Apoſtolica ſpecialiter deputatis,

Cum nuper a Regularibus Mendicantibus Diœceſis Andegavenſis judicio Sedis Apoſtolicæ (ad quam duntaxat fidei controverſias, & morum univerſalis Eccleſiæ pertinet definire) infra inſerta propoſitiones fuerint oblatæ: de mandato Sanctiſſimi D. N. D. Alexandri Divina Providentia Papæ VII. plurimum Theologorum, & Canoniſtarum a Sanctitate ſua ad id ſpecialiter deputatorum examini ſint commiſſæ: quo peracto, ac relata Sanctitati ſuæ unanimi eorundem Theologorum atque Canoniſtarum cenſura; idem Sanctiſſimus, auditis votis Eminentiſſimorum, & Reverendiſſimorum D. D. Cardinalium generalium Inquiſitorum, eaſdem propoſitiones prout infra qualificatas auctoritate Apoſtolica declaravit, & declaratas decrevit, & tales ab omnibus haberi præcepit.

I.

Concilium Tridentinum non obligat Regulas in Gallia ad obtinendas approbationes ab Epiſcopis, ut ſecularium confeſſiones audire poſſint: neque de illius Concilii auctoritate privilegia Regularium reſtringi poſſunt, cum id in Gallia receptum non ſit, præterquam in deciſionibus fidei. Neque etiam Bulla Sixti IV. pro illius confirmatione promulgata.

Eſt falſa, temeraria, ſcandaloſa, in hæreſim & ſchiſma inducens, Sacro Concil. Trident. & Sedi Apoſtolicæ injurioſa.

II.

Ubi Concilium Tridentinum eſt receptum, non poſſunt Epiſcopi reſtringere, vel limitare approbationes, quas Regularibus concedunt ad confeſſiones audiendas; neque illas ulla ex cauſa revocare. Quinimo Ordinum Mendicantium Religioſi ad eas approbationes obtinendas non tenentur. Et ſi ab Epiſcopis Religioſi non probentur, rejectio illa valet tantum, ac ſi approbatio conceſſa fuiſſet.

Com-

Complexe accepta eſt falſa, temeraria, ſcandaloſa, & erronea.

III.

Regulares Ordinum Mendicantium ſemel approbati ab uno Epiſcopo ad Confeſſiones audiendas in ſua Diœceſi, habentur pro approbatis in aliis Diœceſibus, neque nova indigent Epiſcoporum approbatione. Regulares habent poteſtatem abſolvendi a peccatis Epiſcopo reſervatis, etiamſi ab Epiſcopo authoritas iſta ipſis indulta non fuerit.

Quoad primam partem eſt falſa, & ſaluti animarum perniicioſa. Quoad ſecundam partem eſt falſa, auctoritati Epiſcoporum ac Sedi Apoſtolicæ injurioſa.

IV.

Nullus in foro conſcientiæ Parochiæ ſuæ intereſſe tenetur, nec ad annuam Confeſſionem, nec ad Miſſas Parochiales, nec ad audiendum verbum Dei, divinam legem, fidei rudimenta, morumque doctrinam, quæ ibi in Catecheſibus annunciantur, & docentur.

Quoad primam, & ſecundam partem, ſimpliciter accepta eſt erronea, & temeraria. Suppoſitis vero privilegiis Apoſtolicis, nullam meretur cenſuram. Et quoad tertiam partem de auditione verbi Dei, ſervetur diſpoſitio S. Concilii Tridentini.

V.

Talem legem in hac materia nec Epiſcopi, nec Concilia provinciarum, nec nationum ſancire, nec delinquentes aliquibus pœnis, aut Eccleſiaſticis cenſuris mulctare poſſunt.

Suppoſitis itidem privilegiis Apoſtolicis, nullam meretur cenſuram. Verum iſta non eſt prædicanda, nec publice docenda, prout nec præcedens quarta.

VI.

Regulares Mendicantes petere poſſunt licite a judicibus ſecularibus, ut injungant Epiſcopis, quatenus ipſis mandata concedant ad prædicandum in Adventu, & Quadrageſima. Quod ſi renuant facere Epiſcopi, decretum judicum ſecularium tantundem valet, ac ſi permiſſio dictis Religioſis conceſſa fuiſſet.

Eſt falſa, erronea, & in hæreſim & ſchiſma inducens.

Hanc ergo qualificationem, & declarationem a cunctis tenendam, & ſequendam, & in praxi obſervandam Sanctitas ſua declaravit, & mandavit ſub pœnis contra ſchiſmaticos, temerarios, ſeditioſos, ac de hæreſi ſuſpectos impoſitis, contrariis quibuſcunque non obſtantibus.

Joannes Lupus S. Romanæ, ac Univerſalis Inquiſitionis Notarius.

340 Quadrageſimum ſecundum, & ultimum fundamentum pro hac ſententia, aliis omiſſis, ſumitur ex authoritate graviſſimorum Patrum, & Magiſtrorum primæ claſſis, qui eam ſuis ſcriptis probarunt, inter quos primo loco afferttur Ariſtoteles ſupracitatus in 1. fundamento *num.* 257. Nam cum docuerit intellectum non habere libertatem opinandi ad libitum, ſed violenter cogi a motivis falſis, aut veris; quia neceſſe eſt aut falſum, aut verum dicere: aperte ſenſit non eſſe poſſibile, ut opinetur partem minus probabilem, in qua ſunt leviora motiva; quin potius violenter eum adſtringi ad opinandum partem magis probabilem, in qua ſunt motiva gravioris ponderis, ut ibi latius deduximus. Item huic ſententiæ adſcribuntur.

Sanctus Auguſtinus *in* 2. *de Doctrina Chriſtiana*, relatus *in c. In Canonicis*, *diſt.* 19. ponderando eum ut dixi ſupra in 15. fundamento.

S. Joannes Chryſoſtomus in *Matth. homil.* 44. c. 23. cujus verba ſuperius retulimus, & expendimus in 16. fundamento.

S. Thomas *quodlib.* 8. *art.* 13. ubi vult, ut cum de eodem ſunt opiniones contrariæ, liceat ſequi alteram, dummodo non habeatur opinio de oppoſita, & modo non habeatur aliquod motivum ad contrarium opinandum, & ad dubitandum de ſua: quæ omnia manifeſtant, relinqui non poſſe opinionem probabiliorem: & eſt adeo evidenter in hac ſententia, ut omnino pertinax ſit in ſuo errore, qui id negaverit. Quinimo Adrianus & Corduba in locis proxime citandis explicant quædam dicta S. Thomæ, ex quibus colligitur, eum ſequi viam adhuc ſtrictiorem, quam ſit iſta, ſicut & nos ſupra diximus *n.* 269. *& n.* 270.

Scotus *in* 4. *diſt.* 11. *q.* 6. in illis verbis: *Cum multis probabilior ſit pars negativa; non ſine peccato aliquis ſe exponit dubio, ſequendo ſcilicet affirmativam minus probabilem.*

Joannes Major *in* 4. *ſent. q.* 2. *prolog.* 3. *&* 5. & contra quintam concluſionem circa finem, ubi late, ac ſtrenue pro hac ſententia pugnat.

Gabriel. *in* 4. *diſt.* 15. *quæſt.* 8. *art.* 13. *dub.* 2. ubi etiam 341
citat Joannem Gerſonem Cancellarium Pariſienſem *in regulis moralibus*, ubi ponit regulam infraſcriptam, videlicet: *Agere incertum, & dimittere certum in materia morali, eſt peccatum mortale*; & ſpecificat eandem regulam, ſubjungens: *Si tale ſit incertum, quod ſit mortale, non ſolum per conjecturas leves, aut ſuſpicione trepida, & ſcrupuloſa proveniente ex nimio timore cadendi in viam Domini; ſed intelligitur, dum eſt tale vehementer, & probabiliter incertum æque ſicut oppoſitum, vel magis; tunc illud quod agitur, non carebit peccato mortali.* Hæc Gerſon.

Henricus Gandavenſis *quodlib.* 4. *quæſt.* 33. ubi ait: *Si* 342
peritus vir novit ſtatum Doctoris, qui ſententiat contra partem periculoſam, nempe in qua poteſt eſſe peccatum, ſi ponatur in actu habere omnes bonas conditiones prædictas, aut plures ex eis, quam alius, nempe qui ſententiat pro parte periculoſa, ut verb. gr. ſi quæratur: An liceat habere plura beneficia; periculoſa vocatur illa, quæ affirmat; nam in illa poteſt eſſe peccatum, non in oppoſita; novit etiam rationes ejus eſſe efficaciores, & expreſſiores authoritates, quas adducit: iſte proculdubio exponens ſe illi periculo. mortaliter peccat: quia quod agit, non eſt ex fide, ſive conſcientia, ſed contra dictamen conſcientiæ, & rationis rectæ. Conradus *de contractib. quæſt.* 100. ubi ſic habet: *Si cauſæ adhærendi opinioni damnanti actum ſunt magis prægnantes, tunc ſunt natæ inducere eum ad magis credendum, quod ſit illicitus, quam quod ſit licitus: modo intellectus eſt potentia rationalis non potens non credere id, quod ſibi oſtenditur, ut magis credibile: igitur talis magis credit, quod ſit damnatus actus; & ſic agens agit contra conſcientiam reclamantem, & peccat.*

Antonius Cordubenſis *lib.* 2. *Quæſtionarii*, *quæſt.* 3. ubi citans Adrianum *in* 4. *de reſtit.* ſic differit: *Agendo contra rectam rationem peccatur; ſed agens contra probabiliorem opinionem agit contra rectam rationem, quia agit contra rationem, & authoritatem, cui reſiſtere non licet; nam ideo eſt probabilior opinio, quia rationabilior, & quia validioribus innititur rationibus, & fundamentis, quibus naturaliter convincitur intellectus, ut huic parti potius, quam oppoſitæ aſſentiat.* Sanctus Antoninus *par.* 1. *tit.* 3. *cap.* 10. §. 10. *reg.* 4. *verſ. Revertendo*, cujus hæc ſunt verba: *Notandum, quod cum bona conſcientia poteſt quis tenere unam partem alicujus opinionis, & ſecundum eam operari, ſecluſo ſaltem ſcandalo, quæ ſcilicet pars habeat pro ſe notabiles Doctores, dummodo talis opinio non ſit contra authoritatem expreſſam Sacræ Scripturæ, nec contra determinationem Eccleſiæ Catholicæ, & quod etiam ex contrarietate talium opinionum non inducatur ad dubitandum, ſed bonam ſibi conſcientiam & credulitatem formet de eo, quod credit, tanquam de probabiliori parte, & præcipue quando quis adhibet diligentiam inquirendo, an liceat, nec invenit aliquid, quod eum ſufficienter moveat ad hoc, quod ſit illicitum.* Silveſter *in verb. Dubium, numer.* 4. Cajetan. *in Summ. in verb Opinio*, Sot. *lib.* 3. *de juſt. & jur. quæſt.* 5. Navar. *in cap. Si quis autem, num.* 53. *de præſcript. & in Sum. cap* 27. *num.* 286. *verſ. Quinto*, & alii, quos refert & ſequitur Paulus Comitolus in reſponſis moralibus *lib.* 5. *quæſt.* 15. Card. Paleot. *de Sacr. Conſiſt. conſul. par.* 5. *quæſt.* 13. *verſ. Quod vero.* Et ex Canoniſtis Innocentius, Joan. Andr. Abbas, & alii *in cap. Per tua, il* 2. *de ſimon. & in cap. Tua nos, de homic.* Hoſtienſ. *in proœmio Summæ col.* 2. ubi ait: *Tu ergo, perlectis, & intellectis juribus, & rationibus quibus unaquæque fulcitur opinio, amplectere quam malueris, & elige, cui dicas, Tu mihi ſola places.* Ex mente igitur Hoſtienſis non poteſt eligi minus probabilis, quia illa non eſt talis, cui poſſit dici, Tu mihi ſola places: & ſi quis hoc diceret utique non opinaretur, ſed fingeret. Bald. *in leg. Ab eo, num.* 11. *C. Quomodo, & quando Judex*, ubi quamvis dixerit, *Si propter intricationes probationum hinc inde judex dubitet, & ſtatutum municipale eum cogat pronunciare, poſſe illum pronunciare, quod ſibi videbitur;* nihilominus ſtatim hoc temperavit, dicens: *Tamen in ſententia exprimat qualitatem probationum, ex quibus movetur, & reſpondeat quibus non movetur.* Et idem Bald. *in cap.* 1. *num.* 35. *ſup. eod.* ubi 343

aie

ait, gloſſis diſcrepantibus judicem eligere debere opinionem,
cui magis ratio intellectus ſui conſentit. Et Abb. in cap. 2. de
344 ſenten. & re judic. relatus ibi a Felino num. 15. in 7. fallent.
dum ait: Sententiam judicis ſequentis unam opinionem in
materia, in qua eſt magnus conflictus, valere, ſi non appa-
reat, quæ ſit opinio communior, & illa non ſit aperte falſa.
Ergo a contrario, ſi appareat, quæ ſit communior, ſeu
probabilior ex principio extrinſeco authoritatis, illa eſt
ſequenda, Navar. Summ. Hiſpan. c. 28. addit. ad num.
283. c. 27. Et pro hac parte ex profeſſo conſuluerunt An-
tonius de Butrio, & Petrus de Ancharano inter conſilia
ipſius Ancharani conſ. 210. incip. Inter contraria, per to-
tum, Bald. Angel. & Legiſtæ in leg. Si idem cum eodem,
§. fin. ff. de juriſd. omn. judic.
345 Eidem ſententiæ adſcribendi ſunt Juriſconſulti, qui af-
firmant, in opinionum diſcrepantia eligendam eſſe verio-
rem; pro eodem enim uſurpatur a Doctoribus noſtris o-
pinio verior, & opinio probabilior, ut probatur in leg.
1. propr fin. verſ Sed verior, ff. de contrahend. empt. juncto
§. Item pretium, verſ. Sed Proculi ſententia, Inſtitut. de
empt. & vendit. inter quos numerantur Gemin. conſil. 48.
Pro examinatione, num. 4. verſ. Primum quia, & Matth.
Mattheſil. in ſuo Opuſculo de elect. verioris opinionis, in-
346 ter tractat. communes volum. 6. fol. 203. Quinimo Henric.
Boich. in cap. Quæſitum, circa med. verſ. Et licet iſta opi-
nio de tempor. ordin. dicit ſequendam eſſe opinionem tu-
tiorem, ubi agitur de periculo animæ, etiamſi contra-
ria opinio ſit ſatis probabilis. Et idem repetit ibi Cardin.
Bellam. in 2. oppoſ. numer. 12. verſ. Et dicit hic Dominus
Henricus. Nec diſcrepat Navar. in Manual. capit. 27.
numer. 185. dum ait: Ad ſerenitatem conſcientiæ eligen-
dam eſſe ex variis bonam opinionem, & quieſcendum in ea.
347 Quibus adjungi poſſunt Doctores omnes, qui ſentiunt
ex duabus opinionibus, quarum una ſit communis, alia
ſit verior, eligendam eſſe veriorem, & melioribus ra-
tionibus fulcitam. Nam cum communis opinio ſit pro-
babilis, cap Novimus, de verb. ſignificat. & latius dictum
eſt ſupra in 21. fundamento; hi procul dubio cenſent non
eſſe licitum ſequi opinionem probabilem, relicta proba-
biliori, ſeu (quod idem eſt) veriori. Cujus ſententiæ
ſunt gloſſ. in capit. 1. in ver. Rationabiliter, per illum tex-
tum, & Abb. in penult. notab. de his, quæ fiunt a major.
part. Capituli, Bald hic, & in capit. 1. §. Judices, colon.
penult. de pac. jur am firmand. Gemin. in capit. 1, in 1. col.
in 3. notab. de Summ. Trinit. lib. 6. Joan. de Anan. in ca-
pit. Tua, in 1. col. de uſur. Abb. conſil. 1. in fin. lib. 1. &
in capit. Capellanus in 2. col. per illum textum de feriis, I-
mol in leg Cum quidam la 2 ff. de acquir. hered. Præpoſi-
tus in capit. Quis neſciat numer. 7. 9. diſt. Angel. conſil 100.
Sanctiſſima. col. 6. Decian. conſil. 259. Viſis his, in prin-
cip. Surd. conſil. 294. Menoch. de arbitr. Judic lib. 2. cen-
tur. 4. caſ. 339. numer. 21. Silveſter in ver. opinio, numer.
2. Navar. conſil. 9. An nepotes, numer. 2. de fil. Presby-
ter. Et eſt communis opinio, teſte Riminaldo Junior.
conſil. 405. numer. 20. Imo eam tenent Joan. Andr. in fin.
Abb. num. 15. & Canoniſtæ omnes in cap. 1. ſupra eodem,
ut ibi teſtatur Felinus num. 54. in 1. limit. Quæ etiam de
jure veriſſima eſt, & conſtat ex dictis ſupra in eod. 21.
fundamento; & ſervatur jam in Rota, quæ commu-
nem opinionem non ſequitur, quando apparet contra-
riam eſſe veriorem, & validioribus ſubnixam rationi-
bus, quam in Sac. Congregatione Concilii, quæ pro-
pterea in caſibus contingentibus ſæpius mandavit, ut
videretur de veritate communis opinionis.
Unde his authoritatibus ſimul junctis, ſatis ſuperque pa-
tet, hanc poſteriorem ſententiam videri magis commu-
nem, ſive gravitatem, ſive numerum Doctorum con-
348 ſideramus. Et tamen ut inquit Paulus Comitolus ſu-
pracit. lib. 5. in reſponſis moralibus, quæſt. 15. Non ſunt in
delectu opinionum attendendi plures numero, qui ſequun-
tur tanquam oves alia aliam; ſed exiſtimanda commu-
nior illa, quam ſex, vel ſeptem Authores Claſſici rem
ex profeſſo tractantes aſſerunt, quam probata a quinqua-
ginta ſola authoritate aliorum ductis; quod ante eum
dixerat Joan. Major. loc. citat. in hæc verba: Non ſem-
per habendus eſt oculus ad multitudinem dicentium, ſed
ſapientiam cum numero conſiderabis; quia ſicut duos, vel
tres debiliores valet unus fortis, ſic unus occulatus ma-
teriam diligenter inquirens tres alios inferiores valet.
Hæc ille. Confert optime illud Exodi 23. Ne ſequaris
turbam ad faciendum judicium. Eſt bonus text. in leg.
1. §. Neque ex multitudine authorum, Cod. de vet. jur. enu-
cleand. & capit. In noſtra de teſtibus, & concordant Ale-
xander conſil. 202. in fin. in ver. Numeris, lib. 7. poſt Bal-
dum in leg. Magiſtratus, in fine, Cod. Quando provocare
non eſt neceſſe, & alii plures, quos adducemus infra in 4.
quæſt. poſt tertiam concluſionem, verſ. Verum tamen oportet
advertere. Negari autem non poteſt, quin Authores, 349
qui hanc ſententiam probarunt, ſint ex antiquis ſapienti-
bus, quibus quidquid contra ſcripſerit Sanchez in Decal.
tom. 1, lib. 1. cap. 9. num. 13. ſtando limitibus authoritatis,
magis eſt deferendum, quam Doctoribus modernis, ſe-
cundum illud Job. 12. 13. In antiquis eſt ſapientia, & in
multo tempore prudentia. Et Eccleſ. 39. 1. 4. Sapientiam o-
mnium antiquorum exquiret ſapiens. Et Eccleſ. 8. Non te
prætereat narratio ſeniorum: ipſi enim didicerunt a patri-
bus ſuis. Et notat Hoſtien. in cap unic. num. 51. & 52. &
ibi etiam Joan. Andr. numer. 40. & 41. de Sacr. unct. quia
temporis diuturnitas videtur eis authoritatem auxiſſe,
Silveſt. in ver. Opinio, n 2 in fin. Pract. Papien. in form.
cap. Quando teſt. prod ad æternam rei memoriam, in fin.
Everar. in loco ab authoritate. n. 16. verſ. ad unum tantum
adverte. Ideoque antiqui Doctores magni, & veræ Phi- 350
loſophiæ authores appellantur a Baldo conſil. 327. num 2.
verſ. Sed in hoc non conveniunt, lib. 3. & Speculat. in proœ-
mio num. 15. Tanta, inquit, nobis antiquitati habita eſt
reverentia, ut nomina ſapientum taciturnitati tradere nul-
lo patiamur modo. Item, Antiquos cum reverentia lego,
ſine injuria recentes, dicebat Lampridius a Sidonio rela-
tus. Et Plinius: Sum, inquit, ex his, qui miror anti-
quos, non tamen, ut quidam, noſtrorum temporum ingenia
deſpicio. Imo eum qui relinquit antiquos Doctores, ut 351
modernis adhæreat, non recte ſapere, ſcripſit Signoroll.
de Odmod. conſil. 245. num. 45. Quod maxime procedit 352
in opinionibus gloſſæ, cujus authoritas omnes alias an-
tecedit, ſi credimus Baldo in leg Cum hæreditas, C. De-
poſ. & propterea idem Bald. in leg. fin §. Neceſſitatem, C.
de bonis, quæ liber. Adhæreas, inquit, Odofredi verita-
ti, id eſt gloſſæ, & in perpetuum non errabis. Et in c. Con-
tingit, de dol & contum. aſſerit Baldum ſomniaſſe, ſicut
accidit Doctoribus volentibus infringere opiniones gloſ-
ſarum, & Cynus in leg Non mortuum, C. de contrahen.
& committen. ſtipul. Advocate, inquit, audi idolum tuum,
id eſt gloſſam. Et plura de veterum Doctorum authorita-
te congerit Joan. Andr. ad Speculat. in princip & in Proœ-
mio hujus compilationis, Petrus de Anchar in proœmio 6. &
Cardinalis in proœmio Clem. & alii paſſim. Facit text. in
lib. 1. ibi: Et ſane crebrior apud veteres opinio eſt, ff. De off.
quæſt & in capit. De quibus, 20. diſt. ibi: Facilius nan-
que invenitur quod a pluribus Senioribus quæritur. Et in cap.
Domino Sancto, 50. diſt. in fin. ibi: Quotieſcunque in ge-
ſtis Conciliorum diſcors ſententia invenitur, illius Concilii
magis teneatur ſententia, cujus antiquior, aut potior extat
authoritas.
Nec refragatur textus in Clem. 1. §. fin. de Sum. Trinit. 353
& Fide Cathol. ibi: Opinionem ſecundam tanquam proba-
biliorem, & dictis Sanctorum, ac Doctorum modernorum
Theologiæ magis conſonam, & concordem, ſacro approban-
te Concilio duximus eligendam. Etenim ex facto tunc ac-
cidit, ut ſecunda opinio, quam moderni Theologi ſe-
quebantur, probabilior eſſet, & magis conſona dictis
Sanctorum. Unde ex eo, quod Clemens V. cum Con-
cilio eam elegerit tanquam probabiliorem, & dictis San-
ctorum, & modernorum Theologorum magis conſo-
nam, non licet generaliter arguere, ut majoris ſit pon-
deris authoritas modernorum, quam antiquorum. Nam
veriſimiliter Papa eo modo meminiſſet de Theologis an-
tiquis, ſi eandem opinionem fuiſſent amplexi, ſicut me-
mini de dictis Sanctorum, quod ad veteres referendum
videtur. Et Auguſtinum adducit ibi gloſſ. in ver. Sancto-
rum. Præterea paulo ante Concilii Viennenſis celebra-
tionem, de articulo illius Clementinæ, id eſt de virtuti-
bus, quæ in Baptiſmo parvulis infunduntur, ſcripſerunt
Alexand. de Ales, Albertus Magnus, S. Thomas, &
ante eos Petrus Lombardus Magiſter Sententiarum, quos
citat ibi gloſ. præallegata, & ad quos veriſimiliter reſpe-
xerunt Patres Concilii Viennenſis. An autem ex authori-
tate tantorum Theologorum ſit deſcendendum ad ſcriptores
hujus ætatis, judicent alii.
Sed tamen, ut Theologis modernis alios itidem moder- 354
nos Theologos opponamus, non pauci ex his numeran-
tur, qui exiſtimant eſſe peccatum ſequi opinionem minus
pro-

probabilem, & minus tutam in concurſu probabilioris, ac tutioris, inter quos, præter Cajetanum, Navarrum, Cordubam, Corradum, Comitolum, Gravinam, & alios ſupracitatos, recenſentur Sotus *de juſt. & jur. lib.* 3. *quæſt.* 5. & 6. Henricus *quodlib.* 4. *quæſt.* 33. Paulus Freſanellus *de oblig. Miſſæ*, Pejerinus *tom.* 3. *cap.* 1. *numer.* 10. Antonius Perez *in Laurea Salmantina certamine* 10. *num.* 35. & ex profeſſo tuentur Candidus Philalethus, qui primus libertatem opinandi in materia morum fortiter compeſcuit, *in ſuo Opuſculo de opinionum praxi*, *quæſt.* 5. Antonius Merenda probabilitatum impugnator acerrimus in tractatu de conſilio, &c. fere per totum, & Julius Mercorus *de Probabilitate Opinionum*, *part.* 2. *præſertim artic.* 4. 7. & 8. cum pluribus ſequentibus uſque in finem. In ſpecie autem id non licere conſiliario, ſeu conſultori animarum, contra Vaſquez, & Salas, de quibus ſup. *num.* 30. tradit Thomas Sanchez *in Decal. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 21.

355 Item nec judici, ut contra Authores relatos *num.* 31. tenet idem Sanchez ubi ſupra *cap.* 10. *num.* 46. quamvis affirmet contrariam quoque opinionem eſſe probabilem; Villalob. *in Sum. tom.* 1. *tract.* 1. *diff.* 15. *num.* 6. Bannes in 2. 2. *quæſt.* 63. *art.* 4. *dub.* 1. *ad* 2. ubi reſellit ſententiam illorum qui dixerunt, in concurſu opinionum probabilium poſſe judicem judicare pro amico, & nunc ſecundum unam, nunc ſecundum aliam; Layman *in Theolog. moral. lib.* 1. *tract.* 1. *cap.* 5. §. 3. *num.* 16. Malderus *in* 1. 2. *quæſt.* 19. *art.* 5. *diſput.* 86. *prope fin.* Filliuc. *tom.* 2. *tract.* 21. *cap.* 4. *n.* 144. Becan *in Summ. tom.* 2. *tract.* 1. *cap.* 4. *quæſt.* 9. *num.* 13 Tanner. *in* 2. 2. *diſput.* 4. *quæſt.* 4. *dub.* 6. *num.* 128. Et probatur efficaciter; nam certum eſt, judicem in dubio non poſſe ſententiam ferre, ut tenent communiter Theologi cum D. Thom. *in* 2. 2. *quæſt.* 60. *artic.* 2. & Juriſperiti in *leg. Admonendi*, poſt Bart. ibi *num.* 19. *ff. De jur. juran.* Sed quando partium jura ita ſe habent, ut ſtent probabiliter pro una parte, & probabilius pro altera, judex dubitat tunc de minus probabili, imo magis dubitat, quam ſi rationes pro utraque parte eſſent æque probabiles: magis enim dubitat de illa parte, quæ licet ſit probabilis, tamen contra eam urgent fortiora motiva, ut evidenter monſtratum eſt ſupra in 11. fundamento; Ergo in tali caſu Judex non poteſt ſententiam ferre pro parte minus probabili.

356 Non me latet in cauſis criminalibus, quando opinio circa factum eſt probabilis pro reo, & probabilior pro fiſco, pleroſque ex Theologis modernis arbitrari eo caſu judicem ſequi poſſe probabilem, quæ favet reo, omiſſa probabiliori, quæ favet fiſco, ſeu accuſatori. Sic Sayr. *in clavi regia lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 13. Salon. *in* 2. 2. *quæſt.*
357 63. *artic.* 4. *controv.* 2. *concl.* 2. Imo in tali caſu judicem teneri reum abſolvere, cenſent Salas *in* 1. 2. *quæſt.* 63. *artic.* 4. *controver.* 2. *concluſ.* 2. & alii quos cumulat Diana *reſolut. moral in* 2. *addic. reſolut.* 13. Moventur, quia judex ſequi non poteſt probabiliorem opinionem pro fiſco, cum ad condemnandum requirantur probationes luce meridiana clariores, juxta text. in *leg. Sciant cuncti*, *Cod. de probat.*

358 Verum obſervandum eſt diligenter, judicem hoc caſu minime ſequi opinionem minus probabilem pro reo; nam ad ferendam ſententiam ſpectandum non eſt, an probationes fiſci præponderent probationibus rei; ſed attendi debet, an ex proceſſu in univerſum reſultet talis probatio, quæ ſufficiat ad condemnandum, ut declarat Clarus *in* §.
359 *fin quæſt.* 22. & 63. Et quidem ſi probatio non ſit omnino plena, & concludens, reus eſt in cauſa abſolutionis; nam regula *leg. Eum qui accuſare*, *ff. De eden.* id eſt, actore non probante, reus abſolvitur, maxime procedit in judicio criminali. Dyn. *conſ.* 48. *in quæſt. num.* 2. *verſ. Super* 2. & 3. Angel. Aret. *conſ* 63. Clarus *num.* 20. *verſ. Se-*
360 *cundo principaliter*. Et eſt communis opinio, teſte Jaſone, *in l. Non eſt novum*, *num.* 5. *C. de eden.* & Clar *in* §.
361 *fin. q.* 62. *in princ.* Et habet locum etiam reo nihil probante, *c. unic. Ut Eccleſiaſtica beneficia*, Bald. *conſ.* 285. *Caſus*, *in princ. verſ. reſpondeo*, *lib.* 2. Ratio eſt, quia exceptio negativa pro parte rei non eſt probanda, *cap. Quoniam contra*, ubi Lanfranc. *de probat.* Unde judex qui accuſatore minus ſufficienter probante, abſolvit reum, qui nihil prorſus probavit, non judicat pro reo ſecundum opinionem minus probabilem, ſed ſecundum id, quod eſt certum, & a legibus determinatum, gloſ. *in c. Juvenis*, *in ver. Dubia*, *verſ. Sed non dicitur dubia res*, *quia actor non probavit clare*, & *cap. de ſponſal.* Bartol. *in leg. Quoties*, *num.* 1. *ff. Si quis caution.* Nam etiam poſt accuſatio- 362
nem, & inquiſitionem ſuper delicto, niſi delictum probetur, non præſumitur accuſatus, vel inquiſitus culpabilis, ut ait Bald. *conſ.* 410. *in cauſa*, & *in quæſtione n.* 1. *in fin. verſ. Sed quia non ſtatim*, *lib.* 2.

In practica tamen, quæ ſupra proxime dicta ſunt, ali- 363
ter ſe habent, quam ſpeculative diſſerantur: *Nam* (ut ait Clar. *dict. quæſt.* 62.) *ubi nihil ulterius ſupereſt ad agendum tam ex parte accuſatoris, quam ex parte accuſati, tunc debet judex diligenter conſiderare proceſſum tam offenſivum, quam defenſivum, & recta trutina perpendere, quid ex ipſo proceſſu reſultet, & qualia contra reum extent judicia, ſeu probationes: quæ per ejus defenſiones eliſæ non fuerint; ſi enim reus ex eis eſt plane convictus, vel confeſſus, debet condemnari; ſi ſemiplena tantum reſultat contra eum probatio, eſt torturæ ſubjiciendus; quam ſi ſuſtinuerit, purgatis indiciis, eſt abſolvendus, non quidem diffinitive ex capite innocentiæ, ſed rebus ſic ſtantibus.* Et hanc practicam ſervari in Hiſpania, teſtatur Covat. *variar. reſolut. lib.* 1. *cap.* 1. *poſt num.* 8. & in Gallia Rebuff. *in proœm. Conſt. Franc. gloſ.* 5. *num.* 18. & in Senatu Mediolanen. *loc. citat.* judices noſtri abſolvunt tanquam non repertum culpabilem, nec de jure punibilem. Atque ita judex, qui eo caſu reum ab-
ſolvit, ſequitur omnino quod juſtius & probabilius eſt. 364
Quamobrem inepte aſſeritur, in cauſis criminalibus judicem ſequi debere opinionem pro reo minus probabilem. Imo enim ſtat pro reo opinio probabilior, quotieſcunque probationes pro fiſco vel accuſatore non ſunt planæ, & concludentes, juxta *dict. leg. Sciant cuncti*, *Cod. de pro-
bat.* & §. *Sciant cuncti*, 2. *qu.* 8. Neque enim ad infligen- 365
dam pœnam ordinariam ſufficiunt indicia etiam vehementia, *cap Literas*, *de præſumption.* Alex. *conſil.* 2. *Viſo proceſſu*, *in princip. lib.* 7. Et probabilitas opinionis non eſt ſumenda ex probationibus rei, qui multoties eſt abſolvendus, etiamſi nihil probaverit; ſed ex probationibus fiſci, vel accuſatoris, ex cujus perſona jus metimur, *leg.* 1. *in princ. ff. ſi pars hæred. petat. leg. fin. de rei vendic.* Paul. de Caſtr. *conſil.* 76. *In facto iſto*, *num.* 2. *in fin. verſ. Et poſito lib.* 2. Surd. *conſ.* 150. *n.* 89.

Sed & ſi opinio probabilis pro reo verſetur circa jus, 366
tamen quidquid in contrarium ſenſerit Villalob. *in Summ. tom.* 1. *tractat.* 1. *difficult.* 15. *numer.* 3. & 4. & alii plures, tenendum eſt omnino, judicem ſequi debere probabiliorem opinionem, etiam contra reum. Ratio eſt, quia cum in difficultatibus juris raro accidat, ut judices ſint certi per rei evidentiam, neceſſe eſt, ut judicent ſecundum id, quod eſt certum moraliter, ſeu civiliter, ſive pro reo, ſive pro accuſatore: Nam
jura, quæ dicunt judices proniores eſſe debere ad ab- 367
ſolvendum, quam ad condemnandum, *cap.* 3. *de probat.* eo quod ſanctius ſit nocentem abſolvere, quam condemnare innocentem, *l. Abſentem*, *ff. de pœn.* item diſpoſitio *leg. Reſpiciendum*, *ff. eod.* quam Bald. ibi dicit eſſe philoſophicam, procedunt tantum, cum judex verſatur in dubio. At cum contra reum eſt opinio magis probabilis, judex non eſt dubius, ſed moralem, ſeu civilem habet certitudinem, quam Doctores plenam credulitatem appellant, ut notat Bartol. communiter receptus in *l. Admonendi*, *n.* 21. & 22. *ff. de Jurejuran.* & probatum eſt *ſup. num.* 225. & *num. ſeqq.* Ergo etiam pro fiſco tenetur ſequi opinionem magis probabilem, & melioribus rationibus fulcitam, ne alioquin agat contra dictamen conſcientiæ, ut ſimiliter oſtenſum eſt ſupra in 4. fundamento pro hac ſententia. Id quod aliquibus exemplis evidentius confirmari poteſt.

Inquiſitus eſt aliquis de crimine leſæ majeſtatis, eo 368
quod occiderit Conſiliarium Principis. Opinio minus probabilis quorundam eſt, quos tacito nomine refert Clarus *in* §. *Leſæ majeſtatis*, *verſ. Quæro etiam*, homicidam in hoc caſu non eſſe reum leſæ majeſtatis, ſi homicidium patraverit ex privato odio ipſius Conſiliarii, non autem in odium Principis. Tamen probabilior eſt opinio, homicidam indiſtincte incidere in crimen læſæ majeſtatis; pro qua in facti contingentia conſuluit Rubeus *conſil.* 254. Nemo autem hoc caſu juſte reprehenderet judicem, qui contra reum ſequeretur opinionem probabiliorem, pro qua fuit judicatum Neapoli contra reum, qui trucidavit Andream de Iſernia celebrem feudiſtam, Reginæ Joannæ

con-

conſiliarium, ut refert Paris de Puteo *de Syndicatu fol.* 124. *n.* 14. & Afflict. *ſup.* 1. *part. Conſtit. Regni, Rubric.* 29. *n.* 6.

370 Item quamvis ſecundum communem opinionem pro unico furto magno fur ſuſpendi non poſſit, ſecundum Angel. de Ubaldo inter conſilia criminalia diverſ. *conſ.* 71. *n.* 2. *lib.* 2. tamen contrariam opinionem docuit Bald. *in Auth. ſed novo jure poſt n.* 3. *C. de ſerv. fugit.* Nec eſſet damnandus Angel. qui *in tract. de maleſic. in ver. Veſtem caleſtem n.* 13. dicit ſe illam ſemel practicaſſe, dum Peruſii aſſideret, quam etiam ex conſuetudine invaluiſſe in Hiſpania, affirmat Diaz *in practica criminali Canonica, c.* 84. *poſt n.* 2.

371 Rurſus probabilis opinio eſt, pœnam, *leg. Unica, Cod. de raptu Virginis*, non habere locum in rapiente publicam meretricem; atque ita tenere Doctores, teſtatur Hyppol. de Marſil. *in d. l. unic. n.* 26. & conſuluit Cephal. *conſ.* 140. *lib.* 1. Veruntamen non eſſet condemnandus judex, qui ſequeretur contrariam opinionem, ſecundum quam Cyn. *in cod. leg. unic.* aſſerit, ſe vidiſſe aliquos ultimo ſupplicio puniri, prout illam refert Afflict. *ſuper* 1. *part. Conſtit. Regni, rubr.* 20. *n.* 27. & ſecundum quam teſtatur etiam Grammaticus *in Conſt. Regni fol.* 19. *col.* 1. *n.* 2. cum plures juvenes quandam meretricem e proſtibulo violenter rapuiſſent, unum ex eis Florentinum, qui fuit principalis, fuiſſe furca ſuſpenſum, & alios ſocios per triennium ad triremes damnatos,

372 Et eodem modo quamvis probabilis & communis opinio ſit, pœnam *d. l. unic. C. de rapt. virg.* non habere locum in muliere rapiente virum, ut teſtatur Gilland. *de diverſ. crim. lib.* 3. *q.* 10. *n.* 23. non tamen eſſet de injuſtitia redarguendus, qui in judicando ſervaret opinionem gloſſæ in *d. l. unic. in verſ. Sponſam*, quam itidem tenent communiter Doctores, teſte Marſil. *ibid. n.* 23. & etiam practicantur in Gallia, ut refert Papo *lib.* 22. *tract.* 6. *areſto*, 3. ſecundum quam & Angel *in d. l. unic.* teſtatur ſe Florentiæ vidiſſe comburi quandam meretricem, quæ adoleſcentulum libidinis cauſa rapuerat. Hæc atque alia innumera paſſim reperiuntur apud Doctores, ex quibus licet intelligere, juſte agere judicem, qui ſequitur opinionem, quam putat veriorem, ac probabiliorem, etiam contra reum, & in cauſis capitalibus. Et hic junge, quæ de obligatione judicandi ſecundum opinionem magis probabilem generaliter dicta ſunt ſupra in 29. fundamento.

373 Similiter nec Medico licere uti opinione probabili, abſque reatu mortalis peccati, contra Theologos citatos ſup. n. 33. ſcripſerunt Sot. *lib.* 3 *de juſt. & jur. q.* 6. *art.* 6 *ad* 4. Suarez. 4 *tom. in* 3. *par. diſp.* 26 *ſect* 6. *n.* 32. Villalob. *in ſum. tom* 1. *tract.* 1. *diffic.* 1. *n* 6. Vaſquez *in* 1. 2. *tom.* 1. *diſp.* 64. *c* 4. *in fin.* Sanchez *in Decal tom.* 1, *lib.* 1. *c.* 9. *n* 41. Bonacin. *de legib. diſp* 2. *q.* 4. *punct.* 4. *n.* 22. Becan. *in Summ. tom.* 1. *c.* 4. *q.* 9 *n.* 13. & ex Canoniſtis noſtris tenent in *c. Tua nos, de homic. Innoc. tom.* 1. Jo. Andr. *circa princ.* Anton. de Butr. *n.* 15. Anchar. *n.* 3. Jo. de Anan. *n.* 5 Abb. in §. *Ad ultimum, num.* 4. Felin. *verſ. Poſtremo ſciat*, Angel. *in verſ. Medicus, n.* 2. Silveſter. *eod. ver. queſt.* 4. *dub.* 1. quibus in locis affirmant peccare Medicum, qui ſcienter applicat infirmo medicamenta dubia; & aliqui ex eis, etiamſi Medicus pro-
374 babilius credat ea profutura, ut dictum eſt ſup. num. 250. Reddunt rationem Butr. & Anchar. quia melius eſt ægrotum relinquere in manu Creatoris, quam ipſum periculo exponere, ſupponendo eum dubitabili medicinæ. Quinimo adjiciunt Innoc. & Joan. de Anan id vendicare ſibi locum, etiamſi Medicus vehementer opinetur, fore ut remedium hoc dubium proficiat infirmo. Mirum eſt tamen pleroſque ex Theologis ſupra proxime citatis ita ſentire in Medico corporum, cum oppoſitum ſenſerint in Medico animarum, quaſi majori charitate obſtringamur ad procurandam valetudinem corporis, quam ſalutem animæ, contra ea quæ in propoſito dicta ſunt ſup. in 19. fundamento.

375 Sed nec Regem poſſe bellum indicere, ſi pro utraque parte ſint opiniones probabiles, & longe minus ſi contra eum ſtet opinio probabilior, contra auctores ſupra citatos n. 34. cenſent Vaſquez 1. 2. *tom.* 1. *diſp.* 29. *q.* 5. *n.* 224. Villalob *in ſum. tom.* 1. *tract.* 1. *diffic.* 17. *n.* 6. & 7. & alii multi, Et hic junge quæ dicta ſunt ſupra in 33. fundamento.

Longe autem minus licitum eſſe uti opinione probabili in adminiſtratione Sacramentorum, adverſus Theo- 376
logos ſupra allegatos num. 35. ſcripſerunt Medina *in* 1. 2. *queſt.* 19. *art.* 6. §. *Ad argumenta in contrarium*, Henriquez *de Sacramentis in genere cap.* 9. *num.* 5. Bartholomæus a Ledeſma *de Sacram. in gener. dub.* 5. *concl.* 4. Sanchez *de Matrim. lib.* 3. *diſp.* 20. *num.* 4. & propterea Petrus a Soto *in inſtitut. Sacerdotum, lect.* 2. *de Euchariſtia*, & Alanus *lib.* 1. *de Euchariſtia c.* 19. affirmant, inter diverſas opiniones de materia Sacramenti Euchariſtiæ eligendam eſſe tutiorem, & peccare eum, qui utitur materia non certa; idemque vult Scot. *in* 4. *diſt.* 11. *queſt.* 6. Et contrariam ſententiam tantum admitti poſſe, cum ex oppoſito magnum periculum immineret, cenſet Sotus *de Secreto, membr.* 3. *q* 2. *concl.* 3 cui ſubſcribit Navar. *in cap. Inter verba, in* 2. *edit. corollar.* 13 *num.*
135. 11. *q.* 3. his verbis: *Licet quis habeat opinionem alicu-* 377
jus partis, & ſolum alterius formidinem, non tenetur ſequi opinionem, ſi inde magnum immineat alicui periculum, & formido alterius apparentem habeat probabilitatem; quia periculum grave facit, ut formido præponderet opinioni. Et ſequitur Cardin. Bellar. *lib.* 2. *de pœnit. cap.* 7. & Baſil.
Pont. *de matrim. lib.* 4. *cap.* 25. *num* 8. Unde Card. Zabar. 378
in Clem. unic. § *final. num.* 1. *de Sum. Trinit. & Fid. Cathol.* ſcripſit, conſultius eſſe, ut quidquid appareat de puero extra uterum, imminente periculo mortis, baptizetur propter penetrabilitatem & occultam operationem S. Spiritus, *cap Multi, circa med.* 1. *quaſt.* 1. Et Card. Paleot. *in compendio ordinationum pro Parochis Bononienſibus fol. Pueri*, inquit, *apparentes extra uterum matris cum brachio, vel pede, vel digitis, cum imminente mortis periculo, baptizentur; ſed egreſſi vivi, iterum ſub conditione, Si non es baptizatus, &c. baptizari debent.* Inde etiam
infert Gabriel Vaſquez *tom.* 2. *in* 3. *par. diſput.* 136. *cap.* 379
4. & Baſil. Pont. *de Matrim. lib.* 10. *c.* 15. *num.* 5. in caſu neceſſitatis extremæ, eum, qui eſt in peccato mortali, miniſtrare poſſe Sacramentum ſine peccato, ſi tempus ita urgeat, ut miniſtro non ſit locus pœnitentiæ; reddentes rationem, quia quamvis ſit major virtus religionis erga Deum, quam miſericordiæ erga proximum; tamen quia Deo plus placet, ut proximo, in cujus utilitatem inſtitutum eſt Sacramentum, ſuccurramus, quam ut diſpoſitionem alias debitam erga Sacramentum ſervemus; ideo tunc bene & ſancte Sacramentum in peccato mortali celebratur. Quam rationem, ut advertit Baſil Pont. breviter attingit D. Th. 2. 2. *q.* 30. *ar.* 4 *ad* 1 & hoc ſenſu intelligitur illud Oſeæ 6. *Miſericordiam volo, & non ſacrificium: & ſcientiam Dei, plus quam holocauſtum.* At vero extra caſum neceſſitatis non debet ullatenus admitti diſtinctio ſuperius poſita n. 35. quod in ordine ad Deum, & virtutem Religionis, non peccet Sacerdos, qui utitur opinione probabili in eſſentialibus Sacramentorum, ſed tantum in ordine ad proximum. Quoniam minus malum eſt peccare contra miſericordiam, quam contra Religionem, ut bene explicat idem Pont. *ubi ſupra n* 4. Unde ſi non licet eligere opinionem probabilem, quando ſubeſt periculum inferendi injuriam, vel præjudicium proximo; multo minus id licet extra neceſſitatem, cum ſubeſt periculum irrogandi injuriam Deo, & faciendi irritum Sacramentum. Et his adde quæ in propoſito dicta ſunt ſupra in 21. fundamento.

Eodem modo nequaquam ſuſtineri poteſt quod di- 380
ctum eſt ſup. num. 39. Sacerdoti eligenti opinionem probabilem, prætermiſſa probabiliori, Eccleſiam tribuere juriſdictionem ad abſolvendum, ex quo inde oriatur titulus putativus cum communi errore. Etenim error, unde elicitur præſumptio juriſdictionis ab Eccleſia tributæ, debet eſſe communis, & titulus putativus provenire debet a legitimo Superiore, ut in *c. Dudum, il* 2. *de elect.* & ibi docent Innoc. *n.* 3. Hoſtien, *ſuper ver. Damnabiliter*, Jo. Andr. *num.* 42. Anton. de Butr. *num.* 26. Card. *q.* 6. & Abb. *n.* 20. qui expreſſius loquitur de utroque requiſito, dicens, gloſſam ibi eſſe ſingularem, & a Doctoribus communiter approbari. Idem tenet in *c. Nihil, de elect.* gloſ. *fin. verſ. Sed pone quod talis Prælatus*, per text. in *c. Infamis*, 3. *queſt.* 7. & alia jura ibi allegata, Innoc. *num.* 3. & 4. *verſ. Si autem non ſit intruſus ſua authoritate*, Jo. Andr. poſt Hoſtien. & Compoſtel. *col. fin. in ult.* gloſſ. *verſ. Et dicunt, quod omnia, quæ facit electus.* Et Abb. *numer.* 11. *verſ. Nec communis error juvat, ex quo deeſt authoritas Superio-*

Digitized by Google

perioris; nam lex Barbarius, ff. de offic. Prator. fundat ſe ſuper communi errore, & ſuper authoritate Superioris; nam ille ſervus, qui putabatur liber, habuit officium a Superiore, & ſic concurrebant ibi duo, ſcilicet authoritas Superioris, & communis error; ſecus autem ubi adeſſet unum tantum, ut tenuit hic Innocent. & Bald. in repet. d. leg. Barbarius. Hactenus verba Abbatis, Roſella *verb. Confeſſio Sacramentalis* 3. *num.* 41. Angel. *Confeſſio*, 4. *num.* 12. Silveſt. *Confeſſio* 2. *num.* 15. Navar. *in cap. Placuit, de pœnitent. diſtinct.* 6. *num.* 177. & in Manuali *cap.* 9. *nu.* 11. quam ſententiam bis etiam ſecuta eſt Sacr. Congregatio Concilii, ut ſcripſi plenim in *cap. Super eo, de crimine falſi.* Atqui utrunque requiſitum deficit hoc caſu: Nam eo ipſo, quod Sacerdos eligens opinionem probabilem, cognoſcit contrariam eſſe probabiliorem, excluditur communis error: probabiliora enim ſunt, quæ videntur omnibus, vel multis, vel ſapientibus, id eſt, vel omnibus, vel plurimis, ut habetur in 1. *Topic. cap.* 1. Ad quod ponderanda ſunt etiam verba illa Innoc. in *dict. capit. Dudum*, videlicet: Poteſt dici animas non deceptas, cum ab omnibus habeatur Prælatus. Item eo ipſo, quod Sacerdos affirmat titulum putativum niti tantum ea ſua propria opinione, & credulitate probabili, ſatis clare hinc excluditur titulus proveniens a legitimo ſuperiore; unde prædictorum opinionem merito rejecit Joan. Sancius in *Select. diſput.* 44. *n.* 19.

Ex quibus patet etiam ex Theologis noſtri temporis non multos eſſe, qui generaliter, & indiſtincte affirment licere in concurſu probabilium opinionum eligere minus probabilem, & minus tutam, cum plurimi ſentiant oppoſitum in Conſiliario, in Judice, in Medico, in Rege, & in adminiſtratore Sacramentorum.

His adjice, quod authores moderni, qui allegantur pro contraria ſententia, ſunt inter ſe admodum varii, & diffidentes. Nam alii generaliter tenent in quacunque materia licitum eſſe amplecti opinionem minus probabilem habentem minimum probabilitatis, etiamſi de hac minima probabilitate habeatur minima probabilitas ſine evidentia. Sic Paſqualigus *dec.* 19. *num.* 2. Alii limitant, ut ita demum ſit licitum ſequi minus probabilem, ſi habeamus evidentiam de illius probabilitate. Breſſerus *de conſcientia libr.* 3. *cap.* 5. Merula *diſput.* 3. *cap.* 4. Alii magis limitant, ut ſolum liceat ſequi minimam probabilitatem, quando aliter grave damnum evitari non poteſt. Salas *p.* 2. *tract.* 8. *diſput. unic. ſect.* 5. Valentia *diſput.* 9. *quaſt.* 14. Alii affirmant uſum opinionis minus probabilis eſſe licitum in foro conſcientiæ duntaxat, non autem in foro fori. Ita Sanchez *in Decal. lib.* 1. *capit.* 10. Layman *de Doctr. moral. libr.* 6. *cap.* 3. Alii dicunt ad hoc, ut liceat ſequi minus probabilem, prius diligentiam adhibendam eſſe, an poſſimus certificari de magis probabili oppoſita. Baldellus *de conſcientia diſput.* 3. *cap.* 4. Alii non admittunt regulam ſequendi magis probabilem in materia Sacramentorum. Vaſquez *diſputat.* 60. *capit.* 3. Suarez *tom.* 4. *diſput.* 26. *ſeſſ.* 6. Filliuccius *tractat.* 21. *cap.* 4. Alii ab hac regula excipiunt caſus ſpectantes ad materiam fidei. Sic Baldi *diſput.* 11. *Select. moral.* §. 8. & Bannes 2. 2. *quaſt.* 1. *artic.* 10. Sed contrarium tenet Spinula *de libera, & prudenti electione diſput.* 3. *ſect.* 2. Alii adhuc magis limitant prædictam regulam, ut locum non habeat in materia juſtitiæ commutativæ, & in caſibus ubi agitur de intereſſe proximi. Idem Baldi *loco citat.* Valentia *diſputat.* 5. *par.* 4. *quaſt.* 7. Alii ſentiunt probabiliorem opinionem ſequendam eſſe de conſilio tantum. Sanchez *ubi ſupra.* Alii vero nec de conſilio, nec de præcepto. Joannes Sancius *in Selectis diſputat.* 44. Caramuel *Theolog. Regul. diſputat.* 6. Alii affirmant ex præcepto ſequendam eſſe ſententiam minimam habentem probabilitatem ad vitandam infamiam, vel aliud grave damnum. Paſqualigus *decif.* 30. Alii vero negant. Villalob. *tractat.* 1. *Summ. diſputat.* 1. *capit.* 8. & Sanchez *de matrimon. lib.* 2. *diſputat.* 36. Alii cenſent eſſe licitum ſequi minus probabilem, quando non imminet aliquod periculum, ad quod vitandum prudentia dictat contrariam ſententiam eligi debere. Bonacina *diſputat.* 2. *de pecc. quaſt.* 4. *punct.* 4. Demum alii exiſtimant hanc regulam de ſequenda opinione minus probabili eſſe tantum probabilem. Sanchez *loco citat.* Alii vero eſſe certiſſimam. Paſqualigus *decif.* 55. *num.* 4. Plura etiam alia diſcrimina, & varietates patebunt legentibus eorum ſcripta. Quare cum præallegati Doctores ſint adeo varii in explicanda ſententia de ſequenda opinione minus probabili, utique non ſunt tantæ authoritatis, ac ſi uniformiter loquerentur; ac proinde pro una ſententia univoca ſimul omnes ſupra enumerati citari non poſſunt, ut accurate obſervat noviſſime Jul. Mercorus *de probabilitate opinionum p.* 2. *art.* 29.

In Advocato tantum ſubeſt aliqua difficultas. In quo tamen videtur diſtinguendum, an ex duabus opinionibus oppoſitis utraque ſit æque probabilis, an vero una ſit probabilis, & altera probabilior.

Primo caſu ſiquidem Advocatus proponat clientulo ſuo 382
unam ex prædictis opinionibus veluti certam, affirmet-
que illam abſolute fovere bonum jus, utique peccat, tum
quia cum articulus propter conflictum argumentorum, &
rationum utrinque probabilium ſit dubius, ut late firma-
tum eſt ſupra in 2. quæſt. pro parte negativa in 2. concluſ.
a num. 125. uſque ad num. 171. Advocatus, qui propo-
nit rem dubiam, & periculoſam, tanquam certam, ac
totam, mentitur. Atqui nec artificioſo mendacio, nec
ſimplici verbo oportet decipere quenquam, quia quomo-
dolibet mentitur quis, occidit animam, ut legitur in *cap.*
Nec artificioſo, 22. *quaſtione* 2. Ad idem text. *in cap. Ne*
quis, *cap. Faciat*, *cap. Omne genus*, ibi: *Nec ut praſtes*
mentiri ſtudeas, nec qualibet fallacia vitam alicujus defen-
das, & *capit. ſeqq. cauſ. & quaſt.* Et in cauſarum patrono
eſt text. in *leg Rem non novam*, §. *Patroni*, *Cod. De jud.*
Et docet D. Thom. 2. 2. *quaſt.* 71. *art.* 3. *ad* 3. Tum quia
proponendo rem dubiam veluti certam, inducit clientu-
lum per deceptionem ad litigandum, qui forte non litiga-
ret, ſi rem dubiam intelligeret; ideoque tenetur ei ad da-
mna, & intereſſe, *leg. Non eſt ignotum*, *Cod. De admi-*
niſtr. tut. & tradit Silveſter *in ver. Advocatus num.* 5. *verſ.*
Quandiu cauſa eſt dubia. Atque in hunc ſenſum videntur
accipiendi Theologi, qui ſimpliciter aſſerunt, advoca-
tum non poſſe in cauſa dubia patrocinari. Sin autem ad- 383
vocatus proponat articulum tanquam dubium, ſicuti eſt
propter rationes utrinque ſuaſibiles: tunc poteſt tuta con-
ſcientia in illa cauſa patrocinari, ut probatur in *dict. leg.*
Advocati, *in princ. Cod. de advoc. diverſ. judic.* ubi advo-
cati in primis inde laudantur, quia dirimunt ambigua fa-
ta cauſarum; Ergo ſi patrocinium præſtent in cauſa am-
bigua, non peccant, ſed magis laudandi ſunt, *cap. Qui*
peccat, 23. *quaſt.* 4. Præterea proponendo rem tanquam 384
dubiam non inducunt clientulum ad temere litigandum,
quia temere litigare non dicitur, qui dubius eſt, ſed qui
ſcit ſe jus non habere, gloſſ. 1. *in leg. Eum quem temere*,
ff. de judic. Item ut inquit Ariſt. *lib. Rethor.* litigantis nihil
eſt, niſi oſtendere quia rea eſt, vel non eſt, vel quia fa-
cta eſt, vel non facta eſt: utrum autem ſit juſta, vel inju-
ſta, oportet ipſum judicem cognoſcere, & non diſcere a
litigantibus. Itaque Advocati nec ſententiam proferunt,
nec judicem cogunt proferre, ſed tantum proponunt, quæ
ſui clientuli jus confirmare poſſunt; quæ proponere judici
in cauſa dubia non eſt injuſtum, & multum prodeſſe pot-
eſt, ut a judice cauſa melius expendatur, *cap. Judicantem*
30. *quaſt. ult.* gloſſ. 2. *in c. Graves* 35. *q.* 9. cum cauſarum
merita partium aſſertione pandantur, *l. fin. C. ſi per vim,*
vel alio modo. Et propterea verba illa text. *Advocati, qui*
dirimunt ambigua facta cauſarum, *&c.* gloſſ. exponit di-
cens, dirimunt, id eſt dicunt ea, propter quæ dirimun-
tur; nam ipſi non dirimunt, ſed judex. Et in *ver. lapſa*
dicit, cauſam ejus, qui ſententiam contrariam reporta-
vit ob omiſſas juris allegationes, poſtmodum inſtaurari
per advocati induſtriam. Ad hæc niſi advocato liceret 385
conſulere in cauſa dubia, ſequeretur, ut fere nullo caſu ei-
dem liceret patrocinari, & ſupprimi poſſent fere univerſa
orbis tribunalia; plerunque enim non conſuevit litigari
niſi de rebus dubiis, & propterea incertus dicitur litis e-
ventus, *leg. Quod debetur*, *ff. de pecul.* & cauſæ terminus
manifeſtare poterit, qui timidius, quique audacius judi-
cium vel reliquerunt, vel protulerunt, *d. l. Rem non no-*
vam §. *Patroni*. *C. de judic.* Et gloſſ. in *d. l. Advocati*, ex-
ponit verba illa, *ambigua fata*, id eſt fines. Hinc paſſim
videmus ſententias latas in prima inſtantia revocari per ju-
dices appellationis, & has turſus retractari in 3. inſtan-
tia, & deciſiones crebro variari. Ad hoc *c. Nec novum*,
& ibi gloſſ. 1. 8. *q.* 1. & *l. Si unus*, §. *Principaliter*, ibi:
Propter naturalem hominum ad diſſentiendum facilitatem,
ff. De recept. arbitr. Satis eſt igitur, ut advocatus moveatur
probabilibus rationibus, *leg.* 4. *C. Mand.* Et cum advoca- 386
ti in cauſis ex utraque parte debeant eſſe æquales, *leg. Pro-*
videndum, *C. De poſtulan.* & idcirco in omni cauſa quoti-

die videamus ſcribere utrinque advocatos; ſi hoc licitum non eſſet, conſequens eſſet, ut advocati pene omnes damnarentur, & falſum eſſet, quod ait Hoſt. in proœmio ſummæ: *Advocatos rectos meliorem vitam facere, quam Fratres Prædicatores, vel alios Religioſos*. Sunt pro hac ſententia D. Antonin *p. 2. tit. 1. c. 19. §. 8. alias eſt 3 p. tit. 6. cap. 2. §. 14.* Ang. in *v. Advocatus, n. 17.* Silv. *eod. v. q. 10* Armilla *n. 20.* Navar. *in Manual. c. 25. n. 28. ver. Quamvis ſi cauſa eſt dubia*, Sot. *lib. 5. de juſt. & jur q. 8.* Tolet. *in ſum. lib. 5. c. 60. n. 2.*

387 Secundo caſu, cum ſcilicet una opinio eſt probabilis, altera probabilior, verius videtur advocatum non poſſe conſulere, nec patrocinari pro parte minus probabili. Ratio eſt, quia nemo poteſt conſulere alteri id, quod ille abſque peccato exequi non poteſt, *c. Error cum duobus ſeqq.* 83. *diſt.* S. Thom. *in loco proxime allegando*, Canoniſtæ in *c. Tua nos de homic.* Sed cliens non poteſt agere cauſam minus probabilem, nec judex pro illa parte ſententiam ferre; ſed uterque tenetur omnino ſequi partem probabiliorem, ut latiſſime probatum eſt ſupra quadraginta duobus fundamentis; Ergo advocatus non poteſt in ea caſua conſulere, aut patrocinari. Quod clare ſenſit Navar. in *Manual. c. 25. n. 28. verſ. Et qui*, dum affirmat peccare advocatum, qui patrocinatur in cauſa, quam licet neſciat omnino eſſe injuſtam, magis tamen reputat eſſe injuſtam quam juſtam; poſt Anton.
388 de Butr. quem citat in *c. Breve de Jurejuran.* Idque quidquid ſenſerint Theologi relati a Sanchez *in Decal. tom. 1. lib. 1. c. 9. n. 52.* vendicat ſibi locum, etiamſi advocatus pandat clientulo ſuo rationes adverſarii eſſe probabiliores; ſiquidem adhuc ei non licet clientulo etiam ſcien-
389 ti, & conſentienti auxilium ferre. Imo ſi in principio litis credat rationes ſui clientuli eſſe veriores, ſeu probabiliores, & in proceſſu comperiat illas eſſe minus probabiles, & minus juſtam cauſam, tenetur cauſam ipſam deſerere, vel eum, cujus cauſam agit, ad cedendum inducere, ſive ad componendum ſine damno adverſarii, ſecundum S. Thom. 2. 2. *q. 71. art. 3.* Silveſt. *in v. advocatus, n. 6. §. 10* Navar. *in Manual. c. 25. n. 201. v. Et qui a principio credit juſtam*, & eſt text in *d. leg. Rem non novam. §. Patroni, C. De judic.* ibi: *Sed etſi certamine procedente aliquid tale ſibi cognitum fuerit, a*
390 *cauſa recedant*. Et quamvis multi exiſtimaverint non eſſe prohibitum advocato ſequi opinionem minus probabilem, niſi in cauſa ſanguinis, vel civili omnium bonorum, ut Sotus, Tolet. & alii relati a Sanc *d. c. 9. n. 52*. Vere tamen ſive cauſa ſit criminalis, ſive civilis, & ſive agatur de omnibus bonis, ſive de illorum parte, nunquam licet advocato patrocinari in cauſa minus probabili, ſeu minus juſta, Bart. *in l. 1. §. Si quis apud. ff. quod quiſque juris*, & S. Th. *loc. cit.* Quippe major aut minor quantitas controverſa auget, vel minuit injuſtitiam, ſed
391 peccati ſpeciem non mutat. Ideoque videmus furti actionem dari etiam de re minima, puta pro gallina, pro anſere, imo etiam pro ovo, ut dicit gl. *in §. Gallinarum, in v. Qui lucrandi animo, inſtit. de rer. diviſ.* quam ſequuntur omnes, teſte Tiraq. *in tract. de judic. in rebus minimis, fol. 50. col. 2. v. decimo*, & Clar. *in §. Furtum, v. Pariter etiam adjicimus*. Hæc de advocato.

392 Non obſtant modo argumenta contraria. Ad primum namque reſpondetur, negando majorem; imo enim qui in actibus humanis ad mores pertinentibus eligit opinionem minus probabilem, imprudenter agit, quia tenetur pro regula ſuorum actuum eligere verum, quod eſt objectum prudentiæ: & tamen eligit minus probabile, quod plerunque eſt falſum. Item tenetur eligere, quod eſt perpetuo verum, & ſtabile: & nihilominus eligit opinionem minus probabilem, quæ hodie videtur vera, ſed poſtea veriſimilius probabilem, quæ hodie videtur vera, ſed poſtea veriſimilius apparebit falſa. Item ut prudenter agat tenetur judicare de re, ſecundum quod eſt; & tamen judicat, ſecundum quod putavit eſſe minus probabiliter. Item debet eſſe certus ſaltem moraliter de rectitudine ſuæ rationis, quam tamen certitudinem profecto non habet judicium minus probabile, ſed prorſus fluctuat, & vacillat propter fortiora motiva opinionis oppoſitæ. Item debet uti principio infallibili: & tamen utitur opinione minus probabili, quam mentiri, & fallere plerunque contingit, & falli. Item ex prudentia tenetur eligere certum, & dimittere incertum: & tamen eligit judicium minus probabile, quod eſt obnoxium magnæ formidini propter validiora motiva partis alterius, & ideo eſt omnino timidum, & incertum. Item tenetur agere cum veritate: & tamen ſequitur minus probabilem opinionem, quæ ut in pluribus eſt falſa; & ideo a ratione virtutis proculdubio excluditur. Item tenetur eligere bonum, & rectum: & eligit minus probabile, quod plerunque ſe habet ad malum, & obliquum. Item ne ſit imprudens tenetur cavere periculum: & nihilominus eligendo, quod minus probabile eſt, ac minus tutum, exponit ſe manifeſto diſcrimini; prout hæc omnia, & alia plura his ſimilia patent per viginti ſex fundamenta ſuperius allata in prima quæſtione pro parte negativa a n. 59. uſque ad n. 112. & probatur in 2. 3. & 7. fundamento pro hac ſententia.

Ad confirmationem reſpondetur primo negando aſſumptum: quia etſi Deus dederit nobis dictamen rationis ad recte operandum, non tamen conſtituit formalem rationem rectitudinis humanæ operationis in ipſa probabili rectitudinis apparentia, cum hæc indifferenter ſe habeat ad rectum, & obliquum: ſed in ſola rectitudinis veritate, ſecundum illud Eccl. 37. 20. *Ante omnia opera verbum verax præcedat te*, ut fuſe explicatum eſt ſupra in 1. quæſtione n. 60.

Deinde reſpondetur, argumentum retorqueri ex eodemmet principio, cui præcipue innituntur defenſores probabilitatum, videlicet: Qui operatur id, quod probabiliter apparet rectum, ſecundum eos non peccat; Ergo a contrario peccat, qui operatur id, quod apparet non rectum, *c. Hoſpitiolum, in fin.* 32. *diſt.* & ibi gloſſ. *unica in princip.* Sed qui ſequitur opinionem minus probabilem in concurſu probabilioris, operatur id quod ſibi apparet non rectum, quia fortiora motiva probabilioris opinionis oppoſitæ negant hujuſmodi opus eſſe rectum; ut conſtat ex dictis in pluribus fundamentis pro hac ſententia, & præcipue in primo, & 23. n. 257. & n. 281. Ergo qui ſequitur opinionem minus probabilem concurrente probabiliori, peccat. Si igitur æquanimiter obſervanda eſt regula a Deo tradita hominibus pro morum directione, quæ, ut ipſi affirmant, conſiſtit in hoc, ut id ſolum liceat operari, quod nobis probabiliter apparet rectum; in concurrentia opinionis minus probabilis, & probabilioris, ſi illa dictet opus eſſe rectum, hæc vero non eſſe rectum; utique potius abſtinendum eſt ab opere, quia attenta ratione apparentiæ, quæ ſecundum eos eſt ratio formalis dictæ regulæ, hujuſmodi opus magis apparet non rectum, quam rectum, & eidem regulæ adverſatur potius, quam conformetur. Id quod pulchro exemplo confirmat Julius Mercorus in ſuo opere, *de probabilitate opinionum part. 2. art. 8.* videlicet: Rex in expeditione militari præcipit duci ſui exercitus, ut in gravioribus negotiis ſequatur conſilium ſeptem Seniorum, quos ei collaterales nominatim conſtituit. Occurrit hoſtis, conſuliturque, an acie ſit dimicandum. Ex iis, qui ſunt a conſiliis, tres affirmant, reliqui negant. Si dux tunc nihilominus vellet præliari, quippe ageret contra præceptum Regis, apud quem non excuſaretur, ſi vocatus ad reddendam rationem pugnæ, vellet ſic paralogizare: Rex præcepit mihi agere juxta conſilium Seniorum. Sed tres, quorum conſilium ſum ſequutus, ſunt Seniores; Ergo pugnando feci juxta præceptum Regis. Nam protinus fiſcalis ipſum tanquam deluſorem Regii mandati redargueret ſimili ſyllogiſmo: Imo feciſti contra mandatum Regis, quod erat, ut ſequereris conſilium Seniorum. Sed quatuor, quorum conſilium non es ſequutus, erant Seniores conſtituti a Rege pro conſilio; Ergo pugnando feciſti contra mandatum Regis; ideoque puniri debes, tametſi res bene ceſſerit, ut *leg. Deſertorem, §. In bello, ff. de re milit.* Porro non ſecus apud Regem regum ſe excuſant, qui indiſtincte utuntur ſententia minus probabili in concurſu probabilioris, dum illum paralogiſmum replicant: Deus ſolum a nobis exigit, ut ſequamur conſilium rationis. Sed dictamen juxta opinionem minus probabilem concurrente probabiliori eſt conſilium rationis; Ergo qui ſequitur opinionem minus probabilem concurrente probabiliori, non facit contra divinum mandatum. Non enim animadvertunt ex adverſo remordere, ac redarguere ſynderesim, quæ in interiori foro gerit vicem vigilantiſſimi fiſcalis. Arguit enim: Si fateris id ſolum eſſe opus licitum, quod ex conſilio rationis apparet honeſtum, fugere de-

bes

bes quod tibi appatet ex conſilio ejuſdem rationis non honeſtum. Igitur contra divinum mandatum agis, qui eligis opus, quod tibi ſuggerit opinio minus probabilis, cum idem ex conſilio opinionis probabilioria magis appareat non honeſtum.

Ad ſecundum, & tertium reſpondetur negando minorem; imo enim etiam is, qui opinionem probabilem eligit, moralem certitudinem non habet de honeſtate operationis, quin potius vacillat, & fluctuat, quia opinio eſt acceptio unius partis cum formidine alterius, & ubi eſt opinio, ibi eſt vacillatio, quæ ſunt præciſa verba S. Bonaventuræ in 3. *ſent. diſt.* 24. *qu.* 24. *verſ. Item opinio, ante n.* 33. & probatum eſt ſupra in 1. q. in 6. & 7. fundamento, & in 22. cum quatuor ſequentibus pro ſententia negativa, & in reſponſione ad ſecundum argumentum n. 111. Ergo multo magis caret morali certitudine, qui ſequitur opinionem minus probabilem in concurſu probabilioria, ut conſtat ex dictis ſupra in 2. 3. 11. & 12. fundamentis pro hac ſententia.

Ad quartum reſponſum eſt ſupra in 1. quæſt. n. 111. in reſponſione ad quartum argumentum, negando ſcilicet antecedens, & negando conſequentiam. Nam ibi dicta concludunt a fortiori in caſu præſenti, in quo agitur de electione opinionis minus probabilis, relicta probabiliori, & ibi vide rationem diverſitatis inter ſpeculativa, & moralia.

393 Ad quintum reſpondetur negando minorem, imo enim qui ſequitur opinionem minus probabilem affirmantem actum eſſe licitum, nec ſequitur perfectum, nec tutum, ſed exponit ſe peccati periculo, & ſic procul dubio peccatm, ut efficaciter probatum eſt ſupra in 12. & 28. fundamento.

Nec obſtat, quod non teneamur eligere perfectius, ac tutius. Quoniam hoc vendicat ſibi locum, ſi ex electione partis oppoſitæ non immineat periculum peccati, prout contingit in omnibus operibus bonis, quæ non ſunt in præcepto; quamvis enim ea facere ſit tutius, tamen qui non facit, non peccat, ut in ingreſſu Religionis, in quo exemplificat Silveſt. in *ver. Scrupulus, n.* 3. & in his terminis loquuntur *c. Aliud* 11. *q.* 1. & alia jura in contrarium allegata; ideoque Apoſtolus 1. *ad Corin.* 7. 38. dicit: *Qui matrimonio jungit virginem ſuam, bene facit; & qui non jungit, melius facit.* Et tamen inquit: *De virginibus præceptum Domini non habeo: conſilium autem do.* Et mox ſubdit: *Si autem acceperis uxorem, non peccaſti; & ſi nupſerit virgo, non peccavit.* Ergo propterea quis non arctatur ad electionem melioris boni, id eſt virginitatis, quia in electione minoris boni, id eſt matrimonii, non committitur peccatum. At ſecus eſt, ubi in electione unius partis vertitur peccati periculum, quia tunc tutiorem partem eligere non in conſilio, ſed in præcepto eſt, ut late in ſuperioribus probatum eſt; & declarat idem, & Silveſter in *ver. Dubium, quæſt.* 2. *n.* 4. Præterea quamvis non teneamur ſemper ſequi perfectius, ac tutius, ſemper tamen ſequi tenemur perfectum, ac tutum, c. *Si quis poſitus, & c. Si quis autem, de pœnit. diſt.* 7. At cum ſequimur opinionem minus probabilem affirmantem actum eſſe licitum, nec perfectum ſequimur, nec tutum, ut ſupra proxime dictum eſt.

394 Ad ſextum diffuſe reſponſum eſt ſupra in 1. *quæſt. in reſponſione ad* 5. *&* 6. *a num.* 112. *uſque ad num.* 117. Quibus addimus D. Thomam in 2. 2. *quæſt.* 60. *art.* 4. *ad* 2. ubi ait: Unuſquiſque debet niti ad hoc, quod de rebus judicet ſecundum quod ſunt: quia verum eſt bonum intellectus, falſum autem eſt malum ipſius, ut dicitur in
395 6. *Ethic.* Potiſſimum autem veritas indaganda eſt in foro conſcientiæ, qui dicitur forus veritatis, ut late per Feder. de Sen. *conſil.* 21. *per tot.* & Anton. de Butr. in
396 *cap. Inquiſitioni, in* 5. *not. de ſent. excommun.* Unde Archid. relatus hic a Bald. *n.* 3. dicit conſcientiam eſſe quandam conſonantiam, & harmoniam cum veritate.
397 Et in idem recidit, quod ſcripſit idem Bald. *n.* 1. Lex conſcientiæ debet dici lex Evangelica, a Patre luminum oriens. Et quod dixit in *l.* 2. *C. de fideicom.* Conſcien-
398 tia eſt Angelus mentis præſes. Nec cuiquam erit grave, aut importabile onus inveſtigare opiniones probabiliores. Quia ratio naturalis ſeipſam oſtendit, & veritatem occultam non ſinit, ut idem Bald. ait hic *n.* 9. Quinimo ſi credimus Feder. de Senis *conſ.* 254. *in princ.* qui veritatem dicit, non laborat; ſed cum magno labore, & languore trahuntur argumenta, quæ inducuntur pro oppoſitione veritatis.

Ad ſeptimum argumentum, & ad primam illius rationem reſpondetur, B. Job ibi non loqui de formidine, an ejus opera eſſent recta, ſed de metu, an facta eſſent debita cum diligentia, & intentione ſine ulla culpa veniali. Nam ut D. Gregor. inquit: *Sæpe ſordet in conſpectu ſuperni judicis, quod in conſpectu fulget operantis.* Et ita exponunt D. Hieron. & S. Th. ſuper illud Apoſtoli ad Philippenſes 2. 18. *Cum metu, & tremore veſtram operamini ſalutem. Et* 3. *p. ſuper q.* 6. *art.* 4.

Ad rationem ſecundam reſpondetur negando minorem; nam qui agit cum dubio poſitivo, & formali, exponit ſe periculo peccati mortalis, & mortaliter peccat, ut conſtat ex dictis ſupra a n. 206. & latius in 2. q. princ. in 2. concluſ. a n. 171. uſque ad n. 229.

Ad rationem tertiam reſpondetur, eum, qui habet judicium opinativum de aliquo opere, non habere quidem dubium negativum, de quo loquitur Bart. ex adverſo allegatus; ſed tamen habere dubium poſitivum, & formale, ex quo oritur fluctuatio, & vacillatio intellectus, & conſequenter incertitudo, & imprudentia operationis, ut late monſtratum eſt in ſuperioribus, & compendioſe n. 111.

Ad rationem quartam reſpondetur negando minorem; nam qui ſequitur opinionem minus probabilem, in concurſu probabilioris, minime ſequitur inclinationem intellectus, qui violenter attrahitur in partem oppoſitam, in qua præponderant graviora motiva, ideoque nec ſequitur dict. men rationis, quod nihil eſt aliud, quam inclinatio intellectus in opus rectum, ut ex mente D. Thomæ probatum eſt ſupra in 4. fundamento pro hac ſententia n. 258.

Ad rationem quintam reſpondetur diſtinguendo duplicem formidinem. Alia enim eſt formido Logica, ſeu remota, quæ in intellectu naſcitur ex eo, quod objectum cognitum, quamvis conſideratis particularibus rationibus intrinſecis, & extrinſecis ſit moraliter certum: tamen non repugnat, quominus poſſit aliter ſe habere, attentis quibuſdam rationibus communibus, & remotis, ſecundum quod aliquando in humanis actibus accidere ſolet, ut *leg. Si major. Cod. De legit. hered.* Exemplum patet in ſcriptura tabellionis, quæ facit plenam fidem cum tabellio ſit perſona publica, quæ mentiri non præſumitur, *cap. Quoniam contra, de probat. & capit. Ad audientiam, de præſcript.* Et tamen attenta quadam ratione communi, id eſt humanitate, poſſibile eſt, ut tabellio mentiatur, & inſtrumentum ſit falſum, ut *leg.* 2. *Cod. De fid. inſtrum. & leg.* 1. *&* 2. *Cod. Ad leg. Corneliam, de falſ. cum ſimil.* Verum quia hoc raro contingit, cenſetur omnino per accidens, & non attenditur, ut *leg. Jura, & leg. Ex his, leg. Nam ad ea, & leg. Quoniam, ff. de legib.* Et formido, ſi quæ remanet ex tali poſſibili contingentia de oppoſito, non præjudicat certitudini requiſitæ ad recte operandum; imo cum ſit de periculo erroris valde remoto, & raro contingente, tanquam levis contemnitur a viro prudenti. Ad hoc bonus textus in *dict. leg. Quoniam*, ibi: *Quæ ſemel, aut bis accidunt, contemnunt legiſlatores.* Alia vero eſt formido moralis, ſeu prudentialis, quæ ſcilicet eſſentialiter ineſt judicio opinativo, ſeu probabili, & oritur ex eo, quod intellectus aſſentitur quidem uni parti contradictionis, ſed tamen propter particularia, & urgentia motiva alterius partis fluctuat, & formidat, ne pars oppoſita ſit vera. Et de hac formidine loquitur Ariſtoteles in 1. *Magnor. moral. capit.* 33. *ante med.* dum diffinit, exiſtimationem, ſeu opinionem eſſe, qua in omnibus ferimur ancipites, ea ne ita ſe habeant, an ſecus; & in 1. *Poſter. cap.* 26. dum ait opinionem eſſe circa verum, aut falſum contingens aliter ſe habere: & Nicolaus de Lyra ſupracit. *num.* 82. *verſic. Miror.* Et hæc formido prorſus perimit moralem certitudinem; ita ut qui operatur cum tali formidine ſeu dubio poſitivo, & formali in materia morum, exponat ſe periculo, & peccet, ut dictum eſt ſupra in reſponſione ad rationem ſecundam. Quamvis igitur admitteremus timoratæ conſcientiæ homines dum recte operantur experiri aliquam formidinem, ut dicitur in argumento contrario: tamen hæc non eſt formido moralis, de qua nunc loquimur, ſed eſt formido logica, ſeu remota, quæ rectitudini conſcientiæ non præjudicat, nec moralem admit certitudinem.

Digitized by Google

Ad rationem ſextam, & poſtremam ab exemplis deductam reſpondetur, Præfectum militum incaute prorſus, & imprudenter agere, ſi hoſtem adoriatur, moraliter formidans ſe poſſe ab eo ſuperari. Idemque dicendum de mercatore, qui timet contractum ſibi fore damnoſum, præſertim ſi iſti opinantur ita probabilia eventuum, ut pluribus monſtratum eſt ſupra in reſponſione ad primum argumentum n.392. Ad exemplum de Medico reſponſum eſt ſupra n.250. & 293. In Advocato viget ſpecialis ratio cur poſſit in cauſa dubia patrocinari, ut late probavimus n.381. Ad objectum vero de Judice dicimus ex præſumptione violenta ferri poſſe ſententiam, quæ ſane non eſt probabilis, nec obnoxia formidini, ſed moraliter certa, cum ſit diffinitiva, ut *c. Afferte, de præſumpt.* & latius dictum eſt ſupra *n.* 101. *& ſeqq.*

399 Ad octavum, & ultimum argumentum deſumptum ex *c. Literas, de reſtit. ſpoliat.* reſpondetur, idcirco ibi ex electione ſententiæ verioris alias ſententias non cenſeri reprobatas, quia Innocentius III. in illo ſpeciali articulo declarat ſuæ intentionis non eſſe illas reprobare, aut cuiquam earum aliquod præjudicium generare; atque ita utitur quadam veluti clauſula præſervativa reprobationis, quæ illas conſervat in eo ſtatu, in quo reperiebantur, *c. Salvo, 9. q. 3. c. Cum longe, 63. diſt. l. Si debitor, ff. Quibus mod. pign. vel hypotheca ſolvit.* At ſecus eſſet, ſi ſimpliciter probabiliorem ſententiam elegiſſet, quia ex hoc ipſo intelligeretur reliquas omnes reprobare, juxta textum in *Cl. unic. §. fin de Sum. Trin. & Fid. Cath. & l. Si idem, §. fin. ff. de juriſ. omn. judic.* & fuſius dictum eſt ſupra in 20 fundamento *ver. Quinimo.*

400 Deinde reſpondetur id eſſe ſpeciale in electione opinionis mediæ, & diſtinguentis; nam ut colligit Butr. ex eo text. in 7. *notab.* & Abb. *n 4. in fin.* inter opiniones diſtinguens, & illas ad concordiam reducens, non videtur alias opiniones reprobare, vel alicui ex eis derogare. Et ratio naturalis eſt, quia medium non opponitur extremis, ſed extrema ipſa invicem opponuntur, & mutuo ſe perimunt, ut habetur in 1. *Phyſic. c.* 3. & in 4. *Met. c. 6. circa med.* & in *c. Majores, §. penul. in fin. de Baptiſmo.*

401 Ad illud vero, quod generaliter tanti faciunt, & extollunt ſequaces probabilitatum, ut dictum eſt ſupra n.41. & ſeqq. nempe quod hæc doctrina tollat ſcrupulos, & afferat ſerenitatem conſcientiæ, quod medeatur morbis animarum, eaſque ad cælum perducat per viam ſuavem, & planam, ſecundum illud Matth. 11. 30. *Jugum meum ſuave eſt, & onus meum leve:* Reſpondemus mirandum eſſe, quod viri docti, & pii ore, ſcriptoque talia effuderint paradoxa. Nam ſi ſermo ſit de præceptis juris naturalis, Chriſtus Dominus *non venit ſolvere legem, ſed adimplere*; ideoque mandavit, ut ab ea non præteriretur unum iota, aut unus apex, ut Matth. 5. 17. & 18. Si vero ſit ſermo de præceptis juris divini poſitivi, lex evangelica ab ipſo promulgata non ideo ſuavis appellatur, quod ejus obſervatio ſecundum ſe careat difficultatibus; alioquin præceptum de captivando intellectum in obſequium fidei, præceptum de fide confitenda etiam cum periculo vitæ, præceptum charitatis de diligendo inimico, nec non præceptum de confeſſione peccatorum, in quibus experimur ingentem ſenſus repugnantiam, ad jugum Chriſti nequaquam pertinerent. Sin autem ſermo ſit de præceptis Eccleſiæ, audi verba Agathonis Papæ relati in c. *In memoriam, 19. d. Servanda cum manſuetudine humilitas, ut licet vix ferendum ab illa S. Sede imponatur jugum, tamen feramus, & pia devotione toleremus.* Ad idem *c. In memoriam*, 100. *diſt. & c. Quid ergo*, 11. *q.* 3. facit text. in *l. Proſpexit, ff. Qui, & a quibus*, ibi: Quod perquam durum eſt, ſed ita lex ſcripta eſt. Jugum ergo Chriſti non propterea dicitur ſuave, quod indulgeat ſenſui, & faveat concupiſcentiis; ſed quia divinæ gratiæ dono, & virtute charitatis, mandata alioquin aſpera, & laborioſa redduntur nobis ſuavia, & plana, ſecundum illud 1. ad Corint. 15. *Abundantius omnibus his laboravi, non ego, ſed gratia Dei mecum.* Et ita expreſſe docuit S. Thomas in 3. *ſentent. diſtin. 40. art. 4. verſ. Sed contra juncta qu. 3. ver. Si autem ſecundo modo, & ad ſecundum*, ubi exponens hunc ipſum locum Matthæi, *Jugum meum ſuave eſt*, &c. ſic fatur: *Non ideo Dominus hoc dixit, quod ſecundum ſe non ſit laborioſum, & aſperum; ſed quia lex Evangelica ad mandata implenda inducit ex amore, qui omnia levia facit: & quia virtuoſus ea, quæ ad virtutem pertinent, delectabiliter exequitur, ut dicitur in 1. Ethic. c. 11. & ideo virtus perfecta levius quantumcunque difficilia exequitur, quam carens virtute, facilia, cui hoc ipſum triſte eſt, quod a delectationibus illicitis abſtineat.* Hæc D. Thomas. Similiter S. Auguſtinus exponens illud Joann. *epiſt. 1. c. 5. Mandata ejus gravia non ſunt*, dicit: *Non ſunt gravia amanti, ſed non amanti gravia ſunt.* Et c. 49. *Omnia*, inquit, *ſunt facilia charitati, cui uni Chriſti ſarcina levis eſt, aut & una eſt ſarcina ipſa, quæ levis eſt; ſecundum hoc dictum eſt: Et præcepta ejus gravia non ſunt, ut cui gravia ſunt conſideret non potuiſſe divinitus dici, Gravia non ſunt, niſi quia poteſt eſſe cordis affectus, cui gravia non ſunt, & petat qui deſtituitur, & impleat quod jubetur.* Sic Auguſtinus. Igitur ſuavitas in jugo Chriſti, & libertas in lege Evangelica nullatenus eſt petenda ex doctrina de libera electione opinionis probabilis, ſed ex humili imploratione divini auxilii: & Scriptores Catholici, qui tantopere hoc argumentum magnificant, reminiſci deberent, & cordi infigere aurea verba Hieronymi in *Joan. c.* 27. videlicet: *Hæreticos cuncta proſpera polliceri, ſemper Cælorum regna facili negotio peccatoribus pandere: Sibi ſunt regna cælorum: Potes imitari Majeſtatem Dei, ut abſque peccato ſis? cæpiſti enim perfectæ libertatis legem. Decipiunt blanditiis miſeros, & maxime mulierculas oneratas peccatis, quæ circumferuntur omni vento doctrinæ.* Hactenus verba Hieronymi.

Quod ergo magnificant probabilitatum ſectatores, per hanc doctrinam homines ad Empyreum duci per viam ſuavem, & planam, eſt merum commentum ad animas decipiendas; nam cum Evangelium dicat, Matt. 7. 14. *Quam anguſta porta, & arcta via eſt, quæ ducit ad vitam, & pauci ſunt, qui inveniunt eam:* inquiro ab ipſis, num ſit alia via eundi ad cælum ab illa, quam Evangelium docuit? Si dicant eſſe aliam, ſcilicet ſuavem, & latam probabilitatum, quam hoc noſtro ſeculo ipſi ſuo ingenio adinvenerunt: inſiſto, Cur ergo Evangelium nos eam non docuit, ſed tantum meminit viæ arctæ, & portæ anguſtæ? & ſaltem cur Apoſtoli, & eorum Diſcipuli, ac Sancti Patres per quindecim ſecula hanc viam facilem, & planam nobis non indicarunt? Sane non immerito genus humanum conqueri poſſet de Divina Clementia, ſi exiſtentibus duabus viis eundi ad Cælum cum eadem ſecuritate, oſtendiſſet nobis illam tantum, quæ anguſta eſt, & occultaſſet eam, quæ lata eſt, & plana. Et ſaltem negari non poſſet, quin Euvangelium fuiſſet diminutive loquutum, manifeſtando nobis portam anguſtam, & viam arctam, & abſcondendo aliam latam, & facilem, quod impium eſt affirmare. Nec ſe tueri poſſunt adverſarii, ſi dicant, Evangelium docuiſſe nos hanc quoque viam per illa verba: *Jugum meum ſuave eſt, &c. & mandata ejus gravia non ſunt.* Quoniam hujuſmodi authoritates alium habent ſenſum, ut ex Auguſtino, Hieronymo, & D. Thoma ſupra proxime oſtenſum eſt.

Sin autem dicant unam tantum eſſe viam, quæ ducit ad vitam, ſcilicet anguſtam & arctam, quam docuit Evangelium; Ergo via larga, & plena probabilitatum, quæ Evangelio oponitur, non eſt via Evangelica, nec ducit ad vitam, ſed magis ad interitum, *c. Hoſpitiolum in fin. 32. diſtinct.*

Manifeſta quoque eſt illuſio, quod doctrina de libera electione opinionis minus probabilis tollat ſcrupulos, & ſerenet conſcientias. Ad quod demonſtrandum repetenda eſt differentia inter ſcrupulum, & opinionem. Scrupulus eſt credulitas levis, & temeraria: Opinio eſt credulitas probabilis, & diſcreta. Utrumque probatur clare in *cap. Inquiſitioni, de ſent. excom.* & ex communi ſententia Theologorum, & Juriſtarum fuſius oſtenſum eſt ſup. n. 24. & 61. Unde habere conſcientiam ſcrupuloſam, nihil eſt aliud, quam habere credulitatem levem, ac temerariam de malitia actus: & habere conſcientiam opinativam, aliud non eſt, quam habere credulitatem probabilem, & diſcretam, quod ſimiliter actus ſit malus, ut in *d. c. Inquiſitioni, & in c. Per tuas, il a. de Simon.* Hoc poſito, is, qui ſequitur opinionem minus probabilem affirmantem actum eſſe licitum, relicta probabiliori oppoſita, utique non habet ſimplicem ſcrupulum, id eſt credulitatem levem, & temerariam, ſed potius credulitatem probabilem, imo magis probabilem, & diſcretam de malitia actus, cum

opi-

e, opinioni ſuæ minus probabili, quod actus ſit licitus, opponatur opinio probabilior, quod ſit illicitus; Ergo doctrina, quæ docet ſequi minus probabilem, & minus tutam in concurſu probabilioris, ac tutioris, nequaquam tollit ſcrupulum, id eſt levem, & temerariam credulitatem, quod actus ſit malus, quia impoſſibile eſt, ut tollat id quod non eſt, cum privatio præſupponat habitum, *leg. Decem, ff. verb. obligat. cap. Ad diſſolvendum, de deſponſ. impub.* Opinionem vero, ſeu credulitatem magis probabilem, & diſcretam de malitia actus, hæc doctrina tollere non poteſt, quia ratio nulla ſubeſt, cur talis credulitas poſſit ſuſpendi, aut tolli: neque enim poſſumus ad libitum conſcientiam noſtram formare, quia ſecundum Philoſophum ſæpius citatum in 3. *de Anima text.* 153. imaginari quidem poſſumus, & fingere quidquid volumus, opinari autem non eſt in nobis. Unde cum opinio, quod actus ſit licitus, ſit minus probabilis, & ejus contradictoris ſit probabilior, impoſſibile eſt etiam naturaliter, & phyſice, ut intellectus, propoſita veritate objecti, non inclinetur in partem probabiliorem, in qua ſunt fortiora motiva, ut plenius ſupra in 1. fundamento num. 257. Cum igitur libertas eligendi opinionem minus probabilem in concurſu probabilioris, nec tollat ſcrupulum, nec opinionem de malitia actus, conſequens eſt, ut nec ſerenet conſcientias, nec earum ſanet vulnera, ut perperam conclamant propugnatores probabilitatum. Quid ergo facit hæc doctrina? dicam paucis: hebetat, obtundit conſcientias. Dicam vulgarius: efficit conſcientias groſſas, & largas, & in cauſa eſt, ut homo minime ſequatur dictamen rationis, & inclinationem intellectus, qui cognita opinione probabiliori, quod actus ſit illicitus, non poteſt illi non adhærere, cum non ſit potentia libera, ſed cogatur ab intelligibili, ſicut ſenſus a ſenſibili, ut plane probatum eſt ſupra in 2. quæſt. num. 155.

Quare electio opinionis minus probabilis affirmantis actum eſſe licitum, non eſt actus intellectus, ſeu potentiæ rationabilis, ſed eſt actus voluntatis, quæ cum ſit potentia libera, ex perverſitate, & malitia eligit, quod deterius eſt reluctante conſcientia, ac proinde ædificat ad gehennam, ut in *d. c. Per tuas, il 2. de Simon.* & in *capit. Quoniam omne, de præſcript.* & conſtat ex dictis ſupra in 5. fundamento pro hac ſententia *n.* 260.

Ad motiva Baſſæi, quod expediat duas habere vias pro mandatis Dei adimplendis, ſicut expedit duas habere vias, quæ ducunt Matritum: Reſpondetur hoc poſſe admitti, ſi ambæ eſſent tutæ. At via probabilitatum, & libertas eligendi opinionem minus probabilem, quæ favet libertati, in concurſu probabilioris, quæ favet præcepto, nullatenus tuta eſt, imo evidenti periculo expoſita, ut in ſuperioribus monſtratum eſt. Quibus nunc addimus illud Proverb. 6. *Eſt via, quæ apparet homini recta, ſed noviſſima ejus ad inferna deducunt.* Ubi Sapientia Divina non loquitur de via mala ſecundum ſe, & a parte rei, quæ tamen certo, & invincibiliter apparet recta: alioquin conſcientia erronea ex ignorantia invincibili non excuſaret, contra id, quod docent communiter Theologi cum D. Thoma in 1. 2. *q.* 19. *art.* 6. Nec loquitur de via non recta, quam aliquis ſine ullo fundamento judicat rectam. Nam quod apparet rectum, ex aliquo fundamento apparet tale, *cap. Ego ſolus, verſ. Alios vero, 9. diſt.* & oppoſitum eſt impoſſibile, ut ſupra oſtendimus *n.* 139. 140. & 143. Supereſt ergo, ut loquatur de via non recta ſecundum ſe, quæ non certo, ſed probabiliter tantum apparet recta; id enim proprie dicitur probabile, quod eſt apparens verum, ut in *d. c. Ego ſolus.* Et hæc via non ad lauream Empyrei, ut putat Caramuel, ſed ex divino oraculo ad inferna deducit. Ad quod libet referre verba Religioſi viri Patris Gravinæ in *ſuo Cherubim Paradiſi libr. 4. cap. 5,* quæ ſic ſe habent: *Pro certo ſtatuant, qui varias ſemitas opinionum iſtarum probabilium inducunt, vel varia itinera aperiunt innovandæ veritatis, & ſpeciem bonorum oſtendant, quod non viæ dicendæ ſunt, ſed diverticula, & ſemita, quæ nunquam tandem ad unum exitum terminantur. Utinam inſtitueretur, quod ſicuti in foro contentioſo accipiuntur communiter recepta ſententia; ita & in foro pœnitentiali idem ſtatueretur decretis proviſivis, præſcribendo has, non illas recipiendas. Quam bene id eſſet conſultum Eccleſiæ! brevi tempore reformaretur mundus, qui ex licentia opinandi in præceps ruit, latiſſimam viam ingrediendo, quæ ducit ad perditionem.* Hæc ille. Præterea, ſi novæ feli-

Fagnan. in I. Lib. Decretal.

citati Eccleſiæ, quam exaggerant Moderni, congaudendum eſt, quia nunc exuberat multitudine opinantium, qui facilius deducunt ad lauream Empyrei: ergo vice verſa eſt condolendum infelicitati Eccleſiæ ſeculorum præcedentium, & fideles illorum temporum dicendi ſunt miſerrimi, quibus hæc porta Empyrei fuit clauſa, quarum plurimi eſſent damnati, quia quod honeſtum eſt, turpe exiſtimantes, a propriis Sacerdotibus male inſtructi ac decepti ex conſcientia erronea peccaverunt, ſecundum ea quæ leguntur, & notantur in *c. Per tuas, il 2. de Simon.* & in *§. Ex his*, 18. q. 2. & per D. Thomam *quodlib.* 8. *art.* 13. Infelix ergo fuit Eccleſia, quæ hujuſmodi laboravit ignorantia per quindecim ſecula, ſi nunc dicenda eſt felix ex multitudine opinantium.

Ad alia objecta, quæ a defenſoribus probabilitatum poſt Medinam, & Sanchez noviſſime afferuntur, nempe ad imaginariam demonſtrationem Caramuelis, ad quinque rationes Marci Vidal, & ad ſeptem argumenta P. Spinulæ, adæquate reſpondet Julius Mercorus *de probabilitate opinionum p. 2. art.* 38.

Ad extremum, ut omnia in ſuperioribus quæſtionibus 402
enucleata in compendium redigantur: ſi quæris, an in omni materia tibi ſequi liceat quamcunque opinionem probabilem, diſtingue: Aut quæſtio eſt de his, quæ ad fidem, aut mores non pertinent: & in his liberum eſt tibi amplecti quam malueris opinionem, etiam minus probabilem, ſecundum ea quæ dicta ſunt ſupra num 15. Aut eſt quæſtio de his, quæ ſpectant ad fidem, aut mores: & tunc ſubdiſtingue. Nam aut agitur de articulis ab Eccleſia diffinitis, & conſule regulam fidei, & ſequere decreta Patrum: alioquin ſi adhæreas opinioni alicujus Magiſtri contra manifeſtum Scripturæ teſtimonium, aut contra id, quod publice tenetur ſecundum Eccleſiæ authoritatem, non poteris ab erroris vitio excuſari, ut conſtat ex dictis n. 19. cum duobus ſequentibus. Aut articuli non ſunt diffiniti ab Eccleſia, & tunc ut ſciss omni cum ſecuritate conſcientiæ ad praxim deducere, attende diligenter, cum tibi occurrit aliqua controverſia, aut a te conſilium petitur in materia ad mores pertinente, ſi vis periculum evadere, hæc obſerva. Primum invoca divinum auxilium, ne te errare permittat, ſecundum id, quod docuit S. Thom. ſupra cit. n. 115. & mox ſuper quæſtione illa, in qua conſulere aut judicare debes, aggredere opinionem, quæ negat actum eſſe licitum, & periculo vacat, & examina diligenter illius motiva: & ſi agnoveris eam non habere rationes ſuaſibiles, vel authoritates moventes, tunc convertas te ad opinionem oppoſitam, quæ affirmat actum eſſe licitum, & ideo eſt periculo expoſita, accuratoque ſtudio expende, & diſcute ſeorſim, & ſingulariter unamquamque rationem illi faventem: & ubi cognoveris eas eſſe ſuaſibiles, ſeu probabiles, tunc illas omnes ſimul conjunge, ac trutina intellectus ſedulo in univerſum perpendere: & ſi illis ſimul junctis, & in unum conflatis uſque adeo acquieſcat intellectus tuus, ut concipiat, & apprehendat rem ita eſſe, & judicet ſine ulla trepidatione ac formidine opinionem illam eſſe veram; intrepide eam ſequaris, quia quamvis non ſis certus de illius veritate per rei evidentiam, ſeu demonſtrationem, quam in moralibus quærere vitioſum eſt; tamen certus es moraliter, cum ex illis probabilibus conſurgat, & generetur in te certitudo talis, quæ ſufficiens eſt ad recte operandum: ac proinde bona cum conſcientia potes opinionem illam amplecti, & ſecundum eam præbere conſilium petenti, prout hæc patent a n. 98. uſque ad n. 111. & præſertim n. 109. & 110. Sed ſi agnoveris hanc partem habere pro ſe unam tantum rationem probabilem, aut plures quidem, ſed non tanti ponderis, ut eis etiam ſimul junctis intellectus tuus omnino acquieſcat, & ad eas ſimpliciter ſe determinet, ſed tantum aſſentiatur fluctuans, & cum trepidatione ac formidine de illius veritate: & hoc caſu adhibe diligentiam, an poſſis formidinem illam explodere, & abjicere: & quidem ſi hoc aſſequi potueris, tunc ea exploſa, poteris tuto ſequi eandem opinionem, & juxta eam conſulere: quia judicium tuum, quod manente formidine erat probabile, ea depoſita, deſinit eſſe tale, & incipit eſſe certum, ea plane certitudine quam exigit moralis materia. Et hic proprie eſt caſus *cap. Inquiſitioni, verſ. In ſecundo de ſent. excom.* At ſi omni diligen-

tia adhibita non potes formidinem illam a te repellere, ac deponere, tunc intellectus tuus vacillat, & fluctuat, nec ſimpliciter ſe determinat; ideoque judicium tuum non eſt moraliter certum, ſed tantum probabile, timidum, ac incertum, utpote obnoxium formidini; ac proinde teneris ab illa opinione prorſus abſtinere, nec ſecundum eam tibi fas eſt conſulere; alioquin exponis te diſcrimini, & lethaliter peccas, cum in judicio practico formido, & ſcrupulus niſi deponatur ſit mors conſcientiæ, ut conſtat ex dictis num. 88. & 95 & numeris ſequentibus, & num. 246. Verum ſi a principio occurrat tibi opinio affirmans actum eſſe licitum, & illius rationes tibi videantur probabiles, & ideo tu velis in illa ſtatim quieſcere abſque eo, quod reflectas ad opinionem contrariam, aut conſideres illius motiva, tunc cave ne decipiaris, quia non licet tibi opinionem illam utcunque probabilem ſequi, nec ſecundum eam conſulere aut judicare: ſic enim aſſumeres judicium probabile pro regula tuarum operationum, quod in moralibus ſine peccato fieri non poteſt, ut viginti ſex fundamentis probatum eſt ſupra in prima quæſtione a num. 59. uſque ad num 98. Sin autem perpenſis motivis utriuſque partis agnoveris utranque opinionem eſſe æqualiter probabilem, vel quaſi æqualiter, eo caſu non eſt tibi liberum ſequi utranque, vel alteram, quam malueris, quia non es moraliter certus, ſed dubius, ut probatum eſt in 2. quæſt. a num. 125. uſque ad num. 171. & ideo teneris ex præcepto ſequi partem tutiorem, ut ſimiliter eſt probatum a numer. 171. uſque ad num. 229. Neque enim extra materiam Juſtitiæ, & in foro conſcientiæ habet locum regula: In pari cauſa melior eſt conditio poſſidentis, ut conſtat ex dictis a num. 191. uſque ad num. 212. Unde teneris ſequi partem tutiorem, ſive dubium ſit juris, ut a num. 212. uſque ad num. 218. & in omni materia, etiam extra caſum irregularitatis, ut num. 220. Quod ſi non appareat, quæ opinio ſit tutior, ſervabis regulas a jure præſcriptas, ut patet a num. 229. uſque ad num. 242. Quod ſi omni ſtudio, ac diligentia adhibita in perquirenda veritate cognoveris omnia utrinque eſſe prorſus paria, quod raro accidit: tunc ſecundum ea, quæ dicta ſunt num. 235. & ſeqq. aut partes adige ad tranſigendum, aut divide rem diviſibilem, aut conſule Eccleſiam Romanam omnium Eccleſiarum matrem, & magiſtram, ut *cap. Per venerabilem, §. rationibus, qui fil. ſint legitim.* Ceterum ſi conſideratis motivis utriuſque partis, agnoveris probabilem eſſe opinionem affirmantem actum eſſe licitum, contrariam vero eſſe probabiliorem, tunc non licet tibi ſequi minus probabilem, ac minus tutam, ſed teneris ex præcepto ſequi probabiliorem, ac tutiorem, ut quadraginta duobus fundamentis probatum eſt in 3. quæſt. a num. 253. uſque ad num. 402. Idque ſive ſis Conſiliarius, ut num. 354. ſive Judex, ut num. 298. & 355. uſque ad n. 373. ſive Medicus, ut num. 373. & num. ſeqq. ſive Reus in bello gerendo, ut num. 375. præcipue vero in adminiſtratione Sacramentorum extra caſum extremæ neceſſitatis, ut n. 303. & 304. & num. 376. uſque ad n. 381. & ſive ſis Advocatus, ut num. 381. & num. ſeqq uſque ad num. 392. Hæc ſequere, & in perpetuum non errabis.

Quarto, & ultimo QUÆRO pro complemento materiæ: An authoritas unius Doctoris in morali materia, in qua vertitur peccari periculum, reddat opinionem probabilem, ita ut ſit ſufficiens fundamentum eam tenendi, & ad praxim deducendi.

Sententiam affirmativam probarunt ex recentioribus Theologis Gregorius de Valentia, Emmanuel Sà, Thomas, Sanchez, Filliucius, & alii quos ſupra citavimus in 3. q. in 39. fundamento pro parte negativa n. 331. Qui omnes aſſerunt probabilitatem opinionum oriri etiam ex ſola authoritate unius docti, & pii Doctoris, & allegant Angelum *in ver. Opinio*, *nu.* 2. & Silveſt. *ibidem qu.* 1. & Navarrum *in Manuali c.* 27. *n* 288. dum dicit, poſſe nos eligere pro vera opinionem ejus, quem merito cenſemus eſſe virum ſcientia, & conſcientia præditum. Quibus addi poſſunt Bonacina *de peccatis*, *diſput.* 2. *q.* 4. *punct.* 9. *n.* 1. ibi: *Sufficit authoritas unius Doctoris valde periti, & bonæ conſcientiæ*, Martinus Breſſerus *lib.* 3. *de conſcientia c.* 3. ibi: *Unius viri pii, & docti authoritas*, Caſtro Palaus *par.* 1. *diſp.* 2. *punct.* 5. *n.* 4. ibi: *Alicujus Doctoris pii, & gravis*, & Jacob. Granad. *in p.* 2. *controv.* 2. *tract.* 12. *diſput.* 4. *ſect.* 1. ubi ſic ait: *Dico ergo breviter, per ſe loquendo eſſe probabilem opinionem, quæ habetur in aliquo Doctore ex recentioribus, qui ſit doctus in morali Theologia, pius, & minime ſingularis, id eſt non docens frequenter opiniones ſingulares.*

Moventur, quia opinio probabilis, quæ non levi innititur fundamento: Authoritas autem viri docti, & pii non eſt leve fundamentum. Nam ſi in agibilibus prudenter agit qui credit homini gravi, & pio aſſerenti aliquid factum Romæ, vel Pariſiis; cur non item in moralibus, & practicis prudenter agat, qui fidem adhibeat viro probo, & in ea materia verſato? 404

Nec placet Thomæ Sanchez limitatio Adriani *quod lib.* 4. *art.* 1. *litera N*, *verſic. Ex hoc patet*, & Cordubæ *in ſuo quæſtionar. lib.* 2. *quæſt.* 3. *in ſolutione ad ſecundum, confirmat.* 1. *arg. verſic. Ad Landulphum*, *fol.* 18. ut hoc intelligatur, ſi ſit error juris humani, ſecus ſi divini. Hæc, inquam, limitatio eidem Sanchez non placet, quia in utriſque eſt magni ponderis, ac momenti authoritas viri gravis, & pii. Itaque hic Auctor aperte ſenſit ſolam authoritatem unius Doctoris reddere opinionem probabilem, & excuſare a peccato errantis, etiamſi error ſit juris divini: aſſeritque ſuæ opinioni favere D. Thomam *quodlib.* 3. *artic.* 10. dicentem poſſe quenquam amplecti opinionem erroneam, quam a Magiſtro audivit, in iis, quæ ad mores pertinent. Sed certe S. Doctor dicit totum oppoſitum, ut cuilibet legenti patere poteſt, & plenius paulo infra explicabitur. 405

Ego vero pro clariori ſolutione hujus quartæ quæſtioni exiſtimo ſtatuendas eſſe concluſiones infraſcriptas.

Prima concluſio eſt: Sola authoritas unius Doctoris utcunque docti, & probi nequaquam reddit opinionem probabilem, nec eſt ſufficiens fundamentum eam tenendi, & licite ad praxim deducendi. 406

Probatur primo auctoritate Ariſtotelis 1. *Topic. c.* 1. ubi ait: *Probabilia autem ſunt, quæ videntur omnibus, aut pluribus, aut ſapientibus, & his maxime notis.* Quem locum explicans Alexander ait: *Probabilia ſunt, quæ omnibus, vel pluribus, vel ſapientibus probantur, iiſque vel omnibus, vel pluribus, vel maxime cognitis, ac probatis*, & Boet. *de differ. Topic. cap.* 4. *poſt princ. Probabile vero*, inquit, *eſt quod videtur vel omnibus, vel pluribus, vel maxime notis, atque præcipuis.* Ergo quæ videntur uni tantum ſapienti, non ſunt probabilia. Et conſequenter auctoritas unius viri, utcunque gravis, & docti, non reddit opinionem probabilem. 407

Probatur ſecundo in *c. Noli meis*, 9. *diſt.* ubi Auguſt. interrogatus reſpondit, ſcripturis ſuis pro firmo credendum non eſſe, niſi certum appareat. Per quem text. Petr. Brixienſis *in Repert. in ver. Credere*, dicit, in tantum eſſe credendum dictis Doctorum, in quantum canonicis ſcripturis deſerviunt. 408

Probatur tertio in *c. Si habes*, 24. *q.* 3. ubi idem Auguſt. *ad Auxilium Epiſcopum*: *Si habes*, inquit, *de hac re ſententiam certis rationibus, vel ſcripturarum teſtimoniis exploratam, nos quoque docere digneris, quomodo recte anathematizetur pro patris peccato filius?* Ergo ſentiebat Auguſtinus ſolam Epiſcopi ſententiam rationibus, & ſcripturis nudatam, non eſſe ſufficiens fundamentum ſic opinandi, & operandi.

Probatur quarto in *c. Ego ſolis*, 9. *diſt.* ubi ſimiliter Auguſtinus profitetur ſe non credere Scriptoribus non Canonicis, quamvis doctis, & piis, niſi eorum dicta confirment vel per alios Auctores, vel per canonicas, aut probabiles rationes. Ait enim: Alios autem (id eſt Scriptores non canonicos) ita lego, ut quantalibet ſanctitate, doctrinaque polleant, non ideo verum putem, quia ipſi ita ſenſerunt; ſed quia mihi per alios Authores, vel canonicas, vel probabiles rationes, quod a vero non abhorreat, perſuadere potuerunt; Ergo ſola authoritas unius ſancti, & docti Scriptoris ſine congruis rationibus ſecundum Auguſtinum non ſufficit ad opinandum, nec reddit opinionem probabilem. Concordat textus in *cap. Neque quorumlibet, ead. diſt.* & in *c. Per tuas, de ſent. excommunic.* ubi probatur non eſſe credendum cuilibet opinioni, nec cuilibet magiſtro, prout ibi notant Hoſt. *n.* 1. & Jo. Andr. *n.* 12.

Probatur quinto in *l. final. C. de inſtit. & ſubſtitut.* ubi Imperator opinionem graviſſimi Juris Conſulti Papinia-

piniani appellat dubitationem. Dubitatio autem minus eſt, quam opinio, quia eſt infimus gradus, per quem primo ad ſuſpicionem, deinde ad opinionem pervenitur, ut notat Bartolus communiter receptus in *l. Admonendi*, *n.* 21. *ff. De jurejur.* & plenius dictum eſt ſupra num. 248. Ergo ſola authoritas unius Doctoris quantumcunque gravis, non eſt tantæ potentiæ, ut attingat gradum opinionis probabilis.

409 Probatur ſexto ex generali regula, quod dicto unius non eſt credendum, quia vox unius, vox nullius, ut *c. Licet univerſis*, *c. Veniens*, *c. Jurejurando*, & *cap. In omni negotio*, *de teſtib. l. Juris jurandi*, *Cod. eod.* Roman. *ſingul.* 622. *incipien. Dictum unius.* Quantumcunque ſit gravis, & fide dignus, ut *c. Anobis*, & ibi Abbas *num.*
410 1. *verſ. Nota pulchrum textum*, *de teſtib.* Et ideo non creditur magno Doctori atteſtanti de conſuetudine, ſeu de communi uſu loquendi, ut de Bartolo notat Baldus in *l. Cum quidam*, §. *Quod dicitur*, *in fine*, *ff. De acquirend. hared.* & pluribus relatis ex communi firmat Decius in *conſ.* 472. *incipien. Teſtator legavit*, *n.* 16. *in fin. verſ. Secundo reſponderi poteſt*; Ergo nec creditur Doctori atteſtanti de probabilitate, ſeu veritate alicujus opinionis, cum præſertim dicti ſui nullam congruentem rationem adducat, & deponat non de veritate ipſa, ſed de judicio, & credulitate ſua, & de his, quæ ſunt juris. Unde longe minus ei fides adhibetur, ut notat Baldus *conſ* 286. *incipien. Thema proponitur*, *nu.* 3. *verſ. Supreſt igitur*, *lib.* 2. Card. Zabarel. *conſ.* 24. *Qua enim poſſedit.* Alex. *conſ.* 148. *Excellentiſſime Domine*, *n.*
411 4. ubi atteſtatur, ita omnes tenere, *lib.* 2. Hinc idem Card. *conſ.* 77. *incipien. Frater unice*, ſcripſit ſe nulli unquam voluiſſe in opinionibus cedere, niſi urgente ratione, cujus dictum refert Felinus *in c.* 1. *in fin. ſupra eod.* At idem textus in *cap. Sanctum eſt*, *de conſecrat. diſt.* 4. & in *c. Nolite timere*, 11. *quæſt.* 3. quem textum notat Archid. contra Scholares, qui quotidie dicunt, hæc eſt gloſſa communis; nam ut ipſe ait: *Cuicunque magno Doctori non habeo credere, niſi ſuum dictum approbetur per authenticam ſcripturam*, & ſequitur Joannes Lupus *in repetitione c. Per veſtras*, §. 20. *in* 3. *art. num.* 12. *de donat. inter vir. & uxor.* ubi amplius ait, non eſſe credendum Doctoribus, quantumcunque doctrina polleant, dum carent fundamento.

412 Probatur ſeptimo authoritate S. Thomæ in præallegato *quodlib.* 3. *art.* 10. ubi docet in his quæ pertinent ad fidem, & bonos mores, nullum excuſari a peccato erroris, ſi ſequatur opinionem alicujus Magiſtri, quia in rebus dubiis non eſt de facili præſtandus aſſenſus, quem locum latius expendemus infra in 2. concluſione, num 425. & 432. Ergo ex ſententia S. Doctoris ſola authoritas unius Magiſtri nequaquam reddit opinionem probabilem, nec eſt ſufficiens fundamentum recte opinandi, & licite operandi.

Probatur octavo ex ſententia Parochorum Pariſienſium, & Rothomagenſium, qui cum anno 1656. propoſuerint univerſo Clero Gallicano quam plurimas aſſertiones periculoſas, auctoritate Superiorum prohibendas, primo loco tanquam aliarum præcipuam poſuerunt hanc, de qua nunc diſputamus, videlicet opinionem probabilem eſſe, cum ab uno ſolo Doctore gravi ſuſtinetur, ut dictum eſt ſupra in 3. *quæſt. in* 40. *fundamento*, *num.* 336.

Probatur nono ex cenſura Facultatis Theologicæ Lovanienſis ad requiſitionem Epiſcopi Gandavenſis, de qua ſupra *num.* 339. *verſ. His addimus.* Nam vigeſimamſextam, & ultimam aſſertionem, videlicet: Authoritas unius Doctoris probi, & docti, reddit opinionem probabilem: Facultas hac cenſura perſtrinxit: Pernicioſa eſt, & innumeras abſurditates invehit in omni materia doctrinæ moralis. Et ſeptimam aſſertionem, id eſt, clarum, & certum eſt, Judicem non poſſe punire aliquem, qui ſequutus eſt opinionem probabilem; Facultas Theologica notavit cenſura ut infra: Aſſertio relata ad eam probabilitatem, quam aſſertio vigeſimaſexta, ſeu ultima oſtendit, prorſus falſa eſt, & judiciariæ poteſtatis perperam coarctiva, ſeditionum, ac rebellionum invectiva, publicæ tranquillitatis turbativa, nec in Republica recte ordinata ullatenus toleranda.

Probatur decimo, & ultimo hæc prima concluſio ab abſurdo, quia hoc ſæculo in moralibus nulla fere eſt opinio quantumcunque exorbitans, quæ aliquem non habeat ſequacem. Quod enim vix tolerandum eſſet in philoſophicis. Theologi noſtræ ætatis non pauci in nulla re magis contendunt, quam ut certatim in materia morum adinveniant plauſibiles, & ingenioſas opiniones, pallio probabilitatis tectas, adeo ut, quod maxime deplorandum eſt, is præclarius agere, & majori laude dignus videatur, qui majus profert paradoxum. Quare ſi ſequi liceat quamcunque opinionem probabilem, & probabilitas oritur ſola auctoritate unius Doctoris, jam licet omnia tenere, & in praxi ſequi pro libera cujuſque conſcientia. Quod quam ſit abſurdum, & alienum ab arcta via Evangelii, nemo non videt, & ſatis conſtat ex dictis ſupra num. 77. & in 3. quæſt. in 39. fundamento cum duobus ſequentibus.

Et hanc ſententiam probarunt Ariſtoteles, S. Auguſtinus, Archidiaconus, & Jo. Lupus ſupracitati *num.* 407. 413
& *num.* 411. Baſſæus *in Floribus Theologia moralis*, *in ver. Conſcientia*, *num.* 8. §. *Ut opinio cognoſcatur*, qui amplius tenet, nec turbam Doctorum ſine rationibus efficere opinionem probabilem, ut fuſius patebit *infra n.* 431. Salon in 2. 2. *qu.* 63. *art.* 3. *controverſ.* 2. dicens, eos, qui in rebus moralibus parum verſati ſunt, non poſſe tuta conſcientia quod in uno, vel altero invenerint, ſequi, & noviſſime Antonius Merenda quamvis prædicta non alleget in ſuo tractatu hac de re edito in *præfatione pag.* 75. *a num.* 181. *præſertim num.* 185. & 192. *verſ. Vide*, ubi pluribus oſtendit, opinionem probabilem non oriri ex authoritate Doctorum, ſed ex rationibus. Candidus Philalethus in *tractatu de opinionum praxi*, *qu.* 8. ubi multis fundamentis itidem concludit, opinionem unius Doctoris non eſſe ſufficiens fundamentum opinandi, & operandi; & reſpondet objectis, & D. Cardin. de Lugo *de pænit. diſput.* 22. *num.* 43. ubi ait: *Ergo non eſt ſatis, quod pænitenti ſit probabilis opinio, ſed requiritur quod vere ſit talis propter authoritatem, & rationes quas pro ſe habet, vel communiter exiſtimetur probabilis; Ergo ſecundum eum ſola authoritas unius Doctoris ſine ratione ad hoc non ſufficit.*

Nec contradicunt Angelus, & Silveſter initio quæſtio- 414
nis in contrarium adducti *n.* 403. Nam Angelus dicit in cauſa dubia pro multitudine eſſe præſumendum, & loquitur de dubio, quod naſcitur ex opinionibus contrariis. Quod ſi non appareat quæ ſit communis opinio, præponendam eſſe illam, quæ validioribus rationibus firmatur. Quare quod aſſerit in fine poſſe quem ſine peccato ſequi ſui Doctoris opinionem, debet intelligi juxta prædicta, id eſt ſi ſit communior, vel probabilior, vel niſi, ut ibidem dicerat, ita probaret ſuam, ut alios ſuperaret; unde cum ſuis limitationibus Angelus nullo modo potuit citari pro hac ſententia. Simili modo Silveſter concedit poſſe quem ſequi opinionem Magiſtri ſui non abſolute, ſed ſi magis videtur rationi conſona. Unde nec ipſe affirmat ſimpliciter unius Doctoris opinionem eſſe ſufficiens fundamentum eam ſequendi, ſed potius oppoſitum.

Nec obſtat ratio ſupra in contrarium adducta, quod aſſertio unius probi, & docti non ſit leve fundamentum ad reddendam opinionem probabilem. Quoniam hæc ratio petit principium; hoc enim quærimus an aſſertio unius ſit fundamentum ſufficiens opinandi, & recte operandi. Unde aſſumi non debet pro fundamento id, de quo diſputatur, ut notat Ripa *in rubrica*, *ff. Soluto matrimonio num.* .... Nec ſubſiſtit, quod ſubjungitur credendum eſſe fide digno aſſerenti aliquid eſſe geſtum Romæ, vel Pariſiis. Imo nullus prudens ſub hujuſmodi aſſertione concluderet aliquod grave, & periculoſum negotium. Et ideo ſi Epiſcopus in remotis noviter proviſus a Papa intelligeret ex literis ſui agentis, vel alterius fide digni Romæ expeditas fuiſſe bullas ſuæ proviſionis, & huic atteſtationi fidem adhibendo, non viſis bullis, acciperet poſſeſſionem ſui Epiſcopatus, & illius adminiſtrationi ſe immiſceret, utique non evaderet pœnas Extravagantis Bonifacii VIII. *Injunctæ*, *de elect.* ut alias vidi obſervatum; & meo tempore Sac. Congregatio Concilii laudavit Archiepiſcopum Goanum Indiarum Primatem, quod quamvis ex literis ſui agentis intellexiſſet bullas Papales ſuæ proviſionis fuiſſe levatas, & caſu periiſſe, tamen illis non receptis, nunquam potuit adduci, ut Archiepiſcopatus adminiſtrationem ſuſciperet cujuſcunque neceſſitatis prætextu,

415 textu, ut ſcripſi plenius in *c. Nihil*, *n.* 20. *&* 34. *infra de elect.* facit quod notat Bartol. in *l.* 2. §. *Si dubitetur*, *n.* 1. *ad finem verſ. Quædam ſunt*, *ff. Quemadmodum teſt. aper.* ubi tradit ſtandum non eſſe teſti unico in his, quæ ſunt magni præjudicii, veluti ſi atteſtetur de morte mariti, quia eſſet magna infamia ſi mulier vivente viro nuberet; non enim poſſet in priſtinum ſtatum reponi,
416 ejuſque ſententia magis placet Thomæ Sanchez *de matr. t.* 1. *l.* 3. *diſp.* 46. *n.* 12. Item non obſtat, quod notat Archidiaconus in *c. Domino Sancto*, 19. *diſt. n.* 2. ubi dicit non eſſe ex ingenio procedendum, ſed authoritatibus inſiſtendum, & invehit contra gloſſas, quæ procedunt ex ingenio non informato authoritatibus. Etenim hoc intelligi debet non de authoritate probabili alicujus Doctoris, ſed de authoritate neceſſaria ſcripturarum Canonicarum, de quibus loquitur Auguſtinus in *c. In canonicis*, 9. *d.* & in *c. Ego ſolis*, 9. *d.* Stat igitur concluſio, quod ſola authoritas unius Doctoris utcunque docti, & pii non reddit opinionem probabilem, nec eſt fundamentum ſufficiens eam tenendi, & ſecundum illam operandi.

417 Limita primo hanc concluſionem, ut locum non habeat, ſi authoritas talis Doctoris nitatur aliquo gravi fundamento, & in contrarium nulla occurrat ratio, vel authoritas movens. Quod ut ita poteſt contingere niſi in caſu novo, & ab aliis non ventilato: tunc enim tuta conſcientia quis poteſt opinionem illam tenere, & ad praxim deducere; licet eo caſu affirmare poſſimus probabilitatem opinionis oriri magis ex vi rationis quam authoritatis, arg. *d. c. Ego ſolis*, *verſ. Alios autem* 9. *diſt.* & *c. Si habes*, *in princ.* 24 & patebit infra *n.* 434. Et in his terminis tantum admitti poteſt quod dicunt Sanchez, & alii ſupra ex adverſo citati *n.* 403. videlicet probabilitatem opinionis oriri ex authoritate unius Doctoris. Procedit enim ſolummodo, cum Doctor ille, diſcuſſo articulo, moveatur rationibus, quæ intellectum adæquent, prout etiam loquitur Silveſt. in *ver. Opinio*, *q.* 1. cujus verba ſupra proxime retulimus ſub *n.* 414. & noviſſime declarat Laurentius Portellus in *dub. regular. in ver. Opinio eligenda*, *n.* 4. & ex illo Antonin. Diana *reſol. mor. par.* 4. *tr.* 4. *reſol.* 30 & Doctor Sorbonicus Du Val *tr.* 1. *q.* 4. *art.* 15. *pag.* 116. *&* 117. in hæc verba: *Dicimus Doctorem Claſſicum magnæ authoritatis, & famæ poſſe opinionem aliquam firmiſſimis rationibus roboratam introducere, eamque ita introductam, & confirmatam tuto aliquem ſequi poſſe*, & Jacob. Granad. in 1. 2. *controv.* 2. *tr.* 12. *diſp.* 4. *ſect.* 1. dicens, non poſſe tuto reputari probabilem opinionem alicujus Doctoris, quando ille non reſpondet ſerio, ſed veluti obiter, & parum cum ſide-
rate; tunc enim illius authoritas non facit ſufficientem
418 fidem. Et concordant alii ſupra citati ſub *n.* 413. Et in hunc etiam ſenſum accipiendum eſt dictum Abbatis in *c. Capellanus*, *de feriis*, quod ſi quis ſequitur opinionem alicujus Magiſtri non ſubtiliter inveſtigatam, quæ poſtmodum appareat falſa, excuſatur a peccato quandiu
419 falſa non apparuerit. Quod dictum refert & ſequitur Silveſter in *v. Opinio*, *n.* 1. In quibus etiam terminis loquitur Innoc. in *c. Per tuas*, *il.* 2. *de Simon.* dum ait: *Non peccare mortaliter eum, qui ſequitur intellectum alicujus gravis Authoris, etiamſi erret, dummodo tamen error hujuſmodi verſetur circa ſubtilitates legum*, cujus dictum ſequitur Bald. in *l. Ab eo*, *n.* 11. *C. Quomodo, & quando Judex*, & dicit communiter receptum Navar. in *conſ.* 10. *N traſtabat. n* 5 *de conſang. & affinit.*

420 Limita ſecundo hanc primam concluſionem, ut non procedat in authoritate alicujus ſapientis, qui ſit clariſſimus, & maxime notus, ac Princeps, ſeu præcipuus in aliqua facultate; nam hoc caſu in ſola authoritate videtur quis poſſe quieſcere, & ſecundum eam opinari, & operari, ut probat textus in *l. Septimo menſe*, *ff. De ſtat. homin.* ubi dicitur: *Septimo menſe naſci perfectum partum jam receptum eſt, propter authoritatem doctiſſimi viri Hippocratis*, non dicit propter rationem, ſed propter authoritatem; Ergo ſola authoritas tanti viri ſufficiens eſt. Ad idem textus in *l. Si Pater*, *ff. De ſolut.* Ubi probatur auctoritate Ariſtotelis partu uno quinque naſci poſſe, & in *l. Antiqui*, *ff. Si pars hered. petat.* Unde & Pythagorici opinionibus Pythagoræ acquieſcebant non
421 alia ratione, niſi quia ipſe dixit. Idem ſuadetur ex verbis Ariſtotelis in 1. *Topic. c.* 12. videlicet, propoſitiones eligendæ ſunt aut omnium opinione, aut plurium, aut ſapientum, & horum vel plurium, vel notiſſimorum; ubi Alexander ait: *Etenim ea, quæ videntur omnibus, oportet eligere, & ea quæ videntur pluribus, & ea quæ clariſſimis fama.* Igitur opiniones clariſſimorum virorum ſunt præponendæ opinionibus plurium ſapientum, vel certe æqualis ponderis ſunt habendæ.
Quippe magna eſt vis authoritatis, ut egregie decla- 422
rat S. Bonaventura in *opuſ.* 1. cujus titulus eſt, *Principium ſacræ Scripturæ*, ubi ſic diſſerit: *Licet autem locus ab authoritate concludens, infirmus, & inartificialis appelletur pro eo, quod non proprio argumento, ſed aliunde parato teſtimonio utatur qui arguit, ut Boetius docet, plerumque in authoritate proborum ratio ſuæ credulitatis aſſenſum citius exhibet, quam diſputationi communi, ut pulcherrime docet Tullius. Et hoc quidem in 423
notitia fidei manifeſtum eſt, ubi cum ratio veriſſima licet profundiſſima lateat, ſecundum Riccardum, ipſa tamen vis authoritatis ad aſſentiendum inclinat, quia quod ſcimus, & intelligimus rationi, quod vero credimus, debemus authoritati, dicit Auguſtinus. Sic etiam in operabilibus conſuevit accidere, ut pondus authoritatis inclinet ad actum,
præcipue ſi grave ſit.* Hæc D. Bonaventura. Poteſt ta- 424
men dici inclinationem, & acquieſcentiam intellectus in caſu hujus limitationis non fundari in ſolo principio extrinſeco, ſeu in artificiali authoritatis, ſed etiam in principio intrinſeco rationis, ſaltem implicite, nimirum quia cognoſcimus generaliter viros clariſſimos, atque præcipuos nunquam fuiſſe loquutos ſine fundamento rationis. Quod clare adnotavit Joannes a S. Thoma *ſuper.* 1. 2. *S. Thomæ qu.* 18. *diſp.* 12. §. *Quid de probabilitate ex principiis extrinſecis*, dicens: *In tantum authoritatem alicujus Doctoris ſive antiqui, ſive moderni facere aliquam probabilitatem, in quantum præſumitur in ſcientia verſatus, ac ſapienter loquutus*; unde tandem ſic concludit: *Solet communiter dici, quod ille poteſt facere opinionem, qui præſumitur talis eſſe ſcientia, & ingenio, quod poſſit fundamenta probabilitatis tradere.* Unde ceteris paribus opinio antiquorum & ſeniorum probabilior cenſetur, quia in antiquis, & ſenibus maxime præſumitur ſapientia.
Secunda concluſio eſt: Opinio unius Doctoris quan- 425
talibet ſanctitate, & doctrina præditi tuta conſcientia teneri, & ad praxim deduci non poteſt, ſi ab Eccleſia ſit reprobata, aut ſit contra Eccleſiæ determinationem, nec talis opinio ullatenus eſt probabilis, ſed potius improbabilis, & falſa.

Hæc concluſio eſt S. Thomæ *d. quodlib.* 3. *art.* 10. ubi docet in ſpectantibus ad fidem, & bonos mores neminem excuſari a peccato erroris, ſi ſequatur opinionem alicujus Magiſtri contra manifeſtum Scripturæ teſtimonium, aut contra id, quod publice tenetur per Eccleſiæ authoritatem. Et eum ſequuntur S. Antoninus in 3 *par. tit.* 5. *cap.* 3. § 9. Angel. Silveſt. & alii Summiſtæ in *ver. Opinio*. Idemque tradit Suarez in 1. 2. *diſp.* 12 *ſect.* 6. *n.* 11. ubi ponit exemplum in opinione illa de abſolutione abſentis reprobata a Clemente VIII. Sanchez in *Decal. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 9 *num.* 11. ubi ponit pro conditione opinionis probabilis, ut non contineat errorem: quod eſt dicere, ut ab Eccleſia non ſit rejecta, Caſtr. Pal *par.* 1. *diſp.* 2. *n.* 4. & alii Recentiores. Quibus adjungi poſſunt Adrianus, & Corduba ſupra citati *n.* 404. dum tradunt opinionem ſingularem unius viri quantumvis docti, & probi nullam facere probabilitatem in his, quæ ſunt contra jus divinum.

Probatur primo hæc ſecunda concluſio, quia ut ratiocinatur S. Thomas ubi ſupra, *ſi cæcus ducatum cæco præſtet, ambo in foveam cadunt.* Matthæi 15. *Cum ſit ars de ætate, & qualitate.* Sed quicunque errat, cæcus eſt in quantum errat; Ergo quicunque ſequitur opinionem errantis magiſtri in foveam peccati cadit.

Probatur ſecundo, quia Conſtitutiones Canonum, & ſic determinationes Eccleſiæ ſingularibus ſunt opinionibus præferendæ, ut eſt caſus in hac Decretali ſecundum Jo. Andr. Butr. Card. & omnes in Summ. textus; Ergo ſingularis opinio unius Doctoris contra determinationem Eccleſiæ nullam facit probabilitatem.

Probatur tertio, quia opinio ſingularis unius Doctoris non eſt tenenda, quando communiter ab aliis Doctoribus reprobatur, ut dicemus infra in tertia concluſione; Ergo longe minus tenenda eſt, quando reprobatur ab Eccleſia, aut illius determinationi adverſatur, quia Eccleſia Romana eſt majoris authoritatis, quam Doctorum conſenſus, ut conſtat ex dictis ſup. *n.* 6. *&* 7.

Nec

426 Nec prædictis adverſatur, quod ſufficiat indocto conſilium unius ſapientis, & probi viri, ut illud ſequi poſſit; Ergo & docto ſufficere debet.

Primo enim reſpondent nonnulli apud Azorium *inſtit. moral tom.1.l.2.c.7.q 5.* negando conſequentiam, & bene judicio meo: quia jus ignorare licet indoctis, ac rudibus, non autem eis, qui ſua prudentia inſtructi ſunt, *l. Regula, ff. De jur. & fact. ignor.*

427 Deinde reſponderi poteſt negando antecedens; nam ſi ille indoctus dubitat de veritate opinionis, aut habet rationem dubitandi, eo quod audiverit alios aliter opinari; & poteſt illos conſulere, imo & debet, quia, ut inquit S. Thom. *d quodlib.* 3. *ar.*10. in dubiis oportet non cito credere: alioquin ex juris ignorantia non excuſatur, ut eſt text. in *d l. Regula, §. Sed juris ignorantiam, & in c. Non omnis 37. diſt.* & tradit Corradus *de cort. q.* 100. dicens: *Illiteratus inquirat a literatis timentibus Deum, & ſicut faceret imminente ſibi periculo corporalis vitæ, aut rerum, ſic etiam & multo magis in periculo animæ.*

428 Aut ſali indocto nullum occurrit dubium de veritate opinionis; & nihilominus non excuſatur ex ignorantia juris, ut eſt textus clarus in *c. Per tuas, il 3. de Simon.* ubi ordinatus in Subdiaconum, qui prius præſentatori ſuo promiſit quod nil ab eo peteret, in ſuſcepto miniſtrare, vel ad ſuperiores Ordines aſcendere ſine diſpenſatione non poteſt, etiamſi peccare non crediderit, uti ibi eſt caſus ſecundum Jo. Andr. Card. Abbatem, & omnes in *Sum.* & gloſſ. 1. exponens illa verba textus, *nec ſe in hoc illicitum egiſſe aliquid intellexit*; reddit rationem dicens: propter hoc non excuſatur, ut bene ſequentia notant, quia potuit conſulere peritiores: & concordant ibi Hoſt. *n.* 2. *in ver.*
429 *Illicitum*, Jo. Andr. *n.*5. & alii communiter. Nec ſubſiſtit, quod dicebat quidam Theologus illum textum non habere locum in foro conſcientiæ, quia nulla ignorantia invincibilis eſt peccatum, ut inquit S.Thom. in 1. 2. *q.* 76. *ar.*2. *in corp.* Imo enim illa Decretalis expreſſe loquitur de eo, qui credidit ſe non peccaſſe, ſeu illicitum aliquid commiſiſſe, & ita communiter exponitur a Doctoribus, & imponit pœnam, quæ afficit animam, & ideo dubitari non poteſt, quin habeat locum etiam in foro interno; præſertim quia, ut late probavi in *c. Si quis n.37. & ſeqq de Regular.* Abſurdum eſt aſſerere legem juſtam humanam, & præſertim Eccleſiaſticam non obligare in foro conſcientiæ,
430 præterquam in duobus caſibus ibi expreſſis, qui præſenti non applicantur. Neque vero talis dici poteſt ignorantia invincibilis, ſed potius vincibilis, ut egregie declarat S. Thom. loco proxime citato, ſeu craſſa, & ſupina, quæ neminem excuſat, *c.1. de ordin. ab Epiſc. qui renunt. Epiſcopat. c. penult de Cleric. excomm.* gloſſ. in *c.t. in verſ. Neſcire, & in verſ Pro hujuſmodi negligentia*
431 *de Cler. per ſaltum promoto.* Dicitur enim craſſa, & ſupina ignorantia, quando de facili potuit quis ſcire, & non indagavit, gloſſ. 2. *in d. c penult.* Ad hoc bonus textus in *l. Si aviam*, ibi: *Si cum peritioribus tractatum habuiſſes, facile cognoſceres, C. De ingen. & manu.*

432 Demum hæc doctrina eſt ipſius S. Thom. in præallegato *quod.lib.*3 *art.* 10. cujus hæc ſunt præciſa verba: *In his, quæ pertinent ad fidem, & bonos mores nullus excuſatur, ſi ſequatur erroneam opinionem alicujus magiſtri; in talibus enim ignorantia non excuſat*, & infra: *nec poteſt excuſationem habere propter ſimplicitatem, ſi in talibus erroneam opinionem ſequatur, in rebus enim dubiis non eſt de facili præſtandus aſſenſus, &c.* Loquitur ergo S. Thom. de indocto, qui per ſimplicitatem, & juris ignorantiam ſequitur opinionem errantis magiſtri, nec dubitat de illius veritate: imo credit eam eſſe veram; & tamen S. Doctor concludit talem ex ſimplicitate, & ignorantia hujuſmodi in ſpectantibus ad fidem, & bonos mores a peccato erroris non excuſari; & concordant S. Anton. & alii ſupracitati *n.*425.

Et ex his patet defendi non poſſe opinionem Sanchez citati ſup. *n.* 405. qui reprobando Adrianum, & Cordubam exiſtimavit authoritatem unius Doctoris reddere opionem probabilem, etiamſi contineat errorem contra jus divinum ea ratione, quia etiam in hoc eſt magni ponderis, & momenti authoritas viri gravis, & pii. Etenim ſi hoc verum eſſet, Arius quoque, Neſtorius, & alii hæreſiarchæ, qui antequam condemnarentur ab Eccleſia, a multis reputabantur viri graves, & docti, ſua authoritate feciſſent eorum falſas opiniones probabiles. Quod abſurdiſſimum eſt aſſerere, ut arguit S. Thomas *d. quodl.*3. dicens: *In talibus enim ignorantia non excuſat, alioquin immunes a peccato fuiſſent, qui ſequuti ſunt opinionem Arii, Neſtorii, & aliorum hereſiarcarum, quod falſum eſt; quia, ut Auguſtinus dicit in* lib. 3. de Doctrina Chriſtiana, *in his conſulere debet quis regulam fidei, quam de ſcripturarum planioribus locis, & Eccleſiæ authoritate percepit.* Quibus adde quod Abbas Joachimus divinitus habuit donum intelligentiæ, & ſpiritum prophetiæ, & ſuper Daniel prophetavit Ordinem Prædicatorum, & Minorum, ut inquit Jo. Andr. in *c. Damnamus n. 9. ſup de Summ. Trinit. & fid. Cathol.* & fuit vir doctrina, & pietate clarus, nec fuit hæreticus; ſed erraticus, ut ibi plene ſcripſi *n. 9. &* 26. & tamen nemo auderet affirmare opiniones erroneas Joachimi fuiſſe probabiles propter ejus authoritatem, & a peccato immunes fuiſſe qui ſequuti ſunt illius errores antequam eſſent damnati ab Innocentio III. in generali Concilio, ut in prædicta Decretali *Damnamus*; Ergo abſonum eſt aſſerere authoritatem unius viri quantalibet ſanctitate, & doctrina polleat reddere opinionem probabilem, quamvis contineat errorem juris divini. Demum ſi opinio ſingularis errantis magiſtri eſt improbabilis, & vitioſa, quando eſt contra conſtitutionem Eccleſiæ, ut ſuperius probatum eſt *n* 425. quanto magis quando eſt contra legem Dei? Et idem met Sanchez ſibi contrarius videtur hanc veritatem agnoviſſe in *Dec.t.1 l.1 d. c.9.n.* 1 t. dum dixit, ad hoc ut opinio cenſeatur probabilis, oportere ut communiter reputetur non continere errorem. Quomodo ergo fieri poteſt, ut probabilitatem habeat opinio errantis magiſtri, ſi ad eſſe probabilitatis requiritur, ut errorem non contineat?

Tertia concluſio eſt: ſola authoritas unius Docto- 433
ris non reddit opinionem probabilem, nec eſt ſufficiens fundamentum eam tenendi, & ſecundum illam operandi, ſi in contrarium ſit communis opinio, ita tenent Bart Bald & Legiſtæ in *l. 2. C. de pæn. Judic. qui male judic. vnt*, Innoc. Jo. Andr. & Canoniſtæ *hic*, & in *c.t. ſup. eod.* & communiter Doctores ſupra copioſe relati in *5. quæſt. in a t. ſurd n. ento pro parte negativa n.* 276. Et probatur authoritate Ariſtotelis alias citati in 1. *Top c. t.* dum ait: *Probabilia autem ſunt quæ videntur omnibus, vel pluribus*; Ergo a contrario quæ videntur uni tantum, minime ſunt probabilia. Item probatur in *l.* 1, ibi: *Sane crebrior apud veteres opinio eſt, ff. De offic. Quæſtor. & in c Novimus*, ibi, *& quorundam eſt opinio a pluribus approbata de ver. ſignif* Item probatur ratione, quia communis ſententia facit rem claram, & apertam, Decian. *conſ.* 2. *n.76. vol.*1. integrum enim eſt judicium, quod plurimorum ſententiis confirmatur, *c. Extra conſcientiam 64. diſt. c. Prudentiam, §. Illa quippe de off. deleg.* Quod ſi vox populi, vox Dei, quanto magis vox ſapientum communiter conſentientium? Ad hoc *c. De quibus*, juncta gloſſ. *in ver. Seniores* 20. *diſt. & l. ult. C. De fideicomm.* confert quod notat Innoc. in 434
c. Inquiſitionis n.5. de accuſ. ubi ait, vocem, communem præferri dictis paucorum, & quod ſcripſit Bald. in *conſ.*112. *incip. De generali narra n 7. l.*2. videlicet, raro bene loquitur qui contra omnes loquitur, & quod notat Petrus Hiſpanus in *Summul. tr.6. in c. de redarg.* & falſo, ubi dicit: *Inopinabile eſt quod eſt contra opinionem omnium, vel plurium, vel maxime ſapientum.* Et hic
junge quæ dicentur in ſequenti concluſione *n.*442. Ve- 435
runtamen, ut inquit Menoch *de præſumpt. l.2. præſumpt. 7. n.*39. Non dicitur communis opinio, quæ plures Doctores eam aſſerentes habet, nulla diſputatione præmiſſa, ſed perfunctorie, & ut ajunt, per tranſennam illam ſequentes. Et concordat Alciatus *de præſumpt. reg. 1. præſumpt. 51. n.2. verſ. Item intellige*, Cardin. Mantic. *de conjecturis ultim. volunt. l.11. tit.3. n.4* Thom. Sanchez *in Decal. l.1. c.9. n.9.* ubi ſimiliter ait: Non dicitur autem communis ex Authorum numero, qui priorum veſtigia inſtar ovium ſequentes, nulla diſcuſſione præmiſſa, eam affirmant; ſed communis dicetur ſi pauciores Doctores habeat, qui utriuſque partis rationibus diſcuſſis, & perpenſis, illam affirment. Et idem 436
monuit Baſsæus *in Floribus Theologiæ moralis in v. Conſcientia n. 8. §. Ut opinio cognoſcatur*, in hæc verba: *Opi-*

nionem

nionem probabilem non facit multitudo Doctorum eam ſequentium, ſi eam non confirment optimis rationibus, quia negare non poſſumus turbam Doctorum aliquando amplecti opinionem abſque delectu rationum, aut ſaltem rationibus
437 *non exacte ponderatis*. Unde optime Navar. in *Manual. c.* 27. *n.* 289. ait: *Communiorem cenſeri opinionem approbatam a ſex, vel ſeptem authoribus Claſſicis rem ex profeſſo tractantibus, quam a quinquaginta ſola fere pejorum authoritate ductis*. Allegat Alexandrum *conſ.* 202. *Viſo themate n.* 7. *l.* 7. & conſentiunt Sanchez *de matrim. tom.* 1. *l.* 3. *diſp.* 44. *n.* 2. & Paulus Comitolus, & ante eos Jo. Major. quorum verba ſuperius retulimus in 3. *qu. n.* 348.

438 Limita nunc tertiam concluſionem ſuperius firmatam, ut procedat ſi rationes opinionis ſingularis, ut opinionis communis ſint æquales, vel quaſi æquales; tunc enim explorati juris eſt opinionem ſingularem unius Doctoris nullam facere probabilitatem contra opinionem communem: ſecus vero ſi opinio unius Doctoris ita reſolveret argumenta contraria, & confirmaret ſua, ut ſuam redderet aut certam, aut longe probabiliorem; tunc enim eſſet ſufficiens fundamentum eam tenendi, & ſecundum illam operandi etiam contra communem. Hanc limitationem admittunt communiter omnes Theologi, ut atteſtatur noviſſime Candidus Philalethus in *tract. De opinionum praxi quæſt.* 3. *pag.* 158. *verſ. Dico primo*, & in ſpecie eam tenent Vaſquez in 1. 2. *qu.* 19. *art.* 6. *diſp.* 62. *cap.* 4. *in princ.* Azorius *Inſtit. moral. l.* 3. *cap.* 17. *qu.* 6. Salas 1. 2. *qu.* 21. *diſp. unic. ſect.* 7. *num.* 74. & alii apud Sanchez *in Decal. tom.* 1. *l.* 1. *c.* 9. *n.* 10. & conſentiunt Juriſperiti, qui unanimiter tradunt communem opinionem non eſſe attendendam, cum contraria melioribus rationibus, & argumentis probatur. Ita Jo. Andr. Abb. & Felin, in *cap.* 1. *ſup. eod.* & complures alii, quos ſupracitavimus in 3. *qu. num.* 276. quibus addimus Rotam *deciſ.* 501. *poſt princ. par.* 1. *diverſ.* Seraph. *deciſ.* 1360. *a num.* 2. & in Romana de Ghezzis 9. Februarii 1635. coram Card. Panzirolo, & ſæpe alias: & probatur efficaciter in *d. l.* 1. §. *Sed neque*, *C. de ver. Jur. enucl. in cap.* 1. *de iis, quæ fiunt a major. par. Capit.* & *in c. Sane*
439 *quippe* 9. *diſt.* Quinimo juſtius, & æquius eſt illi ſententiæ inhærere, quæ melioribus rationibus fulcitur, etiamſi Imperator ſit in opinione contraria, *l. Æmilius, ff. De Minor.* Dec. *conſ.* 219. *Viſis his in princ.* Quo enim quis magis ratione nititur, eo majoris authoritatis ejus
440 verba eſſe videntur, ut legitur in §. 1. *diſt.* 20. Unde Auguſtinus dicebat: verbo credendum, diſputatione pugnandum, ratione vincendum, ut refertur in *cap. Vides* 23. *qu.* 6.

441 Ceterum admonendi ſumus, in hoc magna cum circumſpectione, & cautela procedendum eſſe, ne crebro, & paſſim a communi opinione recedamus ſub prætextu, quod contraria ſit probabilior; nam, ut inquiunt Angelus in *ver. Opinio num.* 3. Silveſt. *ibidem n.* 2. Non licet a communi ſententia recedere, niſi habenti pro ſe rationem certam, & convincentem, & Salon. in 2. 2. *qu.* 63. *ar.* 4. *contr.* 3. *in ult. notab.* ſcripſit eos, qui in rebus moralibus parum verſati ſunt, non poſſe tuta conſcientia quod in uno, vel altero Doctore invenerint, ſequi: quia poteſt illis probabilis videri ea ſententia, cum tamen apud peritos non talis habeatur. Quare concludendum eſt cum Hoſtien. in *cap.* 1. *in fin. ſup. eod.* videlicet communem opinionem ſemper eſſe tenendam, niſi notorie maledicat, vel rationabiliter convincatur, & concordant ibi Jo. Andr. itidem in fin. & reliqui omnes, ut fuſius dictum eſt ſup. in eod. 31. fundamento *num.* 276.

442 Quarta concluſio a præcedenti non abſimilis, Sola authoritas unius Doctoris non reddit opinionem probabilem, nec eſt ſufficiens fundamentum opinandi, & recte operandi, quando in contrarium ſunt plures Doctores æqualis, vel majoris ponderis. Ita Jo. Major. in 4. *quæſt.* 3. *prol. concl.* 5. ubi ait: *Duobus circumſpectis major fides datur, quam uni; tribus, quam duobus; quatuor plus quam tribus, & ſic ſine fine*. Et probatur, quia ſecundum Philoſophum alias citatum 1. *Topic. cap.* 1. & S. Thomam *in opuſc. de fallac. c.* 2. *Probabilia ſunt quæ videntur omnibus, vel pluribus*; Ergo quæ videntur paucioribus, non ſunt probabila. Item probatur in *c. In canonicis* 19. *diſt.* ubi Auguſtinus ait: *In eis vero* (ſcilicet ſcripturis canonicis,) *quæ non accipiuntur ab omnibus, præponat eas, quas plures, gravioreſque accipiunt, eis, quas pauciores, minoriſque authoritatis Eccleſiæ tenent*. Item probatur ex verbis Edicti Theodoſii Imperatoris ſuperius relatis in 3. quæſt. in 22. fundamento pro parte negativa, videlicet: *Ubi diverſæ ſententiæ proferuntur, potior numerus vincat Authorum, vel ſi numerus æqualis ſit, ejus partis præcedat authoritas, in qua excellentis ingenii vir Papinianus emineat, qui uti ſingulos vincit, ita cedit duobus*, facit textus in *c. Prudentiam*, §. *Illa quippe*, ibi: *Duobus quam uni, tribus, quam duobus de offi. deleg.* & *in l. Duo ex tribus, ff. De re judic.* Item probatur ratione, quia cum pro una parte ſint plures Doctores æqualis, vel majoris ponderis, & pro alia pauciores, neceſſe eſt, ut ſtatera intellectus declinet in eam partem, quæ majori pondere authoritatis prægravatur, cum ſecundum Philoſophum in 2. *de Anima text.* 153. opinari non ſit in nobis, ut fuſius explicatum eſt ſupra in 3. quæſt. in 1. fundamento partis negativæ *n.* 257. Demum cum opinio, in qua rationes ſunt æquales, ſed præponderant Authores, ſit probabilior, ut in 1. *Top. d. c.* 1. Hæc 3. concluſio probatur omnibus fundamentis, quibus in 3. qu. probatum eſt in conflictu opinionum eligendam eſſe probabiliorem.

Procedit tamen hæc concluſio, ut prædixi, in eo 443
tantum caſu, in quo rationes utrinque ſunt æquales, vel quaſi; tunc enim opinio unius non eſt opinabilis contra opinionem plurium æqualis, vel majoris gravitatis: ſecus vero ſi opinio unius eſſet verior, ſeu probabilior, & validioribus rationibus munita, quia tunc præferenda eſſet opinioni nedum plurium, ſed etiam communi, ut pluribus probatum eſt in præcedenti concluſione *n.* 438.

Quinta concluſio: Authoritas unius, vel alterius, aut 444
etiam plurium Doctorum non reddit opinionem probabilem, ita ut ſit ſufficiens fundamentum opinandi, & operandi, quando in contrarium ſunt totidem Doctores æqualis ponderis, & rationes utrinque ſunt pares. Imo intellectus nec moraliter, nec phyſice poteſt eligere utranque, vel alteram, quia ſecundum Philoſophum ſæpius citatum in 2. *de Anima text.* 153. non habet libertatem ad libitum opinandi, ſed in æquilibrio authoritatum utrinque æqualium, & rationum æque probabilium, & ſic in paritate contrariorum motuum cogitur quieſcere, & remanet ſuſpenſus, ac dubius, ut pluribus argumentis ad hominem probatum eſt ſup. in 2. q. *in* 1. *concluſione pro parte negativa, a n.* 125. *uſque ad num.* 171. & præſertim in 1. & 2. & 14. & 16. *fundamentis num.* 162. Et in hoc dubio tenetur ex præcepto ſequi opinionem tutiorem, ut ibidem latiſſime firmatum eſt in 2. concluſione ab eod. num. 171. uſque ad num. 191.

Sexta concluſio: Cum pro una parte ſunt Doctores 445
numero plures, & pro contraria graviores, cenſentur eſſe æquali authoritatis, ut eſt tex. ſingularis in *d. c. In canonicis, in fin.* 19. *diſt.* ubi Auguſtinus ait: *Si autem alias* (ſcilicet canonicas ſcripturas) *invenerit a pluribus, alias a gravioribus haberi* (quanquam hoc inveniri vix
poſſit) *æqualis tamen authoritatis eas habendas puto*. Ra- 446
tio eſt, quam ibi reddit gloſſ. *in verſ. Plures*: quia dignitas perſonarum compenſatur cum numero, & eſt ſimile in teſtibus, ut *cap. In noſtra, de teſtib.* & *in creditoribus*, ut *l. Majorem ff. De pactis*. Et patet exemplo ſtateræ, quæ ſi una parte habeat unicum pondus unius libræ, & in alia duodecim diſtinctas unius, remanet æquilibris, & in neutram partem inclinatur. Sic intellectus ſi pro una parte habeat plures authores, & pro alia graviores, & rationes utrinque ſint æquales, in hac paritate contrariorum motuum neque in hanc, neque in illam partem declinare poteſt; ſed cogitur quieſcere, & remanet ſuſpenſus, ac dubius. Et in hoc dubio non habet facultatem eligendi utranque opinionem, vel alteram, cum opinari non ſit in nobis, ſed tenetur omnino ſequi partem tutiorem, ut dictum eſt in præcedenti concluſione.

Septima concluſio eſt: Cum pro una parte ſtat opinio 447
unius, vel alterius, aut plurium Doctorum, & pro alia ſtant totidem authores, qui tamen ſunt magis fide digni, & majoris ponderis rationes vero utrinque ſunt æquales, vel quaſi æquales, & tunc authoritas Doctorum minoris ponderis non reddit opinionem probabilem, ita ut ſit ſufficiens fundamentum opinandi, & operandi. Imo, ut inquit Paulus Comitolus *l.* 5. *qu.* 17. niſi quis habeat conſcientiam, ſeu fidem quod illi Doctores, quos ſequitur, ſint magis fide digni, quam alii, peccat illos ſequendo,

qui

qui ſentiant pro parte periculoſa. Probatur in d. c. *In canonicis, in fin. 19. diſt.* nam ibi Auguſtinus dicit: *Scripturas canonicas, quarum aliæ recipiuntur a pluribus, & aliæ a gravioribus, æqualis authoritatis eſſe habendas*, nimirum quia gravitas æquipollet numero, & fit æquilibrium, ut dictum eſt in concluſione præcedenti; Ergo ſi pro utraque parte ſint numero pares, ſed pro una ſint graviores, non fit amplius æquilibrium, ſed præponderat pars illa, in qua graviores reperiuntur; ſicut ſi in dextera parte ſtateræ ſint duodecim diſtinctæ unciæ, & in parte ſiniſtra duodecim diſtinctæ libræ, procuIdubio numerus unciarum utcunque æqualis minime æquipollet ponderi duodecim librarum, ſed libræ unciis præponderant. Item probatur ex præcitato loco Ariſtotelis 1. *Topic. c.* 1. ubi habetur, *probabilia eſſe quæ videntur ſapientibus, vel pluribus, vel maxime notis, atque præcipuis*, ut ibi explicat Alexander, & Boetius *de differ. Topic. c.* 4 *poſt principium*; Ergo in paritate numeri ſapientum, ſolum maxime noti, & præcipui reddunt opinionem probabilem. Ac demum probatur omnibus motivis, quibus n. 3. quæſt. probatum eſt in conflictu opinionum ſequendam eſſe magis probabilem, & præſertim ex illo, quod non ſit liberum opinari, de quo ſupra n. 257. Ergo nec phyſice opinari poſſumus, niſi illam partem, quæ habet graviora motiva: & conſequenter in paritate rationum utrinque probabilium, ubi ſunt authoritates majoris ponderis, illam partem opinari neceſſe eſt.

448 Octava, & ultima concluſio: Authoritas unius gravis Doctoris reddit opinionem probabilem, & eſt fundamentum ſufficiens eam tenendi, & ad praxim deducendi, ſi in contrarium nullus occurrat Doctor, & utrinque ſint rationes æque probabiles. Ratio hujus concluſionis eſt, quia rationes opinionis authoritate munitæ præponderant rationibus æque probabilibus alterius opinionis authoritate deſtitutæ; nam ut inquit S. Th. in 1. 2. *q.* 13. *art.* 6. *ad* 3. nihil prohibet, ſi aliquando duo æqualia proponantur ſecundum unam conſiderationem, quia circa alteram conſideretur aliqua conditio, per quam emineat, & magis flectatur voluntas in ipſum, quam in aliud. Unde in æquilibrio rationum opinio, cui favet authoritas, judicari debet probabilior: & conſequenter hæc concluſio probatur omnibus 45. fundamentis, quibus in 3. quæſt. probatum eſt ex duabus opinionibus oppoſitis probabiliorem eſſe eligendam. Confert text. in *c. fin. de Presbyt. non baptiz.* ubi in quæſtione, an ordinatus ante Baptiſmum recipiat Ordinis characterem, referuntur rationes hinc inde probabiles, & tandem præeligitur ſententia, cui favet authoritas Concilii. Item confert dictum S. Bonaventuræ ſupracitati n. 423. videlicet, *Pondus authoritatis inclinat ad actum, præcipue ſi grave ſit*. Ergo cum ſtatera intellectus habeat rationum pondera utrinque æqualia, & in altera lance ultra pondus rationum habeat etiam pondus authoritatis, neceſſe eſt, ut inclinet in eam partem, in qua pondera ſimul juncta ſunt graviora. Sicut cum probationes ex utraque parte ſunt æquales omnino, & pares, quælibet minima præſumptio, vel probatio pro una parte facit illam prævalere, ut notat Alex. *conſ.* 236. *Perſpectis n.* 6. *verſ. Et quælibet probatio levis etiam minus legitima lib.* 6. allegat Baldum per gloſſ. in *c.* 1. § *Si duo de pace tenend. in uſib. feudor.* & idem Alexan. *conſ.* 112. *in cauſa n.* 8. *in fin. lib.* 4. Marſil. *ſingul.* 271. *Teſtis de audien.*

Itaque pro coronide concludimus, ita demum authoritatem unius Doctoris in moralibus efficere opinionem probabilem, ita ut liceat eam tenere, & ad praxim deducere, ſi ſex conditiones infraſcriptæ ſimul concurrant.

Prima eſt, ut Doctor ille ſit in morali materia peritus, & timoratæ conſcientiæ, ut conſtat ex dictis ſupra in princip. hujus quartæ quæſtionis n. 403. alioquin ejus authoritas nihil conferret ad probabilitatem, ſed vis tota conſtituenda eſſet in momentis rationum, *arg. l.* 1. § *Sed neque, C. de veter. jur. enucl.*

Secunda eſt, ut articulo examinato moveatur non levibus fundamentis; nam authoritas rationibus deſtituta nihil habet probabilitatis, ſecundum ea, quæ dicta ſunt ſupra a n. 406. uſque ad n. 418.

Tertia eſt, ut opinio illa non contineat errorem contra legem Dei, vel Eccleſiæ, ut patet ſup. in 2. concl. n. 425.

Quarta, ut non ſit contra communem aliorum opinionem, ut in 3. & 4. concl. n. 433. & 442. niſi opinio ſingularis ſit verior, ut n. 438.

Quinta, ut opinio unius Doctoris non habeat contra ſe opinionem æque probabilem, eo quod in oppoſitum ſit alius Doctor paris authoritatis, & rationes utrinque ſint æquales; nam eo caſu ex æquilibrio, & æqualitate contrariorum motuum mentis oritur proprie dubitatio; & ideo ex præcepto oportet ſequi partem tutiorem, ut patet ex dictis ſup. in 5. & 6. concluſ. n. 444. & 445.

Sexta & ultima conditio eſt, ut contraria opinio non ſit magis probabilis, quia tunc tam phyſice, quam moraliter neceſſe eſt illam ſequi, ſecundum ea, quæ dicta ſunt ſup. in 7. & 8. concl. n. 447. & 448. & latiſſime probatum eſt quadraginta duobus fundamentis in 3. q. principali per tot.

Qui vero his conditionibus non concurrentibus in materia morum ſequitur opinionem unius Doctoris pro parte periculoſa, is plane agit contra conſcientiam, & dictamen rationis, & ideo ædificat ad gehennam, *c. Per tuas, il* 2. cum ibi notatis per Abb. & Doctores *de Simon.* & *c. Quoniam omne de præſcrip.* & fuſius dictum eſt ſupra in 3. q. n. 260.

Quæ tamen omnia reverenter ſubjicio determinationi, ac cenſuræ Sanctæ Matris Eccleſiæ.

Et ex his abſolutus ſit præſens tractatus de opinione probabili, ad laudem Dei omnipotentis, qui eſt glorioſus in ſecula. Amen.

DE CONSTITUTIONIBUS.

Innocentis III. Senon. Archiepiſcopo, & Epiſcopo Trecen.

CAPUT VI.

CUm omnes: & infra. Ad audientiam noſtram pervenit, quod Trecenſes Canonici novum fecerunt in Trecenſi Eccleſia conſtitutum, ut eis tam in præſentia, quam in abſentia redditus ſuos ex integro percepturis, qui in eadem Eccleſia poſt illam conſtitutionem fuerunt, vel de cetero fuerint inſtituti, redditus in abſentia non percipiant, ſed tunc ſolum cum fuerint reſidentes: cum ſecundum Trecenſis Eccleſiæ conſuetudinem omnes in hoc conſueverint eſſe pares. Statuerunt etiam, ut (cum ſingulis præbendis annexæ ſint vineæ) ipſis ſuas dum vixerint poſſidentibus, vineæ decedentium ad ſucceſſores non tranſeant, ſed proventus earum inter ſingulos dividantur. Cum igitur quod quiſque juris in alterum ſtatuit, ipſe debeat uti eo: & Sapientis dicat auctoritas, Patere legem, quam tu ipſe tuleris: mandamus, quatenus antiquos Canonicos junioribus, & juniores in perceptione fructuum tam præbendarum, quam vinearum coæquetis antiquis, ſecundum priorem conſuetudinem uſque ad tempus prædictæ conſtitutionis ſervatam, vel ſecundum rationabilem inſtitutionem in poſterum obſervandam.

S U M M A R I U M.

1 *INtellectus triplex hujus cap. & num. ſeqq. uſque ad num. 11.*
2 *Conſtitutio capituli ſuper his, quæ pertinent etiam ad Epiſcopum, ſine Epiſcopo facta non valet.*
3 *Capitulum ſine Epiſcopo conſenſu non poteſt ſtatuere ſuper reſidentia.*
4 *Nec ſuper ſtatu Eccleſiæ.*
5 *Conſuetudo non inducitur per obſervantiam juris communis.*
6 *Reſcripti, vel privilegi idem continentis quod jus commune, non oportet mentionem facere in ſecundo reſcripto, vel privilegio.*
7 *Idem in ſtatuto, vel conſuetudine.*
8 *Conſtitutio Capituli, quæ non eſt communis omnibus, & per quam tollitur antiqua conſuetudo, non valet.*
9 *Conſtitutio Collegii in damnum aliquorum, & commodum aliorum, ceſſante rationabili cauſa, non tenet.*
10 *Major pars Capituli ſine rationabili cauſa non poteſt tollere conſuetudinem, utilitatem privatam nutriendo.*
11 *Conſuetudo non reſidendi, & percipiendi fructus beneficii in abſentia, an valeat, & num. ſeqq. uſque ad n. 36.*
Quid in beneficiis ſimplicibus, n. 13. Et quid in beneficiis in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis, n. 18. Et quid in beneficiis curatis, n. 36.
12 *Beneficia omnia de jure communi ſcripto reſidentiam requirunt.*
13 *Beneficium datur propter officium.*
14 *Beneficia ſimplicia de generali conſuetudine perſonalem reſidentiam non requirunt.*
15 *Sed ſatis eſt illis a ſervire per ſubſtitutum.*
16 *Conſuetudo non reſidendi in beneficiis ſimplicibus valida eſt.*
17 *Conſuetudo obtinendi plura beneficia ſimplicia, ſi unum ſit ſufficiens ad ſuſtentationem, an valeat.*
18 *Conſuetudo percipiendi fructus præbendæ in abſentia in Cathedralibus Eccleſiis valet de jure communi.*
19 *Clericus vagabundus poteſt ad reſidentiam revocari, licet ejus beneficium perſonalem reſidentiam non requirat.*
20 *Conſuetudo percipiendi fructus præbendæ in abſentia an valeat eo caſu, in quo Canonicus abſens non inſervit per ſubſtitutum.*
21 *Et quid poſt Concilium Tridentinum.*
22 *Conſuetudo immemorabilis, ſecundum quam ex quavis cauſa, & ultra tres menſes ab Eccleſiis Cathedralibus abeſſe licet, ſublata eſt a Concilio Tridentino.*
23 *Conſuetudo Eccleſiæ Compoſtellanæ, qua dignitates abſentes pro juſtitia miniſtranda habentur pro præſentibus, ſublata eſt a Concilio.*
24 *Conſuetudo etiam immemorabilis non excuſat Canonicos ab aliqua hora illius diei, quo choro intereſſe tenentur, eo prætextu, quod adſint alii ab ipſis miſſi.*
25 *Conſuetudo non reſidendi, cum Eccleſia, vel dignitas nullos habent redditus, licet valeat de jure communi, tamen ſublata eſt a Concilio Trident. in Canonicatibus, & Curatis.*
26 *Archidiaconus, & Archipresbyter Auximanus tenentur reſidere, licet nullos habeant redditus, ſed ſolum ſtallum in choro.*
27 *Decanatus Cloden. habens nudam præeminentiam in Eccleſia ſine juriſdictione, fructibus, dote, voce, & loco in Capitulo, reſidentiam non requirit.*
28 *Canonici an poſſint in ſervitio Eccleſiæ, & Chori ſeſe invicem ſubſtituere.*
29 *Et quid in abſentibus a civitate.*
30 *Et quid in pernoctantibus in ſuburbiis.*
31 *Conſuetudo etiam immemorabilis non reſidendi in Collegiatis Eccleſiis inſignibus non valet.*
Et quid in non inſignibus, ibid.
32 *Immemorabilis conſuetudo non reſidendi intelligitur, ſi a nullo prorſus ſolitum fuerit reſideri; ſecus ſi alii reſederint, alii non.*
33 *Canonici Collegiatarum etiam non inſignium, quibus cura animarum incumbit, tenentur reſidere, non obſtante contraria conſuetudine, etiam immemorabili.*
34 *Conſuetudo immemorabilis percipiendi in abſentia quotidianas diſtributiones non tenet.*
35 *Canonicis abſentes tribus menſibus a Concilio permiſſis non lucrantur diſtributiones, etiamſi ab immemorabili tempore illas percipere conſueverint.*
36 *Conſuetudo etiam immemorabilis non reſidendi in beneficiis curam animarum habentibus, eiſque per alium deſerviendi, eſt corruptela.*
37 *Capitulum Cathedralis etiam ſine Epiſcopo poteſt ſtatuere de his, quæ propria ipſius Capituli negotia reſpiciunt.*
Et an poſſit ejuſmodi ſtatutis, quo firmius obſerventur, pœnas adjicere, ibid. & n. ſeqq. uſque in finem.
38 *Pœnam imponendi facultas a juriſdictione dependet.*
39 *Canonici poſſunt ſe obligare ad pœnam quaſi conventionaliter pro obſervantia ſtatuti.*
40 *Pœnam ſtipulari poſſunt paciſcendo partes etiam privatæ.*
41 *Capituli major pars, ubicunque de neceſſitate, vel utilitate Eccleſiæ agitur, poteſt præjudicare minori in his, quæ competunt Canonicis ut univerſis.*
42 *Abſentes vocati, aut non vocati in caſibus, in quibus non ſunt vocandi, tenentur ſtare deliberationi factæ a majori parte præſentium.*
43 *Capitulum poteſt pœnas adjicere quaſi conventionaliter ex his, quæ pacto privatorum promitti, ac in conventionem deduci poſſunt.*
Et ſufficit conſenſus majoris partis, ibid.
44 *Statuta Capituli cum pœnæ adjectione non afficiunt ſucceſſores, niſi ab Epiſcopo fuerint confirmata.*

C*Um omnes*. Legitur tripliciter. Prima lectura eſt 1
Innocentii ſub *n. 1. v. Vel dic illud habere locum*,
& Bernardi Compoſtell. *n. 4. v. Unde cum ſtatutum*, exiſtimantium
hunc textum eſſe intelligendum in Conſtitutione
edita a Canonicis ſuper Reſidentia ſine conſenſu
Epiſcopi: potiſſima enim cauſa, cur non valuit hæc Conſtitutio
ſecundum Compoſt. *n. 5.* fuit, quia non intervenit
Epiſcopi conſenſus, non autem quia eſſet injuſta;
non enim iniquum eſt ſecundum Innocent. ut antiqui
Canonici in ſuis conſuetudinibus remaneant percipiendi
fructus in abſentia; & novi, qui ſcienter legem novam
admiſerunt, ea ligentur, & fructus in abſentia non
percipiant; quia Conſtitutio futura reſpicit, non præterita,
*c. Cognoſcentes ſup. eod. c. Ante 31. diſt. & cap. fin.
infr. eod.* Et ſecundum hanc lecturam, hæc decretalis hoc
intendit: Conſtitutio Capituli ſuper his, quæ pertinent
etiam ad Epiſcopum, ſine Epiſcopo facta non valet.
Verum hæc lectura non congruit literæ, quæ nihil dicit de 2
Epiſcopo, ſecundum Cardinalem *hic in princ. & n. 3. in 3.
oppoſit. v. Tertio ſolvit Innocentius*. Eſt tamen in ſe vera,
quia Capitulum ſine Epiſcopo non poteſt ſuper Reſidentia
Conſtitutiones concedere, *c. penult. inf. eod.* & notat 3
gloſſ. in *c. 2. v. Ex hoc de verbor. ſignif. lib. 6.* facit *cap.
Cum conſuetudinis infra de conſuetud.* & tenent hic Innoc.
& Compoſt. *locis citatis*, Card. *ubi ſupra, & in 5. oppoſitione
n. 4.* & Abb. *n. 3. v. ſecundus intellectus*, cum reſidentia
Clericorum ſpectet ad officium Epiſcopi, ſine
cujus licentia Clerici peregrinari non debent, *cap. Non
oportet de conſecr. diſt. 5.*

Nec obſtat text. in *c. Cum dilectus infra de Cler. non
reſident.* ubi Capitulum ſtatuit ſuper reſidentia, ut ibi
patet in ſuprascriptione. Quoniam illud factum fuit authoritate
Epiſcopi ſui, vel non erat qui illud impugnaret;
alias non valuiſſet, niſi Papa illud ex certa ſcienſcia
confirmaſſet. Et ita etiam poteſt intelligi *c. 2. & 3.
infra eod.* ſecundum Compoſt. & Jo. Andr. Et ex hoc in- 4
tellectu collige generaliter, Capitulum ſtatuere non poſſe
ſuper ſtatu Eccleſiæ ſine conſenſu Epiſcopi. Quod tenet
Innoc. in *d. c. Cum conſuetudinis*, ubi eſt bonus textus,
infra de conſuet. & præter Innoc. & Compoſt. tenent
hic Butr. *n. 45.* Abb. *n. 4.* Felin. *num. 9.* Beio *n. 36.*
Calder. *conſ. 2. de conſtitut.* quos ſequitur Rota *deciſ. 21.*
apud Farinac. *part. 2. recent.* Abb. *conſ. 7. & conſ. 9. lib. 2.*
Archid. & Gemin. in *cap. Catholica 11. diſt.* & in *c. Contumaces
50 diſt.* & alibi paſſim Doctores.

Quid autem in caſu converſo, an ſcilicet Epiſcopus
ſuper ſtatu Eccleſiæ ſtatuere poſſit ſine conſenſu Capituli,

tuli,

Digitized by Google

tuli, dicam in *cap. Novit, de his, quæ ſiunt a major. part. Cap.*

Secunda lectura, quam recitat hic Anton. de Butr. in *princ.* eſt illorum, qui putant conſuetudinem antiquam, contra quam Canonici fecerunt ſtatutum, fuiſſe conformem juri communi, quia omnes Canonici in abſentia nihil percipiebant. Et ſic ſtatutum in ea parte, in qua diſpoſuit, ut Canonici antiqui perciperent fructus in abſentia, fuit contra conſuetudinem. Et ſecundum hoc Pontifex mandat, ut antiqui, & novi Canonici in omnibus coæquentur, itaut neque his, neque illis liceat aliquid percipere in abſentia. Et ſecundum hanc lecturam caſus ſic ſe habet: Stante conſuetudine, ut Canonici Curcen. in abſentia redditus non poſſent percipere, Canonici antiqui ſtatuerunt, ut novi ſtarent conſuetudini, & ipſi antiqui in abſentia poſſent fructus percipere. Et de vineis annexis præbendis ſtatuerunt, ut novi nihil perciperent. Pontifex conſiderans unumquemque eodem jure uti debere, quod in alium ſtatuit, & dictum Sapientis, *Patere legem, quam tu ipſe tuleris*, præcipit, ut quod ſtatuerunt in alios, ſervent in ſeipſis, & nihil percipiant, & nullus eorum habeat vineas annexas. Et ſecundum hunc intellectum verba illa textus, *In hoc conſueverunt eſſe pares*, exponuntur, videlicet, ut in abſen-
5 tia nihil perciperent. Sed hanc lecturam utcunque ſubtilem, & in ſe veram ſimiliter arbitror non eſſe congruentem literæ hujus decretalis. Moveor, quia conſuetudo, ſecundum quam abſentes nihil percipiunt, cum ſit juri conformis, *c. Conquerente, c. Tuæ, & c. Cum ad hoc infra de Cler. non reſident.* cum multis ſimilibus, & notat gloſſ. 1. *hic in princip.* non dicitur conſuetudo, ſed obſervantia juris communis, quo utentes non videntur voluiſſe novam conſuetudinem inducere, ut firmat Jo. Andr. in *c. un. de Cler. conjugat. lib. 6.* quem ibi ſequuntur Anchar. Gemin. & alii, Fulgoſ. *conſ.* 123. *Præſuppoſitis n.* 2. Alexan. *in l. de quibus in princip. ff. de legibus*, & Roch. de Curte in *tr. de conſuetud. n.* 11. Si ergo Canonici Trecenſis Eccleſiæ conſueviſſent nihil percipere in abſentia, hujuſmodi actus abſtinendi a perceptione fructuum non fuiſſent fundati ſuper conſuetudine, ſed ſuper jure; atque ita defeciſſet animus conſuetudinis introducendæ, ut formaliter inquit Joan. Andr. in *d. c. unico n.* 2. *in v. Nolumus*, & conſequenter Pontifex hic non fundaſſet ſuam deciſionem in eo, quod ſtatutum Capituli eſſet contra conſuetudinem Eccleſiæ Trecenſis, ſed potius in
6 eo, quod eſſet contra jus commune. Facit quod notat Innoc. Hoſtien. & alii in *c. infra de reſcr.* ubi tenent de reſcripto, vel privilegio idem continente quod jus commune, non oportere mentionem facere in ſecundo re-
7 ſcripto, vel privilegio. Et idem in ſtatuto, vel conſuetudine diſponente idem, quod jus commune, determinat gloſ. notab. in *c.* 1. *in verſ. Facit de conſtit. lib* 6. quam ſequuntur ibi Gemin. *col.* 1. *in* 2. *oppoſ.* & Franc. *col.* 7. *v. In ea gloſſa.*

Tertia, & communis lectura eſt, quod antiqua conſuetudo hic diſponeret contra jus commune, ut Canonici redditus Canonicatuum perciperent in abſentia. Et ſecundum hanc lecturam ſtatutum, ut antiqui Canonici abſentes poſſent fructus percipere, erat conforme conſuetudini, ſed contra jus commune. Sed in ea parte, in qua ſtatuebat, ut Canonici juniores nihil perciperent in abſentia, erat contra conſuetudinem, ſed conſonabat juris comunis diſpoſitioni. Et juxta hanc lecturam mandatur, ut in hoc juniores coæquentur antiquis, itaut omnes in abſentia fructus percipiant. Et caſum pone ſic: Vigebat conſuetudo in Eccleſia Curcen. ut Canonici omnes in abſentia poſſent fructus percipere, & cuilibet præbendæ eſſent annexæ vineæ. Canonici antiqui in ea Eccleſia tunc exiſtentes ſtatuerunt, ut idem antiqui perciperent fructus ut prius; novi autem ſupervenientes nihil haberent. Item ut vineæ decedentium dividerentur inter antiquos, & non tranſirent ad ſucceſſores. Canonici poſtea recepti de hoc conqueſti ſunt Papæ, qui conſiderans prædicti ſtatuti irationabilitatem, eo quod jus diſponat, & naturalis ratio dictet, ut quod quiſque juris in alium ſtatuit, ſervet in ſeipſo; & Sapientia dicat auctoritas, *Patere legem &c.* præcipit ſtatutum caſſari, & omnes ad conſuetudinem antiquam
8 reduci. Et juxta hanc lecturam ſummatur ſic ſecundum gloſ. Jo. Andr. & alios communiter: Conſtitutio Capituli, quæ non eſt communis omnibus, & per quam
tollitur antiqua conſuetudo, non valet. Vel ſic, Non 9
valet Conſtitutio collegii in damnum aliquorum, & commodum aliorum, ceſſante rationabili cauſa. Vel aliter 10
ſic, ſecundum Abb. & Felin. Abſque rationabili cauſa non poteſt major pars Capituli tollere conſuetudinem, utilitatem privatam nutriendo. Hoc dicit: Et dividitur in duas partes. In prima recitat duo ſtatuta ſucceſſive facta. In ſecunda, duplici ratione utranque caſſari mandat, ibi, *Cum igitur.*

Nota primo valere conſuetudinem non reſidendi, & 11
percipiendi fructus beneficii in abſentia, de quo eſt textus optimus hic, qui ad hoc quotidie a Doctoribus allegatur. Et per hanc literam tenet hic gloſ. *fin.* Item gloſ. *penult. in c. Dudum, il 2. de elect.* & gloſ. 1. in *c. Ad audientiam de Cler. non reſident.* Abb. & Dec. *hic*, ambo *n.* 1. *in* 1. *notabil.* Sed tu plenius diſtingue. Nam, aut quæritur, an ejuſmodi conſuetudo valeat in beneficiis ſimplicibus; aut quæritur an valeat in benficiis in Cathedralibus, aut Collegiatis Eccleſiis, aut denique an valeat in beneficiis curam animarum habentibus.

Circa primum, quamvis de jure communi ſcripto be- 12
neficia omnia reſidentiam requirant, ut in *c. Super ordinata de præb. & in cap. Conquerente de Cler. non reſident.* & notat Innoccentius in *c. fin. in fine*, & ibi Abb. *n.* 3. *eodem tit.* & Abb. in *c. Extirpandæ*, §. *Qui vero n.*
30. *verſ. Nam beneficium quantumquunque minimum de jure* 13
communi requirit reſidentiam, de præb. Oldrad. *conſil.* 140. *in Eccleſia Calaguritan. n.* 3. *v. Etſi dicatur*, Rebuff. in *praxi tit. Diſpenſatio de non reſidendo n.* 7. *& ſequent.* quia propter officium datur beneficium, *c. fin. de reſcriptis lib.* 6. Feder. de Senis *conſ.* 246. *in princ.* & beneficia omnia ad divinum cultum, atque Eccleſiaſtica munia obeunda ſunt inſtituta, in decreto Concilii Tridentini
c. 3. *ſeſſ.* 21. Abb. *ubi ſupra n.* 32. *ad finem*: tamen gene- 14
ralis conſuetudo inolevit, ut beneficia ſimplicia perſonalem reſidentiam non requirant, ut teſtantur Lap. *alleg.* 118. *n.* 1. *prope finem, v. Sed nec etiam*, Oldrad. *loco cit.* Abb. hic in 1. *notab. & conſ.* 47. *in princ. lib.* 2. Rebuff. *ubi ſupra*
n. 8. & Rota apud Card. Scraph. *deciſ.* 639. *n.* 5. ſed ſa- 15
tis eſt eis deſervire per ſubſtitutum, Anchar. *conſ.* 233. *n.* 16
3. Quæ quidem conſuetudo hodie videtur approbata in *c. Gratia de reſcript. lib.* 6. *& in Clem. Gratia eod titul.* eamque validam eſſe tenent utrobique gloſſ. & Doctores, & eſt communis opinio, ut teſtatur Abb. in *d.* §. *Qui vero n.* 31. *de præb.* Hinc Epiſcopo Vintimilien. alias petenti, ut ob Sacerdotum Parochorum penuriam, ac populi frequentiam poſſet revocare Presbyteros abſentes, habentes in Diœceſi unde viverent, atque in primis obtinentes Capellanias, ac beneficia ſimplicia, eoſque co-
gere in Diœceſi permanere: Sac. Congregatio Concilii 17
cenſuit non concedendum, licet Anton. de Butr. *c. fin. n.* 4. *v. Secundus caſus inf. de Cler. non reſiden.* poſt Innoc. dicat abſentes revocari poſſe ob Clericorum penuriam, etiamſi obtineant beneficia perſonalem reſidentiam non requirentia, *argum. cap. Quia frater* 7. *q.* 1. An autem valeat conſuetudo obtinendi plura beneficia ſimplicia, ſi unum ſit ſufficiens ad ſuſtentationem, vide Abbatem pluribus concludentem non valere tanquam irrationabilem, & impræſcriptibilem, in *eod.* §. *Qui vero n.* 36. *verſ. Aut quæritur de beneficiis ſimplicibus.* Cujus opinio videtur hodie approbata a Concilio Tridentino in *cap.* 17. *ſeſſ.* 24.

Circa ſecundum, duo caſus ſunt diſtinguendi. Pri- 18
mus eſt, an valeat conſuetudo, ſecundum quam obtinentes in Cathedralibus, vel Collegiatis Eccleſiis dignitates, Canonicatus, aut portiones, percipiunt in abſentia fructus præbendæ. Secundus eſt, an valeat conſuetudo, ſecundum quam iidem percipiunt in abſentia diſtributiones quotidianas.

In primo caſu Doctores communiter tenent, de jure validam eſſe hujuſmodi conſuetudinem, quia de hoc eſt textus clarus hic, & tenent gloſſæ prælegatæ *ſup. nu-*
mer. 11. Innocen. Hoſtien. Joan. Andr. & omnes hic 19
Abbat. poſt alios in *dict. capitul. Extirpandæ*, §. *Qui vero numer.* 31. *verſicul. Quod ſecundum.* Limitat primo hanc concluſionem Innocentius in *cap. Ego tua de Cler. non reſident.* ut non procedat, ſi Clericus vagetur, quia tunc poteſt ad reſidentiam revocari, etiamſi beneficium perſonalem reſidentiam non requirat, & privari, ſi monitus non redierit, quia ſufficit delictum vagationis ad privationem, *c. Non oportet Epiſcopum, & c.*

ſeq.

ſeq. 7. q. 1. Et ita ſentit Innoc. non valere conſuetudi-
nem non reſidendi data vagatione ea non reſidentia,
prout illum intelligit, & ſequitur Abb. in *d. §. Qui ve-
ro n. 32. v. Alia poteſt elici limitatio*, & Dec. hic in 2.
20 *lect. n. 5.* Deinde limitat eandem concluſionem Hoſtien.
hic *n. 10.* dummodo Canonicus abſens per Vicarium,
vel alias Eccleſiæ deſerviat; alioquin putat conſuetudi-
nem non valere tanquam Eccleſiæ oneroſam, ut in *c. 8.
de conſuet.* Et cum hac limitatione tranſeunt communiter
DD. ut hic teſtatur Abb. *n. 10.* Qui tamen temperat hoc
dictum Hoſtienſis, & reſtringit ad caſum, in quo Ec-
cleſia propter hujuſmodi conſuetudinem deſtitueretur
miniſtris; alias tenet conſuetudinem percipiendi fru-
ctus in abſentia validam eſſe, etiamſi abſentes per ſub-
ſtitutos non inſerviant: quia quilibet Clericus, ex quo
in ſortem Domini aſſumptus eſt, inſervit Eccleſiæ uni-
verſali, ut notat Innoc. in *cap. fin. de Cler. non reſid.* Et
hoc ipſum poſt Goffred. & Alan. firmat idem Abb. in *d.
cap. Extirpandæ, §. Qui vero n. 31. v. Sed advertendum
eſt de præb.*

21 Verum hodie ceſſant hujuſmodi ambages, quia con-
ſuetudo inſerviendi per ſubſtitutum, & fructus in abſen-
tia percipiendi in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis,
captæſſe ſublata eſt a Concilio Tridentino in *c. 12. verſ.
Præterea, ſeſſ.* 24. ubi ſtatuitur, ut obtinentibus in eiſ-
dem Cathedralibus, aut Collegiatis dignitates, Canoni-
catus, præbendas, aut portiones, non liceat vigore cu-
juslibet ſtatuti, aut conſuetudinis, ultra tres menſes ab
eiſdem Eccleſiis quolibet anno abeſſe; ſalvis nihilominus
earum Eccleſiarum Conſtitutionibus, quæ longius ſer-
vitii tempus requirunt; alioquin primo anno privetur
unuſquiſque dimidia parte fructuum, quos ratione e-
tiam præbendæ, ac reſidentiæ fecit ſuos; quod ſi iterum
eadem fuerit uſus negligentia, privetur omnibus fructi-
bus, quos eodem anno lucratus fuerit: creſcente vero
contumacia, contra eos juxta Sacrorum Canonum Con-
ſtitutiones procedatur: id eſt, ad privationem, ad quam
in totum non eſt procedendum, niſi lapſo trium anno-
rum ſpatio, ut S. Congregatio declaravit. Et infra in
§. Omnes vero, capteſſe diſponitur, ut omnes divina per
ſe, & non per ſubſtitutos compellantur obire officia. At-
que ita eo decreto corrigitur textus noſter, quatenus
præcipit ab omnibus æqualiter ſervandam eſſe conſuetu-
dinem, ſecundum quam Canonici non reſidentes perci-
piebant fructus præbendarum in abſentia. Item corrigi-
tur opinio Hoſtienſis, exiſtimantis conſuetudinem eſſe
validam eo caſu, in quo Canonici abſentes inſerviunt
per ſubſtitutum. Ac demum corrigitur oppinio Goffre-
di, Alani, & Abbatis, tenentium valere conſuetudinem
hanc, etiamſi abſentes per Vicarium non deſerviant, ex-
cepto caſu, in quo Eccleſia eſſet miniſtris deſtituta.
Nam ex Concilio abſentes ultra tres menſes, privandi
ſunt fructibus, etiamſi inſerviant per alios, & ſive Ec-
cleſia abundet miniſtris, ſive non, & tollitur quævis
contraria conſuetudo.

Hinc cum eſſent Canonicatus in Eccleſiis Parochiali-
bus, & Collegiatis Aquilejen. Diœceſis, in quibus Ca-
nonici deſervierunt per ſubſtitutum ante Concilium Tri-
dentinum, ſicut hodie etiam inſerviunt, fuit dubitatum,
an hoc eſſet tolerandum, vel deberent cogi ad perſona-
22 liter reſidendum: Sacra Congregatio cenſuit ita cogen-
dos. Quinimo ex ejuſdem Congregationis ſententia eo
decreto ſublata eſt conſuetudo etiam immemorabilis,
ſecundum quam ex quavis cauſa, & ultra tres menſes
23 ab eiſdem Eccleſiis quolibet anno abeſſe licebat. Unde
conſuetudo Eccleſiæ Compoſtellanæ, quas dignitates ha-
bentur pro præſentibus ea ratione, quia coguntur abeſſe
pro juſtitia miniſtranda in ejus juriſdictione, eo decre-
to ſublata intelligitur, ut eadem Congregatio declara-
vit. Quia Concilium excipit tantummodo caſum, quan-
24 do pro cura animarum abſunt, ut in *c. 3. v. Quod ſi ali-
cui, ſeſſ.* 22. Quæ ratio poterat excuſare ſolum Archi-
presbyterum, qui generaliter curæ incumbit. Et alias
propoſito dubio, an Canonici ſint excuſandi ab aliqua
hora illius diei, quo choro intereſſe tenentur, eo præ-
textu, quod eorum nomine, velut in matutino, adſint
alii ab ipſis miſſi, præſertim ſtante immemorabili conſue-
tudine: Sac. Congregatio cenſuit non eſſe excuſandos.

25 Quinimo theſaurarius Eccleſiæ Conſeotin. cum digni-
tas Theſaurariatus nec fructus aliquos, nec curam ha-
beret, licet ſit major poſt Pontificalem in d. Eccleſia,
dubitavit, an teneretur reſidere ſtante conſuetudine non
reſidendi, quæ valet, cum Eccleſia, vel dignitas nullos
redditus habet, Abb. in *cap. Extirpandæ §. Qui vero de
præb.* Sacra Congregatio cenſuit Theſaurarium, licet nul-
los fructus haberet, teneri ex Concilio ad reſidentiam,
quia illa conſuetudo non reſidendi, quæ valet de jure
communi, cum nulli ſint fructus, ſublata eſt a Concilio
in Canonicatibus, & Curatis.

Et ſimiliter cum Cardinalis ..... Epiſcopus Auximanus 26
petiiſſet, an duæ dignitates ſuæ Cathedralis, videlicet
Archidiaconus, & Archipresbyter, qui nullos redditus
habent, ſed ſolum ſtallum in choro, teneantur ad reſi-
dentiam, & ad quod genus reſidentiæ: die 18. Januarii
1614. reſponſum eſt, ſupradictas dignitates, licet nul-
los habeant redditus, teneri omnino reſidere juxta for-
mam a Concilio præſcriptam in 12. *ſeſſ.* 24. licet alias de- 27
claratum fuerit, Decanatum, cujus proviſus habet nudam
præeminentiam in Eccleſia Clodien. ſine juriſdictione,
& fructibus, & dote, ac voce, & loco in Capitulo, nec
participat de diſtributionibus, & aliis incertis, reſiden-
tiam non requirere, nec inducere incompatibilitatem.

Patet igitur ex ſupradictis, ſublatam eſſe quamcun- 28
que conſuetudinem inſerviendi per ſubſtitutum in Cathe-
dralibus Eccleſiis. Veruntamen Sacra Congregatio cen-
ſuit debere Epiſcopum concedere facultatem Capitulari-
bus ſeſe invicem conſtituendi in ſervitio tum Eccleſiæ,
tum Chori, dum tamen non iis temporibus ſubſtituan-
tur, quibus ſervitio Eccleſiæ adſtricti ſunt. Item Epi-
ſcopum curare debere, ut hac ſubſtituendi facultate non
abutantur. Sed hoc decretum alias declaravit habere lo- 29
cum tantummodo inter præſentes. Et cum incidiſſet du-
bitatio, an cenſeri debeat abſens is, qui extra mœnia
medium milliare, vel circa in ſuburbiis pernoctet, & in
loco percipue, a quo poſſit ad ſervitium opportune ac-
cedere; reſponſum non cenſeri abſentem.

Hæc de conſuetudine non reſidendi, & fructus præ- 30
bendæ in abſentia percipiendi in Cathedralibus Eccleſiis.

Quo vero ad Collegiatas, cum Epiſcopus Comen. 31
habens in ſua Diæceſi plures Collegiatas Eccleſias, non
tamen inſignes, conſuluiſſet Sacram Congregationem
Concilii, an ſi in iis a tempore immemorabili nunquam
conſueverit reſideri, poſſet compellere Canonicos ad re-
ſidendum, juxta *c. 12. v. Præterea, ſeſſ.* 24. Sacra Con-
gregatio cenſuit, *c. 12. v. Præterea*, ſupradictum intel-
ligi de omnibus Collegiatis, etiam non inſignibus; niſi
tamen iſtæ non inſignes Collegiatæ eſſent rurales pror-
ſus deſtitutæ, aut in quibus nunquam antea ſupra homi-
num memoriam ſolitum eſſet reſideri, aut quæ adeo te-
nuis redditus eſſent, ut Canonicos non habentes unde
vivant, alere non poſſent.

Sed poſtea cum ſubdubitatum eſſet, an deciſio S. Con-
gregationis, ut immemorabilis excuſet a reſidentia, pro-
cederet in Collegiata non inſigni rurali tantum, an vero
etiam in urbana, itaut illa verba, *Aut in quibus*, non
repeterent dictionem, *Rurales*. Cum autem quidam di-
cerent Gregor. XIII. in una Patav. de immemorabili in
non inſignibus aliter ſenſiſſe, relatum eſt ad eum decre-
tum Congreg. Sanctitas Sua probavit, quod viſum eſt
Congreg. ut ſcilicet quando Eccleſiæ non ſunt inſignes,
ſola immemorabilis conſuetudo non reſidendi excuſet
Canonicos a reſidentia; ſed in Cathedralibus, & Colle-
giatis inſignibus immemorabilis nullo modo excuſet.

Amplius cenſuit S. Congregatio in Collegiatis Eccle-
ſiis unumquenque ex titularis, ſeu Canonicis teneri per
ſeipſum inſervire, niſi aliquæ ex ipſis adeo modici red-
ditus ſint, ut titulares aliunde non habentes unde vi-
vant, alere non poſſint, ac propterea adſit etiam con-
ſuetudo non reſidendi.

Poſtea S. Congreg. eadem de re rurſus habita decla- 32
ravit illa verba decreti a ſe editi, videlicet, in quibus
nunquam antea ſupra hominum memoriam ſolitum eſ-
ſet reſideri, intelligenda eſſe, ſi a nullo prorſus ſolitum
fuerit reſideri; ſecus ſi alii receſſerint, alii non; tunc e-
nim qui non reſederunt, compellendos eſſe, ut reſideant.

Ceterum ſi Canonicis cura animarum incumberet, im-
memorabilis inſerviendi per ſubſtitutum non valeret e- 33
tiam in Collegiatis non inſignibus. Unde in Caſtro Ari-
ciæ, ubi ſunt centum familiæ, adeſt Parochialis Eccleſia
S. Mariæ, quæ ſex beneficiatos habet, qui Canonici vo-
cantur, pares, & nullum caput habentes, nec dignitatem,
nec ſigillum, nec arcam communem, nec locum Ca-

pitularem, nec aliqua ſigna indicantia Eccleſiam eſſe
Collegiatam. Itaque ipſi beneficiati ipſam Eccleſiam Pa-
rochialem eſſe cenſentes, & arbitrantes non convenire
loci qualitati, ut omnes ibi reſideant; a tempore im-
memorabili ſemper obſervatum eſt, ut ipſi Eccleſiæ de-
ſerviatur per unicum Sacerdotem ab eis conſtitutum.
Et cum dubitaſſent, nunquid ulterius omnes, vel ali-
qui eorum reſidere tenerentur: S. Congregatio cenſuit
teneri omnino reſidere, tum quia Canonici, tum quia
Curati.

34 In ſecundo autem caſu concludendum eſt abſolute,
conſuetudinem percipiendi in abſentia quotidianas diſ-
tributiones nullam prorſus, atque irritam eſſe ea Con-
ſtitutione Bonifacii VIII. quæ incipit, *Conſuetudinem*,
relata in *c. unica de Cler. non reſident. lib. 6.* & a Conci-
lio Trident. innovata in *d. c. 12. v. Diſtributiones vero*,
ſeſſ. 24. & notat gloſſ. communiter approbata in *d. cap.
unic. in verb. Improbantes*. & Dec. hic *n* 2. Imo hoc pro-
cedit, etiamſi conſuetudo ſit immemorabilis. Nam cum
Conſtitutio Bonifacii non ſimpliciter tollat conſuetudi-
nem, ſed eam improbet, ibi, *Improbantes*, per hoc cen-
ſetur ſuſtuliſſe etiam illam, cujus initii non eſt memo-
ria, arg. *c. Cum venerabilis, & c. fin. ſupra de conſuetud.*

35 Quod adeo verum eſt, ut nec tribus menſibus a
Concilio permiſſis in *d. cap. 12. v. Preterea*, valida ſit
conſuetudo etiam immemorabilis percipiendi in abſentia
quotidianas diſtributiones, ut ſæpius cenſuit Sac. Con-
gregatio. Et ſane cum diſtributiones quotidianas non
lucrentur duo Canonici abſentes pro ſervitio Epiſcopi,
c. De cetero, & c. Ad audientiam, juncta gloſſ. in *ver.
Integro infra de Cler. non reſident.* nec abſentes ſtudio-
rum cauſa, *c. Licet de praben* nec in aliis caſibus privi-
legiatis, quos poſui in *c. Licet infra de praben.* nec valeat
in his caſibus contraria conſuetudo, licet immemora-
bilis, ut pluries fuit reſolutum, cum non ſint de tribus
caſibus exceptis in *d. c. unico*, longe minus valere debet
in caſu abſentiæ trium menſium recreationis cauſa. Et
dignum eſt memoratu, quod cum Canonici Cathedra-
lis Eccleſiæ Æſinæ ab immemorabili tempore conſueviſ-
ſent quatuor menſes quotannis ab Eccleſia abeſſe, &
eo tempore diſtributiones quotidianas percipere; ea-
que conſuetudo ab omnibus Epiſcopis tolerata fuiſſet,
& præſertim a ſanctæ mem. Paulo V. qui in minoribus
eidem Eccleſiæ præfuit; & ſupplicaſſent propterea, ut
ſibi liceret pergere in eadem conſuetudine: Sac. Con-
greg. cenſuit non concedendum, ſed de cetero abſentiæ
tempus tres menſes ad ſummum excedere non debere,
& abſentes, eo tempore percipere poſſe fructus præbendæ
duntaxat, amiſſis diſtributionibus quotidianis.

Circa tertium ſimiliter tenendum eſt ſine dubio in be-
36 neficiis Curatis talem conſuetudinem non valere, quia
eſt irrationabilis, & Eccleſiæ oneroſa, & periculum con-
tinet animarum, ut dicit Abb. in *c. Exterpanda*, §. *Qui
vero n. 32. v. Et ex prodictis puto de prab.* Quod proce-
dit etiam ſi quis per Vicarium inſerviat, ut tenet Ar-
chid. in *c. Sacerdotibus 31 diſt.* Abbas *loco cit.* & Dec. hic
in 4. *lict. n. 7.* Ratio eſt ſecundum eos, quia in commiſſio-
ne curæ electa eſt induſtria perſonæ, cum per ſe ipſum
debeat illam exercere, ut in *d. §. Qui, vero, in c. Quia
nonnulli de Cler. non reſiden. & in c. Clericos de offic. Vi-
car.* Ergo conſuetudo, ut alii committatur, non eſt ra-
tionabilis, ad hoc *c. fin. de offic deleg & c. Is cui eod. lib.
6.* Tu dic reſidentiam in beneficiis curam animarum ha-
bentibus eſſe de jure divino, & naturali, & abſentes
mortaliter peccare, & fructus ſuos non facere, & con-
trariam conſuetudinem etiam immemorabilem eſſe cor-
ruptelam, prout hæc omnia habentur in decreto Con-
cilii Trident. *c. 1. ſeſſ.* 23. & probavi latiſſime in *cap. Ex
parte de Cler. non reſiden.*

37 QUÆRO, an Capitulum Cathedralis Eccleſiæ, cui
ex juris communis præſcripto, & S. Congreg. Concilii
declaratione, etiam abſque Epiſcopo competit facultas
ſtatuendi de his, quæ propria ipſius Capituli negotia
reſpiciunt, poſſit ejuſmodi ſtatutis, quo firmius obſer-
ventur, pœnas adjicere?

Capitulum poſſe ſtatuere de his, quæ non reſpiciunt
Epiſcopum, nec generalem ſtatum Eccleſiæ, ſed ſingu-
laria ipſius Capituli negotia, puta, ut certis modis di-
vidantur quotidianæ diſtributiones, vel ut certis tempo-
ribus ad Capitulum non vocati conveniant, vel ſuper
adminiſtratione bonorum communium Capituli in qui-
bus ad Capitulum habet adminiſtrationem ſeorſim ab Epi-
ſcopo, & ſuper aliis ſimilibus, Gloſſa eſt receptiſſima
in *c. 2. in v. Statuto*, ubi omnes *de verbor. ſignific. in 6.* Et
notant hic Compoſt. Jo. Andr. & alii, & in *c. Cum con-
ſuetudinis de conſuetud.* Idque Jam declaravit S. Congre-
gatio.

An vero Capitulum cum hæc ſtatuta condit, poſſit
etiam pœnam ſtatuere in ipſos Canonicos tranſgreſſo-
res, videtur diſtinguendum. Nam aut quæritur, an
valeat ſtatutum pœnale tanquam conditum ab habente
juriſdictionem. Et hoc pacto non valet, quia Capitu- 38
lum juriſdictione caret, & facultas imponendi pœnam
a juriſdictione procedit, *l. 1. ff. Si quis judic. non obtem-
per.* & notat hic Jo Andr. *n. 11.*

Aut quæritur, an Canonici ſtatuentes poſſint ſe obli- 39
gare ad pœnam quaſi conventionaliter pro obſervantia
ſtatuti. Et hoc modo tenet adjectio pœnæ. Ita diſtin-
guit hic Butr. in *6. col. v. Nunquid autem*, qui cum lo-
quatur de univerſitate habente juriſdictionem, idem vi-
detur ſentire de Capitulo, cujus poteſtatem in hac ma-
teria poteſtati Univerſitatis ſimilem eſse, *ſupra eod col.*
oſtendit. Quam opinionem non obſcure amplectitur
gloſ. recepta in *c. Cum aliquibus in v. Firmitate de reſcr.
in 6.* dum verbum, *Firmitate*, quod habetur in textu,
accipit pro vinculo pœnæ, cui ſe Canonici ſtatuentes
ſponte obligaverunt, & comprobat Capella Tholoſana
deciſ. 405. Et quamvis Imol. hic *n.* 22. velit hanc adje-
ctionem pœnæ ita demum obligare, ſi Canonici promit-
tant obſervare ſtatutum ſub certa pœna applicanda Su-
periori: tamen hæc limitatio ab aliis non ponitur, &
rationi repugnat; quia cum partes etiam privatæ poſ- 40
ſint inter ſe paciſcendo pœnam ſtipulari, *leg. Si pacto
quo pœnam, C. de pactis cum ſimilibus*, non eſt dare ra-
tionem diverſitatis, cur capitulares non poſſint & ipſi
tanquam privati ſe ad pœnam obligare, ubi ſtatuto con-
traſecerint. Nec eſt, quod replicetur, contrahentes ideo
poſse pœnam promittere, quia conſentit tunc is, cujus
intereſt, nec obligatur invitus. At in caſu noſtro lo-
quimur de ſtatuto, in quo cum ſufficiat conſenſus ma-
joris partis Capituli, *leg. Quod major, ff. Ad municip.*
& hic per DD. hujuſmodi pœna non videtur poſse affi-
cere eos ſaltem qui fuerunt abſentes, vel ſtatuto non
conſenſerunt.

Reſpondetur enim majorem partem Capituli, ubicun- 41
que de neceſſitate, vel utilitate Eccleſiæ agitur, poſse
præjudicare minori quoad ea, quæ competunt Canoni-
cis ut non ſingulis, ſed collegialiter, *c. Cum in cunctis
infra de his, quæ fiunt a major. part. Cap.* & notant hic
DD. & præcipue Imol. *n. 9.* & Abb. *n. 7. v. Venio ad ſe-
cundum*. Abſentes autem ſive vocati in caſibus, in qui-
bus ſunt vocandi, ſive non vocari non oportet, tenen- 42
tur ſtare deliberationi factæ a majori parte præſentium,
ſecundum gloſs. mag. hic, & in *c. Præſentium in ver.
Ipſorum de teſtib. lib. 6.* Itaque ad dubium videtur re-
ſpondendum, adjectionem pœnarum valere quaſi con-
ventionaliter, dummodo fiat ex eo genere pœnarum,
quæ pacto privatorum promitti, atque in conventio-
nem deduci poſsunt.

Illud tamen omittendum non eſt, hujuſmodi pœnas
non afficere Canonicos ſucceſsores, quia Canonici ſta-
tuere non poſsunt in ſucceſsorum præjudicium, ut te-
nent DD. hic, ubi in ſpecie Jo. de Anan. *n. 5.* dicit,
per ſtatuta Canonicorum non poſse inferri præjudicium
reale quoad omnes, niſi de conſenſu Epiſcopi.

Die 31. Maji 1607. propoſito hoc dubio in S. Con- 43
gregatione Concilii Patres unanimiter cenſuerunt, Ca-
pitulum poſse pœnas adjicere quaſi conventionaliter,
ex his videlicet, quæ pacto privatorum promitti, ac in
conventionem deduci poſsunt, ſufficereque conſenſum
majoris partis Capituli; ſed Canonicos ſucceſsores non
affici hujuſmodi ſtatutis, niſi ab Epiſcopo fuerint con-
firmata.

Digitized by Google

DE CONSTITUTIONIBUS,

Idem Innocentius III. Tridentino Epiſcopo.

CAPUT VII.

QUæ in Eccleſiarum: & infra. Sane pervenit ad audientiam noſtram, quod cives Tervifini conſtituerunt, ut ſi quis ſe ad inopiam vergere probabiliter allegaverit, alienandi feudum, quod ab Eccleſia, vel aliis tenet, liberam habeat facultatem: & infra. Volentes igitur Eccleſiarum indemnitati conſulere, conſtitutionem hujuſmodi, & venditiones feudorum Eccleſiaſticorum factas ſine legitimo Eccleſiaſticarum perſonarum aſſenſu, vires decernimus non habere;

SUMMARIUM.

1 *COnſtitutio facta ſuper rebus non ſuppoſitis juriſdictioni ſtatuentis, ipſo jure non valet.*
2 *Conſtitutio Laicorum non poteſt tribuere vaſſalle poteſtatem alienandi feudum quod tenet ab Eccleſia.*
3 *Cives habent facultatem condendi ſtatuta in ſuis civitatibus.*
Etiam contra jus commune, n. 5.
4 *Dum tamen ſint licita, & de rebus eorum juriſditioni ſuppoſitis.*
6 *Statuta a Clere etiam cum Epiſcopo fieri non poſſunt contra Canones, ſed bene a populo contra jus commune.*
7 *Et quæ ſit ratio differentiæ.*
8 *Paupertas non eſt juſta cauſa auferendi bona aliena.*
9 *Eleemoſynam tempore egeſtatis poteſt facere Monachus de bonis Monaſterii, etiam ſine licentia Prælati.*
10 *Si neceſſitas ſit extrema, alias ſecus.*
11 *Pauperi ſubveniendum eſt de proprio, non de alieno, ſive ſua culpa in egeſtatem inciderit, ſive non, n. ſeq.*
12 *Eleemoſyna pro nutrimento indiſtincte danda eſt.*
13 *Pauper & inops in quibus differant, remiſſive.*
14 *Statutum laicorum ſpecifice diſponens de Eccleſiis, vel earum bonis, non valet, etiamſi alios contingat.*
Idem in conſuetudine laicorum, n. 52. & n. 100.
Nec inde ullum præjudicium Eccleſiis generatur, n. 19.
Ampliatur novem modis, ut n. 20. & ſeqq. n. 57.
15 *Et ſtatutarii ſunt ipſo facto excommunicati, & privandi ſunt feudo quod habent ab Eccleſia.*
16 *Laici ſuper Eccleſiis, earumque perſonis, ac bonis nullam habent juriſdictionem, n. 26. & 31.*
17 *Statuendi poteſtas a juriſdictione regulatur.*
18 *Statutum excedens poteſtatem ſtatuentium, eſt ipſo jure nullum.*
20 *Statutum laicorum diſponens ſuper rebus, quæ ratione ſolius dominii directi pertinent ad Eccleſias, & ratione utilis dominii pertinent ad laicos, vel e converſo, non tenet.*
21 *Idem ſi diſponat de bonis patrimonialibus Clericorum.*
22 *Bona patrimonialia Clericorum non ſunt de foro laicorum, nec eorum ſtatutis ligantur.*
23 *Forum ſortiri, & ſtatutis ligari, a pari procedunt.*
24 *Statutum factum a laicis contra perſonas ſeculares intuitu Clericorum, puta contra eorum conſanguineos, eſt contra libertatem Eccleſiaſticam.*
25 *Leges Imperatorum, ac Principium de Eccleſiis, earumve perſonis, ac bonis ſpecifice diſponentes, ſunt nulla ex defectu poteſtatis.*
26 *Etiam in materia, in qua contrarium non reperitur ſtatutum de jure Canonico.*
27 *Nec ſervari debent etiam de honeſtate.*
Quod procedit, etiamſi fuerint edita ab Imperatoribus ad inſtantiam Eccleſiæ, n. 28.
Item procedit, etiamſi concernant favorem, & commodum Eccleſiarum, n. 30.
Item procedit, etiamſi a Gratiano ſint inſerta in volumine decreti, n. 33.
Item procedit, etiamſi fuerint edita ex juſta cauſa, n. 41. 44. & ſeqq.
28 *Eccleſia non poteſt ſe ſubmittere ſuperioritati, ac legibus Imperatoris.*
29 *Lex civilis per Papam inſerta Canoni ſervari debet tanquam lex Canonica.*
32 *Lex Principis generaliter loquens, ubi Canon non contradicit, ſervari debet etiam quoad Eccleſias, niſi de ipſis Eccleſiis, vel bonis earum ſpecifice diſponat.*
34 *Leges civiles, quæ procedunt privilegiando Eccleſias, vel perſonas Eccleſiaſticas, an valeant, & num. ſeqq. uſque ad n. 41.*
35 *Privilegium eſt lex, licet ſpecialis, & privata, & differt a lege communi, ſicut ſpecies a genere.*
36 *Genus a quo removetur, & qualibet ejus ſpecies.*
37 *Privilegium regulariter ſubdito eſt concedendum, & non alii.*
Sed contra, n. 39.
38 *Princeps propria authoritate non poteſt in favorem Eccleſiæ privilegium concedere.*
39 *Contrarium.*
40 *Declaratur.*
41 *Statuti ad validitatem non ſufficit juſta cauſa, ſed præcipue poteſtas ſtatuentis requiritur, n. 44.*
42 *Alienationem feudi in Eccleſiam an capitula feudalia prohibere poſſint, & n. ſeqq. uſque ad n. 57. & n. 94. & ſeqq.*
43 *Eccleſia eſt cultrix juſtitiæ, nec ſe injuſtam patitur, nec in alium tolerat.*
44 *Cauſa etiam graviſſima non tribuit ſtatuendi poteſtatem non habenti.*
45 *Lex injuſta eſt auctore, quando fertur ab eo ultra ſibi commiſſam poteſtatem, etiamſi ordinetur ad bonum commune.*
46 *Statuendi poteſtas magis eſt neceſſaria ad legem condendam, quam cauſa boni publici.*
47 *Lex civilis ſpecifice diſponens de Eccleſiis, inducta ſuper ratione naturali, nec contradicens Canoni, ſervatur non ratione legis Principis, ſed ratione naturali ſuper quam fundatur.*
48 *Canone, vel lege deficiente, recurrendum eſt ad rationem naturalem.*
49 *Statuta laicorum an poſſint præjudicare Eccleſiæ in acquirendis, & n. ſeqq.*
50 *Argumentum a pacto, vel teſtamento ad legem, ſtatutum, vel conſuetudinem, an, & quando procedat, & n. ſeqq.*
51 *Princeps in bonis ſubditorum nullum habet directum, vel utile dominium, ſed tantum protectionem, juriſdictionem, & quoddam dominium univerſaliter conſideratum, n. 113.*
52 *Feudales conſuetudines ſpecifice diſponentes de rebus ſpectantibus ad Eccleſias, vel perſonas Eccleſiaſticas ratione utilis dominii, non valent, n. 94. & ſeqq.*
53 *Feudum an tranſeat in Monaſterium, ſi feudatarius fiat Monachus, & n. ſeqq. & n. 57. uſque ad n. 66.*
54 *Feudum perpetuum ad omnem heredem tranſit, quia redigitur ad inſtar proprietatis, & poteſt appellari francum.*
55 *Sed ſi ſit ad vitam, morte naturali finitur.*
56 *Finitio jure datoris, finitur jus acceptoris.*
57 *Regularis ex Ordine Fratrum Prædicatorum ad Epiſcopatum aſſumptus an ſuccedat in feudo aperto, poſt quam fuit conſecratus Epiſcopus, latiſſime diſcutitur, ut n. ſeqq. uſque ad n. 108.*
58 *Feuda ſecundum Canones habere poſſunt Clerici;*
Re-

Religioſi, & Epiſcopi.

59 *Vaſſallus ſi fiat Clericus, vel Monachus in feudo non ſuccedit, & ſi quod habet, perdit.*
Declaratur n. 61. & ſeqq. uſq. ad n. 66.

60 *Feudum ita demum tranſit in Monaſterium, ſi tale requiras ſervitium, quod a Religioſo vaſſallo, vel Monaſt. poſſit honeſte per ſe, vel per alium explicari: alias ſecus, & n. ſeqq. uſque ad n. 66. & 79. uſque ad n. 108.*
Declaratur, ut n. 105.

61 *Miles ſeculis eſſe deſinit, qui factus eſt miles Chriſti.*
Declaratur n. 104.

62 *Beneficium non pertinet ad eum, qui non debet gerere officium.*

63 *Feudalia jura in excluſione Regularium a ſocceſſione feudi ſolummodo contemplantur eorum inhabilitatem ad ſerviendum.*

65 *Feudum ſive fuerit apertum ante, ſive poſt profeſſionem vaſſalli, tranſit in Monaſterium, ſi ſervitia poſſint honeſte a Monacho, vel Monaſterio per ſe, vel per alium exhiberi.*

66 *Feudi ſervitium, an, & quando poſſit explicari per ſubſtitutum, & n. ſeqq. uſq. ad n. 79.*

67 *Feudum ſi ſit nobile, antiquum, & honorificum, liberum, francum, & expeditum, vaſſallus intelligitur abſolutus ab omni ſervitio, præterquam ab expreſſo in inveſtitura.*

68 *Servitium, quod præſtatur in ſignum recognitionis, cum ſit annuum, in quocunque ſtatu præſtari poteſt.*

69 *Obſequia a vaſſallo præſtanda ſunt adinſtar eorum, quæ libertus debet patrono.*

70 *Obſequia, quæ debet patrono libertus, ſunt honoris & reverentiæ.*

71 *Homagium, & ſacramentum fidelitatis honeſte a religioſo vaſſallo præſtari poteſt per ſeipſum.*

72 *Abbatiſſa vel Prioriſſa exire debet e clauſura ad homagium, & juramentum fidelitatis præſtandum pro feudo, quod Monaſterium habet a domino temporali; ſecus poſt Bullam S. Pii V.*

74 *Forma fidelitatis nihil continet, quod a vaſſallo Religioſo, & Epiſcopo non poſſit honeſte per ſe, vel per alium explicari.*

75 *Vaſſallus ex forma fidelitatis non tenetur ad militandum, præſertim in prima perſona.*

76 *Et eſt in opinione ipſius, an ad expeditionem bellicam velit ire, vel mittere; an ſubminiſtrare dimidium redditus unius anni, & n. 78.*

77 *Non tenetur ſequi dominium in bello, neque ad alia ſervitia perſonalia, niſi hoc expreſſe ſit cautum in inveſtitura.*

79 *Monachus factus Epiſcopus paternam hæreditatem vendicat, non ſibi, ſed Eccleſiæ, & n. 88.*

80 *Spolia Epiſcopi Regularis morientis ab inteſtato in Indiis Orientalibus ad propriam Eccleſiam pertinent.*

81 *Feudum Regularis ad Epiſcopatum aſſumptó tranſit in Eccleſiam, ſi ſervitium honeſte præſtari poſſit per ſe, vel per ſubſtitutum, & n. ſeqq. uſq. ad n. 107.*

82 *Monachus factus Comes per Papam, ſuccedit in feudo aperto poſtquam factus eſt Comes.*

83 *Vaſſalus factus Epiſcopus cenſetur habilitatus ad inſerviendum per ſubſtitutum, licet feudum requirat ſervitium perſonale, & n. 85.*

84 *Epiſcopus eſt ſucceſſibilis in feudo paterno.*

85 *Epiſcopi, & Cardinales retinent feuda ad eos devolutas jure ſucceſſionis.*

86 *Regularis ſi fiat Epiſcopus, non per hoc abſolvitur a voto paupertatis, & n. 89.*

87 *Et cum nihil habeat, nihil donare poteſt.*

88 *Regularis Epiſcopus quicquid poſt ſuam conſecrationem acquirit, non ſibi, ſed Epiſcopatui acquirit.*

89 *Frater minor ſi fiat Epiſcopus, non efficitur capax ſucceſſionis, ſed tamen bona in ſuam Eccleſiam deferuntur.*

90 *Feudum eſt beneficium Principis, & latiſſime interpretandum.*

91 *Clericorum appellatione in materia feudali veniunt Clerici etiam Regulares, & Epiſcopi, etiamſi vocetur Clericus major natu, n. 93.*

92 *Inhabilis ad ſerviendum feudo ſi habilitetur ad ſucj Fagnan. in I. Lib. Decretal. cedendum, cenſetur etiam habilitatus ad ſerviendum per ſubſtitutum.*

94 *Feudorum liber eſt authenticus, & allegari poteſt ad deciſionem cauſarum, & ligat etiam Eccleſiam, & Eccleſiaſticas perſonas.*

95 *Fallit quoad Capitula, quæ de Eccleſiis, vel perſonis, ac rebus earum ſpecifice diſponunt.*

96 *Leges civiles, quæ loquuntur de emphyteuſi Eccleſiæ, ſervari non debent.*

97 *Feudorum liber non emanavit a Principe, ſed a privatis hominibus non habentibus authoritatem legis condendæ.*

98 *Et ideo ſecundum aliquos non ligat.*
Sed contra, & cur n. 99.

99 *Conſuetudines feudorum cum ſint ſupra hominum memoriam, habent vim privilegii, & videntur ab Eccleſia approbatæ.*

100 *Fallit in capitulis, quæ fiunt contra immunitatem Eccleſiaſticam.*

101 *Epiſcopi propter excellentiam dignitatis non comprehenduntur in capitulis feudalibus excludentibus Clericos, & Monachos a ſucceſſione feudi.*

102 *Feudum proveniens ab Eccleſia Roman. eſt Eccleſiaſticum.*

103 *Et ad illud non extenduntur jura feudalia excludentia a ſucceſſione feudi Clericos, & Monachos.*

104 *Religioſus, & Epiſcopus ſi fiat vaſſallus Eccleſiæ Romanæ, non deſinit eſſe miles Chriſti.*

105 *Feudum apertum Religioſo ad Epiſcopatum aſſumpto tranſit in Cathedr. Eccleſiam quoad commoditatem domini utilis, durante vita naturali ipſius Epiſcopi, n. 107.*

106 *Feudalia, quæ ex ſui natura non tranſeunt, niſi ad hæredes ſanguinis, ut Regnum, Ducatus, & Baronia, non tranſeunt in Monaſterium, vel Eccleſiam, ſed remanent generi.*

107 *Declaratur.*

108 *Principis reſcriptum, lex, vel ſtatutum in læſionem juris alterius, an valeat, necne diſtinguitur, & n. ſeqq. uſque in finem.*

109 *Quid ſi Princeps auferat jus quæſitum, vel acquirendum de jure naturali, id eſt gentium.*
Et quid, ſi procedat ſine juſta cauſa, & hoc ſit certum, n. 112.
Et quid, ſi ex juſta cauſa, & hoc pariter ſit certum, n. 118.
Et quid, ſi dubium ſit, an juſta cauſa ſubſit, n. 120.
Et quid, ſi auferat jus alteri competens de jure civili, n. 133.
Et quid, ſi jus ex toto non auferatur, ſed differatur, n. 139.

110 *Dominia ſunt de jure gentium.*
Sed modi acquirendi per jus civile diſtinguntur, n. 116.

111 *Jus gentium dicitur etiam jus naturale.*

113 *Imperator quamvis habeat juriſdictionem in univerſas, non tamen habet dominium rerum privatarum.*

114 *Leges auferentes rem alterius ſine juſta cauſa ſunt tyrannicæ.*

115 *Conſuetudo, per quam ſine cauſa jus alterius aufertur, non valet.*

117 *Papa an ſine cauſa poſſit auferre alicui officium, vel beneficium remiſſive.*

119 *Cauſa juſta auferendi rem alterius eſt favor publicus.*

120 *Princeps in auferendo rem alterius in dubio præſumitur motus ex juſta cauſa.*
Contrarium, n. 124.

121 *Et contra hujuſmodi præſumptionem probare non admittitur.*

122 *Contrarium, & n. 123.*
Declaratur quatuor modis, ut n. 115. & ſeqq.

123 *Principis aſſertio non probat juſtam cauſam auferendi rem alterius, ſed tantum transfert onus probandi in adverſarium.*

125 *Princeps reſcribendo contra jus quæſitum ex ſuo contractu non præſumitur motus ex juſta cauſa.*

126 *Princeps non poteſt ſuo vaſſallo ſine cauſæ cognitione feudum auferre, & n. ſeqq.*

127 *Feudum eſt contractus ultro citroque obligatorius.*

128 *Princeps reſcribendi contra conceſſionem ſuam etiam gra-*

G

gratuitam, non præſumitur ex juſta cauſa motus, ſed circumventus.

129 *Et hæc præſumptio eſt juris, & de jure non admittens probationem in contrarium.*

130 *In conceſſionibus Principum prima attenditur, nec per ſecundam primæ derogatur.*

131 *Princeps reſcribendo contra jus tertio quæſitum de jure gentium non præſumitur motus ex juſta cauſa reſpectu non ſubditorum.*

132 *Idem ſi cauſa in reſcripto expreſſa ſit frivola, ſeu irrationabilis.*

133 *Actiones a jure civili ſunt prodita.*

134 *Principis reſcriptum, lex, vel ſtatutum auferens ex toto jus alteri competens de jure civili non valent, niſi adjiciatur clauſula, Non obſtante lege, &c.*

135 *Vel niſi alias conſtet de expreſſa voluntate Principis.*

136 *Sed in reſcriptis Papæ requiritur derogatio regulæ de non tollendo jus quæſitum.*

137 *Princeps non poteſt actionem alteri competentem ſic auferre, quin reddat juſtitiam.*

138 *Et hoc caſu ſine actione formali agi poteſt ex ſola obligatione naturali.*

139 *Princeps poteſt modicam læſionem inferre dando dilationem debitori, ut non poſſit interim conveniri.*

140 *Jus mere civile tolli poteſt ab eo, qui juriſdictioni præeſt, ſi ſuper eo faciat legem municipalem.*

141 *Lex civilis poteſt jus naturale diſtinguere, & adjuvare, eique addere, vel detrahere.*

142 *Princeps ſæcularis an poſſit diſtinguere, limitare, & interpretari jus divinum.*

1 QUæ in Eccleſiarum. Conſtitutio laicorum Eccle-
ſiam, ſeu ejus bona non adſtringit, hoc dicit Joan.
2 Andr. vel aliter ſecundum Petrum de Anchar. Conſtitu-
tio facta ſuper rebus non ſuppoſitis juriſdictioni ſtatuen-
tis ipſo jure non valet. Vel ſpecialius ſecundum Car-
dinal. Conſtitutio laicorum non poteſt tribuere vaſſallo
poteſtatem alienandi feudum, quod tenet ab Eccleſia.
Dividitur in duas partes. In prima ponitur Conſtitu-
tio. In ſecunda ejus caſſatio, ibi, *volentes*.

3 Nota primo ibi: *Cives Terviſini conſtituerunt*, Cives
habere facultatem condendi ſtatuta in ſuis civitatibus,
prout hic notant Abb. *in* 1. *not.* & Dec. *n.* 10. poſt gl. 1.
& Bald. *n.* 1. dicentes, id eis licere tam jure fori, quam
jure poli. Hujuſmodi enim poteſtas competit cuilibet
populo, ſeu univerſitati populum conſtituenti, *l. Omnes
populi*, & ibi plene Bart. *ff. De Juſt. & jur.* §. *Jus autem*
4 *inſt. de jur. natur. gent. & civil. c. Jus civile* 1. *diſt.* Butr.
& Anch. hic *in primo not.* & Imol. *n.* 4. dum tamen alias
ſint licita, & de rebus ſuæ juriſdictioni ſuppoſitis, ſe-
5 cundum Anch. & Imol. Quod locum habet etiamſi ſtatu-
ta ſint contra jus commune, ut probatur *in l. Item eo-
rum, ff. Quod cujuſque univ. nomin. in l. Praxibere*, §. *Pa-
lam, ff. Quoad vi, aut clam, & in l.* 1. *C. de Emancip.
lib.* & firmat Albericus de Roſate *in* 1. *p. ſtatut. q.* 7. *v.
Sed quid ſi ſtatutum*, quem ſequitur Felin. *in c. quod ſu-
per his n.* 2. *de major. & obedient.* & Dec. hic *n.* 18.

6 Et in hoc ſignat differentiam inter populum & Cle-
rum. Nam Clerici etiam cum Epiſcopo poteſtatem non
habent ſtatuendi contra Canones, ut eſt textus in *d. c.
Quod ſupra his*, & ibi dixi *n.* 26. plene Federic. de Senis
conſ. 17. *Quæſtio talis eſt per totum*, Petr. de Anchar. *in
repetit. c. Canonum ſtatuta n.* 188. *v. In contrarium, & n.*
190. *ver. Accedit his utilis quæſtio ſupra eodem*, Jaſon
in *d. l. Omnes populi col.* 2. *n.* 30. *de Juſt. & jur.* Dec. *hic
n.* 12. Rationem diverſitatis aſſignat Abbas in *cap. fin.
n.* 9. *ver. Sed pulchrum eſt videre infra de conſuet.* Quæ
tamen ratio forte eſt magis ſubtilis, quam vera; & eum
refellit Felin. in *d. c. Quod ſuper his num.* 2. *ver. Sed dif-
ficile eſt inveſtigare rationem, & de major. & obedient.*
7 *& n.* 3. approbat rationem differentiæ, quam ponit
Joan. de Imol. *in cap. fin. n.* 10. *verſ. Sed certe poteſt dici
de offic. legat.* nempe quod populus idcirco poteſt ſtatue-
re contra jus civile, quia ſtatuendi poteſtas fuit ei con-
ceſſa, & approbata per Imperatorem in *d. l. Omnes po-
puli*. Alias enim forte non poſſet contra jus ſtatuere,
cum omnis poteſtas tranſlata fuerit de populo in Impe-
ratorem, ſecundum ea quæ notantur in *leg. fin. in verb.
Solus Imperator, C. de legib.* Quod latius proſequere, ut
per Felin. ubi ſupra.

Secundo nota ibi: *Sed ad inopiam vergere probabiliter* 8
allegaverit. Inopiam non eſſe juſtam cauſam auferendi
bona aliena, Card. & Imol. *hic in* 2. *not.* Nam etſi ſub-
veniendum ſit in egeſtate conſtitutis, *c. Non ſatis, v.
Si quis tamen*, 83. *diſt.* & tempore neceſſitatis omnia ſint
communia, *cap. Sicut hi* 47. *diſt. c.* 3. *infra de furt.* Ideo-
que in tali caſu licet etiam Monacho, qui nihil habet, 9
facere eleemoſynam de bonis Monaſterii, etiam ſine
Prælati licentia, ut notatur in *c. Non dicatis in gloſſ. in
verb. Poſſidere* 12. *q.* 1. *& in cap. Alia in verb. Si munus*,
16. *q.* 1. tamen hæc vera ſunt quoad conſtitutos in extre-
ma neceſſitate, & ne quis fame pereat, juxta textum in
cap. Paſce fame morientem, 86. *diſt.* At in caſu ſtatuti 10
Terviſini, de quo hic, potuiſſet eſſe feudum longe ma-
joris valoris: & nihilominus exiſtenti in neceſſitate ſub- 11
veniendum eſt de proprio, non de alieno, ſive ſua cul-
pa in egeſtatem inciderit, ſive non, *cap. Quieſcamus* 42. 12
diſt. quod intelligit ibi gloſſ. in *verb. poſtulat. circa finem
de eleemoſyna*, quæ datur pro nutrimento, quæ indi-
ſtincte danda eſt, ut ibi, & in *cap. Quam pie* 1. *q.* 2. &
in aliis concordant in gloſſ. alleg. Sed de alieno nunquam 13
licet facere eleemoſynam, *cap. Tua il* 2. *cap. Ex tranſ-
miſſa*, & ibi gloſſ. magna *circa finem, verſ. Alias ſi do-
minum infra de decimis*: & notatur in *cap.* 2. *in gloſſ* 2.
de conſuet. & per Cardin. *hic n.* 10. *in* 7. *oppoſit.* Quibus
adde D. Thomam *in* 2. 2. *q.* 32. *art.* 7. *ad* 3. Qui autem
dicatur inops, & de differentia inter inopem, & pau-
perem vide hic per Card. *in* 2. *notab.* Bellam *in princ. in
verb. Inopiam*, & Dec. *n.* 5. poſt Archid. *in cap. Quo jure*
8. *diſt.*

Tertio nota ibi: *Conſtitutionem hujuſmodi*. Statutum 14
Laicorum ſuper rebus Eccleſiaſticis non valere, ut hic
eſt text. celebris, qui quotidie a Doctoribus allegatur.
Quod clarum eſt ſecundum omnes, quando de ipſis re-
bus Eccleſiaſticis ſpecifice diſponit, etiamſi alios conjun-
gat, ut hic per Butr. *n* 3. & Imol. *n.* 4. & notat Bart. in
l. Omnes populi n 36. *ff de juſt. & jure, & in l. Cunctos* 15
populos n. 28. *C. de Summ Trinit. & Fide Cathol.* & ſta-
tutarii, niſi infra duos menſes ſtatuta hujuſmodi deleri
fecerint, ſunt ipſo facto excomunicati, ut *c. Noverit de
ſent. excommunic.* & not. gloſſ. in *cap. Gravem in verb.
Promulgare eodem tit.* Cardin. *hic num.* 2. Abbas *conſ.* 83.
Præſens dubium n. 2. *v. Quinimo ſtatuentes lib.* 1. & pri- 16
vandi ſunt feudo, quod habent ab Eccleſia, ut in *dict.
cap. Gravem*, cum gloſſ. in *verb. Privatos*. Ratio con-
cluſionis eſt ſecundum Innocent. *hic in princip.* quia lai-
ci ſuper Eccleſiis, & earum perſonis, ac bonis nullam
habent juriſdictionem, *cap.* 10. *diſt. cap. Bene quidem* 96.
diſtinct. cap. Cum cauſa de re jud ſtatuendi poteſtas a ju- 17
riſdictione regulatur, ut notat Barthol. in *d leg Omnes
populi in prima quæſtione principali, ff. De juſt. & jure*,
Bald. *in leg. fin. per illum text. ff. De juriſdict. omn. judic.
& in l. Decernimus col.* 2. *n.* 7. *verſ. Redeo ad primum, C.
de Sacroſanct. Eccleſ* Butr. in *cap. Cum omnes col. penul.
n.* 29. *&* 30. *ſupra eodem*, Anchar. *in repetit. c. Canonum
Statuta in* 9. *q. ſupra eod.* Dec. *in c. Eccleſia Sancta Ma-
ria num.* 89. *infra eodem*. Quare hujuſmodi ſtatuta tan- 18
quam excedentia limites poteſtatis ſtatuentium ſunt ipſo
jure nulla, ut hic per Abb *in* 2. *notab.* & Dec. *num.* 14. 19
nec inde ullum præjudicium Eccleſiis generatur, ut hic
patet, & in *d. cap. Bene quidem* 96. *diſtinct.* gloſſa pri-
ma *hic*, & Innocent. in *princip.* & quod hic dicitur de
ſtatuto, idem intelligas de conſuetudine, ut dicam *infra
num.* 52.

Ampliatur primo, etiamſi ſtatuta laicorum diſponant 20
ſuper rebus, quæ ratione ſolius dominii directi pertinent
ad Eccleſias, & ratione utilis dominii pertinent ad lai-
cos, prout hic erat in bonis feudalibus, quæ laici ha-
bebant ab Eccleſia. Et ad hoc quotidie allegatur hoc
cap. ſecundum Abb. *in* 3. *notab.* & idem dicendum ſi
ſtatuta diſponat ſuper rebus, quæ ad Eccleſiam ſpectant
ratione utilis dominii duntaxat, ut hic per Decium *nu-
mer.* 19.

Ampliatur ſecundo, etiamſi ſtatuta hujuſmodi diſpo- 21
nant de bonis patrimonialibus Clericorum, ut concludit
Butr. *hic n.* 20. *col. penult. poſt med. verſ. Si autem loqui-
mur in patrimonialibus*. Et Abb. in *d. cap. Eccleſia Sancta
Maria in lectura n.* 21. Felin. *n.* 8. & Dec. *n.* 176. Ra-
tio eſt, quia ejuſmodi bona non ſunt de foro laicorum, 22
ut eſt textus in *l. Decernimus, C. De Epiſcopali audient.*
& notat Oldrad. *in conſ.* 83. *An Epiſcopus n.* 4. *ver. Cum*

erga

Digitized by Google

23 *ergo Clerici*. Ergo nec eorum ſtatutis ligantur, quia forum ſortiri, & ſtatutis ligari a pari procedunt, *c. Ut animarum de Conſtit. lib. 6.* & eſt regula, quam poſt Innoc. tradit Anton. de Butr. *in rubr. de conſuetud. n. 7. v. Nam regulam habetis*, Archid. *in cap. Quo jure n. 18. 8. diſt.* Speculat. *in tit. de Conſtit. §. 1.* Cald. *conſ. 34. Statuto de teſtam.* Dec. *hic n 15.* Cald. Seraph. *dec.* 1018. *n. 6.* & hoc modo arguit Dec. *in d. c. Eccleſia S. Maria n. 176.* & adde quod ibi dixi *n. 79.* de exemptione bonorum patrimonialium Clericorum a ſeculari poteſtate.

24 Ampliatur tertio, etiamſi ſtatuta fiant a laicis contra perſonas ſeculares intuitu Clericorum, puta contra eorum conſanguineos, quia dicuntur contra libertatem Eccleſiaſticam, ut notab. dicit Angel. *in l. prima, n. 3. ff. In jus vocar. ut eant.* & ante eum Bart. *in l. prima in fine, ff. De his, quæ pœn. nomin. & in l. Hi penes, C. de agric. & cenſit. lib. 11.* quos ſequitur Dec. *in d. c. Eccleſia Sancta Maria n. 180. infra eodem*. Ad quod eſt bonus textus in *c. Sciant cuncti, de elect. lib. 6.* cum ſimilibus, & per eum.

25 Ampliatur quarto etiam in legibus Imperatorum, ac Principum utcunque ſupremam in temporalibus juriſdictionem habentium, ut ſunt leges Codicis, & Authen. quæ de Eccleſiis, Eccleſiaſticiſque perſonis, ac bonis ipſarum loquuntur, quia non valent ex defectu poteſtatis, ut concludit Abbas in *d. c. Eccleſia Sancta Maria in lectura n. 10. verſ. Ad primum dico infra eodem*; quem ibi ſequuntur Felin. *n. 40. verſ. Recipit autem prædicta regula in 1. limitatione*, & Dec. *num. 91.* & fuit theorica Joan. Andr. *in cap. Non minus n. 14. infra de immunitat. Eccleſ.* ibi: *Non video, quod lex non ſolum Digeſtorum, ſed etiam Codicis, vel Authenticorum poſſit conſtringere Eccleſias ad talia*. Quam illic approbant Butr. *num. 10.* & Abbas dicens communem theoricam *numer. 18. & 20*, Idem docuit Bart. *in leg. 1. n. 80. C. de Sacroſ. Eccleſ.*

26 Ampliatur quinto, etiamſi lex civilis diſponat de rebus, vel perſonis Eccleſiaſticis, vel bonis earum in materia, in qua contrarium non reperitur ſtatutum de Jure Canonico, quia nihilominus non eſt ſervanda, licet Canon non contradicat: talis enim lex eſt nulla, tanquam condita a non habente poteſtatem, *l. fin. juriſdict. omn. judic. c. A nobis, il primo de ſent. excommun. c. ut animarum de Conſtitut. lib. 6.* Cum certum ſit Imperatorem nullam habere poteſtatem ſuper Eccleſias, & perſonas Eccleſiaſticas earumque bona, ut in *dicto c. Eccleſia Sancta Maria*; & melius *in c. Si Imperator, & in c. Cum ad verum 96. diſtinct.* & firmant Abbas *in d. cap. Eccleſia Sancta Maria in lectura n. 10. v. Ad primum dico, & in repetit. n. 15. v. Sed nihilominus*, & Felin. *d. n. 40. verſ. Recipit autem*.

27 Ampliatur ſexto, ut hujuſmodi leges de Eccleſiis, vel earum bonis, aut perſonis ſpecifice diſponentes ſervari non debeant etiam de honeſtate, ut idem Abbas firmat in *dicta cap. Eccleſia in lectura n. 10. v. Ad primum dico, & in repetitione, n. 10. circa finem, v. Unde nec de honeſtate talis lex ſervanda eſt*, idque duabus rationibus. Prima eſt, ob defectum poteſtatis in legiſlatore. Secunda eſt, quia ex hoc denotaretur ſuperioritas imperii ad Eccleſiam, confunderetur ordo totius Monarchiæ, & eſſet res pernicioſi exempli: & ſequitur Felin. *loco cit.*

28 Quod latius proſequor in *d. cap. Eccleſia Sancta Maria n. 21*, quamvis Abb. *in repetit. d. num. 15. ad fin. ver. Et procedunt hæc*, dicat prædicta procedere, quando Imperator facit legem motu proprio, non ad inſtantiam Eccleſiæ, ut *cap. 2. 97. diſtinction.* hoc tamen, ſalva illius reverentia, non puto verum, quia Eccleſia cum jure divino ſit exempta a ſeculari poteſtate, non poteſt etiam ſponte ſe ſubmittere ſuperioritati, ac legibus Imperatoris, ut notat Jo. Andr. in *d. cap. Eccleſia Sancta Maria n. 50. verſ. Ille vero qui eſt ſuper omne forum infra eodem*, & probavi latiſſime in *cap. Significaſti a n. 71. de elect.*

29 Nec obſtat, quod lex civilis ſervari debeat, ſi ab Eccleſia ſit canonizata, ut dicitur in ſequenti ampliatione *n. 33.* quoniam eo caſu ſervari debet non tanquam lex civilis, ſed tanquam lex Canonica, quia, *Omnia noſtra facimus, &c. l. 1. §. Sed neque, Cod. de veteri jur. enucleand. c. Cum aliquibus, de reſcript. lib. 6. c. Si cum, & c. Hi qui, de præbend. eodem lib.* Unde lex canonizata dicitur Canon, & ſic mutat nomen, ut notat gloſſ. in *c. Imprimis, in verb. Capitali 2. q. 1.* quam aliis relatis ſequitur Felin. in *c. 1. not. de præſumptionibus*; & ſecundum hoc Romani Pontifices ſæpiſſime fundant ſuas deciſiones in dictis legum, ut *c. Ex antiquis 54. diſtin. c. Accuſationes, & cap. Cujus in agendo, 3 quæſt. 8.* cum multis ſimilibus, ut per Felin. *in d. c. Eccleſia S. Maria n. 36. infr. eod.*

Ampliatur ſeptimo, etiamſi ſtatuta laicorum & leges 30
Imperiales redundent in favorem, & commodum Eccleſiarum, quia nihilominus non valent ex defectu poteſtatis, ut eſt textus apertus in *d. cap. Eccleſia Sancta Maria infra eodem, & in cap. Bene quidem 96. diſt.* ubi 31
laici licet religioſi ſint, & potentes, de facultatibus Eccleſiaſticis aliquid decernere quolibet modo prohibentur. Et hic tenent gloſſ. t. Hoſtienſ. *n. 1.* & alii communiter Abbas *conſ. 83. Præſens dubium n. 2. lib 1. & in dict. cap. Eccleſia, in lectura n. 10. verſ. Ad primum dico, & in repetit. n. 26. & in cap. Non minus num. 20. de immunitat. Eccleſiar. & in cap In præſentia n. 29. verſ. Et in hoc dubio aliter ſentio de probat.* ubi ait: *Legem civilem ſpecifice diſponentem ſuper rebus Eccleſiæ, præſertim prohibendo, vel certam ſolemnitatem dando eſt in favorem Eccleſiæ non tenere, cum non habeat poteſtatem*: allegat textus *in dict. cap. Eccleſia Sancta Maria*, & Jo. Andr. qui hoc tenet in *cap. Conſtitutus num. 17. verſ. Circa primam ſolutionem de relig. domib.* Caldet. in *capitul. 1. De nov. oper. nuntiat.* Item bona gloſſa in *capitul. 1. in verb. Tractatus circa med.* & ibi Innocent. *n. 2. in d. verb. Tractatus, verſ. Nec credimus neceſſaria de reb. Eccleſ. non alienan. lib. 6.* Et quamvis Abbas ſubdat legem Princi- 32
pis generaliter loquentem debere obſervari quoad Eccleſias ubi canonibus non contradicit, ut *d. cap. 1. de nov. oper. nunt.* tamen dicit ſecus eſſe, quando ſpecifice diſponit de Eccleſia, vel ejus bonis, quia non poteſt Imperator ponere falcem in meſſem alienam, contra *cap. novit de judic. & c. Duo ſunt 96. diſt.* & ſequitur Felin. *in dict. cap. Eccleſia Sancta Maria n. 40. verſ. Recipit autem prædicta regula*, & ibi etiam Dec. *num. 91. infra eodem*.

Quæ ampliatio locum habet etiamſi leges hujuſmo- 33
di ſint inſertæ a Gratiano in volumine Decreti, quia per hoc non dicuntur canonizatæ, niſi a Papa Canonibus ſit inſertæ, ut per Felin. *d. n. 40. v. Et iſta limitatio*, & ſcripſit plenius in *c. Canonum ſtatuta n. 38. 39. & 45. ſup. eod.*

Ampliatur octavo, etiamſi leges civiles procedant 34
privilegiando Eccleſias, vel perſonas Eccleſiaſticas, ſecundum opinionem Gaſp. Calder. in *Repet cap. Poſtulaſti num. 62. de pœnitent. & remiſſ.* Ejus fundamentum eſt, 35
quia privilegium eſt lex, licet ſpecialis, & privata, *c. Privilegia 3. diſtinct. §. fin. verſ. Cum ergo, 25. q. 1.* & differt a lege communi ſicut ſpecies a genere; ſed per legem non poteſt quis locum, & perſonam non ſubditam includere. *l. Cunctos populos in princ. C. de Summa Trinitate, & Fide Catholica, & cap. Ut animarum de Conſtitut. lib. 6.* Ergo nec per privilegium. Tenet conſe- 36
quentia, quia a quo removetur genus, & quælibet ejus ſpecies, *cap. Pœnale 14. q. 5. l. Filius in fin. ff. De aanat. & num. 63.* allegat Hoſtienſ. in *Summa de privil. §. Cui concedendum*, ubi ait: *Privilegium regulariter ſubdito eſſe concedendum, & non alii*. Et regulam tradit, quod 37
illi poteſt concedi privilegium, quem conſtitutio concedentis arctare poteſt. Et ſubdit Calder. hanc eſſe ratio- 38
nem, quare etiam deinceps in favorem Eccleſiæ non poteſt privilegium concedere propria auctoritate, quia non poteſt ei, ſive ſuper eam legem condere, per *cap. Bene quidem 96. diſt.* & notat per Innoc. hic *& in c. Audictis de in integr. reſtit.*

Sed contrarium ex Diametro tenet Abbas in *dict. c.* 39
Eccleſia in lectura num. 10. verſ. Dicerem tamen, & in repetitione num. 15. circa finem, verſ. Dicit enim hæc eſſe vera, ubi concluſionem ſupra firmatam, quod leges ſpecifice diſponentes de Eccleſiis non ſint ſervandæ, etiam de honeſtate, limitat, niſi ſint mere privilegiativæ: quia tunc ceſſat ratio ſuperioritatis, cum poſſit privilegiari etiam non ſubditos; & ita intelligit text. in *cap. Novit. de Judiciis*, ubi allegatur lex Theodoſii Imperatoris, & cum eo tranſit ibi Felin. *dicto numer. 40. verſ. Duobus tamen caſibus*, dicens hunc caſum eſſe ſatis clarum. Sed & Hoſt. in *Summa de privileg. §. Quis poſſit, v. Sed nunquid Imperator*, generaliter tenet

Imperatore poſſe privilegiare Eccleſias, & perſonas Ec-
cleſiaſticas, & idem notat *in tit. De immunit. Eccleſ.* §.
A quibus muneribus, *col.* 3. *v. Ego puto*, *& col. ſeqq. v.*
40 *Item hæc vera ſunt ibi: Cum ergo Princeps*. Pro concor-
dia dici poſſet Imperatores, ac Principes ſeculares non
poſſe privilegiare Eccleſias, & perſonas Eccleſiaſticas in
ſpiritualibus, ſed bene in temporalibus, quæ habet in
eis, *c. In Synodo*, 63. *diſt.* juncta gloſſ. *in verb. Confeſſio-
nis*, & eſt diſtinctio Innoc. *in d. c. auditis in princ. de in
integr. reſtitut.* cum quo concordans Hoſtienſ. *in Summ.
de appell.* §. *A quo col.* 3. *v. Sed pone*, ibi, *nec enim puto*,
dum ait laicos quoad laicos, vel quoad jus ſuum perti-
net poſſe Eccleſias privilegiare, & ſic intelligit, *c. Au-
ditis, de præſcr. c. Inter dilectos de fid. inſtr. d. c. Auditis
de in integr. reſt. c. Conſtant.* 96. *diſt. & c. Dudum de decim.*
Unde privilegium indultum ab Imperatore alicui Eccleſiæ
valet contra privatos ſibi ſubditos, ſed non contra alias
Eccleſias, niſi authoritas Papæ interveniat, *c. Hinc et-
iam*, 17. *diſt.* & hic notat Henric. Boic. *n.* 1. *in fin. verſ.
Unde privilegium*, poſt Archid. *in c. Quo jure* 8. *diſt.*

41 Ampliatur ultimo, etiamſi ſtatuta, & leges hujuſ-
modi edantur ex juſta cauſa, prout erat in caſu hujus
decretalis propter paupertatem, quia nihilominus ob de-
fectum poteſtatis non valent, ut hic deciditur, & in
notab. caſu tradit Angel. *conſ.* 23. *Nulla perſona*, quem
ſequitur Dec. hic *n.* 18. & ratio eſt evidens, quia ad va-
liditatem ſtatutorum, ac legum non ſufficit juſta cauſa,
ſed præcipue poteſtas ſtatuentis requiritur, ut in eodem
caſu tradit Alban. *conſ.* 38. *Præſens dubium per totum lib.*
1. & Dec. *d. n.* 18 & notat. Bald. *in conſ.* 326. *Ecce Roma-
norum n.* 2. *in princ. v. Item certum eſt quod potentia lib.*
1. Surdus *conſ.* 301. *ſub n.* 45. *v. & non movet cum ſeqq.
col.* 3. dicens, & bene, quod licet ad Principem ſecula-
rem ſpectet providere circa politicam temporalem, &
ea, quæ publicum bonum circa temporalia reſpiciunt,
non tamen perſonas, & res Eccleſiæ, vel Clericorum
attingere poteſt, quia ad illius ſtatuti validitatem non
ſufficit juſtitia cauſæ, ac bonum publicum, niſi concur-
rat authoritas.

42 Et ex hoc redditur valde dubitabile, quod hic notat
idem Bald. *n.* 19. *&* 20. videlicet Capitula feudalia pro-
hibentia alienationem feudi in Eccleſiam valere, nec di-
ci poſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, cum ſint fun-
43 data in ratione naturali, & inconvincibili; quia Eccle-
ſia eſt cultrix juſtitiæ, nec in ſe juſtum, nec in alium
tolerat, *cap.* 1. *De feud. alien.* Ubi textus unicus, *verſ.
Nec feudatarius*.

44 Sed certe hæc ratio non eſt concludens, quia cauſa
etiam graviſſima non tribuit ſtatuendi poteſtatem non
habenti, ut ipſemet Bald. notat in *l. Cunctos populos num.*
55 *ver. Ita ratio non valet*, *C. de Summa Trinit. & fide
Catholica*, Butr. in *d. c. Eccleſia Sanctæ Mariæ n.* 20. ubi
etiam Felin. *n.* 39. *v. Et dicuntur juſta inf. eod.* Crotus in
Filiusfamilias, §. *Divi num.* 80. *ff. De legat.* 1. Fortun.
Garz. *in tr. de ultim. fin. n.* 153. *in fine*, *v. nec obſtat ra-
tio*, Bero. in *c.* 1. *n.* 220 *ſupra eod.* Quibus conſonat do-
ctrina Divi Thomæ in 1. 2. *q.* 96. *art.* 4. *in fin.* ubi docet
leges dici juſtas tribus modis. Primo ex fine, quia or-
dinantur ad bonum commune. Secundo ex authore,
quando lex lata non excedit poteſtatem ferentis. Ter-
tio ex forma, quando onera imponunt ſubditis ſecundum
45 æqualitatem. Quamobrem cauſa boni publici, quæ re-
quiritur ad legem condendam, ſola non ſufficit, niſi
etiam conditor habeat poteſtatem, & intra ejus fines ſe
contineat. Quod ibidem expreſſe D. Thomas animad-
vertit dicens: legem eſſe injuſtam ex auctore, cum ali-
quam legem fert ultra ſibi commiſſam poteſtatem etiamſi
46 ordinetur ad bonum commune. Imo poteſtas ſtatuendi
magis eſt neceſſaria ad legem condendam, quam cauſa
boni publici, quia hæc reſpicit legis qualitatem, illa ve-
ro ſubſtantiam, ſine qua nulla qualitas conſiderari pot-
47 eſt, *l.* 1. *nullam*, §. *Si abſentis*, *ff. De petit. hæreditat.*
Quando autem lex civilis ſpecifice diſponens de Eccle-
ſiis eſt inducta ſuper ratione naturali, nec reperitur
Canon contrarius, poteſt illa ſervari in foro Eccleſiaſti-
co, non ratione legis Principis, ſed ratione naturali,
ſuper qua fundatur, arg. *cap. Paſtoralis de fid. inſtrum.*
48 Nam deficiente Canone, vel lege, recurrendum eſt ad
rationem naturalem, argum. *l. Sive oportet*, §. *Sufficit*,
*ff. De excuſat. tutor. & c. Secundo requires in fin. de appel-
lat.* & declarat Abb. *in dicto cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ
inf. eod. in lectura d. n.* 10. *circa finem*, *v. Ideo dico, quod
ubi lex*, *& in repet. n.* 15. *circa finem*, *v. Item ſi lex eſ-
ſet inducta*, & ibi etiam Felin. *d. n.* 40. *v. Duobus tamen
caſibus*.

Nec urget argumentum Baldi hic *n.* 16. quod laicis 49
licitum ſit defendere ſuas juriſdictiones, & utilitatem
publicam in acquirendis Eccleſiæ, quia hoc poteſt pa-
ctum, & teſtamentum, ut *leg. fin. Cod. de reb. Eccl. non* 50
alien. l. ult. C. de pactis inter emptorem. Ergo & ſtatutum,
ut notatur in *l. Si ita quis* §. *Ea lege*, *ff. de verb. oblig. &
in l.* 2. *C. de jur. emphyt.*

Nam reſpondetur non ſatis aperte argui a prohibitio- 51
ne privati, ad prohibitionem Principis. Nam privatus
habet in ſuo fundo plenum dominium, plenamque pro-
prietatem, Princeps vero tantum protectionem juriſdi-
ctionem, & quoddam dominium univerſaliter conſidera-
tum; non autem ullum directum, vel utile dominium
ullius certi fundi, certive ſoli, gloſſ. in *l. Bene a Zenone
in verb. Omnia Principis*, *Cod. de quadrienn. præſcript.*
Abb. hic *n.* 11. *v. Si autem non ſubeſt cauſa*, *& in c. Ni-
mis*, *n.* 1. *De jurejur.* Alex. *conſ* 76. *In cauſa*, *& lite n.*
7. *lib.* 2. & ex communi DD *ſententia* Reſtaur. Caſtald.
in tr. de Imper. q. 92. *lib* 2. Martin. Lauden. *de Princip.
q* 47 Franc. Zoanett. in *tr. de Roman. Imper. n.* 150. *cum
ſeqq.* ubi id probat legibus, Juriſconſultorum authorita-
tibus, rationibus, & hiſtoriarum monumentis.

Accedit quod conſuetudines feudales diſponunt, ut 52
perſonæ Eccleſiaſticæ non modo feudum non acquirant,
ſed etiam ut perdant, quod prius habebant, ut in *c.* 1.
§. *Ex hoc illud de feud. femin. cum concord.* de quibus *in-
fra n.* 59. Unde cum ſpecifice diſponant de rebus ad Ec-
cleſias, vel perſonas Eccleſiaſticas pertinentibus ratione
utilis dominii, non valent ex defectu poteſtatis, ut eſt
text. hic ſecundum ea, quæ dicta ſunt *ſupra in prima
ampliation. num.* 20. Quod enim hic dicitur de nullitate
ſtatuti vendicant ſibi locum etiam in conſuetudine lai-
corum ſpecifice diſponente de Eccleſiis, vel earum per-
ſonis, ac rebus, ut notat Butr. in *d. c. Eccleſia Sanctæ Ma-
ria n.* 20. *col. penult. ante med. Si quæritur infra eod.* alle-
gat Bart. *in l. Cunctos populos n.* 28. *C. De Summa Tri-
nit. & fide Cathol.* & Jo. Andr. *in addit. ad Specul. in tit.
De conſtit.* Et hic junge, quæ dicam infra *n.* 44. *& ſe-
quentibus*.

Fatetur tamen Baldus *n.* 20. feudum tranſire in Mo- 53
naſterium, ſi feudatarius fiat Monachus, quia hæc eſt
alienatio neceſſaria, & tandiu durat apud Monaſte-
rium, quandiu vivit feudatarius vita naturali; eo au-
tem mortuo, ſi feudum erat perpetuum, ad omnem hæ-
redem tranſit in perpetuum, quia tale feudum redigitur 54
ad inſtar proprietatis, & poteſt appellari francum, ut *c.
Inter dilectos de fid. inſtrum.* Si autem erat ad vitam, 55
quod interpretatur de vita naturali, morte naturali fi-
nitur, quia nullæ remanent ejus reliquiæ, & fini- 56
to jure datoris, finitur jus acceptoris, ut in *c.* 1. §.
Rurſus, qui feudum dare poſſ. l. Lex vectigali, *ff. De pi-
gnor. l. Uxor patrui*, *C. De legat. l. Si domus*, §. *ult. ff. De
legat.* 1. *leg. Qui tabernas*, *ff. De contrah. emp.* Sed tan-
dem diſtinguit, dicens: aut ſervitium feudi poteſt expli-
cari per Monaſterium, & vera ſunt prædicta, aut non;
& tunc feudum reddit ad dominum non mutatione per-
ſonæ, ſed extinctione finalis cauſæ, ut in *cap.* 1. *de eo,
qui arma bellic. depoſuit.*

Verum hoc latius examinabitur in quæſtione ſequenti.

QUÆRO, An Regularis ex Ordine Fratrum Prædi- 57
catorum ad Epiſcopatum aſſumptus ſuccedat in feudo
aperto, poſtquam fuit conſecratus Epiſcopus? Occaſio-
nem præbuit huic diſceptationi feudum Caſtillionis La-
cus Traſymeni apertum Epiſcopo Squillacenſi per obi-
tum Ducis a Cornea ejus fratris: cumque a Sanctiſſimo
D. N. Innocentio X. juſſus fuerim ſcripto proferre, quid
pro veritate ſentirem, reſpondi ut infra, videlicet.

Beatiſſime Pater. Cum feudum hoc non ſit hæredita- 58
rium, ſed ex pacto, & providentia, propoſita quæſtio
eſt valde implexa, & difficilis, tum ob varietatem opinio-
num, de quibus per Capyc. *dec.* 10. *n.* 4. *& ſeqq.* Tum quia
ſecundum Canones Clerici, Religioſi & Epiſcopi poſſunt
habere feuda, ut de Clericis patet in *c. Ex tranſmiſſa*,
& c. Rerum de foro competent. & in. *c. Nimis de jurejur.*
De Religioſis eſt expreſſum in *c.* 1. §. *Verum*, & ibi Ge-
min. *in* 2. *not. de ſtat. regul. lib.* 6. Et de Epiſcopis conſtat
ex *cap. Si Epiſcopus*, juncta gl. *in verb. Regia*, 18. *diſt.*

ex

Digitized by Google

ex c. Si quis laicus 22. *q.* 3. *& ex c. Solitæ de major. & obed.*
& de omnibus tradit Calder. *conſ.* 2. *An Clericus n.* 1. *verſ.*
Item hoc probatur de feud. & Felin. *in c. In præſentia n.*46.
verſ. Ad idem de probat.
59 E contra vero jura feudalia nominatim excludunt
Clericos, & Monachos a ſucceſſione, & retentione
feudi, ut in *c.* 1. §. *Qui Clericus, ſi de feud. defunct. con-*
tent. ſit inter Domin. & agnat. vaſſall. ubi dicitur: Qui Cle-
ricus efficitur, aut votum religionis aſſumit, hoc ipſo
feudum amittit, & in *c.* 1. §. *Ex hoc illud de feud. femin.*
ibi: Qui habitum religionis aſſumunt ut converſi, nec
poſtea in feudo ſuccedunt, & ſi quod habent, per-
dunt, & in *cap.* 1. *de vaſſallo milite*, qui arma bellica
depoſuit, ubi eſt caſus, & ibi notant Andr. de Jſern.
n. 1. & reliqui feudiſtæ.
60 Ceterum in hac contrarietate a Doctoribus fere o-
mnibus in eam ſententiam itum eſt, ut ſi feudum re-
quirat perſonale ſervitium, quod a vaſſallo religioſo
nec per ſeipſum, nec per ſubſtitutum præſtari valeat;
tunc minime tranſeat in Monaſterium, ſed ſtatim a-
gnatis, vel Domino aperiatur: Si vero tale requirat
ſervitium, quod honeſte a religioſo vaſſallo explicari
poſſit per ſe, vel per ſubſtitutum, hoc caſu bene tranſ-
eat in Monaſterium, durante tamen vita naturali ipſius
profeſſi.
61 Hanc diſtinctionem probant aperte Capitula feuda-
lia proxime citata, & illorum gloſſatores. Nam in *d.*
cap. 1, *de vaſſall. milit.* diſponitur, ut feudatarius, qui
habitum religionis aſſumpſit, & ſic converſus factus
eſt, amittat feudum. Et mox ſubnectitur ratio per hæc
62 formalia verba: *Quia deſiit eſſe miles ſeculi, qui factus*
eſt miles Chriſti, nec beneficium pertinet ad eum, qui
non debet gerere officium. Eatenus igitur Regularis ex-
cluditur a beneficio feudi, quatenus ipſe tanquam mi-
les Dei non poteſt ſeculo militare, nec gerere offi-
cium annexum feudo; Ergo ea mente dicti capitis ſe-
cus dicendum, ſi talia honeſte præſtare poſſit per ſe,
vel per ſubſtitutum: ſimiliter in *c.* 1. *An mutus, vel*
alius imperfectus feud. retin. cavetur, ut Clericus, fe-
mina, & conſimiles, id eſt, Religioſi, feudum reti-
nere non poſſint, quia, ut ibi dicitur, ipſum ſervire
non valent. Et quamvis in *d. c.* 1. §. *Qui Clericus, ſi*
de feud. defunct. &c. Regulares indefinite repellantur a
feudo: tamen gloſ. ibi in *verb. Amittit*, & Baldus *n.* 2.
dicunt hoc ideo eſſe, quia cum pro mortuis reputen-
tur quoad mundum, nec debeant ſe implicare nego-
tiis ſecularibus, ſunt inhabiles ad ſerviendum feudo;
alioquin ſine reſtitutione gloſſæ ille textus videtur Ju-
daicus, ut dicit Baldus in *cap.* 1. *in fin. de feud. femin.*
63 Jura igitur feudalia in excluſione Regularium ſolum-
modo contemplantur eorum inhabilitatem, & impo-
tentiam ad inſerviendum, & tunc feudum reddit ad
Dominum, non mutatione perſonæ, ſed extinctione
finalis cauſæ, ut idem Baldus ait hic *n.*20. *verſ. Imo di-*
cas, & poſt eum Alex. *conſ.* 10. *num.* 1. *verſ. Ita di-*
*cit Bald. lib.*5. Unde etſi ſervitia annexa feudo ſint ta-
lia, quæ a Monaſterio poſſint honeſte exhiberi per ſe,
vel per alium, eo caſu ceſſante cauſa excluſionis, ceſ-
ſant memorata capitula. Debent enim reſtringi, &
limitari ad limites rationes, cui innituntur, ut opti-
me declarat Cald. *conſ.* 2. *n.* 2. *verſ. Per prædicta, & verſ.*
Secus ergo de feud. Abbas *in c. In præſentia, n.* 69. & ibi e-
tiam Felin. *n.*46. *verſ. Et hoc modo de probat.* Salyc. *in auth.*
Ingreſſi, in fin. C. de Sacroſ. Eccleſ. Curt. ſenior. *conſ.*62.
*n.*6. *verſ. Septimo*, Alex. *d. conſ.* 10. *num.*16. *lib.*5. Jacobin.
de Sancto Georgio in *tract. de feud. in verb. Et quibuſ-*
cunque, n. 4. *circa fin. verſ. Ad motiva adducta.* Quin-
imo Ægidius Bellam. *conſ.*48. *An Comes num.* 31. *verſ.*
Sed contra, dicit ex generali conſuetudine dicta jura
feudalia debere intelligi, quando eſſet feudo annexum
ſervitium perſonale, quod non poſſet per alios commo-
de expediri.
64 Et ita originaliter diſtinxit pater juris, & organum
veritatis, Innocentius *in d. cap. In præſentia n.* 3. *de proba-*
tionibus, ſic enim ait: *Et feudalia tranſeunt in Monaſte-*
rium, ſi debeant talia ſervitia, quæ Monaſterium ho-
neſte poſſit exhibere per ſe, vel per alium, Arg. *l. Ad ſi-*
militudinem, & l. Quiſquis, Cod. de Epiſc. & Cler. alias
reddit ad Dominum. Hæc Innocentius, quem ibi toti-
dem fere verbis ſequuntur Hoſtienſ. *num.* 9. *& in verb.*
Oblationis, verſ. Feuda etiam, Joan. Andr. *n.* 16. *verſ.*
Fagnan. in I. Lib. Decretal.
Sed nunquid feuda, Bellamer. *in* 6. *qu. n.*16 Anchar. *n.*
21. Abbas *num.*69. Felin. *num.*49. & Dec. *num.* 290. Ar-
chid. *in cap. Si qua mulier, num.* 4. 19. *quæſt. ult.* Jo. Andr.
in addit. ad Speculat. in tit. De ſtat. Monach. §. 1. *verſ.*45.
littera N. in verb. in præſentia, Baldus hic *num.*20. *verſ.*
Imo dicas, Bellamer. *d. conſ.*48. *num.*31. *verſ. Sed contra*,
& ita diſtinctionem Innocentii ſequuntur Canoniſtæ
omnes, ut dicit Pedemont. *dec.*22. *n.*7. & ea Legiſtis
eam probarunt Cyn. poſt Martin. Silvan. in *Auth. In-*
greſſi n. 13. *C. de Sacroſanct. Eccleſ.* & ibi etiam Bart.
in 2. *lectur. num.* 44. *verſ. In hoc teneo opinionem Inno-*
centii, & Salyc. *num.*11. dicens ita communiter Docto-
res tenere, Bald. in *cap.* 1. §. *Qui Clericus num.* 1. *verſ.*
Si de feud. defunct. & idem Bald. in *cap.* 1. *num.* 1. *verſ.*
Si ergo feudum, de milit. vaſſall. qui arm. bell. depoſuit,
Jacobin. *in tract. de feud. in verb. Et quibuſcunque num.*
4. *verſ. Contrarium*, ubi refert ſe ita reſpondiſſe, &
re ipſa obtinuiſſe pro Priore Sancti Andreæ de Tau-
rino ca Comitibus Valpergiæ Curt. ſen. *conſ.*62. *Pri-*
*mo aſpectu n.*2. Alex. *d. conſ.* 19. *nu.* 8. *lib.* 5. ubi ita ait
omnes tenere, Capyc. *d. dec.* 10. *n.*4. *verſ. Videndum eſt*,
ubi alios refert, *& nu.* 10. dicit in hac opinione non
eſſe contradictorem.
Neque vero conſtituenda eſt differentia, an feudum 65
fuerit apertum ante, vel poſt emiſſam profeſſionem:
quia utroque caſu tranſit in Monaſterium, ſi ſervitia
ſint ejus qualitatis, ut a Monacho, vel Monaſterio
poſſint honeſte per ſe, vel per alium exhiberi, Felin.
alios citans in *d. c. In præſentia n.*48. *de probat.* Cald. *d.*
conſ. 2. *n.* 1. *&* 2 *de feud.* Curt. ſen. *conſ. per. tot.* ubi late
conſuluit Canonicum Regularem, vel Monaſterium poſ-
ſe ſuccedere in feudo aperto poſtquam erat profeſſus,
quia ſervitia poterant decenter præſtari per ſe, vel per
ſubſtitutum, Jacob. *ubi ſup. n.* 4. *ad fin.* Imo minor eſt
dubitatio de ſucceſſione Monaſterii in feudo aperto poſt
Monachatum, quia tunc ceſſat ratio, quod vaſſallus
ingrediendo Religionem videatur feudo renunciare. Ideo-
que hoc caſu ſi ſervitium ſit perſonale, debet admit-
ti, de æquitate ad inſerviendum per ſubſtitutum; ſin
autem ſervitium poſſit per alium explicari, tunc ad-
mitti debet etiam de rigore, ita Bald. *in c.* 1. *n.* 3. *de be-*
nefic. fam. Bellam. *d. conſ.*48. *nu.*31. *verſ. ultra prædicta*,
Curt. ſen. *d. conſ* 62. *n.*6. *verſ. Octavo.*
His ita conſtitutis, pro ſolutione quæſtionis inqui- 66
rendum eſt, quæ & qualia ſervitia huic feudo ſint an-
nexa; & quidem perſpecto tenore inveſtituræ nullum
apparet ſervitium, quod a Monaſterio, vel Eccleſia
non poſſit honeſte per ſe, vel per alium exhiberi.
Nam in bulla inveſtituræ cavetur, ut feudum hoc ſit 67
nobile, antiquum, & honorificum, liberum, francum,
expeditum. Quæ verba maxime ſimul juncta faciunt
vaſſallum omni libertate liberum, & ab omni ſervitio
abſolutum, ut formaliter inquit Calder. *conſ.* 7. *An feu-*
datarius n. 1. *verſ. Not. feudum, tit. De feud.* Oldrad. *conſ.*
234. *Factum tale enim. Quidam n.* 2. *verſ. Ego conſidera-*
bam. Et denotant libertatem, & franchitiam in omni-
bus, præterquam in inveſtitura exaratis, ut declarat
Joan. Andr. *in addit. ad Speculat. tit. De præſcr. col. pen. &*
ult. Alex. *conſ.* 30. *Quoniam omne num.* 19. *verſ. Sed per hoc*
dicit, Joan. Andr. *lib.* 3. Jacobin. *de feud. in verb. Et pro-*
miſerunt, nu. 2. Seraph. *dec.* 1103. *n.*9.
Servitia autem, quæ in hac inveſtitura exprimun- 68
tur, ſunt tantum infraſcripta, videlicet, ut feudata-
rius in ſignum, & recognitionem feudi ſummam duo-
rum millium ſcutorum annis ſingulis Cameræ Apoſto-
licæ perſolvere teneatur, ac jura colonorum ſervare.
Et hoc ſervitium reale eſt, & abſque dubio præſtari
poteſt per ſubſtitutum, Andr. de Iſern. in *cap.* 7. §. *Qui*
*Clericus num.*6. *verſ. Ubicunque, ſi de feud. fuer. contro-*
ver. Nam, ut inquit Felin. in *cap. In præſentia, num.*
47. *verſ. Fallit* 2. *de probat.* ſervitium, quod præſta-
tur in ſignum recognitionis, cum ſit annuum, in
quocunque, & qualicunque ſtatu mutatum præſtari pot-
eſt. Sequitur Decius *ibid. num.* 290. Ruin. *conſ.*42. *Pro-* 69
ponitur num. 10. *lib.* 1. Deinde ſequitur in inveſtitura,
ut feudatarii teneantur ad obſequia quæ pro ſimilibus
feudis Papæ, ac Sedi Apoſtolicæ de jure, vel conſue-
tudine præſtari ſolent. Quæ quidem obſequia domino
per vaſſallum præſtanda ſunt, adinſtar eorum, quæ li-
bertus debet patrono, ut per Andr. de Iſern. *in cap.* 1.
numer. 5. *quib. mod. feud. amitt.* Obſequia autem, 70

quæ debet patrono libertus, ſunt honoris, & reveren-
tiæ, quia liberto ſemper honeſta, & ſancta patroni
perſona videri debet, *l. liberto, ff. de obſeq.* gloſſ. *in rubr.
Cod. de obſe. Patron. præſtand.* Quare ambigendum non
eſt, quin obſequia hujuſmodi a religioſo vaſſallo, &
Epiſcopo honeſtiſſime poſſint, ac debeant Summo Pon-
tifici, ac Sanctæ Sedi per ſeipſum exhiberi. Ad hoc
Extravagans *Quarundam col.* 10. *verſ. Habent in illis
minores obſequi majoribus, de verb. ſignificat.*

Tandem in inveſtitura caveatur, ut ea omnia, ad
quæ tenentur alii ſeudatarii, & Marchiones Sedis A-
poſtolicæ, Papæ, & eidem Sedi impendere, & præ-
ſtare teneantur. Quæ verba referuntur ad ea, quæ
ſunt ex natura contractus ſeudalis, id eſt, ad homa-
gium, & fidelitatem, ut per Jo. And. & Alex. *locis pro-*
71 *xime citatis.* Homagium autem, & Sacramentum fi-
delitatis honeſte a Religioſo præſtari poteſt per ſei-
pſum, ut eſt caſus in *cap. Periculoſo, §. Verum de ſtat. Re-*
72 *gular. lib. 6.* ubi pro feudo, quod Monaſterium habet a
Domino temporali, etiam Abbatiſſa, vel Prioriſſa
clauſuram exire debet ad homagium, & juramentum
fidelitatis præſtandum. Et ibi notant omnes in Summa-
73 rio text. & Franc. in 2. *notab.* Nec illa conſtitutio fuit ſub-
lata, imo expreſſe innovata a Concilio Tridentino in
c. 5. ſeſſ. 25 de regularib. Licet poſtea hac in parte ſubla-
ta fuerit per declaratoriam S. Pii V. quæ incipit *Decori*
74 *ſub Conſtitutione octava de clauſura Monialium.* Unde ſi
hæc præſtare poteſt Abbatiſſa clauſuræ adſtricta, mul-
to magis Religioſi, & maxime Epiſcopi, quia etſi
feudum non habeant, tamen præſtant Papæ juramen-
tum fidelitatis, ut in *cap. Ego N. de jurejur.* Quod ju-
ramentum eſt ligium, ut dicunt ibi Baldus *num.* 11.
verſ. ibi contra, & Alex. de Nævo *n. 24. verſ. Ex quo in-
fert.* In forma autem fidelitatis, quam Domino præ-
ſtant feudatarii, nihil continetur, quod a Religioſo,
& Epiſcopo non poſſit honeſte per ſe, vel per alium ex-
plicari, ut patet *in c. de forma 25. qu. 5.* quod refertur *in*
75 *c. 1. de form. fidelit. & in tit. De nov. forma fid. feud.* Nam
ad militandum, præſertim in propria perſona, ex for-
ma fidelitatis, utique vaſſallus non tenetur, Oldrad.
*conſ. 234 n. 2. in fin. verſ. Inter hæc autem non eſt aliquem
ad exercitum ſequi*, Baldus *in c. 1. num. 17. verſ. Inter hæc
autem, in tit. De capitaneo, qui curiam vendidit*, Jaco-
76 bin. *de ſtud. in verb. Et promiſerunt num. 2.* & clare proba-
tur *in cap. Imperialem, § Firmiter, de prohib. feud. alie-
nat. per Frider.* ubi cautum eſt, ut vaſſallus teneatur
ire, vel mittere cum Domino ad expeditionem belli-
cam, vel ipſi Domino ſubminiſtrare dimidium redditus
unius anni. Et ſic eſt in optione vaſſalli, an velit ire,
vel mittere; an vero redditus ſubminiſtrare. Et eſt com-
munis Doctorum opinio, ut teſtantur Jacob. *ubi ſupra*
77 *num* 26. & Clar. in §. *Feudum quæſt.* 22. & quod vaſſallus
non teneatur ſequi Dominum in bellum, neque ad alia
ſervitia perſonalia, niſi hoc expreſſe ſit cautum in in-
veſtitura, cum hoc non ſit de natura feudi, tenuerunt
Bellam. *d. conſ* 48. *n.* 31. *ſub verſ. Sed contra*, Socein. ſen.
78 *conſ. 257. viſis inveſtituris n. 1. circa finem, verſ. Et licet
lib. 2.* Decian. *conſ. 58. Quæritur nunc num. 42. verſ. Neque
hic dicitur lib. 2.* Rota *dec. 41. numer. 2. part. 1. diverſ.*
Et generaliter, quod in omni feudo ſit in electione
vaſſalli, an velit perſonaliter inſervire, an vero pecu-
niam ſolvere, poſt antiquos deducit Alvarot. in *cap. 1.
in fin. de pac. juram. firm. & in d. c. Imperialem, § Firmi-
ter*, Jacobin *loco cit.* Capyc. *dec. 10. num. 11.* Et in Epi-
ſcopo, qui tenet magnum, & nobile feodum ab aliquo
Principe, notat Hoſt. *in Summa de immunit. Eccleſiar. §.
A quibus muneribus, verſ. ab angariis ver.* ibi: *Secus puto
ſi Epiſcopus.*

Ex quibus patet omne ſervitium in hac inveſtitura
expreſſum poſſe a vaſſallo religioſo, & Epiſcopo hone-
ſte per ſe, vel per ſubſtitutum expediri. Et conſequen-
ter ſi feudum fuiſſet apertum antequam memoratus Re-
ligioſus eſſet Epiſcopus, utique tranſiviſſet in Mona-
ſterium, juxta primum membrum diſtinctionis Innocen-
tii, de quo *ſupra nu.* 64. Religio enim Fratrum Præ-
dicatorum hodie eſt capax bonorum immobilium ex
Concil. Trid. *c. 3. ſeſſ. 25. de Regul.*

79 Verum cum fuerit apertum, poſtquam eſt in Epiſco-
pum conſecratus, ſuccedit Eccleſia: nam Monachus,
quem Canonica electio a jugo regulæ monaſticæ profeſ-
ſionis abſolvit, & ſancta ordinatio de Monacho Epi-
ſcopum facit, velut legitimus hæres paternam ſibi hæ-
reditatem poſtea jure vendicandi poteſtatem habet. Quæ
ſunt verba Conc. Toletani relata *in c. Statutum* 18. *q.* 1.
& illud pro nomen, *ſibi*, exponitur, id eſt, Eccleſiæ;
ſive, ut ibi per gl. *in ver. Legitimus*, Archid. & Turrecr.

Ideoque cum Archiepiſcopus Goanus in Indiis Orien- 80
talibus in viſitatione liminum inter alia quæſiviſſet, an
ſpolia Epiſcopi Regularis morientis ab inteſtato perti-
nerent ad Cameram Apoſtolicam, an ad ſucceſſorem
beneficii, & bon. men. Cardinalis Serra teſtatus eſſet,
Cameram Apoſtolicam ibi quoad ſpolia nihil præten-
dere: Sacra Congregatio Concilii reſpondit bona poſt
conſecrationem acquiſita ad propriam Eccleſiam per-
tinere per *d. Statutum, & doctrinam*, Navarr. *de red-
ditib. Eccleſ. quæſt. 1. in 9. admonit. numer.* ... *&
ſeqq.*

Unde quemadmodum Cathedralis Eccleſia, ad quam 81
Regularis aſſumptus eſt, ſuccedit in bonis allodialibus
eis poſt conſecrationem delatis; ita & in feudalibus de
quibus agitur, quia cum ſervitia illis annexa non ſint
incompatibilia cum ſtatu Regulari, ſicut in illis ante
conſecrationem ſucceſſiſſet Religioſus ad utilitatem
Monaſterii, ut fuſe oſtenſum eſt ſupra; ita poſt con-
ſecrationem ſuccedit Epiſcopus ad utilitatem Eccleſiæ. 82
Idque ad exemplum Monachi, qui effectus eſt Comes
per Papam: ſuccedit enim in feudum apertum poſtquam
factus eſt Comes, tanquam poſtliminio reverſus, in
integrum reſtitutum, & habilitatus. Ita Bald. *in conſ.* 275.
Quod pro regulam n. 7. verſ. Pone quod Monachus l. 2. Quod 83
longe magis procedit in Regulari ad Epiſcopatum eve-
cto. Nam etiamſi ſervitia feudo annexa requirerent in-
duſtriam perſonæ, juxta text. *in l. Inter artifices, ff. De
ſolut. & in c. fin. de offic. deleg.* tamen ex quo factus 84
eſt Epiſcopus, cenſetur habilitatus ad inſerviendum per
ſubſtitutum, ut eſt text. in *l. Ad ſimilitudinem, Cod. de
Epiſcop. & Cleric.* & tradunt Præpoſitus in *cap. 1. §. Et
quia, col. 6. poſt med. verſ. Reſpondeo, de his, qui feud.
dar. poſſ.* Calderin. *d. conſ. 2. num. 1. verſ. Item hoc proba-
tur, de feud* Jaſon *conſ. 117. In cauſa, & lite num. 2.
verſ. Ad prædicta accedat, quod etiam effectus Epiſco-
pus, volum. 4.* Cæphal. *conſ. 1. num. 4. verſ. Tertio quic-
quid*, Martin. Lauden. *in cap. 1. §. Et quia vidimus,
qui feud. dar. poſſ.* ubi refert hanc controverſiam de
facto contigiſſe in Epiſcopo Palmen. & præſtantiores
Doctores Bononienſes, & Papienſes conſuluiſſe, Epi-
ſcopum eſſe ſucceſſibilem in feudo paterno, prout et-
iam refert Jacob. in *tract. de feud. in verb. Et quibuſcum-
que n. 4. verſ. Contrariam.* Et ita communiter ſervatur. 85
Nam Epiſcopi, & Cardinales retinent feuda ad eos
devoluta jure ſucceſſionis, ne dignitas potius decremen-
tum, quam incrementum eis attuliſſe videatur, & ſine
controverſia admittuntur ad præſtandum quodcunque
ſervitium per ſubſtitutum, ut atteſtatur Julius Clarus
in §. *Feudum quæſt. 76. circa fin. verſ. Ceterum com-
muniter ſervatur.*

Neque obſtat, quod hoc caſu verſemur in Epiſcopo 86
Regulari, qui per conſecrationem non fuit abſolutus a
voto paupertatis, ſed adhuc remanſit in ſtatu incom-
patibili cum acquiſitione dominii feudalis, gloſs. in *cap.
Statutum in verb. Legitimus* 18 *q.* 1. *& in cap. De Mona-
chis, in verb. Diſcedere*, 16. *quæſt.* 1. Sanctus Thomas *in* 87
2. 2. *quæſt. 185. art. 8.* & probatur in *c. Cum olim, il* 2.
verſ. Præterea de privileg. ubi Monaſterium, cui Ca-
nonicus Regularis in Epiſcopum jam promotus mille
marabotinorum donaverat, fuit condemnatum ad il-
lorum reſtitutionem, quia, ut ibi dicit gloſſa in *ver-
borum Reſtitutionem*, qui nihil habet, nihil donare poteſt.

Id inquam non obſtat, quoniam, ut reſpondet d. 88
gloſs. quicquid Religioſus poſt ſuam conſecrationem
acquirit, non ſibi, ſed Epiſcopatui acquirit. Et, ut
inquit Div. Thom. *ubi ſupra in reſponſ. ad* 3. non
vendicat hæreditatem, ut propriam, ſed quaſi Eccle-
ſiæ debitam. Et ſic non frangitur votum paupertatis. 89
Imo quod plus eſt, ſi frater Minor promoveatur ad
Epiſcopatum, quamvis talis dignitas non faciat eum
capacem ſucceſſionis, quia non liberat a ſubſtantiali-
bus regulæ; tamen bona, quæ ipſi fratri Minori jam
aſſumpto obveniunt, remanent apud Eccleſiam, ad
quam eſt aſſumptus, ut poſt Bart. Bald. & Feder. de
Sen. firmat Nicolaus de Ubald. *in tract. de ſucceſſ. ab
inteſt. Cleric. in 1. par. n. 3. & 4.* & ex moderuia Na-
var.

var. conſ. 7. incipit, Quidam Archiepiſcopus olim frater minor n. 1. de ſolut. & reſolvit Rota *dec. 115. per tot. p. 4. tit. 2. rec.*

Confirmantur prædicta, quia in hac inveſtitura ex
deſcendentibus maſculis Diomedis primo loco vocaotur
filius major natu, & nepos major natu laici, excluſis
perſonis Eccleſiaſticis, quæ matrimonium contrahere
non valuerint, id eſt clerici io ſacro Ordine conſtitoti,
& ſolemniter profeſſi. Nam his duobus modis ſolemni-
zatur votum inpediens matrimonium contrahendum, &
dirimens poſtea contractum, ut *c. 1. De voto lib. 6.* &
paulo poſt ſequitur in inveſtitura: laicis vero omnibus
ceſſantibus ea præfatis clericis major natu ſubintret. Quæ
verba videntur intelligenda de illis clericis, ſeu perſonis
Eccleſiaſticis, quæ exantibus maſculis fuerant a feudo
excluſæ; & ſic de conſtitutis in ſacro Ordine vel ſole-
mniter profeſſis. Non enim inveſtitura diſcretive loqui-
tur de clericis, vel Monachis, ſicut ſit io *cap. 1. §. Qui Clericus de fed. defunct. &c.* & in aliis concordantibus,
90 ſed loquitur ſimpliciter de clericis. Et cum feudum ſit
beneficium Principis, *c. 1. §. Beneficium, in quibus cauſ. feud. admitt.* ac proinde ſit pleniſſime interpretandum,
l. fin. ff. de conſt. Princip. Præpoſ. in *c. 1. §. Et quia col. 18.*
91 *ante med. v. Item quia beneficia Princip. de his qui feud. dar. poſſ.* utique in hac favorabili materia clericorum appella-
tione non veniunt etiam regulares, ut per Abb. io *rubr. de vit. & honeſt. cleric. n. 15.* Paul de Caſtr. *conſil. 336. in hac ſubſtitutione n. 3. lib. 1.* Imo veniunt etiam Epiſcopi
92 ſecundum Abb. in *c. cum tibi n. 40. de verb. ſignificat.* Un-
de quatenus prædicti alias eſſent inhabiles ad ſervien-
dum: tameo cum ex forma inveſtituræ ſint habilitati
ad ſuccedendum, intelliguntur etiam habilitati ad ſer-
viendum per ſubſtitutum, argum. *l. Quidam conſulebant, ff. de rei judicat.* Et hanc regularem ponit Andr. de Iſer.
in *c. 1. in fin.* & poſt eum Bald. *ibid. n. 6. v. Adde talem regulam,* & Afflict. *col. 4. in princip. de milit. Vaſſal. qui arma bellic. depoſuit,* Alex. *d. conſ. 10. n. 16. & 17. lib. 5.*
Pedemon. *dec. 27. n. 15. & 16.*
93 Nec refert, quod in inveſtitura vocetur clericus ma-
jor natu. Quia nihilominus ſuccedit Monachus, & E-
piſcopus, Paul. de Caſtr. *conſ. 336. In hac ſubſtitut. n. 30. lib. 1. juncto themate conſilii.*
94 Primo in hac materia illud accurate obſervandum
videtur, quod etſi liber feudorum ſit authenticus, & al-
legari poſſit ad deciſionem cauſarum in materia feuda-
li, & liget etiam Eccleſiam, & Eccleſiaſticas perſonas,
Bald. in *c. Ceterum num. 2. de jud.* & alii apud Clar. *in §. Feudum, q. 3. verſ. Sed numquid;* tamen hoc videtur o-
95 mnino limitandum quoad illa capitula, quæ ſtatuunt
nominatim contra Eccleſias, & perſonas Eccleſiaſticas,
prout facit *d. c. 1. §. Qui clericus, ſi de feud. defunct. &c.*
& alia capitula ſupracitata *n. 59.* Quia talia ſunt contra
libertatem Eccleſiaſticam, & non valent, ut per Bald.
conſ. 275. Quod regula n. 9. v. Papa etiam lib. 2. Oldrad.
conſ. 270. In quæſtione propoſita n. 9. verſ. Et tu inſtabis amice.

Nam & leges Imperiales, quæ ſpecifice diſponunt de
Eccleſiis, & Eccleſiaſticis perſonis, ac bonis earum,
quales ſunt, quæ habentur in titulis, *de Sacroſ. Eccl. de Epiſc. & Cleric.* & conſimiles, non valent ex defectu po-
teſtatis, ut eſt text. celebris in *c. Eccleſia S. Mariæ,* & ibi
notant omnes infra eodem, & fuſe dictum eſt ſupra *n.*
96 *25. & ſeqq.* unde leges civiles, quæ loquuntur de emphy-
teuſi Eccleſiæ, ſervari non debent ſecundum Abb. *in c. in præſentia n. 28. verſ. Ego in hoc dubio de probat.* Et
idem eſt io conſtitutionibus laicorum ſuper rebus ſpe-
ctantibus ad Eccleſias, vel perſonas Eccleſiaſticas,
etiam ratione dominii utilis tantum, ut probatur in hoc
capitulo ſecundum ea, quæ dicta ſunt ſupra *n. 30. &*
97 *32.* Quod ſi ita eſt in legibus Imperatorum, ac Princi-
pum, multo fortius obſervandum erit in conſtitutioni-
bus feudalibus, quæ non emanarunt a Principe, ſed a
privatis hominibus; nempe Roberto Orto, & Gerardo
Agapite non habentibus authoritatem leges condendi,
98 ut advertit Bellamer. *d. conſ. 48. n. 33. v. Item facit quod quæſtio loquitur de jure.* Qui propterea *n. 33. v. Quid dicendum in fin.* firmat communem eſſe opinionem, quod
jura feudorum non ligent. Et quamvis hodie contraria
opinio frequentius ſit recepta: tamen hoc ideo eſt, quia
99 ex quo liber feudorum fuit pro authentico obſervatus, &
allegatus ſupra hominum memoriam, uſus tanti tempo-

Fagnan. in 1. Lib. Decretal.

ris vim habet privilegii, ut ait Molin. *in conſuetud. Pariſ. feud. in princip. num. 46.* & Clar. *loc. cit.* At hæc ratio
non militat in capitulis, quæ ſunt contra libertatem Ec- 100
cleſiaſticam, quia in talibus conſuetudo utcunque im-
memorabilis non valet, nec habet vim privilegii, *c. Cum terra,* & ibi Abb. *in 2. not. de elect.* Collect. *in c. 1. n. 30. circa fin. de conſuet.* & hodie expreſſum in *Conſtitutione ſanct. mem. Urbani VIII.* quæ incipit, *Romanus Pontifex edita die 5. Junii 1641.* Et huc junge, quæ dicta ſunt ſu-
pra *n. 52.*

Nec refert, quod Dec. *conſ. 131. Revocatur in dubium n. 3.* dicat jura feudorum videri approbata ab Eccleſia:
ubi canones expreſſe non contradicunt: quoniam hoc
poteſt admitti in illis tantum juribus feudalibus, quæ
generaliter loquuntur, prout colligitur ex ipſomet Dec.
n. 2. verſ. Ad hoc facit, & ita intelligi debet Bald. quem
Dec. allegat *in cap. Ceterum n. 2. de judic.* dum ait con-
ſuetudines feudales habere locum etiam io feudis Eccle-
ſiaſticis. At ſecus eſt io illis juribus, quæ de Eccleſiis,
& earum perſonis, ac rebus ſpecifice diſponunt: quia
ponunt falcem in meſſem alienam, & non valent, prout
de legibus Imperatorum diſtinguitur per Canoniſtas in
cap. 1. infr. de nov. oper. nunciat. & poſt Abbat. & alios
dixi ſupra *num. 32.* Quare cum capitula feudalia exclu-
dentia a ſucceſſione Clericos, & Monachos hac in par-
te oon habent legis authoritatem; conſequens eſt, ut
io hoc articulo ſervandi ſiot Canones, qui Clericos, &
Monachos oon repellunt, ut ſupra diximus *num. 5.* Fe-
lin. *in dict. cap. In præſentia num. 44. verſ. Et nos dicas de probat.*

His accedit, quod in prædictis capitulis excludenti- 101
bus Clericos, & Monachos oon comprehenduntur E-
piſcopi propter excellentiam dignitatis Epiſcopalis, Cæ-
phal. *conſ. 1. n. 4. verſ. Quicquid;* ac proinde in eorum
ſucceſſione ſervabitur jus commune, ut diſponitur in *c. 1. §. Strenuus de cognit. feud.* Bald. *conſ. 328. Cum in Cauſa, in fin. v. Declarando. id quod dixi lib. 3.* Paul. de
Caſtr. *conſ. 262. Dico quod Epiſc. in fin. lib. 2.* Clar. *in §. Feudum in q. 3.*

Ac demum cum præſens feudum uti proveniens ab 102
Eccleſia Romana ſit Eccleſiaſticum, Bald. io *Prælud. feud. in ult. diviſ.* Imol. *in c. fin. n. 36. v. Item feudorum aliud eſt Eccleſiaſticum inf. de feud.* Jura feudorum ſuperius al-
legata, quæ prohibent Clericos, & Religioſos ſuccede- 103
re in feudo ſeculari conceſſo a Principibus ſecularibus,
ad hoc feudum Eccleſiaſticum non extenduntur; Nam
Principes laici veriſimiliter nolunt in ſuis feudis ſecula-
ribus admitti Eccleſiaſticos: ſed e contra in feudis Eccle-
ſiaſticis non eſt veriſimile, ut Apoſtolicus voluerit ex-
cludere ſuum genus Eccleſiaſticorum. Ita in terminis
Jaſon in *conſ. 117. in cauſa, & lite n. 1. col. 2. v. Secundo prin-* 104
cipaliter vol. 4. ubi etiam ſubdit in feudo Eccleſiaſtico
ceſſare rationes ponderatas in præallegatis capitulis exclu-
dentibus Clericos, & Religioſos a ſucceſſione feudi,
nempe quod deſinant eſſe milites ſeculi, qui facti ſunt
milites Chriſti, & nemo militans Deo implicet ſe nego-
tiis ſecularibus. Hæ namque rationes non applicantur
feudo Eccleſiaſtico, quia Religioſi, & Epiſcopi propter
hoc non deſinunt eſſe milites Eccleſiæ, & poſſunt im-
pendere ſervitia feudalia ſecundum eorum qualitatem, &
conditionem, ut latius per eum, & ſequitur deciſio Pe-
demontana *27. n. 17. in 3. fallentia.*

Ex quibus concludendum videtur feudum hoc debere 105
jo Eccleſiam Epiſcopalem tranſire quoad commoditatem
domioii utilis durante tamen vita naturali ipſius Epiſco-
pi. Nam ut inquit Bald. in *auth. Niſi rogati n. 15. C. Ad Trebell.* interim donec vivit vaſſallus feudum non reddit
ad dominum, ſed Eccleſia habet commoditatem, ſi ſer-
vitium juxta conditionem feudi non minus decenter
præſtare poſſit Eccleſia, quam vaſſallus. Et idem Bald.
in *c. 1. n. 1. v. Si ergo feudum de milit. vaſſ. qui arm. bellic. depoſuit.* Et ibi etiam Alvar. *col. 2.* Alex. *d. conſ. 10. n. 10. 14. & 17. lib. 5.* Felin. in *d. c. in præſent. n. 46. v. Secundo.*

Nec prædictis obſtat, quod jura feudalia, quæ ex ſui 106
natura non tranſeunt, niſi ad hæredes ſanguinis, ut Re-
gnum, Ducatus, Baronia, minime tranſeant in Mona-
ſterium, vel Eccleſiam, ſed remaneant generi, ut in-
quit Bald. in *l. Deo nobis, §. Hoc etiam n. 4. C. de Epiſ. & Cleric.* poſt gloſſ. ordinariam *in cap. Scripſit nobis in verb. Dignitatem 27. q. 2.* Felin. *in d. c. In præſentia num. 44. verſ. Ad idem quod notat Bald.* & ibi etiam Dec. *n.*

Digitized by Google

289. deprobat. Spec. in tit. De ſtat. Monach. §. 1. n. 15. di-
cens ita ſervari de facto.
107 Etenim hujuſmodi authoritates vendicant ſibi locum
in ſucceſſione, per quam feudum tranſit in perpetuum ad
manus mortuas, adeo ut nunquam ſit verſum ad domi-
num, juxta text. in c. 1. §. de alien. feud. At in caſu præ-
ſenti ſecundum concluſionem ſuperius firmatam Mona-
ſterium, Eccleſia non ſuccedunt in feudo in perpetuum,
nec ſunt vaſſalli, ſed habent ſolam commoditatem domi-
nii utilis vivente feudatario; unde prædictæ authorita-
tes non applicantur. Et ita ſeipſum declarat Bald. in cap.
1. num. 1. verſ. Si ergo feudum, & ibi etiam Alvarot. col.
2. de milit. vaſſal. qui arm bell. depoſ. & idem Bald. hic n.
19. Alex. d. conſ. 10. n. 17. lib. 5. Capyc. dec. 10. n. 5. &
10. & quamvis Præpoſ. in c. 1. §. Et quia col. 13. ante med.
verſ. Aut loquimur de iis, qui feud. dar. poſſ. opinatus fue-
rit Monaſterium etiam durante vita feudatarii non ſuc-
cedere in feudo, quod tranſit ſolum in hæredem ſangui-
nis: tamen loquitur ex capite ſuo, & in prima opinio-
ne non eſt contradictor, ut dicunt Capyc. d. dec. 10.
num. 6. & 10. & Clar in §. Feudum, q. 78. verſ. Qua
tamen opinio.
108 In gloſ. prima, Quæro cum Innocentio, an Principis
reſcriptum, lex, vel ſtatutum in læſionem juris alterius
valeat, nec ne.
109 Pro ſolutione duo caſus principales ſunt diſtinguen-
di. Primus eſt, cum Princeps aufert jus alteri quæſi-
tum, vel acquirendum de jure naturali, id eſt gentium,
ut ſunt dominia, obligationes, & hujuſmodi, quæ non
110 dantur a jure civili, ſicut dantur actiones, l. Ex hoc
Jure, ff. De Juſtit. & jur. inſtit. de rerum diviſ. §. Feræ
quoque beſtiæ; ſed proveniunt a jure gentium, quod et-
111 iam dicitur jus naturale, quia naturali ratione inductum
eſt, ut inſtit. de rerum diviſ. §. Singulorum, ſecundum
Innoc. hic n. 3. circa fin. v. De jure autem naturali, &
Compoſt. n. 3.
112 Et in hoc primo caſu ſubdiſtingue: Nam aut Prin-
ceps auferendo jus alterius procedit ſine juſta cauſa, &
hoc eſt certum; & concludendum eſt ſecundum Inno-
centium n. 2. hujuſmodi reſcriptum, aut legem, vel ſta-
tutum non valere, ut l. fin. C. Si contra jus, vel utilit.
public. Et concordant Compoſtell. n. 1. Hoſt. eod num. in
verb. Ut ſi quis, v. Hoc enim, Joan. Andr. n. 15. & 16.
Felin. n. 27. & reliqui omnes. Et hanc dicit eſſe opinio-
nem Canoniſtarum, & Legiſtarum, Abb. hic n. 11. v.
Si autem non ſubeſt cauſa, per text. in Clement. Paſtora-
lis de re judicat. ubi habetur, Imperatorem non poſſe
113 tollere ea, quæ ſunt de jure naturali: & ſi non poteſt
Imperator aliqui rem ſuam auferre, quia licet habeat
juriſdictionem in univerſos, l. de precario, ff. ad l. Rhod.
de jact. non tamen habet dominium rerum privatarum,
quæ a principio fuerunt conceſſæ occupantibus, ut inſt.
de rerum diviſ. Quaſi per totum, ſecundum Abbatem &
Felin. locis proxime citatis, & conſtat ex dictis ſupra n.
51. Eandem concluſionem poſuit Bart. in proœmio Dige-
ſtorum, per text. Quem dicit meliorem ac mundo in leg.
venditor, §. Si conſtat, ff. commun. prædiorum, per quod
dicit, nec Principem, nec Civitatem poſſe aliquem pri-
vare dominio rei ſuæ ſine cauſa. Et quamvis non de-
ſint contradictores, ut hic per Felin. n. 33. v. Secundum
114 vero membrum, tamen hæc opinio eſt communior, &
rationabilior, ut dicit Raphael Fulgoſ. in d. l. fin. C. Si
contra jus, & Felin. loco proxime citato. Et patet ex cu-
mulat. per Anton. Gabr. comm. concl. lib. 3. tit. de jur. quæ-
ſit. non toll. concluſ. 1. n. 1. & eam ſequitur D. Thomas,
115 dicens, hujuſmodi leges eſſe tyrannicas in quodlib. 1a.
art. 24. in fin. Et hoc membrum declara ſeptem modis,
ut hic per Felin. n. 40. Et ſicut non valet reſcriptum, lex,
vel ſtatutum; ita nec conſuetudo, ſecundum Innoc. d.
n. 2. v. Et ſicut reſcriptum, Hoſt. n. 40. & Jo. Andr. num.
16. v. Et ſicut non valet.
116 Non obſtat, quod rerum dominia videantur haberi
per leges Imperatorum, ut cap. Quo jure 8 diſt. Ergo le-
gibus, & ſtatutis poſſunt auferri. Quoniam ut reſpon-
det Compoſt. hic n. 6. ad fin. verſ. Sed videtur, & Jo.
Andr. num. 24. a jure gentium deſcendunt dominia, ſed
per leges Principum diſtinguuntur modi per quos domi-
nia acquirimus ut ff. De acquir. rer. domin. per totam, ſe-
quitur Ruin. conſ. 21. Viſis omnibus n. 3. vol. 1. & Felin.
hic n. 49. v. Secundus eſt. An autem Papa ſine cauſa poſ-
117 ſit auferre alicui officium, vel beneficium, examina-
vi latiſſime in c. Conſultationibus infra de Cler. ægrotant.
& plura in utranque partem congerit hic Felin. n. 40.
uſq. ad n. 45.
Aut Princeps auferendo jus alterius procedit ex ju- 118
ſta cauſa, idque ſimiliter eſt certum: & tenendum eſt
reſcriptum, legem, vel ſtatutum valere, vel ſi quis ſe-
pulchrum, ff. De religioſ. & ſumt. funer. C. Pro quib. cauſ.
ſerv. pro præmio libert. accipiant. per totum, Innoc. hic n.
2. in fin. verſicul. In caſibus tamen, & numer. 3. Com-
poſt. n. 4. Hoſt. eod. n. v. Et hoc verum eſt, Jo. Andr. n.
18. v. Et hæc vera, Abb. n. 11. Ideoque per præſcriptio-
nem a jure civili inductam privatur quis jure ſuo, leg.
Bene a Zenone, C. De quadrien. præſc. & propter deli-
ctum bona confiſcantur, C. De bon. damn. per tot. Item
per legem humanam certo caſu inducitur ſervitus, ut
in c. Ita quorundam de Judæis, contra libertatem, quæ eſt
de jure naturali, ut c. Jus naturale 1. diſt.
Et juſta cauſa auferendi jus quæſitum de jure gentium 119
eſt favor publicus, ut l. Item ſi verberatum, §. 1. ff. De
rei vendicat. l. Lucius, ff. De evict. & not. in l. Antiochen-
ſium, ff. de privileg. credit. Abb. d. n. 11. circa fin. verſ. Sed
cauſa exiſtente, & Felin. n. 27. v. cauſa autem, plene An-
ton. Gabriel com mun. concluſ. lib. 3. in tit. De jur. quæſit.
non tollen. concl. n. 1. adeo ut in hoc caſu valeat reſcri-
ptum, etiam ſi in eo non fuerit derogatum regulæ de non
tollen. jus quæſitum, Sayr. ſuper d. regula q. 19. & dec. pe-
nult. lib. 2. & fuit multoties reſolutum in Rota, ut di-
xi in c. Ceterum n. 32. & 49. de reſcr. Et hoc ſecundum
membrum, quod Princeps ex juſta cauſa poſſit rem al-
terius auferre, declara notabiliter quatuor modis, ut
hic per Felin. a n. 28. uſq. ad. n. 32.
Aut denique dubium eſt, an juſta cauſa ſubſit, necne 120
& tunc Cyn. & communiter Legiſtæ in l. Reſcripta, C.
De precib. Imperat. offerend. tenent præſumi pro Princi-
pe, quod fuerit motus ex juſta cauſa. Et idem tenet
gl. fin. in l. Relegati, ff. De pœn. dicens magnam, & ju-
ſtam cauſam eſſe Principis voluntatem, Butr. hic n. 22.
verſ. Aut eſt dubium, & Card. in 6. q. & Imol. n. 18. v.
Si autem eſſet dubium; & pro ac opinione plurimos cu-
mulat, eamque dicit eſſe magis communem Ant. Gabr.
commun. concl. lib. 3. d. tit. de jure quæſito non tollen. concl.
3. n. 4. & 5.
Quinimo dicunt Doctores in Principe, qui ſuo re- 121
ſcripto aufert dominium de jure gentium quæſitum pri-
vato, uſque adeo cauſam præſumi, ut contra hujuſmo-
di præſumptionem contraria probatio non admittatur,
Cyn. in d. leg. Reſcripta circa fin. Cod. De precib. Imper.
offerend. Butr. & Imol. loc. cit. Felin. hic n. 60. v. Et adeo
procedit; ſed hoc dictum, ut inquit Abb. hic n. 14. vi- 122
detur ſatis durum, & nullo jure aperte probatur, & in
contrarium poteſt allegari text. in Clementin. Paſtoralis
de re judicat. & illud dictum reprobat Cravet in conſ.
135. Verba decreti n. 42. v. Imo iſto caſu, ubi citat plu- 123
rimos, & in princ. ejuſdem n. 42. concludit aſſertionem
Principis ſuper juſta cauſa non eſſe probationem, ſed
tantum operari, ut transferatur onus probandi in ad-
verſarium, allegat Angel. in conſ. 368. Sereniſſimus Prin-
ceps Vinceslaus, n. 2 Rom. in conſ. 369. circa primum n.
37. Com. in conſ. 32. In hac conſultatione n. 9. col. 6. verſ.
Et maxime cum Pontifex lib. 1. alios citat Gab. d. concl.
3. n. 3.
Imo in Principe reſcribente contra jus tertio quæſi- 124
ſitum de jure gentium abſolute cauſa non præſumi te-
nuerunt Abb. hic d. n. 14. v. Hoc dictum, Dec. n. 27. &
Felin n. 66. verſ. Ex quibus redditur dubia, & alii plures
apud Ant. Gabr. d. concl. 3. n. 1.
Quia tamen in practica ſervaretur prima opinio, ut 125
dicit Abb. loco citato eam poteris limitare quatuor mo-
dis. Et primo eam limitabis, ut non procedat, quan-
do Princeps reſcribit contra jus quæſitum ex ſuo con-
tractu; ad hoc leg. Cæſar, ff. de publican. & vectigal.
& c. 1. de probat. ubi text. optimus. Quam limitatio-
nem poſuit etiam idem Abbas in conſ. 3. Nitar. in præ-
ſenti in penult. col. in 27. q. lib. & Bertrand. in conſ. 15. n.
4. verſ. Secundo reſpondetur, & conſ. 233. num. 3. vol. 2.
Gabr. d. concl. 3. n. 13. & ex hoc infert Abb. hic n. 15. ut
Princeps non poſſit ſuo vaſſallo ſine cauſæ cognitione 126
feudum auferre, quia in feudo eſt quidam contractus,
ex quo ultro citroque naſcitur obligatio, ut in capitul. 127
De forma 22. q. 5. juncta gloſ. in l. Liber homo, ff. De
verb. obligat. Item de natura feudi eſt, ut non auferatur,
niſi

niſi cauſa cognita, *ut in cap. 1. de natur. feud.* & in *cap. 1. de feud. ſine culpa non amitt. in uſib. feud.* & in hac ſpecie conſuluerunt Dec. *conſ. 689. viſo puncto.* Pariſ. *conſil. 11. Caſtrum iſtud, num. 55. & 111. lib. 1.* Socin. Jun. *conſil. 94. Conſilium, n. 3. vol. 2.* & paſſim alii.

128 Limitabis ſecundo, ut non procedat, ſi Princeps reſcribat contra conceſſionem ſuam etiam gratuitam, puta conferendum officium, vel beneficium a ſe prius alteri collatum: in tali enim reſcripto non præſumitur cauſa, ſed potius Princeps præſumitur circumventus, text. eſt in *capit. Cum olim, infra de re judic.* ubi ſi Papa conferat alicui beneficium unius, & dicta collatio repugnet ordinationi a ſe prius factæ in favorem alterius, ſecunda diſpoſitio irritatur, prima remanente, ea ratione, quia ipſam ſecundam feciſſe cenſetur tanquam circumventus in ea, quam prius fecerat, vel ex oblivione, vel facto ipſius collatarii. Et ita de hoc eſſe ibi caſum expreſſiſſimum dixit Roman. *conſil. 298. circa præmiſſam, num. 1. verſ. Secundo eadem concluſio,* quem ſequitur Ruin. *conſil. 98. Quia per privilegium, num. 22. volum. 4.* Decian. *conſil. 588. Viſo puncto, num. 18.* Socin. Jun. *dict. conſil. 94. num. 3. vol. 2.* & Ferret *conſil. 6. Factum tale eſt, alias num. 4.* & hæc
129 præſumptio circumventionis eſt juris, & de jure, quæ contrariam probationem non admittit, ut ibi voluit ſingulariter Innoc. *in princip.* cum quo concordant Hoſtienſ. *num. 5.* Joan. Andr. *num. 4.* Bellam. *num. 2.* Cardin. *num. 9. verſ. Et dicit Innocen.* Alex. de Nævo *num. 22.* & Felin. *num. 5. col. 5. verſ. Amplia iſta,* & conſuluit eleganter Bald. in *conſ. 327. Pridie enim, num. 4. volum. 1.* Ruin. *ubi ſupra,* & concordant plures, quos citat Apoſtil. ad
130 Roman. *dict. conſ. 298. lit. B,* Porro in conceſſionibus Principum prima attenditur, nec per ſecundam primæ derogatur, ut conſuluit Rom. *dict. conſ. 298. per tot.* & alii, quos cumulat Anton. Gabr. *comm. concl. lib. 3. in tit. De jure quæſito non toll. conſ. 7. n. 4. & 5.*

131 Limitabis tertio, ut præſumatur pro Principe reſpectu ſubditorum duntaxat, non autem reſpectu aliorum, ut notabiliter voluit Innoc. in *capit. Inquiſitioni, num. 4. de ſentent. excommunic.* ubi quod ſi Papa mandat laico ſibi non ſubjecto in temporalibus, ut det alicui rem ſuam, talis non tenetur ei obedire, niſi appareat legitima cauſa ſic præcipiendi, cum non ſit ei temporaliter ſubjectus; & idem colligitur ex Clem. *Paſtoralis de re judic.* ubi ponderatur, quod Rex Siciliæ non ſubſit Imperio, & hanc limitationem approbat hic Abb. *num. 15. verſ. Item limito,* & Felin. *num. 62. in fin. verſ. Limita 3.* & idem Abb. in *cap. 1. num. 4. in fin. de cauſ. poſſ. & propriet.* Ruin. *conſil. 91. Quæritur, num. 5. vol. 1.* & *conſ. 123. Viſa ſ. iſti ſent. num. 23. vol. 3.*

132 Limitabis quarto, niſi cauſa in reſcripto Principis expreſſa ſit frivola, ſeu irrationabilis. Tunc enim Princeps quamvis reſcribat ex certa ſcientia, motu proprio, & de plenitudine poteſtatis; tamen præſumitur circumventus, & tales literæ ſunt ipſo jure nullæ, & ita ſingulariter limitat Decian. in *conſil. 576. Pro reſolutione, num. 50.* Bolognett. *conſil. 2. num. 45.* Socin. ſen. *conſil. 273...... ante fin. volum. 2.* Ruin. *conſil. 123...... num. 3. volum. 3.* alias limitationes ad prædictam regulam ponit Anton. Gabr. *dict. concluſ. 3. De jure quæſit. non toll.* & latius an, & quando cauſa præſumatur in Principe reſcribente contra jus tertii, vide Præpoſitum in *capit. Venerabilem, §. Quod autem, col. 5. in 3. notab. & ſeqq. Qui filii ſint legit.*

133 Secundus caſus principalis eſt, quando reſcriptum, lex, vel ſtatutum lædit jus alterius in eo, quod ad eum pertinet de jure civili, prout ſunt actiones, quæ a jure civili ſunt proditæ, ut *leg. 2 ff. De origin. Juris,* & *leg. Ex hoc jure in fin. ff. de juſt. & jur.* & in hoc 2. caſu Innoc. *hic num. 3. verſ. Ubi vero reſcriptum,* Compoſtell. *num. 5.* Hoſtien *num. 4. verſ. Ubi vero,* Joan. Andr. *num. 19.* & Fe-
134 lin. *num. 54. in fin. verſ. Quarta concluſio,* diſtinguunt ſic: Aut reſcriptum, lex, vel ſtatutum perimit jus alterius omnino, vel denegat ex toto agendi poteſtatem: & non valet niſi adjiciatur clauſula, *non obſtante lege. &c.* arg. *leg. Si quis in princip. teſt. ff. De legat. 3.* & authent. *Hoc inter liberos, Cod. de teſtam.* arguendo a lege ad ultimam voluntatem, quæ ſimiliter lex dicitur, ut *§. Diſponat. auth. de nupt.* & melius ſecundum Hoſtien. *ubi ſupra,* probatur in *capit. Nonnulli infra de reſcript.* & in *capit. ultim. De Capell. monach.* & quod dictum eſt, niſi adjiciatur
135 clauſula *non obſtante, &c.* locum habet etiam quando
136 alias conſtat de expreſſa voluntate Principis, ſecundum

Compoſtell. *dict. num. 5.* Hæc tamen non procedunt in literis Papæ contra jus tertii, quia non dicitur conſtare de illius voluntate per quaſcunque derogationes, niſi expreſſe fuerit derogatum regulæ de jure quæſito non toll. ut reſolvit Rota coram Card. Seraphin. *deciſ. 1082. num. 6. 7. & 8.* Quæ quidem derogatio requiritur in jure quomodolibet quæſito, & cujuſcunque ſit generis. Cæſ. de Graſſ. *deciſ. 1. n. 4. de verb. ſignif.*

Verum tamen etſi reſcriptum, vel lex auferre poſſit a- 137
ctionem modis prædictis, ut eſt communis opinio, ſecundum Abb. *hic num. 3.* non tamen poteſt illam ſic auferre, quin raddat juſtitiam, quia id eſſet contra jus naturale. Et ita ex mente aliquorum declarant Innocent. *hic num. 3. verſ. Sed & tunc, ut quidam dicunt,* & Compoſtell. *num. 6. eod. verſ.* & tenent Joan. Andr. *num. 21.* Abb. *dict. num.*
53. & Felin. *num. 55.* Nam hoc caſu fit reditus ad primæ- 138
vum jus in quo non erant actiones, ſed manu regia adminiſtrabatur juſtitia, *dict. l. 2.* & ſic habes caſum, in quo ſine actione formali quis poteſt agere ex ſola obligatione juris, gentium, & ſecundum Abb. ir. & Felin. locis citatis, & ſequitur Alex *conſil. 1. Ponderatis, num. 31. verſ. Non obſt. ut. lib. 5.*

Aut ex hujuſmodi reſcripto, lege, vel ſtatuto jus alte- 139
ri competens de jure civili non aufertur, ſed differtur, & tunc valent, ut *leg. Quoties, Cod. De precib. Imper. offerend.* Innocent. *dict. num. 3. poſt med. verſ. Si vero non auferatur jus,* Compoſtell. *num. 6. eod. verſ.* Hoſtienſ. *num. 4. verſ. Ubi vero reſcriptum.* Joann. Andr. *num. 22.* Abb. *num. 12.* & Felin. *num. 47.* dicentes Principem poſſe inferre modicam læſionem, puta dare dilationem debitori, ut non poſſit interim conveniri, *dict. leg. Quoties,* Idem tradit Alexand. *conſil. 216. Non arguendo, numer. 15. lib. 2.*

Ceterum indiſtincte jus mere civile tolli poteſt, ſi is, 140
qui habet Juriſdictionem ſuper eo jure, de hoc facit legem municipalem, ſecundum Innoc. *num. 4.* & Joann. Andr. *num. 23.*

Poſtremo addunt Innoc. *dict. num. 4. verſ. Jus autem na-* 141
turale. Compoſtell. *num. 8.* Joann. Andr. *num. 25.* & Felin. *num. 26.* quod etſi lex civilis non poſſit tollere in totum jus naturale; poteſt tamen illud diſtinguere, & adjuvare, eique addere, vel detrahere, ſicut lex civilis, vel Canonica diſtinguit illud Evangelii: *In ore duorum, vel trium ſtat omne verbum, capit. In omni infra de teſtibus,* ut non procedat in multis caſibus, in quibus plures requiruntur, ut *leg. fin. Cod. De teſtam. leg. Hac conſultiſſima, Cod. Qui teſtam. facer. poſſ. leg. Teſtium, Cod. De teſtib.* c. 1. & 2. 2. *quæſt. 4.* & hoc expreſſe dicit text. in *leg. Jus civile, ff. De juſt. & Jur.* ibi: *Cum aliquid addimus, vel detrahimus juri communi,* (id eſt naturali) ut ibi in gloſ. 1. Idque exemplo juris Prætorii, quod Prætores introduxerunt adjuvandi, vel ſupplendi vel corrigendi juris civilis, gratia ut *leg. Jus autem, §. fin. ff. eod.* & ibi plena gloſ. in *verb. Adjuvandi.* Et ita Innocen. & ſequaces videntur ſentire non modo jus naturale, id eſt gentium, ſed etiam jus divinum poſſe diſtingui, limitari, & declarari per leges civiles, ut hic per Felin. *num. 2.* Circa quod Cyn. & Legiſtæ multa dicunt in *leg. Reſcripta, Cod. De precib. Imper. offer.* & Bald. poſt gloſſ. in *leg. fin. Cod. Si contra jus, vel utilitat. publicam.* Et alii apud Felin. *hic num. 2. & 16.* & concludunt Principem poſſe limitare jus divinum in illis articulis, qui reperiuntur ab ipſo jure divino limitati; in aliis ſecus, niſi ſubſit juſta cauſa limitandi, & in dubio præſumi pro lege Principis. Sed Abbas *hic num. 4.* limitando dicta Legiſtarum dicit, Principem ſecularem poſſe ſtatuere interpretando jus divinum in rebus profanis, in quibus habet juriſdictionem, & dummodo ſubſit cauſa aperta; ſed in ſpiritualibus interpretationem pertinere ad Papam, ut eſt textus in *cap. Per venerabilem, in fin. Qui filii ſint legitimi.* Quod pluribus exornat Felin. *hic num. 17. & ſeqq.*

Ego vero exiſtimo hæc dicta non procedere per ea, quæ ſcripſi in *cap. Cum pridem a num. 76. uſque ad numer. 84. de pact.* ubi, latiſſime probavi, legem humanam ex quacunque cauſa non poſſe legi Divinæ quidquam detrahere, nec illam modificare, ſeu limitare, aut ſuper ea diſpenſare, ibi plene videas. Et ad autoritatem illam: *In ore duorum, vel trium ſtat omne verbum.* Quæ videtur diſtingui, & limitari per legem Canonicam, in *cap. Licet univerſis, infr. de teſtib.* & in *cap. Præſul, 2. q. 4.* Reſponde ut dixi, in *cap. Cum eſſes, num. 144. & n. 149. de teſtam.*

& in

& in *d. c. Licet univerſis*, *in* 2. *not.* Diſtinctio autem Cyn. & Legiſtarum eſt ſine ſucco, quia ineptum eſt ut lex civilis limitet jus divinum in illis caſibus, in quibus jus divinum ſeipſum limitat. Jam enim illa non eſt limitatio juris civilis, ſed juris divini. Arg. *cap. Literis de reſcript.* & *leg. Item eorum*. §. *Ci decuriones*, *ff. Quod cujuſque univerſ. nomin.* Ubi vero jus divinum non limitat ſeipſum, lex civilis ex cauſa quantumvis gravi nequaquam poteſt illud limitare. Nam ſi id non poteſt Apoſtolicus, ut dixi in *dict. cap. Cum pridem*, *num.* 76. *& ſeqq.* longe minus id poterit Princeps ſecularis, *cap. Cum ad verum*, & *cap. Si Imperator*, 96. *diſt.*

DE CONSTITUTIONIBUS.

Idem Innocentius III.

CAPUT VIII.

CUm acceſſiſſent ad Apoſtolicam ſedem Archid. Tullen. & G. Tullen. capituli procurator; Archid. propoſuit memoratus, quod cum olim quidam Tullen. Canonici noſtris auribus intimaſſent, quod primiceriatus in Tullen. Eccleſia tanto tempore vacaviſſet; quod ad manus noſtras illius perſonatus eſſet donatio devoluta: & infra. Fuit inſuper ex parte capituli allegatum, quod de communi aſſenſu Canonicorum Tullen. fuerit conſtitutum, ne primiceriatus dignitas eſſet ulterius in Eccleſia memorata; inter Canonicos ipſos primiceriatus proventibus, & poſſeſſionibus diſtributis: & infra. Propter quod evidenter apparet, quod primiceriatus ipſe tanto tempore non vacaverit, ſicut nobis fuerat falſa inſinuatione ſuggeſtum: & infra. Quocirca mandamus quatenus ſi vobis conſtiterit Tullen. Canonicos, ne ulterius in Tullenſi Eccleſia primiceriatus eſſet officium, communiter ſtatuiſſe, ac ſtatutum ipſum auctoritate ſedis Apoſtolicæ fuiſſe poſtmodum (ſicut dicitur) confirmatum, vos illud faciatis in ſuo robore permanere; niſi poſtea dicti Canonici contravenerint aliquem videlicet in primicerium eligendo,

SUMMARIUM.

1 *DIgnitatis collatio devolvitur ad Papam, ſi omnes collatores habuerunt ſex menſes ad conferendum, & neglexerunt conferre.*

2 *Papa confert beneficia devoluta poteſtate ſpeciali, non generali tantum, qua poteſt omnia beneficia conferre,*

Papa duobus modis conferre poteſt beneficia devoluta, ibid. verſ. Porro.

3 *Dignitas, perſonatus, & officium an differant.*

4 *Nomen dignitatis non ſufficit in reſcripto ex ſtylo curiæ, ſed requiritur nomen proprium, & cognomen.*

5 *Canonici non poſſunt ſupprimere aliquam dignitatem in Eccleſia, & illius redditus ſibi applicare ſine authoritate Papæ.*

6 *Præbendarum tenuitas eſt juſta cauſa ſuppreſſionis dignitatis.*

7 *Epiſcopus cum conſenſu Capituli poteſt aliquot præbendas ſupprimere, & earum fructus reliquarum præbendarum diſtributionibus ſi ſint tenues applicare ex Concilio Trid.*

8 *Non tamen ex Concilio poteſt ſupprimere dignitatem.*

9 *Collatio beneficii dicitur donatio.*

10 *Qualitas non poteſt eſſe ſine ſuo ſubiecto.*

11 *Beneficium non vacat per obitum beneficiati, in tribus caſibus, id eſt ſi ſit ſuppreſſum, ſi præbendæ non ſint diſtinctæ, & ſi ſit de menſa.*

Litera ad beneficium vacaturum, non extenduntur ad beneficium de menſa, ibid. verſ. Tertius eſt.

12 *Statuentes poſſunt recedere a ſtatuto edito contra jus, non obſtante confirmatione Apoſtolica.*

Declaratur, n. 19.

13 *Capitulum generale an poſſit recedere a conſtitutionibus per Sedem Apoſtolicam confirmatis præſcribentibus tempus faciendi decreta circa electionem Generalis in ſede vacante, & nu. ſeq. uſque in fin.*

14 *Actus contra prohibitionem legis eſt ipſo jure nullus, quamvis lex non procedat ulterius irritando actum.*

15 *Niſi eadem, vel alia lex declaret actum valere, & num.* 38.

16 *Geſta contra conſtitutiones Ordinis confirmatas cum decreto irritanti non valent.*

Declaratur, n. 21. *&* 17.

17 *Conſtitutio Capituli generalis confirmata a Sede Apoſtolica cum clauſula decreti a ſtatuentibus revocari non poteſt, etiam quatenus concernit eorum favorem.*

Contrarium, n. 21.

18 *Clauſula decreti quando opponitur videtur, data forma, cui renunciari non poteſt.*

Declaratur, n. 22.

19 *Statutum poteſt a ſtatuentibus revocari, quatenus concernit eorum favorem non obſtante confirmatione Superioris.*

20 *Et cenſetur revocaſſe per unicum actum capitulariter geſtum contra ſtatutum, aut ſaltem ſuſpendiſſe pro illa vice.*

21 *Statutum poteſt revocari a ſtatuentibus, quatenus concernit eorum favorem, etiamſi fuerit confirmatum cum decreto irritanti.*

22 *Forma renunciari poteſt, quando privatam reſpicit utilitatem.*

23 *Præceptum reſpiciens utilitatem ejus cui præcipitur, conſilium dicitur.*

24 *Prohibitio legis concernens principaliter favorem ejus cui fit, habet vim exhortationis, & num.* 38.

25 *Privilegio ſicut poteſt renunciari, ita & decreto irritanti tanquam accefforie.*

26 *Decretum appoſitum in regreſſu, vel alia gratia non habet effectum niſi volente eo, in cujus favorem eſt appoſitum.*

27 *Decretum irritans in confirmatione conſtitutionum, quarum aliquæ habent clauſulam annullativam actus contrarii, & aliæ non, minime inducit nullitatem quoad omnia uſque ad n.* 34.

28 *Confirmatio Pii IV. cum clauſula decreti non operatur, ut omnia geſta contra Concilium Tridentin. ſint nulla.*

Matrimonia contracta non præmiſſis denunciationibus valida ſunt.

30 *Concilium Tridentinum ubi voluit imponere pœnam nullitatis actus, id diſertis verbis expreſſit.*

31 *Profeſſio non eſt irrita ex eo, quod facta fuerit a puella ante explorationem voluntatis.*

32 *Electio Provincialis facta non prævio juramento de eligendo digniorem contra Conſtitutiones Ordinis confirmatas cum decreto irritanti, non eſt nulla.*

33 *Decretum irritans apponitur ad finem removendi obſtacula impedientia executionem actus ſuper quo decernitur.*

34 *Cauſa finali conſtitutionis ceſſante, ceſſat ipſa conſtitutio.*

35 *Decretum irritans non impedit manutentionem, dum diſcutitur, an principalis diſpoſitio locum habeat, nec ne.*

36 *Verba futuri temporis non imperative prolata non ſunt diſpoſitiva.*

37 *Actus contra legis praeſcriptum factus ab eo, qui prius juriſdictionem non habebat, eſt nullus; ſecus ſi habebat.*

38 *Intellectus* c. Ad Apoſtolicam, de Regul.

39 *Actus contra legem non habentem perpetuam cauſam prohibitionis non eſt irritus.*

40 *Actus contra ſtatuti prohibitionem ſi fiat ab ipſiſmet ſtatuentibus valet.*

CUm *acceſſiſſent*. Dignitas ſublata de Eccleſia per ſtatutum Capituli a Papa confirmatum ulterius non cenſetur vacare, niſi poſtea per contrarium actum ſtatutum illud fuerit revocatum. Hoc dicit. Dividitur in tres partes ſecundum Hoſt. & Joan. Andr. In prima ponitur allegatio pro Primicerio. In ſecunda allegatio contra eum pro Capitulo. In tertia diffinitivæ commiſſio. Secunda ibi, *Fuit inſuper*. Tertia ibi, *Quocirca*.

1 Nota primo ibi, *tanto tempore vacaviſſet, &c.* dignitatem poſſe tandiu vacare, ut ejus collatio ad Sedem Apoſtolicam devolvatur. Quod contingit quando ſuperiores omnes ordinarii collatoris una cum ipſo collatore habuerunt ſex menſes ad conferendum; & ne-
2 glexerunt conferre. Ultimo enim collatio devolvitur ad Papam juxta terminos decreti Lateranen. Concilii, de quo in *c. 2. infra, de conceſſ. preben.* Et tunc Papa confert ex poteſtate propria, & ſpeciali, non ex generali tantum, qua poteſt omnia beneficia conferre, *c. 2. de preben. in 6.* & Clem. 1. *in fin. ut. lite pend.* & tradit Sarnen. *in proœm. regul. Canc. q. 2. n. 7. verſ. Conſiderata perſona ipſius Papæ*, & plenius in *regul. de jur. q. non tollen. q. 5. n. 7.* Quint. Mandoſ. in *reg. 2. q. 2. n. 2.* Porro beneficia devoluta duobus modis Papa conferre poteſt. Primo poſteaquam ad eum ſunt devoluta omnibus inferioribus in ſtatutis temporibus ad conferendum negligentibus. Deinde quando beneficia ſunt tantum devoluta ad aliquem ſuperiorem ordinarii collatoris, utpote ſi ob negligentiam Abbatis, vel Capituli devoluta ſit collatio ad Epiſcopum, vel ob negligentiam Epiſcopi ad Metropolitanum, ad præſcriptum *d. c. 2. de præb. in 6.* Papa enim concurrere poteſt cum Epiſcopo, vel Metropolitano; atque ita ſemper conferre poteſt vel ratione devolutionis ad ipſum, vel ratione concurſus, ut declarat Rebuff. *ſuper. concord. in tit. De collat. §. Si quis vero, in ver. Devolutio*, & Mandoſ. *in reg de Ann q. ult. n. 6.*

3 Secundo nota dignitatem, perſonatum, & officium eſſe ſynonyma, ſeu idem importantia; nam in hac decretali Primiceriatus quandoque appellatur dignitas, quandoque perſonatus, & quandoque officium. Quod tamen verum eſt large ſumpto vocabulo; ſed in ſtrictiori ſignificatione differunt, ut plene notat Jo. Andr. poſt Archid. in *cap 1. de conſuet. lib. 6.* & in *cap. De multa infr. de prebend.* Butr. *hic num. 4.* Imol. *num. 1.* & Abb. *in princ.* & ſcripſi in *cap. Ad hæc infra, de præb.* ubi plene videas.

4 Tertio nota ibi, *Archidiaconus Tullenſis*, ad certitudinem perſonæ ſufficere in reſcripto exprimere nomen dignitatis, quod tamen hodie non ſervatur, quia ex ſtylo Curiæ apponitur nomen integrum, & cognomen ad evitandam æquivocationis fallaciam: ut dicunt hic Hoſtienſ. Jo. Andr. Butr. Card. & Imol. & notat in *c. fin. infr. de reſcrip.* Nam & in legibus crimen falſi committitur, ſi nomina prudentum per ſpecialia ſigna, non per conſequentiam literarum exprimantur, *l. 1. circa fin. §. Ne autem per ſcripturam, C. De veter. jur. enucl.*

5 Quarto nota ibi, *ac ſtatutum ipſum authoritate Sedis Apoſtolicæ fuiſſe poſtmodum confirmatum*, Canonicos non poſſe ſupprimere in Eccleſia aliquam dignitatem, & illius redditus ſibi applicare ſine Papæ authoritate: hic enim fundatur validitas ſtatuti in confirmatione Apoſtolica. Unde ſine illa ſtatutum non valet, etiam ſi fiat de Epiſcopi conſenſu, ut poſt multa concludit hic gloſſ. in *ver. confirmatum*. Card. *n. 1.* & alii communiter.

6 Quinto nota ibi, *inter Canonicos ipſos Primiceriatus proventibus, & poſſeſſionibus diſtributis*, legitimam cauſam eſſe ſupprimendi aliquam dignitatem in Eccleſia, ut redditus convertantur in utilitatem Canonicorum, quibus proprii redditus non ſufficiunt, ut hic per Abb. *in 4. notab.* Cauſa tamen hujuſmodi non eſſet ſufficiens ad dignitatem ſupprimendam, niſi etiam concurreret authoritas Sedis Apoſtolicæ, ut dictum eſt in præced. notab. licet ſecus ſit in ſuppreſſione Canonicatus, ut eſt caſus in *cap. Ex parte*, ibi, *Licet redditus non ſint diminuti, infr. eod.*

Porro in *c. 15. ſeſſ. 24.* Concil. Trid. ſtatutum eſt, ut in 7
Cathedralibus, & Collegiatis inſignibus, ubi frequentes, adeoque tenues ſunt præbendæ, ſimul cum diſtributionibus quotidianis, ut ſuſtinendo decenti Canonicorum gradui non ſufficiant, liceat Epiſcopis cum conſenſu Capituli vel aliquot ſimplicia beneficia, non tamen regularia iis unire, vel ſi hac ratione provideri non poſſit, aliquibus ex iis ſuppreſſis eas ad pauciorem numerum reducere, & illarum fructum, & proventus reliquarum præbendarum diſtributionibus applicare. Verum circa hoc decretum cum Capitulum, & Canonici Eccleſiæ Elnen. qui obtinuerunt ab Ordinario uniri Præcentoriam ejuſdem Eccleſiæ, quæ inibi dignitas exiſtit eidem Capitulo ob præbendarum tenuitatem, dubitaſſent an ea valida eſſet, ex *d. c. 15.* Sac. Congregatio Concilii cenſuit vigore *c. 15. ſeſſ. 24.* non potuiſſe uniri dignitatem. Quamobrem cum caſus ſuppreſſionis di- 8
gnitatis ſit omiſſus a Concilio, ſalva manet juris communis prohibitio; nam quod non mutatur, cur ſtare prohibetur? *l. Sancimus, C. De teſtam. l. Præcipimus, in fin. C. De appellat.* Hoſtien. in *c. Ad Apoſtolicam, num. 2. de regul.* An autem Capitulum poſſit numerum Canonicorum augere, dixi in *c. Dilecto, inf. de præb.*

Sexto nota ibi, *perſonatus eſſet donatio devoluta*: 9
Collationem beneficii dici donationem, ut hic, & in *c. Poſtulaſtis, infra, de conceſſ. præb.* eſt enim quædam liberalitas, *c. Relatum, infr. de præb. c. fin. de off. Vicar. lib. 6.* quod eſt verum reſpectu ejus, cui confertur; non enim tenetur collator magis ei, quam alteri conferre. Unde illi conferendo gratiam facit; ſed non dicitur liberaliter in dando ſimpliciter, quia abſolute tenetur conferre, ut infra. *Ut eccleſ. benef. in rubro & nigro.* Et in neceſſitatibus non eſt liberalitas, *l. Rem legatam, ff. De adimen. legat.* & declarat gloſ. in *d. cap. Relatum, in ver. Liberalitas*, Cardin. Imol. & Abbat. *hic*.

Septimo nota caſum, in quo per mortem beneficiati non vacat beneficium, quando ſcilicet beneficium eſt ſuppreſſum ut hic. Alius caſus eſt in Eccleſia non numerata, vel ubi præbendæ non ſunt diſtinctæ, *c. Dilecto, de præb.* & *c. Ex parte, de conceſſ. præb.* Tertius quando beneficium eſt de menſa, gloſ. in *Clem. 1. in ver. Non vacet, de exceſſ. Prælat.* conſolidatur enim menſæ mortuo clerico ad inſtar uſusfructus, *c. Cum conſtet, de pignor*, Unde Imol. in *cap. Abbatem, in 2. col. infr. de reſcript.* relatus hic a Felin *n. 2.* tenet contra Jo. Andr. & Aut. Literas ſuper beneficio vacaturo non extendi ad beneficia de menſa. Et hos tres caſus recenſent Butr. *num. 8.* Card. *num. 2.* Anchar. *in princ.* Imol. *n. 3.* & Felin. *eod. n.*

Octavo nota ibi, *Primiceriatus ipſe tanto tempore non* 10
vacaverit, extincta dignitate eſſe impoſſibilem illius vacationem, quia non entis nullæ ſunt qualitates, *l. Divus, ff. De milit. teſtam. lib. 2. ff. De uſufruct. ear. rer.* Oldrad. *conſ. 203. Factum tale eſt, verſ. Ad ſecundam quæſtionem.* Et ubi deficit ſubjectum, deficit prædicatum, quia impoſſibile eſt prædicari de non ente, ut dicit Angel. *conſil. 390. Chariſſime frater, num. 1.* Nec accidentia eſſe poſſunt ſine ſubjecto, *c. Baptizari, in fin. 5. diſt. l. 1. C. De condit. ob turp. cau. l. Ejus qui in Provincia, ad fin. ff. Si cert. petat.* Bald. in *l. Omnium, col. 2. verſ. Nam impoſſibile eſt intelligere accidentia, C. De teſtamen.* Roman. *conſ. 91. Viſis num. 8.* Plura ſimilia congerit Philipp. Prob. ad Joan. Monach. *in cap. 1. num. 35. & ſeqq. de conſiſſ. lib. 6.*

Ultimo nota in verſ. *Niſi poſtea dicti Canonici contravenerint*. Canonicos quamvis non poſſint contra jus ſtatuere, tamen poſſe tollere ſtatutum contra jus ab ipſis editum, etiam authoritate Apoſtolica confirmatum; nam hic Canonici ſtatuerunt, ut dignitas Primiceriatus non eſſet amplius in Eccleſia, quod eſt contra jus, ut dictum eſt ſupra *in 4. notab.* & ſtatutum fuerat a Papa confirma-

Digitized by Google

firmatum. Et tamen ſi contraveniant facto ipſo aliquem in Primicerium eligendo, dignitas extincta revivíſcit. Et ita hanc concluſionem firmat Bart. in *lib. Omnes populi*, 13. *col. verſ. Juxta prædicta quæro, ff. De juſt. & jur.* & alii hic copioſe relati a Felin *num.* 3. Verum hoc impugnat Dec. *hic num.* 18. Si confirmatio fuit neceſſaria; quia tunc ſtatutum dicitur abſolute ſuperioris quod ab inferiore tolli non poteſt ex defectu poteſta-
12 tis, ut hic per eum. Sed in contrarium ſtat litera hujus Decretalis. Nam hic ſtatutum de ſuppreſſione dignitatis fuit editum contra jus, & ſic confirmatio Apoſtolica fuit neceſſaria, & tamen Canonici poſſunt contravenire. Abb. ſic diſtinguit, conciliando opiniones *num.* 5. Aut ſtatutum concernit principaliter favorem ſtatuentium, & procedit opinio Bartoli. Aut concernit favorem aliorum, vel bonum publicum; & tunc procedit opinio contraria, & ſequitur Felin. *num.* 4. *verſ. Prima declaratio*. Sed tu adverte, quia etſi DD. videatur hic fundare validitatem revocationis ſtatuti confirmati in eo, quod per illam fiat reditus ad jus commune; tamen ſtante ſupradicta diſtinctione Abbatis, non eſt jus in hoc. Nam ſi ſtatutum editum fuerit ob favorem aliorum, vel ob publicam cauſam, revocari non poterit a ſtatuentibus, licet per revocationem fiat reditus ad jus commune; imo hoc procedit, etiamſi ſtatutum non fuerit confirmatum per ſuperiorem ſecundum Innocentium communiter receptum in *c. Cum olim, il* 2. *num.* 7. *verſ. Imo plus dicimus*, alias eſt in *c. Accedentibus, de privil.* Exemplum in decreto edito per Capitulum generale ex cauſa publicæ quietis, ut Generalis Ordinis eligi non poſſit de eadem natione, de qua fuit immediatus prædeceſſor. Quanquam enim per revocationem hujus decreti fiat reditus ad jus commune, ſecundum quod electio generalis tam activa, quam paſſiva libere ſpectat ad univerſam Congregationem, ut decidit Rota *deciſ.* 65. *num.* 5. *part.* 1. *in recent.* tamen durante cauſa illa quietis publicæ, decretum ab eodem Capitulo generali revocari non poteſt, ut ſcripſi in ea-
13 dem decretali, *Cum dilectus*, *a num.* 9. *uſque in fin.* Sin autem ſtatutum concernat tantummodo favorem ipſorummet ſtatuentium, poterit ab ipſis revocari, licet per revocationem non fiat reditus ad jus commune, non obſtante confirmatione Apoſtolica etiam facta cum decreto irritanti, ut plene dicam in quæſtione ſeq. præſertim n. 19. & 21.

Poſita conſtitutione Congregationis Somaſchæ cum reliquis conſtitutionibus ejuſdem Congregationis ex certa ſcientia, & cum decreto irritanti per Sedem Apoſtolicam confirmata tenoris infraſcripti, videlicet: Priuſquam ad Præpoſitum Generalem eligendum deveniant Patres Electores, ſi quid ſtatuendum erit, ad ipſius, vel majorum officialium perſonas, jura, modum procedendi, & ad electionem attinens, hic erit locus.

Item, poſito decreto poſt electionem Præpoſiti Generalis in Capitulo generali propoſito, & ſuffragiis Patrum obtento, quo determinatum eſt pro publica quiete, ut poſteaquam Præpoſiti Generales Congregationis ſui triennalis regiminis tempus expleverint, ſucceſſor immediate eligi non poſſit ex eadem natione, ſeu ſtatu, ſed ex alio.

QUÆRITUR, An decretum, ut præfertur, editum ſit validum, & in proximo Generali capitulo obſervandum, nec ne?

Ex duplici capite videtur hoc decretum poſſe impugnari. Primum ex eo, quod propoſitum & obtentum fuerit ante electionem Præpoſiti Generalis contra præſcriptum dictæ conſtitutionis. Secundum ex eo, quod reſtringat libertatem electionis contra diſpoſitionem ſacrorum Canonum.

14 Quoad primum caput contra validitatem Decreti facit, primo, quod actus geſtus contra prohibitionem legis eſt ipſo jure nullus, licet lex ulterius non procedat irritando actum, *l. Non dubium*, ubi id not. Bart. Bald. & Legiſtæ, *C. De legib. c. Ne nimia, de relig. domib. c. un. in princ. eod. tit. lib.* 6. *c. Quæ contra jus, de regul. jur. eod. lib.* gloſ. in *c. vides, in ver. Diſſolvi*, 50. *diſt.* Canoniſtæ in *c. Ad Apoſtolicam, infra, de regul.* Sufficit enim legiſlatorem tantum prohibuiſſe ad hoc, ut ea quæ lege fieri prohibentur, ſi fuerint facta non ſolum inutilia, ſed pro infectis habeantur, ut legitur in *d. l. Non dubium, quæ eſt canonizata, in c. Imperiali*, 25. *q.* 2.

Neque obſtat text. in *d. c. Ad Apoſtolicam*, ubi va- 15
let profeſſio facta infra annum in Ordinibus non Mendicantium contra legis prohibitionem; Siquidem hoc procedit ibi, *quia Decretalis procedit ulterius, declarando actum valere*. Secus autem eſt, ſi Canon ſimpliciter prohibeat, quia tunc ex vi ſolius prohibitionis actus redditur nullus. Et ita ad illum textum, & ad *c. Nos novimus*, 17. *quæſt.* 2. & *c. Si vir*, 27. *diſt.* poſt Goffred. reſpondent ibi Jo. Andr. *n.* 3. Cardin. *n.* 8. *verſ. Septimo oppono*, & Henric. *circa med. verſ. Super eo*. Et cum hoc intellectu tranſeunt ibi communiter DD. ut Abbas teſtatur *n.* 11.

Ergo cum decretum, de quo agitur, propoſitum fuerit a Capitulo Generali, & Patrum ſuffragiis firmatum poſt electionem Generalis contra præſcriptum conſtitutionis initio propoſitæ, videtur ipſo jure nullum, licet conſtitutio ulterius non procedat ad irritationem actus.

Deinde quatenus conſtitutio ex vi ſolius prohibitio- 16
nis non importaret nullitatem actus; tamen cum poſtea fuerit confirmata una cum ceteris conſtitutionibus Congregationis a Sede Apoſtolica cum inſertione tenoris, & cum clauſula decreti irritantis, actus in contrarium geſtus non tenet, *cap. Si ſoli, verſ. Niſi nos in gratia tibi facta decreviſſemus, irritum, & inane, de conceſſ. præb. lib.* 6. *cum concord.*

Quod adeo verum eſt, ut conſtitutio propter clau- 17
ſulam decreti in confirmatione appoſitam a ſtatuentibus revocari non poſſit, etiam quatenus concernit favorem ſtatuentium, text. eſt notab. in *c. Dilecto, de præb.* in illis verbis: *Niſi forte ſtatutum aliquod obviaret, cui Sedis Apoſtolicæ confirmatio acceſſiſſet, hujuſmodi clauſula prohibitionis adjecta, ut ſi quidquam contra id fieret, non valeret*. Et ibi notat gloſ. *in ver. Hujuſmodi clauſula*, dicens verius eſſet, ut non obſtet ſtatuentibus confirmatio Papæ, cum eorum favore facta ſit, quin poſſint contravenire ſi velint, niſi clauſula hujuſmodi ſit appoſita, *decernimus irritum, & inane*. Sequitur ibi Abb. *col.* 3. *n.* 14. *verſ. Nota gloſſam*, juncto text. in *l. Jus publicum in fin. ff. De pact.*

Quod eadem habet rationem, quia quando clauſula 18
decreti apponitur, videtur data forma, ſecundum Bald. in *l.* 1. *nu.* 2. *ff. De liber. & poſth.* Formæ autem renunciari non poteſt, ut notat Bart. in *l. De his, de tranſact.* Albert. Brun. in *tract. de forma, fol* 33. *col.* 1. Et propterea ubi tale decretum apponitur, conſenſus partium nihil operatur, ut per gloſſ. in *c. Statutum, in princ. in ver. Committatur, de reſcr. in* 6.

Verum his non obſtantibus, verius videtur ſupra- 19
ſcriptum decretum ex hoc capite propoſitionis poſt electionem Præpoſiti Generalis infirmari non poſſe; nam cum conſtitutio capituli præſcribens locum, ſeu tempus propoſitionibus faciendis in ſede vacante, edita fuerit in favorem vocalium, ne ſcilicet authoritas Generalis electi impedimento eſſet illorum libertati, licuit eiſdem vocalibus capitulariter ab ea reſilire, non obſtante confirmatione Apoſtolica. Nam regula eſt, quod ſtatuentes recedere poſſunt a ſtatuto confirmato per Superiorem abſque alia licentia Superioris, qui confirmavit, quatenus ſtatutum concernit eorum favorem. Textus eſt in *l. Omnium, C. De teſtam.* ubi teſtamentum confirmatum a Principe revocari poteſt. Et in terminis ſtatuti capitularis caſus eſt hic, per quem text, ita tenet gloſſ. in *d. c. Dilecto, in ver. Hujuſmodi clauſula, de præb.* Abb. *num.* 10. *verſ. Et ex contrario*, Bart. in *l. Omnes populi, col.* 13. *verſ. Juxta prædicta quæro, ff. De juſt. & jur.*

Ratio eſt, quia licet ſtatuentibus favori ſuo renunciare, *c. Ad Apoſtolicam, de Regular.* gloſſ. in *Clem.* 1. *in verſ. inhibentes, verſ. Item cum hæc principaliter, de
Jurepatr.* Nec requiritur ut expreſſe renunciaverint; imo 20
per unicum actum capitulariter geſtum contra conſtitutionem, cenſetur illam ſuſtuliſſe, ut probat hæc litera in *fin. in ver. Contravenerint*, & fuit opinio Tancredi, quam gloſſa hic dicit eſſe veriorem; & ſequitur Oldrad. *conſ.* 259. *Impugnatur electio, col.* 5. *num.* 1. *verſ. Secundo, quia illud ſtatutum*. Aut ſaltem pro illa vice cenſetur conſtitutioni renunciaſſe, aut illam ſuſpendiſſe, ſecundum opinionem Decii *hic num.* 26. *verſ. Ultimo nota*.

Hæc autem regula quod ſtatuentes poſſint ad ſui præ- 21
judi-

judicium recedere a ſtututo confirmato, procedit etiamſi
in confirmatione adſit clauſula decreti irritantis, quod
probatur.
22 Primo, quia etſi talis clauſula videatur formam, ſeu
præceptum continere; nihilominus etiam formæ renun-
ciari poteſt, quando privatam reſpicit utilitatem, *cap. fin.*
§. *His autem*, ubi Abb. in 2. *not. de offic. delegat.* & notat
Bart. in *leg. Filio præterito*, *ff. De injuſt. rupt.* & ſufficit
23 tacita renunciatio ſecundum Abb. ubi ſupra, ac ſimiliter
præceptum, quod reſpicit utilitatem ejus cui præcipitur,
in effectu conſilium dicitur, *leg. Cum Pater*, §. *Mando*,
ubi gloſ. *in ver. conſilii*, *ff. De l.* 2. *& l.* 2. §. *fin. ff. Mand.*
Decian. *hic num.* 22. Quemadmodum & prohibitio legis
concernens principaliter favorem ejus, cui fit, habet vim
exhortationis *cap. Denique*, §. *Hæc etſi legibus*, 4. *diſt.*
per quem textum ita ſcripſit Abb. in *cap. Ad Apoſtolicam*,
n. 11. *verſ.* 2. *Solve de regul.*
24 Neque obſtat text. in *dict. cap. Dilecto*, *de præb.* quia
ibi agitur de favore Eccleſiæ, & non ſimpliciter de favo-
re ſtatuentium. Unde non mirum ſi ſtatutum revocari
non poſſit, ut bene obſervat Decian *hic num.* 24. adjiciens
eodem modo procedere gloſſ. in *dict. cap. Statutum*, quia
ibi agitur de favore mixto, cui merito renunciari non
poteſt, ut notant DD. ibi poſt Joann. de Imol. Secus quan-
do ſolum tractatur de favore ſtatuentium, ut ex prædictis
patet.
25 Unde hanc ſententiam tuetur hic Decian. *num.* 22. &
eam dicit magis juridicam Rota apud Card. Creſcen. *de-
ciſ.* 79. *alias* 3. *ſub tit. De privil. & deciſ.* 1. *ſub tit. De præ-
ter.* quæ incipit: *Eſt privilegium*. Quia ſicut privilegio
quis poteſt renunciare, ita & decreto irritanti tanquam
acceſſorio, Aretin. in *leg. Duobus*, §. *Etiam col.* 2. *verſ.
Bald. tamen*, *de vulg. & pupil.* Expreſſius Cardin. *in Clem.*
1. *n.* 18. *quæſt. de elect.* Eandem opinionem tenet Caſſad.
26 *deciſ.* 2. *de decret.* & Sarnen. *in reg. de trienn. q.* 49. *n.* 11.
ubi ait: decretum appoſitum in regreſſu, vel alia quacun-
que gratia non habere effectum niſi volente eo, in cujus
favorem eſt appoſitum per text. in *cap.* 1. *De conceſſ. præb.
in* 6. *cum concord.*
27 Secundo principaliter quando actus confirmatus alicu-
bi habet clauſulam annullativam actus contrarii, & ali-
cubi non, ut in caſu noſtro, in quo conſtitutio, de qua a-
gitur, non habet prædictam clauſulam, ſicuti habent plu-
res aliæ conſtitutiones hujus Congregationis, tunc decre-
tum irritans appoſitum in confirmatione non inducit nul-
litatem quoad omnia, ſed regulatur, & modificatur ſe-
cundum naturam actus confirmati, *cap. Quia cunctis*, *de
conceſſ. præb. lib.* 6. Gemin. *conſil.* 143. *Ex narratis*, *num.*
1. *verſ. Decretum enim*. Put. *deciſ.* 1. *num.* 3. *lib.* 1. Car-
din. Seraphin. *deciſ.* 341. *numer.* 4. poſt Caſſad. & Sarnen.
28 *loc. citat.* Quod clare oſtenditur exemplo Bullæ confirma-
tionis Concilii Tridentinii a Pio IV. editæ, quæ incipit,
Benedictus Deus: in ea enim appoſitum eſt decretum irri-
tans, & tamen certiſſimum eſt hoc decretum non impor-
tare nullitatem omnium, & ſingulorum, quæ fiant con-
tra diſpoſitionem Concilii, alioquin ſequerentur plurima
29 abſurda. Et in ſpecie matrimonia contracta non præmiſ-
ſis denunciationibus nulla eſſent, cum id prohibeantur
fieri in *cap.* 1. *ſeſſ.* 24. *de reform. matrim.* Item profeſſio-
nes emiſſæ a puellis ante explorationem voluntatis eſſent
invalidæ, cum ante hujuſmodi explorationem emitti
30 prohibeantur in *capit.* 17 *ſeſſ.* 25. *de regul.* Et tamen con-
trarium, in utroque caſu ſæpius declaravit Sac. Congre-
gat. Quandoquidem Concilium ubi voluit imponere pœ-
nam nullitatis actus, id diſertis verbis expreſſit, ut fecit
in matrimoniis clandeſtinis in *dict. cap.* 1. & in profeſſione
emiſſa infra annum probationis, aut ante annum ætatis
16. in *cap.* 15. *ſeſſ.* 25. *De regul.* Item in electionibus Regu-
larium, quæ non fiunt per vota ſecreta in *cap.* 6. *ejuſdem
ſeſſionis*, & ſæpe alibi. Unde ubi hanc pœnam nullitatis
non appoſuit, cenſetur noluiſſe actum eſſe irritum *cap.* 2.
verſ. Unde ſi circa tranſlationem, *de transl. Epiſc.* Oldrad.
conſil. 266. *Quod autem*, *num.* 10. & conſequenter decre-
tum irritans in confirmatione Bullæ Pii IV. appoſitum non
debet hanc nullitatem indiſtincte inducere, ſed potius re-
gulari ſecundum naturam actus confirmati. Alioquin non
confirmaret, ſed potius inverteret verba, & mentem
Concilii.
31 Et ponderandum eſt in præſentia dictum *cap.* 17. *ſeſſ.* 25.
De regul. præſcribens tempus profeſſionibus emittendis
poſt explorationem voluntatis fuiſſe editum in favorem
libertatis Virginum Deo dicandarum, ut ibi dicitur in
princip. Quemadmodum, & præſens Conſtitutio præſcri-
bens tempus propoſitionibus faciendis ante electionem Ge-
neralis, edita fuit in favorem libertatis electorum; Ergo
ſicut profeſſio emiſſa contra diſpoſitionem Concilii eo ca-
ſu ex ſententia Sac. Congregationis non redditur irrita in
vim decreti irritantis poſiti in Bulla Confirmationis Con-
cilii: ita nec propoſitio decreti de quo agitur, facta con-
tra antedictam Conſtitutionem debet reddi irrita ex de-
creto irritanti appoſito in literis confirmationis conſtitu-
tionum hujus Congregationis.
Et ex prædicta conſideratione Bullæ Pii IV. cum nuper 32
dubitatum eſſet in Sac. Congregatione Regularium de va-
liditate electionis Provincialis Mediolanen. ordinis Mi-
norum Conventualium celebratæ, non prævio juramen-
to de eligendo digniore contra prohibitionem conſtitu-
tionis Ordinis; & opponeretur quod eſſet nulla propter
decretum irritans appoſitum in Bulla confirmationis con-
ſtitutionum ejuſdem ordinis. Sac. Congregatio hoc non
obſtante reſolvit pro validitate electionis, cum conſtitu-
tio illa de juramento præſtando non haberet in ſpecie clau-
ſulam annullativam actus contrarii.
Et confirmatur, quia etiam in conſtitutionibus hujus
Congregationis plurima reperiuntur præcepta, & or-
dinationes, ex quorum tranſgreſſione valde abſurdum
eſſet, ut electiones eſſent invalidæ. Nam pag. 22. man-
datur ut Cancellarius ante ſingulorum officialium ele-
ctionem ea legat, quæ in conſtitutionibus de ipſis at-
que ipſorum officiis decreta ſunt, item pag. 27 ſtatui-
tur, ut dum calculi extrahuntur, a ſolis ſcrutatoribus
videantur, non ab aliis electoribus. Et pag. 30. præ-
ſcribitur forma juramenti a capitularibus præſtandi an-
te electionem Præpoſiti Generalis, & tamen nemo aſ-
ſereret ex omiſſione alicujus ex prædictis ſolemnitati-
bus vitiari electionem propter clauſulam decreti appoſi-
tam in confirmatione conſtitutionum, & in omiſſione
juramenti hoc jam declaravit S. Congregatio Regula-
rium, ut ſupra proxime dictum eſt. Similiter pag. 22.
cavetur ut quinque, aut ſex pagellæ electoribus diſtri-
buantur. Item ut præſes propriam ſchedulam duobus di-
gitis ſublatam in urnam immittat. Quid ergo ſi ſeptem,
aut octo pagellæ diſtribuantur electoribus? Quid ſi præ-
ſes ſchedulam ſublevet tribus digitis? numquid propter-
ea irritabitur electio? Patet igitur ex prædictis, & a-
liis, quæ in conſtitutionibus habentur, decretum irri-
tans non poſſe referri ad ſingulas conſtitutiones abſque
eo, quod mille abſurditates ſequantur. Unde genera- 33
liter dicendum eſt decretum irritans, ſiquidem adjicia-
tur alicui particulari ordinationi, vel prohibitioni tunc
indiſtincte importare nullitatem actus in contrarium at-
tentati juxta textum in *cap. Quia propter de elect.* & in *c.
Si cui*, *eod. tit. lib.* 6. Si vero apponatur in clauſulis exe-
cutivis, ut fieri ſolet ex ſtylo, tunc referri debet ad ju-
dices, ut verba ipſa ſonant: apponitur enim ad finem
removendi obſtacula impedientia executionem actus,
ſuper quod decernitur, *cap. Si eo tempore*, *de elect. lib.*
6. & notat Gemin. *conſil.* 143. *Ex narratis*, *num.* 1.
& ex eo tollitur juriſdictio aliter judicandi, ex nota-
tis per Card. in *cap. Quia diligentia*, *in* 3. *quæſt. de e-
lect.* Seraph. *deciſ.* 351. *num.* 1. Rota *deciſ.* 174. *num.*
13. *par.* 7. *rec.*
Tertio, & ultimo, quod ſpectat ad præſentem quæſtio-
nem obſervandum eſt, conſtitutionem Congregationis
initio propoſitam idcirco præſcripſiſſe tempus propoſi-
tionibus faciendis circa perſonas, jura, & electionem
Præpoſiti Generalis, vel majorum officialium ante ipſo-
rum electionem, ne iidem poſtea electi quoquomodo læ-
derent, aut imminuerent libertatem capitularium. Hæc
autem libertas non eſt conſideranda reſpectu ſuffragio-
rum, quia cum ſuffragia ferantur per calculos; ratio ipſa
ſecreti ſatis tuetur libertatem capitularium adverſus au-
thoritatem ſuperiorum, ut notat in *d. c. Quia propter*, *de
elect.* & patet ex decreto *cap.* 6. *ſeſſ.* 25. *De Regul.* Concil.
Trid. Sed conſiderari debet reſpectu propoſitionum in ca-
pitulo; quia Generalis electus, ſi aliquis articulus ſibi diſ-
pliceret, facile impedire poſſet, ne a vocalibus proponere-
tur. At hæc ratio omnino ceſſavit in decreto, de quo agi-
tur; quia omnes, & ſinguli capitulares ſede vacante an-
te electiones jurejurando ſe obſtrinxerunt non impedire,
quominus decretum hoc proponeretur in capitulo, ca-
ſu quo aliquis eorum in Generalem eligeretur; ergo 34
cum

Digitized by Google

cum beneficio juramenti ſatis conſultum fuerit libertati electorum, ut effectus ipſe comprobavit, quia decretum fuit propoſitum, & obtentum poſt electionem Præpoſiti Generalis abſque ullo ejus impedimento: utique ceſſante cauſa finali conſtitutionis ceſſavit conſtitutio, *capit. Etſi Chriſtus*, & ibi gloſſ. in *verſ. Ceſſante*, *de jurejur.*

35 Et ad ſummum remanet ſaltem dubium, an diſpoſitio ejuſdem conſtitutionis afficiat ſupradictum decretum. At quando eſt dubium an aliqua conſtitutio vindicent ſibi locum in certo caſu, necne, tunc clauſula decreti irritantis non impedit, quin pendente articuli examinatione, res conſervari debeat in eo ſtatu, in quo reperiuntur. Ita Seraph. *deciſ.* 1471. *num.* 5. Nam decretum irritans eſt acceſſorium ad conſtitutionem, in qua eſt appoſitum, & ideo dum diſcutitur, an conſtitutio intret, decretum nihil operatur, Gemin. & Franc. in *capit. Præterea*, *in princip. num.* 2. *de offic. legat. lib.* 6. Gabriel. in *tit. De clauſulis*, *concluſ.* 3. *num.* 85. Rot. *in Recent. deciſ.* 523. *num.* 3. *part.* 3. Et conſequenter eſto res dubia ſit, quod negatur; tamen decretum irritans non debet impedire, quin vocales illius nationis, de qua fuit Generalis, remaneant in proximo capitulo in eo ſtatu excluſionis ab electione paſſiva, in quo non reperiuntur, ex vi ſupraſcripti decreti capitularis.

Nec prædictis obſtant adducta in contrarium: ad primum enim quod actus factus contra prohibitionem legis ſit ipſo jure nullus.

36 Reſpondetur primo, conſtitutionem Congregationis hoc caſu non prohibere, ne propoſitiones fiant poſt electionem Generalis, imo nec præcipere, ut an fiant antea: nullum enim verbum ibi legitur, quod prohibitionem, aut præceptum importet, ſed ſimpliciter indicatur quod fieri expediat per illa verba, *hic erit locus*. Quæ cum non ſint imperative prolata, ſed futuri temporis, non ſunt diſpoſitiva. Alexand. *conſil.* 190. *Plura num.* 31. *verſ. Fortius dico*, *lib.* 6. & potius ſonant in conſilium, quod non eſt obligatorium, *l.* 2. *§. fin. ff. Mand.*

37 Reſpondetur ſecundo, actum geſtum non ſervatis conditionibus, & modificationibus a lege præſcriptis ita demum eſſe nullum, ſi eodem contextu lex tribuat poteſtatem, & præſcribat conditiones; tunc enim recipitur poteſtas qualificata, ſeu modificata: & ideo actus non ſervatis modis præſcriptis a lege redditur nullus ex defectu poteſtatis; ſecus vero ſi lex præſcribat modum, vel conditiones obſervandas ab eo, qui prius poteſtatem, vel juriſdictionem habebat: quia tunc actus ſuſtinetur in vim poteſtatis præexiſtentis, licet tranſgrediens ſit puniendus. Hæc eſt notabilis theorica gloſſ. *in Clement.* 1. *in ver. Inhibentes*, *verſ. Sed quæro*, *de jure patron.* quam ſequitur Anchar. in *c. ſtatutum*, *§. fin. verſ. Adverte*, *de reſcr. lib.* 6. Abb. in *cap. Ex parte*, *num.* 5. *inſ. eod.* Roman. *conſ.* 203. *Quod primum n.* 7. At Capitulum generale ante præſcriptum modum in propoſitionibus obſervandum habebat poteſtatem faciendi decreta a jure communi, *cap. In ſingulis*, *§. Hujuſmodi*, *& §. Si vero*, *de ſtatut. monachor.* Ergo propoſitio ab ipſo facta contra modum a conſtitutione præſcriptum, & decretum inde ſecutum non vitiatur.

38 Reſpondetur tertio, etiam a lege prohibitoria poſſe recedi per eum, in cujus favorem edita fuit. Et videtur de hoc textus clarus in *c. Ad Apoſtolicam*, *de Regul.* ubi prohibetur fieri profeſſio infra annum; & tamen ſi fiat in Ordinibus non Mendicantium, tenet. Et redditur ratio, quia cum tempus probationis ſit indultum in favorem converſi, & Monaſterii per profeſſionem infra annum emiſſam pariter & acceptam uterque renunciare videtur ei, quod pro ſe noſcitur introductum. Et quia multa fieri prohibentur, quæ ſi facta fuerint, obtinent roboris firmitatem, ex quo contextu colligitur profeſſionem emiſſam contra legis prohibitionem non ideo ſuſtineri, quia textus procedat ulterius decernendo actum valere, ut habet communis intellectus, quem propterea merito reprobat ibi Abb. *n.* 11. *verſ. Sed certe*; nam textus non procedit diſpoſitive ſuſtinendo profeſſionem, ſed loquitur declarative, quod patet ex eo, quia reſpondet ad conſultationem, ut notatur in *c. Conſultationis*, *de temp. ordin.* Item declarat profeſſionem tenere ex ratione antiqua; Ergo etiam ante illam decretalem tenebat profeſſio, ut per Abb. *ubi ſupra*.

39 Reſpondetur quarto, ubi legis prohibitio non habet perpetuam cauſam prohibitionis, actus in contrarium geſtus non eſt nullus, ut notatur in *cap. Vides*, in gloſſ. *in ver. diſſolvi* 10. *diſt.* & in *capit. Tua*, *de ſponſ. duor.* Conſtitutio autem, de qua agitur, non habet hujuſmodi cauſam prohibitionis perpetuam, quia propoſitiones poſſunt fieri aliquando, id eſt dum Sedes vacat, nec prohibentur fieri, niſi in tempore Sedis plenæ. Ita declarat Abb. in *dict. cap. Ad Apoſtolicam*, *n.* 11. *verſ. Ideo ſolvo*. Ad idem eſt gloſ. quæ ſic limitat regulam, *l. Non dubium*, *C. De legib. in d. Clem.* 1. *in ver. Inhibentes*, *de Jurepatron.*

40 Reſpondetur denique quidquid ſit in lege ſuperioris, in quibus terminis loquuntur contraria, certe actus geſtus contra prohibitionem ſtatuti, ab ipſiſmet ſtatuentibus non eſt nullus, quia licitum eſt conditoribus recedere a ſua conſtitutione, quatenus concernit eorum favorem, non obſtante confirmatione Apoſtolica juxta textum hic, & dictum eſt ſupra in principio primi fundamenti pro hac ſententia, *verſ. Nam regula eſt*, *n.* 19.

Ad ſecundum argumentum, quod ſcilicet decretum Capituli Generalis ſit nullum propter decretum irritans appoſitum in confirmatione conſtitutionum Congregationis, abunde patet reſponſio ex dictis in ſuperioribus fundamentis.

Secundum caput, videlicet, An hoc decretum poſſit impugnari ex eo, quod reſtringat libertatem electionis contra diſpoſitionem ſacrorum Canonum, plene examino in *cap. Cum dilectus*, *infr. de conſuet. a num.* 10. *uſque ad* 56.

DE CONSTITUTIONIBUS,

Idem Innocentius III. Clugien. Epiſcopo.

CAPUT IX.

CUm M. Ferrarienſis: & infra. Dictus M. pro ſe ac quatuor ſociis ſuis propoſuit, quod Ferrarien. Canonici ut eo amplius ſuos redditus augmentarent, quo proventus Eccleſiæ (qui dividi conſueverant inter plures) in uſus cederent paucorum, quatuordecim præbendas tantum, præter id quod menſæ communiter deputarunt, in eadem Eccleſia contra antiquam conſuetudinem ſtatuerunt, Poſtmodum vero contra conſtitutionem ipſam voluntarie venientes, dictos quinque in Canonicos receperunt, nullis præbendis aſſignatis eiſdem. Et licet eorum redditus non modicum fuerint augmentati, nondum tamen eis voluerunt ex ſuperexcreſcentibus redditibus providere. Verum exadverſo fuit propoſitum, quod quatuordecim præbendarum numero in Ferrarien. Eccleſia inſtituto, & Apoſtolicæ protectionis præſidio roborato: cum una in eadem Eccleſia præbenda vacaſſet, ad quorundam inſtantiam duos ad eam, & poſtmodum ad preces Epiſcopi dictum M. & quendam alium ſine præjudicio dictæ conſtitutionis in Canonicos receperunt; ita quod ipſi Canonici de canonica nihil perciperent; donec primi duo eſſent præbendas integre aſſecuti.

Cum

Cumque per Canonicorum induſtriam fuerit procuratum, ut ex poſſeſſionibus, quas Eccleſia tempore longo poſſedit, plures eis redditus ſolverentur: ſuperexcreſcentes communi menſæ, quæ minus ſufficiens fuerat, deputaverunt: quos dicti quinque ſibi poſtmodum petierunt contra capituli conſtitutionem in beneficium aſſignari: & infra. Mandamus quatenus cum in conſtitutione prædicta, & confirmatione Sedis Apoſtolicæ vel fuerit, vel eſſe debuerit, ſicut conſuevit, expreſſum, niſi in tantum excreſcerent Eccleſiæ facultates, quod pluribus poſſent ſufficere competenter: & iidem Canonici in derogationem ſuæ conſtitutionis, ad vacaturas præbendas quatuor receperunt ultra numerum conſtitutum, antiquis Canonicis præbendas cum integritate percipientibus conſuetas, ſuperexcreſcente redditus prædictis Canonicis facias aſſignari: ita quod ſi ex eis pares potuerunt cum aliis ſortiti præbendas: quod ſuperfuerit, in communes Canonicorum uſus (ſicut prius ſtatuerunt) ſive aliter, prout melius videbitur, convertatur: revocatis in irritum quæcunquæ ac alterutra partium in præjudicium alterius poſt motam quæſtionem coram Epiſcopo Ferrarien. circa præbendas vel poſſeſſiones fuerint innovata.

S U M M A R I U M.

1 *CAnonicis ſupranumerariis capitum de fructibus ſuperexcreſcentibus providere tenetur, non obſtante conſtitutione de certo numero, & contra proteſtatione.*

2 *Præbendarum, & Canonicorum numerus determinatur ſecundum varias Eccleſiarum conſuetudines.*

3 *Fructus ſuperexcreſcentes debentur Canonicis ultra numerum receptis, quando præbendæ non ſunt diſtinctæ, ſed fit diviſio per certam menſuram fructuum.*

4 *Fructus induſtriales cedunt lucro præbendati, ubi præbendæ ſunt diſtinctæ, & n. 40.*

5 *Nomina propria in reſcriptis an, & quando exprimi poſſint abbreviate per primam literam.*

6 *Litis conſors admittitur ſine mandato ad agendum pro conſorte, ſicut conjunctus pro conjuncto, dummodo caveant de rato.*

Et quid in requirentibus ſpeciale mandatum, numer. 10.

7 *Litis conſortium inducitur ex ſimultanea lite, & cauſa.*

8 *Canonicus pro Canonico non poteſt agere ſine mandato.*

9 *Amicus an admittatur pro amico in judicio.*

11 *Præbendas aliquot ſupprimendi legitima cauſa ut reliquorum redditus tenues augmententur.*

12 *Præbendæ ut poſſint ſupprimi ad augendos reliquarum redditus ex Concilio Trid. quinque conditiones requiruntur.*

13 *Capitulum ex cauſa publicæ utilitatis poteſt ſtatuta facere contra antiquam Eccleſiæ conſuetudinem, etiam non facta mentione conſuetudinis.*

14 *Et etiamſi conſuetudo foveret utilitatem publicam, & ſtatutum ſit nutritivum utilitatis privatæ.*

15 *Dummodo principaliter, & directe concernat utilitatem Eccleſiæ, & fiat de Epiſcopi conſenſu.*

16 *Præbenda non eſt de ſubſtantia Canonicatus.*

17 *Canonica poteſt eſſe actu ſine præbenda, ſed non ſine ſpe, & expectatione futuræ præbendæ.*

18 *Proteſtatio contra ſubſtantiam rei, ſuper qua interponitur, non relevat.*

19 *Proteſtatio contraria facto regulariter non prodeſt.*

Declaratur, n. 22.

20 *Proteſtationis materia quam ſit profunda, & periculoſa.*

21 *Proteſtatio contraria conſecutivis facti, ſeu dependentibus a facto, an, & quando valeat.*

22 *Et quid, ſi ſit contraria facto.*

23 *Et quid, ſi ſit declaratoria facti multipliciter intelligibilis.*

24 *Proteſtati relevat quando non eſt contraria facto, ſed tollit mentem a facto.*

25 *Canonica aliud eſt, aliud præbenda.*

26 *Canonica quid ſit.*

27 *Præbenda quid ſit.*

28 *Præbenda collata, cenſetur eo ipſo collatus etiam Canonicatus.*

29 *Canonicus præbendatus ſi aliud beneficium impetret, facta mentione de præbenda, & non de Canonicatu, gratia non eſt ſubreptitia.*

30 *Et quid in caſu converſo.*

31 *Laicus quamvis non poſſit eſſe Canonicus, poteſt tamen eſſe præbendatus.*

32 *Secus ex ſtylo curiæ.*

33 *Simoniacum non eſt recipere aliquem in Canonicum eo pacto, ut de præbendis diſtinctis nihil percipiat.*

Secus ſi reciperetur cum pacto, ut nec de Canonia, nec de præbendis diſtinctis, nec de communibus proventibus aliquid haberet, & num. 35.

34 *Pactum juri conſonum ſimoniam non inducit, & n. 36.*

37 *Statutum excludens Canonicos ſupranumerarios a redditibus ſuperexcreſcentibus, quamvis ſit malum, non tamen eſt ſimoniacum.*

38 *Pactum initum inter eligentes non nocet electo.*

39 *Canonicis ſupranumerariis debentur redditus ſuperexcreſcentes, etiam ſi provenerint ex Canonicorum induſtria.*

40 *Quod procedit, ſi prædia ſint communia, & redditus communiter augmententur.*

Secus ſi præbendæ ſit diſtinctæ, ibidem.

41 *Paludes melioratæ cultorum cura non debent ſeparatim cenſeri.*

42 *Clauſulæ omiſſio reſcriptum non vitiat.*

43 *Statutum taxans numerum Canonicorum habet tacitam conditionem, niſi redditus Eccleſiæ augmententur, & n. ſeqq.*

Etiam ſi fuerit a Sede Apoſtolica confirmatum cum decreto irritanti, n. 46.

44 *Diſpoſitio quælibet intelligitur rebus ſic ſtantibus.*

45 *Monialium numerus etiam in Monaſteriis exemptis ab Ordinario præfixus augeri poteſt, ſi redditus Monaſterii augmententur, & n. ſeqq.*

47 *Statutum, & confirmatio ſtatuti limitatur ad limites cauſæ ſtatuti.*

48 *Numerus familiæ a capitulis generalibus, vel provincialibus præfinitus a Superioribus regularibus augeri non poteſt etiam prætextu augmenti redditutum abſque licentia Sac. Congregat. Concilii.*

49 *Canonicis ſupranumerariis non tenentur Canonici antiqui communicare ſuas præbendas, ſed tantum redditus ſuperexcreſcentes.*

50 *Numerus præbendarum an frangatur per receptionem Canonicorum ultra numerum, & per ſuperexcreſcentiam fructuum.*

51 *Canonicis ultra numerum receptis debentur fructus ſuperexcreſcentes uſque ad quantitatem valoris præbendarum antiquarum, & non ultra.*

52 *Et quid ſi fructus non ſufficiant niſi ad unam præbendam, & n. ſeqq.*

53 *Præbenda non eſt ita affecta Canonico noviter recepto, ut collatio alteri facta non teneat, & n. 62.*

54 *Attentata ante omnia ſunt revocanda, prævia tamen cauſæ cognitione.*

55 *Attentare eſt delictum.*

Attentata ſunt plene probanda, ibidem.

56 *Attentata turbida non ſunt revocanda, & poteſt Rota illa non attendere, quando cauſa fuit commiſſa ejus arbitrio.*

57 *Canonici an recipi poſſint cum expectatione futuræ præbendæ, & n. ſeqq. uſque in fin.*

58 *Quid ſi receptio fiat pure, & ſimpliciter, cum intentio-*

ne

ne tamen, ut receptus habeat præbendam cum primum vacaverit.

59 *Et quid, ſi primo recipiatur pure, & poſtea ex intervallo promittatur ei præbenda proxime vacatura.*

Et quid, ſi eodem tempore fiat receptio, & promiſſio ſub diverſa conceptione verborum, ea tamen intentione, ut ſtatim ſit Canonicus, ſed præbendam non habeat niſi cum vacaverit, n. 64.

Et quid, ſi effectus utriuſque conferatur in tempus vacatura, n. 67.

Et quid, ſi receptio, & promiſſio fiant ſub unica verborum ſtructura, n. 68.

60 *Expreſſio ejus quod de jure ineſt, quandoque eſt illicita.*

61 *Maxime ſi alio modo exprimatur, quam inſit.*

62 *Canonicus receptus cum promiſſione vacatura præbenda debet illam habere non ex vi promiſſionis, ſed ex vi receptionis.*

65 *Canonici ſupranumerarii qualiter ab Epiſcopo creari poſſint ex ſententia Sac. Congregationis Concilii.*

66 *Canonici ultra numerum recepti non poſſunt præbendam poſtea vacantem propria authoritate apprehendere, niſi eis conferatur, nec habent jus in re, ſed jus ad rem.*

69 *Actus licet inſpecta unitate conceptionis videatur unicus, tamen propter diverſitatem effectuum cenſentur duo, & utilis ab inutilis non inficitur.*

1 CUm *M. Ferrarienſis*. Si Capitulum contra ſuam conſtitutionem de certo Canonicorum numero aliquos
receperit ultra numerum, de ſuperexcreſcentibus reddi-
tibus illis providere tenetur. Hoc dicit ſecundum Joann.
Andr. cui conſentiunt Bald. Bellam. Butr. Anchar. Imol.
& Joann de Anan. vel ſic ſecundum Abbatem. Non ob-
ſtante certo Canonicorum numero etiam per Papam
confirmatio, providendum eſt receptis ultra numerum
de ſuperexcreſcentibus fructibus, maxime ſi voluntarie
per Canonicos fuerint recepti, vel aliter ſecundum Aretin.
Proteſtatio contraria facto non relevat proteſtantem;
& ideo ſi Capitulum contra ſuum ſtatutum aliquos recipit
in Canonicos, non obſtante proteſtatione, de fructibus
ſuperexcreſcentibus eis providere tenetur. Dividitur
in tres partes principales ſecundum Hoſtienſ. &
omnes. In prima ponitur allegatio pro Martino, &
ſociis receptis. In ſecunda ibi, *Verum* allegatio in
contrarium pro Canonicis recipientibus. In tertia ibi,
mandamus, diffinitionis commiſſio, & quælibet earundem
partium ſubdividitur in alias tres, ut hic per Jo.
2 Andr. ad intelligentiam textus præmittendum eſt, in
Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis varias extare
conſuetudines circa diſtinctionem, & determinationem
numeri præbendarum, & Canonicorum, ut in
cap. fin. de conceſ. præb. lib. 6. Interdum enim ſe determinant
in numero tam Canonicorum, quam præbendarum,
interdum in neutro: interdum vero in altero
tantum; ſemperque contingit Eccleſiis variari altero
de quatuor modis, quos hic late proſequitur Anton.
3 de Butr. *num. 1.* Et quidem in caſu hujus Decretalis
per ſtatutum Capituli erat determinatus numerus præbendarum
duntaxat, ſecundum unum intellectum, qui
colligitur ex illis verbis textus, quatuordecim præbendas
tantum ſtatuerunt, vel erant determinatus numerus
tam præbendarum, quam Canonicorum, ſecundum
alium intellectum, qui magis congruit literæ ibi, contra
conſtitutionem venientes alios quinque in Canonicos
receperunt, Non enim veniſſent contra conſtitutionem
recipiendo Canonicos ultra numerum, niſi Canonicorum
numerus fuiſſet per conſtitutionem taxatus.
Sed nihilominus præbendæ non erant hic diſtinctæ,
ſed unicuique ex Canonicis certa menſura, vel portio
fructuum aſſignabatur. Et quia ultra illam menſuram
redditus Eccleſiæ erant adaucti, in hujuſmodi augmento
conſiſtebant redditus ſuperexcreſcentes, de quibus
controvertebatur inter Canonicos antiquos, &
4 noviter receptos. Alioquin ſi præbendæ fuiſſent realiter
diſtinctæ ut beneficia ſeparata, ſeparateque inſtituta
ſecundum ea, quæ habentur in *cap. Ex literis, de probat.*
Redditus ſuperexcreſcentes ceſſiſſent lucro
illius Canonici tantum, cujus erat illa præbenda, ut
dicam infra in 9. notab. num. 40. Quod ſi præbendæ
non eſſent diſtinctæ, & nihilominus non eſſent determinata
certa menſura, ſeu portio fructuum, ſed omnibus
in communi redactis tot fierent præbendæ, quot
redditus ſuppeterent; eo caſu non eſſet dare fructus ſuperexcreſcentes,
nec haberet locum iſte textus, quamvis
numerus Canonicorum, & præbendarum eſſet taxatus;
exempli gratia, ſi in Eccleſia eſſent decem præbendæ
& totidem Canonici, & in fine anni dividerentur
communis acervus frumenti per decem portiones æqualiter,
& cuilibet Canonico decima pars illius acervi aſſignaretur;
quantumcunque ille acervus excreſceret, tamen
ſemper unicuique Canonico contingeret decima pars
pro ſua præbenda, & nihil ſeparatum diſcerni poſſet,
quod ſuperexcreſceret. *Arg. l. fin.* & ibi bona gloſ. *in ver.
exigi, Cod. De alluvion.* Ad hoc igitur ut dari poſſint
hujuſmodi redditus ſuperexcreſcentes, neceſſe eſt ut portio
fructuum ſit taxata, puta in viginti ſalmis frumenti
pro quolibet Canonico, & ita erat in Eccleſia Ferrarienſi,
de qua agitur in hoc cap.

Nota primo ex principio textus, in reſcriptis ſatis 5
eſſe exprimere primam literam nominis proprii, ut hic,
& in *cap. P. & G. de off. deleg. & c. Cum I. & A. de ſent.
& re judic. cum ſimil.* ſecundum Barbat. & modernos hic.
Sed an hoc ſit verum, & an probetur jure, examinat
plene Rip. *in 2. notab.* Ex ſtylo Curiæ nomina eorum,
contra quos reſcripta impetrantur, ſcribi poſſunt abbreviate
per unam literam; ſed nomina impetrantium
debent ſcribi extenſe, & prima litera debet eſſe capitanea,
& magna, ut notat Specul *in tit. De reſcript. præſent. §. Primo igitur, verſ. Et quoniam ex forma, num.*
4. Archid. in *Summa*, 25 *quæſt. 2. n. 4.* & Ripa *ubi
ſupra*. Confert textus in *lib. 2. ante fin. C. De veter.
jur. enucl.* ubi præcipitur ut nomina prudentum, qui
leges compoſuerunt, per conſequentiam literarum manifeſtentur,
& ſic ceſſat quæſtio duodecima in lib. Jo.
de Deo fundata ſuper litera Apoſtolica, in qua ponebantur
literæ pro nomine, ſecundum Joan. Andr. *in addit.
ad Speculat. loc. cit. litera P*, Nec obſtat hic textus
cum concord. quia fuit compilator operis, qui brevitatis
ſtudio reſecavit antiquas decretales, ubi omnia
erant extenſe ſcripta, & tantum appoſuit primam literam,
ut notat Jo. Andr. ſupr. *in proœm. in ver. Superfluis,
n. 32.* & in *c. Nobis, n. 2. infr. de jure patron.*
& Rip. *hic n. 2.*

Secundo nota ibi, *pro ſe, & ſociis*, poſſe quem age- 6
re pro litis conſortibus etiam ſine mandato, prout hic
notat gloſ. 1. Hoſtien. *n. 1.* Jo. Andr. *n. 27.* Cardin *in 1.
notab.* Abb. *n. 9.* Decius *n. 31.* Ripa *n. 53.* & alii communiter.
Et quamvis hoc non bene probetur hic, quia
iſte Martinus habebat mandatum a Canonicis, quorum
erat procurator, ſecundum gloſ. *prealleg.* & Innoc.
hic in princ. & patet in antiqua relata ab Anton. Auguſt.
in. 3. compilat. Decretal. lib. 1. hoc tit. tamen eſt
in ſe verum, & ſpeciale in hoc caſu; nam ſicut conjuncta
perſona poteſt agere pro conjuncta ſine mandato,
præſtando tamen cautionem quod Dominus habebit
ratum, ut in *l. Sed & hæ, ff. De Procur.* & *in c.
Nonnulli, in fin. infr. de reſcript.* ita conſors ejuſdem
litis admittitur ad agendum pro conſorte ſine mandato,
dummodo tamen ſimiliter caveat de rato, licet non
admittatur niſi prius cum omnibus fuerit lis conteſta- 7
ta, ut *l. 2. C. De conſort. ejuſd. lit.* Et hujuſmodi conſortium
contrahit ex communione cauſæ, & litis, ut
notatur in *l. Si petitur, ff. De judic.* & per Butr. *hic n.
22. verſ. Quia conſortium inducitur ex ſimultanea lite,
& cauſa*, & Abb. *n. 9.*

Regulariter vero qui non admittitur ad agendum no- 8
mine alterius ſine mandato, unde iſte Canonicus fuit admiſſus
ad agendum pro Concanonico, vel quia, ſicut
prædixi, mandatum habebat, ut in antiqua, vel quia
erat litis conſors, alioquin contra, ut hic per gloſ. 1. Butr.
d. num. 22. verſ. Ad primum, & Jaſ. in *l. Exigendi, n. 7.
verſ. Ad idem facit textus, Cod. De procur.* adeo ut ſine
mandato nec amicus admittatur pro amico, quia jura,
quæ dicunt conjunctam perſonam poſſe agere pro conjuncta,
loquuntur de conjuncta ſanguine, ut in *d. l. Sed
& hæ, ff. De procur.* & in *d. c. Nonnulli*, ubi eſt caſus, ut
per Butr. *hic num. 26. verſ. Hoc fallit in conjuncta*, Et
quamvis in amico contrarium teneant Cyn. & Salyc. *in
d. l. Exigendi.* Guilielm. de Cun. *in d. l. Sed & hæ*, &

Bart.

Bart. in *l. Non ſolum*, §. *Qui alieno*, *ff. De procur.* Et hanc opinionem in puncto juris poſſe defendi in amico magno, & ſingulari, exiſtimat Jaſ. in *d. l. Exigendi*, *n. 4. in 4. extenſ.* nihilominus eam reprobant Butr. loco proxime citato, Angel. in *d. l. Sed & hæ*, Gemin. in *c. Qui ad agendum*, *de procur. l. 6.* & alii plures, quos refert Jaſ. in *d. l. Exigendi*, *n. 7.* & videtur verior etiam in puncto juris. Secundum quia etiam in amico ſingulari non viget eadem ratio, quæ in ſanguine conjuncto, quia amicitia diſſolvi poteſt, ſed jura ſanguinis deleri non poſſunt, *l. Jus agnationis*, *ff. De pact.* Tum quia cum materia ſit exorbitans, non debet trahi ad conſequentiam, *c. Quæ a jure*, *de reg. jur. l. 6.* ut bene per Butr. *hic d. n. 26. verſ. Hunc tamen puto.* Et hanc partem veriorem putat, & pluribus confirmat Ludovic. Roman. *in ſingul. ſuo 560 incip. Cynus*, & in *l. Si vero*, §. *De viro*, *in 26. fallen. ff. ſol. matrimon.* ubi late probat hanc eſſe communem opinionem, & eum refert, & ſequitur Felin. alios adducens *in c. Coram*, *n. 2. infr. de offi. deleg.*

10 Limita concluſionem ſuperius firmatam in omnibus caſibus, qui requirunt ſpeciale mandatum. In his enim litis conſors non admittitur ad agendum pro conſorte, ſicut nec conjunctus pro conjuncto, *l. Patri pro filio*, *& l. Illud*, §. 1. *ff. De minor.* Jaſ. *in d. l. Exigendi*, *in 4. fallen. n. 9. C. De procur.* Felin. dicens ita omnes tenere *in d. c. Nonnulli*, §. *Sunt & alii*, *n. 16. de reſcript.* Et ita in litis conſorte videtur firmare Abb. *hic n. 10.* Sed contrarium tenet Dec. *n. 36.* & Ripa *n. 58.* aſſignantes rationem differentiæ inter conjunctas perſonas, & litis conſortes. Alias fallentias ad prædictam regulam proſequitur Ripa a *n. 54.* & ex ejus dictis collige novem eſſe neceſſaria ad hoc, ut litis conſors poſſit agere pro conſorte, ut hic per eum *n. 59. verſ. Ex præmiſſis.*

11 Tertio nota ibi, *ut eo amplius ſuos redditus augmentarent*, unam cauſam legitimam ſupprimendi aliquot præbendas, eaſque ad pauciorem numerum redigendi, nempe ut augeantur redditus tenues reliquarum præbendarum; tot enim in Eccleſia ſunt ponendi, quot ex illius redditibus poſſint congrue ſuſtentari, *c. 1. de inſtit.* *& c. 1. §. Sane, de ſtatu regul. l. 6.* Quanto autem inter pauciores Eccleſiæ dividuntur proventus, tanto majores fiunt ſingulorum percipientium portiones, ut hic, & in *c. ult. verſ. Quantoque inter pauciores*, *de conceſſ. præb. lib. 6.* & ita hic notant Abbas *n. 1.* Aretin. *in 2. notab.* & Ripa *n. 20.* Facit quod notat gloſſ. in *c. Pulchra*, *in ver. Dato*, *86. diſt.* & Butr. *hic n. 8.*

12 Hodie hæc cauſa partim approbatur, & partim modificatur a Concilio Tridentino in *cap. 15. ſeſſ. 24.* ubi ſtatuitur, ut in Eccleſiis Cathedralibus, & Collegiatis inſignibus, in quibus frequentes, adeoque tenues ſunt præbendæ, una cum diſtributionibus quotidianis, ut ſuſtinendo decenti Canonicorum gradui non ſufficiant, liceat Epiſcopo cum Capituli conſenſu, vel aliquot beneficia ſimplicia, non tamen regularia, iis unire (& in hoc primo membro reſtringitur *cap. Expoſuiſti*, *infra de præb.* quo permittebatur, ut propter paupertatem præbendarum poſſent eis annecti etiam Capellæ, id eſt, Parochiales Eccleſiæ, ut ibi dicitur) vel ſi hac ratione provideri non poſſint, aliquot ex iis ſupprimere, & illarum fructus reliquarum diſtributionibus applicare. Et circa hoc ſecundum membrum nota ſuppreſſionem præbendarum hodie fieri non poſſe niſi in ſubſidium, nempe cum deficit remedium unionis beneficiorum ſimplicium; nam alternativa, *vel*, non eſt electionis, ſed ordinis, ut oſtendit conditio illa: ſi hac ratione provideri non poſſit, & cenſuit Sacra Congregatio ejuſdem Concilii interpres, & de intellectu illius decreti vide quod plene ſcripſi in *d. c. Ex poſuiſti*. Et quod ſpectat ad rem præſentem, ex eo decreto collige quinque conditiones requiſitas ad hoc, ut fieri poſſit præbendarum ſuppreſſio. Prima ſcilicet, ut Eccleſiæ ſint inſignes. Secunda, ut præbendæ ſint frequentes. Tertia, ut præbendæ ſimul cum diſtributionibus ſint adeo tenues, ut non ſufficiant ad decentem Canonicorum ſuſtentationem. Quarta, ut ſuppreſſio non fiat a Capitulo, ſed ab Epiſcopo de Capituli conſenſu. Quinta, ut fiat in ſubſidium, id eſt, deficiente remedio unionis ſimplicium beneficiorum.

13 Quarto nota ibi, *contra antiquam conſuetudinem ſtatuerunt*, Canonicos poſſe ſtatuta facere contra conſuetudinem Eccleſiæ diu obſervatam, dummodo id faciant ex cauſa communis utilitatis, gloſſ. *hic in verſ. Conſuetudinem.* Hoſt. *n. 2. in eod. ver.* Butr. *num. 12.* Imol. *num. 8. verſ. Et nota etiam.* Quod procedit etiam non facta mentione conſuetudinis, ut hic per Butr. *num. 10.* per rationem *cap. 1. de conſuet. lib. 6.* Quinimo hoc 14
procedit, etiamſi conſuetudo foveret utilitatem publicam, & ſtatutum ſit nutritivum utilitatis privatæ ipſorum ſtatuentium, dum tamen hoc faciant ex rationabili cauſa, ſecundum Abb. *hic num. 2.* & Aretin. *num. 4.*
Hoc intelligas tu cum duplici declaratione. Prima eſt, 15
dummodo ſtatutum concernat directe, & principaliter publicam utilitatem Eccleſiæ; ſecundario autem, & indirecte privatum commodum ſingulorum Canonicorum, prout declarat hic Ripa *num. 22.* Secunda declaratio eſt, dummodo ſtatutum fiat a Capitulo de Epiſcopi conſenſu, vel etiam ſine, ſi verum eſt confirmationem Papæ interceſſiſſe, ſecundum Joan. Andr. *hic num. 2. in verſ. Statuerunt.* An autem, & ſuper quibus Capitulum poſſit abſque conſenſu Epiſcopi ſtatuta facere, eiſque pœnam adjicere plene notavi ex ſententia Sac. Congregationis Concilii in *cap. Cum omnes*, *n. 37. ſup. eod.*

Quinto nota ibi, *in Canonicos receperint*, *nullis præ-* 16
bendis aſſignatis eiſdem. Præbendam non eſſe de ſubſtantia Canonicatus, quia poteſt eſſe Canonicus ſine præbenda, ut hic patet ſecundum Bald. *n. 18.* Abb. *in 3. notab.* Aret. *n. 6.* & Rip. *n. 26.* Idem tenet Innocent. *in c. fin. infra de Cleric. non reſiden.* & probatur *in c. Sanctorum*, *70. diſt.* ubi expreſſum eſt quem non debere eſſe Canonicum præbendatum in diverſis Eccleſiis, quaſi innuat, ut quis poſſit in diverſis Eccleſiis habere Canonicatus ſine præbenda, cum id ſit utile Eccleſiæ, ut contingit, ſi Canonici habeant unde vivant ex diſtributionibus quotidianis, ut ſcripſi plenius *in c. Cum jam dudum*, *n. 24. & 25. infra de præb.* Item in principio erant Canonici ſine præbendis diſtinctis, maxime quando Eccleſia non habebat temporalia, *c. Videntes*, 12. *q. 1.* Abb. *hic n. 30. in fin.* Sed hoc intelligunt Doctores reſpectu 17
temporis præſentis; nam reſpectu futuri utique non poteſt eſſe Canonicus ſine præbenda, id eſt, ſine ſpe & expectatione futuræ præbendæ, *c. Relatum*, *infr. de præbend.* *c. Cum ſuper*, *de conceſ. præbend.* & ſic debet intelligi gloſ. *in c. un. in ver. Receperit*, *de Cler. non reſid. l. 6.* dum ait, non eſſe Canoniam ſine præbenda. Hæc enim duo ita ſunt naturaliter conjugata, ut cui confertur Canonicatus, debeat aſſignari, & præbenda, ſi quæ vacat; ac ſi non vacet, debeat expectari vacatio, ad quod vide bonam gloſſ. *in c. Dilectus*, *il 1. in ver. Approbantes*, *infra de præb.* & ita hic declarant Bald. *d. n. 18.* & Ripa *n. 26. & 27. verſ. Nec obſtat dictum Innocentii.*

Sexto nota ex illis verbis, *ſine præjudicio dictæ Con-* 18
ſtitutionis. Et ſigna duas regulas valde practicabiles in materia proteſtationis. Prima regula eſt, quod proteſtatio contra ſubſtantiam rei, ſuper qua interponitur, non prodeſt. Et ita contigit in caſu hujus decretalis. Nam novi Canonici fuerunt recepti cum proteſtatione, ut non frangeretur numerus præbendarum in conſtitutione præfixus, & ſic ut præbendam non haberent, quæ eſt ſubſtantia negotii; nam receptus non debet carere præbenda, ut *c. Cum ſuper*, *infr. de conceſſ. præb.* & dictum eſt in præced. notab. merito proteſtatio hic non profuit, & Papa illam non admiſit. Ad idem *c. Dilectus*, *il 1.* & *c. Inter cetera*, *infr. de præb.* *c. Si quis objecerit*, 1. *q. 3.* & eſt ſimile in profeſſo cum proteſtatione ut habeat proprium, *c. Cum ad monaſterium*, *in fin. infra de ſtatu Monach.* & *c. Inſinuante*, §. 1. *qui Cler. vel voven.* & in contrahente matrimonium cum proteſtatione ut vitetur proles, *c. ult. de condit. appoſ.* & ita hanc regulam ex hoc textu elicit gloſſ. *in ver. Sine præjudicio*. *Hoſt. n. 12.* Joan. Andr. *n. 3.* Boich. *n. 1.* Bellam. *n. 3. ver. Secunda concluſio*, eamque confirmat, & tripliciter limitat Felin. *n. 7. verſ. Secunda concluſio.*

Secunda regula eſt, quod ubi quis per contrarium fa- 19
ctum contradicit ſuæ proteſtationi, nec proteſtatio, & factum ſe ſimul compatiuntur, non ſuffragatur proteſtatio. Et ad hoc quotidie allegatur hic textus. Nec obſtat, quod hoc fiat corrupte, ut poſt Butr. dicit Abbas *hic n. 14.* eo quod proteſtatio hic non fuerit contraria facto. Nam Canonici antiqui receperunt iſtos in Canonicos, & volebant eos eſſe Canonicos, nec proteſtatio repugnabat, ſed veniebat ad tollendum jus conſecutivum ad factum geſtum.

Nam ex quo quis eſt receptus ad jus Canoniæ, con-
ſequenter ex diſpoſitione juris debet habere præben-
dam, *c. Relatum, de præb.* & ab hoc jus conſecutivum
tollendum tendebat iſta proteſtatio. Id, inquam, non
obſtat, quia ſi bene advertatur, hæc proteſtatio can-
tabat ſic, videlicet: Recipimus vos in Canonicos cum
proteſtatione, quod non intendimus derogare conſti-
tutioni noſtræ de numero quatuordecim. Pugnabant
autem ex diametro proteſtatio ut ſalva remaneret con-
ſtitutio de certo numero, & factum receptionis ultra
numerum. Et hoc eſt, quod dicit litera, contra con-
ſtitutionem ipſam, voluntarie venientes, quinque in
Canonicos receperunt, & *infra ibi*, in derogationem
ſuæ Conſtitutionis: hoc enim aperte demonſtrat Ca-
nonicos recipiendo alios ultra numerum feciſſe actum
derogatorium, & contrarium, & conſtitutioni, quam
proteſtabantur ſalvam fore. Nam numerum in ea præ-
fixum manere integrum, & numerum frangere alios
recipiendo ultra numerum, ſe invicem non compatiun-
tur, merito rejicitur proteſtatio uti contraria facto, &
ſic puto ſalvari poſſe communem intellectum, prout
poſtea reperi illum defendi per Rip. *hic num. 77. verſ.
Defendendo inductionem.* Unde hanc regulam ex hoc
c. deſumunt gloſſ. *hic in ver. præjudicio.* Innocent. *nu.* 1.
Compoſtell. *n.* 6. Abb. Antiq. *n.* 2. *in fin.* Henric. Boich. *n.*
3. Jo. de Anan. n. 5. & reliqui Interpretes, & Domini
de Rota *deciſ.* incipit. *Si ſuſpendens, de cau. poſſeſſ. &
propriet.* & *deciſ.* 15. *Si Judex, in fin. de off. deleg. no-
viſſ.* & *deciſ.* 260. *n.* 5. *p.* 5. *recent.* Nam per actum
contrarium receditur a proteſtatione, ut dixit Rot. *in
prælleg. deciſ.* 6. & 15. & *deciſ.* 563. *n.* 1. *part.* 3. *diverſ.* &
hoc pro regula videntur præſupponere communiter Do-
ctores hic, ut Felin. teſtatur *n.* 77. Quam tamen limi-
tat ſex modis, ut ibi in *verſ. Recipit tamen iſta regula;*
eamque fuſius proſequitur Ripa *hic in 4. quæſt. a num.* 70.
uſque ad num. 101.

20 Porro occaſione receptionis, quam hic fecerunt
Canonici antiqui ſine præjudicio fractionis numeri,
Doctores multum inſiſtunt circa proteſtationis mate-
riam, quæ ſecundum Abb. hic eſt prolixa, ſubtilis, &
periculoſa. Secundum Felin. profundiſſima. Secundum
Alex. de Nævo, & longa, difficilis, ſed tamen utilis.
Secundum Barbat. famoſa, utilis, & ſubtilis. Secundum
Joan. Baptiſt. Ferrett. ſubtilis, & intricata, practicabi-
lis tamen, & ſecundum Dec. verſatur in magno pe-
lago. Eamque fundamentaliter examinat Joan. Andr.
in reg. general. lib. 6. in Mercur. & Bart. adeo copioſe,
& ordinate eam tractavit in *l. Non ſolum, § Morte,
ff. De novi oper. nunciat.* ut nullus poſtea ſit auſus illam
ingredi, ut hic dicunt Felin. *num* 26. *verſ. Reſtat poſtre-
mo*, & Rip. *num* 66. *verſ. Pro intelligentia*, licet Butr. *n.*
35. dicat Bartolum eam non perfecte explicare. Ca-
noniſtæ tamen hic dilatant fimbrias, præſertim Butr.
n. 35. Felin. a *n.* 27. & Ripa, qui eam ulterius tractat
a *n.* 66. *uſque ad n.* 167. Sed propius ad materiam hu-
jus capit. vide in compendioſam diſtinctionem, quam
hic poſuit Hoſtienſ. *n.* 12. & ſequuti Jo. Andr. *num.* 30.
Henric. Boich. *in princ* & Card. *n.* 7. *verſ. Generaliter
autem.* Moderni tamen videntur ſequi trimembrem di-
ſtinctionem Abb. *hic. num.* 15. quam reaſſumunt Dec. a
n. 61. & Ferrett. *num.* 1. *tom.* 2 *Repeten. fol.* 183. & col-
21 ligitur ex dictis Antonii de Butrio a n. 35. videlicet
quandoque proteſtatio fit ad tollendum id, quod ve-
nit conſecutive ad factum, & valet ſi fiat ſuper de-
pendentibus a ſola voluntate proteſtantis, & actus vi-
tiatur, *l. Per ſervum, §. Uſusfructus, an fructus legetur,
ff. De uſu & habit.* Secus ſi fiat ſuper dependentibus
a conſenſu plurium, quia requiritur omnium conſen-
ſus, alias non valet, per ea, quæ notantur, in *c. fin.
de cond. appoſ.* & idem eſt ſi poteſtatio fiat ſuper non
dependentibus a poteſtate partium, ſed a diſpoſitione
22 juris, quia non valet. Quandoque eſt contraria fa-
cto, & ſimiliter valet ſi fiat ſuper dependentibus a
mera voluntate proteſtantis, allegatur *c. Hæc eſt fides,
24. qu.* 1. & *l. Si quis, in princ. ff. De legat.* 3. & idem
ſi fiat ſuper his, quæ pendent a voluntate proteſtan-
tis, & alterius, quia valet de conſenſu utriuſque, *c.
Cumana, de elect.* Etiamſi ſit contra præſumptionem
juris, & de jure, dummodo abſit turpitudo, per ea,
quæ notantur in *c. Is qui fidem, de ſponſal.* & per In-
noc. *in c. Veniens, il* 2. *eodem tit.* Secus ſi fiat ſine con-
ſenſu alterius, quia non valet, niſi fiat ex cauſa pro-
babili, ut *c.* 1. *infr. quod met. cau.* Quandoque proteſta- 23
tio fit ad declarandum factum multipliciter intelligibi-
le, & ad dandum intellectum contra communem intel-
ligentiam, & proteſtatio valet, & operatur ut factum
intelligatur ſecundum ſenſum proteſtationis, *l. Neſen-
nius, ff. De negot. geſt. l. Si quis, §. Plerique, ff. De leg.
& ſumpt. funer.* Singula hæc membra per diſtinctas con-
cluſiones latiſſime proſequitur, in aliquibus temperat,
pluribus illationibus exornat, & ab objectis tuetur. Rip.
hic in 4. *q.* a *n.* 71. *uſque ad n* 101. ad quem recurrere. Et
ad tertium membrum adde Dominos de Rota *dec* 218. 24
n. 1. & *ſeqq. p.* 7. *rec.* ubi notabiliter declarant proteſta-
tionem ſuffragari, quando non eſt contraria facto, ſed
tollit mentem a facto, allegant. *l. Non ſolum, §. Morte,*
& ibi Doctores, maxime Rubeum *nu.* 349. *ff. De novi oper.
nunciat.* Burſatt. *conſ.* 214 *n.* 16. *lib.* 2. fuit theorica Abb.
in *c.* 1. *n.* 16 & 17. *infra de lit. conteſt.* quem ſequitur Alex.
conſ. 130. *In cauſa Strazarolorum, col ult. n.* 17. *lib.* 4. quam
prolixius examinat Ripa hic *n.* 70. ubi etiam videas an,
& quando proteſtatio dicatur contraria facto.

Septimo nota ibi, *de Canonia nihil perciperent, donec* 25
primi duo eſſent præbendas integre aſſecuti, aliud eſſe Ca-
noniam, aliud præbendam, ut hic, & in *c. Eam te, in-
fra de reſcript.* ibi, in Canonicum reciperent, & præ-
bendam ſibi conferre deberent, & in *c. Dilectus, il* 2.
infr. de præb. Canonia ſecundum gloſſ. hic *in verb. rece-* 26
perunt. Innoc. *n.* 2. & Compoſt. *n* 7. eſt quoddam jus
proveniens ex electione, & receptione in fratrem, ut
hic, & in *c. Dilecto, infr. de præb.* & ſecundum Compo-
ſtell. hic *n.* 8. & Hoſtienſ. *n* 4. conſiſtit in jure, & hono-
re, ut *c. Propoſuit, in fin. de conceſſ. præb.* ſcilicet ſtallo in
Choro, loco in Capitulo, & ſimilibus, ut in prædictis
juribus, in *c. Pro illorum*, & in *d c. Dilecto, de præb.*
Vel, ut deſcribit Baldus hic *n.* 13. Canonia eſt jus ſpi-
rituale in Eccleſia, quo jure communi competit locus
in Choro ad divina officia, & cetera, quæ debent fie-
ri in Capitulo, ſicut ſunt tractatus electionis, aliena-
tionis, & ſimilia, quæ collegialiter debent fieri. Præ- 27
benda vero prout ſtricte, & proprie accipitur *hic*, &
infra de præb. per totum, ſecundum Compoſt. *hic n.* 9. eſt
jus ordinatum, ſeu inſtitutum pro Canonico ad uten-
dum, & fruendum rebus, & juribus ad hoc deputatis,
& recipiendum, & adminiſtrandum iota, quod jus ex
Canonia, ſive officio deſcendit tanquam ſequela, quia
ex quo quis habet Canoniam, ſive officium, debet ha-
bere præbendam, ſive beneficium, *c Relatum, & c. Di-
lectus*, 1. & 2. *infra de præb. c. Si quis, & c. Eos*, 81. *diſt.*
Et hinc fit ut ob reſpectum, quem habet præbenda ad 28
Canoniam, quia ſcilicet ex ea procedit, & pro Cano-
nico inſtituta eſt, ſi alicui præbenda vacans conferatur,
vel de ipſa quis inveſtiatur, perinde ſit, ac ſi inveſtire-
tur de Canonicatu, ut notatur in *c. Transmiſſam, infra
de elect.* Nam ex hoc ipſo, & Canonia intelligitur colla-
ta. Secundum Compoſt *hic n.* 10. & Bald. *n.* 19. quia unum
trahit ad ſe reliquum ratione connexionis, & eujuſ-
dam unionis. Unde ſufficit, ut in literis Papæ, vel E-
piſcopi fiat mentio de altero, quia correlativa ſunt, &
unum ab altero dependet. Fatetur tamen Compoſt. con-
ſultius eſſe, ut collator dicat: Confero tibi præbendam
cum plenitudine juris Canoniæ, ut *c. Propoſuit, infra de
conceſſ. præb.* Tu adde Dominos de Rota *dec.* 547. *Utrum Ca-* 29
nonicus, alias 72. *de reſcr. in antiq.* ubi decidunt gratiam
non eſſe ſubreptitiam, ſi Canonicus præbendatus impe-
tret aliud beneficium facta mentione de præbenda quam
obtinebat, non autem de Canonicatu, licet contrarium
reſolvant in caſu converſo, videlicet in eo, qui fecit
mentionem de Canonicatu, & non de præbenda, ut in
d Biſignetti 2. *Utrum Canonicus de præbend.* & fuſius *d.* 449. 30
Quidam habens, alias 33. *de reſcr. in novis.* De quo tamen
vide quod plene ſcripſi in *c. Eam te, infr. de ætat. & qualit.*

Quandoque vero præbenda accipitur largius pro jore, 31
quod alicui non tanquam de Collegio, ſed ratione mini-
ſterii, vel officii, vel paupertatis, aut utilitatis conceedi-
tur ad utendum, & fruendum certis rebus Eccleſiæ, ut
redditibus, quos Canonici, vel alii percipiunt. De qua
præbenda habetur in *c. Quia nonnullis, infra de magiſt.* in
c. Poſſeſſiones, 16. *q.* 1. & in *c. Illud, q.* 6. Nec talis præben-
datus intererit communibus tractatibus, cum non ſit ei
collata præbenda ut Canonico. Unde laici nobiles, qui
ab Eccleſia Compoſtellana, & Eccleſia ſancti Martini

Tu-

Turonis recipiuntur in Canonicos, vocem in electioni-
bus, vel aliis tractantibus non habent, cum ſit jus ſpi-
rituale, quod in laicum non cadit, *c. Sacroſancta, & c.*
Maſſana, de elect. Sed per talem receptionem intelli-
guntur ipſi nobiles jus conſequi quantum ad ea, quæ de
jure capere poſſunt, cujuſmodi ſunt temporalia, quo-
tidianæ diſtributiones, & ſimilia, *Arg. cap. Paſtoralis,*
de donat. & *lib. Si aliquando, ff. De leg.* 1. & ita
hic declarat Compoſtel. *numer.* 10. *ſeqq.* & ſecundum
hæc accipiendum eſt quod hic notant Vincentina &
gloſſ. *in verſ. Receperunt*, & Hoſtien. *n.* 6. dum dicunt
laicum, quamvis non poſſit eſſe Canonicus, poſſe ta-
men eſſe præbendarium. *Arg. c. In Eccleſia, infra de in-*
ſtitut. Hoc enim debet intelligi de præbenda non Cano-
nicali. Secus vero ſi ſit annexa Canoniæ, quia tunc
quamvis habeat aliquid temporalitatis, tamen propter
illam annexionem eſt jus ſpirituale, ut probat textus in
c. Dilecto, & ibi dixi *n.* 7. poſt Card. & Abb. *infra de*
præb. & propterea merus laicus talis præbendæ non eſt
capax, ut ibi declarat Abb. in 5. *notab.* & in *c. Majoribus*,
32 *eod. tit.* Hodie tamen hæc differentia non videtur am-
plius admittenda, quia præbendæ conſideratæ ſeorſim a
Canonia nihil aliud ſunt, quam ſtipendia, ſeu penſio-
nes ſuper redditibus Eccleſiarum; quæ quidem penſio-
nes hodie multum habent ſpiritualitatis, & non conſer-
vantur niſi prima tonſura initiatis, ut ſervat Curia, &
ſcripſi late in *c. Cum in cunctis, a n.* 94. *de elect.* & *in c.*
Ad audientiam, a n. 40. *uſque ad n.* 121. *de reſcrip.*
33 Octavo nota, ex iiſdem verbis, *ita quod de Canonia*
nihil perciperent, non eſſe ſimoniacum recipere aliquem
in Canonicum eo pacto, ut de præbendis diſtinctis ni-
hil percipiat, & ita intelligunt hanc literam gloſſ. *in*
34 *verſ. Perciperent*, & Innocent. *n.* 5. Ratio eſt, quia hic
ſtatuto ordinabatur, ut antiquæ præbendæ inter Cano-
nicos diſtinctæ non minuerentur; & hoc juri conſo-
nabat: pactio autem juris conſona ſimoniam non indu-
cit, quia hæc promiſſio alias illicita propter juris con-
35 curſum efficitur licita; ſecus vero ſi reciperetur eum
pacto, ut nec de Canonia, nec præbendis diſtinctis,
nec de communibus proventibus aliquid perciperet, hoc
enim eſſet ſimoniacum, ut *c. Dilectus*, *il* 1. *infra de præb.*
Ad hoc Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *c.* 14.
36 Hæc concluſio non probatur hic, quia ex proteſta-
tione, & pacto Canonici antiqui intendebant exclude-
re noviter receptos a redditibus ſuperexcreſcentibus,
quod non erat juri conſonum; eſt tamen in ſe vera,
quia quæ de jure inſunt, licite deducuntur in pactum
etiam in ſpiritualibus, *c. Significatum, & c. Per tuas,*
de Simon. gloſſ. *in c. Ad audientiam, in ver. Renuncian-*
tes, de reſcript. gloſſ. 2. *in c.* 1. *de reſtit. ſpoliat. l.* 6. Butr.
hic n. 49. Abbas *n.* 24. & Dec. *n.* 131. & alii communiter.
37 Hic vero proteſtatio non damnatur tanquam ſimonia-
ca, quia inter electores, & electum nulla interceſſit
pactio, vel conventio, ſed tantummodo Canonici inter
ſe ſtatuerunt, ut receptus nihil perciperet. Condendo
autem ſtatutum quamvis malum, non commiſerunt ſi-
moniam, licet alias peccaverint. Sed ſi hoc in pactum
deduxiſſent, utique fuiſſent ſimoniaci, ut *c. Artaldus,*
8. *qu.* 3. & *c. Quam pio*, 1. *qu.* 2. & hunc intellectum ap-
probat Innoc. *d. num.* 5. *in verb. Perciperent, verſ. Vel*
dic melius. Abb. Antiq. *num.* 2. *in ver. Ita quod.* Hoſt.
38 *num.* 6. Joan. Andr. *num.* 36. qui ex hoc notabiliter in-
ferunt, ut pactum initum inter eligentes non noceat
electo. Sed circa hoc vide ea quod ſcripſi *in c. Nobis,*
de ſimon. ubi latiſſime in utranque partem diſſerui, an
electio facta per ſimoniam cum electoribus commiſſam,
electo ignorante, ſit ipſo jure nulla, *a n.* 35. *uſque ad*
n. 83. Item pondera Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 24. *c.*
14. & Conſtitutionem S. Pii V. quæ incipit, *Dum nimis,*
in Bullar. tom. 2. *pag.* 310.
39 Nono nota ibi, *per Canonicorum induſtriam*, Cano-
nicis de novo receptis providendum eſſe de redditibus
ſuperexcreſcentibus, etiamſi hujuſmodi incrementum
provenerit ex induſtria antiquorum Canonicorum: hic
enim Papa non admiſit allegationem eorundem Canoni-
corum dicentium, fructus excreviſſe per eorum indu-
ſtriam, quia alios recipiendo ſibi præjudicium intulerunt,
cum tot ponendi ſunt in Eccleſia, quot ex ejus reddi-
tibus poſſunt commode ſuſtentari, *cap.* 1. *infra de inſtit.*
Ideoque Papa ſimpliciter mandat, ut receptis aſſignen-
tur redditus ſuperexcreſcentes, nec diſtinguit unde aug-
mentum provenerit. Neque id attendi debet, ex quo
reperiuntur adaucti, *c. ult. de verb. ſignif.* gloſſ. *hic in ver.*
Induſtriam. Hoc enim favore divini cultus introductum
eſt in ampliandis Eccleſiæ miniſtris, ſecundum Innoc.
hic num. 8. *in verſ. Superexcreſcentes.* Sed hoc notabi- 40
liter declarant Doctores ut procedat ſi prædia ſint com-
munia, & redditus communiter augmententur. Secus
vero ſi præbendæ ſint omnino diſtinctæ, & ſeparatæ,
& per induſtriam Canonici ſua præbenda augmentetur,
quia tunc augmentum cedit ei ſoli, nec cogitur dividere,
aut cum aliis communicare compellitur. *Arg. l. Ceterum,*
ff. De rei vendic. c. ult. in 1. *reſp. infra de pecul. Cleric. c.* 1.
in fine de uſura, & c. Cum cauſam, de preben. Nam & 41
paludes melioratæ curæ cultorum non debent ſeparatim
cenſeri, ne diligentiam ſuam ſibi damnoſam intelligant,
dicit textus in *l. ult. C. de Alluvion.* & ita hic declarant
Hoſt. *n.* 17. Jo Andr. *n.* 37. & Butr. *n.* 56.
Decimo nota ibi, *ſicut conſuevit*, ex omiſſione clau- 42
ſulæ ex ſtylo Curiæ apponi conſuetæ reſcriptum non vi-
tiari, quia ſubintelligitur, ut hic eſt textus apertus,
quem ad hoc ponderat Roman. in *conſ.* 376. *Quæſtio*
eſt, in fine. Butr. *hic n.* 19. Imol. *n.* 9. *verſ. Item po-*
tes notare quod clauſula, concordat textus *in c. Accepi-*
mus, & ibi dixi in 2. *notab. infr. de ætat. & qual.*
Undecimo nota ibi, *niſi in tantum excreſcerent Ec-* 43
cleſiæ facultates, in Conſtitutione Eccleſiæ, qua taxa-
tur certus Canonicorum numerus, ſubintelligi tacitam
conditionem, niſi Eccleſiæ redditus augmententur, ut
hic eſt caſus ſecundum Card. *in princ.* & nota gloſſ. *in*
ver. ſufficere, cum qua omnes tranſeunt. Ratio eſt, 44
quia quælibet diſpoſitio intelligitur rebus ſic ſtantibus,
c. Beatus, 22. *q.* 2. & *c. Quemadmodum, cum ibi notat.*
de jurejur. Domini de Rota apud Cæſar. de Graſſ. *deciſ.*
4. *n.* 17. *de reb. Eccleſ. non alienan.*
Ex quo notabiliter infero ut decretum Concilii Tri- 45
dentini *c.* 3. *ſeſſ.* 25. *de Regular.* quo præcipitur, ut in
Monaſteriis Monialium is tantum numerus conſtitua-
tur, & impoſterum conſervetur, qui vel ex redditi-
tibus propriis Monaſterii, vel ex conſuetis eleemoſy-
nis congrue poſſit ſuſtentari, ſit intelligendum, & de-
clarandum, niſi redditus Monaſterii adeo excreverint,
ut ad plurium Monialium ſuſtentationem congrue ſuf-
ficiant, juxta textum hic. Nam iſti Canonici fecerunt 46
conſtitutionem, ut præbendæ eſſent quatuordecim tan-
tum, & conſtitutio fuit a Sede Apoſtolica confirmata,
ut patet *in verſ. Verum*, & *infra in verſ. Mandamus.*
Per quam quidem confirmationem Conſtitutio effecta
fuerat Papalis, nec videbatur poſſe a Canonicis revo-
cari, *c. Si Apoſtolica, c. Si eum*, & *c. Hi qui, in fin. de*
præbend. l. 6. *c. Cum aliquibus, de reſcrip. eodem lib.* Car-
din. *conſ.* 130. *Ad primam partem, num.* 6. Dec. *in cap.*
Cum acceſſiſſent, nu. 12. *ſupr. eodem*, & tamen textus
decidit hujuſmodi Conſtitutionem eſſe intelligendam
juxta clauſulam conſuetam: *Dummodo redditus Eccleſiæ*
non fuerint augmentati. Quinimo hoc vendicat ſibi lo-
cum, etiamſi confirmatio facta fuiſſet a Papa cum
decreto irritanti, quia nihilominus Canonici potuiſſent
frangere numerum, ſi fructus ſuperexcreviſſent; nam,
ut inquit Butr. *hic n.* 2. *verſ. Si eſt confirmatus*, Statu- 47
tum, & confirmatio ſtatuti limitatur ad limites cauſæ
ſtatuti. Cauſa ſtatuti determinativa, & reſtrænativa nu-
meri eſt ſola penuria fructuum, quia aliter non con-
ceditur. Augmentatio ergo fructuum debet eſſe cauſa
reſolutiva ſtatuti ex defectu cauſæ. Et hoc eſt, quod
dicimus, ſtatutum recipere conditionem reſolutivam
ſtatuti, niſi fructus ſuperexcreverint. Hæc Butrius, &
ſequuntur Felin. in *d. c. Cum acceſſiſſent, n.* 13. *ſup. eod.*
& Janſ. *in l. Quod Servius, n.* 11 *ff. De condit. cauſ. data*
non ſeq. Ita ergo in propoſito videtur dicendum in de-
creto præfixionis, & conſervationis numeri in Mona-
ſteriis Monialium.
Et in hunc ſenſum videtur accipienda Conſtitu-
tio Gregorii XIII. *Deo ſacris Virginibus*, §. 6. *in*
Bullar. tom. 2. *pagin.* 368. dum mandat ut locorum
Ordinarii etiam in Monaſteriis exemptis cum illo-
rum Superiorum interventu numerum Monialium præ-
figant, neque ſupra illum numerum aliæ recipi poſ-
ſint, etiam de conſenſu ſuorum Superiorum; ex
hoc enim non videtur interdicta augmentatio nu-
meri ex redditibus ſuperexcreſcentibus, per ſupra-
dicta,

Hæc tamen obtinent in Monaſteriis Monialium dun-
taxat ubique locorum, & in Monaſteriis virorum ul-
tra montes, ut ſcripſi plenius in *c. 1. in ſuprad. quæſt.
infr. de inſtit.* non autem in Monaſteriis virorum Italiæ,
& Inſularum adjacentium, quia in decretis *de celebr.
Miſſar.* non ita pridem editis a Sac. Congregatione
Concilii in §. 13. *in Bullar. tom. 4. pag.* 316. ſpecialiter
cautum eſt, ut Superiores regulares perpetuo ſervare
teneantur numerum familiæ in prædictis Monaſteriis
Capituli Generalis, vel provincialis authoritate præfi-
nitum, nec poſſint quoquomodo augere, etiam præ-
textu augmenti redituum abſque Sacræ ipſius Con-
gregationis licentia, ſub pœna privationis officiorum
vociſque activæ, ac paſſivæ, & perpetuæ inhabilitatis
eo ipſo incurrenda, Idemque prius ſanxerat Paulus V.
in Conſtit. quæ incipit, *Sanctiſſimus edita die 4. De-
cemb.* 1605. *ut in Bullar. tom. 3. pag.* 187.

Duodecimo nota ibi, *ad vacaturas præbendas quatuor
receperunt*. De jure communi non videri prohibitam
receptionem Canonicorum cum expectatione futuræ
præbendæ, ſed quia hoc videtur obviare Concilio La-
teranenſi in *c. Nulla inf. de conceſſ. præbend.* & a Do-
ctoribus dantur variæ ſolutiones, ego hunc articulum
expediam infra cum gloſſ. *in verſ. Ad vacaturas præben-
das*, diſtinguendo quinque caſus.

Decimotertio nota ibi, *antiquis Canonicis præben-
das cum integritate percipientibus conſuetas*. Canonicis
de novo receptis non teneri antiquos Canonicos com-
municare ſuas præbendas, ſed tantum redditus ſuper-
50 excreſcentes. Sed contra. Canonici antiqui venerunt
contra Conſtitutionem ſuam recipiendo Canonicos ul-
tra numerum in Conſtitutione præfixum; Ergo non
debent beneficio ipſius Conſtitutionis juvari, *c. Cum
acceſſiſſent, ſupra eodem*: nec Canonicis nuper receptis
debent negari præbendæ, *c. Dilectus, il 1. infra de præb.*
Doctores ſolvunt contrarium tripliciter.

Prima ſolutio eſt Innocentii hic *num.* 7. quod hic
propterea non debeant communicari præbendæ, quia
Conſtitutio non loquebatur de numero Canonicorum,
ſed de numero præbendarum duntaxat: aliud enim
eſt Canonia, aliud præbenda; unde recipiendo Cano-
nicos ultra numerum, non venerunt contra Conſtitutio-
nem: merito Papa determinat ut conſuetæ præbendæ
antiquis Canonicis cum integritate permaneant; Et ex
hoc ſingulariter nota numerum præbendarum non
frangi per receptionem ultra numerum Canonicorum:
& hæc ſolutio communiter tenetur, ut hic teſtatur
Imol. *num.* 30. ſed repugnat litera ibi, *in derogationem
ſuæ conſtitutionis*, ut latius dixi *ſup. in evidentiatibus,
num. 3. & 19.*

Secunda ſolutio eſt Compoſtellani hic num. 5. in
verſ. Conſuetas. Quod ideo Canonici antiqui non de-
buerunt ſuas præbendas communicare, quia proteſta-
ti fuerunt, ut per hoc præbendarum numerus in Con-
ſtitutione taxatus non frangeretur: alioquin niſi fuiſ-
ſent proteſtati, debuiſſent ſuas præbendas communica-
re, ut *c. Dilectus, il 1. infra de præb.* ubi diſponitur,
ut dentur eis quotidianæ diſtributiones. Sed hæc ſo-
lutio non recipitur a Doctoribus. Tum quia prote-
ſtatio fuit contra jus, tum quia fuit contraria facto,
ut dixi *ſup. in 6. notab.*

Tertia ſolutio eſt gloſſæ hic in *verſ. Cum integri-
tate*, quod numerus antiquatum præbendarum fuit
fractus per receptionem ultra numerum, & commu-
nicatio earundem præbendarum juſta fuit, ſed eam
Pontifex non conceſſit, quia recepti eam non petie-
runt. Hæc ſolutio eſt optima ad textum, quia reve-
ra novi Canonici non petierunt niſi fructus ſuperex-
creſcentes. Sed reſtat dubium, an per ſuperexcreſcen-
tiam fructuum, & receptionem Canonicorum ultra
numerum frangatur numerus præbendarum. In quo
dubio diſtingue plures caſus, ut hic per Butr. *num.* 33.
& vide quæ ſcripſi in *c. Dilectus, il 1. num. 21. & 25.
infra de præb.*

51 Decimoquarto nota ibi, *pares cum aliis ſortiri præ-
bendas*. Canonicis ultra numerum deberi fructus ſu-
perexcreſcentes, uſque ad quantitatem valoris præben-
darum antiquarum, & non ultra: quod vero ſuper-
fuerit, in communes uſus Canonicorum, vel aliter,
ut melius videbitur, eſſe convertendum, ut dicitur in
52 litera. Sed quid ſi redditus ſuperexcreſcentes non ſuf-
ficiant niſi ad unam præbendam? Innoc. *hic n. 8. in verſ.
Superexcreſcent.* Hoſtienſ. *n.* 19. Petrus de Sampſone,
& Compoſtell. *n. 25. verſ Item pone*, tenent adhuc eſſe
dividendos inter omnes receptos æqualiter, *arg. hujus li-
teræ*; & quia ſi Papa concedit noviter recepti, quod
plus eſt, ſcilicet fructus quando ſunt pares præben-
dis, cenſetur etiam concedere quod minus eſt, ſcili-
cet quando non ſufficiunt, *arg. c. 1. 16. qu. 2. & c. Ex
parte, il 3 de Decim.* Sed Vincentius, Ægid. & Abb.
Antiq. hic *n. 5. in verſ. Pares*, dicunt eſſe in arbitrio ſu-
perioris eligere cui det, & ſic eſſe locum gratificationi,
*arg. c. Quod autem, infr. de Jurepatr. & l. Privilegia, ff.
De privil. credit.* placet diſtinctio Jo. Andr. hic *n.* 11. quod
ait: Apparet quis ſit primo receptus; & tunc deben-
tur illi fructus ſuperexcreſcentes, etiamſi non ſufficiant
niſi ad unam præbendam, quia gratificatio non habet
locum niſi ubi eſt paritas, *c penult. de reſcr. lib. 6.* Item
ſi hoc habet locum in præbenda, ut ſcilicet debeatur
prius recepto; ergo & in fructibus, qui ſuccedunt lo-
co præbendæ, *arg. c. Eccleſia, infr. Ut lit. pend.* Fatetur 53
tamen Jo. Andr. præbendam non ita eſſe affectam, ut
collatio alteri facta non teneat ſecundum ea, quæ no-
tantur in *c. Si ſoli, conceſſ. præb. lib. 7.* Aut non apparet
quis ſit primo receptus, & tunc fructus æqualiter ſunt
dividendi juxta primam opinionem Innocentii, & ſe-
quacium, quæ diſtinctio fuit originaliter Compoſt. *l. c.*

Ultimo nota ibi, *revocatis in irritum*, quicquid ab 54
alterutra parte fuerit innovatum poſt motam litem, in
irritum eſſe revocandum tanquam attentatum, ut hic,
& in *c. Eccleſia Sanctæ Mariæ, inf. Ut lit. pend.* cum
aliis hic alleg. in gloſſ. *in verſ. Poſt motam quæſtionem*,
revocatio tamen fieri debet prævia diligenti cauſæ co-
gnitione, ne alioquin lite pendente quis privetur com-
modo ſuæ poſſeſſionis contra id, quod habetur in *c.
Volumus, 16. quæſt. 4.* & in *cap. Conſultationibus, de ju-
repatr.* ſecundum Innocent. *hic n. 9. in verb. Revocatis*,
& Imol. *n.* 38. Idem firmant Innocent. & Jo. Andr. in
c. Epiſcopi, de rebus Eccleſ. non alien. Cum enim atten- 55
tare ſit delictum, Bellam. *deciſ. 18. incipit. Oneratio con-
ſcientia, n. 1.* Lancell. *de Attent. in præf. n. 104. & 105.*
& delicta concludenter probari debeant, *c. Super his*,
ubi Felin. *n. 27. de accuſat.* Butr. *dec. 440. incip. Fran-
ciſcus de Arala, n. 3. p. 1.* Inde fit ut attentata ſint
plene probanda, ut decidunt Domini de Rota *dec. 411.
n. 1. par. 2. rec.* Unde in primis, & ante omnia non eſſe 56
revocanda attentata quando ſunt turbida, dixit Rota
d. 651. n. 1. par. 3. rec. & poteſt Rota hujuſmodi attenta-
ta turbida non attendere, quando cauſa fuit commiſ-
ſa ejus arbitrio, ut *d. 657. n. 4. in rec. p. 3.* De materia
attentatorum, & intellectu hujus textus vide hic ple-
ne per Compoſt. *n. 19. in verſ. Revocatis*, Butr. *n.* 58.
Imol. *n.* 38. & Abb. *in gloſſ. fin. n.* 32.

In gloſſ. ad vacaturas præbendas. Quæro, an Cano- 57
nici recipi poſſint cum expectatione futuræ præbendæ?
Pro clariori quæſtionis ſolutione quinque caſus viden-
tur diſtinguendi ex mente Doctorum, præſertim Anto-
nii de Butr. *hic. num.* 32. & Jo. de Imol. *num. 25. verſ. In
gloſ. ad præbendas.*

Primus caſus eſt, cum receptio fit pure & ſimplici- 58
ter, cum intentione tamen, ut receptus habeat præben-
dam cum primum vacaverit: & indubitanter conclu-
dendum eſt, receptionem valere, ut *c. Dilectus, il 1.
& cap. Pro illorum, de præb.* & tali provideri debet,
cum ſe facultas obtulerit, *c. Relatum, eodem tit. & cap.
Accedens, de Conceſſ. præb.* & in hoc primo caſu intel-
ligi debet literas hujus decretalis ibi, *Ad vacaturas præ-
bendas receperunt*; nam Canonici antiqui recipiebant
ſupranumerarios in Canonicos, & in fratres pure &
ſimpliciter: ſed non intendebant eis aſſignare præben-
das, niſi cum vacarent. Unde verba illa non denotant
formam receptionis, ſed intentionem recipientium, &
noviter recepti agebant ad præbendas ex vi receptionis
ad jus Canoniæ, non ex vi promiſſionis. Et hic in-
tellectus colligitur ex gloſſa noſtra, & communiter re-
cipitur a Doctoribus, caploſa interpretatione Innocen-
tii, quod hæc decretalis continet diſpenſationem,
& non jus commune, & hic primus caſus eſt ſatis
planus.

Secundus caſus eſt, cum quis primo recipitur pure in 59
Canonicum, & deinde ex intervallo ei promittitur præ-
benda proxime vacatura. Et cum aliud ſit Canonica,

aliud

aliud præbenda, vel receptio ad Canoniam ſecundum omnes, ut hic teſtatur Butr. *num. 31. verſ. Secundus caſus*. Sed an valeat vacaturæ promiſſio, ſunt opiniones, Gloſſ. 1. in *cap. Relatum, de præb.* ſentit promiſſionem valere; & hanc partem tuetur Dec. *hic n.* 128, per textum in *d. c. Relatum*, & quia promiſſio vacaturæ habet fomentum juris, cum non debeat carere præbenda qui in Canonicum eſt electus, *c. Cum ſuper, de conceſſ. præbend.* & alias illicitum propter concurſum juris efficitur licitum; unde non eſt ſimonia, ſi promittatur quod de jure communi debetur, ut dixi *ſupra n.* 34. *&* 36. In contrarium eſt communis opinio, a qua non videtur recedendum, ut hic per Ripam *n.* 185. quia promiſſioni vacaturæ præbendæ reſiſtit Concilium Lateranenſe in *c. Nulla, de conceſſ. præbend.* ob eam rationem, quia inducit votum captandæ mortis, ut ibi, & in *c. Deteſtanda, & c. ſeqq. eod. tit. lib.* 6. Hæc autem ratio militat etiam eo caſu, in quo collato Canonicatu promittitur præbenda vacatura.

60 Non obſtat, quod hæc promiſſio ſit expreſſio ejus, quod de jure communi tacite ineſſet; nam ut reſpondent Butr. & Imol. *locis citatis*, hoc caſu iſtud non ſufficit, ne detur occaſio ex tali promiſſione captandi mortem alterius: ſicut in ſimili, quamvis ex diſpoſitione juris communis poſſit quis licite expectare hæreditatem proximi, vel propinqui ſui ab inteſtato decedentis; tamen de hæreditate illa paciſci non licet, ut *l. fin. C. de pact.* Accedit regula expreſſa, *Nocent, &c. ff. de reg. jur. cum concor-*
61 *dant* de quibus ibi in gloſ. *unic.* Deinde & forte melius reſpondet Ripa *d. n.* 185. expreſſionem ejus, quod de jure ineſt, hoc caſu vitiari, quia alio modo exprimitur, quam ineſt, *arg. l. Si ita, §. illi ſi volet, ff. de legat.*
62 1. Nam collato ſimpliciter Canonicatu per Capitulum, ſeu Ordinarium, præbenda vacatura non eſt affecta, quominus cum vacaverit poſſit alteri conferri, ut hic tenet Jo. Andr. *n.* 11. poſt. Innoc. & alios in *c. Inter cætera, de præbend.* Ideoque ceſſat eo caſu ratio captandi mortem alterius a Lateranenſi Concilio conſiderata. At quando vacatura præbenda promittitur, ſi promiſſio obligaret, præbenda illa eſſet quodammodo affecta, & jus Canonico acquiſitum ad vacaturam, *arg. c. Si capitulo, & c. Si ſoli, de conceſſ. præb. lib.* 6. Quod quidem jus ad vacaturam nullus inferior a Papa dare alicui poteſt, propter votum captandæ mortis: & ſic promiſſio dicitur aliter fieri, quam de jure communi tacite ſubintelligeretur: merito tanquam contra Concilium Lateran. facta non valet. Non obſtat textus, cui Decius innititur in *d. c. Relatum*; nam ut reſpondet Ripa, ubi ſupra, eſſi Papa mandet ibi præbendam conferri juxta promiſſa, non tamen ex promiſſione jus aliquod erat acquiſitum Canonico, ſed ad majorem aggravationem Capituli recuſantis conferre præbendam Papa ponderat illam promiſſionem, ſecundum Abb. in *d. c. Dilectus, il 1. de præbend.* Conclude igitur in hoc ſecundo caſu valere receptionem in Canonicum, ſed non promiſſionem vacaturæ præbendæ, & ſic utile per inutile non vitiari, juxta regul. Sexti, *Utile*.

63 Cave tamen, quia ſic recepto nihilominus conferri debet præbenda cum vacaverit, non quidem ex vi promiſſionis, quæ nulla eſt, ſed ex vi connexionis, quam habet præbenda ad Canoniam, textus eſt in *d. c. Dilectus*, & firmat gloſſ. in *cap. 2. verſ. Indirecte, de conceſſ. præb. lib.* 6, Innocent. *hic num. 6. verſ. Ubi autem ſimpliciter*, & Abb. *num.* 29. Et quamvis contrarium ſenſerit Innoc. in *d. c. Dilectus*, tamen ejus dictum damnant communiter Doctores, ut illic teſtatur Butr. *num. 9. verſ. Hæc eſt in effectu*. Non enim ſubſiſtit illius motivum, quod hinc aperiatur via ad vacaturas. Quandoquidem quod debeatur vacatura ubi promittitur, eſt ex diſpoſitione hominis, quo improbatur a jure, & ita loquitur *cap. 2. de conceſſ. præb.* Quod autem debeatur ex diſpoſitione juris ſurgentis ex receptionis actu, hoc jure non damnatur, quinimo permittitur, ut in *d. cap. Relatum cum ſimil.* Nec obſtat, quod ſecundum Innocentium Canonico ſupranumerario non debeatur præbenda cum vacat, ſed numerario: hoc enim eſt falſum, quia cum vacat præbenda, Canonicus ſupra numerum extinguitur, & numerum antiquum ingrediatur; unde cum jam reperiatur numerarius, nil repugnat, quominus vacantem habere poſſit, ut bene ibi per Butr. *n.* 16. *verſ. Sed adverte*.

Fagnan. in 3. Lib. Decretal.

Tertius caſus eſt, cum quis recipitur in Canonicum, 64
& eodem tempore, ſub diverſa tamen conceptione verborum, promittitur ei vacatura ea intentione, ut illico ſit Canonicus, & poſtea tempore vacationis ſtatim habeat præbendam: & tunc ſecundum omnes valet receptio in Canonicum, ſed non promiſſio vacaturæ, ut hic teſtatur Butr. *num. 32. verſ. Tertius caſus*. Ratio eſt, quia iſti ſunt duo actus ſeparati; & ideo unus non inficitur ab alio: & cum receptio ad jus Canoniæ ſit ſimplex, & ſola promiſſio vacaturæ habeat vitium, ut in *cap. 2. de conceſſ. præb.* hæc ſola debet infici, per reg. *Utile per inutile, lib.* 6. & hoc tenet Innocent. hic *num. 6. verſ. Ubi autem ſimpliciter*, & gloſſ. in *dict. cap. Dilectus, il 1. in verſ. Approbantes, de præb.* Itaque tertius caſus, & ſecundus a pari procedunt.

Nec prædictis adverſatur declaratio Sacræ Congrega- 65
tionis Concilii, dum cenſuit poſſe ab Epiſcopo Canonicos ſupranumerarios creari, ea tamen conditione, ut nullum jus ad præbendam vacaturam habeant, vel vendicent ſibi ex tali erectione. Hæc enim declaratio non ita intelligi debet, ut Canonici ſupranumerarii non debeant habere jus ad præbendam poſtquam vacaverit, idque in pactum deduci debeat. Hoc enim eſſet contra jura, quia eo ipſo quod quis recipitur ultra numerum, habet jus ad vacaturam præbendam, ut *cap. Cum ſuper, de conceſſ. præb. cap. Relatum, & c. dilectus, il 1. de præb.* Nec poteſt in receptione apponi contraria conditio, ut patet ex dictis *ſup. n. 17. & in 6. & 8. notab.* Sed declaratio in hunc ſenſum videtur accipienda, ut Canonici ſupranumerarii non poſſint præbendam poſtea vacantem propria authoritate apprehendere, ut innuunt illa verba: *Nullum jus ſibi vendicent, &c.* Per receptionem 66
namque ultra numerum non cenſetur collata præbenda; & ideo vacante præbenda non poteſt illam jure proprio ſibi vendicare, quia antequam ſit ei collata, etiam ſi petierit illam ſibi conferri, habet jus ad rem, ſed non in re; ut eſt textus in *cap. Si poſtquam, & in cap. penult. de conceſſ. præb. lib.* 6. & declarat hic Felin. *num. 16. verſ. Sed hæc opinio*. Caveant igitur Epiſcopus, vel Capitulum, ne in erigendis vel recipiendis Canonicis ſupranumerariis paciſcantur, ut præbendam vacaturam habeant, vel non habeant: utrumque enim pactum eſt illicitum, & a jure improbatum: ut ex dictis conſtat; ſed hoc relinquant diſpoſitione juris communis; vel certe apponant conditionem, ut ſic recepti non poſſint abſque nova collatione præbendam poſtea vacantem propria authoritate ſibi vendicare, juxta declarationem S. Congregationis.

Quartus caſus eſt, cum eodem tempore, & ſub di- 67
verſa conceptione verborum quis recipitur in Canonicum, & promittitur ei præbenda vacatura, effectus tamen receptionis utriuſque confertur in tempus vacaturæ; ita ut ſic receptus non ſit Canonicus ſtatim, ſed ſolum habeat præbendam, & Canonicatum cum præbenda vacaverit: & hoc 4. caſu Innoc. *in d. cap. Dilectus, il 1. de præb. in princ.* ſup. gloſſ. in *verſ. Proximo*, firmat non valere receptionem, habita conſideratione magis ad unitatem effectus in tempore ſimultaneam, quam ad diverſitatem conceptionis verborum: & ſic concludit tam receptionem, quam promiſſionem vitiari, quaſi judicentur unus actus conjunctus, & individuus propter unionem effectus; & ſequitur Butr. *hic num. 32. verſ. Quartus caſus*, dicens, bene notandum, & Imol. *n. 26. verſ. Secus ſi conſtaret de mente*.

Quintus, & ultimus caſus eſt, cum receptio, & 68
promiſſio vacaturæ ſit ſub unica verborum ſtructura, velut ſi dicatur: Recipio te ad vacaturam præbendam; & tunc gloſſ. in *prealleg. cap. Dilectus, il 1. de præb. in ver. Approbantes*, & Innocent. *hic num. 6. in ver. Vacaturas*, tenet abſolute receptionem non valere. Tu vero ex mente Doctorum diſtingue tres caſus; nam aut conſtat effectum tam receptionis ad Canonicatum, quam promiſſionis præbendæ collatum fuiſſe in tempus vacationis: & explorati juris eſt receptionem non valere, ut probatur a fortiori ex dictis in caſu præcedenti, & tenet hic Butr. *dict. num. 32. verſ. Quintus caſus eſt*, & Imol. *numer. 26. verſ. Et idem multo fortius*. Aut conſtat recipientes voluiſſe, ut re- 69
ceptio ſtatim valeret, ſed collatio præbendæ ſortiretur effectum tempore vacationis; & tunc Innocentius in *dict. cap. Dilectus filius, il 1. num. 1. in ver.*

Proximo, tenet receptionem valere, & ſolam promiſſionem vitiari, quia licet inſpecta unitate conceptionis verborum videatur unicus actus, & individuus; tamen habita conſideratione ad mentem, & effectum, cenſentur duo actus ſeparati; & ideo utilis ab inutilis non inficitur, conſentiunt hic Butr. *d. n. 32. verſ. Sextus caſus*, & Imol. *n. 26. verſ. Si autem conſtaret*. Aut denique verſamur in dubio, eo quod non appareat, an recipientes voluerint effectum receptionis differre in tempus vacationis, nec ne. Et in hoc dubio unitas orationis, & conceptionis verborum efficit, ut non teneat receptio, quia effectus tam receptionis, quam promiſſionis videtur collatus in tempus vacationis futuræ, ut *in prealleg. cap. Dilectus* & ibi gloſſ. *in ver. Approbantes*. Secus quando in diverſis orationibus fit receptio, & promiſſio vacaturæ, ut in ſecundo, & tertio caſu; quia tunc in dubio mens videtur fuiſſe, ut receptio ſtatim valeat; & propterea hæc valebit, licet non valeat promiſſio vacaturæ, ut hic bene per Imol. *d. n. 26. verſ. In dubio tamen*.

Inveſtigandum hic eſſet, an receptus ultra numerum debeat habere ſtallum in Choro, vocem in capitulo, & quotidianas diſtributiones. Sed hanc quæſtionem plene examino in *d. cap. Dilectus*, *il primo*, *de præbend.* Ubi etiam vide, an per hujuſmodi receptionem numerus frangatur.

DE CONSTITUTIONIBUS,

Idem Innocentius III. & Conventui S. Silveſtri.

CAPUT X.

Eccleſia ſanctæ Mariæ: & infra. Nos attendentes, quod laicis (etiam religioſis) ſuper Eccleſiis, & perſonis Eccleſiaſticis nulla ſit attributa facultas, quos obſequendi manet neceſſitas, non authoritas imperandi; a quibus ſi quid motu proprio ſtatutum fuerit, quod Eccleſiarum etiam reſpiciat commodum, & favorem, nullius firmitatis exiſtit: niſi ab Eccleſia fuerit approbatum. Unde ſtatutum Baſilii de non alienandis prædiis ruſticis vel urbanis, miniſteriis, & ornamentis Eccleſiarum, illa reprobatum fuit potiſſima ratione, quod authoritate non fuit Romani Pontificis roboratum. Quod a ſenatore factum fuerat in præjudicium Monaſterii non conventi nec confeſſi vel convicti, in irritum revocantes, eaſdem poſſeſſiones reſtituendas ſibi ſententialiter definimus.

S U M M A R I U M.

1 *Cauſa Eccleſiarum per conſtitutiones laicorum diffiniri non debent.*
2 *Lex ſecularis generaliter lata, ad Eccleſias, vel perſonas Eccleſiaſticas, aut earum bona in eorum præjudicium non extenditur.*
3 *Statutum generale laicorum non ligat clericos, ſive redundet contra ea, quæ ſunt clericis conceſſa in privilegium, ſive contra ea, quæ illis competunt de jure communi, & n. ſeqq.*
4 *Diſpoſitio generalis non comprehendit illicita.*
5 *Jus commune difficilius tollitur, quam Privilegium.*
6 *Laici cogi poſſunt per judicem Eccleſiaſticum ad declarandum eorum ſtatutum non comprehendere Eccleſias.*
7 *Lex ſecularis diſponens de Eccleſiis, perſonis Eccleſiaſticis, vel earum bonis, etiamſi reſpiciat earum commodum, vel favorem, non valet.*
8 *Statuendi poteſtas a juriſdictione dependet.*
9 *Princeps laicus in Eccleſias, vel Eccleſiaſtica negotia nullam habet juriſdictionem.*
10 *Clerici exempti ſunt a ſeculari juriſdictione jure humano, & divino.*
11 *Presbyteri cadaver, qui ſibi mortem conſciverat, areſto Pariſienſi remittitur ad judices Eccleſiaſticos.*
12 *Judex Eccleſiaſticus cognoſcit de clericis vivis, & mortuis.*
13 *Eccleſiaſtica poteſtas lege Evangelica a Chriſto ſupernaturaliter conſtituta eſt.*
14 *Ozias cum minaretur Sacerdotibus, a Deo lepra percuſſus eſt.*
15 *Bona Eccleſiarum, & clericorum exempta ſunt a juriſdictione Principis ſecularis, jure tam humano quam divino.*
16 *Eccleſia nunquam humanis legibus conſtringitur.*
17 *Leges civiles, Cod. de Sacroſ. Eccleſ. de Epiſcop. & Cler. & conſimiles non valent ex defectu poteſtatis.*
Imperator recognoſcit Imperium ab Eccleſia, ibid.
18 *Solemnitas introducta ab Imperatore in alienatione bonorum Eccleſiæ non attenditur.*
19 *Leges civiles loquentes de emphyteuſi Eccleſiaſtica debent ſervari.*
20 *Legis ad inſtructionem, Cod. de Sacroſ. Eccleſ. non tenent.*
21 *Clerici etiam de honeſtate non tenentur ad obſervantiam legum ſecularium, quæ de clericis, & earum bonis expreſſe diſponunt.*
22 *Actus ipſo jure nullus, & cui lex reſiſtit, nec naturalem parit obligationem.*
23 *Statuentes contra immunitatem, ſeu libertatem Eccleſiaſticam, ſunt ipſo jure excommunicati.*
24 *Arma deferendi licentias adverſus edictum Principis laici a quo ſit clericis concedenda.*
25 *Clerici an ligentur edicto Principis ſecularis de armis non deferendis vi coactiva.*
26 *Et an vi directiva rationis.*
Clerici cum armis reperti an poſſint a Curia ſeculari armis ſpoliari, ibid.
27 *Arma clerico ablata a Curia ſeculari an ſint ei reſtituenda.*
28 *Clerici cum armis prohibitis deprehenſi qua pœna ſint puniendi.*
29 *Lex civilis generaliter lata ob bonum publicum an comprehendat etiam Clericos vi directiva rationis.*
Clerici an ſint membra Reipublicæ, & veniant populi appellatione, ibid.
30 *Clerici non licet Judicem ſecularem adire pro licentia deferendi arma.*
31 *Epiſcopus habet merum Imperium in ſua diœceſi.*
32 *Legis civilis non eſt habenda ratio, quando opponitur Canonica.*
33 *Solvendi & ligandi eadem eſt poteſtas.*
34 *Clerici an, & quomodo eximi poſſint per laicum ab obligatione legis de armis non deferendis.*
35 *Armorum uſus jure Canonico eſt clericis interdictus.*

36 *Lai-*

36 *Laicus non poteſt relaxare clericis prohibitionem juris Canonici de armis non deferendis.*
37 *Arma edicto Principis ſecularis prohibita an liceat miniſtris curiæ laicalis in Eccleſia perquirere, & inde auferre.*
38 *Eccleſia eſt extra territorium judicis laici.*
39 *Delinquens in Eccleſia non privatur immunitate, niſi propter homicidium, vel membri mutilationem.*
40 *Eccleſia eſt immunis tam quoad perſonas, quam quoad bona.*
41 *Immunitas conceſſa fuit Eccleſiæ non intuitu perſonæ, ſed ob reverentiam Deo, & ejus Eccleſiæ debitam.*
42 *Familia Epiſcopi de ipſius licentia an poſſit deferre arma prohibita edicto Principis ſecularis.*
43 *Lex civilis prohibens uſum armorum non comprehendit familiam Epiſcopi, uſque in fin.*
44 *Familia Epiſcopi exempta eſt a juriſdictione ſeculari.*
45 *Epiſcopi debent habere familiam armatam immunitate Eccleſiaſtica gaudentem,*

1 E*Ccleſia S. Mariæ.* Cauſæ Eccleſiarum per conſtitutiones laicorum diffiniri non debent. Hoc dicit ſecundum Jo. Andr. cui ſubſcribunt Ant. de Butr. Cardin. Anch. Imol. Bald. & Bellam. Sed plenius ſecundum Abb. cum quo tranſeunt Aretin. Felin. & alii recentiores. Hoc intendit ſtatutum generale laicorum ad Eccleſias, vel Eccleſiaſticas perſonas, earum bona in earum præjudicium non extenditur, nec ſpeciale etiamſi earum commodum, & favorem concernat. Dividitur ut per Jo. Andr.

Nota ex hac Decretali duas concluſiones, quæ ſunt veluti claves, & axiomata quædam in materia juriſdictionis, immunitatis, ac libertatis Eccleſiaſticæ.

2 Prima concluſio eſt, Lex ſecularis generaliter lata, id eſt, nulla Eccleſiarum, vel Eccleſiaſticarum habita mentione, quantumcunque rationabilis non comprehendit Eccleſias, aut perſonas Eccleſiaſticas, vel earum bona in earum præjudicium. Hæc eſt concors fere omnium juris civilis, & canonici interpretum determinatio; & in ſpecie ita tenent hic poſt Joan. de Lignan. Anton. de Butr. *n.* 20. Petr. de Anchar. *in* 3. *notab.* Jo. de Imol. *ſub. n.* 11. Abb. in 1. *notab.* Felin. *n.* 81. *verſ. Ex hoc infert.* Dec. *n.* 233. Mantuan. *ſub n.* 1. Idem firmant Oldrad. relatus a Feder. de Sen. *conſ.* 85 *n.* 4. Calder. relatus a Card. *conſ.* 144 *n.* 5. Feder. de Sen. *d. conſ & n.* Card *d. conſ. & n. & in repet. c. Perpendimus. n.* 13. *verſ. Aut ſi obſervaretur, de ſent. excomm.* Jo. Andr & Lap. in *c. fin de Immun Eccleſ in* 6. & ibidem Gemin. *n.* 3. *verſ. Sed pone.* Anchar. *n.* 1. *qu.* 1. *verſ. Quæro*, poſt Joan. Andream, Franc. *n* 2 *verſ. Et ultra etiam* Bartol. in *l. Filius familias.* §. *Divi. n.* 11 *de legat* 1. quem ibi ſequuntur Angel Imol. Florian. Crott. *n.* 8. Alex. *n.* 12. Ripa *n.* 81. Jaſ. *n.* 106. qui quamvis poſtea multa in propoſitum alleget, ibi tamen ait, omnes ita ſentire, & ita indubitanter eſſe tenendum, Ferdinand. Laoz *n.* 157. Bolognett. *n.* 200. Ex quibus Crott. Alex. Jaſ. & Laoz teſtantur hanc opinionem communi ſcribentium conſenſu eſſe receptam, & Ripa affirmat eam ſequi communiter Legiſtas, & Canoniſtas. Eandem probant Bald. in *l Ut inter divinum*, *n.* 17. *C. de Sacroſ. Eccleſ.* & *in conſ.* 133 *lib* 3. Anton. de Butr. in *c. Tua il* 1. *n.* 4. *de decim* Redoan. *in tract de reb. Eccleſ. non alien. q.* 10. *n* 6. Cuman. *conſ.* 85. *Præſuppoſito caſu, prope fin.* Jacob a Canib *in tract. de repreſſal. in* 2. *par. n.* 10. Bertach *in tract. de Epiſcop. in* 4. *par. n.* 147. Fabian. de Monte in *tract. de empt. & vendit.* 3. *p. principali n.* 45. *verſ. Sed*
3 *non valeret.* Qui fere omnes exemplificant in lege, vel ſtatuto laicali prohibente alienationem fieri in non ſubditum. Et quamvis Butr. in *l. Cunctos populos*, *n.* 27. *verſ. Quinto quæro. C De Summ. Trinit.* teneat ſtatuta laicorum ſi de Eccleſia, vel clericis expreſſe non diſponant, non valere quatenus redundent contra ea, quæ ſunt conceſſa Eccleſiis, vel clericis in privilegium, Auth. *Caſſa. C. eod. tit.* Secus ſi contra ea quæ non competunt Eccleſiis, vel clericis ex privilegio, ſed ut cuilibet, quia ligant clericos, & ſunt ſervanda in foro Epiſcopali, dummodo ſint honeſta, per *c. Cum veniſſent, de eo qui mitt. in poſſeſſ. c. Conſtitutus, de in in-*

Fagnan. in I. Lib. Decretal.

tegr. reſtit. c. Cum cauſa, de re judic. tamen ejus opinionem reprobant communiter Doctores, & contra eam præter Cyn. in *l. fin. circa fin. C. Quæ ſit longa conſuetudo*, relatum a Bartolo *ubi ſupra*, tenent Bald. in *l.* 1. *col.* 8. *verſ. Sed hic ulterius quæritur.* & in *l. Omni innovatione, C. De Sacroſ. Eccleſ.* Calder. *conſ.* 11. *hoc tit.* & alii, quos refert, & ſequitur hic Felin. *n* 81. *verſ. Sed contra Bartolum.* Et hoc dictum Bartoli communiter damnari per Canoniſtas, dicit hic Anton. de Butr. *n.* 20. & Dec. *n.* 233. referens Dominic. idem dicentem in c. 1. *de jurejur.* Principalis ratio eſt, quia dicuntur contra libertatem Eccleſiaſticam non ſolum ſtatuta illa, quæ auferunt Eccleſiis, ſive clericis, quod illis competunt tanquam clericis, & in privilegium, ſecundum Innocent. & omnes in *c. Noverint, de ſent. excomm* Sed etiam quæ auferunt quod illis competit de jure communi, & ut cuilibet de populo, *c. fin. de immun. Eccleſ. lib.* 6. *c. Cum terra*, & ibi Butr. *infr. de elect* Lap. *alleg.* 92. *Inſpeximus.* Paul. de Caſtr. *in d. Auth* Caſſad. *n* 4 *& ſeqq* & ibi etiam Dec. *n.* 17. Felin. alios adducens *hic n* 69. *verſ Tertia fuit opinio*, & Dec. *n.* 3. *verſ Quando auferuntur ea, quæ conceſſa ſunt Eccleſiis, vel Eccleſiaſticis perſonis de jure communi canonico, vel civili.* Et cum Eccleſiæ, & perſonæ Eccleſiaſticæ, & earum bona ſint 4
prorſus exempta a ſeculari juriſdictione, ac proinde ex defectu poteſtatis non liceat Principibus laicis in Eccleſias, vel earum perſonas, aut bona nomine ...ſtatuere, ut hic deciditur, & latius dicam infra in 2 concluſ. Leges laicales generaliter diſponentes ad hunc perverſum intellectum trahi non debent, ut inquit Petr de Anchar in *d. c. fin. n.* 1. *verſ Præterea*, poſt Jo. Andr *ibi n* 4. quoniam ſub generali diſpoſitione non veniunt illicita, *c. Cum in cunctis. de elect. c. Si gratioſe, de reſcr. in* 6. *l. Si Procurator, ff De cond. in deb.* Et ſicut expreſſe non poſſunt laici per ſua ſtatuta ligare clericos, vel Eccleſias; ita nec tacite generaliter diſponendo, quia tacitum, & expreſſum æquiparantur, *l. Cum quid ff Si cert. pet.* ut hic per Imol. *n* 11. Et in his paria ſunt aliquid directe, vel indirecte facere, *c. Quanto, de privil. c. fin de immun. Eccleſ in* 6 *cum concord* de quibus ibi per gloſ. & Jo. Andr. Menoch. *conſ.* 291 *n* 25. *& ſeq. l* 1.

Quamobrem lex generalis perſonas Eccleſiaſticas, & earum bona non comprehendit tam ex defectu poteſtatis, quam voluntatis. Abb. in *c. A nobis, il* 1. *n.* 4. *de ſent. excomm* Alex. *conſ.* 210. *n.* 1. *l.* 2. Socin. ſen. *conſ.* 40. *n.* 9 *lib.* 4. Crott. *conſ.* 75. *n.* 13. *& ſeqq. lib.* 1. & alii paſſim Unde Butr. *hic prope fin. verſ Unum tamen adverto.* Si laicus, inquit, facit ſtatutum in genere loquens, in dubio illud ſtatutum ex mente condentis non ligat Eccleſiam, tum quia non eſt veriſimile, ut diſpoſitionem extendat ad non ſubjectum poteſtati, *c. A nobis, de ſent. excomm.* niſi in quantum privilegiaret; tum quia non eſt præſumptio in genere loquentem ſe extendere ad prohibita per quæ delinqueret, *c. Si compromiſſarius, de elect* ſubdens hoc eſſe notabile verum Joannis Monachi in *c. Ut animarum, de conſt. lib.* 6. Eo autem magis inveriſimile eſt ſtatuentes velle clericos includere, quia alioquin in ſententiam excommunicationis inciderent, ut in *c. Noverint, de ſent. excomm. c. Non minus, de immun. Eccleſ.* c. 1. & *c. fin. eod. tit. lib.* 6. & in Bulla Cœnæ Domini *c.* 15. *verſ. Seu noſtra, & dicta ſedis*, plene Navarr. in *Manual. c* 27. *n.* 118. Præterea ſi non valet ſtatutum, quando diſponit contra privilegium Eccleſiarum, licet generaliter loquatur, ut fatetur Bartol longe mi- 5
nus debet valere ſi diſponat contra concernentia jus commune, quia facilius tollitur quod competit de jure ſpeciali, quam quod de jure communi, *l. Ejus militis.* §. *Militia, ff. De milit. teſtam.* & tradunt hic Butr. *n.* 20. Imol. *n.* 11. Felin. *n.* 81. & Dec *n* 2. Barbat. *in rubr. de reb. Eccl. non alien n.* 138. Albert. de Roſat. *de ſtatut. p.* 2 *q* 2. *n.* 6. Galliaula in *Repet. l. Centurio, n.* 157. *ff. De vulg. & pupill.*

Nec refert, quod ſtatutum ſit bonum, & æquum, quia hoc non tribuit poteſtatem ſtatuenti, ſecundum Bald. in *l. Cunctos populos, numer.* 15 *verſ Iſta ratio non valet, C. De Summ. Trinitat.* publica enim utilitas qualitatem legis reſpicit; ſed poteſtas, & authoritas ſubſtantiam, ſine qua nulla poteſt conſiderari qualitas, *l.* 2 *ff. De uſufruct. & l. Nec ullam, alias eſt, l. Etiamſi, §. Si quis abſentis*, & ibi notat Angel. *in princip. ff. De petit. hered.* Unde parum refert, ut in laico adſit modus condendi legem, ſcilicet utilitas, & neceſſitas, niſi etiam adſit poteſtas, & voluntas;

quæ omnia ad cujuſcunque actus validitatem concurrere debent. Bald. *conſil.* 326. *Rex Romanorum*, *num.* 2. *lib.* 1. Bero. *conſ.* 76. *num.* 26. *vol.* 1. Purpurat. *conſ.* 335. *num.* 2.

Ad jura per Bart. allegata reſpondetur, ea loqui in conſuetudine clericorum, & laicorum ſimul, ut per Felin. *d. n.* 81. ubi etiam dicit opinionem Bartoli poſſe ſalvari in quinque caſibus, quos proſequitur, ut per eum.

Addit Joan. Andr. *in d. c. fin. n.* 4 non eſſe abſurdum dicere ſtatuentes compelli poſſe per Judicem Eccleſiaſticum ad declarandum ſtatutum non includere Eccleſias, & ſequuntur ibi Petr. de Anchar. *ſub n.* 1. *poſt med. verſ. ſubdit tamen*, Gemin. *ſub n.* 4. *verſ. Imo non eſſet abſurdum*, & Franc. *n.* 2. *verſ. Quod autem*, & *infra circa fin. verſ. Et ultra etiam.* Butr. *conſ.* 40. *Statuto civitatis*, *n.* 2. *verſ. Quinimo compellere poſſet Judex Eccleſiaſticus.* Et idem Butr. *hic in fin.* & Felin *n.* 75. dicens hanc eſſe ſolemnem, & efficacem practicam per notam materiam hujus decretalis, plene Gabr. *conſ.* 47. *vol.* 2. Sord. alios citans *conſ.* 301. *n.* 46. *vol.* 3. Ad quod eſt bonus textus in *c. Pervenit. de arbit.*

7 Secunda concluſio. Lex Principis laici utcunque ſupremam in temporalibus juriſdictionem habentis, quæ ſpecialiter de Eccleſiis, aut Eccleſiaſticis perſonis vel earum bonis loquitur, etiam ſi reſpiciat earum commodum, vel favorem, non valet ex defectu poteſtatis. Textus clarus eſt hic, ubi hoc notat Abb. *in lectura*, *n.* 10. *verſ. Ad primum dico*, & in *repetitione n.* 26. Felin. *n.* 40. *verſ. Recipit autem prædicta regula*, & Dec. *n.*
8 87. A qua concluſione nemo diſſentit, nec diſſentire poteſt, quoniam poteſtas ſtatuendi a juriſdictione dependet, *l. fin.* & ibi Bald. *ff. De juriſd. omn. judic. c. A nobis*, il 2. *de ſentent. excommunicat. c. Ut animarum*, *de conſtit. lib.* 6. Bart. *in l. Omnes populi*, *in* 1. *q. in princip. ff. De juſt. & jur.* Roman. *conſ.* 118. *n.* 2. Abb. *hic d. n.* 10. Dec. *n.* 8. & alibi ſæpe DD. & in quocunque actu ad illius validitatem præter voluntatem neceſſaria eſt juſta poteſtas, *c. Cum ſuper*, *de offic. deleg. c. Super inordinata*, & ibi Butr. *in primo notab. de præbend. l. Cum te*, ubi Bald. *n.* 1. *C. De donat. ante nupt.* Et poteſtatis defectus ſemper, & indiſtincte nullitatem producit, ut ait hic Butr. *n.* 20. & Dec. *n.* 223. Cort. *in l. Filiusfamilias*, §. *Divi*, *n.* 80. *in fin. ff. de leg.* 1.

9 Explorati autem juris eſt Eccleſias, perſonas Eccleſiaſticas, & earum bona frui omnimodi exemptione a juriſdictione ſeculari. Et quidem in Eccleſias, vel Eccleſiaſtica negotia admittunt omnes, Principem ſecularem non poſſe ullam authoritatem ſibi vendicare: Catholicus enim Princeps filius eſt, non Præſul Eccleſiæ, & quod ad religionem pertinet, & diſciplinam, diſcere convenit, non docere, *c. Si Imperator*, 96. *diſt.* Quippe ad Dei Sacerdotes Deus voluit quæ Eccleſiæ ſunt diſponenda, pertinere, non ad ſeculi poteſtates, *d. c. Si Imperator*, *c. Bene quidem*, *ead. diſt.* Unde Ambroſius in *c. Convenior*, 33. *q.* 8. allegatur, inquit, Imperatori licere omnia ipſius eſſe univerſa. Reſpondeo. Noli te gravare Imperator, ut putes te in ea, quæ divina ſunt, imperiale aliquod jus habere. Noli te extollere, ſed ſi vis diutius imperare, eſto Deo ſubditus. Scriptum eſt: Quæ Dei Deo, quæ Cæſaris Cæſari. Ad Imperatorem palatia pertinent, ad Sacerdotem Eccleſiæ. Publicorum tibi mœnium jus commiſſum eſt, non ſacrorum. Plena ſunt hujuſmodi teſtimoniorum Concilia, quibus optimi quique Imperatores, ac Reges aſſenſum præbuerunt, & illuſtris eſt ea de re confeſſio Baſilii Imperatoris in fine octavæ Synodi. Non datum eſt, inquit, laicis ſecundum Canones decernendi quicquam de Eccleſiaſticis cauſis; opus enim hoc eſt Pontificium. Habetur & Regis Theodorici reſponſum, profitentis ſynodalis eſſe arbitrii in negotiis Eccleſiæ majoribus ſequenda præſcribere, nec aliquid ad ſe præter reverentiam de Eccleſiaſticis negotiis pertinere, ut refertur in *c. Concilia*, 17. *diſt.*

10 Perſonas itidem Eccleſiaſticas exemptas eſſe a juriſdictione laicali diſertis verbis cavetur in *d. c. Si Imperator*, 96. *diſtin.* ubi habetur nono a legibus publicis, non a poteſtatibus ſeculi, ſed a Pontificibus, & Sacerdotibus omnipotentem Deum voluiſſe Clericos, & Sacerdotes ordinari, & diſcuti, hoc eſt, ut ibi omnes notant, judicari, concordant *c. Continua*, *c. Si quiſquam*, *c. Clericum*, *c. Volumus*, *cum ſeqq.* 11. *quæſt.* 1. Idemque ſancitur in Concilio Chalcedonenſi *can.* 9. in Matiſconenſi II. *can.* 9. Item in Concilio Milevitano, ſeu potius in Toletano III. *can.* 13. relato in *c. Inolita*, 11. *q.* 1. & in Concilio Carthaginenſi VIII. alias Matiſconen. *can.* 9. relato in *c. Placuit*, *ead. can.* & *q. in c.* 2. & in *c. Si delegenti*, *de for. comp. in c. Cum non ab homine in c. At ſi Clerici*, *de judic. in c. Si judex laicus*, *de ſentent. excommun. in* 6. & in *c. Quanquam de cenſib. eodem lib.* & noviſſime in Concilio Lateranenſi ſub Leone IX. *ſeſſ.* 9. *tit. Reformationes curiæ*, & *aliorum*, *verſ. Et cum a jure.* Licet hanc exemptionem permulti hæretici conati ſint convellere, ut in ſpecie Marſilius de Padua, & Joannes de Janduno relati a Turrect. in *Sum. de Eccleſ. lib.* 3. *p.* 2. *c.* 37. Joannes Calvinus, & Petrus Martyr, quorum fundamenta evertit Cardinal. Bellarmin. *tom.* 2. *Controverſ. lib.* 1. *c.* 28. *in tit. An Clerici ſint liberi a jugo poteſtatis ſecularis.* Et quanquam non conveniant inter ſe DD. quo jure hujuſmodi exemptio inducta ſit crebrior; tamen graviſſimorum interpretum ſententia eſt eam exemptionem eſſe de jure divino. Ita tenet gloſſ. penult. in *d. c. Si Imperator*, dum ait, Clericos ante omnem humanam conſtitutionem a ſeculari poteſtate exemptos eſſe, & conſtitutiones Clericos eximentes non novum jus continere, ſed juris declarationem. Idem ſentiunt Turrect. & Præpoſ. in *d. c. Si Imperator*, *n.* 1. gloſſ & DD. in *d. c. Quanquam*, *de cenſib. lib.* 6. Card. in *Repet. c. Perpendimus*, *n.* 50. *verſ. Ego tamen dico*, *de ſent. excommun.* Bald. in *c.* 2. *n.* 50. *de major. & obed.* & in Auth. *Statuimus*, *in princ. C. de Epiſ. & Cler.* ubi loquens de dicta Authentica prohibente trahi perſonam Eccleſiaſticam ad judicium ſeculare, notat ſecundum Canoniſtas id non eſſe jus novum, ſed recedere ab errore veterum legum. *Quia* inquit, *clerici nunquam fuerunt de temporali juriſdictione Judicum laicorum; & hæc eſt ipſa veritas, quia Deus a principio hujuſmodi juriſdictiones diſtinxit.* Idemque tradunt Hoſtien. in *d. c.* 2. *de major. & obed.* dicens Clericos a poteſtate Imperatoris exemptos eſſe a Summo Imperatore, id eſt, Deo, & etiam ab Imperatore inferiori. Goffred. *ibid.* Abb. & Felin. *n.* 1. Mil. in *Repert. in verſ. Clericus.* Imol. *in Clem.* 1. *col.* 1. *de off. ord.* Roman. in *Sing.* 414. Lip. *alleg.* 92. *n.* 7. Anchar. *conſ.* 96. *n.* 1. Prob. *in addit. ad Monach. in c. Si Judex laicus*, *de ſent. excommun. in* 7. *n.* 1. Hieron. Gig. in *tract. de crimin. læſæ majeſt. q.* 68. *n.* 15. Tiber. Decian. in *tract. crimin. l.* 9. *c.* 9. *n.* 1. Hippolyt. Riminal. in *Repet. c. Quæ in Eccleſiarum*, *n.* 54. Everar. *conſ.* 19. *n.* 13. *incipien. In materia quæſtionis* & in *conſ.* 42. *incipien. Viſis*, & *bene diſcuſſis*, *n.* 25. & 26. & alii plures. Et hanc eſſe communem ſententiam teſtatur Alciat. in *c. Cum non ab homine n.* 2. *de judic.* Stephan. Aufer. *de poteſt. ſecul. ſuper Eccleſiaſticis perſonis in introductione*, *n.* 7. Nav. in *relect. c. Novit*, *de judic. notab.* 6. *n.* 6. Covarr. *pract. q.* 31. *n.* 1. & noviſſime Gregor. de Valent. alios allegans *tom.* 4. *diſp.* 9. *q.* 5. *punct.* 4. *de exemptione Clericorum*, *verſ. Tertia aſſertio.* Atque ita deciſum fuit in Rota Rom. in Antiq. *deciſ.* 10. *de conſuet.* In Concilio Neapolitano, ut apud Gram *deciſ.* 61. Et in Senatu Pariſienſi, ut refert Rebuff in *Concord. rub. de poteſt. Concord.* adjiciens, id eſſe contra rationem naturalem, ut laici inferiores judicent de perſonis Eccleſiaſticis, quæ ſunt ipſis digniores; teſtaturque areſto Senatus Pariſienſis die 5. Aprilis, anno 1431. re- 11
miſſum eſſe ad Judicem Eccleſiaſticum cadaver Presbyteri, qui laqueo ſibi mortem conſciverat in vico Santi Germani. Ex quo, inquit, patet, quod Judex Eccleſiaſticus cognoſcit de clericis vivis, & 12
mortuis, quia character eſt impreſſus animæ, & oſſibus.

Et probatur efficaciter hæc ſententia in *d. c. Si Imperator*, *in d. c. Quanquam*, *in præcit. loco Concilii Lateranenſis.* Ac demum in Concilio Tridentino in *c.* 19. *ſeſſ.* 25. ubi dicitur immunitatem Eccleſiæ, ac perſonarum Eccleſiaſticarum Dei ordinatione, ac canonicis ſanctionibus conſtitutam.

Præcipua hujus determinationis ratio eſt, quia cum Ec- 13
cleſiaſtica poteſtas ſit a Chriſto Salvatore noſtro lege Evangelica ſupernaturaliter conſtituta, & Petro ut Principi Apoſtolorum, ejuſque ſucceſſoribus, non autem Principibus laicis commiſſa, *c. In novo*, 21. *diſt. c. Solitæ*, *de major. &*

jor. &

Digitized by Google

jor. & obed. & habetur 96. *diſt. per tot.* eaque circa ſpiritualia verſetur: conſequens eſt, ut ad Eccleſiaſticam, non laicam poteſtatem pertineat juriſdictio in perſonas Eccleſiaſticas, quæ omnino corpus & animam in ſortem Domini transtulerunt, & Dei ſervitio dedicasunt, *c. Cui portio* 12. *qu.* 1. Qua ratione uſus eſt Hoſt. in *d. c.* 2. cui ſubſcribunt Joan. Andr. Imol. & alii, Marian. Socin. in *c.* 2. *nu.* 3. *de for. compet.* Et plura in hanc rem congerit eleganter Oldrad. *conſ.* 83. *incipit,*
14 *An Epiſcopus poſſit declinare forum Regis.* Sed & multis aliis rationibus, & ſacrarum literarum teſtimoniis hanc opinionem comprobarunt Authores præallegati, & Turrecr. in *d. c. Si Imperator 96. diſtinct.* ubi prope finem refert illud *Paralip.* 26. Ozias rex iratus tenens thuribulum in manu, ut adoleret incenſum, minabatur Sacerdotibus, ſtatimque orta eſt lepra in fronte ejus: cumque aſpexiſſet eum Azarias Pontifex, & omnes reliqui Sacerdotes viderunt lepram in fronte ejus, & feſtinato expuerunt in eum, ſed ipſe perterritus acceleravit egredi, eo quod ſenſiſſet plagam Domini. Subdit deinde Turrecr. Caveat ergo Princeps Catholicus, ſi vult juvari a Domino & victorias obtinere, ne uſurpare velit ad Sacerdotem pertinentem authoritatem, alias ejiciendus eſt e templo per ſententiam excommunicationis, & lepra deteſtandæ culpæ percuſſus a communione fidelium ſeparandus.

15 Denique bona Eccleſiarum, & Clericorum eſſe & ipſa exempta a juriſdictione Principis ſecularis magna Patrum conſenſione, & vehementi in laicos ſibi in illa jus aliquod vendicantes increpatione declaratum eſt in Synodo Romana III. *c.* 1. relato in *c. Bene quidem 96. diſtin.* & in Synodo Romana VI. cujus decretum refertur in *c. In canonibus 16. quæſt.* 1. In Concilio generali ſub Innocentio III. *cap.* 44. relato in *c. Cum laicis de reb. Eccleſ. non alien.* de quo etiam eſt textus apertus hic. Et hanc quoque exemptionem eſſe de jure divino, conſtat evidenter ex *d. c. Quanquam de cenſib. l.* 1. ibi: *Cum igitur Eccleſiæ, Eccleſiaſticæque perſonæ, ac res ipſarum non ſolum jure humano, quinimo & divino a ſecularium exactionibus ſint immunes.* Ad idem textus irretragabilis in *c. Non minus infra de immunit. Eccleſ.* inducendo eum, ut ibi dixi *in* 2. *notab.* & dicit eſſe communem & veram ſententiam Canoniſtarum, eamque pluribus argumentis tuetur ex recentioribus Gregor. de Valent. *tom.* 4. *d. diſp.* 9. *qu.* 5. *punct.* 4. *verſ. Tertia aſſertio*, Card. Bellarmin. *controverſ. tom.* 2. *lib.* 1. *de Cleric. cap.* 28. *in* 4. & 5. *propoſit.* Idemque firmarunt Jo. Montaig *de collat. parlam. par* 2. *num.* 11. Burſatt. *conſ.* 42. *num.* 1. *lib.* 1. & *conſ.* 186. *n.* 8. *l.* 2. Plot. *in addit. ad ult. conſ.* Lauden. *n.* 8. Everar. *conſ.* 30. *n.* 23. *ad fin.* & noviſſime deciſum fuit in Rota Romana in *cauſa Albanen. Gabellæ, ſeu onerum* 28. *Junii* 1630. coram R. P. D. Merlino, articulo accuratiſſime examinato.

16 Quamobrem cum tam Eccleſiæ, quam perſonæ Eccleſiaſticæ, & earum bona ſint prorſus exempta a ſeculari juriſdictione: neceſſario hinc ſequitur, ut Princeps ſecularis nullam ſibi authoritatem, aut juriſdictionem in Eccleſias, perſonas, & bona hujuſmodi poſſit vendicare, ut de his omnibus eſt textus hic in *d. c. Cum laicis*, & *in c. Inter hæc* 33. *qu.* 2. ubi dicitur, ſanctam Dei Eccleſiam nunquam humanis legibus conſtringi, & clamant paſſim Interpretes omnes in locis ſupracitatis.

17 Unde etiam infertur, ut omnes leges, quæ habentur in tit. *Cod. De Sacroſanct. de Epiſcop. & Cleric.* & in Authent. *de Sanctiſſ. Epiſcop. cum ſimil.* non valeant ex defectu poteſtatis, cum de Eccleſiis, de perſonis Eccleſiaſticis, & earum bonis ſpecialiter loquantur, ut concludit hic Abb. *n.* 10. *verſ. Ad primum dico*, & fuit theorica Jo. And. in *c. Non minus n.* 14. *infra de immun. Eccleſ.* quam ibi ſequuntur Butr. *n.* 10. & Abb. *n.* 18. & Calderin. *conſ.* 2. *incip. Statuto Peruſino n.* 3. *verſ. Reperio de cenſib.* Addit Abb. *hic loco citato*, hodie Imperatorem recognoſcere Imperium ab Eccleſia, ideoque ab Eccleſia coronari, & confirmari, & Imperium de gente in gentem per Eccleſiam transferri, ut fuit olim translatum de Græcis in Germanos, *c. Venerabilem de elect.* Cujus quidem translationis veritatem pluribus Romanorum Pontificum atteſtationibus, & ipſorummet Principum confeſſionibus comprobat, & a mendaciis, & impoſturis Mathiæ
18 Flaccii Illyrici latiſſime vendicat Cardin. Bellarm. *tom.* 1. *controverſ. lib* 1. *de translatione Imperii a Græcis ad Germanos per tot.* Hinc etiam fit, ut nulla ratio habenda ſit ſolemnitatis ab Imperatore introductæ in alienatione bonorum Eccleſ. ut in Auth. *Hoc jus porrectum, C. de ſacroſ. Eccl.* prout tenet Abb. *d. n.* 10. &
Dec. *n.* 91. poſt Innoc. *in c.* 1. *n.* 2. *verſ. Nam ſtatuta le-* 19
galia de reb. Eccleſ. non alien. & idem Abb. *in c. Nulli in fin. eod. tit.* & *in c. præſentia n.* 28. *verſ. Ego in hoc dubio de probat.* ubi eadem ratione concludit jura civilia, quæ loquuntur de emphyteuſi Eccleſiæ, non de-
bere obſervari. Et eodem modo diſpoſitio, *leg. An* 20
inſtructionem, Cod. de ſacroſ. Eccleſ. ſervari non debet, ut tradunt Bart. & DD. *ind. leg. Ad inſtructionem*, & plene Bart. *conſ.* 1. *l.* 3. & *c.* 29. *l.* 4. & Dec. *hic n.* 42. *ſeqq.* poſt gloſſ. in *c. Generaliter*, §. *Novarum in ver. Collationibus* 16. *qu.* 1. Abb. *conſ.* 3. *Caſus ſuper quo l.* 1. & ſcripſi plenius in *c. Non minus n.* 40. *infra de immun. Eccleſ.*

Uſque adeo autem leges ſeculares nominatim diſ- 21
ponentes de perſonis Eccleſiaſticis, & earum bonis etiam in earum favorem ſunt nullæ, ut Clerici ne ex vi quidem directiva rationis ad illarum obſervantiam tenenatur, ut ſenſit hic Abb. *n.* 10. *verſ. Et credo*, dicens ejuſmodi leges non eſſe obſervandas etiam de honeſtate, cum ſint nullæ tanquam conditæ a non ha-
bente poteſtatem. Facit quod notat Jaſon in *leg. Cum* 22
quis n. 7. *C. de jur. & facti ignor.* ubi tenet ex actu ipſo jure nullo, & cui lex reſiſtit, nec naturalem oriri ob-
ligationem. Ejuſmodi autem legibus Sacri Canones 23
vehementer reſiſtunt, itaut earum conditores etiam ſententiæ excommunicationis ſubjiciant, ut in *c. Noverint infra de excommun.* & dictum eſt ſupra *n.* 4. *verſ. Et eo magis.* An autem Clerici teneantur vi directiva ad obſervantiam legis generaliter latæ abſque ulla mentione perſonarum Eccleſiaſticarum, dicam plene in qu. ſeq. n. 26.

QUÆRO. Suppoſito Principis ſecularis edicto ad 24
bonum publicum lato de armis non ferendis, aut domi retinendis.

Primo, An Clerici ex Epiſcopi licentia poſſint eadem arma deferre, & retinere, itaut ejuſmodi licentia non ab eodem Principe, ſed ab Epiſcopo tantum ſit eis concedenda.

Secondo, An Principis familia in Eccleſiis, & aliis locis Eccleſiaſtica immunitate gaudentibus arma perquirere, vel inde a quovis auferre liceat.

Tertio, An Epiſcopi familia de ipſius Epiſcopi licentia impune uti poſſit quovis armorum genere perinde, ac familia Principis ſecularis.

Quoad primam quæſtionem ardua eſt dubitatio, an 25
Clerici ejuſmodi edicto ligentur: Sunt enim qui putant ligari non modo vi directiva rationis, ſed etiam coactiva, itaut arma contra Principis laici prohibitionem detulerint, poſſint civiliter puniri a ſecularibus Judicibus, inter quos recenſentur Jo. Fab. in *leg. Addictos*, per illum textum in *ver. Ultio procedat*, *C. de Epiſc. audien.* Auſter. *in tract. de poteſt. ſecul. ſeu in repet. Clem.* 1. *de offic. ord. num.* 21. *verſ. decimotertio fallit in verb. Armorum*, Guilielm. de Benedic. *in repet. cap. Raynutius in verb. Et uxorem nomine fol.* 87. *n.* 36. Jo. Redin. *in tract. de Majeſt. Princip. in ver. Non armis ſolum decoratam* 2. *par. nu.* 162. & *ſeqq. inter tract. communes fol.* 152. ubi nititur hanc opinionem tueri & rationibus, & authoritatibus, quas in præſentia refellere non oportet, ut inferius patebit.

Alis vero quamplures arbitrantur Clericos teneri tan- 26
tum edicto laicali vi directiva rationis, itaut propterea poſſint quidem a curia ſeculari armis ſpoliari, ſed non puniri etiam civiliter, cum hoc ſit juriſdictionis, quam non habent ſeculares in perſonas Eccleſiaſticas. Ideoque pœnam eſſe petendam a Judice Eccleſiaſtico tantum. Atque hujuſmodi ſententiæ ſunt Jo. de Plat. in §. *Item lex Julia inſtit. de publ. Iudit.* Jo. Lop. *in Repet. c. per veſtras in* 2. *notab.* §. 1. *n.* 13. *de donat. inter vir. & uxor.* Afflict. *in conſt. intentionis n.* 13. *ad fin. de illicit. port. armor.* Covar. *practicar. q. in* 33. *q. n.* 7. & *var. reſol. cap.* 20. *in fin.* Menoch. *de arbitr. jud. caſ.* 394. *n.* 31. & *ſeqq.* Clar. *in* §. *fin. qu.* 36. *verſ. Ulterius quæro*, ubi teſtatur hanc eſſe magis communem opinionem, Sot. *in* 4. *diſt.* 25. *qu.* 2. *art.* 2. *concl.* 4. Farinac. *de Armis qu* 8. *n.* 96.

Quorum plerique probant uſque adeo licere fami- 27
liæ ſeculari Clericos cum armis deprehenſos abſque metu excommunicationis apprehendere, atque armis ſpoliare, ut nec deinde teneantur eadem arma reſtituere Judici Eccleſiaſtico, uti opinantur Covar. Clar. quidam

alis

Digitized by Google

alii locis citatis, ubi Covar. *Cenſeo*, inquit, *Clericum quemcunque arma prohibita portantem poſſe per ſecularem judicem, & miniſtrum laica juriſdictionis armis his ſpoliari, & privari abſque ullo metu excommunicationis: hoc enim ad ſecularem judicem, & Reipublicæ Rectorem dubio procul pertinet; nec compelli poterit judex ſecularis a judice Eccleſiaſtico arma illa reſtituere, ſiquidem laica lex arma prohibere potuit, eaque prohibitio Clericos etiam complectitur, ut probavimus ſuperius, & licet non poſſit judex ſecularis punire Clericum arma prohibita portantem, pœna etiam pecuniaria, ipſa tamen arma quibus armatus*
28 *deprehenſus Clericus eſt, juſtiſſime poteſt eidem auferre, nec eſt lex divina, vel humana, quæ contrarium probet. Imo hæc conſuetudo, aut tacita juris permiſſio ſanctiſſima eſt, atque in maximam vergit Reipublicæ utilitatem.* Hactenus Covarr.

29 Quæ opinio ſupponit illud principium, quod lex civilis generaliter lata ad bonum publicum & commune tam laicorum, quam Clericorum utilitatem, etiam Clericos comprehendat, ſaltem vi directiva, & ex vi dictaminis rationis, cum & ipſi ſint cives, & membra Reipublicæ. Quod docuit gloſſ. in *c. Generaliter in ver. Neceſſitatis 16. qu. 1.* Salyc. *in Authent. Caſſa, & irrita n. 12. C. de ſacroſ. Eccleſ.* Calder. *conſ. 2. col. 3. verſ. Ad hoc tamen Clerici hoc tit.* Barbat. *conſ. 1. col. 12. verſ. Et dicit quod ſtatuta l. 3.* Abb. *in cap. Non minus col. fin. prope fin. verſ. Fateor tamen quod ſi Clericus de immunit. Eccleſ.* Paul. de Caſtr. *in leg. Ad inſtructionem, Cod. de ſacroſ. Eccleſ.* Natta *conſ. 311. n. 4.* Guiltel. de Benedict. *in d. c. Raynutius in ver. Et uxorem nomine Adalaſiam n. 70.* Bellarm. *conſ. 45. in princip.* poſt Innoc. inter conſilia ejuſdem Bellam. *conſ. 46. n. 4. & conſ. 47. verſ. Super ſexto articulo.* Idque aliis relatis fuſius comprobat Dominus meus Jo. Franciſcus Fagnanus in *tract. de juſtit. & valid. cenſur. Pauli V. par. 3 verſ. Quinto arguitur.* Ideoque Card. Bellarm. *tom. 2. controverſ. lib. 1. c. 28.* An Clerici ſint liberi a jugo poteſtatis ſecularis, in ſecunda propoſitione, cum primo docuiſſet Clericos quoad vim rationis directivam, non autem coactivam ligari conſtitutione Principis jubentis neminem noctu cum armis incidere, ſubdit deinde: Nam Clerici præterquam quod Clerici ſunt, ſunt etiam cives, & partes quædam Reipublicæ politicæ: igitur ut tales vivere debent civilibus legibus: Non ſunt autem aliæ, quam quæ a Magiſtratu politico latæ ſunt, Greg. de Valent. *tom. 4. diſp. 9. qu. 5. punct. 4. in princip.* Igitur illas Clerici ſervare debent, alioquin magna confuſio & perturbatio in Republica oriretur, ſi Clerici non ſervarent politicas leges in rebus humanis, & politicis. Hæc Bellarmin.

Quæ tamen non tranſeunt abſque difficultate, & in contrarium valde urget text. *leg. Placet, Cod. de Epiſcop. & Cleric.* ubi dicitur, Clerici cum publicis actionibus, vel ad Curiam pertinentibus, cujus corpori non ſunt annexi, nihil commune habeant: Per quem text. Abb. in *c. Non minus in fin. de immun. Eccleſ.* tenet Clericos non eſſe de univerſitate laicorum, allegat Innoc. in *c. Dilecta de exceſſib. Prælat.* & ſequuntur Thom. Papal. *in repet. d. leg. Placet.* & Jo. Maur. in *repet. l. unic. Cod. De mulier, & in quo loco lib. 10.* Quod abſque dubio procedit in odioſis, in quibus Clerici non veniunt appellatione populi, *c. Si ſententiam de ſent. excommunic. in 6.* & eſt communis opinio, ut teſtatur hic Dec. *n. 36.* licet ſecus ſit in favorabilibus, *c. Dilecti de for. comp.* & ibi Abb. *n. 3. in 2. notab.* Anchar. Imol. & Abb. in *c. 1. de præb.* Præpoſ. *in c. Deiis 12. diſt.* Dec. *hic eod. n. 36.*

Verum eſto ſententia Covarr. & aliorum vera ſit in ea parte, in qua affirmat Clericos ligari edicto Principis ex dictamine, & vi directiva rationis tantum. At certe nullo jure defendi poteſt in alia parte, in qua vult Clericos poſſe a Curia ſeculari apprehendi, atque armis ſpoliari, nam aut executor, vel officialis Curiæ apprehendit Clericum, eumque armis vi ſpoliat de facto, & tanquam privata perſona, & tunc non excuſatur a violenta manuum injectione. Nam ſicut non liceret alteri privato Clericum ſiſtere, repellere, dimovere, aut aliquid ex ejus manibus per vim abſtrahere abſque incurſu cenſurarum Canonis, *c. Si quis ſuadente 17. qu. 4.* ut illic omnes notant: & in *c. Pervenit, & in cap. Tua nos de ſent. excommun.* ita nec licebit hoc miniſtro ſeculari, ſi de facto, & tanquam privatus procedat: textus eſt ſingularis in *c. Si vero, il 1. in fin. de ſent. excomm.* cui reſponderi non poteſt, ut inquit Aretin. in *c. Cum non ab homine de judic.* ubi proterea miratur de DD. contrarium aſſerentibus contra caſum illius decretalis: & cum eo tranſit Felin. in *d. c. Si vero n. 2. verſ. Contrariam partem*, ſin autem Clericum ſiſtat, & armis privet tanquam officialis, & executor Curiæ ſecularis: tunc negari non poteſt, quin hujuſmodi actus ſit juriſdictionis, cum procedat a Curiæ miniſtro tanquam miniſtro, & de mandato judicis ſecularis: executio enim eſt pars juriſdictionis, *c. Si delegatus de offi. deleg. in 6.* Jo. de Anan. *in c. Significaſti in fin. infra eod. tit.* Quinimo quoad perſonas, alioquin non ſubditas in multis caſibus jura permittunt cognitionem, ſed non executionem, ut *l. A divo Pio, ff. de re judic.* gloſſ. 1. *in Clem. 1. de for. compet.* fuſe Anchar. *in c. Eamque n. 15. de reg. jur. in 6.* Et patet ex notatis per Innoc. in *d. c. Significaſti in fin.* Unde palam eſt tam ipſum executorem, qui Clericum armis ſpoliat, quam judicem mandantem incidere in excommunicationem ſtatutam in *c. Ut famæ de ſent. excomm. & Bulla Cœnæ c. 17.* ut in ſpecie advertit Navar. in *man. c. 27. n. 71.* & Bellarm. *tom. 2. controv. l. 1. c. 28. An Clerici ſint liberi a jugo poteſtatis ſecularis in 2 propoſitione.*

Nec urget ratio, quod Clerici ſint membra Reipublicæ civilis, & quod non deceat eos publicam tranquillitatem perturbare; nam hæc ratio ſolum concludit eos teneri ex rationis dictamine ad obſervantiam legis ſecularis, ut cenſent Authores poſtremo citati, ſed inde non poteſt inferri, ut ſi eam non obſervent, ſint eis arma auferenda per familiam ſecularem: habent enim ſuos judices Eccleſiaſticos, a quibus apprehendi, armis ſpoliari, ac pro modo coerceri, & puniri valeant. Unde opinio Covar. tanquam periculoſa ob metum cenſurarum minus vera, & quæ adverſatur Eccleſiaſticæ libertati nullo modo eſſet ſequenda in practica, nec eam ſequi ſolent judices timoratæ conſcientiæ, cum præſertim non deſint authores maxime ex recentioribus qui eam refellant.

Ceterum in ſolutione dubitationum, de quibus agitur, non eſt opus de veritate dictarum opinionum uberius diſſerere; nam etſi edictum Magiſtratus ſecularis arma prohibentis obliget Clericos vi directiva rationis, non tamen hinc ſequitur, ut Epiſcopus non poſſit ex juſta cauſa licentia deferendi arma eodem edicto prohibita ſuis ſubditis impertiri.

Neque enim fas eſſet Clericis judicem ſecularem adire pro hujuſmodi licentia obtinenda, a quo jure Divino, & humano exempti ſunt, ut late oſtenſum eſt ſupra n. 10. Et cum Princeps ſecularis poſſit eam ſuis ſubditis 30
31 in ſuo territorio tribuere, nulla ratio ſuadet, cur non idem liceat Epiſcopo, cum & ipſe habeat merum imperium in ſua diœceſi, *c. Si quis Epiſcopus*, & ibi gloſſ. *in ver. Quia alibi 2. quæſt. 7.* Gundiſal. *de heret. q. 11. n. 16. & ſeqq.* ideoque poſſe Epiſcopum hujuſmodi licentiam concedere, ſupponit Præpoſ. in *c. Clericum 50. diſt.* Marſ. *in pract. crim. §. Pro complemento ſub n. 4.* & Guido Papa *deciſ. 437. n. 7.*

Cum itaque Epiſcopus poſſit hanc licentiam impertiri, manifeſtum etiam erit non legem laicam prohibentem, ſed Eccleſiaſticam concedentem eſſe quoad Clericos obſervandam: neque enim eſt habenda ratio legis ſecularis, quando opponitur canonicæ, *c. 1.* ubi gloſſ. & DD. *de nov. oper. nunc.* Bero *conſ. 196. n. 23. l. 1.* & in materia Cardin. Bellarm. *tom 2. controverſ. l. 1. c. 27. An Clerici ſint liberi a jugo poteſtatis ſecularis in 2. propoſit.* ubi affirmat Clericos ne vi quidem directiva rationis ligari hujuſmodi lege civili quando adverſatur Eccleſiaſticæ: atque ita cum pugnent hoc caſu prohibitio laici, & conceſſio Eccleſiaſtici, lex utriuſque obſervanda erit quoad ſuos ſubditos, gloſſ. in *c. Poſſeſſor de reg. jur. in 6.* & ibi Jo. Andr. in *Mercurial.* Anton. de Butr. *in c. Clericum n. 12. verſ. Si materia eſt mixta*, & ibi etiam Abb. *n. 2. de Jud.* Fel. *hic n. 43.* & ſcripſi plenius in *c. 1. n. 27. infra de pact.* 32

Neque obſtat, quod cum Princeps ſecularis poſſit ſuo edicto Clericos ligare, ſaltem ex rationis dictamine, poteſt quoque illos a nexu hujuſmodi obligationis abſolvere: atque ita licentiam deferendi arma concedere, cum eadem ſit ſolvendi, & ligandi poteſtas, *c. Verbum de pœnit. diſt. 1. c. Cum inferior de major. & obed.* Feder. de Sen. *conſ. 14. n. 4. verſ. In 2. quæſt.* 33

Nam reſpondetur Clericos duobus modis ab edicto hujuſmodi abſolvi poſſe. Primo, cum Princeps generaliter revocat legem, quam condiderat de armis non deferendis: 34

dis, & tunc non eſt dubitandum, quin etiam Clerici ſint ſoluti a lege, cui ex vi rationis ſubjiciuntur. Sublata enim eſt vis legis ex ipſius conditoris revocatione, in gl. c. *In iſtis*, §. *Leges 4. diſt.* Bart. *in l. Omnes populi in fin. de juſt. & jur.* gl. & DD. in *c. 1. ſupr. eod.* ubi in ſpecie Dec. *n. 37.*

Deinde abſolvi poſſunt Clerici a dicta obligatione nominatim, cum ſcilicet Princeps relaxat legis vinculum in ſpecie quoad Clericos per conceſſionem licentiæ, & hoc non licet. Ratio eſt, quia quæcunque lex ſecularis, quæ ſpecialiter, & nominatim de Clericis, vel rebus Eccleſiaſticis ſtatuit, etiamſi in eorum favorem ſit lata, nulla eſt ex defectu poteſtatis. Sic probat textus expreſſus hic in illis verbis: *Quod Eccleſiarum etiam reſpiciat commodum, & favorem.* Et latius dictum eſt ſupra in 2. concl. Ergo quemadmodum non poſſet laicus Clericis nominatim prohibere armorum delationem, ita nec poterit illis hanc licentiam ſpecifice impertiri, cum utroque caſu careat juriſdictione, a qua poteſtas ſtatuendi dependet, *l. fin. ff. de juriſd. omn. jud.*

35 Quod evidenter alia etiam ratione probatur. Nam non eſt dubitandum, quin uſus armorum lege canonica ſit Clericis interdictus: id enim ſancitum eſt in *c. Clerici*, ubi gl. & omnes notant *inf. de vit. & honeſt. Cleric. in Clem. 1. eod. tit.* & in *c. Clerici*, *& ſeqq 23. q. 8.* quod latius proſequitur Marſil. *in pract. crim.* §. *pro complemento hujus operis n. 1. & ſeqq* & Menoch. *de arbitr. Judic. caſu*
36 *394. n. 31.* Itaque ſi admittamus Clericos ligari etiam edicto laicali de armis non deferendis, manifeſtum erit illos conſtringi hac in re duplici vinculo obligationis, ideſt civilis, & canonicæ. At Princeps ſecularis utcunque tollere poſſit vinculum a ſe injectum ſublata ſuæ legis obligatione: nulla tamen ratione poterit eximere Clericos ſibi alias non ſubditos ab obligatione juris canonici; facultas enim ex juſta cauſa ſuper hoc jure diſpenſandi, non ſecularibus poteſtatibus, ſed Eccleſiaſticæ tantum eſt a Chriſto Domino attributa, c. *Translato*; ubi Abb. *in Summ.* & ceteri notant *infra eodem*, & habetur *36. diſt. per tot.* DD. in *c. Per venerabilem, qui fil. ſint legit.* Specul. *tit. de legat.* §. *Poſtremo*, *v. ſed illud quæritur*, cum aliis adductis per Ruin. *conſ. 75. Quia de pluribus quæritur n. 2. vol. 3.* Atque hinc patet Clericis nihil prodeſſe licentiam cum armis incedendi a ſeculari poteſtate impetratam, ſed opus eſſe, ut nexus jure canonico injectus, ab Eccleſiaſtico judice relaxetur.

37 Ad ſecundam quæſtionem videtur reſpondendum, non licere officialibus laicis in Eccleſiis, & aliis Eccleſiaſticis locis immunibus arma vetita perquirere, vel inde
38 auferre. Nam cum perquiſitio, & ablatio illa ſit actus juriſdictionis contentioſæ, non poteſt a judice laico exerceri in Eccleſia, quæ eſt extra territorium ipſius, *l. 2. in fin. C. de Summ. Trinit. & fide Cath.* Paul. de Caſtr. *in leg. Si quis in hoc genus n. 3. C. de Epiſcop. & Cler.* Abb. *in cap. inter alia n. 29. de immun. Eccl.* Atque id expreſſe ſtatuitur in *l. Pateant*, *C. de his qui ad Eccleſ. confuger.* in hæc verba: *Hos vero qui templa cum armis ingredi audent, ne hoc faciant præmonemus, alias ſtatim eos, ut arma deponant, authoritate Epiſcopi a ſolis Clericis ſecurius conveniri præcipimus*, & infra: *Et ſi Eccleſiæ voce moniti per tot, tantorumque denunciationes renuerint arma relinquere: jam clementia noſtra apud eum, & Epiſcopum cauſa purgata, armatis, ſi ita res exegerit, intromiſſis abſtrahendos eſſe cognoſcant.* Ad idem Concilium Tolet. relatum in *c. Diffinivit 17. q. 4.* cujus hæc ſunt verba: *Diffinivit S. Concilium, ut nullus audeat confugientem ad Eccleſiam, vel reſidentes abſtrahere, aut quodcunque nocibilitatis, vel damni, ſeu ſpolii reſidentibus in loco ſancto inferre.* Ad idem text. in *c. 1. infra de Immunit. Eccleſ. & in cap. 2. eod. tit. in 6.*

Et quamvis Covarr. *variar. reſol. lib. 2. c. 20. ſub n. 18.* relatus a Follet. *in praxi crimin. canon. c. Miſcellanea quædam n. 30.* ſentiat Judicem laicum, etſi non poſſit fugientes ad Eccleſiam inde invitos abducere, poſſe tamen ab eis arma prohibita etiam intra Eccleſiam auferre, eo quod cum arma deferens intra Eccleſiam delinquat, a judice ſeculari ſit puniendus, aut ſaltem armis ſpoliandus: ejus tamen opinio eſt contra jura ſuperius expreſſa, nec ulla valida ratione fulcitur. Leviſſima enim eſt illa ratio, quod deferens arma delinquat in Eccleſia. Tum quia quatenus etiam hoc delictum eſſet tale, ut privaret delinquentem immunitate Eccleſiæ, non tamen hinc ſequeretur, ut male inquit Covar. ut abſtractio illa fieri poſſet e Curia ſeculari, ſed ab Eccleſiaſtica tantum, juxta *d. l. Pateant, & Conſtitutionem Gregorii XIV.* 39
hic de re editam. Tum quia non quodcunque delictum in Eccleſia perpetratum privat immunitate Eccleſiaſtica, etſi ſit grave, ſed homicidium tantum, vel mutilatio, ut expreſſe ſtatuitur in c. *fin. Immun. Eccleſ. & in prædicta Gregorii conſt.* Et quemadmodum Eccleſia eſt immunis 40
quoad perſonas ad eam confugientes, ita & quoad bona, ut etiam probatur in d. *c. ſicut 17. q. 4.* ibi: *Aut perſonam hominis, vel bona ejus inde ſubtraxerit*, & in *c. Quiſquis*, ibi: *Aliquid inde eripiendo, vel auferendo*: neque enim 41
immunitas ſuit Eccleſiæ conceſſa intuitu perſonæ confugentis, ſed ob honorem, & reverentiam quæ ipſi Deo, atque ejus Eccleſiæ debetur, ut per Vaſq. *de ſucceſſ. creat. lib. 3. §. 22. limit. 17. n. 55.* Reg. *de immun. Eccleſ. n. 2.* & probatur in *d. c. 2. de immun. Eccl. in c. reum ad Eccl. & in c. Si quis il 4. 17. q. 4.* atque ex eis cenſet Reinig. & bene, judices, vel officiales arma in Eccleſia perquirentes incidere in pœnas violantium Eccleſiæ immunitatem.

Ad tertiam quæſtionem videtur ſimiliter reſponden- 42
dum familiam Epiſcopi quovis genere armorum impune uti poſſe, perinde ac familiam Curiæ ſecularis. Nam lex 43
civilis prohibens generaliter uſum armorum, ut *Cod. Ut armorum uſus lib. 11. & in rubr. de Fabri, cod. lib.* & in *Auth. de armis*, § *Si autem*, non comprehendit familiam Epiſcopi, ut ſcripſit Bald. *in l. 3.* §. *Ait enim ff. De offic. præf. Vigil.* ubi ex textu illo: Nota, inquit, officiales communes poſſe & debere portare arma: & idem puto de familia Epiſcopi, cum ipſe habeat imperium in ſua diœceſi: & ſequuntur Marſil. in *pract. crim. in ver. Pro complemento n. 5.* Soccin. *reg. 30. in 1. Fail.* Barbat. *de Cardin. legat. q. 5. n. 17.* Amad. *de Syndic. n. 92.* ubi propterea reprehendit quendam judicem, qui juſſit capi familiarem Epiſcopi pro delatione armorum: & Menoch. *de arbitr. judic. caſu 334. n. 6.*

Quæ concluſio iiſdem fere nititur fundamentis, qui- 44
bus primæ quæſtionis ſolutio; nam cum familia Epiſcopi ſit exempta a juriſdictione ſeculari, ac de foro Eccleſiæ, *c. fin.* & ibi omnes notant, *de offic. Archid.* Dec. in *c. Cum non ab homine n. 4. de jud.* de communi Abb. in *c. 2. n. 6. v. In familia vero Epiſcopi, de foro compet.* tenetur ſervare legem Epiſcopi uſum armorum concedentis, non edictum laici prohibentis, ut de clericis ſupra probavimus.

Neque his obſtat, quod Epiſcopus pro executione juſtitiæ debeat implorare auxilium brachii ſecularis, c. *Adminiſtratores, & cap. princeps 23. q. 5.* & quod ſicut pro ſpiritualibus debent Principes recurrere ad Eccleſiam, ita in temporalibus debeant Prælati recurrere ad Principes ſeculares, *cap. Cum ad verum*, & c. *Imperator 96. diſt.* nec promiſcuis actibus ſint eorum officia perturbanda, *l. Conſulta Divalia, C. de teſtam.* Pulchre Oldrad. *conſ. 83. incipien. An Epiſcopus, per tot.* Nam reſpondetur hoc idem obſervari inter ſeculares judices, ut unus imploret auxilium alterius, ubi vires ipſius non ſufficiunt ad exequendum quod ſibi incumbit, text. eſt in *l. Si quis in hoc genus, C. de Epiſc. & Cler.* Sed & judices ſeculares in ſubſidium invocant auxilium Eccleſiæ, ubi per ſe non poſſunt ſuos ſubditos coercere, ut notat Innoc. in *c. Licet ex ſuſcepto, infra de foro comp.* Ergo hic non bene infertur, ut Eccleſia non habeat poteſtatem exequendi etiam per ſuos miniſtros. Et propterea jura non ſtatuunt præciſe, ut Epiſcopus teneatur implorare brachium ſeculare, ſed adjectis verbis: *Si opus fuerit*, ut in *c. 1.* ibi: Et cum opus fuerit publicum convocent auxilium, *de offic. ordinar. in c. periculoſo*, §. *ult. ver. invocato ſi opus fuerit, &c. De ſtatu Regular. lib. 6.* innovato a Conc. Trid. in *c. 5. ſeſſ. 25. de Regular.* & ſæpe alibi. Per quod inſinuant eſſe arbitrarium Epiſcopo ad brachii ſecularis invocationem confugere, cum ſibi vires non ſuppetunt ad juſtitiam exequendam. Item non obſtat, quod Eccleſiæ ſit interdicta executio gladii temporalis, cum Petro Dominus dixerit: *Converte gladium tuum in locum ſuum*, ut legitur & notatur in *cap. Novit de judic. & in ſumma 23. q. 8.* & arma clericorum ſint lacrymæ & orationes, *c. Convenior ead. can. & q.*

Reſpondetur enim Eccleſiam non habere gladium materialem ad mortem alicui inferendam, vel membri mutilationem. Et in hunc ſenſum accipienda ſunt jura in contrarium adducta, ut plene notatur in c. *Cum non ab homine, de judic.* & in *c. Novimus, de verb. ſignific.* At ſecus eſt ad exe-

quen-

quendam juſtitiam ſibi incumbentem, ut patet ex *Clem.* 2. §. *fin. de heret.* ubi tribuitur facultas Inquiſitoribus hæreticæ pravitatis, ut poſſint armatos officiales habere: Ex quo innuitur penes Eccleſiam eſſe hanc poteſtatem utendi officialibus armatis in criminibus ad ſuum forum pertinentibus, alioquin non potuiſſet ea Inquiſitoribus concedere. Ad hoc *Extravag. Unam S. de major. & obed.* Atque ita contrariæ oppoſitiones Abbatis *in d. c. Significaſti de off. delegat.* diluit Gundiſal. Villadiego *de heret. q.* 11. *n.* 16. adjicens ſic obſervare communem uſum.

Adde quod ex Decreto Concilii Trid. in *c.* 3. *ſeſſ.* 25. Epiſcopus antequam utatur gladio excommunicationis, debet ad executionem realem, vel perſonalem etiam contra laicos procedere per ſuos proprios, vel alienos executores. Quod neceſſario ſupponit eum uti poſſe officialibus armatis, cum perſonarum diſtrictio vix, ac ne vix quidem fieri poſſit ſine miniſterio armorum.

Neque vero hac in re videtur hodie ſubeſſe ulla difficultas; nam etſi olim eſſet opinio ab aliquibus contro-
45 verſa in *d. c. Cum non ab omine de judic.* an liceret Epiſcopis habere familiam armatam, nihilominus S. Congregatio Epiſcoporum jam ſæpius probavit ſententiam Epiſcopis faventem veluti gravioribus authoritatibus, & ſolidioribus rationibus munitam, cenſuitque Epiſcopum non ſolum poſſe, ſed debere etiam habere familiam armatam immunitate Eccleſiaſtica gaudentem. Idemque reſpondit Sacr. Congreg. Concilii ab Epiſcopo Serano conſulta ſub die 23. Novemb. 1613. Quamobrem non videtur amplius dubitandum, quominus poſſit Epiſcopus uſum armorum cujuſvis generis ſuis officialibus pro executione juſtitiæ concedere ad inſtar Principis ſecularis.

Præſertim vero, quia eandem ſententiam in fortioribus terminis, ideſt in familiaribus Epiſcopi, etiam non neceſſariis pro executione juſtitiæ, hoc ipſo tempore probavit Curia in memorabili caſu Reipublicæ Lucanæ: nam vexilliferi, antiani, & miniſtri, & officiales, qui pro tempore extiterunt, denuntiati fuerunt excommunicati ab Epiſcopo civitatis Caſtelli commonitorio Apoſtolico, in vim ſpecialis facultatis deſuper habitæ per literas in forma Brevis ſub die 23. Februarii 1640. Civitas vero cum univerſo dominio Lucano ſuppoſita fuit Eccleſiaſtico interdicto, propterea quod duos familiares Cardinalis Epiſcopi cum armis deprehenſos, & duos ejuſdem Cardinalis fratres germanos in depreſſionem, & violationem Eccleſiaſticæ libertatis carceribus mancipaverint, & eundem Commiſſarium a S. D. N. Urbano VIII. illuc ablegatum admittere recuſaverint, ut in ſententia declaratoria ſub die 29. Martii, & in alia interdictoria 5. Aprilis 1640. Confert text. in *leg.* 1. §. *Sed & ſi que leges, Cod. de veteri jur. enucl.* & dicta per Cardin. Zabarel. *conſ.* 136. *num* 1. *verſ. Premitto quod etiam, &* per Lap. *alleg.* 55. *n.* 3. *verſ. Iſtam opinionem ſequitur Romana Curia.*

DE CONSTITUTIONIBUS

Honorius III. Epiſcopo, & Cantori Cabilonen.

CAPUT XII.

Ex parte Epiſcopi Heudenſis fuit propoſitum, quod Canonici Heuden. propriis commodis inhiantes, præbendarum numerum ab antiquo in Eccleſia Heuden. ſtatutum (licet non ſint ejus diminuti redditus) reſtrinxerunt: & infra. Nolentes igitur Divini Numinis minui cultum, ſed potius augumentari: Mandamus, quatenus antiquum numerum facientes auctoritate noſtra ſervari, præbendas quas a tempore ultimi ſtatuti inveneritis vacaſſe in Eccleſia memorata (non obſtante aliqua conſtitutione ſuper hoc a Canonicis ipſis facta, vel confirmatione a nobis ab eiſdem obtenta) perſonis idoneis cum conſilio Epiſcopi conferatis,

SUMMARIUM.

1 *Statutum non valet, per quod cultus divinus ſine cauſa diminuitur, etiamſi in forma communi a Papa fuerit confirmatum, n.* 3. *&* 4.

2 *Prebendarum numerus per conſtitutionem Canonicorum reſtringi non poteſt, ſi Eccleſia redditus non ſint diminuti,*

3 Inhiare, *quid ſit.*

4 *Confirmatio in forma communi quid operetur.*

5 *Confirmatio ſubreptitia non convalidat prebendarum ſuppreſionem nullam.*

6 *Prebendarum reductio invalida non impedit vacationem prebenda in remanentibus ultra numerum.*

7 *Impetratio beneficii ex taciturnitate ſuppreſſionis nulla non redditur ſubreptitia.*

8 *Prebendarum numerus reduci poteſt a Canonicis authoritate Epiſcopi, ſi Eccleſia redditus diminuti ſint,*

9 *Fallit, ſi prebenda non ab Epiſcopo, vel Capitulo, ſed ab aliis fuerint dotata, & n.* 15. *&* 29.

10 *Item fallit, ſi prebendarum numerus fuerit ordinatus, aut confirmatus authoritate Apoſtolica, &*

11 *Vel juratus a Canonicis, ibid.*
Item fallit, ſi negotia Epiſcopi, & capituli ſint communia,

12 *Et quid poſt Concil. Trid. & n. ſeqq.*

13 *Prebendarum numerum an & quando Epiſcopus poſſit reſtringere in vim Concil. Trid. & in quibus jus commune fuerit a Concilio alteratum, ſeu declaratum.*

14 *Prebendas non poteſt hodie Epiſcopus ſupprimere, ſi illarum tenuitati providere poſſit per unionem beneficiorum ſimplicium,*

15 *Prebendas patronatus laicalis Epiſcopus ſupprimere non poteſt ſine conſenſu patroni. Secus ſi ſint patronatus Eccleſiaſtici.*

17 *Prebendarum numerum Epiſcopus poteſt ex cauſa reducere, ſed non tenetur. Nec Metropolitanus poteſt in hoc ſupplere.*

18 *Abbatibus, & aliis inferioribus etiam exemptis, & juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentibus non licet prebendas ſupprimere ex c.* 15. *ſeſſ.* 24.

19 *Nec Capitulo Sede vacante.*

20 *Miſſas, & Anniverſaria, aut eleemoſynas pauperibus erogandas, an Epiſcopus ex cauſa tenuitatis reducere poſſit de jure communi,*
Et an ex Concil. Trid. n 30.

21 *Papa ſolus alterare poteſt uſum illorum, que per fideles donata ſunt, vel relicta.*

22 *Commutatio voluntatis ab inferiori a Principe regulariter fieri non poteſt.*

23 *Et quid ſi proventus hereditatis non ſuffitiant ad onera adimplenda, & n.* 25.

24 *Miſſarum onera beneficio incumbentia Epiſcopus reducere non poteſt.*

25 *Miſſarum onera beneficio injuncta an Epiſcopus moderari poſſit, ſi redditus poſtea diminuti ſint, & n. ſeqq*
Et quid ſi ſpectent ad beneficiatum, n. 27. *& ſeqq,*
Quid ſi ejuſmodi redditus ſpectent ad heredem, ibidem.

26 *Onus pro rata minuitur redditibus diminutis.*

27 *Voluntas teſtatoris poteſt ab Epiſcopo in alium pium uſum commutari, ſi de jure, vel de facto adimpleri non poſſit.*

28 *Commutandi ultimas voluntates ſi qua facultas de jure Epiſcopo competebat, non eſt ſublata a Conc. Trid.*

30 *An-*

30 *Anniverſaria, & officia defunctorum Epiſcopus poteſt reducere ad præſcriptum Concil. Trid. c. 4. ſeſſ. 25.*

31 *Eleemoſynas pauperibus erogandas Epiſcopus reducere non poteſt in vim c. 4. ſeſſ. 25. Concilii Tridentini, & nn ſeqq.*

32 *Diſpenſandi facultas, ut favorabilis eſt amplianda, niſi agatur de præjudicio tertii.*

33 *Diſpenſandi poteſtas in ſimplicibus non extenditur ad mixta.*

34 *In Miſſis, vel Anniverſariis, aut eleemoſynis reducendis quis ordo ſervari debeat.*

1 EX *Parte*. Non valet ſtatutum, per quod cultus divinus ſine cauſa diminuitur, etiamſi in forma communi a Papa fuerit confirmatum. Hoc dicit. Vel ſpecialius. Non poſſunt Canonici ſine cauſa reſtringere numerum Canonicorum, ſeu præbendarum. Dividitur ab Hoſt. in duas partes. Prima ponit factum corrigendum. Secunda correctionem, ibi: *Nolentes*.

2 Nota ex decretali duas concluſiones, quarum prima eſt negativa, videlicet: Statutum Capituli reſtringens numerum Canonicorum, ſeu præbendarum non valet, ſi Eccleſiæ redditus non ſint diminuti: & ita hic eſt caſus ſecundum Abb. Antiq. Panormit. Aretin. & Felin. & notant gloſſ. 2. Innoc. in *princip. in ver. Diminuti*, & communiter Doctores. Cujus concluſionis duplex ratio colligitur ex textu. Prima eſt, quia hujuſmodi ſtatutum procedit ex radice avaritiæ; nam ut legitur in *c. fin. de conceſſ. præbend. lib. 6.* quanto inter pauciores cujuſvis Eccleſiæ dividuntur proventus, tanto majores fieri poſſunt ſingulorum percipientium portiones. Si-
3 mile in *c. Cum M. ſupra eod.* Et hanc rationem inducat litera ibi, *propriis commodis inhiantes*, ideſt cupiditati intendentes ſecundum gloſs. 1. Inhiatio enim eſt vehemens cupiditas, ut *leg. 1. Cod. De petit. bonor. ſublat. l. 10.* Eodem loquendi modo utitur textus in *c. fin.* ibi, *turpe lucrum inhiantes* 20. *qu. 3. & in c. Ex parte in fin.* ibi, *lucris temporalibus inhiare*, infra, *de cenſib. & in leg. Per diverſa, Cod. Mandati*, ibi, *alienis rebus, fortuniſque inhiantes*, cum ſimil. ut hic per Dec. *n. 1.* Secunda ratio eſt, quia hoc ſtatutum cedit in diminutionem divini cultus, ut patet ibi: *Nolentes divini numinis minui cultum, ſed potius augmentari.* Ad idem *c. Vaſa*, cum gloſs. *in ver. Succrevit de conſecr. diſt. 1.* Atque ita niſi rationabilis cauſa ſubſit, non valet ſtatutum divini cultus diminutivum, ut dicunt in Summa hujus textus Jo. Andr. Bald. Bellam. Butr. Card. Anchar. Imol. & Jo. de Anan. ad hoc *leg. novis, ff. De conſtit. Princip* ſecundum Innoc. *hic in princ.* & Hoſt. *n. 2.* Nec obſtat textus in *c. ult. de relig. domib.* Quoniam illud fit ibi propter honorem Eccleſiæ, ne nimia religionum diverſitas confuſionem inducat, ſecundum Joan Andr. *hic n. 8.* & Imol. *in 2. notab.*

4 Procedit autem hæc prima concluſio, etiamſi ſtatutum reſtringens numerum Canonicorum fuerit a Sede Apoſtolica confirmatum in forma communi. De hac enim confirmatione intelligitur hoc capitulum ibi: *Non obſtante confirmatione a nobis obtenta*; nam talis confirmatio ſub communi forma nihil novi tribuit, *cap. Cum dilecta, §. Nos igitur de confirm. util. vel inutil. c. Quia diverſitatem in fine de conceſſ. præben. & c. Ex parte, il primo de privil.* & tenet hic gloſſ. *in verb. Confirmatione*, Hoſt. *n. 6.* Jo. Andr. Bald. Butr. Cardin. Anchar. Imola, & Jo. de Anan. omnes *in princ.* Sed dices: Ad quid igitur hujuſmodi confirmatio membranas occupat? Reſpondet Bald. *n. 19.* dicens: Confirmatio facit de aliquo validius, ut non poſſit revocari per ſtatuentes, ſed de nullo non facit aliquod, niſi Papa apponeret clauſulam, *non obſtan.* & ex certa ſcientia ſcriberet, vel in contradictorio examine decerneret, ut *leg. Adoptio, ff. De adopt.* Et eſt ratio ſecundum eum, quia illud, quod non eſt confirmabile de jure, non præſumitur per incuriam confirmatum, ut *leg. 2. §. Ne quis a Principe, ff. Ne quid in loco publ. leg. Memineris,*
5 *C. Unde vi, & c. Qualiter, & quando, il primo de accuſat.* Poteſt etiam intelligi hoc c. de confirmatione ſubreptitie impetrata, eo quod ſtatuentes mentionem non fecerint de ſtatuto antiquo, nec de redditibus Eccleſiæ non diminutis: talis enim confirmatio non validat præbendarum ſuppreſſionem nullam. *Arg. cap. 2. de reſcript.* & tenet hic gloſſ. *in ver. Confirmatione*, Innoc. *in eod. verb.* Hoſt. *n. 4. verſ. Nec etiam prodeſt, & n 7.* Jo. And. *in fine*, Butr. *n. 6.* & reliqui poſt eos. Et idem eſt ſi non mentio fiat de aſſenſu Epiſcopi neglecto, *c. Cum conſuetudinem de conſuetud.* ſecundum Innoc. & Jo. Andr. *locis citatis*, & Card. *n. 2. verſ. Et de conſenſu*. Et nota 6
hoc ſtatutum non obſtante confirmatione ſub communi forma impetrata uſque adeo eſſe nullum, ut reſtrictio numeri non impediat vacationem præbendarum in remanentibus ultra numerum, ut probat litera ibi, *præbendas quas a tempore ultimi ſtatuti inveneritis vacaſſe in Eccleſia memorata.* Et notat Butr. *n. 6.* & Bald. *n. 3.* qui ex hoc notabiliter infert, ut ſi quis poſt ultimum ſtatutum reſtringens numerum impetraverit vacaturam facta mentione numeri antiqui, & non novi, valeat impetratio, quia novus numerus non eſt numerus juris, ſed facti, de quo non oportet mentionem facere; Ergo taciturnitas ſuppreſſionis invalidæ ſubreptionem 7
non inducit, ad hoc *c. Non præſtat de regul. jur. in 6.* & vide bonam gloſſam in *c. Cum noſtris in verb. Non vacaret de conceſſ. præben.* Rota *in ant. deciſ. 176. alias 59. de reſcrit. quæ incipit.* Nota quod de gratia adverſarii, quæ nulla eſt, non teneor in gratia mea facere mentionem, Gemin. *conſ. 120. num. 4. verſ. Item de jure iſtius*, Felin. plene *in c. Ex tenore num. 2. & ſeqq.* poſt gloſſ. 1. *ibi* [*ja fin. de reſcript.*

Secunda concluſio eſt affirmativa, & colligitur a 8
contrario ſenſu ex illis verbis, *licet ejus non ſint diminuti redditus*, videlicet, poſſunt Canonici aliquot præbendas ſupprimere, eaſque ad pauciorem numerum reducere Epiſcopi authoritate, ſi Eccleſiæ redditus diminuti ſint. Arg. *c. Quoniam infra de vita, & honeſt. Cler.* & tenet hic gloſs. 1. Hoſtien. *n. 2. in ver. Diminuti*, Card. *n. 2. in 1. quæſt.* Abb. & Aretin ambo in *2. notab.* & ita communiter teneri teſtatur Card. in *c. Cum acceſſiſſent in 4. qu. ſupra eod.* Nec mirum, quia auctis facultatibus Eccleſiæ augeri poteſt Canonicorum numerus authoritate Epiſcopi, *c. Cum M.* & ibi plene notatur *ſup. eod.* & arg. *c. Quanto de cenſib. c. Innovo 41. diſt. & leg. In Eccleſiis, Cod. de Epiſc. & Cler.* Ergo eadem authoritate diminui poteſt redditibus diminutis, quia omnis res, per quaſcunque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſolvitur, *c. 1. de reg. jur. & leg. Nihil tam naturale, ff. eodem*, & eadem authoritas, quæ requiritur in conſtructione actus, requiritur in illius deſtructione, *c. Veniam de pœnit. diſt. 1.* Romam. *conſ. 65. Viſo themate n. 2. verſ. Hoc enim, & conſ. 116. Viſo in princ.* & ſicut in augmento numeri, ita & in illius coarctatione facultates Eccleſiæ ſunt conſiderandæ, ut *c. 1. & c. Authoritate de inſtit.* ſecundum Hoſt. *hic n. 3.* ut idem operetur oppoſitum in oppoſito, quod propoſitum in propoſito, *leg. Si ex teſto, ff. De legat. 1. leg. 3. §. fin. leg. 4. & leg. Legata in fin. ff. De adimen. legat.* Non obſtat textus in *c. fin. de verb ſignif.* Nam ut reſpondet Compoſtell. & poſt eum Cardin. in *d. c. Cum acceſſiſſent in 4. quæſtione*, ibi, *voluntarie fuit petita confirmatio Sedis Apoſtolicæ*: Et eodem modo reſpondet ad *c. Cum olim de conſuet.* Fatetur enim utile eſſe, ut in talibus authoritas Papæ interveniat, & concordat hic Vincentius.

Hæc tamen ſecunda concluſio procedit, dummodo 9
præbendæ fuerint dotatæ ab Epiſcopo, vel Capitulo. Secus ſi ab aliis, quia tunc in præjudicium Patroni, qui illas fundavit, vel dotavit, nequeunt Epiſcopus, & Capitulum illas ſupprimere, & ad pauciorem numerum reducere, ut *c. Monaſterium, & c. Rationis*, ibi notatur 16. *quæſt. 7.* & tenet Innoc. & Compoſt. in *c. Cum acceſſiſſent ſup. eod.* Bellam. *ibid. n. 7. verſ. Sed nunquid*, Cald. in *5. quæſt.* & Abb. *n. 4. in fin. & n 5.* & Hoſt. *hic n. 9. verſ. Et hoc eſt verum.* De quo latius dicam infra n. 15. & n. 29.

Rurſus procedit eadem concluſio, ſi Canonicorum 10
numerus fuerit in Eccleſia judicio Epiſcopi ordinatus, juxta textum *in leg. In Eccleſiis, Cod. de Epiſcop. & Cleric.* Secus ſi ab initio inſtitutus fuerit, vel poſtea confirmatus authoritate Apoſtolica cum clauſula decreti irritantis, quia tunc a Canonicis authoritate Epiſcopi reſtringi non poteſt. Arg. *c. Cum veniſſent de judic. c. 1. & 2. de confirm. util. vel. inutil. c. Omnis res de reg. jur. & l. Nihil tam naturale, ff. eod* Et idem eſt ſi numerus fuerit juratus, ut *c. Dilecto de præb.* & ita intelligunt hanc decretalem Hoſtien. *n. 2. & 4.* Collect. & Bellam. ambo *n. 2.* & idem Bellam. *in d. c. Cum acceſſiſſent num. 7. verſ.*

Sed

Digitized by Google

Sed nunquid, & ibi etiam Card. *in 5. quæſtione ſupra eod.* de quo tamen dic plenius, ut ibi ſcripſi.

11 Demum procedit concluſio prædicta ſi negotia Epiſcopi, & Capituli ſint diviſa; ſecus ſi ſint communia, quia tunc non poteſt Capitulum præbendas ſupprimere, etiam authoritate Epiſcopi, ne ſit author in facto proprio, *l. Pupillus*, *ff. De author. tutor.* & Clem. *Si una de reb. Eccl. non alienan.* & tenent hic Hoſt. *n. 4. verſ. Item nec authoritate Epiſcopi*, Henric. Boich. *poſt. princip. verſ. Sed ſi quaris in d. c. Cum acceſſiſſent n. 2. verſ. Sed ſi quaris*, ubi etiam Abb. *n. 5. ſupr. eod.* gloſſ. in d. Clem. *Si una in verb. Menſa ſua*. Quam ibi ſequitur Card. *n. 1.* & reliqui omnes, de quo tamen dic ut plene ſcripſi in *c. Expoſuiſti de preben.*

12 Sed hodie in his ſervari debet decretum Concilii Trid. *c. 15. ſeſſ. 24.* quo ſtatuitur, *ut in Eccleſiis Cathedralibus, & Collegiatis inſignibus, ubi frequentes, adeoque tenues ſunt prabenda ſimul cum diſtributionibus quotidianis, ut ſuſtinendo decenti Canonicorum gradu, pro loci, & perſonarum qualitate non ſufficiant, liceat Epiſcopis cum conſenſu Capituli, vel aliquot ſimplicia beneficia, non tamen regularia, iis unire, vel ſi hac ratione provideri non poſſit, aliquibus ex iis ſuppreſſis cum patronorum conſenſu ſi de jure patronatus laicorum ſint, quarum fructus, & proventus reliquarum prabendarum diſtributionibus quotidianis applicentur, eas ad pauciorem numerum reducere, ita tamen ut tot ſuperſint, qua divino cultui celebrando, ac dignitati Eccleſia commodo valeant reſpondere: non obſtantibus quibuſcunque conſtitutionibus,*

13 *& privilegiis*. Hæc ibi. Ex quo contextu omiſſo unionis remedio, de quo egi latiſſime in *d. c. Expoſuiſti de preb.* quod ſpectat ad materiam ſuppreſſionis, obſervandum eſt, jus commune fuiſſe in multis alteratum, ſeu declaratum a Concilio. Primo enim Concilium voluit præbendarum ſuppreſſionem fieri poſſe ab Epiſcopo in Cathedralibus, & Collegiatis inſignibus duntaxat, ut patet ex princ. *d. c. 15.* non autem in non inſignibus, quod non reperiebatur cautum de jure communi. Deinde noluit Concilium fieri poſſe hanc ſuppreſſionem in prædictis Eccleſiis omnibus, ſed in illis tantum, ubi præbendæ eſſent frequentes. Quod de jure communi ſaltem expreſſe cautum non erat. Unde Epiſcopus hodie non poteſt præbendas ſupprimere, & ad pauciorem numerum reducere, niſi tot ſuperſint, quæ ſufficiant ad divinum cultum peragendum, & dignitatem Eccleſiæ conſervandam, ut patet in *d. c. 15.* ibi, *frequentes:* necnon ibi, *ita tamen ut tot ſuperſint*. Præterea Concilium voluit licere Epiſcopo numerum præbendarum reſtringere ex cauſa tenuitatis redditumm, non diſtinguendo an redditus fuerint tenues ab initio, an poſtea diminuti fuerint: cum tamen jus commune diſpoſuerit in eo tantum caſu, in quo redditus ex poſt facto ſint imminuti, ut patet in hac decretali. Similiter jus commune non exigebat, ſaltem expreſſe, ut eſſent tenues niſi præbendæ, ut hic patet: at ex Concilio oportet ut tales ſint non ſolum fructus præbendæ, ſed etiam diſtributiones, ut patet in *d. c. 15.* ibi, *tenues ſunt prabenda, ſimul cum diſtributionibus quotidianis*. Quamobrem ſi ſolæ diſtributiones eſſent tenues, deveniendum non eſſet ad ſuppreſſionem, ſed Epiſcopus uti poſſet

14 remedio, *c. 3. ſeſſ. 21.* ut S. Congregatio declaravit. Inſuper jure communi inſpecto ubi facultates Eccleſiæ erant diminutæ, poterat Epiſcopus cum Capitulo immediate procedere ad ſuppreſſionem præbendarum; ſed ex Concilio Epiſcopus debet primo conſulere præbendarum tenuitati per unionem beneficiorum ſimplicium: atque hoc remedio deficiente, tunc demum confugere poteſt ad aliud remedium ſupreſſionis præbendarum; illa enim alternativa, vel qua Concilium utitur in *d. c. 15.* non eſt electionis, ſed ordinis, ut elare oſtendit conditio illa, quæ immediate ſubſequitur, videlicet, *ſi hac ratione provideri non poſſit*. Ad hoc *c. Metropolitano*, & ibi, gloſſ. *in ver. Ex Presbyteris 62. diſt.* & quod

15 ſcripſi in *c. Inter ceteras n. 47. de reſcript.* Ad hæc Concilium in illis verbis, cum patronorum conſenſu approbavit opinionem Innocentii, & Compoſtellani, de qua ſupra n. 11. aſſerentium non poſſe Epiſcopum præbendas ſupprimere ſi fuerint ab aliis fundatæ, vel dotatæ, & in ſequentibus verbis, *ſi de jure patronatus laicorum ſint*, eandem opinionem limitavit, ſeu declaravit procedere in præbendis patronatus laicalis duntaxat; unde ſi fuiſſent dotatæ de bonis Eccleſiaſticis etiam ab aliis, quam ab Epiſcopo, vel Capitulo ſecundum ea, quæ notantur, in *c. Cum autem de Jurepatr. & in c. Unico in fin. eod. tit. l. 6.* tunc ex decreto Concilii a contrario ſenſu poſſet Epiſcopus concurrentibus requiſitis illas ſupprimere, & ad pauciorem numerum reducere, etiam ſine conſenſu patroni Eccleſiaſtici, quod eſt valde notabile: & vide bonam gloſſam in *c. Cum dilectus in ver. Quempiam praſentare, verſ. Sed nunquid de Jurepatr.*

Amplius in derogatione illa, non obſtantibus quibuſcunque conſtitutionibus, & privilegiis, S. Synodus non obſcure ſuſtulit opinionem Hoſtien. & aliorum, qui dixerunt reductionem numeri præbendarum ab Epiſcopo, & Capitulo fieri non poſſe, ſi ejuſmodi numerus fuerit ordinatus ab initio, aut poſtea confirmatus authoritate Apoſtolica. Cum enim talis ordinatio, vel confirmatio nihil ſit aliud, quam conſtitutio, vel privilegium, utique dum Concilium conſtitutionibus, & privilegiis derogavit, in neceſſariam conſequentiam permiſit Epiſcopis, ut poſſent ex cauſa numerum præbendarum reſtringere, non obſtante ordinatione, vel confirmatione Apoſtolica. Accedit quod cum Cathedrales, & Collegiatæ Eccleſiæ non erigantur niſi a Sede Apoſtolica, & in illarum erectione ſemper conſueverit præfiniri numerus præbendarum, ſi Epiſcopus non poſſet illarum numerum reducere, proviſio Concilii eſſet ſupervacua contra textum in *c. Commiſſa de elect. lib. 6. cum ſimil.* Ponderatis quoque illis verbis Concilii, *liceat Epiſcopis*. S. Congregatio cenſuit præbendarum tenuitati Cathedralis, vel Collegiatæ inſignis poſſe Epiſcopum providere, juxta *c. 15. ſeſſ. 24.* ſed non teneri, nec Metropolitanum in hoc poſſe ſupplere. Atque ita reprobavit opinionem Hoſtien. *hic n. 4.* qui putavit in caſu hujus c. poſſe haberi recurſum non ſolum ad Papam, ſed etiam ad Metropolitanum per *c. Nullus de jurepatron.* Et approbavit contrariam opinionem Jo. Andr. de qua per Bellam. *hic n. 2. verſ. Sed in hoc quod dicit*: quia hic caſus non eſt de his, qui notantur per gloſſ. in *c. Paſtoralis de offi. ordin.* & per Jo. Monach. in *c. 1. De ſupplen. neglig. Prelat. l. 6.* Ac demum hæc decretalis cum decidat Canonicis non licere præbendas ſupprimere, quando Eccleſiæ redditus non ſunt diminuti, a contrario ſenſu probat id licere Canonicis, ſi redditus imminuti ſint. Sed quia mentionem non facit de Epiſcopo, gloſſ. 2. Hoſt. *n. 2.* & Doctores ſupplent, Epiſcopi authoritate, non autem propria. Verum hoc explicite declaravit Concilium. Unde S. Congregatio cenſuit Abbatibus, vel Archidiaconis, qui ſunt principales dignitates in Collegiatis Eccleſiis, & ad quos tanquam ad Ordinarios inferiores pertinet collatio præbendarum, non licere præbendas ſupprimere in vim *c. 15. ſeſſ. 24.* Sed Epiſcopo tantum cum conſenſu Capituli, ſi modo ipſa Collegiata ſit inſignis, & ſerventur alia, de quibus in *d. c. 15.* Et alias cenſuit Abbati juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habenti, etiamſi exemptus ſit, ac Ordinarius Eccleſiæ Collegiatæ, etiamſi in dicta Eccleſia concurrant omnia requiſita, *c. 14. ſeſſ. 24.* non licere Canonicatus ſupprimere. Et eodem modo cenſuit hanc facultatem non competere Capitulo Sede vacante. 16 17 18 19

20 Nunc cum in ſuperioribus firmatum ſit licere Epiſcopo cum conſenſu Capituli ob redditumm tenuitatem reducere numerum Canonicorum, ſeu præbendarum, hinc ſumpta occaſione inveſtigandum eſt, an ſimiliter ex eadem cauſa tenuitatis eidem liceat reducere onera Miſſarum, ſeu Anniverſariorum, aut eleemoſynæ pauperibus erogandæ. Sæpe enim contingit, ut ex teſtatorum diſpoſitionibus hæredes teneantur per Sacerdotes peculiares, Anniverſaria pro defunctis, vel Miſſas quotidianas, ſeu certis diebus celebrare, & interdum etiam eleemoſynas pauperibus diſtribuere, & conſimilibus oneribus multories etiam gravantur in fundationibus beneficiati futuri. Verum quandoque evenire ſolet, ut fructus hæreditatis, vel beneficii non ſufficiant pro omnibus oneribus a fundatore, ſeu teſtatore impoſitis ſupportandis. Unde ad locorum Ordinarios pergravatos recurritur, ut opportune provideant, maxime juxta facultatem ſibi traditam a Concil. Trid. *c. 4. ſeſſ. 25.*

Quamobrem circa prædicta dubitatur primo, an Epiſcopus de jure communi facultatem habeat reducendi, ac moderandi non ſolum onera Miſſarum celebrandarum, & Anniverſariorum, ſed etiam eleemoſynæ pauperibus erogandæ. Secundo, an id ſaltem poſſit authoritate Concilii Trid.

Trid. *cap.4. ſeſſ.25.* Tertio, quatenus poſſit, quo or-
dine debeat moderationem facere, videlicet an in ipſis
Anniverſariis, vel Miſſis quotidianis, ſeu potius in ele-
emoſynis.
21 Ad primum dubium reſpondetur reductionem, ſeu
moderationem onerum prædictorum, cum reſpiciat
commutationem piæ voluntatis, ſoli Romano Pontifi-
ci eſſe reſervatam. Textus eſt clarus in Clem. *Quia con-
tingit*, & ibi gloſſ. *in ver. Sedes Apoſtolica de relig.domib.*
ibi: *Nota per hanc literam ſolum Papam alterare poſſe
uſum illorum, quæ per fideles donata ſunt, vel relicta.*
Quam gloſſam ſequuntur ibi Card. *in 10. notab. & in 2.
oppoſ. n.9. & qu.4. n.11.* Imola *n.16.* Abb. *n.3. in ver. Solus
Papa*, Vitalin. *n.17.* & reliqui omnes. Quod etiam ſup-
22 ponit Concilium Tridentinum *c.6. ſeſſ.22.* Depoſitio e-
nim teſtatoris, ut lex debet ſervari, *cap. Ultima volun-
tas*, & ibi gloſſ. *unic. 13. qu.2.* §. *Diſponat in Auth. de nupt.*
quam non poteſt inferior a Principe tollere, *leg. Si quis
ad declinandam*, §. *Sin autem*, *Cod. De Epiſcop. & Cler.*
c. A nobis, & ibi Abb. *n.4.* & Covarr. *n.7. de teſtam.* Et
hanc ſententiam in propoſito non obſcure probavit Con-
cilium Tridentinum in *d. c.4 ſeſſ.25.* dum facultatem re-
ducendi onera Miſſarum tribuit Epiſcopo non ſimplici-
ter, & abſolute, ſed in Diœceſana Synodo; nam ſi hæc
reductio, & moderatio de jure Epiſcopis licuiſſet, uti-
que Concilium, quod emanavit ad ampliandam faculta-
tem Epiſcoporum, non eam reſtrinxiſſet ad tempus Syn-
odi diœceſanæ. *Arg. leg. legata inutiliter*, *ff. De adim.
legat. leg. Quod favore*, *C. De legib. & cap. Quod ob gra-*
23 *tiam de reg. jur. lib.6.* Quod ſi proventus hæreditatis non
ſufficiant ad implenda omnia onera injuncta, videtur
poſſe inferior a Principe facere dictam moderationem
uſque ad ea, quæ poſſunt ex dictis redditibus adimple-
ri, *leg. Legatum municipio*, *ff. De admin. rer. ad civit.
pertin* & ibi gloſſ *unic. quæ adducit. concord. cap. Nos qui-
dem de teſtam.* & notat Card. *ubi ſupra qu.4. & 5.* ne-
que enim hoc caſu hæres potuit plus gravari, quam
fuerit honoratus. *Arg. leg. Imperator*, §. *Cum quidam*,
24 & ibi Bart. *ff. De legat. 2.* Ceterum ſecus dicendum eſt
quoad onera beneficiis in eorum fundatione injuncta,
quæ ſervari mandat Concilium Trident *ſeſſ.25. c.5.* Et
merito; nam fundatio, & dotatio illa habet ſe per mo-
dum quaſi contractus ultro citroque obligatorii, ſeu
donationis ſub modo, quam cum Epiſcopus admiſerit,
& proviſus dum inſtitueretur non recuſaverit, non pot-
eſt modo onus detrectare. *Arg. d. leg Imperator*, §. *E-
nim vero*, imputetque ſibi beneficiatus ſi paſſus eſt ſe ad
tenuem ordinari Eccleſiam, ſeu beneficium, *c. Conque-
rente*, & ibi DD. *de Cleric. non reſiden.* gloſſ. *in c. Clericus
victum in ver. Vigilis 91. d.* Hinc S. Congregatio Concilii
cenſuit non eſſe concedendum indultum, quod petebatur,
reductionis onerum Miſſarum beneficio incumbentium,
tum quia Concilium juncta declaratione ipſius Congre-
gationis non permittit reductionem Miſſarum, quarum
celebratio in fundatione beneficii injuncta fuit; tum quia
ex hoc fideles ſcandalizarentur, & a fundationibus re-
traherentur; tum quia ceſſant cauſæ Concilii, quod non
reperiantur, qui tale onus ſubire velint, cum beneficia-
ti acceptantes beneficia ſponte onus etiam ſuſceperint.
25 Quod ſi a principio erant quidem ſufficientes, ſed
poſtea imminuti ſint, adeout non ſufficiant ad onera
ſupportanda, tunc in quantum hujuſmodi redditus ſpe-
ctant ad hæredem, poterit forte Ordinarius illa mode-
rari, quia videtur hæres inſtitutus, ut ex redditibus
ipſis curet hæc, & hæc obſervari, unde ſufficit ut adim-
plenda curet, quæ poteſt ex erogatione omnium pro-
ventuum; nam tunc imminutis redditibus, imminutum
26 dicitur & onus, ex gloſſ. tertia in *leg. Plautius in gloſſ. fin.
ff. De condit. & demonſtr.*
27 At reſpectu ipſius beneficiati duo caſus videntur di-
ſtinguendi. Primus eſt reſpectu eleemoſynarum, quas
ipſe beneficiatus tenetur aliis Sacerdotibus erogare pro
Miſſis celebrandis, & hoc primo caſu ſi redditus bene-
ficii ſint adeo imminuti, ut non ſufficiant ad hujuſmo-
di onera adimplenda; ſimiliter videtur poſſe ordinarius
illa moderari, quia quotieſcunque pia voluntas teſta-
toris ſive de jure, ſive de facto adimpleri non poteſt,
tunc per Epiſcopum una cum hærede, vel executore pot-
eſt in alium pium uſum commutari: textus eſt clarus in
c. Nos quidem de teſtam. ubi id notat Innocent. *n.1. in ver.
per teſtatorem* Hoſt. *n.5. in ver. Et alibi placet*, Jo.Andr.
n.7. in gloſſ. Et alibi placet, Butr. *n.4.* & Abb. *n.6.* Ad
idem textus *in d. leg. Legatum*, *ff. de adminiſtr. rer. ad ci-
vit. pertin. & in leg. Legatum civitati*, ubi Bart. *n.2. 3. &
4. proſequitur eandem theoricam*, *ff. De uſufruct. leg.* Ad
quod facit optime decretum Concilii Tridentini *cap.8.
ſeſſ.25.* ubi ſtatuitur, ut ſi hoſpitalia ad certum peregri-
norum, aut infirmorum, aut aliarum perſonarum ge-
nus fuerint inſtituta, nec in loco ubi ſunt dicta hoſpi-
talia ſimiles perſonæ, aut perpaucæ reperiantur, fructus
illorum in alium pium uſum, qui eorum inſtitutioni
proximior ſit, ac pro loco, & tempore utilior con-
vertantur ab Ordinario cum duobus de Capitulo per
ipſum deligendis, & ita in ſpecie noſtra tenent Felin. in
c. Cum acceſſiſſent n.19. in fin. ſupra eod. & Rocch. de Curte
poſt alios in *tract. de Jurepatron. in ver. Pro eo quod qu.12.*
ubi concludit poſſe Epiſcopum reducere onera Miſſarum
beneficio incumbentia, ſi eleemoſynæ pro illarum cele-
bratione erogandæ ſint adeo diminutæ, ut ad onera ſup-
portanda non ſufficiant. Quamobrem ſi in aliqua Ec-
cleſia eſſent celebrandæ plures Miſſæ quotidianæ, &
Rector Eccleſiæ ſive ex lege fundationis, ſive ex teſta-
toris præſcripto tenetur ex redditibus beneficii eleemo-
ſynas tribuere pro illis celebrandis; ſi ejuſmodi redditus
poſtea diminuti eſſent, forte beneficiatus non teneretur
niſi tot eleemoſynas erogare, quot caperent fructus be-
neficii, juxta moderationem Epiſcopi, & non ultra. Et-
enim cum non teneatur ex bonis patrimonialibus has
eleemoſynas tribuere, ſed ex fructibus beneficii tantum,
utique ſi fructus hujuſmodi ad illas non ſufficiant, &
ſic voluntas teſtatoris, nec de jure, nec de facto adim-
pleri poſſit, intrat facultas Ordinariis attributa in *d. cap.
Nos quidem*, & ibi dixi in *4. notab.* & conferunt, quæ de
hærede dicta ſunt ſupra n.23. & 25. Neque vero hæc fa- 28
cultas competens Epiſcopo de jure communi videtur ſub-
lata a Concilio in *c.4. ſeſſ.25.* Quia cum emanaverit
ad ampliandam Epiſcoporum authoritatem in hujuſmo-
di reductionibus, non eſt veriſimile ut voluerit illius
diminutionem inducere. *Arg. d. leg Legata inutiliter*, *ff.
de adimen. legat.* cum aliis ſupracitatis *n.22. in fin.*

Decretum vero *c.5. ejuſdem ſeſſ.* quod jubet ut one-
ribus beneficio incumbentibus non derogetur, recipit
declarationem a jure communi, & a *c.8. verſ. Quod
ſi ſeſſ.25.* ut locum habeat, ſi onera hujuſmodi de ju-
re, vel de facto adimpleri poſſint; alias ſecus. Et
hanc interpretationem jampridem videtur admiſiſſe Sac.
Congregatio; nam conſulta, an facultas commutandi
ultimas voluntates de jure communi Epiſcopo compe-
tens cenſeatur ſublata per ſpecialem remedium *c.4. ſeſſ.
25.* quo cavetur, ut Epiſcopus circa hæc in diœceſana
Synodo provideat: reſpondit non eſſe ſublatam, ſi quæ
Epiſcopis de jure communi competebat circa ultima-
rum voluntatum commutationem.

Secundus caſus eſt reſpectu Miſſarum, quas benefi-
ciatus per ſeipſum celebrare tenetur. Et hoc caſu e-
tiamſi redditus beneficii poſtea diminuti fuerint, non
videtur Epiſcopus ullam facultatem habere illas redu-
cendi, ex gloſſ. citata in *c. Clericus victum 91. diſt.*
quæ hanc reductionem nec Epiſcopo videtur conce-
dere. Et eſt ratio, quia cum hoc caſu pia voluntas
teſtatoris, vel fundatoris tam de jure, quam de facto
per ipſum beneficiatum impleri poſſit, non eſt cur li-
ceat Epiſcopo illam commutare, ſed hæc facultas eſt
ſoli Papæ reſervata, ex dicta Clem. *Quia contingit de
relig. domib.* ut abunde oſtenſum eſt ſupra. Nec præ- 29
dictis obſtat hæc decretalis cum gloſſ. *in ver. Diminu-
ti*, *& c. Cum acceſſiſſent*, cum ſua gloſſ. *in ver. Confir-
mata ſupra eod.* Quoniam imminutis redditibus, tunc
demum poſſunt præbendæ ad pauciorem numerum re-
duci authoritate Epiſcopi, quando illarum numerus fue-
rit ab ipſis Eccleſiis, vel Eccleſiam ordinantibus, ſeu
gubernantibus inſtitutus, & determinatus, ut in *l. In
Eccleſiis*, *Cod. De Epiſc & Cler.* & *in Auth. Ut determi-
natus ſit n. Cleric. in rubr. & nig. collat.1. & in c.1. de inſtit.*
Secus ſi ſit inſtitutus a patronis in beneficiorum fun-
datione, ut plene oſtenſum eſt ſupra num. 9. & 15.
Atque ita argumentum ex his juribus deſumptum in
oppoſitum retorquetur, ut quemadmodum Epiſcopus
facultatem non habet reducendi numerum præbenda-
rum, ita nec numerum Miſſarum eis annexum, quan-
do ex lege fundationis eſt præfinitus, ut idem ſit ju-
dicium de corpore beneficii, ac de oneribus illi annexis.
Arg.

Digitized by Google

Arg. cap. Si quis objecerit 1. quæſt. 3. lib. Cum principalis, ff. De reg. jur. & reg. Acceſſorium lib. 6.

30 Ad ſecundum dubium cum clara ſit diſpoſitio Concilii *in d. c. 4. ſeſſ. 25.* tribuentis Epiſcopo facultatem reducendi in ſynodo diœceſana numerum Miſſarum, quæ in aliquibus Eccleſiis ex variis defunctorum relictis impoſita ſunt, ſi numerus ſit adeo magnus, aut eleemoſynæ pro illis celebrandis ſint adeo tenues, ut non facile inveniatur qui velit huic ſe muneri ſubjicere: idem videtur reſpondendum de anniverſariis, omnia enim ſacra ſunt, gloſſ. 1. in *c. Cum creatura de celebr. Miſſar.* nec eſt ratio, quare anniverſaria ſubtrahantur ab ipſa Concilii diſpoſitione. Et propterea Sac. Congregatio cenſuit *d. cap. 4. ſeſſ. 25.* habere locum etiam in reductione officiorum pro defunctis. Et in individuo cum Capitulo Cathedralis Neapolitanæ pro tenui eleemoſyna incumberet onus celebrandi in tot anniverſaria, ut ad remedium Concilii in *d. cap. 4.* recurrendum foret, & hæſitaretur de facultate Archiepiſcopi, eo quod in *d. c. 4.* fieret mentio de Miſſis tantum, & non de Anniverſariis: Sac. Congregatio ad ipſius Capituli conſultationem reſcripſit Archiepiſcopo in hæc verba: *Cum ex libello hoc Capituli iſtius Cathedralis nomine oblato cognitum eſſet ab Illuſtriſſimis Cardinalibus, qui Sacra Tridentini Concilii decreta interpretantur, dubitari abs re an ejuſdem Concilii decretum* ſeſſ. 25. c. 4. *intelligatur etiam de Anniverſariis: ii Amplitudini tuæ ſignificandum cenſuerunt, decretum prædictum in ſacrorum etiam Anniverſariorum reductione locum habere, ut in margine ipſius libelli adſcriptum eſt. Quamobrem Amplitudo tua præfati Canonis authoritate in caſu propoſito uti non dubitabit, &c. 26. Novembris 1583. Philippus Boncompagnus Card. S. Sixti.*

Recipit tamen hæc facultas moderandi Miſſas, & Anniverſaria duplicem limitationem. Altera eſt, ut procedat tantummodo in oneribus impoſitis ante Concilium. Altera, ut locum non habeat in obligationibus Miſſarum, quæ impoſitæ ſunt Capellis erectis in titulum, ut ex ipſius Sacr. Congregationis ſententia dixi in *cap. Significatum num. 15. de præbend.*

31 Verum quoad moderationem eleemoſynarum pauperibus erogandarum verius videtur a Concilio nullam facultatem Epiſcopis attributam fuiſſe; nam quamvis diſpenſatio prout reſpicit perſonam, cui diſpenſandi facultas conceditur, ſit tanquam favorabilis amplian-
32 da, ut notat Anton. de Butr. in *c. Niſi cum pridem, §. Perſona vero n. 36. de renunc.* & Felin. in *cap. Poſtulaſti in 4. limit. de reſcript.* tamen hoc fallit, quando agitur de præjudicio tertii, ut ibi per Felin. *verſ. Secundus caſus, ſi contingit hoc caſu.* Item dicta concluſio non ita admittitur, ut facultas conceſſa in uno genere extendatur ad aliud genus, ut per Navarr. *in Manuali c. 12. n. 79.* ut ſimiliter hoc caſu accederet, ſi Epiſcopus facultatem ſibi conceſſam quoad moderationem Miſſarum vellet extendere ad moderationem eleemoſy-
narum. Accedit ad prædictam communis concluſio Ca- 33
noniſtarum, aſſerentium poteſtatem diſpenſandi in ſimplicibus conceſſam non extendi ad mixta, Felin. in *c. At ſi Clerici, §. De adulteriis, notab. 8. & 9. de judic.* & ita Sac. Congregatio cenſuit Ordinarium *ex c. 4. ſeſſ. 25.* non poſſe diminuere onus a teſtatore impoſitum hæredibus, ut certis diebus eleemoſynas erogent.

Ad tertium dubium cum Epiſcopus, ut prædixi, 34
facultatem non habeat ex Concilio niſi quoad Miſſas, & Anniverſaria, dicendum videtur debere eum moderari Anniverſaria potius, quam Miſſas quotidianas; plus enim ſuffragii capiet anima defuncti, ſi pro eleemoſyna decem Juliorum celebrentur pro ipſa decem Miſſæ per decem Sacerdotes, quam ſi pro eadem fiat unum Anniverſarium cum interventu viginti, aut plurium Sacerdotum, quia ſuffragium, quod provenit ex virtute ſacrificii, & operis operati multum præponderat ei, quod provenit ex virtute meriti, & operis operantis, *c. Utrum de conſecr. diſtin. 2.* & eſt unanimis Theologorum, & Canoniſtarum ſententia, ut ſcripſi latiſſime poſt alios in *c. Fraternitatem de ſepultur.* & inde provenit præferenda ſit hæc ſolutionis, ſeu ſatiſfactionis conditio, quæ ex virtute ſacrificii proficiſcitur, cum debitori in Purgatorio exiſtenti ſit magis utilis, *Arg. leg. 1. & 3. ff. De ſolut.* Suffragia enim proſunt per modum ſolutionis debiti, ut per D. Thom. *in 4. d. 45. q. 2. art. 4. qu. 2. ad. 1.* Quod ſi Epiſcopus haberet facultatem moderandi etiam eleemoſynas pauperibus erogandas, ſimiliter conſultius foret ab ea moderationem exordiri, quia ex dicta erogatione defuncti anima minus habebit ſuffragii, quam ſi ex eadem eleemoſyna Miſſæ, vel Anniverſaria celebrentur, *c. Non æſtimemus, c. Anima defunctorum, & c. Tempus 13. qu. 2.* & hoc eadem ratione, de qua in *d. leg. 1. & leg. 3. ff. de ſolut.* Et hunc ordinem in reductionibus ſervandum alias probavit Sacra Congregatio Concilii. Cenſuit enim ſi Rectori beneficii ex fundatione incumbat onus celebrandi, & faciendi eleemoſynas, & ob redditnum tenuitatem facienda ſit reductio ab habente poteſtatem, potius reducendas eſſe eleemoſynas, quam Miſſas, vel Anniverſaria,

DE CONSTITUTIONIBUS.

Gregorius IX. Archipresbytero S. Mariæ Majoris de Urbe.

CAPUT XIII.

QUoniam conſtitutio Apoſtolicæ Sedis omnes adſtringit, & nihil debet obſcurum, vel ambiguum continere: Declaramus conſtitutionem, quam nuper ſuper præferendis in perceptione portionis majoribus, & conſuetis ſervitiis a minoribus exhibendis, edidimus; non ad præterita, ſed ad futura tantum extendi. Cum leges & conſtitutiones futuris certum ſit dare formam negotiis, non ad præterita facta trahi; niſi nominatim in eis de preteritis caveatur,

SUMMARIUM.

1 *LEx nihil debet obſcurum, vel ambiguum continere.*
Declaratur n. 3. verſ. Non tamen intelligas.

2 *Lex habens plures intellectus allegari non debet ad deciſionem cauſarum.*

3 *Sententia lata contra caſum legis, vel ſtatuti, de cujus intellectu probabiliter dubitatur, non dicitur continere errorem expreſſum.*

4 *Conſtitutio futura reſpicit, non præterita, niſi in ea de præteritis caveatur.*

5 *Conſtitutio quid ſit, & an illius appellatione veniant declarationes Apoſtolicæ.*

6 *Congregationis Concilii declarationes, an habeant legis authoritatem, itaut obligent in utroque foro, & nn. ſeqq. uſque ad numer. 69.*

7 *Congregationis Concilii inſtitutio, & facultates, & num. 35. & ſeq.*

8 *Congregationis Concilii authoritas in decretis Tridentini Concilii interpretandis eſt Apoſtolica, & facit jus quoad omnes, & nn. ſeqq.*

9 *Conſtitutiones factæ authoritate Papæ cenſentur Papales, & ab inferioribus revocari non poſſunt,*
Declarationes editæ Principis authoritate habent vim Conſtitutionis generalis, ibid. verſic. Et in terminis.

10 *Declarationes a Congregatione Concilii fieri debent conſulto Romano Pontifice, & cur.*

11 *Conſultatio Papæ etiam edita in aliquo particulari caſu facit jus commune inter omnes.*
Dubia emergentia in audientia Papæ referenda ſunt

ad

ad ipſum Apoſtolitum, ibid.

12 Verbum, Decernere, neceſſitatem inducit, & referri poteſt tam ad nova legis eastionem, quam ad legis jam edita declarationem.

13 Cardinalium authoritas in dubiis & cauſis decidendis tam ex veteri, quam ex neve Teſtamento cauſam trahit.

Intellectus cap. Per venerabilem, §. Rationibus, qui fil. ſint legit. ibid.

14 Declaratio legis ab eo facta, qui a Principe authoritatem habet legem interpretandi, eſſentialiter non differt a lege declarata.

15 Declaratio non inducit jus novum, ſed tantum manifeſtat quod prius latebat.

Enucleare quid ſit, ibid. v. Quod ſatis confirmant.

16 Interpretatio ſtatuti dicitur ſtatutum, ſi ſit intrinſeca & ſubſtantialis, & inſeparabilis a ſtatuto, & n. 19.

17 Declarare quid ſit.

18 Verba, reſolvere, decidere, reſpondere, quid importent.

19 Interpetratio quid ſit, & quid differat a declaratione.

20 Congregatio Concilii in ſuis reſcriptis frequentius utitur verbo, Cenſuit, & cur.

21 Declarationes Congregationis Concilii inſunt Concilio, & obligant in utroque foro ex vi legis declaratæ.

22 Decreta Apoſtolica, & Conciliaria obligandi vim habent etiam ſub reatu mortalis peccati.

23 Qualitates omnes, quæ inſunt legi declaratæ, cenſentur ineſſe illius declarationi.

24 Baptizati a Calviniſtis, ſunt vere baptizati, nec ſunt iterum baptizandi etiam ſub conditione.

25 Matrimonium contractum coram Parocho etiam invito, &c. aut ex alia cauſa vocato, adhibito tamen ad illum actum, aut interdicto, vel nonſacerdote, validum eſt, & n. ſeqq.

27 Procuratio poſt Concilium Tridentinum non debetur Epiſcopo viſitanti Eccleſias, & loca pia ſuæ civitatis.

28 Sacerdos excommunicatus, & denunciatus non poteſt ſacramentaliter abſolvere pœnitentem etiam in articulo mortis.

29 Epiſcopi non poſſunt abſolvere in caſibus occultis in Bulla Cœnæ Sedi Apoſtolicæ reſervatis.

30 Item poſt Bullam S. Pii V. nequeunt abſolvere Moniales in materia clauſuræ ſecreto delinquentes.

31 Epiſcopi abſolventes, ac diſpenſantes in caſibus Sedi Apoſtolicæ reſervatis, incidunt in Bullam Cœnæ.

32 Epiſcopus non poteſt diſpenſare cum vero bigamo ad primam tonſuram, aut beneficia ſimplicia.

33 Ignorantia juris dubii an & quando excuſet.

34 Legem Canonis im male intelligens non peccat mortaliter, niſi poſt declaratam ejus obſcuritatem.

35 Congregationis Concilii ſtylus in dubiis decidendis, & cauſis expediendis.

36 Congregatio Concilii inhibet officialibus Urbis in cauſis Concilii vibus, in quibus habet juriſdictionem privative quoad omnes.

37 Congregatio Epiſcoporum de iis, quæ ad interpretationem Concilii pertinent, aut de ipſis Congregationis Concilii decretis cognoſcere non poteſt.

38 Stylus in cauſis Rotalibus, cum dubia emergunt ad interpretationem Concilii pertinentia, & n. ſeqq. & n. 72.

39 In commiſſionibus cauſarum, quando in ſupplicatione non exprimitur articulus certus juris, jubetur addi clauſula: Dummodo non agatur de interpretatione decretorum Concilii.

40 Citatio partis in declaratione legis an & quando requiratur.

41 Papa dat literas in forma Brevis, & Auditor Cameræ monitoria pro obſervatione declarationum Congregationis Concilii, & n. 70.

42 Lex ante prohibitionem non ligat.

43 Declarationes Congregationis Concilii non requirunt publicationem, & n. ſeqq.

44 Declaratio legis etiam obſcura, ac dubia, publicationem non requirit.

45 Declaratio triplex, & proprie fit ſuper dubio, ibidem verſ. Et ſane.

Declaratio legis trahitur etiam ad præterita, imo & ad pendentia, & n. 53. & ſeqq.

Fagnan. in I. Lib. Decretal.

46 Ignorantia declarationum Congregationis Concilii an & quando excuſet, & n. 50.

47 Conſtitutiones Apoſtolicæ ante illarum publicationem an & quando ligent ignorantes.

48 Lex declarata intelligenda erat juxta declarationem habentis authoritatem eam declarandi, etiam antequam declaratio emanaſſet.

49 Ignorantia juris dubii non excuſat, quando conſuli poſſunt peritiores.

50 Ignorantia juris an & quando excuſet.

51 Conſtitutio nova etiam ante publicationem ligat eos, qui illius habent notitiam.

52 Conſtitutiones Papales non continentes tempus, & locum, an valeant.

In declarationibus Congregationis Concilii non conſuevit apponi tempus, neque locus, & cur, ibid, & n. ſeqq.

53 Declaratio legis habet vigorem ex tempore legis declaratæ.

54 Excommunicatus per declarationem amplius non ligatur, cum ab initio ligatus non fuerit.

55 Canones Concilii Trid. circa dogmata juris divini ſunt declarationes, & ideo non incipiunt obligare a Kal. Maii 1564. ſicut alia decreta reformationem concernentia, ſed a divina inſtitutione.

56 Declarationes Congregationis Concilii an careant legis authoritate, eo quod aliquando videantur ſibi contrariæ.

57 Epiſcopi comprovinciales, nec perſonaliter, nec per Procuratorem tenentur accedere ad Metropolitanam Eccleſiam, non obſtante contraria conſuetudine etiam immemorabili.

58 Concurſus non requiritur in Parochiali juriſpatronatus mixti laicorum, & Eccleſiaſticorum.

59 Declarationibus Congregationis Concilii impreſſis, vel manuſcriptis, ſigillo, & ſubſcriptione carentibus, an & qua fides ſit adhibenda.

60 Interpretatio legis quotuplex ſit.

61 Congregationis Concilii interpretatio non eſt probabilis tantum, ſed neceſſaria, & n. 63.

62 Innocentius IV. Pater juris, & cur.

64 Juriſdictiones omnes ſunt principaliter apud Principem, ut quam apud fontem.

65 Congregatio Concilii reſpondet ad dubia juris, ea vero quæ factum concernunt, rejicit ad judices ordinarios.

66 Declarationes Congregat. Concilii, quamvis edantur in aliquo ſpeciali caſu, tamen faciunt jus quoad omnes.

67 Sententia Principis declaratoria juris habet vim generalis ſtatuti.

68 Congregationis Concilii reſcripta ſunt veluti reſponſa prudentum.

69 Congregatio Concilii occaſione viſitationis Liminum, & recognitionis Conciliorum Provincialium, reſpondet etiam ad dubia non Conciliaria.

70 Rota Romana teſtimonium de authoritate reſolutionum S. Congregationis Concilii, & n. 71. & 72.

QUoniam. Conſtitutio futura reſpicit, non præterita, niſi in ea de præteritis caveatur. Hoc dicit ſecundum omnes. Dividitur in tres partes. Prima oponit in genere declarationis cauſam. Secunda declarationem, ibi Declaramus. Tertia declarationis rationem, ibi Cum leges.

Nota primo ibi, Nihil debet obſcurum, vel ambiguum 1
continere, legem ſeu conſtitutionem, quamvis non feratur, niſi ſuper dubio, l. Labeo, ff. de Carbon. edict. tamen debere eſſe claram, cap Erit autem lex 4. diſt. ibi: Manifeſta quoque, ne aliquid per obſcuritatem in captionem contineat, ideſt, ne aliquis poſſit eam captioſe interpretari, ut ibi explicat gl. vel ne per obſcuram conſtitutionem in laqueum incidamus, c. de viduis 27. q. 1. Unde nihil eſt tam proprium legum ſicut claritas, ut in Authen. de teſtam. imperf. §. Nos igitur, ideoque ſtatutum, quod eſt ambiguum, non meretur in cauſis allegari, ſecundum Bald. hic n. 13 & lex habens varios intellectus 2
allegari non debet ad deciſionem cauſarum, l. In ambiguo, & ibi Bart. n. 2. ff. de reb. dub. Jaſon. in rubr. n. 21. & ſeqq. ff. de tranſact. Idemque in ſtatuto, & conſtitutione tradit Felin. ſupra in proœm. n. 2. & ſententia lata

contra caſum legis, vel ſtatuti, de cujus intellectu pro-
3 babiliter dubitat, non dicitur continere errorem expreſſum, ut notat Bart. in *l. Cum prolatis ,ff. de re judic.* & Bal. hic *n.* 14. Decian. *conſ.* 32. *n.* 24. *lib.* 2. & Vant. *de nullit. ex defectu proceſſus n.* 118. *v. Et præmiſſa intellige*, dicitur autem obſcurum quantum ad literam, ambiguum quantum ad mentem, ſecundum Joan. Andr. & Card. hic, qui etiam referunt illud Hieron. in Oſeam, videlicet: *Obſcuritas tribus modis naſcitur, aut rerum difficultate, aut magiſtri imperitia, aut diſcentis nimia tarditate.* Non tamen intelligas ſecundum Jo: Andr. legem ita claram eſſe debere, ut nihil dubium relinquatur, quod precipue patet ex eo, quod ibi debet eſſe generalitas, *d. c. Erit autem lex* 4. *diſt. c. Cum omnes infra eod.* gl. *in rubr. hoc tit. lib.* 6. generalitas vero obſcuritatem inducit, *leg. Ita fidei, ff de jur. fiſc. c. Venerabilibus infra de confirm. utr. vel inutil.* Sed ideo dicitur non eſſe obſcura, quia ad conditorem poterit haberi recurſus pro declaratione, & ita nihil remanebit ambiguum, *l. fin. C. de l.* & eum Jo: Andr. tranſeunt hic Butr. Card. & alii. Veruntamen dicit Bart. *in l. Omnes populi n.* 56. *v.* 3. *Quæro, ff. de juſt. & jur.* non recurri ad Principem pro interpretatione, niſi in ſubſidium, cum ſcilicet alia interpretatio, quæ congrua ſit, haberi non poteſt, & ſ. q. Dec. in *leg. in ambiguis, il* 2. *n.* 1. *ff. de reg. jur.* de quo ſcripſi plene in *c. Cum veniſſent infra de judic.*

4 Secundo nota, conſtitutionem reſpicere futura tantum, & non præterita, concordat text. *in c. Cognoſcentes ſupra eod. c.* 1. 31. *diſt. c. Propoſuiſti* 82. *diſt. leg. Leges, C. de legib.* Quinimo trahere leges ad preterita eſt quædam calumnia, *leg. penult. Cod. de decurion. lib.* 10. ibi Cum conveniat leges futuris regulas imponere, non præteritis calumnias excitare, & notat hic Bald. *n.* 19. Fallit tamen hæc regula præcipue in duobus caſibus. Primus eſt, cum in conſtitutione expreſſe cavetur, ut trahatur etiam ad præterita, ut hic, & in *c. Si quidem* 10. *q.* 1. & in *c. Cum inunctis infr. de elect.* Secundus eſt, ſi conſtitutio ſit declaratoria: hic enim ea ſui natura etiam præterita comprehendit, *c. fin infr. de fil. Presbyt. c. pen. de conſ. Eccleſ. vel alt.* & plene dicam infra n. 45. & ſeqq. & propoſitio non eget publicatione, ut ſimiliter dicam infra n. 45 & ſ. q.

Ultimo nota ex principio literæ, conſtitutiones Apoſtolicæ Sedis aſtringere omnes, ad idem c. 1. *ſupra eod. c. Si quis omne* 1. *q.* 7. *c. Romanorum* 19. *diſt. & c. Nolite* 11 *d. ſt cum concord.*

5 Quid de declarationibus? Non videtur, quia conſtitutio oritur a *con*, quod eſt ſimul, & *ſtatuo*, quaſi *ſimul ſtatutio*, vel dicitur communis ſtatutio, ut inquit gl. *in rubr hoc tit lib* 6. Statuere autem ex propria ſignificatione eſt jus novum inducere, *Clem. fin §. fin. de reſcrip.* gloſſ in extrav. *Suſcepti*, Joan. XXII *in v. Statuimus de elect.* At declaratio jus novum non inducit, ſed tantum explicat jus antea editum, *l. Heredes palam, §. Quod vero, & § Sed etſi notam, ff. de teſtam. c. Cum ea, cum ibi not. de uſur.* & dicam plenius infra *n.* 12.

Reſpondeo, ſi declarationes ſint editæ immediate a Summo Pontifice, abſque dubio ligant omnes, *c.* 1. *de bigam. lib.* 6. *c.* 1. *de privil. eod. lib.* Nec obſtat verbum, *Conſtitutio*, quia quamvis ſtricte accipiatur, prout differt ab aliis partibus juris ſcripti, & tunc nihil aliud ſit, quam quod Princeps ſtatuit, & ordinat animo condendi legem, *ut inſt. de jur. nat §. Sed & quod Principi placuit*, tamen in latiori ſignificatione complectitur etiam reſponſa prudentum, & alias partes juris ſcripti, & ſic etiam declarationes, ut declarat gloſſ. præalleg. *in rubr. hujus tit. lib.* 6. quam ibi ſequuntur Gem. Anch. & Fran. Unde declarationes quoque dicuntur conſtitutiones non quidem novi juris promulgatoriæ, ſed juris præexiſtentis declaratoriæ, ut probatur in *c. fin. de fin. Presbyt. & in c. pen. de conſ. Eccl. vel alt.* & not. Jo: Andr. *in c.* 1. *in princ. in verb. Diffinimus de privil. in* 6. dicens non eſſe curandum, quod ille text. dicat: *Decernimus* quia licet ſit declaratio, tamen eſt conſtitutio, & cum eo tranſeunt ibi Gemin. & alii. Si autem declarationes emanaverint non imediate a Summo Pontifice, ſed de illius authoritate, dic latiſſime, ut in quæſito ſeq.

6 QUÆRO, utrum declarationes Sac. Congregationis Cardinalium Concilii Tridentini interpretum obtineant legis authoritatem, adeout non ſolum in exteriori judicio, ſed etiam in foro animæ obligandi vim habeant?

Emerſit nuper hæc quæſtio, quia nonnulli Epiſcopi innixi ſententiæ ſcriptorum aliquot recentiorum viſi ſunt exiſtimare, S. Congregationis Concilii declarationes, etſi magnum habeant pondus authoritatis, earumque præcipua habenda ſit ratio in dubiis, & cauſis decidendis, tamen legis vigorem non obtinere, cum promulgari non conſueverint, & nondum ſanxerit Romanus Pontifex, ut tanquam leges recipiantur. Quod tamen longe aliter ſe habere patebit ex his, quæ de S. Congregationis inſtitutione & authoritate, de ipſarum declarationum natura, ac vi, deque obſervantia, ac ſtylo inferius dicentur.

Primo igitur Pius IV. anno 1563. 7. Kalend. Februarii in Conſtitutione, quæ incipit, *Benedictus Deus*, poſteaquam confirmavit Oecumenicam Trid. Synodum, mox ad evitandam perverſionem, & confuſionem, quæ oriri poſſet, ſi unicuique liceret in decreta Concilii commentaria, & interpretationes ſuas edere, inhibuit omnibus tam Eccleſiaſticis, quam laicis, Prælatis quidem ſub interdicti ingreſſus Eccleſiæ, aliis vero ſub excomunicationis latæ ſententiæ pœnis, ne quis ſine authoritate auderet ullos commentarios, gloſſas, annotationes, ſcholia, nullumve omnino interpretationis genus ſuper ipſius Concilii decretis quocunque modo edere, difficultateſque & controverſias, quæ ex iis decretis exorirentur, ſibi ac Sedi Apoſtolicæ declarandas, & decidendas reſervavit. Et ſubinde idem Pius IV. in Conſtitutione incipiente, *Sicut ad ſac. Conciliorum*, edita *anno* 1564. 15. *Cal. Aug.* declaravit ejuſdem Concilii decreta omnia ad reformationem, juſque poſitivum dumtaxat ſpectantia, a Kal. Maii ejuſdem anni 1564. omnes obligare cœpiſſe, neque poſt eam diem excuſationem cujuſquam, quod ea ignoraverit, admittendam.

Hoc ipſo tempore initium habuit S. Congreg. Conci- 7
lii ſub eodem Pontifice Pio IV. qui cum paulo ante ediſſet nonnullas Conſtitutiones, & ordinationes concernentes reformationes ſacræ Pœnitentiariæ, Vicarii Urbis, Camerarii, Auditoris Cameræ, Palatii Apoſtolici cauſarum Auditorum, Gubernatoris, aliorumque Urbis, & Romanæ curiæ Tribunalium, & officiorum, deputavit octo S. R. E. Cardinales, qui eaſdem Conſtitutiones, & pariter Decreta Tridentini Concilii per quoſcunque tribunalium prædictorum Judices, & officiales ſub excommunicationis latæ ſententiæ, ac privationis officiorum, & aliis eiſdem Cardinalibus bene viſis eo ipſo incurrendis pœnis firmiter, & cum effectu ſervanda curarent, niſi tam in executione dictorum decretorum Concilii, quam dictarum conſtitutionum aliqua dubietas, aut difficultas emergeret, quo caſu ad Sanctitatem Suam referrent, ut in motu proprio incipien. *Alias nos*, edito *eo anno* 1564. 4. *Nonas Auguſt.* Itaque Sacra Congregatio ab initio Tridentini Concilii decretis non interpretandis, ſed exequendis duntaxat, præfecta eſt; ſed paulo poſt cum multis conſultationibus reſpondiſſet ad Concilii intelligentiam pertinentibus, & dubitatum eſſet de illius facultate ob prohibitionem Pii IV. in Conſtitutionibus ſupra editis: S. Pius V. indulſit eidem, ut poſſet decidere caſus, quos tanquam claros putaret decidendos, quos vero tanquam dubios exiſtimaret referendos, Sanctitati Suæ referret, quod in eam uſque diem fecerat: moxque ipſi Congregationi ampliores etiam facultates pro decidendis cauſis, & controverſiis Concilii interpretationem concernentibus, idem S. Pius V. attribuit, ut in libris ejuſdem Congregationis adnotatum reperitur manu Cardinalis Carafæ. Creſcente vero cauſarum & negotiorum mole, quæ ex omnibus terræ partibus ad eam confluebant, conſtitutum eſt ut pro faciliori expeditione quatuor Cardinales ex corpore generalis Congregationis delecti frequentius convenirent ſub nomine Congregationis particularis. Quam quidem Congregationem Gregor. XIII. die 8 Maii 1576. declaravit in præteritum potuiſſe, & in futurum poſſe expedire caſus alias deciſos in Congregatione generali, atque etiam eos, quos pro claris haberet ex omnium ſententia.

Poſt hæc idem Sixtus V. in Bulla, quæ incipit, *Immenſa æterni Dei*, §. *Deo autem Patri*, edita 11. *Kal. Febr.* 1587. eorum quidem decretorum, quæ ad fidei dogmata pertinent, interpretationem ſibi ipſi reſervavit, ac poſtea ſubdit: Cardinalibus vero præfectis interpretationi, & executioni Conc. Trid. ſi quando in his, quæ de morum refor-

reformatione, diſciplina, ac moderatione, & Eccleſiaſticis judiciis, aliiſque hujuſmodi ſtatuta ſunt, dubietas aut difficultas emerſerit, interpretandi facultatem, nobis tamen conſultis, impartimur. Ac deinde attribuit eidem Congregationi alias facultates, nempe Provinciales & Diœceſanas Synodos in uſum inducendi: item Provincialia Concilia expediendi, & recognoſcendi: Prælatorum Limina viſitantium poſtulata audiendi: adjiciens, ut quæ Congregatio ipſa per ſe poſſet, ex charitatis & juſtitiæ norma expediret, majora ad Sanctitatem ſuam referret. Præterea ſtatuit, ut Congregatio haberet authoritatem promovendi reformationem Cleri, & Populi, nedum in Urbe, & ſtatu Eccleſiaſtico temporali, ſed etiam in univerſo Chriſtiano orbe. Et in declarationibus editis paulo poſt idem Pontifex diſpoſuit, ut Cardinales Congregationum jam erectarum, inter quas Congregatio Concilii, ſibi viros S. Theologiæ, & Pontificii, ac Cæſarei juris peritos in conſultationibus adhiberent, ut quæ juſtitiæ, atque æquitati conſentanea maxime eſſent, decernerentur, graviora vero quæcunque ad ſe vel ſucceſſores ſuos deferentur: & in aliis declarationibus in Conſiſtorio editis die 11. Maii 1588. in fin. decrevit, ut ſi alicui Congregationi occurreret pro rebus ad ipſam Congregationem ſpectantibus brachio ſeculari indigere, tunc recurreretur ad Gubernatorem, Auditorem Cameræ, Vicarium, ſive ad alium judicem, qui præceptis ab ipſa Congregatione factis obedire teneretur, ut in Bullar. *tom. 2. fol. 616. & ſeqq.* Ac demum, ut omittamus alias facultates, quæ ad rem præſentem non pertinent, Gregor. XIV. per literas in forma Brevis eidem Congregationi impertitus eſt authoritatem ſcribendi nomine Papæ.

8 His ita conſtitutis, manifeſtum videtur, declarationes S. Congregationis Concilii vim legis obtinere, & in utroque foro obligare, cujus quidem aſſertionis veritas nititur præcipuæ his fundamentis.

Et primo, cum facultas Concilium Tridentinum interpretandi ſit Sedi Apoſtolicæ reſervata per Conſtitutionem S. Pii V. initio relatam, eo quod Sixtus V. in ſua Conſtitutione hanc interpretandi facultatem ipſi Congregationi impertitus fuerit, jam Congregatio in his decretis interpretandis non ſua, ſed Papæ utitur authoritate; nam quotieſcunque Papa tribuit aliquam facultatem alteri, qui eam prius non habebat, tunc authoritas illa intelligitur eſſe Apoſtolica, *c. Cum aliquibus de reſcriptis in 6.* ex quo textu hanc regulam deſumunt Archid. Joan. Mon. Joan. Andr. Anchar. & alii omnes. Ideoque Sacr. Congregatio multoties inſcribitur Tridentini Concilii Santiſſimi Domini Noſtri authoritate, ſeu Apoſtolica authoritate interpres. Et concordat text. in *c. Si cum de præbend. in 6.* ibi: *Talis receptus hujuſmodi noſtra authoritate mandati, non legati, ſed noſtra intelligitur authoritate receptus:* & in *c. Hi qui in fin. eod. tit. & lib* in illis verbis: *Eum quoque, qui ad mandatum legati vel alterius authoritate Apoſtolica ſibi ſpecialiter in hac parte conceſſa fungentis recipitur, authoritate Apoſtolica receptum eſſe dubium non exiſtit.* Ad idem eſt textus formalis, ut qui clare hanc ſententiam probat, in *l. 1. Cod. de veter. jur. enucl.* Nam ibi in § *Noſtram autem conſummationem*, Juſtinianus prohibet, ne ad ſuum Codicem edantur Commentaria, ſicut Pius IV. ſua conſtitutione prohibuit ad decreta Tridentini Concilii: & in §. *His itaque collectis*, dicit prudentibus interpretandarum legum authoritatem ſacratiſſimos Principes tribuiſſe, quemadmodum illam Sixtus V. attribuit Congregationi: demum in §. *Sed neque*, Imperator declarat prudentium interpretationes habere legis authoritatem, tanquam, inquit, ſi eorum ſtudia ex principalibus conſtitutionibus profecta & a noſtro divino fuerint ore perfuſa, & mox reddit rationem: quia merito omnia noſtra facimus, quibus authoritatem impartimur. Quam rationem in his terminis adducit etiam Joan. Monachus in *d. cap. Cum aliquibus num. 15. de reſcriptis in 6.* & illa utitur Bonifacius VIII. in *cap. Si Apoſtolica*, ibi: Certum eſt, quod cum ipſa proviſio ipſius legati poſt impetratam a nobis authoritatem, noſtra cenſeatur affecta, &c. *De præben. eod. lib.* quem text. ad hoc allegat Dec. poſt Abb. in *c. Cum acceſſiſſent n. 8. ſupr. eod.* & cum Papa ſit cauſa & origo authoritatis Congregationis, debet etiam eſſe cauſa cauſati, id eſt, interpretationum ab ea editarum, *leg. Manumiſſiones, ff. de juſt. & jure*, *Fagnan. in 1. Lib. Decretal.* *cap. fin. de injur.* Jaſon. *in leg. Si pecuniam num. 21. ff. de cond. cauſ. data.* actus enim tribuitur primæ cauſæ, *leg. Item eorum, Si decuriones, ff. Quod cujus univer. nom. c. Literis de reſcript.* Bart. *in leg. Unum ex familia, §. Si rem de leg. 2.* & Papæ ordinanti, non exequenti, ut eſt caſus in *d. c. Literis*, Rom. *conſ. 366. in princ.* Et proptere- 9
ea conſtitutiones authoritate Papæ editas ab eo, qui alias poteſtatem ſtatuendi non habebat, cenſeri Papales & ab inferioribus revocari non poſſe, determinat Bart. *in l. Omnes populi n. 33. v. Juxta prædicta quæro, ff. de juſt. & jure*, & idem Bart. *in l. 2. in fin. C. de oper. lib.* Bald. *in l. Ex placito, col. 2. C. de rer. permut.* Felin. *in c. Cum acceſſiſſent n. 9. ſup. eodem*, ubi Dec. *n. 16. v. Secundo, concluſio*, teſtatur hanc concluſionem ab omnibus ſimpliciter teneri. Pro qua conſulit Ludovic. Rom *conſ. 116.* ubi *n. 1. in fin.* reddit rationem, quia cum authoritate ſuperioris inferior ſtatuerit, non ipſe hoc feciſſe videtur, ſed ille, cujus authoritate hoc factum eſt. Et Navar. *conſ. 8. in 1. q. de conſtit.* ubi reſpondit, conſtitutiones editas a Capitulo generali in vim privilegiorum ordinis tolli non poſſe a Capitulo repræſentativo Capituli generalis, imo neque ab ipſo generali Capitulo, quia, inquit, cum editæ fuerint authoritate Apoſtolica, facta illa ſunt facta Papæ, & inferior non poteſt tollere facta ſuperioris. Et proprius ad rem noſtram declarationes, ſeu interpretationes factas ab eo, qui habet authoritatem a Principe habere vim conſtitutionis generalis, tradit gloſ. communiter approbata *in leg. 1. in verſicul. Juſque in fin. C. de legib.* per text. qui maxime congruit Cardinalibus, *in leg. Non ambigitur, ff. eod. in leg. 1. ff. A quibus appell. non liceat in § Lex eſt inſtitut. de jur. nat.* item *in leg. Formam, ff. de offic. Præf. Prat.*

Secundo, Sixtus V. dat facultatem Congregationi 10
Concilium interpretandi, adjectis verbis: Nobis tamen conſultis. At hujuſmodi verba ſupervacanea eſſent, ſi Congregationis interpretatio non haberet legis authoritatem neque enim eſt opus, ut cum magiſtri, aut judices interpretantur Canones, aut leges, ante interpretationem conſulant Principem, *l. Unica, C. de profeſſ. qui in Urb Conſtant. lib. 12. leg Non poſſunt, ff. de legib.* gloſ. *in c. 1. v. Interpretatus de poſtul Prael.* Innoc. *in cap Cum ſpeciali de appell.* Silveſt *in v. Opinio n. 2. ver. Quia judex poſt interpretari.* Et de Trident. Synodo cautum eſt expreſſe *in c. 2 ſeſſ. 25. de reform.* ibi: Ab iiſdem Univerſitatibus Canones, & decreta hujus S. Synodi integre recipiantur, ad eorumque normam Magiſtri, Doctores, & alii in eiſdem Univerſitatibus ea, quæ Catholicæ fidei ſunt, doceant & interpretentur, ſeque ad hoc inſtitutum initio cujuſlibet anni ſolemni juramento obſtringant. Dicendum eſt igitur, idcirco Pontificem voluiſ- 11
ſe prius ſe conſuli a Congregatione, ut illius declarationes majorem acciperent roboris firmitatem ea Pontificia conſultatione, & facerent jus quoad omnes: ad quod eſt text notab. *in c. Ex multa de voto*, ibi: In conſultatione noſtra jus editur, & notat gloſſ *in c. Ex tua in v. Conſultationem de fil. Presbyt.* & gloſſ. *fin. in c. Conſultationi de tem. ordin.* Card. *in Clem. ultim in. 2 opp. de præbend.* Abbas *in c. Venerabilis in 2. col. de judic.* Felin *in c. 1. n. 17 v. Et per iſtam declarationem ſupra eod* Propterea enim cum dubia emergunt in audientia Papæ, referendum eſt ad ipſum Apoſtolicum, ut inquit Bald. in *leg. Cum de novo in fin. C. de legib.*

Tertio, conſtitutio eadem agit primo de authoritate interpretandi dubia, quæ pertinent ad fidei dogmata, & hanc Pontifex ſibi reſervat. Deinde agit de authoritate interpretandi dubia, quæ ſpectant ad morum reformationem, diſciplinam ac moderationem, & Eccleſiaſtica judicia, & hanc Sacræ Congregationi impartitur; ſed authoritas interpretandi, quam in primo caſu Papa ſibi reſervat, eſt Apoſtolica, & facit jus quoad omnes, *cap. 1. De juram calum. cap. Sunt quidam 25. q. 2.* Silveſt *in verſ. Interpretatio num. 2.* ergo & authoritas interpretandi, quam in ſecundo caſu tribuit Congregationi, *cap. Majores*, ibi. (Tota authoritas intelligenda eſt de adultis, ne ad alios prima, & ad alios ſecunda clauſula referatur) *de Baptiſm.* ubi Anton. de Butr. *n. 7.* notat clauſulam in dubio individue prolatam cenſeri, ac diverſo jure cenſeatur. Et idem Butr. *in c. Per venerabilem in princ. in 6. not. Qui fil. ſint legit.* ubi ex eo textu ſimiliter notat eandem vim non poſſe cenſeri jure diverſo, etiamſi conſideretur prout applicatur ad diver-

Digitized by Google

ſos reſpectus. Et confirmatur, quia exceptio Apoſtolicæ authoritatis interpretandi dubia ad fidem pertinentia, quam Papa ſibi reſervat, declarat, regulam ſecundæ authoritatis interpretandi dubia ad reformationem ſpectantia, quam tribuit Congregationi, eſſe ſimiliter intelligendam de authoritate Apoſtolica. Nam, ut inquit Bald. *conſ.* 407. *n.* 2. *v. Secundo quæritur lib.* 5. de natura exceptionis eſt, ut eximat ſe a genere, & declaret prædicta generis eſſe debere ejuſdem qualitatis cum exceptione, alias exceptio non eſſet de regula, contra textum in *l. Nam quod liquide*, §. *fin. ff. de pen. leg.* & eſſet deriſoria, ut dixit Paul. de Caſtr. *conſ.* 79. *n.* 3. *lib.* 1.

Quarto, in declarationibus a Sixto V. ut ſupra editis ſtatuitur, ut quæ pertinent ad reformationem, a Con-
12 gregatione pro juſtitia, & æquitate decernantur. Verbum autem *Decernere* neceſſitatem inducit, *c. Inter cetera*, & *c. Dilecti*, *in fin.* ubi notatur, *de præben. c. Decernimus*, ubi Felin. *de judic.* gl. & Cardinalis *in Clem. Eos*, *de regul.* & quamvis in ſtrictiori ſignificatione referatur ad novæ legis editionem, tamen ſe compatitur etiam cum verbo *Declarare*, & in ſui latitudine aptum eſt importare etiam legis jam æditæ declarationem, textus eſt in *cap. Conſtitutionem*, ibi, Declarantes decernimus, *de ſent. excomm. in* 6. & *in c.* 1. & ibi Gem. *in* 2. *not. de Cler. ægrot. eod. liber.* Et propterea Sacræ Congregationis reſolutiones, etiam decreta aliquando appellari conſueverunt. Et eodem ſpectat, quod in prædicta Conſtitutione legitur, ut quæ Congregatio ipſa per ſe poterit, ex charitatis, & juſtitiæ norma expediat, majora ad Pontificem referat.

Quinto, ſub eodem oratione, & verborum ſtructura tam in eadem Sixti conſtitutione, quam in aliis literis Apoſtolicis eadem Congregatio paſſim dicitur aſſumpta, ſeu præfecta decretis Trid. Concilii interpretandis & exequendis. Sed authoritas exequendi inducit quoad omnes parandi neceſſitatem, ut patet in Conſtitut. Pii IV. in princ. relata, in qua pro Concilii executione tribuitur Congregationi ampliſſima authoritas procedendi pœnis, & cenſuris Eccleſiaſticis etiam uſque ad officiorum privationem; Ergo & authoritas interpretandi, per regulam *l. Jam hoc jure*, §. *fin. ff. de vulg. & pupill.* & *leg. fin. C. de ſent.* de qua per Dec. in *c. Novit*, *n.* 56. *infra*, *de judic.* Veritas enim orationis de pluribus loquens regulata ab eodem verbo operatur, ut æqualis ſit determinatio quoad omnes, *l. Hereditatem*, & *l. Quamvis*, *C. de impuber.* & *aliis ſubſtit* Bald. *in l. In teſtamenta*, *C. de milit. teſt.* quo pluribus exemplis confirmat Florian. a S. Petro *conſ.* 14. *n.* 9. & *ſeq. per tot.* Et cum utrunque jus interpretandi, & exequendi manaverit ab eodem fonte Apoſtolicæ poteſtatis, ſuccedit dictum Bald. relatum a Felin. in *cap. Translato n.* 6. *ſupr. eod.* quod propter ſimultaneam originem ſpecies diviſæ in unam naturam annectuntur. Et quæ procedunt a pari potentia & virtute, ſunt unius effectus, *l.* 1. §. *Non eſſe*, *ff. Ne quid in loco publ.* Pett. Briaien. *in Repert. in v. Effectus*.

Sexto, facultates quæ in eadem Sixti Conſtitutione, & in declarationibus poſtea editis conceduntur Sacræ Congregationi, omnes induunt neceſſitatem, veluti præcipiendi, ut Provincialia Concilia ex omnibus mundi partibus ad eam referantur: illaque recognoſcendi, & emendandi, atque in uſum inducendi una cum Synodis diœceſanis: item promovendi reformationem Cleri, & Populi, nedum in Urbe & ſtatu Eccleſiaſtico, ſed etiam in univerſo Chriſtiano orbe, atque alia quæ ibi recenſentur; Ergo idem dicendum de interpretendi facultate. Uniformis enim debet eſſe cujuslibet authoritatis intellectus, ut inquit gl. in *cap. Majores*, *in princ. in v. Tota authoritas*, *de Baptiſ.*

Septimo, ex literis in forma Brevis Gregorii XIV. quarum initio meminimus, Sacra Congregatio authoritatem habet ſcribendi nomine Papæ; ergo ambigendum non eſt quin ejus reſcripta cenſeantur Papalia, & Apoſtolica, ut conſtat ex *d. c. Cum aliquibus in* 2. *reſponſ. de reſcript. in* 6. & *cap. His qui*, *de præb. eod. lib.*

13 Octavo, Cardinalium authoritatem in dubiis, & cauſis decidendis cenſeri Apoſtolicam, & tam ex veteri, quam ex novo teſtamento cauſam trahere, aperte probat text. valde ſingularis in *c. Per venerabilem*, §. *Rationibus*, *qui fil. ſint legit.* ubi Innocen. III. exponens verba illa Deuteronomii: Si difficile, & ambiguum apud te judicium eſſe perpexeris inter ſanguinem, & ſanguinem, cauſam, & cauſam, lepram, & lepram, & judicium inter portas tuas videris variari, venies ad ſacerdotes Levitici generis, & ad judicem qui fuerit illo tempore, qui judicabunt tibi judicii veritatem, & faciet quæcunque dixerint, qui præſunt loco, quem elegerit Dominus, ſequerisque eorum ſententiam: ſic ait: Sunt autem ſacerdotes Levitici generis fratres noſtri, qui nobis jure Levitico in executione ſacerdotalis officii coadjutores exiſtunt. Quæ quidem verba de Cardinalibus eſse intelligenda, tradunt ibi Jo: Andr. *col.* 3. *in v. Fratres noſtri*, Anchar. *n.* 18. & Abb. *n.* 19. Specul. *in tit. De legato*, §. *Sequitur n.* 2. Et hanc authoritatem non de Epiſcopis, ſed de Cardinalibus intelligendam eſse, clare conſtat ex Epiſtola decretali Eugenii IV. ad Archiepiſcopum Cantuarienſem, quæ incipit, *Non mediocri*, data Florentiæ, ubi Eugenius præſidebat in Concilio Florentino, Anno ſui Pont. 8. *in v. Imo, ut inquit Innocentius III.* in quem ſenſum etiam accipitur a Sixto V. in Conſtitutione, quæ incipit, *Poſtquam verus*, edita 3. Non. Decembris 1586. *v. Ut inter ſanguinem, & ſanguinem, cauſam, & cauſam, &c.* ubi propterea, inquit, Cardinalium verba, & reſponſa pro oraculis, monita & præcepta ab univerſis Chriſtianis regulas, ac normam recte vivendi, recteque ſentiendi exiſtimari. Quinimo ex eo text. *in. v. Angelos*, colligit Goffred. Cardinales participare in plenitudine poteſtatis. Et cum eo tranſit ibi Jo: Andr. *col.* 7. *in eod. ver. Angelos*. Quod citra controverſiam vendicat ſibi locum in Cardinalibus a Summo Pontifice decidendi authoritatem habentibus, quemadmodum habent Cardinales Sac. Congregationis Concilii, tunc enim proprie verificantur ſimultanea illa verba Deuteronomii: Ipſi, ideſt Summus Pontifex, & ejus fratres Cardinales, ſeu Cardinales ab ipſo authoritatem habentes judicabunt tibi judicii veritatem. Eorum autem deciſioni neceſsario parendum eſſe, aperte oſtendunt ſubſequentia verba; & facies quæcunque dixerint, ſequeriſque eorum ſententiam, &c. Hinc Cardinalis Paleot. *de Sacri Conſiſtorii Conſult. par.* 5. *q.* 40. dixit Congregationes Cardinalium, quas Summi Pontifices, & præſertim Sixtus V. ad cauſarum difficultates ipſius authoritate cognoſcendas, & definiendas inſtituerunt, eſse tanquam filias Conſiſtorii, ab eo veluti fonte permanentes. Et quemadmodum Sol non ſolum ipſe lucet, verum etiam ſtellis lumen impertitur, quo & cælum ornant, & illuminant orbem univerſum; ſic Summum Pontificem, non ſolis decrevit modo Eccleſiam per ſeipſum docere, & moderari, verum etiam ita Cardinales ſua tum authoritate fulcire, tum poteſtate augere, ut ſociatis laboribus facile omnes difficultatum nodos diſſolvant.

Nono, declaratio legis ab eo facta, qui a Principe, 14
ſeu legis conditore jus habet legem interpretandi eſſentialiter non differt a lege declarata, *l. Hominis*, & *rei*, §. *Verbum ex legibus*, *ff. de verb. ſignific. l. Qui teſtamento*, §. *Mulier in v. Argumento*, *ff. de teſtam.* Abb. *conſ.* 75. *n.* 6. *v. Nam mens legis lib.* 1. Ergo eandem authoritatem, & obligandi vim habet quam ipſa lex. Nam qui declarat, novum jus non inducit, ſed tantum detegit, quod prius latebat, *l. Hæredes palam*, §. *Quod vero*, & §. *Sed etſi notam*, *ff. de teſtam.* ubi Ulpianus: Quod vero quis obſcurius in teſtamento vel nuncupat, vel ſcribit, an poſt ſolemnia explanari poſſit quæritur? utputa Stichum legaverat, cum plures haberet, nec declaravit de quo ſentiret: Titio legavit, cum multos Titios amicos haberet, &c. poterit ne poſtea declarare de quo ſenſerit? Et puto poſſe, nihil enim nunc dat, ſed datum ſignificat. Atque ita ibi eſſe ea ſum ad literam, Bellam. *deciſ.* 746. *col.* 2. *v. Ideo talis dicitur propria declaratio*. Idem probatur in proœmio Sixti ibi: Nunc antiquorum declaratione, nunc vero novorum editione jurium, in Clem. *Exivi verſ. Horum autem de verb. ſignific.* & *in Clem. fin.* ibi: Ipſam declarare, ac quædam adjicere, *de jurepatr.* Et per hæc jura ita ſcripſerunt Gemin. *conſ.* 72. *n.* 1. quem refert, & ſequitur Philipp. Prob. qui in hanc rem plura cumulat ad Joan. Monach. in *c.* 1. *de privileg. lib.* 6. Anchar. *conſ.* 65. *num.* 3. & Fulgoſ. *conſ.* 147. *in fin. verſ. Ad ſecundum*.

Quod ſatis confirmant duæ ſimilitudines, quibus inter alias utuntur Juriſconſulti in exprimenda declarationis natura. Altera ducta eſt a nucleo, qui tenet in nuce clauditur, eaque confracta enucleatur; unde illud Plauti: Qui ex nuce nucleum eſſe vult, frangat nucem. Enucleare

igi-

igitur eſt quaſi nucleum alicujus rei curere, & quia lex cum explicatur, ejus perplexitas, & dubietas inſtar nucis frangitur, enucleari dicitur. Idcoque gl. in *rubr. digeſtorum in v. Enucleati*, explicat id eſſe per ſimilitudinem dictum a nuce, & nucleo, & Alber. *in Diction. Enucleare*, inquit vetus jus, ideſt textra nuclei obſcuritatem ponere. Altera ducitur a ſpica & granis, qua utitur Raphael. Fulgoſ. *conſ. 157. in fin. ver. Ad ſecundum*, dicens eum qui declarat, nihil de novo referre, ſed jam relatum ſignificare: exemplo ejus qui excutit grana ex ſpicis, quia non dicitur novam ſpeciem facere, ſed eam, quæ erat, declarare, *leg. Adeo §. Cum quis, ff. de acquir. rer. dom.* ubi Cajus, cum grana quæ ſpicis continentur, perfectam habeant ſuam ſpeciem, qui excutit ſpicas, non novam ſpeciem facit, ſed eam quæ eſt detegit, Eodem exemplo utitur Ægid. Bellam. *d. dec. 796. col. 2.* & Vital. *in Clem. unic. §. Nos itaque n. 22. de jurejur.* Quemadmodum igitur cum nucleus ex nuce, & grana ex ſpicis eruuntur, ſpeciem non mutant, ſed ſunt idem nucleus, & eadem grana, ita & declaratio cum ex viſceribus legis e-

16 ducitur, nihil eſt aliud quam ipſa lex. Idque aperte docuit Bald. *in c. 1. n. 52. ſup. eod* allegans ad hoc gloſſ ord. quam dicit non eſſe alibi *in leg. Qui teſtamento, §. Mulier, ff. de teſtam.*

Quibus etiam conſonat, quod S. Congr. reſcripta appellari conſueverunt declarationes, reſolutiones, deciſiones, interpretationes, reſponſa; his enim reſcribendi modis uti ſolet, nempe, declaravit, reſpondit, cenſuit, &c.

17 Declarare autem nihil eſt aliud, quam aperire, ſeu manifeſtare ſuper aliqua lege, ſeu Conſtitutione intellectum, ſive ſenſum, quem habuit Princeps tempore editionis legis, quando ſcilicet lex eſt obſcura, vel erratur in ejus intellectu, ut apud Paul. de Caſtr. poſt *conſ. 339. in alleg. ad conſ. 340. col. 1. v. Non obſtantibus prædictis lib. 1.* Unde & Oldrad. *conſ. 318. in fin. v. Ad articulos*, dicit effectum declarationis eſſe verbum obſcurum clarius explicare, quod colligitur ex hac decretali, ex *c. 1. de libell. oblat. & Clem. 1. §. 2. de Summ. Trid. & Fid. Cath.*

18 Similiter reſolvere nihil aliud eſt, quam modum ambiguitatis explicare, ſeu enodare, *c. Inter alia de ſentent. excomm. l. fin. C. de l.* unde legis obſcuritas appellatur nodoſa, ideſt involuta, *in procem. Clem.*

19 Item decidere cum proprie idem ſit quod abſcindere, ſeu ſuccidere, per translationem ſignificat rem dubiam dirimere; nam cum lex declaratur, quaſi certum a dubio ſecernitur, & obſcurum ſuccidiiur. Ac propterea in eodem procem. Clem. legis declaratio appellatur deciſio lucida ſuæ nodoſæ ambiguitatis. Et mox ſubnectitur: Neceſſaria eſt ſuperioris authoritas, ut tollat ambigua, lites auferat, altercationes dirimat, & obſcura ſuccidat: & *in c. unic. de bigam. in 6.* legitur, Altercationis antiquæ dubium præſentis declarationis oraculo decidentes.

Item interpretatio, ut diffinit Bald. *ſupra in procem. n. 95.* eſt ſermonum difficilium, vel perplexorum expoſitio: vel ſecundum Silveſt. *in v. Interpretatio in princip.* eſt unius verbi per aliud, vel unius ſententiæ per aliam declaratio. Proprie tamen loquendo cum exponimus illud, quod verbi legis comprehenditur, legem non interpretamur, ſed declaramus, ut notat Bart. *in l. Gallus, §. Etiam ſi n. 1. ff. de liber. & Poſthum.* Unde, ut Bald. inquit *in conſ. 212. in princ. & ver. Et eſt vulgaris doctrina lib. 5.* Ea quæ veniunt per modum declarationis, vere, & proprie ineſſe dicuntur. Qui enim explicat, nil novi facit, ſed diſcooperit. Ea vero, quæ veniunt per modum ſuppletionis, per interpretationem inſunt, non vere, & proprie: & *in c. 1. n. 52. ſupr. eod* dixi, interpretationem ſtatuti eſſe ſtatutum, ſi ſit intrinſeca, & ſubſtantialis & inſeparabilis a ſtatuto. Hæc enim eſt mera declaratio; ſecus ſi ſit argumentalis, vel extrinſeca, quæ dicitur interpretatio, vel potius correctio, ſeu enodificatio, juxta textum in *l. 1. §. Qui operas*, juncta gl. *in v. Interpretatione, ff. Ad Tertull.* & notat gl. 2. *in l. 1. ff. de orig. jur.* Paul. de Caſtr. *conſ. 338 n. 2. & conſ. 340. num. 1. lib. 1.* Verbo autem, *Reſpondit*, utebantur prudentes, qui conſultationibus reſpondebant, ut habetur in *cap. Reſponſa prudentum 2. diſt. & in §. Reſponſa inſtit. de jur. nat. Ideoque juriſconſultus in l. fin. ff. de author. tutor.* Reſponſum, inquit, habes, ſcis, quid agere debes.

20 Verbo itidem, *Cenſuit*, olim utebatur Senatus, cum de re aliqua ſententiam dicebat, ut *l. Senatus, ff. de contrahen. empt. & l. cenſeri, ff. de donat. cauſ. mor.* cum con-

eod. Hoc autem verbo frequentius utitur S. Congreg. & qidem congrue, cum Cardinales authoritatem habeant Senatorum, ut inquit Innocentius in *cap. Cum te de re judic. ſub n. 1.* per text. *in c. Eccleſia 16. q. 1.* & Specul. *in tit. de legato, §. Sequitur n. 1. in fin. per c. Conſtantinus 96. diſt.*

Ex quibus reſcribendi formulis cum ſimiliter ſatis liqueat Sac. Congregationis declarationes editas Apoſtolica authoritate nihil aliud eſſe eſſentialiter, quam decreta ipſa Concilii ex ſe obſcura, ac dubia, ſeu, ut ait Vitalin. *in eod. procem. Clem. § Nunc igitur n. 32.* male ab aliquibus intellecta, explicatione dilucidata & clarificata; hinc neceſſario ſequitur, ut obligandi vim habeant 21
perinde, ac decreta ipſa declarata, quod expreſſe aſſeruit Paul. de Caſtr. *conſ. 339. col. pen. n. 5. v. 5. Quæritur lib. 1.* ubi ait, vim omnem, quæ ineſt diſpoſitioni declaratæ, cenſeri etiam ineſſe illius declarationi. Et ante eum Oldrad. *ad conſ. 263. n. 2. & ſeqq. v. Et advertendum*
eſt, ſubdens declarationem eſſe dependentem, implicitam, & conſequentem ad declaratum. Explorati autem 22
juris eſt, decreta Apoſtolica & Conciliaria generaliter omnes obſtringere in utroque foro, etiam ſub reatu mortalis peccati, *c. De his in primo in fin. 50. diſt. c. Quia 64. diſt. c. Nulli fas eſt*, ubi hoc tenet Hugo *19. diſt. c. Si quis omnem. 18. q. 7 c. Violatores 25. q. 1. c. 1. 15. diſt.* Archid. *in c. Deteſtandæ n. 4. de conceſſ. præb. in 6* quem refert, & ſequitur ibi Gemin. *in princ. v. An ſcienter faciens contra præceptum, vel prohibitionem Canonis, peccet mortaliter*, Felin. *ſup. in c. 1. n. 21.* gl. & DD. *in c. Nam concupiſcentiam ſupra eodem, & in rub. de obſerv. jejun.* Et de Trid. Concilio ſatis conſtat ex Conſtitut. Pii IV. quam initio retulimus, & ex alia ejuſdem, quæ incipit: *In Principis Apoſtolorum.* Et quamvis conſtitutio ut obliget ſub mortali debeat præcipere, aut prohibere, ut advertunt Authores proxime citati, declarationes autem nihil præcipiant, aut prohibeant, ſed tantum ſignificent quid agi oporteat, ut dictum eſt: tamen ſatis eſt ut præcipiant, aut vetent
decreta ipſa Concilii, cui declarationes ipſæ inſunt; nam 23
qualitates omnes legis declaratæ cenſentur ineſſe illius declarationi, text. eſt in *l. Nihil*, & ibi Bart. *in princ. ff. de conjungen. cum emancip. lib. & in Auth. de filiis ante dotalia inſtrumenta natis ad fin* Roman. *conſ. 93. n. 4 v. quia in lege nova.* Paul. de Caſtr. *d. conſ. 339. col. fin. n. 5. ver. Quinto quæritur lib. 1.* Et obligatio ad culpam & pœnam oritur ex lege declarata, non ex declaratione, ut declarat Vitalin. *in Clem. unica n. 7. de imm. Eccl* Et probatur in *lege Aſſe toto*, ubi id notat Bart. *in Summ. ff. de hered. inſtit.*

Quod clarius patebit, ſi recenſeantur aliquot exempla declarationum S. Congreg. ad rem pertinentium.

Primo igitur cum decreto Concilii *can. 4. ſeſſ. 7. de Bapt.* 42
diffinitum ſit, ut ſi quis dixerit baptiſmum, qui etiam ab hæreticis datur in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, cum intentione faciendi quod facit Eccleſia, non eſſe verum baptiſmum, anathema ſit, magnopere hæſitatum eſt de baptiſmo Calviniſtarum; nam cum hi nullam vim, efficaciam ac virtutem tribuant baptiſmo, videbatur illis deeſſe intentio, ſaltem univerſalis faciendi, quod facit Eccleſia. Et tamen compluribus Theologis conſultis, & articulo pro rei gravitate mature diſcuſſo. S Congregatio Concilii authoritate ſibi tributa cenſuit baptizatos a Calviniſtis vere baptizatos eſſe, ut iterum baptizandi non ſint etiam ſub conditione, ſi non ſint baptizati. Concilium ergo etſi generaliter dicat baptiſmum hæreticorum eſſe verum baptiſmum, ſi habeant intentionem faciendi, quod facit Eccleſia, tamen non aperit, qualis eſſe debeat hujuſmodi intentio, & an in hæreticis Calviniſtis eadem intentio concurrat, necne; ſed S. Congreg. ita declaravit. Quis ergo baptizatum a Calviniſtis, qui quamvis haberet notitiam declarationis a Congregatione ut ſupra editæ, tamen faceret ſe iterum baptizari, auderet excuſare a mortali culpa & ſacrilegio? de quo in *c. Quibis, & c. Eos de conſecr. diſt. 4. & c. 2. de Apoſt. & reiter. Baptiſ.*

Simili modo ad decretum *c. 1. ſeſſ. 24 de reform. matrim.* 25
S. Congreg. declaravit validum eſſe matrimonium contractum coram Parocho etiam invito, & per vim adhibito, quanquam nihil eorum, quæ agebantur, vidit & intellexit, ſi affectavit non intelligere, ut in Parocho, qui ſibi aures obturaverat, etiamſi ex alia cauſa vocatus, adhibitis tamen ad illum actum: item coram Parocho tamen viri, quã mulieris, etiam in aliena Parochia; imo etſi Epiſcopus

illi matrimonium interdixerit. Item coram Parocho et-
26 tiam minoribus tantum Ordinibus initiato. Fingamus nunc pœnitentem contraxiſſe matrimonium cum muliere aliquo ex prædictis modis, & poſtea quaſi non ſervaverit formam Concilii, de facto aliam duxiſſe: quis Sacerdos auderet eum Sacramentaliter abſolvere, ſi ille poſthabita legitima uxore adhuc vellet commiſceri adulteræ? Et tamen Concilium hoc expreſſe non aperuit, ſed tantum ita interpretata eſt S. Congr. Quo loco illud eſt notatu dignum, quod Navar. quamvis *conſ. 9 de cland. deſp.* optimis rationibus ſentiret validum eſſe matrimonium contractum coram Parocho non Sacerdote, non obſtantibus verbis *d. c. 1. Vel alio Sacerdote*: tamen quia audivit, licet falſo, S. Congreg. inclinaſſe in contrariam partem, *conſ. ſeq.* profeſſus eſt ſe non audere recedere a ſententia, in quam per errorem credidit Sac. Congregationem inclinaſſe.

27 Rurſus etſi de jure communi Epiſcopus poſſit accipere procurationem, etiam cum viſitat Eccleſias, & loca pia ſuæ civitatis, *c. Venerabili*, ubi gl. *in v. Cœnomanenſis de cenſ.* tamen S. Congr. reſolvit, Epiſcopo id non licere poſt decretum *c. 3. ſeſſ.* 24. licet verbis Concilii non adeo clare id exprimatur. Eos vero, qui in caſu prædicto, aut in aliis non permiſſis procurationem exigere præſumpſerunt, non modo S. Congr. acriter corripuit, atque ad reſtitutionem ejus, quod indebite acceperunt, coegit, ſed Sanctiſſimus aliquando etiam duplici pœna mulctavit, juxta text. in *c. Quia plerique de immun. Eccleſ.* Ad quam quidem reſtitutionem adacti ſunt etiam Epiſcopi, qui contra declarationem S. Congreg. prætextu conſuetudinis mulctas pecuniarias ſibi, aut ſuis officialibus applicarunt, & tamen ea conſuetudo nullibi reperitur expreſſe ſublata a Concil.

28 Ad hæc quamvis *ſeſſ. 14. de Sacram. Pœnit. c. 7. de caſ. reſerv.* diffinitum ſit, ut nulla ſit reſervatio in articulo mortis, atque ideo omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes a quibuſvis peccatis & cenſuris abſolvere poſſint: tamen Epiſcopus Valent. petiit declarari, utrum pœnitentes in articulo mortis conſtitutos poſſit a caſibus reſervatis abſolvere quilibet Sacerdos etiam excommunicatus, & denunciatus, ut tenuit Navar. *de regal. Conſeſſariorum* *ſ. 27. n. 272. v. Quod per eadem verba*, *fol.* 551.

Congregatio Generalis, Moron. Alciat. Senon. M. Alt. Alban. S. Sixti cenſuit, non poſſe. Quia communis opinio videtur illa, quod tales excommunicati non poſſint, etiam in caſu neceſſitatis, Magiſt. Sent. *in 4. diſt.* 19. S. Th. in 3. *par. q. 1. art. 2. q. 2. ad* 3. Durand. *in 4. diſt. 19. q.* 1. *art.* 3. Turrecr. *in c. 1. n. 3. de pœnit. diſt.* 6. S. Anton in 3. *par. tit. 14. c.* 19. §. *Quinta decima conditio*, Bacchon. *in 4. diſt. 15. q. 2. art. 2.* Scot. *in 4 diſt. 19 q. unic. art.* 4. Riccar. *in 4 diſt. 18. art. 9. q. 3.* Alex. de Ales *in 4. par. q. 20. memb. 8. art.* 2. Navar. *in Manual cap. 26. n.* 26. Facit. *cap. Audivimus* 24. *q.* 1. Abb. *in c. Cum Clericis de Ordin. ab Epiſcopo qui ren.* Decius *in l. more, ff. de juriſd. omnium judic.* Licet contra teneant Palud. Silveſt. Sot. Nec obſtat *c. 7. de reſerv.* quia debet intelligi de omnibus Sacerdotibus in unitate Eccleſiæ viventibus, referendumque ad eos Sacerdotes, de quibus *eod. cap. 7. in 1. & 2. par.* agitur, qui habent vel ordinariam, vel delegatam poteſtatem. De hac quæſtione ſcripſi latiſſime in *c. Non eſt vobis infra de ſponſal.*

29 Demum, ut alia omittamus, cum S. Congreg. declaraverit ex Bulla Cœnæ ſublatam eſſe facultatem Epiſcopis tributam decreto Concilii *c. 6. ſeſſ.* 24. & ſimiliter ex
30 Bulla S. Pii V. ademptam eſſe facultatem Epiſcopis competentem in vim *d. c.* 6. abſolvendi Moniales ſecreto delinquentes in materia clauſuræ, nemo affirmaret lethali culpa vacare Epiſcopus, qui ab hæreſi occulta, & ab aliis caſibus occultis per eaſdem Bullas Sedi Apoſtolicæ
31 reſervatis, auderent abſolvere. Quinimo nec excuſandi eſſent a cenſuris latis in eadem Bulla Cœnæ Domini contra uſurpantes juriſdictiones, ac jura ad Sedem Apoſto-
32 licam pertinentia, ut in his & ſimilibus caſibus multoties datæ ſunt literæ ad Epiſcopos. Et in ſpecie cum quidam Epiſcopus cum ſibi ſubdito vero bigamo diſpenſaſſet ſuper bigamia, eique primam tonſuram, & beneficium ſimplex contuliſſet, contra ſententiam S. Congreg. quæ declaravit Epiſcopo hanc facultatem non competere, quamvis Congregatio niteretur eum excuſare, tum quia pœna ſuſpenſionis a jure impoſita non videtur latæ ſententiæ, ſed ferendæ; tum quia ſuper hoc articulo inter primarios DD. maxime diſſidetur: tamen Sixtus V. in Conſiſtorio reſpondit ſignificandum Epiſcopo, ipſum eſſe ſuſpenſum a collatione Ordinum: item promotum incidiſſe in pœnas juxta declarationem Congregationis, licet adjecerit ſe benigne acturum cum utroque, ubi abſolutionem, & diſpenſationem peterent.

Quod ſi dicas, in ſupradictis caſibus, & aliis conſimilibus obligationem non oriri ex eo, quod ita S. Congreg. declaraverit, ſed ex eo, quod ita Concilium diſpoſuerit, fateor ita eſſe, quia declarationes intrinſece inſunt Concilio, & obligatio ex Concilio ipſo proficiſcitur, ut late oſtenſum eſt ſupra, & poſt Abbatem declarat hic Felin. *num.* 4. In hoc tamen conſiſtit differentia, quod cum poſt declarationem ſuper aliquo decreto editam jus, quod ex eo decreto oritur, dicatur clarum, ejus ignorantia amplius allegari non poteſt, ſicut aliquando allegari potuiſſet ante ipſam declarationem. Ma- 33
nifeſtum eſt enim ignorantiam juris dubii, ac difficilis intellectu in aliquibus caſibus excuſare, quæmadmodum docent Innoc. in *c. Per tuas n. 2. col. 2. de Simon.* Card. *in Clem. fin. in 4. q. de reg.* Felin. *in c. 2. col. 7. de re judic.* & Navar. *conſ. 7. de regul.* Et propterea male intelligens legem Canonicam non peccat mortaliter, niſi poſt decla- 34
ratam ejus obſcuritatem, Felin. *in d. c. Per tuas, il 2 n. 6. v. Quinta concluſio de Simon.* poſt Innoc. *ibi ad fin.* & Bald. *in l. Ab eo in 3. col. C. Quomodo, & quando judex.*

Decimo & ultimo, his omnibus accedit uſus, & lon- 35
giſſima obſervantia Summis Pontificibus ſcientibus, & approbantibus. Nam & in eorum præſentia Congregat. Concilii multoties haberi conſueverunt, ut in ſpecie obſervatum fuit tempore Clementis VIII. Et alias quotieſcunque emergentia dubia nondum deciſa reſolvuntur, ad præſcriptum Conſtit. Sixti V. de omnibus conſuevit fieri relaxatio Papæ Cardinali Præfecto, vel a Secretario Congreg. ut ergo ipſe multoties obſervavi, licet id in declarationibus exprimi nec opus ſit, nec ſemper ſoleat. Qui 36
teſtari etiam poſſum, S. Congreg. frequenter inhibuiſſe Auditori Cameræ, ac Viceſgerenti, & illis ſignificaſſe, ut ſuas moderarentur inhibitiones, ſeu monitoria, eoſque ſemper prompte paruiſſe, cum Congreg. juriſdictio in materiis Conciliaribus ſit privativa quoad omnes. Et Greg. XIII. dixit, nunquam ſuæ intentionis fuiſſe commit- 37
tere Epiſcoporum Congreg. ut de iis, quæ ad interpretationem Concilii pertinerent, aut de ipſis Congregat. Concilii decretis, cognoſceret. Illud autem ſe recte meminiſſe ait Sanctitas ſua, commiſiſſe Congreg. Concilii ea omnia, quæ ad Concilium interpretandum pertinent, ut eſt adnotatum in libris publicis S. Cong. *t. 10. f.* 557.

In caſibus autem Rotalibus etſi aliquando ſignifica- 38
tum fuerit Ponenti, ut partes remitteret ad Congregationem, illud tamen fere ſemper obſervatum eſt, ut quoties incidit quæſtio ſuper intelligentia alicujus decreti Concilii, ſi caſus ſit dubius, & alias a Congregatione non deciſus, Rota ipſa aut Congreg. conſulat, aut ſignificet patribus, ut ipſæmet adeant Congr. a qua ubi reſolutionem obtinuerint, redeunt poſtea cum ipſa ad Rotam pro cauſæ expeditione. Imo idem Greg. die 7. Junii 1574. audita Congregatione juſſit ſignificari Cardinali 39
Aquavivæ, ut quando in ſupplicationibus non exprimitur articulus certus juris, ſuper quo cognoſcendum eſt, ſed in genere, & confuſe petitur commiſſio cauſæ, addatur ſemper hæc clauſula, *Dummodo non agatur de interpretatione decretorum Concilii*. Et die 14. Aprilis 1581. dixit non eſſe tractandum in Rota ſuper reſolutionibus Congregationis.

Item quamvis in declaratione legis citatio partis non 40
requiratur, Oldrad. *conſ. 293. in princ. c. Olim*, ubi id notat Innoc. *de verb. ſignific.* Paul. de Caſtr. *con. 338. n. 1. col. 2. verſ. Præterea, tunc videtur pars citanda*; tamen cum declarationes eduntur ad inſtantiam partis, Sac. Congregatio conſuevit audire quorum intereſt, & dare etiam literas ad Epiſcopos, ut moneant partes ad jura ſua in Congregatione deducenda. Quod præcipue obſervat, cum dubia proponuntur in concreto, & decreta Concilii caſibus particularibus applicantur propter varias factorum circumſtantias; vel ſi quæſtio ſit, an tale juspatronatus ſit a Concilio ſublatum, an in tali examine per concurſum fuerit ſervata forma a Concilio præſcripta, an certa Eccleſia, vel Hoſpitale poſſit ab Epiſcopo viſitari, & alia id genus. Porro in ſimilibus caſibus tametſi agatur de declaratione, tamen requiri citationem partis ſatis colligitur ex his, quæ ſcripſit

Bald.

Bald. *in l. fin. n.* 1. *& ſeqq. C. de l.* Alex. *conſ.* 11. *n. & ſeqq. lib.* 7. Marian. Socin. *conſ.* 12. *col.* 2. per text. *in l. Ejus qui delatorem*, *ff. de jur. fiſci*, & Phillip. Prob. ad Monach. in *c.* 1. *n.* 8. *de privil. in* 6. Ut autem declarationes debitæ
41 executioni demandentur, Sacr. Congreg. non ſolum præcipere conſuevit, ſed etiam in contumaces, & refractarios animadvertere pœnis, & cenſuris Eccleſiaſticis. Et a Secretaria Brevium paſſim expediuntur literæ Apoſtolicæ, & ab Auditore Cameræ Monitoria pro obſervatione declarationum a Congregatione editarum. Quas itidem Epiſcopi, & Sedis Apoſtolicæ Nuncii, quin & S. R. E. Cardinales, & de latere Legati ſuſcipiunt, & exequuntur. Imo cum olim Alphonſus proviſus de Canonicatu in Eccleſia Oxomen. qui ab Epiſcopo erat electus pro Theologo, obtinuiſſet declarari a S. Congregatione, quod decretum *c.* 1. *ſeſſ.* 5. non comprehendat præbendas Sedi Apoſtolicæ reſervatas, opponebatur apud Auditores Regii Concilii, quod de tali declaratione, aut per Breve ſub annulo piſcatoris, aut per Bullas plumbeas conſtare deberet; ideoque Alphonſus adiit S. Congregationem pro remedio: Congregatio parva cenſuit referendum Santiſſimo, ſi velit Nuncium curare, ut literæ Card. S. Sixti mittantur executioni, prout in aliis, an velit concedere Breve, ut literis illis fides præſtetur: Die a 3. Februarii 1577. Sanctitas ſua dixit, quod ſcribantur literæ ad Nuncium, ut teſtetur Regi, & cui opus erit, quod decreta Congreg. Concilii ſolita ſunt ſignificari ſolis literis, & ita hactenus executæ ſunt ſemper: nec opus eſſe Breve. Congregatio parva cenſuit poſt ver. Literis, addenda eſſe hæc verba, ſcilicet Card. S. Sixti,

42 Sed prædictis objicitur primo. Declarationes S. Congregationis non conſueverunt publicari, neque enim affiguntur ad valvas in locis publicis, ut moris eſt in conſtitutionibus Apoſtolicis, ſed ſimpliciter eduntur partibus, quarum intereſt, ſigillo, & ſubſcriptione munitæ; Ergo non ligant, ut in Authent. *Ut facta nova conſt.* Nam leges inſtituuntur, cum promulgantur, firmentur, cum moribus utentium approbantur, *c. In iſtis*, §. *Leges* 4. *diſt.* Per quem Paul. & Matth. Relati a Card. *in proœm. Clem. in v. Univerſitati n.* 1. dicunt tria requiri ad eſſe legis, primo, ut inſtituantur, ſecundo, ut promulgentur, tertio, ut moribus utentium approbentur, ac ſi quid horum deficiat non eſſe legem: quamvis gloſſ. magna ibi poſt med. teneat publicationem eſſe ultimum actum perficientem legem, per text. *in l. Humanum*, *C. de l.* Idque verius eſſe affirmat Card. *ubi ſupr.* & eſt ea mente D. Th. *in* 1. 2. *q.* 90. *art.* 4. relati a Navar. *conſ.* 1. *v. Quinto dico de conſt.* Quod procedit etiam in conſtitutionibus Apoſtolicis *c.* 1. ubi gl. *in v. Solemniter editum de Poſtul. Prel. c. Noverit*, ubi etiam gl. in *v. Infra duos menſes de ſent. excomm.* gl. & DD. in *c.* 2. ubi in ſpecie, Felin. *n.* 7. *ſup. eod.* Et de declarationibus S. Congreg. tradit Petrus de Ledeſma in *Summ. tom.* 1. *de Sacram. pœnit. c.* 13. *difficul.* 7. affirmans ob defectum publicationis eas non habere leges authoritatem.

43 Verum hæc obectio tollitur, quia ſolemnitas publicationis exigitur quidem in legis editione, idque ſervat etiam S. Congregatio in decretis, quæ per modum novæ legis ab ipſa eduntur, ut patet in decretis de Apoſtatis, & ejectis, de rebus regularium non alienandis, de celebratione Miſſarum, & aliis hujusmodi: at ſecus eſt in legis declaratione, ut tradunt hic communiter Canoniſtæ *in proœm. Clem.* quia cum legis declaratio non faciat novum jus, ſed tantum manifeſtet, quod prius erat, ut late oſtenſum eſt ſup. *n.* 12. *& ſeqq.* & lex declarata ab initio promulgata fuerit, ſolemnitas publicationis ſemel adhibita in principali diſpoſitione non eſt ulterius repetenda in illius declaratione. Ita declarat Bart. *in l. hæredes palam*, §. *Si quid col.* 1. *v. Venio ad ſeq. gloſſ.* ubi etiam, Iin. *col.* 1. *v. Quare quot teſtibus*, Aret. *col.* 1. *in* 2. *not.* Bald. in §. *Sed ſi notam in fin. v. Quarta*, *& ult. nota*, & Ang. *in v. Ibi & etiam*, *ff. de teſt.* Bellam. *dec.* 746. *col.* 2. *v. Tertio fuſius probatur hoc*, Rebuff. *in pract. de non toll. jur. q in gl.* 3. Rom. *conſ.* 482. *n.* 7. *v. Et pro hoc*, *quia videmus.* Atque ita defectum publicationis non impedire, quo minus declarationes S. Congr. habeant legis authoritatem, ex recentioribus tradit Rodriq. *de regul. t.* 1. *q.* 11, *art.* 1. *&* 2.

Quod procedit etiamſi lex declarata ſit prorſus obſcura, & dubia. Nam nihilominus in illius declaratione publicatio non requiritur, ut clare probatur *d. l. Hæredes palam*, §. *Quod vero*, ubi diſpoſitio erat ambigua, ut niſi teſtator illam declaraſſet, propter incertitudinem fuiſſet nulla, ut eſt text. *in l. Si ita fuerit legatum*, *ff. de erb. & l.* 3. §. *Si duobus*, *ff. de adm. l.* & tamen in §. *Quod vero*, dicitur illius declarationem fieri poſſe abſque ſolemnitatibus requiſitis, & ſatis eſſe, ut ſolemnia præceſſerint in diſpoſitione declarata, atque in hunc ſenſum DD. communiter illum text. interpretantur. Ad idem eſt tex. apertus in *l. Aſſe toto*, *ff. de hered. inſtit.* ubi teſtator cavit: Quem hæredem Codicillis fecero, hæres eſto. Et ita perſona hæredis erat prorſus incerta. Et tamen quia in Codicillis Titium hæredem inſtituit, inſtitutio valet, licet Codicillis dari hæreditas non poſſit, ut ibi deciditur; Ergo ſolemnitas teſtamenti requiſita in inſtitutione hæredis non requiritur in illius declaratione.

Et ſane mirum eſt quoſdam ex Theologis affirmare 44
declarationes S. Congregationis eſſe publicandas, cum decreta Concilii ſunt dubia, non autem cum ſunt clara, ut Salas *de legib. tr.* 14. *diſp.* 21. *q.* 67. *ſect.* 12. *v. Quinto colligunt.* Imo enim oppoſitum potius dicendum fuiſſet, nam ſemper declaratio proprie loquendo fit ſuper dubio, *d.* §. *Sed ſi notam*, alias non diceretur proprie declaratio, ſed potius nova conſtitutio, vel correctio, ut explicat Paul. de Caſtr. *conſ.* 21. *n.* 4. *v. Nam ſemper declaratio lib.* 1. Petr. de Anchar. *conſ.* 127. *n.* 3. *v. Nec talis dicitur proprie declaratio.* Et idem Paul. de Caſtr. *conſ.* 340. *n.* 1. *lib.* 1. ubi ait declarationem tribus modis fieri. Primo modo proprie, cum Papa, vel alius declarat illud, quod eſt dubium in jure, & hæc eſt mera declaratio, quæ non facit novum jus, ſed factum declarat. Secundo, per modum correctionis ſuper eo, quod certum eſt. Tertio, per modum modificationis, vel augmenti: & his duobus caſibus dicitur nova conſtitutio, non autem declaratio, quia ſupponitur res certa, & quæ certa ſunt, declaratione non indigent, *l. Ille*, *aut ille*, §. *Cum in verbis*, *ff. de l.* 3. cum concord. per eum alleg. Ergo ſolemnitas publicationis potius adhibenda eſt, cum declaratio fit ſuper lege clara, quæ dici poteſt nova lex, ſeu correctio legis antiquæ, quam cum fit ſuper lege dubia, quæ vere, & proprie dicitur declaratio.

Hujus concluſionis intrinſeca ratio eſt, quia cum eerum ſit legis futuris tantum dare formam negotiis, ut 45
hic & *c.* 2. *ſup. eod. & l. Leges*, *C. de legib.* idcirco novæ conſtitutiones publicari debent, ut omnes intelligant ſe a tempore publicationis, vel poſt duos menſes teneri ad illarum obſervantiam, ut declarat gloſſ. *in d. c.* 2. *in v. Ante prohibitionem*, & Vital. *in proœm. Clem. v. Nunc igitur:* at hæc ratio ceſſat in propria conſtitutionis declaratione, quia non incipit obligare ex eo tempore quo fit, ſed trahitur etiam ad præterita, ut in Auth. *de fin. ante dotal. inſtrum. nat.* §. 1. & in *l. Aſſe toto*, *ff. de hered. inſtit. gloſſ. fin. in princ. in data Sexti libri*, Bald. *in l. Non dubium in* 2. *col. C. de legib.* Felin. *hic n.* 4. ubi Dec. *n.* 44. dicit implicare contradictionem, & repugnantiam quandam, ut ſit conſtitutio declaratoria, & non habeat locum in præteritis. Quinimo trahitur etiam ad negotia pendentia, Anchar. in *proœm.* 6. *n.* 6. Vitalin. *in dict.* §. *Nunc igitur num.* 32. *in proœm. Clem.* Et propterea cum Rota in cauſis in eo Tribunali pendentibus conſulit S. Congreg. ſuper alieno articulo congregari, poſtea conſuevit cauſam expedite juxta Congregationis declarationem; Ergo conſtitutio declaratoria non eget publicatione: quia cum extendatur ad preterita, & pendentia, fruſtra expectaretur lapſus duorum menſium a publicatione. Ita formaliter dicit Felin. *in d. c.* 2. *n.* 8. *in* 6. *limit. ſupr. eod.* ſubdens ita ibi omnes ſentire; facit *c. Cum contingat de offic. delegat.*

Nec refragatur, quod abſque publicatione, declaratio- 46
num notitia haberi non poſſit, & iniquum videatur, ut ignorantes ad illarum obſervantiam teneantur, *l. ult. ff. de decret. ab ordin. faciend. l. Si ignorantes*, *ff. Locati*, Archid. *in c. Si Apoſtolica in gloſſ. Decernat. de preb. in* 6.

Siquidem reſpondetur primo, conſtitutiones Apoſto- 47
licas obligare ignorantes etiam ante illarum publicationem quoad obſervantiam, qua ligantur ſubditi etiam ignorantes, ut obſervent tempore ſcientiæ veræ, vel præſumptæ, non autem ad pœnam quaſi contemptores; non enim poſſunt dici contemptores veri, vel præſumpti, ante publicationem debite factam. Ita reſpondet ad literam Vital. in *proœm. Clem.* §. *Hic igitur paulo ante numer.* 22. *verſicul. Et ideo quia talis objectio:* & eſt ex mente Baldi in *cap.* 1. *num.* 17. *ſupra eod.* ubi ait conſtitutionem eſſe arctativam ignorantiæ,

ſaltem propter naturalem juſtitiam, & poſſe arctare a-
ctum, ſed non agentem, quia parcitur ignoranti in pœnis.
48 Reſpondetur ſecundo, legem declaratam fuiſſe intel-
ligendam juxta declarationem habentis authoritatem eam
declarandi, etiam antequam declaratio emanaſſet. Ita
tradit gloſſ. in *c. Sicut nobis in v. Reſpondemus de verb. ſi-
gnific.* & eſt textus ſingularis in Auth. *raptor. mulier. quæ
raptor. n. in fin.* ibi: Tanquam ſi lex noſtra ab initio cum
tali interpretatione promulgata fuiſſet: quem textum ad
hoc propoſitum dicit meliorem de jure Felin. hic *n. 4. in
2. fall.* Unde cum decreta Concilii etiam circumſcriptis
Congregationis declarationibus eſſent a principio intel-
ligenda, & obſervanda ad eum modum, quo Congre-
gatio ipſa interpetrata eſt, defectus publicationis decla-
rationum, & conſequenter illarum ignorantia juſtam ex-
cuſationem non parit. Qua de re innumera exempla af-
ferri poſſent, ſed ſatis erit unicum attuliſſe. Epiſcopus
ultra montes in vim *c. 12. ſeſſ. 24.* pronunciavit irritam
eſſe collationem canonicatus nullum ſacrum Ordinem
annexum habentis in Collegiata Eccleſia, eo quod pro-
viſus non exegiſſet annum vigeſimum ætatis ſuæ, idque
contra reſolutionem Sac. Congregationis, quæ declara-
vit Concilium in *d. c.* 12. nihil diſpoſuiſſe circa ætatem
ad obtinendos Canonicatus in Eccleſiis Collegiatis.
Quæſitum eſt, an ſententia Epiſcopi ſuſtineatur ex eo,
quod ipſe habuerit ignorantiam invincibilem prædictæ
declarationis. Et manifeſtum eſt non ſuſtineri, quia ſi
licuit Epiſcopo ignorare declarationem non publicatam,
non tamen licuit ignorare decretum Concilii, quod et-
jam ante Congregationis declarationem ita erat intelli-
gendum, cum declaratio non faciat aliquid novi. Et
ignorantia potuit quidem excuſare agens ſed non vali-
dare actum nullum, ut ſunt jura aperta in *c. Si poſtquam,
in c. Dudum, §. Hos igitur, in c. Si beneficium, & in cap.
penul. v. Licet ab ignorantibus de præb. in 6.* & tradit Ar-
chid. *in c. Si Apoſtolicæ circa med. eod. tit. & lib.* & Felin.
in c. 2. n. 7. v. Quarto limita ſupra eodem. Et ſecundam
præallegatam reſolutionem ſe vidiſſe judicari in Hiſpan.
teſtatur Emman. Rodrig. *de Regular. tom. 1. q. 11. art. 2.*
Quinimo Sixtus V. non excuſavit a pœna ſuſpenſionis
Epiſcopum, qui ignorans declarationem Congregatio-
nis diſpenſavit cum bigamo ad primam tonſuram, &
49 beneficia ſimplicia, ut dictum eſt ſupra *n.* 33 Quod ſi
quid in decretis Concilii aliquid obſcurius dictum videa-
tur, non tamen propterea ab illius obſervantia quiſquam
excuſatur, cum ſuper eo poſſit, ac debeat Sedem Apoſto-
licam conſulere, ut cavetur in conſtitutione Pii IV. ini-
tio relata; certum eſt enim ignorantiam juris dubii non
excuſare, cum conſuli poſſunt peritiores, *leg. Regula in
princ. v. Sed juris ignorantia, ff. de jur. & fact. ignorant.*
Specul. *in tit. de Summ. Trinit. n. 6.* Anton. de Butr. *conſ.
18. in fin. v. Aut enim erravit.*
50 Reſpondetur tertio, ſtatum præſentis quæſtionis eſſe,
an declarationes S. Congreg. obtineant vim legis, &
quoad hoc certum eſt, illarum vim non impediri ex eo,
quod publicatæ non fuerint, cum ad hoc ſufficiat pro-
mulgatio legis declaratæ, ut oſtenſum eſt ſupra. An au-
tem ſuppoſita illarum vi, & efficacia obligandi excu-
ſentur ab earum obſervantia, qui earundem notitiam
non habent, alterius eſt judicii; in hoc enim articulo
examinandum eſſet, an ignorantia ſit affectata, vel craſ-
ſa, aut probabilis, ſeu invincibilis: quoniam ſint qui
in ejuſmodi erroris, vel ignorantiæ prætextu ſe excu-
ſent, num Epiſcopi, vel alii rerum Eccleſiaſticarum pe-
riti, quibus non licet jus, in quo verſantur, ignorare,
an vero milites, minores, actudes: rurſus an jus quod
ignoratur ſit dubium, an clarum: habenda etiam eſſet
locorum ratio & diſtantiæ ab Urbe, non enim idem ju-
dicium ſtatuendum eſſet de eo qui Romæ, ac de eo qui
in remotioribus Provinciis moram traheret, ut in Auth.
Ut factæ novæ conſ. §. Ne igitur, ibi: In Provincias dire-
cta, &c. & advertit Vital. *in proœm. Clem. §. Nunc igitur
n.* 8. Item diſtinguendum eſſet inter forum interiorem
quoad Deum, & forum exteriorem quoad Eccleſiam,
ut ex D. Thom. fuſe explicat Navarr. *conſ. 2. in princ. de
conſt.* Et alia hujuſmodi, quæ copioſe cumulantur ab
Ant. Gabr. *In concl. Ignorantia præſumitur*, quæ eſt quin-
ta: *& in concl. Ignorantia excuſat*, quæ eſt ſexta: *& concl.
ſeqq. tit. de reg. jur.* quæ tamen ad præſentem quæſtionem
non pertinent, non enim ſequitur: Non habentes no-
titiam declarationum S. Congreg. propter ignorantiam
excuſantur ab illarum obſervatione: Ergo Congreg. de-
clarationes non habent legis authoritatem: ſicut non ſe-
quitur: Ignorantes in aliquibus caſibus excuſantur ab
obſervatione legis; Ergo lex vim obligandi non habet. 51
Præſertim vero, quia etiam nova conſtitutio, quamvis
ante publicationem non liget ignorantes ſaltem reſpectu
pœnæ, valet tamen, & ligat eos, qui illius habent noti-
tiam, ut videtur text. in *c. 1. v. Nec obſtaret de conceſſ.
præb. lib. 6.* & videtur communis traditio, ut patet ex al-
legatis per Felin. *in c. 2. n. 7. in 2. fall. ſup. eod.* Quandoqui-
dem ſecundum Feder. de Sen. *conſ. 211. circa fin. n. 3. ver.
Item eſt advertendum uſque in fin.* ne nova quidem lex,
ſeu conſtitutio requirit ad ſui eſſe publicationem, ſed
tantum ad effectum, ut liget ignorantes, & ſequitur
Abb. *conſ. 35. in princ. lib. 2.* Quæ tamen ex abundanti di-
cta ſint, quia hoc caſu non verſamur in novæ legis e-
dictione, ſed in legis jam edictæ declaratione, quæ de-
claratio ligat etiam ignorantes ex tempore editionis le-
gis declaratæ, ut oſtenſum eſt ſupra.
Objicitur 2. Conſtitutiones Papales continere debent 52
tempus, & locum, alias non valent, ut in proœm. Clem.
v. Earum, ubi id notat Vital. *n. 2. & l. Si beneficium, C. de
diverſ. reſcript.* Sed in declarationibus Congreg. quæ edun-
tur partibus in forma authentica, regulariter non con-
ſuevit apponi tempus, neque locus; Ergo non valent.
At ſimiliter hæc objectio tollitur, quia hæc ſolemni-
tas temporis, & loci, quatenus requiratur, de quo ar-
ticulo aliter loquitur Bald in *1. conſt. C.* requiritur tan-
tum in novæ legis edictione, non autem in legis jam edi-
tæ declaratione, nimirum quia declaratio retrotrahitur
ad tempus conditæ legis, cui intrinſece ineſt, & ab il- 53
lius promulgatione obligandi vim habet, *l. Aſſe toto, ff.
de hered. inſtituend.* Bartol. *in l. Omnes populi, ff. de juſt.
& jur in 5. q. principali*, Joan. Andr. *in add. ad Specul. in
tit. de teſtam. col. penul. v. Hoc etiam nota*, & in *c. Licet
cauſam col.* 3. ubi etiam Butr. *v. Ex his deciditur de pro-
bat.* Paul. de Caſtr. *conſ.* 340. *lib. 1. & in d. l. Hæredes pa-
lam, §. Et ſi quid poſt col. 2. ff. de teſtam.* ubi propterea in-
fert declarationes a Pontifice editas ſuper gratiis ab eo
factis valere, & præjudicare eis, quibus erat jam jus
quæſitum, quaſi illud quod declarant a principio di-
ctum fuiſſet, a primordio enim tituli poſterior formatur
eventus, ut in his terminis conſtitutionis declaratæ di-
xit Anchar. *conſ. 65. n. 3.* Et propterea excommunicatus 54
per declarationem amplius non ligatur, cum ab initio li-
gatus jam fuerit; ſed ſolum declaratur, ut ab aliis vite-
tur, Roman. *conſ.* 482. & Prob. *in d. c. Volentes de privil. in
6* poſt Gem. *in c. Epiſcopor. eod. tit. & lib. v. Sed poſſet ſal-
vari*, ubi ſi delictum, inquit, exemptorum eſſet notorium,
& ex tali delicto ipſo facto incurrerent excommunicatio-
nem ex juris diſpoſitione, tunc Ordinarii locorum poſſent
illos denunciare excommunicatos ad finem, ut per ſuos
ſubditos evitentur. Nec dici poteſt, quod tunc imponant
eis pœnam, quia illa eſt a jure inducta, nec denunciatio
aliquid addit. Et ſequitur ibid. Franc. *v. Si tamen ex de-
licto*, Marian. Socin. *c. Accepimus col. 11. v. Secundum La-
pum de privil.* & Felin. *in c. Non poteſt. n. 3 de re judic.*
Unde etiam factum putamus, ut Pius IV. dum in con- 55
ſtitutione in princ. relata declaravit Tridentini Concilii
decreta cœpiſſe obligare a Calend. Maii anno 1564. re-
ſtrinxerit ſe ad decreta pertinentia ad reformationem,
& jus poſitivum duntaxat. Nam Summus Pontifex cum
ſit ſupra omne jus humanum poſitivum, *c. Propoſuit de
conceſſ. præbend.* S. Thom. *quodlib. 4. art. 13.* & abſolute
poſſit nova decreta condere, ac vetera etiam concilia-
ria abrogare, *c. Significaſti, & c. Innotuit de elect.* Tur-
recrem. in *c. Sicut. n. 7. 15. diſt.* utique decreta reforma-
tionem, ac jus poſitivum concedentibus jure potuit an-
nectere tempus, a quo inciperent obligare, *c. Cum ſin-
gula de præb. in 6. c. Noverit de ſent. excomm.* Dec. *in c. 2.
n. 37. ſupr. eod.* Vital. *in §. Nunc igitur n. 30. in proœm Clem.*
At vero præcepta divina cum Eccleſia poſſit tantum in-
terpretari, & declarare, non autem tollere, ſeu im-
mutare, *cap. Majores de Baptiſ. c. Sunt quidam 25. q. 1.
gloſſ. fin.* Archid. Turrecrem. & Præpoſ. *in d. c. Sicut 15.
diſt.* S. Thom. *ubi ſup.* merito doctrinæ editæ a Patribus
in Concilio circa dogmata, tempus a Pio IV. non eſt ad-
jectum, quia nimirum cum non ſint jus novum, ſed juris
divini declarationes, ut in *d. c. Sunt quidam*, non incipiunt
obligare ab eo tempore, quo fuerunt in Concilio editæ,
aut promulgatæ, ſed a divina inſtitutione, ut clare proba-
tur

rot in cap. *Cum tu de uſur.* ubi cum quidam uſurarii contenderent ſe non teneri ad uſurarum reſtitutionem, niſi poſt publicationem prohibitionis decreti Concilii Lateranenſis, Alexander III. reſpondit illos teneri reſtituere, ſive ante, ſive poſt interdictum uſuras extorſerint: quia cum hoc divinum ſit præceptum, lex Pontificia eſt juris divini declaratoria, non novi juris promulgatoria; ideoque non incipit obligare ab eo tempore, quo publicatur, ſed trahitur etiam ad præterita, ut notat ibi gloſſ. *in ver. Sive poſt*, quam DD. communiter ſequuntur. Item gloſſ. hic *in ver. Futura*, & Felin. *num.* 4. Et tradunt in *cap. Cum Chriſtus, de hæret.* Joan. Andr. Butr. & Anchar. omnes in princ. Card. *num.* 2. *fin. verſ.* Nam conſtitutio hæc cum ſit juris divini, debet reſpicere præterita. Et Abb. *in fin. verſ. Et ex hoc infertur*. Et propterea Patres in his quæ ad fidem pertinent, uſi non ſunt verbis novum jus inducentibus, ſed juris præexiſtentis declarationem importantibus, qualia ſunt, Sancta Synodus definit, declarat, tenet, profitetur, docet, damnat, anathematizat, & alia his ſimilia.

Non eſt igitur opus, ut declarationibus Sacræ Congregationis adjiciatur tempus, aut locus, cum incipiant obligare a tempore publicationis Concilii, & qualitates omnes, quæ inſunt Concilio, cenſeantur ineſſe illius declarationibus, ut late in ſuperioribus monſtratum eſt, præſertim *n.* 21. 23. 45. & 48.

56 Objicitur tertio. Multæ ſolutiones Sac. Congregationis ſibi contrariæ inveniuntur, ut patet ex declarationibus impreſſis, & manuſcriptis, quæ circumferuntur; Ergo vim obligandi non habent, *leg. Ubi repugnantia, ff. de regul. jur.* Lex enim debet eſſe poſſibilis, *cap. Erit autem lex, 4. diſtinct.* & reg. *Nemo poteſt, de regul. jur. in 6.* Nam impoſſibile eſt contrariis declarationibus aſſenſum præbere, aut obtemperare, *leg. In ambiguo, ff. de reb. dub.*

At reſpondetur, multas etiam leges reperiri ſibi contrarias, nec tamen inde licet inferre, ut careant virtute obligandi, cum debeant invicem conciliari, ſi congrue id fieri poſſit, *c. Literas, de reſtit. ſpol.* §. *His ita reſpondetur*, 25. 4. 2. *c.* 1. *de cognat. ſpirit.* Nam conveniens eſt jura juribus concordare, *c. Cum expediat, de elect. in 6. leg. Præcipimus, C. de appell.* gloſſ *in c. Cum dilectus, in verſ. jure communi, de conſuet.* præſertim cum multæ declarationes videantur ſibi contrariæ, quæ tamen deprehenduntur tales non eſſe, ſi factorum diverſitas, & circumſtantiæ ſedulo expendatur. Quod ſi ad concordiam reduci nequeant, poſteriores derogant prioribus, *leg. Sed & poſteriores, C. de leg. c.* 1. *de Conſt. in 6.* Et de dec. ſibi contrariis cenſet Jo. Franc. Pavin. *in Præludiis Extravag. Joann. XXII, col.* 3. *ver. Deciſiones*.

Deinde reſpondetur, falſam, & commentitiam eſſe hanc multiplicem declarationum repugnantiam; quandoquidem ſpatio quindecim fere annorum, quo fuimus Sac. Congregationis Concilii a ſecretis, nunquam contigit, ut Congregatio ex deliberatione retractaverit ullam reſolutionem prius editam. Nec anteactis temporibus in ſcripturis, & libris publicis uſquam reperi eam ex propoſito receſſiſſe a deciſis, niſi in duobus caſibus. Nam cum ante cen-
57 ſuiſſet decretum Concilii c. 2. *ſeſſ.* 24. quo diſponitur, ne in poſterum Epiſcopi Comprovinciales ad Metropolitanam Eccleſiam accedere inviti compellantur, intelligendum eſſe de perſonali acceſſu ipſorum Epiſcoporum, non autem de Procuratore mittendo: poſtea tamen die 17. Julii 1578. de eadem re maturius deliberans cenſuit Concilium liberaſſe ſuffraganeos etiam ab onere mittendi Procuratorem, non obſtante contraria conſuetudine etiam immemorabili. Sed quia prius diverſum ſenſerat, dixit referendum Sanctiſſimo, qui probavit ſententiam poſteriorem Congregationis, juſſitque dari literas ad Epiſcopos, præſertim Regni Neapolitani, quibus eis ſignificaretur, etſi alias Sac. Congregatio aliud cenſuiſſet; tamen poſtea perpenſis
58 aliis rationibus, & facta relatione Sanctitati Suæ, ita fuiſſe decretum. Et iterum cum antea declaraſſet in Parochialibus juris patronatus mixti laicorum, & Eccleſiaſticorum requiri formam examinis per concurſum; tamen poſtea animadvertens in mixto prævalere qualitatem, quæ magis favet patronatui; facta relatione Sanctiſſimo, ac de ejus mandato iterum articulo diſcuſſo receſſit a prima declaratione. Alias vero dubia ſemel reſoluta in Congregatione ne conſueverunt quidem denuo proponi, nedum retractari. Quod eſt etiam juri conſonum; nam ſemel interpretatum non poteſt iterum interpretari, quia rei declaratæ nihil addi poteſt, vel detrahi, ut dicit gloſſ. ordinat. *in leg. Quidquid adſtringendæ, ff. de verborum obligat.* quod non reperitur alibi, ſecundum Bald. *in capit.* 1. *num.* 57. *ſupra eod.* & omnes ſcribentes *in dict. leg. Quidquid adſtringendæ*, allegans illum textum pro ſingulari ſecundum unam lecturam *in ver. Nec rurſus*, ad hoc quod habens poteſtatem interpretandi non poteſt interpretari, niſi ſemel tantum.

Unde etiam colligitur falſum eſſe, quod vulgus credit, Sacr. Congregationem idcirco non permittere, ut ſuæ deciſiones imprimantur, ne impediatur illas revocare pro rerum, ac temporum diverſitate, neve appareat illarum contrarietas. Etenim hæc impreſſionis prohibitio alias habet altiores, ac rationabiles cauſas, quas hic recenſere non oportet. Et quamvis longiſſimi temporis curſu mutatis perſonis Congregationis ob varios hominum ſenſus poſſibile ſit, ut in aliquo articulo reſolvatur contrarium ejus, quod ignoratur prius reſolutum fuiſſe; tamen hic caſus, meo tempore, quod meminerim, nunquam accidit, & ferre vix poteſt accidere: tum quia Cardinalium Præfecti, aut Secretarii mutationes ob mortem, vel aliam cauſam, non fiunt repente omnium ſimul, ſed ſemper ſuperſunt multi habentes notitiam præteritarum declarationum: tum quia ſcripturæ ſunt adeo bene digeſtæ, ac diſpoſitæ per materias, titulos, tempora, ac diœceſes, ut quotieſcunque aliquod novum dubium diſputandum proponitur, brevi, ac parvo labore dignoſci poſſit, an aliquid cir-
ca illud prius diffinitum fuerit. Nec refert, quod in de- 59
clarationibus manuſcriptis, vel impreſſis, quæ deferuntur per manus, multæ appareant contrariæ; ſi quidem illis non eſt fidendum, cum quamplures ſint apocriphæ, aut falſæ, & undique ſcateant erroribus; ut propterea mirum non ſit, ſi Sacr. Congregatio die 27. Aprilis 1621. de mandato Gregor. XV decrevit hujuſmodi declarationes Indici librorum prohibitorum eſſe adjiciendas; Ergo deciſionibus quæ Congregationis nomine inſcribuntur, fides adhibenda non erit, niſi appareant manu Cardinalis Præfecti, & Secretarii ſubſcriptæ, & conſueto ſigillo obſignatæ. Tantum præbere poſſunt cauſam viris prudentibus, ac timoratæ conſcientiæ inquirendi de illarum veritate, de qua ſi probabiliter conſtaret ex alicujus fide digni teſtimonio, licet non authentice, non eſſet laudandus, qui illius veritate aliter non inveſtigata auderet contrarium docere, ut faciunt nonnulli ex Theologis, qui relatis verbis multarum declarationum Summorum Pontificum, aut Congregationis, ut illas evitent, conſueverunt indiſtincte reſpondere: De illis nobis non conſtat authentice: atque ita libere contrariam ſententiam tuentur. Quod certe vix abeſt ab irreverentia, ac temeritate. Quinimo, ut inquit Salas *de leg. tract.* 14. *diſput.* 21. *quæſt.* 97. *ſect.* 12. *in fin.* recte facit judex, qui declarationes Sacr. Congregationis, quas invenerit apud aliquem probatum Authorem, ut veras habuerit, & ſequatur, etiamſi nec a parte allegentur, nec producantur: adjiciens, in foro conſcientiæ teneri unumquenque eas ſequi, ſi de illis ſufficientem notitiam habuerit, juxta ea quæ tradit Navarr. *conſil.* 1, *num.* 12. *& per totum de Conſt.*

Objicitur quarto. Interpretationum quatuor ſunt ſpe- 60
cies, quarum meminit gloſſ. & Abb. *in c.* 1. *de poſtul. Præl.* Item gloſſ. fin. *in cap. Sicut*, §. 1. 11. *quæſt.* 1. *& in leg. Si de interpretatione, ff. de leg.* Prima interpretatio eſt generalis, & neceſſaria, & in ſcriptis redigenda, ut Principis. Et hæc facit jus quoad omnes, ut hic & *in cap. Conſtitutionem, de ſentent. excommun. in 6. & cap. Inter alia inf. eodem titul.* Secunda eſt generalis, & neceſſaria, ſed non in ſcriptis redigenda, ut conſuetudinis, *cap. Cum dilectus, de conſuet. & d. l. Si de interpretatione*. Et hæc ad præſentem quæſtionem non pertinet. Tertia non eſt generalis, ſed neceſſaria, & in ſcriptis redigenda, ut judicis, *l. Non poſſunt, ff. de legib.* Quarta nec generalis eſt, nec in ſcriptis redigenda, nec neceſſaria, ſed probabilis tantum, ut Magiſtrorum, *l. Unic. C. de profeſſ. qui in urb. Conſtantinop. lib.* 12. *cum concord.* de
quibus ibi per Luc. de Penn. Cum autem dicimus Con- 61
gregationem habere authoritatem interpretandi Concilium, hoc videtur intelligendum de ultima ſpecie interpretationis, id eſt probabilis, quam ceteris Doctoribus

Pius IV. ſua Conſtitutione interdixit, ut videntur innuere illa verba: *Gloſſas, commentaria, ullumve interpretationis genus*; ad exemplum Nicolai IX. *in cap. Exiit qui ſeminat*, *§. Itaque ſub pœna*, *de verb. ſignif. in 6.* quam Conſtitutionem propterea nemo auſus eſt interpretari, ut ibi notat gloſ. adeo ut neceſſe fuerit, ut Joannes XXII. illam prohibitionem ſuſpenderit in Extravag. *Quia nonnunquam*, *eod. tit.* Nec non exemplo Juſtiniani, *qui in l. 1. C. de veter. jur. enucl.* ſui Codicis interpretationem prohibuit his verbis: *Nullis juriſperitis in poſterum audere commentarios illi applicare, & verboſitate ſua ſupradicti Codicis compendium confundere; quemadmodum in antiquioribus temporibus factum eſt, cum per contrarias interpretantium ſententias totum pene jus conturbatum eſt.*

Nec tollit objectum, quod S. Congregationis authoritas emanaverit a Summo Pontifice. Nam & Papæ interpretatio nonnunquam probabilis eſt, & non neceſſaria, ut not. Jo Andr. *in addit. ad Specul. in rubr. Ne ſede vacante*,
62 ubi propterea ait Innocent. IV. vere fuiſſe Patrem juris, quia pavit nos duplici pabulo, ſcilicet ſolemni apparatu, ut Magiſter, in quo ejus authoritas eſt probabilis tantum; & Conſtitutionibus, quas fecit ut Pontifex, & nunc habemus in 6. lib. Decretalium, in quibus authoritas illius neceſſaria eſt. Quod multo magis videtur procedere in interpretationibus S. Congreg. quia cum abſque ſpeciali Sanctiſſimi facultate legem condendi authoritatem non habeat, nec videtur habere interpretandi ea interpretatione, quæ neceſſaria, & generalis dicitur, & vim legis obtinet; nam ejus eſt jura interpretari, cujus eſt condere, *§. Ex his*, *11. q. 1. c. Inter alia*, *de ſent. excomm. cap. fin. de conceſſ. præb. l. fin. C. de legib.* Unde in Conſtitutione Sixti V. de qua ſupra in prin. legitur ad Summum Pontificem tantummodo ſpectare generalia Concilia indicere, confirmata, interpretari.

Atque ita declarationes Sac. Congreg. Concilii eſſe tantum, ut inquiunt, doctrinales, neque illis eſſe neceſſario ſtandum affirmat (nullum tamen adducens fundamentum) Sanchez. *de matrim. tom. 3. lib. 8. diſput. 2. nu. 10.* Petr. de Ledeſm. *in Sum. tom. 1. de Sacram. Pænit. c. 23. diffic. 7.* Alphoſ. de Vega *in Summ. tom. 1. cap. 62. caſu 40.* Villalob & alii nonnulli Theol.

63 Ceterum ad hanc quoque objectionem patet reſponſio ex dictis a num. 9. uſque ad num. 43. ubi decem fundamentis latiſſime probatum eſt Sacr. Congregationis authoritatem eſſe Apoſtolicam, ejuſque interpretationem non eſſe tantum probabilem, ſed neceſſariam, quæ in ſcriptis redigitur; & obligat omnes generaliter in utroque foro. Et ſane cum in proœmio dictæ Bullæ Sixtus V. primo dixerit decretorum Trident. Concilii interpretationem ad ſingularem Summi Pontificis authoritatem tantummodo pertinere, ac deinde immediate hanc interpretandi authoritatem Congregationi impertitus fuerit; patet manifeſte eum tribuiſſe Congregationi jus faciendi interpretationem illam, quæ ſingulariter pertinet ad Summum Pontificem, & ſic generalem, & neceſſariam, juxta text. hic, *& in d. l. fin.* ubi id notat Bald. *C. de legib.* Præſertim vero quia cum Sixtus V. in declarationibus editis poſt inſtitutionem Congregationum a ſe erectarum diſponat, ut Cardinales ſibi viros Sac. Theolog. & Pontificii, ac Cæſarei juris peritos in conſultationibus adhibeant, aperte diſtinguit interpretationem Congregationis ab interpretatione Magiſtrorum, quod, ut inquit Card. Paleott. *de Sacri conſiſt. conſult. p. 5. q. 40. verſ. Quare ut antea*, conſonat cum veteri inſtituto OEcumenicorum Conciliorum, in quibus non ſolum conveniebant Patriarchæ, Archiepiſcopi, & Epiſcopi, qui jus ſuffragii definitivi habebant; ſed Presbyteri etiam, & Diaconi ſæpe adhibebantur, qui ſententiam conſultivam dicebant, ac Patrum deliberationes conſiliis ſtudiiſque ſuis juvabant. Et confirmatur, quia in iiſdem declarationibus in principio, ut dictarum Congregationum expeditiones validæ exiſtant, decernitur, ut Cardinales in qualibet Congregatione non ſint pauciores tribus. Hæc autem ratio validitatis expeditionum inepta eſſet, ſi Congregationis authoritas eſſet tantum doctrinalis, ut Magiſtrorum.

64 Sed urgebis. Judices, ac Magiſtratus univerſi authoritatem habent a Principe, apud quem ſunt principaliter juriſdictiones, tanquam apud fontem, a quo fluunt, & refluunt, ſicut flumina ad mare, ut inquit formaliter Bald. in c. 1. §. *Adhuc*, *n. 11. de pacto juram. firm.* alias eſt ſub titulo *de allodiis in uſib. feud.* & Gram. *deciſ. 46. in princip.* adeo ut nec minima juriſdictio poſſit conferri, niſi authoritate Principis mediata, vel immediata, ut notatur *in l. Et quia*, *ff. de juriſd. omn. jud. in l. Privatorum*, *Cod. eod. tit.* per Innoc. *in cap. Cum ab Eccleſiarum*, *inf. de off. ordin.* & tradit Bald. *in dict. §. Ad hoc nu. 2.* & tamen diffinitiones, & interpretationes Judicum legis vigorem non habent, ſed inducunt tantum parendi neceſſitatem in ea particulari cauſa, in qua emanant, *leg. Paulus*, *la 1. ff. de re judic. & dict. l. Non poſſunt*, *ff. de legibus*, Innoc. *in c. Cum ſpeciali*, *ſub n. 4. de appell.* quem ibi ſequuntur Jo. Andr. *col. 3. ver. Quidam dicunt*, & Ant. de Butr. *n. 11. ver. Dicit tamen Innocentius*, Bald. *in l. Cum de novo*, *in princ. C. de leg.* Ergo ſimiliter etſi S. Congregatio habeat decidendi authoritatem a Principe; tamen illius interpretatio videtur tertiæ ſpeciei, id eſt illius, quæ generalis non eſt, licet ſit neceſſaria, & in ſcriptis redigenda, ut judicis. Vel certe quatenus illius declarationes habeant legis authoritatem, id videtur procedere in illis tantum, quæ generaliter, & per modum legis eduntur; non autem in illis, quæ fiunt in aliquo ſpeciali caſu.

At facilis eſt reſponſio. Quia juriſdictio aliis Judicibus 65
attributa, regulariter reſtricta eſt ad certos limites perſonarum, aut territorii, extra quos non extenditur, *l. fin. ff. de juriſd. omnium judic.* Nam ſicut Prætor univerſam juriſdictionem mandare alii poteſt, ita & in perſonas certas, vel de una ſpecie poteſt, ut legitur *in leg. Prætor*, *ff. eod.* At Sacr. Congreg. fuit generaliter aſſumpta a Summis Pontificibus ad decreta Trid. Concilii interpretanda, & propterea decidit non ſolum caſus particulares, & in concreto, ſed ut plurimum aperit ſenſus, & mentem S. Synodi generaliter, & in abſtracto. Ea vero, quæ in facto conſiſtunt, rejicit ad Judices ordinarios. Unde eatenus ſe extendit illius authoritas, quatenus protenditur latitudo decretorum Concilii, quibus declarationes intrinſece
inſunt, ut oſtenſum eſt ſupra. Et ideo cum Congreg. de- 66
claravit decretum Concilii *cap. 6. ſeſſ. 23.* ademiſſe clericis non habentibus requiſita ibi præſcripta, privilegium fori duntaxat, ſed nihil diſpoſuiſſe de privilegio Canonis: item cum declaravit ad obtinendum ſimplex beneficium Eccleſiaſticum ſufficere ex eo decreto decimumquartum annum inchoatum, & e converſo ad obtinendas dignitates quibus animarum cura nulla ſubeſt in Cathedralibus, vel Collegiatis Eccleſiis, vel decreto *c. 12. verſ. Ad ceteras*, *ſeſſ. 24* requiri annum vigeſimum ſecundum completum, & in aliis innumeris caſibus: quamvis declarationes editæ fuerint ad conſultationem Epiſcoporum, aut partium litigantium in aliquo ſpeciali caſu; tamen nemo dixerit non eſſe generaliter obſervandas, cum decreta illa Concilii, quæ generaliter ligant omnes, habeant ſemper in ventre ſenſum, ſeu intellectum illum, quem S. Congregatio ſua declaratione manifeſtavit. Et propterea videmus ſen-
tentiam Principis, quæ venit ad declarandum aliquod du- 67
bium juris, quamvis lata fuerit inter partes, & in caſu particularis; tamen facere jus quoad omnes, quia non ſolum habet vim ſententiæ, ſed etiam generalis ſtatuti, ut decidit Bald. per illum text. *in l. fin. n. 1. C. de legib.* Et in propriis terminis cum Pontifex, vel authoritatem habens ab ipſo reſpondat ad conſultationem alicujus in aliquo particulari caſu, reſponſum illud facere jus commune inter omnes, eſt textus apertus *in cap. Ex multa*, *de voto*, per quem text. ita determinat gloſ. *in c. Ex tua*, *in ver. Conſult. de fil. presbyt.* & Felin. alios allegans *in c. In 17. ſup. eod.* Quibus accedit, quod etſi ad hanc interpretationem faciendam deſideraretur præciſa authoritas legis condendæ; illa tamen non deeſſet, quia Congr. ex Bulla Sixti in his, quæ morum reformationem concernunt, authoritatem habet pro juſtitia, & æquitate decernendi quæcunque ſibi viſa fuerint in univerſo orbe. Unde ſicut Princeps authoritatem habet ubique, & quoad omnes; ſic & is, qui authoritatem habet ab ipſo, ut poſt Jacob de Belviſio dixi Jo. Andr. *in c. Per venerabilem. col. 2. qui fil. ſint legit.*

Quamobrem ut concludamus, S. Congregationis reſcri- 68
pta ſunt veluti reſponſa prudentium; nam, ut olim prudentis, reſpondet diffinitive conſultationibus eorum, qui illius ſententiam exquiruntur circa intelligentiam decretorum Concilii. Occaſione autem viſitationis Liminum, & emen-
dationis Conciliorum Provincialium conſuevit reſponde- 69
re Epiſcopis eam conſulentibus ſuper omnibus dubiis ad Eccleſiarum regimen pertinentibus etiam non Conciliaribus. Conſtat autem eorundem prudentum reſponſa vim legis obtinere, *c. Reſponſa prudentum*, *3. diſt. l. Jus autem civile*,

ff. de

ff. de juſt. & jur. §. Reſponſa, inſtit de jur. natur. & l. 1. Sed neque C. de veter. jur. enucl. Valet enim illatio: Ita ait Celſus Juriſconſultus; Ergo ita eſt, *l. 1.* ubi Barr. & Bald. Ang. Paul de Caſtr. Alex. Jaſ. & ceteri notant, *ff. Si cert. pet.*

Hanc autem S. Congregationis authoritatem DD. quoque paſſim reverenter agnoſcunt. Nam Nicolaus Garz. *de benef. tom. 1. in præfat. Quod attinet*, inquit, *Ad declarationes Sacr. Congregationis, certum eſt eas non eſſe declarationes doctrinales, ſicut latas a Doctoribus, & Juriſperitis, ut aliqui Theologi perperam dicunt; ſed eſſe declarationes definitivas, ſeu deciſivas, vim legis habentes, & ut leges recipiendas, utpote latas ex commiſſione Papæ, & a perſonis habentibus interpretandi, & reſpondendi facultatem a Principe, ut apparet ex Bulla Sixti V. quæ eſt in parte ſecunda Bullarii, in ordine ſeptima, ubi habetur facultas dictæ Congregationis. Et eadem Sacr. Congregatio
70 cuidam Abbatiſſæ Meſſanenſi ſic reſpondit: Eadem ratio habenda eſt de his, quæ ſcribuntur a Cardinalibus S. Congregationis Concilii Tridentini nomine ipſius Congregationis, ac ſi a Papa ſcripta eſſent, & alias ſic cenſuit: Decreta, & literæ Congregationis Concilii ſemotis litibus ſunt executioni demandanda, nec ſuper his ſententia, nec decretum aliquod eſt faciendum. Et ita ſuper declarationibus S. Congregationis Papa ſtatim dat Breve, & Auditor Cameræ Monitorium in earum executionem. Et Rota eas abſque ulla controverſia, & diſputatione amplectitur, ſuſcipit, & obſervat, ut praxis oſtendit. Et quamvis declaratio ſit facta ad inſtantiam alicujus, ſeu in caſu particulari; tamen facit jus quoad omnes, & in univerſum.* Hæc ille.

Similiter Emman. Rodriq. *de regul. tom. 1. q. 11. art. 1. & 2.* affirmat has declarationes, ſi authenticæ habeantur, in judicio, & extra eſſe obligatorias, & dicendas eſſe definitivas, quæ ut tales imponunt neceſſitatem, & in ſcriptis rediguntur ſicut declarationes ipſius Principis legiſlatoris, & teſtatur ſecundum eas in Tribunalibus judicari.

Sed & Ludovicus Miran. *in Manual. Prælat. tom. 2. q. 26. art. 11*, rejecta opinione quorundam, qui in Hiſpania contrarium aſſerebant, concludit declarationes S. Congregationis authentico ſigillo, & ſubſcriptione munitas, non ſolum habendas eſſe ut doctrinales, verum etiam ut judiciales, & in utroque foro obligare, & ſecundum ipſas in omnibus Tribunalibus judicari debere. Eo quod cum Cardinales faciant hujuſmodi declarationes ex commiſſione Summi Pontificis, & ipſius auctoritate; eadem lege, qua jubemur Papalem declarationem recipere, tanquam certam, & veram, eadem jubemur etiam recipere eaſdem declarationes explicantes mentem, & mentionem legiſlatoris.

71 Idem cenſet Jo. de Salas *de legib. tract. 14. q. 97. diſput. 21. ſect. 12.* dicens, declarationes dictæ Congregationis non ut probabiles, & doctrinales duntaxat habendas eſſe, ſed ut authoritativas, & neceſſarias, tanquam ſi ab ipſo Papa editæ fuiſſent; & ideo habere vim obligandi in utroque foro tam in judicio, quam extra, non ſolum pro illis perſonis, ad quarum inſtantiam fiunt, ſeu in illo ſpeciali caſu, cui Congr. reſpondet, ſed ut leges generales in ſimilibus omnibus: idque probari tum ex verbis conſtitutionis Sixti V. in quibus Papa eandem, quam ipſe habet, interpretandi, & exequendi facultatem Congregationi impartitur; maxime quia illa exceptio dubiorum, cum debeat eſſe de regula legis, id manifeſtius reddit; tum ex conſultatione Papæ, quia ex ea, etiam ſi ſuper particulari caſu, jus generale editur, juxta textum *in capit. Ex multa, de voto*, allegat pro hac ſententia Emman. Rodriq. & Nicolaum Garziam *loc. cit.* item *in prax. Epiſcopali par. 1. ver. Authoritas*, ac præterea Rotam *deciſ. 482. 743. & 750. par. 1. deciſ. 325. par. 2. diverſ.* in quibus Rota juxta declarationes Cardinalium judicavit: refert etiam, licet mutilate, verba alterius deciſionis Rotæ in cauſa Tudent. juriſdictionis 28. Novembris 1607. coram Cardinali Sacrato, quæ ſic ſe habent: *Cum fuiſſet pro parte moderni Epiſcopi data quædam declaratio S. Congregationis ſuper interpretatione Concilii Trid. Rota quæ ſolet acquieſcere reſolutionibus S. Congregationis, negative reſpondit. Ceterum cum fuerit repertum, quod illa non erat reſolutio S. Congregationis, ſed quædam annotatio bon. mem. Card. Caraffa: iterum propoſui dubium, & Domini affirmativam ſententiam amplexi fuerunt.* Impreſſa eſt hæc deciſ. *in repet. cap. 3. deciſ. 166. num. 1.* & ſubdit Salas ſe hujuſmodi verba retuliſſe, neſciens an alibi iam expreſſum, aut grave teſtimonium pro declarationibus S. Congregat. reperiatur. Sed expreſſius hoc habetur in deciſione Romana Capellaniæ 2. Januarii 1589. coram Cardinali Pamphilio, in hæc verba: *Domini attenta reſolutione Illuſtriſſimorum DD. Sac. Concilii Interpretum in cauſa Piſtorien. quod præſentandus non debeat eſſe Presbyter ex eo, quod in fundatione dicatur Capellanum debere celebrare divina officia, &c. receſſerunt a reſolutis in hac cauſa, & dixerunt Capellaniam non eſſe Sacerdotalem.* Quam quidem deciſionem ad literam retuli *in cap. 1. num. 73. infr. de ætat. & qualit.* Deinde addit Salas, ubi ſupra, *in verſ. Quarto colligo*, effectum obligandi, quem habent prædictæ declarationes, non ſolum eſſe quoad futura, ſed etiam quoad præterita, quia hoc de natura legis declaratoriæ, & potius ligat conſtitutio antiqua, quam nova declaratoria, ſecundum gloſſ. *in Clem. Statutum in ver. Declaramus, de elect.* & ibi Card. *quæſt. 2. gloſſ. in cap. 11. de decim. in ver. Declaramus, lib. 6.* & Abb. hic *num. 8.* & ſententias contra declarationes Sacr. Congregationis latas, eſſe ipſo jure nullas, ut ibi per eum *in verſ. Sexto colligunt*. Idipſum cenſent & alii recentiores. Nec aliud ſentit Baſil. Pont. *in tractat. de matrim. lib. 5. cap. 13. §. 1. num. 7.* ab aliquibus perperam allegatus pro contraria ſententia; tantum enim ait: *Non obſtant deciſiones Rotæ, quas pro ſua ſententia Menochius refert; his enim ego oppono Congregationis declarationes, quæ majus pondus authoritatibus habent.*

His demum addo Rotam in cauſa Fulginaten. hæredi- 72
tatis 14. Februarii 1650. coram R. P. D. Veroſpio, cujus hæc ſunt verba: Prædicta vero certiora redduntur ex reſolutione Sac. Congregationis Concilii Tridentini in una Meliten. ſub die 10. Maji 1608. qua Eminentiſſimi Patres reſponderunt, profeſſionem ad hujuſmodi Equitibus Obedientiæ nuncupatis emiſſam nullius eſſe roboris, atque momenti ad obligandum ipſos Religioni, niſi eorum inſtitutio per Apoſtolicam Sedem fuerit approbata; vel ab eadem Eminentiſſimus magnus Magiſter legitimam ad id facultatem obtineat. Quorum reſponſa non ſolum futuris imponendi finem controverſiis vim obtinent, ſed juſtam quoque per ſe ferunt interpretationem in præcedentibus caſibus hactenus deciſis, neque in judicium deductis pari ratione ſervandum, juxta gloſſ. *in proœm. Clem. in verb. de cetero*, Salas *de legib. quæſt. 97. tract. 4. ſect. 12. verſ. 5. Colligo*, ubi loquitur in ſpecie de reſolutionibus Sacr. Congregationis prædictæ, Rota coram Gregorio *deciſ. 310, num. 7. & deciſ. 317. num. 32. par. 4. tom. 2. rec.* & in Milevitana Antianitatis 26. Maji 1650. *in §. Non obſtat, quod prædicta ordinatio, coram R. D. meo Decano*, & ab hoc Tribunali ſemper magna cum reverentia ſuſcipi ſolent, ut dictum fuit in Averſan. Beneficiorum 3. Julii 1606. coram Cardinali Sacrato, & coram Buratto *deciſ. 479. num. 2.* & in Meten. Abbatiæ, 19. Junii 1628. coram Dom. meo Decano, & in Majoricen. Parochialis, 13. Junii 1646. coram R. P. D. meo Celſo, & in aliis relatis in Calaguritan. Clavis, 11. Januarii 1648. *in ultimo §.* coram R. P. D. meo Corrado, & in Oppiden. Proceſſionum, 18. Maji 1646. *in §. Et hæc juris diſpoſitio, coram me.*

DE

DE RESCRIPTIS.

Alexander III. VVintonien. Epiſcopo,

CAPUT III.

CEterum ſi aliquis ſuper aliqua cauſa ab Apoſtolica Sede impetraverit literas, & adverſarius ejus eandem cauſam poſtmodum obtinuerit committi aliis, de commiſſione priori non habita mentione: priores judices ad deciſionem cauſæ poſſunt procedere, nec ſecundæ literæ obtinent alicujus roboris firmitatem. Si vero in ſecundis literis habeatur mentio de commiſſione priori, prædicta cauſa a priorum eſt exempta judicio, cum eædem literæ non ſint veritate tacita impetratæ. Verum ſi de aſſenſu partium cauſa committitur, & proceſſu temporis, vel etiam continuo, alterutra pars, altera neſciente cauſam ipſam, tacito de commiſſione priori, alii judici obtinuerit delegari, non immerito is qui tali dolo, vel fraude, adverſarium ſuum laborare coegit, in expenſis condemnari debet eidem,

SUMMARIUM.

1 *REſcriptum ſecundum in eodem negotio ab adverſario impetratum non valet, ſi de primo non faciat mentionem, & primum remanet in ſuo robore, & n. 3.*

3 *Reſcriptum ſecundum non valet, ſi taceat primum fuiſſe impetratum communi conſenſu, & num, 14.*

4 *Reſcriptum primum ſi non fuit præſentatum, & illius authoritate facta citatio, valet ſecundum prius præſentatum, licet de primo mentionem non faciat.*

5 *Reſcriptum ſecundum ad lites non faciens mentionem de primo an ſit ipſo jure nullum, an vero ſit annullandum ope exceptionis.*

Et quid in literis beneficialibus, & gratioſis, num. 8.

9 *Subreptio non inficit literas contentioſas ipſo jure, ſed ope exceptionis,*

10 *Secus ſi literæ ſint gratioſæ.*

11 *Reſcriptum ſecundum ſi faciat mentionem de primo, valet ſecundum, & non primum.*

12 *Reſcriptum ſecundum faciens mentionem de primo, an tollat primum ipſo jure.*

13 *Gratia ſecunda quamvis faciat mentionem de prima, tamen non tollit primam, niſi in ſecunda fuerit expreſſe derogatum regulæ de jure quæſito non tollendo, & n. 17.*

14 *Reſcriptum ſecundum non ſufficit, ut faciat mentionem de primo, niſi etiam faciat mentionem de illius qualitatibus, quæ reddidiſſent Principem difficiliorem ad ſecundas literas concedendas.*

15 *Subreptionem inducit omne tacitum, quo expreſſo Princeps non tam facile dediſſet literas.*

16 *Princeps, ſi in ſecunda gratia non fuerit facta mentio de qualitatibus primæ, præſumitur circumventus.*

18 *Regulæ de jure quæſito non tollendo Papa non cenſetur velle derogare, quibuſcunque utatur verbis, & clauſulis, niſi eidem regulæ expreſſe deroget, & n. 26.*

19 *Amplia primo, etiamſi Papa habuerit certam ſcientiam ex narratis de præjudicio tertii.*

20 *Amplia ſecundo in jure quomodolibet quæſito, & ex privilegio.*

Amplia tertio, etiam in gratia motu proprio, n. 22.

Amplia quarto, etiamſi Papa proteſſerit de plenitudine poteſtatis, n. 23.

Amplia quinto, etiam ſi generaliter derogaverit conſtitutionibus Apoſtolicis, & regulis Cancellariæ etiam cum clauſula, Quorum tenores, *n. 26.*

Limita primo, in gratia ex ſui natura præjudiciali, n. 28.

Limita ſecundo, in gratia quæ fit ob publicam utilitatem, n. 32. & n. 48.

21 Quomodolibet *dictio includit omne jus quantumcunque minimum.*

22 *Clauſula* de plenitudine poteſtatis, *operatur etiam in præjudicium tertii, fallit ut n. 25.*

25 *Proteſtatio de qua in regula de non tollendo jus quæſitum tollit conſenſum, & voluntatem Papæ ab actu gerendo.*

27 *Clauſula derogatoria in literis Apoſtolicis ſemper apponi conſueverunt.*

29 *Gratia ex ſui natura præjudicialis quando dicatur, & n. 30. & 31.*

30 *Scientia Papæ de præjuditio tertii, ſi proveniat ex narratis, non ſufficit ad tollendum jus quæſitum ſine expreſſa derogatione regulæ.*

31 *Proteſtatio cedit facto omnino contrario.*

33 *Studia literarum pertinent ad communem utilitatem.*

34 *Privilegio conceſſo miſerationis cauſa renunciari non poteſt.*

35 *Officium obtinens ad ſui vitam, ſi evadat cæcus, an valeat proviſio de eodem officio alteri facta ſine derogatione regulæ de jure quæſito non tollendo, late diſcutitur, ut num. ſeqq. uſque in fin.*

36 *Officia ex ſui natura regulariter ſunt perpetua, præſertim ſi concedantur ad vitam.*

37 *Officialis perpetuus ſine juſta cauſa de poteſtate ordinaria amoveri non poteſt.*

38 *Regula de non tollendo jus quæſitum obſtat ſecundæ gratiæ de officio prius alteri ad vitam conceſſo.*

39 *Cæcitas non eſt juſta cauſa removendi aliquem ab officio prius obtento.*

Quamvis ſit officium Eccleſiaſticum, n. 34.

Et quamvis detur principaliter propter exercitium, & non propter dignitatem, num. 62. & num. ſeq. uſque in fin.

40 *Cæcus qui perdit viſum, non perdit officium.*

41 *Senatorium ordinem retinet, & judicantis officio fungitur.*

Retinet magiſtratum prius acceptum, ibid.

42 *A tutela non removetur, ſed datur illi curator, vel coadjutor, & n. 73.*

43 *Mutus Archidiaconus, qui amiſit officium linguæ, non removetur ab officio.*

44 *Idem ſi amiſerit officium oculorum.*

45 *Officialis electus, qui ante confirmationem evaſit cæcus, debet in eodem officio remanere, illudque per alium exercere, & n. 68.*

46 *Officium obtinens ſive gratuitum, ſive oneroſum, ſi fiat inhabilis, non privatur officio, ſed inſervit per ſubſtitutum, & retinet ſtipendia ſua.*

47 *Etiamſi officium requirat induſtriam perſonæ.*

50 *Coadjutoria concernit principaliter publicam utilitatem, non autem remotio officialis infirmi ab officio.*

51 *Prælatus etiam invitus cogi poteſt ad cedendum, quando ſubeſt periculum deſtructionis Eccleſiæ, dummodo detur ei bonum concambium.*

52 *Utilitas publica præfertur privatæ.*

53 *Coadjutoria gratia cur non requirat derogationem regulæ de jure quæſito non tollendo.*

54 *Infirmi remotio ab officio, vel beneficio, eſt contra jus, & utilitatem publicam, & n. ſeqq.*
55 *Afflictis afflictionem addere peccatum eſt.*
56 *Rex Purtugallia inbabilis a Regno non removetur; ſed datur illi coadjutor a Romano Pontifice ob publicam utilitatem.*
57 *Officio, vel beneficio ſuo quem privare ſine culpa, perverſum eſt, & contra Eccleſiaſticam cenſuram, & n. ſeq.*
59 *Cæcis eſt miſerandum, & de novo ſubveniendum.*
60 *Dementia non eſt juſta cauſa removendi ab officio perpetuo, ſed ſolum dandi coadjuturem.*
61 *Repetitio nunquam fieri intelligitur etiam in eadem clauſula, quando ex illa reſultat aliquid exhorbitans jure communi.*
62 *Infirmus ab officio removeri poteſt de poteſtate ordinaria, quando officium datur principaliter non propter dignitatem, ſed propter exercitium.*
Contrarium, n. 63. & ſeqq. uſque in fin.
Declaratur primo, ut procedat in officio temporali, non autem in ſpirituali, & perpetuo, num. 65.
Declaratur ſecundo, ut procedat in officiali, qui ex propria culpa in morbum incidit, n. 68.
Sed contra ſecundum Canones, n. 69.
Declaratur tertio, ut procedat in remotione ab adminiſtratione, non autem a titulo, & habitu officii, n. 70.
Declaratur quarto, ut non procedat ſtante conſuetudine inſerviendi per ſuſtitutum, n 78.
Declaratur quinto, ut non procedat in officiali, qui factus eſt cæcus, n. 80.
Intellectus legis, Si quos judices, Cod. de offic. Præfect. Prætor. Orient. *numer. 63. & ſeqq. uſque in fin.*
63 *Judices propter longinquam infirmitatem inutiles ab adminiſtratione removentur, & alii in eorum locum ſubrogantur. Contrarium, nu n. 67. & 73.*
Declaratur multis modis, ut num. 65. & ſeqq. uſque in finem.
64 *Judex datus mutari jubetur, ſi propter infirmitatem diu fuerit impeditus.*
Procedit in judice delegato, n. 71.
66 *Leges debent imitari Canones, ſed e converſo.*
67 *Judex propter furorem, vel cæcitatem ſupervenientem non debet removeri.*
68 *Officialis, qui ex propria culpa in morbum incidit, removetur ab officio ſecundum leges.*
69 *Secus ſecundum Canones.*
70 *Judices ob adverſam valetudinem inutiles, removentur ab adminiſtratione, ſed non ab officio.*
71 *Delegati juriſdictio de facili per ordinarium judicem revocetur.*
72 *Judicium ſolvitur vetante eo, qui juſſit judicare.*
73 *Tutur factus inutilis propter adverſam valetudinem non removetur, ſed datur illi coadjutor.*
74 *Epiſcopatus eſt nomen oneris, non honoris.*
75 *Infirmi ſive Epiſcopi, ſive Parochi, ſive ſimplices beneficiati, ſive officiales, non removentur, ſed eis dantur coadjutores, & n. ſeqq.*
76 *Officia perpetua, & ſpiritualia regulantur per omnia ut beneficia Eccleſiaſtica.*
77 *Imo difficilius quis removetur ab officio, quam a beneficio.*
79 *Officiales collegiorum urbis ægritudine, vel ſenio, aut alias legitime impediti, ex conſuetudine inſerviunt per ſubſtitutum, ſibique emolumenta percipiunt.*
80 *Lex generalis poſterior non tollit legem ſpecialiter loquentem, ſed diſtinguitur, & limitatur per legem antiquam.*
81 *Cæcus non poteſt dici inhabilis ad officium, vel magiſtratum, nec reſpectu tituli, nec reſpectu exercitii, & n. ſeqq. uſque in fin.*
82 *Non excuſatur a conſilio, vel patrocinio.*
83 *Si ſit ſapiens, cogi poteſt ire ad conſilium, & conſulere.*
84 *Non privatur voto, quod alias haberet, ſi cæcus non eſſet.*
85 *Non dicitur inhabilis ad legendum, vel ſcribendum, cum a lege ſit habilitatus ad hæc implenda per ſubſtitutum.*
86 *Cæcis vis ingenii, & intellectus perſpicatior eſt, & n. ſeqq.*
87 *Judicandi munus magis conſilia prudentis viri, quam corpore explendum eſt.*

C*Eterum*. Si in ſecundo reſcripto de primo reſcripto 1
adverſarii ejuſdem cauſæ non ſit mentio, valet primum;
alias valet ſecundum: & ſi primum communi
conſenſu ſuit obtentum, non valet ſecundum hoc taci- 2
to impetratum. Hoc dicit Joan. Andr. Bald Bellam. Butt.
Cardin. Anchar. Abb. Joan. de Anan. Felin. & Dec. & ſunt
tres partes, quæ per ſe patent: ſecunda ibi, *Si vero*: tertia,
ibi, Verum.
Nota ex hac decretali tres regulas in materia reſcripto- 3
rum ſicut neceſſarias, & uſu forenſi admodum frequentes.
Prima regula eſt, ſi ſecundæ literæ in eodem negosio
ab adverſario impetratæ, de primis non faciant mentionem,
primæ remanent in ſuo robore, & ſecundæ non
valent. Hæc regula habetur in prima parte text. & validitas
primarum literarum probatur ibi: *Priores judices ad
deciſionem cauſa procedere poſſunt*, & nullitas ſecundarum
ibi: *Nec ſecunda litera obtinent alicujus roboris firmitatem*.
Ratio hujus primæ regulæ, quia ſi Princeps recordatus
fuiſſet primarum literarum, ſecundas utique non conceſ-
ſiſſet. Ideoque ſecundæ non valent ex defectu intentionis,
ut cap. ex parte, il 1. infra de offic. deleg. ibi: *Si memores
fuiſſemus nos prædicto N. literas direxiſſe; pro adverſario
nullatenus ſcripſiſſemus*. Ad idem *cap. In noſtra inf.
eod. cap. Ex literis de offic. deleg.* Quare hanc regulam ponunt
hic gloſſ. poſt caſum, Jo. Andr. Bald. & omnes in
Summ. text.
Declara tamen hanc primam regulam, dummodo 4
primæ literæ fuerint præſentatæ, & illarum authoritate
fuerit facta citatio; alias enim valerent ſecundæ,
quæ primo fuerunt præſentatæ, etiamſi in eis
de primis literis nulla mentio facta eſſet, *cap. ut debitus*,
& ibi notatur in gloſſ. *in verb. Aſſignata, infra
de appellat.* gloſſ. 1. & 2. hic Bald. *num.* 1. &
plerique alii. Plures alias declarationes ad hanc regulam
vide hic plene per Felin. *a num. 2. verſ. Limita
decem modis.*
An autem ſecundum reſcriptum non faciens men- 5
tionem de primo impetrato ſuper eadem cauſa ab adverſario
ſit ipſo jure nullum, necne, ſunt opiniones.
Abb. hic *n* 5. refert Compoſt. tenere ſecundum eſſe
ipſo jure nullum, & pro eo dicit optime facere hanc
literam ibi: *Nec ſecunda litera obtinent alicujus roboris
firmitatem*. Quæ verba cum ſint præſentis temporis,
videntur inducere nullitatem ipſo jure, ad gloſſ.
*in reg. de pœn. de regul. jur. lib. 6. & in l. In criminali in
verb. Habeatur, C. de juriſdict. omn. judic.*
Sed tu adverte; nam Compoſtell. non fuit in hac opinione,
imo cum Innocentio oppoſitum cenſuit, ut mox
dicetur, & forte Abb. voluit allegare Tancredum, qui,
ut refert Hoſtien. hic *num. 1. in verb. Secunda litera*, tenuit
ſecundas literas non facientes de primis mentionem
eſſe ipſo jure nullas, motus ex antiqua compilatione, in
qua dicebatur, Nec ſecundæ literæ de jure obtinent, &c.
exponebat enim de jure, id eſt ipſo jure, & eum ſequitur
hic Andr. Siculus; ſed contrariam opinionem, id
eſt ſecundum reſcriptum ad lites non eſſe nullum ipſo jure
ſed annullandum per ſententiam, adeo ut per tale
reſcriptum detur juriſdictio, & teneat proceſſus ſecundi
judicis, ſi ex adverſo non excipiatur, tenuit Goffred.
hic, qui ad motivum Tancr. reſpondet, verba
illa de jure ex compilatione, qua utimur, fuiſſe ſublata
ad confundendam illius opinionem, ut refert Hoſtien.
ubi ſupra. Idem tenuerant hic Philippus, Petr.
de Sempſone relati a Cardinali, *num.* 3. Innoc. *num. 2. in
verb. Ne ſecunda, & num.* 3. Compoſtell. *in fin. princ. ver.
Securius, & juſtius*, Abb. Antiq. *num.* 2. Hoſt. *dict. num.*
1. *in ver. Secundæ litera*, Joan. Andr. *num.* 6. Bald. *num.*
4. Cardin. *num.* 3. Abb. Sicul. *num.* 5. *verſ. Tertia opinio*,
dicens, hanc opinionem eſſe communem fere omnium
DD. & Felin. *num.* 10. dicens, ita tenere omnes
DD. hic excepto Andrea Siculo, cujus motivis reſpondet.
Pro hac opinione inducitur *cap. Si autem, &* 6
cap. Plerunque, infra eod. in quibus patet ſecundum re-
ſcri-

ſcriptum ſubreptitie impetratum ob taciturnitatem primi
valere poſt annum data negligentia primi impetrantis; er-
go non fuit nullum ab initio, alioquin tractu temporis
non potuiſſet convaleſcere, ut in regula, *Non firmatur,*
de regim. jur. lib. 6. Quæ inductio approbatur hic ab o-
mnibus, ut atteſtatur Felin. *in cap. Audientiam, il 2. nu.*
7 *17. §. Litera ad lites infra eod.* & ad hunc text. & ſimilia
jura, quæ videntur obſtare huic opinioni, reſponderi pot-
eſt, ſecundum reſcriptum non habere roboris firmitatem,
ſeu eſſe nullum inſpecto effectu; nam id, quod ope ex-
ceptionis poteſt annullari, poteſt dici largo modo nul-
lum, *ut leg. Si dari ſtipuler. ff. de verb. obligat.* ſecundum
Abb. hic *num. 8.* facit text. *in leg. 1. in princip.* juncta ex-
poſitione Bald. *in verb. Nulla, ff. de offic. ejus, cui man-
data eſt juriſdictio,* vel plenius reſponde, ut hic per Fe-
lin. *num.* 10.
8 Limita communem opinionem, ut procedat in reſcri-
ptis ad lites, ſeu literis juſtitiæ, juxta terminos hujus de-
cretalis: ſecus vero in literis beneficialibus, ſeu gratio-
ſis; nam ſecundæ non facientes mentionem de primis,
ſunt ipſo jure nullæ, *cap. Conſtitutus infra eodem, capit.*
9 *Cum olim, de re judicata, cum concordant.* Ratio diffe-
rentiæ eſt, quia literæ contentioſæ per ſubreptionem non
annullantur ipſo jure, ſed veniunt annullandæ ope exce-
ptionis, *dict. cap. Si autem, & cap. Plerumque infra eod.
capit. Ut debitus, de appellat.* Abb. hic *num. 6.* late Ho-
ſtien *in Summ. hoc titul. §. Quæ poſſunt objici, verſ. Sed
nunquid proceſſus,* Compoſtell. *in cap. Super literis, num.
6. verſ. Primo caſu infra eod.* Rota *deciſ. 13. incip. Verum
ſi ſit delatum, hoc tit. in antiq. & deciſ. 151. incip. Si ali-
quis judex, alias 63. de appellat. in antiq. & in recent. de-
ciſ. 582. num. 2. par. 2.* Seraph. *deciſ. 513. num. 7.* At ve-
10 ro in beneficialibus, & gratioſis literæ ſubreptitiæ ſunt
ipſo jure nullæ, *capit. Ad audientiam, il 2. infra eodem,
Clement. 1. de præbend. capit. Si motu proprio, eod. titul.
lib. 6.* Abb. hic *numer. 6. verſ. Nam ſcire debes aliam con-
cluſionem.* Et tenent gloſſ. fin. Innocent. & omnes *in
dict. cap. Ad audientiam,* ut ibi dixi *in ult. not. num. 20.
& ſeqq.*
11 Secunda regula eſt: ſi ſecundæ literæ faciunt mentio-
nem de primis, valent ſecundæ, & non primæ. Habe-
tur hæc regula in ſecunda parte hujus text. ibi: *Si vero in
ſecundis literis.* Et eam ponunt Joann. Andr. & reliqui
poſt eum, *in Summ. text. gloſſ. in verb. Judicio,* Innocent.
num. 6. & alii communiter. Ratio hujus ſecundæ regulæ
eſt, quia cum hoc caſu conſtet de intentione Principis vo-
lentis primas literas revocare, & de poteſtate non ſit am-
bigendum, poſteriores derogant prioribus, *cap. Bonæ,*
ibi: *Reſpondemus igitur, quod poſteriores debent prioribus
præjudicium generare: de confirm. util. vel inutil. capit. 1.
cum ibi not. de conſ. lib. 6. leg. Pacta noviſſima, Codic. de
pactis.*
12 An autem ſecundum reſcriptum faciens mentionem de
primo tollat primum ipſo jure, adeo ut proceſſus factus
ſuper primo ſit nullus, eſt ardua quæſtio, quam prolixe
examinat Abbas hic *num* 10. ad eum recurrere.
13 Limita hanc ſecundam regulam, niſi ſecundæ literæ
auferant jus tertio quæſitum ex primis literis: quia tunc
non valent ſecundæ, etiamſi de primis faciant mentio-
nem, niſi expreſſe in ſecundis fuerit derogatum regulæ
Cancellariæ de jure quæſitæ non tollendo, Cardin. Se-
raph. *deciſ.* 1082. & latius dicam infra *n.* 18.
14 Tertia eſt regula, & quidem valde notabilis: non ſuffi-
cit ut ſecundæ literæ faciant mentionem de primis, ſed
amplius requiritur, ut in eis fiat mentio de illarum qua-
litatibus, quæ ſi fuiſſent expreſſæ, reddidiſſent Princi-
pem difficiliorem ad ſecundas literas concedendas. Hæc
regula ſimiliter probatur clare ex tertia parte textus no-
ſtri, ibi: *Verum.* Nam ſi primæ literæ fuerunt impetra-
tæ de communi conſenſu, non valent ſecundæ, quam-
vis de primis faciant mentionem, niſi etiam in eis expri-
matur illa qualitas, quod primæ fuerint impetratæ de
conſenſu partium. Et ita intelligunt hoc cap. gloſſ. *in
verb. de commiſſione,* dicens eſſe nullas ſecundas literas,
quamvis de prima commiſſione fecerint mentionem, ſi
tacuerint quod de communi conſenſu fuerit impetrata,
Abb. Antiq. *num. 2. in verb. Verum,* Hoſt. *num. 3. in eod.
verb.* Bald. *num.* 14. Abb. Siculus, *num.* 3. Joann. Andr.
Bellam. But. & omnes in Summ. text. & hanc regulam
pluribus confirmat Cardin. *conſil. 136. Factum ſic ſe ha-
bet: Vacantibus Canonicatu, &c. num. 9. & conſil.* 142.
Punctus quæſtionis, num. 6. & 7. Alexand. *conſil. 111. Per-
ſpectis literis, num. 2. lib. 6.* Concordat. *cap. Dilectus, il
1. infra eod. cap. Coram, juxta ſecundum intellectum de of-
fic. delegat. cap. 2.* ibi: *Quoniam in poſterioribus literis non
fuit mentio facta priorum, nec in eis, &c. de dol. & contu-
mac. cap. Inter monaſterium,* ibi. *Tum etiam quoniam de
privilegiis Apoſtolicæ Sedis, & proceſſu negotii coram pri-
mis judicibus nihil in ſecundis literis dicebatur, quod ſi fuiſ-
ſet expreſſum, obtinere minime potuiſſent, de rejudic.* cum
multi concord.
Ratio hujus tertiæ regulæ eſt, quia omnem taciturn, 15
quo expreſſo Princeps non tam facile dediſſet literas, red-
dit reſcriptum ſubreptitium, *cap. Super literis, cum ma-
teria, & cap. Poſtulaſti, infra eod.* Abb. hic *num. 3. verſ.
Ratio eſt,* Caſſad. *deciſ. 12. num. 14. de præb.* Rota *deciſ.
739. num. 1. par. 2. & deciſ. 670. num. 4. par. 4. rec.* & alias
paſſim. Quæ quidem ſubreptio licet in contentioſis non
annullet reſcriptum, niſi fuerit exceptum: tamen in be-
neficialibus, & gratioſis reddit gratiam ipſo jure nullam,
ut oſtenſum eſt ſupra *n.* 10.
Et per hoc alias dixi ſecundam gratiam de officio prius 16
alteri collatam cum clauſula *Ad tui vitam,* ab eodem Pon-
tifice factam non valere, cum in ea non fuiſſet expreſ-
ſum, quod prima ab eodem emanaverat cum illa quali-
tate, *Ad tui vitam,* de quo ſi Papa recordatus fuiſſet,
veriſimiliter ſecundam gratiam vel nullo modo, vel cer-
te non tam facile conceſſiſſet. Idemque ſecunda gratia
eſt ſubreptitia ac nulla, & Princeps præſumitur circum-
ventus per ſupradicta, & per text. *in cap. Cum olim,* ibi:
*Contra pronunciationem ſuam contulit, ſicut credimus,
circumventus, infra de re judic.* cum ibi not. per Felin. *nu.
2. verſ. Ideo infert, quod gratia ſecunda, & in cap. Con-
ſtitutus,* ibi: (Cum de hoc memoratus P. non feciſſet in
ſuis literis mentionem, intelligendum erat circumveniſſe
prædeceſſorem noſtrum, & dictas literas veritate tacita
impetraſſe,) *infra hoc titulo.*
Ceterum adverte, quia hodie non ſufficit, ut in 17
ſecunda gratia fiat mentio de prima cum illius qualita-
tibus; ſed amplius requiritur, ut expreſſe, & nomi-
natim derogetur regulæ Cancellariæ 18. *de non tollen-
do jus quæſitum:* alioquin ſecunda gratia eſt ipſo jure
nulla. Hæc concluſio eſt Mohedan. *deciſ. 7. per totam,
maxime, num. 6. de reſtitut. ſpol.* ubi reſolvit collatio-
nem officii cuſtodis pontis, & portæ Salariæ, factam
a Papa cum clauſula, *Non obſtante collatione per nos al-
teri facta,* nullum præjudicium intuliſſe primo officia-
li, & obſtare regulam de jure quæſito non tollendo;
& allegat Bart. qui idem tenet *in leg. Prædia, num. 2.
Cod. de locat. prædior. lib. 11.* & Bald. *in auth Hoc in-
ter liberos num. 3. verſ. De clauſula autem, Cod. de te-
ſtam.* concordat Burart. *deciſ. 421. num* 1. Quinimo
non valere ſecundam gratiam de officio prius alteri ad
vitam conceſſo, etiamſi in ea fuerit facta expreſſa, &
individua derogatio primæ gratiæ, & intrare prædi-
ctam regulam de jure quæſito, cui derogatum non fue-
rat, tenuit Rota in cauſa Bononien. Portæ Palatii co-
ram Litta, ut latius dicam infr. *n.* 38.
Neque obſtat, ſi dicas regulam non intrare, ubi con- 18
ſtat Papam voluiſſe auferre jus alteri quæſitum, quo-
niam de hoc quæritur an voluerit; & propter proteſta-
tionem in regula appoſitam conſtat nolle, quibuſcun-
que utatur verbis, & clauſulis, niſi expreſſe deroget
regulæ, Sarnen. *in proœm. dicta regula quæſt. 5. num.
3.* & fuit dictum in cauſa Burgenſi juris ſepeliendi co-
ram Cæſare de Graſſ. 10. Junii 1575. quæ habetur
in tit. de reſc. deciſ. 9. & ſequitur Seraph. *deciſ.* 1082.
num. 6. & 7.
Amplia primo hanc concluſionem, ut locum habeat, 19
etiamſi Papa ex narratis in literis habuerit certam no-
titiam præjudicii tertii, ut plene firmavit Rota coram
Cæſar. de Graſſ. *in dict. deciſ. 9. de reſcr. per tot. & in
rec. deciſ. 607. n. 6 par.* 3.
Amplia ſecundo in jure quomodolibet quæſito, etiam 20
ex privilegio, Sarnen. *ſuper reg. de non tollen. jus quæſ. q.
15 circa fin.* Gozzadin. *conſil. 14. num. 22.* Roland. *conſil.
2. num. 23. lib. 4.* late Cæſ. de Graſſ. *deciſ. 1. per totam, de
verb. ſignificat.* Seraph. *dict. deciſ. 1082. num.* 1. Nam di- 21
ctio, *Quomodolibet,* in regula appoſita includit omne jus
quantumcunque minimum, *gloſſ. in Clem. 2. in verb. Quo-
modolibet, de ſent. excomm.* Pariſ. *conſil. 50. num. 10. lib.*
1. Seraph. ubi ſupra, *n.* 3.

Am-

Digitized by Google

22 Amplia tertio, etiamſi Papa ſecundam gratiam fecerit
motu proprio, & ex certa ſcientia, Mohed. *dict. deciſ. 7.
nu. 1. & 2. de reſtit. ſpoliat.* Cæſ. de Graſſ. *dict. deciſ. 9. de
reſcript. n.* 14. nam motus proprius non firmat privilegium
contra jus alterius, ut dixi in *cap. Cauſam quæ, n. 18. &
ſeqq. infr. eod.*

23 Amplia quarto, etiamſi Papa proceſſerit de plenitudi-
ne poteſtatis; nam etſi clauſula, *De poteſtatis plenitudi-*
24 *ne*, operetur in tertii præjudicium, ut voluerunt Pariſ.
conſil. 5. num. 91. & conſil. 30. nu. 46. lib. 4. & Gozzadin.
25 *conſil. 5. num. 26. & ſeqq.* tamen hoc non habet locum in
terminis regulæ, in qua proteſtatio tollit conſenſum, &
voluntatem ab actu gerendo, ubi ei non derogatur; &
ita nulla poteſt alia formula introduci, per quam poſſit di-
ci conſtare de mente Papæ, niſi faciat regulæ mentionem.
Quæ ſunt formalia verba Card. Seraph. *in pracitat deciſ.
1082. n. 9.* ubi etiam ſubdit ita deciſum fuiſſe coram Blan-
cherto in una Mediolanenſi fructuum 24. Aprilis 1592. in
propriis terminis hujus regulæ.

26 Amplia quinto, etiamſi in gratia ſecunda fuerit genera-
liter derogatum conſtitutionibus Apoſtolicis, & regulis
Cancellariæ in contrarium facientibus, etiam cum clau-
ſula, *Quorum tenores*. Nam nihilominus Rota ſemper
tenuit hujuſmodi generales derogationes non ſufficere,
quia regulæ de jure quæſito non tollendo ſpecialiter, &
individue eſt derogandum, Put. *deciſ. 265. lib.* 2. & fuit
dictum in Bononien. uſusfructus 23. Maji 1625. coram
27 Coccino circa med. *verſ. aut mittitur*, ubi allegantur deci-
ſiones concordantes: & eo magis quia clauſulæ deroga-
toriæ in literis Apoſtolicis ſemper apponi conſueverunt,
Put. *deciſ. 418. num. 4. lib.* 2. unde ſi clauſulæ generales
ſufficerent ad derogandum regulæ, in omni gratia cenſe-
retur illi derogatum, & regula redderetur omnino ina-
nis, & eluſoria, *cap. Commiſſa, de elect. lib. 6.*

28 Limita nunc propoſitam concluſ. ut non procedat in
gratia ex hujuſmodi natura præjudiciali, & de indubita-
ta concedentis ſcientia, quia in tali gratia non poteſt de
ignorantia Papæ, aut ſubreptione dici, ex quo Papa ſcit
per eam tertio præjudicari, propter jus certum, de quo
præſumitur habere notitiam, ut licet Bald. *in leg. fin. nu-
mer. 9. Cod. ſententiam reſcin. non poſſe*; & ideo non re-
quiritur derogatio regulæ, quæ eſt fundata in defectu in-
tentionis, ſed ſufficit actus contrarius ad removendam
priorem voluntatem in proteſtatione regulæ poſitam, *cap.
Solicitudinem, in fin de appellat. cap. Cum acceſſiſſent, &
cap. Cum M. Ferrarienſis, de Conſtitut. cum ſimilibus*, ut
per Rotam *de offic. de leg. deciſ. 15. in fin. & de cauſa poſſ.
& propriet. deciſ. 6. in novis*, & latiſſime per Felin. *in dict.
capit. Cum M. numer. 67.* & ita in pluribus cauſis firmavit
Rota, ut coram Card Seraph *deciſ. 762. num. 4. & de-
ciſ. 1445. num. 6. & in rec deciſ. 174. num. 1. 2. & 3. par.
2.* ubi allegantur aliæ deciſiones concordantes, *& deciſ.
607. num. 4. par. 3. & deciſ. 11. num. 25. par. 6.* & in di-
cta Bononien. uſusfructus 23 Maji 1625. *verſ. Non obſtat,
quod hæc gratia* coram Coccino.

29 Dicitur autem gratia præjudicialis ex ſui natura, quan-
do per neceſſario implicat præjudicium tertii, ita ut ſola
gratia ſecum afferat præjudicium in neceſſariam conſe-
quentiam, & Papa illud agnoſcit ex natura gratiæ, ut
dicitur in præallegat. deciſionibus, cujus generis ſunt
exemptio a decimis, prout loquitur Caſſad. *deciſ. 1. de
privil.* Seraphin. *deciſ. 762. num. 4* & exemplificant præ-
citatæ deciſiones. Item exemptio a juriſdictione Epiſco-
pi, in quibus terminis Corn *conſ. 86 num. 16. lib. 4* Item
commutatio ultimæ voluntatis, *ut dict. deciſ. 11. nu. 25.
par. 6. rec.* Item unio, & erectio, Seraph. *d. deciſ. 1445.
num. 6.* Item ſeculariſatio Eccleſiæ regularis, *ut dict. de-
ciſ. 174. num. 1. par. 1. rec.* Item diſmembratio, in d. Bo-
nonien. uſusfructus, *verſ. Non obſtat, quod hæc gratia*.

30 Nec prædictis refragatur, quod non ſufficiat ſcientia Pa-
pæ, ſed ulterius requiratur derogatio regulæ, Cæſ. de
Graſſ. *d. dec. 3. de reſcr.* & in Cæſarauguſtana juriſdictio-
nis 13. Junii 1594. coram Card. Seraph. & dictum eſt ſupra
in prima ampliatione: quoniam non loquuntur de ſcien-
tia, quæ oritur ex natura ipſius rei, quæ geritur, ſed ex
ſcientia deſumpta ex narratis, circa quæ Papa facilius po-
tuit circumveniri, quia in narrando poſſunt adeſſe ſugge-
ſtiones, quæ dicuntur, tam ſi verum, quam ſi falſum
narretur, ut dicitur *in d. dec. 3. de reſcr. n. 44.* & ideo be-
ne requiritur derogatio, quia deficit voluntas Papæ etiam-
ſi vera narrentur, ne per ſuggeſtiones tollatur jus tertii,
ut dicitur in regula, & in his terminis procedunt deciſio-
nes in contrarium allegatæ. At ſecus eſt, ubi Papa intelli-
git præjudicium ex natura ipſius gratiæ, ut bene *in d. deciſ.
607. n. 5. par. 3. rec.* & in d. Bonon. uſusfructus *dict. verſ.
Non obſtat quod hæc gratia*.

Rurſus gratia, quæ de ſui natura non eſt præjudicialis, 31
non habet tantam repugnantiam cum regula, ſicut ipſa-
met gratia præjudicialis. Cum enim præjudicium in illa ſit
accidentale, ſtante proteſtatione, de qua in regula, di-
ci poteſt Papam intellexiſſe gratiam facere, ſi & quatenus
ceſſet præjudicium tertii. Verum in gratia præjudiciali ex
ſui natura non poteſt cadere hujuſmodi interpretatio, quia
ſublato præjudicio ceſſat omnino gratia; & conſequenter
cum veniant in concurſum proteſtatio, & factum, ne-
ceſſe eſt, ut proteſtatio cedat facto omnino contrario, ex
traditis per Bart. & alios *in leg. Non ſolum, §. Morte, ff.
de nov. oper. nunc.* & notatur *in dict. deciſ. 174. n. 3.*

Deinde limita eandem concluſionem in gratia, quæ fit 32
ob publicam utilitatem, in qua derogatio regulæ non re-
quiritur, quia per eam non cenſetur præſervatum jus par-
ticulare in concurſu juris publici, cui cedere debet. Arg.
*leg. Item ſi verberatum, §. 1. ff. De rei vendit. leg. Lucius,
ff. de evict.* plene Anton. Gabr. *comm. concl. in titul. de jure
quæſit. non tollen. concl. 2. num. 1.* & in terminis regulæ tra-
dunt Sarnen. *ſupradicta regula quæſt. 19. & deciſ. penult. lib.
2.* Anton. Aug. *in repert. ſuper dict. regul. num. 8.* Rebuff.
*ſuper ead. reg. gloſſ. 6. num. 30. in verb. Etiamſi motu pro-
prio*, & fuit multoties reſolutum in Rota, *ut deciſ. 759.
num. 1. par. 1. diverſ.* quæ loquitur in terminis indulti con- 33
ceſſi pauperibus Collegii S. Jacobi ſuſcipiendi gratis gra-
dum Doctoratus in Collegio Univerſitatis; & fuit con-
ſideratus favor publicus, tum quia literarum ſtudia ad
communem pertinent utilitatem, ut in proœm. Gregor.
verſ. Ad communem; tum quia fuit conceſſum miſeratio-
nis cauſa cui renunciari non poteſt, ut Felin. *in cap Si di-* 34
ligenti, num. 16. de for. compet. Item coram Cardin. Se-
raph. *deciſ. 762. num. 5.* ubi dicitur ita fuiſſe reſolutum in
Salamantina Privilegiorum 14. Novembris 1539. & in
Granaren. Hoſpitalis 26 Maji 1583. coram Bravo. Item
in recent. *deciſ. 174. num. 7. par. 1.* quæ loquitur in ſecula-
riſatione facta per Papam ob bonum publicum, & refor-
mationem Eccleſiæ Cæſarauguſtanæ.

Ex facto quæſitum eſt, A. per literas Apoſtolicas fuit 35
proviſus de officio cum clauſula, ad ſui vitam; & cum de-
inde luminibus orbatus eſſet, de eodem officio per ſimiles
literas proviſus fuit B. An ſecundæ gratiæ obſtet regula de
jure quæſito non tollendo?

Videtur reſpondendum obſtare, quia cum regulari- 36
ter officia ex ſui natura ſint perpetua, Calderin. *conſil.
3. de reſcriptis*, Guidopap. *deciſ. 195. num. 1.* præſer-
tim quando conceduntur ad vitam, ad text. *in lib. 1.*
& ibi gloſſ. 1. *ff. Pro ſocio*, & notat Abb. *in cap. Cum
inter R. in 3. notab. de elect. & in cap. Ad noſtram, n.
7. de confirm. util. vel inutil.* primo officiali fuit jus quæ- 37
ſitum in tantum, ut ſine juſta cauſa de poteſtate ordi-
naria non potuerit amoveri, ut latiſſime deducit Bolo-
gnet. *conſil.* 2. Roman. *conſil.* 467. Menoch. *de arbitr.
quæſt. 55. lib. 1. in addit. num.* 8. Catol. Tapia *in leg.
fin. Cod. de conſtitut. Princip. cap. 9. a num. 73. uſque
ad num. 95. part.* 2. Ideoque ſecundæ gratiæ de eodem 38
officio alteri factæ, proculdubio obſtat regula de jure
quæſito non tollendo, ut in terminis terminantibus
reſolvit Rota *in Bononien. officii Porta Palatii 5. No-
vembris* 1594. coram Luca, quæ eſt *deciſ. 334. par.
4. diverſ. & concord.* Mohedan *deciſ. 7. maxime num.
6. de reſtitut ſpol.* & Buratt. *deciſ. 421. n. 1.*

Cæcitas autem ſuperveniens non eſt juſta cauſa re- 39
movendi quem ab officio prius obtento, ut *leg. fa-
mia*, ibi: Non etiam amiſſionis oculorum caſus quæ- 40
ſitum tibi adimit honorem, *Cod. de Decurion. lib. 10.*
quem text. ſic ſumat Bart. Qui perdit viſum, non
perdit officium, *leg. 1. §. Quamvis autem*, ibi: Cæcus
& Senatorium ordinem retinet, & judicandi officio 41
fungitur; & infra: Melius eſt, ut retinere quidem di-
camus jam acceptum magiſtratum poſſe, *ff. de poſtulan-
do, & leg. Catus, ff. de judiciis*, Sed & tutor lumini-
bus captus non removetur a tutela, ſed datur illi cu-
rator, vel coadjuvator, *leg. Etiamſi tutor, ff. de au-
thor. tutor. l. poſt ſuſceptum, ff. de excuſ. tutor. & l. Solet*, &
ibi Bart. *num. 2. & 3.* Bald. *in princ.* & Legiſtæ, *ff. de cu-
tel.* & Canoniſtæ *in cap. fin. de ſupplen. neglig. Prælat. lib. 6.*
ubi

ubi in ſpecie Archid. *n.* 2. *circa fin. verſ. Et quod talis Ab-
bas*, Jo. And. *eod. n. v. Item tutori longa ægritudine impe-
dito datur curator*, Gemin. *col.* 2. *eod. v.* Butr. *n.* 4 Phi-
lipp. Prob. ad Monach. *n.* 2.

Quod locum habet etiam in officiis, & dignitatibus
43 Eccleſiaſticis, *ut c. final. infr. de cleric. ægrot.* Nam cum
text. ibi decidat non eſſe removendum ab officio Archi-
diaconum, qui amiſit officium linguæ, gloſſ. ibi dicit
idem eſſe, ſi amiſerit officium oculorum, & ſequuntur
44 Hoſtienſ. *in princip.* Joan. Andr. *n.* 14. Henrich. Boich. *n.*
4. Butr. *n.* 19. & Card. *in* 2. *q. n.* 3. Abb. *in conſ.* 45. *per*
45 *totum, maxime n.* 3. *lib.* 1. ubi conſuluit electum ad of-
ficium, qui eu interim, antequam confirmationem ob-
tinere, evaſit cæcus, debere in eodem officio remane-
re, illudque per alium exercere, & eum ſequitur Vant.
de nullit. ex defect. juriſd. deleg. n. 42. *&* 43. Et generali-
ter in quocunque officio idipſum probat Bolognet. *d.*
46 *conſ.* 3. *n.* 12. ubi quod licet recte a principio gratiam,
vel officium gratuitum, vel onerosum quis receperit;
tamen ſi poſtea perpetuo morbo inhabilis effectus fuerit,
non poterit officio privari; ſed ſi officium conceſſum
non habeat adminiſtrationem, tunc retinebit honorem,
& emolumenta; onus vero deponet: ſin autem admi-
niſtrationem habeat, inſerviet per ſubſtitutum, & habe-
47 bit ipſe officium, & ſtipendia ſua, etiamſi eſſet officium
requirens induſtriam perſonæ. Et idem repetit *num.* 39.
ſubdens ita pulchre determinate Mayner *in l. Nemo pot-
eſt. n.* 79. *ff. de reg. jur.*

48 Nec prædictis obſtat motivum, quod cum primus
officialis ob ſupervenientem cæcitatem deſiderit officium
exercere, ne illud publico incommodo ſubjaceret,
fuerit eidem datus coadjutor, qui quidem coadjutor
poſtea idem officium obtinuit cum emolumentis; &
49 ita hæc ſecunda gratia videatur facta ex cauſa publi-
cæ utilitatis, in qua propterea non requiritur deroga-
tio regulæ de jure quæſito non tollendo, ſecundum
ea, quæ dicta ſunt ſupra in ſecunda limitatione, *nu-
mer.* 32.

50 Nam reſpondetur, rationem publicæ utilitatis poſſe
tantum conſiderari, prout hic fuit conſiderata, in da-
tione coadjutoris, non autem in proviſione officii: &
ratio differentiæ eſt, quia gratia coadjutoriæ datur
principaliter propter publicam utilitatem, ut ſcilicet per
eam ſit conſultum officio, & populo, *capitul. Ex par-
te, in final. de cler. ægrot.* Abbas *in capitul. Tua nos,
numer.* 4. *eodem titul.* Rota *conſil.* 114 *numer.* 12. *cum
ſequentibus part.* 6. *recentior.* At vero in proviſione of-
ficii hæc ratio eſt impertinens, quia nullum eſt publi-
cum incommodum, quod officialis infirmus titulum,
& habitum officii retineat, dummodo adſit alius, qui
illius vices ſuppleat, & onera officii ſupportet, ut per
Abbas ubi ſupra. Quam differentiam inter hos duos ca-
ſus apertiſſimis verbis conſtituit pater Juris, & orga-
num veritatis Innocentius *in capitul. Niſi cum pridem,
numer.* 4. *in verb. Malitiam, verſicul. Nos dicimus, de
51 renunciat.* Nam primo ibi firmat, propter malitiam po-
puli, quando ſubeſt periculum deſtinctionis Eccleſiæ,
Prælatum etiam invitum cogi poſſe ad cedendum Præ-
laturæ, dummodo detur ei bonum concambium, quia
utilitas publica præfertur privatæ. Deinde opponit quod
52 imo utilitas privata præferatur publicæ, quia furioſi,
& alii infirmi ab officio non removentur, *ut capitul.*
1. *cap. Quamvis, cap. Qualiter, & cap. Cum percuſſio,*
7. *quæſt.* 1. Et tandem ſolvit per hæc præciſa verba. *Dic
quod in cap. prædictis non præfertur privata utilitas pu-
blicæ; imo utraque utilitas ibi ſervatur, privata in eo
quod infirmus remanet in dignitate, & publica in eo quod
53 infirmo datur coadjutor.* Ita Innocent. quem ibi totidem
verbis ſequuntur Hoſtienſ. *numer.* 24. Joan. Andr. *num.*
47. *verſicul. Non obſtat, quod infirmi non removentur,*
Bellam. *numer.* 4. *verſ. Sed oppono,* Butr. *num.* 21. *verſ.
Nec obſtat,* Abb. *numer.* 11. *eodem verſ.* Cardin. in §.
Propter malitiam, numer. 1. *quæſt.* 4. *in fin.* Et hæc eſt
ratio, cur in coadjutoria non requiratur derogatio re-
gulæ de jure quæſito non tollendo, nempe quia gratia
coadjutoriæ quæ reſpicit favorem publicum, eſt juri
communi conformis, & nemini præjudicat, ut dicitur
dict. dec. 114. *numer.* 12. *part.* 6. *recentior.* At vero re-
54 motio infirmis a quibuſvis beneficiis, vel officiis, eſt
contra jus, & utilitatem publicam. Quod clare dedu-
citur *ex cap. Scripſit,* 7. *quæſt.* 1. ubi ſic legitur, Omni-
no injuſtum eſt, ut honore ſuo privetur ægrotus; at-
que ideo hoc per nos fieri nullatenus poteſt, ne pecca-
tum in mea anima ex ejus depoſitione veniat. Idem dedu- 55
citur *ex cap. Cum percuſſio,* immediate ſequenti, ibi:
Non debet a nobis addi flagellatis afflictio (ſcilicet in
ſubtractione beneficii) *ut nos culpæ, quod abſit, offenſa
reſpiciat,* id eſt, ſequatur nos, & arripiat, quia ſi fla-
gellatis addimus afflictionem, peccamus, ut exponunt
Archid. & Turrecrem. Unde gloſſ. ibi format caſum in
Clerico, qui ob ægritudinem privatus fuerat beneficio;
& ſubdit, quod Gregorius ſuper hoc querela pulſatus
præcepit, ut omnia ei reſtituerentur, *quia,* inquit, *ſi
pro ægritudine Eccleſia privaretur, & Deus offenderetur,
& alii non invenirentur hoc exemplo deterriti qui vellent
Eccleſiæ militare.* Hactenus verba gloſſæ. Ex quibus
conſtat, tantum abeſſe, ut ut favor publicus privare æ-
grotum, ut potius hoc adverſetur publicæ utilitati pro-
pter rationem gloſſæ, quæ deſumpta eſt ex *capitul.* 1. *de
Cler. ægrot.* unde Abb. *ibi in* 3. *notab.* ſic ait: *Exiſtenti in* 56
*infirmitate, & ſic in impotentia ſerviendi, non debet ſub-
trahi beneficium, ne ex hoc turbetur ſtatus Eccleſiæ.* Et
ſimiliter Roman. *conſ.* 467. *numer.* 7. *verſ. Quarto,* per
text. in *dict. cap.* 1. dicit remotionem officialis ſine cul-
pa tendere non ad conſervationem, & bonum ſtatum
officii, ſed potius ad ejus ſubverſionem, eo conſidera-
to, quod difficulter reperietur, qui hoc officium ſub-
iret regiminis. Ad idem eſt text. *in cap. Grandi, de
ſupplenda neglig. entia Prælat. liber* 6. ubi Regi Portugal-
liæ inhabili Papa dat coadjutorem perpetuum ob publi-
cam Regni utilitatem: & tamen per hoc non cenſetur
voluiſſe Regnum a Rege abdicare, ſed tantum publicæ
utilitati conſulere per deputationem adminiſtratoris, ut
ibi deciditur *in verſicul. Per hoc autem.* Ac demum in
quocunque officio idem deducitur *ex capitul. Satis per-* 57
verſum, 56. *diſtinct.* ubi dicitur: Satis perverſum, &
contra Eccleſiaſticam probatur eſſe cenſuram, ut quis
privetur, quem ſua culpa, vel reatus ab officii, quo
fungitur, gradu non dejicit. Et tam in officiis, quam
in beneficiis formant ibi caſum gloſſ. Archidiaconus &
Turrecrem. & per illum textus Rebuff. *in tract. nomi-
nat. quæſt.* 21. *numer.* 65. dicit perverſum eſſe, ut ſine
culpa quis privetur per Papam ſuis officiis, vel benefi-
ciis; & eodem modo Roman. *dicto conſil.* 467. *numer.*
1. per illum text. dicit ſatis perverſum, & conſequen-
ter iniquum eſſe, ut Rector hoſpitalis ſine culpa ab of-
ficio removeatur, & eum ſequitur Menoch. *de arbitr.
quæſt.* 55. *liber.* 1. *in addit. numer.* 8. & in terminis no-
ſtris Abbas *conſil.* 47. *numer.* 3. *liber.* 1. dicit eſſe contra 58
dictum *capitul. Satis perverſum,* ut electus ad officium
civile, & nondum confirmatus, removeatur ab officio
ex cauſa ſupervenientis cæcitatis, ne addatur afflicto af-
flictio, & ſine culpa ſua quis privetur jure ſuo, cum
ſit potius cæcis miſerendum, & eis de novo ſubvenien- 59
dum *ut capitul. Licet, de conſtitut.* Hæc Abb. quem ſe-
quitur Vant. *de nullit. ex defect. juriſd. deleg. num.* 42.
& 43. Quinimo Petr. de Anchoran. *in conſil.* 188. *nu-* 60
mer. 7. plene conſuluit, nec perpetuam dementiam, ex
qua officialis redditur prorſus inhabilis, eſſe juſtam cau-
ſam removendi eum ab officio, ſed ſolum dandi coa-
djutorem, & loquitur in Generali Humiliatorum, a-
moto per Papam ex cauſa dementiæ ab officio Genera-
latus.

Et ex his patet, cauſam publici incommodi jure o- 61
ptimo fuiſſe prætermiſſum in ſecunda gratia proviſionis
officii, quia cum ex ea induceretur privatio officialis,
hujuſmodi privationi, quæ juri communi, & favori
publico adverſatur, talis cauſa adaptari non poteſt.
Quo fit, ut eadem cauſa expreſſa in coadjutoria nequa-
quam poſſit cenſeri repetita in proviſione officii, quia
talis repetitio nunquam fieri intelligitur in eadem ora-
tione, quando ex illa reſultat aliquid exorbitans a jure
communi, & contra jus tertio quæſitum, ut optime
deducit Ruin. *conſ.* 123. *n.* 12 *vol.* 3.

Rurſus non obſtat aliud motivum, quod officialis fa- 62
ctus inhabilis propter ægritudinem removeri poſſit de po-
teſtate ordinaria (& ſic abſque derogatione regulæ de ju-
re quæſito non tollendo) quando officium datur principa-
liter non propter dignitatem, ſed propter exercitium, 63
ut in hoc caſu ex Alciato *de præſumpt. regul.* 3. *præſumpt.*
19. *n.* 7. qui hoc firmat per text. *in l. Si quos judices, C.
de offic. Præf. Præt. orien.* ubi judices propter adverſum, &

lon-

longinquam corporis valetudinem inutiles ab adminiſtra-
tione removentur, & vice eorum alii ſubrogantur: & in
64 leg. Si longius, ff. de judiciis, ubi judex datus mutari jube-
tur, ſi propter infirmitatem diu fuerit impeditus.
65 Nam ad prædictas leges, & conſequenter ad hanc do-
ctrinam Alciati primo loco reſpondet Hugo *in capit. Si
quis Abbas*, 18. *quæſt*. 2. & poſt eum Archidiac. *in capit.
fin. num. 2. verſ. Item pro illorum ſententia, de ſupplen. ne-
glig. Prælatorum, lib*. 6. & Turrecrem. *in capit. Scripſit,
artic*. 1. *in reſponſionem ad primum, & ſecundum argum,
His habitis*, 7. *quæſt*. 1. per hæc præciſa verba videlicet,
quod leges tales loquuntur de honore temporali; Cano-
nes vero de ſpirituali, & perpetuo; & alia eſt in ſecula-
66 ribus cauſis, alia in divinis; & leges debent imitari Ca-
nones, & non e converſo. Hæc ex illis. Quamobrem
cum officium, de quo agitur, ſit perpetuum, admini-
ſtrationemque in foro conſcientiæ, & ordinem ſacrum
habeat annexum: conſequens eſt, ut in remotione ab hu-
juſmodi officio non ſint ſervandæ illæ leges, ſed ſacri
Canones, qui officialibus infirmis dari jubent coadju-
tores, ut *de Cleric. ægrot. per tot. & cap. Unico, eod. tit.
lib*. 6.
67 Præterea, ut ſubdit Turrecrem. *ubi ſup*. dictæ leges ha-
bent alias contrarias leges, in quibus continetur, quod
propter furorem vel cæcitatem ſupervenientem judex, vel
magiſtratus non debet removeri, *ut ff. de ſtat. hom. l. Qui
furere, & ff. de poſtul. leg*. 1. *§. Quamvis autem, & ff. de
judiciis, leg. Cæcus*.
68 Deinde reſpondetur, doctrinam Alciati, & per eum
citatas leges intelligi debere in officiali, qui ex propria
culpa in morbum incidit; non autem in eo, qui ſine cul-
pa ſua factus eſt inutilis, quia talis non removetur, ſed
datur illi coadjutor; & ita declarat Archidiac. *in dict. cap.
fin. num. 2. verſ. Poteſt dici*, & poſt eum Joann. And. *ibid.
num. 1. verſ. Ad quæ*, & Butr. *num. 2. in fin. verſ. Quia
id verum*, Magnel. *in leg. Nemo poteſt, numer*. 80. *ff. de
reg. jur*. licet ſecundum Canones infirmitas excuſet a pri-
vatione tituli, & emolumentorum, etiamſi ea propria
69 culpa provenerit, Covar. *leg. 3. var. reſol. cap. 13. num*. 8.
& ſcripſi in *cap. Ut Abbates, num. 36. de ætat. & qualit*,
& in *cap. Licet, n*. 147. *de præb*.
70 Tertio loco reſponderi poteſt, text. *in dict. leg. Si quos
judices, Cod. de offic. Præfet. Prat. orien*. non loqui de re-
motione judicum inutilium ab officio, ſed ab adminiſtra-
tione, ut verba ipſa ſonant, & dum ſubjungit. Et eo-
rum vice alii ſubrogentur, hoc ſimiliter exponi debent re-
tento eodem themate, ſcilicet in adminiſtratione, prout
ſimilia verba in his terminis exponit Abb. *in cap. Tuæ nos,
num. 4. de Cler. ægrot*. & ante eum Archid. *in dict. cap. fin.
n. 2. verſ. Si tamen bene advertas de ſupplend. neglig. Præl.
lib*. 6. Text. vero in *dict. leg. Si longius, ff. de jud*. loqui-
71 tur in judice delegato, cujus juriſdictio de facili per ordi-
72 narium judicem eum delegantem revocatur, cum judi-
cium ſolvatur vetante eo, qui juſſit judicare, ut *leg. Judi-
cium, ff. de judic*. & quod de tali judice loquatur, clare
colligitur ex verbo ibi poſito, *Datus*, quod exponitur,
id eſt, delegatus, *ut leg. Judex, & leg. A judic. ff. eod*.
ſecundum Archidiac. *loc. cit. verſ. Sed poſſet reſponderi,
quod lex, ſi longius*,
73 Quarto loco reſponderi poſt Alciati doctrinam confun-
di ca eo, quod ſecundum leges tutor nullam habet digni-
tatem, ſed datur principaliter propter adminiſtrationem,
l. 1. ff. de tutel. & adminiſtr. tut. per tot. & tamen tutor fa-
ctus inutilis propter adverſam valetudinem non remove-
tur, ſed datur ei coadjutor, ut *l. Soles, ff. de tutel*. & la-
74 tius dictum eſt ſupr. *n*. 42. & ſecundum Canones etiam E-
piſcopatus datur principaliter propter exercitium, cum ſit
nomen oneris, non honoris, ut dicitur in *c. Qui Epiſco-
patum*, 9. *q*. 1. & officium Parochi ſimiliter datur princi-
pali propter exercitium curæ animarum, *c. qui nonnulli,
de Cler. non reſid*. & generaliter, quodcunque beneficium
75 datur principaliter propter officium, *fin. de reſcr. lib* 6. &
tamen nec Epiſcopi, nec Parochi, nec ſimplices benefi-
ciati propter morbum incurabilem a ſuis beneficiis remo-
veri poſſunt, ſed eis coadjutores adjungi debent, *c. Scrip-
ſit, c. Quamvis, c. Petiſti*, 7. *q*. 1. *& de Cler. ægrot. per
tot. & c. Unic. eod. tit. lib*. 6. & latius oſtenſum eſt ſupra *n*.
44. 45. *& ſeqq*. Quare idem prorſus dicendum in officio,
de quo agitur, quod cum ſit perpetuum, & collativum,
& annexum habeat ordinem ſacrum, regulatur per omnia
ut beneficium Eccleſiaſticum, ſecundum Sarnen. *in reg. de*

infirm. quæſt. 22. verſ. Aut loquimur de officio, & ante eum
Federic. de Sen. *conſ. 20. in civitate Peruſii, n. 3. verſ. Sed
quod de officio Pœnit*.
Imo difficilius removetur quis ab officio perpetuo, 77
quam a beneficio, ut late probat Bologn. *dict. conſ. 3. num.
125. & 131*.
Quinto loco reſpond. eandem Alciati doctrinam non 78
applicari caſui noſtro, quia ex antiqua obſervantia, &
ſtylo officiales Collegii, de quo agitur, legitime impedi-
ti etiam per ſenium, & inhabilitatem perpetuam, offi-
ciorum ſuorum titulos indifferenter retinuerunt, inſer-
vientes per ſubſtitutum, ſibique emolumenta percepe-
runt. Qui quidem ſtylus eſt conformis Bullæ S. Pii V. 83.
§. 12. & conſonat etiam cum obſervantia aliorum Colle-
giorum. Nam, ut omittamus ſacræ Rotæ Auditores, id-
ipſum ſervatur in Advocatis Conſiſtorialibus, & in Can-
toribus Capellæ Pontificiæ, qui licet conſtituantur prin- 79
cipaliter propter exercitium, tamen ob ſupervenientem
ægritudinem, vel ſenium non removentur, ut eſt noto-
rium, & in Cantoribus conſtat ex Bulla Sixti V. 38. *In ſu-
prema*.
Ultimo, aliis omiſſis, ad Alciati doctrinam reſpon-
detur, præcitatas leges non habere locum in officiali cæ-
co: quia cum generaliter ſtatuant, ut officiales propter
morbum inutiles removeantur, & in cæco ſpecialiter ſit
cautum, ut judicantis officio fungatur, retineatque ma-
giſtratum prius acceptum, ut *dict. leg. Cæcus, ff. de judic.
& leg. Prima, §. Quamvis autem, ff. de poſtul*. intelligi 80
debent de aliis infirmis, non autem de cæcis: quia lex ge-
neralis poſterior non tollit legem ſpecialiter loquentem,
Dyn. *conſil. 27. num. 3. verſ. Item ex hoc reſultat*, Bart. *in
leg. Hujus, in fin. ff. ad Turpil*. & alii apud Ant. Gabr. *com-
mun. concl. tit. De legibus, concluſ*. 1. *num. 6. &* 10. Sed
potius diſtinguitur, & limitatur per leges antiquas, ne
videatur illas corrigere, Caſtill. *conſil. 10. In facto ſuppo-
nitur, num. 5. verſ. Ad teſtamentum*, ubi dicit omnes
DD. ita tenere, & eo magis, quia cum leges prædictæ
loquantur de officiali inutili, hæc verba non adaptantur
cæco, & conſequenter nec illorum diſpoſitio, *leg. 4. §.
Totius, ff. De damn. infect*. Nam cæcus non poteſt dici inu- 81
tilis ad officium, vel magiſtratum quandoquidem aut
conſideramus titulum, & habitum ipſius officii: & hoc
reſpectu plenum eſt nec in cæco, nec in quovis alio infir-
mo ullam reperiri inhabilitatem. Et in hoc concordant
gloſſ. 1. Bart., Bald. Angel. & omnes in *dict. leg Cæcus, ff.
De judic*. & Gloſſ. 1. & communiter Canoniſtæ in *cap. fin.
de Cler. ægrot*. & optime probat Bolognet. *dict. conſil. 3.
num*. 33. Aut conſideramus uſum, & exercitium officii: 82
& hoc reſpectu ſimiliter planum eſt, cæcum nullatenus eſſe
inutilem ad ea, quæ conſilio implenda ſunt, *ut leg. 1. Cod.
Qui morb. ſe excuſ. lib*. 10. & in *leg. 2. §. Corporis debili-
tas, ff. De vacat. muner*. unde ait gloſſ. *in dict. leg. 1. in
verb. Perſonalium*, cæcus a conſilio, vel patrocinio non
excuſatur, quia ingenio pollet, cui vim natura negavit. 83
Imo ſi ſit ſapiens, compelli poterit ire ad Concilium, &
conſulere, ſecundum Joann. de Anan. *in cap. Licet, num.
4. infra de cenſibus*: & Sacr. Congregatio Concilii jam de- 84
claravit, ex cæcitate ſuperveniente quem non privati vo-
to, quod alias haberet, ſi cæcus non eſſet. Et quamvis 85
nudum, & rude miniſterium legendi, ſcribendique,
quod magis corpore, quam ingenio expletur, cæcus per
ſeipſum præſtare nequeat; tamen poteſt illud adimplere
per ſubſtitutum, exemplo judicis cæci, qui ſcribit, ac le-
git ſententiam per alium, Bald. in *leg. fin. nu. 4. verſ. Sed
pone, Cod. De ſent. ex pericul recitand*. Bart. Bald. & Ang.
in d. l. Cæcus, ff. de judic. Luc. de Pen. *in d. l. 1. n. 8. & 9.
C. Qui morb. ſe excuſ. lib*. 10. Nec propterea dici, aut cen-
ſeri poteſt inhabilis, ut in fortioribus terminis late deducit
Bolognett. *d. conſ. 3. n*. 35. ubi pluribus oſtendit, infantem
nec reſpectu exercitii poſſe dici inhabilem ad officium ſibi
delatum, ea potiſſimum ratione, quia a lege datum fuit
remedium, ut per alium adminiſtret, & qui per alium fa-
cit, per ſeipſum facere videtur. Et ideo tanquam inhabi-
lis non poteſt officio privari: quia is, qui a lege habilita-
tus eſt, non poteſt dici, nec reputari inhabilis, ut latius
per eum. Confert tex. in *c. Ad audientiam*, & ibi bona gloſ.
in ver. Infirmitas, de Cler. non reſid. & Gloſſ. *ult. in c. 1. de
Cler. ægrot*. Quod ſi hoc eſt in infante, qui prorſus caret uſu
rationis, multo fortius obtinebit in cæco, cui vis intelle- 86
ctus & ingenii perſpicacior eſt, ut gloſ. in *d. leg. 1. Cod. ubi
morb. ſe excuſ. lib*. 10. ſatis enim eſt, ut oculis intellectus cer-

nat, ac judicio ſuo, quid agendum determinet, cum munus judicandi magis conſilio prudentis viri, quam corpore explendum ſit, ut ait Vant. *de nullit. ex defect. juriſd. deleg. num* 43. Qua de re plura exempla congeſſit Tiraq. *de jur primog. quæſt.* 21. *num.* 15. *tom.* 1. & curioſum exemplum ponit Joann. de Anan, poſt Ant. de Butr. *in cap. Licet num.* 3. & 4. *infra de cenſib.*

Et ita pronunciatum fuit ſub die 11. Junii 1649. in cauſa Romana Correctoris ſacræ Pœnitentiariæ per Eminentiſſimos DD. S. R. E. Cardinales Lantem, Quevam, & Cherubinum judices delegatos appellat. remota: & ſententia fuit executioni demandata vigore ſpecialis commiſſionis Sanctiſſimi mandati expediti ſub die 21. Auguſti immediate ſequentis.

DE RESCRIPTIS.

Idem Alexander III. Eboracen. Archiepiſcopo.

CAPUT IV.

INter ceteras conſultationes tuas fuit propoſitum coram nobis, quid tenere debeas, cum aliqua ſub disjunctione mandantur, quorum unum verum eſt, alterum falſum: ut puta ſi proponatur, quod ſi talis ſit ſacerdotis filius, & in ſacerdotio genitus, qui proxime in tali Eccleſia miniſtravit, vel quod illicite Eccleſiam occupavit eandem. Huic ergo quæſtioni taliter reſpondemus (judici quodcunque iſtorum conſtiterit) illi prælibatam Eccleſiam adjudicari debere. Et idem in ſimilibus obſervandum eſt.

S U M M A R I U M.

1 R*Eſcriptum impetranti ſufficit alterum probare ex disjunctive narratis.*
2 *Alternativa ut verificetur, ſatis eſt alteram partem eſſe veram.*
3 *Clericus beneficiatus gaudet privilegio fori, licet clericalem habitum, & tonſuram non deferat, & Eccleſiæ non inſerviat.*
4 *Alternativa diſpoſitio unam in effectu continet, ibidem.*
Alternative petens non dicitur præciſe alterum petere.
5 *Jurans non venire contra contractum an ſit perjurus, ſi petat pretium ſuppleri, vel contractum reſcindi.*
6 *Prohibitum ſimpliciter an ſit etiam prohibitum alternative, & n. 9.*
7 *Alternativa ambiguitatem, & obſcuritatem inducit.*
8 *Juramentum poteſt remitti ab eo, in cujus favorem eſt juramentum.*
Alternativa petitio pendet a voluntate debitoris, cujus eſt electio, ibid.
9 *Alternativa poſita inter perſonas reſolvitur in conjunctivam, & requirit concurſum utriuſque copulati.*
10 *Alternativa negativa ut verificetur, an ſufficiat alterum non factum eſſe; an vero requiratur, ut neutrum ſit factum.*
11 *Dictiones*, Vel, & Aut, *ſunt proprie, & ſimpliciter alternativæ, quæ verba, & ſenſum disjungunt.*
12 *Dictiones*, Seu, & Sive, *non ſunt alternative proprie, & ſimpliciter, ſed habent naturam mixtam.*
13 *Et ſunt indifferentes ad disjunctivam, & conjunctivam.*
Contrarium, n. 21.
Declaratur, n. 34. & *ſeqq.*
14 *In diſpoſitione favorabili, ut in legatis, ſtant ampliative, in non favorabili, ut in contractibus, ſtant disjunctive.*
Contrarium, n. 17.
15 *Intellectus, l. Si quis ita legaverit, ff. de aur. & arg. leg. & n.* 17 24. & 27.
16 *Legatum pecuniæ, quæ habetur Peruſii, ſeu Paduæ, an comprehendat utranque, & n.* 24.
Et quid ſi loco dictionis, Seu, *poſita ſit dictio*, Vel, *n.* 34.
17 *Dictio*, Seu, *ex ſui natura eſt augmentativa.*
Contrarium, n. 21.
18 *Interpretatio lata fit etiam in odioſis, quatenus patitur verborum proprietas.*
19 *Interpretatio ſtricta fit in legatis, ut minus gravetur heres quam fieri poſſit.*
20 *Intellectus l. In teſtamentis. ff. de reg. jur.*
21 *Dictio*, Seu, *regulariter eſt disjunctiva*, Sive, *alternativa.*
22 *Legato equo albo, ſeu nigro, alter tantum debetur.*
23 *Dictio*, Sive, *proprie importat alternativam*, Seu, *disjunctivam.*
24 *Dictio*, Seu, *juncta cum relativo auget diſpoſitionem.*
25 *Legatis libris impreſſis, ſeu manuſcriptis, debentur omnes.*
26 *Participium reſolvitur in ſuum verbum cum relativo.*
27 *Dictiones*, Seu, & Sive, *quando ponuntur inter illa, quæ habent conformitatem, & convenientiam, ſtant ampliative.*
Inter ſynonyma ſtant poſitive pro, Id eſt, *n.* 30.
Inter genus, & ſpeciem ſtant conjunctive, ſeu expoſitive, n. 31.
28 *Portus. De Portu idem judicatur, quod de Urbe.*
29 *Legatum digeſti veteris, ſeu infortiati, utranque comprehendit.*
32 *Dictiones*, Seu, & Sive, *ad vitandum abſurdum quamvis verba disjungant, ſenſum tamen conjungunt.*
33 *Augent, disjungunt, & exponunt, prout ſuadet mens diſponentis, & ſubjecta materia, & n. ſeqq.*
34 *Habent ſymbolum cum conjuncta, in quam facilius tranſeunt, quam dictiones*, Aut & Vel.
35 *Falſitas, vel ſubreptio in una ex disjunctive narratis non vitiat reſcriptum.*
36 *Filius ſacerdotis non concluditur in ſacerdotio genitus.*
37 *Joannis Andreæ pater quis fuerit.*
38 *Filius ſacerdotis non excluditur a beneficio, niſi probetur genitus poſt ordinem ſacrum.*
39 *Fallit, ſi agatur de beneficio paterno.*
40 *Item fallit in Eccleſia Orientali.*
41 *Obligatus ad duo alternative, poteſt præſtare, quod maluerit, ut liberationem conſequatur.*
42 *In alternativis electio regulariter eſt debitoris.*
47 *Fallit in legatis alternativis, quorum electio in dubio eſt legatarii.*
44 *Item fallit in pœnis alternative appoſitis, quarum electio eſt judicis, non rei, niſi in caſibus, &c.*
45 *Examinatores Synodales an ſint neceſſario eligendi Magiſtri, Doctores, aut Licentiati, an vero ſit in optione Epiſcopi eligere alios clericos his qualitatibus carentes, & n. ſeqq. uſq. in fi.*

46 *Al-*

46 *Alternativa regulariter eſt electionis, non ordinis.*
47 *Fallit, ſi ſit poſita inter diverſas perſonas, & in prime nominatis ſubſit major ratio.*
48 *Disjuncta poſita inter perſonas, inter quas cadit affectio ordinata, non reſolvitur in conjunctam.*
49 *Vicarius Capituli Sede vacante non poteſt eligi non Doctor, aut Licentiatus, niſi in defectum aliorum his qualitatibus praeditorum.*
50 *Regulares non graduati an poſſint eligi in Examinatores Synodales exiſtentibus graduatis.*
51 *Regulares deputari non poſſunt Judices Synodales, aut Conſervatores, niſi habentes qualitates requiſitas.*
52 *Qualitates actu requiſita debent actu concurrere, nec ſufficit aptitudo.*
53 *Dictio*, Etiam, *implicat cauſam magis dubitabilem.*
54 *Concurſus habitus coram Examinatoribus non Magiſtris, ſeu Doctoribus, aut Licentiatis in Theologia, vel jure Canonico, non eſt nullus,*
55 *Doctor ignarus perinde ac nullus,*

1 I*Nter ceteras.* Ex disjunctive narratis in reſcripto ſufficit impetranti alterum probare, Hoc dicit ſecundum Jo. Andr. & DD. communiter. Vel clarius ſecundum Abbatem: Si Papa mandat in reſcripto de duobus inquiri alternative ad certum effectum conſequendum, ſufficit alterum probari. Communis diviſio. Conſultatio, & reſponſio. Secunda ibi, *Huic.* Et prima pars ſubdividitur, Nam primo ponitur quæſtio, Secundo declaratio, ibi, *Puta.*
2 Nota primo, ad verificationem disjunctivæ, ſeu alternativæ ſufficere alteram partem eſſe veram. Et ad hoc quotidie allegatur hæc Decretalis, concordat *cap. In alternativis, de regul. jur. lib. 6. leg. Si quis ita ſtipulatus fuerit,*
3 *& leg. Si quis ita ſtipuletur, ff. de verborum obligatione.* Hinc cenſuit Sacr. Congregatio Concilii Clericum beneficiatum fori privilegio gaudere, licet careat requiſitis habitus, & tonſura clericalis, & ſervitii Eccleſiæ, quia Trident. Concilii decretum *in cap. 6. ſeſſ. 23.* loquitur alternative, ibi: *Niſi beneficium Eccleſiaſticum habeat, aut clericalem habitum, & tonſuram deferens alicui Eccleſiæ ex mandato Epiſcopi inſerviat.* Et ſic ſufficit alteram partem alternative verificari per regulam hujus Decretalis, In alternativa enim diſpoſitione unum in effectu continetur, *leg. Cum illud, ff. quan. dies leg. ced. l. Si illud,* ubi Bald.
4 *ff. de legat. 2.* Unde qui alternative petit, non dicitur præciſe alterum petere, *§. Huic autem, inſtitut. de action.* Et
5 hic notat Decian. *in 3. notab.* qui propterea *num. 23.* infert videri dubitabile dictum Baldi *in leg. Quæ ſub conditione, §. Si quis, ff. de condit. inſtit.* quem hic refert, & ſequitur Felin. *ad fin. verſ. Et memento in æternum,* videlicet, quod qui juravit, non venire contra contractum; poteſt nihilominus petere, ut pretium ſibi ſuppleatur, in quo
6 fuit deceptus. Sed ſi peteret alternative pretium ſuppleri, vel contractum reſcindi, eſſet perjurus: quia illud, quod eſt ſimpliciter prohibitum, eſt etiam prohibitum alternative. Et idem dixerunt Cyn. & Angel. *in leg. 2. in 9. quæ-*
7 *ſtione, Cod. de reſcind. vendit.* Hoc inquam dictum ſecundum Decian. non videtur verum; tum quia, ut prædixi, petens alternative, non dicitur præciſe alterum petere: imo alternativa ambiguitatem, & obſcuritatem inducit, ut eſt textus *in leg. Prætor edixit, §. Quod autem, ff. de*
8 *injur. in leg. Ubi autem, §. Quid, ff. de verborum obligatione,* & notat Bart. *in leg. Stipulationes non dividuntur, in ultima quæſtione, ff. eodem,* tum quia, qui petit alternative pretium ſuppleri, vel contractum reſcindi, non videtur venire contra promiſſionem, quia quamvis ſimpliciter, & abſolute promiſerit non contravenire; hoc tamen intelligi debet contra voluntatem ejus, in cujus favorem juravit; alioquin eo volente, bene poteſt contractus reſcindi; cum ipſe juramentum ſibi præſtitum remittere poſſit, *cap. 2. de ſponſal.* Oldrad. *conſil. 241. Factum tale in fine, verſ. Tertio quid plus.* Et eſt communis opinio, ut teſtatur Raphael Fulgoſ. *conſil. 39. Ad primum, in princ.* & Alexan. *conſil. 125. Viſis, & conſideratis, num. 2 verſ. Secundo quia juramentum, lib. 1.* & plenius *conſil. 59 Viſo inſtrumento, in princip. lib. 1. & num. 7. verſ. Non obſtat tertium.* Quamobrem petitio alternativa, quæ in effectu pendet a voluntate debitoris, cujus eſt electio, *leg. Plerumque in fine, ff. de jur. dot. & dict.*

Paguan. in 1. Lib. Decretal,

reg. In alternativis, non videtur eſſe prohibita. Nec verum eſt, quod prohibetur ſimpliciter cenſeri etiam prohibitum alternative; nam in contrarium eſt caſus *in leg. Adigere, §. 1. ff. de jurepatron. & in leg. fin. §. Is qui, ff. Qui, & a quibus.* Et eſt gloſſ. *in cap. Multorum in ver. Aut cer-* 9
te, 27 quæſt. 2. Prædicta autem regula, videlicet in alternativis ſatis eſſe alteram partem eſſe veram, tres recipit declarationes.

Primo enim declaratur, ſeu reſtringitur, ut non procedat in alternativa, quæ ponitur inter perſonas, quia tunc reſolvitur in copulativam, & ſic requiritur concurſus utriuſque copulati, textus eſt *in leg. Cum quidam, C. de verbor. ſignific.* Unde ſi teſtator inſtituat hæredem Titium, aut Sejum, ambo erunt hæredes, ut ibi eſt caſus. Et ſimiliter ſi Papa conferat beneficium Titio, aut Sejo, utrique debetur beneficium, & uno recuſante, accreſcit alteri; & dictio, *Vel,* eodem modo tunc ponitur copulative. Ita notabiliter per *dict. leg. Cum quidam,* reſolvunt Archid. & Gem. *in cap. Paſtoralis 7. quæſt. 1.* & ſequitur Felin. *hic n. 16. verſ. Fallit primo.*

Ceterum hæc declaratio recipit octo notabiles ſublimitationes, quas ponit Jaſ. *in d. leg. Cum quidam,* ad quem remiſiſſe ſufficiat.

Secundo, prædicta regula declaratur procedere, ſi alternativa concipiatur per verba affirmativa, ut in exem- 10
plo hic poſito in litera, & *in leg. Plerumque, in fine, ff. de jur. dot.* Secus ſi per verba negativa, quia oportet, ut neutrum contingat. Textus eſt *in dict. leg. Si quis ita ſtipulatus, in fine, ff. de verbor. obligat.* ubi, ſi promittis te daturum, ſi navis non venerit, aut Titius conſul factus non fuerit, ad hoc ut non tenearis, requiritur, utrumque non factum eſſe. Ad idem textus *in leg. Si is qui ducenta, §. Utrum, ff. de reb. dub.* ubi ſi ſic concipiatur ſtipulatio, ſi illud, aut illud factum non erit, oportet, ut neutrum factum ſit. Et tenent hic Card. *num. 4. in prima oppoſ.* & Abb. *in 3. not. num. 2.* Idem tenet Ang. *in dict. leg. Si quis ita,* & Marian. Socc. *conſ. 52. Ut veram col. penult.* relatus hic a Dec. *n. 26.*

Contrarium tenet Imol. hic, *& in leg. Si quis ita ſtipuletur,* ubi Alex. *ff. de verb. oblig.* quia ſive ſermo ſit affirmativus, ſive negativus, diſpoſitio effectum habet verificata altera parte, ut *in dict. leg. Si quis ita ſtipulatus.* Et eſt ex mente Dyni *in dict. regul. In alternativis, verſ. ad ſecundam partem oppono,* ubi dicit eſſe differentiam inter alternativam affirmativam, & alternativam negativam: quia in affirmativa ſufficit alterum fieri, in negativa oportet alterum non fieri; tamen idem eſſe in utraque, ſi conſideretur effectus, quia in affirmativa ſufficit alterum affirmative, in negativa ſufficit alterum negative. Tu diſtingue. Aut quæritur, an in alternativa negativa ſufficiat alterum adimpleri quoad effectum, ut committatur ſtipulatio; & concluſio ſit non eſſe differentiam, an alternativa affirmative, vel negative concipiatur: quia utroque caſu, ſi alterum verificetur, committitur ſtipulatio, ut in exemplo proxime relato. Et in hoc primo caſu loquitur Dyn. ubi ſupra. Aut quæritur, an ſufficiat alterum adimpleri quoad effectum, ut ſtipulatio non committatur; & concludendum eſt non ſufficere, ſed oportere, ut neutrum fiat. Unde in exemplo, de quo ſupra, promitto decem, ſi navis non venerit, aut Titius conſul non fuerit: ſi neutrum contingat, non committitur ſtipulatio, nec ſum obligatus. Ita in effectu diſtinguunt hic Felin. *num. 16. verſ. Fallit quarto,* & Dec. *num. 26.* qui propterea dicunt cavendum eſſe ab Abbate, dum in ſuo exemplo, videlicet, Dabo decem, ſi Imperator non venerit in Italiam, vel filius mihi non naſcatur, dixit, Non ſum obligatus, ſi alterum accidat; debuit enim dicere, ſi neutrum accidat. Et hoc ſi declaratur, quia ſi alterum fiat ex alternativis, ſtipulatio committitur, ut dictum eſt; Ergo a contrario ſenſu, ſi alterum non fiat, non committitur ſtipulatio. Et ut verum ſit hoc, id eſt, alterum non factum eſſe, neceſſe eſt, ut neutrum fiat. Et ita ad hoc ut non oriatur obligatio copulative requiritur, ut neutrum fiat. Sed certe Abbas in meo codice non dicit illud, ad quod eum allegant Felin. & Decian. videlicet, Non ſum obligatus, ſi alterum accidat: ſed dicit, Non ſum obligatus, ſi neutrum iſtorum accidat. Et ita concordat cum ipſis.

Adverte tamen, quia hæc diſtinctio procedit, ſi alternativa concepta verbis negativis ſit poſita in conditione, ut in exemplo ſuperius poſito, Dabo decem, ſi navis non

venerit, aut Titius conſul factus non fuerit; tunc
enim ad hoc ut ſim obligatus, ſufficit, ut alterum
fiat; & ad hoc ut non ſim obligatus, requiritur, ut
neutrum fiat. At ſecus eſt, ſi alternativa negativa pro-
feratur pure, & ſimpliciter, verbi gratia: Promitto
contractum non reſcindere, aut pretii ſupplementum
non petere; tunc enim non ſufficit, ut unum non fa-
ciam, ſed teneor neutrum facere. Quod breviter, & di-
lucide explicat Jo. Andr. in *d. c. In alternativis, in princ.*
de reg. jur. l. 6. in mercur. Intellige, inquit, regulam de
qua ibi, de alternativis affirmativis; in negativis enim
requiritur, ut neutrum fiat, *l. Si quis ita, ff. de verb. oblig.*
ſecundum Dynum. Declaro, quia ſicut affirmativa vult
alterum fieri; negativa vult alterum non fieri, & ſic
neutrum fieri. Et ſequitur Philipp. Franc. *n. 1. in 2. not.*
Quamobrem lapſi ſunt DD. qui abſolute dixerunt non
eſſe differentiam inter alternativam affirmativam, &
negativam. Imo enim, qui promittit hoc, vel illud fa-
cere, ſatis eſt, ut alterum faciat. At qui promittit hoc,
vel illud non facere, non ſufficit, ut non faciat unum,
ſed tenetur utrunque non facere.

21 Tertio, prædicta regula, id eſt, in alternativis ſuffi-
cere alterum adimpleri, declaratur procedere in alterna-
tiva propria, & ſimplici, quæ ſcilicet tam ſenſum,
quam verba disjungit, qualis eſt dictio, *Vel*, ut hic in
texto, & in *l. Pediculis, §. Argento, ff. de aur. & arg. leg.*
& in *l. Cum quidam, in princ. C. de verb. ſignif.* & tenet
Bart. in *l. Si quis ita legaverit, ff. de aur. & arg. leg.* ubi
per dicta jura reprobat Cyn. dicentem, dictionem, *Vel*,
non eſſe alternativam ſimpliciter, & ideo utrunque re-
quirere. Talis etiam eſt dictio, *Aut*, ut clare probatur
in *d. l. Si quis ita; in l. Si is qui ducenta, § Utrum, ff. de*
reb. dub. in l. Prætor, edixit, §. Quod autem, ff. de injur. &
in *l. Ubi autem, ff. de v. oblig.* & in hoc conſentiunt omnes.

22 Sed aliud dicendum eſt in alternativa impropria, &
non ſimplici, ſicut eſt dictio, *Seu*, & dictio, *Sive*, quæ
appellantur ſubdisjunctivæ, & habent naturam mixtam,
cum aliquando habeant naturam alternativæ, aliquando
conjunctivæ, ut inquit Bart. in *leg. Si quis ita legave-*
rit, poſt med. verſ. Quædam eſt dictio disjunctiva, ff. de
23 *aur. & arg. leg.* Abb. hic *n. 4.* & Bald. *n. 14.* dicens dictio-
nem, *Seu*, eſſe indifferentem ad disjunctam, & con-
junctam. Et in his dictionibus Bart. *loc. cit.* diſtinguit
24 ſic: Aut verſamur in diſpoſitione favorabili, ut in lega-
tis, in quibus fit plenior interpretatio, quam in con-
25 tractibus, *l. In teſtamentis, ff. de reg. jur.* Et dictiones hu-
juſmodi ſtant copulative. Et ita procedit illa lex, *Si quis*
ita, ubi ſi legavero uxori mundum, ornamenta, ſeu
quæ ejus cauſa paravi, omnia debentur; nam favore le-
gati, ſecundum Bart. disjuncta, *Seu*, accipitur pro con-
juncta. Aut verſamur in diſpoſitione non favorabili, ut
in contractibus, arg. *l. Veteribus, ff. de pact. & c. Contra*
eum, de reg. jur. l. 6. Et dictiones, *Seu*, & *Sive*, ſtant
alternative, ſicut dictio, *Aut*, prout de dictione, *Sive*,
eſt text. in *l. Si ita quis ſtipuletur, ff. de v. oblig.* de quo la-
tius per eundem Bart. in *d. l. Si is qui ducenta, §. Utrum,*
ff. de reb. dub. Et hanc diſtinctionem ſequuntur hic Imol.
n. 6. v. Aut loquimur in alternativa hominis, Abb. *n. 4. in*
penult. col. n. 16. in 3. fall. & idem voluit Bald. in *d. l. Si quis*
ita legaverit, & Rom. poſt alios in *conſ. 363. Petitur, n. 2.*
26 ubi Apoſtilla in *v. Ampliationem*, citat plurimos, & eſt
communis declaratio, ut inquit Dec. hic alios citans ſub
n. 27. Unde ſi teſtator legat pecuniam, quam habet Peru-
ſii, ſeu Paduæ, utraque pecunia venit in legato, ut idem
Bald. firmat in *l. penult. in 9. oppoſ. v. Et hoc facit, C. De*
verb. ſignif. dicens eſſe novum dictum, & mente tenen-
dum, quem ſequitur Brixienſis in *Repert. in ver. Seu.*

27 Sed tu adverte; nam text. in *d. l. Si quis ita legave-*
rit, ff. de aur. & arg. leg. non fundat ſe in eo, quod ma-
teria ſit favorabilis, ſed in natura ampliativa dictio-
nis, *Seu*, dum dicit: Hoc enim verbum, *Seu*, amplian-
di legati gratiam poſitum eſt; & ita dictionem, *Seu*, ex
ſui natura eſſe augmentativam, per illum textum firmat
Abb. hic *n. 4.* Cald. *conſ. 548.* in *fin. alias 4. de verb. ſignif.*
Rom. *d. conſ. 363. n. 2.* dicens de hoc eſſe caſum in *d. l.*
Si quis ita. & allegat gloſſ. in *c. Ego Ludovicus, in ver.*
Seu; 63. diſt. & Jo. Andr. in *c. Licet, de offic. Vicar.* &
28 ſequitur Cravetta *conſ. 105. n. 6.* Quare ſi hoc eſt ex pro-
pria verbi ſignificatione, perinde locum habere debet in
materia odioſa, atque in favorabili, quia etiam in
odioſis fit lata interpretatio, quatenus patitur verbo-
rum proprietas, *leg. cum lege, ubi Aret. ff. de teſt. m.* &
notat Cald. *conſil. 1. de conſang. & affin.* Præterea non vi- 19
detur verum, materiam legatorum, de quibus agitur, eſ-
ſe favorabilem. Imo enim regula eſt in contrarium, cum
in legatis fieri debet ſtricta interpretatio. Ideoque in du-
bio videtur legatum, quod minimum eſt, *leg. Nummis,*
ff. de leg. 3. leg. Apud Julianum, alias in cap. Idem Julia-
nus, §. Sejo, de leg. 1. Teſtator enim cenſetur voluiſſe mi-
nus gravare hæredem, quam fieri poſſit: *leg. Unam ex*
familia, §. Si rem de leg. 2. Nec obſtat text. quem Imola
allegat in *leg. In teſtamentis, ff. de reg. jur.* Nam illa regu-
la non videtur procedere in legatis, quæ licet in Teſtamen-
to relicta ſint, tamen ſtricte interpretari debent, ut præ- 20
dixi; unde gloſſ. quæ ibi ponit exemplum in legatis, non
bene dicit, & eam reprobat Decian. ibid. *num. 4.* Sed &
Bart. *in leg. Cum avus, ff. de condit. & demonſtrat.* vide-
tur intelligere illam legem reſpectu inſtitutionis, quia in-
ſtitutio eſt caput teſtamenti, *§. Ante hæredis, inſtitut.*
de leg. Et ideo latior interpretatio fit in teſtamentis, quam
in legatis, ut not. gloſſ. fin. in *leg. Si plures, ff. de condit.*
inſtitut.

Tunc conclude dictionem, *Seu*, regulariter eſſe disjun- 21
ctivam, ſeu alternativam, *cap. Literas, de deſponſ. im-*
pub. c. u. Paſtoralis, de cauſ. poſſ. & prop. Clem. *Non pot-*
eſt, de procur. cap. ult. in fin. 75. diſt. & notat Archid. *in*
cap. Ego Ludovicus, ad fin. 63. diſt. Cald. *conſil. 248. cir-*
ca med. verſ. Idem probat dictio, Seu, *alias 27. de præb.*
Gemin. *conſil. 32. num. 11. verſ. Cum dictio*, Seu, *disjun-*
ctionem ſignificet, Rom. *conſil. 179. num. 7. verſ. Ex qui-*
bus quidem verbis, maxime ex dictione, Seu, *quæ regula-*
riter eſt alternativa; ubi Horatius Mand. *in apoſtilla, in*
ver. Regulariter, plura cumulat; & idem Rom. *conſ. 165.*
ad fin. ubi dicit, naturam dictionis, *Seu*, eſſe disjuncti-
vam; & ideo non eſſe ad improprietatem, id eſt ad con-
junctionem trahendam; Alex *conſil 79. num. 5. lib. 5.* di-
cens dictionem, *Seu*, eſſe disjunctivam, ſicut dictio,
Aut, & poni inter diverſa, Crav. *conſil. 967. num. 3. cum*
ſeqq. ubi ait hanc proprie dici dictionem alternativam,
quia de ſui natura hoc importat. Unde ſi teſtator leget
equum album, ſeu nigrum, alter tantum debetur, quia 22
non videtur ſenſiſſe de pluribus, ut inquit Bald. hic *num.*
13. quem ſequitur Dec. *num. 28. verſ. Et iſtud expreſſe.*

Et idem dicendum de dictione, *Sive*, ut in *l. Si quis* 23
ita ſtipuletur, ff. de verb. oblig. & ita hic Imol. *in conſ. 14.*
n. 3. ubi ait dictionem, *Sive*, proprie importare disjun-
ctivam, ſeu alternativam. Unde Marc. Soc. hic dicebat
nunquam ſibi ſuaderi potuiſſe, ut ſi quis legaverit fundum
talem, ſive domum talem, utrunque debeatur, quia hoc
videtur contra mentem teſtatoris.

Sed fallit primo hæc regula, quando dictio, *Seu*, jun- 24
gitur cum relativo, quia eo caſu auget, & ampliat diſpo-
ſitionem, *leg. Ea tamen adjectio, ff. de leg. 3.* Unde ſi te-
ſtator legat uxori mundum, & ornamenta, ſeu quæ ejus
cauſa parata ſunt, debentur omnia. Et in hoc caſu loqui-
tur text. *in dict. leg. Si quis ita legaverit, ff. de aur. & arg.*
leg. ſecundum intellectum, quem ponit Bart. Soc. *in leg.*
Si is qui ducenta, § Utrum, ff. de reb. dub. Quamobrem ſi
legetur pecunia, quæ habetur Patavii, ſeu Peruſii, ut
in exemplo Baldi, de quo ſupra *num. 16.* debetur utraque;
quia perinde eſt ac ſi legata fuiſſet pecunia, quæ habetur
ſeu Patavii, ſeu Peruſii.

Nec obſtat ponderatio Decii hic *num. 28.* quod ſcilicet 25
text. *in dict. leg. Si quis ita*, faciat vim ſimpliciter in illa
dictione, *Seu*, quæ eſt ampliativa, non autem in rela-
tivo; imo cum non facit vim ſimpliciter, & abſolute in
ſola natura dictionis, *Seu*, ſed eo modo, quo fuit adje-
cta; non enim dicit per verbum, *Seu*, legatum amplia-
ri; ſed dicit verbum illud ampliandi legati gratia poſitum
eſſe. Et ſic potius ſpectat modum poſitionis, ſeu adje-
ctionis, quam naturam verbi. Unde congrue dici poteſt
habuiſſe relationem relativi.

Et per hoc puto idem dicendum, ſi teſtator uteretur par-
ticipio, veluti, ſi diceret: Lego libros meos impreſſos,
ſeu manuſcriptos. Idem enim eſt, ac ſi dixiſſet: Lego li-
bros meos, qui ſunt impreſſi, ſeu manuſcripti; cum par- 26
ticipium reſolvatur in ſuum verbum cum relativo, ut not.
gloſſ. *in Clem. 1. in ver. Si dignitatibus, de præb.* Bart. *in l.*
Centurio, ff. de vulg. & pupill. & in leg. 1. ad fin. ff. de con-
dit. & demonſtr. Alex. *conſ. 7. n. 16. lib. 7.* & ita libri omnes
veniunt in legato, per ſupradicta.

Fallit ſecundo propoſita regula, quando dictio, *Seu*, vel 27
Sive,

Digitized by Google

ſive, ponitur inter illa, quæ habet conformitatem, & convenientiam, ita ut non ſit omnino diverſa: tunc enim non ſtat alternative, ſeu disjunctive, ſed ampliative, ut hic per Decian. *num.* 28. *verſ. Unde poſtremo cogitabam*. Et ita ſecundum eum poteſt intelligi textus in *dict. leg. Si quis ita legaverit*, *ff. de aur. & arg. leg.* Nam mundus, & ornamenta mulieris, de quibus ille textus loquitur in primo exemplo, ſatis dicuntur parata uxoris gratia, *leg. Augmento*, §. *Ornamenta*, & §. *Mundus*, *ff. eod.* Et idcirco cum teſtator legavit mundum, & ornamenta, ſeu quæ uxoris gratia parata ſunt; illa dictio,
28 *Seu*, ponitur augmentative. Et idem patet in ſecundo exemplo, id eſt cum teſtator legavit vina, quæ erant in urbe, ſeu portu. Nam de portu idem eſt judicium, quod de urbe, *leg. Cæſar.*, *ff. de publican. & cap. Ubi periculum*, §. *Porro*, *de elect. libr.* 6. Et quia vinum in portu deſtinatum erat ad civitatem, idcirco reputabatur eſſe in civitate, ut not. Bald. in *leg. Ex facto proponebatur*, *ad fin. ff. de hered. inſtit.* & Alber. in *leg.* 1. §. 1. *ff. de offic. Præf. urb.* Non igitur mirum, ſi dictio, *Seu*, ibi ſtet ampliative. Ad idem text. in *cap.* 1. §. *Verum de ſtat. regul. lib.* 6. ibi, *Ab aliquo Principe, ſeu Domino temporali*, *in leg. fin.* §. *Sunt munera*, *ff. de muner. & honor.* ibi; *Civilia ſeu publica*, & in *leg.* 1. *ff. de his quib. ut indig.* ibi; *Legato, ſeu fideicommiſſo*. Hodie enim hæc per omnia ſunt exequata, ut in *leg.* 1. *ff. de leg.* 1. Ad idem allego gloſſam notabilem in *cap. Bonæ memoriæ*, il 1. *in verb. Nominationem*, quæ eſt gloſſ. *fin. inf. de poſtul. Prælat.* dum ponderat, idcirco text. ibi dicere poſtulationem, ſeu nominationem, quia talis nominatio ſatis ſimilis eſt poſtulationi, imo quaſi
29 idem eſt. Et ad hanc ſpeciem videtur poſſe referri, quod ait Cremen. *ſing.* 56. *lego Digeſtum*, videlicet, ſi legetur alicui Digeſtum vetus, ſeu infortiatum, dictionem, *Seu*, augere, & utrunque deberi, ſequitur Gomez in §. *Sed iſta poſt n.* 38. *inſtit. de action.* & Honorat. Mand. ad Roman. *conſ.* 363. *in verb. Ampliationem*.

30 Fallit tertio, cum dictio, *Seu*, ponitur inter ſynonyma, ſeu idem importantia, quia ſtat expoſitive, ſeu declarative, Clem. *Si Romanus*, *de præb.* Clem. 2. *de vit. & honeſt. Cler. Clem.* 2. *de cenſib.* Conc. Trid. *cap.* 10. *ſeſſ.* 7. ibi, *Dimiſſorias ſeu reverendas*, *in c.* 1. *ſeſſ.* 24 ibi, *Examinis, ſeu inquiſitionis*, & paſſim alibi Gemin *conſ.* 115. *ſuper dubio*, *n.* 7. Bald. *conſ.* 218. *Statuto*, *n.* 3. *verſ. Si autem ponitur*, *lib.* 2. & *conſ.* 203. *Punctus quidam*, *n.* 2. *lib.* 5. Paul. de Caſtr. *conſ.* 379. *Primo videndum*, *volum.* 2. *verſ. Tertio dico lib.* 1. Socc. Jun *in leg. Centurio*, *num.* 174. *verſ. Ad ſecundum*, *ff. de vulg. & pupil.* Quod maxime procedit, ne in diſpoſitione ſuperfluitas inducatur, ut per Paul. de Caſtr. *loc. cit.* Et idem dicendum de dictione, *Sive*, quæ cum ponitur inter ſynonyma, exponitur pro, *Id eſt*, ut cum dicitur Alex. ſive Paris, *leg. Ad protegendam*, & ibi gloſſ. 1. *C. de in litem dand. tut.* & notat Bart. in *dict. l. Si quis ita legaverit poſt med. verſ. Quædam eſt dictio disjuncta*, licet Dec. *hic n.* 31. in prædicto exemplo dixerit dictionem, *Sive*, augere; quod non eſt verum, quia Alexan. non eſt alius a Paride, ac proinde dictio, *Sive*, non auget, ſed exponit.

31 Fallit quarto, cum dictio, *Seu*, ponitur inter genus, & ſpeciem, quia reſolvitur in conjunctam, ut *leg. Sæpe*, ibi, *Dari, ſeu donari*, *ff de verb. ſignif.* & firmat Bart. in *leg. Quintus*, *la* 1. per illum text. *n.* 3. *ff. de aur. & arg. leg.* & ſequuntur DD. hic. Similiter & dictio, *Sive*, cum ponitur inter genus, & ſpeciem, ſtat expoſitive pro, *Id eſt*, ut per eundem Bart. in *conſ.* 41. *Statuto civitatis*, *n.* 3. *ver. Et quod ponatur*, *lib.* 2. ubi Apoſtilla in *ver. Præcedit genus*, dat concordantes.

33 Fallit quinto, ſi alias ſequeretur abſurdum; nam ad illud vitandum, dictiones, *Seu, & Sive*, quamvis verba disjungant, ſeorſum tamen conjungunt, ut tradit Paul. de Caſtr. *conſil.* 318. *Viſo*, *& examinato*, *numer.* 4. *lib.* 1.

33 Fallit ſexto, ubi apparet de mente diſponentis, qui tunc dictiones, *Seu*, *& Sive*, poſſunt importare conjunctionem, item disjunctionem, ſive diſgregationem, & quandoque expoſitionem, prout aliæ conjunctiones, ut firmat Bald. *conſ.* 229 *Primum dubium*, *n.* 2. *verſ. Secundum punctum*, *lib.* 1. Imol *conſ.* 44. *n.* 3. ubi dicit dictionem, *Sive*, proprie importare disjunctivam, ſeu alternativam; ſed improprie conjunctionem, ubi conſtat de mente proferentis. Unde ut notabiliter inquit Bald. hic *n.* 2. tene pro firma regula, quod ſemper ad intentionem diſponentis eſt recurrendum, ut ſolemniter notat Bern. in *c. Ex parte*, *in gloſ.* 1. *ſup. eod.*

Ex his patet, Doctores circa dictiones, *Seu*, *& Si- 34
ve*, eſſe admodum varios; alii enim dicunt illas ſui natura eſſe augmentativas; alii cenſet eſſe ex propia ſignificatione alternativas, ſeu disjunctivas; alii vero aſſerunt eas habere naturam mixtam, & eſſe indifferentes ad conjunctam, & disjunctam: fateor tamen eas habere ſymbolum, & convenientiam quandam cum conjuncta; unde in eam facilius tranſeunt, quam dictiones, *Aut*, & *Vel*, quæ ſtricte ſunt alternativæ. Et propterea quamvis ſuperius firmatum ſit, legatum pecuniæ, quæ habetur Peruſii, ſeu Paduæ, utrunque comprehendere; ſecus tamen eſt, ſi legetur pecunia, quæ habetur Peruſii, vel Paduæ, quia altera tantum debetur, nec alternativa, *Aut*, tranſit in conjunctam, cum hoc non reperiatur jure cautum, prout hic firmant Imol. & Felin. quidquid contra ſenſerit Cardin. item Cyn. & Albet. de Roſate in *l. Cum quidem*, *C. De verb. ſignif.* Nam Cyni opinionem dixit eſſe falſiſſimam Bart. in *l. Si iis qui ducenta*, §. *Utrum*, *ff. de rebus dub.* & ſequitur Jaſ. in *d. l. Cum quidam*. Et ita ſecundum eum textus in *d. l. Si quis ita legaverit*, procedit tantum in dictione, *Seu*, *& Sive*, quæ licet regulariter ſint alternativæ, facile tamen tranſeunt in conjunctam. Unde quatenus habeant mixturam disjunctæ, & conjunctæ; proximius tamen accedunt ad naturam disjunctæ, ſeu alternativæ, & in ea magis incaleſcunt, ut de Hermaphrodito dicitur in *l. Queritur*, *ff. de ſtat. homin.* & in *c. Si teſtes*, §. *Hermaphroditus*, 4. *q* 3. licet quandoque augeant, quandoque exponant, prout ſuadet mens diſponentis, & ſubjecta materia, ut declarat Ægid. Bell. *conſ.* 39. *n.* 7. & 8. & Fel. hic *n.* 3. qui ad hoc quamplurimos cumulat, licet ſatis confuſe.

Secundo nota, reſcriptum, in quo duo alternative 35
narrantur, non eſſe ſubreptitium ex eo, quod alterum ſit falſum, & ſic falſitas, vel ſubreptio in uno ex disjunctive narratis non vitiat reſcriptum, & utile per inutile non vitiatur, ſecundum Ægid. Cremon. quem hic ſequuntur Jo. Andr. *n.* 7. Bald. *n.* 1. *verſ. Nota quod alternativa*, Butr. *n.* 2. & Card. *n.* 2. & 3.

Tertio nota, non valere illationem, Quis eſt filius 36
ſacerdotis; ergo eſt in ſacerdotio genitus. Sicut con- 37
tigit in Jo. Andr. cujus pater erat magiſter grammaticæ, eumque genuit antequam eſſet in Presbyterum ordinatus, ut idem de ſeipſo refert in addit ad Specul. *in Rubr. de fil. Presbyt.* ut ſe defenderet adverſus eos, qui ipſum ſpurium adſtruebant. Ad hoc bonus textus in *c. Ad extirpandas*, & quod ibi dixi *n.* 4. *infra de fil. Presbyter.* & in *l.* 2. §. *In filiis*, *ff. de Decurion.* ubi natus ante Decurionatum eſt filius Decurionis. Unde infertur, ut 38
ad repellendum aliquem a beneficio non ſufficiat probaſe promovendum eſſe filium ſacerdotis, niſi etiam probetur poſt ſacerdotium genitus, ut hic per Butr. *n.* 4. & Abb. in 1. & 2. *notab.* Et intellige ſacerdotium pro ordine ſacro, cum hodie Subdiaconatus annexum habeat votum ſolemne continentiæ. *c.* 1. *infra*, *qui Cler. vel voven. & c. Unde voto l.* 6. Fallit, ſi ageretur de beneficio 39
paterno: quia tunc ſatis eſſet probare eum filium ſacerdotis, licet non procreatum in ſacerdotio, cum filius etiam legitimus prohibeatur immediate ſuccedere in beneficio patris, ut eſt caſus in *c. Ad extirpandas*, *de fil. Presbyt.* & hic declarant Abb. *n.* 1. Felin. *n.* 2. *ver. Et ad iſtum textum*, & Dec. *n.* 6. Item fallit, ſi eſſet filius genitus ex ſacerdotio in Ecleſia Orientali, quæ votum 40
continentiæ non admiſit, *c. Nicæna*, 31. *diſt.* & *c. Cum olim*, *de Cler. conjug.* Felin. *eod. n.* 1. *in fin.*

Quarto nota, eſſe in optione illius, qui ad duo al- 41
ternative tenetur, alterutrum præſtare, ut liberationem conſequatur, *l. penult. C. de condict. indeb. & c. Referente*, *inf. de præb.* cum aliis hic allegatis in gloſ. in *ver. Iſtorum*, quam communiter DD. recipiunt. Et ſic in alternati- 42
vis electio regulariter eſt debitoris, *reg. in alternativis*, *de reg. jur. lib.* 6. *Plerumque*, §. *fin. de jur. dot.* & §. *Huic autem qui loco*, *inſt. de act. cum ſimil.*

Fallit hæc regula multipliciter, ut hic per DD. præſer- 43
tim Fel. *n.* 4. ſed præcipue recipit duas notabiles limitationes. Prima eſt, ut non procedat in legatis alternativis, ita gloſ. in *l. Lucio*, *in verb. Vendicare*, *ff. de legat.* 2. quæ notabiliter dicit in legatis alternativis electionem eſſe hæredis, ſi ad eum verba dirigantur, puta, Hæres dato;

ſed ſi dirigantur ad legatarium ipſius eſſe electionem, ut ſi dicatur, Tu legatarie percipito. Verum ſi teſtator utatur verbo, *Lego*, quod eſt indifferens, vel ſimili, in dubio electionem eſſe legatarii, & non hæredis. Quam gloſſ. reputat ſingularem, & meliorem de corpore juris, Imol. hic *n.* 5. & Felin. *d. n.* 4. *verſ. Facit Gloſſa*, & Alex. *in l. Qui duos*, *ff. de leg.* Idem tenet Dyn. *in d. reg. In alter-*
44 *nativis*, & Bald. *in d. l. Lucio*. Secunda limitatio eſt, ut non procedat in pœnis alternative appoſitis, quia non datur optio reo, & ſic debitori, ſed judici, Gloſſ. fin. *in c. A crapula infra de vit. & honeſt. Cler.* quam ſequuntur Jo. Andr. & communiter DD. ibi teſtatur Abb. *n.* 4. & ſequitur Felin. hic plurimos cumulans, *n.* 5. *verſ. Fallit quinto*, ubi amplius hanc fallentiam reſtringit decem modis, quos per te videas.

Ultimo nota, alternativam regulariter eſſe electionis, non ordinis. De quo tamen hic latius, ut in quæſt. ſeq. Et de his duabus ſpeciebus alternativæ, vide gloſſ. *unic. in regula Sexti*, *In alternativis*.

45 QUÆRO, cum decreto Concilii Tridentini *cap.* 18. *verſic. Sint vero*, *ſeſſ.* 24. ſtatutum ſit, ut Examinatores Synodales pro Parochialibus conferendis ſint Magiſtri, ſeu Doctores, aut Licentiati in Theologia, aut Jure Canonico, vel alii clerici, ſeu regulares etiam ex Ordine Mendicantium, aut etiam ſeculares, qui ad id videbuntur magis idonei: nunquid inter diverſa perſonarum genera ibi alternative expreſſa optio ſit Epiſcopo tributa, vel potius ordo præſcriptus, adeo ut clericos gradu Magiſterii, Doctoratus, aut Licentiaturæ carentes eligere non debeat, ubi aliorum his qualitatibus præditorum copia ſuppetat.

46 Videtur reſpondendum, alternativam, *Vel*, quæ habetur in *dict. verſ. Sint vero*, præſcribere ordinem, non electionem; & Epiſcopum ad ſecundam partem alternativæ pervenire non debere, quandiu primæ poſſit eſſe locus.

47 Primo quidem, quia etſi alternativa regulariter electionem tribuat, & alteram ejus partem adimplere ſufficiat, ut hic. & in *capit. Cum plures*, ubi Gloſſ. *in ver. Forma*, *de off. deleg. lib.* 6. cum concordantibus, de quibus ſupra in 1. notabili; tamen quando eſt poſita inter perſonas habentes diverſas qualitates, & in primo nominatis ſubeſt major ratio, quam in poſterioribus in ſecunda parte alternativæ comprehenſis; tunc alternativa ordinem inducit, non electionem; & ad ſecundam partem alternativæ pervenire non debet, niſi in ſubſidium, & in defectum primæ. Ita probat textus in *capit. Metropolitano*, juncta Gloſſ. *in ver. Et presbyteri*, 63. *diſtinct.* ubi cum textus jubeat, ut Metropolitano defuncto, in ejus locum ſubrogetur alius ex Presbyteris, vel Diaconis; gl. notat, illis verbis eſſe deſignatum ordinem, ut ex Dia-
48 conis Metropolitanus non eligatur, niſi deſint Presbyteri. Idem probat text. in *leg. Heredes mei*, *§ fin. ad Trebell.* ubi fideicommiſſum relictum alternative nepotibus, vel ceteris cognatis, non debetur ceteris cognatis, donec extent nepotes, qui prædilecti præſumuntur; & in *leg. Cum Pater*, *§. penult. ff. de leg.* 2. ubi disjuncta poſita inter perſonas, inter quas cadit affectio ordinata, non reſolvitur in conjunctam, ut ibi per Bart. Unde ſi teſtator mandet aliquid dari liberis, aut iis deficientibus, conſanguineis, aut affinibus; ſequimur ordinem, aut gloſſ. in *dict. cap. In alternativis*, *verſ. Sunt tamen quædam alternativa, in quibus debet ordo ſervari*. Id ipſum colligitur ex *leg. Si fundum ſub conditione*, *§. His verbis*, *de leg.* 1. *& cap. Mandato*, *de præb. lib.* 6. & notat gloſſ. *cap. Licet in ver. Vel in Parochiali*, *de ſepulturis*, *in* 6. quam ibi Joannes de Lignano relatus a Franc. teſtatur eſſe communiter approbatam, Felin in *cap. Cum dilectus*, *num.* 4. *verſ. Et dicit Gloſſa*, *infra eodem*. At in caſu noſtro major ratio ſubeſt in Magiſtris, Doctoribus, & Licentiatis pro illorum idoneitate, quam in ſimplicibus clericis; Ergo ordo ſcripturæ ſpectandus eſt, ita ut hi eligi non debeant, niſi ubi illi deficiant.

Secundo, idem ſuadetur, quia alias prima pars alternativæ eſſet otioſa, niſi deſignaret ordinem; & ſatis fuiſſet tribuere Epiſcopo facultatem eligendi clericos ſeculares, vel regulares idoneos. Ad quod abſurdum vitandum fateri neceſſe eſt, ſecundam partem alternativæ eſſe ſubſidiariam; nam ne ſyllaba quidem in legibus debet eſſe ſuperflua, ſecundum Bald. in *rubric. Codic. De contrah. empt. quæſt.* 9. quin potius debent verba intelligi improprie, & contra eorum naturam, quam ut nihil operentur, *capit. Si civitas*, *de ſentent. excommunic. lib.* 6. & Abb. *in c. fin. n.* 8. *de præb. & in conſ.* 32. *col.* 1. *poſt med. lib.* 2.

Tertio, id confirmari poteſt, quia alias Sacr. Congre- 49
gat. Concil. idem videtur cenſuiſſe circa intellectum *cap.* 16. *ſeſſ.* 24. ubi jubetur eligi Vicarius Capituli ſede vacante, qui ſit ſaltem in jure Canonico Doctor, vel Licentiatus, vel alias quantum fieri poterit idoneus. Declaravit enim niſi deſint Doctores, & Licentiati, non poſſe eligi alium his qualitatibus carentem.

Non obſtat, quod illa verba poſita in fine ſecundæ partis alternativæ videantur tribuere facultatem præferendi non Doctores, & non Licentiatos, ſi ſint magis idonei, Doctoribus, & Licentiatis: quia reſpondetur, vel illa verba poſita in fine ex regula vulgata referri ad totam clauſulam, ita ut eligi debeant magis idonei ex ſingulis gradibus ibi expreſſis; vel ſi referenda ſit ad ſecundam partem alternativæ tantum, hoc importare, ut cum in defectu habentium qualitates expreſſas in prima parte alternativæ perveniatur ad perſonas expreſſas, in ſecunda ex eis eligantur, qui ad id magis idonei videbuntur. Et ſic illa verba non adverſantur ſuprapoſitæ opinioni.

Item non obſtat, quod cum in ſecunda parte habeatur 50
mentio Regularium, quorum plures Religiones non habent inſtitutum hos gradus conferendi, ſequeretur, ſecundum hanc opinionem, ut Epiſcopus deberet præferre graduatos plerunque non admodum literatos Regularibus longe doctioribus, qui ad gradus hujuſmodi ex Religionis inſtituto non promoventur. Quia reſpondetur hoc abſurdum vitari, ſi ita intelligamus Concil. ut ex illis Religionibus, quæ his gradibus carent, poſſint aſſumi non habentes eas qualitates, etiamſi alii graduati non deſint; nam in illis forte non videtur neceſſarium hos gradus requirere, cum eos aſſequi ex inſtituto Religionis prohibeantur.

Deinde reſpondetur, Concilium abſolute voluiſſe, ut primo loco deputarentur Magiſtri, ſeu Graduati: quia cum hi ſtudiorum curſus peragere, & in publicis functionibus literaturæ periculum facere conſueverint, eos juris præſumptione ſufficienter idoneos judicavit; a qua quidem juris præſumptione quemadmodum noluit poſſe recedi ex eo quod alii aptiores, & doctiores reperirentur ex clero ſeculari, cum alternativa, ut dictum eſt, ſit ordinis, non electionis; ita nec cenſendum eſt voluiſſe, ut poſſet recedi ex eo, quod aptiores reperirentur ex clero Regulari; utroſque enim ſub una, & eadem ratione, ac determinatione Concilium complectitur. Unde ſuccedit regula *leg. Jam hoc jure*, *§. fin. ff. vul. & pupill. leg. fin. Cod. De ſentent.* de qua per Dec. in *cap. Novit num.* 56. *de judic.* Nec videtur inconveniens, ut Epiſcopus carere debeat in hac functione miniſterio Regularium, qui ex inſtituto hos gradus ſuſcipere non ſolent. Quandoquidem Patres Concilii non latebat multas Religiones extare ejuſmodi inſtituti. Unde ſi voluiſſent eos comprehendere, expreſſiſſent, arg. *leg. Unica*, *§ Sin autem ad deficientes*, *Cod. de caduc. toll. & cap. Ad audientiam*, *verſ. Nam ſi intelligeremus*, *de decim.* ejuſmodi enim expreſſio parum de
membris non occupaſſet, ut inquit Old. ad *conſil.* 266, *num.* 51
10. Et quemadmodum abſurdum non eſt, ut Regulares quantumvis idonei non poſſint eſſe Judices Synodales, ſi careant qualitatibus requiſitis in *cap. Statum*, *de reſcript. in* 6. ut in *Clement.* 2. *eod. tit.* nec judices conſervatores, ſi non habeant requiſita *cap. fin. de offic. deleg. eod. lib. & Conſtitutionis Gregor. XV. de Conſervat.* ita nec videtur abſurdum, ut non poſſint eſſe Examinatores Synodales, niſi deficientibus Magiſtris, aut Graduatis; nam ubi lex certas qualitates actu requirit, debent illæ qualitates actu concurrere, nec ſufficit aptitudo, Abb. in *c. Cum in cunctis*, *§. Inferiora*, *num.* 10. *de elect.* gloſſ. & DD. in *d. c.*
Statutum, & Rom. *conſ.* 216. *Electio*, *n.* 3. 5. *& ſeq.* Quin- 52
imo in Religionibus Monaſticis gradus Magiſterii, Doctoratus, & alii ſimiles non ſunt in uſu: & tamen Monachos, Graduatis non deficientibus, Concilium aperte excludit in *d. c.* 18. *ſeſſ.* 24. ut indicant verba illa, *Etiam ex Ordine Mendicantium*, quæ poſita ſunt ad differentiam non Mendicantium; Ergo ſi Conc. exiſtentibus Graduatis, in Examinatores Synod. noluit deputari poſſe Monachos, licet ex eorum inſtituto hos gradus ſuſcipere non ſoleant; eodem modo dicendum eſt noluiſſe, ut deputari poſſent Regulares, etiam ex illis Ordinibus Mendicantium, qui

ſumi-

Digitized by Google

53 ſimile habent inſtitutum; Præſertim vero, quia in Mendicantibus major ſuberat ratio dubitandi, quin deputari poſſent, ut innuunt eadem verba, *Etiam, ex ordine Mendicantium*; ponderando particulam, *Etiam*, quæ implicat caſum magis dubitabilem, *cap. Tanta, de ſimon.* Gemin. *conſil.* 65. *num.* 8. *verſ. Sed dictio.*

54 Ceterum adverte, quia etſi Epiſcopus eligere debeat Examinatores prædictis qualitatibus inſignitos, ſi eorum copia ſuppetat; non tamen ſequitur, ut ſi alios clericos idoneos eligat, concurſus propterea ſit nullus; nam Sacra Congregatio Concilii alias conſulta in caſu Montis Regalis, an concurſus habitus coram Examinatoribus Synodalibus non Doctoribus, vel Magiſtris, aut ſaltem Licentiatis in Theologia, vel Jure Canonico, ſit nullus, cum præſertim alii extant his qualitatibus præditi: Die 2. Auguſti 1607. reſpondit debuiſſe quidem eligi Examinatores, qui ſint Magiſtri, ſive Doctores, aut Licentiati in Theologia, aut Jure Canonico; ceterum etiamſi his qualitatibus careant, concurſum non eſſe propterea nullum.

Illud præterea omittendum non eſt, ſi alicubi non reperiantur Doctores, niſi prorſos imperiti; eo caſu licere Epiſcopo, prætermiſſis Doctoribus, alios clericos magis idoneos deputare, ſive ſeculares, ſive regulares, ut alias in electione Vicarii Capitularis reſpondit Sacr. Congregat. approbavit enim electionem factam de Vicario non Doctore, nec Licentiato alias idoneo, cum ibi non extaret niſi unicus Doctor, iſque omnino imperitus: Doctor enim ignarus perinde ac nullus, Felin. poſt alios in *cap. Clerici, num.* 1. *ver. Utrum autem Doctor titulo tantum, inf. de jud.* 55

D E R E S C R I P T I S,

Idem Alexander III. Tornacenſi Epiſcopo.

C A P U T VII.

EAm te: & infra. Dudum ſiquidem ante tuam promotionem literæ a nobis (ſi bene meminimus) emanarunt, quibus Decano, & Eccleſiæ tibi commiſſæ, te adhuc in eodem capitulo exiſtente, mandatum dedimus, & præceptum, ut P. (qui de gente Judæorum originem deduxit, & divina gratia fidem Chriſti ſuſcepit) in Canonicum reciperent, & præbendam ſibi conferre deberent: & infra. Ipſi vero (quia donatio præbendarum ad te ſpectabat) præceptum noſtrum executioni non potuerunt mandare. Cum itaque præſcriptus P. te ſuper hoc ex parte noſtra requireret, reſpondiſti, quod nullum inde mandatum receperas, & ſic eum a te infecto negotio remiſiſti. Quod nullatenus feciſſe deberes, ſi datam literarum diligentius attendiſſes: cum tempore, quo literæ ipſæ datæ fuerunt, de capitulo ipſo eſſes, ſicut qui eras Archidiaconus, & Canonicus ejuſdem Eccleſiæ, nec eſſes adhuc in Epiſcopum conſecratus: & infra. Pro eo vero, quod Judæus extiterit, ipſum dedignari non debes.

S U M M A R I U M.

1 *SEde vacante, ſi Papa tribuat Capitulo uti vicesgerenti, ut præbendam conferat, Epiſcopus ibi creatus mandatum adimplere tenetur.*

2 *Capitulo ſi diriguntur monitoria, vel præceptoria ſuper receptione alicujus, & ad Epiſcopum ſpectat receptio, Epiſcopus, qui tempore datæ erat de Capitulo, exequi tenetur.*

3 *Promotus non dicitur quis ante conſecrationem, licet ſit electus, & confirmatus, vel proviſus, & n. 5. 9. & 15.*
Contrarium, n. 23. & ſeqq.
Declaratur, n. 30. & 38.

4 *Epiſcopi promoti in Curia an ex Bulla Urbani VIII. teneantur ſe conferre ad reſidentiam infra menſem computandum a die proviſionis, an vero a die conſecrationis, & num. ſeqq. uſque in fin.*

6 *Epiſcopus non dicitur ante conſecrationem, ſed electus, & n. 28.*
Declaratur duobus modis, ut n. 30. & 38.

7 *Electio, & conſecratio unum faciunt Epiſcopum.*

8 *Pontifex non dicitur ante conſecrationem.*

9 *Proviſus a Papa ante conſecrationem non dicitur Epiſcopus, ſed electus.*
Declaratur, n. 30. & 38.

10 *Archiepiſcopus appellari non poteſt ante ſuſceptionem Pallii.*

11 *Papa ante conſecrationem, & coronationem ex ſtylo non ſcribit nomen ſuum, nec Pontificatum in data, ſed utitur dimidia Bulla, & appellat ſe electum, & n. 13.*

12 *Aſſerentes tamen eum non debere ſe Epiſcopum, ſed electum inſcribere, ſunt eo ipſo excommunicati.*

14 *Imperator non dicitur ante coronationem.*
Fagnan. in I. Lib. Decretal.

15 *Proviſio, ſeu pronunciatio Papæ in Conſiſtorio habet vim electionis, & confirmationis.*

16 *Epiſcopi, vel Pontificis appellatione in materia pœnali non venit electus confirmatus ante conſecrationem.*
Contrarium, n. 25.

17 *Civitas interficiens electum non incidit in pœnam interficientis Epiſcopum.*

18 *Promoti in curia ad Epiſcopatum tenentur viſitare Cardinales præſentes.*

19 *Lex debet eſſe rationabilis, & poſſibilis, alias non eſt obligatoria.*

20 *Epiſcopi æqua ex cauſa poſſunt ſingulis annis duos vel tres menſes ab Eccleſia abeſſe, & n. 36.*

21 *Et hæc facultas non fuit eis adempta per Conſtitutionem Urbani VIII. ſuper reſidentia.*

22 *Et illa uti poſſunt a principio ſuæ promotionis, etiam antequam ſe conferant ad reſidentiam.*
Contrarium, n. 37.

24 *Proviſi a Papa etiam ante conſecrationem appellantur promoti, & n. 27.*

25 *Proviſi nondum conſecrati accedentes ad Eccleſias, & adminiſtrantes ante levatas Bullas, incidunt in pœnas Extravag. Injunctæ, de elect.*

26 *Conſtitutio in favorem animæ recipit latam interpretationem, licet ſit exorbitans, & pœnalis.*

29 *Præfecti Cathedralibus Eccleſiis dicuntur etiam non conſecrati.*

30 *Epiſcopi appellatione venit etiam electus, quando in eo militat eadem ratio, quæ in conſecrato.*

31 *Epiſcopus electus, & confirmatus tenetur perſonaliter reſidere, ſicut conſecratus, & num. ſeqq. & num. 40.*

32 *Et inter eum, & eligentes contrahitur ſpirituale conjugium.*

33 *Epiſcopus electus, & confirmatus ante conſecrationem*

non poteſt exercere ea, quæ ſunt ordinis Epiſco-
palis, ſed ea ſolum, quæ ſunt juriſdictionis.
34 *Formula, qua utitur Papa in promovendis Epiſco-*
pis in Conſiſtorio.
35 *Parochus tenetur perſonaliter reſidere, etiam ſi*
nondum ſit promotus ad ſacerdotium.
37 *Abſcedere non dicitur, qui prius non reſedit.*
38 *Epiſcopi appellatione venit tantum conſecratus in*
concernentibus exercitium, & decorem ordinis
Epiſcopalis.
39 *Sed in concernentibus juriſdictionem venit etiam*
electus confirmatus, vel proviſus per Papam.
41 *Electus confirmatus poteſt dare licentiam clerico ſe*
abſentandi a Parochiali ſtudiorum cauſa.

1 E*Am te.* Intellectus hujus cap. eſt admodum involu-
tus, maxime propter ſcripta intricata Innocent. &
legitur quinque modis, ut hic per Card. in 3. 4. & 10 *op-*
poſit. communiter tamen ſic ſumatur: Si vacante Sede
Papa ſcribat Capitulo, ut præbendam conferat, Epiſco-
pus ibi creatus mandatum adimplere tenetur. Hoc dicit
Joann. Andr. Bald. Bellam. Butr. Anch. Imol. Abb. & Jo.
de Anan. Sed juxta 4. lectur. Innocent. quam dicunt com-
muniter approbatam Card. & Abb. *in princ.* & Ripa *num.*
44. *circa fin. verſ. Quartus fuit intellectus*, hoc intendit:
Si vacante Sede ſcribitur Capitulo tanquam gerenti vices
Epiſcopi, ut præbendam alicui conferat, ſi creatur Epi-
ſcopus nondum executo mandato, & ad eum ſpectat col-
latio præbendarum, illud adimplere tenetur. Adverte
2 tamen, quia in dubio mandatum factum Capitulo Sede
vacante cenſetur factum Capitulo uti vices gerenti: unde
procedit lectura Joann. Andr. ut bene hic per Henr. Buich
n. 8. & Rip. *in princ. n.* 48. Vel melius juxta 5. lectur. de
qua per Cardin. *in princ. & in* 10. *oppoſ.* Si Capitulo diri-
guntur Monitoriæ, vel Præceptoriæ ſuper receptione ali-
cujus, & ad Epiſcopum ſpectat receptio, Epiſcopus, qui
tempore datæ, erat de Capitulo, exequi tenetur: & ſe-
cundum hanc lecturam, quæ magis conſonat rationi pon-
deratæ in litera ibi, *Quod nullatenus feciſſe deberes, ſi da-*
tam literarum diligentius attendiſſes: tex. videtur proce-
dere de plano. Continet autem quinque, ut dicebat Ho-
ſtien. mandatum, executionem, cavillationem, repre-
henſionem, & antipophoram.

3 Nota primo, ibi: *Ante tuam promotionem*, juncto fi-
ne ibi, *Nec adhuc eſſes conſecratus*, Epiſcopum electum,
& confirmatum, ante conſecrationem non dici promo-
tum ad Epiſcopatum; & ita ex hac litera deducit Franc.
Vercellenſis, cum quo tranſeunt communiter DD ut la-
tius dicam infra *n.* 5.

4 Et ex hoc infero ad quæſtionem, quæ nuper contigit in
facto. Urbanus VIII ſa. me. in Bulla *ſuper reſidentia Epi-*
ſcoporum edita die 14. Decembris 1634 quæ incipit, *Sancta*
Synodus, ſtatuit, ut jam Præfecti Cathedralibus, vel ma-
joribus Eccleſiis etiam S. R. E. Cardinales ſe itineri com-
mittant, & ad reſidentiam conferant infra unum menſem,
ſi in Urbe extiſtant; infra duos, ſi extra Urbem in Ita-
lia; ſi extra Italiam, infra quatuor computandos a die
publicationis Bullæ; nondum autem Præfecti, infra præ-
dictos terminos computandos a die eorum promotionis,
ſub pœna amiſſionis facultatis teſtandi, & aliis pœnis in
conſtitutione expreſſis. Quæſitum eſt, an verba illa, A
die promotionis, intelligi debeant a die conſecrationis,
an vero a die propoſitionis, & proviſionis in Conſiſtorio,
ita ut proviſus in curia, & non conſecratus, ſi infra men-
ſem non contulerit ſe ad reſidentiam, incidat in pœnas
conſtitutionis.

5 Et quidem verba illa, A die promotionis, eſſe exponen-
da, id eſt a die conſecrationis, videtur ſuaderi poſſe, quia
non dicitur quis promotus ante conſecrationem, licet ſit
electus, & confirmatus, ut probatur in hoc *c.* conjungendo
principium, ibi: *Ante ſuam promotionem*, cum fine ibi,
Nec adhuc eſſes conſecratus: & originaliter ex hac litera de-
duxit Franc. Vercell. quem poſtea ſecuti ſunt Jo. And. *n.* 3.
Bellam. *in princ. in verſ. Promotionem*, Butr. Card. Anch.
Imol. Abb. & Felin omnes in 1. *not.* Jo. de Selva in *tract. de*
benef. p. 1. *q.* 2. *n.* 48. ubi ex hoc infert, ut ſi in privilegio fiat
mentio de promotis, non veniant electi non conſecrati, per
tex. *hic* Similiter ante conſecrationem non dicitur Epiſco-
6 pus, ſed electus, *c. Tam literis*, & ibi Abb. *in* 1. *notab. de te-*
ſtib. c. Tua nuper, ibi, *Epiſcopo, vel electo. De his quæ fiunt a*
Prælatis ſine conſ. Capit. ubi etiam Abb. *in* 1. *notab.* Gloſſ. 1.
& DD. in *c.* 1. *de Relig. domibus cum ſimilibus*, ut hic per
Felin. *col.* 2. *in fin. verſ. Cum iſtis concordant*, & bene pro- 7
batur *in rubr. de translat. Epiſc. vel elect.* Et merito, quia
electio, & conſecratio unum faciunt Epiſcopum, ut di-
cit text. in *c. Sicut* 40. *diſt.* Non etiam appellatur Pontifex, 8
ut per gloſſ. in *Clem.* 2. *in verſ. Pontificum, de celebr. Miſ-*
ſar. cum qua concordat ibi Paul. Jo. de Lignan. Imol. &
Card. in 3. *q.* & Jo. de Selva *de benef. p.* 1. *d. q.* 2. *n.* 48 Quod 9
locum habet non modo in canonice electis, & confirma-
tis, ſed etiam in illis, quos Papa pronunciavit Epiſcopos,
quia ante conſecrationem vocantur electi, ut notat Abb.
in *c. Tuam.* 2. *verſ. Et idem hic hodie: de his, quæ fiunt a*
Prælat. ſine conſ. Cap. & in *c. Cum in cunctis*, §. *Cum vero*,
n. 6. *de elect.* Felinus *hic n.* 3. *verſ. Tertio, extendo*, Joan-
nes de Selva *d. q.* 2. *n.* 48. *verſ. Idem eſſet in illis.* Quemad- 10
modum nec ante ſuſceptionem Pallii poteſt aliquis appel-
lari Archiepiſcopus, *c. Niſi, infra de authorit. & uſu Pal-*
lii, *c. Quod autem, de electione.* Nec electus in Papam 11
ante benedictionem, coronationem, & conſecrationem
ex ſtylo intitulatur Pontifex, nec ſcribit Pontificatum in
data, ut notat *gloſ. ſuper data Sixti in ver. Pontificatus*,
item gloſſ. *in fin. in proœm. Clem.* licet, ubi primum a dua-
bus partibus Cardinalium vocem habentium eligitur, Præ-
ſulatum aſſumat, *cap. Licet, de vitanda*, & ibi dixi *nu.*
5. *de elect.* & in *cap. Significaſti*, *num.* 32. *eodem titulo*; &
aſſerentes eum ante ſuæ coronationis inſignia ſe non debe-
re Epiſcopum ſimpliciter, ſed electum inſcribere, ſenten- 12
tiam excommunicationis incurrant, ut in Extravag. *Quia*
nonnulli, de ſentent. excom. de qua ſuper gloſſ. ibi novi- 13
ter facta, quia de ſtylo Curiæ etiam moderno ante conſe-
crationem non exprimit Papa in Bulla nomen ſuum, ſed
dimidia Bulla utitur, & ſe electum appellat; ideo de illa
Extrav. judicet Apollo, ut inquit Felin. hic *n.* 6. Similiter 14
electus in Imperatorem non dicitur Imperator niſi corona
ſuſcepta, *leg. antepenult. ff. de milit. teſtam. leg. Bene a Ze-*
none, Cod. de quadr. præſcript. gloſſa præalleg. ſuper data
Sixti in *ver. Pontificatus*, item gloſſ. *in Clem.* 1. *circa med.*
verſ. Ego enim, in ver. Futuros. de jurejur. & Ang. *in dict.*
leg. Bene a Zenone ut quo hic congerie per Salic. *num...* Ol-
drad. *conſil.* 180. *in princ. Quæſtio eſt utrum Imperator ante co-*
ronationem, per tot dixi in dict. cap. Licet de vitanda, nu.
7. *de elect.* & alia plura his ſimilia congerunt hic Felin. *nu.*
2. Ripa *num.* 5.

Si igitur electus, & confirmatus ante conſecrationem 15
non poteſt dici promotus; ergo nec pronunciatus a Papa
in Conſiſtorio, quia talis pronunciatio, ſeu proviſio Pa-
palis habet vim electionis, & confirmationis ſecundum
Innoc. in *c. Cum olim in princip. de cauſ. poſſeſſ. & propriet.*
Gloſſ. in *cap.* 1. *in ver. Proviſionem, de elect. libr.* 6. ubi
quod Papa providendo eligit, & confirmat, Abb. in *d.*
c. Tua, *num.* 2. *verſ. Et idem dic hodie, de his quæ fiunt a*
Prælat. & in *d. c. Cum in cunctis.* §. *Cum vero*, *n.* 2. *verſ.*
Sed quæro, de elect. ubi quod Papa creat Epiſcopos ſolo
verbo, & talis creatio dicitur proviſio, quæ habet vim
electionis, & confirmationis. alios citat Felinus hic. *nu.*
3. *verſic. Differunt tamen*; & conſequenter Bulla Urbani
VIII. quæ de promotis loquitur, non debet extendi ad pro-
viſos non conſecratos; nam quibus non conveniunt legis
verba, neque ipſa diſpoſitio convenire videtur, *leg. Si*
ſervum, §. *Non dicit Prætor ff. de aqua quotidiana*, & Ho-
ſtien. *leg.* 4. § *Toties*, *ff. de damn. infect.* & eo magis, quia 16
Bulla eſt pœnalis: in materia autem pœnali appellatione
Epiſcopi, vel Pontificis minime venit electus, & confir-
matus, ſi nondum ſit conſecratus, ut notat gloſſ. in *Clem.*
Si quis ſuadente, in ver. Quemvis Pontificem de pœnis, &
Baldus in *l. Si nondum, poſt princip. Cod. de furt.* ubi quod 17
civitas interficiens electum, non incidit in pœnam inter-
ficientis Epiſcopum, de qua in *cap. Ita nos*, 25. *quæſt.* 2.
& eum ſequitur Felinus *hic num.* 1. *in princip. verſic. Unde*
Bald. Quibus accedit, quod per Extravag. *Injunctæ, de*
electione Epiſcop. tenetur Bullas ſuæ promotionis expedire,
& antea prohibentur ad Eccleſias ſibi commiſſas accedere,
nec in illarum adminiſtratione ſe immiſcere: & ex conſti- 18
tutione 7 Leonis X. in Concilio Lateranenſi edita, quæ in-
cipit, *Supernæ in* §. 6. *Promoti viſitare tenentur Cardina-*
les, qui præſentes in Curia fuerint, in Bull. *tom.* 1. *pag.* 475.
& plerunque debent alia etiam negotia in Curia explicare,
Quæ vix fieri poſſent infra ſpatium unius menſis. Unde 19
non eſt veriſimile, ut Pontifex voluerit eos arctare, ut
infra tam brevem terminum ab Urbe abſcedant, arg. *leg.*
Titias, § *fin. ff. de excuſat. tut.* Rom. *conſ.* 410. *Ut clarior.*
num.

Digitized by Google

n. 1. Quia lex debet eſſe rationabilis, & poſſibilis; alias
non eſſet obligatoria, *c. Erat autem lex 4. diſt.* Nec tranſ-
greſſio ejus imputaretur ad pœnam, ut ibi per gloſ. in *v.*
20 *poſſibilis*, quinimo cum ex Concilio Trident. Epiſcopi
tres menſes ſingulis annis a ſuis Eccleſiis abeſſe liceat,
21 dummodo id æqua ex cauſa fiat, ut in *c.* 1. §. *Quoniam
autem ſeſſ.* 23. Et hæc facultas non fuerit illis adempta
22 per Conſtitutionem Urbani, ut alias fuit declaratum:
nihil prohibet, quo minus hujuſmodi facultate uti poſ-
ſint in princ. anni ſuæ proviſionis antequam munus con-
ſecrationis ſuſcipiant, & ſe ad reſidentiam conferant.
23 Verum his non obſtantibus dicendum videtur termi-
nos præſcriptos in Bulla Urbani ad committendum ſe
itineri, & conferendum ſe ad reſidentiam, eſſe compu-
tandos a die proviſionis, ſeu pronunciationis factæ per
Papam in Conſiſtorio, non autem a die conſecrationis;
quia verbum promotionis, quo bulla utitur, ex proprie-
tate vocabuli comprehendit etiam electos, & confirma-
tos, ut eſt textus in *c. Cum in cunctis*, §. *Inferiora*, *ver.
Hoc ſane de elect.* juncta gloſſ. quæ exponit *d. Promoti*,
id eſt electi, & confirmati, ſed non ordinati: & con-
cordant ibi Innoc. Compoſtell. & Hoſt. facit text. in *cap.
Super his de accuſat.* & *c. Non magnopere in fin.* & *c. ul-
timo, in fin. Ne Clerici, vel Monachi*, & ita per hæc
24 jura firmant Dec. *n.* 7. & Ripa *n.* 1. Ego præter eos al-
lego duo jura, quæ irrefragabiliter convincunt proviſos,
ſeu pronunciatos a Papa in Conſiſtorio appellari promo-
tos, etiamſi nondum fuerint conſecrati. Primum eſt in
extravag. *Injuncta de elect.* in illis verbis: Epiſcopi, &
Abbates, qui apud dictam Sedem promoventur, aut con-
firmationis, conſecrationis, vel benedictionis munus re-
cipiunt: nec non ibi: *Eorum promotionem*, *confirmatio-
nem*, *ſeu benedictionem*: per quem textum tollitur etiam
25 motivum, de quo ſupra *n.* 16. quod appellatione Epiſco-
pi, vel promoti in pœnalibus non veniat non conſecra-
tus. Nam dicta extravag. *Injuncta*, imponit pœnas E-
piſcopis accedentibus ad Eccleſias ſibi commiſſas, & ad-
miniſtrationem ſuſcipientibus ante expeditas Bullas: &
tamen comprehendit etiam promotos in curia, ſeu pro-
viſos per Papam, necnon electos, & confirmatos, et-
iam non conſecratos, cum de illis, & de conſecratis lo-
quatur disjunctive. Unde ſi promoti, & nondum con-
ſecrati ad Eccleſias ſe conſerent, & bonorum Eccleſia-
ſticorum adminiſtrationi ſe immiſcerent, proculdubio in-
26 ciderent in pœnas ibi ſtatutas. Præterquam quod cum
materia reſidentiæ concernat utilitatem animæ, etſi
Conſtitutio Urbana alias eſſet exorbitans, & pœnalis;
tamen reciperet extenſionem, ut notat Jo. Andr. in *c.
Ex tenore n.* 5. *v. Illa enim conſtitutio, quæ fil. ſint legit.*
ubi ſingulariter ait, conſtitutionem, etſi videatur odio-
ſa, quia pœnalia, tamen favorabilem eſſe, ſi ſit inducta
in animarum favorem; & ideo illius pœnam non eſſe
reſtringendam, ſed dilatandam. Sequitur Sarnen. alios
citans in *regul. de veriſimili in* 1. *q. n.* 3 *v. Iſtis tamen
non obſtantibus*. Et nihilominus etiam in pœnalibus fit
lata interpretatio, quatenus patitur verborum proprie-
tas, ut dixi in *c. Inter ceteras n.* 18. *ſup. eod.* præſertim
cum in proviſis, & conſecratis militet eadem ratio, ut
27 patebit infra *n.* 31. Alterum eſt jus noviſſimum Concilii
Tridentini *ſeſſ* 9. *c.* 9. ubi ſic legitur. Ad majores Eccle-
ſias promoti munus conſecrationis infra tempus a jure
ſtatutum ſuſcipiant. Ecce igitur text. rotundus, quod
promoti dicuntur eſſe non conſecrati.
27 Nec obſtat hæc decretalis, quoniam non probat id,
ad quod eam inducit Franciſcus Verrell. & ſequaces ſu-
pra citati *n.* 5. ut bene advertunt hic Dec. Ripa, & Jo.
de Anan. omnes *in* 1. *not.* Nam tempore datæ literarum
vacabat Sedes; Ergo iſte non erat electus, & confirma-
tus, quia ſic Sedes non vacaſſet, *c. Tranſmiſſam infr. de
elect.* & dum text. dicit, Nec adhuc eſſet conſecratus,
28 debet intelligi, nec electus. Addo quod præcitati Do-
ctores videntur habuiſſe bonum intellectum; non enim
dixerunt abſolute aliquem non dici promotum ante con-
ſecrationem, ſed dixerunt Epiſcopum non dici promo-
tum. Unde ſenſus eſt, quod non conſecratus non dici-
tur promotus Epiſcopus, quia electus, & confirmatus,
licet dicatur promotus, adhuc tamen non dicitur Epiſco-
pus. Idque ſatis aperte præter alios declaravit Imola *in*
1. *notab.* dum ait: Nota quod ante conſecrationem non
dicitur quis promotus in Epiſcopum, licet ſit electus,
& confirmatus; nam ante confirmationem non debet
appellari Epiſcopus, ſed electus, dum ſit confirmatus.
Præterea conſtitutio Urbani non loquitur explicite de 29
Epiſcopis, quorum appellatione, ut præfixi, regulari-
ter veniunt ſolum conſecrati: ſed adinſtar Concilii Tri-
dent. *c.* 1. *v. Ne vero ſeſſ.* 23. loquitur de Præfectis Ca-
thedralibus, vel majoribus Eccleſiis, quorum appellatio-
ne abſque dubio veniunt etiam non conſecrati, ut cla-
re probatur in decreto ejuſdem Concilii *d. ſeſſ.* 23. *c.* 2.
ubi ſancta Synodus ſtatuit per hæc formalia verba, vi-
delicet, Eccleſiis Cathedralibus, ſeu Superioribus quo-
cunque nomine, ac titulo Præfecti, ſi munus conſecra-
tionis intra tres menſes non ſuſceperint, ad fructuum
perceptorum reſtitutionem teneantur. Et ita evidenter
patet, Præfectos Eccleſiis Cathedralibus proprie dici ante
conſecrationem: & conſequenter dum Bulla Urbani præ-
ſcribit eiſdem Præfectis terminum ad conſecendum ſe ad
reſidentiam computandum a die eorum promotionis,
debet intelligi de illa promotione, quæ fit a Papa in
Conſiſtorio ante conſecrationem: & cum myſterio Bul-
la adinſtar Concilii Trident. non Epiſcopi, ſed Præfe-
cti nomen adhibuit, ut forte ſubmoveret dubitationem,
quæ fieri potuiſſet de computatione temporis a die con-
ſecrationis.
Et nihilominus etiam ſi Bulla nominatim loqueretur
de Epiſcopis, tamen regula illa, quod Epiſcopi appella-
tione non venit electus, & confirmatus non conſecra-
tus, recipit duas notabiles limitationes, quæ optimo
adaptantur caſui, de quo nunc agitur.
Primo enim limitatur, niſi in electo militet eadem 30
ratio, quæ militat in conſecrato; tunc enim appellatio-
ne Epiſcopi venit etiam electus, ut per Gloſſ. in *Clem.*
1. *in v. Epiſcopis de for. compet.* & ibi Abb. *n.* 2. & tunc
promotus dicitur etiam non conſecratus: & ita per il- 31
lam gloſſam probat hanc limitationem Felin. in *c. n.* 1. *col.*
2. *poſt princip. v. Et adde gloſſ* & ante eum Marian. Soc in.
in *ſua diſp.* quæ incipit, *A ſacroſancta*, & eſt tertia in
ordine; reddens rationem, quia ſi inter rationis identita-
te non dicitur fieri extenſio, ſed comprehenſio; & cum
ſequitur idem Felin. hic *n.* 5. *col* 5. *poſt medium*, *v. Re-
ſpondet ad gloſſam*: materia autem reſidentiæ, de qua
loquitur Conſtitutio Urbana, nulla eſt differentia inter
electum, confirmatum, ſeu pronunciatum a Papa, & 32
conſecratum, ut probat text. in *c. Inter corporalia*, §. *Sic-
ut enim de transl. Epiſcopi*, per hæc formalia verba:
*Sicut enim Epiſcopus conſecratus ſine licentia Romani Pon-
tificis ſuam non debet Eccleſiam derelinquere, ſic & electus
confirmatus, cum non debeat in dubium revocari, quin poſt
electionem, & confirmationem Canonicam inter perſona-
lis eligentiam, & electi conjugium ſit ſpirituale contra-
ctum, cui profecto Epiſcopalis dignitas nihil addit*: & in-
fra. *Unde cum non ſit majus vinculum Epiſcopi ad Eccle-
ſiam, quam electi, maxime cum fuerit confirmatus, imo
idem penitus, & non aliud: idem juris obtinet in utro-
que*. Hæc ibi. Et quamvis ante conſecrationem non ha- 33
beat poteſtatem ordinis, quæ in conſecratione tantum
conſertur; tamen aſſequitur plenariam in ſpiritualibus,
& temporalibus adminiſtrationem, *cap. Tranſmiſſam de
elect.* & Papa in Conſiſtorio facta propoſitione per Cardi-
nalem relatorem pronunciat Epiſcopum per hæc forma-
lia verba: *Auctoritate Dei omnipotentis Patris, & Fi- 34
lii, & Spiritus ſancti, & Beatorum Apoſtolorum Petri,
& Pauli, ac noſtra, Eccleſiam N. de perſona N. provide-
mus, ipſumque illi in Epiſcopum præficimus & Paſtorem,
curam, & adminiſtrationem ipſius eidem in ſpiritualibus,
& temporalibus plenarie committen.* & Cardinalis relator
firmat ſchedulam, quam mittit Vicecancellario, per ſi-
milia verba, ut refert Flamin. Pariſ. *de reſignat. Benef.
lib.* 8. *q.* 5. *n.* 23. & 35. Quamobrem cum etiam ante con-
ſecrationem ſit Paſtor, & curam habeat animarum,
utique tenetur oves ſuas agnoſcere, & paſcere præcepto
divino; & conſequenter apud Eccleſiam ſuam perſona-
liter reſidere, ut in Concilio Trident. *c.* 1. *ſeſſ.* 23. Et eſt 35
ſimile in Parocho, qui habet regimen animarum, & te-
netur perſonaliter reſidere, etiamſi non ſit promotus ad
Sacerdotium, ut *c. Licet Canon.* §. *Is etiam de elect. lib.*
6. & ibi notat Bute. in 3. *not.* Anchar. *in* 2. Gemin. *in d.*
§. *Is etiam*, *v. Quæro quando dicatur*, & Franc. *ibid. n.* 3.
in fin. v. In eod. Gloſſa.
Et confirmatur, quia Epiſcopia ex Concilio, *d. c.* 1. 36
§. *Quoniam*, *ſeſſ.* 23. non licet longioris ſpatio, quam duo-
rum, vel trium menſium, ſingulis annis ab Eccleſia abeſ-
ſe.

ſe. Quod ſi Bulla Urbani VIII. non arctaret proviſos ad reſidendum, niſi poſt menſem a die conſecrationis, haberent omnes primo anno ad minus quatuor menſes abſentiæ; nam tres menſes habent ad ſuſcipiendum munus conſecrationis, *cap. Quoniam 75. diſt. cap. Quoniam 100. diſt.* Concilii Tridentini *ſeſſ.* 23. *cap.* 2. & alium menſem haberent ex Bulla; quod eſſet abſurdum, quia cum Con-
37 ſtitutio emanaverit in favorem reſidentiæ, non debet in ejus diſpendium retorqueri, *l. Quod favore, C. de legib. c. Quod ob gratiam de reg. jur. lib.* 6. nec operari contrarium ejus, ad quod inducta eſt, *leg. Legata inutiliter, ff. de adimen. legat. ſimil.* Nec verum eſt promotos ad Epiſcopatum poſſe ſumere tres menſes abſentiæ in principio anni ſuæ promotionis. Quoniam Concilium in dict. §. *Quoniam*, intelligi debet de Epiſcopis reſidentibus, qui a ſuis Eccleſiis abſcedunt; non autem de illis, qui nunquam ad reſidentiam ſe contulerunt, ut patet ibi: *Statim reverſuri ſunt, l. Plerique, ff. de rit. nupt. l. Vir mulieri, ff. de donat. inter vir. & uxor. & l. 3. ff. de divort.* necnon ibi, *Abſcedentium*, quod verb. neceſſario ſupponit Epiſcopos antea in ſuis Eccleſiis reſediſſe, ac deinde ab illis receſſiſſe, ut *l. Unica, C. de Colon. Paleſt. lib.* 11. Nec obeſt anguſtia temporis unius menſis ſupra ponderata *n.* 18. quia ad expediendas Bullas ſufficiunt dies circiter viginti, & interea poteſt promotus ſe expedire a viſitatione ſacri Collegii, & aliis in Curia peragendis; & expedit animarum ſaluti, ut quanto cujus ad reſidentiam ſe conferant.

38 Secundo, limitatur ſupraſcripta regula, ut locum habeat ſolummodo in ſpectantibus ad exercitium, & decorem ordinis Epiſcopalis, in quibus appellatione Epiſcopi venit tantum conſecratus, *c. Tranſmiſſam*, cum ibi notatis *de elect.* & tradit Butr. in *conſ* 19. *Quia hic agitur*, cum aliis hic congeſtis per Felin *n.* 1. *col.* 3. *in princ.*
39 *v. Et ideo dicit Butrius*; ſecus vero ſi materia ſubjecta concernat juriſdictionem Epiſcopalem, quia hæc cum cadat in electo confirmato, ut *d. c. Tranſmiſſam*, cum Gloſſ. in *v. De talibus*, diſpoſitio loquens de Epiſcopo verificatur etiam in electo confirmato, ſeu proviſo, licet non conſecrato, ut notat Gloſſ. in *d. Clem* 1. *in ver. Epiſcopis*, & ibi Abbas *n.* 2. *de foro compet.* Cardin. poſt Zanzelinum in *Clem.* 1. *in.* 6. *q. De pœnis*, Felin. alios referens hic *n.* 5. *verſ. Reſtringuntur*, Jo. de Selva *de Benef.*
part. 1. *q.* 2. *n.* 49. Hoc autem caſu verſamur in materia 40
reſidentiæ, quæ non prærequirit ordinem Epiſcopalem, imo poteſt ac debet fieri a proviſis etiam non ordinatis, ut in *d. c. Licet Canon. §. Jus etiam de electione lib.* 6. & fuſius oſtenſum eſt in præcedenti limitatione. Facit quod
notat Jo Andr. in *c. Cum ex eo.* ibi: *Et per id idem di-* 41
cendum in electo, de elect. lib. 6. ubi tenet, electum confirmatum poſſe dare item licentiam clerico ſe abſentandi a Parochiali per ſeptennium ſtudiorum cauſa, licet ille text. loquatur de Epiſcopis: & eam ſequuntur Felin. & Joann. de Selva *locis citatis*. Ex quibus patet etiam reſponſum ad objecta: & ita fuit obſervatum in caſu bonæ mem. Ludovici Rodulphi, Epiſcopi Pactenſis, qui cum in morbum incidiſſet poſt menſem a die propoſitionis in Conſiſtorio, ſeu infra menſem a die ſuſcepti muneris conſecrationis, & paulo poſt in Curia obiiſſet, ejus bona tanquam ſpolia Cameræ Apoſtolicæ applicata fuerunt, nulla habita ratione facultatis t[illegible]ndi, quam obtinuerat a felicis record. Urbano VIII. & adde quod de hac Bulla ſuper reſidentia ſcripſi in *c. Qualitate a n.* 11. *uſque in fin. de Cler non reſiden.*

De materia decretalis, videlicet, quando Papa Sede vacante, vel plena mandat Capitulo, vel Epiſcopo, ut aliquem recipiant in Canonicum, & in Fratrem, eique præbendam conferant, nunquid mandatum poſſint, aut debeant adimplere, vide magiſtralem diſtinctionem Baldi hic *n.* 34. & Henric. Boich. *n.* 6. *v. Si quis quando Papa.*

D E R E S C R I P T I S.

Lucius III.

C A P U T XI.

AD audientiam noſtram, te ſignificante, pervenit, quod H. de ſancto Stephano ſuper abſolutione ſua literas tibi (ut prima facie videbatur) Apoſtolicas præſentavit. Quibus (quoniam manifeſtum continent in conſtructione peccatum) fidem te nolumus adhibere.

S U M M A R I U M.

1 *LAtinitas falſas vitiat reſcriptum Papæ.*
Amplia, etiamſi falſa latinitas ſit in uno tantum ex Capitulis ſeparatis, n. 4.
Limita, ſi ſit in ſupplicatione, & narrativa partis, num. 8.
2 *Litera Apoſtolica deficiendo in figura literarum, deficiunt in figura ſubſtantia.*
3 *Et præſumuntur falſificata præſumptione juris, & de jure.*
5 *Scriptura fides eſt indiviſibilis.*
Declaratur, n 13.
6 *Subreptio in una parte non vitiat totum reſcriptum in partibus ſeparatis.*
7 *Declara, quando eſt in parte, qua non cauſat principaliter conceſſionem gratiæ.*
9 *Litera Apoſtolica facultatis teſtandi, & transferendi penſiones, an ex omiſſione regiſtrationis in Camera cenſeantur nullæ quoad utranque facultatem transferendi duntaxat.*
10 *Regiſtrationis omiſſio adimit fidem Brevi Apoſtolico, quoad facultatem teſtandi, ſed non quoad facultatem transferendi penſiones.*
11 *Scriptura continens capitula ſeparata, quamvis non probet quoad unum, poteſt tamen probare quoad aliud.*
12 *Niſi defectus proveniat ex dolo illius, a cujus auctoritate fides ſcripturæ dependet.*
14 *Inſtrumento unius falſitas, & defectus fidei influit etiam in alia inſtrumenta.*

AD *audientiam.* Falſa latinitas vitiat reſcriptum Pa- 1
pæ; hoc dicit Joann. Andr. Baldus, Bellam. Butr. Cardin. Anch. Imol. Abb. Jo. de Anan. Barbat. Felin.
& Dec. & ſic literæ Apoſtolicæ deficiendo in figura li- 2
terarum deficiunt in figura ſubſtantiæ, ut inquit Bald. hic *num.* 2. Ratio decretalis eſt, quia reſcriptum Papæ tranſit per multas manus, & magna maturitate decoquitur, *cap. Apoſtolica*, & ibi Gloſſ. 1. 35. *q.* 4. Joan. de Imol. *conſ.* 133. *Viſo reſcripto n* 5. nec eſt veriſimile, ut aliquis ex officialibus non viderit falſam latinitatem, & illam non emendaverit, ut hic in Gloſſ. *unica.* Ideoque
reſcriptum hujuſmodi præſumitur extra voluntatem, & 3
cancellariam Principis, & ab aliis fuiſſe falſificatum, ut ait Gloſſ. & Felin. *hic n.* 2. Imo hæc eſt præſumptio juris, & jure, ut reſpondit Ludov. Roman. *conſ.* 376. *Quæſtio eſt nunquid n.* 11. *in fin.*

Et intellige regulam hujus text. etiamſi falſa latinitas 4
ſit in uno tantum ex capitulis ſeparatis, adhuc enim re-
ſcriptum vitiatur in totum, quia tota auctoritas & fi- 5
des deficit, cum fides ſcripturæ ſit indiviſibilis, ut patet in text. ibi: *Fidem te nolumus adhibere, & in c. Si*
ad ſcripturas 9. diſt. & in c. Pura, & ſimplex 3. *q.* 9. & 6
hic firmant Bald. *n.* 15. & Felin. *n.* 2.

Nec obſtat text. in *c. ſi eo tempore infra eodem lib.* 6. ubi ſubreptio in una parte non vitiat totum reſcriptum in par-
tibus ſeparatis. Quoniam aliud eſt ſubreptio in tacendo 7
verum, ut ibi, aliud in exprimendo falſum, ut hic; nam ſubreptio non impedit, quin conſtet de voluntate Principis in capitulo ſeparato, quando eſt in parte, quæ non cauſat principaliter conceſſionem gratiæ, ſed Papa aliun-
de

de movetur. At falſa grammatica operatur, ut totum
reſcriptum videatur extra voluntatem Principis, ſecun-
dum ea, quæ dicta ſunt ſupra *n.* 1. & ita poſt Abbatem
in *c. Sedes infra eod.* ad prædictam objectionem reſpon-
det Felin. hic *n.* 2. qui amplius ad regulam hujus decre-
8 talis ponit quinque ampliationes, & 11. limitationes,
quas per te videas. Et ultra eum limita duodecimo ean-
dem regulam, ut locum habeat, ſi falſa latinitas ſit in par-
te, in qua Princeps reſcribit; ſecus vero ſi ſit in ſupplicatio-
ne, & narrativa partis, ut per Jo. de Imol. *d. conſ.* 133. *n.* 5.
9 Ex facto quæſitum eſt, an literæ in forma brevis,
quibus tribuitur facultas teſtandi, & transferendi pen-
ſiones, ex omiſſione regiſtrationis in Camera cenſean-
tur nullæ quoad utranque facultatem, an vero quoad
facultatem teſtandi duntaxat.
10 Facultas teſtandi, quæ regiſtrari debet in Camera,
nullam habet connexitatem cum facultate transferendi;
ideoque omiſſio regiſtrationis, etſi adimat fidem Brevi
11 quoad facultatem teſtandi, non tamen cenſetur illam
adimere quoad facultatem tranferendi; nam quoties ſepa-
rata ſunt Capitula, quamvis ex aliquo defectu ſcriptura
12 non probet quoad unum, poteſt tamen probare quoad
alia, Gloſ. in *l. Si ex falſis in v. Niſi forte*, *C. de tranſ-
act.* quam dicit Alexan. *ibid. n.* 4. in judiciis obſervari,
& omnes ad eam recurrere. Quod ſine dubio procedit,
quando defectus non provenit ex dolo illius, a cujus au-
thoritate fides ſcripturæ dependet, prout non provenit
in caſu noſtro, Rot. *dec.* 3. *de fide inſtr. in antiq.* Bart.
Angel. & alii apud Anton. Gabr. *comm. concl. de crim. concl.*
3. *n.* 2. Legiſtæ in *d. l. Si ex falſis*, & Canoniſtæ in *c. Fra-
ternitatis infra de hæreticis*, Dec. in *conſ.* 317. *n.* 7. *&* 8.
Neque obſtat, quod fides inſtrumenti ſit indiviſibilis, 13
ut dictum eſt ſupra *n.* 5. quia reſpondetur id procedere,
quando agitur de defectu fidei perſonæ adſtruentis fi-
dem inſtrumento; tunc enim ſi perſonæ non creditur,
ut puta notario in uno Capitulo, nec credi etiam debet
in alio, cum ab ejuſdem perſonæ authoritate dependeant.
Imo, quod plus eſt, falſitas, & defectus fidei unius in-
ſtrumenti influit etiam in alia inſtrumenta. Ita loquun-
tur Doctores in *l. Si ex falſis*. Et ita accipi debet quod 14
dicitur fidem inſtrumenti eſſe indiviſibilem. At in caſu
noſtro fides unius partis Brevis, ſcilicet facultatis te-
ſtandi, non proficiſcitur a perſona, quæ Breve confe-
cit, ſed a regiſtratione omiſſa, quæ ſubſequi debebat:
& ita ceſſat ratio individuitatis fidei, quam Doctores
in falſitate inſtrumenti conſiderant.

D E R E S C R I P T I S.

Innocentius III. electo Decano, & N. Canonico Cameracenſi

C A P U T XVIII.

CAuſam quæ inter Præmoſtraten. & Pramon. Eccleſias ſuper poſſeſſionibus de Anepia vertitur: & infra. Quia in literis animadvertimus fuiſſe inſertum, quod ſi alterutra partium citata legitime, præſentiam veſtram adire, vel judicio vero parere contemneret, vos præſentis partis probationes recipere, & quantum de jure poteritis, in cauſæ congregatione, ac deciſione procedere minime tardaretis: Nos volentes, ut clauſula illa (quantum de jure poteritis) quæ antequam de probationum receptione mentio fieret, fuerat inſerenda, clauſulam illam de receptione probationum præcedat: Mandamus, quatenus ipſam intelligentes ibidem, in cauſa juxta tenorem literarum procedere non tardetis, proviſuri ut ſi literarum auctoritate priorum, in eodem negotio legitime eſt proceſſum, firmum & ſtabile perſeveret: alioquin ſi occaſione clauſulæ memoratæ aliquid conſtiterit in alterius partis præjudicium attentatum, id viribus decernimus cariturum: mandantes, ut in deciſione ipſius negotii (ſicut præmiſſum eſt) eam ſuper principali, quam ſuper incidentibus quæſtionibus, appellatione remota, canonice procedatis.

S U M M A R I U M.

1 *ORdo reſcripti interpretationem recipit a jure communi.*
2 *Clauſulam in reſcripto poſita debet ad ſtatum juris reduci ubicunque ſita reperiatur.*
3 *Ordo ſenſus, & intellectus magis ſervandus, quam abuſivus ordo verborum.*
4 *Reſcriptum Principis debet reduci ad terminos juris communis, etiam impropriando verb. Et quid in privilegiis, n.* 7. *& ſeqq*
5 *Reſcripta contra jus elicita, niſi aliud appareat de voluntate Principis, non valent, n.* 31.
6 *Reſcriptum conceditur ad juris communis obſervantiam; alias tranſit in privilegium.*
8 *Privilegia ſunt reſtringenda, ut minus lædant jus commune, quam fieri poſſit, dum tamen aliquid conferant quantumcanque minimum, numer.* 24. *&* 26.
9 *In quantum tangunt jus concedentis, ſunt latiſſime interpretanda.*
10 *Sed in quantum tangunt jus tertii, ſunt reſtringenda, & n. ſeqq.*
11 *Gratia Principis ita eſt interpretanda, ut non noceat tertio.*
12 *Amplia primo, etiam in gratia conceſſa miſerabilibus perſonis.*
13 *Amplia ſecundo, etiam in gratia conceſſa Regibus.*
Ampla tertio, etiamſi prejudicim ſit modicum, n. 15. *ſed contra, n.* 16.
Amplia quarto, etiam quando reſcribitur motu proprio, n. 17.
Amplia quinto, etiamſi alias gratia nihil conferret, n. 24. *&* 26.
Amplia ſexto, etiamſi oporteat recedere a proprietate verborum, n. 27.
Limita, niſi verba ſint adeo clara, ut ceſſet omnis ambiguitas, n. 34.
14 *Privilegia Regum in dubio ſunt interpretanda, ut minus derogent juri communi, & ſuperioritati Pontificia.*
18 *Motus proprius non firmat privilegium contra jus alterius.*
19 *Licet præſervet a ſubſcriptione, non tamen operatur remotionem juris alieni.*
20 *Princeps non intendit juri alterius derogare.*
21 *Clauſula, ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis, ſtante intentionis defectu, nihil operatur.*
22 *Intentionis defectus ſemper opponi poteſt, licet in motu proprio ſublata ſit facultas de eo dicendi.*
23 *Onus tamen probandi incumbit alleganti.*
25 *Verba reſcripti tolerabilius eſt, ut nihil operentur, quam ut aliquis indebite damnum patiatur.*
26 *Privilegium, ubi non agitur de præjudicio tertii, non debet adeo ſtricte interpretari, ut nihil operetur.*
28 *Clauſula*, Non obſtante collatione alteri facta, *intelligitur de collatione invalida, ne tertio præjudicetur.*
29 *Reſcripti verba, quod aliquis ſit privatus beneficio propter crimen non inducens privationem ipſo jure, impropriantur, & exponuntur, quod ſit privandus.*
30 *Princeps reſcribens ſcienter contra jus, tollit juris obſtaculum.*

31 *Con-*

31 *Cenerarium.*
32 *Declaratur.*
33 *Princeps reſcribendo ſimpliciter contra jus, præſumitur circumventus.*
34 *Verba clara interpretationem non admittunt.*
35 *Regula de jure quæſito non tollendo debet expreſſe derogari, nec ſufficit ſcientia Papæ implicita, vel explicita ex narratis, quod agebatur de præjudicio tertii.*
36 *Nec ulla formula introduci poteſt, per quam dici poſſit conſtare de mente Papæ volentis tertio præjudicare, niſi faciat regula mentionem.*
37 *Fallit in gratia ex ſui natura præjudiciali.*
38 *Item fallit in gratia, quæ fit ob publicam utilitatem.*

1 CAuſam quæ. Ordo reſcripti interpretationem reci-
pit a jure communi: Hoc dicit Joan. Andr. Bel-
lam. Butr. Card. Anchar. Imol. Abb. & Jo. de Anan. Vel
2 aliter ſecundum Anton. de Butr. Abb. & Felin. Clauſula
in reſcripto poſita debet ad ſtatum juris reduci, ubicun-
3 que ſita reperiatur. Vel plenius ſecundum Bal. Ordo re-
ſcripti interpretationem ab ordine præfixo de jure com-
muni: & verba præpoſita, vel poſtpoſita idem ſignifi-
cant: & ordo ſenſus, & intellectus magis ſervandus,
quam abuſivus ordo verborum. Dividitur in duas par-
tes, in prima ponitur patris conqueſtio, in ſecunda re-
ſponſio, ac judicis inſtructio, ibi, *Non volentes*.
4 Nota primo, ex hac decretali notabilem theoricam,
quod reſcriptum Principis debet reduci ad terminos ju-
ris communis, etiamſi oporteat id facere per impropria-
tionem verborum, prout ex hoc text. deducunt Abb. &
Dec. ambo in 1. *notab.* & notat Gloſſ. in *cap. Paratus in
verb. Si verba* 23. *q.* 1. quæ per hunc text. dicit, verba in
reſcripto poſita juri, & æquitati eſſe conformanda, li-
cet verba non patiantur, Oldr. *conſil.* 268. *Quæſtio eſt
utrum numer.* 5. Calder. *conſil.* 2. *Si Mandatur numer.* 1. *de
reſcr.* dicens reſcripta debere interpretari ſecundum jus,
etiamſi quantum ad verba videantur diſcrepare a jure
communi, & de hoc eſſe caſum in hac decretali, & in *c.
Super liter. infra eod. & in c. Super quæſt.* §. *Si vero de off. del.*
Ad quod plura more ſuo cumulat hic Felin *n.* 5. *& ſeqq.*
5 Rationem hujus concluſionis aſſignat Calder. *ubi ſu-
pra*, quia reſcripta contra jus elicita, niſi aliud appa-
reat de voluntate Principis, non valent, *leg. Reſcripta,
C. de precib. Imper. offer. c. Reſcripta* 25. *q.* 2. ergo in quan-
tum poſſunt, reduci debent ad jus commune.
6 Aliam rationem reddit Abb. hic *n.* 1. quia reſcriptum
conceditur ad juris communis obſervantiam, ne debet ali-
quid continere contra jus; nam tunc eſſet privilegium,
ut notat. gl. in *c.* 1. *in verb. Naſcatur in fin. de conſt. lib.* 6.
& Cyn. in *d. l. Reſcr. C. de prec. ib. Imp. offerend.* Igitur ne
reſcriptum quid operetur contra naturam ſuam, debet
ita, & taliter intelligi, ut juri communi non obviet.
7 Et per hanc rationem videtur Abb. ſentire, aliud eſſe
dicendum in privilegiis, quæ conceduntur contra obſer-
vantiam juris communi, & tenet expreſſe gl. hic in *verb.
Procedat*, dicens verba in reſcriptis eſſe intelligenda ſe-
cundum jus commune, ut hic, & in concordant. in ea
allegatis, ſecus in privilegiis, *c. Ad audientiam in fin in-
fra de Decim c. In his de privil.* Idem Inn. hic *n.* 2. Ho-
ſtien. *n.* 10. dicentes in privilegiis fieri latam interpreta-
tionem, *l. fin. ff. de conſtit. Princip. c. Olim, de verbor.
ſignific.* dummodo a verbis privilegii non recedatur, *c. Ad
aures infr. de privileg. c. In ſingulis,* §. *Porro de ſtatu Mo-
nachorum*, cum ſuis concordant.
8 Sed tu dicas, privilegia, in quantum poſſunt, eſſe re-
ſtringenda ad limites juris, ut quanto minus fieri poteſt
lædant jus commune, ut eſt text. in *d. leg. Si quando in
princ. C. de inof. teſt.* dum tamen ita intelligantur, ut ali-
quid conferant quantumcunque minimum, per ea, quæ
leguntur, & notantur in *c. Olim de verb. ſignif in d. c. In
his de priv.* ut bene per Butr. hic *n.* 17. Imol. *n.* 11. *v. In-
terdum autem*, & Dec. *n.* 3.
9 Et quamvis privilegia in quantum tangunt jus conce-
dentis, latiſſime ſint interpretanda, per id quod habe-
tur in *c. Cum dilectus infr. de conſuetud.* nam quoad con-
cedentem cenſentur eſſe beneficia, in quibus fit latiſſima
interpretatio, quando agitur de præjudicio ſolius conce-
dentis, juxta not. in *c. fin. infr. de translat. Epiſcoporum,*
10 *& in d. c. Olim de verbor. ſignif.* tamen in quantum tan-
gunt jus tertii, ſunt reſtringenda, *cap. Paſtoralis inf. de
priv.* & not. Innoc. in *c. Cum dilecti de donat. in cap. Tua
de decim & in d. c. ult. de translat. Epiſc.* Oldrad. *d. conſ.*
268. *n.* 2. Bald. *in l. Nec avus n.* 2. *C. de emancipat. liber.*
Butr. *hic n.* 18. Imol. *n.* 11. *v. Et prædicta procedunt*, &
Felin. *n.* 10. *v. Et ideo dicit Bald.*
Itaque ſi Princeps alicui privilegium concedit, ipſum
ſic temperate, & civiliter eſt intelligendum, ut quan-
tum fieri poteſt, ſine alterius injuria, & juris alieni præ-
judicio, præſertim ſi per ipſam juris interpretationem
aliqua utilitas cui conceditur, afferri poſſit, intelligatur
conceſſum; quæ ſunt formalia verba Oldradi in prælleg.
conſ. 268. *n.* 1.
Et generaliter conceſſiones Principis ita eſſe interpre- 11
tandas, ut non noceant tertio, probant jura clara in *l.*
2. §. *Merito*, ibi; Nam quoties aliquid in publico fieri
permittitur, ita oportet permitti, ut ſine injuria cujuſ-
que fiat, *ff. Ne quid in loc. publ. & in l. Impuberi*, ibi:
Privilegium militum ad alienam injuriam porrigi non
oportet, *ff. de adminiſt. tutor. & in l. Sed cum ab herede*,
ibi: Præſertim ſi novum beneficium cum alterius inju-
ria poſtuletur, *ff. ad Trebell. & in leg. Nec avus*, ibi:
Nec in cujuſquam injuriam beneficia tribuere moris eſt
noſtri, *C. de emancipat. lib. & in c. Et intrarum infr. de uſu
Pallii*, ubi gloſſ. in *verb. Permittat*, & *in c. Ad aures,
v. Cum non ſit intentionis noſtræ ſupra eodem c. Ex parte
il primo*, ibi: Si memores fuiſſemus, & *cap. Super eo*,
ibi: Non tamen eſt noſtræ intentionis, *infra de off. deleg.*
dum plurimis concordant. & notat gloſſ. 1. in *c. Ecce* 99.
diſt. & in c. lege in verb. Deciſiones 10. *diſt. & in c.* 1. *in verb.
Juſtitiam* 22. *diſt.* cum multis ſimilibus, ut hic per Fe-
lin *n.* 10 *v. Et generaliter*, Rota *in antiquioribus deciſ.* 2.
n. 2. *de renunc.*
Amplia primo, etiamſi privilegium conceſſum eſſet 12
perſonæ miſerabili; nam adhuc intelligendum eſſet ſine
præjudicio tertii: neque enim jura patiuntur, ut u-
nius inopia per alterius injuriam relevetur, nec quod ex
pietate aliquibus miſerabilibus perſonis conceditur, ad
injuriam alterius redundet, *c.* 1. 22. *q.* 2. *& c.* 2. *infra de
Eccleſ. ædific.* & tradunt Oldrad. *d. conſ.* 268. *n.* 8. & Sar-
nen. *in reg. de jure quæſito non toll. q.* 1. *n.* 4.
Amplia ſecundo, etiam in privilegiis conceſſis Regi- 13
bus, quæ odioſa ſunt, ut per Rebuff. *ſuper concord. in* 14
tit. de Regib. ad Prælat. nominan. in princ. in gloſſ. in *verb.
Cathedralibus*, & Felin hic *n.* 25. & ideo veniunt inter-
pretanda, ut minus derogent juri communi, & ſuperio-
ritati Pontificiæ, Caputaq. *deciſ.* 84. *n.* 6. *&* 7. *par.* 2.
Amplia tertio, etiamſi præjudicium ſit modicum, gl. 15
in *c. Cum olim in verborum præjudicium infra de conſue-
tud.* Felin. hic *num.* 10. *v. Et quæ dicuntur de præjudicio.*
Sed in oppoſitum eſt gloſſ. *fin. ad d. leg. Nec avus, Cod.
de emancip. lib.* quæ exponit verbum, *Injuriam*, ſcilicet
magnam, ſed parva toleratur. Et allegat multa jura. 16
Ac item gloſſ. in *d. c. Ad aures in verb. Intentionis ſupra
eod.* quæ dicit Papam ſic uni concedere beneficium, ut
alium non lædat, vel graver, ſaltem graviter, ſeu enor-
miter, per jura ibi allegata.
Amplia quarto, etiam quando reſcribitur motu pro- 17
prio, ut notat Hoſt. in *c. Cauſam quæ in princ. in verb.
Vobis conſultum infra de teſt.* Caldern. in *c. Mandatum
n.* 24. *ſupra eodem*, Abb. in *c.* 1. *n.* 21. *de judic.* Felin. hic
n. 10. *verſ. Et procedunt hæc*, Rota *deciſ.* 531. *n.* 25. *in*
3. 4 *part. recent.* Et quod motus proprius non firmet pri- 18
vilegium contra jus alterius, tenent Abbas in *c. Ad au-
res n.* 5. *ſupra eodem*, Butr. in *c. Per venerabilem n.* 15. *infr.
qui fin. qui fil. ſint. legitimi*, Præpoſ in *c. Quia circa n.* 4. *de
conſang. & affinit.* Rota in *antiq. deciſ.* 445. *alias* 71. *de
reſcr. & dec.* 33. *n.* 6. *&* 8. *de præb.* ubi quod motus pro- 19
prius licet præſervet a ſubreptione, tamen non opera-
tus remotionem juris alterius, Seraph. *deciſ.* 398. *n.* 6. 20
Ratio, quia Princeps non intendit juri alterius deroga-
re, *c. Super eo de off. deleg.* cum concord. Et ſtante defe- 21
ctu intentionis, clauſulæ, *Ex certa ſcientia, & pleni-
tudine poteſtatis*, nihil operantur, Rota *deciſ.* 474. *num.* 22
18. *par.* 8. *recent.* Quinimo defectus intentionis ſemper
opponi poteſt, licet in motu proprio ſublata ſit facultas
de codicendo, Seraph. *deciſ.* 964. *n.* 14. Onus tamen pro- 23
bandi intentionis defectum incumbit allegantI, idem Se-
raph *deciſ.* 1494. *n.* 11.
Amplia quinto, etiamſi alias privilegium nihil confer- 24
ret, quia potius debet tolerari, ut verba reſcripti nihil ope- 25
rentur, quam ut aliquis indebite damnum patiatur, quæ
ſunt

ſunt formalia verba Sarnen. in *reg. de non toll. jur. quæſit. q. 1. n. 4. & q. 21. ad fin.* alleg. Jaſ. poſt gloſſ. Bart. & alios *in l. fin. §. In computatione col. fin. C. d. de jure deliber.* & Gemin. *in cap. Si Papa in fin. princ. de privil. lib. 6.*

26 Ubi tamen non agitur de præjudicio tertii, privilegium non debet adeo ſtricte interpretari, ut nihil operetur, ut hic per Imol. *n. 11.* & Felin. *eod. n. v. Secundo declaratio*; & ita intelligi poteſt gloſſ. noſtra in *verb. Procedat in fin.* dum vult in privilegiis non fieri interpretationem ſecundum jus, quia illa contra jus conceduntur, cum privilegium dicatur quaſi privans legem, ſeu jus commune, *c. Privilegia 3. diſt.* & ideo ita debet interpretari, ut aliquid addat juri communi, *d. c. In his de privil. & c. Abbate de v. ſignif.*

27 Amplia ſexto & ultimo, etiamſi oporteret recedere a proprietate verborum; nam potius verba Principis ſunt impropianda, quam ut tertio præjudicium inferant, ut tradit Roman. *conſ. 334. circa primum n. 1. verſ. Secundo idem probatur*, dicens de hoc eſſe caſum in *c. Super eo off. deleg.* Ruin. *conſ. 123 Viſa facti ſerie paſt n. 12. lib. 3.* Sigiſmun. Loffred *conſ. 39. Quidam Baro n. 25.* Jaſ. in *l. Ex facto in 4. not. ff. de vulg. & pupill.* Bolognet *conſ. 2. In cauſa vertente num. 38.* Sarnen. in *reg. de jur. quaſ. non toll. d. q. 1. n. 4.*

28 Hinc deducitur primo, ut ſi Papa mandet conferri alicui beneficium non obſtante collatione de ipſo alteri facta, hæc verba ſint intelligenda de collatione invalida, non autem de valida, ne alteri præjudicetur hic firmat Compoſt. *n. 13. v. Et per eaſdem rationes*; ſubdens ſe ita de mandato Papæ ſententiam protuliſſe apud Mediolanum, quia hujuſmodi literæ ſunt odioſæ, ambitioſæ, & jus alterius uſurpantes, & ideo reſtringendæ: & hanc deciſionem Compoſt. ſequuntur hic Jo. Andr. Bald. Butr. Imol. & alii communiter, illamque pluribus exornat Felin *n. 9. cum multis ſeqq.* & quamvis *n. 25. v. Conſidera ſecundo*, videatur dubitare de illius veritate in puncto juris, ſubdit tamen ab ea in practica recedendum non eſſe, quia non habet contradictorem. Quibus adde Mohedan. *deciſ. 7. de reſt. ſpol.* ubi vertebatur lis inter duos ſuper officio cuſtodis portus, & portæ Salariæ, quorum primus prædictum officium a Papa obtinuerat ad ſui vitam, ſecundus idem officium poſtea obtinuerat ab eodem Pontifice cum clauſula, *Motu proprio, & ex certa ſcientia, & non obſtante collatione per nos alteri facta*, & cum facultate ingrediendi poſſeſſionem propria auctoritate: & Rota reſolvit conceſſionem ſecundam non valere, & primum officialem ſpoliatum eſſe reintegrandum, & *num. 6.* dicit non obſtare clauſulam illam, *Non obſtante conceſſione per nos alteri facta*; nam intelligitur de invalida, licet per errorem alleget Innocent. cum debuerit allegare Compoſt.

29 Deducitur ſecundo, ut ſi Papa in ſuis literis aſſereret aliquem a jure privatum eſſe ſuo beneficio propter tale crimen, illudque alteri conferret; ſi tamen de jure non eſſet privatus, ſed privandus, prædicta verba deberent impropriari, & reduci ad ſenſum juris, id eſt, ut eſſet

30 privandus. Ita notabiliter determinat Felin. hic *n. 6. v. Sed ex iſta aurea deciſ.* Et quamvis Petrus de Anchar. *conſ. 293. incipit ultra alia*: velit, ut Princeps diſponendo ſcienter contra jus tollat juris obſtaculum, *l. Idem Ulpianus, ff. de excuſ. tutor.* nihilominus Felin. *ubi ſup.* dicit ſe 31
non credere illud eſſe tenendum, quia habere aliquem pro privato ſuis beneficiis qui de jure non eſt privatus, eſt diſponere contra jus. Verum Papa non intendit contra jura diſponere, niſi dicat, *Non obſtante*, & gloſ. in *c. 1. in verb. Noſcatur de conſt. 6.* Ergo reſcribendo quod ſit privatus, nulliter reſcribit, & contra mentem ſuam. Nec dicatur, derogare jure ex certa ſcientia eo ipſo quod ſcribit contra jus. Quoniam ſi hoc eſſet, quodcunque reſcriptum contra jus valeret indiſtincte, cum Papa præſumatur habere omnia jura in ſcrinio pectoris, *cap. 1. de conſt. lib. 6.* quod tamen conſtat eſſe falſum, ut *l. Reſcripta, Cod. de precibus Imper. offer.* cum ſuis concord. Et 32
quamvis poſſit juri derogare, tamen id verum eſt, quando conſtat de certa ſcientia, quæ non percipitur ex hoc ſolo, quod ſcribat contra jus, quia ſequeretur tunc dictum abſurdum neceſſario; ſed percipitur ubi adjicit hoc verbum, *Ex certa ſcientia*, vel ſi diceret: Titium privandum volumus haberi pro privato; tunc enim apparet Principem ſcire ſe derogare: ſed reſcribendo ſimpliciter con- 33
tra jus, præſumitur circumventus, ut idem Felin. tradit in *c. Nonnullis n. 4. fallentia ſecunda regulæ v. Secundo contra iſtam 4. fallentiam infra eod.* Nec dicatur, in beneficialibus reſcriptum non intelligere clauſula *Non obſtante*, quia hoc eſt falſum, ut idem deduxit in eodem *c. Nonnulli, v. Fallit nono.* Et iſta latius reaſſumpſit conſuetudo in diœceſi Lunenſi, in qua unus impetraverat Eccleſiam alterius, quia Papa in ſuis literis dicebat eum privatum, eo quod ſine licentia ſe abſentaverat a cura animarum. Hæc enim non erat ſufficiens cauſa, quæ eum beneficio privaret ipſo jure. Hæc Felin.

Et ex his collige declarationem ad plenam regulam 34
hujus textus, quod literæ Apoſtolicæ ad intellectum juris ſint reducendæ: procedit enim ubi verba hoc patiuntur; ubi vero nulla eſt ambiguitas, ceſſat hæc communis interpretatio, *l. Ille, aut ille, §. Cum in verbis, ff. de leg. 3.* Innocent. *h. c. n. 2. & 3. in fin.* Compoſt. *n. 10.* Abb. in *1. notab. v. Quod intelligo.*

Hodie vero ubi agitur de tollendo jure alteri quæſito 35
non ſufficit, ut verba literarum Apoſtolicarum ſint clara; imo nec ſufficit, ut Papa habuerit ſcientiam implicitam, vel explicitam ex narratis, quod agebatur de jure tertii tollendo; ſed debet nominatim fieri mentio, & individua derogatio regulæ de jure quæſito, ut optimis fundamentis reſolvit Rota apud Cæſar. de Graſſ. *deciſ. 9. alias 3. de reſcript. & deciſ. 1. n. 10. de verb. ſignif.* quæ deciſiones fuerunt poſtea multoties approbatæ, Seraph. *deciſ. 1082. n. 6. & ſeqq.* ubi etiam deciſum ait nullam aliam formulam poſſe introduci, per quam poſſit 36
dici conſtare de mente Papæ volentis tertio præjudicare, niſi faciat regulæ mentionem: quia proteſtatio, quam Papa facit in regula, tollit ejus conſenſum, & voluntatem ab actu gerendo, ubi ei non derogatur, ex Sarnen. *in proœm. regul. q. 5. n. 3.*

Fallit gratia ex ſui natura præjudiciali, in qua non 37
requiritur derogatio regulæ, Rot. in *recent. deciſ. 11. n. 35. par. 6.* Item fallit in gratia, quæ fit ob publicam uti- 38
litatem, ut in *deciſ. 174. n. 7. par. 1. recent.* Quæ omnia latius reaſſumpſi in *c. Ceterum a n. 18 ſupra eod.* ubi plene videas.

D E R E S C R I P T I S.

Idem Innocentius III. A. Canonico Pictaven.

C A P U T XX.

SUper literis, quæ ab aliquibus ex malitia, & a nonnullis ex ignorantia (tacita veritate, vel ſuggeſta falſitate) impetrantur a nobis, diverſos intelleximus diverſa ſentire: aliis aſſerentibus, eos debere prorſus carere omni commodo literarum, cum mendax precator carere debeat penitus impetratis: aliis vero dicentibus, quod & ſi forma carere debeant in literis noſtris expreſſa, nihilominus juxta rigorem juris ſit a delegato judice in negotio procedendum. Nos igitur inter eos, qui per fraudem, vel malitiam, & illos qui per ſimplicitatem, vel ignorantiam literas a nobis impetrant, hujuſmodi credimus diſcretionem adhibendam, ut hi qui priori modo falſitatem exprimunt, vel ſupprimunt veritatem, in ſuæ perverſitatis pœnam, nullum ex illis literis commodum

conſe-

conſequantur, ita videlicet quod delegatus (poſtquam ſibi ſuper hoc facta fuerit fides) nullatenus de cauſa cognoſcat. Inter alios autem qui poſteriori modo literas impetrant, diximus diſtinguendum, quæ falſitas ſuggeſta fuerit, vel quæ veritas ſit ſuppreſſa; nam ſi talis expreſſa ſit falſitas, vel veritas occultata, quæ quamvis fuiſſet tacita vel expreſſa, nos nihilominus (ſaltem in forma communi) literas dediſſemus, delegatus non ſequens formam in literis ipſis appoſitam, ſecundum ordinem juris in cauſa procedat. Si vero per hujuſmodi falſitatis expreſſionem, vel ſuppreſſionem etiam veritatis, literæ fuerint impetratæ, qua tacita, vel expreſſa nos nullas prorſus literas dediſſemus, a delegato non eſt aliquatenus procedendum, niſi forſitan eatenus, ut partibus ad ſuam præſentiam convocatis, de precum qualitate cognoſcat, ut ſic in utroque caſu, eadem ratio, quæ delegantem moveret, moveat etiam delegatum: & ubi delegans ſuas literas denegaret, delegatus etiam ſuæ congregationis officium nullatenus interponat,

S U M M A R I U M.

1 *DEciſio hujus c. attenditur etiam inter Legiſtas. Tacens verum, vel exprimenes falſum in reſcripto, ſi per malitiam, caret funditus impetratis: ſi per ſimplicitatem, aut alias non obtinuiſſet reſcriptum, & idem; aut obtinuiſſet, & ſecundum juris ordinem Delegatus procedit, n. 3.*
3 *Bona fides abeſſe præſumitur, ubi enormis læſio reperitur.*
4 *Subreptio doloſa vitiat reſcriptum in totum, ſi autem proceſſit ex ſimplicitate, vel ignorantia, eatenus vitiat, quatenus fuit cauſa conceſſionis.*
5 *Subreptio, & obreptio, an & in quo differant,*
6 *Cauſantur ex duplici cauſa.*
7 *Mendacium committi poteſt tam falſum exprimendo, quam verum tacendo.*
8 *Subreptio, & obreptio quid ſit.*
9 *Reſcriptum falſum, & obreptitium in quo differant,*
10 *Subreptio doloſa vitiat reſcriptum.*
11 *Ampliatur primo, etiamſi impetrans eſſet ſanctus,*
12 *Sed contra.*
13 *Ampliatur ſecundo, etiam in literis beneficialibus,*
Ampliatur tertio, etiam in privilegiis, n. 15.
Ampliatur quarto, etiamſi fuerit cauſa partis reſcripti tantum, n. 18.
Et reſcriptum contineat plura capitula ſeparata, & ſubreptio non fuerit cauſa obtinendi omnia, n. 19,
Maxime in literis gratiæ, n. 20.
Et in expectativis, n. 23.
Ampliatur quinto, ſive fuerit commiſſa exprimendo falſum, ſive tacendo verum, n. 25.
Ampliatur ſexto, etiamſi non fuerit cauſa conceſſionis, n. 33.
Limita primo, niſi ſubreptio doloſa ſit circa ea, quæ non tangunt ſubſtantiam, vel formam reſcripti, n. 34.
Limita ſecundo, niſi reſpiciat unum tantum ex duobus alternative narratis, n. 35.
Limita tertio, niſi literæ fuerint obtentæ motu proprio, n. 37.
14 *Falſitas non præſumitur in literis ad lites, ſicut præſumitur in literis ad beneficia.*
15 *Mendacium necat privilegium.*
16 *Subreptio magis vitiat literas gratioſas, quam literas ad beneficia.*
17 *Subreptio doloſa in gratioſis, etiamſi minima ſit, eſt attendenda,*
Etiamſi Papa alias fuiſſet conceſſurus, ibid.
21 *Subreptio facilius inficit literas beneficiales, & gratioſas, quam reſcripta ad lites.*
22 *Subreptio etiam doloſa non vitiat reſcripta ad lites ipſo jure, ſed ope exceptionis; ſed literas gratioſas, & beneficiales vitiat ipſo jure.*
23 *Expectativæ ſunt ambitioſæ, & reſtringendæ.*
24 *Subreptio non doloſa non vitiat literas in totum, ſed eam partem tantum, cujus fuit cauſa.*
26 *Expreſſio falſitatis, & ſuppreſſio veritatis facta per dolum æquiparantur.*
27 *Exempla doloſæ ſubreptionis per falſi expreſſionem in reſcriptis ad lites.*
28 *In literis gratiæ.*
29 *Exempla doloſæ ſubreptionis per veri ſuppreſſionem in reſcriptis ad lites.*
30 *In literis gratiæ.*
31 *Diſpenſatio nunquam porrigitur ad defectus ſuppreſſos.*
32 *Sufficit tamen exprimere qualitates in genere,*
33 *Subreptio doloſa vitiat reſcriptum in totum, etiamſi Princeps alias conceſſiſſet.*
35 *Intellectus c. Si eo tempore, de reſcriptis, lib. 6.*
36 *Alternative petens non cenſetur præciſe alterum petere: fallit, ſi alternativa non poſſit, niſi in uno verificari.*
Minor petens alternative ſibi provideri de beneficio curato, vel ſimplici, cenſetur ſe reſtrinxiſſe ad ſimplex, cujus eſt capax, ibid.
37 *Motus proprius omnem ſubreptionem excludit.*
Dari tamen poteſt de defectu intentionis, n. 38.
38 *Subreptio duplex, altera quæ provenit ex parte impetrantis, altera quæ oritur ex re ipſa. Primam tollit motus proprius, ſecundam non.*
39 *Motus proprius relevat ab onere juſtificandi gratiam, ſed probato intentionis defectu, nihil operatur.*
Requiritur tamen oris apertio, quando in conceſſione eſt ſublata facultas contrarium dicendi, vel operandi, ibid. verſ. In præjudicium.
40 *Subreptio in dubio an præſumatur doloſa,*
41 *Quid in reſcriptis ad lites.*
Et quid in literis gratioſis, n. 45.
42 *Falſi crimen nemo præſumitur committere propter literas de ſimplici juſtitia.*
43 *Dolum non præſumitur quis commiſiſſe in re modica.*
44 *Dolus præſumitur in eo, qui in facto proprio, non antiquo, neque intricato, falſum narrat, etiam in literis juſtitiæ, n. 46.*
45 *Subreptio in gratioſis ſemper præſumitur cum dolo; ſed hæc præſumptio eſt juris tantum, & ideo poteſt contrarium probari.*
Et ſi gratia ſit modica, dolus non præſumitur, n. 46.
46 *Dolus in literis gratiæ præſumitur in eo, qui expreſſit falſum, vel tacuit verum in facto proprio.*
47 *Ignorantia in facto proprio non præſumitur.*
48 *Falſitas quæ non induxit Principem ad gratiam facilius concedendam, ſed eſt ſuperflua, non præſumitur doloſa.*
49 *Idem ſi vero expreſſo Princeps difficilius conceſſiſſet.*
50 *Dolus in eo, qui ſuggeſſit falſum, vel tacuit verum in reſcripto, ex quibus probetur.*
51 *Simplicitati, & imperitiæ parcitur,*
52 *Subreptio per ſimplicitatem, vel ignorantiam, ſi non fuit cauſa conceſſionis, reſcriptum non vitiat.*
53 *Quod procedit, etiamſi impetrans tacuerit ea, quæ de proceſſu ſunt neceſſario exprimenda.*
54 *Idem procedit etiam in beneficialibus. Sed vide, n. 57.*
Sed fallit, ſi qualitates ſint tales, ad quarum expreſſionem impetrans tenetur de jure communi, n. 57.
Item fallit, ſi ſubreptio cadat in eo, ad quod verba conceſſionis non adaptantur, ibid. verſ. Motivum autem.
Item fallit, ubi eſt diverſitas perſonarum, vel cauſarum alterius, vel rei, n. 60.
Item fallit, ſi expreſſio falſitatis facta fuerit non cauſa demonſtrationis, ſed cauſa taxationis, n. 61.
55 *Literæ non vitiantur ex eo, quod impetrans tacuerit beneficium ab alio injuſte poſſideri, vel per ſimoniam.*
56 *Et exprimens beneficium cum cura, vel reſidentia, obtinebit beneficium ſimplex, & reſidentiam non requirens.*
57 *Subreptitia non eſt impetratio theſaurariæ ſub nomine dignitatis, cum ſit officium, v. At ſecus eſt.*
Stylus Principis attenditur ad dignoſcendum, an verisimiliter literas conceſſiſſent, necne, ibid. v. Ad dignoſcendum.
Item attenditur, an gratia præjudicium inferat, ibid.

58 *Li-*

58 *Literæ impetrationis ob taciturnitatem beneficii, etiam modici, vitiantur.*

59 *In literis beneficialibus non tenetur impetrans facere mentionem niſi de qualitatibus in jure expreſſis.*

62 *Subreptio per ſimplicitatem, vel ignorantiam vitiat reſcriptum in totum, ſi ſit ſubſtantiæ reſcripti inductiva.*

Quod a fortiori procedit in beneficialibus, & gratioſis, n. 66.

Item procedit etiam quando ſubreptio non fuit cauſa finalis, ſed impulſiva, n. 67.

Et quid, ſi alius pro abſente literas impetravit, n. 71.

63 *Reſcriptum inutile fit, ſi talis veritas taceatur, vel talis falſitas exprimatur, qua tacita, vel expreſſa, Papa literas non dediſſet.*

64 *Exempla non doloſæ ſubreptionis ſubſtantiæ reſcripti inductiva, & n ſeq.*

65 *Reſcriptum commiſſionis cauſæ ſuper re feudali non facta mentione de feudo, non valet.*

67 *Reſcriptum vitiatur tacendo id, quod ſi fuiſſet expreſſum, nihilominus fuiſſet obtentum, ſed non ita facile.*

Fallit, ſi taciturnitas provenit ex probabili ignorantia, n. 68.

Niſi taceatur id, quod erat de jure exprimendum, n. 69.

Subreptitia eſt reſignatio ejus, qui expreſſit ſe eſſe forenſem, cum in impetratione beneficii expreſſiſſet ſe eſſe civem Romanum, n. 67. v. Et milites.

Penſio reſervata, non facta mentione alterius penſionis reſervatæ ſuper eodem beneficio, eſt ſubreptitia, ac nulla, ibid.

69 *Reſcriptum non vitiatur, ſi taceatur id, quod de jure non debet exprimi, licet ea expreſſo Princeps non ita facile literas conceſſiſſet.*

70 *Intellectus c. Gratia, de prebend. lib. 6.*

72 *Subreptio per ſimplicitatem, vel ignorantiam, ſi non fuit cauſa totius conceſſionis, ſed partis tantum, eam ſolam vitiat, & non totum reſcriptum. quod procedit etiam in beneficialibus, n. 76.*

Sed fallit, ſi obtentum per ſubreptionem habeat connexitatem cum reliquis, n. 78.

Item fallit ſecundum aliquos in privilegiis, n. 79.

Sed contra, n. 80.

73 *Simplicitas reſpicit jus, ignorantia factum.*

74 *Vitium eatenus vitiare debet, quatenus ingreditur ſubſtantiam actus.*

75 *Exempla non doloſæ ſubreptionis, quæ non fuit cauſa totius conceſſionis, ſed partis duntaxat.*

80 *Privilegia, & literæ beneficiales in materia ſubreptionis æquiparantur.*

1 SUper literis. Famoſum, & difficile, ac varias decidens opiniones, Cardin. Emanavit enim ad declarationem opinionum legiſtarum inſurgentium ea intellectu duarum legum, nempe *l. Præſcriptione, & l. Et ſi legibus conſentaneum*, *Cod. Si contra jus, vel util. publ.* quæ ſunt canonizatæ in *c. Præſcriptione, & in c. Et ſi legibus*, 25. *q.* 2. ejuſque deciſio attenditur etiam inter Legiſtas, ex quo in contrarium non reperitur ſtatutum de jure civili, ut declarat Abb. in *c. Licet ex ſuſcepto n. 10. verſ. Quartus decimus caſus, infra de foro compet.* & Dec. hic *n. 1. in fin. v. Et ſic emanavit.* Item in materia reſcriptorum obtinet principatum, Anton. de Butr. & notat Batt. in d. *l. Præſcriptione, n. 3. v. Certe Domine;* & eſt
2 clavis totius tituli, Abbas Siculus. Summatur variis modis, qui tamen ſere in idem recidunt, Joan. Andr. cum quo concordant Bellam. & Anchar. ſic ſummat: Qui per malitiam tacet verum, vel falſum exprimit in reſcripto, caret impetratis: idem in eo, qui hoc fecit ignorantia, vel ſimplicitate, ſi expreſſo vero quod tacuit, vel tacito falſo, quod expreſſit, literas non habuiſſet: ſi vero nihilominus ſaltem in formam communi literas habuiſſet, ſecundum juris forma procedit judex. Bald. ſummat ſic: Qui per malitiam tacet verum, vel exprimit falſum in reſcripto, caret funditus impetratis: ſi vero hoc facit ex ignorantia, vel ſimplicitate,
3 ſiquidem non erat veriſimiliter conceſſurus, ſimiliter non valet; ſed ſi ſaltem in forma communis conceſſiſſet literas, ſecundum juris formam procedit judex; & bona fides abeſſe præſumitur, ubi enormis læſio reperitur. Cardin. ſic: Exprimens falſum, vel tacens verum in reſcripto, ſi malitioſe, caret impetratis; ſi per ſimplicitatem, aut alias non obtinuiſſet reſcriptum, & idem, aut obtinuiſſet ſecundum juris ordinem Delegatus procedit, Butr. Imol. & Joan. de Anan. Jacob. Zocchius *vol. 2. repet. fol.* 208. & Quintil. Mand. *vol. 6. in Appendic. fol.* 30. Doloſa ſubreptio reſcriptum vitiat indiſtincte; temeraria vero ſubreptio, vel ex ſimplicitate, vel ex ignorantia procedens, ſi eſt ſubſtantiæ reſcripti inductiva, totaliter reſcriptum vitiat; alias vero ſi ſolius formæ ſpecificæ, illam tollit, ſed non reſcripti ſubſtantiam quoad formam communem. Ant. & Ambroſ. de Vignate *vol. 2. repetent. fol.* 211. Exprimens falſum, vel tacens verum in reſcripto, ſi malitioſe, caret prorſus impetratis; ſed ſi per ſimplicitatem, vel ignorantiam, aut obtinuiſſet vero expreſſo, vel ſuppreſſo falſo, ſaltem literas in forma communi, & Delegatus procedit ſervato juris ordine, & non ſpeciali forma reſcripti; ſecus ſi nullo modo literas habuiſſet. Vel brevius ſecundum eundem Abbatem, Guidop. Bero. & Felin. Doloſa ſubreptio 4
vitiat reſcriptum in totum: ſi autem proceſſit ex ſimplicitate, vel ignorantia, eatenus vitiat, quatenus fuit cauſa conceſſionis. Hoc dicit. Dividitur in tres partes principales. Primo ponit caſum, ſuper quo antiquitus erant opiniones, quas recitat. Secundo illas per diſtinctionem bimembrem ad concordiam reducit. Tertio dat regulam doctrinalem. Secunda, ibi, *Nos igitur*. Tertia, ibi, *Niſi forma*.

Ad intelligentiam textus præmittendum eſt primo, 5
ſubreptionem, & obreptionem eſſe ſynonyma, & idem importantia, ut probat textus in *l. 1. C. Si nuptiæ & reſcript. pet.* ubi in eodem caſu reſcriptum appellatur ſubreptitium, & obreptitium: & ibi illum textum ad hoc ponderat Bald. in *princ. in verſ. Obreptione*, & Dec. in *c. Ceterum n. 28. v. Sed tamen talis differentia ſupra eodem*, & Jaſ. in *l. Præſcriptione n. 1. v. Mihi autem videtur, C. Si contra jus*. Et quamvis aliqui putent obreptionem eſſe quando exprimitur falſum, ſubreptionem vero quando tacetur verum, ut Jaſ. *conſ. 2. In themate n. 1. verſ. Imo plus lib. 1.* alii vero exiſtiment literas obreptitias dici quando ſub involucro verborum, puta ironice, vel callide, ſeu fraudulenter loquendo effugiunt deliberatam conſcientiam Principis; ſubreptitias vero quando Papa plene intellexit totum illatum tenorem, ſed enarratum eſt falſum, vel ſuppreſſum verum: & in hac opinione fuit Inn. in *c. Cum dilect. num. 1. 2. & 3 infra eodem*, & ibi etiam Joan. de Imol. *num.* 10. & Berous hic *num.* 2. Gemin. *conſ.* 120. *Quia in facto n. 3. in fin. ver. Et ſic iſte caſu*: tamen hæc differentia jure non probatur, ut dicit Abbas in *eodem c. Cum dilecta n. 7.* Dec. & Jaſ. *locis citatis*, & Quintilianus Mandoſ. hic *n. 5.* Imo ſecundum eos his vocabulis Doctores promiſcue utuntur, nec conſtituunt differentiam inter obreptitium, & ſubreptitium; & ita magis communiter teneri atteſtantur Socin. Sen. in *conſ. 77. Licet in præſenti num. 86. vol. 1.* & Mandoſ. hic *n. 5. in fin.* Hanc etiam dicit eſſe veram opinionem Dec. hic *num.* 4. quibus adde Calder *conſ.* 304. *Alias primo, de feudis*, Gemin. *conſil.* 33. *Pro examinatione in princ. & conſ. 63. Dubia ſupraſcripta in princ. verſ. Secundo præmitto.*

Præmittendum ſecundo, ſubreptionem, vel obreptio- 6
nem cauſari ex duplici cauſa, videlicet ex taciturnitate veritatis, & ex expreſſione falſitatis, ut patet in textu, ibi, *Tacita veritate, vel ſuggeſta falſitate*: & infra, ibi, *Falſitatis expreſſionem, vel ſuppreſſionem veritatis*, ſecundum Anton. de Butr. hic *n.* 8. & de reſcripto ſubreptio notat Bart. in *l. Præſcriptione n. 5. ver. Quero utrum reſcriptum ſubreptitium, C. Si contra jus*: & de obreptitio Bald. *ibid. n. 16. & ſeqq.* & de utroque Jaſ. *n.* 1. & ſic 7
mendacium committi poteſt tam falſum exprimendo, quam verum tacendo, ut eſt text. in *c. Cum dilecti filii infr. de accuſat.* ubi jurans plenam dicere veritatem, tacendo incurrit pœnam falſi, Butr. hic *d. n.* 8. & ſcripſi plenius in *c. Falſidicus in 2. not. iaſ. de crimine falſi*, & tangam infra *n.* 26. Subreptio igitur, vel obreptio eſt 8
expreſſio falſi, vel taciturnitas veri, quo non expreſſo, vel tacito, Papa nullo modo literas conceſſiſſet, ſed potius denegaſſet, text. eſt hic *v. Si vero, & in cap. Dudum, il 2. v. Inſuper de elect.* vel conceſſiſſet quidem, ſed non ita facile, ut eſt text. in *c. Poſtulaſti, infra eod.* aut veriſimile eſt conceſſurum non fuiſſe, ut dicit text. in *c. 2. de fil. Presbyt. lib. 6.* & notat Gemin. *conſ. 63. Dubia ſupradicta in princ.* v. *Secundo præmitto.*

Præ-

9 Præmittendum tertio, aliud eſſe reſcriptum falſum,
alius ſubreptitium; nam reſcriptum falſum eſt, quod ca-
ret primordio veritatis, ut *leg. Cum filius*, §. *Hæres*, *ff.
de legat. ſecundo*, veluti cum reſcriptum emanat præter
conſcientiam Principis, vel Cancellarii ſui, ab illis, qui
ſunt inferiores perſonæ, & quæ non ſunt ad hoc depu-
tatæ. Obreptitium eſt illud quod non caret primordio
veritatis, quia ſcilicet emanavit quidem a Principe, ſeu
ab ejus Cancellario, ſed tamen fuit mendacium in eo
inſertum; & ita intelligi debent jura in *l. Si quis obrepſe-
rit*, *ff. ad l. Cornel. de falſ.* & in *l. Sed ſi hac* §. *Patronum*,
ff. de in jus, vel vocan. & notat Cynus in *l. Præſcript. n.
3. Cod. Si contra jus, vel util. publ.* Dic brevius ſecundum
Bart. ibi *n.* 3. Reſcriptum falſum eſt illud, quod nun-
quam exivit de Cancellaria Principis. Obreptitium au-
tem quod eſt verum in ſe, ſed cauſæ in eo inſertæ ſunt
falſæ. Sequitur Jaſ. *ibid. n.* 1.

His præmiſſis deſcendo ad materiam decretalis, &
eam proſequar per quatuor regulas principales ex textu
deſumptas, adjectis ampliationibus, limitationibus, &
exemplis, ex quibus ſubreptionis materia, quam ſcri-
bentes paſſim conclamant eſſe difficilem, ac profundam,
remanebit, ni fallor, clare, & dilucide explicata.

10 Prima regula eſt. Subreptio doloſa vitiat reſcriptum.
Deſumitur hæc prima regula ex textu noſtro in *ver. Ut
hi, qui priori modo:* & notat Jo. Andr. Bald. & omnes
in *Summ. text. in primo membro*, poſt gloſſ. in *v. Priori
modo*, Innoc. in *princ.* & Hoſtien. *n.* 6.

11 Ampliatur primo, hæc regula, ut locum habeat, et-
iamſi reſcriptum impetrans eſſet ſanctus, ut eſt text. in
cap. 1. *Ut lite pendente:* vitiatur enim reſcriptum, quia
propter meritum vitæ non eſt recedendum a juris diſpo-
ſitione, & ita per illum textum notat Bald. in *Rubrica,
Ut lite pendente in fin.* & Dec. hic *n.* 3. licet hoc dictum
12 impugnet Bero. in *ſecunda lectura num.* 16. quia ſanctus,
& perfectus dici non poteſt, qui doloſe falſum expri-
mit, aut veritatem ſupprimit, allegat textum in *c. Ca-
vete* 22. *q. ult.* & in *c. Mihi* 22. *q.* 2. Sed melius facit *c.* 1.
ibi: *Uterque reus eſt, & qui veritatem occultat, & qui
mendacium dicit, infra de crimine falſi:* & multipliciter
reſpondet ad textum in *d. c.* 1. *Ut lite penden.* qui videtur
loqui de B. Th. Cantuarienſi.

13 Ampliatur ſecundo, ut locum habeat non modo in
reſcriptis ad lites, de quibus ſpecifice loquitur hoc *cap.*
Sed etiam, & multo fortius in literis beneficialibus,
quia facilius redduntur nullæ, ut dicam *infra n.* 21. &
quia ſunt magis odioſæ, *c. Quamvis de præb. lib.* 6. &
hic firmant Butr. *n.* 27. Abb. *n.* 2. *in primo notab.* Barbat.
n. 25. Dec. *n.* 16. Bero. *in prima lectura n.* 4. & 39. & *in*
14 *ſecunda n.* 61. & 62. & in hoc concordant omnes a for-
tiori, ut inquit Felin. hic *n.* 1. *v. In literis gratiæ n.* 5.
facit text. in *c. Accedens de crimine falſi*, ubi in literis
ad lites non ita præſumitur falſitas, ſicut in beneficia-
libus, & ibi Innoc. in *princ.* arguit, quod ſi quis ſuggeſſit
falſum in literis de ſimplici juſtitia, non præſumitur do-
loſe feciſſe; ſecus in literis gratiæ, quia dolus ex per-
ſpicuis indiciis probatur, *leg. Dolum*, *C. de dolo.* Cum
Innoc. concordant ibi Hoſtien. *n.* 8. Joann. Andr. *n.* 21.
Bellam. *n.* 22. *v. Hoſt. dicebat*, Cardin. *n.* 18. 17. Imol. *n.*
8. *ver. Hoſtienſis v. vero*, & Abbas *n.* 7.

15 Ampliatur tertio, ut a fortiori locum habeat etiam
in privilegiis, quia mendacium necat privilegium, ut
inquit Bald. per illum textum in *l. Etſi in princ. Cod. Si
contra jus*. Exemplum in eo, qui feudum impetravit, vel
remiſſionem criminis, mendaciter narrando ſe ſtrenuum
militem, & multos latrones apprehendiſſe, vel transfu-
16 gas indicaſſe, ut ibi notant gloſſ. 2. Paul. de Caſtro,
& alii ſcribentes. Dixi a fortiori, quia ſubreptio magis
vitiat literas gratioſas, quam literas ad beneficia, ut
voluit gloſ. 2. in *c. Non poteſt de præben. lib.* 5. & eſt bonus
textus in *c.* 1. & 2. *de filiis Presbyt. eod. lib.* Bero. hic *n.*
17 39. Unde ſubreptio in gratioſis etiamſi minima ſit, eſt
attendenda, Rota *deciſ.* 435. *n.* 1. *par.* 3. *recent.* etiamſi
Papa alias fuiſſet conceſſurus: Puteus *deciſ.* 404. *lib.* 1.
Rota *ubi ſupra*.

18 Ampliatur quarto, etiamſi doloſa ſubreptio fuerit
cauſa partis reſcripti duntaxat, quia nihilominus vitiat
reſcriptum in totum, & hoc in pœnam doloſi, ut in
text. ibi: *In ſua perverſitatis pœnam nullum ex illis lite-
ris commodum conſequantur.* Et ita Delegatus nec de cau-
ſa cognoſcere poterit ſecundum ſpecialem, vel favora-
bilem formam traditam in literis, puta ut ſummarie,
ac ſimpliciter procedatur; nec etiam juxta juris ordi-
nem, ſecundum Joann. Andr. *n.* 10. *in v. Prorſus.* Et ea 19
hoc ſecundum Abbatem hic *n.* 2. nota textum apertum,
quod ſubreptio doloſa vitiat omnia contenta in reſcri-
pto, licet reſcriptum contineat plura capitula ſeparata
prout hic erant forma, & ſubſtantia reſcripti, etiamſi
ſubreptio non fuerit cauſa obtinendi omnia: quod eſt
valde notabile, ſecundum eum. Idem Barbat. *num.* 25.
Quod latius proſequitur Bero. *a n.* 5. *uſq. n.* 9. reſponden-
do ad objecta Philippi Decii.

Quod ſi hoc habet locum in literis contentioſis, for- 20
tius debet obtinere in literis gratiæ, ut per Abbatem ubi
infra, & cum eo conſentiunt hic Bero. *num.* 13. Quint.
Mandoſ. *n.* 7. *verſ. Ampliant vol.* 6. *repetent. in appendic.
fol.* 31. Ratio eſt ſecundum Abbatem *dict. num.* 2. & *in* 21
cap. Ceterum numer. 6. *verſ. Nam ſcire debes ſup. eodem*, 22
quia ſubreptio facilius inficit literas Beneficiales & gra-
tioſas, quam reſcripta ad lites: illæ enim per ſubreptio-
nem vitiantur ipſo jure; hæc vero ad lites per ſubre-
ptionem etiam doloſam regulariter non vitiantur ipſo
jure, ſed ope exceptionis, *cap. Si autem ſupra eodem*,
& infra, *cap. Plerunque*, Bellam. *d.* 485. *Proceſſus fa-
ctum*, Innoc. Butr. & Abb. in *cap. Ceterum ſupra eodem
cum ſimilib.* ut dixi in *c. Ad audientiam*, poſt Felin. *ibi
n.* 17. *verſ. Litera ad lites infra eodem*, & eſt communis
opinio, ut hic atteſtatur Bero. *n.* 23. *v. Verum antequam*,
& *n.* 37.

Quæ ampliatio præcipue vendicat ſibi locum in lite- 23
ris expectativis, quia ſunt ambitioſæ, & reſtringendæ;
& ideo per ſubreptionem doloſam vitiantur in totum,
c. Quamvis il 1. *de præben. lib.* 6. *juncto c.* 2. *infra de con-
ceſſ. præb.* & *c.* 2. *eod. tit. lib.* 6. Bero. hic *n.* 43.

Et ea hoc collige limitationem notabilem ad textum 24
in *c. Si eo tempore de reſcriptis lib.* 6. ut procedat, quan-
do ſubreptio non fuit doloſa: tunc enim vitiat ſolum il-
lam partem gratiæ, cujus fuit cauſa, & non reliqua
contenta in reſcripto, ſecundum Abbatem hic *n.* 2. *v.
Ex quo collige:* & ita etiam limitari debet quod ait An-
ton. de Butr. in *c. Exhibita circa fin. v. Ex his deciditur
de judic.* videlicet reſcriptum non vitiari in totum, ſi ex
copulative narratis in reſcripto una pars ſit falſa; nam
ſi malitioſe illa copulative narrata ſint, in totum debe-
rent reſcriptum vitiare: Vel ſecundo & melius ad tex-
tum in *d. c. Si eo tempore*, reſponde, ut dicam infra in
2. *limitat. hujus* 1. *regulæ n.* 36.

Ampliatur quinto ſupradicta regula, ut locum ha- 25
beat ſive ſubreptio fuerit commiſſa exprimendo falſum,
ſive tacendo verum; parificantur enim quoad hoc taci-
turnitas veri, & ſuggeſtio falſi, ut eſt caſus apertus hic
v. Qui priori modo, id eſt fraudem, ſecundum gloſſ. In-
noc. & Hoſt. *falſitatem exprimunt, vel ſupprimunt veri-
tatem, in ſua perverſitatis pœnam nullum ex illis literis
commodum conſequantur*, & notant Cardin. in 1. *notab.*
Abb. *n.* 2. *v. Et nota quod hæc parificantur*, Dec. *n.* 4. *v.
Tertio*, Joan. Andr. Bellem. Butr. Anchar. & omnes in
ſumm. text. in 1. *membro*, & in ſpecie Ambr. de Vigna-
te *vol.* 2. *repetent. fol.* 211. qui ſummat ſic, Mendax preca- 26
tor doloſus, id eſt dolo tacens verum, vel exprimens
falſum, in totum caret impetratis. Facit ad hoc, quia
non ſolum dicendo, ſed etiam tacendo committitur
mendacium, *Ea quæ commendant*, ubi Bar. *n.* 1. hoc in-
ducit ad teſtes, *ff. de contrah. empt.* Jaſ. in *l. præſcriptione
in* 2. *not. C. ſi contra jus, vel utilitatem publicam*, & hic
junge, quæ dixi ſupra *n.* 7.

Exemplum doloſæ ſubreptionis per falſi expreſſionem 27
in reſcriptis ad lites habetur in *c. Sedes*, §. *Si quis vero
ſup. eod.* item ſecundum Bald. hic *n.* 7. exemplum in eo,
qui dicit ſe miſerabilem perſonam, & ideo impetravit
procedi ſummarie, & de plano; nam ſi perſona miſera-
bilis non eſt, reſcriptum ei non prodeſt, quia callide men-
titus eſt paupertatis ingenium, ut *l.* 1. *C. de mendic. va-
lidis lib.* 11. In literis autem gratioſis habetur in *cap. Ad* 28
aures ſupra eodem, & *in c. Si proponente infra eodem*, &
in cap. Ex literis de tranſact. in eo, qui dixit ſe Cleri-
cum, cum nondum eſſet tonſuratus.

Exemplum doloſæ ſubreptionis per veri ſuppreſſionem 29
in reſcriptis ad lites, eſt in litigioſo, qui doloſe impetrat ſe-
cundum reſcriptum nulla d. primi facta mentione, *c. Cete-
rum*, & *c. Ex tenore ſup. eod. c.* 2. *de dolo & contum.* rei qui
tacuit proceſſum habitum ſuper eodem negotio, *c. Inter de*

re

ve judic. vel de litis prudentia, c. Cauſam, il 2. de teſtibus. Item ſecundum Baldum hic *ſub n. 7.* Pone exemplum in muliere, quæ impetravit reſcriptum ſuper actione de dote, cum eſſent nuptiæ inceſtuoſæ, *ut l. Si quis inceſt. nupt.* Item in eo, qui impetravit tan-
30 quam filius, cum eſſet ſpurius *ut l. Si qua illuſtris, C. Ad Orficianum*. In literis autem beneficialibus exemplum habes *in c. Ad aures, & in c. Cum adeo ſupra eodem, & in c. Si motu proprio de preben. lib. 6.* ſecundum Card. hic *n. 13. in 3. q.* poſt Goffred. & Hoſt. *n. 6. in verſ. Priori, & n. 8. in ver. Supprimunt.* Abb. Antiq. *n. 3.* Jo. Andr. *n. 4.* Item ſecundum Bald. *n. 7. in fin.* In
31 literis gratioſis poteſt poni exemplum in eo, qui fecit ſe legitimari tanquam ſimplicem naturalem, cum eſſet inceſtuoſus; nam ad defectus ſuppreſſos nunquam porrigitur diſpenſatio, ſed oportet exprimi qualitatem defectuum, *l. Sed ſi hac, §. Patronum, ff. de in jus*
32 *voc.* Sufficit tamen exprimere qualitatem in genere, puta quod ſit illegitime natus, licet non dicat ex Moniali, vel Monacho, ſecundum Bald. hic *n. 8.*

33 Ampliatur 6. etiamſi expreſſio falſi, vel taciturnitas veri non, fuerit cauſa conceſſionis, propterea quod eo non expreſſo, vel tacito Papa nihilominus literas conceſſiſſet, hæc enim diſtinctio, an Papa veriſimiliter dediſſet literas, necne, adhibetur tantum *in 2. reg.* videlicet quando ſubreptio committitur per ſimplicitatem, vel ignorantiam: at ubi committitur per dolum, vel malitiam, ſubreptio indiſtincte vitiat reſcriptum, ut innuit gloſ. hic *in ver. Nullatenus*, dum ait, non diſtingui hoc caſu, quæ falſitas ſit expreſſa, vel veritas occultata, ſed ſufficere, ut per malitiam hoc fecerit, & tenet expreſſe Innoc. *in princip. in ver. Cognoſcet*, ibi: Plus dicimus, quia ſi etiam illud per fraudem obtineat, quod alias obtenturus eſt, non valet, *l. Et ſi, C. Si contra jus*, & cum Innocen. concordant hic Joan. Andr. *n. 12.* Imola *n. 5.* Abb. *in 1. not.* Barbat. *n. 24.* Bero. *n. 13.* & Quintil. Mandoſ. *n. 7.* Dec. *in c. Sedes in 4. not. ſupra eodem*, Bellam. *d. 4. n. 1.* Mohed. *d. 8. de reſcript.* ubi deciſum fuit gratiam diſpenſationis vitiari per falſam expreſſionem ætatis quinque annorum, licet non fuerit neceſſaria, & Papa alias conceſſiſſet, & gratia non ſit fundata in d. ætate, quia in gratioſis, & in facto proprio præſumitur dolus, qui vitiat gratiam. Ratio eſt odium ipſius doloſi, Butr. hic *n. 3. verſ. Ratio prima*. Hæc enim eſt pœna exprimentis falſum, vel tacentis verum per dolum, vel malitiam, quia reddit ſe indignum gratia, & ideo indiſtincte caret impetratis: ſic probat hæc decretalis ibi: In ſuæ perverſitatis pœnam.

34 Nunc limita 1. regulam ſuperius propoſitam, ut locum non habeat, ſi ſubreptio non fuit cauſa formæ, nec ſubſtantiæ, nec alicujus de contentis in literis, ut quia in illis aliquid falſum doloſe, & ſcienter expreſſum fuerit, quod nihil de contentis in literis concernebat, ſed erat omnino extra materiam in illis poſitam; nam talis ſubreptio literas juſtitiæ, vel gratioſas, nec in totum, nec in partem vitiat, ut hic probatur a contrario ſenſu, & eſt de mente Abb. hic *a contraria*, ſecundum Bero. *in 1. lectura n. 43. & in 2. n. 53.* Ad hoc quod notat Innoc. & Hoſt. *in c. Ex literis inf. de tranſact.* Quod ſi ſubreptio ſcienter commiſſa fuerit, quæ non ſit cauſa conceſſionis, nullo modo vitiat literas, & impetrans illarum vigore poteſt beneficium obtinere.

35 Limita 2. niſi plura in reſcripto fuerint narrata alternative, quia tunc ſi ſubreptio etiam reſpiciat unum, illud tantum vitiat, non autem alia in quibus nulla fuit commiſſa ſubreptio, ut notabiliter voluit Antonius de Butr. *in d. c. Exhibita prope finem, verſ. Et ſi quidem*, dicens hoc eſſe planum, & Bero. hic *in 1. lectura num. 7. poſt med verſ. Verum nota*, licet Butrii mentionem non faciat: & ita poteſt intelligi textus *in c. Si eo tempore infra eod. lib. 6.* nam Papa ibi dedit literas ad duo alternative narrata, videlicet ad beneficium curatum, vel ad beneficium ſimplex. Unde quamvis gratia de beneficio curato eſſet ſubreptitia propter defectum ætatis in literis non expreſſum, non tamen propterea vitiatur gratia de beneficio ſimplici, circa quod nulla fuit ſubreptio, cum impetrans haberet ætatem requiſitam ad illud obtinendum: & eſt
36 ratio, quia ad veritatem alternativæ ſufficit alteram partem eſſe veram, *l. Ita ſtipulatus, ff. de verb. oblig. c. Inter ceteras ſupr. eodem*, & quamvis alternative petens non dicatur præciſe alterum petere, *§. Huic aut inſtitut. de action.* Dec. *in d. c. Inter ceteras in 3. non* tamen quando diſpoſitio alternativa ab initio non poteſt niſi in uno verificari, ſimpliciter de illo ſolo facta cenſetur, arg. *l. Si duo, ff. de verborum obligatione*. Unde minor, qui tacendo defectum ætatis, petiit ſibi provideri de beneficio curato, vel de ſimplici, cenſetur præciſe ſuam petitionem reſtrinxiſſe ad beneficium ſimplex, cujus eſt capax; ac proinde gratia de ſimplici non vitiatur, *d. c. Si eo tempore*. Quod nota perpetuo ad intellectum illius textus.

Limita 3. niſi literæ fuerint obtentæ motu proprio Pa- 37
pæ, quia tunc ſubreptio etiam ſcienter facta non vitiat, & hoc propter virtutem motus proprii ipſius Principis, quæ omnem ſubreptionem excludit, *Clem. Si Romanus de prebend. c. Si motu proprio eodem tit. 6* ſecundum Bero. hic *in ſecunda lectura n. 42.* Rota *dec. 353. n. 1. p. 4. rec.*

Ceterum adverte, quia ſubreptio eſt duplex, altera, 38
quæ provenit ex parte impetrantis, altera, quæ oritur ex re ipſa. Primam tollit motus proprius, ſecundam non, Bellam. *d. 392. & d. 475.* Vitalin. *in Clem. Per literas num. 11. & 12. de preb.* Felin. *in c. In natura in 10. Corrolar. de reſcr.* Card. Seraph. *d. 398. n. 5.*

Rurſus adverte, quia etſi contra literas motu proprio obtentas non poſſit dari de ſubreptione, ut prædixi; tamen poteſt dari de defectu intentionis, qui ſubreptioni æquiparatur, ut in præallegata deciſione Seraphini 398. *num. 2.* Imo quod eſt ſubreptio in gratia facta ad ſupplicationem partis, eſt defectus intentionis in gratia facta motu proprio, ut dicitur *in deciſ. 119. nu. 6. part. 5. recent.* 39
Et quamvis motus proprius relevet impetrantem ab onere juſtificandi gratiam quæ ſolum innititur voluntati, & verbo Papæ, Acchil. *deciſ. 50. de probat.* Put. *d. 101. lib. 3.* Card. Seraphin. *dec. 1484. num. 10. & in recent. d. 632. numer. 3. & d. 645. num. 2. part. 1.* tamen non impedit, quin ex adverſo poſſit dari de defectu intentionis Papæ; eoque probato motus proprius non operatur, Bald. *in l. Imperialis, § Si miles, Cod. de nupt.* Bellam. *deciſ. 392.* Caſſador. *d. 4. verſ. Non tamen de penſ.* cum aliis relatis in præalleg. *d. 119. num. 3. par. 5. recent.* Adverte tamen, quia requiritur oris apertio, quando in conceſſione eſt ſublata facultas contrarium dicendi, vel opponendi, & interpretandi, Caputaq. *d. 534. num. 4. part. 3.* Put. *deciſ. 50. num. 5. lib 1. & d. 377. in fin. lib. 3.* Seraph. *dec. 351. & 764. n. 1.* Rot. *d 157. num. 14. par. 7. rec.*

Modo pro abſolutione hujus primæ regulæ duo ſuper- 40
ſunt inveſtiganda. Primum eſt, an ſubreptio in dubio præſumatur doloſa ad effectum, ut probans ſubreptionem relevetur ab onere probandi dolum, Secundum, qualiter dolus probetur.

Circa primum, diſtinguendum eſt inter reſcripta ad li- 41
tes, & literas gratioſas; nam in reſcriptis ad lites ſubreptio in dubio non præſumitur doloſa, & qui fraudem, vel dolum allegat, probare debet, *l. Quoties, § Qui dolo, ff. de prob.* nam quilibet præſumitur bonus, donec probetur malus, *c. Unic. de Scrut. c. Dudum de præſumpt. l. Merito, ff. Pro ſocio*, & hic firmant gloſſ. *in ver Priori modo*, & gloſſ. ſeqq. Innocen. *in princip. in ver. Facta fuerit, verſ. Et debet probare dolum, qui alleg.* Abb. Antiq. *n. 3. in eod. verſ.* Hoſt. *n. 7.* Joan. And. *n. 21.* Bald. *n. 14.* & alii communiter, Caputaq. *d. 220. n. 1. & 2. p. 3.* Et
pro hac opinione eſt textus optimus *in c. Accedens infra de* 42
crimine falſi, quem ſic ſumat Abb. Antiq. Propter literas de ſimplici juſtitia nemo præſumitur committere crimen falſi, & ibi Gloſſ. 1. & Innocen. *in princip.* & Hoſtien. *n. 4.* inde ſumunt argumentum, quod ſi quis ſuggeſſit falſum in literis de ſimplici juſtitia, non præſumitur doloſe feciſſe, Ratio eſt, quia de facili poſſunt obtineri, ut ibi di- 43
citur: nec in re modica præſumitur quia dolum commiſiſſe, *l. Si oleum, §. ult. & l. ſeqq. ff. de dolo*. Eſt tamen 44
unus caſus, in quo in reſcriptis ad lites præſumitur dolus, videlicet quando ſunt magnæ conjecturæ doli, ut ſi eſt falſitas in narratione facti proprii, non antiqui, neque intricati, vel ſi ſunt literæ magni ponderis. Et idem de ſimilibus conjecturis, ut hic pulchre per Abbatem *n. 7. v. Sed tu conclude*, & Felin. *numer. 5. ver. Et etiam unus caſus*.

In literis autem gratioſis ſtat regula in oppoſitum, 45
quia expreſſio falſi, & taciturnitas veri ſemper præſumitur cum dolo, ſecundum Innoc. *in d. cap. Accidentes in princ. de crimine falſi*; & quamvis loquatur, ſi gratia ſit magna; tamen in gratioſis in dubio dolum præſumi

ſentit ſimpliciter idem Innoc. *in c. Dilectus, il* 1. *n.* 2. *infra eod.* Caſſad. *d.* 10. *n.* 3. *de preb.* Mohedan. *deciſ.* 8. *de reſcript.* Seraph. *d.* 20. *num.* 4. Rota *d.* 155. *num.* 5 *part.* 4. *rec.* & ſequitur Felinus hic *num.* 5. *verſ. Et quod in gratioſis*, qui tamen ſubdit, hanc præſumptionem non eſſe juris, & de jure; & ideo poſſe probari ſubreptionem dolo caruiſſe. Sed Hoſt. *in d. c. Accedens num.* 3. *verſ. Si vero*, dicit in literis gratioſis eſſe attendendam qualitatem gratiæ, & perſonæ impetrantis, & ſecundum
46 hoc contra ipſam præſumendum eſſe plus, vel minus, & cum Hoſt. concordant ibi Jo. Andr. & quod in gratia modica dolus non præſumatur, tenet Bellam. hic *n.* 22.

Rurſus attendendum, an impetrans ſuggeſſerit falſum in facto proprio, quia in literis gratiæ præſumendum eſt
47 contra ipſum, ut patet *in l. Quiſquis, C. de reſcind. vendit.* & notat Gloſſ. 1. *in d. c. Accedens*, ibi: Sed pone quod falſum affirmet circa rem propriam, cujus notitiam habuit, præſumitur primo contra ipſum, quia non præſumitur quis ignorare factum propriæ rei, & cum Gloſſ. concordant ibi Hoſt. *num.* 4. *verſ. Sed quid ſi circa factum proprium*, Butr. *n.* 7. *verſ. Sed pone, dicit gloſſ.* Mohed. *deciſ.* 8 *de præſcript.* Accoramb *d.* 17. *lib.* 1. Seraph. *d.* 601. *n* 2. Rota *d.* 295. *n.* 13. *part.* 6. *rec.*

48 Sunt tamen duo caſus, in quibus ſubreptio in beneficialibus non præſumitur doloſa, ſecundum Felin. hic *num.* 5. *verſ. Sunt tamen.* Primus eſt, quando falſitas non eſt talis, quæ veriſimiliter debeat inducere Papam ad gratiam facilius concedendam, ſed eſt ſuperflua, quia tunc in dubio non præſumitur doloſa, cum dolus ſit quædam machinatio exquiſita, *l.* 1. *ff. De dolo*, quæ in ſuperfluis, & inutilibus non eſt veriſimilis, Bellam. *d.* 4. quæ incipit: *Falſi expreſſio non doloſa.*

49 2. Caſus eſt, quando falſitas eſt circa illud, quod ſi eſſet verum, potius debuiſſet Principem retrahere a conceſſione, puta, dixit ſacriſtiam eſſe dignitatem, cum non eſſet; nam ſi eſſet dignitas, Princeps difficilius conceſſiſſet, & ſi non eſſet facilius conceſſiſſet: talis ergo falſitas non præſumitur doloſa, Rot. *in Antiquior. d.* 19. *in fin. de præb.* Bellam. *d.* 115. incipien. *Falſa expreſſio litis pendentiæ.*

50 Circa 2. eſt qualiter dolus, ſeu fraus, vel malitia probetur, generaliter dicendum eſt probari ex perſpicuis indiciis, ut eſt text. *in l. Dolum, C. de dolo*, puta ex qualitate perſonæ, & ex forma reſcripti, ut dicit gloſ. hic *in verb. Nullatenus, verſ. Sed qualiter probetur malitia.* Specialiter autem, ut verbis utatur Hoſtienſis hic *num.* 8. probabitur hæc fraus eo ipſo, quod impetrans probatur ſciens, *l. Verius, ff. de probat.* & *l. Non omnes*, §. *a Barbaris, ff. de re militari*, & *l. Dolum, C. de dolo.*
51 Ergo probata ſcientia, fraus probata intelligitur, niſi in communi forma impetretur, ut *c. Accedens infr. de crimen falſi.* Ita Hoſt. qui tamen ſtatim declarat dictum ſuum procedere in homine curioſo, & diligenti; ſecus vero ſi ſit ſimplex homo, quia tali ſubveniendum eſt, licet probetur ſcientia, *c.* 3. *De conſecr. diſt.* 2. *c. Cum univerſorum infr. de rerum permut.* neque enim obeſt, quod per ſimplicitatem commiſſum eſt, *ut l.* 1. §. *ult. ff. de ventro inſpic.* Item imperitiæ parcitur, *l. Cum de indebito*, §. 1. *ff. de probat.* & *l.* 1. §. *ult. ff. de edendo cum concord. de quib. per eum n.* 5. Sed tandem hanc diſtinctionem non admittit, niſi per aliquas conjecturas relevetur, quod committitur arbitrio judicis, ne viam aperiamus, &c. arg. *c. Nonnulli infr. eod.* & *c. Unico infra, ut beneficia eccleſiaſtica*, quibus verbis intendit Hoſtien. ut probata ſcientia, cenſeatur probata malitia, & ſi impetrans ſit homo ſimplex, niſi per aliquas conjecturas arbitrio boni judicis relevetur, & cum ipſo concordat Jo. Andr. *n.* 21. & alii ſupra citati, *n.* 14.

52 2. Regula: Expreſſio falſitatis, vel taciturnitatis veritatis ex ſimplicitate, vel ignorantia proveniens, ſi non ſit cauſa conceſſionis, eo quod expreſſa veritate, vel tacita falſitate, Princeps nihilominus literas conceſſiſſet, reſcriptum non vitiat. Habetur hæc reg. ex verbis textus ibi: Si talis expreſſa ſit falſitas, vel veritas occultet, quæ quamvis fuiſſet tacita, vel expreſſa, Nos nihilominus literas dediſſemus, &c. Eam ponit Innoc. *n.* 1. *verſ.* 2. *reg.* Hoſtien. *n.* 10. Jo. Andr. *n* 25. Bellam. *n.* 13. *verſ. Aut tacita veritate*, Butr. *n* 3. *verſ.* 3. *reg.* & *n.* 6. Card. *n.* 13. *in* 3. & 4. *reg.* Anchar. *n.* 4. Imol. *n.* 7. *verſ. Nota quod ubi*, Bellam. *d* 4. & 115. Caſſad. *d.* 12. *n.* 15. *de praben.*

53 Amplia primo hanc 2. reg. ut locum habeat, etiamſi impetrans tacuerit ea, quæ de proceſſu ſunt neceſſario exprimenda; quia valent literæ, etiamſi tale quid ſit omiſſum, quo expreſſo Princeps nihilominus literas conceſſiſſet, ut determinat Innoc. hic *n.* 1. *in ver. In communi forma*, arg. *c. Oblata infra de appellat.* licet alii contra.

Amplia ſecundo etiam in beneficialibus, ut eſt textus 54
in *c. Dudum, verſ. Conſiderantes de præb. l.* 6. qui in materia beneficiali expreſſe vult, ut taciturnitas alicujus qualitatis, qua expreſſa nihilominus Princeps literas conceſſiſſet, non vitiet eas. Ad idem textus *in c. Si pro Clericis pauperibus eod. tit.* & *lib.* ubi taciturnitas defectus ſacrorum Ordinum non vitiat literas, ex quo impetrans intra tempora a jure ſtatuta poteſt promoveri ad Ordines, quos requirit beneficium. Et per hæc jura tradit Felinus hic *n.* 2. Bellam. *d. dec.* 4. Caſſad. *d.* 12. *n.* 15. *de præbend.* Cæſar. de Graſs. *d.* 8. *n.* 2. *eod. tit.* Rota *d.* 439. *n.* 6. *p.* 4. & *d.* 24. *n.* 4. *verſ. Sane hæc ratio p.* 5. & *d.* 140. *n.* 7. & *d* 22. *n.* 23. *p.* 7. *rec.* Hinc fit, ut ſi taceatur 55
beneficium ab alio injuſte poſſideri, vel per ſimoniam, non vitientur literæ, ut notant Innoc. & Hoſtien. *in c. Ex literis de tranſact.* & qui narravit beneficium cum cura, vel reſidentia, obtinebit beneficium ſimplex, & reſidentiam non requirens, quia multo potius Papa hoc conceſſiſſet, Rota *dec.* 73. *Papæ ſupplicat alias* 562. *de reſcript. in Antiquis*, & Felin. hic *n.* 2. *verſ. Et ad idem Rota.*
Verum tenen gloſs. *in c. Si motu proprio in verſ. Taceat* 56
de præb. l. 6. tenet hoc cap. 6. *in* 2. *reg.* non habere locum in beneficialibus, quia non ſufficit, ut Papa veriſimiliter voluerit providere, ſed requiritur proviſio, & facta
in uno caſo, non porrigatur ad alium, *c. Suſceptum in-* 57
fra eod. lib. 6. & opinionem gloſs. dicit. videri veriorem, Dec. hic *n.* 18. *verſ. Et ideo verior videtur.* De qua plenius diſſerit Bero. *n.* 49. *verſ. Contrarium*, & *n.* 51 *verſ. Secunda tamen opinio.* Sed non videtur recedendum a prima opinionione, quam paſſim ſervat Rota, ut in præcitatis deciſionibus.

Motivum autem gloſsæ poſset procedere, ſi ſubreptio caderet circa id, ad quod verba literarum non adaptantur. Unde ſi quis exprimat dignitatem, cum ſit beneficium ſimplex, non valent literæ, licet Papa ſimplex beneficium facilius contuliſset, quia dignitatis appellatione non veniunt beneficia ſimplicia, *c. Si forte* juncta gloſs. *in verb. Dignitatem de elect. l.* 6 Et ſimili modo impetrans præbendam integram, non poterit obtinere dimidiam, licet dimidiam facilius impetraſset, quia appellatione integræ præbendæ non venit dimidia, text. eſt *in c. Cui de non ſacerdotali de præb. eod. l.* & in literis ad beneficia tanquam ambitioſis non fit extenſio de caſu ad caſum, etiam ex majoritate rationis, nec valet arg. de majori ad minus etiam affirmative, *ut in d. c. Cui de non ſacerdotali*, & *in c. Quamvis de præb. l.* 6. & *in c. Suſceptum de reſcriptis eod. l.* & nota Bero. hic *n.* 44. *poſt princ. verſ. Hæc ratio non placet in* 1. *lectura*, & *in* 2. *n.* 55. & in hoc caſu intrat ratio gloſsæ, quod non ſufficiat, ut Papa voluerit providere, ſed neceſſaria ſit proviſio. At ſecus eſt, ſi ſubreptio ſit circa qualitatem beneficii, quam ſi Papa ſciviſset, eodem modo, vel facilius conceſſiſſet: tunc enim non applicatur motivum gloſsæ, quod non ſufficiat, ut Papa voluerit providere, ſed requiratur proviſio; quoniam Papa tunc vere providit de beneficio, licet ejus qualitatem ignoraverit, quam tamen ſi ſciviſset, eadem vel majori facilitate providiſset, & ideo ſubreptio non vitiat, *ut d. c. Dudum*, & ibi gloſſ. *in ver. De ipſa*, & *in c. Si pro Clericis de præbend. l.* 6. & tenet Rota *d.* 11. *n.* 16. *par.* 6. *rec.* Caputaq. *dec.* 160. *n.* 1. *part.* 1. ubi allegat Romanum *conſ.* 194. *in* 2. *dubio*, & Cravet. *conſ.* 2. *n.* 17. & 19. Quo fit, ut ſi quis impetraverit Theſaurariam in certa Eccleſia ſub nomine dignitatis, cum eſset officium, talis ſubreptio non vitiet literas, ut pro majori parte tenuerunt Domini de Rota *dec.* 582. *alias* 4. *Quidam obtinuit de reſcr. in Antiquis*; quia ſi fuiſset narratum illud eſse officium, Papa eodem modo, imo facilius dediſset, cum facilius conſueverit conferre beneficia minora, quæ ſonant in officium, quam Dignitates, & facilius beneficia ſimplicia, quam Curata, ut in *c. Ad aures ſup. eod.* & *in c. Gratia eod. tit. l.* 6. Et illam deciſionem ſequuntur hic, & pluribus confirmant Abb. *n.* 6. *verſ. Et ad prædicta*, Dec. & Bero. *in* 1. *lect. n.* 44. & *in* 2. *n.* 54. & *ſeqq.* Ad cognoſcendum autem, quæ ſint illa, quibus expreſſis Papa veriſimiliter gratiam conceſſiſſet, vel non conceſſiſſet, attenditur communis ſtylus Principis, vel uſus Cancellariæ;

tiæ; item probabilis conjectura, vel communis uſus aliarum literarum, quas Principes conceſſerunt, vel conſueverunt concedere; alias nunquam deprehendi poſſet, num Princeps feciſſet gratiam, ſi fuiſſet expreſſum, necne? forte enim feciſſet, & forte non, ut bene per Lapum *alleg.* 86. *duo Prælati*. Quod latius proſequitur Felin. hic *n.* 8. *verſ. In* 1. *reg.* & cenſuit Rota apud Caſſad. *d.* 12. *n.* 14. *de præbend.* & *in rec. d.* 105. *n.* 1. & 3. & *d.* 739. *n.* 1. *p.* 2. Potiſſimum vero attenditur, an gratia præjudicium inferat, quia tunc præſumptio eſt, Papam vel non conceſſurum, vel difficilius, ut dicitur in præallegata *d.* 105. *n.* 3. & tenet Card *conſ.* 96. *Videtur unio n.* 8.

58 Limita 1. hanc 2. reg. ut locum habeat, dummodo qualitates non expreſſæ ſint tales, ad quarum expreſſionem non tenetur impetrans de jure communi: ſecus ſi ſint tales, de quibus impetrans debuit de jure mentionem facere, quia tunc taciturnitas earum vitiat, etiamſi alias Papa omnino literas conceſſiſſet: ita procedit text. *in cap. Si motu proprio de præb. lib.* 6. ubi taciturnitas beneficii prius obtenti, quantumvis modici, vitiat literas impetrationis. Hoc enim procedit, quia de obtento etiam modico de jure eſt facienda mentio, ut ibi in gloſſ. penult. & poſt Dominicum declarat Felin. hic *n.* 2. *v. Limita* 1. Dec. *n.* 18. & regula eſt, quod non tenetur impetrans

59 facere mentionem in literis beneficialibus, niſi de qualitatibus in jure expreſſis, Felin. ubi ſupra, qui allegat Calder. *conſ.* 6. *de præben.* & Domin. *in c. Poſtulaſti, infra eod.*

60 Limita 2. ut non procedat, ubi eſt diverſitas perſonarum, vel cauſarum, actoris, vel rei, quia tunc etiamſi ſuper tacito fuiſſent datæ literæ, nihilominus reſcriptum obreptitium vitietur, Ita Calder. *conſ.* 11. *Epiſcopus Delegatus de ſent. excom.* allegat *cap. Significante infra eod.* & ſequitur Felin. hic *num.* 1. *circa fin. verſ. Et dicit quod regula.*

61 Limita 3. dummodo ea, quæ ſunt expreſſa circa qualitates beneficii, expreſſa ſint cauſa demonſtrationis, ſubceptio enim non doloſa non obeſt, ſi Princeps nihilominus conceſſiſſet; ſecus vero ſi expreſſa eſſent cauſa taxatione, quia tunc reſcriptum beneficiale non poteſt reduci ad ea, quæ ſi fuiſſent bene expreſſa, non retraxiſſent Principem a conceſſione literarum, Rota d. *dec.* 4. *n.* 5. *v. Alii tamen de reſcript. in antiquis*, Domin. *in c. Poſtulaſti infr. eod.* & hic notant Felin. *n.* 3. *v. Limitatio* 4. Dec. *n.* 18. *v.* 2. & Bero. *in* 1. *lectura n.* 44. & *in* 2. *n.* 56. Quando autem aliquid dicatur expreſſum cauſa demonſtrationis, vel taxationis, vide per eundem Bero. *n.* 45. *in prima lectura, & in ſecunda n.* 57.

62 Tertia regula; Expreſſio falſitatis, vel ſuppreſſio veritatis per ſimplicitatem, vel ignorantiam, vitiat reſcriptum in totum, ſi ſit ſubſtantiæ reſcripti inductiva, ſeu fundamentum, vel cauſa totius conceſſionis, id eſt, ſi Princeps tacita falſitate, vel expreſſa veritate, nullo modo dediſſet literas. Deſumitur hæc tertia regula ex litera textus, ibi: *Si vero per hujuſmodi falſitatis expreſſionem, vel ſuppreſſionem etiam veritatis literæ fuerint impetratæ, quæ tacita, vel expreſſa, nos nullas prorſus literas dediſſemus*: & eam ponunt hic Innocent. *n.* 4. *v. Si vero tertia regula*, Hoſtienſ. *n.* 10. *v. Vel per ſimplicitatem*, Joan. Andr. *num.* 11. & notant Abb. *numer.* 4. & 6. Felinus *n.* 6. *v. Limita* 5. & Dec. *num.* 8. *in* 3. *notab.* & idem Abb. *in cap. Conſtitutus in* 2. *notab.* & *in cap. Sedes num.* 4. *ſupra eodem, & in cap. Ad audientiam num.* 14. & ibi Felin. *numer.* 22. *in* 3. *ampliat. infra eodem*, Franc. *in cap. Si eo tempore n.* 4. *de reſcriptis lib.* 6. Bellam. *diſtin.* 4. *n.* 1. & probatur ratione evidenti, quia deeſt voluntas concedentis, a qua dependet ſubſtantia reſcripti; nam, ut ait gloſſa hic *in ver. Literas dediſſemus*, ſimplicitas, & ignorantia non prodeſt circa hujuſmodi literas impetrandas; imo ad hoc ut reſcriptum teneat, nihil debet ſupprimi ex iis, quæ movere poſſunt animum Principis ad

63 dandum reſcriptum, vel denegandum. Et infra immediate ponit quamplurima exempla, & in fine dat generalem theoricam his verbis: *Et generaliter ubicunque talem veritatem tacuit, vel talem falſitatem expreſſit, quæ tacita, vel expreſſa, Papa literas non dediſſet, reſcriptum inutile ſit.* Ac cum gloſſa concordat Hoſtien. *n.* 10. Jo. Andr. *n.* 25. *ver. Aut id factum*, Bellam. *num.* 13. *poſt med. ver. aut non habuiſſet*, Butr. *n.* 3. *v. Tertia regula n.* 5. Cad. *n.* 13. *v. Quinta regula*, Anchar. *n.* 4. *v. Et tunc aut ex falſitate*, Imol. *n.* 6. *v. Secus ſi Delegatus*, Abb. *in* 2. *notab.*

Exempla hujus 3. regulæ, ſecundum Innoc. hic *n.* 3. 64
verſ. Nos nullas, habentur *in c. Ad aures de cohabitat. cleric. & mulierum, in c. Super eo, & in c. Cum olim de re judic in c. Inter dilectus de fid. inſtrum. in c. Cum adeo, & in c. Conſtitutus ſupra eod. in c. Ex literis de tranſact. & in l. fin. C. ſent. reſcindi non poſſe.*

Aliud exemplum, quando in totum vitietur reſcri- 65
ptum propter ſubreptionem, vel obreptionem ex ignorantia, vel ſimplicitate, poni poteſt, ſi impetretur reſcriptum commiſſionis cauſæ ab ipſo Papa ſuper re feudali, non facta mentione, quod feudalis ſit: quia tunc Papa veriſimiliter ſe non intromiſiſſet ſuper re feudali, niſi forte in defectum non adminiſtratæ juſtitiæ, ex quo ad dominum feudi talis cognitio ſpectabat; ut in conſtitutione Federici, *Hac edictali*, § *Præterea*, *cap. Ceterum, & cap. Novit de judiciis, c. Ex tranſmiſſa, & c. ſeq. de for. comp.* Unde quia hæc ſubreptio, & taciturnitas fuit cauſa totius conceſſionis, reſcriptum corruit in totum, licet ignorantia, vel ſimplicitas, non autem dolus intervenerit; utroque enim caſu literæ pariter vitiantur; nam etſi dolus præponderet ſimplicitati, & ignorantiæ; tamen idem erit effectus, quando ſubreptio fuit cauſa totius conceſſionis, ut bene per Quint. Mandoſ. *in reper. hujus cap n.* 7. *in fin. v. Exemplum tom.* 6. *Repeten. in Append. fol.* 31.

Ampliatur primo, hæc tertia regula, ut a fortiori lo- 66
cum habeat in literis beneficialibus, & gratioſis, ut concludit Abbas hic *in* 5. *not.* Felin. *n.* 6. *v. Limita quinto*, & Dec. *n.* 17. Seraph. *d.* 734. *n.* 7. Rota *dec.* 94. *n.* 60. & 61. *part.* 7. *rec.* & conferunt quæ dixi ſupra *n.* 21.

Ampliatur ſecundo, ut locum habeat non ſolum quan- 67
do ſubreptio fuit cauſa inductiva, & finalis ipſius conceſſionis, ſed etiam quando fuit cauſa impulſiva, ut quia Princeps etiam ceſſante ſubreptione fuiſſet quidem conceſſurus, ſed non ita de facili, ſeu de levi, & ſic ſubreptio fuit cauſa impellens; nam nihilominus ſaltem in gratioſis ſubreptio vitiat, ut eſt tex. *in c. Poſtulaſti*, in illis verbis, *De levi non ſcribimus*, & ibi ponderant Doctores *infra eod.* & tenet Gloſſ. *in cap. fin. in figuratione caſus de filiis Presbyt. lib.* 6. & ibi Prob. *in Addit. ad Monach. n.* 3. *v. ipſo jure*, Abb. hic *num.* 7. & *in c. Ad aures n.* 4. *ſupra eod.* Gemin. *in c. Dudum n.* 15. *de præbend. lib.* 6. & ibi Anchar. *n.* 3. & Franc. *ad fin.* Imol. *in d. c. Poſtulaſti n.* 4. & ibi etiam Felin. *n.* 1. Calderin. *conſ.* 13. *An poſſidens in tit. de reſcriptione*, Alexand. *conſ.* 95. *Requiſitus n.* 8. *v. Non obſtat ſupra allegata lib.* 7. & *conſ.* 161. *Viſis narratis n.* 5. *v. Quia litera gratioſa eodem lib.* & millies reſolvit Rota, ut apud Caſſan. *d.* 12. *n.* 14. *de præben.* Put. *d.* 232. *n.* 2. *lib.* 1. Seraphin. *d.* 19. *n.* 2. ubi decidit reſignationem eſſe ſubreptitiam, ſi quis in impetratione beneficii dicat ſe eſſe Romanum, & poſtea in reſignatione dicat eſſe forenſem: quia propter hujuſmodi narrativam Papa motus fuit ad facilius concedendum, quam ſi narraſſet ſe eſſe civem Romanum, cum hoc caſu opus eſſet derogatione; & apud Buratt. *dec.* 55. *n.* 6. & *dec.* 510. 7. & *in rec.* 7. & *in rec. d.* 418. *n.* 1. *part.* 1. & *d.* 670. *n.* 4. & *d.* 94. *n.* 60. & *d.* 6. *p.* 7. & *d.* 739. *n.* 1. *par.* 2. ubi reſolvit reſervationem penſionis non facta mentione alterius penſionis ſuper eodem beneficio reſervatæ eſſe ſubreptitiam, ac nullam: quia ſi Papa ſciviſſet dictam penſionem, vel non conceſſiſſet ſecundam, cum non ſoleant duplici onere gravari beneficia, ad notata *in c. Mandatum infra eod.* Caſſador. *d.* 3. *de penſ.* cum aliis ibi allegatis, vel ſaltem difficilius conceſſiſſet, quod ſufficit ad cauſandam ſubreptionem, atque inde nullitatem gratiæ, Socin. Sen. *conſ.* 260. *n.* 2. Corn. *conſ.* 345. *n.* 6. *lib.* 1. Cravetta *conſ.* 296. *n.* 3.

Sed tu adverte, quia hæc concluſio non procedit, 67
quando ſubreptio provenit ex ignorantia probabili; tunc enim taciturnitas ejus, quo expreſſo reſcriptum non ita facile fuiſſet obtentum, illud non vitiat, ut efficaciter probat textus *in capitul. Gratia, de reſcript. liber.* 6. tenendo, prout communiter tenetur, quod non ponat caſum ſpecialem; nam ſi Papa ibi ſciviſſet de alio beneficio, non ita facile conceſſiſſet; & tamen quia illa taciturnitas erat cooperta juſta ignorantia, reſcriptum valet: & ita illum textum ad hoc ponderant Abbas *numer.* 5. Felinus *numer.* 6. *verſicul. Limita ſecundo*: ex quo ſequitur magna limitatio ad regulam *dict. cap. Poſtulaſti in verſicul. De levi*, videlicet quod tacere id, quo expreſſo Princeps non ita facile reſcripſiſſet, vitiat

quia per ſubreptionem etiam non doloſam vitiantur indiſtincte, ut hic firmant Butr. Imol. & Domin. relati a Felino *num.* 3. qui allegant Cynum, & Jacobum Buttigar. *in l. Præſcriptione, Cod. Si contra jus, vel utilit. public.* & Joan. Andr. *in cap. Cum delicta, infra eodem*: & rationem reddunt, quia privilegium eſt lex privata, & mens generalis, & ſpecialis concedentis in privilegio eſt præciſa, quia præciſe intendit privilegium concedere. Sed in literis contentioſis mens generalis reſcribentis eſt inquirere, ut juſtitia miniſtretur, & ſpecialis eſt circa formam, ideoque vitium formæ non vitiat ſubſtantiam. Sed tu adverte, quia, ut dicit Imola, etiam in literis beneficialibus mens Papæ eſt præciſa, quia præciſe intendit beneficium conferre; & tamen in hujuſmodi ſubreptio non doloſa, quæ fuit cauſa unius rei, illam ſolam vitiat, & non aliam, cujus non fuit cauſa, ut dictum eſt ſupra *num.* 76. ergo idem dicendum in privilegiis; in materia enim ſubreptionis privilegia, & literæ beneficiales parificantur, ut tenet Innoc. *in cap. Cum dilecta num.* 3. *verſ. Quamvis in alio caſu infra eodem*, & Abb. hic *num.* 5. Unde merito prædictam limitationem reprobat hic Felin. *num.* 3.

In gloſſa magna nota bene hanc gloſſam, quia eſt Magiſtra, & docet, quæ ſint exprimenda in reſcripto, ut vitetur ſubreptio, & in materia vide decem regulas cum ampliationibus, & limitationibus, quas collegit Felin. hic a *num.* 8. *uſque in fin.*

DE RESCRIPTIS.

Idem Innocentius III. in Concilio generali.

CAPUT XXVIII.

NOnnulli gratia Sedis Apoſtolicæ abutentes, literas ejus ad remotos judices impetrare nituntur, ut reus fatigatus laboribus, & expenſis, liti cedere, vel importunitatem actoris redimere compellatur. Cum autem per judicium injuriis aditus patere non debeat, (quas juris obſervantia interdicit) ſtatuimus, ne quis ultra duas dietas extra ſuam diœceſim per literas Apoſtolicas ad judicium trahi poſſit; niſi de aſſenſu partium fuerint impetratæ, vel expreſſam de hac conſtitutione fecerint mentionem.

Sunt & alii qui ſe ad novum genus mercimonii convertentes, vel ut ſopitas poſſint ſuſcitare querelas, vel novas immittere quæſtiones, fingunt cauſas, ſuper quibus a Sede Apoſtolica literas impetrant, abſque dominorum mandato: quas vel reo (ne propter eas laborum, vel expenſarum diſpendio moleſtetur,) aut actori (ut per ipſas adverſarium indebita moleſtatione fatigat) venales exponunt. Cum autem lites reſtringendæ ſint potius, quam laxandæ: hac generali conſtitutione ſancimmus, ut ſi aliquis ſuper aliqua quæſtione de cetero ſine ſpeciali mandato domini literas Apoſtolicas impetrare præſumpſerit, & literæ illæ non valeant, & ipſe tanquam falſarius puniatur; niſi forte de illis perſonis extiterit, a quibus non debet exigi de jure mandatum.

SUMMARIUM.

1 *REus coram delegato Papa trahi non poteſt ultra duas dietas.*

2 *Epiſcopi, Archiepiſcopi, & Legati an poſſint cauſas delegare ultra duas dietas.*

3 *Epiſcopus extra diœceſim cauſas audire, aut delegare non poteſt.*

4 *Reus in qualibet parte diœceſis citari poteſt coram delegato ab Epiſcopo, etiam ultra duas dietas, & n.* 6.

5 *Metropolitanus non poteſt cauſas audire, vel committere, niſi in diœceſi ſua, vel in diœceſi judicis, a quo fuit appellatum.*

6 *Dieta non computantur a loco, ubi reus domicilium habet, ſed a finibus ſua diœceſis.*

7 *Si agitur actione perſonali.*

8 *Et quid, ſi actione reali, aut perſonali in rem ſcripta, vel qua datur ad certam rem.*

9 *Reus tantum gaudet beneficio, ut trahi non poſſit ultra duas dietas, non autem actor.*

10 *Actor originalis ſi fiat reus in judicio reconventionis, aut appellationis, vel alias, citari poteſt etiam ultra duas dietas a finibus ſua diœceſis.*

11 *Actor in judicio reconventionis dicitur potius citare, quam citari.*

12 *Reus conveniri poteſt ultra duas dietas, ſi partes expreſſe conſentiant in judices remotos.*

13 *Idem ſi Papa reſcribat ex certa ſcientia.*

14 *Rei ex ſtylo ad curiam trahuntur ultra duas dietas, niſi ſint privilegiati.*

15 *Dieta hodie reſtricta ſunt ad unam tantum, ultra quam ſi fiat delegatio, non valet ſententia.*

16 *Dietarum tria ſunt genera, & de quibus dietis hac conſtitutio intelligatur, & num. ſeqq.*

17 *Hoſtienſis ex villa Secuſia oriundus.*

18 *Verba ex communi uſu loquendi ſunt accipienda etiam contra naturam vocis.*

19 *Arbitrium judicis ſuccedit in his tantum, quæ a lege non ſunt determinata.*

Faguan. in I. Lib. Decretal.

20 *Abbates benedicti an poſſint tonſuram, & minores Ordines conferre ſecularibus, in quos habent ordinariam juriſdictionem, non obſtante cap.*10. *ſeſſ.* 23. *Concilii Tridentini, & num. ſeqq. uſque in finem.*

21 *Concilio generali debet expreſſe, & ſpecialiter derogari, nec ſufficit generalis derogatio.*

Contrarium n. 37. *verſ. Nec eſt omittendum.*

Declaratur n. 28. *& ſeqq.*

22 *Regulares poſſunt ſecularium confeſſiones audire abſque Epiſcopi licentia, quoties Epiſcopus eam exhibere recuſaverit. Contrarium n.* 43.

23 *Privilegia in corpore juris clauſa non cenſetur ſublata per generalem privilegiorum derogationem.*

Contrarium, n. 38.

Declaratur, n 41.

24 *Privilegium conferendi minores Ordines conceſſum Abbatibus in VII. Synodo generali, expenditur.*

Intellectus cap. Quoniam 79. diſtinct. *ibid. & num. ſeqq.*

25 *Abbatum privilegium ordinandi ſeculares, in quos habent ordinariam juriſdictionem, an ſit inſertum in corpore juris, & n.* 27.

26 *Abbas ſi ſit Presbyter, & benedictus, poteſt Novitio ſui Monaſterii primam Clericalem conferre tonſuram, licet conſultius ſit, ut abſtineat.*

28 *Conciliaria decreta non includuntur in derogationibus generalibus, ſi derogationes hujuſmodi ponantur in literis gratiæ, & reſcriptis contra jus.*

29 *Conſtitutio poſterior tollit priorem directe contrariam etiam Conciliarem, licet de illa mentionem non faciat.*

30 *Concilia generalia habent clauſulam derogatoriam ad ſequentia reſcripta contra, non autem ad ſequentes conſtitutiones, etiamſi ſint ſolius Papæ.*

31 *Concilii generalis poſterius decretum tollit primum contrarium, quamvis generali Concilio expreſſe non dero-*

 get,

get, aut de illo mentionem non faciat, & n.ſeqq. & n.35. uſque ad n.38. & n 43. uſque ad n.49.

32 *Reſcriptum contra generale Concilium cur non valeat, niſi Concilio fuerit ſpecialiter derogatum, & n.ſeqq.*

33 *Lex Canonica, vel civilis habens clauſulam derogatoriam, non tollitur per contrarium reſcriptum, niſi fiat mentio de illa ſpecialiter, vel per verba æquipollentia.*

34 *Litera Apoſtolica, in quibus generali Concilio derogatur, ſunt invalida, non ex defectu poteſtatis Papæ, qui eſt ſupra Concil. ſed voluntatis, & n.44.*

36 *Teſtamentum primum habens clauſulam derogatoriam, rumpitur per ſecundum, in quo ſit clauſula generalis, non obſtantibus quibuſcunque aliis teſtamentis.*

37 *Intellectus* c. Domino ſancto 50. diſt.

Conſtitutiones Conciliares ſi invicem ſint contraria, quænam ex illis ſervari debeat, ibid.

38 *Privilegiis clauſis in corpore juris multo magis cenſetur derogatum, quam non inſertis.*

39 *Derogatio generalis nunquam operatur circa ignorata in facto conſiſtentia.*

40 *Privilegium inſertum in corpore juris facit jus commune inter nominatos, & de eo judicatur quoad effectum derogatorium, ſicut de jure.*

41 *Lex ſpecialis in materia, in qua eſt privilegium clauſum in corpore juris, tollit illud, etiamſi de eo non faciat mentionem.*

43 *Concilium Tridentinum antiquioribus Conciliis, aut privilegiis clauſis in corpore juris non conſuevit nominatim derogare; quod pluribus exemplis oſtenditur, & ſeqq.*

44 *Concilia omnia œcumenica manant ex eodem fonte Apoſtolicæ poteſtatis, ſine qua non habent firmamentum.*

45 *Canonibus Apoſtolorum præjudicatur per poſteriores Canones.*

46 *Conciliaria decreta ita ſunt interpretanda, ut non ſint inania, & eluſoria.*

47 *Præſumptio validitatis actus dicitur aliarum præſumptionum regina.*

48 *Clauſula*, Ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis; *item clauſula*, Quorum tenores, *in generali privilegiorum derogatione annullans etiam privilegia habentia clauſulam derogatoriam ad ſequentes contrarias diſpoſitiones.*

1 NOnnulli. Per literas Apoſtolicas, de hac conſtitione mentionem non facientes, non poteſt quis trahi ultra duas dietas ſuam diœceſim, niſi de conſenſu partium literæ fuerint impetratæ: hoc dicit uſque ad §. *Sunt & alii*, & dividitur in tres partes. Primo, ponit abuſum impetrantium judices remotos. Secundo, providet ibi, *Cum autem*. Tertio, excipit ibi, *Niſi*.

Nota primo, per Judicem delegatum a Papa quem trahi non poſſe ultra duas dietas. Hæc enim conſtitutio loquitur in delegatis Sedis Apoſtolicæ, ut probat
2 litera ibi, *Gratia Sedis Apoſtolicæ abutentes*, & infra ibi, *Per literas Apoſtolicas*. Quid in delegatis ab inferioribus? Innocentius hic *n. 5.* tenet, Ordinarios, ſcilicet Epiſcopos, Archiepiſcopos, ac etiam Sedis Apoſtolicæ Legatos bene poſſe ultra duas dietas trahere litigantes, cum id non reperiatur eis prohibitum. Sed alii contradicunt quoad Legatos a Metropolitanis, & Legatis Apoſtolicæ Sedis, quos quidem Delegatos dicunt debere obſervare, quod Delegati Apoſtolici ſervant, arg. *c. In cauſis de re judic.* ut refert hic Compoſt. *num.4. in ver. Per literas*. Tu dic, in Legatis Sedis Apoſtolicæ communem opinionem eſſe contra Innocentium, ut ſcilicet trahere non poſſint ultra duas dietas, Abb. Antiq. *in eod. ver. n.3.* Hoſtienſ. *n.*13. Jo. Andr. *n.9.* Abb. Siculus *n. 3. in fin.* & reliqui omnes. Rationem reddit Abb. Antiq. quia cum Legati nequeant contra Concilium diſpenſare, *c. Dilectus*, *c. Dilecto*, & *c. Venerabilis de praben.* hanc regulam obſervabunt, editam ſcilicet ab Innocentio III. in generali Concilio, ut patet in ſupraſcriptione. In Delegatis a Metropolitanis, Hoſtienſ. hic *eod. n.*13. ſentit cum Innocent. ut ſcilicet non arctentur hac conſtitutione, eo quod Ordinarii communiter non habeant Provincias admodum diffuſas, unde non poteſt de facili reus enormiter gravari; nec eſt conſiderandus caſus ſpecialis contrarius, ſi occurrat, arg. *c. Erit autem lex 4. diſt.* Sed Abb. Antiq. diſtinguit; nam aut Metropolitanus vult in propria perſona, vel in ſua curia examinare cauſam, & poteſt trahere litigantes etiam ultra duas dietas: quia ex tota Provincia confluitur ad judicium Metropolitanum, *c. Sciatote 6. q. 3.* Aut vult negotium delegare, & ſatis æquum eſt, ut Delegatus extra diœceſim ultra duas dietas non citet, & ſic moderabitur Archiepiſcopus ſuos Delegatos ſecundum conſtitutionem Eccleſiæ Romanæ; nam ſatis indignum eſt quenquam Pontificum, vel ordinum ſequentium hanc obſervantiam refutare, quam Beati Petri Sedem ſequi viderit, & docere, *c. Baſilicas de conſecr. d. 1.* Idem concludit in Epiſcopis. Sed certe hæc conſtitutio, quæ permittit, 3
ut Delegatus citare poſſit infra duas dietas a finibus diœceſis, applicari non poteſt Delegato ab Epiſcopo Diœceſano: quia Epiſcopus nec infra unam dietam extra fines ſuæ diœceſis poteſt cauſas delegare, *c. Epiſcopum cum duob. ſeqq. q. 2. c. Placuit 7. q. 1. & Clem. 1. de foro compet. cum multis ſimil.* In Epiſcopis ergo teneas, quod ſtatuitur in *c. Cum Epiſcopus de off. Ordinar. l. 6.* ut 4
ſcilicet tam per ſe, quam per alium poſſint cauſas audire, & tribunal erigere in qualibet parte ſuæ diœceſis, dummodo non in loco exempto. Et in Metro- 5
politanis ſerva quod ſtatutum eſt in *c. Ut litigantes eod. tit. & l.* ut hic per Jo. Andr. *n. 9.* & Abb. *n. 4.* Quocunque enim ſubditi trahantur, dummodo non extra ſuam diœceſim, non poſſunt conqueri, nec læditur mens hujus conſtitutionis, quæ non prohibet reum citari, niſi ultra duas dietas extra diœceſim, ſecundum Abb. *hic n. 2.* & mox ſubjiciam.

Secundo nota, ibi, *Extra diœceſim*; dietas non eſſe 6
computandas a civitate, vel oppido, ubi reus domicilium habet, ſed a finibus ſuæ diœceſis, ut hic, & apertius in *c. Statutum, §. Cum vero, verſ. Nullus infra eod. l. 6.* Rationem reddit Jo. Andr. hic *n. 8.* & Abb. *n. 2.* quia nullum gravamen infertur ex impetratione Judicis intra diœceſim, cum per totam diœceſim trahi poſſit coram Ordinario, ut *d. c. Cum Epiſcopus de off. ordin. in 6.* Quod tamen verum eſt, ſi agatur actione 7
mere perſonali, quæ ſcilicet non in rem ſcripta, nec datur ad certam rem, ut actio legis Aquilæ, ex ſti- 8
pulatu, & conſimiles; tunc enim computantur dietæ a finibus diœceſis, ubi reus habet domicilium, ut hic. Secus vero ſi agatur actione reali, aut actione perſonali in rem ſcripta, ut ſunt interdicta, quæ licet perſonalia ſint, in rem tamen ſcripta ſunt, *ut l. 1. §. penult. ff. de interdict.* & notatur in *l. 3. §. Eſt autem, ff. ad exhiben.* vel ſi agatur actione perſonali, quæ datur ad certam rem, ut actio depoſiti, commodati, & ſimiles: his enim caſibus computantur dietæ a loco, ubi res ſita eſt, ut infra in *c. Proximo*, ſecundum opinionem gloſſæ *in d. c. Statutum, §. Cum vero in ver. Unam dietam infra eodem l. 6.* Innocen. hic *n. 3. & 4.* & hoc propter odium trahentium ad extraordinarios judices: nam alias bene licet in reali actione reum convenire, ubi habet domicilium, licet alibi res ſita ſit, *l. fin. C. de præſcr. long. tempor.* vel ſecundum Compoſt. quando agitur actione reali, aut perſonali in rem ſcripta, vel ad certam rem, fit computatio non tantum a loco, ubi res ſita eſt, ſed etiam a diœceſi, ubi reus domicilium habet. Unde ſi a fine diœceſis, in qua eſt res, eſſent ultra quam duæ dietæ uſque ad locum, ad quem citatur reus, non autem a fine diœceſis, in qua reus domicilium habet; per hujuſmodi citationem non læderetur hæc conſtitutio, arg. *infra c. Proximo*, ibi: *Ex hoc videatur domicilium habere, &c.* qui textus innuit, ut ſi ibi habeant domicilium, bene poſſunt a fine illius diœceſis computari dietæ; & tamen ibi actione reali, ſcilicet ſuper Eccleſia, actor intendebat agere, atque ita erat in poteſtate illius computare dietas, vel a loco rei ſitæ, vel a loco domicilii conventi, ſi hoc impetranti expediret, quantum ad hoc, ut reus non poſſet conqueri, quod ultra duas dietas traheretur.

Tertio nota ex illis verbis, *Ut reus fatigatus laboribus, & expenſis, litem cedere, vel importunitatem actoris redimere* 9
compellatur; hanc conſtitutionem fuiſſe editam in favorem rei: ſolus ergo reus prohibetur trahi extra diœceſim ultra duas dietas. Quod ſtatutum eſt in favorem ordinariæ juriſdictioni, ar. *l. Ut debitus de appellat.* & in odium impe-

petrantium, ut hic patet, ſecundum Hoſtien. *n.* 3. &
quia reus favorabilior eſt, quam actor, *l. Favorabilio-
res, ff. de reg. jur.* & quia actor ſequitur forum rei, *cap.
Cum ſit generale infra de foro compet.* & hoc intelligen-
10 dum de reo originaliter. Actor vero originalis, licet in
progreſſu litis fiat reus, bene poteſt trahi ultra duas die-
tas a finibus diœceſis ſuæ, dummodo non trahatur ul-
tra duas dietas a finibus diœceſis rei. Unde ſi Roma-
nus conveniat Anglicum ultra duas dietas a domicilio
Romani, & poſtea Anglicus reconveniat Romanum co-
ram eiſdem judicibus: bene citabitur Romanus ultra duas
dietas a ſuo domicilio, ſed non a domicilio rei, id eſt
Anglici, ut exemplificant hic Innoc. & Compoſt. *in princ.*
cum quibus Hoſtien. Joann. Andr. & ceteri tranſeunt,
Idem dicendum, ſi reus non reconveniat, ſed cum a-
ctor, qui dedit libellum, deſiſtat, reus vult, ut proce-
datur in cauſa; quod poteſt reus, *Auth. Quod ſemel, C.
Quomod. & quando jud.* vel cum actor literas præſenta-
vit, & vult ſuperſedere; reus vero vult, ut procedatur
per eas, cum factæ ſint communes; quod ſimiliter pot-
eſt reus, ut notatur in *c. Ex conqueſtione de reſt. ſpoliator.*
In omnibus enim his caſibus, & ſimilibus, bene trahi
poſſet actor, qui modo eſt reus, ultra duas dietas a fi-
nibus ſuæ diœceſis, ſed non a finibus diœceſis rei, ſe-
cundum Compoſt. *n.* 1. *v. Item etſi reus.* Idemque obſer-
vandum, ſi reus fiat actor in cauſa appellationis, vel alio
modo: quia non propterea trahi poterit ultra duas die-
tas extra ſuam diœceſim, cum reo originali hoc benefi-
11 cium ſit conceſſum. Subdit tamen Innoc. quod actor
dicitur potius citare, quam citari, id eſt, actor cum
reconvenitur, non dicitur trahi, quia potius alium tra-
xit; & ſic non habet locum litera, ibi, *Trahi poſſit*,
ut explicat Cardin. *n.* 3. *v. Dicit tamen Innocentius.*
12 Quarto nota in ver. *Niſi*, duos caſus, in quibus reus
trahitur ultra duas dietas coram Delegato Apoſtolico,
Primus eſt, cum de partium conſenſu literæ impetran-
tur; quod intellige, ſi partes expreſſe conſentiant in
judices remotos, ſecundum Abb. *n.* 4. idque fuerit expreſ-
13 ſum in Delegatione Papæ, Cardin. *conſ.* 71. *in princip.*
Secundus eſt, cum Papa ex certa ſcientia reſcribit con-
tra jus; quod facere cenſetur, cum de hac conſtitutio-
14 ne in literis mentionem facit, ut per Butr. *n.* 7. Tertium
caſum addit Compoſt. videlicet cum cauſa delegatur in
curia; nam de ſtylo curiæ non habet ibi locum hæc de-
cretalis: & ſequuntur Jo. Andr. Butr. Imol. & Felin. li-
mitantes, niſi aliquis eſſet privilegiatus; non enim trahi
poſſet ultra duas dietas, tamen non facta mentione de
privilegio; nam ſi de privilegio Papa notitiam habuiſ-
ſet, veriſimiliter ipſum ſervare voluiſſet, aut ſaltem diſ-
ficilius reſcripſiſſet. Quæ ratio ceſſat, cum dat reſcriptum
in curia contra non privilegiatum; & ita refert Com-
poſt. ſe obtinuiſſe. Alios octo caſus, in quibus exceptio
de duabus dietis locum non habet, proſequitur Felin. *n.*
15 30. Sed extra ipſos reus trahi non poterit extra diœce-
ſim ultra duas dietas, & hodie ultra unam, ut eſt ex-
preſſum in *c. Statutum*, §. *Cum vero de reſcr. lib.* 6. & ibi
notat gloſſ. *in. v. Unam dietam*, Jo. Andr. hic *n.* 7. Butr.
n. 9. Abb. *n.* 3. Card. *conſ.* 71. *in princ.* ubi reſpondit, ſi
delegatio Papæ ſimpliciter fiat ultra unam dietam abſ-
que expreſſione, ſententiam non valere; & *n.* 2. *in* 2.
dubio, dicit poſſe opponi de nullitate, etiamſi talis ſen-
tentia fuerit confirmata.
16 Dietas autem intellige non legales, ſecundum quod
viginti milliaria computantur pro dieta, *l. Tertia, ff. de
verborum ſignific. l. Vicena, ff. Si quis cautione*, nec ſpe-
ciales, ſeu ſingulares, id eſt, eorum qui utuntur diplo-
mate ſcilicet, & de duabus dietis faciunt unam, *l. Continuus*,
§. *Cum ita*, juncta gl. *in v. Diplomas, ff. de verborum ob-
ligatione*, quales ſe dicit ſæpius expertum fuiſſe Hoſtien.
hic *n.* 7. Sed intellige vulgares, id eſt, ſecundum conſue-
tudinem regionis, de quibus plura exempla ponit Hoſtien.
17 & in ſpecie a villa Fecuſia, alias Secuſia, unde aſſerit ſe
originem duxiſſe, uſque ad Taurinum. Siquidem nomi-
na ex communi uſu intelligenda ſunt, *c. Ex literis il* 1.
infra de Sponſal. non enim ex opinionibus ſingulorum,
ſed ex communi uſu nomina exaudiri debent, *l. Labeo,
ff. de ſupellect. leg.* & lex debet patriæ convenire, *cap.
Erit autem lex* 4. *diſtinctione*, cum conſuetudo ſit opti-
18 ma legum interpres, *cap. Cum dilectus de conſuet. leg.
Si de interpretatione, ff. de legib.* unde magis ſtatur
uſui, quam ſignificationi vocis, *leg. Uxori in princip. ff.*
Fagnan. in I. Lib. Decretal.

de legat. 3. de quo plenius notatur, *cap. Illud* 12. *diſtinct.*
& ita concludit hic gl. *in ver. ultra duas dietas*, Inno-
cent. *n.* 2. Compoſtell. *eodem n.* Et hoc dictum ſequuntur
communiter DD. ut dicit Abb. *n.* 6. Nec multum diſcre-
pat Hoſtien. *n.* 10. qui putat hoc eſſe arbitrarium, ita ta-
men ut arbitrium reguletur ſecundum conſuetudinem
regionis: *Quid enim*, inquit, *ſi traham te per mediam
leucam ultra duas dietas vulgares? Quid ſi traham te ſa-
tis ultra leucam? & quid ſi nec vulgares appareant? puta
citatur quis in montanis, quo nunquam, aut perraro va-
dunt homines. Et quidem exceptio in hieme locum habet,
& in æſtate non poteſt opponi, ut ſi Maurianen. civis E-
brudunum citetur. Certe quod legibus omiſſum, non omit-
tet religio judicantis, l. Quæſitum, ff. de teſtib. qui & qua-
litatem regionis conſiderabit, l. Præſides, ff. de feriis:* &
cum hac opinione Hoſtienſ. tranſit etiam Jo. Andr. *n.* 32.
& conſentiunt Butr. *n.* 20. & Abb. *n.* 6. qui tamen tenent
in defectum vulgarium non eſſe locum arbitrio judicis 19
ſed recurrendum eſſe ad legales: quia judicis arbitrium
ſuccedit in his, quæ a lege non ſunt determinata, *leg.*
1. *ff. de jur. delib. c. De cauſis infra de off. deleg. et.* & hoc
tenet gl. *in c. Cupientes in v. Commod de elect. lib.* 6. & Ar-
chid. *in d. cap. Statutum de reſcr. in* 6. An autem potius
attendi debeat via terreſtris, quam maritima, ſi dietæ
ſint diverſæ per terram, & aquam, vide Archid. *in d.
capitul. Statutum*, §. *Cum autem*, & Butr. *eodem num.*
20.

Ultimo nota ex hoc textu, juncta ſuprascriptione,
literas Apoſtolicas impetratas contra conſtitutionem in
generali Concilio editam, vel habentem clauſulam de-
rogatoriam ad ſequentes contrarias diſpoſitiones, non
valere, niſi de conſtitutione ipſa faciant mentionem,
Butr. hic *n.* 7. & Felin. *n.* 2. de quo latius dicam infra *n.*
21. Hinc inferunt aliqui moderni, ut decretum Concilii
Tridentini in *c.* 10. *ſeſſ.* 23. adimens Abbatibus faculta-
tem conferendi ſecularibus tonſuram, & minores Ordi-
nes, non valeat, cum non faciat mentionem conſtitu-
tionis ſeptimæ Synodi; de qua *in c. Quoniam* 69. *diſt.*
Hunc articulum plene examino in quæſtione ſequenti
ubi explico materiam derogationis ad contrarias conſti-
tutiones, vel privilegia.

Revoco igitur in dubium, an facultas quam habent 20
Abbates, Presbyteri, & benedicti, conferendi primam
tonſuram, & minores Ordines ſecularibus, in quos ha-
bent Eccleſiaſticam, & quaſi Epiſcopalem juriſdictio-
nem, fuerit ſublata decreto Concilii Tridentini in *c.* 19.
ſeſſ. 23.

Præſens controverſia non pertinet ad validitatem or-
dinationis, ſeu impreſſionem characteris; ſed hoc enim
diffuſe egi in *cap.* 1. *ſupr. de ſuppl. neglig. Prælat.* in quæ-
ſtione, an Prælatus inferior ſecularis habens facultatem
a Sede Apoſtolica poſt Concilium Tridentinum confe-
rendi primam tonſuram, & minores Ordines aliquibus
perſonis ſecularibus tantum, conferat aliis, quam ex-
preſſit in literis Apoſtolicis, imprimat characterem, nec-
ne: ſed quæritur loco, an Abbas benedictus licite, ac
rite poſſit ordinare ſuos ſubditos ſeculares, adeout non
ſolum ordines conferat, ſed etiam ordinum executio-
nem. Et quamvis articulus videatur indubitabilis, eo
quod decretum Concilii in *d. c.* 10. *ſeſſ.* 23. diſertis verbis
ſtatuat, ut Abbatibus non liceat impoſterum alicui, qui
regularis ſubditus ſibi non ſit, tonſuram, vel minores or-
dines conferre, nec literas dimiſſorias clericis ſecularibus,
ut ab aliis ordinentur, concedere; ſed horum omnium or-
dinatio ad Epiſcopos, intra quorum diœceſis fines exi-
ſtunt, pertineat, non obſtantibus quibuſvis privilegiis:
tamen non deſunt ex recentioribus Theologis, qui opi-
nentur contrarium. Nam Sanchez *in opuſcul. moral. tom.*
2. *lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 19. *n.* 20. *verſ. Sed hoc non caret dif-
ficultate*, libere affirmat, Abbates benedictos hodie eo
decreto non obſtante licite poſſe etiam ſecularibus ſuis
ſubditis conferre tonſuram, & minores Ordines, ac li-
teras dimiſſorias concedere, innixus præcipue duobus
fundamentis.

Primum eſt, quia cum privilegium minores Ordines 21
conferendi fuerit conceſſum Abbatibus in generali Con-
cilio, nempe in ſeptima Synodo *c.* 14. non cenſetur ſub-
latum per generalem privilegiorum derogationem Conc.
Trident. oportet enim, ut generali Concilio expreſſe, &
ſpecialiter derogetur per clauſulam, *Non obſtante aliqua
lege vel conſtitutione etiam in Concil. generali edita*, jux-

ta textum hic, *& in c. Ex parte*, ubi eſt caſus, ibique notat Hoſtien. & alii communiter, *de Capell. Monach. & in c. Eam te de ætat. & qualit.* Archid. *in c. 1. v. Noſcatur de conſtit. in 6.* Bald. *in l. Humanum, C. de leg.* Jacobatius *de Concilio lib. 5. art. 18.* Felinus hic *n. 2.* Rom *conſ. 436 n. 11. in fin. ver. Primo ex eo*, Capra *conſ. 157. n. 11. & ſeqq.* Covar. *lib. 4. variar. reſol. c. 16. n. 16. ver. Sed & ex his diffinitionibus.*

22 Quo fundamento motus Navarr. *in Manc. cap. 27. n. 265.* opinatus, eſt privilegium conceſſum Religioſi *in Clem. Dudum, §. Si vero iidem Prælati de ſepult.* nempe audiendi confeſſiones ſecularium abſque Epiſcopi licentia, quoties Epiſcopus eam exhibere recuſaverit, non fuiſſe ſublatum decreto Concil. Trid. *cap. 15. ſeſſ. 23.* eo quod etſi ibi dicatur, Non obſtante quocunque privilegio, non tamen dicitur, Non obſtante privilegio generalis Concilii.

23 Secundum fundamentum eſt, quia privilegium hoc conceſſum Abbatibus eſt inſertum in corpore juris; nempe ordinandi, *in c. Quoniam 69. d. cap. Cum contingant de ætat. & qualit.* cum *concord.* & dimiſſorias concedendi, *in c. Abbates de privileg. in 6.* In generali aut privilegiorum derogatione, qualis eſt quæ habetur *in fin. d. c. 10. ſeſſ. 23.* non comprehenditur privilegium in corpore Juris clauſum, gloſſ. *in Auth. Quæ in Provincia, in verb. Illic. in fine*, quam ibi ſequitur Bart. *in 2. oppoſ.* & Bald. *v. Tertia ſolutio, C. Ubi de crim. agi oporteat*, Gloſſ. *in authent. Ut omnes obediant, jud. v. Privilegio coll. 5.* Bart. *in Extravag. Ad reprimendum in ver. Non obſtantibus n. 11.* Rom. *conſ. 498. In caſu quo quæritur n. 14. in fin. & n. 15. v. Quo vero ad ſecundum caput*, Butr. *in c. fin. in 4. col. v. Sed ex dubium de foro compet.* Rip. *in c. tamen n. 56. ſup. eod.* Felinus hic *n. v. Duodecima concluſio*, Dec. *conſ. 164. n. 4.* Unde cautela eſt, ut privilegiatus ſuper immunitate faciat eam inſeri in ſtatutis: quia tunc nova impoſitio ei derogans non operabitur, niſi etiam faciat mentionem de inſertione, ſecundum Paul. de Caſtr. *in dict. Auth. Quæ in Provincia*, & Cepoll. *cautela 76. incip. Domini, & Principes.* Ad idem eſt gloſſ. 2. in *§. Omnes in v. Compellantur*, & ibi Bald. & Petr. de Caſtr. *ff. de judic.* Felin. poſt alios in c. *p. 1. n. 12. v. Unum in præpoſitis bene not. ſup. eod.*

Cæterum his non obſtantibus nullatenus eſt recedendum a diſpoſitione citat. *d. c. 10. ſeſſ. 23.* nam duo fundamenta quæ ad eam eludendam ut ſupra aſſerunt, neque in facto, neque in jure nullam habent ſubſiſtentiam.

24 Et quoad pertinet ad factum, obſervandum eſt, in VII. Synodo generali *c. 14.* ſtatutum eſſe his verbis: *Lectoris autem manus impoſitio e licentia eſt ſolummodo in proprio Monaſterio facienda, ſiquidem ei idem Abbati manus impoſitio facta noſcatur ab Epiſcopo ſecundum morem præficiendorum Abbatum, dum conſtet tamen eſſe Presbyterum.* Ex quo contextu colliguntur tres conditiones, quæ neceſſario exiguntur ad hoc, ut Abbas poſſit rite, & recte ordinare. Prima eſt, ut ſit presbyter, ut in *verſ. Dum tamen conſtet.* Secunda, ut ſit ſolemniter benedictus; id enim importat manus impoſitio, de qua Synodus loquitur, *cap. Manus 1. q. 1.* & notat gloſſ. *in c. Quoniam in verb. Impoſitio 69. diſt.* Et hæ duæ conditiones pertinent ad validitatem ordinationis, ut ibi per Archid. &
25 DD. Tertia eſt, quæ pertinet ad ordinationem rite celebrandam; ut ſcilicet Ordines conferat ſuis ſubditis regularibus tantum. Quæ conditio ſatis clare deſumitur ex illis verbis, *Solummodo in proprio Monaſterio*: ſecundum Specul. tit. *De privil. n. 5. v. Item nequeunt primam tonſuram conferre, niſi converſis, & c.* Et quamvis poſſit ordinare etiam Monachos alterius Monaſterii, ſi fuerit invitatus, ſecundum gloſſ. ibi, *verſ. Monaſterio*; item eos, in quos habet ordinariam, & quaſi Epiſcopalem juriſdictionem: hoc tamen non eſt ex diſpoſitione VII. Synodi, quæ reſtricta eſt ad Monachos proprii Monaſterii; ſed ex indulto Summorum Pontificum, ut mox dicetur. Itaque cum Concilium Tridentinum in *d. cap. 10. ſeſſ. 23.* quoad hoc concordet cum decreto VII. Synodi generalis, ut ſcilicet Abbatibus non liceat tonſuram, vel minores Ordines conferre, niſi ſuis ſubditis Regularibus, vel quod idem eſt, ſolummodo in proprio Monaſterio, ut loquitur VII. Synodus: neſcitur, quo ſpiritu aſſeratur, decretum Tridentini Concilii non valere, eo quod non deroget privilegio VII. Synodi: manifeſtum eſt enim derogationem non fieri, niſi ad contrarium. Atque ita ex facto corruit hoc primum fundamentum.

Similiter nec videtur in facto ſubſiſtere, ut privilegium hoc ordinandi ſubditos ſeculares ſit inſertum in corpore juris; nam *d. cap. Quoniam 69. diſt.* quod eſt deſumptum ex VII. Synodo, non loquitur niſi de ſubditis Regularibus, ut oſtenſum eſt ſupra. Item decretalis Innoc. III. in *c. Cum contingat de ætat. & qualit.* dum loquitur de laicis, qui ad Monaſteria convolantes a ſuis Abbatibus tonſurantur, intelligitur de tranſeuntibus ad Monaſteria, ut ibi convertantur, & fiunt Monachi, ut hæc ipſa verba explicat Gloſſ. *in cap. Abbates in v. Convolaverint de privil. in 6.* Unde cum textus loquantur de novitiis, qui veniunt Regularium appellatione, *c. Religioſo*, & 26
ibi Archidiac. *de ſententia excommunicationis in 6.* quoad hoc decretalis non diſcrepat a decreto Concilii Tridentini: jam enim Sacra Congregatio pro majori parte exiſtimavit *d. c. 10.* non obſtare, quo minus Abbas Presbyter, & benedictus poſſit novitio ſui Monaſterii clericalem conferre tonſuram; tametſi adjecerit conſultius eſſe, ut ab hujuſmodi ordinatione abſtineat: quod conſilium præbet etiam gl. 2. *in d. cap. Abbates in eodem verb. Convolaverint, in addit. Datur*, inquit, *conſilium, quod hoc non fiat infra annum probationis: quia certum eſt, quod poſtea exire poſſet, & fraus fieri, quæ præcavenda eſt.* Unde illa decretalis Innoc. III reſtringitur ad ſubditos regulares duntaxat: quod etiam ex eo apertius colligitur; quod in illa recenſentur ad literam verba VII. Synodi generalis; unde ſequitur, ut ſit intelligenda de regularibus tantum, ad quos reſtringitur VII. Synodus, & non
de ſecularibus. Eodem modo decretalis Alexandri III. *in* 27
c. 1. de ſuppl. negl. Prælat. quæ tribuit Abbatibus Ciſtercienſibus facultatem benedicendi ſuos Monachos, & alia, quæ ad officium hujuſmodi pertinent, exercendi, ſi Epiſcopus tertio requiſitus ſubſtitutos Abbates benedicere recuſaverit, reſtringitur ad ſubditos regulares. Ideoque gl. fin. verba illa (Et alia, quæ ad hujuſmodi officium pertinent) exponit, ſcilicet, ut conferant lectoratum in proprio Monaſterio, & allegat textum in *d. cap. Cum contingat, & in d. c. Quoniam.* Demum decretalis Alexandri IV. in *d. cap. Abbates de privil. in 6.* diſponit quidem, ut Abbatibus non liceat aliis, quam Monaſteriorum ſuorum converſis, & qui ad illa convolaverint, & in quos Eccleſiaſticam, & quaſi Epiſcopalem juriſdictionem obtinent, primam clericalem conferre tonſuram, niſi eis id competat ex pleno Apoſtolicæ Sedis indulto; & ut dicit ibi Gloſſ. in *v. Quaſi Epiſcopalem*, ſi Abbas in Parochia ſua, vel alio loco habet juriſdictionem in ſpiritualibus, quod alias de jure debet habere Epiſcopus, etiam puros laicos, nec converſos, nec convertendos, poterit clericare; ſed tamen hoc privilegium non competit Abbatibus in vim prædictæ decretalis, quæ potius venit limitative, ſeu reſtrictive ad privilegia Abbatum, quam ut nova illis conferat, ut indicant verba illa, *Nec eis licitum ſit aliis, quam Monaſteriorum ſuorum converſis, &c.* Et cum Abbates, nec de jure communi, nec ex privilegio Canonis habeant juriſdictionem quaſi Epiſcopalem in laicos, ſed ſolus Epiſcopus, ut dicit gloſſ. præalleg. & eſt text. *in cap. Cum Epiſcopus de offic. ordin. lib. 6. cum multis ſimilibus*; ſequitur, ut Abbates poſſint ordinare ſubditos ſeculares, non ex privilegio ullo in corpore juris clauſu, ſed ſolum in vim juriſdictionis quaſi Epiſcopalis, quam habent ex indulto Apoſtolico in jure non inſerto, in quo includitur etiam facultas tonſurandi laicos, juxta declarationem prædictæ decretalis Alexandri IV.

Sed quatenus in facto verum eſſet, facultatem ordi- 28
nandi Clericos ſeculares competere Abbatibus ex indulto VII. Synodi, ſeu aliorum Canonum: tamen de jure duo fundamenta in contrarium adducta nullatenus conſiſtunt; nam propoſitio illa, quod in derogationibus generalibus literarum Apoſtolicarum non includantur decreta Conciliaria, niſi illis ſpecialiter derogatur, non habet locum niſi in literis gratiæ, & reſcriptis contra jus; & ita procedunt duæ decretales, in quibus eadem propoſitio principaliter fundatur: altera ſcilicet *in capitul. Ex parte, de Capellan. Monachorum*, ubi Abbas & Convent. Riven. aſſerebant ſe per literas Apoſtolicas obtinuiſſe, ut poſſent ſinguli Monachi in ſingulis eorum Prioratibus commorari, contra diſpoſitionem generalis Concilii Lateranenſis ſub Innocent. III.

alte-

29 altera hic ubi diſponitur, ne quis trahi poſſis ultra duas dietas per literas reſcripti Apoſtolici, niſi in eo fiat mentio de hac conſtitutione, quæ edita fuit ab Innocentio III. edita in Generali Concilio: at ſecus eſt in conſtitutionibus generalibus, quia poſterior tollit priorem directe contrariam, licet de illa mentionem non faciat: textus eſt expreſſus in cap. 1. de conſtit. in 6. ibi: Romanus Pontifex, qui jura omnia in ſcrinio pectoris ſui cenſetur habere, conſtitutionem condendo poſteriorem, priorem, quamvis de ipſa mentionem non faciat, revocare noſcitur. Atque ita expreſſe diſtinguit, & declarat gloſſ. in ver. Noſcatur, dicens d. 4. cap. 1. Ex parte, cap. Nonnulli, & alia jura ſuperius citata non eſſe contraria; illa enim loquuntur de reſcriptis datis contra legem, quæ non valent, niſi in ipſis fiat mentio de lege: at prædictum capit. 1. de ſecunda lege loquitur, quæ primam tollit directe contrariam, licet de illa non faciat mentionem. Et potuit eſſe ratio, ut ſubdit Gloſſa, quia maturius, & deliberatius fit legis promulgatio, quam reſcripti conceſſio, ut in proœmio 6. in fine. Idipſum cenſent in dict. cap. 1. Archidiac. col. 1. in verſ. Revocare noſcatur, & verſ. Vel dic planius, ubi ait hoc præcipue habere locum in reſcriptis, quæ impetrantur contra Concilia generalia, Joann. Mon. ſub. num. 5. ubi opponit de dict. cap. Ex parte, & ſolvit dicens: Ibi eſt caſus diverſus, non adverſus: & eſt ratio diverſitatis inter dictos caſus: ubi loquitur, quando reſcriptum datur contra jus commune, quia tunc non videtur Princeps tollere legem per reſcriptum, niſi faciat mentionem de ea, ſecus de conſtitutione, quæ eſt prima adverſa, quia lex fit cum magna ſolemnitate, ut leg. Humanum, Cod. de leg. & ideo Princeps deliberatus de condendo jure alicui primo adverſo primum tollit, non ſic mandando reſcriptum, quod cum tanta deliberatione non datur. Hæc Joann. Mon. & ſequitur ibidem Gemin. col. 5. circa med. in gloſſ. 3. ac reliqui omnes. Et idem Gemin. in cap. Ut Officium, §. Denique, in 2. notab. de Hæret. in 6. Imol. Clem. 1. in ultima not. de ſepultur. & declarat Alexand. conſil. 111. Perſpectis. num. 1. verſ. Circa primum dubium, lib. 6. Et in reſcriptis contra jus loquitur Baldus in dict. leg. Humanum, col. 3. verſ. Sed Dominus, Cod. de leg. Felinus hic num. 5. in prima Fallen. & alii ſupra in contrarium adducti num. 21. Et in diſpenſationibus contra Concilium generale, Covar. variar. reſolut. lib. 4. cap. 16. num. 16. verſ. Sed & in his
30 diſpenſationibus. Ex quibus apparet, conſtitutionem Apoſtolicam contra decreta generalis Concilii valere, quamvis Concilio non deroget, aut de illo mentionem non faciat, idque etiamſi conſtitutio poſterior ſit ſolius Papæ, quia generalia Concilia habent clauſulam derogatoriam ad ſequentia reſcripta, non autem ad ſequentes conſtitutiones, Philipp. Prob. ad Monach. in cap. 1. numer. 3. de conſtitut. in 6. & in … cum Oldrad. conſil. 328. Ad idem num. 3. & alii proxime citati. Et quamvis nonnunquam etiam in conſtitutionibus, quæ per modum legis univerſalis eduntur, fiant derogationes ad contraria decreta in generali Concilio promulgata, id tamen cenſeri debet factum ad abundantiorem cautelam, non quod deroga-
31 tio ſit neceſſaria, ut ex prædictis conſtat. Verum ſi decreto generalis Concilii opponatur aliud decretum poſterius editum in alio Concilio generali, ut nunc ſuppo-
32 nitur, res videtur eſſe extra omnem difficultatem. Primo, quia idcirco in derogationibus generalibus literarum Apoſtolicarum non includuntur decreta Conciliaria, quia cum hæc edantur in generali Concilio ſumma cum deliberatione, ac maturitate, & e converſo a Summis Pontificibus nonnunquam literæ contra jus per occupationem, vel importunitatem extorqueantur, quas veriſimiliter non conceſſiſſent, ſi ad contrariam diſpoſitionem conciliarem animum applicaſſent: propterea iidemmet Pontifices ſanxerunt, ut eorum reſcripta, quæ decretis alicujus Concilii generalis adverſantur, vigorem non habeant, niſi in eis fuerit derogatum generali Concilio. Quod conſtat ex reſponſo Honorii III. in dict. cap. Ex parte, de Capell. Monach. ubi decernens non valere literas gratiæ a quibuſdam Monachis impetratas contra Concilium Lateranenſe, de quo in capit. 2. de ſtatu Monachorum, cujus nulla mentio facta fuerat, reſcribit ut infra, videlicet: Hujuſmodi literas ab Apoſtolica Sede non credimus emanaſſe, quod ſi per occupationem forſitan emanaverint, nolumus per hoc derogari Concilio ſupradicto; ubi Gloſſ. in ver. Occupationem, dicit tales literas præſumi extortas, vel per occupationem Romani Pontificis, vel per importunitatem petentium. Ad quod contulit textus in cap. Si quando, ſupra eodem, ubi Alexand. III. reſcribit Epiſcopo Ravennaten. ut ſi quando aliqua eidem a Sede Apoſtolica dirigantur, quæ illius animum exaſperare videantur; aut pareat reſcripto, aut cauſam rationabilem aſſignet, quare parere non poſſit: Quia, inquit, patienter ſuſtinebimus, ſi non feceris quod prava nobis fuerit inſinuatione ſuggeſtum. Quamobrem quod in literis gratiæ non cenſeatur derogatum generali Concilio, ſuadent rationes tam ex parte ipſius Concilii, quam ex parte Papæ reſcribentis. Ex parte Concilii, quia cum ſtatuta ibi edantur matura diſcuſſione, & unanimi tot Patrum conſenſu, æquum non eſt, ut eis indiſtincte derogetur per ſpeciales poſteriores literas, capit. Eccleſia veſtra el 2. de elect. Ubi Gregor. IX. agens de forma electionis a Concilio Lateranenſi præſcripta: Neque enim, inquit, credendum eſt Romanum Pontificem, qui jura tuetur, quod aliis exquiſitum eſt multis vigiliis, & inventum, uno verbo ſubvertere voluiſſe. Unde Oldrad. conſil. 326. Quod articuli, num. 1. in fin. dicit, præſumi non poſſe, quod Dominus Papa jure nedum publico, ſed quaſi divino cum ſolemnitate, videlicet in ſacris generalibus Conciliis promulgato, ſub tali taciturnitate voluerit derogare, cum etiam ſit leg. de proviſione ſtatutum, ut reſcriptum nedum contra jus divinum, ſed etiam contra jus publicum impetratum, extorquendum ſit de manibus impetrantis, leg. 3. Cod. de ſacris largitionibus. Et infra: Calumnioſum eſt ergo dicere hujuſmodi ſacra Concilia tali diſſimulatione fuiſſe ſublata, facilius enim tolluntur ſimplices decretales, & conſtitutiones, quas ſolus Papa promulgat, quam unaquaque ex Conciliis cum multitudine, & ex authoritate tot ſolemnium perſonarum, & de ipſarum ſenſu, & conſilio, & tot firmata capitibus promulgata: & dict. conſil. 328. num. 3. Non enim, inquit, eſſet conveniens, ut vallata fortiori vinculo, ſcilicet Concilii generalis, ſic de facili tollerentur, ſicut alia, quæ non ſunt tanto vinculo roborata. Hæc Oldrad. Et generale eſt, 33
ut cum lex Canonica, vel civilis habet clauſulam derogatoriam, non valeat contrarium reſcriptum, niſi faciat mentionem de illa ſpecialiter, vel altem per verba æquipollentia, ut hic, ubi Felinus num. 2. in cap. fin. infra eodem, & in cap. Ubi o, & ibi Joann. Andr. & DD. de elect. Præl. … in 6. Anchar. conſ. 255. In quæſtione, col. 3. Sed neque ex parte Papæ reſcribentis cenſetur derogatum Concilio, tum quia reſcripta hujuſmodi præſumuntur ab ipſo obtenta per occupationem, ut dicitur in dict. cap. Ex parte, de Capell. Monach. unde cenſentur non emanaſſe ab Apoſtolica Sede, id eſt de ſcientia Papæ, ut ibi explicat gloſſa in ver. Aſſerunt, ad hoc cap. quando de ſentent. excomm. ibi: Cum per ignorantiam, vel negligentiam, aut occupationem nimiam, vel etiam per ſubreptionem contingat hujuſmodi literas impetrari; tum quia præſumuntur extorta per ambitionem, & importunitatem, juxta text. in cap. Tuæ fraternitatis, de Preſbyt. & in leg. 2. Cod. de petitionibus bon. ſublat. lib. 10. ubi: Per importunitatem non concedenda ſæpe concedimus, dicit Imperator, & notat gloſſa in dict. cap. Tuæ in ver. Importunitatem, & Gemin. conſil. 36. Quod collatio num. 2. verſ. Quod non præſumitur, ubi ait, Papam non ita de facili derogare Conſtitutionibus Conciliaribus, & præſumi circumventum. Unde quod literæ Apoſtolicæ contra generale Con- 34
cilium non valeant, non provenit ex defectu poteſtatis Papæ, qui eſt ſupra Concilium cap. 1. 25. quæſt. 1. cap. Innotuit, & cap. Significaſti de elect. Covar. lib. 4. variar. reſolut. cap. 16. num. 6. & dixi late in d. cap. Significaſti; ſed ex defectu voluntatis, quia vult illas non valere, niſi in eis expreſſe fuerit derogatum Concilio, ut deciditur in d. cap. Eam te, de ætat. & qualit. eo quod etſi ſolutus ſit legibus tamen ſecundum leges vivere debes, d. cap. Significaſti, & leg. Digna vox, C. de leg. ut in propoſito dixit Oldrad. d. conſ. 326. n. 4. & conſ. 328. n. 1. Nec per reſcripta quælibet intendit detrahere utilitati publicæ, vel privatæ, l. fin. C. Si contra jus vel utilitatem publicam, leg. Nec damnoſa, & leg. Reſcripta, C. de prec. Imper. offer. quæ ſunt canonizatæ 35. quæſt. 2.

At hujuſmodi rationes omnes ceſſant, cum Generali 35
Concilio opponitur aliud Concilium generale; nam quod pertinet ad ſolemnitatem, utrunque celebratum pari conſilio, & maturitate, & utrunque cenſetur vallatum eiſdem clauſulis derogatoriis, Felinus poſt alios hic num. 1. verſ. Et nota quod omnis Conſtitutio. Unde cum par ut vin-

culum

culum utriuſque, ratio poſtulat, ut poſterius deroget primo: quia nihil tam naturale eſt, quam ex eo generale quodque diſſolvi, quo colligatum eſt, *leg. Nihil tam naturale*, *ff. de regul. jur.* ut in his terminis conſiderat Oldrad. *dict.*
36 *conſ.* 326. *nu.* 3. Et propterea quamvis primum teſtamentum habens clauſulam derogatoriam non rumpatur per ſecundum, tamen rumpitur, ſi in ſecundo adſit clauſula generalis: *Non obſtantibus quibuſcunque aliis teſtamentis*, *leg. Si quis in princip. de teſtam.* & ibi Bart. & DD. *de leg.* 3. Card. in *Clem.* 1, *in* 3. *quæſt. de ſepult.* & Bened. Capra *conſil.* 31. *Punctus*. Latiſſime Barbat. in *cap. Cum eſſes col.* 37. *de teſtam.* Et quamvis ab emptione, quæ uno tantum conſenſu, ſed etiam traditione eſt roborata, non diſcedatur ſolo conſenſu; tamen diſceditur omnino, ſi in contrarium retraditio ſubſequatur, *leg. Ab emptione*, *ff. de pact.* Oldrad. *ubi ſupra*. Et generaliter quibuſcunque ſeta modis obligamur, iiſdem in contrarium actis liberamur, ut Paul. ait in *leg. fere*, *ff. de regul. jur.* facit text. in *l. Pacta noviſſima*, *Cod. de pactis in leg. Cum de nove*, *& leg. Sed & poſteriores*, *ff. de leg.*

Similiter decreta in ſecundo generali Concilio palam eſt non poſſe dici extorta per occupationem, vel importunitatem: non per occupationem, quia Epiſcopi in Concilio congregati aliis negotiis non vacant, quam pertinentibus ad celebrationem illius: non per importunitatem, vel ambitionem, quia ſinguli articuli prævio accurato examine, ac diſcuſſione, ſuffragiis Patrum diffiniuntur, §. *Synodus autem* 15. *diſt.* facit *cap. Prudentiam*, *de offic. deleg.* Sequitur ergo, ut conſtitutio conciliaris poſterior deroget contrariæ antiquiori, licet de illa mentionem non faciat.

37 Neque obſtat textus in *cap. Domino ſancto*, *in fine* 50. *diſtinct.* ubi Iſidorus ſcribit: Quotieſcunque in geſtis Conciliorum diſcors ſententia invenitur, illius Concilii magis teneatur ſententia, cujus aut antiquior, aut potior extat authoritas. Nam reſpondetur, præd. authoritatem procedere, quando ambæ conſtitutiones ſunt particulares, & locales, juxta textum in *cap. In Canonibus* 19. *diſt.* ſecus ſi ambæ conſtitutiones Conciliares ſint generales, quia ſemper poſterior præjudicat priori, ut in *cap* 1. *extra de cognat. ſpirit.* Ita formaliter declarat gloſſ. *in dict. capit. Domino*, *in ver. Diſcors*. Et quamvis hæc ſolutio non placeat ibi Præpoſito, eo quod ſi conſtitutiones ſint diverſorum locorum, unaquæque ſervari debet in ſuo loco, ſi ſint ejuſdem loci, poſterior derogat priori: tamen textus intelligi poteſt de Concilio antiquiori dignitate, & authoritate, non autem de antiquiori quoad tempus tantum, quia tunc poſterius generale derogat primo, ſecundum Hugon. & Archidiac. *num* 4. Unde Turrecrem. 161. *num.* 3. & Idem Præpoſitus *num* 6. *Si diſſonantia quæ reperitur in canonibus univerſalium Conciliorum*, *ſit circa ea*, *quæ ſunt juris poſitivi*, *ut puta circa regimen humanæ vitæ*, *aut diſciplinam Eccleſiaſticam*, *concludunt abſolute ſtandum eſſe conſtitutioni poſterioris Conciliorum*, *quia tum hujuſmodi agibilia humana habeant materiam variabilem*, *pro loco*, *tempore*, *& conditionibus perſonarum*, *ſæpe ſtatuta priorum Conciliorum temperantur*, *ſupplentur*, *atque etiam corriguntur per poſteriora Concilia*. Hæc illi, unde Auguſt. cujus eſt hæc concluſio, *lib.* 2. *de baptiſ. contra Donatiſtas*, ait: *Sæpe priora Concilia a poſterioribus emendari*, *cum aliquo rerum experimento aperitur quod clauſum erat*, *& cognoſcitur quod latebat*. Ergo ut Turrecrem. & Præpoſ. ſubdunt *locis citatis*, in talibus non habet locum antiquitas, quantumcunque majoris fuerit authoritatis, quoniam aliqua ſuperioribus temporibus erant convenientia, quæ noſtris plurimum diſpendioſa eſſent, id eſt quaſi impoſſibilia *cap. Non debet*, *eum vulg. de conſang. & affinit.* ſicut patet in canonibus Apoſtolorum circa diſpoſitionem clerici fornicarii. Patet etiam de Concilio illo præſtantiſſ. Niceno, cui circa diſpoſitionem ſedium Patriarchalium præjudicatum eſt per Concilium univerſale VI. ut in *cap. Renovantes* 22. *diſtinct.* & illi ſtatur, & præjudicatur Niceno, licet ſit antiquioris, & potioris authoritatis, & de eo nulla ibi mentio facta fuerit. De intellectu autem *dict. cap. Domino ſancto* 15. *diſt.* vide pleniſſime ibi per Turrecrem.

Nec eſt omittendum ſecundum Innoc. in *dict. cap. Ex parte*, *in ver. Mentio*, *de Capell. Monachorum*, verum non eſſe in literis, quas Papa concedit, indiſtincte eſſe faciendam mentionem de jure, etiamſi ſint ſtatuta Conciliorum, ejuſque opinio quatenus affirmat, quoad derogationem non eſſe conſtituendam differentiam inter conſtitutiones conciliares, & alias conſtitutiones, forte verior eſt ſecundum Felin. hic *ſub num.* 3. *verſ. Sed videtur verum*, qui ex mente Innocentii in contrarium retorquet textum in *cap. Eam te*, *de ætat. & qualit. & in dict. capit. Ex parte*, quem itidem contrarium probare obſervat etiam Alexand. *conſil.* 111. *Perſpectis nu.* 6. *lib.* 6. Et quamvis, ut Felin. ſubjicit, non ſit de facili recedendum a contraria ſententia Archid. 1. quam videtur ſequi totus mundus, & tenet Rota apud Caſſad. *deciſ.* 2. *num.* 8. *verſ. Pro deciſione*, *de Præb.* tamen cum illa non tranſeat abſque contradictione, ac difficultate, non debemus eam extendere extra caſum literarum contra jus, in quo Archidiaconus loquitur. Concludendum eſt igitur, per diſpoſitionem poſteriorem Concilii generalis, indiſtincte cenſeri ſublata decreta contraria antiquorum Conciliorum, licet de illis mentio facta non fuerit. Et hanc ſententiam alias probavit S. Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum. Nam cum Epiſcopus Tarraconen. quæſiviſſet, an diſpenſationes, quæ in *cap. De multa*, quod eſt generalis Concilii Lateranen. ſub Innoc. III. *de præb.* pro legitimis habentur, videlicet circa ſublimes, & literatas perſonas, cenſerentur revocatæ per Concilium Tridentinum, *ſeſſ.* 24 *cap.* 17. ibi: *Quibuſcunque diſpoſitionibus non obſtantibus*, cum de eis non fuerit habita mentio ſpecialis: Sac. Congregatio cenſuit comprehendi etiam diſpenſationes, de quibus in *dict. cap. De multa*, nec opus fuiſſe ſpeciali mentione, aut derogatione juris communis.

Quod vero ſpectat ad privilegia, multo magis debet 38
cenſeri derogatum inſertis in corpore juris; quam non inſertis; nam etſi privilegiis Canonum difficilius conſuevetit derogari, *leg. Ejus militis*, §. *Militia miſſus*, *ff. de militar. teſtam* tamen quoad non inſerta allegari poteſt defectus intentionis Papæ propter illorum ignorantiam, vel oblivionem, ut conſtat ex *cap Ex parte de offic. deleg.* in illis verbis: *Si memores fuiſſemus nos pro prædicto N. literas direxiſſe*, *adverſario nullatenus ſcripſiſſemus*. Quæ quidem ignorantia præſumi non poteſt de inſertis in corpore juris. Et hæc eſt ratio, cur Pontifex per poſterio- 39
rem conſtitutionem cenſeatur tollere priorem acutcatiam, licet de illa mentionem non faciat: & tamen non cenſeatur tollere particularia ſtatuta, vel conſuetudines, juxta text. in *cap.* 1. *de conſtitut. in* 6. generalis enim derogatio non operatur circa ignorata in facto conſiſtentia, Tiber. Decian. *conſil* 40. *num.* 87. *& ſeqq lib.* 3. Et in terminis ob hanc rationem ita tenet Franc. *in dict. cap.* 1. *num.* 5, *verſ. Limita tamen*, dicens privilegium in corpore juris clauſum revocari per contrariam conſtitutionem, etiamſi de illo non fiat ſpecialis mentio, cum præſumatur ſcientia illius, ſicut & juris communis. Et ſequitur Felinus in *cap.* 1. *num.* 11. *verſ. Fallit* 3. *ſupra eodem*, ubi ſimiliter concludit, privilegium derogans juri communi in corpore juris clauſum tolli per contrariam diſpoſitionem, etiam nulla facta mentione privilegii, quia illius mentio non eſt neceſſaria, ſicut nec juris communis: non ſic ubi primum eſt extra corpus, quia præſumitur Papæ incognitum: ſubdens ita tenere communiter Doctores, ſicut etiam teſtatur Decius *ibid. numer.* 52. *verſ. Et prædicta concluſiones*. Et quamvis contrarium ſentiant in *dict. capit.* 1. Abbas & Barbat. tamen ſecundum Felin. tutius eſt tenere communem. Et ab ea non eſſe recedendum, dicit etiam Decian. *eodem numer.* 52. *in fin.* quam etiam tenet Geminian. in *capit. Ignorantia num.* 6. *verſ. Item illa reſpectu* 38. *diſtinct. & in cap.* 1. *verſ. Quæro quia de conſtitut. in* 6.

Principalis ratio eſt ſecundum Felin. & Dec. *ubi ſupra*, 40
quia ſi facienda ſit mentio privilegii inſerti in corpore juris, id non alia de cauſa poteſt contingere, niſi quia privilegium ſic inſertum facit jus commune inter nominatos, ut per gloſſ. 4. *in c. Conſtitutionem*, *de reg. in* 6. *& in Clem. Dudum*, §. *Verum.*, *in ver. De jure*, *de ſepult.* & per Jo. Andr. poſt Hoſtienſ. *in c. Ex parte*, *il primo nu* 3. *ſuper ver. Cæteris*, *de Decim.* Sed Juris communis non eſt facienda mentio, *c. primo de cognat. ſpirit. & d. c. primo de conſtitutione in* 6. & tradit Innocentius & omnes *in d. cap.* 1, *ſupra eodem*, ubi in ſpecie Felinus *nu.* 11. *in a. fallen.* Ergo nec privilegii inſerti in corpore juris; nam quoad effectum derogatorium ita judicatur de privilegio in jure clauſo, ſicut de jure, Gloſſ. in *cap. Ut circa*, §. 1. *in ver. Corporali*, *verſ. Item privilegium*, *de electione in* 6. & ibi Ge-

mina,

min. & Franc. *in d. c. 1. verſ. Limita tamen, de conſtit. in*
6. Ideoque per generalem derogationem, quæ habetur
in *fin. c. Alma mater, de ſent. excommun. in 6.* ſublatum
ſuit privilegium Templariorum, & Hoſpitalariorum in
corpore juris inſertum, nempe in *c. Ut privilegia, infra*
de privileg. ſecundum Gloſſ. & Archid. *in d. c. Alma ma-*
ter, in ver. Conceſſis. Abbas vero loquitur ſecundum
opinionem illorum, qui tenent in privilegio eſſe dero-
gandum juri communi, quæ tamen opinio reprobatur,
& fundamentum ejus tollitur, quia eo ipſo quod da-
tur privilegium, videtur juri communi derogatum, ut
notat Bald. in *l. Item Lapilli, col. 5. verſ. Et nota, ff. de*
rer. diviſ. Et ita ad opinionem Abbatis reſpondet Dec.
in d. c. 1. n. 12. verſ. ſed dicendum eſt. Præterea Abbas,
& Barbat. moventur ea ſpeciali ratione, quia in Prin-
cipe non eſt veriſimilis recordatio privilegii in corpore ju-
ris clauſi propter importunitatem impetrantium. At hæc
ratio, quidquid ſit de illius veritate, militat tantum in
privilegiis, & literis gratiæ, quæ conceduntur contra
privilegia in jure inſerta, non autem in derogatione pri-
vilegiorum, quæ fit in generali Concilio, ut dictum
eſt ſupra *n. 15.*

41 Neque obſtant authoritates in contrarium adductæ
ſupra *n. 3.* ſiquidem procedunt tantum, quando lex,
vel Princeps revocat generalia privilegia, in eo enim
caſu cum per hujuſmodi revocationem non tollat jus
commune, conſequens eſt, ut nec tollat privilegia in
jure inſerta, quæ ſortiuntur naturam juris communi,
Unde eo caſu, cum derogatio privilegiorum poſſit re-
ferri tam ad inſerta, quam non inſerta, ex veriſimili
mente referri debet potius ad non inſerta. At ſecus
eſt, ſi fiat lex ſpecialis in materia, in qua eſt privi-
legium in corpore juris clauſum, ut in caſu noſtro,
in quo Concilium Tridentinum edidit ſpeciale decretum
in *d. c. 10. ſeſſ. 23.* contra jus, quod habent Abbates
ordinandi Clericos ſeculares, in quos habent quaſi
Epiſcopalem juriſdictionem, juxta *c. Abbates, de privil.*
in 6. hoc enim caſu ſicut jus commune, ita privilegium
in jure clauſum tollitur per generalem privilegiorum
derogationem: ita ſingulariter determinat Bart. *in Ex-*
travag. Ad reprimendum, in verſ. Non obſtantibus,
col. fin. quem refert, & ſequitur Felinus *in d. c. 1. n. 12.*
in fin. verſ. Salvo niſi condenda legem: & apertius de-
clarat Dec. *ibi n. 53.* his verbis: *Patet ex prædictis, quod*
facilius derogatur privilegio inſerto in corpore juris, quam
non inſerto: & hoc procedit, quando tollitur jus commu-
ne, tunc enim tollitur facilius inſertum, quia jus commu-
ne reputatur; ſecus eſt quando non tollitur jus commu-
ne, ſed tollitur privilegium, quia tunc facilius tollitur
non inſertum, quia eſt privilegium proprie, & ſimplici-
ter, quam tollatur inſertum, quod non videtur privile-
gium ſimpliciter, ex quo de eo judicatur idem, quod de
jure communi. Hæc Dec. ſubdens, hoc ſecundo caſu
habere locum gloſſas, quæ volunt, ut ſi tollantur pri-
vilegia, non videantur tolli inſerta in corpore juris.
Præterea contraria opinio procedit tantum in privile-
legio ſpeciali in jure clauſo, cui non intelligitur de-
rogatum per conſtitutionem juris communis, niſi de
eo fiat ſpecialis mentio. At ſecus eſt in privilegio ge-
nerali, quale eſt privilegium conceſſum Abbatibus or-
dinandi Clericos ſeculares, in quos habent Epiſcopa-
lem juriſdictionem: quia ubicunque ſit inſertum in cor-
pore juris, nempe *in d. c. Abbates, de privileg. in 6.*
tamen cenſetur ſublatum per poſteriorem conſtitutio-
nem illi contrariam, etiam nulla facta mentione pri-
vilegii. Ita poſt alios diſtinguit, & declarat Philipp.
Franc. *in d. c. 1. n. 5. verſ. Quod tamen intelligit, de con-*
ſtit. lib. 6.

42 Valde confirmantur prædicta ex ſtylo Tridentinæ
Synodi, quæ antiquioribus Conciliis, vel privilegiis in
corpore juris clauſis nominatim derogare non conſue-
vit, ſi quando contra illa ex juſtis, & rationabilibus
cauſis aliquid ſtatuendum duxit. Unde *in c. 2. ſeſſ. 25.*
de regul. correxit decretum Concilii Lateranenſis, de
quo in *c. Monach. de ſtat. Monachorum*, quatenus per-
mitteret Monachis habere peculium de licentia Abbatis,
ut Sacra Congregatio Concilii alias declaravit adverſus
ſententiam Navar. & ſcripſi latiſſime *in d. c. Monach.* Et
tamen generali Concilio neque ibi derogatur, neque *in*
c. 22. ubi ponuntur ampliſſimæ derogationes quoad decre-
ta omnia illius ſeſſ. Eodem modo *in c. 6. ejuſdem ſeſſ. 25.*
de regul. ex ſententia Sac. Congregationis in electioni-
bus Superiorum Regularium ſublata fuit forma eligen-
di per compromiſſum vel quaſi per inſpirationem, a
generali Concilio præſcripta in *c. Quia propter, de elect.*
Et tamen de Concilio Lateranenſi nulla fit mentio.
Et in *c. 2. ſeſſ. 24.* dum præcipitur, ut provincialia Con-
cilia quolibet ſaltem triennio celebrentur, tollitur obli-
gatio ea celebrandi ſingulis annis inducta per conſti-
tutionem Innocentii III. editam in generali Concilio,
de qua in *c. Sicut, de accuſat.* Atque, ut alia omit-
tamus, dum in *c. 12. ſeſſ. 23.* præfinivit ætatem vige-
ſimi ſecundi anni inchoati ad Subdiaconatum, & vi-
geſimi tertii ad Diaconatum, abrogavit diſpoſitionem
Concilii Viennenſis, qua conſtitutum erat, ut quis li-
bere poſſet in decimooctavo ad Subdiaconatus, & in
vigeſimo ætatis ſuæ anno ad Diaconatus ordines pro-
moveri. Et tamen in eodem *c. 12.* nullam fecit men-
tionem Viennenſis Concilii. Sed & in privilegiis clauſis
in corpore juris idem omnino obſervat S. Synodus,
ſive illa ſint conciliaria, ſive non. Ac propterea in *c.*
15. ſeſſ. 24. contra opinionem Navarri, de qua ſupra *n.*
2. ex ſententia ejuſdem Sacræ Congregationis ſuſtulit
privilegium Clementis V. conceſſum Regularibus in
Concilio Viennenſi, de quo in Clem. *Dudum, §. Si ve-*
ro iidem Prælati, de ſepult. audiendi ſcilicet confeſſio-
nes ſecularium ſine Ordinariorum licentia, quoties Or-
dinarii eam exhibere recuſaverint. Et in *c. 6. verſ. Is*
autem ſeſſ. 27. ademit Clericis non habentibus requiſita
ibi præſcripta fori privilegium, ordini Clericali con-
ceſſum etiam in Concilio Pariſienſi, ut habetur in *c.*
2. de for. compet. Et tamen nemo unquam in dubium
revocavit validitatem decreti Concilii Tridentini ex eo
quod Pariſienſi Concilio non derogaverit. Rurſus in
c. 17. ſeſſ. 24. ademit Cardinalibus privilegium retinen-
di ex diſpenſatione Apoſtolica plura beneficia curam ani-
marum habentia in corpore juris clauſum, de quo in
Extrav. Joan. XXII. *Execrabilis, de præb.* nam & Ex-
travagantes prædictæ ſunt pars corporis Juris, ut Gre-
gorius XIII. in ſua conſtitutione declaravit. Item per
generalem derogationem, quæ habetur in *c. Unico,*
ſeſſ. 22. de obſervant. & evit. in celeb. Miſſ. ſublatum
eſt privilegium fratrum Prædicatorum, & Minorum
celebrandi Miſſam in altari viatico abſque Diœceſani
licentia, de quo in *c. In his, de privileg.* ut cenſent
Navar. *in Man. c. 25. n. 82. in fin.* Suarez *tom. 3. diſp.*
81. ſect. 3. in fin. Herinq. *in ſumm. l. 9. c. 27. n. 2. in gloſſ.*
litera S, & late probatum eſt in *c. In his infra de pri-*
vileg. in quæſtione, utrum fratres Prædicatores in clau-
ſtro monaſterii ſui Ordinis poſſint in altari portatili
Miſſam celebrare etiam invito Epiſcopo Diœceſano:
ubi alia exempla his ſimilia congeſſimus.

In his ergo, & plurimis aliis caſibus, in quibus Tri-
dentina Synodus non derogavit contrariis decretis alio-
rum Conciliorum, aut privilegiis Canonum, ſi dicere-
mus illius diſpoſitionem non valere, id aut continge-
ret ex defectu poteſtatis, aut voluntatis. Non pri- 44
mum, quia utriuſque Concilii generalis æqualis eſt au-
thoritas, & par in parem non habet imperium, *c. Inno-*
tuit, de elect. omnia enim Concilia Oecumenica manant
ex eodem fonte Apoſtolicæ poteſtatis, ſine qua non ha-
bent firmamentum, ut habetur *22. diſt. per tot. c. 1. &*
ſeq. 17. 2. q. 6. & c. Significaſti, de elect. & tradit poſt alios
Covarr. *variar. reſol. lib. 4. c. 16. n. 6.* Itaque in diſpoſitio-
tionibus hujuſmodi, non habentibus clauſulam derogato-
riam, non negari potentiam derogandi, ſcripſit Ge-
min. in *c. 1. in 6. col. verſ. Ego credo, de conſt. in 6.* 45
& Felin. hic poſt alios *n. 5. in 6. ampl.* Ideoque etiam
Canonibus Apoſtolorum per poſteriores Canones præ-
judicatur, *c. Presbyter 82. diſt.* gloſ. in *c. Domino ſan-*
cto, in verſ. Diſcorſ. 50. diſt. ubi etiam declarat, quo-
modo fieri poſſit, ut unus Canon juſte adverſetur al-
teri, cum omnes ſint promulgati inſtinctu Spiritus ſan-
cti. Neque ſecundum, quia cum in generali Conci-
lio conſtitutiones dici non poſſint extortæ per occu-
pationem, vel importunitatem, aut circumventionem
ut ſuperius dictum eſt; defectus voluntatis, aut oriri
potuiſſet ex ignorantia antiquorum Conciliorum, vel
Canonum, & abſurdum eſt de tot Patribus hoc aſſe-
rere; imo enim, quod a pluribus quæritur ſapienti-
bus, facilius invenitur, *c. De quibus 20. diſt.* & per
ampliores homines perfectiſſima veritas revelatur, *leg.*
ult.

12 *Dummodo tamen hæc explicentur authoritate ſuperioris.*

13 *Simoniacum non eſt in pactum deducere etiam in ſpiritualibus ea, quæ præcipiuntur a jure, dummodo deducantur eo modo, quo tacite inſunt*, n. 17.

14 *Expectans non poteſt ſecundum beneficium adipiſci, niſi renunciet literis.*

15 *Beneficium ſecundum volens obtinere, poteſt in pactum deducere reſignationem primi.*

16 *Propter concurſum juris quandoque quid annectitur ad naturam alterius.*

17 *Simoniacum eſt ex pacto ſepulturam eligere in eo loco, in quo quis de jure ſepeliri debet.*

18 *Item deducere in obligationem civilem id quod debetur naturaliter tantum.*

19 *Simoniam aut committat, qui debitori ſuo dat aliquid ſpirituale, ut quod ſuum eſt, recuperet.*

20 *Literæ beneficiales ſubreptitiæ ſunt ipſo jure nullæ.*

21 *Et de facto revocari debet, quidquid illarum vigore intentatum eſt.*

22 *Proceſſus habitus per literas ſubreptitias, eſt ipſo jure nullus, & poteſt detecta ſubreptione quandocunque revocari.*

23 *Beneficium poſſideri non poteſt, niſi canonice habeatur.*

24 *Literæ in beneficiis per ſubreptionem obtentis eſt loco tituli.*

25 *Tacitæ conditionis defectus impedit literas, ne producantur in eſſe.*

26 *Subreptio vitiat privilegia, & beneficia Principum ipſo facto.*

27 *Subreptio vitiat literas gratioſas, etiamſi ignoranter, & per ſimplicitatem fuerit ſubreptum.*

28 *Literæ contentioſæ per ſubreptionem non vitiantur ipſo jure, ſed annullari debent ope exceptionis.*

29 *Reſcriptum ſubreptitie impetratum ob taciturnitatem primi, non eſt nullum.*

30 *Proceſſus in vim literarum ſubreptitiarum ad lites valet parte non opponente.*

31 *Reſcriptum ſubreptitium tribuit juriſdictionem, ſi de ſubreptione oppoſitum non fuerit*, & n. 38.

32 *Literæ contentioſæ ſuper beneficiis, quoad ſubreptionem regulantur ſicut aliæ literæ contentioſæ.*

33 *Proceſſus ſuper executione literarum beneficialium habitus per judicem principaliter deputatum ſuper contentione beneficiali valet, ſi de ſubreptionem non fuerit oppoſitum.*

34 *Proceſſus habitus coram executore literarum beneficialium ſubreptitie impetratarum, an valeat*, & n. ſeqq.

35 *Executor cum aſſumit partes judicis, judicatur de eo ſicut de judice.*

36 *Proceſſus venit acceſſorio ad gratiam, & ideo vitiatur ad limites ipſius gratiæ.*

37 *Subreptio cur magis inficiat literas gratiæ, quam juſtitiæ.*

38 *Juriſdictio an tribuatur per literas ſubreptitias.*

39 *Falſæ literæ nullam conferunt juriſdictionem.*

40 *Penſio an ſit beneficium, & veniat beneficii appellatione, latiſſime examinatur uſque ad num.* 121.

41 *Penſionum duæ ſunt ſpecies.*
Intellectus cap. Conquerente, de Cler. non reſiden. *ibidem.*

42 *Penſio ceſſante fraude ſuper fructibus Eccleſiæ conſtitui poteſt nomine beneficii.*

43 *Beneficium ſuper alio beneficio creari poteſt, dummodo id fiat ſine labe ſimoniæ, & abſque ſciſſura beneficii.*

44 *Penſio, quæ in titulum beneficii aſſignatur, vere, & proprie eſt beneficium Eccleſiaſticum.*

45 *Et diffinitur ſicut beneficium.*

46 *Item de illa fieri debet mentio in literis, ſicut de beneficio.*

47 *Item ſimoniacum eſt pro ea obtinenda pecunia dare.*

48 *Penſio quid ſit, & unde dicatur*, & n. ſeqq.

49 *Penſio pendet formaliter a beneficio, a quo detrahitur, ſicut uſusfructus a proprietate.*

50 *Penſio, quæ ſimpliciter conſtituitur ſuper fructibus Eccleſiæ, & alicui aſſignatur authoritate ſuperioris, an ſit beneficium, & beneficii nomine intelligatur*, & n. ſeq. uſque ad n. 74.
Referuntur authores, & argumenta pro opinione affirmativa, ibid. & n. ſeqq.

51 *Penſionis facienda eſt mentio in literis ad beneficia, ſicut & beneficii.*

52 *Penſio repræſentat ipſum beneficium.*

53 *Dictio*, alius, *implicat ſimilia.*
Niſi per alia jura declaretur aliquid non eſſe ſimile, n. 56.
Item denotat diverſitatem in ſuppoſito, & identitatem in ſubſtantia, & eſt implicativa ejuſdem generis, n. 55. & 65.

54 *Nullum ſimile eſt idem.*

57 *Subrogatum ſapit naturam ejus, cujus loco ſubrogatur.*

58 *Sed non eſt idem cum ſubrogato.*

59 *Patrimonium, ad cujus titulum quis ordinatur, quamvis beneficium repræſentet, non tamen eſt beneficium.*

60 *De præſtimoniis an debeat fieri mentio in literis*, & n. 62.

61 *Hoſpitale an ſit beneficium, anve de eo in literis ſit facienda mentio*, & n. 63.

64 *Referuntur authores, & fundamenta pro ſententia negativa.*

66 *Penſio non includitur in mandato de providendo alicui de beneficio uſque ad certam ſummam.*
Intellectus cap. Quamvis, de præb. lib. 6. *ibid.* & n. ſeqq.

67 *Beneficium curatum in mandato de providendo, non comprehenditur beneficii appellatione.*

68 *Eccleſiarum civitatis appellatione in literis beneficialibus non includitur Cathedralis.*

69 *Penſio ex ſtylo Concilii Tridentini non habetur pro beneficio*, & n. 130.

70 *Dictio*, vero, *eſt adverſativa præcedentium, & adverſatur in jure, & in facto.*

71 *Penſio eſt ſtipendium mere temporale, nihil habens ſpiritualitatis annexum, & cadere poteſt etiam in laicum*, & n. 81. & 128.

72 *Item poteſt pretio conſtitui, transferri, ac redimi ſine labe ſimoniæ.*

73 *Nec de illa fieri debet mentio in literis.*

74 *Penſio, quæ hodie ex ſtylo aſſignatur loco beneficii, an ſit beneficium Eccleſiaſticum, & veniat illius appellatione*, & n. ſeqq. uſque ad n. 121.

75 *Non eſt quid mere temporale, ſed ſpirituale, vel ſpirituali annexum, & prærequirit clericatum inſtar beneficii*, & n. 81.

76 *Nec reſervari debet niſi in habitu Clericali, & tonſura incedentibus, præterquam ſi non excedat ſexaginta ducatos auri de Camera.*

77 *Clericatus tamen requiritur, etiamſi penſio ſexaginta ducatos non excedat.*

78 *Laico reſervari non poteſt, niſi per Papam.*

79 *Penſionarii olim non tenebantur ad horas, ſed hodie ex Conſtitutione S. Pii V. obligantur ad officium parvum B. M. Virginis.*

80 *Penſio datur hodie propter officium, ſicut beneficium.*

81 *Et in Rota auditorio receptum eſt, ut non ſit quid profanum, ſed annexum ſpirituali.*

82 *Simoniacum eſt penſionem conſtituere, vel transferre, aut redimere pecuniæ interventu.*

83 *Penſio extingui non poteſt anticipatis ſolutionibus ſine authoritate Papæ.*

84 *Gratis tamen remitti, & condonari poteſt in totum, vel in partem, ſimpliciter, vel ad tempus.*

85 *Subſidium charitativum ſolvitur de penſione ſicut de beneficio.*

86 *Seminarii taxa ſolvi debet ex fructibus non modo beneficiorum, ſed etiam penſionum.*

87 *Penſionarii tenentur ad collectam per Clericos ſolvendam, ſicut cæteri beneficiati.*

88 *Annata ſicut ſolvitur de beneficiis excedentibus viginti quatuor ducatos, ita hodie de penſionibus ultra ſummam ducatorum quatuordecim*, & n. ſeqq.

89 *Et in expeditione literarum proviſionis beneficii, ſuper quo eſt penſio reſervata, ſolvitur detracta penſione.*

90 *Ille-*

90 *Illegitimus ſicut non eſt capax beneficii, ita nec penſionis ſine diſpenſatione.*

91 *Penſio extinguitur per profeſſionem regularem penſionarii.*

92 *Item per contractum matrimonii.*

93 *Et quid, ſi penſio fuerit reſervata laico de Eccleſia bene merito, aut pro ſervitio Eccleſiæ impenſo, vel impendendo.*

94 *Et quid, ſi fuerit reſervata Clerico pro temporali ſervitio.*

Et in gratia penſionis an fieri debeat mentio tam de beneficiis, quam de aliis penſionibus, ibid. verſ. Sexto facit, & n. 116.

95 *Penſionis fructus, ſicut & beneficii, licite vendi, & locari poſſunt, dummodo non ad vitam, vel ultra triennium ſine authoritate Papæ.*

96 *Penſionarius ſine beneplacito Apoſtolico non poteſt conſtituere pro pecunia procuratorem irrevocabilem ad fructus penſionis exigendos.*

97 *Cancellaria habet penſionarios pro beneficiatis, & vult in literis fieri mentionem de penſionibus, ſicut de beneficiis, & n.* 132.

98 *Beneficium Eccleſiaſticum ex ſui natura debet eſſe perpetuum, & n.* 118.

99 *Penſio non vacat, ſed extinguitur morte penſionarii, ſicut uſusfructus morte uſofructuarii.*

100 *Beneficium requirit canonicam erectionem, alias non eſt beneficium.*

Vicarius perpetuus conſtitui non poteſt ſine erectione tituli Vicariæ, ibid.

101 *Penſio Clerico aſſignari poteſt ſine ulla erectione, aut canonica inſtitutione.*

102 *Penſionarius non dicitur ſponſus Eccleſiæ, nec ullum ſpirituale conjugium, vel quaſi cum Eccleſia contrahit.*

103 *Beneficiatus intitulatur, & obligatur Eccleſiæ.*

104 *Titulus, & beneficium pro eodem aſſumuntur.*

105 *Penſionarius non intitulatur, nec ad reſidentiam tenetur.*

106 *Beneficium quamvis reſignari non poſſit, penſio tamen poteſt extingui ſine ſuperioris authoritate.*

107 *Diffinitio quid ſit.*

108 *Quidditatem rei oſtendit.*

109 *Et differentia ſpecierum non cognoſcuntur, niſi per diffinitionem.*

110 *Beneficium quid ſit.*

111 *Nomen debet eſſe conſequens rei.*

112 *Penſio ex ſententia Rotæ eſt quoddam jus temporale, id eſt ad tempus, ſeparatum, & formale, per ſe diſtinctum a beneficio.*

113 *Penſio in materia odioſa, & ſtricte intelligenda non venit beneficii appellatione.*

114 *Etiamſi beneficium exprimatur per dictionem univerſalem*, quodcunque.

Secus ſi materia ſit favorabilis, ibid. & n. 117. 123. 124. 131. 134.

115 *Penſionem transferens, aut redimens pro pecunia ſine authoritate Papæ, quamvis ſimoniam committat, non tamen incidit in excommunicationem Extrav. 2. de Simon.*

116 *Beneficiorum etiam manualium fieri debet mentio in literis.*

117 *Penſio in materia favorabili venit beneficii Eccleſiaſtici appellatione, non ex proprietate vocabuli, ſed per interpretationem extenſivam, & n.* 129.

118 *Beneficia manualia vere, & proprie non ſunt beneficia.*

119 *Etiamſi authoritate Epiſcopi ſint fundata.*

120 *Capellania ſi ex perpetua fiat amovibilis ad nutum, deſinit eſſe beneficium.*

121 *Clericus primæ tonſuræ, qui beneficium Eccleſiaſticum a ſe poſſeſſum reſignavit, reſervata ſibi penſione, an gaudeat privilegio fori, licet in habitu, & tonſura non incedat, & n. 127. & ſeqq.*

122 *Conſtitutio Clementis VII. adimens in criminalibus privilegium fori Clericis dominii Reipublicæ Venetæ refertur.*

123 *Clerici penſionem obtinens an veniat appellatione Clerici non beneficiati, de quo prædicta conſtitutio loquitur,*

124 *Regreſſum habens dicitur habere jus ad beneficium.*

125 *Conſtitutio exorbitans ſtricte intelligi debet, ut minus lædat jus commune, quam fieri poſſit.*

126 *Fori privilegium Clericis indultum eſt de jure divino.*

131 *Penſionarius ex declaratione Gregorii XIII. cenſetur beneficiatus ad effectum gaudendi privilegio fori Eccleſiaſtici.*

133 *Homicida voluntarius, ejuſve ſocius poteſt obtinere, & obtentas retinere penſiones abſque diſpenſatione, non obſtante* cap. 7. ſeſſ. 14. Concilii Tridentini.

139 *Epiſcopus non poteſt quenquam ad ſacros Ordines promovere ad titulum penſionis, niſi pro neceſſitate, vel commoditate Eccleſiarum ſuarum.*

136 *Penſio non eſt titulus ad Ordines ſacros, niſi diſpenſative.*

137 *Tonſuræ collatio, facta ab Epiſcopo familiari ſuo triennali, valida eſt, ſi ſtatim ei reſervata fuit penſio.*

A*D audientiam* il ſecondo. Si habens literas Papæ ad beneficium, eis propter annuam penſionem renunciat, non valent literæ beneficiales per eum hoc tacito impetratæ. Hoc dicit. Dividitur in duas partes. In prima ponitur facti narratio, in ſecunda proviſio, ibi, *Fraternitati*. 1

Nota primo ibi: *Annuas penſiones, ſeu alia beneficia*, appellatione beneficii non venire annuam penſionem, quæ reſervatur ſuper fructibus Eccleſiæ. Sed de hoc latiſſime dicam infra in prima quæſtione.

Secundo nota ibi: *De illis mentione non habita*, impetrantem teneri mentionem facere non tantum de beneficiis obtentis, ut in *cap. Poſtulaſti*, *ſupra eod.* ſed etiam de literis prius impetratis ad beneficium, etiam extinctis, ceſſant enim hoc caſu extinctæ, per renunciationem, *cap. Sane de renunciat. & cap. Cum pridem, de pact.* & tamen de illis oportuit fieri mentionem, ut hic per Goffred. & Hoſtienſ. *num. 4. in ver. Occaſione*, Card. *num. 2. in quarto notab.* & Abb. *num 4.* reddentes rationem, quia ex quo per literas conſequi poterat beneficium, & per eum ſtetit, quo minus conſequeretur, perinde eſt, ac ſi conſecutus fuiſſet, ut in *Reg. ſexti, Cum per eum.* Quoniam qui ad rem actionem habet, ipſam rem habere videtur, ut *leg. Qui actionem, ff. de regul. jur. & leg. Nemo videtur, ff. de in integ. reſtitut.* Unde quaſi beneficium habentes, aliud impetrare non poſſunt. Idem ſecundum Abb. omne tacitum, quo expreſſo Princeps aut nullo modo, aut difficilius conceſſiſſet literas, ſubreptionem inducit, *cap. Poſtulaſti, ſupra eod.* Sed ſi Princeps ſciviſſet impetrantem habuiſſe literas, & eis renunciaſſe, utique ſecundas non conceſſiſſet, ſaltem ita facile, præſertim cum vigore primarum obtinuerit annuam penſionem, Hæc concluſio, 2 quod de literis extinctis facienda ſit mentio, non videtur vera, & contrarium in fortioribus terminis tenet Innocent. in *cap. In noſtram num. 4. infra eod.* Nam ſecundum eum, ſi Canonicus poſtquam vigore literarum receptus eſt ad vacaturam præbendam, impetravit literas de beneficio vacante, mentione non habita de priori receptione, valent ſecundæ literæ, ſi velit renunciare juri, quod habet ex priori receptione: Quia, inquit, non credimus hanc veritatem ſuppreſſam talem, qua expreſſa, literas non habuiſſet, argum. *cap. Paſtoralis 7. quæſt. 1. cap. Cum ſecundum, infra de præbend. & argum. cap. Super literis, ſupra eod.* Præterea de beneficio reſignato, quod plus eſt, 3 non eſt facienda mentio in impetratione ſecundi beneficii. Et hoc ſervat curia. Ergo nec facienda eſt mentio de literis ad vacaturam præbendam prius renunciatis, quod minus eſt, *c. Quoniam de conceſſ. præb. lib. 6. argum. cap. Ex parte, il 3. infra de decim.* Demum a priori ſententia recedit Abb. in *cap. Pax, infra eod. ſub num. 9. col. penult. verſ. Credo etiam*, ubi firmat de literis prius pure renunciatis non eſſe opus mentionem facere in ſecundis, ſubdens hoc ſenſiſſe ibi Innocentium in fortioribus terminis. Nec ſecundum eum obſtat hæc Decretalis, quia impetrans conſecutus fuerat penſionem, vel aliud beneficium vigore primarum literarum, ideoque tenetur de illis mentionem facere; ſecus ſi nihil fuiſſet conſecutus. Et ad hoc facit hic textus a contrario ſenſu, & ſequitur Felin. *hic n. 1. verſ. Adde quæ dixi, & in d. c. Poſtulaſti, ſupr. eod.*

Ter-

4 Tertio, nota duas differentias inter expectantem vi-
gore mandati Apoſtolici de providendo, & intitula-
tum in beneficio. Prima differentia eſt, quia ex-
pectans poteſt pro libito renunciare literis impetratis,
& earum commodo, non ſolum expreſſe, ut hic pa-
tet, ſed etiam tacite, ut in *c. Veniens*, *& c. Sane*, *in-
fra de renunc.* At vero intitulatus non poteſt beneficio
renunciare ſine licentia Superioris, *c. Admonet*, *& c.
Quod in dubiis*, *eod. tit.* Abb. hic *n* 3. Ratio differentiæ
eſt, quia inter beneficiatum, & Eccleſiam vinculum
ſpirituale contrahitur, quod ſine authoritate Superio-
ris diſſolvi non poteſt, *c Sicut in unaquaque*, 21. q.2.
c. Inter corporalia, *c. Quanto*, *& c. fin. de translat. Epiſc.
& c. Niſi cum pridem*, *§. Verum*, ibi, *Non debes deſe-
rere ſponſam tuam*, *cui deſpende manum apud extraneam*
5 *te fide vacata copulaſti*, *de renunciat.* At expectans nul-
lum contrahit vinculum ſpirituale cum beneficio, quod
expectat, nec habet jus in re, ut in *c. Quoniam*, *de
conceſſ. præb. l.6.* & fuſius patebit infra *n. 7. & ſeqq.*

6 Altera differentia eſt, quia expectans poteſt renun-
ciare literis Apoſtolicis pro pecunia, ſeu alia re tempo-
rali ſine labe ſimoniæ, ut hic videtur probari, quia
Pontifex non reprobat annuam penſionem ab impe-
7 trante receptam. Et eſt ratio, quia per literas ad be-
neficium obtinendum non dicitur quis conſequi jus
ſpirituale, ex quo adhuc non eſt receptus in Canoni-
cum, nec dum beneficium eſt aſſecutus. Et ita, licet
vacillando, concludit gloſſ. hic in *verſ. Renunciantes*,
quam dicit eſſe mirabilem, Abb. *n* 6. & nunquam obli-
vioni tradendam propter illius authoritatem. Idem vi-
detur ſentire Bald. *n.* 2. *in ver. Beneficio literarum*.
Nam, ut ipſe ait, textus non dicit Beneficio Eccleſia-
ſtico, quia nondum illud erat adeptus, ſed adepturus,
quaſi dicat: Renunciavit officio judicis, quod oritur ex
literis obtentis ſuper proviſione; & ideo non eſt ſimo-
nia, quia jus ſpirituale nondum erat formatum; & in-
fra *n.7.* concedit non committi ſimoniam, ſi hoc fiat
juſſu, & authoritate Epiſcopi, vel redimendo ſuam va-
xationem, argum. *l. Furti*, *§. Qui juſſu*, *& l. Quoniam*,
ff. de infam. At vero intitulatus renuncians beneficio
pro pecunia, vel commodo temporali, abſque dubio
involvitur crimine ſimoniæ, *c. Cum pridem*, *& c. fin.*
8 *infra de pact. gloſſ. in ver. Dimittere*, & DD. in *c Ex
parte*, *il* 1. *de offic. deleg.* Abb. Antiq. hic *n* 4. *in ver.
Renunciantes*. Verum hanc poſteriorem differentiam re-
fellit Abb. Sicut. *n. 6. verſ. Sed contrarium videtur ve-
rum*, quia impetrans etſi per literas ad vacatura non
conſequatur jus in re, imo nec jus ad rem; conſe-
quitur tamen quoddam jus præparatorium ad benefi-
cium obtinendum, quod eſt ſpirituale, vel ſpirituali
annexum. Exemplo præſentationis, quæ eſt ſpirituali
annexa, quia parat viam ad inſtitutionem obtinendam,
9 quæ eſt quid ſpirituale. Tu dic, expectantem, licet
non conſequatur jus in re, conſequi tamen jus ad rem,
ut eſt textus formalis in *c Quoniam ex conſtitutione de
conceſſ. præb. lib 6.* ibi: In quibus non eſſet quæſitum jus
in re, licet ad rem. Et in Extravagan. Joannis XXII.
Sedis Apoſtolica, *de off. deleg.* ibi, Jus ad rem expectan-
tibus ante competens, & ibi gloſſ *in ver. Jus ad rem*.
Et Bald. hic *n.*12. ubi dicit expectantem quamvis non
habeat jus ſpirituale complective, habere tamen initia-
10 tive. Quare ſi huic juri pro commodo temporali re-
nunciet, proculdubio ſimoniam committit. Et hoc
contra gloſſ. tenet expreſſe Innoc. *n.* 5. ait enim: Si
pro pecunia, vel aliquo temporali renunciaſſe literis,
cum ex eis habeat jus ad petendum ſpirituale benefi-
cium, eſſet ſimonia, arg. c. *Proximo*, *ſupra eod.* Et
ſequuntur totidem verbis Hoſtienſ. *n.* 3. *in ver. Taliter*
11 *venditas*, Jo. Andr. *n.*10. & plerique alii. Subdunt ta-
men Hoſtienſ. & Jo. And. eſſe ſimoniam, ſi ex pactio-
ne partium renuncietur literis, & aſſignetur annua pen-
ſio; ſecus ſi pure fiat renunciatio ex officio Superioris,
vel amicis intervenientibus, & poſtea reſervetur ei an-
nua penſio, quia tunc non eſt ſimonia. Et ita intelligunt
c. Sane, *& c. Veniens*, *de renunciat.* *& c. Cum pridem*,
de pactis. Et conſentit Bald. *n.* 12. qui explicans more
ſuo mentem Innocentii: Aut renunciatio, inquit, eſt
facta cauſative, & eſt ſimonia; aut ſimpliciter, & non
in fraudem, & non eſt ſimonia, ſed eſt potius pro-
videntia æquitatis. Nam æquum eſt, ei quo renun-
ciat, ut fiat ſibi aliqua recompenſatio, arg. *Sed ſi lege*,
§. Conſuluit, *ff. de petit. hæred.* Ceterum ut hæc tranſ- 12
eant ſine vitio, per Superiorem ſunt explicanda, ſe-
cundum Hoſtienſ.

Quarto nota, ea quæ præcipiuntur a jure, in pa- 13
ctum deduci poſſe etiam in ſpiritualibus abſque vitio
ſimoniæ. Quod optime probat hæc litera. Nam expe- 14
ctans de jure non poterat ſecundum beneficium adi-
piſci, niſi prius renunciaret literis. Unde prædicta re-
nunciatio tanquam jure conſentanea licite potuit in pa-
ctum deduci. Et ſecundum hoc expone verbum, *Ven-
ditas*, id eſt tali pacto renunciatas. Ad idem, *c. E-
leutherius*, *in princ.* & gloſſ. 1. 18. q 2. *c. Contra morem*,
6. diſt. c. De Syra, 28. *diſt.* & *cap Significaſti*, *in princip.*
& in gloſſ. ſecunda *infra de elect.* & tenent hic gloſſ. *in
ver. Nunciantes*, Innoc. *in princip.* Hoſt. *n* 3. *verſ Vel dic
quod ex quo aſſignabatur*, Jo Andr. *n* 10. *ver. Si vero be-
neficium*, & Felin, alios cumulans, *n.* 8. Quinimo ob 15
hanc rationem ſecundum gloſſ. Innoc. & alios præalleg.
etiamſi quis haberet beneficium, & vellet ſecundum
obtinere, in pactionem poſſet deducere reſignationem
primi, quia ad hoc de jure tenetur, & tacite ineſt,
cum non poſſit eſſe duplex, *c. Cum non ignores*, *& c.
Cum jam dudum*, *de præb. cum ſuis concordant*. Ad idem
bonus textus in *c. Ex parte*, *il* 2. *in princ. de Cler. non re-
ſident.* ubi patet obligationem de facienda reſidentia, quæ
de jure ineſt, poſſe in pactum deduci etiam in ipſo
actu aſſecutionis beneficii. Per quem textum ſupraſcri-
ptam concluſionem firmat Gem. *in conſ.* 84. *n.* 14. *ver. Non
obſtat*, *quod iſta conditio*. Ratio eſt ſecundum Anton. de
Butr. in *c. Cum M. de conſtitut.* relatum hic a Fel. *n.* 8. quia 16
propter concurſum juris quandoque quid annectitur ad
naturam alterius, ut in *c. Ceterum*, *de judic. cum ſimilib.*

Intellige tamen concluſionem ut ſupra firmatam, 17
dummodo id, quod deducitur in pactum, deducatur
eo modo, quo de jure tacite inerat; ſecus ſi alio mo-
do, quia eſſet ſimonia: puta ſi ex pacto eligatur ſe-
pultura in eo loco, in quo quis de jure alias ſepeliri
debebat, ut notat gloſſ. in *c.* 1. *in ver. Apud quos*, & in
ver. Facienda, *de ſepulc. l.* 6. quia cum jus ſepulturæ
conceſſum a jure non ſit firmum, ſed variabile, *c.
Cum liberum*, *de ſepulc.* expreſſio per pactum efficit, ut
hoc jus nunc inſit alio modo, quam prius ineſſet,
ut poſt Dominicum declarat hic Fel. *n.*9. Et idem di- 18
cendum eſſet, ſi quis ex pacto deduceret in obliga-
tionem civilem id, ad quod eſſet obligatus naturali-
ter tantum; hoc enim ſimoniacum eſſet, ut per Fel.
hic *n.* 10. qui ad hoc allegat notata per gloſſam ſe-
cundam in *c. Conſuluit*, *in fine*, *de uſur.* & ibi Do-
ctores, maxime Joan. de Anan. & Innoc. in *c Tuam*,
ante medium magna Gloſſa, *de ætat. & qual.* & B. Thom.
in 2. 2. *q.* 27. *art.* 2. *in reſponſione ad ſecundum argum.* Sed 19
certe D. Th. eo loco nihil dicit ad hoc propoſitum,
ſed id videtur docuiſſe in 4. *ſent. d.* 25. *q.* 3. *ar.* 2. *ad ſe-
cundum*, ubi primo dicit: Res Eccleſiæ quamvis ſint ali-
quo modo Papæ, non eſſe tamen ejus omnibus mo-
dis habendi, ſicut illud, quod ad manum habet. At
deinde ſubdit: Non eſt autem dubium, quod ſimoniam
committeret, ſi quis aliquod ſpirituale debitori ſuo
daret, ut quod ſuum eſt, recuperaret; & ita etiam
in propoſito Papa a ſimonia non excuſaretur, ſi (quod
abſit) ſpiritualia pro temporalibus rebus Eccleſiarum
daret. Quo loco S. Doctor ſupponit, ita demum eſſe
ſimoniam, dare aliquid ſpirituale debitori ſuo, ſi res
non ſit debita omnibus modis, & ſic naturaliter, &
civiliter. Alioquin non congrueret ratio illa, quod res
Eccleſiæ non ſint Papæ omnibus modis habendi. Et
ita intellige hanc doctrinam, quæ alias pugnaret cum
communi concluſione Canoniſtarum, quoad ea, quæ
præcipiuntur a jure, & tacite inſunt, ſicut eſt reſtitu-
tio rei alienæ, ut in *reg. ſexti*, *Peccatum*, & licite
in pactum deduci poſſunt etiam in ſpiritualibus. Quod
nota propter ea, quæ de hac doctrina D. Th. ſcripſit in
c. Tua nos, *n.*21. *infr. de ſimonia*.

Ultimo nota ibi, *Revocando in irritum*, literas ſub- 20
reptitias in beneficialibus eſſe ipſo jure nullas, ut hic,
& apertius in *Clem.* 1. ibi, *Veluti ſubreptitia nullius eſt
momenti*, *de præb.* in *c. Si motu proprio*, ibi, *Quantum-
cunque modicum beneficium taceatur in ea*, *ipſam velati
ſubreptitiam vires nolumus obtinere*, *eod. tit. l.6.* & in *c.* 1.
& 2. de fil. presbyt. eod. l. adeo ut de facto revocari poſſit, & 21
debeat, quidquid vigore harum literarum intentatum
eſt,

Digitized by Google

eſt, etiamſi de ſubreptione exceptum non fuerit, ut pro-
batur in hac Decretali, quæ ad hoc quotidie a Docto-
ribus allegatur. Et hic tenent gloſſ. *fin. verſ. Vel poteſt*
dici, Innoc. *n.2. in ver. Revocando*, Abb. Antiq. *n 3. in ver.*
22 *Irritum*, Jo. Andr. *n* 14. Butr. *n.5. in ult. not.* dicens pro-
ceſſum habitum per literas ſubreptitias eſſe ipſo jure nul-
lum, & poſtea detecta ſubreptione quandocunque revo-
cari, Card. *n.3. in 3. not.* Abb. Sicul. *n.* 3. *& n.8. & 9. in*
fin. ver. Secundo caſu, & alii omnes teſte Felin. *n.* 22. §.
Literæ beneficiales. Item firmat Innoc. in *c. Ad aures*, *&*
in c. Conſtitutus, per illa jura *ſup. eod.* Imol. in c. *Ad hæc in*
ult. not. ſupr. eod. & Marian. Soc. *in repet. d. c. Poſtulaſti, in*
8. princ. art. Et hanc regulam conſtituit Oldrad. *conſ.* 81.
incip. Quod proceſſus n.2. ver. Nam ſubreptio gratiam red-
dit nullam, & per conſequens proceſſum: ubi allegat hanc
Decretalem, *& conſ.* 527. *Factum tale eſt n.*40. *verſ. Præ-*
23 *terea in dicto reſcripto*. Rationem vero, cur literæ be-
neficiales ſubreptitiæ ſint irritæ ipſo jure, aſſignat gloſſ.
fin. in eod. verſ Vel poteſt dici, quia ſcilicet beneficium non
poteſt poſſideri, niſi canonice habeatur c. *Ex frequenti-*
bus, de inſtit. Sed iſti per fraudem obtinuerunt, & ideo
24 injuſte. Vel ſecundum Comp. in *c. Super literis n.*19. *ſupr.*
eod. ſubreptio in beneficialibus gratiam vitiat propter puri-
tatem, quæ deſideratur in beneficiis, & quia in bene-
ficiis ſic obtentis litera eſt loco tituli. At ſine juſto ti-
tulo quis non habet jus in beneficiis, arg. *l. Habere jus,*
ff. de decur. & leg. Si quis Sepulchrum, *ff. de relig. & ſumpt.*
fun. Unde, ut ipſe ait, probato, quod litera eſt injuſta,
vel ſubreptitia, probatur, quod in beneficio per talem
literam obtento quis non habet titulum juſtum, & per
25 conſequens jus in ipſo beneficio non habet. Vel denique
ſecundum Bald in *c. Cum adeo n* 19 *verſ Nota diligenter*,
ſup. eod. literæ obreptitiæ ad beneficia idcirco ſunt nullæ,
quia qui mentitur, facit ſe indignum, ut in *Authent.*
26 *Contra qui propriam*, *C. de non n. pecun.* Unde tacitæ con-
ditionis defectus impedit literas, ne producantur in
eſſe. Nam idem operatur tacita conditio, quod expreſ-
ſa, ut notatur in *leg. Item quia*, *ff. de pact.* Quod autem
dictum eſt de literis impetratis ad beneficia Eccleſiaſtica,
vendicat ſibi locum etiam in aliis privilegiis, & benefi-
ciis Principum; nam hæc quoque per ſubreptionem vi-
tiantur ipſo facto, ut in *leg.* 1. *ff de natural. reſtit & in*
leg. Et ſi legibus conſentaneum, *C. Si cont. jus vel utilit. publ.*
notatur in c. Cum dilectus, *ſup. eod.* & tenet Abb. hic *n.*14.
verſ Quod autem dixi: & Felin. poſt alios *n.* 22. *in ſecunda*
ampl. qui hinc infert ad indulgentias ſubreptitie impetratas.
27 Rurſus procedit communis concluſio ut ſupra firma-
ta etiamſi ignoranter, & per ſimplicitatem fuerit ſubre-
ptum; ſatis eſt enim, ut alias Princeps veriſimiliter non
fuiſſet conceſſurus, ut in *c. Conſtitutus*, *ſupra eod.* per
quem textum ſic firmat Abb. hic *n.* 14. *ver. Et vitiat ſub-*
reptio, & latius in c. *Super literis*, *ſuper. eod.* Cald.
conſ. 14. *de reſcript.* Creſcen. *deciſ.* 10. *de præb.* Seraph. *deciſ.*
160. *n.7.* & Felin. hic *n.*22. qui ſupradictam regulam am-
pliat alio modo, & limitat dupliciter.
28 Ceterum, ut prædixi, hæc obtinent in literis bene-
ficialibus, & gratioſis. At ſecus eſt in literis conten-
tioſis, quia per ſubreptionem non vitiantur ipſo jure,
ſed annullari debent ope exceptionis, ut probatur in *c.*
29 *Si autem*, & in c. *Plerunque*, *ſup. eod* ubi ſecundum re-
ſcriptum ſubreptitie impetratum ob taciturnitatem primi
non eſt nullum. Patet, quia ſi nullum eſſet, non con-
valeſceret data negligentia primi impetratoris. Et hæc
inductio ab omnibus approbatur in *c. Ceterum*, *ſupr. eod.*
ut hic teſtatur Felin. *n.* 17. §. *Litera ad lites*. Et hanc
differentiam inter literas beneficiales, & literas ad lites
conſtituunt gloſſ. Innoc. Joan. Andr. & reliqui ſupraci-
tati *n.* 31. & Rebuff. *in praxi benefic. tit. de differ. inter*
*reſcripta gratiæ, & juſtitiæ n.*1. Et in reſcriptis ad lites
hujuſmodi regulam latiſſime firmat Hoſtienſ. *in ſumma*
hoc tit. §. *Quæ poſſunt objici*, *verſ. Sed nunquid proceſſus*
authoritate illarum, Compoſtell. *in c. Super literis n.6.*
verſ. Primo caſu ſupra eodem, Bald. hic *n.* 10. Mill. *in*
30 *repert. in ver. Reſcriptum*, §. 34. *incipien. Reſcriptum*
ad lites, Rota *deciſ.*13. *incipien. Utrum ſi ſit delatum*,
de reſcript. in antiquior. ubi reſolvit proceſſum in vim
literarum ſubreptitiarum valere, parte non opponente,
& deciſ 631. *incip. Si aliquis judex alias* 65. *de appellat.*
in antiquis, ubi allegat gloſſ. hic *in verſ. Irritum*, ibi:
Contrarium videtur: late Bellam. *deciſ.*84. *incipien. Exe-*
cutorem, *in princip.* Caputaq. *deciſ.* 225. *par.* 5. Seraph.
deciſ. 513. *n.* 7. ubi firmat reſcriptum ſubreptitium tri-
buere juriſdictionem, ſi non fuerit de ſubreptione op- 31
poſitum, allegat Innoc. *in c. Cum M. in fine*, *de conſtit.*
& Caſſad. *deciſ.* 1. *de reſcrip.*
Sed hic occurrit dubium, quid juris ſit de literis ad 32
lites ſuper beneficiis, an ſcilicet quoad hoc regulari de-
beant tanquam contentioſæ, an vero tanquam benefi-
ciales. Compoſtell. in *d. c. Super literis n.6. verſ. Et*
intelligo verum, *ſupra eodem*, tenet literas contentioſas
ſuper beneficiis quoad ſubreptionem regulari ad eum
modum, quo dictum eſt ſupra de aliis contentioſis,
Et eum ſequitur hic Jo. Andr. *n.* 14. Quod etiam ſen-
tit, ſi diligenter expendatur, gloſſ. 1. in *c. Ex parte A.*
verſ. Vel dicas, *de teſtib.* dum dicit ideo in eo caſu
valuiſſe literas tacita veritate impetratas, quia hæc ex-
ceptio ab initio non fuit oppoſita: & hoc apertius tenet
ibi Abb. *in* 3. *notab.* & idem Abb. hic *ante finem*, &
Felin. poſt eum *n.* 17. *verſ. Ampliatur regula iſta*. Un- 33
de ſi deputaretur judex principaliter ſuper contentione
beneficiali, valeret proceſſus ſuper executione literarum
beneficialium, quamvis eſſent ſubreptitiæ, ſi de ſubre-
ptione non fuiſſet oppoſitum, ut dicunt Abb. & Felin.
Sed quid in executore literarum beneficialium? Re- 34
ſpondeo: Aut executor aſſumit partes judicis, aut
aſſumit partes executoris. Si aſſumit partes judicis, &
procedit cauſa cognita, puta quia impetrator petiit,
ut executor compelleret Capitulum ad eum recipien-
dum, & imponeret ſilentium ſuper conditione, & ju-
dicio recte agitato, & executor pronunciavit, nec ab
ejus pronunciatione fuit appellatum: Et hoc caſu pro-
ceſſus tenet, ex quo de ſubreptione non fuit oppoſi-
tum, nec appellatum; nam literæ ſortiuntur naturam
literarum ad lites. Ita concludit Compoſt. *in d. c. Su-*
per literis, *ſupra eodem*, quem hic ſequuntur Jo. Andr.
Butr. Imol. & DD. ut Felin. teſtatur *n.* 22. *verſ Fallit*
primo. Ratio eſt, quia cum executor aſſumpſerit partes 35
judicis, judicamus de eo ſicut de judice. Sed proceſſus
judicis; valet, ſi exceptio ſubreptionis non fuit oppoſi-
ta, ut firmatum eſt ſupra; Ergo & proceſſus executo-
ris. Si vero executor aſſumit partes executoris, tunc
proceſſus eſt ipſo jure nullus ſecundum prædictos, &
Abb. *conſ.* 129. *ſuper quæſtionis materia*, *num.* ... *lib.* ...
Et eſt ratio, quia tunc proceſſus venit acceſſorie ad 36
gratiam, & ideo vitiatur ad limites ipſius gratiæ, ar-
gum. *regulæ acceſſorium*, *de regul. jur.* in 6. Ad hoc *c. Con-*
ſtitutus, *ſupra eodem*, *& c. Cum noſtris*, *de conceſſ. præ-*
ben. & c. Cum olim de dolo, *& contum.* & quod proceſ-
ſus veniat acceſſorie ad gratiam, eſt textus *in c. Si ſu-*
per de off deleg. in 6. Quam diſtinctionem in effectu po-
ſuit Bald. *in leg. Præſcriptione*, *col.*4. *verſ. Ego dico quod*
etiam, *C. Sed intra jus*. Nam, ut ipſe ait, quando in
privilegiis eſt annexa cauſæ cognitio, puta: Provideas
Titio, ſi eum idoneum inveneris, ſtatur declarationi
Commiſſarii factæ cauſa cognita, licet non fundetur in
cauſa veritatis, & ſi quis ex hoc gravatur, appellet,
allegat Innoc. *in c. fin. de præſumpt.* & gloſſ *in Clem.*
1. *de off deleg* Si autem non eſt annexa cauſæ cognitio,
ſed Princeps diſponit per ſeipſum motus ex obreptione
impetrantis: tunc ipſo jure non valet privilegium per
eum impetratum. An autem, & quando executor poſſit
aſſumere partes judicis, notant Innoc. & DD. in *d. c.*
fin. de præſumpt.
Poſtremo inveſtiganda eſt ratio diverſitatis, cur ſub- 37
reptio magis inficiat literas gratioſas, quam conten-
tioſas: videbatur enim oppoſitum ſtatuendum fuiſſe,
quia gravior eſt cauſa Principem fallere in materia ju-
ſtitiæ, quam in materia gratiæ. Nam per ſubreptionem
in gratia non læditur niſi Princeps. At in materiam ju-
ſtitiæ non ſolum læditur Princeps, ſed etiam tertius cuj
præjudicium infertur, argum. *cap. Super eo*, *de off. de-*
legat. & leg. 2. §. *Si quis a Principe*, *ff. Ne quid in*
loco publ. Doctores laborant in perquirenda ratione dif-
ferentiæ. Abb. hic dicit hujuſmodi rationem non re-
periri in jure expreſſam; ſed inter rationes, quæ a
Doctoribus aſſignantur, eam eſſe ſatis apparentem,
quia facilius conceduntur literæ de juſtitia, & quia
magis videtur ingratus qui nititur obtinere beneficium
per ſubreptionem. Unde non mirum, ſi ſubreptio ma-
gis vitiet literas gratiæ, quam literas de ſimplici ju-
ſtitia. Sed ſecundum Felin. hic in fine meliorem
rationem reddunt Cardinalis & Imol. videlicet quia
lite-

ſiteræ ad beneficia tribuunt jus. At literæ ad lites tribuunt judicem, ſed non jus. Unde cum primæ ſint majoris præjudicii, propterea facilius inficiuntur. Cogitabam poſſe aſſignari aliam rationem diverſitatis, videlicet quia in literis gratioſis cum non ſit pars, quæ poſſit excipere de ſubreptione, impetrans veriſimiliter diu pergeret in detentione beneficii injuſte occupati. Unde ceſſante proviſione hominis, neceſſe fuit, ut lex provideret inficiendo gratiam, ut ſic falſus precator conſuleret conſcientiæ ſuæ, aut per gratiam *perinde valere*, aut per ceſſionem beneficii, ſecundum ea, quæ de intruſis, & titulum non habentibus leguntur, & notantur *in c. Niſi cum pridem*, *§. Propter conſcientiam*, in gl. *in ver. Duntaxat infra de renunc. & in c. Ex frequentius, de inſtitut.* At vero in literis juſtitiæ adeſt pars cujus intereſt, quæ poteſt opponere exceptionem ſubreptionis, & appellare. Unde ſtante proviſione hominis non oportuit, ut lex provideret per irritationem literarum, ad textum *in l. Quandiu*, *la ſeconda*, *ff. de acquiren. hered.* & gl. magna *in lib.* 2. & ibi per Cynum, & Bartolum, *C. de jure emphyt.*

Hanc materiam ſubreptionis literarum, & proceſſus deſuper habiti magiſtraliter examinat Compoſtell. *in cap. Super literis*, *a numer. 6. verſ. Quæritur primo*, *ſupra eod.* Conſtituit enim duo membra principalia. Primum, an & quando valeat proceſſus habitus ſuper literis ſubreptitiis. Secundum, quando hujuſmodi exceptiones de falſitate ſuggeſta, vel veritate ſuppreſſa debeant, & poſſint proponi. Et circa primum membrum diſtinguitur inter literas juſtitiæ ad lites etiam ſuper beneficiis, & inter literas impetratas ad beneficia obtinenda; item inter privilegia. Cujus dicta ſunt magni effectus, & quotidie allegantur, ut inquit Abb. hic *nu. 10. verſ.*
38 *Et circa hunc articulum*, qui utrunque membrum diſtinctionis Compoſtellanæ late proſequitur. Quorum dicta in effectu reſolvit more ſuo in ampliationes, & fallentias Felin. *n. 17. & ſeqq.* Pulchre etiam in hac materia loquitur Bald. hic *nu.* 8. quærit enim cum gloſſa magna, nunquid per literas ſubreptitias detur juriſdictio. Et diſtinguit inter literas gratioſas, & contentioſas. In gratioſis dicit referre, an juriſdictio detur de virtute literæ gratioſæ, ſcilicet cum litera; an ſeorſum. In primo caſu dicit nullam eſſe juriſdictionem, quia cum principale ſit nullum, ergo & poteſtas, ex eo allegat Innoc. *in c. Ad aures*, *& c. Cœterum*, *ſup. eod.* In ſecundo autem caſu bene datur juriſdictio ſecundum eum, ſed elidi poteſt ope exceptionis, allegat eundem Innocen. *in c. Cum dilecta*, *ſupra eodem*, quia principale eſt validum, & ſine vitio, licet acceſſorium non ſit abſque vitio. Literas autem contentioſas concludit non eſſe nullas, & niſi excipiatur de ſubreptione, per eas
39 dari efficacem juriſdictionem. Hoc tamen intellige, ſi literæ ſint ſubreptitiæ, prout loquitur Bald. & alii prælegati; ſecus ſi ſint falſæ, quia tales revera non ſunt literæ, ſicut falſus procurator, non eſt procurator; & ideo indiſtincte nullam conferunt juriſdictionem, imo ſunt irritæ ipſo jure, ut determinat Innoc. *in d. cap. Super literis*, in gloſſ. *incip. Imo ſine forſan. num. 6. verſ. Sed quid ſi literæ falſæ dicuntur*, *cum verſ. ſequen. uſque ad finem illius gloſ.* Late Ægid. Bellam. *dec. 84. incip. Executoria*, ubi in fine refert hanc diſtinctionem poſuiſſe Cynum *in l. Præſcriptione*, *in 4. col. C. Si contra jus*, & ſequitur hic Felin. *n. 21. verſ. Fallit ſeptimo.* Et circa hanc declarationem vide quod de quodam Regulari, qui in Hiſpania literas Apoſtolicas diſpenſationem matrimonialium falſificavit, plene ſcripſi *in c. Super eo*, *infra de crimine falſi.*

40 QUÆRO, nunquid annua penſio ſit beneficium, & veniat beneficii appellatione.

41 Obſervandum eſt pro clariori ſolutione quæſtionis propoſitæ, duas eſſe ſpecies penſionum. Quædam enim eſt penſio, quæ aſſignatur in titulum beneficii Eccleſiaſtici, ut contigit, cum Eccleſia redditibus abundat, & caret ſuffragio miniſtri, & auctoritate ſuperioris ſtatuitur, ut ibi ſit unum beneficium pro clerico, cui aſſignetur penſio, ſeu portio fructuum ejuſdem Eccleſiæ annuatim percipienda. In quibus terminis loquitur textus *in c. Conque-*
42 *rente*, *infr. de Cler. non reſiden.* ut ibi declarat Abb. *n.* 5. Nam ſuper fructibus unius Eccleſiæ conſtitui poteſt certum beneficium, aſſignando certam penſionem ex redditibus Eccleſiæ pro temporalitate beneficii noviter creati, ut idem colligit ex textu *n. 1. in 1. notab.* dummodo id non fiat in fraudem, quo caſu eſt locus prohibitioni Concilii generalis, de qua *in c. Extirpandæ*, *§. Qui vero*, *in fine de præbend.* ibi, *Ne quis in fraudem de redditibus Eccleſiæ*, *quæ curam habere debet proprii ſacerdotis*, *penſionem alii quaſi pro beneficio conferre præſumat*, ut fuſius explicat ipſe Abb. *eod. n.* 5. Itaque ceſſante fraude, ſuper fructibus Eccleſiæ poteſt conſtitui certa penſio nomine beneficii, ut *in d. c. Conquerente* notant Ant. de Butr. *in 1. not.* Petr. de Ancbar *n.* 2. & 43
Jo. de Imol. *in 1. not.* ubi ex eo textu deducit ſuper uno beneficio poſſe aliud beneficium creari, videlicet ut certa quantitas pecuniæ annuatim pro alio beneficio percipiatur. Quod verum intelligit, ſi id fiat abſque vitio ſimoniæ, & abſque ſciſſura beneficii, juſta cauſa ſuadente, ſecundum ea quæ habentur *in c. Vacante*, *& c. Majoribus*, *de præbend.* & ſequitur ibi Alex. de Nævo in *primo not. n. 2. & 3.*

Et de hac penſionis ſpecie non ambigitur, quin ve- 44
re, & proprie ſit beneficium Eccleſiaſticum, ut probatur in prædicta decretali *Conquerente*. Nec refert, 45
quod appelletur penſio, quia non eſt vis in nomine, & cum ſit titulus beneficii, diffinitur ſicut beneficium. Ita Card. *in Clem. 1. §. Eadem*, *n. 4. verſ. Sed quatenus eſt beneficium*, *de ſupplen. neglig. Prælator.* Petr. de Anchar. *in c. 1. n. 5. verſ. Si igitur prædictæ conditiones de regul. jur. in 6.* Abb. *conſ. 46. incip. Illud de jure quæritur*, *ver. Quartum conſideratur l.* 2. Caccialup. *de penſion. q.* 12. Gigas in *eod. tract. q. 1. n. 1. & q. 28. n. 20. & q. 96. n.* 23. Redoan. *de ſimon. 2. p. c. 14. n. 18.* & Covarr. *pract. qu. c. 36. n. 10. ver. Quarta quotiēs.*

Et hinc fit, ut de penſione hujuſmodi facienda ſit men- 46
tio in literis, perinde ac de beneficio, ut notat Calder. *conſ. 30. incipien. An ſi ſacriſta*, *in fine*, *verſ. Nec obſtat*, *de preb.* Butr. *in c. Poſtulaſti*, *col. 1. n. 6. verſ. Quæritur aliquis*, & ibi etiam Card. *col. penult. verſ. Secundo quæro*, & Imol. *col. 2. verſ. Poteſt quæri ſupra eod.* & Gigas *de penſion. q. 67. n. 1.*

Hinc etiam fit, ut quemadmodum de beneficio Ec- 47
cleſiaſtico provideri debet pure, & ſine pacto, vel conditione, & non pro ullo commodo temporali, alias committeretur ſimonia, *c. Quam pio 1. q. 2. c. fin. de pact. c. Conſuluero*, *de ſimon.* Eodem modo ſimoniacum eſt pecuniam dare pro hujuſmodi penſione obtinenda, ut concludit Abbas in *prealeg. conſ.* 47. & Gigas *d. q.* 99.

Hinc demum alia plura deduci poſſunt, de quibus plene ibi per Gigantem *n. 1. uſq. ad n.* 6.

Quædam vero eſt penſio, quæ ſimpliciter conſtitui- 48
tur ad tempus ſuper fructibus Eccleſiæ, & alicui aſſignatur authoritate Superioris. Quam Guil. de Monte Laudun. & poſt eum Card. *in d. Clem. 1. §. Eadem*, *n. 4. de ſupplen. neglig. Prælat.* ſic diffiniunt videlicet: Penſio eſt certa portio ex aliqua menſa, vel beneficio ex cauſa ad tempus, non ut in perpetuum ſeparata, & ſequitur ibidem Imol. *col. 3. verſ. Circa ſecundam partem*, & Gigas *dict. qu. 1. n. 1.* Quæ diffinitio ſecundum Card. convenit penſioni quatenus eſt commodum temporale tantum, & non quatenus eſt titulus beneficialis. Et dicitur penſio a pendeo, quia dependet formaliter a 49
beneficio a quo detrahitur, ſicut uſusfructus a proprietate, *c. fin. de pignor. c. Poſſeſſiones*, 16. *q. 1. c. Quicunque*, 12. *q. 2. & c. Quamvis*, *il 2. de præb. l. 6.*

Et de hac ſecunda penſionis ſpecie celebris eſt con- 50
troverſia inter Doctores, num ſit beneficium, & beneficii nomine intelligatur, Abb. Antiqu. hic *in princip.* poſt Vincen. quem citat, per hanc decretalem tenet eum, qui recipit annuam penſionem authoritate Apoſtolica, non poſſe impetrare literas ad beneficia, 51
niſi de penſione ſpecialem mentionem faciat. Quod etiam tenent Jo. Andr. *n.* 4 qui verbum, *De illis*, ſupplet, *Et de annua penſione pro illis obtenta*; Abbas Sicul. *n. 4. verſ. Et dicit hic Jo. Andreas*, & Felin. *n. 1. in eod. verſ.* Rationem reddit Abbas Antiquus, quia nomine beneficii Eccleſiæ continetur penſio, & quicquid aliud percipitur ab Eccleſia, *c. Ex multis*, 1. *q. 3. c. Poſſeſſiones*, 16. *q.* 1. Unde quemadmodum tenetur impetrans facere mentionem de beneficio, *c. Poſtulaſti*, *ſupr. eod.* ita de penſione. Et fuit ſententia Innoc. *in d. c. Poſtulaſti*, *in fine*, ait enim; Et quod dicit de Vicaria, *id eſt ut de illa ſit facienda mentio in literis*,

idem intellige, ſi habeat aliquam poſſeſſionem ab Ec-
cleſia, vel redditum, vel penſionem; & allegat hanc de-
cretalem. Verum citati Authores intelligi poſſunt de
prima ſpecie penſionis, quæ aſſignatur in titulum be-
neficii. Et ita authoritatem Innocentii intelligit Cal-
der. *d. conſ.* 30. *in fine*, dicens eam eſſe intelligendam
de poſſeſſione, vel redditu, quæ aſſignata fuerunt
loco beneficii, quod debebatur ratione literarum,
vel alias; & quod ita intellexerit Innocentius, pro-
bat hæc decretalis, quam allegat, & æquiparatio Vi-
cariæ, quæ datur in titulum; alioquin ſi intelligeretur de
52 alia penſione, ut Calder. inquit, non eſſet bene dictum.
Et ita etiam poteſt intelligi Bald. *hic. in princip.* dum
ait: Penſio repræſentat ipſum beneficium arg. *l. fin.
ff. Mand.*

53 Sed clare Andr. Barbatia ſolus contra omnes, ut in-
quit Felin. *hic in princ. verſ. Sed Andreas Siculus*, te-
net ſtricte, & proprie loquendo appellatione beneficii
venire etiam penſionem, eique ſubſcribunt Paul. Rom.
in tract. de penſion. c. 6. *n* 34. *&* *c.* 7. *n.* 16. & And. Gam-
bara *in tract. de offic. legat. lib.* 6. *a n.* 309.

Et primo arguit ſic: Dictio, *Alius*, implicat ſimi-
lia, gl. & Doctores *in c. Sed ſup. eod.* Sed dictio, *Alius*,
hic ponitur inter penſiones, & beneficia; Ergo penſio-
nes ſunt beneficia.

Sed huic argumento reſpondetur negando conſequen-
tiam. Peccat enim in forma, & hoc tantum concludit,
videlicet; Ergo penſiones ſunt ſimiles beneficiis. Et hoc
54 modo concludendo, argumentum retorquetur. Nam ſi
penſio eſt ſimilis beneficio; Ergo non eſt beneficium,
quia nullum ſimile eſt idem, *l. Quod Nerva, ff. depoſ. &
leg. Actionis verbo*, §. 1. *de action. & oblig.* ubi gl. *in verb.
Obtinent*, notant nihil eſſe id, cui idipſum ſimile eſt:
Item aliud eſt eſſe tale, aliud haberi pro tali, ut notat
Bartol. *in l. Si maritus*, § *Legis*, *ff. de adulter.*

55 Deinde reſponderi poteſt, imo dictionem, *Alius*, ſigni-
ficare diverſitatem, ut *l. Si fugitivi*, ubi textus cum gl.
C. de ſervis. fugit. §. *Gallinarum*, *inſtitut. de rerum diviſ.*
& in propoſito notat Bald. hic *n.* 2. Card. *in* 2. *not. nu.* 1.
& Abb. *in* 1. *not.* Sed de hoc infra *n.* 65.

56 Tertio loco reſpondet Felin hic, & Joan. de Selva in
tract. de benef. 1. *part. quæſt.* 3. majorem propoſitionem
eſſe falſam, quando per alia jura eſt declaratum, aliquid
non eſſe ſimile, ut idem Felin. not. *in d. c. Sedes*, *ſupra
eodem*. Et ita eſt in propoſito per *c. Quamvis*, *de præb.*
57 *lib.* 6. Secundo arguit ſic: Subrogatum ſapit naturam
ejus, cujus loco ſubrogatur, *cap. Eccleſia*, *il* 1. *Ut lit.
pend. cum ſimilib.*

Sed penſio ſubrogatur loco beneficii; Ergo eſt bene-
ficium.

58 At ſimiliter reſpondetur negando conſequentiam.
Nam hæc ratiocinatio concludit tantum, ut penſio ſapiat
naturam beneficii, non autem ut ſit beneficium, quo-
niam quod ſapit naturam alterius, non eſt id cujus natu-
ram ſapit, ut probatur *in leg. Non ſolum*, *ff. rem ratam
habere*, ubi ſtipulatio repræſentat actionem, & tamen non
59 eſt actio. Et eſt ſimile in patrimonio, ad cujus titulum
quis ordinatur, juxta textum *in c. Cum ſecundum*, *de præ-
bend.* quod ſapit naturam beneficii, & tamen non eſt be-
neficium, ut not. gl. 1. *in c. Tuis*, *eod. tit.* quæ ab omni-
bus approbatur, ut inquit Gigas *de penſion. q.* 28. *num.* 4.
verſ. Nam patrimonium. Et patet ex decreto Concil.
Trid. *c.* 2. *ſeſſ.* 21. ubi beneficium, & patrimonium, ad
cujus titulum quis ordinatur, ponuntur tanquam diverſa.

Tertio, denique arguit ſic: De beneficio Eccleſiaſti-
co debet fieri mentio, *c. Si motu proprio de præb. lib.* 6.
Sed de penſione debet fieri mentio, ut hic; Ergo penſio
non eſt beneficium. Verum hic quoque male ratiocina-
tur Barbatia. Nam ut argumentum concluderet, opor-
teret, ut major propoſitio eſſet univerſalis affirmativa,
videlicet: Omne id, de quo fieri debet mentio: In li-
60 teris, eſt beneficium. Vel negative concepta, id eſt in
literis non debet fieri mentio; Ergo penſio eſt benefi-
cium. Sed arguendo hoc modo, major eſt falſa. Tolle
inſtantiam: etiam de præſtimoniis fieri debet mentio,
ut tradit Felin. *in c. Poſtulaſti*, *ſup. eod.* Imo & de pa-
trimonio ſecundum Vincent. & alios, licet Innocentius,
61 & communis contra. Et tamen nemo affirmaret hæc
eſſe beneficia Eccleſiaſtica. Rurſus fieri debet mentio
in literis de Hoſpitali, quod datur in titulum, ſecun-
dum Card. *in Clement.* 2. *num.* 8. *in* 10. *qu. de offic. or-
dinar.* & tamen Hoſpitale non eſt beneficium, *Clem.
Per literas de præbend.* gl. 1. *Clement. Si beneficiorum*,
de decim. Unde non ſequitur de aliqua re fieri debet
mentio; ergo illa res dicitur beneficium. Ita in effe-
ctu reſpondet Felin. hic, & Jo. de Selv. *d.* q. 3. Verum
hujuſmodi inſtantiæ non tranſeunt abſque difficultate, 62
quia multi tenent præſtimonia, & præſtimoniales por-
tiones vere eſſe beneficia Eccleſiaſtica, per *c. fin. de
conceſſ. præbend. lib.* 6. inter quos Hoſt *in c. Poſtulaſti*,
ſup. eod. Oldrad. *conſ.* 81. *nu.* 2. *&* 3. *conſ.* 180. *n.* 1. 2.
& 6. Abb. *conſ.* 47. *num.* 1. *lib.* 2. Mill. *in repert. in ver.
Beneficii appellatione continentur præſtimonia*, Rebuff. *in
Praxi tit. Seculare beneficium quotuplex*, *nu.* 16. Navarr.
de orat. c. 21. *nu.* 9. Et in univerſa Hiſpania obſervavi,
ut præſtimonia conferantur Clericis in titulum perpe-
tui beneficii, teſtantur Hojeda *de incompat. benefic.* 2.
p. c. 8. *nu.* 15. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancellar. gloſ.* 5. §. 2. &
Garzias *de benef. p.* 1. *c.* 3. *nu.* 118. licet de jure contra-
rium teneant Jo. And. *in c. Poſtulaſti*, *n.* 3. Gemin. *in c.*
1. *n.* 9. *de rer. permut. lib.* 6. & alii plures.

Similiter Hoſpitalia, quæ dantur in titulum, ſunt be- 63
neficia, ut *Clement. Quia contingit*, § *Ut autem de relig.
domib.* Felin. *in cap. De quarta*, *nu.* 13. *de præſcript.* Un-
de an hæc ſint vera, ut ſcilicet de præſtimoniis, & hoſ-
pitalibus ſit facienda mentio: vide per Card. *in d. Clem.*
2. *in* 10. *&* 11. *quæſt. de off. ordinar.* Forte melius reſpon-
deri poſſet negando minorem. Imo enim de penſione,
quæ non datur in titulum de beneficiis, jure communi
inſpecto, non eſt facienda mentio in literis, ut tenet
Card. *in d. Clem.* 2. *q.* 9. & latius patebit infra *n.* 73. Nec
obſtat hæc decretalis, quia intelligi poteſt de penſione,
quæ in titulum aſſignatur & ſit primæ ſpeciei, ſecundum
Cald. *ſupra tit. n.* 46.

Itaque, ut Felinus inquit, conſultius fuiſſet hujuſmo-
di argumenta non ponere: ſed teſte Philoſopho *lib. De cæ-
lo*, *in fine*, ad pauca reſpicientes facile enunciant. Unde
præter Felin. & Jo. de Selv. hanc Siculam garrulitatem
redarguunt etiam Andr Gambara *in proœmio ſui commen-
ti ſuper conſtitutione Julii II. de ſimon. elect. Rom. Pontif.*
& Gigas *de penſion. q.* 28. *n.* 6 *ad fin.*

Contrariam igitur opinionem, videlicet, penſionem 64
non eſſe beneficium, nec venire beneficii appellatione,
niſi large, prout beneficium diffinitur eſſe benevola actio
gaudium tribuens capienti, ſequuntur communiter Do-
ctores *in c. Quamvis*, *il* 1. *de præb. lib.* 6. videlicet Ar-
chid. *col.* 2. *in ver. Provideri*, Joan And. *col. fin. in ver.
In Gloſſa Papa noſter*, Gemin. *in ult. notab.* Petr. de An-
charan. *in* 3. *notab.* & Franc. in 2. & in hac decretali Car-
din. & Imol. ambo *in* 2. *notab.* Abb. *in* 1. *not.* & Felin. *in
princ.* Staphil. *de literis gratiæ in nova forma expectativa-
rum numer.* 27. Sarnen. *in reg. de infirm. q.* 16. *& de an-
nali q.* 21. Caccialup. *de penſion. quæſt.* 12. *& ultim.* Gig.
in eodem tract. num. 28. Selva *de benefic.* 1. *par. q.* 3. *num.*
11. Card Paleott. *de Nothis*, *& ſpuriis*, *c.* 58. *n.* 4.
Mandoſ. *reg.* 19. *Cancellariæ q.* 11. *num.* 11. *& conſ* 55. *n.*
18. *& conſ.* 139. Navarr. *conſ.* 11. *n.* 8 *de conſtit.* & Covar.
pract. c. 36 *n.* 10. *verſ. Quarto quoties.*

Quinimo, excepto Andr. Siculo, hanc partem ſe-
quuntur omnes, ut teſtantur Felin. & Gigas locis citatis.
Et penſiones proprie beneficia Eccleſiaſtica dici non poſſe,
dixit Rota in cauſa Brixien. Confidentiæ 5. Junii 1591.
coram Penia, quam ad literam referunt Moderni *de benef.
p.* 1. *c.* 5. *n.* 52.

Pro qua opinione inducitur primo hæc decretalis in 65
illis verbis, *Annuas penſiones*, *ſeu alia beneficia*; pon-
derando dictionem, *Alia*, quæ ponitur inter diverſa,
juxta textum *in d. l. Si fugitivi*, *C. de ſerv. fugit.* Quam
inductionem probarunt hic Bald. *num.* 2. Cardin. Ab-
bat. & Felin *locis cit.* Sed hæc inductio videtur parum
urgere, quia dictio, *Alia*, denotat quidem diverſita-
tem in ſuppoſito, ſed identitatem in ſubſtantia, ut pro-
bat Raph. Cuman. *conſ.* 46. *incipien. Sine diſputatione in
princ. verſ. Etiam addito.* Eſt enim dictio implicativa
ejuſdem generis, *l. Quidam relegatus*, *ff. de reb. dub.* &
probatur *in c. Sacris*, *infra de ſepult.* notant gl. & Docto-
res *in c. Sedes ſupra eod. & in d. l. Si fugitivi.* Unde quem-
admodum cum dicitur, Abbates, vel alii Religioſi,
non licet inferre, ut Abbates non ſint Religioſi, *Clem.
1. in princ. de reſer.* Item cum dicitur Decanatus, Ar-
chidiaconatus, vel alia beneficia, non bene infertur
ut Decanatus, & Archidiaconatus non ſint beneficia; quin

potius

potius concluditur oppoſitum, ut *cap. Cum in cunctis*, §. *Interiera, de electíon.* ita eum dicitur hic, Penſiones, ſeu alia beneficia, non bene infertur, ut penſiones non ſint beneficia, ſed potius inferior oppoſitum, & proptetea Abb. Antiq. Andr. Sicul. & alii induennt banc decretalem pro contraria opinione, ponderantes eandem dictionem, *Alia*.

66 Sed pro hac parte eſt textus formalis *in d. c. Quamvis, el 1. de præb. lib.6.* ubi cum mandatur alicui providetti de beneficio uſque ad certam ſummam, non includitur
penſio. Et ita hunc text. ad hoc allegant hic Jo. And. *n 4. in ver. Penſiones*, Bellam. *in princ. in eod. ver.* Bald. *n. 2.* Card. *n. 1. in 2. not.* & plerique alii; quinimo DD. omnes, ut inquit Gigas *de penſion. q. 28. n.9. in fine, & n. 10.*

Nec refragatur, quod ille textus fundet ſe in ratione illa, quod literæ ad beneficia ſint ambitioſæ, & ſtricte intelligendæ, quoniam ſi ex proprietate vocabuli appellatione beneficii veniret penſio, utique includeretur etiam in literis beneficia: quia in omni materia quantumcunque odioſa, & ſtricte intelligenda, fit lata interpretatio, quatenus requirit verborum proprietas, *l. Cum lege*, ubi Aret. *ff. de teſtam.* & notat Cald. *conſ 1. de conſang. & affinit.* & Dec. poſt eum *in c. Inter ceteras, nu. 28. ſup. eod.* Et per hoc patet reſponſio ad objectum Gigantis *d. q. 27. nu. 6. in fine verſ. Prima opinio.*

67 Neque urget, ſi dicas cum Gigante *d. quaſt. 28. nu. 6,*
in mandato de providendo, de quo loquitur ille textus, appellatione beneficii non comprehendi beneficium Curatum, ut deciditur *in c. Cum illis, de præb. lib. 6.* & tamen nemo dixerit beneficium curatum non eſſe proprie beneficium; Ergo eodem modo, ex eo quod in literis ad beneficia non comprehendatur penſio, non licet inferre, ut penſio non ſit beneficium. Etenim replicari poteſt, quod Curatum beneficium non comprehendatur in mandato de providendo, non provenire ex eo, quod beneficium Curatum non ſit proprie beneficium, ſed quia eſt ſpeciali nota dignum, & Papa non cenſetur voluiſſe illud ſub tali generalitate includere, ut notant Doctor. *in d. c. Cum illis*, & eſt bona gloſſa *in Clem. Per literas, in ver. Provideri, de præb.* ſicut in literis beneficialibus appellatione Eccleſiarum civitatis non venit Cathedralis, non quia non ſit proprie Eccleſia; ſed
68 quia propter illius honorem Papa non vult illam includi ſub tali generalitate, ut formaliter dicitur *in d. cap. Quamvis, in verſ. Quanquam*. At non ſic eſt in penſione, quia non ideo non includitur in literis ad beneficia, quod ſit ſpeciali nota digna, cum minus ſit penſio, quam beneficium; ſed quia literæ ad beneficia ſunt ambitioſæ, & ſtricte intelligendæ. Et hanc rationem ibi exprimit textus. Quaſi dicat, cum penſio proprie non ſit beneficium, & in materia ambitioſa, ſicuti ſunt literæ ad beneficia, non ſit facienda extenſio ultra propriam ſignificationem vocis: propterea in mandato de providendo, beneficii appellatione penſio non concluditur. Et ita arbitror ſalvari poſſe communem inductionem illius decretalis.

Pro eadem opinione inducuntur etiam aliquot decre-
69 ta Concilii Tridentini, videlicet c. 2. *ſeſſ.* 21. ubi primo agitur de beneficiis, ad quorum titulum Clerici ſacris Ordinibus initiantur, ibi, *Beneficium Eccleſiaſticum, &c.* ac deinde ſubjungitur, *Patrimonium vero, vel penſionem*, &c. Ponderanda eſt enim illa dictio, *Vero*, quæ
70 eſt adverſativa præcedentium, c. 1. §. *Qui vero*, & ibi gloſſa in *ver. Etiamſi*, & Doctores notant *de regular, lib. 6.* Bald. *conſ. 412. Verba teſtamenti, per totum, lib. 1.* & adverſatur in jure, & in facto, ut notat Abb. *conſ. 63. Videtur primo, in fine, lib.* 1. Ad idem decretum Concilii *in cap. 18. §. Ad hanc autem portionem, ſeſſ. 23. & in c. 15. ſeſſ. 25.* ubi ſimiliter penſio, & beneficium ponuntur tanquam diverſa, ibi, *Beneficium aliquod Eccleſiaſticum*, & ibi, *Nec penſiones, &c.* Nititur autem
71 opinio communis hac præcipua ratione, quia penſio hujus ſpeciei eſt ſtipendium mere temporale, nihil habens ſpiritualitatis annexum, cujus propterea, jure communi inſpecto, etiam laicus eſt capax, ut notant Bald. Felin. & alii, hic Gemin. Franc. & reliqui ſupracitati *n. 64.* Laurent. *in cap. Poſſeſſiones, 16. quaſt. 1.* Card. *in Clem. 2. numer. 7. quaſt. 9. verſ. Contrarium, de offic. Ordinar.* Gigas *de penſion. q. 1. n. 1. & q. 21. 33. & 51. num. 2.* Ripa *in c. 2. n. 128. de judic.* Burſatt. *conſ. 178.* *Fagnan. in 1. Lib. Decretal.*

num. 27. lib. 2. Rebuff. *de pacif. poſſeſſor. a num. 150. alias 132.* Cæſar de Graſſis *dec. 91. num. 5. & dec. 114. n. 8.* Qualis eſt penſio: quæ laico aſſignatur in ſtipendium pro ſervitio temporali, puta pro patrocinio, pro pulſandis campanis, aut aperiendo fores Eccleſiæ, vel alias pro remuneratione laborum, de quibus plene per Hoſtienſ. Jo. Andr. & DD. *in c. Super inordinata, infra de præb.* Dixi *in c. Cum in cunctis a num. 98. de elect.* Penſio enim hujuſmodi eſt omnino profana; unde non mirum, ſi cadere poſſit etiam in laicum, ut per Gigan. *qu. 67. num. 2.* Duaren. *in tract. de benef. lib. 6. c. 4* & Mandoſ. *in reg. 19. Cancell. q. 11. n. 2. & de ſignat. gratiæ, tit. de penſion. in princ.*

Hinc deducunt multi penſionem hanc ſimplicem pretio 72
conſtitui, transferri, ac redimi poſſe ſine labe ſimoniæ, ut poſt ſeriam, & prolixam diſputationem in tranſlatione concludit Gigas *q. 99.* & in extinctione, ſeu redemptione *q. 45. & 87.* & ante eum Hieron. Paul. *in pract. Cancell. verſ. Quod penſiones quæ conſtituuntur*, Rebuff. *in repet. c. Extirpanda, §. Qui vero in 6. not. in materia penſionis ad fin. de præb.* Duaren. *in tract. de benef. lib. 6. c. 4. §. Annua hujuſmodi*, Redoan. *de ſimon. 2. part. c. 14. n. 15.* Burſatt. *conſ. 126. n. 90. ad fin. lib.* 2. & ex Theologis Card. Cajet. *in 1. tom. opuſc. tract. 31. reſp. 10.* & Medin. *in Summ. lib. 1. c. 14. §. 22.* de quo tamen vide, hoc dicam infra *n. 75. & 81.*

Hinc etiam deducunt alii de hac ſimplici penſione non 73
eſſe faciendam mentionem in impetratione beneficii: quia jura non præcipiunt in literis mentionem fieri niſi de beneficio, *capit. Si motu proprio, de præbend. lib. 6. Clement. 2. de Offic. Ordinar.* ubi hoc tenent de Eleaz. & Zenzelin. & poſt eos Cardin. *num. 7. quaſt 9.* Imol. *col. penultim. verſ. An impetrans, & in cap. Poſtulaſti, ſupra eodem*, Joan. Andr. & Henric. Boich. *num* 5. Butr. *num.* 7. Cardin. *num. 5.* & Felin. *numer. 8. in 3. declaratione & 30. corollar.* Mill. in *repertor. in verb. Gratia, verſ. Decimo ſexto*, Hieron. Paul. *in pract. Cancell. in notab. ſupervacantibus non reſerv. verſ. Gratiam beneficii impetrans*, Capella Toloſana *deciſ. 473.* & ita ſervat Rota, ut noviſſime teſtatur Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. in gl. 5. n. 5. a n. 16.*

Sed major eſt difficultas: Quid dicendum in penſioni- 74
bus, quæ hodie ex ſtylo Curiæ aſſignantur loco beneficii, ut quis commodius ſuſtentari valeat, vel ex cauſa reſignationis, ſeu ceſſionis, ne exinde reſignans nimium diſpendium patiatur? De his enim non immerito ambigitur, an dici poſſint beneficia Eccleſiaſtica, & veniant beneficii Eccleſiaſtici appellatione.

Pro opinione affirmativa facit primo: quia hujuſmo- 75
di penſiones non ſunt quid mere temporale, ſed potius ſpirituale, aut ſpirituali annexum, dependenter, ſeu conſequenter, inſtar beneficii. Patet, quia quemadmodum beneficium Eccleſiaſticum prærequirit Clericatum, *c. Cum adeo*, & ibi gloſ. *in ver. Nec Clericus, ſupr. eod. cap. Ex literis, infra de tranſact. cap. 2. de inſtitution.* Et hac ratione dicitur ſpirituale, ſeu ſpirituali annexum, dependenter; ut docet S. Thom. *in 2. 2. q. 100. art. 4.* & ibi expoſitores, Sotus *de juſt. & jur. lib. 9. q. 1. art.* 1. Navarr. *in Manual. cap. 23. num. 108.* & ſcripſi latiſſime *in cap. Cum pridem, in 3. quaſt. & num. 60. infra de pactis*. Ita & penſio Clericatum prærequirit ex ſtylo Curiæ notiſſimo, de quo teſtatur Redoan. *de ſimon. 2. part. capitulo 14. num. 13.* Navarr. *conſ. 63. numer. 5. de ſimon.* & Rota *dec. 139. lib. 3. par. 3. diverſ.* & hodie eſt
expreſſum in conſtitutione Sancti Pii V. incip. *Sacroſan-* 76
ctum, de revocatione privilegiorum circa penſiones obtinendas, & transferendas per laicos bigamos, Clericos conjugatos, &c. in Bullar. *tom. 2. pag. 269.* & in Conſtitutione Sixti V. incip. *Cum ſacroſanctam, de habitu, & tonſura per Clericos, ſeu Milites Beneficia vel etiam penſiones obtinentes deferendis*, in Bullar. *eod. tom. pag. 653.* ubi ſtatuitur, ut Clerici obtinentes penſiones debeant tonſuram, & habitum Clericalem, veſtes ſcilicet talares jugiter deferre; alioquin non geſtantes dictum habitum Clericalem, penſionibus ſint ipſo facto privati, & penſiones extinctæ, &c. & in futurum nonniſi actu Clericis in habitu Clericali, & tonſura incedentibus penſiones reſerventur, cum decreto irritante, &c. Atque ita ex hac poſteriori conſtitutione non tantum prærequiritur Clericatus ad penſiones obtinendas, ſed etiam ut penſionarii jugiter incedant in habitu, & tonſu-

77 ra, præterquam ſi penſiones inſimul non excedant ſum-
mam ſexaginta ducatorum auri de Camera, in quibus ta-
men requiritur clericatus, licet non delatio habitus, &
tonſuræ, ut idem Sixtus poſtea declaravit in alia conſtitu-
tione, quæ incipit *Paſtoralis*, in Bullar. *d. to. 2. pag.* 654.
78 Quamobrem uſu receptum eſt, ut penſio non poſſit laico
reſervari, niſi per Romanum Pontificem, teſte Rebuff.
de pacif. poſſeſſor. num 153. *alias* 135. Navarr. *conſ.* 34 *de
præb.*
79 Secundo, pro eadem opinione facit, quia ex conſti-
tutione S. Pii V. incipien. *Et proximo*, in *Bullar. tom.*
2. *pag.* 347 Penſionarii obligantur ad recitandum offi-
cium parvum Beatæ Mariæ Virginis, licet prius ad Ho-
ras non tenerentur, ut tradit Gigas *de penſion. qu.* 30.
ubi refert ita etiam tenuiſſe Hieronymum Paulum pra-
cticum Curialem, auctorem libelli, qui inſcribitur, Pro-
vinciale omnium Eccleſiarum, *fol.* 48. *verſ. Quod penſio-
nes, in fine*, & Gomeſ. in *regul. Cancellar. de infirm. re-*
80 *ſignant. quæſt.* 16. Ergo penſio datur hodie propter offi-
cium ſicut beneficium, juxta textum in *cap fin. de reſcr.
lib. 6. dum concord.* de quibus ibi in gloſſa *in verſ. Datur*,
ut per Navarr. *de reſtitut. lib. 2. cap. 2. num.* 200. & ſtatu-
tum eſt in Concilio Lateranenſi noviſſimo ſub Leone X.
ſeſſ. 9. §. Statuimus quoque, adeo ut propterea poſt memo-
81 ratas conſtitutiones Henriquez *in ſumma libr.* 13. *cap.*
13. §. 3. dixerit penſionem dari titulo Eccleſiaſtico. Qua-
re penſionem hodie non eſſe quid mere temporale, ſed
ſpirituali annexum, probatum Navarr. *conſ.* 56. *Quidam
Canonicas*, *conſ* 62. *Status propoſitæ quæſtionis*, *num.* 2. &
3. *ubi numer.* 3. dicit Zabarellam, Cajetanum, & alios,
qui dixerunt penſionem eſſe jus mere temporale, parum
caute locutus fuiſſe, & *conſ* 65. *Fuit reſervata*, *n.* 1.
de ſimon. & in Man. *cap* 23. *num.* 121. Hieron. Gabriel.
conſ. 191. *n* 8. *libr.* 2. Redoan. *de ſpol. Eccleſ. cap.* 4.
§. *Ex his*, *num.* 6. Mandoſ. *reg.* 19. *Cancellar. q.* 11.
nu. 11. Cardin. Tolet. *in ſumma lib.* 5. *c.* 9. Et hodie
jam receptum eſt in Rotæ Auditorio penſionem non eſ-
ſe quid profanum, ſed annexum ſpirituali, ut patet in
cauſa Strigonien. Commendæ 12. Decembris 1588.
coram Gipſio, ut referunt moderni, *de reſignat. bene-
ficior. lib.* 7. *quæſt.* 4. *num.* 54. & *in tract. de benefic.
p.* 1. *cap.* 5. *num.* 19. & habetur apud Farinac. *conſ. lib.* 1.
dec. 63.
82 Tertio, pro eadem opinione facit, quia ſicut ſimo-
niacum eſt pro pecunia beneficium Eccleſiaſticum con-
ferre, vel permutare, aut reſignare, *c. Cum pridem*,
& *c. fin. d. pact. c. Si quis datur, cum duobus ſequenti-
bus cap. Si quis obiecerit*, & *c. Salvator* 1. *q.* 3 eodem mo-
do ſimoniacum reputatur penſionem conſtituere, vel
transferre, aut redimere pecuniæ interventu, ut tenent
Adrian. *quodlib* 4. *ad* 5. Cordub. *lib.* 1. *q.* 21. *punct.* 1.
Sayr. *de Cenſur. lib.* 2. *c.* 5 *n* 15. & alii recentiores apud
Garziam *de benef. par.* 1. *cap* 5. *num* 20. poſt Paul. Ro-
man. & Andream Gambar. ſupracitatos *num.* 53. Qui-
nimo, ut inquit Navarr. *d. conſil.* 59. *n.* 1. *de ſimon.* Pen-
ſio non poteſt juſte emi ſecundum omnes, nec redimi
ſecundum fere omnes abſque auctoritate Apoſtolica, con-
tra Cajetanum ſentientem penſionem eſſe jus mere tem-
porale, & ideo eſſe redimibile pecunia, *in* 1. *tom. opu-
ſculor. tract.* 31. *reſponſ.* 10. Et hoc ipſum reſpondit idem
Navar. *d. conſ.* 61. in eo, qui penſionem ſibi reſerva-
tam ad utilitatem alterius Curialis de ipſius Curialis con-
ſenſu ſoluta eidem certa pecuniæ quantitate in alium
transtulit, & *conſ.* 65. in penſionario habente faculta-
tem transferendi, qui intendebat transferre reſervata ſi-
bi facultate exigendi quoad viveret, *eodem tit. de ſimon.*
83 Quam ſententiam, & Rota amplexa eſt in cauſa Pha-
ren. penſionis 24. Januarii 1578. coram Clem. VIII.
quæ habetur in impreſſis *dec.* 454. *num.* 1. *part.* 1. *di-
verſor.* ubi tenuit, penſionem extingui non poſſe antici-
patis ſolutionibus ſine auctoritate ſuperioris, poſt Præ-
poſ. *in cap. Agathoſa in fine* 63. *diſt.* Sarnen. *in regu-
la de infirm. quæſt.* 16. & Gigas *de penſion. quæſt.* 45.
Et adde eundem Gigantem *q.* 87. ubi expreſſius tenet,
penſionem redimi non poſſe pro tot anticipationis ſo-
lutionibus ſine auctoritate Papæ. Et ita ſe habet ſtylus
Curiæ, qui facit jus, teſte eodem Navarr. *dict. conſ.*
84 61. *in fine*, & *conſ.* 11. *incip. N. preſſus admodum ære
alieno*, *in tit. de reb. Eccleſ. non alien.* licet penſio uti
debitum pecuniarium poſſit gratis remitti, & condo-
nari in totum, vel in parte, ſimpliciter, vel ad tem-
pus ſine auctoritate ſuperioris, ut tenet Præpoſ. *loco ci-
tato*, Gig *quæſt.* 45 & Navar. *dict. conſ.* 11. *verſ. Reſ-
pondeo primo.*
Quarto, facit pro eadem opinione, quia de penſio- 85
ne loquitur ſubſidium charitativum, ſicut de beneficio,
ut per Bellene. *in tractat. de ſubſid. quæſt.* 75. Caccialup.
in tract. de penſion. qu. 12. & Gig. *in eod. tract. qu.* 49.
Quemadmodum & taxa pro ſeminario ſolvi debet ex 86
fructibus non modo beneficiorum, ſed etiam penſionum,
ut in decreto Concilii Tridentini *cap.* 18. *verſ. Ad hanc* 87
autem portionem, 23. Et generale eſt, ut penſionarii
teneantur ad collectam per Clericos ſolvendam ex fru-
ctibus beneficii, ſicut ceteri beneficiati, ut pluribus pro-
bat Gigas *qu.* 28. *num* 19. *verſ Tertio limita.*
Similiter de penſionibus ſolvenda eſt annata in ex- 88
peditione literarum reſervationis, ſicut ſolvitur de bene-
ficiis excedentibus valorem viginti quatuor ducato-
rum auri de Camera. Et ita obſervat Curia. Imo ſtylus
habet, ut quando alicui providetur de beneficio, ſuper
cujus fructibus eſt alicui reſervata nonna penſio, tunc
in expeditione literarum proviſionis beneficii ſolvatur
annata, detracta penſione. Et quidem annata ante tem-
pora Leonis X. ſolvebatur pro penſionibus excedenti- 89
bus prædictam ſummam viginti quatuor ducatorum;
ſed tempore ipſius Leonis ſtatutum fuit, ut annata ſol-
veretur ex penſionibus aſcendentibus ad ducatos duode-
cim, ut teſtatur Gigas *quæſtione* 26.
Et eodem modo ſicut illegitime natus non eſt capax 90
beneficii Eccleſiaſtici ſine diſpenſatione, *c. Literas*, *de
fil. præsbyt. c.* 1 *eodem tit. lib.* 6. ita pariter ſine diſpenſa-
tione non eſt penſioniscapax, ut concludit Gigas *quæſt.*
16. *per totam.*
Quinto facit, quia ſicut beneficia ingreſſi religio- 91
nem ſecuta profeſſione vacant, *cap Beneficium*, *de re-
gular. lib.* 6. ita extinguitur penſio per profeſſionem Pen-
ſionarii, quia verbum, Beneficium, poſitum in ea de-
cretali, intelligitur large de quocunque beneficio, ut
ibi notant Jo. Andrea Gemin. & Franch. *in princ.* Et
ita in penſione firmat Gigas *qu.* 75. *num.* 5. *verſ. In con-
trarium*, *num* 6. dicens, hanc ſententiam eſſe de jure
veriorem. Item ſicut per contractum matrimonii per 92
verba de præſenti vacant omnia beneficia Clerici in
minoribus conſtituti, *cap. Primo*, & ibi gl. 1. & DD.
infra de Clericis conjugat. ita etiam per contractum
matrimonii extinguitur penſio Clerico aſſignata ex cau-
ſa reſignationis, aut ceſſionis, vel ut commodius ſu-
ſtentari valeat, de qua nunc agimus, ut concludit Cac-
cialup. *de penſion. q* 30. & *ult verſ. Et pro declaratio-
ne materia*, Puт *dec.* 460. *lib.* 2. Jo. Paulus *dec.* 188. *lib.* 2.
Covarr. *in* 4. *Decretal. ſecunda p. cap.* 5. §. 3. *n.* 6. Julius
Clarus *in pract. crimin.* §. *fin. q.* 73. *n.* 5. & Gig. *q.* 54.
nu. 4 ubi amplius teſtatur hanc opinionem amplecti Cu-
riam Romanam; & ſibi ipſi in facto accidiſſe, quia po-
ſtea quam matrimonium contraxit, quaſdam penſiones
antehac ſibi tanquam Clerico in minoribus reſervatas
per Clem VII Licet ſecus ſit in penſione ſignata lai-
co de Eccleſia benemerito, quod fieri poteſt juxta ter-
minos, in quibus conſuluit Oldrad *conſ.* 266. *incip. Qui- 93
dem Epiſcopus*; aut pro ſervitio Eccleſiæ impenſo, vel
impendendo, puta advocato pro patrocinio, & defen-
ſione, vel pro aliis cauſis temporalibus, de quibus per
Hoſtienſ. & DD. in *cap. Super inordinata*, *infra de præb.*
Hoc enim caſu per contractum conjugii penſio non ex-
tinguitur, ut poſt Guiliel. de Monte Laud. *in Clem.* 1.
de reb. Eccleſ. non alienan. firmant ibi, Card. *qu.* 18. &
Imol. *col.* 6. *verſ. Sed nunquid advocatus*: quemadmo-
dum nec extinguitur, ſi fuerit aſſignata clerico pro ſervi- 94
tio, vel officio temporali, ut notant Laurent. Cardinal.
& Imol. *in Clement.* 1. §. *An eadem*, *de ſupplen. neglig.
Prælat.* & poſt eos Gigas *dict q.* 54. *num.* 3. *verſ. Primo
caſu.*
Sexto facit, quia ſicut in impetratione beneficii fieri
debet mentio de obtentis, *c. Si motu proprio*, *de præb. lib.*
6. *cum concord.* & ita in gratia penſionis, quæ clerico aſſi-
gnatur loco beneficii, ut commodius ſuſtentari valeat, fa-
cienda erit mentio de beneficiis, & aliis penſionibus, niſi in
gratia reſervatæ ſint motu proprio, ut ſuper Epiſcopati-
bus, vel ex cauſa reſignationis, ſeu ceſſionis, & ita ſerva-
tur de conſuetudine, & ſtylo curiæ, ut teſtatur Garz. *de be-
nefic par.* 1. *c.* 5. *n.* 85. Ideoque in penſionibus pro Palati-
nis opponi conſuevit hæc clauſula, videlicet, *Et cum indulto*

quod

quod penſio per præſentes reſervata loco beneficii Eccleſiaſti-
ci non cedat, nec in numero beneficiorum, ſeu perſonum,
etiam ſub eodem tecto conſiſtentium intret, vel illius tacitur-
nitas in impetrationibus aliorum beneficiorum, ſeu penſio-
num deinceps faciendis ſubreptionem, aut nullitatem ali-
quam faciat.

95 Septimo, pro hac parte facit, quia ſicut fructus be-
neficii quamvis licite vendi, & locari poſſint, ut *in*
cap. Veſtra, de locat. tamen vendi aut locari nequeunt
ad vitam propter prohibitam rerum Eccleſiaſticarum alie-
nationem, ut notat gl. *in Clem. 1. in ver. Unius, de reb.*
Eccleſ. non alienan. Imo nec ultra triennium, ut *in Ex-*
trav. Ambitioſæ, eod. tit. Ita quamvis & fructus pen-
ſionis licite vendi, & locari queant; id tamen fieri
96 non poteſt ad vitam, ut firmat Navarr. *in prææalleg. conſ.*
11. de reb. Eccleſ. non alienan. ubi pluribus conſuluit non
licere penſionario pro pecunia conſtituere aliquem Pro-
curatorem irrevocabilem ad fructus penſionis, vita ejuſ-
dem penſionarii durante, ſine authoritate Apoſtolica.
Quod male ſervatum intellexi a nonnullis Curialibus,
qui a ſui vitam conſtituerunt procuratorem, ut in rem
propriam ad exigendam penſionem, recepta ab ipſis cer-
97 ta pecuniarum quantitate. Ultimo, omiſſis aliis, fa-
cit pro hac opinione, quia Cancellaria habet penſiona-
rios pro beneficiatis, & vult in literis mentionem fieri
de penſionibus, ſicut de beneficiis, ut patebit in quæ-
ſtione ſequenti *n. 132.* Et contraria opinio vera eſt tan-
tummodo in penſione, quæ non aſſignatur loco benefi-
cii, ſed in ſtipendium, in qua loquuntur pleriſque ex Au-
ctoribus præcitatis *c. 73.* ut declarant Andr. Gambara *de*
off. leg. lib. 6. n. 323. Gigas *de penſion. qu. 67. concl. 2.*
Mand. *de Signatura grat. tit. de penſion. in princ. verſ. Hinc*
dicimus. Item procedit eadem opinio in penſione quam
quis habet a laico pro titulo Ordinum, de qua loquitur
Rota *dec. 39. de reſcr. in antiquis, & dec. 9. de prabend.*
in antiquior. & Felin. *in c. Poſtulaſti, n. 8. in 3. declarat.*
& in 30. correllar. ſup. eod.

Verum his non obſtantibus, arbitror dicendum, nec
penſiones, quæ hodie ex ſtylo Curiæ Clericis reſervan-
tur, eſſe beneficia Eccleſiaſtica, nec proprie, & ſtricte
loquendo venire beneficii Eccleſiaſtici appellatione.
Quod multipliciter probo. Et primo. Beneficium Ec-
98 cleſiaſticum ex ſui natura debet eſſe perpetuum, *c. Præce-*
pta, 55. diſt. cap. Sanctorum, 70. diſt. c. Veniens, de fil.
Presbyt. c. penult. de Cler. ægrot. & notant *in c. Si gratioſe,*
de reſcr. in 6. Lap. *alleg. 9. incip. Diſputat. nu. 3.* Petr. de
Anch. *inc. 1. num. 4. de regul. jur. in 6.* Caſſad. *dec. 4. num.*
2. & dec. 12. nu. 9. de præb. plene Franc. Marc. *dec. Del-*
phin. 1071. libr. 1. & dec. 1120. no. 22. Penſio autem non
eſt perpetua, ſed temporalis; extinguitur enim morte
penſionarii, cui ſolvitur, ſicut uſusfructus morte uſu-
99 fructuarii, *§. Finitur. inſtitut. de uſufruct. l. Antiquitas,*
C. de uſufruct. & habit Unde in literis reſervationis pen-
ſionis ſemper apponitur clauſula, *Tibi, quoad vixeris,*
vel procuratori tuo legitimo annis ſingulis perſolvendam,
ut per Gigan. *de penſion. q. 1. nu. 5. & q. 12. in princ.* Nec
penſio vacat per obitum penſionarii, ſed extinguitur,
ut prædixi, ac proinde ut vacans impetrari non poteſt.
At beneficium Eccleſiaſticum uti perpetuum vacat, &
alteri confertur, *c. 2. cum duobus ſequentibus, c. Ex teno-*
100 *re, & c. fin. inf. de conceſſ. præb.* cum multis ſimilibus. Se-
cundo, beneficium Eccleſiaſticum requirit canonicam
erectionem, alias non eſt beneficium, *c. Nemo de conſecr.*
diſt. 1. c. 1. 22. diſt. Unde Sacra Congregatio Concilii
alias reſpondit Vicarios perpetuos conſtitui non poſſe jo
vim *cap. 7. ſeſſ. 7.* abſque erectione tituli Vicariæ. Item
beneficium ſine canonica inſtitutione obtineri non poteſt,
101 ut in regula *Beneficium de reg. jur. lib. 6.* Sed Eccleſiaſtici
proventus annuatim a Clerico percipi poſſunt ſine ulla ere-
ctione, aut canonica inſtitutione; quia ex eo non dici-
tur quis proprie beneficiatus, ut loquit gl. notabilis in *d.*
c. Beneficium, in princ. per textum in *c. Quicunque ſuffra-*
gio, 12. quæſt 2. c. Poſſeſſiones, 16. q. 1. c. Clerici, & c.
Si Epiſcopus qu. 3. & c. Quoniam de magiſtr.

102 Tertio, inter beneficiatum, & Eccleſiam contrahi-
tur matrimonium ſpirituale, *c. Sicut in unaquaque 21. q.*
2. cap. Inter corporalia, c. Quanto, & c. fin. de traſl. Epiſc.
c. Requiſiſti, de teſtam. vel quaſi matrimonium, ut not.
gl. 1. *in c. Ne pro defectu, inf. de elect.* Butr. *in c. fin.*
nu. 15. de poſtul. Prælat. & dixi plenius *in d. c. Quanto,*
n. 7. At penſionarius non dicitur Sponſus Eccleſiæ,
Fagnan. in I. Lib. Decretal.
nec ullum ſpirituale conjugium cum Eccleſia contra-
hit, ut *in d. c. Poſſeſſiones*, cum aliis allegatis *n. præc.*

Quarto, ut inquit Petr. de Anch. *in c. Quamvis, il* 103
1. in 3. not. de præb. lib. 6. propter beneficia quis intitu-
latur, & obligatur Eccleſiæ, & tenetur ad continuam
reſidentiam, *c. fin. de Cler. non reſid.* Adde textum *in uſi-*
bus feudor. lib. 1. tit. 6. in princ. ubi pro eodem aſſumun-
tur beneficium, & titulus beneficialis, ſicut etiam com-
muniter uſu receptum eſt. Sed per penſionem quis non
intitulatur, nec ad reſidentiam tenetur, *d. c. Poſſeſſio-* 104
nes, & c. Illud, 2. q. 6. Et hanc idem Anchar. dicit eſſe 105
rationem decidendi in ea decretali.

Quinto, beneficium Eccleſiaſticum reſignari non po- 106
teſt ſine Superioris authoritate, *c. Admonet de renunc.* Id-
que propter rationes ſuperius expreſſas in tertio, & quar-
to fundamento. Sed penſio etiam Clerico aſſignata, jux-
ta hodiernum Curiæ ſtylum remitti, & condonari poteſt
ſine ulla authoritate Superioris, dummodo pure, & li-
beraliter id fiat, ut dictum eſt ſupra *n. 84.*

Sexto, quorum diverſa eſt diffinitio, diverſa quoque 107
eſt ſubſtantia. Nam diffinitio, teſte Boetio, eſt oratio
cujuſcunque rei ſubſtantiam demonſtrans, ut refert gl.
in l. Omnis diffinitio, ff. de reg. jur. & quidditatem rei 108
oſtendit, ut inquit Aret. *in l. Moratus col. 2. verſ. Secun-*
do nota argumentum, ff. de vulg. & pupill. Et differentiæ
ſpecierum non cognoſcuntur niſi per diffinitionem, *l. 1.* 109
C. de jure emphyt. l. Quæſitum, in princ. ff. de fundo inſtru-
cto, & l. Si quiſtus. § Cum aurum, ff. de aur. & arg. le-
gat. Ad hoc l. 1. §. 1. ff. de dolo. Inſtitut. de tutel. in princ. 110
& c Cum cauſam, inf. de raptor. Sed diffinitio penſionis,
de qua ſupra *n 48.* multum differt a diffinitionibus bene- 111
ficii Eccleſiaſtici, quas ponunt Jo. de Selva *in tract. de*
benef. p. 1. q. 1. Duaren. *lib. 2. c. 4.* Coraſ. *part. 1. c. 2. num.*
1. Card. Tolet. *in Summa lib. 5. c. 77.* Navar. *de reddit. Ec-*
cleſiaſt. q. 1. monit. 55. n. 4. Moderni *de re benefic. lib. 1.*
q. 3 n. 1. & alii complures; Ergo neceſſe eſt aliud eſſe pen-
ſionem, & aliud beneficium Eccleſiaſticum, & conſe-
quenter penſionem non venire beneficii Eccleſiaſtici ap-
pellatione ad *l. Si idem, C. de Codicill.* Nam nomen de-
bet eſſe conſequens rei, *inſtit. de donat. §. Eſt & aliud, c.*
Si officia, 59. diſt. Unde illud, *Si re priveris, nec nomen*
habere mereris, l. fin. C. de ſent. ex peric. recitant c. Cle-
ros, & ibi Arch. *21. diſt. & c. Non omnis, 2. q 7.*

Septimo, ut dixit Rota *d. c. 425. part. 1. diverſ.* Pen- 112
ſio quamvis ſit ſpirituali annexa; tamen eſt quoddam jus
temporale, id eſt ad tempus, ſeparatum, & formale,
ac per ſe diſtinctum ab ipſo beneficio.

Ultimo, aliis omiſſis, penſiones noſtris temporis 113
non eſſe beneficia, nec proprie comprehendi ſub no-
mine beneficii Eccleſiaſtici, inde patet manifeſte, quod
in materia odioſa, & ſtricte intelligenda appellatione
beneficii nunquam venit penſio: textus eſt clarus *in*
d. c. Quamvis, il 1. de præb. lib. 6. & patebit in quæ-
ſtionibus ſequentibus. Quod procedit, etiamſi benefi- 114
cium exprimatur per dictionem univerſalem, *Quodcun-*
que, ut ibi probatur *in verſ. Et ideo, in fin.* quod plu-
ribus exornat Gigas *de penſion. q. 28. n. 16.* Atqui penſio
eſſet vere, & proprie beneficium Eccleſiaſticum, utiq;
comprehenderetur appellatione beneficii etiam in mate-
ria odioſa, & ſtricte intelligenda, ut oſtenſum eſt ſupra *n.*
66. verſ. Nec refragatur. Et hanc partem tenent commu-
niter DD. concedunt enim penſionem eſſe proprie be-
neficium in eo tantum caſu, in quo penſio aſſignatur
in titulum beneficii, ut patet ex dictis ſupra *n. 44.* Et
probatur per text. *in Clem. 2. §. 1. juncto §. Ceteri vero,*
in ver. Quodcunque, de vit. & honeſt. Cleric. Nam ibi
Clericus contraveniens illi Conſtitutioni eſt ſuſpenſus a
perceptione fructuum beneficii, quod obtinet, per ſex men-
ſes, nec appellatione beneficii ibi venit penſio. Et *in §.*
Ceteri, Sacerdotes non beneficiati utentes virgata veſte,
dicit ibi textus, redduntur inhabiles ad quodcunque be-
neficium Eccleſiaſticum obtinendum. Gl. vero *in d. verb.*
Quodcunque, dicit appellatione beneficii comprehendi
penſionem, quæ in titulum datur; Ergo quæ non datur in
titulum non comprehenditur. Et ita hunc locum expen-
dit Gigas *de penſion. q. 94. n. 4.*

Non obſtant argumenta contraria. Nam ad primum, ſe-
cundum, & tertium reſpondetur concedendo penſionem
hodie non eſſe quid mere temporale, ſed ſpirituali anne-
xum, id eſt beneficio, & dari propter officium; ideoque
ſimoniā committi in penſione ſicut in beneficio. Sed hinc

115 non ſequitur, ut penſio proprie ſit beneficium. Quod in-
de apparet manifeſte, quod penſionem transferens, aut
redimens pro pecunia ſeu auctoritate Rom. Pontificis,
quamvis committat ſimoniacam pravitatem; tamen non
incidit in excommunicationem latam in *Extrav. ſecunda
de ſimon.* quia ibi non excommunicantur niſi Simoniaci
in ordine, & beneficio, ſecundum receptam ſententiam,
de qua teſtatur Navarr. *d. conſ. 65. n. 1. verſ. Secundo quod
dici poſſit de Simon.*

Ad quartum, & quintum reſpondetur, ex eo quod de
penſione ſicut de beneficio ſolvatur charitativum ſubſi-
dium, collecta, vel taxa; & quod penſio ſicut benefi-
cium vacet per profeſſionem, & matrimonium; hoc
tantum inferri, ut penſio in illis caſibus ſit ſimilis benefi-
cio, & eodem jure cum beneficio cenſeatur, non autem
ut ſit beneficium. Quod inde etiam apparet, quia Hoſ-
pitalia quoque, Confraternitates, & Collegia ad ejuſ-
modi taxam tenentur, ut in *d. c. 18. ſeſſ. 23.* & tamen non
ſunt beneficia, ut ſuperius tetigimus, *n. 61.*

Ad ſextum patebit ſolutio ex reſponſione ad ulti-
mum.

Ad ſeptimum itidem reſpondetur, ex eo quod fructus
penſionis ſicut beneficii ad vitam, vendi, aut locari ne-
queant, hoc tantum ſequi, ut ejuſmodi fructus veniat
appellatione rerum Eccleſiaſticarum, ut non autem ut
penſio ſit beneficium.

116 Ad ultimum denique reſpondetur Cancellariam habe-
re penſionem pro beneficio ad illum effectum tantum,
ut de penſione ſicut de beneficio facienda ſit mentio in
literis, non autem generaliter, & indiſtincte. Ratio
autem cur in eo caſu penſio reguletur inſtar beneficii,
ea eſſe poteſt, quia Papa non ita de facili provideret
eum, qui nihil haberet ex proventibus Eccleſiaſticis,
arg. *c. Poſtulaſti, ſup. eod.* ac propterea de penſionibus,
ſicut de titulis beneficialibus, oportet mentionem fie-
ri, quemadmodum, & de beneficiis manualibus, li-
cet proprie non ſint beneficia, ut patebit infra *n. 118.*
fieri debet mentio, ut notat Calder. *conſ. 9. de reſcr.*
Ripa *in c. Ad aures, 12. ſup. eod.* Selva *de benef. 3. part.
quæſt. 11. num. 8.* Rebuff. *de nomin. q. 9. num. 27.* & Ro-
ta in cauſa Seguntina Theſaurariæ 29. Aprilis 1596. co-
ram Orano.

Demum argumenta omnia in contrarium adducta huc
ſpectant ut penſio hodie in multis caſibus reguletur inſtar
beneficii, ubi ſcilicet id ſuadet ſubjecta materia, non au-
tem ut ex proprietate vocabuli comprehendatur appella-
tione beneficii Eccleſiaſtici.

117 Quamobrem concludendo, & opiniones conciliando
videtur ſic diſtinguendum. Aut verſamur in materia
odioſa, & ſtricte intelligenda; & proculdubio bene-
ficii appellatione non venit penſio. Aut verſamur in
materia favorabili; & tunc penſio includitur appella-
tione beneficii, non ſolum accipiendo nomen benefi-
cii in genere, prout eſt benevola actio tribuens gau-
dium capienti, (de hoc enim ineptum eſſet dubitare,
cum quælibet Principis liberalitas, ſeu gratia etiam
profana, & laicalis dicatur beneficium, ut donatio rei
temporalis, *cap. Cum dilecti, infra de donat.* dixi in
cap. Olim de verbor. ſignificat.) ſed etiam accipiendo
nomen beneficii in ſpecie pro beneficio ſpirituali, &
Eccleſiaſtico, ut per Gigant. *q. 94. n. 8. verſ. Imo largo
modo penſio dici poteſt Eccleſiaſticum beneficium.* Pro
qua diſtinctione inducunt textum in *d. cap. Quamvis,
il 1. de præbend. lib. 6.* Nam ibi deciditur in literis ad
beneficia penſionem non includi ob illam rationem,
quod literæ hujuſmodi ſunt ambitioſæ, & reſtringen-
dæ; Ergo a contrario ſenſu ſi materia ſit favorabilis,
& late interpretanda, beneficii nomine veniet etiam
penſio; idque non ex proprietate vocis, ſed per in-
terpretationem extenſivam, ut per Gigan. *quæſt. 58. num.*
118 28. *verſ. Secundo limita;* ſicut in materia favorabili
appellatione beneficii includuntur etiam beneficia ma-
nualia, quæ tamen vere, & proprie non ſunt bene-
ficia, ut tenent Staphil. *de literis gratiæ, nona forma
expectativar. num. 39.* Gambat. *de offic. leg. lib. 4. rub. 1.
nu. 1.* Ludovic. Gomez *de expectativis, nu. 94.* Duaren,
in tract. de benef. libr. 2. cap. 4. ubi ait, Prioratus clau-
119 ſtrales beneficiis non annumerari, quia perpetui non
ſunt; Quintanadven. *lib. 11. Eccleſiaſticor. cap. 3. nu. 12.*
& Navarr. *conſ. 5. de præb. & conſ. 8. nu. 7. de jurepatr.*
dicens Capellaniam ſic fundatam etiam authoritate
Epiſcopi non eſſe beneficium, & *conſ. 9. de off. ord. &
conſ. 27. de præb.* ubi ait Capellaniam deſinere eſſe be-
neficium, ſi ex perpetua fiat ad nutum amovibilis.
Et hanc diſtinctionem inter materiam odioſam, & fa- 120
vorabilem, in propoſito ſæpius probavit S. Congr. Card.
Conc. Tridentini interpretum; quinimo & Gregor.
XIII. ut patebit infra *n. 129. 131. & 134.*

Secundo QUÆRO, utrum in decreto Concil. Trid. 121
c. 6. ſeſſ. 23. qua parte ſtatuitur, ut Clericus prima
tonſura initiatus, ut etiam in minoribus ordinibus
conſtitutus fori privilegio non gaudeat, niſi beneficium
Eccleſiaſticum habeat, vel habitum, & tonſuram de-
ferens alicui Eccleſiæ de mandato Epiſcopi inſerviat,
appellatione beneficii Eccleſiaſtici veniat penſio.

Hanc quæſtionem format Hieronymus Gigas in *tract.* 122
ſuo de penſion. quæſt. 94. num. 8. in terminis conſtitutio-
nis Clementis VII. emanatæ ad inſtantiam Reipubli-
cæ Venetæ infraſcripti tenoris, videlicet: *Statuimus,
& ordinamus, quod de cetero poſt trimeſtre a die pu-
blicationis præſentium computandum tam conjugati, quam
alii dicti dominii Clerici etiam ad minores ordines
promoti non beneficiati, nec in ſacris Ordinibus con-
ſtituti, cujuſcunque Dignitatis, ſtatus, gradus, ordi-
nis, vel conditionis fuerint, privilegio Clericali in cri-
minalibus duntaxat gaudere nequeant. Sed tales cleri-
cali charactere inſigniti, ac in minoribus ordinibus con-
ſtituti non beneficiati, & alii, qui ætatis legitimæ ad
Ordines ſacros ſuſcipiendos, ſi Ordinem ſacrum non
ſuſceperint, delinquentes pro tempore per judices ſecu-
lares capi, inquiri, & juxta eorum demerita omnibus
pœnis, quibus meri laici delinquentes de jure puniri de-
berent, libere, & licite puniri poſſint, nec ſe ſub præ-
textu privilegii Clericalis tueri, & defendere, & ad Cu-
riam Eccleſiaſticam recurrere valeant.* Et dicit Gigas 123
ſæpius ſe conſultum fuiſſe, an in prædicta conſtitutione
appellatione Clerici non beneficiati veniret Clericus, cui
reſervata fuit annua penſio ſuper fructibus alicujus Eccle-
ſiaſtici beneficii; & reſpondiſſe negative, motus ex
concluſione, quam ſuperius firmaverat, quod in ma-
teria favorabili, qualis eſt hæc privilegii fori, appel-
latione Clerici beneficiati venit etiam Clericus, qui
nullum poſſidet Eccleſiaſticum beneficium, habet ta-
men, & percipit annuam penſionem ſibi authoritate
Apoſtolica reſervatam ſuper fructibus alicujus Eccleſia-
ſtici beneficii, Menſæ, vel dignitatis. Quod quidem
reſponſum confirmat ea ratione, quia Clerico, cui 124
penſio reſervatur, ut plurimum datur in literis reſer-
vationis penſionis regreſſus ad beneficium ob non ſo-
lutionem penſionis, juxta ſtylum Curiæ, & propter hujuſ-
modi regreſſum dicitur habere jus ad beneficium, al-
legat Æneam de Falconib. *in tract. ſuo de reſervat. 47.
effectu num. 10. & 11.* licet hæc ratio non ſit univerſalis,
quia non comprehendit niſi Clericos, quibus reſervatur
penſio ex cauſa reſignationis beneficii, & hos non omnes,
illos tantum quibus in literis Apoſtolicis datur hujuſmo-
di regreſſus. Præterea ſecundum Gigantem, cum ante- 125
dicta conſtitutio exorbitet a jure communi, quippe quæ
reſtringit privilegium fori Clericalis a jure communi
indultum, ſtricte intelligi debet, ut minus lædat jus
commune, quam fieri poſſit, ut per Doctores *in cap.
Cauſam quæ, ſupra eodem.* Imo ſecundum jus com-
mune intelligi, & interpretari debet, ut notatur *in
l. Ex facto, in princ.* ubi Imol. & Alex. *ff. de vulg. &
pupil. ſubſtitut.* Ac demum in exorbitantibus non fit ex-
tenſio, *c. Quæ a jure, de reg. jur. lib. 6.* & notant gloſſ.
& Doctores *in l. Si conſtante, in princ.* ubi Alex. *ff. ſo-
lut. matr.* Ergo verba illa, *Non beneficiati*, in dicta
conſtitutione intelligenda ſunt de Clericis, qui non
habent aliquod beneficium, neque Eccleſiaſticam pen- 126
ſionem. Hæc autem præcipue vendicant ſibi locum in
caſu conſtitutionis prædictæ, quia privilegium Clericale
eſt Clericis indultum de jure divino, ut eſt textus *in c. Si
Imperator*, & ibi gloſſa *in ver. Et diſcuti, 96. diſt.* Cal-
der. *in repetit. c. Perpendimus, de ſent. excomm.* Card. *in
Clem. 1. q. 1. de off. ord.* Abb. *in c. Propoſuit, col. 3. v. Ex
quo infertur, de conceſſ. præb.* Præp. *in c. In iſtis, in fine 4.
diſt.* & ſcripſi plenius *in c. Eccleſia S. Mariæ, ſupra de con-
ſtitut.* Quamobrem, ut minus lædatur jus commune, in
terminis conſtitutionis prædictæ Clericus penſionem ha-
bens beneficiatus cenſeri debet. Eandem opinionem in 127
terminis Conc. Trident. tenet Salzedo, dicens ita fuiſ-

ſe in

ſe in ſupremo Concilio judicatum, in practica criminali canonica *c. 67. nu.* 10. Et quamvis in ultima editione anni 1594. affirmet Illuſtriſſimos Cardinales S. Congregationis contrarium judicaſſe, exiſtimantes *d. c. 6.* Concilii quoad privilegium fori non comprehendere Clericum, cui fuit reſervata penſio in fructibus alicujus beneficii, prout teſtatur Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib.* 1. *qu.* 10. *in fin. & lib.* 2. *q.* 15. *n.* 15. & Nicolaus Garzias *de benef. par.* 1. *c.* 5. *num.* 70. veritas tamen aliter ſe habet.

128 Nam dubitatum fuit a quodam Clerico Veliternæ diœceſis, qui erat Clericus primæ tonſuræ, & beneficium Eccleſiaſticum a ſe poſſeſſum, reſervata ſibi penſione, reſignaverat, an gauderet privilegio fori, licet in habitu, & tonſura non incederet; die ſexta Decembris 1576. Sacra Congregatio nihil decrevit: Nam primo aſpectu
129 videbantur obſtare verba Concilii, ibi, *Beneficium Eccleſiaſticum habeat*; & ſic re ipſa corpus beneficii; penſio autem non eſt hujuſmodi, quæ conſiſtit in mera temporalitate. Item quamvis appellatione beneficii veniat penſio largo modo; tamen clarum eſt proprie non venire, *c. Quamvis, de praben. in* 6. ubi ſi Pontifex mandat alicui provideri de beneficio, non poteſt dari penſio, niſi expreſſa fiat mentio penſionis in literis, Staphil. *de literis gratiæ, q.* 28. *c.* 6. *c. Ad audientiam, de reſcriptis*: ubi omnes, excepto Barbatia, dicunt penſionem ſtricte non venire appellatione beneficii, in materia favorabili venire, ſed non eſt favor, ut gaudeat in habitu, & ton-
130 ſura non incedens. Ultimo, Concilium, non intellexit appellatione beneficii venire penſionem, ut in *c.* 2. *ſeſſ.* 21. *c.* 18. *ſeſſ.* 23. *c.* 15. *ſeſſ.* 25. Tamen quia in terminis adeſt deciſio Gigan. *q.* 94. quæ in praxi obſervatur Neapoli, Venetiis, & alibi, in dubio judicandum pro foro Eccleſiaſtico, cenſuerunt Patres amplius deliberandum, Die 13. Decembr. 1576. Sac. Congr. prævidit aliquas difficultates futuras in deciſione hujus quæſtionis; quia jura veteri, & verbis *c.* 6. *ſeſſ.* 23. & ſolito modo loquendi Concilii non videtur Penſionarius comprehendi appellatione habentis beneficium. Quia tamen conſuetudo, & Venetiis, & Neapoli ſtat pro penſionario, juxta deciſionem Gigantis, licet quoad conſuetudinem ea Romæ non probetur, nec in ſtatu Eccleſiaſtico, & conſuetudo unius loci ad alium non extendatur: Sacra Congregatio cenſuit non expedire decidere iſtum caſum, ſed ad Sanctiſſimum remittere decidendum.

131 Sanctiſſimus audita relatione Congregation. die 8. Decembris 1576. declaravit Penſionarium cenſeri beneficiatum ad effectum gaudendi privilegio fori Ec-
132 cleſiaſtici, de quo Concilium loquitur. Idque duabus rationibus. Primo, quia Cancellaria habet Penſionarium pro beneficiato, ideo vult exprimi in Bullis penſiones ſicut beneficia. Secundo, quia S. Pius V. Bulla ſua coegit penſionarium ad dicendum officium, ſaltem Beatæ Mariæ.

Unde poſtea Sacra Congregatio conſulta, an clericus primæ tonſuræ, qui in habitu incedit, haberque tanquam clericus penſionem, ſed non beneficium, nec Eccleſiæ juſſu Epiſcopi deſervit, gaudeat privilegio fori: cenſuit gaudere ad inſtar obtinentis beneficium. An autem præallegatum Concilii decretum in *c.* 6. *ſeſſ.* 23. *in princ.* ubi ſtatuit, ut nullus ante decimum quartum annum beneficium poſſit obtinere, appellatione beneficii comprehendat penſionem, dixi in *c. Cum in cunctis, n.* 102. *infr. de elect.*

133 Tertio QUÆRO, an homicida voluntarius ejuſve ſocius poſſit obtinere, & obtentas retinere penſiones abſque diſpenſatione, non obſtante *c.* 7. *ſeſſ.* 14. quod de beneficiis tantum loqui videtur.

Die 11. Julii 1577. propoſito hoc dubio, Congregat. generalis omnium ſententia cenſuit *d. cap.* 7. non comprehendi penſiones, tamen faciendum verbum cum Sanctiſſimo: & in memoriam revocandum, quod Cancellaria in Bullis dicit: Cum retentione quorumcunque beneficiorum alias compatibilium, & penſionum, Referentibus die 19. Julii 1577. Cardinalibus Morono, & Alciato, Sanctitas ſua non habuit pro bono argumento, quod Cancellaria ita exprimat; id enim fit ad majorem declarationem. Tamen dixit in mate- 134
ria favorabili, ut illa privilegii fori, appellatione beneficii venire penſionem. Die 8. Auguſti 1577. Congregatio generalis, cum hæc eſſent relata, dixit ſervandam eſſe hanc diſtinctionem, & ita reſcribendum.

Quarto QUÆRO, an Clericus poſſit ab Epiſcopo 135
facere Ordinibus initiari ad titulum annuæ penſionis, ſicut poteſt ad titulum beneficii Eccleſiaſtici.

Solutio; ſi agatur de penſione, quæ aſſignatur in titulum beneficii, & ſit primæ ſpeciei, de qua egimus ſupra in 1. *q. num.* 41. extra dubium eſt ad illius titulum poſſe Clericum promoveri, quia talis penſio eſt vere, & proprie beneficium Eccleſiaſticum, ut illic firmavimus. Sed ſi agatur de penſione ſecundæ ſpeciei, quæ in ſtipendium aſſignatur ad tempus ſuper fructibus alicujus Eccleſiæ, dicendum eſt Epiſcopum non poſſe ad titulum talis penſionis quenquam promovere, niſi ad eum modum, quo poteſt Clericos ordinare ad titulum patrimonii, id eſt pro neceſſitate, vel utilitate Eccleſiæ. Ita expreſſe ſtatuitur decreto Concili Trident. in *cap.* 2. *ſeſſ.* 21. ibi: *Patrimonium vero, vel penſionem obtinentes ordinari poſthac non poſſint, niſi illi, quos Epiſcopus judicaverit aſſumendos pro neceſſitate, vel commoditate Eccleſiarum ſuarum*, & advertit Navarr. *conſ.* 14. *incip. Quæſitum eſt, num.* 2. *verſ. Tum quia Concilium, de tempor. ordin.* Unde S. Con- 136
greg. jam pridem reſpondit penſionem non eſſe titulum ad ſacros Ordines niſi diſpenſative. Sed & jure communi inſpecto, quamvis penſio aſſignata ſit Clerico pro titulo recipiendorum Ordinum: non tamen cenſetur titulus beneficialis, de quo in *c. Tuis de prabend.* ut tradit Gigas *de penſion. q.* 33. *in princip.* Ceterum ſubſiſtente cauſa neceſſitatis, vel utilitatis Eccleſiæ, etſi Clericus poſſit ordinari ad titulum penſionis, tamen cogi non poteſt ad Ordines ſuſcipiendos, quia in *c. Quæris, infra de ætat. & qualit.* ubi Clerici beneficiati ex cauſa neceſſitatis, vel utilitatis compelluntur recipere Ordines ſuis beneficiis non annexos, appellatione beneficii non venit penſio, ut ibi dixi *n.* 28.

Ultimo QUÆRO, an in decreto Concilii Tridentini *cap.* 9. ibi, *Et beneficium ſtatim re ipſa illi conferat, ſeſſ.* 23 appellatione beneficii veniat penſio. 137

Contigit hic caſus in Epiſcopo Brixienſi, qui ut ſuum familiarem decennalem ad penſionem obtinendam capacem redderet, primam tonſuram eidem contulit abſque literis dimiſſorialibus Patriarchæ Venetiarum, ſubſecuta ſtatim dictæ penſionis reſervatione. Et cum dubitaretur, an valida eſſet tonſuræ collatio, Sacra Congregatio Concilii cenſuit tonſuram collatam ab Epiſcopo familiari ſuo decennali validam eſſe, ſi ſtatim ei reſervata fuit penſio. Itaque appellatione beneficii, de quo loquitur *dict. cap.* 9. *ſeſſ.* 23. cum materia illa ſit favorabilis, ex ſententia Sacræ Congregationis comprehenditur etiam penſio.

DE RESCRIPTIS.

Innocentius III. Abbati, & Conventui Præmonſtratenſ.

CAPUT XXI.

EDoceti poſtulaſtis a nobis, utrum per literas adverſus Abbates (nulla mentione habita de ſuis Conventibus) impetratas, teneantur Abbates ipſi ſuper cauſis (quæ ad Conventus pertinent & eoſdem) de ipſis querelantibus reſpondere: ac licet inhibita ſit appellatio, per appellationis objectum poſſint (ne reſpondeant) ſe tueri. Super quo duximus reſpondendum, quod (niſi alia cauſa rationabilis ſuffragetur) per appellationem ſe tueri non poſſunt, quominus debeant auctoritate literarum hujuſmodi legitime reſpondere, cum ex officio ſuo teneantur congregationum ſuarum negotia procurare: niſi forte Abbatis, & Conventus negotia eſſent omnino diſcreta.

S U M M A R I U M.

1 *ABbas in cauſa Monaſterii convenitur per reſcriptum, in quo nulla ſit mentio de Conventu, nec propter hoc appellari poteſt, niſi Abbatis, & Conventus bona eſſent diſtincta omnino.*

2 *Menſa Conventualis inſtituenda eſt, diſtincta, & ſeparata ab Abbatiali in omnibus Monaſteriis commendatis.*

3 *Menſa Abbatialis a Conventuali ſeparari non debet in monaſteriis, quæ dantur in titulum.*

4 *Commendatarii monaſteriorum an poſſint ſe immiſcere in his, quæ concernunt regularia inſtituta.*

1 E*Doceti*. In cauſa monaſterii convenitur Abbas per reſcriptum, in quo nulla ſit mentio de Conventu, nec propter hoc appellari poteſt, niſi Abbatis, & Conventus bona eſſent diſtincta omnino. Hoc dicit Abbas Siculus. Communis diviſio. Secunda, ibi, *Super quo*. Et primo ponit duas quæſtiones. Secunda, ibi, *Ac licet*. Item pars ſecunda duo facit. Primo, ſolvit illas duas quæſtiones, & cauſam reddit. Secundo, excipiendo declarat ſolutionem, ibi, *Niſi forte*, Jo. Andr.

2 In textu, ibi, *Abbatis, & Conventus negotia eſſent omnino diſcreta*. Nota in monaſterio aliquando menſam Abbatialem eſſe diſtinctam a Menſa Conventuali. Quod ſi quæras, an expediat hanc diſtinctionem inducere, aut approbare conventiones, ſeu concordias eam inducentes, ſic diſtingue; Aut monaſterium eſt commendatum, & ſervanda eſt diſpoſitio Bullæ 18. Gregorii XIII. *Superna*, §. 9 *in Bullar. tom. 2. pag* 381. quia decernitur, ut in omnibus monaſteriis, quæ commendata reperiuntur, & impoſterum commendabuntur, etiam S. R. E. Cardinalibus, ubi non fuerit, inſtituatur menſa Conventualis ab Abbatiali menſa diſtincta, & ſeparata, ut ibi plenius videre eſt. Et quamvis Bulla loquatur tantum de monaſteriis Ordinis Ciſtercienſis; tamen conveniens eſt, ut ſervetur etiam in aliis ordinibus Monachorum. Ratio eſt, quia cum commendatarii ſint Clerici ſeculares, non decet, ut ſint cum Regularibus commixti; nemo enim poteſt Eccleſiaſticis officiis ſimul, & Monachali regulæ deſervire, *c. Nemo* 16. *q.* 1. ſicut dicitur in Conc. Hiſpalenſi, in uno, & eodem officio non debet eſſe diſpar profeſſio, dicente Moyſe, *Non arabis in bove ſimul, & aſino*, id eſt, homines diverſæ profeſſionis in unum non ſociabis; nam cohærere, & conjungi non poſſunt, quibus vota, & ſtudia ſunt diverſa, *cap. In nova* 16. *q.* 7. *Et diſpares mores*, inquit Tullius de Amicitia, *diſparia ſtudia ſequuntur, quorum diſſimilitudo diſſociat amicitias*. Unde & de jure communi ſi non profeſſus eligitur ad regimen Eccleſiæ regularis, caſſatur electio, conſuetudine in contrarium non obſtante, ut eſt caſus in *c. Cum cauſam, de elect. & decreto Concilii Tridentini ſeſſ.* 14. *c.* 10. ſtatuitur, ut regularia beneficia in titulum regularibus provideri conſueta conferantur tantum Religioſis illius Ordinis, ne veſtem lino lanaque contextam induant: & in *c.* data quæ impoſterum vacabunt, non niſi Regularibus ſpectatæ virtutis, & ſanctitatis conferantur. Non ergo videtur decens eſſe, ut Clericus ſecularis cum Monachis conjungatur, & communi menſa utatur cum eis.

Aut monaſterium non datur in commendam, ſed in titulum; & hoc caſu ſeparatio menſæ Abbatialis a Conventuali fieri non debet, quia eſt contra regulam S. Benedicti, ſecundum quam inter Abbatem, & Monachos omnia ſunt communia, & in diſpoſitione Abbatis cuncta ſunt poſita, ut in *cap. Cum ad monaſterium*, §. *Abbas de ſtat. Monachorum*. Item Abbas, & Monachi conſtituunt unum corpus, cujus Abbas eſt caput, Monachi vero membra, ut hic patet, & 18. *quæſt.* 2. *per tot.* Colleg. Paduan. *conſ.* 2. *num.* 26. *& ſeqq* poſt Conſilia Cardinali Zabarellæ. Non licet autem a capite membra recedere, *cap. Non decet*, 12. *diſt. cap. Cum non liceat de præſcript. capit. Novit*, & ibi gl. in *verb. Non decet de his quæ fiunt a Prælatis*. Quamobrem jure optimo in caſibus contingentibus Sacra Congregatio rerum Conſiſtorialium ſæpius improbavit conventiones pro ſeparatione menſæ Abbatialis a Conventuali, & in ſpecie in cauſa Cracovien. tranſactionis, ſeu ſeparationis menſæ inter Abbatem, & Monachos monaſterii Capriunicen. Ordinis Ciſtercien. 16. Maji 1652. 3

Extra QUÆRO, an commendatarii monaſteriorum poſſint ſe immiſcere in iis, quæ concernunt regularia inſtituta. Solutio patet ex literis in forma Brevis ſel. rec. Innocentii X. quarum tenor talis eſt, videlicet. 4

INNOCENTIUS PAPA X.

Ad futuram rei memoriam.

PAſtoralis Officii nobis divinitus commiſſi partes eſſe cognoſcimus, ut Religioſorum virorum in humilitatis ſpiritu ſub ſuavi Religionis jugo Altiſſimi obſequiis mancipatorum commodis, & felici directioni intendentes, illos a diſpendiis quibuslibet, quantum nobis ex alto conceditur, aſſeramus. Sane pro parte dilecti filii Claudii Abbatis generalis Ordinis Ciſtercien. per ejus Procuratorem nobis nuper expoſitum fuit, quod licet peculiaria Ordinis prædicti privilegia a quampluribus Romanis Pontificibus, & ſignanter a ſel. rec. Pio II. Sixto V. Innocentio VIII. Pio IV. S. Pio V. & Gregor. VIII. Prædeceſſoribus noſtris conceſſa, & confirmata reſpectiva diſponant ac declarent, quod commendatarii monaſteria d. Ordinis in commendam obtinentes nullam in monaſteria ſibi commendata quoad eorum Monachos juriſdictionem exerceant, ſed viſitatio ad Abbatem Ciſtercii, & quatuor primores, quemlibet in ſua generatione, juxta formam antiquam privilegiorum pertineat, ac Monachi ipſorum monaſteriorum commendatorum d. Abbatem Ciſtercii, & primos quatuor, ac eorundem commiſſarios ad eandem viſitationem recipere, & in eorum manibus profeſſionem emittere debeant: commendatarii vero ne quempiam propter delictum ejiciant, ſed quotieſcunque Monachi quid admiſerint, quod quidem animadverſione dignum ſit, id quamprimum Priori clauſtrali, vel Commiſſario ſignificent, qui correctionem juxta Ordinis præd. ſtatuta faciat; ac demum

Prior,

Prior, & Subprior in iiſdem commendatis, ſeu commendandis Monaſteriis officiales ſpirituales dicti ordinis profeſſi, & non ſeculares per commendatarios, etiamſi Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales fuerint, inſtituantur: Et præterea Concil. Trident. decreto ſeſſ. 25. cap. 20. ſtatutum reperiatur, ut Priores clauſtrales, aut in Prioratibus conventum habentibus Superiores, qui correctiones, & ſpirituale regimen exercent, a capitulis generalibus, vel ipſorum ordinum Viſitatoribus inſtituantur. Ac inſuper a Congregatione Venerabilium fratrum noſtrorum ejuſdem Sanct. Roman. Eccleſ. Cardinalium negotiis, & conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium præpoſita, reſolutiones præmiſſis, ac Conſtitutionibus Apoſtolicis innixæ emanaverint die 2. Auguſti 1647. quibus tunc exiſtenti noſtro, & Sedis Apoſtolicæ in Regno Poloniæ Nuncio injunctum fuit, ut ſerio invigilaret, ne commendatarii hujuſmodi, & ſignanter dilectus pariter filius Alex. Donhoff commendatarius Monaſterii Andreovien. Ordinis præfati Cracov. diœc. circa officialium electiones, vel circa Monachorum vitam, & mores, cæteraque inſtitutum regulare ſpectantia ſe ingererent. Nihilominus iidem commendatarii paſſim, & in primis præfatus Alex. Donhoff in vim literarum Apoſtolicarum ſuper eorundem Monaſteriorum commendis expeditarum, in quibus hujuſmodi Monaſteriorum cura, regimen, & adminiſtratio tam in ſpiritualibus, quam temporalibus plenarie committitur, prætendunt jus inſtituendi, ac deſtituendi Priores, & Officiales clauſtrales, viſitandi, corrigendi, ſtatuendi, ordinandi, & exercendi ea, quæ inſtitutum regulare contingunt; eorumdemque commendatariorum nonnulli non contenti redditibus, ac fructibus, quorum majorem partem ex opulentioribus dicti Ordinis monaſteriis colligunt, in alienam inſuper meſſem, veluti in electiones, ac depoſitiones Priorum, ac Subpriorum, aliorumque Officialium, ac etiam in viſitationes, & Monachorum correctiones falcem mittere præſumentes, prædicta privilegia, & conſtitutiones Apoſtolicas contempui habent in grave ejuſdem Claudii Abb. imo univerſi Ordinis prædicti jurium præjudicium; quare idem Claudius Abb. nobis humiliter ſupplicari fecit, ut in præmiſſis opportune providere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur d. Claudium Abb. ſpecialibus favoribus, & gratiis proſequi volentes, & a quibuſvis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, aliiſque Eccleſiaſticis ſententiis, cenſuris, & pœnis a jure, vel ab homine, quamvis occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodatus exiſtit, ad effectum præſentium dumtaxat conſequen. harum ſerie abſolutum fore cenſentes, hujuſmodi ſupplicationibus inclinati, de prædictorum Cardinalium conſilio, inhærentes præallegatorum ſummorum Pontificum Prædeceſſorum noſtrorum privilegiis Ordini Ciſtercien. hujuſmodi conceſſis, ac decretis ejuſdem S. Collegii Conc. Tr. ac reſolutionibus alias deſuper factis, Apoſtolica auctoritate tenore præſentium declaramus, decernimus, ac ſtatuimus non licere commendatariis, Priores, Subpriores, aut Officiales clauſtrales inſtituere, ac deſtituere viſitare Monachos, eoſdemque corrigere, nec facultates etiam in literis Apoſtolicis conceſſas, & expreſſas, prout ſupra, ad ea, quæ inſtitutum regulare concernunt, ac tenore prælibatorum privilegiorum, & S. Conc. diſpoſitione monaſtico regimini relinquuntur, trahi, poſſe ac debere. Ideoque dilectis filiis noſtris, & Sedis prædictæ Nunciis, ſive etiam locorum Ordinariis, vel dicti ordinis conſervatoribus per eaſdem præſentes injungimus, ut quotieſcunque requiſiti fuerint ab hujſmodi vexationibus, ac violentiis manifeſtis commendatarios per cenſuras, & alia juris remedia, implorato etiam ſi opus fuerit brachii ſecularis auxilio, cohibeant, & compeſcant, ſalva ſemper in præmiſſis auctoritate Congr. eorundem Cardinalium: Decernentes præſentes literas ſemper firmas, validas, & efficaces exiſtere fore, ac ab omnibus, ad quos ſpectat, ac pro tempore ſpectabit, inviolabiliter obſervari. Sicque in iiſdem præmiſſis per quoſcunque judices ordinarios, & delegatos, etiam cauſarum Palatii Apoſtolici auditores judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane quidquid ſecus ſuper his a quoquam, quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtan. præmiſſis, ac rec. me. Bonifacii Papæ VIII. de una, & in Concilio generali edita de duabus dietis, dummodo ultra tres dietas aliquis auctoritate præſentium in judicium non trahatur, aliiſque Apoſtolicis, ac in univerſalibus provincialibuſque Conciliis editis generalibus, vel ſpecialibus conſtitutionibus, & ordinationibus, nec non præfati Ordinis etiam juramento, confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus, privilegiis quoque, indultis, & literis Apoſtolicis in contrarium præmiſſorum quomodolibet conceſſis, confirmatis, & innovatis. Quibus omnibus, & ſingulis, illorum tenores præſentibus pro expreſſis haben. illis alias in ſuo robore permanſuris, ad præmiſſorum effectum ſpecialiter, & expreſſe derogamus, cæteriſque contrariis quibuſcunque. Volumus autem, quod præſentium tranſumptis etiam impreſſis, manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutæ munitis eadem prorſus fides in judicio, & extra adhibeatur, quæ præſentibus ipſis adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris die 25. Septembris 1654. Pontificatus noſtri anno decimo.

Similes literæ expeditæ fuerunt pro Monachis Camaldulenſibus ſub die 20. Martii anno 1657.

D E R E S C R I P T I S.

Idem Innocentius III. Epiſcopo Imolen.

C A P U T XXVI.

1 Dilectus filius Abbas S. Stephani Bonon. nobis per ſuas literas intimavit, quod cum ipſe (cui viſitationis officium in civitate ac diœceſ. Bonon. commiſimus) B. & A presbyteros ab Eccleſiis ſuis (propter eorum graves, & manifeſtos exceſſus) duxerit amovendos, iidem ſuper reſtitutione noſtras ad te in communi forma literas impetrarunt, de amotionis ſuæ cauſa, & excommunicationis, qua tenentur adſtricti, nullam facientes penitus mentionem. Nos igitur fraternitati tuæ mandamus quatenus (ſi eſt ita) literas ipſas tanquam per veri ſuppreſſionem obtentas viribus carere decernas.

S U M M A R I U M.

1 *Reſcriptum ſuper reſtitutione beneficii non valet tacita cauſa excommunicationis, & privationis impetrantis, & n. 7.*
2 *Judex admitti debet ad defendendam ſententiam ſuam.*
3 *Judici, etſi non fiat injuria per appellationem, fit tamen aliquale præjudicium ex retractione ſententiæ.*
4 *Judex, qui male judicavit, qualiter ſit puniendus.*
5 *Judex a quo, regulariter non eſt citandus in cauſa appellationis, ſi proceſſerit per requiſitionem, ſeu ad inſtantiam partis.*
6 *Secus ſi ex officio.*
7 *Agens poſſeſſorio recuperandæ repellitur exceptione amotionis a beneficio, & excommunicationis.*
8 *In reſcripto non ſufficit factum narrare, niſi cauſa facti adjiciatur, quam judex prætendit.*
9 *Et de pluribus cauſis facienda eſt mentio, ſi plures ſint.*
10 *Modus itidem exprimendus, ſi cauſam dandi, vel negandi præſtares.*

11 *Re-*

11 *Reſcriptum non valet, cum proceſſus ſupprimitur.*
12 *Reſcriptum redditur ſubreptitium non ſolum tacendo id quod eſt factum, ſed etiam tacendo, quomodo, & ex qua cauſa ſit factum.*
13 *Princeps ex generalitate facile poteſt circumveniri.*
14 *Viſitator generaliter datus a Papa poteſt Clericos beneficiis privare propter eorum graves, & manifeſtos exceſſus.*
15 *Declaratur procedere, ſi hoc habeat ex literis delegationis, alias ſecus, & n.ſeqq.*
16 *Delegatus non poteſt beneficio privare, niſi hoc exprimat commiſſio ei facta.*
17 *Viſitator, & judex cenſetur uti poteſtate, per quam actus ſuſtinetur.*
18 *Viſitatores generales poſſunt inquirere, & referre, ſed non privare.*
19 *Intellectus c. In ſingulis, de ſtatu Monach. & n....*
20 *Privatio beneficii eſt pœna ordinaria, quæ non imponitur niſi pro graviſſimo crimine, prævia citatione, & legitimis exceptionibus diſcuſſis.*
21 *Privatus a judice non ſervante ordinem judiciorum poteſt petere reſtitutionem tanquam ſpoliatus.*
22 *Viſitator datus a Papa cenſetur datus ad corrigendum.*
23 *Viſitator poteſt a beneficiis ſuſpendere, & n.ſeqq.*
24 *Correctio an depoſitionem contineat.*
25 *Viſitator an poſſit contra contumaces ad pœnam privationis procedere.*
26 *Epiſcopus viſitans loca exempta, vel nullius diœceſis in vim Conc. Trid. an poſſit cauſas ordinarias cognoſcere, ac diffinire, & n.ſeq. uſque in fin.*
27 *Viſitationis finis quis ſit.*
28 *Viſitatio, & correctio fit ad pœnitentiam, & extra formam judicii, & n. 40. 42. & ſeqq.*
29 *Appellatio in his, ubi de viſitatione, & morum correctione agitur, ad effectum ſuſpenſivum non admittitur, niſi modus excedatur.*
30 *Appellatio in cauſis ordinariis admittitur ad utrumque effectum, etiamſi in viſitatione diœceſis cognoſcantur, & num. 32.*
31 *Epiſcopus extra viſitationem nullam habet juriſdictionem in locis nullius diœceſis, & num 35.*
32 *Appellationis remedium ad innocentiæ præſidium inſtitutum.*
33 *Viſitatores licet procedant ſine ſtrepitu, & figura judicii, tamen legitimæ defenſiones ſemper ſunt ſalvæ.*
34 *Defenſio a judice, vel a Principe tolli non poteſt.*
35 *Epiſcopus in loco exempto non poteſt tribunal erigere.*
36 *Viſitatio debet ab Epiſcopo quam celerrime abſolvi, debita tamen cum diligentia.*
37 *Sententia non nimia feſtinatione, ac præcipitanter ferenda eſt.*
38 *Et debent ſaltem præcedere termini ſubſtantiales.*
39 *Archiepiſcopus in viſitatione Provinciæ Epiſcopo negligente poteſt in criminibus notoriis procedere, & pœnas ordinarias imponere.*
41 *Epiſcopus in viſitatione Capituli exempti poteſt ſine adjunctis punire crimina, ſed non pœna ordinaria.*
42 *Viſitatoris Regularium officium eſt abſque judiciorum ſtrepitu intendere regulari diſciplinæ, & reformationi Ordinis.*
43 *Procuratio non debetur viſitatori, qui vadit pro cauſis expediendis.*
44 *Epiſcopus in viſitatione poteſt imponere pœnas non ordinarias, ſed eas tantum, quæ morum correctionem reſpiciunt.*
45 *Cauſæ ordinariæ extra viſitationem ſunt cognoſcendæ.*
46 *Epiſcopus in viſitatione Eccleſiæ exemptæ non debet ſpecialem inquiſitionem deſcendere, nec ſententias ferre.*

1 D*ilectus ad* 1. Reſcriptum impetratum ſuper reſtitutione beneficii non valet, ſi cauſa excommunicationis, & amotionis impetrantis mentionem non faciat. Hoc dicit ſecundum Jo. Andr. & omnes. Dividitur in duas. In prima ponitur facti narratio. In ſecunda judicis inſtructio, ibi, *Nos igitur*. Secundum Hoſt. Duo Presbyteri propter evidentes exceſſus Eccleſiis privantur: in communi forma impetrant, ut reſtituantur: literæ viribus carere pronunciatur.

2 Nota primo ex eo, quod hic viſitator, quia ſententiam privationis tulerat, denunciavit Papæ, argumentum, quod judex eſt admittendus a ſuperiore ad defendendam ſententiam ſuam, prout hic colligunt Goffred. Hoſt. *num.* 1. *in verſ. Quod cum ipſe*, Joan. Andr. *num.* 2. *in verb. Intimavit*, Bald. *num* 4. Butr. *num.* 6. Cardin. & Anch. ambo in *primo notab.* & Abb. *num.* 6. Nam etſi judici non fiat injuria ex eo, quod litigatores ad appellationis 3 remedium convolaverit, ut *l. Et in majoribus*, *C. de appellat.* tamen infertur ei aliquale præjudicium ex retractatione ſententiæ arg. *l. A ſententia*, *ff. eod. tit.* Præterea intereſt judicis ſententiam ſuam tueri, quia 4 obeſſet ei, ſi deprehenderetur iniquo animo pronunciaſſe, *c. Hoc etiam* 11. *quæſt.* 6. nam litem feciſſet ſuam, & condemnaretur in veram æſtimationem, *l. Si filiusfamilias*, *ff. De judic. l.* 2. *Cod. De pœn. judic. qui male judic.* Quod ſi per imperitiam, in quantum ſuperiori æquum, & bonum videretur, ut *inſtit. de obligat. quæ ex delict. naſcun. in princ. l. ult. ff. De var. & extraord. cogn.* Sin autem per ſordes, vel per gratiam inique judicaſſet, ſuſpenſus eſſet per menſem ab officii executione, in æſtimatione litis nihilominus condemnandus, ut in *c. Æterni*, *§. Si quis de ſentent. & re judic. lib.* 6. Ob quas rationes repellendus non eſſet judex, qui ſponte ſe offerret ad inſtruendum Superiorem ſuper proceſſu, & ſententiam ſuam 5 defendere niteretur. Dixi, qui ſponte ſe offerret, quia regulariter judex non eſt citandus, cum ex revocatione ſententiæ non inferatur ei directum & notabile præjudicium, *c. Venerabilibus in princ. de ſentent. excommun. lib.* 6. & notat Innocen. in *c. In noſtra de procurat.* & in *c. De cetero de tranſact.* Jo. Andr. & omnes hic teſte Felin. *nu.* 3. Ceterum hoc declaratur verum eſſe, ſi judex proceſſerit per Inquiſitionem, & ad inſtantiam partis, ut in *d. cap. Venerabilibus*, & eſt communis opinio, ut teſtatur Felin. *hic num.* 4. *verſ. Sed non eſt recedendum*, quidquid contra ſcripſerit Salic. in *l. fin in fine*, *Cod. Si reus, vel* 6 *accuſ. mort. fuer.* Cujus motivis breviter reſpondet Felin. *d. num.* 4. Secus autem eſt, ſi judex proceſſerit ex officio, quia debet citari, ut ſententiam ſuam defendat; tum quia tenet locum partis; tum etiam quia ſua intereſt, ne poſtea puniatur, ſi comperiatur proceſſiſſe iniquo animo, vel per imprudentiam, ut probatur in *eod. c. Venerabilibus*, ſecundum Abb. *hic num.* 6. & Felin. *num.* 4. & notat gloſſ. in *cap. Cum ſpeciali in ver. Coram ſuperiore infra de appel.* Alias quinque declarationes ad prædictam regulam, quod judex non ſit citandus, ponit idem Felin. *a n.* 5. *verſ. Secunda declaratio uſque ad n.* 10.

Secundo, nota duas cauſas inficientes reſcriptum ad 7 lites. Altera eſt, cum impetratur ſuper reſtitutione beneficii, & impetrans non exprimit ſe per ſententiam fuiſſe eodem beneficio privatum. Altera, cum excommunicatus impetrat non facta mentione excommunicationis. Tres rationes hujus ſubreptionis aſſignat gloſſ. *in ver. Excommunicationis*. Prima eſt, quia tacuit proceſſum judicis, *c. Inter de re judic.* Secunda, quia tacuit vitium ſuum; quod ſi expreſſiſſet, nullas literas obtinuiſſet, cum ei interdicatur agere, *c. Intelleximus de judic. c. Pia de except. lib.* 6. ſecundum Innoc. *n.* 1. *in eod. ver.* Tertia, quia ingeſſit ſe communicationi fidelium, propter quod puniendus eſt, *c. Illud*, *§. Illud autem de Cler. excom. miniſt.* & *c. Placuit* 11. *qu.* 3. Et hinc collige duas exceptiones, quæ admittuntur contra agentem poſſeſſioni recuperandæ, videlicet ſententiam privationis, & excommunic. ſecundum Ant. de Butr. *n.* 4. & 5.

Tertio nota ibi, *Cauſam*, in reſcripto ſuper reſtitutio- 8 ne beneficii non ſolum eſſe exprimendam ſententiam privationis, & excommunicationis, ſed etiam ipſius ſententiæ cauſam. Non enim, ut inquit Innocent. *num.* 1. *in ver. Sine cauſa*, ſufficit factum narrare, ut expoſitionem, niſi quis narret cauſam facti, quæ ſi expreſſa fuiſſet, Papa veriſimiliter literas non conceſſiſſet, ut *hic*, & in *leg.* 3. *Codic. De adopt.* Idem notat gloſſ. 1. dicens non ſufficere in literis Papæ ſeriem facti narrare, niſi cauſa facti adjiciatur, argum. *cap. Occidit* 23. *quæſt. ult.* & *c. Cum cauſa infra de teſtib.* cum illis in gloſſ. allegatis, & conſentit Joann. Andr. *num.* 7. *in ver. Admonitiones*, & Cardin. *num.* 2. *in* 6. *notab.* Quod procedit etiamſi cauſa vere non ſubſit, Nam nihilominus fieri debet mentio de illa, quam prætendit viſitator; præſumitur enim quis doloſe ſeriem negotii tacere, ſi mentionem non faciat de cauſa, quam judex prætendit, *cap. Super eo de cohabit. Cleric. & mulier.* per Innocent. *hic num.* 2. *in ver. Juribus*

9 *ribus carere*, & Hoſt. *n.* 4. *verſ. Item nota, quod non*
ſufficit, & Card. *n.* 5. *in* 3. *oppoſit.* adeoni etiam de plu-
ribus cauſis facienda ſit mentio, ſi plures ſint, alias non
valeret abſolutio, ut hic, & in c. *Ex parte infra de off.*
o dın. & in c. *Cum pro cauſa de ſent. excommun.* ſecun-
10 dum Goffred. hic & Hoſt *n* 3. *in verſ Sua cauſa*,
Roman. *conſ.* 272. *Commiſſio impetrata, in fine*, Qui-
nimo ſecundum Innocentium exprimendus eſt etiam mo-
dus facti, quando modus cauſam dandi, vel negandi
præſtaret, *l. Ut reſponſum*, *C. De tranſact.* Nam aliter
Princeps reſcriberet, ſi actum eſſet per viam accuſatio-
nis, aliter ſi per viam inquiſitionis, argum *c. In primis*
2. *q*a. 1. *c. Qualiter*, *il* 2. *de accuſat.* & *c. Licet de Simon.*
11 Itaque reſcriptum non valet, cum proceſſus ſupprimi-
tur, *c. Inter Monaſterium de ſentent.* & *re judic.* ſecun-
12 dum Hoſt. *n.* 4. *verſ. Item nota quod non valet.* Et ex
prædictis collige notabilem theoricam, videlicet reſcri-
ptum reddi ſubreptitium non ſolum tacendo id, quod
eſt factum, ſed etiam tacendo quomodo, & ex qua
cauſa ſit factum; omiſſio enim modi, & formæ vitiat
diſpoſitionem, ut *l. Qui Roma*, §. *Flavius Hermes*, *ff.*
13 *de verbor. obligat.* & *c Piſanis de reſtit. ſpoliat.* Rationem
aſſignant Roman. & Felin. *ubi ſupra*, quia ex ea ge-
neralitate, quæ obſcuritatem parit, poteſt Princeps fa-
cile circumveniri, *l. fin. ad fin.* ibi: *Falſo ſermone ſa ja-
ctat*, *C. de dot promiſſ.*

14 Quarto nota ibi, *Duxerit amovendos*, generalem vi-
ſitatorem poſſe Clericos beneficiis privare propter eorum
graves, & manifeſtos exceſſus, juxta textum in *c. In-
ventum* 16. *q.* 7. prout hic notant Petr. Ægidius, & Abb.
Antiq. *n.* 2. Bald *n.* 3. *in* 2. *notab.* Petr. de Anchar. *n.* 2.
in 2. *notab.* Anton. de Butr. *in* 1. *notab.* dicens Viſita-
tores generales datos generaliter in Eccleſiis civitatis &
diœceſis habere poteſtatem procedendi ut Inquiſitores
uſque ad ſententiam privationis a beneficio; & ſequitur
Abbas Siculus, dicens Viſitatorem datum ad corrigen-
dum poſſe privare beneficiis, & Felin. *n* 2. Idem firmat
Feder. de Sen. *conſ* 55. *Per Viſitatores*, & idem Feder.
conſ. 145. *Joannes Epiſcopus in tertia col. n.* 2. ubi am-
plius tenet Viſitatores poſſe deponere cauſa ſubſiſtente.
Quod etiam tenent hic Jo. Andr. & Collectar. prout il-
los refert Bald. *n.* 6. *circa finem*. Quod intelligunt Petr.
Ægidius, & Abb. dummodo Viſitator ſit datus a Papa,
prout hic datus fuerat, ut probatur circa princip. ibi,
Commiſimus: alias ſecus, ut in c. *In ſingulis de ſtatu Mo-
nach.* & conſentiunt alii præallegati. Item hoc intelli-
git Felin. *dict. n.* 2. dummodo viſitator hoc faciat præ-
miſſa citatione, & legitimis exceptionibus diſcuſſis. Et
ita intelligit Federicus *locis citatis*.

Moventur omnes, quia nomine viſitationis contine-
tur correctio: propterea enim inſtituitur viſitatio, ut
corrigantur, qui fuerint corrigendi, arg. *c. Ea qua*, *ver.
Et tam in ſpiritualibus*, & *verſ. Si vero Abbates infra
de ſtatu Monachor.* Nec poſſent forſan corrigi, niſi a
beneficio amoverentur. Unde conſequens eſt, ut viſi-
tator poſſit Clericos a beneficio removere etiam quos
viſitando reperit criminoſos, ut hic, & *in c. Ex literis
de exceſſ. Prælat.* in *c. Ad petitionem de accuſ.* in *c. Cum
I. & A. de re judic.* & *in c.* 1. *de off. Vicar. l.* 6. Non ob-
ſtat tex. in *c.* 1. *de tempor. ordin.* quia loquitur in occultis
criminibus; text. autem noſter in manifeſtis, ut patet
ibi, *Et manifeſtos*, ſecundum Jo. Andr. & Butr. *n.* 8.

15 Sed tu adverte, quia etſi pleriqne ex DD. præallega-
tis ſimpliciter dicant generalem Viſitatorem datum a
Papa poſſe Clericos criminoſos a beneficiis amovere;
tamen hæc concluſio procedit tantum in duobus caſibus.

Primus eſt, cum viſitator hoc habet in facultatibus.
Quod non obſcure ſentit Hoſt. hic *n.* 2. *in verſ. Amo-
vendos*, dum dicit generales viſitatores non poſſe a be-
neficiis amovere, niſi ſint delegati, id eſt, niſi hoc ha-
beant ex literis delegationis; & ita intelligit text. in *d.
c. Cum I. & A. de ſentent.* & *re judic.* & *in c. Qualiter*, *il*
2. *de accuſat.* prout illum declarat Card. hic *n.* 5. *in pri-
ma oppoſitione*. Idem tenet Feder. de Sen. *d. conſ.* 145.
ubi tandem concludit cum Lapo, viſitatorem ſimplici-
ter datum non poſſe deponere, niſi in ſuo mandato di-
catur, *Inquiras*, & *corrigas*. Et conſentit Imola in
Clem. Attendentes in 6. *col de ſtatu Monachor.* & Felin.
16 hic *n.* 2. Confert quod notat Jo. Andr. in *c.* 1. *de homi-
cid. l* 6. dum dicit delegatum non poſſe aliquem priva-
re beneficio, niſi hoc exprimat commiſſio et facta, ſi-
cut fuit expreſſum in *c. Quia diverſitatem de conceſſ.
preben.* & in *c. Cum dilecti de accuſat.* & ſequitur Car-
din. poſt Paul. in *Clem. Attendentes*, §. *Viſitatores n.* 4.
in 6. *quæſt. verſ. Oppono ad hoc*, & *verſ. Et ex hoc non
expedit reſpondere de ſtatu Monach.* Et in hoc primo caſu
intelligo hanc decretalem; ſupponendum eſt enim Abba-
tem S. Stephani in ſua commiſſione habuiſſe hanc fa-
cultatem amovendi Clericos a beneficiis ob eorum gra-
ves, & manifeſtos exceſſus. Neque dicas hunc intelle-
ctum eſſe divinativum, cum de hac facultate nulla ha-
beatur mentio in litera: obſervandum eſt enim de po-
teſtate Abbatis hic non fuiſſe dubitatum, ſed tantum-
modo de ſubreptione literarum, eo quod impetrans non
feciſſet mentionem de cauſa amotionis, & excommu-
nicationis. Unde in reliquis ſupponendum eſt, Abbatem
fuiſſe legitima poteſtate ſuffultum; alioquin a beneficio
amovere non potuiſſet, ut bene conſiderat Card. *n.* 5.
verſ. Et vult hac ſolutio, ubi ait: *Iſte Abbas erat etiam
delegatus, ſeu datus judex, ſeu Inquiſitor ſuper hoc*, &
*hac vera ſolutio, ſed divinat. Verum dic, quod hic non
diſputatur de poteſtate Viſitatoris, ſed præſupponitur, quod
habebat. Quando autem non eſt ſibi tributa ſpecialis pote-
ſtas, comparari poteſt officiali Epiſcopi, qui etiam non
amovet a beneficio*, *c.* 2. *de off. Vic. lib.* 6. Hæc ille. Et
ita etiam poteſt intelligi text. in *c. fin. infra de ſtatu Mo-
nach.* Idcirco enim Viſitatores illi privare poſſunt be-
neficiis non exemptos, quia clare ibi hoc reperitur eis
commiſſum.

Secundus caſus, in quo Viſitator poteſt Clericos be- 17
neficiis privare, eſt, cum ſimul eſt viſitator, & judex;
cum enim eo caſu duplicem habeat poteſtatem, videli-
cet viſitatoris, & judicis; dum privat Clericum benefi-
cio, cenſetur uti ea poteſtate, per quam actus ſuſtine-
tur, & ſic judicis, arg. *l.* 2. §. 1. *verſ. Perinde*, *ff. de judic.*
& fuit theorica Bald. in *l. Non codicillum n.* 7. *Cod. de
teſtam.* ut ſcripſi plenius in *c. Cum tempore n.* 35 38. & 39.
& *ſeqq. infra de arbitr.* Et in propoſito tenet Butr. hic *n* 8.
ubi dicit viſitatorem non judicem, quamvis generaliter
datum a Papa, non poſſe deponere; ſecus ſi ſit Viſi-
tator, & judex delegatus. Itaque ſi Viſitator ſit etiam
judex delegatus, poteſt procedere ad ſententiam priva-
tionis: intellige, ſi hoc habeat in commiſſione. Atque
ita hic caſus coincidit cum primo. Sin autem ſit ordi-
narius; tunc abſolute poteſt, ſervatis tamen ſervandis,
amovere Clericos a beneficio, etiam in viſitatione, &
actus ſuſtinetur in radice ordinariæ juriſdictionis, licet
non debeat, cum teneatur viſitationem celeriter abſol-
vere, ut dicam infra n. 36. Sed extra hos duos caſus 18
conſtituenda eſt regula in contrarium, videlicet genera-
lem viſitatorem non poſſe quenquam a beneficio amo-
vere. Quod tenent hic Innoc. *n.* 1. Hoſt. *n.* 2. Jo. Andr.
n. 5. omnes in *verſ. Amovendos*, Bald. *n.* 6. dicens cum
Innocentio generales Viſitatores poſſe inquirere, & re-
ferre, ſed non privare; allegat ſimile in *l. fin ff de off.
Præfect. vigil.* & *l. Solet*, *ff. de offic. Proconſ.* Idem firmant
Lap. Feder. de Sen. Card. Imol. & Felin ſupracitati *n.* 14.
late idem Card. poſt Paul. de Eleazar. *in Clem. Attenden-
tes*, § *Viſitatores n* 4. *in* 6. *q*a. *de ſtatu Monachor.* ubi
ubi tandem concludit pro hac parte.

Fundatur principaliter hæc opinio ſecundum omnes 19
in *cap. In ſingulis*, § *Ordinentur*, *verſ Ita quod ſi re-
ctorem de ſtatu Monachor.* ubi eſt expreſſum, viſitato-
res non poſſe penitus ab adminiſtratione amovere, ſed
debere Epiſcopo denunciare, ut amoveat. Nec refert,
quod ille text. non procedat in Viſitatoribus datis a
Papa, ſed ab aliis duntaxat, ut hic dicunt Petr. Ægid.
& Abb. ſupracitati *num.* 14. Quoniam hæc differentia
non probatur jure, ut inquit Card. *hic num.* 5. *verſ.
Sed hæc diverſitas inter datum a Papa*. Quinimo ſi
bene advertatur, ille textus loquitur in Viſitatore A-
poſtolica auctoritate delegato, ut indicat litera ibi, *Vi-
ce noſtra ſtudeant viſitare*, ubi gloſſ. exponit verba il-
la, *Vice noſtra*, id eſt tanquam delegati authoritate il-
lius conſtitutionis, & Hoſt. *num.* 1. *in eod. ver. Tan-
quam delegati a nobis*.

Deinde fundatur hæc opinio, quia privatio beneficii 20
eſt pœna ordinaria, quæ non imponitur, niſi pro gra-
viſſimo crimine, prævia citatione in judicio ordina-
rio, & legitimis exceptionibus diſcuſſis, *c. Inventum*
16. *q.* 7. & ibi Hugo, Archid. & Bellam. omnes in *verſ.
Severitate*, *c. Satis perverſus*, & ibi gl. *in* 56. *diſt.* &

notat

Digitized by Google

notat hic Felin. *n.* 2. adeout privatus a judice non ſer-
21 vante ordinem judiciarium poſſit petere reſtitutionem
tanquam ſpoliatus, *cap. Ad petitionem*, ibi. *Et ſi reſti-
tuendus foret propter judiciarium ordinem non ſervatum,*
22 *infra de accuſ. & c. In primis* 2. *q.* 1. Viſitator non judex
non poteſt in viſitatione cognoſcere cauſas ordinarias,
& requirentes judicialem indaginem, ut dicam pleniſſi-
me in quæſtione ſequenti a *num.* 25. *uſque in fin.* Ergo
nec poteſt infligere hanc pœnam privationis beneficii.
Nec refragatur ratio Petri de Sampſone, Ægidii Cre-
monenſis, & Abbatis Antiqui, quod Viſitator datus a
Papa ſit datus ad corrigendum, & forte viſitatus non
poſſit corrigi, niſi amoveatur a beneficio. Quoniam
hinc non ſequitur, ut viſitator poſſit excedere limites
viſitationis, & correctionis, quæ fit ad pœnitentiam,
& extra formam judicii, ut dicam infra *n.* 28. & 40.
23 *uſque in fin.* Et viſitatum alioquin incorrigibilem pote-
rit ab adminiſtratione beneficii amovere, ſeu a beneficio
ad tempus ſuſpendere, ſed non privare titulo, ſeu a be-
neficio deponere, ut in ſimili notat gloſ. in *d. c. Ad pe-
titionem in ver. Modus probandi in fin.* Suſpenſio enim
hujuſmodi fieri poteſt etiam extrajudicialiter, & ob cri-
men occultum, ut hodie ſancitum eſt decreto Conc.
Trid. in *c.* 1. *ſeſſ.* 14. ut ſcripſi plenius in *c. Ex tenore*,
24 & in *c. Ad aures infra de temp. ordin.* Non obſtat, quod
verbum, *Correctionis*, etiam depoſitionem contineat,
arg. *c. Contumaces* 50. *diſt.* & notat gl. 1. in *c. Quæren-
ti de verb. ſignif.* & Card. in *dict. Clem. Attendentes*, §.
Viſitatores in 6. *qu. poſt princ. de ſtatu Monach.* Siqui-
dem hoc procedit, ſi ſubjecta materia hoc ſuadeat;
alias ſecus, ut patebit ex dicendis infra *n.* 28. Vel ſe-
cundum Hugonem verba illa, *Peregrina eis communio
tribuatur*, non intelliguntur per amotionem ab officio,
& beneficio, ſed per ſuſpenſionem, ut notatur in *d. c.
Contumaces in gloſſ. in ver. Neglexerint.*
25 Et hinc forte colligi poteſt notabilis limitatio ad re-
gulam ſuperius propoſitam; ut ſcilicet contra contuma-
ces, maxime ſi ſint notorii, poſſit Viſitator procedere
etiam ad pœnam privationis, cum eo caſu non ſit opus
procedere ſervata tela judiciaria. Ita ſingulariter poſt
Lap. notat Card. loco proxime citato per *d. c. Contu-
maces, c. Si quis* 81. *diſt. c. Eleutherius* 18. *q.* 2. *c. Scien-
dum* 8. *q.* 1. *c. Si quis tamdiu*, 15 *q.* 7. *& c. Si apud* 23. *q.* 5.
26 QUÆRO, an Epiſcopus viſitans Eccleſias exemptas,
vel nullius diœceſis, in vim Conc. Trid. *c.* 8 *ſeſſ.* 7. *&
c.* 9. *ſeſſ.* 24. poſſit nto ſuas judicialiter conſitere, cau-
27 ſaſque ordinarias cognoſcere, ac diffinire. Videtur re-
ſpondendum non poſſe. Nam viſitationum omnium præ-
cipuus ſcopus eſt ſacram, orthodoxamque doctrinam ex-
pulſis hæreſibus inducere, bonos mores tueri, pravos
corrigere, & populum cohortationibus ad religionem,
pacem, innocentiamque accendere, *c.* 1. §. *Floren-
tinum* 87. *diſt. c. Placuit* 11. *q.* 1. *c. In ſingulis, & c.
fin. de ſtatu Monach. cap. Romana*, § *Sane de cenſ. in* 6.
& habetur iiſdem verbis in *cap.* 3. *ſeſſ.* 24. Conc. Trid.
§. *Viſitationum autem.* Hæc autem non ſtrepitu judicia-
li, ſed paternis admonitionibus, & extrajudiciali cor-
rectione potius perficiuntur, ut in *c.* 1. *ſeſſ.* 13. Viſita-
28 tio enim, & correctio fit ad pœnitentiam, & extra for-
mam judicii, arg. *cap. Si homo* 27. *q.* 1. *& c. Cum beatus*,
46. *diſt.* & notat gl. in *c. Ad noſtram in ver. Minus infr.
de appell.* Quam ſequuntur ibi Tancred. & Vinc. Hoſt.
in fin. Anchar. *n.* 4. Abb. *n.* 7. & alii communiter. Idem
dixit Calder. *conſ.* 453. *alias* 11. *verſ. Nam viſitatio.*
Unde ex fine hujuſmodi ſatis probatur in viſitatione
non eſſe judicialiter procedendum.
29 Secundo idem probatur, quia in his, ubi de viſita-
tione, & morum correctione agitur, non admittitur
appellatio ad effectum ſuſpenſivum, niſi modus exce-
datur, *c. Licet ubi gl.* 1. *& fin & cap. Irrefragabili de off.
ordin. d. c. Ad noſtram*, ubi Innoc. & omnes not. *de ap-
30 pel.* & hodie ſtatutum eſt decreto *c.* 10. *ſeſſ.* 24. ejuſdem
Conc. Sed in cauſis ordinariis admittitur appellatio ad
utrumque effectum devolutivum, & ſuſpenſivum, jux-
ta *cap.* 2. *ſeſſ.* 13. *& c.* 20. *ſeſſ.* 24. etiamſi in viſitatione
31 diœceſis cognoſcantur, ut ſæpius cenſuit S. Congr. Ergo
dum Epiſcopus has cauſas judicialiter cognoſcit, exce-
dit modum viſitationis, atque tranſgreditur limites ſuæ
facultatis, quia extra viſitationem nullam habet juriſdi-
ctionem in locis nullius diœceſis, ut patet ex decreto
d. c. 9. *ſeſſ.* 24. & ſæpius fuit reſolutum.

Et confirmatur, quia aut a ſententia diffinitiva Viſita-
toris datur appellatio, aut non datur. Si dixeris dari ap-
pellationem, hoc eſt contra decretum Concilii *d. cap.* 10.
& jura proxime citata, quibus interdicitur appellatio in
cauſis viſitationum. Item ſic nullus eſſet fructus viſitatio- 32
nis, quia decreta omnia per appellationem ſuſpenderen-
tur. Si dixeris non dari, hoc eſt contra *d. c.* 1. *ſeſſ.* 13.
& d. c. 20. *ſeſſ.* 24. & contra omnia jura, quæ dicunt a
ſententia diffinitiva, vel diffinitivæ vim habente poſſe ap-
pellari ad utrunque effectum, ſuſpenſivum, & devoluti-
vum, *c. de appell. c. Dilectus, & c. Ut debitus de appell &
c. Romana eod. tit. lib.* 6. *cum mult. ſimil.* Item eſſet in facul-
tate Viſitatoris cognoſcendo, & diffiniendo in viſitatio-
ne cauſas ordinarias, præripere omnibus litigantibus re-
medium appellationis, quod ad innocentiæ præſidium
jura inſtituerunt, ut in *d. c.* 1. *ſeſſ.* 13. & ad corrigen-
dam judicantium iniquitatem, vel imperitiam, ut in *l.* 1.
ff. de appellat. & tamen, ut inquit Feder. de Sen. *conſ.* 55.
per Viſitatores n. 1. *verſ. Sed certum eſt*, quomodocun- 33
que, & qualitercunque Papa mandet per Viſitatores pro-
cedi, ſive ſimpliciter, ſive de plano, & ſine ſtrepitu, &
figura judicii, ſive præciſe ſcribat, ſemper legitimæ de-
fenſiones ſunt ſalvæ, *c. Ex parte*, il 2. *de off. deleg. Clem.
Paſtoralis in fine de re judic & leg Sæpe, ff. de verb. ob-
ligat.* Plurimum enim claudicaret judicium, ſi audiretur 34
impugnatio, & non defenſio, quæ a jure provenit na-
turali, & quam judici ſive Principi tollere non licet, ut
in *d. Clem. Paſtoralis, & c. Cum inter de except.* Supereſt
igitur, ut in viſitatione nullatenus poſſint cauſæ ordina-
riæ cognoſci, & diffiniri.
Tertio idem ſuadetur, quia jure communi inſpecto 35
non licebat Epiſcopo in loco exempto tribunal erigere,
aut juriſdictionem exercere, *c. Luminoſo* 18. *q.* 2. *c. Cum
Epiſcopus*, ubi gloſſ. *in ver. Non exempta de off. ordin. in*
6. Concilium vero, ut in iiſdem locis Eccleſiaſticam di-
ſciplinam conſervaret, ac reſtitueret, conceſſit Epiſco-
pis jus viſitandi tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatis,
juxta *d. cap.* 8. *ſeſſ.* 7. *& d. c.* 9. *ſeſſ* 24. Unde reliqua ju-
riſdictio ordinaria remanet ſalva inferioribus Prælatis,
utpote illis non adempta decretis Concilii, *l. Præcipimus
in fin. Cod. de appell.* Et eſt text. *in cap. Fratres*, §. *Quod ſi
contra* 16. *q.* 1. Quod ſi Epiſcopi in viſitatione poſſent
cauſas ordinarias diffinire, Concilium non nudum jus
viſitandi, ſed ordinariam quoque juriſdictionem eiſdem
tribuiſſet; eſſet enim in eorum facultate cauſas omnes
decidere in viſitatione in fraudem privilegii exemptio-
nis, contra text. *in c. Quanto*, ubi gloſſ. notat *in ver.
Fraudem infra de privil.*
Quarto, Epiſcopus debet viſitationem quam celerri- 36
me abſolvere, ne inutilibus ſumptibus cuiquam gravis o-
neroſuſve ſit, ut ſtatuitur in *cap.* 3. *ſeſſ.* 24. ibi. *Studeant
quam celerrime, & debita tamen cum diligentia, viſitatio-
nem ipſam abſolvere*, & in Conc. Tolet. *c.* 4. quod refertur
in c. Inter cetera 10. *q.* 3. decernitur, ut Epiſcopus diœce- 37
ſim viſitans non amplius, quam una die, per unamquam-
que baſilicam remorandi licentiam habeat. Sed cauſas or-
dinarias debet Epiſcopus, ac judex matura deliberatione
examinare, & ſententias non nimia feſtinatione, ac præ-
cipitanter, ferre, *c. Cum ex literis infra de in integr. reſt.
Clem. Paſtoralis*, §. *Verum de re jud.* & debent ſaltem præ- 38
cedere termini ſubſtantiales, Caſſad. *dec.* 8. *de reſcr.* Ro-
ta *deciſ.* 1278. *p.* 3. *diverſ.* Imo ſatis eſt, ut cauſa infra
biennium a die motæ litis terminetur, juxta *c.* 20. *ſeſſ.*
24. Unde ex hac contraria procedendi ratione in viſita-
tione, atque in cauſis ordinariis manifeſte apparet, cau-
ſas ordinarias non eſſe in viſitatione cognoſcendas.
Quinto, ſpeciale eſt in criminibus notoriis, cum Epi- 39
ſcopus eſt negligens, ut Archiepiſcopus viſitans Provin-
ciam poſſit de his criminibus cognoſcere, & pœnas or-
dinarias imponere, *c. Romana*, §. *Sane, verſ. Notoria
vero crimina de appellat. in* 6. Ergo in contrarium eſt jus
commune, *l. Jus ſingulare, ff. de legib.*
Sexto, hæc opinio ſatis probatur in *d.* §. *Sane*, ubi 40
Prælatus in viſitatione jubetur ea quæ ad ejus officium
ſpectant abſque coactione, & exactione qualibet jura-
menti ad emendationem per ſalubria monita, nunc le-
via, nunc aſpera, juxta datam a Deo prudentiam dili-
genter intendere.
Septimo, idem videtur probari decreto *cap.* 6. *ſeſſ.* 25.
Conc. Trid. ubi conſtituitur differentia, an Epiſcopus
viſitet capitula Eccleſiarum exempta, an vero proce-
dat

Digitized by Google

41 dat extra viſitationem. Et in viſitatione quidem dici-
tur poſſe ſolus procedere; extra viſitationem vero non-
niſi adhibitis duobus de capitulo. Et S. Cong. ejuſdem
Concil. interpres jam declaravit Epiſcopum in viſita-
tione capituli poſſe ſolum crimen aliquod corrigere, &
punire: non tamen pœna ordinaria, ſed ea potius, quæ
morum emendationem reſpiciat. Quod ſi compilato pro-
ceſſu, formato judicio, prout juris fuerit, contra ali-
quem capitularem in viſitatione Epiſcopus procedere vo-
luerit, ſervandam eſſe formam traditam *c. 6. ſeſſ. 25.* ut
non ſolus, ſed adhibitis deputatis procedat. Patet igitur
idem eſſe in viſitatione procedere, juris ordine ſervato,
& extra viſitationem cauſas cognoſcere.

Octavo, pro hanc ſententia eſt text. expreſſus in *c. In
ſingulis*, §. *Ordinentur infra de ſtatu Monach.* ubi Conci-
lium generale præcipit, ut in Capitulis Provincialibus
regularium deputentur religioſæ perſonæ quæ ſingulas
Abbatias ejuſdem Regni, ſeu Provinciæ, non ſolum
Monachorum, ſed etiam Monialium, tanquam dele-
gati authoritate illius conſtitutionis ſtudeant viſitare, cor-
rigentes, & reformantes, quæ correctionis, & refor-
mationis officio viderint indigere. Et mox ſubdit: *Ita
quod ſi rectorem loci cognoverint ab adminiſtratione peni-
tus amovendum, denuncient Epiſcopo proprio, ut illum
amovere procuret. Quod ſi non fecerint, viſitatores hoc
referant ad Apoſtolicæ Sedis examen.* Ex quibus verbis
patet Viſitatores non poſſe beneficiis privare. Nec mi-
rum, quia cauſa hæc privationis eſt ordinaria, & judi-
cialem requirit indaginem, ut dictum eſt ſupra *n.* 20. At-
que ita per text. in *d. c. In ſingulis*, firmant Innoc. Hoſt.
Jo. Andr. Butr. Card. & alii plures, quos citavi ſupra *n.*
18. Et ad hanc decretalem, & ad alia jura, quæ videntur
tribuere Viſitatoribus poteſtatem amovendi a beneficio,
reſpondeo, ut dixi ſupra *n.* 16.

42 Nono, hoc tenet Jo. Andr. inter conſ. Feder. de Sen.
conſ. 292. col. 1. ſub n. 1. ver. Ad hoc reſpondeo, ubi con-
ſuluit Viſitatores ordinatos a Capitulo Provinciali Mo-
nachorum Ordinis S. Benedicti poſſe quidem viſitare Mo-
naſteria Monialium habitus nigri; *Sed abſit*, inquit,
*quod tribunal teneant vel judicialiter cognoſcant; eſt enim
ipſorum officium abſque judiciorum ſtrepitu intendere regulari
diſciplinæ, & reformationi ordinis.* Quod probat etiam
Jo. de Imola in *c. 1. de cenſ. in 6.* ubi ait, Viſitatorem
non poſſe procedere judicialiter per viam fori contentioſi,
ſed extrajudicialiter per modum fori pœnitentialis, & vi-
detur eſſe ibi aperta deciſio Innoc. *in ver. Viſitatis*, ibi: 43
*Viſitare intellige, etiam ſi vadat cauſa conſignandi pue-
ros in fronte, vel conſecrandi Eccleſias, vel pro quocunque
alio negotio communi, &c. Secus autem, ſi cauſis expedien-
dis eat.* Sentit ergo Innocentius, Epiſcopum, dum cau-
ſas cognoſcit, & expedit, non cenſeri viſitare, ac pro-
pterea eidem non deberi procurationem, & ſequitur ibi-
dem Anchar. *n. 4. verſ. Secus, ſecundum Innoc. ſi vadit pro
cauſis expediendis.*

Ultimo, etſi nonnulli recentiores contrarium ſenſe- 44
rint in hanc ſententiam videtur ſæpius reſpondiſſe S. Con-
greg. Conc. nam olim a Capitulo Segobienſi conſulta,
an, & ad quæ genera pœnarum poſſet Epiſcopus ſe exten-
dere in viſitatione, & ad pœnam ordinariam delicti pro-
cedere; reſpondit poſſe imponere pœnas non quidem
ordinarias, ſed eas tantum, quæ morum correctionem,
& emendationem reſpiciunt. Et Archidiacono Juvena-
cenſi poſtulanti, an Epiſcopus in viſitatione poſſet cau- 45
ſas ordinarias cognoſcere; reſpondit cauſas ordinarias
extra viſitationem eſſe cognoſcendas. Ac demum die 2.
Februarii 1607. præcepit Epiſcopo Tornacenſi, ut in vi- 46
ſitatione Collegiatæ Eccleſiæ exemptæ contineret ſe in-
tra limites notiſſimos viſitationis, itaut neque ad ſpe-
cialem inquiſitionem deſcenderet, nec proceſſus confi-
ceret, nec ſententias ferret; ſed in his, quæ morum
correctionem, atque emendationem reſpiciunt, ſine
judicii ſtrepitu decerneret.

DE CONSUETUDINE.

Gregorius in regiſtro.

CAPUT I.

Conſuetudines, quæ Eccleſiis gravamen inducere dignoſcuntur, noſtra nos decet conſideratione remittere.

SUMMARIUM.

1 *Conſuetudo inferens gravamen Eccleſiis, ſeu eis oneroſa non tenet, & n. 3.*
2 *Et de facto revocari debet, n. 4.*
4 *Remittere verbum quid importet.*
5 *Conſuetudo ut ſit ſervanda, debet eſſe rationabilis, & Religioni conveniens.*
6 *Conſuetudo Eccleſiæ præjudicialis ratione caret, & num. 33.*
7 *Statutum inferens gravamen Eccleſiis non valet, etiam ſi ſit Legati de latere, n. 9.*
8 *Conſuetudo, & ſtatutum non differunt, niſi ſicut tacitum, & expreſſum.*
10 *Conſuetudo ut dicatur Eccleſiis oneroſa, non ſufficit qualecunque præjudicium, ſed requiritur magnum.*
11 *Quod judicis arbitrio relinquitur.*
Et quid poſt Bullam Urb. VIII. n. 21. & ſeqq.
12 *Læſio enormis, vel magna judicatur judicis arbitrio.*
13 *Eccleſia tenetur tolerare incommoda non multum lædentia propter conſuetudinis authoritatem.*
14 *A conſuetudine ſine magna cauſa non eſt recedendum.*
15 *Minima, ſeu modica in remediis ordinariis attenduntur.*
16 *Fallit propter authoritatem conſuetudinis.*
17 *Conſuetudo, qua Parochus tenetur ſuis parochianis in Paſchate dare Agnum Paſchalem, vel paſtum, aut certa die candelas de cera alba, an valeat, & n. 18.*
19 *Et quid in conſuetudine, qua Plebanus dare debet cuilibet parochianorum certas libras carnis porcinæ ante ſolutionem decimarum.*
22 *Modica præjudicia non magnopere curat lex.*
23 *Fallit, ſi diſpoſitio concepta ſit verbis univerſalibus, & num. ſeqq.*
24 *Verba univerſalia comprehendunt etiam minima.*
25 *Conſtitutio loquens per verba univerſalia, & geminata non recipit interpretationem reſtrictivam a jure communi.*
26 *Conſuetudo gravans Clericos, eorumque bona patrimonialia, an ſit nulla, & n. ſeqq.*
Et quid poſt Bullam Urbani VIII. n. 31.
27 *Bona patrimonialia Clericorum an gaudeant privilegio bonorum Eccleſiæ.*
28 *Præſcriptio in bonis patrimonialibus Clericorum de jure communi currit ſicut in bonis laicalibus.*
Et quid poſt Bullam Urb. VIII. & n. 3.
29 *Conſuetudo, ut Clericus teſtari poſſit de fructibus ſuæ præbendæ percipiendis poſt ejus obitum uſque ad annum, valida eſt.*
30 *Reſtitutio in integrum non datur Clerico ratione læſionis in bonis patrimonialibus, vel in redditibus Eccleſiarum ei debitis.*
32 *Conſuetudines Eccleſiis præjudiciales, per hoc capit. ſublatæ, quæ ſint, & num. ſeqq. uſque ad n. 58.*
Quid ſi conſuetudo ſit inter laicos, n. 33.
Et quid ſi præjudicet Eccleſiæ aliter, quam reſpectu immunitatis, aut libertati Eccleſiaſticæ, numer. 34.
Et quid in conſuetudine interpretativa, n. 35.
Et quid in conſuetudine inductiva decem, vel viginti annorum, n. 37. & 42.
Et quid in centenaria, n. 40.
Et quid in quadragenaria, n. 41.

Et quid

Et quid in immemorabili, n. 48.

Et quid ſi cum immemorabili concurrat fama privilegii num. 52.

33 *Conſuetudo multum gravans Eccleſiam eſt nutritiva peccati, & imperſcriptibilis.*

35 *Conſuetudo interpretativa non cenſetur ſublata per ſtatutum tollens conſuetudinem.*

36 *Conſuetudo interpretativa favorabilior eſt, quam inductiva, & ſufficit probare obſervantiam ſine præſcriptione.*

37 *Conſuetudo minoris temporis, quam annorum 40. contra Eccleſiam non procedit, & n. 42.*

38 *Et quid ſi conſuetudo non ſit ſpecialiter contra Eccleſiam, ſed generaliter contra omnes.*

39 *Conſuetudo laicorum non poteſt Clericos aſtringere.*

40 *Centenaria conſuetudo, vel præſcriptio procedit etiam contra Eccleſiam Romanam, concurrentibus de jure requiſitis.*

41 *Conſuetudo, vel præſcriptio quadragenaria obtinet contra Eccleſiam, & n. 44.*

43 *Niſi magnum illi afferat præjudicium.*

45 *Beneplacitum Apoſtolicum ex curſu 30. annorum cum obſervantia ſubſecuta, præſumitur etiam contra Eccleſiam de jure communi.*

46 *Sive fuerit reſervatum, ſive non.*

47 *Secus poſt Bullam Urbani VIII.*

Negativa ſufficienter probatur ex regiſtro, in quo diſpoſitio, de qua agitur, non reperitur deſcripta, ibid.

48 *Beneplacitum quamvis præſumatur ex obſervantia 30. annorum, etiam ubi agitur de magno præjudicio, tamen ex regiſtro probari poteſt non interveniſſe.*

49 *Immemorabilis poteſt Eccleſiis præjudicare, quia habet vim tituli,*

50 *Contrarium,*

Declaratur, n. 52.

51 *Immemorabilis non habet vim privilegii, quando eſt a jure reprobata, vel quando eſt in materia, in qua non eſt veriſimile, ut Papa aliquam privilegiaverit.*

52 *Immemorabilis conſuetudo, vel præſcriptio præjudicialis Eccleſiæ, quibus caſibus tollatur per conſtitutionem Urbani VIII.*

53 *Immemorabilis a jure reprobata non ſuſtinetur poſt Bullam Urbani VIII etiam concurrente fama privilegii Apoſtolici.*

54 *Laicus eſt incapax juris conferendi etiam ex conditione in limine fundationis, vel ex immemorabili, niſi fama privilegii concurrat.*

55 *Item nullo unquam tempore poteſt præſcribere jus decimandi, niſi concurrente fama privilegii.*

56 *Item nec per immemorabile acquirit jus nominandi capellanos amovibiles in Parochialibus Eccleſiis, niſi cum prædicta fama.*

57 *Secus poſt Bullam Urbani VIII.*

58 *Papæ officium eſt Eccleſiarum indemnitati conſulere, & perniciosas conſuetudines extirpare.*

59 *Conſtitutio Urb. VIII. improbans, & caſſans quæcunque præjudicialia Sedi Apoſtolicæ, vel juriſdictioni, immunitati, aut libertati Eccleſiaſticæ, Eccleſiis, & perſonis Eccleſiaſticis, earumque bonis, ac juribus, per partes refertur, & n. ſeqq. uſque in fin.*

61 *Legati, & Miniſtri Apoſtolici, & feudatarii, ſine ſpeciali mandato Papæ non poſſunt quidquam præjudiciale Eccleſiis, vel perſonis Eccleſiaſticis facere, ſeu tolerare.*

63 *Bulla Cœnæ Domini publicatur quotannis ad damnanda, & evitanda Eccleſiis, & perſonis Eccleſiaſticis præjudicialia, cum eorum uſibus, & obſervantiis etiam immemorabilibus, & numer. 74.*

65 *Conſtitutionibus Apoſtolicis ad tollenda Eccleſiis præjudicialia, objici non poteſt, quod non ſint publicatæ, vel uſu receptæ.*

66 *Libri continentes opiniones damnatas, vel minus legitimas Bullarum interpretationes, etiam permiſſu Legatorum editi, non ſunt attendendi.*

67 *Moleſtiæ Legatis, & Nunciis illatæ in denegando ingreſſum in Provinciam, vel eorum facultates impediendo, ac eos expellendo, damnantur.*

68 *Collectæ Eccleſiæ ac perſonis Eccleſiaſticis, earumque bonis ſine Apoſtolica authoritate per laicos, vel alios imponi, & exigi non poſſunt, etiam a ſponte dantibus.*

69 *Laicorum attentata contra Eccleſias, ac perſonas Eccleſiaſticas, etiam ab immemorabili, & cum fulta privilegii, ſunt ipſo jure nulla.*

70 *Immunitatis, & libertatis Eccleſiaſticæ violationes generaliter improbantur, & n. 72.*

Et ad cautelam revocantur, cum conſuetudinibus etiam immemorabilibus, & cum fama privilegii, n. 74.

71 *Inveſtituræ, pignorationes, & aliæ diſpoſitiones temporales de bonis Sedis Apoſtolicæ, vel inferiorum Eccleſiarum, prorogari, aut perpetuari non poſſunt.*

72 *Immunitati Eccleſiaſticæ, & Eccleſiis, ac perſonis Eccleſiaſticis, earumque bonis præjudicialia quæcunque ſunt irrita, nec unquam fuerunt convalidata, etiam ex immemorabili cum fama privilegii, ſcientia, & permiſſione Romanorum Pontificum.*

74 *Et ad cautelam revocantur.*

75 *Et Eccleſiæ in integrum reſtituuntur.*

76 *Enunciativa juriſpatronatus, & quædam aliæ per injuriam miniſtrorum in expeditionibus literarum inſerta, declarantur erronea, & n. ſeq.*

77 *Principes privilegia impetrantes obligantur ex ſtylo ad tuendam immunitatem Eccleſiaſticam.*

78 *Status ultimus Eccleſiarum, earumque virium non eſt attendendus, ubi de antecedenti contrario ſtatu conſtat.*

79 *Interpretatio gratiarum, & diſpoſitionum Apoſtolicarum in favorem ſupremorum Principum Regularibus, & aliis quibuſcunque interdicta eſt ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ.*

C*Onſuetudines.* Duos habet iotellectus. Juxta pri- 1
mum, & commuoem, hoc dicit: Coofuetudo
ioſetens gravamen Eccleſiis, ſeu eis onerosa, non te-
net. Sed juxta ſecundum, quem Abb dicit eſſe magis 2
ſingularem, hoc intendit: Conſuetudo ioſerens grava-
men Eccleſiis, debet judicis officio tolli. Breve eſt, &
diviſionem non patitur.

Nota primo, ex hac decretali, & nunquam obli- 3
viſcaris generalem regulam in favorem Eccleſiarum, ſe-
cundum Abb. & Dec. in 1. *not.* videlicet, conſuetudi-
oem in Eccleſiarum præjudicium, & gravamen induci
oon poſſe; nam verbum, *Remittere*, hic poſitum, ex- 4
ponitur, id eſt, *Tollere*, & non ſecundum eas judica-
re, ſecuodum Ionoc. in *ver Remittere*, cui ſubſcribunt
Jo. Andr. & Card. ambo *n* 2. vel radicitus extirpare, ſe-
cundum Abb. Antiq. io *eod ver.* & Hoſt. *n.* 8. & ſic ſup-
ponunt DD hujuſmodi conſuetudines non de jure, ſed
de facto tolli, ac extirpari debere tanquam illicitas,
& peroiciosas corruptelas; & ita declarat explicite Card.
hic. *n.* 2. *verſ Et ſecundum prædicta*, dicens: *Et quamvis per tales conſuetudines non ligentur Eccleſiæ, tamen quia quandoque de facto gravantur, ideo revocari debent*;
ad hoc *c. Male* 8. *diſt.* & *c. Bona res* 12. *q.* 2. & hic in-
tellectus, queo Abb. hic *in princ.* fatetur eſſe commu-
nem, hodie reperitur canonizatus in conſtitutione fel.
mem. Urbani VIII. de qua infra *nu.* 59. nam io § *Nec non reliqua*, de quo infra io *ſummario num.* 72. conſue-
tudines in præjudicium Eccleſiarum declarantur eſſe ipſo
jure nullæ, & quamvis poſtea caſſentur, & revocentur,
id tamen dicitur fieri ad abundantiorem cautelam, &
quatenus foret opus, & nihilominus illicitæ, irratio-
nabileſque declarantur in §. *Et quatenus foret opus*, ut
patebit infra *in ſummario n.* 74.

Pone caſum *in c* 1. *infra de his, quæ fiunt a majori parte Cap.* ſecondo Innoc. & Abb. *hic in princip.* vel ſecundum
Hoſt. *num.* 5. pone exemplum io *c. Clericis de judic. in cap. Non minus*, & *in cap Adverſus de immunit. Eccleſ.* & in
c. Novit de ſent. excomm. Alia quinque exempla conſuetu-
dinum Eccleſiis præjudicialium, ac reprobatarum, habes in
præallegata conſtitutione Urbani in §. *Moleſtias quoque*,
ut iofra *in ſummario n.* 67. & *ſeqq.* & quatuor alia exempla 5
in

in §. *Inſuperque*, ut in *eod. ſummario n.76. & 77.* Ra-
tio prædictæ regulæ, ac deciſionis hujus decretalis, ea
eſt, quia conſuetudo ut ſit ſervanda, debet eſſe ratio-
nabilis, & Religioni conveniens, *c. Erit autem lex 4.
diſt.* & arg. *l. Sunt perſonæ, ff de relig. & ſumpt. funer.*
nam cum illa ſit jus quoddam moribus inſtitutum,
quod pro lege ſuſcipitur, cum deficit lex, *c. Conſue-
tudo 1. diſt. l. De quibus, ff de legib.* ſicut lex debet eſſe
rationabilis, & Religioni convenire, ita & conſue-
tudo; alioquin dicenda eſt potius corruptela, & non
ſervari, ſed magis extirpari debet, *d. c. Mala 8. d. &*
6 *c. fin. infra eod.* At conſuetudo Eccleſiis oneroſa, ſeu præ-
judicialis ratione caret, *c. 1. infra de his, quæ fiunt a
majori par. Cap. c. Ad audientiam, c. Cum inter nos, &
venerabilis infra eod. & c. Cum cauſa de ſent. & re ju-
dic. gl. unic.* hic Hoſt. *n 6 & 7.* & Abb *in 1. not. verſ. Et
ſi quæratur de ratione*, Jo. Andr. *ſupra in rubr. n 10. verſ.
Nec obſtat*, & patet ex memorata Bulla Urbani 10 §.
Nec non reliqua, & 6. Et quatenus foret opus, ut infra in
ſummario n.72. & 74. Item cum conſuetudinis ſit nu-
trire publicam utilitatem, quæ conſiſtit in ſacris, &
ſacerdotibus, *l. 1. §. 1. .. ff. de juſt. & jur.* utique ſi ſit
Eccleſiis damnoſa, & Religioni, non eſt conveniens,
& per conſequens irrationabilis eſt, ut in effectu ra-
tiocinatur Butr. hic *n. 2. & 6.* & Abb. *loco cit.*
7 Extenditur autem regula hujus text. ut procedat
etiam in ſtatuto Epiſcopi, quod ſi inferat gravamen
8 Eccleſiis, non valet: idem enim eſt effectus conſue-
tudinis, & ſtatuti; & utrunque procedit ab eadem
cauſa efficiente, nec differunt, niſi ſicut tacitum, &
expreſſum: quia conſuetudo cauſatur a conſenſu taci-
to, conſtitutio ab expreſſo, ut *l De quibus, ff. de legib.*
& ita poſt Goffred. hic firmant Hoſt. *in fin* Card. *n.
1.* Anchar. *eod. n. verſ. Quid in conſtitutione*, & Abb. *in 1.
notab. verſ. Per quod arguo*, & idem Hoſt in *c. Quæ in
9 Eccleſiarum n. 4. ſupra de conſtit.* Quinimo hæc vendi-
cat ſibi locum etiam in ſtatutis Legati de latere, ut
patet in eadem Conſtitutione Urb. VIII. §. *Nihilomi-
nus*, qua declarantur irrita, & ad cautelam revocan-
tur quæcunque Eccleſiis præjudicialia, a legatis, & aliis
ibi expreſſis emanata etiam per viam declarationonis,
vel conſtitutionis, ut patebit infra in *ſummario n. 64.* & vi-
de quod legitur, & notatur *in c Dilectus infra de off. legat.*
10 Ceterum cum hæc decretalis reprobet conſuetudi-
nem, quæ infert gravamen Eccleſiis, ambigui juris
eſt, de quo gravamine hoc ſit intelligendum. Nam
Bellam. hic in 2. *q* fatetur ſe de hoc ſemper hæſitaſſe,
& audiviſſe dubitari etiam per majores, nec ſe vidiſſe
hoc a quoquam clare deciſum: nimia enim generalis
eſt regula, quam tradit hæc decretalis; & patet, quia
omnes conſuetudines præjudicantes Eccleſiis etiam ap-
probatæ in jure ipſis Eccleſiis gravamen inducunt. Do-
ctores tamen conveniunt in reſtringenda generalitate
hujus regulæ, licet non eadem verborum formula u-
tantur. Nam gloſſ. hic *in princ.* & Jo. Andr. *n.2.* intelli-
gunt textum de conſuetudine, quæ multum lædit Ec-
cleſiam. Hoſt. *n.5.* explicat verbum, *Gravamen*, ſcili-
cet enorme, & oneroſum; Collectar. *n.3* & Abb. *n. 5.*
requirunt magnum, Bellam. *d q.2* magnum, & nota-
bile, Card. in 2. *oppoſit* quod gravat immodice, Abb. in
1. notab. non modicum. *& conſ.72. In negotio n. 3. l. 1.* ait,
non quamlibet conſuetudinem contra Eccleſiam eſſe
nullam, ſed illam, quæ magnum præjudicium affert,
& nulla ratione fulcitur; & Decius hic in 1. *not.* re-
ſtringit textum ad conſuetudinem multum gravantem.
11 Placet tamen opinio Bellam. *loco citato*, videlicet in
gravaminibus determinatis a jure, & in his, quæ ſunt
conſimilia determinatis, ſtandum eſſe juris diſpoſitio-
ni; in aliis vero, quamvis gravamen debeat eſſe ma-
gnum, ſeu notabile, ſecundum Doctores, tamen hoc
judicis arbitrio dijudicandum relinquitur, arg. *c. In
12 cauſis infra de offic. delegat.* ſecundum Bellam. Sic læſio
enormis, vel magna judicatur judicis arbitrio, ut pa-
tet ex cumulatis a Menochio *de arbitr. judic. lib. 2. cen-
tur. 1. caſ 72. n. 5. & caſ 74. n. 4.*
13 Tenetur ergo Eccleſia propter authoritatem, con-
ſuetudinis tolerare incommoda non multum lædentia,
prout eſt caſus hic, juncta gloſſ. ſecundum Card. in 2.
14 *oppoſ.* Neque enim a conſuetudine eſt recedendum ſine
magna cauſa, *l. In rebus, ff. de conſtit. Princ. c. Cum con-
15 ſuetudinis infra eod.* Et quamvis in remediis ordinariis
curetur etiam de modo, *c. ult. 14. q. ult. c. Si proponente
de reſcr.* Card. *ſupr. in proœm. in ver. Volentes in 2.* ta- 16
men hoc fallit propter conſuetudinis authoritatem, ut
hic per eumdem Card. in 2. *oppoſit.*
Et ex hoc ſolvitur quæſtio de conſuetudine, quæ 17
alicubi viget, ut Parochialium Eccleſiarum Rectores
teneantur ſuis Parochianis in Paſchate dare agnum Pa-
ſchalem, vel paſtum, vel quid ſimile, nam ſecundum
Card. hic prope finem, ſi quod traditur eſt tale, ut
inde Eccleſia multum gravetur, non valet conſuetudo;
alias ſecus, per præd. & arg. *c Cum Apoſtolus infra de cenſ.*
Ex hoc etiam infert Feder. de Sen. *conſ 155. incip.* 18
Quæro an laici, ut valeat conſuetudo, quod Presbyter
debeat certa die dare Parochianis candelas de cera al-
ba, quia conſuetudo hujuſmodi eſt modicum præjudi-
calis; & ſequitur Dec. hic. *n. 2.*
Sed e converſo non videtur ſubſiſtere conſuetudo, 19
quæ dicebatur vigere in Caſtro Conſtani, quod Pleba-
nus cuilibet Parochianorum dare deberet certas libras
carnis porcinæ ante ſolutionem decimarum, quia mul-
tum gravat Eccleſiam, ut hic per Abb. *n. 2.*
Porro ſupradicta diſtinctio inter magnum, & mo- 20
dicum præjudicium procedit de plano in terminis ju-
ris communis. Verum poſt conſtitutionem Urbanam, 21
de qua infra *n. 59.* non videtur tranſire abſque diffi-
cultate: quia Pontifex dum reprobat conſuetudines
Eccleſiæ præjudiciales, utitur verbis univerſalibus, ac
geminatis, ut patet in §. *Nihilominus*, ubi irrita eſſe
declarat omnia, & ſingula Eccleſiis quomodolibet præ-
judicialia, & quibuſvis, & ex quavis cauſa, quando-
cunque, qualitercunque, & quomodocunque emana-
ta, ut infra *in ſummario n.64.* & in §. *Nec non reli-
qua n. 72.* ibi, *Omnia quæcunque, & qualiacunque Ec-
cleſiis, &c. quomodolibet præjudicialia.* Quæ quidem ver-
ba videntur comprehendere quodcunque præjudicium
cujuſcunque ſit qualitatis, ex notatis per gl. *in c. Ut cir-
ca in ver. Omnia, & ſingula de elect l 6.* & per Jaſonem
in *l. Titia, § fin. n. 3. ff. de verbor. obligat.* Nec refert, 22
quod de his, quæ ſunt modici præjudicii, non magno-
pere curet lex, ut pluribus exemplis fuſe probat Cra-
vetta *conſ. 182. Videtur n. 15.* Quoniam hoc non pro- 23
cedit ubi verba ſunt univerſalia. Tunc enim etiam mi- 24
nima veniunt in diſpoſitione, ut plene per eundem
Cravett. *conſ. 194 ver. Tranſactionis, col antepen. ver.
Secundo, & Tertio, & conſ. 229* Jaſtedus *n. 12. verſ.
Octavo conſidero.* Et quamvis conſtitutio alias non eſſe 25
intelligenda de quolibet præjudicio, ſed de gravi, &
magno duntaxat, ut ſic reciperet reſtrictionem, & in-
terpretationem paſſivam a jure communi, ad *lib. 2. C.
De noxal.* tamen ſecus dicendum videtur hoc caſu
propter verba univerſalia, & geminata, quæ impe-
diunt conſtitutionem recipere interpretationem reſtri-
ctivam, ut voluit Salic. in *dict. l. 2.* quem refert, &
ſequitur Alex. *conſ. 118. In cauſa n 5. verſ. Et tanto magis
l. 5. & conſ. 35. Viſo themate n. 8. & 9 lib 9.* latiſſime Cra-
vetta *in præcit. conſ. 194. per tot.* Tamen hac de re San-
ctiſſimus eſſet conſulendus, cum interpretatio hujus Bul-
læ ſit cuilibet interdicta, & ante declarationem Apoſto-
licam ſine ulla diſtinctione ad literam ſit intelligenda,
ut inf. *in ſumm. n 79.*
Ulterius QUÆRITUR, an diſpoſitio hujus decre- 26
talis improbans conſuetudines Eccleſiis oneroſas ven-
dicet ſibi locum in Clericis, eorumque bonis patrimo-
nialibus.
Opinionem affirmativam videtur ſequi Hoſt. hic *n. 5.* 27
& Jo. Andr. *n. 1.* nam ſuper *ver. Eccleſiis*, addunt, Idem
in Clericis, per *c. Clericis infra de judic.* & ea hoc in-
ferunt Ant. de Butr. *n. 5.* Jo. de Imol. *n. 1.* & Jo. de
Anan. *n. 2.* ut non valeat conſuetudo gravans bona
patrimonialia Clericorum, cum hæc gaudeant eodem
privilegio, quo gaudent res Eccleſiarum, ut notat gl.
in *c. Ex literis in ver. obligata infra de pignor.* itaut
propterea ſicut res Eccleſiæ a laicis collectari non
poſſunt, ita nec bona patrimonialia Clericorum, ſe-
cundum eos.
Sed contrariam opinionem amplectitur Abb. hic *n. 3.
verſ. Sed tu adverte;* non enim ſubſiſtit fundamentum,
quod bona Clericorum fruantur eodem privilegio, quo
res Eccleſiarum; imo contrariam regulam firmat idem-
met Butr. in *c. Si diligenti de præſcript.* ubi aſſerit eo-
dem privilegio Clericorum bona regulariter non potiri,
niſi

Digitized by Google

tra Eccleſiam, ut *cap. De quarta*, ibi gloſſ. 1. & DD. *cap. Ad aures*, *& cap. Illud autem infra de præſcript.* cum ſexcentis ſimilibus: tamen ita lex ſcripta eſt, *leg. Proſpexi*, *ff. Qui, & a quib.* vel certe ceſſat legis durities ex his, quæ dixi ſupra *n. 6. & 33.*

45 Hinc etiam conſtat, hodie non obtinere, quod Doctores affirmant, ex curſu triginta annorum cum obſervantia ſubſecuta præſumi beneplacitum Apoſtolicum intervenìſſe etiam contra Eccleſiam, Anchar. *conſ.* 136. *In conſiliis n. 2.* Alexan. *conſ.* 17. *Viſo inſtrumento n. 8. lib. 4.* & ſæpius reſolvit Rota, *ut deciſ.* 179. *n. 1. par. 2. diverſ. & deciſ.* 202. *n. 7. par. 7. recent.* & coram Gregor. XV. *deciſ.* 52. *n.* 2. ubi in alienatione bonorum Eccleſiæ triginta annos effectum ſortita, & in tranſactione Put. *deciſ.* 355. *n. 1. lib. 1.* & in inveſtitura Rota *deciſ.* 407. *n. 7. par. 4. recent.* & in permutatione fuit deciſum in cauſa Mediolanen. reſciſſionis permutationis 10. Januarii 1597. coram Cardin. Pamphilio, impreſſa apud Nicol. Garz. *de benef. par. 12. cap. 2. n.* 185. & approbata *in deciſ.* 694. *n. 5. par. 1. recent.* & in unione beneficii liberi ad beneficium juriſpatronatus, quæ eſt valde præjudicialis Eccleſiæ, cenſuit Ro-
46 ta *in recent. deciſ.* 506. *n. 2. & 3. par. 2.* Quod procedit, ſive beneplacitum Apoſtolicum fuerit reſervatum, ſeu enunciatum, ſive non ſecundum communem opinionem, de qua teſtatur Felin. in *c. Albericus n. 4. de teſtib.* & quam multoties probavit Rot. Put. *d. deciſ.* 355. *n. 2. lib. 1.* Seraphin. *deciſ.* 1042. *n.* 3. Rota *d. deciſ.* 506. *n. 3. par. 2. & deciſ.* 202. *n. 7. par. 7. recent.* & in præalleg. Mediolanen. reſciſſionis permutationis.

47 Id inquam conſtat hodie non obtinere; quandoquidem hanc beneplaciti præſumptionem improbavit Urbana conſtitutio in his, quæ ſunt Eccleſiis præjudicialia, etiamſi beneplacitum fuerit reſervatum, vel promiſſum, ut infra *in Summario num.* 64. Idque ob eam rationem, quia confirmationes, approbationes, & beneplacita Papæ, præſertim ubi agitur de præjudicio perpetuo, ſemper conſueverunt in ſcriptis expediri, præcipue per literas Apoſtolicas, ſive ſub plumbo, ſive in forma Brevis ſub annulo Piſcatoris; ac proinde ſi in regiſtris Apoſtolicis, quæ fideliter cuſtodiuntur non reperiantur regiſtrata, vel non exhibeantur originalia literarum Apoſtolicarum, aut tranſumpta juxta formam alterius Bullæ ejuſdem Pontificis; inde deducitur, Romanos Pontifices nunquam præjudicialia hujoſmodi approbaſſe, vel confirmaſſe, aut beneplacita deſuper conceſſiſſe: ut patet in §. *Quodque confirmationes*, *& in §. Minuſque inde*, & conſtabit infra in *Summario n. 62. & n. 73.*

Hic enim eſt optimus modus probandi negativam, ut firmat Paul. de Caſtro *in Auth. Si quis in aliqua in fin. Cod. de edendo*, & Ripa *in cap. Cum Eccleſia Sutrina num.* 82. *de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* Ideoque ex regiſtro denunciationum probatur ſufficienter denunciationem non fuiſſe factam, ut ex facto reſpondit Bart. *conſil.* 81. Martinus Foroiconis *num. 2. verſ. Iſta autem negativa lib.* 1. Et ſimiliter ſi in libro, in quo collationes conſueverunt regiſtrari, non appareat collatio, ex hoc probatur concludenter poſſeſſorem eſſe intruſum, ſeu titulum non habere, ut voluit Felin. *in cap. Illud num. 7. circa fin. verſ. Et*
48 *idem ſi forte probaretur de præſumpt.* & Ripa *loc. citat.* Et quamvis ex lapſu temporis annorum triginta cum obſervantia præſumatur ſolemnitas, ſeu beneplacitum Superioris, etiam ubi agitur de magno præjudicio, ſecundum Joann. de Imol. *in cap. Pervenit*, & ibi gloſſ. 1. *de empt. & vendit.* hoc tamen non impedit, quin contrarium probari poſſit. Et probatur ſufficienter eo ipſo, quod beneplacitum in regiſtro non reperitur deſcriptum, ut ſingulariter declarat Felin. *in dict. cap. Illud num. 6. verſ. Secunde eſt advertendum*, *& num. 7. de præſumpt.* Quod eſt notatu dignum ad dignoſcendam juſtitiam prædictæ conſtitutionis.

49 Circa ſecundum, an hoc capitulum improbans conſuetudinem Eccleſiis onerosam comprehendat immemorabilem, Joann. Monach. *in cap. Generali n. 7. de elect. lib.* 6. tenet conſuetudinem poſſe Eccleſiis præjudicare, ſi ſit ſupra hominum memoriam, quia habet vim ſtatuti, ut *l. Hoc jure*, *§. Ductus aquæ*, *ff. de aqua quotidiana*, *& æſtiva*. Similiter Bald. *in c. 1. in princ. 6. col. verſ. Quæro quanto tempore*, *qui feud. dar. poſſ.* tenet, conſuetudinem, cujus initii non eſt memoria, validam eſſe, licet ſit Eccleſiis onerosa. Idemque firmat Card. *in Clem. 2. in 8. q. de reb. Eccl. non alien.* & Dec. hic *n.* 5.

Sed contrarium magis probatur Collectario hic *n. 9.* 50
circa fin. ubi ait, ſententiam Joan. Monach. ſtare non poſſe per ea, quæ notantur in *c. 1. infra de his*, *quæ fiunt a major. par. c.* & in *c. Cum cauſa de re judicat.* Hæc poſterior opinio reperitur hodie approbata in conſtitutione Urbana in §. *Nec non reliqua*, ubi generaliter declarantur irrita, & ad cautelam caſſantur quæcumque præjudicialia non tantum Sedi Apoſtolicæ, ſed etiam Eccleſiis inferioribus, & Eccleſiaſticis perſonis, earumque bonis; & damnantur, revocanturque contrariæ conſuetudines etiam immemorabiles, ut patebit infra *in Summario Bulla n. 72. & n.* 74. Unde non obſtat, quod immemorabilis habeat vim tituli, ſeu privilegii. *d. § Du-* 51
ctus aquæ, quoniam hoc non procedit, ubi talis conſuetudo eſt a jure reprobata, ut in caſu præſenti; tunc enim nec vim privilegii, nec vim aliquam habet: ita Philipp. Franc. in *c. 1. not. v. Imo*, tradit Hoſt. *de conſuet. lib. 6.* & Put. *deciſ.* 466. *n. 4. lib.* 2. quibus adde Felin. *in c. Cum ex officii num. 13. v. Secundo dico de præſcr.* ubi pluribus oſtendit titulum privilegii non probari ex curſu temporis immemorabilis, quando verſamur in materia, in qua non eſt veriſimile, ut Papa aliquem privilegiaverit; quin potius privilegia, quæ adeo deviant ab honeſtate, præſumi falſa, vel ſubreptitia, ut idem dixit in *c. 2. n. 16. v. Stylus Curiæ de reſcript.*

Ceterum adverte, quia in eadem conſtitutione, in §. 52
Non intendimus, Pontifex declarat ſe non intendere immemorabilem tollere, niſi in caſibus, in quibus per ſacros Canones, ſeu Concilia univerſalia, vel conſtitutiones, aut diſpoſitiones Apoſtolicas illa reprobatur, ſeu illi derogatur, ut alias de jure illa non ſuffragatur, ut infra *in Summario n.* 81. Et ita etiam limitant opinionem ſuam Cardinalis, & Dec. *locis citatis*, dicentes, immemorabilem Eccleſiis onerosam valere, niſi ſit expreſſe reprobata in aliquo caſu particulari. Quamobrem dicta conſtitutio, qua parte immemorabilem improbat, forte parum, aut nihil operatur, cum poſtea ſe reſtringat ad terminos juris communis.

Illud tamen admonendi ſumus, quod in illis caſibus, 53
in quibus immemorabilis conſuetudo reperitur a jure reprobata, hodie ſuſtineri non poteſt, etiamſi cum ipſa concurrat fama privilegii Apoſtolici, cum Bulla Urbani in *præalleg. § Nec non reliqua*, ſuſtulerit immemorabilem etiam cum fama privilegii.

Quamobrem etſi laicus ſit incapax juris conferendi, 54
c. Si quis deinceps, *c. Per laicos*, *& cap. Laicis 16. q. 7.* adeout neque ex conditione adjecta in limine fundationis illud poſſit acquirere, ut per Lambert. *de jurepatr. 1. par. q. 9. art. 1. n. 70. 96. & 103.* neque ex immemorabili conſuetudine, ut firmat Staneb. de Curt. in *c. fin. hoc tit. ſect. 5. n. 44.* Lambert. *d. tr. in 3. par. lib. 2. q. 1. art.* 11. Seraph. *deciſ.* 1382. *n.* 3. tamen de jure communi immemorabilis ſuffragatur, ubi fama privilegii concurrat, Felin. *in c. Cauſam quæ a n. 2. de præſcript. & in cap. Cum contingat n. 4. & 5. de for. compet.* Probus ad Monachum *in cap. Nullus n. 3. de tempor. ordinat. lib.* 6. Auſter. *de poteſtat. ſecular. ſuper Eccleſias regul.* 2. *n.* 25. Bald. *de præſcript. 1. part. 5. partis princip. leſ. q. 7. a n.* 16. Creſcent. *deciſ. 1. n. 2. de decim.* Put. *deciſ. 365. lib.* 1. Similiter 55
quamvis laici ſint decimarum incapaces, nec ullo tempore poſſint illas præſcribere, *d. cap. Cauſam quæ de præſcript.* Rebuff. *de decim. quæſt.* 10. tamen poſſunt de jure communi, ſi cum immemorabili concurrat fama privilegii, ut reſolvit Rota *deciſ.* 215. *part. 2. diverſ. & in recent. deciſ.* 698. *num. 2. part. 3. deciſ.* 545. *num. 1. par. 4. deciſ. 22. num. 14. & deciſ. 56. num. 1. par.* 7. Et eodem
modo ſi jus commune ſpectetur, laico immemorabilis 56
poſſeſſio ſuffragatur ad nominandum Capellanos amovibiles in Parochialibus Eccleſiis, quando fama privilegii concurrit, Bald. *d. q.* 7. Anton. Gabriel. *concluſ. prima de præſcript. a n.* 16.

At hæc omnia ceſſant poſt conſtitutionem Urbani VIII. 57
quia in his, quæ ſunt præjudicialia Eccleſiis, dicta conſtitutio improbat, & annullat conſuetudines, & præſcriptiones, etiamſi ſint immemorabiles, & cum prætenſa fama privilegii Apoſtolici; idque ob eam rationem, quia cum privilegia hujuſmodi conſueverint in ſcriptis expediri, probatur negativa eo ipſo, quod in Regiſtris Apoſtolicis non reperiuntur regiſtrata, aut non exhibentur originalia, vel tranſumpta: & mens Romanorum Pontificum ſemper fuit hujuſmodi præjudiciales conſuetudines nunquam appro-

bandi, ſeu confirmandi, niſi de prætenſa approbatione,
vel confirmatione Apoſtolica conſtiterit ex prædictis re-
giſtris, aut originalibus, vel tranſumptis, ut in §: *Nec
non reliqua*, & patebit infra *in ſummario n.* 73. Hoc enim
modo ſufficienter probatur negativa, ut dixi ſupra *n.* 47.
& 48.

58 Porro cum ad Romani Pontificis officium ſpectet Ec-
cleſiarum indemnitati conſulere, *c. Quæ in Eccleſiarum
ſupra de conſtit. cap.* 3. *infra de arbitr.* libertatem, immu-
nitatemque Eccleſiaſticam tueri, c. 1. de *immun. Eccleſ.
lib.* 6. & conſuetudines Eccleſiis præjudiciales, ac perni-
59 cioſas extirpare, ut ex hoc textu notant Anchar. *in primo
not.* Cardin. & Decius uterque *in* 2. *not.* hinc provide ſan.
mem. Urbanus VIII. conſtitutionem edidit die 5. Junii
1641. incipientem, *Romanus Pontifex*, quam per partes ſin-
gulas compendioſe hic referendam duxi, ut uſui eſſe poſ-
ſit, cum ſit de materia admodum gravi, & quotidie in
praxi occurrente.

60 Dividitur ergo hæc conſtitutio in 8 partes. In prima
narrat cauſam conſtitutionis, nempe quod aliqui Legati,
Nuncii, aliique Sedis Apoſtolicæ miniſtri, Gubernato-
res, ac officiales Cameræ, necnon Barones, & feudata-
rii præter, vel contra facultates ſibi conceſſas, aliqua Se-
di Apoſtolicæ, aut juriſdictioni, vel immunitati, ſeu li-
bertati Eccleſiaſticæ, Eccleſiis, ac perſonis Eccleſiaſti-
cis, earumque bonis, & juribus præjudicialia fecerunt,
ſeu tolerarunt. Quodque gratiæ, & inveſtituræ bonorum
etiam juriſdictionalium ad Romanam, vel inferiores Ec-
61 cleſias ſpectantium ad certas vitas, ſeu lineas factæ lon-
gius protrahuntur, vel perpetuantur, cum tamen Lega-
ti, & alii prædicti ſine ſpeciali Papæ mandato nulla hujuſ-
modi præjudicialia unquam tacite, vel expreſſe facere po-
tuerint, nec Romanis Pontificibus illa innotuerint, ſal-
62 tem cum ſuis circumſtantiis: Beneplacita vero Apoſtoli-
ca, maxime ubi agitur de præjudicio perpetuo, ſemper
conſueverint in ſcriptis expediri, adeout ſi in regiſtris A-
poſtolicis non reperiantur, aut non exhibeantur origina-
lia, vel tranſumpta juxta formam alterius conſtitutionis
63 ejuſdem Urbani editæ die 1. Junii 1635. inde deducatur
Romanos Pontifices nunquam ſuper his beneplacita con-
ceſſiſſe. Cum præſertim publicetur quotannis Bulla in die
Cœnæ Domini pro impugnandis, & evitandis hujuſmo-
di præjudicialibus, quæ propterea fuerunt, ac ſunt ipſo
jure nulla.

64 In ſecunda parte ibi, *Nihilominus*, ad abundantiorem
cautelam reprobat, & damnat, & eo ipſo nulla eſſe de-
clarat omnia, & ſingula acta, decreta, indulta, & de-
clarationes, concordata, & pacta etiam nomine Sedis
Apoſtolicæ inita, alienationeſque officiorum, ac jurium
ejuſdem Sedis, Eccleſiarumve inferiorum, & quaſcunque
alias diſpoſitiones Romanæ, ſeu quibuſvis aliis Eccleſiis,
ac perſonis Eccleſiaſticis, ſeu juriſdictioni, vel immuni-
tati, aut libertati Eccleſiaſticæ quomodolibet præjudicia-
lia, a Legatis, & aliis antedictis quomodocunque ema-
nata, etiam per viam declarationis, vel conſtitutionis,
ac ſub reſervatione, vel promiſſione beneplaciti Apoſto-
lici, etiam cum executione, & longiſſima obſervantia
65 ſubſecuta, etiam intuitu ſupremorum Principum ex qua-
cunque cauſa, etiam tranſactionis, vel pacis univerſalis,
etiam ſub prætextu, quod Bullæ Apoſtolicæ non ſint pu-
66 blicatæ, vel uſu receptæ, aut contrario uſu abrogatæ, et-
iam in permittendo editionem librorum, ut præfertur,
præjudicialium, ſeu continentium opiniones damnatas,
vel minus legitimas conſtitutionum Apoſtolicarum inter-
pretationes, vel contra diſciplinam Eccleſiaſticam.

67 In tertia parte, ibi, *Moleſtias quoque*, damnat, &
reprobat, & nulla eſſe declarat in ſpecie præjudicialia in-
fraſcripta. Primo ſcilicet moleſtias, & impedimenta Le-
gatis, & miniſtris Apoſtolicis per quoſcunque illata in de-
negando ingreſſum in Provinciam, vel eorum facultates
68 impediendo, ac eos expellendo. Secundo, collectas,
militum hoſpitationes, & alia onera ſuper Eccleſiis, &
locis piis, ac perſonis Eccleſiaſticis, earumque bonis,
ſeu fructibus per laicos, vel alios quoſcunque ſine Apoſto-
69 lica authoritate impoſita, & exacta etiam a ſponte con-
tribuentibus. Tertio, moleſtationes, carcerationes, &
attentata quæcunque a quibuſvis laicis contra perſonas
Eccleſiaſticas, vel Eccleſias, vel earum bona, ſive jura,
etiam per tempus immemorabile, etiam cum fama privi-
legii executioni demandata. Quarto, tranſgreſſiones
Canonum, conſtitutionum Apoſtolicarum, & genera- 70
lium Conciliorum in præjudicium Sedis Apoſtolicæ, ſive
juriſdictionis, vel immunitatis, aut libertatis Eccleſia-
ſticæ, ſeu Eccleſiarum, earumque bonorum, ſeu fructuum,
etiam, ut præmittitur, effectuum ſortitas. Quinto, pro-
rogationes, & perpetuationes gratiarum, & inveſtitura- 71
rum ad certas vitas, vel tempus jam elapſum; item pi-
gnorationum, venditionum cum pacto redimendi, alia-
rumque diſpoſitionum de bonis etiam feudalibus, ac juri-
bus Sedis Apoſtolicæ, ac inferiorum Eccleſiarum, quo-
cunque tempore executioni demandatas.

In quarta parte, ibi, *Nec non reliqua*, generaliter da- 72
mnat, & irrita eſſe declarat omnia quotcunque, & qua-
liacunque Sedi Apoſtolicæ, vel juriſdictioni, immunita-
ti, aut libertati Eccleſiaſticæ, ſeu Eccleſiis, vel perſonis
Eccleſiaſticis, earum juribus, bonis, & fructibus quo-
modolibet præjudicialia cum omnibus inde ſecutis; adji-
ciens illa non fuiſſe convalidata etiam ex immemorabili
tempore cum fama privilegii Apoſtolici, juncta etiam
ſcientia, & permiſſione Romanorum Pontificum. Nec 73
inde aliquam præſumptionem beneplaciti Apoſtolici, ne-
que aliquam bonam fidem, poſſeſſionem, aut præſcri-
ptionem induci poſſe, niſi de approbatione appareat ex re- 74
giſtris Apoſtolicis: quinimo fuiſſe quotannis reprobata in
Bulla Cœnæ Domini. Et ad cautelam illa reprobat, &
damnat, declaratque beneplacita Apoſtolica ſemper fuiſ-
ſe denegata, & quatenus opus foret, eadem præjudicia-
lia revocat, caſſat, & annullat cum conſuetudinibus et-
iam immemorabilibus, & fama privilegii, quas illicitas,
irrationabileſque declarat: Sedemque Apoſtolicam, & 75
inferiores Eccleſias, ac perſonas Eccleſiaſticas in inte-
grum reſtituit.

In quinta parte, ibi, *Inſuperque*, quia quandoque per 76
miniſtrorum incuriam in proviſionibus Cathedralium nar-
ratur, & admittitur præſentatio, nominatio, vel ſuppli-
catio, licet de jure patr. non conſtet: & quandoque non-
nulla decreta in proviſionibus Eccleſiarum apponi ſolita,
narrantur per obitum expiraſſe, cum tamen perdurare de-
beant, quouſque fuerint adimpleta: quandoque vero in
indultis, & privilegiis omittuntur literæ, quibus impe-
trantes ex ſtylo ſe obligant ad tuendam immunitatem, ac 77
libertatem Eccleſiaſticam: & quandoque in expeditioni-
bus gratiæ narrantur factæ in vim concordatorum cum
Sede Apoſtolica initorum, quæ tamen expirarunt: decla-
rat hujuſmodi narrationes, & admiſſiones erroneas, ac
minime præjudiciales.

In ſexta parte, ibi, *Statumque ultimum*, declarat, & 78
decernit ultimum ſtatum Eccleſiarum, locorum juriſdi-
ctionalium, gratiarum & conceſſionum, jurium Apo-
ſtolicæ Sedis, & inferiorum Eccleſiarum non eſſe atten-
dendum, ubi de antecedenti contrario ſtatu, modo, vel
forma præmiſſis conſtat.

In ſeptima parte, ibi, *Et quatenus*, prohibet quibuſ- 79
cunque etiam Regularibus interpretationem tam hujus
conſtitutionis, quam gratiarum, ac diſpoſitionum Apo-
ſtolicarum in favorem ſupremorum Principum, ſub pœ-
na excommunicationis latæ ſententiæ, ac nullitatis ge-
rendorum; declarationemque ſibi, ac ſucceſſoribus re-
ſervat; & ante declarationem vult Bullam hanc ad lite-
ram eſſe intelligendam.

In octava parte, ibi, *Præſentes quoque*, ponit clauſu- 80
las executivas, & removet obſtacula, derogans contra-
riis, & in ſpecie regulæ, de jure quæſito non tollendo,
& conſuetudini, ſive præſcriptioni etiam quadraginta an-
norum, & immemorabili, & cum fama privilegii, cum
clauſula ſublata, & decreto irritanti. Præſervat tamen
declarationes in Romana Curia factas per Rotam, vel Ca-
meram, aut alios a Papa ſpecialiter deputatos. Item præ-
ſervat centenariam præſcriptionem, concurrentibus de 81
jure requiſitis, & immemorabilem, niſi in caſibus, in
quibus per ſacros Canones, ſeu Concilia univerſalia, vel
conſtitutiones Apoſtolicas illa reprobatur, ſeu illi dero-
gatur, aut alias de jure illa non ſuffragatur; firma tamen
remanente Bulla Cœnæ Domini.

DE CONSUETUDINE.

Innocentius III. L. Vicario noſtro apud Conſtantinopolim conſtituto.

CAPUT IV.

QUanto de benignitate: & infra. Pervenit ad audientiam noſtram, quod quidam ſimplices Sacerdotes apud Conſtantinopolim ea Sacramenta præſumunt fidelibus exhibere, quæ ab Apoſtolorum tempore fuerunt ſolis Pontificibus reſervata, ut eſt Sacramentum Confirmationis, quod chriſmando renatos, ſoli debent Epiſcopi per manus impoſitionem conferre: ad excuſandas excuſationes in peccatis, ſolam conſuetudinem prætendentes; & infra. Diſcretioni tuæ mandamus, quatenus omnibus Presbyteris diſtricte prohibeas, ne talia de cetero ſua temeritate præſumant, quæ licet non ſint a fidelibus contemnenda, tutius tamen eſt ea ſine periculo ex neceſſitate (quæ legem non habet) omittere, quam ut ab his, quibus ea conferre non licet, ex temeritate (quæ lege damnatur) non ſine gravi periculo inaniter conferantur: cum umbra quædam oſtendatur in opere, veritas autem non ſubeat in effectu,

S U M M A R I U M.

1 *COnſuetudo non habilitat Presbyteros ad ea, quæ ſunt reſervata Ordini Epiſcopali.*
2 *Confirmationis Sacramentum conferri poteſt per ſolos Epiſcopos, non autem per ſimplices Sacerdotes.*
3 *Epiſcopis non licet, nec unquam licuit committere Sacerdoti, ut conferat Chriſma.*
4 *Papa an poſſit dare licentiam non Epiſcopo conferendi Ordines ſacros.*
5 *Conſuetudo Eccleſiæ prævalet authoritati cujuſcumque Doctoris.*
7 *Opinio Butr. & Abb. circa poteſtatem Sacerdotalem refellitur tanquam periculoſa, & n. ſeqq. uſque ad n. 20.*
7 *Epiſcopi, & Sacerdotes gradu, ordine, & poteſtate differebant etiam in primitiva Eccleſia, & n. ſeqq.*
8 *Epiſcopi in locum Apoſtolorum, Presbyteri vero in locum Diſcipulorum ſucceſſerunt, & n. 11.*
9 *Promotio non fit, niſi de minori ad majus.*
10 *Intellectus c. Olim 95. diſt.*
Presbyteri olim nomine ab Epiſcopis non differebant, ſed propter ſchiſmata, facta eſt nominum diſtinctio, ibid. & n. ſeqq.
11 *Epiſcopi, & Presbyteri unde dicti.*
12 *Presbyteros non differre ab Epiſcopis, Arianorum fuit hæreſis.*
13 *Majorum, & minorum Sacerdotum diſcretio non ab Apoſtolis, ſed ab ipſo Chriſto ſumpſit exordium.*
14 *Sacerdos ſupremus in primitiva Eccleſia conſecrabatur ſpeciali conſecratione, & ad ſpecialem actum.*
15 *Epiſcopi præcipue pertinent ad hierarchicum ordinem divina ordinatione inſtitutum.*
16 *Eccleſia effectum Sacramenti impedire non poteſt, quando concurrunt ea, quæ ſunt de neceſſitate Sacramenti,*
17 *Presbyteri conficiunt, & Epiſcopi characterem Confirmationis, & Ordinis conferunt, non obſtante Eccleſiæ prohibitione.*
18 *Epiſcopus, vel Sacerdos excommunicatus, depoſitus, & degradatus poteſtatem conſecrandi non amittunt.*
19 *Conſuetudo circa poteſtatem Presbyteris tribuendam in his, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis, nihil poteſt.*
20 *Generalis Ordinis Silveſtrinorum an poſſit ſuis ſubditis Regularibus tonſuram, & minores Ordines conferre, ut conſuevit ab immemorabili tempore, & n. ſeqq. uſque in fin.*
21 *Abbas non poteſt primam tonſuram, & minores conferre, niſi ſit Presbyter, & benedictus.*
22 *Abbas non benedictus non poteſt minores Ordines conferre, niſi Epiſcopus tertio requiſitus eum benedicere recuſaret.*
23 *Benedictio Abbatis eſt de ſubſtantia quoad poteſtatem Ordines conferendi, ſed non quoad hoc, ut electus dicatur Abbas.*
24 *Abbas ante benedictionem poteſt exercere ea, quæ ſunt officii.*
Ordines conferre non eſt officii tantum, ſed Ordinis, ib. Fagnan. in I. Lib. Decretal.
25 *Abbas benedictus conferens minores Ordines ſeculari, imprimit characterem; ſecus ſi non ſit benedictus.*
26 *Benedictio proportionaliter id tribuit Abbati, quod conſecratio Epiſcopo.*
Epiſcopus non conſecratus non poteſt Ordines conferre, ibid.
27 *Communicatio privilegiorum in forma communi non comprehendit facultatem conferendi Ordines.*
28 *Communicatio quantumvis ampla, & generalis non comprehendit facultatem ordinandi, cum ſit difficillimæ conceſſionis.*
29 *Abbas non benedictus, quamvis ex privilegio habeat uſum Pontificalium, non tamen poteſt Ordines conferre.*
30 *Conſuetudo etiam immemorabilis Ordines conferendi non ſuffragatur.*
31 *Privilegia multa acquiri poſſunt, quæ tamen non poſſunt præſcribi.*
32 *Conſuetudo conferendi Sacramenta ſolis Epiſcopis reſervata improbatur.*
33 *Immemorabilis poſſeſſio quando habeat vim tituli.*
34 *Poſſidere qui non poteſt, is non poteſt præſcribere.*
35 *Eccleſia per ſimplicem Sacerdotem non poteſt reconciliari, & contraria conſuetudo eſt corruptela.*
36 *Ordines minores conferre eſt Ordinis Epiſcopalis, non autem juriſdictionis.*
37 *Archiepiſcopus ante ſuſceptum pallium, & Epiſcopus non conſecratus poſſunt exercere, quæ ſunt juriſdictionis tantum.*
38 *Delegari poſſunt ab Epiſcopo, quæ ſunt juriſdictionis, etiam non Sacerdoti, ſed non ea, quæ ſunt Ordinis.*
39 *Vicarius capituli ſede vacante ſuccedit in his, quæ ſunt juriſdictionis, non autem in his, quæ ſunt Ordinis.*
40 *Degradatio, ſeu depoſitio a minoribus Ordinibus eſt Ordinis Epiſcopalis.*
Inſtituendi, ac deſtituendi jus manat ab eodem fonte, ibid.
41 *Epiſcopi declarantur eſſe Presbyteris ſuperiores, & ſoli miniſtrare Eccleſiæ ordinare.*
42 *Conſuetudo contra Concilia generalia valide introduci non poteſt.*
Concilia generalia habent tacitam derogationem ad ſequentes diſpoſitiones contrarias, ibid.
Privilegium Papæ contra Concilium abſque derogatione non valet, ibid.

QUanto. Prætexto conſuetudinis Presbyteri non poſſunt in fronte chriſmare: hoc dicit ſecundum Joan. Andr. Card. Anchar. & Imol. Sed quia hæc litera loquitur indefinite de Sacramentis, quæ ſolis Epiſcopis ſunt reſervata, & Sacramentum Confirmationis non ponitur, niſi gratia exempli; ideo ſecundum Anton. de Butr, & Abb. generalius ſic poteſt ſummari: Conſuetudo non habilitat Presbyteros ad ea quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis, ſeu reſervata Ordini Epiſcopali. Dividitur in duas partes. In prima ponitur præſumptuoſa conſuetudo. In ſecunda illius reprobatio, ibi, *Diſcretioni*. 1

Nota primo, Sacramentum Confirmationis conferri poſſe per ſolos Epiſcopos, non autem per ſimplices Sacerdo- 2

tes, concordat *cap. Manus*, *& capit. De his*, *de conſecr.*
diſt. 5. *capit. Quamvis Choriepiſcopi*, 68. *diſt.* & *cap. un* §.
Per frontis Chriſmationem infr. de Sacra Unct. ubi dicitur:
Cum ceteras unctiones ſimplex Sacerdos, vel Presbyter
valeat exhibere; hanc nonniſi ſummus Sacerdos, id eſt,
Epiſcopus debet conferre. Et eſt hodie diffinitum a Con-
cilio Trident. *ſeſſ.* 7. *de Confirm. can.* 4. Si quis dixerit ſan-
3 ctæ Confirmationis ordinarium miniſtrum non eſſe ſolum
Epiſcopum, ſed quemvis ſimplicem Sacerdotem, ana-
thema ſit. Adeout propterea ex delegatione Epiſcoporum
non liceat ſimplici Sacerdoti, nec unquam licuerit hoc
Sacramentum adminiſtrare. Et in hoc concordant omnes
DD. ut inquit Innoc. hic *n.* 4. Compoſt *eod. n.* & Bellam.
n. 6. Licet ſecus ſit in Delegatione Papæ, *cap. Pervenit*,
4 95. *diſt.* & concludunt hic gloſſ. Innoc. & omnes, de quo
plenius dicam in *d.* §. *Per frontis Chriſmationem*. An au-
tem Papa poſſit dare licentiam non Epiſcopo conferendi
Ordines ſacros, Innoc. hic *n.* 4. recitat ſecundo loco opi-
nionem Silveſtri dicentis poſſe, dummodo talis habeat
ipſos Ordines, quos vult conferre, ſed contrarium ſentit
D. Thom. *in* 4. *diſt.* 25. *q.* 1. *art.* 1. *ad* 3. ait enim: *Papa,*
qui habet plenitudinem poteſtatis, committere poteſt non E-
piſcopo pertinentia ad Epiſcopalem dignitatem, modo illa
non habeant relationem ad Corpus Chriſti verum: ideoque ex
ejus commiſſione Sacerdos ſimplex poteſt conferre Ordines
minores, & confirmare; non autem non Sacerdos, nec Sa-
cerdos majores Ordines, qui habent immediatam relationem
ad Corpus Chriſti, ſupra quod conſecrandum Papa non ha-
bet majorem poteſtatem, quam ſimplex Sacerdos. Hæc il-
le, quem refert, & ſequitur Turrecrem. *in cap. Pſalmiſta*
num. 3. 23. *diſt.* Et hæc opinio S. Thomæ ſervatur in pra-
ctica, ut inquit Silveſt. *in ver. Ordo* 3. *num.* 7. id eſt, non
apparet Eccleſiam Romanam unquam demandaſſe ſimplici
5 Sacerdoti hanc facultatem conferendi Ordines ſacros.
Conſuetudo autem Eccleſiæ prævalet authoritati cujuſcun-
que Doctoris, S. Thom. in 2. 2. *quæſt.* 10. *art.* 12. Et vi-
de Capreol. *in* 4. *diſt.* 7. & Bellam. hic *num.* 7. & DD. in *d.*
cap. Pervenit 95. *diſt.*

6 Secundo, nota ſecundum Anton. de Butr. *num.* 5. *in*
tertio not. & Abb. *num.* 2. *in ſecunda not.* ex ritu Apoſtolo-
rum impediri impreſſionem characteris in Sacramento
Confirmationis, & Ordinis. Nam, ut ipſi dicunt, im-
mediate poſt mortem Chriſti omnes Presbyteri in com-
muni regebant Eccleſiam, & Sacerdotes ordinabant, *c.*
In novo, 21. *diſt.* *& cap. Legimus*, 93. *diſt.* nec erant in-
ter eos Epiſcopi, ſed idem Presbyter, quod Epiſcopus,
ut in *cap. Olim* 95. *diſt.* Sed poſtmodum ad ſchiſmata ſe-
danda ordinaverunt Apoſtoli, ut crearentur Epiſcopi, &
certa Sacramenta eis reſervarunt, illa interdicendo ſim-
plicibus Presbyteris, ut *in dict. cap. Legimus*. Verum hæc
doctrina eſt admodum periculoſa, & implicat tres aſſer-
tiones omnino falſas.

7 Primo enim in eorum dictis Butr. & Abb. affirmant in
primitiva Eccleſia in collatione Sacramentorum nullam
fuiſſe differentiam inter Epiſcopos, & ſimplices Sacerdo-
tes, & conſequenter, ſummam poteſtatem Ordinis eſſe
poteſtatem Sacerdotalem, itaut omnis Sacerdos ex vi po-
teſtatis Sacerdotalis, poſſit omnia Sacramenta miniſtra-
8 re, Confirmationem, omnes Ordines, omnes benedi-
ctiones, & omnes conſecrationes impertiri: quod vide-
tur erroneum; quoniam Apoſtoli, in quorum locum E-
piſcopi ſucceſſerunt, *d. c. In novo*, 21. *diſt.* fuerunt a Chri-
ſto inſtituti gradu, poteſtate, & ordine majores, & ſu-
periores Diſcipulis, in quorum locum ſucceſſerunt Pres-
byteri, ut per gloſſ. *Luc.* 10. Idque manifeſtum eſſe cuili-
bet fideli, dicit Card. Turrec. *in d. c. Legimus nu.* 1 *verſ.*
9 *Sed iſta opinio. Hos enim duodecim elegit, quos Apoſtolos*
nominavit, Matth. 10. de quibus in Pſalm. 44 *Conſtitues*
eos Principes ſuper omnem terram, & in Pſalm. 138. *Nimis*
confortatus eſt principatus eorum. Quod ipſum colligitur ex
electione Mathiæ, qui erat unus ex ſeptuaginta duobus,
quem, & Barnabam ſimiliter Diſcipulum, ut gloſſ. dicit
Actor. 1. *Statuerunt orantes, quis eorum eligeretur in opus*
miniſterii Apoſtolici. Hinc enim manifeſte patet, non eſ-
ſe idem miniſterium Apoſtolorum, & Diſcipulorum, ſed
differens ſtatu, & poteſtate, quandoquidem, ſi idem ſta-
tus, & miniſterium eſſet Apoſtolorum, & Diſcipulorum,
fruſtra Diſcipulus diceretur aſſumi ad id, quod jam erat.
Ad hoc *c. Legimus*, 93. *diſt. verſ. Qui provehitur, de mi-*
nori ad majus provehitur. Et eodem modo Paulus, &
Barnabas inter Diſcipulos aſſumptus eſt, & conſecratus in
Epiſcopum, Actor. 12. quando Spiritus Sanctus dixit:
Segregate mihi Paulum, & Barnabam in opus, ad quod aſ-
ſumpſi eos: tunc jejunantes, & orantes, imponentiſque eis
manus dimiſerunt eos: atque ita Paulus, & Barnabas ex
Diſcipulis conſecrati ſunt Epiſcopi. Unde patet etiam in
primitiva Eccleſia extitiſſe differentiam gradus, Ordinis,
& poteſtatis inter Epiſcopos, & ſimplices Sacerdotes;
quod ſulius probat Turrec. in *d. c. Legimus*, *a n.* 1. *verſ.*
Utrum inter Epiſcopum, & Presbyterum ſemper fuerit dif-
ferentia in gradu poteſtatis, & prælationis.

Neque obſtat, quod in primitiva Eccleſia idem eſſet 10
Presbyter, qui & Epiſcopus, ut dicitur in *d. c. Olim* 95.
diſt. nam ut reſpondet S. Thom. in 2. 2. *q.* 184. *art.* 6. *ad*
primum. *De Presbytero, & Epiſcopo dupliciter loqui poſſu-*
mus, uno modo quantum ad nomen, & ſic olim non diſtin-
guebantur Epiſcopi, & Presbyteri; nam Epiſcopi dicuntur 11
ex eo, quod ſuperintendunt, ſicut dicit Auguſtin. 19. *de Ci-*
vit. Dei: Presbyteri autem in Græco dicuntur quaſi ſenio-
res. Unde & Apoſtolus communiter utitur nomine Presbyte-
rorum quantum ad utroſque, cum dicit 1. *ad Timot.* 5. *Qui*
bene præſunt Presbyteri, duplici honore digni habeantur: &
ſimiliter etiam nomine Epiſcoporum; unde dicit Actor. 20.
Presbyteris Epheſinæ Eccleſiæ loquens, Attendite vobis,
& univerſo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus poſuit Epi-
ſcopos regere Eccleſiam Dei. Sed ſecundum rem ſemper in-
ter eos fuit diſtinctio, etiam tempore Apoſtolorum, ut patet
per Dionyſ. cap. 5. *Eccleſ. Hierarch. & Lucæ* 10. *ſuper illud:*
Poſt hæc autem deſignavit Dominus, &c. Dicit gloſſ. Sic-
ut in Apoſtolis forma eſt Epiſcoporum, ſic & in ſeptuaginta
duobus Diſcipulis forma eſt Presbyterorum ſecundi Ordinis.
Poſtmodum tamen ad ſchiſma vitandum neceſſarium fuit,
ut etiam nomina diſtinguerentur, ut ſcilicet majores dice-
rentur Epiſcopi, minores autem Presbyteri. Dicere autem 12
Presbyteros non differre ab Epiſcopis, inter dogmata hære-
tica numerat Auguſtinus in lib. de hæreſ. ubi quod Ariani
dicebant Presbyterum ab Epiſcopo nulla differentia debere
diſcerni. Hæc S. Thom. Similiter Hugo in *dict. cap. Legi-*
mus, 93. *diſt.* dicit ab initio differentiam fuiſſe inter Epi-
ſcopos, & ſimplices Sacerdotes, ſicut & nunc eſt in ad-
miniſtratione, & Prælatione, & in officiis, & in Sacra-
mentis; ſed quoad appellationem non fuiſſe differentiam,
quia communiter, & indifferenter illi, & iſti dicebantur
Epiſcopi, & Presbyteri; ſed quia ſchiſmata inceperunt tunc
in Eccleſia ex ipſa paritate nominis, idcirco ad ea ſub-
movenda convenienter ſtatutum eſt, ut ſicut poteſtate dif-
ferebant, ita & nominibus, *cap. In illis*, 80. *diſt.* & ſe-
quuntur *in eod. cap. Legimus*, Arch. *num.* 5. Turrecrem.
num. 2. *verſ. Nec obſtat*, *& num.* 4. *verſ. His habitis*, &
Præpoſ. *num.* 1. & idem Turrecrem. in *dict. cap. Olim.*, *in*
princ. 95. *diſt.*

Secundo, affirmant Butr. & Abb. differentiam inter Epi- 13
ſcopos, & Sacerdotes quoad poteſtatem conſecrationis, &
Ordines fuiſſe introductam ex Ordinatione Apoſtolorum:
quod ſimiliter videtur erroneum. Imo enim, ut legitur in
can. Decretis, 21. *diſt. Simpliciter majorum, & minorum*
Sacerdotum diſcretio in novo teſtamento ab ipſo Chriſto ſum-
pſit exordium, qui duodecim Apoſtolos tanquam majores Sa-
cerdotes, & ſeptuaginta duos Diſcipulos quaſi minores Sa-
cerdotes inſtituit. Hæc ibi. Quemadmodum enim in ve- 14
teri lege, quæ figura fuit novæ, ad *Hebr.* 7. ſupremus Sa-
cerdos ex ordinatione divina conſecrabatur ſpeciali conſe-
cratione, & ad ſpecialem actum ultra ſimplices Sacerdotes,
ut patet Levit. 8. ſic & in nova lege dicendum eſt, ex divina
ordinatione conſtitutum eſſe, ut Epiſcopus, qui eſt ſum-
mus Sacerdos, conſecretur ad ſpecialem actum, qui ei
ſoli competit, qui eſt miniſtros ordinare, & hujuſmodi,
quæ ſolis Epiſcopis conveniunt. Quo argumento utitur
Gratianus in *d. can. Decretis*, *verſ. Summi enim Pontifices*,
& Turrecrem. *in prædlleg. c. Legimus*, 93. *diſt. nu.* 4. *verſ.*
Secunda concluſio. Quæ magis clarius procedunt poſt Con- 15
cilium Trid. quod *in c.* 4. *ſeſſ.* 23. *de Sacram. Ordinis*, *juncto*
can. 6. declarat præter ceteros Eccleſiaſticos gradus Epi-
ſcoporum, qui in Apoſtolorum locum ſucceſſerunt, ad
hierarchicum ordinem divina ordinatione inſtitutum præ-
cipue pertinere, & poſitos, ſicut Apoſtolus, ait a Spiritu
Sancto regere Eccleſiam Dei, eoſque Presbyteris ſuperiores
eſſe, ac Sacramentum Confirmationis conferre, miniſtros
Eccleſiæ ordinare, atque alia pleraque agere ipſos poſſe,
quarum functionum poteſtatem reliqui inferioris ordinis
nullam habent. Et in *can.* 7. ſubjicit anathemati contrarium
dicentes. Quamobrem hodie hæreticum eſſe affirmare
Epi-

Epiſcopos non eſſe Presbyteris ſuperiores ex inſtitutione divina, tenet Vaſq. *in 3. par. D. Th. tom. 3. diſp. 240. c. 3. n. 26.*

16 Tertio, affirmat Butr. & Abb. ex ritu Apoſtolorum factum eſſe, ut ſimplices Sacerdotes adminiſtrando Sacramentum Confirmationis, & Ordinis, non imprimant characterem. Quod ſimiliter ſtare non poteſt, quia Eccleſia non poteſt impedire effectum Sacramenti, quando concurrunt ea, quæ ſunt de neceſſitate Sacramenti, *c. Ordinationes, 9. q. 1. c. Quod quidam, 1. q. 1.* Unde ſi verum eſſet ſimplicem Sacerdotem ex ordinatione Chriſti eſſe verum Miniſtrum Sacramenti Chriſmatis, & Ordinis, non potuiſſet ab Eccleſia impediri impreſſio characteris; neque enim quicunque effectus, puta ſcandalum, vel ſchiſma, poteſt effectum Sacramenti impedire, ut in-
17 quit Turrecr. in *d. c. Legimus, 93. diſt. n. 2. v. Tertio probatur concluſio.* Et propterea Bellam, hic *n. 9.* poſt Henric. *vers.* concludit Presbyteros conficere, & Epiſcopos characterem Confirmationis & Ordinis conferre, non obſtante quavis Eccleſiæ prohibitione, allegat Archid. in *c. Manus, de conſecr. diſtin. 5.* & Guiliel. de Monte Laud. *in Clem. Pleriſque, de elect.* & tenet hic expreſſe Innoc.
18 *n. 4.* Qua ratione factum eſt, ut Sacerdos, & Epiſcopus etiam excommunicatus, depoſitus, & degradatus retineat poteſtatem conſecrandi, quia Ordinem non amittit, ſed tantum jus conſecrandi ſibi auſertur; & ideo ſi conſecrat, peccat, ſed tamen conſecratum eſt; Epiſcopus enim non dedit ordinem, ſed Deus per miniſterium Epiſcopi, & Deus poſſet auferre, non Epiſcopus, quia non eſt conſtitutus miniſter auferendi Ordinem, ſicut conferendi; quia propter efficaciam conſecrationis debet eſſe Ordo perpetuus, ut formaliter inquit D. Th. *in 4. diſt. 13. q. 1. ar. 1. q. 4. in corp. & ad 2.* Et hanc dicit veriſſimam opinionem Silveſt. *in v. Degradatio n. 9.*

19 Tertio, nota circa poteſtatem inferioribus Sacerdotibus tribuendam in his, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis, conſuetudinem nihil poſſe, ut hic per Butr. *n. 7.* Imol. *n. 2. in ult. notab.* Abb. *n. 2.* & reliquos omnes. An autem hoc vendicet ſibi locum, ſi conſuetudo ſit immemorabilis, dicam plene *in q. ſeqq.*

20 Ex facto quæſitum eſt, an generalis Ordinis Silveſtrinorum poſſit ſuis ſubditis Regularibus primam tonſuram, & minores Ordines conferre, prout ab immemorabili tempore conferre conſuevit.

21 Videtur reſpondendum non poſſe. Nam ex juris communis diſpoſitione, ad hoc, ut Abbas ſuus ſubditos Ordinibus minoribus initiare valeat, duo neceſſario requiruntur, id eſt, ut ſit ſolemniter benedictus, & Presbyter, ut ſtatutum eſt in ſeptima Synodo relata in *c. Quoniam, 69. diſt* & in *c. Cum contingat de ætat. & qualit.* his verbis: Dummodo ipſis ab Epiſcopo ſecundum morem præficiendorum Abbatum manus impoſitio facta noſcatur, & conſtet eum exiſtere Sacerdotem per primam tonſuram juxta formam Eccleſiæ datam, a talibus Clericis Ordo conſertur. Ex quibus verbis, præſertim ponderando dictionem illam, *Dummodo*, quæ facit diſpoſitionem conditionalem, adeout niſi verificetur qualitas illa adjecta, diſpoſitio locum non habet, *c. fin. in fin. de transl. Epiſcop. c. Ex tuarum in fin. de uſu pall.* Gemin. *conſ. 96. Pro hujus dubii declaratione n. 4. v.* Nam hæc dictio, *Dummodo*, ſatis clare colligitur duas conditiones eſſe neceſſarias ad hoc, ut per primam tonſuram Abbas conferat Ordinem Clericalem, & inter has conditiones primo loco requiritur, ut ei manus impoſitio per Epiſcopum facta ſit, Quæ quidem manus impoſitio nihil eſt aliud, quam ſolemnis benedictio, ut illic Gloſſ. & Doct. interpretantur. Et dixi in *c. Presbyt. de Sacram. non iteran.* Idem probat
22 text. *in c. 1. de ſuppl. neglig. Prælat.* ubi ita demum Abbas non benedictus poteſt ſuos Monachos benedicere, & ordinare, ſi Epiſcopus tertio requiſitus eundem Abbatem benedicere recuſaverit; quod indicat, ſemota Epiſcopi recuſatione, Abbatem non benedictum non poſſe ſuos ſubditos ordinare, cum Pontifex illud conceſſerit in odium Epiſcoporum, ne propterea in ſpiritualibus patiantur Monaſteria detrimentum propter Epiſcoporum negligentiam, ut ibi animadvertit gloſſ. in *verb. Alia.* Atque ita ſimplices Abbates, quibus manus impoſitio per Epiſcopum facta non eſt, prorſus carere poteſtate Ordines conferendi, ſcripſerunt in *d. c. Cum contingat*, Hoſt. Jo. Andr. Ant. de Butr. Abb. & alii omnes, Bertach. in *tract. de Epiſcopis lib. 3. par. 2. n. 9.* Silveſt. *in verb. Ordo* *Fagnan. in 1. Lib. Decretal.* *tertio ſub nu. 2. verſ. Simplices vero Abbates*, Rebuff *in prax. tit. de Cleric. & a quibus, & quomodo n. 14.* & Gabr. *conſ. 181. n. 27. in fine, & num. 29. lib. 2.* Neque obſtant 23
DD. in contrarium allegati: quia non dicunt benedictionem non eſſe de ſubſtantia ad effectum conferendi Ordines, id enim eſſet contra Canones ſuperius relatos; ſed ſolum dicunt eam non eſſe de ſubſtantia ad hoc, ut electus dicatur Abbas; nam etiam ſine benedictione Abbas eſt. Atque ita loquitur Card. in *Clem. Attendentes, §. Statuimus q. 6. n. 2. in fin. de ſtat. Monach.* Felin. *in c. Eam te nu. 7. de reſcr.* Joann. de Selva *de benef. q. 38. n. 6. & 7. & q. 2. n. 78. & ſeqq.* Et quamvis iidem aſſerant, Abbatem ante benedictionem poſſe exercere ea, quæ ſunt officii; Ordines tamen conferre non eſt officii tantum, ſed ordinis, 24
ut ait Innocen. in *d. c. 1. n. 2. de ſupplen. neglig. Prælat.* atque ibi etiam Bellam. *num. 11. circ. princip. verſ. Dicit tamen*, & Cardin. *col. 2. ante fin. verſ. Et hoc videtur ſentire.* Nec aliud ſtatuitur decreto *c. 10. ſeſſ. 23.* Concil. Trident. nam ibi tantum prohibentur Abbates conferre Ordines cuiquam, qui regularis ſubditus ſibi non ſit. Unde non poteſt deſumi a contrario ſenſu, ut ſuo ſubdito regulari cuilibet Abbas poſſit conferre Ordines; ſed ita demum, ſi habeat qualitatem a ſacris Canonibus requiſitas, cum Concilium hac in parte nihil diſponat, recipiatque declarationem, atque interpretationem paſſivam a jure communi, *leg. 2. C. de noxal.* Gloſſ. Bart. & Doct. *in leg. Sciendum. ff qui ſatiſd. cog.* Atque ita hanc ſententiam alias ſecuta eſt Sacra Congregatio Concilii; declaravit enim ſecularem tonſuram ab Abbate benedicto, vel habente privilegium, ut poſſit ea omnia, quæ poteſt Abbas benedictus, quamvis ab eo non debuerit ordinari ob demptam ſibi a Concilio juriſdictionem, recepiſſe tamen characte- 25
rem; ſecus vero, ſi Abbas non eſſet benedictus, vel tale privilegium non haberet, cum eo caſu prorſus careat ordinandi poteſtate. Itaque Generalis Silveſtrinorum quatenus ſit Abbas, quod tamen eſt ſatis dubium, ut in facto deducitur, tamen cum non ſit benedictus, ut eſt in confeſſo, nullo modo poteſt de jure communi minores Ordines conferre; id enim proportionaliter præſtat benedictio Abbatibus, quod conſecratio Epiſcopis, Felin *in c. Inter* 26
Monaſterium, in princ. de re judic. & ſcriptum plenius *in cap. 1. in 4. notab. de ſuppl. negligen. Prælat.* idcoque non poteſt conferre Ordines Abbas ante benedictionem, ſicut non poteſt Epiſcopus ante conſecrationem, *cap. Tranſmiſſa*, ubi gloſſ *in verb. De talibus, & cap. Quod ſicut, §. Præterea, de elect.*

Ex privilegiis autem Generalis ſimiliter non videtur hanc facultatem habere. Nam quod pertinet ad communicationem privilegiorum, quamvis Paulus V. extenderit omnia privilegia Ordinum tam Mendicantium, quam non Mendicantium, ad Congregationem Silveſtrinorum; in literis tamen Apoſtolicis adeſt clauſula: Dummodo privilegia ſacris Canonibus, & Trid. Conc. decreris non ſint contraria. Atque ita hæc communicatio non comprehen- 27
dit facultatem conferendi Ordines, quæ in Abbate non benedicto eſt contra Canones, ut in *d. c. Quoniam, & cap. Cum contingat.* Rurſus, quamvis idem Pontifex conceſſerit Monaſterio Gualdi ejuſdem Ordinis Nucerinæ diœceſis omnia privilegia, quæ competunt univerſo Ordini S. Benedicti; certum eſt tamen hoc privilegium extendi non poſſe ad facultatem ordinandi, quam habent Abbates S. Benedicti, quia in eodem Monaſterio nullus Abbas degit, ſed tantum ſimplex Prior, cui non congruit prædicta facultas, nec unquam illa uſus eſt. Unde cum eam non habeat Superior ipſius Monaſterii, cui localiter conceſſum eſt privilegium, longe minus illam habebit Generalis, qui nititur ſola communicatione, & extenſione ejuſdem privilegii, arg. *l. Nemo plus juris, ff de reg. jur. cum concord.* de quibus ibi per gloſſ. At præterea abſolutum eſt hujuſmodi 28
communicationes quantumvis amplas, & generales nunquam comprehendere ea, quæ ſunt Ordinis, cum ſint difficillimæ conceſſionis, ut in ſpecie pleniſſime conſulit Ant. de Butr. *conſ. 19.* Quod ſæpius fuit approbatum in Rota, & in Congregatione Concilii in caſibus contingentibus. Privilegium vero, quod affertur Nicolai IV. tantum concedit Generali uſum inſignium Pontificalium his verbis: *Ut tu, & ſucceſſores tui, qui erunt pro tempore Generales dicti Ordinis, mitra decorati, annulo, & aliis quibuſcumque Pontificalibus inſigniis uti, & poſt Miſſarum ſolemnia ſuper populum benedictionem ſolemnem elargiri libere poſſitis, &c.* Hoc autem privilegium nullo modo comprehendit fa- 29

Digitized by Google

cultatem exercendi ea, quæ ſunt Ordinis, ut probat text. juncta gloſſ. *in verb. Tonſuram in c. Abbates, de privilegiis in 6.* ibi enim diſponitur, ut Abbas, qui ex indulto Apoſtolico poteſt uti Pontificalibus, poſſit etiam conferre tonſuram ſuis ſubditis: gloſſ. vero, Et hoc intellige, inquit, ſecundum determinationem *d. c. Cum contingat de Abbate benedicto, & Presbytero*, & ſequitur ibidem Anchar. *ſub n. 3.* Et hanc ſententiam probavit Sac. Congregatio in Abbate Monaſterii Beatæ Mariæ de Laude Tornacenſis diœceſis; cenſuit enim ejuſmodi Abbatem potuiſſe regularibus ſibi ſubditis conferre primam tonſuram, & minores Ordines, quamvis in indulto Apoſtolico, quo eidem conceditur uſus Mitræ, & Baculi, nulla de ejuſmodi facultate habeatur mentio; dummodo tamen fuerit ſolemniter benedictus, & Presbyter. Ratio eſt, quia inſignia Pontificalia ſunt potius dignitatis, quam Ordinis Epiſcopalis, & hoc præſtant Abbatibus, quod genitalia mulis, ut dicit Jo. Andr. *in c. Ut Apoſtolica de privileg.* & Præpoſ. *in c. Quoniam n. 569. diſt.* ideoque ex conceſſione unius non infertur ad aliud, ut *in d. c. Abbates*, poſt Flor. tradunt Gem. & Fran. *prope fin.* & Card. *in d. Clem. Attendentes. §. Statuimus ante n. 4. de ſtat. Monach.*

30 Denique non ſuffragatur Generalibus, quod ab immemorabili tempore ſuis ſubditis minores Ordines contulerint: quia ea, quæ ſunt Ordinis, nullo tempore præſcribuntur; ut eſt textus clarus hic, ubi omnes notant, ut dixi ſup. in 3. *not.* & in terminis Abbatis allegantis conſuetudinem pro minorum Ordinum collatione, poſt Joann. Andr. concludit Archid. in *d. c. Abbates ſub n. 2.* & Gemin. qui eam conſuetudinem irrationabilem appellat, & Henric. Boich in *d. c. Cum conting. in fin.*

In Congregatione Concilii habita die 20. Decembris proximi præteriti propoſitum fuit dubium, an Generalis Silveſtrinorum poſſit ſuis ſubditis regularibus primam tonſuram, & minores Ordines conferre. Et quod pertinet ad juris communis diſpoſitionem, cenſuerunt omnes Generali hanc facultatem non competere, cum non conſtet eum eſſe Abbatem, & benedictum, ut requirit text. in *cap. Quoniam 69. diſt. & in cap. Cum contingat de ætat. & qualitat.* Præterea cenſuerunt, neque ex privilegio Generalem habere hanc poteſtatem minores Ordines conferendi, quia communicatio privilegiorum Ordinis Sancti Benedicti, præterquamquod habet clauſulam, *Dummodo privilegia ſacris Canonibus, & Tridentini Concilii decretis non adverſentur*, non extenditur ad ea, quæ ſunt Ordinis, cum ſint difficilis conceſſionis, juxta *conſil. 19.* Ant. de Butr. Et privilegium utendi inſigniis Pontificalibus, quod habent Generales Silveſtrinorum, non importat facultatem conferendi minores Ordines, text. juncta gloſſ. *in verb. Tonſuram in cap. Abbates, de privil. in 6.* Et alias cenſuit Sacr. Congregatio ſimiliter per textum hic, majori parte Patrum exiſtimante, non ſuffragari conſuetudinem, ſecundum quam Generales pro tempore dictæ religionis dicuntur ab immemorabili tempore minores Ordines contuliſſe.

31 Sed quia aliquibus viſum eſt immemorabilem conſuetudinem habere vim privilegii Apoſtolici, *cap. Super quibuſdam*, & ibi gloſſ. *in ver. Non extat memoria, de verbor. ſignificat.* & facere, ut præſumatur melior titulus de mundo, ut ubique dicunt DD. quos citat Menoch. *conſil. 90. n. 65. & conſ. 80. n. 43.* Rota *deciſ. 249. n. 4. par. 5. rec.* ideo placuit Patribus ſuper hac conſuetudine rurſus adire Generalem.

32 In qua dubitatione videtur reſpondendum, ejuſmodi conſuetudinem utcunque immemorabilem non valere. Nam ea, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis, nullo unquam tempore præſcribuntur: ſed facultas minores Ordines conferendi eſt Ordinis Epiſcopalis; ergo nullo tempore præſcribitur. Major propoſitio probatur aperte in hac decretali, ubi improbatur conſuetudo quorundam Sacerdotum, qui præſumebant conferre Sacramenta ſolis Epiſcopis reſervata; atque hinc omnes colligunt ea, quæ ſunt reſervata Ordini Epiſcopali, non poſſe acquiri per præſcriptionem etiam immemorabilem. Ratio eſt, quia ſimplex Sacerdos abſque Apoſtolico privilegio non eſt capax exercendi ea, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis; & præſcriptio im-
33 memorabilis ita demum æquipollet privilegio, & habet vim tituli, ſi is, qui vult præſcribere, ſit capax, ut notat expreſſe Abbas *hic n. 2.* his verbis: *Nota unam regulam mente tenendam, quod ea, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis, non poſſunt acquiri per inferiorem ex conſuetudine quantumcunque vetuſtiſſima; nam poſſeſſio temporis, cujus initii non eſt memoria, habet vim tituli, quando datur capacitas in exercente, alias non.* Et ſic limita *cap. 1. de præſcript. lib. 6. & l. Hoc jure, §. Ductus aquæ, ff. de aqu. quotid. & æſtiva*, & allegat Joann. Andr. idem dicentem *in cap. 2. de præbend. in 6.* Idem notat gloſſ. 1. *in cap. Illud 43. diſt.* Cardin. *conſil. 57. num. 3.* Felin. poſt alios *in cap. Cum contingat num. 4. verſ. Secundo fallit, de foro compet.* Pariſ. *in cap. Cum nobis num. 5. & ſeqq. de præſcr.* Bald. *in tract. de præſcript. in prima parte quinta partis principalis in 7. quæſt. num. 53.* & alit relatit ab Anton. Gabr. *commun. concl. lib. 5. de præſcr. concl. 1. num. 16.* Et inde fit, ut multa acquiri poſſint per privilegium, quæ tamen non poſſunt acquiri per præſcriptionem immemorabilem, ut notatur *in d. cap. 2. de præbend. in 6. in dict. cap. Cauſam, & in cap. Accedens de præſcript.* & tradit Bar. Socc. *in conſil. 160. col. 2. num. 22. verſ. Videmus enim, quod multa privilegia concedi poſſunt, quæ immemorabili præſcriptione non quæruntur.* Etenim, ut ait Jo. Monach. *in dict. cap. 2. num. 4.* Jura quæ dicunt tempus immemorabile habere vim privilegii, loquuntur, quando cadere poteſt jus in aliquem abſque authoritate Sedis Apoſtolicæ expreſſa: Sed jus exercendi ea, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis, non cadit in ſimplicem Sacerdotem abſque expreſſa authoritate Sedis Apoſtolicæ, ut hic; Ergo tempus 34
immemorabile quoad hoc non habet vim privilegii. Ratio eſt, quia qui non poteſt poſſidere, nullo tempore poteſt præſcribere, *cap. Cauſam de præſcr. & cap. Sine poſſeſſione, de reg. jur. in 6.* Sed ſimplex Sacerdos non poteſt poſſidere, aut ſimpliciter exercere ea, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis, ut hic patet; Ergo nec ullo tempore præſcribere. Idem probat text. in *c. Aqua de conſecr. Eccleſ. vel Altar.* 35
ubi Gregorius prohibet Eccleſias reconciliari per ſimplices Sacerdotes, etſi aqua fuerit per Epiſcopum benedicta, non obſtante, inquit, conſuetudine Eccleſiæ Bracharenſis, quæ dicenda eſt potius corruptela; atque ex eo textu ſimiliter eliciunt gloſſ. & DD. ea, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis, nullo unquam tempore poſſe præſcribi, cum Pontifex reprobet ibi conſuetudinem tanquam corruptelam, & de conſuetudine immemorabili loquuntur ibi Vinc. & Joann. Andr.

Minor propoſitio, ideſt, minores Ordines conferre 36
non eſſe juriſdictionis, ſed Ordinis Epiſcopalis, probatur per text. expreſſum in *cap. Quod ſicut, §. Super eo de elect.* ubi Innocent. III. jubet corripi, & caſtigari Epiſcopum, qui in die conſecrationis ſuæ, antequam Miſſarum ſolemnia finiretur, Acolythum ordinavit: & infra in §. *Præterea*, reprehendit Archiepiſcopum, qui antequam impetret Pallium, Clericos ordinare feſtinat. Certum eſt autem Epiſcopum ante conſecrationem, & Archiepiſcopum ante ſuſceptum Pallium poſſe exercere ea, quæ ſunt juriſdictionis, non autem ea, quæ ſunt Ordinis, *capit. Tranſmiſſa*, ubi not. gloſſ. & DD. *de elect.* Sed Epiſcopus 37
ante conſecrationem, & Archiepiſcopus ante ſuſceptum Pallium non poſſunt minores Ordines conferre, *d. § Super eo, & §. Præterea*, & tradit Bertach. *in tract. de Epiſcopo lib. 3. par. 2. n. 8.* Ergo minores Ordines conferre non eſt juriſdictionis, ſed Ordinis.

Præterea, quæ ſunt juriſdictionis, poſſunt alteri Sacerdoti, imo etiam non Sacerdoti ab Epiſcopo delegari, non autem ea, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis, *d. c. Aqua de conſecr. Eccleſ. vel Altar.* ibi, *Quia licet Epiſcopus committere valeat, quæ juriſdictionis exiſtunt, quæ Ordinis tamen* 38
Epiſcopalis ſunt, non poteſt inferioris gradus Clericis demandare. Et *c. Sicut, de elect. in 6.* Sed poteſtas conferendi minores Ordines non poteſt ab Epiſcopo delegari ſimplici Sacerdoti, ut omnes tradunt in *d. cap. Aqua*, & probat Silveſt *in ver. Epiſcopus n. 9.* Ergo hæc poteſtas non eſt juriſdictionis, ſed Ordinis Epiſcopalis.

Præterea in *c. Sede vacante*, tranſeunt quæ pertinent 39
ad juriſdictionem, *c. Dum olim*, ubi gloſſ. *in verb. Capitulo, de major. & obed.* ſed facultas minores Ordines conferendi non tranſit in Capitulum ſede vacante, ut per gloſſ. in *c. Si Epiſcopus de ſuppl. negl. Prælat. in 6.* & in *c. His quæ, de major. & obed.* Feder. de Sen. *conſ. 30. col. 2.* ergo hæc facultas ad juriſdictionem non pertinet.

Ad hæc Clericos a minoribus Ordinibus deponere, ſeu 40
degradare eſt Ordinis Epiſcopalis, *c. Epiſcopus, 11. q. 3.* ubi gloſſ. *in verb. Reliqui*; Ergo & Clericos initiare, quia ejus eſt deponere, cujus eſt ordinare, *c. Nullus primas, 9. q. 2. c. 3. de Parochiis*, Hoſt. *in c. Cum contingat n. 2. de foro compet.* Ita arguit Bertac. *de Epiſcopis lib. 3. par. 2. n. 24.* & tradit

Digitized by Google

dit Abbas poſt gloſſ. in *cap. Tranſmiſſam n. 4. de elect.* Idem enim eſt judex recti, & obliqui, ſecundum Philoſoph. 2. *de anima*, Turrec. *in cap. Sancta Romana n. 4. verſ. Tertio ſic* 11. *diſt.*

Rurſus minorum Ordinum collationem non eſſe juriſdictionis tantum, ſed ordinis, tradit expreſſe Innoc in *c.* 1. *n.* 2. *de ſupplen. negl. Prælat.* quem ibi ſequuntur Ægid. Bellam. *n.* 11. *circa princ.* & Card. *col.* 2. *ante finem*, *verſ. Et hoc videtur ſentire*, & idem ſcripſit Archid. *in c. Quoniam 69. diſt.* Petr. de Anchar. *in c. Ea quæ n. 4. de regul. jur. in* 6. Silveſtr. *in verb. Ordo ſub n. 2. verſ. Conſuetudo licet det juriſdictionem.*

41 Ac denique hanc eſſe fidei Catholicæ veritatem, diffinitum videtur decreto Concil. Trident. *ſeſſ.* 23. *de Sacram. Ordin. cap.* 4. ubi Epiſcopi declarantur Presbyteris eſſe ſuperiores, & miniſtros Eccleſiæ ordinare, & alia pleraque peragere poſſe, quarum functionum poteſtatem reliqui inferioris ordinis nullam habent, & contrarium aſſerentes anathematizantur *can.* 7. Concludit ergo argumentum initio propoſitum, quod jus minores ordines conferendi, cum ſit ordinis Epiſcopalis, nullo unquam tempore præſcribi poſſit. Atque hoc argumento utitur Archid. in *dict. cap. Quoniam*, ubi ait, jus conferendi minores ordines non pertinere ad juriſdictionem, ſed ad poteſtatem conſecrationis, vel ordinis, ideoque non poſſe acquiri per conſuetudinem. Et loquitur Archidiac. in terminis noſtris de Abbate non benedicto. Atque id ipſum etiam de prima tonſura poſt Joann. Andr. tradit Anchar. *in c. Abbates ſub num.* 2. *in quinto notab. in fin. de privil. lib.* 6. & hanc conſuetudinem irrationabilem appellat ibi Gemin. & Henric. Boich. *in d. c. Cum contingat in fin. de ætat. & qualit.* & eſt communis opinio gloſſ. & DD. *in d. c. Aqua de conſecrat. Eccleſiæ, vel Altaris.*

42 Ex abundanti, ex alio etiam capite improbatur hujuſmodi conſuetudo, quia ut Abbas non benedictus conferat minores ordines, eſt contra generale Concilium, videlicet contra ſeptimam Synodum, id eſt ſecundam Nicænam, c. 14. relatam *in d. c. Quoniam 69. diſt.* & in *d. c. Cum contingat.* At contra decreta generalis Concilii non poteſt valide introduci conſuetudo, vel præſcriptio, ut in cauſa Mediolanenſi privilegii fori cenſuit ſuperioribus annis Sacra Congregatio Concilii ſecuta opinionem Hoſt. & Jo. Andr. *in c. Cum laicis prope fin. de reb. Eccl. non alien.* Bald. *in tit. de pace Conſtan. col.* 4. *§. Imperialis Clementia in ver. Mos Romanorum n.* 22. *in fin.* & Jaſ. *in leg. De quibus n.* 54. *verſ. Addo quod eodem modo*, *C. de legib.*

Ratio eſt, quia generalia Concilia cenſentur habere tacitam derogationem ad futuras contrarias diſpoſitiones, itaut ex defectu voluntatis, nec Summi Pontificis privilegium contra Concilium ſuſtineatur, niſi Concilio expreſſe derogatum fuerit, text. eſt ad literam *in cap. Ex parte de Capell. Monach.* & tradunt Archid. Joann. Andr. Joan. Monach. Gemin. Anchar. & alii communiter *in cap* 2. *de conſtit. in* 6. Oldrad. *conſ.* 326. *Quod articuli*, & Bald. *in l. Humanum in* 3. *notab. C. de legib.* Unde ſi contra Concilium generale non valet privilegium Apoſtolicum, in quo adeſt expreſſus conſenſus Papæ; multo minus valebit conſuetudo, quæ non habet Papæ conſenſum niſi tacitum, ac præſumptum, ut notat Anchar. *in c. Cum de Beneficio ſub num.* 2. *verſ. Secundo quære de præben. in* 6. Alia ratio cur non valeat conſuetudo contra generale Concilium, deſumitur ex *cap. Sicut* 15. *diſt.* eaque utuntur Hoſt. Joan. Andr. & DD *in d. c. Cum laicis*, ut alibi dixi. Itaque uſus quantumcunque vetuſtiſſimus, cui innititur Abbas non benedictus pro minorum ordinum collatione, non ſolum improbatur ex natura rei, quæ ex ſe impræſcriptibilis eſt; ſed etiam ex vi legis Conciliaris, contra quam legitima præſcribi non poteſt. Propoſito hoc dubio, an Generales Silveſtrinorum poſſint ſuis ſubditis regularibus primam tonſuram, & minores ordines conferre: S. Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini interpretum re accurato ſtudio ſemel, atque iterum diſcuſſa, cenſuit non poſſe, & ſic ordinatos characterem non recepiſſe. Ceterum agendum eſſe cum S. D. N. Gregorio XV. ut eidem Generali in Monaſterio S. Silveſtri de Monteſano, aut S. Benedicti de Fabriano, Camerinenſis diœceſis, reſidenti, ex ſpeciali gratia concedere dignetur hanc facultatem, quam ex longiſſima conſuetudine exercuit, conferendi primam tonſuram, & quatuor minores ordines ſuis ſubditis regularibus, atque ordines perperam collatos ſecreto repetendi. Quod cum Sanctiſſimo relatum eſſet, die 29. Januarii 1622. Sanctitas ſua benigne annuit.

DE CONSUETUDINE.

Idem Innocentius III. Conventui Corbien. Monaſterii.

CAPUT VII.

CUm venerabilis frater noſter Epiſcopus Hoſtienſis, & L. Sanctæ Crucis Preſbyter Cardinalis in partibus Alemaniæ legationis officio fungerentur, invenerunt Abbatem de Monaſterio Hermion. quod ad Romanam Eccleſiam noſcitur pertinere nullo mediante, ad Monaſterium Corbien. quod eſt etiam Romanæ Eccleſiæ ſpeciale, propria temeritate migraſſe, licentia illud deſerendi, vel confirmatione a nobis, vel ab ipſis, qui vices noſtras in illis partibus tunc gerebant, nec habita, nec petita: & infra. Poſtmodum autem nuncii ejus ad defenſionem ipſius generalem illius terræ conſuetudinem allegarunt. Cum igitur hæc non tam conſuetudo, quam corruptela merito ſit cenſenda, quæ profecto ſacris eſt canonibus inimica, ipſam mandamus de cetero non ſervari.

S U M M A R I U M.

1 *COnſuetudo dimittendi dignitatem, vel ad aliam ſe transferendi ſine Superioris licentia, non valet, & n. 6.*

2 *Conſuetudine induci non poteſt, ut electus adminiſtret non habita confirmatione a Superiore, & n. 7. & 13.*

3 *Legati de latere poſſunt eſſe plures in una Provincia.*

4 *Conſuetudo non valet, per quam rumpitur nervus eccleſiaſticæ diſciplinæ.*

5 *Romanæ Eccleſiæ poteſtas dicitur nervoſa, quia non frangitur, licet in cortice vulneretur.*

7 *Licentia adminiſtrandi ante confirmationem non ſufficit petita, niſi fuerit obtenta.*

8 *Immemorabilis conſuetudo dimittendi Prælaturam, vel adminiſtrandi, non habita Superioris licentia, non valet.*

Fagnan. in I. Lib. Decretal.

9 *Immemorabilis non habet vim tituli, ubi conſuetudo a jure eſt reprobata.*

10 *Conſuetudo pernicioſa eſt, per quam omittitur inquiſitio, quæ in confirmatione ſervari debet.*

11 *Electus poteſt adminiſtrare ante confirmationem, ſi hoc habeat ex privilegio, ut Ciſtercienſes, & Præmonſtratenſes.*

12 *Electi in partibus remotis ſtante conſuetudine poſſunt adminiſtrare ante confirmationem, etiamſi Curia ſit ultra montes.*

14 *Electi in concordia extra Italiam, & Papæ immediate ſubjecti, adminiſtrare poſſunt ante confirmationem, niſi eſſet Legatus in Provincia.*

CUm venerabilis. Non valet conſuetudo, per quam Prælatus ſine Superioris ſui licentia poteſt dimittere Prælaturam. Hoc dicit ſecundum Joannem Andr. & alios

Digitized by Google

alios poſt eum. Vel plenius ſecundum Abb. Non poteſt
introduci ex conſuetudine, ut quis poſſit dimittere di-
gnitatem ſine Superioris licentia, vel ut poſſit electus ad-
miniſtrare non habita confirmatione a ſuperiore. Divi-
ditur in tres partes. In prima ponitur temeraria transla-
tio. In ſecunda tranſlati excuſatio, ibi, *Poſtmodum*. In
tertia excuſationis reprobatio, ibi, *Cum igitur*.

3 Nota primo, ibi, *Legationis officio fungerentur*, in
una Provincia poſſe ſimul eſſe plures Legatos de latere,
prout hic erant Epiſcopus Hoſtienſ. & Cardinalis S. Cru-
cis.

4 Secundo nota, ibi, *Non tam conſuetudo*, non valere
conſuetudinem, per quam rumpitur nervus eccleſiaſticæ
diſciplinæ, Bald. hic *in princip.* Unde dicit Archidiac. *in*
5 *cap. Fraternitatis num 3. 34. diſtinct.* poteſtatem Roma-
næ Eccleſiæ dici nervoſam, quia non frangitur, licet in
cortice vulneretur.

6 Tertio nota ex hac decretali duos caſus, in quibus ge-
neralis conſuetudo ſervari non debet. Primus eſt dimit-
tendi dignitatem, ſeu Prælaturam, vel ad aliam ſe tranſ-
ferendi abſque Superioris licentia, ut patet ibi, *Propria
temeritate migraſſe*. & notant Joann. Andr. Bald. Bellam.
Butr. Cardin. Anchar. Abb. & Joann. de Anan. *in ſumma-
rio textus*.

7 Secundus eſt adminiſtrandi Prælaturam ante obten-
tam Superioris confirmationem: quamvis enim hæc li-
tera dicat, *Nec habita, nec petita*; tamen hoc non id-
eo dixit, quod ſatis fuiſſet petere, ſed dixit factam nar-
rando, & contemptum aggravando, ut bene per Joann.
Andr. *num.* 3. & Abb. *num.* 4. *verſ. Oppono*. Ad hoc enim
non ſufficit licentiam petere, niſi obtineatur: ut *capit.*
8 *Admonet*, *cap. Quod in dubiis*, *& cap. Niſi cum pridem
infra de renunciat.* & pondera rationem in textu expreſ-
ſam, cur in prædictis duobus caſibus conſuetudo non ſit
ſervanda, videlicet quia hæc non tam conſuetudo, quam
corruptela merito eſt cenſenda, quæ ſacris Canonibus eſt
inimica, ut in litera. Ex hoc enim ſequitur, ut non va-
leat, etiamſi ſit tanti temporis, ut ejus initii non extet
memoria; nam quotieſcunque lex non ſolum tollit, ſed
etiam reprobat, & damnat conſuetudinem uti pravam,
& irrationabilem; tunc cenſetur ſublata etiam immemo-
rabilis, ut poſt alios tradit Covarr. *var. reſolut. lib. 3. cap.*
9 *13. num. 5 verſ. Adnotandum tamen eſt*. Et eſt ratio, quia
etiamſi tempus immemorabile regulariter habeat vim ti-
tuli, ſeu privilegii, ut *leg. Hoc jure*, *§. Ductus aquæ*, *ff.
de aqua quotid. & æſtiv.* hoc tamen fallit, ubi conſuetudo
a jure eſt reprobata. Ita Franc. in *cap. 1. in 2. not. verſ. Imo
tradit Hoſtienſ. de conſuet. lib. 6.* Felin. *in cap. Cum ex officii
num. 13. de præſcript.* Put. *deciſ. 466. num. 4. lib. 2.* Quo
fit, ut Oldrad. *conſil. 146. Factum tale eſt de conſuetud.
num. 6. verſ. Præterea*, non bene ratiocinatus fuerit:
Poteſt privilegio concedi, ut quis ſine confirmatione ad-
miniſtret, ut *cap. 1. infra de ſuppl. neglig. Prælat. & cap.
Quia vos de appellat.* & ibi notatur per Hoſtienſ. ſi poteſt
privilegio; ergo & conſuetudine; ſunt enim paria hæc
ut notatur per Innocent. in *cap. Novit infra de judic.* Et-
enim æquiparatio iſta non procedit, ubi conſuetudo eſt a
jure improbata, ut hic, & ipſemet Oldrad. tenuit *loco in-*
10 *ferius citando num. 12.* eſſet enim perniciosa conſuetudo,
per quam omitteretur inquiſitio, quæ in confirmatione
ſervari debet, *cap. Cum nobis*, *& cap. Venerabilem*, *infra
de elect.* ſecundum Compoſt. hic *num.* 2. qui refert propter
hoc fuiſſe caſſatam electionem Prioris S. Crucis Colubrien.
qui annos quinque ſine confirmatione adminiſtraverat, 11
licet poſtea Papa illum reſtituerit ex gratia. Unde quidam
hoc habent ex privilegio, ut ſine confirmatione admini-
ſtrent, ſicut Ciſtercienſes; nam ſicut dicitur in parte
dante tutorem filio emancipato, quod Prætor eum con-
firmat ſine inquiſitione, *§. Sed hoc inſtitut. de ſatiſdat. Tu-
tor.* & hoc propter confidentiam, quam gerit jus de tuto-
re per patrem dato: ſic poteſt dici Papam tantam fiduciam
habere de aliquibus, ut eis indulgeat, ut etiam ſine in-
quiſitione eorum electiones confirmentur; & hæc dicta
Compoſtellani ſequuntur hic Joann. Andr. *nu.* 8. & com-
muniter DD.

Rurſus etſi idem Oldrad. *conſil. 9 Poſito ſuper præjudi- 12
cio ſine præjudicio num. 5. verſ. Item ponit*, conſuluerit ele-
ctum in Epiſcopum de conſuetudine Portugalliæ ſtatim
poſſe adminiſtrare ante confirmationem; tamen hoc ideo
dixit, quia Ultramontani in concordia electi poſſunt il-
lico adminiſtrare etiam circumſcripta conſuetudine in
vim *cap Nihil infra de elect.* & quia Papa tunc temporis
reſidebat ultra montes, & electus Bracarenſis diſtabat a
curia per 30. dietas; & amplius dubitabant, an eſſet lo-
cus diſpoſitioni *dict. cap. Nihil*, ita ut licuiſſet electo ſta-
tim adminiſtrare, & Oldrad. reſpondit licuiſſe ſtante præ-
dicta conſuetudine Portugalliæ. Atque ita tunc non age-
batur de conſuetudine contra jus, ut in caſu hujus capit.
1. ſed de conſuetudine interpretativa prædictæ decretalis
Nihil.

Sed quidquid ſit in caſu Oldradi, generaliter tene 13
quod hic dicitur, ſcilicet non valere conſuetudinem ad-
miniſtrandi ante confirmationem Superioris, prout te-
nuit ipſemet Oldrad. ſibi contrarius in *conſil. 128. Quo-
niam ad inveſtigationem num. 7.* ubi ait, hujuſmodi conſue-
tudinem eſſe a jure reprobatam, & ideo nec titulum,
nec juriſdictionem conferre; & ſi aliqui Ordines hoc ha-
bent, ut ſine confirmatione adminiſtrent, id non eſſe
ex conſuetudine, ſed ex privilegio. Idem firmant hic gloſſ.
2. Innocent. *num.* 1. Compoſt. *eod. num verſ. Sed licet*,
Hoſtienſ. *num.* 6. Joann. Andr. *num.* 8 Butr. *num. 24. verſ.
Dic quod conſuetudo*, Cardin. *num.* 5. & Abb. *num.* 6.

Fallit hæc regula in ſpeciali caſu *dict. cap. Nihil infra de 14
elect.* videlicet in Prælatis, qui immediate ſubſunt Papæ;
nam ſi ſint electi in concordia, & ſint extra Italiam con-
ſtituti, ex generali diſpenſatione Papæ ſtatim admini-
ſtrant, ne ſcilicet Eccleſia interior patiatur in tempo-
ralibus, & ſpiritualibus læſionem, ut ibi in text. & hic
in gloſſ. *penult.* & per Innocent. *num. 1. verſ. Hodie autem*.
Niſi in partibus remotis eſſent Legati, quia tunc non
haberet locum diſpoſitio *dict. cap. Nihil*, ceſſante nimi-
rum illius ratione; ſed eſſet locus huic decretali, ut ſen-
tit Innocent. *in fin.* dum ait: Sed hic cum in Provincia
eſſent Legati, a quibus poterat confirmationem habe-
re, non prodeſt conſuetudo, Compoſtell. *numer.* 2.
Abb. Antiqu. Ægid. & Boatin. quos refert, & ſequitur
Joann. Andr. *in fin.* & Joann. de Anan. *num. 1. verſ. Et col-
ligitur hic*.

DE CONSUETUDINE.

*Idem Innocentius III. Decano Salesberien. A. Archidiaconus, &
Magiſtro P. Penerel. Canonico Pariſienſi.*

CAPUT VIII.

CUm dilectus filius Guil. Andren. Eccleſiæ Monachus, qui pro Clerico ejuſdem Eccleſiæ ſe ge-
rebat, & G. Procurator Monaſteri Karoſeu. ſuper jure eligendi Abbatem in Andren. Monaſte-
rio, & de ejuſdem electione in noſtra præſentia invicem litigarent, idem Gu. electionem ſuam a fratri-
bus Andren. Eccleſiæ concorditer celebratam, authoritate Apoſtolica petiit confirmari, aſſerens tam
de jure communi, quam privilegio ſpeciali, eis ab Alexandro Papa conceſſo, & a nobis poſtmodum
confirmato, liberam eligendi authoritatem ad eoſdem fratres tantummodo pertinere; & infra.
Dictus vero procurator propoſuit ex adverſo, quod cum olim ad petitionem patronorum Eccleſiæ a
Morren. Epiſcopo fuerit conſtitutum, quod ſi præfatus locus divino munere adeo pullularet, ut
Prior, aut Abbas conſtitueretur ibidem, electio ejus penes fratres ejuſdem loci, & capitulum Ka-
ron-

conſen. penderet: & hujuſmodi obtentum ſtatuti ſic fuerit longe retroactis temporibus obſervatum; ut Monaſterio Andren. vacante, Andren. fratres in Karoſen. capitulo, aliquem de gremio Monaſterii Karoſen. ſibi aſſumerent in Abbatem: electio prædicti G. tam contra ſtatuti tenorem, quam etiam contra conſuetudinem approbatam (quæ optima eſt legum interpres) minus canonice attentata, merito caſſari debeat: & infra. Quia nobis conſtitit electionem ipſam a ſuſpenſis, & de ſuſpenſo etiam celebratam, eam juſtitia caſſavimus exigente. Ceterum cum ſupradictum ſtatutum ita ſane poſſit intelligi, quod per illud nec juri communi, nec privilegio derogatur, ut videlicet ad ſæpedictos fratres electio ſpectet Abbatis, & ad Karoſen. capitulum confirmatio: Mandamus quatenus ſi ex parte Karoſen. cœnobii, talis fuerit conſuetudo probata, quæ juri communi præjudicet in hac parte, vos ſecundum illam decernatis electionem Andren. Abbatis de cetero faciendam: alioquin Andren. monachis jus eligendi Abbatem adjudicare curetis; ut ac de cetero liberam habeant facultatem, vel de gremio Eccleſiæ ſuæ, vel etiam aliunde, per electionem Canonicam eligendi perſonam idoneam in Abbatem, præſentandam Karoſen. capitulo, ut ab eo (ſi fuerit canonica) confirmetur.

S U M M A R I U M.

1 *Conſuetudine introduci poteſt, ut una Eccleſia de Collegio alterius teneatur ſibi Prælatum eligere, & n. 26.*

2 *Monachus in Prælatum electus habet jus proſequendi propriam electionem, etiam in judicio contentioſo.*

3 *Monachus non poteſt conſentire electioni de ſe factæ ab extraneo Collegio abſque ſui ſuperioris licentia.*

4 *Capitulum ſede vacante poteſt ſuper jure eligendi litigare.*

5 *Privilegium poteſt concurrere cum jure communi.*

6 *Monachi unius Monaſterii ex conſuetudine poſſunt ſibi vendicare jus eligendi Abbatem in alio Monaſterio.*

7 *Conſuetudo eſt optima legum interpres.*

8 *Suſpenſus non poteſt eligere, nec eligi.*

9 *Capitulum generale an poſſit ſtatuere, ut Prælatus generalis eligi non poſſit de eadem natione, de qua fuit immediatus prædeceſſor, & n. ſeqq. uſque in finem.*

10 *Electio Abbatis Generalis tam activa, quam paſſiva libere ſpectat ad univerſam Congregationem.*

11 *Statutum reſtringens libertatem electionis an ſit contra jus, & n. 34. & ſeq*

12 *Capitulum Generale non poteſt ſtatuere contra Canones.*

13 *Major pars Capituli non poteſt præjudicare minori in jure eligendi, ſed requiritur omnium, & ſingulorum conſenſus.*
Declaratur, n. 47. 48. & 50.

14 *Capitulum Generale non ſtatuit contra jus privatum, juri alterius detrahendo.*

15 *Major pars Collegii non ſufficit in ſtatutis, quæ ſunt contra jus alteri competens.*

16 *Jus eligendi Generalem ex corpore totius Congregationis eſt publicum, quod pacto, vel ſtatuto tolli non poteſt.*

17 *Intellectus* leg. Scyphi, ff De optim. legat. *& numer. 50.*

18 *In electione qualibet eligendus eſt melior, & vita ſanctitate præſtantior.*
Declaratur, n. 53.

19 *Electio de digno, omiſſo digniori, regulariter ſuſtinetur, ſed peccant ſic eligentes.*

20 *Statutum Principis, ut electio fieri non poſſit de extraneis, vulnerat libertatem electionis.*

21 *Generali non licet in electione Provincialium, & aliorum officialium, aliquos nominatim proponere, ex quibus unus canonice eligatur.*

22 *Electio non dicitur libera, ſi facultas eligendi reſtringatur, ita ut certum genus perſonarum, imo una perſona eligi non poſſit.*
Declaratur, n. 29. 35. 39. & 55.

23 *Electio paſſiva majorem libertatem requirit, quam activa.*

24 *Statuta excludentia a beneficiis certum genus perſonarum dicuntur contra jus.*

25 *Capitulum Generale poteſt ſtatuere, ut electio Generalis fieri debeat ex certo gremio perſonarum, uſque ad n. 39.*

26 *Conſuetudo eligendi Prælatum ex certo genere perſonarum valet.*

27 *Statuti, & conſuetudinis æqualis eſt authoritas.*

28 *Conſuetudo in tantum valet, in quantum nititur tacito conſenſu ejus, qui poteſt jus condere.*

29 *Statutum reſtringens electionem ad certum genus perſonarum ſuſtinetur, quatenus concernit præjudicium ſtatuentis.*

30 *Capitulares poſſunt juri electionis paſſivæ renunciare.*

31 *Electio de certo genere perſonarum facta per metum, vel impreſſionem an valeat.*

32 *Voluntati nihil eſt ſub cœlo ita contrarium ſicut metus.*

33 *Epiſcopus cum ſuo Capitulo poteſt ſtatuere de jure communi, ut Monachi unius monaſterii eligant ſibi Prælatum de gremio alterius monaſterii.*

34 *Ut electio ab uno monaſterio fiat de gremio alterius, non eſt contra, ſed præter jus.*

35 *Statutum reſtringens electionem valet, ſi fiat ex juſta cauſa.*

36 *Conſtitutio Capituli generalis, qua cavetur, ne in Priores monaſteriorum eligantur plures quam tres de una natione, valida eſt.*

37 *Alternativa in electione tam Provincialium, quam Generalis, in pluribus Religionibus etiam non Mendicantibus inſtituta eſt.*

38 *Electio Generalis, quæ in aliquibus Religioſibus fit ſingulis Provinciis per turnum, an ſit rationabilis.*

39 *Conſtitutio Capituli Generalis excludens perſonas unius tantum nationis ab electione paſſiva non eſt contra libertatem electionis.*

40 *Matrimonium carnale ſicut & ſpirituale omnimodam libertatem requirit.*

41 *Conditio, ſi puella non nupſerit alicui ex certo genere perſonarum, non eſt contra libertatem matrimonii, ſi alii ſuperſint, quibus poſſit nubere.*

42 *Statutum adigens ad contrahendum matrimonium cum certo genere perſonarum, vel prohibens, ne puella nubat extra loca, ubi poſſidet hæreditatem, eſt nullum.*

43 *Secus ſi ſtatutum excipiat tantum certum genus perſonarum.*

44 *Statuta civitatum ſuper matrimonio non valent ex defectu poteſtatis etiam reſpectu pœnæ.*

45 *Conſtitutionibus omnium fere Ordinum regularium reperiuntur aliqui inhabilitati ad electionem paſſivam.*

46 *Prælati regulares habent jus ſuſpendendi ſubditos a gradibus, & dignitatibus ex quacunque cauſa, etiam occulta, extrajudicialiter.*

47 *Capituli major pars poteſt ex juſta cauſa excludere certam nationem ab electione paſſiva.*

48 *Major pars Collegii non poteſt præjudicare minori, ſi actus ſint voluntarii; ſecus ſi neceſſarii, vel ob publicam utilitatem.*

49 *Jus eligendi ex Collegio alterius Eccleſiæ non eſt publicum, ſed commune.*

50 *Majoris partis factum in jure univerſitatis, vel Collegii præjudicat majori; ſecus in jure ſingulari.*

51 *Conſtitutio arctans ad eligendum Abbatem ex gremio certi monaſterii intelligitur, ſi ibi reperiatur aliquis idoneus.*

25 *Ele-*

52 *Electorum libertas non læditur ex eo quod non reperiatur niſi unus idoneus in monaſterio, de cujus gremio tenentur eligere.*

53 *Electio non ſemper facienda eſt de digniori ſimpliciter, ſed de digniori quoad aliquid.*

54 *Juramenti forma in electione Romani Pontificis quæ.*

55 *Electionis libertas non violatur, ſi ab ipſiſmet Capitularibus, quorum intereſt, reſtringatur electio.*

56 *Capitulum generale de jure communi poteſt conſtitutiones facere.*

57 *Verbum*, poteſt, *præcedente negatione inducit neceſſitatem præciſam, & privat potentia.*

58 *Statuto ſi cavetur, ut minor, vel mulier non poſſit vendere ſine conſenſu conſanguineorum, ſi aliter vendant, contractus eſt nullus.*

59 *Beneficii collatio facta minori quatuordecim annorum eſt ipſo jure nulla, & proviſus non facit fructus ſuos.*

60 *Statutum concernens favorem publicum, a ſtatuentibus revocari non poteſt, ſi fuerit a ſuperiore confirmatum.*

61 *Capitulum generale an poſſit revocare decreta a ſe prius edita in vim privilegiorum Sedis Apoſtolicæ.*

62 *Statutum concernens publicam utilitatem, etiamſi confirmatum non fuerit, revocari non poteſt a ſtatuentibus.*

63 *Verbum*, videbitur, *refertur ad arbitrium boni viri.*

64 *Statutum ſpeciale derogat generali, ſi ab eo diſcrepet, aut illi videatur contradicere.*

65 *Species contraria generi, ſive præcedat genus, ſive ſequatur, limitat, & reſtringit genus.*

66 *Statuta ſi ſint contraria, eſt attendendum ſpeciale, licet non habeat clauſulam derogatoriam,*

1 CUm *Dilectus*. De conſuetudine poteſt induci, ut una Eccleſia de Collegio alterius teneatur ſibi Prælatum eligere. Hoc dicit Hoſtienſis, & dividit in quinque partes: Sed Jo. Andr. in duas. Prima narrat duplicem quæſtionem cum partium allegationibus. Allegatio pro electo, ibi, *Dictus*. Secunda unam deſinit, ibi, *Quia nobis*. Alteram diffiniendam committit, ibi, *Ceterum*. Brevius ſecundum Baldum. Sunt duæ partes. Thema cum allegationibus. Quædam Papæ declaratio, & quædam commiſſio. Secunda, ibi, *Quia nobis*,

2 Nota primo ibi, *Litigarent*, Monachum, quamvis non habeat proprium, *c. Non dicatis*, 12. *quæſt.* 1. tamen electum in Prælatum habere jus proſequendi propriam electionem, etiam in judicio contentioſo, ita ut abſque alio mandato poſſit principaliter ſuper proprietate juris eligendi litigare in præjudicium eorum, quorum intereſt. Ad idem textus *in cap. Cum dilectus ſupra de reſcript.* Quod tamen procedit ſecundum Perr. de Anchar. & Abb. *in princ.* ſi eligatur a Collegio proprio,
3 quia tunc eo ipſo quod eligitur, videtur ſibi data poteſtas acceptandi Prælationem. Unde in acceptatione hujuſmodi nullius conſenſus exigitur, videtur ſibi data poteſtas acceptandi Prælationem. Unde in acceptatione hujuſmodi nullius conſenſus exigitur. Ad hoc quod notatur *in cap. Qui tacet, de reg. jur. in 6. in Mercurial.* Secus vero ſi eligatur ab extraneo Collegio, quia cum velle, vel nolle non habeat, non poteſt conſentire electioni de ſe factæ ſine licentia ſui Superioris petita, & obtenta. Imo ſi conſenſerit, hoc ipſo ejus electio irritatur. Caſus eſt *in c. Si Religioſus, de elect. lib. 6,* Facit textus *in cap. Religioſus, de teſtam. eod. lib.*

Secundo nota in eodem verbo, Capitulum ſede vacan-
4 te poſſe ſuper jure eligendi litigare, & eſt unus caſus, in quo quæſtio Eccleſiæ poteſt tractari vacante Eccleſia, licet regula ſit in contrarium. Ratio eſt ſecundum Card. & Imol. Facit quod legitur, & notatur *in c. Decretis, ſupra de reſcript.*

Tertio nota, ibi, *Tam de jure communi, quam pri-*
5 *vilegio ſpeciali*, privilegium poſſe concurrere cum jure communi, de quo *in cap. Veniens, de reſcript. & in cap. Cum perſona, de privil. in 6.* Sed contrarium tenet gloſ. *in cap. Contra morem in verſ. Privilegio* 100. *diſt.* Dicit Bald. hic *n.* 4. quoddam eſſe privilegium juri communi contrarium, quoddam juri communi conſonans: vel ſecundum eum hoc eſt privilegium, quia jus commune prius erat violatum in fundatione monaſterii per conſtitutionem diœceſani de conſenſu patronorum, & ſic reverti ad jus commune, quod erat quodammodo ſublatum, vocatur privilegium, ut dicimus de Eccleſia Nonantulana. Ad hoc *l. Si unus, §. Pactus, verſ. Quoties enim ad jus, ff. de pact.* Et ſic reparatio ſtatus appellatur privilegium ſeu indulgentia.

Quarto nota, ibi, *De gremio monaſterii Karoſen.* ex 6
conſuetudine poſſe unum monaſterium vendicare ſibi jus eligendi Abbatem in alio monaſterio. Quid autem ſit, ſi Monachi ſint diverſæ Religionis, vel habitus, an Monachus unius poſſit eligi in Abbatem alterius, dic ut *in Clem.* 1. *de elect. & in c. Abbate, de v. ſignif.*

Quinto nota, ibi: *Quam etiam contra conſuetudinem* 7
approbatam, diſpoſitionem ambiguam recipere declarationem ab obſervantia ſubſecuta, quia conſuetudo eſt optima legum interpres, concordat *cap. Certificari, de ſepult. & l. Si de interpretatione, ff. de legib.* Item conſuetudo, ut dicit Hoſt. interpretatur, corrigit, immutat, abrogat, & præſumptionem inducit. Quæ ſingula late hic proſequitur Cardin.

Sexto nota, ibi, *A ſuſpenſis, & de ſuſpenſo*, ſuſpen- 8
ſum non poſſe eligere, nec eligi. Ad idem *c. Cum inter R. infra de elect. c. Cum bona, de ætat. & qual. & c. Poſtulaſti de cler. excomm. miniſtr.* An autem poſſit excommunicare, & beneficia conferre, dic ut per gloſ. *in v. A ſuſpenſis*, per Innoc. *n.* 4. & omnes hic.

Ultimo nota, electionem Abbatis de jure communi ſpectare ad collegium Eccleſiæ, ſeu monaſterii vacantis. De electione activa non eſt dubium, *c.* 1. *inf. de elect.* & dicam infra proxime. De electione paſſiva hic videtur caſus, de quo *in c. Cum Eccleſia, de elect.* veritas tamen eſt paſſivam eſſe liberam circumſcripta conſuetudine, vel ſtatuto, de quo dic plene ut in quæſtione ſequenti.

Poſito decreto Capituli Generalis Congregationis So- 9
maſchæ, quo determinatum eſt, ut poſtea quam Præpoſiti Generales Congregationis ſui triennalia regiminis tempus expleverint, ſucceſſor immediate eligi non poſſit ex eadem natione, ſeu ſtatu.

QUÆRITUR, an hoc decretum ſit validum, & obſervandum.

Contra decreti validitatem hæc potiſſimum videntur urgere.

Et primo, electio Generalis tam activa, quam paſ- 10
ſiva libere ſpectat ad univerſam Congregationem, ut de electione activa eſt textus *in c. fin. n.* 16. *q.* 7. *in c. Abbatem il prima* 18. *q.* 2. *& in c. Inordinatione*, 61. *diſt.* & de paſſiva *in c. Abbatem in monaſterio* 18. *q.* 2. *& hic*, ubi hoc notant Doctores, & in ſpecie Anton. de Butr. *in prima lect. n.* 7. *& in* 2. *lect. n.* 38. *& n.* 45. Card. Zabarell. *n.* 9. *q.* 1. gloſ. 1. *in c.* 2. ubi Archid. & Turrect. *n.* 1. *diſt.* 66. Et quamvis prædicta jura non loquantur de Abbate Generali, ſed de Abbatibus ſingulorum monaſteriorum, & nomen Congregatio ibi ſignificet ſingularem cujuſque monaſterii conventum; tamen ſicut electio Abbatis particularis cujuſque monaſterii fieri debet libere ex corpore Congregationis illius monaſterii, de cujus Prælati electione agitur; ita ex eadem ratione electio Generalis, qui toti Congregationi præficitur, eligi debet
libere ex corpore totius Congregationis, ut conſiderat 11
Rota *deciſ.* 65. *n.* 5. *par.* 1. *in recent.* Ergo ſtatutum reſtringens libertatem electionis eſt contra jus, quod tenet Butr. hic *in ſecunda lectura n.* 45. quia, inquit, id quod erat voluntatis ſecundum diſpoſitionem juris communis, trahitur ad cauſam neceſſitatis, quod eſt directe contra jus commune; & conſequenter decretum de quo agitur, excludens certam nationem ab electione paſſiva Præpoſiti Generalis videtur nullum ex defectu poteſtatis,
quia capitulum Generale non poteſt ſtatuere contra ca- 12
nones, ſicut nec Epiſcopus, nec Synodus, *c. Quod ſuper his, de major. & obed.* gloſ. hic *in v. Conſtitutum*, & Butr. *in ſecunda lect. n.* 38. & Abb. *n.* 10. Navarr. *conſ.* 8. *Quæritur primo, n.* 1. *de conſt.*

Secundo, cum quilibet de Congregat. habet jus, ut 13
eligi poſſit in Generalem, ut ſuperius dictum eſt, major pars Capituli generalis non poteſt cuiquam invito hoc jus adimere, ex notat. per gloſ. communiter approbatam in c. *Quia propter. in v. Vice omnium, de elect.* Butr. hic *in ſecunda lect. n.* 6. Navarr. *conſ.* 2, *In quadam Religione*,

num.

n. 3. *hoc tit.* Sed ad hoc requiritur omnium, & ſingulorum conſenſus, quia nemo cogitur juri ſuo renunciare invitus, *c. Abbas, infr. Quod met. cauſ. cauſ. l. Invitum, C. de contrah. emp.* Hoſtienſ. *in d. c. Quia propter n.* 49. & quod omnes tangit, ab omnibus approbari debet, *leg. ultim. C. de auctor. praſt.* gloſſ. *in c.* 2. *in verb. Ab omni-* 14 *bus*, 66. *diſt.* Et in his terminis tradit Rota *in prædicta deciſ.* 65. *n.* 5. *in fin.* Et Capitulum Generale non ſtatuit contra jus privatum, juris alterius detrahendo, quia hoc eſt ſolius Papæ *c. Quæ in Eccleſiarum, de conſt. c. Conſtitutus, de relig. domib. c. Statuimus*, 16. *q.* 1. Butt. *ubi ſupra n.* 37. Ad quod confert deciſio Putei 41. *lib.* 1. & Sacnen. *de jure quæſit. q.* 9. dum volunt, ut in competentibus de jure communi ſit neceſſaria derogatio regulæ de 15 jure quæſito non tollendo. Et generaliter in ſtatutis quæ fiunt contra jus alicui competens, non ſufficere majorem partem Collegii, ſeu univerſitatis, ſed debere omnes eſſe concordes, reſpondit Angel. *conſ.* 247. *incipien. Viſis, & examinatis*, quem referunt *in c. Cum omnes, de conſt.* Felin. *n* 2. *ver. Hanc concluſionem limita primo*, dicens hanc eſſe notabilem limitationem *ad l. Quod major, ff. Ad municip.* & Dec. *n.* 36. *in* 1. *lect.*

16 Tertio hoc jus, ut fieri poſſit electio de corpore totius Congregationis, eſt publicum, & ideo pacto non poteſt tolli; ergo nec ſtatuto, *cap. Si diligenti, de for. compet. cap Requiſiſti, de teſtam. cum ſimil.* Et ita arguit gloſſ. hic *in verſ. Conſtitutam*, & Butt. *in* 2. *lect. n.* 39.

17 Quarto, pro hac parte adducitur text. *in l. Scyphis, ff. de opt. legat.* ubi Paulus reſpondit, ſcyphis electione data, ſi non omnibus ſcyphis exhibitis legatarius elegiſſet, integram ei electionem manere placet. Sicut igitur ſi vel una res excludatur a facultate eligendi, electio legatarii non dicitur libera, nec tenet, ut ibi notat gloſ. *in v. Integram*, & Bart. *in princ.* ita & multo minus videtur libera electio Capituli Generalis, a qua excluduntur perſonæ unius nationis. Quem textum ad hoc propoſitum adducit Rota, ut dicemus infra *in* 6. *& ult. fundamento*, licet eum alleget ſub initio, *l. Nec ſolum, ff. de option. legat.*

18 Quinto, in omni electione ille eſt præferendus, qui ceteris eſt melior, ac morum & vitæ ſanctitate præſtantior, *cap. Licet ergo*, 8. *quæſt.* 1. *cum concord.* de quibus per gloſſ. *in cap.* 2. *in verſ. Sanctiones, de eff. cuſtod.* & Lambert. *de jure patr. lib.* 2. *part.* 1. *quæſt.* 10. *art.* 3. *n.* 5. *&* 6. At facile poteſt contingere, ut in natione excluſa ab electione paſſiva reperiatur aliquis religioſus qui ceteris omnibus dignior & præſtantior ſit; Ergo ille erit neceſſario eligendus, & conſequenter ſervandum non erit decretum excludens illam ab electione paſſiva, ut in propoſito conſiderat Rota *deciſ.* 65. *num.* 8. *par.* 1. *in recent.* 19 Et quamvis pro validitate electionis ſatis ſit, ſi dignus eligatur, & electio de digno, omiſſo digniori, ſuſtineatur, *c. Monaſterium*, 16. *q.* 7. *cap. Cum nobis de elect.* & tradit poſt alios Covarr. *in reg. Peccatum, par.* 2. §. 7. *n.* 3. *v. Sed hoc in hunc ſenſum*; id tamen procedit, poſtquam facta eſt electio, quæ ex omiſſione dignioris non retractatur, ut litium occaſiones amputentur; ſed ante electionem omnia jura clamant, ut meliores, & ſanctiores eligantur; & ideo peccant contra juſtitiam diſtributivam, qui omiſſo digniori eligunt dignum, ut notant omnes *in cap. Conſtitutus, de appellat.* S. Thom. in 2. 2. *quæſt.* 63. *articul.* 2. *ad* 3. Covarr. & Rota *loco citato* & patet ex conſtitutionibus hujus Congregationis, *pagina* 30.

20 Sexto, ad hoc adducitur Bald. *in c. Cum terra n.* 6. *de elect.* ubi determinat non valere ſtatutum Principis, ut lectio fieri non poſſit de extraneis, etiamſi in Patria invenirentur multi digniſſimi: quia, inquit, licet hoc ſit honeſtum, tamen vulnerant libertatem, quia nimis arctat eam.

21 Et confirmatur ex declaratione olim edita a Sacra Congregatione Concilii. Nam conſulta a Generali ordinis Sancti Auguſtini an liceat enim Generali in electione Provincialium, Priorum, aliorumque officialium facienda aliquos nominatim proponere, ex quibus unus canonice per ſecreta ſuffragia ad officium eligitur, reſpondit non licere; de quo videtur caſus *in d. c. Cum terra de elect.*

22 Ultimo, in propriis terminis conſtitutionis excludentis certum genus perſonarum ab electione paſſiva adducitur Rota *in præalleg. deciſ.* 65. *num.* 6. *par.* 1. *in recent.* cujus hæc ſunt verba: *Cum in electione requiratur ſumma libertas, & ab ea debeat longe [illegible] omnis coactio, & reſtrictio*, d. *c. Cum dilectus in fin.* ibi, *Liberam habeant, &c.* ſi facultas eligendi reſtringitur, ita ut certum genus perſonarum, imo una perſona eligi non poſſit, non dicitur libera electio, *l. Nec ſolum, l. Imo, ff. de opt. legat.* Bald. *in tr. de ſchiſmate*, quem poſuit poſt *tit. C. de edicto D. Hadriani tollen. n.* 12. *v. Est & tertium, & in l. fin.* §. *Sed etſi quis, n.* 26. *C. Communia de legat.* Præſertim quia major libertas requiritur in lectione paſſiva, quam in activa, ut per Butr. hic *num.* 26. *in prima lect. & n.* 25. *&* 45. *in ſecunda lect.* & Imol. *ſub num.* 1. 23 Idem Butr. *in c. Cum inter, el tertio n.* 11. *de elect.* Et facit, quod de jure quilibet poteſt eligi, & inſtitui, dummo- 24 do ſit idoneus, *c. Ad decorem de inſtitution.* Et propterea ſtatuta excludentia a beneficiis certum genus perſonarum dicuntur contra jus, Butr. hic *num.* 38 *cum duobus ſeqq. in* 2. *lect.* & ſæpiſſime fuit in Rota reſolutum.

Sed his non obſtantibus reſpondendum videtur, de- 25 cretum, ut proponitur, editum a Capitulo Generali eſſe validum, & ſervandum, & ex duobus præcipue fundamentis.

Primum fundamentum eſt, quia Capitulum Generale, de cujus authoritate in condendis ſtatutis non eſt ambigendum, tam ex conſtitutionibus Ordinis, quam de jure communi, & *c.* 1. & ibi gloſſ. *in v. Conſtitutum, de his quæ fiunt a major par. Capit. c. In ſingulis*, §. *Hujuſmodi, &* § *Si vero, de ſtat. Monach.* DD. *in c. Cum omnes, de conſt.* poteſt ſtatuere, ut electio Generalis fieri debeat ex certo gremio perſonarum; Ergo multo magis poteſt ſtatuere ut ex pluribus nationibus Congregationis excludantur ab electione paſſiva Religioſi unius nationis tantum: quia hoc ſecundo caſu minus reſtringitur libertas electionis, quam in primo, ut ex ſe patet.

Aſſumptum probatur primo, quia de conſuetudine 26 induci poteſt, ut Capitulum unius Eccleſiæ eligat ſibi Prælatum ex collegio alterius Eccleſiæ, & ſic valet conſuetudo eligendi Prælatum ex certo genere perſonarum. Caſus eſt hic, ubi id notat Abb. Antiq. Joan. Andr. Bald. Butr. Imol. Caldor. Anchar. Abbas Sicul. & reliqui omnes in princ. Et concordat text. *in c. Abbate*, & ibi gloſſ. *in v. Conſuetudinem, de verb. ſignif.* Ergo id poteſt induci etiam ex ſtatuto Capituli, & ita arguit Abb. *in c. Licet, n.* 12 *de elect.* & eſt ex mente Innoc. Compoſtell. & aliorum, de quibus infra *n.* 33. *ver. Quinto probatur*, dum ad probandam validitatem ſtatuti reſtringentis electionem ad gremium certi monaſterii adducunt textum *in d. c. Abbate, de verb ſignif* qui loquitur de conſuetu- 27 dine, ſeu præſcriptione: a qualis enim eſt authoritas utriuſque, gloſ. *in cap. fin. in v. Viles authoritas, infra eod.* imo major authoritas juris ſcripti, quam juris non ſcripti, *l.* 2. *C. Quæ ſit longa conſuet.* ex qua deſumptus eſt 28 text. *in d. c. fin. & in c. Conſuetudinis*, 11. *diſt.* Ratio eſt, quia in tantum valet conſuetudo, in quantum nititur tacito conſenſu ejus, qui poteſt jus condere, *l. De quibus, v. Nam cum ipſe leges, ff. de legib.* & in propoſito obſervat Dec. *in c. Licet, de vitanda, n.* 43. *de elect.* non debet autem eſſe minor virtus expreſſi conſenſus ſtatuentis, quam taciti, imo major, arg. *l. cum ex filia*, §. *Filio*, & quod ibi notat Bart. *ff. De vulg. & l. Expreſſa nocent, ff. de regul. jur. c. Conſtitutionem, v. Sed expreſſe de reg. in* 6. Ergo ſi valet conſuetudo Capituli de eligendo ex certo genere perſonarum, multo magis valet ſtatutum.

Deinde probatur aſſumptum, quia ſtatutum reſtrin- 29 gens electionem ad certum genus perſonarum, quamvis eſſet contra jus, & ideo non valeret in præjudicium tertii, ut dictum eſt in primo & ſecundo argum. contrario, ſuſtinetur tamen, quatenus concernit præjudicium ſtatuentis, ut in ſtatuto Epiſcopi de electione facienda ex gremio certi monaſterii tradit gloſ. hic *in verſ. Conſtitutus*, quod dicit eſſe bene notandum Butr. *in* 2. *lect. n.* 41. quia limitat *c. Quod ſuper his, de major & obed.* & cum gloſ. conſentiunt hic Innoc. Abb. Antiq. Compoſt. Bellarm. Card. & alii communiter; ergo cum in hoc ſtatuto non agatur, niſi de præjudicio Capituli ſtatuentis, ſequitur, ut abſolute ſit validum. Ratio eſt, quia Capitulares qui habent jus electionis paſſivæ, bene poſſunt, 30 huic juri renunciare, *c. In præſentia ad fin. de renunc. c. Ad Apoſtolicam, de reg. c. Si terra, de privileg.* gloſſ. *fin. in c. Cum veniſſet, de teſtib.* Dec. *in cap. Cum acceſſiſſent, n.* 24. *de conſt.*

Tertio,

31 Tertio, idem aſſumptum probatur ex doctrina Abb in
c. Cum terra, n. 3. de elect. ubi tenet valere electionem
factam per metum, ſeu impreſſionem, quando electo-
res non compelluntur eligere certum, ſed aliquem de
certo genere perſonarum, nec per hoc tolli libertatem
eligendi: & idem Abb. *in c. Licet, n. 12. eod. tit.* ubi di-
cit electionem validam eſſe, ſi electores compellantur
eligere de certo genere perſonarum, quia non amit-
titur omnino libertas eligendi, ſed reſtringitur. Et ad-
ducit ſimile de conſuetudine, quæ poteſt arctare jus eli-
gendi, puta ad certum genus perſonarum, ſed non pot-
eſt tollere libertatem, remanente poteſtate eligendi, ut
probatur *in d. c. Cum terra,* & ibi per Jo. Andr. juncto
textu hic.

Et quamvis de hac Abbatis doctrina in caſu metus,
ſeu impreſſionis merito dubitari poſſit, & contrarium
determinet Bald. *in l. fin. § Sed etſi quis, n. 26. C. Com-
munia, de legat.* & Juſtus in ſuo conſilio ſchiſmatis, quod
poſuit poſt rubricam, *C. de edict. D. Adrian. tollen. n.*
32 12. eo quod nihil ſub cælo ſit ita contrarium voluntati,
ſicut metus; & implicet contradictionem, & repugnan-
tiam quandam, ut ſit electio, & non ſit libera, ut ibi
per eum, *& in d. c. Cum terra, n. 12.* & per eundem
Abb. *ibid. n. 1.* tamen ſi omni metu, & impreſſione ceſ-
ſante iidemmet electores ſe adſtringant per viam ſtatu-
ti ad electionem faciendam ex certo genere perſonarum,
doctrina Abbatis videtur omnino admittenda. Et pro-
pterea Dec. *in d. c. Licet,* dum reprobat opinionem Ab-
batis dicit non valere illationem a conſuetudine Capitu-
li ad ſtatutum Principis, quia illa habet conſenſum ta-
citum illius, de cujus præjudicio agitur. Sentit ergo De-
cius, ſi Capitulum conſentiat, ut in caſu noſtro, non
eſſe conſtituendam differentiam inter conſuetudinem, &
ſtatutum. Et nihilominus Panormitanum eſſe receptum
ſimpliciter, teſtatur Navar. *conſ. 7. n. 1. de conſt.*
33 Quarto, probatur authoritate Innocentii hic *n. 2.* ubi
reprobans opinionem gloſſæ dicit ſe non videre, quare
Epiſcopus cum ſuo Capitulo non poſſit ordinare, ut
Monachi unius monaſterii eligant ſibi Prælatum de gre-
34 mio alterius monaſterii, *cap. Quanto, de his quæ fiunt a
Prælat. cap. Catholica, 11. diſt.* & eſt ſatis expreſſum ſe-
cundum eum in *cap. Abbate, de verbor. ſignific.* Et cum
Innocentio videtur tranſire Abb. Antiq *n. 3. verſ. Ad
gloſſam, licet Epiſcopus,* & apertius Bernard. Compoſtell.
n. 1. & 2. dicens non eſſe contra jus, ut unum monaſte-
rium de alio eligat, licet ſit præter jus. Quod patet ex
eo, quia hoc jus præſcribitur, ut in *d. c. Abbate:* at non
præſcriberetur ſi eſſet contra jus, *c. Maſſana, de elect.*
& ſequitur Card. Bellarm. *n. 3. ver. Dicit tamen Innocen-
tius.* Si ergo ſecundum eos valet ſtatutum Epiſcopi ar-
ctans electionem ad certum genus perſonarum in præju-
dicium Monachorum non conſentientium; multo magis
valere debet idem ſtatutum, ſi capitulariter fiat ab ipſiſ-
met Regularibus, de quorum præjudicio agitur. Nam
Canoniſtæ inter ſe diſcordes in hoc unanimes conveniunt
in hac decretali, ut ſtatutum valeat, quatenus concer-
nit præjudicium ſtatuentis. Et dictum eſt.
35 Quinto, quando ſtatutum reſtringens electionem edi-
tur ex juſta cauſa, conſentiunt omnes eſſe validum, et-
iamſi fiat ab Epiſcopo, non obſtante Monachorum præ-
judicio, in terminis juris communis, & circumſcriptis
exemptionibus, gloſſ. Innoc. Compoſt. Card. Abb. & alii
communiter hic per text. *in c. Ut noſtram, ut Eccleſ. be-
nef. c. Dudum, de reb. Eccleſ. non alien. lib. 6. & c. Con-
ſtitutis, infra de appell.* Decretum autem de quo agitur,
ſupponitur factum pro publica quiete, & fuit editum a
Capitularibus, quorum intereſt.
36 Sexto, ad idem aſſumptum probandum adducitur Na-
varr. *d. conſ. 7. incipien. Capitulum Generale, de conſtitut.*
ubi in his fere terminis conſuluit valere conſtitutionem
Capituli Generalis multarum Nationum, qua cavetur,
ne in Priores monaſteriorum eligantur plures, quam tres
de una natione. Tum quia ex pluribus cauſis poteſt eſ-
ſe rationabilis, ut ibi per eum, Tum quia ſtatutis Col-
legii Bononienſis, & aliorum multorum in Hiſpania
cautum eſt, ne ex eadem civitate eligantur plures col-
legæ, & ne ex eadem diœceſi plures, quam duo. Tum
quia vlet conſuetudo, ut Abbas unius monaſterii eliga-
tur ſolum de gremio alterius. Et ex aliis fundamentis ibi
adductis, ſubdens non reſtringi libertatem electionis ex
eo quod reſtringatur electio ad certum genus perſona-
rum, ex Panormit. ſuperius relato in verſ. *Tertio, idem
aſſumptum, n. 31.* Unde & Papa ſecundum eum eligitur
tantum de Collegio Cardinalium, & in Hiſpania non
conferuntur beneficia, niſi Hiſpanis, & in Galia, niſi
Gallis.

Ac demum probatur aſſumptum ex multarum religio- 37
num obſervantia. Etenim plura Capitula Generalia Or-
dinis Prædicatorum, S Auguſtini, & aliorum Ordinum
etiam non Mendicantium, inſtituerunt alternativam in
provinciis, id eſt, ut electio provincialis ſemel fieri de-
beat de una natione, & ſemel de alia, & in electione
Generalis hanc alternativam inſtituit Congregatio S. Be-
nedicti Hiſpaniarum anno 1559. ut refertur in *deciſ.* Ro-
tæ 65. *n. 15. par. 1. in recent.* Qua etiam in familia Ul-
tramontana, & Citramontana utuntur in alternis ſexen-
niis fratres Minores S Franciſci in electione Generalis
Miniſtri, & Commiſſarii. Imo, quod magis eſt, in 38
aliquibus Religionibus introductum eſt, ut electio Ge-
neralis fiat ex ſingulis Provinciis per turnum, ut in ſpe-
cie ſervatur in Congregatione Canonicorum Regularium
Lateranenſium. Licet hæc ratio eligendi per turnum vi-
deatur minus tuta, quippe quæ aliquando impingit ele-
ctores ad conſentiendum in minus dignum, maxime in
parvis Religionibus, ut nos docuit experientia; exceptio
enim quod Religioſi illius provinciæ, in qua n cadit tur-
nus, ſint parum idonei, & in aliis provinciis multi repe-
riantur ſanctiores, & meliores, parit jurgia, & inimicitias
inter Religioſos, & inexplicabiles habet difficultates, pro-
pter quas jura ſanxerunt, ut ſuſtineatur electio de di-
gno, omiſſo digniori, ut dictum eſt ſupra in 4 argu-
mento. Ob quam rationem ſimiliter DD. adnotarunt
collationem zeli ad zelum, & meriti ad meritum, de
qua canones loquuntur, ad conſtituendam majorem, &
ſaniorem partem, ut in *c In Geneſi, in c. Dudum,* & *in
c. Eccleſia veſtra, il ſecondo, de elect. cum concord.* vix
ad praxim deduci poſſe ſine diſſidio. Neque vero tanti
eſt facienda ratio æqualitatis ſervandæ in religione, ut
propterea ad Prælationem totius Ordinis aſſumi debeant
inhabiles. Alternativa videtur rationabilior, præſertim
in magnis Religionibus.

Secundum principale fundamentum pro validitate de- 39
creti eſt, quod quatenus etiam ſtatuta reſtringentia ele-
ctionem ad certas perſonas, vel nationem non valerent,
in quibus terminis loquuntur Doctores in contrarium
citati; tamen aliud dicendum eſt in decreto de quo agi-
tur: quia per illud non arctatur electio ad certum ge-
nus perſonarum, ſed tantum excluduntur perſonæ unius
ſtatus, vel nationis ab electione paſſiva, & relinquitur
vocalibus libertas eligendi in Generalem quem maluerint
ex omnibus aliis nationibus. Hoc autem non eſſe con- 40
tra libertatem electionis ſuadetur efficaci exemplo ma-
trimonii carnalis, quod non ſecus ac matrimonium ſpi-
rituale omnimodam libertatem requirit, *c. Gemma,* &
ibi Hoſtienſ. & Doct. *not. de ſponſ.* Feder. de Sen. *conſil.*
169. *Domino Conrado per tot.*]Et nihilominus quamvis 41
conditio, ſi puella nupſerit alicui ex perſonis arbitratu
tertii deſignandis, tanquam impediens libertatem ma-
trimonii, non valeat, & habeatur pro non adjecta, *l.
Cum tale, §. Si arbitratu, ff. de condit. & demonſtr* aliud
tamen dicendum eſt in conditione negativa, ſi non nu-
pſerit alicui ex certo genere perſonarum, quia valet
conditio, dumodo alii ſuperſint, quibus condigne puel-
la poſſit nubere. Caſus eſt *in l. Cum ita legatum, ff. de
condit. & demonſt.* cujus reſponſi verba hæc ſunt: *Cum
ita legatum ſit: Si Titio non nupſerit, vel ita, Si neque
Titio, neque Sejo, neque Mevio nupſerit, & denique ſi
plures perſonæ comprehenſa fuerint, magis placuit cuilibet
eorum ſi nupſerit, amiſſuram legatum, nec videri tali con-
ditione viduitatem injunctam, cum alii cuilibet ſatis com-
mode poſſit nubere.* Ex quo contextu ſatis clare apparet
excluſionem plurium perſonarum a facultate nubendi non
eſſe impeditivam libertatis matrimonii carnalis, & idem
juris eſt, ſi excludantur perſonæ unius civitatis, ut eſt
text. *in l. Hoc modo, §. Si Arrius, ff eod.*

Et eodem modo non valet quidem ſtatutum adigens 42
ad contrahendum cum certo genere perſonarum, ſecun-
dum opinionem Felin *in c. 1. n. 20. v Nec puto procedere,
de Sponſal.* Ideoque, S. Congreg. Concilii olim conſulta,
an ſtatuta locorum, quibus feminæ poſſidentes hæredi-
tatem prohibantur extra dicta loca nubere, ſit valida;
cenſuit decretum quidem *c. 9. ſeſſ. 24. de reformat. matrim.*
non

non decidiſſe hunc caſum; ſed jure veteri ſecundum communem ſententiam, de qua per Curtium Senior. *conſil.* 207. declarandum ſtatutum eſſe nullum, & ita referendum Sanctiſſimo, qui generali conſtitutione hujuſmodi
43 ſtatuta nulla declaravit; tamen ſecus eſt, ſi ſtatutum excipiat certum genus perſonarum duntaxat, & relinquat libertatem contrahendi cum omnibus aliis, ut notabiliter tradit Bald. *in l.* 1. § 1. § *Jus naturale. n* 10. *ff de juſt. & jur* ubi tenet ſtatuto civitatis poſſe prohiberi ſub pœna, ne quis accipiat Gibellinam in uxorem, & tale ſtatutum valere reſpectu pœnæ, ſi factum ſit propter aliquam publicam utilitatem, Gaſpar. Calder. *in dict. cap. Gemma, de Sponſal.* Roman. *in rubr ff Solut. matrim. in* 7. *col.* Cravett. *conſ.* 610. *Lege municipali, in princip.* Quini-
44 mo Bart. & Angel *in l. Fautores, C. de Maleficis lib.* 11. dicunt valere ſtatutum prohibens ſub certa pœna, ne inter homines diverſarum civitatum contrahatur matrimonium, dummodo poſſint honeſte nubere inter homines ſuæ civitatis: & quamvis in ſtatuto civitatis verior ſit opinio Joan. Andr. *in c. Statutum, in princip. verſ. Facit hæc decretalis, de hæret lib.* 6. ubi concludit hujuſmodi ſtatuta laicorum non valere ex defectu poteſtatis, quia cum matrimonium, & ejus cauſa, & dependentia ab illis ſint Eccleſiaſtici fori, *c. Tuam, de ordin. cognit cap. Lator qui fil. ſint legit.* & eſt hodie diffinitum a Trid. Synodo, *can. ult. ſeſſ* 24. *de Sacrament. matrim* Si quis dixerit cauſas matrimoniales non ſpectaſe ad judices Eccleſiaſticos, anathema ſit; Judex Eccleſiaſticus debet ſe intromittere, ne talis pœna exigatur, ſicut facit de pœna conventionali, ut in *d cap. Gemma, de Sponſal* tamen ſi conditum eſſet a Superiore Eccleſiaſtico, impugnari non poſſet ex hoc cap. quod per excluſionem certi generis perſonarum, ut in caſu Baldi impediret libertatem matrimonii; ut ex prædictis conſtat. Quemadmodum ergo conditio, vel ſtatutum excludens a nuptiis perſonas unius ſectæ, non impedit libertatem matrimonii carnalis, ſi alii ſuperſint, &c. ita nec decretum excludens certum genus perſonarum ab electione paſſiva, impedit libertatem matrimonii ſpiritualis, *cap. Inter corporalia, de translat. Epiſcopi.* Et quidquid ſit de veritate prædictarum opinionum, ceſſat omnis difficultas hoc caſu, in quo ſtatutum fuit editum ab ipſiſmet electionibus, de quorum libertate agitur.

45 Accedunt prædictis regularium ordinum inſtituta. Nam nulla fere eſt religio, in qua ex conſtitutionibus Capituli Generalis non reperiatur aliquis inhabilitatus ad tempus ad electionem paſſivam; in pleriſque enim ſtatutum eſt, ut Generalis vel Provincialis poſt expletum tempus ſui officii non poſſit immediate eligi ad eandem Prælationem; idemque in multis religionibus conſtitutum eſt de viſitatoribus, & in ſpecie de diffi-
46 nitoribus id cavetur conſtitutionibus hujus Congregationis *p.g.* 36. §. *In Capitulo, & p.g* 12. excluduntur non habentes ſex annos religionis, & integrorum ætatis, & alias qualitates ibi præſcriptas. Neque vero in hoc dubitari poteſt de poteſtate Religioſorum, quia Prælati regulares jus habent infirmandi, & ſic ad tempus excludendi ſubditos a gradibus, & dignitatibus ex quacunque cauſa etiam extrajudicialiter, ut patet *in cap.* 1. *ſeſſ.* 14 Concil. Tridentin. & alias declaravit Sacra Congregatio. Unde ſicut a Capitulo Generali excludi poteſt ab electione paſſiva certus numerus religioſorum; ita excludi poſſunt Religioſi unius nationis, cum hæc quoad libertatem electionis non differant ſpecie, ut eſt textus *in dict. leg. Cum ita legatum, junct. l. Hoc modo, §. Si Arrétia, ff. De condition. & demonſtrat*, ubi quoad libertatem matrimonii carnalis parificantur excluſio aliquarum perſonarum nominatim, & excluſio perſonarum unius civitatis.

Nec prædictis obſtant adducta in contrarium. Ad primum enim reſpondetur negando ſtatutum aſtringens ad eligendum ex gremio certi monaſterii eſſe contra jus; imo enim eſt tantum præter jus, ſecundum opinionem Compoſtell. & aliorum, quos retuli ſupra in primo fundamento pro hac parte, verſ. Quarto, probatur authoritate Innocentii.

Reſpondetur ſecundo, hujuſmodi ſtatutum, eſto ſit contra jus, tamen de jure communi, & circumſcriptis exemptionibus valere, etiamſi fiat ab Epiſcopo in præjudicium Monachorum, quando editur ex juſta cauſa, ut hoc caſu, quemadmodum ex communi Canoniſtarum ſententia dictum eſt ſupra in verſ. Quinto, quando ſtatutum.

Reſpondetur tertio, authoritates in contrarium adductas loqui in ſtatuto Epiſcopi, qui ſecundum unam opinionem non poteſt arctare Monachos non conſentientes ad eligendum ſibi Prælatum ex gremio alterius monaſterii. Unde non procedunt, ſi ſtatutum ſiat ab eodem Capitulo Monachorum, quorum intereſt, ut hoc caſu, quia valet ſtatutum etiam contra jus commune in præjudicium Capituli ſtatuentis, ut eſt de mente gloſſ. *hic in ver. Conſtitutus*; & eſt communis opinio, ut patet ex dictis ſupra *n* 29

Ad ſecundum reſpondetur negando ad validitatem hu- 47
jus ſtatuti neceſſarium eſſe conſenſum omnium, & ſingulorum; imo enim ſufficit conſenſus majoris partis Capituli; nam cum edictum fuerit ex juſta cauſa, ſufficit major pars, etiamſi auferat aliquibus jus electionis paſſivæ, ut declarat Imola *in c p. fin. in* 12 *col. v Circa ſecundam partem, infr. eodem*, quem refert, & ſequitur Felin. *in c Cum omnes, n.* 2 *v. Sed iſta limitatio, de conſtit.* & ibi etiam Dec. *num.* 36. *in prima lect.* ubi reprobat opinionem Angeli in contrarium allegati: quod abſque dubio procedit hoc caſu, in quo ex conſtitutionibus Ordinis *p.g.* 69. *& ſeqq* univerſaliter conſtitutum eſt, ut in omni conſultatione, ſive in Capitulo, ſive extra Capitulum, in qua aliquid definiendum fuerit, ſecreta ferantur ſuffragia, & quod major pars cenſuerit, id definitum intelligatur, & a ceteris omnibus etiam contra ſentientibus decreto illi ſubſcribatur; hoc enim caſu factum majoris partis abſolute præjudicat minori, ut per Angel. *conſ.* 269. *Punctus eſt, alias incipit, non eſt dubium*, & Dec. *in d. c. Cum omnes, n.* 28.

Similiter concluſio illa, quod non ſufficiat major pars, 48
quando tractatur de jure alicui acquiſito, procedit tantum in actibus voluntariis, ut declarat gloſſ. 1. *ad fin. in dict cap Cum omnes*, quam Doctores ibi communiter ſequuntur, ut teſtatur Dec. *num.* 29. & in his terminis procedit gloſſ. in contrarium allegata in *dict cap. Quia propter in v Voce omnium, de elect* loquitur enim in promiſſo, qui eſt actus mere voluntarius; unde non mirum, ſi quilibet poteſt contradicere, ne privetur voce ſua, ſecundum Abb. in *cap. In cauſis, de elect.* Secus autem eſt, ſi actus ſit neceſſarius, vel ſaltem utilis, ut hoc caſu, in quo decretum fuit editum ex neceſſitate, vel utilitate publicæ quietis, quia ſufficit conſenſus majoris partis. Quæ limitatio eſt etiam Innocentii, & DD. *in cap. Cum omnes*, ut per Dec. *dict. num.* 36. Lap. *allegat.* 131. *Infraſcripta ſunt*, Bald. *in l.* 1 *ff. De magiſtr. convenien.* Ad idem eſt gloſſ *in extrav. Provide, in verſ. Proceſſibus, ad fin. de ſent excomm.* quæ dicit ſic: Ubi agitur de electionibus, & ſimilibus, quod major pars facit, omnes facere videntur, *ut l Quod major, ff Ad municipal.* Item ubi factum omnium reſpiceret debitum, vel publicam utilitatem, quia tunc ſufficeret major pars, *cap final de iis quæ fiunt a major. part. Capit.* Hæc gloſſ. Et ex contrario ſequeretur, ut Capitulum Generale ex cauſa quantumvis neceſſaria, vel utili, nunquam poſſet excludere aliquem ab electione paſſiva: eſſet enim in poteſtate ejus qui excluditur, illam impedire, ſi omnium, & ſingulorum conſenſus requireretur; quod eſſet valde abſurdum, & contra bonum publicum religionum.

Ad tertium, reſpondetur ex Hoſtienſ. *hic n* 4. *Hoc jus* 49
ut una Eccleſia ac alia eligat, non eſſe publicum, ſed commune, c. Nobis, de jure patr. & c. Sacroſancta, de elect. nam contra publicum non prodeſt conſuetudo, ſed contra commune bene currit, ut notatur hic in v. Interpres, unde & hoc jus præſcribitur, ut in c. Abbate, de verb ſignif. & Epiſcopus bene poteſt facere contra hoc jus, cap De cetero, de tranſact. cap. At ſi clerici, de judic. Hæc Hoſtienſis. Quod ſi hoc poteſt Epiſcopus in præjudicium Capituli Monachorum, multo magis poterit ipſummet Capitulum, de cujus præjudicio agitur.

Ad quartam, id eſt ad *leg. Scyphi. ff. De opt. legat.* 50
reſpondetur, ibi electionem legatarii non valere, niſi ſcyphi omnes legati fuerint exhibiti: quia cum propter illorum ignorantiam legatarius non habeat conſenſum liberum, non poteſt ei ab hærede, vel alio in electione præjudicium inferri. At hoc caſu electores, de quorum excluſione agitur, capitulariter conſenſerunt. Unde ſuccedit limitatio, quæ habetur in *ead. l. Scyphi, in final.*

fin. ibi: *Niſi ex his duntaxat eligere voluiſſet, cum ſciret & alios eſſe*. Præterea ibi agitur de jure ſingulari, a quo non licet arguere ad jus univerſitatis, vel Collegii, in quo factum majoris partis præjudicat minori, *cap. 1.* & ibi gloſſ. *in v. Conſtitutum, de his quæ fiunt a major. par. cap. c. In Geneſi, & c. Eccleſia veſtra, de elect. gloſſ. in c. Inter Canonicos, in ver. Capituli, eod. tit. & in d. extrav. Provide, in v. Proceſſibus in fin. de ſent. excomm.*

51 Ad quintum reſpondet Navarr. *d. conſ. 7. de conſtit.* ubi poſteaquam firmavit valere conſtitutionem Capituli Generalis, quod in Priores non poſſint eligi, niſi tres de una natione, dicit non obſtare, quod exinde videantur cogi electores ad eligendos indignos, quia quando non poſſent eligi omnes Priores digni de omnibus nationibus, niſi plures quam tres eligerentur de una, tunc poſſent plures eligere de illa, quia nunquam eſt eligendus indignus: ad quod allego textum *in c. Abbate, de verb. ſignif.* ubi patet obligationem eligendi Abbatem ex certo gremio monaſterii habere locum, dummodo ibi reperiatur aliquis idoneus; quod ſi non reperiatur, aliunde fore eligendum, & concordat *c. Nullus, 65. diſt. c. Sacrorum, 63. diſt. & c. In nomine Domini, 23. diſt.* ibi: *Eligatur autem de ipſius Eccleſiæ gremio, ſi reperitur idoneus; vel ſi de ipſa non invenitur, ex alia aſſumatur*. Nec propterea generabitur monaſterio præjudicium in futuris electionibus, ut ibi not. gloſſ. fin. *v. Sed pone quod nullus reperiatur idoneus*.

52 Ad idem eſt doctrina Jo. Andr. *in d. cap. Cum terra n. 4. ver. Oppones*, quam ibi ſequitur Cardin. *num. 3.* ubi opponens; quod non valeat conſuetudo eligendi de certo gremio, eo quod libertas electionis poſſet in totum tolli, ſi ibi non eſſet niſi unus idoneus; nam electores neceſſe haberent illum eligere. Reſpondet hoc non facere conſuetudinem, ſed caſum, ſicut contingeret, ſi in orbe non eſſet niſi unus, ut idem Joan. And. & Card. not. in *c. Conſideravimus, eod. tit.* Tales autem eventitios caſus non computamus, *l. Julianus, ff. Qui & quib. cap. fin. de homic.*

53 Præterea conſiderandum eſt hunc caſum non poſſe contigere, ut in natione excluſa reperiatur aliquis, qui ſit ceteris dignior. Ratio eſt, quia, ut inquit D. Thom. *in quodl. 6. artic. 9. Aliquis poteſt dici melior dupliciter, uno modo ſimpliciter qui eſt ſanctior plus habens de charitate: alio modo dicitur aliquis melior quoad aliquid. Contingit autem quandoque aliquem eſſe meliorem ſimpliciter, qui tamen non eſt melior quantum ad hoc ut Prælationem ſuſcipiat, quia alius forte poteſt Religionem magis juvare vel per conſilium ſapientiæ, vel per auxilium potentiæ, &c. Non ergo ſemper eſt præeligendus melior ſimpliciter, ſed quoad aliquid*. Hæc D. Thom. Quamvis autem poſſit dari caſus, ut in illa natione excluſa reperiatur aliquis, qui ſimpliciter & ſecundum ſe ſit ceteris ſanctior; tamen quia per ejus electionem deſtruitur illud bonum publicum, quod conſideravit Capitulum generale in promulgatione illius decreti, non debet cenſeri magis idoneus quantum ad aliquid; ac proinde non eſt præeligen-
54 dus. Hinc juramentum in electione Romani Pontificis non fit ſimpliciter de ſanctiore eligendo, ſed in hæc verba: *Teſtor Deum qui me judicaturus eſt, quod eum eligo, quem ſecundum Deum judicio eligi debere*; ut in conſtitutione Gregorii XV. *Æterni Patris Filius*. Et in hac ipſa Congregatione quamvis electores jurent digniorem eligere in Præpoſitum Generalem, tamen cum myſterio addita ſunt illa verba, *Penſatis circumſtantiis*.

Præterea ex conſtitutionibus ejuſdem Congregationis multi reperiuntur excluſi ad tempus ab electione paſſiva, ut dictum eſt ſupra in ultimo fundamento pro hac parte, *verſ. Accedunt prædictis*. Et tamen hoc non repugnat juramento de digniore eligendo, licet aliquis æſtimare poſſit quempiam illorum eſſe ceteris digniorem: ergo eodem modo nec repugnabit decretum de quo agitur, licet aliquis ex natione excluſa dignior ceteris videri poſſit.

55 Ad ultimum ſic reſpondetur. Congregatio Sancti Benedicti Hiſpaniarum in caſu Rotæ opponebat, quod conſtitutio illa reſtringens electionem Generalis in alteriùs trienniis ad gremium certi monaſterii ſubreptitie edita fuiſſet a Sanctiſſimo ad ſupplicationem ipſius Congregationis, quia Congregatio pro eadem conſtitutione nunquam ſupplicaverat, ut legitur in principio deciſionis. Unde ſtante defectu conſenſus Congregationis, Rota reſolvit conſtitutionem eſſe illi præjudicialem, quia quomodocunque reſtringatur electio, etiam per excluſionem unius ab electione paſſiva, infertur præjudicium libertati electorum non conſentientium, juxta text. *in d. l. Scyphi, ff. De opt. leg.*

Hæc autem reſolutio nullatenus applicari poteſt caſui noſtro, in quo, ut ſæpius repetitum eſt, decretum excludens certam nationem editum fuit ab ipſa Congregatione, de cujus præjudicio tractatur.

56 Ex quibus omnibus concluditur hoc decretum eſſe validum, & conſequenter obſervandum in proximo generali Capitulo, ex diſpoſitione tam juris communis, *c. In ſingulis, §. Hujuſmodi, & §. Si vero, de ſtat. Monachor.* quam conſtitutionum Congregationis, ut patet *pag.*
40. § Qua, & pag. 89. §. Quicquid, & paſſim alibi; alio- 57
quin ſi in Præpoſitum Generalem eligeretur aliquis de natione excluſa, electio nulla foret, quia decretum non prohibet ſimpliciter electionem fieri, ſed ſtatuit, ut electio fieri non poſſit: verbum autem, *Poſſit*, præcedente negatione inducit neceſſitatem præciſam, & privat potentia, ſecundum gloſſ. ordin. *in cap. 1. in verſ. Non poteſt, de regul. jur. in 6.* quam Bart. & omnes ſequuntur *in l. Gallus, ff. de liber. & poſthum.* ut teſtatur ibi Jaſ. *n. 19. & 23.* & idem Bart. *in l. De his, n. 4. ff. De tranſact.* Abb *in c. 1. in ult. not. de cauſ. poſſ. & propriet. & in c. 2. in 2. not. de fid. inſtr.* & reddit actum de jure impoſſibilem, ut ait Bald. *in leg. 1. num. 6. C. Qui admitti*, & Jaſ. *in d. l. Gallus*.

Et propterea quidquid fit ab eo, cui facta eſt prohibitio per verbum, *Non poſſit*, eſt irritum ipſo jure, ut reſpondit Bart. *in conſ. 97. In quæſtione, num 4. liber. 2.* Alex. *conſ. 77. in princ. & conſ. 82. Viſo proceſſu, num. 3.*
lib. 3. Hinc ſi ſtatuto caveatur, ut minor, vel mulier 58
non poſſit vendere ſine conſenſu conſanguineorum; ſi aliter vendant, contractus eſt nullus, ita ut nec naturalem pariat obligationem, ut determinat Bartol. *in d. leg. Cum lex, in penult. col. num 6. ff. de fidejuſſor. Quia*, inquit, *dicere quod non poſſit contrahere, nihil eſt aliud quam auferre poteſtatem, & facultatem vendendi*, & ſequitur Jaſ. *in d. l. Gallus, num. 16. ver. Prima concluſio*: ubi hanc theoricam pluribus exemplis confirmat, & *n.* 19. teſtatur eſſe communem, & ab omnibus indifferenter approbatam.

Ideoque cum olim dubitatum fuerit in S. Congregatione Concilii, an *c. 6 ſeſſ. 23.* diſponens neminem ante decimumquartum annum beneficium obtinere poſſe, comprehendat eum, qui anno duodecimo ætatis beneficium obtinuit, & nunc effectus eſt ætatis annorum quatordecim, adeo ut nunc non ſit legitimus poſſeſſor, & fructus ſuos non fecerit: S. Congregatio annexa doctrinæ Jaſon. *in d. l. Gallus, n. 17. cum ſeqq. ff. de liber. & poſthum.* ubi quod actus redditur nullus ipſo jure, cum quid prohibetur cum verbo, *Non poſſit*, cenſuit collationem ante decimum quartum annum fuiſſe nullam. 59

Neque vero hoc caſu integrum eſt capitularibus ab hoc decreto recedere, quia non fuit ſimpliciter editum in favorem ſingularium perſonarum, ſed pro publica quiete. At ſtatutum concernens favorem publicum, ſtante confirmatione conſtitutionum, quæ dicta pag. 89. præcipiunt, ut decreta Capituli Generalis obſerventur, etiam antequam referantur inter conſtitutiones, a ſtatuentibus revocari non poteſt, etiamſi per revocationem fiat reditus ad jus commune, ut concludit Abb. *in cap. Cum acceſſiſſent n. 2. v. Nota quod ſtatuentes, & v. Si vero ſtatutum, de conſtitut.* Roman. *conſ. 37. Viſo puncto, col. fin.* & Angel. *in l. Omnium, col. ult. C. De teſtam.* Ratio eſt ſecundum eos, quia ex quo Superior confirmat, videtur diſpoſitionem ſuam facere, *l. 1. §. Sed neque, C. de veter. jur. enucl. c. Si Apoſtolica de præb. in 6.* Idem tenet Cardin. *conſ. 130. Ad primam partem*, ubi reſpondit ſtatuta Capituli confirmata per Papam non poſſe tolli per 60
Capitulares, quatenus reſpiciunt favorem publicum: & 61
eodem ſpectat quod ſcripſit Navarr. *conſ. 8. Quæritur primo, in princip. de conſtit.* ubi ait, Capitulum Generale non poſſe revocare decreta a ſe prius edita, eo quod cum habeat jus condendi decreta ex privilegio Sedis Apoſtolicæ, decreta ipſa non dicuntur Capituli Generalis, ſed Papæ; & ideo ab inferiori a Papa revocari non poſſunt, per jura quæ ad hoc citat Felin. *in d. cap. Cum acceſſiſſent, n. 9. de conſt.*

Qui

62 Quinimo non eſt vis aliqua in confirmatione; quia ſtatutum concernens utilitatem publicam etiam abſque confirmatione Superioris revocari non poteſt a ſtatuentibus, nec illi tacite vel expreſſe renunciari, ut determinat Innoc *in c. Cum olim, il 2. n. 7. ver. Imo plus dicimus*, alias eſt in *cap. Accedentibus, de privil.* & ibi Jo. Andr. *n.* 5. Butt. *n.* 7. Anchar. *n* 4. *v. Subdit Innocentius*, & Dec. *in d. c. Cum acceſſiſſent, n.* 13. *v. Preterea quando ſtatutum reſpicit utilitatem publicam*, facit ſecundum eos *cap. Se diligenti, de for. compet.*

Non obſtat, quod ea Bullis dictæ Congregationis Capitulum Generale ſicut potuit decretum concedere, ita etiam poſſit ante ullam executionem illud abrogare, ut patet *pag.* 5. *linea* 5. & *pag.* 16. *linea* 11. ibi: *Statuta condere, quoties videbitur, mutare, ac de novo ſtatuere.* Nam reſpondetur hanc facultatem immutandi ſtatuta competere ſtatuentibus etiam de jure communi, ut notant omnea in *c. Cum acceſſiſſent*, per illum textum, ubi in ſpecie Felin. *n.* 3. & 10. *de conſtit.* Unde cum prædictæ Bullæ idem diſponant, quod jus commune, debent ad inſtar juris communis declarari, & limitari, ut non procedant in ſtatutis editis ex cauſa publicæ utilitatis, *l. Juris gentium*, §. *Si paciſcar, ff. de pact.* juncta *l. Transigero*, ubi gl. magn. *C. de tranſact. gl.* Bart. & omnes in *l. Sciendum, ff. Qui ſatiſd. cogan.*

63 Nec refragatur verbum, *Videbitur*, in Bullis poſitum, quia refertur ad arbitrium boni viri, & regulatum a jure, *l. Si fideicommiſſaria libertas, la ſecunda in princip. de fideic. libert.* ibi, *Si tibi videbitur, peto, ut manumittas*; quod accipiendum eſt, ac ſi dictum fuiſſet: Si tibi quaſi bono viro videbitur, & tradunt Gemin. Roman. & alii copioſe relati a Menoch. *de arbitr. judic. lib.* 1. *q.* 8 *n.* 2.

Præterea quatenus Capitulum Generale poſſit hoc decretum revocare, hoc tamen intelligi debet ſervata forma præſcripta in conſtitutionibus dictæ Congregationis, ut ſcilicet id fiat electionibus majorum officialium abſolutis, ut habetur *pag.* 67. c. 18.

64 Neque obſtat, quod in alia conſtitutione initio relata caveatur, ut ſi quid ſtatuendum fuerit circa electiones, id fieri debeat ante electiones majorum officialium.

Etenim cum hæc conſtitutio generaliter diſponat, ut propoſitiones circa electiones fiant in ſede vacante, & e contra, ſecunda conſtitutio diſponat ſpecialiter, ut propoſitiones decretorum Capituli generalis fiant in ſede plena, prima conſtitutio Generalis non cenſetur loqui, neque diſponere in caſu decretorum Capituli Generalis, de quo ſpecialiter fuit cautum in ſecunda conſtitutione. Ita declarat Ang. *conſ.* 160. *Domina, in pincip.*

Ratio eſt, quia quotieſcunque proviſio ſpecialis diſcrepat a generali, imo prima fronte illi contradicit, puta ſi unum ſtatutum diſponat, ut de falſitate poſſit inquiri uſque ad vigeſimum annum, & alio ſtatuto ſpeciali caveatur, ut contra teſtem falſum non poſſit inquiri, niſi infra menſem; tunc generali ſtatuto derogatur per ſpeciale, ut decidit Bart. in *l. Sanctio legum, ff de pæn.* quem refert, & ſequitur idem Ang. alia exempla cumulans *conſ.* 355. *q. prædicta, per tot.*

Hinc ſi Imperator conceſſerit Cremonenſibus uſum aquarum Padi uſque ad mare, & Parmenſibus conceſſerit omnes aquas in territorio Parmenſi, prævalet quoad aquas Padi privilegium Cremonienſium tanquam magis ſpeciale de aquis Padi, ut ex facto reſpondit Signorol. de Homod. *conſ.* 70. *n.* 12.

Hinc etiam ſtatutum ſpecialiter loquens de ſucceſſio- 65
ne certarum perſonarum derogat ſtatuto generali, excludenti perſonas in genere, ut conſuluit Bald. *conſ.* 78. *Duo ſunt ſtatuta, lib.* 1. *Quia*, inquit, *certum eſt, quod ſpecies contraria generi, ſive præcedat genus in eadem diſpoſitione, vel alia, ſive ſequatur, eximitur a genere, & derogat generi*, & *reſtringit genus, ut non referatur genus ad illam ſpeciem, cum inter genus, & ſpeciem ſit encompatibilitas, ſive contrarietas*, & idem Baldus *conſil.* 292. *Verba pactorum, n.* 3. *in fin. verſ Dictum ſtatutum, lib.* 2. ubi generaliter docet, ſi ſint duo ſtatuta contraria, unum ſpeciale, & alterum generale, eſſe attendendum ſpeciale, etiamſi non habeat verba derogatoria, ſive ſpecies præcedat genus, ſive ſequatur, ut in regul. Generi per ſpeciem derogatur; & ſequitur Angel. *dict. conſ* 355. & Alex. *conſ.* 141. *n.* 9. *lib.* 2.

Quod maxime procedit hoc caſu, in quo ſecunda conſtitutio de proponendis decretis Capituli Generalis poſt abſolutas electiones habet ſpecialem rationem, nimirum ut religio decreta experiatur priuſquam abroget, aut inter conſtitutiones referat; alioquim ſi ante ullam executionem, & experimentum decreta poſſent pro libito voluntatis abrogari a majori parte Capituli, jam lex eſſet indubio poſita, *leg. Si Prætor, ff de judic.* ibi, Alioquin luſoria erunt hujuſmodi edicta, & decreta Paſtorum. Die 29. Martii 1638. Sanctiſſimus D. N. Urbanus VIII. per litteras in forma brevis confirmavit ſupradictum decretum Capituli Generalis Congregationis Somaſchæ.

DE POSTULATIONE PRÆLATORUM.

Innocentius III. Clericis Raven. Eccleſiæ.

CAPUT III.

BOnæ memoriæ Guil. Archiepiſcopo veſtro viam univerſæ carnis ingreſſo, quidam veſtrum ſanctæ Praxedis presbyterum Cardinalem, quidam vero Imolen. Epiſcopum poſtulaverunt: & infra. Nos igitur auditis quæ de facto, & de jure fuerant allegata, & plenius etiam pro utralibet partium curavimus allegare: conſideravimus vero quod ejuſdem Cardinalis præſentia utilior ſit non ſolum Romanæ, ſed etiam Eccleſiæ generali tam apud Apoſtolicam Sedem, quam apud Eccleſiam Ravennatem; unde non immerito præferentes ſpeciali utilitati communem, & minori majorem, prædictum Cardinalem poſtulationi veſtræ non duximus concedendum. Attendentes autem ex altera parte, quod prædictus Epiſcopus a minori quam tertia parte fuerit poſtulatus, & quod Apoſtolica Sedes poſtulationes hujuſmodi non conſueverit in tanta diviſione, ac contradictione recipere: cum etiam quando aliquis ab aliis unanimiter poſtulatur, ad admittendam poſtulationem eorum, non tam ex juſtitia, quam ex gratia moveatur, poſtulationem ipſius non duximus admittendam. Mandantes quatenus cum his qui vocem in electione habere noſcuntur, per electionem, poſtulationem, ſeu nominationem canonicam in perſonam idoneam convenire curetis.

SUM-

SUMMARIUM.

1 POſtulatio per quam privata, vel minor utilitas communi, vel majori præfertur, vel quæ fit a minori quam tertia parte Collegii, admitti non debet, & n. ſeqq.

3 Canonici veniunt Clericorum appellatione in materia favorabili, vel indifferenti.

Ravennatenſis Eccleſia duplex habet Collegium, id eſt Cardinalium, & Canonicorum, ibidem, & num. 14.

3 Electio Prælati pertinet ad Canonicos, non autem ad inferiores Beneficiatos.

4 Canonicatus comprehenduntur in indulto conferendi beneficia Clericorum.

5 Clericorum appellatione an veniant Canonici, & dignitates obtinentes in materia odioſa, & reſtringibili, & n. ſeqq.

6 Canonici cenſentur exempti per exemptionem Clericis Eccleſiæ conceſſam.

7 Exemptionis materia eſt ſtricte accipienda.

8 Clericorum nomen generale eſt, & comprehendit parvos, & magnos.

9 Canonici ſunt digniores Clericis.

10 Et appellantur Eccleſiæ Senatus.

11 Permutationis materia favorabilis eſt, & large interpretanda.

12 Species ubicunque ponit aliquid ultra genus ſuum, appellatione generis non venit illa ſpecies.

13 Parochialis appellatione non venit Eccleſia Parochialis Collegiata, ſi materia ſit odioſa.

14 Cardinales Eccleſiæ Compoſtellanæ Ravenaaten. & Mediolanen. dicuntur Cardinales, ſicut dicitur Rex Scacorum.

15 Et ſunt Cardinales ſine pileo rubro, & ſine ſucco.

16 Cardinalis Epiſcopus ad aliam Cathedralem non eligitur, ſed poſtulatur.

17 Et quid in Cardinali non Epiſcopo.

18 Cardinales habent alas ligatas, ſicut Epiſcopi.

19 Cardinales reſidentes in Curia æquiparantur ſtellis fixis, quæ non moventur niſi motu orbis.

20 Cardinalatus de jure eſt incompatibilis cum Epiſcopatu, num. ſeqq. uſque ad num. 24.

Et quid ex Concilio Tridentino, num. 24.

21 Et quid de conſuetudine, & num. 23. & 31.

22 Cap. De multa de præben. an habeat locum in Cardinalibus, & Epiſcopatibus.

23 Cardinali in Curia reſidenti Epiſcopatus non datur in titulum, ſed in commendam.

24 Concilium Tridentinum non habet Cardinalatum pro incompatibili cum Epiſcopatu, & refellitur contraria opinio Alphonſi Heredia.

25 Epiſcopatus plures nemo etiam Cardinalis poteſt ſimul retinere in titulum, ſeu commendam.

26 Cardinales quibus caſibus comprehendantur in diſpoſitione generali.

27 Epiſcopi etiam Cardinales tenentur ex præcepto divino in ſuis Epiſcopatibus reſidere.

28 Cathedralem unam in titulum obtinere, & aliam in commendam, an adverſetur Concilio in cap. 2. ſeſſ. 7.

29 Commendæ de jure communi erant temporales, & ideo non erant incompatibiles cum titulis.

30 Commendæ noſtri temporis ſunt perpetuæ, & habent rationem tituli, & commendatarius facit fructus ſuos.

31 Epiſcopatus non vacat per promotionem ad Cardinalatum.

32 Conſuetudo Eccleſiæ Romanæ facit jus.

33 Cardinales an expediat Metropolitanis, vel Cathedralibus Eccleſiis præficere.

34 Cardinales ſunt coadjutores Papæ.

35 Cardinalium conſilio apud Romanum Pontificem univerſalis Eccleſiæ adminiſtratio nititur.

36 Cardinalium inſtantia eſt ſolicitudo omnium Eccleſiarum.

37 Communis, & major utilitas præfertur ſpeciali, & minori.

38 Epiſcopatos Cardinales habent in Romana Curia reſidentiam.

39 Electio, poſtulatio, & nominatio in quibus conveniant, & n. ſeqq. uſque ad n. 57.

40 Electio fieri debet a majori parte Collegii.

41 Fallit in electione Papæ, in qua duæ Partes requiruntur.

42 Poſtulatio facta a non majori parte Capituli, poteſt reſpui, nec nulla fit injuria poſtulantibus.

43 Eligentes ſcienter indignum, ſunt ipſo jure privati pro illa vice poteſtate eligendi.

44 Poſtulantes ſcienter impoſtulabilem, ſimiliter pro ea vice ſunt privati.

45 Nominantes itidem indignum, ſunt privati pro illa vice poteſtate nominandi, ſi nominatio ſit perfecta, alias ſecus.

46 Electio, poſtulatio, & nominatio fieri debent collegialiter, alias per ſubſequentem conſenſum ſingulorum non convaleſcunt.

47 Electa acquiritur jus petendi confirmationem, & num. 77.

48 Scrutinio publicato electionibus variare non licet.

49 Poſtulato jus acquiritur, poſtquam poſtulatio fuit Superiori præſentata, nec licet poſtulantibus reſidere, & n. 78.

50 Poſtulans, & Superior poſſunt ſimul recedere a poſtulatione, etiam poſtulato contradicente.

51 Nominatio facta Superiori tribuit jus nominato, ut ea pendente ad electionem non ſit procedendum, & n. 78.

52 Nominatio in qua exprimitur conſenſus de præſenti, eadem eſt quod electio.

53 Electio caſſatur, ſi electus ſe immiſceat adminiſtrationi Eccleſiæ ante confirmationem.

54 Poſtulatus, qui ante admiſſam poſtulationem ſe adminiſtrationi immiſcuit, privatur omni commodo poſtulationis.

55 Et poſtulantes qui eum admiſerunt, eligendi & poſtulandi facultate privantur.

56 Idem in nominato.

57 Electio, poſtulatio, & nominatio in quibus differant, & n. ſeqq. uſque in fin.

58 Electio quid ſit.

59 Poſtulatio innititur magis gratiæ, quam juſtitiæ.

60 Poſtulatio quid ſit.

61 Poſtulatio admittitur, electio confirmatur.

62 Poſtulatum non cogitur Prælatus concedere.

63 Debet tamen compelli per Superiorem, ſi juſta cauſa exigat.

64 Prælatus non concedens poſtulatum, tenetur illi providere de conſimili beneficio.

65 Gratia eſt, quidquid facit Papa.

66 Poſtulationem concorditer factam, ſi Superior non admittat, injuriam inferet.

67 Nominatio quæ fit per unum tantum, proprie non dicitur electio.

68 Nominatio fit de pluribus; poſtulatio vero, & electio de uno tantum.

69 Nominatio fieri poteſt alternative, poſtulatio non.

70 Nominatos primo cenſetur dignior, major, & magis dilectus.

71 Electio fieri debet de digniori, licet ſuſtineatur de digno.

72 Poſtulatio fit de ineligibili, puta extraneo, laico, & illegitimo.

73 Fratres minores ad Cathedralem non eliguntur, ſed poſtulantur.

74 Crimınoſus eſt impoſtulabilis.

75 Electio debet eſſe canonica.

76 Poſtulatio, & nominatio quam ſolemnitatem requirant.

77 Electo quale jus acquiratur, antequam nominatio fuerit Superiori præſentata.

78 Nominatio, quæ fit ante ſcrutinium, non tribuit jus.

79 Nominationum tres ſunt ſpecies.

Bona

1 B*One memoriæ, il* 1. Poſtulatio per quam privata,
vel minor utilitas communi vel majori præfer-
tur, vel quæ fit a minori, quam tertia parte Colle-
gii, admitti non debet. Hoc dicit. Dividitur in tres par-
tes. Prima ponit duas diſcordes poſtulationes. Secun-
da utramque repellit, cauſam exprimens, ibi, *Nos igitur*,
Tertia monet novam proviſionem fieri, ibi, *Mandantes*.
2 Nota primo, ex ſupraſcriptione juncto textu, Papam
aliquando ſcribere Canonicis ſub nomine clericorum,
quod fecit hic propter duplex Collegium, quod eſt in
Eccleſia Ravennate, alterum ſcilicet Cardinalium, al-
terum Canonicorum, ſecundum Boactinum, quem hic
refert Joan. Andr. *num.* 3. Cardin. *in princip.* concordat
textus in *cap. Illud*, *&* 93. *diſtinct.* ubi Gregorius Col-
legium Ravennatis Eccleſiæ appellat clerum, ibi, *A cle-
ro veſtro*. Et ſic collige, clericorum appellatione com-
3 prehendi etiam Canonicos: nam Papa hic ſcribit cleri-
cis Ravennatis Eccleſiæ, & intelligit de Canonicis, ad
quos pertinet jus eligendi prælatum; non autem de cle-
ricis inferioribus, qui licet ibi ſint beneficiati, tamen
non ſunt de Capitulo, nec faciunt Collegium, *cap. Di-
lecta*, cum gloſſ. *de exceſſ. Prælator.* & notat Compoſtell.
4 dicens ita ſervare Eccleſiam Romanam, in *cap.* 1. *num.*
4. ubi etiam Joan. Andr. *num.* 11. & ibi dixi *num.* 31. *&
ſeqq. infra tit. proximo*. Quæ concluſio abſque dubio
procedit in materia favorabili, vel indifferenti, ut ſco-
tit Feder. de Sen. *conſ.* 73. *Factum tale eſt*, *Duo*, *&c. n.* 3.
verſ. Verbi gratia, ubi dicit in conceſſione facta per Pa-
pam Cardinali, ut poſſit conferre beneficia clericorum
cedentium, vel decedentium, comprehendi etiam bene-
ficia Canonicorum, cum hæc ſit quædam gratia, &
privilegium, allegat *cap. penult. de verb ſignific. cap. Si cui*,
5 *in* 1. *reſpon. de præben. in* 6. *& cap* 1. *de regul. jur. eod.
lib.* Sed difficultas eſt quid in materia odioſa ſtricte intel-
ligenda. Cardinalis hic *num.* 1. *in ſecundo notab.* concludit
etiam in hujuſmodi materia Canonicos venire appellatio-
ne clericorum. Movetur primo per hanc decretalem,
quæ tamen nihil facit, quia hic appellatione clericorum
veniunt Canonici propter ſubjectam materiam, quia vi-
delicet agitur de poſtulatione, & electione, quæ ad ſo-
6 los Canonicos pertinet, ut proxime dictum eſt. Dein-
de movetur Cardinalis per *c. Per exemptionem*, *de privil.
in* 6. ubi per exemptionem conceſſam clericis alicujus Ec-
cleſiæ etiam Canonici intelliguntur exempti; & tamen
7 materia exemptionis eſt ſtricte accipienda propter præ-
judicium, quod infert poteſtati Ordinarii, arg. *c. Per-
venit*, 11. *qu.* 1. Ad hoc Concilium Tridentinum in *c.* 11.
ſeſſ. 24. *in princ.* ubi exemptiones dicuntur perturbatio-
nem in Epiſcoporum juriſdictione excitare, & exemptis
præbere occaſionem laxioris vitæ.

Ad hunc tex. qui valde ſtringit, reſpondet Abb. hic
num. 2. poſſe contingere, ut privilegium illud exemptio-
nis alias nihil operaretur, puta ſi in Eccleſia eſſent tan-
tum Canonici, quo caſu fieret lata interpretatio, etiam
in materia odioſa, ne privilegium alias redderetur elu-
ſorium, ut eſt text. in *c. Si ſententia*, *de ſent. excomm.
lib.* 6. melior text. eſt in *c. In his*, *infra de privil.* Sed
hæc reſponſio infirma eſt: quia ille textus dum decidit
exemptis clericis etiam Canonicos intelligi exemptos,
utique ſupponit in Eccleſia extare tam Clericos, quam
Canonicos. Præterea hæc reſponſio reſtringit deciſio-
nem illius textus ad caſum, in quo in Eccleſia non
eſſent niſi Canonici; quod fieri non debet, tum quia
textus generaliter loquitur; tum quia cum hic caſus,
ut in Collegiata Eccleſia nullus ſit Clericus præter Ca-
nonicos, ſit valde rarus, non cenſetur ad eum condi-
tor canonis reſpexiſſe, *l. Jura cum trib. ſeqq. ff de leg.*
Magis ergo placet alia reſponſio, quod idcirco in *d. c.
Per exemptionem*, appellatione Clericorum veniunt Ca-
nonici, quia alias abſurdum foret, ut exemptis clericis
inferioribus, non eſſent exempti Canonici, qui ſunt
principaliores in Eccleſia.
8 Demum movetur Cardinalis, quia eſſe Canonicum
non ponit aliquid ſuper alios clericos, niſi quatenus a
jure ſpecialiter eis conceditur. Igitur Canonici debent
venire appellatione clericorum, cum nomen clerici ſit
nomen generis, & genus inferat ſuas ſpecies. Quod moti-
vum deſumpſit ex Feder. *d. conſ.* 73. *num.* 2. ubi dicit no-
men clericorum generale comprehendere paucos, & ma-
gnos, *c. De perſona* 11. *q.* 1. & tanquam genus habere
ſub ſe ſpecies. Nam aliqui dicuntur Canonici, qui ſunt
in Eccleſia Collegiata, & faciunt unum corpus cum ſuo
Prælato. Aliqui dicuntur Clerici, & retinent nomen ſui
generis, ſicut dicimus, Arrogatio, & adoptio ſunt ſpecies
adoptionis, ut not. in *c. un. de cognat. legal.* Et ſtricte lo-
quendo poteſt dici, Si eſt Canonicus, ergo Clericus,
quia ſpecies infert genus; ſed non e converſo, Clericus
eſt, ergo Canonicus.

Sed & huic motivo patet reſponſio ex dictis Innocentii 9
in *cap. Sedes*, *ſupra de reſcript.* ubi determinat, ut ſi Papa
det reſcriptum contra Titium clericum, & quoſdam
alios, ſub illa clauſula generali non includantur Canoni-
ci, quia ſunt digniores ſimplicibus clericis. Unde cum
Canonicus habeat qualitatem canonicatus ultra alios cleri-
cos, in materia ſtricta non debet venire appellatione cle-
ricorum. Ad hoc Concilium Tridentinum in *c.* 12. *in fi- 10
ne*, *ſeſſ.* 24. ubi Canonici appellantur Eccleſiæ ſenatus. Et
Feder. de Sen. *d. conſ.* 73. loquitur in permutatione, quæ 11
cum non fiat, nec fieri præſumatur, niſi beneficiorum
utilitate exigente, *c. Quæſitum*, *de rer. permut.* debemus
in ea tanquam favorabili æquitatem præferre, & large
interpretari, ut ipſemet declarat *num.* 4. *verſic. Item per-
mutatio*.

Quamobrem concludo, in materia reſtringibili, ap- 12
pellatione clericorum non venire Canonicos, nec alios in
dignitate Eccleſiaſtica conſtitutos, prout etiam concludit
Abbas *hic num.* 2. *& in rubr. infra*, *de vita & honeſt. cleric.*
Felin. in *cap. Non dubium*, *num.* 1. *de ſent. excomm.* Dec. in
Cum non liceat, *num.* 18. *de præb.* quia ubicunque ſpecies
ponit aliquid ultra genus ſuum, appellatione generis non
venit illa ſpecies, ut eſt textus valde notabilis in *cap. Statu- 13
tum*, *de elect. in* 6. ubi appellatione Eccleſiæ Parochialis
non venit Eccleſia Parochialis Collegiata, quia ſemper ha-
bet qualitatem Collegii ultra Parochiam: & ibi dicit tex-
tus hoc procedere in materia odioſa, ſecus in materia fa-
vorabili, vel indifferenti: & hoc tenent ibi Arch. Jo. Mo-
nach. Joan. Andr. Gemin. Franc. & reliqui interpretes.
Unde cum Canonici habeant qualitatem canonicatus ul-
tra alios clericos, non debent venire appellatione clerico-
rum in materia ſtricte intelligenda. Quid autem in caſu
converſo, an appellatione Canonicorum veniat clerici,
vide per eundem Feder. *d. conſ.* 73. Adverte etiam ad id 14
quod ſuperius diximus de duplici Collegio Ravennatis Ec-
cleſiæ: nam conſimiles Canonici Cardinales ſunt etiam in
Eccleſia Compoſtellana, & Mediolanenſi, nec tamen ſe-
cundum Abb. *hic n.* 3. ſunt vere Cardinales, ſed tales nun-
cupantur honoris cauſa ex privilegio Papæ, & dicuntur
Cardinales ſicut dicitur Rex Scaccorum, ut inquit gloſſ.
in *c. Pudor in ver. Principem mudi*, 32. *q.* 2. & Sarnen. in
regula de Annali, *q.* 47. *n.* 5. Sunt enim Cardinales ſine 15
pileo rubro, & ſine fuco, ut concludit Cardin. Jacobat.
de Concil. lib. 1. *art.* 1. *num.* 271.

Secundo nota, Cardinalem ad Epiſcopatum non eli- 16
gi, ſed poſtulari; quod citra controverſiam procedit in
Cardinali Epiſcopo, quia ſicut ſimplex Epiſcopus ad ali-
am Cathedralem non eligitur, ſed poſtulatur, ut hic
patet, & in *c. Bonæ memoriæ*, & *cap fin. infra eod.* ita &
Epiſcopus Cardinalis. Idque indubitanter verum eſſe aſ-
firmat hic Jo. de Anan. *num.* 4. Sed in Cardinali non Epi- 17
ſcopo DD. non conveniunt. Hoſt. *hic num.* 1. tenet Car-
dinalem Presbyterum eſſe poſtulandum, quia habet alas
ligatas, ut in *c.* 2. *inf. de cleric. non reſiden.* ſicut Epi- 18
ſcopus, ut in *d. cap. fin. infra eod.* & in *c. Niſi cum pri-
dem*, *in fine de renunc.* Sed Abb. Antiq. & Ægid. tenue-
runt Cardinalem non Epiſcopum poſſe eligi. Et ad hunc
textum reſpondent verbum, *Poſtularunt*, ſtare impropria
reſpectu Cardinalis, & proprie reſpectu Epiſcopi, con-
cludentes propterea Cardinalem hic fuiſſe electum, non
poſtulatum. Simile in *c. Plerunque*, *ſupra de reſcript.* Ve-
rum hæc ſolutio deſtruit literam. Hunc articulum tractant
Doctores, & in ſpecie Abb. Sicul. in *c. Eccleſia veſtra*,
il 2. *inf. tit. prox.* Dic ut ibi.

Tertio nota argumentum optimum, quod Epiſcopus ad
Cardinalatum promotus non debet retinere Epiſcopatum
ſaltem in titulum. Nam Cardinales tenentur conſulere,
& aſſiſtere Papæ, *c. Fundamenta*, *§. Decet*, *de elect. lib.* 6.
Et ut Bald. inquit, *num.* 3. æquiparantur ſtellis fixis, quæ 19
non moventur niſi motu orbis: ſic Cardinales reſidentes
in Curia non moventur, niſi motu Papæ. Item tenentur
in ſuis titulis, & Eccleſiis Urbis perſonaliter reſidere, ita
ut etiam a tantæ dignitatis faſtigio ſint deponendi, ſi ad
eas redire contumaciter detrectaverint, ut eſt caſus in *d. c.* 1.

de Cleric. non reſid. Epiſcopatus ſimiliter continuam reſi-
dentiam requirit, *cap. Qualiter, eodem tit. cap. Perve-
nit, cum multis ſeqq. 7. qu. 1.* Nam durum eſt dimittere
Eccleſiam ſine ſponſo, & paria ſunt non habere ſpon-
30 ſum, vel prorſus inutilem, *c. 2. de transl. Epiſc.* Quam-
obrem hic vides Papam noluiſſe admittere poſtulatio-
nem factam de Cardinali ad Archiepiſcopatum Ravenna-
tem, quia oportuiſſet aut Romanam Curiam deſerere,
aut moram trahere extra Archiepiſcopatum. Utrun-
que autem erat inconveniens, merito Papa poſtulatio-
nem non admiſit. Atque hinc Abb. *num. 6.* colligit Car-
dinalatum, & Epiſcopatum eſſe incompatibiles in eadem
31 perſona; ſubdit tamen noviſſimis temporibus ſervatum
eſſe, ut Epiſcopus promotus in Cardinalem non perdat
ipſo jure Epiſcopatum, imo retineat illum, ſicut prius,
niſi Papa aliter diſponat; & ſic teſtatur ſervatum fuiſſe
in Cardinali Sanctæ Crucis quoad Epiſcopatum Bono-
nienſem, & in Cardinali Sancti Marcelli quoad Epiſco-
32 patum Senenſem. Et hoc quia plerique conſuluerunt,
c. De multa, de præb. non habere locum in Epiſcopati-
bus, & ſimilibus. Quod tamen ſecundum cum etſi ve-
rum ſit quoad verba juris, tamen quoad mentem ſecus
dicendum eſt, quia potius debet vacare ipſo facto unus
Epiſcopatus per adeptionem alterius, vel Cardinalatus,
quam vacet unus Archidiaconatus per adeptionem alte-
rius dignitatis inferioris.

Hanc ipſam opinionem tenet idem Abb. in *cap. Ec-
cleſia veſtra, il 2. num. 3. infra de elect.* Felin. in *cap.
Quod ſuper his de fide inſtrument.* Gomez. *in proœm. Re-
gul. Cancell. in verſic. Ex quo refertur, & in reg. de im-
petran. benef. vacan. per obit. familiar. Cardinal. quæſt.* 12.
Petr. Duenn. in *ver. Beneficium, regul.* 71. & Dominic.
Sot. in particulari quæſtione, quam fecit de pluralitate
beneficiorum, ubi affirmat eſſe legem prohibitoriam, ne
Cardinales qui Romæ reſident, Epiſcopi fiant, prout
illum refert Alphonſ. Hojeda, qui pluribus eandem opi-
nionem tuetur in *tract. de benefic. incompatib. part. 1. c. 2.*
quibus addo Cardinalem Cajetanum 2. 2. *quæſt.* 185. *art.*
5. ubi notabiliter ait: Secundum doctrinam juris com-
munis falſum aſſumitur, quod Cardinalis de jure poteſt
eſſe Epiſcopus cujuſcunque Eccleſiæ quantumcunque re-
motæ. Quoniam ut in dicta decretali patet (loquitur
de hac decretali) propter impoſſibilitatem reſidentiæ in
utraque Eccleſia, Romana ſcilicet, & Ravennati, præ-
fertur utilitas univerſalis Eccleſiæ, ut Cardinalis præ-
ſens ſit Romæ, & non admittitur poſtulatio ipſius ad
Archiepiſcopatum Eccleſiæ Ravennatis. Et quia tex-
tus clarus eſt, & rationi innititur ſanctæ; ideo dicen-
33 dum videtur, quod Cardinalatus, & Epiſcopatus ſint de
numero incompatibilium de jure, ut Panormitanus etiam
ibi ſentit, quid quid ſit de conſuetudine; ſi tamen con-
ſuetudo, & non potius abuſio appellanda eſt. Hæc Ca-
jetanus.

Quorum opinioni valde ſuffragatur ſtylus Romanæ
Curiæ. Nam Cardinali, qui in Urbe reſidere debet,
Papa non conſuevit Epiſcopatum conferre in titulum,
ſed in commendam, ut ex illius fructibus decenter ſu-
ſtentari valeat. Hoc autem incompatibilitatem arguit, ut
in *c. Dudum, il 2. verſ. Cum nos us, infra tit. proxi-
mo.* De quo ſtylo teſtantur Sotus, & Hojeda locis
citatis. Et quamvis non deſint, qui negent hujuſmo-
di incompatibilitatem Cardinalatus cum Epiſcopatu, &
Abb. hic affirmet in facti contingentia ſe vidiſſe mul-
torum conſilia pro hac ſententia, eamque conetur de-
fendere Andr. Barbat. in *tract. de præſtan. Cardinal. in
1. part. quæſt.* 12. ejus tamen fundamenta infirma ſunt,
34 eiſque ſufficienter reſpondet Hojeda in *d. c. 2. num.* 10.
Addit Hojeda pro hac ſententia eſſe textum expreſſum
Concilii Tridentini in c. 17. *ſeſſ.* 24. ubi clare dicit pro-
bari Cardinalem comprehendi in hac prohibitione, ut
non poſſit obtinere Cardinalatum cum Epiſcopatu.

Sed certe Hojeda in hoc decipitur, quia longe di-
verſus eſt ſenſus illius decreti. Nam ibi ſolum ſtatui-
tur, ut unum beneficium ſingulis conferatur, vel ad
ſummum duo, ſi primum ſit inſufficiens, & dummo-
do utrunque perſonalem reſidentiam non requirat; idem-
que jubetur obſervari etiam in S. R. E. Cardinalibus,
ibi: *Quod in quibuſcunque perſonis*, &c. Unde decre-
tum illud non obſtat, quominus Cardinalis poſſit obti-
nere unam Eccleſiam etiam Cathedralem, quia in nu-
mero beneficiorum Concilium ibi non computat digni-
tatem ipſam Cardinalatus; alioquin ſi illam computa-
ret, Cardinalis non poſſet obtinere duo beneficia ſim-
plicia etiam tenuiſſima, quia eſſet triplex; & ſic Cardi-
nalis eſſet deterioris conditionis quam alii clerici, qui
non prohibentur obtinere ſecundum beneficium, ſi pri-
mum ſit inſufficiens.

Præterea hoc ipſum ſatis clare colligitur ex *eod. c. 17.
in §. Hi vero*, ubi ante Concilium obtinuerunt plures
Cathedrales, tenentur unam dimittere. Ergo ſi decre-
tum illud ſervari debet in Cardinalibus, ut initio præ-
cipitur, manifeſte ſequitur, ut ſi quis Cardinalis eo tem-
pore obtineret plures Cathedrales, poſſet aliis dimiſſis
unam retinere; & ita Concilium non habuit Epiſcopa-
tum pro incompatibili cum Cardinalatu.

Et confirmatur ponderando *cap. 1. ſeſſ.* 23. ubi in decre-
to de perſonali reſidentia Epiſcopi in diœceſi S. Synodus
declarat comprehendi etiam S. R. E. Cardinales, & ita
non obſcure admittit, Cardinales poſſe obtinere Epiſco-
patum; alioquin non obligaſſet eos ad perſonaliter reſi-
dendum in Epiſcopatu, ſed potius adſtrinxiſſet ad Epiſco-
patum dimittendum, ut fecit de pluribus Cathedralibus
in *d. cap.* 17. & in decreto proxime citando.

Demum apertiſſime deducitur mens Concilii ex *cap.* 2. 25
ſeſſ. 7. ubi ſtatuitur, ut nemo quacunque etiam dignita-
te, gradu, aut præeminentia præfulgeat, plures Cathe-
drales Eccleſias in titulum, ſeu commendam recipere,
& ſimul retinere præſumat; & rationem ſubjicit: Cum
valde felix ſit ille cenſendus, cui unam Eccleſiam bene,
ac fructuoſe regere contigerit. Qui autem plures Eccle-
ſias tunc detinebant, una quam mallent retenta, reliquas
infra certum tempus dimittere tenerentur; alioquin Eccle-
ſiæ ipſæ, ultimo obtenta duntaxat excepta, eo ipſo vaca-
re cenſerentur. Conſtat enim hoc decretum comprehen- 26
dere etiam S. R. E. Cardinales, tum ponderando ratio-
nem ibi expreſſam, *Cum valde felix*, &c. tum quia di-
ctio illa univerſalis negativa, *Nemo*, etiam Cardinales
includit, ut notat Arch. & Joan. Andr. & Gemin. in *cap.
Nemo, de elect. lib. 6.* præſertim ſtante ſubſequenti clau-
ſula, *Quacunque etiam dignitate, gradu, aut præemi-
nentia præfulgens*, Felin. in *cap. Cum in jure peritus, de
offic. deleg. & in rubr. de major. & obed.* & Gomez *in reg.
de Valore, quæſt. 1. num.* 5. Tum denique quia in his
quæ reſpiciunt incommodum, & periculum animarum,
ut eſt retentio plurium Epiſcopatuum, in diſpoſitione
generali includuntur etiam Cardinales, ut notat gloſſa,
& DD. in *cap. Statuimus, de elect. lib.* 6. Belenzin.
poſt Romanum & alios, quos citat in *tract. de charita-
tivo ſubſidio, quæſt.* 6. & Gomez in *regul. de public. re-
ſignat. quæſt.* 12. *num.* 3. Et hanc ſententiam alias proba-
vit Sac. Congregatio Concilii. Nam conſulta, an Car- 27
dinales comprehendantur in decreto *dict. cap. 2. ſeſſ.* 7.
eo quod comprehendi non dicantur, niſi eorum fiat men-
tio, & præcipue in odioſis; reſpondit comprehendi, cum
ſimus in lege correctoria, & in materia peccati; maxi-
mus enim inquit, abuſus eſt, ut qui vix fructuoſe unam
Eccleſiam regere poſſit, alteram accipere audeat, cum
unuſquiſque in ſua Eccleſia reſidere præcepto divino te-
neatur, ut *ſeſſ. 23 cap.* 1. & Cardinalis ad reſidendum
ſit adſtrictus. Si igitur in eo decreto Cardinales inclu-
duntur, neceſſario ſequitur, ut poſſint unam Cathedra-
lem obtinere, & retinere, licet non plures.

Nec unquam hoc revocavit in dubium Sacra Congre- 28
gatio, ſed tantummodo dubitavit, an liceret retinere
unam Cathedralem in titulum, & aliam in commen-
dam, cum eo decreto non videatur prohibitum, niſi
plures habere in titulum, vel plures in commendam, 29
& non abhorreat ab antiquis ſacris canonibus unam
in titulum, & aliam in commendam obtinere, ut pa-
tet in *c. Relatio* 21. *quæſt.* 1. & ex Sacr. Congrega-
tionis ſententia dictum eſt non licere, tum ex contextu
dict. c. 2. tum ex his quæ tradunt Doctores in regula
de trienali poſſeſſ. Nam commenda *in dict. cap. Re-
latio* erat temporalis, & rationem depoſiti habebat, 30
cap. Nemo, & ibi gloſſ. in *verb. Commendare, de elect.
lib.* 6. & Commendatarius non faciebat fructus ſuos,
ut aperte colligitur ex *epiſt.* 13. *lib.* 2. *Beati Gregorii*:
hodie vero, cum ſit perpetua, & omnino habeat ra-
tionem tituli, & fructus Commendatarius faciat ſuos,
& nudum commendæ nomen retineat, non eſt mirum,
ſi cum alia Eccleſia, quæ habeatur in titulum, non poſ-
ſit ſimul retineri, cum Commendatarii habeantur ut veri

Præ-

Digitized by Google

Prælati. De hoc ſcripſi plenius in *cap. Dudum*, *il a. infra tit. prox.*
Ea his patet, Cardinales ea Sac. Congregationis ſententia nun prohiberi unam Cathedralem obtinere etiam in titulum; prohiberi tamen obtinere plures, ſive utranque in titulum, ſive utranque in commendam, ſive una in titulum, & aliam in commendam. Et huic in-
31 terpretationi multum favet obſervantia Romanæ Curiæ.
Vidimus enim paſſim Epiſcopos ad Cardinalatum promotos retinere Epiſcopatum abſque ulla diſpenſatione; quod non eſſet, ſi Cardinalatus, & Epiſcopatus eſſent de numero incompatibilium, cum & Cardinales comprehendantur in *cap De multa*, *de præb.* ut reſolvit Abbas in *c. Eccleſia il 2. infra titul. proxim.* & Gomez. *in regul. de impetr. benefic. vacant. per obit. familiar. Cardinal. quæſt. 2. numer 6.* Item Cardinalibus paſſim conferuntur Epiſcopatus: & quamvis hoc fiat per viam commendæ, tamen Commendatarii noſtri temporis habentur pro veris Prælatis, ut proxime dictum, & plenius ſcripſi in *c. 1. infra de Capell. Monachor.*
32 Conſuetudo autem Eccleſiæ Romanæ facit jus, ut notatur in *cap. Ex literis*, in gloſſ. *ſuper ver. Noſtri moris*, *ſupra de conſtit.* & in *cap. In cauſis*, *infra de re judic.* & tenet Hoſtienſ. *hic num. 7. verſ Sed nunquid conſuetudo*, & prævalet authoritati cujuſcunque Doctoris, ut
33 ea D. Thoma dixi in *cap. Quanto*, *de conſuetud.* Fateor tamen conſultius fore, ut aliunde ſuppeditentur S. R. E. Cardinalibus neceſſaria ad eorum dignitatem decenter ſuſtinendam, & Metropolitanis, Cathedralibus Eccleſiis præficiantur Paſtores, qui poſſint in illis aſſidue reſi-
34 dere ſine detrimento Eccleſiæ univerſalis. Nam cum Cardinales Romani Pontificis in executione Sacerdotalis officii jure Levitico coadjutores exiſtant, *cap. Per*
35 *venerabilem*, *§. Rationibus*, *infra*, *Qui fil. ſint legitim.* & eorum conſilio apud eum univerſalis Eccleſiæ adminiſtratio nitatur, ut habetur in decreto Concilii Triden-
36 tini *cap. 1. § Quæ vero*, *ſeſſ. 25.* ita ut propterea inſtantia Cardinalium ſit ſolicitudo omnium Eccleſiarum, ut hic dicit Innocent. in *ver. Generali*; qua de re plura Gomez in *regul. de impetran. benefic. vacant. per obit. familiar.*
37 *Cardin. quæſt. 17. num. 3. & ſeqq.* profecto commune hoc bonum præferri debet bono unius particularis Eccleſiæ. Qua ratione Innocentius III. in hac decretali non admiſit poſtulationem Presbyteri Cardinalis ad Archiepiſcopatum Ravennatem, quia, inquit, Cardinalis præſentia utilior eſt non ſolum Romanæ, ſed etiam Eccleſiæ generali, tam apud Apoſtolicam Sedem, quam apud Eccleſiam Ravennatem; unde non immerito præferentes ſpeciali utilitati communem, & minori majorem, prædictum Cardinalem poſtulationi veſtræ non duximus concedendum.
38 Porro in ſex Epiſcopatibus prope Urbe exiſtentibus, qui optari ſolent a Cardinalibus præſentibus in Urbe, nulla ſubeſt difficultas, quia habent reſidentiam in Curia Romana, ut in Conſtitutione S. D. N. de qua multa ſcripſi in *c. Qualiter*, *infra de cler. non reſiden.* Unde in eis nulla conſiderari poteſt cum Cardinalatu incompatibilitas, ut per Card. Cajet. in 2. 2. *dict. quæſt. 185. art. 5. verſ. Ob hanc rationem ſex Epiſcopi*, Sot. *de juſt. & jur. lib. 10. q. 3. art. 4. col. 8. ver. Hac namque ratione.*
39 Ultimo nota *ver. Mandantes*, tres modos providendi Eccleſiæ vacanti, videlicet per electionem, poſtulationem, & nominationem: concordat tex. in *c. Quod ſicut*, *in princ. infra tit prox.*
QUÆRO, an & in quibus conveniant, & differant ejuſmodi modi?
40 Solutio. Conveniunt primo ratione efficientis, quia omnes fieri debent a majori parte Collegii, ut de electione in Eccleſiis inferioribus patet in *c. Cumana*, & in
41 *c in Geneſi inf. tit. prox.* & paſſim alibi. Dixi, in Eccleſiis inferioribus propter Eccleſiam Romanam, in qua requiruntur duæ ex tribus partibus Cardinalium, ut in *c. Licet*, *eod. tit.* & eſt ſimile in electione Abbatiſſæ, ut in
42 *c. Indemnitatibus*, *de elect. lib. 6.* De poſtulatione eſt text. in *c. Poſtulationem*, *inf. eod.* ubi patet reſpui poſſe poſtulationem factam a non majori parte Capituli, & nullam fieri injuriam poſtulantibus, & notat gl. in *c. Cupientes*, *§. Denique*, *in ver. Gratia*, *de elect. lib. 6.* plene Roman. *conſ. 330. Circa primum*, *n. 20. verſ. Poſtremo:* & idem in nominatione, cum eadem ſit ratio, ut inferius patebit.

Secundo, conveniunt ratione materiæ, ſeu perſonæ 43
quæ eligitur, poſtulatur, aut nominatur, quia indignus in omnibus repellitur. Unde ſicut eligentes ſcienter indignum ſunt ipſo jure privati pro illa vice poteſtate eligendi, *c. Cum in cunctis*, *§ fin. infra*, *tit. proximo:* ita & ſcienter poſtulantes impoſtulabilem, *cap. Bonæ memoria*,
il 1. infra de elect. & c. 1. ſup. eod. ubi hoc tenet gloſſa com- 44
muniter approbata in *ver. Privare*, *in ver. Poſſemus*. Et 45
idem dicendum in nominatione, dummodo ſit perfecta; alias enim nominantes non privantur poteſtate nominandi etiamſi nominaverint indignum, textus eſt in *c. Perpetuo*, *de elect. lib. 6.* & tradit Rebuff. *in repet. c. Poſtulaſtis in quarto notab. de Cler. excomm. miniſtr.* & in *tract. nomin. q. 1. num. 30.*
Tertio, conveniunt ratione formæ in hoc, quia o- 46
mnes fieri debent collegialiter, ſeu capitulariter; ideoque ſicut electio facta a minori parte Capituli, per ſubſequentem conſenſum ſingulorum non convaleſcit, ut eſt textus in *c. Audites*, *infra de elect.* ita nec poſtulatio, ſeu nominatio, ut tenet Roman. *d. conſ. 330. num. 20. verſ. Nec refragatur.*
Quarto, & ultimo conveniunt ratione finis, ſeu ef- 47
fectus, quia ſicut electo acquiritur jus petendi confirmationem, *c. Poſtquam*, *& c. Nihil*, *infra de elect. & c. Super his*, *de accuſat.* ita ut publicato ſcrutinio non liceat 48
electoribus variare, *c. Publicato*, *infra tit. prox.* gl. 1. in *cap. Quanto*, *63. diſt.* imo compelli poſſint ad electionem perficiendam, Gemin. *conſ. 84 Quia iſtud dubium*, *n. 13.*
ver Et idem dicitur: ita & poſtulato acquiritur jus ex 49
poſtulatione, poſteaquam fuit Superiori præſentata, ita ut non liceat poſtulantibus ab ea reſilire, ut in *cap. proxim. §. Nec obſtabat*, & tenet Innocent. *hic num. 1. verſ. Tamen in hoc credo*, Hoſtienſ. *num. 18. in ver. Per electionem*, Jo. Andr. *num. 10.* Butr. *num. 48.* Cardin. *nu. 9. verſ. Ipſe etiam Innocentius*, & Abb. *num. 8.* Subdit ta-
men Innocentius, quod ſi poſtulans, & Superior, a 50
quo poſtulatur, concordarent, utique poſſet idem poſtulans recedere, non obſtante contradictione aliqua poſtulati: quod etiam admittunt Hoſt. & Compoſtel. cum nec poſtulato jus aliquod ſit quæſitum, & ſequuntur Jo. Andr. *num. 12.* Butr. Card. & Abb. *loc. cit.*
Similiter & ex nominatione jus acquiritur nomina- 51
to, adeo ut non liceat ab ea reſilire, ubi facta fuerit Papæ, *cap. Contra ſanctorum*, *16. quæſt. ultim.* & argum. a contrario ſenſu in *cap. Ei qui §. Diffinitiva*, *verſic. Nominationes 2. q. 6.* & ea pendente non procedatur ad electionem, ut poſt Goffred. notat. Archidiac. in *cap. Quanto*, *num. 6. 63. diſtinct.* In hoc enim nominatio ſimilis eſt poſtulationi, cum in utraque vigeat ratio aſſignata, videlicet ne illudatur Sedi Apoſtolicæ, ſecundum Innocent. *ubi ſupra*, Hoſtien. *num. 19. verſ. Nominatio vero*, Joan. Andr. *num. 11.* & alios præallegat. & reſpondit Joan. Calderin. *conſ. 51. An nominantes*, *alias 5. de elect.* Quod multo magis procedit, ſi in no-
minatione exprimatur conſenſus de præſenti; talis enim 52
nominatio idem eſt, quod electio, quia non refert quibus verbis quis exprimat conſenſum, *cap. Humanæ 22. quæſtion. 5.* Unde per talem nominationem abſque dubio jus acquiritur nominato, præſertim ſi habeat conſuetudo talis Eccleſiæ, ut per talia verba celebretur electio, gloſſ. 1. in *dict. cap. Quanto*, *circa finem*, *verſic. Sed ſi per denominationem*. Item conveniunt ratione effectus, quia quemadmodum, ſi electus adminiſtret
ante confirmationem, ejus electio caſſatur, *cap. Qua-* 53
liter, *infra titul. proximo*, *cap. Cum jam dudum*, *in fine*, *de præben.* ubi in caſu *c. Nihil eſt*, *§. fin. infra de election.* gloſſ. 1. in *cap. Noſtri*, *eodem tit.* ita & poſtulatus, ſi ſe immiſceat adminiſtrationi Eccleſiæ, ad quam
fuit poſtulatus ante admiſſam poſtulationem, privatur 54
omni commodo, & jure poſtulationis, textus eſt valde notabilis in *c. Bonæ memoriæ*, *il 1. infra tit. proxim.* ubi patet poſtulationem ejus, qui ea nondum admiſ-
ſa adminiſtrationem ſuſcepit, ex hoc ipſo irritam effici: 55
quinimo poſtulatores, qui eum ad Eccleſiam receperunt, eligendi, atque poſtulandi facultate fore privatos, proviſione dictæ Eccleſiæ facienda ad Sedem Apoſtolicam devoluta. Et de hoc eſt ibi caſus expreſſus ſecundum
Roman. *d. conſ. 330. num. 21.* Et idem dicendum in nomi- 56
nato, quia viget eadem ratio, quæ in electo aſſignatur in *d. c. Qualiter*, videlicet quia adminiſtrationi ſe irreverenter immiſcuit, cum ſecundum Apoſtolum, Nemo debeat

ſibi honorem aſſumere, ſed qui vocantur a Deo tan-
quam Aaron.
57 Differunt autem electio, poſtulatio, & nominatio
ſimiliter reſpectu efficientis, quia electio innititur juri
58 communi. Unde ſolet ſic diffiniri ſecundum Abb. *ſup.*
in rubr. num. 2. videlicet: Electio eſt alicujus perſonæ
ad prælationem, vel fraternam ſocietatem canonice fa-
59 cta vocatio. Poſtulatio vero, etiamſi unanimiter fiat,
innititur magis gratiæ, quam juſtitiæ, ut eſt textus
hic. Unde Hoſtienſ. *num.* 12. *verſ. Non tam ex juſtitia*,
feſtive dicit: Plus eſt ibi de aqua, quam de vino. Si-
60 mile in *cap. Contingit*, *il* 1. §. 1. *infra*, *de ſent. excom.*
Unde illam ſic diffinit Abb. *ubi ſup. num.* 1. videlicet:
Poſtulatio eſt quædam gratiæ petitio a Superiori facta
de promovendo aliquem ad prælationem, ad quam de
61 jure communi propter defectum aliquem, vel impedi-
mentum, eligi, ſeu promoveri non poterat. Et propte-
rea electio dicitur confirmari, & poſtulatio admitti,
62 *cap Scriptum*, & ibi gloſſ. *in verb. Majorem*, *infra tit.*
prox. Et quia poſtulatio gratia eſt, Prælatus non cogitur
63 poſtulatum concedere, *cap. Literas*, 63. *diſt.* c. *Admonet*,
de renunc. in Authen. de Sanctiſſ. Epiſcop. § *Nullus*. Si
tamen juſta cauſa exigeret, deberet compelli per Superio-
rem, ut illum concederet, *cap. Nullus de jurepatr:* ſe-
cundum gloſſ. *hic in ver. Gratia*, & Innoc. *in eod. ver*,
64 & Hoſt. *num.* 15. Quamvis, ut gloſſa ſubdit, per indire-
ctum quodammodo cogatur illum concedere, ſi ſit ido-
neus, cum teneatur illi providere de conſimili beneficio,
cap. Paſtoralis, *eod. tit.*
65 Ceterum quamvis poſtulatio admittatur ex gratia,
quia quidquid facit Papa, gratia eſt, ut notatur in *cap.*
Sedes Apoſtolica ſupra, *de reſcr.* & per Hoſt. *hic num.*
66 14 tamen ſi concorditer fiat, infertur injuria, ſi Supe-
rior illam non admittat, *c. penult. inf. eodem*, & tradit
Alex. *conſ.* 80. *num.* 12. *verſ. Ad textum*, *lib.* 2. Nomina-
tio ſimiliter innititur gratiæ, quia per eam ſupplicatur
Papæ, ut dignetur uni ex nominatis providere, ut pa-
tebit infra *num.* 68.
67 Differunt etiam reſpectu efficientis, quia nominatio
poteſt dici etiam quæ fit per unum tantum, quæ proprie
non dicitur electio, ſecundum Hoſt. *hic in fine*, *verſ.*
Vel dic quod nominationem, Jo. Andr. *num.* 12. *verſ. Poſ-*
ſet etiam dici nominatio, & Abb. *num.* 8. *verſ. Et quan-*
quam Innocentius. Exemplum patet in nominatione,
quam facit Rex Franciæ ad Prælaturas, ut patet *in con-*
cordatis, *in tit de regia ad Prælaturam nominatione fa-*
cienda §. 1. *& ſeqq.* ut per Rebuff. *in tract. nomin. quæſt.* 1.
num. 31. & dixi in *c.* 1. *infra tit. prox.*
68 Secundo, differunt reſpectu materiæ, primo in nu-
mero quia nominatio fit de pluribus, *cap. Quod ſicut*,
ibi, *Quæ facta eſt de tribus*, *dicenda videtur potius no-*
minatio, *infra*, *de elect.* cum ſcilicet duo, vel tres excel-
lentiores ſunt in Eccleſia, & omnes nominantur Papæ,
eique ſupplicatur, ut uni ex illis dignetur providere,
capit. Archidiaconum Florentinum, 65. *diſt.* ſecundum
Hoſt *hic n.* 19. *verſ. Nominatio vero*, Jo. Andr. *num.* 10.
verſ. Nominatio debet eſſe ſolemnis, Butr. *num.* 48. *verſ.*
Sed hoc differt, Card. *n.* 9. *verſ. Ipſe etiam Innocentius*,
& Abbas *ubi ſup.* Archid. *in c. Quanto*, *num.* 6. 63. *diſt.*
& in *c. Nulla*, *de elect. lib.* 6. Rebuff. *in tract. nomin.*
q. 1. *num.* 28. Poſtulatio vero, ſicuti & electio, fit de
uno tantum, adeo ut ſi unus tantum nominetur, po-
ſtulatio ſit, vel quaſi, non autem nominatio: & hanc
præcipuam differentiam inter nominationem, & poſtu-
lationem aſſignat hic Hoſt. *n.* 21. *verſ. Sed hæc eſt dif-*
ferentia, cum quo tranſeunt communiter Doctores, &
69 præſertim Jo. Andr. Butr. & alii proxime citati; & hinc
eſt, ut nominatio fieri poſſit alternative, ſed poſtulatio
non, ut hic notant Jonan. Andr. & Imola *in fine*, Ge-
min. & Franc. *in cap* 2. *de elect. in* 6. Rebuff. *dicta q.* 1.
70 *n.* 29. & primo nominatus cenſetur dignior, *cap. Quo-*
rundam, *de elect. lib.* 9. Felin. *in cap. Cum dilecta*, *n.* 5.
de reſcript. & major. l. 1. *ff. de albo ſcribendo*, ac magis
dilectus, Bald. *in rubr. C. Si quis omiſſ. cau. teſtam. col. fin.*
Rebuff. *loc. cit.*
Deinde differunt reſpectu materiæ in qualitate, quia
71 electio fieri debet de digniori, ut notant omnes in *c. Con-*
ſtitutus, *infra de appell.* S. Thomas in 2. 2. *q.* 63. *art.* 2.
ad tertium, Covarr. *in reg. Peccatum*, *par.* 2. §. 7 *num.* 3.
verſ. Sed hoc in hunc ſenſum, licet ſuſtineat ut de digno,
cap. Monaſterium, 16. *q.* 7. *c. Cum nobis*, *infra tit. prox.*
Covarr. *ubi ſup.* Rota *dec.* 65. *num.* 8. *par.* 1. *in recent.* po-
ſtulatio vero fit de ineligibili, non tamen criminoſo,
ſeu alias indiſpenſabili. Dixi, de ineligibili, ſeu patiente
defectum, ut extraneo, laico, & illegitimo, qui non 72
eliguntur, ſed poſtulantur, §. *Sed aliud*, *& c. Oſius*, 61.
diſt. c. Innotuit, *infr. de elect.* gloſſ. 2. in *c. Literas*, 63.
diſt. ſic etiam Fratres Minores poſtulari poſſunt ad Ec-
cleſiam Cathedralem, vel Metropolitanam, ſed non eli- 73
gi, *cap. Quorundam*, *de elect. in* 6. Card. *conſil.* 36. *in*
princ. ſic etiam Cardinalis, vel Epiſcopus ad Epiſcopa-
tum non eligitur, ſed poſtulatur, ut eſt textus hic, &
dictum eſt ſupra *in* 2. *notab. num.* 16. Dixi, non tamen
criminoſo, quia talis eſt impoſtulabilis, ut in *c.* 1. *ſup.*
eod. ubi poſtulatio facta de Epiſcopo, qui interdictum 74
non ſervavit, repellitur, ut indigna, propter poſtulatam
perſonam: quia, ut inquit gloſſ. *ibi in ver. Perſonam*,
vitium fuit materiæ, non artificis, *leg. Si ſervus*, § *Si*
calicem, *ff. Ad legem Aquil.* Sed nominatio fit de excel-
lentioribus, ut dictum eſt ſupra, & ita in hoc convenit
cum electione, quæ fieri debet de digniori, & differt a po-
ſtulatione, quæ fit de ineligibili. Nam dict. gloſſæ, & In-
nocentii, *hic in verſ. Nominationem*, quod nominatio ca-
nonica dicatur, quando omnes concordant de aliquo ine-
ligibili aſſumendo, non recipitur ab Hoſt. & aliis præalleg.
Tertio, differunt reſpectu formæ, quia electio debet 75
eſſe canonica, id eſt, forma canonis ſervari debet, quæ
præſcribitur in decretali, *Quia propter*, *infr. de elect.* Po-
ſtulatio autem eam formam non requirit, ſed ſatis eſt,
ut ſit concors, ut hic dicit Hoſtienſ. *num.* 18. *verſ. Et nota*
quod electio debet eſſe canonica, *& num.* 19. Joan. Andr.
num. 9. *in ver. Canonicam*: & idem in nominatione, cum
non reperiatur jure cautum, ut ſupraſcripta forma in ea
ſervari debeat.
Et quamvis gloſſ. & Innocent. *ubi ſup.* dicant differen- 76
tiam eſſe inter poſtulationem, & nominationem, quia
poſtulatio fit cum ſolemnitate, ut notatur in *cap. In cau-*
ſis, *infr. de elect.* nominatio vero ſine ſolemnitate: hoc
tamen non placet Hoſtienſ. *num.* 21. *verſic. Scripſit etiam*,
niſi hoc intelligatur de ſolemnitate decreti, quæ, ut Hoſt.
dicit, ſecundum magiſtrum ſuum eſt de ſubſtantia po-
ſtulationis, ut notatur in *c. Innotuit*, *eod. tit.* & paulo
infra idem dicit in nominatione, quæ non requirit, niſi
ſolemnitatem decreti; & cum opinione Hoſt. tranſeunt
Joan. Andr. *num.* 12. Butr. *num.* 48. Abb. *num.* 8. & com-
muniter Doctores.
Ultimo, differunt reſpectu finis, ſeu effectus, quia 77
electo jus acquiritur etiam ante confirmationem, dum-
modo conſentiat, vel conſentire velit, *c. Cum inter Ca-*
nonicos, *infra tit. prox.* gloſſ. 1. in *c. Quanto*, 63. *diſt.*
Cardin. *conſ.* 30. *num.* 9. & quidem acquiritur jus Præla-
turæ, & jus adminiſtrandi, licet non exercitium Præla-
turæ, & adminiſtrationis. Nam per confirmationem
nihil novi juris acquiritur, ſed tantum exercitium, *cap.*
Paſtoralis, *in fin. de reſcript.* §. *Ecce*, 16. *q.* 1. electio
enim facit Imperatorem, ut in *c. Legimus*, 93. *diſtinct.*
& ita concludit gloſſa *præalleg. in dict. cap. Quanto*, Gof-
fred. *in cap.* 2. *de tranſlat. Epiſc.* ubi dicit per confirmatio-
nem dari quidem poteſtatem adminiſtrandi, *cap. No-*
ſti, *& cap. Tranſmiſſam de elect.* ſed nihil addi quoad
ſubſtantiam, ſive vinculum matrimoniale, ut in *dict.*
cap. 2. nam per mutuum conſenſum contrahi debet ſpi-
rituale matrimonium, *cap. Licet*, *eodem tit.* poſt quem
obligatus eſt ſponſus Eccleſiæ, *cap. Sicut*, 7. *q.* 1. & ſe-
quitur Archid. in *dict. cap. Quanto*, *num.* 3. *verſ. Unde di-*
cas, 63. *diſtinct.* ubi tandem reſident in hoc, ut facta
canonica electione, ſtatim habeat electus adminiſtratio-
nem, ſed non effectum juriſdictionis, & idem dixit
in *cap.* 1. 23. *diſt. ſuper gloſſ. in aliis*, *& in addit. hoc vi-*
detur falſum, *&c.* ſubdit tamen, quod ſecundum In-
nocentium, & Hoſt. electores nunquam dicuntur tranſ-
ferre dominium Prælaturæ, licet dent, per quod poſ-
ſit Prælatura peti; unde electi ab electoribus non pe-
tunt Prælaturam, quia eam non habent, nec etiam eam
plene dare poſſunt, imo ipſam Prælaturam recipere vi-
dentur a confirmatore qui eis confert plenitudinem ſui
officii, *cap. Cum in cunctis*, *c. Tranſmiſſam*, *& c. Nihil*
eſt, *de elect.* At vero poſtulato jus non acquiritur ex po- 78
ſtulatione, *cap. penult. infra eodem*, Innocent. *hic in ver.*
Et gratia; niſi ad eum modum, quo dictum eſt *ſupra nu-*
mer. 49. Similiter & nominato ex ſimplici nominatione
nullum jus quæritur, *cap. Et qui*, *verſ. Nominationes*,
2. *q.* 6.

a. q. 6. ita ut nominantibus liceat a nominatione reſilire, antequam fuerit Superiori præſentata, ut patet ex dictis ſupra *num.* 51. Quod multo magis procedit in tractatu electionis, quæ fit ante ſcrutinium, ut cum dicitur: Talis eſſet bonus; ex hac enim nullum jus quæritur nominato, *cap. Quod ſicut in princ.* & ibi gl. 1. *infra de elect.* & poſt Gofred. not. Hoſt. hic *n.* 21. *verſ. Ex nulla autem*, Card. *d. conſ.* 51. *alias* 5 *de elect. in fin.* gl. *pragm. ſanction. in* §. *Volens, in ver. Nominationes, in tit. de collat.* Ratio eſt, quia per talem nominatio exprimitur conſenſus de futuro: & eſt ſenſus, Nomino talem, id eſt, Nomino eum eligendum, ſicut etiam aliquis eligitur in poſtulandum, ut in *c. Poſt translationem, de renunc.* & *cap. Valentinianus*, 63. *diſt.* gl. 1. in *d. c. Quanto, ver. Dico quod ſi nominatio*, Rebuff. poſt alias in *tract. nomin. q.* 1. *n.* 26.
propterea hanc ſpeciem nominationis appellat conſul-
tatoriam, ſeu tractatoriam. Et ſic obiter habes ſpecies 79
nominationum ad beneficia vacantia. Altera eſt con-
ſultoria, quæ fit ante ſcrutinium, de qua proxime
dictum eſt. Altera eſt, quæ fit in ſcrutinio, & in qua
exprimitur conſenſus de præſenti, & hæc coincidit cum
electione, ut dictum eſt ſupra *n.* 52. Tertia demum eſt,
quæ fit Papæ de pluribus excellentioribus, ad hoc, ut
uni ex illis dignetur providere; & in hac procedunt
paritates, & diſcrimina, de quibus fuſe actum eſt in
præcedentibus: & ita has tres ſpecies diſtinguit Rebuff.
d. q. 1. *n.* 26. *& ſeqq.* Adverte tamen ad id quod obiter
dictum eſt, aliquem eligi in poſtulandum, vel e con-
verſo; nam hodie hoc eſt correctum per *c. Unicum, inf. eod. lib.* 6.

DE POSTULATIONE PRÆLATORUM.

Honorius III. Capitulo Calaritano.

CAPUT VI.

ET ſi unanimiter vota veſtra concurrerint ad Sutrin. Epiſcopum in Eccleſiæ veſtræ Archiepiſcopum eligendum, cum ſuæ alligatus Eccleſiæ, liberum non habeat ſine noſtra permiſſione volatum: electionem de ipſo factam, tanquam contra Canones minus licite attentatam, de fratrum noſtrorum conſilio duximus irritandam, cum eligi nullo jure potuerit, ſed potius poſtulari.

S U M M A R I U M.

1 *Epiſcopus poſtulandus eſt, non eligendus.*
Favet, ſi nulli ſit alligatus Eccleſiæ, n. 3.
2 *Concordia plena non ſupplet defectum modi in eligendo, nec poſtulandum facit eligibilem.*
4 *Electio de perſona poſtulanda non valet.*
5 *Factum contra legis prohibitionem non valet, quamvis lex non procedat ad annullationem actus.*
6 *Caſſationis cauſa eſt nullitas, & iniquitas, & caſſatur de facto, etiam quod nullum eſt.*
7 *Poſtulatio, & electio non valet, ſi quis dicat poſtulo, & eligo, ut melius valere poteſt.*
8 *Epiſcopus ſi de facto eligatur ad aliam dignitatem, non debet electio per Superiorem confirmari, & nu. ſeqq.*
9 *Epiſcopus eſt Eccleſiæ ſuæ alligatus vinculo matrimoniali, quod diſſolvi non poteſt niſi per Papam auctoritate divina.*
10 *Epiſcopus non poteſt electioni ſuæ conſentire, c. Cur, & num. ſeqq.*
11 *Conſenſus poſtulantium non eſt liber, cum ab alieno arbitrio dependeat.*
12 *Poſtulatus ſi conſentiat, eo ipſo repellitur tanquam ambitioſus.*
13 *In Patriarcham Antiochiæ Maronitarum Epiſcopus de Nauca more illius nationis electus non confirmatur, ſed e vinculo ſuæ Eccleſiæ abſolvitur, & ad Eccleſiam Patriarchalem transfertur.*
14 *Patriarchalibus ſedibus, vacantibus Canonicis, fieri non poteſt electio vel poſtulatio, quouſque ad notitiam Sedis Apoſtolicæ perducatur.*
15 *Poſtulatio quid ſit, & in quo differat ab electione, & num.* 19.
16 *Poſtulari non poſſunt, qui propter vitium eligi prohibentur, ut criminoſi.*
Declaratur, n. 17.
18 *Poſtulandi qui ſint.*

1 ET *ſi unanimiter.* Epiſcopus poſtulandus eſt, non eligendus. Hoc dicit ſecundum Jo. Andr. Bald. & reliquos omnes. Dividitur quoad mentem in quatuor partes. Nam primo factum narrat. Secundo permittit unam rationem decidendi, ibi, *Cum ſuæ.* Tertio, decidit, ibi, *Electionem.* Quarto, aliam deciſionis rationem ſubjicit, ibi, *Cum eligere*,

Fagnan. in I. Lib. Decretal.

Nota primo, ibi, *Unanimiter vota veſtra concurre-* 2
rint, plenam concordiam non ſupplere defectum modi in
providendo, ſecundum Ant. de Butr. hic *n.* 3. Nam iſti
Canonici Calaritani cum debuiſſent procedere per viam
poſtulationis, proceſſerunt per viam electionis, nemine
diſcrepante; hoc enim importat verbum, *Unanimiter*,
ut c. Bona, il 2. *ſupra eod.* & tamen Papa irritat electio-
nem: concordia enim unanimis vim non habet tollen-
di defectum poſtulandi, ut eum faciat eligibilem, ut hic
per Abb. in 2. notab.
Secundo nota, ibi, *Cum ſuæ alligatus Eccleſia*, idcir- 3
co Epiſcopum non eſſe eligendum, quia eſt Eccleſiæ ſuæ
alligatus; ex quo deducitur a contrario ſenſu ſecundum
Jo. Andr. hic *n.* 2. Ant. de Butr. *n.* 4. Anch. *n.* 1. *col.* 2. *ante med. verſ. Primo ergo poſtulandus*, Card. & Imol. *n.* 2.
ut ſi non ſit amplius alligatus Eccleſiæ, pota quia renunciavit Epiſcopatui, tunc bene poſſit eligi, quia ceſſat ratio prohibitionis: de quo dic ut per eundem Jo. Andr.
in *c. Ad ſupplicationem, alias poſt translationem ſuper gl.* 2. *infra de renunt.*
Tertio nota, ibi, *Tanquam contra Canones minus li-* 4
cite attentatam, non valere electionem de perſona po-
ſtulanda, ut hic per Butr. *n.* 7. Quamvis enim Pontifex
dicat, *Duximus irritandam*; tamen præcedentia verba, 5
ibi, *Tanquam contra Canones minus licite attentatam*,
nec non ſubſequentia, ibi, *Cum eligi nullo jure potuerit*,
aperte oſtendunt hujuſmodi electionem eſſe irritam ipſo
jure, tum quia actus geſtus contra legis prohibitionem,
eſt ipſo jure nullus, quamvis lex ulterius non procedat ad
irritationem actus, ut *l. Non dubium*, & ibi Legiſtæ, &
maxime Bart. *C. de legib. quæ eſt canonizata, in c. Imperiali*, 25. *q.* 2. Cardin. in 4. *notab.* & Imol. *n.* 2. *ver. Nota
quod factum*; tum quia illud verbum, *Potuerit*, præce-
dente negatione, privat potentiam, & inficit actum 6
ipſo jure, Gloſſa ordinaria *in c. Beneficium, de regul.
jur. lib.* 6. & ſcripſi plenius in *c. Cauſam*, *n.* 21. 30. *& ſeqq.
infra de elect.* Et dum text. dicit, *Duximus irritandam*,
expone, ſcilicet de facto, ſicut de facto proceſſit, ad notata per Bald. in *l. Hi qui ad Civilia*, *n.* 6. & 7. *C. de appellat.* ubi dicit duplicem eſſe cauſam caſſationis, id eſt
nullitatem, & iniquitatem; & caſſari etiam quod nullum
eſt, quia caſſatio ad factum refertur. Vel dic, irritandam,
id eſt, irritam denunciandam, & eſt ſimile *in c. Accedens, il* 1. juncta gl. *v. Caſſavimus, infr. ut lit. non conteſtat.* &
tradit Bald. *d. n.* 7. Antiqui, ut vitarent periculum nul- 7
litatis, utebantur clauſula, de qua hic in gloſſa magna in

fin. & per Innoc. *in princ.* videlicet, Eligo poſtulandum, & poſtulo eligendum, vel, Eligo, & poſtulo, ut melius valere poteſt: ſed hæc practica hodie reprobatur in *c. 1. infra eod. lib. 6.*

8 Quarto, nota Epiſcopum non eſſe eligendum ad aliam dignitatem, ſed poſtulandum; & ſi de facto eligatur, non debere per Superiorem confirmari, & ita hic eſt caſus ſecundum Bald. *in princip.* Rationem habes
9 in litera, quia Epiſcopus eſt Eccleſiæ ſuæ alligatus, ſcilicet nexibus præceptorum, *cap. Niſi cum pridem, in fin. de renunciat.* Hoſtienſ. *hic in princip. in verb. Alligatus.* Vel ſecundum gloſſam expone verbum, *Alligatus*, ſcilicet vinculo matrimoniali, ut *cap. Inter corporalia, verſ. Sicut autem infra de translat. Epiſcop.* Quod quidem vinculum diſſolvi non poteſt, niſi auctoritate divina, id eſt auctoritate illius, quem conſtat eſſe Vicarium Jeſu Chriſti, *d. cap. Inter corporalia*, gloſſ. *hic poſt princip.* & Bald. *num.* 1. Non enim homo, ſed Deus ſeparat, quos Romanus Pontifex, qui non puri hominis, ſed veri Dei vicem gerit in terris, Eccleſiarum neceſſitate, vel utilitate penſata, non humana, ſed divina potius auctoritate diſſolvit; quæ ſunt verba text. in *cap. Quanto, de translat. Epiſcopi*: & ideo ſequitur
10 hic in litera: Non habeat ſine noſtra permiſſione volatum. Quare cum Epiſcopus non poſſit ſuæ electioni conſentire, conſequens eſt, ut nec poſſit eligi, ſed bene poſtulari a Papa, *cap. Bonæ memoriæ, il 1. in princ. ſupra eodem*: & in hoc magna eſt vis ſecundum Abb. Antiq. hic *n.* 2. nam cum quis dicit, Eligo te, idem eſt ac ſi diceret, Ego conſentio in te tanquam in ſponſum, vel Prælatum; quod eſſe non poteſt, quia alteri matrimonialiter copulatus, eo vinculo perdurante in aliam Eccleſiam niſi adulterine conſentire non poteſt, *cap. Sicut vir 7. qu. 1.* Unde delinquit Eccleſia, quæ in talem conſentit, ut in ſponſum, vel Prælatum; & idcirco non debet eligi, ut hic. At ubi quis conſentit poſtulando, non in eum tanquam in ſponſum conſentit, ſed in voluntate Superioris rem totam, & conſenſum
11 ſuum ponit; & ita ejus conſenſus liber non eſt, cum ab alieno arbitrio non habito, ſed habendo dependeat,
12 *c. Super eo, & cap. Per tuas, infra de condit. appoſit.* Poſtulatus vero, ſi conſentiat, hoc ipſo tanquam ambitioſus caſſatur in Curia, ut atteſtantur Hoſt. *hic in princ. in verb Volutum*, & Jo. Andr. *num. 2. in eod. verb.* Itaque jure optimo conſtitutum, eſt, ut Epiſcopus ſit poſtulandus, non autem eligendus, nec ejus electio confirmanda.

Et ex his cum actum fuerit in S. Congr. rerum conſiſtorialium, an ſit confirmanda electio de perſona R. P.
13 D. Jo: a Sapa, Epiſcopi de Nauea, in Patriarcham Antiochenum nationis Maronitarum, ab Archiepiſcopis, Epiſcopis, & clero facta more illius gentis, & ſecundum antiquos Canones, ut *c. Qui Epiſcopus, §. Cum in his 34. diſt. c. 1. 63. diſt. cum ſimil.* Die 6. Auguſti 1649. S. Congr. cenſuit non eſſe locum confirmationi, ſed Epiſcopum poſſe per Sanctiſſimum abſolvi a vinculo Eccleſiæ de Nauea, quo tenetur, & transferri ad Eccleſiam Patriarchalem Antiochiæ Maronitarum: ita a Sanctitatis ſuæ prædeceſſoribus pluries factum fuit.

14 Adde quod Benedictus XI. in Extravag. *Sancta Romana, de elect.* conſiderans civitates omnes quatuor Patriarchalium ſedium, nempe Conſtantinopolitanæ, Alexandrinæ, Antiochenæ, & Hieroſolymitanæ, aut eſſe deſtructas, aut occupatas ab infidelibus, vel a ſchiſmaticis detineri, ipſarum Capitulis, ſeu Canonicis diſperſis, ſtatuit, ut quandiu civitates ipſæ ſchiſmaticorum, aut infidelium ſubſunt, aut ſuberunt ditioni, aut detinebuntur per eos, Canonici dictarum Patriarchalium ſedium, cum earum aliquam vacare contigerit, ad electionem, poſtulationem, ſeu quamvis proviſionem de præficiendo ſibi Patriarcha nullo modo procedant, quouſque ad Apoſtolicæ Sedis notitiam perducatur, decernens irritum, & inane, ſi ſecus factum fuerit, licet illa Extravagans a quibuſdam intelligatur de Patriarchis, Latinis, non autem de Græcis.

Ultimo nota, ex fine text. aliud eſſe poſtulationem, 15
aliud electionem; nam poſtulatio eſt quædam gratiæ petitio a Superiore facta de promovendo aliquem ad Prælationem, ad quam de jure communi propter defectum aliquem, vel impedimentum eligi, ſeu promoveri non poterat, ut diffinit Abb. *ſupra in rubrica num* 1. vel ſecundum Hoſtienſ. *hic num.* 3. poſtulatio eſt alicujus perſonæ, quæ eligi prohibetur, non propter vitium, ſed propter defectum, ad eligendum, ſeu promovendum concors petitio. Et ex hoc patet, crimi- 16
noſum poſtulari non debere, cum propter vitium eligi prohibeatur, *cap. 1. §. Nos igitur ſupra eodem, & cap. Cum in cunctis, §. 1.* ibi: *Qui etiam vita, & c. infra de elect.* Hoſtienſ. *hic d. num.* 3. Butr. *num.* 16. Imol. *num.* 4. & alii communiter, & idem Hoſtienſ. *in dicto cap. 1. num.* 10. licet Innocent. contrarium ſenſerit; unde ſicut perjurus, inobediens, incontinens eligi prohibetur, ut *cap. Querelam, infra de jurejur. cap. Ut leviorum, de vita, & honeſt. clericor. cap. Dudum, & cap. Cum in cunctis, de elect.* ita & poſtulari, ut in *dicto cap 1. & 2. ſupra eodem, & cap Scriptum, infra de electíon.* Sed quando non propter vitium, ſed propter 17
defectum prohibetur eligi, tunc poſtulatur, veluti ſi patiatur defectum Ordinis, quia laicus eſt, vel ſit in minoribus Ordinibus conſtitutus, *cap. A multis, infra de ætat. & qualitat.* vel ſi patiatur defectum natalium, *cap. Innotuit, infra de electíon.* vel ætatis, *ut cap. Cum nobis olim eodem tit.* vel defectum conſenſus, quia Epiſcopus eſt, ut hic, & in *cap. Bonæ 1. & 2. ſupra eodem*: & idem in aliis, ſicut ſervi liberti, filiifamilias, adſcriptitii, obligati ex publica adminiſtratione, bigami, corpore vitiati, Chyrurgi, Medici, infames, publici pœnitentes, & alii plurimi, de quibus hic latiſſime per Innocent. *a numer. 1. uſque in fin.* & Petr. de Anchar. *num.* 1. *colum.* 2. *verſic. Queritur hic communi-* 18
ter, licet permiſceant etiam criminoſos, qui, ut prædiximus, ſicut ſunt propter vitium ineligibiles, ita & impoſtulabiles, ut homicidæ, niſi ſpecialiſſima gratia, ſecundo Imol. *hic num. 4. poſt medium, verſic. Et per hoc poteſt apparere*, & dummodo pœnitentiam egerint, ut per Anchar. *colum. 3. in princip verſic. Et omnes prædicti ſunt poſtulandi, ſi egerint pœnitentiam.* Circa hoc 19
tamen vide diſtinctionem Antonii de Butrio *nu.* 16. Electio vero eſt alicujus perſonæ ad Prælationem, vel fraternam ſocietatem canonice facta vocatio, ſecundum Abbatem ſupra in *rubrica num.* 2. Atque ita electio innititur juri communi, poſtulatio autem gratiæ, Butr. *hic num.* 9. In quibus autem conveniant electio, poſtulatio, & nominatio, poſui latiſſime in *cap. Bonæ, il 2. ſupra eodem, a nu. 39. uſque ad num. 57.* & in quibus differant, *a n. 57. uſque ad num. 79.*

DE ELECTIONIBUS.

Lucius Papa.

CAPUT I.

NUllus in Eccleſia ubi duo vel tres fuerint in congregatione, niſi eorum electione Canonica, presbyter eligatur: & infra. Si vero aliter quis Eccleſiam adeptus fuerit: eo quod per cupiditatem illam acquiſierit, atque contra Canonicæ regulæ diſciplinam egerit, expellatur.

SUM-

S U M M A R I U M.

1 *E Celeſia Collegiata non debet provideri de Prælato per collationem, ſeu proviſionem, ſed per electionem Collegii.*

2 *Epiſcopatuum proviſio olim ad Papam tantum pertinebat.*

3 *Dignitates omnes originaliter Romana fundavit Eccleſia, & n. 6.*

4 *Electio Prælati in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis tributa fuit Capitulis ex indulgentia Romani Pontificis, & n. 13.*

5 *Patronus in Collegiatis Eccleſiis de jure patronatus præſentat Prælatum, & Epiſcopus inſtituit.*

6 *Eccleſiæ omnes diœceſis in poteſtate Epiſcopi ſunt conſtituta.*

7 *Cathedrales Eccleſiæ, & monaſteria excedentia valorem 200. ducatorum auri ſunt Papæ reſervata per ſecundam regulam Cancellariæ.*

8 *Papa de quibus beneficiis conſiſtorialiter provideat.*

9 *Dignitates majores poſt Pontificalem in Cathedralibus, & primæ in Collegiatis Eccleſiis reſervantur in tertia regula.*

10 *Dignitates item conventuales, & præceptoriæ generales, non tamen militiarum.*

Reſervationibus Apoſtolicis ſublatum eſt jus eligendi Prælatum, quod habent Capitula de jure communi, ibid.

11 *Concordatis Germaniæ non obſtant reſervationes non inſerta in corpore juris.*

Electiones, & poſtulationes in Cathedralibus, & monaſteriis quatenus ſublata fuerint in Gallia ex concordatis, ibid. verſ. In Gallia vero.

13 *Eligendi jus, quod habent Capitula Eccleſiarum, non eſt de jure divino, ut male affirmat Ferret.*

14 *Eccleſiæ Collegiatæ nemo inferior a Papa poteſt Prælatum præficere, ſed debet fieri electio per illos de Collegio.*

15 *Legatus Cathedrales regulares aut Collegiatas Eccleſias vel Cathedralium dignitates electivas majores poſt Pontificalem conferre, aut ſibi reſervare non poteſt.*

16 *Prælati proviſio in Collegiata poteſt pertinere ad alium, quam ad Capitulum, ex fundatione, vel conſuetudine.*

17 *Papa providere poteſt etiam de beneficiis electivis.*

18 *Beneficia electiva non comprehenduntur in mandato de providendo, ſi certi modi ſint expreſſi.*

Secus ſi Papa ſimpliciter mandet provideri de beneficio vacaturo, n. 20.

19 *Literæ ad beneficia vacatura ſunt ambitioſæ, & ſtricte intelligendæ.*

21 *Proviſio habet vim electionis, & confirmationis.*

22 *Diſpoſitionis verbum generale eſt, & idem ſonat, quod ordinatio.*

23 *Dignitas electiva non comprehenditur in gratia ad dignitatem pertinentem ad quamlibet diſpoſitionem quorumcunque.*

24 *Proviſionis verbum comprehendit nominationem, poſtulationem, præſentationem, & collationem, ſed non electionem.*

25 *Collatio cur habeat vim electionis, & confirmationis.*

26 *Proviſio, & collatio ſunt ſynonyma.*

27 *Congregationem quot homines faciant, & quot Collegium.*

28 *Congregatio quotuplex ſit, & an differat a Collegio.*

29 *Collegium ex univerſo ſumitur, & loco unius perſonæ habetur.*

30 *Jus Collegii etiam in uno retinetur.*

31 *Electio Prælati non competit beneficiatis Eccleſiæ Collegiatæ, niſi ſint ibi ut Collegium.*

32 *Canonici tantum de jure communi habent jus eligendi Prælatum, non autem portionarii.*

33 *Canonici ſoli de jure faciunt Capitulum, & n. 42.*

34 *Portionarii Segobien. qui aliquibus tantum diebus interſunt actibus Capitularibus, ex ſententia S. Congreg. non ſunt de Capitulo.*

35 *Idem reſponſum de portionariis Conchen. qui ingrediuntur Capitulum pro negotiis ad Eccleſiæ rem, & bona pertinentibus.*

Fagnan. in I. Lib. Decretal.

36 *De Capitulo eſſe poſſunt ex conſuetudine etiam penitus extranei.*

37 *Portionarii Calciaten. qui a Rota declarati ſunt eſſe de Capitulo, poſſunt eligi in conjudices contra Capitulares.*

38 *Portionarii non poſſunt eligi ex Conc. Trid. in conjudices Capitulares, niſi ex conſuetudine, privilegio, aut ſtatuto Eccleſiæ ſint in omnibus, & per omnia de Capitulo.*

39 *Portionarii, & dimidii portionarii Seguntin. Corduben. & Abulen. declarantur propterea non eſſe Capitulares.*

40 *Epiſcopus ſolus poteſt ſine adjunctis procedere contra portionarios, licet ex conſuetudine, privilegio, vel ſtatuto habeant in Capitulo ſemper, vel ut plurimum vocem.*

41 *Coadjutor Canonici cum futura ſucceſſione poteſt puniri ab Epiſcopo ſine adjunctis Capitularibus, niſi in literis Coadjutoriæ conceſſa ei fuerint omnia privilegia, quæ habent Canonici.*

42 *Coadjutor Canonici cum futura ſucceſſione non eſt Canonicus, nec Capitularis.*

43 *Dignitates obtinentes in Cathedrali Eccleſia, de jure communi non ſunt de Capitulo.*

44 *Collegium non facit ſocietas privata, ſed publica authoritas.*

45 *Collegiata omnis naturaliter electiva eſt reſpectu Prælati.*

46 *Generalis Præpoſiti facultas reputandi Vicarium in locum alicujus Præpoſiti defuncti, an adverſetur ſacrorum Canonum, & Conc. Trid. decretis, uſque ad num. 53.*

47 *Electio Prioris de jure ſpectat ad Conventum, confirmatio ad Superiorem.*

48 *Priores obedientiarii deputantur per Abbatem, & ad ejus nutum ſunt amovibiles.*

49 *Vice-Præpoſiti, ſeu Vicarii deputati a Præpoſito Generali, an poſſint ad ejus nutum amoveri.*

50 *Vicarii, ſeu Præſidentes in locum Priorum, ſeu Guardianorum defunctorum, vel abſentium, de jure non eliguntur a Capitulo, ſed deputantur a Provincialibus.*

51 *Capitulum Generale ſicut poteſt Vicarios eligere, ſic poteſtatem eos deputandi poteſt in Generalem transferre.*

52 *Conſtitutiones ordinum, ſecundum quas deputatio Vicarii pertinet ad Abbatem, approbantur a jure.*

53 *Generalis facultas deputandi Vicarium in locum defuncti an extendatur ad caſus infirmitatis, abſentiæ, ceſſionis, & conſimiles.*

54 *Caſus mortis, ægritudinis, ceſſionis, & abſentiæ æquiparantur.*

NUllus. Eccleſiæ Collegiatæ non debet provideri de Prælato per collationem, ſeu proviſionem, ſed per electionem Canonicam faciendam per ipſum Collegium. Hoc dicit ſecundum Abbatem, cujus ſummarium eſt præfixum textui. Sed non complectitur poſteriorem partem. Unde ſecundum Jo. Andr. Bald. Anton. de Burr. Cardin. & alios hoc intendit: Congregatio debet ſibi Prælatum eligere; aliter electus repellitur. Aptius dixiſſent, Aliter proviſus: vel ut idem Abb. ſummat primo loco: Congregatio Eccleſiaſtica, ſeu Collegium Eccleſiaſticum debet ſibi Prælatum eligere, & aliter adeptus Eccleſia expellendus eſt. Prima pars prohibet: ſecunda contra factum caſſat, ibi, *Si vero.* 1

Proviſio Epiſcopatuum, & aliarum dignitatum olim ad ſummum Pontificem tantum pertinebat, *cap.* 1. 22. *diſt. cap.* 2. *de præb. in* 6. Gemin. *conſ.* 88. Innocentius Papa VII. *num.* 3. Unde Eugenius IV. in decretali Epiſtola, quam ſcripſit ad Archiepiſcopum Cantuarienſem, dum Florentiæ præſideret in Concilio Florentino, quæ incipit, *Non mediocri*, *in* §. *Quod vero hæc dignitas*, inquit: *Ut Sancti atteſtantur Patres, omnes Patriarchales, Archiepiſcopales, Epiſcopales, Cathedrales, aliaſque dignitates Romana fundavit Eccleſia; ſicutque libuit, uni Eccleſiæ amplam, & alii ampliorem, & alii ampliſſimam, prout expedire judicavit, tradidit poteſtatem: omnes enim tanquam unius arboris rami ab una eademque radice, & ut diverſi aquarum rivuli ab eodem fonte prodierunt, licet unus alio copioſior, atque* 2

Digitized by Google

uberior. Quæ clauſula fere deſumpta eſt ex verbis Ni-
colai II. in *d. c. 1.* & ex verbis Cypriani in *c. Loquitur*
4 *Dominus*, 24. *q.* 1. Sed poſtea Romani Pontifices con-
ceſſerunt, ut in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis
jus eligendi Prælatum eſſet penes Capitulum, ut in *c.*
5 *Congregatio 16. qu. ult.* & in hac Decretali. In aliis ve-
ro Eccleſiis non Collegiatis fuit tributa poteſtas præſen-
tandi Patronis, & Epiſcopo jus inſtituendi, ſi Eccleſia
6 ſit Patronata, *cap. A nobis de jurepatr. cap. Decernimus,
16. quæſt. 7.* Si vero Eccleſia Patronum non habeat, ſta-
tutum eſt, ut Epiſcopus provideat ei de Prælato, cum
omnes Eccleſiæ diœceſis in poteſtate ejus ſint conſtitu-
tæ, *c. Omnes Baſilicæ 16. quæſt. 7.* & notat hic Compo-
ſtell. & Joan. Andr. Et de prædicta origine vide bonam
gloſſ. in *c. Quamquam, in ver. Devolvatur, verſ. Ut igi-
tur ſcias juris originem, de præb. lib. 6.* Abb. *hic num. 1.
& in cap. Cum Eccleſia Vulterana num. 8. infra eod.* Jo.
de Selv. *de beneficiis 3. par. q. 22. 3. caſu*, & Burſat. *conſ.
126. a num. 8. lib. 2.*

7 Sed poſtea ſupervenerunt regulæ Cancellariæ, quas
ſummi Pontifices in craſtinum aſſumptionis ſuæ facere
ſolent ſuo tempore duraturas, quibus fere ſublata eſt
hujus Decretalis diſpoſitio, præſertim in Italia, & in
Hiſpania, adeo ut multi affirmaverint titulum electio-
nis hodie receſſiſſe ab aula, ut Lambert. *de jurepatr. 2.
lib. quæſt. 7. art. 20. num. 6. in fin.* Quintil. Mandoſ. *in re-*
8 *gula 2. Cancell. in præfatione, alias quæſt. 1. num. 3.* &
Moderni in *tract. de benef. part. 4. cap. 1. num. 11.* nam
præter reſervationes Cathedralium, & Monaſteriorum
clauſas in corpore juris, de quibus in Extravag. *Ad re-
gimen, de præb.* in 2. regula Papa ſibi reſervat generali-
ter omnes Eccleſias Patriarchales, Primatiales, Archie-
piſcopales, Epiſcopales, necnon omnia Monaſteria vi-
rorum valorem annuum ducentorum florenorum com-
muni æſtimatione excedentia, & de his Papa conſi-
ſtorialiter providet, Lap. *allegat. 73. num. 11. verſ. Item
de illis*, & de Cathedralibus patet ex decreto Con-
cilii Tridentini in *cap. 1. ſeſſ. 24.* ubi præſcribitur,
quanta cum cautela, & maturitate in Conſiſtorio
ſit formandum judicium in promovendis Epiſcopis.

Quæ quidem Conſiſtorialis proviſio habet vim ele-
ctionis, & confirmationis, ut not. gloſſ. in *cap. 1. in
ver. Proviſionem, infra eodem, lib. 6.* & Ripa in *c. Eam
te, num. 11. de reſcrip.* & latius dicam infra in primo
9 notab. Similiter in 3. regula Papa generaliter reſervat
diſpoſitioni ſuæ omnes dignitates majores poſt Ponti-
ficales in Cathedralibus valorem decem florenorum
auri excedentes; declarans dignitates, quæ in Cathe-
dralibus poſt Pontificales non majores exiſtunt, &
quæ ex Apoſtolicæ Sedis indulgentia, vel ordinaria
authoritate, aut conſuetudine præſcripta, vel alias
quovis modo in Collegiatis Eccleſiis principalem præ-
eminentiam habent, ſub reſervatione prædicta com-
10 prehendi. Amplius Papa in eadem regula ſibi reſervat
Prioratus, Præpoſituras, & alias dignitates Conven-
tuales, & præceptorias Ordinum quorumcunque, non
tamen militarium. Per hujuſmodi autem Apoſtolicas
reſervationes in Italia ad nihilum redactum eſt jus
eligendi Prælatum, quod habent Capitula in Cathe-
dralibus, & Collegiatis Eccleſiis, ut hic not. Dec. *num.
6. & ſeq.* Æneas de Falc. *de reſerv. in 1. prælud.* & Quin-
til. Mandoſ. *loc. citat.* Dixi, in Italia, quia Capitulis
11 Germaniæ ſalvum manet jus eligendi juxta concor-
data, de quibus in conſtitutione Nicolai V. quæ in-
cipit, *Ad ſacram Petri ſedem*, edita *anno* 1447. *Kal.
Aprilis*, in Bullar. *tom. 1. pag.* 305. Quibus quidem con-
cordatis non obſunt reſervationes in corpore juris non
inſertæ, ut ex facto reſpondit Gemin. in *conſ. 36. Ca-
ſus talis eſt, per tot.*

In Gallia vero ex concordatis initis inter Leonem
12 Decimum, & Franciſcum Primum, ſtatutum eſt, ut
Cathedralibus, & Metropolitanis Eccleſiis vacantibus,
illarum Capitula, & Canonici ad electionem, ſeu po-
ſtulationem futuri Prælati procedere non poſſint, ſed
Rex Franciæ nominet infra ſex menſes a die vacationis
perſonam habentem qualitates ibi præſcriptas, & Papa
de ſic nominato provideat. Et in monaſteriis, & Prio-
ratibus Conventualibus, & vere electivis, videlicet in
quorum electionibus forma *c. Quia propter*, ſervari, &
confirmationes electionum hujuſmodi peti conſueverunt
in dicto regno vacantibus, illorum Conventus ad ele-
ctionem, ſeu poſtulationem Abbatis, ſeu Prioris ibidem
procedere non poſſint; ſed Rex religioſum ejuſmodi Or-
dinis infra idem tempus nominet, & Papa provideat;
ſed & Prioratus perſonæ ad illum per Regem nominatæ
conferri debeant, & electiones, & confirmationes, &
proviſiones contra præmiſſa irritæ decernuntur. Per præ-
miſſa tamen declaratur non præjudicari Capitulis Eccle-
ſiarum, Conventibus monaſteriorum, & Prioratuum
hujuſmodi privilegia a Sede Apoſtolica proprium eligendi
Prælatum obtinentium, quominus ad electionem Epiſco-
porum, Abbatum, & Priorum, juxta privilegia eis con-
ceſſa, libere procedere poſſint, dummodo de privilegiis
ſibi conceſſis per literas Apoſtolicas, ſeu alias ſcripturas
authenticas docuerint, omni alia ſpecie probationis eis
in hoc adempta, ut latius conſtat ex *ſeſſ.* 11. Conc. Late-
ranen. Noviſſimi *tom. 4. Concil. par. 2. pag. 114 & ſeqq.*

Ex ea his apparet erroneum eſſe, quod ſcripſit Ferret. 13
conſ. 305. *Epiſcopatus habet inſtitutionem, n. 9.* ubi teme-
re carpens regulas reſervatorias Eccleſiarum Cathedra-
lium, & monaſteriorum, dixit viam electivam in Capi-
tulis Eccleſiarum ordinariam fuiſſe de jure divino. Imo
enim hoc jus derivatum eſt in Capitula non ex neceſſitate,
ſed ex mera indulgentia, & humanitate Romanorum
Pontificum, ut initio diximus, & bene explicat Rebuff.
tit. de elect. derog. in princ. & noviſſime Card. Bellarm.
tom. 1. controv. 5. lib. 1. c. 8. & 2. tom. controv. 2. lib. 1. c.
8. & Moderni in *tract. de benef. p. 5. c. 4. num. 7.*

Quibus præcognitis. Nota primo, in Eccleſia Col- 14
legiata nullum inferiorem a Papa præficere poſſe Præla-
tum, ſed debere fieri electionem per illos de Collegio,
& per Superiorem confirmari, *c. Transmiſſam, & c.
Nihil infr. eod.* Nam pondera literam ibi, *Si vero ali-
ter*, quæ omnem aliam poteſtatem excludit, ut per
Abb. hic *num. 1.* Unde in *c. penult. de off. leg. lib. 6.* inhi- 15
betur Legatis, ne Cathedrales, aut Collegiatas Eccle-
ſias, vel ipſarum Cathedralium dignitates electivas
majores poſt Pontificalem conferant, aut ſibi reſer-
vent, & contra hoc factum irritum decernitur. Regu- 16
la tamen hujus text. procedit, niſi aliter in fundatione i-
pſius Eccleſiæ extiterit ordinatum, vel de conſuetudine
aliud obtineat, ſecundum Innoc. in *ver. In Congregatio-
ne*, & Jo. Andr. *in fin.* Papa vero ob ſupremam ejus au-
thoritatem etiam de beneficiis electivis providere pot- 17
eſt, Card. in *conſ. 103. Diviſione præmiſſa in princ.* quem
refert, & ſequitur hic Dec. *num. 2.*

An autem requiratur, ut in literis Apoſtolicis ad bene-
ficia fiat ſpecialis mentio de Eccleſia Collegiata, dic, aut
in literis certi modi exprimuntur, & dignitates electivæ
non includuntur, non facta de illis ſpeciali mentione. Ita
procedit text. in *c. Cum in illis, in fin. de præb. in 6.* ubi ſi 18
Papa mandat alicui provideri de beneficiis, vel dignita-
tibus ad collationem, proviſionem, præſentationem, vel
diſpoſitionem quorumcunque, non comprehenduntur
beneficia electiva, Abb. *conſ. 38. In quæſtione quæ ad præ-
ſens vertitur, col. 3. ſub n. 2. verſ. Quarto poſſet attentari,
lib. 2.* Ratio eſt, quia cum literæ ad beneficia obtinenda 19
ſint ambitioſæ, debent ſtricte intelligi, ut in *c. Quam-
vis de præb. lib. 6.* & propterea uno modo expreſſo, non
venit alius, ut per Abb. *loco cit.*

Aut nullus modus in literis exprimitur, ſed ſimpliciter 20
mandatur provideri de beneficio vacaturo; & tunc in
mandato includitur etiam beneficium electivum, ut te-
net gloſ. *in Clem. 1. §. 1. in ver. Quamvis, in fin. de præb.*
cum qua tandem ibi reſidet Card. *in 5. q.* Gemin. *in d. §.
Illis, col. 1. in fin. verſ. Quid ſi in literis*, ubi allegat dec.
Rotæ, quæ eſt 11. *in tit. de præb. in Nov.*

Sed hoc ſecundum membrum diſtinctionis impugnat 21
hic Dec. *n. 4.* quia textus in *d. §. Illis*, non exprimit certos
modos, ſed utitur verbis, Ad proviſionem, vel diſpoſitio-
nem, quæ generalia ſunt, ut de proviſione notat gl. in *Clem.
fin. hoc tit.* & in *cap. 1. gl. 3. eod. in 6.* dum dicit proviſio- 22
nem habere vim electionis, & confirmationis. Et de di-
ſpoſitione eſt text. in *c. 2. in princ. de præb. in 6.* & tamen
in gratia concepta prædictis verbis generalibus non inclu-
ditur modus providendi per electionem. Ex quo conjici
poteſt, de electione fieri debere ſpecialem mentionem;
nec ſufficere mandatum verbis generalibus conceptum:
quia ubi aliquid ſpecialiter exprimi debet, generalia verba
non ſufficiunt, *cap. Qui ad agendum, de Procur. in 6.* Ad
quod videtur text. *in d. Clem. 1. in fin.* ibi: Nullam de ele-
ctione fecerimus mentionem; & ratio eſſe poteſt ſecun-
dum

dum eum, quia ſub tali generalitate Superior non inten-
dit inferre præjudicium pluribus, qui jus eligendi habent,
ac propterea neceſſaria eſt mentio ſpecialis.

Verum his non obſtantibus non videtur recedendum
a communi intellectu ad d. §. *Illis*; nam proviſionis, &
diſpoſitionis verba, quamvis in materia favorabili, &
late interpretanda extendi poſſint ad omnem modum
providendi, & diſponendi, & ſic etiam ad electionem;
tamen in literis ad beneficia vacatura, quæ ſunt odio-
ſæ, & reſtringendæ, ut ſuperius dictum eſt, electio-
nem non includunt, ut patet in d. §. *Illis*, & eſt ca-
ſus in *d. Clem. 1 de preben.* ubi literæ gratioſæ ad digni-
tatem pertinentem ad proviſionem, & diſpoſitionem
quorumcunque non comprehendunt dignitatem electi-
vam. Et propterea ſecundum Jo. Andr. in *d. c. Cum in
illis col. 1. verſ. Diſpoſitio de preben. in 6.* quamvis diſpo-
ſitionis verbum ſit generale, & ſonet idem quod ordi-
natio, *c. Cum tibi infra de teſt.* cum aliis per eum allega-
tis; & ideo hoc verbum poſitum in d. §. *Illis*, videretur
includere electionem, ut aliquid adderet præcedentibus
verbis, Ad collationem, proviſionem, & præſentatio-
nem; nihilominus litera gratioſa ad dignitatem non inclu-
23 dit electivam, etiamſi dictum ſit literis, Ad dignitatem
pertinentem ad quamlibet, ſeu quamvis diſpoſitionem
quorumcunque, ut eſt expreſſum in *d. Clem. 1.* atque ita
dicit Jo. Andr. ſe conſuluiſſe.

24 Neque obſtat gloſſ in *d. Clem fin de elect.* quia tantum
dicit proviſionis verbum eſſe latum, ita ut compreben-
dat nominationem, poſtulationem, præſentationem,
& collationem; ſed non dicit comprehendere electio-
nem ſaltem in materia ambitioſa, & ſtricte intelligen-
25 da. Item non obſtat, quod proviſio habeat vim electio-
nis, & confirmationis: quia etiam collatio habet ean-
dem vim, ut tradit Joann. Andr. *loc. cit.* & tamen ad-
mittunt omnes collationis appellatione non venire ele-
26 ctionem. Proviſio autem, & collatio ſunt ſynonyma,
*c. Dudum poſt princip. c. Cui de non Sacerdotali 1. & 2.
reſpon. cap. Et cui, & cap. Si is cui in fin. de preb. lib. 6.*
& notat Joann. Andr. in *c. Cum in illis in princip. in
ver. Collationem.* Propterea autem proviſio dicitur ha-
bere vim electionis, & confirmationis, quia proviſor,
& collator abſque alterius facto confert, *cap. Si tibi
abſenti 1. & 2. reſpon. de preb. in 6.* Non ita electores,
quia expectant factum Superioris confirmantis, ut de-
clarat ibidem Joann. Andr. Sed hinc non ſequitur, ut
modus proviſionis ſit generalis etiam ad electionem. Non
obſtat ponderatio quam facit Decius de dicta *Clem. in
ultimis verbis*; quia idcirco textus ibi ſe fundat in eo,
quod de dignitate electiva nullam fecit mentionem: quia
in literis fuerunt expreſſi certi modi, ut patet ibi, Ad
cujuſcunque collationem, proviſionem, ſeu quamvis
diſpoſitionem; qui quidem modi dicuntur certi, & ſal-
tem in materia odioſa viam electivam non includunt,
ut oſtenſum eſt ſupra. Unde non mirum, ſi de electio-
ne debuit fieri ſpecialis mentio. Et ſic ille textus con-
cordat per omnia cum communi intellectu ad d. §. *Il-
lis*. Nec refragatur text. in *d. c. 1. de preb.* quia non pro-
bat diſpoſitionis verbum eſſe ita generale, ut compre-
hendat electionem; ſed tantum ut includat non ſolum
collationem, ſed etiam gratiam de vacaturis.

Demum non obſtat motivum præjudicii, quod in-
fertur pluribus electoribus; quoniam conſtat de inten-
tione Papæ volentis præjudicare inferioribus per man-
datum de providendo: majus autem eſt præjudicium,
quod infertur proviſori, ſeu collatori, quam illud quod
infertur electoribus: quia per proviſionem, ſeu col-
lationem confertur plenum jus proviſo, ſed electus an-
te confirmationem adminiſtrare non poteſt, *c. 3. & c.
Noſtri infra eod. cum concord.* Unde ſi Papa per gra-
tiam ſimpliciter conceptam ad vacatura præjudicat col-
latoribus, nulla ſubeſt ratio, cur non etiam præjudi-
cet electoribus. Stat igitur communis diſtinctio, quod
aut certi modi in literis ſunt expreſſi, & non venit
electio; aut non ſunt expreſſi, & includuntur etiam
dignitates electivæ. Eodem modo diſtinguitur in reſer-
vationibus, ut per Æneam de Falcan. in *tr. de reſerv.
q. 5 n. 21.* & Modern. in *tr. de benef. p. 3. c. 1. n. 122.*

27 Nota ſecundo, ex illis verbis, *Ubi duo vel tres in Con-
gregatione fuerint*, duos facere Congregationem, tres
vero Collegium, *l. Neratius, ff. de verbor. ſignificatione*,
ſecundum gloſſ. Innoc. & ceteros hic, notat Specul.
in *tit. de nov. crimin. §. unic. verſ. Ad hac*, & Bart. in *l.
Prætor l. 2. in princ. n. 2. & 3 ff de vi bonorum rapt.* ubi
etiam habes quot homines faciant turbam, quot cœtum,
quot multitudinem, quot univerſitatem, quot populum,
quot gentem. Dixi in *c. Reſponſ. inf. de ſent. excommun.*
Adverte tamen, quia ſecundum Bald. hic *nu. 4.* aut lo- 28
quimur de Congregatione Collegiali, aut de ſimplici;
primo caſu idem eſt Congregatio, & Collegium; ſecun-
do caſu nomen Congregationis eſt magis generale, quam 29
nomen Collegii, quia Collegium ex univerſo ſumitur,
& alicui certo nomini eſt ſubjectum, *leg. Rerum mixtu-
ra. ff de uſucap.* & loco unius perſonæ habetur, *leg.
Mortuo, ff. de fidejuſſ. leg. Metum, §. Animadvertendum,
ff quod metus cauſa:* Sumitur quinto Collegium, & Con-
gregatio ex pluribus differentibus numero; ſed Collegio
attribuitur ex intellectu ſignificatio comprehenſiva, quæ ex
univerſo ſumitur, non tam voce, quam ſignificatione,
*l. Si is qui ducenta, §. Utrum, ff. de reb. & leg. Quod ma-
jor, ff. ad municip.*

Quod autem ſuperius dictum eſt, tres ſaltem requiri 30
ad faciendum Collegium, verum eſt ab initio; ſed po-
ſtea jus Collegii etiam in uno retinetur, *l. Sicut, §. ult.
ff. Quod cujuſque univerſitatis nomine*, & notant hic gloſſ.
s. Innoc. Joan. Andr. Bald. & omnes.

Tertio, nota ex iiſdem verbis, *In Congregat. fuerint*, 31
ad hoc ut Clerici in Eccleſia beneficiati habeant jus eli-
gendi Prælatum, oportere, ut ibi ſint et Collegium,
nec ſufficere, ut generaliter ſint in ea beneficiati, *cap.
Dilecta* cum gloſſ. 1. *de exceſſ. Prælat.* Non enim ſe-
quitur: In tali Eccleſia ſunt plures Clerici, ſive bene-
ficiati; Ergo ibi Collegium, ut notat Innoc. in *cap.
Poſtulaſti de jurepatr.* Archidiac. in *cap. Monaſterium 16.
quæſt. 7.* Abb. in *cap. Bona memoria, il 1. num. 2. in
primo notab. ſupra tit. prox.* & tradunt hic Anton. de
Butr. Cardinalis, Abbas, Decius, & alii communiter.
Et propterea ſi in eadem Eccleſia ſint diverſorum gene-
rum beneficiati, puta aliqui ſunt Canonici, aliqui Capel-
lani, aliqui Aſſiſii, ut in Antiochena Eccleſia, *cap.
penult. infra de Clericis non reſidentibus*, alii Portiona-
rii, & ſimiles, ut in Burgenſ. Palatin. Eccleſiis; & 32
in Eccleſiis Hiſpaniarum Portionarii, vel ſimiles; non
ſunt vocandi, ut determinat hic Compoſtell. *num. 4.*
dicens Curiam Romanam tenere, quod ſoli Canoni-
ci ſunt vocandi, & ſoli Canonici faciunt Capitulum, 33
quia unum corpus conſtituunt, *cap. Novit de his, quæ
fiunt a Prælat.* Et eum refert, & ſequitur hic Jo. Andr. 34
num. 11. Hinc cum Portionarii Eccleſiæ Segobien. qui
non interveniunt in actibus Capitularibus, exceptis qui-
buſdam diebus, in quibus conveniunt, ut percipiant
certas diſtributiones illis diebus aſſignatas, periiſſent de-
clarari a S. Congr. Conc. an dicerentur de Capitulo,
adeo ut contra eos Epiſcopus cum adjunctis procedere te-
neretur ad præſcriptum *c. 6. ſeſſ. 25.* Conc. Trid. S. Congr.
cenſuit non dici eſſe de Capitulo hujuſmodi Portionarios.
Idemque reſpondit de Portionariis Eccleſiæ Conchen. qui 35
participes menſæ Capitularis ingrediuntur Capitulum ad
conſentiendum, vel contradicendum in negotiis ad Ec-
cleſiæ rem, & bona pertinentibus.

Ulterius propoſito dubio, an appellatione eorum, qui
non ſunt dignitates, nec de Capitulo, comprehendan-
tur non ſolum ii, qui ſunt extra Cathedrales, vel Col-
legiatas Eccleſias, ſed etiam qui in eiſdem Eccleſiis offi-
cia, vel ſimplicia beneficia Eccleſiaſtica obtinent, &
prædictis Eccleſiis, aut Capitulis in divinis, ſeu aliis
miniſteriis famulantur, ſive ſub Capitulis, ſive extra il-
la degant, ita ut omnes in cauſis Eccleſiaſticis Epiſcopo
ſubjiciantur libere, & abſolute, abſque eo quod contra
ipſos cum adjunctis procedendum ſit: Sacra Congre-
gatio cenſuit, ex quo *c. 6. ſeſſ. 25.* ſubjici Epiſcopo eos,
qui non obtinent dignitates, nec ſunt de Capitulo; iſti
autem neque dignitates habent, neque Capitulares ſunt,
ſed tantum Capitulo famulantur, aut ſub Capitulo de-
gunt; comprehendi iſtos *d. cap. 6. verſ. Quia vero*, cum
aliud ſit eſſe de Capitulo, aliud ſub Capitulo.

Quod tamen verum eſt, niſi aliud obtineat de conſue- 36
tudine, ut in Eccleſiis Legionen. & Oveten. ut declarat
Compoſtell. *eod. n. 4.* Nam quandoque penitus extranei
de conſuetudine admittuntur, ut in *cap. Cum Eccleſia Su-
trina infra de cauſ. poſſeſſ. & propr.* Quapropter poſita de- 37
ciſ. Rotæ in cauſa Calciat. conjudicum edita die 25. Fe-
bruarii 1611. qua Cathedralis Calciat. portionarii decla-
ran-

tantur eſſe de Capitulo dictæ Eccleſiæ, cum dubitatum
fuerit, an ipſi Portionarii tanquam Capitulares poſſint
eligi in conjudices cauſarum criminalium adverſus Ca-
pitulares: Ex decreto Concilii Tridentini in *d. c. 6. ſeſſ.*
38 25. Sacta Congregatio cenſuit non poſſe. Verum hoc
debet intelligi, dummodo Portionarii ex conſuetudine,
vel alio ſpeciali jure ſint in omnibus, & per omnia de
39 Capitulo; ſecus ſi quoad aliquos actus tantum. Ideo-
que cum dubitaſſet Epiſcopus Seguntious, an poſſet ſolus
ſine adjunctis procedere contra Portionarios integros, ac
dimidios ſuæ Eccleſiæ, ſi ipſi ex privilegio Apoſtolico,
aut ex conſuetudine, vel Eccleſiæ ſtatuto habeant in Capi-
tulo, vel ſemper, vel ut plurimum vocem: Sacra Congre-
gatio cenſuit, non ex eo, quod Portionarii integri, &
dimidii habeant vocem in Capitulo, illos eſſe Capitulares;
ſed tunc inter Capitulares cenſeri debere, cum ex Apoſto-
lico privilegio, vel ex conſuetudine, vel ex Eccleſiæ ſtatu-
to inter Capitulares connumerantur. Ideoque ſi ipſi tali-
bus facultatibus non potiantur, Epiſcopus poterit contra
illos non cum adjunctis, ſed ſolus procedere.

Similiter cum Portionarii, ac dimidii Portionarii Ec-
cleſiæ Corduben. vocem habeant in Capitulo quoad ea
duntaxat, quæ ſpectant ad impenſas, redditus, & ſervi-
tium Eccleſiæ, non autem in his, quæ pertinent ad juriſdi-
ctionem Capituli ſede vacante, ad nominationem of-
ficialium, atque aliis pluribus; Quæſitum eſt, an Epi-
ſcopus teneatur contra ipſos cum adjunctis procedere:
Sacra Congregatio reſpondit, ſi hujuſmodi Portionarii
tam integri, quam dimidii non ſunt de conſuetudine in
omnibus, & per omnia de Capitulo, non teneri Epi-
ſcopum contra eos procedere cum adjunctis.

Rurſus cum Portionarii Eccleſiæ Abulen. prætenderent
ad ſe una cum Canonicis pertinere adminiſtrationem bo-
norum menſæ Epiſcopalis ſede vacante, & electionem ju-
dicum, cum quibus Epiſcopus adverſus Capitulares pro-
cedere tenetur, eo quod ex conſuetudine Eccleſiæ quoad
ea, quæ tangunt adminiſtrationem bonorum Eccleſiæ,
& menſæ Capitularis, pro Capitularibus habeantur: Sa-
cra Congregatio cenſuit in neutro debere ſe ingerere.
40 Et generaliter conſulta, an decreto Concilii Triden-
tini *cap. 6. ſeſſ.* 25. poſſit ſolus Epiſcopus ſine adjunctis
Capitularibus ad correctionem, & punitionem Portio-
nariorum procedere, eo etiam caſu, quo Portionarii de
conſuetudine, aut ex privilegio Apoſtolico, vel Eccle-
ſiæ ſtatutis habent in Capitulo, vel ſemper, vel ut plu-
rimum vocem: reſpondit hujuſmodi Portionarios non
comprehendi, *cap. 6. ſeſſ.* 25. ſi ſolam vocem in Capitu-
lo habeant. Hæc de Portionariis.
41 De Coadjutoribus vero Canonicorum. Cum dubi-
tatum fuerit, an Epiſcopus, qui juxta decretum Con-
cilii, *cap. 6. ſeſſ.* 25. debet procedere contra Capitulares
cum adjunctis, teneatur idem ſervare volens procedere
contra Coadjutorem Canonici cum futura ſucceſſione:
Sacra Congregatio cenſuit teneri, ſi ex forma Coadju-
toriæ colligatur ipſi Coadjutori conceſſa fuiſſe omnia
42 privilegia, quæ habent Canonici. Nam Coadjutor cum
futura ſucceſſione non dicitur Canonicus, neque habet
jus in Canonicatu, ſed ad Canonicatum, Navarr. in
cap. Si quando de reſcr. & in cap. 2. de Hor. Canon. Un-
de cum non ſit Canonicus, non eſt Capitularis, cum
de jure communi Canonici tantum dicantur Capitula-
res, *dict. cap. Novit, & c. Quanto de his, quæ fiunt a Prælat.*
Abb. in *cap. Auditis nu. 3. in fin. de elect.* Felin. in *proœm.*
decretal. Verall. *deciſ.* 290.
43 De dignitatibus in Cathedralibus, & Collegiatis idem
dicendum, quia circumſcripta conſuetudine, vel privile-
gio non ſunt de Capitulo, ut notatur in *c. Cum olim*
in ver. Duplici ſibi voce inf. de re judic. & conſtat ex de-
creto Concilii Trident. in præalleg. *cap. 6. ſeſſ.* 25. ibi,
Qui vero non obtinent dignitates, nec ſunt de Capi-
tulo: ſi enim obtinentes dignitates eſſent de Capitulo,
ſatis fuiſſent excluſi per illa verba, *Nec ſunt de Capitu-*
lo; nec fuiſſet opus eos nominatim excludere. Quomo-
44 do autem cognoſcatur, an plures ſint in Eccleſia, ut
Collegium, vel ut ſinguli; Joan. Andr. & DD. remit-
tunt ad notata in *c. Dilecta de exceſſ. Prælat.* Bald. hic
n. 8. dicit privatam ſocietatem non facere Collegium,
ſed publicam authoritatem, & requiri, ut Collegium
habeat caput, ſeu Præpoſitum, licet ſufficiat, ut ita or-
dinatum ſit ab initio; nam eo mortuo nihilominus eſt
Collegium, ut per eum: de quo tamen vide Innocen-
tium in *c. Cum non ignores num. 2. infra de præben.* ubi dicit
ad eſſe Collegii non requiri, ut ibi ſit Prælatus, arg. *l. 1.*
§. 1. ff. Quod cujuſque univerſ. num. & cum ſequitur Ol-
drad. *conſ.* 128. *Cum ad inveſtigationem nu. 8. verſ. Et ſi di-*
catur, licet requiratur ad bene eſſe, ut per eundem Ol-
drad. *conſ.* 204. *Prima quæſtio in princip.* Ex quibus ſignis
cognoſcatur, an Eccleſia ſit Collegiata, vide Rotam in
cauſa Zamoren. Canonicatus de Thoro, apud Card. Se-
raphin. *deciſ.* 1265. Concluditur ergo, in Eccleſia Col-
legiata de jure communi, & ceſſantibus reſervationibus
Apoſtolicis, ſive ſit ſecularis, ſive regularis, Prælatum
eſſe eligendum ab illis tantum, qui ſunt ibi ut Collegium.
Unde dicebat Gamb. *de off. leg. num. 84. alias 817. lib. 3.*
electivam naturaliter eſſe omnem Collegiatam, intelligi 45
reſpectu Prælaturæ, ut hic. Sed de Prioribus, & Su-
perioribus regularibus, dicam latius, ut in ſeq. quæſt.

Poſita conſtitutione Congregationis Somaſchæ a Sede
Apoſtolica una cum aliis ejuſdem Congregationis conſti- 46
tutionibus confirmata in forma communi, qua cavetur,
ut interveniente obitu alicujus Præpoſiti, vice Præpoſitus
ſuccedat, donec aliter fuerit proviſum per Præpoſitum
generalem, qui vel illum confirmabit, vel alium mittet,
vel alium ex dicto Collegio nominabit, qui Vicarii no-
mine inſignitus ordinariam Præpoſiti habeat authori-
tatem.

QUÆRITUR primo, an facultas præpoſito gene-
rali, ut ſupra attributa adverſetur huic decretali, vel aliis
ſacrorum Canonum, aut Concilii Tridentini decretis.

Secundo, an eadem conſtitutio, quæ loquitur in ca-
ſu mortis, vendicet ſibi locum in caſibus infirmitatis,
abſentiæ, ceſſionis, & conſimilibus.

Quod ſpectat ad primam quæſtionem, etſi electio 47
Prioris ſpectet ad Conventum ex diſpoſitione juris com-
munis, ut hic deciditur, & in *c. 2. §. fin. de ſtat. Mona-*
chor. & in c. ult. 16. q. ult. & confirmatio ad Superiorem, *c.*
Nullus 16. *quæſt.* 7. hoc tamen procedat in Prioribus Con-
ventualibus habentibus populum, & authoritatem perpe-
tuæ prælationis, per text. juncta gloſſ. in *d. c. 2. §. fin.* cu-
jus hæc ſunt verba: Priores autem cum in Eccleſiis Con-
ventualibus per electionem Capitulorum canonice fuerint
inſtituti, niſi pro manifeſta, & rationabili cauſa non
mutentur: ubi gloſſ. aſſerit, hoc eſſe intelligendum de il-
lis Prioribus, qui inſtituuntur perpetuo per Canonicam
electionem Capituli, & confirmationem Superioris, &
ſequitur Archid. in *ſumma 16. q. 2. n. 6. verſ. Secus autem*
eſt in Prioribus, Felin. in *c. Cum venerabilem col. 10. verſ.*
Fallit tertio de excep. & poſt alios Joan. de Selv. *de benef.*
part. 2. q. 22. n. 51. & propterea verbum, *Presbyter*, hic
poſitum exponitur ab Innocentio, & Abb. Antiq. id eſt,
Prælatus, & pro Rectore ab Hoſt. & Joan. Andr. Unde
hæc decretalis, & conſtitutio, *c. Quia propter infra eod.*
non habent locum niſi in Prælatis, ſive ſecularibus, ſive
regularibus, per quorum obitum Eccleſia viduatur, ut
illic adnotavit gloſſ. in *verb. Eccleſiis viduatis*, & ſic in
Prælatia, qui curam habent animarum, & dicuntur
ſponſi Eccleſiæ, *cap. Sicut in unaquaque 21. q. 2.* gloſſ. *ubi*
ſupra, & reſolvit Rota *dec. 3. n. 2. de elect. in nov.* Et hic
non eſt caſus noſter, ut inferius dicetur.

Sin autem Prioratus ſint obedientiarii, habentes qui- 48
dem Monachos, ſed non populum, tunc cenſentur re-
vocabiles ad nutum, Bellam. *deciſ.* 203. *incip. Quilibet*
Prioratus regularis: ideoque Priores hujuſmodi deputan-
tur per Abbates, & ad eorum libitum amoventur. Sic
probat text. juncta gloſſ. in *ver. Perpetuo in cap. Cum ad*
Monaſterium, §. Tales de ſtatu Monach. in hæc verba:
Nec alicui committatur aliqua obedientia perpetuo poſſi-
denda tanquam in ſua ſibi vita locetur; ſed cum oportuerit
amoveri, ſine contradictione qualibet revocetur, ubi gloſ.
dicit hoc eſſe verum, quando non eligitur canonice a
Capitulo, ſed Abbas committit ei adminiſtrationem.
Idem dicit gloſſ. in *d. cap. 2. in ver. Non mutentur eod.*
tit. & Archid. *in ſumma 16. quæſt. 2. num.* 5. ubi ait;
Circa hujuſmodi Prioratus, qui Parochianos non habent,
& qui non ordinantur per electionem Collegiorum ſuorum,
ſed Monachi tantum manent in eis, & Abbates plene in
eiſdem obtinent temporalia, permiſſum eſt, & obſerva-
tum ſicut creditur, quod ponantur in eis Priores, & re-
moveantur ad mandatum Abbatum ſuorum, ut in Religio-
nibus magis vigeat & obſervetur obedientia; & ideo hujuſ-
modi Prioratus proprie appellantur obedientia, & ex eo
quod ſic præficiuntur, non poſſunt nec debent ſibi aſſumere au-
thorita-

thoritatem continuæ Prælationis; imo cum expedierit, abſque contradictione mutari poſſunt: ſic dicitur de præſidentibus Capitulis Generalibus, extra de ſtat. Monach. cap. In ſingulis, & infra: Et ideo in hujuſmodi Prioratibus, ponuntur, & deputantur Priores pro voluntate ſuorum Abbatum, & etiam amoventur. Hactenus Archid. ſequitur Gemin. in *cap. 1. col. 3. n. 4. verſ. Secundo caſu 21. diſt.* & Selva *de benef. part. 2. diſp. 22. n. 46. & 50.*

49 Talis autem videtur eſſe deputatio Vicarii, ſeu Vice-Præpoſiti, quam facit Præpoſitus Generalis Congregationis Somaſchæ in locum Præpoſiti: quia d. Vicarius non inſtituitur, ut habeat prælationem illam, de qua Canones loquuntur; ſed ad tempus præſit Regularibus, ac bona dicti Conventus adminiſtret; atque ita dici poteſt Prælatus obedientiarius, qui ponitur, &

50 amovetur ad libitum Superioris, ex prædictis. Ideoque in Religionibus Ordinis Prædicatorum, & Minorum, in locum Priorum, ſeu Guardianorum defunctorum, vel abſentium deputantur Vicarii, qui eandem habent authoritatem, & alio nomine Præſidentes vocantur, non per electionem Conventuum, ſed per deputationem Provincialium, ut refert Ludovicus Miran. in *Manual. Prælat. tom. 2. q. 20. art. 1. in princip. & concl. 2. & 3. & art. 2. concl. 1.*

51 Et revera ſicut poſſet hos Vicarios inſtituere Capitulum Generale, ut per Alex. in *rubr. de offic. ejus n. 14. verſ. Quidam conſtitutis*, & Dec. in *c. Sane, il 2. n. 9. de off. delegat.* ſic videtur poſſe illos deputare Præpoſitus Generalis, in quem univerſa Congregatio jus, & poteſtatem eos deputandi tranſtulit, *l. 2. C. de off. ejus qui vic. alic. judic.* ibi: Qui præceptione principali, ſeu veſtræ ſedis ampliſſimæ tueri locum Rectorum Provincialium noſcuntur, *&c. In cauſis, §. Quia vero infra eod.*

52 Quibus accedit, quod etſi eorum electio de jure ad Capitulum pertineret; Canones tamen non improbant, imo approbant conſtitutiones Religionum, ſecundum quas illorum deputatio reſervatur Abbati, ſeu Generali Miniſtro: de hoc eſt text. & ibi DD. in *c. Sacroſancta inf. eod.* & docent Gemin. in *d. cap. 1. col. 3. verſ. 2. caſu 21. diſt.* & Selva *loc. cit. nu. 46.* Unde ſatis eſt hoc caſu, ut ex conſtitutionibus Congregationis Somaſchæ uſu, & conſuetudine in hac parte approbatis deputatio Vice-Præpoſiti ſpectet ad Præpoſitum Generalem, licet ſpeciali ipſius Capituli facultate, vel conſtitutione id Generali Præpoſito non liceret. Ideoque cum Generalis Ordinis S. Auguſtini olim conſuluiſſet Sac. Congregationem Concilii, an ſibi liceret ex officii ſui authoritate in aliqua domo ſui Ordinis, vel Provincia Rectorem, Commiſſarium, vel Vicarium quibuſdam in caſibus nulla fratrum electione expectata conſtituere, ubi ita expedire judicaret, præſertim cum ita ante & poſt Concilium conſueviſſet: *S.* Congregatio reſpondit non licere, niſi ex gravi cauſa, & ad modicum tempus.

Quemadmodum autem conſtitutio prædicta non eſt contraria ſacris Canonibus, ita nec illi adverſatur decretum S. Concilii Tridentini in *d. cap. 6. ſeſſ. 26. de regul.* quia locum habet, & procedit tantum in electionibus Superiorum, quas præcipit fieri per vota ſecreta. Ideoque cum alias dubitatum eſſet, an ex *d. cap. 6.* oporteret ſemper facere electiones, vel poſſet aliquando Prælatus ſuperior authoritate ſui officii prætermiſſa electione providere alicui Monaſterio, vel Provinciæ de Præfecto, vel alio Superiore: *S.* Congregatio reſpondit, Concilium non jubere, ut ſemper fiat electio; ſed quando facienda, ſervanda eſt forma præſcripta *d. c. 6.*

Quoad ſecundam quæſtionem videtur reſpondendum, 53
conſtitutionem, quæ tribuit facultatem deputandi Vicarium in caſu mortis Præpoſiti, habere etiam locum in caſu ægritudinis, ceſſionis, vel abſentiæ, &c. quia hujuſmodi caſus in hac materia æquiparantur, *c. Con-* 54
gregatio 16. q. 7. Ideoque Bart. in *l. 2. C. de off. ejus qui vic.* cenſet eſſe locum hujuſmodi deputationi propter quodcunque impedimentum officialis. Quod etiam ſentit Antonius de Butr. *conſ. 3. n. 2.* Et in ſpecie propter infirmitatem, Maran. in *ſpec. part. 4. tit. An ſit judicium arbitrarium n. 17.* ubi alios refert. Et propter remotionem ab officio, vel recuſationem, Jo. de Plat. in *l. 1.* poſt gloſſ. in *fin. C. de Princ. lib. 12.* & Cardin. in *Clem. 1. n. 13. de procur.* Et generaliter facultatem ſubrogandi in caſu mortis procedere etiam in aliis caſibus ſimilis impotentiæ, reſpondit per text. in *l. Hoc jure, ff. de vulg.* Surd. *conſ. 236. n. 23. lib. 2.* & ante eum Pariſ. *conſ. 19. n. 174. lib. 2.*

Et propterea Sacra Congregatio alias conſulta, an decretum Concilii *cap. 10. ſeſſ. 25.* quo tribuitur facultas Epiſcopis ſubrogandi alium in locum judicis Synodalis defuncti, procedat etiam in caſu diuturnæ abſentiæ alicujus ex judicibus Synodalibus, reſpondit *dict. cap. 10.* comprehendere etiam diuturnam abſentiam, quæ morti æquiparatur, *cap. Præſentata de teſtib.* Cardin. *conſ. 54.* facit text. in *leg. Si longius, ff. de judicib. & in cap. Quod Sedem de off. ordin.*

D E   E L E C T I O N E.

Paſchalis Panormitano Archiepiſcopo

C A P U T   IV.

Significaſti reges & regni majores, admiratione promotos, quod pallium tibi ab apocriſiariis noſtris, tali conditione oblatum fuerit: Si Sacramentum, quod a nobis ſcriptum detulerant, exhiberes: & infra. Mirentur in hac cauſa Dominum Noſtrum Jeſum Chriſtum, qui, cum ovium ſuarum curam Petro committeret, conditionem poſuit, dicens: Si diligis me, paſce oves meas. Si conſcientiarum factor, & cognitor ſecretorum, conditione hac uſus eſt, nec ſemel tantum, ſed & ſecundo, & uſque ad contriſtationem: qua nos ſolicitudine oportet tantam Eccleſiæ prælationem imponere fratribus, quorum conſcientias non videmus? Ajunt omne jusjurandum in Evangelio a Domino eſſe prohibitum, nec ab Apoſtolis poſt Dominum, nec in Conciliis inveniri poſſe ſtatutum. Quid eſt ergo quod Dominus ſubſequenter ait: Quod amplius eſt, a malo eſt? hoc enim amplius ut exigamus, malum nos illo permittente compellit. Nonne malum eſt ab Eccleſiæ unitate, & a Sedis Apoſtolicæ obedientia reſilire, & contra Canonum ſtatuta prorumpere? quod multi etiam poſt Sacramentum præſtitum præſumpſerunt: & infra. Hoc nimirum malo, ac neceſſitate compellimur juramentum pro fide, pro obidientia, pro unitate requirere. Ajunt in Conciliis ſtatutum non inveniri: quaſi Romanæ Eccleſiæ legem Concilia ulla præfixerint, cum omnia Concilia per Romanæ Eccleſiæ auctoritatem & facta ſint, & robur acceperint, & in eorum ſtatutis Romani Pontificis patenter excipiatur auctoritas: & infra. Cum igitur a Sede Apoſtolica veſtræ inſignia dignitatis exigitis, quæ a Beati Petri tantum corpore aſſumuntur, juſtum eſt, ut vos quoque Sedi Apoſtolicæ ſubjectionis debitæ ſigna ſolvatis, quæ vos cum Beato Petro, tanquam membra de membro habere, & catholici capitis unitatem ſervare declarent.

SUM-

S U M M A R I U M.

1 *PAllium a Sede Apoſtolica non traditur electo in Archiepiſcopum, niſi prius præſtet fidelitatis, & obedientiæ juramentum.*
2 *Reges plures in uno regno eſſe poſſunt.*
3 *Pallium tradi poteſt per Nuncium.*
Apocriſiarii qui ſint, ibid.
4 *Juramentum exigi poteſt per Nuncium, ſeu Procuratorem.*
5 *Omnis Chriſti actio, noſtra eſt inſtructio.*
6 *Papa non gerit vicem Dei in conſcientiis cognoſcendis.*
7 *Pallii traditione confertur plenitudo Pontificalis officii.*
8 *Jurare in quibus caſibus liceat.*
9 *Papa eſt ſupra Concilium, quod latiſſime probatur uſque in fin.*
10 *Concilia non conſtringunt Papam, ſed conſtringuntur ab ipſo, & n. ſeqq.*
11 *Papæ ſententiæ ſtandum eſt, ſi contradicat Eccleſia, vel Concilio, etiam in materia dogmatum.*
12 *Intellectus c. Sicut, 15. diſt.*
13 *Papa cur non poſſit aliquid ſtatuere contra articulos fidei ſemel diffinitos.*
14 *Poteſtas ligandi, ſeu legem imponendi, non poteſt eſſe niſi Superioris.*
15 *Concilia omnia per Romanæ Eccleſiæ authoritatem facta ſunt, & robur acceperunt.*
16 *Concilium non dicitur, ſed conciliabulum, ſeu conventicula, quod ſine authoritate Romani Pontificis celebratur.*
17 *Concilium legitime congregatum, poſt diſſolutionem remanet acephalum, & ſchiſmaticum.*
18 *Baſileenſe Concilium poſt tranſlationem non Synodus Eccleſiæ, ſed ſatanæ, & miniſtrorum ejus ſynagoga appellatum.*
19 *Authoritas non eſt niſi Superioris.*
20 *Cauſa principalis ſemper eſt potior effectu.*
21 *Concilia non dederunt primatum Romanæ Eccleſiæ, ſed datum immediate a Domino explicarunt.*
22 *Conſtantienſis Concilii Canon de poteſtate Concilii in Romanum Pontificem expenditur.*
23 *Conſtantienſis Concilii decreta, quæ ad fidem pertinent, dumtaxat a Martino V. confirmata fuerunt.*
24 *Conſtantienſe Concilium qualiter dici poſſit habuiſſe immediate poteſtatem a Chriſto.*
25 *Baſileenſe Concilium a Leone X. in Concilio Lateranenſi appellatur conciliabulum, præſertim poſt tranſlationem.*
26 *Dictio*, Præſertim, *quid importet.*
27 *Baſileenſis Concilii conſtitutiones quæ fuerint a Nicolao V. approbatæ, aut improbatæ.*
28 *Papæ primatus in Concilium nititur principiis juris naturalis, & divini, & n. ſeqq.*
29 *Ordo poteſtatum eſt, ut inferiora a ſuperioribus gubernentur, & ad unum tandem redigantur.*
30 *Petrus quando, & per quæ verba fuerit conſtitutus primus Chriſti Vicarius, & Papa.*
31 *Petrus non modo paſcendi, ſed etiam regendi, & gubernandi univerſalem Eccleſiam poteſtatis amplitudinem habuiſſe diffinit Concilium Florentinum.*
32 *Papa ubi primum Canonice eligitur a ſacro Collegio Cardinalium, ſupremam a Deo poteſtatem ſine medio conſequitur.*
33 *Orbis major Urbe qualiter eſſe dicatur.*
34 *Hierarchia in Eccleſia Catholica divina ordinatione inſtituta eſt.*
35 *Monarchia præſtat inter omnia gubernationum genera.*
36 *Poteſtas omnis impatiens conſortis eſt.*
37 *Tyrannis oritur ſæpius ex principatu plurium, quam ex principatu unius.*
38 *Eccleſia militans eſt exemplata divinitus a triumphante.*
39 *Papa quam gerat perſonam in Eccleſia ex Bernardi ſententia.*
40 *Papæ primatus in Eccleſia oſtenditur ex pluribus ſummorum Pontificum, & ſanctorum Patrum teſtimoniis, & n. ſeqq.*
41 *Eccleſia Catholica non ab Apoſtolis, ſed a Chriſto primatum obtinuit, & n. ſeqq.*
42 *Papa cunctos judicaturus a nullo mortalium judicari poteſt, ſed cælo tantum debet innocentiam.*
43 *Hæreſes in Eccleſia unde exortæ.*
44 *Pii II. retractatio, & diffinitio de primatu Romani Pontificis in Concilium.*
45 *Abbas Panormitanus, & Ludovicus Romanus habiti in Concilio Baſileenſi tanquam duo orbis ſidera.*
46 *Papæ primatus in Concilium ab ipſiſmet Conciliis ſæpius declaratus.*
Marcellinus Papa a Concilio judicatus non fuit ob defectum juriſdictionis, ibid.
47 *Intellectus c. Nemo, 9. q. 3.*
48 *Papæ ſententia prævalet ſententiæ totius mundi.*
49 *Abbas Panormitanus, & Ludovicus Romanus hoſtes acerrimi Pontificiæ dignitatis, & n. 56.*
50 *Florentini Concilii diffinitio de primatu Romani Pontificis in univerſum orbem.*
51 *Concilia Generalia quomodo Romani Pontificis ſuperioritatem agnoverint, & n. ſeqq.*
52 *Papæ authoritas in omnibus Conciliis patenter excipitur.*
53 *Confirmatio eſt manifeſtum ſignum ſuperioritatis, & num. ſeqq.*
54 *Statuta Papæ a Concilio non confirmantur, ſed approbantur; ſed ſtatuta Concilii confirmantur a Papa tanquam Superiore.*
55 *Papæ ſuperioritatem in Concilium qui authores ex Canoniſtis, & Theologis tueantur.*
56 *Abbas Archiepiſcopus Panormitanus in ſchiſmate Baſileenſi creatus fuit Cardinalis a Felice Antipapa.*
57 *Introducentibus in Concilium multitudinem Presbyterorum ob defectum Epiſcoporum libere contradixit.*
58 *Cardinalis Zabarella quomodo ſe geſſerit erga Romani Pontificis authoritatem.*
59 *Appellatio eſt de minori ad ſuperiorem judicem provocatio.*
60 *Appellari poteſt a ſententia Concilii ad Papam, ſed non e converſo.*
61 *Appellari non poteſt a Papa ad tribunal Chriſti.*
62 *Appellantes a Romano Pontifice ad futurum Concilium, eorumque Conciliarii, & fautores incurrunt pœnam excommunicationis, & læſæ majeſtatis humanæ, & divinæ, ex Bulla Pii II.*
63 *Item declarantur ſchiſmatici, & hæretici, ex Bulla Julii II.*
64 *Concilium eſt judex in ſchiſmate, cum duo, vel plures contendunt de Pontificatu, & n. ſeqq.*
65 *Concilium cognoſcit, quando electio Papæ non fuit canonica.*
66 *Item in caſu hæreſis formalis, non autem alterius criminis, etiam notorii & ſcandaloſi.*
67 *Correctionis fraternæ regula an ſit ſervanda cum ſummo Pontifice.*
68 *Papam incidere in crimen hæreſis, an ſit poſſibile.*
69 *Marcellinus peccavit contra fidei confeſſionem, ſed fidem non amiſit.*
70 *Papa ſi in hæreſim notorie, & contumaciter laberetur, eo ipſo deſineret eſſe Papa.*
Caſus nullus reperitur, in quo Concilium habeat authoritatem in eum, qui certus ſit Pontifex, ibid.
71 *Papa etiam ſponte non poteſt ſe Concilio ſubjicere.*
72 *Deus ſolus poteſt facere, ut aliquis mortalium ſit major Apoſtolico, n. 76.*
73 *Intellectus §. Hinc etiam, 17. diſt.*
Symmachus Papa a Concilio non fuit abſolutus, ſed dimiſſus, tam ex capite innocentiæ, quam ex defectu juriſdictionis, ibid.
74 *Intellectus c. Nunc autem, 21. diſt.*
Sixtus etſi Concilio ſe ſponte ſubjecerit, tamen a Patribus ob defectum juriſdictionis judicatus non fuit, ibid.
75 *Intellectus c. Nos ſi incompetenter, 2. q. 7.*
Leo Papa quomodo ſe ſubjecerit judicio Ludovici Imperatoris, ibid.
76 *Judex major quomodo poſſit ſe ſubjicere minori in juriſdictione contentioſa.*
77 *Clericus juriſdictionem judicis laici propagare non poteſt.*

78 *Clericus non poteſt conſentire in ſuum non judicem etiam Eccleſiaſticum ſine proprii Epiſcopi licentia.*

79 *Regulares Sedi Apoſtolicæ immediate ſubjecti, nec tacite, nec expreſſe poſſunt renunciare privilegio exemptionis.*

80 *Papa non poteſt alteri committere, ut ipſum excommunicet.*

1 S*ignificaſti*. Electo in Archiepiſcopum Apoſtolica Sedes non tradit Pallium, niſi prius præſtet fidelitatis, & obedientiæ juramentum. Hoc dicit. Primo, ponit admirationem, quam confundit. Secundo, duplex adminiſtrantis motivum, cui reſpondet. Tertio, concludit. Jo. Andr.

2 Nota primo, ex illis verbis, *Reges, & regni majores*, poſſe in uno regno eſſe plures reges, *cap. Fertur* 1 *q.* 1. *in ſuprafcriptione*. Alia tamen litera habet, *Regem*; & vide quod dicam infra *n.* 35. *& ſeqq.*

3 Secundo, nota ibi, *Ab Apocriſiariis noſtris*, Pallium tradi poſſe per Nuncium: nam Apocriſiarii ſunt Nuncii, ſeu Legati, ut hic in gloſſ. prima, de quibus ſic legitur in ſexta actione Concilii Chalcedonenſis: In omnibus ſynodis Apocriſiarii Apoſtolici decretas ſententias propter ſummam authoritatem ejuſdem Apoſtolici & Sedis confirmabant, & ſubſcribebant: quia aliter nullum robur habebant, ut poſt Iſid *in lib. de Conciliis*, refert Turrecrem. in *ſumma de Eccleſ. lib.* 2. *c.* 100. *in princ.* & confert text cum gloſſ. in *cap conveniéntibus in ver. Apocriſiariis* 1. *qu.* 7. *& in auth Quomod. oport. Epiſc.* §. *Si vere in propoſita*, ubi gloſſ in *ver. Apocriſiarios, & in* §. *Reverendiſſimi de Sanctiſſ. Epiſc. in ver. Apocriſiariis.*

4 Tertio, nota ex iiſdem verbis, juramentum exigi poſſe per alium, puta per Nuncium, vel Procuratorem, & illi videri juratum, cujus nomine juratur, concord. text. in *cap. Si diligenti infra de præſcript. & in c. Ea quæ de jurejur.* & in juramento fidelitatis probatur in *c.* 1. § *Verum de ſtatu regul. in* 6. *& in Clem.* 1. *de jurejur.*

5 Quarto, nota in *verſ. Si conſcientiarum factor*, ex actibus Chriſti congrue argui ad noſtros; quia omnis actio Chriſti, noſtra eſt inſtructio, *c. Deus* 2. *q.* 1. *& c. Qualiter, il* 2. *infra de accuſ.*

6 Quinto, nota ex illis verbis, *Quorum conſcientias non videmus*, Papam non gerere vicem Dei in conſcientiis cognoſcendis, *c. unic. Ut Eccl. benef.* Addo *c. Sicut in fin. & in c. Tuas nos de Simon. c. Humana* 22. *q.* 5. *& c. Erubeſcant* 32. *diſt.*

7 Sexto, nota ex *verb. Prælationem*, Pallii traditionem eſſe quandam Prælationem, quia per ipſum confertur plenitudo Pontificalis Officii, *c. Niſi infra de uſu Pallii.*

8 Septimo, nota ibi, *Pro fide*, licitum eſſe jurare pro fide, pro obedientia, & pro unitate. Adde alios plures caſus, ut in gloſſ. in *verb. Pro unitate.*

9 Ultimo, nota principaliter ex hac decretali, Romanum Pontificem eſſe ſupra Concilium, prout deducunt Hoſt. *num.* 11. Card. *num* 5. *in* 10. *oppoſ.* Ancharan. *n.* 3. Bellamet. *num.* 1. & Abb. *numer.* 3. *in* 7. *notab* Quod efficaciter probat hæc litera. Primo, quia cum Reges, & regni majores mirati eſſent, quod ſummus Pontifex in tranſmiſſione Pallii ad Archiepiſcopum Panormitanum exegiſſet ab eo juramentum fidelitatis, & motivum admirationis fuiſſet inter cetera, quod in Conciliis non inveniretur ſtatutum, ut præſtari deberet hujuſmodi juramentum; Paſchalis hanc oppoſitionem confutat tanquam frivolam, ut ex ipſo modo loquendi apparet, ibi: *Aiunt in Conciliis ſtatutum non inveniri, quaſi Romanæ Eccleſiæ legem Concilia ulla præfixerint*; innuens hoc eſſe falſum, cum omnia, &c. ut hic per Hoſt. in *ver. Præfixerunt*. Unde, ut notat Abbas Antiq *n.* 2. *in fin.* Concilia non conſtringunt Papam. & Abb. Panorm. *n.* 3. *Nota*, inquit, *quod Concilia generalia non ſunt ſupra Papam; unde non poſſunt ſtatuendo præfigere legem Papæ*; ſubdens hunc textum ſatis eſſe in hoc notabilem, & quotidie allegari, præſertim ubi diſputatur de potentia Papæ, & Concilii. At e converſo ſummus Pontifex bene conſtringit Concilium, cum illius ſtatuta immutet, & corrigat, *c. Statutum de reſcript. lib.* 6. ut hic Jo. Andr. *num.* 10. Ad quod eſt gloſſ notab. in *c. Ubi periculum in ver. Concilio infra eod. lib.* 6. ubi dicit æquum non eſſe, ut conſtitutio Conciliaris revocetur abſque requiſitione Concilii; ſed tamen de plenitudine poteſtatis Papam id facere poſſe, cum ſit ſuper omnia Concilia, & allegat textum hic, & dictum gloſſ. pluribus comprobat Turrecrem. in *ſumm. de Eccleſ. lib.* 3 *c.* 24 *& cap.* 44. Et propterea ſecundum Joan. Andr. in *ver. robur num* 9. ſtan- 11

10 dum eſt ſententiæ Papæ, ſi contradicat Eccleſiæ, vel Concilio, de hoc *c. In iſtis* 4 *diſt. & c. Sicut* 15. *diſt. c. penult.* 19 *diſt. c. Nemo* 9. *q.* 3. *& c. Quodcunque* 24 *q.* 1. & ſequuntur Butr. Card. Anchar. & alii proxime citati. Unde patet, inepte Cardinalem in *c. Inter cetera n.* 2. *infra de off. ordin.* docuiſſe modum conſtringendi Papam per legem Conciliarem, nempe ſtatuendo, ut ligetur legibus Concilii, nec poſſit contravenire; loquitur enim contra expreſſam literam hujus decretalis, & contra textum apertum in *c. Innotuit, verſ. Quamvis autem Canon. Lateranenſis Concilii infra eod.* ut notat Præpoſ. in *ſumm.* 15. *diſt. num.* 73. ad quod vide quod dixi in *c.* 1. *a num.* 53. *infra de pactis.*

Prævalet autem ſententia Summi Pontificis ſententiæ Concilii, etiam in materia dogmatum, ut probat S. Th. in 2. 2. *q.* 1. *art.* 10. & notant hic Card. & Abb. Ad ejus enim authoritatem finaliter ſpectat determinare ea, quæ ſunt fidei, ad quem majores & difficiliores Eccleſiæ quæſtiones referuntur, *cap Multi* 17. *diſt. c. Hæc eſt fides, cap. Eſt aliud, c. Quoties, & per totam* 24. *q.* 1. *c. Majores infra de bapt.* S. Thom. *ubi ſupra, & in opuſc. contra errores Græcorum*, & Silveſt. in *ver. Fides n.* 2.

Et propterea quod dicitur in geſtis primæ Synodi Epheſinæ, quod perlecto Symbolo Nicænæ Synodi decrevit S. Synodus aliam fidem nulli licere ſub pœna anathematis proferre, vel conſcribere, vel componere, præter diſfinitam a SS. Patribus, qui in Nicæna congregati ſunt cum Spiritu Sancto: quod etiam reiteratur in geſtis Chalcedonenſis Synodi, ſe extendit ad privatas tantum perſonas, quare non eſt determinare de fide; non autem ad ſummum Pontificem, qui propterea non prohibetur novam editionem ſymboli facere, non quidem, aliam fidem continentem, ſed eandem magis expoſitam, ut idem S. Th. declarat *d. art.* 10. *ad* 2. *juncto argumento contrario.*

Nec habenda eſt ratio Bellam & Præpoſ. qui contra- 12
rium ſcripſerunt in *cap Sicut* 15. *diſt* ſentientes in ſpectantibus ad fidem prævalere ſententiam Concilii; ſiquidem moventur ex litera *d. cap. Sicut*, ibi: Quia dum univerſali conſenſu ſunt conſtituta, ſe, & non illa deſtruit, quiſquis præſumit abſolvere quos ligant, & ligare quos abſolvunt circa articulos fidei. Sed hæc autho- 13
ritas præterquamquod non ſe extendit ad Pontificem Maximum, ut ſupra proxime dictum eſt; ad ſummum probat, a quoquam immutari non poſſe articulos fidei ſemel in Generalibus Conciliis diffinitos: & ita etiam loquitur gloſſ. fin. ibid. licet in alium ſenſum detorqueatur a Bellam. quia gloſſ. non dicit in diſcordia inter Papam, & Concilium prævalere ſententiam Concilii in materia fidei; hoc enim eſt falſum, ut ex dictis conſtat: ſed tantum dicit Papam non poſſe ſtatuere contra articulos fidei, qui ſemel in Conciliis Oecumenicis ſunt diffiniti, quod verum eſt; nam, ut ait Zoſimus Papa in *cap. Contra* 25. *q.* 1. Contra ſtatuta Patrum, id eſt de articulis fidei, ut ibi exponit gloſſ. condere aliquid, vel mutare, nec hujus quidem ſedis poteſt authoritas. Sed hoc non provenit ex eo, quod ſententia Concilii præponatur ſententiæ Papæ; ſed quia fides una eſt, & incommutabilis, ut inquiunt Leo, & Auguſtinus relati a Turrecrem. in *cap. Domino ſancto num.* 2. 50. *diſt.* & pluribus rationibus confirmat Cardinalis Alban. in *tract. de poteſtate Papæ, & Concilii part.* 2. *num.* 90. *& ſeqq. & n.* 249. Ideoque quidquid ſemel fuit articulus fidei, ſemper fuit, & erit articulus fidei, ut dixit Archid. in *cap. Canones num.* 6. 15. *diſt.* & DD. in *cap. Cum Chriſtus infra de hæret.* Unde etiam fit, ut quamvis ſtatuta Papæ non ligent ſucceſſorem, quia par in parem, &c. *cap. Innotuit infra eodem*; tamen quæ ſemel magiſtraliter, & ex Cathedra ab uno Pontifice ſunt diffinita, a ſucceſſore infringi non poſſunt: quia alioquin fides non eſſet una; & Sedes Apoſtolica, quod impium eſt aſſerere, in fide erraſſe convinceretur, ut dicit text. in *cap. Sunt quidam* 25. *q.* 1. Ad idem *c. Licet ex quadam de teſtib. cap. Lector* 34. *diſt. cap. Placuit, & cap. Subdiaconus* 77 *diſt.* & docet S. Thom. *quodlib.* 4. *art.* 13. & Turrecrem. in *d. cap. Sicut num.* 2. *& ſeq.* 15. *diſt.* & Cardin. Abb *d. n.* 249. Si igitur Summus Pontifex conſtringit Concilium, ſed non conſtringitur ab ipſo, ut hic deciditur, neceſſario ſequitur, ut abſolute ſit ſupra Concilium, quia poteſtas

teſtas ligandi, ſeu legem imponendi non poteſt eſſe niſi
Superioris, *c. Soluta*, *& c. Cum inferior infra de major.*
14 *& obed. c. Inferior* 21. *diſt.* ibi: Nam non poſſe quemquam, qui minoris authoritatis eſt, eum, qui majoris poteſtatis eſt, judiciis ſuis addicere, aut propriis diffinitionibus ſubjugare. Et notat Anton. de Butr. in *c. Cum laicis num. 2. de reb. Eccleſ. non alienan.* & Turrecrem. in *cap. Sancta Romana 15. diſt.*
15 Deinde hæc litera probat ſuperioritatem Papæ in Concilium ratione illa, ex qua deducit Concilia non præfigere legem Papæ, videlicet, quia omnia Concilia per Romanæ Eccleſiæ authoritatem facta ſunt, & robur accepe-
16 runt, concordat *c. 1. & 2. & per totam 17. diſt.* Unde Pelagius II. ad Epiſcopos, qui convenerant ad Concilium univerſale vocati a Joanne Patriarcha Conſtantinopolitano, *epiſt. 1. c. 1* ſic ait: *Multis Apoſtolicis, & Canonicis, atque Eccleſiaſticis inſtruimur regulis, non debere abſque ſententia Romani Pontificis Concilium celebrari. Quapropter recte non Concilium, ſed veſtrum conventiculum, vel conciliabulum caſſatur; & quicquid in eo actum eſt, irritum habetur, & vacuum*, refertur in *c. Multis ead. diſt.* Et verbum illud, *Sententia*, exponunt pro authoritate, & conſenſu, Hugo, Archid. & Turrecrem. & verbum illud, *Caſſatur*, exponunt, id eſt, ipſo jure caſſum eſt, & inutile, vel dignum eſt caſſari de facto, ne idiotæ crederent aliquid vigoris habere. Id quod pluribus ſanctorum Patrum teſtimoniis, & authoritatibus confirmat, & ab objectis tuetur Cardin. Alban. in *eod. tr. de poteſt. Papæ, & Concilii part. 2. an. 188. uſque ad n. 220.*
17 Quod adeo verum eſt, ut etiamſi ad initio Concilium fuerit authoritate Apoſtolica congregatum; tamen ſi poſtea per Romanum Pontificem diſſolutum, aut alio translatum fuerit, ex eo tempore remaneat acephalum, & ſchiſmaticum, nec ſit amplius Concilium, ſed conciliabulum, *c. Clericus 24. quæſt. 3. cap. Submittetur*, ibi: Alioquin acephalum liquet eſſe Concilium, 21. *diſt.* Et fuit diffinitum in Concilio Lateranenſi noviſſimo ſub
18 Leone X *ſeſſ. 11 tom. 4. Concilior. part. 2. pag. 120. col. 2.* Unde Julianus Cardinal. S. Angeli, qui ab initio fuerat Apoſtolicæ Sedis Legatus in Concilio Baſileenſi, poſt illius diſſolutionem, ſeu translationem ab Eugenio factam, differens cum Ænea Silvio, dicebat illud non Synodum Eccleſiæ, ſed ſatanæ, & miniſtrorum ejus ſynagogam, ut refertur in Conſtitutione Pii II. de qua *infra num.* 44. Cujus quidem aſſertionis evidens eſt ratio, quia corpus myſticum Eccleſiæ, & Concilii, quandocunque præcidatur a capite, remanet acephalum, *c. Nulla ratione 93. diſt.* & notat Hoſtien. in *c. Cum non ignores num. 7. verſ. Sed tres perſonæ infra de præben.* Ad quod conferunt aurea verba Cypriani in *tract. de ſimplicit. Prælat.* relata in *cap. Loquitur Domino 24 quæſt. 1.* Loquitur Dominus ad Petrum: *Ego dico tibi, quia tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam: ſuper unum ædificat Eccleſiam.* Et infra: *Epiſcopatus unus eſt, cujus a ſingulis in ſolidum pars tenetur. Eccleſia una eſt, quæ in multitudinem latius incremento fecunditatis extenditur, quomodo Solis multi radii ſunt, ſed robur unum tenaci fundatum radice. Et quomodo de fonte uno rivi plurimi defluunt, numeroſitas licet diffuſa videatur exundantis copiæ largitate, unitas tamen ſervatur in origine. Avelle radium Solis a corpore, diviſionem lucis unitas non capit. Ab arbore frange ramum, fructus germinare non poterit. A fonte præcide rivum, præciſus areſcit. Sic & Eccleſia Domini luce perfuſa per orbem totum radios ſuos porrigit; unum tamen eſt, quod ubique diffunditur, nec unitas corporis ſeparatur. Ramos ſuos in univerſam terram copia ubertatis extendit, profluentes largiter rivos latius pandit; unum tamen caput eſt, & ori-*
19 *go una, & una mater fecunditatis ſucceſſibus copioſa.* Hæc Cyprianus. Si ergo, ut dicebamus, Concilia omnia univerſalia non aliter congregantur, & fiunt, quam Romani Pontificis authoritate, & ab ipſo tantum accipiunt robur, ut hic deciditur; neceſſario hinc ſequitur, ut Romanus Pontifex ſit ſupra Concilium: quia authoritas non eſt niſi Superioris, ut hic per Hoſt. in *ver. Authoritas*, & cauſa principalis ſemper eſt potior effectu, *S.*
20 Thom. in 1. 2. *quæſt. 66. art. 6. ad* 3. Nam propter quod unumquodque tale, & illud magis tale, Authent. *Multo magis*, & ibi Bald. *C. de ſacroſ. Eccleſ.*
21 Nec refragatur §. *Hinc etiam 17. diſt.* 161. *Quia ejus Sedi primum Petri Apoſtoli meritum, deinde ſecuta juſſione Domini Conciliorum venerandorum authoritas ſingularem in Eccleſiis addidit poteſtatem:* nam ut ibi eſt adnotatum, Concilia proprie non dederunt primatum Romanæ Eccleſiæ, ſed explicarunt datum a Domino, ut innuunt illa verba, *Secuta juſſione Domini:* ab ipſo enim Romana Eccleſia primatum habuit, & non a Conciliis, ut legitur in *c. Quamvis 21. diſt. & in c. Omnes 22. diſt.* & notat gloſ. in *dict. §. Hinc etiam in ver. Juſſione Domini*, Petr. de Monte in *ſua Monarchia Conciliorum in princ.* & Turrecrem. in *ſumm. de Eccleſ. lib. 2. c. 38.*
Non me latet quod refert Platina in *vita Joannis XXIII.* 22
citatus a Felin. in *c. Nonnulli num. 3. verſ. Sed pro majoritate Papæ de reſcr.* videlicet fuiſſe deciſum in Concilio Conſtantienſi, Concilium Generale legitime congregatum habere ſtatim poteſtatem a Chriſto; quo fundamento poſito Patres aſſerebant Pontificem Concilio ſubjici. Hic Canon habetur inter acta Concilii Conſtantienſis *ſeſſ. 4. & 5. tom 3. Concil. part. 2. pag. 840. & 850.* & repetitus fuit in Concilio Baſileenſi *ſeſſ. 2. tom. 4. Concil. part. 1. pag. 20.* in hæc verba: *Declarat, quod ipſa Synodus in Spiritu ſancto legitime congregata, Generale Concilium faciens, & Eccleſiam militantem repræſentans, poteſtatem immediate a Chriſto habet, cui quilibet cujuſcunque ſtatus, vel dignitatis, etiamſi Papalis exiſtat, obedire tenetur in his, quæ pertinent ad fidem, & extirpationem dicti ſchiſmatis, & ad generalem reformationem Eccleſiæ Dei in capite, & in membris.* Verum hunc Canonem, ex cujus verbis incredibile eſt quanta ſit exorta perturbatio in Eccleſia, & quam multi conati ſint ſupremi Capitis imminuere authoritatem, multi argumentis probat fuiſſe irritum, ac nullum ex defectu poteſtatis, Cardin. Alban. *de poteſtate Papæ, & Concil. part. 1. num. 82. cum pluribus ſeqq. & præſertim num.* 121.
& ſeqq. & ante eum Cardin. Turrecrem. qui ponit mul- 23
ta notatu digna contra validitatem illius Canonis in *ſumm. de Eccleſ. lib. 2. cap. 99.* & Cardin. Jacobat. in *tract. de Concilio lib. 5. pag. 304.* Et idcirco Martinus V. confirmavit ea tantum decreta Conſtantienſis Concilii, quæ ad fidem pertinent, ut legitur in 45. *& ult. ſeſſ. verſ. Quibus ſic factis tom. 3. Concilior. part. 2. pag. 944. col.* 1. Ex quo ſequitur, ut alia omnia in ſua permanſerit infirmitate, arg. *cap. Nonne de præſumpt. & l. Cum Prætor, ff. de jud.* Cardin. Alban. *ubi ſupra num.* 248.
Præterea dici poteſt, Concilium Conſtantienſe idcir- 24
co declaraſſe ſe immediate habere poteſtatem a Deo, quia cum nullus tunc eſſet certus Pontifex, & ob illud ſchiſma Eccleſiæ maximum periculum immineret, & res omnino moram non pateretur, Pontificia poteſtas erat cenſu ad Concilium devoluta; atque ideo illa poteſtas a Deo dependebat, ut declarat Card. Alban. *d. part. 2. n.* 47. poſt Turrecrem. in *ſumm. de Eccleſ. lib. 2. c. 99.*
Nec refert, quod idem decretum fuerit poſtea ad li- 25
teram repetitum in Concilio Baſileenſi *ſeſſ.* 2. ante illius diſſolutionem; ſiquidem poſtea Leo X. in Concilio Lateranenſi *ſeſſ.* 11. dum caſſavit pragmaticam ſanctionem editam in Concilio Baſileenſi, dixit illud fuiſſe conciliabulum, ſeu potius conventiculam, quæ præſertim poſt translationem Concilium amplius appellari non
merebatur. Quæ verba ſatis clare innuunt, Concilium 26
Baſileenſe, etiam ante translationem, ſaltem in aliquibus non fuiſſe legitimum, ponderando dictionem illam, *Præſertim*, de cujus natura eſt implicare caſum magis dubitabilem, & exprimere caſum minus dubitabilem, & denotare identitatem etiam in caſu contrario non expreſſo, *leg.* 3. juncta gloſſ. in *verb. Præſertim, ff. de liber. homin.* gloſſ. in *cap. Continebatur in verb. Præſertim infra de deſpon. impuber.* Quintil. Manduſ. poſt alios, quos citat in *reg. de ſubrog. collitig. q. 6. num.* 2.
Præterquamquod cum Felix V. Antipapa ſchiſmaticus 27
ad unitatem, & concordiam Eccleſiæ componendam hortatu Friderici III. Imperatoris pſeudo pontificatum reſignaſſet, actaque Baſileenſis conciliabuli ſuo ipſius judicio quaſi improbaſſet, Nicolaus V. pacis gratia approbavit eas Conſtitutiones, quæ de beneficiis Eccleſiaſticis editæ, ac promulgatæ fuerunt; reliqua omnia, quæ aliorum Conciliorum decretis, & Conſtitutionibus non ſunt diſſimilia, rejecit, & improbavit, ut Bulla, quæ incipit, *Ut pacis*, edita Spoleti 1449. 14. *Kal. Julii*, quæ habetur inter acta Concilii Baſileenſis *t. 4. Concil. part. 1. pag.* 196. Rationes autem, cur hæc Synodus etiam ante diſſolutionem

ex

ex parte fuerit reprobata, recenſentur *eod. tom. pag.* 406. & latius a Turrecrem. in *ſumm. de Eccleſ. lib.* 2. *c.* 100.

28 Sed præter rationes a poſteriori, quæ ex hac decretali colliguntur, Romani Pontificis primatus in Concilium nititur principiis juris naturalis, & divini, adeo ut contrarium aſſerere ſit error in fide. Nam divina providentia, quæ cuncta gubernat, & nihil negligit eorum quæ creavit, non eſt putanda inordinatam reliquiſſe militantem Eccleſiam, *cap. Miramur* 16. *diſt. c. Ad hæc*, & ibi Turrecrem. 89. *diſt.* quæ cum ſit ſponſa Chriſti dilecta, *Clem.* 1. *de Summ. Trinit. & fid. Cathol.* Concil. Trid. *cap.* 1. *de ſacrif. Miſſ. ſeſſ.* 22. profecto a Deo

29 eſt, & ordinem habet, dicente Apoſtolo ad Rom. 12. *Quæ a Deo ſunt ordinata, confuſa eſſe non poſſunt.* Requirit autem ordo, ut inferiora a ſuperioribus gubernentur, *cap. Inferior* 21. *diſt. cap. Cum inferior infra de major. & obed. Clem. Ne Romani de elect.* S. Thom. in *opuſc.* 3. *c.* 149. & ad unum tandem deveniatur tanquam Principem, & moderatorem cunctorum, quæ infra ſe ſunt, *cap. Legimus circa med. verſ. Quod autem poſtea unus electus eſt* 93. *diſt.* gloſſ. in *cap. Licet, il* 2. *in ver. Ad concordiam* 45. *diſt.* Ordo enim poteſtatum eſt, ut ad unum redigantur, ut inquit Præpoſ. in *cap. In Apibus in princip.* 7. *q.* 1. quod dilucide explicat gloſſ. in *Clem. fin. in ver. Eccleſiæ de hæret.* poſt D. Thom. in 2. 2. *q.* 104. *art.* 1. *Quia ſicut operationes rerum naturalium procedunt ex naturalibus potentiis; ita operationes humanæ procedunt ex humana voluntate. Oportuit autem in naturalibus, ut ſuperiora moverent inferiora ad ſuas actiones per excellentiam naturalis virtutis collata divinitus: ſic oportet in rebus humanis, ut ſuperiores moveat inferiores per ſuam voluntatem ex vi voluntatis divinitus ordinatæ. Illorum autem moventium unus eſt ſupremus. Omnes igitur ſunt ſubjecti motioni illius.* Hæc gloſſ. Quod latius proſequitur Turrecrem. in *Summ. de Eccleſ. lib* 2. *c.* 2. Itaque ſicut in apibus Princeps unus eſt, & grues unam ſequuntur, *d. c. In apibus* 7 *qu.* 1. ita & in Eccleſia militante unus eſt omnium moderator, & arbiter, a quo tanquam capite omnis in ſubjecta membra poteſtas, & authoritas derivatur, quæ a Chriſto Domino ſine medio in ipſum influit, *c. Quamvis* 21. *diſt. c. Omnes* 22 *diſt. cap. Fundamenta infra eod. lib.* 6.

30 Hanc autem ſupremam authoritatem certe non in alium, tanquam ſui exercitus ducem, Chriſtus principaliter derivavit, quam in ſuum Vicarium, qui primus fuit Petrus, cui commiſſum novimus Dominici gregis curam, *c. In novo* 21. *diſt.* & habetur hic in text. & late probat Turrecrem. in *Summ. de Eccleſ. lib.* 2. *c.* 15. Nec duos, pluresve Petros Evangeliſtæ commemorant, nec duos aut plures inſtituit Dominus, qui ſuum locum tanquam capita tenerent æqualia; ſed unum conſtituit verticem, ac ducem, & Paſtorem univerſi gregis, Simonem Petrum, cui ſoli Matth. 16. dixit: *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & tibi dabo claves regni cælorum: & quodcunque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in cælis; & quodcunque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in cælis, c. Ita Dominus* 19. *diſt. d. c. Quamvis* 21. *diſt. c. Sacroſancta* 22. *diſt. c. Solitæ de major. & obed.* Extravagans *Unam ſanctam eod. tit.* Neque enim dixit, & non fecit, qui ſolus eſt verax, *Joan.* 14. *c. Si conſuetudinem, & c. Qui contempta* 8. *diſt.*

31 Implevit autem promiſſa, cum poſt reſurrectionem dixit eidem Petro: *Paſce oves meas, Joann.* 21. quibus verbis eum creavit Papam, & Vicarium ſuum, ut hæc notant DD. & præcipue ubi, & Dec. in 3. *not.* & latius Turrecrem. in *Summ. de Eccleſ. lib.* 2. *c.* 29. eique non modo paſcendi, ſed etiam regendi, & gubernandi univerſalem Eccleſiam poteſtatis amplitudinem attribuit, ut Patres tam Græci, quam Latini in Concilio Florentino ſolemniter diffinierunt, ſicut inferius patebit *n.* 50. Quæ verba alteri ſeorſim dicta leguntur, niſi Petro: ut in Petro, qui ſolus pro Domino in periculo conſtituto exemit gladium, unitas, & ſumma contineretur authoritas.

Præterea uni Petro dictum eſt *Joan.* 21. *Tu vocaberis Cephas*, quod interpretatur caput, ut ait Anacletus in *c. Sacroſancta* 22 *diſt.* & notat Turrecrem. in *c. Non autem n.* 5. *verſ. Quarto* 7 *q.* 1. Nec alius a petra dictus eſt Petrus, niſi Simon: ut intelligeremus unicum eſſe veræ ſolidæ petræ, id eſt, Chriſti, ut Paulus exponit, locum tenentem Simonem Petrum, ſic fundans Eccleſiam non in loco, ſed in perſona Petri, *c. Qui Cathedram* 93. *diſt.* gloſſ. in Extrav. *Execrabilis Joan. XXII in ver. Romana Eccleſ.*

Ruſus Ambroſius ait: *Et ſi aliis imperatur, ut laxarent retia ſua, ſoli tamen Petro dicitur: Duc in altum, Matth.* 16. *hoc eſt, in profundum diſputationum.* Item, ut Bernardus inquit, *lib* 2. *de conſid. c.* 9. *Diſcipuli navigabant, & Dominus apparebat in litore: ſciens Petrus, quia Dominus eſt, in mare ſe miſit, & ſic venit ad ipſum aliis navigio pervenientibus.* Quid iſtud? nempe ſignum ſingularis Pontificii Petri, per quod non navem unam, ut cæteri quique ſuam; ſed ſeculum ipſum ſuſcepit ad gubernandum. Mare enim ſeculum eſt; naves, Eccleſiæ. Demum uni Petro dicitur Luc. 22. *Ego rogavi pro te Petre, ut non deficiat fides tua; & tu aliquando converſus confirma fratres tuos.* Unde ſoli Petro tributam fuiſſe poteſtatem diffiniendi cum judicio infallibili, ſuſe Deo dante probabimus in *cap. Majores infra de Bapt.*

Itaque Petrus, & ſucceſſores ejus Romani Pontifices 32
primatum in Eccleſia tenuerunt, & quamprimum quiſque canonice electus eſt a Sacro Collegio, ſupremam a Deo poteſtatem ſine medio conſequitur, & per ordinem in omnem diffundit Eccleſiam, *c. Quamvis* 21. *diſt. & capit. Licet de vitanda, inf. eod.* Nam Eccleſia Romana inſtituit quidem omnes Eccleſias, ſive Patriarchales, ſive Primatiales, ſive Archiepiſcopales, ſive Epiſcopales, & omnes Prælatos; ſed ipſam ille ſolus fundavit, & ſupra firmam petram fidei mox naſcentis erexit, qui Petro æternæ vitæ Clavigero terreni ſimul, ac cæleſtis imperii jura commiſit, ut legitur in *cap. Omnes*, 22. *diſt.* & notat gloſſ. & DD. in §. *Hinc etiam* 11. *diſt.*

Nec refert, quod Orbis major ſit Urbe, ut dicit Hie- 33
ronymus in *c. Legimus*, 93 *diſt.* ſiquidem ſalva reverentia gloſſatoris, Hieronymus, ut clare colligitur tam ex epiſtola, quam ad Evandrum ſcribit, quam etiam ex gloſſa ibi, non loquitur de authoritate poteſtatis, ſeu juriſdictionis Orbis reſpectu Eccleſiæ Romanæ; ſed de authoritate conſuetudinis, quæ tanto majoris authoritatis eſſe dicitur, quanto generalior eſt, ſicut de Canonicis ſcripturis dicit Auguſtinus in *c. In Canonicis*, 19. *diſt.* ſecundum quam regulam non eſt dubium, quin conſuetudo Orbis major ſit, quam conſuetudo Urbis, ut declarat Turrecrem. in *cap. Sicut, num.* 10. *ver. Ad quintam, & in cap. ſeq. n.* 4. *verſ. Ad primam*, 15. *diſt.*

Eſt igitur Eccleſia ut caſtrorum acies ordinata, ut in *c.* 4. 34
de Sacram. Ordin ſeſſ 23. *Concil. Trident.* Adeout *ſi quis dixerit in Eccleſia Catholica non eſſe Hierarchiam divina ordinatione inſtitutam, anathema ſit, c. in* 6. *ejuſdem ſeſſ.*
Et cum Deus voluerit eandem Eccleſiam, quam fun- 35
davit ſanguine ſuo, uſque ad finem mundi perdurare, Matth. ult. *cap. Videntur*, 24 *qu.* 1. fateri oportet in ea id regimen inſtitutum fuiſſe, quod optimum cenſetur, ut poſt S. Thomam in 4. *contra Gentes*, tradit Turrecrem. in *Summ. de Eccleſ. lib* 2. *cap.* 2. At vero inter genera gubernationum communis omnium ſententia eſt præſtare Monarchiam, de quo eſt text. not. in *l.* 2. §. *noviſſime*, & ibi omnes not. *ff de origin. jur.* & docet Ariſtoteles in 3. & 8 *Ethic.* & in 3. *Politic.* S. Thom. in *prima part. qo.* 103 *art.* 3 & *in* 2. 2. *qu.* 50. *art.* 1. *ad* 2. Præpoſ. in his terminis in *Summ.* 15. *diſt. num.* 7 & Turrecr. *loco cit.* Batt. in *ſuo tract. de Regim. civit.* Bald. in 1. *conſtit. Horum, col.* 2. *v. Item conſuetudo dominorum.* Ægid. de Roman. in *tract. de Regim. Principum*, Boet. in *tr. de cuſtod. Clavium num.* 53. ubi teſtatur ita omnes tenere. Unde Ariſtot. 12. *Metaph. in fin. Entia*, inquit, *nolunt male gubernari; non eſt bonum pluralitas principatuum, unus ergo Princeps:* & Auguſt. in *lib. de nupt. & concupiſcen. Principatus magis naturalis unius in plures, quam in unum poteſt eſſe multorum.* Et idem Auguſt. 36
in *cap. Quod autem* 23. *qu.* 7. *Natura principiorum amat ſingularitatem; & omnis poteſtas impatiens conſortis eſt.*
Hinc S. Thom. *opuſc.* 20. *cap.* 5. docet, *tyrannidem ſa-* 37
pius oriri ex principatu plurium, quam ex principatu unius: & Hieron. in *cap. In Apibus* 7. *qu.* 1. *Roma*, inquit, *ut condita eſt, duos fratres ſimul habere Reges non potuit, & parricidio dedicatur.* In Rebeccæ utero Eſau & Jacob bella geſſerunt, *Geneſ.* 25. & 26. *c.* 1. 79. *diſt.* Et Roboam & Jeroboam regnum Judæ & Iſrael in malum eorum diviſerunt, 3. *Regum* 12. Et propterea Romani quamvis ejectis Regibus duos annuos Conſules Tribunis adjecerint, & alios Magiſtratus invenerint; in adverſis tamen caſibus, & gravioribus bellis unum conſtituerunt Di-

ctato-

ctatorem, cujus dicto non liceret adverſari; & hæc dictatura etſi ab initio temporalis, tamen in Julio & ſucceſſoribus ejus perpetua effecta eſt. Nec unquam Romana res admirabilior, aut celſior fuit, quam ſub Auguſto Cæſare, quando univerſus Orbis unius ditioni parebat, *Luc.* 2. quo tempore natus mundi Salvator Monarchicum regimen ceteris prætuliſſe videtur gubernationibus. Ad hoc *c. Fundamenta*, §. *Ne autem infra eodem. lib.* 6. & quod not. Bald. in *proœm. Decretal. n.* 2. Idipſum aſtruit totius fere Orbis conſuetudo, cujus maximam partem gubernant Reges, ſive Chriſtianos intueamur, ſive Barbaros; & civitates aliquot, quæ ſe liberas profitentur, non poſſunt tamen effugere quin unum præſeferant aliis, eique tanquam Capiti pro tempore obediant. Facit text. in *cap. Quoniam in pleriſque de off. ordin. in c. Duo iſta* 23. *q.* 4. & *in l. Si plures*, §. *Quod in tutoribus*, ibi: *Sane cum facilius unus tutor*, *ff. de admin. tutor* ubi gloſſ. illud tritum recenſet: *Segnius expediunt commiſſa negotia plures*.

Quinimo in Eccleſia ipſa triumphante, quamvis & Angelorum diverſi ſint ordines, & ſanctorum Spirituum Chori; unus eſt tamen omnium Rex æternus Deus, *Apoc.* 21. *c. Principium*, §. *Omnis lapis de pœnit. diſt.* 2. qui propterea ad Eccleſiæ formam triumphantis Eccleſiam ſuam militantem inſtituit, *cap. Ad hoc* 89. *diſt. cap. Fundamenta infra de elect. lib.* 6 Unde Dionyſius in *c.* 6. *Eccleſ. Hierarchiæ*: *Noſtra enim*, inquit, *Hierarchia a Deo traditis ordinibus ſancte diſpoſita, ſanctis & cæleſtibus Hierarchiis conformis eſt*. Quod optime explicat gloſſ. in *Clem. fin. in verb. Eccleſia de hæret.* in hæc verba: *Etenim Eccleſia exemplata divinitus a triumphante, dicente Joanne in Apocal.* 21. *in princip. Vidi Jeruſalem ſanctam novam deſcendentem de cælo, & Moyſi dictum eſt Exod.* 25. *ut omnia faceret ſecundum exemplar ſibi monſtratum in Monte. Cum igitur in Eccleſia triumphante ſit unus Princeps ſupremus, cujus obedientia tota ipſa Eccleſia perfectiſſime eſt ſubjecta, ſcilicet Deus, neceſſario ſequitur toti militanti unum ſupremum Principem præſidere, ſcilicet Papam, cujus præceptis omnes obedire tenentur: & hoc eſt de neceſſitate ſalutis, ut in extrav. Bonifacii, Unam ſanctam, & fortius in iis qui ſunt perfecti*, 22. *qu.* 2. *cap. Ne quis. Inde prædictum fuit Oſee* 1. *Congregabuntur filii Iſrael pariter, & ponent ſibi Caput unum, & Joann.* 16. *Fiet unum ovile, & unus Paſtor, de Baptiſ. c. Licet, & infra de ſentent. excommun. c.* 1. *cum concord.* Hactenus gloſſ. Quo argumento ad oſtendendam Pontificis Maximi ſuperioritatem in Concilium utitur etiam Turrecrem. in *c. Non autem num.* 5. *verſ. Tertio idem oſtenditur* 7. *q.* 1. & *in Summ. de Eccleſ. lib.* 2. *c.* 1. & 2. & Præpoſ. in *Summ.* 15. *diſt. n.* 7. Quinimo & Pius II. *in conſtit. inferius referenda*.

39 Unum ergo in Eccleſia eſt Caput, & unus Princeps; quia pax populi ex uno rectore dependet, pluralitas Principum diſcordiam parit, *d. cap. In Apibus* 7. *q.* 1. Unde pacis author dedit Eccleſiæ ſuæ regimen pacis amicum, id eſt, Monarchicum, ſub B. Petro, & ſucceſſoribus ejus adminiſtrari cuncta præcipiens clavibus illis commiſſis, & cura gregis demandata. Sicut etiam in veteri Teſtamento unus fuit in regimine paradiſi, ſcilicet Adam, *Gen.* 2. unus in regimine arcæ, ſcilicet Noe; unus in ducatu filiorum Iſrael, id eſt, Moyſes; unus Joſue poſt eum; unus Sacerdos in Tabernaculo, id eſt, Aaron; unus David, unus Salomon, &c. Unde Bernardus *de conſiderat. ad Eugenium III. lib.* 2. *cap.* 9. *Indagemus*, inquit, *adhuc diligentius quis ſis, quam geras videlicet perſonam in Eccleſia Dei: Tu es Saterdos magnus Pontifex, tu Princeps Epiſcoporum, tu hæres Apoſtolorum, tu primatu Abel, tu gubernatu Noe, Patriarchatu Abraham, ordine Melchiſedech, dignitate Aaron, authoritate Moyſes, judicatu Samuel, poteſtate Petrus, unctione Chriſtus. Tu es, cui Claves traditæ, cui oves creditæ ſunt, & alii quidem Janitores, & gregum Paſtores; ſed tu tanto glorioſius, quanto & differentius utrumque præ illis nomen hæreditaſti. Habent illi aſſignatos ſibi greges ſinguli ſingulos, tibi univerſus creditus, uni unus, nec modo ovium, ſed & Paſtorum, tu unus omnium Paſtor*. Hæc Bernardus.

40 Accedunt prædictis quamplures Summorum Pontificum, & ſanctorum Patrum diffinitiones, & inter cæteras *Deuteron.* 17. *Si difficile & ambiguum apud te judicium eſſe perſpexeris inter ſanguinem & ſanguinem, cauſam & cauſam, & judicium intra portas tuas videris verba variari, ſurge, & aſcende ad locum, quem elegerit Dominus Deus; venieſque ad Sacerdotes Levitici generis, & ad Judicem qui fuerit illo tempore, quæreſque ab eis, qui indicabunt tibi judicii veritatem, & facies quodcunque dixerint qui præſunt loco, quem elegerit Dominus, ſequeriſque ſententiam eorum, nec declinabis ad dexteram, neque ad ſiniſtram. Qui autem ſuperbierit nolens obedire Sacerdotis imperio, qui eo tempore miniſtrat Domino tuo, ex decreto Judicis morietur homo ille, & auferes malum de Iſrael*. Quam authoritatem exponens Innocentius III. in *c. Per venerabilem*, § *Rationibus infra, qui filii ſint leg. Sane*, inquit, *cum Deuteronomium lex ſecunda interpretetur, ex vi vocabuli comprobatur, ut quod ibi decernitur, in novo teſtamento debeat obſervari. Locus enim quem elegit Dominus, Apoſtolica Sedes eſſe cognoſcitur*. Et infra: *Sunt autem Sacerdotes Levitici generis fratres noſtri, qui nobis jure Levitico in executione Sacerdotalis officii coadjutores exiſtunt. Is vero ſuper eos Sacerdos, ſive Judex exiſtit, cui Dominus inquit in Petro: Quodcunque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in cælis, & c. Ejus Vicarius, qui eſt Sacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech, conſtitutus a Deo Judex vivorum, & mortuorum*. Et infra: *Cujus ſententiam qui ſuperbiens contempſerit obſervare, mori præcipitur, id eſt, per excommunicationis ſententiam velut mortuus a communione fidelium ſeparari*.

Anacletus a Petro Apoſtolo presbyter ordinatus in *c. Sacroſancta* 22. *diſt. Sacroſancta Romana, & Apoſtolica Eccleſia non ab Apoſtolis, ſed ab ipſo Domino Salvatore noſtro primatum obtinuit, ſicut ipſe beato Petro Apoſtolo dixit: Tu es Petrus, & reliqua. Ergo hæc Apoſtolica Sedes a Domino, & non ab alio eſt conſtituta; & ſicut cardine oſtium regitur, ſic hujus Sanctæ Sedis authoritate omnes Eccleſiæ Domino diſponente reguntur*. 41

Zephyrinus in *c. Ad Romanam* 2. *q* 6. *Judicia Epiſcoporum, majoreſque Eccleſiæ cauſæ, a Sede Apoſtolica, & non ab alia ſunt terminanda; quia licet in aliis transferantur Epiſcopos, beato tamen Apoſtolo Petro dictum eſt: Quæcunque ligaveris ſuper terram, erunt ligata & in cælis*.

Anthetus in *c. Facta ſubditorum* 9 *q.* 3. *Facta ſubditorum judicantur a nobis; noſtra vero judicat Deus*. 42

Gelaſius in *c. Cuncta per mundum*, *ead. cau & q. Cuncta per mundum novit Eccleſia, quod ſacroſancta Romana Eccleſia de omni Eccleſia fas habeat judicandi, neque cuiquam de ejus liceat judicare judicio. Siquidem ad illam de omni mundi parte appellandum eſt, ab illa autem nemo eſt appellare permiſſus*. Et infra: *Apoſtolica Sedes ſine ulla Synodo præcedente & ſolvendi, quos Synodus inique damnaverat, & damnandi nulla exiſtente Synodo, quos oportuit, habuit facultatem: & hoc nimirum pro ſuo principatu, quem B. Petrus Apoſtolus Domini voce & tenuit ſemper, & retinebit*: quod ipſum habetur in Canone præcedenti ex eodem Gelaſio ad Fauſtum legatum.

Symmachus in *c. Aliorum* 9. *q* 3. *Aliorum hominum cauſas Deus voluit homines terminare; ſed Sedis iſtius Præſulis ſuo ſine quæſtione reſervavit arbitrio. Voluit B. Petri ſucceſſores cælo tantum debere innocentiam, & ſubtiliſſimi diſcuſſoris indagini inviolatam exhibere conſcientiam*.

Vigilius ad Eutherum *can.* 1. *Licet omnium Apoſtolorum par eſſet electio, B. Petro tamen conceſſum eſt, ut ceteris præemineret. Unde & Cephas vocatur, quia Caput & primus eſt omnium Apoſtolorum. Quamobrem ſancta Romana Eccleſia primatum tenet omnium Eccleſiarum, ad quam tam ſancta Epiſcoporum negotia, querelæ atque ludibria, quam & majores Eccleſiarum quæſtiones quaſi ad Caput ſemper referendæ ſunt*. Et idem Vigilius in *c. Qui ſe ſcit* 2. *q.* 6. *Ipſa namque Eccleſia, quæ prima eſt, ita reliquis Eccleſiis vices ſuas credidit largiendas, ut in partem vocatæ ſint ſolicitudinis, non in plenitudinem poteſtatis*.

Gregor. omnibus Epiſcopis per diverſas Provincias conſtitutis: *Quia cunctarum diſpoſitione divina Eccleſiarum curam gerimus, mandamus, ut nihil prius de eo, quod ad ſinum Sanctæ Romanæ confugit Eccleſiæ, ejuſque implorat auxilium, decernatur, quam ab ejuſdem Eccleſiæ præceptum fuerit authoritate, quæ vices ſuas ita aliis impartivit, ut in partem ſint vocati ſolicitudinis, non in plenitudinem poteſtatis*, refertur in *c. Decreto eod. cauſ. & quæſt.* Ad idem *c. Præceptis* 12. *diſt. c. Quamvis. c. Multum*, & *c. Dudum* 3. *qu* 6.

Nicolaus in *c. Nemini* 17. *qu.* 4. *Nemini licitum eſt de*

Sedis Apoſtolicæ judicio judicari, aut illius ſententiam retractare permiſſum, videlicet propter Romanæ Eccleſiæ primatum, Chriſti munere in Petro Apoſtolo divinitus collatum.

Bonifacius Martyr. *in c. Si Papa 40. diſt. Si Papa ſuæ, & fraternæ ſalutis negligens deprehenditur inutilis, & remiſſus in operibus ſuis, & inſuper a bono taciturnus, quod magis officit ſibi, & omnibus; nihilominus innumerabiles populos catervatim ſecum ducit primo mancipio gehennæ cum ipſo plagis multis in æternum vapulaturus hujus culpas iſtic redarguere præſumit mortalium nullus, quia cunctos ipſe judicaturus a nemine eſt judicandus,*

43 Cyprianus *epiſt. 3. ad S. Cornelium Romanum Pontificem: Neque enim aliunde hæreſes obortæ ſunt, aut natæ ſunt ſchiſmata, quam inde, quod Sacerdoti Dei non obtemperatur, nec unus in Eccleſia ad tempus Sacerdos, & ad tempus Judex vice Chriſti cogitatur, cui ſi ſecundum magiſteria divina obtemperaret fraternitas univerſa, nemo adverſum Sacerdotum Collegium quidquam moveret: nemo poſt divinum judicium, poſt populi ſuffragium, poſt Coepiſcoporum conſenſum, Judicem ſe non jam Epiſcopi, ſed Dei faceret.* Et plura ſanctorum Patrum teſtimonia, videlicet Hieronymi, Auguſtini, Ambroſii, Cyrilli, Chryſoſtomi, & aliorum adducit Turrecr. *in Summ. de Eccl. lib. 2. fere per tot.* & præcipue *c.* 15. *c.* 36. *& ſeqq.*

44 Demum Pius II Romani Pontificis primatum in Concilium apertius diffinit in Conſtitutione, quæ incipit, *In minoribus agentes*, edita 6. *kal. Maji* 1463. *in Bull. to.*
45 1. *p.* 322. Cum enim (ut in ea refertur) Baſileenſe Concilium adiviſſent duo viri ex Italia Nicolaus Panormitanus Archiepiſcopus, & Ludovicus Pontanus Alphonſi Magni Regis Oratores, qui velut duo orbis ſidera, & Pontificii Juris, & totius Civilis Sapientiæ duo præcipua lumina, & clariſſima cenſebantur, iique una cum Cardinalibus Eugen. IV. infenſis, ore, ſcriptoque Concilii geſta extollerent, ut nullus auderet dicta eorum refellere; ipſe quoque Pius, tunc *Æneas Sylvius*, in minoribus agens multa deceptus ſcripſit de Concilii authoritate adverſus Primatum Roman. Pontificis, quæ ſcilicet audivit, & didicit ab his magiſtris in Schola Baſileenſis Concilii, Sed poſtea cum depoſito Eugenio, & creato Amadeo, qui Felix appellatus eſt, vidiſſet Felicem à Rege Romanorum non recipi, & cognoviſſet Eugenium falſo de multis accuſatum, & Card. qui Baſileam venerant, ob privatas inimicitias, bono & ſancto viro notam inurere voluiſſe, ſed tamen cunctos poſtea ad eum rediiſſe, & veniam errati petiiſſe; quin & Card. S. Angeli, qui partes itidem Concilii tuitus fuerat, mutatum in melius authoritatem Pontificiam defendere: tandem ipſe quoque Æneas lucem veritatis agnovit, & Baſilenſe dogma rejecit; ac demum ad Pontificatum evectus prædictam edidit Conſtitutionem, in qua errorem ſuum humiliter & ingenue reprobavit, & ſcripta reſpuit, docuitque firmiter tenendum eſſe authoritatem Pontificiam eſſe ſupra Concilium.

46 Quid plura? Concilia ipſa hoc idem ſæpius declararunt: *Nam in c. Nunc autem* 21. *diſt. refertur a Nicolao exemplum Marcellini, qui cum in Concilio confeſſus fuiſſet ſe a Paganis compulſum, ut in eorum templum ingreſſus grana thuris ſuper prunas imponeret, nullus Epiſcoporum proferre ſententiam in eum auſus eſt, ſed dixerunt omnes: Tuo ore judica cauſam tuam non noſtro judicio, ſed collige in ſinu tuo cauſam tuam.* Et rurſus: *Quoniam*, inquiunt, *ex te juſtificaberis, aut ore tuo condemnaberis.* Et iterum dicunt: *Prima Sedes non judicabitur a quoquam.* Atque ita Patres abſtinuerunt a judicio, agnoſcentes defectum juriſdictionis. Concil. hoc habitum fuit in civitate Sinueſſana a trecentis Epiſcopis, uſque acta ſuper hoc, & reſponſio Patrum habentur *tom. 1. Concil. Gener. & Provinc. p.* 1. 182. *& ſeqq.*

47 Præterea in Generali Synodo Romana, cui præfuit B. Silveſter, ſic legitur: *Nemo judicabit primam Sedem, quoniam omnes Sedes a prima Sede juſtitiam deſiderant temperari. Neque enim ab Auguſto, neque ab omni Clero, neque a Rege, neque a populo Judex judicabitur.* Qui Canoni licet in vetuſtis Gratiani exemplaribus citetur Innocentio habetur tamen in eodem Conc. Rom. *c.* 20. Illudque notatu dignum eſt, quod ipſi Canoni in ſpecie ſubſcripſerunt ducenti octuaginta quatuor Epiſcopi, quadraginta quinque Præsbyteri, & duo Diaconi, & Auguſtus Conſtantinus, & mater ejus Helena, ut habetur *eodem*
48 *tom. 1. Concilior. p. 1. pag.* 260. Refertur totidem fere verbis *in c. Nemo* 9. *q.* 3. ubi gl. ex illis verbis, *Ab omni Clero*, deducit Papam non poſſe a Concilio judicari, & allegat hanc decretalem, additque, quod ſi totus mundus ſententiaret in aliquo negotio contra Papam, ſententiæ Papæ ſtandum eſſet, per *c. Hæc eſt fides* 24. *q.* quam gloſſam ſequuntur Bellarm. Turrec. & reliqui Canoniſtæ. Et eadem verbi, *Ab omni Clero*, de univerſali Eccleſia eſſe neceſſario intelligenda, & ſic etiam de Concilio univerſalem Eccleſiam repræſentante multis argumentis comprobat ibi Turrec. *n.* 2. & Alban. *de poteſtate Papæ par.* 1. *n.* 89. & fatentur duo hoſtes acerrimi Pontificiæ dignitatis, nempe Ludovic. Roman *in conſilio ſuo* 523. & Abb. *intr. de Concil. Baſileenſi nondum excluſo col.* 2. Item in Capi- 49
tulis Nicæni Concilii I. Oecumenici per Theſilonem, & Theoriſtam Conſtantinopolitanum de Græco in Latinum verſis *can.* 39. ſic legitur: *Ille qui tenet Sedem Romæ, Caput eſt, & Princeps omnium Patriarcharum; quandoquidem ipſe eſt primus, ſicut Petrus, cui data eſt poteſtas in omnes Principes Chriſtianos, & omnes populos eorum, ut qui ſit Vicarius Chriſti Domini noſtri ſuper cunctos populos, & cunctam Eccleſiam Chriſtianam; & quicunque contradixerit a Synodo excommunicatur.* Refertur ab Alphonſo Piſano *lib. 3. de Conc. Nicæni decretis eod. tom. 1. Concil. p. 1. pag. 327. col.* 1. Si Papa eſt ſuper cunctam Eccleſiam Chriſtianam; ergo & ſuper Concil. quod cunctam Eccleſiam Chriſtianam repræſentat.

Item in Concilio Florentino ſub Eugenio IV. poſt *ſeſſ.*
25. *to. 4. Concil. p. 1. pag.* 606. ſic legitur *Diffinimus ſan-* 50
ctam Apoſtolicam Sedem, & Romanum Pontificem in univerſum orbem tenere primatum, & ipſum Pontificem Romanum ſucceſſorem eſſe Beati Petri Principis Apoſtolorum, & verum Chriſti Vicarium, totiuſque Eccleſiæ Caput, & omnium Chriſtianorum Patrem, ac Doctorem exiſtere, & ipſi in B. Petro paſcendi, regendi, ac gubernandi univerſalem Eccleſiam a Domino noſtro Jeſu Chriſto plenam poteſtatem traditam eſſe, quemadmodum etiam in geſtis Oecumenicorum Conciliorum, & in ſacris Canonibus continetur. Hæc ibi. Cui diffinitioni ſubſcripſerunt etiam Imperator Græcorum, & Patres tam Græci, quam Latini. Rurſus in Conc. Later. noviſſimo ſub Leone X. *ſeſſ.* 11. *tom. 4. Concilior. p. 2. pag.* 120. *ſolum Roman. Pontificem pro tempore exiſtentem tanquam authoritatem ſuper omnia Concilia habentem, Conciliorum indicendorum, transferendorum, ac diſſolvendorum plenum jus & poteſtatem habere, nedum ex S. Scriptura teſtimonio, dictis Sanctorum Patrum, ac aliorum Romanorum Pontificum, ſacrorumque Canonum decretis, ſed propriam etiam eorundem Conciliorum confeſſione manifeſte conſtat.*

Amplius, Concilia ipſa dupliciter agnoverunt ſe infe-
riora eſſe Rom. Pont. Primo, quia in ſtatutis univerſalium 51
Conciliorum ipſius Pontificis patenter excipitur authoritas, ut dicitur hic in text. in ver. *Cum omnia*. Et concor-
dant *c. Dudum, & c. Peregrina* 3. *q.* 6. *c.* 21. *ſeſſ.* 25. *de re-* 52
form. Conc. Trid. Authoritas autem non excipitur niſi Superioris, *c. Venientes inf. de jurejur. & d. c. Dudum.*

Deinde, quia Patres conſueverunt petere, & obtinere Conc. confirmationem a Summo Pontifice, *c. Multis, & c. Concilia* 17. *diſt.* Sicuti in ſpecie fecerunt Patres Concilii Picæni, Chalcedonenſ. & Conſtantienſ. & Trid. Ideoque pluribus aliis exemplis, item rationibus, & authoritatibus confirmat Turrec. *in c. S. Romana num.* 4. 15. *diſt.* & dixi *in c.* 1. *n.* 47. *v. Secundo Concilia omnia inf. de pactis*. Confirmatio autem eſt evidens ſignum ſuperioritatis, ut per Bald. *in l. fin. numer. 4. verſ. Ulterius nota, C. de leg.* ubi ait: *Nihil eſt majus, ſive ſanctius imperio, intellige, niſi Apoſtolat. B. Petri, cum enim Apoſtlic. confirmet Principem, iſtud eſt manifeſtum ſignum ſuperioritatis, ut in auth de defen. civ. §. Interim.* Hæc Bald. quem ad propoſitum primatus Papæ in Conc. adducit Felin. *c.* 1. *in fin. v. Prod. Abbatis infr. de treg. & Pac.* & Car. Alban. *intr. de poteſt. Papæ par.* 1. *n.* 88. *Qui propterea hinc deducit ipſamet Concilia, dum confirmationem petierunt, ſe Romano Pontifice inferiora declaraſſe. Quod ſatis etiam conſtat ex Bulla Pii IV. confirmationis Concilii Tridentini*, quæ incipit, *Benedictus Deus*; ibi: *Cum autem ipſa Synod. pro ſua erga Sedem Apoſtolicam reverentia, antiquorum etiam Conciliorum veſtigiis inhærens decretorum ſuorum omnium confirmationem a nobis petierit.* Et infr. ibi: *Cujus authoritatem etiam ipſa S. Synodus tam reve-
renter agnovit.* Unde Hoſt. *in c. Qualiter, il* 2. *in princ. inf.* 53
de accuſ. dicit ſtatutum Papæ non confirmari a Concil. quod eſt inferius; ſed ſollummodo approbari, idque intelli-
gendum fieri ad cautelam. At viceverſa ſtatuta Concilii a 54

Digitized by Google

Papæ confirmari tanquam a Superiore, cum confirmatio
ad Superiorem ſpectet. Et Turrecr. *in d. c. Sanctà Rom.*
n. 2. v. Secundo modo 15. *diſt. Approbatio*, inquit, *& con-*
firmatio authorizationis, ſcilicet quæ tribuit authorita-
tem, & robur rebus approbatis, prout eſt aprobatio Con-
ciliorum univerſalium, ſemper eſt Superioris, ſicut Prin-
cipis, gl. c. Frater noſter 17. *q* 4.

55 Poſtremo hanc ipſam Pontificis Maximi ſuperiorita-
tem in Concil. latiſſime tuentur Petrus de Monte Epi-
ſcopus Brixienſis *in ſua Monarchia Conciliorum in rubr. de*
Concilii præeminentia, ver. His ita expeditis, nunc ingre-
diendum eſt illud mare magnum, & procelloſum, inter
tract. commun. *t. 2. pag.* 75. And. Barb. *in Clem. Ne Ro-*
mani de elect. ubi *a n.* 31. *uſq. ad n.* 86. pro ſuperioritate
Papæ in Conc. adducit octuaginta ſeptem argumenta,
Card. Alexandrinus *in Sum.* 15. *diſt. a n.* 1. *uſq. ad n.* 76. &
plenius Card. Jac. de Conc. *lib.* 10. *art.* 7. *a n.* 72. *ad n.* 134.
& Card. Alb. *in tr. de Poteſtate Papæ, & Concilii per tot.*

Et ex Theologis, S. Th. *in Opuſc. contra errores Græ-*
corum, San. Antonin. *in 2. par. ſuæ ſummæ tit.* 2. *cap.* 11.
Card. Turrec. *in ſumma de poteſt. Eccleſiæ lib.* 2. *per tot.*
& in c. Si Papa 30. *diſt.* ubi *n.* 2. in hanc ſententiam citat
Richardum de S. Victore 2. *p. de Sacram.* Alber. Magn. &
S. Th. *in* 4. *diſt.* 15. Alexand. de Ales *in* 3. D. Bonaventu-
ram *in* 4. Petr. de Tarantaſia, qui fuit Innocentius III.
Richard. de Med. Villa *in* 4. Petr. Pal. *in tractatu ſuo de*
poteſtate Eccleſiaſtica, & alios plures. Thomas Uvaldus
lib. 2. de doctrina fidei, & Patrum, & recentius Cardi-
nales Cajetanus, Roffenſis, Contarenſis, Polus, Oſius,
Baronius, & Bellarminus. Et inferiorum ordinum Ca-
tharinus, Echius, Pighius, Joannes Faber, Jacobus La-
tomus, Cœleus Congregius, Joannes Antonius Del-
phinus, Petrus a Soto, Alphonſus de Caſtro, Melchior
Canus, Raymundus Ruffus, & noviſſime Nicolaus San-
deus *de Viſibili Monarchia Eccleſiæ lib.* 7. & alii quamplu-
res, qui ex ſacris literis ex ſummorum Pontificum de-
cretis ex antiquis Conciliis, ex ſanctis Patribus, & Ec-
cleſiæ Doctoribus, ex legibus denique publicis, & ap-
probatis hiſtoriis articulum adeo clare explicarunt, ut de
eo nemo amplius dubitare poſſit, niſi qui per hæreſim,
& ſchiſma penitus eſt ſubverſus, ac judicio proprio,
ut ait Apoſtolus condemnatus.

56 Et quamvis in ſchiſmate illo Baſileenſi non defuerint
qui temere contrarium ſcripſerint, ut in ſpecie Abb. Pa-
nor. in ſermone quem illic habuit, incip. *Maximum*, &
in q. ſua incipien. *Epiſcopus*, & Lodovicus Roman. qui
pro Concilio ibi erat Advocatus, *conſ.* 380. *Quæſtio eſt*
per tot. & conſ. 522. *&* 523. tamen ambo, ut credi pot-
eſt, conſcientia ducti poſtea ſe retractarunt: ille lectura
hujus decretalis, & latius in ſua quæſtione prima; hic ve-
ro *in conſ.* 354 *in princ. v. Et hoc etiam verum.* Cujus et-
iam fundamenta in prioribus conſiliis funditus evertit
57 Turrec. *in d. c. Si Papa* 40. *diſt.* Præterquanquod Abb.
Panor. propria obcæcatus paſſione tuebatur cauſam ſuam;
nam in ſchiſmate fuit creatus Cardinalis a Felice V. Anti-
papa, & in eo tantum dicitur ſe geſſiſſe, quod introdu-
centibus in Concilium multitudinem Presbyterorum ob
defectum Epiſcoporum, contra præſcriptum ſacrorum
Canonum, & præſertim c. *Satis evidenter* 99. *diſt.* liber-
58 time contradixit, ut teſtatur Æneas Sylvius, qui præſens
aderat, in hiſtoria Conc. Baſileenſis, & Cardin. Bellarm.
de ſcriptoribus Eccleſiaſticis. Sed & Card. Zabar. licet in
ſchiſmate Urbani VI. multa effuderit in diminutionem
Pontificiæ authoritatis, *in ſuo tract. de modo ſopiendi ſchiſ-*
ma q. 44. *&* 45. quem poſui poſt *c. Licet inf. eod.* in eo ta-
men laudatur, quod dum in Concilio Conſtantienſi pu-
blicaret *conſtit. de author. Conc. ſeſſ.* 4. *&* 5. legere noluit
partem illam, quæ eſt de reformatione capitis, & mem-
brorum, tanquam ſubreptitiam, ut teſtatur Abb. *in*
prælleg. tr. de poteſt. Papæ, & Concilii p. 2. *n.* 246.

59 Infertur ex prædictis, ut cum appellatio ſit de minore ad
ſuperiorem judicem provocatio, *l.* 1. §. *Si quis a judice,*
ff. de appel. c. 2. *de conſuet. lib.* 6. a ſententia Concilii Gene-
ralis poſſint appellari ad Summum Pontificem, tanquam
60 Superiorem, ſed non e converſo, quia eſſet appellare a
Superiore ad inferiorem contra naturam appellationis,
textus eſt *in c. Cuncta per mundum*, 9. *q.* 3. *& in cap. Qui ſe*
ſcit, 2. *q.* 6. & notat Præpoſ. *in Summa n.* 72. *v. Ex de-*
61 *terminatione prædicti articuli*, 15. *diſt.* ubi etiam addit
ex Collectar. *in c. Quæ multoties, ex reg. jur.* appellari non
poſſe ad Chriſtum a ſententia Papæ, cum Chriſti, &
Papæ ejus Vicarii ſit idem tribunal, *d. n.* 2. *de conſuet lib.*
9. Quinimo appellantes a Rom. Pontif. ad futurum Conc.
eorumque Conſultores & fautores pœnis excommunicat, 62
criminiſq; læſæ Majeſtatis divinæ, & humanæ ſubjiciun-
tur a Pio II. in conſtitutione, quæ incipit, *Execrabilis*,
edita 1459 15. *Kal. Februarii*, & excommunicantur quot-
annis in die cœnæ Domini, ut in Bulla Gregorii XIII.
Conſueverunt, 1583. *pridie Nonas Aprilis*. Quinetiam
decernuntur veri, & indubitati ſchiſmatici, & de Ca-
tholica fide male ſentientes, in conſtitutione Julii II. incip. 63
Suſcepti regiminis, 1509 *Kal. Julii*. Ex qua conſtitutio-
ne ſic appellantes in crimen hæreſis incidere exiſtimat
Card. Alban. *de poteſt. Papæ, & Concil. p.* 2. *n.* 82.

Nunc ad concluſionem ſuperius firmatam de ſuperiori-
tate Pontif. Maximi in Conc. dantur a DD. quatuor li- 64
mitationes. Prima limitatio eſt in caſu ſchiſmatis, cum
duo vel plures contendunt de Pontificatu; tunc enim
Concilium eſt judex competens, juxta terminos *cap. Si*
duo, 79. *diſt.* & ibi gl. & DD. not. Card. Zabarel. *in c. Li-*
cet, inf. eod.

Secunda limitatio eſt, quando electio Papæ non fuit 65
Canonica; Conc. enim cognoſcit, *c. Si quis pecun.* 79. *diſt.*

Sed adverte, quia prædictæ non ſunt proprie limita-
tiones ad regulam; nam ubi plures certant de Pontifica-
tu, cum non appareat, quis vere Pontifex ſit, omnes
occupata dignitate repelluntur; quia paria ſunt quid non
eſſe, aut eſſe, & non apparere, *l. Duo ſunt Titii, ff. de*
teſtam. tutel. l. In lege fundi, ff. de contrah. empt. Ideoque eo
caſu non Pontifex Maximus, ſed factum potius eligen-
tium judicatur, qui duos ad Pontificatum aſſumpſerunt,
ut declarat Card. Alban. *de poteſt. Papæ, & Concilii, p.* 1,
n. 52. *& ſeq.* Sic etiam ubi electio Pontificis tanquam ir-
rita reprobatur, Concilium non judicat Pontificem, quia
non canonice electus, ut inquit Bald. *in l. fin. C. Sentent.*
reſcin. non poſſ. non eſt Deus in terris, ſed dæmon, cla-
ves non regni cælorum, ſed inferni gerens. Nec eſt Apo-
ſtolicus, ut dicitur *in d. c. Si quis pecunia*, & noviſſime
in conſtitutione Greg. XV. de elect. Rom. Pontif. quæ in-
cip. *Æternis Patris Filius*. Unde neque eo caſu ſubji-
citur Concilio, ut per Card. Alb. *loco proxime cit.*

Tertia limitatio eſt in caſu hæreſis, quia Concilium 66
eſt judex, ad præſcriptum *c. Si Papa*, 40. *diſt. v. Niſi de-*
prehendatur a fide devius, & ibi omnes notant. Et *in*
Summ. 15. *diſt.* & hic *in textu*. Quod ultimum intellige,
dummodo hæreſis ſit formalis, & ſic deprehenſus nolit ſe
corrigere, ſecundum Hugonem, quem ceteri ſequuntur.

Nec habenda eſt ratio gl. fin. dicentis, Papam poſſe
accuſari etiam de alio crimine, ſi ſit notorium; & in-
de ſcandalizatur Eccleſia, & incorrigibilis ſit. Nam illa
gl. quicquid Abb. & Decius hic dixerint communiter
reprobatur, eamque maledictam appellat Petrus de
Monte *in ſua Monarchia Conciliorum in rubr. de Con-*
cilii præeminentia, n. 7. *v. Solum*, & eam ſolidiſſimis ra-
tionibus ibi confutat, & contraria gl. adducit Cardin.
Turrecr. & S. Ant. poſt Auguſt. de Ancona, & Petrum
de Palude, quos refert *in* 3. *p. tit.* 20. *c.* 4. §. 3 Facit quod
notat Hoſt. *in c. Propoſiti, de conceſſ. præb.* ubi ait, Papam, 67
ſi jaceat in peccato, admoneri poſſe juxta regulam Evan-
gelii, cui ſubjicitur quantum ad primam partem, dum di-
citur, *Si peccaverit in te frater tuus, corripe eum inter te,*
& ipſum ſolum, ut legitur *in c. Novit, de judic. & in c. Si*
peccaverit, 2. *q.* 1. *in princ.* ſed quoad aliam partem, regula,
quæ dicit, *Quod ſi non audierit, dic Eccleſiæ*, talia verba in
ſummo Pontifice eſſe intelligenda de Eccleſia triumphan-
te, quia ipſe ab Eccleſia militante judicari non poteſt.

Non conveniunt tamen DD. an hic caſus poſſit con- 68
tingere, ut Apoſtolicus incidat in crimen hæreſis: ſunt
enim qui intrepide affirmant hunc caſum non eſſe poſ-
ſibilem, ut Albertus Pighius Campenſis *lib.* 4. *c.* 8. *de Ec-*
cleſ. Hierarch. cujus opinionem probabilem dicit, & ra-
tioni conſonam Franciſcus Pegna *in Direct. Inquiſ. p.* 3.
lib. 3. *ſchol.* 91. eo quod Chriſtus rogavit pro Papa, ut
ejus fides non deficeret, quaſi videatur hoc privilegium
perſonale eſſe, & annexum ei, qui rite, & canonice
ad Pontificatum evectus eſt.

Sed contraria ſententia, ut idem Pegna teſtatur, com-
muni Theologorum, & Canoniſtarum voto recepta eſt,
quam ſequitur Turrec. *in Summ. de Eccleſ. lib.* 2. *c.* 112. *ad*
ſeptimum argumentum, Cajetanus *in opuſc. de author. Papæ,*
& Concilii Card. Alban. *in eodem tr. par.* 5. *n.* 110. *& mul-*
tis ſeqq. Dominicus Sotus *in* 4. *ſent. diſt.* 22. *art.* 2. Sil-
veſt. *in ver. Papa q.* 4. *n.* 4. Covarr. *lib.* 4. *variar. reſol. c.* 13.
& alii relati a Pegna ubi ſupra. Archid. Bellarm. Turre-
crem.

Google

crem. Præpoſ. & ceteri Canoniſtæ *in d. c. Si Papa per illum textum 40. diſt.*

69 Sed quidquid ſit de veritate utriuſque opinionis, illud certum eſt, hunc caſum in Eccleſia divinæ gratiæ præſidio nunquam hactenus contigiſſe, ut fatentur omnes; nam Marcellinus in exemplo, cujus ſuperius meminimus, non fuit hæreticus, quia non habuit errorem intellectus; ſed tantum metu mortis, & blanditiis Imperatoris adactus una cum ipſo Imperatore templum Veſtæ ingreſſus, Jovis ſimulacro thus adolevit; ac propterea peccavit quidem contra fidei confeſſionem, ideoque externo actu fidem negaſſe viſus eſt; verum interiore actu contra fidem nihil credidit, aut docuit. Cujus rei evidentiſſimum teſtimonium præbuerunt horribilis pœnitentia poſtea peracta, Pontificatus ſponte dimiſſus, & martyrium ob fidem ſuſceptum, ut apud Card. Bellarm. *lib. 4. de Roman. Pontif. c. 9.*

70 Ceterum nec tertia hæc declaratio vitiat regulam initio propoſitam: quia ſi Romanus Pontifex in crimen hæreſis notorie, & pertinaciter laberetur, deſineret eſſe Pontifex, *c. 1. Cum ibi not.* 24. *q.* 1. & fieret minor quocunque fideli, ut inquit D. Thomas in 4. *diſt.* 19. & gl. *in d. c. 1. ver. In hereſim;* ac proinde ſubeſſet Concilio non ut Apoſtolicus, ſed ut quilibet privatus. Ita colligitur ex gloſſ. fin. in *d. c. Si Papa* 40. *diſt. v. Item nunquid poſſet ſtatuere*, ut explicat Cardinalis Turrecrem. *in Summ. de Eccleſ. lib.* 2. *c.* 102. & Cardin. Alban. *de Poteſt. Papæ, & Concilii par.* 1. *num.* 6. *& ſeqq.* qui propterea in Procem. operis *n. 7. & ſeqq.* firmat nullum caſum reperiri, in quo vere dici poſſit Concilium habere authoritatem in eum, qui certus ſit Pontifex. Addo Card. Bellarm. in *c. In Synodo n. 6. v. Tertius caſus, & num. 17. in fin.* 63. *diſt.* ubi ait, *Proprie loquendo Concilium Generale non poteſt Papam verum deponere, licet ejus errorem poſſit declarare. Aut enim Papa eſt verus hereticus, puta pertinax, & incorrigibilis in hereſi jam damnata, & tunc jam depoſitus eſt, d. cap 1. q. 1. & ſic deponi non poteſt, quia non poteſt exui jam nudatus. c. Frequens de reſtit. ſpoliat. lib. 6. Aut non eſt verus hereticus, & tunc non poteſt judicari a quoquam, ut in c. Si Papa* 40. *diſt. & in c. Nemo* 9. *q.* 3. *cum ſimil.* Hæc Bellarm. licet Card. Cajet. *de poteſt. Papæ, & Concilii c.* 22. late defendat Papam hæreticum, quamvis amiſerit fidem etiam informem; quia tamen propter characterem Baptiſmi retinet Sacramentum fidei, non deſinere eſſe membrum Chriſti, & propterea non eſſe jure divino a Pontificatu depoſitum.

71 Quarta & ultima limitatio eſt, cum ſummus Pontifex ſponte ſe ſubjicit Concilio, gloſſ. 1. *in c. 1. 9. q. 3.* Gloſſ. Hugo, Jo. de Fan. & Gemin. *in c. Nos ſi incompetenter per illum textum 2. quæſt. 7.* Generale enim eſt, ut major judicari poſſit a minore, ſi ultro ſe illi ſubmittat, *l. Eſt receptum, ff. de juriſd. omn. judic.* gloſſ. 1. *in c. Cum inferior inf. de major. & obed.*

Verum hanc limitationem communiter refellunt Juris interpretes, teſte Card. Alban. *in præall. tract. par.* 1. *n.* 104. Quoniam cum Pontificia poteſtas a Deo ſit, *c. 1.* 22. *diſt.* Romani Antiſtites huic privilegio renunciare, aut Pontificiæ majeſtati quidquam detrahere non poſſunt, Joan. Andr. in *cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ numer. 5. verſicul. Ille vero qui eſt ſuper omne forum, de conſtit.* quem ibi ſequuntur Anton. de Butr. Imol. Abb. & alii relati a Felin. *n.* 5. Ejuſdem ſententiæ eſt Archid. in *d. c. Nos ſi incompetenter*, Roman. *in ſingul.* 134 Jaſ. poſt
72 Alex. *in d. l. Eſt receptum*, & Bellarm. in *c. In Synodo n. 6.* 63. *diſt.* ubi reddit rationem, quia nullus poſſet judicare ſummum Pontificem, niſi eſſet illius Superior, 21. *diſt. per tot.* Ut autem aliquis mortalium poſſit eſſe major Papa, vel ejus Superior, non poteſt facere, niſi ſolus Deus.

Cujus aſſertionis veritas ſatis etiam comprobatur exemplo Marcellini paulo ante relato. Nam etſi in Concilio conſperſus cinere voce elata clamaſſet, dicens: *Peccavi coram vobis, &c.* atque ita ſe quodammodo ſuppoſuiſſet judicio Synodi; tamen eum judicare auſus eſt nemo, ea ratione, quia prima Sedes a nemine judicatur. Idem-
73 que apertius colligitur ex §. *Hinc etiam* 17. *diſt.* ubi Synodus congregata contra Symmachum authoritate Theodorici regia, duo objiciebat eidem Theodorico. Primum, quod Concilium abſque juſſu accuſati Pontificis congregari non poſſet: ſecundum, quod primæ Sedis Antiſtes inferiorum judicio non ſubjaceret; quaſi diceret: Etiamſi Concilium præcedente Apoſtolica authoritate convocaretur; nobis tamen, qui inferiores ſumus, contra Pontificem maximum ferre ſententiam non liceret. Unde quamvis primum objectum poſtea ſublatum eſſet, accedente demum Symmachi authoritate: tamen quia ſuperetat ſecundum, quod minori fas non eſſet in Superiorem jus dicere, Epiſcopi non ſunt auſi in eum proferre ſententiam, ſed dixerunt: Symmachus Papa Sedi Apoſtolicæ Præſul ab hujuſmodi oppoſitionibus impetitus, quantum ad homines reſpicit, ſit immunis ac liber, cujus cauſam tota Dei judicio reſervamus. Non alia quippe ratione Patres Symmachum, & Papam, & geminando ipſius dignitatem etiam ſedis Apoſtolicæ Præſulem, & ſe homines eſſe memorarunt, niſi ut oſtenderent, hominibus in eum, qui ſupra homines eſt, & qui Dei vices gerit, jus dicere non licere. Nec refert, ut inquit Roman. *con.* 533. quod Symmachus fuerit a Synodo abſolutus non ex defectu juriſdictionis, ſed quia non fuit repertus culpabilis. Imo enim Concilium non tam perſonæ innocentiam, quam dignitatis amplitudinem conſideravit. Et propterea in reſolutione non fuit uſum verbo, Abſolvimus, & liberamus, ut mos eſt judicum in ſententiis abſolutoriis, *leg. 3. C. de ſentent. & interlocut. omn. judic.* ſed dixerunt: Ipſe, qui eſt Papa, & Apoſtolicæ Sedis Præſul, quantum ad homines reſpicit, ſit immunis ac liber, perinde ac ſi dixerint: Non ſit liber, quia eum noſtra ſententia liberemus, neque ſit immunis, quia eum noſtra authoritate abſolvamus; ſed quia ipſe eſt Papa, & Apoſtolicæ Sedis Præſul; nos vero homines ſumus, quibus non licet de eo ſententiam ferre; nemo enim qui condemnare non poteſt, abſolvere poteſt, *l. Nemo, ff. de regul. jur.* atque ita hunc locum fuſius explicat Card. Alban. *de poteſt. Papæ, & Concilii par.* 1. *n.* 105. ubi etiam reſpondet ad oppoſitionem Romani de text. in *c. Nos ſi incompetente*, §. *Item Symmachus* 2. *q.* 7.

Denique hoc ipſum adhuc clarius probatur in *c. Nunc* 74
autem 21. *diſt.* Nam in ea parte, in qua adducit exemplum Sixti, hic Canon loquitur de Concilio, quod Valentiniani Auguſti juſſu convenerat. Cui quidem Concilio Sixtus a Baſſo, & Martiniano accuſatus ſe ſponte ſubjecerat, ut ait textus in *cap. Mandaſtis* 2. *q.* 5. Et tamen textus in *d. cap. Nunc autem*, dicit eum a Concilio tanquam ab inferiori judicari non potuiſſe; atque ita ipſum Concilium declaraſſe. Ergo ibi eſt text. irrefragabilis, juncto *d. c. Mandaſtis*, probans Pontificem Maximum etiam volentem a Concilio judicari non poſſe. Proceſſus, & acta accuſationis Sixti III. habentur *tom.* 1 *Concil. General. & Provinc. par.* 2. *pag.* 488. & ejus ſpontanea ſubmiſſio judicio Synodi *pag. ſeqq. c. 4. & 5.*

Non obſtat text. in *d. c. Nos ſi incompetenter* 2. *q.* 7. ubi 75
Leo Papa ſubjecit ſe judicio Ludovici Imperatoris; nam judicium ibi ponitur pro diſcretione, ſecundum Jo. Andr. *in d. c. Eccleſia S. Mariæ n. 5. de conſtit.* & poſt eum Butr. Imol. & Abb. Ut enim inquit Card. *in c. Significaſti, v. Oppono n. 5. de foro comp.* relatus a Felin. *in d. c. Eccleſia S. Mariæ n.* 5. Papa ibi ea humilitate ſe ſubjecit Imperatori, ut reciperet correctionem tanquam monitionem, non quia judicem ſuum Imperatorem conſtituerit.

Item non obſtat text. in *d. l. Eſt receptum, ff. de juriſ-* 76
dict. omn. judic. ubi judex major poteſt ſe ſubjicere minori, vel æquali in juriſdictione contentioſa. Nam, ut reſpondent Imol. & Felin. *in d. cap. Eccleſia S. Mariæ*, Superior ibi poteſt prorogare juriſdictionem inferioris, & non dicitur tunc minor judicare majorem: quia prorogatio facit de minore majorem, & e converſo: quod non eſt hoc caſu; quia ut aliquis mortalium ſit major Apoſtolico, non poteſt facere niſi ſolus Deus, ut dictum eſt ſupra. Et inde fit, ut cum exemptio Clerico- 77
rum a ſeculari poteſtate ſit de jure divino, *c. Si Imperator*, & ibi gloſſ. *in v. Et diſcuti* 96. *diſt.* Innoc. *in c. 2. de major. & obed.* Clericus judici laico ſe ſubjicere, aut illius juriſdictionem prorogare non poſſit, *c. Si diligenti, & c. ſignificaſti infra de foro compet.* & notant Joan. Andr. & DD. *in d. cap. Eccleſia S. Mariæ*. Imo nec Epiſcopo alieno poteſt Clericus ſe ſubjicere, aut illius juriſdictionem
prorogare ſine proprii Epiſcopi licentia. Caſus eſt in *d.* 78
cap. Significaſti, ubi gloſſ. fin. & DD. communiter notant, Clericum in non ſuum judicem etiam Eccleſiaſticum ſine conſenſu expreſſo ſui Epiſcopi conſentire non poſſe. Ad idem text. in *c. Non liceat* 4 *q.* 6. *& cap.* 1. 9. *q.* 2. Idque non alia ratione, niſi quia ex conſequenti obeſſet juri, ac favori Epiſcopi proprii, ſecundum

Abb. *in d. cap. Significaſti n.9.* Et quia ſic poſſet evacuari juriſdictio Epiſcoporum, ſi omnes conſentirent in Judicem non ſuum, ut dicit gloſſ. *in d. c. Non liceat in*
79 *verſ. Expetere*. Et ſimiliter Regulares Sedi Apoſtolicæ immediate ſubjecti privilegio exemptionis nec tacite, nec expreſſe poſſunt renunciare, aut juriſdictioni alicujus Epiſcopi ſe ſubjicere, ut eſt text. *in c. Cum tempore inf. de arbitr. in 2. in capitul. 1. de in integr. reſtit. & in c. Cum olim de privil.* Et ſuperioribus annis reſpondit S. Congregatio Concilii in cauſa Synodi Cracovienſis, ut dixi late *in cap. Quod ſuper his de major. & obed.* Idque propter eandem rationem, qua favori ſuo renunciare non poſſunt in præjudicium juris Sedis Apoſtolicæ, ut in dictis *cap. 2. & cap. Cum tempore*, & conſulit Paul. de Caſtr. *conſ. 432. Videtur dicendum n. 3. & ſeqq. lib. 1.* Ludovicus Romanus *conſ. 369. Circa primum n. 19.* Ergo longe minus licebit Romano Pontifici ſe ſubjicere judicio Synodi, atque ita renunciare privilegio exemptionis a poteſtate omnium mortalium ſibi divinitus collato, ut per Felin. loco ſupracit. & Turrecrem. *in ſumma de Eccleſ. lib. 2. c. 100.* Et confert quod notat idem Torrecrem. *in eadem ſumma de Eccleſ. ſeu in tract. de poteſtate Papæ c. 25.* relatus ubi ſupra a Felino ſub nomine Cardinalis S. Sixti, ubi ait ſummum Pontificem non poſſe 80
alteri committere, ut ipſum excommunicet, ex Divo Th. *in 4. ſent. diſt. 19. q. 1. art. 3. q. 3.*

D E E L E C T I O N E.

Alexander III. in Concilio Lateranen.

C A P U T VI.

LIcet de vitanda diſcordia in electione Romani Pontificis, manifeſta ſatis a prædeceſſoribus noſtris conſtituta manaverint: quia tamen ſæpe poſtilla, per improbæ ambitionis audaciam, gravem paſſa eſt Eccleſia ſciſſuram; nos etiam ad malum hoc evitandum, de conſilio fratrum noſtrorum & ſacri approbatione Concilii aliquid decrevimus adjungendum. Statuimus ergo, ut ſi forte (inimico homine ſuperſeminante zizania) inter Cardinales de ſubſtituendo ſummo Pontifice non poterit eſſe plena concordia, & duabus partibus concordantibus, pars tertia concordare noluerit, aut ſibi alium præſumpſerit nominare, ille abſque ulla exceptione ab univerſali Eccleſia Romanus Pontifex habeatur, qui a duabus partibus concordantibus electus fuerit, & receptus. Si quis autem de tertiæ partis nominatione confiſus (quia de ratione eſſe non poteſt) ſibi nomen Epiſcopi uſurpaverit, tam ipſe, quam ii, qui eum receperint, excommunicationi ſubjaceant, & totius ſacri ordinis privatione mulctentur: itaut viatici etiam eis (niſi tantum in ultimis) communio denegetur, & ſi non reſipuerint, cum Dathan, & Abiron (quos terra vivos abſorbuit) accipiant portionem. Præterea ſi a paucioribus, quam a duabus partibus aliquis electus fuerit ad Apoſtolatus officium: niſi major concordia interceſſerit, nullatenus aſſumatur, & prædictæ pœnæ ſubjaceat, ſi humiliter noluerit abſtinere. Ex hoc tamen nullum Canonicis conſtitutionibus, & aliis Eccleſiis præjudicium generetur, in quibus debet majoris, & ſanioris partis ſententia prævalere: quia quod in eis in dubium venerit, Superioris poterit judicio diffiniri. In Romana vero Eccleſia ſpeciale aliquid conſtituitur, quia non poterit ad Superiorem rurſus haberi.

S U M M A R I U M.

1 *PApa eligi debet ſaltam a duabus partibus Cardinalium, & aliter ſe intrudens in Papatum incidit cum ſibi adhærentibus in pœnas hujus conſtitutionis.*
2 *Concordia plena non dicitur, niſi omnes conſentiant nemine diſcrepante.*
3 *Electus in Romanum Pontificem poteſt ſtatim ſcribere Pontificatum.*
4 *Conſecratio Papæ ad poteſtatis plenitudinem nihil addit.*
5 *Papa ante conſecrationem, & coronationem ex ſtylo non ſcribit Pontificatum in data.*
6 *Coronationis dies dicitur ortus imperii.*
7 *Imperator non dicitur, niſi corona ſuſcepta.*
8 *Archiepiſcopus non dicitur, niſi recepto pallio.*
9 *Papa ante coronationem quomodo ſcribat datam, qualiter ſe nominet, & det Bullas.*
10 *Et quomodo poſt coronationem.*
11 *Papæ electo duabus partibus Cardinalium nulla exceptio opponi poteſt.*
12 *Papæ opponi non poteſt, quod Cardinales eligentes ſint excommunicatis vel ſuſpenſi.*
13 *Cardinales cur non pecent communicando cum excommunicatis in electione Papæ.*
14 *Papæ electo objici non poteſt, quod non ſit de Collegio Cardinalium, aut quod ſit uxoratus, vel Monachus, & n. ſeqq.*
15 *Pontifices ſex poſt Alexandrum III. numerantur electi, qui non erant Cardinales.*
16 *Hæreſis exceptio an poſſit opponi contra electum in Romanum Pontificem.*
17 *Simonia exceptio itidem an contra electum in Papam admittatur.*
18 *Electo in Papam an poſſit objici, quod Cardinales eligentes non ſint ſaltem in Diaconatus ordine conſtituti.*
19 *Vel quod forma conſtitutionis Gregorii XV. non fuerit obſervata.*
Vel quod os non fuerit eis apertum, ibid. v. Olim admitti poterat.
20 *Et quid de exceptionibus intrinſecis electioni, vel juris naturalis, & divini.*
21 *Electionis Papæ nullus mortalium poteſt eſſe judex, & n. ſeqq.*
22 *Et quid de Concilio.*
23 *Papæ electio multa habet ſpecialia, & formis non eſt obnoxia; ſed quomodocunque appareat duas partes Cardinalium in unum conſenſiſſe, jus habet, & vere Papa eſt, & n. 4.*
25 *Et quid poſt conſtitutionem Gregorii XV.*
26 *Cardinales in difficultatibus emergentibus qua ratione poſſint conſulere celeritatis electionis, & n. ſeqq.*
27 *Ceremoniale continens ritus electionis Papæ a Gregorio XV. & S. D. N. confirmatum.*
28 *Cardinales in Conclavi præſentes an hodie poſſint ordinare, ut valeat electio celebrata a majori parte Collegii, & n. ſeqq. uſque ad n. 71.*
29 *Compromiſſum in aliquos initum hac forma, ut compromiſſarii teneantur eligere nominatum a majori parte Capituli, validum eſt.*
Declaratur, n. 56. & ſeqq. & n. 86.
30 *Papæ electio requirit duas ex tribus partibus Cardinalium tam de jure communi, quam ex conſtitutione Greg. XV.*
31 *Cardinales de jure communi convenire poſſunt, ut valeat electio celebrata a majori parte Collegii, uſque ad n. 37. & 60. uſque ad n. 72.*
Declaratur n. 86. uſque in fin.

32 *Juri*

32 *Juri publico privatorum pacto renunciari non poteſt.*
33 *Cardinales non poſſunt jus Papæ immutare.*
34 *Electus a majori parte Cardinal. de conſenſu omnium non a majori parte tantum, imo a toto Collegio electus cenſetur, & num. ſeqq. & n. 39.*
35 *Cardinales poſſunt tacite renunciare huic decretali, licet non poſſint expreſſe.*
36 *Cardinales unanimiter de jure communi convenire poſſunt, ut valeat electio celebrata a pluribus de Collegio etiam partium comparatione minorum, & n. 88. uſq. in fin.*
37 *Cardinales nemine diſſentiente poſſunt compromittere eligendi poteſtatem pluribus de Collegio in numero ſibi grato.*
38 *Papæ electio ex Gregoriana conſtitutione redacta eſt ad tres formas Concilii Generalis.*
39 *Electio per ſcrutinium requirit ſecreta ſchedularum ſuffragia duarum ex tribus partibus Cardinalium in Conclavi præſentium.*
40 *Electio facta a minori parte de conſenſu totius Capituli an valeat.*
Intellectus c. Si cui de elect. in 6. *ibidem & n. 56.*
41 *Card. de jure communi cur poſſint inter ſe ordinare, ut valeat electio celebrata a majori parte Collegii.*
42 *Compromiſſum initum in aliquam partem Collegii an videatur initum in perſonas incertas.*
43 *Compromiſſum de incerta perſona aſſumenda non tenet.*
Declaratur, n. 59.
44 *In electione per compromiſſum factum in majorem partem Collegii debent omnes ſuffragium ferre.*
Declaratur, n. 67.
45 *Compromiſſor, & compromiſſarius idem eſſe non poteſt, & n. 38. verſ. Neque dicas.*
46 *Capitulum non poteſt eſſe judex, ſi aliquod dubium oriatur inter majorem partem Capituli, & aliquos ſingulares de Capitulo.*
47 *Electio per inſpirationem quando fieri dicatur.*
48 *Electio quaſi inſpirata non dicitur, ſi vel unus contradicat.*
49 *Tractatus in electione per compromiſſum eſt unum de eſſentialibus requiſitis.*
50 *Electio prævio tractatu celebrata potius dicitur per inſtigationem, quam per inſpirationem.*
51 *Compromiſſarii eligere poſſunt, & honeſtius eſt, ut eligant per ſcrutinium ſecretum, & n. 62.*
52 *Papæ electio quaſi per inſpirationem fieri debet per verbum,* Eligo, *intelligibili voce prolatum.*
53 *Cardinales renunciare non poſſunt formæ eligendi Romanum Pontificem.*
54 *Decretum irritans inducit formam, cui renunciari non poteſt.*
55 *Eligendi poteſtas tribus modis a Cardinalibus transferri poteſt in majorem partem Collegii, & n. 85 verſ. Quartus caſus uſque in fin.*
56 *Compromiſſum factum in aliquem ex Collegio Cardinalium hac forma, ut ille votis ſingulorum ſecrete exquiſitis eum eligat, in quem major pars Collegii conſenſerit, hodie non valet, & n. 85. verſ. Quartus caſus.*
57 *Compromiſſum initum in aliquem ex Collegio, hac forma, ut ille eligat eum, in quem libere, ac nulla forma ſervata major pars Collegii conſenſerit, validum eſt, & n. 86.*
58 *Compromiſſum fieri poteſt ſub ac forma, ut compromiſſarius eligat eum, quem poſtea elegerint aliqui de Collegio.*
59 *Compromiſſarii a principio poſſunt eſſe incerti, certificandi tamen per eos, quibus data eſt eligendi poteſtas.*
60 *Compromiſſum factum a Cardinalibus directe in majorem partem Collegii an valeat, uſque ad n. 72. & n. 87. uſq. in fin.*
61 *Compromiſsarii non arctantur ad eligendum ſervata forma ſcrutinii, & n. 67.*
62 *Compromiſsum factum in quotam partem Collegii, non dicitur in perſonam incertam.*
63 *Compromiſsum fieri poteſt in Collegium, imo, & in Concilium generale, & ſufficit poſtea conſenſus majoris partis.*
Fagnan. in I. Lib. Decretal.

64 *Compromiſsum factum in majorem partem Collegii, an videatur factum in ſeipſum.*
Pars major an & quando faciat Collegium, ibid.
65 *Pars major Collegium facit per repræſentationem, ſeu per fictionem.*
66 *Collegium quandoque repræſentat ſingularis perſona, licet Collegium non faciat.*
67 *Vota ſingulorum an ſint ſcrutanda in electione, quæ fit per viam compromiſſi initi in majorem partem Collegii.*
68 *Compromiſsum an requirat conſenſum ſingulorum, vel ſufficiat in communi.*
69 *Commune pluribus ut ſingulis, vel ut univerſis; quando aliquid eſſe dicatur.*
70 *Abbas poteſt compromittere in ipſum Capitulum;*
71 *Compromiſsum in aliquos ex Cardinalibus initum hac forma, ut compromiſsarii eligere debeant eum, in quem votis ſingulorum inquiſitis duæ partes Collegii conſenſerint, an fieri poſſit a duabus ex tribus partibus Cardinalium, & n. ſeqq. uſq. in fin.*
72 *Compromiſsum initum hac forma, ut compromiſsarii teneantur eum eligere, in quem major pars Capituli conſenſerit, valet, & eſt expeditior forma quam habeamus.*
73 *Scrutinii forma eſt difficilis obſervatu, & boni Juriſtæ practicam ignorantes in ea deficiunt.*
74 *Electio Papæ per viam compromiſſi uno ex Cardinalibus diſsentiente initi, irrita eſt, & n. ſeqq.*
75 *Et quid, ſi compromiſsum ſit limitatum cum forma, ut ſingulorum vota ſcrutari debeant, & n. ſeqq.*
76 *Conſtitutio diſponens idem quod jus commune, recipit interpretationem paſſivam a jure communi.*
77 *Suffragium ſuum alteri dare nemo invitus compellitur.*
78 *Cardinales quomodo & quando convenire poſſint, ut valeat electio celebrata a duabus partibus vel a majori parte Collegii, declaratur, ſeptem caſus diſtinguendo, uſque in fin.*
Compromiſsum a Cardinalibus initum ea forma, ut compromiſsarii votis ſingulorum per ſecretum ſcrutinium inquiſitis teneantur eum eligere, in quem duæ partes Cardinalium conſenſerint, an valeat, ibidem.
79 *Et an fieri poſſit a duabus ex tribus partibus Cardinalium.*
80 *Et quid, ſi compromiſsum ſit cum forma, ut ſimpliciter vota ſingulorum exquiri debeant.*
81 *Compromiſsum cum forma, ut compromiſsarii teneantur eligere eum, in quem conſenſerint duæ partes Collegii, votis ſingulorum per ſcrutinium apertum inquiſitis, an valeat.*
82 *Et an fieri poſsit a duabus ex tribus partibus Cardinalium.*
83 *Opinio Lapi, quod in compromiſso limitato ſufficiat conſenſus majoris partis Capituli, declaratur.*
84 *Electoris cujuslibet intereſt conſenſum ſuum explicare per ſecretum ſuffragium.*
85 *Conſtitutio Gregorii XV. in electione per ſcrutinium habet præcipuam rationem ſecreti.*
86 *Compromiſsum cum forma, ut compromiſsarii teneantur eligere nominatum a majori parte Collegii, requirit conſenſum omnium nemine diſsentiente.*
87 *Compromiſsum directe factum in majorem partem Collegii non valet, ſi ſit cum forma, ut vota ſingulorum exquirantur.*
88 *Secus ſine forma.*
89 *Et hoc fieri poteſt etiam in plures de Collegio partium comparatione minorum.*
90 *Vitiatur tamen, ſi vel unus diſsentiat.*

Licet de vitanda. Agit de materia altiſſima, & ſtricte hoc intendit ſecundum Abb. Antiq. Joan. Andr. 1
Ægyd. Bellam. Ant. de Butr. Petr. de Anch. & Jo. de Anan. videlicet: In Papam, niſi duæ Partes Cardinalium conveniant, non eſt aliquis aſsumendus; vel ſecundum Bald. In Papam non eſt aliquis aſsumendus, niſi duas partes Cardinalium vocem eligendi habentium in eum conſentiant, & electus a duabus partibus eſt verus

Papa; ſed ſecundum Card. & Abb Siculum hic dictus E-
lectus in Roman. Pontificem a duabus partibus Cardina-
lium nulla exceptione obſtante eſt Papa, electus autem a
minori numero gerens ſe pro Papa incidit una cum ſi-
ſibi adhærentibus in pœnas hic contentas. Vel plenius ſe-
cundum Bellam. Electus in Papam a duabus partibus
Card. etiam parte tertia concordare nolente, aut alium
eligente, ſine ulla exceptione pro Rom. Pontifice eſt ha-
bendus, & aliter Papatum uſurpans, ac ei faventes pu-
niuntur: nec per hoc aliis conſtitutionibus Canonicis
aliter derogatur: nec per hoc aliis conſtitutionibus Ca-
nonicis aliter derogatur. Dividitur in tres partes. In
prima ponitur Conſtitutionis cauſa. In ſecunda Conſti-
tutio. In tertia quædam proteſtatio. Secunda ibi. *Sta-*
2 *tuimus*, Tertia ibi. *Ex hoc.*

Nota primo, ibi, *Plena concordia*, concurrentibus
duabus partibus Collegii non eſſe plenam concordiam,
niſi omnes plena concordent nemine diſcrepante, licet
ſufficiens concordia ſit concordia duarum partium, Bald.
hic *n.* 1. Butr. *n.* 6. Abb. *n.* 3. Et ſic eſt differentia inter ple-
nam, & ſufficientem. Patet quia plenum eſt proprie cui ni-
hil addi poteſt, *l. Raptores C. de Epiſc. & Cleric.* Unde ple-
na concordia excluditur ex contradictione unius tantum,
ut notatur in Clem. *Ne Romani de elect.* ſecundum Abb.
3 Secundo nota, ibi, *Pontifex*, electum in Romanum
Pontificem poſſe illico ſcribere Pontificatum, ut per Jo.
And. *n.* 11. & Bellam. *n.* 1. *in v. Pontifex*, & Card. *n.* 3.
atque ita ab ipſa electione incipit annus Pontificatus,
4 ſecundum Bald. *n.* 3. nam ad poteſtatis plenitudinem con-
ſecratio nihil addit, ut inquit Hoſt. *n.* 5. Sed animadverte,
5 quia etſi Romanus Pontifex ſola electione facta a dua-
bus partibus Cardinal. vocem habentium Præſulatum aſ-
ſumat, ut hic patet, & in *c. In nomine Domini*, §. *Plane*
23. *diſt.* & dicam infra *in ult. not. n.* 24. tamen conſuetu-
6 do eſt Romanorum Pontificum, quæ potius eorum ſo-
lito uſu, quam jure roboratur, ut poſt electionem ante
conſecrationem, & coronationem non ſcribant Pontifi-
catum in data; & huic conſuetudini ſuffragatur text. *in*
l. ul. in fine, ibi, *Ex quo Imperiales ſuſcepimus inſulas*, *C.*
de quadrienn. præſcq. Unde dies coronationis dicitur or-
tus imperii, *l. Omnes*, *C. de fer.* Nec dicitur Imperator,
niſi corona ſuſcepta, *l. ante penult. ff. de milit. teſt.* plene
7 Oldrad. *conſ.* 180. *quæſtio eſt per tot.* Sicut nec Archiepi-
8 ſcopus dicitur, niſi recepto pallio, ut *in c. Niſi infra de*
uſu pallii, & idem *l. fin. C. de decur. lib.* 12. *l. Ex eo*, *ff. de*
re milit. & in Auth. *de Conſul. in fin. collat.* 5. Sed tunc
9 ante coronationem ſcribunt ante datam, locum, & diem,
ut infra, videlicet: *Datum ſuſcepti a nobis Apoſtolatus of-*
ficii anno, &c. & tunc etiam non ſcribunt ſe ſimpliciter
Epiſcopos, ſed ſic ſcribunt, *Talis*, puta Gregorius *Ele-*
ctus Epiſcopus. Rurſus tunc temporis non bullant Bulla
integra, ſed ſi quas literas concedunt, ponunt mediam
Bullam, id eſt illam partem, quæ habet capita ſculpta,
10 & ex alio latere, quo ponitur nomen, plena eſt Bulla
ſine nomine. Poſt coronationem vero ſcribunt Pontifi-
catum in data non ut prius, *Datum a nobis ſuſcepti A-*
poſtolatus officii anno, ſed, *Datum Pontificatus noſtri an-*
no, &c. Præterea vocant ſe ſimpliciter Epiſcopos, & dant
Bullam cum ſuo nomine, prout hæc notantur per Jo. And.
in data ſexti libri, *in gl. in v. Pontificatus*, ubi etiam fit
mentio erroris nonnullorum Juriſperitorum, qui dein-
de male pronunciarunt in prioritate, & poſterioritate
quorundam expectantium. Et hunc ſtylum eſſe obſervan-
dum, reſpondit Anton. de Butr. *conſil.* 43. *Aggrediar. in*
princ. & vide Præp. *in c. In nomine Domini n.* 19. 23. *diſt.*
11 Tertio nota, ibi, *Abſque ulla exceptione*, contra
electum a duabus partibus Cardinalium nullam excep-
ptionem opponi poſſe. Hæc enim verba, ut Bald. inquit
12 *n.* 4 gloſſationem non recipiunt, nec ſuperadditum intel-
lectum. Quamobrem excipi non poterit, quod Cardina-
les eligentes ſint excommunicati, vel ſuſpenſi, ſecundum
Compoſt. *n.* 3. & Jo. Andr. *n.* 10. & reliquos omnes. Ho-
13 die hoc eſt expreſſum in Clem. *Ne Romani*, §. *Ceterum de*
elect. Nec obſtat, quod alii de Collegio videantur peccare
communicando talibus. Siquidem hoc faciunt authori-
tate hujus Canonis, qui omnem removet exceptionem,
l. Servus, §. *Si quis rivum*, *ff. de rivis*. Præterea ex cau-
ſa neceſſitatis Eccleſiarum licite communicatur cum ex-
communicatis, ſecundum Jo. Andr. nulla autem major
neceſſitas haberi poteſt quam carentia Vicarii Jeſu Chri-
ſti, *c. Omnes* 22. *diſt. c. Ad Romanam* 2. *q.* 6. Similiter ex-

cipi non poterit contra electum, quod non ſit de Col- 14
legio. Ad hoc *c. In nomine Domini*, *v. Eligatur autem* 23.
diſt. Licet jura antiqua aliud videantur innuere, ut *in c.*
Oportebat, & *c. ſeq.* 79. *diſt.* Unde poſt hanc Conſtitu- 15
tionem ab Alexandro III. in Concil. Lateranenſi editam
ſex numerantur non Car. qui ad Apoſtolatus apicem ele-
cti ſunt, videlicet Urbanus IV. Gregor. X. Cæleſtinus V.
Clemens V. Urbanus V. & Urbanus VI. Item excipi non
poterit, quod electus ſit uxoratus, vel Monachus, ut
notat gl. *in c. Si quis pecunia* 79. *diſt.* & *in c. Quam ſit* 18.
q. 2. Et de prædictis exceptionibus tenent hic Joan. And.
n. 11. Bald. *n.* 3. Butr. *n.* 5. Abb. *n.* 4. Bellam. *in princ. in v.*
Exceptione. Ab his excipitur hæreſis, *c. Si Papa* 40. *diſt.*
gl. hic *in v. Exceptione.* Sed Innoc. *in princ. in eod. ver.*
dicit de hoc crimine non poſſe excipi, ſed accuſari, & 16
cum eo conſentit Compoſt. *n.* 3. Hoſt. *n.* 15. & Jo. An-
dr. *n.* 11. Et quamvis Goffred. & Philipp. teneant cum
gloſ. tamen opinionem Innocentii ſequitur etiam Joan.
de Lignan. poſt Vnic. & Alan. eamque dicit veriorem Card.
n. 6. *in c. oppoſ.* & *ad reg. Qui ad agendum de regul. jur.*
lib. 6. Reſponde, ut per Innoc. *in c. Inter dilectos de ex-*
ceſſ. Prælat. Adde Bald. hic *n.* 4. ubi dicit, iſtud non eſ-
ſe excipere, ſed nullum eſſe. Materiam vero de hujus
criminis exceptione contra electionem, per quæſtiones
plene examinat Bellam. *n.* 33. Additur hodie exceptio Si- 17
moniæ per conſtitutionem Julii II. quæ incipit, *Cum*
tam divino, edita *kal. Februarii* 1505. circa quam vide
quod plene ſcripſi *in c. Nobis in* 1. & 2. *q infra de Simo-*
nia. An autem ante hujuſmodi conſtitutionem excipi
poſſet contra electum de hoc crimine Simoniacæ pravi-
tatis, juxta text. in *c. Si quis pecunia* 79. *diſt.* ſunt opi-
niones, quas hic examinat Bellam. *a n.* 38. *verſ. Tertio*
principaliter opponitur.

Præterea admittitur hodie exceptio, quod Cardinales 18
eligentes non ſint ſaltem in ſacro Diaconatus Ordine
conſtituti, ex Conſtitutione Pii IV. incip. *In eligendis*,
§. *Statuimus etiam*, & *declaramus*, edita 7. *Idus Octobris*
1590. Et apertius ex conſtitutione Sixti V. quæ incipit,
Poſtquam verſus ille, §. *Neque poſt hac*, edita *Nonis*
Decembris 1586. Et in ceremoniali electionis Papæ a
Gregorio XV. approbato *in* §. *Porro*, in Bullar. *tom.* 4.
p. 104. Demum admittitur exceptio, quod in electione 19
Romani Pontificis non fuerit ſervata forma noviſſime
Conſtitutionis Gregorii XV. de qua inferius agetur a
n. 25. Olim admitti poterat exceptio, quod Cardinali-
bus nondum fuiſſet os apertum ex conſtitutione Eugenii
IV. quæ incipit, *In imminenti*, edita 7. *Kalen. Novembris*
1431. in Bullar. *tom.* 1. *pagin.* 269. nam *in* §. 3. ſtatuitur
in hæc verba: *Quodque in Cardinalem ſic promunciatus*
etiam poſtquam inſignia hujuſmodi receperit, & *etiam ad-*
miſſus fuerit, & *receptus*, *ut præfertur*, *in electione Ro-*
mani Pontificis pro tempore vocem activam, *aut aliquo*
alio acta habuiſſe, *vel habere potuiſſe*, *aut debuiſſe*, *ſive*
poſſe, *vel debere minime cenſeatur*, *donec* & *quouſque per*
Roman. Pontific. pro tempore exiſtentem de ſimilibus con-
ſilio, & *conſenſu ſibi in praticandis*, *conſulendis*, & *de-*
liberandis negotiis Conſiſtorii, *poſtquam in Conſiſtoriis ali-*
quibus mores in talibus obſervari conſuetos expertus, *in-*
terrogatus conſiliative, *aut conſultive reſponſum dandi ex-*
preſſa licentia tribuatur, *ſeu ad hunc effectum*, *ut verbis*
utamur communibus, *ei fuerit os apertum.* *Decernentes*
irritum &c. Sed in decreto S. Pii V. edito 26. *Januar.*
1571. hæc oris clauſura declaratur eſſe ſimplex ceremo-
nia, quæ ad ſubjectum electionis non pertinet, ut refer-
tur in ceremoniali antedicto Greg XV. *in* §. *Porro v. De*
Car. autem. Aliæ vero exceptiones omnes hic rejiciun-
tur, quæ juris poſitivi ſunt, ſecundum Abb. *n.* 5. *v. Vide-*
tur ergo hic Papa, & *n.* 11. *v. Et pro hoc facit iſta lit.*

Nunquid igitur contra electum opponi poterit, quod
ſit hermaphroditus, aut mutus, vel ſurdus? Solvit ſingu-
lariter Bald. hic *n* 8. dicens: Cardinal. non facerent ita
fatuam electionem, & ideo non deberet fieri quæſtio
de ambagibus, & ineptiis.

Ceterum exceptiones intrinſecæ electionis, veluti quod 20
electio fuerit celebrata a paucioribus, quam a duabus parti-
bus Card. vel quod electores non ſint S. R. E. Card. nec in
poſſeſſione Cardinalatus exiſtentes: item exceptiones de
jure naturali, & divino, puta quod electus ſit Hæreticus,
Paganus, vel Judæus; quod ſit mulier, furioſus, vel in-
fans; utique ab hac conſtitutione non excluduntur, quia
inſinuat jus habendi, & poſſidendi, ut late hic per Bellam.
numer.

n. 38. & Abb. *n.* 10. *v. Cum quæritur, an aliqua exceptio*. Et de exceptione impreſſionis, vel metus, vide per eoſdem, & per Bald. hic *n.* 9. & latius *in ſua q. de ſchiſmate*, quam poſuit poſt rubricam *C. de edict. D. Adr. tollen.*

21 Quarto nota ibi, *Recurſus*, ubi ambigitur de electione Summi Pontificis, nullum mortalium poſſe eſſe Judicem, quia nullus ſuperior, ſed ipſe per omnes, ut in Authent. *de Eccleſ. tit.* §. 1. Hoſtien. hic *n.* 33. *in v. Adſu-*
22 *periorem*, & Jo. Andr. *n.* 33. Niſi dicamus Concilium hoc dubium debere determinare, *c. Si duo* 79. *diſt.* ſecundum Bald. hic *n.* 7. *in fin. v. Recurſus*. Ceterum in quibus hoc caſibus procedat, & quomodo ſit intelligendum, ſcripſi plene *in c. Significaſti a n.* 64. *uſq. ad n.* 71. *infr. eod.*

23 Ultimo nota, in electione Rom. Pontificis aliquid ſpeciale conſtituendum fuiſſe, & pondera rationem ſpecialitatis in litera expreſſam, videlicet, quia quod in aliis Eccleſiis dubium venerit, ſuperiori poterit judicio diffiniri; in Romana vero Eccleſia non poterit ad Superiorem recurſus haberi. Item pondera illa verba in principio textus: *Gravem paſſa eſt Eccleſia ſciſſuram*: ſi enim, ut inquit Card. Bellam. *hic in col.* 6. *v. Rurſum quæreres*, non eſſet certus modus ſtatutus, quem univerſalis Eccleſia tenere deberet circa Romanum Pontificem, & ejus obedientiam, jam diviſis hominibus in diverſas opiniones, & vota circa vires electionis; & obedientiæ exhibitionem, cum non ſit Superior, qui poſſit ſuper hoc ordinare, facile ſequerentur ſchimara, Eccleſiæque ſciſſura. Aliam rationem reddit Hoſt. *hic n.* 15. *in v. Exceptione*, quia cum electus in Romanum Pontificem gravetur in hoc, ut jus non habeat, niſi duæ partes conſentiant, cum in electionibus inferiorum ſufficiat major pars; in aliis relevatur, ut nulla exceptio contra ipſum admitti poſſit. Complura autem ſpecialia in hujuſmodi electione hic a Doctoribus recenſentur, & octo numerantur ab Hoſtienſi, & quinque alia addebat Guilielm, *in decret. Ubi periculum de elect. lib.* 6. Unde tredecim ſpecialia ab Hoſt. & Guilielm. collecta referuntur hic a
24 Jo. And. *n.* 4. & Card. *n.* 11. *in* 23. *q.* Inter hæc autem illud eſt præcipuum, quod ex neceſſitate in electione Rom. Pontificis non ſit aliqua forma ſervanda. Imo quocunque modo appareat duas partes conſentire in aliquem tanquam in electum, jus habet, & verus Papa eſt, ut formaliter hic dicit Innoc. *in fin. in v. Speciale*, & poſt eum Compoſt. *n.* 5. Hoſt. *n.* 33. *in fine in verb. Conſtituitur*, Jo. And. *n.* 30. *in v. Speciale*, Card. *n.* 11. *q.* 22. & Collect. *in fin.* qui allegat Arch. *in c. fin.* 79. *diſt.*

25 Verum hodie novam formam eligendi Romanum Antiſtitem præſcripſit Gregorius XV. in conſtitutione, quæ incipit, *Æternum Patris Filius*, edita 17. *Kalendas Decembris* 1621. Quæ quidem forma perſtringitur *in* §. *Quod ſi*, in hæc verba: *Quod ſi electio hujuſmodi alibi celebrata fuerit, quam in Conclavi clauſa, vel aliter, quam per ſecreta ſchedularum ſuffragia duarum ex tribus partibus Cardinalium in Conclavi præſentium in ſcrutinio, ſeu ſcrutinio, & acceſſu electi ſuffragio non computato, vel per viam compromiſſi ab omnibus Cardinalibus ſimiliter in Conclavi præſentibus nemine diſſentiente initi, & ita ut nemo ſeipſum elegerit, vel quaſi per inſpirationem nullo præcedente de perſona ſpeciali tractatu omnium pariter Cardinalium præſentium in Conclavi, communiter, nemine itidem diſſentiente, per verbum*, Eligo, *intelligibili voce prolatum, aut ſcripto, ſi voce non potuerit, expreſſum, nulla ſit, & invalida eo ipſo abſque ulla declaratione, & ita electo nullum jus tribuat; quinimo is non Apoſtolicus, ſed apoſtaticus ſit, & habeatur, &c.* Hæc ibi.

Porro hac conſtitutione ſublata eſt diſpoſitio hujus Decretalis, quatenus nullam formam præſcribit in electione Romani Pontificis; propterea enim in calce conſtitutionis legitur: *Non obſtante felicis record. Alex. III, in Concilio Lateranenſi edita, quæ incipit, Licet de vitanda, & aliarum Romanorum Pontificum conſtitutionibus, quibus pro hac vice duntaxat ſpecialiter, & expreſſe derogamus*: & ne qua ſuboriri poſſet difficultas propter illa verba, *Pro hac vice duntaxat*, S. D. N. Urbanus VIII. eandem conſtitutionem confirmavit, atque perpetuo in omnibus futuris Romanorum Pontificum electionibus obſervari præcepit; & in fine huic Decretali ea in parte, quæ conſtitutioni adverſatur, perpetuo derogavit ſua conſtitutione, quæ incipit, *Ad Romani* edita 5. *Kal. Februarii* 1625.

26 Quoniam vero hic Canon in Concilio Lateranenſi

Fagnan. in I. Lib. Decretal.

editus fuit ob illam ſpecialem rationem, cujus ſuperius meminimus, videlicet quin ſuper dubiis electionis Papæ nullus extat Superior, ad quem poſſit haberi recurſus. Ideoque, ut inquit Hoſt. *hic num.* 31. conſentaneum fuit hanc electionem ad certam formam, & ad reliquas juris ſubtilitates non adſtringere. Hinc hæſitatum eſt a viris gravibus ex Gregoriana conſtitutione, quæ certas formas præfinit, complures difficultates emergere in dies poſſe, quibus electionis negotium, ut graviora omittamus, diu, multumque protrahatur in grave detrimentum univerſalis Eccleſiæ, *ut in c. Ubi periculum de elect. in* 6. *& in Clem. Ne Romani eod. tit.* & quamvis ad ejuſmodi difficultates præcipiendas, ac pro faciliori Gregorianæ conſtitutionis obſervantia ipſius Gregorii juſſu compoſitum fuerit ceremoniale ritus dictæ electionis continens, primum ab eodem Pontifice confirmatum in conſtitutione incip. *Decet Romanum Pontificem*, ac deinde a S. D. N. in præallegata conſtitutione, *Ad Roman.* & jam Deo propitio poſt Gregorii obitum electio ſecundum præſcriptam formam ceſſerit feliciſſime; quia conſtitutio magno Catholicæ Eccleſiæ bono nobis veluti primogenitum peperit S. D. N. Urbanum VIII. Nihilominus ad vindicandum ſacrum Collegium ab anguſtiis, in quas inimico homine ſuperſeminante zizania forte aliquando incidere poſſet; propoſuerunt nonnulli eo caſu non obſtante Gregoriana conſtitutione licitum fore S. R. E. Cardinalibus convenire, ut valeat electio facta a majori parte Collegii. Quod ſi verum eſſet, profecto poſſet aliquando plurimum conducere ad electionem celeriter abſolvendam, cum multo facilius ſit; ut major pars ſacri Collegii nulla forma obſervata in unum conſentiat, quam duæ ex tribus partibus per ſecreta ſchedularum ſuffragia. Quamobrem non videtur eſſe abs re hujus propoſitionis veritatem, ut res tanti ponderis poſtulat, diligenter examinare. 27

Revoco igitur in dubium, an poſt Gregor. conſtitutionem Card. in Conclavi præſentes convenire poſſint, ut valeat electio Rom. Pont. celebrata a majori parte Collegii. 28

Et quidem poſſe Cardinales ita convenire probatur, 29
Primo per textum in *c. Cum dilectus infra eodem* ubi eſt expreſſum valere compromiſſum initum in aliquem, hac forma ut compromiſſarii teneantur eligere nominatum a majori parte Capituli, cujus diſpoſitio non fuit poſtea abrogata per Concilium Generale in decretali, *Quia propter*, ut deciditur *in c. Cum expediat de elect. lib.* 6. Dein- 30
de hæc ſententia videtur poſſe probari, quia de jure communi ad Rom. Pontificem eligendum duæ ex tribus partibus Cardinalium neceſſario requirebantur, ut hic patet, ſicuti hodie requiruntur ex Gregoriana conſtitutione, 31
quæ hac in parte nihil detraxit determinationi hujus decretalis. Sed de jure communi, non obſtante hac ipſa decretali duas partes requirente, licet Cardinalibus convenire, ut valeat electio celebrata a majori parte Collegii: ergo idipſum hodie licere debet non obſtante Gregoriana conſtitutione. Minor probatur authoritate Compoſtell. hic *n.* 6. ubi, *Quæro*, inquit *nunquid Cardinales poſſit inter ſe ordinare, ut valeat a majori parte omnium electio celebrata? Videtur quod non, quia hoc jus publicum* 32
in favorem Eccleſiæ introductum eſt, cui pacto privato renunciari non poteſt, c. Si diligenti de foro compet. Item electio hac fieret hoc jure prohibente; ergo pro infecta debe- 33
ret haberi, leg. Non dubium, Cod. De legib. Item Cardinales non poſſunt jus majoris, id eſt Papæ immutare, cap. Inferior 21. *diſt. Reſpondeo quod ordinare hoc poſſunt concorditer, & tunc valebit electio a majori parte ipſorum facta, & hoc innuitur hic, ubi dicit, Major concordia. Nec obſtant jura in contrarium adducta, quia ille, qui ſic electus eſt, non tantum a majori parte, imo a toto Collegio eligitur, ſicut ille, qui a compromiſſariis* 34
eſt electus, cap. In cauſis infra eodem, & ſic per hanc ordinationem nihil fit contra hanc decretalem, imo ſecundum eam. Hactenus verba Compoſtellani. Idem tenet Hoſtien. *in verſ. Quid ergo, ſi compromittant*, ſubdens 35
Cardinales per talem ordinationem poſſe huic decretali tacite renunciare, licet illi expreſſe renunciare non poſſint, & ita in hoc caſu magis operari renunciationem tacitam, quam expreſſam. Simile *in c. Si diligenti de foro competent. & in cap. fin. de vita, & honeſt. Cler.* Sequitur Joan. Andr. hic *n.* 14. ubi dicit: Poſſunt Cardinales ex cauſa ordinare inter ſe, ut valeat electio facta a majori parte, & tunc electus a majori parte cenſebitur electus ab omnibus, ſecundum Compoſt. Gulielm. & Hoſtien.

Cum quibus conſentiunt Collectar. *ad fin. ver. Sed nunquid huic decretali*, Antnn. de Butr. *n.* 25. Bellam. *n.* 29. *in* 10. *dubitatione*, Franciſcus de Plateo *in tract. de excomm.* §. *Quantum ad declarationem n.* 1. Ejuſdem ſententiæ fuit Arch. *in cap. fin. n.* 2. *ver. Sed Hoſtienſis dicebat* 79. *diſt.* ubi ait: *Cardinales non poſſe expreſſe huic decretali renunciare, ſed poſſe tacite, videlicet compromittendo, vel aliam viam eligendo, quia poſſunt inter ſe concorditer ordinare, ut valeat electio a majori parte Cardinalium celebrata; & talis non ſolum a majori parte, imo etiam a toto Collegio intelligitur eſſe electus, ſicut & ille qui a compromiſſariis eligitur. Unde per talem ordinationem non fit contra ipſam conſtitutionem Licet de evitanda.* Ita Arch. & ſequitur DD. *in c. In cauſis infr. eod.* ubi in ſpecie Butr. *n.* 22. *Nota*, inquit, *quod electio dicitur concorditer facta a toto Capitulo, quando eſt facta a majori parte habente poteſtatem a Capitulo, quando ſic conſentiunt, ut major pars poſſit.* Quod etiam docuit ibidem Bald. *ſub. n.* 3. *v. Item nota quod unanimiter.* Atque ita plerumque obſervari a Cardinalibus, poſt gl. *in c. Si cui in ver. Præter de elect. lib.* 6. teſtatur Abb. *conſ.* 25. *incip. Quoniam col. fin. n.* 4 *verſ. Circa quintum lib.* 1. Quinimo, quod vide-
36 tur mirabile Card. *hic n.* 10. *in* 10. *q.* poſt gloſſ. præalleg. dicit: Si omnes Cardinales nemine diſſentiente ſtatuerent, ut ſtaretur electioni majoris partis partium comparatione minorum, valeret eum in electione Papæ non habent locum formæ, *c. Quia propter*, *& in q. ſeqq.* In compromiſſo ſequitur Compoſtell. & Hoſt. itaut ſi fiat compromiſſum, & eligatur nominatus non a duabus partibus, ſed a majori, valeat; & de majori etiam non ſimpliciter, ſed comparatione minorum partium. Ex quibus apparet hanc eſſe unanimem Canoniſtarum ſententiam, quæ nec reprobatur per id quod legitur in Clem. *Ne Romani in princip. de elect.* ut ibi notat gl. *in verſ. Reprobamus.*

37 Ac demum eidem ſententiæ ſuffragatur, quod tam ex diſpoſitione juris communis, quam ex Gregoriana conſtitutione liceat Cardinalib. nemine diſſentiente eligendi poteſtatem duobus, vel pluribus de Collegio committere. De jure communi patet *in cap. Quia propter*, §. 2. *& in cap. In cauſis infr. eod.* Abb. *n.* 2. dicit non poſſe vim in numero compromiſſariorum, cum univerſitas poſſit eos eligere in numero ſibi grato, & idem ante ipſum dixit Abbas Antiq. in *d. c. Quia propter n.* 10. *ver. Sed ſi huic adhæreas opinioni.* Unde videmus interdum eligendi poteſtatem dari tribus, ut in *c. Cum dilectus infr. eod.* interdum quinque, ut in *d. c. In cauſis*, quandoque ſex, ut *in cap. Cum in veteri infra eodem*, & quandoque ſeptem, ut infra *in c. Cum in jure.* Imo de compromiſſo inito in unum tantum eſt caſus *in c. Cauſam*, & ibi dixi de compromiſſo inito in unum tantum ex Cardinalibus, *& in c. Inter Canonicos infra eod. & in c. Poſt tranſlationem de renunc.* Ex Gregoriana autem conſtitutione id conſtat in §. *Matura itaque*, *& in* §. *Quod ſi electio.* Si igitur fas eſt Cardinalibus eligendi poteſtatem committere duobus, vel tribus de Collegio, longe magis eiſdem fas erit eandem poteſtatem committere majori parti ejuſdem Collegii: magis enim conſulitur Eccleſiæ univerſali, cum electio plurimorum approbatur aſſenſu. *c. Prudentiam de off. deleg. gl. in c. Auditis in verb. Irritandam infra hoc tit. Ubi enim multa conſilia, ibi ſalus*, Proverb. 24. Et in hac materia tradit Abb. *in c. Conſtitutis poſt. n.* 2. *v. Nec ſecundum eum inf. eod.*

38 Pro contraria vero opinione plurimum videtur urgere, quod ex Conſtitutione Gregorii *in d. c. Quod ſi electio*, nulla decernitur electio Romani Pontificis aliter celebrata, quam per ſecreta ſchedularum ſuffragia in ſcrutinio, ſeu ſcrutinio & acceſſu, vel per compromiſſum, vel quaſi per inſpirationem. Quibus verbis, ut dictum eſt ſupra *n.* 25. ſublata eſt diſpoſitio hujus decretalis, & electio redacta eſt ad tres formas Concilii Generalis, de quibus *in c. Quia propter infra eod.* Electio autem facta a majori parte Collegii de conſenſu omnium, nec videtur ſuſtineri poſſe, ut electio per ſcrutinium, nec ut per compromiſſum, nec ut quaſi per inſpirationem.

39 Non quidem ut electio per ſcrutinium: quia in ſcrutinio ex Gregoriana conſtitutione, ad electionis validitatem requiruntur ſecreta ſchedularum ſuffragia duarum ex tribus partibus Cardinalium in Conclavi præſentium, ac proinde ſatis non eſt, ut electio celebretur a majori parte Collegii, licet omnes conſentiant, ut ita celebretur. Nam conſtitutio duo exigit neceſſario in hac forma. Primum ut celebretur electio per conſenſum, & hoc primum requiſitum concurrit in electione facta a majori parte de conſenſu omnium; unanimiter enim a toto Collegio cenſetur eſſe facta, ex quo facta fuit per eos, in quos totum Collegium eligendi tranſtulerat poteſtatem. Quæ ſunt formalia verba text. *in c. In cauſis*, §. *Quia vero infra eod.* & dictum eſt ſupra *n.* 34. Deinde exigit, ut ejuſmodi conſenſus duarum partium non aliter exprimatur, quam per ſecreta ſchedularum ſuffragia; & hoc ſecundum requiſitum omnino deficit in hac eligendi ratione, quia duarum partium conſenſus non exprimitur per ſcrutinium ſecretum. Quæ interpretatio
apertiſſime colligitur ex textu in *cap. Si cui de elect. in* 6. 40
ubi deciditur non valere electionem factam a minori parte de conſenſu totius Capituli, non alia ratione, niſi quia ex *c. Quia propter*, aliis omiſſis; duo ſubſtantialia ad electionem requiruntur in Eccleſiis inferioribus: Alterum ut fiat a minori parte Capituli; Alterum ut ſuffragia majoris partis accipiantur in ſcrutinio ſecreto. Et quamvis primum requiſitum non deſit ubi electio fit a majori parte de conſenſu omnium, ut proxime dictum eſt; deeſt tamen ſecundum, dum dicit: Si cui eligendi poteſtas dat fuerit ſub hac forma, ut ipſe ſecreto, & ſingillatim votis ſingulorum de Capitulo inquiſitis eum eligat, in quem plures de Capitulo partium comparatione minorum conſenſerint, ipſique juxta traditam ſibi formam, eum in quem non major pars, ſed plures de dicto Capitulo, qui in quenquam alium direxerant vota, duxerit eligendum, talis electio, cum præter formas, quas generale Concilium ſervari ſtatuit in electionibus celebrandis, fuerit attentata, robur non obtinet firmitatis. Ubi obſervandum eſt, dum textus declarat ejuſmodi electionem eſſe nullam, eo quod ſi præter formas Generalis Concilii, hanc nullitatem non oriri ex eo, quod electio celebrata fuerit a majori parte; hoc enim vitium excluditur, ex quo omnes conſenſerunt, ut ita celebraretur, *ut in d.* §. *Quia vero:* ſed potius ex eo, quod per ſecreta ſuffragia non fuerit expreſſus conſenſus majoris partis Capituli, ut requirit Conc. Generale; ſed plurium duntaxat partium comparatione minorum. Si enim conſenſus majoris partis fuiſſet expreſſus per ſuffragia ſecreta, electio ſub hac forma valida eſſet, ut eſt textus ad liter. *in c. Cum expediat de elect. lib.* 6.

Quemadmodum ergo de jure communi idcirco non valet electio Prælati facta a minori parte Capituli de conſenſu omnium, quia eſt præter formam generalis Concilii, quod exigit ſecreta ſuffragia majoris partis: eodem modo non valebit electio Rom. Pontificis facta a paucioribus, quam a duobus partibus, de omnium conſenſu, cum ſit præter, vel contra Gregorianam conſtitutionem, quæ requirit ſecreta ſchedularum ſuffragia, ſaltem duarum ex tribus partibus Cardinalium.

Atque hinc patet reſponſio ad objecta. Ad textum enim *in c. Cum dilectus*, *& cap. Cum expediat*, reſpondetur, ideo valere electionem factam a majori parte Capituli de conſenſu omnium, quia in electionibus inferiorum ſatis eſt, ut major pars Capituli per ſecretum ſcrutinium conſentiat, juxta *d. c. Quia propter infra eod.* at in electione Papæ hodie requiruntur ſecreta ſuffragia duarum partium.

Ad ſecundum reſpondetur, propterea de jure commu- 41
ni potuiſſe Cardinales convenire, ut valeret electio celebrata a majori parte, quia nulla forma in electione Romani Pontificis tunc temporis præſcripta erat; ſed ſufficiebat, ut duæ partes quoquomodo conſentirent, ut hic in textu, & plenius dictum eſt ſupra *in ult. not.* At poſt Gregorianam conſtitutionem ſecus dicendum videtur, cum non ſufficiat, ut duæ partes conſentiant quoquomodo, ſed certas formas ſervare teneantur; & ita in ſpecie reſpondit gloſ. *in d. c. Si cui in verſ. Præter de elect. in* 6.

Sed neque hæc forma eligendi videtur ſuſtineri poſſe, 42
ut electio per compromiſſum; nam compromiſſum factum in aliquam partem Collegii videtur initum in perſonam incertam, ac proinde non valere per *leg. Item ſi unus*, §. *Si in duos*, *ff. de arbitr.* Cujus deciſionem ap- 43
probavit textus in *c. Innotuit infra de arbitr.* in illis verbis: *Cum legali ſit proviſione ſtatutum, ut compromiſſum de incerta perſona aſſumenda non teneat.*

Deinde vero hæc forma videtur improbata, quia per 44
eam

eam quodammodo Collegium in ſeipſum compromitteteret. Certum eſt enim, poſtquam conventum eſt, ut valeat electio facta a majori parte, Cardinalium vota eſſe exquirenda, ut conſtare poſſit, quis majorem ſuffragiorum partem obtinuerit, ut Joan. Monach. & alii
45 notant in *d. cap Cum expediat, de elect. lib. 6.* Atque ita idem Collegium eſſet de re ſua compromiſſor, & compromiſſarius, quod jure fieri non poteſt, ut probatur in *leg. penult. ff. de recept. arbitr.* cujus hæc ſunt verba: *Si de re ſua quis arbiter factus eſt, ſententiam dicere non poteſt, quia ſe facere juberet, aut parare prohiberet; neque autem imperare ſibi, neque prohibere quiſquam poſt.*
46 Per quem text. Abb. *in cap In Geneſi, n. 2. infra eodem*, dicit non poſſe Capitulum eſſe judicem, ſi aliquod dubium oriatur inter majorem partem Capituli, & aliquos ſingulares de Capitulo; nec putat valere conſtitutionem Capituli in contrarium.

Et per hoc patet etiam reſponſio ad ultimum motivum, videlicet, quod ſi Collegium poteſt paucis aliquot eligendi poteſtatem committere, ergo multo magis majori parti. Etenim non videtur procedere hoc argumentum, quia hæc poteſtas transferri non poteſt in perſonas incertas, nec in ſeipſum; & ita videtur reſpondere Jo. Monach. *in d. c. Si cui de elect. in 6.*

47. Non poteſt denique hæc forma eligendi ſuſtineri ut quaſi per inſpirationem; ſiquidem hæc fieri dicitur, cum omnes Cardinales quaſi afflati Spiritu ſancto, aliquem unanimiter viva voce Summum Pontificem proclamant;
48 adeo, ut, ſi vel unus diſſentiat, aut contradicat, non reputetur inſpiratio Dei communis fuiſſe, ut in Decretali, *Quia propter, in ver. Niſi,* ubi omnes notant, *infra eod* & patet ex Gregoriana conſtitutione in §. *Matura & §. Quod ſi electio.* In hac autem forma eligendi conſenſus totius Collegii in perſonam certam non fertur, nec viva voce ab omnibus Romanus Pontifex proclamatur. Unde electio hujuſmodi ad formam quaſi inſpirationis referri non poteſt.
49 Ac præterea major pars Collegii, in quam initum eſt compromiſſum, non prohibetur de ſpeciali perſona tractare ad negotium electionis melius, & celerius abſolvendum. Imo tractatus in hac forma per compromiſſum, de qua agitur, eſt unum ex ſubſtantialibus requi-
50 ſitis, ut poſt Bald. notat. Butr. *in d. cap. In cauſis, num. 2. infr. eodem.* Et tamen hic tractatus adeo repugnat electioni quaſi inſpiratæ, ut electio prævio tractatu celebrata dicatur potius per inſtigationem, quam per inſpirationem, ut ait Guilielm. Cardin. *in tract. de elect. novor. Prælat. cap. 52. & par. 2 cap. 11.* Jo. Andr. *cap. Quia propter, n. 40 infr. eod.* poſt Hoſt. *ibi, n. 50. & in ſumma eod. tit. §. Qualiter, verſ. Tertia forma,* Card. Jacobat. *de Concil. liber. 4. artic. 4. pag. 250* Specul. *in tit. de elect. §. fin.* & Ripa *reſponſo 30. alias 5. n. 10. eod. tit.* inferentes propterea caſſatam fuiſſe electionem Parmenſis electi, quam Bernardi gloſſa dictaverat, quia dicebatur habito diligenti tractatu fuiſſe per inſpirationem, ſeu quaſi electus; & idipſum clare conſtat ex dicta conſtitutione Gregorii *in eod. §. Quod ſi electio*, ubi pro forma electionis quaſi per inſpirationem exigitur, ut fiat nullo precedente de perſona ſpeciali tractatu.
51 Ac denique major pars Collegii, in quam fieret compromiſſum, non prohiberetur eligere per ſcrutinium ſecretum. Imo honeſtum eſſet, ut eo modo eligeret, ut ait Ant. de Butr. *in d. cap. Quia propter, n. 45.* Et tamen
52 electio quaſi per inſpirationem non poteſt conſiſtere, niſi fiat per verbum, *Eligo*, intelligibili voce prolatum, ut ſtatuitur in eadem conſtitutione locis citatis, & tradunt Specul. & Ripa *ubi ſup.*
53 Quamobrem hæc ratio eligendi cum ad nullam ex præſcriptis formis referri poſſit, conſequens eſt, ut nulla prorſus, atque irrita ſit ex conſtitutione Gregorii *in d. §. Quod ſi electio*, adeo ut nec conſiſtere poſſit ob unanimem Patrum conſenſum; tum quia hoc jus publicum, in favorem univerſalis Eccleſiæ introductum eſt, cui renunciari non poteſt pacto privatorum, ut hic notat Compoſtell. *num. 6.* tum quia cœtus Cardinalium conſtitutionem Papæ ſuper electione Romani Pontificis immutare non poteſt, ut eſt expreſſum in Clem. *De Romani, in princip. de elect.* ubi reprobatur contraria opinio; tum denique, quia decretum irritans in conſtitutione Gregorii appoſitum inducit formam, Bald. *in l. 1. ff. de lib. & poſthum.* formæ autem non poteſt renunciari, ut notat Butr. *in l. De his, ff. de tranſact.* Albert. Brun. *in tract. de formis, fol. 33 col. 1.* Et propterea, ubi tale decretum opponitur, conſenſus partium nihil operatur, 54
gloſſ. *in cap. Statutum, in princ. in verſicul. Committatur, de reſcr. in 6.*

Et eo magis, quia in eadem conſtitutione ſtatutum eſt his verbis: *Poſtremo iiſdem omnibus, & ſingulis S. R. E. Cardinalibus, & eorum ſacro Collegio inhibemus, ne contra hæc, vel eorum aliquod ſtatuere, diſponere, vel ordinare, ſeu in aliquo corrigere, alterare, mutare, ſeu aliquo modo facere, tractare, moliri, vel attentare præſumant.* Et in Bulla Ceremonialis appoſita eſt etiam clauſula, *ſublata*, per quam adimitur Cardinalibus aliter ſtatuendi, & judicandi facultas, Rota apud Seraph. *dec. 35. n. 5.*

His in utramque partem adductis, pro ſolutione quæ- 55
ſtionis præmitto, conſtitutiones omnes juris communis de Prælatorum electionibus loquentes habere locum in electione Papali præter illas ſolas, quibus per hanc decretalem, & per jura nova de electione Papæ loquentia fuit ſpecialiter derogatum, argum. *leg. Præcepimus in fine, Cod. de appelat. leg. Sancimus, Cod. de teſtam. c. Cum expediat, de elect. in 6.* & declarat formaliter Bellarm. *in capitul. Si quis Apoſtolica, numer. 4.* & ibi etiam Præpoſ. *num. 2. verſ. Item ex hoc infert Bellarm. 79. diſt.* Quo præmiſſo, conſiderabam S. R. E. Cardinales tribus modis poſſe convenire, ut valeat electio facta a majori parte Collegii.

Primus eſt, cum omnes, & ſinguli compromittunt 56
in aliquos ex ſacro Collegio, hac tamen forma adjecta, ut compromiſſarii votis ſingulorum per ſecretum ſcrutinium exquiſitis, eum eligant, in quem major pars Collegii conſenſerit. Et hic primus modus validus erat de jure communi, quando in electione Romani Pontificis non habebant locum formæ, ut tenet gloſſ. *in capitul. Si cui, in verſicul. Præter, de elect. lib 6.* & Anton. de Roſell *in tract. de poteſt. Papæ, §. Secundum unum tractatum, numer. 8.* Sed hodie repugnante ſupradicta conſtitutione, hic modus non videtur poſſe conſiſtere; quandoquidem habet implicitas duas formas eligendi: alteram ſcilicet per compromiſſum, cujus vigore compromiſſarii eligunt eum, in quem major pars Collegii conſenſit: alteram ſcrutinii, cujus vigore iidem compromiſſarii vota ſingulorum ſcrutantur ad effectum eligendi eum, in quem compererint conſenſiſſe majorem partem Collegii. Et quidem in ea parte, quæ pertinet ad compromiſſum, electio ſuſtinetur, quia etſi compromiſſarii eligant eum, in quem conſenſit major pars Collegii dumtaxat; tamen ex quo omnes conſenſerunt, ut ita electio fieret, omnes elegiſſe videntur, ut eſt textus *in c. In cauſis, §. Quia vero, infra eodem*, & tenet Compoſtell & alii, quos citavimus *ſup. num. 31. uſque ad n. 37.* Et ita hac in parte cenſetur ſatisfieri Gregorianæ conſtitutioni, quæ in electione per compromiſſum requirit conſenſum omnium, nemine diſſentiente. Sed in ea parte, quæ reſpicit ſcrutinium, electio ſuſtineri non poteſt. Ratio eſt, quia in hac forma electionis per ſcrutinium, quod ſpectat ad rem præſentem, ex conſtitutione Gregorii duo ſubſtantialia requiruntur, ut etiam dictum eſt ſupra *numer. 39.* Primo enim requiritur conſenſus duarum ex tribus partibus Cardinalium in Conclavi præſentium. Et hoc primum requiſitum ſimiliter concurrit hoc caſu, quia nedum duæ partes, ſed omnes, & ſinguli cenſentur conſentire propter conſenſum ab initio præſtitum in compromiſſo nemine diſſentiente inito, ut proxime dictum eſt. Deinde requiritur, ut hujuſmodi conſenſus duarum ex tribus partibus Cardinalium non quomodo exprimitur, ſed per ſecreta ſchedularum ſuffragia. Et hoc ſecundum requiſitum omnino deficit in hoc primo modo eligendi: quia in ſcrutinio non concurrunt ſecreta ſuffragia duarum partium, ſed tantummodo majoris partis Collegii. Et conſequenter irrita eſt electio, utpote celebrata contra formam Conſtitutionis, cui Cardinales renunciare non poſſunt, Clem. 2. *in princip. de elect.* & plenius dictum eſt ſupra, *n. 53. & ſeqq.*

Et in his terminis loquitur textus in *d. cap. Si cui, de elect. lib. 6.* ibi enim fuit initum compromiſſum in uno de Capitulo hac forma, ut ille votis omnium ſingillatim ac ſecreto exquiſitis, eum eligeret, in quem non major pars Capituli, ſed plures partium comparatione mino-

Google

minorum conſentirent. Non mirum ergo, ſi electio ibi declaratur invalida, quia non adfuerunt ſecreta ſuffragia majoris partis Capituli, prout requiritur ex forma generalis Concilii, ut latius oſtenſum eſt ſup. *n.* 40.

Quæ quidem declaratio ſatis colligitur ex verbis gloſſæ *in cap. Cum expediat, in ver. Inquiſitis, de elect. in* 6. ubi ait ejuſmodi formam eſſe partim ex ſcrutinio, partim ex compromiſſo, & ſequitur Butr. *ibi num.* 10. *ad fin.* & Anchar. *in* 2. *notab.* Et quatenus ſit forma per compromiſſum, ut placet Joann. Mon. & Joann. Andr. adhuc tamen eſt nulla, cum ſit determinata, ſeu qualificata per aliam formam non approbatam a generali Concilio, ut advertunt Butr. & Anchar. *locis citat.* Et in his tantum terminis procedunt ea, quæ in contrarium retulimus ſup. *num.* 38. *& ſeqq.* Sicut igitur electio inferioris Prælati ſecundum hunc primum modum celebrata, idcirco decernitur invalida in *dict. cap. Si cui, de elect. in* 6. quia in ſcrutinio non fuit per ſecreta ſuffragia expreſſus conſenſus majoris partis Capituli, ſed plurium duntaxat partium comparatione minorum, quod eſt contra formam Decretalis, *Quia propter, infra eod.* ad eundem prorſus modum invalida eſt electio Papæ, cum in ſcrutinio ſecundum hanc formam per ſecreta ſchedularum ſuffragia non ſit expreſſus conſenſus duarum ex tribus partibus Cardinalium, ſed tantummodo majoris partis Collegii; quod eſt contra formam Gregorianæ Conſtitutionis.

57 Secundus vero modus eſt, cum Patres ſimiliter nullo diſſentiente compromittunt in aliquos de Collegio, ita tamen ut compromiſſarii teneantur eum eligere, in quem libere, ac nulla forma obſervata major pars Collegii conſenſerit. Qui modus in hoc differt a primo, quod in illo expreſſum fuit, ut conſenſus majoris partis exprimeretur per ſecretum ſcrutinium, juxta terminos *dict. cap. Si cui, de elect. in* 6. in hoc autem non item. Quam differentiam agnoſcunt illic Doctores, ut mox dicetur. Et hic quidem ſecundus modus, ut credimus, non improbatur a Gregoriana Conſtitutione: ſicut non improbatur in electionibus inferiorum Prælatorum, ut eſt textus in *dict. capit. Cum dilectus, §. Verum, infr. eod.* cujus diſpoſitio non fuit poſtea abrogata per Concilium generale in Decretali *Quia propter*, ut deciditur *in cap. Cum expediat, eod. tit. lib.* 6. Eſt enim pura, & ſimplex electio per viam compromiſſi nemine diſſentiente initi, ut in *dict. §. Verum*; non autem mixta compromiſſo, & ſcrutinio, aut determinata per ſcrutinium, ſicuti eſt illa, quæ improbatur in *dict. cap. Si cui*; & ita ibi expreſſe declarat Petr. de Ancharan. *ſub num.* 3. his verbis: *Ego reddo aliam rationem, & dico, quod in caſu hujus Capituli magis conſiderantur vota ſcrutinii, quam forma commiſſio, a qua forma videntur Canonici reſilire, contrarium in ſcrutinio diſponendo. Secus credo, ſi pluribus, pone ſeptem, data eſſet poteſtas eligendi juxta formam hic præfixam ſine inquiſitione votorum, ſed ſimpliciter, prout eis, & pluribus eorum placuerit; nam ſi duo unum, duo alium, & tres alium eligant, valebit electio trium: quia plures compromiſſarii non eligunt tanquam Collegiati, ſed tanquam ſinguli. Ergo valet, quod fit a pluribus, per notata in cap. Quoniam, de jurepatron. in novell. Nam ſicut in unum poſſunt transferre totalem poteſtatem, ita hoc caſu in tres, & ſeptem traſtaliſſe videntur*, Ita Ancharan. quem totidem fere verbis ſequitur Franc. Sed & Gemin. *ibidem*: *Aliud*, inquit, *eſt dare poteſtatem, ſeu formam eligendi ſub certa forma, & ita procedit iſta gloſſa cum textu. Aliud eſt ordinare, ut procedi valeat libere ſine aliqua data forma, & iſto ultimo caſu non procedit iſte textus*. Quæ fuit opinio Lapi, quam veram putat ibi Anchar. *in fine*, & ſequitur Franc. *num.* 4. & Petr. a Biaxio *in Directorio elect. par.* 3. *cap.* 17. *n.* 4.

58 Ac propterea videmus in Eccleſiis inferioribus valere compromiſſum factum in aliquem hac forma, ut ille eligat eum, quem poſtea elegerint aliqui de Capitulo, ut eſt textus in *capit. In cauſis, infr. eod.* ubi DD. not. & in ſpecie Abb. *num.* 2. Ergo ſimiliter in Eccleſia Romana valebit compromiſſum factum in aliquem hac forma, ut ille eligat eum, quem poſtea elegerit major pars ejuſdem Collegii, cum nulla ratio diverſitatis afferri poſſit.

Neque dicas, ideo hanc poſteriorem formam non valere, quia ſcilicet Collegium videretur quodammodo in ſeipſum compromittere, contra textum in *leg. penult. ff. de arbitr.* Etenim ſi hoc verum eſſet, ſequeretur, ut multo minus liceret compromittere in aliquos adjecta hac forma, ut compromiſſarii eligerent eum, in quem duæ partes Collegii conſentirent: longe enim magis Collegium tunc videretur in ſeipſum compromittere, cum magis Collegium videantur repræſentare duæ partes illius, quam major pars tantum, ut in *cap. Si quando, & in cap. Indemnitatibus, de elect. in* 6. & tamen hoc eſt falſum, quia valet compromiſſum initum a Patribus hac forma, ut compromiſſarii eligant nominatum a duabus partibus Collegii, per textum in *dict. cap. Cum dilectus, infr. eod.* & in *cap. Cum expediat, eod. tit. lib.* 6. Idque nemo inficiatur.

Ac demum ſi arguas, hanc formam idcirco non videri ſacris Canonibus conſentaneam, quia ejuſmodi compromiſſum videtur initum in perſonam incertam, contra text. *in cap. Innotuit, de arbitr.* 59

Reſpondebimus, eandem objectionem fieri poſſe in compromiſſo inito in aliquem hac adjecta forma, ut ille eum eligat, in quem duæ partes Collegii conſenſerint, Et tamen hæc forma compromiſſi valida eſt, ut dictum eſt ſupra proxime.

Præterea compromiſſarii ad eligendum poſſunt a principio eſſe incerti, certificandi tamen per eos, quibus eſt data eligendi poteſtas, ut dicit Abb. in *dict. cap. In cauſis, num.* 2. *infr. eod.* Qui propterea ſubdit ita eſſe limitandum textum in *dict. cap. Innotuit, de arbitr.* Idque fuſius proſequitur *in dict. capit. Innotuit, & in capit. ſeqq.* ubi de hoc eſt textus ſecundum intellectum gloſſæ, & Innocentii, qui placet eidem Abbati: & ſequitur Petr. a Biaxio *in director. elect. par.* 3. *cap.* 17. *num.* 5. Itaque hic ſecundus modus eligendi, qui tandem non eſt, niſi per compromiſſum nemine diſſentiente initum, nec a ſacris Canonibus, nec a prædicta Conſtitutione videtur improbatus, cum non habeat implicitam formam ſcrutinii, in qua ſola fundatur ratio prohibitionis *dict. capit. Si cui, de elect. in* 6. ſicut non improbatur de jure communi in Eccleſiis inferioribus, ut patet in *dict. cap. Cum dilectus, infra eod.*

Tertius denique modus eſt, cum Cardinales unanimes directe, & immediate compromittunt in majorem partem Collegii. Et tunc, aut in compromiſſo adjicitur forma, ut major pars eligere debeat ſervata forma ſcrutinii, & puto compromiſſum non poſſe conſiſtere, quia annexam habet ſcrutinii formam, quæ ex dicta Conſtitutione ſervari non poteſt, niſi concurrant ſecreta ſuffragia, ſaltem duarum ex tribus partibus Cardinalium, ut ſimiliter conſtat ex jam dictis in primo modo *n.* 56. 60

Aut vero nulla præſcribitur forma, ſed ſimpliciter fit compromiſſum in majorem partem Collegii; quo caſu ſatis eſt, ut quomodolibet appareat de conſenſu majoris partis, cum compromiſſarii non arctentur ad eligendum ſervata forma ſcrutinii, vel alia, ut notat gloſſ. Joann. Mon. Joann. Andr. & Gemin. in *dict. cap. Si cui, de elect. in* 6. Butr. *in cap. Quia propter, num.* 45. *infr. eod.* & Petr. a Biaxio *in director. elect. par.* 3. *cap.* 17. *num.* 4. 61

Et hoc caſu hic tertius modus nec a Conſtitutione Gregorii, nec a jure communi improbatus videtur. Non a Conſtitutione, quia per eam in propoſito nihil aliud requiritur in electione, quæ fit per viam compromiſſi, quam ut fiat ab omnibus Cardinalibus nemine diſſentiente. Quod requiſitum concurrit in hac forma compromiſſi, ut ſupponitur. De jure communi autem poſſe Cardinales unanimes directe compromittere in majorem partem Collegii, concors Canoniſtarum ſententia eſt, ut abunde oſtenſum eſt ſupra a *num.* 31. *uſque ad num.* 37. Et probatur præter rationes ibi adductas, quia ſi ejuſmodi compromiſſum eſſet a jure improbatum, id tantum accideret, aut quia major pars Collegii eſſet incerta, contra textum *in cap. Innotuit, de arbitr.* Aut quia Collegium hoc modo in ſeipſum compromitteret, contra *leg. penul. ff. eod.* Neutrum autem ex his videtur obſtare.

Et quidem non primum, quia etſi perſonæ Cardinalium conſtituentes majorem partem Collegii non ſint omnino certæ; tamen eſt certa illa pars Collegii, in quam initum eſt compromiſſum; idque ſatis eſt, quia poteſtas eligendi hoc caſu non transfertur in ſingulares perſonas, ſed in quotam, ſeu partem univerſalem ipſius Collegii, quæ ſemper eſt certa, licet varientur perſonæ, Bald. in *l. Civitates, §. In decurionibus, n.* 1, *ff. quod cujuſque univerſ. nom.* 62

Ideo.

63 Ideoque videmus valere compromiſſum initum in Collegium, imo & in Concilium Generale, ut reſpondit Gemin. *conſil. 65. num. 9 & 10.* Et tamen eo caſu ad eligendum non requiritur conſenſus omnium, & ſingulorum, quia compromiſſum non eſt initum in perſonas, ſed ſufficit major pars Collegii, ut tenet Butr. in *capit. In cauſis, num. 9 infra eod.* & Abb. *infra, in cap. Cum dilectus, nu. 2.* & Petr. a Birx. *in direct. elect. par. 3. cap. 17. num. 3.* ubi alios refert, & conſtat ex his, quæ ſcripſit Anchar. *in dict. cap. Si cui, num. 3. eodem tit. in 6.* Sicut ergo compromiſſum ab aliquo initum in Collegium valet, quamvis perſonæ majorem partem illius conſtituentes, quæ ad electionem ſufficiunt, videantur incertæ: ita etiam valere debet, ſi expreſſe fiat in majorem partem Collegii, cum major pars ſit expreſſio ejus, quod tacite ineſt, quæ nihil operatur, *ut leg. 3. ff. de legat. 1. cum ſimilib.* Præterea valet compromiſſum de jure communi initum hac forma adjecta, ut ille eum eligat, in quem major pars Capituli conſenſerit, ut eſt text. in *dict. cap. Cum dilectus, infra eodem,* & in *cap. Cum expediat, eodem tit. in 6.* & tamen eo caſu compromiſſum cenſetur initum in majorem partem Capituli, ut patet ex his, quæ tradit Abb. in *dict. cap. In cauſis, n. 2.* & Joan. de Anan. *n. 1 infra eod.* Ergo non vitiatur hæc forma compromittendi ex eo, quod major pars Collegii videatur incerta.

64 Sed nec videtur vitiari ex eo, quod hoc modo ſacrum Collegium videatur quodammodo in ſeipſum compromittere: advertendum eſt enim majorem partem Collegii poſſe dupliciter conſiderari. Primo ſimpliciter, & abſolute, & tunc, ubi eſt major pars, ibi regulariter eſſe dicitur totum Collegium, *capit. In Geneſi, & cap. Eccleſia veſtra, infra eod. cap. 1. & in fin. de his, quæ fiunt a major. par.* & not. gloſſ. *in cap. Inter Canonicos, in ver. Capituli, infr. eodem.* Deinde conſiderari poſſet non ſimpliciter, & abſolute, ſed reſpectu duarum partium, aut etiam totius Collegii; & tunc major pars Collegium non faciat, ſed duæ partes vicem totius Collegii obtinent, ut hic, & infra *in cap. Scriptum eſt in Apocalypſi, & cap. Si quando, & capit. Indemnitatibus, eod. tit. in 6.* & docet gloſſ. *in dict. cap. Inter Canonicos, & in ver. Aliam.*

Certum eſt autem, dum ſacrum Collegium nullo ex Cardinalibus diſcrepante compromittit in majorem partem ipſius, hanc partem non eſſe abſolute, & ſimpliciter accipiendam, ita ut integrum Collegium conſtituat; hoc enim modo Collegium in ſeipſum compromitteret: ſed eſſe accipiendam, ut contra diſtinguitur a toto Collegio compromittente, ſicut accipitur in *dict. capit. Cum dilectus,* quando fit compromiſſum in aliquem eo pacto, ut ille eligat eum, quem major pars Capituli nominaverit. Eo enim caſu, quamvis compromiſſum etiam in majorem partem Capituli, ab eodem Capitulo initum cenſeatur, ut ſuperius diximus; tamen non ideo compromiſſum vitiatur, quaſi Capitulum in ſeipſum compromiſerit. Ratio eſt, quia illa pars accipitur illic, ut contra diſtin-
65 guitur a Capitulo univerſo, eodem igitur modo major pars hoc caſu integrum Collegium non facit, niſi per repræſentationem, ut inquit Roman. *conſil. 366. num. 4.* quia ſcilicet ad electionem procedere debet vice, & nomine totius Collegii, ſeu per fictionem, ut dicit Abb. in *dict. capit. In cauſis, numer. 6. infra eod. Quia,* inquit,
66 *quod fit per compromiſſarium, fingitur eſſe factum per ipſam committentem.* Quomodo etiam ſingularis perſona de Collegio ipſum Collegium repræſentat, licet Collegium non faciat, ut conſtat ex Decretali, *Quia propter, infra eod.* ibi: *Qui vice omnium Eccleſiæ viduata provideat de Paſtore.* Quemadmodum ergo ſpeciales illi compromiſſarii, quamvis eligant vice omnium, & eo modo Collegium repræſentent, non tamen dicuntur facere Collegium, adeout idem Collegium in ſeipſum compromiſerit: ita etiam illa major pars Collegii, tametſi vice omnium celebret electionem, non tamen ita Collegium conſtituit, ut compromiſſum in ſe initum videatur.

67 Sed objicies: Poſt factum compromiſſum vota ſingulorum exquiri debent, ut conſtare poſſit, an quis habuerit ſuffragia majoris partis, ut in *dict. cap. Cum expediat,* notat Archidiac. *in ver. Secreto,* Joann. Mon. *num. 6. verſ. Item hac acceſſio,* Innocent. & Compoſt. in *capit. Quia propter, infra eod.* Ergo Collegium videtur per hanc formam compromiſiſſe in ſeipſum. At nego aſſumptum, quia vota ſingulorum tantummodo ſcrutanda ſunt, quando electioni per compromiſſum adjiciatur etiam forma ſcrutinii, juxta textum in *dict. cap. Cum expediat,* ideſt, cum fit compromiſſum in aliquem adjecta forma, ut votis omnium ſecreto, & ſigillatim inquiſitis, eum eligat, in quem major pars Collegii conſenſerit; qui eſt primus modus compromittendi, de quo egimus ſupra *num. 56.* & in his terminis loquuntur Archidiac. qui notabiliter ponderat *ver. Sigillatim,* Joann. Mon. & alii proxime citati. Secus autem eſt, quando compromiſſum eſt ſimplex; tunc enim ſatis eſt, ut de conſenſu majoris partis appareat, quo modo nec ſcrutinium requiritur, ut declarat gloſſ. *in dict. cap Cum dilectus, in ver. Examinatis, infra eodem,* Butr. *in dict. cap. Quia propter, num. 45. & in dict. cap Cum expediat, num. 10.* & notat idemmet Joann. Mon. Joann. Andr. & Gemin. in *capit. Si cui, hoc tit. lib. 6.*

His accedit, quod etſi Vincentius in *dict. cap. In cauſis, infr. eodem,* ſenſerit in compromiſſo conſenſum non 68
debere eſſe ſingulorum, ſed in communi, ita ut ſicut ex ſingularibus conſenſibus fit communis electio, ita ex ſingularibus conſenſibus fieri debeat communis poteſtatis translatio; tamen Papa determinavit contrarium, ut ait Compoſtell. in *cap. Quia propter, infra eodem,* quia licet electio ſit univerſitatis, translatio tamen poteſtatis eſt ſingulorum; transferunt enim jus, quod habent, & ſinguli debent ſigillatim requiri, & expreſſim in hoc conſentire; nec ſufficit, ut unus aliis non contradicentibus,
vel alicui de eiſdem compromittant ſuo, & aliorum no- 69
mine; & ſequuntur totidem verbis Petr. de Anchar. *in 2. notab.* & Joann. de Anan. itidem *in 2. notab. in dict. capit. In cauſis.* Quod patet etiam ex eo, quia aliquid eſſe commune pluribus ut ſingulis ex hoc vel maxime dignoſcitur, quod factum majoris partis non præjudicat diſſentienti, Gloſſ. & DD. *in capit. Cum omnes, de conſtitut.* & notat Anchar. *in dict. cap. Si cui, num. 3. de elect. in 6.*

Sicut e contra aliquid eſſe commune pluribus ut univerſis, ex eo potiſſimum deprehenditur, quod major pars præjudicat minori, *capit. 1. de his, quæ fiunt a major. par. cap.* & *leg. Quod major. ff. Ad municip.* Compromiſſum autem fieri non poteſt, ſi vel unus diſſentiat, aut contradicat, quia cum ſinguli vocem habeant in electione; nemo ſuffragio ſuo privari debet, aut compelli jus ſuum dare alteri, ut dicit gloſſ. *in dict. capit. Quia propter, in ver. Vice omnium,* quam communiter ſequuntur Doctores; & conſtat ex Gregoriana conſtitutione *in dict. §. Quod ſi electio,* Cum igitur compromiſſum ſit ſin-
gulorum, nullum videtur inconveniens, ut Cardinales, 70
ut ſinguli, compromittant in majorem partem Collegii, ut in Collegium; ſicuti non eſt inconveniens, ut Abbas, qui caput eſt Capituli, aut alias de Capitulo, compromittat in ipſum corpus Capituli, ut notat Speculat. *in tit. de arbitr. & arbitrar. §. Sequitur, num. 31. verſ. Sed nunquid Abbas,* & Marcus Antonius Blancus *in tract. de compromiſſ. quæſt. 2. num. 54.* Diverſis enim reſpectibus non repugnat, ut idem ſit compromiſſor, & compromiſſarius, ex not. per Calderin. *in repet. cap. De illis, in 7. quæſt. de raptor.* & Abb. *in cap. Cum inferior, de major. & obed.*

Ex quibus videtur concludendum ſuſtineri poſſe 71
hunc tertium modum compromittendi in majorem partem Collegii, dummodo tamen fiat ab omnibus nemine diſſentiente, ut ex dictis conſtat, & latius dicam infra *in quæſtione proxime ſequenti numer. 90. verſ. Septimus, & ultimus caſus.*

Succeſſive quæro, an compromiſſum in aliquos ex Cardinalibus initum hac forma adjecta, ut compromiſſarii votis ſingulorum inquiſitis, in Romanum Pontificem eligere debeant eum, in quem duæ partes Collegii conſenſerint, fieri poſſit a duabus ex tribus partibus Cardinalium; an vero requirat conſenſum omnium, & ſingulorum.

Utilitas quæſtionis eo ſpectat, quia hæc forma ſi 72
ſit Canonica, plurimum poteſt aliquando prodeſſe celeritati electionis. Primo, quia duæ partes Collegii poterunt electionem celebrare etiam per ſcrutinium apertum, aut alio modo, ut notat gloſſ. *in c. Cum expediat, de elect. lib 6. in ver. Inquiſitis,* quæ propterea addit hanc formam eſſe meliorem, & expeditiorem, quam habeamus: *Non enim,* inquit, *Canonici volunt libere jus ſuum in alios transferre, & dare illis poteſtatem præficiendi Prælatum.*

latum. Per formam ſcrutinii grave eſt procedere, nec omnes bene ſciunt illam formam, & boni Juriſtæ practicam ignorantes in ea deficiunt. Expedientius ergo ſervabitur iſta forma. Hæc gloſſa. Deinde quia facilius eſt, ut deſcendant in hanc viam compromiſſi duæ partes Collegii, quam omnes, & ſinguli Cardinales. Ac demum, quia in hanc formam electores libentius conſentiunt, cum per eam nullus ſuo privetur ſuffragio, ut inferius dicetur.

74 Difficultatem ingerit conſtitutio Gregorii XV. de electione Romani Pontificis, quæ in §. *Quod ſi electio*, nullam decernit electionem per viam compromiſſi, ſi aliter fiat compromiſſum, quam ab omnibus Cardinalibus in Conclavi præſentibus nemine diſſentiente. Et in § *Poſtremo*, prohibet Patribus quidquam adverſus conſtitutionem ſtatuere, vel ordinare. Et in Bulla confirmatoria Ceremonialis hac de re editi apponitur clauſula, *Sublata*, ita ut proinde non liceat ſacro Collegio huic formæ renunciare; ut abunde oſtenſum eſt ſupra in quæſtione præcedenti, *n. 53. & 54.*

75 Sed in oppoſitum, videlicet compromiſſum ſub forma ſuperius propoſita fieri poſſe a duabus ex tribus partibus Cardinalium, videtur poſſe ſuaderi, quia conſenſus omnium, & ſingulorum in forma compromiſſi neceſſario requiritur ex conſtitutione Gregorii in electione Papæ, ſicut de jure communi requiritur in electionibus inferiorum ex decreto Generalis Concilii, in *cap. Quia propter, infra eod.* adeo ut propter unius diſſenſum, vel contradictionem actus inficiatur, ut ibi notat gloſſa, quam communiter DD. ſequuntur, ut teſtatur Abb. *in cap. In cauſis, num. 3. infra eod.* & tamen in compromiſſo inito in aliquem hac forma, ut ille votis ſingulorum inquiſitis eligat eum, in quem major pars Capituli conſenſerit, omnium conſenſus non requiritur, ſed ſufficit majoris partis, ut determinat Lap. Abb. in *capit. Cum expediat, in princip. & circa med. verſ. Sed nunquid, de elect. lib. 6.* Cujus dictum extollit inter alios Geminian. *ibid. col. 2,*

76 *verſic. Sed quærit Lapus*. Ergo nec in electione Papæ requiritur in ejuſmodi compromiſſo conſenſus omnium, & ſingulorum; ſed duæ partes Cardinalium ſufficiunt, cum conſtitutio hæc in parte recipiat interpretationem paſſivam a jure communi, *leg. Juriſgentium, §. Si paciſcar. ff. de pact.* Gloſſ. Bart. & DD. *in leg. Sciendum, ff. Qui ſatiſd. cogan.*

77 Atque hujus ſententiæ præcipuum fundamentum eſt, quia quando fit compromiſſum ſimpliciter, ideo requiritur omnium, & ſingulorum conſenſus, quia nemo invitus privari debet jure ſuo, nec compelli ſuffragium ſuum alteri committere, ut notatur in Decretali, *Quia propter, infra eod.* Nam, ut inquit Abb. *infra in cap. In cauſis*, cujuslibet intereſt ſingulariter, ut eligat per ſe, non per alium; ideo quilibet poteſt contradicere, ne fiat compromiſſum: & ſequitur totidem verbis Petr. a Biaxio *in direct. elect. par. 3. cap. 18. n. 2.*

Hæc autem ratio ceſſat in compromiſſo limitato ſecundum formam in dubio propoſitam: quia compromiſſarii voces ſingulorum ſcrutari debent, atque ita jure ſuffragium ferendi nullus ex electoribus privatur, ut eſt textus in *dict. cap. Cum expediat*, & ibi declarat Geminian. *loco citato*, & Francus *prope finem*, ubi, quod dicitur, inquit, per compromiſſum non poſſe procedi, niſi omnes conſentiant, intellige, ſi fiat compromiſſum ſimpliciter, ſecus ſi cum forma, ut voces ſingulorum perſcrutentur: quia cum non præjudicet aliis, poterit per majorem partem compromitti aliis contradicentibus, & valet electio facta ex tali compromiſſo, dummodo dignus eligatur. Idem poſt Joann. de Lign. tenet Anton. de Butr. *in dict. capit. Cum expediat, num. 10.* ubi ait: *Si factum eſt compromiſſum, ut compromiſſarius eligat ſcrutatis vocibus ſingulorum, quia tunc non tractatur de præjudicio vocis, non eſt neceſſe, ut omnes conſentiant.*

Et ita hanc ſententiam in propriis terminis electionis Romani Pontificis tuetur Anton. de Roſell. *in tractat. de poteſt. Papæ, §. Secundum unum tractatum, num. 8.* his verbis: *Sed hic poteſt dubitari, cum dixerim opus eſſe duas partes Cardinalium conſentire, an eſſet caſus aliquis, in quo poſſit ſufficere minor numerus. Dico quod ſic; ſi forte Cardinales prius ſtatuiſſent inter ſe, quod electus a majori parte ipſorum foret Papa. Tunc qui haberet majorem partem, quamvis non haberet duas partes Cardinalium, eſſet Papa, per textum in dict. cap. Licet, de elect. ibi. Niſi major concordia intervenerit. Et eſt ratio, quia tunc electus taliter diceretur electus ab omnibus, ſi omnes in talem conſtitutionem conſenſiſſent, vel a duabus partibus, ſi duæ tantum partes hoc ſtatutum conſtituiſſent. Quod ſtatutum duæ partes ſolæ poſſent facere etiam aliis contradicentibus, ut in dict. cap. Licet, verſ. Niſi major, & ita vult gloſſ. in dict. capit. Si cui, de elect. in 6. in ver. Et nota. Idem dico, ſi omnes conſenſiſſent compromittere in aliquo jus eligendi, tunc electus a talibus compromiſſariis eſſet Papa, quia cenſeretur eſſe electus ab omnib. dict. capit. Quia propter. Sed in hoc caſu eſt notandum, quod compromiſſum non poſſet fieri, niſi conſentientibus omnibus Cardinalibus, quia diſſentienti non deberet fieri præjudicium in voce ſua, leg. Sabinus, ff. comm. dividun. Quod ſecus eſſet, quando fieret lex, quod electus a majori parte eſſet Papa, quia in tali lege non fieret præjudicium alicui in voce ſua; & ideo ſufficeret in hac lege duarum partium Cardinalium conſenſus. Ita volunt DD. in dict. capit. Licet, & in capit. Ubi periculum, & in Clement. Ne Romani, & ibi gloſſ. in ver. Reprobamus: & eſt ratio, quia quando fit aliquibus præjudicium in ſingulari, ſicut in via compromiſſi, omnium conſenſus requiritur, ita notatur in dict. capit. Quia propter; ſecus ſi fit ſolum Capitulo præjudicium, ut quando ſtatuitur, quod electio ſufficiat a majori parte, ut cap. Cum omnes, de conſtit.* Hæc Anton. de Roſell.

Porro hæc opinio in electione Romani Pontificis veriſſima videtur in terminis juris communis. At poſt Bullam Gregorii XV. eas habet difficultates, quas inferius adducemus. Quamobrem pro clariori quæſtionis ſolutione, quia materia perdifficilis eſt, & involuta, perſtringendo omnia dicta tam in hac, quam in præcedenti quæſtione, arbitror ſequentes caſus eſſe diſtinguendos.

Primus caſus eſt, in compromiſſo a Cardinalibus inito in aliquos de Collegio hac forma, ut compromiſſarii votis ſingulorum per ſecretum ſcrutinium inquiſitis teneantur eum eligere in Romanum Pontificem, in quem duæ ex tribus partibus Cardinalium conſenſerint. 78

Et quidem hujuſmodi compromiſſum credimus eſſe validum tam de jure communi, quam ex Gregoriana conſtitutione. Probatur apertiſſime in *cap. Cum expediat, de elect. lib. 6.* ubi eſt expreſſum poſſe ſub hac forma licite compromitti, ut compromiſſarii ſecreto, & ſigillatim voluntatibus omnium inquiſitis, teneantur eum eligere, in quem major, & ſanior pars Capituli conſenſerit; & eandem formam non fuiſſe poſtea abrogatam per Concilium generale, quod tres formas præſcripſit in electione Romani Pontificis.

Non obſtat Decretalis, *Si cui, eod. tit. lib. 6.* Nam propterea ibi declaratur invalida electio celebrata per compromiſſum, ut præfertur, limitatum, quia votis ſingulorum ſecreto inquiſitis, in electum conſentiunt plures tantum de Capitulo partium comparatione minorum, quod eſt contra formam Generalis Concilii, requirentis ſecreta ſuffragia majoris partis Capituli in electionibus inferiorum. Et hoc innuit littera ibi, Non a majori parte Capituli, ſed e pluribus partium comparationem minorum; quaſi ſi a majori parte Capituli celebrata fuiſſet, nullatenus fuiſſet improbata, ut ibi notat gloſſ. in *ver. Non major pars*, & ſic ille textus concordat cum *dict. capit. Cum expediat*. Atque ita hic primus modus, quamvis habeat implicitam formam compromiſſi, & ſcrutinii, ut per Archidiac. *in dict. capit. Cum expediat circ. fin. in ver. Concilium*; tamen cum in ſcrutinio ſervetur forma Gregorianæ Conſtitutionis, quia duæ partes conſentiunt per ſecreta ſchedularum ſuffragia, non eſt per conſtitutionem abrogatus, ut patet ex dictis, & fuſius oſtenſum eſt ſupra in primo modo quæſtionis præcedentis, *n. 56.*

Hoc autem primo caſu exiſtimo compromiſſum fieri poſſe a duabus ex tribus partibus Cardinalium, hoc, ni fallor, validiſſimo fundamento. Nam conſenſus omnium, nemine diſcrepante, in ſimplici compromiſſo ita requiritur ex decreto Generalis Concilii in inferioribus Eccleſiis, ſicut requiritur ex conſtitutione Gregorii in Eccleſia Romana. Sed in Eccleſiis inferioribus in compromiſſo ſecundum hanc formam limitato ſufficit conſenſus majoris partis Capituli, non obſtante decreto Generalis Concilii ſecundum opinionem Lapi, quam communiter ſequuntur 79

DD.

DD. in *d. c. Cum expediat*, ut patet ex dictis *n.75.* Ergo ſimiliter in Eccleſia Romana in hujuſmodi compromiſſo ſufficit conſenſus duarum partium, non obſtante Gregoriana conſtitutione; & hoc per rationem ejuſdem Lapi; quia cum in hac forma omnium vota ſingillatim, & ſecreto exquiri debeant, nulli ſit præjudicium in voce ſua. Et ideo in Eccleſiis inferioribus ejuſmodi compromiſſum fieri poteſt a majori parte Capituli, & in Eccleſia Romana a duabus ex tribus partibus Cardinalium, ſecundum opinionem Antonii de Roſell. de qua ſupra *ſub n. 77.* cui in hoc primo caſu non adverſatur Gregoriana conſtitutio, quæ videtur intelligenda in compromiſſo ſimplici, non autem in limitato, ſicut Doctores intelligunt decretum Concilii Generalis, in *dict. cap. Quia propter, infra eod.*

80 *Secundus* caſus eſt in compromiſſo cum forma, ut compromiſſarii, votis ſingulorum inquiſitis, eligere debeant eum, in quem duæ ex tribus partibus Cardinalium conſenſerint. Qui modus in hoc differt a præcedenti, quod in illo expreſſum eſt, ut vota ſingulorum exquiri debeant per ſecretum ſcrutinium; in hoc vero ſimpliciter, ut debeant exquiri, nulla facta mentione ſcrutinii ſecreti, vel aperti. Sed nihilominus arbitror hunc ſecundum modum in effectu non differre a primo, quia illa verba, *Votis ſingulorum inquiſitis*, intelligi debent per ſecretum ſcrutinium, juxta textum in *d.c. Si cui, & d. c. Cum expediat, de elect. in 6.* Alioquin ſi intelligerentur per ſcrutinium apertum, compromiſſum non valeret, ut patebit in caſu proxime ſequenti. Et ita exiſtimo hanc formam validam eſſe, & fieri poſſe a duabus ex tribus partibus Cardinalium, dummodo conſenſus duarum partium a compromiſſariis exquiratur per ſecreta ſchedularum ſuffragia, ſecundum ea, quæ dicta ſunt in præcedenti caſu.

81 Tertius caſus, & quidem multo difficilior, eſt in compromiſſo inito hac forma adjecta, ut compromiſſarii votis ſingulorum quomodolibet etiam per ſcrutinium apertum inquiſitis, eligere debeant eum, in quem conſenſerint duæ ex tribus partibus Cardinalium: quæ forma, ſi eſſet canonica, poſſet aliquando multum conducere celeritati electionis, per ea, quæ dicta ſunt in principio hujus quæſtionis *n. 72.* Et quidem de jure communi hæc forma valida erat, & poterat fieri a duabus ex tribus partibus Cardinalium, ut conſtat ex dictis ſup. *n. 75.* Ratio eſt, quia tunc temporis nulla forma in electione Romani Pontificis erat præſcripta; ſed ſatis erat, ut duæ partes Cardinalium, ſive per ſcrutinium ſecretum, ſive apertum, ſive per adorationem, ſive alias quomodolibet conſentirent in aliquem ut in electum, ſecundum Innocentium *hic*, cum quo tranſeunt communiter Doctores, ut dixi ſupra *in ult. notab.* Et hanc rationem in terminis aſſignat gloſſa communiter approbata in *d. c. Si cui, in ver. Præterea, de elect. lib. 6.* & tenet in fortioribus terminis Anton. Roſell. ſupracit. *ſub n. 77. verſic. Et ita hanc ſententiam.* At vero poſt Gregorianam conſtitutionem exiſtimo ejuſmodi compromiſſum aut fieri nullatenus poſſe, aut ſaltem ad illius validitatem requiri conſenſum omnium, nemine diſcrepante.

Dixi primo, nullatenus fieri poſſe: quoniam hæc ratio eligendi habet implicitam formam compromiſſi & ſcrutinii, ut patet ex dictis in quæſtione præcedenti *n. 56. & 57.* Et quamvis reſpectu compromiſſi ſatisfiat conſtitutioni, ſi fiat ab omnibus, nemine diſſentiente; tamen non ſatisfit reſpectu ſcrutinii, quia in eo ex conſtitutione Gregorii neceſſario requiritur conſenſus duarum ex tribus partibus Cardinalium, non per ſcrutinium apertum, ut habet forma hujus tertii caſus; ſed per ſecreta ſchedularum ſuffragia, ut latius dictum eſt ſupra *eod. n. 56.* Alioquin præter tres formas a conſtitutione præfinitas in electione Romani Pontificis daretur quarta forma, videlicet mixta compromiſſo, & ſcrutinio aperto, quod eſt abſurdum. Et hanc rationem conſiderat textus in *d. c. Si cui, de elect. lib. 6.* dum decidit electionem celebratam in vim compromiſſi cum forma ſcrutinii, idcirco eſſe nullam, quia, inquit, præter formas, quas Generale Concilium ſervari ſtatuit in electionibus celebrandis, decernens eam, ſi aliter fieret, non valere, fuit attentata: in decretali vero, *Cum expediat, eodem & lib 6.* declaratur validum compromiſſum cum forma ſcrutinii: quia ſecundum formam, de qua ibi, conſenſus majoris partis exquiritur per ſecreta ſuffragia, ut dictum eſt ſupra in primo caſu *n. 78.*

Sed quatenus hæc forma ſuſtineri poſſet per viam ſimplicis compromiſſi; nihilominus dixi ad illius validitatem neceſſario requiri conſenſum omnium, nemine diſſentiente, ſicut requiritur in forma electionis per compromiſſum ex verbis claris conſtitutionis Gregorii. Etenim opinio Lapi Abbatis, quod in compromiſſo, in 82
quo vota ſingulorum ſunt exquirenda in electionibus 83
inferiorum, ſufficiat conſenſus majoris partis Capituli, cum non agatur de ſingulorum præjudicio, procedit ſolummodo, quando in compromiſſo adjecta eſt forma, ut vota ſingulorum exquiri debeant, non quomodolibet, ſed ſecreto. Et ita intelligendi ſunt Doctores ſupracitati *n. 75.* Loquitur enim in terminis *d. cap. Cum expediat, de elect. in 6.* ubi agitur de compromiſſo inito ſub hac forma, ut omnium voluntates ſingillatim, & ſecreto exquiri debeant; & ſecundum illam formam Doctores dicunt poſſe fieri compromiſſum per majorem partem Capituli; tunc enim vere non agitur de præjudicio alicujus, cum compromiſſarius teneatur ſecreto exquirere vota ſingulorum, idque ſit de forma, ut in ſpecie ibi notat Jo. Mon. *n. 6. verſ. Item hæreſis acceſſio.* At hæc ratio non applicatur, nec eſt adæquata in forma, de qua agitur in hoc tertio caſu: quia etſi omnes ſuffragium ferant, non ferunt tamen ſecreto, ſed per
ſcrutinium apertum. Plurimum autem uniuſcujuſque ex 84
electoribus intereſt conſenſum ſuum explicare per ſecretum ſuffragium ob electionis libertatem, ut in decreto Concilii Tridentini *c. 6. ſeſſ. 25. de regul.* & notat Archid. in *d. c. Cum expediat, in ver. Secreto.* Quid enim ſi quis per ſcrutinium apertum vix ſuffragari poſſit, quin multorum odium, vel indignationem incurrat? Nonne illius ſingulariter intereſt, ut ejuſmodi compromiſſum non fiat in quo cogetur poſtea votum ſuum dare per ſcrutinium apertum? Cum itaque per eum beneficium ſit ſingulorum, conſequens eſt, ut ſingulorum etiam voluntas, & conſenſus requiratur, per rationes *l. Sabinus, ff. communi divid.* & not. gloſſ. & DD. in *d. c. Quia propter, infr. eod. & in c. Cum omnes, ſupra de conſtit.*

Quæ conſideratio multo magis videtur urgere poſt 85
Gregorianam conſtitutionem. Etenim Gregorius in forma ſcrutinii, in qua omnium conſenſus non exigitur, ut in electione per compromiſſum, & quaſi per inſpirationem, ſed ſufficiunt duæ ex tribus partibus Cardinalium, præcipuam habet rationem libertatis eligentium, ſuſtulitque hanc ob cauſam electionem per adorationem, in qua poterat contingere, ut aliquando electio non videretur prorſus libera, & ad vindicandum, vel conſervandum ſacrum Collegium in omnimoda libertate, quæ maxime pendet a ſecreto, exactiſſimam ſecreti rationem præſcripſit, declaravitque ſuæ intentionis eſſe, ut hoc ſanctum negotium ſecretiſſime tranſigatur. Si autem liceret duabus partibus Cardinalium ordinare, ut eſſet Papa, quem compromiſſarii eligerent per ſcrutinium apertum duarum partium, utique conſtitutio tam ſancta eſſet prorſus eluſoria, quia Cardinales potentiores facile ſuos adhærentes poſſent adducece ad compromittendum ſecundum hanc formam, ad hoc ut poſtea electio fieri poſſet a duabus partibus per ſcrutinium publicum, vel per viam adorationis, ſeu intonizationis, tractatuſque & conſpirationes omnes huc tenderent, ut Cardinales omnes inducerentur ad ejuſmodi compromiſſum ineundum: quod eſſet valde abſurdum, & contra mentem, & verba ipſius conſtitutionis. Quamobrem cum pro forma tam clare Gregorius ſanxerit, ut compromiſſum aliter fieri non poſſit, quam ab omnibus nemine diſſentiente, adeo ut electio aliter celebrata, irrita ſit eo ipſo: non eſt noſtrum hanc formam diſtinguere, & limitare, ut non procedat in compromiſſo cum mixtura ſcrutinii aperti: quia in claris non ſunt extenuanda, quæ ſcripta ſunt, ut inquit Jo. Andr. in *c. Super ſpecula, in ſin. infr. Ne Cler. vel Monach.* cum præſertim verbis admodum urgentibus, & geminatis in ipſa conſtitutione prohibitum ſit Cardinalibus contra ipſam aliquid ſtatuere, diſponere, vel ordinare, ſeu in aliquo corrigere, vel alterare, ut dictum eſt ſupra *n. 53. verſ. Et eo magis.*

Quartus caſus eſt in compromiſſio adjecta forma, ut com-

compromiſſarii, votis ſingulorum per ſecretum ſcrutinium inquiſitis, teneantur eum eligere, in quem major pars Collegii conſenſerit, Et hæc forma de jure communi valida erat, ut notat gloſſ. *in prealleg. cap. Si cui, in ver. Preter, de elect. in 6.* & poterat fieri a duabus partibus Cardinalium, ut in puncto tenet Anton. de Roſell. cujus verba ad literam retulimus ſupra *nu. 77. ver. Et ita hanc ſententiam.* Nam etſi haberet implicitam formam compromiſſi, & ſcrutinii; tunc temporis in electione Papæ non habebant locum formæ, ſed ſatis erat, ut duæ partes quoquomodo conſentirent, ut ſæpius repertum eſt.

Verum hodie ſtante conſtitutione Gregorii, qui formas præfinivit, ejuſmodi compromiſſum eſt prorſus invalidum, & fieri non poteſt nedum a duabus partibus Cardinalium, ſed nec ab omnibus nemine diſſentiente, ut fuſe oſtenſum eſt in præcedenti quæſtione *num.* 56. & conſtat ex verbis gloſſæ *in eod. cap. Si cui, in ver. Preter: Sed nonne*, inquit, *nominatus a minori parte, ex quo placuit omnibus, ut ipſe eligeretur, eſt nominatus ab omnibus? Unde & in electione Romani Pontificis ſervatur interdum hoc, quod nominatus a minori, quam a duabus partibus, de conſenſu omnium habeatur pro Romano Pontifice. Dic quod jura voluerunt certas formas ſervari, & licet omnes conſentiant, ſi non ſervantur forma, non tenet electio. Cardinales non arctantur, nec de facto ſervant formas, ſed ſufficit, quod duæ partes conſentiant.* Hæc ibi. Ergo ex mente gloſſæ cum hodie Cardinales arctentur ad certas formas, ſi formæ non ſerventur, nulla eſt electio, licet omnes conſentiant. Et idem voluit Abb. *conſ.* 25. *ſub n.* 4. *lib.* 2. dicens, ubi de neceſſitate non eſſet ſervanda forma *c. Quia propter*, poſſent electores convenire a principio, ut ille ſit electus, in quem major pars conveniret partium comparatione minorum: quia propter primum conſenſum, & conventionem omnes videntur conſentire, ſicut plerumque obſervant Cardinales in electione Papæ.

86 Quintus caſus eſt in compromiſſo a Cardinalibus inito in aliquos de Collegio ſub hac forma, ut compromiſſarii teneantur eligere nominatum a majori parte Collegii, juxta textum in *cap. Cum dilectus*, §. *Verum, infr. eod.* & hic modus etiam poſt Gregorianam Conſtitutionem ſuſtineri poteſt, ut fuſe probavimus in quæſtione præcedenti *num.* 59. Sed cum in hac forma ſingulorum vota non ſint ſcrutanda, ſed ſufficiat nominatio majoris partis Collegii, etiam aliis non ſuffragantibus, & ita agatur de præjudicio ſingulorum in voce ſua; non ſufficiunt duæ partes, ſed requiritur conſenſus omnium nemine diſſentiente, ut probatur in prædicta Decretali, *Cum dilectus, in ver. Unanimiter*, Ita poſt Joann. de Lignano declarat Anton. de Butr. in *dict. cap. Cum expediat, nu.* 10. *eod. tit. in 6.* & clarius patebit ex his, quæ dicentur in caſu proxime ſequenti.

87 Sextus caſus eſt, cum Cardinales directe compromittunt in majorem partem Collegii, ita ut major pars Collegii eligere debeat votis ſingulorum inquiſitis, ſeu ſervata forma ſcrutinii. Et hunc modum eſſe improbatum a Gregoriana conſtitutione, etiamſi fiat nemine diſſentiente, abunde probavimus in quæſtione præcedenti *num.* 58. hic enim ſextus caſus coincidit per omnia cum quarto ſuperius expreſſo, ac proinde regulari debet ſecundum illius determinationem.

Septimus, & ultimus caſus eſt, cum Cardinales directe, & ſimpliciter, nulla adjecta forma, compromittunt electionem in majorem partem Collegii. 88
Quod compromiſſum de jure communi validum eſſe, concors Canoniſtarum ſententia eſt, ut plene oſtenſum eſt in quæſtione præcedenti *a num.* 31. *uſque ad num.* 37. Et non improbari a Gregoriana conſtitutione, ſimiliter latiſſime probatum eſt *a num.* 60. *uſque ad n.* 72.

Quinimo compromitti poteſt in majorem partem, 89
etiam partium comparatione minorum, ita ut ſi duo eligerent unum, duo alium, & tres alium, electus a tribus eſſet Papa. Sic probat textus hic, ubi primo conſtituitur regula, ut in Papam non ſit aliquis aſſumendus, niſi duæ partes Cardinalium conſentiant, ac deinde ponitur limitatio in illis verbis: *Niſi major concordia intervenerit*, ideſt, niſi omnes conſentiant, ut electio fieri poſſit a paucioribus. Et ita tenet gloſſ. *in Clement. Ne Romani, in ver. Reprobamus, de election.* quæ a Doctoribus communiter approbatur, Card. *hic num.* 10. *in* 10. *&* 11. *queſt.* Anchar. *in cap. Si cui, ſub. num.* 3. *de elect. lib.* 6. Abb. *conſ.* 25. *num.* 4. *lib.* 2. & patet ex dictis in præcedenti *queſt. n.* 36. 37. *&* 38.

Verum in hac forma tam de jure communi, quam ex prædicta conſtitutione duæ ex tribus partibus Cardinalium non ſufficiunt, ſed requiritur conſenſus omnium, nemine diſſentiente. Ratio eſt, quia hæc eſt pura, & ſimplex forma compromiſſi, quod tam de jure communi ex decretali, *Quia propter*, quam ex prædicta conſtitutione aliter fieri non poteſt, quam ab omnibus, nemine diſſentiente. Et cum adjunctam non habeat formam ſcrutinii, & ſic agatur de præjudicio ſingulorum in voce ſua, conſenſus duarum non ſufficit. Et ita etiam in fortioribus terminis juris communis, quando nulla forma erat præſcripta in electione Papæ, determinat Compoſtell. *hic n.* 6. ubi poſtquam docuit, poſſe Cardinales inter ſe ordinare, ut valeat electio Romani Pontificis a majori parte Collegii celebrata, mox ſubdit: Uno autem contradicente non puto, quod poſſit compromitti, nec ordinatio iſta fieri, quia in re communi potior eſt conditio prohibentis, *l. Sabinus, ff. commun. dividun.* Sequitur Joann. Andr. *hic n.* 14. dicens: Poſſunt Cardinales ex cauſa ordinare inter ſe, ut valeat electio facta a majori parte; & tunc electus a majori parte cenſebitur electus ab omnibus: uno tamen contradicente, non compromittetur, ſecundum Compoſtell. Goid. & Hoſtienſ. Idem expreſſe docuit Archid *in cap. fin. num.* 2. *ver. Sed Hoſt. dicebat*, 79. *diſt.* & ſequuntur alii, quos citavi ſupra *n.* 35.

Cogitavi tamen, quia in dictis tam in hac, quam in præcedenti quæſtione, quod ſpectat ad Conſtitutionem Gregorii, nihil audeo firmare, ſed cenſeo Beatiſſimum Romanum Pontificem eſſe conſulendum, ad quem ſolum pertinet Conſtitutionem ipſam interpretari.

Quærunt hic Doctores, an Papa poſſit ſibi eligere ſucceſſorem. Ego de hoc diſſerui in *cap. Accepimus, infra de palliis*.

DE ELECTIONE.

Idem Alexander III. in eodem Concilio Lateranen.

CAPUT VII.

Cum in cunctis ſacris Ordinibus, & Eccleſiaſticis miniſteriis ſint ætatis maturitas, gravitas, morum, & literarum ſcientia, inquirenda; multo fortius in Epiſcopo hæc oportet inquiri, qui ad curam aliorum poſitus, in ſeipſo debet oſtendere, qualiter alios in domo Dei oporteat converſari. Ea propter, ne quod de quibuſdam pro neceſſitate temporis factum eſt, trahatur a poſteris in exemplum: præſenti decreto ſtatuimus, ut nullus in Epiſcopum eligatur, niſi qui jam trigeſimum annum ætatis exegerit, & de legitimo matrimonio ſit natus, qui etiam vita, & ſcientia commendabilis demonſtretur.

Cum

Digitized by Google

Cum vero electus fuerit, & confirmationem electionis acceperit, & Eccleſiaſticorum bonorum adminiſtrationem habuerit: decurſo tempore de conſecrandis Epiſcopis a Canonibus diffinito, is ad quem ſpectant beneficia, quæ habebat, de illis diſponendi liberam habeat facultatem.

Inferiora etiam miniſteria, utpote Decanatum, Archidiaconatum, & alia, quæ curam animarum habent annexam, nullus omnino ſuſcipiat, ſed nec Parochialis Eccleſiæ regimen, niſi qui jam vigeſimumquintum annum ætatis attigerit, & ſcientia, & moribus commendandus exiſtat. Cum autem aſſumptus fuerit, ſi Archidiaconus in Diaconum, & Decanus, & reliqui admoniti non fuerint præfixo a Canonibus tempore in presbyteros ordinati: & ab illo removeantur officio, & aliis conferatur, qui & velint, & poſſint illud convenienter implere. Nec proſit eis appellationis refugium, ſi forte in conſtitutionis iſtius tranſgreſſionem, per appellationem voluerint ſe tueri. Hoc ſane non ſolum de promovendis, ſed etiam de his, qui jam promoti ſunt, ſi Canones non obſiſtant, præcipimus obſervari.

Clerici ſane, ſi contra formam iſtam quenquam elegerint, & eligendi tunc poteſtate privatos, & ab Eccleſiaſticis beneficiis triennio noverint ſe ſuſpenſos. Dignum eſt enim, ut quos Dei timor a malo non revocat, Eccleſiaſticæ ſaltem coerceat ſeveritas diſciplinæ. Epiſcopus autem, ſi contra hæc fecerit, aut conſenſerit fieri, in conferendis prædictis officiis, & beneficiis poteſtatem amittat, & per Capitulum, aut per Metropolitanum (ſi Capitulum concordare nequiverit) ordinetur.

S U M M A R I U M.

1 *Ordines minores non veniunt ſacrorum Ordinum appellatione, etiamſi Ordines ſacri exprimantur per dictionem univerſalem.*
2 *Ordines minores non requirunt ætatis maturitatem, nec literarum ſcientiam.*
3 *Large tamen dicuntur ſacri.*
4 *Ætas matura quæ dicatur.*
5 *Vita in Prælato an ſit ſcientiæ præferenda.*
6 *In promovendis ad ſacros Ordines, dignitates, & officia Eccleſiaſtica requiritur ætatis maturitas, morum gravitas, & literarum ſcientia.*
7 *Epiſcopus in eminentiori gradu habere debet qualitates requiſitas in inferioribus Ordinibus, & miniſteriis Eccleſiaſticis.*
8 *Proceſſiones, & preces publicæ Sede vacante a Capitulo indicendæ, ut bonum a Deo Paſtorem valeant impetrare.*
9 *Argumentum a minori ad majus ſumitur affirmative; a majori autem ad minus ſumitur negative.*
10 *Epiſcopus præcepto divino tenetur paſcere oves ſibi commiſſas non tantum verbi Dei prædicatione, & Sacramentorum adminiſtratione, ſed etiam bonorum operum exemplo.*
11 *Criminoſus ineligibilis eſt.*
Vitæ integritas a puerilibus exordiis requiritur in aſſumendo ad dignitatem Epiſcopalem.
12 *Epiſcopus debet eſſe natus de legitimo matrimonio.*
13 *Legitimatus per ſubſequens matrimonium an ſit eligibilis.*
14 *Papa poteſt diſpenſare cum promovendo ad Epiſcopatum ſuper ætate, & aliis qualitatibus hic præſcriptis.*
15 *Ætas quæ requiratur in promovendis ad dignitates, officia, & Ordines Eccleſiaſticos, latiſſime diſcutitur per duodecim quæſtiones uſque ad n. 137.*
16 *Ætas quæ requiratur ad obtinendum Epiſcopatum, & ſuperiores dignitates, & num. ſeqq. uſque ad num. 25.*
17 *Epiſcopatus dicitur ſummum beneficium.*
18 *Annum legitimum ſufficit attigiſſe in dignitatibus tam ſecularibus, quam Eccleſiaſticis, excepto Epiſcopatu.*
19 *Annus legitimus debet eſſe completus in matrimonio tam ſpirituali, quam carnali.*
20 *Malitia in matrimonio ſpirituali non ſupplet ætatem, ſicut ſupplet in matrimonio carnali.*
21 *Annus trigeſimus in Epiſcopo cur debeat eſſe completus, cum in aliis dignitatibus ſufficiat inchoatus, uſqu. ad n. 25.*
22 *Chriſtus in trigeſimo anno completo baptizatus eſt, & prædicavit; & refellitur contraria opinio gloſſ. Hug. Archid. & Abba. & n. 24.*
23 *Ætas triginta annorum perfecta.*
24 *Dictio,* quaſi, *aliquando non importat diminutionem, ſed exceſſum.*
25 *Ætas triginta annorum an requiratur in Sancta Romana Eccleſia Cardinalibus de jure communi.*
26 *Et quid poſt Concilium Tridentinum.*
27 *Cardinalis Diaconus creari poteſt in vigeſimo ſecundo ætatis anno.*
28 *Papa in qua ætate eligi poſſit.*
29 *Exceptiones a jure naturali, & divino provenientes non ſunt ſublatæ per decretalem,* Licet, de elect.
30 *Actus ſuſcipientis curam Paſtoralem neceſſario requiritur, ubi in corpus myſticum accipitur poteſtas.*
31 *Ætas quæ requiratur ad dignitates ſeculares, quibus cura animarum incumbit, & Parochiales Eccleſias, & n. ſeqq. uſque ad n. 34.*
32 *Et quid, ſi cura ſit juriſdictionalis.*
33 *Et quid, ſi dignitas ſit principalis in Collegiata Eccleſia.*
34 *Et quid in dignitatibus ſecularibus, vel perſonalibus, quibus cura animarum nulla ſubeſt, & n. ſeqq uſque ad n. 51.*
35 *Intellectus* §. Inferiora, infra eod.
36 *Diſpenſatio dicitur vulnus, & cur.*
37 *Ætas quæ requiratur ad dignitates, & Perſonatus, quibus cura animarum non incumbit, ex Concilio Tridentino, & n. ſeqq.*
38 *Et quid, ſi dignitati annexum ſit beneficium curatum perpetuo, & acceſſorie.*
39 *Ætas quæ requiratur ad obtinendas dignitates non curatas, quibus annexus eſt Ordo Presbyteratus, & n. ſeqq.*
40 *Abbatia, Decanatus, Præpoſitura, & Archipreſbyteratus de jure requirunt Ordinem Sacerdotalem.*
41 *Sacerdotium actu non requiritur ad obtinendas dignitates, quibus annexus eſt Ordo Presbyteratus; ſed ſatis eſt, ut proviſus infra annum ſe faciat promoveri, & n. 63.*
42 *Dignitates non curatæ, quibus annexus eſt Ordo Presbyteratus, requirunt annum vigeſimumquartum inchoatum.*
43 *Quod procedit, ſi talis Ordo ſit annexus de jure ſpeciali.*
44 *Secus ſi de jure communi, quia tunc ex Concilio Tridentino ſufficit annus vigeſimus ſecundus completus.*
Et quæ ſit ratio differentiæ, n. 46.
45 *Præpoſitura præſertim commendari conſueta, ſi careat cura, & conventu, cenſetur dignitas comprehenſa in cap. 12.* §. Ad ceteras, ſeſſ. 24. & n. 111.
46 *Niſi fuerit collata tanquam beneficium ſimplex.*
47 *Conſtitutio poſterior tollit priorem, licet de ipſa mentionem non faciat; ſed non tollit locorum ſpecialium conſuetudines, vel ſtatuta.*
48 *Dignitates in Collegiata, quibus animarum cura nulla ſubeſt, requirunt annum vigeſimum ſecundum completum, etiamſi ſint primæ, & num. ſeqq.*

49 Ab-

49 *Abbatia in Eccleſia Collegiata, cui nulla imminet cura nec pœnitentialis, nec juriſdictionalis, obtineri poteſt in vigeſimo ſecundo anno abſolute.*
Ætatem viginti duorum annorum Conc. Trid. præfixit ad obtinendas dignitates curatas in Eccleſiis tam Cathedralibus, quam Collegiatis, ibid. & n. ſeqq.
50 *Et refellitur contraria declaratio tanquam apocrypha.*
51 *Ætas legitima, quæ dicatur ad Canonicatus, Præbendas, & Portiones in Eccleſiis Cathedralibus, & n. ſeqq. uſque ad n. 78.*
52 *Quid de jure communi, late diſcutitur uſque ad n. 56.*
53 *Intellectus* c. Ex eo, de elect. lib. 6. n. 56.
54 *Intellectus* c. Si animum, de judic. lib. 6. & n. 57.
55 *Canonicatus non requirit de ſubſtantia maturitatem conſilii, & vocem in Capitulo.*
58 *Canonicatus in Cathedrali an vigore conſuetudinis conferri poſſit majori ſeptennio propter certum miniſterium illi annexum.*
59 *Canonicatus habentes Ordinem ſacrum annexum requirunt, ut proviſus ſit in ætate ad talem Ordinem requiſita, & n. 63.*
60 *Alias proviſio etiam facta ex cauſa permutationis eſt nulla.*
61 *Quod procedit, ſive illis ſit annexus Ordo Preſbyteratus, ſive Diaconatus, ſive Subdiaconatus, contra opinionem Jo. Andr.*
62 *Item ætas Ordinis requiritur tempore datæ impetrationis, niſi ſit advocatura in genere.*
63 *Sed hodie obtinentes Dignitates, Canonicatus, & Portiones, quibus Ordines ſacri annexi, ſatis eſt ut ſint in tali ætate, ut infra annum promoveri valeant.*
Sive Ordines ſint annexi certis Præbendis, ſive incertis, n. 66.
64 *Præbenda Sacerdotalis ab Ordinario conferri poteſt exiſtente in vigeſimoquarto ætatis anno.*
65 *Ordinum annexio reſpectu aptitudinis non requirit ætatem Ordinis tempore collationis contra opinionem Abbatis, ſed reſpectu actus duntaxat, & n. ſeqq.*
66 *Ordinum annexio duplex.*
67 *Beneficium ea lege fundatum, ut conferri debeat Sacerdoti, ſeu conſtituto in Ordine Sacerdotali, requirit Ordinem Presbyteratus tempore collationis.*
68 *Præbenda Subdiaconalis hodie obtineri poteſt in vigeſimoprimo, Diaconalis in vigeſimoſecundo, Presbyteralis in vigeſimoquarto anno inchoatis, contra opinionem quorundam recentiorum.*
69 *Præbenda Subdiaconalis conferri poteſt habenti viginti annos completos.*
70 *Præbendæ, & Portiones in Cathedrali Eccleſia ex Concilio Tridentino non habent abſolute Ordines ſacros annexos; ſed Epiſcopus cum conſilio Capituli diſtribuere debet, quibus quiſque Ordo annexus eſſe debeat.*
71 *Canonicatus in Cathedrali Eccleſia conferri poteſt etiam non exiſtenti in tali ætate, ut infra annum ad Subdiaconatum promoveri valeat, ſi nondum facta ſit Ordinum diſtributio, & n. 74.*
72 *Canonicatus conferri poteſt ante ætatem a jure, vel a Tridentino Concilio præſcriptam, ſi ita in illius fundatione ſit cautum.*
73 *Epiſcopus poteſt in erectione Canonicatus in Cathedrali admittere conditionem, ut inſtituatur Clericus, licet decimum ſextum ætatis annum non exegerit.*
74 *Canonicus noviter erectus in Cathedrali Eccleſia, cui nondum ſacer Ordo ſit annexus, etiam hodie conferri poteſt in ætate a jure communi præſcripta.*
75 *Canonicus Pœnitentiarius debet eſſe Magiſter, vel Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel jure Canonico, & annorum quadraginta.*
76 *Et annus quadrageſimus debet eſſe completus.*
77 *Defectus tamen ætatis non obſtat, ubi alias optior pro loci qualitate non reperitur.*
78 *Ætas quæ requiratur ad Canonicatus, & Præbendas in Collegiata Eccleſia, & num ſeqq. uſque ad n. 87.*
79 *Quid de jure communi.*
Et quid ex regula Cancellariæ, n. 85.
80 *Cauſæ ab Apoſtolica Sede delegari poſſunt Canonicis Cathedralium, non autem Collegiatarum Eccleſiarum.*
82 *Ordines ſacri ex Concilio Tridentino annecti non debent Canonicatibus, & Portionibus Collegiatarum Eccleſiarum, nec dignitatibus, & dimidiis Portionibus, ſed Canonicatibus tantum, & Portionibus Cathedralium, & n. 85.*
83 *Canonicatus, & præbenda includitur appellatione beneficii, de quo loquitur Conc. Trid. in cap. 6. ſeſſ. 23.*
84 *Canonici in Collegiata, ubi vigore ſtatuti proviſi ante realem poſſeſſionem tenentur expectare per biennium, & an obſtet decretum c. 6. ſeſſ. 23.*
86 *Ætas quæ requiritur ad titulum beneficii, requiritur ad coadjutoriam.*
87 *Ætas quæ requiratur ad obtinendas capellas, & beneficia ſimplicia de jure communi, & num. ſeqq.*
88 *Et quid Ex Concilio Tridentino.*
89 *Ætas quæ requiratur ad penſiones obtinendas, & n. ſeqq. uſque ad n. 107.*
90 *Quid, ſi penſio aſſignetur pro vitæ ſuſtentatione.*
91 *Quid, ſi pro officio requirente maturitatem Conſilii.*
92 *Et quid, ſi pro ſervitio Eccleſiæ impendendo.*
93 *Et quid, ſi ex cauſa remunerationis.*
94 *Penſiones ſuper fructibus beneficiorum Eccleſiaſticorum hodie non reſervantur, niſi prima tonſura initiatis.*
95 *Penſiones obtinentes ultra ſexaginta ducatos auri de Camera ex Bulla Sixti V. tenentur habitum Clericalem, & tonſuram deferre, alias penſionibus ſunt ipſo facto privati.*
96 *Item tenentur dicere officium B. M. Virginis ex Bulla S. Pii V.*
97 *Penſio hodie datur propter officium ſicut beneficium.*
98 *Et minori ſeptennio reſervari non poteſt ſine diſpenſatione Apoſtolica, & n. 100.*
99 *Penſio de jure communi eſt quid mere temporale, nihil habens ſpiritualitatis annexum, & reſervari poteſt etiam infanti.*
100 *Penſiones, quæ hodie beneficii loco aſſignantur, ut commodius quis ſuſtentari valeat, vel ex cauſa reſignationis, ſeu ceſſionis, ſunt quid ſpirituale, ſeu ſpirituali annexum.*
101 *Penſio non eſt vere, & proprie beneficium Eccleſiaſticum, nec venit beneficii appellatione.*
Declaratur, n. 104.
102 *Ætas quatuordecim annorum a Concilio Trident. præfixa ad obtinendum beneficium ſimplex non requiritur in penſione.*
103 *Penſionarius quamvis Eccleſiæ non inſerviat, tamen gaudet fori privilegio inſtar obtinentis beneficium.*
104 *Penſio venit appellatione beneficii in materia, in qua ſit redditus ad jus commune, ſecus in materia correctoria, & reſtringibili.*
105 *Penſio non comprehenditur in literis ad beneficia, niſi de illa fiat mentio.*
106 *Beneficii appellatione ex ſtylo Concilii Tridentini non venit penſio.*
107 *Ætas legitima, quæ ſit ad obtinendas dignitates regulares, & numer. ſequenti, uſque ad numer. 113.*
108 *Quid in Abbatia, & Prioratu Conventuali, cui cura animarum incumbit.*
109 *Et quid in dignitatibus non Conventualibus curam animarum habentibus.*
110 *Et quid, ſi dignitatibus cura animarum non immineat.*
111 *Ætas viginti duorum annorum a Concilio Tridentino præfixa ad obtinendas dignitates, quibus animarum cura nulla ſubeſt, an habeat locum in dignitatibus regularibus.*
112 *Et quid in commendis Monaſteriorum, remiſſive.*

113 *Ab-*

113 *Abbatiſſa, vel Prioriſſa in qua ætate eligi poſſit, n. ſeqq. uſque ad n. 124.*

114 *Et quid poſt Concilium Tridentinum.*

115 *Abbatiſſa eligi non poteſt ex alio monaſterio, ſi in proprio ſit Monialis annorum quadraginta ætatis, & octo profeſſionis.*

116 *Sin minus, liberum eſt Monialibus aliam eligere in proprio monaſterio, quæ ſit annorum triginta ætatis, & quinque profeſſionis, nec tenentur quadragenariam eligere in alio monaſterio.*

117 *Et quid, ſi talis in proprio monaſterio non reperiatur, nec quadragenaria in alio ejuſdem Ordinis.*

118 *Abbatiſſa nullo caſu eligi poteſt, quæ trigeſimum annum non expleverit, ſed poſtulanda eſt a Sede Apoſtolica.*

119 *Abbatiſſa eligi debet, quæ ſit ceteris magis idonea, ſi nulla ſit in monaſterio cum qualitatibus a Concilio requiſitis, & in provincia non ſit aliud monaſterium ejuſdem Ordinis.*

120 *Ætas provectior requiritur in Abbatiſſa, quam in Abbate, propter ſexus imbecillitatem.*

121 *Diſpoſitum in Abbatiſſa non habet locum in Abbate.*

122 *Maſculinum concipit femininum, ſed non e converſo.*

123 *Annus quadrageſimus in Abbatiſſa an debeat eſſe completus.*

124 *Inquiſitores hæretica pravitatis cujus ætatis eſſe debeant.*

125 *Ætas major cur requiratur in Inquiſitore, quam in Epiſcopo, qui tamen Inquiſitor eſt.*

126 *Ætas legitima ad Monachatum quæ ſit.*

127 *Monachatus dicitur beneficium ſimplex.*

128 *Monachus per profeſſionem acquirit jus Collegii, & habet monaſterium obligatum ad alimenta.*

129 *Malitia in profeſſione regulari ætatem non ſupplet.*

130 *Ætas quæ requiratur ad Ordines ſuſcipiendos, & n. ſeqq. uſque ad n. 137.*
Quid in Ordine Epiſcopali.

131 *Et quid in Ordine Presbyteratus, Diaconatus, & Subdiaconatus.*

132 *Et quid in minoribus Ordinibus, & prima Tonſura.*

133 *Ætas an ſit computanda a tempore conceptionis, an nativitatis, vel baptiſmi.*

134 *Ætas quid ſit.*

135 *Homo non dicitur qui eſt in utero.*

136 *Annus ubi requiritur completus, an ſufficiat ultimum diem attigiſſe, an vero tempus currat de momento in momentum.*

137 *Scientia qualis requiratur ad dignitates, & Ordines Eccleſiaſticos, & num. ſeqq. uſque in fin.*

138 *Scientia alia eminens, alia mediocris, alia ſufficiens.*

139 *Scientia potiſſimum æſtimanda eſt ſecundum qualitatem Eccleſiæ, ad quam quis aſſumitur.*

140 *Scientia eminens requiritur in promovendo ad dignitatem Epiſcopalem, n. 143.*

141 *Epiſcopus habere debet notitiam ſcrutabiliter novi, & veteris Teſtamenti.*

142 *Item habere debet ſcientiam juris, cum ſecundum illud debeat judicare.*

143 *Scientia competens in Epiſcopo toleratur ex cauſa, & diſpenſative.*

144 *Scientia juris requiritur in Archidiaconis, Præpoſitis, & aliis habentibus juriſdictionem contentioſam; in aliis vero ſufficit ſcientia ſecundum qualitatem officii, vel beneficii.*

145 *Et quid ex Concilio Tridentino.*

146 *Monachi, & Eremitæ potius egent contemplatione, quam ſcientia.*

147 *Scientia qualis requiratur in Abbate, & n. ſeqq.*

148 *Abbas curam habet ſaltem fori Pœnitentialis reſpectu Monachorum ſuorum.*

149 *Scientia qualis requiratur in Presbytero, & qualis in Diacono, & Subdiacono, n. 153.*
Et qualis in minoribus Ordinibus, & prima Tonſura, n. 154.
Fagnan. in I. Lib. Decretal.

150 *Liber Sacramentorum, id eſt, Miſſale.*

151 *Illiterati etiam dociles, & ex magna cauſa neceſſitatis promoveri non debent ad ſacros Ordines, & n. ſeqq.*

152 *Sed jam promotis conferri poſſunt Parochiales, quando literatiores inveniri nequeunt.*

CUm in Cunctis. Præſcribit, qualis eſſe debeat, qui in Epiſcopum eligitur. Punit ſcienter alium eligentes. Dicit, quando vacent priora beneficia ipſius electi: & qualis aſſumi debeat ad dignitatem, perſonatum, & beneficium curatum, & ponit pœnam contrafacientis. Et quomodo ſic aſſumptus debeat ad Ordines promoveri, & ſub qua pœna, quoad eam removens appellationem, & extendens eam ad præterita. Poteſt dividi in duas partes principales ſecundum Jo. Andr. In prima ponitur duplex conſtitutionis ratio. In ſecunda, conſtitutio, ibi, *Præſenti*. Ratio vero prima finalis eſt, ſecunda impulſiva. Secunda ibi, *Ea propter*. Conſtitutio vero habet tres principales partes. Prima uſque ad §. *Inferiora*, facit duo. Primo enim ponit, qualis eſſe debeat qui in Epiſcopum eligitur. Deinde, quando vacent ejus beneficia, ibi, *Cum autem*. Secunda pars uſque ad §. *Clerici*, itidem duo facit. Primo, ponit, qualis debet aſſumi ad dignitatem, perſonatum, & beneficium curatum. Secundo, quomodo, & ſub qua pœna debet ad Ordines promoveri, removens appellationem a præſenti, & extendens ad præterita, ibi, *Cum autem*. Tertia pars etiam facit duo. Primo, ponit pœnam peccantium in eligendo Epiſcopos. Secundo, pœnam peccantium in electione inferiorum, ibi, *Epiſcopi autem*.

Nota primo, ſacrorum Ordinum appellatione non 1
venire Ordines minores, etiamſi Ordines ſacri ex-
primantur per dictionem univerſalem. Nam hic dici- 2
tur, in cunctis ſacris Ordinibus requiri ætatis matu-
ritatem; & tamen certum eſt hujuſmodi maturitatem
non exigi in Ordinibus minoribus, cum conferri poſ-
ſint a ſeptimo anno expleto, *cap. De his*, 28. *diſtinct.*
cap. In ſingulis, 77. *diſtinct.* Dixi in *capit. Super inor-*
dinata, a num. 10. *uſque in finem, inf. de præb.* Item
hic dicitur, in ſacris Ordinibus requiri literarum ſcien-
tiam, quæ tamen non exigitur in promovendis ad
minores Ordines, cum ſatis ſit ut linguam Latinam, 3
intelligant, ut in decreto Concilii Tridentini *cap.* 11.
ſeſſ. 23. Large tamen minores Ordines dicuntur ſacri,
ut notat gloſſ. in *cap.* 1. *in ver. Clericum, de tempor.*
ordin. lib. 6.

Secundo, nota ætatem maturam dici non tantum 4
in trigeſimo anno completo, ſed etiam in decimo o-
ctavo incœpto; nam in principio dicitur ætatis ma-
turitatem requiri in cunctis ſacris Ordinibus, & Ec-
cleſiaſticis miniſteriis, & officiis, puta Decanatu, &
Archidiaconatu, ut explicant Innocent. Hoſtienſ. &
Joann. Andr. & poſtea hæc maturitas declaratur eſſe
in Epiſcopo in trigeſimo anno completo. In Ordine
autem Subdiaconatus, qui etiam inter ſacros compu-
tatur, *cap. A nobis, de ætat. & qualit. cap. Miramur*
de ſerv. non ordin. cap. Ex eo, de elect. in 6. Conci-
lium Trident. *de Sacrament. Ordin. ſeſſ.* 23. *cap.* 2. ex
juris communis diſpoſitione ſatis eſt attingere annum
decimum octavum, ut in *Clem. fin. de ætat. & qua-*
lit. Item hæc maturitas in inferioribus dignitatibus e-
xemplificatur in vigeſimo quinto inchoato, *ut infra*
in §. *Inferiora*. Unde collige ætatem maturam dici ſe-
cundum ſubjectam materiam. Ad hoc *l. Cum filio, in*
fine, ff. de legat. 2. *& l. Cum hic ſtatus*, §. *Sponſam*,
ff. de donat. inter vir. & uxor. & c. 1. 27. *q.* 1. & notat
Archid. *in c. Convenior, & princ.* 23. *q.* 8. & Decian.
hic n. 4.

Tertio, nota ex ordine literæ, ibi: *Gravitas mo-* 5
rum, & literarum ſcientia, in Prælato vitam eſſe præ-
ponendam ſcientiæ, quia, ut Bald. inquit *n.* 13. *Vita*
facit hominem beatum, ſcientia inflatum. Sed an hoc ſit
verum, ſcripſi plene in *capit. Eam te, de ætat. & qua-*
litat.

Quarto, nota tria requiſita in promovendis ad ſacros 6
Ordines, & Eccleſiaſtica miniſteria. Primum, eſt ætatis maturitas: & de hoc pleniſſime dicam infra per duo-

decim quæſtiones.. Secundum, eſt morum gravitas, id eſt, ponderoſitas, ſecundum Hoſtienſ. *num.* 2. Nam & compoſitio corporis qualitatem indicat mentis, §. *ultim.* 41. *diſtinct. cap. Convenientibus*, 1. *quæſt.* 7. Tertium, eſt literarum ſcientia, & de hoc dic *ut infra in ult. quæſtione*.

7 Quinto, nota ibi, *Multo fortius*, qualitates requiſitas in inferioribus Ordinibus, & miniſteriis Eccleſiaſticis, in eminentiori gradu deſiderari in Epiſcopo. Et merito, quia ad curam aliorum poſitus, in ſeipſo debet oſtendere, qualiter alios in domo Dei oporteat converſari, ut dicitur in litera. Viliſſimus enim computandus eſt, qui præcellit dignitate, niſi præcellat alios ſcientia, & ſanctitate, *cap. Viliſſimus*, 1. *quæſt.* 1. *cap. Convenientibus*, 1. *quæſt.* 7. & in Authen. *de Sanctiſſ. Epiſc.* §. *Domus*, gloſſ. *hic in ver. Multo*, & Innocent. *in princip. in in ver. In Epiſcopo*. Quod ſi in quibuslibet Eccleſiæ gradibus prudenter, ſcienterque curandum eſt, ut in Domini domo nihil ſit inordinatum, nihilque præpoſterum; multo magis elaborandum eſt, ut in electione ejus, qui ſupra omnes gradus conſtituitur, non erretur; nam totius familiæ Domini ſtatus, & ordo nutabit, ſi quod re-
8 quiritur in corpore, non inveniatur in capite, ut legitur in *cap.* 1. *ſeſſ.* 24. Concilii Tridentini, ubi propterea ſtatuitur, ut cum primum Eccleſia vacaverit, ſupplicationes ac preces publice privatimque habeantur, atque a Capitulo per civitatem, & diœceſim indicantur, quibus Clerus populuſque bonum a Deo Paſtorem valeat impetrare.

9 Sexto, nota in eodem ver. *Multo fortius*, argumentum a minori ad majus ſumi affirmative, videlicet: Si id, de quo minus videtur ineſſe, ineſt; Ergo & id, de quo magis, ut hic, *& cap. Si in laicis*, 18. *diſtinct. cap. De induciis*, 3. *quæſt.* 3. *cap Si officia*, 59. *diſtinct. capit. Cum per belliſam*, 34. *quæſt.* 2. *cap. Non æſtimemus*, 13. *quæſt.* 2. *& cap. Ex parte*, il 3. *de decim.* Sed a majori ad minus formatur negative, id eſt: Si id, de quo magis videtur ineſſe, non ineſt; Ergo nec id, de quo minus, ut *cap. Si Paulus*, 32. *quæſt.* 5. *cap. Si ergo*, 8. *quæſt.* 1. *cap. Imitare*, 6. *quæſt.* 1. *& cap. Qualibet*, 40. *diſt.* & hic notat gloſſ. in *ver. Multo fortius*, & Hoſtienſ. *num.* 4. *verſ. Et eſt hic argumentum*. Ad utrunque membrum eſt textus in *leg. Relegatorum*, §. *Solet*, *ff. de interdict. & releg.* ibi: *Eſt enim perquam ridiculum, eum, qui minoribus pœnæ cauſis prohibitus ſit, ad majores aſpirare; majoribus tamen prohibitus minores petere non prohibetur.*

10 Septimo, nota in ver. *Ea propter*, quatuor requiſita, quæ debent inquiri in eligendo ad dignitatem Epiſcopalem, de quibus etiam habetur in decreto Concilii Tridentini *cap* 1. *ſeſſ.* 7. ubi innovatur hæc decretalis, & in *cap.* 2. *ſeſſ.* 22. *& in cap.* 1. *ſeſſ.* 24. Primum, eſt ætas annorum triginta, & de hoc plene dicam *infra in* 1. *quæſt. principali*.

Secundum, eſt vita commendabilis: irreprehenſibiles enim eſſe convenit, quos præeſſe neceſſe eſt corrigendis, *cap. In Sacerdotibus*, 61. *diſtinct.* Et Epiſcopus præcepto divino tenetur oves ſuas paſcere non tantum verbi Dei prædicatione, & Sacramentorum adminiſtratione, ſed etiam bonorum omnium operum exemplo, ut habetur in decreto Concilii Tridentini *cap.* 1. *ſeſſ.* 23. Vita enim eſt veluti quoddam prædicandi genus, ut in *cap.* 1. *circa prin-*
11 *cip. ſeſſ.* 25. Unde integritas præſidentium dicitur eſſe ſalus ſubditorum, in *capit.* 1. *ſeſſ.* 6. Ad hoc *capit. Magnæ*, *verſ. Præterea, de voto*. Itaque criminoſus ineligibilis eſt, *cap.* 1. *ſup. titul. proximo*, Joann. Adr. *hic num.* 7. *in ver. Vita*. Imo nec ſufficit vitæ integritas tempore electionis; ſed, ut ait Hormiſdas Papa in *dict. cap. In Sacerdotibus*, 61. *diſtinct.* longa debet vitam ſuam probatione monſtrare, cui gubernacula committuntur Eccleſiæ, concordat *cap. Priuſquam*, 28. *diſtinct.* & Concilium Tridentinum in *cap.* 1. *verſ. Confidens itaque*, *ſeſſ.* 6. ibi: *Ad Eccleſiarum regimen, onus quippe Angelicis humeris formidandum, qui maxime digni fuerint, quorumque prior vita, ac omnis ætas a puerilibus exordiis uſque ad perfectiores annos per diſciplinæ ſtipendia Eccleſiaſtica laudabiliter acta teſtimonium præbeat, ſecundum venerabilem beatorum Patrum ſanctiones, aſſumantur.*

12 Tertium requiſitum, eſt literarum ſcientia, de quo dic ut infra in ultima quæſtione.

13 Quartum & ultimum eſt, ut promovendus ſit de legitimo matrimonio natus. Et pondera hanc literam, quæ non requirit ſimpliciter, ut ſit legitimus; ſed etiam ut ſit natus de legitimo matrimonio: & ſicut matrimonium præcedat nativitatem. Unde videtur poſſe inferri, ut legitimatus per ſubſequens matrimonium ſit ineligibilis. Et hoc in fortioribus terminis videtur ſentire Bald. *hic num.* 11. ait enim: *Sed quid ſi fuit conceptus ex concubina, & antequam naſceretur, fuit cum ea contractum matrimonium? Dic, quod peccatum originale eſt in ſemine.*

Sed contrarium determinat gloſſ. in *capit. Innotuit*, *in ver. Conjugata*, *infra eod.* quia matrimonium ſequens omnia præcedentia purgat, & eam gloſſam dicit communem Compoſtell. hic *num.* 8. *in ver. Legitimo*, & ſequuntur Covart. *de Sponſal. par.* 2. *cap.* 8. §. 2. *num.* 24. & Duen. *reg.* 350. *ampl.* 5. & paſſim alii.

Octavo, nota ibi, *Ea propter*, Summum Pontificem poſſe pro neceſſitate temporis diſpenſare eum promovendo in Epiſcopum ſuper qualitatibus hic præſcriptis, ut per Abbatem in 4. *notab.* Ad idem *text. in capit. Innotuit*, *infra eodem*. Unde ut hic refert Joann. Andr. *num.* 4. *in ver. Quibuſdam*, Joannes Epiſcopus Gratianopolitanus avunculus Comitiſſæ Sabaudiæ, propter nobilitatem ſuam, & amicorum potentiam, in decimo octavo anno electus fuit tempore ſchiſmatis Alexandri III. & Friderici. 14

Expeditis notabilibus, quia inter qualitates requiſitas in promovendis ad dignitates, officia, & Ordines Eccleſiaſticos, primo loco hic commemoratur ætatis maturitas. Inquirendum eſt generaliter, quæ ætas in ſingulis exigatur, tam ex juris communis diſpoſitione, quam ex decretis Concilii Tridentini. 15

QUÆRO igitur primo, & principaliter, quæ ætas requiratur ad obtinendum Epiſcopatum? 16

Hoc loco ſub nomine Epiſcopatus comprehendimus etiam ſuperiores dignitates, nempe Archiepiſcopatus, & Patriarchatus: Ordo enim Epiſcoporum quadripartitus eſt, *capit. Cleros*, 21. *diſt.* Magiſter in 4. *ſentent. diſtinct.* 24. *de quadripart. ord. Epiſcop.* Et de Epiſcopo, & ſuperioribus dignitatibus hanc quæſtionem firmat Geminian. in *cap. Si eo tempore*, *col.* 3. *in gloſſ. penult. de reſcript. in* 6. ubi Epiſcopatum ſupremum beneficium appellat; & ſummum beneficium Hoſtienſ. in *cap. Super inordinata*, *num.* 9. *verſ. Aliud ſeculare ſummum*, *infra de Præb.* per *cap. Quorum vices*, 68. *diſt.* 17

Et ita intelligendo dicendum eſt ad Epiſcopatum requiri annum trigeſimum completum, ut hic eſt caſus. Et eſt ſpeciale in Epiſcopo, ut non ſufficiat annum eſſe inchoatum, ſecundum gloſſam Innocentii, & Hoſt. omnes in *ver. Exegerit*. Idem notat gloſſ. in *cap. Ad noſtram*, *in ver. Ante conſummationem*, *infra de regular.* In inferioribus enim dignitatibus ſufficit annum legitimum attigiſſe, ut infra in §. *Inferiora*, ibi: *Niſi qui jam vigeſimum quintum ætatis annum attigerit*. Item aliud in ſecularibus dignitatibus, ut *leg. Ad Rempublicam*, *ff. de muner. & honor.*. Nec contrarium ſentit gloſſ. in *cap. Unico*, *in ver. Compleverint*, *de ætat. & qualit. lib.* 6. licet eam in alium ſenſum incaute detorſerint moderni Collectores hic *n.* 16. Nam cum textus ibi indulgeat Epiſcopis, ut diſpenſare poſſint ad dignitates, & perſonatus curam animarum non habentes cum iis, qui vigeſimum annum compleverint; gloſſa dicit: Non ſufficit attingere, ſicut in Epiſcopo. Quæ verba non important, ut in Epiſcopo ſufficiat attingere; imo important oppoſitum, & ſenſus eſt: Non ſufficit attingere, ſicut non ſufficit in Epiſcopo. Quod inde apparet manifeſte, quia gloſſa allegat hanc decretalem, quæ requirit annum trigeſimum expletum. Item allegat duo alia ſimilia, in quibus non ſufficit annum attigiſſe, videlicet in Abbatiſſa, ut in *cap. Indemnitatibus*, *primo reſponſo*, *de elect. lib.* 6. & in judice delegato, ut in *cap. Cum vigeſimum*, *infra de offic. deleg.* Itaque ad obtinendam dignitatem Epiſcopalem oportet annum trigeſimum expleviſſe, ut hic patet; nec gloſſa, nec quiſquam alius diſcrepat. Et hodie ſimiliter eſt expreſſum in conſtitutione Gregorii XIV. quæ incipit, *Onus Apoſtolicæ ſervitutis*, edita *idibus Maji* 1591. §. 9. ibi, *Annum trigeſimum jam expleviſſe*, in Bullar. *tom.* 2. *pag.* 691. Et in hoc pari paſſu ambulant matrimo- 19
nium ſpirituale, quod contrahitur inter Epiſcopum, & 18

Ec-

Eccleſiam, ut In *cap. 2. de traslat. Epiſcop.* & matrimo-
nium carnale, in quo itidem non ſufficit annus inchoa-
tus, ut in *cap Continebatur, & cap. Atteſtatione,, in-*
20 *fra de ſponſ. impuber.* In hoc tamen differunt, quod in
matrimonio carnali malitia ſupplet ætatem, *cap. De illis,*
il 2. & cap. fin. eodem tit. Secus in matrimonio ſpirituali,
gloſſ. in *Clement. 2. in ver. Ætate*, & ibi Imola, *num.*
5. de regular. gloſſ. unica, & Abb. in *cap. Poſtulaſti, num.*
3. eod. tit.

21 Quod ſi quæras, cur hic canon præfiaerit trigeſimum
annum completum ad obtinendam dignitatem Epiſcopa-
lem, cum in aliis dignitatibus tam Eccleſiaſticis, quam
ſecularibus ſufficiat annus inchoatus, ut dictum eſt: gloſ-
ſa præallegata in *cap. unico, in ver. Compleverit, de ætat.*
& qualitat. lib. 6. dicit iſta talia eſſe illa, de quibus dicit
lex: *Non omnium, quæ a Principibus fiunt, ratio reddi*
poteſt, leg. Non omnium, ff. de legibus. Nam ſicut dixit,
de triginta, ita potuiſſet dicere, de citeriori, vel ulte-
riori tempore; ſicut Imperator in *Authent. de Sanctiſſ.*
22 *Epiſcop. §. Presbyterum*, ad hoc præfiait ætatem anno-
rum 35. Idem notat gloſſ. in *Clement. Ne in agro, §. Cete-*
rum, in ver. Vigeſimum annum peregerint, de ſtatu Mo-
nach. Sed melius Hoſtienſ. hic *num. 5. in ver. Exegerit*,
hoc ideo factum notat, quia Salvator noſter, cujus Vi-
carius eſt Epiſcopus, *capit. Mulier, il 2. 33. quæſt. 5. cap.*
In novo, 21. diſtinct. in trigeſimo anno baptizatus eſt, &
prædicavit, *capit. Presbyter 78. diſtinct.* Addit S. Thom.
in 3. *par. quæſt. 39. artic. 3.* hanc eſſe perfectam corporis
ætatem. Unde, ut legitur Gen. 41. triginta annorum e-
rat Joſeph, quando accepit regimen Ægypti; David tri-
ginta annorum erat, cum regnare cœpit, ut 2. Reg. 5.
& Ezechiel in trigeſimo anno cœpit prophetizare, E-
zech. 5.

23 Sed objicies. Si ratio Hoſtienſ. fuiſſet attendenda, non
oportuiſſet præſcribere annum trigeſimum completum;
quia, ut ea ſententia B. Chryſoſtomi advertunt gloſſ. Hu-
go, & Archid. in *dict. cap. Presbyter*, & Abb. hic *num. 2.*
Dominus Jeſus cum fuit baptizatus, & cœpit prædicare,
de trigeſimo anno nondum attigerat niſi triginta dies, ſic-
ut in Evangelio continetur, *Luc. 3. Erat Jeſus quaſi an-*
norum triginta.

24 At reſpondetur. Quidquid dicant gloſſa, Hugo, Ar-
chid. & Abb. juxta ſanctorum Patrum ſententias, Chri-
ſtus baptizatus eſt, & prædicavit trigeſimo anno comple-
to. Et dum Lucas ait: *Et ipſe Jeſus erat incipiens quaſi an-*
norum triginta, non dixit quaſi propter diminutionem,
ſed quia de trigeſimo exceſſerat tredecim dies, ut decla-
rat Cardin. Turrecremata in *dict. capit. Presbyter*, ubi
ait, hanc fuiſſe ſententiam Chryſoſtomi *ſuper Matth.*
Homil. 10. & Gregorii Nazianzeni, Bedæ, Iſidori, &
aliorum, adjiciens ita etiam ſentire D. Thom. loco cita-
to. Tene igitur trigeſimum annum completum fuiſſe hic
præfixum, quia ad imitationem Chriſti in hac ætate de-
bet promovendus prædicationem aſſumere, quod eſt præ-
cipuum Epiſcoporum munus, *capit. Epiſcopus il 3. 88.*
diſtinct. Concilium Tridentin. *capit. 2. ſeſſ. 5. & capit. 4.*
ſeſſ. 24.

25 Succeſſive QUÆRO, an eadem ætas annorum trigin-
ta, quæ exigitur in Epiſcopo, requiratur etiam in ſanctæ
Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus?

26 Etſi jure veteri de hoc nihil expreſſe ſit cautum; tamen
videtur hoc poſſe deprehendi ex jure noviſſimo Concilii
Tridentini; nam in *cap. 1. ſeſſ. 7.* decernit, ut ad Cathe-
dralium Eccleſiarum regimen nullus, niſi ex legitimo ma-
trimonio natus, & ætate matura, gravitate morum, li-
terarumque ſcientia præditus aſſumatur, juxta conſtitu-
tionem, de qua hic, ab Alexandro III. in Concilio Late-
ranenſi promulgatam, & idem repetit in *c. 2. ſeſſ. 22. &*
in c. 1. ſeſſ. 24. Ac deinde in *c. 1. §. Quæ vero, ſeſſ. 25.* quæ
de Epiſcopis dicta ſunt, eadem ad Sanctæ Romanæ Ec-
cleſiæ Cardinales pertinere decernit. Et ita ex his decretis
ſimul junctis colligunt Majol. *de irreg. lib. 1. c. 30. n. 13.*
Alphonſus Hojeda *de benef. incompatib. c. 24. n. 27.* & Ni-
col. Garzias *de benef. p. 7. c. 4. n. 78.*

Sed certe quamvis ſit admodum rationabile, ut ad tan-
tæ dignitatis faſtigium non aſſumatur quis ante trigeſi-
mum annum completum, arg. hujus decretalis; tamen
opinio hæc non probatur in *d. c. 1. ſeſſ. 25.* quia verba illa,
quæ de Epiſcopis dicta ſunt, non referuntur ad ea, quæ di-
27 cta fuerunt in præcedentibus ſeſſionibus; ſed ad illa tan-
tum, de quibus fuit dictum in *eod. c. 1.* circa frugalitatem,
modeſtiam, continentiam, humilitatem, & reliquum
vitæ genus Epiſcoporum. Idque non obſcure colligitur ex
eo, quod Concilium ibi extendit, quæ dicta ſunt de Epi-
ſcopis non tantum ad Cardinales, ſed etiam ad quoſcun-
que beneficia Eccleſiaſtica tam ſecularia, quam regularia
obtinentes, pro gradus ſui conditione. At abſurdum eſ-
ſet, ut ætas ad obtinendum Epiſcopatum præfixa intelli-
geretur etiam præfixa ad obtinenda beneficia inferiora.
Item mos Concilii eſt, ubi voluit decreta in præcedenti-
bus ſeſſionibus edita inovare, aut ampliare, id diſertis
verbis exprimere, ut in *cap. 1. verſ. Ne vere, ſeſſ. 23. in*
cap. 1. ibi, Et Tridentinæ hujus Synodi decreta, *& capit.*
9. in princ. ſeſſ. 24. in cap. 6. in princ. ſeſſ. 25. & ſæpe alibi.
Illud tamen certum eſt in Diaconum Cardinalem aſſumi
poſſe, qui in vigeſimo ſecundo ætatis ſuæ anno ſit conſti-
tutus, ita ut omnino intra annum ad ſacrum Diaconatus
Ordinem valeat, & debeat promoveri, ut ad literam ſta-
tuitur in conſtitutione Sixti V. de S. R. E. Cardinalibus,
quæ incipit, *Poſtquam verus ille*, edita *Nonis Decembris*
1586. *in Bullar. tom. 2. pag. 560.* & advertit Card. Paleott.
de ſacri Conſiſt. conſultatione 4. par. q. 1.

Ulterius QUÆRO, quid in Romano Pontifice?

Breviter dicendum, ad hoc nullam certam ætatem a ſa- 28
cris conſtitutionibus eſſe præfixam, ut per Jo. de Selva *de*
benef. quæſt. 5. part. 3. num. 14. Et quamvis decens ſit, ut
Chriſti Vicarius, & univerſalis Eccleſiæ Epiſcopus in ea
ſaltem ætate ſit conſtitutus, in qua Chriſtus cœpit prædi-
care, & in qua ceteri Eccleſiarum Epiſcopi promoventur,
ut hic; tamen in quacunque ætate eligatur, validitati e-
lectionis defectus ætatis objici non poteſt, *cap. Licet de vi-*
tanda, infra eodem, & ibi dixi *num. 11. & 24.* poſt Inno-
cent. Compoſtell. Hoſt. Jo. Andr. & alios communiter: re-
quiritur tamen jure naturali & divino, ut eligendus ſit in
tali ætate, ut uſum rationis habeat, quoniam Petro Do-
minus dixit: *Paſce oves meas, Joann. 20.* quibus verbis e-
legit eum in Paſtorem ovium ſuarum, *cap. ſignificaſti*, &
ibi gloſſ. in *ver. Paſce oves meas, ſupra eod.* Officium au- 29
tem paſcendi ſuſcipere non poteſt infans, & uſu rationis
carens; ideoque electio de talibus nulla eſſet, & hic defe-
ctus objicii poſſet non obſtante decretali, *Licet*, quæ hu-
juſmodi exceptiones a jure naturali, & divino promanan-
tes non ſuſtulit, ut ibi dixi *num. 20.* poſt Bellam. *num. 39.*
& Abb. *num. 10. verſ. Cum quæritur an aliqua exceptio.*
Præterea ad Epiſcopatum, ubi in corpus myſticum acci- 30
pitur poteſtas, requiritur ex neceſſitate actus ſuſcipientis
curam Paſtoralem, & ſic uſus rationis, ut per D. Thom.
in 4. *ſent. diſt. 25. q. 2. art. 2. q. 2.* Turrecr. & Præpoſ. in *c.*
Subdiaconus n. 277. diſt.

Secundo, principaliter QUÆRO, quæ ætas requira- 31
tur ad obtinendas inferiores dignitates ſeculares, qui-
bus cura animarum incumbit, & Parochiales Eccle-
ſias?

Reſpondeo requiri annum vigeſimum quintum inchoa-
tum, ut patet infra in *§. Inferiora*, ubi dicitur: Inferiora
miniſteria, puta Decanatum, Archidiaconatum, & alia
quæ curam animarum habent connexam, nec non Paro-
chialis Eccleſiæ regimen nullus omnino ſuſcipiat, niſi qui
jam vigeſimum quintum annum attigerit. Concordat
decretum Concilii Tridentini in *c. 12. circa princ. ſeſſ. 24.*
ibi: *Nemo igitur deinceps ad dignitates quaſcunque, quibus*
animarum cura ſubeſt, promoveatur, niſi qui ſaltem vigeſi-
mum quintum ſuæ ætatis annum attigerit, & paulo poſt in-
novatur hæc decretalis.

Quæ concluſio procedit, ſive cura incumbens dignita- 32
ti ſit fori pœnitentialis, ſive juriſdictionalis, ut eſt textus
clarus in *cap. Dudum, §. Licet autem poſitiones, verſ. Sed*
cum in jure confeſſus fuerit, ubi Abb. *ſub num. 7.* & omnes
notant infra eod. & conſuluit Navarr. *conſ. 4. num. 1. & 2.*
de ætat. & qualit. Et dixi plenius in *cap. 1. infra de Capell.*
Monach.

Et ex his infertur, ut ad obtinendam dignitatem prin- 33
cipalem in Eccleſia Collegiata regulariter requiratur an-
nus vigeſimus quintus incœptus, cum plerunque curam
habeat animarum in foro interiori, vel exteriori, ut ad-
vertit Garzias *de benef. par. 7. cap. 4. num. 65.* Sed tu vide,
quod dicam infra *n. 49.*

Tertio, principaliter QUÆRO, quæ ætas requira- 34
tur ad obtinendas dignitates ſeculares, vel perſonatus,
quibus cura animarum nulla imminet?

Innocentius in *c. Præterea ſub num. 1. de ætat. & qualit.*
dixit non inveniri jure cautum, qua ætate debeat eſſe is,

qui eligitur ad dignitatem curam animarum non haben-
tem: ideoque ſatis eſſe, ut ſit major annorum quatuor-
decim. Sed de hoc dicto Innocentii multum miratur Ber-
nard. Compoſt. in *cap. Dudum*, *inf. eod.* prout eum refert
Anchar. in *dict. cap. Præterea*, *circa finem*, quia cum in
ſecularibus honoribus adminiſtrationem habentibus requi-
ratur ætas viginti annorum, ut *leg. Spurii*, *§. Minor*, *&*
leg. Non tantum, *ff. de decurion.* niſi ex cauſa, ut in præ-
alleg. *leg. Non tantum*, & ita poſſit intelligi Innocentius
ſecundum eum: longe magis id obtinere debet in honori-
35 bus & dignitatibus Eccleſiaſticis. Et pro opinione Com-
poſt. videtur text. *infra in §. Inferiora*, ſi referamus verba
illa, *Quæ curam animarum habent annexam*, ad verbum,
Alia, immediate præcedens, non autem ad verbum, *Mi-*
niſteria, ita ut ſit ſenſus: Inferiora miniſteria, ſeu digni-
tates etiam non curatæ, & alia quæ curam animarum ha-
bent annexam, nullus omnino ſuſcipiat, niſi qui vigeſi-
mum quintum annum attigerit: prout illum §. etiam in
dignitatibus non curatis intelligit Gemin. in *cap. Si eo tem-*
pore, *col. 3. in gl. penult. verſ. Conclude veritatem*, *de re-*
ſcript. in 6. & Abb. in *cap. Super inordinata*, *num. 11. verſ.*
Aut eſt dignitas inferior, *infra de Præben.* Et eſt ex men-
te Jo. Andr. in *eod. §. inferiora*, qui ſuper verb. *Alia*, di-
xit ſupplendum, Quandoque, quaſi ſenſerit neceſſarium
non eſſe, ut habeant curam animarum. Rurſus pro opi-
nione Compoſt. inducitur text. in *cap. un. de ætat. & qualit.*
lib. 6. ubi indulgetur Epiſcopis, ut diſpenſare poſſint in
dignitatibus, & perſonatibus non habentibus curam,
36 cum his, qui vigeſimum ætatis annum expleverint. Er-
go in illis de jure communi requiritur annus vigeſimus
quintus, cum diſpenſatio ſit juris communis relaxatio:
gloſſa in *cap. Ut conſtitueretur*, *in ver. Detrahendum*, *50.*
diſt. & dicitur vulnus, quia per eam jus commune vulnera-
tur, *cap. Ipſa pietas*, *23 quæſt. 4.* Silveſt. in *ver. Diſpenſa-*
tio, *in princ.* alioquin ſi jus commune non obſtaret, di-
ſpenſandi facultas Epiſcopis conceſſa nihil operaretur. Et
pro hac parte concludit Abb. in *dict. § Inferiora nu. 3.* ſub-
dens non extare aliud jus de ætate diſponens ſuper iſtis di-
gnitatibus inferioribus. Et ſequuntur Decian. in *eodem §.*
num. 11. Franc. in *cap. Si eo tempore*, *num. 10. de reſcript.*
in 6. & in cap. 1. ſub num. 3. verſ. In eadem gloſſa, *de ætat.*
& qualit. eod. lib. Selva *de benef. 3. par. quæſt. 52. num. 17.*
& 24. & plerique alii.

37 Verum altercationem hanc inter Innocentium & Com-
poſtell. hodie diremit jus noviſſimum Concilii Tridentini
in *cap. 12. §. Ad ceteras*, *ſeſſ. 24* quod mediam viam ele-
git, ſtatuitque, ut ad dignitates, vel perſonatus, quibus
animarum cura nulla ſubeſt, Clerici alioquin idonei, &
viginti duobus annis non minores aſciſcantur. Et Sacra
Congregatio ejuſdem Concilii interpres declaravit dictum
§. Ad ceteras, eſſe intelligendum de anno vigeſimo ſecun-
do completo. Quod pro conſtanti etiam tenet Quintil.
Mandoſ. *de minori ætat. cap. 5. n. 10.*

Ideoque conſulta, an is, qui attigit vigeſimum ſecun-
dum annum, poſſit obtinere dignitatem non curatam in
Eccleſia Cathedrali, ſeu Collegiata, ſtante decreto Con-
cilii, quod ad eas Clerici alioquin idonei, & viginti duo-
bus annis non minores aſciſcantur, *ſeſſ. 24. cap. 12. §. Ad*
ceteras autem dignitates: Reſpondit non poſſe, ſed opor-
tere, ut annum vigeſimum ſecundum exegerit. Et in hanc
ſententiam dedit litteras ad Epiſcopum Abulen. ſub die 24.
Septembris 1593. Quarum tenorem recitat Garzias *de be-*
nef. par. 7. cap. 4. & n. 70.

38 Hæc autem ætas viginti duorum annorum ex ejuſdem
Congregationis ſententia ſufficit in dignitate, cui anima-
rum cura nulla imminet, quamvis ei acceſſorie, & in per-
39 petuum unitum ſit curatum beneficium. Ad hoc *c. Extir-*
pandæ, *§. Qui vero*, cum ibi notatis per DD. *infra de Præb.*
Recipit tamen ſecundum aliquos concluſio ſuperius firma-
ta notabilem limitationem, videlicet ut non procedat, ſi
dignitati annexus ſit Ordo Presbyteratus; quia tunc ad
eam obtinendam requiritur ætas viginti quinque annorum
ad Sacerdotium requiſita, allegant *d. c. 12. verſ. Neminem*
40 *etiam deinceps*, *ſeſſ. 24* Unde ad Abbatiam, Decanatum,
Præpoſituram, & Archipresbyteratum, licet eis cura ani-
marum non incumbat, requiritur etiam hodie, ut promo-
vendus attingat vigeſimum quintum ætatis annum, cum
de jure annexum habeant Ordinem Presbyteratus, ut de
omnibus eſt text. in *c. 1.* & ibi Butr. in 1. *notab. infra de ætat.*
& qual. Et ita poſt Majol. & Mandoſ. quos citat, conclu-
dit Garzias *de benef. par. 7. c. 4. n. 72. & ſeqq.*

Sed tu conſidera primo jure communi inſpecto ad obti- 41
nendas dignitates, quibus eſt annexus Ordo Presbytera-
tus, non requiri, ut quis actu ſit Sacerdos; ſed ſatis eſſe,
ut ſtatutis temporibus ad Sacerdotium promoveatur. Ita
probat text. in *dict. cap. De ætat. & qualit.* ibi, *Presbyteri*
fiant, ubi hoc notat Butr. *in 4. notab. num. 2.* dicens de ju-
re Ordinem ad validitatem promotionis ad beneficium
non exigi contemporanee cum promotione, quantumcun-
que illi ſit annexus Ordo; ſed ſufficere, ut proviſus faciat
poſt promotionem ſe promoveri. Idem ſtatuitur infra, in
§. Inferiora, ibi, *Præfixo a Canonibus tempore in Presby-*
teros ordinari. Quod quidem tempus hodie eſt infra an-
num, ut eſt expreſſum in *cap. 4. ſeſſ. 22.* Concilii Triden-
tini, & latius dicam infra *num. 63.* Unde quatenus etiam 42
Concilium in *dict. cap. 12. §. Ad ceteras*, nil novi ſtatuiſ-
ſet quoad illas dignitates, quibus de jure annexus eſt Or-
do Presbyteratus, de quo mox dicetur; adhuc tamen
non requireretur ætas viginti quinque annorum, ut pu-
tat Garzias; ſed ſatis eſſet attingere annum vigeſimum
quartum, quia ſic poſſet proviſus infra annum ad Sacer-
dotium promoveri. Neque vero huic conſiderationi ad-
verſatur decretum Concilii in *dict. cap. 12. §. Neminem et-*
iam deinceps, *ſeſſ. 24* Quoniam loquitur alternative, ibi,
Et Ordine ſacro aut ſit initiatus, quem illa dignitas, Præ-
benda, aut portio requirit; aut in tali ætate, ut infra tem-
pus a jure, & ab hac ſancta Synodo ſtatutum initiari valeat:
& ſic non requiri præciſe, ut ſit actu conſtitutus in Ordi-
ne requiſito; quin potius admitti, ut promoveri poſſit
infra annum; hoc enim eſt tempus ſtatutum a jure, & a
Tridentina Synodo, ut in *dict. Clement. Ut ii*, *& in dict.*
cap. 4.

Deinde conſidera duobus modis dignitates habere poſ- 43
ſe Ordinem Presbyteratus annexum. Primo de jure ſpe-
ciali, id eſt, ex privilegio, fundatione, ſtatuto, vel con-
ſuetudine, ut notat gloſſ. in *cap. Si eo tempore*, *in ver.*
Ætatem, *de reſcript. in 6.* Et hoc caſu verum eſt ad obti-
nendam dignitatem, cui ſit annexus Ordo Presbyteratus,
non ſufficere ætatem viginti duorum annorum præſcri-
ptam in *d. §. Ad ceteras*; ſed oportere, ut proviſus ſit
in tali ætate, ut infra annum poſſit in Presbyterum ordi-
nari, & ſic in vigeſimo quarto inchoato, juxta *dict. Cle-*
ment. Ut ii, *& dict. cap. 4. ſeſſ. 22.* Secundo, dignitas ha-
bere poteſt Ordinem Presbyteratus annexum de jure com- 44
muni, ut in quatuor dignitatibus expreſſit in *dict. cap. 1.*
de ætat. & qualit. Et hoc caſu arbitror veram non eſſe ſupra-
dictam limitationem, ſed ſufficere ætatem viginti duorum
annorum, & Concilium in *d. §. Ad ceteras*, hac in par-
te ſuſtuliſſe juris communis diſpoſitionem, ut ſcripſi ple-
nius in *dict. cap. 1. in 1. notab.* Ideoque quamvis Abbatia
non Curata de jure habeat annexum Ordinem Presbytera-
tus, ut in *eod. cap. 1.* tamen Sacra Congregatio declara-
vit ad eam obtinendam ſatis eſſe vigeſimum ſecundum an-
num explevisſe, ut patebit infra *n. 49.* Et ſimiliter quam- 45
vis & Præpoſitura habeat hujuſmodi Ordinem Presbyte-
ratus annexum, ut habetur in *eodem cap. 1.* ibi, *Præpoſi-*
ti; tamen cum fuerit dubitatum, an Præpoſitura præſer-
tim commendari conſueta, ſi careat Cura, atque Con-
ventu, cenſeatur nihilominus dignitas, ita ut in ejus Com-
mendatario requiratur ætas, de qua in Concilio Triden-
tino *cap. 12. ſeſſ. 25.* Sacra Congregatio die 9. Julii 1577.
cenſuit eſſe dignitatem comprehenſam *dict. cap. 12.* quia
cum ſit regularis, eſt ſaltem habitu cum præeminentia; li-
cet poſtea die 20. Septembris 1577. oſtenſa quadam deci-
ſione Rotæ quæ deciderat contrarium, dixerit videndas
collationes, quas Papa fecerat de iſtis præpoſituris; quia 46
ſi contulerit tanquam beneficia ſimplicia, clarum eſt non
comprehendi appellatione dignitatum. Itaque quatenus
eſſet dignitas, Sacra Congregatio habuit pro conſtanti
ſufficere ætatem viginti duorum annorum a Concilio præ-
ſcriptam.

Quod ſi inquiras, cur Concilium in *d. cap. 12. §. Ad ce-* 47
teras, *ſeſſ. 24.* nil novi ſtatuerit quoad dignitates habentes
Ordinem Presbyteratus annexum de jure ſpeciali; ſed
quoad illas tantum, quibus Presbyteratus eſt annexus de
jure communi. Patet ſolutio ex textu in *c. 1. de conſtit. lib. 6.*
quia ſcilicet legislator (qui omnia jura in ſcrinio pectoris
ſui cenſetur habere) conſtitutionem condendo poſterio-
rem, intelligitur priorem revocare, quamvis de ipſa men-
tionem non faciat. At vero locorum ſpecialium conſuetu-
dines & ſtatuta, cum ſint facti, & in facto conſiſtant, poteſt
probabiliter ignorare, ideoque per conſtitutionem a ſe no-
viter

viter editam, niſi expreſſe caveatur in ipſa, non intelligitur ipſis in aliquo derogare. Præſertim vero, quia mos Concilii eſt, ubi voluit privilegia, ſtatuta, vel conſuetudines tollere, id diſertis verbis exprimere. Ad hoc *cap. 2. verſ. Unde ſi circa, infra de tranſlat. & cap. Ad audientiam, de decim.*

48 Succeſſive QUÆRO, quid de dignitatibus non curatis in Collegiatis Eccleſiis?

Reſpondeo, ad obtinendas dignitates, quibus animarum cura nulla ſubeſt, in Eccleſiis Collegiatis oportere vigeſimum ſecundum annum compleviſſe, quia decretum Concilii Tridentini in *dict. cap. 12. §. Ad ceteras, ſeſſ. 24.* diſponit de dignitatibus tam in Eccleſiis Cathedralibus, quam Collegiatis, ut patet tum ex initio illius decreti, ibi, *Cum dignitates in Eccleſiis præſertim Cathedralibus*; dictio enim illa, *Præſertim*, cum ſit implicativa, utique implicat idem in Collegiatis, eaſque includit: tum ponderando dictionem univerſalem, *Quaſcunque, & ad ceteras*: & hunc intellectum probavit Sacra Congregatio Concilii; cenſuit enim *dict. §. Ad ceteras*, diſponere de dignitatibus, tam in Eccleſiis Cathedralibus, quam Collegiatis.

49 Et in ſpecie cum fuiſſet dubitatum, an ſufficeret ætas viginti duorum annorum ad obtinendam Abbatiam in Eccleſia Collegiata, cui nulla imminet cura animarum, nec juriſdictionalis, nec pœnitentialis, nec habet adminiſtrationem bonorum Eccleſiæ, ſed tantum ſtallum in Choro, & vocem in Capitulo: Sacra Congregatio cenſuit ſufficere ætatem annorum viginti duorum ad obtinendas quaſcunque dignitates, etiamſi ſint primæ, dummodo non habeant curam animarum, quia verba Concilii *cap. 12. ſeſſ. 24.* ſatis clara ſunt.

50 Et cavendum eſt ab Emmanuele Rodrig. qui *tom. 1. qu. regular. quæſt. 11. art. 2.* teſtatur ſe ſcire, ſecundum quandam declarationem Sacræ Congregationis quendam ætatis ſexdecim annorum fuiſſe admiſſum ad dignitatem in Eccleſia Collegiata in Diœceſi Burgen. *Declaraverunt enim*, inquit, *Illuſtriſſimi Cardinales, quod Concilium Tridentinum requirens vigeſimum ſecundum ætatis annum ad hujuſmodi admiſſionem, loquitur de dignitatibus, & Canonicatibus Eccleſiarum Cathedralium, non autem Collegiatarum, ut patet ex litera ejuſdem Concilii, & probat Quintil. Mandoſ. conſil.* 20. Et idem repetit ipſe Rodrig. in *addit. ad Bullam Compoſitionis, num. 4.* ſubdens virtute hujus declarationis D. Chriſtophorum Velam Archiepiſcopum Burgen. contuliſſe dignitatem Scholaſtriæ Collegiatæ Eccleſiæ de Anguillar. de Campo cuidam Scholari, qui habebat majorem ætatem ſeptendecim annorum; & cum litigaretur ſuper hoc, fuiſſe judicatum collationem eſſe canonicam & juridicam. Cavendum eſt, inquam, ab ipſo, quia declaratio hujuſmodi vera eſt quoad Canonicatus Collegiatarum Eccleſiarum duntaxat, de quibus Concilium non diſpoſuit in *dict. §. Ad ceteras*, non autem de dignitatibus. Et ſicut prædictus author fallitur in intellectu Concilii, exiſtimans dictam §. *Ad ceteras*, loqui etiam de Canonicatibus, cum tamen non loquatur niſi de dignitatibus, ut patet ex litera; eodem modo fallitur quoad declarationem Sacræ Congregationis, quæ quoad dignitates apocrypha eſt. Et Mandoſ quem allegat, dicto *conſil.* 20. non loquitur de dignitate, ſed de Canonicatu in Collegiata Eccleſia.

Præterquam quod ſi Concilium in *dict. § Ad ceteras*, non diſpoſuiſſet de dignitatibus in Eccleſiis Collegiatis, hic caſus tanquam omiſſus remanſiſſet in diſpoſitione juris communis, *leg. Commodiſſime, ff. de liber & poſth.* De jure communi autem ad obtinendas quaſcunque dignitates, vel perſonatus, etiamſi curam non habeant animarum, requiritur ætas non quatuordecim, ſed viginti quinque annorum, ut dictum eſt ſupra *num.* 34 ex ſententia Compoſtellani, quæ verior & crebrior eſt; & ſic provectior ætas hodie requireretur in dignitatibus, ſeu Perſonatibus non curatis Eccleſiæ Collegiatæ, quam in dignitatibus & Perſonatibus in Cathedrali Eccleſia, in quibus ex Concilio ſufficit annus vigeſimus ſecundus expletus. Quod eſſe abſurdum, arg. *capit. Requiſiſti, de teſtam.*

51 Quarto, principaliter QUÆRO, quæ dicatur ætas legitima ad Canonicatus, & Præbendas, vel portiones in Cathedralibus Eccleſiis?

52 De jure communi maxima eſt diſſenſio inter Doctores, & gloſſa Bernardi in *cap. Super inordinata, in ver. Æta-*

Fagnan. in I. Lib. Decretal.

tem, infra de Præb. adeo involute loquitur, ut a Doctoribus pro utraque parte allegetur. Nam Joann. Andr. in *cap. Si eo tempore, in gl. penult. de reſcr lib 6.* illam allegat pro opinione, quod ſufficiat annus ſeptimus completus. Abbas vero in eadem decretali, *Super inordinata, num.* 6. eandem gloſſam adducit pro opinione, quod requiratur ætas quatuordecim annorum, ut ibi dicit *num.* 11. Itaque in hoc articulo duæ ſunt opiniones. Prima opinio eſt gloſſæ Joann. Andr. in *dict. cap. Si eo tempore, in ver. Ætatem*, quæ tenet ſeptennem, & majorem ſeptennio poſſe obtinere Canonicatum, & Præbendam in Cathedrali Eccleſia. Et hanc opinionem ſervavit Curia uſque ad tempora Papæ Joannis, ut teſtatur Collectar. in *dict. cap. Super inordinata, num.* 1. & pro ea videtur text. in *cap. Ex eo, de elect. lib. 6.* ubi Canonicus impubes fuit proviſus de Canonicatu in Cathedrali, & ibi gloſ. in *ver. In tua Eccleſia. Nota*, inquit, *quod minor quatuordecim annis dicitur idoneus ad beneficium etiam, & Canonicatum Cathedralis Eccleſiæ*, & per illum textum opinionem Jo. Andr. 53 eſſe veriorem dicit Card. in *dict. cap. Super inordinata, n.* 19. *verſ. Secundo caſu*, & communiorem, & veram Anton. de Butr. in *dict. cap. Si eo tempore, num.* 15. *de reſcr. in 6.* Item ſupradictam gloſſam Joan. Andr. dicit eſſe tenendam Jo. Calder. in *eod cap Si eo tempore*; & ſic ſervatur ſecundum eum. Idem tenet ibi Paul. de Eleazar. quos refert, & ſequitur ibidem Gemin. *cap ult. verſ. Si quæritur de Præbenda, & Canonia ſimul*, ubi etiam pro hac parte allegat Jo de Lignano. Pro eadem opinione allegatur 54 *c. Si annum de judic. lib. 6.* quod decidit minorem quatuordecim annis non poſſe per ſeipſum agere in cauſis beneficialibus, ſed per Procuratorem; & ſic ſupponit minorem poſſe obtinere beneficium Eccleſiaſticum.

Ac demum pro hac parte adducitur textus in *d. c. Si eo tempore, de reſcr. in 6.* qui cum indiſtincte loquatur de beneficio, ad quod literæ impetrantur ante ætatem legitimam, utique videtur includere etiam Canonicatus Eccleſiæ Cathedralis, *cap. penult. de verb ſignif* Nec obſtat, 55 quod in Canonicis requiratur maturitas conſilii, arg. *cap. Statutum, de reſcr. in 6.* Nam & Paulus reſpondet, Maturitas conſilii, & vox in Capitulo non eſt de ſubſtantia Canonicatus. Quod patet ex eo, quod ſi hæc eſſent de ſubſtantia Canonicali, minor decem & octo annis non poſſet eſſe Canonicus, cum non poſſit ad Subdiaconatus Ordinem promoveri, ut in *Clem Generalem, de ætat. & qualit.* & ille qui non eſt in Sacris, vocem in Capitulo non habeat, ut in *Clem. Ut ii, eod tit.*

Verum Hoſt. in *dict. cap. Super inordinata, n. 9. verſ. Aliud ſeculare ſimplex, de Præb.* pluribus tuetur contrariam opinionem, concludens Canonicatum, & Præbendam in Cathedrali Eccleſia obtineri non poſſe ante decimum quartum annum; & hanc partem ſequitur ibidem Henric. Boich *verſ. Aut quæris pro ſimplicibus*, Archid. in *d. c. Ex eo, de elect lib 6.* & Gulielm deMonte Laud. in *Clem. fin. de ætat. & qualit.*

Et probatur optime non cavillando literam in *eod. cap. Super inordinata*, ubi pueri dicuntur inhabiles ad beneficia in Eccleſiis obtinenda, & ſic ad Præbendas in Eccleſiis Cathedralibus. Pueri autem dicuntur a ſeptimo anno uſque ad decimum quartum, *cap. Pueri 22. quæſt. 5.* ut bene per Hoſt Collectar & Abb.

Ad hæc jura præſumunt, Canonicos Cathedralium eſſe peritos, cum eis committi poſſint cauſæ a Sede Apoſtolica, vel ejus Legato, ut in *dict. cap. Statutum, de reſcr. in 6* & conſequenter ſupponunt eos eſſe majores annis quatuordecim. Ad hoc *cap. Cum vigeſimum, infra de offic. delegat.* Rurſus Canonici ponuntur propter maturitatem conſilii, *capit. Novit, infra de his quæ fiunt a Prælat.* Ergo pueri non ſunt ad hoc idonei, cum diſcretione careant, *cap. Cum virum, infra de regular. & cap. Ex eo, in princ. de elect lib. 6. cum concordant.* de quibus ibi per gloſſ. in *ver. Diſcretione.*

Nec obſtat *dict. c. Ex eo*; quoniam, ut reſpondet Ar- 56 chid. ille textus loquitur, quando ex diſpenſatione Papæ fuit minori proviſum, vel ſcriptum ex certa ſcientia pro minori quatuordecim annis. Nec dicatur cum Cardinali, & Gemin. *locis citatis*, hoc eſſe divinare. Quia reſpondeo, ut dixi in *d. cap. Super inordinata, num.* 10. *de Præb.*

Præterea ſi ego dico Canonicum illum fuiſſe promotum diſpenſative, tu dicis me divinare. Et ſi tu dicis eum fuiſſe promotum de jure communi, ego ſimiliter dico

intellectum tunm eſſe divinativum, cum hoc ex litera nullibi deprehendatur. Unde gloſſa in figuratione caſus agnoſcens hanc proviſionis incertitudinem, dicit: In Eccleſia illa erat Canonicus impubes de jure communi, vel diſpenſative. Ergo in eo textu pro neutra opinione conſtitui poteſt efficax fundamentum, quia ſimpliciter ibi recitatur factum, nec aperitur, quo jure impubes Canonicatum obtinuerit.

57 Rurſus non obſtat text in *d. cap. Si annum, de judic. in 6.* Quia ſecundum Archid. loquitur in eo, qui alias fuerit legitime proviſus, & ita ex diſpoſitione Papæ. Vel certe loquitur de aliis Eccleſiis inferioribus a Cathedralibus. Vel denique non habet locum argumentum a contrario ſenſu, ubi juris contrarietas reperitur, *cap. Significaſti, infra de foro compet.* ſecundum Guihelm. de Monte Laud. & Henric. Boich. *locis citatis.* Demum non obſtat textus in *d. c. Si eo tempore, de reſcript. lib. 6.* Quoniam ſecundum Archid. dicit impetrantem habuiſſe tempore datæ ſufficientem ætatem ad beneficium ſine cura, ſed non dicit quantam.

58 Et tenendo hanc opinionem, quæ de jure verior videtur, & quam etiam ſervat Curia, ut de ſuo tempore teſtantur, in *dict. capit. Super inordinata*, Card. *num. 7.* & Abb. *num. 12.* eam limitabis. Primo, ut non procedat, ſi conſuetudo Eccleſiæ habeat, ut major ſeptennio obtinere poſſit Canonicatum cum Præbenda propter certum miniſterium illi annexum, puta deferendi candelabra, vel quid ſimile: tunc enim impubes utique poterit eſſe Canonicus, ſed ejus vox erit in ſuſpenſo uſque ad ætatem legitimam. Et in hoc caſu poteſt intelligi textus in *dict. c. Ex ea, de elect. in 6. & in dict. cap. Si annum, de judic. eod. lib.* ſecundum Hoſtienſ. in *dict. cap. Super inordinata*, quem refert & ſequitur Gemin. in *dict. cap. Si eo tempore, col. ultima circa princip. verſ. Si queritur de Præbenda & Canonica ſimul.* Sed de hac limitatione non immerito dubitari poteſt propter decretum Concilii Trident. in *cap. 6. in princip. ſeſſ. 23. & cap. 12. §. In omnibus vero, ſeſſ. 24.* ut patebit ex dicendis infra *n. 88.*

59 Deinde eandem opinionem limitabis, ut locum non habeat in Canonicatibus, & Præbendis habentibus Ordinem factum annexum ex privilegio, conſuetudine, vel ſtatuto, aut alio modo: quia tunc oportet proviſum eſſe in tali ætate conſtitutum, qualem requirit ordo Canonicatui annexus, ut probatur in *capit. Ex eo. provenire, de Præb. lib. 6.* & notat gloſſ. in *d. c. p. Si eo tempore, in ver. Ætatem, verſ. Et hac vera intelligo. de reſcript. eod. lib.* quam ibi ſequitur Gemin. *col. 3. in fine, verſ. Aut non ſunt dignitates, ſed beneficia inferiora.* Franc *num. 10* & alii communiter. Idem tenet gloſſ. in *cap. Cum in illis, in ver. Providere, de præb. in 6.* & Guihelm de Monte Laud. in *Clem. fin. de ætat. & qualit.* qui ad hoc allegat *cap. Significatum, infra de Præb.* Rebuff. in *praxi benefic. tit. Requiſita ad collationem, num. 33. & in repet. cap. exterpandæ, §. Qui vero, in 2. notab. de Præb.* Rota *deciſ. 1. num. 3. de*

60 *Præb. in nov.* Alias proviſio etiam facta ex cauſa permutationis nulla eſt, Put. *deciſ. 331. & 388. lib. 1.* Mohed. *de-*

61 *ciſ. 7. de conceſſ. Præb.* Tams *deciſ. 58. & 59.* Idque non ſolum vendicat ſibi locum in beneficiis habentibus annexum Ordinem Preſbyteratus, ſed etiam in habentibus annexum Diaconatum, vel Subdiaconatum; in omnibus enim requiritur ætas ad hujuſmodi Ordinem requiſita, cum nulla appareat ratio diverſitatis. Et quamvis prædicta decretalis, *Ei, cui*, expreſſerit de Ordine Sacerdotali; id tamen non fecit taxationis gratia, ſed per modum exempli, quod diſpoſitionem non reſtringit, *leg. Damni infecti, la 2. ff. de damno infect.* & ita poſt Archid. Calder. Jo. de Lignano, Imol. & Gemin. concludit Philipp. Franc. in *dict. cap. Ei, cui*, n. 14. & ibi etiam Prob. ad Monac. *num. 1.* Lambert. *de jurepatr. 7. p. 2. lib. quæſt. 7. art. 27. nu. 8.* qui alios refert, teſtaturque hoc tenere omnes Doctores in *d. c. Ei, cui*, & Petrus de Greg. *de benef. cap. 37.* n. 2. di-

62 cens, in his ætatem Ordinum requiri tempore datæ impetrationis, niſi ſit ad vacatura (intellige in genere) quia tunc ſufficit tempore vacationis beneficii, ut in *d. cap. Ei, cui*, & ibi Gemin. quem ſequitur Pelin. in *c. Eam te, nu. 18. de reſcript.* Licet Joann. Andr. in *d. c. Ei, cui*, diſtinxerit, an beneficio ſit annexus Ordo Preabyteratus, an vero inferiores Ordines; ut in primo caſu requiratur ætas Ordini Sacerdotali præſcripta tempore impetrationis, & ad hunc caſum reſtringit textum in *dict. cap. Ei, cui*; in ſecundo autem caſu beneficium conferri poſſit etiam non habenti ætatem ad Ordinem requiſitam, & eum ſeq. Rom. *conſ. 325. n. 1.* & Dec. *hic n. 21.*

Sed tu adverte, quia etſi Doctores tam antiqui, quam 63
moderni videantur crebriori calculo adhærere primæ opinioni; hodie tamen in beneficiis tam Præsbyteralibus, quam Diaconalibus, & Subdiaconalibus ſervari debet diſpoſitio Concilii Tridentini in *cap. 4. ſeſſ. 22.* quod innovando *Clem. Ut ii, de ætat. & qualit.* eique adjiciendo decernit, ut illi, qui dignitates, Præbendas, portiones, ac quælibet alia beneficia in Cathedrali, vel Collegiata ſeculari, vel regulari Eccleſia obtinent, aut impoſterum obtinebunt, quibus onera varia ſunt annexa, videlicet ut alii Miſſas, alii Evangelium, alii Epiſtulas dicant, ſeu cantent, &c. teneantur, juſto impedimento ceſſante, infra annum Ordines ſuſcipere requiſitos, &c. Nec aliis impoſterum fiat proviſio niſi iis, qui jam ætatem, & ceteras habilitates integre habere dignoſcantur; aliter irrita ſit proviſio. Quo loco eſt animadverſione dignum, quod dicta *Clem. Ut ii, §. Illi vero*, loquitur de beneficiis, quibus certi Ordines ſunt annexi, nec exprimit quos. Et Concilium Tridentinum quaſi explicans decretum Viennenſis Concilii, loquitur de beneficiis, quibus annexa ſunt onera dicendi Miſſas, Evangelium, vel Epiſtolam, & ſic de beneficiis, quibus annexi ſunt Ordines Preſbyteratus, Diaconatus, vel Subdiaconatus; iis enim prædicta onera incumbunt, ut in *cap. Perlectis, 25. diſt.*

Rurſus in dicta Clement. obtinentes beneficia hujuſmodi non obligantur ita clare, & præciſe ad Ordines ſuſcipiendos; ſed tantummodo quandiu non promoventur, carent voce in Capitulo, eiſque ſubtrahunt pars dimidia diſtributionum. At vero Concilium Tridentinum aperte ſtatuit, ut teneantur infra annum Ordines ſuſcipere requiſitos, & pœnas innovat. Unde patet hodie, ſublata Archid. & aliorum opinione, nec non diſtinctione Joann. Andr. ad obtinenda beneficia, quibus de jure, privilegio, conſuetudine, vel ſtatuto annexi ſunt Ordines, ſive Preſbyteratus, ſive Diaconatus, vel Subdiaconatus, non exigi ætatem requiſitam ad Ordinem tempore proviſionis, ſed ſufficere ut proviſus in tali ætate ſit conſtitutus, ut infra annum ad Ordines requiſitos promoveri valeat. Quod tenet gloſſa communis in *dict. Clem. Ut ii, in ver. In eiſdem*, concordat *cap. 12. §. Neminem etiam deinceps, ſeſſ.*
24. Et hanc ſententiam alias probavit S. Congregatio ejuſ- 64
dem Concilii interpres; nam ſtante Concilio Tridentino in *dict. cap. 4. ſeſſ. 22. in fine*, ubi diſponitur, ut non fiat proviſio de beneficiis niſi iis, qui habent ætatem ad Ordinem, quem beneficium requirit: item eodem Concilio *ſeſſ. 24. cap. 12.* ubi diſponitur neminem recipiendum, niſi eo Ordine ſit initiatus, quem beneficium requirit, vel in tali ætate, ut infra tempus a jure, vel ab eodem Concilio ſtatutum initiari valeat: ſtante etiam juris communis diſpoſitione, quod ad beneficium, cui annexus eſt Ordo, nemo aſſumatur, niſi ſit in ætate ſufficienti ad Ordinem ſuſcipiendum, *cap. Ei, cui, de præb. in 6. & cap. 2. de inſtit. eod. lib.* dubitatum fuit, an hodie vigore Concilii *ſeſſ. 24. cap. 12.* poſſit Ordinarius conferre Præbendam ſacerdotalem exiſtenti in anno ſuæ ætatis 24. qui poteſt intra annum promoveri, vel potius requiratur ætas annorum 25. ſicut diſpoſitum eſt de jure communi: Sacra Con-
gregatio cenſuit poſſe. Et ex his patet hodie admitten- 65
dam non eſſe diſtinctionem quam facit Abb. *infra in §. Inferiora, num. 10.* ait enim: *Quædam eſt annexio Ordinis reſpectu aptitudinis; quædam vero eſt annexio reſpectu actus.* Primo caſu requiritur, ut quis habeat ætatem tempore promotionis, in qua quis poſſit promoveri ad Ordinem requiſitum; nec eſt neceſſe, ut tunc habeat illum Ordinem; ſed ſatis eſt, ut ſit habilis ad illum accipiendum, & tenetur illum recipere quamcitius poteſt, temporibus tamen competentibus: & in hac annexione intelligit textum in *dict. §. Inferiora, & in capit. Si pro clericis, & in capit. Ei, cui, de præbend. lib. 6.* In ſecundo autem caſu, quando eſt annexio reſpectu actus, requiritur neceſſario ut tempore promotionis habeat illum Ordinem beneficio annexum; ut ſi dicat ſtatutum, Talis Præbenda non conferatur niſi actualiter conſtituto in Sacerdotio. Qualiter autem cognoſcatur, an ſit annexio reſpectu actus, vel aptitudinis, concludit recurrendum eſſe ad verba, nec aliter declarat annexionem reſpectu aptitudinis: & hanc diſtinctionem ſequitur hic Decian. *in eodem §. Inferiora, numer. 21.*

Sed

Sed primum membrum hujus diſtinctionis hodie non
eſt verum, quia ſi Ordines ſint annexi beneficio reſpectu
aptitudinis, non eſt neceſſe, ut quis tempore promotio-
nis habeat ætatem, quam Ordo annexus requirit; ſed ſa-
tis eſt ne ſit in tali ætate, ut ad illum Ordinem promoveri
poſſit infra annum, juxta decretum Concilii Vienneñſis,
in dicta Clement. *Ut ii*, & Tridentini *in d. c. 4. ſeſſ.* 22. *&*
66 *capit.* 12. §. *Neminem etiam deinceps*, *ſeſſ* 24. ut abunde
oſtenſum eſt ſupra. Aptius igitur diſtingue ſecundum gloſ.
Joann. Andr. in dicta Clement *Ut ii*, *in ver. annexi*: Aut
Ordines de jure communi, primæva inſtitutione, anti-
qua conſuetudine, vel ſtatuto, ſunt Præbendis annexi
ſimpliciter, & abſolute; & tunc non eſt neceſſaria ætas
ad Ordinem requiſita tempore promotionis, ſed ſatis eſt,
ut proviſus in ea ſit ætate, ut in proximis temporibus,
ſeu infra annum promoveri valeat. Quod procedit ſe-
cundum gloſſ. ſive annexi ſint certis Præbendis, ſive in-
certis, quæ tamen poſtea certificatæ ſunt; puta quia por-
tio vacans eſt ſacerdotalis, ut ſcripſit idem Joann. Andr.
in cap. Propoſuit, *in princip. infra de conceſſ. præb.* Aut Or-
dines ſunt Præbendis annexi non ſimpliciter, ſed cum ex-
67 preſſione, ut Præbendæ conferri non poſſint, niſi actu Sa-
cerdoti, Diacono, vel Subdiacono, ſeu conſtituto in
tali Ordine: & tunc, ut inquit gloſſa, non eſt dare, ut
habeat iſtud beneficium non habens Ordinem annexum:
& verum eſt ſecundum membrum diſtinctionis Abbatis,
de qua ſupra *num.* 65. Et eſt ratio, quia qualitas adjuncta
verbo intelligitur ſecundum tempus verbi, *leg. Si Titius*,
ubi Bart. *ff. de teſtam. milit. leg. in delictis*, §. *in extraneis*,
ff. de noxal. & notat Dec. *infra in* §. *Inferiora*, *num.* 21.
ſuadens, ſecundum hanc concluſionem conſuluiſſe An-
dream Siculum *in conſil.* 33. *in* 2. *dub. lib.* 2. Et eandem ſæ-
pius probavit Rota, & Sacr. Congregatio Concilii in
beneficiis, ſeu Capellaniis ea lege fundatis, ut conferri
debeant Sacerdoti, ſeu conſtituto in Ordine Sacerdotali,
ut ſcripſi plene *in cap.* 1. *infra de ætate*, *& qualit.* Sed niſi
ita expreſſe ſit cautum, teneas indiſtincte ſatis eſſe, ut
proviſus ſit in tali ætate, ut infra annum promoveri poſſit
ad Ordinem beneficio annexum.

68 Hinc inſertur, ut cum hodie decreto Concilii Triden-
tini *in cap.* 12. §. *In omnibus vero*, *ſeſſ.* 24. ſtatutum fuerit,
ut in omnibus Eccleſiis Cathedralibus omnes Canonica-
tus, & Portiones habeant annexum Ordinem Presbyte-
ratus, Diaconatus, vel Subdiaconatus, ad obtinendam
Præbendam Subdiaconalem in Cathedrali Eccleſia, ſatis
erit, ut quis ſit conſtitutus in vigeſimo primo anno, ad
Diaconalem in vigeſimo ſecundo, & ad Presbyteralem
in vigeſimo quarto inchoatis. Quoniam in tali ætate con-
ſtitutus poterit infra annum fieri Subdiaconus in vigeſi-
mo ſecundo, Diaconus in vigeſimo tertio, & Presby-
ter in vigeſimo quinto ſimiliter inchoatis. Quemadmo-
dum hodie requiritur ex *capit.* 12. *ſeſſ.* 23. ejuſdem Con-
cilii; & latius dicam infra in 11. principali quæſtione,
Quicquid contra incaute ſcripſerint Hojeda *de benefic. in-
compatib. capit.* 29. *num.* 16. Majol. *de irregul. capit.* 30.
num. 12. Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib.* 4. *quæſt.* 9.
num. 11. & Nicol. Garzias alios referens *de benefic. par.* 7.
cap. 4. *n.* 22.

69 Nec refert, quod ſacra Congregatio alias conſulta, an
conſtitutus in vigeſimo anno poſſit obtinere Canonicatum
in Cathedrali habentem Ordinem Subdiaconatus anne-
xum, cum intra annum poſſit ſuſcipere dictum Ordinem;
declaravit, poſſe. Etenim hæc declaratio intelligenda eſt
de conſtitutis in anno vigeſimo completo; alioquin infra
annum non potuiſſet ordinari Subdiaconus, quia non-
dum attigiſſet annum ætatis vigeſimum ſecundum, prout
requiritur decreto *dict. cap.* 12.

70 Unum tamen adverte, quod Concilium *in d.* §. *in omni-
bus vero*, non ſtatuit ſimpliciter, & abſolute, ut omnes
Canonicatus, ac Portiones habeant annexos Ordines ſa-
cros; ſed addit, ut Epiſcopus cum conſilio Capituli de-
ſignet, ac diſtribuat, prout viderit expedire, quibus quiſ-
que Ordo ex ſacris annexus in poſterum eſſe debeat; ita
tamen ut dimidia ſaltem pars Presbyteri ſint, ceteri vero
Diaconi, aut Subdiaconi. Ubi vero conſuetudo lauda-
bilior habet, ut plures, vel omnes ſint Presbyteri, o-
71 mnino obſervetur. Quamobrem ſi Ordinum diſtributio
nondum facta fuerit, aut conſuetudo non habeat, ut
Præbendæ omnes ſint Presbyterales, ſervandum erit jus
vetus quoad ætatem requiſitam ad obtinendos Canonica-
tus, & Præbendas, Portioneſque in Cathedrali Eccleſia.

Quidquid contra ſcripſerint Hojeda *de benefic. incompa-
tib. par.* 1. *cap.* 24. *ſub num.* 16. *verſ. Si autem in Eccleſia*, Leſſ. *de juſt. & jur. lib.* 2. *c.* 34. *dub.* 20. *num.* 106. Garz. *de benefic. par.* 7. *capit.* 4. *num.* 28. *& ſeqq.* & Lotter. *de re benefic. lib.* 2. *quæſt.* 47. *num.* 81. *& ſeqq.* Atque ita diſce-ptatio ſuperius habita in hac quarta principali quæſtione non eſt inutilis.

Nec refert, quod Concilium, ut inquit Leſſ. & alii ſu-pracitati, ſua auctoritate omnibus Canonicatibus, & Portionibus annectat Ordinem ſacrum in genere. Etenim obſervandum eſt, S. Synodum non facere hujuſmodi annexionem præciſe, ſed alternative, ſtatuendo, ut annexum habeant Ordinem Presbyteratus, Diaconatus, vel Subdiaconatus. Et hujus alternativæ electionem, & declarationem committit Epiſcopo, ibi: *Epiſcopus autem cum conſilio Capituli deſignet*. Unde priuſquam Epiſcopus hujuſmodi deſignationem, & annexionem faciat, non poteſt dici Concilium præciſe ſtatuiſſe, ut nulla Præbenda annexum habeat Ordinem Subdiaconatus, quoniam qui plura facit alternative, non dicitur præciſe ſeu determinative alterum facere, §. *Huic autem inſtit. de action.* Dec. *in cap. Inter ceteras*, *in* 3. *notab.* & ibi dixi, *n.* 4. *ſupra de reſcript.* & eſt text. optimus *in cap. Is qui de elect. lib.* 6. & ubi voluntas, & electio deſideratur, ante voluntatem, & electionem nihil perficitur, ut *leg. Mater*, *C. de rei vindicat.* & fuit dictum Bald. *conſ.* 299. *dicunt Petrus*, *& Cynus*, *n.* 5. *verſ. nam ubi voluntas*, *lib.* 1. & conſequenter ante hujuſmodi declarationem, & ſpecialem annexionem, proviſus de aliquo Canonicatu, vel Portione, arctari non poteſt ad Ordinem Subdiaconatus: neque enim in alternativis ante factam electionem, & declarationem oritur obligatio, ut eſt text. *in leg. Eum qui certarum*, §. 1. *ff. de verborum obligat.* & notat Bart. *conſ.* 70. *Reverendiſſime*, *num.* 4. *verſ. Ad unum tamen adverte*, *lib.* 1. & Bald. *dict. conſ.* 299. *num.* 5. *verſ. Imo videtur quod cum Eccleſia habeat electionem*. Quod inde etiam apparet manifeſte; nam ſi in Eccleſia, ubi non eſt facta Ordinum diſtributio, vacarent eodem tempore omnes Præbendæ, vel ultra dimidiam illarum partem, ſecundum ratiocinationem Doctorum omnes conferri deberent Subdiaconis. Hoc autem patenter eſſet contra Concilium, quod jubet indeterminate, ut ſaltem dimidia pars Presbyteri ſint, cetera vero Diaconi, aut Subdiaconi. Dicendum eſt igitur, ante ſpecialem annexionem Epiſcopi ad obtinendos Canonicatus, vel Portiones in Cathedrali Eccleſia, non exigi ætatem ad ullum ſacrum Ordinem requiſitum, ſed ſufficere habilitatem præſcriptam a jure communi. Et hanc ſententiam jam pridem probavit ſacra Congregatio Cardinalium ejuſdem Concilii interpretum. Nam Ferdinandus ætatis annorum 18. obtinuit Canonicatum in Cathedrali Oveten. quo enim Epiſcopus vellet eum privare, quia non erat in tali ætate, ut infra tempus a jure ſtatutum ſaltem ad Subdiaconatum promoveri poſſet: adiit ſacram Congregationem Concilii, dicens ſufficere ut ſit in ætate habili de jure communi ad obtinendum Canonicatum, nempe 14. annis completis, ut per DD. *in c. Super inordinata*, *de præb.* Nam Concilium in hoc caſu non poteſt habere locum, cum in dicta Eccleſia adhuc non ſit facta Ordinum diſtributio. Sacra Congregatio cenſuit, non poſſe privari, & ſi non ſit in ea ætate, qua ad Subdiaconatum promoveri poſſit, ſi Epiſcopus nondum diſtribuit, quibus quiſque Ordo ex ſacris annexus eſſe debeat, prout Concilium mandat. Itaque monendum eum, ne id facere differat amplius.

Neque vero ulla habenda eſt ratio contrariarum reſolutionum, quas recenſet Garzias *loco citato*; nam illarum falſitas inde evidenter cognoſcitur, quod reſolutiones illæ ſupponunt, ad obtinendum Canonicatum Subdiaconalem requiri annum vigeſimum ſecundum inchoatum, quod eſt aperte falſum, quia cum ex Concilio *in cap.* 4. *ſeſſ.* 22. *& in dict. cap.* 12. §. *Neminem etiam*, *ſeſſion.* 24. ad obtinendum Canonicatum, cui ſacer Ordo ſit annexus, ſufficiat quem in tali ætate conſtitutum eſſe, ut infra annum ad illum Ordinem promoveri poſſit, hinc patet manifeſte, ad obtinendam Præbendam Subdiaconalem ſatis eſſe attingere annum vigeſimum primum; quia ſic infra annum poterit proviſus ad Subdiaconatum promoveri; & ſic in vigeſimo ſecundo inchoato, ut Concilium requirit, *cap.* 12. *ſeſſ.* 24. & patet ex dictis ſupra *num.* 68. Cardin. Seraph. 1138. falſo enim ſupponit, ad obtinendum Canonicatum requiri

Digitized by Google

ætatem 22. annorum ex Concil. Trid. *cap. 12. ſeſſ.* 24. quia hanc ætatem Concilium ibi in *verſ. ad ceteras*, requirit tantummodo in dignitaribus non curatis, ſed non in Canonicatibus, ut patet paulo infra, *verſ. Neminem*. Unde hac in parte deciſio illa ſuſtineri non poteſt, licet in reſolutione ſit conformis Concilio, quia in ſuo caſu deerant proviſo undecim menſes ad complendum annum ætatis 20. & ideo non poterat infra annum ad Subdiaconatum promoveri, etiam computatis octo menſibus, ſuper quibus Papa diſpenſavit. Merito fuit concluſum, diſpenſationem non ſuffragari. Præterea deciſio non aperit, an in caſu illo fuiſſet facta ab Epiſcopo Ordinum diſtributio; ſed tantum dicit in litteris diſpenſationis fuiſſe injunctum onus proviſo, ut infra annum ſe promoveri faceret ad Ordinem Subdiaconatus. Unde credendum eſt Præbendam illam fuiſſe Subdiaconalem; alioquin Pontifex non arctaſſet proviſum ad ſacrum Ordinem ſuſcipiendum, ut ex dictis conſtat. Et eodem modo reſpondetur ad deciſionem.

72 Limitabis tertio opinionem ſupra firmatam, ut non procedat, ſi in fundatione Canonicatus expreſſe cautum fuerit, ut conferri poſſit ante ætatem a jure communi, aut etiam a Concilio Tridentino requiſitam; lex enim fundationis omnino ſervanda eſt, ſecundum ea, quæ notantur per gloſſ. communiter approbatam, *in cap. cum dilectus, in verb. Conſtitutum, verſ. ſatis tamen credo, ſupra de conſuet.* & cenſuit ſacra Congregatio, quam ſecuta fuit Rota *deciſ. 194. num. 1. par. 2. recent.*

73 Ideoque cum quidam laicus intenderet in Cathedrali Nepeſina erigere Canonicatum cum Præbenda ſufficientis redditus cum reſervatione juriſpatronatus pro ſe, & ſucceſſoribus ſuis, ſed vellet prima vice præſentare clericum minorem annis viginti, ac majorem quatuordecim, id eſt in decimo ſexto anno conſtitutum, & Epiſcopus quæſiviſſet, an in erectione poſſet, aut deberet ejuſmodi conditionem admittere; ſacra Congregatio cenſuit poſſe Epiſcopum in erectione Canonicatus ejuſmodi conditionem admittere, ut hac prima vice inſtituatur Clericus, alias tamen idoneus, licet decimum ſextum ætatis annum
74 non exegerit. Forte in Eccleſia illa ex conſuetudine, vel alias Præbendæ omnes erant presbyterales; alioquin ad obtinendam Præbendam noviter erectam, cui nondum ab Epiſcopo Sacerdos annexus eſſet, ſufficeret ætas annorum quatuordecim a jure communi præſcripta, ut late oſtenſum eſt ſupra in hac quarta principali quæſtione, nec eſſet opus hanc conditionem apponere in limine fundationis. Vel certe ſacra Congregatio ſatis dixit eo caſu reſpondere ad propoſitam facti ſpeciem.

75 Limitabis quarto, ut non procedat in Canonico Pœnitentiario, qui non ſolum debet eſſe magiſter, vel Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel jure Canonico, ſed etiam annorum quadraginta, ſeu alias qui aptior pro loci qualitate reperiatur, ut cavetur decreto Concilii Tri-
76 dentini *cap. 8. §. In omnibus etiam, ſeſſ.* 24. & annus quadrageſimus debet eſſe completus, cum littera requirat in plurali, ut ſit quadraginta annorum, ut notat. gloſſ. *in Clement. fin. in ver. In decimo octavo, de ætate, & qualit.* Abb. *hic num.* 6. Felin. *in capit. Cum vigeſimum num.* 1. *de offic. delegat.* Com. *conſil.* 213. *num.* 7. *vol.* 1. Rota *deciſ. 26. de reſcript. in novis*, Bellam. *deciſ.* 726. & in Pœnitentiario tradit in ſpecie Nicol. Garz. *de benefic. part. 7. capit. 4. num.* 32. licet Azor. *inſtitut. moral. 2 part. lib. 6. capit. 5. quæſt. 6. in fine*, dixerit, & non bene, ſuffi-
77 cere annum quadrageſimum inchoatum. Defectus tamen ætatis annorum quadraginta a Concilio requiſitæ non obſtare dixit ſacra Congregatio, ubi alias aptior pro loci qualitate non reperitur.

78 Quinto principaliter QUÆRO, quæ ſit ætas legitima ad obtinendos Canonicatus, & Præbendas in Collegiata Eccleſia?

79 Jure communi inſpecto Doctores unanimiter exiſtimarunt, ad Canoniam cum Præbenda in Eccleſia Collegiata ætatem legitimam eſſe ſeptennium completum. Et hujus ſententiæ fuerunt Joan. Andr. & alii citati in præcedenti quæſtione *num.* 52. qui dixerunt ſeptennium ſufficere ad Canonicatus, & Præbendas etiam in Cathedrali Eccleſia, & de Canonia inferiorum Eccleſiarum expreſſe loquitur Abb. *in cap. Præterea, num. 6. verſ. In Canonicis autem, de ætat. & qualitat.* Nec diſſentiunt Hoſt. Collectar. & reliqui ſuperius relati *num.* 55. requirentes ætatem annorum quatuordecim, quoniam loquuntur in Canonicatibus, & Præbendis exigentibus maturitatem conſilii, & ſic Cathedralium Eccleſiarum, *ut in cap. Quanto, infra, de his quæ fiunt a Prælat.* facit textus *in cap. Statutum, de
reſcript. in 6.* ubi patet, cauſas ab Apoſtolica Sede delega- 80
ri Canonicis Cathedralium, non autem Collegiatarum Eccleſiarum, ut ibi notat gloſſ. *in ver. Cathedralium*. Item facit *in cap. Requiſiſti, verſ. Quoniam non eſt tanta communio, infra, de teſtam.*

Sed nunquid juris communis diſpoſitio hac in parte fuerit immutata ex decretis Concilii Tridentini? Non videtur; nam propoſito dubio in S. Congregatione, qua ætate conſtituti eſſe debeant ex Concilio, qui Canonicatus acquirere volunt in Collegiatis Eccleſiis? Reſponſum eſt, Concilium de hoc nihil diſpoſuiſſe, & reliquiſſe in terminis, in quibus erat ante Concilium, nec expedire nunc aliquid novi juris ſtatuere. 81

Ceterum advertere oportet hanc declarationem eſſe intelligendam in terminis, *cap. 12. §. In omnibus ſeſſ.* 24. quod loquitur tantummodo de Canonibus, & portionibus in Cathedralibus Eccleſiis, & ea ſententia ſacræ Congregationis locum non habet in Canonicatibus, & portionibus Collegiatarum Eccleſiarum; ſicut nec extenditur ad dignitates & dimidias portiones. Vel certe eadem declaratio intelligi poteſt in ſpecie, quia nullibi Concilium ſpecialiter diſpoſuit, qua ætate eſſe debeant, qui obtinere volunt Canonicatus, vel portiones in Eccleſiis Col-
legiatis. At ſecus eſt in genere, quia decreto *capit. 6. ſeſſ.* 83
23. generaliter ſtatutum eſt, ut nullus beneficium Eccleſiaſticum obtinere poſſit ante decimum quartum annum; hoc enim decretum cum indefinite loquatur de beneficio, proculdubio includit etiam Canonicatus, & Præbendas in Collegiata Eccleſia, *capit. 1. Ne ſede vacan. lib. 6. & capit. penult. infra, de verb. ſignificat.* ubi eſt caſus. 82

Unde orta dubitatione, an proviſo in decimo tertio ſuæ ætatis anno de Canonicatu in Cathedrali Eccleſia, ubi vigore ſtatuti Eccleſiæ proviſi ante realem poſſeſſionem, & fructuum perceptionem tenentur expectare per biennium, obſtet decretum *capit. 6. ſeſſ.* 23. Sacr. Congregatio cenſuit obſtare. Quamobrem ex eo decreto ad obtinendum Canonicatum in Collegiata requiritur ætas 14. annorum, & ſufficit annum decimum quartum eſſe inchoatum, ut patebit in quæſt. ſequenti, & tenent Mandoſ. *conſil.* 20. & alii apud Garziam *de benefic. part. 7. cap. 4. num.* 39. Vel denique prædicta declaratio intelligi poteſt
proprie, quia ex regula Cancellariæ jam requirebatur 85
ætas 14. annorum ad Canonicatus in Collegiata. Unde Concilium *in dict. cap.* 6. quoad ejuſmodi Canonicatus nil novi ſtatuit. Idque ſatis dilucide alias declaravit eadem ſacra Congregatio. Nam cum fuerit quæſitum, ſi non conſtat de qualitate Canonicatuum appoſita in fundatione, ſeu erectione, quæ ætas requiratur ſive in Cathedralibus, ſive in aliis Collegiatis inſignibus, & non inſignibus? Sacr. Congregatio reſpondit, *Quoad Cathedrales clare decretum eſſe a Concilio, cap. 12 ſeſſ. 24. Quoad Collegiatas autem cenſuit, Concilium nihil ſtatuiſſe circa ætatem Canonicorum Collegiatarum, neque eos ad ſacros Ordines cogere voluiſſe, quatenus alias non tenerentur. Quod & videtur colligi cap. 12. ſeſſ. 24. ubi ſtatuitur de Cathedralibus tantum, & ex cap. 4. ſeſſ. 22. ubi de Collegiatis agitur, & de Canonicis, qui non ſunt in ſacris, & eos tantum voce privat, & quando cogit ad ſacros, præſupponit conſtare aliomodo Ordinem ſacrum annexum eſſe illi Canonicatui: ſicque in ſumma quod ad Collegiatas attinet, Concilium reliquiſſe eas circa ætatem Canonicorum in illis terminis, in quibus erant ante Concilium, nempe ut ſufficiat ætas quatuordecim annorum. Nam licet olim major ſeptem annis poſſet Canonicatum obtinere; tamen regula Cancellariæ decimum quartum requirit, qui terminus eſt etiam generaliter a Concilio ſeſſ. 23. capit. 6. præfixus ad obtinenda beneficia ſimplicia.* Hactenus verba deciſionis Sacr. Congregationis. 84

Porro eadem ætas, & habilitas, quæ requiritur, & ſuf- 86
ficit ad titulum beneficii, requiritur, & ſufficit ad Coadjutoriam a Pontifice conceſſam, Caputaq. *dec. 127. par. 1.* Gonzalez *ſuper regula 8. Cancell. in gloſſ. 5. §. 9. n. 6. & 90.* & Garzias *de benef. par. 7. c. 4. n.* 90.

Sexto principaliter QUÆRO, quæ ætas requiratur 87
ad obtinendas Capellas, & alia beneficia ſimplicia? Doctores non conveniunt; nam gloſſ. *in c. 2. in ver. Eccleſias, infra de ætat. & qualit.* dixit, majorem ſeptennio poſſe obtinere bene-

beneficia ſimplicia, quia in tali ætate poteſt ad minores
Ordines promoveri, c. *In ſingulis* 77. *diſt.* & ratione Or-
dinis debet habere titulum, *cap.* 1. 70. *diſt.* Idem voluit
gloſſ. *in c. Si eo tempore in v. Ætatem*, & ibi etiam Fran.
n. 1. *de reſcr. in* 6. & Henric. Boich. *in c. Super inordinata*
poſt. med. v. Aut quæris de Capellis de præben. poſt Guihel.
de Monte Laud. *in Clem. Generalem de ætat. & qualit.*
Sed Abbas in prædicta decretali *ſuper inordinata num.* 12.
poſt Calder. diſtinguit ſic: Aut beneficium ſonat in no-
men Rectoriæ, eo quod ſit Eccleſia, vel Capella per
ſe ſtans, & habens Clericum ad ſuum regimen: & tunc
pueri non ſunt idonei, quia indecorum eſt, ut regant
Eccleſias, qui non noverunt gubernare ſeipſos, ut dici-
citur in *cap. Indecorum inf. de ætat. & qualit.* Idem voluit
Guilielm. de Benedict. *in recep. c. Raynutius de teſtam. verſ.*
Adjecta impuberi n. 60. & Lambert. *de Jurepat. lib.* 2. *par.*
2. *art.* 26. *q.* 7. *n.* 5. Aut ſunt beneficia in Eccleſia; &
tunc ſi maturitatem conſilii non requirant, ut ſunt Ca-
pellæ, ſufficit ſeptimum annum attigiſſe.

88 Verum has differentias ſuſtulit Concilium Tridenti-
num *in c.* 6. *ſeſſ.* 23. ubi decernitur, ut nullus prima ton-
ſura initiatus, aut etiam in minoribus Ordinibus con-
ſtitutus, ante decimumquartum annum beneficium poſ-
ſit obtinere. Atque ita hodie pueri ſunt inhabiles ad
quodcunque beneficium Eccleſiaſticum, ſive illud ſonet
in nomen Rectoriæ, ſive ſit beneficium in Eccleſia; &
ſufficit annus decimus quartus inchoatus, ut ea ſenten-
tia Sac. Congregationis in *d. c. Super inordinata n.* 15.
ubi etiam *n.* 16. dixi decretum *d. c.* 6. contrariam legem
fundationis non ſuſtuliſſe.

89 Septimo principaliter QUÆRO, quæ ætas requira-
tur ad penſiones?

90 Doctores *in c. Super inordinata infra de præben.* for-
mant hanc quæſtionem de Præbenda ſine Canonica, quæ
nihil aliud eſt, quam penſio, ſeu ſtipendium tempora-
le: & communiter ſic diſtinguunt: Aut penſio aſſigna-
tur pro ſimplici ſuſtentatione, & quilibet eſt idoneus,
ſi eſt pauper, c. *in ſingulis* 86. *diſt. cap. Quia tua* 12. *q.* 1.
Gemin. *in c. Si eo tempore col.* 4. *circa princip. v. Quædam*
quæ dantur tantum pro vitæ ſuſtentatione de reſcr. in 6.
poſt Hoſtien. *in d. c. Super inordinata n.* 9. *v. Aliud vitæ*
91 *ſuſtentationis*. Aut aſſignatur pro certo officio exercen-
do; & tunc ſubdiſtinguunt: Nam aut officium illud re-
quirit maturitatem conſilii, ut cum aſſignatur ſtipen-
dium pro defenſione Eccleſiæ, ut in *c. Veniens de jure-*
jur. vel ut legat Theologiam, ut *c. penult. de magiſt.* &
ad hanc pueri non ſunt idonei, quia non ſunt apti ad
hæc munera obeunda, ut per Hoſt. *ubi ſupra, verſic.*
92 *Aliud requirit patrocinii defenſionem*, & Gemin. *loco ci-*
tato. Aut non requirit maturitatem conſilii, ſed pen-
ſio aſſignatur pro ſervitio in Eccleſia impendendo: &
ad hanc puer eſt habilis, dum tamen infantiam exceſ-
ſerit, *c. vel non eſt compoſ. de tempor. ordinat. c. In ſin-*
gulis 77. *diſt.* nam & laicus ad eandem eſt idoneus, ut
notat gloſſ. *in d. c. cum M. in ver. receperunt*, Hoſt. *in d.*
c. Super inordinata n. 9. *v. Aliud. obſequii aſſiduitatem*,
Gemin. *ubi ſupra*, *v. Et tunc ſi quæritur de præbenda, ſi-*
93 *ve Canonica*. Doctores *in c.* 2. *de ſtit.* Aut ex cauſa re-
munerationis; & ad hanc puer tam ex perſona patris,
qui ſervitium impendit, quam ex perſona ſua, ſi ſit ma-
jor infante, idoneus eſt, eum mereri, & demereri poſ-
ſit, *c.* 1. *de delict. pueror.* ſecundum Hoſt. *loc. cit qui a n.*
9. uſque in finem plures penſionum ſpecies diſtinguit, &
eum totidem fere verbis ſequuntur ibi Joan. Andr. Butr.
Card. Anchar. & Abb.

94 Verum hodie penſiones ſuper fructibus beneficiorum
Eccleſiaſticorum non reſervantur, niſi prima tonſura
initiatis, tum ſtylo Curiæ notiſſimo, de quo teſtantur
Redoan. *de Simon. p.* 2. *c.* 14. *n.* 13. *& de ſpoliis Eccleſiaſt.*
§. Ex his a n. 6. Navarr. *conſ.* 63. *de Simon. n.* 5. & Rota
deciſ. 139. *lib.* 3. *par.* 3. *diverſ.* tum ex Conſtitutione Pii
V. revocatoria privilegiorum circa penſiones transferen-
das, & obtinendas per laicos, bigamos, Clericos con-
jugatos, &c. quæ incipit, *Sacroſanctum*, in Bullar. *tom.*
95 2. *pag.* 269. & apertius ex Conſtitutione Sixti V. quæ in-
cipit, *Cum ſacroſanctam*, *eod. tom.* 2. *p.* 653. qua ſtatui-
tur, ut Clerici penſiones obtinentes ultra ſexaginta du-
catos auri de Camera, tonſuram, & habitum clerica-
lem, veſtes ſcilicet talares, jugiter deferant; alioquin
hujuſmodi habitum non deferentes penſionibus ſint ipſo
facto privati, & penſiones extinctæ, &c. Nec de cæte-
ro penſiones reſerventur niſi actu Clericis in habitu cle- 96
ricali, & tonſura incedentibus. Et eodem ſpectat alia
ejuſdem S. Pii V. Conſtitutio incipiens, *Ex proximo, p.*
347. quæ Clericos penſionarios obligat ad dicendum of- 97
ficium parvum B. M. V. & ſic penſio hodie datur propter
officium, ſicut beneficium, ut inquit Nav. *de reſtit. lib.*
2. *cap.* 2. *num.* 200. Quamobrem cum penſio Clericatum 98
prærequirat, quemadmodum ad Clericatum, ſeu ad
Clericalem tonſuram requiritur ſeptennium completum,
c. In ſingulis 77. *diſt. c. Nullus de tempor. ordinat. lib.* 6.
ita & ad penſionem obtinendam, adeo ut minori ſe-
ptennio reſervari non poſſit ſine diſpenſatione Apoſtoli-
ca, alias reſervatio nulla ſit, ut tenent Gigas *de penſ.*
q. 13. Joan. de Selva *de benef.* 3. *par. q.* 5. *num.* 27. Man-
doſ. *de ætat. minor. q.* 23. late Guidobonus *deciſ.* 139. *in*
manuſcriptis, & alii apud Graziam *de benef. par.* 1. *cap.*
5. *n.* 127.

Et quamvis Rota *in una Catanien. Penſionis* 4. *Maji* 99
1583. *coram Gypſio*, & antea *in una Veneta Penſionis*
coram Robuſterio, tenuerit, infantem de jure communi
eſſe capacem penſionis, ut referunt Mandoſ. & Grazias
ubi ſupra; tamen hoc verum eſt jure communi inſpecto,
ſecundum quod penſio eſt quid mere temporale, nihil
habens ſpiritualitati annexum, ut notat gloſſ. *in c. Cum*
M. in ver. Receperunt ſupr. de conſtit. Franc *in cap. Quam-*
vis, il primo n. 2. *de præb. in* 6. Abb. *in c. Ad audientiam,*
il ſecundo n. 2. & ibi etiam Felin. *in princ. ſupra de re-*
ſcript. Sed hodie penſiones, quæ beneficii loco aſſignan-
tur, ut quis commodius ſuſtentari valeat, vel ex cauſa 100
reſignationis, ſeu ceſſionis, ne ex ea nimium diſpen-
dium patiatur, non ſunt quid mere temporale, ſed po-
tius ſpirituale, ſeu ſpirituali annexum; cum inſtar be-
neficii prærequirant Clericatum, ut prædiximus, & te-
nent Navarr. *dicto conſ.* 63. *& conſ* 59. 61. *&* 65. *de Si-*
mon. & in Man. cap. 23. *n.* 111. Mandoſ. *in reg.* 19. *q.* 11.
Hieronym. Gabr. *conſ.* 191. *n.* 8. *lib.* 2. Rhedoan. *de Spol.*
c. 14. *§. Ex his n.* 6. Tolet. *in Summa lib.* 5. *c.* 9. & alii
complures.

Sed & Rota tenet hodie penſionem non eſſe quid
prophanum, ut dixit in *una Brixien. coram Gypſio* 12.
Decembris 1589. & referunt Flamin. Pariſ. *de reſignat.*
benefic. lib. 6. *q.* 4. *n.* 54. & Garzia *de benef. par.* 1. *c.* 5. *n.*
19. Unde etiam in præallegatis deciſionibus Catanien.
& Veneta dixit, conſuetudine, ſeu ſtylo Cancellariæ
expreſſionem infantilis ætatis eſſe neceſſariam.

Ceterum etſi hæc ita ſe habeant, tamen penſiones 101
quæ ſimpliciter conſtituuntur ad tempus ſuper fructibus
beneficii, & aliqui aſſignantur authoritate Superioris,
vere, & proprie non ſunt beneficium Eccleſiaſticum,
nec veniunt beneficii appellatione; textus eſt in *capitul.*
Quamvis, & ibi notat Franc. *num.* 2. *de præb. in* 6. Ab-
bat, & Felin. *locis citatis*, Staphil. *de lit. grat. in* 6. *for-*
ma expectativ. num. 27 Selva *de benefic. par.* 1 *q.* 3. *n.* 11.
Caccialup. *de penſion. q.* 12. *ultima*, Gigas *eodem tract. q.*
28. *& reſponſo* 30. *alias conſ.* 139. Sarnen. *in reg. de fir-*
q. 16 *& de annali q.* 21. Duarenus *de benefic. lib.* 2. *c.*......
v. Annua hujuſmodi, Paleot *de nothis, & ſpuriis c.* 58. *n.*
4. & dixit Rota *in una Brixien. confidentiæ* 5. *Junii* 1581.
coram Penia, quam ad literam refert Garzia *d. c.* 5. *n.*
51. & probavi latiſſime in *c. Ad audientiam, il* 2. *a n.* 74.
uſque ad n. 121.

Atque hinc fit, ut Concilium Tridentinum *cap.* 6. *ſeſſ.* 102
23. dum ſtatuit, ut nullus ante decimum quartum an-
num beneficium poſſit obtinere, non habeat locum in
penſionibus, ut declaravit Sacra Congregatio ejuſdem
Concilii interpres. Nam falſa eſt contraria deciſio, quæ
circumfertur, & refertur a Garzia *d. cap. n.* 129. Unde
uſu receptum eſt, ut paſſim reſerventur penſiones Cleri-
cis primæ tonſuræ in quacunque ætate ſint conſtituti,
nulla prævia diſpenſatione Apoſtolica. Nec unquam vi-
dimus reſervationes infringi ex hoc capite, quod in li-
teris expreſſum non fuerit penſionarium eſſe minorem,
annis quatuordecim.

Sed objicies: Sanctæ mem. Gregorius XII. die 18. De- 103
cembris 1576. declaravit penſionarium cenſeri beneficia-
tum ad effectum gaudendi privilegio fori Eccleſiaſtici.
Et Sacra Congregatio Concilii conſulta, an Clericus
primæ tonſuræ, qui in habitu incedit, haberque tan-
quam Clericus penſionem, ſed non beneficium, nec Ec-
cleſiæ juſſu Epiſcopi deſervit, gaudeat privilegio fori;
reſpondit gaudere ad inſtar obtinentis beneficium, ut

ſcripſi

ſcripſi plenius in *c. Ad audientiam, in ſecunda n.* 121. *ſpra de reſcript.* Ergo quemadmodum decretum Concilii in *d. c. 6. ſeſſ.* 23. *in 2. par.* ubi agit de privilegio fori, appellatione beneficii Eccleſiaſtici comprehendit penſionem; ita videtur illam comprehendere in prima parte, ubi præſcribit ætatem annorum quatuordecim ad beneficium obtinendum, arg. *c. Majores in princ.* ibi, Ne ad altos prima, & ad alios ſecunda clauſula referatur, *infra de Baptiſm.*

104 At reſponderi poteſt, in ſecunda parte illius decreti agi de materia favorabili, & de privilegio fori conſervando in eo caſu, in quo de jure communi competebat Clerico, licet Eccleſiæ non inſerviret. In materia autem favorabili, & in qua fit redditus ad jus commune, fieri debet lata interpretatio, ut notat gloſſ. in *c. Cum dilectus in v. Juri communi*, & ibi Abb. *n.* 21. *ſupra de conſuetud.* quia promptum eſt jura juribus concordare, *l. Unica, C. De inofficioſ. dotib.* & *c. Cum expediat infra eodem lib.* 6, unde non mirum, ſi eo caſu appellatione beneficii veniat penſio. At vero in prima parte *d. c.* 6. corrigitur jus commune, ſecundum quod ad obtinendum beneficium ſimplex ſatis erat ſeptennium compleviſſe, ut vidimus in præcedenti quæſtione. In materia autem correctoria, & reſtringibili, diſpoſitio loquens de beneficio extendi non debet ad penſionem contra propriam
verbi ſignificationem, ut clare probatur in *d. c. Quam-*
105 *vis de prabend. in* 9. ubi ſi Pontifex mandat alicui provideri de beneficio, non poteſt dari penſio, niſi expreſſe
fiat mentio penſionis in literis: & textus fundat ſe in
ratione illa, quia literæ ſuper beneficiis impetratæ, cum
106 ſint ambitioſæ, debent reſtringi. Præſertim vero quia
ex ſtylo Concilii, appellatione beneficii non venit penſio, ut patet *in c.* 2. *ſeſſ.* 21. *in c.* 18. *ſeſſ.* 23. & *in cap.* 15. *ſeſſ.* 25. Hactenus de beneficiis ſecularibus.

107 Octavo principaliter QUÆRO, quæ ſit ætas legitima ad obtinendas dignitates regulares?

108 De jure communi Doctores ſic diſtinguunt: Aut Dignitatibus cura animarum incumbit, aut non. Si incumbit; aut ſunt Dignitates conventuales habentes Collegium ſub ſe; & requirunt annum vigeſimum quintum inceptum. Quod procedit, ſive ſint Abbatiæ, ſive Prioratus conventuales, Clem. *Ne in agro.* §. *Ceterum de ſtatu Monach.* & tenet Guilielm. de Monte Laud. *in Clem. Generalem de atat. & qualit.* Henric. Boich. *in c. Super inordinata col.* 1. *v. Aut pro duplibibus obtinendis de prab.* & ibi etiam Abb. *n.* 7. *v. Primo caſu*, poſt Hoſtico. Jo. Andr. & alios communiter, & idem Abb. *hic n.* 6. *verſ. Extra gloſſam quaro*, Gemin. *in cap. Si eo tempore col.* 3. *verſ. Conclude veritatem de reſcript. in* 6. Et quamvis, ut Abb. ſubjongit *locis citatis*, & Dec. *hic n.* 50. & ante eos Oldrad. *conſ.* 14. *Cum quaritur n.* 9. in Abbate hoc non reperiatur expreſſe jure cautum, ſed communiter teneatur requiri annum vigeſimum quintum inchoatum, per regulam de qua infra, *in* §. *Inferiora*; tamen ſatis poteſt dici cautum a fortiori, *in d.* §. *Ceterum*, ubi ſic ſtatuitur in Priori conventuali. Et quoad hujuſmodi Dignitates curam animarum habentes concordat Concilium Tridentinum, §. *Nemo igitur ſeſſ.* 24. ſi intelligamus decretum illud loqui de Dignitatibus tam ſecularibus, quam regularibus, de quo mox dicetur.

109 Si vero ſunt Dignitates non conventuales, tametſi curam habeant animarum, ſufficit annus vigeſimus, dummodo ſit completus, & cura non per ipſum Priorem, ſed per alium exerceatur; tunc enim Prior non dicitur curatus, ut eſt caſus in dicta Clem. *Ne in agro*, §. *Ceterum de ſtatu Monach.* & notant Laudun. Henric. Gemin. & Abbas *locis citatis*. Secus ſi Prior ex conſuetudine curam exerceat per ſeipſum; quia tunc ex mente canonum oportet, ut attingat annum ætatis vigeſimum quintum, ſecundum Abb. *in d. c. Super inordinata n.* 9.

110 Si autem his Dignitatibus cura animarum non immineat, tunc ſufficit annus vigeſimus quartus completus, ut per Gemin. *in d. c. Si eo tempore col.* 3. *verſ. Aut nullo modo cura eſt annexa*, & ita ſecundum eum videtur velle gloſ. in *d.* §. *Ceterum*.

111 Veruntamen hoc procedit jure communi inſpecto; ſed poſt Concilium Tridentinum aliud dicendum videtur, quia *in d. c.* 12. §. *Ad ceteras ſeſſ.* 24. ſtatuitur, ut ad quaſcunque Dignitates, quibus animarum cura nulla ſubeſt, Clerici non minores viginti duobus annis adſciſcantur, ut dictum eſt ſupra in 3. quæſtione principali. Et decretum illud cum ex ſententia Sacræ Congregationis loquatur de Dignitatibus tam in Cathedralibus, quam in Collegiatis Eccleſiis, videtur intelligendum etiam de Dignitatibus Collegiatarum Regularium; cum præſertim paulo infra, *in* §. *Nemini etiam*, circa ætatem recipiendorum ad Dignitates, Canonicatus, & portiones, referat ſe ad tempus a jure, & ab eadem S. Synodo ſtatutum; & ſic ad decretum *cap.* 4. *ſeſſ.* 22. quod loquitur de Collegiatis Eccleſiis etiam regularibus, ibi, Collegiata ſeculari, vel regulari Eccleſia, prout etiam loquitur Clem. *Ut ii de atat. & qualit.* ibidem a Concilio innovata.

Demum hanc ſententiam probavit Sacra Congregatio Concilii, dum reſpondit, Præpoſituram præſertim commendari ſolitam eſſe Dignitatem comprehenſam in *d. cap.* 12. quia cum ſit regularis, eſt ſaltem habitu cum præeminentia, ut dixi ſupra in eadem tertia quæſtione principali num. 45.

Tene igitur, hodie ad quaſcunque Dignitates non curatas, ſive ſeculares ſint, ſive regulares, requiri annum vigeſimum ſecundum completum. Quæ autem ætas requiratur ad commendas Monaſteriorum, ſeu Dignitatum regularium, ſcripſi plene in *cap.* 1. *infra de Capell.* 112
Monach.

Nono principaliter QUÆRO, in qua ætate eligi 113
poſſit Abbatiſſa, vel Prioriſſa?

Ex veterum Canonum ſententia Abbatiſſa non erat eligenda niſi ſexagenaria, ut in *cap. Juvenculas* 20. *q.* 1. facit tex. *in c. Quomodo* 31. *q.* 1. ubi refertur illud Apoſtoli ad *Timoth.* 5. *Vidua eligatur non minor ſexaginta annorum.* Sed de intellectu prædictorum Canonum vide quod ſcripſi in *c. Cum ſis n.* 30. 31. & 74. *de converſ. conjug.*

Poſtea vero in *c. Indemnitatibus de elect.* 5. *lib.* 6. ſtatutum eſt, ut in Abbatiſſam, ſeu Prioriſſam, ubi per Prioriſſam Monaſterium gubernatur, de cetero non eligatur aliqua, niſi triginta annos compleverit. Atque ita eo tempore inſpecto Epiſcopus, & Abbatiſſa reſpectu ætatis eodem jura cenſebantur.

Sed hodie ex decreto Concilii Tridentini *c.* 7. *ſeſſ.* 25. 114
de regular. Abbatiſſa non minor eligenda eſt annis quadraginta, & quæ octo annis poſt expreſſam profeſſio-
nem laudabiliter vixerit; ac ſi his qualitatibus ibi non 115
reperiatur, quæ ſaltem trigeſimum annum ætatis, &
quintum profeſſionis exceſſerit. Unde ex Sacræ Congregationis ſententiam ſi in Monaſterio ſit Monialis annorum quadraginta, & quæ octo annis poſt profeſſionem laudabiliter vixerit, non licet Monialibus aliquam ex
alio Monaſterio etiam ejuſdem Ordinis eligere. Sin autem 116
reperiatur in Monaſterio aliqua Monialis quadragenaria com qualitatibus requiſitis, non tenentur Moniales aliam ex alio ejuſdem Ordinis Monaſterio eligere, ſed liberum illis eſt aliquam, de conſenſu tamen Epiſcopi, vel earum Superioris, eligere ex proprio Monaſterio haben-
tem qualitates requiſitas eo decreto. Quod ſi nec talis 117
in proprio Monaſterio nec quadragenaria in alio ejuſdem
Ordinis reperiatur, poterunt aliquam ex alio Monaſte-
rio eligere, quæ ad præſcriptum *d. cap. Indemnitatibus*, 118
trigeſimum annum expleverit, & expreſſe ſit profeſſa: nulla tamen minoris ætatis eligi poterit, ſed poſtulanda erit a Sede Apoſtolica.

Porro cum Monaſterium eſſet recens erectum, nul- 911
lumque aliud in tota Provincia ejuſdem Ordinis reperiretur, & nulla extaret Monialis, quæ eſſet prædita qualitatibus requiſitis decreto Concilii *c.* 7. *ſeſſ.* 25. *de regular.* petitumque eſſet, ut liceret eligere aliquam ex eis abſque dictis qualitatibus: Reſponſum eſt, ex Monialibus in dicto Monaſterio exiſtentibus eam eſſe eligendam, quæ melior ſit, & magis idonea ceteris.

Ex his collige differentiam inter Abbatem, & Ab- 120
batiſſam; nam etſi in Abbate ſufficiat annus vigeſimus quintus, ut firmavimus in præcedenti quæſtione; tamen in Abbatiſſa requiritur provectior ætas. Ideoque propter ſexus imbecilitatem, ut notat Abb. *in dict. cap. Super inordinata numer.* 9. & *hic num.* 6. *verſicul. Et nil mirum.* Facit text. *in cap. Sanctimoniales* 20. *quaſt.* 1. Unde inferunt Abb. *ibidem num.* 7. & Dec. *hic num.* 50. ut diſpoſitum in Abbatiſſa non habeat locum in Abba-
te. De quo eſt gloſſa notabilis in Clem. *Attendentes in* 121
v. Cecidiſſe de ſtatu Monachor. Ideoque confirmant, quia maſculinum concipit fœmininum, ſed non e converſo,
l. Si ita ſcriptum de leg. 2. De quo tamen vide hic plenius 122
per

per eundem Dec. *n.* 51. poſt Butr. in *c. fin. de conſuet.* Anch. *conſ.* 112. *Superſtite Domina*, Raphael. Fulg. *conſ.* 38. *In propoſito quæſt. in princip.* Paul. de Caſtro *conſ.* 428. *Inhærendo n.* 4 *lib.* 1. & Ales. *conſ.* 17. *Circumſpectis n.* 9. *v. Quarto quia lib.* 7.

123 Succeſſive QUÆRO, utrum annus 40. in Abbatiſſa debeat eſſe completus. Solutio patet ex text. *in leg.* 3. §. *Minore*, *ff. de minor.* ubi deciditur, hæc verba, *Minor quam* 25. *annis*, importare, ut annus ſupremus debeat eſſe completus, & computatio fiat de momento in momentum; & hic notat Jo. Andr. *n.* 35. *in* 5. *gl. v. Circa ætatem minorum*. Ergo idem dicendum in terminis *c.* 7. *ſeſſ.* 25. *de regul.* quod loquitur per ſimilia verba: *Non minor annis* 40. Idipſum conſtat ex *cap.* 12. §. *Ad ceteras*, *ſeſſ.* 24. ubi Concilium præſcribens ætatem ad dignitates non curatas, utitur ſimilibus verbis, ibi: *Viginti duobus annis non minores*. & tamen S. Congr. declaravit decretum illud eſſe intelligendum de anno 22. completo, ut dixi ſupra in 3. *q. princ. n.* 37. & ita in Abbatiſſa concludit Nicol. Garz. *de benefic. par.* 7. *c.* 4. *n.* 71.

124 Eadem ætas annorum 40. requiritur in Inquiſitioribus hæreticæ pravitatis. In hoc tamen eſt differentia, quod in Abbatiſſa requiruntur 40. anni completi, ut prædiximus; in Inquiſitore autem ſat eſt annum 40. attigiſ-
125 ſe, ut eſt text. in Clem. *Nolentes in princ. de hæret.* ubi gl. in *verſ. Quadrageſimum*, dicit eſſe mirandum, quod major ætas requiratur in Inquiſitore, quam in Epiſcopo, qui tamen Inquiſitor eſt: concludit hoc eſſe de arbitrariis, de quibus non cogimur reddere rationem. Sed Abb. *hic n.* 6. *v. Inquiſitore*, dicit, *in Epiſcopo minorem ætatem fuiſſe præfinitam, forte quia promovendi ad Epiſcopatum tranſeunt cum magna inquiſitione; nam recipiuntur teſtes, & diſcutitur promotio in Conſiſtorio Papæ*. De quo dic, ut ſcripſi plene *in cap. Niſi cum pridem infra de renunt. Item quia promotus ad tantam dignitatem præſumitur ex omni parte idoneus. Sed officium inquiſitionis non committitur cum tanta indagatione; ideoque jura voluerunt, ut eſſet maturus ætate*. Hæc Abbas; ſed magis placet dictum gloſſæ.

126 Decimo principaliter QUÆRO, quæ ſit ætas legitima ad Monachatum.

127 Non incongrue interſeritur hæc quæſtio, quia & Monachatus dicitur beneficium ſimplex, ſecundum Hoſtien. *in d. c. Super inordinata n.* 9. *v. Aliud ſeculare ſimplex, ut Monachalis fraternitas de præb.* Et quamvis Abb. ibi *n.* 10. dicat proprie non eſſe beneficium, ſed potius quoddam votum ſolemnizatum per profeſſionem, ut in *cap.*
128 *Unico de voto lib.* 6. tamen poſtea ſubdit, Hoſtienſem forte eo reſpexiſſe, quod per Monachatum quis acquirit jus Collegii, & habet Monaſterium obligatum ad alimenta. Unde hoc reſpectu dici poteſt habere beneficium ſimplex inſtar illius, qui ingreditur Collegium ſecularium Clericorum, ubi bona ſunt communia, *arg. c. Quoniam infra de vit. & honeſt. Cleric.*

129 Ex diſpoſitione juris communis, quamvis pueri recipi poſſint ad habitum regularem, *c.* 2. *c. Cum virum*, & *c. Cum ſimus infra de regul.* Hoſt. *loco proxime cit.* & ſcripſi late in *d. c. Cum virum*; tamen ad Monachatum, ſeu profeſſionem regularem requiruntur 14. anni completi in maſculo, & 12 in femina, adeo ut ſi ante hujuſmodi ætatem ingrediantur religionem, quantumcunque ſint doli capaces, & prudentia ætatem præveniat, nihilominus parentes, aut ipſis deficientibus tutores poſſint illos invitos a Monaſterio extrahere, ut legitur, & notatur in §. 1. *cum ſeqq.* 20. *q.* 2. & *in c. Poſtulaſti de regul.* & ibi Hoſt. in *d. c. Super inordinata in fin. v. Si autem quæritur de tertio*. Dixi in *dict. cap.* & *in d. c. Cum virum*.

130 Verum hodie ſublata diſtinctione ſexus, in quacunque religione tam virorum, quam mulierum, profeſſio emiſſa ante annum 16. expletum eſt ipſo jure nulla, nullamque inducit obligationem ad alicujus regulæ, vel religionis, vel Ordinis obſervationem, aut ad alios quoſcunque effectus, ut diſertis verbis ſtatuitur a Concil. Trid. *c.* 15. *ſeſſ.* 25. *de regul.* Sed an hoc procedat etiam in profeſſione tacita, quæ inducitur ex geſtatione annali habitus indiſtincti, vel indiſtinctiſſimi, vide quæ ſcripſi latiſſime in *c.* 1. *in* 1. *requiſito*, *verſ. Quo vero ad taciteam a n.* 7. *infra de regular.*

Undecimo principaliter QUÆRO, quæ ſit ætas legitima ad Ordines ſuſcipiendos.

Quoad ordinem Epiſcopalem dic breviter requiri annum 30. completum, ut hic in princ. & notat Henric. Boich. in *d. c. Super inordinata ad fin. v. Si quæris pro Ordinibus de præb.* Quæ tamen ætas requiritur de neceſſitate præcepti, non autem de neceſſitate Sacramenti; unde conſecratus ante annum 30. Ordinem recipit, licet non Ordinis executionem, arg. *c. Vel non eſt compos*, & ibi dixi in 3. *not.* gl. in *ver. Ætate*, Abb. Antiq. Hoſt. & alios communiter infra *de temp. ordin.* dummodo tamen ſic ordinatus habeat uſum rationis, qui in conſecratione Epiſcopali requiritur ex neceſſitate Sacramenti, licet ſecus ſit in Ordinibus inferioribus, ut dixi in *d. c. Super inordinata n.* 37. & 38. poſt D. Th. in 4. *ſent. diſt.* 25. *q.* 2. *art.* 2. *q.* 2. & Card. Turrect. in *cap. Subdiaconus n.* 2. 77. *diſt.*

Quo veros ad inferiores Ordines, olim nullus ad Sub- 131
diaconatum ante 20. ann. erat promovendus, *c. De his* 28. *diſtin. c. In ſingulis*, *c. Quicunque*, & *c. Subdiaconus* 77. *diſt.* Ad Diaconatum vero non erat quis ordinandus ante annum 25. *c. Placuit*. *d. c. In ſingulis*, & *d. c. Quicunque* 77. *diſt.* Nec ad Presbyteratum ante annum 30. *c.* 1. & *ult.* 78. *diſt.* & diſpenſative ex cauſa neceſſitatis in 25. *c. ult.* 78. *diſt.* & notat Hoſt. *in d. cap. Vel non eſt compos* *num.* 3. & reliqui poſt eum *inf. de tem. ordin.* Sed poſtea aliam ætatem determinavit Conc. Viennen. in *Clem. Generalem de ætat. & qual.* videlicet, ut quis promoveri poſſit ad Subdiaconatum in 18. ad Diaconatum in 20. & ad Presbyteratum in 25. ætatis anno. Quæ determinatio fuit ſumme neceſſaria propter Clem. *Ut ii de ætat. & qualit.* ut notat Jo. Andr. in *d. cap. Vel non eſt compos n.* 9. ubi refert ſe de hoc pluries clamaſſe.

Verum hodie ex nova determinatione Conc. Trid. *c.* 12. *ſeſſ.* 23. nullus eſt promovendus ad Subdiaconatum ante 22. ad Diaconatum ante 23. ad Presbyteratum ante 25. ætatis annum. Quo decreto quo ad Ordinem Subdiaconatus, & Diaconatus corriguntur antiqui Canones ſupracitati. Et quoad ætatem Presbyteratus confirmatur prædicta Clem. & indiſtincte *c. ult.* 78. *diſt.* & ſatis eſt annum eſse inchoatum, ut per gl. in *d. Clem. Generalem in v. In decimo octavo*, & Navar. *in Man. c.* 25. *n.* 116. & ſepius cenſuit S. Congreg. Conc. Ad Ordines
autem minores, & primam tonſuram oportet infan- 132
tiam, & ſic ſeptennium exceſſiſse, *c. In ſingulis* 77. *diſt.* *c. De his*, 28. *diſt. c. Nullus*, & ibi gl. in *ver. Infanti de temp. ordin. lib.* 6. Sed an ſinguli minores Ordines ſtatim expleto ſeptennio conferri poſſint, aut debeant, plene examinavi in *d. c. Super inordinata a n.* 19. *uſque in fin. de præbend.*

Duodecimo, principaliter QUÆRO, a quo tempo- 133
re ætas ſit computanda, an ſcilicet conceptionis, an nativitatis, vel Baptiſmi.

Reſpondeo eſse computandam a die nativitatis; nam 134
ut diffinit Bald. *conſ.* 19. *ſub n.* 3. *lib.* 5. ætas nihil aliud eſt, quam temporis menſura quædam a nativitate uſque ad obitum decurrens. Quapropter nec a tempore conceptionis eſt computanda, ut contra gloſsatorem *reg. Cancell.* 17. tradit Covar. in 4. *Decret.* 2. *p.* 2. *c.* 8. §. 2. *n.* 3. & Molina *de juſt. & jur. tom.* 2. *diſp.* 579 *circa princ.* &
tenet Bald. hic *n.* 5. dicens ætatem non incipere in utero 135
matris, ſed in partu, ut *leg. penult. C. De poſthum. hæred. inſtit.* nam ille, qui eſt in utero, non dicitur homo, ut *l. fin. ff. de aſſignan. libert. l. ult.* §. 1. *ff. de collat. bonor.* & *l. Antiqui*, *ff. ſi pars hæred. petat.* Et de Baptiſmo hoc jam declaravit S. Congr. Concil. Quæſitum eſt enim: Proviſus eſt aliquis de Canonicatu in Cathedrali habente annexum Ordinem Presbyteratus, ad quem promoveri poteſt intra annum, ſi attendatur dies nativitatis; ſin autem dies Baptiſmi, minime; a quo tempore facienda eſt computatio? S. Congr. cenſuit tempus computari a die nativitatis, non autem Baptiſmi. An autem
in ſupraſcriptis caſibus, in quibus firmatum eſt requiri 136
annum completum, ſufficiat ultimam diem attigiſse, an vero tempus currat de momento ad momentum? communiter recipitur diſtinctio gl. hic in *ver. Exegerit*, ut teſtatur Abb. *n.* 6. videlicet: Quandoque favor tantum vertitur in cauſa, ut uſucapione; & tunc ſufficit diem incipere, ut *l. In uſucapione*, *ff. de diverſ. & temporal. præſcription.* Quandoque vertitur odium tantum, ut in præſcriptione 30. annorum; & tunc oportet ultimam diem impleri, ut *l. In omnibus*, *ff. de act. & oblig.* Quandoque vertitur utrunque, & ſic materia eſt mixta

favo-

favoris, & odii; & tunc tempus de momento in momentum computatur, ut l. 3. §. *Minore*, *ff. de minor.* De hac materia ſcripſi pleniſſime in c. *Ad noſtram infra de regul.* ibi vide. Et hæc ſufficiant de ætate.

137 Ultimo QUÆRO, qualis ſcientia requiratur ad Dignitates, & Ordines Eccleſiaſticos.

138 Præmittendum eſt, ſcientiam eſſe in triplici differentia ſecundum Innoc. *hic n.* 1. *v. Et ſcientia*, Compoſt. *n.* 8. & Hoſt. *n.* 15. quibus conſentiunt Jo. Andr. Butr. Abb. & reliqui omnes; alia enim eſt ſcientia eminens, alia mediocris, alia ſufficiens. Eminentem ſcientiam habet, qui ſubtiles, & difficiles quæſtiones diſcurrere novit, & in promptu ſine revolutione librorum reſpondet, præſertim de fide interroganti, § *Eccleſ.* 36. *diſt.* Mediocrem habet, qui cum deliberatione, & revolutione librorum veritatem ſcit invenire. Sufficientem habet, qui per ſe ſufficit ad ea, quæ ſibi imminent, expendenda.

139 Quibus præhabitis dicendum eſt ſcientiam æſtimandam, & requirendam eſſe ſecundum Dignitatem, locum, & Ordinem. Et hæc omnia diſcreti judicis arbitrio examinanda ſunt, qui præcipue conſiderare debet qualitatem Eccleſiæ, ad quam quis aſſumitur, c. *In cauſis*, §. *fin.* & *cap. Scriptum*, §. *penult. infra eod.* ſecundum Innoc. & Compoſt *n.* 1. Hoſt. *n.* 15. Jo Andr. *n.* 12. *verſ. Sufficientem habet*, But. *n.* 11. & Abb. *n.* 4.

140 In ſpecie autem in aſſumendo ad Dignitatem Epiſcopalem requiritur ſcientia eminens ſecundum omnes. De-
141 bet enim Epiſcopus habere notitiam ſcrutabiliter novi,
& veteris teſtamenti, cum ſit judex, & paſtor animarum; & reddere de fide rationem omni poſcenti, *cap. Omnes* 38. *diſt* c. *Qui Epiſcopus* 23. *diſt.* c. *Cognovimus* 18. *q.* 2. Et quemadmodum ſuperiores Angeli, qui inferiores illuminant, habent pleniorem notitiam de rebus Divinis, quam inferiores, ut inquit Dionyſ. *c.* 12. *Caleſt. Hierarch.* ita etiam ſuperiores homines, ad quos pertinet alios erudire, tenentur habere pleniorem notitiam de credendis. Ita S. Th. in 2. 2. *q* 2. *art.* 6. & ſcripſi plenius in *c. Firmiter num.* 24. 25. & 49. *ſupra de Summa Trinit.*

142 Rurſus ſecundum eos Epiſcopi habere debent ſcientiam juris, cum ſecundum illud debeant judicare, *cap. Conquerente infra de offic. Ordin.* c. *De perſona* 11. *q.* 1. *c.* 1. §. *fin de conſang.* & *affin.*

143 Ceterum etſi in Epiſcopo, ut prædiximus, deſideretur ſcientia eminens, competens tamen toleratur, *cap. Cum nobis olim infra eod.* & c. *Niſi cum pridem*, §. *Pro defect. de renunt.* Quod intellige ex cauſa, & diſpenſative, ſecundum Innoc Compoſt. & Hoſt. quos ſequitur Jo. Andr. *n.* 13. *v. Ex cauſa tamen*, & Abb. *n.* 4. *v. Ex prædictis infertur*, quia imperfectum ſcientiæ poteſt ſupplere perfectio charitatis, ut dicitur in *d. c. niſi cum pridem*; & vide quod ibi dixi de examine Epiſcoporum. Porro qualitatem ſcientiæ requiſitam in eo, qui ad Cathedralem Eccleſiam erit aſſumendus, Concilium Tridentinum in c. 2. *ſeſſ.* 22. paucis perſtrinxit dicens: Scientia vero ejuſmodi polleat, ut muneris ſibi injungendi neceſſitati poſſit ſatisfacere.

144 Archidiaconi autem, Præpoſiti, & omnes alii, ad quos ſpectat de cauſis cognoſcere, debent ſcire jura; quia verecundum eſt Patritio, &c *l. cap.* 2. §. *Servius*, *col. antepenul. ff. de orig. jur* & turpe eſt de aliorum manibus quærere, quod debet quis apud ſe invenire, ut inquit Hoſtien hic *n.* 11. & ita ex mente ipſius hoc non habet locum indiſtincte in omnibus Archidiaconis, & Præpoſitis, ſed in illis tantum qui habent juriſdictionem contentioſam, prout intelligit Abbas *hic n.* 4. *ver. Sed hoc ego intellige.* In illis vero, qui ſolum habent nudum nomen, ut Archidiaconus, & Præpoſitus Senen. hujuſmodi ſcientia non requiritur, ſecundum Abb. ſatis eſt enim, ut habeant ſufficientem ſcientiam: & ſufficiens dicitur ſecundum qualitatem officii, vel beneficii.

Sed ex decreto Conc. Trid. c. 12. *ſeſſ.* 24. *v. Archidiaconi etiam*, ſtatutum eſt, ut Archidiaconi, qui oculi dicuntur Epiſcopi, ſint in omnibus Eccleſiis, ubi fieri poterit, Magiſtri in Theologia, ſeu Doctores, aut Licentiati in jure Canonico. Circa quod vide quod ſcripſi in *c. Ex parte*, *il* 1. *infra de offic. deleg.* 145

Monachi vero, & Eremitæ potius egent contempla- 146
tione, quam ſcientia, arg. *c. Legi* 16. *q.* 1. Ideoque In-
nocent. dicit in Abbate non requiri magnam ſcientiam;
imo ſecundum Archid. in *d. c. Legi*, ſatis eſt, ut ſciat 147
cantare, & legere. Quod tamen dicit verum Collectar.
dummodo curam animarum non habeat. Sed Abb. *eod.*
n. 4. *v. Sed ego non video*, abſolute impugnat primum di- 148
ctum, quia quilibet Abbas habet curam ſaltem fori pœ-
nitentialis reſpectu Monachorum ſuorum. Tu dic, in
religionibus eſſe Abbates titulares cura, & adminiſtra-
tione carentes, ut idem Abb. admitti *conſ. ſuo* 101. in-
cipien. *In quæſtione n.* 1. *verſ. Nam Papa lib.* 4. Presby-
ter autem ſatis eſt, ut ſciat Canones Pœnitentiales, *c.* 149
Nulli, juncta gloſ. *Unica* 38 *diſt.* ſecundum Innoc. &
Compoſt. Sed tert. in *c. Quæ ipſis ead. diſt.* commemo-
rat alia plura, quæ Presbyterum ſcire oportet ultra Ca- 150
nones Pœnitentiales, videlicet librum Sacramentorum,
Id eſt Miſſale, ut ibi exponit gloſ. & Præpoſ. *n* 5. & *hic
num.* 9. Lectionarium, Antiphonarium, Baptiſterium,
Computum, Pſalterium, Homilias per anni circulum
dominicis, & ſingulis feſtivitatibus aptas. Quod ſi u-
num defuerit, Sacerdotis nomen vix in eo conſtabit,
ut ibi legitur.

Sed hodie ex decreto Conc. Trid. *cap.* 14. *ſeſſ* 23. ad Presbyteratus Ordinem aſſumi debent, qui ad populum docendum ea, quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem, ac adminiſtranda Sacramenta, diligenti examine præcedente, idonei comprobentur.

Et ſtante hoc decreto arbitror hodie non procedere, 151
quod dicit hic Innoc. parum ſcientes promoveri poſſe,
ſi ſint dociles, id eſt apti ad diſcendendum, ſaltem diſ-
penſative, & ex magna cauſa, ut declarant Hoſt. *num.*
13. *ver. Si autem ſit parum ſciens*, & Abb. *num.* 4 *col.* 3.
verſ. Parum autem ſcientes. Etenim Epiſcopi contra hoc 152
decretum Conc. diſpenſare non poſſunt, etiam ex ma-
gna cauſa, ut probavi latiſſime in *cap. fin. infra de fin.
Presbyt.*

Unde S. Congr Conc. etiam in locis, ubi maxime eſt Sacerdotum inopia, nunquam cenſuit ignaros poſſe promoveri ad Sacros; licet jam promotis ad Presbyteratum cenſuerit conferri poſſe Parochiales Eccleſias, quando litteratiores inveniri non poſſunt, ut dixi in *c. Quæris n.* 18 *infra de ætat.* & *qualit.*

Diaconi autem, & Subdiaconi ſunt ordinandi, qui 153
literis, & iis, quæ ad Ordinem exercendum pertinent,
inſtructi ſunt, ut habetur in *c.* 13. *ſeſſ.* 23. ejuſdem Conc.

Demum ad minores Ordines promovendi ſunt, qui 154
ſaltem linguam Latinam intelligant, ut in *c.* 11. *ejuſdem
ſeſſ.* Et prima tonſura non ſunt initiandi, qui fidei rudi-
menta edocti non fuerint, quique legere, & ſcribere
neſciant, ut eadem *ſeſſ. c.* 4.

DE ELECTIONE.

Cap. Cum in cunctis. §. Inferiora.

SUMMARIUM.

1 *DEcanus an ſit major Archidiacono, vel e converſo.*
2 *Beneficium omne curatum habet annexum Ordinem Presbyteratus.*
3 *Et quid, ſi cura ſit juriſdictionalis, remiſſive.*
4 *Dignitates non curatæ, de jure communi requirunt annum 25. inchoatum, ex Conc. Trid. vigeſimum ſecundum.*
5 *Beneficium curatum, & Parochialis Eccleſia, an & in quibus differant, & n. ſeqq.*
6 *Parochialis Eccleſia proprie, quæ dicatur, & n. 9.*
7 *Beneficium in Eccleſia aliud eſt, quam beneficium Eccleſiæ.*
8 *Dignitas Eccleſiæ unica non comprehenditur in literis expectativis de dignitate in Eccleſia.*
9 *Beneficium dicitur curatum etiam ratione juriſdictionis in foro contentioſo.*
10 *Ordo dignitati, vel beneficio annexus, non requiritur in ipſo actu proviſionis, ſed ſufficit aptitudo.*
11 *Niſi annexio facta ſit reſpectu actus.*
12 *Beneficia Sacerdotalia reſpectu aptitudinis non exigunt ætatem ad Sacerdotium requiſitam in actu collationis niſi ſint dignitatie, vel beneficia curata.*
13 *Beneficium omne late ſumpta vocabulo poteſt appellari officium.*
14 *Appellatio contra Canones non valet.*
15 *Ordinem Presbyteratus dignitati, vel beneficio curato, aut Parochiali annexum non ſuſcipiens, an ſit ipſo jure beneficio privatus, vel privandus per ſententiam, & n. ſeqq. uſque in fin.*
Quid ex hoc §. Inferiora, n. 18.
Et quid ex c. Licet Canon de elect. in 6. n. 19.
Et quid ex c. Statutum eod. tit. & lib. n. 22.
Et quid ex c. Concilio Conſtantienſi, n. 23.
Et quid ex Conc. Trid. n. 35.
16 *Pœna in facto negativo per negligentiam non incurritur, niſi præcedat monitio.*
17 *Sententia privationis contra beneficiatum non promotum ſufficit ſine juris ſolemnitate.*
20 *Parochiales quæ ſunt dignitates, vel perſonatus, licet non ſint Collegiatæ, non comprehenduntur in c. Licet Canon, de elect. in 6.*
21 *Priores, vel Decani rurales, quorum Eccleſiæ ſunt Curatæ, & non Collegiatæ, non ſunt ipſo jure privati ex eo, quod infra annum promoti non fuerint ad Sacerdotium.*
22 *Collegiatam etiam Parochialem obtinens infra annum non promotus ad Ordinem Presbyteratus non eſt privatus ipſo jure, ſed privandus monitione præmiſſa, & n. ſeqq. uſque ad n. 35.*
23 *Conſtantienſis Concilii conſtitutio de non promotis ad Ordines beneficio annexos refertur.*
24 *Expenditur, & n. ſeqq. uſque in fin.*
25 *Præpoſitus Eccleſiæ, quæ eſt Dignitas principalis, & Collegiata cum juriſdictione ſpirituali, & temporali, an ex Concilio Conſtantienſi ſit privatus ipſo jure, ſi infra annum non fuerit in Presbyterum ordinatus, & n. ſeqq. uſque ad n. 35.*
26 *Canones ita ſunt interpretandi, ut minus corrigant jus commune, quam fieri poſſit.*
27 *Monaſterii appellatione in materia exorbitanti non veniunt Eccleſiæ ſeculares.*
28 *Secus in materia late interpretanda.*
29 *Conventuales Eccleſiæ ex proprietate vocabuli intelliguntur Regularium, non Clericorum ſecularium.*
30 *Verba in materia pœnali, & exorbitanti ſecundum propriam ſignificationem ſunt intelligenda.*
31 *Archidiaconatus eſt dignitas in Cathedrali, nec comprehenditur in c. Statutum, de elect. in 6.*
32 *Canon imponens pœnam ipſo jure ſuper facto per aliud jus jam damnato, dicitur illius executivus.*
33 *Dictio,* Quodcunque, *univerſaliter omnia includit.*
34 *Niſi per aliud jus aliquis caſus reperiatur exceptus.*
35 *Ordines ſacros dignitati, præbendæ, vel portioni annexos in Cathedrali, vel Collegiata Eccleſia infra annum non ſuſcipiens, an ſit ipſo jure beneficio privatus, & n. ſeqq. uſque in fin.*
36 *Quid ex Concilio Viennenſi.*
37 *Et quid ex Concilio Conſtantienſi.*
Et quid ex Conc. Trid. n. 39.
38 *Canonicatus, & Præbenda ex proprietate vocabuli comprehenditur beneficii appellatione.*
39 *Canonici, & Portionarii ad Ordines ſuis beneficiis annexos non promoti, hodie quas pœnas incurrant.*
40 *Conc. Trid. cap. 4. ſeſſ. 22. comprehendit omnia beneficia, quæ Ordinem requirunt.*
41 *Beneficia in aliis Eccleſiis, quam Cathedralibus, vel Collegiatis, non comprehenduntur in Clem. Ut ii, de ætat. & qualit. etiamſi in illis eſſent diſtributiones.*
Conſtantienſis Concilii conſtitutio imponens pœnam privationis tituli ipſo jure ob non promotionem ad Ordines, in quibus beneficiis hodie ſit ſervanda, ibidem.

INferiora. Nota primo ibi, *Diaconatum Archidiaconatum, &c.* arguendo ab ordine literæ juxta text. in *cap. Cum dilecta ſupra de reſcript.* Decanum eſſe majorem Archidiacono, ut hic per Card. in 3. notab. Sed oppoſitum colligitur ex litera paulo infra, ubi Archidiaconus præponitur Decano, & ex *cap. Innovamus 60. diſt.* ibi, Archidiaconi, vel Decani. Solve, ut dixi in *c. 1. in 5. notab. n. 31. infra de ætat. & qualit.* 1

Secundo nota, omne beneficium curatum habere Ordinem Presbyteratus annexum, ut hic, & in *c. Præterea infra de ætat. & qualit. & in capitul. Licet Canon, & c. Commiſſa de elect. lib. 6. cum ſuis concordan.* Quod abſque dubio procedit, ſi beneficium habeat curam animarum in foro pœnitentiali, ut in juribus præallegatis, Sed an idem juris ſit ſi tantummodo curam habeat juriſdictionalem in foro contentioſo, ſcripſi plene in *c. 1, a n. 2. infra de Capell. Monachor.* 2 3

Tertio nota, ad Dignitates etiam non curatas requiri annum 25. inchoatum: Nam de his etiam intelligitur hæc litera, ut dixi ſupra in princ. *n. 35.* & de omnibus idem eſt judicium, ut in *c. Dudum, il 2. §. Tandem Archidiaconus, verſic. Quam ſi etiam non haberet infra eod.* & notat hic Hoſt. *n. 30. in verſ. Curam animarum,* Jo. Andr. *n. 22. in ver. Quæ,* Abb. *n. 3.* & Dec. poſt alios *n. 11.* Sed hodie ad Dignitates non curatas ſufficit annus 22. completus, ex jure noviſſimo Conc. Trid. *c. 12. §. Ad cæteras, ſeſſ. 24.* ut latius dictum eſt *n. 37.* 4

Quarto nota, ex illis verbis, *Quæ curam animarum habent annexam,* juncto verſ. *Sed nec Parochialis Eccleſia.* differentiam eſſe inter beneficium curatum, & Parochialem Eccleſiam: differunt enim primo, quia beneficium curatum eſt nomen generis, quod complectitur non tantum Eccleſias Parochiales, ſed etiam Dignitates, & alia beneficia in Eccleſia, quibus cura animarum incumbit, puta Decanum, Archidiaconatum, &c. de quibus hic: in quorum vacatione non dicitur Eccleſia viduata, cum ſit ibi Prælatus, qui ſolus eſt ſponſus Eccleſiæ, ut notat gloſſ. in *c. Quia propter in v. Eccleſiis viduatis infra eod.* Parochialis vero eſt beneficium curatum ſonans in nomen Rectoriæ, *c. Licet Canon, §. Is etiam,* ibi, *In Parochiali Eccleſia cujus rector extiterit, infra eod. lib. 6.* in cujus vacatione Eccleſia viduatur, ut *d. cap. Quia propter, & in cap. Ne pro defectu infra eod.* & cujus Rector non habet beneficium in Eccleſia, ſed Eccleſiam ipſam, ſeu beneficium Eccleſiæ, ut inquit gloſſ. *in Clemen. Ut ii in verſic. In eiſdem de ætat. & qualit.* Unde & Collegiata poteſt eſſe Parochialis, 5 6 7

lis, ut eſt text. in *cap. Statutum*, ibi, *Etiamſi Parochia-*
7 *les extiterint de elect. lib.* 6. Et ex his collige aliud eſſe
beneficium in Eccleſia, aliud beneficium Eccleſiæ, ut
hic, & in Clem. 1. §. *Ad hoc de præb.* Et propterea Jo,
Monach. in *cap. In generali de reg. jur. lib.* 6. & Archid.
8 in *cap. Ne captanda de conceſſ. præb. eodem liber.* referunt
Clementem IV. terminaſſe auctoritate ſumpta *de lib.* 2.
Reg. cap. 12. & §. *ultim.* 3. *quæſt.* 7. de illo, qui habebat
unicam ovem, & ex *leg. Illicitas*, §. *Ne tenuis, ff. de
offic. præſid.* de illo, qui habebat unicum lumen, quod
cum ſcribitur alicui provideri de dignitate in aliqua Ec-
cleſia, & non eſt ibi niſi unica, & principalis, illa non
debetur; & eſt ratio, quia providere de illa dignitate non
eſt providere in Eccleſia, ſed de Eccleſia. De hoc ta-
men vide gloſſ. in *d. Clem.* 1. *in ver. In certa*.
9 Deinde differunt, quia beneficium curatum dicitur
etiam ratione juriſdictionis ſpiritualis in foro contentio-
ſo, ut ſunt jura clara in *c. Dudum*, il 2. §. *Tandem Ar-
chidiaconus, verſ. Sed cum in jure*, ibi, *Evidenter appa-
paret, quod curam habet animarum*, & ibi Abbat. *n.* 7.
& 8. *infra eod. in c. Super eo de præb. lib.* 6. & in Extrav.
Jo. XXII. *Execrabilis in fine*, & notat Card. in *Clem.* 1.
in 20. *q. de offic. Vicar.* Ad quod tamen vide quod ſcripſi
in *cap.* 1. *num.* 2. & *ſeqq. infra de Capell. Monachor.* Sed
Parochialis non dicitur, niſi curam habeat animarum in
foro pœnitentiali, ut per Hoſtien. in *ſumma de Paroch.*
§. *In quibus conſiſtat*, & Joan. Andr. *in rubr. de Paroch.
num.* 2. Itaque omnis Eccleſia Parochialis eſt beneficium
curatum, ſed non convertitur, quia non omne benefi-
cium curatum eſt Parochialis: datur enim beneficium
curatum in Eccleſia, & beneficium curatum ratione ju-
riſdictionis in foro contentioſo, quod Parochialis dici
non poteſt. De his tamen differentiis vide quæ adnota-
vi in *c. Cum ſit ars in* 1. *quæſt. infra de ætat. & qualit.*
10 Quinto nota in verſ. *Cum autem*, ad obtinendam Di-
gnitatem, vel beneficium, cui ſacer Ordo eſt annexus,
non requiri, ut Ordo præcedat, aut ſit contempora-
neus cum proviſione, ſed ſufficere habilitatem ad illum
ſuſcipiendum infra tempus a Jure præfixum, ut hic per
Butr. *num.* 5. & Abb. in 4. *notab.* concordat text. *in cap.*
1. & ibi dixi in 2. *notab. num.* 2. *infra de ætat. & qualit.*
11 & *in cap.* 2. *de inſtitut. lib.* 6. Quod tamen procedit, ſi
annexio Ordinis facta ſit beneficio reſpectu aptitudinis,
prout regulariter facta cenſetur. Secus ſi reſpectu actus,
quia tunc requiritur Ordo in ipſo actu proviſionis, ut
in *capitul. Nemo deinceps de elector. liber.* 6. & declarat
Abb. hic *numer.* 10. & dixi ſupra *a numer.* 65. *uſque ad
numer.* 70. In quibus autem caſibus Ordinis annexio in-
telligatur facta reſpectu aptitudinis, vel reſpectu actus,
plene examino in *d. c.* 1, *a n.* 54. *uſque ad num.* 60. *de æ-
tat. & qualit.*
12 Sexto nota, ibi, *Niſi qui jam vigeſimum quintum an-
num ætatis attigerit*, ad beneficium ſacerdotale, quam-
vis non requiratur Ordo in ipſo actu collationis, ta-
men requiri ætatem ad illum Ordinem requiſitam ſimul-
tanee cum promotione, & hoc pro regula in inferiori-
bus beneficiis conſtituit Abb. hic in 2. *notab.* Sed tu dic
hoc tantummodo verum eſſe in dignitatibus, & benefi-
ciis curatis, in quibus a jure præfixus eſt annus vigeſi-
mus quintus inceptus, ut hic. At ſecus eſt in aliis be-
neficiis ſacerdotalibus reſpectu aptitudinis, quia ad illa
obtinenda ſatis eſt, quis in ea ætate ſit conſtitutus, ut
infra annum ad Sacerdotium promoveri poſſit, & ſic
in 24. inchoato, ut fuſe probavi ſupra *numer.* 6. & fu-
ſius in *dict. capitul.* 1. *numer.* 51. & *ſequentibus de ætat.
& qualit.*
13 Septimo nota, ibi, *Et ab illo removeantur officio*,
omne beneficium late ſumpto vocabulo poſſe appellari of-
ficium, ut hic per Burr. in 7. *notab.*
14 Octavo nota, ibi, *Nec proſit eis appellationis refu-
gium*, appellationem contra Canonem non valere, ut
hic, & in *c. Reprehenſibilis*, & *c. Quia nos de appell.*
& hic notat Innoc. *n.* 6. *in v. Appellationis*, Hoſt. *num.*
35. *in eod. ver.* Jo. Andr. *n.* 27. *in ver. Diffugium*, Butr.
in 8. *notab.* Card. *in* 5. *notab.* & Imol. *n.* 4.
15 Ultimo nota, ibi, *Admoniti*: necnon ibi, *Remo-
veantur*, obtinentem Dignitatem, vel aliud beneficium
curatum, aut Parochialem Eccleſiam, ex eo, quod in-
fra tempus a jure præfixum non fuerit in Presbyterum
ordinatus non eſſe ipſo jure privatum beneficio, ſed pri-
vandum per ſententiam, monitione præmiſſa, ut hic,
& in *c. Quæris de ætat. & qualit.* & notant hic Innoc. *n.* 6.
in v. Admoniti, Hoſtienſ. *num.* 32. *in eod. v.* Joan. Andr.
n. 25. Butr. *n.* 6. Anchar. in 9. *notab.* Abb. in *ult. notab.* &
Dec. *n.* 8. Et facit ad hoc, quia in facto negativo, de 16
quo hic agitur, ad hoc ut pœna per negligentiam incur-
ratur, neceſſaria eſt monitio, ut notat Innoc. *in c. Ex-
tirpanda de præb.* Bald. *in Authen. Hoc amplius col.* 4. *Cod.
De fideicomm.* & alii apud Alexan. in *l. Ita ſtipulatus col.*
5. *de verb. obligat.* quos ſequitur hic Dec. *n.* 9. Sententia 17
tamen amotionis ſufficit ſine juris ſolemnitate, ut in *d.
c. Quæris*, & *in c. Cum noſtris de conceſſ. præb.* ſecundum
Hoſt. & Jo. Andr. *ubi ſupra*. Cum enim hæc eſſe non poſ-
ſint non notoria, *c. Quanto de tranſlat. Epiſ.* non eſt ju-
ris ordo ſervandus, *c. De manifeſta* 2. *q.* 1.
Verum quia quod hic ſtatuitur, ut non promoti pri- 18
vandi ſint per ſententiam, hodie in multis corrigitur
per poſteriores Conſtitutiones; ideo pro pleniori noti-
tia diſtinguenda ſunt quatuor tempora.
Primum tempus eſt Conc. Lateranenſis, de quo hic:
& hoc tempore inſpecto non promoti, ſive obtineant
Dignitates ſive beneficia curata, ſive Parochiales Ec-
cleſias non ſunt ipſo jure privati, ſed privandi, ut pro-
xime dictum eſt & eſt caſus hic, & in *c.* 1. & ibi dixi
in *ult. notab. n.* 33. *infra de ætat. & qualit.*
Secundus tempus eſt Concilii Lugdunenſis, de quo in 19
c. Licet Canon, de elect. lib. 6 & ſecundum hoc tempus
aſſumptus ad regimen Parochialis Eccleſiæ, niſi infra
annum ſe fecerit ad Sacerdotium promoveri, Eccleſia
ſibi comiſſa, nulla etiam præmiſſa monitione, eſt ipſo
jure privatus, ut illic diſertis verbis ſtatuitur. Atque
ita eo decreto reſpectu pœnæ corrigitur conſtitutio, de
qua hic, quoad Parochiales Eccleſias, ſed quoad Di-
gnitates, & beneficia curata remanet in ſuo robore,
quia quod non mutatur, &c. *l. Præcipimus in fin. C. de
appell.* & *l. Sancimus, C. De teſtam.* & ita firmat gl. in *d.
c. Licet Canon in* 2. *Parochis Eccleſia*, quæ a DD. com-
muniter approbatur. Quinimo hæc Conſtitutio rema- 20
net ſalva etiam quoad Parochiales, quæ ſunt Dignita-
tes, vel perſonatus, licet non Collegiatæ, quia *c. Li-
cet Canon*, eam corrigit tantummodo quoad ſimplices
Parochiales, ut optime declarat Feder. de Sen. *conſ.* 86.
Caſus talis eſt per tot. ubi propterea ex facto reſpondit
Priorem, ſive Præpoſitum, vel Decanum ruralem, quo- 21
rum Eccleſiæ ſunt Curatæ, & Parochiales non tamen
Collegiatæ, non eſſe pro jure privatos ex eo, quod ad
præſcriptum *d. c. Licet Canon*, non fuerint infra annum
in Presbyteros ordinati.
Tertium tempus eſt Bonifacii VIII. qui in *c. Statutum* 22
de elect. lib. 6. declaravit prædictam decretalem, *Licet
Canon*, uti pœnalem non extendi ad Collegiatas Eccle-
ſias, etiamſi Parochiales extiterint, & aſſumptos ad
earum regimen; ſed in illis ſervanda eſſe antiqua jura,
id eſt, hunc §. *Inferiora*, ut ibi exponit gl. ult. Joan. Mo-
nach. Archid. Joan. Andr. Gemin. & reliqui Interpretes,
Feder. de Sen. *d. conſ.* 86. *n.* 1. *ver. Sed quæ ſunt jura anti-
qua*, & Rebuff. in *Praxi benefic. de non promot. n.* 25. 27.
& *ſeqq.* Et propterea dicebat in *d. cap. Statutum*, Joan.
Andr. *n.* 1. propter illam Decretalem multos curaſſe, ut
eorum Parochiales fierent Collegiatæ, ut eorum Re-
ctores non tenerentur ad Sacerdotium promoveri; ſed
eos quandoque pœnituiſſe propter reſervationes quas
faciunt Romani Pontifices. Adde hanc cautelam po-
tuiſſe illis proficere quoad pœnam *d. capitul. Licet Ca-
non*, ſed non quoad promotionem ad Sacerdotium, quia
nihilominus tenebantur promoveri; alioquin privari pot-
erant per ſententiam, ut dictum eſt ſupra *n.* 15. & vi-
de quod ſcripſi in *c.* 1. *n.* 13. *infra de ætat. & qualit.*
Quartum denique tempus eſt Concilii Conſtantien- 23
ſis ſub Martino V. *qui ſeſſ.* 43. *in titul. de diſpenſat.* ſta-
tuit in hæc verba, *Martinus, &c. Quoniam beneficia
propter officia conceduntur, reputamus abſurdum, ut qui
beneficia obtinent, recuſent, aut negligant officium exer-
cere. Nos igitur Sacro approbante Concilio omnes diſ-
penſationes conceſſas quibuſcunque pro Romanis Pontifici-
bus, ſe gerentibus conceſſas quibuſcunque electis, confir-
matis, ſeu proviſis ad Eccleſias, Monaſteria, Prioratus
Conventuales, Decanatus, Archidiaconatus, & alia
quæcunque beneficia, quibus certus Ordo debitus eſt, vel
annexus, ne munus conſecrationis Epiſcopi, ſive benedi-
ctionem Abbatis, aut cæteros debitos, aut annexos Ordines
ſuſcipiant, præter illas, quæ ſecundum formam Conſtitu-
tio-*

tionis Bonifacii VIII. quæ incipit, Cum ex eo, *facta ſunt, revocamus; ſtatuentes, ut qui de præſenti illas, vel illa obtinent, infra ſex menſes a die publicationis hujuſmodi Conſtitutionis noſtræ, & qui in poſterum obtinebunt, infra terminum juris ſe faciant conſecrari, aut benedici, ſeu ad alium debitum Ordinationem promoveri; alioquin ſint ipſis Monaſteriis Eccleſiis, Dignitatibus, Perſonatibus, officiis, & beneficiis ipſo jure privati, & aliis libere conferantur, aut provideatur de illis, ceteris Conſtitutionibus circa hoc editis in ſuo robore duraturis.* Hæc ſeſſio habita eſt Conſtantiæ anno Domini 1417. die Lunæ 22. Menſis Martii, & habetur *tom. 2. Concil. p. 2. pag. 942.*

24 Quo quidem ſtatuto confirmatur conſtitutio Concil. Lugdunen. de qua in *d. c. Licet Canon*, quoad Parochiales Eccleſias; nam ex Conc. Conſtantienſi ſunt ipſo jure Eccleſiis privati, qui Ordines ſuis beneficiis debitos, vel annexos non ſuſcipiunt infra terminum juris. Hic autem terminus quoad Parochiales Eccleſias eſt infra annum, ut in *d. cap. Licet Canon*. Sed quoad Dignitates, Perſonatus, & alia beneficia curata, reſpectu pœnæ corrigitur conſtitutio Conc. Lateranen. de qua in hoc §. *Inferiora*. Quia ex Concil. Conſtantienſi non promoti infra tempus a Canonibus præfixum non ſunt privandi per ſententiam monitione præmiſſa, ut hic dicitur, ſed ſunt ipſo jure privati.

Itaque hic § *Inferiora*, reſpectu pœnæ hodie videtur prorſus abrogatus; nam quoad Parochiales eſt correctus per c. *Licet. Canon*, & quoad Dignitates, Perſonatus, & alia beneficia, quæ curam animarum habent annexam, per ſtatutum Concilii Conſtantienſis. Sed de hoc vide quod dicam in quæſtione ſequenti.

25 QUÆRO, ſuper intellectu hujus ſtatuti, an obtinens Præpoſituram Eccleſiæ Collegiatæ, quæ eſt principalis Dignitas, habeatque ſub ſe Parochiales, ac etiam caſtra, & oppida, in quibus ſpiritualem, & corporalem juriſdictionem exercet, incidat in pœnam *d. c. Licet Canon, de elect. lib. 6.* ſi infra annum non fuerit in Presbyterum ordinatus.

Circumſcripto Concilio Conſtantienſi, planum eſt Præpoſitum in memoratam pœnam non incidere, quia *cap. Licet Canon*, tanquam pœnale, locum non habet in dignitatibus principalibus, & Collegiatis, etiamſi Parochiales extiterint, ut eſt caſus in *cap. Statutum de elect. lib. 6.* ſed in aliis obſervanda eſt diſpoſitio hujus §. *Inferiora*, ut ſcilicet non promoti ſint ipſo jure privati, ut dictum eſt ſupra *n. 22 verſ. Tertium tempus*. Unde difficultas ad hoc reſtringitur, videlicet, an conſtitutio, ut præfertur edita a Martino V. in Concilio Conſtantienſi, correxerit *d. c. Statutum*.

26 Et videtur non correxiſſe, quia regula juris notiſſima eſt, Canones ita eſſe interpretandos, ut minus corrigant jus commune, quam fieri poſſit, & juta juribus concordentur, *cap. Cum expediat de elect. lib. 6.* Neque enim credendum eſt, Romanum Pontificem, qui jura tuetur, quod alias excogitatum eſt multis vigiliis, & inventum, uno verbo ſubvertere voluiſſe, ut legitur in *c. Eccleſia veſtra, il ſecondo, infra eod. & l. Si quando, Cod. de inoff. teſtam.* Præterea verba illius conſtitutionis non important, ut Papa voluerit *d. c.* corrigere, quia nihil expreſſit de Eccleſiis Collegiatis: idque non obſcure patebit, ſi ſingula conſtitutionis verba ſedulo expendantur.

Primo enim dixit, Eccleſias, quod verificatur in ſimplicibus Parochialibus, juxta text. in *d. cap. licet Canon*, vel in aliis Eccleſiis, quæ non eſſent Collegiatæ, & haberent Ordines annexos ex conſuetudine, vel ſtatuto, juxta diſpoſitionem Clem. *Ut ii de ætat. & qualit.*

27 Deinde dixit, Monaſteria, & clarum eſt in materia exorbitanti, ſicuti eſt hæc, quæ diſponit contra jus antiquum, Monaſterii appellatione non comprehendi Eccleſias ſeculares, ut notat gl. in *Clem. 1. in ver. Monaſte-*
28 *rium de elect.* & gl. 3. *c. Grandi de ſuppl. Prælat. lib. 6.* licet ſecus ſit in materia late interpretanda, ut firmat Jo. Andr. in *c. Joannes de regul.* ubi ita intelligit jura, quæ dicunt Eccleſias venire appellatione Monaſterii, ut in §. *Hæc autem 10. diſt.*

29 Tertio, dixit Prioratus Conventuales, quod ſimiliter includit Eccleſias Collegiatas Regularium, non autem Secularium, quia ex proprietate vocabuli Eccleſiæ Conventuales intelliguntur Regularium, non Clericorum ſecularium, ut notat Paul. de Eleazar in *Clem. 1. in ver. Quæritur*, ubi etiam Card. *num. 7. deb. Eccl. non* tien allegat juta in *c. Niſi eſſent de præb. in cap. Monachi, §. penult. de ſtatu regul. & c. Si Religioſus de elect. lib. 6.* licet nonnunquam large, & improprie appellatione Conventualium etiam Seculares comprehendantur, ut notant Jo. Andr. & Joan. Cald. in *c. Capitulum ſupra de reſcript.* Sed cum Conſtitutio Conſtantienſis ſit pœnalis, & ex-
orbitans, illius verba juxta proximam ſignificationem 30
ſunt intelligenda, *c. Rodulphus de reſcript.* & notat gl. in *Clem. Ut ii in v. In eodem de ætat. & qualit.* & in Clem. *In plerìſque in v. Populo de elect.* & de his Prioratibus expreſſit, quia & aliis de jure pœnam privationis incurrerent ſine alia monitione, ut in Clem. *Ne in agro, §. Ceterum de ſtatu Monach.* Atque ita quoad eos nil novi ſtatuit, ſed jus præcedens innovavit.

Quarto, dixit Decanatus, & Archidiaconatus. Et 31
quidem in Archidiaconatu non habebat locum *d. c. Statutum de elect. in 6* cum hæc Dignitas ſit in Eccleſia Cathedrali, & ſic non ſit principalis in Eccleſia Collegiata, cum ibi ſit caput Epiſcopus, ut patet in *c. 1. & per tot. infra de offic. Archid.* Similiter nec in Decanatu habebat locum *d. c. Saturum*, Quando non erat principalis dignitas in Eccleſia Collegiata; ſed tantummodo habebat locum Concilium Lateranenſe, de quo in hoc §. *Inferiora*, ut notat gl. in *d. cap. Licet Canon in v. Parochialis de elect. lib. 6.* Unde Martinus V. voluit, ut in his dignitatibus, in quibus requirebatur monitio ad pœnam incurrendam, & privatio per ſententiam, ut expreſſe cavetur hic, hodie monitio non requiratur, ſed
ſint ipſo jure privati: & ſic Concil. Conſtantienſe coad- 32
juvat Lateranenſe, de quo hic, per modum executionis; nam quilibet Canon imponens pœnam ipſo jure ſuper facto per aliud jus jam damnato, dicitur illius executivus, ut probatur in præalleg. *c. Licet Canon*, & ibi notat gl. in *v. Executione*: & ſic intelligendo nova hæc conſtitutio proprie non corrigit jura præcedentia, ſed eſt executio hujus §. *Inferiora*, & *c. 1. infra de ætat. & qualit.* & Decretalis, *Saturum*, remanet in ſuo robore.

Nec prædictis obſtat clauſula generalis, quæ ſubſequitur, videlicet, *Et alia quæcunque beneficia*, ponderando dictionem univerſalem, *Quæcunque*; quæ videtur includere omnia alia beneficia etiam Collegiata, cum de natura univerſalis ſit omnia univerſaliter includere, ut dixit text. in c. *Oblita de major. & obed.* 33

Etenim reſpondetur, Dictionem, *Quæcunque*, licet ſit univerſalis, non tamen ſtare univerſaliter in materia, in qua proſertur, quando per aliud jus aliquis caſus reperitur exceptus ab illo jure, ut eſt gloſ. notab. in *c. Monachi in ver. Quocunque modo inf. de ſent. excommun.* unde & prædicta clauſula, *Quæcunque alia beneficia*, ita eſt intelligenda, ut locum habeat in aliis quibuſcunque beneficiis, niſi alio jure reperiantur excluſa, ſed obtinentes Collegiatas Eccleſias excluduntur per *d. c. Statutum*: Ergo in hoc caſu exceptio non verificabitur illa dictio univerſalis, ut tenet gl. præalleg. Et hoc intendit Martinus V. dum in calce conſtitutionis adjecit: *Ceteris conſtitutionibus circa hoc editis in ſuo robore duraturis*; nam ſi intelligeremus *d. cap. Statutum*, fuiſſe ſublatum utique in ſuo robore non permaneret: & idem contingeret de hoc §. *Inferiora*, qui non remanet correctus, ſed vitiatur circa executionem ſuam, ut eſt dictum: & ita intelligendo, hæc clauſula operabitur effectum ſuum. Verba autem clauſulæ intelligi debent, ut operentur, *c. Si Papa de privileg. lib. 6.* & ita in propoſita facti ſpecie conſuluit Gemin. *conſ. 131. incip. Præmitto per tot.* ubi eſt caſus. 34

Secundo QUÆRO, ſuper intellectu ejuſdedm conſtitutionis Martini V. an hodie, qui obtinent Dignitates, Præbendas, portiones, & alia beneficia in Cathedralibus, vel Collegiatis Eccleſiis, ſint beneficiis ipſo jure privati, ſi infra annum Ordines ſuis beneficiis annexos non ſuſceperint? 35

Pro elatiori ſolutione circa hoc diſtinguenda ſunt tria tempora.

Primum tempus eſt Conc. Viennenſis, de quo in Clem. *Ut ii, §. Illi vero de ætat. & qualit.* ubi ſtatuitur, ut obtinentes in eiſdem Eccleſiis Dignitates, perſonatus, officia, vel Præbendas, quibus certi Ordines ſunt annexi, niſi juſto impedimento ceſſante ad hujuſmodi Ordines ſe promoveri fecerint infra annum, ex tunc, donec ad eos promoti fuerint, voce in Capitulo non habeant, 36

eiſque

eiſque diſtributionem pars dimidia ſubtrahatur. Et ita ſecundum hæc tempora non promoti ad Ordines, ut præfertur, annexos non erant beneficiis privati, ſed tantummodo carebant voce in Capitulo, & privabantur dimidia parte diſtributionum.

37 Secundum tempus eſt Conc. Conſtantienſis, in quo Martinus V. edidit conſtitutionem ſuperius relatam *n.* 23. & hoc tempore inſpecto obtinentes hujuſmodi dignitates, & beneficia, qui infra terminum juris non recipiebant Ordines beneficiis annexos, erant ipſo jure
38 privati, ut illic ſtatuitur. Atque ita conſtitutio Conſtantienſis correxit diſpoſitionem Conc. Viennenſis, de qua in d. Clem. *Ut ii*. Neque enim ambigendum eſt, quin eadem conſtitutio comprehendat Dignitates in Eccleſiis Cathedralibus, vel Collegiatis: tum quia utitur clauſula illa univerſali, *Quæcunque alia beneficia*, quæ ut prædiximus *n.* 33. omnia univerſaliter includit: tum quia beneficii appellatione ex proprietate vocabuli comprehenditur Canonicatus; & Præbenda, ut eſt text. in *c. penult. infra de verb. ſignific. in c. In noſtra de reſcrip. & in c. unico, Ne Sed vacante lib.* 6. & notat. Bellam. in *c. Cum contingat n. 9. de foro compet.* tum deniquc, quia conſtitutio exprimit nominatim Archidiaconatum, qui eſt dignitas in Cathedrali Eccleſia, ut patet *infr. de offic. Archid. per tot.* & ita per eandem conſtitutionem fuiſſe ſublatam diſpoſitionem dict. Clem. *Ut ii*, tenet Gemin. quamvis prædicta non ponderet, in *præcit. conſ.* 131. *n.* 2. *v. Primo dixit Eccleſias*.

39 Tertium tempus eſt Conc. Trid. quod in *c. 4. ſeſſ.* 22. ſtatuit, ut obtinentes in Cathedrali, vel Collegiata Eccleſia dignitates, perſonatus, officia, Præbendas, portiones, ac quælibet alia beneficia, quibus certi Ordines ſunt annexi, teneantur, juſto impedimento ceſſante, infra annum Ordines ſuſcipere requiſitos; alioquin pœnas incurrant juxta conſtitutionem d. Clem. *Ut ii*, quam ibi innovat. Quo decreto apertè ſublata eſt diſpoſitio Concil. Conſtantienſis quoad obtinentes beneficia in prædictis Eccleſiis; nam ſi non promoti incurrunt pœnas d. Clem. *Ut ii*, a Concil. Trid. innovatas; ergo neceſſario ſequitur, ut non ſint ipſo jure beneficiis privati; nam pœnæ hujuſmodi ſunt privatio vocis, & ſubtractio dimidiæ partis diſtributionum, ut dictum eſt. Utraque autem pœna ſupponit perneceſſario retentionem beneficii, quia carens titulo privari non poteſt voce, vel dimidia parte diſtributionum, cum privatio ſupponat habitum, *l. Decem, ff. de verb. oblig. c. Ad diſſolvendum infra de deſponſ. impub. & cap. Debitum de bigam.* Unde S. Congr. Trid. Conc. interpretum, licet nulla facta mentione conſtitutionis Conc. Conſtantienſis, ſæpius declaravit, obtinentes dignitates, Præbendas, vel portiones in prædictis Eccleſiis non eſſe ipſo jure beneficiis privatos, ſed tantummodo privari poſſe ſi contumaciter renuerint ſuſcipere Ordines ſuis beneficiis annexos, ut dixi in *c. Quæris n. 34. infra de ætat. & qualit.*

Neque hoc loco omittendum eſt, decretum Concil. in *d. cap.* 4. quod generalius loquitur, quam prædicta Clem. vendicare ſibi locum ex S. Congr. ſententia in quibuſcunque beneficiis. Nam conſulta, an decretum *d. cap. 4. ſeſſ.* 22. comprehendat omnia beneficia, quæ Ordinem requirunt; reſpondit comprehendere: quod videtur intelligendum quoad obligationem ſuſcipiendi Ordines infra annum, non autem quoad pœnas ſaltem 40
privationis vocis: quia illa applicari non poteſt niſi obtinentibus beneficia in Eccleſiis, in quibus ſunt Capitula, & ſic in Cathedralibus, vel Collegiatis, cum in aliis ſubjecta materia id non patiatur. Quod expreſſe tenet gl. in d. Clem. *Ut ii in v. Diſtributionum*, dicens per hoc verb. *Diſtributionum*, & verb. *Capitulo*, quod præcedit, has pœnas non competere in beneficiis, quibus non debetur vox Capituli, & in quibus non ſunt diſtributiones.

Itaque cum Conc. Trid. quo ad pœnam privationis 41
vocis in Capitulo ſervari non poſſit in Eccleſiis, ubi non ſunt Collegia, juxta text. in *c. 1. ſup. eod.* & diſpoſitio d. Clem. locum non habeat in beneficiis extra Eccleſias Cathedrales, vel Collegiatas, etiamſi in illis eſſent diſtributiones, ut ibi notat gl. in *v. Præbendas in v. In eiſdem, & in v. Diſtributionum*, Card. *n.* 5. & Vital. *n.* 30. conſequens eſt, ut quoad pœnam privationis tituli ipſo jure hodie ſervanda ſit Conſtitutio Conc. Conſtantien in illis beneficiis, quæ habent Ordines annexos, & non ſunt in Cathedrali, vel Collegiata Eccleſia, nec comprehenduntur in *c. Statutum de elect. lib.* 6. Quæ omnia diligenter notabis, quia ad hanc conſtitutionem non advertunt DD. noſtri, qui de beneficiis ſcripſerunt.

DE ELECTIONE.

Idem Alexander III. Ravennati Archiepiſcopo.

CAPUT VIII.

CAuſam, quæ inter Moniales S. Margaritæ: & infra. Si Sorores in Epiſcopum electionem contulerint, promittentes, quod illam, quam eis provideret, reciperent: ipſam, quam providerit, facias ab eis (ſi tamen exiſtat idonea) in ſuam recipi Abbatiſſam.

SUMMARIUM.

1 *COmpromittentes tenentur recipere electum a compromiſſariis, dummodo ſit idoneus.*
2 *Moniales appellantur Sorores.*
3 *Monachi poſſunt appellari Fratres.*
4 *Fratres qui dicantur.*
5 *Moniales poſſunt compromittere in maſculum electionem Abbatiſſæ.*
6 *Compromiſſum ſuper electione poteſt fieri in unum tantum, & n.* 38.
7 *Item fieri poteſt in extraneum a Collegio.*
8 *Epiſcopus non eſt de Collegio Monialium, licet ſit ipſarum Caput.*
9 *Collegium ipſum cenſetur eligere, cum electio fit a compromiſſariis.*
10 *Compromiſſum ſuper electione an poſſit fieri in laicum, & n. ſeqq. uſque ad n.* 18.
11 *Compromiſſarius an ſit Procurator compromittentium,* & *n. 13. & 16.*
12 *Laicus poteſt eſſe Procurator in ſpiritualibus, & acceptare beneficium pro Clerico abſente.*
13 *Compromiſſarius arbitrari debet, an Prælatus ſit idoneus ad officium Prælaturæ.*
14 *Laicus non poteſt eſſe arbiter in ſpiritualibus.*
15 *Laicus non prohibetur miniſterialiter tractare negotia Eccleſiaſtica.*
16 *Et poteſt eſſe arbitrator in ſpiritualibus.*
17 *Compromiſſarii poſſunt eſſe alii a Capitulo, dummodo ſint viri Religioſi, id eſt, Clerici.*
18 *Cardinales an valide poſſint hodie compromittere electionem Papæ in perſonas extra Collegium, & n. ſeqq. uſque ad n.* 35.
19 *Cardinalium cœtus non poteſt modificare, corrigere, vel immutare conſtitutionem ſuper electione Papæ.*
20 *Actus contra legem celebratus eſt nullus, quando lex adimit potentiam actum celebrandi.*
21 *Verbum,* Poteſt, *præcedente negatione tollit potentiam, & reddit actum de jure impoſſibilem, & n. 30. & ſeqq.*
22 *Beneficii collatio facta minori 14. annorum eſt ipſo jure nulla.*

23 For-

23 *Forma quibus verbis inducatur.*
24 *Verba*, Aliter fieri non poſſit, *an importent, decretum irritans.*
25 *Conditio formam ſubſtantialem inducit.*
26 *Geſta contra formam ſunt ipſo jure nulla.*
27 *Papæ electio de jure communi valida eſt, quomodocunque duæ partes Cardinalium conſentiant in aliquem, ut in electum.*
28 *Electionis Papæ forma ſubſtantialis preſcribitur in Conſtitutione Gregorii XV. in §. Quod ſi electio.*
29 *Clauſula decreti poſita in fine Bullæ electionis magni Magiſtri Jeroſolymitani ſublata eſt, & in ejus locum ſuffecta eſt alia perſtringens ſubſtantialia electionis.*
30 *Verbum*, Non poteſt, *aliquando exponitur, id eſt, non debet.*
31 *Pupillus pubertati proximus abſque tutoris authoritate naturaliter obligatur.*
32 *Verbum*, Poteſt, *præcedente negatione non privat potentia, quando hinc reſultaret abſonus intellectus.*
33 *Miſſæ ſacrificium an ex forma præcedere debet electionem Papæ.*
34 *Una determinatio reſpiciens plura determinabilia, debet ea æqualiter determinare.*
35 *Cardinales an poſſint ſuper electione Papæ compromittere in unum tantum ex Collegio, & n. ſeqq. uſque in fin.*
36 *Pluralis locutio duorum ſaltem numerum requirit.*
37 *Eligendi poteſtas utilius committitur pluribus, quam uni.*
38 *Melius tamen expeditur per unum, quã per plures.*
39 *Cõſtitutio juri communi conformis recipit ab eodem jure interpretationem paſſivam.*
41 *Pluralitas an & quando reſolvatur in ſingularitatem.*
42 *Eligendi poteſtas conſultius committitur in impari numero.*
43 *Canones loquentes de electionibus inferiorum, an & quando habeant locum in electione Papæ, & n. 45. verſ. Et cum ſimiliter.*
44 *Pluralis oratio non reſolvitur in ſingularem ſecundum rigorem verborum, ſed ſecundum ſenſum, & naturalem affectum.*
45 *Compromiſſum ſuper electione Papæ a Cardinalibus initum in unum tantum de Collegio, an valeat.*
46 *Pluralitas, ubi eſt de forma, non poteſt reſolvi in ſingularitatem.*

1 CAuſam. Compromittentes tenentur recipere electum a compromiſſario, dummodo ſit idoneus.
Hoc dicit, & non dividitur ſecundum Joan. Andr. &
Anton. de Butr. Vel ſecundum alios ſunt duæ partes.
In prima ponitur deciſa conſultatio. In ſecunda, reſponſio, ibi, *Sorores.*
2 Nota primo, Moniales appellari Sorores; nam cum
primo text. dixerit, Moniales, poſtea ſubdit, Sorores;
atque ita hæc duo videntur ſynonyma, ſeu idem importantia; quod eſt contra vulgares, qui diſtinguunt Sorores a Monialibus, ſecundum Jo. Andr. & Card. *in princ. in verb. Sorores.* Butr. *n.* 6. Abb. *n.* 1. *in* 1. *not.* & Jo. de
Anan. *in princ.* Vulgus enim appellat Sorores, quæ ſubſunt Fratribus Ordinum Mendicantium, ut Prædicatoribus, Minoribus & aliis, de quibus in *c. Non ſolum, & c. Conſtitution. de regul. lib* 6. reliquas vero vocat Moniales. Ratio motiva potuit eſſe, quia ſicut Religioſi Mendicantes non conſueverunt appellari Monachi, ſed Fratres, & vice verſa Religioſi non Mendicantes appellari ſolent Monachi non autem Fratres; quinimo ægre
ferunt, ſi quando Fratres nuncupentur: eodem modo
vulgus credidit mulieres Religioſas Fratribus ſubjectas,
eſſe vocandas Sorores, & ſubjectas Monachis Moniales, Sed hæc diſtinctio confunditur hic, & in *c. Cum*
3 *dilecta ſupra de reſcript.* Nec mirum, quia etiam Monachi poſſunt appellari Fratres, ut in *c. Cauſam, il primo infra de judic. c. Si Religioſus, §. Quia vero,* & ibi notatur *in v. Fratrum, de elect. lib.* 6. *& c. Suſcepimus,* &
4 ibi Hoſt. *in princ. in v. Fratre, de homicid.* Et quamvis omnes Chriſtiani ſint fratres in Chriſto, quia per lavacrum regenerationis recognoſcunt ſpiritualiter unum Patrem, ſcilicet Deum, *c. Ad menſam,* 1 t. *q.* 3. tamen ut
Fagnan. in I. Lib. Decretal.

dicit Abb. *ubi ſup.* per excellentiam hoc nomine dotati
ſunt Religioſi propter charitatem, quam invicem debent
habere, ut appellentur Fratres, & Sorores.
Secundo nota, ibi, *In Epiſcopum,* Moniales poſſe 5
compromittere in maſculum electionem Abbatiſſæ, nec
teneri compromittere in alias Moniales, ſecundum Anton. de Butr. *n.* 5. & Abb. *n.* 3.
Tertio nota in eod. v. compromiſſum ſuper electione 6
fieri poſſe in unum tantum. De hoc noſtra *in* 2. *q. n.* 38.
Ultimo nota, compromiſſum ſuper electione fieri 7
poſſe etiam in extraneum, ſeu, ut dicit Abbas, foriſecum a Collegio; nam Epiſcopus, in quem Moniales compromiſerunt, non eſt de Collegio Monialium,
licet ſit ipſarum Caput, *cap. Requiſiſti, §. Secus infra de* 8
teſtam. ibi: *Non eſt tanta communio inter Epiſcopum, & Monaſteria, quanta eſt inter Epiſcopum, & Eccleſiam Cathedralem, cui eſt ſpirituali conjugio copulatus,* & ibi notat gloſſ. 1. Hoſt. *n.* 1. *ver. Et extra Collegium bene poteſt compromitti,* Jo. And. *n.* 2. exponens verbum, *Epiſcopum,*
id eſt, proprium, vel alienum quoad actum electionis,
ſed proprius confirmabit, Cardin. *in princip.* Butr. *n.* 3. *in*
2. *notab.* Anchar. *n.* 1. Bellam. *in princip. in v. Epiſcopum,*
Abb. *n.* 2. *in* 2. *notab.* & Jo. de Anan. *n.* 1. gloſſ. in *c. Quia propter, in v. Juris infra eod.* & ibi Innoc. *in eod. v. n.* 6.
Abb. Antiq. *n.* 20. *in v. De Collegio,* Compoſt. *n.* 27. *in v. Committatur, v. Similiter nec eſt jus,* & alii communiter. Ratio eſt, quia Collegium ipſum cenſetur eligere, 9
cum electio fit per eos, in quos eligendi tranſtulit poteſtatem, *cap. In cauſis, §. Quia vero infra eod. l. Item eorum, §. Si Decuriones,* ibi: *Non refert, an urde elegerit, an is, cui urde commiſit. ff. quod cujuſq; univerſ. nomin.* ſecundum Innoc. *hic in v. Recipi,* Compoſt. *in princip. in. v. Facias,* Jo. Andr. *n.* 8. in gloſſ. 1. & alios præallegatos.
Procedit tamen ſupradicta concluſio, dummodo is, 10
in quem compromittitur, ſit perſona Eccleſiaſtica, pro
ut hic erat Epiſcopus; non enim hujuſmodi actus ſpiritualis eligendi videtur poſſe transferri in laicum, *c. Maſſana, & c. Sacroſancta infra eod.* nam ſi laici prohibentur cum laicis intereſſe, multo magis videtur prohibita
in eos totalis translatio; idque verius putat Petr. de Anchar. *hic n.* 1.
Sed in contrarium facit, quia compromiſſarius cen- 11
ſetur procurator compromittentium; eligit enim ipſorum nomine, per id, quod legitur, & notatur in *d.
c. In cauſis infr. eod.* & in *c. Si compromiſſarius, eod. tit.* 12
lib. 6. Sed laicus poteſt eſſe procurator in ſpiritualibus,
ut *c.* 1. *de procurat. lib.* 6. & poteſt acceptare beneficium
pro Clerico abſente, ut notat. Joan. Andr. in *c. Accedens
infra de preb.* quem communiter alii ſequuntur, ut teſtatur Dec. in *c. Decernimus n.* 5. *& ſeqq. de judic.* Ergo, &c. 13
Anchar. non ſolvit. Tu dic ſecundum Abbas *hic n.* 5. in
electione Prælati non verſari nudum miniſterium; imo
enim debet arbitrari, an quis ſit idoneus ad officium
Prælaturæ, ut hic; nec eſt ſimplex procurator, imo officium in ejus perſona radicatur, adeo ut nec revocari
poſſit, niſi ſecundum ea, quæ notantur in *d. c. In cauſis.* 14
Ad hoc optimus textus in *c. Contingit infra de arbitr.* ubi
eſt expreſſum, non poſſe aſſumi arbitrum laicum ſuper
ſpiritualibus; & ſubjicitur ratio in textu, quia non decet, ut laicus in talibus arbitretur. Quæ quidem ratio
maxime viget in caſu, de quo agitur. At vero procurator habet nudum miniſterium facti. Unde non mirum,
ſi nomine alterius intereſſe valeat in hujuſmodi ſpiritualibus, ut colligitur ex notatis per gloſſ. in *d. c.* 1. *in v. Spiritualibus.* Laicus enim non prohibetur miniſterialiter, 15
ſeu miniſterialiter tractare negotia Eccleſiaſtica, ut fuſe probat Dec. *loco citato* Et hac ratione, quamvis non 16
poſſit eſſe arbiter in cauſa ſpirituali, ut proxime dictum
eſt: poteſt tamen eſſe arbitrator, ut tenent Hoſt. & Jo.
Andr. *in c. fin. de rer. permut.* Specul. *in tit. de arb. §. Reſtat, v. Quid, de ſententia excomunicationis,* & eſt communis opinio, ut Dec. teſtatur alios referens in *d. c. Decernimus num.* 4. Præterea compromiſſarius poteſt eligere
compromittentem; ergo non eſt illius procurator, quia
alioquin poſſet quis eligere ſeipſum, cum procurator,
& dominus in cauſa procuratorii cenſeantur unus &
idem, ut hic obſervat Joan. de Anan. *ſub n.* 1. *in* 1. *not. v. Utrum autem, & ver. Dic hoc non eſſe verum:* & pro
hac opinione adduco etiam gloſſ. notab. in *cap. Quia pro-* 17
pter. in v. Juris inf. eod. quæ dicit compromiſſarios eſſe
poſſe alios a Capitulo, dummodo ſint viri Religioſi, id

eſt Clerici, ut ibi exponit Joan. And. *ſub n. 67. in gloſſ. Et iſte.*

18 QUÆRO, an compromiſſum ſuper electione Romani Pontificis a Cardinalibus initum in perſonas Eccleſiaſticas extra ſacrum Collegium ſit validum, necne?

19 Manifeſtum eſt hodie non licere S. R. E. Cardinalibus hanc poteſtatem eligendi committere, niſi aliquibus de Collegio; quia in noviſſima conſtitutione Gregorii XV. *Æterni Patris Filius*, *in §. Matura itaque*, diſertis verbis ſtatuitur, ut electio per compromiſſum aliter fieri non poſſit, præterquam ſi omnes, & ſinguli Cardinales aliquibus ex eorundem Collegio committerent eligendi poteſtatem. Hoc autem jus publicum in favorem Eccleſiæ introductum eſt, cui pacto privatorum renunciari non poteſt, *c. Si diligenti*, *infra de foro compet.* Nec licet Cardinalibus jus Papæ immutare, *cap. Inferior* 21. *diſt.* & in propoſito notat Compoſt in *c. Licet de vitanda ſub n 6. v. Sed nunquid Cardinales*, *ſupra eodem*, & eſt expreſſum in *Clem. Ne Romani*, *in princ de elect.* ubi reprobatur opinio, quæ aſtruebat eorum Cardinalium Sede vacante poſſe modificare, corrigere, vel immutare decretalem, *Ubi periculum eod. tit. lib 6.* Idem patet in hac ipſa conſtitutione Gregorii in §. *Poſtremo*, ubi inhibetur S.R.E. Cardinalibus, & eorum ſacro Collegio, ne adverſus eam aliquid ſtatuere, diſponere, vel ordinare, ſeu in aliquo corrigere, alterare, mutare, ſeu aliquo modo facere, tractare, moliri, vel attentare præſumant.

Verum quæſtio admodum implexa videtur, an ita ex forma ſancitum ſit, ut compromiſſum fieri debeat in aliquos de Collegio, ut ſi fiat in extraneos, electio irrita ſit. Et quamvis quæſtio videatur ſolvi poſſe ex inferiori parte conſtitutionis in §. *Quod ſi electio*, ubi perſtringitur forma electionis cum decreto irritanti, & in forma compromiſſi non repetuntur verba illa, *Aliquibus ex eorundem Collegio*, tamen videtur adhuc obſtare,
20 quod in *d. §. Matura itaque*, Conſtitutio non ſimpliciter prohibet fieri electionem, ſed decernit, ut electio per compromiſſum aliter fieri non poſſit, &c. Quotieſcunque autem lex non ſolum prohibet, ſed etiam adimit potentiam, & facultatem, actus contra legem celebra-
21 tus eſt ipſo jure nullus, Bart. *in l. fin. n. 7. ff. de ſer.* Verbum autem, *Poteſt*, præcedente negatione præciſam neceſſitatem importat, & privat potentia, gloſſ ordin. in *c Beneficium*, *in v. Non poteſt*, *de regul. jur lib. 6.* quam Bartol. & omnes ſequuntur in *l. Gallus*, *ff de lib. & poſthum.* ut teſtatur ibi Jaſ. *n. 19. & 23.* & ſic reddit actum irritum, & de jure impoſſibilem, Bald. in *l. 1. n. 62. C. Qui admitti*, & poſt Bart. in *l. 1. ff. de injuſt. rupt. teſtam.* & notat Jaſ. in *l. Non dubium n. 60. C De legib.* Atque ita idem importat aliquid eſſe impoſſibile, vel fieri non poſſe; niſi quod impoſibile videtur parum Latine dici, licet ejuſmodi verbum non reformidet Quintilianus *lib. 5. inſtit. orator. c.* 10. nec Juriſconſultus, ut in *l. Impoſſibilis*, *ff. de verbor. obligat. in leg. Impoſſibilium*, *ff. de reg.*
22 *jur.* & paſſim alibi. Hinc cum olim dubitatum eſſe in S. Congregatione Concilii, an *cap. 6. ſeſſ.* 23. diſponens neminem ante decimumquartum annum beneficium obtinere poſſe, comprehendat eum, qui anno duodecimo ætatis beneficium obtinuit, & nunc effectus eſt ætatis annorum quatordecim; adeout nunc non ſit legitimus poſſeſſor, & fructus ſuos non fecerit: Sac. Congregatio innixa doctrinæ Jaſ. in *d. l Gallus num.* 17. ubi quod actus redditur nullus ipſo jure, cum quid prohibetur cum verbo, *Non poſſe*, cenſuit collationem ante decimum quartum annum fuiſſe nullam, & proviſum fructus ſuos non facere. Quamobrem etſi in poſteriori parte conſtitutionis nulla fiat mentio de compromiſſo ineundo in aliquos de ſacro Collegio; tamen videtur ſufficere, ut hujuſmodi mentio facta fuerit in priori parte per verba adimentia electoribus poteſtatem aliter eligendi, cum perinde ſit reddere electores impotentes ad eligendum, ac decernere electionem aliter factam non valere, ut ex dictis conſtat, & ex decreto Concilii Tridentini in *c. 1. ſeſſ. 24. de reform matrim.* quod dum irrita decernit matrimonia clandeſtina, eos qui illa contrahere attentabunt, inhabiles reddit ad ſic contrahendum. Utrunque enim loquendi genus inducit formam; quod aperte ſenſit Felin. in *c. Cum dilecta n. 6. ſu-*
23 *pra de reſcrip* ubi enumerans decem ſigna, quæ indicant formam inductam eſſe, quintum ſignum aſſerit eſſe, ubi
24 eſt appoſitum decretum irritans; ac deinde paulo inferius: *Septimum ſignum*, inquit, *ubi in diſpoſitione dicitur*, *Aliter fieri non poſſit*, *ibi eſt data forma*, *& ei renunciari non poteſt*: & Felini doctrina ſequitur Dec. *conſ.* 528. *n.* 11. & Albet. Brun. *in tr. de forma fol. 33. col. 1. v. Et quod lex prohibitiva*, & fuit ſententia Bart. in *l. de his n. 4. ff. de tranſact & in l. fin n. 4. C. De vendend. reb. civit. lib.* 11. quibus addo Pariſ. *conſ. 19. n. 20. lib.* 2. ubi dicit hæc verba, *Non aliter fieri poſſit*, inducere decretum irritans, & Loffredum *conſ. 30. incipit*, *Sit dubium*, *n. 20.*
Præterea ponderanda eſt particula, *ſi*, in conſtitutione 25
appoſita, ibi, *Decernimus electionem aliter fieri non poſſe*, *præterquam ſi omnes*, *& ſinguli Cardinales aliquibus ex eorundem Collegio*, *&c.* hæc enim particula ex ſui natura conditionem importat, *l. Quodcunque*, *§. ult. ff. de verbor. obligat.* gloſſ. *in l. 2. in v. Conditio*, *ff. de condit. & demonſt.* Conditio vero formam ſubſtantialem inducit,
ut per Felin. *in d. cap Cum dilecta ſub n. 6. v. Secundum ſi-* 26
gnum. At manifeſtum eſt geſta contra formam eſſe ipſo jure nulla, ut eſt textus in *d. c. Cum dilecta*, *in c. Venerabilis de offic. deleg* plene Calderin *in diſput. incip. Statuto civitatis*, Archidiac. in *c. Si cui*, *in fin. de elect. lib. 6.*

Sed in oppoſitum facit, quia de jure communi in ele- 27
ctione Romani Pontificis nulla forma præſcripta erat; nam cum in ea non ſufficiat major pars Collegii, ut in electionibus inferiorum, ſed ſaltem duæ ex tribus partibus requirantur, & in difficultatibus emergentibus nullus ſit ſuperior, ad quem poſſit haberi recurſus; aliquid ſpeciale in ea conſtituendum fuit, ut legitur in decretali, *Licet de vitanda ſupra eodem*, & præcipue, ut electio valida eſſet, quomodocunque duæ partes Cardinalium conſentirent in aliquem, ut in electum, prout ibi
notat Innocentius: Gregorius vero graviſſimis cauſis mo- 28
tus in electione Romani Pontificis certas formas præſcripſit ſua Conſtitutione; non tamen omnia, quæ ibi præcepit, aut prohibuit, ad ſubſtantiam, & validitatem electionis voluit pertinere, ne alioquin res tanti ponderis uſque adeo difficultatibus involveretur, ut aliquando gravem pati poſſet Eccleſia ſciſſuram; quam rationem conſiderat textus in *d. cap. Licet de vitanda*, *in princ.* Et propterea, quæ ſancivit initio Conſtitutionis in *§. Matura itaque*, voluit quidem a Cardinalibus exacte obſervari; non tamen ita, ut illorum omiſſio inficeret electionem; ſed formam ſubſtantialem paucis perſtrinxit in §. *Quod ſi electio*, & ibi appoſuit decretum irritans; quod aperte indicat ejus intentionis non fuiſſe, ut ea, quæ in ſuperiori Conſtitutionis parte præſcripta fuerant, eſſent ſubſtantialia electionis; alioquin ineptum fuiſſet in *dicto* § *Quod ſi*, decernere electionem aliter celebratam eſſe nullam, ſi hoc ipſum jam ſancitum fuiſſet in ſuperiori parte Conſtitutionis. Et hanc fuiſſe mentem Sanctitatis Suæ nos ipſi non obſcure intelleximus, qui ante Conſtitutionis promulgationem in eo negotio diu, multumque laboravimus. Unde cum poſtea pro reforma-
tione electionis magni Magiſtri S. Joannis Jeruſolymita- 29
ni compilata fuiſſet minuta Bullæ a D. Vulpio Archiepiſcopo Theatino, & juſſu S. D. N. delata per manus Cardinalium, & Prælatorum Congregationis ſuper hoc deputatæ, & in fine Bullæ appoſita eſſet clauſula infraſcripta, videlicet: *Quod ſi electio aliter celebrata fuerit*, *nulla*, *atque irrita ſit eo ipſo*: Ego adverti hanc clauſulam operari, ut omnia, & ſingula, quæ in Conſtitutione ſancita erant, eſſent de ſubſtantia electionis, indeque futurum eſſe, ut nulla fere electio poſſet valide celebrari, cum vix fieri poſſet, ut in tot, & tam variis ordinationibus defectus aliquis non contingeret; nam & forma ſcrutinii, quæ tandem compendioſis verbis concluditur in decretali, *Quia propter inf. eod.* reputatur adeo difficilis obſervatu, ut etiam boni Juriſtæ practicam ignorantes in ea deficiant, ut inquit gl. in *c. Cum expediat*, *in verſ. Inquiſitis*, *de elect. lib 6.* Unde Patres cenſuerunt unanimes eam clauſulam eſſe expungendam, & ad exemplum Gregorianæ Conſtitutionis ſubſtituendam eſſe aliam clauſulam cum decreto irritanti, in qua perſtringerentur ea tantum, quæ pertinerent ad ſubſtantiam electionis, prout factum eſt in Conſtitutione S D. N quæ incipit; *In ſpecula militantis Eccleſiæ*, edita 3. *Julii* 1628. *in §. Quod ſi electio magni Magiſtri.*

Quibus ita ſe habentibus, quamvis Gregoriana Conſtitutio in principio decreverit non poſſe aliter compromitti, quam in aliquos ex Cardinalium Collegio; cum tamen in *dicto §. Quod ſi electio*, ubi præteribat formam ſubſtan-

tia-

tialem electionis cum decreto irritanti, nullam faciat
mentionem perſonarum, in quas fieri debeat compro-
miſſum; ſed ſimpliciter ſtatuat, ut nulla ſit ejuſmodi ele-
ctio aliter celebrata, quam per viam compromiſſi, ab
omnibus Cardinalibus in Conclavi præſentibus nemine
diſſentiente initi. Hinc ſatis oſtenditur non pertinere ad
electionis validitatem, & formam, ut compromiſſum
fiat in aliquos de Collegio.
30 Nec obſtat verbum, *Non poſſe*, poſitum *in d. §. Matura
itaque*, quia ſecundum hæc erit exponendum, id eſt,
non debere; hoc enim non eſt novum apud ſacros Ca-
nones, ut eſt textus in *c. Niſi cum pridem*, *§. Perſona
vero infra de renunc.* & ibi notat gl. *in v. Non potuerit*,
Hoſt. Jo. Andr. Butr. & alii. Ea ratione, quia illud di-
cimus poſſe, quod de jure poſſumus, & e converſo, *c.
Faciat*, 22. q. 2. *& c. Sciſcitatus ſupra de reſcript.* Præter-
ea, etſi verbum, *Poteſt*, præcedente negatione regu-
lariter privet potentia, & reddat actum de jure impoſſi-
bilem; hoc tamen non eſt perpetuum, ut notat Roman.
in *l. Stipulatio iſta*, *§. Alteri in 3. col. ff. de verbor. oblig.*
31 Ideoque in *l. Obligari, in princip. ff. de author. tutor.* pupil-
lus dicitur non poſſe obligari ſine tutoris authoritate, &
tamen pupillus pubertati proximus abſque tutore natu-
raliter obligatur, *l. 1. ff. de donat & leg. Si pupilli, ff. ad
l. Falcid.* Rurſus ſtipulari alteri nemo poteſt, ut legitur
in d. §. *Alteri*, & ſic negativa præcedit verbum, *Poteſt*:
& tamen ſi quis alteri ſtipuletur, ſtipulatio non eſt ipſo
jure nulla, ut ibi advertunt gloſſ. & Bart. in *l. Cum lex n.
6. ff. de fidejuſſor* Bald. in *l. Non dubium in 11. col. n. 29 C.*
32 *de legib.* & plenius Jaſ. in *d. l. Gallus n. 19. v. Contra iſtam
communem regulam, ff. de lib. & poſt hum.* Ideo ſecundo
loco poteſt dici, quamvis regulariter verbum, *Poteſt*,
præcedente negatione privet potentia; hoc tamen non
procedere, quando hinc reſultaret abſonus intellectus,
c. Quanto, & ibi gloſſ. *in v. Non potuit de præſumpt.* Jaſ.
in *d. l. Gallus n. 23. ver. Secunda limita*, prout reſultaret
hoc caſu, ut patet ex his, quæ ſuperius dicta ſunt *n.* 28.
& 29. Et eo magis, quia Conſtitutio Gregorii in dicto
33 §. *Matura itaque*, decernit electionem fieri aliter non
poſſe, quam in Conclavi, & eo clauſo, ac poſt celebra-
tum prima die ſacroſanctum Miſſæ ſolitum ſacrificium.
Et tamen non creditur ad validitatem electionis perti-
nere, ut præcedat celebratio Miſſæ; cum hoc requiſi-
34 tum non repetatur inferius in §. *Quod ſi electio*, ubi poni-
tur electionis forma cum clauſula decreti; Ergo ſicut re-
ſpectu celebrationis Miſſæ illa verba, *Fieri aliter non poſ-
ſe*, non important formam; ita nec reſpectu illorum ver-
borum, *Aliquibus de Collegio*; cum una determinatio re-
ſpiciens plura determinabilia debeat illa æqualiter deter-
minare, *l. Quamvis, C. de impub. l. Jam hoc jure*, *§ fin.
ff. de vulgar.* textus in *l. fin.* & ibi Bart. *C. de ſentent.* Dec.
in *c. Novit n. 56 infra de judic.* De his tamen tutius eſſet
petere oraculum Sanctiſſimi.
35 Succeſſive QUÆRO, an Cardinales poſſint ſuper
electione Papæ compromittere in unum tantum ex ſa-
cro Collegio?
Difficultatem ingerit ſupradicta Conſtitutio Gregorii
XV. de Romani Pontificis electione, quæ in §. *Matura
itaque*, declarat electionem per viam compromiſſi fieri
aliter non poſſe, præterquam ſi omnes, & ſinguli Car-
dinales in Conclavi præſentes nemine diſſentiente aliqui-
bus ex eorundem Collegio Cardinalium committerent eli-
36 gendi poteſtatem, ut vice omnium Eccleſiæ Catholicæ
providerent de Paſtore. Oritur enim dubium ex illo ver-
bo, *Aliquibus*, quod cum ſit pluralis numeri, non pot-
eſt in uno tantum verificari, ſed duorum ſaltem con-
curſum requirit, *l. fin. ff. ad Trebell. l. Ubi numerus, ff. de
teſtib.* gloſſ. *in Clem. Sæpe, in v. Partibus, de verbor. ſi-*
37 *gnific. DD. in c. un. de Cleric. conjug. lib. 6.* Nec videtur ea-
dem ratio vigere, ſi compromiſſum fiat in unum, ac ſi
in plures; nam integrum eſt judicium, quod plurimo-
rum ſententiis confirmatur, *c. Prudentiam*, *§. 1. de offic.
deleg.* Specul. *in tit. de accuſ. §. 3. v. Habito, & verſ. ſeqq.*
Et magis conſultum Eccleſiæ, cum electio plurium ap-
probatur aſſenſu, *c. Si ir ritus*, 76. *diſt.* gloſſ. in *c. Au-
ditis in v. Britanda inſ. eod.* Quod enim a pluribus quæ-
ritur ſapientibus, facilius invenitur, *c. De quibus*, 20.
diſt. & per ampliores homines perfectiſſima veritas re-
velatur, *l. ult. ad fin. Cod. de fideicommiſſ.* gloſſ. in *d. cap.
Prudentiam in ver. Plurimorum*, & ubi multa conſilia,
ibi ſalus, *Proverb.* 24. Nec tamen videtur tanti ponderis

negotium uni tantum committere; hac enim ratione,
videlicet propter rei gravitatem, provide ſancitum eſt,
ut in electione Papæ conſentire debeant duæ ex tribus
partibus Cardinalium, ut in *c. Licet ſup. eod.* cum tamen
in electionibus inferiorum ſufficiat major pars Collegii,
ut in decret. *Quia propter cum multis ſimil.* Et propterea,
ut dicebat Nazo in *d. c. Quia propter*, ponderando ver-
bum, *Aliquibus*, ibi poſitum, oportet pluribus dare
hanc poteſtatem, & non ſervatur illa forma, ſi uni
tantum detur poteſtas eligendi, ut refert ibi Abb. An-
tiq. *n. 19. in v. Aliquibus*, & notat Petr. a Braxio *in di-
rect. elect. par. 3. c. 17. n. 2.*
Sed in contrarium facit, quia Conſtitutio Gregorii 38
utitur hac in parte iiſdem verbis, quibus utitur Ge-
nerale Concilium in *d. c. Quia propter*, ut patet ibi: Vel
ſaltem eligendi poteſtas aliquibus viris idoneis commit-
tatur, qui vice omnium Eccleſiæ viduatæ provideant de
Paſtore. At ex diſpoſitione juris communis in Eccleſiis
inferioribus, non obſtantibus illis verbis pluralis nume-
ri, *Aliquibus viris idoneis*, poterat eligendi poteſtas uni
tantum committi, ut eſt textus hic, & reprobata Na-
zonis opinione, tenet Abb. Antiq. *loco citato*, quia, in-
quit, cum hujuſmodi Conſtitutionis ratio fuerit, con-
tra vacationem diutinam providere, ut *ſup. in princ. &
in c. Cum inter univerſos circa fin. infr. eod.* quia melius ex-
peditur electio per unum, quam per plures, propter na-
turam facilem ad diſſentiendum, arg. *c. 1. infra de arbi-
tr.* Ideitem audacter dico, quod poteſt uni dari, quia ex-
preſſum in *c. Cauſam*, *& in c. Cum inter Canonicos ſup.
eodem*, & optime in decret. *Poſt translationem de re-
nunc.* Nec eſt veriſimile Papam uno verbo voluiſſe iſta
ſubvertere, *c. Eccleſia, il ſecondo infra eod.* Idem tenet in
d. cap. Quia propter, Compoſt. *n. 24. in v. Committatur,
v. Quæro an ſit jus quod uni ex pluribus* & Hoſt. *ſub n. 44.
in v. Aliquibus viris*, ubi reprobans opinionem illorum,
qui dicebant per decretalem, *Quia propter*, quæ plura-
liter loquitur, fuiſſe correcta alia jura, dicit melius eſ-
ſe, ut corrigantur, ut reſolvas pluralitatem in ſingulari-
tatem, ſic *infra de privil. c. Ut privilegia*. Ergo & uni,
& pluribus committi poteſt; & melius uni, ut diſcor-
dia vitetur, *c. 1. infra de arbitr. & c. Cum inter Canonicos*,
§. Poſt hæc ſup. eod. vel ſaltem in impari numero, ut in *c.
In cauſis*, *c. Cum dilectus*, *& c. Cum in jure ſupra eodem*,
ſequitur Bald. *ibid. n.* 37. & notant hic Joan. Andr. Abb.
& alii, Hoſt. *in ſumma hoc tit. §. Qualiter col.* 13. *v. Secun-
da forma*, & in electione Romani Pontificis tradit An-
con. de Roſell. *in tr. de poteſtate Papæ*, *§. Poſtquam ſatis
diximus ſub n. 6. v. Sed in contrarium.* Ergo eodem mo-
do poterit hodie committi hæc facultas uni ex ſacro Col-
legio, non obſtantibus illis verbis pluralis numeri Gre-
gorianæ Conſtitutionis, videlicet, Aliquibus ex eorun-
dem Collegio Cardinalium, cum Conſtitutio hac in par-
te uti conformis juri communi recipere debeat ab eodem
jure communi interpretationem paſſivam, ut *l. 2. C. De* 39
noxal. & notat Bart. & DD. *in l. 1. §. Hoc autem edictum,
ff. de novi oper. nunc. & in l. Sciendum, ff qui ſatiſd. cogan.*
Anchar. *conſ.* 429. *Pro evidentia*, *n. 3 in fin. v. Poſterior
ergo Conſtitutio*, Roman. *conſ.* 345 *circa princip. num.* 18.
& ſeqq. Etenim lex nova diſponens in materia antiqua
recipit interpretationes, & limitationes, quas materia
ab antiquis legibus recipiebat, *l. In contractibus*, *§. Præ-
terea, Cod. de non num. pecun.* Petr. Brixien. *in repert. in v.
Interpretatio, verſ. Lex noviter.*
Quid dicendum? Hæc quæſtio duas habet inſpectio- 40
nes. Prima eſt, an liceat Cardinalibus compromittere
in unum tantum ex S. Collegio. Secunda eſt, quatenus
non liceat, an electio ſic celebrata ſit irrita, necne.
Quoad primam inſpectionem verius videtur non licere
Cardinalibus compromittere in unum tantum; clara enim
ſunt verba Conſtitutionis Gregorii in *d. §. Matura ita-
que, in verb. Aliquibus.* Et quamvis de jure communi
liceat in unum tantum compromittere, id tamen con-
tingit, quia de hoc jura ſunt aperta, ut hic, & in *d. c.
Inter Canonicos, infra eod. & in d. c. Poſt translationem
de renunc.* Ideoque nec refert, quod *c. Quia propter*, u- 41
tatur eodem verbo, *Aliquibus*, quod eſt pluralis nume-
ri; nam pluralitas reſolvitur in ſingularitatem, quoties-
cunque ex aliis juribus apparet ejuſmodi reſolutionem
eſſe faciendam, *c. Ut privilegia in fin.* ubi Abb. *num.* 5.
de privileg. Et cum Generale Concilium in *dict. c. Quia
propter*, utatur verbis pluralis numeri, & jura præ-

allegata uſantur verbis numeri ſingularis, niſi pluralitas reſolveretur in ſingularitatem decretalis, *Quia propter*, & jura prædicta eſſent inter ſe contraria, & pugnantia. Unde cum ſermo pluralis non poſſit remanere in propria ſignificatione, quin hujuſmodi inconveniens ſequatur, non mirum, ſi ad jura concilianda, & correctionem vitandam pluralis locutio in ſingularitatem reſolvatur: & hoc præcipuo fundamento Abbas Antiq. *in d. c. Quia propter n.* 19 dicit compromiſſum fieri poſſe in unum tantum, quia ſcilicet non eſt veriſimile Papam unico illo verbo, *Aliquibus*, prædicta jura ſubvertere voluiſſe: & Hoſt. *ibidem ſub. n.* 4. *in ver. Aliquibus*, dum dicit melius eſſe, ut prædicta jura non corrigantur, ut ſic reſolvas pluralitatem in ſingularitatem. Verum ſi illud verbum, *Aliquibus*, poſitum in Gregoriana Conſtitutione intelligatur ut jacet in numero plurali, nulla hinc ſequitur correctio jurium: neque enim uſpiam cavetur ante ipſam conſtitutionem, ut poteſtas eligendi Rom. Pont. in unum transferri valeat, & ſacri Canones remanent in ſuo robore in illis terminis, in quibus loquuntur, id eſt, in inferiorum electionibus. Igitur pluralis locutio nullatenus videtur reſolvenda in ſingularitatem: & confirmatur ex theorica Gemin. in *cap. Omnes leg.* 1. *diſt.* ubi ait, ita demum pluralem numerum reſolvi in ſingularem, ſi in plurali non poſſit verificari, quin ſequatur inconveniens, vel abſurdum. Idem notat Præpoſ. *ibid. ante numer.* 10. ubi dicit gloſſ. ibi procedere, ubi plurale remanere non poteſt in ſignificatione propria, quin ſequatur iniquum & inconveniens; alias non reſolvitur plurale in ſingulare, & ſequuntur alii relati ab Everat. *in ſua cent. in loco a vi numeri n* 7. At nullum inconveniens, aut iniquitas ſequitur, ſi in Gregoriana Conſtitutione illud verbum, *Aliquibus*, accipiatur in propria ſignificatione; imo utilius, & conſultius eſt Eccleſiæ Catholicæ, ut Apoſtolicus non ab uno tantum, ſed a pluribus compromiſſariis eligatur, ut oſtenſum eſt ſupra numer. 37.

42 Nec obſtat, quod Abb. Hoſt. & alii ſupracitati n. 38. dicant melius expediri electionem per unum, quam per plures, propter naturam facilem ad diſſentiendum. Etenim celeritati electionis ſatis conſultum erit, ſi compromittatur in impari numero, ne alioquin res ſit ſine exitu, *l. Ite ſi unus*, §. *Principaliter*, *ff. De arbitr. & c.* 1. *eod. tit.* prout factum legimus *in c.* 1. *In cauſis*, *cap Cum dilectus*, *& cap Cum in jure inſeod.* & notant idem met Hoſt. & Abb. Antiq.

Non valet igitur argumentum: De jure communi verbum, *Aliquibus*, poſitum in Decretali, *Quia propter*, in numerum ſingularem reſolvitur; Ergo & in Gregoriana Conſtitutione; ſi quidem de jure communi ejuſmodi reſolutio ſit neceſſitate cogente, cum jura inter ſe contraria non aliter conciliari poſſint. At in terminis conſtitutionis nulla cogit neceſſitas, ut verbum illud

43 ſingulariter accipiatur. Imo rationes omnes ſuadent, ut potius remaneat in propria ſignificatione. Neque vero hoc caſu locum habent jura loquentia de electionibus inferiorum: quoniam illorum diſpoſitio in electione Papæ ſervanda eſt in illis tantum caſibus, in quibus nihil in ſpecie repetitur diſpoſitum circa hujuſmodi electionem, ut patebit *infra n.* 46. *& in c. Si quis Apoſtolica* 79. *diſt.* tradunt Bellam. *n.* 4. & propoſ. *n.* 2. Et ob hanc rationem de jure communi poteſtas eligendi Papam ad exemplum aliarum electionum committi poterat etiam uni juxta textum hic. Verum hodie cum Gregorius legem hanc ſacroſanctam tulerit, & decreverit electionem Romani Pontificis per compromiſſum aliter fieri non poſſe, quam ſi poteſtas eligendi committatur aliquibus ex ſacro Collegio: nihil proponitur, cur hæc lex ſervari non debeat in propria ſignificatione, ita ut nec ſit amplius recurrendum ad Canones loquentes de electionibus aliorum Prælatorum, cum habeamus legem in hac materia ſpecialiter loquentem. Præſertim vero, quia 44
in Bulla confirmatoria Ceremonialis adimitur Patribus, & eorum ſacro Collegio facultas aliter judicandi, & interpretandi. Quibus verbis videtur prohiberi intellectus ille, ſecundum quem pluralis numerus in ſingularem reſolvitur, quia reſolutio hujuſmodi non fit ex proprietate ſermonis ſecundum rigorem verborum, ſed ſecundum ſenſum, & naturalem intentionem, & affectum duntaxat, *l.* 1. & ibi notat Bald. *n.* 1. *C. de cond. inſer. l. fin. ff. Ad Trebell. & d. c. Ut privilegia in fin. de privileg.* & propterea nunquam fieri poteſt, ubi repugnat mens diſponentis, *l. Cum quidam*, ubi Bald. *in primo notab. C. De impub. & aliis ſub. tit.* Doctores *in l. Falſa demonſtratio*, §. *fin. ff De condit. & demonſtr.*

Itaque cum ex prædictis appareat non licere Cardinalibus eligendi poteſtatem uni tantum committere: Quæ- 45
ritur nunc, an ſi committatur, electio a compromiſſario facta ſit irrita, necne; quæ eſt ſecunda inſpectio ſuperius propoſita. Hoc autem petit illud principium, videlicet, an illa verba, *Aliquibus ex eorundem Collegio Cardinalium*, pertineant ad electionis formam, necne. De hoc enim ſatis dubitari poteſt, cum verba hujuſmodi ponantur tantummodo in §. *Matura itaque*, nec repetantur in §. *Quod ſi electio*, ubi præſcribitur forma electionis cum decreto irritanti. Et quidem ſi verba hujuſmodi non ſint de forma, abſolutum erit valere compromiſſum initum in unum tantum, ſicut valet initum in perſonam extra Collegium; nam cum hic caſus validitatis, & invaliditatis compromiſſi fuerit a conſtitutione omiſſus, ſervanda erit hac in parte juris communis diſpoſitio. Et cum ſimiliter de jure communi nihil ſpecialiter de hoc ſit cautum in electione Papæ, ea erunt obſervanda, quæ a ſacris Canonibus præſcribuntur in electionibus inferiorum. Ita Bellam. *in cap. ſi quis Apoſtolica numer.* 4. 79. *diſt.* ubi dicit omnes conſtitutiones juris communis de Prælatorum electionibus loquentes habere locum in electione Papali, præter illas ſolas, quibus per Decretalem, *Licet de vitanda*, & per jura nova de electione Papæ loquentia fuit ſpecialiter derogatum, argum. *leg. Præcipimus in fine*, *Cod. de appellat. leg. Sancimus*, *C. de teſtam. capitul. Cum expediat*, *de elect. lib.* 6. & ſequitur Præpoſ. *ibidem num.* 2. *verſicul. Item ex hoc infert Bellam.* In inferiorum vero electionibus admittunt fere omnes eligendi poteſtatem non ſolum valide, ſed etiam licite in unum tantum poſſe transferri, ut abunde oſten- 46
ſum eſt ſupra. E contra vero, ſi eadem verba ſint de forma, poteſtas eligendi non poterit valide transferri in unum tantum; quia ubi pluralitas eſt de forma, non poteſt fieri reſolutio in ſingularitatem; textus eſt *in leg. Cum hi*, §. *Prætor*, *ff. de tranſact.* & notat gloſſ. *in l.* 3. §. *Hoc autem a Superiore*, *in ver. Competere*, *ff. de itin. actuque priv.* & Bald. *conſ.* 153. *Reverendiſſimus Pater n.* 3. *verſ. Nec intelligo lib.* 5.

Verius autem videtur, illa verba, *Aliquibus de Collegio*, ad formam, ſeu validitatem actus non pertinere, quia ſubſtantialia electionis perſtringuntur, *dict.* §. *Quod ſi electio*, ut fuſius oſtenſum eſt in præcedenti quæſtione *numer.* 28. Ceterum in re tanta nihil audeo firmare, ſed cenſeo Apoſtolicum eſſe conſulendum.

D E E L E C T I O N E.

Idem Alexander III. Vigoren. Epiſcopo,

C A P U T IX.

NOſti quomodo Lincon. electus concedendi honore, vel præbendas, aut alias diſponendi de rebus Eccleſiæ (cum ſua non ſit electio confirmata) non habeat facultatem: & infra, Mandamus igitur, quatenus ei authoritate noſtra præcipias, ut conceſſionem, ſi quam fecit de prædictis, ſtudeat revocare.

SUM-

S U M M A R I U M.

1 *E Lectus ante confirmationem beneficia conferre, vel aliter adminiſtrare non poteſt.*
2 *Poteſtas conferendi beneficia, & adminiſtrandi pendet ex confirmatione, non autem ex electione Collegii.*
3 *Electio dat jus Prælaturæ, & jus adminiſtrandi in habitu; confirmatio vero jus adminiſtrandi in actu.*
4 *Proviſi a Papa in Conciſtorio conſequuntur plenum jus Prælaturæ, & adminiſtrandi in habitu, & actu.*
5 *Non tamen ſunt recipiendi, niſi oſtendant literas ſuæ promotionis.*
6 *Epiſcopus poteſt eſſe judex in cauſa Eccleſiæ ſuæ.*
7 *Melius eſt tamen, ut id expediat per Delegatos, n. 11.*
8 *Judex nemo eſſe poteſt in cauſa ſua, & qui jus ſibi dicit in re ſibi debita, cadit a jure ſuo.*
9 *Imperator poteſt eſſe judex in cauſa fiſci.*
10 *Cauſa Eccleſiæ non eſt Epiſcopi.*
11 *Epiſcopus in cauſa Eccleſiæ ſuæ poteſt recuſari.*
13 *Idem in ejus conſanguineo.*
14 *Canonicus poteſt recuſari in cauſa Concanonici.*
15 *Inferior a Papa regulariter non poteſt eſſe judex in cauſa propria.*
16 *Sed Papa regulariter contra.*
17 *Qui tamen cauſas proprias ex conſuetudine aliis delegat.*
18 *Epiſcopus in cauſa ſuæ menſæ non poteſt eſſe judex.*
19 *Nec teſtis.*
20 *Et quid, ſi fundet intentionem de jure communi, ſeu notorium ſit bona ad menſam Prælati pertinere.*
21 *Vicarius in cauſa menſæ Epiſcopalis ſi recuſetur ut ſuſpectus, datur ei adjunctus, non autem conſervator, & n. 25.*
22 *Cauſa contra debitores, emphyteutas, conductores, & cenſuarios menſæ Epiſcopalis ſunt fori Eccleſiæ, & judex Eccleſiaſticus eſt judex Ordinarius.*
23 *Judex Ordinarius quando allegatur ſuſpectus, datur adjunctus.*
24 *Vicarius Epiſcopi ſuppoſita immemorabili conſuetudine an poſſit procedere contra laicos in cauſa menſæ Epiſcopalis ad inſtantiam Procuratoris fiſcalis, & n. ſeqq. uſque in fin.*
26 *Epiſcopus poteſt eſſe judex in cauſa ſuæ menſæ, ſi id jus præſcripſerit ex antiqua conſuetudine.*
27 *Conſuetudo tribuit juriſdictionem alias non habenti.*
28 *Conſuetudo immemorabilis habet vim privilegii.*
29 *Epiſcopo ex privilegio poſſunt committi cauſæ ſuæ menſæ recuſatione remota.*
30 *Epiſcopi, & Vicarii non eſt idem tribunal in materia recuſationis.*

1 N*Oſti.* Electus ante confirmationem beneficia con-
ferre, vel aliter adminiſtrare non poteſt. Hoc di-
cit ſecundum Jo. Andr. & omnes; & primo ponit jus
ex quo; ſecundo concludit ad factum, ibi, *Manda-
mus.*
2 Nota primo ibi, *Cum ſua non ſit electio confirmata;*
poteſtatem conferendi beneficia, & adminiſtrandi pen-
dere ex confirmatione, non autem ex electione Colle-
3 gii; nam per electionem quis conſequitur jus Prælatu-
ræ, & adminiſtrandi in habitu, ſed per confirmationem
Superioris conſequitur jus adminiſtrandi in actu, ut hic
per Abbatem *in 1. notabili*, & eſt bona gloſſa in *cap.
Quanto. in verſicul. Relatio circa med. 63. diſt* quæ dicit
per electionem acquiri jus Prælaturæ, & jus admini-
ſtrandi, ſed non exercitium; per confirmationem vero
nihil novi juris acquiri, ſed exercitium duntaxat:
& conſentit gloſſ. 2. *hic*, dum ait, electum per confir-
mationem acquirere plenam adminiſtrationem. Proviſi
4 autem, ſeu pronunciati per Papam Conciſtorio conſe-
quuntur plenum jus Prælaturæ, & adminiſtrandi in ha-
bitu, & actu, quia talis proviſio habet vim electionis,
& confirmationis, ut dicit gloſſ in *cap. Primo, in ver.
Proviſionem, de elect. lib. 6.* & ſcripſi plenius in c. *Pri-
5 mo n. 8. v. Qua quidem, ſup. eod.* Adverte tamen, quia ſic
proviſi nullatenus debent Eccleſiæ adminiſtrationem ſuſ-
cipere, nec recipiendi ſunt tanquam Prælati, niſi per
literas faciant fidem ſuæ promotionis; & contravenien-
tes incidunt in pœnas Extravag. *Injuncta, de elect.* ut hic
Fagnan. in I. Lib. Decretal.

per Abb. *n. 4.* de quo vide, quod ſcripſi in *c. Nihil an.
20. maxime n. 28. & 29. infra eodem.*
Secundo nota ibi, *Studeat revocare*, Epiſcopum poſ- 6
ſe judicare in cauſa Eccleſiæ ſuæ, ut hic per Innoc. *n.*
10. Hoſt. *n. 6.* Jo. Andr. *n. 9. v. Tu dic cum Innoc.* & alios
communiter, & tenet gloſſ. in *c. Si quis erga, in v. Pri-
vetur, 2. q. 7.* gloſſ. a. in *c. Cum veniſſent*, & ibi omnes
de judic. item gloſſ. in *c. Cum perſona, §. Si autem, in v.
Ordinariis, per illum text. de privileg. lib. 6.* licet illa De-
cretalis alium habeat intellectum, ut dixi in c. *Procura-* 7
tiones n. 42. de cenſib. Hoſt. *in ſumma de ſentent. §. Si quis
debet column.* penult. Gemin. in *c. Primo, col. fin. in princip.
v. Aut cauſa non eſt ſua privata, ſed Eccleſiæ de pœn. lib.*
6. Capyc. *deciſ. 137. n. 1.* & hanc dicit eſſe communem
opinionem Oldrad. *conſ. 159. Primo quæritur n. 1.* & pro-
batur arg. *c. Si quis ab Epiſcopo, 2. q. 7. &* c *Qui emen-
dat, 45. diſt.* Quod mirum videtur, quia nullus poteſt 8
eſſe judex in cauſa ſua, ut c. 1. 4. *q. 4. l. Si quis in tan-
tum, C. Unde vi, & C. Ne quis in ſua cauſa, in rubro,
& nigro.* Imo qui jus ſibi dicit in re ſibi debita, cadit
a jure ſuo, *l. Extat, ff. quod met. cauſ.*
Sed pro ſolutione diſtinguendum eſt inter cauſam Ec- 9
cleſiæ, & cauſam propriam ipſius Epiſcopi. In cauſa
Eccleſiæ poteſt Epiſcopus eſſe judex, ut in præcitatis ju-
ribus; ſicut Prior fiſci eſt judex in cauſa fiſci, ut *l. 1.
C. Ubi cauſa fiſcales.* Epiſcopus enim dicitur procurator
Eccleſiæ, *c. Si privatum, 12. q. 1.* Sic Imperator eſt ju-
dex in cauſa fiſcali, *l. Proxime, ff. de his, quæ in teſta-
men. delen.* & tamen res fiſci quaſi propriæ Imperatoris
dicuntur, *l. 2. §. Hoc interdictum, ff. ne quid in loco pu-
blic.* & cauſa Eccleſiæ non eſt Epiſcopi, c. 2. *de donat.* Item 10
Ordinarius, ſi dicat ſuam eſſe juriſdictionem, & ſubdi-
tus hoc neget, bene cognoſcit, an ſua ſit juriſdictio, *c.
Super literis, de reſcript. l. Si quis ex aliena, ff. de judi-
ciis.* Item contra malefactores Eccleſiæ utroque gladio
uti poteſt, ſi illum habeat, *c. Dilecto, de ſentent. excom.
in quo c. 1. de Malefic. in c. Romana, de pœn. lib. 6.* & eſt
tex. *in c. Cum ſit generale, de foro comp.* & ita objectum
ſolvunt Innoc. Hoſt. & Jo. Andr. ſupracitati *n. 6.* Et egre-
gie declarat Bald. *in l. 1. n. 3. C. Ne quis in ſua cauſ.* ubi
format hanc quæſtionem: Epiſcopus Peruſinus movet mi-
hi litem de quibuſdam rebus, dicens, quod illæ res ſunt
emphyteuticæ Epiſcopatus Peruſini, & quod ad eum
ſunt reverſæ: Ego hoc nego, & dico, quod Epiſcopus
Peruſinus non poteſt de hoc cognoſcere, ſed debet agere
contra me coram Archiepiſcopo. Modo quæritur, utrum
iſte Epiſcopus poſſit de hoc cognoſcere, necne. Quæ-
ſtio ſtat in hoc, utrum iſta dicatur ſua cauſa. Innocen-
tius videtur dicere in *d. cap. Ex parte*, quod non poſſit
cognoſcere. Canoniſtæ tenent communiter contra-
rium, quia iſta non eſt cauſa perſonæ, ſed Eccleſiæ, &
utilitas principaliter reſpicit Ecceſiam, & ideo Epiſco-
pus poteſt eſſe judex, cognitor, & determinator hujus
litis, ut notant Hoſt. Joan. And. in *d. c. Ex parte*, poſt In-
noc. & adde, quod notatur *extra de appellat. c. Dilectis,
& in cap. Dilectus, de pœn.* per Innoc. *& in §. Sequitur in
Speculat. de judice deleg.* Hactenus verba Bald. 11
Veruntamen etſi Epiſcopus judicare poſſit in cauſa
Eccleſiæ, nihilominus ad omnem ſuſpicionem vitandam
melius eſt, ut id expediat per Delegatos, ut innuit tex-
tus in *d. c. Cum perſona, §. Si autem*, ibi, *Vel delegatis
ab eis viris prudentibus, de privil. lib. 6. cap. Si quis, de
foro compet. & l. Prætor, ff. de juriſd. omn. judic.* & notat
gloſſ. in *d. §. Si autem, in v. Ordinariis*, & gloſſ. in *d. c.
Cum veniſſent, de judic.* quæ ibi a ſcribentibus commu-
niter approbatur. Quinimo ſi vellet per ſeipſum cogno-
ſcere cauſam Eccleſiæ, vel injuriam tangentem princi- 12
paliter dignitatem ſuam, quia in conſequentia tangit
eum, poſſet recuſari ut ſuſpectus; ita notabiliter concl.
Cyn. poſt Petr. de Bellapert. in *l. Unic. C. Ne quis in ſua
cauſa*, & loquitur Cynus, quando injuria principaliter
tangit dignitatem. Ad hoc bonus text. in *c. Inſinuante*, 13
de offic. deleg. ubi recuſatur conſanguineus Prælati in cau-
ſa Eccleſiæ ſuæ; fortius ergo poteſt recuſari ipſe Præla-
tus. Idem poſt Paul. tenet Abbas in *d. c. Cum veniſſent
n. 9. verſ. Aut cauſa principaliter, de judic.* dicens, hoc
eſſe valde æquum, ut lites ſine omni ſuſpicione proce-
dant, *c. Quod ſuſpecti, 3. q. 5. & l. Apertiſſimi, & l. Cum
ſpecialis, Cod. de judic.* Nam videmus judicem ex facili 14
cauſa recuſari, ut notatur in *c. Cum R. Canonicus, de of-
fic. delegat.* Unde & Canonicus poteſt recuſari in cauſa
Concanonici, ut ibi; Ergo longe magis Prælatus in cauſa

Eccleſiæ, cum major ſit conjunctio inter Prælatum,
& Eccleſiam ſuam, quam inter Canonicum, & Con-
canonicum, ut legitur, & notatur *in cap. Relatum, il
ſecondo, de teſtam. in c. fin. 22. q. 5. & in c. 2. de pæn.* Et
hanc opinionem dicit eſſe veriorem Philipp. Franc. *in cap.
Poſtremo num.... verſ. Quinto quæritur, de appell.* Licet
contrarium tenuerit Speculat. *in tit. de judic. delegat. §.
Supereſt n. 9. v. Quid ſi Prælatus alicujus Eccleſiæ.* Sed
primum verius, & communius, ut teſtatur Dec. *in d.
cap. Poſtremo n. 31.* & Speculatorem reprobant Joan. An-
dr. *in additione litera Y, & in dicto cap. Inſinuante, in
gloſſ. Hoc videtur, de offic. deleg.* De quo tamen articulo
dic plenius, ut per Dec. *ubi ſupra n. 30.* & Capyc. *d. dec.*
15 *137. n. 1. cum plurib. ſeqq.*

In cauſa autem propria planum eſt inferiorem a Papa
regulariter Judicem eſſe non poſſe; & ita procedit tex-
tus *in l. 1. c. Ne quis in ſua cauſ.* cum aliis ſupra in con-
trarium allegatis *n. 7.* Ad idem textus *in l. Qui juriſdi-
ctioni, ff. de juriſdict. omn. judic.* & notat gloſſ. *in d. cap.
Cum perſonæ, §. Si autem, in verb. Ordinariis, de pri-
vileg. lib. 6.* & hanc regulam negativam in inferiore a Pa-
16 pa conſtituunt Gemin. *in c. 1. col. ult. v. 2. Caſu princip. de
pæn. lib. 6.* Decius poſt alios *in dicto c. Cum veniſſent n.
45. de judic.* ubi *a n. 48.* limitat hanc regulam quatuor
modis, licet contrariam regulam affirmativam in Papa
conſtituant gloſſ. 1. *in dict. cap. Cum veniſſent*, & poſt
eam Abbas ibi *n. 6. verſ. Et dic concludendo*, & Dec. *n.*
17 30. & Gemin. *d. cap. 1. col. 2. poſt med. verſ. Aut quæri-
mus de Papa de pæn. lib. 6.* niſi velit cauſam propriam al-
teri delegare, quod conſultius, & honeſtius eſt, ut dicit
præcitata gloſſa, & Dec. poſt alios *n. 3.* & arg. *c. Nos in-
competente, in princ. 2. q. 7. & l. Nec quicquam, ff. de of-
fic. Proconſul.* & ſic obtinet de conſuetudine, quia Papa
18 hujuſmodi cauſas delegat aliis, teſte Innocentio *in cap.
Ex parte n. 2. in fin. de verbor. ſignific.* Quod ſi cauſa ſpe-
ctet ratione Eccleſiæ ad menſam ipſius Prælati, nunquid
in ea poſſit Prælatus eſſe judex? Reſpondeo, non, quia
tunc cauſa propria videtur, & ſatis eſt ſuſpectus, ex quo
commodum, vel incommodum ad eum pertinet, *cap.
Biduum*, ibi, *Et palam eſt eam propriam eſſe cauſam, cu-
jus emolumentum, vel damnum ad aliquem ſuo nomine per-
tinet, 2. q. 6.* & quemadmodum eo caſu non poteſt au-
thoritatem interponere, quia videretur authorizare in
facto proprio, Clem. *Si una, de rebus Eccleſ. non alien.*
ita nec viduare; & ita firmant in *d. cap. Cum veniſſent,
de judic.* Collectan. *num. 2. verſ. Quid ſit dicendum*, Bel-
lam. *num. 2.* Butr. *num. 9. in fin. verſ. Si cauſa ſpectat ad
menſam*, Abbas *num. 9. verſic. Item ſi cauſa ſpectat*, &
Dec. *num. 55.* Gemin. *in dicto cap. 1. col. final. poſt prin-
cip. verſ. Poſſet tamen iſto caſu diſtingui, de pæn. lib. 6.*
Bald. *in c. Literas n. 1. v. Sed nonne Epiſcopus poteſt, de
præſumptionib.* ubi ait, Epiſcopum non judicare, quan-
do tractatur de proprio quæſtu bonorum, per *leg. De
jure, in princ. ff. Ad municipal.* & ibi optima gloſſ. *in v.*
19 *Provinciæ*, Abb. in *c. Venerabili n. 3. in fin. de cenſib.* qui
ſimiliter limitat concluſionem, quod Prælatus poſſit eſ-
ſe judex in cauſa Eccleſiæ ſuæ, ut locum non habeat,
ſi commodum ſibi ſit applicandum. Imo in tali cauſa Præ-
latus nec poteſt eſſe teſtis, ut notat Innocent. in *c. In-*
20 *ſuper n. 3. de teſtib.*

Limitant prædictam concluſionem Collect. Bellam.
locis citatis, niſi notorium ſit bona ad menſam Præla-
ti pertinere, quia tunc Prælatus bene poteſt eſſe judex,
ut patet ex notat. per Innoc. & Hoſtien. in c. *Ex parte,
de verbor. ſignific.* ubi dicunt Epiſcopum eſſe Judicem in
facto proprio, vel cauſa propria, cum notorium eſt jus
Epiſcopi; & eos ſequitur Feder. de Senis in *conſ. 138.
Benedictus Epiſcopus num. 6. in fin. verſ. Et optime facit.*
Ad idem Calder. *conſ. 120. alias 6. de judic. & foro comp.*
ubi tenet Epiſcopum poſſe judicare in cauſa ſuæ Eccleſiæ,
& menſæ, quando habet fundatam intentionem de ju-
re communi; quia tunc propter notorietatem excommu-
nicat ſubditum propter denegatam procurationem ſibi de-
bitam ratione viſitationis. Et idem, ſi occupat Eccle-
ſiam, vel quid ſimile. Tu vero dicas, in his caſibus
Prælatum non judicare, nec procedere judicialiter cog-
noſcendo; ſed extrajudicialiter ad defenſionem jurium,
quæ notorium eſt pertinere ad Eccleſiam, vel menſam
Prælati. Unde non ut judex, ſed ut pars, ſeu execu-
tor pœnæ uti poteſt gladio ſpirituali, ſicut & materia-
li in eum, qui injurioſe jura, vel bona Eccleſiæ, vel
Prælati occupat, ſeu retinet; & ita loquitur Innocent.
in *d. c. Ex parte n. 3. verſ. Et ſi ipſe Prælatus*, Turrecr.
in *d. cap. Si quis erga, 2. quæſt. 7. numer. 6.* & ibi etiam
Gemin. *num. 3.* & Præpoſ. *n. 5.* & latiſſime proſequitur
idem Innocentius in ſua celebri, & intricata gloſſ. quam
poſuit in *cap. Venerabili, de cenſib.* & reaſſumit Hoſt. in
captul. Procurationes, eodem tit. & ibi dixi a numer. 27.
uſque ad num 49. & ad hanc limitationem vide plures de-
clarationes, quas ponit Abbas in *d. c. Cum veniſſent, n. 10.
v. Et hæc vera*, & Dec. *a n. 48. de judic.* Stat igitur conclu-
ſio, quod Epiſcopus in cauſa menſæ non poteſt eſſe judex.

Sed quid in Vicario Epiſcopi? Dic ut in ſubjecta de- 21
claratione.

Conquerente Cardinali Borromæo, quod cum men-
ſa Archiepiſcopalis Mediolani diverſos haberet debi-
tores emphyteutas, conductores bonorum, & cenſua-
rios, quos ſæpe in judicium vocari contingit; ipſi cum
vocantur coram Vicario Archiepiſcopali, eum ſuſpectum
allegant ſub prætextu, quod cum in cauſa ſuæ menſæ Ar-
chiepiſcopus tanquam in re propria dicatur ſuſpectus,
etiam ejus Vicarius idem Tribunal faciens reddatur ſu-
ſpectus; ideoque cum remedium peteretur a Sac. Con-
gregatione Concilii: Congregatio cenſuit referendum
Sanctiſſimo, quod quando Vicarius ſuſpectus allegatur,
detur ei Adjunctus, vel Delegatus ab Archiepiſcopo, nul-
lo autem modo detur Conſervator. Quod ſi impedi-
mentum in hoc fiat a judicibus ſecularibus, tunc cla-
rius exprimendum, ut provideatur; cauſæ enim hujuſ-
modi ad forum Eccleſiaſticum ſpectant, quando iſti con-
veniunt ſuper rebus, quas ab Eccleſia tenent, Speculat.
de compet. judic. adit. §. 1. v. 27. Abb. in *cap. Nullus, n. 6.
de foro compet.* & in ſpecie de bonis feudalibus, Alex.
conſ. 79. lib. 1. Obſtat tamen, quod licet Epiſcopus poſ-
ſit eſſe judex in cauſa Eccleſiæ ſuæ, Barr. & Bald. in *l.
1. C. Ne quis in ſua cauſ.* Bertacch. *de Epiſcopis, in 5. par.
5. lib. q. 8. n. 12.* Dec in *cap. Cum veniſſent, n. 6. de judic.*
tamen ſi cauſa ratione Eccleſiæ ſpectat ad menſam Epi-
ſcopi, quia ſatis eſt ſuſpectus, ex quo commodum, vel
incommodum ad eum ſpectat, non poteſt eſſe judex,
Abb. in *d. c. Cum veniſſent, n. 19.* & ibi Dec. *n. 6.* San-
ctiſſimus audita relatione Congregationis dixit interro-
gandum procuratorem Cardinalis Borromæi, an fiat
aliqua controverſia a Tribunali ſeculari; ſi diceret fie- 22
ri, ſuperſedendum; ſi diceret non fieri, ſed tantum a
partibus allegatur, quod Vicarius eſt ſuſpectus ea ſola
ratione, quia judex in cauſa propria ſui Epiſcopi, cu- 23
jus eſt idem Tribunal; tunc procurator ſcribat Cardi-
nali placere Sanctiſſimo, quod det Vicario ſuo Adjun-
ctum confidentem debitori convento, & dicatur etiam
illi cauſas iſtas eſſe propriæ fori Eccleſiæ, & judicem
Eccleſiaſticum eſſe judicem ordinarium, cui quando al-
legatur ſuſpectus, datur Adjunctus. Hactenus verba de-
clarationis.

An autem hoc vendicet ſibi locum, ubi viget contra- 24
ria conſuetudo, patebit ex dicendis in quæſtione ſe-
quenti.

Suppoſita immemorabili conſuetudine Eccleſiæ Piſa-
rum, ſecundum quam in cauſa menſæ Archiepiſcopalis,
& in quibus agitur de intereſſe Archiepiſcopi, illius Vi-
carius tam active, quam paſſive ad inſtantiam procura-
toris fiſcalis, ſeu ſyndici ejuſdem menſæ contra laicos
procedit, cauſaſque hujuſmodi in prima inſtantia cog-
noſcit, ac terminat; conſulit Archiepiſcopus Sac. Con-
gregationem, an ſibi liceat laicos in prædictis cauſis men-
ſæ Archiepiſcopalis coram ſuo Vicario convenire, Vi- 25
detur reſpondendum licere; nam etiamſi Epiſcopus non
ſit judex competens in cauſa ſuæ menſæ, ut abunde o-
ſtenſum eſt ſupra n. 18. & n. 21. & in his caſibus, ſi Vi-
carius recuſetur, ſit ei dandus Adjunctus, ut olim juſ-
ſit obſervari Gregorius XIII. in cauſa menſæ Archiepi-
ſcopalis Mediolanenſis, pro qua S. Carolus S. Congrega-
tionem conſuluerat, ſecundum ea, quæ ſupra proxime
dicta ſunt; tamen hæc regula fallit in illis Eccleſiis, in
quibus Epiſcopi ea antiqua conſuetudine præſcripſerunt 26
hujuſmodi cauſarum cognitionem; eo enim caſu Epi-
ſcopi bene poſſunt eſſe judices in cauſis concernentibus
ſuum proprium intereſſe, ut probat text. *in capitul. 1.* ibi
gloſſ. in *verſ. Punire, de pæn. lib. 6.* Hoſt. in *ſumm. tit. de
ſent. §. Proprius ordinarius, col. 2. & 3.* Gemin. *conſ. 114.
in fin.* Natt. *conſ. 294. n. 2.*

Ratio eſt, quia conſuetudo poteſt tribuere juriſdictio- 27
nem alias non habenti, *c. Si Clericus laicum, de foro com-
petent. & cap. Cum contingat in fin.* ubi gloſſ. *in v. Vel con-*
ſue-

ſuetudine, de conſuetud. lib. 6. Gemin. *in c. 1. in princ. in 4. not de pœn. eod. lib.*

28 Quod multo magis videtur admittendum hoc caſu, tum quia conſuetudo ſupponitur eſſe immemorabilis, quæ habet vim privilegii Apoſtolici, ad not. *in c. 1. de præſcr. lib. 6. & cap. Cum perſona, de privileg. eodem lib.*

29 Seraph. *deciſ.* 707. *n.* 3. certum eſt cum privilegio Pontificis poſſe hujuſmodi cauſas committi Epiſcopo recuſatione remota, Franc. *in cap. Poſtremo, n. 5. de appellat.* 30

Tum quia has cauſas non cognoſcit Archiepiſcopus ipſe, ſed ejus Vicarius, cujus in materia recuſationis non eſt idem Tribunal, atque Epiſcopi, Archid *in cap. Non puram, n. 2. de conſuetud. lib. 6.* aut certe in eo non viget tanta ſuſpicionis cauſa, quanta in Epiſcopo, ad quem commodum, vel incommodum ſpectat, *c. Biduum, v. Palam, cum concord.* 2. *q.* 6.

DE ELECTIONE.

Cæleſtinus III.

CAPUT XIV.

CUm terra, quæ funiculus hæreditatis Domini cenſebatur: & infra. Sicut ex quarundam literarum tenore accepimus, quidam in electionibus pravæ conſuetudinis morbus irrepſit, ut cum alicujus Prælati electio debet celebrari, conventus, ad quem pertinere dignoſcitur, duas perſonas nominet, latenter auribus Patriarchæ, vel Principis exprimendas; ut ſic alterius eligendæ, vel totius electionis penitus irritandæ, idem Patriarcha, vel Princeps plenariam habet facultatem. Quia igitur hoc redundat in gravamen, & perniciem Eccleſiaſticæ libertatis, præſcriptam conſuetudinis pravitatem ſancimus penitus abolendam: ſtatuentes, ut forma electionis canonice in omnibus Conventualibus Eccleſiis obſervetur; videlicet ut cum debet Eccleſiæ conſuli Paſtoris regimine deſtitutæ, electores in unum locum (in quo fuerit electio celebranda) conveniant, & invocata Spiritus ſancti gratia, perſonam nominent. Quod ſi in perſona fuerit, vel in electionis modo peccatum, tandiu in electione diligentiam inquiſitionis apponant, donec vacanti Eccleſiæ de perſona idonea valeant providere: quo facto non prohibemus, quin Regis, ſeu Patriarchæ, qui pro tempore fuerit, requiratur aſſenſus; ſed propter hoc ipſam electionem volumus impediri.

S U M M A R I U M.

1 *ELectio debet eſſe in libertate eligentium, nec valet contraria conſuetudo.*
2 *Collegium habet intentionem fundatam ſuper jure eligendi Prælatum in Collegiata Eccleſia.*
3 *Patriarchalis dignitas eſt major quacunque mundana dignitate.*
4 *Patriarchales Sedes an præferantur Presbyteris Cardinalibus.*
5 *Patriarcha ſunt redacti ad inſtar Regum, quia multas regunt Provincias.*
6 *Conſuetudo contra libertatem Eccleſiaſticam non valet, etiamſi ſit immemorabilis, & n. 7.*
8 *Conſuetudo, ſecundum quam electio non eſt in libertate eligentium, ſed pendet ex arbitrio tertii, ſive Eccleſiaſtici, ſive laici, extirpanda eſt.*
9 *Eligendi jus ſpirituale eſt, & non cadit in laicum,*
10 *Conſuetudo, per quam in totum tollitur electio, valida eſt.*
11 *Secus ſi libertas eligendi remanente electione in totum tollatur.*
12 *Conſuetudo, per quam detrahitur ſubſtantia actus, ipſo actu remanente, non tenet,*
13 *Eligere eſt unum ex pluribus capere.*
14 *Electio ſi ſit facienda de certo gremio, & ibi non ſit, niſi unus idoneus, ille eſt eligendus.*
15 *Caſus eventitii non ſunt computandi.*

1 C*Um terra.* Electio debet eſſe in libertate eligentium, nec valet contraria conſuetudo. Hoc dicit Jo. Andr. Bald. Bellam. Butr. Cardin. Anchar. Abb. & Jo. de Anan. & dividitur in tres partes. In prima, ponitur deciſum exordium. In ſecunda, narratio, ibi, *Sicut.* In tertia, proviſio, ibi, *Quia igitur.* Et hæc ſubdividitur in alias tres; nam primo, cauſam reddens damnat conſuetudinem. Secundo, ſtatuit, & ſtatutum declarat. Tertio, permittit, & permiſſionem determinat. Secunda ibi, *Statuentes.* Tertia ibi, *Quo facto.*

2 Nota primo ibi, *Conventus ad quem pertinere dignoſcitur*, Collegium de jure communi habere intentionem fundatam ſuper jure eligendi Prælatum in Collegiata Eccleſia, Bernard. *hic poſt caſum*, Hoſt. *n.* 2. concordat *c.* 1. & ibi dixi *n.* 1. 4. & 13. *ſup. eod.*

Fagnan. in I. Lib. Decretal.

Secundo nota ibi, *Patriarcha, vel Principi*, Dignitatem Patriarchalem eſſe majorem quacunque mundana dignitate, ſeu potentatu, arguendo ab ordine literæ, prout arguit gloſſa magna *in Clement. unica in verſ. Regum, de Baptiſmo.* Item gl. *in c. fin. in ver. Prædicatores, de pact. lib 6.* gloſſ *in cap. Quorundam, de elect. in ver. Prædicatorum, eodem lib.* & ibi Gemin. *col. v. Gloſſa ſuper v Prædicatorum*, & Franc. *n.* 4. Abb. *in c. Nicolao, in princ. de appell. & in c. Sedes, n. 5. de reſcr.* Quo argumento Petr. a Monte *in ſua Monarchia Concil. in* 5. *q. n.* 2. putavit quatuor Sedes Patriarchales de jure præferendas eſſe Presbyteris Cardinalibus, quia Alexander III. *in c. Conſtitutis, il primo, infr. de appell.* in ſupraſcriptione præponit Patriarchatum Grandenſem Presbytero Card. S. Vitalis, arguendo ut ſupra ab ordine literæ. In oppoſitum tamen eſt litera hujus *c. In fin.* ibi, *Regis, ſeu Patriarcha.* Ad prædicta vide Bald. *in leg* 1. *§. His cunabulis, n. 3. ff. de offic. Præfect. Prætor.* ubi ait, Patriarchas eſſe redactos ad inſtar Regum, quia multas regunt Provincias, & ſequitur Caſſan. plura cumulans de dignitate, & authoritate Patriarchali in Cathalogo gloriæ mundi *par. 4. conſider.* 9.

3

4

5

6 Tertio nota ibi, *In gravamen, & perniciem Eccleſiaſticæ libertatis*, non valere conſuetudinem contra libertatem Eccleſiaſticam; nam hic textus non reſtringit ſe ad caſum electionis, ſed cum reddat rationem, quæ generalis eſt, generaliter damnat conſuetudinem, quæ cedit in perniciem Eccleſiaſticæ libertatis, ut recte obſervat Abbas *hic in* 2. *notabil.* & ideo Bernard. poſt caſum notat ex hac Decretali, conſuetudinem contra libertatem Eccleſiaſticam eſſe extirpandam. Quinimo cum textus non ſimpliciter deroget conſuetudini, ſed eam improbet uti corruptelam, ut patet ibi, *Pravæ conſuetudinis morbus irrepſit*, necnon ibi, *Præſcriptam conſuetudinis pravitatem ſancimus penitus abolendam*; hinc ſequitur, ut talis conſuetudo ſit nulla & impræſcriptibilis, etiamſi ſit tanti temporis, ut ejus initii non extet memoria, ex theorica Felin. *in c. cum ex officii, n. 13. de præſcr.* Aretini *in l. Cum Stipulatus ſim a Proculo, col. 2. ff. de verbor. oblig.* & aliorum plurium, quos cumulat Covarr. *variar. reſol. lib. 3. c. 13. n. 5. v. Adnotandum tamen erit.* Hodie hoc eſt expeditum ex Bulla Urbani VIII. *Romanus Pontifex*, edita 5. Junii 1641. per quam ſublata eſt quæcunque conſuetudo præjudicialis libertati, & immunitati Eccleſiaſticæ, etiamſi ſit immemorabilis,

7

bilis, & cum ea concutiat fama privilegii, ut plene
ſcripſi *in c. e. n. 59. & 74. ſup. de conſuetud.*
8 Quarto nota ibi, *Abolendam*, extirpandam eſſe con-
ſuetudinem, ſecundum quam electio non eſt in liberta-
te eligentium, ſed pendet ex arbitrio tertii, ſive ille
tertius ſit Eccleſiaſticus, ſive laicus, prout erat hic Pa-
9 triarcha, vel Princeps reſpectu Principis hoc eſt indubi-
tatum ex alio capite, nempe quia jus eligendi ſpirituale
eſt, & non cadit in laicum, *capite Sacroſancta, &*
ibi gl. in verſicul. Laicum, & c. Maſſana, infra eod. cap.
10 *Decernimus, de judiciis*; reſpectu vero Patriarchæ, ra-
tio deciſionis eſt, quia licet valeat conſuetudo, per
11 quam in totum tollitur electio *c. 2. infra, de reſtit. ſpoliat.*
& c. ult. Ne Sede vacante, non tamen valeat conſuetu-
do, per quam libertas eligendi, remanente electione,
12 in totum tollitur, ut bene hic per Jo. And. *num.* 4. Nun
enim valet conſuetudo, per quam detrahatur ſubſtan-
13 tiæ actus ipſo actu remanente; & quia eligere eſt unum
ex pluribus capere, introduci non poteſt conſuetudine,
ut ſit electio, & non ſint in libertate eligentis, quia ſic
remaneret electio ſine illius ſubſtantia, quod repugnat,
ſecundum Abbatem *hic n.* 3.
14 Neque obſtat, quod ſi electores ex conſuetudine te-
neantur eligere de certo loco, & ibi non ſit, niſi unus
idoneus, neceſſe habeant illum eligere, & ſic tollatur
libertas eligendi remanente electione, *c. Cum dilectus, ſupra de conſuet. & c. Abbates, infr. de verb. ſign.* Quoniam, ut reſpondet Jo. Andr. *hic n. 4. v. Sed oppones*, hoc non facit conſuetudo, ſed caſus, ſicut contingeret, ſi reliquis vita functis non ſupereſſet, niſi unus, vel ſi
Eccleſia ſit privilegiata, ut de illius gremio deberet fieri
electio, & non eſſet, niſi unus idoneus; tales enim e- 15
ventitios caſus non computamus, *leg. Julianus, ff. Qui, & a quibus, c. fin. de homicid. cum concord.*

Et per prædicta in Sacra Congregatione rerum Conciſtorialium, habita die 13. Auguſti 1648. cum actum eſſet, an electio Abbatis S. Petri Gandaven. eſſet confirmanda, necne, ſtante conſuetudine, ſecundum quam coram commiſſariis laicis colliguntur ſuffragia Monachorum; & ex tribus, qui habuerunt plura ſuffragia, Princeps nominat unum, & mittit literas ſuæ nominationis ad Monachos, ut illum eligant, & Princeps ſic electum Sedi Apoſtolicæ confirmandum præſentat? Dictum fuit hujuſmodi conſuetudinem eſſe contra hoc *c. Cum terra*, ubi damnatur talis conſuetudo uti prava corruptela, & contra libertatem Eccleſiaſticam. Unde non valet, etiamſi ſit ſupra hominum memoriam; nam per eam Monachi adſtringuntur ad eligendum Prælatum ad voluntatem Principis, quod eſt contra ſubſtantiam actus, ut oſtenſum eſt ſupra.

DE ELECTIONE.

Innocentius III. Capitulo Pennen.

CAPUT XVII.

QUaliter poſt obitum: & infra. Verum quoniam electus a vobis, ante confirmationem adminiſtrationi Epiſcopatus ſe irreverenter immiſcuit, recipiendo tam a Clericis, quam a Laicis juramenta, non attendens, quod ſecundum Apoſtolum: Nemo debet ſibi honorem aſſumere, ſed qui vocatur a Deo tanquam Aaron; præcipue quia nec donum ſcientiæ Pontifici conveniens fuerat aſſecutus: poſtquam nobis præſentaſtis eundem, ſufficienti examinatione præmiſſa, electionem de ipſo factam duximus irritandam; quicquid ex ea, & ob eam factum eſt, denunciantes penitus non tenere.

SUMMARIUM.

1 *ELectus ſi non habet ſufficientem ſcientiam, vel ante confirmationem adminiſtrat, ejus electio caſſari debet.*
2 *Electus non poteſt ſe ingerere adminiſtrationi Prælaturæ ante obtentam confirmationem; nec valet contraria conſuetudo.*
3 *Electus an poſſit permittere ſe inſtallari ante confirmationem, & n. ſeqq.*
Inſtallare, quid ſit, ibid.
4 *Promoti, vel etiam confirmati ad Cathedrales, vel Regulares Eccleſias, non debent per Eccleſiam recipi tanquam Prælati, niſi literas promotionis, vel confirmationis oſtendant.*
5 *Promotus in Conſiſtorio ante oſtenſas Bullas non poteſt quidquam de bonis Eccleſiæ adminiſtrare, etiamſi habeat certiſſimum nuncium ſuæ promotionis.*
Et contraveniens, aut literas infra annum non expediens, eſt ipſo jure privatus, n. 7. v. Tu vero.
6 *Literæ non ſunt de ſubſtantia gratiæ, ſed probationis.*
7 *Gratia ante confeſſionem literarum eſt informis, & imperfecta.*
8 *Scientia conveniens ſufficit in Epiſcopo.*
9 *Electus qui ante confirmationem per ſe, vel per alium adminiſtrat in ſpiritualibus, vel temporalibus, eo ipſo privatus eſt jure in electione quæſito.*
10 *Sive adminiſtret œconomatus, vel procurationis nomine, aut alio quæſito colore, ſeu tanquam electus. Fallit in electo in concordia extra Italiam.*

1 QUaliter. Et ſi electus non habet ſufficientem ſcientiam, vel ante confirmationem adminiſtrat, ejus
electio caſſari debet. Hoc dicit Joan. Andr. Bald. Bellam. Butr. Cardin. Anchar. Imol. Abb. & Jo. de Anan.
Primo, ponit deciſum exordium. Secundo, factum nar- 2
rat, ibi, *Verum*. Tertio, electionem caſſat, ibi, *Poſtquam*.
Nota primo, ibi, *Ante confirmationem*, electum non
poſſe ſe ingerere adminiſtrationi Prælaturæ ante obtentam confirmationem, ut hic eſt caſus, nec valet con-
traria conſuetudo, *c. Cum venerabilis, ſupra de conſuet.* 3
niſi forte in caſu, ut per Oldrad. *conſ. 9. incip. Poſito ſine præjudicio, n. 4. poſt medium, v. Item proponit*, & fuſius dicam *in c. Nihil infra eod.* Et pondera illud verbum, *Adminiſtrationi*, per quod patet non eſſe prohibitam inſtallationem. Unde ſi electus permitteret ſe inſtallari, id eſt, in ſtallo, & ſede poni, *c. Ut noſtram, infra de offic. Archid. c. poſt electionem circa medium, de conceſſ. præben. gl. 1. in c. Ne Dei, de ſimon.* per hoc non incideret in pœnam hujus Decretalis: tum quia per hunc actum non adminiſtrat bona Prælaturæ: tum quia ita ſe habet generalis conſuetudo, de qua teſtantur *hic* Innocentius, & Compoſtell. *ambo in princ.* Hoſt. *n. 6. verſ. Quid ſi permiſerit inſtallari*, Joan. Andr. *n. 3.* Abb. *in 3. not. verſ. Quid ſi autem electus*, & alii communiter.
Sed hodie in hoc ſervari debet diſpoſitio Extravag. 4
Bonifacii VIII. *Injuncta, de elect.* qua cautum eſt, ut promoti, vel etiam confirmati in Curia ad Cathedrales, vel Regulares Eccleſias non modo non debeant ſe immiſcere adminiſtrationi Prælaturæ; ſed nec per Eccleſiam recipi tanquam Prælati; niſi literas promotionis, vel confirmationis oſtendant, alioquin recipientes, & recepti incidunt in pœnas ibi ſtatutas, prout hic advertunt Joan. Andr. *num.* 2. Card. *num.* 2. & plerique alii. Quod ſecundum Imol. *n.* 3. forte inductum fuit, ut citius procurarent habere literas Papales de Curia, de
quibus alias non curaſſent. Unde pronunciatus per Pa- 5
pam in Conciſtorio, ut moris eſt, quamvis habeat certiſſimum nuncium de hujuſmodi pronunciatione; tamen minime poſſet aliquid adminiſtrare de bonis Epiſcopatus ante oſtenſas literas ſuæ promotionis, ut hic
per Abbatem *in primo notabil.* Nam etſi literæ non 6
ſint

ſint de ſubſtantia gratiæ, quia poſt pronunciationem, ſeu proviſionem illico eſt vetus Prælatus: tamen ſunt de ſubſtantia probationis, ut notant Arebid. & Joan. Andr. in *proœmio Sexti*, Bald. in *Humanum*, *Cod. de legib.* Abb. hic *num.* 8. Gemin. *conſil.* 106. *Super dicto dubio num.* 6. ubi de ſtylo Curiæ atteſtatur Seraph. *deciſ.* 775. *num.* 2. Verall. 175. *num.* 2. *part.*
7 2. Nam literis non confectis gratia eſt informis, & imperfecta, Rota *deciſ.* 20. *n.* 5. *de conceſſ. præbend. in noviſ.* Mohed. *deciſ.* 28. *n.* 3. *de renunc.*

Tu vero prædictis adde, quod Alexander V. in Conſtitutione incipien. *Ex injuncto*, innovata a Julio II. in ſua Conſtitutione 4. *Romani Pontificis*, §. 2. *&* 5. in Bull. *tom.* 1. *pag.* 405. decrevit, ut de cetero promoti authoritate Apoſtolica ad Cathedrales, vel Regulares Eccleſias, infra annum a die proviſionis computandum teneantur literas expedire, sub pœna privationis earundem Eccleſiarum, & omnis juris ex proviſionibus prædictis quomodolibet eis acquiſitis, quam negligentes incurrere voluit eo ipſo, earumque ſic vacantium diſpoſitionem Sedi Apoſtolicæ reſervavit: & interim abſque literis proviſionis in forma ſub eadem pœna in illarum regimine, & adminiſtratione in ſpiritualibus, vel temporalibus, nullatenus ſe ingerere præſumant. Quamobrem pœna privationis ſtatuta contra electos adminiſtrantes ante obtentam confirmationem, hodie locum habet etiam in proviſis, qui adminiſtrant literis non expeditis, aut infra annum illas non expediunt.

8 Secundo nota, ibi, *Donum ſcientia Pontifici conveniens*, ſatis eſſe, ut in Epiſcopo ſit ſcientia conveniens, ut ex hac litera deducit gloſſ. in *ver. Conveniens*, & patet in *cap. Cum olim*, *infra eod.* dixit Bald. in *cap. Niſi cum pridem*, *num.* 7. *infra de renunciat.* In Epiſcopo requiritur ſcientia eminens: tamen toleratur ſcientia competens, ut ibi dicitur in §. *Pro defectu*; ſed nihil ſciens, etiamſi Epiſcopus ſit, debet deepiſcopari. Simile in *leg. Sed & reprobari*, *ff. de excuſat. tut.* Qualis ſcientia in Epiſcopo deſideretur tam de jure communi, quam ex Concilio Tridentino, conſtitutionibus Apoſtolicis, & decretis conſiſtorialibus, ſcripſi latiſſime in prædicta Decretali, *Niſi cum pridem*, *a num.* 58. *uſque ad num.* 70. ubi etiam vide, *num.* 61. de laudabili inſtitutione examinandi promovendos ad Cathedrales Eccleſias in præſentia Summi Pontificis.

Ultimo nota, ibi, *Duximus irritandam*, hoc jure 9
inſpecto electum, qui ſe immiſcuit adminiſtrationi Prælaturæ ante confirmationem, non eſſe ipſo jure privatum jure ſibi quæſito ex electione, ſed privandum per ſententiam. Dixi, hoc jure inſpecto, quia per jura Sexti ſecus dicendum eſt, ut *cap. Avaritia*, *inf. eod. lib.* 6. ubi electus ante confirmationem adminiſtrans per ſe, vel per alium, in totum, vel in partem, in ſpiritualibus, vel temporalibus, ſub quocunque colore, ipſo jure privatus eſt jure ex electione quæſito. Et quamvis nonnulli ſentiant illam De- 10
cretalem habere locum in eo tantum caſu, in quo electus adminiſtrat ſub œconomatus, vel procurationis nomine, aut alio quæſito colore, ut verba ſonant; & jus antiquum, de quo hic remanere incorrectum in eo, qui adminiſtrat tanquam electus: & hæc opinio placet Jo. Andr. in *d. cap. Avaritia*, *in gloſſ. ordinaria*, *in ver. Privatos*, ut ſic vivetur correctio jurium, *c. Cum expediat*, *eod. tit. & lib.* tamen Garzias tenuit eſſe privatum ipſo jure, etiamſi adminiſtret tanquam electus. Et hoc eſt verius, ut dicit illa gloſſ. & ſequitur Abb. hic *n.* 4. dicens hanc opinionem eſſe communiorem, & veriorem.

Limita hunc textum in electis in concordia extra Italiam, qui ob Eccleſiæ neceſſitatem diſpenſative adminiſtrant ante obtentam confirmationem, ut eſt text. in *c. Nihil*, *verſ. ita quod infr. eod.* ut ibi plene ſcripſi in ult. notab.

D E · E L E C T I O N E.

Idem Innocentius III. Præneſtino Epiſcopo Apoſtolicæ Sedis Legato.

C A P U T XXII.

DUdum ad audientiam noſtram quæſtione perlata, quod vacante præpoſitura Colocen. Eccleſiæ, in duo ſe vota eligentium diviſiſſent, cauſam judicibus duximus committendam: & infra. Ipſi vero partes ad ſuam præſentiam convocarunt, receperunt teſtes, examinaverunt eligentium conſcientias, audiverunt allegationes utrinque. Et quoniam Præpoſitus Sancti Georgii eorum ſententiæ ſe aſſeruit nolle ſtare, proceſſum ad Sedem Apoſtolicam deſtinarunt: & infra. Cumque nuncii Præpoſiti ſanctorum Apoſtolorum ſtatuto termino ad præſentiam noſtram acceſſiſſent, Præpoſitus ſancti Georgii nec venit, nec pro ſe miſit idoneum reſponſalem: & infra. Geſtis igitur judicium diligenter inſpectis, invenimus quod pro Præpoſito ſanctorum Apoſtolorum auctoritas, pro Præpoſito vero ſancti Georgii numerus eligentium faciebat, cum primus a quatuordecim tum perſonis, tum Canonicis, qui alios dignitate, ætate, & tempore præcedebat, ſecundus vero a vigintiquatuor fuiſſet electus: & infra. Cum autem allegationes pro eodem Præpoſito ſancti Georgii coram judicibus ipſis propoſitæ, nobis non fuerint præſentatæ, propter quod non potuimus ſcire per nos, quid objecerit, vel quid reſponderit ad objecta, ſicque cauſa remiſſa non fuit ſufficienter inſtructa, ad diffinitivam ſententiam non duximus procedendum, ſed deciſionem cauſæ ipſius judicibus commiſimus ſub hac forma; Ut ſi vel notorium eſſet, vel per ea quæ jam dicta erant, conſtaret, quod Præpoſitus ſancti Georgii electionis tempore pateretur vel inordinibus, vel in ſcientia, vel in ætate defectum, qui eum juxta Canonum ſanctiones impediret ad hujuſmodi officium promoveri, ei (non obſtante ipſius abſentia corporali) ſilentium imponentes, Præpoſito ſanctorum Apoſtolorum præpoſituram adjudicarent eandem: alioquin (cum in eum non ſolum plures, ſed duæ pene partes convenerint, & impedimentis ceſſantibus appareat, quod eum bono zelo elegerint) Præpoſiti ſanctornm Apoſtolorum electione caſſata, electionem confirmarent ipſius, & ei facerent tanquam Præpoſito reſponderi,

S U M M A R I U M.

1 *BEneficia plura curata obtinens ſine diſpenſatione Papæ, ineligibilis eſt tam ad Cathedrales Eccleſias, quam ad minora beneficia, & n. ſeqq.*

2 *Canonum violatores dejiciuntur tam ab obtentis, quam ab obtinendis.*

3 *Beneficia plura detinens incurrit infamiam Canonicam.*

4 *Item avaritiæ, & cupiditatis vitium.*

5 *Item committit furtum cum ſacrilegio.*

6 *Fur-*

8 tui Hoſt. *num. 6. in ver. Furtum.*, *n.* 10. *in ver. Rapinam*
Butr. *num.* 11. *in* 10. *notab.* & Abb. *num.* 19. Ceterum hoc
dictum procedit tantum reſpectu corporis beneficii, & ju-
rium ad illud pertinentium, non autem reſpectu fructuum,
quos percepit malæ fidei poſſeſſor, quia in his committi-
tur vere furtum, *ut leg. Si urbana*, *ff. de condit. indeb. leg.*
Si quis ne cauſam, §. *fin. ff. Si cert. leg. Si quis uxori*, §.
Cum creditorem, *ff. de uſur. & leg. Inſinuando*, *ff. de furtis*,
not. Cyn. *in leg. Ancilla*, *Cod. de furt.* & Bart. *in leg. Se-
quitur*, §. *Fructus*, *ff. de uſucap.* & in propoſ. tenent hic
Bald. *num.* 5. Butr. *num.* 22. Abb. *num.* 19. & Joann. de A-
nan. *num.* 2. Nec obſtat, quod Hoſt. *num.* 8. *in ver. Quo-
dammodo*, cui ſubſcribunt Joann. Andr. *num.* 41. Bellam.
9 *num.* 11. & 12. Imol. *num.* 24. concludat nec reſpectu fru-
ctuum hoc caſu committi furtum proprie, eo quod furtum
fieri non poſſit rei, quæ caret domino, *ut leg. Falſitas*,
§. *Qui alienum*, *ff. de furtis*. Et ſicut jacente hæreditate
non fit furtum rei hæreditariæ, *leg* 2. *ff. de crimin. expil.
hæreditat.* ita de rebus ad Eccleſiam pertinentibus, Eccle-
ſia ipſa vacante. Id inquam non obſtat; nam multum in-
tereſt inter bona hæreditatis jacentis, & Eccleſiæ vacan-
10 tis; quia bona Eccleſiarum nunquam vacant, ſed ſunt in
dominio Chriſti, de cujus patrimonio eſſe dicuntur, ut
capit. Cum ex eo, *de elect. lib* 6. Extravag. *Salvator*, *in
princip.* ibi, Patrimonium Crucifixi, de præben. inter
11 communes. Præterquamquod Eccleſia ipſa dicitur res
ſuas poſſidere, ut not. Innocent. *in cap. Literis*, *de re-
ſtit. ſpoliat* Unde merito Hoſtien. opinionem refellit Abb.
hic *n.* 19.

12 Tertio nota, *in verſ. Licet autem*, uſum poſitionum
admitti etiam in ſpiritualibus; nam hic factæ fuerunt ſu-
per pluralitate beneficiorum, ſecundum Abb. *n.* 7. *in* 8. *no-
tab.* Nec refert, quod poſitiones ſuper crimine non admit-
tantur, quia pluralitas non eſt ſemper crimen, cum inter-
dum nitatur diſpenſatione Apoſtolica, ut hic, & in *c. De
multa*, *in fine de præbend.* cum concordant. Quid autem
ſit poſitio, unde originem duxerit, & de illius materia,
vide gloſſam magnam, & magiſtram in *cap.* 1. & ibi per
Archid. & DD. *de confeſſ. lib.* 6. & per Innoc. & Bald. hic,
Dixi late in *cap. Unico*, *infra de lit. conteſt.*

13 Quarto nota, in *verſ. Nos igitur*, Epiſcopum non
poſſe diſpenſare, ut quis in titulum habeat plura beneficia
curam animarum habentia, vel dignitatem cum Parochia-
li, concordat textus in *capit. De multa*, *in fine infra de
14 præbend.* Et quamvis gloſſa in *dict. cap. Sanctorum*, *in ver.
In duabus*, 70. *diſt.* & gloſſa in Extravag. *Execrabilis*, *in
ver. Diſpenſative*, teneat ob prærogativam quidem me-
ritorum ſolum Papam poſſe diſpenſare, & ita loqui præ-
dictam Decretalem, *De multa*; ſed ob utilitatem, vel
neceſſitatem Eccleſiæ diſpenſare poſſe etiam Epiſcopum;
idemque ſentiant in *dict. cap. De multa*, Hoſtien. Petr. de
Sampſon. & Abb. Antiq. & in *dict. cap. Sanctorum*, Ar-
chid. & Præpoſ. tamen ut notatur in eodem *capit. Sancto-
rum*, *in fine gloſſ. præalleg.* illa gloſſ. nihil valet, quia poſt
Concilium generale in *dict. cap. De multa*, ſolus Papa di-
ſpenſat. Et probatur evidenter in hoc *capit.* nam *in verſ.
Verum*, pro electo allegabatur conceſſio, ſeu diſpenſatio
Epiſcopi ad plura beneficia curata; & tamen Papa non ex
defectu cauſæ, ſed ex defectu poteſtatis Epiſcopi prædi-
ctam excuſationem uti frivolam non admiſit, & electio-
nem caſſari mandavit, niſi ille oſtenderet ſecum ſuper hoc
15 per Sedem Apoſtolicam diſpenſatum. Præterea prohibi-
tio obtinendi plura beneficia curata eſt Concilii Genera-
lis, nempe Concilii Lateranen. ſub Alexandro III. in *cap.
Quia nonnulli*, *de clericis non reſid.* & alterius Lateranen.
ſub Innocentio III. in *d. cap. De multa*, & Concilii Trid.
in *cap.* 4. *ſeſſ.* 6. Epiſcopi autem contra Canonem Genera-
lis Concilii etiam ex cauſa utilitatis, vel neceſſitatis Ec-
cleſiæ diſpenſare non poſſunt, Extravag. *Sancta Roma-
na*, §. *Quidam autem*, *de relig. domib.* & ibi not. gloſſ. *in
ver. Concilii*, *Clement.* 2. *de elect.* gloſſ. *in cap. Cum dile-
ctus*, *in ver. In ætate*, *eod. tit.* quam ſequitur, & dicit eſ-
ſe veram Butr. ibi *n.* 13. & Abb. *num.* 10. & probavi latiſ-
ſime in *c. fin. a n.* 11. *uſque in finem*, *infra de fil. Preſbyt.*
16 cum præſertim hoc caſu Concilia non ſimpliciter prohi-
beant retentionem plurium curatorum, ſed etiam di-
cant per Sedem Apoſtolicam diſpenſari, ut in *dict. cap. De
multa*; quinimo diſpenſationem Epiſcopi eſſe irritam ut
hic; tunc enim conveniunt omnes antiqui, & moderni
Doctores Epiſcopum diſpenſare non poſſe contra Cano-
nem etiam non conciliarem, *cap. Nuper*, *de ſent. excomm.*
Doctores in *c. At ſi Clerici*, §. *De adulteriis*, ubi in ſpe-
cie Butr. *num.* 17. *verſ. Conclude totum*, & Abb. *num.* 5.
verſ. Si vero eſt Canon pœnalis, *infra de judic.* Innocent.
Hoſt. & omnes *in cap. Dilectus*, & ibi dixi *de tempore or-* 17
dinat. Neque vero conſtituenda eſt differentia, ut dicit
gloſſ. præalleg. an diſpenſatio fiat ob prærogativam meri-
torum, an ob Eccleſiæ utilitatem. Nam diſpenſatio quæ
fit propter prærogativam perſonæ, fit principaliter pro-
pter bonum publicum, & hoc dicit *cap. De multa*, *in fi-
ne*, ibi, Circa literatas perſonas, &c. Nam magis pro-
deſt Eccleſiæ bonus, & literatus, quam decem Miniſtri
illiterati, ut inquit Joann. de Lignan. *in Clement. Gratia*,
de reſcript. qui propterea deteſtatur prædictam diſtinctio- 18
nem gloſſæ, & tenet indiſtincte etiam propter cauſam uti-
lem, vel neceſſariam Eccleſiæ ſolum Papam poſſe diſpen-
ſare, idem tenet Tancred. & gloſſ. hic *in ver. Per conceſ-
ſionem*, quæ concludit, *cap. Sanctorum* 70. *diſt.* quod in-
dulgebat Epiſcopis diſpenſationem, fuiſſe correctum per 19
Decretalem, *De multa*, prout etiam tenet Bartholom.
Brixien. *in dict. cap. Sanctorum*, gloſſ. *in cap. Literas*, *in
ver. Vacare noſcitur*, *de conceſſ. præb.* gloſſ. *in cap. Ordina-
rii*, *in ver. Sui beneficii*, *de offic. ordinar. lib.* 6. gloſſ. *in c.*
1. *in ver. Abſque diſpenſatione*, quam ibi ſequuntur Ge-
min. *n.* 13. & Franc. *n.* 7. *de conſuet. eod. lib.* Felin. *in cap.
At ſi cleric.* §. *de adulteriis*, *n.* 5. *de judic.* Mill. *repet. verſ.
Diſpenſare non poteſt Legatus de Latere ſuper pluralitate*
Mandoſ. *de ſignatura grat. tit. de diſpenſ ad plura*, *verſ.
Aut loquitur*, & Rota *deciſ.* 4. *de off. legat. in novis*, *alias*
286. Et eſt communis opinio, ut teſtatur Abb. *in cap. Ex-
tirpandæ*, §. *Qui vero*, *num.* 38. *verſ. Primo caſu*, *de præ-
bend.* & Andreas Gambara *in tract. de offic. & poteſt. Legati
de Latere*, *lib.* 5 *in tit. An Legatus poſſit plura beneficia uni
conferre*, quam etiam ſervat Curia Romana, ut Hoſtien-
ſis fatetur, prout illum refert Abb. *dict. num.* 38. *verſ. Ta-
men fatetur Hoſtienſis*, *& in dict. cap. De multa*, *num.* 19.
De quo ſtylo teſtantur etiam Jo. Andr. Rebuff. & Quintin.
in *dict. cap. De multa*, *num.* 111. & Villadiego *de legat. n.*
81. *quæſt.* 14. Nec placet diſtinctio Abbatis in *dict.* §. *Qui
vero*, *num.* 38. *verſ. Et pro tanto*, & Alphonſi Hojedæ in
tract. de benefic incompatib. par. 2. *cap.* 12. *num.* 18. videli-
cet, quod aut diſpenſatio conceditur principaliter propter 20
prærogativam perſonarum; ſecundario tamen propter
bonum publicum ſpirituale, videlicet Eccleſiæ generalis,
ut quia clericus eſt perſona literata, vel potens, & ſecun-
dum ejus qualitates non poteſt commode vivere ex reddi-
tibus unius Eccleſiæ; tamen ſi habebit duas poterit prodeſ-
ſe Eccleſiæ particulari, & generali, defendendo jura, Ec-
cleſiæ conſulendo; & ſic principaliter fit ob reſpectum per-
ſonæ, ut habeat redditus plurium Eccleſiarum: & hoc
primo caſu ſit correctus textus in *d. cap. Sanctorum*, 70.
diſt. & habeat locum textus in *dict cap. De multa*, ut non
diſpenſet niſi Papa. Aut vero conceditur diſpenſatio prin-
cipaliter propter utilitatem Eccleſiarum, nulla habita ra-
tione, an perſona ſit literata, vel potens: & hoc ſecun-
do caſu *dict. cap. Sanctorum*, remaneat incorrectum, &
Epiſcopus diſpenſare poſſit ſicut prius. Hæc inquam di-
ſtinctio non placet; conſidero enim Clericum non poſſe 21
ſimul retinere duo beneficia Curata, quin deſinat perſo-
naliter reſidere, & per ſe ipſum inſervire in alterutro ipſo-
rum, cum nemo poſſit ſeipſum dividere, & eodem tem-
pore in duabus Parochiis corporaliter adeſſe, & curam
gerere per ſeipſum, *cap. Quia nonnulli*, *& cap. Relatum*,
de Cler. non reſident. Hoſtienſ. in *cap. Extirpandæ*, *n.* 15.
& 16. verſ. Et etiam eſt alia ratio, *de præb.* Bald. hic *n*
38. Perſonalis autem reſidentia in beneficiis curam anima- 22
rum habentibus eſt ex precepto divino, ut in decreto Con-
cilii Tridentini *cap.* 1. *ſeſſ.* 23. & eſt Theologorum ſenten-
tia communis, & vera, ut latiſſime probavi in *cap. Ex
parte*, *el* 1. *a num.* 20. *uſque ad num.* 74. *infra de Cler. non
reſident.* Diſpenſatio vero ſuper jure divino dupliciter ac-
cipitur ſecundum Richar. de Media Villa in 4. *ſentent. di-
ſtinct.* 38. *quæſt.* 9. *art.* 1. & Card. *in cap. Cum ad monaſte-
rium*, §. *Abbas num.* 16. *infra de ſtatu Monach.* Uno mo-
do prout eſt juris relaxatio, ut notatur in §. *Niſi rigor*,
1. *q.* 7. Et hoc modo contra jus divinum non diſpenſat Ec-
cleſia, *c. Sunt quidam*, 25. *q.* 1. Ratio eſt ſecundum D. Tho- 23
mam in 1. 2. *q.* 97. *art.* 4. *ad* 3. quia ad legem divinam ita ſe
habet quilibet homo, ſicut perſona privata ad legem publi-
cam, cui ſubjicitur. Unde ſicut in lege humana publica
non poteſt diſpenſare niſi ille, a quo lex authoritatem ha-
bet, vel is cui ipſe commiſerit; ita in præceptis juris di-
vini,

vini, *cap. In omni*, *de teſtib.* & notat gloſſ. unica *in dict. cap. Sunt quidam*, dicens Papam diſpenſare in Evangelio, interpretando ipſum, *cap. Licet*, *in fine de teſtib.* Quinimo Turrecrem. *in eod. capit. Sunt quidam*, *num. 2. in fin.* dicit illam gloſſam non eſſe veram: *Quia*, inquit, *interpretatio obſequitur*, *& obſequi debet Evangelio: alias non eſſet interpretatio*, *ſed corruptio. Interpretari quippe Evangelium ad ſenſum bonum*, *& Catholicum non contradicendo veritati fidei*, *& Scripturæ Sanctæ*, *hoc licet Summo Pontifici*; *ſed per hoc non diſpenſat in Evangelio*, *ut aliud dicat*, *quam Dominus*, *& Evangelium dicit*. Hæc ille: & ſcripſi plenius in *cap. Cum pridem*, *a num. 76. uſque ad num. 86. infra de Pact.* Unde cum Romanus Pontifex impertitur diſpenſationem ſuper retentione duorum beneficiorum curam animarum habentium, & conſequenter ſuper reſidentia alterius, non diſpenſat proprie, nec jus relaxat, ſed tantummodo interpretatur jus divinum ob aliquam circumſtantiam in illo ſpeciali caſu ad perſonalem reſidentiam non obligare, ut declarat Cardin. Cajetan. in 2. 2. *quæſt.* 185. *art.* 5. Soto *de juſt. & jur. lib.* 10 *quæſt.* 3. *art.* 1. Covarr. *variar. reſolut. lib.* 3. *cap.* 13 *num.* 9. *verſ. Fateor enim*. Et eſt ex mente D. Thomæ *quodlib.* 9. *artic.* 15. ut dixi plenius in *dict. cap. Ex parte*, *num.* 36 *& ſeqq.*

25 Oporteret igitur in diſpenſatione, quam concedit Papa ſuper pluralitate beneficiorum, hujuſmodi talem cauſam ſubeſſe, ut jus divinum in caſu illo vere non obliget: alioquin non eſſet juris divini declaratio, ſed relaxatio, cum de natura declarationis ſit, ut inſit legi declaratæ, & ab illa eſſentialiter non differat, ut plene notavi in *capit. fin. ſupra*, *de conſtit.* & ſic non eſſet diſpenſatio, ſed diſſipatio ſecundum Joann. de Lignano *in Clem. Gratiæ de reſcr.* uor concludit poſſe Papam diſpenſare generaliter, ut unus habeat plura curata: totum tamen, ut ipſe ait, debet referri ad cultum divinum; alias ſi non habita relatione ad bonum publicum, non foret diſpenſator, ſed diſſipator: & ſequitur Abb. *in dict. cap. Extirpanda*, §. *Qui vero*, *num.* 29. *verſ. totum tamen*, *& nu.* 46. *verſ. Alia concluſio*, *de præb.*

26 At certum eſt, jus divinum non eximere illuſtres, & literatas perſonas a reſidentia, & muniis paſtoralibus in
27 beneficiis Curatis; nam ut formaliter inquit Cajetan. in 2. 2. *dict. quæſt* 185. *artic.* 5. *verſ. Ad ſecundum argumentum*: *Nemo illuſtrior illo qui Pontifex aſſiſtens futurorum bonorum introivit ſemel in Sancta*, *qui de ſe ipſo dicit*; *Filius hominis non venit miniſtrari*, *ſed miniſtrare*. *Non acceptet vir illuſtris Epiſcopatum*, *ſi non vult paſtorale officium exercere*: *ſibi ipſe imputet illuſtris quis acceptavit Epiſcopatum*, *& exequatur quod promiſit*: *ſervet Deo*, *& Eccleſiæ fidem*; *turpem ſe recognoſcat*, *ſi nomen*, *potentiam*, *honorem*, *ac divitias Epiſcopi tenet in perſona ſua*, *officium autem alteri delegat*; *quoniam priora omnia ſua data ſunt perſonæ*, *ut habeat ſimul cum illis perſonale officium Epiſcopi*. Hæc ille. Et hac de cauſa Concilium Tridentinum in *cap.* 1. *ſeſſ* 23. declarat etiam S. Romanæ Eccleſiæ Cardinales teneri ad perſonalem in ſuis Eccleſiis, vel Diœceſibus reſidentiam, & in *c.* 2. *ſeſſ.* 7. prohibet, ne quis plures Metropolitanas, vel Cathedrales Eccleſias recipere, & ſimul retinere præſumat, quacunque dignitate, gradu, aut præeminentia præfulgeat. Ergo cum præceptum divinum æque obſtringat ad perſonalem reſidentiam in Eccleſiis Curatis ſublimes, ac literatas perſonas, atque alios quoſcunque; diſpenſatio Apoſtolica ad plures Curatas, & ſic ſuper reſidentia alterius, ſi inniteretur principaliter prærogativæ perſonæ, non eſſet juris divini declaratio, prout eſſe debet; ſed potius relaxatio. Qua-
28 propter cum Summus Pontifex diſpenſat ad plura Curata, primario intueri, & contemplari debet utilitatem Eccleſiæ, & bonum commune. Et hoc innuit Decretalis *De multa*, *in fine*, quæ non dicit, cum ſublimibus, & literatis perſonis ſimpliciter, & abſolute poſſe per Sedem Apoſtolicam diſpenſari; ſed addit conditionem illam, ſi ratio poſtulaverit; innuens per hoc ita demum licitam eſſe diſpenſationem, ſi principaliter id exigat Eccleſiæ utilitas; hoc enim ſemper eſſe debet principale objectum fidelis, & prudentis diſpenſatoris, ut docet S. Thomas in 1. 2. *quæſt.* 97. *artic.* 4. Ad hoc Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 25. *capit.* 18. *verſ. quod ſi urgens*, *juſtaque ratio*, *& major quandoque utilitas poſtulaverit cum aliquibus diſpenſandum eſſe*, &c. Sic videmus in Germania cum ſublimibus perſonis non raro diſpenſari ſuper retentione plurium Epiſcopatuum, non quidem principaliter ut ex illorum fructibus ſe alere poſſint; ſed ut Catholicam Religionem expulſis hæreticis conſilio, opibus, authoritate ſartam tectam tueantur. Et hac ratione Princeps Elector Colonienſis ad præſens obtinet Archiepiſcopatum Coloniæ, & Epiſcopatus Leodien. Monaſterienſem, Padebornenſem, & Hildeſimenſem. Cum igitur Concilium generale in *dict. capit. De multa*, propter præceptum divini juris neceſſario ſit intelligendum in hoc ſpeciali caſu, quando diſpenſatio ad plura curata conceditur ſublimibus, & literatis perſonis principaliter ob utilitatem Eccleſiarum: & tamen dicat poſſe per Sedem Apoſtolicam diſpenſari; conſequens eſt, ut propter eandem Eccleſiarum utilitatem diſpenſari non poſſint Epiſcopi; & ſic adempta illis fuerit poteſtas, quam ſuper hoc habebant a jure communi, ex *dict. cap. Sanctorum*, 70. *diſtinct.* alias enim expreſſio illa de Sede Apoſtolica, niſi intelligeretur ad excluſionem Epiſcoporum, fuiſſet nugatoria, cum de Papa nullus dubitet, quin poſſet diſpenſare, prout etiam obſervat Abb. *in dict. cap. Extirpanda*, § *Qui vero*, *num.* 38. *in fine*. Et per hanc conſiderationem juris divini, ad quod DD. non advertunt, puto expeditum eſſe, diſpenſationem ad plura beneficia curam animarum habentia etiam principaliter propter bonum Eccleſiarum, non ad Epiſcopos, ſed ad ſolum Romanum Pontificem pertinere.

Ultimo nota, in *ver. Cum nullus*, duos caſus, in quibus 30
de jure communi poteſt Clericus obtinere duo beneficia Curata. Primus eſt, cum unum dependet ab altero, ut hic, & in *cap. Eam te*, *de ætat. & qualit.* in *dict. cap. Extirpanda*, §. *Qui vero*, *de præb.* & in *cap. Super eo*, *eod. tit. lib.* 6. ubi deciditur non eſſe neceſſariam diſpenſationem, ut quis obtineat perſonatum cum cura & præbendam, cui ſit annexa Parochialis in Eccleſia, cum hoc non obviet Concilio generali, idque ratione connexita-
tis, ut inquit Hoſt. in *dict. cap. Extirpanda*, *num.* 16. & 31
quia ſecundum Bald. *hic num.* 34. unum & idem videtur quod dividi non poteſt, ut *leg. Si ex duobus*, *ff. De legat.* 2. & *leg. Quidam Eulogio*, *Cod. De jur. deliberan.* Nam beneficium annexum amittit nomen beneficii, & induit naturam beneficii cui unitur, & fit illius prædium, Rota *deciſ.* 370. *alias* 12. *de reb. Eccleſ. non alienan. in antiquis*, Oldrad. *conſil.* 257. *Factum tale eſt*, *num.* 15, *verſ. Fundata igitur*, Caſſad. *deciſ.* 2. *num.* 2 *de unione*, Caputaquen. *dec.* 349. *par.* 3. & idem impetrari non poteſt, Bo-
er. *deciſ.* 345. *in princ.* Card. Seraph. *deciſ.* 1078. *n.* 6. Ra- 32
tio eſt, quia non vacat per obitum obtinentis, Oldrad. *d. conſ.* 257. *n.* 20. Rebuff. *in praxi benefic. tit. de Unione*, *n.* 12. *& tit. de Vicariis perpetuis*, *n.* 18. Sernen. *in reg. de*
triennali q. 8. Rota *dec.* 114. *n.* 5. *par.* 2 *diverſ* Et inde eſt, 33
ut de beneficiis unitis non ſolvatur annata, cum in eis impoſſibile ſit dari vacationem, Seraphin. *deciſion.* 1410. *num.* 18.

Secundus caſus, in quo poteſt Clericus obtinere duo be- 34
neficia curata, eſt, cum unum obtinet in titulum, & aliud in commendam. Et de hoc eſt textus expreſſus hic in *eod. verſ. Cum nullus*, ibi: Vel unam intitulatam, & alteram commendatam haberet; concordat *c. Qui plures*, & *c. Relatio*, & *c. ſeqq.* 21. *q.* 1. Quid autem ſit titulus, late explicat gloſſ. *hic in ver. Intitulatam*. Et de his commendis habes plenam gloſſam in *c. Nemo*, *in ver. Commendare*, & ibi per DD. *de elect. lib.* 6. & per Hoſt. hic, & Innoc in *cap. Si conſtiterit*, *infra de accuſ.* Et de his vide quod ſcripſi in *c.* 1. *de Capell. Monach.*

Hodie ex decreto Concilii Tridentini in *c.* 4. *ſeſſ.* 7. ne- 35
mini licet plura curata, vel alias incompatibilia beneficia Eccleſiaſtica, ſive per viam unionis ad vitam, ſeu commendæ perpetuæ, aut alio quocunque nomine, & titu-
lo, contra formam ſacrorum Canonum, & præcipue 36
contra *cap. De multa*, *de præb* recipere ac ſimul retinere. Et decreto *cap.* 2. *eiuſdem ſeſſ.* ſimiliter ſtatuitur, ut nemo plures Metropolitanas, ſeu Cathedrales Eccleſias in titulum, vel commendam, aut alio quovis nomine contra ſacrorum Canonum inſtituta recipere, & ſimul retinere præſumat.

Stante hoc Decreto, QUÆRO, an habenti unam Ca- 37
thedralem in titulum poſſit commendari altera?

Propoſita hac controverſia in ſacra Congregat. Concilii, aliqui ex Patribus dicebant poſſe; quia antiqui Canones permittentes, ut uni poſſent duæ Eccleſiæ una in titulum, & altera in commendam conferri, *c. Qui plures*, *c. Relatio*, & *c. ſequen.* 21, *q.* 1. *c. Dudum il* 2. *ubi gloſſ. in ver.*

In-

Intitulatam, *in fine de elect.* & notat gloſſ. in *cap. Eam te*, *de ætat & qualit.* non ſunt immutati per decretum Conci-
lii in *dict. cap.* 2. *ſeſſ.* 7. & intelligebant literam, ibi, In ti-
tulum ſive commendam, ut nemo poſſet obtinere plures
intitulatas, vel plures commendatas Eccleſias, pro qui-
bus vide Joan. Franc. Pavinum *in tract. de offic. & poteſt.
Capit. Sede vacan. quæſt.* 3. *par.* 2. *col.* 4. Alii contra aſſere-
bant per antiquas rationes, & regulas, quibus cavetur ne-
minem duabus Eccleſiis præfici poſſe, *cap. Clericum*. 21.
quæſt. 1. *ex Concilio Calcedonenſi cap.* 10. *c. Clericus*, *ead.
cauſ. & quæſt. ex Niceno ſecundo*, *cap.* 15. *& c. Unio*, 10.
quæſt. 3. *ex Toletano* 16. *c.* 4. *& c. Sanctorum*, 70. *diſt. &
c. Quia nonnulli*, *de cler. non reſiden.* libere denegari hanc
commendam, eo quod ſingula Eccleſiaſtici juris officia
ſingulis quibuſcunque perſonis ſint committenda, *c. Sin-
gula*, 89. *diſt.* Et odioſa fuit apud veteres plurium Sacer-
dotum ambitioſa cupiditas, neque ſemel in generalibus
Conciliis damnata, ut teſtatur Concilium Colunienſe ſub
Hermano, *anno* 1536 *in tit. de Mun. Epiſcop c.* 32. Ni-
tebantur etiam verbis Concilii *in d. cap.* 2. quibus expreſſe
prohibetur pluralitas, ſive in titulum ſit, ſive in com-
mendam cum valde cenſeatur felix, cui unam Eccleſiam
bene regere contigerit. Ex quibus verbis elicitur mens
Concilii volentis auferre pluralitatem, quæ per viam com-
mendæ inoleverat. Id quod clarius probabant per textum
cap. 17. *ſeſſ.* 24. quo cavetur non poſſe aliquem retinere,
nec obtinere duo beneficia, quæ perſonalem reſidentiam
requirant, ne unus officia ſibi vendicet plurimorum; &
id habere locum non ſolum in Cathedralibus, ſed etiam in
omnibus aliis beneficiis cujuſcunque tituli, & qualitatis,
etiamſi commendata exiſtant. Hic addebant, quod con-
ſiderando rationem finalem hujus textus, quæ eſt multi-
plex, juxta enumerationem, quam facit Rebuff. *in pra-
xi in tit. de diſpenſat. ad plura per tot. fol.* 280. ita prohibi-
ta eſt pluralitas plurium titulorum, ſicut unius tituli, &
unius commendæ. Præſertim cum hodie commendæ,
38 quæ ſunt perpetuæ, & cum facultate percipiendi fructus,
& eos convertendi in uſus proprios, magis participent de
collatione, & vero titulo, quam de depoſito ſimplici,
ut teſtatur Gomez. *in reg. Idiomati*, *quæſt.* 5. *num.* 4 *&
39 ſeqq.* ubi etiam addit commendas, quæ per Canones, &
antiquos Doctores permittebantur, habuiſſe naturam
depoſiti; ideoque commendatarii non faciebant fructus
ſuos, ut aperte colligitur ex *Epiſtola* 23. *lib.* 2. D. Gre-
gorii. Et illo tempore ſicut non fuerunt cognitæ, nec et-
iam fuiſſent permiſſæ commendæ noſtrorum temporum,
quæ habentur pro vero titulo; & ſic reſpondebant ad *dict.
cap. Qui plures*, *cum ſeqq.* 21. *quæſt.* 1. & ad argumenta
contraria, de quibus per Stapbil. *de grat. expect. form.* 7.
num. 4. *pag.* 18. & Gomez *in reg. de triennali quæſtion.* 5.
num. 6. & ita fuit concluſum. Hæc de commendis perpe-
tuis.
40 An autem obtinens unam Eccleſiam Cathedralem in ti-
tulum poſſit habere aliam in commendam ad tempus, vel
eſſe illius Procurator, juxta præſcriptum *capit. Cum nobis
olim*, *ſupra eod.* Arbitror poſſe, nec tali caſu diſpenſari
contra decretum Concilii *dict. cap.* 2 *ſeſſ.* 7 non enim pro-
hiberi poteſt quod ex neceſſitate fit, & ad tempus, &
non ad commodum recipientis; quod Concilium abhor-
ret. Et ita *cap. Relatio*, *& cap. ſeqq.* 21. *quæſt.* 1. rema-
nent in ſuo robore in terminis, in quibus loquuntur, id 41
eſt cum quis obtinet unam Eccleſiam in titulum, & aliam
in commendam ad tempus: de temporali enim commen-
da loquuntur prædicta jura, non autem de perpetua, ut
incaute ſcripſit Navarr. *conſil.* 9. *incip. An diſpenſatio*,
num. 2. *de præbend.* cum eo tempore commendæ perpetuæ
non eſſent cognitæ, ut dictum eſt ſupra. Quod ergo non
mutatur, &c. *leg. Sancimus*, *Codic. de teſtamen. leg. Præ-
cipimus*, *in fine*, *Cod. de appellat. cap. Cum expediat*, *de
elect. lib.* 6.

Quid in Parochialibus? Epiſcopus Palentinus conſue- 42
verat commendare Parochiales in ſua diœceſi, & cum
unam commendaſſet Rectori alterius Parochialis, dubi-
tavit is Rector, an ſibi eas retinere liceret, vel potius
utraque privatus exiſteret, juxta *cap.* 4. *ſeſſ.* 7. Concilii Tri-
dentini.

Hæc verba ſunt adnotata in libris publicis Sacræ Con- 43
gregationis Concilii ad *d. cap.* 4. *ſeſſ.* 7. manu Cardinalis
Caraſæ ejuſdem Congregationis Præfecti, videlicet:
Quamvis de jure communi commenda non inducat in-
compatibilitatem, *c. Dudum*, *el* 2. *de elect.* ideoque ante
Concilium habens beneficium Curatum in commendam,
poſſet aliud in titulum obtinere abſque diſpenſatione Apo-
ſtolica, Rebuff *de pacif. poſſeſſ.* tamen ſecus poſt Concilium
ſeſſ. 7. *c.* 4. Imo commendæ ad ſex menſes in Eccleſiis Cu-
ratis, quæ fieri poterant ab Ordinariis, *c. Nemo*, *de elect.
in* 6. amplius poſt Concilium locum non habent, cum de-
beant in eis deputari Vicarii, ad formam *c.* 18. *ſeſſ.* 24. ut
Sacra Congregatio cenſuit. Unde Orator qui utrunque
beneficium retinuit poſt Concilium, utroque privatus e-
xiſtit, etiam vigore *d. c.* 4. *ſeſſ.* 7. nec prætenſa conſuetu-
do contra dictum decretum excuſare valet.

Rurſus ex conſuetudine antiqua Parochiales quædam 44
Manſionariæ Bergomen Diœceſis ab Ordinario commen-
dari ſolebant ad ſex menſes Sacerdotibus per vicinos præ-
ſentatis. His tamen ſex menſibus elapſis, nunquam, vel
raro Rector ipſe prorogationem, vel novam proviſionem
petebat, ſed vigore primæ expeditionis, ad ſui ipſius, vel
hominum libitum in ipſo munere curæ perſiſtebat. Dubi-
tatum eſt, an hujuſmodi commendæ ad ſex menſes in Ec-
cleſiis curatis amplius locum habeant poſt Concilium Tri-
dentinum; vel potius ex eodem Concilio debeant deputa-
ri Vicarii amovibiles. Sacra Congregatio reſpondit lo-
cum non habere, ſed in eis ſervandam eſſe formam præ-
ſcriptam a decreto Concilii *c.* 18. *ſeſſ.* 24. Si tamen vicini
illi legitime probarent jus patronatus validum, prout Con-
cilium requirit *ſeſſ.* 25. *c.* 9. permittendum illis præſentare
inſtituendos, prævio tamen examine, ex *d. c.* 18. ſed de-
negandam expreſſe illis facultatem ſemel inſtitutos amo-
vendi ad eorum nutum.

D E   E L E C T I O N E.

Idem Innocentius III. Clericis ſanctæ Agathæ.

C A P U T   XXIV.

QUerelam, quam G. tituli ſancti Vitalis presbyter Cardinalis per œconomum Eccleſiæ veſtræ, cujus idem Cardinalis eſt gubernator, contra P. presbyterum Eccleſiæ ſancti Salvatoris ſuper Eccleſia ipſa propoſuit, C. Papa prædeceſſor noſter nobis in minori officio conſtitutis audiendam commiſit. Petebat igitur œconomus, præfatum P. ab Eccleſia ſancti Salvatoris (quam in præjudicium veſtræ Eccleſiæ, ac injuriam Cardinalis prædicti occupare præſumpſerat) removeri, cum ipſa Eccleſia pertineat ad Eccleſiam ſanctæ Agathæ pleno jure; petens penſionem ſexdecim denariorum Papien. debitam Eccleſiæ ſanctæ Agathæ, pro eadem Eccleſia de Thermis ſibi reſtitui, de novo ſubtractam. Prædictus vero P. reſpondebat, quod ipſe nullam injuriam irrogaverat Cardinali, nec in præjudicium Eccleſiæ veſtræ receperat dictam Eccleſiam, cum hæc ad illam nullo jure pertineat, nec aliquam ſibi debeat reddere penſionem; ſed ipſe per electionem populi, ad quem

de an-

Digitized by Google

de antiqua conſuetudine pertinet electio, a Cardinali ſanctæ Suſannæ (cui eadem Eccleſia tanquam Capella ſuo titulo in ſpiritualibus eſt ſubjecta) canonice fuerat inſtitutus: & infra. Nos igitur rationibus utriuſque partis auditis, dictum P. ab impetitione œconomi veſtri ſuper electione ac inſtitutione de ſe facta in Eccleſia ſancti Salvatoris abſolvimus, & ſuper his præfato œconomo ſilentium duximus imponendum: cum nobis conſtiterit, quod populus in quaſi poſſeſſione præſentandi clericum exiſtebat, quando ipſum presbyterum ad illam elegit: & Eccleſia eadem ſpectat ad titulum ſanctæ Suſannæ in ſpiritualibus pleno jure, ſalva quæſtione ſuper jurepatronatus inter Eccleſiam veſtram, & populum ſæpedictæ Eccleſiæ ſancti Salvatoris. Quia vero fuit liquide comprobatum, quod penſio ſexdecim denariorum Papienſis monetæ, fuerit clericis Eccleſiæ veſtræ, pro Eccleſia ſancti Salvatoris de Thermis, annuatim per multa tempora perſoluta, ſed de novo ſubtracta: nos in eundem ſtatum percipiendi hujuſmodi de Eccleſia ſancti Salvatoris de Thermis, Eccleſiam veſtram decernimus reducendam, & ad ſolutionem penſionis ſubtractæ condemnamus presbyterum antedictum, ſalva quæſtione proprietatis inter Eccleſias memoratas.

S U M M A R I U M.

1 *Electo ſufficit probare eligentem tempore electionis poſſediſſe.*

2 *Laicus an ex conſuetudine poſſit acquirere jus eligendi etiam in Collegiata Eccleſia.*

3 *Præſentatio ut ſit valida, ſufficit, ut præſentans ſit in quaſi poſſeſſione præſentandi tempore præſentationis, etiamſi ſit talis, in quo cadat uſurpationis præſumptio.*

4 *Secus poſt Concilium Tridentinum, & n. ſeqq.*

5 *Juſpatronatus qualiter ex Concilio probari debeat a perſonis privatis, vel aliis, in quibus præſumitur uſurpatio.*

6 *Parochiani an poſſint præſcribere præſentationem Rectoris Parochialis Eccleſiæ.*

7 *Præſcribenti abſurdum eſt minus tribuere, quam poſſidenti.*

8 *Parochianorum juſpatronatus an præſumatur quæſitum ex uſurpatione, ita ut in eo requiratur plenior probatio a Concilio Tridentino præſcripta.*

9 *Et quid, ſi univerſitas Parochianorum ſit parva.*

10 *Et quid, ſi juſpatronatus ſit mixtum Parochianorum, & privatæ familiæ, & n. 20.*

11 *Et quid, ſi ſpectet ad quartam partem Parochianorum tantum.*

12 *Univerſitas an conſtituatur ex quarta Parochianorum parte.*

13 *Juriſpatronatus uſurpatio in quibus præſumatur, & num. 25.*

14 *Juſpatronatus Abbatis temporalem juriſdictionem habentis an requirat probationes, quas expoſuit Concilium Tridentinum in perſonis, in quibus cadit præſumptio uſurpationis, num. ſeqq. uſque in finem.*

15 *Juſpatronatus Baronum perpetuam juriſdictionem habentium probari debet juxta formam a Concilio Tridentino præſcriptam in potentibus.*

16 *Juſpatronatus competens Prælato ratione temporalis dominii, quod habet Eccleſia, cenſetur Eccleſiaſticum.*

17 *Prælatus in dubio cenſetur Eccleſiam fundaſſe, vel dotaſſe de bonis Eccleſiæ.*

18 *Uſurpationis præſumptio ceſſat, ubi Eccleſia eſt patrona, & n. 25.*

19 *Juſpatronatus Eccleſiæ competens non tranſit ad conſanguineos Prælati.*

20 *Juſpatronatus non præſumitur ex uſurpatione, ſi in eadem perſona concurrat qualitas potentiæ, quæ præſumptionem uſurpationis includit, & qualitas Eccleſiaſtica, quæ illam excludit.*

21 *In univerſitate Eccleſiaſtica juſpatronatus non præſumitur quæſitum ex uſurpatione.*

22 *Juſpatronatus ab Eccleſia præſcribitur per quadraginta annos: in laico requiritur immemorabilis.*

23 *Juſpatronatus transferri poteſt in Eccleſiam abſque conſenſu Epiſcopi, ſecus in laicum.*

24 *Beneficia patronatus Eccleſiaſtici pertinent ad liberam collationem Papæ in menſibus reſervatis.*

25 *Juſpatronatus de jure communi etiam in potentibus probatur per immemorabilem.*

QUerelam. Sufficit electo probare eligentem tempore electionis jus eligendi poſſediſſe. Hoc dicit ſecundum Jo. Andr. Butr. Card. Anchar. & Jo. de Anan. & eſt cap. utile, & allegabile, ſecundum Cardin. Dividitur in duas partes. In prima ponitur facti narratio, In ſecunda cauſæ diffinitio, ibi *Nos igitur*: & utraque pars ſubdividitur, ut hic per Jo. Andr. 1

Nota primo, ibi, *Ad quem de conſuetudine pertinet electio*, laicos ex conſuetudine poſſe acquirere jus eligendi; 2 nam & jura vetera hoc eis permittebant etiam in Eccleſiis Collegiatis, *cap Petrus*, 39. *diſt. cap. de Petro*, 47 *diſt. cap ſtudii*, 61. *diſt. cap Plebs Aſtenſis*, & *cap. Reatina*, 63. *diſt* & notat Jo. Andr. *in cap. Quod alicui gratioſe*, *ſub num. 2. col. 2 verſ Quid mirum. de reg. jur lib 6. in Mercur.* Sed in contrarium eſt textus in *capit. Meſſana*, *infra eod.* ubi patet jus eligendi non poſſe laicis competere etiam ſimul cum clericis, & contrariam conſuetudinem non valere, ut ibi dixi in primo notab & in *cap. Quiſquis*, *num. 16. infra eod.* Solutio, hic loquitur de electione, quæ provenit ex jurepatronatus, ut colligitur infra, ibi, *In quaſi poſſeſſione præſentandi*: necnon ibi, *Salva quæſtione juriſpatronatus*. Talis autem electio bene cadere poteſt in laicum ex præſcriptione, vel conſuetudine, ut in juribus præallegatis & in *capit. Nobis*, *de jurepatronat.* & hic notat gloſſa, *in ver. Conſuetudine*, quam refert & ſequitur Frideric. de Senis in *conſil. 234. ſuper primo puncto*, *num. 2.* Sed contra hoc videtur textus in *cap Sacroſancta*, *infra eod.* ubi dicitur jus eligendi non cadere in laicum, & tamen ibi agebatur de electione proveniente ex jurepatronatus. Solutio, electio ibi non proveniebat ex jurepatronatus immediate, quia laici non fundaverant, vel dotaverant: nec allegabant conſuetudinem ad probandam fundationem, vel dotationem; ſed nitebantur ceſſione patronatus Eccleſiaſtici, ſeu juris eligendi, a clericis facta, quæ non valuit etiam de Diœceſani conſenſu, de quo tamen dic, ut per Abb. ibi *in 3. notab.* vel ibi agebatur de jure eligendi Prælatum in Collegiata Eccleſia, quod non cadit in laicum, etiam ex conſuetudine, ut *in dict. capit. Nobis*, etiam ſit tanti temporis, cujus initii non extet memoria, ut innuit Abb. *loc. cit.* poſt Jo. Andr. quem citat, *in cap. 2. de præb. lib. 6.*

Secundo nota, ibi, *Populus in quaſi poſſeſſione præſentandi Clericum exiſtebat*, ad validitatem electionis non eſſe opus docere de titulo, ſeu proprietate juriſpatronatus; ſed ſatis eſſe, ut præſentans tempore præſentationis exiſtat in quaſi poſſeſſione juris præſentandi, etiamſi præſentans ſit talis, in quo cadat præſumptio uſurpationis, ut hic eſt caſus expreſſus; loquitur enim hoc *cap* in Populo, ſeu Communitate, in qua juſpatronatus plerunque ex uſurpatione quæſitum præſumi ſolet, ut notat. *in cap. Dilectus*, & ibi per Butr. *in 1. & 2. quæſt. infra de offic. legat.* & per Speculator. *in tit. de jurepatron. num. 11.* & hodie eſt expreſſum in decreto Concilii Trid. *c. 9. verſ. In iis vero perſonis*, *ſeſſ. 25.* ut latius dicetur infr. n. 8. & tamen text. decidit pro validitate electionis, ex eo, quia populus in quaſi poſſeſſione præſentandi exiſtebat. Unde quamvis Rota in cauſa Compoſtellana Parochialis 16. Januarii 1595. coram Cardinali Blanchetto, impreſſa apud Nicol. Garz. *de benefic. par. 5. c. 5. n 48.* diſtinxerit, an juſpatronatus ſit perſonæ privatæ, an vero univerſitatis; ut in primo caſu ſufficiat quaſi poſſeſſio juris præſentandi ad inſtitutionem obtinendam; in ſecundo autem caſu propter ſuſpicionem uſurpationis non ſuffragetur quaſi poſſeſſio, ſed præferatur proprietas: tamen non advertit ad hoc capitulum, ubi hæc diſtinctio aperte reprobatur. Nec tollit obicem, ſi dicas 3

Digitized by Google

eas deciſionem Rotæ non eſſe intelligendam in terminis
4 juris communis, ſed in terminis Concilii; quoniam ſi
ita intelligeretur, primum membrum diſtinctionis eſſet
falſum; quia nec in perſonis privatis poſt Concilium ſuf-
ficit quaſi poſſeſſio juris præſentandi, & correctum eſt
hoc capitulum, *& cap. Conſultationibus*, *infra de jurepa-*
tron. niſi quando ageretur de pertinentia juriſpatronatus
5 inter præſentatos, ut ibi dixi *n.* 16. Dic ergo nec in com-
munitatibus, vel aliis, in quibus præſumitur uſurpatio,
nec in privatis familiis hodie ad validitatem præſentatio-
nis, vel inſtitutionis ſufficere quaſi poſſeſſionem præſen-
tandi, vel eligendi, ſeu nominandi; quoniam, ut col-
ligitur ex *dict. cap. 9. ſeſſ.* 25. titulus juriſpatronatus oſten-
di debet vere, vel præſumptive. Si vere, non eſt diſcri-
men perſonarum, ſed ſatis eſt titulum oſtendere ex au-
thentico documento fundationis, vel donationis. Si ve-
ro præſumptive, diſtinguitur inter privatos & alios, in
quibus viget ſuſpicio uſurpationis; nam in privatis ſuffi-
cit docere de titulo ex multiplicatis præſentationibus, quæ
hominum memoriam excedant, vel alias ſecundum juris
diſpoſitionem; in aliis vero immemorabilis non ſufficit,
ſed præterea probari debent authenticis ſcripturis præſen-
tationes continuatæ, & effectum ſortitæ, non minori
ſpatio, quam quinquaginta annorum; & tam quoad
privatos, quam quoad alios indiſtincte reliqui patrona-
tus abrogantur cum quaſi poſſeſſione inde ſecuta. Quare
præſentatus ab eo, qui exiſtit in quaſi poſſeſſione juris
præſentandi, nullatenus hodie debet admitti, niſi verifi-
cato titulo, & proprietate juriſpatronatus ad præſcriptum
Concilii, ut ex ſententia Sact. Congregationis plene no-
tavi in prædicta Decretali *Conſultationibus*, *in* 2. *notab.*
de jurepatron.

6 QUÆRO, an Parochiani poſſint præſcribere præſen-
tationem Rectoris Parochialis Eccleſiæ?

Hæc quæſtio difficilis eſt, & admodum controverſa diſ-
ſentientibus duobus juris Canonici illuminatoribus Ar-
7 chid. & Jo. Andr. opinio tamen ſavens Parochianis proba-
tur irrefragabiliter in hac Decretali; nam ſi præſentatus
a Populo jus præſentandi poſſidente debet admitti, fortius
admitti debet a Populo juspatronatus præſcribente; abſur-
dum enim eſſet minus dari præſcribenti, quam poſſidenti:
atque ita per hanc, & alias fortiſſimas rationes hanc par-
tem ſtrenue tuetur Jo. Andr. contra Archidiac. magiſtrum
ſuum, *in d. c. Quod alicui*, *de reg. jur. lib.* 6. ubi etiam re-
ſpondet ad hoc *cap. in verſ. Salva quæſtione juriſpatronatus*
(ex quo colligebat Archidiaconus populum non præſcri-
pſiſſe) & refert hanc quæſtionem contigiſſe in Curia tem-
pore Nicolai IV. contra præſentatum a populo ſanctæ Cæ-
ciliæ de Florentia, ad quem de antiqua conſuetudine præ-
ſentatio pertinebat. Nam cum Diœceſanus noluiſſet præ-
ſentationem admittere, præſentatus ad Papam appella-
vit, & ſententiam favorabilem obtinuit, quæ a Papa fuit
confirmata, & ibi inſerit tenorem literarum confirma-
tionis, & ita pro hac opinione habemus caſum in hac de-
cretali, & in prædicta confirmatione Apoſtolica, ſecun-
dum Jo. Andr. quam etiam canonizavit Tridentina Syn-
odus *in c. 9. verſ. In iis vero*, ubi admittit juspatronatus
in Communitatibus, vel Univerſitatibus poſſe probari
per immemorabilem, dummodo concurrant alia, quæ
jure communi adduntur a Concilio, ut in proxime ſequen-
ti quæſtione fuſius patebit.

8 Secundo QUÆRO, an ad probationem juriſpatrona-
tus, quod a Parochianis prætenditur, requiratur illa ple-
nior, & exactior probatio, quam Concilium Tridenti-
num *c. 9 ſeſſ.* 25. *de reform.* requirit in iis perſonis, Com-
munitatibus, & Univerſitatibus, in quibus id jus plerun-
que ex uſurpatione quæſitum præſumi ſolet?

Die Veneris, quæ fuit 24. Septembris 1595. in S. Con-
gregatione Concilii fuit diſputatum ſupraſcriptum du-
bium: & omnes fuere in ea ſententia, ut requiratur illa
plenior, & exactior probatio, cum de jure communi in
Parochianis præſumatur uſurpatio, per doctrinam Anto-
nii de Butrio in *c. Dilectus de off. legat.* & per Speculator.
in tit. de jurepatr. & ita ſenſit Rota coram Thoma de Thu-
nis *in quadam Lucana*, & coram Achille. Rota nullam
poſuit differentiam inter juspatronatus prætenſum a ma-
gnatibus, & prætenſum a Parochianis, ut in *deciſione A-*
chillis 156. & licet ibi dicatur ſufficere immemorabilem,
tamen hodie non ſufficit, niſi cum ea concurrant præſen-
tationes continuæ non minori ſpatio, quam quinquagin-
ta annorum, quæ omnes effectum ſortitæ ſint: & Cardi-
nalis Cuſanus in prædicta ſententia una cum aliis concur-
rit cum illa limitatione, quando Parochiani ſint viri po-
tentes, & talis authoritatis, ut ab eorum potentia, &
authoritate præſumenda in eis ſit uſurpatio, & quod Epi-
ſcopi authoritas non fuerit ſufficiens ad impediendam ta-
lem uſurpationem; omnes autem alii fuere abſolute in ſen-
tentia, ut in Parochianis cadat uſurpatio abſque ulla di-
ſtinctione. His adde Puteum *dec.* 57. *lib.* 1. & Rotam *dec.* 9
154. *n.* 7. *par.* 2. *rec.* Quod procedit etiamſi univerſitas Pa-
rochianorum ſit parva, ut per Rotam *dec.* 481. *n.* 1. *par.*
1. *rec.* ubi aliæ deciſiones referuntur.

Fallit tamen prædicta concluſio in jurepatronatus mix- 10
to Univerſitatis, & privatorum, in quo prævalet qualitas
privatæ familiæ; & ideo ſufficit probatio ordinaria, Me-
noch *de præſumpt. lib.* 3. *præſumpt.* 99. *n.* 15. *&* 16. *& conſ.*
654. Rota *dec* 154. *n.* 7 *p.* 2. *& dec.* 219. *n.* 2. *p.* 1. *rec.* Ca-
val. *dec.* 89. *n.* 2. & fuit deciſum in Lauden. juriſpatronatus
28. Junii 1630. coram Pirovano, & ſcripſi latiſſime *in c.*
Cum propter in 5. *q.* 4 *n.* 74. *uſque in fin. infra de jurepatr.*

Rurſus fallit eadem concluſio in jurepatronatus, quod 11
non ſpectat ad univerſitatem Parochianorum, ſed ad ali-
quam eorum partem duntaxat, ut in infraſcripta declara-
tione S. Congregationis, videlicet, In oppido Soncini ex-
tant duæ Parochiales, quarum una habet in Parochia ſua
Eccleſiam ſub invocatione S. Martini, in qua adeſt Capel-
la S. Antonii, ad quam vicini dictæ Eccleſiæ S. Martini,
qui faciunt quartam partem in circa omnium Parochiano- 12
rum ſupradictæ Parochialis, habent jus præſentandi Ca-
pellanum: quæritur, an dicta quarta pars Parochianorum
dicatur conſtituere perſonas, aut communitatem, ſeu uni-
verſitatem, ita ut plenior, & exactior probatio ad docen-
dum de jurepatronatus requiratur? Die 18. Julii 1602. Sac.
Congregatio Concilii cenſuit hujuſmodi quartam partem
Parochianorum non comprehendi *verſ. In iis vero perſo-*
nis, *d. c.* 9. ideoque quoad eam ſufficere probationem ordi-
nariam, nec requiri illam exactionem, quam expoſcit
Concilium in his perſonis, in quibus uſurpatio præſumi-
tur. Idem in hac ipſa cauſa reſolvit Rota *deciſ.* 154. *num.*
7. *par.* 2. *rec.*

Porro cum in Sacra Congregatione ſæpius fuerit dili-
gentiſſime diſcuſſum, quænam eſſent perſonæ, in quibus 13
juspatronatus præſumitur ex uſurpatione, ut patet in li-
bris publicis ipſius Congregationis ad *c. 9. ſeſſ.* 25. tempo-
re bon. mem. Cardinalis Carafæ, *fol.* 452. tandem ſel. re-
cord. Greg. XIII. edidit Motum proprium, qui habetur
ibid. *fol.* 473. *& ſeqq. ſeu poſt pag.* 472.

Tertio QUÆRO, an in jurepatronatus Abbatis tem- 14
poralem juriſdictionem habentis requirantur ampliores il-
læ probationes, quas expoſcit Concilium Tridentinum
decreto *c. 9. ſeſſ.* 25. in iis perſonis, in quibus præſumitur
uſurpatio?

Etſi in dominis temporalibus perpetuam juriſdictionem 15
habentibus requiratur probatio illa exactior, quam Con-
cilium præſcribit in his perſonis, in quibus id jus plerum-
que ex uſurpatione quæſitum præſumi ſolet, Seraph. *dec.*
1421. *n.* 1. Rota *dec.* 219. *n.* 1. *p.* 1. *rec.* & ſæpius cenſuit S.
Congregatio Concilii: hoc tamen caſu videtur responden-
dum ſufficere ordinariam probationem, quæ requiritur in
privatis perſonis. Nam aut Abbas præſentat ratione tem-
poralis dominii, quod habet Eccleſia Abbatialis, & Mona-
ſterium: aut quia vere, vel juris præſumptione Eccleſias
fundavit, conſtruxit, & dotavit. Primo caſu juspatro-
natus eſt Eccleſiaſticum, & ad Eccleſiam ſpectat, ut tra-
dit Gambar. *de auth. Legat. de Latere lib.* 3. *n.* 417. *verſ.* 16
Item quid ſi aliquis, ubi pluribus probat, ſi quis Epiſcopus,
aut Prælatus ex largitione fidelium Comitatum, vel Du-
catum obtineat, in quo jura temporalia exerceat, ibique
ut dominus temporalis habeat juspatronatus, ad jus cen-
ſendum eſſe Eccleſiaſticum, quia competit Epiſcopo in
quantum Epiſcopo, qui cum ſit Prælatus Eccleſiæ, eſt et-
iam adminiſtrator eorum quæ ſunt Eccleſiæ annexa. Se-
cundo caſu ſimiliter Prælatus in dubio cenſetur Eccleſiam 17
fundaſſe, ac dotaſſe de bonis Eccleſiaſticis, ſecundum Fe-
lio *in cap. Ex literis*, *col.* 1 *ſub. num* 3. *de conſtit.* ideoque
non acquirit ſibi patronatum, ſed ipſi Eccleſiæ, per text.
in c. Apoſtolicos, *in fin.* ubi id notat gloſſ. Archid. & DD.
11. *q.* 2. & pro abſoluto ſupponit Cardin. *conſ.* 122. *col.* 1.
n. 3. *verſ. Contrarium puta*, ubi quando, inquit, Præ-
latus de bonis Prælaturæ conſtruit, vel dotat Eccleſiam,
non ipſe Prælatus ſingulariter conſideratus, ſed ipſa Præ-
latura patronatum conſequuntur, & Lamber. poſt alios
in tract.

in tract. de Jurepatron. lib. 1. *p* 1. *q.* 8. *art.* 7. *n.* 1. *& ſeqq. & art.* 8. *n.* 2. atque ita utroque caſu patronatus ad Eccleſiam pertinet: & revera hoc caſu ideſt abſque dubitatione, cum Abbas præſentet tanquam Prælatus, & adminiſtrator bonorum Eccleſiæ, non autem ratione familiæ, aut patrimonii, gloſſ. in *c. Dilectus, in ver. In conceſſione, de offic. legat.* & in Clem. 2. *in ver. Præſentare, de jurepatron.* Rebuff. *de nomin. q.* 8. *n.* 35.

18 Unde cum Eccleſia ipſa ſit patrona, videtur omnino ceſſare uſurpationis præſumptio ex conſiderationibus infraſcriptis.

Primo, quia iniquum eſſet hac delicti præſumptione impetere Eccleſiam, quæ cultrix eſt juſtitiæ, & inde injuriam deducere, unde jura naſcuntur, *capit. Qualiter, & quando il* 1. *de accuſat.* & notat gloſſ. *in c. Mulieri, in ver. Perjurii, de jurejuran.*

19 Deinde quia cum hoc juſpatronatus non tranſeat ad hæredes, & conſanguineos Prælati, *d. c. Apoſtolicos*, & tradit Abbas *in cap.* 3. *col. penul. n.* 12. *de Eccleſ. ædific.* Cardin. & alii locis citatis: non eſt veriſimile, ut Prælatus Eccleſiaſticus voluerit uni Eccleſiæ uſurpare, ut daret alteri; aut certe non viget in eo caſu tanta affectio, & cauſa motiva uſurpationis, quanta viget in patronatu laicali, & tranſitorio ad hæredes, & conſanguineos patroni, argum. *c. Pervenit*, juncta gloſſ *in ver. Gravius*, 1. *q.* 3.

Tertio, hæc uſurpationis præſumptio non militat niſi contra perſonas potentes, aut univerſitates, ut colligitur ex decreto *d. c.* 9. *ſeſſ.* 25. ibi, *In iis vero perſonis, ſeu communitatibus*. At vero hoc caſu patronatus nec perſonæ competit, nec univerſitati, ſed ipſi Eccleſiæ tantum, ut ſuperius diximus. Unde cum deficiant verba Concilii, deficere etiam debet illius diſpoſitio, *l.* 4. *§. Toties, ff. De damn. infect. cum vulgar.* Idque eo magis, quia Concilium paulo inferius cum voluit perſonas, & univerſitates Eccleſiaſticas comprehendere, illas nominatim expreſſit *in verſ. Patroni autem beneficiorum*: quare illas ſimiliter expreſſiſſet in præcedenti *verſ. In iis vero perſonis*, ſi comprehendere voluiſſet, *c.* 2. *§. Sed neque, verſ. Unde ſcirca, infra de translat. Epiſcop. leg. un. §. Sin autem ad deficientis, C. de caduc. toll.* una enim pars legis declarat aliam, *l. Utrum, ff. de pet. hered. cum ſimil.*

20 Quarto, multum favet huic ſententiæ, quod ſi dominus temporalis haberet juſpatronatus commune cum Eccleſia, utique ob mixturam Eccleſiæ id jus non cenſeretur ex uſurpatione acquiſitum, ut jam cenſuit Sac. Congregatio *in cauſa Pampilon.* in jurepatronatus mixto univerſitatis, & privatorum, & retigi ſupra *n.* 10. Ergo ſimiliter, cum patronatus de quo agitur, Eccleſiæ competat, etſi Prælatus Eccleſiæ, qui illius nomine præſentat, ſit etiam dominus temporalis: tamen quia in eodem ſubjecto concurrit qualitas potentiæ, quæ præſumptionem uſurpationis inducit, & qualitas Eccleſiaſtica, quæ eandem præſumptionem excludit, certe patronatus affici non debet duriori illa probatione, quæ requiritur in potentibus; quia in hac qualitatum mixtura applicatio fieri debet illi extremo, per quod excluditur uſurpatio, cum idem magis favdat patronatui, Frider. de Sen. *conſ.* 65. *n.* 2. Jo. de Sylv. *de benef. p.* 1. *q.* 3. *n.* 4. Put. *dec.* 157. *lib.* 3. Covarr. *lib.* 2. *pract. quæſt. c.* 36. *n.* 5. *verſ. Tertio opponitur*, & aliis rationibus, & authoritatibus adductis in deciſion. ejuſdem cauſæ Pampilonen. Sicut in ſimili, quamvis in univerſitate etiam parva requirantur ampliores illæ 21 probationes, quas exigit Concilium in potentibus, Mant. *dec.* 253 tamen aliud eſt, ſi univerſitas ſit Eccleſiaſtica, puta Collegium, ſeu Capitulum Cathedralis Eccleſiæ, Rota *dec.* 798. *n.* 4. *par.* 1. *diverſ.*

Quinto, Perſona Eccleſiaſtica præſcribit de jure 22 communi juſpatronatus ſpatio annorum quadraginta, cum tamen in laico requiratur tempus immemorabile propter illius incapacitatem, ut tradit Abb. *in cap. Cauſam, poſt princ. col.* 2. *de præſcript.* & late probat Lambert. *lib.* 1. *p.* 1. *q.* 10. *art.* 5. *n.* 41. *& ſub n.* 47. *ver. Limita ſecundo:* & eodem modo cum patronatus transfer- 23 tur in Eccleſiaſticum, non requiritur Epiſcopi conſenſus, ſicut requiritur, cum transfertur in laicum, *c. Unic. de jurepatron. lib.* 6. Rot. *dec.* 404. *Fuit dubitatum, alias* 9. *de jurepatron in novis*, & Abb. *in c. Illud eod. tit.* ubi aſſerit id communiter teneri. Unde cum facilius de jure communi acquiratur juſpatronatus ab Eccleſia, vel perſona Eccleſiaſtica, quam a laico, non eſt abſurdum, ut etiam Concilium Trident. quod recipit interpretationem paſſivam a jure communi, ampliores probationes exegerit in patronatu laicali potentis, quam Prælati Eccleſiaſtici, *l.* 2. *C. de noxal. l. Juris gentium, §. Si paciſcar, ff. de pactis, injuncta leg. Tranſigere*, ubi gloſſ. magna, *C. de tranſact.*

Præſertim quia non eſt ita oneroſum Eccleſiæ eſſe 24 ſub ſervitute patroni Eccleſiaſtici, ſicut laicalis; nam in Eccleſiis patronatus Eccleſiaſtici Pontifex habet liberam collationem in menſibus reſervatis. Quamvis enim nonnunquam ejuſmodi Abbatiæ commendentur Cardinalibus, qui habent indultum in omnibus menſibus, id tamen eſt per accidens, non autem ex natura hujus patronatus, Caſſad. *dec.* 4. *n.* 11. *de probat. & dec. ult. n. ult. de jurepatr.*

Rurſus Legatus de Latere habet facultatem illi derogandi, *c. Cum dilectus, de jurepatr.* & in Parochialibus patronatus Eccleſiaſtici requiritur forma examinis per concurſum a Concilio præſcripta, *c.* 18. *ſeſſ.* 24. Quæ omnia ſecus ſe habent in beneficiis patronatus laicorum, ut notatur *in d. c. Cum dilectus.*

Quibus accedit, quod cum tempore Gregorii XIII. 25 actum eſſet in Sac. Congregatione Concilii de edenda conſtitutione declaratoria perſonarum, in quibus ob ſuſpicionem uſurpationis exigitur exactior probatio a Concilio præſcripta, manu Cardinalis Caraſæ eſt adnotatum, non eſſe faciendam mentionem in conſtitutione de Eccleſiaſticis, qui tanquam Eccleſiaſtici poſſident loca, ubi Eccleſia temporalem habet juriſdictionem, cum nunquam in mentem alicujus cadat, ut in his uſurpatio præſumatur, nec unquam de illis Rota locuta fuerit.

Ultimo, hac interpretatione minus læditur jus com- 26 mune, ſecundum quod ſufficit immemorabilis conſuetudo etiam in potentibus, Verall. *deciſ* 128. quæ incipit, *Juſpatronatus in magnis Dominis*: magis favetur patronatui ob probationis facilitatem; quod magnopere attenditur in perquirenda natura, & qualitate juriſpatronatus, ſecundum Frideric. de Senis *d. conſ.* 65. *n.* 2. Jo. de Selva, & Covarr. *loc. cit.* ac demum excluditur delictum, & præſumptio iniquitatis adverſus Eccleſiam; quod conſiderat Puteus *deciſ.* 58. *Quia in cauſa, n.* 7. *lib.* 1. & ita cenſuit S. Congregatio.

DE

DE ELECTIONE.

Idem Innocentius III. Priori Sancti Frigidiani G. & G. Canonicis Lucanenſibus.

CAPUT XXVII.

Cum cauſam, quæ inter Bonum presbyterum, & Brunum Canonicum ſancti Petri Lucanen. vertitur, ſuper eo quod dictus presbyter Bonus, a majori parte Canonicorum ejuſdem Eccleſiæ (prædicto B. & quodam alio contradicentibus) in Priorem, ſicut dicitur, eſt electus, olim vobis duximus committendam: & infra. Quamvis autem multi Priores continue unus poſt alium, in ipſa Eccleſia per multa, & longa tempora fuerint non profeſſi: quia tamen præfatus presbyter B. non eſt profeſſus obſervantiam regularem, dubitatis (& merito) nobis procedere inconſultis. Quia igitur non debemus attendere ſolummodo quid factum ſit, ſed potius quid ſit faciendum: Conſultationi veſtræ taliter reſpondemus: quod cum ſecundum legem divinam non ſit in bove arandum, & aſino: nec quiſquam debeat veſtem inducere de lana linoque contextam: irritetis electionem prædictam: & compellatis præfatum præsbyterum alioſque Clericos non profeſſos, ut vel Beati Auguſtini regulam in eadem Eccleſia conſtitutam profiteantur & ſervent, aut ipſam Eccleſiam omnino dimittant.

SUMMARIUM.

1 *Electio de non profeſſo ad regimen Eccleſiæ regularis caſſatur conſuetudine non obſtante.*
2 *Conſuetudo longæva, licet irrationabilis, inducit probabilem dubitationem.*
Niſi ſit contra jus naturale, vel divinum, num. 4.
3 *Sententia contra jus lata in vim conſuetudinis irrationabilis valet ipſo jure, licet ſit retractanda.*
5 *Factum non attenditur, ſed potius quid fieri debeat.*
6 *Conſuetudo mala eſt radicitus extirpanda.*
7 *Facta contra jus habentur pro non factis, & quæ de facto proceſſerunt, de facto retractari debent.*
8 *Homines diverſæ profeſſionis non ſunt in eodem officio ſociandi, ſi aſſocientur ita, ut ſint unum corpus; ſecus ſi tanquam ſinguli, n. 10.*
9 *Deuteronomii authoritas, Non arabis in bove ſimul, & aſino, exponitur.*
11 *Ad Beneficia regularia non profeſſus aſſumi non poteſt ad Abbatiam, Prioratum, vel adminiſtrationem Eccleſiæ Regularis, & n. 34. & ad hoc requiritur expreſſa profeſſio, non ſufficit tacita, num. 13.*
Alias irrita eſt proviſio, n. 14. & 34.
Nec valet contraria conſuetudo, n. 23.
Et Ordinarii inferiores non poſſunt Abbatias, & beneficia adminiſtrationem habentia conferre niſi profeſſis, n. 38.
Et in proviſionibus, quas faciunt non profeſſi, non eſt apponendum decretum. Ex nunc prout ex tunc, & poſtquam, & c. n. 39.
Et nulla eſt proviſio de dignitate regulari facta Clerico ſeculari ab Archiepiſcopo Cæſarauguſtano cum decreto, ut infra annum habitum ſuſcipere, & profeſſionem emittere teneatur, n. 40.
12 *Reges Hiſpaniarum in vim indulti Adriani VI. præſentare non poſſunt perſonas ſeculares ad Præfecturas regulares.*
14 *Regularis eligi non poteſt ad Prælaturam, ſeu adminiſtrationem ſuæ, vel alterius Religionis, niſi ſit expreſſe profeſſus, alias irrita eſt electio, & numer. 34.*
15 *Clericus ſecularis præfici non poteſt Regularibus, ſed Regularis Clericus poteſt præfici ſecularibus: & quæ ſit ratio differentiæ.*
16 *Regularis an poſſit fieri Canonicus in Eccleſia ſeculari.*
17 *Epiſcopus præfici poteſt regimini Eccleſiæ Regularis, licet ſit Clericus ſecularis, & numer. ſeqq. uſque ad num. 23.*
18 *Et dicitur Epiſcopus, & Abbas, & Monachis immediate preeſt, eoſque ad profeſſionem recipit.*
19 *Et Monachi debent illi obedientiam, quam debent Abbati.*
20 *Papa aliquando gerit perſonam Regis.*
21 *Epiſcopus ſanctior præſumitur quolibet Monacho, vel Abbate.*
22 *Et Religione debet omnibus præeminere.*
23 *Conſuetudine induci non poteſt, ut Clericus ſecularis præficiatur regimini Eccleſiæ regularis.*
24 *Habilitas non eſt præſcriptibilis.*
25 *Præſertim contra jus divinum, & rationem naturalem.*
26 *Clericus ſecularis non poteſt eſſe Clericus in Monaſterio.*
27 *Si habeat jus in participatione ſpiritualium; ſecus ſi ſimpliciter recipiatur ad officiandum, & num. 29.*
28 *Clericus ſecularis non poteſt eſſe Canonicus, ſeu Prebendatus in Eccleſia regulari.*
30 *Et quid ſi Prebendatus non faciat Collegium cum Regularibus, & n. 32.*
31 *Et quid poſt Concilium Tridentinum.*
33 *Regulares intrantes religionem collapſam non excuſantur a mortali culpa, ſi regulam, quam profeſſi ſunt, ad unguem non ſervent.*
34 *Beneficia regularia adminiſtrationem habentia conferri non poſſunt niſi religioſis ejuſdem ordinis expreſſe profeſſis; reliqua vero conferri poſſunt etiam Clericis ſecularibus, qui habitum ſuſcipere, & profeſſionem emittere teneantur.*
35 *Intellectus hujus capituli.*
36 *Tridentinum Concilium* cap. 10. ſeſſ. 24. *expenditur.*
37 *Intellectus Clement.* 1. de ſupplend. negl. Prælat.
41 *Proviſus de beneficio regulari, cujus ſtatus fuit immutatus, non tenetur habitum regularem ſuſcipere, vel profeſſionem emittere.*
42 *Beneficii regularis collatio facta ſeculari clerico tanquam de beneficio ſeculari non valet.*
43 *Conſuetudo an valeat contra jus commune.*

Fagnan. in I. Lib. Decretal.

Cum cauſam. Si non profeſſus eligitur ad regimen Eccleſiæ regularis, caſſatur electio, conſuetudine in contrarium non obſtante. Hoc dicit, Communis diviſio, ſecunda ibi, *quia igitur.* 1

Nota primo ibi, *Dubitatis & merito*: longævam conſuetudinem licet irrationabilem inducere probabilem dubitationem, ut hinc deducunt Hoſt. *numer.* 3. *in ver. Et merito*, Jo. Andr. *numer.* 4. *in eod. ver.* Butr. *num.* 18. Card. *num.* 4. Imola *eod. num.* Anchar. *num.* 2. Abb. *num.* 3. & Jo. de Anania *numer.* 1. quod facit ad ea quæ notantur in *cap. unico*, in gloſſ. *in ver. De cetero*, *de poſtulat. Prælat. lib.* 6. Unde inferunt Butr. & Abbas, ut ſententia lata obtentu talis conſuetudinis valeat etiam contra jus, hoc eſt, non ſit nulla ipſo jure, licet retractari debeat, ex quo conſuetudo eſt irrationabilis. Facit 2 3

Digitized by Google

quod notat Innocent. in *c. Cum ſpecial. infra de appellat.*
4 & in *c. P. & G. de offic. deleg.* Sed hoc videtur intelligendum, ſi irrationabilitas proveniat ex eo quod conſuetudo ſit contra jus commune, ſeu legem poſitivam; ſecus ſi contra jus naturale, vel divinum, ut *cap. fin. ſupr. de conſuetudine*, *c. Cum in Eccleſia*, *infr. de Simon.* & *cap. Cum haberet*, *de eo qui dux. in matrim. quam poll. per adulter.* & notat. Bart. *in l.* 2. *n.* 45. *verſ. Primo caſu*, *aut conſuetudo eſt contra jus naturale*, *C. Quæ ſit longa conſuetudo.*
5 Secundo nota, in verſ. *Quia igitur*, & ſigna litteram contra eos, qui ad juſtificandum eorum geſta fundant ſe in obſervantia longi temporis, dicentes quotidie factum eſt ſic, & ſic, ſecundum Antonium de Butr. *in* 8. *notab.* & Abb. *num.* 4. quia non debemus attendere ſolummodo quod factum ſit, ſed potius quid faciendum, ut hic dicitur, & in leg. *Sed licet*, *ff. de offic. Præſid.* ibi, *Non tam ſpectandum eſt quid Romæ factum eſt, quam quid fieri debet*, & in *leg penult. §. fin. ff. De juſt. & jur.* ibi, *Prætor quoque jus reddere dicitur etiam cum inique decernit, relatione ſcilicet facta non ad id, quod Prætor ita facit, ſed ad illud, quod Prætorem facere convenit.* Ad idem text. in *l. Legimus*, *ante finem*, 93. *diſt.* & in *cap. Quia ingredien-*
6 *tibus*, *de teſtam.* neque enim exemplis, ſed legibus judicandum eſt, ut *leg. Nemo*, *C. De ſentent. & interlocut. omn. judic.* & mala conſuetudo eſt radicitus extirpanda,
7 *c. Conſuetudo*, 8. *diſt.* Unde merito quæ de facto proceſſerunt, de facto retractari debent, *c. Ad præſentiam*, *de appellat. c.* 1. & ibi Joan. Andr. & Doctores, ut lite pendent. notatur in *l.* 1. *§ Nunciatio*, *ff. de novi oper. nunciat.* & in *c. Primates* in gloſſ. *in ver. Retractandam* 2. *q.* 1. & per Bald. *in l. Si pacto quo pœnam*, *in princ. C. de Pact.* facit quod notatur in *c. Arguta.* 2. *q.* 6. & in *c. Frater noſter*, 16. *q.* 1. facta enim contra jus habentur pro non factis, *c. Imperiali*, 25. *q.* 2. & *l. Non dubium*, *C. De legib.* De hoc plene in *c. Quæ contra jus*, *de reg. jur. lib.* 6.
8 Tertio nota, homines diſpari profeſſionis non eſſe in uno officio ſociandos: nam verba illa Deuteron. 22. hic
9 poſita, videlicet, *Non arabis in bove ſimul, & aſino*, ita exponuntur in *c. In nova*, 16. *q.* 7. vel, ut inquit Baldus *hic in principio*, in bove, & aſino, id eſt forti, & debili; quia quam male inæquales veniunt ad aratra juvenci; & per bovem ſignificatur profeſſus, id eſt fortis; per aſinum ſignificatur non profeſſus, & inexpertus vitæ arctioris. Ad idem text. in *c. Presbyteros*, 16. *q.* 1. & in Clement. 1. *de elect.* & notat gloſs. *hic in ver. Per multa*, Hoſt. *num.* 6. *in ver. Arandum*, Anton. de Butr. *num.* 10.
10 & Imol. *num.* 1. Qui tamen *num.* 4. hoc intelligit, & bene, ſi homines diſparis profeſſionis aſſocientur ad unum officium, ita ut ſint unum corpus; ſecus, ſi tanquam ſinguli, ut in *c. Joannes*, *de teſtam.* ubi Clericus, & laicus aſſociantur in executione teſtamenti, de quo ibi per Jo. Andr. *in* 3. *oppoſit.* & in *c. Per tuas*, *de arbitr.* ubi unus Clericus, & duo laici aſſociantur in compromiſſo de cauſa ſpirituali. Rurſus hoc intellige, ut dixi in *c. Non magnopere*, *ne Cler. vel Monach. in q.* An Doctor in ſeculo ſemel admiſſus in Collegium Doctorum utriuſque Juris, ſi poſtea Religionem capacem bonorum in communi profiteatur, ex ſui Superioris licentia eidem Collegio intereſſe, & in eo ſuffragari valeat, a *nu.* 3. *uſque in fin.* & præſertim *n.* 26. & 27.
11 Quarto nota, non profeſſum aſſumi non poſſe ad regimen Eccleſiæ regularis: ut hic, & in *c. Nemo*, 16. *q.* 1. & *in c. Pervenit*, *il* 2. 18. *q.* 2. Idque ſive aſſumatur per viam electionis, ut de Abbate cavetur in *c. Presbyteros*, 16. *q.* 3. *in c. Cum ad noſtram*, & *c. Cum in magiſtrum*, *inf. eod. de Abbatiſſa*, in *c. Quia ingredientibus*, *inf. de teſtam.* & in decreto Concilii Tridentini *c.* 7. *ſeſſ* 25. *de regular.* Et de Priore eſt caſus hic, ſive per viam collationis, ut in Clem. *Ne in agro*, §. *Sane prioratus*, *de ſtat. Monach.* & Clem. *un. de ſupplen. neglig. Prælat.* ſive per viam cujuſvis alterius proviſionis: ut probatur in *c. Cum de beneficio*, *de præb. lib.* 6. ubi ſi mandatur provideri Clerico ſeculari de aliquo prioratu, provideri non poteſt de prioratu, qui per Religioſos eſt ſolitus gubernari: & tenet Abb. in *d. c. Cum in magiſtrum in* 2. *notab.*
12 Unde inferturur Reges Hiſpaniarum, quibus Adrianus VI. dicitur conceſſiſſe jus præſentandi in ſuis regnis Abbates, & alios Præfectos Collegiatarum ſecularium, & regularium ſaltem Conſiſtorialium, præſentare non poſſint perſonas ſeculares ad præfecturas regulares, ut obſervat Navar. *Comment.* 3. *regul. in princ. num.* 2. & poſt eum Nicolaus Garzia in *tract. de beneſic. part.* 7. *c.* 10. *num.* 14.

Ad hoc autem ut quis præfici poſſit regimini Eccle- 13
ſiæ regularis requiritur expreſſa profeſſio, nec ſufficit tacita: nam etſi Goffredus dixerit eum, qui portavit habitum regularem per annum, ex hoc intelligi tacite profeſſum, juxta *c. Ex parte*, *de regul.* & valere electionem de illo, qui non eſt profeſſus expreſſe, dummodo ſit profeſſus tacite: hoc tamen non ſervat Curia, ut hic teſtatur Abbat Antiqu. *n.* 2. ſubdens ſe audiviſſe ob hanc cauſam fuiſſe caſſatam Lugduni ab Innocentio quandam electionem, & ſe credere hoc firmiter eſſe verum, ut innuit Innocentius in illa decretali ex parte. *Quia*, inquit, *in profeſſione datur benedictio, & certum quid ordinis ei confertur, ut ex forma profeſſionis habetur.* Idem docuit Hoſtienſ. in *d. c. Cum in magiſtrum*, *n.* 8. *in ver. Non fuerunt*, *infra eodem*, ubi ait, *non profeſſum ineligibilem eſſe quantumcunque moram in monaſterio traxerit ſine profeſſione expreſſa.* Hodie hoc expeditum in *c. Nullus*, *infr. eod. lib.* 6.
ubi ſtatuitur ut nullus religioſus ad Abbatiam, ſeu Præla- 14
turam ſuæ, vel alterius Religionis de cetero eligatur, niſi antea fuerit ordinem regularem expreſſe profeſſus; alias irrita ſit electio. Quod capitulum extenditur ad prioratus, & ad alias adminiſtrationes in Clement. *Ne in agro*. §. *Sane Prioratus*, *de ſtat. Monachor.* quo textu corrigitur opinio Ægidii in *dict. c. Cum in magiſtrum*, aſſerentis ad temporales adminiſtrationes poſſe aſſumi non profeſſus, cum illi ſint quaſi Caſtaldi: & idem dixit de laicis; ſed utrumque reprobatur in *d. §. Sane*, ut notat Jo. Andr. in prædicta decretal. *Cum in magiſtrum*, *n.* 3. Cardin. *ibidem n.* 2. *verſ. Quæro an non profeſſus*, & Anchar. *in* 2. *notab.*

Quod ſi quæras cur Clericus ſecularis non poſſit præfi- 15
ci regularibus; & e contra regularis præfici poſſit ſecularibus, ut *cap.* 1. & 2. 58. *diſt.* & *cap* 1. 18. *qu.* 1. ſolvit Vincentius hic, & poſt eum Abbas Antiquus *n.* 3. Quia quilibet regularis eſt inſtructus in regula clericali, non e
contra, ut notatur in *cap Officii*, *infra eod.* & in idem 16
recidit ratio quam aſſignat gloſſ. additionalis in *c. Cum ad noſtram in verſ. Monachus*, *infra eod. Quia*, inquit, *Monachus clericus eſt, ſed non convertitur: propterea quilibet Monachus in clericali officio videtur inſtructus, ſed clericus ſecularis non in monachali.* Sed hodie an hoc ſit verum, ut ſcilicet regularis ſit capax beneficii ſecularis, dixi in *cap. Quod Dei timorem*, *infr. de ſtatu Monach.* ubi plene videas. Hoſt. *hic numer.* 7. tenet regularem non poſſe fieri Canonicum in Eccleſia ſeculari, arg. *cap. ultimo*, *de relig. domib.* nec obſtare *cap. Ad audientiam*, *infr. de Eccleſ. ædific.* quia continet indulgentiam ſpecialem. Facit ſecundum eum quod notatur in *c. In Eccleſia*, *de inſtitut.*

Regula ſuperius firmata *num.* 11. fallit in Epiſcopo, 17
qui poteſt præfici regimini Eccleſiæ regularis, licet ſit Clericus ſecularis, ut patet in *cap. Cauſam quæ*, *infra de Judic.* & *in cap.* 1. *Ne ſede vacante*, ubi Epiſcopus erat ſe-
cularis, licet uterque locus eſſet regularis. Idemque vi- 18
demus in Eccleſiis Pampilonen. Vintonien & in aliis compluribus, in quibus ratione Epiſcopalis ordinis, & officii eſt Epiſcopus, ſed Abbas dicitur; tum quia Monachis immediate præeſt, & ab eis eligitur, & Monachos ad profeſſionem recipit, quod eſt Abbatis, ut in Authen. *de Sanctiſſ. Epiſcop. §. Jubemus*, *c. Porrectum*, & *cap. Ad Apoſtolicam*, *de Regular.* tum quia Monachi debent illi obedientiam, quam debent Abbati, *c. Non dicatis*, 12.
quæſt. 2. unus enim quandoque gerit perſonam duorum ra- 1
tione diverſi officii quod exercet: ſicut Papa, qui aliquando gerit perſonam regis, ut *c. Licet*, *de foro compet.*
ita Bernardus Compoſtellanus *hic num.* 1. nec ſecundum 20
eum obſtat hæc decretalis, & alia jura, quæ dicunt ſecularem, ſive non profeſſum non poſſe in Abbatem aſſumi; quoniam hoc contingit propter excellentiam, & utilitatem dignitatis Epiſcopalis, *c. Ante omnia*, 40. *diſt.* cum enim Epiſcopus non ſolum Monachis, quibus immediate præeſt, *c. Pervenit*, 16. *q.* 1. *c. Abbas*, & *quatuor c. ſeqq.* 18. *q.* 2. Sed etiam omnibus aliis ſuæ civitatis, & diœceſis ſit valde utilis; propter hoc, & quia Epiſcopus ſanctior præſumitur quolibet Monacho, vel Abbate, Sancti Patres approbaverunt ut ſecularis Epiſcopus præeſſet monachis immediate, ſi ad utrunque officium idoneus inveniretur. Idem firmant Abbas Antiquus *hic num.*

numer. 4. *&* 5. dicens hoc eſſe ſpeciale in Epiſcopo; quia
cum præeſſe debeat & ſecularibus, & regularibus, pro-
22 pterea hoc fuit toleratum in eo; & quia religione de-
bet omnibus præminere, ut *cap. Ex multa, in princ.*
infra de voto. Hodie hæc fallentia eſt approbata in *cap.*
Nullus, verſ. ad dignitatem, & ibi notat gloſſ. fin. &
Doctores *infra eodem lib.* 6. Abbas Siculus *hic n.* 6. &
alii communiter.

23 Quinto nota, ut Clericus ſecularis aſſumatur ad regi-
men Eccleſiæ regularis, non poſſe induci conſuetudine,
ut hic eſt caſus; quia eſt irrationabilis, ſeu contra bonos
mores, & contra jus, ut *c. Nemo*, & *c. Presbyteros*, 16.
q. 1. *c. Perveniit*, il 2. *c. Abbatem*, & *c. Quam ſit*, 18.
q. 2. & ideo non obſervanda, *c. Illa*, 12. *diſt.* & *c. Cum*
venerabilis, *ſupr. de conſuetud* & hinc notant gloſſ *In*
ver. irritetis, Innocen. *in princ.* Hoſtienſ. *n.* 1. Butr. *n.* 7.
in 6. *notab.* Cardin. *n.* 2. *in* 2. *notab.* & Abbas *n.* 6. *verſ.*
Et nota quod non poteſt ex conſuetudine introduci.

24 Sexto nota, habilitatem non poſſe præſcribi, id eſt,
ut inhabilis ad aliquod officium reddatur habilis propter
longævam conſuetudinem, ſeu diuturnam obſervantiam,
25 ut hic per Anchar. *n.* 4. & Joan. de Anan. *n.* 2. præſertim
ſi inhabilitas ſit contra legem divinam, & rationem na-
turalem, ſecundum Abbatem *n.* 6.

26 Septimo nota ibi, *aliosque Clericos non profeſſos*, nul-
lum Clericum ſecularem poſſe eſſe Clericum in mo-
naſterio, ſecundum Innocentium *n.* 2. *in ver. Dimit-*
tant, Baldum *eodem num* & Butr. *num.* 13. *in* 11. *notab.*
27 quod tamen limitat, & intelligit Innocentius, verum
eſſe ſi habeat jus in participatione ſpiritualium, ſicut
28 eſt habere vocem in electione Prioris, & hujuſmodi.
Unde infert Hoſtien. *num.* 7. ut ſecularis non poſſit eſ-
ſe Canonicus in Eccleſia regulari, quia nec præbenda-
tius, ut in *cap. Ea que*, §. *Præcipimus*, *infr de ſtat. mo-*
nach. & notatur in *c. Deus qui*, *de vita*, *& honeſt. cleric.*
& nota hujuſmodi Clericos eſſe cogendos aut profeſſio-
nem emittere (intellige ſi hoc placeat Monaſterio, ſe-
cundum Innocentium *num.* 1. *in ver. Profiteantur*, ad
hoc *cap. Ad Apoſtolicam*, *infra de regular.*) aut mona-
ſterium dimittere, ut hic dicitur in fine. Quod ſimili-
ter intellige quando lapſus eſt annus, & non eſt facta
profeſſio, ut in Clem. *Eos*, *de regular.* ſecundum Imo-
lam *hic n.* 3. Ad hoc Concilium Tridentinum in *cap.* 16.
verſ. Finito tempore noviciatus, *ſeſſ.* 25. *de regular.* ſecus
29 autem eſt, ſi tales Clerici jus non habeant in participa-
tione ſpiritualium, ſed ſimpliciter recipiantur ad offi-
ciandum; hoc enim non prohibetur, ut ea mente In-
nocentii declarat Baldus *hic num.* 2. per tex. *in d.* §. *Præ-*
30 *cipimus*; quinimo tenuit ibi Hoſtien. ſeculares Clericos
poſſe eſſe præbendatos in Eccleſia regulari, dummodo
non faciant Collegium cum regularibus. Huic autem
31 limitationi non videtur adverſari decretum Concilii Tri-
dentini in *c.* 10. *ſeſſ.* 14. nam etſi generaliter, & indefi-
nite prohibeat non profeſſos habere beneficia regularia,
ut inferius patebit: tamen hoc ipſum prohibebat jus com-
mune, ut hic probatur, & in *cap. Cum de beneficio*, *de*
præb. lib. 6. Unde ſicut prohibitio juris communis non
obſtat quin Clericus ſecularis poſſit eſſe præbendatus in
Eccleſia regulari, ſi nullum habeat jus in participatione
ſpiritualium, & non faciat collegium cum Regularibus,
juxta limitationem Innocentii, & Hoſtien. ita nec vide-
tur obſtare prohibitio Concilii. Quandoquidem lex no-
va diſponens in materia antiqua, ſicuti facit Concilium,
recipere debet omnes limitationes & reſtrictiones, quas
materia ab antiquis legibus recipiebat, *l. In contractibus*,
§. *Præterea*, *Cod. De non num. pecun.* adeo ut perinde ſit
ac ſi limitationes, & reſtrictiones hujuſmodi eſſent de-
ſcriptæ, incluſæ, & incorporatæ in Concilio, ut notat
Bart. *in leg.* 1. §. *Lex Falcidia*, *ff. Ad legem Falcidiam*,
plene Angelus Aretin. *conſ.* 36. *Videtur*, *num.* 18. Et eo
magis quia Concilium in *d. c.* 10. in ſua prohibitione uti-
tur eadem ratione ex Deuteronomio deſumpta, qua uti-
tur textus noſter, videlicet ne induant veſtem lino lana-
que contextam: quæ ratio importat, ut homines diver-
ſæ profeſſionis in eodem officio collegialiter ſociati non
debeant, ut oſtenſum eſt ſupra *in* 3. *notab. num.* 8. *&* 10.
& ſic ut jus non habeant in participatione ſpiritualium,
juxta limitationem Innocentii, & ampliationem Ho-
32 ſtienſis. Certum in hoc non audeo quidquam firmare,
tum quia nil reperio deciſum; tum quia contra opinio-
nem Hoſt. quod Clerici ſeculares, dummodo non fa-
ciant Collegium cum Regularibus, poſſint eſſe præben-
dati in Eccleſia Regulari, tenuit Anton. de Butr. in *d. c.*
Ea que, § *Præcipimus*, *de ſtatu Monach.* & oppoſitum
videtur innuere ilic textus ſecundum Abb. *hic n* 6. *verſ.*
Et optime facit, qui etiam ponderat ver. *Omnino*, hic
poſitum, quod videtur inſinuare, ut in nullo caſu non
profeſſi poſſint eſſe præbendati in Regulari Eccleſia.

Octavo nota diligenter illam copulam, *& ſervent*; 33
Nam ut formaliter inquit Anton. de Butrio *n* 14. *non*
excuſantur intrantes Regulam collapſam, ſe ipſam profiten-
tur, licet tempore quo profitentur non ſit ibi obſervantia, ſi
regulam ad unguem non ſervant; & ſic videtur quod omnes
Monachi hodie vadant ad domum diaboli. Hæc ille: &
ſequitur Jo de Anan. *n.* 4. dicent: *Nota textum, & ſer-*
vent regulam: qui probat quod non excuſatur ille, qui intrat
Religionem collapſam, in qua regula non ſervatur ad un-
guem, ſi illam profitetur; & ſic videtur ſecundum Domi-
num Antonium quod hodie omnes Monachi vadant ad do-
mum diaboli. De hac materia ſcripſi plene in *c. Recolen-*
tes, *in* 2. *notab. inf. de ſtatu Monach.*

Ultimo nota, & nunquam obliviſcaris differentiam 34
inter Abbatias, Prioratus, & alia beneficia regularia
adminiſtrationem habentia, & inter beneficia ſimplicia,
cujuſmodi ſunt Præbendæ, Portiones Monachales, &
alia id genus: nam ad præfecturas regulares aſſumi non
poſſunt, niſi Religioſi actualiter expreſſe profeſſi, ut
oſtenſum eſt ſupra in 4. *notab.* alioquin ipſo jure irrita
eſt electio, ut probatur in *c. Officii*, ibi, *Irritam eſſe*
decrevimus, *& inanem*, & in *cap. Cum in magiſtrum*,
ibi, *ad amotionem eorum*, *infra eod.* & hodie eſt expedi-
tum in *cap. Nullus*, *infra eod. lib.* 6. ut per Jo. Andr. *hic*
n. 4. *in verſ. Irritetis*. Bald. *in princip.* Card. *num.* 2. *in* 3.
notab. Anchar. *num.* 1. & Abb. *n.* 6. At vero ad obtinen-
da beneficia ſimplicia non requiritur actualis profeſſio,
imo nec habitus regularis; ſed ſatis eſt ut beneficia hu-
juſmodi conferantur Clericis ſecularibus, qui habitum il-
lius Ordinis ſuſcipere, & profeſſionem emittere tenean-
tur. Quæ differentia ſatis probatur hic: nam in priori 35
parte, ubi agitur de electione Presbyteri ſecularis in Prio-
rem monaſterii, textus dicit, *electionem irritetis*, id eſt,
irritam nuncietis, prout exponit gloſſ. in *cap. Cum ad no-*
ſtram, *in ver. Irritare*, *inf. eodem*, & tenet hic Inno-
centius *n.* 1. *ver. Irritetis*, Hoſt *num.* 8. *in eodem ver.* &
Butr. *in* 7. *notab.* Sed in poſteriori parte, ubi agitur de
aliis Clericis, textus utitur illis verbis: *B. Auguſtini regu-*
lam profiteantur, *& ſervent*, *aut ipſam Eccleſiam omni-*
no dimittant. Nec obſtat, quod litera promiſcue, & ſub
unica determinatione agat de Presbytero, qui fuerat
electus in Priorem, & de aliis Clericis. Quoniam non
agit de Presbytero tanquam Priore, cum ejus electio
jam eſſet caſſata; ſed de Presbytero tanquam Clerico,
ut innuit illa dictio, *alios*, quæ eſt repetitiva ſimilium,
gloſ & DD. in *c. Sedes*, *de reſcr.* Unde ſenſus eſt, ut ſi
prædictus Presbyter una cum aliis Clericis velit remane-
re in monaſterio, non ut Prior, ſed ut Canonicus, ſeu
Præbendatus (nam de Canonicis Regularibus loquitur
Capitulum ſecundum Baldum, in princip.) tunc tam
ipſe, quam alii Canonici compellantur, aut profeſſio-
nem emittere, aut Eccleſiam, ſeu monaſterium dimit-
tere; & ſi illa clauſula utrunque determinabile unifor-
miter determinat, juxt. reg. *leg. Jam hoc jure*, §. *fin. de*
vulg & pupill. & l. fin. C. de ſent *cum ſimil.* Sed quatenus
differentia hujuſmodi non probaretur hic, eo quod ele-
ctio in Priorem de Presbytero ſeculari ſecundum hæc
tempora, non eſſet irrita, ſed irritanda, ſecundum
alium intellectum gloſ. in *c. Nullus*, *in ver. Irritum*, *inf.*
eod. lib. 6. Card. *hic n.* 5. Imol *n.* 2. adhuc tamen hodie in
ſe vera eſt; quia per jura ſcati electio de non profeſſo ad
Præfecturam regularem eſt irrita ipſo jure, ut in *d. c. Nul-*
lus. Sed quoad beneficia inferiora ſtat jus vetus, cum non
reperiatur immutatum, *l Sancimus*, *C. de teſt. l. Præcipi-*
mus, *in fin. C. de appell cum ſimil.* & idcirco ſatis eſt, ut
poſtea profeſſionem emittant, & ſufficit tacita, ut innuit
gloſſ. in præd. Decret. *Nullus*, *in ver. Expreſſe*, & in
hoc caſu ſalvatur opinio Goffr. de qua ſupra in 4. *notab.*

Hanc differentiam tacite approbavit Tridentina Syn- 36
odus in *d c.* 10. *ſeſſ.* 14. dum ſtatuit *ut regularia benefi-*
cia in titulum Regularibus profeſſis provideri conſueta,
cum per obitum, *aut reſignationem*, *aut alias illa in tito-*
lum obtinentes vacare contigerit, *Religioſis tantum illius*
Ordinis, *vel iis*, *qui habitum omnino ſuſcipere*, *& pro-*

ci ipſum jure electionis uti libere paterentur, abſolvere ſtudeas Canon[illegible] ſæpedictos, maxime ſi ſit notorium, quod in Tuſcia generalis conſuetudo ſervetur, ut in Cathedralibus Eccleſiis ſolum Capitulum, irrequiſito Epiſcopo, eligendi Canonicos habeat facultatem.

S U M M A R I U M.

1 *Electio Canonicorum de conſuetudine poteſt ad ſolum Capitulum pertinere.*

2 *Collatio Canonicatuum, & præbendarum in Cathedrali Eccleſia ad quem ſpectet de jure communi; & num. ſeqq.*

3 *Præbendarum collatio de generali conſuetudine ſpectat ad Epiſcopum ſolum ſine conſenſu Capituli.*

4 *Prælatus ſolus dicitur habere jus conferendi, licet de conſenſu alterius conferre debeat.*

5 *Conferre aliud eſt, aliud conferenti conſentire.*
Collationem habens de conſenſu alterius dicitur habere liberam collationem, ibid.

6 *Expectativa ad beneficium ſpectans ad collationem Epiſcopi, & Capituli, non includit beneficium ad collationem Epiſcopi cum Capituli conſenſu.*

7 *Collatio præbendæ facta ſine conſenſu Capituli an ſit nulla, & num. 9.*

8 *Et an tertius poſſit hanc nullitatem opponere, aut judex allegationem ſupplere.*

9 *Conferre habens de Capituli conſenſu, habere debet conſenſum ſaltem majoris partis; alias nulla eſt collatio.*

10 *Collatio beneficiorum requirit conſilium, vel conſenſum illius, cujus principaliter intereſt.*

11 *Collatio Præbendarum in Cathedrali de jure eſt ſimultanea inter Epiſcopum, & Capitulum ſecundum communem opinionem, quam ſervat Rota, & num. 13.*

12 *Cardinalis dum allegatur ab Henrico Boich, & Bellamera, intelligitur Jo. Monachus, non autem Zabarella, qui fuit illius poſterior.*

13 *Præbenda in dubio præſumuntur erecta de bonis communibus Eccleſiæ.*

14 *Congregationis Concilii Deciſio de collatione ſimultanea incaute a quibuſdam refertur.*

15 *Pœnitentiarii electio ad ſolum Epiſcopum pertinet; collatio vero præbendæ fieri debet ab eo, ad quem antea ſpectabat.*

16 *Intellectus c. Poſtulaſtis, de conceſſ. præb.*

17 *Canonicorum receptio in Cathedrali Eccleſia pertinet ſimul ad Epiſcopum, & Capitulum.*

18 *Dignitatum collatio in Cathedrali Eccleſia an ſit ſimultanea, & num. ſeqq.*

19 *Dignitas, & jura Eccleſiæ poſſidentur pariter per Epiſcopum, & Capitulum.*

20 *Præſentationes de jure communi ſpectant ad Prælatum, & Capitulum ſimul.*

21 *Pœnitentiarii præſentatio, ſicut & collatio, fieri poteſt ab eis, ad quos ſpectabat ante Conc. Trid. dummodo fiat delecto ab Epiſcopo.*

22 *Præbendarum collatio in Collegiata Eccleſia ad quem ſpectet de jure communi.*

23 *Monachorum creatio de jure communi ſpectat ad Abbatem, & Conventum.*

24 *Abbas & Conventus unum corpus conſtituunt.*

25 *Conſuetudo in electionibus, & beneficiorum collationibus ſpectanda eſt.*

26 *Sive collationem det ſoli Prælato, ſive ſoli Capitulo, ſive alteri eorum de conſenſu, vel conſilio alterius.*

27 *Dummodo tamen ſit legitime præſcripta.*

28 *Conſuetudo circa ſimultaneam collationem Epiſcopi, & Capituli eſt juris communis obſervantia.*

29 *Privilegium quod habet Epiſcopus, vel Capitulum, ut alter eorum ſine altero poſſit conferre, ſervandum eſt.*

30 *Et quid in fundatione Eccleſiæ.*

31 *Inſtitutio in beneficiis Juriſpatronatus, quæ poſt Conc. Trid. acquiruntur, reſervari non poteſt alteri, quam Epiſcopo.*

32 *Etiam in Eccleſiis exemptis, niſi Rector ordinaria fungeretur juriſdictione:*

33 *Inſtitutiones, quæ ante Concilium ex immemorabili ad inferiores ſpectabant, an ſint ſublatæ.*
Fagnan. in I. Lib. Decretal.

34 *Præſentatio in Canonicatibus, & præbendis, de jurepatronatus ſpectat ad patronum, & inſtitutio ad Epiſcopum cum conſenſu, vel conſilio Capituli.*

35 *Juſpatronatus acquiritur ex fundatione, vel dotatione etiam ſine expreſſa reſervatione, dummodo patronatui non fuerit renunciatum.*

36 *Collatio inferiorum beneficiorum in Cathedrali fieri poteſt ab Epiſcopo ſine conſenſu, vel conſilio Capituli.*

37 *Vicarii perpetui in Eccleſiis Cathedralibus ſunt ad præſentationem Capituli, & inſtitutionem Epiſcopi.*

38 *Et quid in undecim Vicariis a S. Pio V. inſtitutis in totidem Urbis Baſilicis.*

39 *Electio Prælati in Cathedrali Collegiata, vel Conventuali Eccleſia, de jure communi pertinet ad Capitulum, Collegium, vel Conventum.*

40 *Confirmatio vero ad proximum Superiorem.*

41 *Collatio beneficiorum ſonantium in nomen Rectoria ſpectat ad Epiſcopum cum Capituli conſilio, ſi majora ſint; ſi minora, ad Epiſcopum ſolum.*

C*Um Eccleſia*. De conſuetudine poteſt Canonicorum electio ad ſolum Capitulum pertinere. Hoc dicit ſecundum Joann. Andr. & omnes, & concordat *cap. unic. §. fin. Ne Sede vacant. lib. 6.* Communi, diviſio: Conſultatio & Reſponſio. Secunda ibi, *Mandamus*. 1

QUÆRO, ad quem de jure communi ſpectet collatio Canonicatuum, & præbendarum in Cathedrali Eccleſia. 2

In hoc articulo quatuor ſunt principales opiniones, quæ colliguntur ex gloſſ. magna *hic in verſ. Poſtulavit*, & Ægid. Bellam. in *conſ.* 10. *incip. Factum eſt tale, col. penult. n. 58. & ſeqq. verſ. Quæritur ergo, nunquid judex*.

Prima opinio eſt eorum, qui putant collationem ad ſolum Epiſcopum pertinere, inter quos ex antiquis numerantur Vicent. Tancred. Laurent. Goffred. & Bernard. in *c. Ex frequentibus, ſupra de inſtitut.* Jo. Andr. in *cap. 1. ſuper fine ultimæ gloſſæ, ſupra eodem*, Joan. Calder. hic dicens hanc eſſe tenendam, Guilielm. de Montelaud. in *c. A collatione, de appellat. lib. 6.* eamque amplectitur, & tuetur latiſſime Jo. de Lugnan. in *cap. Ea noſcitur, infra de his, quæ fiunt a Prælat.* quos refert & ſequitur Bellam. *d. conſ.* 10. *col. fin verſ. Quid dicendum*, ubi affirmat hanc opinionem eſſe veriorem, & eam ſervare Palatium Apoſtolicum. Quin 3
etiam paulo poſt num. 59. teſtatur hodie de generali conſuetudine omnium Eccleſiarum, quam in fine conſilii dicit eſſe notoriam, hoc ſervari, ut ad Epiſcopum ſolum ſpectet præbendarum collatio, & conſenſus, vel conſilium Capituli non requiratur.

Et pro hac opinione Doctores inducunt *d. c. Ex frequentibus, de inſtitut.* Item allegant *cap. Ad decorem, eod. tit. cap. Nullus, 16. q. 7. cap. Gratiæ, de reſcript. in 6. & cap. Si tibi, de conceſſ. præb. eodem lib. cap. In novo, 21. diſt. & cap. Si quis Epiſcopus, 1. q. 1.* ubi dicunt hoc expreſſum.

Sed tu adverte, quia etſi præcitati Doctores dicant 4
collationem præbendarum in Cathedrali Eccleſia ſpectare ad Epiſcopum ſolum; non tamen excludunt conſenſum Capituli, quia ſtat ſimul, ut Prælatus ſolus habeat jus conferendi, & tamen de conſenſu alterius conferre debeat. Nec ille, cujus conſenſus requiritur, collationem facit; quia ſicut aliud eſt vendere, aliud 5
venditioni conſentire, *leg. Aliud, ff. de regul. jur.* ita aliud eſt conferre, & aliud conſentire, ut eſt caſus in *c. unico, Ne Sede vacant. lib. 6.* & notat Jo. Andr. in *cap. A collatione, numer. 1. de appell. eodem lib.* Unde qui collationem habet de conſenſu alterius, dicitur nihi- 6
lominus habere liberam collationem, ut per Biſignett. *deciſ.* 10. *de præbend.* Sicut in ſimili beneficium ad Abbatis præſentationem de conſenſu Epiſcopi dicitur ad

S 3 præſen.

præſentationem liberam Abbatis, ut per eundem Biſigner. *dec.* 2. *de conceſſ. præbend.* Et expectativa ad beneficium, quod ſpectat ad collationem Epiſcopi, & Capituli, non comprehendit beneficium ad collationem Epiſcopi cum Capituli conſenſu, ut idem dixit *dec.* 79. *de reſcript.* Et ra-
7 tionem reddit Bellam. *deciſ.* 181. *in fine*, & in præallegato *conſ.* 10. *ad finem*, *verſ. Sed opponet*, quia ſcilicet defectus conſenſus Capituli non redderet collationem ipſo jure nullam, argum. *cap. Continebatur*, & *cap. Cum vos*, *infra de his, quæ fiunt a Prælat.* cum his, quæ notantur per Innocentium *in cap. Cum conſuetudinis*, *de conſuetud.* & *in cap. Dudum*, *in gloſſ. ultima de rebus Eccl. non alienand. lib.* 6. Nec obſtat textus *in cap. Novit*, *de his, quæ fiunt a Prælat.* ibi: *Nos enim talem inſtitutionem carere decernimus robore firmitatis*: Quia ſecundum Bellam. ibi debet ſuppleri, videlicet per ſententiam; ut probatur in *d. cap. Ea noſcitur*, *eodem tit. in ver. Si conſtiterit*, & *in ver. Vacuari*, cum utrobique notatis per Hoſtienſ. & Jo.
8 Andr. Unde non contradicente Capitulo, cujus intereſt, non poteſt tertius de hoc opponere, ut patet ex notatis per Cyn. *in l. Cum ſervum*, *Cod. de ſerv. fugit.* & per Bart. *in l.* 2. *ff. de except. rei judic.* & per Jo. Calder. *in cap. Capitulum*, *de reſcript.* Imo nec poſſet judex ex officio hujuſmodi allegationem ſupplere, ſecundum ea, quæ notat Henric. Boich. *in cap. Bona*, *de Poſtul. Prælat.* & confert deciſio Cotiæ 197. ubi in caſu converſo tenet valere collationem Canonicatus Cathedralis Eccleſiæ factam per Capitulum, non contradicente Epiſcopo. Itaque dum Doctores præallegati dicunt collationem præbendarum eſſe liberam Epiſcopi, vel ſpectare ad ſolum Epiſcopum, ita intelligi debent, ut nihilominus requiratur conſenſus, vel conſilium Capituli. Et ita hæc prima opinio in effectu coincidit cum ſecunda, vel tertia opinione; alioquin nec vera, nec probabilis eſſet, aut confunderetur per *d. c. Ea noſcitur*, & *c. Novit*, & per alia jura inferius citanda. Atque ita hanc primam opinionem circumſcripta conſuetudine declarat Ægid. Bellam. *in eodem conſ.* 10. *col. ult. verſic. Item non eſt verum*; ubi dictum Joannis Monachi, quod collatio ſpectet ad ſolum Epiſcopum de conſuetudine, declarat eſſe intelligendum per totalem excluſionem Capituli; quia, inquit, de jure requiritur conſenſus, vel conſilium Capituli. Et paulo infra prope finem Concilii, verſ. *Sed oppones*, dicit negari non poſſe, quin conſenſus, vel ſaltem conſilium Capituli requiratur, & opiniones omnium in hoc convenire. Et idem notat compilator deciſionis Ægidii 69.

9 Secunda opinio eſt Compoſtellani hic *num.* 1 ubi tenet proviſionem Præbendarum, & Canonicatuum Cathedralis Eccleſiæ de jure communi ſpectare quidem ad Epiſcopum, per textum, in *d. c. Nullus*, 16. *qu.* 7. & *d. c. Ex frequentibus*; ſed tamen hanc proviſionem debere Epiſcopum facere de ſui Capituli conſenſu, alias non valeret, juxta textum in *d. c. Novit*, & *c. Quanto de his, quæ fiunt a Prælat.* Et ita ſecundum eum intelligitur *c. Poſtulaſtis*, *infra de conceſſ. præbend.* & conſimiles, Et tenet collatio, ſi Epiſcopus confectat ſaltem cum conſenſu majoris partis, alias nulla eſſet collatio, quia non diceretur Epiſcopus contuliſſe de Capituli conſenſu, ex quo majorem partem non haberet, ut *c. Cum in cunctis*, *infra de his, quæ fiunt a maj. par. Cap.* gl. in *c. Unico*, §. 1. *in ver. Aſſenſu*, *Ne Sede vacan. lib* 6. Hanc ipſam opinionem amplectitur Archid. *in Sum.* 21 *diſt.* dicens tutius ac verius eſſe hoc ſentire. Et pro eadem allegantur Vinc. Jo. Laurent. Goffred. & alii ſupracitati pro prima opinione: illa enim coincidit cum hac ſecunda, ut dixi *n.* 4. *verſ. Sed tu adverte*. Cui etiam adſtipulantur ex recentioribus Jo. de Selva in *tract. de benefic.* 2 *p. qu.* 22, *caſu* 4. *a num.* 12. Duaren. *de benef. lib.* 3. *c.* 4 dicens receptius eſſe in Præbendis, & dignitatibus Eccleſiæ Cathedralis collationem ad Epiſcopum ſpectare cum conſenſu Capituli, Burſat, *conſ.* 126. *n.* 45. *lib.* 2. & Quintanadv. *lib.* 1. *c.* 5. *num.* 4.

Tertia opinio eſt Hoſtien. hic *n.* 5. & *n.* 9. *in ver. Poſtulavit*, *verſ. Si non habet patronum*, qui poſt multa concludit, in Præbendis, & aliis beneficiis inferioribus patronum non habentibus, inſtitutionem, & deſtitutionem ad Prælatum mero jure pertinere. Nam Dominus, cujus vices gerit Epiſcopus, duodecim Apoſtolos, & ſeptuaginta duos Diſcipulos elegit, ut *c. In novo*, 21. *diſt.* & habetur expreſſe in *d. c. Nullus*, 16. *q.* 7. Et Moyſes ex præcepto Domini Aaron in Pontificem, & filios ejus in Sacerdotes elegit, ut §. 1. 21. *diſt.* & videtur expreſſum in Auth. *de menſura ordin. Cler. coll.* 3. & in *c. Cum ſatis*, & *c. ſeqq. ſup. de offic. Archid.* Debet tamen Prælatus hujuſmodi collationem facere de conſilio Capituli, ut in *d. c. Novit*, & *c. Quanto*, *de his, quæ fiunt a Prel.* Et hoc procedit ubi omnia ſunt diviſa; ſed ſi communia, Prælatus hoc facit de conſenſu Capituli, niſi conſuetudo Prelato tribuat, ut aſſenſum Capituli non requirat, *c. Ea noſcitur*, *cum ibi notatis eod. tit.* Ita Hoſt. cujus opinionem dicit eſſe veriorem Card. hic in 1. *qu.* per text. in *d. c. Novit*, & eam ſequuntur Ægid. Bellam. *dec.* 69. Corſ. *de benef.* 2. *p. c.* 4. *n.* 5. & Zecb. *de benef. & penſion. Eccleſ. c.* 2. *verſ. Ordinarii etiam*, & allegant *c. Illa*, *Ne* 10
Sede vacante.

Dicit etiam Hoſtienſis requiri conſilium Capituli, vel conſenſum illius, cujus principaliter intereſt, ut *cap. Ad hæc*, §. *ult. infra de offic. Archid.* ne ſocium vel vicarium habeat Archidiaconus, vel Presbyter, quem habere nollet, ut *c. Propoſuit*, *infra de fil. Presbyt. c. Ad hæc*, *de offic. Vicar.* & *c. Illud*, *de exceſſ. Prel.* Nihil enim eſt æquius, quam ut ſervetur utrinque æqualitas. Et ſicut Canonici ſibi Prælatum quem volunt, eligunt; ita a Prælato Canonici eligantur. Et ſic nemini invito, & non delinquenti detur Prælatus, vel ſubjectus, & concordia nutriatur, *c. Nullus invitus*, 61. *diſt. c. Quanto*, §. *Cæterum*, *de tranſlat. Epiſc.* Verum ſi nullius principaliter interſit, ex ſententia Hoſt. ſatis eſſet, ut Epiſcopus conferat de Capituli conſilio, nec requiritur conſenſus, allegat *c. Quoniam in plerîſque*, *ſupra de off. ordin.*

Quarta, & ultima principalis opinio eſt illorum, qui 11
cenſent de jure communi collationem Canonicatuum, & Præbendarum in Cathedrali Eccleſia eſſe ſimultaneam, id eſt ſpectare ad Epiſcopum, & Capitulum ſimul. Cui adhærent in *d. c. Cum Eccleſia*, Jo. Laurent. Vinc. Goffred. & Jo. Andr. quos refert & ſequitur Henric. Boich. in *d. cap. Novit*, *col.* 1. *circa medium*, *verſ. Aut iſta omnia ceſſant*, *infra de his, quæ fiunt a Prel.* Et moventur per textum noſtrum. Item per *c. Poſtulaſtis*, *inf. de conceſſ. præb.* per *d. c. Novit*, & *c. Quanto*. Item per *c. Nobis*, *de jurepatr. cap. Si propter*, *de reſcrip. in* 6. *c. A collatione de appell. eod. lib.* & *d. c. Cum Eccleſia*, *in fin. ſupra de elect.* Et in hac, relatis aliorum opinionibus, poſt multa tandem reſidet hic gl. Bern. in *ver. Poſtulavit*, *ver. Dico quod de iure communi ſimul ad Epiſcopum & Capitulum pertinet collatio beneficiorum*. Idem tenet gl. in *c. fin. in ver. Communiter*, *infra de ſupplend. neglig. Prælat.* item gl. in *c. Irrefragabili*, *in ver. Per Capitulum*, *de offic. ordin.* & gloſſ. in *c.* 1. §. *in ver. Diſponit*, 21. *diſtinct.* Archid. & alii in *c. A collatione*, *de appellat. lib.* 6. Philip. Prob. ad Monach. in *rubr. de jurepatr. in* 6. *n.* 8. Rebuff. *de nominationi qu.* 8. *n.* 3. & *conſ.* 60. Pro eadem opinione Henric. Boich. *ubi ſupra*, & Bellam. *d. conſ.* 10. *col.* 26. *n.*
56. *in fin.* & *n.* 57. Allegant etiam Cardin. in *c. Sciant* 12
cuncti, *in gl.* 4. *ſuper ver. Spectat*, *in fine de elect. lib.* 6 & *in cap.* 1. *in gloſſ. ſuper ver. Potuit*, *de conceſſ. præb. eodem lib.* Et pro Cardinali intelligunt Joannem Monachum Cardinalem, ut patet ex locis citatis, non autem Cardinalem Zabarellam, ſeu Florentinum, ut quidam incaute opinati ſunt. Nam Ægidius Bellam. qui fuit poſterior Henrico, claruit anno ſalutis 1378. at Franciſcus Zabarella obiit anno 1417. Quod nota, quia allegatio Cardinalis præbuit multis cauſam æquivoci, qui propterea in ſuis ſcriptis, & allegationibus ſemper Zabarellæ poſtponunt Henricum, & Bellam. Denique, ut ad propoſitum redeamus, hanc ultimam opinionem putat veriorem Henric. in *d. cap. Novit*, *col.* 1. *circa fin. verſ. Primam opinionem*
credo veriorem, eamque pro indubitata ponit Paul. de 13
Caſtr. *conſ.* 366. *Super primo*, *col.* 2. *verſ. Iſta rationes*, *lib.* 1. Et communem eſſe teſtatur Abbas hic, *verſic. Tertia opinio*, *numer.* 8. ſubdens illam procedere, ſive conſtet Præbendas fuiſſe erectas de communi, ſive non; quia in dubio præſumuntur erectæ de bonis communibus Eccleſiæ, ut in *cap. final.* 12. *quæſt.* 1. De communi etiam teſtatur Franciſcus in *dict. cap. A collatione*, *numer.* 1. *de appellat.* & Quintilian. Mandoſ. in *Reg. Cancell.* 17. *quæſt.* 14. *a numer.* 2. & *conſ.* 28. *num.* 7. & *conſ.* 29. *numer.* 1. ubi etiam dicit communiorem. Et quidquid fuerit temporibus Bellameræ, hodie illam amplectitur, & ſervat Rota, teſte Caſſad. *d. dec.* 22, *de præbend.* ubi reprobat deciſionem Ægidii 69. Rota in *novis deciſ.* 4. *de conceſſ. præbend.* Put. *deciſ.* 117. &

dec.

deciſ. 172. *lib.* 3. Achill. *dec.* 267. ſeu 4. *de prabend.* Mantic. *deciſ.* 56. *num.* 2. ubi affirmat hanc eſſe receptam Doctorum opinionem, & a Rota comprobatam, Rota *dec.* 7. *num.* 5. *par.* 2. *diverſ.* Seraph. *deciſ.* 980. *num.* 2. & *dec.* 1091. *numer.* 3. *deciſ.* 1402. *numer.* 4. Grego-
14 rius XV. *dec.* 95. *num.* 1. & ſæpe alias. Addit Lotter. *in tract. de re beneficiaria lib.* 2. *quaſt.* 21. *num.* 8. *in fine.* Manticam *loco citato* atteſtari hanc ſententiam fuiſſe approbatam a Sacra Congregatione Concilii. Sed certe Mantica tantum dicit electionem perſonæ Pœnitentiarii ex declaratione Sacræ Congregationis ad ſolum Epiſcopum pertinere; collationem vero Præbendæ communem eſſe Epiſcopi, & Capituli, ſicuti ex ſtatuto Eccleſiæ diſpoſitum eſt. Et mox ſubdit: quod etiam a jure communi eſt conſtitutum, & a Rota comprobatum. Et in his poſterioribus verbis non refert ſe ad deciſionem Sacræ
15 Congregationis, ſed loquitur ex propria ſententia. Quod aperte conſtat ex deciſione ipſa; ſic enim ſe habet: In Eccleſia Placentina ex ſtatuto condito in fundatione Eccleſiæ, Apoſtolica authoritate confirmato, & a tempore immemorabili obſervato, omnes Dignitatum, Canonicatuum, & Portionum electiones, & proviſiones ad Capitulum ſimul cum Epiſcopo pertinent. Quamobtem dubitatum eſt, an ipſum ſtatutum obſervari debet etiam in electione, & collatione Pœnitentiariæ ex *c.* 8 *ſeſſ.* 24. ut ad Epiſcopum ſimul cum Capitulo pertineret; Sacra Congregatio cenſuit collationem Præbendæ fieri debere ab eo, ad quem antea ſpectabat; electionem vero, & deputationem perſonæ ad ſolum Epiſcopum pertinere ſine conſenſu Capituli, non obſtante ſtatuto in fundatione a Sede Apoſtolica approbato, & immemorabili obſervatione illius. Ex quibus verbis liquet Sacram Congregationem nihil reſolviſſe de collatione ſimultanea in termi-
16 nis juris communis. Quidquid tamen ſit de declaratione Sacræ Congregationis, nec recedas a communi opinione, maxime per *c. Poſtulaſtis, de conceſs. praben.* ibi: *Cum ad vos, & ad Archiepiſcopum veſtrum ſimul collatio Prabendarum Eccleſia veſtra pertineat.* Non enim textus loquitur conditionaliter, ut putavit Bellarm. *d. conſ.* 10. *col. ult. verſ. Nec obſtat, c. Poſtulaſtis*; ſed loquitur cauſative: & dictio, *Cum*, exponitur pro *quia*, ut in *c. fin. ſupr. de conſuet.* & in *l. Si ab arbitrio, ff. Qui ſatiſd. cogant. cum ſimilibus.* Unde ſenſus eſt: quia ad vos, & Archiepiſcopum veſtrum ſimul collatio Præbendarum pertinet; Ideo poſtulaſtis, &c. Nec audiendi ſunt qui dicunt textum loqui ubi pertinet collatio ad Prælatum, & Capitulum ſimul de conſuetudine: Imo enim intelligi debet de jure communi, ut plene probavi in eodem *c. Poſtulaſtis, in* 1. *notab.* & ita illum textum intelligit Goffredus, cum quo tranſit ibi Joan. Andr. *nu. in eodem verſ. Pertineat*, & Doctores ſupracitati *n.* 11. dum per illam Decretalem concludunt electionem eſſe ſimultaneam inter Epiſcopum & Capitulum. Et ſane ſi collatio ad eos pertinuiſſet de conſuetudine, textus non fuiſſet locutus per modum cauſæ, ſed per modum conditionis, ſicut fuit in *c. fin.* & ibi not. gloſſ. *in ver. Pertineat, de regul. lib.* 6. Concordat textus in *c. A collatione, de appellat. eodem lib.* ubi collatio ſupponitur pertinere ad Epiſcopum, & Capitulum ſimul: nec textus loquitur conditionaliter, ſed diſpoſitive, aut certe ſuppoſitive. Item ſecundum Joann. Andr. pro hac parte facit *c. Quod quibuſdam, infr. de fidejuſſor.* & *cap. Quia nonnullus, §. Verum, de Magiſtr.* Item facit ratio, quam adducit Abbas *hic n.* 8. *verſ. Ego dicerem ſic*, videlicet quia intereſt omnium de Eccleſia habere Canonicos gratos; & quod omnes tangit, ab omnibus approbari debet, *c. Ad hæc, in fine, de offic. Archid.*

Regula igitur eſt, collationem Canonicatuum, & Præbendarum in Cathedrali Eccleſia ſimul ad Epiſcopum, & Capitulum pertinere.

17 Ampliatur primo hæc regula, ut procedat etiam in receptionibus Canonicorum, ut firmat gloſſa in *c. Si pro te, in ver. Epiſcopi & Capituli, de reſcript. lib.* 6 Henr. Boich in *d. c. Novit, col.* 1. *in fin. verſ. Et quod dictum eſt de collationibus, de his, qua fiunt a Prал.* Nec mirum, quia receptio in Canonicum habet vim collationis, *c. Jacobus*, & ibi Jo. de Anan. *in* 2. *notabili de Simonia.* Et quod habetur *in cap. Cum aliquibus, de reſcript. lib.* 6 & *in c. Cum in Eccleſiis, de prab. eod. lib.*

18 Ampliatur ſecundo, ut habeat locum etiam in dignitatibus Cathedralis Eccleſiæ: nam, ut inquit Innocentius in *c. Dilecti, de maior. & obed.* Dignitas, & jura Eccleſiæ poſſidentur pariter per Epiſcopum & Capitulum, argum. *c. Cum Clerici, infr. de verb. ſignif.* Unde collationem Di- 19
gnitatum in Cathedralibus eſſe ſimultaneam Epiſcopi, & Capituli, firmat Abb. *hic num.* 8. *col.* 1. *verſ. & pro hoc membro.* Sed Oldrad. *conſ.* 244. *Ad object. num.* 19. tenet collationem Dignitatum in Cathedrali pertinere ad Epiſcopum cum conſenſu Capituli: ſecutus opinionem Compoſtellani in Canonicatibus & Præbendis, de qua ſupra *nu.* 9. Gemintanus vero in *cap. Deliberatione, in quarto not. de off. leg. lib.* 6. & Franch. *ibid. in* 1. *notab.* per illum textum tenent in dignitatibus exiſtentibus in Eccleſia Cathedrali non ſpectare proviſionem ad Epiſcopum de jure communi, ſed electionem ad Capitulum, & confirmationem ad Epiſcopum. Et hoc videtur ſequi Jo. Andr. ibi, & in *c. Ne pro defectu, ſup. de elect.* & ibi Innoc.

Ampliatur tertio, ut procedat etiam in præſentationi- 20
bus, quæ itidem ad Prælatum, & Capitulum ſimul ſpectant, ſecundum Jo. And. in *c. un. de Capell. Monac. lib.* 6. & Henr. Boich. *loc. cit.* De præſentatione enim quoad 21
hoc idem eſt judicium, quod de collatione. Unde cum S. Congr. Conc. declaraſſet electionem perſonæ Pœnitentiarii eſſe faciendam ab Epiſcopo; collationem vero Præbendæ ad eos pertinere, ad quos antea ſpectabat: Et poſtea Capitulum Zamoren. poſtulaſſet declarari, An ſicut eſt præſervata collatio, ita etiam ſit præſervata præſentatio, quam habet Capitulum de dictæ Eccleſiæ Præbendis: Reſponſum eſt idem in præſentatione, quod in collatione; ſed tamen referendum Sanctiſſimo, qui probavit ſententiam Congr. dummodo præſentatio fiat de electo ab Epiſcopo.

Ampliatur quarto eadem Regula, ut locum ſibi vendicet non tantum ubi conſtat Præbendas fuiſſe erectas de bonis communibus Eccleſiæ; ſed etiam ubi id non conſtat. Nam in dubio de communibus præſumuntur erectæ, *c. fin.* 12 *q.* 1. & dixi ſupra *num.* 13. Licet ſecus eſſet ubi conſtaret Præbendas fuiſſe inſtitutas de bonis alicujus privatæ perſonæ cum reſervatione juriſpatronatus, ut dicam infra in quinta Fallentia, *n.* 34.

Ampliatur quinto, ut habeat locum etiam in Præben- 22
dis Collegiatæ Eccleſiæ. Nam & illarum collatio eſt ſimultanea, non quidem inter Epiſcopum & Capitulum Cathedralis; ſed inter Prælatum, & Capitulum ipſius Collegiatæ, qui ſimul providebunt irrequiſito Epiſcopo, ſicut expediunt alia ipſius Eccleſiæ negotia. Non enim eſt tanta communio inter Epiſcopum, & Eccleſiam inferiorem ſibi ſubjectam, quanta inter Epiſcopum, & Eccleſiam ſuam Cathedralem, ut in *c. Requiſiſti, de teſtam.* Merito aliud dicendum in Præbendis Eccleſiæ inferioris. Provideat ergo Prælatus, & Capitulum illius Eccleſiæ, ſicut aliorum bonorum habent adminiſtrationem. Ita Hoſt. in *c.* 2. *de Inſtit.* & Jo. Calder. in *d. c. Cum Eccleſia, de elect.* Licet Domini de Rota in hoc articulo fuerint varii, ut in *deciſ.* 16. *alias quarta. de conceſs. prab. in noviſ.* Nam Collector adhæſit prædictæ opinioni; alii vero tenuerunt præſentationem pertinere ad Prælatum, & Capitulum illius Eccleſiæ inferioris; Inſtitutionem vero ad Epiſcopum Diœceſanum. Et idem ſenſit Jo. de Lignan. hic poſt Feder. de Sen. quem citat *in conſ.* 231. *incipien Caſus talis eſt*, & ſequitur Abb. *hic n.* 8. *col.* 2. *verſ Et mihi placet hac ultima opinio.* Vide plenius in prædicta deciſione.

Ampliatur ſexto, ut habeat locum etiam in Collegia- 23
tis Regularium: nam & creatio Monachorum eſt ſimultanea inter Abbatem, & Conventum, ut tenet gloſſ. ſingularis in *c. fin. in ver. Pertineat, de regul. trib. lib.* 6. Movetur per *c. Ea noſcitur, de his, qua fiunt a Pral.* Sed hæc jure non probatur ſecundum Abbatem *hic n.* 9. *verſ. Pradicta procedunt*; ubi tenet receptionem, ſeu creationem Monachorum ad ſolum Abbatem pertinere per textum in *c. Nullam*, 18. *q.* 2. Aliter tamen locutus eſt idem Abb. in *c. Ad Apoſtolicam, n.* 11. *verſ. Sed ultra gloſſam quaro, infra de regul.* ubi concludit receptionem Monachorum circumſcripta conſuetudine pertinere ad Abbatem cum conſilio Capituli; quia præcipue debet Abbas explicare cum Capituli conſilio. Negari autem non poteſt, quin creatio Monachorum ſit quid præcipuum in Monaſterio: ſicut collatio Canonicatuum, & Beneficiorum in Eccleſia ſeculari; & allegat parvam apoſtillam, quam poſuit Jo. And. in præd. Decretali. *Ad Apoſtolicam*, dicens hoc Abbatem facere conſultis Fratribus,

Et teſtatur cum illa apoſtilla tranſire communiter Docto-
res. Et *infra num.* 12. tenet de jure communi receptio-
nem Monachorum ſactam per Abbatem ſine conſilio
Conventus non valere per textum, juncta gloſſa in *d. c.
Novit, de his, quæ fiunt a Prælat.*

Sed tu non recedas a prima opinione gloſſ. id eſt, rece-
ptionem Monachorum ſpectare ſimul ad Abbatem, &
Conventum: nam præcipua pars regimen Monaſterii con-
ſiſtit in exercitio poteſtatis creandi Monachos, cum per-
ſonæ præſtent rebus, *l.* 2 *ff. De ſtatu homin. & l. Si quæ-
ramus, ff. De teſtamen.* Igitur ad totum Conventum per-
tinet præcipua pars regiminis illius; & conſequenter crea-
24 tio Monachorum. Præterea jura, & rationes, quæ
probant receptionem Canonicorum eſſe ſimultaneam in-
ter Prælatum, & Capitulum Eccleſiæ ſecularis, æque
probant receptionem Monachorum eſſe ſimultaneam in-
ter Abbatem, & Conventum Eccleſiæ Regularis, cum
Prælatus & Conventus utrobique unum corpus conſti-
tuant, juxta textum in *d. cap. Novit, in princ.* Et hæc
opinio fere ubique ſervatur de conſuetudine, ſecundum
quam, ut teſtatur Navarr. *conſ.* 20. *incipien. Univerſis,
num.* 2. *de privileg.* Monachorum creatio in omnibus fer-
me Monaſteriis omnium Ordinum ad Prælatum & Con-
ventum ſimul pertinent, ut conſtat ex eorum regulis,
& Conſtitutionibus, eamque conſuetudinem ſervandam
eſſe probat textus juncta gloſſ. *Secundo, in d. c. fin.
de reg. lib.* 6. & tenet Abb. in *d. cap. Ad Apoſtolicam,
num.* 11. *verſ. Unde dicerem*, & Navarr. *loco cit.* & in *c.
Nullam*, 18. *q.* 2.

Fallit nunc regula ſuperius propoſita pluribus modis.
25 Et primo fallit, ſi aliter ſe habeat conſuetudo, quæ
in electionibus, & beneficiorum collationibus ſpectan-
da eſt, ut dicunt hic Innocens. *num.* 2. *in ver. eligendi*.
Compoſt. *num.* 1. & Hoſtien. *num.* 8. *verſ. Solutio*, &
num. 9. *verſ. Sic diſtingue*, per jura allegata in gloſſ. *in
26 verſ. Poſtulavit, ver. Sed conſuetudo in pluribus Eccleſiis.*
Id quod vendicat ſibi locum ſive conſuetudo det ſoli
Prælato ipſam collationem, ut in *cap. Ea noſcitur, in
fine, de his quæ fiunt a Prælat.* ſive illam det Capitu-
lo tantum, ut hic in fine; ſive illam det alteri eorum
27 de conſenſu, vel conſilio alterius, ut notat Henric Boi-
ch. in *d. c. Novit, in princip.* dummodo tamen ſit legi-
time præſcripta, ut *in c. Cum dilectus, de conſuetud.* & *in
28 c. Cumana, infra eodem*: idem ſentit Hoſtienſ. *ubi ſupra*,
qui amplius teſtatur de conſuetudine Ebredun. Eccleſiæ,
quam dicit ſe noviſſe, collationem ſpectare ad Præla-
tum, & Capitulum, ſicut eſt fere in qualibet Eccleſia il-
lius provinciæ. Sed hoc ideo dixit, quia ipſa in ea fuit
ſententia, ut mero jure pertineret collatio ad Prælatum de
Capituli conſilio, ut dictum eſt *ſupra num.* 9. *verſ. Tertia
opinio.* Verum ſi teneamus collationem de jure eſſe ſimul-
taneam, ut frequentiori calculo tenent Doctores; con-
ſuetudo illa cum ſit conformis juri communi, non dicen-
da eſt conſuetudo, ſed juris communis obſervantia, ut
notat gloſſ. in *c.* 1. *in ver. Facti, de conſtitut. lib.* 6. & Jo.
Andr. in *c. unic. num.* 2. *in ver. Nolumus, de Cler.
conjug. eod. lib.* ubi reddit rationem, quia ſuper jure,
& non ſuper conſuetudine fundabantur actus præteriti;
Atque ita deficiebat animus conſuetudinis introducendæ.
29 Fallit ſecundo, ſi Epiſcopus, aut Capitulum habeat
competens privilegium, ut alter eorum ſine altero poſ-
ſit conferre; nam ad illum ſolum jus conferendi perti-
nebit, ut *d. cap. Ea noſcitur, in fine, infra de his quæ
fiunt a Præl.* & not. ibi Bernard. *in gloſſ. fin.* Jo. Andr. *in c.
Si pro te, in gloſſ. in ver. Epiſcopi, & Capituli, de re-
ſcript. lib.* 6. *in c. unico, in gloſſ.* 2. *de Capell. Monach.
eod. lib.* & Henr. Boich. *in d. c. Novit, col.* 1. *poſt princ.
verſ. Aut quæris inter illos.*
30 Fallit tertio, ſi ex fundatione Eccleſiæ, vel beneficii ap-
pareat ad quem ſpectare debeat electio, vel collatio; quia
ad illum ſpectabit, *c. Eleutherius*, 18. *q.* 2. & *cap. Cum
dilectus*, & ibi gloſſ. Compoſt & DD. *de conſuetud.*
31 Henr. Boich *ubi ſupra, verſ. Aut neuter habet*. Confert
decretum Concilii Tridentini *cap.* 5. *ſeſſ.* 25. Ceterum
adverte, quod alio decreto, nempe *cap.* 12. *ſeſſ.* 14. ſtatui-
tur, ut in fundatione Eccleſiæ, vel beneficii inſtitutio
Epiſcopo, & non alteri reſerveiur. Et Sacra Congregatio
ejuſdem Concilii interpres conſulta, An in juribus patro-
natus, quæ poſt Concilium acquiruntur, reſervari poſ-
ſit inſtitutio alteri, quam Epiſcopo; Reſpondit non poſ-
ſe in Eccleſiis etiam exemptis, niſi rector illius ordinaria
fungeretur juriſdictione. Non tam ex ipſius Congregatio-
nis ſententia eo decreto ſublatæ ſunt inſtitutiones, quæ ex
immemorabili conſuetudine ante Concilium ad inferio- 32
res ſpectabant, dummodo tamen inſtitutio hæc ad ipſos 33
inferiores alias legitime pertineat, ita ut non dependeat ab
aliquo jurepatronatus, quod decretis Concilii ſublatum
ſit, prout diſponitur *ſeſſ.* 7. *c.* 13. *ſeſſ.* 24. *c.* 18. *verſ. Cum
vero inſtitutio, & ſeſſ.* 25. *c.* 9.

Fallit quinto, in Canonicatibus, & beneficiis de jure 34
patronatus, quorum collatio non eſt ſimultanea Epiſco-
pi, & Capituli, ſed ad patronum ſpectat præſentatio,
& inſtitutio ad Epiſcopum, *c. Sacroſancta, de elect. cap.
ult. infra. hoc tit. c. Nobis*, §. 1. *c. Paſtoralis* & *cap. Po-
ſtulaſti, infr. de Jure patron.* & notant Hoſtienſ. *hic
num* 9. *verſ. Sed ſi quæris*, & Henr. Boich. in *d. cap.
Novit, col.* 1. *verſ. Aut quæris alio beneficio, inf. de his
quæ fiunt a Prælat.* ubi dicunt in beneficiis inferioribus,
puta Eccleſia, Archidiaconatu, Præbenda, & ſimilibus,
ſi ſit ibi patronus, qui præſentare habeat, ad ipſum ſpe-
ctare præſentationem, & inſtitutionem ad Prælatum.
Et conſentit Abbas *hic num.* 8. *col.* 1. *verſ. Ego dicerem
ſic*, dum diſtinguit. Aut conſtat præbendas fuiſſe inſti-
tutas de bonis communibus Eccleſiæ; & collatio pertinet
ad Epiſcopum, & Capitulum ſimul. Aut conſtat illas fuiſ-
ſe inſtitutas de bonis alicujus privatæ perſonæ cum reſer-
vatione juriſpatronatus; & Patronus debet Epiſcopo præ-
ſentare; & Epiſcopus inſtituere cum conſenſu, vel ſal-
tem cum conſilio Capituli. Sed Inſtitutio principaliter
pertinet ad Epiſcopum; inducit *c. Nullus* 16. *qu.* 7. &
magis placet illi ut requiratur conſilium, quam conſen-
ſus. Et in hoc caſu procedit opinio Hoſtienſis, de qua
ſupra *n.* 9. *verſ. Tertia opinio*.

Verum quod dixit Abbas de fundatione alicujus pri- 35
vatæ perſonæ cum reſervatione juriſpatronatus, non in-
telligas ut requiratur expreſſa reſervatio. Quoniam fun-
dans, conſtruens, vel dotans Eccleſiam acquirit jus pa-
tronatus, etiamſi illud non reſervaverit, dummodo ex-
preſſe illud non remiſerit, tex. eſt in *c. Significavit, de
teſt.* ubi hoc tenent Jo. Andr. Bald. Butr. Card. Imol.
Aret. Abb. & Felin. & eſt receptiſſima concluſio, ut di-
xit Rota *dec.* 167. *n.* 4 *p.* 2. *diviſor.*

Fallit ſexto, in beneficiis inferioribus ipſius Eccleſiæ Ca- 36
thedralis; hæc enim poteſt Epiſcopus conferre ſolus ſine
conſenſu, vel conſilio Capituli. Quod videtur voluiſſe In-
nocentius in *d. c. Novit*, & *c. Quanto, de his quæ fiunt a
Præl.* Et tenet expreſſe Abb. *hic n.* 8. *col.* 1 *in fin. verſ. In
tertio membro.* nam iſta minora explicat Rector cujuſcun-
que Univerſitatis ex ſuo officio ſine ipſa Univerſitate, ut
idem Innoc. notat. in *c. fin. ſupr. de majorit. & obed.*

Fallit ſeptimo, in Vicariis perpetuis Cathedralium, 37
vel Collegiatarum Eccleſiarum: nam præſentatio pertinet
ad Capitulum, & inſtitutio ad Epiſcopum, *c. De Mo-
nachis, ſupr. de præb.* & *cap.* 1. *infr. de Capell. Monach.*
Et patet ex Conſtitutione S. Pii V. quæ incipit, *Ad
exequendum, in §. Volumus*, ubi ſtatuitur, ut Vicarii per-
petui non ad liberam Ordinariorum electionem, ſed ad
nominationem illorum, in quorum Eccleſiis unitis po-
nentur, cum ipſorum Ordinariorum, ſeu eorum Vica-
riorum prævio examine, approbatione deputentur in Bul-
lar. *tom.* 2. *pag.* 243. Quapropter in undecim Vicariis 38
perpetuis, quas in totidem Baſilicis Urbis idem S. Pius
V. erexit, inter ceteras diſpoſuit, ut Vicarii inſtituan-
tur, & deputentur a Vicario Urbis ad nominationem
Capitul. cujuſlibet ex eiſdem Baſilicis: & nominatio
ſit ex numero approbatorum ab eodem Urbis Vicario
prævio examine coram Examinatoribus in ipſa Urbe de-
putatis, ut in Conſtitutione incipien. *Et ſi omnibus*, *eodem
tom.* 2. *pag.* 349. Et de his Vicariis perpetuis Cathedra-
lium, & Collegiatarum Eccleſiarum, vide quæ ſcripſi in
c. fin. ſup. de offic. Vicar.

Fallit octavo, in Prælatura Cathedralis, aut Collegia- 39
tæ, vel Conventualis Eccleſiæ: nam ad Capitulum, Col-
legium, vel Conventum de jure communi ſpectat electio,
c. 1. & *c. Cum terra ſupra eodem*: confirmatio vero ad pro- 40
ximum Superiorem, ut infra in *c. ſequenti*, *c. Venerabi-
lem*, §. 1. & *Nihil eſt.* Hoſtienſ. *hic num.* 9. *verſ. Si non
apparet de conſuetudine*, & Abb. *num.* 8. & alii communi-
ter. Gloſſa in *c. Quanquam, in principio*, & *in ver. devol-
vetur, de elect. lib.* 6. Henric. Boich in *c. Novit, col.* 1. *ver.
Aut non apparet, de his, quæ fiunt a Præl.* Selva *de benef.* 2.
q. 22. *caſu* 3. *n.* 9. Sed hodie illarum proviſio eſt Papæ re-
ſerva-

ſervata per regulas Cancellariæ, ut ſcripſi plene in *d. cap. 1. ſupra eod.*

Hæc de Canonicatibus, Præbendis, & beneficiis Cathedralium, & collegiatarum Eccleſiarum.

41 Quo vero ad alia beneficia ſonantia in nomen Rectoriæ, dic breviter circumſcripto privilegio, conſuetudine, vel fundatione, collationem, ſeu inſtitutionem de jure communi ſpectare ad Epiſcopum, qui in majoribus beneficiis providebit cum conſilio Capituli ſui, in minoribus vero ſine conſilio, ut legitur, & notatur in *d. cap. Novit, & d. c. Quanto de his, quæ fil. a Prel.* Abb. *hic d. num. 8. col. 2. verſ Tertio, & ultimo caſu.* Et in collationibus Parochialium ſervabit formam examinis per concurſum a Concilio Tridentino præſcriptum in *c. 18. ſeſſ. 24.* ut ſcripſi lata in *c. Eam te infra de atat. & qualitat.*

D E E L E C T I O N E.

Idem Innocentius III.

C A P U T XXXVII.

CUm ad noſtram notitiam perveniſſet, quod H. qui ſe pro Abbate Lexonien, gerebat, non fuit ante Monachus quam electus: nos attendentes quod contra regulares traditiones illud fuerat attentatum, cum nullam ſpem, vel promiſſionem habens, ut Abbas fiat, debeat monachari: electionem de ipſo factam curavimus irritare.

S U M M A R I U M.

1 *IN Prælatum regularem elegi non poteſt, qui non fuit ante Monachus, & inſtructus in regula Monachali.*

2 *In Magiſtrum aſſumendus non eſt, qui formam diſcipuli non aſſumpſit.*

3 *Beneficia ſecularia ſecularibus, & regularia regularibus ſunt conferenda.*

4 *Si dentur in titulum, ſecus ſi in commendam: quia tunc ordine inverſo ſecularia regularibus, & regularia ſecularibus commendantur.*

5 *Commenda cur adinventa.*

6 *Commenda quid ſit.*

7 *Beneficia commendari poſſunt a Summo Pontifice tantum, non autem ab Ordinariis inferioribus, & num. 14.*

8 *Commende noſtri temporis, an ſint a jure, vel a Concilio Tridentino improbata.*

Et an a Concilio Lateranenſi ſub Leone X. num. 14.

9 *Commende perpetua de jure antiquo non erant cognita.*

10 *Trident. Concilium non prohibet quin Monaſteria, qua ſuos habent conventus, dentur de commenda in commendam.*

11 *Niſi Monaſteria hujuſmodi ſint capita Ordinum.*

12 *Ciſtercii Monaſterium eſt caput Ordinis, & illius Abbas eſt Generalis totius Ordinis Ciſtercienſis.*

13 *Monaſteria, qua ſunt capita Ordinum, ſed nulla ſub ſe membra habent, an comprehendantur in prohibitione Concilii Tridentini cap. 21. ſeſſ. 25, de regular.*

14 *Commende graviter lædunt Monaſteria tam in ſpiritualibus, quam in temporalibus.*

15 *Monaſteria commendari ſolita ex Concilio Lateranenſi noviſſimo Cardinalibus tantum, & perſonis qualificatis, & benemeritis commendari poſſunt.*

16 *Monachus fieri non debet ſpem, vel promiſſionem habens, ut Abbas fiat, & cur.*

17 *Monachi officium eſt lugere.*

18 *Spes aſſequendi Prælaturam in eo, qui Monachus, aut Clericus ordinatur, an & quando ſit a jure improbata, & num. ſeqq.*

19 *Simonia mentalis non obligat ad beneficii dimiſſionem, ſed tantum ad ſatisfaciendum Deo per pœnitentiam.*

20 *Spes ex pacto proveniens repellit Monachum ab Abbatia, ſed non a Monachatu.*

21 *Pollicitatio quid ſit.*

22 *Concurſus non requiritur in beneficiis regularibus curatis, & qua regularibus in titulum conferri conſueverunt; ſed ſufficit ut regularis præficiendus ſit ab Ordinario examinatus, atque probatus.*

23 *Et quid in beneficiis regularibus curatis, qua dantur in commendam Clericis ſecularibus, & num. ſeqq uſque in fin.*

24 *Commenda non mutat ſtatum beneficii.*

25 *Commenda ceſſante beneficium vacat eo modo, quo ante commendam vacabat.*

26 *Etiamſi commenda ſit perpetua.*

27 *Eccleſiarum curatarum appellatione ex ſtylo Concilio Trident. non veniunt Eccleſia regulares commendata.*

28 *Concurſus non requiritur in Parochialibus patronatus, laicorum, & Vicariis perpetuis.*

29 *Extenſio non fit de caſu ad caſum, etiam ex identitate rationis in his, qua exorbitant a jure communi.*

C*Um ad noſtram.* Non Monachus in Prælatum re- 1
gularem eligi non poteſt. Hoc dicit, & ſuos duas
partes. in prima narrat factum. In ſecunda illud caſſat,
ibi, *Nos attendentes.*

Nota primo ibi: *Non fuit ante Monachus,* ad hoc
ut quis aſſumi poſſit ad Prælaturam regularem, neceſ-
ſario exigi, ut prius fuerit Monachus, adeout non ſuffi-
ciat, ut eodem contextu fiat Monachus, & Abbas,
ſed præcedere debeat Monachatus, ut hic eſt caſus ſe-
cundum gloſſ. in illius figuratione, Burr. *num.* 6. & Abb.
num. 2. Quinimo debet etiam eſſe inſtructus in regula
Monachali, ut in *cap. proximo infra eod.* Et eſt ratio,
quia in magiſtrum aſſumi non debet, qui formam di- 2
ſcipuli non aſſumpſit, nec aliis eſt præficiendus, qui ſub-
eſſe non novit, ut legitur *in cap. Cum in magiſtrum
infra eod.* Ad hoc Concilium Trident. *in cap* 21. *ſeſſ.* 26.
de regular ibi: *Regulares perſona ejuſdem Ordinis ex-
preſſe profeſſa, & qua gregi praire, & praeſſe poſſint,
præficiantur.*

Sed hoc intellige, ſi Præfecturæ & adminiſtrationes
regulares in titulum conferantur, prout loquitur Cle-
ment. *unica de ſupplen. neglig. Prælat.* & Clem. *Ne in agro,
§ Sane Prioratus de ſtatu Monachor.* & expreſſius Con-
cilium Trident. *in cap.* 10. *ſeſſ.* 14. Ita enim procedit
communis regula, quod beneficia ſecularia ſeculari- 3
bus, & regularia regularibus ſunt conferenda, *cap. Cum
de beneficio, de prebend. lib.* 6. *cap. Nullus de elect. eo-
dem lib.* cum concordantiis, quas dedi in *cap. Cum
cauſam in* 5. *notab. ſupra eod.* & tradunt Franc. Aretin.
conſ. 7 *numer.* 3. Rebuff. *in praxi tit. de deſponſat. cum
regular. & in tract. de pacific. poſſeſſ num.* 311. *alias* 259.
Navarr. *conſ.* 3. *de preben* Covarr. poſt alios *in c.* 2. *de
teſtam n.* 2. *&* 3. & Rota apud Card. Seraph. *deciſ.* 1165.
n. 12. Secus autem eſt ſi procedatur per viam Commen- 4
dæ, quia tunc ordine inverſo beneficia ſecularia regula-
ribus, & regularia ſecularibus a Sede Apoſtolica com-
mendari conſueverunt, etiamſi ſuos habeant Conventus,
& in eis vigeat regularis obſervantia, ut patet in Mona-
ſteriis Farſen. & Sublacen. Ordinis S. Benedicti, in Mo-
naſterio Cryptæ Ferratæ Ordinis S. Baſilii, & in aliis com-
pluribus. Hæc enim via a Romanis Pontificibus adinven- 5
ta ad hoc, ut qui inhabiles ſunt ad obtinenda beneficia in

titu-

poſtulatur in Abbatem, arg. *d. c. Quid prodeſt*, cum aliis præallegatis. Deinde Hoſtien. diſtinguit, utrum vacet Abbatia in notoriis, & ſpes reprobatur; vel non vacet, & tunc approbatur, dummodo intrans dignitatem ſperet non ut honoretur, ſed ut oneretur, arg. *Qui Epiſcopatum 8 qu. 1. & c. Accedens in fine 50 diſt.* & cum Hoſtien. tranſeunt hic Jo. Andr. *n. 7.* & Beltam. *in princ.* Sed Abbas *num 5* ſecutus Archidiac. in *d. c. Per laicos 16. q. 7.* videtur concludere hic reprobari ſpem, etiam ſecundariam, & ponderat illam dictionem univerſalem negativam, *Nullam ſpem*, quæ videtur excludere tam principalem, quam ſecundariam, ut in *c. Soliſa de major. & obed. c. Si Romanorum 19. diſt.* & tandem concludit nullam ſpem debere Ordinandum, ſeu Monachandum habere, ut aliis præſit, & ſic propter honores ſeculi, vel propter divitias, per *c. fin. 40 diſt.* & quod hic dicitur, *Nullam ſpem*, intelligi, ut ſibi prodeſſe poſſit; ſecus ſi ſperet propter bonum publicum, quia ſpes hujuſmodi non videtur damnata, ut in *d. c. Qui Epiſcopatum*. Ita Abbas, qui tamen in *c. Tua nos in 1. notab. infra de Simon.* probavit diſtinctionem inter intentionem principalem, & ſecundariam aſſequendi beneficium, quam ibi poſuerunt Innoc. in *ver. Intentionem*, Hoſtien. & Jo. Andr. ambo *n. 3. in eod. ver.* & Card. *n. 3.* nam ſecundum eos vix hæc facere poſſunt, qui hujuſmodi intentionem ſecundariam non habent. Satis poteſt dici eum, qui Monachus efficitur ſpe conſequendi Abbatiam, mortaliter peccare, & ſimoniam committere, ſi hujuſmodi ſpes ſit talis, ut ſine illa Monachus non fieret, quod tenent Hugo, & Turrecremata in *d. c. Per laicos*. Ad illud autem quod hic dicunt Hoſt. Jo. Andr. Abb. & alii, videlicet hanc ſpem non reprobari, dummodo intrans ſperet non ut honoretur, ſed ut oneretur, & propter bonum publicum; vide D. Thom. egregie explicantem hoc eſſe peccatum præſumptionis in 2. 2. *q. 185. art. 1.*

22 QUÆRO, cum hic diſponitur, ut non Monachus præfici non poſſit regimini Eccleſiæ regularis, utrum in proviſione beneficiorum regularium, quibus animarum cura perſonarum ſecularium incumbit, ſervanda ſit forma examinis per concurſum a Concilio Trid. præſcripta in *c. 18. ſeſſ. 24.*

Pro ſolutione, ut clara a dubiis ſegregentur, duo caſus ſunt diſtinguendi. Primus caſus eſt, cum beneficia hujuſmodi in titulum conferuntur. Secundus eſt, cum dantur in commendam.

In primo caſu clarum eſt in collatione talium beneficiorum formam concurſus non eſſe obſervandam. Etenim cum conferri debeant aut Religioſis ejuſdem Ordinis expreſſe profeſſis, ſi ſint Præfecturæ, & Adminiſtrationes, aut iis, qui habitum ſuſcipere, & profeſſionem emittere omnino teneantur, ſi ſint portiones Monachales, vel Canonicales, & conſimilia beneficia adminiſtrationem non habentia, juxta decretum Concilii in c. 10. *ſeſſ. 14.* & diſtinctionem quam poſui in *c. Cum cauſam in ult. notab. ſup. eod.* jam conſtat in eorum collatione nec debere, nec poſſe obſervari formam concurſus, in qua notantur omnes concurrere volentes per edictum etiam publicum; & liberum eſt etiam aliis, qui aliquos ad id aptos noverint, eorum nomina deferre, quemadmodum præſcribitur decreto *d. c. 18.* & eo magis, quia de beneficiis curatis Concilium egit ſpecialiter in c. 11. *verſ. Nec ibi aliqui ſeſſ. 25. de regul.* ubi ſimpliciter mandavit neminem in iis deputari, niſi de conſenſu Epiſcopi Diœceſani, & prævio examine per eum, aut ejus Vicarios faciendo. Unde merito S. Congreg. ejuſdem Concilii interpres conſulta, an in beneficiis regularibus, & quæ regularibus conferri conſueverunt, concurſus requiratur: Reſpondit non requiri, ſed ſufficere, ut is regularis, cui conferri debet beneficium, ſit ab Ordinario examinatus, atque probatus.

In ſecundo caſu major eſt difficultas.

23 Unde revoco in dubium, an in beneficiis regularibus Curatis, quæ Clericis ſecularibus commendari conſueverunt, obſervanda ſit forma concurſus præſcripta decreto Concilii Trident. *d. c. 18. ſeſſ. 24.*

Videtur reſpondendum non eſſe obſervandam; jam enim ſæpius S. Congreg. declaravit decretum *d. cap. 18.* non comprehendere beneficia regularia curata, quæ regularibus conferri conſueverunt, ut dictum eſt in primo 24 caſu; Ergo nec comprehendit illa, quamvis ſoleant commendentur a Summo Pontifice; quia commendæ non mutant ſtatum beneficii, quo ceſſante commenda vacat eo modo, quo ante commendam vacabat, ut colligitur ex gloſſ. 1. in *c. Si cum fuerit de accuſ.* & tenet Feder. de Sen. in *tract. de rer. permut. q. 15.* dicens Eccleſiam vacantem, 25 cum conceditur in commendam, finita commenda dici vacare per primum modum, ſcilicet mortis, ea ratione, quia commenda non facit commendatarium Prælatum; ergo durat antiqua vacatio; nam quandiu proviſum non eſt Eccleſiæ de Prælato, ſemper Eccleſia vacare dicitur, ut per Hoſt. in *c. Ne pro defectu inf. eod.* Et ſententiam Feder. de Sen. pluribus rationibus confirmat Romanus *conſ. 350. n. 3.* Corn. *conſ. 66. colum. 1. circa medium lib. 3.* Bertrand. *conſ. 235. n. 3. vol. 3. in antiq.* Capyc. *dec. 2. num. 2.* Quod procedit nedum in commenda temporali, ſed etiam in perpetua, Caſſad. *dec. 5. de privil. n. 2.* Sicut igitur 26 non fuiſſet inſtituendus concurſus beneficii regularis vacantis per obitum regularis; ita nec debet inſtitui poſtquam eſt ſolitum commendari, cum antiqua vacatio, ceſſante commenda, adhuc duret. Accedit, quod Concilium *d. c. 18.* dum inſtituit formam concurſus, non videtur cogitaſſe de beneficiis regularibus commendatis. In his enim ſpecialiter poſtea providit in *cap. 21. ſeſſ. 25. de regular.* ut quoties in poſterum vacarent, nonniſi regularibus conferrentur. Unde proviſio generalis præcedens non videtur referenda ad beneficia regularia commendata, de quibus ſubſequitur proviſio ſpecialis, ut per Bart. in *leg. Quæſitum, § Si fundum num. 16. ff. de fid. inſtrum.* Deni- 27 que appellatione Eccleſiarum curatarum non comprehendi regularia commendata, expreſſe videtur ſenſiſſe idem Concilium: nam cum in *c. 8. ſeſſ. 7.* tribuerit Epiſcopo facultatem viſitandi Eccleſias etiam exemptas, quamvis curatas: quaſi talium Eccleſiarum nomine non venirent regularia commendata, eandem poſtea viſitandi facultatem quoad hæc regularia nominatim Epiſcopo conceſſit in c. 8. *ſeſſ. 21.* Ideoque cum in *c. 18* nullam mentionem fecerit, ut poteſtas Epiſcopi circa concurſus inſtitutionem extenderetur ad regularia commendata, noluiſſe credendum eſt, *cap. Inter corporalia, verſ. Si circa de tranſlat. Epiſcopi, l. un. §. Sin autem ad deficientis, Cod. de caduc. toll.* & tradit in ſpecie Quintil. Mandoſ. in *reg. 32. de impetr. benef. vacan. per obitum famil. Card. q. 7. n. 16.*

Non obſtat, quod hodie commendæ æquiparentur titulis, ut per Gomeſ. in *regul. de trienn. q. 5.* Non enim inde ſequitur, ut beneficium regulare, cum datur in commendam, comprehendatur a Concilio, quod ex declaratione S. Congregationis de ſecularibus tantum beneficiis intelligitur.

Nec ſimiliter obſtat, quod etiam hoc caſu videatur militare ratio Concilii conſiderata in *princ. d. c. 18.* ſcilicet, ut dignioribus beneficia conferantur. Quia non propterea infertur, ut Concilium voluerit comprehendere hujuſmodi regularia commendata, cum alibi hortetur Summ. Pontificem, ut deinceps illa conferat regularibus tantum, inter quos non cadit forma concurſus: ſicut videmus nec Parochiales juriſpatronatus laicorum, nec Vi- 28 carias perpetuas eſſe conferendas prævia forma hujus examinis, quamvis in his quoque vigeat prædicta ratio, nempe quia de dictis Parochialibus ſpecialiter Concilium egit in *d. c. 18 verſ. Quod ſi juſpatronatus*, & de Vicariis in *c. 7. ſeſſ. 7. & cap. 11. ſeſſ. 25. de regul.* Et propterea nec Sac. Congregatio eandem rationem attendit, dum declaravit beneficia regularia curata non comprehendi in *d. c. 18.* Præterea in his, quæ exorbitant a jure communi, 29 ſicuti eſt forma examinis per concurſum, non fit extenſio de caſu ad caſum, etiam ex identitate rationis, ut notat gloſſ. in *cap. Conſtitutionem in verſ. Prorogamus de regul. lib. 6.* Item gloſſ. *unic. in cap. Quæ a jure de regul. jur. eod. lib.* & Bart. in Extravag. *Qui ſint rebelles, §. Tranſit n. 3.* Alias ponderationes ad ſupraſcriptum dubium, & reſolutionem Sac. Congreg. habes infra in *cap. Cum ſit ars n. 37. & 40. de ætat. & qualit.*

DE

DE ELECTIONE.

Idem Innocentius III. in Concilio Generali.

CAPUT XLII.

QUia propter diverſas electionum formas, quas quidam invenire conantur, & multa impedimenta proveniunt, & magna pericula imminent Eccleſiis viduatis. Statuimus, ut cum electio fuerit celebranda, præſentibus, omnibus qui debent, & volunt, & poſſunt commode intereſſe, aſſumantur tres de collegio fide digni, qui ſecrete, & ſigillatim vota cunctorum diligenter exquirant, & in ſcriptis redacta mox publicent in communi, nullo prorſus appellationis obſtaculo interjecto: ut is collatione habita eligatur, in quem omnes, vel major, & ſanior pars Capituli conſentit. Vel ſaltem eligendi poteſtas aliquibus viris idoneis committatur, qui vice omnium, Eccleſiæ viduatæ provideant de Paſtore. Aliter electio facta non valeat: niſi forte communiter eſſet ab omnibus quaſi per inſpirationem abſque vitio celebrata. Qui vero contra præſcriptas formas eligere attentaverint, eligendi ea vice poteſtate priventur.

Illud autem penitus interdicimus, ne quis in electionis negotio procuratorem conſtituat, niſi ſit abſens in eo loco, de quo debeat advocari, juſtoque impedimento detentus devenire non poſſit: ſuper quo, ſi opus fuerit, fidem faciat juramento: & tunc ſi voluerit, uni committat de ipſo Collegio vicem ſuam.

Electiones quoque clandeſtinas reprobamus, ſtatuentes, ut quam cito electio fuerit celebrata, ſolemniter publicetur.

SUMMARIUM.

1 *ELectio non ſervata forma hujus capitis non valet; & eligentes privandi ſunt pro illa vice poteſtate eligendi.*

2 *Electionis forma ſunt ſcrutinii, compromiſſi, & quaſi inſpirationis.*

3 *Electio per veram inſpirationem eſt immediate a Deo, nec redigitur ad aliquam formam juris poſitivi.*

4 *Columba, per quam Ravennates Archiepiſcopi eligebantur, a corvo dicitur occiſa.*

5 *Proœmium denotat cauſam finalem, & regulat totam diſpoſitionem.*

6 *Formæ hic ſtatutæ non ſunt ſervandæ, niſi in electione illorum Prælatorum, per quorum mortem Eccleſiæ ſunt viduatæ.*

7 *Eccleſia per quorum obitum viduata maneat, & n. ſeqq. uſque ad n. 36.*

8 *Electio Epiſcopi fieri debet ſecundum formam hujus Capituli.*

9 *Matrimonium ſpirituale inter Prælatum inferiorem, & Eccleſiam, proprie non contrahitur, ſed quaſi matrimonium, n. 32.*

Electio Prælatorum Regularium facienda eſt ſecundum formas hic præſcriptas, d. n. 9.

Quod procedit, ſi Prælati Regulares ſint intitulati, alias ſecus, n. 14. & ſeqq.

10 *Electio Abbatum fieri debet juxta hoc Capitulum, ſi ſint perpetui, ſecus ſi temporales, n. 14. & ſeqq.*

Abbas eſt nomen potius ſolicitudinis, quam honoris, dict. num. 10.

11 *Dicitur tamen Paſtor, & per ejus obitum Eccleſia remanet viduata.*

Abbatia in multis æquiparantur Epiſcopatibus, ibid.

12 *Abbatiſſa dignitatem habet.*

13 *Et eligi debet juxta hoc Capitulum.*

Si habeat Monaſterium in titulum, alias ſecus, n. 16. & ſeqq.

14 *Electio Generalium, & aliorum Superiorum Regularium etiam perpetuorum, qui Monaſteria non habent in titulum, fieri non debet ſecundum formam hujus Capituli, n. 18.*

15 *Sed ſufficiunt ſingulares conſenſus Capitularium, dummodo præſtentur in communi.*

16 *Et electio fiat per vota ſecreta ad præſcriptum Concil. Trid. n. 30.*

17 *Tridan. Concilium cap. 6. ſeſſ. 25. de regular. expenditur.*

18 *Generales Ciſtercienſis, & Cloniacenſis ſont etiam Abbates perpetui, ac proinde eligi debent ſecundum formam hujus cap.*

20 *Electionis formæ, de quibus in hoc Capitulo, non ſont ſublatæ a Concilio Trid.*

21 *Scrutinii forma eſt incompatibilis cum forma Concilii Trident.*

22 *Electio Regularium, in qua duo, vel tres ſuſcipiunt vota eligentium, non eſt conformis diſpoſitioni Concilii Trident.*

Et quid in electione Abbatiſſæ, n. 51.

23 *Idem ſi ſcriba communis det ſingulis electoribus plures ſchedulas cum nomine unius tantum eligendi.*

24 *Scrutinii forma eſt valde difficilis obſervatu.*

25 *Electio Superiorum Regularium per viam compromiſſi, vel quaſi inſpirationis, eſt ſublata a Concilio Trid. & n. ſeqq. & n. 30.*

26 *Compromiſſarii non arctantur ad ſecretum.*

27 *Electio quaſi inſpirata quæ dicatur.*

28 *Non eſt abſolute a Deo, ſed quaſi a Deo.*

29 *Subjacet legi poſitivæ, & indiget canonica probatione.*

30 *Electio Superiorum Regularium fieri debet tamen per vota ſecreta.*

31 *Electio Prælatorum principalium Collegiatarum Eccleſiarum, quæ generalem habent juriſdictionem, fieri debet ſecundum formam hujus cap.*

32 *Prælati inferiores ſunt quodammodo Sponſi Eccleſiæ.*

33 *Capitulum hoc eſt favorabile, nec debet multum ſtricte interpretari.*

34 *Electio ad dignitates, perſonatus, & Canonicatus in Cathedralibus Eccleſiis neceſſario fieri non debet juxta hoc cap.*

35 *Niſi aliud habeat conſuetudo Eccleſiæ.*

In electione Papæ an ſint ſervandæ formæ ſcrutinii, compromiſſi, & quaſi inſpirationis, remiſſive, d. n. 35. in fin.

36 *Electionis per viam ſcrutinii primum ſubſtantiale eſt, ut fiat per congregatos in unum, & n. ſeqq.*

2. *Ut ſcrutatores aſſumantur a Collegio, n. 42.*
3. *Ut ſcrutatores ſint tres, n. 45.*
4. *Ut ſcrutatores ſint de Collegio, n. 45.*
5. *Ut vota ſingulorum exquirantur ſecrete, n. 47.*
6. *Ut exquirantur ſingillatim, n. 48.*
7. *Ut exquirantur vota cunctorum, n. 49.*
8. *Ut vota in ſcriptis redigantur, n. 53.*
9. *Ut vota in communi publicentur, n. 55.*
10. *Ut publicentur mox, n. 56.*
11. *Ut fiat collatio numeri ad numerum, meriti ad meritum, & zeli ad zelum, n. 57.*
12. *Ut collatio fiat incontinenti poſt publicationem, n. 58.*
13. *Ut fiat communis electio, n. 59.*
14. *Ut eadem electio fiat ſtatim poſt collationem, n. 60.*
15. *Ut electio fiat de illo, in quem major, & ſanior pars Capituli conſentit, n. 61.*

16. *Ut*

16. *Ut electio fiat verbalis, num. 63.*
17. *Ut electio non ſit clandeſtina, num. 64.*
18. *Ut prædictorum omnium ordo ſervetur, num. 66.*

37 *Electionis actus non debet eſſe ſingularis, ſed Collegialis.*
38 *Abſentium vocatio non pertinet ad ſubſtantiam electionis, ſed ad juſtitiam.*
Declaratur, num. 40.
39 *Electio ex contemptu aliquorum non vitiatur, ſed caſſari debet ipſis proſequentibus contemptum.*
40 *Electio fieri non poteſt, niſi ſint præſentes duæ partes vocandorum.*
41 *Et in numero duarum partium, qui debeant computari.*
42 *Scrutatores non debent ſe ultro ingerere, alioquin redderentur ſuſpecti.*
43 *Scrutatores ſi ſint plures, quam tres, vitiatur electio.*
44 *Utile per inutile vitiatur, ubi aliquid inducitur pro forma ſubſtantiali.*
46 *Doctors atteſtanti de ſtylo Curiæ non eſt credendum, & num. 53.*
47 *Secrete quomodo exquirantur vota eligentium.*
49 *Scrutatores ore proprio vota electorum ſcrutari debent.*
50 *Scrutatores duo ſecundum communem practicam ſcrutantur tertium.*
51 *Monialium vota in electione Abbatiſſæ debet Epiſcopus, vel Superior ante cancellorum feneſtrellam audire, vel accipere.*
52 *Nec lecto affixæ votum ſuum mittere poſſunt, ſed Epiſcopus debet ad eas accedere pro votis accipiendis.*
53 *Eligentium vota debet in ſcriptis redigi, vel per ſcrutatores, vel per tabellionem etiam extraneum.*
54 *Tabellio in electionis negotio poteſt eſſe laicus.*
55 *Publicatio eſt de forma electionis, non autem per quem fiat.*
56 *Dictio*, mox, *quid importet.*
59 *Electio communis poſt collationem votorum, qua forma fieri debet.*
61 *Electio ut ſit valida non ſufficit, ut quis habuerit majorem partem ſuffragiorum, niſi etiam illa ſit ſanior, & idem in caſu converſo.*
62 *Procurator ad eligendum nomine abſentis etiam legitime impediti non poteſt eſſe, qui non eſt de Capitulo.*
64 *Electio publicari debet in Capitulo, & tutum eſt, ut etiam populo publicetur.*
65 *Electio clandeſtina, quæ dicatur.*
67 *Dies, & locus non ſunt de ſubſtantia electionis, & num. 69.*
68 *Etiamſi in Conſtitutionibus Eccleſiæ, vel Ordinis certus dies, aut locus ſit præfinitus, niſi adſit decretum irritans.*
69 *Electio honeſtum eſt, ut fiat in Eccleſia vacante, ſed hoc non eſt de ſubſtantia, niſi aliud habeat conſuetudo.*
70 *Scrutatores, ne ſint fide digni non pertinet ad ſubſtantiam electionis, ſed ad juſtitiam.*
71 *Electio ut celebretur antequam cadaver Prælati traditum ſit ſepulturæ, non eſt de ſubſtantia.*
72 *Præſes Capituli, an ſit de ſubſtantia electionis.*
Capitula celebrari nec ſolent, nec debent ſine præſidente, ibid.
73 *Ad eſſe Collegii non requiritur, ut habeat Prælatum.*
74 *Collegia ceſſante exemptione habent Ordinarium per capita: exempta vero Papam.*
75 *Capitulum poteſt congregare ab antiquiore in defectum ejus, ad quem id ſpectanc de jure, vel conſuetudine.*
76 *Formam electionis per compromiſſum, quæ ſit, remiſſive.*

1 Q*Uia propter*. Statuit Concilium formas electionum, ſecundum quas provideri debet Eccleſiis viduatis, caſſans electiones aliter factas, & jubens contrafacientes pro illa vice eligendi poteſtate privari. Secundo, prohibet, in electionis negotio procuratorem conſtitui, niſi certa concurrant. Tertio, præcipit electionem ſtatim publicari, & reprobat clandeſtinas. Hoc dicit ſecundum Joan. Andr. & eſt famoſa, & principalis in titulo, ut inquit Cardin. *in princip.* Dividitur in duas partes principales. In prima ponitur Conſtitutionis cauſa. In ſecunda Conſtitutio, ibi: *Statuimus*. Secunda ſubdividitur in tres, partes §. *Secunda*, ibi, *Illud*. Tertia, ibi, *Electiones*.

Nota primo, ex hac conſtitutione tres formas canonicæ electionis, videlicet Scrutinii, Compromiſſi, & Quaſi inſpirationis, ut hic per Bernard. in figuratione caſus, Cardin. Abb. Joan. de Annan. & alios communiter in ſummario teſtus. Et quamvis Goffred. & Innoc. *num. 6. in ver. Per inſpirationem*, ſenſerint hujuſmodi formas eſſe duas tantum, eo quod electio, quæ fit quaſi per inſpirationem, non ſit forma, ſed exceptio a formis, ponderantes textum *in ver. Niſi*. Nihilominus Compoſtell. *num. 27. in ver. Niſi forte*, & poſt eum Joan. Andr. *num. 37. in eodem ver.* aſſerunt non eſſe peccatum ſi dicatur eſſe forma, cum aliquam habeat formam, ut per eos. Et hic junge quod dicam infra *n. 28. & ſeqq.* Ruſſus etſi Hoſt. *n. 51.* ſenſerit quatuor eſſe formas, & ſub illa dictione, *quaſi*, latere etiam veram inſpirationem, & iſtarum formarum hunc eſſe ordinem, ut primo recurratur ad formam inſpirationis, quæ eſt immediate a Deo. Secundo, ad formam Quaſi inſpirationis, quæ eſt quaſi a Deo. Tertio, ad formam Compromiſſi, quæ eſt ab homine. Quarto, ad Scrutinii, quæ eſt a Canone: tamen primum dictum, videlicet formas ſubſtantiales electionis non eſſe niſi tres, tenent communiter omnes, & magis conſonat literæ hujus textus, qui cum myſterio poſuit illam dictionem, *quaſi*, quæ eſt veriſimilitudinaria, & non veritas expreſſiva, ſecundum Hoſt. *n. 50. in ver. Quaſi per inſpirationem*, ne impeterit excluderet veram inſpirationem, quæ redigi non debet, nec poteſt ad aliquam formam juris poſitivi, cum illum, qui nec fallit, nec fallitur, habeat Authorem, *cap. A nobis, il ſecondo infra de ſentent excommunic. cap. Duæ 19. quæſt. 2.* & talis fuit electio B. Ambroſii, B. Nicolai, & B. Severi, de quibus in § *His omnibus 61. diſtin.* Hæc tamen ſecundum Hoſt. *d. num. 51.* peccatis noſtris impedientibus, raro, aut nunquam occurrit, adeo ut fabuloſe dici ſoleat, columbam illam, per quam olim Archiepiſcopi Ravennates eligebantur, a corvo occiſam fuiſſe, ut hic refert Joan. Andr. *num. 40. verſ. Unde & dicitur.* 2
3
4

Secundo nota verba illa textus, *Eccleſiis viduatis*, quæ cum ſint poſita in proœmio Conſtitutionis, deſignat cauſam finalem, & regulant totam diſpoſitionem, ut *leg. 1. ff. de orig. jur. l. ult ff. de hered. inſtit.* Oldrad *conſ. 103. Quæſtio eſt, verſ. Circa ſecundam*, Bart. *in leg. Cum ii n. 4. & in §. Eam tranſactionem, ff. de tranſact.* Unde diſpoſitio hujus capitis locum non habet, niſi in electione illorum Prælatorum, per quorum obitum Eccleſiæ remanent viduatæ, & ſine Paſtore, prout hic notat gloſſa prima, quæ a Doctoribus communiter recipitur. Contrahitur enim inter Prælatum, & Eccleſiam ſpirituale conjugium, *c. Sicut vir 7. q. 1. c. Requiſiſti de teſt. cum ſimil.* Ac proinde ſicut uxor carnalis per obitum viri remanet vidua, *c. Vidua 34. diſt.* ita & Eccleſia per obitum Prælati, & ſponſi ſpiritualis, ut *c. Inter corporalia*, §. *Sed neque infra de translat. Epiſcop.* 5
6
7

Hinc deducitur primo, ut in electione Epiſcopi indiſtincte ſervandæ ſint formæ hic præſcriptæ, quia Epiſcopus proprie eſt ſponſus Eccleſiæ, & inter ipſum & Eccleſiam proprie matrimonium ſpirituale contrahitur, ut loquantur jura præallegata, & plene probavi in *c. Quanto n. 5. de translat. Epiſc.* poſt Turrecrem *in d. cap. Sicut vir 7. q. 1.* Unde cum in Epiſcopo præcipue verificentur verba hujus Conſtitutionis de Eccleſia viduata, *c. Ne pro defectu ſupra eod.* nulli dubium eſt, quin ad ejus electionem ſit procedendum altera ex formis hic ſtatutis a Concilio Generali. Et in hoc poſt gloſſam primam, & Abb. Antiq. *hic num. 2. in fin.* conveniunt omnes teſte Bellam. *num. 3.* 8

Deducitur ſecundo, ut formæ hic præſcriptæ ſint etiam ſervandæ in electione Prælatorum Regularium: nam etſi inter Prælatos inferiores, & Eccleſiam proprie, & ſtricte ſpirituale conjugium non contrahatur, ut tenent Archid. *in c. Sicut vir. 7. q. 1.* Butr. in *c. fin. n. 51. &* ibi etiam Abb. *n. 5. ſupra de poſtul. Prælat.* tamen inter eos eſt quaſi matrimonium, ut probat textus optimus in *cap. Ne pro defectu ſupra eodem* ubi Pontifex æquiparat Eccleſias Cathedrales, & Regulares, & illorum Prælatos appellat Paſtores, & per illorum mortem dicit Eccleſias viduatas: Unde merito hæc Conſtitutio etiam in 9

corum

corum electionibus ſervanda eſt; & ita hic firmant gloſſ. 1.
Joannes, Tancredus, Vicentius, Philippus, Hoſt. relati a
Bellamera n. 3. item Abb. Antiq. n. 3. & alter Abb. n. 7.
verſ. Circa, & n. 8 *verſ. Et placent*, Rot *deciſ.* 5 *princ.*
elect. in Novis, Franciſcus Marc. *dec.* 992.
10 Et quamvis Roffredus in libro ubi tractat de Mona-
chis, §. *Videamus ultimo*, *verſ. Illud autem frequenter*,
relatus hic a Jo. Andr. *n.* 59. dicrit, pronunciatum fuiſ-
ſe de mandato Papæ hanc Decretalem non habere locum
in electione Abbatum, quia Abbas non dicitur proprie
Paſtor, & eſt nomen ſollicitudinis potius, quam hono-
11 ris, *c. Hoc tamen* 17. *q.* 2. tamen ſecundum Jo Andr.
d. n. 50. Paſtor dicitur, ut in *cap. Officii ſupra eod.* &
Abbatiæ in multis æquiparantur Epiſcopatibus, c. *Cu-*
12 *pientes ſupra eod.* & *cap. Si poſtquam lib* 6. & nedum
Abbas, ſed etiam Abbatiſſa dignitatem habet, ut c. *In*
demnitatibus, § *Verum infra eod. lib.* 6. Quare ipſemet
Roffred. *infr. eod. lib.* 6. juxta principium, § *Attende*,
contrarium dixerat, id eſt Decretalem ſervandam eſſe
etiam in electione Abbatum. Et hanc partem amplecti-
tur hic Jo. Andr. *n.* 59 dicens notabiliter ita tenere o-
mnes, & ita ſervari, & cum ſequuntur hic Bellam. *n.* 3.
Butr. *n.* 20 Card. *n.* 2. *in prima quæſt.* Anchar. itidem *in*
prima q. Imol *n.* 2. & Abbas *n.* 7 *in fin.* & *n.* 8. Silveſt.
in ver. Electio, *ſecundo n.* 2. *verſ. Eod. modo*, ubi teſtatur
opinionem Roffredi communiter reprobari, Rota *d. dec.*
5. *in princ. juncto n.* 2. & apud Card. Seraph. *dec.* 247. &
noviſſime in cauſa Meten. Monaſterii 5. *Julii* 1651. co-
ram Coccino, *verſ. Quod autem*, & cor. eodem *in Tre-*
13 *veren. Abbatia S. Maximini* 20. *Novembris* 1654. *in*
princ. Et idem intellige de Abbatiis Monialium, ſalvo
eo quod habetur in *c. Indemnitatibus*, § *Ut autem infra*
eod. lib. 6. ſecundum Joan Andr. *hic n.* 59 *verſ. Et idem*
intelligas, cui conſentiunt Bellam. *n.* 3. *verſ. Dic ergo*,
ubi ait ſervari, Card *in ſecunda q.* & Anchar. *in pri-*
ma q verſ. Hoc tamen contrarium, dicens, ita omnes te-
nere. Licet Abb. Antiq. *n.* 4. dixerit in Abbatiis, & Mo-
naſteriis Monialium hoc non habere locum, quia mu-
lieribus propter ſimplicitatem eſt licitum jura ignorare,
l. Regula, *ff. De juris*, & *facti ignoran.*
14 Ceterum adverte ne decipiaris, quia ſupraſcripta il-
latio venit declaranda, ut procedat tantummodo in Ab-
batibus perpetuis, & aliis Prælatis, qui Monaſteria ob-
tinent in titulum, non autem in Abbatibus temporali-
bus, & aliis Superioribus Regularibus non intitulatis:
tales enim non ſunt Sponſi Eccleſiæ, nec per mortem
15 ipſorum Eccleſia dicitur viduata; ideoque in eorum ele-
ctione non ſunt neceſſariæ formæ hic præfinitæ, ſed ſuf-
ficiunt ſingulares conſenſus Capitularium, dummodo præ-
ſtentur in communi, & omnibus collegialiter congrega-
tis, & electio fiat a majori, & ſaniori parte Capitu-
16 li, ad quod allego bonam gloſſam in *c. Sicut in ver.*
Forma inf. eodem lib. 6. Et probatur ſatis clare in de-
creto Concilii Trident. c. 6. *ſeſſ.* 25. *de regular.* quo ſta-
tuitur, ut electio quorumcunque Superiorum, Abba-
tum temporalium, & aliorum officialium, ac Genera-
lium, & Abbatiſſarum fieri debeat per vota ſecreta,
ita ut ſingulorum eligentium nomina nunquam publi-
17 centur; alioquin electio irrita ſit. Pondera primo, quia
Concilium ibi non loquitur ſimpliciter de Abbatibus,
ſed de Abbatibus temporalibus, innuens per hoc ſe noluiſ-
ſe immutare formam hujus Decretalis quoad Abbates
perpetuos, & alios intitulatos; ſed tantummodo novam
formam præſcribere voluiſſe in electione aliorum Supe-
riorum Regularium, qui intitulati non ſunt. Item pon-
18 dera, quia Concilium dum loquitur de electione Gene-
ralium, & aliorum officialium, cum myſterio non re-
petit verbum illud, *temporalium*, quod tales ſive ſint
perpetui, ſive temporales non ſunt Sponſi Eccleſiæ; &
propterea eligi non debent ſecundum formas hic ſtatutas
a Concilio Lateranen. ſed per vota ſecreta ad præſcri-
ptum Conc. Trident. & Conſtitutionum cujuſque ordinis,
ut communiter ſervatur, & olim declaravit Sacra Con-
gregatio Cardinalium ejuſdem Concilii Interpretum:
nam cum eſſet quæſitum, An diſpoſitio Concilii *cap.* 6.
ſeſſ. 25. *de regular.* volens Superiores eligi per vota ſecre-
ta, intelligatur nedum in temporalibus, ſed etiam in per-
19 petuis Superioribus: Sacra Congregatio cenſuit intelligi
etiam de perpetuis. Verum hoc intelligas, niſi Superio-
res hujuſmodi eſſent perpetuo intitulati in aliqua Abbatia,
vel Monaſterio, ut contingit in Generali Ciſtercien-
ſi, qui eſt Abbas perpetuus Ciſtercii; & in Generali
Cluniacenſi, qui ſimiliter eſt caput Ordinis, & perpe-
tuus Abbas Monaſterii Cluniacenſis, ut innitur in Con-
cilio Trident. *c.* 11. *ſeſſ.* 25. *de regular.* Tales enim, ſicut
alii Abbates perpetui, ſunt eligendi ſecundum formas
hujus Decretalis, cui Concilium Tridentinum non dero-
gavit, quemadmodum & Rota cenſuit in *d. Treveren.*
Abbatia, *verſ. Neque etiam coram Coccino*, formam enim
tot laboribus, & vigiliis adinventam Concilium cen-
ſeri non debet uno verbo ſubvertere voluiſſe, ut legi-
tur in *c. Eccleſia veſtra*, *il* 2. *ad fin. inf. eod.*
Sed in electione aliorum Superiorum Regularium, qui 21
Eccleſias non habent in titulum, non modo non ſunt
ſervandæ formæ hujus Decretalis, ſed nec ſervari poſ-
ſunt, quia non compatiuntur cum forma præſcripta a
Concilio Tridentino. Et quidem quoad formam ſcruti-
nii hoc patet evidenter, primo quia ex præſcripto hujus
textus aſſumendi ſunt tres ſcrutatores, qui vota eligen-
tium ore proprio exquirant, ut dicam infra in ſeptimo
ſubſtantiali hujus formæ *numer.* 49. hoc autem ſervari
non poteſt ſecundum formam electionis Conc. Triden-
tini: nam propoſito dubio, An electio facta per ſcruti- 22
nium ubi duo, vel tres ſuſcipiunt vota eligentium, ſit
conformis diſpoſitioni expreſſæ *cap* 6. *ſeſſ.* 25. *de regular.*
Sacra Congregatio cenſuit non eſſe. Deinde ex præſcri-
pto hujus capitis vota eligentium debent in ſcriptis re-
digi per ipſos ſcrutatores, vel per tabellionem. Idque
ſubſtantiale eſt, ut dicam infra in 8. ſubſtantiali. At 23
ſecundum formam electionis Concilii Tridentini hoc non
poteſt obſervari, cum debet eſſe ſecreta; ideoque cum
conſuevisset fieri electio Superiorum hac forma, ut eli-
geretur ſcriba communis, qui ſingulis electoribus tres
ſchedulas tribuat, in quarum ſingula ſit ſcriptum nomen
alicujus eligendi ab aliis diverſum, & elector, ſchedulis
de manu Scribæ acceptis, quam ex eis elegerit pro vo-
to ſuo tradat, aliis duabus laceratis; cumque audiviſ-
ſet in quadam electione ſcribam unam tantum ſchedu-
lam aliquibus, vel duas, in quibus idem nomen conti-
nebatur tradidiſſe: fuit dubitatum an eſſet ſervata for-
ma præſcripta c. 6. *ſeſſ.* 25. *de regular.* S. Congr. cenſuit
electionem nullam, quia ſcriba potuit revelare.
Demum ſecundum formam hujus c. Subſtantiale eſt,
ut vota electorum publicentur in communi, ut dicam
infra in 9. Subſtantiali. At ſecundum formam Conc.
Trident. viceverſa ſubſtantiale eſt, ut eligentium vota
nunquam publicentur, ut in *d. cap.* 6. Ergo implicat
contradictionem, ut in electione Superiorum Regula-
rium, quæ fieri debet ſecundum formam *d.* c. 6. ſer-
vetur forma ſcrutinii præſcripta in hac decretali.
His addo fuiſſe admodum rationabile, ut Religioſi 24
exempti eſſent a forma ſcrutinii hic præſcripta, quia
illa eſt difficillima obſervatu ob quam plurima ſub-
ſtantialia, quæ inſunt huic formæ, ut patebit infra *a*
n. 26. *uſque ad n* 67 adeo ut Juriſtæ practicam igno-
rantes in ea deficiant, ut loquit gloſſ. *in c. Cum ex-*
pediat in ver. Inquiſitis infr. eodem lib. 6. & Abb. *hic*
n. 16. *in fin.*
Quo vero ad formam compromiſſi, & quaſi inſpira- 25
tionis id ipſum patet, quia cum Tridentina Synodus vo-
luerit electionem aliter fieri non poſſe, quam per vota ſe-
creta, & nomina electorum, nunquam publicari; utri-
que per hoc excluditur forma compromiſſi, & quaſi in- 26
ſpirationis: neutra enim eſt ſecreta, cum compromiſſarii
ad ſecretum non arctentur, ut notat gloſſa in c. *Cum dile-*
ctus in ver Examinatis ſupra eod. Butr. *hoc num.* 45. & *in*
d. c. Cum expediat n. 10. Electio vero quaſi inſpirata fiat 27
cum omnes afflati Paraclito, ad inſtar Apoſtolorum uno
ore loquentes eligunt, ut hic per Hoſt. *num.* 51. & Joan.
Andr. *n.* 40. Neque obſtat, quod hujuſmodi electio cum 28
ſit a Deo, non potuerit tolli per legem poſitivam Conc.
Trident. quia quæ ſpiritu Dei aguntur, non ſunt ſub lege,
cap. Duæ, 19. *qu.* 2. *cap. Licet infr. de regular.* nam reſpon-
detur, electionem quaſi per inſpirationem non eſſe ab-
ſolute a Deo, ſed quaſi a Deo, tamen Hoſt. *n.* 51. quia
ſic præſumitur; non tamen adeo eſt certum, quin poſſit 29
eſſe contrarium; unde & talis electio propter dubium
ſubjacet legi poſitivæ, & eget canonica probatione, &
confirmatione, *cap Niſi cum pridem de renunciat.* c. *Cum*
ex injuncto de heret. & hic firmant. Hoſt. in *d. n.* 15. Jo.
Andr. *n.* 50. cum quibus aliis tranſeunt merito, cum
Carthuſiani dubitaverint, An in electione Superio- 30
rum

rum poſſit procedi nedum per viam ſcrutinii, ſed etiam inſpirationis, vel compromiſſi: Sacra Congregatio Concilii cenſuit electionem horum Prælatorum Regularium debere fieri tantum per vota ſecreta, ut ſe habent verba propria Concilii *d. c. 6.*

31 Deducitur tertio, ut formæ hic ſtatutæ ſervari etiam debeant in electione Prælatorum principalium Collegiatarum Eccleſiarum etiam ſecularium, qui in ſpiritualibus generalem habent juriſdictionem in iiſdem Eccleſiis, ut concludit gloſ. 1. hic Goffr. Innoc. Compoſt. & Hoſt. quos refert, & ſequitur Jo. Andr. *n. 60. in gloſſ.* ibi, *Collegiatis*, Abb. Antiq. *n. 3.* Bellam. *eod. num. verſ. Tertio die*, Silveſt. *in verſ. Electio ſecundo n. 2. verſ. Nec arbitror*, dummodo tamen Collegium ſit tale, & tantum, ut poſſint formæ ſervari, ſecun-
32 dum Jo. Andr. *ubi ſup.* Ratio eſt, quia etſi inferiores Prælati non ſint propriè ſponſi Eccleſiæ, nec cum eis propriè ſit matrimonium ſpirituale, ſed cum Epiſcopo, tamen ut tetigi ſupra *n. 8.* & docet S. Th. in *diſt. 20. art. 4. q. 1. & diſt. 24. q. 3. art. 3.* tamen & ipſi quodammodo ſponſi appellantur, *c. Sicut in unaquaque 21. q. 2.* ſecundum gloſſ. & alios præallegatos, *& ver. Viduata*, in hac materia non debet capi ita ſtricte, quin porrigatur etiam ad Prælatos, & Paſtores inferiorum Eccleſiarum, ut patet *in d. c. Ne pro defectu ſupra eodem*, præſertim vero quia hæc Decretalis eſt favorabilis, cum emanaverit ad ſummovenda Eccleſiarum pericula, & impedimenta, ut patet ex principio textus, unde non debet multum ſtricte intelligi, ut perpendunt Abbas *hic n. 9.* & Silveſt. *in v. Electio 2. n. 3.*

34 Deducitur quarto, ut in aliis dignitatibus, perſonatibus, & Canonicatibus Cathedralium Eccleſiarum locum non habeat hæc conſtitutio, quia per eorum mortem Eccleſiæ non remanent viduatæ, cum non ipſi, ſed principales Prælati ſint ſponſi Eccleſiæ, & in hoc reſident hic gloſſa 1. *in fin.* Goffred. Innoc. & Com-
35 poſtell. Specul. *hoc tit. in fin. c. 21.* & Gul. Man. *c. 21.* Ubi idem tenet, niſi conſuetudo Eccleſiæ habeat, ut etiam in illis dignitatibus ſerventur formæ, ad quod facit *c. penult. de offic. delegat. lib. 6.* Et quamvis contradicat Hoſt. *hic paulo ante n. 13. v. Sed contra*, exiſtimans hanc decretalem habere locum in omnibus beneficiis, quorum electio, vel collatio ad aliquod Collegium pertinet; eo quod hæc fuerit mens conditoris; & ubi dicit textus, *Eccleſiis viduatis*, Hoſt. ſubaudit, vel deſtitutis miniſtris; tamen primos ſequitur Jo. Andr. *hic n. 60. in v. Collegiatis, & in c. Sicut cum in gloſſ. ordinar. in v. Formam infr. lib. 6.* cui conſentiunt hic Bellam. *n. 3. v. Quarto dicas* Abbas *n. 7. in v. Eccleſia viduata*, dicens, in hanc partem inclinare communiter Doctores, ſubauditionem Hoſt. deſtruere hanc literam, & communiter non teneri, nec eſſe rationi conſentaneam; tum quia ubi agitur de modico præjudicio non eſt neceſſaria tanta ſolemnitas; tum quia non deficit Superior, qui poſſit difficultatibus occurrentibus providere, arg. in *c. Ubi periculum in princ. inf. eod. lib 6. & c. Licet in fin. ſup. eod.* in & ſequitur totidem verbis Silveſt. *in v. Electio, il 2. n 2. v. & conſequenter*. An autem in electione Romani Pontificis hodie ſervandæ ſint formæ ſcrutinii, compromiſſi, & quaſi inſpirationis, latiſſime in *c. Licet de vitanda ſupr. eod.*

36 Ultimo nota octodecim ſubſtantialia formæ electionis per ſcrutinium, quæ ex hac Decretali colliguntur, ſecundum Jo. Andr. *n. 28.* quem DD. communiter ſequuntur.

37 Primum ſubſtantiale eſt, ut electio fiat per congregatos in unum, itaut actus ſuus electio non fiat ſingulariter, puta in Camera, ſed Collegialiter, & in communi, ut innuitur in tex. ibi *Præſentibus omnibus, & c.* & habetur apertius in *cap. In Geneſi infra eod.* & hic notat Innoc. *num. 1.* dicens eſſe de forma, ut Capitulum congregetur, Hoſt. *num. 17. in ver. Aſſumantur*, Joan. Andr. *num.* 28. Butr. *num. 20. verſ. Ad intellectum*, Cardin. *n. 3. in ſeptima quæſt.* & Abb. *n. 12.* gloſſ. *in cap. 1. in verſ. Tractatus de reb. Eccleſ. non alie-*
38 *nan. lib. 6.* Non tamen intelligas eſſe de ſubſtantialibus formæ, ut vocentur abſentes, hoc enim ad ſubſtantiam
39 electionis non pertinet, ſed ad Juſtitiam. Et ideo ex contemptu aliquorum electio non vitiatur, ſed retractari debet ipſis proſequentibus contemptum, ut *c. Quod ſicut, & cap. Bona ſupra eod & infra cap. Eccleſia, el ſecondo*, & hic declarant Joan. Andr. Card. & Abbas *locis citatis*. Itaque de ſubſtantia eſt, ut electores congregentur in unum, non autem ut omnes ſint præſentes, & in hoc conveniunt omnes, teſte Bellam. *hic n. 11.* Dum- 40
modo tamen ſint præſentes duæ partes eorum, qui ad electionem vocari debent; alias enim non eſſet ibi Capitulum, ſeu Univerſitas: Sed ſi duæ partes ſint præſentes, tunc valebit, quod major pars diſpoſuerit, ut notatur in *l. Nulli, & in leg. Plane, ff. Quod cujuſque univerſ. n.* & per Bellam. *d. n. 11.* & Abb. *n. 12.* & Petr. a Braxio in *Direct. Elect. in 3. p. c. 6. n. 3. verſ. Et jura quæ dicunt*, & ſecundum hoc ſi vocales eſſent duodecim, & quatuor eſſent contempti, valeret electio facta a quinque ex octo præſentibus: Secus ſi eſſent contempti quinque, quia tunc non eſſent ibi duæ partes conſtituentes Capitulum, quod bene nota. In numero autem dua- 41
rum partium non ſunt computandi, niſi qui debent, & volunt, & poſſunt commode intereſſe, ut firmat Abb. *hic n. 5.* & Petr. a Braxio *d. n. c. 6. n. 4.* ad quod vide gloſ. magnam in *c. Indemnitatibus, § Sane in verſ. Non obſtante de elect. lib. 6. & in Clem. Quod circa in verſ. Qua in facto eod. tit.* & circa numerum duarum partium vide omnino diſtinctionem, quam ex mente Canoniſtarum ponit Abb. in *d. c. Cum omnes n. 13. de Conſtit.*

Secundum ſubſtantiale eſt, ut ſcrutatores aſſumantur 42
a Collegio, ut patet ex litera ibi, *aſſumantur*. Non enim debent ſe ultro ingerere, alioquin redderentur ſuſpecti, ut *l. Quæ omnia, ff. de Procur.* & poſt Vincent. hic notant Abb. Antiq. *n. 7. in v. Aſſumantur, n. 17. in eod. ver.* Jo. Andr. *n. 10. & n. 28. verſ. Secundum*, Cardin. *n. 3. in 8. quæſt.* & aliis communiter. Et quamvis Abb. *numer.* 13. dubitet an hoc ſit de ſubſtantia, & putet electionem valere ſi tres de Capitulo aliis videntibus, & tacentibus incipiant aliorum vota ſcrutari, quia cum agatur de re meritoria, & concupiſcibili, tacentes habentur pro conſentientibus, ut in ſimili notat gloſſa in *c. Sicut cum in ver. Forma infra eod. lib. 6.* tamen non videtur recedendum a communi opinione. Quid enim ſi illi, qui ſe ultro ingerunt, eſſent potentes, & terribiles; adeo ut electores non auderent contradicere? ad hoc *leg. unic. C. Si Rect. Provinc. l. Si per impreſſionem, C. Quod met. cauſ. l. unic. Cod. Si quacunque prædit. poteſt.* Et *c. Quiſquis infra eod.* Unde Concilium ſumma cum ratione ſtatuit, ut ſcrutatores a Collegio expreſſe aſſumantur, & ipſemet Abbas fatetur tutius eſſe ita ſervare.

Tertium ſubſtantiale eſt, ut ſcrutatores, qui aſſu- 43
mantur, ſint numero tres, non plures, nec pauciores; Idque ſubſtantiale eſſe firmant hic Hoſt. *num. 17. & 43.* Jo. Andr. *n. 28. verſ. Tertium*, Bald. *num. 31.* Butr. *n. 22. verſ. Dicitur ſexto*, Card. *n. 3. q. 13.* Anchar. *col. 1. in fine*, Imol. *n. 7.* & communiter DD. ut teſtatur Abbas *n. 13. verſ. Tertium ſubſtantiale*, Silveſt. *in ver. Elect. ſecunda num. 12.* Petr. a Braxio *in Direct. Elect. par. 3. c. 23.......* Et quamvis gloſſa hic *in ver. Senior*, Tancred. Vincent. & Innoc. *num* 4. exiſtiment 44
hunc ternarium numerum non eſſe de ſubſtantia: quia qui plus facit, non videtur facere contra, & ſuperflua non vitiant; tamen prima opinio magis conſonat huic literæ, quæ dicit, *aſſumantur tres*, & ibi incipiunt ſubſtantialia formæ, ſecundum Hoſt. *n. 17. in verſ. Tres*, & Joan. Andr. *n. 9. in verſ. Aſſumantur*. Et regula, Utile per inutile non vitiatur, locum non habet, ubi aliquid inducitur pro forma ſubſtantiali, ut in terminis electionis tradit Romanus *conſ. 66. Vidi eximie D. a num. 2. uſque in fin.* Unde a communi opinione non eſſet recedendum in conſulendo, aut judicando, ut inquit Bertrand. *conſ. 187. n. 1.*

Quartum ſubſtantiale eſt, ut iidem ſcrutatores ſint 45
de Collegio, ut eſt expreſſum in litera ibi. *De Collegio:* & tenent Compoſt. *n. 5. in fin. v. de Collegio*, Hoſt. *num.* 43. Jo. Andr. *n. 11.* Butr. *n. 22. v. Dicitur ſeptimo*, Cardin. *n. 3. q. 12.* Anchar. *col. 2. verſ. Circa hoc*, Imol. *n. 8.* & Abb. *n. 13. verſ. Quartum ſubſtantiale*, Rota *in præallegat. Metten. Monaſterii, verſ. Neque eſt verum, & in d. Treveren. Abbatiæ, verſ. Et quod etiam* cor. Coccino. Nec refert, quod aliqui ſentiant non eſſe de ſubſtantia, ut ſcrutatores ſint ex corpore Collegii, ſed poſſe etiam aliunde aſſumi, inter quos gloſ. *in ver. Sanior*, Vincen. & Tancred. hic Mandagot. *de elect. novor. Prælator. c. 23. in ver. Irritari*, qui amplius atteſtatur in Curia confirmatam fuiſſe electionem Abbatis Tullen. Licet in ea fuiſſent

aſſum-

aſſumpti ſex ſcrutatores, nempe tres de Collegio, & tres extra Collegium, ut refert Cardin. *hic num.* 3. *qu.* 12. *verſ. Et juxta Mandagotthum*. Quandoquidem a pri-
46 ma opinione, quæ conformis eſt huic literæ, & magis communiter tenetur, non eſt aliquatenus recedendum; & confirmario illa potuit concedi ex gratia, non autem ex eo, quod electio valida eſſet, ut perpendit Rota *in deciſionibus proxime citatis*, ubi etiam dixit non eſſe cedendum Hoſtienſi in ſumma hujus tituli, §. *Qualiter facienda col.* 4. *verſ. Aſſumendum*, & aliis nonnullis atteſtantibus ſecundam opinionem eſſe receptam in Curia ex traditis per Mohedanum *deciſ.* 2. *&* 3. *de conſuet.*

47 Quintum ſubſtantiale eſt, ut vota ſingulorum exquirantur ſecrete, ut patet ibi, *ſecrete*, & tenet gloſſa *in ver. Sanior*, Hoſt. *num.* 43. *verſ. Tertium, eſt*, Joan. Andr. *num.* 28. *verſ. Quintum*, Abb. *num.* 13. *eod. ver.* & reliqui omnes. Et dic *ſecrete*, id eſt non in communi, ſecundum Goffred. ſed ſeorſum ab aliis, qui habent jus in electione, ut per Hoſt. *num.* 28. *in verſ. Qui ſecrete*, & Abbatem Siculum ubi ſupra puta in angulo Capituli, ſecundum Abb. Antiq. *num.* 8. *in ver. Qui ſecrete*; idque ob eam rationem, ut quiſque liberius votum ſuum poſſit exprimere, exemplo teſtium qui propterea ſecreto, & ſeorſim ab aliis ſunt examinandi, *c. Venerabili infra de teſtib.* ut hic per gloſſ. *in verſ. Secrete*, Hoſt. & Abb. Siculum *locis citatis*.

48 Sextum ſubſtantiale eſt, ut vota eligentium exquirantur ſingulariter, ut in litera ibi, *& ſigillatim*. Non ergo exquiri debent bini, vel trini, ſed unus poſt alium, ſicut ſervatur in teſtibus, qui non debent plures commiſceri in examinatione, alias depoſitio nulla eſſet, ut in *d. c. Venerabili, & in cap. Cum cauſam de teſtib.* Idque inter ſubſtantialia electionis recenſet gloſſa *hic in ver. Sanior*, Hoſt. *num.* 43. *verſ. Tertium*, Joan. Andr. *num.* 28. *verſ. Sextum*, & Abb. *n.* 15.

49 Septimum ſubſtantiale eſt, ut exquirantur vota omnium præſentium, ut habetur in textu ibi, *Vota cunctorum*; Ergo ſi vel unus ex præſentibus omittatur, aut non exquiratur a tribus ſcrutatoribus, ſed ab uno, vel duobus tantum, irrita eſt electio, ut hic per Joan. Andr. *n.* 14. Cum quo Abb. *n.* 16. & ceteri conſentiunt: & ver. *Exquirantur*, intellige, ſcilicet per ſe, & ore proprio, id eſt interrogando electores in quem conſentiant, & quo zelo, ac de illius meritis, & qualitate; hoc tamen non eſt de ſubſtantia, ſicut de ſubſtantia eſt, ut exquirant: & ita hic notant Innoc. *n.* 6. Hoſt. *n.* 30. Butr. *n.* 25. & Abb. *in* 3. *not.* Specul. *in tit. de elect.* §. 1.
50 *n.* 17. quos ſequitur Rota *in d. Treveren. Abbatia, verſ. Tertio coram Coccino*: & hoc intelligas quantum ad ſcrutatores reſpectu aliorum electorum: reſpectu autem ipſorum quamvis diverſæ tradantur practicæ; tamen verior, & communis practica eſt, ut duo ex ipſis ſcrutentur tertium, ſecundum Innoc. *hic n.* 9. *in ver. Cunctorum*, Compoſt. *eod. n.* Hoſt. *n.* 43. *verſ. Sed quis inquiret*, Joan. Andr. *n.* 18. Butr. *n.* 26. Abb. *n.* 9. *verſ. Quarto quaritur*, & alios apud Rotam *in Treveren. Abbatia, verſ. Secundo*. Et ex his ſigna differentiam inter formam ſcrutinii inductam ex hac Decretali, & formam inductam a Concilio Tridentino in electione Superiorum Regularium, quæ ita debet eſſe ſecreta,
51 ut non ſit canonica, ſi duo, vel tres vota electorum excipiant, ut dixi ſupra *n.* 22. Licet ſecus ſit in electione Abbatiſſæ ſanctimonialium, quia ex decreto Concilii Trident. *c.* 7. *in fin. ſeſſ.* 25. *de regul.* Epiſcopus, ſive alius Superior ante cancellorum feneſtellam
52 debet vota ſingulorum audire, vel accipere. Quinimo Sac. Congregatio ejuſdem Concilii interpres a Canonicis Regularibus conſulta, An Moniales lecto propter morbum affixæ votum ſuum ad electionem Superiorum mittere poſſint? Reſpondit non poſſe, ſed qui accipiendis, cuſtodiendiſque votis præfecti erunt, debebunt accedere, & ab eis vota accipere.

53 Octavum ſubſtantiale eſt, ut vota electorum in ſcriptis redigantur, ut in tex. ibi, *in ſcriptis redacta*. Et hoc eſſe de forma ſubſtantiali, tenet gloſ. *hic in verſ. Sanior*, Hoſt. *n.* 41. Jo. Andr. *n.* 28. *verſ. Octavum*, Abb. *n.* 16. *eod. verſ.* Et ceteri omnes: & quod dicit in ſcriptis redacta, intellige vel per ipſos ſcrutatores, vel per tabellionem etiam extraneum, ſecundum gloſſ. *in ver. Redacta*, Innoc. *n.* 6. Hoſt. *d. n.* 31. & Jo. Andr. *n.* 19. Nec refragatur, quod vota ſecreto ſint ſcrutanda: quia hoc debet intelligi quantum ad ipſos electores, qui non debent vota ſua palam aperire; non autem quantum ad perſonas neceſſa- 54
rio adhibendas, ut declarat gloſſa, cum qua Doctores communiter tranſeunt. Imo Tabellio in hujuſmodi actu adhibendus non ſolum poteſt eſſe extraneus a Collegio, ſecundum Innoc. *ubi ſupra*, ſed etiam laicus: & quamvis contradicant Hoſt. Jo. Andr. & alii plures in *c. Sicut te infra ne Cler. vel Monach.* tamen hæc opinio non ſolum eſt verior, & communior, & ubique recepta ex conſuetudine, ut hic per Abb. *n.* 10. Sed etiam reperitur hodie approbata a Concilio Tridentino in *c.* 10. *ſeſſ.* 22. ubi patet Notarios etiam Imperiali, vel Regia authoritate creatos, & ſic laicos poſſe hoc officium exercere etiam in negotiis, litibus, & cauſis Eccleſiaſticis, ac ſpiritualibus quandiu ab Epiſcopo minus idonei reperti, vel in officiis delinquentes ſuſpenſi non fuerint, quem locum ad hoc plenius expendi in *d. c. Sicut te n.* 64. *& ſeqq.* & adde quod in propoſito ſcripſi in *c. Quiſquis n.* 19. *& ſeqq. ſup. eod.*

Nonum ſubſtantiale eſt, ut vota poſtquam fuerint 55
in ſcriptis redacta in communi publicentur, ut patet in text. ibi, *publicent in communi*, id eſt in Capitulo. Quam publicationem ſimiliter eſſe de forma ſubſtantiali, firmat gloſſa præallegata *in ver. Sanior*, Hoſt. *n.* 44. *verſ. Quintum eſt*, Jo. Andr. *n.* 28. *verſ. Nonum*, Abb. *n.* 16. *eod. verſ.* & conſentiunt alii. Publicatio autem fieri poteſt ab omnibus ſcrutatoribus, vel ab aliquibus ipſorum, vel a Capitulo; non enim eſt de forma per quem fiat, ſecundum Innoc. *n.* 6. *in ver. Publicent.* Sed tu dic, ut per Cardin. *in* 42. *qu.*

Decimum ſubſtantiale eſt, ut publicatio hujuſmodi 56
fiat mox, poſtquam vota fuerint in ſcriptis redacta, ut patet in text. ibi, *mox*, id eſt incontinenti, nullo actu contrario intermedio, unico contextu, inſtar inſtrumenti, ut *leg. Heredes palam in fin. ff. De teſtament.* ſecundum gloſſ. *hic in ver. Mox*, Innoc. *n.* 6. *in eod.* ver. & Card. *q.* 31. Et quamvis nonnulli putaverint iſtud, *mox*, non eſſe de forma, ut Compoſtell. *n.* 11. *v. Mox publicent*: tamen contrarium tenet Jo. Andr. *n.* 28. *verſ. Decimum*, & eſt tutius, & communius, ſecundum Cardin. *ubi ſupra*, & Abb. *n.* 16. *verſ. Decimum*.

Undecimum ſubſtantiale eſt, ut votis publicatis fiat 57.
plena collatio, ut conſtat ex litera ibi, *collatione habita*, id eſt numeri ad numerum, meriti ad meritum, & zeli ad zelum, ut in *cap. In Geneſi infra eod.* & hic declarat gloſſa *in ver. Collatione*, quod ſimiliter eſſe de forma, tenet prædicta gloſſa *in ver. Sanior*, cum qua Jo. Andr. *n.* 28. *ver. Undecimum*, Abb. *n.* 16. *eod. verſ.* & reliqui tranſeunt.

Duodecimum ſubſtantiale eſt, ut hujuſmodi colla- 58
tio fiat incontinenti, poſtquam vota fuerint publicata: nam, *mox*, illud poſitum in publicatione votorum poſt ſcrutinium, debet cenſeri repetitum in collatione, & electione; & quamvis diſcrepent, tamen hoc approbat Joan. Andr. poſt Philipp. & Hoſt. in *c. Cum poſt petitam n.* 9. in gloſſ. 2. *infra eod. lib.* 6. & idem Joan. Andr. *hic n.* 28. *verſ. Duodecimum*, & Abb. *n.* 16. *eod. verſ. Dicens hoc eſſe tenendum per l. Cum Antiquitus, C. de teſtam.*

Decimumtertium ſubſtantiale eſt, ut poſt habitam 59
collationem ſequatur communis electio, ut patet in litera ibi: *Is collatione habita eligatur*, & tenet gloſſ. *in ver. Sanior*, Joan. Andr. *num.* 28. *verſ. Decimumtertium*, & Abb. *n.* 16. *eod. verſ.* quod ita intelligendum eſt, ut electio fiat ab uno ex Collegialibus nomine Capituli, & per *ver. ſingularis numeri*, ut *c. Sicut eum infra eod. lib.* 6. *c. Cum ab uno de ſent. & re judic. eod. lib.* ſecundum Joan. Andr. & Abb. *loc. cit.* Porro ex Conſtitutionibus Ordinis Prædicatorum *diſt.* 2. *de elect. Magiſtri Ordinis c.* 4. §. 5. *in gloſſ.* 1. *in fin.* Facta collatione numeri ad numerum, fit communis electio in hunc modum, videlicet, *Ego N. vice mea, & omnium electorum mecum conſentientium eligo Fratrem N. in Magiſtrum Ordinis Prædicatorum.*

Decimumquartum ſubſtantiale eſt, ut ipſa commu- 60
nis electio fiat illico poſt collationem; id eſt nullo extraneo actu interjecto: nam illud, *mox*, cenſetur repetitum etiam in electione, ut dixi ſupra in 12. ſubſtantiali. Et in hoc conſentiunt gloſ. *hic in ver. Sanior*, Compoſt. *n.* 11. *verſ. Sed in electione*, Jo. And. *d. n.* 28. *verſ. Decimum-*

mum-

mumquartum, Abb. *num.* 16. *eod. verſ.* & communiter omnes, & probatur clare in *cap. Cum poſt petitam infr. eod. lib.* 6. ubi caſſatur electio, quia non fuit publicata ſtatim poſt collationem.

61 Decimumquintum ſubſtantiale eſt, ut electio fiat de illo, in quem major, & ſanior pars Capituli conſentit, ut expreſſe habetur in text. ibi, *in quem omnes, vel major, & ſanior, &c.* Intellectus enim Innocentii *n.* 6. qui exponit particulam, *&* pro, *id eſt*, infert vim literæ. Ideoque tenendum ad validitatem electionis non ſufficere, ut quis habuerit majorem partem ſuffragiorum facta collatione numeri ad numerum, niſi etiam illa ſit ſanior, & idem in caſu converſo, ut hic, & *in c. Eccleſia noſtra*, *il* 2. *infra eod* ubi eſt caſus, ſecundum Jo. Andr. & omnes ibi in Summario, & hic firmant Hoſt. *num.* 44. *verſ. Nonum*, Jo. And. *d. n.* 28. *verſ. Decimumquintum*, & Abb.
62 *d. n.* 16. *eod. verſ & in* 5. *not.* Et cum textus dicat major, & ſanior pars Capituli, hic colligunt Doctores electionem faciendam eſſe per ſolas perſonas de Capitulo, nec quenquam eſſe admittendum etiam tanquam procuratorem alicujus abſentis, etiam legitime impediti, niſi fuerit de corpore ipſius Capituli, ſeu Collegii, ita Mandag. *de elect. novor. Prælatorum*, *c.* 1. Petr. Gregor. Toloſ. *ad Decretal. ſub hoc tit. c.* 6. *n.* 9. Jo. de Selva *de benef. p.* 2 *q.* 22. *a n.* 9. & eſt expreſſum *inf. eod in §. Illud autem*, ibi *Uni committat de ipſo Collegio vices ſuas.*

63 Decimumſextum ſubſtantiale eſt, ut electio ſit verbalia, & ita intelligi debet hæc litera *in ver. Eligatur*, & probatur *in c. Eccleſia*, *il* 1. *inf. eod. & in c. Sicut*, *& cap. cum ab uno eod. tit. lib.* 6. & ita hic tenent Joan. And. *n.* 28. *verſ. Decimumſextum*, Butr. *n.* 35. *verſ. Decimumſeptimum*, Imol. *nu.* 8. *eod. verſ.* & Abb. *d. nu.* 16. *verſ. Decimumſextum.*

64 Decimumſeptimum ſubſtantiale eſt, ut electio non fiat clandeſtine, ſed ſolemniter publicetur, ut patet in fine hujus cap. & *in cap. fin. infra eod lib.* 6. & tenet gloſſa *ultima hic*, Hoſt. *n.* 44. *verſ Duodecimum*, Jo. And. *n.* 28. *verſ. Decimumſeptimum*, Butr. *n.* 35 *verſ. Decimumoctavum*, Imol. *n.* 8. *eod. verſ.* & Abb. *num.* 16. *verſ. Decimumſeptimum*, & idem Abb. & Alex. de Nævo *in cap.* 1. *uterque in primo not. infra de Clandeſt. deſponſ.* & publicatio fieri debet in Capitulo, & tutum eſt, ut etiam populo publice-
65 tur, ſecundum Abb. *ubi ſupra*. Quæ autem electio dicatur clandeſtina, late proſequitur hic gloſſa ultima, & Doctores. Satis placet opinio Compoſtellani *n.* 44. dicentis electionem clandeſtinam eſſe, quando Canonici concordant inter ſe ordinando, ut nihil extra Capitulum de electione dicatur, ſicut fecerunt Canonici Eccleſiæ Compoſtellanæ ob Regis timorem, cujus conſenſus primo non fuerat requiſitus; & ob id caſſata fuerit eorum electio propter *ver. Reprobamus*, poſitum in fine hujus textus, ſecundum Compoſtell. quem ſequitur Abb. *hic in fin.*

66 Decimumoctavum, & ultimum ſubſtantiale eſt, ut prædictorum omnium ordo ſervetur, ita ut actus ſupra enumerati non fiant præpoſtere, nec ſimultanee, ſed ſucceſſive unus poſt alium, ut patet in eo, quod legitur, & notatur *in cap. Cumana*, *§ final. infra eodem*, & hoc eſſe de forma ſubſtantiali electionis, tenet gloſſ. *hic in ver. Sanior*, Hoſt. *n.* 44. *verſ. Decimum*, Jo. Andr. *n.* 28. *verſ. Decimumoctavum*, Butt. *num.* 35. *verſ. Decimumnonum*, Imol. *n.* 8. *eod. verſ.* Abb. *d. n.* 16. *verſ. Decimumoctavum*, & nullus diſcrepat.

67 Addunt nonnulli aliud ſubſtantiale electionis, videlicet ut certa dies aſſignetur ad electionem celebrandam, per *cap. Cumana*, *& cap. Cum in veteri infra eod.* Sed oppoſitum tenet Compoſtell. *hic n.* 3. dicens ſe ita vidiſſe Papam terminantem. Nec obſtant præcitata jura, quia in illis narratur factum, non ponitur jus ſecundum eum qui conſentiunt Joann. Andr. *numer.* 28. *verſ. Addunt quidam*, Butt. *num.* 35. *eodem verſ.* & Abb. *num.* 16. *verſ. Aliqui*
68 *volunt*. Et ita vidi multoties obſervari, etiamſi in Conſtitutionibus Eccleſiæ, vel Ordinis præfinita ſit certa dies ad electionem celebrandam; & idem de loco; nam nihilominus electio non fuit reprobata ex eo, quod alio die, vel loco celebrata fuerit, de quo per Archidiac. *in cap. In nomine Domini num.* 16. *in fin. num.* 17. *&* 18. 23. *diſtinct.* niſi Conſtitutiones procedant ulterius irritando electionem; ad quod vide quod notant Joann. Andr. *num.* 3. & Abb. *n.* 11. *in cap. Ad Apoſtolicam infr. de Regul.* & quod plene ſcripſi *in cap. Cum acceſſiſſent num.* 37. *&* 40. *ſupra de Conſtit.*

Idem addunt aliqui ſubſtantiale eſſe, ut electio celebre- 69
tur in Eccleſia vacante, ut *capit. Quod ſicut ſupra eodem*. Sed hoc ſimiliter non tenetur, quia licet ſit honeſtum, & juſtum, ut *in d. cap. Quod ſicut*, *verſ. Cum juxta Conſtitutiones Canonicas*, tamen nec locus eſt de ſubſtantia electionis, ſecundum Joann. Andr. *num.* 28. *circa fin. verſ. Et quod in Eccleſia*. Cui etiam Abbas conſentit *numer.* 16. *circa fin. verſ. Item addunt aliqui*, niſi aliud ſit obtentum de conſuetudine, argumen. *capit. Qua fronte de appellat.*

Rurſus addunt quidam ſubſtantiale eſſe, ut ſcrutato- 70
res ſint fide digni, cum hoc ſit expreſſum in hac litera ibi, *fide digni*. Sed ſecundum Joann. Andr. *circa finem verſ. Item quod ſcrutatores*, & Abb. *numer.* 16 *verſ. Addunt etiam*, communius tenetur hoc non pertinere ad ſubſtantiam electionis, ſed ad Juſtitiam, quia textus hoc dicit potius admonendo, quam aliquid ſubſtantiale inducendo; & hujuſmodi idoneitas præſumitur, *ut in cap. final. de præſcr.*

Similiter licet aliqui contradicant, communiter tene- 71
tur non eſſe de ſubſtantia, ut electio celebretur poſtquam cadaver traditum eſt ſepulturæ, ut notant omnes *in capit. Bona*, *il ſecondo poſt gloſſam*, ibi, *in ver. Tractatum ſupra eod.* Jo. And. *d. num.* 28. *in fine*, & Abb. *d. num.* 16. *itidem in fin.* Silveſt. *in ver. Electio* 1. *q.* 6.

Vide multoties dubitari, an Præſca Capituli ſit de ſub- 72
ſtantia electionis; nam communis practica habet, ut Capitula non celebrentur, ſine Præſidente; idque valde rationabilis eſt, ut ſit ibi aliquis, qui dirigat actus Capitulares, & vitetur confuſio, & diſcordiarum occaſio amputetur, argum. *cap. In Apibus* 7. *quæſt.* 1. Sed nihilominus verius videtur hoc ad ſubſtantiam electionis non pertinere, tum quia in hac Decretali, ubi perſtringuntur ſubſtantialia electionis, de Præſide nihil diſponitur, ut oſtenſum eſt ſupra, nec alicubi reperitur in jure, ut ex defectu Præſidis aliqua electio fuerit caſſata, vel reprobata, nec ullus Doctor id exigit ad electionis validitatem, & in ſpecie Petr. a Biaxio *in Directorio electionis par.* 1. *ac.* 3 & per totam ponit vigintiocto requiſita ex parte eligentium, nec meminit Præſidentis, & quamvis ſit de forma, ut electio fiat a Collegio, ſecundum ea, quæ dicta ſunt
ſupra in primo ſubſtantiali *numer.* 37. tamen ut inquit In- 73
noc. *in cap. Cum non ignores num.* 1. *de præbend.* ad eſſe Collegii non exigitur, ut ſit ibi Prælatus, arg. *leg.* 1. *ff. Quod cujuſque univer. nom.* & ſequitur ibidem Joan. And. *num* 2. *verſ. Solutio*. Sed & Oldrad. *conſ.* 128. *Quoniam ad inve-*
ſtigationem n. 8. *verſ. Et ſi dicatur*. Non eſt, inquit, de 74
eſſe Collegii habere Prælatum. Et paulo poſt ſubdit, talia Collegia ceſſante exemptione habere Ordinarium pro ca-
pite, exempta vero Papam. Actus autem Capitulares di- 75
rigi poterunt ab Antiquiore, qui etiam poteſt Capitulum convocare in defectum ejus, ad quem id ſpectat de jure, vel conſuetudine, ut notat Innoc. Joan. Andr. Abb. Felin. & alii *in cap.* 1. *infra de major. & obed.* Anchar. *in repetit. capit. Canonum ſtatuta in* 10. *quæſt. principali ſup. de Conſtitut.* quos ſequitur Petr. a Biaxio in 3. *par. Director. cap.* 4. *num.* 1. Et ita ſemper tenui, niſi ſtatutis Eccleſiæ, vel ordinis a Sede Apoſtolica confirmatis aliud expreſſe caveatur.

De forma electionis per compromiſſum egi latiſſime in 76
c. Licet de vitanda ſupra eod. ibi plene videas.

DE ELECTIONE.

Cap. Quia propter, §. Illud autem.

SUMMARIUM.

1 *Electores non poſſunt ſuffragium ferre per procuratorem, niſi ſint canonice impediti.*
2 *Electio procuratorie ad eligendum non poteſt fieri ſorte.*
3 *Electores abſentes non poſſunt votum ſuum dare ſcripto obſignatum.*
4 *Moniales infirmæ, qua ratione debeant in electione ſuffragium ferre.*
5 *Procurator ad eligendum conſtitui debet a vocalibus abſentibus cum generali mandato.*
6 *Regulares in electionibus votum non habent, niſi ſaltem ſint Subdiaconi.*
7 *Privilegia, & indulta contra decreta Trid. Concil. revocantur in Bulla Pii IV.*
8 *Electiones Præpoſiti Generalis ſancti Hieronymi de Feſulis nulliter celebratæ convalidantur.*
9 *Numerus effrenatus vocalium reducitur, multitudo in pluribus reprobatur, ibid.*

1 *Illud autem.* Interdicit procuratorem in electionis negotio conſtitui, niſi concurrant hic contenta, uſque ad §. *Electiones.*

In Religione Fratrum ſancti Hieronymi de Feſulis extat Conſtitutio uſu recepta circa electionem Præpoſiti Generalis, qua cavetur, ut ſinguli, qui ſeptem annos in Religione perſtiterint, & ſacris Ordinibus initiati fuerint poſſint mittere, ac dare votum in electione Præpoſiti Generalis, & in ſpecie præſcribitur forma, ut iidem vocales ſi abſentes fuerint, ſcribant in ſchedula nomen cum cognomine ejus, quem volunt in Præpoſitum Generalem eligere, & conſignent eam exteriori folio incluſam, & obſignatam procuratori Monaſterii ad Generale Capitulum accedenti, cum inſcriptione *Votum Fratris N.* Vota vero ſic obſignata a procuratore deferuntur ad Capitulum Generale, ubique ſublato exteriori folio, abſque eo quod legantur interius, in urnam conjiciuntur ad electionem peragendam. Procurator autem Capituli, qui portat ſchedulas vocalium abſentum, eligitur ſorte, ut habetur in alia ejuſdem Ordinis Conſtitutione.

Conſulta eſt Sacr. Congregatio Concilii, an hic modus eligendi Præpoſitum Generalem cenſeri debeat Canonicus, necne.

Et quidem videtur hic modus repugnare non ſolum Juri communi, ſed etiam decreto Trident. Concilii *cap. 6, ſeſſ. 25. de regular.* jur. communi, quia vocales non accedunt perſonaliter ad ſuffragium ferendum, ſed mittunt ſuum votum in ſchedula obſignata; & tamen de jure non poteſt quis eligere per procuratorem, niſi eum juſto impedimento detinetur, quominus perſonaliter accedat, ut aperte ſtatuitur in hoc §. ibi, *penitus interdicimus, ne quis in electioni negotio procuratorem conſtituat, niſi ſit abſens in eo loco, de quo debeat advocari, juſtoque impedimento*
2 *detentus venire non poſſit*, ad idem text. *in capit. Si quis juſto*, ubi omnes notant *infra eod. lib. 6.* Et eo magis, quia caſu procurator qui mittitur, eligitur ſorte, quod tamen ſimiliter de jure prohibetur, *ut in capit. final. de Sortileg.*

Deinde eſt contra decretum Concilii *dict. capit. 6.* quod jubet electionem fieri per ſecreta ſuffragia; quia quamvis procurator deferat ſchedulam incluſam in folio obſignato, poteſt tamen illam reſignare, & in alio folio includere.
3 se. Ob quam rationem Sac. Congregatio olim conſulta a Canonicis Lateranenſibus, an abſentes perſonæ, quod præſentes facerent ſcripto ſuum votum dare poſſint in ele-
4 ctionem ſociorum Capitularium: Reſpondit non poſſe. Et ſimiliter conſulta, an Moniales lecto propter morbum affixæ votum ſuum ad electionem Superiorum mittere poſſint, itidem reſpondit non poſſe, ſed qui accipiendis, cuſtodiendiſque votis præfecti erunt, debeant accedere
5 ad ægrotantes, & ab eis vota accipere. In caſu autem legitimi impedimenti non mittitur votum in ſcriptis per procuratorem, ſed procurator conſtituitur ad eligendum cum generali mandato, ut ſimiliter Congregat. alias cenſuit.

Quibus accedunt duo inconvenientia. Alterum quod procurator, qui portat ſchedulam obſignatam poteſt illam occultare, & loco illius aliam ſibi beneviſam in urnam ponere, ut ſæpius factum dicitur. Alterum quod ambientes dignitates, vel alii, quorum intereſt, ut certi ſint de voto alicujus, multoties, ut teſtatur procurator Ordinis, illud emerunt pecunia: viderunt enim illud inſcribi, obſignari, & tradi procuratori Capituli, & pro hac ſcriptione, obſignatione, & traditione coram ipſis facienda pecuniam damnabiliter ſolvere non ſunt veriti.

Rurſus in eadem Regione extat alia Conſtitutio, qua cavetur, ut vacantibus Prioribus localibus, ſinguli profeſſi tam Clerici, quam Converſi cujuſcunque Conven-
tus dent votum in eorum electione. Quæ etiam videtur 6
adverſari decreto Veronenſ. Concilii relato in Clement. *Ut is de ſtat. & qualit.* atque invocato a Concilio Tridentino *capit. 4. ſeſſ. 22.* quo ſtatutum eſt, ut quicunque in Cathedrali, vel Collegiata ſeculari, vel Regulari Eccleſia divinis mancipatus officiis in Subdiaconatus Ordine ſaltem conſtitutus non ſit, vocem in ejuſmodi Eccleſiis in Capitulo non habeat, etiamſi hoc ſibi ab aliis libere fuerit conceſſum, & in fin. dict. Clement. additur clauſula, Non obſtantibus quibuslibet conſuetudinibus, vel ſtatutis, quæ videtur referri ad omnia præcedentia, *cap. Secundo requiris de appellat.* Anchar. *conſil. 2. num. 9. verſ. Poſtquam iſta clauſula*, & Felin. *in capit. Cauſam quam de reſcript.*

Et quamvis cum hæc Conſtitutio fuerit confirmata a Sede Apoſtolica, non videatur ſublata ex dicta Clementina, & conſequenter neque a Concilio dictam Clementinam innovante; nam gloſſ. in illis verbis, *non obſtan-
tibus Conſuetudinibus, vel ſtatutis, Nota*, inquit *quod* 7
non ſuſtulit privilegia, tamen videtur ſublata per Conſtitutionem Pii IV. quæ incipit, In Principis Apoſtolorum, per quam revocantur privilegia, & indulta omnia in his, quæ decretis Concilii contrariantur. Neque enim dubitari poteſt, quin dicta Conſtitutio adverſetur Concilio, cum de directo ſtatuat contrarium ejus, quod Concilium ſtatuit; & alioquin Conſtitutio Pii IV. fuiſſet ſuperflua, ut alias advertit Sac. Congregatio in ſimili Conſtitutione Eremitarum ſancti Pauli.

Itaque videtur reſpondendum ejuſmodi Conſtitutiones eſſe nullas, cum non appareant confirmatæ poſt Concilium; modumque eligendi Generalem non eſſe Canonicum, & electiones hactenus celebratas eſſe irritas. Verum agendum eſſe cum S. D. N. ut illas dignetur ex gratia convalidare cum omnibus inde ſecutis, ita ut ex defectu formæ ſuperius propoſitæ deinceps a nemine impugnari valeant: ac præterea injungendum Generali, ut una cum Procuratore Ordinis, & quatuor aliis Patribus peritioribus alium modum eligendi conſultet, eumque S. Congreg. tranſmittat pro confirmatione.

Et ita Sac. Congregatio Concil. declaravit modum 8
eligendi Generalem, quo hactenus uſi fuerunt Fratres ſancti Hieronymi de Feſulis, non eſſe canonicum, & electiones celebratas eſſe nullas, atque irritas. Veruntamen Sanctiſſimus benigne hujuſmodi electiones convalidavit cum omnibus inde ſecutis.

Cui quidem reſolutioni Religio acquievit, ac deinde Generalis de conſilio, & aſſenſu multorum Fratrum ex gravioribus Religionis aliam formulam electionis confecit, quam nuper miſit ad ſacram Congregationem pro approbatione.

Hæc autem formula, quod ſpectat ad ſecretum, & ſubſtantiam electionis videtur poſſe tolerari, quamvis non habeat omnia requiſita Concilii Generalis: illa enim plurima ſunt, ut oſtenſum eſt in principio hujus *capit. a num. 36.* Et per forma ſcrutinii grave eſt procedere, ut ait gloſſ. *in c. Cum expediat in verb. Inquiſitus, infra eod. lib. 6.* Præterquamquod hoc cap. non procedit niſi in electionibus Prælatorum, per quorum obitum Eccleſiæ viduantur, ut colligit gl. *in verb. Eccle.*

Eccleſiis viduatis; quam communiter DD. ſequuntur, ut latius dictum eſt *ſupra in princip. n. 6.* Et religiones omnes habent peculiares Conſtitutiones, quibus ad rigorem prædictæ formæ non aſtringuntur, nec Trid. Conc. aliud exegit in electionibus regularium, quam ut celebrentur per vota ſecreta.

Habet tamen exhibita formula aliquid difficultatis propter numerum vocalium. Nam cum Religio, hæc ſit ſatis parva, & extra Italiam non extendatur, tamen ſecundum formulam confectam accedent ad Capitulum generale pluſquam centum perſonæ. Hoc autem valde abſonum eſt, tum ob periculum confuſionis, & diſcordiarum, tum ob Religionis diſpendium, tum quia religioſis datur anſa ſe nimium occupandi in aucupandis plurimorum votis. Unde expedit hunc numerum aliqua ratione moderari, inſtar teſtium, quorum numerus comprimitur, ne effrænata poteſtate ad vexandos homines ſuperflua multitudo protrahatur, *l. 1. §. fin. ff. De teſtib.* cum enim in electionibus numerus præferatur authoritati, *c. Dudum ſupra eod.* ubi gloſſ. *in ver. Numerus*, *& c. Eccleſia veſtra infra eod.* valde expedit, ut vocalium numerus reſtænetur, & ad aliquot digniores reſtringatur. Neque enim nimium deferendum eſt multitudini, *c. Si quis 18. q. 2.* Imo, ut legitur *in auth.* ut determinatus ſit numerus Clericorum *in princip. collat. 1.* Quia pene nihil immenſum bonum eſt, competens eſt, neque ordinationes fieri tantas, ut illorum expenſis Eccleſia incidat in cauſam mutuorum maximorum, & paulatim ad noviſſimam inopiam deponatur facit text. *in leg. 1. §. Noviſſime, ff. De orig. Juris, & in leg. Comperimus, Cod. de prox. ſacr. ſcrin. lib. 12.* & alia quæ in hanc rem congerit gloſſa ſecunda *in c. unico in princip. de Relig. domib. lib. 6.* & Paris de Puteo *de exercit. Advoc. num. 1. & ſeqq.* Itaque poſſet permitti, ut haberent votum in Capitulo Generali infraſcripti tantum, nempe Præpoſitus Generalis, Viſitatores, Procurator Ordinis. Item Priores omnes, ſed eſſet exprimendum, dummodo non ſint titulares (plurimi enim id generis extant in dicta religione) & dummodo Priores ordinarie in ſuo quiſque Monaſterio reſideant; & in eo Monaſterio inhabitent quatuor ſaltem Sacerdotes præter ipſum Priorem: Ad hoc *cap. ult. de Capell. Monach.* hæc reſtrictiva erit valde utilis, & dabit Religioni occaſionem ſupprimendi hos parvos Conventus, qui retinentur ſolum ad finem multiplicandi vota. Item tres primi Diffinitores per triennium exiſtentes: non enim admitti debent omnes Diffinitores juxta formulam a Generali confectam, quia hi ſunt numero viginti unum creati a Capitulo, unde ſatis ſunt tres primi, alii facti ſunt, ut ſint exempti ab officiando. Item Procuratores, ſeu Diſcreti ſingulorum Monaſteriorum, in quo ſimiliter adhiberi poteſt reſtrictiva, dummodo in his Monaſteriis præter Priorem ordinarie degant quatuor ſaltem Sacerdotes. Item Cancellarius, quem ſibi Generalis elegerit, quod poteſt tolerari juxta Conſtitutiones antiquas. Supradicti omnes conſtituunt numerum vocalium circa ſexaginta.

Supereſt deliberandum, an ſit indulgendum Religioni petenti, ut habeant votum Magiſtri, Lectores, & Prædicatores, quemadmodum hactenus habuerunt in vim Conſtitutionum.

In fine ejuſdem formulæ, ubi dicitur, ut facta ſupputatione omnium votorum, qui illorum exceſſerit numero ſit is Præpoſitus Generalis: videtur addendum, *dummodo ultra dimidiam partem ſuffragiorum tulerit*, *d. c. Eccleſia veſtra infra eod. cum concord.*

Die 9. Maii 1626. S. Congregatio Cardinalium Concil. Tridentini Interpretum approbavit formulam electionis ad ſe tranſmiſſam, eamque mandavit de cetero inviolabiliter obſervari a Generalibus, & vocalibus Religionis ſancti Hieronymi de Feſulis, ita tamen ut poſt verbum, *numero*, addatur clauſula, *dummodo ultra dimidiam partem ſuffragiorum tulerit, & de cetero vocem in Capitulis Generalibus non habeant, niſi infraſcripti, videlicet Præpoſitus Generalis, Vicarius Generalis pro hac vice tantum, Viſitatores, Procurator Generalis, ac Præpoſiti Generales poſt dimiſſum officium. Item Priores omnes, non tamen Titulares omnium, & ſingulorum Conventuum, dummodo ordinarie in ſuo quiſque Monaſterio actu reſideat. Item tres primi Diffinitores per biennium exiſtentes, Procuratores, ſeu Diſcreti ſingulorum Conventuum, in quibus præter Priorem degant quatuor ſaltem profeſſi Sacerdotes, aut ſaltem in ſacris conſtituti, necnon Cancellarius, quem ſibi Præpoſitus Generalis elegerit pro Capitulo Generali, cum altero Cancellario a Capitulo Generali eligendo, & Doctores ex antiquioribus in magiſterio jam in aliqua publica Univerſitate promoti, & in futurum prævius diſputationibus publicis habendis in Capitulo Generali, & de licentia tantum ipſiuſmet Capituli ad Doctoratum promovendi, actu legentes, aut prædicantes, dum tamen numerum quindecim non excedant. Quæ omnia cum S. D. N. relata fuiſſent, Sanctitas ſua illa approbavit, atque ab iis, ad quos pertinet, inviolabiliter obſervari mandavit, quibuſcunque in contrarium non obſtantibus. Romæ 13. Junii 1626.*

DE ELECTIONE.

Idem Innocentius in eodem Concilio Generali.

CAPUT XLIII.

QUiſquis electioni de ſe factæ per ſecularis poteſtatis abuſum conſentire præſumpſerit, contra canonicam libertatem: & electionis commodo careat, & ineligibilis fiat, nec abſque diſpenſatione ad aliquam valeat eligi dignitatem. Qui vero electionem hujuſmodi, quam ipſo jure irritam eſſe cenſemus, præſumpſerint celebrare, ab officiis, & beneficiis penitus ſuſpendantur per triennium, eligendi tunc poteſtate privati.

SUMMARIUM.

1 *ELigentes per ſecularis poteſtatis abuſum ab officiis, & beneficiis triennio ſuſpenduntur, & tunc eligendi ſunt poteſtate privati, & n. 11.*

2 *Electio quarumcunque dignitatum a Clericis celebrata per abuſum laicæ poteſtatis eſt ipſo jure nulla, & n. ſeqq.*

3 *Verba*, careat commodo, *inducunt nullitatem ipſo jure.*

4 *Electioni de ſe facta per ſecularis poteſtatis abuſum conſentiens efficitur ineligibilis ad dignitates, & beneficia curata non autem ad Canonicatus.*

Et quid in electo in Papam, n. 6.

5 *Verbum futuri temporis, quamvis innuat canonem non eſſe latæ ſententiæ, hoc tamen fallit, quando ex ſequentibus apparet de contraria mente.*

7 *Diſpenſare an poſſit Epiſcopus ad dignitates cum Fagnan. in I. Lib. Decretal.* *electo per laicæ poteſtatis abuſum.*

8 *Diſpenſare tacite intelligitur Papa cum ineligibili, ſi eum ſcienter provideat,*

9 *Secus in aliis Superioribus citra Papam.*

10 *Penitus adverbium adjunctum verbo futuri temporis, an importet canonem latæ ſententiæ.*

12 *Electio an, & quando dicatur celebrata per ſecularis poteſtatis abuſum, & n. ſeqq. uſq. in fin.*

13 *Quid, ſi electores requirant Principem laicum ſuper perſonis eligendis, ut conſenſum præſtet.*

Et quid, ſi Princeps laicus interſit electioni ex privilegio, vel conſuetudine, n. 16.

Et quid, ſi laicus interſit ut Tabellio, n. 19.

Et quid, ſi interſit, ut privatus ad coeligendum, n. 22.

Et quid, ſi laicus Princeps, vel poteſtas incutiat metum electoribus, ut certam perſonam eligant, n. 23.

Et quid, ſi electioni interſit authoritative, ut coeligat,

vel alias juriſdictionem exerceat, n. 28.
Et quid, ſi aſſiſtat electoribus extra aulam Capitularem ad protegendum, n. 29.
Et quid, ſi in ipſa aula Capitulari, n. 30.
14 *Electio non poteſt pendere ex conſenſu alterius, ſive ille ſit Clericus, ſive laicus.*
15 *Regis tamen aſſenſus poteſt requiri ſuper electione jam facta.*
16 *Laici poſſunt intereſſe electionibus Clericorum ex privilegio, non autem ex conſuetudine etiam immemorabili.*
17 *Electio per abuſum poteſtatis ſecularis eſt contra libertatem Eccleſiaſticam.*
18 *Conſuetudo contra Eccleſiaſticam libertatem non valet.*
19 *Notarius in cauſa electionis poteſt eſſe laicus.*
20 *Notarius quoad officium ſuum, ſicut eſt ſervus publicus laicorum, ita & Clericorum.*
21 *Notarius in cauſa hæreſis, & in viſitatione Capituli Cathedralis debet eſſe Clericus.*
23 *Electio facta per impreſſionem laicorum non valet propter abuſum ſecularis poteſtatis.*
Et quando dicatur facta per impreſſionem, & quæ mina illam inficiant. Et quid differat metus ab impreſſione, n. 25.
24 *Potentes qui dicantur.*
26 *Eligentes per metum, vel impreſſionem non puniuntur.*
27 *Coactus a prædominio ſi quis vult, magis non vult, quam vult.*
28 *Laicus non poteſt intereſſe electioni authoritative ad aliquem actum juriſdictionis exercendam.*
29 *Poteſt tamen extra aulam Capituli aſſiſtere electoribus ad protegendum etiam armata manu*, & n. 31.
30 *Laica poteſtas, an poſſit in ipſa aula Capitulari aſſiſtere electoribus, ne veniant ad arma, vel aliud ſcandalum oriatur*, & n. ſeqq. uſq. in fin.
33 *In electoribus liberum debet eſſe arbitrium non ſolum ab oppreſſione manifeſta, ſed etiam ab occulta formidabili.*
34 *Laicorum preces, & acclamationes ſunt in electionibus, prohibitæ*, & n. 39.
35 *Laici excludendi ſunt a Collegiatis Eccleſiis, ubi electiones celebrantur*, & n. 37.
36 *Laicus Princeps, vel Poteſtas, ut interſit electionibus, non eſt uſus, ſed abuſus.*
37 *Electio, quæ fit contra libertatem Eccleſiæ, nulla eſt.*
38 *Electio, in qua ultra ſolitos ſcrutatores electi fuerunt alii tres laici, non valet.*
39 *Capitulum Fratrum Eremitarum S. Auguſtini Provinciæ Bethicæ, cui Regius Miniſter interfuit, declaratur nullum ob laicæ poteſtatis abuſum.*
41 *Præſens dicitur multis modis pro ſubjecta materia.*

1 QUiſquis. Eligentes per ſecularis poteſtatis abuſum ab officiis, & beneficiis triennio ſuſpenduntur, & tunc ſunt eligendi poteſtate privati: electus ſi tali electioni conſentiat, fit ineligibilis, nec valet electio. Hoc dicit ſecundum Joann. Andr. Bellam. Butr. Card. Anchar. Imol, & Joann. de Anan. ſed ſummando juxta ordinem literæ ſecundum Bald. & Abbatem hoc intendit. Conſentiens electioni factæ per ſecularis poteſtatis abuſum, ineligibilis fit, nec abſque diſpenſatione poteſt eligi ad aliquam dignitatem: præſumentes eligere per triennium ſuſpendantur ab officiis, & beneficiis; ac ea vice ſunt eligendi poteſtate privati. Dividitur in duas partes. In prima punit electum conſentientem. In ſecunda punit eligentes, & electionem vitiat, ibi, *Qui vero*.

2 Nota primo ibi, *electionis commodo careat*, electionem a Clericis celebratam per abuſum laicæ poteſtatis eſſe ipſo
3 jure nullam; nam per hæc verba, *careat commodo*, inducitur nullitas ipſo jure, ut hic per Butr. *in ſecundo notab.* & Felin. *in c. Rodulphus n. 25. ſupra de reſcript.* & eſt expreſſum infra in illis verbis, *quam ipſo jure irritam eſſe cenſemus*. Ad idem *c. Quoniam 16. q. 7.* & eſt ſimile *in c. Cum in cunctis ſupra eod.* & ita hic firmant gl *in ver. Irritam*, Innoc. *n. 1.* Abb. Antiq *eod. n. in ver. Commoda careat*, Hoſt. *n. 1. in ver. Irritam*, Jo. Andr. *n. 4. in eod. ver.* Bellam. *n. 2. & in 10. q.* Anch. *in 1. notab.*

Et procedit hæc concluſio in electionibus quarumcunque Dignitatum, ſecundum Innoc. hic *in ver. Qui vero electionem*. Et quamvis Hoſt. *in princ.* videatur eam reſtringere ad electiones Epiſcopalis dignitatis; tamen prima opinio, cum text. loquatur indiſtincte, magis placet Jo. Andr. *n. 2. in ver. Electioni*, & communiter tenetur, ut teſtatur Abb. *ſub. num. 2 in 1. quæſt.* De quo dic plenius, ut per eundem Joann. Andr. *in cap. Quod ſicut in princip. inf. eod.* Quando autem electio dicatur fieri per ſecularis poteſtatis abuſum, plene dicam infra *n. 12. uſq. in fin.*

Secundo nota ibi, *ineligibilis fiat*, conſentientem electioni de ſe factæ per abuſum poteſtatis ſecularis eſſe ineligibilem ipſo jure ad omnes dignitates, ita ut ſine diſpenſatione promoveri non poſſit; nam illud verbum, *fiat*, licet videatur futuri temporis, tamen eſt futuri immediati, quia ſubauditur adverbium, *tunc*, quod extremitatem temporis ſignificat, ſecundum Bald. *num. 4. verſ. Item quod verbum*; Vel certe ſecundum Imol. *in ſecundo notab.* quamvis verbum futuri temporis regulariter innuat canonem eſſe ſententiæ ferendæ, ſecundum ea, quæ notantur *in cap. Quia propter ſup. eod. & in cap. Si diligenti infra de foro compet.* tamen hoc fallit, quando ex ſequentibus apparet eſſe ex mente Conditoris, ut ſi canon latæ ſententiæ, prout apparet hoc caſu ex verbis, quæ ſequuntur ibi, *nec abſque diſpenſatione ad aliquam valeat eligi dignitatem*. Et ita hic firmant gloſſ. *in ver. Fiat*, Innocent. *num. 1.* Compoſtell. *in princip.* Hoſtienſ. *num. 1. in ver. Fiat*, Bellam. *in 9. quæſt.* Collectar. *num. 1.* Butr. *in primo notab* Imol. & Abb. ambo *in ſecundo notab.* & cum textus generaliter dicat, ad aliquam dignitatem, intelligi debet non tantum de Epiſcopatibus, ut *cap. Si quis deinceps 16 quæſt. 7.* ſed etiam de aliis dignitatibus inferioribus, ſecundum Hoſt. *hic num. 1. in ver. Ad aliquam*, Joann. Andr. *num. 4.* & Bellam. *num. 3. in prima oppoſitione, & in undecima quæſt.* ac etiam de Curata, quia dignitati comparatur, *capit. Dudum infra eod.* ſecundum Pet. de Sampſone, Abb. Antiq. *hic in fin.* & Joann. Andr. *num. 6.* licet ſecus ſit de Canonicatibus, ſecundum eos, quia pœnæ ſunt reſtringendæ, *capit. Pœna de pœnit. diſtinct. 1.* Quinimo Bald. *hic* 6
numer. 6. tenet hoc procedere etiam in electo in Papam, qui ſi conſentiret electioni factæ per metum, non poſſet per Cardinales iterato eligi, quia ineligibilis eſt hoc caſu ſpecifico, ſecundum eum, qui latiſſime hoc idem proſequitur in ſuo conſilio Schiſmatiria, quod habetur poſt titulum, *Codic. de edict. D. Hadr. tollen.* Sed contrarium concludit Bellam. *in 14. quæſt.* & bene, quia contra electum a duabus ex tribus partibus Cardinalium nulla exceptio poteſt opponi, ut *capit. Licet ſup. eod.* & ibi dicam *num. 11.*

Sed hic ſuboritur dubium, an Epiſcopus poſſit ſuper hac inhabilitate diſpenſare? Gloſſ. *hic in ver. Fiat, verſ. Sed nunquid*, tenet Epiſcopum diſpenſare poſſe; Tum quia conditor canonis diſpenſationem ſibi non reſervavit, *cap. Nuper infra de ſentent. excomm.* Tum quia hoc crimen eſt minus adulterio, in quo Epiſcopo permittitur diſpenſatio, *c. At ſi Clerici, §. De Adulteriis infra de judic.* Idem notat Jo. *in c. Si quis deinceps in 3. gloſſ. 16. quæſt. 7.* & conſentiunt hic Vincent. Goffredus, & Innoc. *n. 1.* Compoſt. *in princ.* Hoſt. *n. 1. in ver. Abſque diſpenſatione*, & Bald. *num. 5.*

Sed contrariam opinionem, id eſt Epiſcopum diſpenſare non poſſe, ſecutus eſt hic Philipp. & Bartholom. Brixien. *in d. cap. Si quis deinceps*, quos hic refert Jo. Andr. *n. 10.* & Anchar. *in 2. q.*

Prima ratio Philippi eſt, quia Epiſcopus non diſpenſat cum illegitime natis, eo quod alieno vitio laborent; ergo longe minus cum iſtis, qui laborant proprio. Secunda ratio, quia Epiſcopi non diſpenſant, niſi ubi eis permittitur, *cap. Dilectus infra de tempor. ordinat.* Tertiam rationem adducit hic Hoſtienſ. quia Pontifex ſibi reſervat, quod minus eſt, ut *capit. Grave ad fin. infra de præben.* Ergo & hoc quod majus eſt, *c. Cum illorum infra de ſent. excomm.* licet reſpondeat ſacta ſe habere tanquam excedentia, & exceſſa, remittens adnotata *in capit. Nihil inf. eod.*

Tu dicas Epiſcopo non competere hoc caſu facultatem diſpenſandi, quia pœna inhabilitatis eſt hic impoſita a Generali Concilio, contra quod non diſpenſat Epiſcopus, ut notatur *in capit. Cum dilectus ſupra eod.* & tenet Butr. *hic n. 13. in fin.* & probavi latiſſime *in cap. Nimis infra de fil. Presbyter.* Non obſtat, quod diſpenſatio intelligatur Epiſcopo expreſſe permiſſa, ſi canon etiam Conciliaris

dicat

dicat ſimpliciter in aliquo caſu poſſe diſpenſari, ut tenet Abb. *in d. cap. At ſi Clerici*, §. *De adulteriis num. 5. de judic.* & ſcripſi plenius *in dict. cap. Dilectus num. 17. infra de temp. ordin.* Nam reſpondetur hanc theoricam non applicari textui noſtro, quia Concilium hic non dicit poſſe diſpenſari, ſed procedit prohibendo, ne ſine diſpenſatione promoveri valeat. Unde verba illa, *ſine diſpenſatione*, intelligi debent, ſcilicet Papæ, non autem Epiſcopi, & adde quod notat Butr. *in d. §. De Adulteriis num. 17. verſ.* 8 *Si autem apparet ſpecifice permiſſa*. Sufficit tamen, ut Papa ſufficienter provideat de illa dignitate, in quam ſe intruſit electus per abuſum laicæ poteſtatis; nam ex hoc intelligitur cum eo tacite diſpenſare, ut hic per Abb. *nu. 2*, 9 *verſ. Puto tamen*, licet ſecus ſit in alio Superiore circa Papam in illis caſibus, in quibus habet diſpenſandi facultatem, quia talis non cenſetur diſpenſare, niſi ſaltem præmiſerit cognitionem ſuper cauſa diſpenſationis, ſecundum eum, qui remittit adnotata per Joan. And. & alios in *cap. Fraternitati inf. de Schiſmat.*

10 Tertio nota ibi, *penitus ſuſpendantur*, hoc adverbium, *penitus*, adjuncto verbo futuri temporis non importare canonem latæ ſententiæ, ſed ferendæ; nam verbum, *ſuſpendantur*, exponitur hic ſcilicet per ſententiam, ſecundum gloſſam, & Innocent. *in fin. in ver. Suſpendantur*, Abb. Antiq. *num. 1. in eodem ver.* Hoſtien. *in fin.* ſed idem Hoſt. *num. 1.* exponitur, penitus ſuſpendatur, id eſt ipſo jure authoritate hujus Canonis ſuſpenſi pronuncientur. Subdit tamen *num. 2.* primum intellectum eſſe benigniorem; & cum hoc tranſeunt Joann. Andr. *num. 10. in gloſſ. per ſententiam*, & Bellam. *in 13. quæſt.* Tu vero, an & quando dictio, *penitus*, ſeu omnino importet ipſo jure, vide Felin. plura cumulantem, & nihil concludentem *in c. Rodulphus n. 34. verſ. Omnino ſup. de reſcr.*

11 Ultimo nota ibi, *privati*. Eligentes per abuſum laicæ poteſtatis pro illa vice eſſe privatos ipſo jure poteſtate per eligendi, prout hic notat gloſſ. *ultima*, Innocent. *in fin.* Abbas Antiq. *num. 1. in ver. Privati*, Hoſt. *in fin.* Joann. Andr. *num. 7.* Bellam. *in 12. quæſt.* Simile *in capit. Cum in cunctis ſup. eod.* & vide quod legitur, & notatur *in cap. Quamquam inf. eod. lib. 6.*

12 In gloſſa prima QUÆRO. Quando electio dicatur celebrata per ſecularis poteſtatis abuſum, adeo ut propterea ſit nulla, & tam electus quam eligentes incidant in pœnas hic ſtatutas.

13 Pro clariori quæſtionis ſolutione octo caſus videntur diſtinguendi. Primus caſus eſt, quando electores requirunt Principem laicum ſuper perſonis eligendis, ut conſenſum præſtet, & planum eſt hoc eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam; ut eſt text. in *cap. Cum terra ſup. eod.* Unde talis electio dici etiam poſſet facta per abuſum poteſtatis ſecularis, ut hic notant Innocent. *ad fin.* Compoſt. *in princip. verſ. Vel ſi Clerici*, Abb. Antiq. *n. 1. verſ. Et dic abuſum*, Hoſt. *n. 3. verſ. vel ſi Principes*, Jo. And. *nu. 9. verſ. idem ſecundum eum*, Collectar. *in princ.* Butr. *n. 9. verſ. Idem dicit*, & communiter.

14 Verum Cardin. hic, & *in dict. cap. Cum terra*, utrobique in prima oppoſitione accurate obſervat hoc caſu electionem non improbari propter abuſum laicæ poteſtatis, ſed quia non poteſt pendere ex conſenſu alterius, ſive ille ſit laicus, ſive Clericus, & ita contigit in terminis *dict.* 15 *cap. Cum terra*, ubi Capitulares requirebant conſenſum Patriarchæ, vel Principis. Quare hoc exemplum non congruit huic decretali, quæ loquitur tantum de laicæ poteſtatis abuſu. Sed certe objectum Cardin. poſſet procedere quando electio fieret ad ſolam nominationem Patriarchæ, vel alterius in poteſtate Eccleſiaſtica conſtituti. Tunc enim manifeſtum eſſet electionem improbari non poſſe propter abuſum laicalem, ſed ſolum quia pendere non poteſt ex conſenſu alterius, ut in *dict. cap. Cum terra*. At ſecus eſt ſi electio fiat ad nominationem Principis laici, quia tunc impugnari poteſt etiam ex capite ſecularis abuſus, juxta hoc capitulum. Quidquid tamen ſit, non improbatur, ut electioni jam factæ Regis requiratur aſſenſus, ut dicitur *in dict. capit. Cum terra in fin. & in dict. cap. Quod ſicut in princip. verſ. Quia non ſimplex nominatio ſupra eod.* & hic notat idem Cardin. *in 1. oppoſ.*

16 Secundus caſus eſt, quando Principes laici interſunt electionibus Clericorum in vim privilegii, vel conſuetudinis, & hoc caſu electio non dicitur fieri per abuſum poteſtatis ſecularis, ut *cap. Hadrianus 63. diſt. & capit. Nobis* *infra de Jurepatr.* ſecundum Innocent. *hic in princ.* qui exponens verbum, *abuſum*, dicit ſecus eſſe ſi Principes laici hoc jus ſibi vendicarent ex conſuetudine, vel privilegio, eique conſentiunt Compoſtell. *ad fin. ver. Quod intellige verum*, Hoſt. *in princip. in ver. Abuſum*, Joann. Andr. *num. 2. in eod. ver.* Bellam. *num. 3. in 2. oppoſ. & n. 4. in 1. quæſt.* & Butr. *n. 5.*

Verum hæc opinio poteſt procedere in terminis privilegii; & quoad hoc cum prædictis conſentit etiam Abb. Antiq. *in princip.* & Panormit. *num. 3. verſ. Placet mihi*. Non enim poteſt dici abuſus, ex quo laici eligunt ex privilegio *dict. cap. Hadrianus*. Sed reſpectu conſuetudinis eam reprobat idem Panorm. *ubi ſupra*, & merito, quia laicus ex conſuetudine etiam tanti temporis, cujus initii non eſt memoria, non poteſt requirere jus eligendi etiam, ut coeligat cum Canonicis, ut in *cap. Maſſana infra eod.* & per Joann. Andr. *in cap. de præb. lib. 6.* Unde proprie talis uſus poteſt dici abuſus, & hujuſmodi conſuetudo eſt potius corruptela, ut *dict. capit. Maſſana in fin.* Adde tu quod electio per abuſum laicæ poteſtatis eſt contra canonicam libertatem, ut hic in litera, ſcilicet Eccleſiaſticam, ut in gloſſ. *in ver. Libertatem*. Conſuetudo autem contra Eccleſiaſticam libertatem non valet, ut eſt textus clarus *in cap. Cum terra ſupra eod.* ibi, quia igitur hoc redundat in gravamen, & perniciem Eccleſiaſticæ libertatis, præſcriptam conſuetudinis pravitatem ſancimus penitus abolendam, & ibi notat gloſſ. *in ver. Conſuetudinis*, gl. *ult. in d. c. Maſſana*, & ibi dixi *n. 13.* poſt Bald. *ante n. 1. verſ. Item nota*, & Abb. *n. 6.* & hoc teneas ſine trepidatione ex rationibus, quas ibi poſui. 17 18

Tertius caſus eſt, quando laicus intereſt electioni tanquam tabellio, ut ſcribat electionis proceſſum, & ſunt opiniones Petr. de Sampſone Abb. Antiq. Ægid. & Hoſt. *in capit. Quia propter ſup. eod.* opinati ſunt notarium electionis debere eſſe Clericum. Et generaliter laicum ſuper ſpiritualibus non poſſe inſtrumenta conficere, multis argumentis tuetur Hoſtienſ. *in cap. Sicut te nu. 6. verſ. Numquid ergo tabellio infra ne Cleric. vel Monach.* Sed contrarium tenuit Compoſtell. *in dict. cap. Quia propter num. 11. in ver. Reducta*, Speculat. *in tit. de inſtrum. edit. §. Reſtat verſ. Quid ergo tabellio*, Abb. *in dict. cap. Sicut te num. 17. verſ. An autem laicus*, & Bald. *in cap. Decernimus num. 15. infra de Judic.* dicens hanc eſſe veritatem, quidquid dicat Hoſtienſ. Tum quia laicus in cauſa electionis poteſt eſſe teſtis; ergo & tabellio. Tum quia tabellio quoad officium ſuum eſt ſervus publicus; unde ſicut eſt ſervus laicorum, ita Clericorum. Et hanc opinionem approbat conſuetudo, ut atteſtatur Compoſtell. *ubi ſupra*, Joann. Andr. *in cap. 1. de Procur. lib. 6.* & poſt eum Abb. *in dict. cap. Quia propter num. 10.* Qui ſimiliter eam putat veriorem, quia notarius ſcribendo nullam authoritatem exercet, nec aliquid ſpirituale miniſtrat, ſed ſolum præbet nudum miniſterium, ſeu officium exemplo Procuratoris in re ſpirituali, qui a procuratione non repellitur ex eo quod ſit laicus, ut *in dict. cap. 1.* Præterea ſpeciale videtur in cauſa hæreſis, ut notarius debeat eſſe Clericus, ſeu Religioſus, ut in *cap. Officium. §. Ad conſcribendas de Hæret. lib. 6.* ſecundum Abb. *ubi ſup.* Adde tu alium ſpecialem caſum, videlicet in viſitatione Capituli Eccleſiæ Cathedralis, ut in Extravag. Bonifacii VIII. *Debent de offic. ordin.* Ergo regulariter non requiritur, ut tabellio ſit perſona Eccleſiaſtica, arg. *leg. Jus ſingulare, & leg. Quod vero contra, ff. De legib.* Demum ceſſat omnis difficultas ex decreto Conc. Trid. *cap. 10. ſeſſ. 22.* ut dixi in *cap. Sicut te circa fin. verſ. Demum quoad hoc infra Ne Cler. vel Monach.* An autem, & quando Clericus poſſit exercere tabellionatus officium, ſcripſi latiſſime *in d. c. Sicut te in ſexta quæſtione*. 19 20 21

Quartus caſus eſt, quando laici tanquam privati interveniunt ſimul cum Canonicis ad coeligendum, & electio eſt irrita ipſo jure, & utile per inutile vitiatur, nec valet contraria conſuetudo, text eſt *in d. c. Maſſana infr. eod.* forte tamen hoc caſu non dicitur celebrata per abuſum ſecularis poteſtatis, quia ad hoc requiritur, ut laicus, qui intereſt electionis ſit potens, puta Princeps, vel Poteſtas, ut dicam in caſu proxime ſequenti. Et ita videtur intelligendus Card. *hic in princ.* dum ſic ſummat hanc decretalem, videlicet conſentiens electioni de ſe factæ per abuſum poteſtatis ſecularis, id eſt cum laici ſimul cum Clericis eligunt, efficitur ineligibilis ad dignitates; ideoque Petr. a Biaxio *in Director. elect. in 1. p.* ubi recenſet viginti octo re- 22

quiſita ex parte eligentium, octavum dicit eſſe, ut non
eligant per abuſum poteſtatis ſecularis. Decimum vero,
ut non admittant laicos ad coeligendum.
23 Quintus caſus eſt, quando laicus Princeps, vel Poteſtas
intereſt electioni non coeligendo, ſed incutiendo metum
electoribus, ut certam perſonam eligant. Et hoc caſu
talis electio proculdubio eſt per abuſum poteſtatis laica-
lis, ut innuit hæc litera ibi, *contra canonicam liberta-
tem*. Unde Bernardus formans cauſam: *Multi*, inquit,
*eligebantur per impreſſionem, ſive per abuſum poteſtatis ſe-
cularis*: & Innoc. *ad fin.* dicit electionem cenſeri celebra-
tam per hujuſmodi abuſum, non ſolum quando Clerici
faciunt laicos intereſſe electionibus, vel eam faciunt ad
voluntatem Principis laici, ſed etiam quando minis Po-
tentum aliquem elegerunt, *cap. Bona memoria, il primo
reſponſ. primo ſupra eod.* & eum ſequitur totidem verbis
Compoſt. *hic in fin.* Abb. Antiq. *n. 1. v. idem eſt ſecundum
eundem*, Hoſt. *n. 3. v. Vel ſi minis*, Jo. And. *n. 9. v. Idem
in his*, Bellam. *n. 4. in prima q.* Butt. *num. 9. in fin.* & alii
24 communiter. Dicuntur autem Potentes, qui terribiles
ſunt, & minacem ſervocem poſſunt oſtendere, quales
ſunt in publica poteſtate conſtituti, ut *l. unic. C. Si rect.
Provinc. l. Si per impreſſionem, C. Quod met. cauſa & leg.
unic. C. Si quacunque præd. poteſt.* & notat Azo *in ſumm. C.
25 Ne lic. potentior. in princ.* Cyn. *in l. 1. cod. tit.* & Bellam.
hic in ſecunda q. Quando autem electio dicatur celebra-
ta per impreſſionem, & quæ minæ illam inficiant, &
quæ differentia ſit inter metum, & impreſſionem, late
proſequitur idem Bellam. *in 3. 4. & 5. q.* Ad eum recurre.
26 Ceterum adverte, quia hic quintus caſus non congruit
literæ hujus decretalis, quæ loquitur proprie, quando
Clerici electores ſponte admittunt laicos; propterea enim
27 plectuntur pœnis hic ſtatutis: At quando inviti, & per
vim, aut metum eos admittunt, nullatenus puniuntur,
quia a prædominio ſi quis coactus vult, magis non vult,
quam vult, & metus cauſas ab iſtis extraordinariis de-
lictis, *c. Cum Vintonien. ſup. eod.* & declarat hic gl. 1. Bal.
n. 1. & 3. Hoſt. Boich. *in princ.* Card. *in 1. oppoſ.* & Jo. de
Anan. *n. 1.*
28 Sextus caſus eſt, quando laicus in publica poteſtate
conſtitutus intereſt electioni authoritative, ut coeligat,
vel alias juriſdictionem exerceat: & ſimiliter planum eſt
hujuſmodi electionem eſſe per abuſum laicæ poteſtatis,
ut in §. *Verum*, poſt *c. Quia S. Romana* 63. *diſt.* & in hoc
conveniunt omnes hic, & in *c. Maſſana inf. eod.* nam ſi
electio dicitur per abuſum, quando privatus laicus coe-
ligit ſimul cum Clericis, ut dictum eſt ſupra in 4. caſu;
multo fortius idem dicendum, quando id facit laicus in
publica poſitus poteſtate, quippe cum hoc caſu magis
impediatur libertas electionis hic conſiderata.
29 Septimus caſus eſt, quando poteſtas ſecularis aſſiſtit
electoribus extra aulam Capitularem ad protegendum,
ne ſcilicet oriantur ſcandala, neve libertas eligentium
ab extraneis impediatur: & hic caſus ſimpliciter eſt ſa-
tis clarus; omnes enim admittunt id licere Principi lai-
co, nec per hoc canonicam libertatem violari. Quod
ſine dubio concedunt Authores qui tenent laicos poſſe
intereſſe electioni ad protegendum, ut dicam infra *n. 31.*
30 Octavus & ultimus caſus, & hic quidem ſatis dubius
eſt, quando ſecularis poteſtas intereſt ipſimet electioni
in aula Capitulari, non tamen ullam interponit autho-
ritatem, vel juriſdictionem exercet, ſed nudam præſtat
aſſiſtentiam, forſan eo prætextu, ne electores veniant
ad arma, vel aliud ſcandalum oriatur.
31 Ad partem negativam, videlicet electionem hoc caſu
non fieri per ſæcularis poteſtatis abuſum, inducitur au-
thoritas Doctorum, qui dixerunt laicos poſſe intereſſe
electionis Clericorum ad protegendum. Per hoc enim
videntur ſenſiſſe intereſſentiam laicorum in ipſo actu e-
lectionis non eſſe a jure improbatam, dummodo fiat ad
bonum finem; idque non obſcure intellexerunt de lai-
co Principe, vel in poteſtate publica conſtituto, quan-
doquidem privato non congruit aſſiſtentia ad protegen-
dum, *c. Ab Imperatoribus* 23. *q.* 3. & *c. Regum q.* 5. & *c.
Defenſionis* 87. *diſt.* Inter hos autem eſt primo loco Com-
poſtell. *in c. Maſſana in princ. infra eod.* quem ibi ſecuti
ſunt Abbas Antiq. *in v. Laicos*, Jo. Andr. *n. 4. in verſ.
Electio*, Butt. *in 2. not.* & Bald. *in princ. ver. Adde ta-
men*, ubi formaliter ait, quamvis laici non poſſint in-
tereſſe ad eligendum, poſſe tamen intereſſe ad protegen-
dum etiam armata manu; & expreſſius hoc ſentit Abb.
Sicul. *ibid. in 3. not.* Primo enim ait, admiſſionem laico-
rum in electione Prælati reddere electionem ipſo facto
nullam: ac deinde ſubdit hoc eſſe intelligendum, quan-
do admittuntur ad coeligendum, ſecus ſi admitterentur
tabellio ad ſcribendum electionis proceſſum, vel vocan-
tur laici, ut defendant Clericos electores contra ſchiſ-
maticos, vel alios injuſte impedientes. Videtur enim
Abb. intelligere de admiſſione laicorum in loco ipſo Ca-
pituli, & in actu electionis; alioquin exemplum tabel-
lionis non congrueret, & exceptio ſua non eſſet de re-
gula.
Et pro hac opinione videtur text. *in §. Principibus*, 32
poſt c. Vota 63. *diſt.* ubi patet per Principem laicum poſſe
vocari ab electoribus ad compeſcendos ſchiſmaticos, vel
alios, a quibus timetur impreſſio, ſeu violentia; con-
cordat *c. In nomine Domini* 28. *diſt.* & tenet Compoſt. &
alii: ad idem text. *in c. Adrianus*, & *c. Quia S. Romana*,
ibi, *eligatur præſente Senatu, & populo* 63. *diſt.*
Sed his non obſtantibus contrariam opinionem puto
veriorem.
Moveor primo, quia electio per abuſum hic repro-
batur ob eam rationem, quia eſt contra canonicam li-
bertatem. Hæc autem ratio militat etiam hoc caſu,
quia ex aſſiſtentia Principis, vel alterius poteſtatis ſecu-
laris quantumcunque nuda, & ſimplici tollitur libertas
eligentium. Humani enim moris eſt illum vereri, cu-
jus judicio, & voluntate nunc erigitur, nunc deprimi-
tur, *c.* 16. *q.* 12. & voluntatibus obedire reverentia exi-
gente compelluntur, *c.* 1. 8. *q.* 2. & notant Innoc. & Bald.
in c. Quod ſuper his infra de major. & obed. & in caſu val-
de notabili Felin. *in c. 1. n. 5. ver. Ex quo colligi poteſt de
ſponſal.* & tamen, ut inquit Bald. *hic n. 1.* in electionibus 33
liberum debet eſſe arbitrium non ſolum ab oppreſſione
manifeſta, ſed etiam ab occulta formidabili. Quo fit, ut 34
preces, & acclamationes laicorum ſint in electionibus
prohibitæ, tanquam adverſantes Eccleſiaſticæ libertati,
ut hic per Bellam. *in 6. q. circa fin.*
Moveor ſecundo, quia protectionis prætextu Princi- 35
pes vendicarent ſibi hoc jus intereſſendi electionibus,
prout de facto ſibi vendicant aſſerentes ſibi competere
ex jure regaliæ. Quod non obſcure intimavit gl. 2. hic
dicens, ſi admitterentur laici, ſive hujuſmodi poteſta-
tes, aſſumerent ſibi jus impoſterum, & ſic periret liber-
tas Eccleſiæ; & ideo laici omnino excludendi ſunt a Col-
legiatis Eccleſiis. Sequitur Bellam. *in 8. q.* Butt. *n. 10.* &
communiter alii. Facit quod Doctores notant poſt In-
noc. *in c. 1. de celebr. Miſſar.* dum dicunt laicos non poſ-
ſe ſimul cum Clericis in choro divinis officiis intereſſe.
Moveor tertio, quia cum in forma electionis per
viam ſcrutinii, vel compromiſſi neceſſario debeat præ-
cedere tractatus, *capitul. In cauſis circa finem*, & ibi
Butt. *in primo notab. ſupra de elect.* poteſt probabiliter
contingere, ut electores in ipſo actu electionis celebran-
dæ tractent, & contendant de inhabilitate excludendo-
rum. At valde indecens eſt, ut laicus ſedeat inter Cle-
ricos eligentes, jurgia illorum audiat, & perſonarum Ec-
cleſiaſticarum demerita pateſiant laicis, qui Clericis op-
pido ſunt infeſti, *c. Laicos* 2. *q.* 7. & *c. Clericis de immun.
Eccleſ. lib. 6.*
Moveor quarto, quia ſi in hac decretali prohibere-
tur tantummodo intereſſentia laicorum ad coeligendum,
fruſtra fuiſſet poſitum *c. Maſſana inf. eod.* ubi hoc ipſum
prohibetur; Ergo ut hæc duo capitula invicem differant,
& non ſint ſuperflua, dicendum eſt in *c. Maſſana*, pro-
hiberi intereſſentiam laicorum ad coeligendum, hic vero
quamcunque intereſſentiam in aula Capitulari, etiam ad
protegendum.
Moveor ultimo, quia opinionem hanc communiter 36
ſequuntur Magiſtri, & Doctores noſtri; nam gloſſ. 1.
hic explicans laicæ poteſtatis abuſum ſic ait: *Ut laicus,
Princeps, vel poteſtas interſit electionibus, non eſt uſus,
ſed abuſus*, & Innocent. *numer. 1. in verſicul. Qui ve-
ro*, ſimiliter declarans, quando electio dicatur fieri per
abuſum ſecularis poteſtatis, *quando*, inquit, *Clerici in
electione Epiſcoporum, vel Prælatorum laicos intereſſe fe-
cerint*, & totidem verbis ſequuntur Compoſtellus in
princ. verſicul. Quando Clerici, Abbas Antiquor. *numer.*
1. Hoſtienſ. *n. 3.* Jo. And. *num. 9.* Bald. *in princ. in verbo-
rum Libertatem*, Bellam. *numer. 4. in prima quæſtione*,
Butt. *n. 9.* Anchar. *in 1. notab.* Abb. *ante numer. 4.* & Jo.
de Anan. *numer. 1.* & in hoc conveniunt omnes, teſte
Car-

Cardinali in prima oppoſitione. Idem Petr. de Biaxio in *Direct. elect. par. 1. cap. 10. n. 5.* & recentiores communiter, & cum dicant omnes electionem eſſe per abuſum, quando laici electionibus interſunt, utique excludunt eos non tantum a coeligendo; ſed etiam ab aſſiſtendo, & in-
37 terveniendo cum eligentibus in loco Capituli. Sed apertius hoc firmat gl. 2. hic dum ait, *electio eſt nulla, quæ fit contra libertatem Eccleſiæ*, & ita laici omnino excludendi ſunt a Collegiatis Eccleſiis. Pondera, quia non dixit excludendi ſunt ab electione, ſed a loco, & ab Eccleſia, ubi celebratur electio, & ſequitur Butr. *hic n. 10.* ibi, & ſic laici omnino ſunt expellendi de Collegiatis Eccleſiis, & noviſſime Rota in cauſa Treveren. Abbatiæ ſancti Maximini impreſſa apud Caſtellin. *in tractat. de elect. c. 4. fol.*
38 101. *n. 13. verſ. 2. Quia fuerunt, & n. 18.* ubi declaravit nullam electionem ex quo ultra ſolitos ſcrutatores electi fuerunt alii tres laici: eamque rationem adducit, quia lai-
39 ci ſunt omnino arcendi ab hujuſmodi electionibus. Similiter Bellam. *hic n. 1. verſ. Quarto.* dicit adverſari Eccleſiaſticæ libertati, ut laici de Prælatorum Eccleſiaſticorum electionibus ſe intromittant: & in ſexta quæſtione ait, laicorum admiſſiones ſunt in electionibus prohibitæ tanquam adverſantes Eccleſiaſticæ libertati; & eodem modo Butr. *hic num. 5.* dicit electionem eſſe per abuſum, & non valere quando fit intervenientibus ſecularibus. Idem non obſcure ſenſit gloſſ. *in cap. Cum terra ſup. eod.* in figuratione caſus ad fin. dum ait: Item laici non debent intereſſe, nec vocem habere in electione Prælati; & ſic gloſſa excludit laicos non tantum a voce, ſed etiam ab intereſſentia, & interventu. Idem Epiſcopus Brixienſ. *in ſuo magno repertorio in ver. Laicus*, dicens: Nullus poteſt, aut debet intereſſe electioni Prælatorum, ac de illa ſe intromittere; & Franc. March. *dec. 102. n. 2.* ſimiliter excludit laicos ab utroque, cum alternative inquit non valere conſuetudinem, quod laica poteſtas habeat jus eligendi, aut intereſſendi electioni.

Et probatur hoc ſatis clare *in cap. 1. 63. diſtinct.* ubi dicitur: *Nullus laicorum Principum, vel Potentum ſemet inſerat electioni, ne inordinata hinc, & incongrua fiat confuſio, vel contentio.* Pondera, quia non dicitur eligat; ſed ſemet inſerat electioni, quod nudam intereſſentiam importat.

Et ita in Congregatione habita juſſu S. D. N. Innocen- 40
tii X. *die 5. Aprilis 1646.* coram Eminentiſſimo Cardinali Paleoto, cui interfuerunt DD. Farneſius Archiepiſcopus Patracen. Maraldus, Fagnanus, Albicius, Maſcabrunus, & Confeſſarius Sanctiſſimi, ex communi ſententia reſolutum eſt Capitulum Provinciæ Bethicæ Ordinis Eremitarum S. Auguſtini celebratum in civitate Granatenſ. cum aſſiſtentia, & interventu Auditoris Regiæ Cameræ in aula Capitulari, fuiſſe nullum ob laicæ poteſtatis abuſum.

Non obſtant Authores, qui dicunt laicos poſſe intereſ- 41
ſe ad protegendum electores. Quoniam intelligi debent non de intereſſentia phyſica, & corporali in ipſo actu, & loco electionis; ſed de intereſſentia morali; congrue enim dicitur electioni adeſſe, qui tanquam brachium ſeculare extra aulam Capituli violentias propulſat, & eligentium libertatem tuetur. Sicut præſens quandoque dicitur intra muros, *capit. Cum olim in fin. infra de re judic.* Joann. Andr. *capit. Ubi periculum num. 5. de elect. lib. 6.* Quandoque dicitur præſens, cujus vox audiri poteſt, *leg. 1. ff. De verbor. obligat.* Quandoque dicitur præſens, & qui in hortis eſt, *leg. Præſens, ff. De Procur.* Quandoque latius, qui eſt in Provincia, *leg. ultim. Codic. de præſcript. long. tempor.* gloſſ. *in cap. Cum inter, il ſecondo in ver. Remoti ſupr. eod.* & pluribus aliis modis pro ſubjecta materia, ut notat gloſſ. *in Auth. de fidejuſſ. §. 1. in ver. Præſentes.*

Nec obſtat *capit. Adrianus 63. diſtinct.* & alia jura ſupra citata *num. 32.* Quoniam procedunt in terminis privilegii Apoſtolici, ut dictum eſt ſupra *num. 16.* & declarat Butr. *in capit. Maſſana in 2. notab. infra eod.* quod tamen privilegium fuit poſtea revocatum, ut in §. *Verum, & in cap. ſeqq. ead. diſt.* & de authoritate hujus *capit. Adrianus.* Vide quod plene ſcripſi *in cap. Accepimus n. 64. infra de pactis.*

Demum non obſtat, quod dictum eſt de Notario laico, quia hoc non pertinet ad abuſum; cum enim Notarius nullam habeat juriſdictionem in foro contentioſo, nullum inducit metum in eligentibus, & ſic ceſſat ratio hujus Decretalis. Præterquamquod opinio illa de Notario non caret contradictoribus, ut patet ex dictis ſupra *n. 19. & ſeqq.*

DE ELECTIONE.

Idem Innocentius in eodem Concilio Generali.

CAPUT XLIV.

Nihil eſt quod Eccleſiæ Dei magis officiat, quam quod indigni aſſumantur Prælati ad regimen animarum. Volentes igitur huic morbo neceſſariam adhibere medelam, irrefragabili conſtitutione ſancimus, quatenus cum quiſquam ad regimen animarum fuerit electus, is, ad quem pertinet ipſius confirmatio, diligenter examinet & electionis proceſſum & perſonam electi: ut cum omnia rite concurrerint, munus ei confirmationis impendat: quia ſi ſecus fuerit incaute præſumptum, non ſolum dejiciendus eſt indigne promotus, verum etiam indigne promovens puniendus. Ipſum quoque decernimus hac animadverſione puniri, ut cum de ipſius conſtiterit negligentia, maxime ſi hominem inſufficientis ſcientiæ, vel inhoneſtæ vitæ, vel ætatis illegitimæ approbaverit, non ſolum confirmandi primum ſucceſſorem illius careat poteſtate, verum etiam (ne aliquo caſu pœnam effugiat) a perceptione proprii beneficii ſuſpendatur, quouſque (ſi æquum fuerit) indulgentiam valeat promereri. Si vero convictus fuerit in hoc per malitiam exceſſiſſe, graviori ſubjaceat ultioni. Epiſcopi quoque tales ad ſacros Ordines, & Eccleſiaſticas dignitates promovere procurent, qui commiſſum ſibi officium digne valeant adimplere, ſi & ipſi canonicam cupiunt effugere ultionem. Ceterum qui ad Romanum pertinet immediate Pontificem, ad percipiendam ſui confirmationem officii, ejus ſe conſpectui (ſi commode fieri poteſt) perſonaliter repræſentent, aut perſonas tranſmittant idoneas, per quas diligens inquiſitio ſuper electionibus, & electis poſſit haberi: ut ſic demum per ipſius circumſpectionem conſilii, ſui plenitudinem officii aſſequantur, cum eis nihil obſtiterit de Canonicis inſtitutis: ita quod interim valde remoti, videlicet ultra Italiam conſtituti, ſi electi fuerint in concordia, diſpenſative propter neceſſitates Eccleſiarum, & utilitates in ſpiritualibus, & temporalibus adminiſtrent: ſic tamen ut de rebus Eccleſiaſticis nihil penitus alienent. Munus vero benedictionis, ſeu conſecrationis recipiant, ſicut hactenus recipere conſueverunt.

SUMMARIUM.

1 *Confirmans electum indignum ad regimen animarum perdit poteſtatem confirmandi primum ſucceſſorem, & a perceptione proprii beneficii ſuſpenditur ad beneplacitum Superioris, ſi per negligentiam id fecerit, & n. 7.*

Fagnan. in I. Lib. Decretal.

Si vero per malitiam, gravius punitur Superioris

arbitrio, vel pœna depoſitionis, n. 8.

2 *Electi immediate ſubjecti Papæ per ſe, aut per perſonas inſtructas debent adire Papam pro confirmatione, & n. 10.*

3 *Et ſi ſint electi in concordia, & ſint ultra Italiam interim adminiſtrant, ita tamen, ut nil alienent, & n. 11. 13. & 24.*

Niſi in Provincia ſit Legatus de Latere, n. 19. verſ. Limitabis.

Et dicuntur electi in concordia, ſi nullus diſcrepet, n. 12.

4 *Eccleſiæ Dei nihil tam pernicioſum, quam ut indigni aſſumantur Prælati ad regimen animarum.*

5 *Confirmator antequam confirmet, debet electionis proceſſum, & merita electi diligenter examinare.*

6 *Idque vocatis oppoſitoribus, &c. alias confirmatio non valet.*

7 *Prælatus indignus debet dejici etiam ſi fuerit confirmatus.*

8 *Pœna eſt arbitraria; cum a jure non reperitur determinata.*

9 *Malitia gravius punitur, quam negligentia.*

10 *Legatus de Latere poteſt electos confirmare ex officio legationis: ſed alii Legati hoc non poſſunt ſine ſpeciali mandato, & n. 19. verſ. Limitabis.*

11 *Electus ut poſſit adminiſtrare ante confirmationem, quæ requirantur, & n. 24.*

13 *Suffraganeus, quamvis ſit valde remotus a ſuo Metropolitano, tamen adminiſtrare non poteſt ante confirmationem, & n. ſeqq.*

14 *Diſpenſatio ad ſimilia non extenditur, & n. 16.*

15 *Privilegium clauſum in corpore juris non facit jus commune, niſi inter nominatos; & ideo non extenditur de caſu ad caſum, etiam ex identitate rationis.*

17 *Extravagans* injunctæ de elect. *non habet locum in inferioribus a Papa confirmantibus.*

18 *Per reſervationem dignitatum fuit ademptum electoribus jus eligendi.*

19 *Quod tamen fuit præſervatum in concordatis Germaniæ, quibus non obſunt reſervationes non clauſæ in corpore juris.*

20 *Adminiſtrationem Prælaturæ, an Epiſcopus in partibus remotis ſuſcipere poſſit ob urgentem Eccleſiæ neceſſitatem ante receptas Bullas.*

21 *Adminiſtrare poteſt Epiſcopus, ſi literas ſuæ conſecrationis habere non potuit propter obitum Papæ, & n. 34.*

22 *Prohibitio generalis non excludit caſum alias licitum.*

23 *Statuta, & privilegia cum trahuntur ad iniqua, ſunt revocanda.*

25 *Electus in concordia in partibus remotis non cecidit a jure ſuo ex eo, quod ante confirmationem adminiſtraverit ob neceſſitatem Eccleſiæ, licet Curia eſſet ultra montes.*

26 *Neceſſitas facit licitum, quod alias eſt illicitum.*

27 *Proviſus per Papam in Conſiſtorio eſt verus Prælatus ante levatas Bullas.*

28 *Literæ Apoſtolicæ ſunt de ſubſtantia probationis, ſed non de ſubſtantia gratiæ.*

29 *Proviſio Conſiſtorialis habet vim electionis, & confirmationis.*

30 *Gratiæ tenor poteſt probari per teſtes, ſi literæ ſint perditæ.*

31 *Literis miſſivis de promotione Epiſcopi atteſtantibus non eſt credendum.*

32 *Ad electionis Canonicæ probationem de jure ſufficit ſolum decretum.*

33 *Per electionem ſpirituale matrimonium initiatur, & acquiritur electo jus adminiſtrandi in habitu.*

34 *Geſta per electum toleratum, an ſuſtineantur ex titulo putativo, & communi errore, remiſſive.*

1 NIhil. Si Prælatus per negligentiam confirmavit indignum electum ad regimen animarum, perdit poteſtatem confirmandi primum Succeſſorem, & a perceptione proprii Beneficii ſuſpenditur, & promotus dejicitur:
ſi vero per malitiam hoc fecit, gravius punitur. Electi
vero immediate ſubjecti Papæ per ſe, aut per perſonas in- 2
ſtructas debent adire Papam, & petere confirmationem.
Et ſi ſint electi in concordia, & valde remoti, videlicet 3
ultra Italiam conſtituti, interim adminiſtrant, ita tamen
ut nihil alienent. Benedicuntur autem, & conſecrantur
prout conſueverunt, hoc dicit Jo. And. Bald. Bellam. Butr.
Card. Anch. Imol. Abb. Jo. de Anan. Et dividitur tota De-
cretalis in duas partes. In prima ponitur Conſtitutionis
cauſa; in ſecunda Conſtitutio, ibi, *Irrefragabilis:* & ſe-
cunda pars ſubdividitur in tres, ut per Jo. And.

Nota ex principio literæ. Nihil eſſe tam pernicioſum 4
Eccleſiæ Dei, quam quod indigni aſſumantur Prælati ad
regimen animarum. Ad quod ſolet allegari quotidie hæc
Decretalis, ſecundum Abb. *in primo notab.* Unde S. Tri-
dentina Synodus ſe accingere volens ad reformationem
Eccleſiaſticæ diſciplinæ admodum collapſæ ab iis, qui
majoribus Eccleſiis præſunt, initium cenſuit eſſe ſumen-
dum: quia integritas Præſidentium ſalus eſt ſubditorum,
ut *ſeſſ. 6. de reformat. cap.* 1. ubi graviſſimis verbis incul-
cat, ut ad Eccleſiarum regimen onus Angelicis humeris
formidandum, maxime digni aſſumantur. Idemque re-
petit in *cap.* 1. *ſeſſ.* 24 dicens, hoc munus ejuſmodi eſſe,
ut ſi pro rei magnitudine expendatur, nunquam ſatis cau-
tum de eo videri poſſit. Ad hoc *cap. Cum ſit ars infra de*
ætat. & qualit. & c. In Sacerdotibus 61. *diſt.*

Secundo nota ibi, *Diligenter examinet.* Superiorem, 5
antequam munus confirmationis impendat, debere ſedu-
lo examinare electionis proceſſum, an ſcilicet forma fue-
rit obſervata, item qualitates, & merita electi, ut in tex-
tu. Idque ex officio, etiamſi contra ipſum nihil oppo-
natur, ut hic in gl. *in ver. Examinet.* Sed hodie præce- 6
dere debet cauſæ cognitio, vocatis oppoſitoribus juxta for-
mam præſcriptam *in c. fin. inf. eod lib.* 6. alias confirmatio
eſt ipſo jure nulla: ut ibi ſtatuitur.

Tertio nota *in verſ. Non ſolum*, pœnam indigne pro- 7
moti, quia debet dejici, etiamſi fuerit confirmatus: &
pœnam promoventis indignum, quia caret poteſtate con-
firmandi primum Succeſſorem, & ſuſpenditur a perce-
ptione Beneficii ad beneplacitum Superioris, ſi per negli-
gentiam id fecerit: ſi vero per malitiam, gravius puni- 8
tur, ut in litera, id eſt Superioris arbitrio; cum pœna
hic non determinetur, *cap. De cauſis.* §. *fin. de offic. deleg.*
gl. *hic in ver. Graviori*, & Abb. *num.* 2. vel dic graviori,
id eſt pœna depoſitionis, ut *capit. Tantis* 81. *diſtinct.* ſe-
cundum Hoſt. *hic num.* 6. *in ver. Graviori*, & Jo. Andr.
nu. 25. Et ita magis punitur malitia, quam negligentia, 9
Bald. *n.* 1 Bellam *n.* 28. *in ver. Graviori*, & Abb. *n.* 3. fa-
cit *c. Super literis de reſcr.*

Quarto nota in §. *Ceterum.* Exemptos Sedi Apoſtoli- 10
cæ immediate ſubjectos teneri confirmationem petere a
Summo Pontifice; tamen etiam Legati dr Latere ex offi-
cio Legationis poſſunt electos confirmare in Provincia ſi-
bi decreta: alii vero Legati hoc non poſſunt ſine ſpeciali
mandato, ut eſt text. *in cap. ſi Abbatem*, § *hujuſmodi inf.*
eod lib 6.

Ultimo nota *in ver. Itaquod.* Electos poſſe admini- 11
ſtrare in ſpiritualibus, & temporalibus ante obtentam
confirmationem, tribus tamen concurrentibus. Primo,
ſcilicet, ut ſint in partibus valde remotis, id eſt ultra Ita-
liam conſtituti. Facit *cap. Cum longe* 63. *diſtinct. & capit.* 12
Cum olim de dolo, & contum. Secundo, ut ſint electi in
concordia, id eſt nemine prorſus diſcrepante, ut notat
gloſſ. in Clement. *Ne Romani*, §. 1. *in ver. Concorditer*
de election. Item gloſſ. *in capit Cupientes.* §. *Ad hæc in*
ver. Concordem eod. titul. lib. 6. & tenent hic Compoſtell.
num. 4. *in ver. In concordia*, dicens: Electum eſſe in con-
cordia quantum ad hoc, ut adminiſtrare poſſit ante con-
firmationem, quando ejus electio eſt ab omnibus quaſi
per inſpirationem communiter celebrata, ita ut uno tan-
tum diſſentiente non dicatur electus concorditer, Bald.
ante num 1. explicans *ver. Concordia*, ſcilicet plena, &
non ficta: & Abbas *num.* 4. Tertio, ut ſubſint immedia- 13
te Romano Pontifici; nam de his loquitur hoc Capitu-
lum, unde ſuffraganeus quamvis ſit valde remotus a ſuo
Metropolitano, tamen adminiſtrare non poteſt ante con-
firmationem: quia hæc facultas diſpenſative hic concedi-
tur exemptis; diſpenſatio autem ad ſimilia non extendi- 14
tur, *cap. In cauſis infra de re judic. & cap. Cœnomanenſis*
56. *diſt.* Nec excuſat hoc caſu rerum periculum, *c. Illud*
de major. & obed. & ita hic firmat gl. *in ver. Adminiſtrent*,

cum

cum qua tranſeunt Hoſt. *n.* 12. *in ver. Diſpenſative*. Jo.
Andr. poſt Joannem & Vincentium, quos citat *n.* 27. poſt
medium in gloſſ. ultim. & communiter Doctores, ut Ab-
bas teſtatur *n.* 10 *circa med. v. In gloſſa*, ibi, *Sed contra*
15 *videtur*. Et quamvis ipſe Abbas oppoſitum ſentiat, eo
quod hoc privilegium ſit redactum in Corpus Juris, &
ſit Eccleſiis favorabile, & ideo ampliandum; nec fuerit
mens Papæ privilegiare exemptos ratione exemptionis,
ſed propter neceſſitatem, & utilitatem Eccleſiarum, cum
exempti ſint valde remoti a Romana Curia, quo regu-
lariter non contingit in non exemptis reſpectu ſuorum
Superiorum; tamen non videtur recedendum a commu-
ni opinione, quia hæc litera diſertis verbis non tantum
requirit, ut electi ſint valde remoti, ſed etiam, ut ſub-
ſint immediate Romano Pontifici. Nec verum eſt exem-
ptos eſſe valde remotos, cum intra fines Italiæ plurimi
ſint Epiſcopi, qui Metropolitanis non ſubſunt. Nec re-
fert, quod in Suffraganeo valde remoto a ſuo Archiepi-
ſcopo habeat locum eadem ratio: quoniam cum hoc ſit
privilegium, extendi non poteſt, etiam ex identitate ra-
tionis, *cap Petiiſti*, 7. *q.* 1. Et quamvis ſit inſertum in
Corpore Juris, tamen non propterea facit jus commune,
niſi inter nominatos, nec debet extendi ad alios, ut no-
tat gloſſ. in *c. Conſtitutionem*, *in v. Prorogamus*, *de regu-
lar. lib.* 6. Et in Clement. *Dudum*, §. *Verum*, *in v. De ju-
re*, *de ſepult*. Jo. Andr. in c. *Ex parte*, *il* 1. *n.* 3 *ſuper v.
Ceteris*, *de Decimis*, & hic tenet Hoſtienſ. *n.* 12. *in ver.
Diſpenſative*, dicens, hoc privilegium eſſe diſpenſatio-
nem reſpectu Lombardorum, ſed jus commune reſpectu
Privilegiatorum; & ſecundum hoc poſſe intelligi quod
de jure communi, & privilegio dicitur in *cap. Cum dile-*
16 *ctus*, §. 1. *ſupra de Conſuetud.* Item hæc litera, ut prædi-
xi, dat facultatem adminiſtrandi diſpenſative, ſcilicet
contra jura, quæ nolunt ante confirmationem admini-
ſtrari, ut explicat Jo. Andr. *ſub n.* 27. *in gloſſa ultim. ver*,
Et ibi diſpenſative. Unde tanquam exorbitans ſtricte
17 eſt intelligenda, *cap Quæ a jure*, *de reg. jur. lib.* 6. Et eſt
ſimile in Extravag *Injuncta*, *de elect.* quæ cum loquatur
de confirmatis per Papam adminiſtraotibus ante receptas
literas, tanquam exorbitans non extenditur ad confir-
matos ab inferioribus a Papa, ut ibi firmat gloſſa in *v*,
Non præſumant, *v. Sed nunquid*.
18 Rurſus quamvis idem Abbas *hic ſub n.* 4. putet hoc pri-
vilegium hodie de rigore non habere amplius locum,
quia ex quo Papa ſibi reſervavit poteſtatem providendi
de dignitatibus, conſequenter abſtulit eligentibus jus eli-
19 gendi, ut *c. Eo tempore*, *infra eod. lib.* 6. Tamen tu di-
cas ſervari poſſe in Epiſcopatibus, & Monaſteriis Ger-
maniæ, cum jus eligendi fuerit Capitulis præſervatum
in Concordatis, ut in Conſtitutione Nicolai V. quæ in-
cipit, *Ad ſacram Petri Sedem*, *edita anno* 1447. *Ka-
lend. Aprilis*, in Bullar. *tom.* 1 *pag.* 305. Quibus quidem
Concordatis non obſtant reſervationes non clauſæ in Cor-
pore Juris, ut ex facto reſpondit Gemin. *in conſ.* 36. *Ca-
ſus talis eſt*, *per totum*. Et ſervatur in praxi. Sed ipſe
Abbas Panormitanus non vidit Concordata, quia obiit
Anno 1445 & ſic biennio ante, ut refert Card. Bellarm,
de Scriptor Eccleſ.
20 Limitabis tamen notabiliter hunc textum, niſi in pro-
vincia eſſet Legatus de Latere, quia tunc exemptus e-
tiam Ultramontanus, & in concordia electus, non poſ-
ſet ſine confirmatione adminiſtrare, contraria conſue-
tudine non obſtante, ut eſt text. in *c. Cum venerabilis*,
ſupra de conſuetud. & ibi hoc notant Innoc. & Compoſt.
uterque in fine, & Jo de Anan. *n.* 1. *v. Et colligitur hic*.

Ex facto QUÆSITUM EST, An urgente neceſſita-
te liceat Epiſcopo, vel alii ſuperiori Prælato in partibus
remotis Eccleſiæ ſibi commiſſæ adminiſtrationem ſuſci-
pere ante receptas literas Apoſtolicas ſuæ proviſionis,
vel confirmationis. Hæc dubitatio emerſit in Archiepi-
ſcopo Goani Indiarum Primate; nam cum literæ Papa-
les ſuæ proviſionis caſu periiſſent, tametſi in eadem Ec-
cleſia maxima ſubeſſet neceſſitas Paſtoris, quo jam a
quinquennio erat viduata, non potuit tamen Archiepi-
ſcopus adduci, ut Archiepiſcopatus adminiſtrationem
ſuſciperet, cum Extrav. Bonifacii VIII, *Injuncta*, *de elect.*
& Conſtitutione Julii III. 34. in Bullario veteri, quæ in-
cipit, *Sanctiſſimus in Chriſto Pater*, *publicata die* 27. *Maii*
1553. ſtatutum ſit ſub gravibus pœnis, ne Epiſcopi, &
alii majores Prælati ſine literis eorum promotionem,
confirmationem, & conſecrationem continentibus ad
commiſſas ei Eccleſias accedere, vel bonorum Eccleſia-
ſticorum adminiſtrationem accipere præſumant: quam-
obrem ſupplicavit Archiepiſcopus, ut ſibi præſcriberetur,
quomodo in hoc ſe gerere deberet. Et quia hic caſus ob
itinerum diſtantiam poſſet iterum in illis partibus acci-
dere, propterea petiit declarationem ſupraſcripti dubii a
S. Congregatione Concilii.

Gloſſa in d. Extravag. *Injuncta*, *in v. Non præſumant*, 21
ſenſit licere Epiſcopo adminiſtrare, ſi literas Papales ha-
bere non potuit; quia, inquit, Papa hic damnat præ-
ſumptionem temerariam recedere volentium abſque li-
teris, propter quod Epiſcopum, & recipientes eundem
punit; ſed neceſſitatem non excludit, & ubi non eſt
culpa, nec pœna debet infligi, *c. Sine culpa*, *de regul.* 22
jur. lib. 6. Unde temeraria præſumptio hic reprobata ad
caſum alium non debet extendi, nec prohibitio genera-
lis excindit caſum alias licitum, *c. Super quibuſdam*, *de* 23
verb ſignif. Item ſtatuta & privilegia, cum trahuntur ad
iniqua, ſunt revocanda, *c. ult. in princip. de ſent. excom.
lib.* 6. *cum concord. alleg. in gloſſ.* Cujus opinioni videtur 24
etiam ſuffragari hæc Decretalis, ubi ſtatuitur, ut electi
immediate ſubjecti Sedi Apoſtolicæ ante confirmationem
Papæ non adminiſtrent, & tamen in verſ. Ita quod in-
dulgetur concorditer electis ultra Italiam, ut admini-
ſtrare valeant etiam ante confirmationem propter neceſ-
ſitatem, atque utilitatem Eccleſiarum. Et Hoſtienſ. *in
c. Qualiter*, *n.* 1. *ſupra eodem* dicit, hoc eſſe ſpeciale in
remotis, & concorditer electis ad vitandum moræ peri-
culum, quia poſſet eſſe Eccleſiis pernitioſa utilitas, ſi
eam quis nimium ſequeretur. Argum. *leg penult. C. Ad
Trebell.* Hinc Oldrad. *conſ.* 9 *incipien Poſito ſine præjudi-
cio*, late conſuluit electum in concordia immediate ſub- 25
jectum Papæ atque ab urbe diſtantem ultra triginta dies
non cecidiſſe a jure ſuo, ex eo quod ad inſtantiam ſui
Capituli, ac propter urgentem Eccleſiæ neceſſitatem
nondum obtenta confirmatione a Papa tunc extra Ita-
liam exiſtente, adminiſtratione bonorum Eccleſiæ ſe im-
miſcuerit; quia in hac Decretali pro facultatete admi-
niſtrandi ante confirmationem ponderantur duæ cauſæ.
Prima eſt, longa diſtantia, ob quam multa ſtatuuntur,
ut c. *Cum longe*, 63. *diſt. c. Tum ex literis*, *circa fin. De
in integr. reſtitut.* Secunda eſt, neceſſitas, vel utilitas
Eccleſiarum, ob quam ſimiliter multa ſtatuuntur, & ſi- 26
ne præjudicio permittuntur, *c. Ne pro defectu*, *ſupra eo-
dem*, *c. Quam ſit*, *eod tit. lib.* 6. *Cum concord per eum al-
leg.* Utraque autem ratio proculdubio militat in caſu pro-
poſito: quod ergo propter diſtantiam loci, & neceſſi-
tatem Eccleſiæ licet electo ante confirmationem, liceat
quoque proviſo ante receptas Bullas, cum neceſſitas fa-
ciat licitum, quod alias eſt illicitum, c. *Quoniam*, 1.
q. 7. *c.* 1. *de Fer. cap* 3. *de celebrat. Miſſar.* cum multis
ſimil. Et in qualibet diſpoſitione intelligatur excepta,
c. Licet, *de pœnit. & remiſſ.* & eo magis, quia privile-
gium, quod hic tribuitur concorditer electis, eſt Eccle-
ſiis favorabile, cum emanaverit ob illarum neceſſita-
tem, vel utilitatem: & ideo debet late interpretari ta-
men opinionem Abbatis *hic ſub n.* 10. *v. In ea gloſſ.* ibi,
ſed contra.

Quibus accedit, quod pronunciatus per Papam in 27
Conſiſtorio, ut moris eſt, etiam ante levatas Bullas eſt
verus Prælatus; quia litera eſt de ſubſtantia probatio-
nis, non autem de ſubſtantia gratiæ, Gemin. *conſ.* 106. 28
ſuper dicto dubio, *v. In contrarium*, Abb. *in c. Quali-
ter*, *ſub n.* 1. *v. Dic tamen quod pronunciationem*, *ſupra
eodem*, Felin. *in c. Eam te*, *col.* 3. *num.* 2. *ver. Cave*, *de
reſcript.* & latius *in Rubrica*, *de Conſtit. num.* 5. Sarn.
in Regula de infirmis, *quæſt.* 1. *ver. Nam conſiderandum*.
Caſſador. *dec.* 4 *numer.* 2. *de cauſ. poſſeſſ.* Capitaq. *decis.*
175. *n.* 2. *par.* 2. Seraph. *deciſ.* 775. *n.* 2. Rota *deciſ.* 45. *l.*
8. *n.* 3. *part.* 1. *diverſ.* & ſæpe alias. Et proviſio Conſi-
ſtorialis habet vim electionis. & confirmationis, gloſſ. 29
in cap. 1. *in ver. Proviſionem*. *infr. eodem lib.* 6. dixi *in
cap.* 1. *num* 8. *verſ Quæ quidem ſupra eodem*. Unde cum
pronunciatus Epiſcopus plenum habeat jus, tametſi
probatio deficiat; rigor hujus ſolemnitatis probandi per
literas tamen, cum ſit juris poſitivi, non videtur at-
tendendus urgente Eccleſiarum neceſſitate: ſicut pro-
pter neceſſitatem non attenditur in probando tenorem
gratiæ Apoſtolicæ, cujus literæ ſunt deperditæ, ut per 30
Felin. *in dict. Rubrica de Conſtit. paulo ante numer.* 7.
verſicul. Tertius caſus, de quo latiſſime Mandoſa *in*
Regu-

Digitized by Google

Regula 27. *de non judicandis quæſtion.* 6. *numero* 5.

31 Sed contra videtur, quia valde periculoſum eſt in hac materia quidquam generaliter decernere, cum Epiſcopi præſertim illarum partium vix aliter eſſe poſſint certi de ſua promotione, quam per inſpectionem Bullarum. Maxime enim abſurdum eſſet, ut aliqui receptis literis miſſivis ſuorum Agentium, vel aliorum Curialium gererent ſe pro Epiſcopis, munus conſecrationis ſuſciperent, & ea, quæ ſunt ordinis ad juriſdictionis, exercerent in grave detrimentum animarum ſuarum, & periculum nullitatis actuum, ut in d. Extravag. *Injunctæ*. Neque enim in hoc graviſſimo negotio promotionis Epiſcoporum fidendum eſt hujuſmodi atteſtationibus: tum quia multoties ab Urbe ſcribitur factum, quod proxime creditur faciendum: & tamen interdum non fit ob aliquod impedimentum poſtea ſubortum; tum ob periculum falſificationis, quæ non ita facile poteſt contingere in literis Apoſtolicis, præſertim ob pœnam graviſſimam, de qua in *capitul. Ad falſariorum, de crimine Falſi*.

32 Nre procedit ſimile deſumptum ex hac Decretali, quia in electis diverſa militar ratio, quam in proviſis apud Sedem. Nam electi ſunt ſtatim certi de ſua lectione, cum de jure ad probationem Canonicæ electionis ſolum decretum ſufficiat, ut *c. Epiſcopus*, 61. *diſt.* & hic

33 notat Innoc. *n.* 1. Per quam quidem electionem ſpirituale matrimonium initiatur, *c. Cum inter Canonicos, ſupra eod.* & *cap. final. infra de translat. Epiſcop.* Et ex ea acquiritur electo jus, & poteſtas adminiſtrandi in habitu licet non in exercitio, ut notat gloſſ. Magna in *cap. Quantum*, 63. *diſt* & Abb. *hic num.* 4. *verſ. Hodie vero*, & *in cap. Tranſmiſſa, ſupra eodem*. Unde æquitati eſt conſonum, & Eccleſiis favorabile, ut ultra Italiam conſtituti, & concorditer electi non teneantur expectare confirmationem ab Urbe, quia mora poſſet eſſe Eccleſiis pernicioſa; ſed ſtatim adminiſtrare valeant diſpenſative propter neceſſitatem, vel utilitatem Eccleſiarum, ut hic in litera. At hæc ratio ceſſat in proviſis apud Sedem; nam ſi attendamus tempus ante proviſionem, cum certum ſit eos nullum jus habere, abſurdum eſſet, ut in adminiſtratione Prælaturæ ſe intruderent, *cap.* 1, 63. *diſt. capit. Si per incardinationem*, & *capit. Omnis*, 63. *diſt.* Unde a die vacationis Eccleſiæ uſque ad tempus pronunciationis in Conſiſtorio neceſſitas cogit eos abſtinere. Poſt proviſionem vero nulla cauſa ſubeſt diſpenſandi cum eis, ut adminiſtrare valeant ante receptas Bullas, cum poſſint ſtatim illas expedire; & ante illarum receptionem non dicantur certi de ſua promotione, quippe quæ non aliter probari poteſt, quam per literas Papales, ut in d. Extravag. *Injunctæ*: & tamen etiam ſi ſubeſſet eadem ratio in proviſis, quæ eſt in electis; nihilominus hoc privilegium non extenderetur ad caſus ſimiles, ut oſtenſum eſt ſupra in ultim. not. Gloſ- 34
ſa vero ſupracitata *numer.* 21. loquitur in caſu valde diverſo, ſcilicet in Epiſcopo conſecrato, qui eſt certus de ſua conſtitutione, & literas conſecrationis hujuſmodi obtinere non potuit propter obitum Papæ. Adeo ut propterea laudandus ſit Archiepiſcopus Goanus, qui documentis Apoſtolicis nundum receptis adminiſtrationi Eccleſiæ ſe immiſcere non eſt auſus cujuſvis neceſſitatis prætextu, ut *capitul. Illud de major.* & *obed.* & hic notat gloſſ. *in verſicul. Adminiſtrent. Sed contra videtur*.

Quamobrem tutius videtur tam in hoc caſu, quam in aliis futuris conſulere Eccleſiarum neceſſitati, tranſmittendo diverſa Bullarum duplicata, ac per diverſas vias propter caſus fortuitos, ut ſi alterum deperéat, reliqua ſalva eſſe poſſint, juxta text. *in §. ult. Inſtit. de ceſſ. am.* & *conſ.* Hoſt. *in c. Ego N. in ver. Licentia*, *n.* 9. & Joan. Andr. *in verſ. Abſolvo*, *n.* 10. *infra de jurejur.* & hoc placuit S. Congreg.

Gloſſa in *ver. Adminiſtrent.* Innocent & Compoſtell. 35
eodem verſ. Bald. Abb. & reliqui tractant hic prolixe materiam, *l. Barbarius*, *ff. de offic. Prætor.* videlicet an geſta per electum toleratum in adminiſtratione ſuſtineantur ex titulo putativo, & communi errore. Ego de hoc egi latiſſime in *cap. Super eo*, *a n.* 9. *infra de crim. falſ.* & in *cap. Quod a Prædeceſſore*, *a n.* 130. *de ſchiſmat.* hic non repeto, & conſule Socinum *conſ.* 32. *n.* 19. & *ſeqq. volum.* 1.

DE ELECTIONE.

Gregorius IX.

CAPUT XLIX.

CUm in magiſtrum aſſumi non debeat, qui formam diſcipuli non aſumpſit: nec ſit præficiendus, qui ſubeſſe non novit: Nos intellecto per te, quod in quibuſdam regularibus domibus, jure tibi diœceſano ſubjectis, ſunt quidam in Abbates, non profeſſi ordinem regularem, aſſumpti: Mandamus quatenus cum tales Abbates eſſe non debeant, qui per profeſſionem, Monachi & regulares Canonici non fuerint, ad amotionem eorum, quos tales inveneris, ſublato appellationis impedimento, procedas.

SUMMARIUM.

1 *ABbas eligi non poteſt non profeſſus, & numer.* 5. & 9.

2 *Magiſterii, ſeu Doctoratus gradum propere aſſumentes corripiuntur.*

3 *Docere prius, quam doceri præpoſterum eſt; & impoſſibile.*

4 *Magiſtro non prodeſt quod multoties fuerit approbatus, ſi aperte indignus ſit.*

6 *Beneficium, cujus proviſio ob negligentiam electorum ad Superiorem devolvitur, conferri non poteſt niſi habenti qualitatem, cui primi electores adſtricti erant.*

7 *Canonicus regularis an poſſit eligi in Abbatem.*

8 *Monachorum appellatione an veniant Canonici regulares.*

10 *Ordinarii Collatores an poſſint beneficia in titulum Regularibus provideri ſolita conferre ſecularibus, qui illius Ordinis habitum ſuſcipere, & profeſſionem emittere teneantur, & numer. ſeqq. uſque in fin.*

11 *Quid de Abbatiis, Prioratibus, & Adminiſtrationibus.*

Et quid de Portionibus Monachialibus, ſeu Canonicalibus, n. 13. & 33.

Et quid de aliis beneficiis, quæ in titulum Regularibus conferri ſolent. n. 19.

12 *Intellectus* c. Nullus de elect. lib. 6.

14 *Portiones Monachales, ſeu Canonicales Eccleſiæ non numeratæ, non dicuntur vacare, ſed creantur ſimul ac de iis aliqui providentur.*

15 *Portionum diviſio in ſingulos Monachos videtur contra jus, & votum paupertatis.*

16 *Novitii licite recipiuntur a monaſterio, alimenta, & portiones, quæ in eorum locum ſubrogantur.*

17 *Portiones plures Monachales ſunt incompatibiles.*

18 *Portiones conſuetudine nedum Sabaudiæ, ſed etiam Gal-*

Gallia, & Hiſpania providentur ſecularibus habitum ſuſcepturis, & profeſſionem emiſſuris.

20 *Beneficia certo perſonarum genere affecta multoties conferri poſſunt iis, qui tempore collationis non ſunt de genere.*

21 *Beneficia regularia in defectu Religioſorum conferri poſſunt ſecularibus.*

22 *Regula de triennali tuetur Clericum ſecularem in poſſeſſione beneficii regularis.*

23 *Concordata an obſtent, quin valeat nominatio Regis de perſona ſeculari ad Abbatiam regularem.*

24 *Tridentinum Concilium præcipiens beneficia regularia conferri Regularibus, vel iis, qui habitum ſuſcipere, & profeſſionem emittere teneantur, procedit in inferioribus Collatoribus.*

25 *Beneficia unius Ordinis prohibentur conferri Regularibus alterius Ordinis.*

26 *Dictio*, omnino, *quid importet.*

27 *Tridentinum Concilium, ubi loquitur de Summo Pontifice, quibus verbis uti conſueverit.*

28 *Papa ſolus confert beneficia ſub conditione, & ex tempore, ſive ad tempus.*

29 *Actus legitimi non recipiunt conditionem, neque diem.*

30 *Collatio beneficii regularis facta ſeculari cum decreto ut teneatur habitum recipere, & profeſſionem emittere, non pendet ex tempore, aut conditione, & n. 38.*

31 *Ordinis defectus cur minus obſit impetranti, quam defectus ætatis, ſcientiæ, & morum.*

32 *Beneficia regularia in Francia an, & quando provideantur non expreſſe profeſſis.*

33 *Non profeſſi in Collegiata regulari exiſtentes coguntur aut profiteri, aut beneficia dimittere, & num. 37.*

34 *Novitii late ſumpto vocabulo Regulares appellantur.*

35 *Collatio beneficii regularis facta ſeculari ex nunc prout ex tunc, & poſtquam profeſſionem emiſerit, eſt conditionalis, & non poteſt fieri niſi a Papa.*

36 *Idem ſi adjiciatur, ut elapſo anno, & non ſecuta profeſſione expreſſa beneficium vacet ipſo jure.*

37 *Collatio beneficii regularis Clerico ſeculari qua formula ab Ordinariis inferioribus ſit concipienda.*

38 *Facta ſub obligatione profitendi non eſt conditionalis, ſed modalis.*

1 C*Um in magiſtrum*. Non profeſſus in Abbatem eligi non poteſt. Hoc dicit. Solet ab aliquibus notari ſuperfluitas, eo quod hic caſus reperiatur deciſus etiam in aliis capitulis hujus tituli. Sed non eſt ita; nam Decretalis, *Cum cauſam*, loquitur in promovendo, hæc in promoto; & *cap. Cum ad noſtram*, loquitur in eo, qui nondum erat Monachus, & ſic nil ſuperfluum, ſecundum Abbatem Antiq. cui ſubſcribunt Joan. Andr. Collectar. Bellam. & reliqui omnes. Poſſet etiam dici in *cap. Cum cauſam*, tolli conſuetudinem; in *cap. Cum ad noſtram*, reprobari ſpem, vel promiſſionem, ut Abbas fiat, hic vero removeri obſtaculum appellationis. Dividitur in duas partes. In prima factum recitat, In ſecunda providet, ibi, *Mandamus*.

2 Nota primo proœmium multum allegabile contra Religioſos, & ſcholares, quia gradum magiſterii, ſeu doctoratus præpopere, & immature ſuſcipiunt; nam miſerum eſt eum fieri magiſtrum, qui formam diſcipuli non aſſumpſit, ut hic, & in *cap. Miſerum*, 61. *diſt.* debet enim eſſe diſcipulus quiſquis Doctor eſſe deſiderat, ut poſſit docere quæ didicit: alias qui minime literis operam dedit, præceptor non poteſt eſſe literarum, ut legitur in *cap. Ordinatos*, 59. *diſtinct.* eſt enim præpoſterum, & impoſſibile prius docere, quam doceri, ut ait hic Baldus *in princip.* prius ergo multo tempore addiſce, quæ poſtmodum doceas, *capitul. Sic vive*, 17. q.
3 1. & *cap. Sic officia*, 59. *diſtinct.* quoniam nemo repente fit ſummus, §. *Quæ de charitate*, *de pœnit. diſtinct.* 2. gloſſ. *in c. Tum ex literis*, *in verſ. Inſtructus*, *de in integrit. reſtitut.* Joan. de Anan. *hic numer.* 2. nec ipſe te doceas, neque abſque doctore regrediaris in viam, quam nunquam ingreſſus es, *cap. Si Clericatus*, *in fin.* 16. *quæſt.* 1. cum aliis hic allegat per Hoſtien. *in princ.* Bellamer. *numer.* 2. & Cardin. *in* 1. *notabil.* Addunt

Vincent. & Collectar. non prodeſſe Magiſtro, quod 4
millies fuerit approbatus, ſi aperte indignus ſit, *capit. Quid de menſa*, 73 *diſt.* & *c. cum ſit ars*, *infra*, *de ætat. & qualit.*

Secundo nota ibi, *Nec ſit præficiendus*, argumentum 5
optimum, & quaſi expreſſum, ſecundum Abbatem *in* 2. *notab.* quod non profeſſus in Abbatem aſſumi non debet non ſolum per viam electionis, ſed nec per viam proviſionis. Hodie ſatis clare hoc eſt expreſſum in Clemen. *Ne in agro* §. *Sane Prioratus*, *de ſtatu. Monach.* Ponderanda verba, *committi*, *vel conferri*, & in *cap. Cum de beneficio*, *de præb. lib.* 6. quod utitur verbo, *provideri*, ut ſcripſi latius in *cap. Cum cauſam*, *in* 4. *notab.*
ſupra eodem. Unde infertur ut ſi Capitulum negligat e- 6
ligere infra terminum a jure præfixum, Superior immediatus, ad quem ſit devolutio juxta terminos *cap. Ne pro defectu*, *ſupra eodem*, non poterit conferre (ſalva Sedis Apoſtolicæ auctoritate) niſi Religioſo profeſſo: ad quod eſt textus clarus in Clement. *unica*, *de ſupplenda neglig. Prælat.* ubi notabiliter expreſſum eſt Superiorem, ad quem ſit devolutio ex negligentia, teneri conferre perſonæ habenti illam qualitatem, cui adſtricti erant primi electores. Et vide quod ſcripſi in *capit. Cum propter*, *numer.* 7. *infra de jurepatronat.* In Quæſtione, An Epiſcopus Parochialem Eccleſiam Juriſpatronatus laicorum conferens jure devoluto teneatur eam conferre approbato in concurſu ad præſcriptum Concil. Trid. *cap.* 18. *ſeſſ.* 24.

Tertio nota in verſ. *Mandamus*. Canonicum regula- 7
rem eligi poſſe in Abbatem, ut poſt Boatinum hoc notant Jo. Andr. *n.* 4. Butr. *n.* 6. & Card. *in* 4. *notab.* tamen hodie dic ut Clem. *Cum ratiom*, *eod. tit.*

Quarto nota ibi, *Monachi & Regulares Canonici*. Mo- 8
nachorum appellatione non comprehendi Canonici regulares; licet quandoque æquiparentur, & a Monachorum conſortio non ſint ſejuncti, ut in *cap. Quod Dei timorem*, *inf. de ſtatu Monach.* de quo tamen dic, ut ibi notavi, *n.* 10. *& ſeqq.*

Ultimo nota ibi, *Ad amonitionem eorum*. Textum 9
quaſi expreſſum quod etiam ſecundum hæc tempora electio in Abbatem de non profeſſo erat ipſo jure nulla. Unde Decretalis, *Nullus*, *infra eodem lib.* 6. potius emanavit ad majorem declarationem, cum de hoc articulo eſſet controverſia inter primarios Canoniſtas, ut dixit in *c. Cum cauſam. n* 35. *in princ & verſ. Sed quatenus*, *ſupra eod.* Ad quod vide bonam gloſſam in *c. unico*, *in ver. De cetero*, *de poſtulat. Prelat. lib.* 6.

QUÆRO. An præter Papam ordinarii Collatores 10
poſſint beneficia in titulum Regularibus provideri ſolita, conferre ſecularibus, qui illius Ordinis habitum ſuſcipere, & profeſſionem emittere omnino teneantur ad præſcriptum, *c.* 10. *ſeſſ.* 14. Conc. Trid.

Ut plenius ſatisfiat propoſitæ dubitationi, diſtinguen- 11
dum videtur inter Abbatias, Prioratus, & ſimiles adminiſtrationes regulares, atque inter Monachales, ſeu Canonicales portiones, quæ loco victualium aſſignantur ſingulis; & inter cetera beneficia, quæ in titulum Regularibus providentur.

De Abbatiis videtur reſpondendum negative: tum quia de his expreſſum eſt, ut ad eas non aſſumantur niſi profeſſi, ut hic, & in *cap. Ad noſtram*, & in *cap. Officii*, *ſupra eodem*. Imo debent eligi expreſſe profeſſi, *c. Nullus*, *eod. tit. lib.* 6. tum quia appellatione beneficiorum non veniunt Abbatiæ, ut per Lapum *Allegat.* 85. *n.* 11. *ver. Item Abbatia*, & ſcripſi plene in *c.* 1. *an.* 15. *uſque ad n.* 20. *infra de ætat. & qualit.*

Idem videtur reſpondendum de Prioratibus, & ſimilibus officiis habentibus adminiſtrationem, ut de Prioratibus, ſunt jura clara in *capitul. Cum cauſam*, *ſupra eodem*, & in *cap. Cum de beneficio*, *de præb. lib.* 6. & in aliis adminiſtrationibus, in Clem. *unic. de ſupplen. neglig. Prælat.* & in Clem. *Ne in agro*, §. *Sane Prioratus*, *de ſtatu Monachor.* Et facit ratio, quia tales debent eſſe inſtructi in regula Monachali, ut in *d. capit. Officii*, ubi Innocentius, & DD. notant, Butr. in *d. c. Cum ad noſtram*, *num.* 6. & Abbas poſt eum *num.* 2. & convenit, ut prius ſint diſcipuli, quam magiſtri, ut hic patet, & in *d. cap. Miſerum*, 61. *diſt.* & ad hoc itidem requiritur expreſſa profeſſio, ut in *d. cap. Nullus*, *infra*
hoc tit. lib. 6. Nec veriſimile eſt Concilium quoad iſtos 12
aliquid innovare voluiſſe. Nec obſtat, quod plerique intel-

lexerint præd. Decret. *Nullus*, ſaltem reſpectu nullitatis
procedere tantum quando proviſio fit per modum ele-
ctionis; ſecus ſi per viam collationis, ut poſt Jo. Andr.
notat Abbas in *cap.* 2. *num.* 4. *verſ. & pro hoc facit*, *infr.*
de teſtam. Siquidem hoc non eſt tutum; & contrarium
convincitur ex text. in d. Clement. *Ne in agro*, §. *Sane*
Prioratus, *de ſtatu Monachor.* qui loquitur de collatione
Prioratuum, & aliarum adminiſtrationum; & tamen
decernit, ut collatio fieri non poſſit niſi eſpreſſe profeſ-
ſis; & pondera illa verba, *non poſſit*, quæ tollunt poten-
tiam, & reddunt actum ipſo jure nullum, juxta gloſſ.
ordinariam in *cap. Beneficium de regul. jur. lib.* 6. Unde
melius oppoſitum tenuit idem Abbas hic, ut dixi ſupra
in 2. notab. & dicam latius in *dict. capit.* 2. *de teſta-*
ment.

13 De Portionibus Monachalibus, ſeu Canonicalibus,
de quibus late Navarr. *in* 3. *Comment. de regular.* videtur
reſpondendum affirmative; non ſolum quando ſunt in
Eccleſiis non numeratis, in quibus eſt minor difficul-
14 tas; ſiquidem tales portiones tunc non dicuntur vacare
ſecundum Abb. in c. *Ex parte*, *num.* 6. *de conceſſ. præb.*
ſed creantur ſimul ac de iis aliqui providentur: verum
etiam quando in Eccleſiis ſunt hujuſmodi portiones,
ſeu præbendæ diſtinctæ, & numeratæ.

15 Primo, quia nullo jure ante Concilium id prohibi-
tum reperitur; immo vero hujuſmodi bonorum diviſio
in ſingulos Monachos, ſeu Regulares profeſſos videtur
contra jus, & votum paupertatis, Innocent. in c. *Di-*
lectus, *il* 1. *in final. verſ. Niſi eſſent Regulares*, *de præbend.*
& colligit Navarr. *ubi ſupra num.* 24. *& ſeqq.* & latiſſime
probavi in *c. Monachi*, *infr. de ſtatu Monachor.* & quate-
nus diviſio hujuſmodi portionum, & aſſignatio defen-
detur ex his, quæ idem Navarr. poſtea in *ſeqq num.*
congerit; tamen magis juſtificantur peculiares illæ, ſeu
privilegiatæ portiones in perſonis Noviciorum, quam
Profeſſorum.

16 Secundo iſtæ portiones accipiuntur in victum, & ve-
ſtitum Regularium, ut omnes conſentiunt. At Novi-
tii poſt ſuſceptionem habitus alimenta a monaſterio li-
cite recipere poſſunt, *c. Si quis propter*, *hoc* 1. *qu.* 2.
Conc. Trid. *c.* 16. *poſt. medium*, ibi, *excepto victu, &*
veſtitu, *ſeſſ.* 25. *de regular.* Ergo & portiones, quæ in eo-
rum locum ſubrogantur, arg. *c. Majores*, *de Bapt. &*
§. *fuerat Inſtit. de action.*

17 Tertio, ſi non poſſent provideri niſi Profeſſis, ſe-
queretur ut Ordinariis auferretur proviſio; ſiquidem
portio vacans per obitum unius portionarii Profeſſo ha-
benti ſuam portionem provideri non poteſt; quia tunc
incompatibiles, *c. Cum ſingula*, *de præben. in* 6. Na-
varr. *ubi ſupra num.* 43. Alius autem Profeſſus, qui ca-
reat ſua portione, non facile reperietur, nec reperi-
rentur qui ante habitum ſuſcipere, & profeſſionem e-
mittere vellent, niſi ſimul portionem ſuam conſeque-
rentur, cum alias contingere poſſit eos vel non admit-
ti ad profeſſionem, vel admiſſos de ſubventione non
provideri.

Quarto, ſi harum portionum proviſio ſub conditio-
ne, ſive ex nunc facienda ſit ſemper a ſed Apoſtolica,
diſciplina regolari facile collabetur; nam præterquam
quod proviſio ſæpe fieri poterit non idoneis, ipſi pro-
viſi erga Abbatem, ſeu Priorem, Superioreſve ſuos re-
gulares non eam exhibebunt reverentiam, quam alias
præſtarent, ut probe animadverſum fuit contra *l. Con-*
venire, *ff. de pact. dotal.*

18 Quinto, conſuetudo in partibus nedum Sabaudiæ;
ſed per totam Galliam, & Hiſpaniam obtinuit, ut pro-
videatur ſæcularibus habitum ſuſcepturis, & profeſſio-
nem emiſſuris: quæ conſuetudo per quodvis decretum
vix aboleri poſset, arg. *c. Certificari*, *de ſepult.* & *l.*
Minime, *ff. de leg.*

19 De aliis beneficiis, quæ in titulum Regolaribus con-
ferri conſueverunt, Reſpondetur poſse ea per ordinari-
os collatores conferri ſecularibus cum decreto, ut jux-
ta Concilium habitum ſuſcipere, & profeſſionem emit-
tere teneantur.

20 Primo, quia jure non eſt novum beneficia certo per-
ſonarum generi affecta conferri etiam iis, qui tempore
collationis non ſunt de eo genere, argum. *cap. Ei cui*,
de præb. lib. 6. & ſcripſi late in *c. Cum in cunctis*, §. *In-*
feriora, *ſupra de elect.* ſic enim Parochiales Eccleſiæ con-
ferri poſſunt etiam non Sacerdotibus, qui tamen tenen-
tur intra annum ad Sacerdotium promoveri, *c. Licet*
Canon. c. Cum ex eo, *de elect. in* 6. & *c. Si pro Clericis*,
ubi gloſs. *eod. lib. de præb.* Sic beneficia, quibus varia
onera ſunt annexa, rite conferuntur non habentibus
tempore collationis Ordines requiſitos ad onera ſubeun-
da. Clementin. *Ut ii*, *de ætat. & qualitat.* innovata a
Concilio Trident. in *cap.* 4. *ſeſſ.* 22. Et præbendæ Dia-
conales, & Sacerdotales conferri poſſunt etiam ex d.
Clement. & *d. cap.* 4. iis, qui intra tempus a jure ſta-
tutum Ordines aſſumere poſſunt requiſitos.

Secundo, non uſque adeo de jure communi expreſ- 21
ſum eſt, ut regularia beneficia tantum Regularibus con-
ferantur, quin aliquibus caſibus etiam jure permittente
conferri poſſint ſecularibus, ut puta in defectum Reli-
gioſorum, *c. Inter quatuor*, *de relig. dom.* Abb. in *c.*
Relatum, *ne Cler. vel Monach.* Rebuff. *in tract. nomi-* 22
nat. q. 15. *num.* 23. Et regula de triennali tuetur Cleri-
cum ſecularem in poſſeſſione beneficii regolaris, Rebuff.
de pacif. poſſ. num. 139. Imo non obſtantibus Concordatis
in tit. de collat. §. *Volumus*, ubi cavetur ut ſecularis no-
minatus beneficia regularia petere, aut conſequi non poſ-
ſit; non deſunt qui putant valere nominationem Regis 23
de perſona ſeculari ad Abbatiam regularem in commen-
dam uſque ad annum, intra quem debent aſſumere habi-
tum, & poſtea habere in titulum, ut per Rebuff. *ubi ſu-*
pra de nominat. num. 21. quamquam hoc reprobarit Na-
varr. qui in *Comment.* 3. *de regul. n.* 2. non ſatis ſe intel-
ligere dicit, qua ratione Regia Majeſtas ante Concilium
præſentaret, nedum Regulares unius Ordinis ad præfe-
cturas alterius, ſed & ſeculares nec expreſse, nec tacite
profeſſos vigore indulti ab Adriano VI. conceſſi, ut poſ-
ſet præſentare in Hiſpaniis ad Abbatias, & Præfecturas
Collegiatarum ſecularium, & regularium; de quo dic
ut ſcripſi in *c. Cum cauſam*, *ſup. eod.*

Sed quæremus eſset expreſſum in jure ut regularia bene- 24
ficia niſi Religioſis profeſſis non conferrentur, & quali-
tas religioſitatis contemporanea ipſi collationi eſse debe-
ret; ac proinde collatio facta non profeſsis, nulla eſset
de jure communi, ad not. per Anchar. & alios in *d. c. Si*
pro Clericis; adhuc tamen per Concilium viderentur hu-
juſmodi beneficia rite conferri iis, qui habitum & profeſ-
ſionem ſuſcipere, & emittere tenentur, inducendo text.
Concilii *c.* 10. *ſeſſ.* 14.

Primo, quia verba ſunt generalia, apta comprehen-
dere quoſcunque collatores, ibi, *provideri conſueta con-*
ferantur, &c. id eſt, ab iis, ad quos collatio pertinet.
Secundo, quia pars alternativæ, *Religioſis tantum illi-*
us Ordinis, proculdubio etiam inferiores collatores re-
ſpicit; ergo & altera pars, *vel iis*, *qui*, *&c.* argum. *l.*
Iam hoc jure, §. *fin. de vulgar. & pupill.* Tertio, non
præſumitur Concilium voluiſse privare per indirectum
inferiores Ordinarios ſuis collationibus, argum *l.* 2. §.
Si quis a Principe, *ff. Ne quid in loco public.* Quarto,
mens Concilii fuit providere præcipue duabus corrupte- 25
lis. Altera eſt, ne conferantur profeſsis alterius Ordi-
nis, quod etiam de jure communi prohibitum erat, *c.*
Cum ſingula, § *Prohibemus*, *de præbend. in* 6. Clement.
1. *de elect.* Altera, ne ſeculares beneficia regularia ob-
tinerent, unde ſtatus beneficiorum immutaretur, jux-
ta *cap. Cum de beneficio*, *de præb. in* 6. Ideo adjecta
eſt in text. dictio taxativa, *tantum*, ad excludendos
profeſsos alterius Ordinis, non ad includendum ſolos
profeſsos, cum ſtatim ſubjecerit, *vel iis*, *qui*, ſufficit
enim alternativæ unam partem verificari, ut legi ſa-
tisfactum ſit, *l. Si is*, *qui* 200. §. *Verum. de re dub.*
& *c. Inter ceteras*, *ſupra de reſcript.* provide etiam ad-
jecta eſt dictio, *omnino*, ad excludendam diſpenſatio-
nem inferiorum, Franc. in *c. Cum ex eo*, *num.* 2. *de* 26
elect. in 6. Quinto ex uſu Concilii, quando ſpeciali-
ter dirigit diſpoſitionem ad ea, quæ proprie pendent 27
ab auctoritate Summi Pontificis, ne videatur ei le-
gem dicere, utitur verbis modeſtiæ, & reverentiæ,
confidit ſancta Synodus, *optat*, *& ſimilibus*, *cap.* 17.
ſeſſ. 24. *& c.* 21. *ſeſſ.* 25. *de regul.* ubi diſponit circa
Præpoſituras regulares non commendandas impoſterum,
alibi in *c.* 10. ſunt verba valde præciſa, *tantum omni-*
no, *non conferantur*.

Prædictis non obſtat, quod ſolus Papa conferat benefi- 28
cia ſub conditione, & ex tempore, ſive ad tempus, Ab-
bas in *c. Significaſti*, *num.* 5. *de elect.* gloſs. *penul.* & DD in
cap. 2. *eodem titul. lib.* 6. cum collatio debeat eſse certa, & 29
actus

actus legitimi non recipiant conditionem, neque diem, 30 leg. *Actus legitimi*, *ff. De regul. jur.* & *c. Actus*, ubi notatur *eod. tit. liber. 6.* Reſpondetur enim collationem, quæ fit ſecularibus cum decreto ut teneantur recipere habitum & profeſſionem emittere juxta decretum Concilii, certam eſſe nec pendere ex tempore, aut conditione; quemadmodum pure, & perpetuo conferri intelliguntur Parochiales iis, qui Sacerdotes non ſunt, & tenentur infra annum ad Sacerdotium promoveri, *cap. Licet Canon. de elect. in 6.* & ſimiliter dignitas, & præbendæ requirentes certum Ordinem conferuntur etiam poſt Concilium iis, qui intra tempus a jure ſtatutum Ordinem requiſitum ſumere teneantur, d. Clement. *Ut ii qui, de ætat. & qualit.* Nemo autem dixerit in hiscaſibus opus eſſe diſpenſatione Papæ, aut inferiores non poſſe ita providere, cum leges hoc non dicant, & uſus obtineat ut Parochiales, & Præbendæ ſic, ut præmittitur, etiam ab inferioribus conferantur, & jure ſecundum communem opinionem, de qua teſtatur Francus in *c. Si pro Clericis n. 5. de præb. lib. 6.* & *in c. Licet Canon. n. 6. de elect. eod. lib.* Card. *in Clement. 1. de offic. Vicar.* & 31 reddit rationem Anchar. in *d. c. Si pro Clericis*, cur minus obſit impetranti defectus Ordinis quam ætatis, ſcientiæ, & morum; nempe quia defectum Ordinis brevi ſuppleri poteſt voluntate impetrantis: non ſic de aliis, quæ ratio poteſt concludere etiam in defectu profeſſionis, maxime ubi non eſſet neceſſarius annus probationis.

32 Non obſtat aſſertio Rebuff. *in tit. de diſpenſat. cum regular. n. 24. & ſeqq.* ubi dicit in Francia non admitti aliquem ad beneficia regularia, Prioratum, aut aliam adminiſtrationem, niſi ſit expreſſe profeſſus, juxta *c. Nullus, de elect. lib. 6.* ſive per viam electionis, ſive collationis, præterquam ſi collatio fieret ab ipſomet Papa, non obſtante conſuetudine in contrarium. Quia reſpondetur primo hoc eſſe intelligendum non de quibuſcunque beneficiis, ſed de Præpoſituris cum adminiſtratione, de quibus id conceſſum eſt in primo, & ſecundo membro diſtinctionis; ſecus de ſimplicibus beneficiis, ut puta Capellis Monachorum, & Præbendis regularibus. Secundo reſpondetur dictum Rebuff. procedere, ſtantibus Concordatis, & Regiis Conſtitutionibus, quarum ibidem meminit. Tertio reſpondetur, his circumſcriptis, quicquid antea ſervaretur, poſt Concilium videri permiſſam collationem talium beneficiorum his, qui habitum ſuſcipere, & profeſſionem emittere volunt regularem. Quarto reſpondetur, de contraria conſuetudine quoad Præbendas Canonicales teſtari Dom. Datarium.

33 His ita conſtitutis, ſi quæſtionis reſolutio eo minus expedita videatur, quod plura beneficiorum genera complectatur; poſſet reſtringi ad terminos portionum monachalium, ſeu canonicalium, quas conferri poſſe etiam non profeſſis de jure veteri probatur, argum. *c. Cum cauſam, de elect.* quatenus in fine mandat Clericos non profeſſos in Collegiata regulari exiſtentes compelli, ut vel B. Auguſtini regulam profiteantur, & ſervent, aut ipſam Eccleſiam omnino dimittant; Ergo non profeſſi eſſe poſſunt Canonici: & obtinere ſuas Præbendas, quibus poſtea ſpoliari poſſunt ſi recuſent profiteri, ut ibi latius dedua in ultimo notab.

Præterea in caſu Gratianopolitan. quo agitur, ſupponitur has portiones a quadraginta annis ultra, & citra ſecularibus, qui ſimul recipiuntur ad habitum regularem, eſſe ſolitas conferri; Ergo videtur dicendum Concilium vel non comprehendere iſtas portiones, tanquam non conſuetas conferri Regularibus, vel comprehendere cum modificatione ſubjecta. Siquidem Novitii, qui 35 ad profeſſionem tendunt, licet non ſint Monachi, aut Regulares proprie, ſeu cum effectu; tales nihilominus largo vocabulo appellantur, *cap. Religioſo, §. Quamvis autem, de ſentent. excommunic. lib 6.* Rebuff. *de diſpenſat. cum regul. n. 23.* & patet ex notatis per Hoſtienſ. in *cap. Statuimus, n. 4. verſ. Nec obſtat, infra de regular.* & per gloſſ. mag. in *c. Beneficium, poſt medium, v. Item talis, eod. tit. lib. 6.* quæ dicit tales eſſe Religioſos, ſed revocabiliter.

Circa formam proviſionis conſuetæ videtur advertendum 35 non eſſe conſonam, quatenus ſonat proviſionem fieri ſeculari ex nunc prout ex tunc, & poſtquam profeſſionem regularem emiſerit; quia hæc collatio eſt incerta, & ex tempore, ſive ſub conditione: contra gloſ. *penul. in allegat. cap. 2. de elect. in 6. & in c. un. de Capell. Monachor. eodem lib. in ver. Perpetuo*: & ſolus Papa poteſt ſic conferre, gloſs. in *c. Si gratioſe, in ver. A Romano, de reſcript. in 6.*

Qua ratione minus probatur formula, ut in exhibi- 36 tione habitus regularis fiat collatio cum clauſula *ex nunc, prout ex tunc*, & poſtquam profeſſionem regularem expreſſe emiſerit, quam elapſo anno probationis expreſſe emittere omnino teneantur, alias portiones vacent eo ipſo; quia præter oppoſitionem ſupra factam hæc adjicit juri communi, & Canonico requiſitum expreſſæ profeſſionis: & quatenus opponit vacationem ipſo jure, præſupponit vacationem validam fuiſſe a principio, & poſtea eandem reſolvi ad tempus, quod non poteſt fieri per inferiores; imo implicat contradictionem collationem fieri prout ex tunc, & ſecuta profeſſione vacare beneficium ipſo jure: adde hanc vacationem induci non poſſe decreto inferiorum.

Quid igitur? Videtur dicendum, proviſionem ſimpli- 37 citer fieri debere, quæ habet a jure annexam ſuam obligationem, ſeu conditionem, ut proviſus teneatur habitum ſuſcipere, & profeſſionem emittere: alias niſi proviſus adimpleat id, ad quod tenetur, amovebitur ab Eccleſia, & privabitur portione, argum. *cap. Relatum, de Cleric. non reſident. cap. Significatum, de præbend.* & omnino agetur cum eo, prout cum proviſo de Præbenda habente Ordinem annexum, qui intra tempus non promovetur: nam peculiariter ſtatutum eſt, ut proviſus de Parochiali niſi intra annum promoveatur ad Sacerdotium, privatus ſit ipſo jure, ut in *capit. Licet Canon, infra eodem lib. 6.* ſed in aliis beneficiis Curatis ſtat jus vetus, de quo in *c. Cum in cunctis, §. Inferiora, ſupra eodem*, nam quod non mutatur, &c. *leg. Sancimus, Cod. De teſtament.* & *leg. Præcipimus, in fine, Codic. De appellat.* & probatur in *capitul. Statutum*, ubi gloſs. 38 & DD. notat *infra hoc titul. lib. 6.* & ſcripſi plenius in *dict. §. Inferiora*. Nihil etiam prohibet exprimi in proviſione hanc obligationem, quæ non reddit collationem conditionalem, ſed modalem, ut per Oldrad. *conſ.* 108. *in princip. verſicul. Ad primum*, plene Burr. *conſ.* 48. *in princip.* & Alexan. *conſ.* 102. *Viſis, & ponderatis, numer. 2. verſicul. Et notat Barthol. lib. 11.* cum præſertim non ſit appoſita ab homine, ſed a jure, adnot. per DD. in *dict. cap. 2. infra hoc tit. lib. 6. arg. leg. Si ita legatum, §. 1. de leg. 1.*

Sententiam S. Congregationis ſuper propoſitis dubitationibus habes in *capitul. Cum cauſam, numer. 38. ſupra eod.*

D E E L E C T I O N E.

Idem Gregorius IX. Capitulo Maſſano.

C A P U T LVI.

MAſſana Eccleſia Paſtore vacante: & infra, Edicto perpetuo prohibemus, ne per laicos cum Canonicis Pontificis electio præſumatur. Quæ ſi forte præſumpta fuerit, nullam obtineant firmitatem: Non obſtante contraria conſuetudine, quæ dici debet potius corruptela.

SUM.

S U M M A R I U M.

1 *Electio Prælati per laicos, & Canonicos facta non valet, etiamſi hoc habeat conſuetudo, & num. 19.*

2 *Eligendi jus in Collegiata Eccleſia non cadit in laicum.*

3 *Laici ſpiritualium non ſunt capaces, etiam admixtis Clericis, & n. 16.*

4 *Actus activorum non cadunt in ſubjecto inhabili.*

5 *Papa ſolus diſpenſat, ut laici admittantur cum Collegialibus ad eligendum, & n. 8.*

6 *Notarius laicus poteſt electioni intereſſe, ut ſcribat proceſſum.*

7 *Laici in electione Prælati admitti non poſſunt ad coeligendum, ſed ad protegendum electores etiam armata manu.*

8 *Imperatores ex privilegio ſibi olim conceſſo eligendi, ſeu confirmandi Romanum pontificem, nullum jus ſpirituale transferebat.*

9 *In mixtis inſeparabilibus magis attenditur quod nocet, quam quod prodeſt, & n. 28.*

10 *Declaratur, & n. 31.*

11 *Electio a Canonicis celebrata non irritatur ex eo, quod laici ignoranter fuerint admiſſi, aut violenter ſe intruſerint.*

12 *Conſuetudine induci non poteſt, ut laici admittantur ad actus ſpirituales, etiamſi ſit immemorabilis, & n. 16.*

13 *Conſuetudo contra Eccleſiaſticam libertatem eſt impræſcriptibilis.*

14 *Conſuetudine induci non poteſt, ut Clerici ſolvant collectam etiam de bonis patrimonialibus.*

15 *Conſuetudo mala amittit nomen conſuetudinis, & dicitur corruptela.*

16 *Spiritualia a laicis poſſideri non poſſunt.*

17 *Bulla Sanctiſſimi D. N. Urbani VIII. ſuper præſervatione jurium Sedi Apoſtolicæ, & inferiorum Eccleſiarum tollit conſuetudines etiam immemorabiles, & cum fama privilegii.*

18 *Converſi laici poſſunt electionibus Regularium intereſſe ex conſuetudine.*

19 *Utile an, & quando vitietur per inutile, num. 26. & ſeqq. 29.*

20 *Naturam immutare non eſt in poteſtate partium.*

21 *Electio Papæ an reddatur irrita ex eo quod ſchedulæ poſt illarum publicationem apparuerint eſſe plures numero, quam Cardinales, & n. ſeqq. uſque in fin.*

22 *Quid, ſi electus tantum habuerit duas tertias partes ſuffragiorum habita ratione numeri Cardinalium, non autem numeri ſchedularum.*

Et quid, ſi habuerit duas tertias partes ſuffragiorum etiam ſuperfluis non computatis, n. 26. & num. ſeqq uſque in fin.

23 *Vota eligentium debent eſſe certa, alias non valent, & n. 25.*

24 *Incertum dicitur quod ignoratur.*

25 *Incertitudo in cauſa inducit incertitudinem in effectu.*

26 *Capitulum congregatum ex permiſſis, & prohibitis Capituli authoritatem non habet.*

27 *Electionis actus eſt individuus, & n. ſeqq.*

Concurſus, in quo una cum tribus examinatoribus Synodalibus alii quoque non Synodales fuerunt adhibiti, non valet, ibidem.

29 *Electio vitiatur propter admiſſionem inhabilium etiam ignoranter facta. Contrarium num. 31. & ſeqq.*

30 *Utile vitiatur per inutile propter aſſumptam formam juri contrariam.*

Declaratur, n. 34.

31 *Actus collegialiter geſtus ab habilibus, & inhabilibus ignoranter admiſſus ſuſtinetur propter habiles; ſecus ſi ſcienter, & n. 33.*

32 *Et quid, ſi unus tantum ſit habilis, reliqui vero inhabiles.*

34 *Actus principalis habens in ſua eſſentia debitam formam non vitiatur ex ſupervacua adjectione.*

35 *Schedulæ ſi poſt illarum publicationem repertæ fuerint eſſe plures, quam Cardinales, an ſint comburendæ ex Gregoriana Conſtitutione.*

36 *Scrutinio publicato cur electoribus variare non liceat.*

M*Aſſana*. Non valet electio Pontificis per laicos, 1
& Canonicos facta, etiamſi hoc habeat conſuetudo, Hoc dicit, & tria facit. Prohibet. Decretum apponit, & contrariam conſuetudinem damnat.

Nota primo, jus eligendi in Collegiata Eccleſia non 2
cadere in laicum, ut hic, & in *c. Quiſquis, ſupra eod. cum concord.* Et eſt ratio, quia hoc jus ſpirituale eſt, *c.* 3
Sacroſancta, ſupra eodem. Laici autem hujuſmodi ſpiritualium non ſunt capaces, *c. Cauſam quæ, de præſcrip.* & notatur in *c. Quæ in Eccleſiarum, & in Eccleſia S. Mariæ, de Conſtit.* & *in c. Decernimus, de judic.* etiam admixtis Clericis, ut *hic*, & in *c. Contingit*, & ibi dixi *n. 11. infra de arbitr.* & actus activorum non cadunt in ſubjecto inhabili, *c. Per Eſaiam, 1. q. 1. c. Medicina, de pænit. diſt. 1. c. Juvenis, de Sponſal. l. 1. §. Cum arietes,* 4
ff. Si quadrup. pauper. fec. dicatur, l. Si ex plagis, §. Tabernarius, ff. ad leg. Aquil. & notat Joan. And. in *c. Romana ſuper, v. Per hanc, de ſent. excomm. lib. 6.* & Bald. *hic in princ. v.* Nota *quod actus*.

Secundo nota, laicus non poſſe electioni intereſſe et- 5
iam ex admiſſione Canonicorum, ut hic eſt caſus. Quod tamen declarat Compoſtell. & poſt eum Abb. Antiq. *in v. Laicos*. Jo. Andr. *numer. 4. in verſ. Electio*. Bald. *in princip. verſ. Adde tamen*, & *num.* 1. Butr. *in 2. notab.* & Abbas *num. 2. & 3.* ut procedat ſi laici admittantur ad coeligendum una cum Collegialibus: in hoc enim ſolus Papa diſpenſat, *cap. Sacroſancta, ſupra eod.* Secus vero ſi admittantur propter aliquam Eccleſiæ utilita- 6
tem, veluti cum tabellio laicus admittitur ad ſcribendum electionis proceſſum, ut notat gloſſ. in *cap. Quia propter. in verſ. redacta, ſupra eodem*, & ibi Abb. *num.* 9. vel cum vocantur laici ad compeſcendum ſchiſmati- 7
cos, vel alios, a quibus timetur impreſſio ſeu violentia, ut *cap. Vota, §. Principibus, 63. diſt.* & *c. In nomine Domini, 23. diſt.* Quamvis enim laici non poſſint intereſſe ad eligendum, poſſunt tamen intereſſe ad protegendum Canonicos, etiam armata manu, ut formaliter inquit Bald. *hic in princ. v. Ad tamen*: vel denique 8
admitti poſſunt, ſi hoc eis competat ex privilegio Papæ, ut *c. Quod ſicut, ſupra eod. c. Adrianus*, & *c. In Synodo, 63. diſt.* ubi Papa cum Concilio impertitus eſt poteſtatem Imperatori eligendi Romanum Pontificem. Quod tamen privilegium poſtea fuit revocatum, ut in *c. Præter, § Verum 32. diſt.* Sed an in vim prædicti indulti Apoſtolici Imperatores tranſtulerint aliquod jus ſpirituale, vide per Innoc. in *d. c. Quod ſicut, num.* 3. & Card. Turrecr. in *d. c. Adrianus, n. 1. v. Quarto*, ubi ait hæreticum eſſe affirmare Papatum eſſe ab Imperatore, cum ſit a Deo, ut *c. Omnes*, & *c. Sacroſancta, 22. diſt.* & egregie declarat qualis eſſet illa poteſtas Imperatoribus collata eligendi, ſeu confirmandi Romanum Antiſtitem, & tamen de fide, & authoritate illorum Canonum vide Cardinal. Baron. *in Annal. Eccleſiaſt. ad annum Domini 526. 555 & maxime 774. a n. 10. & ad annum 964. a n.* 22. & Cardin. Bellarm. *lib. 2. de Summo Pontifice, c. 25. & de Clericis, c. 9.*

Tertio nota, in mixtis inſeparabilibus magis eſſe at- 9
tendendum quod nocet, quam quod prodeſt, ut hic notat Butr. *in 1. notabil.* nam in electione mixta laicorum, & Canonicorum magis hic inſpicitur qualitas laicalis ad deſtructionem actus, quam qualitas Eccleſiaſtica ad illius productionem. Sed contra. Imo mixtum 10
ex duabus naturis aſſumit naturam ejus ſimplicis, quod eſt favorabilius, & per quod jus conſortii conſervatur, ut *leg. Si communem, ff. Quemadmodum ſervit. amitt.* & *c. Sacris, de ſepultur.* Quam regulam ponit gl. in *cap. unico, in verſ. Eccleſiaſticus, de Jure patr. lib. 6.* & pluribus confirmant Alexand. *in conſ. 122. num. 16. & ſeqq. lib. 4.* Jaſ. in *leg. Si emancipati, num. 5. & ſeqq. C. de collat.* & Felin. in *c. 1. num. 6. ad med. verſ. Et dixit, de præſcript. Solutio. Sta contrario*, ut ſcripſi latiſſime in *c. Cum propter, n. 27. 36. 42. & 81. de Jurepatr.* Et ad hanc Decretalem reſponde, hic eſſe ſpeciale, ut prævaleat qualitas laicalis, quæ inficit electionem: & ratio ſpecialitatis eſt propter odium Capitularium, qui ſibi ad-

juo-

jungunt, & conſociant inhabiles, ut hic per Abb. *n.* 5.
11 Unde infertur, ut ſi Canonici ignoranter admitterent
laicos coeligendum, electio alias canonica ex mixtura
laicorum non reddetur irrita, quemadmodum neque ex
admixtione excommunicatorum, ut eſt textus ad hoc
notabilis in *c. fin. de Procurator.* & latius dicam *infra n.*
31. *& ſeqq.* Hic etiam infertur, ut ſi laici per vim ſe in
electione intruderent, electio a Canonicis celebrata ni-
hilominus ſuſtineretur, valeret enim quatenus fieret a
Clericis, & eſt utile ut tunc fiat proteſtatio ſecundum
Abb. *d. n.* 5. & *c. Cumana, ſupra eod.* nam ceſſat odium
admittentium quando laici per ignorantiam admittun-
tur, aut per violentiam ſe ingerunt.
12 Quarto nota ibi, *etiamſi hoc habeat conſuetudo.* Non
poſſe introduci conſuetudine, ut laici admittantur ad
actus ſpirituales, qualis eſt electio Prælati. Quod du-
13 plicem habet rationem. Prima ratio eſt, quia hujuſmo-
di conſuetudo eſt contra Eccleſiaſticam libertatem, ut
c. Sacraſancta, c. Cum terra, & c. Quiſquis, ſupra eod.
& *c. Cum cauſa, in fine, de re judic.* & conſequenter eſt
impræſcriptibilis, ut hic notat gloſſ. fin. Bald. *ante n.* 1.
14 *verſ. Item nota*, & Abb. *n.* 6. qui ex hoc infert, ut non
poſſit conſuetudine introduci, ut Clericis ſolvant colle-
ctam etiam de bonis patrimonialibus, cum ſit contra
libertatem Eccleſiaſticam, ut *c. Non minus; & c. Ad-
verſus, de immun. Eccleſ. c. fin. de vita, & honeſt. Cleric.*
15 & *c. Quanquam, de cenſib. lib.* 6. & propterea conſuetu-
tudo hujuſmodi amittit nomen conſuetudinis, & appel-
latur hic corruptela, nempe quia mores corrumpit ſub
velamine conſuetudinis: aſſumitur enim ab impiis ut pri-
16 vilegium, *c. Mala*, 8. *diſt.* & *c. Denique*, 4. *diſt.* Secun-
da ratio eſt, quia ſpiritualia a laicis poſſideri non poſ-
ſunt, *c.* 1. 16. *q.* 7. & *c. Cauſam quæ, de præſcrip.* Sine poſ-
ſeſſione autem non currit præſcriptio, ut in reg. *Sine
poſſeſſione, de regul. jur. in* 6. & *l. Qui in ſervitute, ff. eo-
dem.* Quæ ratio convincit in hac materia induci non
poſſe conſuetudinem, aut præſcriptionem etiam per tem-
pus, cujus initii memoria in contrarium non exiſtat,
ut concludit Jo. Andr. in *c.* 2. *de prob. lib.* 6. & Abbas *hic
n.* 4. & plenius in *d. c. Cauſam*, dixi in *c. Cum contingat,
n.* 9. *de fore compet.*
17 Hodie extat hac de re noviſſima Conſtitutio S. D. N.
Urbani VIII quæ incipit, *Romanus Pontifex in ſua, & c.
edita anno* 1641. ſuper præſervatione jurium Sedis Apo-
ſtolicæ & inferiorum Eccleſiarum, ac perſonarum Ec-
cleſiaſticarum a quibuſcunque præjudicialibus; in qua ir-
ritæ declarantur contrariæ conſuetudines, & præſcri-
ptiones, etiamſi ſint immemorabiles, & cum fama pri-
vilegii.
18 Fallit concluſio ſuperius firmata in Converſis profeſſis,
qui etſi laici ſint, tamen admitti poſſunt in electionibus
Regularium, ſi ita ſe habeat Religionis conſuetudo, ut
notat gloſſ 3. in Clement. *Ut iis, de ætat. & qualit.* Jo.
Andr. in *c. Ex eo, in fin. de elect. lib.* 6. & Collectar. *hic
in princ.*
19 Ultimo nota, electionem Prælati a Canonicis factam
una cum laicis eſſe irritam ipſo jure propter admixtio-
nem laicorum, ut hic eſt caſus valde notabilis, & men-
te tenendus ſecundum Abbatem *n.* 3. & ita electio alias
utilis, id eſt celebrata a majore, & ſaniore parte Ca-
pituli vitiatur per inutilem admixtionem laicorum, ut
hic notat gloſſ. 1. communiter approbata. Nec obſtat
contraria regula *c. Utile de regul. jur. lib.* 6. quia procedit
20 in inſeparabilibus, ut ibi declarat gloſſa: ſed de hoc ple-
nius dicam infra *n.* 26. *&* 29. *& ſeqq.* Item procedit re-
gula illa, ſi vitium ſit in materia, veluti cum acceptilatio
interponitur ſuper contractu juris gentium: nam per-
mutare naturam non eſt in poteſtate partium; & ideo
tunc valet ut valere poteſt, ut *l. An inutilis, ff. De ac-
ceptilat.* & arg. *leg. Quia ratio, ff. De condit inſtitut.*
ſecus ſi vitium ſit in forma, ut hic declarat Bald. *n.* 2.
prope finem. Item ſignatur contrarium in *c. fin. de Pro-
curat.* Sed ſolve, ut dicam infra *n.* 31. *&* 33.
21 Hinc ſumpta occaſione, QUÆRO: in Conſtitutione
Gregorii XV. de Romani Pontificis electione, quæ in-
cipit, *Æternis Patris Filius, in §. Inſuper*, ſtatuitur,
ut antequam ſchedulæ a ſcrutatoribus aperiantur, omnes
ab iis diligentiſſime numerentur; & ſi plures repertæ
fuerint, quam ſint Cardinales, omnes comburantur,
& iterum ad ſuffragia deveniatur. Pone, poſt abſolu-
tam ſchedularum publicationem, & non prius compertum fuiſſe ſchedulas eſſe plures numero, quam Cardina-
les. Fac enim ſcrutatorum incuria ante publicationem
ſchedulas non fuiſſe rite numeratas, vel certa alicujus
malitia poſt completam numerationem, & inchoatam
publicationem alias ſchedulas ultra numeratas in calicem
injectas fuiſſe, ita ut in univerſum excedant numerum
Cardinalium in Conclavi præſentium, nunquid ex hoc
electio reddatur irrita.
Pro clariori quæſtionis ſolutione duo caſus ſunt diſtin- 22
guendi. Primus eſt, cum electus habuit duas tantum
partes ſuffragiorum habita ratione Cardinalium exiſten-
tium in Conclavi, non autem numeri ſchedularum; pu-
ta quia Cardinales ſunt numero triginta, & Cardina-
lis Hoſtienſis habuit ſuffragia viginti, ſuo ſuffragio non
computato; & tamen in calice repertæ fuerunt ſchedu-
læ triginta tres, aut etiam plures: & hoc primo caſu
credimus manifeſtum eſſe talem non cenſeri electum. 23
Ratio eſt evidens, quia fieri poteſt ut in numero vigin-
ti ſuffragiorum, quæ ipſe habuit, adſit aliqua ex ſche-
dulis, quæ ſuperabundant, atque ita ignoratur an vere
is a duabus partibus Cardinalium electus fuerit, ſicut
pro forma requirit Gregoriana Conſtitutio, quæ in
hoc eſt juri communi conformis, ut in *c. Licet de vitan-* 24
da, ſupra eod. & conſequenter electio eſt incerta, quia
incertum dicitur quod ignoratur, *l. Subſignatum, §. fin.
ff. De verbor. ſignif.* & non probat hoc eſſe quod ab hoc
contingit ab eſſe, *l. Neque natales, C. De probat.* & *leg.
Non hoc, C. Unde legit.* imo quod eſt incertum, perinde
eſt ac ſi non eſſet *l. Duo ſunt Titii, ff. De teſtam.* & *l. Si
ita fuerit, ff. De reb. dub.* facit text. in *l. Ita ſtipulatus, ff.
De verbor. obligat.* & in *l. Cum poſt, §. Gener. cum ibi not.
ff. De jur. dot.* Vota autem eligentium debent eſſe certa, 25
alias non valent, ut ſunt jura clara in *c. In electionibus,
infra eod. lib.* 6. & in *c.* 1. *de poſtulat. Prælat. eod. lib.* & in-
certitudo in cauſa inducit incertitudinem in effectu, *c.
Coepiſcopi*, 68. *diſt. c. Ad audientiam, c. Significaſti*, &
c. Petitio, de homicid.
Secundus caſus eſt, cum electus habuit duas ſuffra- 26
giorum partes etiam ſuperfluis non computatis, puta
Cardinales ſunt triginta, & ſchedulæ triginta tres, &
electus habuit ſuffragia viginti tria, vel plura, aut et-
iam omnia: & hoc caſu res videtur non parum dubia.
Contra electionem videtur primo urgere hæc Decre- 27
talis, ubi irrita decernitur electio facta a Canonicis,
cum quibus laici admixti fuerunt: & ita electio alias uti-
lis, id eſt, a majori parte Capituli celebrata vitiatur
per inutilem admixtionem inhabilium, ut hic notat gl.
1. & ratione prohibiti vitiatur conceſſum, ita ut Capi-
tulum congregatum ex permiſſis, & prohibiti Capituli
authoritatem non habeat, ut hic Bald. *in princ.* Et eſt ra- 28
tio, quia actus electionis eſt individuus, nec poteſt pro
parte valere, & pro parte non, *c. prudentiam, de offic.
deleg.* Individuis autem, & inſeparabilibus mixtio inuti-
lis vitiat utile, & magis inſpicitur quod nocet, quam
quod prodeſt, ut eſt caſus notabilis hic ſecundum An-
ton. de Butr. *in* 1. *notab.* & Abb. *n.* 3. Ob quam ratio-
nem alias Sac. Congregatio Concilii nullum declaravit 29
concurſum, in quo una cum tribus examinatoribus in
diœceſana Synodo deputatis alii quoque non Synoda-
les fuerunt adhibiti. Quod adeo verum eſt, ut inficiatur
electio ex admixtione inhabilium etiam ignoranter facta,
ſi credimus eidem Butr. hoc aſſerenti in *c. fin. n.* 2. *&* 11.
de Procurator, ea conſideratione, quia in ſcrutinio no-
mina omnium deſcribuntur, ita ut omnes ſimul, & in- 30
dividue ad actum electionis procedant: & in idem re-
cidit quod ſcripſit Bald. *hic n.* 2. videlicet utile vitiari per
inutile propter aſſumptam formam juri contrariam, licet
ſecus ſit, quando vitium ſuperfluum eſt in materia. Ex
quibus videtur reſultare ut viginti ſuffragia utilia duas
tertias partes Cardinalium conſtituentia, quæ hoc caſu
habuit electus, vitientur per ſupervacuam adjectionem
trium inutilium.
Deinde contra electionem videtur urgere, quod cum
in Gregoriana Conſtitutione ſancitum fuerit, ut ſi ſche-
dulæ plures repertæ fuerint, quam Cardinales, combu-
rantur omnes, & iterum ad ſuffragia deveniatur: his
verbis videtur Pontifex abſtuliſſe vim omnem, & robur
illius ſcrutinii, in quo repertum fuerit plures fuiſſe ſche-
dulas, quam Cardinales. Ideoque nulla habita ratione,
an quiſpiam ab omnibus, vel a duabus partibus, an ve-
ro a paucioribus tantum electus fuerit. Si enim voluiſ-
ſet

ſet hanc diſtinctionem adhiberi, non utique ſanxiſſet ſchedulas omnes eſſe indiſtincte comburendas, ſed decreviſſet prius deveniendum eſſe ad illarum publicationem, ut conſtare poſſet, an electus etiam non computatis ſchedulis ſuperfluis habuiſſet duas tertias partes ſuffragiorum. Non videtur ergo conſentaneum, ut nos adhibeamus diſtinctionem, quam legislator non adhibuit, *l. Proſpexit*, *ff. Qui, & a quib.* & *l. De pretio ff. De public. in rem act.* cum vulg. Quod enim non eſt Apoſtolico decreto ſancitum, ſuperſtitioſis non eſt adinventionibus præſumendum, *c. Conſuluiſti*, 2. q. 5. & c. *Inter corporalia*, *de translat. Episc.*

31 Sed validitati electionis videtur ſuffragari, quod etſi ſchedulæ excedant numerum eligentium; certum eſt tamen electum habuiſſe ſuffragia duarum ex tribus partibus. Eſto enim ſuffragia lata in tribus ſchedulis, quæ ſuperabundant, ſint caſſa, & irrita; tamen cum Cardinales ſint numero triginta, & electus viginti tria ſuffragia habuerit, etiam ſi demas illa tria, ſuperſunt tamen viginti, quæ adæquate conſtituunt duas tertias partes Cardinalium in Conclavi exiſtentium. Electio igitur alias utilis, ideſt a duabus partibus Collegii canonice celebrata per inutilem ſchedularum adjectionem vitiari non debet, ex theorica Innoc. in c. *Illa*, *n. 2. verſ. Ima plus dicimus*, *ſupra eod.* ubi in quæſtione illa: An vitietur electio ex eo quod cum habilibus aliqui inhabiles admixti fuerint ad eoeligendum, diſtinguit an ſcienter admiſſi fuerint; & tunc electio non valeat, & in hoc caſu dicit eſſe intelligendam hanc decretalem, *c. fin. de Procurator.* c. *Adprobandum*, *de re judic.* & c. *Cum ſuper*, *de offic. delegat.* An vero ignoranter; & tunc determinat electionem ab habilibus factam nunquam irritari pro-
32 pter admixtionem inhabilium, arg. *l. 1. §. 1. ff. Pro ſoc.* Quinimo aſſerit hoc vendicare ſibi locum etiamſi unus tantum ex electoribus eſſet habilis, reliqui autem omnes inhabiles, puta majori excommunicatione ligati; quia nihilominus ſi elector habilis admiſerit eos ignoranter ad eoeligendum, ſuſtinetur electio, quia in ipſum recidit jus Capituli, ut *l. Sicut*, *ff. Quod cuiuſque univerſ. nom.* & notatur in c. *Irrefragabili*, *de offic. ord.* Et rationem diverſitatis aſſignat, quia ubi admittuntur inhabiles ſcienter, electores videntur nolle ſine iis procedere, ſed potius ut actus aſſumat vim ab omnibus: ideoque non valeat quod agitur, quia quod poſſunt nolunt, & quod volunt adimplere nequeunt, ut *d. cap. Cum ſuper*, *de off. deleg.* At vero ubi inhabiles admittuntur ignoranter, principalis intentio eligentium eſt eligere omni meliori modo, ſive cum aliis, ſive per ſe tantum, ſi alii de jure intereſſe non poſſunt, ut *l. Eum, qui*, *§. Si in curiam*, & *§ ſeq. ff. De iniur.* Quæ diſtinctio Innocentii prævalet in electionem, eamque amplectuntur omnes Doctores, ut teſtatur Abb. in *d. c. fin. n. 6. de Procurat.* quid-
33 quid ſcripſerit Burr. in contrarium citatus ſupra *n.* 28. Et probatur aperte in *d. cap. fin.* ubi eſt expreſſum valere actum collegialiter geſtum ab habilibus, & inhabilibus ignoranter admiſſis, & ſuſtineri propter habiles, quem textum dicit ad hoc meliorem de corpore Juris Corſett. *in ſuis ſingular. in ver. Univerſitas*, *ſingul.* 384. *incipien. Regula eſt quod actus*, poſt Abb. *illic n.* 3. Et propterea ſi non exiſtens in ſacris, qui vocem in Capitulo non habet, ut Clem *Ut ii de ætat. & qualit.* vel alias inhabilis ignoranter admittatur ad eoeligendum, ſeu ad alios actus Capitulares, valet quod geritur, & utile per inutile non vitiatur, c. *Utile*, *de reg. jur. lib. 6.* ſecundum Jo. Andr. in *reg. Quod alicui*, *in Mercurial.* Quamobrem cum hoc caſu ſchedulæ ſupervacuæ in calice fuerint poſitæ ignorantibus electoribus, vel omnibus, vel ſaltem duabus tertiis eorum partibus, penes quos reſidet eligendi poteſtas, vota illorum valida, & utilia per adjectionem aliorum inutilium vitiari non debent, & nonnullorum fraus, & dolus non debet obeſſe nominato, ut inquit gloſſ *ult. in fin. in c. Publicato*, *infra eodem*.

34 Præterea quando actus principalis habet in ſua eſſentia debitam formam, ſicuti habet electio Pontificis ex Conſtitutione Gregorii, ſupervacua adjectio non vitiat. Ita loquitur text. in *l. Eum qui ita*, *§. Te, & Titium*, *ff. De verb. oblig.* Bald. *hic n.* 2. *verſ. Ne obſtat.* Generale enim eſt, ut ſi formæ aliquid ſuperfluum addatur, ex hujuſmodi inutili adjectione actus non infringatur, ut *l. Non ſunt liberi*, *ff. De ſtatu homin.* & ibi notat gloſſ. in *ver. Prodigioſum*, *in fin* & Burr. *in tract. Tiberiadis ad fin. ſuper ver. Amiſſa propria forma*, concordat text. in leg. *Idem Offilius*, *ff. De ædilit. edict* & in leg. *Falſa*, *§. Sed & ſi cum*, *ff. De condit. & demonſtrat.* & in *l. Si is cui*, *ff. Quemadm. ſerv. amit.* Quibus accedit, quod electioni Romani Pontificis a duabus partibus Cardinalium celebratæ nulla exceptio juris poſitivi poteſt opponi, ut ſtatuitur in decretali, *Licet devitanda*, *ſup. eod.* Et quamvis in Conſtitutione Gregorii nova forma præſcripta fuerit; tamen in §. *Quod ſi electio*, ubi perſtringitur forma eſſentialis cum decreto irritanti, ſtatutum non legitur ut electio nulla ſit ex hoc capite, quod ſchedulæ repertæ fuerint plures numero, quam Cardinales, & conſequenter quod ſpectat ad electionis validitatem hic caſus tanquam omiſſus in Conſtitutione remanſit in diſpoſitione juris communis, vulg. *leg. Commodiſſime*, *ff. De liber. & poſthum.* & arg. *l. Sancimus*, *C. De teſtam.* & *l. Præcipimus*, *in fin. C. De appell.* De jure communi autem contra electum a duabus partibus Cardinalium objici non poteſt quod ſchedulæ ſuperabundent, ſicut objici non poteſt quod Cardinales eligentes ſint excommunicati, vel ſuſpenſi; cum hujuſmodi exceptiones juris poſitivi ſint, ut in *d. c. Licet*, adnotarunt Compoſtell. *n.* 3. Jo. Andr. *n.* 10. & reliqui Interpretes, ut ibi dixi *n.* 11. *ſeqq.*

Non obſtant contraria. Ad primum enim reſpondetur hoc capitulum non habere locum, quando inhabiles ignoranter admittuntur ad eligendum, ſecundum theoricam Innocentii, quidquid contra ſcripſerit Burr. cujus opinio communiter non tenetur, ut fuſe oſtenſum eſt ſupra *num.* 31. *& ſeqq*

Ad ſecundum reſponderi poteſt Gregorium ſtatuiſſe, 35
ut ſchedulæ numerentur antequam aperiantur a ſcrutatoribus, & tunc ſi apparuerint numero plures quam ſint Cardinales, omnes comburantur. Quibus verbis videtur reſpexiſſe tantummodo ad illum exceſſum ſchedularum, qui repertus eſſet ante inchoatam illarum publicationem; & in hoc tantum actu decrevit ſchedulas eſſe comburendas. At vero de exceſſu ſchedularum reperto poſt inchoatam, vel abſolutam publicationem ſcrutinii nihil ſtatuit, forte quia viſum ſibi fuit ſufficienter huic inconvenienti occurriſſe præcipiendo, ut ante publicationem ſchedulæ palam diligentiſſime numerentur a ſcrutatoribus; poſtquam quidem numerationem in conſpectu omnium peractam vix putavit poſſe contingere, ut ſchedulæ excederent numerum Cardinalium, ac proinde de hoc caſu veluti raro, aut minus frequenti nihil ſtatuendum dixit, arg. *l. Jura*, *cum tribus leg. ſeqq. ff. de legib.* Præſertim vero quia ſi ſchedulæ 36
comburantur priuſquam fuerint apertæ, & ad novum ſcrutinium procedatur, cum nondum appareat quæ quiſque ſuffragia habuerit, nemo poteſt conqueri, quod exinde juri ſuo, vel famæ aliquatenus detrahatur, ut notat Innoc. in *c. Publicato*, *n.* 2. *infr. eod.* dicens hoc caſu Capitulum poſse deſtituere, quia nemini fit præjudicium, nec aliqua infamia oritur nominato, cum clauſa ſint vota. At vero apertis jam ſchedulis, & ſcrutinio publicato videtur quodammodo electio initiata, & aliquod jus quæſitum ei, quem conſtat habuiſſe duas tertias ſuffragiorum partes, etiam ſuperfluis non computatis, ut ex dictis patet. Unde ſchedulæ tunc lacerari, aut comburi non poſſent, nec ad nova ſuffragia deveniri citra illius injuriam, quia res non eſt integra, & nemini licet mutare conſilium in alterius præjudicium, *c. Cum inter Canonicos*, *infr. eod.* *l. Nemo*, *la quarta*, *ff. de reg. jur.* Item ex novo ſcrutinio protraheretur electio. Quod eſt periculoſum, præſertim in electione Romani Pontificis, c. *Ubi periculum*, *infra eod. l. 6.* & Clem. *Ne Romani*, *eod. tit.* Ad quas rationes forte reſpexit Gregorius IX. dum decrevit, ut publicato ſcrutinio non liceat electoribus variare, ut in *d. c. Publicato*, *infr. eod.* & ibi notant gloſſ. 2. Innoc. Hoſt. Joan. Andr. & reliqui Interpretes. Nobis tamen in his pronunciare non licet, ideoque ad obviandum periculis abs re non eſſet, ut prima Sedes hanc dubitationem delucidaret.

Quid autem juris ſit in caſu converſo, videlicet cum ſchedulæ repertæ ſunt pauciores numero, quam ſint Cardinales, ſcripſi plene in prædicta decretali, *Publicato*, *a n.* 36. *uſque in fin.*

DE

DE ELECTIONE.

Idem Gregorius IX.

CAPUT LVIII.

PUblicato ſcrutinio, variare nequeunt electores: cum ſit facienda collatio, & electio celebranda. Ad quod per Superiorem, ſi opportuerit, compellantur.

SUMMARIUM.

1 *SCrutinio publicato non poſſunt electores variare, ſed cogi debent ad collationem, & electionem.*
Ampliatur ſex modis a n. 11. uſque ad num. 23. & fallit novem, a n. 45. uſque ad n. 52.
2 *Electores dici poſſunt actu electionis inchoato, licet non conſummato.*
3 *Electores publicato ſcrutinio ſunt compellendi ad collationem, & electionem a Superiore, ad quem ſpectat confirmatio.*
4 *Matrimonium tam ſpirituale, quam carnale non vitiatur ex legitima compulſione Superioris propter principium voluntarium.*
5 *Electoribus cur non liceat variare ſcrutinio publicato, & n. ſeqq.*
6 *Initium ſi deſit, deeſt initiatum.*
7 *Matrimonium ſpirituale quas habeat partes.*
8 *Publicationis effectus varii.*
9 *Beneficio etiam abſenti collato Epiſcopus dicitur functus officio ſuo, & ideo variare non poteſt.*
10 *Ex ſcrutinii publicatione an, & quale jus acquiratur nominato, n. 20.*
11 *Electores nec ſingulariter, nec in communi variare poſſunt ſcrutinio publicato.*
12 *Variatio ſicut poſt publicationem ſcrutinii non permittitur electoribus; ita nec ſubſtitutis in eorum locum.*
13 *Idem in Metropolitano, ad quem jus eligendi ſit devolutum.*
14 *Electores poſt ſcrutinii publicationem excommunicati, ac demde abſoluti variare non poſſunt.*
15 *Et an poſſint facere electionem ante abſolutionem, remiſſive.*
16 *Electoribus aſſerentibus ſe non conſenſiſſe in eum, qui in ſcrutinio reperitur nominatus, non creditur.*
17 *Scrutatoribus an fides adhibeatur contra tenorem ſcriptura, remiſſive.*
18 *Electio caſſari non debet, niſi ad petitionem contempti, nec per alium, quam per Superiorem, & interim variare non licet.*
19 *Scrutinio publicato ſi ſuperveniat defectus in forma, an electores ad novum ſcrutinium procedentes teneantur eligere jam nominatum, & n. ſeqq. & n. 28. & ſeqq.*
20 *Ex nominatione jus non acquiritur, niſi nominatio ſit ſolemnis.*
21 *Electus a minori parte Capituli an, & quando ſit praferendus, ſi electio facta a majori parte ſit nulla.*
22 *Electores in forma peccantes privandi ſunt ea vice poteſtate eligendi.*
23 *Electio Papa ſi nulla ſit ex defectu forma praſcripta in Conſtitutione Gregorii XV. an Cardinalibus in novo ſcrutinio liceat variare, & n. ſeqq. uſque ad n. 35.*
24 *Electio quamvis nulla ex defectu forma, tamen ſi adſit conſenſus eligentium, & electi, dicitur canonica de jure naturali.*
25 *Et poſt conſecrationem nihil poteſt objicere Eccleſia de forma non ſervata.*
Contrarium, n. 28. & ſeqq.
26 *Forma in electionibus cur introducta.*
27 *Electus in Papam non ſervata forma Conſtitutionis Gregorii XV. non eſt Apoſtolicus, ſed Apoſtaticus.*
29 *Subſtantia deficiente deficit ipſum totum.*
30 *Electio ipſo jure nulla an poſſit confirmari.*
Fagnan. in I. Lib. Decretal.

31 *Obligatio naturalis non oritur ex conſenſu, quando lex poſitiva reſiſtit actui.*
32 *Idem quando actus peccat in ſua forma.*
33 *Vel quando lex decernit actum ipſo jure nullum.*
34 *Matrimonium tam carnale, quam ſpirituale celebratum non ſervata forma juris poſitivi, eſt nullum, etiam in foro conſcientia.*
35 *Scrutinii publicatione inchoata, ſed non conſummata, an liceat Electoribus variare.*
Et quid, ſi publicato ſcrutinio vota appareant aqualia, n. 36.
Et an pars minor variare poſſit accedente majori, n. 37.
Et quid, ſi nominatus in ſcrutinio juri ſuo renunciaverit, n. 39.
Et quid, ſi notorium ſit, nominatum eſſe ineligibilem, n. 40.
Et quid, ſi dubitetur, an ſit poſtulandus, vel eligendus, n. 43.
Et quid in compromiſſariis eligentibus per viam ſcrutinii, n. 45.
Et quid in Patronis Eccleſiarum, n. 46.
36 *Variatio non eſt prohibita Electoribus niſi in prajudicium nominati, & n. ſeqq.*
38 *Variare an poſſit quis conſentiendo electioni de ſe facta.*
39 *Electus in ſcrutinio poteſt diſſentire etiam poſt electionem ſibi praſentatam.*
41 *Nominantes in ſcrutinio ſcienter indignum, an ſint privati pro illa vice poteſtate eligendi.*
42 *Poſtulatio, & electio ſibi invicem adverſantur.*
43 *Electio an ſit differenda, ſi aliquis publicato ſcrutinio probare velit nominatum eſſe ineligibilem.*
45 *Compromiſſarii, licet procedant per viam ſcrutinii, non tamen arctantur ad formam c. Quia propter.*
46 *Patroni tam Clerici, quam laici variare indiſtincte ante praſentationem; poſtea vero laici tantum.*
47 *Cives eligentes ſibi poteſtatem an poſſint variare.*
48 *In poſtulatione an licita ſit variatio publicato ſcrutinio, & n. ſeqq. uſque ad n. 53.*
49 *Argumentum a contrario ſenſu eſt fortiſſimum in jure, & quando ſecus.*
50 *In poſtulatione nulla forma reperitur a jure praſcripta.*
51 *Nec per eam acquiritur jus poſtulato.*
52 *Variare poſſunt electores ante publicationem ſcrutinii.*
53 *Idem in Superiore, ad quem jus eligendi ſit devolutum.*
54 *Et quid, ſi ſcrutatores receſſerint a loco ſcrutinii.*
55 *Scrutinium nondum publicatum an deſtrui poſſit de conſenſu majoris partis Capituli etiam ſine ulla cauſa.*
56 *Electio Papa an vitietur ex eo quod aliquot ſchedula deperierint ante conſummatam ſcrutinii publicationem, & n. ſeqq uſque in fin.*
Et quid, ſi hic caſus contingat in ſcrutinio, & acceſſu, n. 65.
57 *Actus ex ſe perfectus, & conſummatus, per contrarium eventum non reſolvitur.*
58 *Etiamſi poſtea eveniat caſus, a quo non potuit inchoari.*
59 *Forma, ubi ex aliquo caſu adventitio ſervari non poteſt, valet actus etiam tali forma non ſervata.*
60 *Publicatio electionis ſi omittatur fraudulenter, non nocet electo.*
61 *Electio non valet, ſi poſt collationem protrahatur per ſimplicitatem, vel negligentiam electorum; ſecus ſi mala fide.*

62 *Actus imperfectus remanet nullus, ſive caſu, ſive culpa accidat, ut nequeat perfici.*
63 *Teſtamentum inter liberos quamvis valeat ſine publicatione, tamen ſi Teſtator voluerit illud publicari, & ante publicationem obierit, eſt nullum ex defectu voluntatis.*
64 *Actum nihil dicitur, cum aliquid ſupereſt agendum.*
65 *Quod pendet, non eſt pro eo quaſi ſit.*

1 P*Ublicato.* Famoſum, & quia breve eſt, per alia verba ſic ſummari poteſt: Scrutinio publicato non poſſunt electores variare, ſed cogi debent ad collationem, & electionem. Hoc dicit, & tria facit. Primo, dictum ponit. Secundo, ejus rationem reddit. Tertio, rationem neceſſitatis exprimit. Secunda, ibi, *Cum ſit*, Tertia, ibi, *Ad quod*.

Nota primo, ex textu tres actus ſubſtantialis electionis per viam ſcrutinii, videlicet ſcrutinii publicationem, ſuffragiorum collationem, & electionem in communi, quorum ſi vel alterum omittatur, non tenet electio, ut *c. Quia propter*, *c. Cumana*, *& c. In Geneſi*, *ſupra eod.*

2 Secundo, nota ibi, *Electores*, congrue dici poſſe electores actu electionis inchoato, licet nondum conſummato, & tunc dicuntur electores quaſi electuri, ſecundum Jo. Andr. *n.* 5. & Card. in 2. *notab.*

3 Tertio, nota ibi, *Si oportuerit*, *compellantur*, electores non eſſe ſimpliciter, & abſolute compellendos ad collationem numeri ad numerum, & electionem in communi; ſed ſi opus fuerit. Unde prius moneri debent; ac ſi reſtiterint, tunc demum per cenſuram Eccleſiaſticam ſunt cogendi ad inſtar teſtis, ut *cap.* 1. *de teſtibus cogend.* Admonitio enim debet præcedere vindictam, ut *c. Indigne*, 1 2. *qu.* 2. ut hic per Compoſtell. *n.* 7. *in ver. Si oportuerit*. Vel aliter expone illa verba, ut per Abb. Antiqu. *num.* 4. *in eod. ver.* Compulſio autem ſpectabit ad Superiorem, cujus eſt electionem confirmare, licet alias non ſit ordinarius iſtorum eligentium, ſecundum Joann. Andr. *n.* 27. quia ex quo conceditur confirmatio, videntur conceſſa omnia præambula, per quæ pervenitur ad illam, argum. *c. Præterea*, *de offic. deleg. & l. Ad rem nobilem*, *& l. Ad Legatum*, *ff. de Procurat.* Et cum hoc dicto tranſeunt Doctores, licet Abb. dubitet *n.* 9. *verſ. Ultimo hic*
4 *quæritur*. Et ex his collige non vitiari electionem propter compulſionem. Quod procedit in hoc ſpeciali caſu propter principium voluntarium, & conſenſum ab initio præſtitum in ſcrutinio, ſecundum Abb. in *ultim. notab.* Et eſt ſimile in matrimonio carnali, quod contrahi non poteſt, ſi metus, aut violentia interceſſerint, *c. Cum locum*, *de ſponſ.* & tamen ſi præceſſerint ſponſalia de futuro, compellitur quis contrahere de præſenti, ut *c. Ex literis*, *il* 2. *& c. Requiſivit*, *eod. tit.* Ergo idem in hoc matrimonio ſpirituali, argum. *cap. Inter corporalia*, *de tranſlat. Epiſc.* Sed extra hunc caſum non eſt electio, ubi libertas admittitur eligendi, ut legitur in *cap. Ubi periculum*, §. *Cæterum*, *infra eod. lib.* 6.

Ultimo, nota ex hac decretali duas inſignes regulas in materia electionis per ſcrutinium. Una eſt negativa, quæ non permittit electores variare publicato ſcrutinio; & ſumitur in ſenſu directo. Altera eſt affirmativa, quæ variationem permittit ante ſcrutinii publicationem; & colligitur a contrario ſenſu. Utranque regulam proſequar faciliori methodo per ampliationes, & declarationes, reaſſumendo ea quæ in 21. *quæſtionibus* fuſe hic tractat Jo. Andr.

5 Prima igitur regula eſt: Publicato ſcrutinio non poſſunt electores variare, id eſt alium nominare, vel a prima nominatione recedere, ut eſt textus ſingularis in materia ſua; nam ut advertunt Joan. Andr. *n.* 23. & Abb. in *princ.* olim hac de re variæ erant ſcribentium opiniones. Quidam enim aſſerebant electores poſſe variare uſque ad ſubſcriptionem electionis. Quidam uſque ad confirmationem. Quidam uſque ad conſenſum electi. Alii vero uſque ad pronunciationem electionis, ut notatur *in cap. Quanto*, *in gloſſ. magna*, 63. *diſt.* & per Hoſtien. *in ſumma eod. tit.* §. *Utrum mutari*. Unde ad eorum controverſias dirimendas emanavit hæc decretalis. Sed in perſcrutanda ratione deciſionis Doctores valde torquentur; nam tres rationes, quas primo aſſignat gloſſ. 2. videlicet quod per publicationem ſcrutinii res deſinat eſſe integra, quod nemini liceat mutare conſilium in alterius præjudicium, & quod mora in protrahenda electione ſit damnoſa Eccleſiæ, concludunt etiam ante publicationem, ut bene deducit Joann. Andr. *n.* 14. & Abb. *n.* 2. *verſ. Et primo.*
Quarta autem ratio, quod per hujuſmodi publicationem 6
electio videatur quodammodo initiata, non videtur vera, quia matrimonium hoc ſpirituale initiatur per electionem, ut *c. Licet de transl.* Ergo non ante, quia nihil eſt, antequam incipiat eſſe, *l. ult. ff. de collat. bonorum*, Oldrad. *conſ.* 180. *Quæſtio eſt*, *n.* 7. & ſi deeſt initium, deeſt initiatum, ut inquit Compoſtell. in *c. Quod ſicut*, *n.* 17.
ſupra eod. Quare Joann. Andr. hic *n.* 15. dicit hanc conſti- 7
tutionem jus novum inducere in eo quod publicatio ſcrutinii impediat variationem votorum; antea enim nullus ex antiquis tenebat, quod hic dicitur. In hoc autem jure poſitivo affirmat fuiſſe arbitrarium Pontifici interdicere variationem publicato ſcrutinio. Nam ſi voluiſſet, utique potuiſſet illam prohibere, etiam poſt latum ſuffragium. Idcirco autem præfixit terminum publicationis: quia matrimonium ſpirituale habet partes ſuas, cujus prima eſt electio, ſecunda confirmatio, tertia conſecratio, Prima pars, quæ dicitur electio, ſimiliter habet partes multas quoad formam, & tres ſaltem quoad conſenſum, ſcilicet ſcrutinium, ipſius publicationem, & electionem. Cum igitur factus eſt tranſitus ad medium, vel duas partes hujus partis, præcluſus eſt variandi aditus. Æqua au-
tem fuit hæc diffinitio, ut ipſe ait *n.* 4. ad evitandam infa- 8
miam, & injuriam nominati, ex quo facta eſt publicatio. Sic in ſimili publicatio atteſtationum impedit productionem teſtium, *c. Cum veniſſet*, *& cap. Cauſam*, *de teſtib.* Sic edictum publicarum arctat, *cap.* 1. *ſupra*, *de poſtul. Præl.* Et non ſufficit mihi inſtitorem revocaſſe, niſi publice hoc deſcripſerim, *leg. Sed ſi pupillus*, §. 1. *de inſtitor. act.* Verum Abbas tametſi fateatur hanc rationem Joann. Andr. eſſe perſuaſivam, tamen illam refellit *num* 2. *col.* 3. *verſ. Hæc ſunt in effectu*, quia hæc decretalis jus novum
non inducit, ſed eſt juris antiqui declaratoria. Unde ipſe 9
aſſignat aliam rationem, cur non liceat variare poſt publicationem ſcrutinii, videlicet quia electores functi ſunt officio ſuo, & ad hoc allegat textum in *c. Si tibi abſenti*, *de præb. lib.* 6. ubi ſi beneficium conferatur abſenti, nullum jus illi acquiritur, antequam conſentiat; & tamen quia conferens officio ſuo functus eſt, variare non poteſt, ut ibi deciditur; quam rationem reddit etiam Bart. in *l. Abſenti*, *ff. de donat.* Sed certe hæc ratio Abbatis laborat eodem vitio, quo rationes gloſſæ: quia vendicat ſibi locum etiam ante publicationem ſcrutinii; nam electores ut ſinguli poſtea quam ſuffragium ſuum tulerunt, dicuntur functi officio ſuo, cum non habeant amplius quid facere. Publicatio enim ſcrutinii quæ ſubſequitur poſt vota in ſcriptis redacta, & illorum collatio non pertinet ad eligentes, ſed ad ſcrutatores, ut patet in *cap. Quia propter*, *ſupra eod.* Unde ſi ratio Abbatis eſſet vera, non liceret electoribus poſt latum ſuffragium variare, etiam ante ſcrutinii publicationem, cum jam ſint functi officio ſuo. Quod tamen eſt falſum, ut hic patet a contrario ſenſu, & latius dicam in ſecunda regula *n.* 52. Quod ſi conſideremus electores non ut ſingulos, ſed ut Collegium, tunc non dicuntur functi officio ſuo niſi poſt electionem, quæ ad eos pertinet in communi, ut hic, & in *d. c. Quia propter*, *& in c. In Geneſi*, *ſupra eod.* Ergo attenta ratione Abbatis liceret eis variare ante electionem etiam ſcrutinio jam publicato,
quod eſt falſum, ut hic. Exiſtimo igitur eſſe bonam ratio- 10
nem, quam ponit Joan. Andr. nam ſive hæc conſtitutio ſit novi juris promulgatoria, ſive declaratoria juris antiqui, ſemper tamen verum eſt rationabiliter fuiſſe præcluſam viam variationi, poſtea quam deventum eſt ad actum medium, id eſt ad publicationem ſcrutinii, ut vitetur infamia, & injuria, quæ irrogaretur nominato a majori parte, ſi liceret electoribus ab illius nominatione recedere. Quæ ratio in effectu elicitur ex dictis Innoc. hic *n.* 2. ut latius dicam infra in ſecunda regula *n.* 55. Videtur etiam conſiſtere alia ratio, quam aſſignat Butr. *n.* 4. *verſ. Æquius tamen diffinit*, ſalvando rationem in textu aſſignatam; nam ſecundum eum quemadmodum aliæ obligationes oriuntur ex conſenſu, ut *l. Conſenſu*, *ff. de act. & obligat.* ita & in electione obligatio oritur ex conſenſu eligentium. Unde hæc electio eſt valida, & perfecta de jure naturali, licet pro forma accidentaliter in dicta fuerit inſtitutum ut debeat ſubſequi collatio, & communis electio. Cum ergo inſpecto jure naturali videatur jam perfecta ex votis in ſcriptis redactis, & publicatis, non debet eſſe locus variationi, quaſi principium finis neceſſitativum ſit expletum;
ideo.

idcoque ſequitur in litera, Cum facienda ſit collatio, &c. quaſi ſic finis neceſſario trahatur ad principium. Et quamvis Abbas *ſub n. 2. col. 3.* nitatur reſellere hanc rationem, eo quod illa abſenta non liceret variare, etiam ante ſcrutinii publicationem, cum jure naturali inſpecto inducatur electio ex ſingularibus conſenſibus in ſcrutinio præſtitis; & publicatio ſcrutinii, collatio ſubſequens, & electio in communi ſint jure poſitivo inductæ, in *d. cap. Quia propter*, ut notat gloſſ. in *c. Sicut eod. tit. lib. 6.* Reſponderi tamen poteſt negando conſequentiam; quia electio utcunque perfecta ex ſingularibus conſenſibus, nihilominus variationem non impedit ante publicationem ſcrutinii. Ratio eſt, quia ignoratur, an quis habuerit conſenſum majoris partis; cum vota ſint clauſa, ut hic obſervat Innocens. *num.* 2. nam quod ignoratur, perinde eſt, ac ſi non eſſet, cum paria ſint non eſſe, & non apparere, ut *leg. Duo ſunt Titii, ff. de teſtam. tutel. leg. Et liberi, & l. Rutilia, ff. de contrah. empt. & l. Si ita fuerit, ff. de rebus dub.* Item non obſtat aliud objectum Abbatis, quod obligatio non ſit orta nominato, quia abſenti nihil acquiritur, *d. leg. Abſenti, ff. de donat.* Quoniam ad hoc, ut variatio impediatur, ſatis eſt, ut obligatio orta ſit ex parte eligentis, licet non ſit tertio acquiſita, ut probatur in prædicta decretali: *Si tibi abſenti*, & conferunt quæ leguntur de pollicitatione in *l. Pactum, & toto tit. ff. de pollicitat.* Præterea quamvis nominato ante electionem non acquiratur jus ſubſtantificæ electionis; tamen cum per publicationem ſit deventum ad principium finis neceſſitativum, & incompatibile cum variatione; negari non poteſt, quin ex hoc ſit acquiſitum aliquod jus nominato, id eſt principium neceſſitans finem electionis, ut bene per Butr. *d. n. 4. verſ. Tertia ratio.* Adde quod etſi electus non habeat jus in beneficio antequam conſentiat ſuæ electioni, ut *c. Cum inter Canonicos, ſupra eod.* habet tamen jus conſentiendi: quod quidem jus injuſte illi præriperetur ex variatione electorum, ut *cap. Mutare, de reg. jur. lib. 6. & d. c. Si tibi abſenti.*

11 Ampliatur primo ſupraſcripta regula, ut procedat, ſive electores publicato ſcrutinio intendant variare, ut ſinguli, *cap. Bona memoria, §. Nec nocebat, ſupra de poſtulat. Prælat.* ſive ut Collegium, & in communi, ſecundum Innocent. & Compoſt. *in princ.* Hoſtien. *n. 9. in ver. Variare*, Ancbar. in 1. *not ab.* & alios communiter.

12 Ampliatur ſecundo, ut procedat non tantum in ipſiſmet electoribus, ſed etiam in eorum ſucceſſoribus; nam ſi publicato ſcrutinio aliqui ex eligentibus obierint, vel abſceſſerint, ſubſtituti in eorum locum, vel ſupervenientes tenebuntur nominatum eligere, quia nominato eſt jus quæſitum ex votis publicatis, ut hic; quod quidem jus non amiſit propter caſum ſupervenientem, ſecundum Vincen. Innoc. Compoſtell. quos hic referunt, & ſequuntur Jo. Andr. & Cardinal. ambo in 14. *quæſt.* & Bellam. *num.* 17.

13 Ampliatur tertio, ut procedat etiam in Metropolitano, vel alio Superiore, ad quem per negligentiam, vel contumaciam electorum, qui publicato ſcrutinio electionem diſtulerunt ultra trimeſtre a die vacationis, jus eligendi ſit devolutum, ad præſcriptum *cap. Ne pro defectu, ſupra eod.* quia cum per publicationem limitata eſſet poteſtas Capituli, ergo & Superioris, qui ſuccedit in jus illorum, *leg. Non intelligitur, §. Si poſteriori, ff. de jur. fiſc.* alias una via permitteretur ejus variatio, ſcilicet ſinendo labi tempus præfixum ad eligendum, quod alia via eſt eis prohibitum, contra reg. *Cum quod, de regul. jur. lib. 6. & cap. Tua, de Procurat.* facit *Clem. Una de ſuppl. negl. Prælat.* & ita hic firmant Vinc. Compoſtell. Petr. de Sampſ. & Abb. Antiq. quos ſequitur Joann. Andr. *num.* 29. licet Abb. Siculus dubitet *num. 9 verſ. Teneo mente*, qui tamen non reſpondet ad fundamenta Jo. Andr.

14 Ampliatur quarto, ut habeat locum etiamſi publicato ſcrutinio Canonici excommunicentur ab homine, vel a jure, puta quia in collatione ſuffragiorum percuſſerunt Clericum; nam poſteaquam fuerint abſoluti, vel Superior, ad quem jus eligendi eſſet devolutum, non variabunt, ſed eligent nominatum, ſecundum Vinc. & In-
15 noc. cum quibus tranſit Joann. Andr. in 15. *quæſt.* & Bellam. *num.* 18. Sed an Canonici excommunicati poſt publicationem ſcrutinii ante abſolutionem poſſint facere electionem, diſputat idem Joan. Andr. in *reg. Factum, de reg. jur. lib. 6. in Mercurial.*

Ampliatur quinto, ut locum habeat etiamſi aliqui 16
ex Canonicis publicato ſcrutinio dicant ſe non conſenſiſſe in eum qui in ſcrutinio reperitur nominatus, quia illis non creditur, cum ſint ſingulares; ſed ſtatur ſcripturæ, & fidei ſcrutatorum, ut *cap. Cum dilecti, ſupra eod.* alioquin facile eſſet hanc conſtitutionem eludere, contra *cap. Commiſſa, de elect. lib. 6.* ſecundum Jo. Andr. in 18. *quæſt.* & facit quod ipſe notat in *cap. Ad audientiam, infra de reſcript.* An autem ipſis ſcrutatoribus fi- 17
des adhibeatur contra tenorem ſcripturæ, notat idem Jo. Andr. in *c. Quia propter, in ver. Redacta, ſupra eod.*

Ampliatur ſexto eadem regula, ut etiam vendicet ſi- 18
bi locum, ſi publicato ſcrutinio appareat electionem ex aliquo capite fore annulandam, puta quia aliquis ex Capitularibus contemptus fuerit, vel aliam ob cauſam: quod enim eo caſu electio caſſari non debeat ad petitionem electorum, ſed contempti, *cap. Cum in Eccleſiis, de præbend. lib. 6.* nec per alium, quam per Superiorem; & ignoretur an is contemptus velit jus ſuum proſequi, cum ad id non ſit cogendus, *c. Quod ſicut, ſupra eod.* ſive Superior velit electionem infirmare: idcirco interea electores nequeunt ad aliud ſcrutinium procedere, ſed cogendi ſunt ad electionem nominati. Verum ad petitionem contempti poteſt, & debet ſcrutinium irritari; & tunc fiet novum ſcrutinium, ſi nondum ſit proceſſum ad electionem, ut notatur in *cap. prox. ſupra eodem*, & hic tenent Innocens. *num. 1. verſ. Sed quid ſi non ſit nulla*, Abb. Antiqu. *num.* 3. & Hoſtien. *num.* 9. ambo in *eod. verſ.* Compoſtell. *num. 1. verſ. Sed quid ſi non ſit proceſſus nullus*, Joan. Andr. & Card. uterque in 12. *qu.* & vide eundem Card. in *cap. proximo, in quinta quæſt. ſupra eodem.*

Ampliatur ſeptimo prædicta regula, ut obtineat, et- 19
iamſi poſt publicationem ſcrutinii legitime facti ſuperveniat defectus in forma, puta quia ſit omiſſa collatio, vel communis electio, vel quid ſimile; nam etſi electores debeant ad novum ſcrutinium procedere: tamen nequeunt variare alium eligendo, ut pluribus determinat hic Innocent. *num. 2. col. 2. poſt princ. verſ. Sed quid ſi publicatu:* & hanc partem ſuſtinebat ipſe Innocentius in 20
pleno Conſiſtorio, ut atteſtatur Compoſtell. *n. 1. in fine*; ea ratione, quia licet caſſanda ſit electio, quando poſt publicatum ſcrutinii peccatur in forma; tamen remanet electo jus acquiſitum ex votis publicatis, argum. hujus *cap.* Non obſtat, quod ex nominatione jus non quæratur, *cap. Quod ſicut, ſupra eodem*, quoniam hoc non procedit, cum nominationes fiunt ſolemniter, & animo ſe obligandi: tunc enim bene jus quæritur ex nominatione, *cap. Bona, il 2. ſupra de poſtul. Prælat. & c. Cum in jure, ſupra eod.* & videtur expreſſum hic. Similiter non obſtat, 21
quod electus a minori parte Capituli ſit præferendus, ſi electio facta a majori parte ſit nulla, dummodo utraque electio fiat eodem contextu, ut notatur in *cap. Dudum, ſupra eodem*, & conſequenter jus non videatur quæſitum electo a majori parte. Quandoquidem hoc verum eſt, ſi electio facta a majori parte ſit nulla ex defectu electi, puta quia eſt criminoſus, ſed occultus; vel quia fuit peccatum in ſcrutinio, eo quod vota non fuerint in ſcriptis redacta: his enim caſibus non fuit jus quæſitum nominato; unde non mirum, ſi electus a minori parte ſit præferendus. Demum non obſtat, quod electores in forma 22
peccantes privati ſint ea vice poteſtate eligendi, *cap Quia propter, §. Qui vero, ſupra eod.* & ſic non eligent: quoniam poterunt eligere, antequam priventur per ſententiam, ut notat Compoſtell. in prædicta decretali, *Quia propter, in ver. Priventur*, ad hoc *c. Quanquam, infra eod. lib. 6.* Vel ſi priventur, Superior, maxime Papa, ſtante illorum ſuſpenſione providere poterit de eodem nominato, ut *c. Quia diverſitatem, de conceſſ. præbend.* Et ita concludunt hic Innoc. & Compoſtell. quibus accedunt Abb. Antiqu. *n.* 1. & Jo. Andr. in 10. *qu.* Butr. *n. 9. verſ. Per iſtum textum*, & alii communiter, ut teſtatur Abb. Siculus, *num.* 9. Aliis tamen hoc abſonum videtur: quia tres partes electionis, ſcilicet ſcrutinium, ipſius publicatio, & electio ſunt unus actus, & in his omnibus cum nihil præſtet electus, ſed electores, ſufficit peccatum ipſorum, ut caſſetur quidquid factum eſt, etiamſi fiat præjudicium electo, quia qui peccat in uno, peccaſſe videtur in omnibus, *cap. Deſtleat, infr. de reg. jur.* Et hæc ſecunda opinio verior videtur, ut patebit *infra n. 28. & ſeqq.*

Sed hic opportune occurrit dubium, quid ſit dicendum, 23

in electione Romani Pontificis, videlicet ſi electio ſit nulla ex defectu formæ præſcriptæ in Conſtitutione Gregorii XV. quæ incipit, *Æterni Patris Filius:* an Cardinales ad novum ſcrutinium procedentes poſſint variare recedendo ab electo in primo ſcrutinio, & alium eligendo.

Proponitur hæc quæſtio in terminis Gregorianæ Conſtitutionis, quia de jure communi nulla forma ſervanda erat in electione Papæ, ſed ſatis erat, ut in aliquem tanquam in Papam conſentirent duæ ex tribus partibus Cardinalium, ut eſt textus in *cap. Licet de vitanda*, & ibi dixi poſt Innoc. & Compoſt. *ſupra eod.* Sed hodie electio Papæ redacta eſt ad tres formas Concilii generalis, de quibus in decretali, *Quia propter*. Licet non requirantur illa decem, & octo ſubſtantialia, quæ in electione inferiorum ibi enumerant Doctores, præſertim Abb. *n.* 52. ſed illa tantum, quæ Conſtitutio ponit in §. *Quod ſi electio*, ubi perſtringitur forma electionis cum clauſula decreti.

24 Ad partem negativam arguitur ex doctrina Innocentii in *cap. Quod ſicut*, *num.* 8 *verſ. Si autem nulla ſit electio*, *ſupra eodem*, ubi ſic ait: *Si nulla ſit electio ubi non ſervatam formam Concilii generalis, de qua in cap. Quia propter, de elect. vel aliud conſimile; conſenſus tamen legitimus eligentium, & electi intervenit, qui ſolus de jure naturali ad electionem, & alios contractus ſufficit, cap. Inter corporalia, de translat. Epiſcop. ſic electus Ordines confert, & ſine peccato beneficium retinet. Nec illi obſtat, quod non habeat fundamentum, & ideo non poſſit ſuperædificare in Ordinibus, & aliis, cap. Principatus, 6. quæſt. 1. Quia imo fundamentum habet, ſcilicet Canonicam electionem, de jure naturali; maxime ubi non oritur ſcandalum, nec læditur honeſtatis publicæ juſtitia, nec*
25 *generalis ſtatus Eccleſiæ; & poſt conſecrationem de forma non ſervata nihil poteſt dicere Eccleſia, cum in ejus conſenſu perſeveraverit. Nec mirandum, quod id, quod nullum eſt, tractu temporis ſit ratum; quia hæc non eſt nulla de jure naturali.* Hæc Innocentius. Sed & Compoſtellan. in *dict. cap. Quod ſicut, num.* 17. *Si autem*, inquit, *electio non fuit Canonica propter formam, vel ſolemnitates omiſſas, quas jus poſitivum præcipit in electionibus obſervari, fuit tamen ſecundum jus naturale Canonica: tunc per talem electionem aſſumptus non tenetur dimittere beneficium ſic acquiſitum, ſicut condemnatus injuſte ad reſtitutionem rei ſuæ, quamvis de jure civili teneatur, dominium tamen naturalis remanet: unde non*
26 *peccat retinendo, argum. leg. Julianus, ff. de condict. indeb. Jus enim poſitivum de forma ſervanda de rigore introductum, inventum eſt propter vitandum periculum Eccleſiarum, quod incurrebant propter lites quas habebant, quia certam formam in electione non habebant. Quia lites jam ceſſant, poſtquam electus jam conſecratus eſt, & ſic fit reditus ad jus naturale; quod ſæpe contingit, leg. Si unus, §. Idem decimus, ff. de pact.* Hæc ille, & ſequuntur Archid. in *cap. Nullus, num.* 1. 63. *diſt.* Abb. in *cap. Quia plerique, num* 31 *infra, de immun. Eccl.* Gemin. *conſ.* 88. Innocentius Papa VII. *n.* 4. & F. lin. alios cumulans in *cap.* 1. *n.* 39. *verſ. Fallit ſexto*, *ſupra*, *de conſtit.*

Quibus authoritatibus forte motus bonæ mem. D. Coccinus Rotæ Decanus in ſuo tractatu manuſcripto de Romani Pontificis electione opinatus eſt electum, non ſervata forma Gregorianæ conſtitutionis, dummodo habuerit ſuffragia, & naturalem conſenſum duarum ex tribus partibus Cardinalium, eſſe verum Papam jure naturali inſpecto, & poſſe Papatum tuta conſcientia retinere.

27 In oppoſitum ſunt verba clara ipſius Conſtitutionis: nam in §. *Quod ſi electio*, non tantum decernitur eo ipſo nulla, & invalida abſque ulla declaratione electio aliter celebrata, quam ſervata forma ibi præſcripta; ſed amplius ſtatuitur, ut ita electo nullum jus tribuat: quinimo is non Apoſtolicus, ſed Apoſtaticus ſit, & habeatur, & tam ipſe, quam eligentes ejuſque fautores, & complices ſententiam excommunicationis, & anathema, aliaſque cenſuras, & pœnas invaſoribus Sedis Apoſtolicæ a ſacris Canonibus, & conſtitutionibus Apoſtolicis impoſitas pariter ipſo facto incurrant. Ergo quidquid ſit in electionibus inferiorum in terminis juris communis, quando controverſum erat, an ex naturali conſenſu eligentium eſſet acquiſitum jus electo, etiam non ſervata forma juris poſitivi; certe in electione Papæ poſt Conſtitutionem Gregorii, res videtur extra omni dubio, quia ſic electo nullum jus acquiritur; ac proinde non arctantur Cardinales ad eum denuo eligendum, ſed integrum eſt illis variare, & alium eligere ſervata forma Conſtitutionis. Quod autem dicebat D. Coccinus, non videtur poſſe conſiſtere; quia non apparet, quo auſu poſſit quis gerere ſe pro Papa, quem Conſtitutio Gregorii declarat eſſe Apoſtaticum, & Sedis Apoſtolicæ invaſorem. Ad hoc *c. Si quis pecunia*, 79. *diſt.* ex quo videntur deſumpta illa verba Conſtitutionis; ibi enim ſic legitur: *Si quis, & cap. non concordi, & Canonica electione, & c. fuerit Apoſtolicæ Sedi intronizatus, non Apoſtolicus, ſed Apoſtaticus habeatur, liceatque Cardin. Epiſcopis cum religioſis, & Deum timentibus Clericis, & Laicis invaſorem etiam cum anathemate, & humano auxilio, & ſtudio a Sede Apoſtolica repellere, & quem dignum judicaverint, præponere.* Cum præſertim Bulla ſic electum, ejuſque fautores, & complices anathematis mucrone percellat; quæ pœna præcipue locum habet in foro animæ, & non infligitur niſi pro mortali reatu, ut *c. Nemo Epiſcoporum*, 11. *qu.* 3. & privat gratia Dei, traditque Sathanæ corporaliter, & ſpiritualiter, ut inquit S. Thom. in 4 *diſt.* 18. *quæſt.* 2. *art.* 1. *q.* 2 *ad* 3 Et cum Apoſtolicæ Sanctiones generaliter vim habeant obligandi etiam in foro conſcientiæ, ut *cap. Nulli fas*, 19. *diſt.* & *cap. Violatores*, 25. *q.* 1. cum aliis adductis ab Archidiac. in *cap. Deteſtanda*, *num.* 4. *de conceſſ. præb. lib.* 6. longe magis hoc vendicat ſibi locum in Bullis Gregorii, cum diſponat de re omnium graviſſima, & ſacroſancta, arg. *cap.* 5. *infra de ſchiſmat. cap. Ubi periculum*, *infra eod. lib.* 6. & *Clem. Ne Romani*, *eod. tit.*

Quibus accedit, quod etiam in electionibus inferiorum Prælatorum multi tenent nullum jus acquiri ex electione celebrata contra formam juris, licet nullitas emerſerit poſt publicationem ſcrutinii legitime facti; ac proinde electores non teneri iterato eligere eum, qui fuit nominatus in ſcrutinio: & inter alios hoc mordicus tuetur Abb. *hic ſub num.* 2. *col.* 3. *verſ. Præterea dico*, & *n.* 9. *verſic. Adverte:* & opinionem Innocentii, & Compoſtellani, de quis *ſupra num.* 24. jure non probari, & contrarium eſſe de jure verius, affirmat Imola *n.* 5. *col.* 4. *verſ. Item adde ſecundo*, quia nullibi reperitur jure cautum, ut caſſata electione propter vitium formæ arctentur eligentes ad eligendum eumdem; quin potius repetitur diſpoſitum, ut tales ſint privandi poteſtate eligendi, ut *d. c. Quia propter*. Unde hoc dictum non videtur tutum, quia ſine lege, & canon., ſecundum eum. 28
Quod ſi eſt in electionibus inferiorum, multo magis vendicat ſibi locum in electione Papæ, in qua Conſtitutio Gregorii diſertis verbis diſponit, ut nullum jus acquiratur electo, non ſervata forma ibi præſcripta. Præterea opinionem Innocentii, & Compoſtellani in *d. cap. Quod ſicut*, *ſupra eod.* late confutat Archid. in *c. Sicut*, *in princip. verſ. Sed contra credo*, & *n.* 1. *ver. Firmitatis*, *infr. eod. lib.* 6 Movetur primo ex his quæ habentur 51. *diſt. per tot.* & 1. *c. Ordinationes*, 1. *q.* 1. ubi electio non Canonica dicitur falſa, & qui ſic ordinantur, id eſt eliguntur, non per oſtium, id eſt per Chriſtum intrant, ſed ut ipſa Veritas teſtatur, fures ſunt, & latrones. Deinde 29
movetur ratione, quia cum forma electionis ſit de ſubſtantia, ut probatur expreſſe in *d. c. Sicut*, & notat Innocentius in *c. Eccleſia veſtra*, *il* 2. *ſupra eod.* deficiente ipſa ſubſtantia deficit ipſum totum, ut patet in eo quod legitur, & notatur in *cap. Qua ipſis*, & *c. ſeqq* 38. *diſt.* & *c.* 2. *verſ. Si ita*, 33. *qu.* 5. & arg. *l. Seja*, *ff. de aur. & argent. leg.* Movetur tertio, quia ubi certa forma deſideratur, ibi neceſſario eſt ſervanda, ut *l. Cum hi*, §. *Si Prætor*, *ff. de tranſact.* & *l. Certa forma*, *C. de jur. fiſc. lib.* 30
10 cum aliis per eum allegatis. Movetur quarto, quia cum electio non ſervata forma ſit ipſo jure nulla, confirmari non poteſt, ut in *d. c. Sicut*. Et tandem *n.* 5. ponderando literam ibi, in *ver. Firmitatis*, ſic ait: Hic videtur expreſſe confundi quod dixerunt Innoc. & Bernard. Compoſtell. in *cap. Quod ſicut*, *ſupra eod.* ſcribunt enim ibi, quod jus poſitivum de forma ſervanda eſt de rigore introductum, & inventum eſt propter periculum evitandum, quod Eccleſiæ incurrebant propter lites, quas habebant. At ubi electio non fuit Canonica propter formas, vel ſolemnitates omiſſas, quas jus poſitivum in electionibus præcipit obſervari, fuit tamen aliter Canonica de jure naturali: tenet talis electio, & eſt aliquid, & corroboratur confirmatione ſecuta. Sed contrarium indiſtincte credo verum. Ita Archid quem in *d. c. Sicut*, ſequitur totidem

ver-

verbis: Jo. Andr. in *princ. in eodem ver. Firmitatis*, &
conſentiunt Butr. *n.* 3. Anchar. *eod. n. verſ. Quæro*, poſt
Joan. Andr. *circa princ. verſ. Quid ſi confirmetur*: &
quamvis Lapus conciliando opiniones diſtinguat, an con-
firmatio fiat per Papam, vel per alium inferiorem, ejuſ-
que diſtinctionem ſequantur Butr. & alii præcitati; tamen
ſentit cum Archid. in eo, quod ſecluſa confirmatione Pa-
pæ ex electione hujuſmodi nullum jus acquiratur electo.
31 His dictis Archid. ad propoſitum noſtrum arbitror
duo addi poſſe. Primum eſt, quod ubi lex poſitiva
reſiſtit actui, tunc ex conſenſu nec civilis, nec natu-
ralis oritur obligatio, *l. Cum lex*, & ibi Bart. *ff. de fide-
juſſor. l. Si non ſortem, in princ.* & ibi DD. *ff. de condict.
indeb.* & fuit dictum Petri de Bellapertica, quod ſequi-
tur Jaſ. in *leg. Cum quis, n. 7. verſ. Omiſſis levibus, Cod.*
32 *de jur. & fact. ignorant.* Et idem eſt, quando actus qui
geritur, peccat in ſua forma, ut *l. 1. §. Si quis ita, ff.
de verbor. oblig. & l. 2. §. Eum, qui, ff. de conſtit. pecun.*
33 Jaſ. in *d. l. Cum quis, verſ. Omiſſis levibus*. Idemque di-
cendum, quando lex non tantum prohibet actum fie-
ri, ſed ulterius ſi fiat, decernit ipſo jure nullum: nam
neque hoc caſu oritur naturalis obligatio, ut per Jaſ.
34 *ubi ſupra num. 11. verſ. Secundo pondera*: & probantur
hæc exemplo matrimonii, quod ſi contrahatur non
ſervata forma a Concilio Tridentino præſcripta in *cap.
1. ſeſſ. 24. de reform. matrim.* non obſtante contrahen-
tium conſenſu eſt nullum in utroque foro: & idem
patet in profeſſione, quæ ſi fiat ante annum ætatis
decimum ſextum, vel infra annum probationis, ex de-
creto c. 15. *ſeſſ. 25. de regular.* eſt nulla, nullamque in-
ducit obligationem etiam in foro conſcientiæ, ut de-
claravit Sacra Congregatio ejuſdem Concilii Interpres.
Ergo ſimiliter hoc matrimonium ſpirituale, quod con-
trahitur per mutuum conſenſum eligentium, & electi,
ut *cap. Cum inter Canonicos, ſupra eod.* niſi ſervetur for-
ma juris poſitivi, cum lex reſiſtat actui cum decreto
irritanti, naturalem obligationem non parit, ſed eſt
ipſo jure nullum, etiam in foro animæ. Ad quod fa-
cit, quod notatur in *cap. Quam ſit, in fin.* ult. gloſſ. &
in *d. c. Quorundam, in ultim. gloſſ. de elect. lib. 6.* Præſer-
tim vero quia etſi conſenſus ſit de jure naturæ, tamen
ut conſenſus Canonicorum faciat electionem canoni-
cam, non eſt de jure naturæ inductum, ſed de jure po-
ſitivo Eccleſiaſtico, ut reprobata Felerii opinione pro-
bavi in *c. 1. n. 4. & 13. ſupra eod.* & conſequenter nullo
modo poteſt dici canonica electio, quæ a Sacris Cano-
nibus, vel Conſtitutionibus Apoſtolicis improbatur, ar-
gum. *c. Imperiali, 25. qu. 2. & d. c. Ordinationes 1. q. 1.*
Alterum eſt, quod opinio Innocentii in *d. c. Quod ſic-
ut*, habet in ventre limitationem illam, videlicet,
ubi non oritur ſcandalum, nec læditur honeſtatis pu-
blicæ juſtitia, nec generalis Eccleſiæ ſtatus. Quæ tria
verificantur in eo caſu, in quo quis eligitur in Papam
non ſervata forma Gregorianæ Conſtitutionis: nam ſi
Cardinales publicato ſcrutinio ad novam electionem
procederent, & variarent alium eligendo, facile poſſet
contingere, ut electus in primo ſcrutinio credens ſuam
electionem canonicam de jure naturæ gereret ſe pro
Papa, idemque faceret electus in ſecundo ſcrutinio.
Unde aliquando (Deus omen avertat) magnum ſchi-
ſma oriri poſſet in Eccleſia Dei. Quæ tamen dicta
ſint ſolius dubitationis gratia, non ut Conſtitutio-
nem Gregorii interpretemur, quod nobis non licet.
35 Fallit primo, regula ſuperius propoſita *n.* 5. ſi publi-
catio ſcrutinii ſit tantummodo inchoata, & non con-
ſummata; tunc enim licet electoribus omnibus in com-
muni, vel majori parte ipſorum variare, quia verba,
Publicato ſcrutinio, hic poſita denotant actum perfe-
ctum, & conſummatum, *cap. In his, de verb. ſignif.*
ſecundum Jo. Andr. *hic num.* 3. & 26. & Card. in 1. *notab.*
36 Fallit ſecundo, eadem regula, ſi publicato ſcrutinio
vota appareant æqualia, aut nullus habuerit majorem
partem, ut *c. In geneſi, ſupra eod.* tunc enim electores
de communi conſenſu poterunt ad novum ſcrutinium,
vel compromiſſum procedere, & variare, cum nemi-
ni ſit jus quæſitum, ſecundum Innoc. *n. 2. col. 2. verſ.
Et intellige*, Compoſtell. *n. 4. verſ. Sed quid ſi publi-
cato*, Hoſt. *n. 9. in ver. Variare*, Abb. Antiqu. *n.* 2. &
Joann. Andr. in 17. *q.* & notatur in *c. Eccleſia veſtra il
2. ſupra eodem in gloſſ. ult. circa fin. verſ. Sed ſi omnia
ſint hinc inde æqualia*: atque ita quod hic dicitur ele-

ctores publicato ſcrutinio non poſſe variare, intellige in
præjudicium nominati, ſecundum Goffred. & Joann.
Andr. & facit, quod notatur in *c. Perpetui, infra eod. lib. 6.*
Fallit tertio, hæc prima regula in minori parte Ca- 37
pituli, quia non obſtante publicatione ſcrutinii variare
poterit accedente majori parte. Ratio eſt, quia in præ-
judicium nominati prohibita eſt variatio, ut prædixi;
nominato autem a paucioribus nullum fit præjudicium,
cum jus non habeat. Et propterea qui conſentit in 38
alium, variare poteſt conſentiendo electioni de ſe fa-
ctæ, ſecundum Vincent. Compoſtell. *num. 5. & 6.* & Jo.
Andr. in 17. *quæſt. verſ. Publicato ergo ſcrutinio*. Quod
intellige, ut notatur in *cap. Cum in jure ſupra eod.*
Fallit quarto, ſi nominatus in ſcrutinio certior fa- 39
ctus de ſua nominatione juri ſuo tacite, vel expreſſe
renunciet; tunc enim Canonici poterunt alium elige-
re tam ante, quam poſt publicationem ſcrutinii, pro-
pter rationem expreſſam in præcedentibus fallentiis,
ſecundum Compoſt. *n.* 6. Nec mirum, quia & electio-
ne ſibi præſentata poſſet diſſentire, & integrum eſſet
Capitulo alium eligere, ut *cap. Cum inter Canonicos,
ſupra eod.* & hic notant Hoſtien. *n. 8. verſ. Tu dicas*,
& Joann. Andr. in *quarta quæſt.*
Fallit quinto, ſi per ſententiam, vel rei evidentiam 40
notorium eſſet, nominatum in ſcrutinio eſſe ineligibi-
lem propter aliquem defectum; hoc enim caſu liceret
Canonicis variare etiam ſcrutinio publicato, ut nota-
tur in *cap. Cum terra, in gloſſ. ultim. & in cap. Dudum
ſupra eod.* imo ſatius eſſet non publicare, ſecundum
Innoc. hic *n. 1. verſ. Niſi notorium*, & Hoſtien. *num.* 9.
Sed tu adverte, quia hoc non videtur verum: nam 41
ſi notorium eſt juris, vel facti, electum in ſcrutinio
ineligibilem eſſe, utique Canonici qui elegerunt ſcien-
ter indignum, illa vice ſunt ipſo jure privati poteſta-
te eligendi, & conſequenter variare non poſſunt alium
eligendo, ut *c. Cum in cunctis, §. fin. cap. Innotuit, & c.
Cum Vintonien. ſupra eod.* Unde Compoſtell. *hic num.* 1.
verſ. Quod autem dixi, & Abb. Antiqu. *eodem num.* de-
clarant hoc habere locum, ſi ſcrutinium ſit nullum
propter occultum impedimentum electi; tunc enim be-
ne poſſunt Canonici alium eligere. Nec obſtat *d. cap.
Cum terra*, quia loquitur de ignorantibus vitium ele-
cti, & diligentiam adhibentibus, ut ibi notat gloſſ. *fin.
circa med. verſ. Et loquitur*. Sed dicendum eſt, pœ-
nam *d. cap. Cum in cunctis*, non incurri per ſolam no-
minationem in ſcrutinio, ſed ad hoc requiri actum
conſummatum, videlicet electionem in communi, pro-
ut videntur loqui jura præallegata, & hodie eſt expe-
ditum in *c. Perpetuo, de elect. lib.* 6. Unde ſi publica- 42
to ſcrutinio appareat eum, in quem totum Capitu-
lum, vel major pars ipſius conſenſit, ineligibilem eſſe
propter aliquem defectum, puta ætatis, ordinum, na-
talium, & hujuſmodi; locus erit variationi, nec pot-
erunt Canonici eum eligere, ſi nominaverunt, vel con-
ſenſerunt in eligendum; adverſantur enim ſibi poſtula-
tio, & electio, ut *c. unico, de poſtul. Prælat. lib. 6.* & te-
nent hic Joann. Andr. *q.* 8. & Butr. *n.* 9. Secus ſi proba- 43
biliter dubitetur, an ſit poſtulandus, vel eligendus,
quia tunc non poterunt variare, argum. *c. Sacris, de
ſepult.* & quod ibi notatur, & *c. Non æſtimemus*, 13. *q.*
2. Utantur ergo illa forma: Eligo, & poſtulo, ut in *d.
c. unico*, & imputent ſibi qui exactius ante non inquiſi-
verunt, ſecundum Joann. Andr. *in 9. q.* & Butr. *ubi ſupra*.
Sed hic incidit QUÆSTIO, quid ſi publicato ſcru-
tinio aliquis dicat ſe paratum probare impedimentum
illius, qui habuit majorem partem ſuffragiorum in
ſcrutinio?
Putant Innoc. & Abb. Antiqu. differendam eſſe ele- 44
ctionem, ne Eccleſia ſuperfluis expenſis vexetur, *c. Lite-
ras, prope fin. de reſtit. ſpoliat.* nec citabitur tunc nomi-
natus, nec procedetur in modum inquiſitionis, ſecun-
dum Innoc. Sed hæc non placent Hoſtien. quia ad Capitu-
lum non pertinet has probationes recipere: eligant ergo,
& opponens, ſi velit, jus ſuum proſequatur coram ſupe-
riore, ut c. 1. *infr. eod. lib. 6.* Verum Joann. Andr. conci-
liando opiniones in 13. *qu.* putat primam eſſe veram, ſi
opponens dicat illum excommunicatum, & velit ad Ca-
meram mittere pro inſtrumento excommunicationis: &
e converſo, ſi amicus electi dicat illum eſſe abſolutum,
& velit mittere pro abſolutione, audietur: & idem
in ſimilibus caſibus; & ad Superiorem ſpectabit hoc

deciderе, ſecundum Anton. de Butr. *n.* 13. *in fin.* Sentit
ergo Joan. Andr. ſecundam opinionem Hoſtienſis proce-
dere, quando partes non habent probationes paratas,
quibus incontinenti docere poſſint de impedimento, vel
de illius remotione: & ita tranſeunt Doctores.

45 Fallit ſexto, in compromiſſariis, qui proceſſerunt ad
electionem per viam ſcrutinii; quia tales non arctantur
ad formam decretalis, *Quia propter*, ut ibi notant Do-
ctores, maxime Butr. *n.* 45. & ſic non eſt de neceſſitate,
ut publicato ſcrutinio ſequatur collatio, & communis
electio. Unde cum ceſſet ratio hujus cap. licet eis varia-
re, facit *c. Cum dilecti*, *ſupra eod.* & ita concludunt hic
Jo. Andr. & Cardin. *ambo in* 19. *qu.* & Butr. *n.* 17.

46 Fallit ſeptimo, in Patronis Eccleſiarum procedentibus
per viam ſcrutinii, quia poſſunt variare etiam ſcrutinio
publicato; tum quia non arctantur ad formam *d. c. Quia
propter*, ut de compromiſſariis dictum eſt in præcedenti
fallentia; tum quia actus ipſorum eſt præſentare, non eli-
gere, ut notatur in *c. Nobis*, *& c. fin.* & ibi Jo. Andr. in
fin. de jurepat. Quamobrem uſque ad præſentationem va-
rient indiſtincte Clerici, & laici, cum non ſint functi of-
ficio ſuo, poſt præſentationem vero laici tantum, ut *c.
Cum autem*, *eodem tit.* Ita Jo. Andr. & Card. hic *ambo in*
10. *q.* Butr. *n.* 18. & Abb. *n.* 5.

47 Fallit octavo, in civibus eligentibus ſibi poteſtatem,
qui variare poſſunt etiam ſcrutinio publicato, quoniam
eorum electio non eſt authorizabilis, id eſt eis delata a
canone: & refert hic Joann. Andr. in 21. *qu.* hoc fuiſſe
diſputatum in ſcholis Legiſtarum, & determinatum ut ſu-
pra, & fuit quæſtio Jacob. de Belvis, quam habes in *Auth.
de Collator. collat.* 9. & ſequuntur hic Butr. *n.* 19. Card.
in 21. *qu.* & Anchar. *n.* 3. *verſ. Secundo caſu principali*,
& Bart. in *l. Abſente*, *n.* 2. *de donat.*

48 Fallit nono & ultimo, in poſtulatione, in qua licitum
eſt variare etiam in ſcrutinio publicato: nam etſi gloſſ.
fin. hic, item gloſſ. in *c. Bone il* 2. *& in c. penult. & fin. ſu-
pra*, *de poſtulat. Prælat.* ſentiant hanc decretalem habere
locum etiam in poſtulatione per *c. In cauſis*, *ſupra eod.* &
quia utrobique eadem eſt ratio; idemque ſenſerint Bona-
guida, & Guil. Naſo: alii vero exiſtimaverint non eſſe
licitum variare poſt præſentationem poſtulationis factam
Papæ, ſed antea licere etiam publicato ſcrutinio. Pri-
mam tamen opinionem indiſtincte ſecuti ſunt gloſſ. Joan-
nis in *cap. De Siracuſane*, *in ver. Præſtiterunt*, *in fin.*
28. *diſt.* Philippus, Goffredus, Bernardus, Compoſt.
Hoſtien. & poſt eos Jo. Andr. hic *num.* 17. qui poſt proli-
xam diſputationem tandem in hoc reſidet, ut liceat a po-
ſtulatione recedere etiam poſt publicationem ſcrutinii.
49 Movetur primo per *d. cap. Bone*, *il* 2. *§. Nec nocebat*,
ſup. de poſtul. Prælat. ubi hoc efficaciter probatur per argu-
mentum a contrario ſenſu, quod eſt fortiſſimum, ut *cap.
Ex eo*, 15. *q.* 3. *& c. Cum Apoſtolica*, *in fine*, *infra*, *de
his*, *quæ fiunt a Prælat.* ubi concordan. *ff. leg.* 1. *§. Hujus
rei*, *ff. de offic. ejus cui mand. eſt juriſd.* Et ſemper eſt ve-
rum, niſi in duobus caſibus. Primus eſt, ubi illius argu-
menti contrarium reperitur expreſſum in jure, ut *cap. Si
quis a ſimoniacis*, 1. *q.* 1. *& l. Conventicula*, *C. de Epiſc.
& Cler. cum ſimil.* Secundus eſt, ubi verba legis non ponun-
tur cauſative, ſed narrative, vel modaliter, ut notat
Specul in *tit. de diſput.* & allegat. Advocat. *§. Poſt hæc*,
verſ. Vel non obſtat ſenſus, & Azo in Brocardis *charta* 8.
ſub rubr. Contrarius ſenſus legis, &c. Quorum neutrum
concurrit in terminis prædictæ decretalis *Bona*, ut opti-
me deducit Jo. Andr. *n.* 18. & Butr. poſt eum *n.* 24. Deinde
movetur ex allegatis per eum in ſolutione contrariorum *n.*
19. Ac demum quia plures, & majores hanc opinionem
ſequuntur, ut *cap. In canonicis*, 19. *diſt.* & ita eam com-
50 munem eſſe teſtatur hic Cardin. in 22. *q.* Non obſtat hæc
decretalis, quia loquitur in electione, nec debet extendi
ad poſtulationem, quia diverſa eſt ratio; non enim in
poſtulatione facienda eſt collatio, nec poſtea communis
poſtulatio, cum nulla forma reperiatur a jure præſcripta
in poſtulatione: nam de electione loquitur Concilium ge-
51 nerale in *cap. Quia propter ſupra eod.* Præterea non vide-
tur requiri tanta ſolemnitas in actu poſtulationis, per
quem jus non acquiritur, ut hic fatetur gloſſ. fin. ſicut in
actu electionis, per quem acquiritur jus. Ad hæc cum in
poſtulatione non ſit conſenſus matrimonialis, hinc nulla
oritur infamia poſtulato. Ad d. decretalem, *In cauſis*,
& ad alia argumenta contraria reſponde, ut hic plene per
Joann. Andr. & Card. *ubi ſupra.*

Secunda regula, quæ ex hac decretali colligitur a con- 52
trario ſenſu, eſt hujuſmodi, videlicet, Electores variare
poſſunt ante publicationem ſcrutinii; & ita hic deducunt
Vincent. Goffred. & Innoc. *num.* 2. *col.* 2. *in princ. verſ.
Item argumento a contrario ſenſu*, Compoſt. *n.* 14. *in ver.
Variare*, Hoſt. *in princ.* Jo. Andr. & Card. *ambo in* 2. *qu.*
Butr. *n.* 5. & alii communiter. Et procedit hæc regula non 53
tantum in Canonicis, ſed etiam in Superiore, ad quem
propter illorum negligentiam jus eligendi ſit devolutum,
ut per Abb. Antiq. *n.* 4. Et vide quæ dixi ſupra in tertia am-
pliatione *n.* 13.

Sed declaratur eadem regula, ut procedat, antequam 54
ſcrutatores recedant de loco, ubi vota ſcrutantur. Secus
poſtquam abſceſſerint, & ſe contulerint ad locum, ubi
ſunt alii electores; quia tunc non poſſunt variare, cum
jam ceſſaverint ab officio, & res non ſit amplius integra,
arg. *c. In cauſis*, *ſupra eod. & c. Præterea infra*, *de teſtib.
cogen.* Ita Innoc. *hic n.* 2. Jo. Andr. *n.* 45. & Card. in 2. *qu.*
Qui tamen hoc ſublimitant, niſi toti Capitulo, vel ma- 55
jori parti placeret, ut illud ſcrutinium deſtrueretur; hoc
enim efficere poſſet etiam ſine ulla cauſa, cum Capitu-
lum, quod fecit, ad libitum deſtruere poſſit; nulli enim
fit præjudicium, nec ulla infamia oritur nominato, cum
clauſa ſint vota. Verum Compoſt. & poſt eum Joan. Andr.
n. 26. dicunt hoc poſſe fieri tantummodo ex juſta cauſa,
velut ſi ante publicationem ſcrutinii perveniret ad illorum
notitiam aliquis defectus nominati, ut *§. Si autem neſcis*,
C. de furt. Secus ſi malitioſe, ſicut fertur factum fuiſſe in
Eccleſia Eboracenſi, ubi unus ex ſcrutatoribus videns
quendam a majori parte nominatum, procuravit pertur-
bationem in Capitulo, ne fieret ſuffragiorum publicatio.
Sed Jo. de Imola hic *num.* 5. *verſ. Adde dictis ſuis duo*, te-
net cum Innocentio, quod indiſtincte, ex quo non eſt
publicatum ſcrutinium, poſſit Capitulum, vel major
pars ipſius variare, & primum ſcrutinium dilacerare, &
ad novum procedere, per hanc decretalem, quæ varia-
tionem interdicit ſimpliciter poſt publicationem ſcrutinii.
Ergo illam permittit libere ante publicationem, ſumpto
argumento a contrario ſenſu, quod eſt validiſſimum,
ut dictum eſt ſupra *n.* 49. & hoc ſatisplacet.

QUÆRO, cum in Conſtitutione Gregorii XV. de 56
Romani Pontificis electione, in *§. Rurſus*, ſtatutum ſit,
ut nemo per viam ſcrutinii, ſeu acceſſus habeatur pro
electo niſi publicatis omnibus ſuffragiis: quid ſi caſu, vel
malitioſe ſchedulæ aliquæ deperierint, ita ut publicatio
perfici non poſſit: Finge enim poſt inchoatam publicatio-
nem aliquot ſchedulas eſſe combuſtas, vel dilaceratas, aut
in terram dilapſas, vel abſconditas incuria, vel fraude
alicujus, adeo ut reperiri non valeant: Nunquid nomi-
natus in ſcrutinio nihilominus habendus ſit pro electo?

Dupliciter hic caſus poteſt contingere. Primo, antequam
conſtet ſic nominatum habuiſſe duas tertias ſuffragiorum
partes: & hoc primo caſu ſi aliquibus votis publicatis
nulla alia ſuperſit ſchedula, quæ aperiri, & legi poſſit,
abſolutum erit ſic nominatum non eſſe electum; non enim
habuit ſuffragia duarum ex tribus partibus Cardinalium,
quod eſt de ſubſtantia electionis tam ex Bulla Gregorii in
§. Quod ſi electio, quam ex juris communis diſpoſitione,
ut in decretali *Licet*, *ſupra eod.* Nec poteſt plura habere
cum nulla alia ſchedula reperiatur, ut per ſe patet. Sin
autem ſchedulæ non perierint omnes, ſed aliquæ ſuper-
ſint in calice; ſatis ambiguum videtur, an nihilominus
publicatio ſit conſummanda, an vero deveniendum ſit
ad novum ſcrutinium. Fac enim Cardinalem Hoſtien-
ſem ex triginta Cardinalibus præſentibus habuiſſe in ſcru-
tinio novemdecim vota, atque ita unum tantum deeſſe,
ad hoc ut cenſeatur canonice electus. Fac deinde alteram
ex ſchedulis, dum e calice extraheretur a ſcrutatori-
bus, in terram cecidiſſe, ita ut inveniri non poſſit.
Cardin. Hoſt. inſtabit ut publicatio compleatur, in qua
ſi vel unum ſuffragium habuerit, illico affirmabit ſe ele-
ctum. Alii objicient publicationem non eſſe ulterius
proſequendam, quia illa perfici non poteſt, cum deſit
una ex ſchedulis ad eam abſolvendam neceſſariis; proin-
deque inſtabunt, ut ſchedulæ omnes comburantur, &
novum inchoetur ſcrutinium ad præſcriptum Conſtitutio-
nis. Et quamvis hoc ultimum videatur de jure verius,
quia publicatione ſcrutinii inchoata, & nondum con-
ſummata, licitum eſt electoribus variare, ſecundum ea
quæ dicta ſunt in prima Fallentia *num.* 35. hinc tamen
maxima oriri poſſet turbarum occaſio; ideoque utile

eſſet

eſſet illi occurrere Apoſtolicæ Sedis oraculo. Secundo hic caſus poteſt contingere, poſteaquam conſtitit nomina-
57 tum habuiſſe in publicatione ſcrutinii duas ex tribus partibus ſuffragiorum; & tunc res videtur magis dubia. Favet electioni, quod peracta fuerit per ſecreta ſchedularum ſuffragia duarum ex tribus partibus Cardinalium in conclavi præſentium, electi ſuffragio non computato. In hoc enim conſiſtit demum forma integra per Gregorianam Conſtitutionem inducta in electione Romani Pontificis, quæ per ſcrutinium fieri dicitur, ut in *d. §. Quod ſi electio*, & caſus, vel culpa ſuperveniens non videtur obeſſe electioni jam perfectæ, & conſummatæ, argum. *l. 2. ff. de itin. actuque privat.* ubi dicitur: Nec enim corrumpi, aut mutari quod recte tranſactum eſt ſuperveniente delicto poteſt, *leg. Patre furioſo, ff. de his, quæ ſunt*
58 *ſui, vel alien. jur.* Item actus ex ſe perfectus per contrarium eventum non reſolvitur, *leg. Donationes, ff. de donat.* etiamſi poſtea eveniat caſus, a quo non potuit inchoari, *leg. Si quis alicui, ff. de acquir. hered. & leg. Si Gaudentius*, & ibi Bald. *Cod. de contrahen. empt. leg. In ambiguis, §. 1. ff. de reg. jur.* & regula *Factum legitime,*
59 *eod. tit. lib. 6.* Præterea non videtur requiri conſummatio publicationis, niſi ubi illa fieri poteſt. Quod ſi fortuito aliquo caſu, multoque magis ſi dolo, vel fraude alicujus ex electoribus id reddatur impoſſibile, Sanctiſſimus non videtur voluiſſe ad illud adſtringere, cum impoſſibilium nulla poſſit eſſe obligatio, & lex non feratur niſi ſuper poſſibili, *c. Erit autem lex 4. diſt.* Et quamvis publicatio requireretur pro forma, tamen ubi forma ex aliquo caſu eventitio non poteſt ſervari, valet actus geſtus, etiam tali forma non ſervata, ut notant Doctores in *l. Turpia, §. fin. ff. de legat. 1.* Aym. *conſ. 82. num. 2. & conſ. 77. n. 7.* Ideoque in partibus, in quibus nullus eſt Parochus, vel Epiſcopus, matrimonia conſiſtunt etiam abſque præſentia Parochi, adhibitis ſaltem duobus teſtibus, ut olim declaravit ſanct. mem. Clemens VIII. ex ſententia Congregationis Concilii; & legem non ligare, ubi illa de facto ſervari non poteſt, in hac ipſa materia electionis tradit Abb. in *c. Quia propter, §. Vel ſaltem prope fin. ſupra*
60 *eod.* poſt Joan. Andr. in *reg. In toto, in Mercurial.* Ac demum etiamſi publicatio omnium, & ſingulorum ſuffragiorum eſſet ſimpliciter, & abſolute neceſſaria ad validitatem electionis; nihilominus quando illa omittitur fraude, & culpa electorum, cauſa nocendi electo, tunc talis omiſſio non vitiat, ut in ſolemni publicatione tradit Hoſt. in *d. cap. Quia propter, ad fin. in ver. Solemniter.* Cujus opinionem ſatis probabilem dicit Abb. *ibidem in §. fin. num. 1.* Fraus enim, & dolus non debet electoribus patrocinari in præjudicium electi, *c. Cum univerſorum, de rer. permut. c. Officii, de teſtam. & c. Cum dilectus, de*
61 *religioſ. domib.* Et in ſimili quamvis ſit unum ex ſubſtantialibus requiſitis, ut poſt collationem electio fiat incontinenti, nullo ſcilicet actu extraneo intermedio, alias non valeat, ut eſt caſus ſecundum lecturam magis communem in *cap. Cum poſt petitam, ſupra eod.* & tradunt omnes in *d. cap. Quia propter*, præſertim Abb. *num. 16. verſ. Quartum decimum;* tamen hoc procedit, quando electio protrahitur per ſimplicitatem, vel negligentiam electorum, vel de conſenſu electi; ſecus ſi mala fide: quod in dubio præſumitur, ut omnis fraus excludatur. Ita notabiliter ſcripſit Hoſt. in *d. cap. Cum poſt petitam n. 4. verſ. Et hoc quod dicit.*
62 Contra electionem vero urget, quod Conſtitutio diſertis verbis diffinit neminem in ſcrutinio pro electo habendum eſſe niſi publicatis omnibus ſuffragiis; atque ita certum videtur ante conſummatam omnium ſuffragiorum publicationem negotium electionis non cenſeri abſolutum, ſed potius eſſe, ut dicitur, in fieri. At quotieſcunque negotium non eſt perfectum, ſive caſu, ſive culpa accidat, ut nequeat perfici, actus remanet omnino nullus, ut probat textus in *l. Contractus*, ubi Bald. *n. 11. C. de fid. inſtrument.* & tradit Anchar. *conſ. 332. incipien. Pro clariori, verſ. Pro tanto dico;* hoc enim caſu ceptum non habetur pro completo, ut *l. Quintus, §. An aurum, ff. de aur. & argent. leg. & leg. Stipulatio, §. Opus, ff. de nov. oper. nunciat. & l. Ex his, C. quand. dies l. ced.* Hinc non juvat præſcriptio inchoata, ſi fuerit interrupta, *cap. Illud, infra de præſcript.* & fruſtra velociter currit, qui priuſquam ad metas perveniat, deficit, *cap. Incaſſum, de pœnit. diſt. 3. & c. 1. de remunc.* Nec ſubſiſtit teſtamentum inchoatum nondum perfectum. *Inſtitut. quib. mod.*

Fagnan. in I. Lib. Decretal.

teſtam. infirmen. §. penult. in fin. Ideoque etſi teſtamentum, 63
quod pater condidit inter liberos, valeat abſque publicatione Notarii, & aliis ſolemnitatibus, ut *l. Hac conſultiſſima, §. Ex imperfecto, & Auth. Quod ſine, C. de teſtam.* tamen ſi pater poſt conditum teſtamentum voluerit, ut illud publicaretur, & ante publicationem obierit, teſtamentum dicitur nullum ex defectu voluntatis, & appellatur potius teſtamenti præordinatio, quam teſtamentum, ut conſuluit Oldrad. *conſ. 119. incipien. Titius condidit teſtamentum.* Cujus opinio communis eſt, ut teſtatur Jaſ. qui in eadem facti ſpecie reſpondit *conſ. 115. vol. 4.* Eodem igitur modo tametſi ex *c. Licet de vitanda, ſupra eod.* ille abſque ulla exceptione ab univerſali Eccleſia Romanus Pontifex habeatur, qui a duabus partibus concordantibus electus fuerit, & receptus, ita ut propterea contra electionem tunc non poſſet admitti ejuſmodi exceptio, quod vota omnia non eſſent publicata; tamen quia hodie in Gregoriana Conſtitutione ſancitum eſt, ut nullus habeatur pro electo niſi publicatis omnibus ſuffragiis, profecto ſi ante abſolutam publicationem perierint ſchedulæ, electio nulla dicenda erit ex defecto voluntatis, & potius dici poterit electionis præordinatio, quam electio; nihil enim dicitur actum, cum quid ſupereſt agendum, *c. Nihil, 7. queſt. 1. & l. penult. C. ad Syllanian.* & quamvis 64
principium ſit potiſſima pars cujuſque rei, *lib. 1. ff. de orig. jur.* perfectum tamen conſiſtit ex omnibus ſuis partibus, ut ibi dicitur. Unde libro legato, intelligitur legatus liber ſcriptura perfectus, *leg. Librorum, §. Quod ergo, ff. de legat. tertio*, & verbo, *Operis*, intelligitur opus perfectum, *l. 1. §. 1. de verbor. ſignific.* & ædificium perfectum dicitur quod ita conſummatum eſt, ut uſui eſſe poſſit, *l. ædificia, §. Perfeciſſet, ff. eodem tit.* & ſolvendo nemo eſſe intelligitur, niſi qui ſolidum poteſt ſolvere, *l. Solvendo, ff. de verbor. ſignif.* & edere non videtur, qui totam ſtipulationem non edit, *l. 1. §. Edere, ff. de edend.* facit textus in *l. Scyphi, ff. de opt. legat.* Præſertim vero, quia Conſtitutio utitur dictione illa univerſali, *Omnibus*, quæ importat, ut nullus cenſeatur electus, ſi vel unum ſuffragium reſtet publicandum, *cap. Si Romanorum 79. diſt. l. 3. ff. de offic. Præſid.* gloſſ. *fin. in c. Solita de major. & obedien.*

Nec relevat, quod ex votis publicatis appareat nominatum habuiſſe duas tertias partes. Quia nihilominus electio non dicitur perfecta, & conſummata, ſed informis, cum Conſtitutio ad hoc requirat ex neceſſitate, ut ſuffragia omnia ſint publicata. Ad hoc *l. 1. §. Hæc autem verba, ff. Quod quiſque jur. & c. In his, infra, de verborum ſignific. c. Quod vero non formatam 32. q. 2. & c. Si aliquis, cum ibi notat. infra de homicid.* Imo verba illa: *Nemo habeatur pro electo, niſi publicatis omnibus ſuffragiis*, ſi ſedulo expendantur, nullatenus ſunt intelligenda de illo, qui in actu publicationis nondum habuit duas tertias ſuffragiorum partes; quia hoc modo Conſtitutio eſſet de indubitabili, contra textum in *l. Labeo, ff. de carbon. edict.* Nemini enim dubium eſſe poteſt de nullitate electionis illius, qui ante abſolutam ſcrutinii publicationem nondum pervenit ad duas partes ſuffragiorum, & ineptum fuiſſet ſuper hoc legem condere, cum talis non ſit electus, etiamſi ſuffragia omnia ſint publicata, ut eſt clarum. Videtur ergo dicendum illa verba eſſe proprie intelligenda de nominato a duobus partibus, quem Conſtitutio nihilominus non vult haberi pro electo niſi publicatis omnibus ſuffragiis; & cum verba ſint ſatis clara, non admittunt interpretationem ſermonis, aut conjecturam voluntatis, *leg. Pedicalis, §. Argento, ff. de aur. & arg. leg. Licet Imperator, ff. de legat. 1.* Socin. ſen. *conſ. 13. Præſens conſultatio, num. 38. lib. 1.*

Porro ſi hic caſus alicujus ſchedulæ deperditæ poſt inchoatam publicationem, contingeret non in ſcrutinio, ſed in ſcrutinio, & acceſſu; res parum haberet difficultatis. Nemo enim habendus eſſet pro electo ante completam, & conſummatam publicationem, etiamſi aliquis perveniſſet ad duas partes ſuffragiorum. Ratio eſt, quia poſſet dari caſus, ut nominatus a duabus partibus, publicatis poſtea ſuffragiis non remaneret canonice electus, puta ſi alius quiſpiam in ſcrutinio, & acceſſu haberet totidem, aut plura ſuffragia: nam in ſuffragiorum paritate neuter eſt electus, in imparitate vero qui numero ſuffragiorum ſuperior erit, ut expreſſe ſtatuitur in Bulla Gregorii in *§. At ſi contingat:* unde cum jus electionis ſit in ſuſpenſo, & pendeat a futuro eventu; nulli poteſt cenſeri jus acquiſitum, antequam ex publicatione omnium ſuffragiorum appareat electum

non ſolum habuiſſe duas tertias ſuffragiorum partes, ſed etiam neminem alium habuiſſe in numero ſuffragiorum ſuperiorem, vel æqualem, ex his, quæ notantur in *cap. Cumana, ſupra eod.* Nam quod pendet, non eſt pro eo quaſi ſit, dicit textus in *l. Is damnum*, § *Quod pendet*, *ff. de reg. jur.* & notatur in *c.* 2. *infra de appellat.* & quod incertum eſt, perinde eſt, ac ſi non eſſet, *l. Duo ſunt Titii*, *ff. de teſtam.* & *l. Si ita fuerit*, *ff. de reb. dub.* & facit quod in propoſito ſcripſi in *cap. Maſſana*, *num.* 23. & *ſeq. ſupra eodem*. Forte expediret, ut Beatiſſimus Romanus Pontifex ad obviandum periculis declararet, ut ſi caſu, vel culpa, dolove malo alicujus acciderit, ut publicatio ſuffragiorum compleri non poſſit; nihilominus ſchedulæ quæ ſuperſunt, aperiri debeant, iſque intelligatur Canonice electus, qui in ſcrutinio habuerit ſuffragia duarum ex tribus partibus Cardinalium in conclavi præſentium, ſuffragio electi non computato; in ſcrutinio vero, & acceſſu ſimiliter is habeatur pro electo, qui ad duas ſuffragiorum partes pervenerit, niſi quiſpiam alius habuerit totidem, vel plura ſuffragia: quo caſu in paritate neuter cenſeatur electus; in imparitate vero qui numero ſuffragiorum erit ſuperior. Salvo, &c.

DE TRANSLATIONE EPISCOPI.

Innocentius III. Antiocheno Patriarchæ.

CAPUT I.

CUm ex illo generali privilegio, quod beato Petro, & per eum Eccleſiæ Romanæ Dominus noſter indulſit, Canonica poſtmodum manaverint inſtituta continentia majores Eccleſiæ cauſas ad Sedem Apoſtolicam perferendas; ac per hoc translationes Epiſcoporum, & ſedium mutationes, ad ſummum Apoſtolicæ ſedis Antiſtitem de jure pertineant: nec ſuper his quicquam, præter ejus aſſenſum, debeat immutari: Miramur, quod L. Apamen. electum in Tripolitanam Eccleſiam tranſtuliſti, & novo quodam mutationis genere parvificaſti majorem, & magnum quodammodo minoraſti, epiſcopare Archiepiſcopum, imo potius dearchiepiſcopare præſumens. Licet enim dictus L. nondum fuiſſet in Archiepiſcopum conſecratus, confirmationis tamen munus receperat, & Archiepiſcopalia (quantum ei licuit) miniſtrat: ſicut nobis ipſius relatione innotuit, qui ſe Valien. Epiſcopum aſſeruit confirmaſſe. Ne igitur perpetrandi ſimilia ceteris audacia tribuatur, te ab Epiſcoporum confirmatione duximus ſuſpendendum.

SUMMARIUM.

1 *PAtriarcha, qui confirmatum in Archiepiſcopum transfert ad Sedem Epiſcopalem, ab Epiſcoporum confirmatione ſuſpenditur.*
2 *Cauſa majores Eccleſia ad Papam pertinent non ex vi reſervationis Apoſtolica, ſed ex inſtitutione divina.*
3 *Et hac authoritas ab inferioribus acquiri non poteſt conſuetudine, aut praſcriptione etiam immemorabili.*
4 *Conſuetudo contra jus divinum eſt corruptela, & omnino impraſcriptibilis.*
5 *Papa in ſpiritualibus omnia poteſt, & nullus poteſt quarere poſſeſſionem, qua illi prajudicet.*
6 *Praſcriptio non currit contra Eccleſiam Romanam reſpectu ſuprema poteſtatis.*
7 *Hominis proprii expreſſio in materia dignitatem concernente non reſtringit diſpoſitionem ad perſonam.*
8 *Translationes Epiſcoporum, & ſedium mutationes ſunt ex majoribus Eccleſia cauſis.*
9 *In dignitatibus Eccleſiaſticis non licet de majori ad minorem tranſire, n.* 15.
Declaratur, n. 20. *& ſeqq.*
11 *Renunciatio Epiſcopi non valet, niſi per Papam fuerit admiſſa.*
12 *Epiſcopus, qui propria authoritate ad aliam Eccleſiam ſe transfert, carere debet utraque.*
13 *Epiſcopus, qui infra ſex menſes munus conſecrationis non ſuſcepit, eſt ipſo jure privatus Eccleſia.*
14 *Non tamen poteſt cedere propria authoritate, niſi factum ſit notorium, vel declaratum per ſententiam; ſed bene poteſt, ac debet cedendi licentiam poſtulare, n.* 24.
15 *Ab Epiſcopatu ad Scholaſticam tranſire non licet.*
16 *Tranſlatio Epiſcopi requirit cauſam utilitatis, vel neceſſitatis Eccleſia, & aliter tranſiens dicitur ſpiritualis adulter, n.* 18.
17 *Papa ſolus diſſolvit ſpirituale conjugium non humana, ſed divina authoritate.*
19 *Subreptitia eſt impetratio dignitatis facta ſub narrativa ceſſionis Epiſcopatus, ſi ceſſio fuit invalida:*
20 *Archiepiſcopo, qui ex juſta cauſa ceſſit, licite de Epiſcopatu vacante provideri poteſt.*
21 *Imo & de Parochiali.*
22 *Secus ſi ceſſio facta fuerit in fraudem ad obtinendum Epiſcopatum locupletem.*
23 *Sed qui fraudem allegat, probare debet.*

CUm ex illo. Patriarcha, qui confirmatum in Ar- 1
chiepiſcopum transfert ad Sedem Epiſcopalem, ab
Epiſcoporum confirmatione ſuſpenditur. Hoc dicit Joann.
Andr. Bald. Bertram. Butr. Card. Anchar. Imol. & Joann.
de Anan. Aliqui allegant etiam Abbatem Siculum, ſed
per errorem, quia non ſcripſit ſuper Capitulis hujus tituli, & in ejus Commentariis inſertæ fuerunt lecturæ Joan.
de Imola. Dividitur in quatuor partes. Prima probat
translationem Epiſcoporum ſoli Papæ competere. *Secunda* narrat reprehenſibile factum Patriarchæ, ibi, *Miramur*. Tertia tacitæ quæſtioni reſpondet, ibi, *Licet*.
Quarta pœnam imponit, ibi, *Ne igitur*.

Nota primo, ex principio literæ, majores Eccleſiæ 2
cauſas ad Summum Pontificem pertinere, non ex vi reſervationis Apoſtolicæ, ſed ex inſtitutione Divina, concordat *c. Ducum*, 3. *q.* 6. ibi, *Domino inſtituente ad Romanam Eccleſiam quaſi ad matrem, atque apicem omnes majores Eccleſia cauſa, & judicia Epiſcoporum recurrant*.
Et ſcripſi plenius in *c. Perniciosſam a num.* 28. *uſque ad n.* 72. & præſertim *n.* 56. *infra de offic. ordin.*

Ex quo notabiliter infero, ut hæc authoritas cogno- 3
ſcendi, aut decidendi majores Eccleſiæ cauſas, ab Epi-
ſcopis, & aliis inferioribus acquiri non poſſit conſuetu- 4
dine, aut præſcriptione etiam immemorabili, quia talis
conſuetudo, cum ſit contra jus divinum, eſt corruptela, & omnino impræſcriptibilis, *cap. fin. ſupra de conſuet.* & notat Innocent. in *cap. Bona il* 2. *paulo ante num.* 2.
de poſtul. Pralat. dicens: Contra Papam, qui circa ſpiri- 5
tualem juriſdictionem omnia poteſt, & plenitudinem poteſtatis habet, nullus poteſt quærere poſſeſſionem, quæ
ei præjudicet, cum illam habeat a Domino tantum, &
ideo eſt immutabilis, *cap. In novo, & cap. ſeqq.* 21. *diſt.*
cap. Omnes 32. *diſt. cap. Imperator* 96. *diſt.* & §. 1. *diſt.* 5.

Sequi-

Sequitur Abb. *conſ. 8x. Quanquam, paulo poſt princip. verſ. Quia licet lib.* 1. ubi ait, contra Eccleſiam Romanam non currere præſcriptionem reſpectu ſupremæ po-
6 teſtatis, ſicut nec contra Deum, cujus vices gerit. Ad hoc bonus text. in *cap. Nemo 16. qu. 3.* & facit *l. Competit, Cod. de præſcript. 30. vel 40. annorum*, & hic junge quod plene notavi in *c. Conſuetudines ſupra de conſuetudin.*

7 Secundo nota ibi, *l. Apamen. Archiepiſcopum*, quod in materia dignitatem concernente expreſſio proprii nominis non reſtringit diſpoſitionem ad perſonam, ſed texlis cenſetur diſpoſitio; & ſic potentius operatur natura ſubjectæ materiæ, quam proprii nominis expreſſio, Butr. & Imol. *hic num.* 3.

8 Tertio nota ibi, *Tranſlationes Epiſcoporum, &c.* inter majores Eccleſiæ cauſas recenſeri Epiſcoporum tranſlationes, ac ſedium mutationes, *cap. Omnis qui gemebat, c. Et temporis qualitat 7. quæſt. 1. cap. Quod tranſlationem de offic. legat. & infra eodem per tot.* Imol. *hic num.* 5. & reliqui omnes.

9 Quarto nota ibi, *Epiſcopare Archiepiſcopum, imo potius dearchiepiſcopare præſumens*, in dignitatibus Eccleſiaſticis non eſſe licitum deſcendere, id eſt, de majori ad minorem tranſire, ut hic eſt expreſſum, & in *cap. Legimus in fin.* ibi: Qui provehitur, de minori ad majus provehitur, 93. *diſt. & in cap. Licet, verſ. Quod ſi ad majorem*, & ibi gloſſ. 2. *infra eodem*, Butr. & Imol. *hic num.* 7. Nam gradatim conferuntur honores, *l. Ut gradatim, ff. de muner. & honor.* quod latius examinabitur infra *n.* 15.

10 Ex hoc infero ad dubium propoſitum in Sacra Congregatione rerum Conſiſtorialium habita die 28. Januarii 1649. ſuper tranſitu Electi Sancti Jacobi de Cuba in Indiis Occidentalibus ad Scholaſticam Eccleſiæ Salamantinæ. Facti ſeries ſic ſe habet.

Martinus de Celaga Ocariz a Rege Catholico præſentatus ad dictam Eccleſiam S. Jacobi, fuit de ea proviſus in Conſiſtorio die 20. Novembris 1645. qui tamen die 22. Octobris immediate præcedentis fuerat præſentatus ad dictam Scholaſticam Eccleſiæ Salamantinæ; die vero 28 Decembris ejuſdem anni conſtituit procuratores tam ad cedendum juri ſibi competenti ad dictam Eccleſiam de Cuba, quam ad procurandam proviſionem dictæ Scholaſticæ: & ſubinde 14. Maii 1646. ſupplicatio ſuper proviſione ejuſdem Scholaſticæ expedita fuit, in qua leguntur verba infraſcripta, videlicet: Supplicat igitur, &c. Martinus, &c. Electus ſancti Jacobi de Cuba, &c. quatenus ſibi, qui electioni de ſua perſona ad Eccleſiam ſancti Jacobi de Cuba auctoritate Apoſtolica factæ munere conſecrationis minime ſuſcepto renunciavit, ſpecialem gratiam faciendo, &c. Scholaſticam prædictam conferre, ſecumque deſuper, quatenus opus ſit, opportune diſpenſare dignemini, &c. Ipſo nunc in pacifica poſſeſſione perſeverante, Rex Catholicus ad dictam Eccleſiam ſancti Jacobi de Cuba uti vacantem per liberam ejus ceſſionem alium præſentavit.

11 Dubitatum eſt, nunquid Eccleſia ſancti Jacobi vacet, & quomodo: & quatenus non vacet, an ceſſio electi ſit admittenda.

Dictum eſt primo, Eccleſiam hanc non vacare per ceſſionem, quia etſi electus dederit mandatum ad cedendum, tamen nullibi apparet hujuſmodi ceſſionem a Sanctiſſimo fuiſſe admiſſam: nam in ſupplicatione renunciatio fuit ſimpliciter narrata, nec pro illius admiſſione ſupplicatum fuit, ſed tantummodo pro proviſione Scholaſticæ, prævia diſpenſatione, quatenus opus eſſet. Et Sanctitas Sua proviſionem, & diſpenſationem petitam conceſſit, ſed renunciationem nullatenus admiſit, prout requirebatur ad hoc, ut Eccleſia vacaret, ut *cap. Inter corporalia, & cap. xit. infra eod.*

12 Alioquin Epiſcopus, qui propria auctoritate relicta ſua Eccleſia ad aliam ſe transfert, carere debet utraque, ut ſtatuitur infra in *c. Quanto*.

13 Similiter dictum eſt eandem Eccleſiam non vacare ob non ſuſceptum munus conſecrationis infra ſex menſes ad præſcriptum *c. Quoniam 75. diſt. c. Quoniam 100. diſt.* & Concilii Trid. *ſeſſ.* 23. *cap.* x. quandoquidem de hoc nullatenus conſtat: confeſſio enim electi facta in ſupplicatione emanavit die 14. Maii 1646. & proviſio in Conſiſtorio facta fuerat die 20. Novembris immediate præcedentis, & ſic ſemeſtre tempus ad munus conſecrationis ſuſcipiendum nondum effluxerat, ſed adhuc ſupererant ſex dies, intra quos bene illud ſuſcipere poterat. Sed eſto infra ſex menſes non fuiſſet conſecra- 14
tus, tamen ex eo, quod titulus electi redactus eſſet ad non titulum, non licuiſſet ei cedere ſine auctoritate Papæ, niſi factum eſſet notorium, vel declaratum per ſententiam, ut tradit Anton. de Butr. *in cap. Niſi cum pridem num. 8. verſ. Infertur ſecundo de renunciat.*

Rurſus dictum eſt ceſſionem Epiſcopatus non eſſe 15
admittendam, quia hujuſmodi tranſitus ab Epiſcopatu ad minorem dignitatem eſt contra Canonica inſtituta, ut hic, & in concordantibus ſupracitatis in quarto notabili; nec ulla affertur cauſa, quæ juſtificet tranſlationem; & tamen, ut legitur in *cap. Mutationes 7. q.* 1. mutationes Epiſcoporum ſcitote communi utilitate, 16
atque neceſſitate fieri licere, *& infra:* Non enim tranſit de civitate ad civitatem, nec tranſfertur de minori ad majorem, qui hoc non ambitu, nec propria voluntate facit, ſed aut vi a propria Sede pulſus, aut neceſſitate coactus, aut utilitate loci, aut populi, non ſuperbe, ſed humiliter ab aliis tranſlatus, & inthronizatus eſt, concordat *cap. Scias frater eadem cauſ. & quæſt. & cap. Quanto infra eod.* ibi, *Non enim homo, ſed Deus ſeparat, quos Romanus Pontifex (qui non puri* 17
hominis, ſed veri Dei vicem gerit in terris) Eccleſiarum neceſſitate, vel utilitate penſata, non humana, ſed divina potius auctoritate diſſolvit. Idque jure merito, quia diſſolutio ſpiritualis conjugii, quam Deus ſuo judicio reſervavit, ut in *cap. Inter corporalia infra eod.* requirit cauſam gravem, ſicut requirit diſſolutio matrimonii carnalis non conſummati, ut notatur in *cap. Ex publico de Converſ. conjugat.* Idenque inevitabilem neceſſitatem exigit, text. *in cap. Sicut vir 7. qu.* 1. Et 18
aliter tranſiens dicitur ſpiritualis adulter, ut ibi, & in *cap. Sicut alterius eadem cauſ. & quæſt.*

Poſtremo dictum eſt, proviſionem, ut præfertur, 19
factam de Scholaſtica eſſe ſubreptitiam; quia electus narravit in ſupplicatione ſe renunciaſſe juri ſibi competenti ad Eccleſiam de Cuba: quæ verba intelliguntur de renunciatione valida, *l. 4. §. Condemnatum, ff. De re judicat.* & tamen renunciatio fuit nulla, cum per Papam non fuerit admiſſa, ut in *d. cap. Quanto infra eod.* Nec potuit appellari renunciatio, & ſic fuit obreptum Papæ, ex traditis per Abb. in *conſ. 98. In caſu n. 4. in fin. & num 50. verſ. Non obſtat ſecundum motivum lib.* 1. Sanctiſſimus autem providit de Scholaſtica cum ſuppoſito renunciationis, ſcilicet validæ, ſed non diſpenſavit cum eo, ut non obſtante, quod adhuc retineret Epiſcopatum, poſſet aſſequi aliud beneficium incompatibile.

Porro ſi electus antea ceſſiſſet Epiſcopatui de licen- 20
tia Summi Pontificis, & multo poſtea ceſſante omni fraude fuiſſet proviſus de Scholaſtica, non obſtaret hæc Decretalis, ut pulchre determinat Hoſtienſis *hic n. 7:* ubi quærit: Quod ſi Archiepiſcopus ex juſta cauſa ceſſit, nunquid ei poterit de Epiſcopatu aliquo vacante provideri? & reſolvit, poſſe, dicens ſic fuiſſe judicatum per Clementem IV. quando Nelſranicus Archiepiſcopus Salisburgenſis ceſſit, & Dux Poloniæ ad eandem Eccleſiam promotus extitit, & prædicto Archiepiſcopo de Epiſcopatu Jeſionienſi Eccleſiæ etiam eidem Salisburgen. ſubjectæ proviſum fuit. Nec obſtat, quod hic dicatur; quia in proviſione non dearchiepiſcopatur, imo quando ceſſit, dearchiepiſcopatus fuit, & remanſit tantum Epiſcopus, cui propterea licite de Epiſcopatu providetur; unde etiam eſt, ut talis poſſit in alterius Eccleſiæ Epiſcopum licite poſtulari, *cap. Poſt tranſlationem infra de renunciat. cap. fin. ſupra de poſtulat. Prælat.* & conſequenter non obſtat, quod videatur deſcendere: imo enim eo tempore, quo ei providetur, non deſcendit, ſed potius aſcendit, cum de nullo Epiſcopatu ad Epiſcopatum aſcendat, ut patet in *cap. 1. infra de ordinat. ab Epiſcop.* Imo in proviſione non in- 21
ſpicitur aſcenſus, quin potius ſuſtentationi neceſſariæ ſubvenitur; unde in tali caſu etiam de Parochiali Eccleſia providetur, ut in *cap. Ad ſupplicationem infra de renunciat.* fortius ergo de Epiſcopatu, *cap. Paſtoralis 7. qu.* 1. Nec obſtat, quod hoc poſſet fieri in frau- 22
dem, & aperiretur via ambitioni, ut ſi habens tenuem Archiepiſcopatum procuraret ceſſionem ab hoc, ut

poſſet

Digitized by Google

poſſet promoveri ad Epiſcopatum locupletem; quod eſt vitandum, argum. *c. Quanta*, *§. penult. infra de divort. cum ſuis concordant.* Quoniam, ut reſpondet Hoſtienſ. *ubi ſupra*, Papa, ad quem ſolum ſpectat hujuſmodi ceſſionem admittere, poterit ſibi cavere, diligenter inqui-
23 rendo de cauſa ceſſionis. Quod ſi de fraude conſtaret, non eſſet ceſſio admittenda, nec proviſio facienda: qui tamen fraudem allegat, illam probare debet, *l. Quoties*, *§. Qui dolo*, *ff. De probat.* Ita Hoſtien. cui totidem fere verbis conſentiunt hic Jo. Andr. *n.* 4. Butr. *num.* 17. *verſ. Quia Archiepiſcopus*, & Imol. *n.* 14.

Verum hæc doctrina non applicatur caſui, de quo agitur, quia electus non renunciavit prius Epiſcopatui; ſed actus fuerunt contemporanei, & correſpectivi, quia eodem contextu ceſſit, & ad Scholaſticam ſe tranſtulit, & ſic de majori dignitate ad minorem deſcendit contra diſpoſitionem hujus cap. Quinimo non ceſſit, ſaltem valide, cum ceſſio non fuerit admiſſa, ut dictum eſt ſu-
pra. Quia tamen per triennium, & amplius diſtulit ſuſ- 24
cipere munus conſecrationis; & ideo eſt ipſo jure privatus Eccleſia, ex decreto Concilii Trid. *cap. 2. ſeſſ.* 23. quamvis propria auctoritate cedere non poſſit, cum factum non ſit notorium, ut declaratum per ſententiam, ſecundum ea, quæ dicta ſunt ſupra *n.* 14. nihilominus poteſt, ac debet cedendi licentiam poſtulare, cum privatio tituli impediat officii executionem, ac beneficii retentionem, ut *cap. Niſi cum pridem*, *§. Propter conſcientiam*, cum ibi not. per gloſſ. *in ver. Sed duntaxat circa finem infra de renunciat.*

In Sacra Congregatione rerum Conſiſtorialium dictum fuit, prædictæ Eccleſiæ provideri poſſe uti vacanti certo modo, quem Sanctitati Suæ placeret habere pro expreſſo; ſed hoc Sanctiſſimus facta ſibi relatione non probavit: onde cauſa iterum propoſita in Congregatione habita die 6. Auguſti 1649. reſolutum fuit ceſſionem poſſe a Sanctiſſimo admitti.

DE TRANSLATIONE EPISCOPI.

Idem Innocentius III. Epiſcopo ex Petro Scholaſtico Moguntinen.

CAPUT III.

QUanto perſonam Hildeſemen. Epiſcopi: & infra. Ipſe vero relicta Hildeſemen. Eccleſia ad Herbipolen. Eccleſiam auctoritate ſe propria tranſtulit, non attendens quod Veritas in Evangelio proteſtatur: Quos Deus conjunxit, homo non ſeparet. Poteſtatem transferendi Pontifices ita ſibi retinuit Dominus, & Magiſter, quod ſoli Beato Petro Vicario ſuo, & per ſeipſum ſucceſſoribus ſuis, ſpeciali privilegio tribuit, & conceſſit, ſicut teſtatur antiquitas, cui decreta Patrum ſanxerunt reverentiam exhibendam, & evidenter aſſerunt ſacrorum Canonum ſanctiones. Non enim homo, ſed Deus ſeparat, quos Romanus Pontifex (qui non puri hominis, ſed veri Dei vicem gerit in terris) Eccleſiarum neceſſitate, vel utilitate penſata, non humana, ſed divina potius auctoritate diſſolvit: & infra. Ne autem facti perverſitas tranſeat præſumptoribus in exemplum (quod quidem ſi verum eſt, non poteſt non eſſe notorium) ſibi præcipimus, ut adminiſtrationem Herbipolen. Eccleſiæ penitus derelinquat: & infra. Ceterum quoniam Herbipolen. Eccleſiæ Canonici vota ſua in ipſum prorſus illicite contulerunt, volentes (ſicut dignum eſt) ut in eo puniantur, in quo peccaverunt, eligendi eos hac vice ſuſpendimus poteſtate: & infra. Quia vero Hildeſemen. Eccleſiam, cui fuerat alligatus, unde ſecundum Apoſtolum ſolutionem quærere non debebat, nimis improbe dereliquit: ne ad ipſam redeat ulterius, diſtrictius prohibemus: cum ſecundum traditiones Canonicas, qui ad majorem ſe plebem tranſtulerit, a Cathedra repelli debeat aliena, & carere propria, ut nec illis præſideat, quos per ſuperbiam ſprevit, nec illis, quos per avaritiam concupivit.

SUMMARIUM.

1 *EPiſcopus, qui propria authoritate de ſua Eccleſia ſe transfert ad aliam, carebit utraque.*
2 *Evangelii locus:* Quos Deus conjunxit, homo non ſeparet, *intelligitur de matrimonio tam ſpirituali, quam carnali, & n.* 36.
3 *Argumentum a matrimonio carnali ad ſpirituale, validum eſt.*
4 *Everardi error circa Sacramentum Matrimonii.*
5 *Matrimonium ſpirituale cum Eccleſia contrahitur ab Epiſcopo tantum, non autem ab inferioribus Prælatis.*
6 *Epiſcopus ſolus de jure communi habet jus deferendi annulum.*
7 *Matrimonium ſpirituale in latiori ſignificatione qui dicantur cum Eccleſia contrahere.*
8 *Conſiſtorium Dei, & Papæ, unum & idem eſt cenſendum.*
9 *Appellare non licet a ſententia Papæ ad tribunal Chriſti.*
10 *Tranſlatio Epiſcopi fieri non poteſt, niſi a Papa.*
11 *Papa an poſſit Epiſcopum invitum transferre, latiſſime diſcutitur uſque in finem.*
12 *Epiſcopus electus, & confirmatus, ſed nedum conſecratus, non poteſt invitus transferri ad alium Epiſcopatum.*
13 *Epiſcopus electus non poteſt invitus conſecrari, ſed ſatis eſt, ut dignitati cedat.*
14 *Character Sacramentalis non imprimitur preciſe coacte.*
15 *Papam non poſſe Epiſcopum transferre invitum, quibus rationibus probetur, & n. ſeqq. uſque ad num.* 32.
16 *Epiſcopus per translationem abſolvitur a vinculo prioris Eccleſiæ, non pure, ſed ſub conditione, quatenus conſenſerit.*
Declaratur, num. 91.
17 *Matrimonium ſpirituale inſtar carnalis initiatur, firmatur, & conſumatur.*
18 *Creſcere invitus nemo cogitur.*
19 *Dos ſine matrimonio eſſe non poteſt.*
20 *Dotis promiſſio intelligitur ſub conditione, ſi nuptiæ fuerint ſecutæ.*
21 *Tranſlatio quantumcunque pura intelligitur ſub conditione, ſi nuptiæ cum ſecunda Eccleſia ſecutæ fuerint.*
22 *Donata res acquiritur donatario, ſed non irrevocabiliter, quia poteſt illam reſpuere.*
23 *Conſenſus ſicut requiritur in conjugio ſpirituali contrahendo, ita & in diſſolvendo.*
Declaratur, num. 91.
24 *Matrimonium tam ſpirituale, quam carnale, ad tempus contrahi non poteſt.*
25 *Filios adoptivos temporales abhorret lex.*
26 *Translatus quis non dicitur, niſi ſecunda Eccleſia poſſeſſionem quæſiverit.*
Contrarium, num. 99.
27 *Beneficia promoti ad Epiſcopatum non vacant ante illus conſecrationem, & adeptam poſſeſſionem Eccleſiæ.*
28 *Idem ſi proviſus fructus Epiſcopatus non acceperit,*

eo

eo quod ad certum tempus alteri debeantur.

29 Beneficia electi, & in Curia conſecrati conferuntur ex ſtylo Curiæ etiam ante adeptam Eccleſiæ poſſeſſionem.

30 Poſſeſſio non acquiritur ſine animo.

31 Epiſcopus, quem non crimen, ſed infirmitas ab officio abducit, Eccleſia privari non debet invitus.

32 Papam poſſe pro libito voluntatis Epiſcopum transferre invitum, qui Authores ſenſerint.

33 Eccleſia vacat eo ipſo, quod Papa invitum transfert, nec ad eam datur regreſſus.

34 Epiſcopus quoad tranſlationem liberum aſſenſum non habet, ſed Monacho æquiparatur, n. 37.
Declaratur, num. 75.

35 Eccleſia poteſt agere contra Epiſcopum tranſlatum, ut recedat.

36 Epiſcopus ab initio nemo cogitur fieri invitus.

37 Monachus non poteſt contradicere Superiori eum transferenti de Monaſterio ad Monaſterium, & n. 75.

38 Beneficia omnia mundi ſunt manualia Papæ.
Declaratur, num. 77.

39 Papæ in beneficialibus eſt pro ratione voluntas, & num. 43.
Declaratur, n. 79. & ſeqq.

40 Papa poteſt Epiſcopum deponere etiam ſine cauſa.
Contrarium, num. 78.

41 Papa poteſt facere Prælatum ad tempus.

42 Papa præſertim in beneficialibus habet plenitudinem poteſtatis.

43 Et ſola poteſtas eſt pro cauſa.
Declaratur, n. 79. uſque ad n. 88.

44 Patriarchatus, Archiepiſcopatus, & Epiſcopatus Romana fundavit Eccleſia.

45 Deſtitutio ad eum ſpectat, ad quem inſtitutio.

46 Deſtruere poteſt jus, qui illud condidit.

47 Imperator poteſt auferre rem privati, & dare militibus in præmium.

48 Papa poteſt rem uni Eccleſiæ auferre, & dare alteri etiam ſine cauſa, nec quiſquam poteſt ei dicere: Cur ita facis?
Contrarium, num. 70.
Declaratur, num. 79.

49 Beneficiatus nec habet dominium utile, nec directum; ſed eſt conſtitutus procurator, & adminiſtrator a Papa.

50 Sacerdotes etiam inviti poſſunt a ſuis Epiſcopis ex una ad aliam Eccleſiam transferri, & n. 89.

51 Papa poteſt in uno Epiſcopatu duos Epiſcopos conſtituere, & n. 89.

52 Auguſtinus non ſucceſſit, ſed acceſſit Valerio adhuc viventi.

53 Papa poteſt concedere duos Epiſcopatus uni Epiſcopo: item plures unire, & unum in plures dividere, & n. 69. & 89.

54 Item poteſt diſſolvere matrimonium ratum, non conſummatum, & n. 89. & 93.

55 Item quandoque diſſolvit matrimonium conſummatum.

56 Prælati ſunt procuratores, & diſpenſatores rerum Eccleſiæ, non domini.

57 Papa eſt principalis diſpenſator bonorum Eccleſiæ, & n. 70. & 82.

58 Papam non poſſe transferre Epiſcopum invitum, niſi ex cauſa neceſſitatis, vel utilitatis Eccleſiarum, qui Authores teneant.

59 Tranſlationis juſta cauſa eſt inſuperabilis reſiſtentia populi etiam injuſta, & n. 61.

60 Eccleſia univerſalis eſt unum corpus myſticum, multorum Epiſcoporum concordi numeroſitate diffuſum, cujus caput eſt Papa, & n. 107.

61 Papa ſi videt membrum Eccleſiæ, id eſt, Epiſcopum inutilem eſſe ob perſecutionem, quam patitur, debet illum amovere, & ad aliam Eccleſiam transferre.

62 Papa in his, quæ ſunt de jure divino, non diſpenſat in caſibus ſibi permiſſis, niſi ex juſta, & rationabili cauſa.

63 Conjugium ſpiritnale inter Epiſcopum, & Eccleſiam eſt de jure divino, ejuſque diſſolutionem Deus ſuo judicio reſervavit.

64 Papæ auctoritate quod fit, dicitur fieri auctoritate Dei, ſi ex juſta cauſa fiat.

65 Papa dicitur habere cœleſte arbitrium.

66 Nec puri hominis, ſed veri Dei vicem gerit in terris.

67 Deus non eſt author iniquitatis, ſed omnia aut juſto judicio facit, aut ſuo permiſſu ita fieri ſinit.

68 Petri privilegium eatenus manet in Romano Pontifice, quatenus ex ipſius fertur æquitate judicium.

69 Papa non poteſt ſine juſta cauſa Epiſcopatum dividere, Epiſcopo non conſentiente.

70 Papa non eſt abſolute dominus bonorum Eccleſiæ, ſed diſpenſator, & n. 82.

71 Prælati honeſtatem non decet, aliquem ſine juſta cauſa a ſuis beneficiis amovere.

72 Tranſlationis in materia ſemper jura ponderant juſtam cauſam utilitatis, vel neceſſitatis Eccleſiarum.

73 Opinionum conciliatio circa tranſlationem Epiſcopi inviti.

74 Sedes Apoſtolica in cauſis majoribus magna circumſpectione & maturitate procedere conſuevit.

75 Tranſlatio Monachi quid differat a tranſlatione Epiſcopi.

76 Priores per electionem canonice inſtituti, niſi pro manifeſta, & rationabili cauſa non ſunt mutandi.

77 Epiſcopos eſſe ad nutum amovibiles repugnat ſacris regulis.

78 Depoſitio Epiſcopi in dubio cenſetur facta ex juſta cauſa.

79 Princeps poteſt ſine cauſa jus tertii auferre de poteſtate abſoluta, non autem de poteſtate ordinaria.

80 Diſputare non licet de factis Papæ.

81 Papa quomodo intelligatur habere liberam diſpoſitionem in beneficialibus, & n. ſeqq. uſque ad n. 88.

82 Papalis poteſtatis plenitudo quoad res temporales Eccleſiæ non exit limites poteſtatis diſpenſativæ.

83 Papa tanquam habens apicem diſpenſativæ poteſtatis poteſt multo plus diſpenſare de rebus Eccleſiæ, quam quicunque alius Eccleſiæ Prælatus.

84 Judicium ejus debet de vultu Dei prodire.

85 Beneficium acceptans cenſetur ex quaſi contractu ſe obligare ad illius adminiſtrationem.

86 Contractus ſine cauſa diſſolvi non poteſt etiam per Principem.

87 Papa an habeat æqualem poteſtatem in Epiſcopatibus, atque in beneficiis inferioribus.

88 Sacerdotes non poſſunt ad aliam Eccleſiam transferri inviti, niſi ex cauſa communis utilitatis, vel neceſſitatis.

89 Papa non diſpenſat ſuper pluralitate cathedralium, nec ſuper matrimonio rato, & aliis hujuſmodi, ſine gravi cauſa, & n. 93.

90 Diſpenſatio nulla fieri debet, niſi ad honorem Chriſti, vel utilitatem Eccleſiæ.

91 Tranſlatio facta in gratiam Epiſcopi non inducit vacationem Eccleſiæ, niſi poſt conſenſum præſtitum ad ſecundam, uſque ad n. 98.

92 Tranſlatio in favorem ſolius tranſlati improbatur a ſacris Canonibus.

93 Diſſolutio matrimonii ſpiritualis, ſicut & carnalis non conſummati, ſine gravi cauſa fieri non debet.

94 Epiſcopus tranſiens ad aliam Eccleſiam ſine juſta cauſa, dicitur adulterium committere, & n. 109.

95 Diſpenſatus ad majorem cur non poſſit tranſire ad parem.

96 Tranſlatio in dubio cenſetur fieri de Epiſcopo non invito, & n. 120.

97 Tranſlatio facta in gratiam Epiſcopi requirit illius conſenſum non ex defectu poteſtatis Papæ, ſed voluntatis.

98 Et ſufficit conſenſus præſumptus.

99 Vacatio Eccleſiæ inducitur eo ipſo, quod Epiſcopus tranſlationi conſentit, etiam ante adeptam poſſeſſionem ſecundæ.

100 In tranſlatione duo extrema ſunt conſideranda.

101 Epiſcopatus vacat eo ipſo, quod Epiſcopus ex cauſa transfertur invitus, nec ad eum datur regreſſus.

102 Epiſcopus an contrahat ſpirituale conjugium cum Ec-

Eccleſia, ad quam transfertur, & num. ſeqq. uſque ad n. 118.
103 *Matrimonium ſpirituale, ſicut & carnale, ſine conſenſu contrahi non poteſt, & n. 117.*
104 *Profeſſio regularis ad ſui validitatem requirit conſenſum, qui ab Eccleſia ſuppleri non poteſt.*
105 *Vinculum fortius eſt inter Epiſcopum, & Eccleſiam, quam inter profeſſum, & religionem.*
106 *Voti ſolemnitas ex ſola Conſtitutione Eccleſiæ eſt inventa.*
107 *Ex translatione locus tantummodo variatur, non autem dignitas Epiſcopalis.*
108 *Locus vel ſublimiorem, vel inferiorem non reddit Epiſcopum.*
109 *Epiſcopus durante vinculo prioris Eccleſiæ non poteſt conſentire alteri matrimonio ſpirituali; alias contingeret adulterium ſpirituale.*
110 *Translatio eſt modus providendi Eccleſiæ, ſicut electio.*
111 *Papa eſt ſponſus univerſalis Eccleſiæ.*
112 *Translatus quoad primam Eccleſiam habetur pro mortuo.*
113 *Eccleſia ſecunda dicitur viduata per obitum Epiſcopi ad eam translati.*
114 *Vidua eſſe non poteſt, quæ virum non habuit.*
115 *Prælati qua ratione dicantur Eccleſiæ ſponſi.*
116 *Chriſtus ſolus eſt proprie ſponſus Eccleſiæ.*
117 *Epiſcopus æque abſolvitur a vinculo Eccleſiæ per translationem, ac per ceſſionem, vel depoſitionem.*
118 *Vir ſolutus a vinculo matrimonii tam carnalis, quam ſpiritualis cogi non poteſt alteri nubere.*
119 *Epiſcopus an cogi poſſit cauſative, ut translationi ad ſecundam Eccleſiam conſentiat.*
Poſtulatus etſi beneficiari non poſſit præciſe invitus, tamen poteſt cogi, ut de nolente fiat volens, ibid.
120 *Epiſcopus in dubio an cogatur tranſire, ubi non apparet, an translatio fuerit facta ex cauſa necne, & num. ſeqq.*
121 *Cauſa præſumitur in Principe etiam in his, quæ competunt alicui de jure gentium, vel de jure divino, ubi ſolitum eſt diſpenſari.*
122 *Monachus per Papam translatus ad ſecundum Monaſterium an poſſit ad primum redire ſine licentia Papæ.*
123 *Translatio an cenſeatur facta de Epiſcopo non invito, cum non apparet, an Papa proceſſerit providendo, vel jubendo.*

1 QUante. Epiſcopus, qui propria authoritate de ſua Eccleſia ſe transfert ad aliam, carebit utraque. Hoc dicit: & ſecundum mentem tres habet partes. Prima factum narrat. Secunda aggravat, ibi, *Non attendens.* Tertia punit, ibi, *Ne autem.*

2 Nota primo, auctoritatem illam Matth. 19. videlicet: *Quos Deus conjunxit homo non ſeparet*, eſſe intelligendam non tantum de matrimonio carnali, ut in *cap. Quos Deus, & cap. An quod 33. qu. 2. & in cap. Ad lumina 30. qu. 1. & c. fin. inf. eod.* ſed etiam de matrimonio ſpirituali, quod contrahitur inter Epiſcopum, & Eccleſiam, ut hic patet. Unde primo colligunt DD. valere argumentum a matri-
3 monio carnali ad ſpirituale, cum utrumque ſit de jure divino, *c. Sicut vir, & cap. Sicut alterius 7. qu. 1. c. Prox. ſupra eod. & infra cap. ſeqq. & cap. Quoniam frequenter, §. Porro, ut lite non conteſt.* & hic notant Anton. de Butr. *n. 2.* & Abb. *n. 1.* Cyn. Salyc. & Legiſtæ in Auth. *Niſi rogati, Cod. Ad Trebell.* De quo dic, ut notatur *in cap. Cum apud de Sponſal.* & per Joan. Andr. in *cap. Tuo eodem.* Et vide tres notabiles differentias, quas inter utrunque conjugium ponit idem Abb. in *ſua quæſt. 1.* quæ incipit, *Epiſcopus, & quidam Rector, col. 4. n. 7. verſ. Nec mirum ſi non ita facile ſolvitur.* Imo viginti tres differentias cumulat Everard. *in ſua Centuria*, in loco a matri-
4 monio carnali ad ſpirituale, *a n. 10. uſque ad finem.* Cave tamen ab octava differentia, quam ibi ponit, dicens: Matrimonium ſpirituale habere in ſe aliquid ſacri, cum detur propter adminiſtrationem Sacramentorum, & divinorum; matrimonium vero carnale nihil in ſe ſpiritualitatis habere, nec per illud gratiam conferri. Hæc enim eſt hæreſis damnata a Tridentina Synodo *ſeſſ. 24. de Sacramento Matrim. can. 1.* Si quis dixerit Matrimonium non eſſe vere, & proprie unum ex ſeptem legis Evangelicæ Sacramentis a Chriſto Domino inſtitutum, ſed ab hominibus in Eccleſia inventum, neque gratiam conferre, anathema ſit. In eundem errorem incaute lapſa eſt gloſſ. in *cap. Cum in Eccleſia in ver. Benedictionibus nubentium infra de Simonia.*

Secundo, hinc Doctores colligunt, ſpirituale matri- 5
monium proprie non eſſe niſi inter Epiſcopum, & Eccleſiam ſuam; nam de Epiſcopis duntaxat auctoritatem prædictam intellexit Eccleſia, non autem de inferioribus Prælatis. Confert text. in *cap. Requiſiſti de teſtam.* ibi: *Quoniam non eſt tanta communio inter Epiſcopum, & inter Capellas, vel Monaſteria, ſeu alia pia loca, quanta eſt inter Epiſcopum, & Eccleſiam Cathedralem, cui eſt ſpirituali conjugio copulatus;* & propterea dicunt Doctores ſo- 6
lum Epiſcopum de jure communi habere jus deferendi annulum, ut *in cap. Clerici infra de vit. & honeſt. Cleric.* & notat Butr. *in cap. fin. num. 1. & 15. ſupra de poſtulat. Prælator.* quia nimirum ipſe eſt proprius ſponſus Eccleſiæ ſuæ, 7
ut in *d. cap. Sicut*, ubi hoc late probat Turrecrem. & objectis reſpondet.

Idem docuit S. Thomas in 4. *diſt. 20. art. 4. qu. 1.* dicens, *ſolum Epiſcopum proprie dici Prælatum Eccleſiæ ſuæ, & ideo Epiſcopum ſolum quaſi ſponſum recipere annulum Eccleſiæ.* Et in 4. *ſentent. diſt. 29. quæſt. 3. art. 3. in corpore*, ubi ait per annulum ſignificari Sacramenta fidei, qua Eccleſia deſponſatur Chriſto: Epiſcopi enim ſunt Eccleſiæ Sponſi loco Chriſti. Reliqui autem Prælati inferiores non ſunt Sponſi Eccleſiæ, nec cum eis proprie eſt matrimonium ſpirituale, ut tenet Archid. in eodem *cap. Sicut*, Butr. in *d. cap. fin. n. 15.* & ibi etiam Abb. *n. 5.* licet inter eos ſit quaſi matrimonium, cum propter eorum mortem Eccleſiæ dicantur viduatæ, ut in *cap. Ne pro defectu, & in c. Quia propter*, & ibi gloſſ. 1. *ſupra cit. proxime.* Et latius dicitur matrimonium inter Rectorem, & Eccleſiam, ut inquit gloſſ. *antepenultima in cap. Dudum, il ſecondo ſupra de elect.* & Innoc. *in cap. Quoniam, §. 1. verſ. Si vero infra, ut lite non conteſt.* & latiſſime inter præbendam, & præbendatum, ut in *c. Accedens de præben.* & notat Butr. *in d. c. fin. n. 15. de poſtulat. Prælat.*

Secundo nota ibi, *Non enim homo, ſed Deus ſeparat.* 8
Factum a Papa cenſetur factum a Deo, cujus vicem Papa gerit in terris. Unde, ut notabiliter hic ait Hoſt. *n. 11. in ver. Vicem:* Conſiſtorium Dei, & Papæ, unum & idem eſt cenſendum. Cujus dictum ſequitur Joan. Andr. *n. 3. in ver. Non enim*, & Doctores hic, & valde extollit Abb. *in præalleg. qu. 1. n. 1. col. 2. verſ. Hoſtien. vero*, & probatur arg. *c. 1. & 2. ſupra eod. & c. Romana in prime reſpon. de appell. lib. 6.*

Unde infertur, ut ſicut a Vicario Epiſcopi ad Epiſco- 9
pum non admittitur appellatio, ut in *c. 2. de Conſuet. lib. 6. & d. c. Romana;* ita nec liceat appellare a Romano Pontifice ad Tribunal Chriſti. Ita Collectar. in *c. Quæ multoties de reg. jur.* quem refert, & ſequitur Præpoſ. *in Summa 15. diſt. n. 72. verſ. Ex determinatione prædicti articuli.*

Ultimo nota, Epiſcopum non poſſe ſe ad aliam Eccle- 10
ſiam transferre ſine Romani Pontificis authoritate. Rationem reddit textus *in c. fin. ſupra de poſtul. Prælat. & in c. Niſi cum pridem, in extremis verbis infra de renunc.* videlicet, quia ſuæ alligatus Eccleſiæ liberum non habet abſque Papæ permiſſione volatum; idque propter ſpirituale conjugium cum Eccleſia initum, cujus diſſolutionem omnipotens Deus ſuo tantum judicio, & Romani Pontificis ejus Vicarii reſervavit, ut legitur in *c. Proximo ſupra eod.* 11
QUÆRO, an Summus Pontifex poſſit Epiſcopum invitum ex una in aliam Eccleſiam transferre?

Hæc inveſtigatio plurimum prodeſſe poteſt ad dignoſcendum, an Cathedralis Eccleſia vacet a tempore translationis factæ per Papam, an vero a tempore acceptationis Epiſcopi translati. Qua de re fuit olim ardua quæſtio in Epiſcopo Florentino in abſentia ad Cardinalatum promoto ab Urbano VI. Nuceriæ obſeſſo. Vertebatur enim in dubium, an Epiſcopatus vacaret a tempore quo fuit pronunciatus Cardinalis, an vero a tempore ratificationis duntaxat; & Doctores fuerunt varii, ut refert Abb. in *c. fin. n. 13. ſupra de poſtulat. Prælat.*

Pro clariori ſolutione quæſtio poteſt dividi in duo membra. Primum eſt, an Epiſcopus electus, & confirmatus, ſed nondum conſecratus, poſſit transferri invitus ad alium Epiſcopatum. Secundum, an invitus transferri poſſit Epiſcopus jam conſecratus.

Quoad

12 Quoad primum membrum breviter concludendum eſt,
Epiſcopum nondum conſecratum non poſſe invitum
transferri, prout in *d. c. fin.* concludunt Hoſt. *n. 1. verſ.*
Et hoc intelligas, Joan. Andr. *n. 2. verſ. Quod intelligit*
de voluntarie conſecrato, Butr. *circa fin. verſ. Aut eſt tan-*
tum confirmatus, & Abb. *n. 11. verſ. Et hoc verum*, &
Philipp. Prob. ad Joan. Monac. *in cap. Generali, n. 39. de*
13 *elect. lib. 6.* Ratio eſt ſecundum eos, quia non poteſt invi-
tus conſecrari, ſed ſatis eſt, ut dignitati cedat, ſi conſe-
crari renuit, ut in *c. Quoniam quidam 100. diſt. & in d. c.*
Proximo, *§. Sed neque ſupra eodem*, licet alias cedere
non poſſit ſine Papæ licentia ſpeciali, ut in *d. cap. Proxi-*
mo. Idem docuit S. Thom. in 4. *diſt. 25. q. 2. art. 1. qu. 2.*
ubi ait, ad Epiſcopatum, ubi in corpus Chriſti myſticum
accipitur poteſtas, requiri actum ſuſcipientis curam Pa-
ſtoralem; & ideo eſſe etiam de neceſſitate conſecrationis
14 Epiſcopalis, ut ſuſcipiens uſum rationis habeat. Confert
tex. in *cap. Majores*, *§ fin. de baptiſm.* ubi eſt expreſſum,
præciſe coacto characterem non imprimi, quia tunc cha-
racterem Sacramentalis imprimit operatio, cum obicem
voluntatis contrariæ non invenit obſiſtentem.

15 Quoad ſecundum, an ſcilicet Romanus Pontifex poſ-
ſit invitum transferre Epiſcopum jam conſecratum, gra-
vis eſt difficultas, & Doctores in varias opiniones ſcin-
duntur. Prima opinio eſt eorum, qui putant Papam ab-
ſolute non poſſe Epiſcopum invitum transferre: cui vide-
tur adhærere Joan. Monac. in *cap. Generali num. 10. verſ.*
Sed quæro, *de elect. lib. 6.*

16 Pro hac opinione adducitur primo, quia etſi per tranſ-
lationem Epiſcopus abſolvatur a vinculo prioris Eccleſiæ,
ut eſt moris, & juris, ut in *d. cap. fin. & in c. Proximo*,
§. Sicut ſupra eodem; tamen hujuſmodi abſolutio non eſt
pura, ſed conditionalis, id eſt, ſi Epiſcopus conſenſe-
rit. Quod ſic probatur ſecundum Joan. Monach. *ubi ſu-*
17 *pra*; nam matrimonium ſpirituale, ſicut carnale, ini-
tiatur, formatur, & conſummatur, *cap. Proximo infra*
eodem. Et quemadmodum initiatur conſenſu eligentium,
& electi, adeout jus electo acquiratur, licet juris execu-
tio regulariter non tribuatur, ut notatur in *cap. Quanto*
63. diſt. c. Noſti, *& cap. Qualiter ſupra de elect.* eodem
modo diſſolvitur ex diſſenſu, arg. *leg. 1. & 2. C. Quando*
18 *lic. ab empt. diſced.* Atque ita non ſolvetur Epiſcopus a vin-
culo prioris Eccleſiæ, niſi poſt conſenſum præſtitum ad
ſecundam. Et hoc Joan. Monac. teſtatur ſe vidiſſe pluries
in Curia declarari. Et eſt ratio ſecundum eum, quia ne-
mo invitus tenetur creſcere, *cap. Ubi iſta reliqua 74. diſt.*
Et nemo invitus contrahit, nec invitus contractum jam
initum diſſolvit, *l. Sicut*, *Cod. De action. & obligat. l.*
19 *invitum*, *C. de contrah. empt.* Ergo in his ſemper ſubintel-
ligitur conditio, Si placuerit. Id quod exemplo etiam
ſuaderi poteſt; nam dos non poteſt eſſe ſine matrimonio,
l. 3. Cod. De jur. dot. Quemadmodum nec acquiſitio ſe-
cundæ ſponſæ ſpiritualis abſque liberatione a prima, arg.
20 *cap. 2. & 4. infra de ſecund. nupt.* Sed in primo caſu quan-
tumcunque promiſſio dotis ſit pura, ſubintelligitur con-
ditio, Si nuptiæ fuerint ſubſecutæ, *l. Stipulationem*, *&*
l. Plerumque, *§. Si ante*, *ff. De jure dot. l. Ex eo tempo-*
21 *re*, *ff. De militar. teſtam.* Ergo ſimiliter tranſlatio quan-
tumcunque pura intelligitur ſub conditione, Si nuptiæ
cum ſecunda ſecutæ fuerint, arg. *l. Legatario in 2. reſpon-*
ſo, *ff. De legat. 1. & cap. Si qui Epiſcopi 92. diſt.* Neque
obſtat textus *in l. 1. in fine*, *ff. De bonor. poſſeſſ. ex teſtam.*
22 *milit.* quia intelligitur ſub eadem conditione, Si acceſſe-
rit conſenſus tranſlati. Sic videmus rem donatam acqui-
ri donatario, ſed non irrevocabiliter; quia poteſt illam
reſpuere, *cap. Si tibi abſenti de præbend. lib. 6.* Sic etiam
videmus in legato, quod eſt donatio, ut *Inſtitut. de le-*
gat. in princ. cujus dominium a morte teſtatoris tranſit re-
cta via in legatarium, *l. A Titio*, *ff. De furt. l. Cum pa-*
ter, *§. Sordo*, *ff. De legat. 2.* & tamen hoc etiam caſu
ſubauditur prædicta conditio, Si voluerit, *l. Si ita lega-*
tum, *§. Illi ſi volet*, *ff. De legat. 1.*

23 Secundo principaliter pro eadem ſententia affertur,
quia prout unumquodque producitur, ſic reſolvitur,
c. Omnis res infra de reg. jur. l. Nihil tam naturale, *ff.*
eod. Sed ſpirituale matrimonium inter Prælatum, &
Eccleſiam a principio producitur per conſenſum Præ-
lati, ut in *c. Inter Canonicas*, *§. penult. & c. Innotuit ſu-*
pra de elect. & in prædicta Decret. *Si tibi abſenti.* Ergo
eodem modo per conſenſum Prælati reſolvitur.

24 Tertio, ſi Papa ad nutum poſſet Epiſcopos a priori-
bus Eccleſiis amovendo transferre, iidem Epiſcopi dice-
rentur quodammodo ad tempus, id eſt, ad benepla-
citum Papæ matrimonium cum ſua Eccleſia contraxiſ-
ſe: quod eſt abſurdum; quia ſicut non poteſt contrahi
ad tempus matrimonium carnale, ut in *cap. fin. de con-*
dit. appoſ. ita nec ſpirituale illi æquiparatum, ut hic,
& in *cap. Proximo ſupra eodem*.

Quemadmodum enim lex abhorret adoptivos filios 25
temporales, ut *l. Si tibi*, alias incipit, *Quæſitum*, *ff. De*
adoption. ad eundem modum ſacri Canones abhorrent Re-
ctores in Eccleſia temporales, jubentque illos eſſe perpe-
tuos, non obſtante quavis conſuetudine, vel ſtatuto, ut
habetur in *c. 1. de Capell. Monach. lib. 6.* & conſtat ex de-
creto Concilii Placentini dicentis: In qua Eccleſia quili-
ber intitulatus eſt, in ea perſeveret, ut refertur in *c. San-*
ctorum 70. diſt. & ſcripſi latiſſime in *cap. infra de offic.*
Vicarii.

Quarto, non dicitur quis tranſlatus, niſi ſecundæ Ec- 26
cleſiæ poſſeſſionem quæſiverit per adminiſtrationem Ec-
cleſiaſticorum beneficiorum, vel alias, in *c. Si qui Epi-*
ſcopi 20. diſt. & notat gloſſ. in *c. Si quis jam tranſlatus 21.* 27
qu. 2. Et eſt ſimile in proviſo, cujus beneficia non vacant
ante illius conſecrationem, & adeptam poſſeſſionem Ec-
cleſiæ, *c. Cum in cunctis*, *§. Cum vero de elect. cap. Licet*
Epiſcopus de præben. lib. 6. itaut interea conferri non poſ-
ſint, ut eſt decíſum in *§. Poſt electionem*, juncta gloſſ. *in*
ver. Confirmationem de conceſſ. præben. Quinimo voluit 28
gloſſ. notabilis in *c. Si tibi conceſſio in ver. Vacare de præ-*
ben. lib. 6. per illum textum, ut etiam poſt conſecratio-
nem, & adeptam poſſeſſionem, ſi fructus Epiſcopatus
non percipiat promotus, eo quod ex cauſa ad certum tem-
pus alteri conſerri non poſſint, ſed ab eodem interea reti-
neri valeant. Et quamvis in Curia Romana ſervetur, ut 29
beneficia electi, & in Curia conſecrati etiam ante ade-
ptam poſſeſſionem illico conferantur; hanc tamen con-
ſuetudinem ex prædictis dicit eſſe damnabilem, Jo. Andr.
in Clem. 1. *in gloſſ. in ver. Collato*, *ut lite pend.* & Rom.
conſ. 345 circa primum n. 17. Sed Epiſcopo invito quæri 30
non poteſt ſecundæ Eccleſiæ poſſeſſio, cum animum re-
quirat, *l. 1. §. Adipiſcimur*, *& l. Quamvis*, *§. Infans*, *ff.*
De acquir. poſſeſſ. Ergo nec de invito fieri poteſt tranſlatio.

Ultimo pro hac opinione videtur textus expreſſus in 31
c. Quamvis 7. q. 1. ubi Gregorius ſic formaliter ait: Quia
viventem Epiſcopum ab officio ſuo neceſſitas infirmita-
tis, non crimen abducit, alium in locum ejus, recuſan-
te eo, nulla ſinit ratio ordinari.

Secunda opinio primæ oppoſita eſt eorum, qui arbi- 32
trantur Papam poſſe Epiſcopum abſolute transferre pro li-
bitu voluntatis. Quam ſequitur gloſſ. 2. *in cap. Omnis 7.*
q. 1. dum dicit, Papam poſſe abſolute Epiſcopum cogere,
ut tranſeat de una ad aliam Eccleſiam. Idem tenet Hugo,
& poſt eum Turrecr. in *cap. Sicut in fine*, *verſ. Surgit hic*
quæſtio eadem cauſ. & quæſt. ubi formaliter dicit, Papam
ex toto, ſive ſimpliciter abſolute poſſe cogere Epiſcopum,
ut ad alium locum tranſeat, & abrenunciet primo. Et
Calder. *conſ. 56. circa finem n. 4. verſ. Fateor*, *quod eſt*
primum, *in titulo de tranſlat. Prælator.* ubi tenet expreſſe
Papam transferendo poſſe abſolvere invitum a vinculo
quo tenetur Eccleſiæ ſuæ etiam ſine cauſa, licet ſubdat
hoc non eſſe debitum, vel honeſtum. Et hoc caſu, id 33
eſt, cum agitur de invito, itaut voluntas Pontificis ſit
eum omnino quantumcunque invitum transferre ſine cau-
ſa, illico vocat Eccleſia, nec ad eam datur regreſſus, ut
tenet idem Calderin. *conſ. 2. eadem tit.* & Rota *deciſ. 475.*
ſub n. 6. verſ. Sed quod in ſimplici tranſlatione par. 1. in
recent. Idem ſenſit Hoſtienſ. *in cap. fin. n. 1. ſupra de po-* 34
ſtulat. Prælator. ubi ait Epiſcopum non habere diſſenſum
liberum quoad tranſlationem, & quoad hoc comparari
Monacho, qui jus contradicendi non habet: & cum
Hoſtienſ. tranſeunt *ibidem*. Joan. Andr. *num. 2. verſ. Sed*
nec habet liberum diſſenſum, Butr. Cardin. Abb. & alii
communiter, prout hanc eſſe communem Doctorum
opinionem teſtatur Præpoſ. *in d. cap. Omnis n. 1. & 7 qu.*
1. quam & Bald. amplectitur *in l. Reſcripta num. 8. verſ.*
Item omnia beneficia, *C. De precib. Imper. offeren.* ubi di-
ſertis verbis ait Papam poſſe pro libitu voluntatis Epiſco-
pum de ſuo Epiſcopatu ad alium transferre, eique ſub-
ſcribit Rhedoan. *de Simonia par. 2. cap. 12. n. 6.* & Philipp.
Prob. ad Joan. Monac. in *c. Generali num. 41. de elect. lib.*
6. Quibus addi poteſt etiam Joan. Andr. *in addit. ad Spe-*
cul. in tit. de tranſlat. in ver. Nec obtenta, ubi videtur ſen-
tire,

tite, contra Epiſcopum per Papam tranſlatum poſſe Ec-
cleſiam agere, ut recedat, ſi de facto renuat recedere.
36 Huic ſecundæ opinioni ex mente Hoſtienſis ſuffra-
gatur primo, quod etſi ab initio nemo cogatur epi-
ſcopari, ut in *d. cap. Inter Canonicos*, §. 1. *& c. Innotuit*
ſupra tit. proximo: tamen ex quo ſemel conſenſit de una
Eccleſia, ad aliam etiam invitus transfertur, *cap. Scias*
37 *frater 7 q 1.* Hac enim in parte Epiſcopus Monacho
comparatur, qui Superiori transferenti non poteſt re-
ſiſtere, cum velle, aut nolle non habeat, *c. Nolo, &*
c. Non dicatis 12. q. 1. cap. Religioſus de teſtam. lib. 6. &
imputandum eſt ſibi, quod a principio conſenſerit ſe
ita indiſſolubiliter alligari, arg. *l. Sicut, C. De act. & oblig.*
38 Secundo, eidem ſententiæ ſuffragatur, quod omnia
beneficia mundi ſunt obedientialia, & manualia reſpe-
ctu Papalis poteſtatis. Quod fuit celebre dictum Baldi
in d. l. Reſcripta n. 8 verſ. Item omnia beneficia mundi;
quem ſecuti ſunt Alciat. *de præſumpt. reg. 3. præſumpt. 8.*
n. 3 Barbat. *in tract. de præſtan. Card. in 1. part. ſub n. 14.*
verſ Et iden, Philipp. Prob. ad Joan. Monach. *in c. Gene-*
ralis n. 41. de elect. lib. 6. Alex. *conſ. 74. n. 29. lib. 4.* Dec.
conſ. 124. n. 4. Cardinal. *conſ. 235. n. 3.* Ceued. *Canonic. q.*
22 ſub n. 3 verſ. Et reſpectu Papæ, Rhedoan. *de Simonia*
39 *p. 2. c. 12. n. 6.* & paſſim alii. Et dictum Baldi videtur
probari in *c Si gratioſe de reſcript in 6.* per quem tex-
tum dicit ibi Gemin. *in penult. col* Papam in titulis be-
neficialibus habere pro ratione voluntatem, & poſſe ad
libitum auferre Prælato titulum beneficii; & idem dicit
in *conſ 88. incipien. Innocentius Papa in princip verſ. Un-*
de cum Papa poſſit removere beneficiatos quoſcunque a
titulis ſuorum beneficiorum, etiam nulla cauſa legitima
ſubſiſtente.
40 Hinc gloſſa ſingularis *in cap Per principalem in verſ.*
Ad nos 9 q. 3 firmat Papam poſſe Epiſcopum deponere
etiam ſine cauſa, licet ſecus ſit, ſi vellet omnes Epiſco-
pos deponere; quia hoc eſſet imbarcſtatum univerſalis
Eccleſiæ: & illam gloſſam ſequitur ibi Gemin. & Card.
conſ. 84. Venerabilis vir, & in Clem. 1 *in ult. notab Ut*
lite penden. Imol. *in c. Ad ſupplicationem in ult. notab. de*
renunt. & alii, quos congerit Felin. *in c. Quæ in Eccleſia-*
rum num. 42. verſ. Per iſtam declarationem de conſtit.
41 Hinc etiam ſecundum Bald. *ubi ſupra*, Papa poteſt
42 facere Prælatum ad tempus, *cap Paſtoralis 7. q. 1.* Quæ
concluſiones innituntur huic principio, quia Papa, præ-
ſertim in beneficialibus, habet plenitudinem poteſtatis,
cum ſit ſupra omne jus humanum poſitivum, *c. Propo-*
ſuit de conceſſ. præben. Unde in his abſolute poteſt omnia,
c. 2. de præbend. lib. 6. Clem. 1. *ad fin. Ut lite pendent.* Gemin.
conſ. 8. ſuper præmiſſis n. 5. & ſeqq. conſ. 53. Pro reſponſio-
ne n. 1. verſ. Secundo præmitto quod Papa, & in d. conſ.
88. in princ. verſ. Unde cum Papa, & Roman. *conſ. 298.*
Circa præmiſſa n. 2. plene Abb. *in præalleg qu. 1. num. 1,*
43 *verſ. Primum ſic.* Et ſola voluntas habetur pro ratione,
ſecundum gloſſam *hic in ver. Veri Dei*, & ſola poteſtas
pro cauſa. Et qui de hoc dubitat, dicitur dubitare de
fide Catholica, & tanquam ſacrilegus eſt cenſendus,
ut formaliter inquit Bald *conſ. 477. Quæritur utrum n.*
1. lib. 1. quem ſequitur Alexand. *conſ. 2. num. 19. lib. 1,*
44 Secundo, titulos beneficiales, & ſignanter Patriar-
chatus & Archiepiſcopatus Romana fundavit Eccleſia,
ut eſt textus in *c. 1. & 2. 22 diſt & in c. Olim 95. diſt.* &
patet ex decretali Epiſtola Eugenii IV. ad Archiepiſco-
pum Cantuarienſem, quæ incipit, *Non mediocri*, §.
Quod vero dignitas, & habetur in Bullar. *to. 1. pag. 282.*
late Præpoſ *in Summa 44. diſt.* Ergo poteſt Epiſcopos a
ſuis titulis, & adminiſtrationibus pro libitu voluntatis
amovere; nam, ut inquit ad literam Eugenius in præ-
dicta Extravag. Papa poteſt adducere illud Evangelicum
verbum: *Amice, non facio tibi injuriam: Nunquid non*
45 *licet de meo facere quod volo?* Quippe ad quem ſpe-
ctat inſtitutio, ad eundem & deſtitutio, *c In Latera-*
nenſi, §. 1. *& 2. de præb* Hoſt. *in c. Poſtulaſti n. 4. de ho-*
micid. & Dominus par jus eſſe voluit ligandi, atque
46 ſolvendi, ut dicit text. in *c. Verbum de pœnit. diſt 1.* Quo
argumento etiam utitur Innocentius *in c. Cum ad Mona-*
ſterium n. 3. infra de ſtatu Monachor, ad probandum in
diſpenſationibus, quæ fiunt per Papam contra jus po-
ſitivum, ſufficere ſolam voluntatem diſpenſatoris, et-
iam ſine ulla cauſa: *Nam*, inquit, *ſi ſola voluntaria*
Conſtitutio erat cauſa, quare aliquid prohibeatur; &
ſola voluntas erit cauſa, quare prohibitio relaxetur;
quia eius eſt deſtruere jus, qui illud condidit, nec te-
netur Princeps ſua lege ligatus, l. Digna vox, C. De
legib. Hæc Innocentius. Tituli autem beneficiales, ut
prædia, ſunt de jure poſitivo, *d. c. 1. & 2. 22. diſt. c.*
In illis 80. diſt. cap. 1. 86. diſt. notatur per Innoc. & alios
in c. Niſi tam pridem de renunc. & in c. 1. de Simon. &
per Abb. *in d. q. 1. n. 4. col. 3. verſ. Nam tituli beneficia-*
les. Dial *in c. fin. infra de pecul. Cleric.*
Quarto, ſicut Imperator poteſt auferre rem privati, 47
& dare militibus pro præmio, *l. Item ſi verberatur, ff.*
De rei vendic. ita, & multo magis Papa poteſt auferre
rem unius Eccleſiæ, vel Clerici, & dare alteri, etiam
ſine juſta cauſa. Et quamvis injuſte agat, tamen fe-
rendum eſt, nec quiſquam poteſt ei dicere: Cur ita
facis? *c. In memoriam 19. diſt. § Ex perſona de pœnit. diſt.*
3. gloſſ. *hic in ver. Veri Dei:* nec beneficiatus poteſt con- 48
tradicere, quia dominium non habet neque utile, ne-
que directum, ſed eſt conſtitutus procurator, & ad-
miniſtrator a Papa. Quo argumento utitur Paul. de 49
Caſtro *conſ. 415. in facto præſenti n. 4. verſ. Præterea*
lib. 1. & idem tradit *conſ. 46. in fin. verſ. Plus videtur,*
& n. 3. verſ. Reſtat. lib. 2.
Quarto, ideo ſuaderi poteſt exemplo inferiorum 50
Sacerdotum, qui etiam inviti poſſunt a ſuis Epiſcopis
ab una ad aliam Eccleſiam transferri, *c. Quæſitum de*
rer. permutat. gloſſ. *in cap. Omnis in ver. Coacte 7. q. 1.*
Quinto, videmus Papam poſſe in uno Epiſcopatu 51
duos Epiſcopos conſtituere, ut in *c. Non autem 7. qu. 1.* 52
ubi hoc fuit geſtum in perſona Auguſtini, qui non ſuc-
ceſſit, ſed acceſſit Valerio adhuc viventi; nec fuit de-
putatus ſimplex coadjutor, ſed verus Epiſcopus, ut ibi
legitur, & notatur. Item poteſt concedere duos Epiſco- 53
patus uni Epiſcopo, itaut ſit Epiſcopus utriuſque, ut
in *c. Relatio 21. q. 1.* Item unire duos Epiſcopatus, &
unum in plures dividere, *c. Et temporis 16. q. 1. & cap.*
Sicut unire de exceſſ. Prælator. Atque ita poteſt facere
contra ſtatutum, & ordinationem Concilii, & Beati Pe-
tri Apoſtoli, qui præcepit, ut in ſingulis civitatibus
ſinguli, & non plures ponerentur Epiſcopi, ut refert
B. Clemens in *cap. In illis 80. diſt.* & Anacletus *in c. ſeq.*
Sexto, Summus Pontifex diſſolvit matrimonium ra- 54
tum non conſummatum, ut communiter notatur in *c.*
Commiſſum de Sponſal. & in c. Ex publico de converſ. con-
jug. & quandoque etiam conſummatum, videlicet inter 55
Infideles, cum alter conjugum ad fidem convertitur,
& alter renuit ſecum habitare ſine contumelia Creato-
ris, *cap. Quanto de divort.* tametſi inter eos ſit verum
matrimonium, eiſque dictum fuerit a Domino: *Quos*
Deus conjunxit, &c. c. De infidelib. de conſang. & affi-
nit. Et ita hoc caſu diſſolvit matrimonium carnale et-
iam altero conjuge invito. Fortius ergo poterit ſolvere
matrimonium ſpirituale, transferendo Epiſcopum invi-
tum ad aliam Eccleſiam, cum arctius ſit vinculum ma-
trimonii carnalis, quam ſpiritualis, ut notat gloſſ. in
c. Proximo in verb. Fortius ſupra eod. & Abb. *in d. q. 1.*
col. 4. n. 7. verſ. Nec mirum ſi non ita facile ſolvitur.
Septimo, ſpirituale conjugium inter Epiſcopum, & 56
Eccleſiam contrahitur non propter bonum privatum
ipſius, ſed propter bonum Eccleſiæ; non ut ei præſit,
ſed ut proſit, ut patet in *c Qui Epiſcopatum, & in c. In*
ſcripturis 8 q 1 Unde fit, ut Prælati dicantur procura-
tores, & diſpenſatores, non domini, ut in *c. Fraternita-*
tem de donat. & c. Videntes, 12. q. 1. Bonorum autem Eccle- 57
ſiæ principalis adminiſtrator, & diſpenſator eſt Romanus
Præſul, S. Th in 2. 2. *q. 100. art 1 ad 7.* Joan. de Lign. *in*
Clem. Gratiæ de reſcr. Abb. *in c Extirpandæ, §. Qui vero*
de præbend Si igitur Papa vult Prælatum removere, non
poteſt ſubditus reluctari, cum reddat ſe ſuſpectum, & re-
movibilem eo ipſo, quod ſe ingerit adminiſtrationi invito
Papa, arg. optimum in *l Quæ omnia, ff De Procurator.*
Ultimo, pro hac parte adducuntur plura jura. Hoſt. 58
& Joan. Andr. allegant *cap. Scias frater 7. qu. 1.* Hugo,
Gloſſa, & Turrecrem. citant *c. Cuncta per mundum, cap.*
Nunc vero, & c. Per principalem 9. qu. 3. Qui tamen
Canones nullatenus probant translationem fieri poſſe
pro libitu voluntatis; quin potius probant oppoſitum,
ut inferius patebit *n. 72.*

Inter has duas opiniones oppoſitas eſt tertia media, quæ
nec abſolute negat, nec abſolute affirmat Epiſcopum in-
vitum poſſe per Summum Pontificem ad aliam Eccleſiam
transferri; ſed ita demum ſi concurrat cauſa utilitatis,
vel

vel neceſſitatis Eccleſiæ, alias ſecus. Et huic tertiæ opinioni adhæret Joan. Monach. *in cap. Generaliter*, *n.* 15. *de elect. lib.* 6. ubi ait: Non nego, quin Papa poſſit tranſferre Epiſcopum invitum, ſaltem ut careat prima; quem ſequitur totidem verbis Jo. Andr. *in cap. Quod ob gratiam col.* 2. *n.* 1. *in fine*, *verſ. Fatetur tamen de regul. jur. lib.* 6. *in Mercurial.* Idem tenet Calderin. *in conſ* 57. *An ſi duo Epiſcopi, quod eſt ſecundum de tranſlat. Prælat.* dicens tranſlatum non poſſe contradicere, cum tranſlatio fiat ob utilitatem Eccleſiarum, Bellam. *in cap. Omnis n.* 1. *verſ. Item gloſſ.* 7. *qu.* 1. ubi dicit: Per iſtam gloſſam videtur, quod Papa poteſt præciſe, & abſolute Epiſcopum cogere tranſire de Eccleſia ſua ad aliam, etiam invitum; quod cum grave dictum ſit, reſtringe ad limitem rationis, videlicet cum propter neceſſitatem, vel utilitatem evidentem Eccleſiarum hoc facit, quia revera alias non debet fieri. Et pro hac parte latiſſime conſuluit Ludov. Roman. *conſ.* 345. *incip. Circa primum conſultationis articulum*, ubi ex facto reſpondit, Papam ſine juſta, & probabili cauſa invitum transferre non poſſe, & conſequenter ante ejus ratificationem Eccleſiam non dici vacare, nec poſſe Papam de illa diſponere; & eum refert, & ſequitur Præpoſ. in *d. cap. Omnis n.* 1. ſubdens factam fuiſſe Extravagantem in Concilio Conſtantienſi, quod ſine cauſa non poſſit Papa invitum transferre, Abb. *in cap. Conſtitutus col.* 3. *De relig. domib.* ubi ſimiliter teſtatur tempore ſuo ſtatutum fuiſſe in Concilio Baſileenſi, ut nec Epiſcopus, nec Abbas poſſit transferri invitus ſine cauſa rationabili; & idem Abb. *in c. fin. in fine de poſtulat. Prælator. & in ſua q.* 1. *col.* 13. *n.* 15. *verſ. Sexto*, *& ultimo*, ubi refert idipſum fuiſſe ſtatutum Piſis in Concilio, cui præfuit Alexander Papa. Sequitur Felin. in *cap. Quo in Eccleſiarum num* 43. *de*
59 *Conſtitut.* ubi ait Papam non poſſe Epiſcopum transferre invitum, niſi ſubeſſet cauſa, puta inſuperabilis reſiſtentia populi etiam injuſta, quia tunc Papa poſſet eum transferre cum bono cambio, allegat Innocen. in *cap. Niſi cum pridem in ſecunda col. de renunc.* & tunc fit remotio ſine culpa, ſed non ſine cauſa; & multas cumulat pro hac parte, & de communi teſtatur. Imo hanc eſſe communiorem opinionem affirmat Horat. Mandoſ. in *addit. ad Roman. dicto conſ.* 345. *in ver. Non poſſit.*

60 Porro hæc tertia opinio duo habet membra. Primum eſt affirmativum, videlicet, Papam ex cauſa poſſe transferre Epiſcopum invitum. Secundum eſt negativum, id eſt, Papam ſine cauſa invitum transferre non poſſe. Primum membrum affirmativum probatur primo ex fundamentis adductis pro ſecunda opinione a num. 36. Nam rationes omnes, quæ probant Papam poſſe transferre invitum ſine cauſa, & pro libitu voluntaris, multo magis probant poſſe ſic invitum transferre ex juſta, & rationabili cauſa.

Deinde probatur, quia Eccleſia eſt unum corpus myſticum, ut in Cantico Canticorum: *Una eſt Columba mea*, *cap. Firmiter*, *§. Una ſupra de Summa Trinit. cap. Novatianus* 7. *q.* 1. *cap. Loquitur Dominus* 24. *q.* 1. Extravag. *Unam ſanctam de majorit. & obedient.* Sponſus vero hujus columbæ, & caput hujus myſtici corporis eſt Papa, *c. Rogamus* 34. *q.* 1. Hoc autem myſticum Eccleſiæ corpus æquiparatur corpori humano; quia ſicut in uno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent; ita in Eccleſiæ corpore ſecundum veridicam Pauli ſententiam in uno eodemque ſpiritu multa ſunt membra per diverſa officia diſtributa, ut legitur in
61 *cap. Singula* 89. *diſt.* Quemadmodum ergo divina veritas præcepit membrum illud, quod reliquum corpus humanum ſcandalizat, debere abſcindi, & a reliqua compage corporis ſeparari, *c. Illud* 24. *qu.* 3. ita ſi Romanus Pontifex videt aliquod Eccleſiæ membrum, id eſt, Epiſcopum inutilem eſſe, eo quod propter ejus perſonam patiatur Eccleſia perſecutionem, & per ipſum reliqua membra ſcandalizentur, debet ex officii ſui debito huic morbo antidotum parare, & membrum illud ab eadem Eccleſia abſcindere, id eſt, amotionem, ſeu translationem facere. Ita Ægid. Cremunen. in quadam ſua diſputatione, quam ad literam refert Joan. Andr. *in cap. Quod ob gratiam n.* 2. *de reg. jur lib* 6. & ſequitur Roman. *dict. conſ.* 345. *n.* 3. *verſ Et hanc opinionem.*

Secundum vero membrum negativum ſimiliter probatur primo ex fundamentis allatis pro prima opinione, de quis ſupra *n.* 16. Quoniam rationes, quæ oſtendunt Epiſcopum invitum abſolute per Papam transferri non poſſe, probant multo minus fieri poſſe hujuſmodi tranſlationem, ſi nulla rationabilis cauſa concurrat.

Ac propterea probari poteſt, quia in his, quæ ſunt de 62
jure divino, Papa diſpenſare non poteſt in caſibus ſibi permiſſis ſine juſta, & rationabili cauſa, *cap. Literas de reſtitut. ſpoliat. cap. Sunt quidam* 25. *q.* 1. *c. Quanto*, & ibi gloſſ. *in ver. Abſolvi de jurejur. l. fin. C. Si contra jus*, *vel util. publ.* & eſt theorica Innocentii communiter approbata in *cap. Quæ in Eccleſiarum ſupra de Conſtit. & in cap. Cum ad Monaſterium n.* 3. *infra de ſtatu Monach.* Sed con- 63
jugium, quod inter Epiſcopum, & Eccleſiam contrahitur, eſt de jure divino, cum authoritas illa, *Quos Deus conjunxit*, *homo non ſeparet*, etiam de ſpirituali conjugio intelligatur, ut hic eſt textus, & dictum eſt ſupra in primo notab. ejuſque diſſolutionem Deus ſuo judicio reſervavit, ut in *c. Proximo ſupra eod.* Ergo Papa non poteſt ſuper eo diſpenſare, illudque per tranſlationem diſſolvere, ſine juſta, & rationabili cauſa. Unde cum text. in 64
d. cap. prox. cit. dicat: *Non enim humana, ſed potius divina poteſtate conjugium ſpirituale diſſolvitur, cum per tranſlationem authoritate Romani Pontificis, quem conſtat eſſe Vicarium Jeſu Chriſti, Epiſcopus ab Eccleſia removetur*, gloſſ. *in ver. Divina*, notat, quod ſit authoritate Papæ, dici factum authoritate Dei: & mox ſubdit ad propoſitum noſtrum: Et verum eſt ſi juſta cauſa hoc faciat, *cap. Quodcunque* 24. *qu.* 1. *& cap. Si quis non recto*, *qu.* 3. & idem notant ibi Innoc. *n.* 1. *in ver. Separet*, Hoſt. *num.* 22. *in ver. Removetur*, & Bellam. *in eod. ver.* Et merito, 65
quia Papa in his dicitur habere cæleſte arbitrium, *l.* 1. *in* 66
fine, *C. de Summa Trinit.* & non homo, ſed Deus ſeparat, quos Romanus Pontifex, qui non puri hominis, ſed veri Dei vicem gerit in terris, Eccleſiarum neceſſitate, vel utilitate penſata, non humana, ſed divina potius auctoritate diſſolvit, ut hic in litera. At ſi ſeparatio fie- 67
ret a Papa ſine juſta, & rationabili cauſa, utique non Deus, ſed homo ſepararet; nec divina, ſed humana potius authoritate conjugium diſſolveretur, quia Deus non eſt author iniquitatis, *c. Quicunque* 11. *q.* 3. ſed omnia, aut juſto judicio facit, aut ſuo permiſſu ita fieri ſinit, dicit textus in *cap. Nec mirum*, *§. Aruſpicina*, *verſ. Nec ideo* 26. *q.* 5. ita arguit gloſſ. *in cap. Nabuchodonoſor in ver. Cum vere* 23. *qu.* 4. & Card. *conſ.* 142. *n.* 2. *verſ. Sed his literis non obſtantibus.* Eatenus igitur manet in Romano 68
Pontifice Petri privilegium, quatenus ex ipſius fertur æquitate judicium, dicit text. in *cap. Manet* 24. *quæſt.* 1.

Tertio, eadem concluſio probari poteſt exemplo, quia 69
Papa ſine juſta cauſa non poteſt Epiſcopatum dividere abſque Epiſcopi conſenſu: textus eſt apertus in *c. Decimas*, *§. Quod autem dicitur*, *verſ. Sunt enim* 16. *qu.* 1. & tenet gloſſ. *in cap.* 1. *in ver. Diviſiones* 10. *diſt.* & ibi etiam Archid. & Abb. *d. q.* 1. *num.* 15. *col.* 13. *verſ. Sexto*, *& ultimo.* Ergo nec poteſt ſine juſta cauſa Epiſcopatum illi in totum per tranſlationem auferre, niſi conſentiat, argum. *l. Quæ de tota*, & ibi gloſſ. 1. *ff. De rei vendic.*

Quarto, non poteſt Papa rem uni Eccleſiæ auferre, & 70
dare alteri, *cap. Ecce*, *& cap. Nullus* 99. *diſt. cap. De Eccleſiaſticis* 25. *q.* 2. niſi juſta cauſa ſubſit, *c. Conqueſtus*, *cap. Nunc vero*, *& cap. Per principalem* 9. *q.* 3. gloſſ. *in c.* 1. *in ver. Injuſtitiam* 12. *diſt.* Et ratio eſt, quia Papa non eſt abſolute dominus bonorum Eccleſiæ, ſed diſpenſator, S. Thom. 2. 2. *qu.* 100. *art.* 1. *ad* 7. & latius patebit *infra n.* 82. Ergo nec poteſt Eccleſiam Epiſcopo auferre, & dare alteri ſine juſta cauſa. Ad hoc *cap. Conquerente de reſtit. ſpoliat.* ibi: *Non decet honeſtatem Superioris ſine manifeſta, & rationabili cauſa aliquem a ſuis beneficiis amovere; imo tenetur illis paterna proviſione conſulere.*

Quinto, diſſolvere hujus ſpiritualis conjugii vinculum 71
ex nuda voluntate, non adminiculante aliqua juſtitiæ cauſa, eſt contra divinam diſpoſitionem, contra Apoſtolorum ordinationem, contra Conciliorum auctoritatem, contra Romanorum Pontificum ſanctiones, & contra juris civilis, & naturalis rationem. Et ſingula hæc membra egregie probat Abb. *in ſua q.* 1. *col.* 11. *num.* 15. *verſ. Nam diſſolvere tale vinculum*, & Ludov. Roman. *in prææallegat. conſ.* 345. *n.* 7. *verſ. Tertio quia diſſolvere*, *uſque ad n.* 12. quæ hic non tranſcribo, cum facile ex ipſis haberi poſſit. Porro uterque ipſorum loquitur per eademmet verba. Uter autem ab altero mutuaverit, plane non conſtat, cum fuerint contemporanei, & ambo Baſileenſi Concilio interfuerint Romani Pontificis hoſtes acerrimi, ut ſcripſi in *cap. Significaſti ſupra tit. prox.*

Ulri-

72 Ultimo probatur utrumque membrum, quia ubi de tranſlatione jura loquuntur, ſemper ponderant juſtam cauſam neceſſitatis, vel utilitatis Eccleſiarum, ut patet in hac Decretali, ibi, *Eccleſiarum neceſſitate, vel utilitate penſata*. Item in *c. Mutationes 7. q. 1.* ubi Anterus Papa: *Mutationes*, inquit, *Epiſcoporum ſcitote communi utilitate, atque neceſſitate fieri licere*. Idque probat exemplis tranſlationum Petri Apoſtolorum Principis, Euſebii, & Felicis. Item in *c. Scias frater ead. cauſ. & q.* præſertim in fine: *Non ergo bene intelligunt Eccleſiaſticas regulas, qui hoc negant cauſa neceſſitatis, vel utilitatis fieri poſſe, quoties communis utilitas, vel neceſſitas perſuaſerit*. Idemque patet in duobus *c. ſeqq.* Ac demum de hoc eſt textus apertus *in cap. Sicut alterius eadem cauſ. & qu.* ubi cavetur, ut quemadmodum uxor carnalis alterius ab alio viro primo vivente deſponſari non poteſt; ita nec ſponſa Epiſcopi, quæ eſt Eccleſia ipſius, poſſit eo vivente per alium diſponi, ſeu deſponſari ſine ſui voluntate. Et paulo poſt ſubnectitur: Si autem utilitatis cauſa ad aliam Eccleſiam fuerit invitandus, poterit non per ſe, ſed authoritate Romanæ Sedis ad illam ſe transferre. Unde patet Romanæ Eccleſiæ authoritatem ita demum valere, ſi ſubſit juſta cauſa transferendi, & primum ſpirituale conjugium diſſolvendi, prout hunc textum ad hoc dicunt eſſe apertum Abb. *in ſua q. 1. n. 14. col. 11. verſ. Venio ad ſecundum*, & Roman. *conſ. 345. n. 5. verſ. Hoc autem primo probo*.

73 In hac varietate opinionum, quarum, ut vides, nulla deſtituitur rationibus, & authoritatibus; ego, ut diſſidentes ſententiæ, quantum fieri poteſt, ad concordiam reducantur, pro veritate arbitror tria membra eſſe diſtinguenda. Aut enim Summus Pontifex transfert Epiſcopum invitum pro libitu voluntatis, & ſine ulla cauſa, itaut hoc ſit certum. Aut illum transfert ex cauſa, adeout hoc ſimiliter ſit certum. Aut dubium eſt, an illum ea cauſa transferat, necne.

74 Quoad primum membrum, concludendum eſt, tranſlationem Epiſcopi inviti pro libitu voluntatis, & ſine ulla cauſa factam non ſuſtineri. Probatur hæc concluſio ex fundamentis adductis pro tertia opinione a n. 58. quæ, ni fallor, validiſſima ſunt, licet hic caſus fere vix poſſit contingere; quia Sedes Apoſtolica in cauſis majoribus, quales ſunt Epiſcoporum tranſlationes, ut in *cap. 1. ſupra eodem, & in c. Niſi, & c. Quod tranſlationem infra de off. leg.* magna circumſpectione, & maturitate procedere conſuevit. Unde reſtat tantummodo reſpondere ad ſundamenta in oppoſitum adducta pro ſecunda opinione a num. 36.

75 Ad primum igitur reſpondetur, Epiſcopum ita demum non poſſe contradicere tranſlationi, ex quo ſemel conſenſit ſe fieri Epiſcopum, ſi ex juſta cauſa transferatur. Alias poterit ad eundemmet Summum Pontificem recurrere, & cauſas inutilitatis, vel injuſtitiæ tranſlationis deducere, *c. Si quando ſupra de reſcript.* Idque abunde probatum eſt in tertia opinione a n. 58. Nec procedit ſimile de Monacho ad Epiſcopum: quia per tranſlationem Monachi ad aliud Monaſterium nullum ſpirituale conjugium diſſolvitur; at per tranſlationem Epiſcopi ſolvitur matrimonium ſpirituale, cujus diſſolutio eſt de jure divino; & ideo ſine juſta cauſa ab Eccleſia fieri non poteſt, ut oſtenſum eſt ſup. num. 63.

76 Accedit, quod Priores, cum in Eccleſiis Conventualibus per electionem Capitulorum ſuorum canonice fuerint inſtituti, niſi pro manifeſta, & rationabili cauſa non ſunt mutandi, ut eſt tex. in *cap. 2. in fine de ſtatu Monachor*. Fortius ergo idem dicendum in Epiſcopo, qui longe ſtrictiori vinculo Eccleſiæ eſt alligatus.

77 Ad ſecundum, id eſt, ad dictum Baldi, quod omnia beneficia mundi ſunt manualia Papæ: Reſpondetur, quidquid ſit in beneficiis inferioribus, de quibus conſule Felin. in *c. Quæ in Eccleſiarum n. 42. de Conſtit.* & Ar. Pinel. *in rubr. p. 1. c. 2. n. 30. verſ. Altera inſpectio, C. De reſcin. vendit.* certe in Epiſcopatibus dictum Baldi non procedere; quia cum in his agatur de ſpirituali conjugio, cujus diſſolutionem Deus ſuo judicio reſervavit, ut in ſuperioribus probatum eſt, repugnat ſacris regulis, ut Epiſcopi quaſi manuales Capellani ſint ad nutum amovibiles; & ita dictum Baldi limitant Cephal. *conſ. 97. ſub n. 19.* Cened. *Canon. qu. 22. n. 3.* & ante eos Abb. *in præcit. qu. 1. n. 15. col. 14. poſt med. verſ. Sic etiam limitandum eſt dictum Bald.* Et *c. Si gratioſe de reſcript. in 6.* non loquitur ubi matrimonium eſſet contractum inter Prælatum, & Eccleſiam; ſed quando diſpenſatio ſit ad tempus propter utilitatem perſonarum, quam Papa ex cauſa facere poteſt, ut per Abb. *loc. cit.*

Gloſſa vero *in d. c. Per principalem 9. q. 3.* tantum di- 78
cit Papam poſſe Epiſcopum deponere, ſed non dicit, ſine cauſa, prout ei Doctores imponunt. Unde intelligi debet juxta terminos illius textus, qui loquitur de tranſlatione ex cauſa neceſſitatis, ut patet ibi, *Cum neceſſe fuerit*; & ita illam gloſſam intelligit Card. *in conſ. 142. Punctus quæſtionis n. 4. verſ. Item non eſt verum*. Præterea eadem gloſſa intelligi poteſt in dubio, cum ſcilicet non apparet, an Epiſcopus fuerit depoſitus ex cauſa, necne; tunc enim Summus Pontifex præſumitur motus ex juſta cauſa, ut declarat Abb. *in d. q. 1. n. 15. col. 13. poſt med. verſ. Et ſic judicio meo*.

Ad ſecundum reſpondetur negando conſequentiam: nam contrarium argumentum hoc tantum concludit, ut ſicut Romana Eccleſia dignitates fundavit, ita poſſit illas ſupprimere; & ſicut Apoſtolicus inſtituit Epiſcopos, ita poſſit illos deſtituere. Sed hinc non licet inferre; Ergo hæc fieri poſſunt pro libitu voluntatis; cum in his juſta cauſa exigatur, ut in ſuperioribus probatum eſt, & mox etiam patebit. Et ad doctrinam Innocentii, de qua ſupra n. 46. reſpondetur ut infra num. 80.

Ad tertium reſpondetur primo, adducta in contra- 79
rium procedere de poteſtate abſoluta, ſecundum quam poteſt Princeps jus tertii auferre pro libitu voluntatis. Secus vero de poteſtate ordinaria, & a jure regulata, ut declarat Gemin. *conſ. 8. n. 6. & 7. & conſ. 53. in princ. verſ. Quædam eſt poteſtas ſuprema*, Alex. *conſ. 216. n. 10.*
verſ. Septimo Princeps lib. 2. Item prædicta procedunt 80
quoad forum Eccleſiæ militantis, in quo non licet diſputare de factis Papæ, *c. Si quis ſuadente, § Qui autem 17. qu. 4.* quia ipſe de aliis judicat, ſed a nemine judicatur, *c. Si Papa 40. diſt.* At ſecus eſt quoad Deum, ut poſt Joan. de Lign. *in Clem. Gratiæ de reſcript.* declarat Abb. *in cap. Extirpanda, § Qui vero n. 44. de præben.* ita intelligens doctrinam Innocentii *in c. Cum ad Monaſterium n. 3. de ſtatu Monachor.* Dixi *in cap. Ex parte, il*
primo n. 61. de Cleric. non reſiden. Unde ſi præter conſue- 81
tudinem Romanorum Pontificum contingeret hic caſus, ut Papa rem Clerico auferret, & daret alteri, aut quem beneficio privaret abſque rationabili cauſa, quamvis judicio Eccleſiæ non eſſet ſubjectus, & beneficiato liceret contradicere: tamen injuſte ageret, & quoad Deum non eſſet a peccato immunis, ut fatetur gloſſa noſtra *in ver. Veri Dei*, & egregie deducit Cardin. Zabarell. *d. conſ. 142. n. 2.* & Abb. in ſæpius citata *q. 1. n. 12. & ſeqq.* Addit Card. *d. conſ. num 3.* quod dici ſolet Papam habere plenariam diſpoſitionem beneficiorum, ita eſſe intelligendum, ut evitetur inconveniens, ne alicui fiat injuſtitia. Sed & Roman. *d. conſ. 345. n. 15. verſ. Eandem conſultationem*, dicit non eſſe verum quod dicunt gloſſa, & DD. videlicet Papam poſſe omnia in beneficialibus; quia debet intelligi, ſi juſta cauſa concurrat, alias
ſecus. Ratio prædictorum eſt, quia Summus Pontifex 82
conſtitutus eſt a Deo non dominus, ſed diſpenſator bonorum Eccleſiæ, ſecundum illud Lucæ 12. *Quis putas fidelis eſt diſpenſator, & prudens, quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam?* cap. *Non liceat Papæ*, & ibi Archid. Bellam. & DD. 12. q. 1. & docet S. Thom. *in 2. 2. q. 100. art. 1. ad 7.* ubi Card. Cajet. ſingulariter ait: *Nota tertio, quod cum poteſtas Papæ quoad res temporales Eccleſiæ ſit poteſtas non domini, ſed diſpenſatoris, ut in litera dicitur: conſequens eſt, ut plenitudo poteſtatis Papalis circa bona Eccleſiæ temporalia non exeat limites poteſtatis diſpenſativæ, ſicut in naturalibus plenitudo potentiæ calefactivæ non exit limites poteſtatis calefactivæ; & in Politicis plenitudo poteſtatis regiæ non exit limites*
regiæ poteſtatis. Ac per hoc non poteſt Papa ad libitum 83
donare res Eccleſiæ, ſed poteſt, tanquam habens apicem diſpenſativæ poteſtatis, multo plus de eiſdem diſpenſare, quam quicunque alius proximus Eccleſiæ alicujus Prælatus. Hæc ille. Idem docuit Ulricus de Argentina Alberti Magni Auditor *in ſua Summa Theologiæ*, quem refert, & ſequitur Card. Turrecr. & Præpoſ. in *cap. Laorem*, 12.
q. 1. Debet igitur Apoſtolicus eſſe fidelis, & providus di- 84
ſpenſator, & ejus judicium debet de vultu Dei prodire, ut in *c. Ut noſtrum, ut Eccleſ. benef. & cap. Cum æterni de ſentent. & re judic. lib. 6.* & conſequenter non licet ei

res

tes Eccleſiæ, aut Beneficium Clerico auferre ſine juſta,
85 & rationabili cauſa. Ex alio etiam capite Cardin. *in præ-
allegat. conſ. 141. dicit verum non eſſe, Papam ſine cauſa
poſſe quem privare Beneficio, vel Epiſcopatui; nempe
quia acceptans Beneficium ſibi collatum videtur ex quaſi
contractu ſe obligare ad illius adminiſtrationem, *c. Niſi
cum pridem*, §. *Verum*, ibi, *Sponſam tuam, cui deſigen-*
86 *de manum, apud extraneum te fide media copulaſti, de re-
nunc.* Hujuſmodi autem contractus non poteſt ſine cauſa
diſſolvi, etiam per Principem, ut in *c.* 1. *cum ibi notatis,
de probat.* & ſequitur Felin. *in c. Quæ in Eccleſiarum n.* 42.
verſ. Sed Dominus Card. de Conſtit.
87 Deinde reſpondetur ea, quæ dicuntur de poteſtate
Apoſtolica in beneficialibus, videlicet Papa, poteſt o-
mnia, æquare rotunda quadratis, poteſt efficere de albo
nigrum, & de nigro album, ſola voluntas eſt pro ratio-
ne, & conſimilia, quæ paſſim a Doctoribus inculcantur,
poſſe quidem admitti in beneficiis inferioribus, & in his,
quæ ſunt de jure poſitivo; prout in ſpecie loquitur Bald.
d. conſ. 477. *lib.* 1. at ſecus dicendum eſt in Epiſcopatibus;
quia ſpirituale conjugium, quod jure divino inter Epiſco-
pum, & Eccleſiam contrahitur, nulla humana poteſtate
invito Epiſcopo diſſolvi poteſt ſine juſta cauſa, ut ſæpius
repetitum eſt; & ita declarant Abb. Cæphal. & Cened,
locis ſupracitatis n. 77.
88 Ad quartum reſpondetur retorquendo argumentum.
Quoniam etſi inferiores Sacerdotes transferri poſſint in-
viti; tamen ad hoc requiritur cauſa neceſſitatis, vel uti-
litatis Eccleſiarum, ut probatur in juribus in contrarium
adductis, & notat Archid. in *c. Epiſc. de loco in fin. 7. q.*
1. Ergo idem, & multo fortius dicendum in translatio-
ne Epiſcopi.
89 Ad quintum, & ſextum eodem modo reſpondetur,
exempla in contrarium adducta habere locum tantummo-
do concurrente gravi cauſa, qua ceſſante Apoſtolica Se-
des nec duos Epiſcopos in uno Epiſcopatu conſtituit, nec
duos Epiſcopatus uni concedit, nec diſpenſat ſuper ma-
trimonio rato, ut patet in locis ibidem citatis.
90 Ad ſeptimum reſpondetur, naturam diſpenſationis
hoc importare, ut fiat habita ratione ad bonum commu-
ne, ut docet S. Thomas in 1. 2. *q. 97. art.* 4. Ideoque nul-
la diſpenſatio fieri debet, niſi ad honorem Chriſti, vel
utilitatem Eccleſiæ, ut idem probat in 2. 2. *q.* 88. *art.* 12.
Unde auferretur alicui Epiſcopatus ſine cauſa communis
utilitatis, vel neceſſitatis; hæc non eſſet diſpenſatio bo-
norum Eccleſiæ, ſed diſſipatio, ex notat, per Archid.
in *c. Licet Canon. n.* 3. *de elect. lib.* 6. Dixi in *c. Dilectus*,
infra de tempor. ordin.
Ad ultimum reſpondetur, jura allegata retorqueri in
contrarium; quia omnia probant translationem fieri poſ-
ſe ob Eccleſiarum neceſſitatem, vel utilitatem, non au-
tem pro libitu voluntatis, ut dictum eſt ſupra *num.* 72.
91 Venio ad ſecundum membrum, videlicet, cum Papa
transfert Epiſcopum ex cauſa: & tunc ſubdiſtinguendi
ſunt duo caſus. Primus eſt, cum Papa Epiſcopum trans-
fert, quia vult eum honorare. Et hoc primo caſu abſo-
lutum eſt translationem requirere conſenſum Prælati,
quia intelligitur facta ſub conditione, ſi Epiſcopus con-
ſentiat; ideoque ante illius ratificationem non vacat Ec-
cleſia, ne quod ob gratiam eidem conceditur, in ipſius
diſpendium retorqueatur, ut in reg. ſexti, *Quod ob gra-
tiam*: & in hoc primo caſu procedit prima opinio, de qua
ſupra *n.* 15. & rationes Jo. Monach. ibid. adductæ *a n.* 16.
& in his terminis loquuntur Jo. Andr. in *d. c. Quod ob gra-
tiam*, & Calderin. *conſ.* 56. *circa finem n.* 4. *verſ. Ad idem
optime facit, quod eſt conſ.* 1. *de translat. Prælator.* Idem
firmant Abb. in *c. Cum nobis ſub n.* 5. *circa fin. verſ. Unde
facit iſta litera, de elect. & in c. fin. n.* 13. *de poſtulat. Præ-
lat.* Prob. ad Jo. Monach. in *c. Generali n.* 11. *&* 12. *eod.
tit. lib.* 6. Joan. de Selva *de beneſic.* 3. *part. q.* 37. *n.* 2. &
Rota *dec.* 475. *n.* 7. *par.* 2. *in recent.* & ita ex facto in ca-
ſu Epiſcopi Florentini in abſentia ad Cardinalatum pro-
moti, de quo ſupra *n.* 11. reſpondit Cardin. Zabarell. ut
ipſemet refert in *d. cap. fin. n.* 10 *in* 14. *quæſt. de poſtulat.
Prælat.* ubi etiam ait, ita conſuluiſſe Doctores Bononien-
ſes, & Florentinos.
92 Ceterum hæc concluſio eam parit difficultatem, quod
translatio in gratiam ſolius translati improbatur a ſacris
Canonibus, ut in *c. Sciat Frater*, 77. q. 1 & in aliis juri-
93 bus ſupracitatis *n.* 72. Et merito, quia diſſolutio ſpiritua-
lis conjugii, quam Deus ſuo judicio reſervavit, ut in
Fagnan. in I. Lib. Decretal.

c. Prox. ſup. eod. requirit cauſam gravem, ſicut requirit
diſſolutio matrimonii carnalis non conſummati, ut no-
tatur in *c. Ex publico, de converſ. conjug.* & Canones in
translatione Epiſcopi ubique mentionem faciunt neceſſi-
tatis, vel utilitatis Eccleſiarum, ut dictum eſt eodem *n.*
72. Quinimo inevitabilem neceſſitatem exigit textus in
cap. Sicut vir, 7. *qu.* 1. & aliter tranſiens dicitur adul- 94
terium committere, ut ibi, *& in cap. Sicut alterius, ead.
cauſ. & q.* Et quamvis Epiſcopus nonnunquam transfera-
tur ad Archiepiſcopatum; hoc tamen non fit ſimpliciter 95
in gratiam perſonæ, ſed ob majorem Eccleſiæ utilita-
tem, ut eſt text. in *c. Prox. infra eod.* Et hæc eſt ratio,
cur diſpenſatus, ut poſſit tranſire ad majorem, non poſ-
ſit tranſire ad parem; quia nimirum in majori conſidera-
tur major Eccleſiæ utilitas, ut ibi deciditur. Cum igitur
nulla translatio fieri poſſit, niſi ex cauſa neceſſitatis Ec-
cleſiarum: non video quomodo poſſit conſtitui differen-
tia inter translationem, quæ fit in gratiam perſonæ, &
eam, quæ fit ex cauſa communis utilitatis, vel neceſ-
ſitatis, ut in primo caſu translatio requirat conſenſum
translati, ſecundo autem non. Sed quia durum eſſet in
practica recedere a communi opinione: Tu dic ſalva-
ri poſſe dicta Doctorum in eo caſu, in quo Papa trans- 96
fert Epiſcopum non invitum. Quod in dubio præſumi-
tur ſecundum Calder. *conſ.* 2. *de translat. Prælat. ad fin.*
in illis verbis: Donec aliter declaret Papa intentionem;
tunc enim etſi translatio fiat ex juſta cauſa utilitatis Eccle-
ſiæ, ut in *c. ſeqq.* tamen quia Papa vult etiam Epiſcopum
honorare, & ideo non intendit illum cogere ad tranſeun-
dum; ideirco non ſolvitur Epiſcopus a vinculo prioris
Eccleſiæ, niſi poſt conſenſum præſtitum ad ſecundam.
Atque ita Doctores, dum dicunt translationem fieri in
gratiam perſonæ, non excludunt cauſam communis uti-
litatis. Unde conclude in hoc primo caſu Eccleſiam non 97
vacare ante ratificationem Epiſcopi, non ex defectu pote-
ſtatis Papæ, ſed ex defectu voluntatis, quia ſcilicet non
intendit Epiſcopum ſimpliciter, & abſolute transferre, ſed
ſub conditione, quatenus expreſſe, vel tacite conſen-
tiat, ut probatum eſt ſupra *n.* 16.
Dixi, *tacite*, quia ad hoc non requiritur conſenſus 98
expreſſus, ſed ſufficit præſumptus ex ſcientia, & acquie-
ſcentia, ut poſt Ægid. Cremonen. concludit Jo. Andr.
in *cap. Quod ob gratiam n.* 5. *de reg. jur. in* 6. & Abb. *conſil.*
tot. *n.* 4. *verſ. Dum videtur ſenſiſſe lib.* 2.
Nec verum eſt, quod dictum eſt ſupra *n.* 26. primam 99
Eccleſiam per translationem non vacare ante adeptam
poſſeſſionem ſecundæ; imo enim vacatio inducitur eo
ipſo, quod Epiſcopus translationi conſentit, ut late con-
ſuluit Abb. *in præallegat. conſ.* 101. *n.* 3. *verſ. Sed præ-
dictis non obſtantib. & per tot.* ubi objectis omnibus re-
ſpondet; & idem reſolvit Rota *deciſ.* 475. *a n.* 6. *par.* 1.
recent. ubi ſub *n.* 16. oſtendit opinionem illorum, qui
dixerunt non induci vacationem Epiſcopatus, niſi poſt
adeptam poſſeſſionem ſecundi, eſſe erroneam, veluti in-
nixam auctoritati gloſſæ in *cap. Si quis jam translatus*,
quæ loquitur de translatione abuſiva.
In ſecundo autem caſu, id eſt, cum translatio fit ex 100
cauſa communis utilitatis, vel neceſſitatis, quamvis Do-
ctores ſimpliciter aſſerant translationem fieri poſſe etiam
de invito; ego tamen arbitror diſtinguendum inter pri-
mam, & ſecundam Eccleſiam. Quandoquidem Epiſco-
pus per translationem non tantum abſolvitur a vinculo
prioris Eccleſiæ, ut in *cap. prox.* §. *Sicut, ſup. eod. & infra
in c. ſeqq.* ſed etiam alligatur vinculo ſecundæ, ad quam
transfertur, ut in *c. Sicut alterius*, 7. *q.* 1. Atque ita in
translatione duo extrema ſunt conſideranda, videlicet ter-
minus a quo, id eſt, Eccleſia a qua Epiſcopus transfer-
tur, & terminus ad quem, id eſt, Eccleſia ad quam fit
translatio.
Quod igitur ſpectat ad primum extremum, indubitan- 101
ter concludendum eſt, ex cauſa communis utilitatis, vel
neceſſitatis Epiſcopum etiam invitum abſolvi poſſe a vin-
culo prioris Eccleſiæ, itaut ſi Summi Pontificis voluntas
ſit eum omnino utcunque invitum transferre, illico ſol-
vatur ſpirituale conjugium, & vacet Eccleſia, nec ad eam
detur regreſſus. Hæc concluſio communi omnium con-
ſenſu recepta eſt, ut patet ex authoribus ſupracitatis pro
tertia opinione *n.* 85. & probatur efficaciter rationibus,
& juribus ibidem adductis *n.* 59. *uſque ad n.* 73.
Quo vero ad ſecundum extremum, ſolutio videtur pen- 102
dere ab inſpectione, an Epiſcopus contrahat ſpirituale

X con-

conjugium cum ſecunda Eccleſia, necne; nam ſi con-
trahat, alligari non poterit ſecundæ Eccleſiæ, niſi con-
ſentiat, quia ad validitatem matrimonii ſpiritualis, ſic-
103 ut & carnalis, neceſſarius eſt conſenſus, c. *Cum inter*
Canonicos, ibi, *Ut per mutuum conſenſum eligentium, &*
electi, quaſi conjugale vinculum ſpiritualiter ſit contra-
ctum, ſupra tit. proximo, c. Locum, c. Cum apud, & c.
Tua, de ſponſal. l. Nuptias, ff de reg. jur. Hoſtienſ. *in*
cap. Veniens, in princ. verſ. Nam ſicut ſine conſenſu nul-
lum eſt matrimonium temporale, infra qui Cler. vel vo-
vent. Subſtantialiter enim matrimonium capit princi-
pium, & finem a conſenſu, ut inquit Butr. *in c. Prox.*
104 *n. 10. infra eod.* & eſt ſimile in vinculo ſpirituali, quod
contrahitur inter profeſſum, & religionem, juxta notata
in cap. Porrectum, de regul. nam cum neceſſario exigatur
conſenſus profitentis, ut *in cap. 2. & cap. Cum virum*,
cum utrobique notatis, *eod. tit.* dicunt Doctores Sum-
mum Pontificem non poſſe quenquam invitum religioni
alligare, *cap. Integritas*, 32. *quæſt.* 1 *cap. Geſta*, 74. *diſt.*
& tradit Navarr. *conſ.* 39. *n.* 2. *de regular.* Unde longe
105 minus poſſet alligare alteri Eccleſiæ Epiſcopum contradi-
centem, quia inter Epiſcopum, & Eccleſiam eſt arctius
vinculum, quam inter profeſſum, & Religionem, cum
illud ſit de jure divino, ut hic, & ſupra *in cap. proximo*;
106 voti autem ſolemnitas ex ſola conſtitutione Eccleſiæ ſit
inventa, ut dicit text. *in cap. un. de voto lib. 6.* Sin autem
Epiſcopus per translationem non alligetur matrimoniali-
ter ſecundæ Eccleſiæ, ſed mutetur tantummodo de lo-
co ad locum, juxta textum *in cap. Mutationes*, 7. *quæ-*
ſt. 1. nihil obſtabit, quominus per Papam transferri poſ-
ſit invitus, exemplo Monachi, qui ex uno ad aliud Mo-
naſterium transfertur, ut patet ex dictis ſupra *n.* 34. & 37.

Et quidem Hoſtien. & Jo. Andr. *in d. cap. fin in princ.*
de poſtulat. Prælator. videntur ſentire, ſpirituale conju-
gium contrahi tantummodo a principio, cum quis fit
Epiſcopus, non autem cum transfertur ad aliam Ec-
cleſiam, & ita eos pro hac ſententia allegat Ludovic.
Roman. *in præcitat. conſ. n.* 1. ait enim: Ex quo ſuo con-
ſenſu quis Epiſcopus factus eſt, poteſt per Papam invi-
107 tus ad aliam Eccleſiam transferri; quia non dicitur de
novo contrahere matrimonium: Eccleſia enim univer-
ſalis eſt unum corpus myſticum multorum Epiſcoporum
concordi numeroſitate diffuſum, *c. Novatianus*, 7. *q.* 1.
cap. Loquitur Dominus, 24. *q.* 1. Unde quamvis ab initio
nemo cogatur fieri Epiſcopus, *d. cap. Inter Canonicos*,
§. 1. & *c. Innotuit, ſup. tit. prox.* tamen cum ſemel in
hac univerſali Eccleſia quis Epiſcopatui conſentit, non
poteſt Papæ reſiſtere, cum ad aliam particularem Eccle-
ſiam transferre volenti. Ex ea enim translatione cauſa-
108 tur ſolum variatio loci, cujus curæ Epiſcopus præficitur,
non autem variatur dignitas Epiſcopalis. Nam locus vel
ſublimiorem, vel inferiorem non reddit Epiſcopum, ut
in c. Legimus, 93. *diſt.* Idem formaliter dicit Abb. *in c.*
fin. n. 13. *ſup. de poſtulat. Prælat.* & ſequitur Philipp. Prob.
ad Jo. Monach. *in c. Generali n.* 34. *de elect. lib.* 6 & no-
viſſime Lotther. *de re benefic. lib.* 1. *qu.* 12. *numer.* 18.

Sed his non obſtantibus verius exiſtimo Epiſcopum
contrahere novum ſpirituale conjugium cum Eccleſia,
ad quam transfertur: quod probo juribus, & rationi-
bus. Jura ſunt in *cap. Sicut vir*, 7. *q.* 1. ubi Epiſcopus
109 ſine cauſa tranſiens ab una ad aliam Eccleſiam, dicitur
primam uxorem derelinquere, & alteri per adulterium
ſe conjungere. Ergo ſi ex cauſa tranſeat, per matrimo-
nium ſe conjungit: quod expreſſe habetur in c. *Sicut al-*
terius, ead. cauſ. q. ubi Epiſcopus, qui Eccleſiam ſpon-
ſam ſuam dimittit ſine cauſa, & alteri ſponte nubit,
adulter exiſtimatur. Sed ſi ex cauſa perſecutionis, debet
alteri aſſociari. Ergo ſi legitime tranſeat, dicitur alteri
nubere. Atque ita per illum textum tenet expreſſe Abb.
conſil. 101. *n.* 6. *col.* 5. *ante med verſ. Sed Epiſc. lib.* 2. ubi
diſertis verbis ait, Epiſcopum Eccleſiæ matrimonialiter
obligatum non poſſe durante priori vinculo conſentire al-
teri matrimonio ſpirituali; alias contingeret adulterium
ſpirituale. Idipſum patet in c. *Proximo, ſup. eod. in* § *Nos*
intuentes, ubi Epiſcopus electus priori vinculo perduran-
te, dicitur non poſſe ad ſecundam Eccleſiam canonice
conſecrari adhuc conjugaliter alteri alligatus. Quod idem
eſt, ac ſi dixiſſet: Non poteſt quis eodem tempore ha-
bere ſpiritualiter duas uxores; ideoque quandiu eſt prio-
ri vinculo alligatus, non poteſt contrahere cum ſecunda.
110 Rationes autem ſunt inſraſcriptæ. Prima ratio eſt,
quia per translationem Epiſcopus intitulatur in ſecunda
Eccleſia; cum translatio, ſicut electio, ſit modus Ec-
cleſiis providendi, ut notat gl. Jo. Andr. Bellam. Card.
Butr. & Abb. *ſup. in rubr.* Sed per electionem utique con-
trahitur ab electo ſpirituale conjugium, ut in *c.* 1. & 2.
ſup. eod. & *in d. c. Cum inter Canonicos*, & *elect.* ergo &
per translationem.

Secunda ratio, quia alioquin Epiſcopus translatus nul- 111
lius Eccleſiæ eſſet ſponſus: non univerſalis Eccleſiæ,
quia illius ſponſus eſt Papa, non Epiſcopus, *c. Quoniam*,
de immunit. Eccleſ. ibi, *Nos juſtitiam noſtram, & Eccle-*
ſiæ ſponſa noſtræ, &c. & notat Turrect. *in c. Sicut alterius*
n. 37. *q.* 1 quidquid contra ſcripſerit Abb. *in præalleg. q.*
1. *n.* 15. *col* 14 *poſt princ. verſ. Et adverte*: non primæ
Eccleſiæ particulari, quia ab illius vinculo fuit abſolutus
per translationem, ut *hic*, & *in c.* 1. & 2. *ſup. eod.* non ſe-
cundæ, ſi cum illa ſpirituale conjugium non contraheret;
abſurdum autem eſſet, ut quis eſſet Epiſcopus alicujus
Eccleſiæ & nullius Eccleſiæ eſſet Sponſus.

Tertia ratio, quia Epiſcopus translatus, quoad primam 112
Eccleſiam habetur pro mortuo, arg. *l. Actione.* §. *Publica-*
tione, ff. pro ſocio, §. *Ecce in quibus*, & ibi Archid. 7. *q.* 1.
Ergo quoad ſecundam Eccleſiam perinde haberi debet, ac
ſi a principio fieret illius Epiſcopus. Quo caſo non eſſet du-
bium, quin eidem ſociaretur ſpirituali conjugio, ut hic,
& *in d. c. Sicut vir*, & *cap. Sicut alterius cum concord.*

Quarta ratio, quia ſi Epiſcopus ad ſecundam Eccle- 113
ſiam translatus obiret, utique Eccleſia diceretur viduata,
ut *in c. Proximo, verſ. Cum non intelligatur*. Hoc autem 114
indicat cum illa præceſſiſſe ſpirituale matrimonium; alio-
quin vidua eſſe non poſſet, ſi virum non habuiſſet, ut
in *cap. Vidua*, & ibi gloſſ. 1. 34 *diſt.*

Quinta ratio, quia in tantum Prælati dicuntur Eccle- 115
ſiæ Sponſi, in quantum ut Dei Miniſtri exterius coope-
rantur, aut prædicationis verbo, aut diſpenſatione Sa-
cramentorum ad generationem filiorum ſpiritualium,
quos non ſibi, ſed Chriſto generant, ut docet S. Tho-
mas *in tract. ſuo contra impugnantes religionem*, relatus a
Turrect. *in d. c. Sicut alterius n.* 3. *verſ. Eſt autem prople-* 116
niori notitia, proprie enim ſolus Chriſtus eſt Eccleſiæ
Sponſus, *c. Eccleſia mea, verſ. Ipſa enim Eccleſia*, 97.
diſt. Extrav. *Unam ſanctam, de major. & obed.* Conc. Trid.
ſeſſ. 22. *de ſacr. Miſſæ c.* 1. ibi, *Dilecta ſponſa ſua Eccle-*
ſia. Sed Epiſcopus translatus eodem modo tenetur coope-
rari in ſecunda Eccleſia, quo tenebatur in prima; quia
cum ſecundæ curam gerat, adſtringitur præcepto divino
oves ſuas verbis divini prædicatione, & Sacramentorum
adminiſtratione paſcere, *c. Epheſii*, 43. *diſt. cap. Qui*
Epiſcopatum, 8. *q.* 1. *cap Præcipue*, 11. *q.* 3. & habetur
in Conc. Trid. *cap.* 1. *ſeſſ.* 23. Ergo eſt Sponſus ſecundæ
Eccleſiæ, quemadmodum fuit primæ.

Sexta, & ultima ratio. Si Epiſcopus cederet Epiſco- 117
patui, aut deponeretur Summi Pontificis auctoritate, &
poſtea alteri Eccleſiæ præficeretur; negandum non eſſet,
quin interim contraheret cum ſecunda ſpirituale conju-
gium. Ergo idem dicendum, ſi per translationem ſecun-
dæ Eccleſiæ præficiatur, quia a vinculo prioris Eccleſiæ
æque abſolvitur per translationem, ac per ceſſionem,
vel depoſitionem, ut in *cap. præcedenti*.

Ex quibus cenſeo, Epiſcopum rurſus contrahere matri-
monium ſpirituale cum Eccleſia, ad quam transfertur,
& ita tenent expreſſe Jo. Monach *in c. Generali n.* 13. *de*
elect. lib 6. & Jo. Andr. *in c. Quod ob gratiam n.* 2. *verſ.*
Item ut dicit, de reg jur. eod. lib. in Mercurial. dum di-
ſertis verbis dicunt, acquiſitionem ſecundæ ſponſæ ſpiri-
tualis fieri non poſſe abſque liberatione a prima, arg. c. 2.
& 4. *infr. de ſecund. nupt.* & translationem quantuncun-
que putam intelligi ſub conditione, ſi nuptiæ cum ſecun-
da ſecutæ fuerint, & idem tenet Abb. *ſupra c. n.* 109. At-
que hinc neceſſario ſequitur, ut invitus transferri non
poſſit quoad hoc, ut ſit Epiſcopus ſecundæ Eccleſiæ,
cum matrimonium tam ſpirituale, quam carnale ſine
conſenſu non poſſit conſiſtere, ut per Card. in *d. c. fin. n.*
10. *in* 14. *q. verſ. Pars prima probatur ſupra de poſtulat.*
Prælator. & latius oſtenſum eſt ſupra *n.* 103. Et ſane, ſi
conjux eſſet abſolutus a vinculo matrimonii carnalis,
utique invitus cogi non poſſe ab Eccleſia alteri nubere, di-
cente Apoſt. 1. ad Corinth. 7. *Quod ſi dormierit vir ejus, cui*
vult nubat, c. Sicut alterius, 7. *q.* 1. Ergo ſimiliter Epiſcopus
per translationem ſolutus a vinculo matrimonii ſpiritua-
lis, ab Eccleſia cogi non poteſt præciſe, ut alteri nubat,

Et

Et huic opinioni videntur adhærere, Jo. Monach. in
4 *d. c. Generali n. 15. de elect. lib. 6.* & Jo. Andr. in *d. cap. Quod ob gratiam col. 2. n. 1. in fin. de reg. jur. lib. 6.* dum dicunt, Papam ex cauſa transferre poſſe Epiſcopum invitum, ſaltem ut careat prima: quaſi ſentiant ſecus dicendum eſſe quoad hoc, ut alligetur ſecundæ. Eamque aperte amplectitur gloſ. *unic. in c. Epiſcopus de loco 7. q. 1.* ubi primo decidit Clericum, qui non vult tranſire de minori ad majorem, non poſſe cogi ab Epiſcopo, & mox ſubdit: Hoc autem Papa poteſt, ſed ſi ad alium Epiſcopatum vocatus eſt Epiſcopus, neceſſarius eſt conſenſus Epiſcopi, allegat *7. diſt. per tot. & c. Archidiaconum Florentinum, 85. diſt.* Atque ita clare ſentit gloſ. Papam poſſe quidem transferre Epiſcopum invitum, ſed non quoad hoc, ut præciſe alligetur ſecundæ Eccle-
119 ſiæ, niſi conſentiat. Dixi, *Præciſe*, quia forte cogi poſſet cauſative, ad inſtar poſtulati, qui etſi diſſentire valeat quoad hoc, ne poſſit invitus beneficiari; tamen cauſative poteſt compelli conſentire per ſubtractionem beneficii, *c. Quæris, de ætat. & qualit. c. Licet Canon.* in gloſſ. *in ver. Ipſo jure, de elect. lib. 6.* & tenet Card. in *d. c. fin. n. 10. verſ. Dic dando regulam*, ubi etiam Abb. *n. 12. ſup. de poteſt. Præl.* & ſic cogi poteſt, ut de nolente fiat volens, ut inquit gloſſ. in *c. Omnis, in ver. Coactæ, 7. q. 1.* Et eſt text. in *cap. Diſplicet, verſ. Et tamen multi, 23. q. 4.* Verum priuſquam translationi conſentiat, non eſſet ſecundæ Eccleſiæ Epiſcopus, & ſi ſemper eſſet nolens, non deberet cogi, ut dicit gloſ. in *dict. c. Diſplicet, in ver. Inviti*, per text. in *c. In ſcripturis, 8. q. 1.* & notatur in *c. Ante omnia, 40. diſt. & in c. Canenſis, 61. diſt.*

120 Venio ad tertium membrum principale, videlicet cum eſt dubium, an Sum. Pontifex Epiſcopum transferat ex cauſa, necne. Et tunc Bald. in *leg. Reſcripta n. 8. verſ. Item omnia beneficia, C. de precib. Imper. offeren.* diſtinguit ſic: Aut Papa procedit providendo; & non cogitur proviſus tranſire, quia præſumitur factum ejus favore. Aut procedit jubendo; & cogitur tranſire, quia præſumitur factum favore Eccleſiæ, *c. Omnes, 7. q. 1.* Ad hoc faciunt notata per Legiſtas in *l. fin. C. Si contra jus, vel utilit. publ. & in l. Præſcriptione, C. de precib. Imper. efferen.* & per Canoniſtas in *cap. Quæ in Eccleſiarum*, 121
ſup. de Conſtit. ubi communiter volunt cauſam præſumi in Principe, etiamſi agat in his, quæ competunt alicui jure gentium; imo & in his, quæ ſunt de jure divino, ubi ſolitum eſt diſpenſari; & in propoſito translationis tenet Abb. in *præcitata q. 1. n. 15. col. 13. circa med. verſ. Venio ad tertium membrum*, ubi etiam *col. 3. n. 4. verſ. Baldus vero*, amplectitur ſupradict. Baldi diſtinctionem. Quam etiam ſequitur Philipp. Prob. ad Jo. Monach. in *c. Generali n. 41. & 42. de elect. lib. 6.* qui et- 122
iam pro dicto Baldi allegat Frider. de Senis *conſil. 263. Præſuppoſito*, ubi tenet Monachum translatum per Papam ad aliud Monaſterium intuitu perſonæ, poſſe ad primum Monaſterium redire ſine licentia Papæ; ſecus ſi intuitu Monaſterii.

Tempera tamen ſecundam partem diſtinctionis Baldi, id eſt, cum Papa procedit jubendo, ut reſpectu ſecundæ Eccleſiæ cogatur quidem Epiſcopus tranſire, non tamen præciſe, ſed ad ſummum cauſative, per ea, quæ dixi ſupra *n. 102. & ſeqq. & n. 119.*

Quod ſi quæras, quid juris ſit, ſi non appareat, 123
an proceſſerit providendo, vel jubendo, ut ſi in literis dicatur Epiſcopum Peruſinum ab Eccleſia, cui præeſt, ad Eccleſiam Ferrarienſem duximus transferendum? Reſpondeo in hoc dubio translationem præſumi factam non tantum favore Eccleſiæ, ſed etiam in gratiam perſonæ, & ſic de Epiſcopo non invito, juxta opinionem Calder. de qua ſupra *n. 96.* & conſequenter non induci vacationem primæ Eccleſiæ, niſi poſt conſenſum præſtitum ad ſecundam, ex his, quæ dicta ſunt ſupra *a n. 91. uſque ad n. 100.*

DE AUCTORITATE ET USU PALLII.

Honorius III. Archiepiſcopo Tri.

CAPUT VII.

QUIA nos: & infra. Inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quod tam in tua, quam in aliena diœceſi potes ſine pallio, & ſandaliis celebrare: qui utique in tua diœceſi non debes ſemper celebrare cum pallio, ſed diebus illis duntaxat, qui in Eccleſiæ tuæ privilegiis ſunt expreſſi. Sicque ſoluta eſt quarta quæſtio, qua quæſiviſti, an tibi ſit licitum pro defunctis cum pallio celebrare,

SUMMARIUM.

1 *ARchiepiſcopus poteſt celebrare ſine pallio, & ſandaliis, & n. 5.*
2 *Pallium eſt Pontificale Archiepiſcopi.*
3 *Sandalia ſunt calceamenta purpurea, quibus utuntur Epiſcopi.*
4 *Compagi ſunt caligæ Epiſcoporum.*
5 *Epiſcopus an poſſit celebrare in Pontificalibus, & prædicare in aliena diœceſi ſine licentia diœceſani, & n. 12.*
6 *Et quid, ſi Pontificalia habeant mixtionem juriſdictionis, vel officii, & n. 12.*
Et quid poſt Concilium Tridentinum n. 9. 14. & 18.
7 *Pallio non utitur Archiepiſcopus in diœceſi aliena, etiam de licentia diœceſani, niſi ſuper hoc ſit privilegiatus.*
8 *Pallii uſus ſtrictior eſt, quam Pontificalium.*
9 *Pontificalia exercere non poteſt in alterius diœceſi Epiſcopus utcumque privilegiatus ſine Ordinarii licentia, & in perſonas eidem Ordinario ſubjectas.*
10 *Idem in locis nullius diœceſis.*
11 *Epiſcopus an in Eccleſiis Monaſteriorum exemptorum intra ſuæ diœceſis fines exiſtentium, invitis earundem Eccleſiarum Regularibus, in Pontificalibus celebrare, ac prædicare poſſit, & numer. ſeqq. uſque in fin.*
13 *Miſſæ celebratio in Pontificalibus non eſt juriſdictionis, ſed honoris, & præeminentiæ.*
15 *Exempta loca, quamvis ſint in diœceſi, cenſentur tamen, ac ſi eſſent extra diœceſim, & numer. 17.*
16 *Procedit quoad juriſdictionem contentioſam, non quoad voluntariam, & num. ſeqq.*
17 *Pontificalia habentia mixturam juriſdictionis, vel officii, Epiſcopus exercere non poteſt in loco exempto ſuæ diœceſis.*
Regulares reſiſtentes Epiſcopo exercere volenti Pontificalia in eorum Eccleſiis, non ab ipſo Epiſcopo, ſed ab eorum Superioribus Regularibus ſunt compellendi.

Fagnan. in I. Lib. Decretal.

QUia nos. Sine pallio, & ſandaliis poteſt Archiepi- 1
ſcopus celebrare. Hoc dicit, Jo. Andr. Bald. Butr.
Card. Anchar. Imol. Abb. & Jo. de Anan. Pallium 2
eſt Pontificale Archiepiſcopi, *c. Niſi, ſupra eod.* & poſt Paulum de Eleaz. notat Anch. *in Clem. 2. n. 3. verſ. Circa uſum Pontificalium, de privil.* Et ſandalia ſunt calceamenta purpurea, vel depicta, quibus utuntur Epiſcopi, ut dixit Petr. de Sampſone, & poſt eum Jo. Andr. 3
hic n. 2. Bellam. *in princ.* & Abb. *n. 1.* Alibi dicuntur compagi, ut in *c. Nonnulli, §. Compagi, 93. diſt.* & di- 4
cit in gloſ. compagos eſſe ſandalia, ſeu caligas Epiſcoporum. Dividitur in duas partes. In prima deciſa conſultatio. In ſecunda reſponſio ibi, *Inquiſitioni.*

5 In textu ibi, *In aliena diœceſi*. Nota Archiepiſcopum poſſe celebrare ſine pallio, & ſandaliis etiam in diœceſi aliena: quod intelligit gloſ. 1. de licentia Epiſcopi diœceſani; alias ſecus, quia non debet ponere falcem in meſſem alienam, *c. Scriptum eſt*, 6. *qu.* 3. *cap. Nullus primus*, 9. *q.* 2. & concordant Vicent. & Tancred. hic relati ab Hoſt. *in princ.* Privatim vero, ut ſuddit gloſ. celebrare poteſt etiam ſine licentia, ut *cap. Tua, de Cleric. Peregr.* & diœceſanus debet illum invitare, *c. Epiſcopi, vel Presbyteri*, 7. *qu.* 1. Atque ita ſentit gloſ. Archiepiſcopum non poſſe in diœceſi aliena celebrare publice, vel ſolemniter ſine diœceſani licentia. Sed Innocentius *hic in princ. in ver. Aliena*, dicit Epiſcopos in diœceſibus alienis, etiamſi de licentia diœceſanorum celebrent, non uti Pontificalibus, niſi ſuper hoc ſint privilegiati. Allegat *c. Ad ſuplicationem, de renunt.* & pro opinione Inn. fortiter facit text. in *Clem.* 2. *de privileg.* in quantum ex privilegio Archiepiſcopis, & Epiſcopis uſum Pontificalium concedit in locis exemptis, ex quo deducitur, ut ſine ſpeciali juris permiſſione non potuiſſent illis uti, ut ibi per Anchar. in 2. *notab.* Et ſi non potuiſſent in locis exemptis ſuæ Provinciæ, vel diœceſis, multo minus extra ipſa. Præterea ibi expreſſe habetur uſum Pontificalium competere Archiepiſcopo intra Provinciam, & Epiſcopo intra diœceſim; ergo non extra. Verum Hoſtien. *hic in princ. in eod. ver. In aliena*, tenet etiam in Pontificalibus, & ſine licentia diœceſani poſſe Epiſcopum jure ſuo celebrare, ſicut ſervat generalis conſuetudo, & etiam prædicare, niſi ſpecialiter prohibeatur,

6 remittens ad notata in *c. Cum ex injuncto, infr. de hæret.* Sed gloſ. magna *circa fin. in Clement.* 2. *de privil.* reducit iſtas opiniones ad concordiam hoc modo, videlicet, aut loquimur de ſimplici uſu Pontificalium abſque mixtura juriſdictionis, vel officii, puta celebrando, vel prædicando: & hoc caſu vera ſit opinio Hoſt. ut ſcilicet ſine licentia uti poſſit, niſi prohibeatur, ut ipſemet declarat *loco cit.* Aut loquimur de Pontificalibus cum mixtura juriſdictionis, vel officii, puta ordinando, degradando, chriſmando, vel ſimilia faciendo; & tunc ſit vera opinio Innocentii, ut talia exercere non poſſit, ut 9.

7 *q.* 3. *per tot.* Si tamen circa illorum exercitium haberet licentiam diœceſani; tunc uti poſſet Pontificalibus ſecundum gloſ. & in hoc differunt Pontificalia a pallio, quo non uteretur Archiepiſcopus in aliena Provincia etiam de licentia illius, ad quem ſpectat, niſi ſuper hoc eſſet privi-

8 legiatus, *cap. Ex tuarum*, *ſup. eod.* ſtrictior eſt enim uſus Pallii, quam Pontificalium, ut ibidem patet, *& in c.* 1. *& c. Ad honorem*, *ſup. eod.* & declarat gl. *præalleg. in d. Clemen.* 2. ubi etiam Anchar. *n.* 3. *in fin.*

9 Ceterum iſtas opiniones partim ſuſtulit, & partim declaravit jus noviſſimum Concilii Tridentini *ſeſſ.* 6. *cap. ult.* quo ſtatutum eſt; ut nulli Epiſcopo liceat cujuſvis privilegii prætextu Pontificalia in alterius diœceſi exercere, niſi de Ordinarii loci expreſſa licentia, & in perſonas eidem Ordinario ſubjectas tantum; & ſi ſecus factum fuerit, Epiſcopus ab exercitio Pontificalium, & ſic Ordinati ab executione Ordinum ſint ipſo jure ſuſpenſi. Nam qua parte hoc decretum prohibet exercitium Pontificalium in alterius diœceſi, niſi de Ordinarii licentia, videtur reprobaſſe opinionem Hoſtienſis adſtruentis id licere ſine licentia diœceſani: niſi dixeris, Concilium poſſe intelligi de exercitio illorum Pontificalium, quæ habent mixturam juriſdictionis, ut innuunt illa verba: *In perſonas eidem Ordinario ſubjectas*: nec non illa: *Sic ordinati ab executione Ordinum, &c.* Quæ quidem Pontificalia etiam Hoſtien. cenſuit exerceri non poſſe in diœceſi aliena. Dum vero Concilium permittit de licentia Ordinarii exercitium Pontificalium etiam ordinando, aperte ſuſtulit opinionem Innocentii, quatenus aſſeruit, nec de licentia diœceſani Epiſcopum poſſe hujuſmodi Pontificalia exercere in diœceſi aliena, niſi ſpecialiter ſuper hoc ſit privilegiata. Demum in eiſdem verbis: *Et in perſonas eidem Ordinario ſubjectas*, Concilium declaravit opinionem gloſſæ, videlicet, ut poſſit quidem Epiſcopus exercere Pontificalia etiam chriſmando, & ordinando de licentia diœceſani; dummodo tamen id fa-

10 ciat in perſonas eidem Ordinario ſubjectas. Et quod dixit Concilium de exercitio Pontificalium in alterius diœceſi, idem intelligas in locis, quæ nullius diœceſis eſſe dicuntur, ut ſcripſi in *c. Nullus n.* 52. *de Parochiis*; & adde, quæ habentur *in cap.* 2. *ſeſſ.* 14.

NUNC QUÆRO, an Epiſcopus in Eccleſiis Monaſteriorum exemptorum intra ſuæ diœceſis fines exiſtentium, invitis earundem Eccleſiarum Regularibus, in Pontificalibus celebrare, ac prædicare poſſit? 11

Videtur reſpondendum poſſe. Nam de jure communi, etſi controverſum ſit inter DD. an Epiſcopus poſſit 12
celebrare in Pontificalibus extra diœceſim ſine licentia diœceſani loci, cum Innoc. hic putet non poſſe, Hoſt. vero ſentiat oppoſitum, ut fuſe oſtenſum eſt ſupra *n.* 5. & Hoſt. opinionem communiter videantur ſequi DD. *in Clem.* 2. *de priv.* atteſtantes id obſervari ex conſuetudine, quando Epiſcopus utitur Pontificalibus ſine ulla mixtione juriſdictionis, vel officii, ut poſt gl. ibi *in ver. Etiam celebrare*, notant Paulus Eleaz. & Petr. de Anch. *n.* 7. Jo. de Imol. *n.* 12. Abb. *n.* 4. & ceteri omnes: tamen nullus dubitat, quin Epiſcopus in loco ſuæ diœceſis exempto poſſit in Pontificalibus abſque illius licentia celebrare. De hoc enim eſt text. expreſſus *in d. Clem.* 2. *§. Simili, de privil.* Nam cum textus in principio indulſiſſet Archiepiſcopo, ut in locis ſuæ Provinciæ exemptis poſſet Pontificaliter celebrare, poſtea ſubjunxit, *Simili modo concedimus Epiſcopo, ut in locis eiſdem* (ſcilicet exemptis) *ſuæ diœceſis poſſit populo benedicere, audire divina officia, & etiam celebrare*, id eſt Pontificaliter, ut innuunt illa verba, *Simili modo*; & ponderat gloſſa magna *in princ.* Imol. *n.* 12. & Bonifacius de Vitalinis *n.* 13. *&* 17. 13
Et eſt ratio, quia cum hæc celebratio in Pontificalibus reſpiciat honorem, & præeminentiam, non autem juriſdictionem, conceditur Epiſcopo intra ſuam diœceſim in loco etiam exempto propter reliquias præcedentis ſubjectionis ante exemptionem, quæ multum operantur, arg. *l. Cum quis, §. Primo, ff. de ſolutionis, leg. Servos, C. de quæſtionibus*, & notat Vitalin. *in dict. Clem.* 2. *n.* 4. Neque propterea violantur exemptorum privilegia, quæ ſalva manet in ceteris abſque eo, quod ex tali celebratione aliquid juris acquiratur Epiſcopo in præjudicium exemptorum, ut habetur expreſſe *in d. Clem. in fin.* & notat Vitalin. *ibid. n.* 27.

Et in hac facultate Epiſcopo competenti de jure, ut 14
poſſit Miſſam Pontificaliter celebrare in locis ſuæ diœceſis exemptis, includitur etiam facultas ſermonem habendi ad populum, & prædicandi, ut aperte ſupponitur per Vitalin. *ibid. n.* 66. & ſatis colligitur ex d. gloſ magna, ubi loquens de nudo uſu Pontificalium abſque juriſdictione ita exemplificat, ſcilicet Miſſam celebrando, & prædicando; eamque ibi ſequuntur omnes Doctores.

Nec obſtat, ſi dicatur, hæc quidem eſſe vera de jure communi, ſed diverſum jus inductum eſſe decreto Trid. Conc. in *d. c.* 5. *ſeſſ.* 6 quo prohibetur Epiſcopis Pontificalia in alterius diœceſi exercere ſine licentia Ordinarii loci, ut ſuſius dictum eſt ſupra *n.* 9. Nam loca exempta, etſi ſint in diœceſi, cenſentur tamen ut loca extra diœceſim exiſtentia, ut notat Petr. de Ubald. *in tr. de Can. Epiſc. & Paroc. c.* 6. *q.* 4. *n.* 11. ubi ait, Mona- 15
ſterium exemptum in diœceſi exiſtens æquipatari Monaſterio exiſtenti extra diœceſim. Si igitur Conc. prohibet exerceri Pontificalia extra diœceſim; ergo prohibere cenſetur etiam in locis exemptis, quæ æquiparantur locis extra diœceſim exiſtentibus. Hoc, inquam, 16
non obſtat; nam reſpondetur, loca exempta, etſi non dicantur de diœceſi, eſſe tamen in diœceſi, ut probatur in *c. Cum Epiſcopus*, ibi, *In quolibet loco ſuæ diœceſis non exempto, de offic. ordin. lib* 6. *& in d. Clem.* 2. *de privil.* ubi hoc tenent Zenzel & Lap. Abb. *n.* 2. & poſt eos Petr. de Anchar. *in princ.* & Card. *in §. Simili*, *in* 4. *q.* Abb. in *c. Apoſtolicæ n.* 3. *de donat.* Rota *dec.* 207. *n.* 2. *p.* 2. *diverſ.* Ideoque hujuſmodi loca exempta reputantur extranea, ſeu extra diœceſim quoad juriſdictionem contentioſam, cum non ſubſint juriſdictioni Epiſcopi; ſed non quoad ea, quæ ſunt voluntariæ juriſdictionis, ut poſt Guilielm. de Monte Laud. notat Imol. *in præalleg. Clem.* 2. *n.* 3. *ſuper gl. in ver. Cruæm*, & ibi etiam Vital. *n.* 31. ubi 17
ait, in locis exemptis non poſſe Epiſcopum exercere poteſtatem, & judicium, ſed bene poſſe uti inſigniis honoris, & devotionis, ut *in d. Clem.* 2. Sic ergo ea regula, quod locus exemptus æquiparatur loco extra diœceſim, non eſt indiſtincte vera, ſed tantum quoad certos effectus, ut optime deducit Felin. *cap. Gratum n.* 2. *in fin. de off. ordin.* Et ad propoſitum quæſtionis noſtræ æquiparatio procedit quoad juriſdictionem, quam Epiſcopus exercere non poteſt in locis ſuæ diœceſis exemptis,

ſicut

ſicut nec in locis extra diœceſim, ut *c. Luminoſo*, 18. *q. 2. & d. cap. Cum Epiſcopus, de off. ord. lib. 6.* ſed non quoad inſignia honoris, quæ poteſt deferre, & eis uti ubique in ſua diœceſi, etiam in loco exempto, ut habetur in ſæpius citata *Clement. 2. de privil.* Et propterea
18 dum Concilium Trident. in *d. c. 5. ſeſſ. 6.* prohibet, ne in aliena diœceſi Epiſcopus Pontificalia exerceat, cenſetur etiam prohibere, ne illa exerceat in locis exemptis, ſi illa Pontificalia habeant mixtionem juriſdictionis, vel officii, ut ſi ordinet, degradet, chriſmet, vel ſimilia faciat: nam quoad prædicta, vera eſt æquiparatio, ut locus exemptus perinde habeatur, ac ſi eſſet extra diœceſim. Secus autem eſt, ſi tantum Pontificalibus utatur prædicando, & Miſſam celebrando, quia tunc quoad hæc inſignia abſque juriſdictione locus exemptus non æquiparatur loco exiſtenti extra diœceſim, ut elicitur ex gl. magna *in ead. Clem. 2.* & fuſius dictum eſt ſupra *n. 6.*

Quibus accedit, quod Concilium non ſine myſterio uſum eſt illis verbis: *Nulli Epiſcopo liceat Pontificalia exercere in alterius diœceſi*, nec dixit, extra diœceſim, innuens propterea ſe noluiſſe prohibere, quin Epiſcopus exerceret Pontificalia in locis exemptis; nam etiamſi loca exempta dicerentur eſſe extra diœceſim, ſecundum opinionem Imolæ in *d. Clem. 2. num. 3.* tamen non dicuntur eſſe in aliena diœceſi; & ſic Epiſcopus in eis Pontificalia exercens, non poteſt dici in alterius diœceſi ea exercere; & ſic non habet locum prohibitio Concilii.

19 Id tamen eſt animadvertendum, quod ſi exempti indebite reſtiterint Epiſcopo, quominus in eorum locis Pontificalia exerceat, non poterunt propterea ab eodem Epiſcopo puniri, ſed ipſum oportebit agere coram Superiore exemptorum, ut eos cogat permittere, arg. *c. Nullus de jurepatron.* & tradunt in *d. Clem. 2.* Lapus *num. 3.* Card. in *§. Sic tamen n. 5.* & reliqui omnes.

Advertitur hoc procedere jure communi inſpecto. Verum ex Decreto Sac. Congregationis Epiſcoporum, & Regularium conceditur Epiſcopis facultas contra eos hoc caſu procedendi ad cenſuras, & pœnas Eccleſiaſticas. Decreti tenor talis eſt.

Decet Epiſcopis pro eo, quo in Eccleſia Dei excellunt, Dignitatis gradu, in quocunque ſuarum diœceſium loco, quoties eos ibi Pontificalia exercere, aut Pontificalibus adeſſe, & aſſiſtere contingit, eam, quam par eſt, reverentiam, & honorem decoro cultu, & ornatu exhiberi. Quare non ſine gravi animi dolore auditum eſt, nonnullos Regulares, vano quarundam immunitatum, & privilegiorum prætextu, Epiſcopis in eorum Eccleſiis Pontificalibus intereſſentibus, non modo renuiſſe in eis ſupra locum Epiſcopalis ſolii Baldachinum erigere, verum id etiam juſſu ipſorum Epiſcoporum curantes prohibere, ac arcere auſos fuiſſe. Atque ideo Sac. Congregatio S. R. E. Cardinalium negotiis, & conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium præpoſita, facto verbo cum Sanctiſſ. D. N. Clemente VIII. ac de Sanctitatis ſuæ ſpeciali, & expreſſo mandato, hoc præſenti Decreto perpetuis futuris temporibus valituro declarat, ſtatuit, decernit, & mandat, ut de cetero Epiſcopi, ubi tam ex conſuetudine, & privilegio, quam ex ſacrorum Canonum Conſtitutionibus, & Pontificalis Romani præſcripto, aut alio jure Pontificalia exercere, aut Pontificalibus paramentis cum Mitra, vel extra ſola Cappa induti in quibuſvis Regularium tam Mendicantium, quam Monachorum etiam Caſſinenſium, Clericorum, Presbyterorum, & cujuſvis alterius Ordinis, Religionis, Militiæ, Societatis, aut Congregationis Eccleſiis intereſſe poſſunt, ipſi Regulares quoties opus fuerit, teneantur ibi, & debeat in loco ad ſolium Epiſcopi conſtituendum opportuno, & congruo Baldachinum attollere. Eis autem id facere negligentibus, aut nolentibus, liceat eiſdem Epiſcopis illud apportari, & in quacunque eorum Regularium, aut alia quantumvis exempta Eccleſia, ſupra Epiſcopale ſolium, ſeu Pontificale faldiſtorium erigi facere, atque ſub eo ſedere, & ſtare, quemadmodum in propriis Cathedralibus eorum Eccleſiis ſtare, & ſedere ſolent, eo tamen duntaxat tempore, quo Pontificalus ejuſmodi functiones exercebunt, vel dum actus ipſe, cui in Pontificalibus aderunt, peragetur. Si qui vero Regularium huic declarationi, ſtatuto, decreto, & mandato inobedientes, & contumaces fuerint, ſciant ſe ab iiſdem Epiſcopis ad id per cenſuras, & pœnas Eccleſiaſticas hujus Decreti virtute cogi, & compelli poſſe, aliiſque pœnis tam ſpiritualibus, quam temporalibus arbitrio Summi Romani Pontificis ſubjacere, & obnoxios fore. Non obſtantibus, & c. Romæ die 10. Junii 1603.

DE RENUNCIATIONE.

Alexander III. Epiſcopo Verulano.

CAPUT III.

EX tranſmiſſa relatione Abbatis ſancti N. de Ceparano, noſtris eſt auribus intimatum, quod P. Rubeus Clericus, dum infirmitate laboraret apud Monaſterium Sancti Salvatoris, ſibi petiit habitum monaſticum indulgeri: qui recuperata poſtmodum ſanitate, ad Monaſterium illud gratia complendi votum acceſſit; & ibidem moram aliquantulam faciens, ea, quæ prædictæ Eccleſiæ ſancti N. contulerat, ſibi fecit reſtitui; nunc autem mutato animo laborat, ut reſtituatur in Eccleſia ſupradicta. Verum quoniam jam dicta Eccleſia ab eo ſoluta dignoſcitur, ex quo ea, quæ ſibi contulerat, ad petitionem ſuam reſignavit eidem: Mandamus, quatenus (ſi res ita ſe habet) prædictum Abbatem, & ſocios ejus ad receptionem P. nulla ratione compellas invitos: nec a populo Ceparano compelli permittas; hortari tamen eos poteris, ut illum non tanquam unum de Eccleſia, ſed quaſi de novo recipiant in ſocium, & in fratrem.

S U M M A R I U M.

1 *RENuncians beneficio ſuo expreſſe, vel tacite, illud repetere non poteſt.*
2 *Abbatus ex conſuetudine alicubi dicuntur Rectores Eccleſiarum ſecularium.*
3 *Et alicubi reperiuntur Abbates ſeculares.*
4 *Et multi in locis Conſules, & Rectores artium Abbates appellantur.*
5 *Sed Abbas proprie eſt caput Monaſterii Monachorum.*
6 *Infirmus poteſt vovere, & profiteri, niſi ſit extra mentem.*
7 *Renunciare beneficio intelligitur eo ipſo, quod quis aufert bona collata Eccleſiæ, in qua eſt beneficiatus, & habitum probationis aſſumit, licet profeſſio non ſequatur, & num. 8.*
Et quid poſt Concilium Tridentinum, & numer. 9.
8 *Intellectus* cap. Beneficium, de Regularib. lib. 6.
10 *Clericus bona a ſe collata Eccleſiæ, in qua eſt beneficiatus, auferre poteſt, & ſecum in Monaſterium transferre.*
11 *Privatus beneficio, & poſtea noviter receptus, non recuperat primæva jura.*
12 *A privatione ad habitum non datur regreſſus, & num. 13.*
Fallit, ſi habitus non eſt omnino extinctus, ſed tantum velatus, dict. num. 12.
13 *Jus renunciatione ſopitum non reviviſcit.*

Fagnan. in I. Lib. Decretal.

1 EX *tranſmiſſa*. Qui renunciavit beneficio ſuo expreſ-
ſe, vel tacite illud repetere non poteſt. Hoc dicit,
ſecundum Anton. de Butr. & Joan. de Imol. Sed Abbas
Antiq. ſummabat ſic: Qui ad ſui petitionem licentiatus
tranſit ad aliam Eccleſiam, jus perdit, quod habebat in
prima. Dividitur in duas partes. Prima ponit querc-
lam. Secunda providet, ibi, *Verum quoniam*.
2 Nota primo, ibi, *Abbatis de Ceparano*, Prælatos,
ſeu Rectores Eccleſiarum ſecularium alicubi appellari
Abbates. Nam iſte Abbas non erat Monachus, quia Ec-
cleſia erat ſecularis, non autem Regularis, ut in gloſſ. 1.
& Laurent. dicit ſe ita didiciſſe a Clericis illius Eccleſiæ,
ut hic refert Joan. Andr. *n.* 13. Unde Inn. *in princ.* exponit
verbum, *Abbatis*, ſcilicet, Clerici ſecularis. Item Hoſt.
in princip. dicit, id eſſe juxta conſuetudinem Metropoli-
tanæ Civitatis, in qua Rectores ſecularium Eccleſiarum
vocantur Abbates, ſecundum Goff. Vel juxta conſuetu-
3 dinem aliarum Eccleſiarum, in quibus Abbates ſeculares
reperiuntur, ut eſt Abbas S. Felicis Valentini, & Abbas
Claromonten. & in Hiſpania ſunt multi tales. Jo. Andr. *d.*
n. 13. dicit hoc eſſe vulgare Apulorum, Catalanorum, &
4 Hiſpanorum. Nec mirum, quia etiam Conſules, & Prio-
res Artium multis in locis Abbates appellantur, Alciat. in
l. Collegarum, *ff. de verbor. ſignific.* Item in Aragonia Re-
ctores dicuntur Abbates, & eorum uxores dicuntur Abba-
tiſſæ, Card. *in Clem. Attendentes*, *§. Statuimus*, *in 5.*
5 *quæſt. de ſtatu Monach.* Verum hæ nuncupationes impro-
prie uſurpantur, quia Abbas proprie eſt caput Monaſterii
Monachorum, ut 18. *q.* 2. *per tot. cap. Cum ad Mona-*
ſterium, *infr. de ſtatu Monach.* Colleg. Paduan. *conſil.* 2.
n. 26. *& ſeqq.* poſt conſilia Card. ubi plura de antiquita-
te Abbatum, & Monachorum, de quo etiam per Cac-
cialup. *conſil.* 10. *n.* 5. *& ſeqq.* poſt conſilia ejuſdem Car-
dinalis.
6 Secundo, nota ibi, *Dum infirmitate laboraret*, per
corporis infirmitatem non impediri actum voti, vel pro-
feſſionis: & ſic validum eſt votum in infirmitate emiſ-
ſum, niſi tanta ſit morbi vis, ut mentis alienationem
inducat, ut *c. Sicut nobis*, & ibi dixi *n.* 22. *infr. de re-*
gular. & in c. fin. de ſucceſſ. ab inteſt. & hic notant
Hoſt. *in princ. in v. Infirmitate*, Jo. Andr. *n.* 4. Butr. &
Abb. *in* 2. *notab.* Quippe metus mortis, ſive proveniat
ab intrinſeco, & cauſis naturalibus, ſive ab extrinſe-
co, & cauſis liberis, nunquam irritat profeſſionem,
niſi fuerit incuſſus ad profeſſionem extorquendam, jux-
ta terminos *cap.* 1. *infr. de his*, *quæ vi met. cauſat.* ut
ſuſe probavi in *c. Si quis n.* 81. *&* 82. *infra de regu-*
laribus.
7 Tertio, nota ibi, *Sibi petiit habitum Monaſticum in-*
dulgeri, quod eo ipſo, quod quis habitum probatio-
nis aſſumit, & auſert bona a ſe collata Eccleſiæ, in
qua eſt beneficiatus, cenſetur beneficio renunciare, nec
poteſt illud repetere, licet profeſſionem non emittat:
de quo eſt caſus notabilis, & apertus hic ſecundum ve-
riorem intellectum: nam iſte Clericus P. Rubeus erat
Canonicus Eccleſiæ Sancti Nicolai de Ceparano, ſecun-
dum gloſſ. Bald. & Abb. in figuratione caſus, Hoſtien.
in princ. in ver. Clericus, & Jo. Andr. *n.* 3. *in fin.* Et
in Eccleſia Sancti Salvatoris ſuſcepit habitum mona-
ſticum (id eſt probationis, ſecundum omnes) petiitque
a prima Eccleſia bona illi collata ſibi reſtitui, ut patet
ibi: *Ex quo ea, quæ ſibi contulerat, ad petitionem ſuam*
reſignavit eidem. Et propter hoc cenſetur tacite bene-
ficio renunciaſſe, ut conſtat ex illis verbis: *Dicta Ec-*
cleſia ab eo ſoluta dignoſcitur; præſumitur enim habuiſ-
ſe pro derelicta primam Eccleſiam; tum quia omnia
bona eidem a ſe prius collata inde abſtulit; tum quia
in Religione habitum probationis aſſumpſit, ſecundum
Innoc. *n.* 1. Nec ibi expreſſe, vel tacite profeſſionem
emiſit: alioquin Papa non hortaretur Abbatem, & Cle-
ricos Eccleſiæ ſecularis Sancti Nicolai, ut eum reci-
perent in ſocium, & in fratrem, ut accurate obſervat
idem Innoc. *hic in fin. in verb. Recipiant:* & tamen Ca-
nonicatum ſic tacite dimiſſum non recuperat, nec Præ-
latus Eccleſiæ, & ſocii coguntur eum amplius recipe-
re, ut in text.

Sed his obſtare videtur determinatio Papæ in *cap.* 8
Beneficium, *de regularibus*, ubi patet beneficium ingre-
dientis Religionem infra annum probationis non va-
care, nec poſſe alteri conferri, niſi ad id ipſius ingre-
dientis accedat aſſenſus, qui per hoc intelligitur bene-
ficio renunciare, vel niſi profeſſionem faciat expreſ-
ſam vel tacitam, quæ inducitur aſſumendo habitum
profeſſorum, vel habitum probationis cum propoſito
abſolute vitam mutandi. Iſte autem Clericus P. Ru-
beus expreſſe non conſenſit renunciationi beneficii ſui:
non enim audiendi ſunt, qui dicunt hunc Clericum ex-
preſſe renunciaſſe, quia hoc eſt divinare cum ex lite-
ra non colligatur: item nullam fecit profeſſionem, ut
ſupra proxime oſtenſum eſt. At reſponderi poteſt, imo
hunc Clericum conſenſiſſe renunciationi ſui Canonica-
tus tacite faciendo actum contrarium, ſcilicet repeten-
do bona, quæ contulerat Eccleſiæ, ubi erat Canonicus,
ex quo ſurgit tacita renunciatio; & propterea non poteſt
beneficium repetere: & ita hic text. concordat cum *d. c.*
Beneficium, quia verſamur in primo caſu ibi excepto,
prout bene declarat gloſſ. *ibid. in ver. Aſſenſus*, Butr.
hic n. 15. & Abb. *n.* 8. Quod nota ſecundum eos ad
declarationem illius decretalis, quia dum inducit renun-
ciationem beneficii ingredientis Religionem, ſi ad id
ejus accedat aſſenſus, hæc conditio verificatur in eo,
qui facit actum, ex quo ſurgit voluntas renunciandi:
per hoc enim inducitur tacita renunciatio, & benefi-
cium poteſt alteri conferri, licet profeſſio non ſequa-
tur; & ſic illud cap. concordat cum text. noſtro, quem
propterea ſic ſummat Cardinalis: Si Eccleſia ad requi-
ſitionem ejus, qui habet in ea beneficium, eidem volen-
ti tranſire ad aliam Eccleſiam, & tranſeunti reſignat
omnia, quæ dedit Eccleſiæ primæ, per hoc intelligi-
tur ab ea abſolutus, tanquam ex tacita renunciatio-
ne beneficii, maxime ſi tranſit ad Religionem, licet non
profiteatur.
Verum hodie hoc non procedit, quia ex Concilio 9
Trident. *ſeſſ.* 25. *de regul. c.* 16. *in prin.* non valet re-
nunciatio beneficii infra annum probationis, niſi fiat
cum licentia Ordinarii infra duos menſes proximos an-
te profeſſionem: & nihilominus effectum non ſorti-
tur, niſi ſecuta profeſſione, ut dixi in *cap. Statuimus*,
infra de regular. ubi accurate examinavi, an & quan-
do tam de jure communi, quam ex Concilio Triden-
tino beneficium vacet per reſignationem expreſſam, vel
tacitam ejus, qui religionem ingreditur, & an poſſit
alteri conferri infra tempus probationis, anve reſigna-
tio hujuſmodi effectum ſortiatur profeſſione non ſecu-
ta, ibi plene videas *an.* 15. *uſque ad n.* 22.
Quarto, nota ibi, *Ea quæ prædicta Eccleſiæ S. N. con-* 10
tulerat, Clericum beneficiatum in Eccleſia ſeculari poſ-
ſe ad religionem tranſire, & bona quæ ipſi Eccleſiæ con-
tulerat, ſecum in Monaſterium transferre: quod dili-
genter nota, quia forte non reperitur alibi, ſecundum
Anton. de Butr. *in* 4. *notab.* Imol. *n.* 5. & Abb. *n.* 10.
Covarr. in *c.* 1. *n.* 19. *de teſtam.* In oppoſitum tamen eſt
gloſſ. quæ reputatur ſingularis, in *cap. Ut lex continen-*
tia, *in ver. Profeſſis*, 27 *qu.* 1. Sed tu teneas primam
opinionem, per ea, quæ in propoſito ſcripſi *cap. Non*
eſt vobis a n. 11. *uſque ad n.* 21. *infra de regul.*
Ultimo, nota ibi, *Non tanquam unum de Eccleſia*, 11
Clericum beneficio privatum, & poſtea noviter rece-
ptum non recuperare primæva jura, nec receptionem
retrotrahi, ut ad jus priſtinum redintegretur, Butr. *hic*
n. 10. Imol. *n.* 7. Abb. *n.* 5. Et eſt ratio, quia a priva- 12
tione ad habitum non datur regreſſus, *l. Liber homo*,
ff. de ſtat. homin. ſi habitus ſit omnino extinctus, ut
hic, non autem velatus, *l. In tantum*, *ff. de rer. di-*
viſ. Item, ut inquit Bald. *hic. n.* 2. jus renunciatione 13
ſopitum non reviviſcit, & eſt ſimile in *l. Solita pro-*
videntia, *C. de remiſs. pignor. in l. Quæritur*, *§. Si ven-*
ditor, *ff. de ædilit. edict. in l. Pactum ante hæredem*, *& in*
l. Tale pactum, *§. Qui procuravit*, *ff. de pact.* Facit text.
in *l.* 1. *§.* 1. *de Decur.* ubi a fortiori Decurio, qui ad
tempus relegatur, poſt tempus non recuperat primum lo-
cum, ſed velut novus in ordine venit.

DE

DE RENUNCIATIONE.

Idem Alexander III. Epiſcopo Torracenſi.

CAPUT IV.

ADmonet: & infra. Univerſis perſonis tui Epiſcopatus ſub diſtrictione prohibeas, ne Eccleſias tuæ dioeceſis ad Ordinationem tuam pertinentes, abſque aſſenſu tuo intrare audeant, aut detinere, aut te dimittere inconſulto. Quod ſi quis contra prohibitionem tuam venire præſumpſerit, in eam canonicam exerceas ultionem.

SUMMARIUM.

1 *BEneficiatus ſine licentia Prælati ſui beneficio renunciare non poteſt, & n. 4.*
2 *In beneficii dimiſſione requiritur illius authoritas, quæ requiritur in beneficii aſſecutione, & n. 4.*
3 *Conſilium quandoque ponitur pro conſenſu, vel authoritate.*
4 *Renunciare beneficio ſuo non poteſt Clericus ſine licentia Epiſcopi dioeceſani.*
5 *Juriſdictiones ſeculares nemo poteſt propria authoritate adipiſci, nec adeptis renunciare, niſi in manibus Superioris.*
6 *Renunciatio beneficii facta ſine Superioris authoritate non tenet, etiam in præjudicium renunciantis.*
7 *Nec impedit eum agere contra intruſum in beneficio ſic renunciato.*
Poſſeſſio tamen amittitur, ibid. verſ. Adverte.
8 *Electus ad ſecundam Eccleſiam non poteſt ſe transferre ſine licentia Epiſcopi, ad quem pertinet prima Eccleſia.*
Licet contrarium ſervetur de facto, n. 11. verſ. Veruntamen.
9 *Et ſi tranſierit, ab eodem revocari poteſt, & n. 10.*
10 *At ſi monitus non recedat, eſt excommunicandus.*
11 *Et quando ſecunda Eccleſia de alia perſona ſit providendum.*
12 *Tranſiens ad ſecundam Eccleſiam ſine licentia Superioris, non eſt ipſo jure privatus prima, ſed privari poteſt infra ſex menſes; ſecus ſi tranſeat cum licentia.*
13 *Beneficiatus ut tranſeat ad aliam Eccleſiam ejuſdem dioeceſis, ſufficit conſenſus tacitus Prælati; ſed ſi ſit alterius dioeceſis, requiritur expreſſus.*
14 *Prælati inferioris licentia requiritur ad hoc, ut Clericus ei ſubjectus tranſire poſſit ad aliam Eccleſiam.*
15 *Clerici in Ordinatione adſcripti ſervitio Eccleſiæ non debent eam deſerere ſine licentia Epiſcopi, quamvis non ſint intitulati, & nu. 37.*
16 *Hoſpitalium adminiſtrationem laici non poſſunt ſuſcipere, nec ſuſceptam deſerere ſine dioeceſani licentia.*
17 *Beneficiatus tranſire poteſt ad Religionem licentia petita, licet non obtenta.*
Intellectus c. Licet, de regular. *ibid. & n. ſeqq.*
18 *Cautela ad dimittendum beneficium invito Epiſcopo.*
19 *Electio ad Eccleſiam, quam obtinet Novitius, etiam ipſo conſentiente, non valet; collatio ſecus: & quæ ſit ratio differentiæ.*
20 *Electus ad ſecundam Eccleſiam poteſt electioni de ſe factæ conſentire ſine Superioris licentia, & eum eligentes non peccant.*
21 *Fallit in Epiſcopo, qui non poteſt eligi, ſed poſtulari.*
22 *Electioni de Clerico facta ad ſecundam Eccleſiam ſi Epiſcopus primæ Eccleſiæ malitioſe renuat conſentire, per Superiorem eſt cogendus.*
23 *Beneficiatus an poſſit beneficium dimittere acceptando aliud beneficium compatibile, ſive incompatibile contra voluntatem Superioris primi beneficii, & n. ſeqq. uſque in fin.*
24 *Renunciatio beneficii an fieri poſſit ſine authoritate Superioris.*
25 *Quid de beneficiis curatis.*
26 *Et quid in beneficiis ſimplicibus perſonalem reſidentiam requirentibus.*
Et quid in non requirentibus reſidentiam, n. 28.
Et quid, ſi Clericus ad illius titulum fuerit ordinatus, ibid. verſ. Modo.
27 *Feudatarius obſtrictus certo ſervitio, non poteſt invito domino feudum renunciare.*
29 *Æqualitas eſt ſervanda in actibus ultro, citroque obligatoriis.*
30 *Ordinatus ad titulum patrimonii de jure communi, non poteſt invitus detineri in dioeceſi.*
31 *Secus poſt Concilium Tridentinum.*
32 *Renunciari non poteſt beneficio ſine licentia Superioris propter ejus præjudicium.*
34 *Beneficia ſimplicia obtinentes non poſſunt cogi ad reſidentiam in dioeceſi, & num. 37.*
35 *Beneficium non confertur in invitum, quando agitur de commodo ipſius contradicentis tantum.*
36 *Renunciare libere poteſt Clericus non habens alas ligatas.*

A*Dmonet.* Beneficiatus ſine licentia Prælati ſui bene- 1
ficio renunciare non poteſt. Hoc dicit. Et primo ponit prohibitionem. Secundo tranſgreſſionem puniri præcipit, ibi, *Quod ſi quis.*

Nota primo ibi, *Abſque aſſenſu tuo*, ejus authoritatem 2
requiri in dimiſſione beneficii, quæ requiritur in illius aſſecutione, ut hic per Bald. *in* 1. *not.* Unde is demum poteſt authoritatem præſtare renunciationi, qui poteſt invitum deſtituere, ut dixerunt Domini de Rota *deciſ.* 573. incipien. *Quidam Cardinalis*, *alias* 14. *n.* 3. *de renunc. in antiquis*, ex not. per Innoc. & DD. in *c. Quod in dubiis*, *infra eod.* & hic junge, quod dicam infra *n.* 4.

Secundo, nota ibi, *Te dimittere inconſulto*, conſi- 3
lium aliquando poni pro conſenſu, vel authoritate, ut hic per Butr. *n.* 5. *&* 6. & Cardin. *in* 3. *not.* Non enim ad beneficium dimittendum ſufficit Prælatum conſulere, ſed oportet illius conſenſum obtinere, *d. c. Quod in dubiis infr. eod.* Hoſt. *hic n.* 15. & Jo. Andr. *n.* 8. *in ver. Inconſulto.* Quod nota pro intellectu decreti Concilii *c.* 16. *ſeſs.* 23. ut dicam infra *in* 3. *ampl. n.* 14.

Ultimo, nota, quod dictum eſt in ſummario, vide- 4
licet, Clericum non poſſe beneficio ſuo renunciare ſine licentia Epiſcopi dioeceſani; & ita hic eſt caſus, ſecundum Joan. Andr. cui conſentiunt Bald. Bellam. Butr. Card. & omnes, concordat *cal.* 1. *&* 2. 63. *diſt. & c.* 1. 53. *diſt.* Et eſt ratio, quia omnis res per quaſcunque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſolvitur, *cap.* 1. *infr. de regul. jur. & l. Nihil tam naturale*, *ff. eod.* & quoniam beneficium Eccleſiaſticum obtineri non poteſt ſine inſtitutione canonica illius Prælati, ad quem collatio pertinet, ut ſupra in *c. Proximo*; idcirco nec poteſt renunciari ſine ejuſdem Prælati licentia, ut hic, *& in c. Cum & plantare*, §. *In Eccleſiis*, *infr. de privil.* facit text. in *c. Verbum*, *de pœnit. diſt.* 1. ibi, *Dominus par jus & ſolvendi eſſe voluit, & ligandi.* Idem dicunt Legiſtæ de juriſdictio- 5
nibus ſecularibus; nam ſicut non poteſt quis propria authoritate illas adipiſci, ita nec adeptis renunciare, niſi in manu Superioris, *l. Legatus Cæſari*, *ff. de off. præſid.* & hic notat Bald. *in* 1. *notab.*

Ampliatur primo hæc concluſio, ut renunciatio facta 6
ſine authoritate Superioris uſque adeo ſit irrita, ut nec ſuſtineatur in præjudicium renunciantis, ut *c. Quod in dubiis*, *c. Niſi cum pridem*, *& c. fin. infra eodem*, *& c.* 1. 17. *q.* 2. & gloſſ. *un.* quæ oppoſitum tenuit in *d. c. Quod in dubiis*, *& in c. Quod Dei timorem in v. Miniſtrare*, *infr. de ſtatu Monachor.* non eſt vera, & eam reprobant fere omnes Doctores, ut ibi teſtatur Abb. *n.* 4. Ideoque renun- 7
ciatio facta in manibus non habentis poteſtatem admittendi reſignationem, non obſtat agenti contra intruſum in beneficio per ſe renunciato, ut decidit Rota *deciſ.* 3. *Quidam primas in data de renunc. in antiq.* & ſic renunciant

habet verum jus in beneficio, & remanet in eo intitulatus, juxta veram opinionem Innoc. in *d. c. Quod in dubiis*, ut dixit Rota in Antiquor. *deciſ.* 4 *Quidam Cardinalis n.* 2. *verſ. Et licet etiam in ejus præjudicium*. Nec beneficium vacat, Put. *deciſ.* 420. *lib.* 3. Caputaq. *dec.* 45. *par.* 1. Mobed. *deciſ.* 22. *de renunt. alias* 135. Adverte tamen, quia hujuſmodi renunciatio non præjudicat cedenti quoad titulum, & proprietatem; ſecus quoad poſſeſſionem, quia perditur tanquam nihil habens ſpiritualitatis, *c. fin. infra eod.* & declarat Caſſador. *dec.* 2. *n* 3. *de renunt.* poſt Innoc. in *d. c. Quod in dubiis n.* 1. & Abb. *n.* 8. Rota *dec.* 519. *n.* 2. *par.* 1 *diverſ.*

8 Ampliatur ſecundo eadem concluſio, ut procedat etiam in electo ad ſecundam Eccleſiam: nam etſi talis poſſit eligi, & electioni de ſe factæ conſentire, ut dicam infra in ſecunda limitatione *n.* 20. non tamen poteſt ſe effectualiter transferre ſine licentia, ut hic, *&* 71. *diſt. per tot.* ſecundum Hoſtien. *hic n.* 15. *verſ. Hoc etiam notandum*, Joan. Andr. *n.* 13. *eod. verſ.* Bellam. *num.* 1. & Butr. 9 *num.* 11. Alioquin revocari poſſunt, & ſi admoniti non redierint, ſunt excommunicandi, *cap. Si qui vero*, *& c.* 10 *ſeqq.* 7. *q.* 1. & hæc eſt canonica ultio, de qua loquitur hoc *c. in fin.* ſecundum gloſſ. *ult.* & liberum erit Epiſcopo, ad quem pertinet prima Eccleſia, quoad ſubſtitutionem, & alia ſpiritualia providere, & eum, qui tranſit revocare, ad primam Eccleſiam, vel potius eum non licentiare, ſed in prima Eccleſia retinere, cui non præjudicat illius tranſitus *cap. Quod in dubiis*, *infra eodem*, ſecun-
11 dum Innoc. *hic num* 1. *verſ Eſt tamen licitum*. Quo fit, ut habens jus eligendi, vel præſentandi ad ſecundam Eccleſiam, non ſtatim debeat eligere, vel præſentare; ſed ante perquirere ab Epiſcopo, an ratum habeat illius tranſitum: qui ſi ter charitative monitus ſufficienter reſpondere noluerit, ex tunc infra ſex menſes fiat electio, arg. *cap. fin. ſup. de elect. & cap.* 1. *infr. de ſupplen. neglig. Prælatur.* Quod intelligit Joan. Andr. *n.* 13. *circa fin.* ſi requiſitio non fuit moroſa, ut in *d. c. fin.* Vel certe Prælatus ſecundæ Eccleſiæ poterit ipſimet electo modicum tempus præfigere, infra quod a primo diœceſano licentiam obtineat; quo elapſo, & licentia non obtenta, erit ſecundæ Eccleſiæ de perſona alia providendum, arg. *cap. Quoniam frequenter*, §. *Si vero aliter*, *infra*, *Ut lit. non conteſtat. c. Quia nonnulli*, *c. Relatum*, *& cap fin. de Cler. non reſid.* ſecundum Innoc. *hic num.* 3. Hoſtienſ. *num.* 15. *verſ. Hoc etiam notandum*, Jo. And. *n.* 13. *eodem verſ.* &
12 notatur in *c. Cum in cunctis*, *ſup. de elect.* Nec obſtat *cap. De multa*, *infr. de prabend. num.* 12. ubi per tranſitum ad ſecundam vacat prima ipſo jure. Quoniam ſecundum Hoſt. & Joan. Andr. illud intelligitur, quando tranſit de licentia Prælati, alloquin non vacat prima, licet ea privari poſſit, ut *cap. penult. & fin. infra de Cleric. non reſid.* & hoc infra ſex menſes, ultra quos beneficium vacare non debet, *cap.* 2. *de conceſſ. prab.* nam ipſis elapſis diœceſanus videtur tranſlationem tacite ratificaſſe, & conſentit Butr. *n.* 12. licet Card. controvertat *n.* 1. *in* 3. *oppoſit. & in* 4. *q.* Nam ſecundum eum, quamvis hoc caſu non vacet beneficium reſpectu Superioris, qui non conſentit; vacat tamen quoad eum, qui ſecundum beneficium aſſequitur. Veruntamen, ut ſubdunt Hoſt. *num.* 15. *circa fin.* & Joan. Andr. *n.* 16. etſi prædicta de jure ſcripto vera ſint; tales tamen quotidie ſine licentia eliguntur, & electioni de ſe factæ conſentiunt, ſe transferunt, & recipiuntur, & ex eo quo ſic tranſlati recepti ſunt ad Prælaturam, ſive Rectoriam Eccleſiæ cum cura, priora beneficia, quæ habebant ſimilia, ipſo jure intelliguntur vacare; quæ tamen, & plerunque de facto retinent. Et itaut ex his colligit Card. in 4 *qu. hoc cap non eſt in obſervantia*. Nam Superiores non curant, ut beneficiati recedant de beneficiis, quin potius contenti ſunt, ut poſſint aliis conferre. Sed his omnibus, ſecundum eos, poteſt non improbabiliter reſponderi: Multa per patientiam tolerantur, *&c. c. Cum jam Dudum*, *in fin.*
13 *in infr. de prabend.* Adverte tamen, quia de jure, ſi Clericus tranſeat ad aliam Eccleſiam ejuſdem diœceſis, ſufficit tacitus conſenſus Prælati ſui; ſed ſi alterius diœceſis, requiritur expreſſus, ſecundum Tancr. & Vincentium *hic*, cum quibus tranſeunt Hoſt. *n.* 13. *verſ. Sed ſi in eod. Epiſcopatu*, Jo. Andr. *num.* 5. Butr. *num.* 8. Card. *in* 9. *q* & Anchar. *in* 2. *notab.*

14 Ampliatur tertio prædicta concluſio, ut vendicet ſibi locum etiam in Clericis inferiorum Prælatorum, ut Abbatum, & conſimilium, ſine quorum conſenſu Eccleſias dimittere non debent, *c.* 1. *&* 2. 63. *diſt. & c.* 1. 73. *diſt.* gloſ. *ult. hic*, Joan. Andr. *n.* 11. Bald. *n.* 1. *verſ. Dicit Ber.* Butr. *n.* 9. *verſ. Si non ſpectat*, & Card. *in* 1. *q.* De hac tamen renunciatione in manibus inferioris Prælati, vide Henric. Boich. in *cap. Significatum n.* 6. *infr. de prab.* & omnino Bellam. *hic in* 4. *quæſt.*

Ampliatur quarto, ut procedat etiam in Clericis bene- 15
ficium Eccleſiaſticum non habentibus, ſed tantum ſervitio alicujus Eccleſiæ in ordinatione adſcriptis, juxta Concil. Trid. *c.* 16. *ſeſſ.* 23. nam nec tales debent locum deſerere inconſulto Epiſcopo, ut dicitur in *d. c.* 16. id eſt, ſine conſenſu Epiſcopi, prout hæc verba exponuntur hic, & in *c. Cum & plantare*, §. *In Eccleſiis*, *infr. de privileg.* ut dictum eſt ſupra in 2. *not.* Quod ſi deſeruerint, ſacrorum exercitium eſt eis interdicendum, ad præſcriptum ſexti Canonis Conc. Chalcedon. qui refertur in *c. Neminem* 70. *diſt.* & a Trid. Synodo innovatur *d. c.* 16. Unde cavendum eſt a modernis Collectoribus *hic n.* 7. dum aliis ſelatis dixerunt, Presbyteris, & Clericis non habentibus beneficium in titulum perſonalem reſidentiam requirens, licitum eſſe ire quo velint, & Ordinarios teneri eis literas commendatitias concedere, Hoc enim eſt contra præcitatum Conc. decretum: & vide quod ſcripſi in *cap. Cum omnes n.* 19. *ſup. de conſtit. & in c. Significavit n.* 4. *infr. de Paroch* & quod dicam infra *n.* 37.

Ampliatur quinto, ut locum habeat non ſolum in Cle- 16
ricis, ſed etiam in laicis reſpectu Hoſpitalium: nam nec illorum adminiſtrationem ingredi licet, vel dimittere ſine authoritate diœceſani, cum & illa ſint ſub diſpoſitione Epiſcopi, *cap. De Xenodochiis*, *infr. De relig. domib.* etiam ſi per laicos adminiſtrentur, *c. Quidam Monachorum*, 18 *q* 2. de quo hodie proviſum eſt in Clem. *Quia contingit*, *de relig. domib.* innovata a Concilio Trident. *ſeſſ.* 7. *cap. ult.* Atque ita verbum, *Perſonis*, hic poſitum, late intelligitur etiam de laicis ſecundum Hoſt. *num.* 2. &
apertius Jo. Andr. *n.* 3. Butr. *nu.* 7. Card. & Anchar. *in* 1. 17
notab. Limita nunc concluſionem ſuperius firmatam, qua dictum eſt, Clericos non poſſe beneficia dimittere, aut ad aliam Eccleſiam tranſire ſine diœceſani licentia, ut non procedat, ſi ad Religionem tranſire voluerint, *c. Licet infra de regular.* ſecundum gloſſ. *ult. hic*, Innoc. *n.* 1. *in ver. Admittere*, Hoſt *n.* 15. *in ver. Inconſulto*, Joan. Andr. *n.* 8. *in eod. ver.* & Anchar. *n.* 3. Quod ſingulariter nota, quia ampliat diſpoſitionem prædictæ Decretalis, *Licet*, ut ſicut de laxiori ad ſtrictiorem Religionem poteſt quis tranſire licentia petita, licet non obtenta, ut ibi dicitur; ita etiam poſſit de Eccleſia ſeculari tranſire ad Religionem ſola licentia petita, ut hic per Butr. *n.* 6. *v. Quod*
nota. Non obſtat, quod hoc modo fieri poſſit fraus huic 18
Conſtitutioni: nam volens beneficium dimittere invito Epiſcopo, poterit Religionem ingredi probationis cauſa, & cum proteſtatione ſe non obligandi Religioni etiam in genere, & hodie etiam ſine tali proteſtatione, ut in decreto Conc. Trident. *cap.* 15. *in fin. ſeſs.* 25. *de regular.* & de ipſius conſenſu poterit ab Epiſcopo beneficium conferri, ut in *cap. Beneficium*, *de regul. lib.* 6. quo collato, Religione exibit. Id, inquam, non obſtat, quoniam, ut reſpondet Joan. Andr. *n.* 8. & Butr. *n.* 9. ex
quo Epiſcopus contulit, nulli poteſt fraus fieri, *c. Scien-* 19
ti, *de regul. jur lib.* 6. Adverte tamen, quia Decretalis, *Beneficium*, procedit in collatore, non autem in electore; quod probat litera ibi, *Conferendum*. Unde ſi exiſtens infra annum probationis conſentiat, ut ad ſuam dignitatem, vel beneficium electivum alius eligatur, non tenet electio, quia non eſt facta beneficio vacante, cum iſte non ſit modus renunciandi, & nulla eſſet etiam expreſſa renunciatio facta in manibus non ſui Prælati, *c. penult. & ultim. infra eod.* Quare hoc caſu bene fieret fraus confirmanti, vel inſtituenti, in cujus manibus fieri debet renunciatio, ut hic; ſecus autem eſt in beneficio, quod teneret per collationem Prælati: ſi enim in probatione poſitus conſentiret, ut Prælatus conferret, valeret collatio: quia per hoc videretur Novitius tacite renunciaſſe: & in hoc caſu intelligas *d. cap. Beneficium*, *de regul. lib.* 6, ut poſt Hoſt. notabiliter declarat Jo. Andr. *hic n.* 8. *verſ. Exigi autem*, & fuſius *in c. Ex ore n.* 5. *verſ. Quod ſi electus*, *infra*, *de his*, *quæ fiunt a major. par. c.* & ſequitur Butr. *hic n.* 9 *verſ. Sed ſi beneficium eſſet electivum*, & Card. *n.* 1. *in* 1. *oppoſit.*

Deinde limita propoſitam concluſionem, ut procedat 20
in

in eo, qui Eccleſiam dimittit, vel ad aliam effectuali-
ter ſe transfert; non autem in eo, qui ſimpliciter ad
ſecundam Eccleſiam eligitur; talis enim ſine licentia
Superioris poteſt conſentire electioni de ſe ſactæ ad aliam
Eccleſiam, etiam alterius Epiſcopatus, & qui eum eli-
gunt non peccant, cum nullibi hoc reperiatur prohi-
bitum, *c. Cum inter Canonicos*, ubi de hoc, *ſupra de*
elect. ſecundum gloſ. ult. hic *circa fin.* Innoc. *in princip.*
in ver. Intrare, Bellam. *n* 1. Butr. *n.* 10. & Card. *in* 8. *q.*
Et quamvis contrarium ſentiat Hoſt. *n.* 11. ubi prolixe
conatur defendere Clericum eligi non poſſe ad aliam
Eccleſiam, ſed poſtulari ad inſtar Epiſcopi; ejus tamen
opinio hodie reprobatur in Decretali, *Si Abbatem de*
21 *elect. lib.* 6. ut ibi notatur per gloſ. *in ver. Elegiſtis*,
& per Jo. Andr. hic *n.* 18. & Butr. *n.* 15. Speciale enim
eſt in Epiſcopo, ut non poſſit ad aliam Eccleſiam eligi,
ſed poſtulari, quia alas habet ligatas nexibus præcepto-
rum, *ut c. final. ſupr. de poſtul. Prælat. & c. Niſi cum pri-*
dem infra hoc tit. in quo conſentiunt omnes *in d. c. Si*
22 *Abbatem*. Fateor tamen cum gloſ ult. hic *ad fin.* & In-
noc. *ubi ſup* & Card *in* 7. *q.* quod Clericus ad aliam Ec-
cleſiam electus debet implorare licentiam Epiſcopi ſui,
qui, ſi renuerit malitioſe conſentire tranſlationi, cogen-
dus erit per Superiorem, *c. Nullus infra de jurepatr.*

23 QUÆRO, an obtinens beneficium, illud dimittere
poſſit acceptando aliud beneficium incompatibile, con-
tra voluntatem Superioris primi beneficii?

24 Pro ſolutione præſentis quæſtionis videtur inquiren-
dum, an Rectores beneficiorum poſſint illa invito Su-
periore dimittere. Ad partem negativam arguitur, quia
cum beneficia propter officium, ſeu ſervitium confe-
rantur, *c. fin. de reſcript. lib.* 6. acceptando quis bene-
ficium videtur quaſi contrahere cum Eccleſia, & ſe ob-
ligare ad ſerviendum, ut eſt text. notab. *in c. Niſi cum*
pridem, *verſ. Verum infra eod.* Unde quamvis ab ini-
tio liberum ei fuerit beneficium acceptare, vel non;
tamen ex quo ſemel acceptavit, non poteſt libere rece-
dere, arg. *l. Sicut*, *C. de action. & oblig. & c. Quod ſemel*
de regul. jur. lib. 6. & ita per hanc rationem hoc c. ha-
bere locum etiam in beneficiis ſimplicibus, firmat Card.
hic *in* 8. *q.* Pro quo etiam facit, quia hæc litera non
diſtinguit inter beneficium requirens reſidentiam, vel
non; ſed generaliter ſtatuit, ne quis ſine conſenſu Præ-
lati beneficium dimittat, alioquin etiam excommuni-
catur; ergo nec nos diſtinguere debemus, *cap. Si dor-*
mierit 31. q. 1. gloſ. *in l. De pretio*, *per illum textum*,
ff. De public. in rem act. Imo de hoc videtur textus ſa-
tis expreſſus *in cap. Si quis vero* 7. *q.* 1. ubi ſic legitur:
Si quis vero ab Eccleſia ſua, ſive Presbyter, ſive Dia-
conus, vel in quocunque Ordine poſitus fuerit, receſſerit,
cum omni neceſſitate cogatur, ut redeat ad ſuam Eccle-
ſiam: quod ſi permanſerit, excommunicari eum oportet.
25 Breviter puto ſic poſſe diſtingui; nam aut agitur de be-
neficiis curatis, & quinam hic dicitur contrahi quaſi
matrimonium, *c. Sicut* 21. *q.* 2. *& d. cap. Niſi*, *verſ. Ve-*
rum infra eod. cenſeo procedere prædictam opinionem
negativam; quam etiam approbat Hoſt. *in ſumma de po-*
ſtulat. Prælat. §. *Quis poſtulandus n.* 7. Card. hic *q* 4. *&*
in Clem. fin. q. 1. *de elect.* Pro quo facit Conc. Trident.
ſeſſ. 23. *c.* 1. *in fin.* ubi tales coguntur ad reſidentiam
per cenſuras; cum tamen non eſſent excommunican-
di, ſi poſſent beneficia invito Superiore dimittere. Et
in hoc non videtur ſubeſſe difficultas; quamvis negan-
dum non ſit, quin Superior ex cauſa quandoque tenea-
tur admittere reſignatiooem, itaut alioqui poſſit per
26 ſuum Superiorem ad id cogi, arg. *c. Clericos*, *& c ſeqq.*
71. *diſt.* & ſuſius oſtenſum eſt ſupra *n.* 22. Aut agitur
de aliis beneficiis, & tunc aut agitur de requirentibus
perſonalem reſidentiam, ſeu perſonale ſervitium; & idem
dicendum, quod ſupra, & eiſdem rationibus, & ex
Card. hic *in præcit. q.* 8. Et de perſonatibus loquitur cla-
re Innoc. hic *in princ. in ver. Intrare*. Jo. Andr. *n.* 12. &
Bellam. *n.* 1. Quibus ſuffragatur etiam Conc. Trid. *ſeſſ* 6.
c. 2. Nec obſtat textus *in c. penult. & final. de Cler. non re-*
ſiden. ubi contra non reſidentes proceditur ad privatio-
nem beneficii, & nihil dicitur de præciſa coactione;
nam ideo ibi fit mentio de dicta privatione, quia ma-
gis timeri ſolet, & quia Prælatis, ut ſic de iis poſ-
ſint ſuis benevolis providere, adeout ob id diſpoſitio
hujus Decretalis deſierit quodammodo eſſe in uſu, ut
patet ex dictis ſupra *n.* 11. *verſ Veruntamen*. Sed ob
hoc non tollitur, quin Prælati poſſint illa via omiſſa
hanc coactivam aggredi. Simile adducitur de feuda-
tario, qui ſi ſit obligatus ad certum ſervitium, non
poteſt invito domino feudum renunciare, ut notat gl. 27
in c. Imperialem, §. *Callidis*, *in ver. Amittant*, & ibi
Bald. *de prohib feud. alienat.* per Frider. Jo. Andr. *in Ad-*
dit. ad Specul. in tit. de locat. §. *Nunc aliqua*, *verſ.* 128. &
alii quos ſequitur Felin. *in c. Quæ in Eccleſiarum*, *n.*78.
de Conſtitut.

Aut agitur de beneficio, cui nullum eſt annexum 28
certum perſonale ſervitium: & tunc quia in hoc ca-
ſu horum beneficiorum collatio ſit principaliter ad uti-
litatem illorum, quibus conferuntur, proviſi de illis,
modo non impediantur ob contenta in Conc. Trident.
ſeſſ. 21. *c.* 2. *& in c. Cum ſecundum*, *de præb.* videntur
poſſe eadem invito Superiore reſignare, per regulam,
quod quiſque poteſt ei renunciare, quod pro ſe prin-
cipaliter eſt introductum, *c. Ad Apoſtolicam*, *inf. de*
regul. leg. Si quis in conſcribendo, *C. de pact. cum ſimil.*
ut etiam arguit Calder. *conſ.* 2. *de renunc.* Non obſtat, 29
quod notat Gemin. *in fine d. Concilii*, videlicet æqua-
litatem debere ſemper ſervari, adeo ut ſicut conferens
non poteſt repetere ab invito, ita nec proviſus poſſit
Superiori invito reſtituere; nam illud procedit in actu
ultro citroque obligatorio, non autem in hoc, in quo
donatarius, ſeu proviſus ad nullum certum obligatur
ſervitium, ut in ſimili in Feudatario diſtinguit gl. com-
muniter recepta *in c.* 1. *de c. qui Curiam vendidit in uſibus*
feudor. quam commendat Clat. *in* §. *Feudum*, *q* 34. &
probat Felin. *in d. c. Quæ in Eccleſiarum*, *num* 78. Et ad 30
prædicta etiam facit quod notat Abbas *in c. Suis quæ-*
ſtionibus, *n.* 7. *de præb.* ubi tenet ordinatum ad titu-
lum patrimonii non poſſe invitum detineri in Diœce-
ſi, &c. hac motus conſideratione, quod ratione pa-
trimonii non remanet obligatus officiare certam Ec-
cleſiam; & ſic ceſſat ratio, quare poſſit cogi. Licet 31
aliud videatur dicendum poſt Conc. Trid. quo non po-
teſt quis ad titulum patrimonii ordinari, niſi pro uti-
litate, vel neceſſitate Eccleſiæ; *ut in d. cap.* 2. *ſeſſ.* 21.
Accedit etiam argumentum a ceſſante ratione: Nam 32
ratio, quare proviſi de beneficiis non poſſunt illa in-
vitis Superioribus reſignare, eſt, ne inde Superioribus
fiat præjudicium, ut notat gloſ. *in c. Si electio*, *in ver.*
Renunc. de elect lib 6. quam ad hoc propoſitum ponde-
rat Calderin. *d. conſ.* 2. quæ ratio etiam colligitur ex
hac Decretali: ſed hæc ratio in noſtro ceſſat caſu;
ergo & diſpoſitio ceſſabit, *l. Adigere*, §. *Quamvis*, *ff.*
de jurepatr. Et quamvis Card. hic *q.* 8. videatur ſentire 33
hunc textum procedere in omnibus beneficiis ſimplici-
bus: tamen videtur loqui de illis, quibus eſt anne-
xum aliquod certum perſonale ſervitium, dum fundat
ſe in ea ratione, quia beneficiatus cenſetur quaſi con-
trahere cum Eccleſia, & ſe obligare ad ſerviendum,
& allegat text. *in c. Niſi*, §. *Verum*, *infra eod.* qui lo-
quitur in Epiſcopo, ibi, *Non debes deſerere ſponſam*
tuam, cui deſigendo manum per extraneum te fide media
copulaſti. Præterea ad doctrinam Card. *& ad d. c. Si*
quis vero, 7. *q* 1. *& ad regul. d. c. fin. de reſcr. lib.* 6. re- 34
ſpond. procedere ſecundum antiqua tempora, quando
beneficia requirebant perſonalem reſidentiam, *c. Con-*
querente, *infr. de Cler. non reſid.* & notat ſatis ad pro-
poſitum noſtrum Præpoſ. *in c. Sanctorum*, *col.* 2. *diſt.*
70. At cum hodie beneficia ſimplicia perſonalem re-
ſidentiam non requirant ex generali conſuetudine, de
qua teſtantur *in c Cum jam dudum*, *de præb.* Innocent.
n. 1. Hoſt. & Jo. Andr. *ambo n.* 3. Card. *n.* 11. & An-
char. *n.* 6. ex eorum reſigoatiune Superior nullum pot-
eſt prætendere intereſſe; nam nec ea obtinentes poteſt,
ut reſideant in Epiſcopatu cogere, & alias cenſuit Sac.
Congr. Conc. Epiſcoporum, ac Regular. negotiis præ-
poſita. Unde non eſt ratio, quare ſic proviſus cogi 35
poſſit, ut beneficium invitus retineat, cum beneficium
in invitum non conferatur, quando agitur de com-
modo ipſius contradicentis dumtaxat, gloſ. *Inſtit. quib.*
mod. toll. obligat. in addit. in princ. in ver. Solutio, &
favori ſuo poſſit quiſque renunciare, *d. c. Ad Apoſto-*
licam, *de regulnribus*. Ideoque Hoſt. *in ſumma hoc tit.*
§. *Quis renunciare*, *num.* 6. ſimpliciter dicit: *Clericum*
poſſe renunciare, modo non habeat alas ligatas, ut eſt
Prælatus, qui datur, & aſſumitur non pro ſe ſolo, ſed
propter alios, ut præſit, & proſit, d. cap. *Niſi cum pri-*
dem,

Digitized by Google

dem, *infra eod.* & ſenſit Innoc. hic *in princ. in ver. Intrare*, dum dixit hanc Decretalem eſſe intelligendam in perſonatibus, non autem in beneficiis compatibilibus, & conſentiunt Jo. Andr. *n.* 12, & Bellam. *n.* 1.

Ex quibus, ut ad quæſtionem propoſitam deſcendamus, videtur ſic poſſe reſponderi: Aut beneficium, quod quis vult renunciare, eſt curatum, vel habet annexum certum perſonale ſervitium; & non poteſt illud invito Superiore reſignare, nec ſimpliciter, nec acceptando aliud huic incompatibile; quia licet dubium ſit, an quoad ipſum per adeptionem ſecundi vacet primum; tamen non vacat reſpectu Superioris, Card. hic *in 4. q. & in d. Clem. fin. q. 1. de elect.* gloſſ. 1. *in c. Quod in dubiis*, *infra eod.* Aut eſt omnino ſimplex, & poteſt illud reſignare, etiam acceptando aliud. Nam ſi poteſt illud dimittere ſimpliciter, ut ſuperius probatum eſt, longe magis poterit per aſſecutionem alterius, cum hæc dimiſſio habeat fomentum, & calorem ex juris diſpoſitione, argument. *capit. Literas*, *infra de conceſſ. prabend.* Nec obſtat Concil. *ſeſſ.* 24. *cap.* 17. ubi habenti unum ſufficiens non debet, ſeu poteſt ordinario jure aliud conferri: nam intelligitur de eo, qui vult utrunque retinere; non autem de illo, qui primum reſignat, vel reſignare vult, ut plene notavi *in cap. Cum jam dudum*, *infra de prabend.* 37
Item nec videtur obſtare id, quod habetur *ſeſſ.* 23. *cap.* 16. nam illud cap. non loquitur de dimiſſione beneficii obtenti, ſed de eo, qui in ſua ordinatione permiſit ſe abſcribi, ac tanquam ſervum aſcriptitium mancipari ſervitio Eccleſiæ, pro cujus utilitate eſt ordinatus. Unde non mirum, ſi eo caſu locum deſerere non poteſt inconſulto Epiſcopo, ſecundum Canonem ſextum Conc. Chalcedon. ibi innovatum, ut dixi ſupra *in 4. ampliat. nu.* 15. Nos autem agimus de illis beneficiis, quæ nullo egent ſervitio. Unde nulla ſubeſt ratio, cur proviſi in eis inviti detineantur. Et in hanc ſententiam olim propendit Sac. Congregatio Concilii, quamvis dixerit hujus dubitationis ſolutionem proprie ad ſe non pertinere, ſed petendam eſſe a jure communi.

D E R E N U N C I A T I O N E.

Innocentius III. Eboracen. Archiepiſcopo.

C A P U T XI.

AD ſupplicationem Raguſien. Archiepiſcopi, eum a cura, qua tenebatur Eccleſiæ Raguſien. duximus abſolvendum, eo quod ibi non poterat ſecure morari, & ſi acceſſum haberet ad illam, mortis ſibi periculum imminebat: & infra. Ne vero idem in vituperium miniſterii noſtri, defectum in rebus temporalibus patiatur: mandamus, quatenus beneficium, quod de liberalitate regia, ac conceſſione tua, in Epiſcopatu Carleoli, & Eccleſia de Malebron eſt illi collatum, ad ſuſtentationem conſerves ipſius: cui conceſſimus, ut in ipſo Epiſcopatu abſque uſu pallii, officium Epiſcopale valeat exercere, tibi tanquam Metropolitano reverentiam, & obedientiam impenſurus.

S U M M A R I U M.

1 *PApa concedit licentiam cedendi Epiſcopo, qui ſine mortis periculo in Eccleſia ſua morari non poteſt.*

2 *Renunciationis legitima cauſa eſt, cum Epiſcopus acceſſum non habet ad Eccleſiam ſine periculo mortis.*

3 *Renuncians Archiepiſcopatui deſinit eſſe Archiepiſcopus, & remanet tantum Epiſcopus, & exhibet obedientiam Archiepiſcopo, in cujus diœceſi moratur.*

4 *Dignitatem perdens poteſt deſcendere ad minorem.*

5 *Archiepiſcopus, qui renunciavit Archiepiſcopatui, poteſt exercere Pontificalia in loco exempto etiam ſine licentia Ordinarii, vel de alienis Clericis ſibi miſſis; ſed pallio uti non poteſt etiam de Diœceſani licentia.*

6 *Epiſcopus poteſt petere ceſſionem a Papa, cum habet in Eccleſia ſua capitales inimicitias, & n. ſeqq. uſque ad n.* 15.

Declaratur, ut n. 12. *&* 14.

7 *Salvo conductui non tenetur quis credere, quando habet in loco capitales inimicos.*

8 *Citatus ad locum non tutum non tenetur comparere.*

9 *Locus non tutus dicitur, ubi quis habet inimicos capitales.*

10 *Citatus ad locum turpem, vel inhoneſtum, non tenetur comparere.*

11 *Guelphus non tenetur comparere, ſi citatur in loco, ubi regnant Gibellini.*

12 *Inimicitiæ capitales an excuſent a reſidentia.*

13 *Inimicitiæ capitales præbent legitimam cauſam cedendi, dummodo ſint veriſimiliter duratura.*

14 *Et dummodo ſubditorum ſaluti poſſit per alium provideri.*

15 *Aeris intemperies an, & quando ſit juſta cauſa petendi ceſſionem, & num. ſeqq. uſque in fin.*

16 *Tranſlatus ad ſecundum beneficium ignorans malignitatem aeris habet regreſſum ad primum.*

17 *Citatus excuſatur a comparendo in loco, ubi viget peſtis, & n.* 20.

18 *Aeris intemperies an excuſet a reſidentia.*

19 *Peſtis an a reſidentia excuſet, & n.* 22.

21 *Peſtilentia præbet juſtam cauſam cedendi, dummodo ſit perpetua, vel longo tempore duratura; alias ſecus, ſecundum opinionem Baldi.*

Sed contra n. 22. *Declara, n.* 23.

22 *Peſtis tempore Epiſcopus nec in perpetuum, nec ad tempus poteſt Eccleſiam deſerere.*

24 *Citatus in loco, ad quem acceſſus eſt multiplex, non excuſatur, niſi probet nullum ex illis acceſſibus eſſe tutum.*

25 *Balneoregienſis Epiſcopi ceſſio admittitur, propterea quod in ea civitate, vel diœceſi ob aeris intemperiem ſine mortis periculo morari non poterat.*

AD *ſupplicationem*. Papa concedit licentiam cedendi 1
Epiſcopo, qui ſine mortis periculo in Eccleſia ſua morari non poteſt. Hoc dicit, Joan. Andr. Bald. Bellam. Butr. Card. Anchar. Imol. Abb. & Jo. de Anan. Dividitur in tres partes. Primo recitat renunciationis admiſſionem, & ejus cauſam. Secundo cauſam mandati, & ipſum mandatum, ibi, *Ne vero*. Tertio conceſſionem illi factam, & ipſius moderationem, ibi, *Cui*.

Nota primo ex textu unam legitimam cauſam ce- 2
dendi, videlicet cum Epiſcopus acceſſum non habet ad Eccleſiam ſuam ſine mortis periculo, ut hic eſt caſus ſecundum omnes: & nota practicam probandi, quem non poſſe in loco ſecure morari, quando ſcilicet ibi timetur periculum mortis, ut clare demonſtrant verba illa textus: *Eo quod non poterat ibi ſecure morari, & ſi acceſſum haberet ad illam, mortis ſibi periculum imminebat*. Et hic notat Butr. Imol. & Abb. omnes *n.* 2.

Secundo nota in verſ. *Ne vero*, iſtum Archiepiſcopum hic

hic deſcendere ad minorem dignitatem, quia ex Ar-
3 chiepiſcopo efficitur Plebanus, ut hic in gloſ. 3. Unde
ſignatur contrarium *in c.1. & c. Licet, de translatione
Epiſcopi, in c. Egimus, in fin. 93. diſt. & in leg. 3. Cod.
Quemadmodum, Civil. muner. judic. lib.* 10. Gloſſa ulti-
ma non ſolvit. Sed tu dic ſecundum Hoſt. *in d. c. 5.
n. 7.* quoniam iſte Archiepiſcopus ceſſit, jam fuit de-
archiepiſcopatus, & remanſit tantum Epiſcopus; & hæc
eſt ratio, cur Archiepiſcopus Raguſinus hic jubeatur
exhibere reverentiam, & obedientiam alteri Archiepi-
ſcopo Eboracen. Neque hoc eſt inconveniens, quaſi
pari obedientiam exhibeat; quia per renunciationem
deſinit eſſe Archiepiſcopus, & remanet Epiſcopus, ſe-
cundum Boatin. cum quo tranſeunt hic Jo. Andr. *n. 5.*
4 & Card. *in 4. notab.* & communiter DD. Nec in provi-
ſione beneficii inſpicitur aſcenſus, quin potius ſuſten-
tationi neceſſariæ ſubvenitur: unde nil mirum, ſi in
tali caſu etiam de Parochiali Eccleſia illi providetur,
ut hic ſecundum Hoſt. Unde & Bald. *n. 2.* ex hoc textu
notat, quod major qui perdit dignitatem, poteſt de-
ſcendere ad minora, & licet Archiepiſcopus remaneat
Epiſcopus quoad dignitatem, non tamen quoad ad-
miniſtrationem.

5 Ultimo nota ibi, *Abſque uſu pallii officium Epiſcopa-
le valeat exercere*, Archiepiſcopus, qui renunciavit Ar-
chiepiſcopatui, poſſe quidem exercere Pontificalia in
alterius diœceſi de Ordinarii licentia, & in loco ex-
empto, etiam ſine licentia, vel de alienis Clericis ſibi
miſſis, ut hæc indulgentiam aliquid operetur, ſecun-
dum Hoſt. *n. 4. in ver. Officium Epiſcopale*, & Jo. Andr.
eod. num. & ver. Sed non poteſt uti pallio etiam de li-
centia Diœceſani, ut in textu. Hoc tamen ideo eſt,
quia ex quo Eccleſiam Archiepiſcopalem dimiſit, uti-
que non debet uti pallio, ſecundum Hoſt. *n. 4. in ver.
Abſque pallii*, & Jo. Andr. *eod. n. 4. in ver. Abſque uſu.*

6 In gloſſa prima nota duas cauſas, ob quas Epiſco-
pus nequit in Eccleſia ſua ſecure morari, & ideo po-
teſt cedendi licentiam poſtulare. Una eſt cum habet
inimicitias capitales, *cap. Bonæ memoriæ, il 1. ſupr. de
elect. c. Niſi cum pridem, §. Propter malitiam, infra eo-
dem*: & exemplificat Bernardus hic poſt caſum dicens:
Nota quod cum quis timet interfici in Eccleſia ſua,
poteſt petere ceſſionem, & firmat præcitata gloſſa,
7 cum qua concordant Abb. Antiq. Hoſt. & omnes, ut
infra ſubjiciam *n. 15.* Ad hoc facit text. optimus *in cap.
8 Accedens, il 2. inf. ut lite non conteſtat.* ubi non tene-
tur quis credere literis ſalviconductus, quando habet
in loco capitales inimicitias, quia non debet ſe crede-
re inimicis capitalibus propter mortis periculum; qui
textus reputatur ab omnibus ſingularis, ut inquit Fel.
ibi, n. 2. Item facit, quia citatus ad locum non tutum
non tenetur comparere, Clement. *Paſtoralis, §. Piſa-
naque de re jud.* gloſſ. penult. *in fin. in Clem. Appellanti,
de appell.* Specul. *in tit. de Citat. §. 1. num. 10. verſ. Item
9 quod citatus*, & dicitur locus non tutus propter poten-
tiam citantis, qui forte eſt inimicus citati, argumen.
*l. 4. cum tribus ſeqq. ff. de donat. cauſ. mor. l. Fulcinius, §.
Quid ſit Latitare, ff. ex quibus cauſ. in poſſeſſ. datur, &
l. Mortis, §. Si autem, ff. de pœn. & propter. in cap. De
cætero, inf. de ſent. excom.* Vel etiam ſi familiares po-
tentis citantis ſint manifeſti inimici, quia talis citatus
non tenetur ibi comparere, nec mittere excuſatorem,
ſicut nec tenetur quis ad talem locum legationem ſuſ-
10 cipere, *ut l. Sciendum, §. Si accuſatio, ff. de legat.* &
tamen ad legationem ſuſcipiendam quis arctatur, ut in
l. fin. §. legat. ff. de mun. & honor. Item ſi citatus ad lo-
cum inhoneſtum non tenetur comparere propter conſer-
vationem famæ, *ut l. Si cum dies, §. penult. ff. de arbitr.*
Multo fortius ſi ſit facta ad eum locum, in quo eſt
periculum vitæ, juxta leg. dicentem; nam cujus famæ,
multo fortius parcendum eſt vitæ, *ut l. Si adulter, &
l. Si adulterium cum inceſtu, §. Liberto, ff. l. Jul. de adult.*
Ita argumentatur Oldrad. *in conſ. 43. Quaritur*, quem
11 ſequitur Mar. Socin. *in rubr. de dilationibus, ſeu in tract.
de citationib. art. 18. n. 5. & 6. pag. 24.* & ante eos notat
Specul. *in tit. de citat. d. §. 1. n. 10.* Item facit gloſ. *in c.
Statutum, § 1. in ver. Non audiens, de reſcr. lib 6.* ubi
quod ſi citatur Guelph. in loco ubi regnat Gibellini,
non tenetur comparere: & eam ſequitur Fel. *in d. c. Ac-
12 cedens, n. 14. Ut lite non conteſt.* Item facit, quia ini-
micitiæ capitales excuſant quem a reſidentia, ut tenet
gloſ. communiter approbata *in c. ep. ult. in ver. Excuſatio-
nem, de Cler. non reſid.* de quo tamen dic, ut ibi ſcripſi
a n. 22. in q. an Parochus excuſetur a reſidentia propter
inimicitias. Ex quibus ſatis roboratur concluſio gloſ-
ſæ noſtræ, quod inimicitiæ capitales præſtent legiti-
mam cauſam cedendi.

Recipit tamen hæc concluſio duas declarationes. 13
Prima dummodo inimicitiæ ſint veriſimiliter duraturæ,
alias enim eſſet admittenda ceſſio, ſed danda eſſet di-
latio Epiſcopo morandi extra diœceſim in aliquo pro-
pinquiori, ac tutiori loco ad aliquod breve tempus, du-
rantibus duntaxat inimicitiis, ubi obſervat S. Congreg.
Conc. quæ in Parocho ſolet etiam adjicere aliam condi-
tionem, dummodo inimicitiæ ſine ejus culpa, & ante-
quam Eccleſiam obtinuit, ſint exortæ, ut in formula li-
terarum, quam poſui *in d. c. ult. n. 25. de Cler. non reſid.*
Secunda declaratio eſt, dummodo ſaluti poſſit per alium 14
provideri; alias ſecus, ut *c. Adverſitas, §. Hoc tunc ſer-
vandum, 7. q. 1.* & egregie declarat S. Thom. in 2. 2.
q. 185. art. 5. in corp. Ion. & omnes *in c. Niſi cum pridem,
inf. eod.* dixi in *c. Ex parte, n. 78. de Cler. non reſid.*

Alia cauſa, propter quam Epiſcopus ſecure morari 15
non poteſt in Eccleſia ſua, & ideo poteſt ceſſionem pe-
tere, eſt aeris intemperies: & hanc primo loco recen-
ſet hic præallegata gloſſa prima, quæ exponens verba
illa textus: Eo quod ibi non poteras ſecure morari,
exemplificat dicens: Forſitan propter intemperiem aeris,
vel quia habebat capitales inimicos. Similiter Abb. An-
tiq. hic *in princ.* ſic ſumitur text. Propter intemperiem
aeris, vel inimicitias quis poteſt petere ceſſionem, &
concordant Hoſt. *in princ. in v. Secure morari*, & Bald.
n. 5. Fel. *in d. c. Accedens, il 2. n. 11. circa medium, ver.
Facit, d. c. Ut lite non conteſt.* Rebuff. *in Praxi benef. in
tit. de reſign. exprim. ſub n. 2.* Redoan. *de Simon p. 2. c. 13.
n. 11. verſ. Item propter*, & noviſſime Flam. Pariſ. *de re-
ſign. lib. 5. q. 3. n. 244. & ſeq.* Ad hoc facit text. *in c. Quo- 16
rundam, cum gl. 2. 74. diſt.* ubi tranſlatus ad ſecundum
Beneficium ignorans malignitatem aeris habet regreſſum
ad primum. Item facit, quia intemperies aeris excu-
ſat citatum a comparendo, quaſi locus non ſit ſecu- 17
tus, ut per text. noſtrum, notat Bald. *in l. Recuſare, §.
Si quis alia, n. 4 ff. ad Trebell.* & Fel. *in d. c. Accedens,
n. 11, verſ. Sexta concluſ.* Item facit gloſ. *in Clem. Ne in
agro, §. Ceterum, in ver. Cauſa rationabili, de ſtat. Mo- 18
nach.* quæ inter cauſas rationabiles a reſidentia excuſan-
tes recenſet infirmitatem, aeris intemperiem, & capi-
tales inimicitias, & eam ſequitur Felin. *in præalleg. c.
Accedens, n. 11. verſ. Sexta concluſ.* de quo tamen arti-
culo tu dicas, ut ſcripſi *in d. c. ult. n. 35 & 48. de Cler.
non reſid. & in c. Licet, n. 45. & 57. de præb.*

Sed hic incidit dubitatio, quæ ſit aeris intemperies,
quæ præbet Epiſcopo legitimam cauſam petendi ceſſio-
nem? Hoſt. *in c. 1. n. 3. ſupra eod.* dicit eſſe juſtam cauſam
cedendi, ſi Epiſcopus erat delicatæ naturæ, & aer ſibi
contrarius. Rebuff & Redoan. *loc. cit.* & noviſſime Fla-
min. Pariſ. *de reſign. benef. lib. 5. q. 3. n. 244. & ſeq.* di-
cit hanc eſſe communem opinionem, quando cæli gra-
vitas eſt contraria naturæ ipſius Epiſcopi: & hanc ob
cauſam Greg. XII. ſe excuſavit, quare non venit ad
Conc. Piſan. timens illius loci, & aeris intemperiem,
ut refert Mar. Socin. *in c. Veniens de accuſ. & in Rubr. de
dilat. ſeu in tr. de cit. art. 18. n. 6. ante med. v. Item etiam,
alio modo, fol. 24.* & poſt eum Fel. *in d. c. Accedens n. 11.*

Communiter tamen DD. *in d. c. ult. de Cler. non re- 19
ſident.* loquentes de non reſidentia, in qua leviores cau-
ſæ ſufficiunt, quam in renunciatione, accipiunt aeris
intemperiem pro aeris corruptione, ſeu peſtilentia, ut
in ſpecie Hoſt. *ibi, n. 5. poſt med. in v. Excuſationem*, &
concludit Ripa *in tr. de peſte, in tit. de priv. contr. n. 140.*
& eodem modo Doctores, qui excuſant citatos a com- 20
parendo propter intemperiem aeris, intelligunt, quan-
do in loco viget peſtis, & aer eſt corruptus: & ſic
loquuntur Bart. & Mar. Socin *ſupracit. num. 17. & 18.*
Imol. hic *num. 8. circa med. verſ. Ubi vult, quod excuſetur
quis ad comparendum in loco, ubi viget peſtis*, Jo. Andr.
Butr. Abb. & alii *in c. Cum dilecti, de dolo, & contuma-
cia*, quos ſequitur Felin. *in d. cap. Accedens n. 11. verſ.
Dixit tamen Jo. Andr.* qui etiam dicit citatum non te-
neri experimentum facere, an ſua complexio, vel con-
verſatio ibi ſit tuta, cum hoc ſit periculoſum; ſed ſa-
tis excuſari a comparendo, ſi medici dicant aerem
eſſe

Digitized by Google

eſſe corruptum, vel ſi peſtis contagioſa multum invaluerit: & in terminis gloſſ. Bernardi ita intelleait Bald. hic *n.* 5. ait enim: Dixit hic Bernardus, quod propter peſtilentiam aeris, ſicut propter periculum mortis, debet admitti ceſſio; quod eſt verum, ubi eſt perpetua peſtilentia, vel longo tempore duratura, ut
22 in Senogallia, & Comacchia. Quid dicendum? magis placet prima opinio Hoſtienſis, quia tempore peſtis, non Prælato tantum, ſed generaliter periculum omnibus imminet; & ideo cum ſubditorum ſalus exigat perſonæ Paſtoris præſentiam, non debet Paſtor perſonaliter ſuum gregem deſerere, neque propter aliquod commodum temporale, neque etiam propter aliquod perſonale periculum imminens, cum bonus Paſtor animam ſuam ponere teneatur pro ovibus ſuis: reatus eſt in *c. Adverſitas*, § *Hoc tunc ſervandum*, 7. *q.* 1. & docet D Th. 2. 2. *q.* 185. *art.* 5. *in corp.* & ita Epiſcopus ea cauſa peſtilentiæ non poteſt cedere, imo nec ad tempus abeſſe, cum teneatur in Eccleſia ſua omnino reſidere, ut se diligentiſſime examinata olim cenſuit Sac. Congreg. Conc. a S. Carolo Borromæo Archiepiſcopo Mediolanenſi conſulta, cujus ſententiam ad ſe relatam approbavit ſanct. mem. Greg. XIII. ut plene adnotavimus *in d. c. ult. a n.* 37. & præſertim *num.* 46. *uſque ad n.* 52. *de Cler. non reſid.*

At vero cum in loco non viget epidemia, ſeu peſtis formalis, & aeris qualitas non generaliter omnibus, ſed ipſi Prælato, & ejus complexioni ſpecialiter eſt inſenſa, adeo ut non poſſit ibi reſidere ſine metu mortis: eo caſu cum periculum non immineat omnibus generaliter, ſed ſoli Epiſcopo, & animarum ſalus tuta eſſe poſſit per alium Prælatum, cui cæli qualitas non ſit adverſa, & qui poſſit ibi ſecure morari: utique ea hac cauſa poteſt Epiſcopus ceſſionem petere, & in hoc caſu poteſt intelligi ipſe textus. Et hanc differentiam, an periculum immineat omnibus, vel ſoli Prælato, latius proſequor *in d. c. ult. n.* 50. *& in c. Ex parte*, *n.* 78. *de Cler. non reſid.* poſt Innoc. & Doctores *in c. Niſi cum pridem*, *infra eod.*

23 Hoc tamen videtur temperandum juxta ſententiam Baldi ſuperius relati *n.* 21. dummodo intemperies aeris veriſimiliter futura ſit contraria complexioni Epiſcopi in perpetuum, aut per longum tempus; de hac enim intemperie intelligendus eſt Bald. & non de formali peſtilentia, ut oſtendunt exempla Senogallien. & Comachien. Secus vero ſi eſſet parum duratura, quia tunc non eſſet juſta cauſa admittendi ceſſionem, ſed ſolum dandi licentiam non reſidendi ad aliquot menſes extra diœceſim in aliquo viciniori, & tutiori loco, ut moris eſt S. Congregationis Concilii, ſecundum ea, quæ ſcripſi *in c Licet*, *n.* 46. *&* 47. *inf. de preb.*

Rurſus hoc temperandum eſt, dummodo intemperies aeris, ſeu cæli inclementia naturæ Epiſcopi adverſa vigeat non tantum in civitate, ſed etiam in diœceſi; alias enim ſi reperiretur in diœceſi aliquis locus, in quo Epiſcopus poſſet ſecure morari, ceſſio non eſſet admittenda, ut obſervat Flamin. Pariſ. *de reſign. benef. lib.* 5. *q.* 3. *n.* 244. & quamvis nihil alleget, tamen ſatis probatur ea doctrina Mar. Socin. *in rubr. de dilat. ſive in tract. de citationib. art.* 18. *n.* 5 *&* 6. *fol.* 24. *& in d. c. Accedens*, *il* 2. *in* 5. *notab. Ut lite non conteſt.* quam ibi ſequitur Felin. *n.* 10. *verſ. Et dicit Marianus*, videlicet quod ſi acceſſus ad locum eſſet multiplex, non ſufficere, ſi citatus ad comparendum probaret unum acceſſum non eſſe tutum; ſed neceſſarium eſſet probare nullum ex illis acceſſibus eſſe tutum: alias probatio non eſſet concludens neceſſario; quod dicit eſſe notandum pro cautela retinenda in practica in formandis articulis. 24

Porro in S. Congregatione rerum Conſiſtorialium propoſito dubio, an ſit admittenda ceſſio Eccleſiæ Balneoregien. quam in manibus Sanctiſſimi facere libere intendit R. P. D. Carolus Azolinus illius Epiſcopus, eo quod cælum tam civitatis, quam diœceſis Balneoregien. ut teſtes deponunt, adeo ſibi grave, & ſuæ complexioni contrarium ſit, ut morbum pene exitialem, nulla remedia ex illa aeris intemperie admittens, hactenus paſſus, nuper ab alio cælo valetudini redditus, ad ſuam Eccleſiam redire, & apud eam reſidere, niſi cum certo vitæ periculo non poſſit: Die 11. Julii 1651. S. Congregatio cenſuit, ſi Sanctiſſimus annuat, ceſſionem eſſe admittendam. 25

DE RENUNCIATIONE.

Idem Innocentius III. Archiepiſcopo Calaritano.

CAPUT X.

Niſi cum pridem: & infra. Si in hujuſmodi ceſſione frugem tibi melioris vitæ promittis, ſcire te debes non eſſe ſanctificato in utero ſanctiorem, & ideo non oportet te prædicationis jam ſuſceptæ deſerere miniſterium: cum ille, cujus fieri bajulus recuſabat, tandem prædicandum receperit verbum Dei. Quod ſi forſan humilitatis cauſa de culmine quæris pontificali deſcendere, eo ipſo humilitatis videris exigere male vetricem, quod te nimis in reſignandi propoſito exhibes pertinacem: quia tunc in te veram humilitatem cuſtodies, cum & per eam locum ſublimem fugies, & per obedientiam non dimittes. Intueri te itaque volumus, quod hæc ſunt illa, per quæ cedendi Epiſcopus licentiam poteſt poſtulare: conſcientia criminis, debilitas corporis, defectus ſcientiæ, malitia plebis, grave ſcandalum, irregularitaſque perſonæ; ſed in his omnibus eſt obſervanda cautela. Propter conſcientiam enim criminis, cedendi poteſt licentiam poſtulari, & forſitan non cujuslibet, ſed dumtaxat illius, propter quod ipſius executio, poſt peractam pœnitentiam impeditur: cum ſi omnes, quos arguit conſcientia cujuslibet culpæ, cederent, pauci vel nulli in illo miniſterio remanerent: & infra. Alia vero cauſa eſt debilitas corporis, quæ vel ex infirmitate, vel ex ſenectute procedit: nec tamen omnis, ſed illa ſolummodo, per quam impotens redditur ad exequendum officium paſtorale: nam ſi pro qualibet corporali debilitate, ſuſceptæ ſervitutis officium poſſet deſeri, fruſtra ſe fateretur Apoſtolus in ſuis infirmitatibus gloriari: cum interdum non plus hortetur ſenilis debilitas aliquem cedere, quam moralis maturitas (quæ in ſenibus eſſe ſolet) ipſum in ſuo ſuadet officio permanere: pro talibus enim de ſe dicit Apoſtolus: Cum infirmor, tunc fortior ſum; quia nonnunquam corporis infirmitas fortitudinem cordis augmentat. Pro defectu quoque ſcientiæ plerunque poteſt quis petere ceſſionem, quia cum ipſa circa ſpiritualium adminiſtrationem ſit potiſſimum neceſſaria, & circa curam temporalium opportuna: Præſul, qui commiſſam ſibi debet Eccleſiam regere in utriſque, ſalubriter ei renunciat, ſi ſcientiam (in qua ipſam regat) ignorat: Tu enim (inquit Dominus) ſcientiam repuliſti, & ego repellam te ne ſacerdotio fungaris mihi; quanquam & ſi deſideranda ſit eminens ſcientia in paſtore, in eo tamen ſit competens toleranda: quia ſecundum Apoſtolum, Scientia inflat, charitas autem ædificat: & ideo imperfectum ſcientiæ, poteſt ſupplere perfectio charitatis. Propter malitiam autem plebis, cogitur interdum Prælatus ab ip-

ſius

ſius regimine declinare: quando plebs adeo duræ cervicis exiſtit, ut proficere nequeat apud ipſam ſ ſed propter ejus duritiam, quo magis ſatagit, eo magis juſto judicio deficere permittatur, dicente Domino per Prophetam: Linguam tuam adhærere faciam palato tuo, quia domus exaſperans eſt: & Apoſtoli leguntur dixiſſe Judæis: Ecce convertimur ad gentes, quia verbi Dei vos indignos feciſtis. Non tamen proqualibet culpa paſtor debet gregem deſerere, ne mercenario comparetur, qui videt lupum venientem, & dimittit oves, fugit: ſed de ſuperioris licentia, tunc demum poteſt, non tam timide fugere, quam provide declinare, cum oves convertuntur in lupos; & qui debuerant humiliter obedire, jam irrevocabiliter contradicunt: cum etſi tales ſint graviter pro crimine puniendi, ſunt tamen pro tempore utiliter tolerandi; quia ſanguinem elicit, qui nimis emungit. Pro gravi quoque ſcandalo evitando (cum aliter ſedari non poſſit) licet Epiſcopo petere ceſſionem, ne plus temporalem honorem, quam æternam videatur affectare ſalutem; memor illius quod dicit Apoſtolus: Si eſca ſcandalizaverit ſratrem meum, non manducabo carnem in æternum. Sed inter ſcandalum & ſcandalum eſt ſubriliter diſtinguendum, ſicut Dominus ipſe diſtinxit, cui cum dixiſſent Apoſtoli: Scis quia Pharisæi audito hoc verbo ſcandalizantur? Reſpoudit: Sinite illos, cæci ſunt, & duces cæcorum. Alibi vero dixit: Qui ſcandalizaverit unum de puſillis iſtis, qui in me credunt, expedit ei, ut ſuſpendantur mola aſinaria in collo ejus, & demergatur in profundum maris. Perſonæ vero irregularitas, ut ſi forte ſit bigamus, vel viduæ maritus, eſt cauſa propter quam petere poteſt licentiam aliquis reſignandi, atteſtante Apoſtolo, qui dicit: Oportet Epiſcopum eſſe unius uxoris virum. Non tamen propter quamlibet irregularitarem perſonæ debet ei, qui regulariter miniſtravit, cedendi licentia indulgeri, utpote ſi de legitimo matrimonio non ſit natus; quia licet irregularitatem hujuſmodi non potuerit ſubticere, ſi tamen & culpa latet, & cauſa cum eo, qui laudabiliter ſnum implevit officium (injuncta ſibi pœnitentia competenti) poteſt non minus utiliter, quam miſericorditer diſpenſari. Ego ſum, inquit Deus, zelotes, viſitans peccata patrum in filios uſque in tertiam & quartam generationem, in his qui oderunt me, id eſt, in illis qui contra me paternum odium imitantur: unde patet, quod illis, qui paterna vitia non ſequuntur, propriæ poſſunt in talibus ſuffragari virtutes, illo diſcretionis adhibito moderamine, ut inter nothos & manzeres, naturales & ſpurios diſtinguatur: & infra. Verum ſi propter alias cauſas ceſſionem affectes, non eſt in hoc tibi poſtulanti ſavendum, cum hujuſmodi poſtulatio videatur non eſſe diſcreta, quoniam (ut id tanquam notiſſimum omittamus, quod otioſitas & voluptas arma ſunt hoſtis antiqui ad miſeras animas captivandas) propter laboris anguſtias, aut perſecutionis incurſus non debes deſerere ſponſam tuam, cui deſigendo manum apud extraneum te fide media copulaſti, ſciens quod beati ſunt illi, qui perſecutionem patiuntur propter juſtitiam, quoniam cum probati fuerint, accipient coronam vitæ, quam repromiſit Deus diligentibus ſe. Sed dices: Spiritus ubi vult ſpirat, & neſcis unde veniat, aut quo vadat: & ideo non eſt, qui poſſit vias illius ſpiritus perſcrutari: qui vero ſpiritu Dei aguntur, non ſunt ſub lege, quoniam ubi ſpiritus Dei, ibi libertas: quare ſi cedendi tibi licentia data ab homine non fuerit, nihilominus tamen cedes, quia data eſt tibi libertas cedendi a Deo. Certe deſipis, ſi ſic ſapis: nam quomodo ſpiritu Dei agitur, qui contra ſpiritum Dei agit? Si enim vera ſunt, quæ præmiſimus, (imo quia indubitanter ſunt vera) proculdubio contra ſpiritum Dei agit, qui aliquid contra veritatem attentat, quoniam ipſe eſt ſpiritus veritatis. Porro ſi dicas, quod forſan alia eſt cauſa latens, propter quam cedendi voluntas tibi cælitus inſpiratur: & nos ſiquidem reſpondemus, tu quomodo ſcis quod talis inſpiratio ſit cæleſtis? Nonne recolis, quid ille glorioſus Pontifex dixerit, cum cœpiſſet viribus corporis repente deſtitui? Domine, ſi adhuc populo tuo ſum neceſſarius, non recuſo laborem, fiat voluntas tua; illius exemplum ſecutus qui dixit: Cupio diſſolvi, & eſſe cum Chriſto, manere autem in carne neceſſarium eſt propter vos: & infra. Quippe ſi quantocunque virtutum flore refulgeas, & in te non habeas charitatem, nihil te comprobatis habere. Nulla ſiquidem major poterit eſſe charitas, quam ut animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis. Cum autem propter hanc te deceat animam tuam pro ſubditis tuis ponere, nulla occaſione (dummodo proficere illis poſſis, etſi non omnibus, tamen multis) ab eorum regimine te convenit excuſare: quoniam ſi laboris cauſam prætendis, exemplum te Apoſtoli ſublevabit, qui ſuadet tibi laborem hujuſmodi non refugere, dum ſe aſſerit pro communi ſalute plus ceteris laboraſſe: quia licet non ſemper ſequatur laborem effectus; nihilominus tamen ipſe labor eſt meritorius apud Deum, juxta quod legitur: Reddet Deus mercedem laborum ſanctorum ſuorum: & infra. Nec putes, quod ideo Martha malam partem elegerit, quæ circa plurima ſatagebat, quia Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea: quoniam licet illa ſit magis ſecura, iſta tamen eſt magis fructifera; & licet illa ſit magis ſuavis, hæc tamen magis utilis: cum in fecunditate ſobolis lippitudo Liæ, Rachelis pulchritudini ſit prælata: quamvis ſimul in unum & contemplativus eſſe valeas, & activus: legislatoris exemplo, qui nunc aſcendebat in montem, ut ibi gloriam Domini cum majori cerneret libertate; nunc vero deſcendebat in caſtra, ut cum utilitate majori neceſſitatibus populi provideret: quapropter facilius indulgetur, ut aſcendat Monachus ad Præſulatum, quam Præſul ad Monachatum deſcendat: & infra. Monemus itaque, ut laborem paſtoralis regiminis non recuſes, ne fortaſſis ad pedes ſuos cum Maria ſperneret te recipere, qui ſibi apud te divertenti ſpreviſſes cum Martha ſolicita miniſtrare: & infra. Quia vero in poſtulando cedendi licentiam inſtitiſti, tibi te duximus relinquendum, ut diſtinctis cauſis, propter quas cedere oporteat, ſi propter aliquam cauſam utilem, & honeſtam in hujuſmodi propoſito perſeveres, de licentia noſtra cedas, alioquin cedendi licentiam auctoritate Apoſtolica tibi ſcias eſſe penitus interdictam: quoniam etſi pennas habeas, quibus ſatagas in ſolitudinem advolare; ita tamen adſtrictæ ſunt nexibus præceptorum, ut liberum non habeas abſque noſtra permiſſione volatum,

S U M M A R I U M.

1 *ANtonii de Butrio repetitiones multa incaute citantur ex Abbate Panormitano, in cujus commentariis reperiuntur inſerta.*

2 *Epiſcopo non licet Epiſcopatui renunciare propter frugem melioris vitæ.*

3 *Frugis appellatione quid veniat.*

4 *Curato non licet Eccleſiam deſerere, ut tranſeat ad vitam Eremiticam.*

5 *Epiſcopus non poteſt curam paſtoralem deſerere, ut tranſeat ad Monachatum, & num. ſeqq. uſque ad num. 11.*

6 *Tranſitus a perfectiori ſtatu ad minus perfectum non eſt licitus.*

7 *Status Epiſcopalis perfectior eſt, quam ſtatus religionis.*

8 *Epiſcopus ſemel conſecratus, perpetuo retinet poteſtatem conſecrationis.*

9 *Epiſcopatus nomen eſt oneris, non honoris.*

10 *Vita contemplativa an ſit præferenda activæ.*

11 *Prædicatio eſt præcipuum Epiſcoporum munus, nec licet illud deſerere ob ſuaſionem melioris vitæ.*

12 *Humilitas, quæ contra obedientiam erigitur, eſt ſuperbia.*

13 *Reſignationis cauſæ reducuntur omnes ad impedimentum exequendi officium paſtorale.*

14 *Epiſcopus tandiu obligatur ad retinendam curam paſtoralem, quandiu poteſt ſubditis proficere ad ſalutem.*

15 *Crimen impediens Ordinis executionem, poſt peractam pœnitentiam eſt juſta cauſa cedendi Epiſcopatui.*

16 *Dictio*, forſitan, *quandoque ponitur affirmative.*

17 *Crimina, quæ poſt peractam pœnitentiam impediunt officii executionem, quæ ſint, & n. ſeqq.*

18 *Culpa licet tollatur per pœnitentiam, tamen in omnibus non deletur infamia.*

19 *Conſcientia erronea deponenda eſt ad conſilium, & determinationem Romani Pontificis.*

20 *Epiſcopus pro crimine quantumcumque gravi renunciare non poteſt ſine licentia Papæ.*

21 *Spirituale vinculum fortius eſt, quam carnale.*

22 *Conjugium ſpirituale, quod inter Epiſcopum, & Eccleſiam contrahitur, non humana, ſed divina potius poteſtate diſſolvitur.*

23 *Tranſlatio, depoſitio, & ceſſio Epiſcoporum ſunt ſoli Papæ reſervata non tam conſtitutione canonica, quam inſtitutione divina.*

24 *Prælatus ſuſcipiendo Prælaturam videtur cum ea quaſi contrahere.*

25 *Epiſcopus intruſus an poſſit Epiſcopatui renunciare ſine licentia Papæ, & numer. ſeqq. uſque ad num. 49.*

26 *Intruſi in quatuor ſpecies diſtinguuntur.*

27 *Epiſcopus nullum habens titulum verum, nec putativum, non ſolum poteſt, ſed etiam debet ex ſeipſo Epiſcopatum dimittere.*

28 *Fures, & invaſores quo diutius rem detinent, eo magis peccant.*

29 *Intruſus proprie quis dicatur, & n. 32. & 36.*

30 *Prædo maximus eſt intrudens ſe in Eccleſiam, & falſus Prælatus.*

31 *Intruſus potius dicitur incubator, quam poſſeſſor.*

32 *Intruſi habentes titulum putativum, ſed non a legitimo Superiore, cedere poſſunt, ac debent abſque alia Papæ licentia.*

33 *Titulus putativus niſi proveniat a legitimo Superiore, non dicitur coloratus, nec ſuſtinetur opinione communi.*

34 *Electi in ſchiſmate dicuntur hæreſiarchæ, & eorum geſta ex communi errore non ſuſtinentur.*

35 *Prælatus intruſus non poteſt conferre Sacramenta, ac ſi conferat, executionem non confert.*

36 *Intruſus dicitur non ſolum qui ſine electione, ſed etiam qui ex electione non canonica, puta minoris partis, beneficium occupat.*

37 *Epiſcopatum accipiens Regia ordinatione tenetur illi cedere ſine licentia Summi Pontificis.*

38 *Item proviſus ab Antipapa, vel alio ſchiſmatico.*

39 *Electus a minori parte tenetur cedere, dummodo de non canonica electione conſtet in figura judicii.*

40 *Intruſus habens titulum putativum a legitimo Superiore cedere non poteſt ſine licentia Papæ.*

41 *Poſſeſſio facti ſuffulta aliquo colore tituli dimitti non poteſt ſine Superioris licentia.*

42 *Simoniacus an poſſit Epiſcopatum reſignare ſine authoritate Superioris.*

43 *Intruſus cum titulo colorato, in articulo mortis poteſt beneficium dimittere non expectata Superioris licentia.*

44 *Crimen hæreſis, & aſſaſinii inducunt privationem tituli ipſo jure.*

45 *Paria ſunt intrudere ſe in beneficio, vel retinere beneficium, quo aliquis canonice eſt privatus.*

46 *Epiſcopus privatus ob crimen notorium, vel declaratum per ſententiam, cedere poteſt abſque Superioris authoritate.*

Secus ſi crimen ſit occultum, numer. 48. verſ. Aut crimen.

47 *Extruſus per ſententiam non dicitur cedere, ſed recedere.*

48 *Intruſus poſt rem judicatam, & executoriale non auditur.*

49 *Debilitas corporis impediens executionem paſtoralis officii eſt juſta cauſa cedendi.*

50 *Morbus ſonticus quis dicatur.*

51 *Podagra an præbeat legitimam cauſam renunciandi Epiſcopatum.*

52 *Infirmitas eſt juſta cauſa cedendi, etiamſi proveniat e propria culpa.*

53 *Diſtributiones quotidianæ debentur ſenio confectis, ſi aliter reſidere ſoliti ſunt.*

54 *Item infirmis ex propria culpa, & peccato.*

55 *Debilitatem corporis non ſequitur debilitas cordis, intellectus, & ſpiritus.*

56 *Epiſcopus ſi propter debilitatem corporis ſit inhabilis ad ſpiritualia, ſeu temporalia, poteſt, ſed non cogitur renunciare, ſed datur illi coadjutor.*

57 *Cardinalium Epiſcoporum reſignationes admitti ſolent etiam non probatis cauſis hic expreſſis.*

58 *Scientia in Epiſcopo eſt neceſſaria tam in ſpiritualibus, quam in temporalibus.*

59 *Scientiæ defectus promotum dejicit invitum.*

60 *Scientia eminens deſideratur in Paſtore; competens tamen ſufficit, nec defectus eminentis præbet juſtam cauſam cedendi.*

61 *Congregatio examinis Epiſcoporum coram Papa a Clemente VIII. inſtituta.*

62 *Promovendi ad Cathedrales, & alias majores Eccleſias etiam inſignis literatura, ſubjiciuntur examini.*

63 *Cardinales ad Epiſcopatum promovendi cur examen non ſubeant.*

64 *Epiſcopi, qui ad aliam Eccleſiam transferuntur, novo examini non ſubjiciuntur.*

65 *Promovendi ad Cathedrales in partibus infidelium, an, & quando ſubjiciantur examini.*

66 *Examinatores Epiſcoporum quod juramentum præſtent ante ſuſceptum officium.*

67 *Inſtructio de qualitatibus promovendi extra Curiam a quibus ſit ſumenda.*

68 *Inquiſitio de ſcientia promovendi extra Curiam quomodo formari debeat.*

69 *Regularis ad Cathedralem aſſumendus a quibus habere debeat teſtimonium, an ſit idoneus ad alios docendos.*

70 *Malitia, ſeu durities ſubditorum eſt juſta cauſa poſtulandi, & obtinendi ceſſionem.*

71 *Actus paſcendi eſt principalis actus Epiſcopi.*

72 *Epiſcopus propter perſecutionem ſubditorum an debeat fugere, & Eccleſiam deſerere.*

73 *Epiſcopus propter ſcandalum aliquando non ſolum poteſt, ſed etiam debet renunciare.*

74 *Scandalum omnino vitandum, ſi ſine peccato vitari poſſit, alias ſecus, & n. ſeqq.*

75 *Veritas diſciplinæ deſeri poteſt propter multitudinem*

nem peccantium.

76 *Multitudini non eſt parcendum, quando excuſat, vel defendit errorem.*

77 *Veritas bona vita, vel juſtitia, propter ſcandalum nunquam deſerenda eſt.*

78 *Scandalum potius vitandum, quam peccatum, cum dubium eſt, an ſcandalum ſit peccatum, necne.*

79 *Scandalum quid ſit, & unde dicatur.*

80 *Irregularitas quid ſit, & in quo differat a ſuſpenſione.*

81 *Irregularitas tribus modis contrahitur.*

82 *Irregularitas nativa quæ dicatur.*

83 *In corpore vitiatis non peccat anima, ſed natura. Authoris Commentaria poſt cæcitatem inchoata, ibidem.*

84 *Irregularitates omnes, & earum pœnæ ſunt de jure poſitivo.*

85 *Papa diſpenſat in omnibus irregularitatibus, etiam bigamiæ.*

86 *Poteſtas Clavium non recipit interpretationem reſtrictivam.*

N*iſi cum pridem*. Ponit, & exponit ſex cauſas, propter quas Epiſcopi poſſunt petere, & Papa conſuevit concedere cedendi licentiam. Eſt clavis in materia reſignationis Epiſcopatuum, & ſæpe allegari ſolet in Sacra Congregatione eorum Conſiſtorialium, ubi reſignationum cauſæ, & alia ad Conſiſtorium Sanctiſſimi pertinentia examinantur, ut Cathedralium erectiones, & uniones, diviſiones, & conſimilia, de quibus per gloſſ. in *c. 1. in ver. Pertineant, ſupra de tranſlat. Epiſc. & in c Sicut mire, in ver. Pertinere, infra de exceſſ. Prælat.* Prima pars reprobat has duas cauſas cedendi, videlicet zelum melioris vitæ, & humilitatem. Secunda ibi, *Intueri*, ponit legitimas cauſas cedendi, ut prædixi in Summa. Tertia ibi, *Verum*, reprobat alias cauſas cedendi, ut otium, laborem, inſpirationem, & his ſimilia, probans id auctoritatibus, & reſpondens ad id, quod opponi poſſet de Martha. Quarta concludit ibi, *Monemus*.

1 Multi incaute hic allegant Abbatem Siculum, qui tamen non ſcripſit ſuper hoc textu: nam lectura, quæ inſerta eſt inter Commentaria Abbatis, non eſt ſua, ſed Antonii de Butrio, ut conſtat ex illius ſubſcriptione, & patebit cuilibet illam conferenti cum lectura poſita inter Commentaria Butrii: nec tantum hoc reperitur factum de hac Decretali; ſed etiam de aliis pluribus, quæ ſunt Antonii de Butrio, & tamen inadvertenter citantur de Panormitano. Qua ratione id factum fuerit, ignoro, niſi forte ne lectura Abbatis haberetur integra ſuper ſingulis capitulis hujus compilationis.

2 In prima parte nota primo ex principio literæ primam cauſam minus legitimam petendi, & admittendi renunciationem Epiſcopatus, id eſt, propter frugem melioris vitæ. Archiepiſcopus enim Calaritanus, ad quem Innocentius direxit hanc Decretalem, intendebat vitam eligere ſolitariam, melioris vitæ frugem ſibi promittens, frugem, id eſt, fruitionem, ſecundum Goffred. vel plenitudinem, ſeu ubertatem, ſecundum

3 Tancred. & Hoſt. aut retributionem, ſecundum Abb. Antiq. & Jo. Andr. Credebat enim, ut dicitur in textu, vitam contemplativam meliorem eſſe, quam acti-

4 vam. Unde colligitur non licere Epiſcopo, vel Curato Eccleſiam deſerere, ut tranſeat ad vitam ſolitariam ſeu eremiticam; neque id permittendum eſſe a Superiore, ut hic per Butr. *n.* 3.

5 Secundo nota Epiſcopum non poſſe curam paſtoralem derelinquere ea hac ſola cauſa, ut fiat Monachus. Quod colligitur ex litera exponendo verbum illud, *Solitariam*, id eſt, monaſticam: nam Monachus dicitur quaſi ſolitarius, ut legitur, & notatur in *c. Placuit, cl* 2. 16. *q.* 1. & conſonant verba, quæ habentur infra in § *Verum*, ibi, *Facilius indulgetur, ut aſcendat Monachus ad Præſulatum, quam Præſul ad Monachatum deſcendat.* Ad idem textus in *c. Proximo, infra eod.* ubi patet poſſe Epiſcopum per Superioris authoritatem ad monaſticam vitam deſcendere, cum proficere nequit in regimine paſtorali ob perſecutionis, vel ægritudinis impedimentum; Ergo his impedimentis ceſſantibus ſola cauſa tranſeundi ad monaſticam vitam non eſt legitima. Idem apertius probatur in *c. Suggeſtum*, 7. *q.* 1. ubi ſerio corripiuntur a Liberio Papa, qui a laboribus Epiſcopatus quieti monaſteriorum ſe tradunt, & ut ſeipſos ſolvant, filios orphanos derelinquunt.

Præterea nulli licet de ſtatu perfectiori ad minus per- 6
fectum ſtatum tranſire, quamdiu poteſt ea, quæ ſunt perfectioris ſtatus, exequi; hoc enim eſt retro aſpicere, quod eſt damnabile ſecundum Domini ſententiam dicentis, Lucæ 9. *Nemo mittens manum ad aratrum, & aſpiciens retro aptus eſt regno Dei, c. Pennata animalia, de pœnit. diſt.* 2. & hæc eſt ratio, cur non liceat a Religione redire ad ſeculum, *c. Sicut, & c. Conſulti, & c. Statuimus, de regul. cum mul. ſimil.* & cur non liceat a ſtrictiori Ordine ad laxiorem tranſire, *c. Sane, & c. Licet, eod. tit.* Conc. Trid. *cap.* 19. § *Nemo etiam regularis, ſeſſ* 25. *de regul.* facit text. in *c.* 1. *ſupra de tranſl. Epiſcop* ubi Innoc. III. redarguens Patriarcham Antiochenum, quod Metropolitanum electum ad Epiſcopatum tranſtuliſſet: *Novo quodam*, inquit, *mutationis genere parvificaſti majorem, & magnum quodammodo minoraſti, epiſcopare Archiepiſcopum, imo potius de archiepiſcopare præſumens*. Sed ſtatus Epiſcopalis perfectior eſt, quam ſtatus Religionis. Nam, ut inquit Dionyſius *de Eccleſ hierarch. c.* 5. *Pontificum quidem Ordo conſummativus eſt, & perfectivus; Sacerdotum autem illuminativus, & lucidativus; miniſtrantium vero purgativus & diſcretivus*; Ergo ſicut non licet de ſtatu Religionis redire ad ſeculum, aut a ſtrictiori ad laxiorem Religionem; ita non licet de ſtatu Epiſcopali ad Religionem redire, niſi alia legitima cauſa ſubſit.

Ad hæc ordo gratiæ eſt decentior, quam ordo na- 7
turæ. Sed ſecundum naturam non movetur idem ad contraria, puta ſi lapis naturaliter deorſum movetur, non poteſt naturaliter a deorſum redire in ſurſum. Sed ſecundum ordinem gratiæ licet de ſtatu Religionis tranſire ad ſtatum Epiſcopalem, *c. Unic.* 18. *q* 1. & patet infra in §. *Verum, & in c. Proxim.* ubi Epiſcopus, qui renunciavit Epiſcopatui propter perſecutionem, infirmitatem, defectum ſcientiæ, ſimoniam ipſo ignorante commiſſam, vel aliam ſimilem cauſam, & ad Religionem tranſivit, poteſt iterum reaſſumi ad Epiſcopatum; Ergo non licet e converſo de ſtatu Epiſcopali redire ad ſtatum Religionis.

Poſtremo, nihil in operibus gratiæ debet eſſe otio- 8
ſum; ſed ille, qui eſt ſemel in Epiſcopum conſecratus, perpetuo retinet poteſtatem conſecrationis, *c. Un. cum ibi not. inf de ordin. ab Epiſc. qui renunc. Epiſc. c.* 2. *verſ. Sicut enim Epiſ opus, ſupra de tranſl. Epiſcop.* & docet S. Th. in 2. 2. *q* 39. *art.* 3. ergo Epiſcopus, ut fiat Monachus, non poteſt curam Epiſcopalem dimittere, quandiu poteſt illam exercere; quia alioquin poteſtas conſecrationis, ſeu Ordinis Epiſcopalis, quam habet, eſſet otioſa, & ſine effectu: quod eſſe non debet, cum præſertim Epiſcopatus ſit nomen oneris, non honoris, *c. Qui Epiſcopatum*, 8. *q.* 1. & verba Apoſtoli, *Bonum opus*, exponantur, id eſt, actio plebi utilis; ut per D. Thom. 9
in 2. 2. *q.* 185. *art* 1. *in reſpon. ad ſecundum*.

Concluditur ergo Epiſcopum ex cauſa tranſitus ad Religionem non poſſe petere cedendi licentiam, nec ſi petat, eam eſſe concedendam, niſi concurrat aliqua ex ſex cauſis hic numeratis: quod tenet S. Th. 2. 2. *q.* 185. *art.* 4. & Turrecrem. in *c. Hoc nequaquam, n.* 2. 7. *q.* 1. Idem docet Innoc. in *c Poſt tranſlationem, n* 4. *infra eod.* dicens non licere Epiſcopatum dimittere propter Monachatum. Quod dictum ſequuntur ibi Hoſt. *n.* 7. Jo. Andr. *n.* 9. Anchar. *n.* 2. & alii communiter DD. in *c Licet, de regular.*

Non obſtat text. in *d c. Hoc nequaquam* 7. *q.* 1. quia intelligitur de Epiſcopo, qui convictus eſt de crimine, & propter hoc in monaſterium detruditur, ut ibi declarat gloſ. in *ver. Ulterius*, & Archid. *ad fin.*

Non obſtat, quod vita contemplativa ſit præferen- 10
da activæ, & quidem in duodecim, ſecundum Auguſtinum relatum ab Archid. in *c. Privilegium, n.* 3. *de verb. ſignif. lib.* 6. & a Collectar. hic *n.* 2. dicente Domino, Lucæ 10. *Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea*. Quoniam, ut hic dicitur, licet vita contemplativa ſit magis ſecura, tamen activa eſt magis fructifera; & licet illa ſit magis ſuavis, hæc tamen magis utilis; & ut legitur in *d. c. Licet*, § *Si vero, de regular.* ſicut majus bonum minori bono præponitur.

nitur, ita communis utilitas ſpeciali utilitati præ-
fertur. Et in hoc caſu recte præponitur doctrina ſilen-
tio, ſolicitudo contemplationi, & labor quieti &c.
11 Secundo nota, ex illis verbis, *Non oportet te prædi-
cationis jam ſuſcepta deſerere miniſterium*, *&c.* quod
præcipuum Epiſcoporum munus eſt prædicatio verbi Dei,
nec licet illud jam ſuſceptum deſerere ob ſuaſionem
melioris vitæ. Ad idem *c. Inter cetera*, *infra de offic.
ordin. c. Cum ex injuncto*, *de hæretic.* Concil. Rhemen.
c. 14. Concilium Carthagin. IV. *c.* 20. relatum in *c. Epi-
ſcopus*, *il* 3. 88. *diſt.* & Conc. Trid. *c.* 4. *ſeſſ.* 24. facit
text. in *c. Pennata*, *de conſecr. diſt.* 2.
12 Tertio nota, in *verſ. Quod ſi forſitan*, ſecundam
cauſam cedendi illegitimam eſſe, ſi Epiſcopus ex ſola
humilitate intendat de culmine Pontificali deſcendere:
non enim licet humilitatem contra obedientiam exer-
cere, quia ut inquit hic Butr. *num.* 4. humilitas, quæ
contra obedientiam erigitur, eſt ſuperbia.
13 §. *Intueri*. Hic incipit ſecunda pars Decretalis, ex
qua nota per ordinem ſex cauſas cedendi, quæ ponun-
tur in litera. Quæ tamen omnes ad unam tandem
reducuntur, tanquam diverſi rivi ad fontem, videli-
cet ad impedimentum *exequendi* officium paſtorale:
nam tunc demum cauſa cedendi legitima eſt, ſi Epi-
ſcopus nequeat munia Pontificalia *exercere*, & ovibus
ſibi creditis ad ſalutem proficere: ſive impedimentum
proveniat ex parte ipſius, puta ob crimen, corporis
debilitatem, defectum ſcientiæ, vel irregularitatem:
ſive ex cauſis externis, puta ob malitiam plebis, aut
14 ſcandalum. Unde in *d. c. Licet*, §. *Si vero*, *de regul.*
pro generali regula ſtatuitur, ut quandiu poteſt Epi-
ſcopus præeſſe pariter & prodeſſe, non debeat ceden-
di licentiam poſtulare, aut etiam obtinere. Rationem
aſſignat S. Th. in 2. 2. *d. q.* 185. *art.* 4. quia perfectio
ſtatus Epiſcopalis in hoc conſiſtit, ut aliquis ex divina
dilectione ſe obliget ad hoc, quod ſaluti proximorum
inſiſtat. Et ideo tandiu ad retinendam curam paſtora-
lem obligatur, quandiu poteſt ſubditis ſibi commiſſis
proficere ad ſalutem. Contingit autem quandoque,
ut Epiſcopus impediatur procurare hujuſmodi ſalutem
multipliciter, videlicet in caſibus hic expreſſis. Quam-
obrem in his duntaxat jure poteſt Epiſcopus de licen-
tia Summi Pontificis curam paſtoralem deſerere.
15 §. *Propter conſcientiam*. Nota primam cauſam le-
gitimam cedendi, videlicet conſcientiam criminis, &
pondera qualitatem illi annexam; exigitur enim, ut
crimen ſit tale, ut poſt peractam pœnitentiam impe-
16 diat ordinis executionem; & ſic dictio illa, *Forſitan*,
non ponitur dubitative, ſed affirmative, ſecundum gloſ.
& Innoc. Nam, ut inquit Hoſt. *n.* 5. ſub dubio forſan
loquuntur ſæpe periti; & fuit philoſophicum tempe-
ramentum.
17 Quædam igitur ſunt crimina, quæ impediunt officii
executionem poſt peractam pœnitentiam, & gloſ. *in
ver. Duntaxat*, & Abb. Antiq. *in ver. Impeditur*, *verſ.
Quæ ergo ſunt crimina*, exemplificant in ſimonia, *c. Er-
ga Simoniacos*, 1. *q.* 1. ſive ſit in Ordine, ſive in bene-
ficio, ſecundum Hoſt. *n.* 9. Jo. Andr. *num.* 44. & Butr.
n. 9. Item in homicidio, *c. Miror*, 30. *diſt. cap. ult. de
tempor. ord.* De quibus duobus criminibus eſt expreſſum
in *c. Inquiſitionis*, *in princ. infra de accuſ.* quorum memi-
18 nit etiam D. Th. *loc. cit.* Item in delictis, quæ ipſo jure
irrogant infamiam, *c. Infames*, §. *Porro*, 3. *q.* 7. quia
licet culpa tollatur per pœnitentiam, non tamen dele-
tur infamia, §. *Hinc colligitur*, 2, *qu.* 3. Idque efficit
enormitas, ex qua remanet perpetuum ſigillum ignomi-
nia, vel indignitas perpetua, ut inquit hic Bald. *n.* 4.
Quod tamen ſecundum DD. eſt verum, quando cri-
men irrogat infamiam naturalem civilem, ſive infliga-
tur ipſo jure, ſive inflicta ſit per ſententiam, ut per
Butr. hic *n.* 9. Alios caſus recenſet hic Hoſt. *n.* 9. Jo.
Andr. *n.* 44. Butr. *eod. n.* 9. & Anchar. *n.* 2. videlicet ſi
quis excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus ſe in
contemptum Clavium fecerit ordinari, *c. Cum illorum*,
§. *Si autem*, *de ſentent. excommun.* vel præſumpſerit ce-
lebrare, *cap. Si quis Epiſcopus in Concilio*, 11. *q.* 3. vel
beneficia conferre, ſeu recipere a contemnente, vel in-
terdictum Papæ violante, *c. Tanta*, *de exceſſ. Prælat.*
Item falſificans literas Papæ, *cap. Ad falſariorum*, *de
crim. falſ.* Item hæreticus, *c. Inter ſolicitudines*, *de pur-
gat. can.* Item Sodomita, *c. Clerici*, *de exceſſ. Prælat.*
Item revelantes peccatum in Sacramento Pœnitentiæ
ſibi detectum, *c. Omnis*, §. *fin. de pœnit. & remiſſ.* Item
incorrigibilis, & nimium in contumacia perſeverans,
cap. Veritatis, *de dolo*, *& contum.* Hæc crimina dicun-
tur gravia, & enormia, in quibus poſt pœnitentiam
diſpenſari non conſuevit, ſecundum Hoſt. Jo. Andr. &
alios proxime citat. & propterea præbet legitimam cau-
ſam poſtulandi, atque admittendi ceſſionem.
Quædam vero ſunt crimina, quæ poſt peractam
pœnitentiam non impediunt executionem. Et propter
hæc non licet Epiſcopatum dimittere, ut hic deciditur;
quia ſecundum Hoſt. *n.* 10. ſufficit per ſolam pœ-
nitentiam ſatisfacere ſuo Creatori, argum. *fin. infra de
Simon. c. fin. de tempor. ordin. c. Ferrum*, 50. *diſt.* Nec,
ut inquit Jo. Andr. *n.* 8. *in ver. Remanerent*, & Card.
in 6. *notab. n.* 2. debet quenquam ex talibus conſcien-
tia erronea cruciare, cum deponenda ſit ad Papæ non 19
ſolum conſilium, ſed etiam determinationem, ut in
c. Inquiſitioni, *infra de ſent. excomm.* quia nullus peccat
legis authoritate, *c. Qui peccat*, 23. *q.* 4. Qui tamen
ipſam deponere non poteſt, niſi ipſam ſequatur, non
evadet periculum, *c. Nervi*, 13. *diſt. & cap. Per tuas*,
de ſimon.
Tertio nota, quod etſi conſcientia criminis impedien- 20
tis executionem officii poſt peractam pœnitentiam ſit
juſta cauſa renunciandi, non tamen fieri poteſt renun-
ciatio propria authoritate, ſed requiritur Superioris li-
centia, ut probat litera, ibi: Cedendi poteſt licentia
poſtulari. Unde gloſ. *in ver. Duntaxat*, Innocent. &
Compoſt. ambo *num.* 1. *in ver. Cedendi*, colligunt, pro
nullo crimine quantumcunque gravi poſſe Epiſcopum
cedere ſine licentia Papæ, argum. *c. Prox. verſ. Unde
quidam*, *inf. eod & c. Denique* 6. *q.* 3. *& leg. Tutores*,
§. *Qui ſe*, *ff. de adminiſtr. tut.* Ratio eſt, quia ut in-
quit S. Th. in 2. 2. *q.* 185. *art.* 4. *Sicut curam regiminis
aſſumit aliquis per providentiam ſuperioris Prælati; ita
etiam oportet, ut per ejus authoritatem ex cauſis prædi-
ctis deſerat ſuſceptam.* Adducit verba Innoc. III. quæ
habentur in fine hujus Decretalis, ibi, *Si pennas ha-
beas, quibus ſatagas in ſolitudinem avolare; ita tamen
aſtricta ſunt nexibus præceptorum, ut liberum non habeas
abſque noſtra permiſſione volatum.* Alia ratio deſumitur 21
ex *c. Inter corporalia*, *ſupra de transl. Epiſc.* quia ſci-
licet, *fortius eſt ſpirituale vinculum, quam carnale; ſed
diſſolutionem carnalis conjugii, quod eſt inter virum, &
feminam, Deus ſuo tantum judicio reſervavit, præcipiens,
ut quos Deus conjunxit, homo non ſeparet; Ergo non eſt* 22
*dubitandum, quin ſpirituale conjugium, quod eſt inter
Epiſcopum, & Eccleſiam, ſuo tantum judicio reſervave-
rit diſſolvendum: non enim humana, ſed potius divina
poteſtate conjugium ſpirituale diſſolvitur, cum per tranſ-
lationem, depoſitionem, aut ceſſionem Romani Pontificis
(quem conſtat eſſe Vicarium Jeſu Chriſti) Epiſcopus ab* 23
*Eccleſia removetur: & ideo tria hæc, quæ præmiſimus,
non tam conſtitutione canonica, quam inſtitutione divina* 24
ſoli ſunt Romano Pontifici reſervata. Hæc ibi. Demum
idcirco Prælatus non poteſt ex ſeipſo deſerere prælatu-
ram, quam ſuſcepit, quia ſuſcipiendo videtur cum ea
quaſi contrahere, *c. Cum inter Canonicos*, *ſupra de elect.*
Pro hoc, *l. Sicut*, *C. de action. & obligat. & c. Per tuas*,
de voto. Qua ratione utuntur hic Jo. Andr. *n.* 3. *in
ver. Jam ſuſcepta*, & Card. *n.* 1. referentes illud Senecæ
epiſt. 22. *Turpe eſt cedere oneri, & luctari cum officio,
quod ſemel ſuſcepiſti.*
QUÆRO, quid in Epiſcopo intruſo, an poſſit ce- 25
dere abſque licentia Summi Pontificis?
Pro clariori hujus quæſtionis ſolutione diſtinguo in- 26
truſos in quatuor ſpecies. Quidam enim ſunt intruſi, 27
qui nullum prorſus habent titulum nec putativum,
nec verum; ſed de facto invadunt Eccleſiam, quos
ſtricte ſchiſmaticos appellant, in *cap.* 1. *infra de ſchi-
ſmat.* Innocent. *in princip.* Hoſtien. *n.* 1. Butr. *n.* 4. *&
in rubr. eod. tit.* Joan. Andr. *n.* 1. Abb. *n.* 1. & Marian.
Soccin. *n.* 4. qui ſcilicet proprium Epiſcopum ejiciunt
de Sede Epiſcopali, & Epiſcopatum occupant, & ſuos
conſtituunt Sacerdotes, *cap. Scire*, *quæſt.* 1. *cap. Inter
hæreſim* 24. *quæſt.* 3. Et hujuſmodi intruſos manifeſtum
eſt non ſolum poſſe, ſed etiam teneri cedere, ſeu po-
tius recedere abſque alia Superioris licentia, quia ta-
les dicuntur invaſores, & fures, *c. Ordinationis*, 9. *q.* 1.
& ideo quo diutius rem detinent, eo magis peccant, & 28
ſut

fur ſemper eſt in mora reſtituendi, *l. Si pro fure*, *§. pe-
nult. De condict. furt.* nec remittitur peccatum, niſi reſti-
tuatur ablatum, *c. Si res aliena*, 14. q. 6. Ergo ſic in-
truſi poſſunt ſine licentia renunciare, quia etiam ad id
tenentur Canonis authoritate, ut dicunt hic Trancred.
& Joannes. Quibus conſentit gloſſ. *in v. Sed duntaxat*.
Dum concludit intruſum debere omnino cedere, quia
nec quantum ad opinionem, nec quantum ad veritatem
titulum habet. Et ſequuntur Jo. Andr. *n.* 4. dicens vere
intruſos, qui nullum habent colorem tituli, poſſe, ac
debere poſſeſſionem facti dimittere abſque ulla Superio-
ris licentia, Butr. *n.* 8. *v. Conclude mentem gloſ.* & *v. In-
fertur tertio*. Henric. Boich. *col. 1. ante medium*, *v. Aut
non habet titulum coloratum*, *ſed de facto*. Card. *in §. In-*
29 *tueri*, *n.* 2. & Bald. *n.* 1. ubi ait: Quidam eſt intruſus qui
non habet eſſe, nec figuram eſſe, ut quia non fuit ele-
ctus, vel confirmatus; & iſte proprie non dicitur cede-
re, ſed recedere. Ille ergo qui non eſt Prælatus, nec re,
nec nomine, nec communi opinione, & tamen poſſi-
30 det, vel quaſi, iſte proprie dicitur intruſus. Omnes e-
nim intruſi ſunt prædones, & eorum poſſeſſio non eſt
cum titulo, nec figura juſtitiæ: & ideo non pertinet ad
judicii activi vigorem, ut notatur *in l. Communi divi-
dun. §. Inter prædones*, *ff. Comm. divid.* nam maximus
prædo eſt intrudens ſe in Eccleſiam, vel officium, &
falſus Prælatus, ut notatur *in l. Falſus*, *in princ. ff. De*
31 *furt.* & *in l. Qui nomine*, *ff. de falſ.* & iſte potius dicitur
incubator, quam poſſeſſor, ut not. *in l. Si qua loca*, *C.
De fund. & ſaltib. rei domin. lib.* 11.

Quæ omnia probantur evidenter *in c. Quis deinceps*,
16. q. 7. ubi Greg. VII in generali Synodo præſidens: *Si
quis deinceps Epiſcopatum*, *vel Abbatiam de manu alicu-
jus laica perſona ſuſceperit*, *nullatenus inter Epiſcopos*, *vel
Abbates habeatur*, *nec ulla ei ut Epiſcopo*, *ſeu Abbati au-
dientia concedatur*. *Inſuper ei gratiam B. Petri*, *& intro-
itum Eccleſiæ interdicimus*, *quouſque locum*, *quem ſub cri-
mine tam ambitionis*, *quam inobedientiæ* (*quod eſt ſcelus
idololatriæ*) *cepit*, *reſipiſcendo non deſerit*. Ad idem eſt
text. *in cap. Si quis neque*, 1. q. 1. ubi Gregorius: *Si quis
neque a clero populoque vocatus*, *vel pulſatione coactus E-
piſcopalem*, *ſeu Sacerdotalem non lucro animarum*, *ſed ina-
nis gloriæ avaritia fultus dignitatem acceperit*, *& in ni-
ca ſua non ſponte reliquerit*, *eumque inſperata mors pœni-
tentem non invenerit*, *proculdubio in æternum peribit*. Con-
cordat *c. Petimus*, 11. q. 1. ubi Epiſcopus, qui plebem
invaſerat, ſi admonitus relinquere contempſerit, & e-
mendare illicitum, authoritate judiciaria jubetur exclu-
di, *c. Factus*, 7. q. 1. & *c. Audivimus* 3. q. 2. & hic pri-
mus caſus eſt extra omnem difficultatem.

32 Quidam ſunt intruſi, qui etſi verum titulum non ha-
beant, tamen habent putativum, ſed non a legitimo Su-
periore, quia non apparet eos fuiſſe ingreſſos authorita-
te Superioris habentis jus inſtituendi. Dicitur enim in-
truſus qui præter Superioris authoritatem ingreditur be-
neficium, *c. Quia diverſitatem*, *de conceſſ. præb.* Petrus
Brixien. *in reper. in v. Intruſus*, ſeu qui propria authori-
tate ſine aliquo titulo, vel colore beneficium occupat,
ſecundum Card *conſ.* 558. *alias* 13 *de verb. ſignif in prin.*
Felin. *in c. Qualiter*, *& quando*, *il 1. in v. per illam gl. n.*
15. *de accuſat* Ferrer. *conſ.* 12. *n.* 16. Et tales pariſicantur
cum præcedentibus intruſis; & ideo poſſunt ac debent
33 Epiſcopatum dimittere abſque licentia Superioris. Ratio
eſt, quia titulus putativus, id eſt, qui communiter verus
reputatur, niſi proveniat a legitimo Superiore, non di-
citur coloratus, nec geſta cum titulo tali ſuſtinentur er-
rore ſeu opinione communi, ut determinat Compoſtell.
in c. Nihil, *n.* 4. *in v. Adminiſtret*, *v. Item per Superio-
rem confirmatum*, *ſupra de elect.* cui ſubſcribunt ibidem
Butr. *n.* 24. Anchar. *q.* 4. *ad fin.* Henric. Boich. *in §. Cete-
rum*, *n.* 4. idem docet Archid. *in c. p. Alienationis*, *n.* 2.
12. q. 2. Bald. *in l. Barbarius*, *in* 1. *lect. n.* 29. & ibi etiam
Jaſ. *num.* 48. *ff. De effic. Prætor.* Ad quod adduco textum
34 apertum *in cap.* 1. *infra de Schiſmat.* ubi Octavianus, &
Guido, qui intruſerant ſe in Papatum, carebant titulo
vero, habebant tamen putativum, ſed non a legitimo Su-
periore, quia electi fuerant in ſchiſmate, ut referunt ibi
gloſſ. 1. Hoſt. Joan. Andr. *in princ.* eoſque tanquam ve-
ros Pontifices reputavit, & coluit univerſa Germania,
& aliquot regiones Italiæ, ut habetur in hiſtoria Con-
cilii Lateranenſi ſub Alexandro III. ex quo deſumptus eſt
ille Canon *tom.* 7. *Concil. par.* 2. *pag.* 655. ſecundum no-
Fagnan. in 1. *Lib. Decretal.*

viſſimam impreſſionem Pariſienſem. Et tamen in *d. c.* 1.
appellantur hæreſiarchæ, & decernuntur irritæ non tan-
tum ordinationes ab eis factæ; ſed etiam factæ ab illis,
qui a prædictis Schiſmaticis Ordines ſuſceperunt, ut illic
adnotavit Innoc. *n.* 1. *in fin.* Unde Anch. *ibid. n.* 1. dicit
viribus carere quæ geruntur per Schiſmaticos, etiamſi ge-
rantur prætextu publici officii. Et quod dicitur in *l. Bar-
barius*, *ff. De offic. Prætor.* & *c. Conſultationibus*, *de jure-
patron.* habere locum in eo, qui dignitatem poſſidet bo-
na fide; ſecus ſi ſit intruſus, ut Schiſmaticus, quia tunc
non eſt ſibi reſpondendum de juribus dignitatis. Quod 35
ipſum innuit ante eum Innoc. *ibid. n.* 4. dicens Prælatum
intruſum non poſſe ſubditis, quibus per intruſionem da-
tus eſt Prælatus, conferre Sacramenta; ac ſi conferat,
executionem non conferre; non quia ſit ſuſpenſus, ſed
quia non ſuis ſubditis executionem conferre non poteſt.
Cum igitur ſic intruſis titulo colorato carentibus non ſuf-
fragetur communi reputatio, ſeu titulo putativus, qui
non provenit a legitimo Superiore; hinc ſequitur ut non
ſolum poſſint, ſed etiam debeant cedere Epiſcopatui,
non obtenta a Summo Pontifice licentia, præſertim quia
inter eos, & Eccleſiam non eſt contractum ſpirituale
conjugium. Unde non eſt opus Superioris authoritate,
cum non agatur de diſſolutione alicujus vinculi, ſed tan-
tum injuſte poſſeſſioni renuncietur. Et ita tenent hic
Tancr. Joan. gloſſ. Jo. Andr. Butr. Card. & Bald. ſuperius
citati in caſu præcedenti. Et pro hac ſententia eſt tex-
tus clarus *in c. Ordinationes*, 1. q. 1. ubi ordinationes, ſeu ele-
ctiones, quæ non communi conſenſu ſecundum cano-
nicas ſanctiones fiunt, & ab iis, ad quos conſecratio
pertinet, non comprobantur, a Gregor. VII. falſæ judi-
cantur; quoniam qui taliter ordinantur, non per oſtium,
id eſt, per Chriſtum intrant; ſed ut ipſa Veritas teſta-
tur, fures ſunt, & latrones. Unde Joann. de Imola *conſ* 36
152. *n.* 7. Intruſum dicit non ſolum qui ſine electione,
ſed etiam qui ex electione non canonica, puta minoris
partis beneficium occupat. Et cum eo inſtar adulteri non
poteſt eſſe matrimonium, ſecundum Petr. de Anch. *conſ.*
397. *n.* 3. *&* 4 & eſt text. *in cap. Convenior*, 23. q 8. ubi
Ambroſius de Eccleſia ab Imperatore occupata: *Non li-
cet*, inquit, *tibi illam habere. Quid tibi cum adultera?
Adultera eſt enim quæ non eſt legitimo Chriſti conjugio co-
pulata*. Et ſecundum hæc abſque Romani Pontificis li- 37
centia poteſt, & debet renunciare qui Epiſcopatum ac-
cepit regia ordinatione, *cap Si per ordinationem regiam*
63. *diſt. c. Si quis deinceps*, 16. q. 7. Item proviſus ab An-
tipapa, ſeu Patriarcha, vel alio Schiſmatico, ut ſunt 38
Vuladicæ Ruthenorum Epiſcopi, juxta text. *in d. c.* 1. *de
Schiſmat.* Neque enim ſuffragatur eis Conſtitutio Conci-
lii Conſtantienſis, quæ incipit, *Ad evitanda*, ut ibi
latiſſime probavimus a *n.* 53. *uſque ad* 126 Item electus
a minori parte capituli, *ut in d. c Ordinationes*, 1. q. 1. 39
vel alias non canonice, ſecundum Compoſtell. *in c. Quod
ſicut*, *in* 1. *gloſſ. in ver. Item quæritur*, *n.* 16. *ſupra de elect.*
Archid *in c. Si cui*, *in gl quid ſit confirmatio*, *eod. tit. lib.* 6.
& Hoſt *in cap. Prælatorum*, *infr. de accuſat.* quibus con-
ſentit Baldus *hic n.* 3. dummodo de non canonica electio-
ne conſtet in figura judicii. Iſi enim omnes nec titu-
lum habent, nec aliquem colorem, & hic quoque ſe-
cundus caſus eſt ſatis planus.

Quidam vero ſunt intruſi, qui carent quidem titulo 40
quoad rei veritatem, ſed tamen habent putativum au-
thoritate Superioris, & aliquem colorem tenendi, ut
quia delictum, vel defectus inficiens titulum eſt occul-
tus. Et tales cedere non poſſunt abſque licentia Sum-
mi Pontificis, quia ille putativus titulus, & coloratus
opinione communi habetur inſtar veri, *cap. Auditis*, *de
elect.* Gloſſ Innoc. Butr. Abbas, & alii *in dict. cap. Ni-
hil*, *eodem tit.* & dixi *in d. cap.* 1. *n.* 127. *infra de Schiſ-
mat.* Unde ſicut in titulo vero hujuſmodi licentia exi-
gitur; ita, & in putativo, & colorato, ut dicit hic di-
ferris verbis Butrius *num.* 8. *verſ. Quidam ſunt carentes
titulo* Henric. Boich. *in princ. verſ. Et tunc aut habet ti-
tulum coloratum*, & Bald. *num.* 1. *ubi conſiderà*, inquit,
quod interdum quis eſt tacite intruſus, *ut ille qui habet fi-
guram eſſe*, *tamen non habet efficaciam eſſe*, *& iſte non
poteſt cedere ſine licentia Domini Papæ; puta illegitimus*,
qui fuit electus, *& confirmatus tacite de ſua illegitimita-
te*. Et ita intelligi poſſunt hic Innocentius, & Compo-
ſtellan. uterque *n.* 1. *in ver. Cedendi*, dum dicunt e-
tiam ad dimittendam poſſeſſionem facti exigi Supe-

ſitoris licentiam: hoc enim intelligi debet de illa poſſeſ-
ſione facti, quæ licet ſit nulla, eſt tamen ſuffulta aliquo
colore tituli, ſaltem ex opinione hominum, ut declarat
Joan. Andr. *n.* 43. *v. Et ibi titulum habet.* Butr. *dict. n.* 8.
Henric. Boich. *ante med. v. Innocentius hic*, *qui dicit*, &
42 Card. *in* §. *Intueri*, *n* 2. Et juxta hoc qui per ſimoniam
adeptus eſt Epiſcopatum, ſiquidem ſimonia per alium
fuit commiſſa eo ignorante, *ut infra in c. Proximo*, ha-
bet titulum, vel ſaltem colorem; & ideo licentiam ex-
pectet. Quod tenet Specul. *tit.* 2. § *Non oſtendendum*,
v. 21. relatus hic a Card *in* §. *Intueri*, *ver. Et in eo quod
dixi de ſimoniaco:* ſi vero ſimoniam commiſerit per ſei-
pſum, & delictum ſit publicum & notorium, non eſt
opus licentia; quia ſimonia impedit titulum, vel colo-
rem, text. eſt in *d. c. Ordinationes*, & *in c. Si quis neque*,
1. *q.* 1. Sin autem crimen ſit occultum, expectanda erit
licentia Superioris. Et hoc propter duo, ut inquit hic
Butr *eod. n* 8. *ad fin v. De ſimonia autem*. Primo, quia hu-
juſmodi titulus putativus habetur pro vero. Secundo,
quia de facili cum talibus bene adminiſtrantibus & occul-
tis diſpenſat Romana Eccleſia, arg *infr.* §. *Perſone vero.*
43 Concluſionem ſuperius firmatam, quod intruſi haben-
tes titulum putativum, & coloratum, cedere non poſ-
ſint abſque licentia Papæ, limitat gloſſ. *hic in v. Sed dun-
taxat*, & Butt. *loc cit.* niſi in articulo mortis vellent re-
nunciare; quia tunc ad purgandam conſcientiam poſ-
ſunt dimittere beneficium non expectata Superioris au-
thoritate, ſi careant illius præſentia; & ſufficeret ut di-
mitterent in manibus alterius Superioris, puta Pœniten-
tiarii, ſeu Confeſſoris electi, allegans *c. Si quis ſuaden-
te*, 17. *q.* 4. & *c. fin. de pœnit. & remiſſ.*
Tu dic ſecundum Hoſt. *n.* 7. Henric. Boich. *col.* 1. *ante
med. v. Et nota*, & Silveſtr. *in v. Renunciatio*, *n.* 3. *verſ.
Tertium Epiſcopis*; qui non bene intravit, ſed per ſi-
moniam, vel intruſionem, & hujuſmodi, in morte re-
nunciabit mente, ſcilicet ſi aliter nequit, & in manu
Archiepiſcopi, ſi poteſt; alias ſimplicis Sacerdotis, ſub
hac conditione, ſi Papæ placuerit: & ſi convaluerit,
eum quam citiſſime adeat, patiturus ei humiliter, & de-
vote, arg. *cap. Non dubium*, *de ſent. excomm* Et interim
fructus cuſtodiat, vel in utilitatem Eccleſiæ expendat,
arg. *c. Cum vos*, *de offic. ord. n.* accipere tamen ſibi poteſt
vitæ neceſſaria ſtricte, *c. Non ſatis*, & *c. Parce*, 86. *diſt.*
44 Quidam denique ſunt intruſi, qui ab initio verum,
& legitimum titulum habuerunt, ſed poſtea titulus tra-
ctus eſt ad non titulum, eo quod commiſerit aliquod
crimen inducens privationem tituli ipſo jure, puta hæ-
reſis, *c.* 1. 24 *q.* 1. *c. Ad Abolendum*, § *Præſenti*, *infra
de Heret.* Extravag. Pauli IV. *Cum ex Apoſtolatus*, *vel aſ-
ſaſſinus*, ut in *c.* 1. *de homid. lib.* 6. ſecundum Bald. *hic n.*
45 3. Paria enim ſunt intruſere ſe in Beneficium, vel re-
tinere Beneficium, quo aliquis canonice eſt privatus, *c.
Cum dilectus*, *de purgat. canon.* & tradit Petrus Brixien,
in repert. in ver. Intruſus.
46 Et nunc diſtinguitur; nam aut crimen eſt notorium,
ſeu declaratum per ſententiam: & tunc cum ſic privati
non habeant titulum, neque colorem tenendi, cedere
poſſunt abſque Superioris authoritate. Ita Anton. de
47 Butr. *hic. n* 8. *v. Infertur ſecundo*. Quoniam, ut Baldus
inquit *n.* 1. qui extruſus eſt per ſententiam, non dicitur
cedere, ſed recedere, cum non habeat eſſe, nec figu-
ram, ex quo remotus eſt illo actu, *leg. Diſpenſatori*, *ff.*
48 *De ſolut.* Et propterea intruſus poſt rem judicatam, &
executoriales, non auditur; ſed debet tradere poſſeſſio-
nem captam, etiamſi alleget notorium non jus petentis,
quando poteſt inficiari, & requirit altiorem indaginem,
ut per Paleott. *deciſ.* 441. *par.* 3. *lib.* 3 *per totam*. Aut
crimen eſt occultum, & alia lata non eſt ſententia: &
non licet abſque licentia, ſeu authoritate Superioris re-
nunciare. Ratio eſt, quia ſuffragatur illis communis er-
ror, ſeu titulus putativus ab initio proveniens a legiti-
mo Superiore, ut per Butr. ubi ſupra.
49 §. *Alia vero*. Nota hic ſecundam legitimam cauſam
reſignandi Epiſcopatum, nempe debilitatem corporis,
ſive proveniat ex ſenectute, ſive infirmitate, dummo-
do tamen ſit talia, quæ reddat Epiſcopum inhabilem ad
executionem, & adminiſtrationem officii paſtoralis. De
ſenectute habetur in *cap.* 1. *ſupra eod.* De cujus initio, &
progreſſu ſcripſi latiſſime *in c. Cum ſis*, *infra de conver.
conjug.* De infirmitate autem gloſſ. *hic in ver. Duntaxat*.
Hoſtienſ. *n.* 13. Jo. Andr. *n.* 44. exemplificant in morbo
ſontico, qui cuique rei agendæ impedimento eſt, ut *l.
Morbus*, *ff. De verb. ſignif.* & *l. Quæſitum*, *ff. De re jud.* 51
Sed nunquid ratione podagræ liceat cedendi licentiam
poſtulare? Dic ſecundum Baldum *hic n.* 6. hæc omnia ad
judicis arbitrium pertinere, ut *l. Podagra*, *C. Qui morb.
ſe excuſ. lib.* 10. & ſufficiunt informationes ſummariæ,
ut notatur *in l. In cauſa*, § *Hoc autem*, *ff. De procur.* Ex
hac tamen cauſa vidi ſæpius denegatam Epiſcopis licen
tiam cedendi in S. Congreg. rerum Conſiſtorialium.
Debilitas vero, quæ reddit Epiſcopum, ut ſupra, in- 52
habilem, habetur pro legitima cauſa poſtulandi, & ad-
mittendi reſignationem, etiamſi ex peccato proveniat,
dummodo Epiſcopum pœniteat, *c. Cum infirmitas*, *de
pœnit. & remiſſ.* & notat hic Hoſtienſ. *n.* 13. *in fin. in ver.
Infirmitas corporis*. Prout in ſimili ſacra Congregatio 53
Concilii alias conſulta, an ſenio confectis, ſi aliter re-
ſidere ſoliti ſint, diſtributiones debeantur; ac etiam in-
firmis ex propria culpa, & peccato: Reſpondit deberi; 54
alias enim nimius rigor eſſet, nec Superiorem hujuſmo-
di inquiſitionem facere debere addendo afflictionem af-
flictis, quia multæ poſſunt eſſe cauſæ, & non turpes.
Et hanc partem tanquam mitiorem amplexus eſt Grego-
rius XIII.
Secundo nota, ad debilitatem corporis non ſequi de- 55
bilitatem cordis, & intellectus, & ſpiritus; ſed potius
augmentationem, quaſi in vicem opponantur, ut hic
Butt *n.* 10. *in* 2. *notab.* Concordat *cap.* 1. *ſup. eod.* ibi, Ver-
gente deorſum conditione corporea, fervor ſpiritus in
ſublimiora conſcendit.
Non obſtat ſi dicatur infirmitas non præbet legiti- 76
mam cauſam cedendi, quia dandus eſt coadjutor, ut *in
c. Ex parte*, *de Cler. ægrot.* Nam primo reſpondetur id
procedere ſi Epiſcopus ex debilitate redditus ſit inhabilis
quoad temporalia tantum; tunc enim licet in tempora-
libus non poſſit proficere, non propter hoc cogitur ce-
dere, ſed dandus eſt illi coadjutor: caſus eſt *in c. Quia
frater*, 7. *q.* 1 Secus vero ſi redditus ſit inhabilis in to-
tum quoad ſpiritualia, quia tunc habet legitimam cau-
ſam cedendi. Ita Innoc. *hic n.* 4. Hoſt. *n.* 13. *in v. Pa-
ſtorale*. Jo. Andr. *in eod. v. n.* 9. Butr. *n.* 11. & Card. *in* §.
Alia vero, *n.* 1. Deinde reſpondetur debilitatem corpo-
ris, qua quis redditur inhabilis ad ſpiritualia, ſeu tem-
poralia, præbere juſtam cauſam renunciandi in volente,
ut hic. At invitus non compellitur, ſed dandus eſt illi
coadjutor, ut in *d. c. Ex parte*, ſecundum Hoſt. & Butr.
prox. citat.
Porro Cardinales Epiſcopi conſueverunt admitti ad 57
reſignandum, etiamſi debilitas corporis, vel alia cauſa
hic expreſſa non probetur: forte in eis pro cauſa eſt ob-
ligatio, quam alias habent reſidendi in ſuis titulis, ut
in c. de Cler. non reſiden. & coadjuvandi Romanum Pon-
tificem in executione Sacerdotalis officii, juxta text. *in c.
Per venerabilem*, §. *Rationibus*, *qui fil. ſint. legit.* & De-
cretum Concilii Tridentini *in c.* 1. §. *Qua vero*, *ſeſſ.* 25.
alias amittunt fructus beneficiorum, & officiorum ex
Concilio Lateranenſi ſub Leone X. *ſeſſ.* 9. in Bulla *Refor-
mationis Curiæ*, *in tit. de Cardinalibus*.
Advertitur, a pluribus annis ſervari ut ceſſiones hu-
juſmodi remittantur ad S. Congregationem rerum Con-
ſiſtorialium, in qua cauſæ diſcutiuntur formato etiam
proceſſu.
§. *Pro defectu*. Nota hic primo ſcientiam in Epiſco- 58
po eſſe neceſſariam ad regimen tam ſpiritualium, quam
temporalium. De ſcientia in ſpiritualibus habetur 38.
diſt. per tot. Et de hac plura ſcripſi *in c.* 1. *ſupra de Sum-
ma Trinit. & Fid. Cathol.* De ſcientia vero in temporali-
bus habetur *in c. Fratrem noſtrum*, 86. *diſt. in c. Petrus*,
39. *diſtinct.* & *in* §. 1. 36. *d.* Et utranque eſſe neceſſa-
riam in Epiſcopo, notat hic gloſſ. *in verſ. Temporalium*.
Quia, inquit, *in his alios docere debet Epiſcopus; & ideo
aliorum doctrina indigere non debet*, *cap. Convenientibus*,
1. *q.* 7.
Unde defectus ſcientiæ promotum dejicit invitum, *c. 59
fin. infra de ætat. & qualitat.* ſecundum Hoſt. *hic n.* 14. *in
v. Pro defectu*, & Joan. Andr. *in eod. v. n.* 10.
Secundo nota in ver. *Quanquam*. Quod etſi eminens 60
ſcientia deſideranda ſit in Paſtore; tamen competens ſuf-
ficit, nec defectus eminentis præbet legitimam cauſam
cedendi, ſecundum Innoc. *n.* 4. *in v. Defectu*. Hoſtien. *n.*
19. *in ver. Toleranda*, Butr. *n.* 15. concordat *cap. Cum
nobis olim*, *ſup. de elect.* Concilium Later. noviſſimum
ſub

ſub Leone X. *de reform. Curia*, *ſeſſ. 9. in princ.* ibi, Curialitatis antiquæ cum competenti literatura. Alioquin ſi eminens ſcientia eſſet neceſſaria abſolute in Prælato, pauci ad Epiſcopatum promoverentur; cum via ad culmina dignitatum viri eminentis ſcientiæ valeant reperiri, ut legitur in *c. Venerabilis*, *§. penult. infra de præb.* & ibi notat gloſſ. *in ver. Eminentis*, & Hoſt. *hic n. 11.* Itaque ut verbis Baldi utar, *n. 6.* in Epiſcopo requiritur ſcientia eminens, tamen toleratur ſcientia competens; ſed nihil ſciens, etiamſi ſit Epiſcopus, debet deepiſcopari, allegat *l. Sed & reprobari*, *ff. De excuſ. tutor.*

61 Ceterum hic caſus deepiſcopandi Epiſcopum ob defectum ſcientiæ hodie vix poteſt contingere; nam promovendi quidem in Curia ad Cathedrales, & alias majores Eccleſias, ut Epiſcopi Italiæ, & Inſularum adjacentium, accurate examinantur juxta antiquiſſimum Eccleſiæ morem: olim nanque Origeniſtarum, Cæleſtii, aliorumque hæreticorum novæ, aut certe reſuſcitatæ hæreſes cauſam dederunt Conſtitutioni Conc. Carthag. *c. 1*, in qua præſcribitur qua forma Epiſcopus recens ordinandus examinari debeat, ut habetur *tom. 1. Concil. pag. 727. col. 2.* & refertur in *c. Qui Epiſcopus ordinandus eſt*, *23. diſt.* Et hunc priſtinum morem a Clemente VIII. in Eccleſia reſtitutum eſſe, eoſque, qui ordinandi ſunt Epiſcopi, una cum aliquot delectis ad hoc Cardinalibus, adhibitis ſimul qui in urbe ſunt doctiſſimis Theologis, & Canonicis Juris conſultiſſimis, diligenti, atque improviſo examine in præſentia Pontificia probari. Atque ita nunc nonniſi bene diſertis aditum patere ad Epiſcopatum ſcribit Card. Baronius *ad Annum 398. num. 698.* Quod inſtitutum magno Chriſtianæ Reipublicæ bono, alii quoque Pontifices illius ſucceſſores poſtea retinuerunt. Et ego ipſe uti examinator Canoniſta jam a pluribus annis in jure Pontificio examinavi Epiſcopos promovendos coram Sanctiſſimo D. N. Urbano VIII. Hoc

62 autem examen ſubire tenentur omnes etiam inſignis, & exploratæ literaturæ, ita ut ne ipſi quidem Epiſcoporum examinatores ſint ab eo immunes. Et dignum eſt memoratu, quod D. Cardinal. Gypſius tunc in minoribus agens qua dſe examinavit aliquot promovendos, mox fuis ipſe examinatus ad Eccleſiam Ariminenſem. Quod ipſum ad Novarienſem Eccleſiam nuper contigit D. Torniello, qui mihi ſuceſſit in officio Secretarii ſacræ Con-

63 gregationis Epiſcoporum, & Regularium. Excipiuntur tantummodo ab hujuſmodi examine ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, qui Cardinalibus præficiuntur. Nam Summi Pontifices quam ſolicitudinem univerſæ Eccleſiæ ex muneris ſui officio debent, eam hic potiſſimum impendunt, ut lectiſſimos tantum ſibi Cardinales aſciſcant ad præſcriptum Concilii Trid. *c. 1. §. poſtremo*, *ſeſſ. 24.* Et cum Cardinales aſſumpti jam ſint ad gradum Epiſcopis eminentiore, ut diffinitur in decretali epiſtola, quam ſcripſit ad Archiepiſcopum Cantuarienſem Eugenius IV. dum Florentiæ præſideret in Concilio Florentino, quæ incipit, *Non mediocri dolore*, & habetur in Bullar. *tom. 1. pag. 282.* utique non egent novo examine ad inferiorem dignitatem, *c. Geſta*, *74. diſt.* *c. Accepimus*, *infra de ætat. & qualit.* & ibi gloſſ. *in v. Reputare.* Innocentius, qui allegat concordantes *in eod. verſ. n. 3*, Hoſt. *n. 12.* & reliqui interpretes. Cum præſertim ſcientiam, & alias qualitates in promovendis ad Epiſcopatum præfinitas Concilium Tridentinum decernat etiam ad Cardinales pertinere, quorum conſilio apud Sanctiſſimum Romanum Pontificem eum univerſalis Eccleſiæ adminiſtratio nitatur, nefas videri poteſt non iis etiam virtutum inſignibus eos fulgere, qui merito in ſe omnium oculos convertant, ut legitur in Decreto Conc. Trid. *cap. 1. §. Quæ vero de Epiſcopis dicta ſunt*, *ſeſſ. 25.* Confert ad hoc quod notat Innoc. *in c. Cum Venerabilis*, *n. 7. v. Item ſi admitto*, *infra de except.* ubi determinat ſemel admiſſum ad aliquod officium non poſſe in ſimili officio reprobari requirente eandem perſonæ ido-

64 neitatem: & ſequitur Bald. *in Margarit. in v. Approbatus.* Et hac ratione Epiſcopi, qui ad aliam Eccleſiam transferuntur, huic examini non ſolent ſubjici.

65 Sed nec promovendi ad Patriarchales, Metropolitanas, vel Cathedrales Eccleſias, quæ ſunt in partibus infidelium; quia non habent quos doceant tanquam Clero populoque carentes, ut in Concilio Trid. *c. 2. ſeſſ. 24.* Verum ſi contingat ut ejuſmodi Prælati titulares deputentur in Suffraganeos alicujus Cardinalis Epiſcopi ad præſcriptum Conc. Later. noviſſimi *ſeſſ. 9. de Car.* tunc & ipſi conſueverunt examinari, ut ſepius vidi obſervatum.

Ad hæc Sanctiſſimus D. N. Urbanus VIII. in Congregatione examinis promovendorum ad Eccleſias Cathedrales, habita in Palatio Vaticano *die 12. Maii 1625.* decrevit, & mandavit, ut Examinatores non audeant propalare, nec ullo modo indicare examinandis ea, ſuper quibus illos interrogare intendunt, & tam ipſi Examinatores, quam quicunque alii, qui examini interſunt, in votis proferendis omnino abſtineant a quocunque temperamento, veluti quod examinari iterum revertantur, vel quod Vicarium a S. Congr. approbatum ſecum ducant, aut quid ſimile; ſed teneantur ſententiam ſuam ſimpliciter, ac præciſe proferre, an ſibi videantur idonei ſecundum præſentem juſtitiam ad munus Epiſcopale ſubeundum. Inſuper ne vota etiam propria, aut ea quæ geſta ſunt in Congr. publicentur, aut communicentur alicui, qui Congregationi intereſſe non ſolet: voluit idem SS. D. N. ut tam S. R. E. Cardinales, quam ceteri Prælati ejuſdem Congregationis juramentum præſtent de ſervandis in hoc decreto contentis, ſub pœnis & cenſuris incurendis juxta ſtylum Sacræ Congregationis S. Officii hac ſequenti forma. 66

Pro Cardinalibus. *Ego N. miſeratione divina S. R. E. Cardinalis, &c. tactis per me ſacroſanctis Dei Evangeliis coram propoſitis juro, ac promitto ſervare omnia contenta in præſenti decreto SS. D. N. per me electo ſub pœna excommunicationis, a qua nonniſi a SS. D. N. abſolvi poſſim. Sic me Deus adjuvet, & hæc ſancta ejus Evangelia.*

Pro Prælatis. *Ego N. &c. conſtitutus coram vobis Eminentiſ. & Reverend. D. S. R. E. Cardinali N. &c. tactis per me ſacroſanctis Evangeliis coram propoſitis juro, ac promitto ſervare omnia contenta in præſenti Decreto Sanctiſſimi D. N. ſub pœna perjurii, & excommunicationis latæ ſententiæ, a qua nonniſi a Sanctiſſimo abſolvi poſſim. Sic me Deus, &c.*

Quod quidem juramentum ea religione obſervari conſuevit, ut ne quidem in genere indicentur examinandis materia, ſuper qua illos intendunt interrogare. Quamobrem prorſus illiterati, & qui ſecundum Baldum poſt promotionem eſſent deepiſcopandi, graviſſimum hoc judicium ſubire, & tanto periculo ſe exponere non audent. Quod ſi auderent tanquam inhabiles repellerentur, ut interdum contingit. Hæc de promovendis in Curia.

Extra Curiam vero ex Tridentini Concilii præſcripto, & Conſtitutione Gregorii XIV. *edita idibus Maii 1591.* Inſtructio de qualitatibus ſumitur tantummodo a Sedis Apoſtolicæ Legatis, ſeu Nunciis provinciarum aut ejus Ordinario, eoque deficiente a vicinoribus Ordinariis, ut in *cap. 2. ſeſſ. 22.* ubi etiam ſtatuitur, ut aſſumendus ſcientia ejuſmodi polleat, ut muneris ſibi injungendi neceſſitati poſſit ſatisfacere. Idemque antea in Univerſitate ſtudiorum Magiſter, ſive Doctor, aut Licentiatus in ſacra Theologia, vel Jure Canonico merito ſit promotus, aut publico alicujus Academiæ teſtimonio idoneus ad alios docendos oſtendatur. Quod ſi Regularis fuerit, a Superioribus ſuæ Religionis ſimilem fidem habeat. Prædicti autem omnes, unde inſtructio, ſeu teſtificatio erit ſumenda, hæc fideliter, & gratis referre teneantur; alioquin eorum conſcientias graviter oneratas eſſe ſcient, ac Deum & Superiores ſuos habebunt ultores. Aliæ etiam complures diligentiæ, quo inſtructio hujuſmodi ſincere, & fideliter habeatur, præſcriptæ ſunt ex Decretis Sacr. Congregationis rerum Conſiſtorialium, & præſertim in inſtructione particulari ſuper hoc publicata, & impreſſa anno 1627. in qua quod pertinet ad literaturam, præſcribitur, ut teſtes interrogentur, an ſciant aſſumendum aliquo gradu in Jure Canonico, vel in ſacra Theologia inſignitum eſſe, quibus in locis, quanto tempore, & quo fructu ipſi Theologiæ, vel Juri Canonico operam dederit, & an vere ea doctrina polleat, quæ in Epiſcopo requiritur ad hoc ut poſſit alios docere, & quæ ſit cauſa ſcientiæ. Quod ſi promovendus nullus habeat gradum, ex parte illius exhibeatur publicum alicujus Academiæ teſtimonium ac præſcriptum Concilii. Ac ſi ortus ſit in provinciis, in quibus non ſunt Univerſitates ſtudiorum, neque conſuetum eſt ſuſcipi gradum aliquem, ejuſmodi teſtimonium ſumatur ex viris gravibus, & ſacræ Theologiæ, vel Juris Canonici peritis. Quod ſi Regularis ſit a ſuis Superioribus 67 68 69

Regulatibus, quorum appellatione quoad hoc intelligun-
tur duntaxat, qui nullum ſui Ordinis Superiorem agno-
ſcunt, ſive ii nuncupentur cujuſvis Ordinis Abbates,
Magiſtri, Miniſtri, aut Præpoſiti Generales, vel quo-
rumlibet Congregationum Præſidentes, ſive Definito-
res, aut Viſiarorea Capitulum Generale repræſentan-
tes, ſive alio quocunque nomine; & in eorum abſen-
tia ipſorum Vicarii, ſeu Commiſſarii Generales, vel in
Romana Curia Procuratores Generales Ordinum, aut
Congregationum; ut legitur in eadem inſtitutione. Quæ
cum ita ſint, non mirum ſi a multis annis, quibus ei-
dem Congregationi rerum Conſiſtorialium interfui, tan-
quam unus ex Conſultoribus nominatus in Bulla Sanct.
D. N. Urbani VIII. ſuper inſtitutione ipſius Congreg.
nunquam vidi, nec prius audivi quenquam ex hoc ca-
pite ignorantiæ fuiſſe de Epiſcopatu dejectum, aut reſi-
gnandi licentiam poſtulaſſe.

70 §. *Propter malitiam.* Nota quartam cauſam legitimam
reſignationis Epiſcopatus, id eſt maiitiam, ſeu duritiem
ſubditorum, cum ſcilicet adeo pervicaces, & incorrigi-
biles exiſtunt, ut Epiſcopus proficere nequeat apud ipſos.

71 Quippe actus paſcendi eſt principalis actus Epiſcopi,
ut conſtat ex Decreto Conc. Trid. *c. 1. ſeſſ.* 23. & tradit
Cajet. *in* 2. 2. *q.* 185. *art.* 5. Unde ſi nec gregem paſcere
poteſt Epiſcopus, neque alia paſtoralia munia exercere
ob ſubditorum pervicaciam, ceſſat obligatio retinendi.
In quacunque enim obligatione attendi debet obligatio-
nis finis, ut docet S. Thomas *d. q.* 185. *art.* 4.

72 QUÆRO, An Epiſcopus propter perſecutionem ſub-
ditorum debeat fugere, & Eccleſiam deſerere? Hanc
quæſtionem format hic Anton. de Butr. poſt Innocent.
Hoſt. & Jo. Andr. Ego plene examino *in cap. prox. infra
eod. in q.* An Epiſcopus civitatis, vel diœceſis, quam in-
colunt ſoli Græci ſchiſmatici, ad perſonalem reſiden-
tiam teneatur?

73 §. *Pro gravi quoque.* Nota hic quintam cauſam ce-
dendi legitimam, videlicet grave ſcandalum, quod ali-
ter ſedari non poteſt. Et pondera ceſſionis rationem,
nempe quia Epiſcopus non debet magis temporalem ho-
norem, quam æternam affectare ſalutem. Porro tantum
poteſt eſſe ſcandalum, Epiſcopus non ſolum poſſit, ſed
etiam teneatur renunciare, ut dicunt hic Hoſtienſ. &
Juan. Andr. ambo *n.* 19. *in ver. Quia ſanguinem*, & Card.
in §. Pro gravi, in princip. allegant *c. Nihil, de præſcrip.
c. Cum teneamur, de præbend. cap.* 1. 2. *&* 3. *de jurpatr.*
74 *c. Inter ſolicitudines*, §. 1. 2. *&* 3. *de purgat. canon.* Ratio
eſt, quia ſcandalum vitare debemus quantum poſſumus,
75 ſi ſine peccato vitari poteſt. Nam veritas diſciplinæ de-
ſeri poteſt propter multitudinem peccantium, *c. Ut con-
ſtitueretur*, 30. *diſt.* intellige niſi defendant errorem, *c.*
76 *Comeſſationem*, 74. *diſt.* Si enim defenderent, vel excu-
ſarent, tunc nullo modo parcendum eſſet multitudini, *c.*
77 1. *in fine, de pœnit. diſt.* 6. *c. Plurimos*, 82. *diſt.* Sin au-
tem ſcandalum vitari non poſſit ſine peccato, tunc uti-
lius ſcandalum naſci permittitur, quam ut veritas re-
linquatur, *cap. Qui ſcandalizaverit, infra de regul. jur.*
Veritas nanque bonæ vitæ, vel juſtitiæ propter ſcanda-
lum nunquam deſerenda eſt, ſecundum gloſſ. *hic in v.
Diſtinguendum.* Innocent. *in eod. v. n.* 6. Jo. Andr. *n.* 19.
78 Butr. *n.* 22. Anchar. *n.* 7. & Card. *ubi ſupra.* Quod ſi ſit
dubium an ſcandalum ſit peccatum, necne, tunc potius
videtur vitandum ſcandalum, quam peccatum, ſecun-
dum Hoſt. Jo. Andr. Cardin. & alios proxime citatos,
qui allegant illud Auguſtini: *Tene certum, & dimitte
incertum*, §. 1. *ad fin. de pœnit. diſt.* 6.

79 Eſt autem ſcandalum, dictum vel factum minus re-
ctum præbens occaſionem ruinæ. Et quod græce *ſcan-
dalon* dicunt, nos offenſionem, vel ruinam & impa-
ctionem pedis poſſumus dicere. Quemadmodum enim
contingit quandoque ut aliquis obex ponatur alicui in
via corporali, cui impingens diſponitur ad ruinam, &
talis obex dicitur ſcandalum; ſimiliter in proceſſu viæ
ſpiritualis contingit aliquem diſponi ad ruinam ſpiritua-
lem per dictum, vel factum alterius, in quantum ſci-
licet aliquis ſua admonitione, vel inductione, aut exem-
plo alterum trahit ad pecandum. Et hoc proprie dici-
tur ſcandalum, ut ex Hieronymo *ſuper Matth.* diffinit,
& explicat D. Thomas *in* 2. 2. *q.* 43. *artic.* 1. & ſequitur
Silver. *in v. Scandalum, in princ.* An autem propter ſcan-
dalum, teneatur quis deſerere bona ſpiritualia, vel tempo-
ralia, dicunt per S. Th. *in d. q.* 43. *art.* 7. *&* 8. Et de dupli-
ci ſcandalo puſillorum, & Phariſæorum vide Navarr.
conſ. 9. *N. Nobilis, n.* 11. *De us, qua vi*, & dixi *in c. Si
quis, n.* 80. *infra de regul.*

§. *Perſona vero.* Nota hic ſextam, & ultimam cau-
ſam renunciandi legitimam, nempe irregularitatem,
intellige ex defectu provenientem, ut differat a prima
cauſa irregularitatis ex delicto, quæ ponitur ſupra *in §.
Propter conſcientiam.* Eſt autem irregularitas ſecundum
Bald. *hic n.* 9. paſſiva prohibitio in his, quæ ſunt Ordi- 80
nis, & officii; vel ut diffinit Speculator *lib.* 1. *de diſ-
penſ.* §. 4. *in princ.* eſt nota, ſeu impedimentum Canoni-
cum ex facto, ſeu defectu proveniens, quo quis prohi-
betur ad Eccleſiaſticos Ordines promoveri, & in eiſdem
miniſtrare; & eodem modo fere deſcribunt Hoſtienſ. *in
c.* 2. *de Cler. excomm. miniſtr.* Arch. & Jo. Andr. *in cap.* 1.
de reg. jur. lib. 6. Et quamvis Marian. Socin. Senior. *in c.
Ad audientiam, in prima quæſtione principali, n.* 12. *de
homicid.* poſt verbum, *Canonicum*, putet addendum, *ſeu
divinum*: & poſt verbum, *ex defectu proveniens*, ſimili-
ter addendum putet, *a natura vel eventu:* Tu tamen non
recedens a communi deſcriptione, quia quatenus repe-
riatur aliqua irregularitas de jure divino, de quo per
eundem Socin. *ibid. in* 3 *q. principali, n.* 15. *& ſeqq.* ta-
men verbum illud, *Canonicum*, eſt aptum comprehen-
dere etiam impedimentum juris divini, *c. unic.* cum gl.
in v. Canonicum, de ætat. & qualit. lib. 16. facit text. *in
c. Si quis dogmata*, 25. *q.* 2. & *in c. Qualiter, & quando*,
il 2. *in princ. infra de appellat.* & quod notat gloſſ. *in Sum.*
9. *diſt.* & Abb. *in c. fin. n.* 7. *ne Cler. vel Monach.* & verba
illa, *a natura, vel eventu*, ſuperflua ſunt, quia unumquod-
que impedimentum aut eſt a natura, aut ex accidenti,
& undecunque proveniat, abſolute impedimentum eſt.
Dicitur autem nota, id eſt, infamia, *c. Accidens, de
purg. canon. ſeu cicatrix, ut l.* 2. *ff. de ſerv. fugit.* nam &
irregularitas eſt cicatrix criminis; vel defectus, *cap. In
Sacerdotibus alias eſt, c. Non negamus*, 61. *diſt.* Unde
ſecundum Specul. ſanitas, ſcilicet pœnitentiæ poſt vul-
nus, ſcilicet peccati, ſecuta ſine cicatrice, ſcilicet irre-
gularitate, eſſe non poteſt, *c. Ventum eſt*, 1. *q.* 1. Atque
ita irregularitas differt a ſuſpenſione, quia eam inclu-
dit, & illi addit. Suſpenſio enim importat inhabilita-
tem ad executionem tantum; irregularitas vero ad exe-
cutionem, & Ordines, ut per Silveſtr. *in v. Irregulari-
tas, in princip.* Et tres modos, quibus irregularitas con-
trahitur notat hic Innoc. *n.* 7. Hoſt. *n.* 71. & Specul. *loco* 81
cit. Communiter tenetur irregularitatem tripliciter con-
trahi: videlicet ex delicto, ut ſupra *in §. Propter conſcien-
tiam.* Ex defectu Sacramenti, ut in bigamo, *cap. Acu-
tius*, 26. *diſt.* & *c. Debitum, infra de bigam.* & ex defe-
ctu corporis; ſub qua ſpecie comprehenduntur tam qui
patiuntur defectus natalium, ut hic, quam corpora
vitiati, *ut infr. de corpor. vitiat. per tot.* Bald. *hic n.* 11.
hanc ultimam ſpeciem irregularitatis appellat nativam, 82
ut ſi quis naſcatur ſpurius; nam ex corrupta radice ori-
tur vitium, quod inditum eſt ſine culpa naſcentis; &
ideo per ejus pœnitentiam non purgatur, quia nec pœ-
nitere poteſt qui non peccavit. Simile eſt in corpore vi-
tiato, quia ibi non peccat anima, ſed natura, ut *not.
in c. infra de corp. vitiat.* Verum irregularitas in corpore
vitiata non ſemper poteſt dici nativa; quia quamvis vi- 83
tium corporis contingat a nativitate, ut in cæco nato;
tamen plerunque accidit poſtea, ſicut nobis contigit cæ-
citas Domino ſic permittente in quadrageſimo quarto
ætatis noſtræ anno, & eo tempore quando a publicis
negotiis Deus nobis hæc otia fecit, cœpimus ſcribere,
ſeu potius dictare Commentaria hæc noſtra ſuper libris
Decretalium; forte tamen mens Baldi fuit appellare hanc
irregularitatem nativam, non quod oriatur a nativita-
te, ſed quia adnaſcitur ſine facto, & miniſterio ejus,
qui irregularis efficitur: & hoc indicat ratio illa, quia
ibi non peccat anima, ſed natura.

Porro irregularitates omnes, & illarum pœnæ ſunt de
jure poſitivo, & ex Conſtitutione Eccleſiæ. Ac proin-
de Summus Pontifex in iregularitatibus omnibus di-
ſpenſat, etiam in bigamia ſecundum Innoc. *hic n.* 8. cui
ſubſcribunt Hoſt. *n.* 72. Jo. Andr. *n.* 54. ac ceteri omnes:
& Specul. *d. tit. de diſpenſ.* §. 4. *n.* 3. De quo tamen articulo
vide plene per Marian. Socin. *in c. Ad audientiam, n.* 15.
*v. Tertio principaliter quæro quo jure fuerit introducta irre-
gularitas*, & *n.* 21. *& ſeqq. infra de homic.* & quod dixi *in
c. Henricus, circa fin. n.* 40. *infra de Cler. pugn. in duel.*

Nec

68 Nec obſtat dictum Apoſtoli 1. Timoth. 3. *Unius uxoris virum*, id eſt, non plurium, ut *in d. c. Acutius*; nam, ut inquit hic Bald. *n.* 14. licet Apoſtolus oſtendat Papæ quid facere debeat, non tamen oſtendit quid facere poſſit; quia poteſtas Clavium eſt talis, & tanta, ut non recipiat interpretationem reſtrictivam, ſubdens hanc eſſe intentionem Innocentii notabilem, & veram. Epiſcopi vero an poſſint ſuper bigamia diſpenſare, ſcripſi plene *c. in Super eo, an.* 19. & *in c. A nobis, an.* 29. *infra de bigam.* & an in irregularitate ex homicidio, dixi *in d. c. Henricus, n.* 42.

DE RENUNCIATIONE.

Idem Innocentius III. Epiſcopo Faventin. in Archiepiſcopum Raven. electo.

CAPUT XI.

POſt translationem tuam ad Eccleſiam Ravenaten. cum Præpoſitus, & Canonici Faventin. in I. eorum concanonicum liberam eligendi auctoritatem unanimiter contuliſſent, ipſe I. ſancti Fridiani Lucan. Canonicum olim Epiſcopum Sarnaten. in Faventin. Epiſcopum poſtulandum elegit. Porro a ſancti Fridiani priore ſuper hoc requiſito, & obtento conſenſu, Præpoſitus & alii poſtulationem eandem approbari a nobis humiliter petierunt. Verum poſtulationi hujuſmodi videbatur Concilii Conſtantinopolitani capitulum obviare, in quo ſtatutum eſt, ut quicunque de Pontificali dignitate ad Monachorum vitam, & pœnitentiæ locum deſcenderit, nequaquam ulterius ad Pontificatum reſurgat, unde contra dictum Concilium (cum ſit unum ex quatuor principalibus, quæ ſicut quatuor Evangelia Eccleſia Catholica veneratur) nullatenus videbatur eorum poſtulatio admittenda. Ceterum ſpeciales quidam caſus inveniuntur, in quibus (prædicto Concilio non obſtante) is, qui vitam monachalem eligit, rurſum licite poteſt ad Epiſcopatum aſſumi: ſi enim quiſquam perſecutionis rabie ſæviente, vel præpediente invalitudine corporis, cum proficere nequeat in regimine paſtorali, de ſuperioris auctoritate ad monaſticam vitam deſcendat: perſecutionis vel ægritudinis impedimento ceſſante, ad Epiſcopalem poterit reſurgere dignitatem. Item ſi quis propter literaturæ defectum (ne tanquam cæcus cæco ducatum præbeat) locum regiminis auctoritate Apoſtolica deſerendo, ad otium ſe contulerit monachale, ac per exercitium lectionis, ſcientiæ repererit margaritam; proculdubio poterit denuo vocatus a Domino, cathedram reaſcendere paſtoralem. Rurſus ſi quis per cupiditatem parentum (eo tamen penitus ignorante) fuerit Epiſcopatum adeptus, & hoc comperto Epiſcopatum ipſum de licentia ſuperioris dimittens, obſervantiam elegerit regularem: & ſi ad Epiſcopatum eundem redire poſtmodum nequeat, juxta Canonicas ſanctiones, ad alium tamen poterit licite reaſſumi. Quanquam autem in his, & conſimilibus caſibus is, qui Epiſcopatu dimiſſo monaſticam vitam elegit, reſurgere valeat ad officium paſtorale, nihil tamen in his contra præſcriptum intelligitur Concilium attentari: quod in eo loquitur caſu, cum propter aliquod crimen Epiſcopatum quis deſerens, ad vitam monaſticam, pœnitentiæ cauſa deſcendit. Unde quidam in eo caſu loqui dixerunt capitulum ſupradictum, cum quis pro crimine, de quo convictus fuerat, vel confeſſus, ab Epiſcopali dignitate depoſitus, monaſterio extitit ad pœnitentiam agendam incluſus: vel cum aliquis propter grave crimen, pro quo Epiſcopatum retinens pœnitentiam digne agere non valebat, cedendi obtenta licentiam vitam monachalem eleget. Aliis aſſerentibus ſic intelligendum eſſe capitulum antedictum, ut per ſe reſurgere nequeat, id eſt, repetere quaſi debitum, quod tali modo dimiſit, quanquam eligi poſſit, preſertim ſi locum tantum, & non ordinem reſignavit. Cum ergo nobis conſtare nequiverit, ob quam cauſam prædictus I. Epiſcopatui olim ceſſerit, mandamus, quatenus ſi tibi conſtiterit, quod propter aliquam ex præmiſſis cauſis ſeu conſimilibus idem I. Epiſcopatui ceſſerit memorato, tu auctoritate noſtra (dummodo neceſſitas vel utilitas id expoſcat) licentiam ei tribuas aſcendendi ad regimen Eccleſiæ Faventin. maxime ſi veritate ſubnititur, quod dictus I. loco tantummodo ceſſerit memorato, & non ordini, vel etiam dignitati: tunc enim eſſet vehementiſſime præſumendum, quod non propter crimen aliquod ab ipſo commiſſum, ſed cauſa pœnitentiæ ad vitam migraverit regularem: præſertim cum Apoſtolica ſedes poſt ceſſionem multo minus, quam antea, permiſiſſet eidem tali crimine irretito, in Pontificali ordine miniſtrare: alioquin (cum durum nimis extiterit, contra tam ſolemne Concilium hujuſmodi poſtulationem admittere) Præpoſito & Canonicis memoratis injungas, ut aliam perſonam ſibi idoneam eligant in paſtorem.

SUMMARIUM.

1 *EPiſcopus, qui propter crimen renunciavit Epiſcopatui ad Religionem deſcendens, ad Epiſcopatum reaſſumi non poteſt; ſecus ſi renunciavit propter aliam cauſam.*
2 *Epiſcopus civitatis, & diœceſis, ubi ſunt tantum Græci Schiſmatici, an ad reſidentiam tenetur.*
3 *Perſecutionis contra Epiſcopum duæ ſunt ſpecies.*
4 *Finis in quolibet obligatione attendi debet.*
Fagnan. in I. Lib. Decretal.

5 *Epiſcopus ob intrinſecam perſecutionem cogi debet ab Eccleſia recedere.*
6 *Epiſcopi titulares in decreto de reſidentia non comprehenduntur.*
7 *Epiſcopus ob duritiem plebis non poteſt abſcedere a reſidentia abſque Sedis Apoſtolicæ licentia.*

P*Oſt traslationem*. Epiſcopus, qui propter crimen renunciavit Epiſcopatui ad Religionem deſcendens, 1
ad Epiſcopatum reaſſumi non poteſt, Secus ſi renuncia-

vit propter perſecutionem, infirmitatem, defectum ſcientiæ, ſimoniam ipſo ignorante commiſſam, vel aliam ſimilem cauſam. Hoc dicit ſecundum omnes. Dividitur in tres partes, ut per Jo. Andr.

2 Nota primo, non eſſe legitimam cauſam cedendi, ut Epiſcopus fiat Monachus. De hoc ſupra in *c. Niſi cum pridem*, & ibi dixi *in princip. in 2. not. a numer. 5. uſq. ad num. 11.*

Nota ſecundo, ex cauſa perſecutionis licere Epiſcopo curam Paſtoralem deſerere. Quibus autem caſibus hoc locum habeat, & an procedat tam in intrinſeca, quam in extrinſeca perſecutione, dicam plene in q. ſeq.

QUÆRO igitur, An Epiſcopus civitatis, & diœceſis, quam incolunt ſoli Græci Schiſmatici, ad perſonalem reſidentiam teneatur.

Epiſcopus in Inſula Chriſtiano Principi in temporalibus ſubjecta nullas habet Eccleſias ritus Latini præter unam Cathedralem; atque incolæ omnes tam civitatis, quam diœceſis ſunt Græci Schiſmatici, & Græcas Eccleſias colunt, ibique a Presbyteris Græcis Eccleſiaſtica recipiunt Sacramenta; Rectoribus ſecularibus ſe ſubditos profitentur, nec parent Epiſcopo; quem illum ritui Latino addictum vilipendunt ac deſpectui habent; ideoque Epiſcopus in Eccleſia reſidet, & divina celebrat aliquando cum altero tantum Clerico, aliquando ipſe ſolus. Spes vero, ut Græci illi ad Eccleſiæ unitatem redeant, nulla ſubeſt, tum quia in ſchiſmate obfirmato animo perſeverant, & Latinum ritum execrantur, ut moris eſt Græcorum, *c. Licet Græcos, infra de Baptiſ.* Tum quia præcipua res, quam Magiſtratus ſecularis Epiſcopo obſervandam præſcribitur, ea eſt, ut de Græcorum religione ac ritibus inter concionandum, aut alio quovis modo minime tractent: id quod ſi Epiſcopus non ſervaret, verendum eſſet ne in eum miniſtri ſeculares, qui motus illarum gentium Turcis finitimarum timent, aliquid molirentur, quod Sedem Apoſtolicam in neceſſitatem juſtæ ultionis adduceret. Unde factum eſt, ut in ea diœceſi a Concilio Florentino ſub Eugenio IV. in hæc uſque tempora ne una quidem anima potuerit a ſchiſmate amoveri, & ad unitatem Romanæ Eccleſiæ reduci.

Quibus ita ſe habentibus præſens Epiſcopus quærit, an Ex præſcripto ſacrorum Canonum, & decretorum Concilii Trid. teneatur illic reſidere.

Quam dubitationem ſuſtulit text. *in cap. Adverſitas, 7. quæſtion. 1.* in hæc verba: *Cum vitiis ſubditorum Prælatus affligitur, aliquando omnium eſt una, & inſatiabilis obſtinatio: aliquando mali inveniuntur bonis admixti, quando boni ſimul cum malis habitant, non ſunt deſerendi propter malos, ſed potius mali tolerentur propter bonos. Quando vero omnium ſubditorum eſt obſtinata malitia, nec prodeſt eis Prælatorum præſentia, tunc etiam corpore licet ab eis recedere: ne illorum nequitia ſemper in deterius proficiat, & iſti quidem fructum amittant, quem de illorum profectu poſſent invenire.* Hæc ibi. Et ſimilis tex. habetur in Can. ſeqq. ubi Gregorius Petro Diacono interroganti an liceret Prælato gregem ſemel ſuſceptum deſerere, reſpondit dicens: *Ibi adunati æquanimiter portandi ſunt mali, ubi inveniuntur aliqui, qui adjuventur boni; nam ubi omni modo de bonis fructus deeſt, fit aliquando de malis labor ſupervacuus;* & infra. *Sæpe agitur in anima perfectorum, quod ſilentio prætereundum non eſt, quia cum laborem ſuum ſine fructu eſſe conſiderent, in locum alium ad laborem cum fructu migrant;* & infra. *Nunquid Paulum mortem dicimus timuiſſe, quam ſe ipſe pro amore Jeſu teſtatur appetere? Sed cum in eodem loco (id eſt Damaſci) minorem ſibi fructum adeſſe conſpiceret, ad gravem laborem ſe alibi cum fructu ſervavit.* Quod ipſum ſtatuit Innocentius III. *in capitul. Niſi cum pridem, §. Propter malitiam, ſupra eod.* ubi *propter malitiam*, inquit, *plebis cogitur interdum Prælatus ab ipſius regimine declinare, quando plebs adeo duræ cervicis exiſtit, ut proficere nequeat apud ipſam, ſed propter ejus duritiam quo magis fatagit, eo magis juſto judicio deficere permittitur, &c. & Apoſtoli leguntur dixiſſe: Ecce convertimur ad Gentes, quia verbi Dei vos*
3 *indignos feciſtis.*

Ex quibus decretis gloſſ. in *d. cap. Adverſitas, in ver. Hoc etiam*, elicit duas perſecutionum ſpecies: aliam extrinſecam, quam patitur Eccleſia a manifeſtis inimicis: aliam intrinſecam, quæ conſiſtit in eis, qui ab unitate Eccleſiæ non ſunt præciſi, ſed tamen nec paſci ab Epiſcopo, nec corrigi volunt. Et quamvis in extrinſeca perſecutione, cum ſine Prælato non eſt tuta ſalus Eccleſiæ, aut cum non ſolus Prælatus quæritur, ſed etiam Clerus, oporteat Paſtorem ponere animam ſuam pro ovibus ſuis; in intrinſeca tamen, qui eſt caſus præſentis Eccleſiæ, ut ait gloſſ. ſic diſtinguntur. Nam aut omnes ſunt mali, aut quidam. Si boni ſunt commixti malis, eos Epiſcopus non deſeret. Si omnes mali ſunt, aut ſpes eſt correctione, aut non. Si eſt, non ſunt deſerendi: ſi non eſt ſpes, tunc ſunt deſerendi, Quam gloſſ. hac in parte ad literam refert, & ſequitur Innocentius *d. c. Niſi cum pridem, ſub n. 4. in ver. Malitiam*, Hoſtienſ, Card. Anton. de Butr. Anchar. & alii communiter. Conſimilis gloſſa eſt *in dict. c. Niſi cum pridem, §. 1.* & *in d. cap. fin 7. quæſt. 1.* in hæc verba: *Si ſubditi ſunt malis admixti, tolerandi ſunt mali propter bonos: ſi vero omnes ſunt mali, & incorrigibiles, recedere poteſt Prælatus ad alium locum exemplo Pauli, qui de Damaſco fugit, ut alibi magis proficeret. Sicut Moyſes Prælatus populo Judæorum malitia ſubditorum permotus cedere voluit regimini, talemque ceſſionem a Domino inſtantiſſimis precibus flagitavit, dicens, Num. 11. Cur afflixiſti ſervum tuum? Quare non invenio gratiam coram te? Et cur impoſuiſti pondus univerſi populi hujus ſuper me? Non poſſum ſolus ſuſtinere hunc populum, quia gravis eſt mihi. Sin autem tibi videtur, obſecro ut interficias me, & inveniam gratiam in oculis tuis, ne tantis afficiar malis*, & in geſtis B. Adalberti Epiſcopi ſic legit Eccleſia. *Beatus Adalbertus Pragenſis Epiſcopus factus, cum cerneret gregem ſuum per abrupta vitiorum ire; (nam Clerici connubia ducebant, & unus vir plures habebat uxores, & Chriſtiani captivi, & ſervi a Chriſtianis ipſis vendebantur Judæis) flens ac deſperans ſe poſſe quicquam facere, relicto Epiſcopatu Romam perrexit, ibique Monachus factus eſt.* Hæc ibi. Unde hanc ſententiam ex Canoniſtis poſt Innocentium ſequitur in *dict. cap. Niſi*, Abb. Antiq. in *ver. Propter autem*: ubi ſequitur diſtinctionem Innocentii inter extrinſecam, & intrinſecam perſecutionem, Hoſt. *num. 20. in verſ. Propter autem malitiam*, ubi ait plebem eſſe omnino rejiciendam ab Epiſcopo, ex quo prædicationem nullo modo audit, Bald. *n. 21. v. Item notat hic Jo. Andr.* ubi ait: *Perſecutio intrinſeca eſt præciſa, & quercus furoris, qui procedit de corpore proprio Clericorum, vel ſubditorum ipſius Eccleſiæ, quia totum eſt unum corpus myſticum. Extrinſeca autem perſecutio eſt deforis adveniens, puta a Saracenis, vel a tyranno.* Et adducit ſimile de bello civili, & de bello de gente ad gentem, Anton de Butr. Petr. de Anch. & Car. in §. *Propter malitiam*. Henr. Boich. *n. 4. v. Et de materia*, ubi aſſerit cum ea gloſſa concordare D. Thom. & Aſtenſem, Ægid. Bell. in *d. §. Propter, n. 9. q. 9.* ubi etiam poſt Innoc. & Hoſt. appellat perſecutionem extrinſecam, quæ fit alicui ſive in publico, ſive in privato ex peccato ſuo; & intrinſecam, quæ contingit ex peccatis aliorum, cum tamen Prælatus odio non habeatur. Et in *c. Adverſitas, 7. q. 1.* idem probat Arch. ubi ſub *n. 10, v. Cum autem*, commendat diſtinctionem gloſſæ inter utranque perſecutionem, & inferius n. 11. *Quoniam* inquit, *ſanctus vir videt malos, inter quos converſatur, ex admonitione ſua, & exhortatione potius deficere, quam proficere: quia inſurgunt in eum, & moleſtias ei inferunt; & ſic peccato peccatum addunt: ſolet contingere propter tædium ut capiat eum ſolitudinis deſiderium, & vult recedere, non amore, ſcilicet ut quibus non poterat prodeſſe hortando, poſſit ſaltem orando.* Hæc Arch cujus verba ad literam refert Ægid. Bellam. *ib. § Cum autem, n. 2.* Turrec. in §. *Hoc etiam* atque ibi etiam Gemin. Præpoſ. *ibid. ſub num. 3.* ubi teſtatur diſtinctionem gloſſæ approbari per S. Th. & communiter DD. Arch. Gem. & Præp. in *Can. Ubi adunati, 7. q. 1.* Turc. *ibid.* ubi ait: *Quando omnes ſunt mali, & de correctione eorum nullus fructus ſperatur, a conſortio talium fugiendum eſt exemplo Loth, qui cum non poſſet illorum compeſcere malitiam, a Domino ſibi conſultum eſt, ut inde fugeret: & Dominus præcepit Apoſtolis, Matth. 10. & Luc. 10. ut ſi veniſſent in aliquam civitatem, quæ non recepiſſet eos, nec vellent audire ſermones ſuos, eis relictis ad alia loca ſe converterent, ubi fructum afferrent, quibus Dominus ait. Jo. 15. Ego elegi vos, & poſui vos, ut eatis, & fructum afferatis, & fructus veſter maneat. In quo docentur Prælati, quod ubi non recipiuntur, & præ malitia ſubdi-*

torum

torum, quia eorum ſermones, ac correctiones non audiunt, ſed contemnunt, non valent fructum afferre, tunc poſſunt inde recedere, & alibi convolare, ubi fructificent. Hactenus Turrecremata. Hanc etiam inter legitimas non reſidendi cauſas connumerat Gigas in *tract. de reſidentia Epiſcoporum c. 17. num.* 18. Et hanc ſententiam eſſe communiter approbatam teſtatur Præpoſ. in *d. §. Hoc etiam, ſub n.* 3. & recentiores.

Ex Theologis vero idem docuit D. Thomas in 2. 2. q. 185. *art.* 4. ubi aſſerit, *tandiu Epiſcopum obligari curam Paſtoralem retinere, quandiu poteſt ſubditis ſibi commiſſis proficere ad ſalutem*. Et inferius aſſignans cauſas,
4 propter quas ceſſat obligatio curæ paſtoralis, inter alias recenſet ſubditorum incorrigibilitatem relatis verbis Gregorii in *d. c. fin.* 1. *quæſt.* 7. In qualibet enim obligatione ſecundum S. Thomam *ibid. art.* 5. citatum a Campeg. *de reſident. Epiſcoporum, n.* 20. attendi debet obligationis finis: & ut ibi Cajetanus adnotavit, actus paſcendi eſt principalis actus Epiſcopi; ac proinde ſi nec gregem paſcere poteſt Epiſcopus, neque alia paſtoralia munia exercere ob ſubditorum pervicaciam, ceſſat reſidentiæ obligatio, cum ceſſet finis obligationis; nam ubi non eſt auditus, ne effundas ſermonem, *Eccl.* 32. labor enim ſine fructu eſſe non debet, *cap. Charitatem,* 12. q. 2. Et quamvis præceptum de reſidentia nitatur jure divino, dicente Domino *Joan.* 20. *Paſce oves meas*, cum tamen ſit affirmativum obligat ſemper, ſed non ad ſemper, ſaltem per accidens, ut declarat Cajetan. 2. 2. q. 185. *d. art.* 5. & dixi in *c. Ex parte, inf. de Cler. non reſident.* & hoc caſu ſacri Canones interpretantur præceptum non obligare, quia reſidentia eſſet ſine fructu. Unde Soc. *de juſt. & jur. lib.* 10. *q.* 3. *art.* 4. relatis verbis D. Thom. quod ubi ſubdictorum ſalus exigit Paſtoris præſentiam, non debet Paſtor ſuum gregem deſerere: Hinc argue, inquit, ſi grex nollet ſalutem, poterit abire in alium locum, præcipue ad alios juvandos: & in 2. 2. q. 2. *art.* 4. *concl.* 1. tandiu ait obligatur Epiſcopus paſtoralem curam retinere, ejuſque agones perferre, quandiu ſpes ibi durat, quod poſſit proficere. Quod etiam ſcripſit Gregorius de Valentia *tom.* 3. *Comment. in D. Thom.*
5 *diſp.* 10. *q.* 3. *puncto* 4. *in fin.* Quinimo Hoſt. in *dict. cap. Niſi, n.* 20. *in ver. Propter autem malitiam*, ſentit Epiſcopum hoc caſu cogendum eſſe ab Eccleſia ſua recedere; & ſequitur ibi Jo. Andr. *n.* 13. & Gemin. in *d. c. Adverſitas, col.* 3. *in gloſſ.* 1. ubi dicit Epiſcopum cogi poſſe etiamſi nolit.

Neque his repugnant, quin potius conſentiunt decreta Concilii Tridentini; nam *c.* 1. *ſeſſ.* 6. dum pœnas imponit Epiſcopis non reſidentibus, excipit legitima abſentiæ cauſas, ibi, *legitimo impedimento, ſeu juſtis, & rationabilibus cauſis ceſſantibus*. Idemque fit in *c.* 1. *ſeſſ.* 23. *ver. Nam cum Chriſtianas*. Inter legitimas vero cauſas abſcedendi ſacri Canones reponunt plebis duritiem, apud quam Epiſcopus proficere non poteſt, ut in *d. cap. Adverſitas*, & *c. ſeqq.* & *in c. Niſi*.

Ac præterea Concilium idcirco præcipit Prælatis ut reſideant, & gregem ſibi commiſſum non deſerant, ut illum paſcant, & ſuum impleant miniſterium, ut *in d. c.* 1. *ſeſſ.* 6. ibi, *Vigilent, ſicut Apoſtolus præcipit, in omnibus laborent, & miniſterium ſuum impleant*: & *in d. c.* 1. *ſeſſ.* 23. ubi dicitur *præcepto divino mandatum eſſe omnibus, quibus animarum cura commiſſa eſt, oves ſuas agnoſcere, pro eis ſacrificium offerre, verbique divini prædicatione, Sacramentorum adminiſtratione, ac bonorum omnium operum exemplo paſcere, pauperum, ac miſerabilium perſonarum curam paternam gerere, & in cetera munia paſtoralia incumbere*. Hæc autem certum eſt præſtari non poſſe ab Epiſcopo, cujus vocem oves non audiunt, cujus ritum abominantur, & cujus curæ nulla ex parte ſubjici volunt; ergo ex mente Concilii Epiſcopus non tenetur hoc caſu reſidere. Ideoque etſi decre- 6
tum de reſidentia ſit adeo rigoroſum, Epiſcopos tamen titulares non comprehendit, ut patet *inc.* 2. *ſeſſ.* 14. Certum autem eſt arctius aſtringi ad reſidentiam Epiſcopos titulares, qui patiuntur perſecutionem extrinſecam ab inimicis manifeſtis ab Eccleſiæ unitate præciſis, & non toleratis, quam qui patiuntur intrinſecam a populi incorrigibilitate, ut probat diſtinctio gloſſæ *in d. c. Adverſitas*, quæ tam a Canoniſtis, quam a Theologis communiter recipitur, ut dictum eſt.

Atque ex his omnibus ſive ſpectemus Chriſti Domini verba; ſive Apoſtolorum, atque aliorum ſanctorum exempla ab omnibus relata in locis ſuperius allegatis, & præcipue ab Archid. & Turrecr. *in d. c. Adverſitas*, *ſive ſacrorum Canonum*, & Trid. Concilii diſpoſitionem; ſive demum Theologorum, & Canoniſtarum communes doctrinas, ſatis videtur conſtare Epiſcopum hoc caſu non aſtringi præcepto reſidentiæ.

Cenſerem tamen hæc omnia ut infra eſſe temperanda. Primo enim non videtur declarandum abſolute Epiſcopum non teneri reſidere, ſed tantum eſſet illi concedenda licentia alibi reſidendi ad tempus duntaxat, ſi tandiu res Eccleſiæ ſuæ in eodem ſtatu perſtiterint; quia ſecun- 7
dum tutiorem, ac veriorem opinionem Epiſcopus hoc caſu non poteſt ex ſeipſo curam paſtoralem deſerere, ſed requiritur Sedis Apoſtolicæ licentia, ut probatur *ſupra eod. tit. c. prox* & ibi dixi *in §. Intueri, in* 3. *notab. n.* 20. Et poſt Laur. docet Archid. *in d. c. Adverſitas*, & Turrec. *in d. c. fin. prope fin.* quod hodie aperte ſtatutum eſt *in d. c.* 1. *ſeſſ.* 23. ubi etſi Chriſtiana charitas, urgens neceſſitas, debita obedientia, & evidens Eccleſiæ, vel reipublicæ utilitas nonnunquam Epiſcopos abeſſe requirant: ſtatuit tamen S. Synodus ut legitimæ abſentiæ cauſæ prius a Romano Pontifice examinentur, & approbentur.

Deinde cenſerem in his omnibus eſſe onerandam Epiſcopi conſcientiam, cui etiam eſſet injungendum, ut interdum gregem ſibi creditum ipſe per ſe viſitaret perquiſiturus an ſpes ulla orta eſſet proficiendi; nam, ut inquit D. Thom. *in* 2. 2. *q.* 185. *d. art.* 5. *in fin.* imminet eidem neceſſitas ut animum retineat intendendi proximorum ſaluti, ſi opportunitas adſit, & neceſſitas requirat. Ac proinde etiam Sacerdos Latinus eſſet illis præficiendus, ut ſi quas forte ex prædictis ovibus ad ovile revocaret divina pietas, adeſſet ibi Vicarius Paſtoris, quis eas reciperet, ac de ea re, deque univerſo Eccleſiæ ſtatu Paſtorem opportune certiorem faceret. Quod eſt ex mente Conc. *in d. c.* 1. *ſeſſ.* 23. *ver. Meminerint tamen diſceſſuri*.

DE RENUNCIATIONE.

Gregorius IX. Agathen. & Uticen. Epiſcopis.

CAPUT XV.

Dilecti filiis Conventus Monaſterii ſancti G. immediate ad Romanam pertinentis Eccleſiam, intimaverunt, quod Abbas eorum ſentiens ſe inſufficientem oneri regiminis Abbatiæ, ceſſit in manibus eorundem: ipſi quoque G. Monachum ſancti Victoris elegerunt canonice in Abbatem: & infra. Cum igitur dictus Abbas cedere ſine licentia noſtra nequiverit, nos tam electionem quam ceſſionem prædictas decernentes irritas & inanes: mandamus quatenus Abbatem ipſum loco ſuo reſtitui faciatis, quo integre reſtituto, vice noſtra recipiatis ceſſionem ipſius.

SUMMARIUM.

1 *Abbas exemptus ſine licentia Papæ renunciare non poteſt.*
2 *Quamvis ſe inſufficientem agnoſcat.*
3 *Et ad arctiorem Religionem tranſire velit.*
4 *Et quid, ſi non ſit exemptus.*
5 *Regularis ut ex una ad aliam Religionem tranſire valeat, cujus licentia requiratur diſtinguitur, ut n. ſeqq. uſque ad n. 36.*
Quid, ſi tranſire velit ad ſtrictiorem, n. 6.
Et quid, ſi ad parem, n. 8.
Et quid, ſi ad laxiorem, n. 30.
6 *Regularis tranſire poteſt ad arctiorem Religionem de licentia ſui Prælati immediati petita, licet non obtenta.*
7 *Nec eſt neceſſarium eam petere a Conventu, licet ſit tutius, & n. 19.*
8 *Regularis non poteſt tranſire ad parem Religionem ſine legitima cauſa, niſi de licentia Papæ.*
9 *Et an hujuſmodi licentia ſuffragetur etiam in foro poli.*
10 *Et an inferiores a Papa ex juſta cauſa poſſint hujuſmodi licentiam indulgere.*
Quid, ſi monaſterium ſit exemptum. n. 12. & n. 15.
Et quid, ſi ſit ſubjectum Epiſcopo, n. 14.
11 *Tridentinum Concilium nihil novi juris induxit ſuper tranſitu Regularium ad ſtrictiorem, vel parem Religionem.*
14 *Epiſcopus an poſſit diſpenſare, ut Regularis Monaſterii non exempti tranſeat ad æqualem Religionem.*
Quid, ſi monaſterium, ad quod ſit tranſitus, ſit in aliena diœceſi, ibid. & n. 15. & 16.
Et quid ſi utrumque Monaſterium ſit in diœceſi ipſius Epiſcopi, n. 17.
18 *Regularis ut ex juſta cauſa tranſire poſſit ad parem Religionem præter licentiam Abbatis, requiritur etiam licentia Conventus, & n. ſeqq.*
19 *Secus ſi tranſire velit ad ſtrictiorem; & quæ ſit ratio differentiæ.*
20 *Regularis ut tranſeat ad laxiorem ſine cauſa, ſolus Papa poteſt diſpenſare.*
21 *Sed talis diſpenſatio non excuſat quoad Deum.*
Diſpenſatio Papæ in votis ſine juſta cauſa non prodeſt in foro animæ, ibid.
22 *Papa in votis non diſpenſat, ſed declarat.*
23 *Regularis ut tranſeat ad laxiorem ex legitima cauſa etiam inferiores a Papa poſſunt diſpenſare.*
24 *Et qui ſint iſti inferiores, ſi monaſterium ſit exemptum.*
25 *Et quid, ſi ſit ſubjectum Epiſcopo.*
26 *Et an requiratur etiam licentia Conventus.*
27 *Sed contra quia ſolus Papa diſdenſat ex cauſa ſuper tranſitu ad laxiorem.*
29 *Inferior non diſpenſat in lege ſuperioris.*
30 *Mendicantes tranſeuntes ad non Mendicantes ſine licentia Papæ ſunt eo ipſo excommunicati per extrav. Martini IV.*
31 *Etiamſi tranſeant ex juſta cauſa.*
32 *Et refellitur contraria opinio.*
33 *Ratio quando non eſt generalis ad omnes, eſt impulſiva, qua ceſſante non ceſſat conſtitutio.*
34 *Regulares cujuſcunque facultatis vigore prohibentur a Concilio Tridentino transferri ad laxiorem Religionem.*
Etiamſi juſta cauſa ſubſit, & refellitur opinio contraria, n. 35.
35 *Tridentinum Concilium*, c. 19. verſ. Nemo, ſeſſ. 25. de Regular. *expenditur.*
36 *Regularis ut tranſeat ad laxiorem Religionem, quæ ſint cauſæ legitimæ diſpenſandi.*
37 *Quid de cauſa infirmitatis, & n. 40.*
38 *Et quid de cauſa ſenectutis.*
39 *Et quid, ſi Religioſus ſit exoſus fratribus, vel infamia notatus.*
40 *Et quid ſervetur in Signatura Gratiæ, & in ſacra Pœnitentiaria.*

D*ilecti*. Abbas exemptus ſine licentia Papæ renuncia- 1
re non poteſt. Hoc dicit, Joan. Andr. Bald. Bel-
lam. Burr. Card. Anchar. Imol. Abb. & Joan. de Anan.
Dividitur in duas partes. In prima ponitur Conventus
petitio, in ſecunda ipſius repulſio, & negotii commiſ-
ſio, ibi, *Cum igitur*.

Nota primo ibi, *Sentiens ſe inſufficientem*. Abbatem 2
quamvis ſe inſufficientem agnoſcat, puta ob defectum
ſcientiæ, ſecundum Innoc. hic in princ. tamen non poſſe
Abbatiam dimittere ſine licentia Papæ, cui eſt immedia-
te ſubjectus, ut hic eſt caſus ſecundum omnes. Quod
locum habet etiamſi ad arctiorem Religionem tranſire 3
velit, adhuc enim requiritur licentia Papæ, nec ſufficit
petita, niſi etiam ſit obtenta, ut per Hoſt. in *c. Illud in
princ. infra de Cleric. excomm. miniſtr.* & Archid. in c. *Si
Abbatem ad fin. de elect. lib. 6.* ubi refertur ſic per Papam
Clementem IV. fuiſſe determinatum. Secus vero ſi Ab- 5
bas, ſeu Prælatus non ſit immediate ſubjectus Papæ, ſed
habeat alium Superiorem ſupra ſe, quia tunc ſufficit e-
juſdem Superioris licentia petita, licet non obtenta, ut
concludit Jo. Andr. in *c. Cum non ſtat n. 11. & 12. de reg.
jur. lib. 6. in Mercur.* quem ſequuntur in *c. Licet de Regul.*
Henric. Boich. *n.* 4. Anchar. *n.* 8. *in 11. notab.* & Abb. *n.*
13. Silveſt. *in verſicul. Religio 4. quæſt.* 3. Quid autem ſit
dicendum in ſimplici monacho, patebit in quæſtione ſe-
quenti.

QUÆRO generaliter cum Innocentio, cujus licentia 5
requiratur ad hoc ut Profeſſus in una Religione poſſit
tranſire ad aliam.

Pro clariori ſolutione diſtinguendi ſunt tres caſus;
nam aut tranſire vult ad ſtrictiorem, aut ad parem, aut
ad laxiorem.

Primo caſu, cum ſcilicet vult tranſire ad ſtrictiorem, 6
ſeu arctiorem Religionem, breviter dicendum, requirit
licentiam Prælati immediati ipſius Monaſterii, puta Ab-
batis, ut exemplificant in *d. c. Licet, de regular.* Innoc.
n. 2. & 4. Hoſtienſ. *n.* 5. *circa finem, in verſ. Utrum quis
velit*, Abb. Antiq. *n* 2. Jo. Andr. *n.* 7. & alii communi-
ter. Et ſufficit licentia petita, licet non obtenta, ut ibi 7
in textu, nec requiritur de neceſſitate, ut licentia pe-
tatur a Conventu, ſed ſatis eſt eam petere a Prælato,
ut late probat Archid. in *c. Statuimus, n* 2. 19. *q.* 3. Et
quamvis non deſint contradictores, tamen opinio Archi-
diaconi communis eſt, & melioribus fulcita rationibus,
ut dixi in prædicta Decretali *Licet, n.* 37. 38. & 39. li-
cet tutius ſit etiam a Conventu licentiam poſtulare, ſe-
cundum Innoc. *hic n.* 1. Hoſt. *n.* 3. Jo. Andr. *n.* 7. & Butr.
num. 13. Quæ autem requirantur ad hoc ut tranſitus ad
arctiorem Religionem ſit licitus, plene examinavi in *d.
c. Licet, de Regular. a n.* 20. *uſque ad n.* 52.

Secundo caſu, id eſt cum Religioſus vult tranſire ad 8
parem, ſeu æqualem, ſubdiſtingue; nam aut nulla ſubeſt
legitima cauſa tranſeundi, & planum eſt ſolum Roma-
num Pontificem poſſe hanc licentiam impertiri, Burr.
hic n. 13. & Cardin. *n* 2. Abb. in *cap. Non eſt vobis, n.
6. de Regular.* Philipp. Franc. in *cap. Cum ſingula, § Pro-
hibemus, n.* 4. *de præbend. lib.* 6. S. Antonin. in 3. *parte tit.
16. cap. 4. ad finem princ.* Silveſt. in *ver. Religio*, 4. *q.* 2. &
paſſim alii. Et quamvis Gemin. in *d. § Prohibemus, n.*
5. concedat poſſe etiam Epiſcopum, & Abbatem hanc
licentiam ſine ulla cauſa indulgere, quando Religioſus
non eſt exemptus, & Monaſterium eſt in eadem Diœ- 9
ceſi: tamen prima opinio communiter tenetur, & lo-
cum habet etiam in foro conſcientiæ, ſecundum Angel.
in *ver. Religioſus, n* 34. & Silveſtrum in *ver. Religio*, 4.
n. 2. licet Franc. in *d. § Prohibemus, n.* 4. teneat licen-
tiam Papæ nulla cauſa legitima ſubſiſtente non ſuffraga-
ri, niſi in foro externo. Aut legitima ſubeſt cauſa; &
receptiſſima DD. ſententia eſt etiam inferiores a Papa 10
poſſe hujuſmodi licentiam concedere, ut ex Doctoribus
infra citandis liquebit. Nec aliquid novi juris ſuper hoc 11
induxit Concilium Triden. *c.* 19. *v. Nemo Regularis, ſeſſ.
25. de Regular.* Nam propoſito dubio an liceat Regula-
ribus tranſire ad arctiorem Religionem petita tamen li-
centia a ſuis Superioribus etſi non obtenta; ad parem ve-
ro, & æqualem petita, & obtenta abſque ſpeciali diſpen-
ſatione Sedis Apoſtolicæ ex decreto Concilii *dict. capit.*
19. Nihil reperi deciſum, ſed ex Annotationibus colli-
gitur quoad prædictam dubitationem nihil novi juris in-
duxiſſe Tridentinum Concilium. Sed dubium eſt, qui- 12
nam ſint iſti inferiores, qui ex juſta cauſa dare poſſunt

hanc licentiam tranſeundi ad parem, an ſcilicet Epiſco-
pus, vel Abbas, vel uterque ſimul. Et quidem ſi Mona-
ſterium ſit exemptum, planum eſt hoc jus pertinere ad
ſolum Abbatem, ut tenet gloſſ. *in capit. Non eſt vobis in
ver. Permittatis infra de Regular.* & ibi etiam Joannes
Andr. *num. 7. in fin.* Item gloſſ. *in dict. cap. Cum ſingula,
§. Prohibemus in ver. Canonice de praben. lib. 5* quam ibi
ſequuntur Geminian. *num. 5.* & Franc. *num. 4.* Bellam. *in*
13 *cap. Ex parte ad fin. de temp. ordin.* Lap. *allegat.* t 30. *alias*
135. *num. 2.* Et quamvis Romanus *ſingular.* 45 a. Domini
mei, pro Abbate hoc caſu intelligat Superiorem totius
Ordinis, id eſt Generalem, non autem Superiorem im-
mediatum Monaſterii, per text. *in cap. Statuimus*, ibi
Patris totius Congregationis 19 quæſt. 3 tamen ille text.
parum facit, quia alia litera habet Abbatis, totiuſque
Congregationis, ut apud Ivonem, & DD. pro Congre-
gatione communiter intelligunt Conventum ipſius Mo-
naſterii, ut per Henric. Boich. *in dict. capit. Licet num. 9.
de Regular.* Unde non communiter recedendum a com-
muni intelligentia Doctorum, qui pro Abbate intelligunt
Prælatum immediatum ipſius Monaſterii, ut ibi dixi
num. 36.

14 Si vero Monaſterium non ſit exemptum, ſed juriſdi-
ctioni Epiſcopi ſubjectum, tunc refert; nam aut Mona-
ſterium, ad quod fit tranſitus, eſt in alia diœceſi: & re-
quiritur licentia non tantum Abbatis, ſed etiam Epiſco-
pi, e cujus diœceſi Monachus ad aliam diœceſim vult
tranſmigrare, cum agatur de præjudicio utriuſque, ut
15 per Butr. *in cap. Significatum in fin. de Regular.* Et ita in-
telligi debet Innocent. *hic. num. 1.* dum ait, non poſſe fie-
ri Monachum alterius Monaſterii ſine licentia Epiſcopi ſi
ſit paris, vel minoris Religionis, ſed auctoritate Epiſco-
pi poſſe fieri diſpenſationem, argumen. *cap. Significatum
in fin. de Regular.* Quod ipſum repetunt hic Hoſtienſ. *num.*
3. Joann. Andr. *num. 7.* Joann. Monach. *in cap. Cum ſingu-
la numer* 4. & ibi gloſſ. *Additional. poſt ver. Canonica de
prebend. lib. 6.* Archidiac. *in cap. Si Religioſus in fin. de ele-
ction. eod. lib. & in cap. Quam ſit num 6. 18. quæſt. 2.* Specu-
lat. *in tit. de diſpenſat, §. Sunt quoque num. 6. verſ. Vigeſi-
mo quarto*, Imol. *in Clement. 1. num. 18.* & ibi etiam Vi-
talin. *num. 18. de Regular.* Hæc enim doctrina intelligi de-
bet. Primo, dummodo Monaſterium, a quo Mona-
chus vult abſcedere, ſit Epiſcopo ſubjectum; nam ſi eſ-
ſet exemptus, prout erant Monaſteria omnia de jure ve-
teri, *cap. Si quis Abbas, & cap. Abbates 18. quæſt. 2.* uti-
que non ſpectaret ad Epiſcopum hujuſmodi licentiam con-
cedere, cum in exemptos nullam habeat juriſdictionem;
ſed ad Abbatem duntaxat, *cap. Non eſt vobis de Regular.*
Et ita inter exemptos, & non exemptos in ſpecie diſtin-
guunt Ang. *in ver. Religioſus num. 34.* Silv. *in ver. Religio
4. quæſt. 9.* Tabiena *in eod. ver. quæſt. 23. n. 24* & in idem
recedit quod ait Cardin. *hic num. 2. in 3. quæſt.* videlicet
ſolius Abbatis licentiam ſufficere, ſi ipſe haberet juriſdi-
ctionem quaſi Epiſcopalem. Secundo, Innocentii doctri-
na intelligi debet, dummodo Monaſterium, ad quod ſit
16 tranſitus, ſit in alterius diœceſi: tunc enim præjudicatur
Epiſcopo, a cujus obedientia Monachus ſubtrahitur, &
17 ideo requiritur ipſius licentia, ſecus vero ſi utriuſque Mo-
naſterium ſit in diœceſi ipſius Epiſcopi, quia tunc ejus ni-
hil intereſt, an Monachus ſit in hoc, vel in illo Monaſte-
rio, cum utrobique remaneat ſub illius juriſdictione,
arg. *cap. 2. in fin. de Relig. domib.* Licet etiam hoc caſu re-
quiri licentiam Epiſcopi, teneant hic Butr. *num. 13.* Car-
din. *num. 2. in 3 quæſt.* & Abb. *eod. num.* quod non diſpli-
cet. Tertio, debet intelligi, dummodo præter licentiam E-
piſcopi ſimul etiam concurrat licentia Abbatis, ne alias
contemnatur bonum obedientiæ, ut dicitur *in d. cap. Li-
cet, verſ. Quo vero de Regular.* Et ita requirit licentiam
Abbatis, & Epiſcopi, qui ſuper hoc poteſt diſpenſare,
tenet ibi Henr. Boich. *n. 9.* ubi allegat Innoc. *hic*, & alios
proxime citatos.

18 Deſideratur etiam ſecundum aliquos licentia ipſius Con-
ventus, quod tenet gl. *in cap. Cum ſingula in ver. Canoni-
ce de preb. lib. 6* ubi dicit Monachum ex cauſa poſſe tranſi-
re ad parem de licentia Abbatis, & Conventus, per *c. Sta-
tuimus 19 q. 3.* & cum illa gl. concordant, ibid. Jo. Mo-
nach. *num 4.* Anch. *n. 2.* Cardin. *hic num. 2. q. 3.* Henric.
Boich. *in d. c. Licet n. 9. in fin. de regular.* Bellam. *in c. Ex
parte in fin. de temper. ordinat.* Rebuff. *in praxi beneſ. in tit.
de translat. Monach. n. 7.* Idque tutius eſſe, etiamſi ad ar-
ctiorem Religionem fiat tranſitus, affirmant Innoc. *hic*
num. 1. Hoſtienſ. *num. 3.* Joann. Andr. *num. 7.* & Butr. *nu-
mer 13.* ſed ego exiſtimo non ſolum hoc eſſe tutius, ſed
etiam verius, quando fit tranſitus ad æqualem, tum quia
ad Abbatem ſimul, & Conventum ſpectat Monachum
recipere, & ordini incorporare, gloſſ. 1. *in cap. Porre-
ctum de regular.* & Abb. *in cap. Ad Apoſtolicam in 2. notab.
eod. tit.* ergo ad eoſdem ſpectat Monachum dimittere, &
ab ordine abſolvere, argum. *cap. omnis res de regul. jur. &
leg. Nihil tam naturale, ff. eod.* Tum quia ſicut in aliena-
tione rerum Eccleſiaſticarum requiritur Capituli conſen-
ſus, *cap. Sine exceptione 12. quæſt. 2.* ita & fortius in alie-
natione perſonarum, quia gravior, & major cenſetur a-
lienatio perſonarum, quam rerum, argum. *cap. Præcipi-
mus 2. quæſt. 1.* ſecundum Hoſtienſ. *in dict. cap. Licet num.
12. de regular.* & Turrecrem. *in dict. cap. Statuimus nu. 2.*
19. *qu.* 3 Nec refragatur, quod in tranſitu ad ſtrictiorem 19
licentia Conventus non ſit neceſſaria, ut pluribus firmavi
in prædicta Decretali, *Licet n. 37. & ſeqq.* Quoniam in
tranſitu ad ſtrictiorem Monachus non alienatur, ſed in
melius commutatur auctoritate Superioris, ut dicit Ar-
chid. *in d. cap. Statuimus nu. 2. in fin.* Item in eo caſu non
requiritur licentia Abbatis, ſed ſatis eſt eam petere, ne
bonum obedientiæ contemnatur, ut in *d. c. Licet, verſ.
Quocirca.* Et Monachus, tunc tranſit propria auctorita-
te, ut ibi notat Innoc. *n. 1. in ver. Adimplere*, & Hoſt.
n. 14 At ſecus eſt in tranſitu ad æqualem, quia requiritur
licentia petita, & obtenta, ut per Henric. Boich. in *d. c.
Licet n. 9.* nec fit commutatio in melius, & ita eſt ibi alie-
natio, in qua requiritur conſenſus, ut dictum eſt. Con-
ſulo igitur, ut ſi Monaſterium ſit Epiſcopo ſubjectum, li-
centia ſe transferendi ad parem impetretur ab Epiſcopo,
Abbate, & Conventu, juxta opinionem Cardin. *hic n. 2.
in 3. q.* Hæc de tranſitu ad æqualem.

Tertio autem caſu, ſcilicet cum Religioſus tranſire 20
vult ad laxiorem, ſeu minorem Religionem; ſimiliter
diſtingue; nam aut nulla ſubeſt cauſa legitima tranſeun-
di; & palam eſt ſolum Papam poſſe hujuſmodi licentiam
impertiri, gloſſ. *in capit. Cum ſingula in ver. Canonice de
prebend. lib. 6.* ubi dicit ſolum Papam diſpenſare ſi tranſ-
eat ad laxiorem ſine cauſa, cum ſit contra jura, *cap. Pro-
poſuit de conceſſ. praben.* & cum gloſſ. concordant ibi Gemi-
nian. *in § Prohibemus num. 5.* & Franc. *num. 4. verſ. Sed
certe*, ubi quod illam gloſſ. ſequuntur Doctores Joann.
Andr. *in addit. ad Speculat. in tit. de diſpenſ § Sunt quo-
que num. 6. Litera D.* Lapus *allegat.* t 30. *alias* t 35. *num.*
3. Butr. *in capit. Significatum in fin. de regular & in capit.
Non eſt vobis in fine*, ubi etiam Cardin. & Abb. *num. 2.
eod. tit.* Dicunt tamen Doctores hujuſmodi diſpenſatio- 21
nem, quamvis proſit in foro judiciali, tamen non excu-
ſare in foro conſcientiæ, & quoad Deum, ut in ſimili
voluit gloſſ. ſingularis *in cap. Non eſt voti in ver. Adimple-
re infra de voto*, ubi dicit eum, cum quo Papa in talibus
diſpenſat, non eſſe ſecurum quoad Deum, niſi ſubſit cau-
ſa diſpenſandi. Et ita in hac ſpecie concludit Abbas *in d.
cap. Non eſt vobis num. 6.* Joann. Andr. & Butr. *in cap. Sa-
ne de Regular.* ubi propterea exclamant contra Prædicato-
res, & Minores, & alios Mendicantes, qui credunt ſe
eſſe tutos quoad Deum, ſi ex diſpenſatione Papæ tranſ-
eunt ad Ordinem Monachorum, vel ad aliam Religio-
nem non ſubſiſtente rationabili conſcientia, & juſta cau-
ſa; pro quo etiam eſt bona gloſſ. *in cap. Monachi vagantes
in ver. Nec in civitatibus 16. quæſt. 1.* & ſequitur Franc. *in
d. cap. Cum ſingula, §. Prohibemus num. 4. verſ. Sed certe
de prab. lib. 6.* Angelus *in verb. Religioſus n. 34.* Silveſt. *in
ver. Religio 4. q. 2.* Navarr. *conſ. 56. n. 2. de regular.* dicens
nec Papam id poſſe abſque peccato, *& in Commentar. 4.
de regular. n. 10.* aliàs ſuper *c. Statuimus n. 4. 19. q. 3.* Sot.
de juſt. & jur. lib. 1. q. 7. art. 3. in corpor. ad fin. Adde quod
in iſtis votis Papa non diſpenſat, ſed declarat, ut dicit 22
gloſſ. notabilis *in dict. cap. Non eſt voti in ver. Auctorita-
te Sedis de voto.*

Aut ſubeſt legitima cauſa ad laxiorem ordinem tranſ- 23
eundi, & hoc caſu variatum eſt ſententiis; nam multi
ſenſerunt etiam inferiores a Papa ſuper hoc tranſitu di-
ſpenſative poſſe licentiam indulgere. Et hæc eſt commu-
nis opinio, ut patebit ex Doctoribus mox citandis. Sed
in dubium vertitur, quinam ſint iſti inferiores, an ſcilicet
Epiſcopus, vel Abbas, vel ambo ſimul. Et quidem ut
ſupra diſtinximus in caſu tranſitus ad æqualem, ſi Mo-
naſterium ſit exemptum a juriſdictione Epiſcopi, planum
eſt, non Epiſcopum, qui in exemptos nullam habet juriſ-
dictio-

dictionem, ſed Abbatem duntaxat poſſe ſuper hoc diſpenſare. Quod tenent Hoſt. *in c. non eſt vobis n. 2. de reg. per cap. Super eo, §. 1. & cap. Conſultè, §. 1. verſ. In primo eod. tit* Jo. And. *in addit. ad Specul. in tit. de diſpenſat. §. Sunt quoque n. 6. lit. D. & in d. cap. Non eſt vobis in fin. de reg.* S. Ant. *in 2. p. tit. 11. cap 2. § 9. verſ. Hæc autem videtur*, Silv. *in ver. Votum 4. quæſt. 3. dist 6.* Qui Authores quamvis non diſtinguant, videtur tamen intelligendi de Monaſteriis exemptis, prout intelligunt idem Silv. *in ver. Religio 4. quæſt. 8.* & Tabien. *in ver. Religio quæſt. 23. n. 4.* & ſenti Cardin. *hic num. 2. quæſt. 3. verſ. Si cum cauſa*, dum dicit Abbatem ſolum poſſe ex cauſa ſuper tranſitu ad laxiorem diſpenſare, ſi habeat juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, & ſic loquitur de Monaſterio exempto a juriſdictione Epiſcopi.

25 Si vero Monaſterium ſit Epiſcopo ſubjectum, tunc requiritur diſpenſatio Epiſcopi, & Abbatis ſimul, ut per Cardin. *loco citato*, ubi ait hoc tenere Joann. Andr. *in addit. ad Speculat. in tit. 1. §. Nunc Epiſcoporum, verſ. 24.* & ſequuntur Silv. & Tabiena, *ubi ſup* & de diſpenſatione Epiſcopi loquitur Innocent. *hic num. 1.* Hoſt. *nu. 3.* Jo. Andr. *num. 7.* Butr. *num. 13.* & Abb. *num. 2.* & Idem Innocent. *in cap Dilectus num. 3. ad fin. de temp. ordin.* Speculat. *in titul. de diſpenſat. §. Nunc de Epiſcoporum num. 3. verſic. vigeſimo*, Archidiac. *in capit. Quam ſit num 6. 18. quæſt. 2. & in capit Religioſus in fin. de electión. lib. 6.* Abbas *in cap. Significatum in fin. & in capit. Non eſt vobis num. 6. de reg.*

26 Quidam vero non tantum Epiſcopi, & Abbatis, ſed etiam Conventus licentiam putant eſſe neceſſariam per *c. Statuimus 19. qu. 3. Hi ſunt*, Card. *hic dict. n. 2. quæſt. 3. verſ. Si cum cauſa*, Bellam. *in cap Ex parte in fin. de tempor. ord.* Petr. de Palud. *in 4. ſent. diſt. 38. q. 4. art. 4. n 43.* Silveſt. *in ver. Religio 4. q. 8.* Navarr. *conſ. 56. n. 3. de regular.* Addent ad Abbatem *in cap Non eſt vobis litera C. ad finem de reg.* Idque tutius putant Innoc. *hic n. 1. & alii ſupra cit. n. 7.*

27 Ceterum contrariam opinionem, id eſt ſolum Papam poſſe ex cauſa diſpenſare, ut fiat tranſitus ad laxiorem Religionem, tenuerunt Speculat. *in tit. de diſpenſat. §. Sunt quoque num 6. verſ. vigeſimo quarto*, ubi dicit Abbatem poſſe diſpenſare, ut Monachus tranſeat ad majorem ordinem, vel etiam ad parem ex cauſa, ſed non ad minorem, gloſſ. *in dict. cap. Non eſt vobis in ver. Permutatis de Regular.* quæ ſimiliter dicit Abbatem non poſſe diſpenſare, ut Monachus tranſeat ad minorem, Joann. Monach. *in c. Cum ſingula num. 6. de præb. lib. 6.* ubi ait: Si velit tranſire ad Religionem laxiorem, hoc poteſt ſolus Papa, cum hoc ſit diſpenſare contra jura, & ſolus Papa eſt ſupra jura, *capit. Propoſuit de conceſſ. præben.* & cum eo concordat ibi Anchar. *num. 2. verſ. Et dic latius*, Henric. Boich. *in cap. Licet num. 10. de Regular.* Imol. *in Clement. 1. nu. 50. eod.*
28 *tit.* Abb. *conſil 99. num 3. lib. 1.* & hæc opinio ſervatur in practica; nam hujuſmodi licentiæ tranſeundi ad laxiorem Religionem etiam legitimis cauſis ſubſiſtentibus conſueverunt concedi a Papa in ſignatura gratiæ, ut patebit infra *num. 40.* & a S. Pœnitentiaria, a qua conceduntur plerunque ad ſupplicationem Generalis, vel Procuratoris Ordi-
29 nis, & de utriuſque Religionis conſenſu Sacræ Pœnitentiariæ exhibito, ut ſæpiſſime vidi obſervatum: atque ita ipſimet ſuperiores Regulares agnoſcunt ſe non habere poteſtatem ſuper hoc diſpenſandi, cum pro ea obtinenda recurrant ad Sedem Apoſtolicam: quæ quidem obſervantia validis etiam nititur fundamentis; nam inferior non diſpenſat in lege Superioris, Clem. *Ne Romani, de elect.* & cum Epiſcopi, & inferiores Prælati ſint cuſtodes Canonum etiam ex magna cauſa non poſſunt contra Canones diſpenſare, ſecundum Archidiaconum *in capit. Licet Canon. num. 3. verſ. Et ibi aſſertive dixit de elect. lib. 6.* & probavi latiſſime *in cap. Dilectus a num. 2. uſque ad numer.*
30 22. *infra de tempor. ordinat.* Præterea per extravag. Martini IV. *quæ eſt prima de regular.* interdicitur Mendicantibus tranſitus ad non Mendicantes, excepta Carthuſia ſine licentia Papæ ſub pœna excommunicationis ipſo facto
31 incurrenda. Et quamvis Leonard. Leſſ. *lib. 1. de juſt. & jur. cap. 41. dub. 13. num. 164.* & Thom. Sanch. *ſuper Decal. lib. 6. cap. 7. num. 68.* dicant Extravag. illam non eſſe uſu receptam, vel eſſe intelligendam de tranſeuntibus abſque legitima cauſa, ut deducunt ex illis verbis: *Fictis coloribus, & ut liberius degant, & beneficia Monaſtica conſequi valeant*, tamen ſatis leve eſt, quod dicunt
de non uſu prædictæ Extravag. Imo enim uſu receptum eſt, 32
ut nullus inferior a Papa ex quavis cauſa det tranſitum Mendicantium ad non Mendicantes; & ex ſtylo S. Pœnitentiariæ nunquam datur hujuſmodi tranſitus quantumcunque juſta ſit cauſa, niſi quando inter Mendicantes non inveniuntur benevoli receptores; & nihilominus cum hodie prædicta Extravag. faciat jus commune, præſumitur uſu recepta, ut bene per Rot. *deciſ. 30. num. 5. par. 1. recent.* Rurſus ſi conſtitutio illa non prohiberet, niſi tranſitum abſque legitima cauſa, eſſet proríus inanis, & fruſtratoria, quia hoc ipſum jam reperiebatur prohibitum per antiquos canones, ut *cap. Non eſt vobis, cap Sane & cap. Licet, de reg. cum concord.* Nec refragantur verba ut ſupra 33
ponderata, quia non denotant cauſam finalem, ſed impulſivam; nam cum conſtitutio reſpiciat, & comprehendat omnes, & rationes in ea expreſſæ ſint de aliquibus tantum, rationes illæ ſunt impulſivæ, quibus ceſſantibus non ceſſat conſtitutio, *leg. 1. §. Sexum, ff. De poſtulan.* & notabiliter declarat Bart. *Extravag. ad Reprimendum, in ver. Nec ex eorum abſentia, in princip. num 12. & ſeq.* 34
Quibus accedit, quod ex Concilio Tridentino *capit. 19. ſeſſ. 25. de regular.* ſtatutum eſt, ut nemo Regularis cujuſcunque facultatis vigore transferatur ad laxiorem Religionem. Nec placet quod dicunt Navar. *conſil. 56. num.* 35
3. de regular. & Sanchez poſt alios *ſuper Decalog. lib. 6. capit. 7. num. 68.* videlicet mentem Concilii in eodem decreto non fuiſſe tollere facultates juridicas: ſed tantum non juridicas, id eſt ſine juſta cauſa, & ſine cauſæ cognitione, & abſque conſenſu Capituli. Quoniam de hac mente ex verbis Concilii non apparet, & nemo illam revelavit, ad textum in *leg. Labeo, § Id Tuber. ff. De ſupellect. legat.* Quinimo verba Concilii in eo decreto cum ſint univerſalia, & geminata, hanc reſtrictionem non patiuntur. Dictio enim, *nemo*, qua utitur Concilium, tanquam univerſalis negativa includit omnes quacunque authoritate ſuffultos, ut notat Archidiac. *in cap. Nemo, in princip. de elect. lib. 6.* & ſimiliter dictio illa, *cujuſcunque* comprehendit omnes facultates qualeſcunque ſint *capit. Solita, verſ. Quodcunque ligaveris de maior. & obedien.* nam lex, quæ loquitur per illam dictionem, *cujuſcunque*, vel conſimiles, dicitur effrænate loqui, ut inquit idem Archidiac. *in cap. Si tibi abſenti, col. 2. in ver. Quicunque, de præbend. lib. 6.* Abſonum eſt igitur decretum illud reſtringere ad facultates non juridicas, & eo magis, quia non juridicæ nec ſunt, nec dici poſſunt facultates; & ſi de talibus Concilium intellexiſſet, non diceret facultatis vigore, ſed potius colore, vel prætextu, mens eſt Concilii, ubi voluit tollere abuſus, & corruptelas, ut patet *in cap. 7. ſeſſ. 24.*

Præterea ſi *dict. cap. 19.* intelligeretur tantummodo de facultatibus non juridicis, & de tranſitu ſine juſta cauſa, non bene prohiberet in ſpecie tranſitum ad laxiorem Religionem, quia ſine juſta cauſa nec ad parem, nec ad ſtrictiorem tranſire licet, ut notat Joann. Andr. *in dict. cap. Licet, num. 2. in ver. Vocatur*, & ibi dixi *in 2. notab. de regular.* S. Thom. *in 2. 2. quæſt. 189. artic. 8. in corp.* Nec Sede Apoſtolica ſolet hujuſmodi licentias concedere niſi ex juſta cauſa, ut ſæpiſſime experti ſumus, & patebit infra num. 40. Dicendum eſt igitur, S. Synodum eo decreto voluiſſe generaliter prohibere Superioribus ordinum, ne vigore facultatis, quam prætendebant ſe habere de jure communi, ſecundum ea, quæ dicta ſunt ſupra *numer. 23. & ſeqq.* aut ex ſtatutis ordinum, vel privilegiis, ſeu indultis Apoſtolicis Regulares ſibi ſubjectos ad laxiorem transferrent: & ideo quoad decreta omnia illius *ſeſſ. 25. in capit. ultim.* ampliſſimas poſuit derogationes. Sed urgebis: ſi Concilium prohibet tranſitum ad laxiorem etiam ex juſta cauſa; ergo nec Papæ licebit etiam cum legitima cauſa ſuper hoc diſpenſare, quia contraveniat Concilio. At reſpondetur Concilium eo loco non loqui de Papa, quia cum ei non adaptentur verba illa, cujuſcunque facultatis vigore, nec utique diſpoſitio adaptari debet, *leg. 4. §. Toties, ff. De damn. infect. cum ſimil.*

Succeſſive QUÆRO, quæ ſint cauſæ legitimæ di- 36
ſpenſandi ſuper tranſitu ad laxiorem Religionem.

Conveniunt omnes legitimam cauſam eſſe infirmita- 37
tem, vel debilitatem, per quam Religioſus redditur impotens ad arctioris ordinis ſtatuta ſervanda, juxta text. *in cap. Cum ad monaſterium, §. In refectorio, verſ. Quanquam, infra de ſtatu Monach.* & tenet Abb. *in cap. Non eſt*

vobis

vobis num. 6. de regul, Gemin *in cap. Cum ſingula*, § *Prohibemus num. 6. de prabend. lib. 6.* & ibi etiam Franc. *num.* 4. S. Thom. 2. 2. *quæſt.* 189. *art.* 8. *in corp. verſ. Tertio propter infirmitatem*, Silveſt. *in ver. Religio* 4. *quaſt* 2. & in-
38 firmitas ad hoc debet eſſe perpetua, ſecundum Archid. *in cap. Monach. num.* 4. 20. *quaſt.* 1. Gemin. & Franc. *loc. cit.* Et quamvis pro juſta cauſa adducant, & ſenectutem: ſecundum hoc ita videtur temperandum, ſi ſenectus ſit talis, ut per eam Religioſus ſit redditus inhabilis ad ſervandum auſteritates arctioris Regulæ, arg *cap. Niſi cum pridem*, §. *Alia vero cauſa ſupra eod.* alioquin valde abſurdum eſſet, ut unicuique Religioſo in ſenectute etiam valida, & robuſta liceret ad laxiorem ordinem tranſvolare, arg. *cap.* 1. *ſup. eod.*

39 Præter infirmitatem, ſeu debilitatem corporis moderni recenſent complures alias cauſas diſpenſandi ſuper tranſitu ad minorem Religionem, videlicet ſi Regularis in ſua Religione odio habeatur, vel male tractetur a Fratribus, aut in ea ſit adeo infamatus propter aliquod crimen a ſe perpetratum, ut nonniſi magna cum triſtitia, & rubore poſſit ibi permanere, ibi Manuel Rodriq. *tom.* 3. *quaſt. regular. qu.* 53. *art.* 9. Thom. Sanch. *ſuper Decal. lib.* 6. c. 7. *n.* 72. & Moderni in Collectanea ad Concilium Tridentinum *cap.* 19. *ſeſſ.* 25. *de regular. n.* 31. Ego vero exiſtimo has, & conſimiles cauſas ab eis adductas non eſſe ſufficientes ad diſpenſandum ſuper tranſitu, niſi forte ad parem, ſeu æqualem, non autem ad laxiorem; quia cum Religioſus poſſit æque bene ſuæ indemnitati conſulere tranſeundo ad parem, nulla ratio patitur, ut tranſmigret ad regulam minus ſtrictam, ex notatis per gl. *in cap. Monachi vagantes in ver. nec in Civitatibus* 16. *quaſt.* 1 Nulli enim fas eſt de ſtatu perfectiori ad minus perfectum ſtatum tranſire; hoc enim eſt retroſpicere, quod eſt damnabile, ſecundum Domini ſententiam dicentis Lucæ 9. *Nemo mittens manum ad aratrum, & aſpiciens retro, aptus eſt Regno Dei*. S. Thom. *in* 2. 2. *quaſtion.* 185. *artic.* 4. *in primo arg. contrario*. Unde ſi Regularis in ſuo ordine eſt exoſus fratribus, & ab eis male tractatur, vel infamis reputatur, inveniat alium Ordinem ſaltem æqualis perfectionis obſervantiæ, in quo poſſit quiete vivere, ſed non eligat alium laxioris vitæ, quia retro aſpiceret, & videretur hoc facere, ut diſciplinam effugeret, & jugum Regulæ diſtrictioris excurreret, ac licentius viveret contra textum *in cap. Virgines*, ibi: *Si vero fuga diſciplina alium locum quaſierint, redire cogantur* 20. *quaſt.* 4 & *in capit. Non eſt vobis*, cum gloſſ. *in ver. Perviſitatis de regular.* Facit text. *in cap.* 1. Et quod ibi dixi *in* 4. *not. ib. ſup. de translat. Epiſcop.* alioquin omnes Apoſtatæ, & infamia
notati transferendi eſſent ad laxiorem, & ita ex eorum 40
nequitia commodum reportarent contra juris regulas, quod multis tribueret incentivum apoſtatandi, ut *capit. Eſt injuſta in fin.* 23. *quaſt.* 4. *capit. Ut Clericorum infra de vit. & honeſtat. Clericor.* Tutius eſt igitur tenere ſolam ægritudinem, ſeu debilitatem eſſe juſtam cauſam ſuper hoc tranſitu diſpenſandi, prout hanc ſolam aſſignavit D. Thom. *in* 2. 2. *quaſtion.* 189. *dict. artic.* 8. *in corp.* propter quam etiam diſpenſat Sac. Pœnitentiaria. Quinimo bon. mem. Antonius Cardinalis Caraſa olim Signaturæ Sanctiſſimi Præfectus *in ſua gloſſa manuſcripta ad cap.* 19. *ſeſſ.* 25. *de regular.* teſtatur ſe nunquam vidiſſe in Signatura Gratiæ concedi tranſitum ab arctiori ad laxiorem Religionem, niſi ob infirmitatem, vel debilitatem provenientem ex obſervantia ipſius regulæ arctioris, cum non poſſit illius ſtatuta ſervare.

DE SUPPLENDA NEGLIGENTIA PRÆLATORUM.

Alexander III. Ciſtercienſibus,

CAPUT I.

STatuimus præterea, ut ſi Epiſcopus tertio cum humilitate ac devotione (ſicut convenit) requiſitus, ſubſtitutos Abbates veſtros benedicere forte renuerit, eiſdem Abbatibus liceat proprios Monachos benedicere; & alia quæ ad officium hujuſmodi pertinent exercere, donec ipſi Epiſcopi ſuam duritiam recogitent, & Abbates benedicere non recuſent.

SUMMARIUM.

1 *ABbas propter contumaciam Epiſcopi in benedicendo recipit poteſtatem alios benedicendi, perinde ac ſi eſſet benedictus.*
2 *Abbas ante benedictionem non conſequitur poteſtatem ſpiritualem, id eſt, facultatem benedicendi Monachos, & minores Ordines conferendi.*
3 *Benedictio Abbatis, & conſecratio Epiſcopi in quibus differant. Et n. ſeqq.*
4 *Epiſcopi non habent communem cum reliquis inferioris gradus poteſtatem chriſmandi, & ordinandi,*
5 *Ordines ſacros conferendi poteſtas non Epiſcopo delegari non poteſt; poteſtas chriſmandi ſecus.*
6 *Abbates non conſequuntur poteſtatem conferendi minores ordines ex vi ſolemnis benedictionis, ſed ex conceſſione Eccleſia, & adminiculo habiti Sacramenti, & n.* 29.
7 *Poteſtas, qua confertur Epiſcopo per conſecrationem, eſt indelebilis, & remanet in Epiſcopo etiam excommunicato, depoſito, & degradato.*
8 *Epiſcopus prohibitus a Papa chriſmare, vel ordines conferre, ſi contempta prohibitione ſecus faciat, imprimit characterem.*
9 *Abbas etiam benedictus ordinando contra prohibitionem Eccleſia nihil confert.*
Declaratur, numer. ſequent. & numer. 31. *& ſequente.*
10 *Abbatem poteſtas conferendi minores Ordines poteſt ab Eccleſia ex toto auferri, ſed non pro parte, ſicut nec poteſt pro parte concedi, & n.* 32. 33. 46. *&* 50.
11 *Pralatus inferior ſecularis habens facultatem poſt Concilium Tridentinum conferendi primam Tonſuram, & minores Ordines certis perſonis, ſi alios ordinet, an characterem imprimat, & nu. ſeqq. uſque in fin.*
12 *Abbas benedictus conferens Tonſuram, ac minores Ordines regularibus etiam ſibi non ſubditis, imprimit characterem.*
13 *Tonſuratus ab Abbate non benedicto, vel non habente hanc facultatem ex privilegio, debet iterum tonſurari, & n.* 54.
14 *Abbas non benedictus habens privilegium ante Concilium conferendi primam Tonſuram, & minores Ordines, ita demum ordinando characterem imprimit, ſi habeat ſubditos regulares; alias ſecus, & n.* 31.
15 *Pralatus inferior ſecularis habens privilegium ante Concilium Tridentinum conferendi jus ſuis ſubditis ſecularibus primam Tonſuram, & minores Ordines, ordinando poſt Concilium nihil confert, & n.* 31.
16 *Poteſtas ſacramentalis, & juriſdictionalis, qua ſit, & in quibus differant.*
17 *Pralatus carens poteſtate dicitur eſſe inſtar chimara.*
18 *Ordinatus a Pralatus non habente poteſtatem ordinis nihil recipit, & debet iterum ordinari.*
19 *Epiſcopi accipiunt poteſtatem conferendi Ordines in conſecratione.*
20 *Abbates, & alii inferiores Pralati, in quo actu accipiant poteſtatem minores Ordines conferendi.*
21 *Epiſcopi juriſdictionem accipiunt in confirmatione, etiam ante conſecrationem.*
22 *Abbates, & alii inferiores Pralati in quo actu juriſ-*

juriſdictionem accipiant.

23 *Ordinandi poteſtas ex limitatione juriſdictionis non reſtringitur, cum juriſdictio ad eſſentiam ordinationis non ſpectet.*

24 *Epiſcopus ordinando Clericos alienos imprimit characterem, ſed Ordinis executionem non confert.*

25 *Idem in Epiſcopo, qui renunciavit Epiſcopatui.*

26 *In Epiſcopo titulari.*

27 *Et in Epiſcopo hæretico, excommunicato, vel degradato.*

28 *Ordinandi poteſtas licet non competat inferioribus Prælatis ex vi conſecrationis, ſed ex conceſſione Eccleſiæ; tamen non reſtringitur ex limitatione juriſdictionis ad certas perſonas, & n. ſeqq.*

29 *Abbates benedicti poteſtatem habent conferendi primam Tonſuram, & minores Ordines ex conſtitutione Eccleſiæ.*

30 *Abbatum juriſdictio quoad Ordinum collationem ad quas perſonas reſtringatur.*

31 *Abbas non benedictus poteſt Lectoratum conferre, poſtquam Epiſcopus ter requiſitus benedicere eum recuſaverit.*

32 *Ordinandi poteſtatem habens ex indulto Papæ, ordinando poſt prohibitionem, non imprimit characterem.*

33 *Procedit ſi prohibitio ſit totalis, ſecus ſi reſtricta ad certas perſonas tantum. & n. 46. & 50.*

34 *Presbyter cui Papa dedit facultatem chriſmandi, poſt revocationem commiſſionis nihil confert. Secus in Epiſcopo.*

35 *Eccleſia in traditione poteſtatis apponere poteſt legem, quam vult.*

Declaratur, n. 40. 44. & 46.

36 *Taxatio, ſeu modificatio in ejus eſt arbitrio, in cujus eſt totalis denegatio.*

Declaratur, n. 40, 44. & 46.

37 *Actus contra legis prohibitionem factus, an & quando ſit nullus, & n. 44. & ſeqq.*

38 *Poteſtas Ordinis neque ex intervallo, neque in actu conceſſionis recipit diviſionem, ſeu limitationem, & n. ſeqq.*

39 *Abbas facultatem habens ex privilegio conferendi primam Tonſuram, & minores Ordines, vel faciendi ea, quæ poteſt Abbas benedictus, ordinando non ſubditos characterem imprimit.*

40 *Poteſtas Ordinis non recipit limitationem, ſive competat de jure communi, ſive ex privilegio Papæ, & n. 46.*

41 *Poteſtas Ordinis competere non poteſt, niſi ex conſecratione Epiſcopali, vel ex conceſſione Papæ.*

42 *Decretales epiſtolæ etiam non clauſæ in corpore juris habent legis authoritatem.*

43 *Codex Canonum qui ſit.*

44 *Poteſtas juriſdictionis cujuſmodi eſt abſolutio ſacramentalis, reſtringitur ad ſubditos tantum, & n. ſeqq.*

45 *Confeſſiones, quas audit Sacerdos ab Epiſcopo non approbatus, ſunt irritæ.*

46 *Ordinandi poteſt cur non poſſit pro parte conferri, & pro parte non.*

47 *Juriſdictio an ſit indiviſibilis.*

48 *Poteſtas Ordinis ad uſum, juriſdictio ad uſumfructum proximius accedit.*

49 *Frui parte poſſumus, uti parte non poſſumus.*

50 *Lex promotionis conſiſtit in facto.*

51 *Character quid ſit.*

52 *Forma quid.*

53 *Prælatus inferior ſive regularis, ſive ſecularis ſi conferat primam Tonſuram, aut minores Ordines, an & quibus caſibus imprimat characterem, aut conferat Ordinis executionem, compendioſa diſtinctio.*

1 STatuimus. Si diœceſanus requiſitus benedicere noluerit Ciſtercienſem Abbatem, ipſe proprios benedicere poterit. Hoc dicit Cardin. & dividit in duas partes in prima conceſſio. In ſecunda limitatio, ibi, *Donec.*

Nota primo propter contumaciam Epiſcopi in benedicendo, Abbatem recipere poteſtatem alios benedicendi perinde ac ſi eſſet benedictus, ut hic eſt caſus ſecundum omnes. Et ſic aliquis dat quod non habet, quia non benedictus benedicit contra reg. *cap. Quod autem de Jurepatron. cap. Nuper de donat. inter vir. & uxor. & c. Nemo de reg. jur.* ſecundum gl. & Innoc. *hic in ver. benedicere.* Sed hoc contingit virtute hujus Canonis, qui ob duritiam Epiſcopi tribuit Abbati non benedicto authoritatem alios benedicendi, ut per Butr. *n. 11. in 2. oppoſ.* & Abb. *n. 2.* Similis indulgentia habetur *in c. Nihil, § fin. ſup. de elect.*

Secundo nota, ibi, *renuerit*, ceſſante Epiſcopi contu- 2
macia Abbatem ante benedictionem non recipere poteſtatem ſpiritualem, id eſt, facultatem benedicendi Monachos, & minores Ordines conferendi: concordat *c. Quoniam 69. diſt. & c. Cum contingant ſupra de ætat. & qualit.* 3
Quod ergo operatur conſecratio in Epiſcopo, *c. Tranſmiſſam ſupra de elect.* operatur ſolemnis benedictio in Abbate, ſecundum Ant. de Butr. *hic in 3. notab. nu. 6.* Quod 4
tamen intellige proportionabiliter, quia benedictio non confert Abbatibus idem per omnia, quod conſecratio Epiſcopis, neque enim ex vi ſolemnis benedictionis Abbates poteſtatem habent Sacramentum Confirmationis, aut ſacros Ordines conferendi, *c. Quanto de conſuet. cap unico, §. Per frontis chriſmationem de ſacr. Unct.* Quandoquidem hanc poteſtatem non habent Epiſcopi communem cum reliquis inferioris gradus, ut eſt diffinitum in Conc. Trident. *de Sacram. Ordin. ſeſſ. 23. cap. 4. & can. 7.* Quod 5
adeo verum eſt, ut neque ex delegatione Eccleſiæ poſſit competere non Epiſcopo facultas conferendi Ordines ſacros, ſecundum ſententiam D. Thom. *in 4. diſt. 25 quæſt. 1. art. 1. ad 3.* quæ ſervatur in practica, ut teſtatur Silveſt. *in ver. Ordo 3. num 7.* licet ſecus ſit in Sacramento Confirmationis, quod de plenitudine poteſtatis demandari poteſt per Papam etiam ſimplici Presbytero, *cap. Pervenit*, & ibi Doct. *95 diſt.* gloſſ. Innocent. & omnes *in dict. c. Quanto*, S. Thom *ubi ſupra*, & diffinitum eſt in Concilio Florentino in decreto fidei Eugenii IV *in §. Secundum Sacramentum*, ut ſcripſi latius *in dict. §. Per frontis chriſmationem.*

Rurſus quod dictum eſt Abbates per ſolemnem benedi- 6
ctionem conſequi poteſtatem conferendi minores Ordines, non ita eſt intelligendum, ut ipſi benedictioni naturaliter, ſeu de jure divino ſit annexa hujuſmodi poteſtas: hoc enim eſt falſum ſecundum opinionem, quam recitat hic ſecundo loco Innocentius circa fin. quia, ut dictum eſt, ſoli conſecrationi, ſeu Ordini Epiſcopali ſecundum proprietatem annexa eſt poteſtas chriſmandi in fronte, & miniſtros Eccleſiæ ordinandi, quarum functionum poteſtatem reliqui inferioris gradus nullam habent, ut dicitur *in dict. cap. ſeſſ. 23. de Sacram. Ordin.* ſed ita intelligi debet, ut Abbates in actu ſolemnis benedictionis conſequantur prædictam auctoritatem ſuppoſita conceſſione Eccleſiæ, & adminiculo habiti Sacramenti, ita ut Abbas Presbyter, eo ipſo quod ſolemniter benedicitur, ex antecedenti conceſſione Apoſtolicæ Sedis, de qua *in dict. c. Quoniam 69. diſtinct.* conſequatur dictam poteſtatem minores Ordines conferendi: & ſic benedictio eſt veluti conditio ſine qua non, ut dicam plenius infra *n. 28. verſ Nec refragatur.*

Et hinc reſultat inter has poteſtates alia notabilis diffe- 7
rentia; nam Epiſcoporum poteſtas, cum conferatur per ipſam conſecrationem, eſt indelebilis, nec poteſt ab Eccleſia auferri: unde remanet in Epiſcopo etiam excommunicato, hæretico, depoſito, & degradato, *cap. Ordinationes 9. qu. 1. cap. Quod quidem 1. qu. 1, c. Oſtenditur*, & ibi Archid. *de conſecr. diſt. 4.* S. Thom. *in 2. 2 quæſt. art. 3.* Silveſt. *in ver. Degradatio n. 9.* & dixi latius *in cap. 1. num. 31. infra de chriſmat.* Nam contraria opinio Bartholomæi 8
Brixienſis *in ſumma 9 q. 1.* qui dixit degradatum non conficere, & eſt error: & contraria ſententia Joannis ibi poſita, & Laurentii, Alani, Tancredi, & Bernardi in *cap. 2. de Cleric. excommun. miniſtran* eſt vera, & Catholica, ut docent Theologi uno conſenſu *lib. 4. ſent. diſt. 13.* & S. Thomas *in 3 par. qu 82. art. 8.* Nec textus *in c. Degradatio de pœn. lib. 6.* eſt in contrarium, ut videtur ibi ſentire gloſſ. *final.* quæ omnino eſt reſpuenda, ut ibi in margine eſt adnotatum; & ſic Epiſcopus prohibitus ab Eccleſia Ordines conferre, ſi nihilominus contempta prohibitione ordinet, characterem imprimit, ſecundum Innocent. *in cap. Quanto num. 4. de conſuet.* quia in his homo non agit, niſi ut miniſter Dei, ut per D. Thomam ubi ſupra, licet Ordinis executionem non conferat propter Eccleſiæ prohibitionem, gl. & DD. *in d. cap. 1. de ſchiſmat.* At vero poteſtas Abbatis etiam benedicti, cum ſit ex delegatione

tione, ſen conceſſione Eccleſiæ, non immobiliter adhæ-
ret, quia Eccleſia poteſt mandatum revocare, & ita au-
9 ferre quod dedit. Unde Abbas ordinando poſt Eccleſiæ
prohibitionem, ſeu mandati revocationem nihil confert,
10 ut uocet Innoc. *loc. rie* cum quo alii tranſeunt. Quod ta-
men procedit ſi poteſtas ordinandi auferatur Abbati in to-
tum: non enim poteſt pro parte auferri, cum ſit indivi-
dua, ſicuti nec poteſt pro parte concedi. Ac propterea ſi
Sacerdos habens ex delegatione Papæ poteſtatem ordinan-
di limitatam, ſeu reſtrictam ad certas perſonas, egredia-
tur limites delegationis, ordinatio non eſt irrita, ut diſ-
fuſe probabitur in proxime ſeq. quæſt.

11 QUÆRO, An Prælatus inferior ſecularis habens fa-
cultatem a Sede Apoſtolica poſt Concilium Tridentinum
conferendi primam Tonſuram, ac minores Ordines ali-
quibus perſonis ſecularibus tantum, ſi conferat aliis, quam
expreſſis in literis Apoſtolicis, imprimat characterem,
necne?

12 Quæſtio eſt admodum difficilis, pro cujus clariori ex-
plicatione aliqua ſunt præmittenda,

Et primo cum fuiſſet quæſitum a Sacr. Congregatione
Concilii, an habens juriſdictionem quaſi Epiſcopalem,
ſi aliis, quam Regularibus ſibi ſubditis, primam Tonſu-
ram conferret, cenſeretur ſaltem impreſſiſſe characte-
rem, adeout taliter Tonſuram non iterum tonſurati de-
beret: Sacr. Congregatio reſpondit impreſſum eſſe chara-
cterem, & ita tonſuratum tonſurari iterum non debere,
ſi Abbas fuerit benedictus, vel ex privilegio hanc faculta-
13 tem haberet. Et cum hac deciſione conſentit alia, quæ
manu Cardinalis Caraſæ eſt adnotata ſuper *capit.* 10. *ſeſſ.*
23. *in margine Concilii*, in verbis: *Tonſuratus ab Abba-
te non benedicto, vel non habente facultatem ex privilegio
Sedis Apoſtolicæ, debet iterum tonſurari.* Sed huic deci-
ſioni ſubnectitur alia deciſio in hæc verba: *An tonſuratus
ab Abbate habente privilegium ante Concilium debeat ite-
rum tonſurari.* Sacr. Congregatio cenſuit debere, cum
14 privilegium fuerit per Concilium revocatum. Nec deci-
ſio poſterior videtur contradicere deciſioni prius relatæ;
in illa enim dicitur tonſuratum ab Abbate habente privi-
legium non eſſe iterum tonſurandum. In hac vero deter-
minatur oppoſitum; ideo cum ad has deciſiones conci-
liandas illarum rationes paulo attentius conſideraſſem,
& cum ſcripturis publicis contuliſſem, comperi eas mi-
nime diſſentire. Quod ut clarius appareat, diſtinguen-
di videntur duo caſus. Primus eſt, cum Abbas habens a
Sede Apoſtolica privilegium, ut poſſit Tonſuram, &
quatuor minores Ordines conferre; eſt talis, ut ſubdi-
tos regulares habeat; & tunc procedit deciſio prius rela-
ta, ut alii quam ſubditi regulares ab ipſo prima Tonſu-
ra initiati iterum tonſurari non debeant. Quia cum ta-
lis Abbas quoad aliquos habeat poteſtatem, ſcilicet quo-
ad ſubditos regulares, cum alios ordinat, imprimit cha-
racterem; deficit enim quoad alios juriſdictio, ſed non
ordinandi poteſtas, gloſſ. *penult.* Archidiac. & Franc.
in capit. Abbates de privileg. lib. 6. & idem Archidiac. *in
capit. Quoniam num.* 5. *in fin. verſ. In eadem gloſſ. invitatus.*
Et ibi etiam Turrecrem. *num.* 10. & Præpoſ. *in fin.* 69. *di-
ſtinct.* Lapus *allegat.* 138. *num* 5. & ſecundum Turrecrem.
ubi ſupra. Hanc ſententiam tenet etiam is, qui gloſſavit
Summam Raymun. & Richar. *de atat. & qualitat §. Pref-
byter.* & omnes in gloſſ. quæ incipit, *Monachos ſunt.* Nec
Concilium *dict. capit.* 10. huic privilegio obſtat, quia re-
vocat tantum ea privilegia, quæ impertiebantur faculta-
tem alios, quam regulares ſubditos ordinandi. Unde
cum tale privilegium non ſit ſublatum a Concilio, ſequi-
tur ut Abbas non careat prorſus facultate conferendi quo-
ad omnes, & ita quoad alios, quam regulares ſibi ſubdi-
tos, ſi conferat primam Tonſuram, valida eſt collatio.
Secundus eſt caſus, cum tale privilegium eſt conceſſum
ante Concilium Abbati, qui nullos ſubditos regulares ha-
bet, quales ſunt inferiores Prælati ſeculares, & in hoc
caſu cum privilegium non poſſit dici aliquo modo præſer-
vatum, quia Concilium *dict. capit.* 10. permittit Abbati-
bus, ut ſolis ſubditis regularibus Tonſuram, & minores
Ordines conferre poſſint: ſequitur ut prorſus careat hu-
juſmodi Abbas poteſtate conferendi Ordines, cum nita-
tur ſolo privilegio in toto ſublato per Concilium, & ita
tonſuratus ab eo per doctrinas ſupracitatas debet iterum
tonſurari.

15 Et hoc modo procedit poſterior deciſio Sacræ Congre-
gationis. In quem ſenſum videtur etiam congruere de-
ciſio Peſcien. alibi adnotata: qua Sacra Congregatio de-
claravit, nullam fuiſſe ordinationem Præpoſiti Peſcienſis,
qui ordinaverat vigore privilegii per Concilium ſublati.
Et ratio eſt, quia cum is Præpoſitus non haberet aliquos
regulares ſibi ſubditos, quorum reſpectu privilegium eſſet
præſervatum, carebat funditus ordinandi poteſtate.

Deinde præmittendum eſt ſecundum Div. Thomam in 16
2. 2. *quæſt.* 39. *art.* 3. & gloſſ. *in cap. Aqua in ver. Juriſdi-
ctionis inf. de conſecr. Eccleſ.* poteſtatem ſpiritualem dupli-
cem eſſe, ſacramentalem, ſeu ordinis eſt quæ, per aliquam
conſecrationem confertur, *cap. unico infra de ſacr. Unct.*
Sola enim voluntate, & verbo juriſdictio committitur,
& revocatur, ſive ſit ordinaria, ſive delegata, *cap. Su-
per quæſtionum*, *§. Intentionis*, *& §. Porro infra de offic. de-
legat. & leg. Judicium*, *ff. De Judic.* Utraque autem poteſ-
tas requiritur ad Ordines conferendos. *cap.* 2. 9. *quæſt.* 2.
cap. Nullus de Paroch. gloſſ. *in dict. cap. Aqua in ver. Juriſ-
dictionis.* Et quidem ſacramentalis poteſtas quoad ſui eſ-
ſentiam conſideratur in ordinante ſimpliciter, & abſolu-
te; Juriſdictionalis vero reſpective, & in ordine ad ſub-
ditos, *cap. Monachi*, *& cap. ſeqq. cap. Sic vive*, *cap. Si
Clericatus*, *& c. ſeqq.* 16. *quæſt.* 1. in quibus patet, Mo-
nachos quamvis recipiendo Ordinem recipiant officii po-
teſtatem, non tamen recipere juriſdictionem, ſeu execu-
tionem niſi occaſione populi. Et idem probatur decreto
Concilii Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 7. *de caſ. reſervat. in princip.*
& declarat S Thom. *quodlib.* 12 *artic.* 30. & Turrecrem.
in *cap. Ita dominus num.* 10. 19. *diſtinct.* Poteſtas ſacramen-
talis pertinet ad ſubſtantiam, & validitatem ordinationis,
cap. Presbyteris 68. *diſtinct.* S. Thom. *in* 4 *diſt.* 25 Nam 17
Prælatus carens poteſtate dicitur eſſe inſtar Chimæræ, ſeu
Hyppocentauri, vel Hypocriſia, quæ licet ſint ſimilia
entibus, tamen non ſunt entia, ut ait Bald. *conſil.* 9. *Fa-
ctum tale eſt*, *Anno Domini in fin. num.* 8. *verſ Et ad cla-
riorem lib.* 1. Ideoque ordinatus ab eo nihil recipit, & de-
bet iterum ordinari, *cap.* 2. 68. *diſtinct.* Lap. *dicta allegat.*
138. *num.* 5. Cum umbra quædam oſtendatur in opere,
veritas autem non ſubeat in effectu: Quæ ſunt verba tex- 18
tus *in cap. Quanto ſupra de conſuet.* ubi Bald. ait, *Quod ſit,
& fieri non poteſt, eſt ſicut chimæra, & fumus, non reali-
tas*, *leg. unic. Cod. De dedititia libert. tollen.* Juriſdictio ve-
ro pertinet ad ordinationem rite, ac recte celebrandam,
ut *in dict. cap. Cum nullus de tempor. ordin. lib.* 6. Sine hac
non confertur Ordinis executio *dict. cap.* 1. *&* 3. 71. *diſt.*
ſine illa Ordo non confertur *dict. cap. Presbyteris de poteſ-
tate ſacramentali ordinantium*, meminit Sacra Tridenti-
na Synodus *ſeſſ.* 23. *de Sacram. Ordin. capit.* 4. *& can.* 7.
De juriſdictione in ſubditos loquitur, *capit.* 2. *ſeſſ.* 14. *& ca-
pit.* 8. *&* 11. *ſeſſ.* 23. Poteſtatem ſacramentalem ad confe- 19
rendum Epiſcopi accipiunt in conſecratione, *cap. Quam-
vis*, *cap. Chorepiſcopis* 68. *diſtinct. cap. Tranſmiſſam*, *&
cap. Quod ſicut*, *§. Præterea de elect.* Abbates in actu im- 20
poſitionis manuum, id eſt, ſolemnis benedictionis, *cap.
Quoniam* 69. *diſt. & cap. Cum contingat de ætat. & qualit.*
Benedictio enim hujuſmodi largo modo dicitur conſecra-
tio, *cap. Alienationes* 12. *quæſt.* 2. & id proportionabiliter
præſtat Abbatibus quod vera conſecratio Epiſcopis, Felin.
in cap. Monaſterium in princip. de re judic. Quod tamen in-
tellige ſecundum ea, quæ dicta ſunt ſupra in ſecundo no-
tab. Reliqui inferiores Prælati illam accipiunt in actu com-
miſſionis Apoſtolicæ, vel promotionis ad dignitatem,
cui privilegium eſt conceſſum cum adminiculo habiti Sa-
cramenti, Innoc. *in cap. Quanto num.* 4. *ſupra de conſuet.*
ut in Cardinalibus juxta notata *in cap. His quæ de majorit.
& obed.* & in Abbatibus habentibus ſpeciale indultum a Se-
de Apoſtolica, *ut in cap. Abbates de privil. lib.* 6. Juriſdi- 21
ctionem vero Epiſcopi recipiunt in actu confirmationis
etiam ante conſecrationem, *dict. cap. Tranſmiſſam*, ubi
gloſſ. *in ver. De talibus*, enumerat ſpecies juriſdictionis.
Abbates ſimiliter in actu confirmationis etiam ante ſuſce- 22
ptum munus benedictionis, *cap. Noſti de elect.* gloſſ. *hic in
ver. Subſtitutos*, Oldrad. *conſ.* 14. *n.* 4 *& ſeqq.* Felin. *in c.
Meminimus in princ. de accuſat. & in d. c. Inter Monaſte-
rium in princ. de re judic.* poſt Abbat. *ibid. n.* 25. reliqui in-
feriores juriſdictionem accipiunt, vel in actu delegatio-
nis, vel cum promoventur ad dignitatem, cui hæc facul-
tas competit ex Apoſtolicæ Sedis indulto, ut *in dict.
capit. Abbates de privileg. libr.* 6. *& dict. capit.* 10.
ſeſſ. 23.

His poſitis ad dubium videtur reſpondendum; impri- 23
mere characterem, adeo ut ſic ordinati iterum ordinari
non

Digitized by Google

non debeant, licet ſint male promoti, & Ordinis execu-
ſionem non acceperint; nam in privilegio, ſeu commiſ-
ſione conferendi Ordines duo implicite continentur, vide-
licet nuda, & ſimplex poteſtas ordinandi: & juriſdictio
reſtricta, & limitata ad perſonas in literis Apoſtolicis de-
ſignatas. At ex limitatione juriſdictionis non infertur ad
limitationem prædictæ poteſtatis, quoniam quoad impreſ-
ſionem characteris, & eſſentiam ordinationis nulla habe-
tur ratio juriſdictionis. Probatur exemplo Epiſcopi, qui
quamvis juriſdictionem non habeat, niſi in ſubditos ra-
tione originis, beneficii, vel domicilii *dict. cap. Cum nul-
lus de tempor. ordin. lib. 6.* tamen ordinando Clericos alie-
nos imprimit characterem, qui eſt effectus poteſtatis Sa-
cramentalis, licet ſic ordinati non recipiant Ordinis exe-
cutionem ob defectum juriſdictionis in conferente, *c. 1.
& 3. 71. diſt. cap. Lugdunenſis 9. quæſt. 2. & cap. 8. ſeſſ. 23.*
Conc. Tridentini.

Quinimo tantum abeſt, ut ex limitatione juriſdictio-
nis referri poſſit ad limitationem poteſtatis Sacramenta-
lis, ut is, qui poteſtatem conferendi accepit, etiamſi
nullam prorſus habeat juriſdictionem, tamen valide Or-
25 dines conferat, licet non recte. Ideoque Epiſcopus, qui
renunciavit Epiſcopatui, licet nullam habeat juriſdictio-
nem, eo quod careat ſubditis; tamen quia non caret con-
ferendi poteſtate, ordinando imprimit characterem, li-
cet Ordinis executionem non conferat, *capit. 1. De ordi-
26 nat. ab Epiſcop.* Silveſt. *in ver. Irregularitas num. 8.* & eo-
dem modo Epiſcopi Titulares, qui nullam habent juriſdi-
ctionem tanquam Clero, & populo carentes; tamen ob
poteſtatem, quam in conſecratione ſuſceperunt, valide
Ordines conferunt, licet graviter peccent, & incidant in
27 pœnam a Concilio ſtatutam *in capit. 2. ſeſſ. 14.* Idemque
patet in Epiſcopo hæretico, excommunicato, vel degra-
dato, qui valide Ordines confert, licet non Ordinis exe-
cutionem, *capit. Ordinationes 9. quæſt. 1.* Richard. *in 4.
diſtinct. 19.* & Silveſt. *in ver. Degradatio num. 9.* dicens in
idem conſentire Div. Thom. & idem Silveſt. *in ver. Ordo
3. num. 6. verſ. Quæritur.* Unde Auguſtin. *lib. 2. contra
epiſtolam Parmeniani capit. 13.* relatus *in capit. Quod qui-
dam 1. quæſt. 1. Sicut autem*, inquit, *habens in baptiſmo,
quod per eos dari poſſit, ſic in ordinatione jus dandi: utrum-
que quidem ad perniciem ſuam, quandiu charitatem non ha-
bent unitatis, ſed tamen aliud eſt prorſus non habere, aliud
ſalubriter habere; quidquid non habetur dandum eſt, cum
opus eſt dari; quod vero pernicioſe habetur per correptionem
depulſa pernicie agendum eſt, ut ſalubriter habeatur.* Hæc
ibi.

28 Nec refragatur, quod prædicta videantur procedere
in Epiſcopis, quibus per conſecrationem de jure divino
confertur poteſtas indelebilis per Divum Thomam *in 4. di-
ſtinct. 25. quæſt. 1. artic. 2. ad ſecundum*, & dixi ſupra *in
2. notab. num. 7. verſ. Et hinc reſultat.* Imo enim, ut Sil-
veſt. ait *in dict. ver. Degradatio num. 9.* Idem dicendum in
habentibus poteſtatem ordinandi a jure poſitivo conceſ-
29 ſione Eccleſiæ; nam ut Abbates Presbyteri, & benedicti
poſſint primam clericalem conferre Tonſuram, indul-
tum legitur in ſeptima Synodo univerſali, id eſt ſecunda
Nicæna relata *in dict. capit. Quoniam 69. diſtinct.* ponde-
30 rando verbum illud, *licentia*. Sed illorum juriſdictio in
tonſurando reſtricta eſt de jure communi ad converſos,
& Monachos ſui Monaſterii: textus eſt *in dict. capit. Quo-
niam*, ibi, *Lectoris autem manus impoſitione licentia eſt
Abbati ſolummodo in proprio Monaſterio faciendi.* Item ad
eos, in quos habet ordinariam, & quaſi Epiſcopalem ju-
riſdictionem, *capit. Abbates*, & ibi Franc. *in 2. notab.
de privileg. lib. 6.* Speculat. *in tit. de priv. num. 5. verſ.
Item nequeunt primam Tonſuram conferre, niſi Converſis*,
& Summa Tabien *in verſ. Abbas*, §. 2. & ex Concilio
reſtricta eſt ad ſubditos Regulares tantum *in dict. capit. 10.
ſeſſ.* 23. & tamen ſi Abbas benedictus conferat primam
Tonſuram Regulari ſibi non ſubdito, aut ſeculari, vali-
da eſt ordinatio ratione poteſtati ſibi traditæ in impoſitio-
ne manuum: idque tam ante Concilium, Lap. *d. allegat.*
138. gl. Arch. & Franc. *ſupra cit. n. 14.* quam poſt Conci-
lium, ut patet ex relatis declarationibus Sacr. Congrega-
tionis ſupra *n. 12. & ſeqq.*

31 Eodem modo, ut Abbates non benedicti poſſint bene-
dicere, & Lectoratum conferre, ſecundum opinionem
gloſſ. *hic in ver. Alia*, poſteaquam Epiſcopus ter humili-
ter requiſitus munus benedictionis illis impertiri recuſave-
rit, primum ſtatuit Alexander III. in hac Decretali, pon-
derando verbum, *ſtatuimus*. Unde gloſſ. præalleg. quæ-
rens qualiter hoc poſſint facere ante ſuam benedictionem:
Dic, inquit, *quod in odium Epiſcoporum Dominus Papa
hoc concedit per ipſam conſtitutionem, ne propterea in ſpiri-
tualibus, vel aliis patiantur Monaſteria detrimentum pro-
pter negligentiam Epiſcoporum.* Idem notat Innoc. *num. 1.*
dicens hujuſmodi Abbates etiam ante benedictionem habe-
re plenam adminiſtrationem authoritate hujus Canonis,
& ſequitur Joann. Andr. *num. 4. & 8. in ver. Liceat.* Et
tamen ſuppoſita gloſſ. opinione, ſi prædicti conferrent
Regularibus ſibi non ſubditis, dubitandum non eſſet,
quin character eſſet impreſſus. Patet igitur ex limitatio-
ne juriſdictionis, ad certas tantum perſonas non inferri
ad limitationem poteſtatis ordinandi, quam Prælatus ha-
bet etiam ex conceſſione Eccleſiæ.

Non obſtat, quod ſecundum Innocent. *in capit. Quan- 32
to num. 4. de conſuetud.* quando facultas conferendi Ordi-
nes competit non ratione Epiſcopalis, ſed ex delegatio-
ne, ſeu demandatione facta per Papam, tunc prohibitio
efficit, ut nihil conferatur, quia Papa poteſt auferre,
quod dedit, ut plenius dictum eſt ſupra *in 2. notab. verſ.
Et hinc reſultat.*

Nam reſpondetur id verum eſſe, ſi prohibitio ſit tota-
lis, quia tunc per eam aufertur funditus poteſtas per dele-
gationem collata. Et propterea quamvis Concilium in *d.
cap. 10. ſeſſ. 23.* non procedat per modum ademptionis po-
teſtatis, ſed per modum ſimplicis prohibitionis, interdi-
cendo ne Abbatibus, & aliis inferioribus liceat ordinare
ſubditos non Regulares; tamen quoad Prælatos inferio-
res non habentes ſubditos Regulares hæc prohibitio opera-
tur ablationem totius poteſtatis, quia nimirum hujuſ-
modi poteſtas illi competit, non ratione Ordinis Epiſco-
palis, ſed ex commiſſione, ſeu privilegio Apoſtolico,
& ſublato privilegio per totalem prohibitionem nihil re-
manet, ut patet ex dictis ſupra *numer. 14. & 15.* At ſecus
eſt, ſi prohibitio non ſit totalis, ſed limitata ad certos 33
caſus, vel perſonas; quia tunc cum remaneat aliqua po-
teſtas quoad alios, ratione illius poteſtatis Ordines vali-
de conferuntur, licet non rite propter prohibitionem.
Quod patet exemplo Abbatum, quibus etſi poteſtas or-
dinandi non competat ratione Ordinis Epiſcopalis, ſed
ex conceſſione Eccleſiæ, ut dictum eſt *numer. 6. & numer.
28. & ſeqq.* tamen prohibitio Concilii *in dict. capit. 10.
ſeſſ.* 23. non reddit irritam ordinationem ſubditorum ſe-
cularium, nempe quia dicta prohibitio non eſt totalis,
ſed limitata, & reſtricta ad ſubditos ſeculares tantum;
& quia remaneat poteſtas quoad ſubditos Regulares, id-
circo conferendo ſecularibus, imprimunt characterem,
non obſtante Concilii prohibitione, ſeu limitatione, ut
ſimiliter eſt dictum *numer. 3. & ſequent. num. 18.* & hoc
ſenſit Innocent. *in dict. capit. Quanto num. 4. de conſuetud.*
ait enim: *Si Dominus Papa primo conferret Presbytero po- 34
teſtatem chriſmandi, & poſtea auferret, nihil conferret
ſic. Sed ſi prohiberet Epiſcopo chriſmare, & contempta
prohibitione confirmaret, imprimeretur character. Ratio
diverſitatis, quia Epiſcopus poteſt confirmare ex officio,
& ordine; Sacerdos alius ex delegatione, & adminiculo
habiti Sacramenti. Mandato ergo ſublato nihil poteſt.* Ita
Innocentius, qui, ut vides, aperte loquitur de totali
ablatione poteſtatis delegatæ, & revocatione mandati,
non autem de illius limitatione ad certos caſus, vel per-
ſonas.

Sed dices, Prædicta locum habent in eo, qui prius ex 35
delegatione Papæ habebat abſolutam poteſtatem ordinan-
di; & poſtea ex intervallo illi adjicitur prohibitio limita-
ta, ne ſcilicet illam poteſtatem exerceat, niſi in perſo-
nas deſignatas; ſecus autem eſt, quando eodem contex-
tu traditur poteſtas, & juriſdictio limitata, ut in ca-
ſu thematis, de quo agitur; tum quia Sedes Apoſtoli-
ca in traditione poteſtatis poteſt adjicere conditiones,
quas vult, *capit. Eleutherius 18. quæſtion. 2. capit. Verum
de condit. appoſ. leg. In traditionibus, ff. De pact.* gloſſ. *1.
in capit. Sic quidam 10. quæſtion. 1.* Tum quia qui poteſt 36
non concedere poteſtatem in totum, poteſt etiam il-
lam concedere limitate, & quoad partem, *capit. Pa-
ſtoralis*, §. *Item cum totum infra de offic. delegat.* In ejus
enim arbitrio eſt taxatio, ſeu modificatio, in cujus to-
talis denegatio, dicit text. *in leg. Videamus, verſ. Sed an
Judex, & in l. actionibus, verſ. Sed Judex, ff. de in lit. ju-
ran.* Rom. *conſil. 369. Circa primum num. 28.* Tum deni- 37
que, quia actus factus contra prohibitionem legis ab eo,
qui

qui prius habebat facultatem illum actum faciendi, non
37 eſt nullus, ut in Ordinario; ſecus ſi prius illam non habebat, ut in delegato ſecundum theoricam gloſſ. *in Clem. 1. in ver. Inhibentes, verſ. Sed quæro de jurepatron.* quam ſequitur Anchar. *in cap. Statutum, §. fin. verſ. Adverte de reſcr. lib. 6.* Abb. *in cap. Ex parte num. 5. de Conſtit.* Rom. *conſ. 203. Quoad primum n. 7.*

38 Verum hæc objectio tollitur, quia etiam Abbates non benedicti, ſi tamen habeant privilegium, ut poſſint Ordines conferre, vel idem facere, quod Abbates benedicti, ordinando non ſubditos, imprimunt & ii characterem, licet eodem contextu eis tradita fuerit poteſtas, & juriſdictio limitata ad ſubditos tantum, ut initio dixi-
39 mus. Quod ipſum patet etiam ex infraſcriptis declarationibus Sacr. Congregat. Nam cum nonnulli Abbates Germaniæ in vim privilegiorum ante Concil. obtentorum conferrent minores Ordines etiam non ſubditis, & dubitatum eſſet, an Ordines collati eſſent validi, Sacr. Congregat. cenſuit eſſe validos, non obſtante, *capit. 10. ſeſſ. 23.* & ordinatos non egere alia ordinatione, & iterum cum eſſet quæſitum, an Abbas ex privilegio S. Pii V. facultatem habens ea omnia faciendi, quæ facere poteſt Abbas benedictus, qui de mandato Vicarii Apoſtolici quibuſdam ſæcularibus non ſibi, ſed ipſi Vicario ſubditis primam Tonſuram, & minores Ordines contulit, impreſſiſſet characterem: Sacr. Congregat. reſpondit impreſſiſſe, ſed tam ordinantem, quam ordinatos incidiſſe in pœnas Conſtitutionis Sixti V.

Conſtat ergo, non eſſe conſtituendam differentiam, an quis habeat juriſdictionem ex intervallo, an in actu traditionis poteſtatis ordinandi, cum neutro caſu poteſtas recipiat limitationem ea limitatione juriſdictionis,
40 Nec adverſantur regulæ in contrarium adductæ, & theoricam Juriſtarum *in dict. leg. Non dubium. Codic. de leg.* quia procedunt in his, quæ ſunt juriſdictionis, non autem in his, quæ ſunt Ordinis, ut inferius dicetur.

Et ex prædictis ceſſat etiam objectio, quod dicta concluſio procedat in his tantum, qui habent poteſtatem ordinandi de jure communi juxta terminos *dict. cap. Quoniam 69. diſtinct. capit. Cum contingat de ætat. & qualitat.* Imo enim idem dicendum in Abbatibus habentibus poteſtatem ordinandi ex privilegio, ut patet in prædictis deci-
41 ſionibus Sacr. Congregationis. Ideoque Divus Thomas *in 4. diſtinct.* 25. docet facultatem conferendi Ordines duobus tantum modis haberi poſſe, videlicet ex conſecratione Epiſcopali, & ex conceſſione Papæ, & ſequitur Silveſt. *in ver. Ordo 3. num.* 1. *verſ. Non poteſt autem Epiſcopus, & num. 7.* Atque ita Abbates ſecluſa conceſſione Papæ ex vi ſolemnis benedictionis non conſequuntur poteſtatem conferendi primam Tonſuram, & minores Ordines, qui ſoli Epiſcopi ea vi conſecrationis Epiſcopalis poſſunt miniſtros Eccleſiæ ordinare, non autem reliqui inferioris ordinis, ut eſt diffinitum a Tridentina Synodo *ſeſſ. 23. de Sacram. ordin. capit. 4. & can. 7.* Unde neceſſario ſequitur, ut totalis poteſtas quorumcunque Abbatum minores Ordines conferendi ſit ex ſola conceſſione Apoſtolicæ Sedis. Neque vero inter decreta, & indulta Apoſtolica inſerta in corpore juris, & non inſerta extat ulla formalis, & eſſentialis differentia, cum omnia manant ab eodem fonte Apoſtolicæ poteſtatis, & propterea Nicolaus Papa *in cap. Si Romanorum 19. diſt.* multis rationibus damnat eorum opinionem, qui aſſerebant decretales epiſtolas non obligare, niſi eſſent inſertæ in Codice Cano-
43 num. Pro Codice Canonum intelligit veterem illam collectionem, in qua continebantur Canones, & regulæ illæ, quæ recenſentur a Leone IV. *in cap. De libellis 20. diſt.* cujus Codicis tria exemplaria manuſcripta habentur in Bibliotheca Vaticana.

44 Demum non obſtat, quod Concilium *cap. 15. ſeſſ. 23.* limitaverit poteſtatem Sacerdotum quod confeſſiones Sacramentales, diſponendo ut quamvis Presbyteri in ordinatione a peccatis abſolvendi poteſtatem accipiant: tamen nullus poſſit confeſſiones audire, nec ad id idoneus repute-
45 tur, niſi fuerit ab Epiſcopo examinatus, & approbatus, & quod S. Congregatio declaravit confeſſiones, quas audit Sacerdos, ut ſupra non approbatus, eſſe nullas, atque irritas; nam reſpondetur id procedere in abſolutione Sacramentali, quia eſt actus juriſdictionis, non Ordinis; unde a ſancta Synodo *in cap. 5. & 6. & can. 9. de Sacram. Pœnit. ſeſſ. 14.* diffinitur eſſe actus judicialia, & contrarium aſſerentes ſubjiciuntur anathemati. Ea vero, quæ ad poteſtatem juriſdictionis pertinent, jam diximus reſtringi ad ſubditos tantum; nam ut habetur *in cap. 7. ſeſſ. 14. de caſ. reſerv.* Ratio judicii illud expoſcit, ut ſententia in ſubditos duntaxat feratur; ideoque nullius momenti ſit abſolutio, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut ſubdelegatam non habet juriſdictionem, & declarat S. Thom. *dicto quodlib. 12. art. 30. & in 4. diſtinct. 9.* & fuſius Turrecrem. *in cap. Ita Dominus n. 9. verſ. Secundo ſic diſt. 19.*

Quocirca ex prædictis patet ex eo, quod juriſdictio 46
Prælati habentis poteſtatem ordinandi, reſtricta ſit ad certum genus perſonarum, non recte inferri ut reſtricta ſit ipſa ordinandi poteſtas, idque procedere, ſive poteſtas hujuſmodi proveniat a jure divino, ſive ex conceſſione Eccleſiæ; & ſive conceſſio ſit clauſa in corpore juris, ſive non, ac demum ſive poteſtas tradatur incontinenti cum juriſdictione, ſive ex intervallo. Unde etiam ſequitur, ut Prælatus inferior ſecularis habens facultatem poſt Concilium conferendi primam Tonſuram, & minores Ordines, quamvis ejus juriſdictio reſtricta ſit ad certas perſonas in privilegio expreſſas, quia tamen prorſus poteſtate ordinandi non caret, utique characterem impreſſerit, etiam ordinando alios quam in privilegio deſignatos.

Et certe ſi Abbas non benedictus habens ſimile privilegium ante Concilium ordinando Clericos ſeculares, imprimit characterem juxta deciſionem Sacræ Congregationis, idque non alia ratione, niſi quia poteſtate ordinandi non caret, cum ejus privilegium non fuerit funditus ſublatum a Concilio, ſed tantum reſtrictum ad ſubditos regulares *in d. cap. 10. ſeſſ. 23.* non apparet cur non idem ſit dicendum in Prælato ſeculari habente idem privilegium poſt Concilium; nam & hic non caret omnino ordinandi poteſtate, cum privilegium poſterius non fuerit a Concilio revocatum, quamvis in literis ſit reſtrictum ad certas perſonas duntaxat.

Ratio prædictorum eſt, quia jus illud poteſtatis in ordinante individuum eſt, ut colligitur ex Div. Thoma in 2. 2. *quæſt. 39. art. 3.* nec poteſt pro parte conferri, & pro parte non; nam Spiritus Sanctus, qui inviſibiliter operatur in Sacramentis Eccleſiæ, *capit. Ita ſit verbum, & capit. Ut evidenter quæſt. 1.* Abb. *in capit. final. num. 5. de Baptiſm.* non dimenſuratur, id eſt, non datur per partes, *capit. Nec quenquam,* juncta gloſſ. *in ver. Non dimen-*
ſuratur. Juriſdictio vero, quamvis, & ipſa in ſubſtan- 47
tia ſit indiviſibilis: Bald. *in capit. 1. §. Præterea ductus numer. 3. de probib. feud. alien* per Frideric. tamen, quia eſt in ordine ad ſubditos, diviſionem patitur ratione adminiſtrationis exercitii, ut per Bald. ibidem, & Felin. *in capit. Prudentiam numer. 3. & 5. de offic. delegat.* Solius enim Pontificis, ac Cæſaris juriſdictio non reſtringitur ad lites alicujus territorii, Barr. *in leg. 1. §. Cum urbem in princip. ff. De offic. Præfect. Urb.* Cravett. *conſil. 128. numer. 2.*
& Soccin *conſil. 237. col. final. lib. 2.* Unde poteſtas uſui 48
aſſimiliari poteſt, juriſdictio vero ad uſumfructum proximius accedit, cum dicatur eſſe in fructu, Chriſtoph. Caſtill. *conſ. 1. num. 17. in fin. & ſeqq.* At uſus pars legari non poteſt; nam frui quidem pro parte poſſumus, uti parte non poſſumus, ut ait Juriſconſult. *in leg. un. pars, ff. De uſu, & habit. legat.* facit text. *in leg. Libertus, ff. De oper. libert.* ibi, *quia neque ſolvi, nec deberi, nec peti pro parte opera poteſt cum ſimil.* quæ de individuis obligationibus facti habentur *in leg. 4. §. Cato, & in leg. Stipulationes non dividuntur, ff. De verbor. obligat.* lex enim promotionis conſiſtit in facto, *cap. fin. 15. quæſt. 1.* Archid. *in cap. Si evangelica num. 6.* & ibi etiam Præpoſ. *num. 4. 55. diſt.* Non obſtat ſi dicatur: Eccleſia poteſt impertiri facultatem Sacerdoti, ut conferat limitate unum tantum ex minoribus Ordinibus, puta Lectoratum, *ut in cap. Quoniam 69. diſtinct.* Quo caſu ſi Presbyter conferret Exorciſtatum, vel Acolytatum, nihil ageret, & characterem non imprimeret, ut poſt Hug. & alios notat Turrecrem *num. 13. & 15.* Ergo Eccleſia poteſt limitare poteſtatem Ordinis, & conſequenter tribuere alicui Sacerdoti hujuſmodi poteſtatem reſtrictam ad certas perſonas duntaxat, adeo ut ſi aliæ ordinentur, characterem non recipiat; nam reſpondetur negando conſequentiam; quia poteſtates Ordinum ſunt per ſe diſtinctæ, *ut cap. Perlectis 25. diſt.* & docet S. Thomas *in 4. diſt. 24. quæſt. 1. art. 2. quæſt. 5.* & Turrecrem. *in cap. Solicitudo num 3. verſ. Ad ſecundum 52. diſt.* Unde dum Eccleſia tribuit alicui Presbytero poteſtatem confe-

rendi

DE TEMPORIBUS ORDINATIONUM, & qualitate Ordinandorum.

Alexander III. Epiſcopo Herfordenſi.

CAPUT III.

De eo autem, quod quæſiviſti, an liceat extra jejunia quatuor temporum aliquos in Oſtiarios, Lectores, Exorciſtas, vel Acolythos, aut etiam Subdiaconos promovere: taliter reſpondemus, quod licitum eſt Epiſcopis, Dominicis & aliis feſtivis diebus, unum aut duos ad minores Ordines promovere. Sed ad Subdiaconatum, niſi in quatuor temporibus, aut Sabbato ſancto, vel in Sabbato ante Dominica de Paſſione, nulli Epiſcoporum, præterquam Romano Pontifici, licet aliquos ordinare.

SUMMARIUM.

1 *Ordines minores conferri poſſunt diebus feſtivis: ſacri vero debent conferri in quatuor temporibus, vel in Sabbato ſancto, vel Sabbato de Paſſione, & n. 2. & 17.*

2 *Abbas Presbyter, & benedictus, an poſſit minores Ordines conferre in Dominicis, & feſtis diebus.*

3 *Ordines minores extra tempora diebus ferialibus conferri non poſſunt.*

4 *Tonſura Clericalis quocunque die, & hora conferri poteſt.*

5 *Dies feſti, in quibus minores Ordines licet conferre, qui ſint.*

6 *Ordines minores extra tempora Epiſcopus una die conferre non poteſt pluribus, quam duobus.*

7 *Verbis edicti in re dubia tutius eſt deſervire.*

8 *Ordines quatuor minores an poſſit Epiſcopus eadem die uni conferre, & n. ſeqq.*

9 *Indefinita æquipollet univerſali.*

10 *Conſuetudo de licita facit illicitum.*

11 *Interſtitia temporum, etiam in minoribus Ordinibus, ſunt ſervanda, niſi aliud Epiſcopo magis expedire videatur.*

12 *Vicarius generalis habens mandatum generale in forma, poteſt abſente Epiſcopo ſuper interſtitiis diſpenſare.*

13 *Ordines minores, & Subdiaconatum recipiens eadem die, indignum ſe reddit executione Ordinis ſic ſuſcepti.*

14 *Tonſura, & quatuor minores Ordines eadem die ab Epiſcopo uni conferri non poſſunt.*

15 *Ordinum plurium collatio ſimul eſt generaliter interdicta.*

16 *Tonſura in minoribus Ordinibus continetur.*

17 *Ordines ſacri conferri poſſunt ab Epiſcopo, niſi in Sabbatis quatuor temporum, majoris Hebdomadæ, & de Paſſione, & n. 28. & 36.*

18 *Nec id licet die Dominica immediate ſequenti, etiam continuato jejunio.*

19 *Ordines ſacros ſemper, & ubique Papa poteſt conferre.*

20 *Tempus non eſt de ſubſtantia Ordinis.*

21 *Conſuetudo ſuſcipiendi quatuor minores Ordines die Veneris, & Subdiaconatum die Sabbati ſequentis, an excuſet non obſtante Concilio Tridentino ſeſſ. 23. c. 8. & n. ſeqq. uſque in fin.*

22 *Ordines conferri extra tempora a jure ſtatuta, & non ſervatis interſtitiis, longe differunt.*

23 *Ordines quatuor minores ex conſuetudine licite poſſunt uni eadem die conferri, & n. 26. & 42 in 3. dubio.*

24 *Ordines minores an conferri poſſint die Veneris præcedente diem Sabbati, in quo eidem ad minores Ordines promoto Ordo ſacer eſt conferendus, & n. 27. uſque ad n. 41.*

25 *Ordinato una die ad omnes minores an liceat die immediate ſequenti Subdiaconatum ſuſcipere, & n. 41. uſque in fin.*

27 *Conſuetudo conferendi Ordines ſacros extra tempora a jure ſtatuta reprobatur.*

28 *Ordinationes ſacrorum Ordinum non qualibet die hebdomadæ quatuor temporum, ſed Sabbato tantum ſunt celebrandæ.*

29 *Palea eſt ſine legis authoritate.*

30 *Ordines minores conferri non debent ab Epiſcopo, niſi in temporibus a jure ſtatutis, vel in Dominicis, & aliis feſtivis diebus.*

31 *Conſuetudo celebrandi publicas Ordinationes die Veneris jejuniorum non valet, licet eam ſervantes a pœna excuſentur.*

32 *Cautela pro conferendis minoribus Ordinibus extra tempora.*

33 *Conceſſione aliqua utens, ejus qualitates reſpuere non debes.*

34 *Conſuetudo conferendi minores Ordines in die Veneris jejuniorum extra generales ordinationes, & in Capella privata, valida eſt, & n. ſeqq. Expediret tamen eam abolere, n. 40.*

35 *Conſuetudo conferendi minores Ordines extra tempora non eſt contra, ſed præter jus, & n. ſeqq.*

37 *Debet, verbum non ſemper eſt præcepti.*

38 *Ordines majores cur ſtatutis a jure temporibus conferendi.*

39 *Ordines minores ex conſuetudine conferuntur etiam feria quarta quatuor temporum.*

40 *Ordines minores an urgente neceſſitate poſſint conferri extra tempora in diebus ferialibus, ibid.*

41 *Conſuetudine introduci poteſt, ut una die licite conferantur eidem quatuor minores Ordines cum Subdiaconatu.*

42 *Ordines minores poteſt Epiſcopus ex conſuetudine privatim aliquibus conferre in die Veneris quatuor temporum, ſi ſit dies feſtus, & in Sabbato ad Diaconatum eos promovere ob neceſſitatem, vel utilitatem Eccleſiæ.*

De *eo*. Minores Ordines conferri poſſunt diebus feſtivis: ſacri vero conferri debent in quatuor temporibus, vel Sabbato ſancto, vel Sabbato de Paſſione. Hoc dicit, ſecundum omnes. Communis diviſio. Conſultatio, & bimembris reſponſio. Secunda ibi, *Taliter reſpondemus*. 1

Nota primo ibi, *Feſtivis diebus*, Epiſcopum poſſe minores Ordines conferre in Dominicis, & aliis feſtis diebus, ut hic eſt caſus: & cum textus loquatur de Epiſcopo, a contrario ſenſu innuit hanc facultatem inferioribus non competere; nam cum conſultatio generalis fuerit, ſi idem de inferioribus voluiſſet, utique expreſſiſſet, ſicut expreſſit de Epiſcopo, *c. Inter corporalia*, §. *Sed neque*, *verſ. Præſertim ſupra de translat. Epiſcop.* Et ſecundum hoc quamvis Abbas Presbyter, & benedictus minores Ordines conferre poſſit ſuis ſubditis regularibus *c. Quoniam 69. diſt. c. Cum contingat infra de ætat. & qual.* Concilium Trid. *c.* 10. *ſeſſ.* 23. tamen non poteſt illos conferre, niſi in temporibus a jure ſtatutis, ſecundum Hoſt. hic *in princ. in ver. Epiſcopis*. 2

Sed contrarium tenuit idem Hoſt. in prædicta Decret. *Cum contingat n. 6. verſ. Sed quo tempore*. Tum quia cum Abbas poſſit minores Ordines conferre in ſuo monaſterio, ex hoc nulli fit præjudicium; & ideo latior fieri debet interpretatio, *c. Ex tuarum de auctor. pall.* Item quia potius de Domi-

minicis, quam de quatuor temporibus hoc videtur ſen-
tiendum, ne Abbates videantur generales ordinationes
habere, & ſic epiſcopizare: ſimile in *c. Pervenit de
conſecr. diſt.* 3. & cum hoc tranſeunt hic Jo. Andr. *n.* 2.
Bellam. *n.* 8. & Butr. *in* 4. *notab.* Sed Cardinalis *in d. c.
Cum contingat in* 8. *q.* dicit rationes Hoſtienſis in hac
ſecunda opinione non multum valere, & tenet primam,
quia cum in hac Decretali, *& in c.* 8. *ſupra eod.* hoc de
Epiſcopis ſpecialiter concedatur, de aliis intelligitur
denegatum, *l. Cum Prætor, ff. de judic. c. Nonne de præ-*
3 *ſumpt.* In diebus autem ferialibus extra tempora certum
eſt, nec Epiſcopo id licere, cum textus hoc permittat in
diebus feſtis duntaxat, & concordat Pontificale Roma-
num *in Rubr. de Cleric. facien. verſ. Minores vero or-
dines.*

4 Fallit hoc in prima Clericali Tonſura, quæ licet ſit
Ordo ſecundum communem Canoniſtarum ſententiam
in *c. Cum contingat*, ut ibi plene ſcripſit; tamen quocun-
que die poteſt conferri, ut patet ex eodem Pontificali Ro-
mano *in Rubr. de ordin. conferen.* ibi, *Clericatus, ſeu pri-
ma Tonſura quocunque die, & hora, & loco conferri pot-
eſt*, & notat Abbas poſt alios *in c. Penult. n.* 5. *infra eod.*
Armill. *in ver. Ordo n.* 7. & de generali conſuetudine
obſervari atteſtatur hic Bellam. *in* 3. *q.*

5 Supereſt nunc, ut videamus, qui ſint dies feſti, in qui-
bus fas eſt Epiſcopo minores Ordines conferre. Doctores
dicunt eſſe illos, in quibus licet & Virgines conſecrare,
de quibus *in d. c. Devotis* 20. *q.* 1. & per Hoſt. in *c.* 8. *n.* 2.
in ver. Virgines ſupra eod. Et quamvis alii, & in ſpecie
Bellam. hic *n.* 2. hoc latius intelligant, ſcilicet de feſtivi-
tatibus ſpecificatis in *cap. fin. infra de feriis*; tamen cum
hæc interpretatio ſpectet tantummodo ad Romanum
Pontificem, non ad Magiſtrum, tutior eſt prima opi-
nio, ſecundum Hoſt. hic *in princ. in ver. Dominicis*, Jo.
Andr. *n.* 3. Butr. *n.* 9. Tu vero dicas, ut infra notavi
ex ſententia S. Congr. Conc. *n.* 42. *in* 1. *dubio*.

6 Secundo, nota ibi, *Unum, aut duos*, extra tempora à
Jure ſtatuta Epiſcopum non poſſe minores Ordines una
die conferre pluribus, quam duobus; nam etſi gloſſ. 1. hic
tenuerit poſſe conferre etiam pluribus, dummodo gene-
ralem ordinationem non faciat, idemque ſenſerint Ala-
nus, Tancr. Goffred. & Innocen. *in princ.* tamen primam
opinionem ſecutus eſt Hoſt. *in princ. in ver. Unum, aut*
7 *duos.* Tum quia hoc quæſitum fuit de aliquibus, & Pa-
pa reſpondet, unum, aut duos, & ſic non plures, arg.
c. De cætero, & c. Ad audientiam infra de Cler. non reſid.
Tum quia in re dubia ſtatius eſt edicti verbis deſervi-
re, ut *l.* 1. §. *Si is qui navem, verſ. In re igitur dubia, ff.
de exercit. act. & l. Non aliter, ff. de legat.* 3. Tum deni-
que, quia nulla neceſſitas cogit ad aliter ſentiendum, cum
Dominici & Feſti dies ſæpius in anno revolvantur: & cum
opinione Hoſt. tranſeunt hic Joan. Andr. *n.* 4. & Butr. *n.* 5.
Prima opinio communior, ſecunda tutior, ut inquit Car-
din. *in* 1. *q.* Placet opinio Bellam. hic *in* 4. *q.* videlicet in
hoc ſtandum conſuetudini, cum ſit optima legum inter-
pres, *c. Cum dilectus ſupra de conſuet.* ſed ea ceſſante ſe-
curius eſt adhærere opinioni Hoſt.

8 Tertio, nota ibi, *Ad minores Ordines*, Epiſcopum poſ-
ſe eadem die conferre uni omnes minores Ordines; nam
cum text. dicat indeterminate, ad minores, de omni-
bus debet intelligi, cum indefinita æquipolleat univer-
9 ſali, *c. Si Romanorum in fin.* 19. *diſt. cap. Quia circa infra
de privileg.* & ita ex hac litera deducit gloſſ. 2. adjiciens
ita de facto obſervari, *ut in c.* 2. *infra de eo, qui furt. or-*
10 *din. ſuſcept.* ubi hoc videtur expreſſum: niſi repugnet
conſuetudo, quæ ſcandalum generet, *cap. Ordinationes*
75. *diſt.* conſuetudo enim ea, quæ licita ſunt, reddit
illicita, *c. Cum olim inf. de Cler. conjug. c. Super eo de co-
gnat. ſpirit.* & cum gloſſa conſentiunt Tancred. Vincent.
Goffred. Philip. Doctores antiqui, & Innoc. hic *in ver.
Ad minores*, item gloſſ. 1. *in d. c.* 2. & hanc primam
opinionem ſequuntur moderni, ut hic teſtatur Butr.
numer. 6. Secunda opinio primæ oppoſita fuit Jo. in
cap. Ordinationes, il primo gloſſ. in ver. Tempore 75.
diſtinct. & in cap. Quicunque in 3. *gloſſ.* 77. *diſtinct.*
qui exiſtimavit ita demum licere Epiſcopo minores o-
mnes uni ſimul conferre, ſi hoc habeat conſuetudo;
de jure autem ſecus. Cui valde ſuffragatur text. *in d. c.* 2.
in illis verbis: *Juxta conſuetudinem patriæ ſibi quatuor
minores contuliſti*; & ita videtur hoc eſſe de conſue-
tudine, & non de jure, prout illum textum ponderat
Collectar. hic *n.* 1. *verſ. Tamen videtur*, quam opinionem
ſecutus eſt etiam Goffredus ſibi contrarius *in d. cap.* 2. &
Bellam. hic *in fin.* ubi dicit ſe credere hanc opinionem Joan-
nis eſſe veram, & eam tenere Martinum de Selva Epiſco- 11
pum Pampilonenſem. Tertia opinio inter prædictas media
fuit Innocentii in *c. Dilectus circa fin. verſ. Minores autem
Ordines infra eod.* exiſtimantis Epiſcopum non poſſe qua-
tuor minores Ordines ſine intervallo temporis ſimul con-
ferre, niſi diſpenſative, non autem de jure, licet diſpenſa-
tio juris ſit, arg. *c. Præterea infra de ætat. & qualit.* & idem
ſenſit originaliter gloſſ. 3. *d. c. Quicunque*, & Collectar. *ubi
ſup.* nam interſtitia temporum etiam in minoribus Ordini-
bus ſunt ſervanda, *c. In ſingulis* 77. *diſt.* gloſſ. 1. *in c. fin. in-
fra de eo qui furt. ordin. ſuſcep.*

Hæc tertia opinio videtur hodie approbata a Tridenti-
na Synodo in *c.* 11. *ſeſſ.* 23. ubi diſponitur, ut minores Or-
dines per temporum interſtitia, niſi aliud Epiſcopo expe-
dire magis videretur, conferantur. Quinimo hæc facul- 12
tas diſpenſandi ſuper interſtitiis, ex ſententia Sacræ Con-
gregationis, competit etiam Vicario Generali abſente
Epiſcopo, poſito quod habeat mandatum generale in
forma. Caveat tamen is, qui in tali caſu omnes minores 13
Ordines ſimul recipit, ne ſimul etiam recipiat Ordinem
Subdiaconatus; nam alioquin indignum ſe redderet exe-
cutionem Ordinis ſic ſuſcepti, ut legitur, & notatur in
c. 2. *infra de eo qui furt. ordin. ſuſcep.* ſecundum Hoſt. hic
num. 2. Rurſus caveat, ne cum quatuor minoribus Ordi- 14
nibus eadem die primam Clericalem Tonſuram recipiat,
quia cum Tonſura ſecundum opinionem Canoniſtarum
ſit Ordo, *cap. Cum contingat*, cum ibi notat. *infra de ætat.
& qualit.* non poteſt Epiſcopus eam cum quatuor minori-
bus uni ſimul conferre; & talis ordinatio nec per jus, nec
per conſuetudinem approbatur, & collatio plurium Ordi- 15
num ſimul eſt generaliter reprobata, *cap. Literas, &
cap. Dilectus infra eod.* Ita Hoſt. *hic num.* 2. *ver. Sed nun-
quid*, quem ſequuntur Joan. Andr. *num.* 7. & Butr. *n.* 6.
ver. Hoſtien. dicit, adjicientes duas alias conſiderratio-
nes. Prima eſt, quia non eſt conveniens, ut una die quis
ſit laicus, & Acolythus. Altera eſt, quia in hoc cap. nihil
dicitur de Pſalmiſta, licet Collectar. *hic n.* 8. hanc ultimam
rationem impugnet, quia Ordo Pſalmiſtatus, ſeu Tonſu- 16
ræ in minoribus Ordinibus continetur. Sed tu adde, quod
in *cap.* 2. *infra de eo qui furt. ordin. ſuſcept.* non cavetur de
minoribus Ordinibus in genere, ſed de quatuor minoribus,
& ſic excluditur prima Tonſura. Et hanc opinionem ſe-
quitur etiam Epiſcopus Pampilon. & Bellam. *hic in* 5. *q.
ver. Hoſtienſis vero dicit*.

Ultimo nota, ibi, *Sed ad Subdiaconatum*, nulli Epi- 17
ſcoporum licere ſacros Ordines conferre, niſi in qua-
tuor temporibus, id eſt, in Sabbatis quatuor Tempo-
rum, ut *c. Quod a Patribus, cap. Ordinationis, il ſecon-
do* 75. *diſt.* ſecundum Hoſtien. *hic n.* 2. *verſ. Niſi in qua-
tuor temporibus*, & fuſius dicam infra *num.* 28. aut in Sab-
bato ſancto, vel in Sabbato de Paſſione, in quo ſcilicet
cantatur, *Sitientes*, quod in Canone appellatur Sabba-
tum quadrageſimalis hebdomadæ medianæ, ut *in d. cap.
Ordinationes*, & poſt Tancred. & Vincent. notant *hic*
Hoſt. *num.* 3. Jo. Andr. *eod. n. & n.* 7. *in fin.* Butr. *n.* 7. *ver.
Quæritur*, & ita hic eſt caſus ſecundum Jo. Andr. Bellam.
Butr. Card. Anchar. & Jo. de Anan. concordant *c. Ordi-
nationes, il ſecondo* 75. *diſt.* & Concilium Tridentinum
ſeſſ. 23. *c.* 8. Quod adeo verum eſt, ut nec liceat ſacros 18
Ordines conferre die Dominica immediata ſequenti, *c.
Literas infra eod.* etiam continuato jejunio, ut in gloſſ.
ult. *hic in fine*, & per Butr. *n* 8. Excipitur Romanus 19
Pontifex, ut *hic, & in c.* 1. *ſupra eod.* ipſe enim propter
poteſtatis plenitudinem ſemper, & ubique poteſt ſacros
Ordines conferre, quia tempus non eſt de ſubſtantia
Ordinis, & determinatio temporum eſt inducta a lege 20
poſitiva, quæ Papam non arctat, ut hic per Hoſt. *n.*
3. *in ver. Romano Pontifice*, & Butr. 3. *notab.* & eſt ſi-
mile *in c. Ad honorem ſupra de uſu pall. & in c. Quod
ſicut*, §. *Præterea de elect.*

In quibuſdam diœceſibus viget conſuetudo, ſecun- 21
dum quam ſuſcipientes quatuor minores Ordines die
Veneris, die Sabbati ſequentis ad Subdiaconatum pro-
moventur. Quæritur, an hæc conſuetudo excuſet non
obſtante Tridentini Concilii decreto *c.* 8. *ſeſſ.* 23. quo
cavetur hæc facienda eſſe ſtatutis a jure temporibus,
præſuppoſita tamen neceſſitate, vel utilitate Eccleſiæ
juxta *c.* 11. *ejuſdem ſeſſionis*.

Præ-

22 Præmittendum eſt, in decreto *d.* c. 8. non agi de ea-
dem materia, de qua agitur *d.* c. 11. Nam in c. 8. agi-
tur de temporibus, in quibus ſecundum Canones publi-
ce ſacrorum Ordinum ordinationes celebrari debent; in
c. autem 11. agitur de interſtitiis Epiſcoporum, quæ de-
bent obſervari, & intercedere inter collationem præce-
dentis, & collationem ſequentis Ordinis, de quibus
Gratianus in decreto duas conſcripſit differentes diſtin-
ctiones: nam de prima materia, quæ habetur *c.* 8 ſcri-
pſit *diſt.* 75. de ſecunda reſpiciente c. 11 compilavit *diſt.* 77.

Hinc percipitur quid in propoſita quæſtione quæra-
tur, ex qua elici poſſunt hæ dubitationes.

23 Prima eſt, an ex conſuetudine liceat omnes minores
Ordines uno die conferre.

24 Secunda, an id liceat die Veneris præcedente diem
Sabbati, in quo eidem ad minores Ordines promoto
Ordo ſacer eſt conferendus.

25 Tertia, an ei, qui omnes minores Ordines uno die
ſuſcepit liceat altero die immediate ſequenti, & ſic abſ-
que aliquo interſtitio Subdiaconatum ſuſcipere.

26 Prima quæſtio, quæ reſcipit *d. cap.* 11. facilis eſt:
nam proculdubio videtur licere, textus eſt in *cap* 2. *De
eo qui furt. ordin. ſuſcep.* gloſſ tertia in *cap Quicunque* 77.
diſt. & patet ex dictis ſupra in 3. *notabili*. Quæ con-
ſuetudo, cum Concilium illi non derogaverit, utique
ſublata non videtur, *cap.* 1. *de conſuetud. lib.* 6. ubi Do-
ctores: & hanc ſententiam probavit S. Congregatio
Concilii, ut patebit infra *n.* 42. *in* 3. *dubio*.

27 Secunda quæſtio, quæ reſpicit materiam *d.* c. 8. ſatis
eſt ardua, & quidem pro parte negante adducitur tex-
tus in *cap. Prox. ſupra eod.* ubi conſuetudo conferendi
Ordines extra tempora, tanquam Canonibus inimica
reprobatur: quo caſu non licet ulterius ſimilem conſue-
tudinem inducere, gloſſ. in *d.* c. 1. *de conſuet. lib.* 6. *in
ver. Expreſſe*, ubi Gemin. *n.* 30. & propterea cum hæc
conſuetudo ſit prohibita, & Concilium mandet *d. c.* 8.
hac in re antiquos Canones obſervari, ſequitur, ut to-
lerari nullo modo debeat.

Non obſtat, ſi dicatur: Imo in caſu propoſito Ordi-
nes prædicti conferri videatur temporibus a jure ſtatutis,
id eſt, tempore Jejunii quatuor Temporum, vel Heb-
domadæ medianæ, vel Hebdomadæ Majoris Quadra-
geſimæ, ut habetur *in* c. *fin. d. diſt.* 75.

Et ita cum minores Ordines conferantur die Veneris
immediate præcedentis diem Sabbati, in quo Ordines ſacri
alias (ut arbitror ſupponi) licite conferri ſolent, quique
non poteſt eſſe niſi in prædictis hebdomadibus: hinc ſequi-
tur, ut qui die Veneris confert minores Ordines, dicatur
28 contuliſſe temporibus ad hoc a Jure ſtatutis. Id, inquam,
non obſtat, quia quod vulgo dicitur ordinationes ſacro-
rum Ordinum tenendas eſſe in hebdomadibus ſupradictis,
non ita intelligitur, ut quolibet die, in quo in ipſis heb-
domadibus jejunatur, teneri poſſint, ſed tantum die Sab-
bati earundem hebdomadarum, *cap. Quod a Patribus*,
& cap. ſeq. ead. diſt. 75. juncto *cap. Literas*, *infra eod.* &
quod Ordines non poſſint conferri niſi in Sabbatis di-
ctarum hebdomadarum, & minores Ordines eiſdem,
vel aliis celebrioribus feſtivitatibus, tradunt Præpoſ. *in
d. cap. Quod a Patribus*, *num.* 4. *& in cap. Quoniam*, §.
Ceterorum, *ead. diſt* 75. Abbas poſt Hoſt. *in cap. Conſul-
tationi*, *ante fin. &* c. *Literas*, *n.* 3. ubi etiam gloſſ. *infra
eod.* & idem Hoſtien hic *num.* 2. *verſ. Niſi in quatuor tem-
poribus*, Silveſt. *in ver. Ordo*, *ul ſecondo*, *num.* 6. & ha-
29 betur *in dict.* § *Ceterorum*, & alibi ſæpe per Doctores.
Item non obſtat text. *in* c. *Quando*, *ead. diſt.* 75. cujus
verba ſunt hæc: Quando, & ubi libitum fuerit, uſque
ad Subdiaconatus officium ordinantur Clerici. Quo tex-
tu videtur concedi Epiſcopis, ut in collatione minorum
Ordinum non teneantur ſervare aliquem locum, vel ali-
qua tempora. Nam ad hoc reſpondent ibidem Doctores,
illum textum eſſe paleam ſine authoritate, & debere in-
30 telligi juxta textum hic, ut etiam notat gloſſ. in c. *Ordi-
nationes*, *el primo*, *ead. diſt.* 75. Hic autem habetur lice-
re Epiſcopis Ordines minores conferre non pro libitu, ſed
quando minores conferri poſſunt, vel diebus Dominicis,
vel aliis feſtivis diebus, & propterea ut dicitur in *d. c. fin.*
75. *diſt.* non ſufficit, ſi obſerventur hebdomadæ; ſed &
dies ipſarum hebdomadarum ro id deputati obſervandi
ſunt, ita ut majores diebus Sabbati dictarum hebdoma-
darum; minores vero vel eiſdem, vel Dominicis, ſeu
Feſtis conferri debeant.

Pro ſolutione diſtinguendum eſt: nam aut in dicto lo- 31
co Epiſcopus die Veneris habet publicam ordinationem,
in eiſque publice conferi quatuor minores Ordines. Et
hoc arbitror non potuiſſe conſuetudine introduci, quam-
vis eam obſervantes a pœna a ſacris Canonibus inflicta
ſint excuſandi, ex gloſſ. penult. *in c. Proximo*, *ſupra eod.*
Et hoc eſt quod Epiſcopis conſulunt Doctores hic, vide-
licet ut cum voluerint conferre minores Ordines pluribus, 32
quam duobus, caveant, ne ita eos conferant, ut videan-
tur generales ordinationes habere, ut hic notat gloſſ. 1.
& alii, quos retuli ſupra *n.* 6. & in ſpecie Cardin. adver-
tit hic *in* 1. *quæſt.* cautum eſſe debere Epiſcopum, ut hos
Ordines conferat in Capella, & non in loco publico.
Nec obſtat, quod in hac ordinatione utcunque publica
Epiſcopus non conferat niſi minores Ordines, qui ad for-
mam hujus Decretalis poſſunt conferri extra tempora ſta-
tuta in d. c. *fin.* 75 *diſtinct.* Quoniam eo quo hos Ordines
conferi per modum habentis generales ordinationes, ſub- 33
jicitur regulis, quæ præſcriptæ ſunt omnibus generales
Sac. Ordinum ordinationes habere volentibus; alioquin
Epiſcopo non debet permitti ordinatio, arg. *c. Dilecto*,
de privil. nam qui aliqua conceſſione vult uti, non de-
bet reſpuere ejus qualitates, ex his, quæ plene notat
Anchar *conſil.* 208. *Judex de jure*, *ſub n.* 11. *verſ. Et pri-
mo pro fundamento*. Cum igitur ſtatutum fuerit, ne ge-
nerales ordinationes, niſi ſtatis diebus, & temporibus,
habeantur, cum derogatione conſuetudinis contrariæ,
utpote Eccleſiaſticæ inſtitutioni inimicæ, c. *Prox. ſup. eo-
dem*: hinc ſequitur, ut talis conſuetudo non ſit toleran-
da; præſertim cum nulla ratio ſufficiens afferri poſſit,
ob quam rei tam ſerio ſtatutæ derogari oporteat; nam ut
in ſimili notat Hoſtien. hic *in princ. in ver. Unum aut duos*,
cum Dominici, ac Feſti dies, in quibus minores Ordines
conferri poſſunt, tam ſæpe occurrat, nullo caſu tanta
utilitas, & neceſſitas Eccleſiarum ſubeſſe poteſt, ut ad-
verſus Canones introducenda ſit hujuſmodi conſuetudo.

Aut Epiſcopus dicto die Veneris confert minores Or- 34
dines non per modum tenentis generales ordinationes,
ſed privatim in ſua Capella, vel etiam in ſecreta Sa-
criſtia, & ſuppoſita neceſſitate, vel utilitate Eccleſia-
rum, ut in propoſita quæſtione: & arbitror dictam
conſuetudinem legitime præſcriptam excuſare nedum a
pœna, ſed etiam a culpa; nam etſi nullo jure legatur 35
permiſſum Epiſcopis, ut dicto die minores conferant
Ordines, ſicut permittitur quoad primam tonſuram,
quæ omnibus diebus conferri poteſt, ut dixi ſupra *n.* 4 ta-
men nec aliquo jure hoc eis expreſſe legitur prohibitum;
imo nec reperitur aliquis Canon, qui ſpecifice ſtatuerit
tempora, in quibus Minores Ordines conferri debent.
Nam *d. c. fin. &* c. *Ordinatione*, *cum ſeq.* 75. *diſt.* lo-
quuntur de Ordinibus ſacris. Sicut etiam *c. Prox. ſup. eod.*
cum aliis ſimilibus loquuntur de ſacris Ordinibus, ſeu
publicis ordinationibus. Textus autem in præſenti non
loquitur prohibendo, ſed permittendo, videlicet, ut
poſſint conferri etiam Dominicis, & feſtivis diebus.
Hinc Palud. *in* 4. *diſt.* 25. *q.* 2. *tit.* 3. *in concl* 2. cum loqui-
tur de minoribus Ordinibus, caute utitur verbis permiſ- 36
ſivis, videlicet, Epiſcopus poteſt conferre minores Or-
dines nedum diebus quibus conferuntur ſacri, ſed etiam
Feſtis, & Dominicis. At cum in concluſ. 3. agit de ma-
joribus, loquitur per verba prohibitiva, videlicet, Non
liceat Epiſcopis eos conferre, niſi in Sabbatis quatuor
temporum, Sabbato medianæ Quadrageſimæ, & Sab-
bato ſancto. Quo loquendi modo utitur etiam hæc De-
cretalis. Cum ergo nullus Canon reſiſtat, quominus
Ordines minores poſſint conferri aliis diebus; ſequitur,
ut ſubſiſtente cauſa potuerit introduci conſuetudo, ut et-
iam alio tempore, quam in Jure expreſſo, licite confe-
rantur, ex not. per gloſſ. *in c. ult. in ver. Conſuetudo*, *de
conſuet. lib.* 6. maxime cum hoc neque juri naturali, neque
divino repugnet, *c. fin. ſupra de conſuet.* juncta gloſſ. c. 1.
ubi Gemin. & Franc. *eodem tit. lib.* 6. Quod etiam confir-
matur ex modo loquendi Doctorum de hac re ſcriben- 37
tium: nam Abbas poſt Hoſtien. *in d. c. Conſultationi*, *an-
te fin.* cum dixiſſet majores Ordines non poſſe conferri,
niſi in dictis Sabbatis, addidit, Et hoc non obſtante qua-
cunque conſuetudine. At vero poſtea agens de minoribus
Ordinibus, inquit, & illos debere eiſdem diebus, vel Fe-
ſtis, ſeu Dominicis conferri: & ſic utitur verbo *Debere*,
quod non ſemper eſt præcepti, gloſs. *in Clem. Attenden-
tes in ver. Debent de ſtatu Monach.* nec addit clauſulam,

quæ excludat conſuetudinem. Eodem modo loquendi utitur Rebuff. *in praxi benef. ſuper reg. Cancell. de Cler. male promot.* gloſſ. 1. & alii Doctores, qui propterea tacite admittere videntur contraria conſuetudine id poſſe induci. Quibus accedit, quod in minoribus Ordinibus ceſſat ratio, ob quam a ſacris Canonibus inſtitutum fuit, ut die Sabbati dictorum Jejuniorum, & non aliis diebus ſacri conferantur Ordines. Ea enim fuit ratio, ut ſignificaretur eos, qui ad ſacros aſſumuntur Ordines, a ſeculi laboribus ad requiem Domini tranſire, gloſſ. *in d. c. Literas in v. Pertinere infra eod.* ad quam, ut notant ibi Hoſt. & Card. cum non tranſeant qui minoribus initiantur Ordinibus, quippe qui poſſunt ad ſeculum reverti, inde fit, ut quemadmodum ibi citati Authores animadvertunt, minores Ordines conferantur etiam aliis diebus, quam Sabbati, ſcilicet Dominicis, & Feſtis. Cum ergo hoc cap. & c. 15. ſupra eod. declarent minores Ordines non eſſe adeo adſtrictos diei Sabbati, quin poſſint conferri Dominico, & aliis diebus Feſtis, eo quod in ipſis non militat ratio, quæ militat in ſacris Ordinibus; nulla ſubeſt cauſa, cur conſuetudo, quæ non minoris eſt authoritatis, quam lex ipſa, *l. Imo, ff. de legib.* non potuerit introducere, ut minores Ordines etiam aliis diebus conferri poſſint, videlicet die Veneris. Quemadmodum communis praxis, & conſuetudo habet, ut minores Ordines Epiſcopi conferant etiam in feria quarta quatuor Temporum, ſi credimus Henriquez hoc atteſtanti *in Summa lib.* 10. *c.* 12. §. 2. Imo quod plus eſt, etiam ceſſante conſuetudine, modo adſit neceſſitas, hoc idem fieri poſſe innuit Hoſt. qui cum *in d. c. 1. n. 2. in ver. Virgines ſup. eod.* dixiſſet Virgines poſſe velari diebus Dominicis, ac per totam hebdomadam Paſchæ, & ſi neceſſitas urgeat etiam aliis diebus, *cap. Devotis* 20. *q.* 1. poſtea in hoc *c. in princ. in ver. Dominicis*, addit minores Ordines poſſe conferri illis diebus, quibus & Virgines velari: & Hoſtien. ſequuntur Jo. Andr. Butr. & alii, ut dixi ſupra *n.* 5. ex quo infertur, ut etiam ex conſuetudine minores Ordines aliis diebus conferri poſſint.

40 Ceterum etſi hæc opinio videatur vera, & ex deductis pateat reſponſio ad contraria, quæ loquuntur de ſacris Ordinibus, vel publicis ordinationibus; magis tamen expediret, ut hæc aboleretur conſuetudo: nam cum minores Ordines poſſint conferri diebus Feſtis, & Dominicis, nimis feſtinat, qui diem crebro venientem non poteſt expectare; Eccleſiaque ex hac inordinata ordinatione plus damni recipere poteſt, quam emolumenti, pluraque vitia ad Dei ſervitium pro virtutibus introduci, ut notat Gelaſ. *in Decretali prima ad Epiſcopos per Lucaniam tranſmiſſa*, ex qua ſumitur *cap. fin.* 77. *diſt.*

41 Ad tertiam quæſtionem, quæ demum reſpicit Decretum Concilii *d. cap.* 11. *ſeſſ.* 23. reſpondetur affirmative; nam conſuetudine poteſt introduci, ut uno die poſſint conferri omnes quatuor minores cum Subdiaconatu, Rebuff. d. gl. 1. Cui conſuetudini Concilium non derogavit, Navarr. *in Man. cap.* 25. *num.* 71. Ideoque ex ſententia S. Congregationis qui ex conſuetudine illius regionis quatuor minores Ordines, & Subdiaconatum ſuſceperunt, non ſunt ſuſpenſi; Ergo multo magis potuit introduci, ut duobus diebus, alias tamen feſtivis, licite conferantur, arg. *cap. Literas infra eod.* Et ita conſuetudo ubique recepta concedit, ut feria ſexta veſpere præcedente Sabbatum, in quo de jure Ordines ſacri conferuntur, Epiſcopis fas ſit Ordines minores dare, quaſi in hoc officio dies Sabbati videatur incipere pridie veſpere, ut atteſtatur Henriq. *in Summa lib.* 10. *c.* 12. §. 2. ubi etiam reddit rationem, ut ſcilicet minoribus jam collatis in die Veneris, poſſint Epiſcopi in Sabbato majori cum ſolemnitate ſacros Ordines dare. Sed hæc non eſt bona ratio, cum minores potuerint dari in Dominica præcedenti. Unde hanc quoque conſuetudinem tollere præſtaret ex ratione adducta in fine præcedentis quæſtionis, ita tamen ut Epiſcopus poſſet cum aliquo diſpenſare ex cauſa urgenti.

Vel certe ad hoc tertium dubium poſſet reſponderi, licere Epiſcopo in die Veneris omnes minores Ordines conferre, & in Sabbato ſequenti Subdiaconatum, ſi dies Veneris ſit dies feſtus, & ſi neceſſitas, aut utilitas Eccleſiæ judicio Epiſcopi id expoſcat, juxta Decretum *d. c.* 11. *ſeſſ.* 23. non tamen quoad minores Ordines in publicis ordinationibus, ſed privatim, & aliquibus tantum: & ita Sac. Congregatio reſpondit, ut in ultima ex infraſcriptis reſolutionibus.

Præſuppoſito quod minores Ordines poſſunt conferri diebus Dominicis, aut alias feſtivis; dubitatur, an appellatione diei feſti comprehendatur feſtum, in quo ab Eccleſia fit officium; an vero debeat eſſe Feſtum, quod a populo colatur.

Secundo, idem eſt dubium quoad promovendos vigore diſpenſationum de promovendo extra tempora diebus feſtis. 42

Tertio, an ex conſuetudine poſſit Epiſcopus uno, & eodem die ad minores Ordines aliquos promovere.

Quarto, an ubi conſueverit ordinatus ad quatuor minores Ordines die Veneris, & in die Sabbati ſequentis ad Ordinem Subdiaconatus promoveri, id ſit licitum propter conſuetudinem.

Ad primum S. Congregatio Concilii cenſuit, comprehendi dies feſtos, qui a populo ſervantur, *toto tit. de fer. de conſecr. diſt.* 3. c. 1. c. 12. *ſeſſ.* 25. *de regul.*

Ad ſecundum, idem reſpondit.

Ad tertium, præſuppoſita conſuetudine poſſe.

Ad quartum, licere Epiſcopo, ſi dies Veneris ſit dies feſtus, & ſi neceſſitas, aut utilitas Eccleſiæ judicio Epiſcopi id expoſcat, juxta Decretum Concilii *capit.* 11. *ſeſſ.* 23. non tamen in publicis ordinationibus, ſed privatim, & aliquibus prædictos minores Ordines conferre.

DE TEMPORIBUS ORDINATIONUM.

Idem Alexander III.

C A P U T IV.

EX tenore tuarum literarum accepimus, quod N. Clericus adeo deliquit, quod ſi peccatum ejus eſſet publicum, degradaretur ab Ordine quem ſuſcepit, & amplius non poſſet ad ſuperiores Ordines promoveri. Verum quoniam peccatum ipſius fore occultum dixiſti: mandamus quatenus pœnitentiam ei condignam imponas, & ſuadeas, ut parte pœnitentiæ peracta, Ordine ſuſcepto utatur: quo contentus exiſtens, ad ſuperiores amplius non aſcendat. Veruntamen quia peccatum occultum eſt: ſi promoveri voluerit, eum non debes aliqua ratione prohibere.

S U M M A R I U M.

1 *CRiminoſus occultus moneri poteſt, ne promoveatur ad Ordines, ſed prohiberi non debet.*

2 *Criminoſus occultus pœnitentia, vel illius parte peracta poteſt in ſuſceptis miniſtrare, etiamſi crimen ſit degradatione dignum.*

Et quid, ſi crimen impediat Ordinis executionem etiam poſt peractam pœnitentiam, n. 6.

3 *Satisfactio criminoſi occulti an ex præcepto præcedere debeat celebrationem Miſſæ.*

4 *Crimen etiam enorme ſi ſit occultum, non impedit, quominus acta pœnitentia poſſit quis ſine peccato officio ſuo uti, & ad majores Ordines aſcendere.*

5 *Nec*

5 *Nec requiritur diſpenſatio Epiſcopi.*
6 *Fallit, ſi crimen impediat officii executionem etiam poſt peractam pœnitentiam, quia tunc non licet ſine peccato aſcendere, aut miniſtrare.*
7 *Et quæ ſint ejuſmodi crimina.*
8 *Epiſcopus ob crimen occultum, quantumcunque enorme, non poteſt de jure communi interdicere ſubdito aſcenſum ad Ordines.*
9 *Etiamſi crimen ſit tale, ut poſt peractam pœnitentiam impediat Ordinis executionem.*
Et quid poſt Concilium Tridentinum, n. 12.
10 *Vindictæ ratio ceſſat in occultis criminibus.*
Peccata latentia ſolum Deum habent ultorem, ibid.
11 *Intellectus hujus cap.* & cap. Ad aures infra eodem.
Clerico non arctato ratione tituli an poſſit ob occultum crimen prohiberi aſcenſus ad Ordines, ibid.
12 *Epiſcopus ex Concilio Tridentino poteſt ob crimen occultum extrajudicialiter prohibere ſubdito aſcenſum ad ſacros Ordines, eumque ſuſpendere a ſuſceptis Ordinibus, gradibus, & dignitatibus.*
13 *Epiſcopus an poſſit ex cauſa occulta extrajudicialiter interdicere Subdiacono aſcenſum ad Ordines Diaconatus, & Presbyteratus, & n. ſeqq. uſque in finem.*
14 *Pluralis oratio duorum ſaltem concurſum requirit.*
15 *Epiſcoporum præcipuum munus eſt ſubditorum vitia redarguere.*
16 *Proœmii ratio præſumitur finalis, & regulat totam diſpoſitionem, eamque extendit etiam ad caſus non comprehenſos.*
17 *Clerici præſertim in ſacris conſtituti minus capaces reperti, poſſunt ab Epiſcopo ſuſpendi ab executione Ordinum.*
18 *Dictio,* Præſertim, *quid importet.*
19 *Epiſcopus poteſt ob occultum crimen ſuſpendere jam promotum ad ſacros Ordines, ne miniſtret, etiam ſub pœna excommunicationis.*
20 *Promovendus facilius impeditur, quam dejiciatur promotus.*
21 *Miniſtrat in ſuſceptis, qui ab uno Ordine ſacro ad alium aſcendit.*

1 EX *tenore*. Criminoſus occultus moneri poteſt, ne promoveatur ad Ordines, ſed prohiberi non debet. Hoc dicit. Communis diviſio. Secunda, ibi, *Verum*.

Nota primo, criminoſum occultum, pœnitentia,
2 vel illius parte peracta, poſſe in ſuſceptis Ordinibus miniſtrare, etiamſi crimen ſit degradatione dignum, ut per Butr. *n.* 15 Cardin. *in ſecundo notab.* Et clare
3 probatur ex litera ibi: *Suadeas, ut Ordine ſuſcepto utatur*. Et quod dictum eſt de pœnitentia peracta, intellige de conſilio; non enim peccat celebrando etiam ſtatim facta confeſſione; ſed bonum eſt conſilium, ut prius pro parte ſatisfaciat, ut formaliter inquit Innocent. hic *num.* 1. *verſ. Et idem dicimus quod non peccat*, cum quo alii tranſeunt. Sed an, qui tale cri-
4 men commiſit, aſcendere poſſit ad ſuperiores Ordines: Doctores non conveniunt. Quidam opinati ſunt poſt mortale peccatum, quod depoſitionem inducit, etiam poſt peractam pœnitentiam nec licere Ordines ſuſcipere, nec in ſuſceptis miniſtrare. Et in hoc rigore fuit Hugo; ſed ejus opinio expreſſe reprobatur in *c. Niſi cum pridem*, § *Propter conſcientiam ſupra de renunc.* ſecundum Hoſtien. hic *n.* 2. Et quoad Ordines jam ſuſceptos, aperte etiam reprobatur hic in illdem verbis: *Suadeas, ut Ordine ſuſcepto utatur*. Et dicit gloſ. hic *in ver Utatur*, quam Innocent. Hoſtien. & omnes ſequuntur, hanc fuiſſe rigidam opinionem: quia tempore contra naturam eſt, ut quis ſit ſine peccato, *c. Unum*, § *Hunc autem* 25. *diſt.* Sed Alan. & Tancred. tenuerunt, crimen etiam enorme, ſi ſit occultum, non impedire quominus acta pœnitentia poſſit quis officio ſuo uti, & ad majores Ordines aſcendere. Et dicit Tancredus hos anfractus ſublatos eſſe per Decretalem ultimam infra eod. ubi eſt expreſſum, criminoſos occultos, præter reos homicidii, poſt pœnitentiam poſſe in ſuſceptis miniſtrare & ad ſuperiores promoveri. Et hanc opinionem ſequitur gloſ. hic *in eod. ver. Utatur*, & Innoc. *n.* 1. *verſ. Si enorme*, Fagnan. in *I. Lib. Decretal.*

me, & occultum, dicens, talem promoveri poſſe ſine 5
peccato, per *c.* 2. *in fin. infra de Apoſt. & d. c. fin. infra eod.* nec neceſſariam eſſe diſpenſationem Ordinarii, ſed ſufficere Sacerdotis abſolutionem ex poteſtate clavium, arg. *c. Illi qui*, 6. *q.* 1. quamvis meritoria ſit humilitas, ſi abſtineat. Ita Innoc. cui ſubſcribunt Hoſtienſ. *n.* 2. *v. Notavit autem hic*, Jo. Andr. *n.* 7. *verſ. Et putat Innocentius*, Cardin. *n.* . *verſ. Oppono ad ſecundum*, Anchar. *n.* 2. in prima oppoſitione, & alii communiter. Fallit tamen hoc ſecundum Innoc. *n.* 1. *ver Et hæc ſunt vera*, & 6
omnes præalleg. ſi crimen ſit tale, ut poſt peractam pœnitentiam impediat officii executionem; quia tunc, quamvis prohiberi non poſſit in ſuſceptis miniſtrare, vel ad ſuperiores aſcendere, quia delictum occultum eſt, ut ſtatim dicam in 2. *not.* tamen peccat, ſive miniſtret, ſive promoveatur arg. *c. Erga ſimoniacos*, 1. *q.* 1. *& c. Matthæus*, 7
infra de ſimon. & eſt expreſſum in *d. c. fin. infra eod.* ibi, *Præter reos homicidii*. Quæ autem ſint ejuſmodi crimina, plene notatur per DD. *in c. Niſi cum pridem*, §. *Propter conſcientiam*, & ibi DD. *de renunc. & in c. At ſi Clerici*, §. *De adulteriis*, ubi in ſpecie Butr. *de judic.* Itaque ut dicunt gloſ. & Innoc. quamvis facilius impediatur promovendus, quam dejiciatur promotus; tamen quoad hoc non conſtituitur differentia inter promotum & promovendum; nam ſi crimen non impediat Ordinis executionem poſt pœnitentiam peractam, licet ſit enorme, dummodo tamen ſit occultum, poteſt quis ſine peccato in ſuſceptis Ordinibus miniſtrare, & ad majores promoveri, licet ſit monendus, ut abſtineat a ſuſcipiendis, ut hic, & faciat actum meritorium, ſi Prælato hoc ſuadenti ex humilitate obtemperet, ſecundum Innoc. *n.* 1. *verſ. Item non hoc ideo præcipit.* Si vero impediat Ordinis executionem, nec poteſt miniſtrare, nec promoveri ſine peccato, licet prohiberi non poſſit; ut mox dicetur.

Secundo nota, Epiſcopum, qui per confeſſionem criminoſi, vel alias extrajudicialiter novit crimen quantumcunque enorme, non poſſe illi abſolute interdicere, ne promoveatur ad Ordines, ſi crimen ſit occultum; hic autem delictum erat enorme ſecundum Innocent. *in princip.* & patet ex verbis textus, ibi: *Adeo deliquit, ut ſi peccatum ejus eſſet publicum, degradaretur ab Ordine, quem ſuſcepit*. Hujuſmodi enim pœna non infligitur niſi Clericis enormiter delinquentibus in caſibus in jure expreſſis, *ut in c. Ad falſariorum, de crim falſi*, *c. Ad abolendam, de heret. c. Novimus, de verb. ſignif* & plene notatur *in c. Cum non ab homine, de judic & in c.* 2. *de pœn. l.* 6. Et delictum innotuit Epiſcopo per confeſſionem rei, ut notat hic gloſ. *in figuratione caſus. in fin.* Et forte in foro pœnitentiali, ut innuit litera, ibi, *Pœnitentiam ei condignam imponas*. Et tamen decidit textus talem poſſe quidem commoneri, ſed non prohiberi, quominus promoveatur. Quinimo hoc habet locum, etiamſi crimen ſit 9
tale, ut impediat Ordinis executionem poſt peractam pœnitentiam. Nam etſi ejuſmodi crimine irretitus non poſſit ſine peccato miniſtrare, aut promoveri, ut dictum eſt ſupra *n.* 6. tamen ab Epiſcopo prohiberi non poteſt, cum peccatum ejus occultum ſit, ut *in c. Ex tua, infra de ſim.* & arg. *c Si tantum*, 6. *q* 2. Et hoc tenet Innoc. hic *n.* 1. *verſ. Et hæc ſunt vera*, Hoſtien. Jo. Andr. & alii 10
præallegati. Ratio eſt, quia cum crimen ſecretum ſit, probatione ceſſante, vindictæ ratio conquieſcit, *c. Chriſtiana*, 32. *q.* 5. Nam ſecretorum ſolus Deus judex, & cognitor eſt, *cap Erubeſcant*, 32. *diſt. & c. Conſuluiſti*, 3. *q.* 5. Latentia igitur peccata ſolum Deum habent ultorem, *l Juſiurandi*, *C. de jurejur.* & not gloſ. præalleg. hic *in ver Utatur, & in verſ Occultum.*

Oppono ex *c. Prox. infra eod.* ubi patet criminoſum 11
occultum prohiberi poſſe, ne promoveatur ad Ordines, cujus contrarium hic deciditur. Gloſ. fin. & Hoſt. hic *n.* 13. & Innocent. *in c ſeq in princ.* dat multas ſolutiones. Prima ſolutio eſt, quod hic textus procedat in Clerico, qui habet jus petendi Ordines ratione tituli, quem habet, vel dignitatis. Unde ſine cauſa prohiberi non poteſt, arg. *c Præterea, el* 2. *de ſponſ.* Text. vero in *d c. Prox.* habeat locum in Clerico non intitulato, qui jus petendi non habet. Et in hac ſolutione reſidet gloſſa, dum eam ponit tertio loco, per illa verba. *Vel melius* Et idem facit Hoſtienſ. *n.* 13. *v. Vel melius*, adjiciens hanc ſolutionem ab omnibus communiter commendari. Et hunc intellectus Raymun. ad hunc textum, quem ſequitur Silveſt. *in v. Ordo* 3. *q.* 9. & ex recentioribus Th. Sanch. *in tr. de matrim.*

Digitized by Google

trim. lib. 3. *diſp.* 15. *n.* 8. *verſ. Quarto*. Concludentes propterea Epiſcopum poſſe abſolute repellere Clericum ordinari volentem, niſi ſit arctatus ratione beneficii, cui Ordo ſit annexus, ſicut beneficio curato Sacerdotium, ut in *c. Licet Canon. de elect. in* 6. *cum concord.* Sed hic intellectus plane divinat, ut bene obſervat Cardin. hic tertia oppoſitione. Quis enim revelavit Clericum, de quo hic agitur, fuiſſe beneficiatum, & arctatum ratione tituli, cum id nullibi colligatur ex verbis hujus Decretalis? Unde hæc ſolutio a Doctoribus non tenetur. Et dicit Vincentius occultum peccatorem non poſſe per Prælatum repelli ab Ordine, ſive Ordo petatur ad titulum, ſive non; ſalvo eo, quod Epiſcopus non tenetur ordinare non habentem titulum. Et cum eo tranſeunt hic Jo. Andr. *n.* 16. in ult. gloſ. *v. Et dicit Vincent.* Bellamer. *n.* 14. *ad fin.* & Card. *n.* 2.

Secunda ſolutio eſt, quod in *d. c. Prox.* prohibeatur aſcenſus ad Ordines propter ſcandalum Prælatorum, arg. *cap. Niſi cum pridem*, §. *Pro gravi quoque ſcandalo ſupra de renunc.* hic vero nullum imminebat ſcandalum. Sed hic quoque intellectus ad hunc textum eſt divinativus, ut advertit Cardin. *ubi ſupra*: non enim apparet ex litera, quod ſcandalum non ſubeſſet, quin potius colligitur oppoſitum; quia cum hic Clericus adeo enormiter deliquerit, ut ſi crimen ejus foret publicum, degradaretur ab Ordine, ut dicitur in litera; utique non potuit aſcendere ad Ordines ſine ſcandalo Prælati, qui illius crimen novit. Et hoc ſcandalum in genere, non autem in aliquo ſpeciali caſu conſiderat textus in *d. cap. Prox.* dum dicit, honeſtius, ac tutius eſſe in inferiori miniſterio deſervire, quam cum Præpoſitorum ſcandalo graduum appetere dignitatem. Utrobique igitur in promotione criminoſi occulti ſuberat ſcandalum Prælati, & conſequenter oportet aliam ſolutionem afferre ad hæc jura concilianda.

Tertia ſolutio eſt Innocentii, & Hoſtienſis, quod ibi agatur de ordinatore, & Prælato ſuo qui prohibere poteſt aſcenſum etiam ob delictum occultum; hic vero de Prælato alieno, ſcilicet Pœnitentiario. Sed melius Archid. relatus a Silveſt. ubi ſupra intelligit hunc textum in Prælato proprio. Et probatur tum ponderando illa verba; *Pœnitentiam ei condignam imponas*, juncta ſupraſcriptione: pœnitentia enim ne in foro quidem pœnitentiali poteſt injungi a Prælato alieno, *cap. Omnis utriuſque infra de pœnit. & remiſſ. & cap.* 2. *eod. tit. lib.* 6. tum quia alias deciſio textus noſtri eſſet de indubitabili; nulli enim dubium eſſe poterat Prælatum alienum non ſubdito, ne promoveatur ad Ordines, *cap* 3. *De Parochiis*, *c. Cum nullus de tempor. ordinat. lib.* 6. *cap. Ut animarum de conſtitut. eod. lib.*

Quartam ſolutionem ponit hic Hoſt. quod ſcilicet hoc capitulum intelligatur in minoribus criminibus; contrarium vero in gravibus, arg. *c. Quæſitum infra eod.* Sed hic intellectus eſt manifeſte falſus: quia textus noſter expreſſe loquitur de enormi crimine, & degradatione digno, ut dictum eſt ſupra *n.* 8.

Quintam ponit idem Hoſtienſis, quod ſcilicet Prælatus non debeat prohibere aſcenſum, ut hic; ſi tamen omnino prohibeat, neceſſe habet ſubditus obedire, ut in contrario; quia ſecundum Auguſtinum ſemper in dubio eſt parendum, licet quandoque reum faciat iniquitas imperandi, *c. Quid culpatur ad finem* 23. *q.* 1. Sed huic quoque interpretationi videtur refragari litera hujus textus, ibi, *Suadeas, ut Ordine ſuſcepto contentus exiſtens ad ſuperiores non aſcendat; veruntamen, quia peccatum occultum eſt, ſi promoveri voluerit, eum non debes aliqua ratione prohibere*. Nec Hoſtienſis videtur huic ſolutioni acquieſcere, cum immediate ſubdat: *Vel melius*.

Sextam ſolutionem affert Hoſtienſ. *in c. Prox. n.* 2. *in ver. Honeſtius*, dicens illud cap. intelligi de cauta honeſtate, ut innuit litera, dum dicit: Cum honeſtius, & tutius; non tamen forte juſtius, ut Hoſtienſis inquit: hoc vero capitulum eſſe intelligendum de rigore juſtitiæ. Additque Hoſtienſis, hanc ſolutionem evidenter elici ex utroque. Sed illam reprobat Bellam. *in d. c. Prox. n.* 6. *verſ. Verum Hoſtienſis dicit*: quia utrunque capitulum fundatur in jure.

Ultima igitur ſolutio, quam gloſſ. Innocent. Hoſtienſis, & omnes recenſent primo loco, eſt, quod in cap. ſeqq. agatur de Regulari, qui propriam voluntatem non habet, *cap. Nolo, & cap. Non dicatis* 12. *q.* 1. hic vero de Clerico ſeculari, qui non eſt ita adſtrictus obedientiæ. Et hæc ultima ſolutio ſecundum Jo. de Anan. hic *n.* 4. eſt vera, & conformis literæ utriuſque Decretalis, & communiter tenetur a Doctoribus, teſte Cardin. 1. 3. *oppoſit.* ut dixi latius *in d. c. Prox. n.* 16. *& ſeqq.* eamque probavit S. Congregatio Concilii, ut mox dicetur. 12

Verum hodie hæc Decretalis hac in parte correcta eſt ex jure noviſſimo Concilii Tridentini *in c.* 1. *ſeſſ.* 14. ubi ut Epiſcopi liberius exequi poſſint proprium ſuum munus, quod eſt vitia ſubditorum redarguere, ut eſt expreſſum ibi in procemio, ſtatuitur, ut ei, cui aſcenſus ad ſacros Ordines a ſuo Prælato ex quacunque cauſa, etiam ob occultum crimen, quomodolibet extrajudicialiter fuerit interdictus, aut qui a ſuis Ordinibus, ſeu gradibus, vel dignitatibus Eccleſiaſticis ſuſpenſus, nulla contra ipſius Prælati voluntatem conceſſa licentia de ſe promoveri faciendo, aut ad priores Ordines, gradus, & dignitates, ſive honores reſtitutio ſuffragetur. Unde ex ſententia S. Congregationis Concilii eo decreto corrigitur diſpoſitio textus noſtri in ea parte, in qua determinat criminoſum occultum eſſe tantummodo commonendum, ſed non prohibendum aſcendere ad ſuperiores Ordines, & diſpoſitio *c. Prox.* quod de Regularibus loquitur, extenditur etiam ad Clericos ſeculares; ac præterea ampliatur in eo, quia Epiſcopus non ſolum poteſt ob crimen occultum prohibere aſcenſum ad Ordines, ſicut poterant Prælati in vim *d. c. Prox.* ſed etiam eos ſuſpendere ab Ordinibus, gradibus, & dignitatibus jam ſuſceptis, quod nec Epiſcopo, nec Prælatis Regularibus ante Concilium licebat, ut plenius dixi *in d. c. Prox.* ubi etiam oſtendi hodie quoad facultatem interdicendi, & ſuſpendendi Epiſcopos, & Prælatos Regulares eodem jure cenſeri.

Si vero crimina ſint publica, diſtingue ut hic per gloſſam prællegatam, & ſigna eam, quia magiſtra, & communiter a Doctoribus recipitur.

QUÆRO, an Decretum Concilii Tridentini *in d. c.* 1. *ſeſſ.* 14. qua parte tribuit Epiſcopo facultatem interdicendi ſubdito ex quacunque cauſa etiam occulta, ne aſcendat ad ſacros Ordines, vendicet ſibi locum in jam promoto ad Ordinem Subdiaconatus, ita ut aſcenſus ad alios Ordines poſſit illi extrajudicialiter interdici? 13

Videtur reſpondendum habere locum etiam in ſic promoto; nam Concilium *in d. c.* 1. tribuit Epiſcopo facultatem ob crimen occultum interdicendi aſcenſum ad ſacros Ordines. Sed cum Epiſcopus prohibet Subdiacono, ne fiat Diaconus, aut Presbyter utique interdicit illi aſcenſum ad ſacros Ordines; Ergo cum hujuſmodi prohibitioni conveniant verba Concilii, conſequenter & illius diſpoſitio convenire debet, *l.* 4. §. *Toties*, & ibi Bart. *ff. de damn. infect. cum ſimilib.* Præterea Concilium loquitur per illa verba, *Ad ſacros Ordines*, quæ cum ſint pluralis numeri, non poſſunt verificari in ſolo Ordine Subdiaconatus, *l. fin. ff. Ad Trebell. l. Ubi n. ff. de teſtib.* Bald. Abb. Præpoſ. & alii *in c. fin. de Appellat.* Unde ex vi comprehenſiva eorundem verborum poteſt Epiſcopus prohibere aſcenſum non tantum ad Subdiaconatum, ſed etiam ad Diaconatum, ut ſic pluralis illa oratio ſaltem in duobus verificetur. At prohibitio aſcenſus ad Diaconatum multo congruentius fieri poteſt Subdiacono, quam Clerico in minoribus; ineptum enim eſſet, ut prohiberetur Acolytho, ne fieret Diaconus cum prius ordinari debeat Subdiaconus, *c. Solicitudo* 52. *diſt. c. Unico infra de Cler. per ſal. prom.* Igitur ex verbis Concilii poteſt Epiſcopus aſcenſum ad Diaconatum etiam Subdiacono interdicere. Et cum verba ſint ſatis clara, non admittunt interpretationem, neque voluntatis conjecturam, *l. Licet Imperator*, *ff. de l.* 1. Gloſ. magna *in c. Quod interrogaſti in fin.* 27. *diſt.* Abb. *conſ.* 97. *n.* 1. *verſ. Et primo quia l.* 2. 14

Sed nihilominus expreſſa quoque mens Concilii viget æque in promoto, atque in promovendo, ut patet ex illis verbis: *Cum honeſtius, ac tutius ſit ſubjecto debitam Præpoſitis obedientiam impendendo in inferiori miniſterio deſervire, quam cum Præpoſitorum ſcandalo altiorum graduum appetere dignitatem*, quæ deſumpta ſunt ex *cap. Prox. infra eodem*.

Quæ quidem mens quoad jam promotum apertius etiam colligitur ex verbis procemii, ubi poſtquam Patres docuerunt præcipuam curam Epiſcoporum eſſe ſubditorum vitia redarguere, illiſque præcipue cavendum eſſe, ne Clerici, ac Sacerdotes præſertim ad animarum curam conſtituti 15

ſtitutī criminoſi ſint; additur poſtea: [Ut autem Epiſcopi id liberius exequi queant, &c. eadem ſacroſancta Synodus hos, qui ſequuntur, Canones ſtatuendos, ac decernendos duxit.] Et immediate ſubſequitur dictum c. 1. quo tribuitur facultas Epiſcopo interdicen-
16 di ſubdito, ne aſcendat ad ſacros Ordines. Igitur hujuſmodi facultas maxime procedit in jam promotis, de quibus præcipue loquitur prooemium, ad cujus executionem editum eſt Decretum d. c. 1. Illa enim ratio cum ſit expreſſa in prooemio, præſumitur finalis, *leg. fin. ff. de hered. instit* Oldrad. *conſ.* 103. *Quæſtio eſt n.* 2. *verſ. Secundo hoc probat præfatio*, Lap. *alleg.* 101. *In Civitate n.* 24. *verſ. Circa ſecundum*, Bart. *in l. Cum iis n.*4. *in princip. ff. de tranſact.* ubi propterea ait, expreſſa in præfatione cenſeri reperita in diſpoſitione. Quod clare procedit hoc caſu, in quo Concilium exprimit ſe ob prædictam cauſam ſequentes Canones ſtatuere; tunc enim abſolute illa cauſa dicitur inhærens, & finalis, quæ regulat totam diſpoſitionem, ut pluribus probat Soccin. *conſ.* 159. *n.*20. *& ſeqq. lib.* 2. Imo eam extendit etiam ad caſus alias non comprehenſos, Joan. de Anan. *conſ.* 7. *Viſis n.* 4. *& ſeqq verſ. De iis*, Roman. *conſ.* 16 *Viſo themate num.* 4. *verſ. Primum videtur*, de communi teſtatur Soccin. *conſ* 24 *Abunde in princ. lib.* 4. & Menoc. *lib.*6 *præſump* 2. Præſertim cum prooemium hoc caſu ſit unitum cum diſpoſitione, Angel. *in l. Item quia*, §. *Idem Juliano*, *ff. de pact* itaut propterea ſicut corpus pendet ab anima, ita & diſpoſitio a ratione prooemii, ut Jaſ ait *in l. Quæquadraginta n.* 2. *ff. Ad Trebell.* quem refert, & ſequitur Gomeſ. *in reg. de annali q.* 1. *n.*5.

Et confirmatur, quia, ut ſuperius diximus, S. Congregatio tempore Cardin. Alciati cenſuit ex *dict. cap.*1. fuiſſe correctam hanc Decretalem, dum ſtatuit non poſſe Clericum ob occultum crimen ab Epiſcopo prohiberi aſcendere ad ſacros Ordines, ſed moneri duntaxat; quia ex Concilio poteſt omnino prohiberi. Cum autem hoc Capitulum procedat etiam in jam promoto, ut omnes notant, & patet ex c. *fin. infr. eod.* ſequitur, ut ex ſententia S. Congreg. Epiſcopus poſſit nedum monere, ſed etiam prohibere promotum, ne ad altiores Ordines aſcendat. Sicut etiam *d. c. Prox.* quod permittit Superioribus Regularibus prohibere ſubditos etiam promotos, ne aſcendant ad altiores gradus, S. Congr. contra Navarr. *conſ.* 42. *incip. An c.* 5. *in tit. de temp. ordinat.* cenſuit fuiſſe ampliatum a Concilio etiam ad Clericos ſeculares; Ergo eodem modo ex mente S. Congreg. Decret. Conc. habet locum in Clericis jam promotis, cum d. capitulum proximum extenſum a Concilio ad ſeculares loquatur etiam de Regularibus jam promotis.

Quibus accedit, quod intentio S. Synodi eſt, ut ra- 17
tione ſcandali diſtrictius prohibeantur ab Ordinum miniſterio Clerici in ſacris conſtituti, quam Clerici in minoribus, ut probatur ex Decreto c. 3. *ejuſdem ſeſſ.* 14. quo tribuitur Epiſcopo facultas ſuſpendendi ab executione Ordinum quoſcunque Clericos, præſertim in ſacris conſtitutos, quos minus capaces repererit, &c.
Ubi ponderanda eſt dictio illa, *Præſertim*, quæ cum 18
idem importet, quod, *Maxime*, arguit majorem rationem ſubeſſe in promotis, quam in promovendis, c. *Ex literis de homicid. cap. Continebatur*, & ibi gloſſ. *de deſponſat impub. cap. Cum contumacia de hæret. in 6.* Dec *in c. Denique n.* 33. *de except.*

Ac poſtremo, ſi poteſt Epiſcopus ex Decreto *dict.* 19
c. 1. ſuſpendere jam promotum ad ſacros Ordines, ne miniſtret in ſuſceptis, etiam ſub pœna excommunicationis, ut S. Congregatio cenſuit in cauſa Hieracenſi, tempore ejuſdem Cardinalis Alciati; Ergo multo magis poterit interdicere eidem promoto, ne ad alios ſacros aſcendat, quia facilius impeditur promovendus,
quam dejiciatur promotus, §. *ultim.* 15. *q.* 1. & notat 20
gloſſ. hic *in ver. Utatur*, Innocentius *n.* 1. *verſ. Nos dicimus*, Butr. & Abb. *in* 3. *notab. ſub num.* 2. Præſer-
tim vero, quia ut ait Navarr. *conſ.* 26. *n.* 2. *eod. tit.* 21
miniſtrat in ſuſceptis, qui ab uno Ordine ſacro ad alium aſcendit. Unde, ſi ex Sac. Congregatione licet Epiſcopo prohibere promoto, ne miniſtret, nulla eſt ratio, cur non item ei liceat prohibere, ne aſcendat, cum aſcendendo miniſtret,

DE TEMPORIBUS ORDINATIONUM

Lucius III. Archiepiſcopo Turonen.

CAPUT V.

AD aures noſtras pervenit, quod Religioſi quidam ad ſuperiores deſiderant Ordines promoveri, ſed Prælati eorum deſideriis contradicunt. Tuæ igitur quæſtioni taliter reſpondemus, quod honeſtius, & tutius eſt ſubjectis, debitam Præpoſitis obedientiam impendendo, in inferiori miniſterio deſervire, quam cum Præpoſitorum ſcandalo graduum appetere dignitatem. Nec eſt in hac parte ſubjectorum deſiderium confovendum: quoniam eſſe poteſt, quod Prælati eorum commiſſa ſecreta noverint, ex quibus conſtat eis, quod ſalva conſcientia nequeunt ſublimari; quia non in ſublimitate graduum, ſed in amplitudine charitatis acquiritur regnum Dei.

S U M M A R I U M.

1 R*Eligioſus contra prohibitionem Prælati ſui ordinari non debet.*

2 *Prælati Regulares poſſunt prohibere ſuis ſubditis etiam ob crimen occultum, ne aſcendant ad ſuperiores Ordines.* (*tur.*

3 *Prælatorum Regularium appellatione qui intelligan-*

4 *Prælatis Regularibus ex Concilio Tridentino an liceat extrajudicialiter criminoſis occultis non ſolum prohibere aſcenſum ad Ordines, & dignitates, ſed etiam eos ſuſpendere a jam ſuſceptis, & num. ſeqq. uſque in finem.*

5 *Intellectus* cap. Ex tenore ſupra eodem.
Epiſcopus de jure communi monere poteſt criminoſos occultos, ne ordinentur, ſed prohibere non debet, ibidem.

6 *Epiſcopi, & Prælati Regulares de jure communi non poterant ſuſpendere criminoſos occultos a ſuſceptis Ordinibus.*

Fagnan. in I. Lib. Decretal.

7 *Epiſcopus ex Concilio Tridentino poteſt ſuſpendere ſubditos ab Ordinibus, gradibus, & dignitatibus jam ſuſceptis, ex cauſa etiam occulta, & extrajudicialiter.*
Item a ſuſcipiendis, n. 9. *&* 12.

8 *Suſpenſio irrogatur ipſo jure ob manifeſtum crimen etiam non enorme.*

9 *Promotum qui poteſt dejicere, multo magis poteſt impedire promovendum.*

10 *Suſpenſus ab Ordinibus ſacris ſuſcipiendis cenſetur etiam ſuſpenſus a dignitatibus Ordinem ſacrum annexum habentibus.*

11 *Prooemii verba cauſam finalem importane.*
Dictio, Ut, *an cauſam finalem inducat, vel impulſivam, ibid. & n.* 15.

12 *Clericus ob occultum crimen ab Epiſcopo ſuſpenſis ab Ordinibus, & dignitatibus obtentis, vel obtinendis, appellare non licet.*

13 *Concilii. Tridentini decretum in c.* 1. *ſeſſ.* 14. *expenditur.*

14 *Prælatorum appellatione ex proprietate veniunt etiam Prælati Regulares.*

15 *Verba diſpoſitionis magis attendenda ſunt, quam præfationis.*

16 *Prælatus Regularis de jure communi majorem habet authoritatem quoad impediendam ſubditorum promotionem, quam Epiſcopus.*

17 *Regulares non habent velle, nec nolle.*

18 *Regularis magis tenetur obedire ſuo Prælato, quam Clericus ſecularis Epiſcopo.*

19 *Beneficia ſecularia ſunt perpetua; regularia vero manualia.*

20 *Regulares pro dignitatibus obtinendis debent aut eſſe Sacerdotes, aut in tali ætate, ut infra annum ad Sacerdotium promoveri valeant.*

21 *Regulares ſuſpenſi ob crimen occultum a ſuis Prælatis habent remedium recurſum ad Sedem Apoſtolicam.*

22 *Epiſcopo recuſante aliquem ordinare, quis ſtylus ſervetur in Dataria.*

23 *Religioſus non poteſt obtinere Prælationem abſque ſui Superioris licentia petita, & obtenta.*

1 AD *aures*. Religioſus contra prohibitionem Prælati ſui ordinari non debet. Hoc dicit. Communis diviſio. Secunda ibi, *Tue*.

2 Nota, Prælatos Regulares poſſe inhibere ſuis Religioſis, ne aſcendant ad ſuperiores Ordines, etiam ob
3 occultum crimen. Et Prælatorum, ſeu Præpoſitorum nomine hic intellige Abbates, vel Priores, *c. Ea qua*, *§. fin. de ſtat. Monach* vel Miniſtros, vel Cuſtodes, *c. Nimis prava, primo reſpon. in ver. Fidelitatem inf. de exceſſ. Pral.* vel Guardianos, vel alios, qui Religioſis præſunt, quoquo titulo nuncupentur; non enim eſt vis in nominibus, ut in *cap. Petitio infra de Procur.* ſecundum gloſſ. 1. hic, Hoſt. *in ver. Sed Prælati in princ.* Jo. Andr. *in ver. Præpoſitus n.* 2. Card. *in* 1. *notab.* Butr. *in fin.* & Abb. *itidem in fine*, qui Butrii lecturam de verbo ad verbum tranſtulit in ſuam.

4 QUÆRO, an hodie ſtante decreto Conc. Trid. *in c.* 1. *ſeſſ.* 14. liceat Prælatis Regularibus extrajudicialiter ob crimen occultum non tantum prohibere ſuis ſubditis aſcenſum ad Ordines, gradus, & dignitates; ſed etiam eos a jam ſusceptis ſuſpendere?

5 Pro clariori quæſtionis ſolutione præmittendum eſt primo, de jure communi quoad prohibitionem aſcenſus ad ſuperiores Ordines, eſſe differentiam inter Prælatos Regulares, & Epiſcopos; nam Prælati Regulares interdicere poterant ſuis ſubditis, ne promoverentur ad Ordines, etiam ob delictum occultum, ut eſt expreſſum in hoc capitulo, ibi: *Quoniam eſſe poteſt, quod Prælati eorum commiſſa ſecreta noverint, ex quibus conſtat eis, quod ſalva conſcientia nequeunt ſublimari*, & tenent in Summa hujus teat. Jo. Andr. Butr. Card. Abb & omnes, ut dictum eſt ſupra in principio. At vero Epiſcopi monere quidem poterant criminoſos occultos, ne ordinarentur, ſed prohibere non debebant, ut eſt caſus ſupra in *cap prox.* Qui textus cum ſtatuat contrarium ejus, quod hic deciditur, gloſſ. fin. ibi ad jura concilianda dat tres ſolutiones; ſed duæ ultimæ divinant. Primam autem ſequitur Innoc. hic *in princip.* videlicet quod textus noſter loquatur de Regulari; textus vero in *d. c. Prox.* de ſeculari. Et hæc ſolutio vera eſt, & communiter tenetur, ut dicam infra *n.* 18.

6 Præmittendum ſecundo, quoad ſuſpenſionem ab Ordinibus jam ſuſceptis ex juris communis diſpoſitione pari paſſu ambulare Epiſcopum, & Prælatum Regularem: neutri enim licebat ſuos ſubditos ſuſpendere extrajudicialiter, & ob crimen occultum, *c. fin. inf. eod. & d. cap. Prox. cum concord.* de quibus ibi per gloſſ. *in ver. Utatur*, & latius patebit infra *n.* 12.

7 Præmittendum tertio, ex decreto *d. c.* 1. *ſeſſ.* 14. fuiſſe attributam Epiſcopis facultatem prohibendi ſuis ſubditis aſcenſum ad alios Ordines quomodolibet, extrajudicialiter, & ex quacunque cauſa, etiam ob occultum crimen, ut ibi eſt expreſſum diſertis verbis. Atque ita hodie correctum eſt *c. Prox. ſupra eod.* Et Epiſcopi eandem habent facultatem quoad prohibendam ordinationem, quam habent Prælati Regulares ex hac Decretali.

Præmittendum eſt quarto, *in d. c.* 1. *ſeſſ.* 14. fuiſſe conceſſam Epiſcopis authoritatem etiam ſuſpendendi criminoſos occultos ab Ordinibus, ſeu gradibus, vel dignitatibus; nam etſi verba illa, *Ex quacunque cauſa, etiam ob occultum crimen, &c.* non ſint appoſita, niſi in priori parte *d. c.* 1. ubi agitur de interdictione; tamen cenſeri debent repetita etiam in ſequenti, ubi agitur de ſuſpenſione: tum quia Conc. ſub unica oratione, ac verborum ſtructura complectitur interdictionem a ſuſcipiendis, & dejectionem a ſuſceptis; ideoque cenſeri debet utrunque caſum æqualiter determinare, per regulam *l. Jam hoc jure, ff. de vulg. & pupill. l. fin. C. de ſent.* Dec. *in c. Novit num.* 56. *infra de judic.* tum quia alioquin Concilium in ſecunda parte nullam poteſtatem Epiſcopis attribuiſſet; nemini enim dubium eſſe poterat, quin ob crimen manifeſtum, & judicialiter liceret Epiſcopis Sacerdotes ſuſpendere, ut ſupra *in c. Prox.* ibi; *Si peccatum ejus eſſet publicum, degradaretur ab Ordine, quem ſuſcepit, & amplius non poſſet ad ſuperiores Ordines promoveri.* Et in *c. fin. infra eod.* cum multis ſimilibus.

Quinimo manifeſtum crimen propter ſcandalum ir- 8
rogat ipſo jure ſuſpenſionem, etiamſi alias non ſit enorme, ſecundum gloſſ. *in d. c. Ex tenore in ver. Utatur, verſ. Si mediocre*, & Anton. de Butr. *col.* 3. *verſ. Quædam ſunt delicta mediocria*, cujus verba ad literam tranſcribit Abbas *ſub n.* 3.

Quinto & ultimo præmittendum eſt, Epiſcopos in 9
vim *d. c.* 1. *ſeſſ.* 14. poſſe extrajudicialiter, & ob delictum occultum prohibere aſcenſum etiam ad gradus, & dignitates. Nam etſi litera illa non loquatur, niſi de interdictione aſcenſus ad Ordines; tamen idem dicendum in prohibitione promotionis ad gradus, & dignitates: Tum quia cum ex *d. c.* 1. poſſint jam promotum ab hujuſmodi gradibus, & dignitatibus dejicere; multo magis poſſunt impedire promovendum, *§. ult.* 15. *q.* 1. gloſſ *in d. c. Ex tenore in ver. Utatur in princ.* Nam turpius ejicitur, &c. *c. Quemadmodum de jurejuran.* gloſſ. *in d. §. ult. in ver. Dejiciunt*. Tum quia cum Epiſcopi ex *d. c.* 1. poſſint ob occultum crimen prohibere aſcenſum ad ſacros Ordines, poſſunt etiam in neceſſariam conſequentiam prohibere aſcenſum ad dignitates, quæ ſacros Ordines habet annexos, *c.* 1. *de ætat. & qualit. c. Cum in cunctis de elect. c. Licet Can. & c. Cum ex eod. tit. in* 6. Qui enim ob Epiſcopi prohibitionem non poſſunt ad ſacros Ordines promoveri, utique dignitates obtinere non poſſunt, ut colligitur ex Decreto Conc. Trid. in *c.* 4. *ſeſſ.* 22 *& c.* 12. *ſeſſ.* 24. ibi: [Neminem etiam deinceps ad dignitatem, &c. recipiant, niſi qui eo Ordine ſacro, aut ſit initiatus, quem illa dignitas requirit, aut in tali ætate, ut infra tempus a jure, & ab hac S. Synodo ſtatutum initiari valeat.]

Quibus ſuppoſitis, cum ex Concilio facultas Epiſco- 10
porum in duobus excedat facultatem, quam de jure habent Superiores Regulares. Primo ſcilicet, quia Epiſcopi impedire poſſunt extrajudicialiter promotionem criminoſi occulti etiam ad gradus, & dignitates; quod tamen non erat ita certum de Prælatis Regularibus, cum hoc capitulum non loquatur de promotione ad dignitates, ſed de promotione ad Ordines. Secundo, quia Epiſcopi ex Concilio ſuſpendere poſſunt criminoſum occultum ab Ordinibus, ſeu gradibus, & dignitatibus jam ſuſceptis, quod Prælatis Regular. non licebat, ut dictum eſt ſupra in ſecundo ſuppoſito; revocatur in dubium, an ejuſmodi facultates cenſeantur a Concilio attributæ etiam Prælatis Regularibus quoad eorum ſubditos.

Pro opinione negativa duo magis videntur urge- 11
re. Primum, quia ex verbis procemii ante *d. cap.* 1. videtur conſtare, Concilium in hac materia non cogitaſſe, niſi de Epiſcopis, ut ibi, *Cum proprium Epiſcoporum munus ſit ſubditorum omnium vitia redarguere.* Et ibi, *Monebunt propterea Epiſcopi ſuos Clericos.* Et clarius ibi, *Ut autem ipſi Epiſcopi id liberius exequi valeant, ſacroſancta Synodus hos, qui ſequuntur, Canones ſtatuendos duxit.* Quæ quidem verba ſatis indicant futuros Canones, ac præſertim primum immediate ſequentem nonniſi ad Epiſcopos pertinere; nam quæ dicuntur in procemio, cauſam finalem important, *leg. fin. ff. de hæredit. inſtitut.* præſertim ponderando dictionem, *Ut*, quæ ſimiliter importat cauſam finalem, ſecundum gloſſam primam, per illum textum in Clem *Ut ii de ætat. & qualit.* Hæc autem procemii ratio eſt adeo potens, ut ſicut corpus ab anima, ita diſpoſitio a ratione procemiali reguletur, Jaſ. *in l. Quadraginta col.* 2.

ta col. 2. ff. Ad Trebell. Gomeſ. *in reg. de annal. q. 1. n. 1. & 2.* Secundum, quia hæc materia videtur ſtricte accipienda ex tribus capitibus.

12 Primo, quia corrigit jus commune, ex cujus diſpoſitione poteſt quidem Prælatus Regular. interdicere ſubditis aſcenſum ad ſacros Ordines, etiam ob occultum crimen, ut hic deciditur; ſed non videtur poſſe illos ex occulta cauſa ſuſpendere ab Ordinibus, & dignitatibus jam ſuſceptis, cum id non reperiatur jure cautum, ut dictum eſt in ſecundo ſuppoſito, & tenet Innoc. in *cap. Ex tenore, ſub num.* 3. ibi, *A beneficio tamen non credimus eum debere abſtinere, ſup. eodem.* Et ita cenſuit Sacra Congregatio a Concilio fuiſſe correctam diſpoſitionem, *d. c. Ex tenore*, qua Epiſcopi prohibentur ſuos ſubditos ex occulta cauſa ſuſpendere, & ampliatam diſpoſitionem hujus Capituli, ita ut comprehendat quoſcunque Clericos ſeculares, etiam dignitates, vel beneficia, quibus annexus ſit Ordo, obtinentes, tam quoad facultatem prohibendi aſcenſum ad Ordines, quam etiam ſuſpendendi, ipſiſque poteſtatem appellandi ademptam eſſe.

Deinde, quia hæc materia eſt odioſa, & pœnalis, ideoque non extendenda extra caſum expreſſum, *cap. Pœna, de pœnit. diſt.* 1. *cap. In pœnis, & cap. Odia, de regul. jur. in* 6. *l.* 3. *in fin ff. de pravaricat.* gloſſ. *in c. fin. in ver. Ex vi juriſpatronatus*, quam ibi omnes ſequuntur, *de jurepatr.*

Ac denique, quia ſi Superiores Regulares haberent hanc liberam, & abſolutam poteſtatem prohibendi aſcenſum ad gradus, & dignitates, facile illa in electionibus abuti poſſent; ſæpe enim accideret, ut Prælati privarent ſubditos voce potius ob privatos animi affectus, quam ob conſcientiam delictorum, vel certe hoc metu libertatem electionis impedirent, contra *c. Cum terra, de elect. & c. Ubi periculum, §. Ceterum, eod. tit. in* 6. *cum concordan.* Unde ut hoc abſurdum vitetur, verba *d. cap.* 1. videntur preſſius accipienda, quam fieri poſſit, *l. Nam abſurdum, ff. de bon. lib* Mandoſ. *in reg* 8. *quæſt.* 4. *num.* 8. Ideoque hanc opinionem, etſi nihil allegent, videntur tenere recentiores, in *Manual. Prælator. q.* 23. *artic.* 22. *concl.* 3. ubi damnat conſuetudinem quarundam Religionum, in quibus Præſidentes in Capitulis generalibus privant ſubditos voce activa, nulla præcedente monitione, aut juris ordine ſervato.

13 Ceterum his non obſtantibus verius videtur facultatem *d. cap.* 1. etiam Prælatis Regularibus competere ex infra ſcriptis; nam verba illius Canonis æque conveniunt Prælatis Regularibus, atque Epiſcopis, ut ibi: *Cum tutius ſit ſubjecto debitam Propoſitis obedientiam impendendo*, & ibi: *Quam cum Propoſitorum ſcandalo*,
14 & ibi: *A ſuo Prælato*, ac demum ibi: *Contra ipſius Prælati voluntatem.* Quinimo ejuſmodi verba videntur magis convenire Superioribus Regularibus, cum ad literam deſumpta fuerit ex Conſtitutione Lucii III. de qua in hoc cap. quæ loquitur de Prælatis Regularibus tantum, non autem de Epiſcopis, ſecundum intellectum Innocentii, & communem, de quo infra *n.* 18. Nec videtur factum ſine myſterio, ut Concilium hoc quatuor vicibus uſum fuerit verbis illis, Prælati, ac Præpoſiti, nunquam autem verbo, Epiſcopi, ſeu Ordinarii, quemadmodum uti conſuevit, cum de illis
15 Epiſcopis, aut Ordinariis ſecularibus ſtatuere voluit. Qua ratione Navarr. *conſil* 42. *de tempor. ordinat.* vice verſa putavit, quamvis male, *dict. cap.* 1. procedere in Prælatis regularibus tantum, non autem in Epiſcopis.

Ideoque non obſtat, quod procœmium præcipue de Epiſcopis loquatur, nam adhuc magis attendenda ſunt verba clara diſpoſitionis, quam præfationis; ex his, quæ notat Gomez *in d. regul. de annal q.* 1. *n.* 7. *&* 8. ubi etiam reſpondet dictionem, *Ut*, aliquando non denotare cauſam finalem, ſed impulſivam, ex doctrina Ægidii *dec.* 632. ubi dicit, verba procœmii poſita in regula Gregorii XI. videlicet, ut honori Cardinalium deferatur, non cauſam finalem, ſed impulſivam inducere.

Et propterea, quamvis procœmium *d. c.* 1. declaret ſe ſtatuere ſequentes Canones, ad hoc ut Epiſcopi munus ſuum liberius exequi poſſint; tamen videmus in eadem ſeſſione extare aliquot Canones, qui non diſponunt, niſi de Regularibus, ut ſunt in ſpecie *cap.* 10. *&* 11. Unde ſequitur, ut quamvis Concilium principaliter ſtatuerit de Epiſcopis, tamen voluerit etiam Prælatos Regulares comprehendere.

Ad hæc ex diſpoſitione communis majorem autho- 16
ritatem habet Prælatus Regularis quoad impediendam ſubditorum promotionem, quam Epiſcopus. Quod patet, quia Epiſcopus non poteſt cuiquam prohibere aſcenſum ad Ordines ob occultum crimen, *Can. Erubeſcant*, 32. *diſt. c. Si tantum*, 6. *q.* 2. *c. Prox. ſup. eod.* & infra in *c. fin. c. Ex tue, de ſimon.* Prælatus autem Regularis etiam ob delictum occultum poteſt ſuo ſubdito Regulari aſcenſum prohibere, ut hic patet. Unde jus commune ampliorem poteſtatem in hac materia tribuat Prælatis Regularibus, quam Epiſcopis, non eſt credendum, Concilium per contrarium voluiſſe ampliorem facultatem attribuere Epiſcopis, quam Regularibus; ſed potius cenſendum voluiſſe adæquare amborum authoritatem, cum recipiat interpretationem paſſivam a jure communi, *l.* 2. *ubi not. C. de noxal.*

Sed & ratio illa Concilii, nempe quia honeſtius, ac tutius eſt ſubjecto debitam Præpoſitis obedientiam impendendo in inferiori miniſterio deſervire, quam cum Præpoſitorum ſcandalo graduum altiorum appetere dignitatem, æque viget in ſubditis Regularibus, atque in
ſecularibus. Imo Regularibus magis videtur convenire, 17
cum ipſi propriam voluntatem non habeant, *c. Si Religioſus, de elect in* 6 ubi dicitur: Religioſi arbitrium non ex ſua, eum velle, vel nolle non habeat; ſed ex illius, quem vice Dei ſupra caput ſuum poſuit, & cujus imperio ſe ſubjecit, voluntate dependet. Ad idem textus in *c. Nolo, & in c. Non dicatis*, 12. *q.* 2. *& in c. Quorundam, de elect. in* 6. *& in ult. de ſepult. eod lib.* Unde S. Bernardus relatus ab Hoſt. *in c. Prox. n.* 13 *ſup. eod. Qui curam*, inquit, *veſtri nobis ſemel commiſiſtis, quid amplius de vobis vos intromittitis?*

Et hæc ratio diverſitatis, cur Superior Regularis de jure communi poſſit interdicere aſcenſum ad ſacros Or-
dines, cum tamen id non poſſit Epiſcopus; nam pro- 18
pter ſolemne votum obedientiæ magis tenentur Religioſi obedire ſuis Prælatis Regularibus, quam Clerici ſeculares Epiſcopo, ſecundum Innocen. *hic in princ.* in illis verbis: *Hic de Regulari loquitur, qui non habet velle, nec nolle; ibi de ſeculari, qui non eſt ita ſtrictus in obedientia.* Et ſequitur hic Petr. de Anchar. *in* 1. *oppoſ. & in d. cap. prox.* gloſſ. fin. Hoſt. *num.* 13. Butr. & Abb. *col. ult.* ibi, *Secularis non poteſt prohiberi, Regularis ſic, quia non habet propriam voluntatem*, Jo. de Anan *nu.* 4. & gloſſ. *in d. cap. Ex tue, in ver. Subjecto, de Simon.* Et eſt communis ſolutio ad textum in *d. c. prox. ſupra eod.* ut ibi teſtatur Cardin. *num.* 1. *in tertia oppoſit.* quam dicit veram Jo. de Anan. *eod. num.* 4. & dictum eſt ſupra in primo ſuppoſito, & latius in *dict. c. approx. nu.* 11.

Nec ſolum ratione obedientiæ major ratio viget in ſub- 19
ditis Regularibus, ut poſſint interdici, ac ſuſpendi, quam in ſecularibus, ſed etiam ratione præjudicii; nam dignitates, ac beneficia, quæ a ſecularibus obtinentur, ſunt perpetua, *can. Precepta*, 55. *diſt. cap.* 1. *de Capell. Monach. in* 6. Felin. *in cap. Poſtulaſti, col.* 1. *&* 2. *de reſcrip.* Mill. *in repert. in ver. Beneficium*, *num.* 24. Achill. *deciſ.* 1. *num.* 4. *de offic. Vicar.* At Religioſi, præſertim clauſtrales, nequeunt in beneficiis perpetuari, ut dicit Frider. de Sen. *conſ.* 134. *Caſus talis eſt*, *num.* 1. *&* 4. & Hoſt. *in cap. ult. Qui Cler. vel voven.* & ſunt jura clara *in c. Cum ad Monaſterium, §. Tales, de ſtat. Monach. in c. Ad noſtram, & cap. Porrecta, de confirm. util. vel inutil.* & in Clem. 1. *verſ. Licet Priores, de ſupplen. neglig. Prælat.* cum ſuis concordant. Et S. Congr. ſæpius cenſuit eos non poſſe Eccleſiis præfici, niſi ad nutum amovibiles. Et illorum officia, & dignitates ex Conſtitutionibus omnium fere Religionum ſunt triennales. Quamobrem ſi Epiſcopus ex Concilio poteſt ſuſpendere ſubditos a dignitatibus, quas in titulum perpetuum obtinent; multo magis licebit Religioſo ſuſpendere ſubditum a dignitate, quam habet ad tempus, cum hoc ſit longe levioris præjudicii, ex notatis per Bart. *in l. fin. C. In quibus cauſis in integr. reſtit. non eſt neceſſ. & in l. Etiam, ff. De minor.* & in propoſito per Anchar. *hic in* 1. *oppoſ. verſ. Vel melius*, & Butr. *ibi n.* 35. *verſ. Vel ubi quis ratione dignitatis habet titulum.*

Accedit, quod Prælatus Regularis poteſt etiam ex occulta cauſa prohibere ſubdito aſcenſum ad ſacros Ordines

dines

dines, ut hic; Ergo poteſt etiam illi prohibere aſcenſum ad dignitates.

Probatur conſequentia dupliciter. Et primo, ex ratione expreſſa in hoc cap. quæ dum comprehendit etiam aſcenſum ad gradus, & dignitates, ibi, *Quoniam eſſe poteſt*, videtur propterea ampliare præcedentem diſpoſitionem, ut *l. Cum Pater*, *§. Dulciſſimie*, *ff. de leg.* 2.

20 Deinde, quia non poteſt eligi ad dignitates is, cui
aſcenſus ad ſacros Ordines eſt interdictus, *cap.* 1. *de poſtulat. Prælator. cap. Cum dilectus*, *de conſuet. cap. Si celebrat*, *de Cler. excommun miniſtr.* & tradit Innoc. *in d. cap. Prox. num.* 4. *ſup. eod.* Regulares enim, qui dignitates obtinere voluerint, debent aut eſſe Sacerdotes, aut ſaltem eſſe tales, ut infra annum ad Sacerdotium promoveri valeant, Clemen. 1. *§. Ceterum*, *de ſtat. Monach.* & Clemen. *Ut ii de ætat. & qualit.* a Trident. Concilio innovata in *cap.* 4. *ſeſſ.* 22. Sed Prælatus Regularis poteſt ſubdito interdicere aſcenſum ad ſacros Ordines, ut hic; Ergo etiam aſcenſum ad dignitates, quippe quæ obtineri non poſſunt ab eo, qui dines promoveri non poteſt, Silveſt. *in verſic. Electio*, 1. *quæſt.* 14. *numer.* 15. Quamobrem ceſsat abſurdum, quod Regulares abuti poterunt hac facultate in impedienda libertate electionum; tum quia illis nihil novi juris tribuitur, cum id jam habeant a jure communi ex ſupradictis; tum quia abuti non præſumuntur,
ut in hac Decretali, ibi, *Quoniam eſſe poteſt*; atque hic 21
notant Butr. & alii; tum denique quia ſi abuterentur, ſubditi haberent remedium recurſus ad Sedem Apoſtolicam,
cap. Ex literis, *de in integr. reſtit.* Ideoque cum olim de 22
hoc ipſo dubitatum eſſet quoad Epiſcopos: Sac. Congregatio re ad Gregorium XIII. delata, edidit deciſionem, quæ poſtea perpetuo obtinuit in Dataria, videlicet: Quotieſcunque Ordinarius recuſaverit quempiam ordinare, committendum eſſe Metropolitano, vel viciniori Epiſcopo, ut ab eodem Ordinario prius requirat, cur recuſaverit; quo cauſam legitimam non allegante, liceat illi eundem recuſatum ordinare.

Quod ipſum ſervandum erat quoad Regulares ex ju- 23
ris communis diſpoſitione; nam cum Religioſus non poſſet aſſumi ad Prælationem ſine ſui Superioris licentia petita, & obtenta, *c. Si Religioſus*, *de elect. lib.* 6. & Extravag. *Si Religioſus*, *eod. tit.* ſi Superior abſque juſta cauſa licentiam denegaſſet, non poterat cogi illam dare, niſi a Papa, ut in *d. c. Si Religioſus*, tradunt Archid. Joan. Mon. Joan. Andr. & alii.

DE TEMPORIBUS ORDINATIONUM.

Idem Lucius III.

C A P U T VI.

SI Archiepiſcopus obierit, & alter fuerit ordinandus: omnes Epiſcopi ejuſdem Provinciæ ad Sedem Metropolitanam conveniant, ut ab omnibus ordinetur. Reliqui vero Comprovinciales Epiſcopi (ſi neceſſe fuerit) ceteris conſentientibus, a tribus juſſu Archiepiſcopi poterunt ordinari: ſed melius eſt, ſi ipſe cum omnibus eum, qui dignus eſt, elegerit, & cuncti pariter Pontificem conſecraverint.

S U M M A R I U M.

1 *ARchiepiſcopus ab omnibus ſuffraganeis eſt conſecrandus; alias irrita eſt conſecratio, & numer.* 9.

2 *Epiſcopus ſuffraganeus conſecratus a tribus Epiſcopis Metropolitano jubente, & num.* 10.

Vel a Metropolitano cum duobus Epiſcopis, dicta num. 10.

Debent tamen omnes ſuffraganei conſentire expreſſe vel tacite, num. 11.

Alioquin conſecratus non recipit executionem, numero 12.

Declaratur, num. 15. *&* 16.

3 *Epiſcopi Comprovinciales tenentur una omnes convenire ad ſedem Metropolitanam pro conſecratione Archiepiſcopi.*

4 *Et quid poſt Concil. Trid. & num. ſeqq.*

5 *Suffraganei nec per ſe, nec per procuratorem extra Concilium Provinciale poſſunt accedere ad Metropolitanam Eccleſiam, & contraria conſuetudo ſublata eſt a Concilio Tridentino, etiamſi ſit immemorabilis, & n.* 7. *&* 8.

6 *Archiepiſcopus conſecrari non poteſt, niſi in Civitate Metropoli, Comprovincialibus ibi convenientibus.*

8 *Conſuetudine ſublata tanquam irrationabili, cenſetur ſublata etiam immemorabilis.*

13 *Archiepiſcopi juſſus in conſecratione ſuffraganei eſt actus juriſdictionis, non Ordinis.*

14 *Suffraganei defuncto Archiepiſcopo conſecrant Epiſcopum propria authoritate.*

15 *Archiepiſcopus in conſecratione Epiſcopi debet ſtare ſententia majoris partis ſuffraganeorum.*

16 *Sed ſi eam non ſequitur, nihilominus tenet conſecratio.*

17 *Quod omnes tangit, debet ab omnibus approbari.*

18 *Declaratur procedere in his, quæ competunt pluribus, ut ſingulis, non autem in his, quæ competunt pluribus, ut univerſis.*

S*I Archiepiſcopus.* Metropolitanus ab omnibus ſuffra- 1
ganeis conſecratur: Suffraganeus vero a tribus Metropolitano jubente. Hoc dicit: cum cap. ſeqq. Joan.
Andr. Bellam. Butr. Card. Anchar. & Jo. de Anan. ponit 2
duo dicta: ſecundum ibi, *Reliqui vero*.

Nota primo, ibi, *Ad Sedem Metropolitanam con-* 3
veniant, Comprovinciales Epiſcopos teneri una omnes convenire ad ſedem Metropolitanam pro conſecratione Archiepiſcopi. Concordant *c. Metropolitano* 63. *diſt. cap. ultim. in fin.* 51. *diſt.* & hic notat gloſſ. 2. Hoſtienſ. *num.* 1. *in verb. Omnes*, Butr. *in* 1. *notab.* Sed
nunquid diſpoſitio hujus tex. hac in parte ſublata fue- 4
rit a Concilio Tridentino *ſeſſ.* 24. *cap.* 2. quo cautum
eſt, ut Epiſcopi Comprovinciales prætextu cujuslibet 5
conſuetudinis ad Metropolitanam Eccleſiam impoſterum accedere inviti non compellantur: Reſpondeo non
videri ſublata, quia hoc caſu Comprovinciales non con- 6
veniunt ad Eccleſiam Metropolitanam prætextu conſuetudinis, ſed vigore juris communis, ut hic, & in præcitatis juribus. Unde quemadmodum tenentur illuc accedere ad celebrandum Provinciale Concilium, ut in *dict. cap.* 2. ita quoque ad conſecrandum Metropolitanum, qui conſecrari non poteſt, niſi in Civitate Metropoli, Comprovincialibus ibi convenien-
tibus, ut legitur in *dict. cap. ult. in fin.* 51. *diſt.* Alio- 7
qui eis accedere renuentibus, non eſſet, qui Archiepiſcopum conſecraret. Accedit, quod Concilium Tridentinum eo loco vix referri poteſt ad jus commune, cum particulares conſuetudines, quibus Epiſcopi Comprovinciales gravabantur onere accedendi ad ſedem Metropolitanam, ſuſtulerit tanquam abuſus, & corruptelas, ut Sac. Congregatio declaravit. Nam cum ex conſuetudine immemorabili Epiſcopus Hoſtunen. mitteret ad

Ec-

Eccleſiam Metropolitanam Surrenti quotannis procu-
ratorem Presbyterum, qui die 29. Junii horis veſpe-
rinis, Miſſæ, ac proceſſionibus feſtivitatis ejus diei
aſſiſteret: Sac. Congregatio dixit illum tali onere libe-
rari, cum ea hoc decreto ſuffraganei non ſolum ab
acceſſu perſonali, ſed etiam ab onere mittendi procu-
ratorem liberentur, cum verbum illud, *Accedere*, poſ-
8 ſit etiam intelligi per alium. Conſuetudinem vero im-
memorabilem in hoc viſam eſſe irrationabilem,
& ideo Concilium illius non maminiſſe, præſertim
cum nullo jure id cantum reperiatur, nec deceat; &
ideo in Concilio Tridentino hæ conſuetudines poſitæ
fuerint inter abuſus, & gravamina. Unde ſequitur,
ut ſub illa generali excluſione cujuſvis conſuetudinis,
cenſeatur etiam ſublata hæc immemorabilis, quia ut
irrationabilis excuſat, Covar. *lib.* 3. *var. reſol. c.* 13. *n.*
15. *verſ. Advertendum tamen erit*, Et hic junge, quæ
in propoſito adnotavi in *cap. Quoniam*, *num.* 57. *ſup. de
conſtitutionibus*.

9 Secundo, nota ibi, *Ut ab omnibus ordinetur*, Metro-
politanum, vel Primatem ab omnibus Epiſcopis ſuffra-
ganeis eſſe ordinandum, id eſt, conſecrandum, ut ex-
ponit gloſſ. 1. Innoc. *in ver. Ordinandus*, Hoſtienſ. *num.*
1. *in eod. verb.* Abb. Antiq. Joan. Andr. Butr. & omnes
in Summario textus: alias irrita eſt ordinatio, ut *cap.
Archiepiſcopus*, 66. *diſtinct.*

10 Tertio, nota ibi, *A tribus*, Suffraganeum a tribus
Epiſcopis eſſe conſecrandum, vel a Metropolitano cum
duobus Epiſcopis, ut in litera: debere tamen omnes
11 ſuffraganeos conſentire expreſſe vel ſaltem tacite; & ſa-
tis eſſe, ut non contradicant, vel ſi contradicant, nil
12 rationabile opponant, ſecundum Antonium de Butr. *hic
num.* 12. Alioqnin ſi conſecratio fieret vel uno ex eis con-
tempto, ſic conſecratus executionem non reciperet, ut
notat gloſſ. Joan. in *cap.* 1. *in ver. Poteſtas*, 64. *diſt.* &
Butr. *eod. num.* 12.

13 Quarto, nota ibi, *Juſſu Archiepiſcopi*, in conſecra-
tione ſuffraganei Archiepiſcopum non adeſſe neceſſario
ut conſecrantem, ſed ut jubentem, ut conſecratio fiat.
Et ſic ejus actus eſt potius juriſdictionis, quam Ordi-
14 nis, ut bene hic per Butr. *n.* 5. Metropolitano tamen vita
functo, ipſi Suffraganei Epiſcopum conſecrant propria
auctoritate, *c. Quia*, 64 *diſtin.* Innoc. *hic in verb. Juſſu*,
Abb. Antiq. *num.* 1. *in eod. verb.* Hoſtienſ. *numer.* 1. *poſt
med. in verb. Juſſu Archiepiſcopi*, Joan. Andr. *num.* 3. &
alii communiter.

Quinto, nota ibi, *Majori numero Metropolitanus* 15
conſentiat, diſcrepantibus ſententiis inter Epiſcopos Com-
provinciales, Archiepiſcopum ſtare debere ſententiæ ma-
joris partis, concordat *cap.* 1. 2. 3. *&* 4. 65. *diſtinct.*
Veruntamen, ſi eam non ſequitur, ſed minorem, te- 16
nebit ſententia Archiepiſcopi, ſecundum Innocent. *hic
in princip. in ver. Numero*. Quod verum eſt in negotio
conſecrationis Epiſcopi, de quo hic agitur: & eſt ra-
tio ſecundum Innocent. quia hic non requiritur con-
ſenſus Suffraganeorum tanquam ei tribuentium jus in
Epiſcopatu, ſed tanquam conſiliariorum, ſecus autem
eſt in aliis negotiis, ut in Concilio Provinciali, quia
prævalet ſententia Suffraganeorum, ut audita ſenten-
tia Congregationis Concilii declaravit Gregorius XIII.
ut plene ſcripſi in *cap. Sicut olim*, *in* 8. *q.* 33. *&* 34. *infra
de accuſat.*

In gloſſ. *in verb. Ab omnibus*, nota declarationem re- 17
gulæ, quæ habetur hic, & in *c. Quod omnes*, *de reg. jur.
lib.* 6. videlicet: Quod omnes tangit, debet ab omnibus
approbari. Procedit enim in privatis, ut dicit gloſſ. *in* 18
fin. id eſt in his, quæ competunt pluribus ut ſingulis, ut
in concedendo hauſtum aquæ, in quo debent omnes con-
venire, ad quos jus aquæ ſpectat, nec ſufficit major
pars, ut *l. In concedendo*, *ff. de aqua pluvia arcen.* ad idem
leg. ult. C. de auth. præſtand. l. Quicunque, *in fin. Cod. de
omni agro deſcr. lib.* 11. *l. Nam divus*, *ff. de adopt. cap.
Licet ergo*, 3. *q.* 1. Et adde, quod de conceſſione juris
paſcendi adnotavi in *c. Cum in cunctis*, *n.* 9. *de his*, *quæ
fiunt a major. par. capitul.* Secus vero in his, quæ compe-
tunt pluribus ut univerſis, ſeu ut Collegio, quia tunc ſuf-
ficit major pars, ut *l. Quod major*, *ff. ad municipal. & c.*
1. *de his*, *quæ fiunt a major. par. cap.* cum multis ſimili-
bus. Quam declarationem poſuit etiam Dyn. gloſſ. &
Doctores communiter in *dict. cap. Quod omnes*, gloſſ. 1.
in *cap. Cum omnes*, *de conſtitut.* ubi etiam Felin. *a num.*
15. & Dec. *n.* 5. Duenn. *reg.* 295.

DE TEMPORIBUS ORDINATIONUM.

Ex Concilio Arelaten.

CAPUT VII.

NEc Epiſcopi ſine Metropolitani permiſſu, nec Metropolitanus ſine tribus, vel duobus Epiſcopis Comprovincialibus præſumat Epiſcopum ordinare, ita ut alii Epiſcopi Comprovinciales admoneantur epiſtolis, ut ſe ſuo reſponſo ſignificent conſenſiſſe. Quod ſi inter partes aliqua dubitatio fuerit, majori numero Metropolitanus conſentiat.

SUMMARIUM.

1 *COnſecratio Epiſcopi a tribus ſaltem Epiſcopis facienda eſt.*
Et hoc eſt de ſubſtantia conſecrationis, *n.* 3. *& num. ſeqq. & n.* 9.
Nec eſt Epiſcopus, qui minus quam a tribus auctoritate etiam Metropolitani factus eſt Epiſcopus, *n.* 5.
2 *Quod ſi in Provincia non ſint tot Epiſcopi, vel unus ſolus, convocari debent vicinorum auxilia.*
4 *Conſecrationis Epiſcopi formam ab Apoſtolis introductam poteſt Papa immutare*, *& n.* 8. *& ſeqq.*
Et ſolus ordinando cenſetur diſpenſare, *n.* 10.
6 *Chorepiſcopi, qui ab uno fiunt Epiſcopo, non ſunt Epiſcopi.*
7 *Conſecrationem Epiſcopi unus Epiſcopus perficit, alii vero duo ſunt aſſiſtentes.*
8 *Diſpenſandum an ſit, ut in Provincia, in qua Epiſcoporum copia haberi non poteſt, loco duorum Epiſcoporum, qui conſecrationi Epiſcopi intereſſe debent, ſubrogentur duo Abbates, vel duo alii in dignitate Eccleſiaſtica conſtituti*, *& n.* 9. *&* 10.

NEc Epiſcopi. Summatum eſt ſupra in *c. Prox.* Ponit duo dicta. Secundum ibi, *Quod ſi.*

In textu ibi, *Sine tribus*, *vel duobus*. Nota conſecrationem Epiſcopi faciendam eſſe a tribus Epiſcopis, & non paucioribus: concordat *c.* 1. *c. Comprovinciales*, *& c. penult.* 64. *diſt. c. Porro*, 66. *diſt. c. Epiſcopus cum ordinatur*, 23. *diſt.* *& cap. Prox. ſup. eod.* & dum text. dicit, & Metropolitanum hoc poſſe cum tribus, intellige ipſo computato in numero trium; nam cum hoc fieri poſſit a tribus juſſu Archiepiſcopi, ut in præcitatis juribus, cur non poſſit fieri ab ipſomet Archiepiſcopo una cum duobus? Ideoque additum fuit in litera, *Vel duobus*, quod non erat in antiqua compilatione, ut advertit gloſſ. *hic in ver. Sine tribus*, Hoſt. *in princ. in eod. verb.* Jo. Andr. *n.* 2. *in ver. Comprovincialibus*, Butr.

Butr. n. 5. Anchar. *in* 1. *notab.* & refertur ab Anton. Au-
guſtio. *in* 1. *Compilat. Decret. in tit. de elect.* c. 4.
2 Quod ſi in Provincia non ſint tot Epiſcopi, vel unus
ſolus, convocentur vicinorum auxilia, ut *c. Pontifices*,
3 *7. quæſt.* 1. eſt enim de ſubſtantia conſecrationis, ut non a
paucioribus, quam a tribus Epiſcopis alius Epiſcopus
conſecretur, ut probatur in cap. præcedenti: nam textus
dicit, Epiſcopum, ſi neceſſe fuerit, poſſe conſecrari a
tribus Epiſcopis, ſed melius eſſe, ut a Metropolitano
una cum omnibus Epiſcopis Comprovincialibus conſecre-
tur: nam ſi eſt ad bene eſſe, ut conſecretur ab omnibus;
ergo eſt neceſſarium ſimpliciter, ut conſecretur a tribus,
4 & non paucioribus. Idipſum patet in *c. Porro*, *66. diſt.*
ubi traditur forma conſecrationis ab Apoſtolis introdu-
cta, quæ omnino ſervanda eſt, ut *cap. fin. infr. de Sacr.*
5 *non iteran.* & eſt expreſſum in Epiſtola Joannis Papæ III.
ad Epiſcopos Germaniæ, & Galliæ, quæ habetur *tom.* 2.
Concil. par. 3. *pag.* 205. *col.* 2. *litera D*, ubi ſic legitur:
*Omnia quoque maxima Concilia affirmant eum non eſſe
Epiſcopum, qui minus, quam a tribus Epiſcopis, autho-*
6 *ritate etiam Metropolitani fuerit factus Epiſcopus; ideo-
que illos, quos Chorepiſcopos vocatis, quia ab uno, ut au-
divimus, fiunt Epiſcopo, Epiſcopos non eſſe, nec aliquid
de Pontificali privilegio agere debere, perſpicuum eſt.* Hæc
ibi: & hic tenent gloſſ. *in verb. Sine tribus*, Hoſt. *num.* 1.
in ver. Præſumat, Joan. Andr. *n.* 3. Bellam. *num.* 2. Butr.
in 3. *notab.* & *num.* 11. Anchar. in *cap. præced. in* 3. *no-
tab.* Hoſtienſ. & communiter Canoniſtæ in *cap. unic. de*
7 *Sacr. Unct.* & ex Theolog. Cajetan. *in* 3. *par. q.* 67. *art* 6.
& alii, quos retuli in *cap. Requiſivit*, *num.* 86. *de Ordin.
ab Epiſc.* Unus tamen Epiſcopus totam perficit conſecra-
tionem, alii vero duo ſunt aſſiſtentes, ut *cap. Quod ſicut*,
§. Super eo, *ſupra de elect.* Hoſtienſ. *hic num* 1. *in fine*,
verſ. Ita quod, Joan. Andr. *num.* 4. Bellam. *num.* 3. Butr.
num. 12. & patet ex Pontificali Romano *in titul. de
conſecrat. electi in Epiſcopum*. An autem impoſitio li-
bri Evangeliorum ſit de ſubſtantia Ordinationis Epi-
ſcopi, ſcripſi in *cap. Requiſivit*, *numer.* 55. *de Ordin.
ab Epiſcop. in quæſt.* quam ibi latiſſime diſputavi, *An
Epiſcopatus ſit Ordo Sacramentalis*, *a numer.* 8. *uſque
ad num.* 94.
Ex facto quæſitum eſt, an in Provincia, in qua Epi- 8
ſcoporum copia haberi non poteſt, diſpenſandum ſit,
ut in loco duorum Epiſcoporum, qui conſecrationi
Epiſcopi intereſſe debent, ſubrogentur duo Abbates,
duove alii dignitates Eccleſiaſticas habentes.
In libris publicis Sacræ Congregationis Concilii hæc
reperi adnotata manu bon. mem. Cardinalis Alciati il-
lius Præfecti *ad ſeſſ.* 7. *cap* 9.
Conſecratio Epiſcopi neceſſario facienda eſt a tri- 9
bus Epiſcopis, *cap. Porro*, *66. diſt.* & eſt de ſubſtantia,
adeo ut a paucioribus facta conſecratio non teneat,
DD. in *cap. Nec Epiſcopi*, *de tempor. ordinat.* Poſſet ta-
men Papa immutare hanc formam tanquam traditam 10
ab Apoſtolis, Archid. *d. cap. Porro*, Gemin. quia non
eſt juris divini forma, Præpoſit. Card. *dict. cap. Porro*,
expenſius in *cap. Archiepiſcopus*, *66. diſt.* Item Papa ſo-
lus ordinando videtur diſpenſare ſuper tali forma,
Præpoſ. Card. *d. cap. Porro*. Sed ſi in Provincia non ad-
ſunt tot Epiſcopi, acceſſendi ſunt ex vicina Provin-
cia, *cap. Si forte*, *65. diſt.* Quod arguit in caſu neceſ-
ſitatis non eſſe adhibendos Abbates, ſed tantum Epi-
ſcopos ex vicinis. Idque ſenſit Abbas in *cap. Nec Epi-
ſcopi*, *de tempor. ordinat.* Conſuevit tamen in Curia di-
ſpenſari, & major pars Theologorum, qui conſulti
fuerunt, ſic reſponderunt faciendum. Et ita Pius V.
diſpenſavit. Hæc ibi.
Hodie in literis pro conſecratione Epiſcoporum in
Indiis apponitur clauſula infraſcripta, videlicet, Tibi
Presbytero, ut a quocunque maluetis Catholico An-
tiſtite gratiam, & communionem Sedis Apoſtolicæ ha-
bente, accitis, & in hoc illi aſſiſtentibus duabus, vel
tribus dignitatibus, munus conſecrationis recipere va-
leas, &c.

DE TEMPORIBUS ORDINATIORUM.

Innocentius III. Abbati, & Conven. Caroliloci.

CAPUT X.

EX parte veſtra noſtro fuit Apoſtolatui reſervatum, quod quidam Monachus veſter, ſe ad nigros Monachos transferens, & habitum eorum aſſumens, ad Sacerdotii Ordinem in ipſo habitu eſt promotus; unde quia dubitaſtis, utrum in aſſumpto taliter Ordine miniſtrare debeat: mandamus, quatenus (niſi canonicum aliud obviet) ipſum Monachum officium Sacerdotis libere exequi permittatis.

SI Monachus unius Ordinis in ſecundo Ordine, ad quem tranſivit, recepit Sacerdotium, ad primum Ordinem rediens, in eo libere miniſtrabit. Hoc dicit, Jo. Andr. & ſeq. Communis diviſio, ſecunda, ibi *Mandamus*:

Pro intellectu hujus textus, vide quod ſcripſi in *c. Conſultationi*, *num.* 6. *infr. de Apoſtatis*.

DE TEMPORIBUS ORDINATIONUM.

Idem Innocentius III. Mutinen. Epiſcopo, & Magiſtro H. Subdiacono noſtro.

CAPUT XIII.

LIteras veſtras recepimus ſuper innordinata ordinatione Imolenſis electi, quem Bononien. Epiſcopus præcedenti Sabbato in Diaconum, & ſequenti die Dominico (continuato jejunio) in Presbyterum ordinavit. In quo, quantum uterque deliquerit, evidenter intelligit, qui prudenter attendit. Si enim utrunque Ordinem eodem die conferre illi non licuit, pari non licuit ratione, unum Ordinem uno die, & alium altero (jejunio continuato) conferri: cum propter continua-
tio-

tionem jejunii fictione canonica, ſive mane diei Dominicæ trahatur ad Sabbatum, ſive veſpera Sabbati ad diem Dominicam referatur, profecto mane cum veſpera, ſeu veſpera cum mane, ad eundem diem pertinere dicetur. Nam ſi quantum ad hunc neceſſitatis articulum pertinet, mane ad unum diem, & veſpera referatur ad alium, cur eſſet continuatio jejunii neceſſaria, cum & Sabbato ante cœnam, & Dominica ante prandium, intelligantur eſſe jejuni? Præfatum itaque Bonon. Epiſcopum (ut puniatur in quo deliquit) a collatione Ordinum, Diaconii ſcilicet & Presbyterii: alterum vero ab executione officii ſacerdotalis tandiu volumus manere ſuſpenſos, donec de illis aliter diſponamus.

S U M M A R I U M.

1 *ORdines ſacri duo non poſſunt conferri eidem uno die, vel duobus continuato jejunio.*

2 *Ordinatus Diaconus in temporibus Quadrageſimæ poteſt anno ſequenti in eiſdem temporibus ordinari Sacerdos, licet Paſcha prævenerit.*

Annus integer judicio Eccleſiæ qui dicatur, ibid.

1 LIterat. Duo ſacri Ordines non poſſunt conferri eidem uno die, vel duobus continuato jejunio. Hoc dicit, ſecundum Joan. Andr. Butr. Card. & alios communiter. Concordat Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 23. *c.* 13. ibi: *Duo ſacri Ordines non eodem die etiam Regularibus conferantur, privilegiis, ac indultis conceſſis, non obſtantibus quibuſcunque.* Nec ſuper hoc diſpenſat Epiſcopus; imo punitur, ſi contrafecerit, etiam de mandato Metropolitani, ut in *c. Dilectus*, *infra eod.* Diſpenſat tamen ſuper anno interſtitii, quod debet intercedere a Subdiaconatu ad Diaconatum, & a Diaconatu ad Presbyteratum, ut in *d. c.* 13. ibi: *Promoti ad ſacrum Subdiaconatus Ordinem, ſi per annum ſaltem in eo non ſint verſati, ad altiorem gradum, niſi aliud Epiſcopo videatur, aſcendere non permittantur:* & in *c.* 14. immediate ſequenti, ubi diſponitur: *Ut qui ad Presbyteratus Ordinem aſſumuntur, hi ſint, qui in Diaconatu ad minus annum integrum, niſi ob Eccleſiæ utilitatem, ac neceſſitatem aliud Epiſcopo videretur, miniſtraverint.* Porro cum Concilium dicat, *Annum in-* 2
tegrum, hoc intelligas non de anno naturali, vel civili, ſecondum ea, quæ leguntur, & notantur in *l. Annicolus*, *l.* 2. *ff. de verbor. ſignific.* ſed de Eccleſiaſtico; ita ut ſi ordinatus Diaconus in quatuor temporibus Quadrageſimæ ordinetur Sacerdos in quatuor temporibus Quadrageſimæ anni ſequentis, annus dicatur integer judicio Eccleſiæ, licet Paſcha celerius advenerit, quam præcedens, ut ex ſententia S. Cong. dixi in *c. Ad noſtram*, *n.* 18. *v. Et confirmatur*, *infra de regul.*

DE TEMPORIBUS ORDINATIONUM.

Honorius III. Epiſcopo, & Archidiacono Legi. n.

C A P U T XIV.

VEl non eſt compos ſui Epiſcopus Conventren. vel nimis videtur a ſe ſcientiam repuliſſe, qui M. puerum latorem præſentium adhuc tredecim annorum contra ſacrorum Canonum inſtituta inordinate in Diaconum dicitur ordinaſſe, in ludibrium Ordinis Clericalis: & infrà. Diſcretioni veſtræ mandamus, quatenus ſi rem inveneritis ita eſſe, prædictum Epiſcopum a collatione Ordinum ſuſpendentes, ipſum ut eidem M. quem ab executione officii Diaconi uſque ad ætatem legitimam in injuriam ſuſpendimus ordinantis, provideat in Eccleſiaſtico beneficio competenti, per cenſuram Eccleſiaſticam compellatis.

S U M M A R I U M.

1 *ORdinans puerum tredecim annorum in Diaconum ſuſpenditur a collatione Ordinum, & Ordinatus ab ipſius executione uſque ad ætatem legitimam, & n.* 10.

2 *Furioſus, ſeu fatuus, vel idiota præſumitur, qui venit contra jura.*

3 *Mentis indiſcretio ex operibus cognoſcitur.*

4 *Ordinans Clericum ad ſacros ante ætatem legitimam non eſt ipſo jure a collatione Ordinum ſuſpenſus, ſed ſuſpendendus.*

5 *Puniendus eſt quis in eo, in quo peccavit.*

6 *Ordinans Clericum ætate inhabilem ad unum ex ſacris Ordinibus, an ſuſpendatur a collatione omnium.*

7 *Ordinatus ante ætatem legitimam, aut extra tempora characterem recipit.*

8 *Ordo Presbyteratus non requirit uſum rationis ex neceſſitate Sacramenti; Ordo Epiſcopalis ſecus.*

9 *Suſpenſus ab Ordine an ſit inhabilis ad beneficium obtinendum.*

10 *Ordinatus ad ſacros ante ætatem a jure præfixam, an ſit ipſo jure ſuſpenſus, an vero ſuſpendendus ab illorum executione.*

11 *Et quid poſt Conſtitutionem Pii II. Anne, ſi celebret, irregularitatem incurrat, & num.* 42.

12 *Conſtitutio Sixti V. contra Epiſcopos in Ordinum collatione peccantes redacta eſt per Clem. VIII. ad terminos juris, Bullæ Pii II. Concilii Tridentini, excepto c. Simoniæ.*

13 *Ordinati ad ſacros extra tempora, vel ante ætatem legitimam, aut ſine literis dimiſſoriis, ex Bulla Pii II. an ſint perpetuo ſuſpenſi.*

14 *Irregularis efficitur promotus ante ætatem ad unum ex ſacris Ordinibus, etiamſi miniſtret in majoribus in legitima ætate ſuſceptis.*

15 *Niſi ignoranter hoc fecerit.*

16 *Suſpenſus a collatione certi Ordinis, an ſit etiam jam ſuſpenſus a collatione Ordinis ſuperioris, vel inferioris.*

17 *Epiſcopus a collatione Ordinum ſuſpenſus, ſi illos conferat, an efficiatur irregularis, & num. ſeqq. uſque ad n.* 42.

18 *Interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ irregularitatem incurrit, ſi Miſſam celebret in ipſa Eccleſia.*

19 *Secus ſi in privato Oratorio, vel Altari viatico.*

20 *Epiſcopus a Pontificalibus ſuſpenſus Miſſam celebrando in apparatu Pontificali non fit irregularis. Contrarium, n.* 36.

21 *Suſpenſionem violans, ad hoc ut contrahat irregularitatem, requiritur, ut actus, a quo eſt ſuſpenſus,*

ſpenſus, ſit proprius alicujus Ordinis, & n. ſeqq. Item requiritur, ut actum illum exerceat tanquam Miniſter, n. 28.

22 *Intellectus* cap. 1. de re judic. & de ſent. excomm. lib. 6. *& n. 28.*

23 *Suſpenſus non ſit irregularis abſolvendo ab excommunicatione, niſi hæc faciat tanquam Sacerdos, & cum ſolemnitate.*

24 *Collatio beneficii non eſt actus Ordinis, ſed juriſdictionis.*

25 *Epiſcopus a collatione beneficiorum ſuſpenſus, ſi illa conferat, in irregularitatem non incidit.*

26 *Suſpenſus ab officio prædicandi, ſi contraveniat, an efficiatur irregularis.*

27 *Prædicationis officium an ſit annexum Ordini Diaconatus,*

29 *Epiſcopatus eſt vere, & proprie Ordo Sacramentalis.*

30 *Ordines conferre eſt principalis actus Ordinis Epiſcopalis.*

31 *Suſpenſio a collatione Ordinum eſt vere, & propria cenſura Eccleſiaſtica.*

32 *Epiſcopus ſuſpenſus a collatione Ordinum an fiat irregularis, ſi minores Ordines conferat.*

33 *Suſpenſus ab Ordine, an per exercitium ſolemne minorum Ordinum irregularitatem incurrat.*

34 *Ordinum minorum, & primæ tonſuræ ordinarius miniſter eſt ſolus Epiſcopus, & n. ſeqq.*

35 *Epiſcopus a collatione Ordinum ſuſpenſus, an efficiatur irregularis conferendo primam tonſuram.*

36 *Pontificalia, quamvis non ſint de ſubſtantia Pontificalis officii, ſunt tamen actus peculiaris Ordinis Epiſcopalis.*

37 *Epiſcopus ſuſpenſus, ſi ſolemniter benedicat, irregularis efficitur.*

38 *Benedictio ſolemnis eſt Ordinis Epiſcopalis.*

39 *Irregularitas inducitur ex violatione ſuſpenſionis non ſolum per actum alicui Ordini competentem jure divino, ſed etiam jure Eccleſiaſtico.*

40 *Epiſcopus ſuſpenſus a collatione Ordinum, an ſit ſuſpenſus a collatione tonſuræ.*

41 *Irregularitas non inducitur, niſi in caſibus in jure expreſſis.*

42 *Epiſcopus a collatione Ordinum ſuſpenſus, ſi Miſſam celebret, an efficiatur irregularis, & num. ſeqq. uſque in finem.*

43 *Suſpenſus a Deo quoad ſe propter peccatum, non autem a Canone niſi per approbationem, miniſtrando irregularitatem non incurrit.*

44 *Epiſcopus ſuſpenſus ab Ordinibus conferendis non poteſt abſolvere ſubditum a ſuſpenſione, de qua in c. 1. de re judic. lib. 6.*

45 *Suſpenſio ab actu Ordinis Epiſcopalis non includit ſuſpenſionem ab actu Ordinum inferiorum.*

1 V*El non eſt compos*. Ordinans puerum tredecim annorum in Diaconum ſuſpenditur a collatione Ordinum, & Ordinatus ab ipſius executione uſque ad ætatem legitimam. Hoc dicit. Et quamvis loquatur de Ordinato in Diaconum; idem tamen dicen-
2 dum de Ordinato in Subdiaconum, ſecundum Hoſt. Joan. Andr. & Card. per jura allegata in gloſſa ſecunda. Dividitur in duas partes. Primo narrat factum. Quod ſecundo puniri præcipit, ſi eſt verum, ibi, *Diſcretioni*.

3 Nota primo, ibi, *Compos ſui, &c.* venientem contra jura furioſum fore præſumendum, ſeu fatuum, vel idiotam omnimodo, ſecundum Collect. *in princip.* ad idem textus in c. *Si homo*, 27. q. 1. Et quod dixi, furioſum, ſeu fatuum, intellige, id eſt, in diſcretiva, ſecundum Abb. Antiq. & Joan. Andr. qui ex litera colligunt mentis indiſcretionem ex operibus cognoſci. Alioquin ſi intelligeretur de totali dementia, ordinatio non eſſet punibilis, *l. Divus, ff. de offic. Præſid. l. penul. ff. ad l. Pomp. de p. l. Infans, ff. ad l. Cor. de ſicar.* Clem. *Si furioſus*, cum ibi notatis per gloſſ. 1. & Doctor. *de homic.* Et eſt ſimile in *l. 2. ff. de inoffic. teſtam.* ibi, *Quaſi non ſanæ mentis fuerint*; & hoc dicitur, non quaſi vere furioſus, vel demens teſtatus ſit, ſed recte quidem fecerit teſtamentum, ſed non ex officio pietatis.

Secundo, nota ibi, *Suſpendentes*, Epiſcopum ordinantem ad ſacros Ordines Clericum ætate inhabilem, quamvis non ſit ipſo jure ſuſpenſus; eſſe tamen ſuſpendendum a collatione Ordinum, ut ſcilicet in eo puniatur, in quo peccavit, *c. Qui & divinis, & c. De viro*, 12. q. 2. *Revertimini*, 16. q. 1. & ſupra *c. Prox.* & 4
notat gloſſ. *hic in ver. Suſpendentes*, Hoſt. *n. 4. in eod.* 5
ver. & Butr. *n. 3. in 2. notab.* Et quamvis non peccaverit, 6
niſi in collatione unius Ordinis; tamen punitur pœna ſuſpenſionis a collatione omnium, cum litera loquatur de Ordinibus indiſtincte, ut per Collect. *n. 5.* Butr. *n. 7.* & Card. *in 2. q.* Silveſt. *in ver. Suſpenſio, n. 5. verſ. Et ſimiliter, ſi ſit a collatione Ordinum*: idque propter duo, ſecundum Hoſt. Primo ſcilicet propter quantitatem exceſſus, id eſt gravitatem, vel forte, quia Ordinatus in Diaconum in decimo tertio anno multum diſtabat ab anno vigeſimo quinto, qui tunc temporis requirebatur ad Ordinem Diaconatus, c. *Placuit*, c. *Qui Epiſcopus*, c. *In ſingulis*, & c. *Quicunque*, 77. *diſt.* deinde, ut cæteri a ſimilibus deterreantur, ut in *cap. 1. de transl. Epiſc.* licet contrariam opinionem, id eſt Epiſcopum non eſſe ſuſpenſum, niſi a collatione Ordinis male collati, pluribus tueatur Gemin. in *c. Eus, col. 3. verſ. Ego tenui opinionem*, Archid. *de tempor. ordin. lib. 6.*

7 Tertio, nota ibi, *Ab executione*, defectum ætatis in Ordinato non impedire impreſſionem characteris. Et de hoc eſt caſus hic, ſecundum Compoſtell. & Abb. Antiq. *in prin.* Idem tenet gloſſ. *in verb. Ætate*, Innoc. *n. 1. in eod. verb.* dicens, ætatem non eſſe de ſubſtantia, Hoſt. *n. 6. ibidem in ver. Ætate*, Collect. *n. 2. in ver. Ab executione*, Bellarm. *n. 2. in 3. q.* Butr. *n. 4. in 3. notab.* Card. *in 4. notab.* Et eſt ſimile in tempore. Nam Ordinatus ad ſacros extra tempora a jure ſtatuta Ordinem recipit, ut in *c. Conſultationi, infra eod.*

8 Procedit autem ſupradicta concluſio, etiamſi Ordines conferantur infanti, quia uſus rationis in Sacramentis, in quibus non requiritur actus ſuſcipientis, ſed aliqua poteſtas ſpiritualis divinitus datur, ut in ſacra Ordinatione, non eſt ex neceſſitate ſacramenti, ſed tantum neceſſitate præcepti, c. 1. *de Cler. per ſalt. prom.* & poſt S. Thomam, S. Bonavent. Scotum, & alios ſcripſi in *c. Superinordinata, n. 36. & ſeqq. infra de præben.* Unde puer poſt baptiſmum in cunis ordinatus etiam in Preſbyterum, characterem recipit, ut tenent Hugo, Archid. Turrecrem. & Præpoſ. in *c. Subdiaconus*, 77. *diſt.* Hoſt. *hic n. 6. verſ. Adeo quod etiam puer in cunis*, & Collect. *n. 2.* & eſt ad hoc argumentum optimum in *c. Majores, §. penult. & fin. infra de Baptiſ.* Licet ſecus ſit in Ordine Epiſcopali, in quo ex neceſſitate conſecrationis requiritur actus ſuſcipientis curam paſtoralem, & ſic uſus rationis, ut reprobata Hugonis, & Archidiaconi opinione, dixi in prædicta decretali, *Superinordinata, n. 38.*

9 Quarto, nota ſecundum Anton. de Butr. *n. 6.* ſuſpenſum ab Ordine non eſſe inhabilem ad beneficium obtinendum; quod efficaciter probatur ſic; nam Pontifex ſuſpendit puerum tredecim annorum a Subdiaconatu uſque ad legitimam ætatem; & tamen præcipit, ut ei provideatur de competenti beneficio Eccleſiaſtico. In contrarium, c. *Si celebrat, infra de Cler. excomm. miniſtr.* In ſuſpenſo ab homine, vide textum in *c. Cum bona*, cum gloſſ. *in verb. Suſpenſi, infra de ætat. & qualit.*

Ultimo, nota ibi, *Suſpendimus*, promotum ad ſacros Ordines ante ætatem a ſacris Canonibus præfinitam, ſuſpendi ab illorum executione quouſque ad ætatem legitimam pervenerit. Simile in *c. Ex ratione, infra de ætat. & qualit.* ubi ſuſpenditur adminiſtratio talibus conceſſa uſque ad legitimam ætatem.

10 Sed Quæro, an ſic Ordinatus ſit ipſo jure ſuſpenſus, vel ſuſpendendus.

Doctores non conveniunt; nam Compoſtell. & poſt eum Abb. Antiq. *hic in princ.* tenent eſſe ipſo jure ſuſpenſum, aſſerentes de hoc eſſe caſum hic.

Sed gloſſa *in verb. Ætatem*, item gloſ. *penult. in Clem. fin. de ætat. & qualit.* ſentit eſſe ſuſpendendum, & ſic recipere Ordinem non tantum quoad characterem, ſed etiam quoad executionem, niſi ſuſpendatur. Et hoc placet Raym. *in ſumm. de ætat. & qualit. §. Pœna cujus, in princ.* Archidiac. in *c. Placuit*, 77. *diſt.* & Henr. Boich in *c. Conſultationi, §. Si propter defectum, infra eod.* cum quibus tranſeunt hic Bellarm. *n. 2. in 3. q.* Butr. *n. 4. in 3. notab. & n. 22.*

& num.22. in ult.quæſt. Cardin. in 4.quæſt. Joan.de Anan. in
prin. verſ. An autem iſte minor, Rebuff. in prax. benefic p.2.
tit. de Cler. ad ſacros Ordines male prom. gloſſ.2. num.8. Na-
varr. conſ.39. num.3. hoc titulo, & Covarr. in Clem. Si furio-
ſus, par.1. § 1. num.4. Et ita dixerunt fere omnes, ut idem
Navarr. teſtatur in Man. cap. 27. num. 155. verſic. Decla-
ratio prima, qui etiam in hanc ſententiam citat Sanctum
Antoninum in 3. par. tit.14. cap. 16. & Major. in 4. diſt.
24. q. 1. Moventur, quia litera dicit, ſuſpendimus, non
autem, ſuſpenſum nunciamus. Idem notatur in cap. Pla-
cuit, 77. diſt.

11 Verum hodie prima opinio Compoſtellani, & Abbatis
Antiqui eſt canonizata in Conſtitutione Pii II. quæ inci-
pit, Cum ex ſacrorum, in Bullar. tom.1. pag.319. qua ſta-
tuitur, ut qui ad aliquem ex ſacris Ordinibus ante ætatem
legitimam ſe fecerint promoveri, a ſuorum Ordinum exe-
cutione ipſo jure ſuſpenſi ſint; & ſi hujuſmodi ſuſpenſio-
ne durante, in eiſdem Ordinibus miniſtrare præſumpſe-
rint, eo ipſo irregularitatem incurrant, & ultra alias pœnas
beneficiis Eccleſiaſticis poſſint jure privari. Et pœna irre-
gularitatis forte adjecta fuit propter opinionem Joannis de
ſancto Georgio, qui tenuit, ordinatum ante ætatem le-
gitimam, licet non debeat celebrare, tamen ſi celebret,
non incurrere irregularitatem, cum hoc non reperiatur
jure cautum, c. Is qui, de ſentent. excomm. lib.6. & ſequitur
Gemin. in cap. Eos, col.4 in princ. verſ. Per prædicta infert,
12 & ibi etiam Franc. verſ. Ex quo infertur, de tempor. ord. lib.
eod. Omitto conſtitutionem Sixti V. incipien. Sanctum,
& ſalutare, contra Epiſcopos in Ordinum collatione
peccantes, in Bullar. tom.2. pag.651. quoniam illa Con-
ſtitutio, præterquam quod ad ſimoniace ordinantes, &
ordinatos, reducta fuit per Clem. VIII. ad terminos ju-
ris Conſtitutionis Pii II. & Concilii Tridentini, ut in
Extrav. incipien. Romanum Pontificem, in Bullar. tom.3.
pag. 54.

13 Sed remanet dubium, an ſuſpenſio, de qua in Conſtitu-
tione Pii II. ſit perpetua, vel potius temporalis uſque ad
ætatem legitimam, ut ſic Conſtitutio accipiat interpreta-
tionem paſſivam ab hac Decretali, juxta regulam lib.2. &
ibi Bart. C. de nexal.

Exiſtimo eſſe perpetuam, quandiu ordinatus abſolutio-
nem non obtinuerit; quia cum ſit ſimplex, & indetermi-
nata, non eſt noſtrum eam limitare ad certum tempus;
nam jura, ubi volunt ſuſpenſionem eſſe temporalem, id ſo-
lent exprimere, ut in cap. Eos, de tempor. ordin. lib.6. cum
aliis allegatis per gloſſ. in Clem. fin. in verſ. Suſpenſi, de pœ-
nis, & per Franc. in cap.1. num.6. de re judic. lib. 6. Unde
& Pius II. ſi voluiſſet ſuam ſuſpenſionem durare tantum-
modo uſque ad ætatem legitimam, hoc expreſſiſſet, ſicut
expreſſit Honorius III. in hac Decretali, arg. cap.2. verſ.
Unde ſi circa tranſlationem, ſup. de tranſlat. Epiſc. & cap.
Audientiam, infra de decim. Præterea Conſtitutio ſub
unica determinatione, & verborum ſtructura decernit ſu-
ſpenſos eſſe ipſo jure ordinatos extra tempora ante æta-
tem legitimam, & abſque literis dimiſſoriis. Sed ordi-
nati in primo, & tertio caſu abſque dubio ſunt ſuſpenſi,
quandiu abſolutionem non obtinuerint; Ergo & ordina-
ti in ſecundo, quia una determinatio reſpiciens plura de-
terminabilia debet illa æqualiter determinare, l. fin. & ibi
Bart. C. de ſentent. l. Quamvis, C. de impuber. & aliis ſubſti-
tut. l. Jam hoc jure. § fin. ff. de vulg. & pupill. Decius in cap.
Novit, num.56. infra de judic.

14 Ac demum cum Conſtitutio ſtatuat, ut promotus ad ali-
quem ex ſacris Ordinibus ante ætatem legitimam, ſi du-
rante ſuſpenſione in eiſdem Ordinibus miniſtraverit, irre-
gularitatem incurrat; ponderanda ſunt illa verba, Ad ali-
quem, nec non illa, In eiſdem, quæ important, ut promo-
tus ante ætatem ad unum ex ſacris Ordinibus in irregula-
ritatem incidat etiam miniſtrando in aliis majoribus in le-
gitima ætate ſuſceptis; Ergo per ſupervenientiam legitimæ
ætatis ſuſpenſio non expiravit; nam ſi expiraſſet, utique
miniſtrando non efficeretur irregularis. Et hanc partem,
licet nihil adducant, tenent Rebuff. in praxi benef. part.2.
tit. de Cler. ad ſacros Ordines male promotis, gloſſ.4. num.3,
& Toletus in ſumma lib. 1. cap.71.

15 Ceterum ſi quis credens ſe eſſe in legitima ætate conſti-
tutum, teſtimonio parentum deceptus ſe faceret ad ſacros
Ordines promoveri, & in eis bona fide miniſtraret, non
incurreret irregularitatem, quia Conſtitutio hac in parte
loquitur per illa verba, Temere præſumpſerit, quæ dolum,
& temeritatem requirunt, ſecundum Cardin. in Clem. 1.
qu.38. de privil. & ita ex facto reſpondit Navarr. conſil.8.
incipien. Quæſitum eſt, hoc titulo, licet dicat Conſtitu-
tionem Pii II. quæ imponit pœnam ſuſpenſionis ordina-
to ante legitimam ætatem, loqui per verbum, Præſum-
pſerit. Quod non eſt verum, quia Conſtitutio, qua par-
te imponit pœnam ſuſpenſionis, loquitur ſimpliciter de
illis, qui ante ætatem ſe fecerint promoveri; nec uti-
tur verbo, Præſumpſerint, niſi in ſecunda parte, ubi
imponit pœnam irregularitatis. Hoc ipſum tenet idem
Navarr. in Man. cap. 27. num. 155. verſ. Declaratio
prima, & fuſius in cap. Accepta, in octava oppoſitione,
num. 34. de reſtit. ſpoliat. Conferunt notata per Joan.
Andr. in cap. Eos, num.1. in gloſſ. Sed nunquid, hoc titul.
lib. 6.

An autem ordinatus ad ſacros Ordines ante annum de-
cimumquartum teneatur continere, necne, plene examino
poſt gloſſ.2. in cap. un. infra de Cler. per ſalt. prom.

Secundo QUÆRO, an ſuſpenſus a collatione Ordinis 16
Diaconatus ſit etiam ſuſpenſus a collatione Presbyteratus,
& e converſo.

Videtur prima facie non eſſe ſuſpenſus, per textum in
cap. Si qui Epiſcopi, 1. quæſt.1. ibi, Nec illi unquam Sacra-
mento intererunt, quod neglecto divino judicio immerita
præſtiterunt. Et hoc videtur ſentire ibi gloſ. penult. dum
ait, ordinantem eſſe puniendum in eo, in quo deliquit,
& ſic in collatione Ordinis Diaconatus duntaxat, per jura
ibi allegata.

Sed dicendum eſt, ſuſpenſum a collatione certi alicujus
Ordinis, puta Diaconatus, non eſſe ſuſpenſum a collatio-
ne minoris, cap. Qualis, 25. diſt. cap. Nonne, de præſumpt.
cap. In pœnis, de regular. & regul. Odia, eod. tit. lib.6.
Majorem vero, ideſt, Presbyteratum, conferre non pot-
erit, quia ſi quod minus eſt interdicitur, ergo & quod
majus eſt, cap. Quod ſicut, §. Propterea, ſupra de elect.
Et quia, quamvis in ipſo majori non deliquerit; fecit
tamen ſe indignum delinquendo in minori, per l. Cupa-
cto, ff. de ſerv. exportan. & cap. 1. infr. de Ordin. ab Epiſc.
Ita Hoſt. hic num 4. verſ. Nunquid vero interim, Joan.
Andr. num. 11. Bellam. num 2. & Butr. num.11. Silveſt.
in ver. Suſpenſio, num.5, verſ. Et ſi ſit a collatione inferio-
ris Ordinis.

Tertio QUÆRO, an Epiſcopus a collatione Ordinum 17
ſuſpenſus, ut hic, ſi Ordines conferat, efficiatur irregu-
laris.

Negant Gemin. in cap. Eos, col.4. poſt princ. verſ. Et per
prædicta infert, & Philip. Franc. ibid. num.5. verſ. Secun-
do infertur, de tempor. ordin. lib. 6. Allegant Joannem
de S. Georgio, & Specul. in tit. 3. de diſpenſat. § Juxta,
ver. Quid ſi quis. Sed certe Specul. ibi tantum dicit ſuſpen-
ſum ab ingreſſu Eccleſiæ non fieri irregularem celebrando, 18
quia etiam extra Eccleſiam celebratur, cap. Concedimus,
de conſecr. diſt.1. Quod hodie eſt expeditum in cap. Is cui,
de ſentent. excomm. lib. 6. ubi patet ſuſpenſum ab ingreſſu
Eccleſiæ irregularem fieri, ſi exerceat ea, quæ ſunt Or-
dinis, in ipſa Eccleſia. Et ex illa litera infert gloſſ.3. ſecus 19
eſſe, ſi extra eam ſub aere, ſub tentorio, vel in domo pri-
vata celebret, vel concelebret, forte celebrantibus cum
Altari viatico, ut in cap. In his, de privil. & cap. ult. eod.
tit. lib.6. quia irregularis non erit. Et in additione allegat
Innoc. & Hoſtienſem idem tenentes in cap. Sacro, de ſent.
excomm. & Specul. loco cit. Idem tenet Abb. in cap. Cum di-
lectus, num.20. verſ. Aut eſt alicui interdictus, de conſuetud.
& Marian. Socin. in cap. Ad audientiam, num.130. de ho- 20
micid. Pro opinione tamen Geminiani, & Franchi facit,
quia Epiſcopus a Pontificalibus ſuſpenſus, ſi Miſſam ce-
lebret in apparatu Pontificali, irregularitatem non incur-
rit, ut firmat Innoc. in cap. Cum medicinalis, in ver. A
divinis, de ſentent. excomm. lib.6. Specul. in d. §. Juxta,
verſ. Quid ſi Epiſcopus a Pontificalibus ſit ſuſpenſus, Marian.
Socin. in d. cap. Ad audientiam, num. 129. S. Antonin.
3. par. titul 28. de ſuſpen. cap 4. poſt med. Hoſtien. Archid.
Abb. & alii apud Silveſt. in ver. Suſpenſio, num.4. ver. Cum
autem ſuſpenſio.

Contrariam opinionem, ideſt, Epiſcopum ſuſpenſum a
collatione Ordinum incidere in irregularitatem, ſi Ordines
conferat, tenet idem Silveſt. in eod. ver. n.4. ver. Et ſimili-
ter, ſi ſit a collatione Ordinum, juncto verſic. Et in omnibus
prædictis. Pro ſolutione quæſtionis obſervandum eſt duo 21
copulative requiri ad hoc, ut quis ex violatione ſuſpenſio-
nis efficiatur irregularis.

Primo enim requiritur, ut actus, a quo eſt ſuſpenſus,
ſit pro-

ſit proprius alicujus Ordinis. Et hoc pro regula conſtituunt
Abb. *in dict. cap. Cum dilectus*, *num. 17. de conſuetud.* Fe-
lin. *in cap. Apoſtolicæ*, *num. 13. de except.* Sanctus An-
toninus *in 3. par. tit. 29. de ſuſpen. cap. 1. in fin.* Angel.
22 *in ver. Suſpenſio tertio*, *num. 1.* Silveſt. *in eodem ver. num. 4.*
qu. 5. ubi ait, ſuſpenſum ab eo, quod non pertinet ad
actum alicujus Ordinis, ſi contra faciat; non eſſe irre-
gularem, ſed alio modo eſſe puniendum. Et jura in *cap.*
Cum æterni, *de ſentent. & re judic. lib. 6.* & *in cap. Cum*
medicinalis, *de ſentent. excommun. eod. lib.* quæ viden-
tur eſſe in oppoſitum, ſecundum eum loquuntur in eo
tantum caſu, in quo exerceretur actus certo Ordini
deputatus, ut notatur *in dict. cap. Cum dilectus*, *de con-*
ſuet. in cap. Si celebrat, *de Cler. excomm. miniſtr.* & in
Clemen. *Cupientes*, *de pœnis*. Et fuit ſententia Inno-
centii *in d. Cum æterni*, & *cap. Cum medicinalis*, quem
ſequitur, & dicit commun. receptum Navarr. *in Man.*
cap. 27. num. 163.

23 Secus autem eſt, ſi ſuſpenſione durante quis exerceat
actum juriſdictionis, puta abſolvendo ab excommunica-
tione, aut excommunicando; quia tunc non eſt irregula-
ris, niſi hæc faciat tanquam Sacerdos, & cum ſolemnita-
te, de qua *in cap. A nobis*, *il ſecondo*, *infra de ſent. ex-*
comm. & *in cap. Debent*, *11. qu. 3.* ut per Marian. Socin. *in*
d. c. Ad audientiam, *n. 107. de homicid.* poſt Innoc. & Jo.
Andr. *in cap. fin. de exceſſ. Prælat.* & Specul. *in tit. de di-*
24 *ſpen. §. Juxta*, *ver. Quid de abſolvente*. Unde fit, ut cum
beneficiorum collatio nullius Ordinis actus ſit, ſed ſolius
juriſdictionis, ut probatur *in c. Transmiſſam*, juncta gloſſ.
ult. ſup. de elect. & notat Abb. *in cap. Cum dilectus*, *n. 17. de*
25 *conſuet.* Epiſcopus a collatione beneficiorum ſuſpenſus, ſi
illa conferat, irregularitatem non incurrat, *cap. Cum in*
cunctis, *§. Clericis*, *de elect.* & *cap. Quia diverſitatem*, *de*
conceſſ. præb. quidquid contra ſcripſerit Majol. *de irregul.*
lib. 6. cap. 19. n. 2. cujus errorem redarguit Saytus *de cen-*
ſur. lib. 4. cap. 16. num. 3.

26 Hinc etiam fit, ut ſuſpenſus ab officio prædicandi, ſi
contraveniat, non ſit irregularis, cum hujuſmodi actus
nulli certo Ordini ſit deputatus, ut tenent Paul. de Eleazar.
& Calder. *in Clem. Cupientes*, *de pœnis*, Angel. *in ver. Su-*
ſpenſio 3. n. 8. Majol. *d. cap. 19. n. 21.* Tolet. *in Summ. lib. 1.*
27 *cap. 14.* & plerique alii. Et quamvis Navarr. *in Man. cap.*
27. num. 163. ver. Octavo infertur, & Gregor. de Valent.
tom. 4. diſp. 7. qu. 18. punct. 1. dub. 3. exiſtimaverint talem
fieri irregularem, eo quod prædicatio ſaltem ex conſuetu-
dine annexa ſit Ordini Diaconatus; tamen non apparet,
unde hujuſmodi annexio probari poſſit, & oppoſitum de-
ducit Sayt. *d. cap. 16. num. 20.*

28 Secundo, ad hoc ut violans ſuſpenſionem ſit irregu-
laris, requiritur, ut actum Ordinis exerceat tanquam mi-
niſter, *cap. 2. de Cleric. excomm. miniſtr.* & colligitur ex c.
Cum medicinalis, *in fine*, *de ſentent. excomm. lib. 6.* pon-
derando illa verba: *Si contingeret eos divina officia exe-*
qui ſicut prius, id eſt, tanquam in officio ſuo agentes,
ut ibi exponit gloſſa, per textum *in cap. Si quis Epiſco-*
pus in Concilio, *11. qu. 3.* notatur *in cap. Tanta*, *infra*
de exceſſ. Prælat. & tradunt Marian. Socin. *in d. cap. Ad*
audientiam, *num. 106.* Silveſt. *in ver. Irregularitas*, *n. 14.*
ver. Sexto ſecundum omnes, & Navarr. *in Man. cap. 28.*
num. 163.

29 His ita conſtitutis haud difficilis eſt ſolutio quæſtionis
propoſitæ; nam cum Epiſcopatus ſit vere, & proprie Or-
do ſacramentalis, adeo ut contrarium aſſerere ſaltem poſt
Concilium Tridentinum ſit periculoſum in fide, ut latiſſi-
me probavi in *cap. 1. de Ordin. ab Epiſcop.* & in propoſito
obſervat Navarr. *d. cap. 27. num. 163. ver. Ex quo infertur*
30 *primo*: cumque principalis actus Ordinis Epiſcopalis ſit
conſecrare Sacerdotes, & Miniſtros Eccleſiæ, ut in *cap.*
Quamvis Chorepiſcopis, *68. diſt.* & eſt diffinitum ab eadem
Tridentina Synodo *ſeſſ. 23. de ſacram. Ordin. cap. 4. verſic.*
31 *Proinde*, & *can. 7.* conſequens eſt, ut hæc ſuſpenſio a col-
latione Ordinum ſit vere, & proprie cenſura Eccleſiaſtica,
de qua loquitur *cap. Querenti*, *de verbor. ſignif.* quippe quæ
adimit Epiſcopo principalem actum ſui Ordinis, qui, ut
prædixi, eſt miniſtros Eccleſiæ ordinare. Unde ſi Ordines
conferat, & ſic tanquam miniſter exerceat actum Ordinis
Epiſcopalis, a quo eſt ſuſpenſus, proculdubio irregularis
efficitur ex *cap. Cum æterni*, *de ſentent. & re judic. lib. 6.* &
cap. Cum medicinalis, *de ſent. excomm. eod. lib.* Concurrit
enim hoc caſu utrunq; requiſitum ſuperius firmatum, ad
hoc ut ex violatione ſuſpenſionis inducatur irregularitas.

Ampliatur hæc concluſio, ut vendicet ſibi locum;
etiamſi Epiſcopus a collatione Ordinum ſuſpenſus mino- 32
res Ordines conferat. Nam etſi non ſatis conſtet inter
Doctores, an ſuſpenſus a minoribus Ordinibus per ſo- 33
lemne exercitium actus efficiatur irregularis; negant enim
S. Antonin. poſt Specul. quem citat *3. par. tit. 26. de irre-*
gul. cap. 1. §. De Subdiaconatu, Palud. *num. 4. diſt. 18. qu. 7.*
art. 3. concl. 2. Vervec. & Aſten. relati a Silveſt. *in ver.*
Irregularitas n. 15. ver. Fallit tamen eo quod Ordines hu-
juſmodi communiter exerceri ſoleant etiam a Laicis; affir-
mant vero Innoc. in *cap. fin. de exceſſ. Prælat.* Specul. *in tit.*
de diſpenſ. §. Juxta, *ver. Hoc etiam nota*, Hoſt. & Joan.
Andr. *in cap. 2. de Cler. excom. miniſtr.* ubi Abb. dicit hanc
opinionem communem, & veram eſſe, quia jura loquun-
tur indiſtincte de Ordinibus, Silveſt. *ubi ſup.* & Navar.
in Man. cap. 27. n. 163. nihilominus diverſa eſt ratio in mi-
norum Ordinum collatione, quam ſit in ipſorum execu- 34
tione. Quoniam ipſorum collatio jure ordinario ad ſo-
lum Epiſcopum pertinet, adeo ut aſſerere hanc poteſtatem
eſſe Epiſcopis communem cum Presbyteris, hodie ſit hæ-
reſis, ut in Concil. Trid. *ſeſſ. 23. de Sacram. Ordin. can. 7.*
Non ſic in illorum executione, quæ Clericis, & Laicis
communis eſt, ſaltem abſque ſolemnitate, ut per Divum
Thomam *in 4. diſt. 24. qu. 2. art. 2. ad 9.* & Silveſt. *in ver.*
Irregularitas, *num. 14.*

Ampliatur ſecundo eadem concluſio, ut locum habeat 35
etiam in collatione primæ Tonſuræ. Quod ſine difficulta-
te procedit, ſi ſequamur opinionem Canoniſtarum exiſti-
mantium primam Clericalem Tonſuram eſſe vere, & pro-
prie Ordinem, quam latiſſime defendimus *in cap. Cum con-*
tingat a num. 10. uſque ad num. 135. infra de ætat. & qualit.
Sed ſi ſequamur ſententiam Theologorum, qui tenent
Tonſuram non eſſe Ordinem, ſed diſpoſitionem ad Ordi-
nes, res non caret difficultate.

Pro opinione affirmativa facit, quia ad hoc ut per exer-
citium actus, a quo quis eſt ſuſpenſus, contrahatur irre-
gularitas, non requiritur, ut actus ille ſit Ordo Sacra-
mentalis, ſed ſatis eſt, ut ſit alicui Ordini deputatus, ut
patet ex dictis ſupra *num. 21.* Prima autem Clericalis Ton-
ſura, eſto non ſit Ordo proprie ſecundum Theologos;
tamen conſtat apud omnes illius collationem eſſe actum
Ordinis Epiſcopalis, & illius miniſtrum ordinarium eſſe
ſolum Epiſcopum, ut dixi in prædicta Decretali, *Cum*
contingat, *num. 94.* Ergo Epiſcopus ſuſpenſus, per colla-
tionem Tonſuræ exercendo actum ſui Ordinis non videtur
ab irregularitate immunis. Et propterea multi tenent Epi- 36
ſcopum a Pontificalibus ſuſpenſum, ſi Miſſam celebret in
apparatu Pontificali, irregularitatem non effugere; quia
etſi Pontificalia non ſint de ſubſtantia Ordinis, nec officii,
cum etiam ſine ipſis poſſit quodlibet officium exerceri, ſe-
cundum Innoc. *in d. c. Cum medicinalis*, *num. 2. verſ. Se-*
cus autem dicunt quidam: tamen ſunt actus proprius Or-
dinis Epiſcopalis, ut *c. Transmiſſam*, *de elect.* & notat
Abb. *in cap. Cum dilectus*, *num. 20. verſ. Aut ſuſpenditur*
Epiſcopus a Pontificalibus, *de conſuet.* Atque hujus ſenten-
tiæ contra Authores ſupracitatos *num. 20.* fuit Joan.
Calder. *in tract. de Eccleſiaſt. interdicto memb. 2. quæſt. 3.*
quæ incipit, *Sed ſi cui*, Gemin. *in d. c. Cum medicina-*
lis, *§. Si quis autem*, *num. 5.* Angel. *in ver. Suſpenſio 3.*
num. 3. Navar. *in Man. cap. 27. num. 163. verſ. Ex quo in-*
fertur primo, & ex Theologis Paludan. *in 4. diſt. 18. qu. 7.*
art. 3. concl. 2.

Et ob eandem rationem irregularis eſt Epiſcopus, qui 37
ſuſpenſione durante ſolemnem benedictionem imperti-
tur, per illa verba: *Sit nomen Domini benedictum*, de
qua in *cap. Abbates*, *de privil. lib. 6.* & in Clem. *2. eod. tit.*
ut firmat Nicolaus Dionyſii de Peruſio antiquus Doctor 38
in dict. cap. Cum medicinalis, *§. Caveant*: quia nimirum
hujuſmodi benedictio, quamvis non ſit Ordo, eſt tamen
actus proprius Ordinis Epiſcopalis, qui jure ordinario in-
ferioribus Presbyteris non competit, *cap. Miniſtrare*, jun- 39
cta gloſſ. *in ver. Benedictionem*, *26. quæſt. 1.* Suſpenſionis
enim violatio irregularitatem inducit non ſolum per
actum alicui Ordini competentem jure divino, ſed etiam
jure humano, videlicet ex præcepto Eccleſiæ, vel ex uni-
verſali conſuetudine, ſecundum Specul. *in prææallegato tit.*
de diſpenſ. §. Juxta, *verſ. Item nota*, *quod ſuſpenſus*, Palu-
dan. *loco cit.* S. Antonin. *in 3. par. tit. 29. de irregul. cap. 1.*
§. De Subdiaconatu, Angel. *in verſ. Suſpenſio 3. num. 8.* &
Navarr. *in Man. cap. 27. num. 163.*

Pro contraria vero opinione facit, quia ſi Tonſura pro- 40
prie

prie non eſt Ordo; ergo Epiſcopus ſuſpenſus a collatione Ordinum, non eſt ſuſpenſus a collatione Ton-
41 ſuræ, arg. *leg. 4. §. Toties, ff. de damn inf* cum præſertim materia ſit pœnalis, & irregularitas non contrahatur, niſi hoc ſit expreſſum in jure, ut legitur in *c. Is qui, de ſent. excomm. lib. 6.* & not. Innoc *in d. c. Cum medicinalis, n. 2. verſ. Secus autem dicunt quidam, eod. tit. & lib*

Niſi dixerimus primam Tonſuram includi in ſuſpenſione a collatione Ordinum, etiamſi concedamus eam non eſſe Ordinem, ſed diſpoſitionem ad Ordines, quia aliquo prohibito, omne id prohibetur, per quod pervenitur ad illud, ut *l. Oratio, ff. De ſponſal.* Joan. Andr. *in reg Cum quid prohibetur, de regul. jur. lib. 6. in Mercurial.*

42 Ultimo, QUÆRO. Nunquid Epiſcopus a collatione Ordinum ſuſpenſus Miſſam celebrando efficiatur irregularis.

Negat Rebuff. *in praxi beneficial. in tit. de de Cler. male promot. in gloſſ. 2. num 7.* ubi allegat Gemin. in *cap. Eos, de tempor. ordin lib. 6.* & Philipp. Franc. in *cap. Cum aterni, col. 10. de ſent. & re jud. eodem lib.* Sed certe Gemin. dum dicit ſuſpenſum non fieri irregularem celebrando, non loquitur de Epiſcopo ſuſpenſo a collatione Ordinum, ſed de Clerico ordinato ante ætatem legitimam, vel ab alieno Epiſcopo, qui quidem Clericus miniſtrando in ſuſceptis Ordinibus non efficitur irregularis Et ita ipſe loquitur ibi, *col. 3. in fine verſ. In eadem gloſſ.* in *fin poſt gloſſ in ver.*
43 *Statuum*, & Jo. Andr. in *cap Quod translationem, de temp. ordin.* Et eſt ratio, quia talis eſt ſuſpenſus quoad ſe, & non quoad alios, ſecundum unam opinionem, ut in *cap. Si celebrat, de Cler. excomm. miniſtr* Generaliter enim ſuſpenſi a divinis tantum, quoad Deum, ut conſtituti in mortali peccato, qui non debent ſe divinis immiſcere, *c. fin de cohabit. Cler & Mulier.* celebrando notam irregularitatis non incurrunt, quia nullo jure id cavetur, *d. c. Is qui, de ſent. excomm lib. 6.* Neque enim talibus eſt directe interdictum officium ipſo jure, ſed peccant celebrando, ideoque non fiunt irregulares, cum ſint a Deo ſuſpenſi ſolum quoad ſe propter peccatum, non autem a Canone, niſi per approbationem, ut poſt Innocent. Hoſtienſ. & Abb. in *d. cap. Si celebrat*, declarat Marian. Socin. in *cap Ad audientiam, n. 92. De homicid.* Hæc autem ratio non viget in Epiſcopo a collatione Ordinum ſuſpenſo, juxta terminos hujus Decretalis, quia eſt directe ſuſpenſus ex præcepto Canonis, ut hic. Et propterea in præcedenti quæſtione firmavimus eum eſſe irregularem, ſi Ordines conferat. Franchus vero in *dict. cap Cum æterni, num 6.* Tantum aſſerit Epiſcopum ſuſpenſum ab Or- 44
dinibus conferendis hujuſmodi ſuſpenſione durante non poſſe abſolvere ſubditum a pœna ſuſpenſionis, de qua ibi. Quod etiam tenet ibi Joann Andr. & in *cap 1. de Cleric. venat.* ex notatis per gloſſ. in *cap. Capientes, §. Ceterum de elect. lib 6.* Sed non dicit Franchus Epiſcopum taliter ſuſpenſum celebrando incidere in irregularitatem.

Sed nihilominus exiſtimo opinionem negativam eſſe 45
veram, licet pro ea Rebuff. nihil adducat. Moveor, quia ſuſpenſus ab actu certi Ordinis non eſt ſuſpenſus ab actu Ordinis inferioris, ut ex ſententia Hoſtienſis & communi concluſum eſt ſupra in 5. *q num.* 16. Ordo autem Epiſcopalis eſt major Ordine Presbyterali, *c. Quanto, de conſuetud cap Unico, §. Perfrontis de ſacr. Unct. c. Aqua, de conſecrat. Eccleſ vel altar.* & eſt diffinitum a Concilio Tridentino *ſeſſ. 23 De Sacram. Ordin. c. 4. & can. 6. & 7* Et Ordinum collatio ad Presbyteros inferiores non ſpectat, ſed ad ſummos Sacerdotes duntaxat, ideſt Epiſcopos, ut patet in juribus præallegatis. Et in Concilio Florentino in decreto fidei Eugenii IV. *§. Sextum Sacramentum*. Ergo ſuſpenſus a collatione Ordinum, & ſic ab actu Ordinis ſuperioris, ſcilicet Epiſcopalis, non eſt ſuſpenſus a celebratione Miſſæ, qui eſt actus Ordinis inferioris, ideſt Presbyteralis, *cap Perlectis, §. Ad Presbyterum, 25. diſt.* & *cap. 1. §. Una vero, verſ. Et hoc utique Sacramentum, ſupra de Summ. Trinit.* & notat Abb. in *c. Cum dilectus, n. 20. verſ. Si ergo ſuſpenſio, de conſuet.* ubi expreſſe tenet Epiſcopum ſuſpenſum ab Ordine Pontificali non cenſeri ſuſpenſum niſi ab his, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis. Et conſequenter Miſſam celebrando, & ſic exercendo actum Ordinis inferioris, a quo non eſt ſuſpenſus, in irregularitatem non incidit.

DE TEMPORIBUS ORDINATIONUM.

Idem Honorius III. Leton. & Cala. Abb.

CAPUT XV.

Dilectus filius G. Humilien. Canonicus noſtro dudum Apoſtolatui reſeravit, quod Humilien. Eccleſia ſuo viduata paſtore, Canonici ipſum unanimiter elegerunt: qui cum eſſet citra ſacros Ordines conſtitutus, Archiepiſcopus Caſſalen. Metropolitanus eorum, Epiſcopo Trecen. mandavit, ut eum uno & eodem die ad tres ſacros Ordines promoveret: quod ille (non auſu proprio, ſed ipſius Archiepiſcopi mandato) perfecit. Cum ergo nobis conſtiterit ſupradictum Epiſcopum in pluribus deliquiſſe, tum quia ſine mandato Archiepiſcopi (ut ipſe confeſſus extitit) ad hujuſmodi ordinationem inordinate proceſſit; tum quia ſi de mandato Archiepiſcopi conſtaret, cum illi hujuſmodi diſpenſatio a Canone minime ſit permiſſa, ipſi obtemperare non debuit in hac parte; tum etiam quia reatum perjurii ſæpius variavit: jurando, prius quod Archiepiſcopus id præceperat, & poſtea quod illud non mandaverat in judicio confitendo: ipſum tandiu ab ordinandi ſuſpendimus poteſtate, donec noſtram meruerit gratiam obtinere.

S U M M A R I U M.

1 *Epiſcopus conferens eidem una die plures ſacros Ordines etiam de mandato Metropolitani ab ordinandi poteſtate ſuſpenditur.*

2 *Epiſcopi diſpenſare non poſſunt contra Canones, niſi appareat eis expreſſe permiſſum, & numer. ſeqq uſque ad num. 22.*

3 *Diſpenſationis edictum eſt prohibitorium, ibid.*
Diſpenſare non poteſt in lege humana niſi is, a quo lex auctoritatem habet.

4 *Diſpenſatio eſt juris relaxatio, ſeu vulneratio.*

5 *Inferior jura ſuperioris non relaxat.*

6 *Epiſcopi ſunt cuſtodes Canonum, & jurant ſacras regulas defendere, & retinere.*
Fagnan. in I. Lib. Decretal.

7 *Epiſcopis diſpenſare non licet in retentione beneficiorum, & fructuum perceptorum cum eis, qui beneficia irregularitate occulta obtinuerunt.*

8 *Simoniacum occultum poteſt Epiſcopus rehabilitare ad Ordines, & cum eo diſpenſare quoad ſuſpenſiones tam ab Ordinibus, quam beneficiis; ſed non diſpenſare quoad beneficia obtenta, vel obtinenda.*

9 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum ordinato ante ætatem, ſi ad legitimam ætatem pervenerit, & defectus ſit occultus.*

10 *Intelligitur*, capit. Nuper, de ſentent. excommunicat.

11 *Abſolutio ab excommunicatione eſt favorabilis, diſpenſatio autem odioſa, & numer. ſequentibus.*

12 *Diſpenſare majus eſt, quam abſolvere.*

13 *Concilii Trident. decretum in cap. 6. ſeſſ. 24. expenditur.*

14 *Epiſcopi in criminibus diſpenſare poſſunt, niſi eis appareat prohibitum.*

15 *Diſpenſare nunquam poteſt Epiſcopus, niſi ei concedatur a Canone, etiamſi reperiatur in Canone quod Papa diſpenſet.*

16 *Epiſcopus an poſſit omnia in ſua diœceſi, quæ poteſt Papa in univerſo orbe, exceptis reſervatis.*

17 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus, ubi Canon permittit diſpenſationem, licet eam Epiſcopo non indulgeat.*

18 *Et quid, ſi Canon ſit Conciliaris.*

19 *Epiſcopi ſunt executores Canonum, & diſpenſatores.*

20 *Diſpenſatio reſpectu diſpenſantis non eſt ſtricti juris, ſed quid favorabile.*

21 *Caſus, in quibus Epiſcopi poſſunt, vel non poſſunt diſpenſare.*

22 *Epiſcopi ex Concilio Tridentino diſpenſant in irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto provenientibus.*

23 *Item abſolvunt a caſibus occultis etiam Sedi Apoſtolicæ reſervatis in foro conſcientiæ tantum.*

24 *Crimina multa licet occulta impediunt Ordinis executionem etiam poſt peractam pœnitentiam.*

25 *Epiſcopi Regionum, in quibus Concilium Tridentinum non eſt receptum, uti non poſſunt facultate ſibi tributa in* cap. 6. ſeſſ. 24.

26 *Prælati Regulares & Abbates juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes, diſpenſare, & abſolvere nequeunt in caſibus occultis ex Concilio Tridentino.*

27 *Cardinales in ſuis titulis Urbis uti non poſſunt facultatibus, quæ tribuuntur Epiſcopis a Concilio Tridentino.*

28 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus in irregularitate occulta ex mutilatione membri, licet non poſſit in irregularitate ex homicidio occulto.*

29 *Homicidium, & mutilatio membri in quibus æquiparentur.*

30 *Epiſcopus abſolvere non poteſt a caſibus occultis Sedi Apoſtolicæ reſervatis poſt Concilium Tridentinum.*

31 *Epiſcopis, & Inquiſitoribus ex Bulla Cœnæ adempta eſt facultas, quam habebant ex Concil. Trident. abſolvendi ab hæreſi occulta.*

32 *Bulla Pii V. ſuper clauſura Monialium habet etiam locum in caſibus occultis.*

33 *Moniales ſecreto delinquentes in materia clauſuræ ab Epiſcopo abſolvi non poſſunt.*

34 *Epiſcopus lapſus in aliquod delictum poteſt etiam in Urbe ad ſe abſolvendum deputare proprium confeſſorem ex Conc. Trid. c. 6. ſeſſ. 24.*

35 *Abſolvi poteſt forenſis in Sacramento Pœnitentiæ ab Epiſcopo, in cujus diœceſi commoratur, ſed non diſpenſari.*

36 *Etiamſi materia ſit conjuncta, ex qua peccatum, & irregularitas incurratur.*

37 *Abſolutus, & diſpenſatus ab Epiſcopo in materia delicti perpetrati coram duobus, vel tribus teſtibus, non eſt tutus in conſcientia.*

38 *Occultum dicitur, quod probari non poteſt.*

1 D*ilectus*. Epiſcopus conferens eidem una die plures ſacros Ordines, etſi de mandato Metropolitani hoc fecerit, ab ordinandi poteſtate ſuſpenditur. Hoc dicit. Prima pars ponit reprehenſibilem ordinationem. Secunda punit ordinantem: ibi, *cum igitur*.

2 Nota ex hoc textu inſignem regulam, quod Epiſcopi contra Canones diſpenſare non poſſunt, niſi eis expreſſe reperiatur permiſſum; & ſic edictum diſpenſationis eſt prohibitorium, Quam regulam conſtituunt hic & firmant Laurentius, & Joannes relati ab Ant. de Butr. *n. 9.* Item Innocent. *num. 2. in ver. Diſpenſatio*, Abb. Antiq. *in ver. Permiſſa*, Hoſtienſ. *num. 2 in verbo Hujuſmodi diſpenſatio;* ubi ait generalem regulam eſſe, ut Epiſcopi, vel Archiepiſcopi circa Ordines, ſeu ordinatos diſpenſare non poſſint, niſi probent hoc ſibi permiſſum, Joan. Andr. *n. 7. in ver. Diſpenſatio*, Ant. de Butr. *n. 6. verſo Quinto nota regulam, quod inferior a Papa non diſpenſat*, Cardin. *num. 2.* dicens diſpenſationem intelligi prohibitam omni caſu, quo non invenitur expreſſe permiſſa, & ad hoc quotidie hunc textum allegat Bellamer. *num. 1.* ubi notat hanc eſſe bonam conſequentiam de jure; Hæc diſpenſatio non eſt Archiepiſcopo conceſſa, igitur denegata, Abb. *num 3. verſ. Quinto nota regulam*. Idem ſentit gloſſ. *in c. Cupientes, in ver. Suſpenſos, de electión. lib. 6.* Philipp. & Joann. de Lignan. relati ab Anton. de Butr. *in capit. At ſi Clerici, §. De adulteriis, num. 17. verſ. Prima opinio, de Judic.* plene Archidiac. *in capit. Licet Canon. num. 3. ver. Et ibi aſſertive dixit, de elect. lib. 6.* dicens hanc ſententiam tenendam eſſe tanquam veram, quicquid alias ſit notatum; & pluribus eam comprobat Rebuff. *in praxi tit. de diſpenſat. ad plura, num. 27.* Mandoſ. *regul. 13. Cancell. quæſt. 6. num. 6.* ex quibus apparet hanc eſſe communem Canoniſtarum opinionem, cum præcipue eam ſequantur quatuor juris Pontificii cardines, & illuminatores, Innocentius, Hoſtienſ. Archidiac. & Joann. Andreas, prout ita communiter teneri teſtatur Abb. *in dicto §. De adulteriis, num. 6. verſ. Quandoque conſtitutio loquitur generaliter nec permittendo, nec vetando diſpenſationem.* Unde decipitur Silveſt. qui in *verb. Diſpenſatio, n. 8.* affirmat ſecundum communem Doctorum opinionem Epiſcopos habere poteſtatem diſpenſandi in his, quæ non ſunt eis a jure vel alias a Superiore prohibita.

Nec aliud ſentit Div. Thom. in 1. 2. *quæſt. 97. artic. 4.* 3
ab aliquibus perperam allegatus pro contraria ſententia. Ait enim: Ille, qui habet regere multitudinem, habet poteſtatem diſpenſandi in lege humana, quæ ſuæ auctoritati innititur, ut ſcilicet in perſonis, vel in caſibus, in quibus lex deficit, licentiam tribuat, ut præceptum legis non ſervetur. Pondera illa verba, *Quæ ſuæ auctoritati innititur*, quæ clare oſtendunt, eum loqui de poteſtate, quam habet Superior diſpenſandi in lege propria. Quod apertius explicat in reſponſione ad tertium dicens, in lege humana publica non poſſe diſpenſare, niſi illum, a quo lex auctoritatem habet, vel eum, cui ipſe commiſerit. Et ſic S. Doctor eſt evidenter pro hac ſententia, ut Epiſcopi non poſſint contra legem Superioris diſpenſare, niſi ex illius commiſſione, ſed diſpenſatio ad eum tantum pertineat, a quo lex auctoritatem habet; & ſic ad Summum Pontificem, qui ſolus auctoritatem ſacris Canonibus impertitur, *§. His ita, 25. quæſt. 1.*

Hæc autem communis regula probatur primo evidenter in hac decretali, ubi reprehenditur collatio plurium ſacrorum Ordinum una die facta eidem ab Epiſcopo, etiamſi præceſſerit mandatum, ſeu diſpenſatio Archiepiſcopi. Et reprehenſio fundatur in ea ratione, quia illi hujuſmodi diſpenſatio a Canone minime eſt permiſſa. Igitur ex eo, quod diſpenſatio non permittitur, recte licet inferre ut cenſeatur prohibita, alioquin ratio ea, non eſſet concludens, & adæquata, prout eſſe debet, *leg. Neque Natales*, & ibi Bald. & Salicet. *C. De probat.*

Secundo probatur in *cap. penult. & capit. fin. infr. de fil. presbyt.* ubi irritæ declarantur diſpenſationes factæ ab inferiori a Papa contra juris diſpoſitionem, quos Canones ad hoc citat gloſſ. *hic in ver. Permiſſa*.

Tertio, idem colligitur ex decreto Concil. Trident. in *cap. 6 ſeſſ. 24.* ubi indulgetur Epiſcopis, ut diſpenſare poſſint in irregularitatibus ex delicto occulto provenientibus. Ex quo decreto duo eliciuntur; Unum eſt, ut facultas diſpenſandi in irregularitatibus occultis antea Epiſcopis non competeret; alias enim ſupervacaneum fuiſſet indultum Concilii, & nihil illis contuliſſet contra text. in *cap. In his, infr. de privileg.* Alterum, ut Concilium concedendo Epiſcopis facultatem diſpenſandi in caſibus occultis cenſeatur eam denegaſſe in caſibus publicis, quia conceſſio in uno arguit denegationem in alio, & e converſo, *c. Qualis, 25. diſt. c. Nonne, de præſumpt.* gloſſ. *fin. in c. De multa, infra de præb.* & in his terminis eſt gloſſ. 1. *in c. At ſi Clerici, §. De adulteriis, de Judic.*

Quarto. Diſpenſatio eſt juris relaxatio, ſeu vulneratio, ut ait Frider. de Sen *conſ. 30. An capitulum, circa princ. verſ. Sed diſpenſatio*, per *c. Ipſa pietas 23. qu. 4.* & *cap. Ut conſtitueretur, 50. diſt.* Et Oldrad *conſ. 327. Omiſſa thematis repetitione, n. 1.* Unde in decreto Conc. Trid. *c. 18. ſeſſ. 25.* ſic legitur, *Sicuti publice expedit legis vinculum quandoque relaxare, ut plenius evenientibus caſibus, & neceſſitatibus* 4

pro

pro communi utilitate ſatisfiat, ſic frequentius legem ſolvere, nil aliud eſt, quam unicuique ad leges tranſgrediendas
5 *aditum aperire*. Igitur ex S. Synodo diſpenſare eſt legem ſolvere, & relaxare. Sed inferior jura ſuperioris non relaxat, *capit. Inferior*, 21. *diſtinct. capit. Cum inferior, de major. & & obed.* Clem. *Ne Romani, de elect.* hoc enim eſſet Hierarchiam Eccleſiaſticam confundere Dei ordinatione inſtitutam, ut in Concil. Trident. *ſeſſ.* 23. *De Sacrament. Ordin. can.* 4. *& can.* 6. Ergo nec contra jura Superioris diſpenſat.

6 Quinto probatur eadem regula manifeſte ſecundum Archidiac. *loco citat. ſupra num.* 2. quia Epiſcopi ſunt Cuſtodes Canonum, *capit. Cum quibus*, 24. *quaeſt.* 3. Ita ut a regulis præſtitutis nulla negligentia, aut præſumptione diſcedant, *capit. Igitur, in fin.* 25. *quaeſt.* 2. Et ut legitur in ſeptima Synodo, Epiſcopi debitores ſunt omnes ſacras regulas cuſtodire, *capit. Cum ſimus*, 9. *quaeſt.* 3. & eſt adeo expreſſum in *capit. Inſtitutionis*, 25. *quaeſt.* 2. ut reſponderi non poſſit ſecundum eum; ibi enim ait Gregor. *Inſtitutionis noſtræ decreta perpetua ſtabilitate, & ſine aliqua conſtituimus refragatione ſervari, ſive quæ ſcripto decrevimus, ſive quæ in noſtra præſentia videntur eſſe diſpoſita, nec a quoquam Pontificum in totum, vel in partem ex qualibet occaſione convelli decernimus, vel mutari*, Hæc ibi, & alia multa in propoſito congeſſit Frideric. de Sen. *conſil.* 17. *Quæſtio talis eſt, per tot.* & Petr. de Anchar. in *repet. capit.* 1. *num.* 188. *verſ. In contrarium, & num.* 190. *verſic. Accedit his utilis quæſtio, ſupra de conſtitutio.* Quid plura? Nonne Epiſcopi obligantur juramento ad regulas ſanctorum Patrum defendendum, & retinendum, ut eſt expreſſum in *capit. Ego N. de jurejur.* Qua ergo conſcientia diſpenſando, vel ut verius loquar, temerando jura ipſa venient contra, niſi in quantum eis ab ipſo jure permiſſum invenitur, non video, quæ ſunt verba formalia Archidiac. in *dict. cap. Licet Canon, n.* 3. *verſ. Quid plura, de elect. lib.* 6. allegat. text. hic in *cap. Romana, de ſupplen. neglig. Prælat. eod. lib.*

7 Ultimo hanc ſententiam in caſibus particularibus ſæpius ſecuta eſt S. Congregatio Concilii. Aliquando enim dubitatum fuit, an ſicut Epiſcopis ex *capit.* 6. *ſeſſ.* 24. liceat diſpenſare in omnibus irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto provenientibus, etiam liceat diſpenſare in retentione beneficiorum, & fructuum perceptorum cum eis, qui prædicta beneficia in irregularitate, ſed a-
8 lias canonice obtinuerunt. Item alias dubitavit Epiſcopus Bituntin. an poſſet abſolvere ſibi ſubditum a ſimonia occulta, eumque rehabilitare ad Ordines, & beneficia tam obtenta, quam obtinenda ex dicto c. 6. *ſeſſ.* 24. S. Congregatio cenſuit Epiſcopum poſſe abſolvere ex Concilio, & diſpenſare ſuper irregularitate, ſeu ad Ordines rehabilitare, ut poſſit miniſtrare, & aſcendere. Item poſſe diſpenſare quoad ſuſpenſiones tam ab Ordinibus, quam beneficii, ſed non poſſe diſpenſare quoad beneficia, quibus privatus quis exiſtit, nec ad beneficia obtinenda rehabilitare. Amplius cum eſſet quæſitum, an Epiſcopus ex di-
9 cto *capit.* 6. poſſet abſolvere a ſuſpenſione, & irregularitate eum, qui ante legitimam ætatem ſe fecit ſcienter ad ſacros Ordines promoveri, & in eiſdem miniſtravit, ita ut deinceps tuta conſcientia, & abſque periculo irregularitatis propterea incurrendæ poſſet ſic abſolutus in dictis male ſuſceptis Ordinibus miniſtrare, præſuppoſito quod defectus ætatis ſit occultus, Sac. Congregatio reſpondit, ſi is Clericus pervenit jam ad ætatem legitimam, poſſe Epiſcopum cum illo diſpenſare, tam ſuper ſuſpenſione, quam ſuper irregularitate; ſi nondum ad legitimam ætatem pervenit Clericus, Epiſcopum non poſſe, ſed petendam diſpenſationem a Sede Apoſtolica. Demum aliis omiſſis declaravit Epiſcopum non poſſe diſpenſare cum ſibi ſubdito vero bigamo ad minores Ordines, & beneficia ſimplicia, & Congregationis ſententiam ad ſe relatam approbavit Gregor. XIII. ut plenius dixi in *capit. Super eo, infra de bigam.* Igitur ex mente Sacr. Congregationis facultas, quam habent Epiſcopi diſpenſandi, reſtricta eſt ad terminos Concilii, ideſt ad irregularitates, & ſuſpenſiones ex delicto occulto provenientes, ita ut in aliis diſpenſare non liceat, niſi in caſibus, in quibus a jure id eis appareat permiſſum, ſed pro diſpenſatione Sedi Apoſtolicæ ſit adeundum.

10 Non obſtat Decretal. *Nuper, infra de ſentent. excomm.* ubi conſtituitur contraria regula, ibi, *Quia tamen Conditor Canonis ejus abſolutionem ſibi ſpecialiter non retinuit*, *Fagnan. in I. Lib. Decretal.*
eo ipſo conceſſiſſe videtur facultatem aliis relaxandi, Et- 11
enim primo loco reſpondet Archidiac. in *dict. capit. Licet canon, numer.* 3. *in fin.* ſuperſtitioſam eſſe talem objectionem, & inutilem, cum non loquatur in diſpenſatione, quæ habetur jus vulnerare, & communiter eſt prohibita; ſed in abſolutione ab excommunicatione, quæ eſt favorabilis, & per quam jus minime vulneratur. Eandem ſo- 12
lutionem poſuit gloſſ. in *capit. Cupientes, in verſ. Suſpenſos, de elect. lib* 6. Philipp. relatus ab Anton. de Butr. in *dict. capit. At ſi Clerici.* §. *De adulteriis, num.* 11. *verſ. Prima opinio, de Judiciis*, dicens text. in *dict. capit. Nuper*, loqui in abſolutione ab excommunicatione, quæ facilius permittitur, quam diſpenſatio; jura enim nolunt, ut quis in excommunicatione decedat, *capit. Quæ fronte, de Appellat. capit. Cum illorum de ſentent. excommunicationis*; atque ita ſecundum eum major eſt diſpenſatio, quam abſolutio. Et eodem modo ſolvit Cardin. *hic num.* 2. *in* 3. *oppoſitione*, ſubdens diſpenſationem fieri contra jus, & ideo intelligi prohibitam, niſi inveniatur permiſſa, ut hic: abſolutionem vero fieri ſecundum jus, intelligi permiſſam, niſi inveniatur prohibita, ut *in dict. capit. Nuper*,
& ſequuntur Bellamer. *num.* 4. Quæ diſtinctio veriſſima 13
eſt, & pro ea pondero decretum Concil. Trident. in *dict. capit.* 6. *ſeſſ.* 24. *nam in princip.* ubi tribuitur Epiſcopis facultas diſpenſandi in irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto provenientibus, nulla fit mentio reſervationis Apoſtolicæ; ſed poſtea dum datur illis poteſtas abſolvendi in quibuſcunque caſibus occultis, adduntur illa verba, *Etiam Sedi Apoſtolicæ reſervatis*. Inquiro, cur in primo caſu S. Synodus non meminerit reſervationis. Certe non alia ratione, niſi quia Epiſcopi carent diſpenſandi poteſtate, non ex vi reſervationis Papalis, ſed quia diſpenſatio illis non eſt conceſſa. Unde reſervationis qualitas inepte adjecta fuiſſet, quia nulla eſt differentia quoad hoc inter reſervata, & non reſervata, ſed indiſtincte omnis diſpenſatio prohibita eſt, niſi appareat permiſſa, juxta text. hic. In ſecundo autem caſu neceſſe fuit addere verba illa, *Etiam in caſibus reſervatis*, quia Epiſcopi facultatem habent abſolvendi a quibuſcunque caſibus non ſolum occultis, ſed etiam publicis, niſi conditor canonis abſolutionem ſibi retinuerit, juxta regulam *dict. capit. Nuper, de ſentent. excommunicat.* Unde ſi Concilium dediſſet illis facultatem abſolvendi nulla facta mentione reſervationis, utique contuliſſet, quod prius habebant, & nihil novi illis contuliſſet, contra text. in *capit. In his de privileg.*

Reſponderetur ſecundo, regulam *d. cap. Nuper*, quatenus 14
procederet etiam in diſpenſatione, tamen non habere locum niſi in criminibus, in quibus diſpenſant Epiſcopi, niſi ei ſit expreſſe prohibitum, ſecundum gloſſ. *hic in ver. Permiſſa, in fin.* Innoc. *n.* 2. Butr. *nu.* 12. Bellam. *n.* 4. & alios prææallegatos. Ratio eſt, quia in Adulterio, & minoribus criminibus a jure tributa eſt poteſtas Epiſcopis diſpenſandi, ut eſt caſus in *d.* §. *De adulteriis*; Ergo in vim illius generalis facultatis conſtituenda eſt regula affirmativa, ut diſpenſatio ſit permiſſa, niſi appareat prohibita, ut ibi omnes notant, & in ſpecie Abb. *n.* 6. *verſ. quandoque conſtitutio*, & Jo. Andr. poſt Hoſt. in *c.* 1. *n.* 3. *de ſupplen. neglig. Prælat. lib.* 6. Et ita intellige gloſſ. primam in *cap. Miror.* 50. *diſt.* & gloſſ. 1. in *d.* §. *De adulteriis*. Rationem vero differentiæ cur liceat Epiſcopo in criminibus diſpenſare, & non in aliis, aſſignat Petrus de Sampſone in ſua notabili diſtinctione, quæ ponitur in additione poſt gl. primam in *dict.* §. *De adulteriis*, Specul. in *tit.* 2. §. *Nunc de Epiſcoporum, verſ. ſed cum Epiſcopus*, Butr. in *cap. fin. de fil. preſbyt.*

Reſpondet tertio loco Innocent. *hic num.* 2. dicens: ubi 15
jus concedit diſpenſationem ſimpliciter, Epiſcopus diſpenſare poteſt. Et ſic loquitur *infra de ſentent. excommunic. Nuper, de Cleric. excommunic. miniſt. poſtulaſti*. Si autem diſpenſatio non conceditur a Canone, nunquam poteſt Epiſcopus diſpenſare, etiamſi in Canone reperiatur, quod Papa diſpenſet, ut in *cap. Quod dilectio, infra de conſang. & affinit.* & in *c. Quod ſcripſi, alias eſt, c. Quædam lex.* §. *Quod ſcripſi*, 35. *qu.* 3 quia cum Epiſcopi debeant ſervare Canones, non debent contrafacere, niſi expreſſe concedatur, 25. *quaeſt.* 1. *c.* 1. 2. *&* 3. Ita Innoc. qui tandem reſidet in hac ſolutione, & eam ſequuntur hic Jo. Andr. *num.* 13. *verſ. Vel dic forte melius*, Card. *num.* 2. *in* 3. *oppoſitum.* & Bellam. *num* 4. *verſ. Quarta ſolutio*. Et quamvis quod ſpectat ad *d. c. Nuper*, eadem ſolutio non

videatur procedere, quia ibi non permittitur diſpenſatio, ſed dicitur videri permiſſum, niſi appareat prohibitum, ut advertit Card *d. nu.* 2. tamen ille text. non loquitur in diſpenſatione, ſed in abſolutione ab excommunicatione, ut dictum eſt in prima ſolutione.

16 Non me latet, multos ex recentioribus Theologis firmare contrariam regulam, videlicet Epiſcopis intelligi conceſſam diſpenſandi facultatem, ſi illam Papa ſibi expreſſe non reſervaverit. Quod tenent Henriquez in *Summa lib.* 10. *capit.* 35. §. 2. & *lib.* 12. *capit.* 3. §. 2. *in comm. litera N.* Sanchez *de Matrimonio lib.* 1. *diſputat.* 61. *num.* 3. Suarez. *tom.* 4 *de Pœnit. diſputat.* 25. *ſeſſ.* 1. *num.* 13. & *de Legibus lib.* 6. *capit.* 14. *ſub num.* 3. & ducuntur hoc principali fundamento, quod Epiſcopus de jure divino poteſt in ſua diœceſi quicquid poteſt Summus Pontifex in univerſo orbe, iis tantum exceptis, quæ idem Pontifex ſibi expreſſe reſervavit, ut docet Abulen. *cap.* 19. *Math. queſt.* 87. *litera E.* Victoria *de Matrimon. par.* 1. *num.* 7. Sotus *in* 4. *diſtinct.* 27. *queſt.* 1. *art.* 4. *verſ. At quo tandem*, & *lib.* 10. *de juſt. & jur. queſt.* 1. *artic.* 3. *ad ſecundum*, & ex Juriſperitis, Gammar. *de offic. leg. lib.* 10. *n.* 466. Majol. *de Irregular. lib.* 3. *capit.* 22. & *lib.* 5. *capit.* 1. Sed hanc doctrinam falſam eſſe oſtendimus, *in capit.* 1. *infra de offic. ordin.* & illius falſitas ſatis etiam evidenter apparet ex hac Decretali, ubi Epiſcopus diſpenſare non poteſt, non quia diſpenſandi poteſtas ſit illi adempta ex vi reſervationis, ſed quia diſpenſatio a Canone non reperitur ei conceſſa. Præterea etſi Epiſcopi ſint animarum Paſtores, & juriſdictionem habeant ordinariam in ſua diœceſi, tamen ſubſunt Romano Pontifici, & conſequenter illius Canones ſolvere, & diſpenſando relaxare, ſeu temerare non poſſunt, ſecundum Archidiac. & alios præallegatos: Et ſicut Papa quamvis habeat plenitudinem poteſtatis in Eccleſia univerſali, *capit. Cum eo, de pœnit. & remiſſ. cap. Propoſuit, de conceſſ. præbend.* tamen non diſpenſat contra jus divinum, cujus authoritas eſt a Deo, *capit. Sunt quidam*, 25. *queſt.* 1. Ita nec inferior, etſo poſſit omnia in ſua diœceſi, diſpenſat contra Canones, qui a Summo Pontifice authoritatem accipiunt. Quo argumento utitur in terminis S. Thom. *in* 1. 2. *qu.* 97. *art.* 4. *ad tertium.*

17 Stat igitur communis regula, quod Epiſcopi diſpenſare non poſſunt, niſi appareat eis expreſſe permiſſum. Intelligitur autem expreſſe permiſſum, ſi Canon dicat ſimpliciter in aliquo caſu poſſe diſpenſari. Nam etſi expreſſe non indulgeat Epiſcopo diſpenſationem, tamen Epiſcopus diſpenſare poterit, ut tenent Joann. de Lign. & Joan. Calder. in *capit. At ſi Clerici*, §. *De adulteriis de judic.* & fuit originale dictum Innocent. *hic num.* 2. *verſ. Vel dic*, & forte melius, & notatur in *capit. Poſtulaſtis, de Cler. excomm. miniſtr.* in gloſſ. 3. Idem firmant in *dict.* §. *De adulteriis*. Anton. de Butr. *num.* 17. *verſ. Tamen ex quod jus ſimpliciter permittit diſpenſationem*, & Abb. *num.* 5. *verſ. Si vero expreſſe non indulget*. Archidiac. *in capit. Licet Canon, num.* 3. *verſ. Et ibi aſſertive dixit, de elect. lib.* 6. Joann. Andr. poſt. Hoſtienſ. *in capit.* 1. *Super gloſſ. penult. de ſupplen. neglig. Prælator. eod. lib.* Bellam. *hic num.* 4. *verſ. At finaliter teneatis*, Silveſtr. *in ver. diſpenſatio, numer.* 15. *verſ. Tertio, quando Canon*. Ratio eſt, quia ubi jus exprimit, ut diſpenſari poſſit, jus ſervatur ſi diſpenſetur; Ergo ipſe Epiſcopus Canonum cuſtos diſpenſare poteſt, quia ſic jura conſervat, ſecundum Joann. de Lignan. & Archid.

18 Et quamvis Anton. de Butr. in *d.* §. *De adulteriis, eodem num.* 17. *verſ. Si autem apparet ſpecifice permiſſa*, diſtinguat an conſtitutio ſit Concilii, an alia, ut primo caſu non poſſit inferior diſpenſare, per text. in *cap. final. De fil. Presbyter*, & *cap. Cum ad monaſterium, de ſtatu Monachor.* In ſecundo caſu poſſit; tamen hanc differentiam reprobat ibi Abb. *num.* 5. *verſ. Sed iſta differentia mihi non placet, nec jure probatur*. Ex quo enim conſtitutio cujuſcunque illa ſit, indulget diſpenſationem, ſatis videtur concedere Epiſcopis, maxime ut verba aliquid operentur; nam reſpectu Papæ non poteſt intelligi, quia illius authoritas ſemper intelligitur excepta, *c. Significaſti, ſupra de elect.* Et ſic Epiſcopus hoc caſu diſpenſando non tranſgreditur, quin potius ſequitur Concilium indulgens diſpenſationem. Sequitur Card. Jacobat. *de Concilio lib.* 5. §. 7. *art.* 19. Felin *in cap. Nonnulli, num.* 3. *de reſcript.* & Covarr. *in cap. Alma mater, par.* 1. §. 7. *num.* 8. *De ſent. ex-*

19 *commun. lib.* 6. Sunt enim Epiſcopi Executores Canonum, & diſpenſatores in cunctis, *cap. Perlectis*, 25. *diſt.* & notat Vincent. in *dict.* §. *De adulteriis*, & poſt eum Bellam. *hic eodem num.* 4. Hoſtienſ. *in cap.* 1. *num.* 9. & ibi etiam Joann. Andr. *num.* 3. *de ſupplend. neglig. Prælator. lib.* 6. Secus ſi Concilium non indulgeret diſpenſationem, ſed generaliter diſponeret, quo caſu loquuntur jura per Butr. allegata. 20 Pro qua concluſione facit ſecundum Abb. quia diſpenſatio non eſt ſtricti juris reſpectu diſpenſantis, imo quid favorabile, cum ſæpe diſpenſatio ſit neceſſaria, & debita, ut notatur in *capit. Ut conſtitueretur*, & *cap. Domino Sancte*, 59. *diſtinct.* in *capit. Exigunt*, & *capit. Diſpenſationes*, 1. *queſt.* 7. & tradit Anton. de Butr. in *capit. Niſi cum pridem*, §. *Perſona vero. num.* 36. *de renunciat.* Primam tamen opinionem Butr. conantur tueri Aretin. & Decian. in *dict.* §. *De adulteriis*, & pro eis facit decretum Concilii Tridentin. *in capit.* 5. *ſeſſ.* 24. *De reformat. matrim.* ubi dicitur poſſe diſpenſari cum his, qui bona fide, & ſolemnitatibus adhibitis in gradu prohibito matrimonium contraxerunt, & in ſecundo gradu inter magnos Principes, & ob publicam cauſam, & hic Concilium permittit diſpenſationem: & tamen certum eſt in impedimentis dirimentibus Epiſcopum non poſſe diſpenſare, præſertim in ſecundo gradu, *capit. Deus qui infr. de divort.* gloſſ. in *cap. Propoſuit, in verb. Diſpenſare, de conceſſ. præb.*

21 Duos autem & viginti caſus, in quibus poſſunt, & undeviginti, in quibus non poſſunt Epiſcopi diſpenſare, recenſet hic Innocent. *numer.* 2. Hoſtienſ *numer.* 3. Joann. Andr. *num.* 1. *in fin.* Butr. *num* 17. Cardin *num.* 4. De quibus in Speculat. *in tit. de diſpenſat.* §. *Nunc de Epiſcoporum*, & ex his aliquos concedit Eccleſia, quos negat Innocentius; & aliquos concedit Innocentius, quos negat Eccleſia, ut hic per Abb. *num.* 7. & de his conſule Silveſtr. *in ver. Irregularitas.* & fuſius Navarr. *in Man. capit.* 27.

22 Hodie vero, ut ſuperius tetigimus, ex decreto Concilii Trident. in *cap.* 6. *ſeſſ.* 24. licet Epiſcopis in irregularitatibus omnibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto provenientibus diſpenſare, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, exceptis aliis deductis ad forum contentioſum, & in quibuſcunque caſibus occultis etiam Sedi Apoſtolicæ reſervatis delinquentes quoſcunque ſibi ſubditos in diœceſi ſua per ſeipſos, aut Vicarium ad id ſpecialiter deputandum in foro conſcientiæ gratis abſolvere: Idemque in crimine hæreſis eis tantum, non autem eorum Vicariis eſt permiſſum.

23 Nec refert, quod Hoſtienſ. in *cap. Niſi cum pridem, num.* 74. *in in verbo Culpa latet*, & poſt eum Jo Andr. *num.* 53. *ſupra de renunciat.* dicant peccatum latens non inducere irregularitatem, in qua requiratur Prælati diſpenſatio; ſed irregularitatem, etiamſi illius culpa lateat, bene requirere diſpenſationem, quia hoc verum non eſſe conſtat aperte ex decreto *dict. capit.* 6, ubi apparet ex delicto occulto provenire irregularitatem, in qua Superioris diſpenſatio requiritur: multa enim ſunt crimina, quæ utcunque occulta impediunt Ordinis executionem, etiam poſt peractam pœnitentiam, *capit. Inquiſitionis, infra de accuſat. dict. capit Niſi cum pridem*, § *Propter. conſcientiam*, ut ibi dixi, atque ita indultum Concilii non eſt inutile.

25 Porro ex ſententia S. Congregationis Concilii Epiſcopi illarum regionum, in quibus Conc. adhuc receptum non eſt, non poſſunt uti facultate in hoc decreto conceſſa. 26 Nec Prælati Regularium, atque alii Abbates juriſdictionem habentes quaſi Epiſcopalem, & Sedi Apoſtolicæ immediate ſubjecti, ſed tantum Epiſcopi.

27 De Cardinalibus autem, qui habent titulos Eccleſiarum Urbis, cum dubitatum eſſet an poſſent in ſuis Eccleſiis Titularibus, & in earum ſubditis uti illis facultatibus, quæ a Concilio Tridentino tributæ ſunt Epiſcopis in ſuis civitatibus, & diœceſibus, & ſpecialiter illis, quæ comprehenduntur hoc decreto; diſcuſſo articulo Gregorii XIII. dixit ſe nolle ea, quæ Epiſcopis conceſſa ſunt a Concilio Tridentino competere Cardinalibus in ſuis titulis: quia licet habeant quaſi Epiſcopalem juriſdictionem, ibi tamen vere, & proprie Epiſcopi non ſunt. Quod dictum interpretata eſt Sacra Congregatio approbante Summo Pontifice quoad facultates conceſſas Epiſcopis a Concilio. Unde extra illas ſalva manebit juriſdictio Cardinalium in ſuis titulis, prout Doctores illis attribuunt in *cap. His quæ, de major. & obed.*

Sed

28 Sed quæritur, an Epiſcopus poſſit diſpenſare in irre-
gularitate proveniente ex mutilatione membri in caſi-
bus occultis ex decreto *d. cap. 6. ſeſſ.* 24. Non vide-
tur, quia cum a Concil. excipiatur ea irregularitas,
quæ provenit ex homicidio voluntario, videtur et-
iam excepta irregularitas, quæ provenit ex membri
mutilatione, quæ illi æquiparatur, ut per gloſſ. *in
Clem.* 1. *in verbo Mutilet, de homic.* Sed contrarium
29 reſpondit Sacra Congregatio ejuſdem Concilii inter-
pres ab Epiſcopo Cremonenſi conſulta; quia æquipa-
ratio homicidii, & mutilationis ibi ſit quoad incur-
rendam ipſam irregularitatem. At præſens quæſtio eſt
quoad facultatem diſpenſandi ſuper ea. Et quamvis
Summa Angel. *in verbo Homicidium*, 5. *n.* 3. videatur
ſentire idem etiam quoad diſpenſationem. Tamen gl.
in d. Clem. loquitur tantum quoad ipſam irregulari-
tatem, & ita quoque Hermanetus ſenſit.
30 Sed nunquid Epiſcopis facultate ſibi tributa in *d.
c.* 6. *ſeſſ.* 24. in caſibus occultis poſt Concilium ex no-
va lege Sedi Apoſtolicæ reſervatis etiam cum clauſu-
la, *Non obſtantibus*, abſolvere poſſit. Sacra Congre-
31 gatio cenſuit non poſſe. Et in ſpecie cum dubitatum
fuerit, an Epiſcopus, & Inquiſitores poſſint hodie ex
d. c. 6. *ſeſſ.* 24. abſolvere lapſos in hæreſim, non ob-
ſtante Bulla Cœnæ Domini; cenſuit eam Bullam de-
rogaſſe decreto *c.* 6. Unde fruſtra nonnulli ex recen-
tioribus Theologis hunc articulum in controverſiam
adducunt, cum habeamus claram determinationem S.
32 Congregationis. Præterea cum dubitaſſet Archiepiſco-
pus Florentinus, an vigore *c.* 6 *ſeſſ.* 24. poſſet abſol-
vere quandam Monialem, quæ occulte, & ad malum
finem fregerat clauſuram, non obſtante Bulla Pii V.
quæ videtur habere locum in caſu publico: variatum
eſt ſententiis; nam ex decem Cardinalibus, tres cen-
ſuerunt Bullam intelligendam eſſe etiam in occultis,
quia illius verba ſunt generalia, & eſt tantum exce-
ptus caſus niſi in mortis articulo, &c. Et quia jam
declaratum Bullam Cœnæ Domini, quæ prohibet ab
aliis abſolvi, habere locum etiam in occultis. Et quia
cum Bulla ſit confecta poſt Concilium, cenſetur de-
rogaſſe Concilio. Quatuor cenſuerunt eam Bullam
non habere locum in caſibus occultis. Reliqui autem
tres dixerunt agendum cum Sanctiſſimo, qui decla-
ravit Bullam Pii V. habere locum etiam in occultis.
Tamen conceſſit facultatem Archiepiſcopo abſolvendi
33 illam Monialem. Unde poſtea Sac. Congregatio ge-
neraliter conſulta, an ſi Monialis alicujus Monaſte-
rii juriſdictioni Regularium ſubjecti ſecreto deliquerit
in materia clauſuræ, in foro conſcientiæ abſolvi poſ-
ſit vigore ejuſdem decreti ab Epiſcopo, cui tanquam
Delegato, in iis, quæ ad clauſuram pertinent, aucto-
ritas tributa eſt decreto *c.* 5 *ſeſſ.* 25. *De Regular.* ſtan-
34 te prædicta Bulla Pii V. reſpondit non poſſe, Epiſco-
po autem lapſo in aliquod delictum, de quo in *dict.
cap.* 6. *ſeſſ.* 24. ex ſententia Sac. Congregationis li-
cet ad ſe abſolvendum proprium ipſius Confeſſorem
deputare cum eadem authoritate quam ipſe poſſet, ex
eodem *capit.* 6. in alios ſibi ſubditos exercere, et-
iamſi Epiſcopus Romæ eſſet, & ſic extra ſuam diœ-
ceſim.
Sed cum eſſet quæſitum, an foreuſis, qui habet 35
domum, & commoratur in civitate, vel diœceſi,
diceretur ſubditus Epiſcopo illius civitatis, vel diœce-
ſis, cum ibidem Eccleſiaſtica Sacramenta percipe-
re teneatur; & ita an ab eodem Epiſcopo abſolvi
poſſet in caſibus dicti *capit.* 6. quamvis crimen ſit a-
libi commiſſum: Gregorius XIII. audita relatione
Congregationis declaravit poſſe abſolvi in Sacramen-
to pœnitentiæ ab illo Epiſcopo, in cujus civitate,
vel diœceſi commoratur, ſed non diſpenſari.
Nec poſtea probavit Gregorius diſtinctionem Abb. 36
in cap. Omnis utriuſque, de pœnit. & remiſſ. nam ſub-
orta dubitatione, an diſpoſitio Concilii Tridentini in
dict. capit. 6 *ſeſſ.* 24 quod liceat Epiſcopis in qui-
buſcunque caſibus occultis etiam Sedi Apoſtolicæ re-
ſervatis delinquentes ſibi ſubditos in diœceſi ſua in
foro conſcientiæ gratis abſolvere, comprehendat fo-
renſem fungentem Prætoris, vel Medici officio, &
commorantem in civitate, vel diœceſi, adeo ut tan-
quam ſubditus, ex quo ibi Eccleſiaſtica Sacramenta
percipere tenetur, debeat cenſeri: Sact. Congregatio
cenſuit Epiſcopum poſſe hos abſolvere tanquam vere
ſubditos ex facultate ei attributa, *dict. capit.* 6 poſſe
item diſpenſare quando eſt materia conjuncta, nem-
pe idem factum in eadem perſona concurrens, ex
quo & peccatum, & irregularitas incurratur, ex do-
ctrina Abb. in *cap Omnis utriuſque, num* 23. *de pœ-
nitent. & remiſſ.* Verum relata ad Gregorium XIII.
Congregationis ſententia, Sanctitas Sua dixit poſſe
Epiſcopum abſolvere duntaxat in Sacramento Pœ-
nitentiæ, non autem diſpenſare.
Sed quæres, an delictum coram uno, aut duobus 37
teſtibus dicatur occultum, adeo ut Epiſcopus cum
delinquente poſſit diſpenſare in foro conſcientiæ,
juxta *dict. capit.* 6. Sacr. Congregatio hac de re
conſulta cenſuit hoc pendere ex diſpoſitione juris
communis. Poſtea tamen cum dubitatum eſſet, an ab-
ſolutus, & diſpenſatus a proprio Epiſcopo in mate-
ria delicti perpetrati coram duobus, vel tribus teſti-
bus, quod tamen non fuit notorium, eſſet tutus in
conſcientia: Reſpondit non eſſe tutum, quia Conci- 38
lium utitur termino *occulto*, quod proprie loquendo
eſt illud, quod probari non poteſt. Abb. in *cap. Ve-
ſtra, de cohab. Cler. & Mulier.* At per duos teſtes
probari poteſt, & verba Concilii debent accipi ſecun-
dum proprietatem.

DE ORDINATIS AB EPISCOPO,
qui renunciavit Epiſcopatui.

Alexander III. Toletano Archiepiſcopo.

CAPUT I.

REquiſivit a nobis tua fraternitas, utrum Clerici, qui poſt renunciationem factam a prædeceſſore tuo Ordines receperunt, in ipſis debeant remanere: & infra. Reſpondemus igitur diſtinguendo, utrum renunciaverit loco tantum, an loco ſimul & dignitati; nam in primo caſu Ordines (ſicut antea) rogatus ab Epiſcopo aliquo poterit de ratione conferre: In ſecundo vero caſu diſtinguendum putamus, utrum ſacros contulerit an minores. Si enim a tali Ordines uſque ad Subdiaconatum aliquis acceperit: quia & hujuſmodi Ordines a non Epiſcopis quandoque conferuntur, & in illis deſervire poterit, & ad majores (ſi idoneus fuerit) promoveri. Sine ſi ab eodem ſacros Ordines ſcienter quis receperit, quia indignum ſe fecit, executionem officii non habebit: ubi autem non ſcienter, poterit (niſi craſſa & ſupina fuerit ignorantia) diſcretus Pontifex diſpenſare.

S U M M A R I U M.

1 *EPiſcopus, qui renunciavit loco tantum, invitatus poteſt ordinare ſicut prius. Si vero & dignitati, characterem imprimit; ſed non confert executionem, & n. ſeqq.*
Diſpenſat Epiſcopus ſuus cum ordinato ad minores, vel ignoranter ad ſacros ab Epiſcopo, qui renunciavit loco, & dignitati, ibidem.
2 *Ordinis poteſtas per reſignationem Epiſcopi mortificatur, ſed non funditus moritur.*
3 *Character Epiſcopalis animæ infixus a Deo per miniſterium hominis deleri non poteſt, & num. 34. & ſeqq.*
4 *Reſignatio non ſubtrahit Epiſcopo Ordinem, ſed executionem.*
5 *Ordini renunciare quid importet.*
6 *Epiſcopus, qui renunciavit Ordini, poteſt de licentia Papæ executionem reaſſumere ſine nova conſecratione.*
7 *Character Ordinis, habitus, & exercitium qualiter conſiderentur in ordinante.*
8 *Epiſcopatus an ſit Ordo Sacramentalis imprimens characterem, latiſſime diſcutitur uſque in finem.*
9 *Opinio eorum qui dixerunt, Epiſcopatum non fuiſſe a Chriſto inſtitutum, refellitur tanquam erronea, & n. 69. & ſeqq.*
10 *Epiſcopatum non eſſe Ordinem, prout eſt Sacramentum, ſed prout eſt officium, & poteſtas ad actiones Hierarchicas, qui Authores ſenſerint.*
11 *Ordo Epiſcoporum quadripartitus eſt, & numer, 70.*
12 *Concilium Florentinum, & Tridentinum expenditur pro ſententia Theologorum, & n. 78.*
13 *Ordo non requirit characterem alterius Ordinis ex neceſſitate Sacramenti, & n. 81.*
14 *Ordinatos in Presbyterum omiſſo Diaconatu, vel Subdiaconatu recipit characterem, licet non Ordinis executionem.*
15 *Epiſcopalis conſecrationis fundamentum eſt Sacerdotium, ſine quo nihil recipitur,*
Contrarium. n. 79.
Declaratur, n. 81.
16 *Ordinis Sacramentum confertur in Sabbatis quatuor Temporum; Epiſcopatus vero tantum in Dominicis*
17 *Epiſcopi conſecratio non fuit inſtituta immediate a Chriſto.*
Contrarium, numer 68. & ſequentib. & numer, 85.
18 *Jacobus frater Domini fuit primus Epiſcopus ab Apoſtolis ordinatus, & n. 85.*
19 *Evangeliorum liber non potuit eſſe materia conſecrationis Epiſcopalis ante obitum Chriſti, & cur, & n. 86.*
20 *Ordo, ſecundum quod eſt Sacramentum, ordinatur ſpiritualiter ad Sacramentum Euchariſtiæ.*
Declaratur, n. 88. & ſeqq.
21 *Epiſcopus quoad Sacramentum Euchariſtiæ non habet poteſtatem ſuperiorem ſimplici Sacerdote.*
Declaratur, n. 88. & n. 92. & ſeqq.
22 *Ordinum diſtinctio eſt propter Altaris ſacrificium, poſt cujus conſummationem ulterius non eſt Ordo, & n. 88. & 93.*
Contrarium, 90.
23 *Ordo duplex, & de quo Ordine intelligantur Canones loquentes de Ordine, & ordinatione Epiſcopi.*
24 *Ordines Hierarchici tres a Dionyſio aſſignantur, & n. 41.*
25 *Epiſcopi poteſtas quamvis ſit indelebilis, tamen non habet rationem characteris.*
26 *Epiſcopatum eſſe Ordinem Sacramentalem, ſed non diſtinctum ab Ordine Sacerdotali, qui Theologi crediderint.*
27 *Ordinem Epiſcopalem imprimere characterem, & non eſſe Sacramentum, non compatiuntur,*
28 *Character Sacerdotalis in impoſitione manuum extenditur ad poteſtatem ligandi, & ſolvendi.*
Contrarium, n. 91.
29 *Ordo unus eſt eminentior alio, ſecundum quod proximius ordinatur ad Sacramentum Euchariſtiæ, & n. 88.*
30 *Actus conſecrandi Euchariſtiam, qui ad Sacerdotem pertinet, eſt principalior & nobilior, quam actus conſecrandi Miniſtros, qui pertinet ad Epiſcopum, & n. 93.*
31 *Finis eſt potior iis, quæ ſunt ad finem.*
32 *Ordo Epiſcopalis eſt ſuperior Presbyterali, & n. 93.*
33 *Canoniſtæ in quo differant ab opinionibus Theologorum circa Ordinem Epiſcopalem.*
34 *Poteſtas, quæ confertur Epiſcopo in conſecratione, an attingat rationem characteris, & numero ſequenti.*
35 *Poteſtas conferendi minores Ordines, quam accipit Abbas in impoſitione manuum, poteſt in totum ab Eccleſia auferri.*
36 *Abbas benedictus ordinando poſt Eccleſiæ prohibitionem, ſeu mandati revocationem, non imprimit characterem.*
37 *Papa poteſt facere de Monacho non Monachum.*
38 *Conſecratio omnis, vel poteſtas in conſecratione collata auferri poteſt per Papam, præter Sacramentalem.*
Res ſacræ an poſſint in prophanos uſus converti authoritate Epiſcopi, ibid.
39 *Ordinis poteſtas remanet in Epiſcopo etiam degradato.*
40 *Intellectus*, cap. Cleros, 21. diſt.
41 *Gradus appellatione quid veniat.*
42 *Intellectus*, cap. Perlectis, 25. diſt.
43 *Concilium Carthaginenſe quartum expenditur pro ſententia Canoniſtarum.*
44 *Intellectus*, cap. Diaconos, 93. diſt.
45 *Intellectus*, capit. 1. 32. diſtinct. & capit. Quia ſanctitas, 50. diſt.
46 *Sacerdotale officium poteſt eſſe ſine Pontificali, ſed non e converſo, & n. 79. & ſeqq.*
47 *Epiſcopatum eſſe Ordinem Sacramentalem, & diſtinctum ab Ordine Presbyterali, deducitur ex Concilio Trid. & n. 71.*
48 *Dictio*, Cetera, *eſt implicativa ſimilium.*
49 *Canones loquentes de Ordine, & ordinatione Epiſcopi, generaliter expenduntur.*
50 *Gratia in Sacramentis confertur, non autem in ſacris ceremoniis non eſſentialibus.*
51 *Ordinatio Epiſcopi gratiam confert,*
52 *Ordo quid ſit.*
53 *Sacramentum quid.*
54 *Ordini Epiſcopatus convenit diffinitio Ordinis, & Sacramenti.*
55 *Materia Ordinis Epiſcopalis quæ ſit.*
56 *Unctiones in conſecratione Epiſcopi non ſunt de ſubſtantia.*
57 *Opinio aſſerentium impoſitionem libri Evangeliorum non eſſe materiam Ordinis Epiſcopalis, ſed manuum impoſitionem, refellitur.*
58 *Græci conveniunt cum Romana Eccleſia in impoſitione libri Evangeliorum ſuper cervices Epiſcopi conſecrandi.*
59 *Forma in ordinatione Epiſcopi quæ ſit.*
60 *Ordinum diverſitas elicitur ex diverſitate materiæ, & formæ,*
61 *Item ex diverſitate miniſteriorum, & poteſtatis.*
62 *Epiſcopos non eſſe Presbyteris ſuperiores, vel poteſtatem, quam habent confirmandi, & ordinandi, eſſe cum Presbyteris communem, eſt hæreſis, & n. 89.*
63 *Græci qua forma utantur in ordinatione Epiſcopi, Presbyteri, & Diaconi.*
64 *Poteſtas ſpiritualis duplex.*
65 *Cardinalis eſt major Epiſcopo dignitate, & officio; Epiſcopus eſt major Ordine, & n. 67.*
66 *Epiſcopi ſunt pares Apoſtolico quantum ad Ordinem, & poteſtatem conſecrationis.*
67 *Epiſcopus eſt major Ordine Presbytero Cardinali.*

68 *Ordines a Chriſto inſtituti vere, & proprie ſunt Sacramentum.*
69 *Ordo Epiſcopalis eſt ex divina inſtitutione, & n. ſeqq.*
70 *Sacerdocum Ordo bipareitus eſt.*
71 *Hierarchia Eccleſiaſtica conſtat ex Epiſcopis, Preſbyteris, & Miniſtris.*
72 *Epiſcopum in primitiva Eccleſia non fuiſſe diſtinctum a Presbytero in collatione Sacramentorum, eſt error.*
73 *Epiſcopus in caſibus a Jure expreſſis actualiter degradatur, adhibitis duodecim Epiſcopis.*
74 *Degradatio fit ab Ordine cantum; Depoſitio vero ab officiis, & dignitatibus.*
75 *Res omnis per quaſcumque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſolvitur.*
76 *Cardinalis depoſitus non retinet dignitatem, ſed Ordinem ſacrum, qui erat impreſſus.*
77 *Ordines novem computantur in Eccleſiaſtica, ſicut in caleſti Hierarchia.*
78 *Dictio,* Sicut, *eſt exemplificativa.*
79 *Ordinis Epiſcopalis collatio an teneat, ſi Epiſcopus non ſit Sacerdos, & n. ſeqq.*
80 *Intellectus* cap. Ex literis, de exceſſ. Prælat.
81 *Epiſcopatus cur prarequirat Sacerdotium, & alii Ordines non prarequirant characterem Ordinum inferiorum.*
82 *Epiſcopi actus principalis eſt Miniſtros Eccleſia ordinare.*
83 *Epiſcopus conferre non poteſt Ordinem, quem non habet.*
84 *Epiſcopatus eſt ſummus Ordo.*
85 *Intellectus,* cap. In novo, 21. diſt.
Petrus fuit primus Epiſcopus a Chriſto inſtitutus. ibidem.
86 *Epiſcopi tres in conſecratione Epiſcopi ſunt adhibendi ex neceſſitate Sacramenti.*
87 *Jacobum fratrem Domini tres Apoſtoli conſecrarunt, ſed unus tantum Epiſcopus, id eſt, Petrus.*
Canon Apoſtolorum primus expenditur, ibidem.
88 *Ordo Sacramentalis non requirit ad ſui eſſe miniſterium cooperativum in ipſo acta conſecrationis Euchariſtia.*
89 *Ordo Epiſcopalis quam relationem habeat ad Euchariſtia Sacramentum.*
91 *Character Sacerdotalis non extenditur in ordinationa Epiſcopi, ſed novus imprimitur.*
92 *Poteſtas tanto eſt altior, quanto ad plura ſe extendit.*
93 *Epiſcopalis poteſtas in quo excedat poteſtatem Sacerdotalem.*
94 *Character Ordinis prarequirit ex neceſſitate Sacramenti characterem Baptiſmi.*

1 R*Equiſivit*. Epiſcopus, qui renunciavit loco tantum, invitatus conferre poteſt Ordines ſicut prius. Si vero & dignitati, cum ordinato per eum ad minores, vel ignoranter ad ſacros diſpenſat Epiſcopus ſuus; cum ordinato vero ſcienter ad ſacros non diſpenſat. Hoc dicit ſecundum omnes. Et reſpectu minorum Ordinum fuit originaliter intellectus Vincentii, Goffredi, & Tancredi, qui expoſuerunt literam ibi, *poterit*, id eſt, diſpenſative, ut refert Jo. Adr. *n. 7. in ver. Poterit*, & Card. *in princ. in eod. ver.* Dividitur in duas partes. In prima ponitur conſultatio. In ſecunda, reſponſio diſtinguens: ibi, *reſpondemus*. Et hæc iterum ſubdiſtinguit, ibi, *in ſecundo*.

Nota primo, ſecundum Anton. de Butr. *n. 1.* Abb. *eodem n. in 1. notab.* & Jo. de Anania *in princ.* duo jura concurrere in Epiſcopo. Primum, jus dignitatis Epiſcopalis cohærens perſonæ, quod acquiritur per conſecrationem. Secundum, jus adminiſtrationis cohærens loco, cui præſidet, quod acquiritur per confirmationem, *c. Tranſmiſſam, ſupra de elect.* Et quoniam poteſtas in his, quæ ſunt in habitu Ordinis, reſidet in dignitate cohærente perſonæ, quoad exercitium vero reſidet in loco, cui præeſt, & in quo habet adminiſtrationem: Et hæc jura non ſunt individua, ſeu inſeparabiliter connexa, cum uni poſſit renunciari ſine altero, ſi inchoetur a loco: inde fit ut Epiſcopus, qui renunciavit loco, id eſt, adminiſtrationi, ſed non dignitati, poſſit illa quæ ſunt Ordinis, quoad habitum, ſed non quoad exercitium, quia caret ſubditis, exemplo Epiſcopi titularis clero, & populo carentis, ut in Clem. *In pleriſque, de elect.* & in decreto Concilii Tridentini *c. 2. ſeſſ. 14.* quaſi dicat, bonus faber eſt, non deeſt ei niſi materia, ſuper qua fabricet, ut formaliter dicunt hic Hoſtienſ. *in princ. in ver. De ratione*, & Jo. Andr. *n. 7. in eodem ver.* Unde ſi in ſubditis integretur per invitationem alterius Epiſcopi, qui habeat exercitium; utique poterit etiam ipſe Ordines illis conferre, ut hic, & in *c. Cum nullus, de temp. ordin. lib. 6.*

Secundo, nota poteſtatem Ordinis mortificari quidem per reſignationem, quia Epiſcopus qui ceſſit loco, & dignitati Ordinis, executionem non confert; ſed non funditus mori, quia ordinando bene imprimit characterem, ut hic, & in *cap. Conſultationi, ſupra cit. 2.* & hic notant Innoc. *in ver. Executionem.* Hoſt. *in princ. in ver. Permanere*. Jo. Andr. *n. 3. in ver. In ipſis*, & Card. *in princ. in eod ver.* 2

Rationem aſſignat Henric. Boich. ante med. quia ſemper remanet ſibi character, & ſpirituale matrimonium, quod inter eum, & Eccleſiam generalem intelligitur eſſe conſummatum in conſecratione, *c. Licet, ſupra de transl.* Et ſic collige ſingulariter ex hac Decretali, poteſtatem Ordinis Epiſcopalis eſſe indelebilem: quia character animæ infixus a Deo per miniſterium hominis auferri non poteſt, *c. Quod quidam, 1. q. 1.* gloſſ. & DD. in c. 1. & ibi dixi *infra de ſchiſmat.* Et hoc inſinuat gloſſ. hic in ver. Executionem, & Hoſt. *in eod. ver. n. 3.* dum dicunt reſignationem Epiſcopo non ſubtraxiſſe Ordinem, ſed executionem. 3

Nec obſtat textus *in c. Poſt translationem, in fine, ſupra de renunciat.* ubi patet Epiſcopum poſſe renunciaſe non tantum loco, & dignitati, ſed etiam Ordini, ut ibi *præſertim ſi locum tantum, & non Ordinem reſignavit*. Nec non ibi: *loco cantummodo ceſſerit memorato, & non Ordini, vel etiam dignitati*. Etenim illud verbum, *Ordinem*, exponitur ibi a gloſſ. ideſt, Ordinis executionem, quia, inquit, characteri nemo poteſt renunciare. Quinimo quærit gloſſ. ibidem, *in ver. ordini*. Quid ſi Epiſcopus renunciaverit Ordini, an nihilominus adhuc poſſit reaſſumere de licentia Papæ ſine nova conſecratione? Et reſolvit poſſe; quia, inquit, characterem retinuit, *c. Quod quidam, 1. q. 1. verſ. Si forte militia*, & *c. Licite, 32, q. 7.* Et ideo ſola executio ſibi deeſt, quam reaſſumit de licentia Papæ: Et ita etiam declarat Innoc. *hic in ver. Dignitati*, ait enim: Idem quod hic appellat renunciare dignitati, ſupra de renunciat. *c. Poſt translationem*, appellavit renunciare Ordini, id eſt, executioni Ordinis, vel dignitatis: & ſequuntur Jo. Andr. *n. 4. verſ. Et dicit.* Innoc Card. *n. 3.* & communiter DD. in *d. c. Poſt translationem*. Habeo igitur hic optimum textum pro opinione Canoniſtarum, quod Epiſcopatus ſit proprie Ordo characterem imprimens. Unde bene ſecundum Ant. de Butr. *hic n. 2. In Ordine, & in conferente conſiderantur tria, character Ordinis habitus, & exercitium. Primum quoad poteſtatem conferendi reſidet in charactere conſecrationis, & dignitatis Epiſcopalis. Secundum reſidet in habitu dignitatis Epiſcopalis prout cohæret perſona. Tertium reſidet in adminiſtratione dignitatis. Et ex hoc infertur ut habens omnia hæc tria, conferat characterem, habitum, & executionem: habens primum, & ſecundum, conferat characterem, & habitum, ſed non executionem; habens vero primum ſolum, conferat characterem. Et nota argumentum quod ex toto renuncians dignitati Epiſcopali, non propterea ipſam quoad potentiam ordinandi perdit, quin ordinando characterem imprimat. Et ſecundum hoc hic aperte videtur probari quod Epiſcopatus eſt Ordo, & habet characterem, alias ut poſitivus ex toto tolleretur renunciatione*. Hæc Antonius de Butrio, licet codex ſit corruptus, quia deeſt ſecundum membrum, & ſequitur Abb. *n. 3.* qui formalia verba Butrii, imo integram illius lecturam ſuper hoc Capitulo ad literam tranſtulit in ſuam. Sed quia hic articolus graviſſimus eſt, & apud Theologos valde controverſus, operæ pretium duxi illum diligenter examinare; nam Doctores noſtri leviter attingunt, nec materia tractant ex principiis. 5

(Margin numbers printed beside this paragraph: 5 at its first line, 6 beside "eſt renunciare. Quinimo quærit gloſſ. ibidem", 7 beside "lationem. Habeo igitur hic optimum textum pro opi-".)

QUÆRO, an Epiſcopatus ſit ordo Sacramentalis imprimens characterem. 8

Google

Antiqua, & celebris controverſia, in qua non modo
Catholici ab hæreticis diſſident, & Theologi a Cano-
9 niſtis, ſed nec Theologi conveniunt inter ſe. Unde in uni-
verſum in hoc articulo quatuor ſunt opiniones. Prima
opinio eſt eorum qui affirmant Epiſcopatum non eſ-
ſe de jure divino; ſed ex Pontificia inſtitutione. Et
hi proculdubio ſentiunt Epiſcopatum non eſſe Ordinem
Sacramentalem, cum Sacramenta omnia, & in ſpecie
Sacramentum Ordinis ſit immediate ex inſtitutione Chri-
ſti, ut in Conc. Trid. *ſeſſ. 7. de Sacram. can.* 1. & *ſeſſ.* 23.
De Sacram. ordin. can. 3. Et hic quidem fuit quorundam
hæreticorum error, quos noviſſime refert, & refellit Ga-
briel. Vaſq. *in 3. par. D. Thom. tom. 3. diſp* 240. *c.* 3. In
quem lapſi ſunt etiam nonnulli ex Catholicis, quos la-
te confutavimus in *c. Quanto, ſupra de conſuetud.*
10 Secunda opinio eſt illorum Theologorum, qui etſi
ſentiant Epiſcopatum eſſe de jure divino, & in Eccleſia
eſſe Hierarchiam Dei ordinatione inſtitutam; atque ad
hunc hierarchicum Ordinem Epiſcopos præcipue pertine-
re, juxta Catholicam veritatem hodie ab eodem Concilio
diffinitam *ſeſſ.* 23. *de Sacram. ordin. cap.* 4. & *can.* 6. & 7.
Tamen putant Epiſcopatum non eſſe Ordinem proprie,
prout eſt Sacramentum, licet alia ratione Ordo dici poſ-
ſit, videlicet quia eſt officium quoddam, & poteſtas ad
actiones hierarchicas in corpore myſtico Eccleſiæ, quam
poteſtatem reliqui inferioris Ordinis nullam habent.
Quod docuerunt graviſſimi Theologi, inter quos præ-
cipue numerantur Albertus Magnus *in 4. diſt.* 24 *artic.*
39. S. Thom. *in 4. diſt.* 24. *q.* 3. *artic* 2. *queſt.* 2. Richard.
ead. diſt. art. 5. *queſt* 2 & Palud. *q* 7. Capreol. *diſt.* 25.
queſt. 1. *art* 1. *concl.* a S. Bonaventura *in 2. part. diſt.* 24.
artic. 2. *queſt* 3. Scotus *q.* 1. § *De ſecundo articula.* Tho-
mas de Argentina *q un. art* 2. *ad* 5. & 8. Abulen. *in c.*
16. *Matthæi*, *q.* 74. *col.* 5. Silveſt. *in ver. Epiſcopus*, *q.* 1.
Cajetan. *tom.* 2. *opuſc. queſt.* 1. *De ordin.* Ferrarienſ *in 4.*
contra Gentes, *cap.* 76. §. *An hujus evidentiam.* Et hanc
partem late tuetur Cardin. Turrecrem. *in c. Cleros*, *n.*
14. §. *Ad quintum*, 21. *diſt.* Et latius Dominicus Sotus
in 4. diſt. 24. *q.* 1. *art.* 3. & *lib.* 10. *de juſt. & jur. q* 1. *ar.*
2. ubi etiam teſtatur eam receptionem eſſe apud Theolo-
gos. Quod & Covarr. affirmat eandem ſecutus *liber.* 1.
variarum reſolut. c. 10. *n.* 15. ubi etiam citat Abb. *in c.*
11 *Ex literis*, *n.* 4. *de exceſſ Prælat.* Quinimmo huic ſen-
tentiæ non immerito adſcribitur Magiſter ſententiarum
in 4. diſt. 24. *Sunt. & alia*; nam poſtquam numeravit ſe-
ptem Ordines Eccleſiæ, & diffinivit quid ſit Ordo; ſub-
dit eſſe alia nomina non Ordinum, ſed dignitatum, &
officiorum, & inter hæc recenſet Epiſcopum. Et quam-
vis in cap. ſeq. dicat Ordinem Epiſcoporum quadripar-
titum eſſe; ſunt enim, inquit, Patriarchæ, Archiepi-
ſcopi, Metropolitani, & Epiſcopi, quod habuit ex Iſi-
doro *lib.* 7. *Etymolog. c* 12. ut refertur in *c. Clericos*, §.
Ordo Epiſcoporum, 21. *diſt.* tamen hoc loco accepit Or-
dinem in latiori ſignificatione, cum manifeſtum ſit Pa-
triarchatum non eſſe Sacramentum.
12 Pro qua opinione ponderatur primo Concilium Flo-
rentinum in decreto fidei Eugenii IV. poſt *ſeſſ.* 25. in §.
Sextum Sacramentum, ubi ſic legitur: Sextum Sacra-
mentum eſt Ordinis, cujus materia eſt illud, per cujus
traditionem confertur Ordo, ſicut Præsbyteratus tradi-
tur per Calicis cum vino, & patenæ cum pane porre-
ctionem. Diaconatus vero per libri Evangeliorum da-
tionem. Subdiaconatus vero per calicis vacui cum pa-
tena vacua ſuperpoſita traditionem. Et ſimiliter de aliis
per rerum ad miniſteria ſua pertinentium aſſignationem.
Et poſtea ponit formam Sacerdotii, & ſubdit: Et ſic
de aliorum Ordinum formis, prout in Pontificali Ro-
mano late continetur, nec ibi ulla fit mentio de Or-
dine Epiſcopatus. Quæ ſane mentio omitti non potuiſ-
ſet, ſi Epiſcopatus eſſet Ordo Sacramentalis ex Silveſtro
in v. Ordo, *primo*, *n.* 1. *v. Tum quia jura.*
Secundo pro ae opinione inducitur Concilium Trid.
ſeſſ. 23. *de Sacram. ordin. c.* 2. ubi generaliter agitur de
Ordinibus tam majoribus quam minoribus, & ſinguli
nominatim recenſentur a Presbyteratu uſque ad Acoly-
thatum, & nuſquam agitur de Epiſcopatu; Ergo ex
mente Concilii Epiſcopatus non eſt proprie Ordo.
13 Tertio probatur eadem opinio, quia nullus Ordo præ-
requirit characterem alterius Ordinis ex neceſſitate Sa-
cramenti, cum poteſtates ſint diſtinctæ, ut docet ſan-
ctus Thom. *in 4. diſt.* 24. *q.* 1. *art.* 2. *q.* 5. Silveſtr. *in verſ.*
Ordo ſecundo n. 1. *ver. Nec etiam.* Unde recipiens Ordi- 14
nem poſteriorem omiſſo priori, non iterum ordinatur
in poſteriori, & ordinatus in Præsbyterum omiſſo Sub-
diaconatu, vel Diaconatu recipit characterem Ordinis
Presbyteralis, licet non Ordinis executionem *cap. Sol-*
licitudo. 52. *diſt.* & *c. unic. de Cler. per ſal. promoto*, & eſt
communis opinio, ut teſtatur ibi Abb. *n.* 4. Sed Epiſco-
patus præſupponit characterem Presbyteratus ex neceſſi-
tate conſecrationis; adeo ut ſi non Sacerdos conſecretur
Epiſcopus, nihil recipiat, cum fundamentum hujus con-
ſecrationis ſit Sacerdotium, argum. *c. Ex literis*, ibi: *Cum*
igitur Pontificale officium ſine Altaris miniſterio non va-
leat adimpleri, *infra de exceſſ. Prælat.* & tenent Hugo,
& Archid. *in d. c. Sollicitudo*, Ramun. *in c. Gratia*, 1. q.
1. ubi dicit hujus opinionis eſſe omnes fere Doctores, ut
refert Turrecrem. eandem opinionem ſecutus in *d. c. Sol-*
litudo, *n.* 4. quam etiam dicit veriorem glo. *fin. in d. c.*
unic. & Silveſtr. *loco citato*, ubi ait contrariam opinio-
nem Joannis Andr. non teneri; Ergo Epiſcopatus non
eſt Ordo imprimens characterem. Quo argumento uti-
tur Turrecr. *in d. c. Cleros*, *n.* 16. *v. Tertio*, 21. *diſt.* &
Soto *in 4. diſt.* 24 *q.* 1. *art.* 3.
Quarto, Sacramentum Ordinis in Sabbatis quatuor 16
temporum confertur, *c.* 3. *de tempor. ordinat.* Epiſcopa-
tus vero tantum in Dominicis, *cap. Qui in aliquo*, 51.
diſt. & *cap. Quod die Dominico*, 75. *diſt.* Ergo Epiſcopa-
tus non eſt ordo cum normam ceterorum non ſequa-
tur. Et ita arguit Soto *loc. cit.*
Quinto, ſecundum eum, in conſecratione Epiſcopi
nulla apparet materia, & forma Sacramenti, ſive con-
ſideres unctiones, ſive traditionem baculi, ſive impo-
ſitionem mitræ, ſive alia omnia; Ergo neque eſt ordo,
neque Sacramentum, quia quilibet Ordo, & unumquod-
que Sacramentum ſuam materiam, & formam peculia-
rem habet. Concilium Florentinum in decreto fidei Eu-
genii IV. poſt *ſeſſ* 25. §. *Sextum Sacramentum*, & Tri-
dentinum *ſeſſ.* 14. *de Sacram. Pænitent. & Extrema Unct.*
c. 2. *in princ.*
Sexto, Sacramenta omnia fuerunt inſtituta immediate 17
a Chriſto, ut de Sacramentis in genere diffinitum eſt a
Tridentina Synodo *ſeſſ.* 7. *de Sacram. can.* 1. & in ſpecie
de Sacramento Ordinis, *ſeſſ.* 23. *can.* 3. Conſecratio au-
tem Epiſcoporum non fuit inſtituta a Chriſto immedia-
te. Tum quia a Petro Sacerdotalis, id eſt, Epiſcopalis
cœpit Ordo, ut legitur in *c. In novo*, 21. *diſt.* & Jacobus 18
Apoſtolus Frater Domini a Petro, Jacobo, & Joanne
fuit ordinatus primus Hieroſolymorum Epiſcopus, ut in
cap. Porro, 66. *diſt* ubi hoc late probat Turrecrem. *num.* 19
1. Tum quia ad eſſentiam conſecrationis Epiſcopalis re-
quiritur impoſitio libri Evangeliorum ſuper cervice or-
dinandi, ut in *c. Epiſcopus cum ordinatur*, 23. *diſt.* ubi
Turrect. & latius dicam *infra n* 55. Evangelium vero
ante obitum Chriſti non fuit conſcriptum; nam primus
omnium Evangeliſtarum hoc præſtitit Matth. anno Chri-
ſti 45 ſecundum Irenæum *lib.* 3. *c.* 1. ut exponit Card.
Baron. *ad annum Chriſti* 41. *pag.* 278. *litera E*, & *pag.*
279. *litera E*, & dixi plenius in *c. unico*, *n* 17. & 18. *de*
ſacra Unct. & conſequenter cum non potuerit eſſe ma-
teria conſecrationis Epiſcopalis, hujuſmodi conſecratio
non fuit inſtituta immediate a Chriſto; quia ſicut Sacra-
menta ipſa, ita illorum materia, & forma ſunt ex im-
mediata Chriſti inſtitutione, ut fuſe probavimus in *d. c.*
unic. de ſacra Unct. Ergo conſecratio Epiſcopalis non eſt
Sacramentum.
Septimo, & ultimo: Omnis Ordo ſecundum quod eſt 20
Sacramentum, ordinatur ſpiritualiter ad Sacramentum
Euchariſtiæ, *cap. Perlectis*, 25. *diſtin* Concil. Trid. *ſeſſ.*
23. *de Sacram. Ordin. cap.* 2. & *canon.* 2. Sed Epiſcopus, 21
quantum ad Sacramentum Euchariſtiæ, non habet po-
teſtatem ſuperiorem ſimplici Sacerdote; Ergo Epiſcopa-
lis Ordo non eſt Sacramentum. Et ita arguit formaliter
S. Thom. in 4. *diſt.* 24. *q.* 3. *art.* 2. *q* 2. & alii Theologi
initio citati, & eſt præcipuum fundamentum pro hac
ſententia.
Et confirmatur ſecundum Turrecrem. in *d. c. Cleros*, 22
n. 16. *v. Secundo ſic*, 21 *diſt.* Nam diſtinctio omnis gra-
duum & Ordinum eſt propter altaris ſacrificium, in quo
eſt conſummatio omnis divini cultus; Ergo cum perven-
tum eſt ad illam conſummationem, ibidem eſt ſtatus,
ſed per ſimplex Sacerdotium pervenitur ad illam; Ergo
ulterius non eſt aliquis Ordo.

Et

23 Et tenendo hanc opinionem non obſtant jura, quæ
aliquando mentionem faciunt ordinationis, & Ordinis
Epiſcoporum, ut in c. 1. 77. diſt. in c. *Aqua infra de conſec.*
Eccleſ. cum ſimil. de quibus *infra n. 49.* Nam ut reſpondet
S. Thom. *d. q.* 2. Ordo poteſt accipi dupliciter; uno mo-
do ſecundum quod eſt Sacramentum; & hoc modo E-
piſcopatus non eſt ordo. Alio modo conſiderari poteſt
ſecundum quod eſt officium quoddam reſpectu quarun-
dam actionum ſacrarum; & ſic cum Epiſcopus habeat
poteſtatem in actionibus hierarchicis reſpectu corporis
24 myſtici ſupra Sacerdotem, Epiſcopatus erit ordo. Et ſe-
cundum hoc loquitur S. Dionyſ. *de Eccleſ. hierarch. c. 5.*
ubi aſſignat hos tres ordines in hierarchia Eccleſiaſticæ,
videlicet Epiſcopum, Sacerdotem, & Miniſtrum. Et
ita etiam intelliguntur jura in contrarium inducta, ut
per Silveſt. *in ver. Ordo primo n. 1.*
25 Item non obſtat hæc decretalis. Nam ut reſpondet S.
Thom. *q. 2. ad 2. Ordo ſecundum quod eſt Sacramentum*
imprimens characterem, ordinatur ſpiritualiter ad Sacra
mentum Euchariſtiæ, in quo ipſe Chriſtus continetur, quia
per characterem ipſi Chriſto configuramur. Et ideo licet de-
tur aliqua poteſtas ſpiritualis Epiſcopo in ſui promotione re-
ſpectu aliquorum Sacramentorum; non tamen illa poteſtas
habet rationem characteris. Et propter hoc Epiſcopatus
non eſt Ordo, ſecundum quod Ordo eſt quoddam Sacra-
mentum. Hæc ille. Et ſequitur Silveſt. ubi ſupra, ſubdens
poteſtatem illam eſſe indelebilem, ſicut & character,
licet non attingat ad rationem characteris, quia datur
cum conſecratione, quæ annullari non poteſt, ut idem
S. Thom. probat in 2. 2. *q.* 39. *art.* 3.
26 Tertia opinio eſt aliorum Theologorum, qui exiſti-
mant Epiſcopatum eſſe quidem Ordinem, & Sacramen-
tum, non tamen diſtinctum a Sacerdotio, non quod
omnino idem ſit Epiſcopus quod Sacerdos, ſed quod E-
piſcopus ſit quaſi Sacerdos magis perfectus. Ita Duran.
in 4. *diſt.* 24. *q.* 6. *n.* 8. Palud. *q.* 7. *art.* 13. *num.* 14. *ſup-*
plem. Gabriel. *q.* 1. *art.* 3. *dub.* 6. Vaſq. in 3. *par.* D. Thom.
tom. 3. *diſp.* 240. *cap.* 4. & 5. Cardin. Bellarm. *lib. de or-*
dine cap. 5. & recentiores Theologi pene omnes, quo-
rum ſententia ut vides convenit cum ſecunda in nume-
ro Ordinum. Utrique enim aſſirmant in Eccleſia non eſ-
ſe, niſi ſeptem Ordines conſtituentes unicum Sacramen-
tum, ſed diſcrepat ab illa, quia hæc tertia inter hos
ſeptem adſcribit etiam Epiſcopatum licet indiſtinctum
ab Ordine Presbyteratus, illa vero Epiſcopatum pror-
ſus excludit a numero Ordinum Sacramentalium. Item
convenit hæc tertia ſententia cum Canoniſtis in eo,
quod Epiſcopatus ſit ordo imprimens characterem, ſed
diſcrepat ab illis in diſtinctione, & numero Ordinum,
27 ut inferius patebit. Sotus vero mediam quandam ſen-
tentiam ſecutus in 4 *diſt.* 24. *q.* 2. *art.* 2. & 3. etſi neget
cum Theologis ſecundæ ſententiæ Ordinem Epiſcopatus
eſſe Sacramentum, & in eo gratiam conferri; tamen
concedit cum authoribus tertiæ ſententiæ per eam im-
primi characterem, non quidem diſtinctum omnino a
Sacerdotali, ſed veluti gradum quendam ipſius ſecun-
dum extenſionem. Sed eum reprobat Vaſquez loco ci-
tato. Et ſane hæc non compatiuntur, ut Epiſcopatus
imprimat characterem, & non ſit Sacramentum. Nam
character interior eſt eſſentialiter, & principaliter Sa-
cramentum Ordinis, ut inquit Divus Thomas in 4. *di-*
28 *ſtinct.* 24. *quæſt.* 1. *artic.* 1. *quæſt.* 2. *ad primum.* Porro
hæc tertia opinio quatenus aſſirmat Ordinem Epiſcopa-
tus eſſe Sacramentum, nititur fundamentis inferius ad-
ducendis pro opinione Canoniſtarum, & hac in parte
Bellarmin. loco citato illam certiſſimam, & Petrus So-
to *lect.* 4. *de Sacram. Ordin.* certa fide tenendam cen-
ſent, Michael Medina *de ſacror. homin. continen. capit.*
15. dicit contrariam ſententiam eſſe periculoſam, eam-
que ſine gravi nota teneri non poſſe, putat Vaſquez
ubi ſupra. Sed quatenus eadem opinio addit hunc Or-
dinem non eſſe diſtinctum a Presbyterali, probatur a
Theologis exemplo Sacerdotis, qui in ordinatione ac-
cipit poteſtatem conſecrandi Euchariſtiam; ac deinde in
impoſitione manuum ejus character extenditur ad pote-
ſtatem ligandi, & ſolvendi, ut in ſpecie dicit Palud. *diſt.*
art. 12. *num.* 16. Sed Vaſquez *d. diſp.* 240. *cap* 5. *n.* 54.
opinatur in ordinatione Epiſcopi, nec imprimi chara-
cterem novum diſtinctum a præcedenti, nec præceden-
tem extendi, ſed permanente eodem charactere confer-
ri aliam poteſtatem diſtinctam a præcedente. Et conclu-
dit Epiſcopatum eſſe Sacerdotium perfectum, quo Sa-
cerdos alios Sacerdotes generare, & ordinare poteſt. Et
ita Epiſcopus, ut ait Vaſq. cum Sacerdote comparatur,
ſicut vir adultæ ætatis, qui alios homines poteſt gigne-
re, cum juvene, qui non poteſt; nam Epiſcopus gene-
rare poteſt Sacerdotes per Ordinationem; Sacerdos au-
tem non poteſt.
Ego vero arbitror hanc Ordinis indiſtinctionem effi- 29
cacius probari poſſe hoc fundamento; nam ſi Epiſcopa-
tus, & Præsbyteratus eſſent Ordines diſtincti, ut tenent
Canoniſtæ, ſequeretur ut Ordo Epiſcopalis eſſet inferior
Presbyterali. Quoniam cum conſecratio, quæ fit in Or-
dinis Sacramento, ordinetur ad Sacramentum Euchari-
ſtiæ, ille eſt principalis actus cujuſque Ordinis, ſecun-
dum quem magis proxime ordinatur ad Euchariſtiæ Sa-
cramentum. Et ſecundum hoc unus Ordo eſt eminentior
alio, ſecundum quod unus actus magis de proximo ad
prædictum Sacramentum ordinatur, ut formaliter inquit
S. Thom. in 4. *diſt.* 24. *q.* 2. *art.* 2. Idemque poſt Alber-
tum Magnum, & Durandum tradit Turrecr. in *c. Pres-*
byter, & in c. Diaconus, n. 1. *ver.* In *oppoſitum* 23. *diſt.*
Et propterea Diaconus eſt major Subdiacono, *c. A Sub-*
diacono 93. *diſt.* Quia Diaconus habet poteſtatem ſuper
Corpus Chriſti in vaſe contentum, Subdiaconus vero ſu-
per vaſa tantum, *c. Cleros* 21. *diſt.* & *c. Perlectis* 25. *diſt.*
S. Th. & alii apud Silveſt. *in v. Ordo ſecundo n.* 4. *v. Dia-*
cono vero. Principalior autem, & nobilior eſt actus con- 30
ſecrandi Corpus, & Sanguinem Chriſti, qui ad Sacer-
dotem pertinet DD. *c. Cleros, v. Sacerdos, & c. Perle-*
ctis, v. Ad Preſbyterum, & c. Ecce 95. *diſt.* quam actus
ordinandi miniſtros, qui pertinet ad Epiſcopum, *d. c.*
Perlectis, v. Ad Epiſcopum, & c. Quamvis 68. *diſt.* Nam
ſecundus eſt propter primum, ut poſt Petr. de Pala tra-
dit Turrecrem. *in c. Solicitudo n.* 4. *v. Probatur iſta con-*
cluſio 52. *diſt.* Conſecratio enim miniſtrorum eſt in Or- 31
dine, & ad finem conſecrandi Euchariſtiam, in quo
actu perficiuntur, & conſumantur ſingulorum Ordinum
miniſteria. Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 23. *de Sacram.*
Ord. c. 2. & finis eſt præſtantior iis, quæ ſunt ad finem,
l. 2. *ff De ſtat. homin.* Authen. *Multo magis, C. de Sa-*
croſ. Eccleſ. S. Thom. in 2. 2. *q.* 88. *art.* 11. Jo. Andr. *in re-*
gula Semel n. 5. *v. Finis autem in Mercurial.* Sed conſe- 32
quens eſt falſum, quia Ordo Epiſcopalis eſt major Præſ-
byterali, ut eſt diffinitum a Tridentina Synodo *ſeſſ.* 23.
de Sacram. Ordin. c. 4. & *can.* 7. Propterea enim Epiſco-
pi dicuntur ſummi Sacerdotes, ut *in c. unic.* §. *Per fron-*
tis ac ſacra Unct. & *ſeſſ.* 14. *de Sacram. Pœn. cap.* 7. Ergo
falſum eſt etiam Ordinem Epiſcopalem eſſe diſtinctum
ab Ordine Sacerdotali.
Quarta, & ultima opinio, cui tanquam veriori ad- 33
hæremus, eſt Canoniſtarum, qui unanimiter cenſent E-
piſcopatum eſſe Ordinem ſecundum quod eſt Sacramen-
tum, & characterem imprimere diſtinctum ab Ordine
Presbyteratus. Atque ita omnino diſcrepant a ſecunda
ſententia Theologorum, qui abſolute negant Epiſcopa-
tum eſſe Ordinem Sacramentalem, & conveniunt cum
Theologis tertiæ ſententiæ in eo, quod Epiſcopatus ſit
Ordo imprimens characterem. Sed diſſentiunt in nume-
ro, & diſtinctione Ordinum; nam illi ſeptem tantum
Ordines conſtituunt; Canoniſtæ vero aſſignant novem
diſtinctos Ordines imprimentes characterem, & inter
hos numerant primam Tonſuram, ſeu Pſalmiſtatum, &
Epiſcopatum. Ita Hoſt. *in c. Cum contingat n.* 6. *de ætat.*
& qualit. quem ibi ſequuntur Joan. Andr. Butr. Cardin.
Anchar. Abbas, & cæteri omnes, gloſſ. *in proœm. ſexti*
in ver. Epiſcopus, gloſſ. *unica in cap. Solicitudo,* & ibi et-
iam Præpoſ. *n.* 4. 52. *diſt.* gloſſ. in *Clemen. In pleriſque in*
v. Aliquod de elect. Abb. *in c. Aqua de conſecr. Eccleſ.*
vel Altar. Butr. *in c. unic. de Cler. per ſalt. prom.* Præpoſ. *in*
in c. Cleros n. 9. 21. *diſt.* & tenent hic Doctores commu-
niter, prout de communi teſtatur Card. *n.* 1. Et ex Theo-
logis idem ſentiunt Altiſiodoren. *lib* 4. *Summæ tr.* 8. *q.* 1.
ubi aſſerit Epiſcopatum adjungendum eſſe ſeptem aliis
Ordinibus, & ita Ordinem eſſe. Dixerat autem initio
quæſtionis Ordinem eſſe Sacramentum, unde ſequitur
ut ea ſententia ipſius Epiſcopatus ſit Ordinis Sacramen-
tum. Et apertius Major in 4. *diſt.* 24. *q.* 1. *col.* 2. ubi ait,
Epiſcopatum eſſe Ordinem, & cum prima Tonſura con-
ſtituere numerum novenarium. Et deinde aſſerit, Or-
dinem eſſe Sacramentum, & in cujuslibet Ordinis col-
latione ordinato gratiam conferri. Cum quibus vide-
tur

tur etiam convenire, Petr. Soto *lib. de inſtitut. Sacerdot. lect. 4. § Ex his igitur*, quatenus aſſerit indubitatum fidelibus eſſe debere Sacerdotium, & Epiſcopatum, & Diaconatum eſſe tria Sacramenta perfecta, & diſtincta, & quatenus etiam Epiſcopatum, & Sacerdotium duos Ordines vocat; idem de Ordine Epiſcopatus, licet primam Tonſuram excludat. Pro viribus tuetur Michael Medina *lib. 1. de ſacrorum hominum continentia c. 16. & 18.* qui propterea octo tantum Ordines videtur admittere, ſimiliter Navarr. *in Man. c. 22. n.* 18. plane ſentit Epiſcopatum eſſe diſtinctum Ordinem a Sacerdotio, & ita ingenue fatetur eſſe octo Ordines, licet non admittat cum Canoniſtis Tonſuram eſſe Ordinem.

34 Et pro hac opinione videtur primo textus clarus hic, ubi ordinati ſcienter ad ſacros Ordines ab Epiſcopo, qui renunciavit loco, & dignitati, Ordinem accipiunt, licet officii executionem non habeant, quod non eſſet, niſi Epiſcopus indelebilem characterem haberet impreſſum. Quod clare ſenſit gloſſ. *hic in v. Executionem*, & alii plures, quos citavi *ſupra in ſecundo notab. n.* 2. Unde Angelus *in Summa in v. Ordo*, ſequitur Canoniſtarum ſententiam, dicens, pro ea inconvincibiliter facere hanc decretalem. Et quamvis Theologi, & in ſpecie Silveſt. in *v. Ordo 1. n. 1. v. Tertio eſt dubium*, dicat Epiſcopi poteſtatem eſſe quidem indelebilem, ſed tamen

35 non habere rationem characteris; ego tamen, ut ingenue fatear, non percipio quomodo in conſecratione infigatur animæ Epiſcopis poteſtas ſpiritualis indelebilis, & illa poteſtas non ſit character. Nam poteſtas omnis, quæ confertur in aliis conſecrationibus excepta poteſtate Ordinis Sacramentalis, auferri poteſt ab Eccleſia. Et ideo quamvis Abbas in conſecratione, ſeu ſolemni benedictione recipiat poteſtatem conferendi primam Tonſuram, & minores Ordines, ut *in c. Quoniam 69. diſt. in c. Cum contingat ſupra de ætat. & qual.* tamen quia illa poteſtas non habet rationem characteris, ſed eſt ex conſtitutione, ſeu delegatione Eccleſiæ; poteſt ab ipſa in totum illi auferri: quia Eccleſia poteſt mandatum re-

36 vocare, & ita auferre quod dedit. Unde Abbas etiam benedictus ordinando poſt Eccleſiæ prohibitionem, ſeu mandati revocationem, nihil confert, ut determinat Innoc. *in c. Quanto n. 4. ſupra de conſuet.* cum quo alii tranſ-

37 eunt. Similiter quamvis S. Th. in 2. 2. *q.* 88. *art.* 11. deridens Juriſtas dixerit. Papam non poſſe facere, ut ille, qui eſt profeſſus Religionem, non ſit Religioſus, eo quod ſolemnitas voti conſiſtat in aliqua conſecratione, & nullus Prælatus Eccleſiæ poſſit facere, ut homo Deo conſecratus quandiu vivit, conſecratus eſſe deſinat, ſicut etiam patet in rebus inanimatis: tamen ejus opinio in hoc non tenetur, ut late per Joan. Andr. *in Reg. Semel*

38 *Deo in Mercurialibus*. Nec refragatur quod ſemel Deo dicatum non ſit in alios uſus transferendum, ut in dicta *Reg. Semel Deo*. Et ideo etiamſi ædes ſacra diruatur, locus tamen remanet ſacer, ut *l. In tantum*, *§. Sacra. ff. de rer. diviſ. & l. Ædes ſacra*, *ff. De contrah. empt.* Quandoquidem hoc reſpicit ad juris poſſibilitatem, non autem ad Summi Pontificis poteſtatem, qui poteſt ſacrum ad prophanum reducere, ut eſt textus in *l. Continuus*, *§. Cum quis*, *ff. de verbor. obligat.* Quem ita intelligunt Dyn. & Joan. Andr. *in d. Regula Semel Deo in princip.* ubi etiam Francus *n.* 1. Et ita hæc impoſſibilitas juris ſecundum eos non obſtat Papæ, qui eſt ſupra omne jus poſitivum, & illud immutat, & contra illud diſpenſat, ut *in c. Propoſuit de conceſſ. præb.* Et ideo paſſim videmus per illius auctoritatem Eccleſias, & loca ſacra in prophanos uſus non ſordidos converti, juxta decretum Concilii Tridentini *in c. 7. in fin. ſeſſ.* 21. Licet de jure communi ſatis ſit dubium, an hoc fieri poſſit authoritate Epiſcopi, de quo vide pro, & contra per Franc. *ubi ſupra n.* 2. Quapropter nulla eſt conſecratio, vel poteſtas in conſecratione collata, quæ authoritate Summi Pontificis auferri non poſſit præter ſolam Sacramentalem, quæ eſt de jure divino, ac proinde omnino indelebilis, ut in Concilio Tridentino *ſeſſ. 7. de Sacram. can. 9.* Poteſtas

39 autem, quæ datur Epiſcopo in conſecratione, eſt omnino indelebilis, ut hic, nec poteſt auferri ab Eccleſia. Unde remanet in Epiſcopo etiam excommunicato, hæretico, depoſito, & degradato, *c. Ordinationes 9. q. 1. cap. Quod quidam 1. q. 5. c. Oſtenditur*, & ibi Archid. *de conſecr. diſt.* 4. S. Thom. in 2. 2. *q.* 39. *art.* 3. Silveſt. *in v. Degradatio n.* 9. & dixi plenius *in c. 1. n. 31. infra de ſchiſm.*

Ratio eſt, quia in his homo non agit, niſi ut Miniſter Dei; ut per D. Th. *ubi ſupra*, licet Ordinis executionem non conferat propter Eccleſiæ prohibitionem, ut notat gloſſ. & DD. *in d. c. 1. de ſchiſmat.* Cum igitur poteſtas collata in aliis conſecrationibus extra Sacramentum Ordinis auferri poſſit ab Eccleſia, quæ illam tribuit, poteſtas vero tradita in conſecratione Epiſcopi auferri non poſſit; hinc neceſſario ſequitur, ut hæc poteſtas habeat rationem veri, & proprii characteris, qui propterea deleri non poteſt ab homine, quia non confertur per Miniſtrum, ſed infigitur animæ immediate a Deo, ut per Innoc. *in c. 1.* & ibi alii *infra de baptiſ.* S. Th. *in 3. par. q. 63. art. 3. & in 4. ſent. diſt.* 4. *q.* 4. Silveſt. *ubi ſupra*. Et qui negant hoc, aut aſſignent, ſi poſſunt, rationem diverſitatis, ac nobiſcum conſentiant.

Secundo pro hac parte adducitur text. *in c. Cleros 21. diſt.* ubi Iſidorus generaliter inquit, Clerici nuncupantur omnes, qui in Eccleſia Chriſti deſerviunt, quorum gradus & nomina ſunt hæc: Oſtiarius, Pſalmiſta, Lector, Exorciſta, Acolythus, Subdiaconus, Diaconus, Presbyter, Epiſcopus. Ecce igitur novem Ordines in Ec- 40
cleſia, & inter hos Ordo Epiſcopatus. Unde in hoc tex- 41
tu recte infert gloſſ. *in verſ. Epiſcopus*, ut Epiſcopatus ſit Ordo. Neque vero ibi Ordines accipiuntur pro hierarchicis, quia tales non ſunt, niſi Diaconatus, & Preſbyteratus, & Epiſcopatus ſecundum B. Thomam ita explicantem authoritatem Dionyſii *in 4. ſentent. diſtinct. 24. quæſt. 3. art. 2. q* 2. Præterquam quod Dioniſius etſi tres tantum ponat Ordines hierarchicos, non tamen excludit quin omnes illi ſint Sacramentum. Nec Ordines *in dict. cap. Cleros*, intelliguntur, prout ſunt nomina dignitatum, ſeu officiorum, quia ſic inter hos poſuiſſet Iſidor. etiam Archidiaconos, Archipresbyteros, & Abbates. Item Archiepiſcopos, Primates, & Patriarchas, ut alibi fecit. Sed pro gradibus intellexit Ordines, prout ſunt Sacramentum, tum quia ſub unica verborum ſtructura, & determinatione ponit Pſalmiſtatum, Epiſcopatum, & reliquos ſeptem Ordines, de quibus ſeptem non ambigitur quin ſint Ordines Sacramentales, & conſequenter omnes æqualiter determinat, *l. fin. C. de ſent.* Dec. *in c. Novit num. 56. infra de judic.* Tum quia initio illius capituli egit de Ordinatione Mathiæ Apoſtoli. Tum denique quia paſſim in ſacris Canonibus appellatione graduum comprehenduntur Ordines tam minores, quam ſacri, *cap. 2. & capit. Miramur de ſerv. non ordinan. c. In ſingulis*, *& cap. Quicunque 77. diſt.* & alibi ſæpe,

Tertio ad idem adducitur textus *in cap. Perlectis 25.* 42
diſt. ubi Iſidor. conſultus a Ludifredo quale eſſet officium cujuſcunque Ordinis, recenſet ſingula Ordinum miniſteria, incipiens ab Oſtiaratu: & poſteaquam ultimo loco expreſſit miniſterium Epiſcopi, ſubdit immediate: Hi ſunt Ordines, & miniſteria Clericorum; Ergo Iſidorus manifeſte hoc loco ſenſit Epiſcopatum eſſe Ordinem Sacramentalem.

Et confirmatur, quia enumeratis miniſteriis ſingulorum Ordinum, ſtatim meminit Archidiaconi, Archipresbyteri, Primicerii, & Theſaurarii; quos inter Ordines non numeravit, cum Ordines non ſint; ſed dixit Miniſteria Ordinum Pontificali authoritate dividi in Archidiaconi cura, & Primicerii ac Theſaurarii ſollicitudine. Unde ex hac diſtinctione palam fit, priori loco Iſidorum egiſſe de Ordinibus Eccleſiaſticis, non prout ſunt officia, & dignitates, de quibus ſeorſim egit ſecundo loco, ſed prout ſunt Sacramentum.

Quarto ad idem ponderantur Canones Concilii Car- 43
thag. IV. qui præſcribunt ritum obſervandum in ſingulis Ordinibus conferendis, & incipiunt ab ordinatione Epiſcopi, ut patet in *cap. Epiſcopus cum ordinatur in cap. Presbyter cum ordinatur in cap. Diaconus cum ordinatur*, *& in ſex cap. ſeqq.* 23. *diſt.* Qui Canones ſic intelliguntur de ordinatione Præsbyteri, Diaconi, & aliorum, prout ſunt Sacramentum, eodem modo intelligendi ſunt de ordinatione Epiſcopi, cum per eadem et verba loquantur de Presbytero cum ordinatur, ac de Epiſcopo cum ordinatur. Et eo magis, quia ſi egiſſent de Ordinibus, prout ſunt officia, & gradus Eccleſiaſtici, eodem modo debuiſſent præſcribere ritum obſervandum in Ordinatione Abbatis, Archiepiſcopi, Primatis, & Patriarchæ.

Quinto adducitur textus in *cap. Diaconus 93. diſt.* ibi, 44

Pri-

Primis Ordinibus, ubi gl. exponit, id eſt, majoribus Epiſcopali ſcilicet, & Presbyterali. Et ita Epiſcopatus eſt Ordo. Quæ ex poſito colligitur ea litera, quæ ſubſequitur ibi: Abſque Epiſcopo, vel Presbytero baptizare non audeant, niſi prædictis Ordinibus longius conſtitutis. Quo loco ſimiliter ſicut Ordo Presbyteralis accipitur proprie, ita & Ordo Epiſcopalis, cum de utroque agatur ſub unica determinatione, arg. *d. l. fin. C. De ſentent. leg. Jam hoc jure*, *ff. De vulg.* c. *Tranſlato de Conſt. cum ſimil.*

Sexto, adducitur Canon Concilii Carthaginen. II. c. 2. *relatus in c. Cum in præterito* 83. *diſt.* ubi habetur: Gradus iſti tres Caſtitati per conſecrationes annexi ſunt, Epiſcopi inquam, Presbyteri, & Diaconi, vel qui Sacramentis divinis inſerviunt, id eſt, Subdiaconi, ut explicat gloſſ. in *v. Qui Sacramentis*. Quem textum ad probandum Epiſcopatum eſſe Ordinem, ſicut ſunt alii tres ibi enumerati, inducit gloſſ. *in d. c. Diaconos in v. Primis* 93. *diſt.*

45 Septimo, ad idem eſt textus ſatis clarus in *cap.* 1. 32. *diſtinct.* ubi Leo Papa: Cum, inquit, extra Clericorum Ordinem conſtitutis, id eſt, ſacrorum, ut ibi exponit gloſſa, nuptiarum ſocietati, & procreationi filiorum ſtudere ſit liberum; ad exhibendam tamen perfectæ continentiæ puritatem, nec Subdiaconis quid connubium carnale conceditur. Quod ſi in hoc Ordine, qui quartus eſt, *A capite*, dignum eſt cuſtodiri, quanto magis in primo, vel in ſecundo, tertiove ſervandum eſt, ne aut Levitico Miniſterio, aut Presbyterali honore, aut Epiſcopali excellentia quiſquam idoneus æſtimetur, qui ſe a voluptate uxoria, nec dum frænaſſe detegitur. Qui textus efficaciter probat Epiſcopatum non ſolum eſſe Ordinem ſacrum, ſicut ſunt alii tres ibi enumerati, ut notat gloſſa in *v. Clericorum*, & in *v. A capite*. Sed etiam eſſe Ordinem diſtinctum a Presbyteratu, alioquin Subdiaconatus non eſſet quartus Ordo, ut ibi dicitur *A capite*, id eſt, Epiſcopatu ſecundum gloſſ. & Archid. ſed eſſet tertius, prout etiam obſervat ibi Præpoſ. *in princ.* dicens de hoc eſſe ibi optimum textum.

Octavo, ad idem eſt ſimilis textus in *c. Quia Sanctitas* 50. *diſt.* ibi, a Capite itaque incipientes id eſt, *ab Epiſcopatu ſecundum expoſitionem gloſſæ, & Doctorum*, uſque ad quartum Altaris Miniſtrum, id eſt, Subdiaconatum, ut ibi per gloſſ. Archid. & omnes; ſi Subdiaconus eſt quartus; ergo Epiſcopus eſt primus Altaris Miniſter, & conſequenter ſacrum Ordinem habet, alioquin non eſſet Miniſter Altaris.

46 Nono, adducitur textus in *c. Veritatis prope fin.* ibi, & eum tam a Pontificali, quam ab omni officio Sacerdotali privantes *infra de dolo, & contum.* ubi Hoſt. *in v. officio Sacerdotali*. Hic inquit eſt expreſſum, quod ſicut Sacerdotalis eſt certus Ordo in Eccleſia Dei, ſic & Pontificalis, & quilibet habet ſuum officium, licet non debeat eſſe Pontificalis ſine Sacerdotali, ut patet *in c. Ex literis*, § *fin. infra de exceſſ. Prælat.* Sacerdotalis tamen bene poteſt eſſe ſine Pontificali, ut hic innuitur. Et ſequitur ibi totidem verbis Bellam. *n. 7. in 2. notab.*

Decimo, adducitur textus in c. *Quod ait* 75. *diſt.* ubi Leo Papa agens de ordinatione Epiſcoporum ſub nomine Sacerdotum illam appellat tantæ benedictionis Sacramentum.

Undecimo, allegatur Hieronymus, hoc eſt, author epiſtolæ ad Ruſticum Narbonenſem apud Hieronymum in 9. *tom.* relatus a Michaele Medina *liber.* 1. *de ſacrorum hominum continentia cap.* 16. *&* 16. qui ſeptem tantum enumerat Ordines, licet longe diverſa ratione eos recenſeat, videlicet Foſſarios, Oſtiarios, Lectores, Subdiaconos, Diaconos, Sacerdotes, & Epiſcopos. Et ſic Epiſcopus a Sacerdotibus plane diſtinguitur.

47 Duodecimo, valde ſuffragatur eidem ſententiæ Concilium Trid. *ſeſſ.* 23. *de Sacram. Ordin. cap.* 4. ibi, *In ordinatione Epiſcoporum, Sacerdotum, & ceterorum Ordinum.*

48 Quæ verba ſatis clare innuunt, Ordinem Epiſcopalem non tantum eſſe diſtinctum ab Ordine Sacerdotali, ſed etiam eſſe Sacramentum, ſicut eſt Presbyteratus, & ceteri Ordines, ponderando dictionem, *ceterorum*, quæ ex propria ſignificatione eſt implicativa ſimilium, gloſſ. *in c. Deinde*, & ibi etiam Gemin. & Præpoſ. 26. *diſt.* gl. *in c. Etſi illa in v. Scienda ſunt* 1. *q.* 7. Præſertim vero, quia in *can.* 6. ejuſdem ſeſſionis S. Synodus diffinit, ſacram Ordinationem vere, & proprie eſſe Sacramentum a Chriſto Domino inſtitutum. Et pro ſacra Ordinatione intelligenda eſt Ordinatio illa, de qua prius mentionem fecerat in *d. c.* 4. videlicet Epiſcoporum, Sacerdotum, & ceterorum Ordinum, ut latius dicam *infra num.* 71.

Decimotertio, pro hac parte adducuntur generalites 49
jura, quæ ſæpiſſime faciunt mentionem Ordinis, ſeu
Ordinationis Epiſcopalis, *cap. Si ſervus*, ibi, *Epiſcopalis
enim Ordo liberat a fortuna ſervili* 54. *diſt. c.* 1. ibi, *Epiſcopatus
Ordine de teſtamen. c. Aqua*, ibi, *Quæ Ordinis
Epiſcopalis exiſtunt*, *de conſecr. Eccl. c. Epiſcopus cum ordinatur*
23. *diſt.* c. *Illud*, ibi, *Epiſcopus ordinetur* 77. *diſt.*
cap. Si Archiepiſcopus, ibi, *Ab omnibus ordinetur*, &
c. ſeqq. ibi, *Epiſcopum ordinare ſupra de tempor. Ordinat.
cum ſimil.* Cum enim tam crebro ſacri Canones loquuntur
de Ordinatione Epiſcoporum, non videtur conveniens,
ut ſemper acceperint nomen Ordinis large, & improprie.
Et hoc modo cavillari poſſent omnia jura, quæ
inter Ordines recenſent Presbyterut, Diaconos, & Subdiaconos
aſſerendo illa improprie loqui. A ſignificatione
igitur, & proprietate vocis non recedamus, ut in
juribus vulgatis, cum præſertim Canones multoties non
ſimpliciter mentionem faciant Ordinis Epiſcopalis, ſed ex
profeſſo doceant ritum ipſum Ordinationis Epiſcopi, ut *in
d. c. Epiſcopus cum ordinatur* 23. *diſt. in c. Porro* 66. *diſt.
& in d. c. Si Archiepiſcopus, & in c. ſeqq. de temp. Ord.*

Decimoquarto, principaliter validis etiam rationibus 50
innititur Canoniſtarum ſententia; nam gratia in Sacramentis
confertur, non autem in factis, & ceremoniis
non eſſentialibus, ut docet S. Thom. in 2. *q.* 108. *art.* 2.
ad 2. Proprium enim eſt Sacramentorum conferre gratiam
gratum facientem, ut inquit Richar. in 4. *diſt.* 24.
art. 4. *q.* 1. & patet ex diffinitionibus Concilii Tridentini
ſeſſ. 7. *de Sacram. can.* 6. 7 & 8. Sed in Ordinatione Epi- 51
ſcopi confertur gratia: ait enim Apoſtolus 1. ad Thimot.
4. *Noli negligere gratiam, quæ data eſt tibi per prophetiam
cum impoſitione manuum Presbyterii*, quæ authoritas communiter
a Patribus intelligitur de Ordinatione Timothei
in Epiſcopum, ut patet ex relatis a Vaſq. in 3. *par.* D.
Thom. *tom.* 3. *diſp.* 235. *c.* 2. Unde forma Ordinationis
Epiſcopi exprimitur per illa verba: *Accipe Spiritum Sanctum*,
ut patebit in ſequenti fundamento. Ergo Ordinatio
Epiſcopi eſt vere, & proprie Sacramentum.

Decimoquinto, Ordo a Magiſtro ſententiarum in 4. 52
diſt. 24. *in c. Si autem quæritur*, & communiter a Theologis
diffinitur eſſe ſignaculum quoddam, quo ſpiritualis
poteſtas traditur ordinato, & dicitur ſignaculum,
id eſt, cum exteriori ſigno traditum S. Thom. *dict. diſt.*
24. *q.* 1. *art.* 1. *q.* 2. & Petr. de Palud. apud Silveſt. in *v.
Ordo primo in princ.* In actu enim traditionis inſtrumenti
character imprimitur, ut in Pontificali Romano in
tit. de Epiſcopo conſecrando, ibi, *moneat Ordinandos, ut
inſtrumenta, in quibus character imprimitur, tangant*. Unde
hæc diffinitio convenit Ordini ſecundum quod eſt Eccleſiæ
Sacramentum imprimens characterem, ut docet
S. Thom. *d. q.* 2. Sacramentum autem a Conſilio Tridentino
ſeſſ. 13. *de Sacram. Eucariſt. c.* 3. diffinitur eſſe ſymbolum
rei ſacræ, & inviſibilis gratiæ forma viſibilis. Et 53
dicitur ſymbolum, ſeu forma viſibilis rei ſacræ, id eſt,
gratiæ inviſibilis ſecundum Magiſtrum ſententiarum loco
citato. Et in hoc convenit cum illis verbis diffinitionis
Ordinis ſignaculum quoddam, id eſt, ſacramentum,
ſeu ſacræ rei ſignum, ut exponit Magiſter, *ubi
ſupra*. Utraque autem diffinitio convenit per omnia Or- 54
dini Epiſcopatus. Nam quod pertinet ad ſignaculum, & 55
ſymbolum, ſeu formam viſibilem Epiſcopatus, traditur
per inſtrumentum, videlicet per impoſitionem libri Evangeliorum
ſuper cervice ordinandi, quemadmodum
præſcribitur a Concilio Carthaginenſi 4. *c.* 2. relato in *cap.
Epiſcopus cum ordinatur* 23. *diſt.* Eamque impoſitionem
eſſe eſſentialem pluribus, probat ibi Card. Turrecrem. S.
Antonin. *in* 3. *par. tit.* 14. *cap.* 16 §. 4. Carol. Bov. *in ſcholit
c.* 3. *lib.* 8. Conſtit. Clem. *in primo tomo Conciliorum*,
& Franciſ. Turrian. *lib.* 2. *pro epiſt. Pontif. cap.* 21. & cenſent
Hoſtien. & unanimiter Canoniſtæ noſtri *in capitul.
Unico infra de ſacra Unct.* Certum eſt enim unctiones
in conſecratione Epiſcopi non eſſe de ſubſtantia, ut cla- 56
re probatur in *d. c. unic.* & ibi dixi *n.* 72. poſt Hoſt. Jo.
Andr. & omnes, & apertius conſtat ex Conſtitutione
Innocentii IV. *Sub Catholica*, in Bullar. *tom.* 1. *pag.* 76.
& Clementis VIII. *Sanctiſſimus tom.* 3. *pag.* 47. Nec admittendum
eſt, quod dicunt Major *in* 4. *diſt.* 24. *q.* 1. *in* 57
ultimis verbis ante §. *His paucis*. Armilla in *v. Ordo n.*

10,

10. & Vaſquez. *in 3. par.* D. Thomæ *tom. 3. diſp.* 240. *cap.* 5. *n.* 58. Videlicet materiam proximam Ordinationis Epiſcopalis eſſe manuum impoſitionem, non autem impoſitionem libri Evangeliorum, eo quod materia ab eodem adhiberi debeat, a quo proferri poteſt forma, ut legitimo Miniſtro; liber autem Evangelium, aut ſit Vaſquez *n.* 62. imponitur ſcapulis conſecrandi non ab Epiſcopis conſecrantibus, ſed ab uno ex Capellanis, ut in rubrica Pontificalis. Et antiquitus fiebat a Diaconis, ut tradit Clemens Romanus *lib.* 8. *Conſtit. c.* 2. *aut* 3. Qui non ſunt Miniſtri, neque formam proferre poſſunt. Et quamvis *in d. cap. Epiſcopus cum ordinatur* 23. *diſt.* præcipiatur, ut duo Epiſcopi teneant librum Evangeliorum, & reliqui manus imponant; tamen, ut Vaſquez ſubjicit, cum oppoſitum ſit in uſu in Eccleſia Romana, & Clemens tradiderit, non pertinet ad eſſentiam Ordinationis, ut liber ab Epiſcopo teneatur.

Hoc, inquam, non eſt admittendum, quia repugnant verba clara Pontificalis Romani, ad quæ Vaſquez non bene advertit. Nam in *tit. de conſecr. electi in Epiſcopum*, ponitur materia, & forma Ordinis Epiſcopatus his verbis: *Tum conſecrator accepto libro Evangeliorum illum apertum adiuvantibus Epiſcopis aſſiſtentibus, nihil dicens imponit ſuper cervicem, & ſcapulas electi, ita quod inferior pars libri cervicem capitis electi tangat, litera ex parte inferiori manente, quem unus ex Capellanis electi retro ipſum genuflexus quouſque liber ipſe eidem electo in manus tradendus ſit, continue ſuſtinet. Deinde conſecrator, & aſſiſtentes Epiſcopi ambabus manibus caput conſecrandi tangunt, dicentes: Accipe Spiritum Sanctum.* Hæc ibi.

Ex quibus plane conſtat librum Evangeliorum ab Epiſcopo conſecratore adjiuvantibus Epiſcopis aſſiſtentibus imponi ſuper cervice conſecrandi. Et eodem libro ita manente ſuper cervice, a conſecrante, & Epiſcopis aſſiſtentibus formam proferri. Capellanus autem librum non imponit, neque tradit, ſed genuflexus ſuſtinet quouſque Ordinatio perficiatur. Quod miniſterium a Diacono tranſlatum eſt in Capellanum, forte quia indecens viſum eſt, ut Diaconus, qui diſpenſat Corpus, & Sanguinem Chriſti, tandiu genuflexus a tergo Ordinandi librum Evangeliorum ſuſtineret. Unde liquido apparet decretum Concili Carthaginenſis prorſus convenire cum Pontificali, & uſu Eccleſiæ Romanæ, quidquid contra incaute ſcripſerit Vaſquez. Generaliter autem manuum impoſitionem in ſacra Ordinatione non eſſe materiam eſſentialem, ſed traditionem inſtrumenti; videtur non obſcure diffinitum a Concilio Florentino in decreto Eugenii IV. *in* §. *Sextum Sacramentum*, ut dixi latiſſime *tit. fin de Sacram. non iteran.*

58 Et confirmatur ex uſu Eccleſiæ Græcæ, quæ in conſecratione Epiſcopi utitur eadem materia, qua utitur Eccleſia Latina, & Africana, ut patet in Euchologio, ſeu Rituali, quo Græci utuntur e Græco idiomate in Latinum tranſlato a Petro Arcudio Corcyreo *in tract. de concordantia Eccleſ. Orient. & Occident. in ſeptem Sacram. adminiſtrat. lib. 6. de Sacram. Ordin. in tit. Ordo*, qui obſervari ſolet in Ordinatione Epiſcopi, ubi ſic legitur: *Pontifex impoſita manu recitat, quæ ſunt ſcripta in charta, videlicet: Divina gratia, quæ ſemper infirma ſanat, & imperfecta perficit, promovet N. amabiliſſimum Presbyterum in Epiſcopum a Deo cuſtodita civitatis N. Cunctis reſpondentibus, &c. aperit librum Evangeliorum, & imponit capiti illius, qui ordinatur ſimul una tangentibus aliis quoque Pontificibus. Deinde facta trina Cruce in capite illius, impoſitaque manu ſic precatur, &c. & recitat quaſdam orationes, quibus oſtendit eum jam eſſe ordinatum Epiſcopum.* Ex his apparet impoſitionem libri Evangeliorum ubique in Eccleſia haberi pro materia eſſentiali in Ordinatione Epiſcopi: materia enim in Sacramento Ordinis eſt illud, per cujus traditionem confertur Ordo, ut diffinitum eſt in Concilio Florentino loco citato. Hæc de ſignaculo, & ſymbolo, ſeu forma viſibili. Quo vero ad ſpiritualem poteſtatem, & rem ſacram, ſeu inviſibilem gratiam, quæ eſt altera pars diffinitionum Ordinis, & Sacramenti, ſimiliter patet hæc tradi Epiſcopo ordinato, manente adhuc libro Evangeliorum ſuper illius cervice dum conſecratur, & aſſiſtentes Epiſcopi proferunt verba formæ, videlicet: *Accipe Spiritum Sanctum, &c.* Quæ denotant abundantiam gratiæ Spiritus ſancti, quæ Epiſcopo in Ordinatione confertur ad conſacrandos Sacerdotes Miniſtros Dei, & eos cum Eccleſia gubernandos. Nec refragatur quod eadem verba proferantur etiam in Ordinatione Diaconi; nam huic motivo bene reſpondet Vaſquez *d. c. n.* 60. Adde quod in Ordinatione Diaconi ea verba non proferuntur in actu traditionis inſtrumenti, id eſt, libri Evangeliorum, ut in Ordinatione Epiſcopi. Quamobrem cum Ordini Epiſcopatus per omnia conveniant verba diffinitionum Ordinis, & Sacramenti, neceſſario ſequitur, ut Epiſcopatus ſit Ordo, & Sacramentum: oportet enim naturaliter eſſe tale, cui competit diffinitio talis, ut docet Ariſtoteles 6. *Topic. cap.* 1. & ſæpe alibi, & probatur *in l.* 1. §. 1. *ff. De dolo*, & in *l. Quintus Mutius*, §. *Cui aurum*, *ff. De aur. & argent. l.* gloſſ. & DD. *in rubr. ſupra de Summa Trinitate, & fide Catholica*, adeo ut propterea mirum non ſit, ſi Hugo relatus ab Archid. in *c. Diaconi n.* 2. 93. *diſt.* formaliter dixerit de hoc nullum dubitare, niſi cæcum, & inordinatum, cum ſpecialis Ordinatio in Epiſcopum habeatur poſt Sacerdotium. Hoc autem 60
fundamentum non tantum probat Epiſcopatum eſſe vere, & proprie Ordinem ſecundum quod eſt Sacramentum imprimens characterem, contra ſecundam opinionem Theologorum; ſed etiam probat eſſe diſtinctum ab Ordine Presbyterali contra tertiam eorundem opinionem triplici ratione. Prima ratio eſt, quia habet ſpecialem materiam, & formam ab aliis Ordinibus diſtinctam, ut prædiximus; ergo eſt Ordo ab aliis diſtinctus, ut probatur in decreto Concilii Tridentini *ſeſſ.* 14. *de Sacram. Pænit. & Extrema Unct. c.* 2. ubi S. Synodus elicit dictorum Sacramentorum diverſitatem ex diverſitate materiæ, & formæ, ibi, *Præterquamquod materia, & forma, quibus Sacramenti eſſentia perficitur, longiſſime diſſidet.* Secun- 61
da ratio eſt, quia ex diverſitate miniſteriorum, & poteſtatis oritur diſtinctio Ordinum, ut patet *in c. Perlectis* 25. *diſt* & docet S. Thom. *in* 4. *diſt.* 24. *q.* 2. *art.* 1. & 2. Et ex Epiphanio, & Patribus probat Vaſquez *in* 3. *par.* D. Thomæ *tom.* 3. *diſp.* 240 *c.* 3. *n.* 30. *& ſeqq.* Epiſcopi autem poteſtatem a poteſtate Sacerdotali diſtinctam eſſe liquido conſtat ex *c. Quamvis Chorepiſcopi* 68. *diſt. c. Quanto de conſuetud. & c. unic.* §. *Per frontis de ſacra Unct. c. Aqua* 62
de conſecr. Eccleſ. cum concordan. & eſt diffinitum a Concilio Tridentino *ſeſſ.* 23. *de Sacram. Ordin. c.* 4. *& can.* 7. *Si quis dixerit Epiſcopos non eſſe Presbyteris ſuperiores, vel non habere poteſtatem confirmandi, & ordinandi, vel eam, quam habent, illis, eſſe cum Presbyteris, communem,* 63
&c. anathema ſit. Tertia ratio eſt, quia Eccleſia Græca in Ordinatione Diaconi utitur hac forma: *Divina gratia, quæ ſemper infirma curat, & imperfecta perficit, promovet N. Reverendum Subdiaconum in Diaconum*, ut in Euchologio *in tit. Ordo, qui obſervari ſolet in Ordinatione Diaconi.* Similiter in Ordinatione Presbyteri, ut patet in ſeqq. tit. dicit: *Divina gratia, quæ ſemper infirma curat, & quæ deſunt, ſupplet; promovet N. venerabilem Diaconum in Presbyterum.* Et eodem modo in Ordinatione Epiſcopi dicit: *Divina gratia, quæ ſemper infirma ſanat, & imperfecta perficit; promovet N. amabiliſſimum Presbyterum in Epiſcopum a Deo cuſtodita civitatis N.* ut in tit. *Ordo, qui obſervari ſolet in Ordinatione Epiſcopi:* & omnes hujuſmodi Ordinationes includuntur ſub generali titulo de Sacramento Ordinis; Ergo evidenter apparet Epiſcopatum in Eccleſia Græca haberi pro Ordine Sacramentali, & diſtincto a Presbyterali. Conſtat autem in eſſentialibus Sacramentorum non poſſe eſſe differentiam inter Eccleſiam Orientalem, & Occidentalem, *c. licet Græcos de Baptiſm.* & dixi in *cap. unic. n.* 25. *de ſacra Unct.*

Decimoſexto, duplex eſt poteſtas ſpiritualis: videli- 64
cet Ordinis, & juriſdictionis, *c. Aqua*, & ibi gloſſ. *in verſ. Juriſdictionis*, & Doctores notant *infra de conſec. Eccleſ.* In conſecratione autem non confertur Epiſcopo poteſtas juriſdictionis, quia illam accipit Epiſcopus electus, & confirmatus etiam ante conſecrationem, *capit. Tranſmiſſam ſupra de elect.* Ergo in conſecratione confertur Epiſcopo poteſtas Ordinis, prout eſt caſus in *d. capitul. Tranſmiſſam*, & conſequenter Epiſcopatus Ordo eſt.

Et confirmatur; quia in quæſtione illa, an Cardina- 65
lis ſit major Epiſcopo, vel e converſo, communiter ſic conſuevit diſtingui: Aut Cardinalis ſit major dignitate, & officio, *c. Conſtantin.* 69. *diſt.* Joan Mon. Jo. And. Gemin. & alii *in c.* 1. *de ſchiſm. lib.* 6. Epiſcopus vero ſit major

jor Ordine, c. Ante omnia 40. diſt. c. De his de conſecr.
diſt. 5. Clem. Si quis ſuadente. §. Nec ſuper hac de pœnit.
& remiſſ. gloſſ. fin. in c. Quanquam 2. q. 7. Hoſt. Abb. &
alii in cap. Eccleſia, in ſecundo de elect. latiſſime Andreas
Barb. in tr. de praſt. Cardin. a n. 42. uſque ad n. 52. Goto,
66 in regul. de valore q. 1. n. 6. In poteſtate enim Ordinis,
Papa, & Epiſcopi ſunt æquales, cap. Innovo 21. diſt. ubi
gloſſ. in v. Pari, dicit Epiſcopos eſſe æquales Apoſtolico,
quantum ad Ordinem, & rationem conſecrationis, &
docet S. Th. in 4. diſt. 24. q. 3. art. 2. q. 3. ad 3. licet ſint
inferiores juriſdictione, quia Epiſcopi vocati ſunt in par-
tem ſolicitudinis, non in plenitudinem poteſtatis c. Qui
ſe ſcit, & c. Decreto 2. q. 6. & c. Multum 3. q. 6. Ergo E-
piſcopi Ordinem habent non prout eſt gradus, dignitas,
vel officium, quia hoc reſpectu ſunt inferiores Cardina-
libus, & longe magis Summo Pontifice; ſed prout eſt
Sacramentum imprimens characterem. Unde Bald. in c.
67 Bonæ memoriæ, il primo n. 2. ſupra de poſtul. Prælat. ex eo
textu arguit Epiſcopum eſſe majorem Præsbytero Cardi-
nali; quia, inquit, Presbyter Cardinalis non poteſt Epi-
ſcopos conſecrare, ſed Epiſcopus. Sic Cardinalatus eſt of-
ficium, non Ordo Epiſcopalis. Ordo non, quia nil addit ad
conſecrationem Miſſæ: non eſt ſupra Ordinem Presbyteri;
ita quod ſit nova ſpecies, ſed eſt quædam adjectio. Hæc ille.
68 Decimoſeptimo, ſecundum Catholicam veritatem Or-
dines a Chriſto inſtituti vere, & proprie ſunt Sacramen-
tum, ut diffinitum eſt a Tridentina Synodo ſeſſ. 23. de
69 Sacram. Ordin. can. 3. Ordinem vero Epiſcopalem fuiſſe
a Chriſto Domino inſtitutum, ut docent Duran. in 4.
diſt. 24. q. 5. n. 9. Palud. ead. diſt. q. 6. art. 3. n. 12. Suppl.
Gabriel. diſt. 24. q. unic. art. 3. dub. 6. Major. in 4. diſt. 24.
q. 1. col. 2. & §. ſeqq. Almain. ead. diſt. q. unic. art. 2. in fin.
& ex recentioribus Navarr. in Manuali c. 22. n. 18. Pet.
Soto lib. de inſtit. Sacerd. lect. 4. de Sacram. Ordin. §. Ex
his igitur, Michael Medina lib. 1. de ſacror. homin. conti-
nen. c. 3. & 4. & Vaſquez 3. par. D. Th. tom. 3. diſp. 240.
70 c. 3. & ſequuntur Canoniſtæ in c. Quanto, & ibi diat ſu-
pra de conſuet. Et probatur aperte authoritate Anacleti
ep. 3. cap. 1. ubi ait: Sacerdotum Ordo bipartitus eſt, &
ſicut Dominus illum inſtituit a nullo debet perturbari. Dein-
de explicans, de quo Ordine locutus fuerit, dicit, Or-
dinem Epiſcoporum ſub Apoſtolis traditum fuiſſe, & in-
ſtitutum; Sacerdotum autem ſub ſeptuaginta duobus di-
ſcipulis, & in fine: Amplius inquit, quam iſti duo Or-
dines Sacerdotum, nec nobis a Deo collati ſunt, neque A-
poſtoli docuerunt. Perturbantur ergo, ut inquit Vaſq. d.
cap. 3. num. 29. hi duo Ordines non tantum ab hæreticis,
ſed etiam a Catholicis, qui putant jure divino inter ſe
non differre, cum Anacletus dicat bipartitum eſſe Ordi-
nem Sacerdotum ſicut Dominus conſtituit, & ſicut A-
poſtoli a Domino edocti nobis tradiderunt. Neque ob-
ſtat, quod cap. 3 dividat Ordinem Epiſcoporum in Pri-
mates, & Patriarchas, Si quidem, ait, Epiſcoporum Or-
do unus eſt, licet ſint Primates illi, &c. quaſi dicat
jure divino unus eſt Ordo Epiſcoporum, ſed jure Eccle-
71 ſiaſtico in plures diviſus. Quæ ſententia, ut ait Vaſq.
non ſolum veriſſima eſt, ſed etiam ſecundum fidem Ca-
tholicam hoc tempore amplectenda, itaut ſine nota hæ-
reſis negari non poſſit. Ita enim expreſſe definivit Tride-
tina Synodus ſeſſ. 23. de Sacram. Ordin. c. 3. juncto cap. 4.
& can. 6. & 7. Nam poſtquam in d. c. 3 Patres in uni-
verſum diffinierunt Ordinem eſſe vere, & proprie Sa-
cramentum unum ex ſeptem, deinde in d. cap 4. docent
eos qui dicuntur omnes Chriſtianos promiſcue eſſe Sa-
cerdotes, ut omnes pari poteſtate ſpirituali præditos eſ-
ſe nihil aliud facere, quam hierarchiam eccleſiaſticam
confundere, ad quam Epiſcopos præcipue pertinere de-
finiunt, & Præsbyteris ſuperiores eſſe. Hanc autem hie-
rarchiam jure divino conſtare can 6. definiunt his ver-
bis: Si quis dixerit in Eccleſia Catholica non eſſe hierar-
chiam divina ordinatione inſtitutam, quæ conſtat ex Epi-
ſcopis, Presbyteris, & Miniſtris, anathema ſit. Demum
can. 7. damnant eos, qui aſſerunt Epiſcopos non eſſe Preſ-
biteris ſuperiores. Quam quidem definitionem ſacrarum
literarum teſtimoniis, & Patrum traditionibus conſen-
taneam eſſe fuſe oſtendit idem Vaſq. d. diſp. 240. c. 2. n.
27. circam finem. Quæ tamen referre non eſt opus cum
res diffinita ſit. Conſtat igitur his auctoritatibus Ordi-
nem Epiſcopalem non ſolum eſſe Sacramentum contra
primam, & ſecundam opinionem, ſed etiam contra ter-
tiam ea divina inſtitutione eſſe prorſus diſtinctum ab
Ordine Presbyterali, Cum enim jure divino conſtet de
diſtinctione; in ſuperioribus autem probatum ſit habe-
re diverſam materiam, & formam integram, & com-
pletam; diverſorum inſuper Miniſterium, & poteſta-
tem; utique hinc neceſſario fit, ut non tantum partia-
liter, ſed etiam integre diſtinguantur tanquam duo inte-
gri Ordines ſacramentales.
72 Neque obſtat, quod in primitiva Eccleſia idem eſ-
ſet Presbyter, & Epiſcopus, ut habetur in c. Olim 95.
diſt. Si quidem hoc fuit quantum ad nomen, non quan-
tum ad officium ſecundum Hugonem, & declarat D.
Thomas in 2. 2. q. 184. art. 6. ad primum, & ſcripſi ple-
nius in c. Quanto ſupra de conſuet. in 2. notab. a num. 6. ubi
confutavi errorem Antonii de Butrio, & Abbatis exiſti-
mantium in primitiva Eccleſia in collatione Sacramen-
torum nullam fuiſſe differentiam inter Epiſcopos, & ſim-
plices Sacerdotes. Et ita ſummam poteſtate Ordinis eſ-
ſe poteſtatem Sacerdotalem.
73 Decimo octavo, Epiſcopus in caſibus in jure expreſſis
ſolemniter, & actualiter degradatur ab Ordine. Et qui-
dem duodecim Epiſcopis adhibitis, c. Felix 15. q. 7. Abb.
in c. non poteſt de re judic. Silveſt. in v. Degradatio num. 1.
Clar. in pra 4 crimin. §. fin. q. 74. v Sed quæro quot Epiſco-
pi, cum tamen in degradatione Presbyteri ſex Epiſcopi
ſufficiant, & tres in degradatione Diaconi, vel Subdia-
coni, d. c. Felix, & c. ſeqq. & c. Degradatio, cum gloſſ.
in v. Canonibus de pœn. lib. 6. Diai in c. Aqua infra de conſec.
Eccl. vel alt. Ergo Epiſcopus Ordinem habet, alioquin
non eſſe poſſibile, ut actualiter degradaretur ab Ordine,
quem non haberet, cum privatio præſuponat habitum,
c. Ad diſſolvendum de deſponſ. impuber. c. Ex parte de re-
ſtit. ſpoliat. l. Decem, ff. De verb. oblig. cum concord.
74 Neque vero in degradatione actuali conſiderari poteſt
Ordo Epiſcopalis, prout eſt dignitas, vel officium, quia
ab officiis, vel dignitatibus non fit ſolemnis, & actualis
degradatio, ſed verbalis tantum depoſitio, ſeu privatio
per ſententiam, ut diſertis verbis declarat Pontificale
Romanum in tit. de degradationis forma, ibi, Proprie
loquendo quis a dignitatibus, & honoribus deponitur, ſed
75 ab Ordinibus degradatur. Ratio diverſitatis eſt, quia of-
ficia, & dignitates ſicut nuda voluntate, & verbo con-
ferri poſſunt, ita & auferri, gloſſ. in d. c. Aqua in ver.
Juriſdictionis, S. Thom. in 2. 2. q. 184. art. 6. ad Secun-
dum. At vero in collatione Sacramenti Ordinis ſola vo-
luntas, aut verbum non ſufficit, ſed opus eſt facto, quia
ſacra ordinatio verbis, & ſignis exterioribus perfici-
tur, ut in decreto Concilii Tridentini ſeſſ. 23. de Sacr.
Ordin. c. 3. & conſequenter etiam in externa Ordinis
ablatione non ſufficit verbalis depoſitio, ſed exigitur fa-
ctum actualis degradationis, qua miles cæleſtis Militiæ
ſuſceptis Ordinibus, & inſignibus Clericalibus ſpoliatur,
ut habetur in d. c. Degradatio in §. Actualis, quia omnis
res per quaſcunque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſolvi-
tur, dicit text. in c. 1. infra de regulis jur. Bald. conſ. 28.
76 Super eo n. 1. lib. 3. Unde, ut idem Bald. dicebat in cap.
Bonæ memoriæ, il prima n 3. ſupra de poſtulat. Prælat. Si
Cardinalis deponitur non retinet dignitatem, tamen re-
tinet Ordinem ſacrum, qui erat impreſſus, quia mor-
tificari quidem poteſt, ſed non funditus mori, niſi cum
anima, de quo latius per Abb. poſt D. Thomam, quem
citat in c. Si quis Presbyter n. 6. infra de Cler. excomm.
miniſtr.
77 Decimonono, & ultimo, noſtra Hierarchia a Deo
traditis Ordinibus ſancte diſpoſita, Sanctis, & cæleſti-
bus hierarchiis conformis eſt, ut inquit Dionyſ. de Ec-
cleſia de Hierarch. c. 6. nam Eccleſia militans exemplata
eſt a triumphanti, c. Ad hoc 89. diſt gloſſ in ver. Eccleſia
debeat. Sed in cæleſti Hierarchia, & Eccleſia triumphan-
ti novem ſunt Ordines Angelorum, c. Principium, §. O-
mnis lapis, de pœnit. diſt. 12. Ergo totidem Ordines eſ-
ſe debent in Eccleſia militanti. Atque ita ſi ſeptem Or-
dinibus adjunxeris primam Tonſuram, & Epiſcopatum,
novem Ordines in Eccleſia Dei hoc ergo calculo com-
putabis, ut ſic ſuperiori Hierarchiæ hæc inferior con-
formetur, ut inquit formaliter Hoſt. in c. Cum contingat
n. 6 ſupra de ætat & qualit. quem totidem verbis refe-
runt, & ſequuntur ibi Jo. Andr. Butr. Card. & alii com-
muniter. Præpoſ in c. Cleros num. 3. 21. diſt. Eodem argu-
mento ex Theologis utitur Altiſiodorenſis lib. 4. Summæ
tract. 8. q. 1. dicens novem eſſe Ordines in Eccleſia mi-
litante, ſicut etiam ſunt in triumphante novem Ordines

ge-

Angelorum, & aliis ſeptem adjungit duos alios, vide-
licet Epiſcopatum, & Archiepiſcopatum, Primatum
enim, & Patriarchatum cenſet Ordines non eſſe, quia,
inquit, non differunt niſi penes majorem, & minorem
poteſtatem. Et eodem modo arguit Major in 4. *diſt.* 24.
q. 1. *col.* 2. exiſtimans novem eſſe Ordines Eccleſiaſticos in
Eccleſia militante inſtar triumphantis, & aliis ſeptem
addit, & bene, primam Tonſuram, & Epiſcopatum,
non autem Archiepiſcopatum. Itaque rationibus, & au-
thoritatibus firmatum eſt Epiſcopatum non ſolum eſſe
Ordinem propria, prout eſt Sacramentum, ſed etiam
eſſe diſtinctum ab Ordine Presbyteratus.

Non obſtant argumenta pro ſecunda ſententia Theo-
logorum.

78 Ad primum enim reſpondetur intentum Concilii Flo-
rentini ibi eſſe tantummodo docere Armenos materiam,
& formam Sacramenti Ordinis in genere, non autem
diſinire quot ſint Ordines. Et propterea per modum e-
xempli exprimit materiam Presbyteratus dicens, *ſicut
Presbyteratus traditur, &c.* ponderando dictionem il-
lam, *ſicut*, quæ eſt exemplificativa, ut *leg.* 1. *ff. de rer.
diviſ.* Et idem facit de Ordine Diaconatus, & Subdiaco-
natus. Unde hinc non licet inferre, ut in Eccleſia non
ſint alii Ordines, quam ibi expreſſit. Quia exempla re-
gulam non reſtringunt, *l. Damni infecti, la ſeconda,
ff. De damno infect. cum ſimil.* non ſumpſit autem exem-
plum ab Ordine Epiſcopatus, non quia non eſſet Ordo,
ſed forte quia noluit diffinire veterem hanc controver-
ſiam inter Doctores Catholicos, Theologos ſcilicet, &
Canoniſtas. Præterquamquod ſubſequentia verba: *Et
ſimiliter de aliis per rerum ad miniſteria ſua pertinentium
aſſignationem*. Necnon illa: *Et ſic de aliorum Ordinum
formis*, prout in Pontificali Romano late continentur,
in ſui latitudine apta ſunt comprehendere etiam Ordi-
nem Epiſcopatus, qui traditur per impoſitionem libri
Evangeliorum, & habet ſpecialem formam in Pontifi-
cali exaratam, ut dictum eſt in decimoquinto funda-
mento pro ſententia Canoniſtarum.

Ad ſecundum reſpondetur Concilium Tridentinum
licet in d. c. non meminerit Ordinis Epiſcopalis; tamen
alibi aperte declaravit Epiſcopatum eſſe Ordinem, ſe-
cundum quod eſt Sacramentum, videlicet in *c.* 3. juncto
c. 4. & can. 6. & 7. ejuſdem ſeſſionis, ut abunde oſtenſum
eſt ſupra num. 47. & 71.

79 Ad tertium reſpondetur primo, negando minorem.
Imo enim tenet collatio Ordinis Epiſcopalis, licet ordi-
natus non ſit Sacerdos. Et ita communiter teneri reſta-
tur Abb. *in cap. unico n. 5. verſ. Quoad ſecundum infra de
Cler. per ſalt. promot.* Unde laicus, ſi ordinetur Epiſcopus,
bene recipit characterem, ut tenet gloſſ. *in c. Solicitudo in
v. Subdiaconatus* 52. *diſt.* Nam præpoſteratio in collatio-
80 ne Ordinum non vitiat, licet impediat executionem.
Neque obſtat *c. Ex literis de conceſſ. Prælat.* quia illud c.
loquitur de executione Ordinis, non autem de impreſ-
ſione characteris, quia ſcilicet non Sacerdos exequi non
poteſt Epiſcopalem Ordinem, ſed character bene impri-
mitur ex collatione Ordinis Epiſcopalis ſine Sacerdotio,
81 ſecundum Abb. *ubi ſupra*. Sed quia opinio gloſſæ in *d. c.
Solicitudo*, non tenetur ſaltem a Theologis, ut patet ex
dictis in argumento contrario num. 15. & ſcripſi plenius
in d. c. unico n. 6. de Cler. per ſalt. prom. Ideo reſpondetur
ſecundo, negando majorem; illa enim propoſitio uni-
verſalis negativa, *Nullus Ordo*, ex neceſſitate Sacra-
menti prærequirit characterem alterius Ordinis, ab-
ſolute non eſt vera, quia Epiſcopatus eſt Ordo; & ta-
men prærequirit Ordinem Sacerdotalem. Prædicta igi-
tur propoſitio procedit tantummodo in aliis Ordinibus,
quorum nullus ex neceſſitate prærequirit characterem
alterius Ordinis. Ratio differentiæ eſt, quia in collatio-
ne aliorum Ordinum acipit ordinatus poteſtatem exer-
cendi principalem actum Ordini collato annexum, ſicut
Presbyter cum ordinatur accipit eo ipſo poteſtatem con-
ſecrandi Corpus, & Sanguinem Chriſti, qui eſt princi-
palis actus Sacerdotis. Ad hoc autem non prærequiritur
character Diaconatus, vel alterius Ordinis, quia pote-
ſtates ſunt diſtinctæ, ſecundum D. Th. *in* 4. *diſt.* 24. *q.* 1.
art. 2. *q.* 5. Abb. *in d. c. unic. n.* 9. *de Cler. per ſalt. prom.* &
82 Turrecr. *in d. c. Solicitudo n.* 3. *v. Ad ſecundum* 52. *diſt.* At
vero, quia actus principalis Epiſcopi eſt ordinare Sacer-
dotes, *c. Cleros*, §. *Pontifex* 21. *diſt. c. Quamvis* 68. *diſt.*
& poteſtatem exercendi hujuſmodi actum non poteſt E-
piſcopus in ſua conſecratione accipere, niſi etiam ſi Sa-
cerdos, cum non ſit poſſibile ut conferat alteri Ordinem 83
Sacerdotalem, quem non habet, ſecundum Innoc. in *c.
Quanto de conſuet.* Silveſt. *in verſ. Ordo* 1. *n.* 1. *v. Sed ſi ſit
Sacerdos*, conſequens eſt ut character Epiſcopalis ex ne-
ceſſitate prærequirat characterem Sacerdotalem tan-
quam fundamentum ſuæ poteſtatis, quia nimirum prin-
cipalis actus ordinandi Sacerdotes eſſet inanis, ſi Epi-
ſcopus Ordinem Sacerdotalem non haberet, ſed hinc non
recte infertur ut Epiſcopatus non ſit Ordo, quin potius 84
infertur ut ſit ſummus Ordo, prout illum appellat Ho-
ſtien. in *c. Cum contingat, n.* 6. *de ætat. & qualit.* quia
ſcilicet neceſſario ſupponit Ordinem Sacerdotalem, cum
tamen reliqui Ordines non requirant ad ſui eſſentiam Or-
dines præcedentes. Poſſet etiam tertio loco reſponderi
ex Præpoſ. in *c. Subdiaconus, n.* 4. 77. *diſt.* ubi ait: *Ita ar-
gumenta Theologorum procedunt retento quod Epiſcopatus
non ſit Ordo per ſe ſeparatus a Sacerdotali, ſed quædam
uberior facultas. Sed retenta opinione Canoniſtarum, quam
tenui in c.* 1. 21. *diſt. ſcilicet quod Epiſcopatus ſit Ordo ſe-
paratus, & imprimat ſuum characterem; iſta opinio non
procederet, quia imo imprimeretur character; & eſt eadem
ratio, quæ in Ordine Sacerdotali.* Hæc Præpoſitus. Ma-
gis tamen placet præcedens reſponſio: quia etiam tenen-
do opinionem Canoniſtarum, verius videtur characte-
rem Sacerdotalem eſſe de ſubſtantia conſecrationis Epi-
ſcopalis per rationem ſuperius ponderatam.

Ad quartum reſpondetur, ratiocinationem Soti eſſe
valde frivolam; non enim ſequitur: Epiſcopatus con-
fertur in die Dominico, reliqui Ordines in Sabbato;
ergo Epiſcopatus non eſt Ordo. Quin potius hinc licet
inferre, ut ſit præſtantior Ordo, cum confertur in ſole-
mnioribus diebus; idque ſatis inſinuant verba *cap. Quod
die*, 75. *diſt* ibi: *Ne tantæ benedictionis Sacramentum
negligenter videatur impletum*.

Ad quintum patet reſponſio ex dictis *in* 15. *funda-
to, n.* 55. ubi oſtenſum eſt, ordinationem Epiſcopi habe-
re ſpecialem materiam, & ſpecialem formam ab aliis Or-
dinibus diſtinctam. Et mirum eſt Sotum meminiſſe tan-
tummodo Mitræ & Baculi, & aliorum inſtrumentorum,
quæ ad rem non pertinent, & miſiſſe impoſitionem li-
bri Evangeliorum, quæ eſt materia eſſentialis in Ordi-
natione Epiſcopi.

Ad ſextum ſimpliciter patet reſponſio ex dictis *ſupra* 85
in decimo ſeptimo fundamento, num. 68. ubi probatum eſt,
Ordinem Epiſcopatus fuiſſe a Chriſto inſtitutum. Nec
obſtat textus in *d. cap. In novo*, 21. *diſt.* quin potius fa-
cit pro hac parte, quia dum dicit, *a Petro Sacerdotalis*,
ideſt, *Epiſcopalis cœpit Ordo*, hoc intelligi debet paſſi-
ve, & idem eſt ac ſi dixiſſet: Petrus fuit primus Epiſco-
pus a Domino inſtitutus. Et quidem Epiſcopus univer-
ſalis Eccleſiæ per illa verba: *Paſce oves meas*, ut in *cap.
Conſiderandum*, & *cap. Fidelior*, 50. *diſt. cap. Significa-
ſti, ſupra de elect.* gloſſ. in *dict. capit. In novo, in verſic.
Tu es Petrus*. Item non obſtat *dict. cap. Porro*, 66. *diſt.*
quia tantum probat Jacobum fuiſſe primum Epiſcopum
ab Apoſtolis ordinatum, quod verum eſt, quia ſolus
Petrus fuit conſecratus Epiſcopus immediate a Chriſto,
ut ibi firmat Turrecrem. & dixi late in *capit. infra, de* 86
off. ordin ſicut non obſtat, quod eo tempore, quo Ja-
cobus fuit ordinatus Epiſcopus, non extaret liber Evan-
geliorum; nam eadem objectio fieri poteſt de Ordine
Diaconatus. Certum eſt enim Stephanum fuiſſe ordina-
tum Diaconum ab Apoſtolis, quo tempore nondum ſcri-
ptus fuerat liber Evangeliorum, qui eſt materia eſſen-
tialis Ordinis Subdiaconatus, ut ſcripſi in *cap. fin. de Sa-
cram. non iteran* Unde ad hanc dificultatem reſponde,
ut ibi dixi.

Sic etiam videmus in conſecratione Epiſcopi eſſe de
ſubſtantia, ut ſaltem tres Epiſcopi adhibeantur, ut patet
in *d. c. Epiſcopus cum ordinatur*, 23. *diſt.* in *c.* 1. *& per to-
tam*, 64. *diſt. c. Si Archiepiſcopus*, & in *c. ſeq. ſupra de
tempor. ordinat.* & in Pontificali Romano, & docet Ho-
ſtienſ. in *c. unico, n.* 5. *&* 6. *verſ. Item numerus, de ſacra
Unct.* quem ibi ſequuntur Joan Andr. Butr. Card. Abb.
& alii communiter. Henric. Boich. in *c. fin. de ſacram.
non iteran.* Et ex Theologis Cajet. in 3. *par. q.* 67. *artic.* 6.
Bellarm. *de notis Eccleſ. cap.* 8. §. *Quantum*, & Vaſq. *de
Sacram. diſp.* 243. *c.* 6. *n.* 63. quos noviſſime citat Fran-
ciſcus Halier Pariſienſis *in tract. de ſacris electionibus &
ordinationibus, par.* 1. *ſect.* 5. *c.* 2. *art.* 2. Et tamen in con- 87
ſecra-

ſecratione primi Epiſcopi a Petro Apoſtolo ordinati, certum eſt non fuiſſe adhibitos tres Epiſcopos, cum alius Epiſcopus non extaret, quam Petrus, qui ſolus immediate a Chriſto fuit conſecratus Epiſcopus, ut prædiximus. Neceſſe eſt igitur fateri tunc temporis hæc fuiſſe omiſſa ex authoritate divina pro illo tempore Apoſtolis collata, & ad illud tempus videtur referri poſſe Canon Apoſtolorum primus, ubi dicitur: *Epiſcopus a duobus, vel tribus Epiſcopis ordinetur*. Vel melius, hic Canon videtur intelligendus de Epiſcopis aſſiſtentibus, qui præter Epiſcopum conſecrantem non debent eſſe pauciores, quam duo, poſſunt tamen eſſe plures; & ideo dictum eſt a duobus, vel tribus, imo ceſſante neceſſitate Epiſcopus conſecrari debet a Metropolitano cum omnibus Epiſcopis Provinciæ, ut eſt textus in *d. c. Si Archiepiſcopus, & in d. c. 1. & c. Epiſcopum 64. diſt.* Senſus igitur eſt: Epiſcopus ordinetur ab Epiſcopo conſecrante, & ſaltem duobus, vel tribus Epiſcopis aſſiſtentibus: & ita ſi computetur conſecrator in Ordinatione Epiſcopi non poſſunt eſſe pauciores tribus.

88 Ad ultimum argumentum, in quo Theologi ſecundæ ſententiæ conſtituunt vim totam præſentis diſputationis, reſpondetur ſecundum Præpoſ. *in cap. Cleros n. 4. v. Non enim 21. diſt.* ad eſſe Ordinis Eccleſiaſtici, & Sacramentalis non requiri, ut habeat miniſterium cooperativum in ipſo actu conſecrationis Euchariſtiæ, ſed ſatis eſſe, ut vel quoad ipſum Sacramentum, vel quoad ſuſcipientes cooperetur præparando; ſicut clare patet in minoribus Ordinibus, *c. Perlectis 25. diſt. c. Acolythus cum trib. ſeqq. 23. diſt.* & declarat S. Th. in 4. *diſt. 24. q. 2. art. 1. q. 2. v. Et ideo aliter dicendum*, ubi ait Ordinis Sacramentum ad Sacramentum Euchariſtiæ ordinari, quod eſt Sacramentum Sacramentorum, ut dicit Dionyſ. *de Eccleſ. hierarch. c. 3. par. 3.* Et ideo diſtinctio Ordinum eſt accipienda ſecundum relationem ad Euchariſtiam, quia poteſtas Ordinis, aut eſt ad conſecrationem Euchariſtiæ ipſius, aut ad aliquod Miniſterium ordinandum ad hoc. Et ibi late proſequitur quomodo Miniſtri ſinguli cooperentur mediate vel immediate, vel in ordine ad ipſum Sacra-
89 mentum, vel in ordine ad ipſum ſuſcipientes, Epiſcopi autem poteſtas, quamvis non ſit ad conſecrationem ipſius Euchariſtiæ immediate; quia hæc eſt poteſtas Sacerdotum, ut in *d. cap. Perlectis, §. Ad Presbyterum 25. diſt.* tamen negari non poteſt quin ſaltem immediate relationem habeat tam ad ipſum Sacramentum, quam ad ſuſcipientes. Ad Sacramentum quidem, quia Sacerdotes, a quibus Euchariſtiæ Sacramentum conficitur, a ſolo Epiſcopo ordinantur, *c. Quamvis 68. diſt. d. c. Perlectis, § Ad Epiſcopum*, Concil. Trident. *ſeſſ. 23. de Sacram. Ordin. cap. 4 & can. 7.* Quoad ſuſcipientes vero, quia ſolus Epiſcopus conſignat pueros in fronte, *c. De his vero, de conſecr. diſt. 5. c. Quanto de conſuet. c. unico, §. Per frontis, de ſacra Unct.* cum aliis præallegatis. Quod ſi Oſtiarius ex hoc ſolo quod arcet ab Eccleſia infideles; Lector quia inſtruit Cathecumenos, & Exorciſta, quia purgat Energumenos relationem habent ad Euchariſtiam in ordine ad ſuſcipientes, *c. Exorciſta, c. Lector, & c. Oſtiarius 23. diſt.* longe magis idem dicendum Epiſcopo, cujus miniſterio in Sacramento Confirmationis fideles acmantur, & inſtruuntur ad agones Mundi hujus, & prælia contra inviſibiles hoſtes, ut *in c. Spiritus ſanctus de conſecr. diſt. 5.* nemo enim negabit quin proximus accedat ad Euchariſtiam, quantum ad ſuſcipientes confirmatio baptizatorum, quam expulſio infidelium ab Eccleſia, inſtructio Catechumenorum, aut Energumenorum purgatio.

90 Præterquanquod ut dicit Vaſq. *in 3. par.* D. Th. *tom. 3. diſp. 240. c. 2 n. 51.* DD. oppoſitæ ſententiæ abſque ullo fundamento dixerunt Ordinem debere tantum conſtitui per relationem ad Sacramentum Euchariſtiæ. Quid enim inquit obſtare poteſt, quominus per reſpectum ad conſecrandos, & ordinandos Sacerdotes Miniſtros Euchariſtiæ poſſit Ordo conſtitui, qualis eſt Epiſcopus; Et per hoc patet etiam reſponſio ad confirmationem. Nam etſi confectio Euchariſtiæ ſit ultimus actus, & conſummatio divini cultus; nihil tamen proponitur, quin potuerit conſtitui ſpecialis Ordo pro conſecrandis Presbyteris, qui actum illum, & conſummationem perficiant; & hic eſt Ordo Epiſcopatus, quem conſtitui oportet ad conſecrandos Miniſtros, quia alioquin Sacerdotium fuiſſet extinctum cum Apoſtolis, quos Dominus in Cœna conſtituit Sacerdotes novi teſtamenti, ut in Concil. Tridentin. *ſeſſ. 21. de Sacrific. Miſſæ cap. 1. & can. 2.*

Non obſtant argumenta tertiæ opinionis Theologorum.

Ad primum enim reſpondet Michael Medina *lib. 1. de* 91
ſacr. homin. continen. c. 16. §. Imbecillior, ubi irridet eos, qui dicunt per Ordinationem Epiſcopi non imprimi characterem omnino diſtinctum a Sacerdotali, ſed Sacerdotalem extendit, quoniam per talem extenſionem, nihil ei diverſæ naturæ addi poteſt, quod in ipſo antea virtute non contineretur; ac proinde ſi tantum fieret extenſio a poteſtate Sacerdotali ad Epiſcopalem, nulla poteſtas Epiſcopo tunc conferetur, quæ in Ordinatione Sacerdotis collata non eſſet. Nam ſicut, inquit, extenſio non addit rei extenſæ majorem eſſentiam, aut naturam; ita etiam neque majorem virtutem ad operandum tribuit, ut patet in extenſione pellis, per quam acquiritur ſolum major loci quantitas, non autem major ſubſtantia, vel natura, vel potentia, licet hanc reſponſionem Medinæ impugnet Vaſq *d. diſp. 240. c. 5. n. 5.* eo quod extenſio characteris non ſit excogitanda inſtar extenſionis quantitatis, ſed inſtar extenſionis habitus circa varias concluſiones. Reſpondetur ſecundo, exemplum quo utuntur Theologi de extenſione characteris Sacerdotalis, quam dicunt fieri in impoſitione manuum ad poteſtatem ligandi, & ſolvendi eſſe magis obſcurum, ac dubium, quam ſit principalis articulus de quo diſputatur. A pleriſque enim negatur hujuſmodi extenſio. Ac præterea non procedit ſimiles a Presbytero ad Epiſcopum, quia Presbyter qui characterem ſacerdotalem accepit in porrectione Calicis cum vino, & patenæ cum hoſtia, ut in Concilio Florentino in decreto fidei, §. *Sextum Sacramentum*, poſtea in impoſitione manuum non ordinatur iterum, quia non traditur ei novum inſtrumentum, prout requiritur ad eſſentiam Ordinationis, ſed tantum tribuitur nova poteſtas, ut poſt Silveſtrum *in v. Ordo ſecundo n. 4.* plene probavi in *c. fin. n. 22. de ſacram non iteran.* At vero Sacerdos in conſecratione Epiſcopali iterum ordinatur per novam materiam, & formam, ex qua Oritur ordinum diſtinctio, ut fuſe oſtenſum eſt ſupra in decimoquinto fundamento. Præterquanquod Sacerdos qui manuum impoſitionem accepit non dicitur ſuperior, vel major Sacerdos, quam is, qui illam non accepit. At Epiſcopus eſt Superior, & major ſimplici Sacerdote, ut eſt diffinitum; Ergo in hoc ſecundo caſu non eſt ſimplex extenſio, ut forte in primo, ſed realis diſtinctio ordinum.

Ad ultimum reſpondetur ex D. Th. in 4. *diſt. 24. q. 3.* 92
art. 2. q. 2. v. Sed contra, poteſtatem tanto eſſe altiorem,
quanto ad plura ſe extendit. Poteſtas autem Sacerdotalis, 93
ut dicit Dionyſ. *c. 4. Eccl. Hierarch.* extendit ſe ad purgandum, & illuminandum, Epiſcopalis vero ad hoc, & perficiendum. Et in reſponſione ad ſecundum oſtendit poteſtatem Epiſcopalem quantum ad actum conſecrationis Corporis, & Sanguinis Chriſti non eſſe majorem Sacerdotali, ſed eſſe majorem quoad actum ſecundarium, qui eſt præparare populum ad ſuſceptionem hujus Sacramenti. Item Epiſcopus majorem habet poteſtatem ſuper Corpus Chriſti myſticum, licet non ſuper Corpus Chriſti verum, ut idem docet 3 *par. q. 82. art. 1. ad 4. & in 4. ſent. diſt. 24 q. 3. art. 2. q. 2.* Et his reſpectibus Epiſcopus habet Ordinem ſuperiorem Ordine Sacerdotali, etiam præſcindendo a Sacerdotio. Præterea poteſtas Epiſcopalis conſiderari non debet ſine fundamento Ordinis Sacerdotalis, ſed prout illum includit ex neceſſitate Sacramenti, cum non poſſit eſſe Epiſcopus quin etiam ſit Sacerdos, & comparatio hoc modo fieri debet, videlicet conſtituendo ex una parte ſimplicem Sacerdotem, & ex altera Sacerdotem Epiſcopum, quo modo dubium non eſt quin Sacerdos Epiſcopus ſit major, quia non ſolum habet poteſtatem in miniſterio Altaris, ſed etiam conſecrandi miniſtros, & alia pleraque faciendi, quæ inferioribus Sacerdotibus non competunt, ut ſæpius repetitum eſt. Hinc autem non ſequitur, ut Ordo Epiſcopalis non ſit diſtinctum a Presbyterali, ſed tantum ſequitur, ut Presbyteralem includat. Sicut character Ordinis includit ex neceſ- 94
ſitate Sacramenti characterem Baptiſmi, *c. fin de Presbyt. non bapt.* Et tamen non ſequitur, ut character Baptiſmi, & character Ordinis non ſint diſtincti. Quia igitur in Epiſcopo cumulantur duæ diſtinctæ poteſtates, & duo characteres, ideſt Epiſcopalis, & Sacerdotalis, quorum unus neceſſario includit alium, propterea Epiſcopus ſimpliciter, & abſolute dicitur in eminentiori ſtatu conſtitutus, quam ſimplex Sacerdos.

DE

DE ÆTATE, ET QUALITATE, & ordine præficiendorum.

Ex Concilio Pictaven.

CAPUT I.

UT Abbates, Decani, & Præpoſiti, qui Presbyteri non ſunt Presbyteri fiant: qui Archidiaconatus tenent, Diaconi: qui vero Archipresbyteratus, Presbyteri; aut amittant honorem. Quod ſi aliqua juſta cauſa prohibente, Presbyteri, aut Diaconi eſſe non potuerint, Prælationes amittant.

SUMMARIUM.

1 *Beneficiati per privationem beneficii arctantur ad Ordines ſumendos, quos beneficia requirunt.*
2 *Dignitates, Abbatia, Decanatus, Præpoſitura, & Archipresbyteratus de jure annexum habent Ordinem Sacerdotalem.*
Et quid poſt Concilium Tridentinum, num. 8. & ſeqq.
3 *Abbas an debeat prius benedici, an in Presbyterum ordinari.*
4 *Archipresbyter habet curam animarum, & ideo debet in Presbyterum ordinari.*
5 *Dignitates omnes, quibus animarum cura nulla ſubeſt, hodie obtineri poſſunt in vigeſimo ſecundo anno completo, ac proinde non ſunt presbyterales.*
6 *Archimandrita idem eſt quod Abbas.*
7 *Ordines ſacros Epiſcopus in vim Concilii Tridentini annectere non poteſt Dignitatibus, ſed Canonicatibus, & Portionibus tantum.*
8 *Abbas de jure antiquo eſſe poterat etiam in minoribus Ordinibus conſtitutus, quinimo & laicus.*
9 *Ordo annexus beneficio non requiritur contemporanee in ipſo actu collationis.*
Declaratur, n. 11.
10 *Capellania Sacerdotalis in Cathedrali obtineri poteſt in vigeſimo quarto anno inchoato.*
11 *Parochialis valide conferri non poteſt ei, qui annum vigeſimum quintum non attigerit, ibidem.*
12 *Archidiaconatus de jure annexum habet Ordinem Diaconatus.*
13 *Sed ex ſtylo, ubi eſt prima dignitas poſt Pontificalem, requirit Ordinem Presbyteratus.*
14 *Abbates, Decani, Præpoſiti, Archidiaconi, & Archipresbyteri ſunt Prælati.*
15 *Abbatia, an & qualis ſit dignitas.*
16 *Et an comprehendatur in cap. Licet, il primo de præben. lib. 6.*
17 *Abbates titulares, vel habentes uſum Mitræ in Synodis Provincialibus præcedunt Commendatarios.*
18 *In Concilio Tridentino ſedebant immediate poſt Epiſcopos.*
Abbas Claravallenſis in Concilio Tridentino ſedit inter Abbates primus, ibidem.
19 *Generales Ordinum in Concilio Tridentino poſt Abbates collocati fuerunt, & inter hos primus Generalis Ordinis Prædicatorum.*
20 *Decanus eſt honorabilior de Capitulo.*
21 *Decanatus an ſit dignitas, & n. ſeqq.*
22 *Decanus non eſt de Capitulo, niſi ſit etiam Canonicus, vel hoc habeat conſuetudo.*
23 *Præpoſiti, & Decani rurales non habent dignitatem.*
24 *Præpoſitura an ſit dignitas.*
25 *Præpoſiti in Germania, Belgio, & Polonia dignitatem habent, & alicubi juriſdictionem, & curam animarum.*
26 *Archidiaconus de jure eſt prima dignitas poſt Pontificalem, & caput Capituli.*
27 *Et ad eum ſpectat Capitulum convocare.*
28 *At ſi renuerit, cogi poteſt ab Ordinario.*
Capitulum convocare de conſuetudine ſpectat ad Decanum, ibidem.
29 *Archidiaconatus dignitas an ſit major Abbatiali, vel e converſo, & n. 31.*
30 *Archipresbyter an ſit major Archidiacono, remiſſive, & n. ſeqq.*
31 *Ordo literæ non eſt attendendus, quando ex aliis juribus apparet varius, & inverſus.*
Decanus an ſit major Præpoſito, vel e contra, ibidem.
33 *Impeditus ex juſta cauſa ſuſcipere Ordines ſuo beneficio annexos, quamvis non ſit ipſo jure beneficio privatus, tamen privari debet.*
34 *Quod procedit, ſi culpa ſua ad talem ſtatum pervenit, ut promoveri non poſſit; alias ſecus.*
35 *Item procedit in eo, qui impedimentum prius contractum in Ordinatione ſua ſubticuit.*
36 *Infirmitas præbet iſtam cauſam excuſationis a privatione beneficii ob non promotionem ad Ordines, licet ex propria culpa provenerit.*
37 *Beneficium Sacerdotale an requirat, ut quis actu ſit Presbyter tempore collationis, an vero ſufficiat aptitudo, late diſcutitur uſque ad n. 60.*
38 *Quid, ſi Eccleſia ſit Parochialis.*
39 *Quid in dignitate Curata, & Collegiata Eccleſia etiam Parochialis.*
40 *Quid, ſi ſit dignitas non Curata.*
41 *Et quid in Canonicatibus, præbendis, aut Portionibus Presbyteralibus in Cathedrali, vel Collegiata Eccleſia.*
42 *Beneficia ſimplicia de jure communi non habent certos Ordines annexos, ſed ad illa obtinenda ſufficit prima Clericalis Tonſura.*
43 *Aliquando tamen habent Ordines annexos ex fundatione, privilegio, conſuetudine, vel ſtatuto.*
44 *Ordinum annexio duplex.*
45 *Ordinis annexio reſpectu actus requirit Ordinem in ipſo actu collationis beneficii, alias non tenet collatio.*
46 *Epiſcopatus habet annexum Ordinem Diaconatus reſpectu actus; majores vero reſpectu aptitudinis.*
47 *Commenda Parochialis Eccleſiæ fieri non poteſt, niſi actu Sacerdoti.*
48 *Ordinis annexio reſpectu aptitudinis non requirit, ut quis habeat Ordinem annexum tempore collationis; ſed ſatis eſt, ut infra tempus a jure præfixum ſe faciat promoveri.*
49 *Expectans Apoſtolicus, an poſſit acceptare Præbendam, cui reſpectu actus annexus eſt Ordo Sacerdotalis, ſi actu non ſit Sacerdos.*
50 *Fundationi beneficii per clauſulas generales Papa non cenſetur derogare.*
51 *Ordinis annexio reſpectu aptitudinis non requirit ætatem Ordinis in ipſo actu collationis, ſed ſatis eſt, ut proviſus ſit in ea ætate, ut infra annum promoveri poſſit, & n. ſeqq.*
52 *Capella, in cujus fundatione cautum eſt, ut Capellanus per ſeipſum Miſſas celebrare teneatur, conferri poteſt ſimplici Clerico, in ea tamen ætate conſtituto, ut infra annum poſſit in Presbyterum ordinari.*
53 *Capellania in Cathedrali, quarum Capellani a Capitulo electi, tenentur Miſſas Conventuales canere, & divinis intereſſe ſunt Sacerdotales aptitudine.*
54 *Ordinis anexio, an & quando cenſeatur facta reſpectu actus, vel reſpectu aptitudinis, & n. ſeqq. uſque ad n. 60.*
55 *Exempla annexionis Ordinis reſpectu actus, & n. ſeqq.*

56 *Quæ*

56 *Qualitas adjuncta verbo intelligitur ſecundum tempus verbi, ideſt in ipſo actus initio.*
57 *Gerundium unde dictum, & quam vim habeat.*
58 *Ordo quibus caſibus cenſeatur beneficio annexus reſpectu aptitudinis.*
59 *Beneficia ſacerdotalia regulariter non requirunt ſacerdotium actu, ſed aptitudine.*
60 *Capellania, cui eſt annexum onus Miſſarum celebrandarum, an ſit ſacerdotalis, anve Capellanus teneatur per ſeipſum Miſſas celebrare, & n. ſeqq. uſque ad n. 89.*
61 *Beneficium ſacerdotale quod dicatur.*
62 *Capellania ea lege erecta, ut Capellanus teneatur Miſſas celebrare, & in divinis deſervire, non eſt ſacerdotalis, & conferri poteſt Clerico quatuordecim annorum, & n. 66. & 70.*
63 *Beneficia ſimplicia ex generali conſuetudine perſonale reſidentiam non requirunt, & n. 74. & 97.*
64 *Verba*, Miſſas, *vel divina officia celebret, aut in divinis deſerviat, non important perſonale ſervitium, & n. 66. 70. 73. & 74.*
Declaratur, n. 88. 97. 100. & 102.
65 *Capellaniam obtinens non tenetur ſacros Ordines ſuſcipere, ſed Miſſarum oneri poteſt per alium ſatisfacere, niſi in fundatione cautum ſit, ut per ſeipſum celebret.*
67 *Beneficium ea lege erectum, ut Prebendarius ſingulis diebus teneatur Miſſas celebrare, & divinis officiis intereſſe, non eſt ſacerdotale.*
68 *Capellania ſic inſtituta, ut Capellanus quotidie Miſſam celebret, & ſi negligens fuerit, certam pœnam incurrat, non requirit perſonalem reſidentiam.*
69 *Item ſi cautum ſit, ut domus pro Capellano ædificetur, ubi habitet, & ſerviat divinis; alioquin amoveri poſſit.*
71 *Capella ſic ordinata, ut eligatur idoneus Capellanus Presbyter, qui Miſſam celebret, eſt ſacerdotalis, ſed Capellanus non tenetur inſervire per ſeipſum.*
Declaratur, n. 79.
72 *Capellania in Cathedrali Eccleſia ſic fundata, ut Capellanus debeat celebrare diu, noctuque divinum officium, non requirit, ut Capellanus debeat eſſe Presbyter.*
Officii divini celebratio non refertur ad celebrationem Miſſæ, ibid.
Declaratur, n. 82. & ſeqq.
75 *Capellaniam non requirere ſervitium perſonale, declaratur ex obſervantia ſubſecuta, & n. 99.*
Capellano habenti onus per ſeipſum celebrandi Miſſas in Eccleſia a Teſtatore deſtinata, potius indulgetur, ut celebret in eadem Eccleſia per ſubſtitutum, quam alibi per ſeipſum, ibid. verſ. Nec advertatur.
76 *Capellanus tenetur per ſeipſum Miſſas celebrare, ſi id verbis expreſſis, aut æquipollentibus cautum fuerit in fundatione Capellaniæ.*
77 *Legatum ſimplex cum onere aſſumendi Ordinem Sacerdotalem, & Miſſas celebrandi nulla eget Ordinarii inſtitutione.*
78 *Reſidentia perſonalis, & obligatio Miſſas celebrandi, & inſerviendi per ſeipſum in Capellis, & beneficiis ſimplicibus, quibus caſibus cenſeatur inducta ex ſententia S. Congregationis Concilii.*
79 *Capellas, & beneficia Sacerdotalia obtinentes in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis tenentur Miſſas celebrare, & onera adimplere per ſeipſos, & n. ſeqq.*
80 *Capellaniæ erectæ in Cathedrali, vel Collegiata Eccleſia cum onere Miſſarum celebrandarum non comprehenduntur in decreto Conc. Trid. c. 4. ſeſſ. 22. niſi Ordinem annexum habeant, & num 90.*
81 *Beneficia obtinentes in Cathedralibus, & Collegiatis compelli debent divina officia obire per ſeipſos.*
82 *Miſſa Conventualis, quamvis non ſit de horis, eſt tamen de officio, & n. ſeqq.*
83 *Intellectus* cap. De his 12. diſt.
84 *Diſtributiones quotidianæ aſſignantur pro Miſſa Conventuali, ſicut pro horis.*
85 *Beneficia obtinentes in Cathedrali, vel Collegiata cum onere inſerviendi divinis, tenentur intereſſe Miſſæ Conventuali, ſed non illam celebrare, niſi beneficia ſint Sacerdotalia, & n. ſeqq.*
86 *Intellectus* c. Cum creatura de celebr. Miſſar.
87 *Capellam obtinens, an & quando teneatur eſſe Presbyter, & Miſſas, ac divina officia celebrare per ſeipſum, compendioſa diſtinctio.*
88 *Verba*, divinis inſervire, aut intereſſe *in Cathedrali, vel Collegiata Eccleſia important ſervitium Chori, quod adimpleri non poteſt per ſubſtitutum, & n. 97. 100. 103. & 105.*
89 *Capella ſic fundata in Collegiata Eccleſia, ut illam obtinens obligatus ſit in dicta Eccleſia Miſſas dicere, eique in divinis deſervire, an requirat, ut Capellanus hæc munia expleat per ſeipſum, & n. ſeqq uſque in finem.*
90 *Capellania cum onere inſerviendi Choro, requirit perſonale ſervitium.*
92 *Manſionaria, & alia beneficia, quibus eſt annexum ſervitium Chori, comprehenduntur in cap. 12. verſ. Præterea ſeſſ. 24 Concilii Tridentini.*
93 *Capellania, quibus incumbit onus celebrandi Miſſas, & Choro inſerviendi, non ſunt compatibiles cum Canonicatibus, & Parochialibus, quamvis per earum Conſtitutiones liceat ſervire per ſubſtitutum.*
94 *Capellaniæ Cathedralis Eccleſiæ, quarum redditus in diſtributionibus quotidianis conſiſtunt, perſonalem reſidentiam requirunt.*
95 *Capella etiam in Collegiata non dicitur Sacerdotalis ex eo, quod cautum ſit in fundatione, ut Capellanus teneatur Miſſas celebrare.*
96 *Capellania extra Cathedralem, vel Collegiatam Eccleſiam ea lege erecta, ut Capellanus teneatur in divinis deſervire, non requirit ſervitium perſonale.*
98 *Fundator beneficii in dubio cenſetur ſe retuliſſe ad univerſalem conſuetudinem.*
99 *Obſervantia plurimum valet ad cognoſcendam qualitatem beneficii.*
101 *Reſidentia intelligitur de perſonali ex vulgari modo loquendi eorum, qui fundant Capellanias in Cathedralibus, & Collegiatis.*
102 *Verba*, reſideant, cantent, interſint, *ſunt æquipollentia.*
103 *Capellania cum onere intereſſendi officiis in Cathedrali, vel Collegiata requirit perſonale ſervitium.*
104 *Capellania cum onere Miſſas, & divina officia celebrandi, quarum redditus diſtribuuntur inter præſentes, requirunt reſidentiam juxta formam Concilii, non obſtante contraria conſuetudine.*
105 *Verba*, deſervire in divinis, *intelligenda ſunt ſecundum ſubjectam materiam.*
106 *Divina officia non requirunt Ordinem Sacerdotalem.*
107 *Conſuetudo an poſſit immutare ſtatum beneficii.*

UT *Abbates*. Per privationem beneficii arctantur beneficiati ad Ordines ſumendos, quos beneficia requirunt. Hoc dicit, & ſunt duæ partes. Prima loquitur, cum quis poteſt, & non vult. Secunda eſt contra, cum vult, & non poteſt, ibi, *Quod ſi*. 1

Nota primo quatuor Dignitates, quæ de jure communi annexum habent Ordinem Presbyteratus, videlicet Abbatiam, Decanatum, Præpoſituram, & Archipresbyteratum. Quoad Abbates, ſi hoc intelligatur de Conventualibus, planum eſt; tum quia ſolemniter benedicuntur, ut in *cap. 1. ſupr. de ſupplen. negligen. Prælat.* & ita neceſſario debent eſſe Presbyteri, ſive ſequamur opinionem Hoſtien. *hic*, & in *c. Cum inter infra de re judic.* volentis, ut prius debeant eſſe Presbyteri, ac deinde benedici: ſive ſequamur opinionem Collectarii hic in *princ.* ſentientis eſſe benedicendos ante Presbyteratum ex hac litera, quæ de Abbatibus loquitur; nam ante benedictionem non videntur Abbates *in d. c. 1.* Tum quia minores Ordines conferunt, idque præſtare nequeunt, niſi ſint benedicti, & Presbyteri, ut in *c. Quoniam 69. diſtinct. & in c. Cum contingat infra eod.* Tum denique, quia curam habent animarum ſaltem reſpectu Monachorum ſuorum, *c. Nullam 18. q. 2. cap. Cum ad Monaſterium infra de ſtatu Monach.* & notat Abb. *in cap. Cum in cunctis num. 4. verſ. Sed ego non video* 2 3

4 *ſupra de elect.* Et idem de Archipresbyteris; nam & ipſis
de jure communi cura animarum incumbit, *capit.* 1. ibi,
curam gerere animarum, *& per tot. infra de offic. Archi-
presb.* Unde abſque dubio promoveri debent ad Ordinem
Sacerdotalem, ut in *d. capit. Cum in cunctis*, *§. Inferiora*,
5 & in Clem. *Ne in agro*, *§. Ceterum de ſtatu Monach.* Ve-
rum ſi hæc litera intelligatur de Abbatibus Titularibus cu-
ra, & Conventu carentibus, quales ſunt in aliquibus
religionibus, ut per Abb. *conſ.* 101. *In quæſtione n.* 1. *verſ.
Nam Papa lib.* 1. & de Decanis, Præpoſitis, & Archi-
presbyteris, quibus animarum cura nulla ſubeſt, exiſtimo
hodie non procedere quod hic ſtatuitur, ut debeant eſſe,
aut fieri Presbyteri; quoniam ex decreto Concilii Triden-
tini *cap.* 12. *§. Ad ceteras ſeſſ.* 24. ad quaſcunque Dignita-
tes non curatas ſatis eſt, ut aſciſcantur Clerici viginti duo-
bus annis non minores, id eſt, qui vigeſimumſecundum
ætatis annum expleverint, ut declaravit S. Congregatio
ejuſdem Concilii Interpres. Et cum decretum illud loqua-
tur per verba univerſalia, & excipiat illas tantum Digni-
tates, quibus cura imminet animarum, utique vindicat
ſibi locum etiam in quatuor Dignitatibus, de quibus diſ-
ponit hæc Decretalis; alioquin Decretum illud fere clu-
ſorium eſſet; nam Dignitates hic expreſſæ ſunt frequentio-
res in Eccleſiis, ac ſi illas excipias, paucæ ſunt aliæ a ſa-
cris Canonibus cognitæ, & Archimandrita idem eſt quod
6 Abbas, ut exponit gloſ. *in epiſt. Inter claras*, *§. Manife-
ſtam igitur in ver. Archimandrita*, *Cod. de Summa Trini-
tate, & fide Catholica*. Quamobrem cum *ex dicta capit.*
12. ad ejuſmodi Dignitates obtinendas ſufficiat annus vi-
geſimusſecundus, hinc neceſſario ſequitur, ut non ha-
beant Ordinem Presbyteratus annexum, cum infra an-
num ſic proviſi nequeant in Presbyteros ordinari, Clem.
Generalem de ætat. & qualitat. prout requiritur in obtinen-
tibus Dignitates, quibus Ordo Presbyteratus annexus eſt,
ut in Clem. *Ut ii tod. tit.* & in dict. Clem. *Ne in agro*, *§.
Ceterum*, *& in c.* 4. *ſeſſ.* 22. Concilii Tridentini, & hanc
ſententiam in Abbatia, & Præpoſitura non curata alias
probavit S. Congreg. Concilii, ut dixi *in d. c. Cum in cun-
ctis numer.* 45. *&* 49. *ſupra de elect.*

Neque obſtat, quod ex Decreto *d. cap.* 12. *§. Neminem
etiam ſeſſ.* 24. nemo ſit recipiendus ad Dignitatem, niſi
qui eo Ordine ſit initiatus, quem illa Dignitas requirit,
aut in tali ætate, ut infra tempus a jure, & ab eodem Con-
cilio ſtatutum initiari valeat. Etenim Decretum illud in-
telligi debet de Dignitatibus, quæ annexum habent Ordi-
nem factum de jure ſpeciali, id eſt ex privilegio, conſue-
tudine, vel ſtatuto, ut notat gloſ. *in cap. Si eo tempore in
ver. Ætatem de reſcript. in* 6. non autem de jure commu-
ni. Ratio diverſitatis eſt, quia Concilium ſtatuendo ge-
neraliter, ut ad obtinendas Dignitates non curatas ſuffi-
ciat ætas viginti duorum annorum, non cenſetur ſuſtu-
liſſe conſuetudines, & ſtatuta localia requirentia majo-
rem ætatem propter annexionem Ordinis Sacerdotalis,
hæc enim probabiliter ignorari poſſent cum in facto conſi-
ſtant: at juris communis diſpoſitionem utique revocavit
conſtitutionem condendo poſteriorem, juxta textum in
cap. 1. *de Conſtit. lib.* 6.

7 Ac propterea cum Canonici Eccleſiæ Patavinæ conque-
ſti eſſent apud Sacram Congregationem Concilii, quod
Vicarius in annexione ſacrorum Ordinum, quam fecerat
Canonicatibus illius Eccleſiæ, incluſiſſet etiam Dignita-
tes, non adhibitis eis, nec auditis: S. Congregatio cen-
ſuit, cum Concilium non meminerit Dignitatem, cum
de illa annexione diſpoſuit, cum item voluerit ſaltem di-
midiam partem Presbyteralem eſſe; convocare debere Vi-
carium iterum Capitulum, ac de ejus conſilio ſubtrahere
Dignitates, & earum loco deſignare, & diſtribuere, qui-
bus aliis Canonicatibus debeat eſſe ſacer Ordo annexus.
Quo Decreto non obſcure Sacra Congregatio inſinuavit
Dignitates hodie circumſcripta conſuetudine, vel alio ju-
re ſpeciali non habere annexum Ordinem Presbyteralem;
alioquin non juſſiſſet ea annexione, ut præfertur facta, ab-
ſolute detrahi Dignitates.

8 Ex præmiſſis, quoad Abbates, collige tria tempora.
Primum eſt jus commune antiquum, quo & in minoribus
Ordinibus conſtitutus poterat eſſe Abbas, quinimo & lai-
cus, ut in *c. A Subdiacono*, & ibi gloſ. *in ver. Abbas* 93.
diſt. Innoc. *hic in princ.* Hoſt. *n.* 1. Jo. Andr. *n.* 8. Cardin.
in ſecunda oppoſitione, & Ancbar. *in* 1. *notab.*

Secundum tempus eſt Concilii Pictavienſis, ex quo de-
ſumpta eſt hæc Decretalis, & tunc Abbates debebant eſſe
Presbyteri, nec aſſumi poterant Clerici in minoribus, ni-
ſi inſtante neceſſitate, ut in *c. Tuam*, *§. fin. infra eod.*

Tertium tempus eſt Concilii Tridentini, & hoc tempo-
re inſpectu ſi Abbatiæ non immineat cura fori Pœnitentia-
lis, aut juriſdictionalis, ad eam obtinendam ſufficit annus
vigeſimusſecundus completus, & conſequenter non habet
Ordinem Presbyteratus annexum; ut ex dictis conſtat.

Secundo, nota ibi, *Presbyteri fiant*, ad obtinendum 9
beneficium, cui ſacer Ordo ſit annexus, non requiri, ut
quis actu in eo Ordine ſit conſtitutus tempore collationis,
ſed ſatis eſſe, ut ſe promoveri faciat infra tempus a jure
præfixum: concordat text. *in cap. Cum in cunctis*, *§. Infe-
riora*, ibi: *Præfixo a Canonibus tempore in Presbyteros or-
dinati ſupra de elect.* & hic notat Butr. *in* 4. *notab.* dicens:
*De jure Ordo ad validitatem promotionis ad beneficium non
exigitur comprehendere cum promotione quantumcunque illi
ſit annexus Ordo, ſed ſufficit, ut faciat poſt promotionem
ſe promoveri*, & ſequuntur Petr. de Ancbar. *in* 2. *notab.* &
Jo. de Anan. *n.* 3. ideoque cum Capitulum Eccleſiæ Padua-
næ contuliſſet quandam Capellam ſacerdotalem ad Altare
S. Joannis in Cathedrali Franciſco annum vigeſimum
quartum agenti, & quæſitum eſſet, an ſic proviſus de di-
cta Capellania Sacerdotali eſſet inhabilis *ex c.* 4. *ſeſſ.* 22. *in
fine*, *& c.* 5. *ſeſſ.* 25. *Die* 3. *Decembris* 1578. Sac. Congre-
gatio Concilii cenſuit, Parochialem non poſſe valide con-
ferri ei, qui non attigerit vigeſimumquintum annum, *c.
Cum in cunctis*, *§. Inferiora*, ubi Abb. *n.* 2. *de elect.* ſed ſi
Presbyteratus ſit annexus alicui beneficio, non tamen eſt
neceſſe, ut promovendus habeat Ordinem requiſitum tem-
pore promotionis, ſed ſatis eſt, ut faciat ſe promoveri in
proximis temporibus, Abb. *d.* §. *n.* 10. *arg. c. Si pro Cleri-
cis*, *de præb. in* 6. De quo tamen dic, ut ſcripſi in *d. c. Cum
in cunctis a n.* 63. *& infra n.* 44. *&* 48.

Quod tamen limita, niſi in fundatione beneficii ſit can- 11
tum, ut conferatur actu Sacerdoti, ſeu conſtituto in Or-
dine Sacerdotali, tunc enim requiritur Ordo tempore col-
lationis, ut latius dixi in *d. c. Cum in cunctis a n.* 63. & la-
tiſſime dicam infra *in* 1. *&* 2. *quæſt.*

Tertio, nota ibi, *qui Archidiaconus tenent Diaconi*, de 12
jure communi Archidiaconatui eſſe annexum Ordinem
Diaconatus, ut hic per Butr. *in* 2. *notab.* Sed quia in ple- 13
riſque Eccleſiis hæc Dignitas eſt prima poſt Pontificalem,
prout eſſe de jure communi affirmat Bellam. in *c.* 1. *in princ.
infra de offic. Archid.* & ideo illius collatio per regulas eſt
Sedi Apoſtolicæ reſervata; in literis collationis ex ſtylo
conſuevit apponi clauſula: *Ut proviſus teneatur infra an-
num in Presbyterum ordinari; alioquin Archidiaconatus ea
ipſa vacare cenſeatur*, ut re ipſa experti ſumus in Archidia-
conatu a nobis fundato in Eccleſia noſtra S. Angeli in Va-
do a S. D. N. Urbani VIII. nuper in Cathedralem erecta.

Quarto, nota ibi, *Prælationes*, Abbatem, Decanum, Præ- 14
poſitum, Archidiaconum, & Archipresbyterum eſſe Præla-
tos, prout ex hac litera deducunt Hoſt. & Jo. Andr. ambo *n.*
3. *in ver. Prælationes*, Bellam. *ante n.* 1. *in eod. ver. & n.* 4. *in* 4.
notab. Butr. *n.* 3. *in ultim. notab.* & Cardin. *in* 3. *notab.* Ad hoc
c. Cum ab Eccleſiarum infra de offic. ordin. De prærogativa
Abbatum vide Lapum *alleg.* 85. *n.* 11. *ver. Item Abbatia*,
ubi ait Abbatiam eſſe in primo Dignitatis gradu ſicut Epi-
ſcopatus, & ceteras Dignitates appellari inferiores, &
propterea proviſionem Abbatiæ pronunciari, & expediri in
Conſiſtorio inſtar Epiſcopatus. Quod probatur optime in 15
c. Si quis deinceps 16. *q.* 7. nam ibi in primo gradu ponitur Di-
gnitas Epiſcopalis, & Abbatialis, ceteræ appellantur infe-
riores Dignitates, ſecundum eum; & notat Archid. *in c. Li-
cet*, *il primo n.* 1. *de præb. l.* 6. ubi videtur ſentire, licet vacil-
lando, Dignitatem Abbatialem æquiparari Dignitati Epi-
ſcopali. Verum Oldrad. *conſ.* 14. *incip. Cum quæritur n.* 8. *ver.
Non obſtat*, dicit hoc verum non eſſe, niſi in caſibus in jure
expreſſis, ut *in c. Ne pro defectu ſupra de elect. & in c. Quam
ſit eod. tit. lib.* 6 ſed regulariter recenſeri inter Dignitates
inferiores, ut *in cap. Cum in cunctis*, *§. Inferiora ſupra de
elect.* Quinimo Jo. Monach. *in c. Inquiſitores n.* 1. *de hæret.
lib.* 6 refert ſe vidiſſe declarari appellatione Dignitatis non
contineri Abbatiam. Cujus dictum refert Arch. *in d. cap.
Licet n.* 1. *ver. Sciat tamen quod*, D. Jo. Card. & poſt eum
Joan. Andr. *num.* 4 *ver. Et ibi in Abbatis*. Pro quo faciat
text. *in cap.* 1. 18. *q.* 2. ubi nomen Abbatis potius eſt ſolici-
tudinis, quam honoris. Sed inadverte, quia Joan. Mo- 16
nach. *ubi ſupra*, non dicit abſolute ſe vidiſſe declarari Ab-
batiam non venire appellatione Dignitatis; ſed dicit in
diſpoſitione *d. cap. Licet*, appellatione Dignitatis Abba-
tiam

tiam non contineri: & ita ſe vidiſſe declarari; unde reſtringit ſe ad terminos prædictæ Decretalis *Licet*, & ita notabiliter declarat Oldrad. *d. conſil.* 14. *num.* 10. dicens. Nec obſtat, quod dicit Archid. in præalleg. *capit. Licet*, ubi videtur innuere quod nomine Dignitatis inferiora Abbatis non comprehenditur. Quod fateor in caſu illius cap. quod odioſum eſt, & pœnale, videlicet quod manus Ordinarii ligentur quin ſuum beneficium conferre poſſit; & ideo reſtringi debet potius, quam laxari, ut extra *de elect. capit. Statutum*, *de regul. jur. cap. Odia*, *lib. 6. & de pœnit. diſt. 1. § penult.*

Sed quidquid ſit de dicto Joan. Monac. illud non recipit Curia, ut teſtatur Jo. Andr. in *d. cap. Licet*, *num. 4. ver. Sed quantum percipio*. Conclude igitur Abbatiam eſſe proprie Dignitatem, ut aperte probatur hic, & in *d. cap. Si quis deinceps*, 16. *q.* 7. *in cap. Idemnitatibus*, *& Verum de elect. lib. 6. & in cap. Ut Apoſtolica*, *de privileg. eod. lib.* & tenet gl. *fin. in c. Expoſuiſti*, *infra*, *de corp. vitiat.* Philipp. Franc. *in d. cap. Licet num. 5. Collegium Paduanum conſ.* 2. poſt, conſ. Zabar. *num.* 24. *& ſeq.* & Felin. alios cumulans
17 *in cap. Decernimus*, *in princ. infra de judic.* Et hanc partem probavit S. Congregatio Concilii quæ in Synodis Provincialibus inter alias Dignitates primum locum tribuit Abbatibus Titularibus, cenſuit enim in Conciliis Provincialibus Commendatorios Monaſteriorum, ſive Abbatiarum inter Abbates eſſe recipiendos. Canonicos Cathedralis Eccleſiæ præferendos eſſe quando capitulariter procedunt. Extra hunc caſum Abbates Titulares, vel habentes uſum mitræ, debere præcedere Commendatarios: poſt hos locum tenere Dignitates: & poſt Dignitates collocandi ſunt
18 Procuratores Eccleſiarum Cathedralium. Et in Concilio Tridentino immediate poſt Epiſcopos ſedebant Abbates,
19 & inter hos primus Abbas Claravalen. & poſt Abbates Ordinum Generales, inter quos primus Generalis Ordinis Prædicatorum, ut patet in Catalogo Patrum, qui habetur expreſſus in calce ipſius Concilii.

20 De Decanis, & eorum prærogativis vide textum in *c. Poſt electionem*, *infra de conceſſ. prebend.* ubi patet, Decanum eſſe honorabiliorem de Capitulo, ut per illum textum notat gloſ. 1. *in c. Cum inter univerſas*, *ſupra de elect.*
21 & Petr. Briaien. *in repert in verſ. Decanus*, & Rotam *deciſ.* 442. *incipien. Fuit dubitatum*, *alias* 17. *de conceſſ. prebend. in novis*: ubi per illam Decretalem ſimiliter videtur firmare Decanatum, ſonare in nomen Dignitatis, & eſſe dignitatem juris, & caput Capituli: præſertim quia, ut in facto tunc ſupponebatur, in caſu deciſionis non age-
22 batur de Decano in Eccleſia, ſed de Decano Eccleſiæ. Et adde Abbatem *in d. cap. Cum inter univerſas numer.* 2. ubi dicit Decanum eſſe de Capitulo ſi ſit Canonicus, vel hoc habeat conſuetudo: alias enim ſoli Canonici faciunt Capitulum, ut in *cap. Novit. & in cap. Quanto*, *de his*, *quæ fiunt a Prelat.* notatur *in cap.* 1. *de elect. & in cap.* 2. *de inſtitut. & in c. Cum olim*, *de re judic.* id eſt ſi Decanus præter Dignitatem Decanatus habeat etiam Canonicatum, utique eſt de Capitulo; ſecus ſi habeat Dignitatem Decanatus duntaxat, quia Dignitates non ſunt de Capitulo, ut notatur in juribus præallegatis, maxime in *d. capit. Cum olim*, & ſic Abbas ſupponit Decanatum de jure eſſe Dignitatem. Id quod expreſſe tenet Archid. *in capit.* 1. *de conſuetud. lib.* 6. *in fine magna gloſ.* ubi ait Archipresbyteros, Decanos, & Præpoſitos Eccleſiarum Parochialium eſſe conſtitutos in Dignitate. Sed hoc dictum declarat Frider. de Sen. *in conſ.* 86. *Caſus talis eſt*, *num.* 1. *in fin. ver. Sed contra videtur facere ut procedat*, *ſi prædicti habeant Collegatas Eccleſias*; & hanc fuiſſe mentem Archid. ut patet ex juribus, quæ allegat *in cap. Cum ab Eccleſiarum*, *de offic. Ordin. & cap. Cum olim*, *de prebend.* & de talibus videtur intelligenda hæc Decretalis in *verſ. Prælationes*. Se-
23 cus autem eſt in Præpoſitis, ſeu Prioribus, vel Decanis ruralibus, quia non habent Dignitatem, cum non habeant prærogativam ſuper alios, vel juriſdictionem, ut ſunt habentes perſonatus, vel Dignitates in Eccleſiis Cathedralibus, nec præſunt Collegio, nec alias habent Capellas ſub ſe, ſecundum Fridericum. Præpoſitura itidem, quamvis Præpoſiti nomen generale ſit ad omnes qui præ-
24 ſunt, *capit. Quamvis infra*, *de verb. ſignificat.* tamen eſt per ſe Dignitas, ut tenet hic gloſ. *in verſ. Præpoſiti*, Hoſt. *num.* 1. *in eod. ver. gloſſa in cap. in ver. Præpoſituras*, *de conſuet. lib.* 6. & Gemin. *conſil.* 132. *in princ. verſ. Nam licet Præpoſiti*. Sed oppoſitum tenet Innocen. *in cap. De multa*, *de preben.* & Archid. *in cap.* 1. *de conſuet. lib.* 6. ubi notant,

& deducunt Præpoſituram de jure communi non eſſe Dignitatem, prout eos adhuc allegat Rota *in d. deciſ.* 17 *de conceſſ. prebend. in novis*; & ſequitur Franc. Aretin. *conſil.* 23. *in princ.* ubi reſpondet Præpoſitum non habere Dignitatem etiamſi habeat primum locum in choro ſine adminiſtratione, & multo magis ſi non habeat, ut Præpoſitus Senarum. Pro conciliatione poteſt dici Præpoſituram importare Dignitatem ſi ex privilegio, fundatione, conſuetudine, vel ſtatuto hoc habeat ut ſit Dignitas, vel ſi habeat adminiſtrationem cum juriſdictione, aut ſi Caput Collegii, & de tali poteſt intelligi hoc *cap. & textus in cap.* 1. *de conceſſ. prebend. lib.* 6 alias ſecus, ut per Aretin. *d. conſil.* 23. *num.* 7. Item poteſt dici Præpoſituram ſonare in nomen Dignitatis, quando eſt in Cathedrali cum præeminentia, vel eſt Collegiata, vel habet ſub ſe Capellas, quia ex his tribus judicatur Dignitas, quibus ceſſantibus non eſt Dignitas de jure communi, ut per Frider. de Sen. *in præalleg. conſil.* 86. *num.* 1. *in fine ver. Et merito*. Sic videmus Præpoſitum Cameracenſem habere Dignitatem, ut per Aretin. *d. conſil.* 23. *numer.* 6. & Præpoſitum Taurinenſem habere primam Dignitatem de conſuetudine, ut per eum *num.* 7. Et in Cathedrali noſtra S. Angeli in Vado Præpoſitura ex fundatione eſt tertia Dignitas poſt Pontificalem; e contra vero Præpoſitura Senarum non eſt Dignitas, ſecundum Aretin. *loco citato*. In Germania, Belgio, & 25
Polonia Præpoſiti Dignitatem habent, & alicubi juriſdictionem, & curam animarum, juxta textum in *cap. Cum in illis*, § 1. *de prebend. lib. 6. & cap Quamvis*, *infra*, *de verborum ſignificat.* & interdum Præpoſitura eſt major Dignitas poſt Pontificalem, ut per Rebuff. *ad leg.* 124. *ver. Præpoſitus etiam dicitur pag.* 478. *ff. De verborum ſignificat.*

De Archidiacono non ambigitur quin ſit Dignitas; 26
nam de hoc eſt textus expreſſus hic ſecundum Anton. de Butr. *n.* 3. *in ult. notab.* qui remittit adnotata *in c. Decernimus*, *infra*, *de judic.* Idem efficaciter probatur *in c.* 1. *infra de offic. Archid.* ubi Doctores communiter tenent Archidiaconum eſſe primam Dignitatem poſt Pontificalem: item caput Capituli, ut notat Butr. *in cap. Dilecti n.* 2. *de* 27
majoritat. & obed. Unde ad ipſum tanquam ad majorem ſpectat Capitulum convocare, ut *in c.* 1. *eod. tit.* notant Hoſt. *n.* 2. *in ver. Major. ver. Et eadem ratione*, Jo. Andr. *n.* 5. *ver. Dicit etiam*, Bellam, *n* 4. *ver. Et ſimiliter*, *in* 28
5. *q.* & Butr. *n.* 10. Ac ſi renuerit convocare, ad id cogi poteſt ab Ordinario, ut notat ibi Innoc. in fine, licet hoc jus convocandi Capitulum ſpectet ad Decanum de conſuetudine, ſecundum Abbat. *in c. auditis*, *in* 3. *notab. ſupra*, *de elect.* Quinimo Bellam. *in d. c. in princ.* per illum textum 29
de offic. Archid. dicit Archidiaconalem Dignitatem de jure communi poſt Epiſcopalem eſſe majorem Dignitatem quacunque alia in Eccleſia Dei, & per conſequens majorem Abbatiali, licet Abbates propter pinguedinem redditum contrarium uſurpaverint.

De Archipresbyteris denique, & eorum prærogativis 30
ſcripſit latiſſime *in capit. Ad hæc*, *infra*, *de offic. Archid.* ubi etiam videatur de præeminentia inter Archidiaconum, & Archipresbyterum.

Quinto nota ex ordine literæ Abbates eſſe majores De- 31
canis, Decanos majores Præpoſitis, & Præpoſitos eſſe majores Archidiaconis. Sed ad hoc ultimum, ut inquit Bellam. *n.* 1. *in* 1. *notab.* facilis eſt reſponſio, quia non ideo ultimo loquitur ad Archidiaconis, quod minoris Dignitatis exiſtant, ſed quia ſunt minores ordine, & quia in eodem Ordine cum aliis non conveniunt, major enim videtur Archidiaconus de jure communi poſt Epiſcopum, cum ſolus ſit de jure illius Vicarius Generalis, ut *in capit.* 1. *De offic. Archid.* & arg. *leg. fin. Cod. de eo qui vic. alt. ger.* Sed ſi eſt ita, cur textus poſt Archidiaconum poſuit Archipresbyterum, qui eſt major Ordine? Attenta enim ratione Bellameræ debuiſſet Archidiacono præmittere Archipresbyterum, ſicut præmiſit Abbatem, Decanum, & Præpoſitum, cum omnes conveniant in Ordine Sacerdotali. Forte hoc fecit Concilium Pictavienſe, quia Archipresbyter in ſpecie ſubeſt Archidiacono, ut eſt textus *in capit.* 1. *infra de offic. Archid.* ubi dicitur: Archipresbyter ſciat ſe ſubeſſe Archidiacono, & ejus præceptis ſicut ſui Epiſcopi obedire. Unde ſecundum Hoſt. *hic n.* 3. Archidiaconi & hic, & infra in ſuis rubricis Archipresbyteris in Ordine præponuntur, quia & ſic debent eſſe, ut qui major eſt in honore, prior ſit in ſede, ut notatur in *c.* 1. *& c. Statuimus infra de majorit. & obed.* Poteſt et- 32

Iam dici ordinem literæ non eſſe attendendum, quando ex aliis juribus apparet varius, & inverſus. Unde quamvis hic Decanus præmittatur Præpoſito, tamen in *capit. Quamvis infra de verborum ſignificat.* Præpoſitura aliis præponitur, & ſic videtur major Decanatu, ut per illum textum dixit Rota *deciſ. 17. fuit dubitatum de conceſſ. prabend. in novis.* Et ſimiliter quamvis Decanus, & Præpoſitus hic præmittantur Archidiacono; tamen in *capit. Innovamus 60. diſtinct.* Achridiaconus ei præmittitur, ut patet ibi Archidiaconi, vel Decani, vel Præpoſiti. Sed & Concilium Tridentinum *in cap. 20 §. Ad hæc ſeſſ. 24.* etſi præponat Decanos Archidiaconis, ibi, *Non Decani, Archidiaconi, aut aliorum inferiorum; nihilominus in cap. 3. ejuſdem ſeſſ.* ordine inverſo Decanis præpoſuit Archidiaconos, ut patet ibi, *Archidiaconi autem, Decani, & alii inferiores*, & idem fecit *in cap. 14 in fin. ſeſſ. 25. de reformat.* Quinimo Concilium Lateranenſe *in cap. Cum in cunctis, §. Inferiora ſupra de elect.* primo loco Decanos Archidiaconis, & paulo poſt Archidiaconos Decanis præpoſuit. Vel dic in his ſtandum eſſe conſuetudini, ut ibi per Cardin. in 3. notab.

33 Ultimo nota ex fine literæ textum adhoc valde notabilem, quod impeditus ex juxta cauſa ſuſcipere Ordines ſuo beneficio annexos, quamvis non ſit ipſo jure beneficio privatus, *d. cap. Cum in cunctis, §. Inferiora, ver. Cum autem ſupra de elect.* & ibi Butr. *in 6. notab.* Clem *Ut ſi, de ætat. & qualit.* Conc. Trident. *cap. 4. ſeſſ.* 22. tamen eſt privandus, ut hic eſt textus apertus; hoc enim importat illud verbum, *amittant*, ideſt per ſententiam judicis, ut notat Innoc. *in cap. Accepta in ver. Conſtiterit, ver. Aliis tamen videtur de reſtit ſpoliat.* & Hoſt. *in d. c. Cum in cunctis num. 33. in ver. Admoniti.*

34 Sed oppono, quod imo legitime impediti non ſint privandi, *capit. 1. infra de Cler. ægrotan. l. Qui furare, ff. de ſtatu homin & leg. 1. §. Caſum, ff. de poſtulan.* & eſt expreſſum in d. Clem. *Ut ſi, §. Illi vero*, ibi, *Juſto impedimento ceſſante.* Pro ſolutione diſtingue. Aut quis ex culpa ſua ad talem ſtatum pervenit, ut promoveri non poſſit, puta quia duellum obtulit, vel ſuſcepit, vel bello ſponte ſe ingeſſit, & oculum, vel manum, vel pedem amiſit, ut in *cap. infra de corp vitiat. & §. 1. 23. q. 6.* vel quia vir cum uxore ſua deprehendit eum turpiter converſantem, unde illi ea, cum quibus deliquerat, amputavit, ut *in cap. 3. §. fin. infra de ſentent. excomm.* & notatur *in cap. 3. & 4. de corp. vitiat.* ſecundum Hoſt. *hic num. 3. in ver. Juſta cauſa.* Et hoc caſu privari debet beneficio, & ita intelligitur textus hic. Aut ſine culpa ſua in impedimentum incidit, & privari non debet, & ita procedunt contraria, quia non debet addi afflictio afflictis, ut in *d. cap. 1. Cler. ægrotan.* & hic declarat gloſ. *in ver. Amittant*, Innoc. *in eod. ver.* Abb. Antiq. *in verb. Prohibente*, Hoſt. *num. 3. in ver. Juſta cauſa*, cum quibus conſentiunt Jo. Andr. Butr. Card. & reliqui omnes. Vel certe intelligitur de his, qui ante
35 ordinationem hæc habent impedimenta, & in ordinatione ſua hæc fraudulenter tacuerunt, ut legitur, & notatur in *cap. Expoſuiſti de corp vitiat. & in c. 1. ver. Idem reſpondet ſupra de ordinat. ab Epiſc.* Quo caſu etiam cedendi licentia peti poteſt, ut in *cap. Niſi cum pridem, §. Propter conſcientiam, & §. Perſona vero ſupra de renunc.* ſecundum Innoc. & Hoſt. *ubi ſup.*

36 Sed contra primam ſolutionem oppono. Qui ex proprio peccato in infirmitatem incidit, juxta tex. *in c. Cum infirmitas infra de pœnit. & remiſſ* non modo non eſt privandus titulo beneficii, ſed nec diſtributionibus quotidianis, ut tradit Covarr. *lib. 3. variar. reſolut. cap. 13 num. 8.* & cenſuit S. Congregatio Cardinalium Conc. Trident. interpretum, & declaravit ſanctæ memoriæ Greg. XIII. ut ſcripſi in *cap. Licet n. 147. infra de prabend.* Et ſimiliter debilitas corporis, quæ reddit Epiſcopum inhabilem ad executionem paſtoralis officii, eſt juxta cauſa cedendi, etiamſi ex peccato proveniat, dum modo Epiſcopum pœniteat, ut notat Hoſt. *in d. cap. Niſi cum pridem num. 13. in fine.* Ergo impedimentum præbet juſtam cauſam excuſationis a privatione ob non promotionem, licet ex propria culpa proveniat.

At reſpondetur id eſſe ſpeciale in impedimento ægritudinis, quod nec a jure, nec ab homine, ſed ab ipſo Deo illatum eſt, *c. Cum percuſſio 7. quæſt. 1.* ubi Gregorius: cum percuſſio corporalis imminet, utrum pro purgatione, an pro vindicta contingat, Dei in hoc judicium ignoratur, & ideo non debet a nobis addi flagellatis afflictio. Et huic reſpexit S. Congregatio, dum dixit Superiorem non debere inquirere, an Canonicus in morbum inciderit ex culpa ſua, necne, quia multæ poſſunt eſſe cauſæ, & non turpes. At ſecus eſt in aliis impedimentis, de quibus non ambigitur quin provenerint ex culpa propria, & de his intelligo hanc decretalem, quod bene notat. Adverte tamen, quia quod hic ſtatuitur, ut qui Ordines ſuis beneficiis annexos non ſuſcipiunt, beneficiis privari poſſint, & conſequenter non ſint ipſo jure privati, hodie corrigitur per decretum Concilii Conſtantienſis ſub Martino V. ut ſcripſi plenius *in d. capit. Cum in cunctis, §. Inferiora in ultim. notab. a numer. 23. ſupra de elect.*

QUÆRO, An ad obtinendum beneficium Sacerdotale requiratur, ut quis ſit actu Sacerdos tempore collationis, ſeu alterius proviſionis, an vero ſufficiat aptitudo. 37

Si Eccleſia ſit Parochialis, clarum eſt non requiri Sacerdotium actu, ſed ſatis eſſe, ut proviſus infra annum ad Presbyteratum ſe faciat promoveri; alioquin elapſo anno, monitione aliqua non præmiſſa, eſt ipſo jure beneficio privatus, ut *in cap. licet canon, & cap. Commiſſa de elect. lib. 6.* de quo plene per Rebuff. *in praxi benefic. in tit. de non promot. intra ann.* Et idem eſt in Prioratibus Conventualibus, ut in Clem. *Ne in agro, §. Cæterum de ſtatu Monach.* 38

Si Eccleſia ſit Collegiata etiam Parochialis, aut Dignitas curata, ſimiliter non requiritur Ordo Presbyteratus tempore electionis, ſeu proviſionis, ſed ſatis eſt, ut electus promoveatur infra tempus a jure præfixum, ut in *cap. Cum in cunctis, §. Inferiora, ver. Cum autem*, & ibi gloſ. *in verſ Canonibus ſupra de elect.* licet hoc caſu contraveniens non ſit ipſo jure beneficio privatus, ſed privandus, ut eſt deciſum *in cap. Statutum eod. tit lib. 6.* 39

Si ſit Dignitas non curata, ut Abbatis, Decanatus, Præpoſitura, & Archipresbyteratus, eodem modo non requiritur, ut illa obtinentes ſint actu Presbyteri, ſed ſatis eſt, ut Presbyteri fiant. Quod ſi admoniti non paruerint, ſunt a beneficiis amovendi, ut eſt textus hic, & dixi ſupra in 2. notab. Ex Concilio tamen Conſtantienſi ſub Martino V. ſunt ipſo jure privati, ut ſcripſi in *d. §. Inferiora in 2. notab. a numer. 23.* licet hodie prædictæ Dignitates non habeant Ordinem Presbyteratus annexum, cum ad eas obtinendas ſufficiat ætas viginti duorum annorum ex decreto Concilij Tridentini in *cap. 12. §. Ad cæteras ſeſſ. 24.* ut ſimiliter dixi ſupra in 1. notab. 40

Si ſint Canonicatus, vel Præbendæ aut portiones Presbyterales in Cathedrali, vel Collegiata Eccleſia, ſimili modo ſatis eſt, ut proviſi infra annum in Presbyteros ordinentur, ut in Clem *Ut ſi, §. Illi vero de ætat. & qualit.* & in Concilio Tridentino *in d. cap. 12. §. Neminem etiam ſeſſ. 24.* alioquin incidunt in penas d. Clem. ab eodem Concilio innovatas *cap. 4. ſeſſ. 22.* ideſt amiſſionis vocis in Capitulo, & ſubtractionis dimidiæ partis diſtributionum, ut ibi, non autem in pœnam privationis tituli, de qua *in d. capit. Licet. Canon*, quæ non habet locum, niſi in Parochialibus, ut ibi notat. gloſ. *in ver. Parochialis*, gloſ. 1. *in d. cap. Statutum*, & ibi etiam Gemin. & Franc. *num. 2. de elect. lib. 6.* Vitalin. *in d. Clem Ut ſi, §. Illi vero num. 9.* Roman. *conſ. 325. num. 2 & 3* quamvis privari poſſent ſi admoniti contumaciter recuſarent Ordines ſuſcipere requiſitos, ut ex ſententia S. Congregationis Concilii dixi in *cap Quæris in 2. quæſt. num. 33. & 34. infra eod.* in quo tamen advertendum eſt ad decretum Concilii Conſtantienſis, de quo ſupra num. 40. 41

Alia vero beneficia ſimplicia, & Capellæ de jure communi non habent certos Ordines annexos, ut *in d. capit. Quæris*, & notant Hoſtien. & omnes in *capit. Supra inordinata de praben.* Sed ad illa obtinenda ſufficit prima Clericalis Tonſura, *cap. Ex literis de tranſact. cap. 2. de inſtit.* Felin. *in capit. Cum adeo a num. 2. de reſcript.* Staphil. *de liter. grat. nona forma expectat var. numer. 24.* Rebuff. *in praxi tit de Cler. a quib & quomodo creentur numer. 4* & hodie eſt expreſſum in Conſtitutione Sixti V. de habitu, & Tonſura Clericorum, & milium beneficia Eccleſiaſtica obtinentium, quæ incipit, *Cum ſacroſanctam.* Poſſunt tamen habere Ordines annexos ex fundatione, privilegio, ſtatuto, vel conſuetudine, ut notat gloſ. in *cap. Si eo tempore in ver Ætatem, ver. Et hoc vera intelligo de reſcrip. lib. 6.* Item gloſ. *in d. Clem Ut ſi in ver Annexi.* Quare ad dignoſcendum, an ejuſmodi beneficia requirant Sacerdotium actu, necne, ſpectandum eſt privilegium, ſtatutum, vel conſuetudo, ut tradit Petr. a 42 43

Biaxin

Biaxio *in direct. elect. capit. 9. par. 2. numer.* 3. Petr. Gre-
gor. *de benefic. capit.* 36. Sed præcipue recurrendum eſt ad
verba fundationis, ſeu inſtitutionis beneficii, quibus
contrariis ordinationibus non eſt detrahendum, ut in
decreto Concilii Tridentini *c. 5. ſeſſ. 25. de reformat.*
44 Et quidem Abb. *in c. Cum in cunctis*, §. *Interiora n.*
10. *de elect.* in hoc articulo utitur hac diſtinctione, vi-
delicet: Quædam eſt annexio Ordinum reſpectu actus,
45 quædam vero reſpectu aptitudinis. In primo caſu re-
quiritur, ut quis ſit conſtitutus in illo Ordine tempo-
re collationis; alioquin non tenet collatio, ut ſentit
46 gloſ. in Clem. *Ut iis in ver. Annexi de ætat. & qualit.*
Unde cum aſſumendus ad Cathedralem Eccleſiam de-
beat eſſe actu ſaltem Subdiaconus, ut in *c. A multis
de ætat. & qualit.* & in decreto Concilii Trid. *c. 2. ſeſſ.*
22. ibi, *In ſacro Ordine antea ſaltem ſex menſium ſpa-
tio conſtitutus: inde fit, ut Epiſcopatus dicatur habere
annexum Ordinem Subdiaconatus reſpectu actus, majo-
res vero reſpectu aptitudinis*, ut per Abb. *l. c. & in d.
Clem Ut iis n.* 12. Et eſt ſimile in commenda Parochia-
47 lis Eccleſiæ, quæ cum fieri non poſſit, niſi Sacerdo-
ti, *c. Nemo deinceps, de elect. lib.* 6. neceſſe eſt, ut Com-
mendatarius ſit actu Sacerdos, ut ibi notat gloſ. *in v.
Sacerdotio*, & Abb. *d. n.* 12. *verſ. Item pone exemplum.*
48 In ſecundo autem caſu non requiritur, ut quis habeat
Ordinem beneficio annexum tempore collationis, ſed
ſatis eſt, ut in ea ætate ſit conſtitutus, ut infra tem-
pus a jure præfixum promoveri valeat: & de hac an-
nexione ſecundum Abb. intelligitur text. *in d. §. Inferio-
ra, & in c. Si pro Clericis, & c. Eum cui, de præben.
lib.* 6. in quibus juribus patet Eccleſiam curatam, vel
dignitatem habere Ordinem Presbyteratus annexum;
& tamen non requiri, ut quis ſit actu Presbyter tem-
pore promotionis; ſed ſatis eſſe, ut poſtea ad illum
Ordinem promoveatur: nimirum quia talis annexio eſt
reſpectu aptitudinis tantum, eo quod aptus eſſe debeat
ad illum Ordinem, non autem reſpectu actus: & hanc
diſtinctionem ſequitur in *d. §. Inferiora*, Dec. *n.* 21. *&
49 ſeqq.* eamque non obſcure probavit Rota *deciſ. 3. inci-
pien. Statutum, alias, 1. de præbend. in novis:* ubi po-
nit notabilem, & quotidianam quæſtionem, videlicet,
ſtante ſtatuto Eccleſiæ de certa præbenda non conferen-
da, niſi actualiter in Sacerdotio conſtituto, nunquid
impetrans Apoſtolicus poſſit hujuſmodi præbenda acce-
50 ptare, ſi actu non ſit Sacerdos. Et tandem videtur con-
cludere poſt Jo. Monach. & alios, quod aut beneficium
habet actu Sacerdotium annexum ea primæva fundatio-
ne: & tunc expectans non poteſt beneficium illud acce-
ptare, niſi actu ſit Sacerdos, ſaltem in eo caſu, in quo
beneficium fuit fundatum per laicum: quia non eſt veri-
ſimile, ut per clauſulas generales in literis appoſitas Papa
voluerit derogare ordinationi beneficii, ne laici a funda-
tionibus retrahantur, arg. *c. Cum dilectus de jure patr.* &
eorum, quæ leguntur, & notantur in *c. Licet de præb.
lib.* 6. Aut beneficium habet Sacerdotium annexum non
ea fundatione, ſed ex ſtatuto poſtea facto per Epiſcopum,
& Capitulum; & tunc beneficium acceptari poteſt per ex-
pectantem propter clauſulas, *Non obſtantibus &c.* quæ in
literis apponi conſueverunt; & hoc intelligitur de anne-
xione reſpectu actus, non autem de annexione reſpectu
aptitudinis, quia tunc indiſtincte poteſt expectans bene-
ficium Sacerdotale acceptare, licet actu non ſit Sacer-
dos, ut *in d. capit. pro Cler. de præb. lib.* 6.
51 Non tamen in eo caſu, in quo annexio Ordinum fa-
cta eſt reſpectu aptitudinis, neceſſe eſt ut quis tempore
collationis ſit in ætate ad Ordinem requiſita. Et in hoc
admitti non debet doctrina Abb. *l. c.* ſed ſatis eſt, ut
in ea ætate ſit conſtitutus, ut infra annum ad Ordi-
nem illum promoveri valeat, ut tenet Rota *in præalleg.
dec. 1. de præben.* & hodie eſt expreſſum in decreto Con-
cilii Tridentini *c. 12. §. Neminem etiam ſeſſ.* 24. ut ſcripſit
plenius *in d. c. Cum in cunctis a n. 63. de elect.* & pa-
52 tet ex ſubjectis declarationibus S. Congregationis Con-
cilii, videlicet, ſi ex fundatione Capellaniæ cautum ſit,
ut Capellanus per ſeipſum celebret Miſſas, an poſſit
iſta conferri ſimplici Clerico, an ve Capellania, cui an-
nexum eſt onus duarum Miſſarum in hebdomada per
proprium Rectorem celebrandarum dicatur Sacerdota-
lis, & non poſſit conferri Clerico quatuordecim an-
norum. Sac. Congregatio ad utrumque dubium reſpon-
dit poſſe quidem conferri ſimplici Clerico, in ea tamen
ætate, ut infra annum ad Sacerdotium promoveri queat,
niſi alia eſſent verba in fundatione poſita, quæ requirerent,
obtinentem tempore collationis eſſe actu Presbyterum.

Item poſitis verbis fundationis. Quilibet Sacerdos, qui
pro tempore fuerit, continuam reſidentiam perſonalem
in dicta Eccleſia facere teneatur, & ſingulis diebus, qui-
bus facultas, & commoditas ſibi aderit, in dicta Eccle-
ſia teneatur Miſſam devotione debita celebrare. Die 13.
Junii 1608. S. Congregatio cenſuit ad hujuſmodi Eccle-
ſiam non poſſe præſentari aliquem, qui non ſit conſtitu-
tus in tali ætate, ut infra annum poſſit ad Sacerdotium
promoveri. Item poſitis verbis fundationis videlicet, *Le-
gavit dictæ Eccleſiæ Collegiatæ libras octoginta pro conſti-
tuenda, & erigenda una Præbenda Sacerdotali in dicta Ec-
cleſia cum onere, ut præbendarius nominandus, & eligen-
dus ad dictam præbendam teneatur ſingula hebdomada cele-
brare Miſſas duas in dicta Eccleſia*; quæritur, an ſufficiat
præſentare Clericum talis ætatis, ut infra annum promo-
veri poſſit ad Sacerdotium. Die 5. Januarii 1604. S. Con-
gregatio cenſuit ſufficere.

Item in Cathedrali Eccleſia Montis Politiani ſunt plu- 53
res Capellaniæ perpetuæ, quas obtinentes ex antiqua con-
ſuetudine, & conſtitutionibus Eccleſiæ habent onus plu-
ries in hebdomada celebrandi, & eorum octo electi a Ca-
pitulo diebus feſtis non ſolemnibus, & ferialibus Miſſas
Conventuales canere, & una cum Capitularibus choro in-
tereſſe tenentur cum perceptione dimidiæ partis diſtribu-
tionum, quas percipiunt Canonici; S. Congregatio cen-
ſuit has Capellanias inſpecta inſtitutione eſſe Sacerdota-
les, ideoque ſolis Sacerdotibus, vel conſtitutis in ætate,
ut intra annum poſſint ad Sacerdotium promoveri, eſſe
conferendas, niſi earum ſtatus forte fuerit immutatus.
Sed ad omnem dubitationem removendam eſſe agendum
cum Sanctiſſimo, ut Sacerdotales in poſterum decernan-
tur abſque eas nunc obtinentium præjudicio. Sancti-
tas Sua voluit caluberi veteres conſtitutiones, inclinavit-
que, ut ſi ita res habet, hæ Capellaniæ decernantur Sa-
cerdotales.

Item inſtantibus verbis fundationis Capellæ, videlicet,
Uſufructuariæ teneantur manutenere unum Capellanum,
ſeu Presbyterum, qui omni die celebret, & celebrare de-
beat Miſſam unam in Eccleſia per ipſum teſtatorem funda-
ta, &c. & poſt earum obitum per N. & N. quos elegit in
patronos dictæ Eccleſiæ, manuteneri debeant duo Capel-
lani, qui omni die reſidentiam faciant in dicta Eccleſia;
& qui celebrent, & celebrare debeant Miſſam in eadem:
an Capella hujuſmodi ſit Sacerdotalis, ita ut actu Sacerdo-
ti ſit conferenda. Die 22. Februarii 1614. S. Congregatio
ex omnium ſententia cenſuit hujuſmodi Capellam eſſe
quidem Sacerdotalem, ſed ſatis eſſe, ut ad eam præſente-
tur Clericus in ea ætate conſtitutus, ut infra annum poſſit
ad Sacerdotium promoveri.

Conclude igitur ad obtinendam Capellaniam, ſeu be-
neficium Sacerdotale requiri Sacerdotium in ipſo actu col-
lationis, ſi Ordinis annexio facta ſit reſpectu actus. Si
vero annexio facta ſit reſpectu aptitudinis, nec requiri,
ut provifus ſit actu Sacerdos, quod & Abbas concedit,
neque ut tempore collationis habeat ætatem, quam requi-
ſit Ordo Presbyteratus, quod Abbas non concedit; ſed
ſatis eſſe, ut ſit in tali ætate, ut infra annum poſſit in
Presbyterum ordinari, & ſic in vigeſimo quarto anno in-
choato, quia ſic poterit in vigeſimo quinto inchoato pro-
moveri ad ſacerdotium ad præſcriptum Clem. *fin. de ætat.
& qualit.* & Concil. Trid. *cap. 12. ſeſſ.* 23.

Sed ſupereſt difficultas quomodo cognoſcatur, an anne- 54
xio facta ſit reſpectu actus, an vero reſpectu aptitudinis.

Abbas *in d. c. Cum cunctis*, §. *Inferiora*, *n.* 10. *de elect.*
dicit in hoc recurrendum eſſe ad verba, & adducit exem-
plum annexionis reſpectu actus. Sed reſpectu aptitudinis,
in qua major eſt difficultas, nihil declarat.

Tu vero ſequere theoricam Rotæ *in Romana Capella-
niæ* 19. *Martii* 1586. coram Cardinali Pamphilio, & in
aliis quam pluribus relatis *in Recanaten. Beneficii* 14. *Junii*
1608. coram Cardinali Lancellotto, quæ habetur impreſſa
in recent. p. 2. deciſ. 216. *num.* 1. & fuit confirmata coram
eodem 19. Januarii 1619. Quam quidem theoricam ſæpius
probavit S. Congreg. Conc. videlicet. Aut verba funda-
tionis, ſeu inſtitutionis beneficii reſpiciunt ex neceſſitate
ipſum actum præſentationis, inſtitutionis, vel collatio-
nis. Aut non reſpiciunt actum, ſed potius illius proſecu-
tionem. In primo caſu requiritur Sacerdotium in ipſo

actu, veluti ſi in fundatione beneficii, vel Capellaniæ
56 cautum ſit, ut præſentetur, vel inſtituatur, aut eligatur
Sacerdos, vel ut Capellania conferatur Sacerdoti, ſeu
conſtituto in Ordine ſacerdotali; nam qualitas adjuncta
verbo intelligitur ſecundum tempus verbi, *l. In delictis §.*
Si extraneus, ff. De noxal. l. Si Titius, ubi Bart. *ff. de te-*
ſtam. milit. ideſt in ipſo actus initio, ut declarat Cardin.
in c. Perpendimus ſub num. 7. verſ. Sed redeundo ad contra-
rium, de ſentent. excomm. Gomeſ. *deciſ. 72. in princ. lib. 1.*
& in propoſito præter Rotam tenent Abb. *in d. cap. Cum in*
cunctis §. Inferiora numer. 10. verſ. Secundo caſu, & Dec.
poſt eum *num. 21. ad finem, & n. 22. de elect.* Idem Abb.
in Clem. Ut iis ſub n. 18. verſ. Item pone exemplum, & ibi
etiam Cardin. *in §. Illa vero num. 4. &* Vitalin. *n. 16.* poſt
Imolam *col. 1. de ætat. & qualit.* Pariſ. *conſ. 30. num. 12. &*
ſeqq. lib. 4. Ripa *in l. Ex facto num. 31. ff. De vulgar.* Re-
buff. *in praxi benefic. tit. requiſita ad collationem n. 35. &*
in repet. c. Extirpanda, §. Qui vero in 2. notab. de præbend.
Lambertin. *de jurepatron. par. 1. lib. 2. q. 7. art. 29.* Ferrett.
conſ. 211. num. 8. & 9.

Et idem eſt ſi cautum ſit, ut præſentetur Presbyter,
vel Capellanus, qui Miſſam celebret, in quo caſu propriè
loquitur præcitata deciſio Romana Capellaniæ. Et hoc
teneas quidquid contra ſcripſerint nonnulli ex recentiori-
bus, quos citat Nicolaus Garz. *in tract. de benefic. part. 7.*
c. 1. num. 62. verſ. Et quamvis Zerola, & num. ſeqq.

Nec requiritur adjectio illius dictionis; *actu*, ſeu *actua-*
liter, puta præſentetur, ſeu inſtituatur actu Presbyter,
vel qui actualiter ſit conſtitutus in Ordine Presbyterali, ut
perperam opinatus eſt Gonzal. *ad regul. 8. Cancell. gloſſ. 5.*
a num. 104. ſed ſatis eſt, ut ſimpliciter cautum fuerit, ut
præſentetur, ſeu inſtituatur Sacerdos juxta concluſionem
Rotæ, & communem per rationem illam, quod qualitas
adjuncta verbo, &c.

Nec refert utrum verba fundationis concepta fuerint af-
firmative, puta præſentetur, vel inſtituatur Sacerdos,
an negative, puta præſentari, ſeu inſtitui non poſſit, ni-
ſi Sacerdos, vel beneficium non conferatur, niſi Sacer-
doti; nam etſi nonnulli exiſtimaverint in eo tantum caſu
requiri Sacerdotium actu, in quo verba ſunt negative
concepta, ut Ferrett. *conſ. 305.* veritas tamen eſt inter has
annexiones Ordinum nullam eſſe realem differentiam, &
utroque caſu requiri Sacerdotium actu, ut probat Pariſ.
conſ. 30. num. 18. lib. 4. & Moderni *de re benefic. lib. 2. cap.*
47. numer. & de annexione facta verbis affirmativis loqui-
tur Rota, Abbas, & Doctores præallegati *numer. 54.*
& ſeqq.

57 Rurſus nihil refert, an fundator dixerit, præſentetur,
vel eligatur Sacerdos: an vero dederit poteſtatem præſen-
tandi, vel eligendi Sacerdotem, hujuſmodi enim duæ
formæ æquipollent, & utroque caſu requiritur Sacerdo-
tium in ipſo actu præſentationis, vel electionis, ut in ca-
ſu Rotæ *deciſ. 216. ſub num. 1. verſ. Nam qualitas Presby-*
teri par. 2. in recent. nulla enim conſtitui poteſt differentia
inter verbum, & gerundium, cum gerundium ſui verbi
vim gerat. Unde proprium nomem ſortitum eſt, ut no-
tat Bald. in *l. Falſus num. 6. ad fin. verſ. Et nota iſta, Cod.*
De furt. & Prob. ad Jo. Monach. *in cap. unic. numer. 1. de*
poſtulat. Prælat. lib. 6. & habeat vim hanc imprimendi qua-
litatem tempore actus perinde, ac verbum ſuum, ut de-
ducit Dec. *conſ. 433. num. 6. & 7.* & in propoſito moderni
proxime citati *n. 9.*

58 In ſecundo autem caſu, ideſt cum verba fundationis,
ſeu inſtitutionis beneficii, vel Capellaniæ non reſpiciunt
ipſum actum præſentationis, ſeu electionis, vel collatio-
nis, ſed illius proſecutionem, annexio Ordinis dicitur fa-
cta reſpectu aptitudinis, nec requiritur Sacerdotium actu,
ſed ſatis eſt ut præſentandus, vel eligendus in ea ætate ſit
conſtitutus, ut infra annum ad Sacerdotium promoveri
queat, juxta theoricam Abbatis in *d. cap. Cum, in cun-*
ctis, §. Inferiora num. 10. de elect. & Rotæ a Doctoribus
communiter receptam.

Exemplum eſt, ſi fundator dixerit, Capellanus debeat
eſſe Presbyter, vel præſentetur Clericus, qui per ſeipſum
teneatur Capellaniæ in divinis inſervire, & Miſſas celebra-
re; nam etſi hoc caſu Andreas Siculus *in conſ. 33. Scripſit*
Pſalmiſta lib. 2. & poſt eum Lambert. *de jure patr. lib. 2.*
par. 1. quæſt 7. art. 27. ſenſerint requiri Sacerdotium actu;
veritas tamen eſt in oppoſitum: quia hujuſmodi verba re-
ſpiciunt proſecutionem ipſius præſentationis, & tempus
poſt inſtitutionem; & ideo ſufficit, ut præſentatus ſit Sa-
cerdos habitu, licet non actu: & in hoc caſu loquitur Ro-
ta *in Romana Capellania de Capiſucchis die 20. Novembris*
1573. coram Cotta: quæ refertur *in præalleg. Romana Capel-*
lania coram Cardinali Pamphilio 14. Martii 1586. Et ita
etiam in his, & conſimilibus terminis ſæpius reſpondit S.
Congregatio Concilii, ut patet ex reſolutionibus relatis
in præcedenti quæſtione numer. 52. in quibus hujuſmodi
verba, *Capellanus per ſeipſum celebret, vel celebrare debeat*
Miſſas, & alia id genus S. Congregatio ita interpretata
eſt, ut Capella ſit quidem Sacerdotalis, ſed tamen ſatis
ſit, ut ad eam præſentetur, ſeu inſtituatur Clericus in ea
ætate conſtitutus, ut infra annum poſſit ad Sacerdotium
promoveri. Regulare enim eſt in beneficiis Sacerdotalibus 59
ſufficere ſolam habilitatem ad Sacerdotium, *capit. 2.* cum
ibi notatis *inſtit. lib. 6. cap. Si pro Clericis*, ubi Gemin. &
Franc. *de præben. eod. lib.* Innoc. *in d. cap Cum in cunctis*,
& ibi Abb. & Dec. *in §. Inferiora*, Roman. *conſil 325.*
numer. 1. Dec. *conſil. 122. ſub numer. 2.* & Rolan. *conſil. 47.*
numer. 39. lib 1.

Secundo QUÆRO, An Capellania, cui eſt annexum 60
onus Miſſarum celebrandarum, ſit Sacerdotalis, an ve
Capellanus teneatur per ſeipſum Miſſas celebrare?

Propoſita quæſtio duas habet partes, de quibus tamen 61
promiſcue agendum fuit, quia ſunt connexæ, & compli-
catæ, & plerunque una dependet ab altera. Unde ad evi-
dentiam præmittendum eſt beneficium dici Sacerdotale,
tum de jure, aut privilegio, fundatione, ſtatuto, vel
conſuetudine Ordinem Presbyteratus habet, annexum ſive
annexio hujuſmodi ſit facta reſpectu actus, ſive reſpectu
aptitudinis, ſecundum ea, quæ dicta ſunt in quæſtione
præcedenti, ut notat gloſ. *in Clem. Ut iis, §. Illi vero in*
ver. Annexi de ætat. & qualit. & gloſ. *in cap. Si eo tempore*
in ver. Ætatem, verſ. Et hæc vera intelligo, de reſcript.
lib. 6. Item gloſ. *in ver. Sacerdotalis*, Archid. & Jo. Andr.
in cap Ex eo, de præbend. eod. lib. & hodie eſt expreſſum
in decreto Concilii Tridentini *c. 12. §. In omnibus vero ſeſſ.*
24. Ex eo autem, quod Capellanus teneatur Miſſas cele-
brare, non infertur neceſſario, ut Capella ſit Sacerdota-
lis, ſeu ut Capellanus debeat eſſe Presbyter, quia onus
Miſſarum celebrandarum poteſt per alium adimpleri, ut
inferius patebit. Et ſimiliter ex eo, quod Capella ſit Sacer-
dotalis, regulariter non licet inferre, ut Capellanus tenea-
tur celebrare per ſeipſum, quia ſtant ſimul, ut Capellanus
debeat eſſe Sacerdos, & nihilominus Miſſas celebrare poſ-
ſit per ſubſtitutum, ut pariter conſtabit ex his, quæ dicen-
tur infra, præſertim num. 71.

Quibus præcognitis, in propoſita quæſtione etſi multi 62
multa ſcripſerint, ut referunt moderni in *tract. de benefic.*
par. 7. c. 1. a num. 75. nihilominus vera eſt, & communi-
ter recepta opinio Lapi Abbatis in ſuis allegationibus, vide-
licet *allegat. 35. alias 36.* Utrum abſque diſpenſatione, *al-*
leg. 116. Philippus in ſuo teſtamento *n. 3. verſ. In contrarium*
arguitur, & verſ. Et licet prædicta, & alleg. 117. factum ſu-
per quo n. 2. quibus in locis cenſuit Altare, ſeu Capellam ex
lege erectam, ut Capellanus, ſeu Presbyter eligendus de-
beat in divinis deſervire, & Miſſas celebrare pro anima
fundatoris, neque actu, neque aptitudine eſſe Sacerdota-
lem, ſed poſſe conferri ſimplici Clerico quatuordecim an- 63
norum. Movetur, quia de generali conſuetudine, quam
Papa ſcit, & tolerat, beneficia ſimplicia perſonalem reſi-
dentiam non requirunt, ut notat gloſ. *in c. Gratia in verb.*
De jure teneri, de reſcr. lib. 6. Et quamvis teſtator juſſerit, 64
ut Presbyter debeat ibi in divinis deſervire, & Miſſas cele-
brare; tamen ſatis fit teſtatori ſi ibi per alium divina cele-
brentur, ut in reg. *Qui per alium cum jure expreſſum non ſit,*
ut hoc caſu per ſe deſervire debeat: & allegat Jo. Calder. *in c.*
Super inordinata de præbend. ubi expreſſe dicit majorem
quatuordecim annis, licet minorem viginti quinque poſ-
ſe obtinere Eccleſiam non curatam, ſeu beneficium in Ec-
cleſia non curata. Nec obſtat opinio gloſſæ, quod minor
vigintiquinque annis Eccleſiam Rectoriæ habere non poſ-
ſit ea ratione, quia Eccleſia dedicatur, ut in illa Rector
Miſſam celebret, & alia divina officia, *c. 1. de conſecr. diſt.*
1. Talis autem Miſſam celebrare non poteſt, niſi ſit Sacer-
dos, *c. 1. §. Una, verſ. Et hoc utique Sacramentum ſup. de*
Summa Trinit. & minor vigintiquinque annis non poteſt
eſſe Sacerdos, Clem. *Generalem de ætat. & qual.* Etenim,
ut dicunt Calder. in *d. c. Super inordinata*, & Lap. *de alleg.*
35. numer. 3. & 4. prædicta opinio eſt contra multa jura:
quia in Eccleſiis jura diſtinguunt inter curatam, &
non curatam, & majorem ætatem requirunt in curatis,
quam

quam in ſimplicibus, ut *in cap. Cum in cunctis, §. Inferiora, de elect. cap. Licet Canon eod. tit. lib. 6. c. Eam te, de ætat. & qualit.* Ubi autem a jure non exigitur perſonalis reſidentia, ſatis eſt per Vicarium deſervire: ad hoc gloſſ. in *c. Super eo in ver. Non obviet, de præb. lib. 6.* Item ſi hoc habeat conſuetudo, poteſt quis abſque peccato in abſentia redditus percipere, dummodo in beneficio teneat Vicarium, per alium beneficio deſerviat, ut notat gloſſ. *fin. in c. Cum omnes de conſtit. in c. Extirpandæ in fin. de præbend. & in c. Dudum, il 2. in gl. pen. de elect.* Ita Lapus Abbas cujus ſententiam ſecuti ſunt Felin. *in cap. Cum omnes ſub n.* 32. & ibi etiam Dec. *in 2. lectura n. 55. de conſtit.* Mill. *in repert. in ver. Beneficium ſimplex*, Ferrett. *conſ.* 112. & plerique alii: & Rota *in cauſa Brixien. Capellaniæ 2. Martii* 1598. *coram Lætta, & in Romana Capellania, de qua infra num. 73.* & eandem ſæpius probavit S. Congregatio Concilii, ut conſtat ex declarationibus infraſcriptis.

65 Cum petitum eſſet, ut injungeretur Vicario Mediolanenſi, ut inſtitueret præſentatum ætatis annorum 21, ad Capellaniam, ad quam ab immemorabili tempore conſuevit præſentari Capellanus etiam non ſacerdos, nec in ſacris conſtitutus: die 6. Julii 1581. S. Congregatio cenſuit, dummodo in fundatione cautum non ſit, ut Capellanus per ſeipſum celebret, non teneri ipſum ſacros Ordines ſuſcipere, ſed per alium Miſſarum oneri ſatisfacere poſſe. Item Archiepiſcopus Compoſt. poſuit ſub ſequeſtro fructus cujuſdam Capellaniæ, eo quod illius Capellanus non ſatisfeciſſet ibi oneri quatuor Miſſarum in fundatione injuncto. Capellanus vero aſſerens ſe celebraſſe Salamanticæ, ubi ſtudiorum cauſa degebat, adiit Sacram Congregationem Concilii. Die 1. Decembris 1581. S. Congregatio cenſuit Miſſas celebrandas eſſe in Capella, ſive per ipſum Capellanum, ſive per alium, niſi ſecus in fundatione cautum ſit, & Archiepiſcopum debere relaxare ſequeſtrum fructuum, retentis tamen fructibus pro ea quantitate, ex qua ſolvi debeat ſtipendium iis, qui in defectum Capellani celebrarunt Miſſas in dicta Capella, vel celebrabunt.

66 Item in Bulla Pauli II. exponitur, quod Jacobellus de Majoribus in ſuo teſtamento inter cetera voluit, ut in Parochiali S. Stephani fundaretur de bonis ſuis Capella, quodque Paula de Matis teſtatoris filia in executionem teſtamenti Capellam hujuſmodi ſub inſtitutione Sanctorum Laurentii, & Antonii in dicta Eccleſia fundavit, & competenter dotavit pro uno Clerico, qui ei in divinis deſerviret, juſpatronatus ſibi reſervando, utque illud pro tempore obtinens in eadem Capella certas Miſſas qualibet hebdomada celebrare deberet ordinando, & pro prima vice Hieronymum Clericum Romanum præſentavit. Deinde Summus Pontifex ad ſupplicationem ejuſdem Paulæ dictam Capellam in perpetuum ſine cura beneficium Eccleſiaſticum pro uno Clerico, qui eidem Capellæ in divinis inſerviat, erexit cum reſervatione juriſpatronatus. Dubitatum eſt, an Capellania, de qua agitur, requirat neceſſario, ut Capellanus debeat eſſe Presbyter. Die 5. Junii 1589 Sac. Congregatio cenſuit non requiri, ſicut etiam alias declaravit ſecuta opinionem Lapi in ſuis allegationibus.

Item ſtante fundatione, quod in dicta Capella ſit, & eſſe debeat unus Capellanus bonus Clericus ſecularis exemplaris, & Deum timens, qui qualibet hebdomada teneatur, & obligatus ſit unam Miſſam celebrare: reſponſum eſt ex verbis appoſitis in fundatione hujus Capellæ non inferri neceſſarium, ut Capellanus debeat eſſe Presbyter.

67 Similiter in cauſa Placentina S. Congregatio cenſuit beneficium ea lege erectum, ut in eo deputari debeat unus Præbendarius, qui ſingulo quoque die teneatur Miſſam celebrare, & divinis officiis intereſſe, utique non eſſe Sacerdotale, ideoque poſſe Miſſas per alium celebrari facere.

68 Item conſulta, an Capellania inſtituta a teſtatore his verbis, ut beneficiarius ipſius Capellæ omni die, ſeu ſaltem quinquies in hebdomada Miſſam celebrare teneatur, & ſi negligens fuerit ipſe beneficiarius incurrat pœnam ſolidorum duorum, cenſeatur requirere perſonalem reſidentiam: Reſpondit obtinentem hanc Capellaniam non teneri reſidere, nec perſonaliter Miſſam dicere.

69 Idemque dictum fuit in una Caſalen. in cujus fundatione cavebatur, ut domus Capellano ædificaretur, in qua habitaret, & divinis ſerviret; & niſi habitaret, & ſerviret poſſet amoveri, & de alio provideri.

Item fuit alias in Eccleſia Cathedrali Malecitana erecta quædam Capellania per Michaelem Gilalphonſum eo onere adjecto, ut Capellanus in ea pro tempore teneretur qualibet hebdomada celebrare certum numerum Miſſarum. Et cum dubitaretur ex parte Jo. Guerrero collitigantis, an prædicta Capellania eſſet Sacerdotalis, vel talis, quæ non ita comprehenderetur ſub decreto *de reform. cap. 5. ſeſſ.* 25. quominus conferri poſſet Clerico quatuordecim annorum; & illa verba, *Capellanus, &c.* eſſent potius poſita ad demonſtrandum onus, quod teſtator Capellæ impoſuit, quam ut reſpiciant factum ipſum celebrationis Miſſarum per proprium Capellanum: reſponſum eſt ſecundum ea, quæ proponuntur, hujuſmodi Capellaniam non eſſe Sacerdotalem, poſſeque celebrationi Miſſarum per alium ſatisfieri, ac propterea ad illam obtinendam ſufficere ætatem annorum decem, & quatuor. 70

Ruſus poſitis verbis fundationis, videlicet, Introitus dictæ decimæ diſpenſentur ad tenendum unum Presbyterum, qui celebret Miſſas, & divina officia ad dictum Altare pro eo tempore, quo poterit ibidem ſtare ad celebrandum dicta officia omni die & inferius: N. & N. habeant regere dictus introitus, & diſpenſare ad tenendum dictum Presbyterum tantum quantum tenere poterunt ſingulo anno. Die 17. Novembris 1605. 71
Sacra Congregatio cenſuit dictum Presbyterum poſſe per alium celebrare. Item, ſtantibus verbis fundationis, voluit, & ordinavit debere eligi unum idoneum Capellanum Presbyterum per N. & quod Capellanus debeat, & teneatur celebrare in ea Miſſam pro anima, &c. Dubitatum eſt primo, an hæc Capella poſſit conferri Clerico, qui Sacerdos non ſit: Deinde ſi neceſſarium ſit eam conferri Sacerdoti, an idem Sacerdos teneatur per ſeipſum in dicta Capella celebrare. Die 3. Aprilis 1610. Sac. Congr. ad primum reſpondit Capellam eſſe Sacerdotalem. Ad ſecundum non teneri inſervire per ſeipſum.

Item Epiſcopus Aquilanus petiit declarari, an Capellania de jurepatronatus laicorum poſſet conferri ei, qui non eſt ejus ætatis, ut intra annum ad Ordines promoveri poſſit, onera ſubiturus, quæ dictæ Capellaniæ ſunt annexa, juxta *c. 4. verſ. Is vero ſeſſ.* 22. S. Congregatio cenſuit non poſſe conferri, ſi ei injunctum ſit onus dicendi Miſſas perſonaliter, vel Evangelium, vel Epiſtolam cantandi, vel in fundatione dictum fuerit, ut obtinens eſſet Sacerdos, vel Diaconus, vel Subdiaconus.

Demum ſtante fundatione Capellæ in Eccleſia Cathedrali Piſtorienſi ſub his verbis teſtatoris, quod Capel- 72
lanus debeat celebrare diu, noctuque divinum officium, ſicut ceteri Capellani faciunt, fuit dubitatum an Capellanus debeat eſſe Presbyter, Sacra Congregatio cenſuit ex iſtis verbis poſitis in fundatione hujus Capellaniæ non inferri neceſſario, ut Capellanus debeat eſſe Presbyter, & ita ſimpliciter reſpondendum abſque eo quod dicatur, vel reſervetur, niſi probaretur, quod tempore fundationis factæ de hujuſmodi Capellania ceteri Capellani omnes eſſent Presbyteri celebrantes Miſſam. Tum quia in iſta ſerie facti hoc negatur; tum quia etſi alii Capellani conſuevisſent eſſe Presbyteri, hoc non debet alterare puritatem verborum hujus fundationis, de quorum natura non eſt, ut teneatur eſſe Sacerdos, vel Miſſam dicere, cum verbum, Celebret officium divinum, non referatur ad celebrationem Miſſæ, ut colligitur ex Clem. 1. §. *Ne igitur de celebr. Miſſarum*, ubi Zabar. *n.* 2. & ad exemplum prædictæ deciſionis idipſum reſpondit in Capella fundata in Cathedrali Eccleſia Abulenſi ſub iiſdem verbis, Capellanus debeat celebrare divina officia diu, noctuque.

Nec eſt omittendum, quod propter deciſionem in cau-
ſa Piſtorien. ut præſertur editam, Rota *in prædllegata Romana Capellania 2. Januarii 1589. coram Cardinali Pamphilio*, mutavit ſententiam, & receſſit a reſolutis, ut apparet ex ipſa deciſione infraſcripti tenoris, videlicet: Domini attenta reſolutione Illuſtriſſimorum Dominorum S. Concilii Interpretum in cauſa Piſtorien. quod præſentandus non debeat eſſe Presbyter ex eo, quod in fundatione dicatur Capellanum debere celebrare divina officia, quia juxta allegat. Lapi 36. niſi expreſſe caveatur, quod per ſeipſum hoc agat, ſatis cenſetur proviſum voluntati Teſtatoris, ſi per alium divina celebrari faciat, ad eg. 73

Fagnan. in I. Lib. Decretal.

Qui per alium, &c. & tradit Cardin. *in cap. De multa in fin. ver. Quanto de præbend.* receſſerunt a reſolutis in hac
74 cauſa, & dixerunt Capellaniam non eſſe Sacerdotalem: quia ex verbis fundationis non adſtringitur Capellanus ad deſerviendum Capellæ in divinis, & Miſſam celebrare per ſeipſum. Et cum ſimus in beneficio ſimplici, in quo ex quadam generali totius orbis conſuetudine non requiritur reſidentia, ut poſt Card. tradit Imola in *cap. fin. n. 9. de Cler. non reſiden.* ſufficit quod deſerviatur per ſubſtitutum, ad notata in *cap. Super eo de præbend. in 6.* Lap *alleg. 36. ſub n. 5. & alleg. 117. ſub n. 2.* Card. *d. cap. De multa in fin.* Dec. *cap. Cum omnes, ſecunda lectura de Conſtit. cum aliis allegatis.* Non obſtat, quod in hoc caſu verba fundationis videantur directa in perſonam ipſius Capellani, cum dicant, quod beneficium pro tempore obtinens certas Miſſas in qualibet hebdomada in eadem Capella celebrare deberet: quia illa non reſpiciunt actum ipſum celebrationis Miſſarum ab ipſomet Capellano, ſed potius ſunt poſita ad denotandam obligationem, & onus, quod ipſa teſtatrix Capellæ imponebat; & ſufficit quod onus non ſit ita impoſitum Capellano, quod per alium expleri non poſſit: quia alias cum a jure perſonalis reſidentia non requiratur, poterit per alium inſervire, ex præallegatis. Ultra quod in caſu reſolutionis Congregationis verba erant directa ad Capellanum, prout etiam in caſu allegationis Lapi, ubi teſtator mandavit dimidiam ſuorum bonorum Presbytero eligendo dari pro celebrandis Miſſis. Quod dicitur in caſu deciſionis Piſtorien non fuiſſe factam mentionem celebrationis Miſſarum, ſed tantum divinorum, tollitur per rationem deſervire per alium, quæ militat utroque caſu. Et eo magis venerunt Do-
75 mini in hanc ſententiam, quia concurrit mens fundatricis, quæ colligitur ex præſentatione ab ipſamet facta de Hieronymo de Lomonetus, qui huic Capellæ deſervivit per ſubſtitutum, Pariſ. *conſ. 56. n. 19. lib. 4.* & poſtea fuit fere ſemper poſſeſſa a ſimplicibus Clericis, qui Miſſas per alios fecerunt celebrari, *leg. Si de interpretatione, ff. De leg. 3.* Aym. *conſ. 101. cum ſimil.*

Nec adverſatur concluſioni ſuperius firmatæ, quod cum quidam Joannes habens Capellaniam in diœceſi Hiſpalen. cum onere celebrandi Miſſas eſſet Romæ litis cauſa, & petiiſſet ſibi indulgeri, ut ſibi liceret eaſdem Miſſas in aliqua Urbis Eccleſia celebrare; Sacr. Congregatio cenſuit ſi Sanctiſſimo placuerit id tantum oratori eſſe concedendum, ut Miſſas in Eccleſia a Teſtatore deſtinata per alium celebrari faciat. Etenim in eo caſu ſupponendum eſt ex fundatione fuiſſe injunctum Capellano onus per ſeipſum celebrandi; alioquin indultum celebrandi in eadem Capella per ſubſtitutum fuiſſet prorſus inutile, contra *cap. In his, de privileg. cum concordan.* de quibus ibi in *gloſſ. ultima.*

Conſtat igitur ex prædictis verum eſſe, quod prius dicebamus, videlicet Capellam non eſſe Sacerdotalem ex eo, quod Capellanus teneatur Miſſas, vel divinum officium celebrare, neque Capellanum regulariter teneri per ſeipſum celebrare ex eo, quod Capella ſit Sacerdotalis, cum utroque caſu huic oneri ſatisfieri poſſit per ſubſtitutum.

76 Verum ſi in ipſa erectione, ſeu fundatione Capellæ, aut aliis conſtitutionibus ſecus conſtitutum fuerit, id omnino erit obſervandum, ut diſertis verbis ſtatuitur a Conc. Trid. in *cap. 5. ſeſſ. 25.* & ſæpius fuit reſponſum.

Obſervandum eſt tamen ad hoc non requiri, ut in fundatione expreſſe ſit cautum, ut Capellanus celebret per ſeipſum, ſed ſatis eſſe, ut id verbis æquipollentibus ordinatum fuerit, arg. *cap. In his infra de verb. ſignific. l. fin. l. De donat. quæ ſub modo, l. Quid tamen, §. 1. ff. De arbitr.* & patet ex ſubjecta reſolutione S. Congregationis.

77 Teſtator cavit, ut ſui hæredes dent uni ex filiis ipſius pro alimentis, cui dictis hæredibus melius placuerit, & qui ad officium Clericatus aſcendere voluerit, unam vineam ipſius Teſtatoris cum onere, ut cui dederint, ille teneatur pro anima, &c. celebrare annuam Miſſam cantatam in qualibet annali die mortis ipſius Teſtatoris, & dicto ejus filio Sacerdote defuncto alius ex ejus filiis ſimiliter Sacerdos ſuccedat cum eodem onere; & dictis ejus filiis Sacerdotibus defunctis, vadat in perpetuum cum eodem onere ad propinquiorem Sacerdotem de familia. Dubitatur primo, an ſupradictum relictum ſit ſimplex legatum cum onere tamen aſſumendi Ordinem Sacerdotalem, & Miſſam celebrandi, itaut nulla ſit opus inſtitutione Ordinarii, vel potius ſit erectum beneficium Eccleſiaſticum de jurepatronatus dictæ familiæ. Secundo, an is, qui vult conſequi tale legatum, debeat eſſe Sacerdos, & teneatur per ſeipſum Miſſam celebrare. Die 28. Julii 1605. S. Congregatio ad primum cenſuit hoc eſſe ſimplex legatum cum onere aſſumendi Ordinem Sacerdotalem, ac Miſſas celebrandi; ideoque non eſſe opus ulla Ordinarii inſtitutione. Ad ſecundum, ad hujuſmodi legatum conſequendum oportere eſſe conſtitutum in tali ætate, ut intra annum ad Sacerdotium poſſit promoveri, eoque anni ſpatio Sacerdotii Ordinem debere ſuſcipere. Sed quoad celebrationem Miſſæ poſſe etiam per alium huic oneri ſatisfacere, niſi fundationi præter expreſſa inſint alia verba, quæ ſignificent, ut per ſeipſum id muneris expleat.

Caſus autem, in quibus cenſetur inducta obligatio 78
celebrandi per ſeipſum ſatis colligi poſſunt ex infraſcriptis exemplis. Poſito tenore fundationis, videlicet: Sint tres voces in præſentando Sacerdotem, & Capellanum dictæ Capellæ, qui ſerviat in divinis eidem Capellæ, & ibidem continue divina celebret, Miſſam, & officia nocturna, & diurna, & reſidentiam continuam faciat juxta Eccleſiam S. Andreæ, & ſerviendo dictæ Capellæ quæritur, an Rector ejuſdem Capellæ teneatur reſidere, ac ſubire onera per ſeipſum. Die 20. Julii 1600. S. Congregatio cenſuit hujuſmodi Rectorem teneri reſidere, ac munus hujuſmodi explere per ſeipſum.

Item ſtante fundatione: Quod Capellani, & quilibet illorum debeat dicere pro anima mea in dicta mea Capella centum, & nonaginta duas Miſſas recitatas quolibet anno in perpetuum, &c. Item quod ſit Presbyter bonus Chriſtianus bonæ vitæ, & famæ, & non habeat onus alicujus officii, nec obtineat aliquam præbendam, Vicariam, Rectoriam, nec Curatam, nec aliquod aliud beneficium, nec Capellaniam, quibus inſervire debeat, ſeu quod ſolum debeat ſe occupare, & aſſiſtere ſervitio iſtius meæ Capellaniæ, non in aliqua alia re, ſive Præbenda, & ſi poſtquam fuerit nominatus in Capellanum fuerit proviſus de aliqua alia Præbenda, ſeu Capellania, ſi illam acceptaverit, perdat eo ipſo hujuſmodi meam Capellaniam, & vacet, & provideatur in perſonam alterius. Præſuppoſitis clauſulis ſupraſcriptis, quæritur utrum Capellanus teneatur præciſe per ſeipſum celebrare. Die 12. Maii 1606. Sac. Congregatio cenſuit ſecundum ea, quæ proponuntur, teneri celebrare per ſeipſum. Rurſus poſitis verbis fundationis, omne incrementum, & lucrum proveniens ex ſumma 500. ſcutorum dari debeat Capellano, qui dictæ ſocietati in divinis inſerviat, &c. Et quod Silveſter Oliverius ſi voluerit pro Capellano dictæ ſocietatis inſervire, ceteris præferri debeat. Die 23. Februarii 1608. S. Congregatio cenſuit ex dictis verbis, quæ Silveſtrum præferri mandant, eum per ſeipſum inſervire teneri. Ad hæc poſito tenore dotationis, videlicet, *Dono bona opportuna Vicario Archiepiſcopi nomine, & vice ipſius Eccleſia, ſeu Capella, & perpetui Sacerdotalis beneficii ad dictam Eccleſiam creandam; eo tamen tenore, ut Sacerdotes ad ipſam Eccleſiam, ſeu Capellam, ut ſertur, ordinandum inſtituendi illi gaudeant, & ſub his conditionibus, & non aliter, videlicet ut beneficialis ipſius Eccleſiæ, ſeu Capella omni die, ſeu ſaltem quinquies in hebdomada Miſſam in dicta Eccleſia celebrare teneatur, juſto tamen impedimento ceſſante. Et ſi negligentes fuerint, vel remiſſi ad celebrandam ipſam Miſſam, ſeu ipſam Miſſam non celebraverint, beneficialis incurrat pœnam ſolidorum, &c. pro qualibet vice convertendam in utilitatem Eccleſiæ.* Ultimo autem loco Vicarius Capitularis ſede, tunc Archiepiſcopali vacante dotationem, & erectionem hujuſmodi per hæc verba admiſit, videlicet, conſiderans quod ex bonis donatis poteſt unus Sacerdos cum uno Clerico ſervitore vitam congrue ſuſtentare, beneficium creavit, & bona donata prædictæ Eccleſiæ, & perpetuo Sacerdotali beneficio, & pro dote ipſorum Eccleſiæ, ſeu beneficii aſſignavit. Quæritur primo, an dictum beneficium ſit Sacerdotale. Secundo, an proviſus de hujuſmodi beneficio poſſit aliud beneficium perſonalem reſidentiam requirens retinere. S. Congregatio ad primum reſpondit eſſe Sacerdotale. Ad ſecundum ex verbis fundationis teneri obtinentem hujuſmodi beneficium per ſeipſum celebrare,

neque

neque poſſe cum eo aliud beneficium reſidentiam requirens obtinere.

79 Sed prædictis videtur valde obſtare Decretum Concilii Tridentini in *c. 4 ſeſſ.* 22. ubi diſertis verbis ſtatuitur primo, ut qui dignitates, perſonatus, officia, Præbendas, portiones, ac quælibet alia beneficia in Cathedralibus, vel Collegiatis Eccleſiis obtinent, aut in poſterum obtinebunt, quibus onera varia ſunt annexa, videlicet ut alii Miſſas, alii Evangelium, alii Epiſtolas dicant, ſeu cantent, teneantur juſto impedimento ceſſante infra annum Ordines ſuſcipere requiſitos. Et paulo poſt ſubnectitur. Cogantque Epiſcopi eos diebus ſtatutis dictos Ordines per ſeipſos exercere: concordat *c. 12 ſeſſ.* 24. ibi, *Omnes vero divina per ſe, & non per ſubſtitutos compellantur obire officia.*

Si igitur obtinentes quæcumque beneficia in prædictis Eccleſiis tenentur onera Miſſarum adimplere, & divina celebrare per ſeipſos; ergo falſa eſt concluſio ſuperius firmata, quod obtinentes Capellas Sacerdotales poſſint oneri Miſſarum, & divinorum celebrationi per alium ſatisfacere.

80 Solutio eſt difficilis. Sed obſervandum eſt Decretum *d. c. 4 ſeſſ.* 22 loqui in eo tantum caſu, in quo Ordines ſacri ſunt annexi beneficio in Cathedrali, vel Collegiata Eccleſia, & ita Decretum illud jam pridem intellexit Sac. Congregatio. Unde obtinens Capellam Sacerdotalem in prædictis Eccleſiis tenetur celebrare per ſeipſum, atque ita quod ſuperius firmavimus obtinentem beneficium Sacerdotale poſſe per alium celebrare, notabiliter limitari debet, ut non procedat in obtinente beneficium Sacerdotale in Eccleſiis Cathedralibus, vel Collegiatis. Sin autem Ordines non ſint annexi beneficio, ſeu Capellæ eo quod cautum non ſit in fundatione, ut Capella ſit Sacerdotalis, vel ut Capellanus debeat eſſe Presbyter, aut celebrare per ſeipſum, ſed ſimpliciter diſpoſitum ſit ut Miſſas celebrare teneatur; tunc oneribus hujuſmodi congrue ſatisfieri poteſt per ſubſtitutum, etiam in Cathedrali, vel Collegiata Eccleſia. Neque hoc caſu, ut prædixi, eſt locus diſpoſitioni *d. cap.* 4. quia loquitur de beneficiis, quibus onera ſunt annexa; ſed eſt locus allegationibus Lapi, & declarationibus ſuperius relatis, *numer.* 62. *&* 65. *& ſeqq.*

81 Sed contra hoc ultimum arguitur ſic. Obtinentes beneficia in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis tenentur, & cogi debent divina officia obire per ſe, & non per ſubſtitutos, ut expreſſe ſtatutum eſt in *d. c.*
82 12. *ver. Omnes vero*, *ſeſſ.* 24. Sed Miſſa quamvis non ſit de Horis, *c. 1. De celebr. Miſſarum*, *c. un. de Cler. non reſid. lib. 6. & notat gl. in Clem. Ut ii*, *in ver. Certis horis*, *de ætat. & qualit.* eſt tamen de officio, & venit divini officii appellatione; Ergo obtinentes Capellas cum onere Miſſarum in prædictis Eccleſiis tenentur per ſeipſos celebrare, & ſic Capellæ hujuſmodi cum prædicto onere Miſſarum generaliter, & indiſtincte ſunt Sacerdotales. Minor probatur in *c. De his*, 12. *diſt. in Clem. un. in fine*, ibi, Matutinalibus, Veſpertinis, Miſſæ, ac prædictarum horarum officiis, *de reliq. & venerat. Sanctor.* & tenet gl. *in dicta Clem.* 1. *in verb. Canonicas*, ubi ait, Miſſam de officio dicimus, ſed non de horis. Quinimo Miſſam eſſe de horis non obſcure ſenſit gloſ. in *d. Clem. un. in ver. Totidem*, dum inquit, argue pro æquandis diſtributionibus in his tribus horis, Matutino, Miſſa, & Veſpere.

83 Ceterum reſponderi poteſt Miſſam privatam non eſſe de officio, ſed tantummodo Miſſam ſolemnem, & Conventualem, de qua loquitur tex. in *c. Cum creatura, de celebr. Miſſar.* & ita intelligitur textus in *d. c. De his.* 12. *diſt.* loquitur enim de officiis publicis, ibi, Publica officia, id eſt veſpertinas, matutinam, ſive Miſſam. Et quamvis gloſa exponat illud verbum, *publica*, id eſt Clericorum ſecularium; tamen expoſitio illa non congruit literæ, & textus debet intelligi in propria ſignificatione, ut ibi declarat Gemin. *n.* 3. *in fine*, *verſ. Nec eſt bona expoſitio gloſſæ*, unde Miſſa ibi
84 intelligitur Conventualis, & ſolemnis, & ita etiam intelligitur textus in *dicta Clem. unica*, & gloſ. *prealleg.* propterea etiam dicunt diſtributiones aſſignari pro Miſſa, ſicut pro horis. Quod etiam adnotavit Præpoſ. poſt alios in *d. c. De his*, *n.* 7. Hoc autem non con-
85 gruit niſi Miſſæ Conventuali. Concluditur ergo obtinentes beneficia in Cathedrali, vel Collegiata Eccleſia cum onere divinis inſerviendi, ſeu intereſſendi teneri quidem per ſeipſos intereſſe etiam Miſſæ Conventualis, & mulctari poſſe niſi interfuerint; ſed hinc non ſequi ut teneantur indiſtincte eandem Miſſam Conventualem canere, id eſt ipſum ſacrificium offerre per ſeipſos. Patet, quia in Eccleſiis Cathedralibus non omnibus Præbendis jubetur annecti Ordo Sacerdotalis, ſed dimidiæ parti duntaxat, ut in *d. c.* 12. *§. In omnibus vero*, *ſeſſ.* 24. Ergo non omnes Præbendati, ſeu beneficiati tenentur Miſſam ſolemnem celebrare per ſeipſos, ſed illi tantum, qui obtinent Præbendas, quæ annexum habent Ordinem Presbyteratus, alioquin Præbendæ omnes eſſent Presbyterales, & diſtinctio Concilii eſſet inanis. Sed Capellæ cum onere Miſſarum celebrandarum, niſi aliud ſit cautum in fundatione, non habent Ordinem Presbyteratus annexum, ut ſuperius dictum eſt S. Congregationis ſententia; Ergo illas obtinentes non tenen- 86
tur Miſſam Conventualem celebrare per ſeipſos, ſed tantummodo illi intereſſe, hoc important verba, *d. c. Cum creatura*, *de celebr. Miſſarum*, ibi, Miſſarum ſolemnia conventualiter celebretis, id eſt intereſſendo, & pſallendo. Et hoc modo etiam quoad Miſſam Conventualem dicuntur divina officia per ſeipſos obire ad præſcriptum *d. § Omnes vero*. Non autem ſacrificium offerendo, quod non convenit niſi Presbyteris, *capit.* 1. *§. Una*, *verſ. Et hoc utique Sacerdotium*, *ſupra de Summa Trinit.*

Itaque ut in hac materia perſtringantur omnia, cum 87
quæritur an, & quando obtinens Capellam teneatur eſſe Sacerdos, & oneri Miſſarum, divinorumque celebrationi ſatisfacere per ſeipſum, necne, ſic diſtingue.

Aut Capellæ hujuſmodi eſt annexus Ordo Presbyteratus, puta quia in illius fundatione cautum eſt, ut Capellanus debeat eſſe Sacerdos, aut non eſt annexus. In primo caſu ſiquidem Capella ſit in Cathedrali, vel Collegiata Eccleſia: tunc illam obtinens tenetur eſſe Sacerdos, & Miſſas, ac divina officia in fundatione injuncta per ſeipſum celebrare, ad præſcriptum *d. cap. 4. ſeſſ.* 22. & *cap.* 1. 12. *verſ. Omnes vero*, *ſeſſ.* 24. ut clarius patebit in quæſtione ſequenti. Sin autem Capella non ſit in Cathedrali, aut Collegiata Eccleſia, ſed in alia inferiori, in qua horæ canonicæ non recitantur; tunc iterum ſubdiſtingue. Nam aut in illius fundatione expreſſe, aut verbis æquipollentibus ſtatutum eſt, ut Rector teneatur Miſſas dicere, & onera adimplere per ſeipſum; & lex fundationis adamuſſim ſervanda eſt, ut in *cap. 5 ſeſſ.* 25. & in reſolutionibus, de quibus ſupra *num.* 78. *verſ. Caſus autem.* Aut in fundatione Capellæ nihil de hoc tacite, vel expreſſe cautum reperitur, ſed ſimpliciter dictum eſt, ut Capellanus debeat Miſſas celebrare, vel divinis inſervire: & tunc Capellanus non tenetur Ordinem Presbyteratus aſſumere, nec Miſſas, vel divina officia celebrare per ſeipſum, ſed poteſt ejuſmodi oneribus per alium ſatisfacere. Et in hoc caſu proprie loquuntur Lapus in ſuis allegationibus, Rota *in deciſione ſuperius relata*, *num.* 73. & declarationes S. Congregationis, de quibus ſupra, *numer.* 65.

In ſecundo autem caſu principali, id eſt cum Capella non habet Ordinem Presbyteratus annexum, ſed ſimpliciter in ejus fundatione cautum eſt ut illam obtinens debeat Miſſas celebrare, vel divinis officiis inſervire: & tunc refert an Capella ſita ſit in Eccleſia Cathedrali, vel Collegiata, an vero in alia Eccleſia non habente ſervitium Chori. Et quidem ſi in Cathedrali, vel Collegiata, diſtingue. Aut in fundatione Capellæ cautum eſt tantummodo, ut Capellanus debeat Miſſas celebrare, & non tenetur eſſe Presbyter, nec Miſſas celebrare per ſeipſum, ut patet in declaratione Maleritana, de qua ſupra *numer.* 80. Neque enim hoc caſu eſt locus decreto Concilii in *d. capit. 4. ſeſſ.* 22. quia, ut dictum eſt, loquitur in eo tantum caſu, in quo Capellæ, ſeu beneficia in Cathedrali, vel Collegiata Eccleſia habent ſacros Ordines annexos. Nec relegatur reſolutio in cauſa Montis Politiani, de qua ſupra *numer.* 53. quia ibi Cappellani a Capitulo electi tenebantur Miſſas Conventuales canere per ſeipſos ex antiqua conſuetudi- 88
ne, & ſic Capellæ habebant Ordinem Presbyteratus annexum. Aut in fundatione adjectum eſt ut Capellanus teneatur divinis inſervire, ſeu intereſſe, aut divina officia cele-

celebrare: & tunc proprie locum habent reſolutiones Piſtorien. & Abulen. de quibus ſupra *numer.* 72. ut ſcilicet Capellanus non debeat eſſe Presbyter; ſed nihilominus tenebitur divina Officia celebrare per ſeipſum; quia verba, Divinis Officiis inſervire, ſeu intereſſe in Cathedrali, vel Collegiata Eccleſia important ſervitium Chori, quod adimpleri non poteſt per ſubſtitutum, ut in *d. capit.* 12. *verſ. Omnes vero*, *ſeſſ.* 24. & fuſius patebit in ſequenti quæſtione. Nec adverſatur deciſio Piſtorien. quia eo caſu non fuit quæſitum, an Capellanus deberet per ſeipſum Horis Canonicis intereſſe, ſed tantummodo an deberet eſſe Sacerdos. Si vero Capella exiſtat in Eccleſia non Cathedrali, vel Collegiata, ſed in alia Eccleſia non habente ſervitium Chori; hoc ultimo caſu quamvis in fundatione Capellæ diſpoſitum ſit ut Capellanus debeat Miſſas celebrare, & divinis inſervire, ſeu intereſſe, tamen non tenebitur Ordinem Sacerdotalem ſuſcipere, nec Miſſas, aut divina officia celebrare per ſeipſum, ſed ſatis erit ut hæc munia per alium expleat, & in hoc ſpeciali caſu loquuntur declaratio Sac. Congregationis in cauſa Placentina, de qua ſupra *numer.* 67. *verſ. Similiter*, deciſio Rotæ *in cauſa Romana Capellaniæ*, & Lapi allegationes, de quibus ſupra *numer.* 62. *&* 73.

89 Tertio juxta præmiſſa QUÆRO: Poſita fundatione Capellæ in Eccleſia Collegiata S. Sixti Viterbii infraſcripti tenoris videlicet, Capellanus teneatur, & obligatus ſit qualibet hebdomada dicere in ipſa Eccleſia pro remiſſione peccatorum ipſius teſtatoris duas Miſſas, & deſervire Eccleſiæ in divinis, An Capellanus hujuſmodi per ſeipſum Miſſas celebrare, atque inſervire teneatur.

99 Propoſita hac cauſa die 9. Novembris 1619. S. Congregatio Concilii viſa eſt probare concluſiones infraſcriptas.

Prima concluſio eſt decretum Concilii Tridentini *capit.* 4. *ſeſſ.* 22. qua parte ſtatuit ut habentes beneficia in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis cum onere dicendi Miſſam, Evangelium, vel Epiſtolam, teneantur infra annum Ordines recipere requiſitos, & dictos Ordines per ſeipſos exercere, non habet locum in omnibus beneficiis, quorum Rectoribus prædicta onera incumbunt, ſed in illis tantum, quæ certum Ordinem habent annexum. Quam concluſionem jam dudum probavit S. Congregatio in cauſa Tudertina dum cenſuit Capellanias in Cathedrali Eccleſia erectas cum onere Miſſarum celebrandarum non comprehendi in *d. cap.* 4. niſi Ordinem annexum habeant. Ratio eſt, quia oneribus hujuſmodi congrue poteſt per ſubſtitutum ſatisfieri, nec cenſetur in his electa induſtria perſonæ, ut pluribus probat Lap. *allegat.* 117. qui proprie loquitur de Altari, ſeu Capellania erecta in Cathedrali Eccleſia cum onere Miſſas celebrandi, juxta terminos Clement. *Ut ii, de ætat. & qualitat. innovata in d. capit.* 4.

91 Secunda concluſio. Capellania ea lege erecta in Cathedrali Eccleſia, ut Capellanus teneatur Choro inſervire, requirit perſonale ſervitium, quod non poteſt adimpleri per ſubſtitutum. Pro qua concluſione ponderatum fuit decretum Concilii *cap.* 12. *ſeſſ.* 24. ibi, Omnes vero divina per ſe, & non per ſubſtitutum compellantur obire offi-
92 cia juncta deciſione S. Congregationis, qua declaratum fuit *d. cap.* 12. *ver. Præterea*, comprehendere etiam manſionarias, & alia beneficia, quæ ſunt perpetua, & habent annexum ſervitium in Choro.

93 Hinc cum dubitatum fuerit an Capellaniæ, quibus incumbit onus celebrandi Miſſas, & in Choro inſerviendi, ſint compatibiles cum Canonicatibus, & Parochialibus, cum per earum conſtitutiones liceat eis inſervire per ſubſtitutum cum licentia Ordinarii, & Capituli: S. Congregatio cenſuit non eſſe compatibiles.

94 Item orta dubitatione an Capellaniæ Cathedralis Eccleſiæ, quarum redditus in diſtributionibus quotidianis conſiſtunt, perſonalem reſidentiam requirant: reſponſum eſt requirere.

Sed & S. Congregatio Epiſcoporum olim conſulta, an Capellani habentes diſtributiones quotidianas, & onus celebrandi divina Officia in Cathedrali Piſarum teneantur ad reſidentiam: reſpondit Capellanias requirere reſidentiam in Choro Cathedralis.

95 Tertia concluſio; ex illis verbis fundationis, de qua nunc agitur, videlicet Capellanus teneatur Miſſas celebrare, non infertur, ut Capella ſit Sacerdotalis, quia hujuſmodi oneri poteſt per alium ſatisfieri, licet Capella erecta fuerit in Collegiata Eccleſia, ex his quæ dicta ſunt in prima concluſione ex ſententia ejuſdem Congregationis.

Quare, & ultima concluſio. Verba illa, Capellanus 96
teneatur in divinis deſervire, extra Cathedrales, & Collegiatas Eccleſias non important ſervitium perſonale: in quibus terminis loquitur Lap. *alleg.* 35. & deciſiones Sac. Congregationis, & Rotæ inferius allegandæ.

Quibus poſitis, ad hoc reſtricta fuit difficultas, an ſci- 97
licet verba illa, Capellanus teneatur in divinis deſervire, in Collegiata importent ſervitium Chori, ita ut propterea illud non poſſit adimpleri per ſubſtitutum.

Et quidem ad probandum hæc verba non importare ſervitium Chori infraſcripta adducuntur.

Primo, divinorum celebratio in ſui latitudine apta eſt comprehendere non ſolum recitationem horarum Canonicarum, juxta *cap.* 1. *de celebr. Miſſar.* verum etiam celebrationem Miſſæ, lectionem Evangelii, & Epiſtolæ, ac divini Officii extra Chorum, *cap.* 3. *de vita, & honeſt. Cleric.*, & *cap. Propoſuit*, *de fil. Presbyter.* Card. *in Clem.* 1. §. *Ne igitur*, *numer.* 7. *verſ. Quinto quæro*, *de celebrat. Miſſar.* Hoc autem caſu dicta verba, in divinis, videntur potius referenda ad lectionem Evangelii, vel Epiſtolæ, aut divini officii extra Chorum, quam ad onus pſallen-
di horas canonicas, quia fuerunt appoſita in fundatione 98
Capellæ, quæ ex ſui natura annexum non habet ſervitium Chori, ut in *d. cap.* 3. nec requirit perſonalem reſidentiam ex generali conſuetudine, ut poſt Cardin. tradit in *capit. fin.* Imola *num.* 9. & Abb. *n.* 3. *de Cler. non reſidend.* Menoch. *de arbitr. caſu* 201. *num.* 75. ergo in dubio fundator cenſeri debet ſe retuliſſe ad univerſalem conſuetudinem, Bald. in *l. Precibus numer.* 44. *C. De impuber.* & in terminis Spin. *in Specul. teſtam.* gloſ. 4. *princ. numer.* 66. & Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloſ.* 5. *num.* 80. *& ſeqq.*

Secundo, nulla conſtituenda videtur differentia in reſidentiam beneficii ex hoc ſolum quod fuerit erectum in Collegiata, vel extra eam, ſed quando erigitur beneficium extra Collegiatam, hæc verba, *deſervire in divinis*, non inducunt perſonalem reſidentiam, Lap. *alleg.* 35. *&* 116. & dictum eſt in 4. concl. Ergo nec quando beneficium in Collegiata erigitur. Major propoſitio probatur, quia aut ex verbis fundationis conſtat beneficium requirere perſonalem reſidentiam, aut non conſtat. Si conſtat, ſervanda eſt lex fundationis tam in Collegiatis Eccleſiis, quam extra eas, ut in c. 5. *ſeſſ.* 25. *de reform.* Si non conſtat, beneficium non requirit reſidentiam perſonalem, etiamſi fuerit erectum in Collegiata, quia nec Clem. *Ut ii*, *nec d. c.* 4. habent locum in beneficiis, quæ ex fundatione certum ordinem, id eſt perſonale ſervitium annexum non habent, ut in prima concluſione.

Tertio affertur deciſio Rotæ *coram Pamphilio* 23. *Januarii* 1589. *in cauſa Romana Capellaniæ*, ſuperius relata *n.* 73. in qua fuit reſolutum, Capellaniam non requirere reſidentiam perſonalem, licet in ejus fundatione cautum fuerit, ut Capellanus teneatur Miſſas celebrare, & deſervire in divinis.

Quarto loco adducitur reſolutio S. Congregationis in cauſa Placentina tempore Cardinalis Matthæi, ut etiam diximus in quæſtione præcedenti, qua declaratum fuit beneficium in Cathedrali Eccleſia ea lege erectum, ut in eo deputari debeat unus Præbendarius, qui ſingulo quoque die teneatur Miſſam celebrare, & divinis Officiis intereſſe, non eſſe Sacerdotale, ideoque Præbendarium poſſe Miſſas per alium celebrare facere.

Ultimo affertur pro hac parte obſervantia ſubſecuta, 99
quia Sixtus V. anno 1588. & Clemens VIII. anno 1601. dictam Capellaniam contulerunt tanquam ſimplex beneficium perſonalem reſidentiam non requirens, ut ex literis collationis exhibitis; hæc autem obſervantia plurimum valet ad cognoſcendam qualitatem beneficii, ut tradit Paril. *conſ.* 30. *n.* 19. *lib.* 4. cum aliis allegatis in alia propoſitione hujus cauſæ.

Ceterum pro contraria parte infraſcripta videntur ma- 100
gis urgere, & primo verba illa. *Capellanus teneatur ſervire in divinis*, *cum fuerint appoſita a fundatore tanquam diverſa a Miſſarum celebratione*, utique in Eccleſia Collegiata nihil aliud videntur poſſe importare, quam recitationem horarum canonicarum. Quod ſatis probatur ex Conſtitutione Bonifacii VIII. in *c. unico*, *de Cler. non reſid. lib.* 6. ubi Pontifex agens de Canonicis, qui tenentur in Choro horas canonicas recitare, utitur propriis verbis hu-

jus

jus fundationis ibi, Ipſis Eccleſiis in divinis officiis de-
ſervire. Si igitur verba, *deſervire in divinis*, in Col-
legiata important ſervitium chori; ergo Capellanus te-
netur per ſeipſum inſervire, cum ſervitium chori non
poſſit adimpleri per ſubſtitutum, ex dictis in ſecunda
concluſione.
101 Secundo ex vulgari modo intelligendi eorum, qui
fundant hujuſmodi Capellanias in Cathedralibus, &
Collegiatis, reſidentia intelligitur de perſonali, juxta
cap. Conquerente, de Cler. non reſiden. ut teſtatur Navarr.
102 *conſ. 6. n. 2. eod. tit.* Verbo autem, *reſideant*, æquipol-
lent ſequentia verba, videlicet interſit, cantet, vel
103 ſerviat, ut per Navarr. *ibid. n. 3.* Unde cum olim du-
bitatum eſſet in Sacra Congregatione an habens Capel-
laniam, cui in fundatione injunctum fuerat onus cele-
brandi Miſſas, atque intereſſendi divinis officiis, tene-
retur reſidere, atque celebrare officia per ſeipſum; li-
cet nihil deciſum fuerit, tamen manu Cardinalis Cara-
fæ adnotatum reperitur Capellanum teneri per ſeipſum
celebrare divina officia, quia intereſſe quiſpiam non
poteſt per ſubſtitutum, ad *cap. unicum de Cler. non reſid.
lib. 6.*
104 Ultimo urget pro hac parte antiqua deciſio Sacræ
Congregationis. Siquidem fuit olim dubitatum an Ca-
pellaniæ in Eccleſia Cathedrali exiſtentes, quarum re-
ditus ex variis defunctorum relictis cum onere Miſſas
aliquot, & divina officia celebrandi inter ſe tantum di-
ſtribuunt Capellani præſentes, qui onera prædicta per
ſeipſos, & per alios presbyteros quoſcunque perſol-
vunt, reliquis Capellanis, qui præſentes non ſunt, ni-
hil percipientibus, perſonalem reſidentiam requirant,
ita ut qui eas obtinent; ad reſidendum præciſe etiam
per privationem cogi poſſint, non obſtante conſuetu-
dine contraria: Sac. Congregatio cenſuit teneri ad re-
ſidentiam juxta formam Concilii.
105 Neque vero huic ſententiæ videntur obſtare argu-
menta ſuperius in contrarium adducta; nam ad tria
priora in ordine reſpondetur verba illa, *deſervire in
divinis*, eſſe intelligenda ſecundum ſubjectam mate-
riam, ita ut ſi fuerint appoſita in fundatione Capellæ
erectæ intra Eccleſiam, in qua horæ canonicæ non re-
citantur, tunc non importent ſervitium chori, quia ſub-
jecta materia id non patitur, ſed ſint referenda ad cele-
brationem divinorum extra chorum, juxta notata in *c. 3.
de vita, & honeſt. Cler.* Quod quidem ſervitium recte fie-
ri poteſt per ſubſtitutum, & in his terminis loquitur Lap.
d. allegat. 35. & Rota *in dicta cauſa Romana Capellaniæ.*
Sin autem fuerint appoſita prædicta verba in fun-
datione Capellæ intra Eccleſiam, in qua horæ Canoni-
cæ recitantur, ut in caſu præſenti, tunc bene impor-
tant ſervitium chori, quia id ſuadet ſubjecta materia.
Ad quod adducitur Guiliel. de Monte Lauduno relatus
a Card. in *Clem. 1. §. Ne igitur ſub n. 7. verſ. Quinto quæ-
ro, de celebrat. Miſſar.* cujus hæc ſunt verba: *Expedit
quod pſallendo intra Eccleſiam dicat Clericus officium
juxta Pſalmum, Benedicite Dominum, maxime in ma-
gnis feſtivitatibus, argum. cap. Si quis in Clero, 7. qu.
1. & cap. Si quis extra Parochias, de conſecrat. diſtinct.
1. Quod ultimum procedit in eo, qui habet beneficium
in Eccleſia Collegiata, alias in non Conventuali, ubi eſt
ſolus Sacerdos, & Clericus, hoc non poteſt obſervari,
& ſufficit quod Sacerdos, & Clericus dicant officium
vel ſimul, vel ſeparatim ſine cantu; tamen bonum eſt
ut in Eccleſia dicant.* Hæc ille. Quibus accedit, quod
hoc caſu fundator non dixit ſimpliciter, Capellanus
teneatur deſervire in divinis, ſed addidit, teneatur de-
ſervire in divinis dictæ Eccleſiæ; atque ita fuit ab ipſo
contemplatum ſervitium non ipſius Capellaniæ, ſed
Eccleſiæ, in qua Capellania inſtituebatur, quæ cum ſit
Collegiata habet præcipuum ſervitium in pſallendo ho-
ras Canonicas, ut in dicta Clem. 1. *de celebr. Miſſar.*
ita ut proinde ſervire in divinis prædictæ Eccleſiæ ni-
hil aliud ſit, quam choro intereſſe.
Non obſtat quartum argumentum, quod ex ſen-
tentia S. Congregationis præbendarius habens onus ce-
lebrandi, & inſerviendi in divinis in Cathedrali Eccle-
ſia, non tenetur eſſe Sacerdos.
Nam reſpondetur hinc non inferri quin teneatur 106
divinis officiis perſonaliter intereſſe; ad hoc enim non
requiritur Ordo Sacerdotalis, ut in Clem. *Ut ii, de
ætat. & qualit.* Boer. *deciſ.* 171. *n.* 1.
Sicut neque obſtat contraria obſervantia, quia non 107
eſt tanti temporis, ut potuerit immutare ſtatum Ca-
pellaniæ, juxta *cap. Cum de beneficio, de præb. in 6.*
Ac præterea eſt varia, quia Capellani interdum inſer-
vierunt etiam per ſeipſos, imo nonnunquam fuerunt
etiam punctati. Et nihilominus cum verba fundatio-
nis importent ſervitium chori, contraria conſuetudo
non valeret uti ſublata a Concilio, juxta deciſionem
S. Gregreg. ultimo loco allegatam, *num.* 103.

DE ÆTATE, ET QUALITATE.

Alexander III. Cantuar. Archiepiſcopo, & ejus Suffraganeis.

CAPUT III.

INdecorum eſt, ut hi debeant Eccleſias regere, qui non noverunt gubernare ſeipſos; cum ad Eccleſiarum regimen tales perſonæ ſint admittendæ, quæ diſcretione præmineant, & morum fulgeant honeſtate. Nolentes itaque ſuſtinere, ut parvulis Eccleſiæ regimen committatur: Mandamus, quatenus nemini intra annum quartumdecimum conſtituto, perſonatum cujuslibet Eccleſiæ concedere præſumatis. Sciturі pro certo, quod ſi contraire præſumpſeritis, quod inde feceritis, irritabimus, & inobedientiam veſtram graviter puniemus.

SUMMARIUM.

1 *MInori quatuordecim annis regimen Eccleſiæ committi non debet.*
2 *Abſurdum eſt ut carens monaſtica elevetur ad œconomicam, & carens œconomica ad politicam.*
3 *Pueri in quibus differant ab adultis.*
4 *Matrimonium ſpirituale cum Eccleſia non contrahunt obtinentes beneficia ſimplicia.*
5 *Verba,* regere, & gubernare, *an, & in quo differant, & n. ſeqq.*
6 *Ethica diviſio in Monaſticam, Oeconomicam, & Politicam.*
7 *Collatio beneficii facta minori quatuordecim annis eſt ipſo jure nulla.*
8 *Epiſcopus an poſſit diſpenſare ſuper defectu ætatis ad beneficia.*
9 *Præpoſitura habens nudum miniſterium aliquot beneficia conferendi approbatis ab Ordinario an poſſit conferri Clerico quatuordecim annorum, & num. ſeqq. uſque ad n. 17.*
10 *Dignitas non conſtituitur ex nudo miniſterio conferendi beneficia.*
11 *Beneficium nullam habens juriſdictionem fori contentioſi, vel pœnitentialis non poteſt dici Curatum.*

12 *Con-*

12 *Conſuetudine conferendi beneficia non Curata in minori ætate conſtitutis plurimum defertur.*

13 *Jus conferendi beneficia poteſt competere majori annis quatuordecim tam ex privilegio, quam ratione Eccleſiæ: a qua collatio dependet.*

14 *Mulier ſuccedens in officio habente juriſdictionem, & curam annexam, poteſt per ſeipſam adminiſtrare, ac beneficia conferre, & curam Viro committere capaci talis poteſtatis.*

15 *Pupillus major ſeptennio poteſt præſentare, & in concurſu præſentatus ab eo præfertur præſentato a tutore.*

16 *Juriſdictio ſola ſine obligatione reſidentiæ non efficit beneficium Curatum.*

17 *Ordo ſacer an eximat a patria poteſtate latiſſime diſcutitur uſque in fin.*

18 *Epiſcopalis dignitas jus patriæ poteſtatis ſolvit tam de jure civili, quam canonico.*

19 *Ordines minores non liberant a patria poteſtate.*

20 *Referuntur Authores, & fundamenta pro opinione affirmativa, & n. ſeqq. uſque ad n. 33.*

21 *Prælati, & qui alios tenentur regere, non debent eſſe ſub poteſtate alterius.*
Contrarium, n. 53.

22 *Filiusfamilias pater, cum ſit in poteſtate alterius, filiam non habet in poteſtate, nec eam poteſt occidere cum adultero.*

23 *Tutor non debet eſſe ſub tutela, nec curator ſub cura.*

24 *Patria poteſtas quantum ad jus publicum non curatur.*

25 *Jus publicum in ſacris, in Sacerdotibus, in Magiſtratibus conſiſtit.*

26 *Intellectus*, c. Cum voluntate, de ſent. excommunic. *& n. 48.*

27 *Ordo ſacer liberat a ſervitute, & n. 55.*

28 *Monſtruoſum eſt, ut qui legitimus ad ſpirituales ſit actiones, circa ſæculares actus illegitimus remaneat.*

29 *Dignitas Patritiatus, & Conſulatus jus patriæ poteſtatis ſolvit, & n. 56.*

30 *Sacerdotali dignitati nulla dignitas ſæcularis æquiparari poteſt, & n. 56.*

31 *Ordinibus ſacris initiati, & illuſtres interdum æquiparantur.*

32 *Patria poteſtas ſolvitur per profeſſionem regularem, & n. 58.*

33 *Refertur Authores, & fundamenta opinionis negativæ, & n. 36. & ſeqq.*
Filiusfamilias per ſacrum Ordinem non eximitur a patria poteſtate in rebus patrimonialibus, & profectitiis, ibid. n. 41.

34 *Secus in rebus Eccleſiaſticis, & in his, quæ agit ratione Ordinis, vel dignitatis, & n. 44.*

35 *Legitima debetur Patri in bonis profanis filii, non autem in Eccleſiaſticis.*

36 *Ordo ſacer non ſolvit omnino jus patriæ poteſtatis.*
Tollit tamen illius effectus ordini ſacro improportionabiles, & incongruos, n. 44. & ſeqq. uſque in finem.

37 *Intellectus*, cap. Per venerabilem, in princip. qui fil. ſint legit.

38 *Ordo Epiſcopalis ſupponit neceſſario ordinem Sacerdotalem.*

39 *Jus patriæ poteſtatis a jure naturali ſumpſit originem.*

40 *Et quoad vinculum naturale debet immutabile permanere.*

42 *Filiusfamilias per ſacrum Ordinem non ſolvitur a naturali reverentia, quam tenetur patri exhibere.*

43 *Pater debet reverentiam filio Sacerdoti in oblationibus, Confeſſionibus, & aliis ſpiritualibus.*

45 *Filiusfamilias Clericus in beneficialibus, & aliis cauſis ſpiritualibus, & ab eis dependentibus, ſine authoritate Patris agere poteſt, & n. ſeqq.*

46 *Si major ſit quatuordecim annis agit per ſe, vel per Procuratorem; Si minor, per Procuratorem datum ad lites authoritate Judicis Eccleſiaſtici.*

47 *Pater percutiens filium in ſacro Ordine conſtitutum excommunicationem incurrit.*

49 *Prælatus excommunicatus eſt, ſi correctionis cauſa faciat percuti Clericum per Laicum.*

50 *Pater ob nimiam egeſtatem diſtrahere non poteſt filium in ſacris conſtitutum.*

51 *Filiusfamilias per ſacrum Ordinem eximitur a poteſtate patris quoad peculium adventitium, & quæſita poſt clericatum.*

52 *Licet alias de illis teſtari non poſſit etiam permittente patre.*

53 *Filiusfamilias Presbyter quidquid acquirit ex cauſa adventitia, & non contemplatione Sacerdotalis officii, acquirit ſibi pleno jure.*

54 *Quiſquis habet alium ſub ſe, neceſſe eſt ut recognoſcat alium ſuper ſe, excepto Papa.*

55 *Patria poteſtas in quibus differat a Dominicali.*

56 *Sacerdotalis dignitas eſt eminentior qualibet dignitate ſæculari quantum ad ſpiritualia.*

57 *Patria poteſtas ſicut ſolvitur per dignitatem patritiatus, & Conſulatus in temporalibus, ita ſolvitur per dignitatem Sacerdotalem in ſpiritualibus.*

58 *Profeſſio regularis cur magis ſolvat jus patriæ poteſtatis, quam ſacer Ordo.*

I*Ndecorum*. Regimen Eccleſiæ minori quatuordecim annis committi non debet. Hoc dicit. Et ſunt tres partes. Prima ponit exordium, & cauſas mandati. Secunda mandatum, ibi, *Nolentes*. Tertia comminationem irritationis, & pœnæ, ibi, *Scituri*. 1

Nota primo, minores quatuordecim annis non eſſe habiles ad beneficia ſonantia in nomen Rectoriæ, etiamſi curam non habeant animarum; nam de his proprie loquitur hæc Decretalis, ut indicat litera, ibi, *regere*, & ibi, *regimen*, nec non ibi, *perſonatum*. Et advertunt Joan. Andr. *num 4. in ver. regimen*, Anton. de Butr. *n. 7.* & Card. in 2. *oppoſitione*. Idem firmat Abb. poſt Joan Caldeӡin. in *cap. Super inordinata, n. 12. infr. de præb.* Guliel. de Benedict. *de repet. c. Raynutius, verſ. Adjecta impuberi, n. 60. de teſtament.* & Lambert. *de jurepatr. lib. 2. p. 1. art. 6. quæſt. 7. n. 5.* Secus autem eſt ſi non ſonent in nomen Rectoriæ, ſed ſint beneficia in Eccleſia; quia tunc ſi maturitatem conſilii non requirant, ut ſunt Capellæ, ſatis eſt ſeptimum annum exegiſſe, ſecundum Abbatem *loco citato*. Rationem diverſitatis habes hic in litera, quia ſcilicet indecorum eſt, ut regant Eccleſias, qui non noverunt gubernare ſeipſos. Sic inſtitut. *de excuſat. tutor. §. Minores, l. fin. C. De legit. tutel.* & *l. Sic eveniet, ff. De adulter.* Nemo enim recte Ariſtotele 3. *Ethicor.* juvenes eligit duces, eo quod non conſtat eſſe prudentes. Et ſtultum eſt, ut aliis imperet, qui ſibi ipſi imperare non poteſt, ut ait Socrates hic relatus a Jo. Andr. *n. 3. in ver. Noverunt*. Bellam. *n. 1.* & Card. *in 2. notab.* Rurſus ut inquit Joannes Mon. in *præfatione ſexti n. 4. Abſurdum eſt ut carens monaſtica, quæ docet ſeipſum regere, elevetur ad œconomicam, ut hic, & carens œconomica elevetur ad politicam, §. Neceſſe, 47. diſtinct. & 48. diſtinct. in princip.* argum. *l. Ut gradatim, primo reſpon.* & *leg. Honor, §. Gerendorum, ff. De muner. & honor.* 2

Sed hodie hæc differentia ſublata eſt jure noviſſimo Concilii Tridentini in *c. 6. ſeſſ. 23.* quo minores annis quatuordecim redduntur inhabiles ad beneficia, nec diſtinguitur an ſonent in nomen Rectoriæ, vel ſint beneficia in Eccleſia.

Porro inter pueros, & adultos complures ſunt differentiæ, ſecundum Hoſtienſ. *n. 11.* nam pueri teſtari non poſſunt, adulti poſſunt, *l. 1. ff. De teſt.* Item illi non obligantur juramento; hi vero obligantur, *c. Pueri,* & *c. Parv. 22. q. 5.* Unde & tenet contractus adoleſcentis juramento firmatus, *lib. 1.* & Authen. *Sacram. puberum, C. Si adverſ. vendit.* & notatur in *c. Cum contingat, infra de jurejurand.* Item pueri non ſunt habiles ad matrimonium contrahendum; adulti vero habiles ſunt ſive agatur de carnali, ut in *c. Puberes, infra de deſponſ. impub.* ſive de ſpirituali, ideſt profeſſione Regulari, ut in *c. Ad noſtram, c. Significatum, c. Cum virum,* & *c. Cum ſimus, infra de regul.* Et ſummatim majores annis quatuordecim diſcretionem habent, & conſenſum perfectum, ut in *d. c. Cum virum,* & in *c. 1. De regul. lib. 6.* & in Clem. *Eos eod. tit.* 3

Mo-

Moderni *de re beneficiaria lib.* 2. *q.* 49. *n.* 19. aſſignant aliam rationem cur Concilium Tridentinum hac in parte receſſerit a juris communis diſpoſitione, & voluerit ad beneficium non ſufficere ſeptennium, ut prius, videlicet, quia inter beneficiatum, & Eccleſiam ſpirituale matrimonium contrahitur, quod maturiorem exigit ætatem, allegant *c. Sicut in unaquaque*, ubi gloſſ. & DD. 21. *qu.* 2. Verum hæc ratio infirma eſt, quia ſpirituale conjugium contrahitur tantummodo inter Epiſcopum, ſeu Prælatum, & Eccleſiam. Et de Prælato intelligitur *d. cap. Sicut in unaquaque*, ſecundum Laurent. Archid. & Bellamer. exponentes verbum, *Presbyterum*, ideſt Prælatum Rectorem. Et in Epiſcopo loquuntur, *c. Sicut vir*, & *cap. Sicut alterius*, 7. *q.* 1. *cap.* 2. *& per totum ſupra de tranſlat. Epiſcop.* At vero inter Rectorem, & Eccleſiam non curatam, de qua loquitur hæc Decretalis, proprie ſpirituale conjugium non contrahitur, ut notat gloſ. 1. in *cap. Quia propter*, *ſupra de elect.* Butr. in *cap. fin. n.* 15. *de poſtulat. Prælator.* & Card. Turrecr. poſt D. Thomam in *d. c. Sicut alterius*, *n.* 2. *&* 3.

5 Secundo nota differentiam inter verbum, *regere*, & *gubernare*; nam regere proprie refertur ad alios, guber-
6 nare ad ſe ipſum. Unde infert Butrius *num.* 2. ut gubernare reſpiciat partem œconomicam, regere reſpiciat politicam. Sed certe ſi verbum, *regere*, refertur ad ſe; ergo non reſpicit œconomicam, ſed monaſticam, quæ eſt prima pars Ethicæ, ſeu moralis philoſophiæ: nam ut docet Joan. Mon. *in præfatione Sexti*, *numer.* 3. *verſ. Nam cum Ethica dicta eſt*, monaſtica agit de regimine ſui ipſius, œconomica de regimine domus, & politica de regimine civitatis. Quæ diviſio eſt ex mente Ariſtot. 6. *Ethicorum cap.* 8. Eamque ſimiliter ponit, & prolixius explicat Jo. Andr. in *proœm. Decretal. num.* 29. dicens: *Eſt autem Ethica, quæ habet mores informare, & virtutibus ornare, & dividitur in tres partes. Eſt Ethica monaſtica, quæ docet quem regere ſeipſum. Unde dicitur Monaſtica, quia curam ſui gerens ſe virtutibus exornat, nihil in vita committens, quo non gaudeat, nihil faciens pœnitendum. Oeconomica docet patremfamilias bene regere familiam; familiaris enim officii curam mediocri diſpoſitione componens bene diſtribuit. Politica ad Rectores urbium ſpectat, docens Rempublicam bene regere; nam Reipublicæ curam ſuſcipiens cunctorum ſaluti medetur ſua prudentia ſolertia, juſtitiæ libra, fortitudinis ſtabilitate, ac temperantia patientia.* Hæc ille.

Tu dic verba, *regere*, *& gubernare*, eſſe ſynonyma, & promiſcue uſurpari tam in ordine ad ſeipſum, quam ad alios, ut de verbo, *regere*, in ordine ad ſeipſum eſt textus.

Unde Philoſoph. *de regimen. Princip. Seipſum regere Summa Sapientia eſt*. Et de verbo, *gubernare*, in ordine ad alios ſunt jura clara in *cap. penult.* ibi: *Eccleſiam ſalubriter ſibi commiſſam gubernaverit*, *infra de Cler. ægrotan.* in *c. In ſingula*, *de præb. lib.* 6. *in proœm. inſtitut. in princ.* & paſſim alibi.

7 Tertio nota ibi, *irritabimus*, collationem beneficii factam minori annis quatuordecim non videri irritam ipſo jure, ſed irritandam, ut hic per Bellam. *in ultimo notabil.* At in oppoſitum eſt textus in *cap. prox. in fin. ſupra eod.* Timore hujus contrarii Hoſtienſ. *hic circa finem*, & Jo. Andreas *numer.* 5. exponunt verbum illud, *irritabimus*, ideſt irritum eſſe pronunciabimus, ut in *c. Qualiter*, *in fine*, *ſupra de elect.* Et hoc teneas, concordat Concilium Tridentinum in *cap.* 6. *ſeſſ.* 23. ubi verbum, *poteſt*, præcedente negatione, *nullus*, adimit potentiam, & actum inficit, ſecundum gloſſam ordinariam in *c. Beneficium*, *de regular. jur. lib.* 6. Et ea ſententia S. Congregationis Concilii dixi in *cap. Super inordinata*, *n.* 15. *inf. de præb.*

8 Ultimo nota ibi, *inobedientiam veſtram graviter puniemus:* argumentum optimum quod Epiſcopus diſpenſare non poteſt ſuper defectu ætatis ad beneficia; nam ſi poſſet diſpenſare, utique minori conferendo non eſſet puniendus, ut hic dicitur. Quia quod legitime factum eſt, pœnam non meretur, *l. Gracchus*, *C. De adult.* & notat. gloſ. 1. *in cap.* 2. *ſupra de conſtit.* concordat textus in *cap. Nihil*, *ſupra de elect.* ubi puniuntur Prælati confirmantes electum ante ætatem legitimam: & gloſ. ibi, *in verb. Ætatis*, *expreſſe* inquit, *patet hic quod Epiſcopi in ætate diſpenſare non poſſunt, cum puniantur ſi hoc fecerint, alias non deberent puniri.*

Verum Innocent. *hic circa finem*, & Hoſtienſ. *num.* 10. *in ver. Annum*, dicunt in hac Decretali prohibitam eſſe diſpenſationem infra decimumquartum annum duntaxat, ſupra vero tenent Epiſcopum diſpenſare poſſe etiam ad perſonatus, & beneficia curata urgente neceſſitate, vel evidenti Eccleſiæ utilitate exigente, cum non ſit prohibitum, argum. *c. Nuper*, *infra de ſent. excommun.* Nam defectus ætatis morum poterit ſuppleri probitate, *cap. fin.* 77. *diſt. l. Certe*, & *l. Unicuique*, *C. De proxim. ſacror. ſcrin. lib.* 12. Nec obſtat *cap. prox. ſupra eod.* ubi Archiepiſcopus diſpenſat in decimo. Quoniam ſecundum Innoc. Decretalis illa corrigitur per hanc. Vel ſecundum Hoſt. illud fit ibi authoritate Papæ; alias enim Epiſcopus cum minore quatuordecim annorum diſpenſare non poteſt, licet poſſit cum majore.

Sed quidquid dicant, De jure teneas quod habetur in *cap. unico*, *de ætat. & qualit. lib.* 6. ubi permittitur ut Epiſcopi diſpenſent cum majoribus viginti annis in Dignitatibus, & Perſonatibus, quibus cura non imminet animarum; Ergo a contrario ſi imminet, diſpenſatio eis non permittitur, ut ibi notat gloſſ. *in verſ. Non imminet*, quæ a Doctoribus communiter approbatur, & tenent hic Jo. Andr. *ad finem*, *verſ. Sed quidquid dicant*, Bellam. *in* 3. *oppoſition. verſ. Sed contra*, Butr. *n.* 6. *verſ. Sed quidquid dicant*, & Card. *in* 4. *notab.* licet etiam poſt illam Decretalem Archidiac. tenere voluerit eandem opinionem, & male, ut inquiunt Joan. Andr. & Card. *ubi ſupra*. Verum hodie cum ex decreto Concilii Trident. *cap.* 12. §. *Ad ceteras*, *ſeſſ.* 24. ad dignitates non curatas aſſumi debeant Clerici viginti duobus annis non minores, adempta eſt Epiſcopis facultas, quam habebant ex *dict. cap. unico*. Nam contra decretum illud Conciliare Epiſcopi diſpenſare non poſſunt, ut ſcripſi latiſſime in *cap. fin. infra de fil. Presbyter.* & in *cap. Dilectus*, *ſuper. tit. prox.*

QUÆRO, An Clericus quatuordecim annorum ſit 9
capax Præpoſituræ habentis nudum miniſterium aliquot beneficia conferendi approbatis ab Ordinario.

Cum Præpoſitura, de qua agitur, non ſit Dignitas, 10
ut poſt Archid. deducit. Gemin. *in cap.* 1. *ſub num.* 7. *de conſuet. in* 6. & Rota *deciſ.* 17. *incipien. Fuit dubitatum*,
ſub n. 1. *verſ. Præterea*, *de conceſſ. præb. in nov.* nullam- 11
que curam fori contentioſi, aut pœnitentialis habeat, quæ beneficio inhæreat, ut beneficium dici poſſit curatum, juxta *cap. Dudum*, *il* 2. ubi Abb. *n.* 8. & ceteri, *de elect.* Rebuff. *de nomin. q.* 9. *n.* 53. minuſque collationem, vel adminiſtrationem, ſeu juriſdictionem ſuper ſubditos habeat, ſed tantummodo nudum miniſterium in conferendo aliqua beneficia approbatis ab Ordinario: merito dicitur, & reputatur ſimplex beneficium, & tanquam tale poteſt Clerico in decimoquarto ſuæ ætatis anno conſtituto conferri, ut patet hic, & in *c. Super inordinata*, ubi Hoſt. Joan. Andr. & omnes notant, *infra de præbend.* Barbach. *de Epiſc. in* 1. *part.* 2. *lib. q.* 31. *n.* 56. ubi loquitur etiam in Canonicatu, & Præbenda, quæ ſonant
in Dignitatem. Et Frideric. de Sen. *conſ.* 132. Qui loqui- 12
tur in Prioratu. Quod videtur ſine difficultate procedere inſpecta conſuetudine conferendi, ſeu commendandi ſimilia beneficia Clericis in minori ætate conſtitutis, cui plurimum tribuitur quando ipſa beneficia non habent curam animarum, vel ſacrum Ordinem annexum ex privilegio, vel conſtitutione, ut notat Abb. in *c. Cum in cunctis*, §. *Inferiora*, *in fin. ſupra de elect.*

Non obſtat, quod Præpoſitura hujuſmodi habeat col- 13
lationem quorundam beneficiorum in diœceſi Caſſalen. & extra conſiſtentium; & propterea prætendatur ut tam ratione examinis approbandorum, quam ipſius collationis requiratur major ætas. Etenim examen pertinet ad Ordinarium, in cujus diœceſi ſita ſunt beneficia tam ex diſpoſitione juris, ut in *cap. Relatum*, *de jurepatr.* & in *cap. Ex frequentibus*, *de Inſtitution.* quam Concilii Tridentini, ut in *cap.* 13 *ſeſſ.* 24. Atque ita ſolum nudum miniſterium collationis faciendæ remanet penes Præpoſitum, quod competere poteſt nedum ex privilegio, *cap. Cum aliquibus*, *de reſcript. in* 6. & *c. Is cui*, *de præb. eod. lib.* & tradit Rebuff. *de nominat. q.* 8. *num.* 6. 8. *&* 9. ſed etiam ratione ipſius Eccleſiæ, a qua collatio dependet, ut per Rebuff. *ubi ſupra*, & Abb. in *cap. Cum nobis*, *circa fin. de elect.*

Et hinc eſt, ut mulier ſuccedens in aliquo officio, ſeu 14
dignitate, quæ habeat aliquam juriſdictionem annexam,

quam-

quamvis alias capax non ſit juriſdictionis, & exercitii curæ animarum; tamen efficitur capax, & poteſt per ſeipſam adminiſtrare juriſdictionem, & committere exercitium curæ viro capaci talis poteſtatis, & beneficia conferre, ut reſolvit Rota deciſ. 21. de præb. antiquor. Abb. in cap. Cum dilectus, n. 20. de conſuet. Felin. in c. Cum venerabilis, n. 36. de except. & Joan. de Selva de
15 benef. quæſt. 5. n. 1. & 5. Et ſimili modo pupillus major ſeptennio poteſt præſentare, & nominare, & quod amplius eſt, ſi concurrat cum ejus tutore, præfertur præſentatus a pupillo, c. Ex eo, ubi gloſſ. fin. & Gemin. n. 8. & Franc. ſub n. 3. de elect. in ſexto.

16 Quapropter cum hoc jus conferendi conſiſtat in mero, & nudo exercitio, cujus tam majores, quam minores, & mulieres ſunt capaces, & hoc beneficium ſit ſimplex, licet dictam juriſdictionem habeat, ut ſupra oſtenſum eſt, & reſpondit alias Sacra Congregatio Concilii fere in his terminis, quam ſecuta fuit Rota coram Pegna in cauſa Conchen. Archipreſbyteratus 28. Januarii 1594. quæ habetur impreſſa apud Garziam de benefic. part. 5. cap. 3. num. 98. merito proviſio, pro qua ſupplicatur, niſi aliter Sanctiſſimo D. N. videatur, non videtur deneganda.

17 In gloſſa prima QUÆRO, an ſacer Ordo eximat filium a patria poteſtate.

18 De Ordine, ſeu dignitate Epiſcopali expeditum eſt tam de jure civili, ut in Authen. Sed Epiſcopalis dignitas, C. De Epiſc. & Cler. quam de jure Canonico, ut in cap. Si ſervus ſciente, ibi, ſed & jus patriæ poteſtatis ſolvit Epiſcopalis dignitas, 54. diſt. & in cap. Per venerabilem, circa princ. ibi, Eo ipſo quod aliquis ad apicem Epiſcopalis dignitatis attollitur, eximitur a patria poteſtate, infra qui fil. ſint legit. & tenent hic Innocent. Hoſt. n. 5. Anton. de Butr. num. 3. verſ. Dic quod Ordo Epiſcopalis, Anchar. n. 2. & alii communiter, Abb.
19 in cap. Cum voluntate, n. 8. infra de ſent. excommun. Similiter non dubitatur quin Clericus ſit in patria poteſtate, quandiu eſt in minoribus Ordinibus conſtitutus, niſi emancipetur: ita enim probat textus in d. c. Cum voluntate, §. fin. Ubi hoc tenet gloſſ. ult. communiter approbata. Lap. Abb. & Petr. de Anchar. in cap. fin. De judic. lib. 6. & Bellam. hic n. 13. verſ. Nec etiam per promotionem.

20 Sed de Ordinibus ſacris articulus eſt admodum controverſus. Nam gloſſ. 1. hic arguit pro, & contra; & tandem concludit quemlibet ſacr. Ordinem liberare a patria poteſtate, dicens hoc eſſe verius. Idem tenent hic Laurent. Vincen. & Tancred. Item gloſ. ult. & Goffred. in d. cap. Cum voluntate, & Bartholom. Brixien. in ſuis quæſt. veneralib. qu. 87. quæ incipit, Quæritur an pater percutiens, in tit. de ſent. excomm. ut notatur cap. Cum beatus, in gloſ. 1. in fine, 45. diſt.

21 Pro qua opinione inducitur primo ratio hujus Decretalis. Nam indecorum eſt ut regat Eccleſiam qui non novit gubernare ſe ipſum, ut hic; Ergo ſi debet ſcire ſeipſum regere, non debet regi, & conſequenter non debet eſſe in poteſtate alterius, ut deducit gloſſa 1. & Card. in 2. notab. Ex quo apparet nullum Prælatum, aut in ſacris Ordinibus conſtitutum debere in poteſtate patris exiſtere, ad quod allego textum in Authen. Conſtitutio, quæ de Dignitatibus, §. Propterea, ibi, eum namque qui tantorum judex eſt, & tantis jubet, manere ſub poteſtate alterius indignum judicavimus.
22 Ad idem textus in l. Patri, in fine, & l. Sic eveniet, ff. de adult. ubi filiusfamilias pater non poteſt occidere adulterum ſimul cum filia, quia illam in ſua poteſtate non habet, cum ſit in poteſtate alterius, & in l. fin. C.
23 De legit. tut. ubi tutor non debet eſſe ſub tutela, nec Curator ſub cura, & §. Minores, inſtitut. de excuſat. tutor. ubi exiſtentes ſub cura tutelam, vel curam non ge-
24 runt. Secundo pro hac opinione inducitur textus in leg. Filiusfamilias, ff. De his, qui ſunt ſui, vel alienan. jur. ubi quantum ad jus publicum patria poteſtas non curatur, ſed filiusfamilias loco patrisfamilias habetur, & l. Ille, §. fin. & in l. Nam quod ad jus, ff. Ad Trebell. ubi filiusfamilias Magiſtratum gerens cogit patrem adire, & reſtituere hæreditatem, quam dicit ſuſpectam, quia non attenditur patria poteſtas in eo, quod ad jus
25 publicum attinet, Jus autem publicum in ſacris, in Sacerdotibus, in Magiſtratibus conſiſtit, l. 1. §. Publicum
26 jus, ff. De juſt. & jur. & c. Jus publicum, 1. diſt. Tertio inducitur pro hac parte, cap. Cum voluntate, §. fin. De ſent. excommun. ubi filiusfamilias eſt ſub patria poteſtate quoad violentam manuum injectionem, ſi ſit in inferiori gradu, id eſt in minoribus Ordinibus conſtitutus, ſecundum communem expoſitionem; Ergo a contrario, ſi ſit in ſuperiori gradu, id eſt in ſacro Ordine, exemptus eſt a poteſtate patris, ex eo enim quod de illis ſpecialiter permittit, videtur de aliis negare, c. Diſciplina, 45. diſtinct. gloſſ. in c. Qualis, in ver. Negatur, 25. diſtinct. Et ita arguit gloſſ. fin. in d. cap. Cum voluntate.

Quarto probatur eadem ſententia, quia ſacer Ordo 27
liberat a poteſtate Dominica, id eſt ſervitute, quod eſt plus; Ergo & a patria poteſtate, quod eſt minus, c. Ex parte, il 3. de decim. Aſſumptum patet de Ordine Epiſcopali in d. c. Si ſervus ſciente, 54. diſt. De Sacerdotio in c. Ex antiquis, & c. Frequens, ead. diſt. & in d. cap. Per venerabilem, circa princ. verſ. Præterea, qui filii ſint legit. de Diacono, in ead. cap. Ex antiquis, ubi cautum eſt, ut præſtando Vicarium liberetur. Subdiaconus autem eodem jure cenſetur cum Diacono, ut in c. Miramur, de ſerv. non ordin. & in c. A multis, infr. eod.

Et confirmatur, quia ratio cur Ordo Sacerdotalis li- 28
beret a jugo ſervitutis, ea eſt, quia monſtruoſum videretur, ut qui legitimus ad ſpirituales fieret actiones, circa ſeculares actus illegitimus remaneret, ut formaliter dicitur in d. c. Per venerabilem. Hæc autem ratio viget etiam in patria poteſtate; Ergo utrobique idem jus eſſe debet, ut l. Illud, ff. ad l. Aquil. & l. Cum Pater, §. Dulciſſimis, ff. De l. 2. cum vulgar. Quinto valde urget 29
pro hac parte, quod Dignitas Patritiatus, & Conſulatus jus patriæ poteſtatis ſolvit, ut inſtitut. quibus mod. jus patria poteſt. ſolvat. §. Filiusfamilias, l. fin. Cod. De conſul. lib. 12. in Authen. quæ de dignitate, §. 1. Collat. 6.
& Authen. Sed dignitas, C. De Epiſc. & Cler. Ergo for- 30
tius idem dicendum in Sacerdotio, quia nulla dignitas ſecularis æquiparari poteſt Sacerdotali, cap. Duo ſunt,
96. diſt. & c. Solita, de major. & obed. & notant hic gloſſ. 31
verſ. Item nulla dignitas, & Hoſtienſ. n. 5. licet interdum æquiparentur conſtituti in ſacris, & illuſtres, leg. Ad
ſimilitudinem, C. De Epiſc. & Cler. Joan. Andr. hic num. 32
12. Ultimo, aliis omiſſis pro hac opinione adducitur, quod profeſſio regularis liberat a patria poteſtate, ſicut liberat a Dominica, ut in d. c. Si ſervus ſciente, 54. diſtinct. & tenent gloſſ. in leg. Si ex cauſa, §. Pomponius, in ver. Cum ſtatum mutat, & ibi Doctores, ff. De minor. Frider. de Sen. conſ. 191. Quæſtio talis eſt Scholaris, n. 2. verſ. Hinc eſt, & Alexand. conſ. 78. In cauſa, & lite, in princ. lib. 7. & Butr. hic n. 15. Ergo idem dicendum in ſacro Ordine; quia ſicut ſolemnizatur votum per profeſſionem regularem, ita & per ſacr. Ordinis ſuſceptionem, ut in cap. un. de voto lib. 6.

Contrariam opinionem tenet Innocent. hic num. 2. 33
verſ. Nobis videtur: qui diſtinguit inter res patrimoniales, ſeu profectitias, & inter res Eccleſiaſticas. Et in primo membro concludit Prælaturam inferiorem Epiſcopatu, vel ſacrum Ordinem non eximere filiumfamilias a patria poteſtate in rebus paternis, & in omnibus ſecularibus, cum hoc jure tantum non reperiatur. Ideoque ſi talis velit agere de patrimonio, ſeu conveniri, vel hæreditatem adire aget authoritate patris, in cujus poteſtate exiſtit, l. Cum oportet. & l. Cum non ſolum, C. De bon. quæ liber. Ita Innoc. cui in hoc primo membro conſentiunt Petr. de Sampſ. & Abb. Antiqu. hic num. 2. verſ. Sed cum Innocentio dicebat magiſter Petrus. Hoſt. num 5. verſ. Non puto quod ſacer Ordo, & verſ. Unde dicas quod quantum ad patrimonialia, Joan. Andr. num. 13. Collectar. in princip. Bellam. n. 13. Butr. num 8. Anchar. num. 2. & Joan. de Anan. num. 1. Lap. in cap. fin. de judic. lib. 6. Idem tenent in c. Cum voluntate, de ſent. excommun. Henric. Boich. circa fin. Anchar. n. 5. verſ. Ego dico ſecundum Juriſtas, Abb. n. 8. & Felin. circa med. in gloſſ. ver. Gradum, & idem Abbas conſ. 45. Videtur primo, n. 3. circa finem, verſ. Et quanquam dictus hæres ſit Clericus, lib. 2. ubi ait hanc opinionem tenere Inn. hic, & communiter Doctores, licet gloſſ. tertia contrarium ſenſerit, & male.

In ſecundo autem membro, id eſt, in rebus Eccleſiaſti- 34
cis Innocent. tenet filium in ſacris Ordinibus conſtitutum non eſſe ſub patria poteſtate, argum. c. Ex parte, §. Quia igitur, ubi hoc videtur expreſſum, infra de reſtit. ſpoliat. c. Bene quidem, 96. diſt. & c. Cauſam, el 1. infra de Judic.

In

In his enim, quæ filius ratione Ordinis, vel dignitatis agit, nihil ad patrem, ut in *l. Ille a quo*, *§. ult.* & *l. ſeqq. in princ. ff. Ad Trebell.* & in aliis juribus ſupra allegatis in primo argumento contrario, *n.* 21. & *ſeqq.* Ideoque ſi beneficiatus ſit minor, dabitur ei a Prælato curator ad lites, *c.* 1. 16. *q.* 1. *l. fin. in princ. C. De Curat. furioſ.* & *l. fin. §. Qui a Patre, C. de bon. quæ liber.* Si autem major ſit, aget ut alius, *l.* 2. *ff. Ad Macedon.* Si vero nomine Eccleſiæ agat, authoritas patris non requiritur, ſed Prælati, cujus etiam authoritate adminiſtrabit, *c. De Procurator. l. Omnes*, *§. Hoc nihilominus*, *C. De Epiſc. & Cler.*

35 Nec obſtat, Authen. *Presbyteros*, *Cod. De Epiſc. & Cleric.* ubi patri legitima in bonis filii reſervatur, Quoniam hoc verum eſt in bonis profanis. In Eccleſiaſticis autem pater nec per ſucceſſionem, nec alio modo commercium habebit, ſecundum Innocentium, cui in hoc ſecundo membro adſtipulantur Hoſtienſ. *n.* 13. *verſ. alii vero*, Petr. & Abb. *loc. cit.* Ceterum Joan. Andr. & reliqui omnes poſt eum, quod ſpectat ad Judicium, non recipiunt indiſtincte dicta Innocentii in bonis Eccleſiaſticis, ſed dicunt, & bene hodie ſervandam eſſe diſpoſitionem Decretalis *ultima de Judic. lib. 6.* quam Innoc. Hoſtien. Petr. & Abb. non viderunt, cum ſcripſerint ante Bonifacium VIII. illius conditorem.

Quid dicendum? Ego univerſam hanc materiam expediam per duas concluſiones cum quibuſdam illationibus.

36 Prima concluſio eſt Hoſtienſ. *hic n. 5. verſ. Non puto.* Anton. de Butr. *n.* 8. *verſ. Ordo ſacer*, gloſſ. *penultim.* & Archid. in *d. c. Circumcelliones*, *n.* 5. *verſ. Dic ergo*, 23. *qu.* 5. & aliorum fere omnium, videlicet; Sacer Ordo non ſolvit omnino jus patriæ poteſtatis, ſive ſpectemus jus Civile, ſive jus Canonicum. De jure Civili hoc patet in d. Authen. *Presbyteros*, *C. De Epiſc. & Cleric.* ubi diſertis verbis expreſſum eſt Presbyteros, Diaconos, Subdiaconos, Cantores, & Lectores ſub parentum poteſtate eſſe. Et ita ibi tenent Legiſtæ, & authen. *Sed Epiſcopalis dignitas*, *C. Eodem*, ut hic per Collectat. *in princ.* Ad idem textus in Authen. *Conſtitutio quæ de dignitatibus*, *§. Illud quoque*, ubi Angelus ait de jure Civili filium Sacerdotem non eſſe liberum a
37 patria poteſtate, & de hoc eſſe textum ibi. De jure Canonico probatur hoc efficaciter in *c. Per venerabilem*, *circa princip. Qui fil. ſint legitim.* inducendo illud dupliciter. Primo per locum a ſpeciali; nam ſpeciale eſt in Epiſcopatu, ut liberet a patria poteſtate, idque propter culmen dignitatis Epiſcopalis, & ibi, & in auth. *Sed dignitas Epiſcopalis*, *C. De Epiſc. & Cler.* Ergo in contrarium eſt jus commune, *l. Jus ſingulare*, & *leg. Quod vero contra. ff. De legib.* & ita hunc textum inducit Abbas in *cap. Cum voluntate*, *n.* 8. *verſ. Nam di-*
38 *ctum gloſſa*, *infra de ſentent. excomm.* Deinde, & fortius ponderando illa verba, eo ipſo quod aliquis ad apicem Epiſcopalis dignitatis extollitur, eximitur a patria poteſtate; Ergo filiusfamilias antequam ad Epiſcopatum promoveretur, erat in poteſtate patris, & tamen erat Sacerdos, quia aliter non potuiſſet ordinari Epiſcopus, *cap. Ex literis*, *de exceſſ. Prælat.* & tenent communiter Theologi, & pleriquе ex Canoniſtis, ut ſcripſi in *c. unico*, *in* 1. *notab. n.* 6. *de Cler. per ſalt. promot.* Quam inductionem probant hic Abb. Antiqu. *n.* 2. poſt Petr. Magiſtrum ſuum, Jo. Andr. *n.* 10. Bellam. *n.* 15. *verſ. Probatur hoc.* Butr. *n.* 8. *verſ. Ordo ſacer non ſolvit*, & Anchar. *n.* 2. *verſ. Nam, & Presbyter eſt ſub patria poteſtate.*

39 Quæ concluſio ratione etiam confirmari poteſt; nam, ut inquit Hoſtienſis *num.* 5. jus patriæ poteſtatis a jure naturali rationabili ſumpſit originem. Quod tamen jus gentium lex vocat ad differentiam juris communis naturalis, ut *l.* 1. *in fine*, *lib.* 2. & 3. *ff. De juſt. & jure.*
40 Unde quamvis quoad effectus civiles tolli poſſit, ut inferius patebit in ſecunda concluſione; tamen quod vinculum naturale debet immutabile permanere, ut §. *Sed naturalia*, *inſtitut. de jure natur.* & § *fin. de legit. agnator. tutel. l.* 2. *§. Sed quia divina*, *C. De veter. jur. enucl.* & *diſt.* 5. *in princ.* §. *Naturale jus*, & notat idem Hoſt. in *d. cap. Per venerabilem*, *n.* 7. *verſ. Eximitur a patria*, *cujus vinculum eſt naturale. Qui fil. ſint legit.*
41 Hinc infertur, ut in bonis patrimonialibus, & profectitiis adhuc remaneant effectus patriæ poteſtatis: nimirum quia hac in parte non reperiuntur a jure ſublati ſecundum opinionem Innocentii hic, quæ communiter a Doctoribus, recipitur, ut dictum eſt *ſupr. n.* 33.

Infertur ſecundo, ut filius per ſacrum Ordinem non 42
ſolvatur a patria poteſtate quoad naturalem reverentiam, quam tenetur patri exhibere. Sicut e converſo 43
pater exhibebit reverentiam filio in oblationibus, confeſſionibus, & aliis id genus, & ſic erit inter eos reciproca reverentia, quia aliud domi, & aliud in Eccleſia, ſecundum Hoſt. *ubi ſupra*, *verſ. Et etiam quoad reverentiam.*

Secunda concluſio eſt, quamvis per ſacrum Ordi- 44
nem funditus non tollatur patria poteſtas, ut in præcedenti concluſione; tolluntur tamen illius effectus Ordini ſacro improportionabiles, & incongrui. Hæc concluſio eſt Antonii de Butr. *hic n.* 8. *verſ. Ordo ſacer*, & probatur in dicta authen. *Presbyteros*, *C. de Epiſc. & Cler.* ubi Presbyteri, & alii Clerici in caſibus ibi expreſſis quoad effectus civiles non tenentur ſequi patris authoritatem, ſed liberam habent bonorum diſpoſitionem. Et tamen dicuntur eſſe in patria poteſtate, ut 45
patet ibi, licet ſub parentum poteſtate ſint. Idem efficaciter probat text. in *cap. fin. in fine*, *de Judic. lib.* 6. ubi in cauſis Eccleſiaſticis Clericus in poteſtate patris exiſtens ſine aſſenſu patris agere poteſt, & ſic tollitur effectus civilis, ſed patria poteſtas non tollitur.

Hinc infertur primo, ut in beneficialibus, & aliis 46
cauſis ſpiritualibus, & ab eis dependentibus filiusfamilias Clericus agere poſſit ſine patris authoritate, ita ut ſi major ſit quatuordecim annis, per ſe, & per procuratorem poſſit cauſam agere, & defendere. Si vero ſit minor quatuordecim, agere poſſit tantummodo per procuratorem ſibi datum ad lites authoritate judicis Eccleſiaſtici, ut de his omnibus eſt caſus literalis in *d. cap. fin. de Judic. lib.* 6. ad quem generaliter remittunt Doctores hic, & in ſpecie Joan. Andr. Collectar. Bellam. Butr. & alii ſupracitati *num.* 35. *verſ. Ceterum*; effectus enim patriæ poteſtatis in hujuſmodi cauſis non congruit cum ſacro Ordine.

Infertur ſecundo, ut quoad violentam manum in- 47
jectionem ſacer Ordo tollat effectum patriæ poteſtatis, ita ut pater percutiens filium in ſacro Ordine conſtitutum, in excommunicationem incidat, perinde ac ſi Clericum extraneum percuteret, ut efficaciter probat textus a contrario ſenſu in *cap. Cum voluntate*, *§. fin. De ſentent. excommun.* Cum enim percutientes corre 48
ctionis cauſa propinquos inferiorum graduum, id eſt, minorum Ordinum in ſententiam excommunicationis non incidant, ut ibi deciditur, utique a contrario in hujuſmodi ſententiam incidunt, qui percutiunt propinquos ſuperiorum graduum, id eſt, in ſacris conſtitutos: & ita videtur ſentire ibi gloſſ. fin. & tenent expreſſe Hoſt. *n.* 13. Butr. *n.* 25. & Abb. *n.* 8. *verſ. Item quoad percuſſionem.* Idem firmant hic Hoſtienſ. *n* 8. *verſ. Item quoad nimiam violentiam.* Joan. Andr. *num.* 13. *verſ. Item quoad violentiam*, & reliqui omnes, gloſſ. *in cap.* 1. *in ver. Et a Magiſtris*, 23. *q.* 5. dicens: Datur iſta poteſtas patri in filium Clericum quouſque ſacrum Ordinem receperit, licet Ordo non liberet a patria poteſtate. Archid. *ibid. n.* 5. Lap. *in cap. fin. de judic. lib.* 6. Effectus enim patriæ poteſtatis quoad manuum injectionem utique non eſt proportionabilis cum dignitate ſacri Ordinis, ut per Abb. *ubi ſupra.* Et quamvis 49
nonnulli ex antiquis contrarium ſenſerint, videlicet Barthol. Brixien. & Tancred. *ſupra eſtat. n.* 20. aſſerentes patrem non incurrere excommunicationem, ſi correctionis cauſa percutiat filium in ſacris conſtitutum, quia manus illa non dicitur injurioſa; tamen ut Butr. & Abb. inquiunt, hujuſmodi manus ſaltem eſt temeraria ratione ſacri Ordinis. Ideoque videmus Prælatum in excommunicationem incidere, ſi correctionis cauſa faciat percuti Clericum per laicum, quia reperitur ibi temeritas, licet non violentia, ut in *c. Univerſitatis*, ibi, Temerarias manus præſumit injicere, *ſupra eod.*

Infertur tertio, ut propter nimiam egeſtatem non
liceat patri diſtrahere filium in ſacris conſtitutum, 50
juxta text. *in l.* 2. *C. De patrib. qui fil. diſtraxer.* quia hic effectus diſtractionis Ordini ſacro non congruit. Ita Hoſt. *hic n.* 8. *verſ. Quare*, & bene ſequitur, quem Jo. Andr. Butr. & alii ſequuntur. Idem tenet gloſſ. *in cap. fin. in ver. Regulariter*, *de judic. lib.* 6.

Fatetur etiam Hoſtienſ. *num.* 7. *in fine*, filium in ſa- 51
cris

eris conſtitutum eſſe privilegiatum quoad peculum adventitium, ex notatis in *c. Quia nos, de teſtament.* Et cum eo tranſeunt ſimpliciter Joan. Andr. *num.* 13. *verſ. Fatetur tamen.* Bellam. *eodem num. ver. Nec etiam per promotionem ad ſacros.* Butr. *n.* 8. ubi ait quoad peculium adventitium eſſe ſublatum effectum patriæ poteſtatis, Anchar. *num.* 2. *verſ. Fatetur tamen.* Hoſtienſis, & alii communiter. Idem firmat Specul. in *tit. de actore, verſ. Sed cum Clericorum*, & Lap. Abbas in *d. c. fin. de judic. lib.* 6. ubi tenet filium per ſacrum Ordinem non liberari a patria poteſtate in bonis patrimonialibus, & profectitiis; ſecus in adventitiis, & in quæſi-
52 tis poſt Clericatum: quamvis alias de adventitiis filiusfamilias teſtari non poſſit, etiam permittente patre, ut *l. Qui in poteſtate, ff. De teſtam.* & notat hic
53 Petr. de Anchar. *n.* 2. *verſ. In adventitiis enim.* Et ita ex facto reſpondit Barthol. in *conſ.* 61. *incipien. Filiusfamilias, n.* 3. *verſ. Circa quod ſciendum eſt, lib.* 1. Nam, ut ipſe ait, quidquid acquiritur a filio Presbytero, quæritur ſibi pleno jure; & hoc ſi quæratur cauſa adventitia, non contemplatione Eccleſiæ, vel ſacerdotalis officii: allegat text. in d. Authen. *Presbyteros, C. De Epiſc. & Cler.* ſubdens hoc tenere ſibi Cynum, & Innocent. & Hoſtienſ. in *d. cap. Quia nos, de teſtam.* & concludit quoad hujuſmodi acquiſitionem filiumfamilias haberi ſui juris.

54 Non obſtant argumenta ſuperius adducta pro contraria opinione. Ad primum enim reſpondetur non eſſe inconveniens, ut qui alios regit, nihilominus regatur ab alio. Quinimo, ut inquit Hoſtienſ. *hic n.* 3. & poſt eum Joan. Andr. *n.* 9. & Bellam. *n.* 15. *verſ. Supple gloſſas*, eo ipſo quod habet aliquis alium ſub ſe, neceſſe eſt, ut recognoſcat alium ſuper ſe, excepto Papa, *c. Licet, §. fin. de elect.* alioquin eſſet acephalus, *c. A Subdiacono*, & *c. Nulla*, 93. *diſt. c. Abbatibus*, 18. *qu.* 2. Et propterea in *l.* 2. *ff. De muner. & honor.* quantum ad honores dicitur habere filium in poteſtate etiam is, qui eſt in poteſtate alterius. Ad idem text. in *l. Per adoptionem*, & *l. Si conſul, ff. De adopt.* ubi ſi Senator a plebejo adoptetur, nec ipſe, nec ejus filius deſinit eſſe Senator, quia dignitas per adoptionem non minuitur.

Ad ſecundum patet ſolutio ex dictis in ſecunda concluſione, *n.* 44. *& ſeqq.*

Ad tertium ſimiliter patet reſponſio ex dictis, *numer.* 47.

55 Ad quartum reſpondet Hoſtienſ. *hic n.* 5. *circa finem*, non eſſe bonum ſimile de Dominicali ad patriam poteſtatem; nam etſi Dominicalis ſit fortior quoad quædam, non tamen ſimpliciter, & abſolute, ut notatur in *cap. unico, §. Quod & de prædictis ſupra, de infan. expoſ.* Etenim Dominicalis adeo deletur per ſacrum Ordinem, ut nec ſervus remaneat, ut in *d. cap. Per venerabilem, §. Præterea. Qui fil. ſint legit. cum concord.* ſed patria quantumcunque ſolvatur, ſemper filius remanet, ut *§. Adoptivi vero emancipati*, & *§. ſeqq. inſtit. de hered. quæ ab inteſt. deferun.* Rurſus Dominicalis odioſa, quia violenta, *§. Jus autem gentium, inſtit. de jure natur.* ſed patria favorabilis, quia naturalis, ut *inſtit. de jure natur. reſponſ.* 1. & *de libertin. §.* 1. Non ergo ſequitur: Odioſa ſolvitur per ſacri Ordinis ſuſceptionem; igitur & favorabilis. Ad hoc *l. Cum quidam, ff. De liber. & poſthum.* & *c. Odia, de regul. jur. lib.* 6. & ſequuntur hic totidem verbis Joan. Andr. *num.* 11. Bellam. *n.* 15. *verſ. Dicebat Hoſtienſis*, & plerique alii: & ex his patet etiam reſponſio ad confirmationem.

Ad quintum reſpondetur, dignitatem ſacerdotalem 56
eſſe eminentiorem qualibet dignitate ſeculari quantum ad ſpiritualia, *cap. Suſcipitis*, 10. *diſt. cap Cum ad verum*, 66. *diſt.* & *d. cap. Solitæ, §. Quod autem ſequitur, de major. & obedienc.* & hoc reſpectu ſicut dignitas Patritiatus, vel Conſolatus ſolvit jus patriæ poteſtatis in profanis; ita ſacerdotalis dignitas in Eccleſiaſticis, & ſpiritualibus, ut in *cap. fin. de judic. lib.* 6. & latius dictum eſt, *ſupra n.* 46.

Ad ultimum reſpondetur, quoad hoc non procede- 57
re paritatem inter profeſſionem regularem, & ſacrum Ordinem. Nam filiusfamilias per ingreſſum religionis ita tranſit in poteſtatem Prælati regularis, ut velle, vel nolle non habeat, & ejus arbitrium non ex ſua, ſed ex illius, quem vice Dei ſupra caput ſuum poſuit, & cujus imperio ſe ſubjecit, voluntate dependeat, ut dicit textus in *cap. Si religioſas, de elect. lib.* 6. & *concord. c. Non dicatis*, 12. *qu.* 1. *c. Quorundam, ſupra de elect. c. ult. De ſepultur.* & *c. Religioſus, de teſtam. lib.* 6. Quod non contingit per aſſumptionem ſacri Ordinis. Ad hoc autem ut per mutationem ſtatus filiifamilias pater perdat jus patriæ poteſtatis, requiritur ut filius eundem ſtatum prorſus amittat. Quod verificatur, ſi filius efficiatur ſervus pœnæ, vel monaſterium ingrediatur, aut ſervituti mancipetur, ut declarat gloſſ. *d. l. Si ex cauſa, §. Pomponius, in ver. Cum ſtatum mutat, ff. De minor.* Præterea per ingreſſum religionis quicquid habet Monachus, transfert in monaſterium, & monaſterio acquiritur, authen. *Ingreſſi, Cod. De ſacroſanct. Eccleſ. dict. cap. Non dicatis*, & *cap. Nolo*, 12. *quæſt.* 1. Doctores in *cap. In præſentia, de probat.* ergo pater ex vi patriæ poteſtatis nullum jus poteſt in eiſdem bonis ſibi vendicare quoad proprietatem, vel adminiſtrationem, *cap.* 2. & *cap. Cum ad monaſterium, de ſtat. Monachor.*

Hæc autem non obtinent in filio ad ſacros Ordines aſſumpto, quia nihilominus habere poteſt bona profectitia, quæ patri ex toto acquiruntur, ut *l. Cum oportet, C. De bon. quæ liber.* ſecundum Innoc. & alios ſupracitatos *n.* 33.

DE ÆTATE, ET QUALITATE:

Idem Alexander III.

CAPUT IV.

EAm te decet: & infra. Arctius inhibemus, ne perſonas, quæ in Eccleſiis tui Epiſcopatus ad curam animarum fuerint ordinandæ, in ipſis inſtituas, nec aliqua occaſione, vel etiam literarum noſtrarum obtentu inſtitui patiaris, quæ ſcientia, moribus, & ætate, Concilii non congruat inſtitutis. Sed etiam habentes plures Eccleſias, quæ ex una non pendeant, tibi liceat appellatione poſtpoſita cogere ad unam ipſarum, quam maluerint, dimittendam: niſi ita fuerint tenues in ſubſtantia, quod proprios Sacerdotes non poſſint convenienter alere.

SUMMARIUM.

1 *INdignus ſcientia, moribus, vel ætate ad Eccleſiam curatam inſtitui non debet, & n.* 8.

2 *Inſtitutio beneficiorum de jure communi ad Epiſcopum ſpectat.*

3 *Inſtitutio authorizabilis non competit inferioribus Prælatis etiam ex conſuetudine, vel præſcriptione.*

4 *Niſi habeant juriſdictionem quaſi Epiſcopalem in Clerum, & populum privative ad Epiſcopum.*

5 *Inſtitutio corporalis de jure communi ad Archidiaconum pertinet.*

6 Epi-

Digitized by Google

6 *Epiſcopus de jure communi fundat intentionem ſuper collatione omnium beneficiorum ſua diœceſis.*

7 *Inſtitutio collativa poteſt competere inferiori ex conſuetudine.*

8 *Epiſcopus etiam diſpenſative non poteſt præficere Parochiale Eccleſia non idoneum ætate, moribus, vel doctrina.*

9 *Scientia in promovendo ad beneficium curatum an ſit moribus præferenda.*

10 *Doctrina ſufficiens requiritur de ſubſtantia in Paſtore; ſanctitas vero tanquam conditio ſine qua non.*

11 *Prælatus eligendus eſt melior non ſimpliciter, ſed quoad regimen Eccleſiæ, & n. 22.*

12 *Idoneus magis ad officium regiminis aliquis eſſe poteſt, qui tamen non excellit gratia ſanctitatis.*

13 *Prælatus poteſt verbum Dei prædicare, & Sacramenta adminiſtrare, etiam ſine charitate; non autem ſi ſit prorſus illiteratus.*

14 *Qualitates ſcientiæ, & morum in Paſtore vario ordine recenſentur a Sacris Canonibus, & Conciliis.*

15 *Examinatores niſi retulerint concurrentes idoneos quoad omnes qualitates, concurſus eſt nullus.*

16 *Sufficit tamen, ſi renuncient ſimpliciter aliquem idoneum, vel non idoneum, approbatum, vel reprobatum.*

17 *Examinatores in concurſu Parochialium Eccleſiarum an debeant vota ſua palam dare.*

18 *In concurſu Parochialis præferri debet is, cujus mores probati ſunt, doctiori, cujus vita ignoratur, & multo magis ſi prava ſit.*

19 *Criminoſi non prohibentur admitti ad concurſum, cum ſit in facultate Ordinarii eos non approbare.*

20 *Epiſcopus in concurſu Parochialis an teneatur omnino præeligere digniorem, ita ut alias liceat poſtpoſito appellare, & n. ſeqq. uſq. ad n. 40.*

Quid de jure communi, n. 21.

Quid ex Conc. Trid. n. 24.

Et quid poſt Bullam S. Pii V. n. 27.

21 *Dignus eligens poſthabito digniori peccat contra juſtitiam diſtributivam.*

23 *Electio de digno poſthabito digniori poſt factum ſuſtinetur de jure communi.*

24 *Præſumitur Ordinarii judicio.*

25 *Et ad irrationabilitatem Ordinarii excludendam ſufficit, ut poſſint in electo concurrere majores qualitates.*

26 *Appellatio devolutiva in vim Conc. Trid. datur a reprobatione Examinatorum, ſed non ab irrationabili judicio Epiſcopi.*

27 *Appellare poteſt magis idoneus poſtpoſitus a mala Epiſcopi electione. & provocare præelectum ad novum examen, ex Conſtitutione S. Pii V.*

28 *Se. interim executio non ſuſpenditur.*

29 Concurſus, *quæ ex appellationis ex Bulla ſancti Pii V. an poſſit vocare præelectum ad novum examen, antequam rejectus doceat per alia documenta de irrationabili judicio Epiſcopi, & num. ſeqq. uſq. in fin.*

30 *Appellatio a mala Epiſcopi electione ex ſententia Rotæ ita demum conceditur, ſi Epiſcopus doloſe, & irrationabiliter judicaverit.*

Et irrationabilitas, & dolus liquido probari debent, ibidem.

Contrarium ex ſententia Congregat. Concilii, num. 31. uſque ad n. 40.

31 *Bulla S. Pii V. ſuper collatione Parochialium Eccleſiarum expenditur, & n. ſeqq. uſq. ad n. 36.*

32 *Examen interjectum, & præelectum in concurſu coram Judice appellationis fieri debet non ſolum quoad ſcientiam, ſed etiam quoad alias qualitates, & num. 42.*

33 *Promovendus de jure communi examinandus eſt quoad doctrinam, deinde quoad alias qualitates, & num. 49.*

34 *Bulla S. Pii V. recipit interpretationem paſſivam a jure communi.*

35 *Appellans debet cauſam talem exponere, quæ ſi foret, probata, deberet legitime judicari.*

Fagnan. in I. Lib. Decretal.

36 *Appellans a reprobatione Examinatorum, & a mala Epiſcopi electione, poteſt provocare præelectum ad novum examen.*

37 *Concurſus plures in Urbe habiti ex Decreto S. Congr. Conc. inter appellantem, & præelectum.*

38 *Electo decretante novum examen ſubire infra præfixum terminum, jubetur appellans coram Urbis Vicario examinari.*

39 *Concurſus novus ex ſtylo Congregationis Concilii in Urbe inſtituitur, ubi appellans de irrationabili judicio Epiſcopi dederit fumum.*

40 *Epiſcopi judicium in præelectione unius ex concurrentibus ad Parochialem Eccleſiam ex quibus deprehendatur fuiſſe irrationabile, & num 42. uſque in finem.*

41 *Cauſa appellationis a mala Epiſcopi electione prius Rotæ commiſſa in tertia inſtantia remittitur a Sanctiſſimo ad Congr. Concilii.*

42 *Concurrentium qualitates ſunt invicem conferendæ, ut liqueat, uter eorum ſit magis idoneus.*

43 *Canoniſta in locis de hæreſi non ſuſpectis præferendus eſt Theologo.*

44 *Nobilis ceteris paribus ignobili eſt præferendus.*

45 *Furoris qualitas ex quibus probetur.*

46 *Furor probatur per teſtes ſingulares.*

47 *Furioſus etiamſi reſipuerit, promoveri non poteſt abſque diſpenſatione Apoſtolica.*

48 *Affectus inordinatus Epiſcopi in præelectione minus idonei ex quibus eliciatur.*

49 *Scientiæ defectus evidentius, facilius, & promptius probari poteſt per examen, quam defectus perſonæ.*

E*Am te.* Ad Eccleſiam curatam inſtitui non debet 1
indignus ſcientia, moribus, vel ætate. Et qui habet duas Eccleſias, alteram dimittere cogitur, niſi ſint tenues, vel una dependeat ab alia. Hoc dicit. Commuunis diviſio. Secunda ibi, *Sed in plures.*

Nota primo ibi: *Tui Epiſcopatus:* nec non ibi, *Inſti-* 2
tuas; de jure communi inſtitutionem beneficiorum ad Epiſcopum pertinere, *c. 3. infra de inſtitut.* Hoſtien. hic, & Card. ambo *in princ* & idem Card. in Clemen.
unica, num. 11. de ſupplem. neglig. Prælat. Loquitur ta- 3
men hæc Decretalis de beneficiis curam animarum habentibus, & ſic de inſtitutione authorizabili, quæ non
competit inferioribus Prælatis etiam ex conſuetudine, 4
vel præſcriptione, ut eſt caſus *in cap. Cum ſatis, infra de offic. Archidiac.* niſi juriſdictionem habeant quaſi Epiſcopalem in Clerum, & populum privative ad Epiſcopum, ſecundum ea, quæ notantur in *Clem. 1. §. Volumus,* in gloſ. *in ver. Diœceſanis,* & ibi per Cardin. *in 4. quæſt. num. 2.* Imola *num. 38.* Vitalin. *num. 4* & Abb. *num 15. de foro competen.* & ex ſententia Sac. Congregationis Concilii ſcripſi *in cap. Cum contingat, num. 31.*
37. & ſeqq infra de foro compet. At ſecus eſt in conſti- 5
tutione corporali, ſeu inſtallatione, quæ de jure communi ad Archidiaconum ſpectat, ut in c. *Ad hæc, §. In quadam,* & in *cap. Ut noſtrum, in fin. infra de Offic. Archid.* Hoſtien in *rubr. de inſtit. num. 3. verſ. Sequi*
debet alia inveſtitura. Inſtitutio autem collativa, per 6
quam ſcilicet confertur titulus beneficii non curati, pertinet quidem ad Epiſcopum de jure communi, ut in d. *c. 3. de inſtit. c. Si quis Epiſcopus, 1. qu. 3. c. Cum ex injuncto, in fin. de hæret. c. Gratia, de reſcript. lib. 6. & c. Si tibi, de præb. eodem lib.* Et in hoc Epiſcopus fundat intentionem, *cap. Omnes Baſilicæ, 16. qu. 1.* Rota apud
Card. Seraph. *deciſ. 779 num. 1.* Sed tamen poteſt com- 7
petere inferiori ex conſuetudine, *c. Cum veniſſent, de inſtitut. c. 2. de exceſſ. Prælat. & c. Referente, de præbend.* Abb. *in d. cap. Cum ſatis, in 1. oppoſ. de Offic. Archid.* Seraph. *deciſ. 306. num. 9.*

An autem inſtitutio hæc collativa de jure communi ſpectet ad Epiſcopum ſolum, an vero ad Epiſcopum, & Capitulum ſimul, aut ad Epiſcopum cum conſenſu, vel conſilio Capituli; ſunt opiniones, quas recitant Henric. Boich. *in cap. Novit, infra de his quæ fiunt a Præl.* Ægid. Bellam. *in conſ. 10. incip. Factum eſt tale, col. penult. num. 58. verſ. Quæritur ergo,* Caſſador. *deciſ. 22. de præb.* Ego plane examinavi *in cap. Cum Eccleſia Vulterana, ſup. de elect.* poſt gloſſ. ibi *in verſ. Poſtulavit,* Compoſt. Hoſt. & DD.

8 Secundo nota, Epiſcopum nulla occaſione debere curæ animarum præficere non idoneum ſcientia, moribus, & ætate. Prætermiſit qualitatem Ordinis, de qua *in cap. ſequenti*, & in *cap. Si pro pluribus*, *de preb. lib. 6.* Item omiſit qualitatem prudentiæ, cujus meminit *cap. Non oportet*, 36. *diſt.* & Conc. Trid. *in c.* 18. §. *Peracto*, *ſeſſ.* 24. ibi: Quotcumque ab his idonei judicati fuerint ætate, moribus, doctrina, prudentia, & aliis ad vacantem Eccleſiam gubernandam opportunis. Et pondera illa verba: *Nulla occaſione*, quæ a Petr. de Ancbar. *hic in 1. not.* exponuntur, ſcilicet, frivola, puta carnali, vel venali; quia omnia jura ſunt intelligenda, ex cauſa *c. fin. de transl. Epiſc.* Sed hoc judicio meo non bene dicitur, quia Epiſcopus etiam ex cauſa non poteſt diſpenſare cum patiente defectum ætatis, vel alias inhabili ad beneficium curatum, cum qualitates hujuſmodi requirantur ex decreto Concil. Lateran. ſub Alexand. III. *ut in c. Cum in cunctis*, §. *Inferiora*, *ſup. de elect.* contra quod etiam ex cauſa non diſpenſat Epiſcopus; gl. eſt ſingularis, quæ loquitur de diſpenſatione ſuper ætate *in c. Cum dilectus in ver. In ætate*, *de elect.* quæ a DD. communiter illic recipitur: & movetur per hanc Decretalem per *d. §. Inferiora*, & per *cap. Nihil*, *eodem tit.* ubi graviter puniuntur, qui hoc faciunt. Et hoc tene per ea, quæ ſcripſi latiſſime *in cap. fin. infra de fil. Presbyt. & in c. Dilectus*, *de temp. ordinat.*

9 Ultimo nota, arguendo ab ordine literæ juxta textum in *l. Quoties*, *ff. de uſufruct.* in promovendo ad beneficium curatum qualitatem ſcientiæ moribus eſſe præferendam, prout eam in ordine ſcripturæ etiam Symmachus prætulit *in c. Viliſſimus*, 1. *qu.* 1. dicens: Viliſſimus computandus eſt, niſi ſcientia, & ſanctitate præcellat,
10 qui eſt dignitate præſtantior: & Hieronym. *in c. Licet ergo*, 8. *qu.* 1. ibi: Qui doctior, qui ſanctior, qui in omni virtute eminentior, ille in Sacerdotium eligitur: & Auguſt. *epiſt.* 29. *ad Hieronym. prope fin.* Quis ferat, ſi quis divitem eligat ſedem honoris Eccleſiæ contempto paupere inſtructiore, & ſanctiore? Et Concilium Tridentinum *cap.* 12. §. *Nemo igitur ſeſſ.* 24. ibi: Doctrina ad ſuum munus exequendum neceſſaria, ac morum integritate commendetur, Id quod eam habet rationem, quia ſufficiens doctrina requiritur de ſubſtantia in Paſtore, *c. Niſi cum pridem*, §. *Pro defectu*, *de renunc. Nam ſi cæcus cæco ducatum præſtet*, *&c. Matth.* 15. *cap. Quæ ipſis*, *& per totam*, 38. *diſtinct. & cap. Cum ſit*, *infra eodem*. Sanctitas vero exigitur, ut conditio ſine qua non, ex mente D. Thom. *in* 2. 2. *qu.* 185. *art.* 3. Nam ut docet in corpore: *Ille qui debet aliquem*
11 *eligere in Paſtorem*, *vel de eo providere*, *non tenetur aſſumere meliorem ſimpliciter*, *quod eſt ſecundum charitatem*; *ſed meliorem quoad regimen Eccleſiæ*, *qui ſcilicet poſſit Eccleſiam*, *& inſtruere*, *& defendere*, *& pacifice gubernare*. Et in reſponſione ad primum, dicit, *In Paſtore præcipue debere attendi eminentiam divinæ dilectionis*, *ubi tamen alias invenitur idoneus ad Eccleſiæ regimen*. *Et propterea Dominus de ampliori electione Petrum examinavit*, *quia ſciebat ex ſuo munere eſſe idoneitatem quantum ad alia gubernandi Eccleſiam*. Et
12 in reſponſione ad tertium, ait: *Nihil prohibere aliquem eſſe magis idoneum ad officium regiminis*, *qui tamen non excellit in gratia ſanctitatis*. Hæc ibi. Et *quodlib.* 6. *art.* 9. docet, quandoque contingere, ut aliquis ſit melior ſimpliciter, id eſt ſanctior, & plus habens de charitate, qui tamen non eſt melior quantum ad hoc ut prælationem ſuſcipiat, qui alius forte poteſt religionem magis juvare vel per conſilium ſapientiæ, vel per auxilium potentiæ. Non ergo ſemper eſt præeligendus melior ſimpliciter,
13 ſed quoad aliquid. Ita S. Thomas. Præterea cum præcepto divino Curati teneantur paſcere oves ſibi commiſſas verbi Dei prædicatione, Sacramentorum adminiſtratione, & bonorum operum exemplo, ut in decreto Concilii Tridentini *cap.* 1. *in princip. ſeſſ.* 23. non repugnat, quin hæc præſtari poſſint ab eo, qui alias ſit habilis ſcientia, & ætate, licet charitatem non habeat. Ad hoc *c. Veſtra*, *& c. fin. infra*, *de cohabitat. Cleric. & mulier. c. Denique*. 6. *q.* 3. *& cap. Niſi cum pridem*, §. *Propter conſcientiam*, *cum ibi notat. ſupra*, *de renunc.* Unde Hieron. *Sicut lixivium per cinerem humidum fluens lavat*, *& non lavatur*; *ita bona doctrina per malum doctorem animas credentium lavat a ſordibus peccatorum*. Refertur *in §. ult.* 83. *diſt.* At non eſt poſſibile, ut verbum Dei prædicet, & ſacramenta miniſtret prorſus illiteratus, ut in authen *de Sanctiſſ. Epiſc. c. Damus*, *col* 9. *& in c. fin. cum gloſſ. in verſ. Defectum*, *infr. eod.*

14 Ceterum adverte, quia de his qualitatibus vario ordine loquuntur Canones, & Concilia: Nam Lateranenſe in *d. c. Cum in cunctis*, §. *Inferiora*, *de elect.* primo loco ponit ætatem, deinde ſcientiam, & tertio mores. Trident. *in d. c.* 18. *ſeſſ.* 24. primo ætatem, ſecundo mores, tertio ſcientiam: *& in cap.* 1. *Ejuſdem ſeſſionis*, primo vitam, ſecundo ætatem, tertio doctrinam. Textus autem noſter, & Concilium Viennenſe in Clement. 1. *de ætat. & qualit.* primo ſcientiam, ſecundo mores, tertio ætatem. Unde ſtante hac diverſitate, non licet in his arguere ab ordine literæ. Quidquid tamen ſit, illud certum eſt, has omnes qualitates debere in Paſtore copulative concurrere, ut in locis ſupracitatis cum multis ſimilibus.

15 Ideoque orta dubitatione, an ſicut Epiſcopo, & Examinatoribus ſimul junctis Concil Trident. *cap.* 18. *ſeſſ.* 24. committit examen ſcientiæ, ſic etiam committat eiſdem ſimul examen morum, & prudentiæ; Ita ut ſi examen ætatis, morum, & prudentiæ factum fuerit a ſolo Epiſcopo, concurſus ſit nullus. Die 2. Auguſti 1607. Sac. Congr. cenſuit, ſi examinatores non retulerint idoneos quoad omnes qualitates, prout Concilium requirit, nullum eſſe concurſum.

16 Cave tamen, quia non requiritur ad validitatem concurſus, ut de ſingulis qualitatibus examinatores ſpecialiter, & nominatim referant; ſed ſatis eſt, ut ſimpliciter renuncient aliquem idoneum, vel non idoneum, approbatum, vel reprobatum. Et ita cum Cardinalis Paleottus alias petiiſſet declarari, an Examinatores ad Parochiales per concurſum deberent vota ſua palam dare, aut
17 per ſuffragia ſecreta, & quid magis expediret. S. Congregatio reſpondit, Concilium nihil de hoc expreſſiſſe; videri tamen magis expedire, ut ſinguli palam inter ſe ſententias ſuas dicant, deinde jubeant Notarium, ut ſimpliciter in actis ſuis ſcribat, Titium approbatum idoneum, Sejum reprobatum, prout Romæ fieri dicitur.

18 Rurſus certum eſt, Clericum mediocris literaturæ, & bonis moribus imbutum, in collatione beneficii Curati præferri debere Clerico eminentis ſcientiæ, ſed malæ vitæ. Quinimo propoſito dubio, cum Examinatores non habeant ullam de vita, & moribus examinati notitiam, licet eum doctum eſſe compererint, & concurrat alius, qui non ita eſt doctrina idoneus, ſed bene notus, & probatus quoad vitam, & mores, uter eorum ſit præferendus. Sacra Congregatio cenſuit præferendum eum, cujus mores noti, probatique ſint, ei, cujus vita ignoratur prorſus, licet doctior ſit. Quod multo magis procedere cenſuit, ſi vita & mores doctioris pravi eſſent. Conferunt notata per Abbatem *in cap. Inter cetera*, *num.* 2. *ver. Nota ibi potentes*, *ſupra de Offic. ordinar.* ubi dicit, in prædicatione magis attendendam eſſe vitam, quam ſcientiam, quia longe plus proficit Prædicator exemplo boni operis, quam verbo doctrinæ. Qua de re plurima notatu digna ibi cumulat Felin. *num* 2. Et cujus vita deſpicitur, reſtat, ut prædicatio ejus contemnatur, *cap.* 3. §. *Porro*, *in fin.* 3. *qu.* 7. Et adde Bald. *in c. Cum in cunctis*, *num.* 13. *ſupra de elect.* ubi ex illo textu notat vitam præmitti ſcientiæ, quia vita facit hominem beatum, ſcientia inflatum. Nam ut ait Pſalmiſta: *Quia non cognovi literaturas*, *introibo in potentias Domini*. Ceterum cum vacante Paro- 19
chiali in diœceſi Patavina dubitaretur, an Epiſcopus prohiberetur admittere ad concurſum criminoſos, ſcandaloſos, & eos, qui alia beneficia curata poſſidentes nunquam reſederunt: cenſuit non prohiberi admittere ad concurſum criminoſos, cum in facultate Ordinarii ſit eos non approbare.

20 QUÆRO, an ex pluribus ad Parochialem Eccleſiam concurrentibus Epiſcopus teneatur omnino præeligere digniorem, ita ut alias liceat poſtpoſito appellare ab irrationabili Epiſcopi judicio.

Pro clariori ſolutione inquirendum eſt primo, quid dicendum ſit in terminis juris communis. Secundo, quid dicendum in terminis Concilii Tridentini. Tertio, quid poſt Conſtitutionem S. Pii V. ſuper collatione Parochialium Eccleſiarum.

21 De jure communi ante electionem ubiq; clamant Canones præſtantiorem, ac digniorem eſſe aſſumendum ad regimen animarum, *d. c. Licet ergo*, 8. *qu.* 1. *& d. c. Viliſſimus*, 1. *q.* 1.

Y. *queſt.* 1. & ideo peccat contra juſtitiam diſtributivam,
qui omiſſo digniori eligit dignum, ut notant omnes *in
c. Conſtitutis, il ſecondo*, ubi in ſpecie Dec. *num.* 5. *de
appell.* Butr. *in cap. Inter cetera, num.* 15. *ſupra, de offic.
ordinar.* ubi dicit hos mortaliter peccare, & orandum pro
eis, quia multi incidunt in hunc laqueum. Et docet S.
Thomas *in* 2. 2. *qu.* 63. *art.* 2. *ad tertium*, quem ſequitur
22 Covarr. *in reg. Peccatum, p.* 2. §. 7. *num.* 3. *verſ. Sed hoc
in hunc ſenſum*, & Rota *dec.* 65. *n.* 8. *par.* 1. *in recent.* Et
dignior intelligitur, non qui ſimpliciter eſt ſanctior, &
plus habens charitatis; ſed ille, qui perſpectis omnibus
qualitatibus aptior eſt ad Eccleſiam gubernandam, ut in
juribus citatis, & declarat Div. Thom. præallegatus
in 2. 2. *quæſt.* 185. *art.* 3. & *quolib.* 6. *art.* 9. Sed
23 tamen poſt factum ſuſtinetur electio de digno, prætermiſſo
digniori, *ut in c. Monaſterium*, 16. *q.* 7. *in c. Cum nobis,
de elect. in d. c. Conſtitutis, & hic in textu*, ubi patet ſatis
eſſe, ut non aſſumatur indignus. Rationem aſſignat S.
Thom. *d. art.* 2. *ad* 3. dicens: *Quantum ad hoc ut electio impugnari
non poſſit in foro judiciali, ſufficit eligere bonum, nec
oportet eligere meliorem, quia ſic omnis electio poſſet habere
calumniam.* Hæc ille, & ſequuntur alii præallegati, &
Rota apud Greg. XV. *dec.* 11. *num.* 6. *ad fin.* & in pluribus
præſentatis fuit deciſum in una Faventina Juriſpatronatus,
ibidem relata. Itaque hoc jure inſpecto nullum remedium
competit digniori poſtpoſito ad irritandam, aut reſcindendam
prælectionem factam de digno.

24 Ex Concilin Tridentino ſimiliter tenetur Epiſcopus
præeligere digniorem. Sed tamen S. Synodus in hujuſmodi
prælectione defert judicio Epiſcopi, ut patet *in c.* 18.
§. *Peracto ſeſſ.* 24. ibi; *Ex hiſque*, (ideſt ex probatis ab Examinatoribus
Synodalibus) *Epiſcopus eum eligat, quem ceteris
magis idoneum judicaverit.* Præſumitur enim pro Ordinarii
judicio, qui ex variis animi ſui moribus, penſatis
& conſideratis omnibus ſupradictis, ſe informare potuit,
ut in *cap. In præſentia, in princ. de renunciat.* Rota
deciſ. 29. *num.* 4. *de reſcript. in antiq.* Achill. *deciſ.* 1. *num* 4.
de Confeſſ. & dixit eadem Rota *in cauſa Ravennaten. Parochialis
2. Decembris* 1592. *coram Cardinale Arigonio*
25 *deciſ.* 654. *part.* 4. *diverſ.* Et ad irrationabilitatem Ordinarii
excludendam ſufficit, ut poſſint in electo concurrere
majores qualitates, ut fuit dictum in eadem cauſa
Ravennat. & in nullius Parochialis, ſeu Concurſus 4.
Decembris 1600. coram Gregorio XV. in impreſſis *dec.*
26 11. *num.* 6. Ac proinde quamvis ex ſententia Sac. Congregationis
Concilii a reprobatione Examinatorum detur
appellatio devolutiva, ut etiam reſolvit Rota coram
Gregorio XV. *deciſ.* 515. *num.* 2. & *dec.* 538. *n.* 1.
& in Calaguritana Beneficii 21. Februari 1611. coram
Coccino Decano, & patet clare ex *d. cap.* 18. *ſeſſ.* 24.
verſ. Nec prædictorum examinatorum, ut plenius dicam
in cap. Cum ſit ars, in 4. *qu. infr. eod.* tamen non poteſt
poſtpoſitus appellare ab irrationabili judicio Epiſcopi in
vim Concilii.

27 Ex Conſtitutione vero S. Pii V. quæ incipit, *In conferendis*
edita 15. *Calend. Aprilis* 1567. aliud dicendum
eſt; nam *in* §. 7. ſtatuitur in hæc verba: *Ut autem
non ſolum dignis, ſed magis idonei repertis juxta Tridentini
Concilii decretum Parochiales Eccleſiæ conferantur;
Volumus, & decernimus, quod ſi Epiſcopus minus
habilem poſthabitis magis idoneis elegerit, poſſint ii,
qui rejecti fuerint a mala electione hujuſmodi ad Metropolitanum,
vel ſi ipſe eligens Metropolitanus, aut
exemptus fuerit, ad viciniorem Ordinarium uti Noſtrum,
& Sedis hujuſmodi delegatum, aut alias ad ipſam
Sedem Apoſtolicam appellare, ac prœlectum ad novum
examen coram ipſo appellationis Judice, & ejus Examinatoribus
provocare. Et conſtito de prioris eligentis irrationabili
judicio, eoque revocato, Parochialis magis
idoneo per eundem Judicem appellationis authoritate noſtra
(quatenus collatio ad Epiſcopum, a quo appellatum fuit,
ſpectaret) conferatur: alias eidem magis idoneo per Judicem
appellationis approbato conferenda remittatur ad
eum, quem collatio, proviſio, vel inſtitutio ſpectabit. Hæc
28 tamen appellatio interpoſita interim non impediat, aut
ſuſpendat, quominus electio per Ordinarium primo loco
facta interim debita demandetur executioni, & proviſus
ab eadem Eccleſia cauſa appellationis hujuſmodi pendente
non amoveatur. Et ſi quis a ſententia per Judicem
appellationis lata duxerit appellandum, is tunc ad
Sedem ipſam Apoſtolicam appellabit.* Hæc ibi.

Fagnan. in I. Lib. Decretal.

Unde palam eſt hodie licere magis idoneis rejectis
appellare ad effectum devolutivum a mala electione
Epiſcopi, & provocare prælectum ad novum examen
coram Judice appellationis. Atque ita quamvis prælectio
de digno poſthabito digniori, mero jure & hodie
ſuſtineatur, & hac in parte non fuerit immutata
diſpoſitio juris communis, & Conc. Trident. tamen
poteſt retractari, & infringi in judicio appellationis,
conſtito de irrationabili eligentis judicio, quod ex jure
veteri, & ex Conc. Trident. fieri non poterat. Et
ita fuit multoties reſolutum. Et in ſpecie a Rota fuit
ad S. Congr. Concil. tranſmiſſum hoc dubium. Præſuppoſita
Bulla S. Pii V. ſuper proviſionibus Parochialium,
& quod vacante Parochiali Firmana, de qua agitur,
Nicolaus, & Galeatius fuerint ab Examinatoribus Synodalibus
in concurſu examinati, quorum quatuor approbarunt
Nicolanm, & quinque Galeatium: & quod Parochialem
Ordinarius Galeatio contulerit, qui illius
poſſeſſionem adeptus eſt: an Nicolans poſſit provocare
Galeatium ad novum esamen. Die 15. Octobris 1573.
relato decreto in quadam cauſa Interamnenſi facto a
Sacra Congregatione, quod in fortioribus terminis probat
a judicio Examinatorum, etiamſi abſolute quem
reprobaverint, poſſe appellari, item a prælectione
Epiſcopi, qui ſecutus judicium examinatorum unum
magis idoneum prætulerit, poſſe per eum, qui repulſus
ſit, abſolute appellari, & ad novum examen
provocari: Congreg. generalis, re diligentiſſime perpenſa,
cenſuit poſſe. Rationes retuli *in c. Cum ſit ars
in* .... *q. inf. eod.*

Sed gravior eſt difficultas, an judici appellationis per 29
alia documenta conſtare debeat de irrationabili judicio
Epiſcopi, antequam decernat novum examen inter provocantem,
& prælectum.

Rota coram Gregorio XV. *deciſ.* 11. *num.* 1. reſolvit 30
in concurſu ad Parochialem ex Conſtitutione S. Pii V.
ita demum concedi appellationem a judicio, & electione
Epiſcopi, ſi doloſe, & irrationabiliter judicaverit, quæ
irrationabilitas, & dolus liquido probari debent: & dixit
hoc probari ex verbis Conſtitutionis expreſſis alias ad
hoc ponderatis in præallegata Raven. Parochialis. Et
idem reſolvit *in deciſione ejuſdem Gregorii* 538. *num.* 5.
item in deciſ. 40. *ſub num.* 1. *part.* 1. *in recent.* & *deciſ.*
654. *num.* 4. *part.* 4. *in noviſſ.* & complures alias deciſiones
refert Gonzalez *ad regul.* 8. *Cancellaria in gloſſ.* 4.
a num. 139.

Sed oppoſitum cenſuit S. Congregatin Concilii; nam
die 12. *Junii* 1603. *in cauſa Piſtorien.* propoſito hoc dubio:
*Cardinalis Matthæjus inter cetera dixit examini
valde favere Conſtitutionem ſanctæ memoriæ S. Pii V.
ſuper collatione Parochialium Eccleſiarum, quæ dum vult
licere magis idoneo poſthabito per Epiſcopum appellare,
& ad novum examen provocare, & conſtito de Epiſcopi 31
eligentis irrationabili judicio, Parochialem huic magis
idoneo eſſe conferendam: ſatis manifeſte requirit novum
examen ad hujuſmodi irrationabile judicium cognoſcendum,
ita ut non ſit neceſſe de illo conſtare antequam decernatur
examen; ſed abſque eo quod de tali judicio irrationabili
conſtet, illud debere decerni, ut per examen
perveniatur ad cognitionem irrationabilis judicii.* Et propterea
Rota, quæ in deciſione coram Ludoviſio aliter ſenſit,
non videtur conſentanea menti, & verbis dictæ
Conſtitutionis. Nec deciſio defendi poteſt ea ratione,
quod cum Conſtitutio ita demum tribuat rejecto facultatem
appellandi, & ad novum examen provocandi, ſi
Prælatus ſibi fuerit minus idoneus, de hac conditione,
ſub qua Conſtitutio loquitur ante omnia conſtare debeat.
Quia reſpondetur hanc Conſtitutionem eſſe ante omnia
probandam, ſed de ea conſtare poſtea debere per
examen, & proceſſum; alioquin ſequeretur, ut talis conditio
deberet verificari nedum ante examen, ſed etiam ante
appellationem, cum illam conditionem Conſtitutio requirat
in utroque. Abſurdiſſimum autem eſſet oportere de
irrationabili judicio conſtare ante appellationem. Præterea
ea non poteſt dici conditio, cum præſentia rei veritatem
reſpiciat, & non futuræ implementum, quod eſt de natura
conditionis. Itaque Matthæjus omnino ſenſit novum inter
utrunque examen eſſe decernendum. Juſtinianus ejuſdem
fuit ſententiæ, eo quod ſimus in caſu Conſtitutionis
S. mem. S. Pii V. quæ requirere videtur novum examen,
ut conſtare poſſit de irrationabili judicio, præſertim cum

Digitized by Google

ſuſpiciones Epiſcopi ſint graves, & vehementes. De Monte, & Paravicinus eidem ſententiæ adhæſerunt. Plattus quoque ſuſpicionibus prædictis motus novum examen probavit. Blanchettus, Sancti Marcelli, & Roſetus in aliorum ſententiam, & ipſi ierunt, præter unum Sanctorum Quatuor, qui ſenſit hoc relinquendum ad arbitrium Rotæ.

Et in cauſa Montis Regalis, cum rurſus dubitatum fuerit, an judex appellationis interpoſitæ a rejecto poſſit vocare prælectum ad novum examen, & dictus prælectus ad inſtantiam rejecti teneatur ſe ſubjicere novo examini coram dicto Judice, quamvis per alia documenta non doceat de irrationabili judicio Epiſcopi, die 2. Auguſti 1607. Sacra Congregatio cenſuit poſtpoſitum poſſe provocare prælectum ad novum examen coram Judice appellationis, etiam antequam per alia documenta doceat de irrationabili judicio Epiſcopi. Atque ita intellexit Conſtitutionem ſanctæ memoriæ Sancti Pii Quinti adverſus nonnullas Rotæ deciſiones.

32 Quod judicio meo ex ſequentibus confirmari poteſt, Et primo: Conſtitutio S. Pii V. dum concedit rejecto, ut poſſit provocare prælectum ad novum examen coram Judice appellationis, & ejus examinatoribus, jubetque ut conſtito de prioris eligentis irrationabili judicio, eoque revocato, Parochialis magis idoneo conferatur; utique requirit, ut novum examen inter provocantem, & prælectum fiat, non tantum quoad ſcientiam, ſed etiam quoad mores, prudentiam, & alias qualitates, quarum meminit Concilium Tridentinum *in d. cap. 18. verſ. Peracto*, *ſeſſ.* 24. alias enim, ſi fieret examen tantummodo quoad ſcientiam, conſtare non poſſet, uter eorum eſſet magis idoneus, quia rejectus poſſet eſſe doctior, & tamen imprudens, aut criminoſus, & conſequenter ex hujuſmodi examine retractari non poſſet judicium Epiſcopi. Unde in novo examine qualitates omnes concurrentium ſunt invicem conferendæ, & ex collatione hujuſmodi formandum eſt judicium, an electio Epiſcopi retractari, aut confirmari debet, ut ſæpiſſime, tam in Rota, quam in Sacra Congregatione, fuit reſolutum. Quod cum ita ſit, dum Rota exiſtimat conſtare debere de irrationabili judicio, antequam decernatur novum examen; inquiro de quo examine hoc intelligatur, an ſcilicet de examine quoad doctrinam tantum, an vero de examine quoad omnes qualitates. Si intelligatur primo modo de examine ſolum quoad doctrinam, hoc eſt contra Conſtitutionem S. Pii V. quæ, ut proxime dictum eſt, exigit novum examen quoad omnes qualitates ad regendam Eccleſiam requiſitas, nec ſpecies examinum, aut illorum tempus diſtinguit. Si vero intelligatur de examine hoc ſecundo modo, implicat contradictionem, ut ante examen conſtare debeat de irrationabili judicio, quia examen hujuſmodi nihil eſt aliud quam inquiſitio, ſeu inſtructio, & proceſſus coram Judice appellationis ſuper moribus, prudentia, doctrina, & aliis qualitatibus concurrentium, *cap. Si forte, de elect. lib.* 6. Concilium Tridentinum, *cap.* 1. ibi: *Examinis, ſeu inquiſitionis, aut inſtructionis ſeſſ.* 24. Ex qua quidem inquiſitione, & proceſſu reſultare debet probatio irrationabilis judicii tanquam effectus ex ſua cauſa; unde impoſſibile eſt, ut hæc probatio examen præcedat, quia ſic effectus ſuam cauſam præcederet. Supereſt ergo, ut ante omnia fieri debeat novum examen, & inquiſitio de omnibus qualitatibus, ut inde conſtare poſſit, utrum Epiſcopus in prælectione minus idonei irrationabiliter proceſſerit, necne. Quod aperte liquet ex alio ejuſdem Concilii decreto, nempe ex *d. cap.* 1. *ſeſſion.* 24. ibi, *Si idonei per examen, ſeu per inquiſitionem factam reperti fuerint*.

Deinde ſi liquido conſtare deberet de irrationabili judicio Epiſcopi quoad alias qualitates, & deinde inſtitui examen quoad ſcientiam; & examen eſſet deriſorium, & ſervire, ut ajunt, de vento. Nam probata irrationabilitate quoad alias qualitates, veluti quod rejectus ſit bonis moribus imbutus, prælectus vero ſcandaloſus, & malæ vitæ; inutile eſſet illos examinare quoad literaturam. Quoniam etſi in examine prælectus ab Epiſcopo doctior appareret; nihilominus propter qualitatem melioris vitæ, quæ præponderat in rejecto, revocandum eſſet judicium Epiſcopi; & Parochialis eidem prælecto eſſet conferenda, ut patet ex dictis ſupra, *num.* 18. Ergo ne dicamus Bullam inſtituiſſe examen fruſtratorium, fateri oportet novum examen propterea fieri debere, ut ex illo conſtare poſſit de mala prælectione, & irrationabili judicio Epiſcopi. Præterea cum prælecto 33
objicitur defectus ſcientiæ, & aliarum qualitatum jura præcipiunt, ut ante omnia inſtituatur examen quoad doctrinam, cum hæc probatio evidentior, facilior, & promptior ſit, ut eſt textus in *cap. Si forte, de elect. lib.* 6. ubi Joan. Monach. Jo. Andr. & alii notant, & latius dicam infra, *num.* 49. Ergo non eſt conveniens, ut ex Bulla S. Pii V. hujuſmodi qualitates ordine inverſo probari debeant, primo ſcilicet quoad prudentiam, & mores, quæ, ut inquit Joan. Monach. *in d. cap. Si forte, in princip.* non ita de facili poſſunt probari; & poſtremo loco quoad ſcientiam, quæ illico per examen probari poteſt. Quin potius debemus in- 34
terpretari Conſtitutionem, ut hac in parte ſit conformis juri communi, *l.* 2. & ibi Bald. *C. de noxal. l.* 1. §. *Lex Falcidia*, & ibi Bart. & DD. *ff. Ad leg. Falcid. cum ſimil.*

Ad hæc, conſtitutio non requirit, ut conſtet de irrationabili judicio, ad hoc, ut rejectus poſſit appellare, & ad novum examen provocare; ſed ad hoc, ut judicium Epiſcopi revocetur, & Parochialis magis idoneo conferatur, ut clare innuunt verba illa, Poſſint ii, qui rejecti fuerint, a mala electione hujuſmodi ad Metropolitanum, &c. appellare, ac prælectum ad novum examen provocare, & conſtito de prioris eligentis irrationabili judicio, eoque revocato, Parochialis magis idoneo conferatur. Et ſic clauſula, *Conſtito*, ponitur poſt appellationem, & provocationem, & ad alium effectum, videlicet revocationis Judici, & collationis beneficii; & conſequenter ſatis eſt, ut hujuſmodi probatio fiat ante ipſam collationem. Unde quod ante appellationem, & examen conſtare debeat de mala prælectione, eſt contra expreſſa verba, & mentem conſtitutionis.

Accedit, quod non eſt poſſibile, ut appellans docere poſſit per alia documenta de irrationabili judicio Epiſcopi ante appellationem, ut voluit Rota; quæro enim, coram quo Judice docere debeat de hac irrationabilitate. Et quidem non coram Epiſcopo, quia in prælectione, & collatione Parochialis jam functo eſt officio ſuo, nec poteſt eſſe Judex gravaminis a ſe illati, & alioquin eſſet Judex a quo, & Judex ad quem, quod repugnat, ut inquit Jo. Andr. *in c. A collatione, de appell. lib.* 6. Coram Judice autem appellationis certum eſt nullam poſſe fieri probationem ante appellationem legitime interpoſitam, quia antea ad eundem Judicem negotium non eſt devolutum, *c. Romana*, *c. Si vero de appell. lib.* 6. Atque ita probatio hæc, ſi fieri deberet ante appellationem coram Judice appellationis, eſſet impoſſibilis de jure. Ac 35
præterea eſſet contra canonicas ſanctiones, quæ non exigunt, ut in appellatione cauſa probetur; ſed tantummodo, ut talis exponatur, quæ ſi foret probata, deberet legitima judicari, ut ſtatuitur *in c. Ut debitus, de appell. & in d. c. Romana*, §. *Cum autem*. Unde non mirum, ſi Cardinalis Matthæjus in voto ſuperius relato *num.* 31. dixerit abſurdiſſimum eſſe, ut de irrationabili judicio conſtare debeat ante appellationem. Itaque cum conditio illa conſtitutionis, videlicet, ſi Epiſcopus minus habilem poſthabitis magis idoneis elegerit, nec debeat, nec poſſit verificari ante appellationem, conſequens eſt, ut nec verificanda ſit ante novum examen; cum conſtitutio illam conditionem ponat pariformiter, tam ante examen, quam ante appellationem, ſicut Sac. Congreg. conſideravit. Ad hoc *l. fin. C. de ſent. l. Quamvis, C. de impub. & aliis ſubſtitut. l. Jam hoc jure*, §. *fin. ff. De vulg. & pupill. & c. Majores, verſ. Et ob hoc tota auctoritas, & inf. de baptiſ.*

Poſtremo ſi eadem conditio importaret, ut deberet conſtare de judicio irrationabili ante appellationem, & novum examen, ſenſus conſtitutionis talis eſſet, videlicet: Conſtito de irrationabili judicio Epiſcopi, poſſunt qui rejecti fuerint, appellare, & prælectum ad novum examen provocare, & conſtito de irrationabili judicio Epiſcopi, Parochialis magis idoneo conferatur. Atque ita clauſula, *Conſtito*, eſſet bis repetita. Quod eſſet ſuperfluum & nugatorium, arg. *in c. Abbate, de verb. ſignif.*

Dicamus igitur de irrationabili judicio ſemel tantum

con-

Digitized by Google

conſtare debere, id eſt ante illius revocationem, & Parochialis collationem: & ſic judicem appellationis debere illico inter poſthabitum, & prælectum inſtituere novum examen, primo quoad ſcientiam, deinde
36 quoad alias qualitates, juxta ordinem juris, de quo in *d. cap. Si forte, de elect. lib. 6.* & ita ex libris publicis S. Congr. reperi multoties obſervatum fuiſſe, & meo tempore obſervatum vidi.

Et in ſpecie tempore Cardinalis Alciati paulo poſt publicationem Conſtitutionis S. Pii V. vacante Parochiali Eccleſia S. Nicolai civitatis Interamnen. poſitis ab Epiſcopo edictis concurſus, ſe inſcripſerunt examini Alemannus Clericus Interamn. & Leontius ejuſdem civitatis. Et cum ab examinatoribus fuiſſet approbatus, & præpoſitus Alemannus, atque deinde a Sede Apoſtolica proviſus; Leontius ad Sacram Congregationem appellavit, dicens ſe eſſe gravatum tanquam magis idoneum, eo quod ipſe eſſet Presbyter a decem, & quinque annis, & verſatus in cura animarum; adverſarius vero nunquam illam exercuiſſet: petiitque novum concurſum, ut per eum poſſet doceri de irrationabili judicio. Sacra Congregatio Concilii cenſuit ex Bulla S. Pii V. licuiſſe Leontio appellare ad Sedem Apoſtolicam, & dictum Alemannum ad novum examen provocare; & cum nunc ambo Romæ
37 ſint examinandi coram Tribunali illuſtriſſimi Vicarii, & deinde ad S. Congregationem referendum, quis eorum magis idoneus ſit ad onus prædictæ Parochialis ſubeundum.

Similiter in cauſa Vicenſi decretum eſt, ut juxta literas ſcriptas Epiſcopo Vicenſi prælectus Romam veniat, & poſtquam venerit, iterum uterque examinetur, & videatur, quis ſit magis idoneus. Literæ ſcriptæ fuerunt ſub die 28. Septembris 1570. Rurſus expoſuit Aſcanius Sacerdos Cluſinæ diœceſis, peracto concurſu ad Parochialem S. Angeli ſe examinatum ab examinatoribus Synodalibus, & quamvis magis idoneum, reprobatum, ac ſibi præpoſitum quendam Civolum: ex quo ſentiens ſe gravatum, appellavit ad Sanctiſſimum; ideoque petiit novum concurſum in Urbe, ut ſic doceret de irrationabili judicio, petens interim ſuſpendi proviſionem Datarii. Die 2. Martii 1580. Sacr. Congregatio cenſuit vocandum adverſarium Romam pro novo concurſu faciendo coram Illuſtriſſimo Vicario, ſed non ideo mandandum ſuſpendi proviſionem Datarii. Atque ita ſcriptæ fuerunt literæ ad Epiſcopum Cluſinum infraſcripti tenoris, videlicet: *Illuſtriſſimi Cardinales interpretationis Sacr. Concilii Tridentini præpoſiti, cognitis quæ in hoc libello Aſcanii Beltrami nomine expoſita ſunt, amplitudini tuæ ſcribendum cenſuerunt, ut ea intimari curet Civolo de Civolis, eundemque citari jubeat Romam ad ſubjiciendum ſe novo examini inter ipſum, & Aſcanium prædictum faciendo: Ita igitur*
38 *amplitudo tua faciet, &c.* Et quia idem Civolus detrectabat novum examen; die 21. Julii 1580. Sacra Congregatio cenſuit præcipiendum eſſe Vicario Cluſino per literas Congregationis, ut citari faceret prædictum Civolum, ut intra quindecim dies Romæ compareret, & ſubjiceret ſe examini coram Illuſtriſſimo Vicario Urbis; alioquin admitteretur ſine alia dilatione prædictus Aſcanius ad examen.

Amplius, cum in concurſu Plebis S. Natoliæ Camerinen. diœceſis Dominicus Sebaſtianus Presbyter ab Epiſcopo prælectus fuiſſet, & Pacificus Vitalis Clericus poſthabitus ad Sanctiſſimum appellaſſet, & uterque novum examen in Urbe ſubjiſſet: S. Congregatio tempore Card. Arigonii audita relatione Card. Vicarii, qui novo concurſu ex ejuſdem Congregationis ſententia inter dictos duos concurrentes in Urbe habito, Dominicum magis idoneum judicavit: mandavit Parochialem ipſi Dominico adjudicari, atque literas opportunas hac de re expediri.

39 Ceterum etſi ad obtinendum novum examen in judicio appellationis non ſit neceſſe, ut prius conſtet de irrationabili judicio, ut ex prædictis liquet; nihilominus S. Congregatio conſuevit novum examen decernere dato aliquo fumo irrationabilitatis, & malæ prælectionis Epiſcopi, ut ſatis colligitur ex deciſione Piſtorien. & ex aliis ſuperius relatis. Sed expreſſius hoc dixit in cauſa Ferettana: Nam Petrus Guccius in concurſu Parochialis Eccleſiæ ab Examinatoribus æqualiter approbatus cum Joan. Petr. Migliorino, ſed idem poſtpoſitus, appellavit, novumque in Urbe concurſum petiit, eo quod ipſe eſſet Doctor in Theologia, Adverſarius vero minime; & quia Migliorinus erat familiaris Epiſcopi; & inter quatuor Examinatores, qui interfuerunt examini, alter item eorum erat Epiſcopi familiaris, alter aſſumptus ad officium Secretarii loco ipſius Migliorini; alter demum valde confidens: iidemque Examinatores contra ipſius reſponſiones argumentati ſunt, reſponſiones vero Adverſarii abſque oppoſitione fuerunt admiſſæ. Die 21. Februarii 1612. Sacr. Congregatio cenſuit concurſum novum in Urbe eſſe inſtituendum, ubi orator de veritate narratorum dederit fumum, id eſt poſtquam per atteſtationes extrajudiciales, vel alia informia documenta de hujuſmodi ſuſpicione, & gravamine aliqualem fecerit fidem, ut ſic probabilis, & ſufficiens cauſa eum excuſet a calumnia, *cap. 1. in fine, de elect. lib. 6.* gloſ. *in cap. Si forte in ver. Initium, verſ. Vel die quarto, eod. tit. & lib.*

Ulterius QUÆRO, ex quibus deprehendatur judicium Epiſcopi fuiſſe irrationabile in prælectione mi- 40
nus idonei inter plures concurrentes, ad Parochialem Eccleſiam.

Anno 1602. menſe Auguſti vacavit Parochialis Ec- 41
cleſia S. Petri Caſalis Plebania nuncupata, Piſtorien. diœceſis. Epiſcopus ſtatim vocavit per edictum omnes comparere volentes cum termino decem dierum. Quem in ultima die termini ad diem ſequentem prorogavit: & poſtea eo die ſequenti ſecunda vice prorogavit terminum ad alios decem dies. Intra terminum ad concurſum præter alios comparuerunt Thomas Celleſius, & Fabius de Verdechiis de Mammiano, uterque Piſtorienſis diœceſis.

Ex quinque Examinatoribus Synodalibus, in hoc concurſu tres adhibiti ſunt ab Epiſcopo, relictis Honuphrio Celleſio uti conſanguineo Thomæ, & Coſmo Bracciolino. Peracto examine, examinatores ſuffragia ſecreta tulerunt, & inſpectis fabis, Fabius inventus eſt approbatus ab omnibus Examinatoribus per tres fabas nigras: Thomas vero a duobus per duas nigras, cum altera eſſet alba Epiſcopus Fabium digniorem pronunciavit, eique Parochialem contulit. Thomas ab hac pronunciatione ad Metropolitanum appellavit, & ſententiam favorabilem obtinuit, a qua Fabius appellavit, & cauſam in Rota committi obtinuit. Sed hunc ſupplici libello Sanctiſſimo Domino Noſtro a Thoma porrecto, cauſa commiſſa eſt Sacr. Congregationi.

Thomas prætendit judicium Epiſcopi Piſtorienſis, qui 42
illi prætulit Fabium, fuiſſe irrationabile ex duplici capite. Primo, quia ut ait, pluribus qualitatibus adverſario præſtantior eſt. Secundo, quia Epiſcopus ſpeciali affectu erga Fabium motus eſt ad judicandum illum magis idoneum, conferendamque ipſi Parochialem.

Quoad primum, ſi aliæ qualitates, excepta prudentia, utriuſque inter ſe conferantur, non magna inter eos reperietur differentia. Nam in quibuſdam ſunt fere æquales, in quibuſdam alter nunc ſuperat alterum, nunc ſuperatur ab altero. Nam quoad ætatem ſunt ferme pares, cum Thomas ſit ætatis annorum triginta, & Fabius annorum triginta duorum.

Quoad originem quoque uterque eſt diœceſanus; ſed Thomas ex Civitate, Fabius ex diœceſi.

Quoad gradum, Thomas eſt J. U. Doctor, & ſic Ca- 43
noniſta, Fabius vero Theologus. In locis autem de hæreſi non ſuſpectis Canoniſta præferendus eſt Theologo, Hoſt. quem Joan. Andr. Abb. & ceteri Doctores ſequuntur, in *cap. 1. de Conſang. & affinit.* Felin. *in cap. Clerici, num. 5. de Judic.*

Quoad conditionem perſonarum, Thomas eſt nobi- 44
lis, Fabius vero non item; nobilis autem ceteris paribus eſt ignobili præferendus, Lambert. poſt alios *de jure patr. lib. 2. par. 3. in 5. princ. art. 3. n. 1.*

Quoad Ordinem, Thom. eſt conſtitutus tantum in quatuor Ordinibus minoribus; Fabius vero eſt Sacerdos, & verſatus in exercitio curæ animarum. Sed tamen cum alias quæſitum fuerit, an ex pluribus, quorum aliqui in Ordine Presbyteratus conſtituti ſunt, aliqui non ſunt, & omnes ab Examinatoribus renunciati fuerunt idonei, poſſit Epiſcopus ſecundum diſpoſitionem *cap. 18. ſeſſ. 24.* præferre

eum, qui Presbyter non ſit, aliis, quamvis Presbyteri ſint: S. Congreg. cenſuit poſſe, ſi modo ipſum Epiſcopus magis idoneum judicaverit. De ſcientia vero uter ſit præſtantior non conſtat, cum interrogationes, & reſponſiones examinis habiti coram Epiſcopo Piſtorienſi minime ſcriptæ fuerint. Atque ita quoad prædictas qualitates non magna eſt differentia inter eos; ſed remanet perpendenda qualitas prudentiæ.

45 Quoad prudentiam nihil adducitur contra Thomam. Sed contra Fabium allegatur eum olim fuiſſe dementem, vel furioſum, utpote aliquibus diebus detentum hic in Urbe in Hoſpitali nuncupato *dei Pazzarelli*, nempe a die 22. menſis Maji, & ab eodem poſtea inde dimiſſum die 8. Julii immediate ſequentis, ut publica fide, libro dicti Hoſpitalis a ſe inſpecto, teſtatus eſt Magiſter domus Hoſpitalis ejuſdem.

Fabius ad hanc fidem evertendam miſit duos Notarios ad librum inſpiciendum, alterum Auditoris Cameræ, alterum Capitolinum, qui teſtantur in dicto libro reperiri deſcriptum Fabium Marianum, non autem Fabium Mammianum. E contra Thomas ad fidem prædictam confirmandam producit aliam fidem ejuſdem Magiſtri domus, qui teſtatur de hac re actum eſſe in Congregatione dicti Hoſpitalis, & Congregationem inſpecto dicto libro mandaſſe, ut ea dicta fide jam edita nihil immutaretur.

Præterea ad eandem fidem coadjuvandam examinatus eſt Annibal Dominici de Bernardinis Piſtorienſis diœceſis, *in proceſſu fol.* 2. qui deponit ſe, cum eſſet familiaris D. Cardinalis Medices, & audiſſet filium Sandri (quod eſt nomen patris dicti Fabii de Mammiano) eſſe in dicto Hoſpitali Dementium, illuc acceſſiſſe tanquam amicum dicti Sandri, ſibique oſtenſum fuiſſe quendam juvenem uti filium dicti Sandri de Mammiano, quem deſcribit, licet ejus nomen ſe ignorare dicat. Examinatur eſt etiam alius teſtis Dominicus de Caſtigliano, qui deponit, *in d. proceſſu, fol.* 6. eſſe in loco Mammiani publicam vocem, & famam, quod dictus Fabius Sandri fuit furioſus, & uti talis detentus fuit Romæ in Hoſpitali prædicto. Quibus accedit, quod Thomas coram Vicario Florentiæ in ſecunda inſtantia fecit poſitionem de furore Fabii, *ut in proceſſu fol.* 36. *poſit.* 32. Et quia Fabius non comparuit, nec reſpondit, Judex pronunciavit habendam eſſe pro confeſſata, juxta *in c.* 1. *de confeſſ.*

46 Hæc qualitas furoris non videtur bene probata, quia quoad fidem ſatis dubia redditur ex atteſtatione contraria duorum Notariorum, ad gloſſ. *in cap. Licet cauſam, in verſ. Uti poſſidetis, verſ. Si vero probationes, infra de probat*, niſi oculari inſpectione veritas fidei comprobetur. Teſtes vero etſi ſingulares ad probandum furorem ſufficiant, Alexand. plurimos cumulans *in conſ.* 141. *incipien. Ponderatis, num.* 2. *lib.* 1. Ruin. *conſ.* 63. *num.* 3 *vol.* 1. cum aliis adductis per Gabrielem *tit. de Teſtib. concluſ.* 2. *num.* 42. tamen hic habemus unicum teſtem ſemiplene tantum probantem; nam alius teſtis deponit de publica voce, & fama, qui ſolus eam non probat; præſertim cum non deponat cum requiſitis neceſſariis ad famæ probatio-
47 nem, ad notata per Innocentium *in cap. Cum oporteat, de accuſat.* Ideo res tota dependet ab inſpectione libri; nam ſi enodabit, eum furore vexatum fuiſſe, etiamſi poſtea reſipuerit, non potuiſſet tamen ad ſacros Ordines abſque diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ promoveri, Silveſt. *in ver. Corpore vitiatus, num.* 8. & Angel. *eod. ver. num.* 8. & probatur per textum *in cap. Uſque adeo*, 33. *diſtinct.* Et ſic tanquam irregularis non debuiſſet admitti ad concurſum, vel ſaltem non erat præponendus adverſario nulla irregularitate, vel defectu ſimili laboranti.

48 Secundum caput, quo nititur Thomas adverſus judicium Epiſcopi Piſtorienſis, eſt id quod pluribus modis probare tentavit, nempe Epiſcopum paſſionis affectum, non rationis judicium, dum adverſarium prætulit, ſecutum eſſe; cujus rei indicia, & conjecturas plurimas deducit, quarum urgentiores ſunt infraſcriptæ.

Primo, quia Epiſcopus ex quinque Examinatoribus Synodalibus duos excludit, quorum alter nempe Honuprius Celleſius erat conſanguineus Thomæ, alter vero nempe Coſmus Bracciolinus erat ejuſdem amicus; & inter tres adhibuit Archidiaconum, qui extra Urbem morabatur, & in concurſibus adhiberi non conſueverat, eo quod eſſet infeſtus familiæ de Celleſiis, cum qua ipſe plurimas, & graviſſimas lites habuerat, ut deponunt teſtes examinati coram Vicario Florentino ſuper vigeſimo ſecundo articulo.

Secundo, quia Epiſcopus ante concurſum pluribus dixerat ſe nolle Parochialem vacantem conferre Thomæ prædicto, quia homines familiæ illius jactabant futurum eſſe, ubi Thomas fuiſſet ab Examinatoribus approbatus; vellet, nollet Epiſcopus, Parochialem conſequeretur; & ad id tum Romam, tum Florentiam literas miſerant; addiditque Epiſcopus, ſi Parochialem conferret Thomæ, fore, ut non poſſet eam aliqua penſione onerare ob literas Magni Ducis Etruriæ, qui eum rogabat, ut ſi Thomas ceteris præferretur, penſione aliqua Parochialem illam gravare non deberet. Qua de re deponit unicus teſtis, nempe Jo. Baptiſta de Vaſellinis, ut in *Proceſſu fol.* 133. Cum hoc teſte concordant depoſitiones Joan. de Bardis, & Petri Mariæ de Rutatis, dum affirmant, Epiſcopum ipſis dixiſſe ſe hanc Parochialem nullo pacto conferre velle Thomæ ſupradicto. Sed Joannes addit Epiſcopum ſubjunxiſſe ſe velle eam per ſas, & nefas conferre Presbytero Cherubino dicti Joannis amico, & velle, ut is conſentiret penſioni ſcutorum centum ad requiſitionem Epiſcopi, & quinquaginta pro nepote Joannis. Quod ſi nimis gravis ei videretur, poſſet ipſe ceſſare ab ea perſolvenda. Et eum ipſe obiret, tunc nepos Joannis a ſucceſſore eam poſſet exigere. Et Petrus Maria alius teſtis ſupradictum addit, Epiſcopum dixiſſe Parochialem velle conferre Presbytero Cherubino, qui ſibi penſionem promittebat, & propterea ei dixiſſe, ut quendam Canonicum adiret, qui illum inſtrueret pro examine futuro; nolle autem ſe eam Parochialem conferre Thomæ Celleſio, quia penſioni conſentire recuſaverat.

Tertio, ad eundem Epiſcopi affectum oſtendendum adducitur pro parte Thomæ, quod non fuerunt ſcriptæ interrogationes, neque reſponſiones concurrentium. Quemadmodum alias factum fuiſſe ab Epiſcopis prædeceſſoribus videre eſt ex tribus concurſibus, quorum acta authentice exhibita ſunt. Et propterea dicitur pro parte Thomæ Epiſcopum receſſiſſe a conſueto ſtylo Tribunalis, & conſequenter ſe reddidiſſe ſuſpectum.

Sed pro parte Fabii negant hic ſtylus, & producuntur acta publica quatuor concurſuum habitorum coram Epiſcopis prædeceſſoribus, ex quorum inſpectione conſtat non eſſe ſcriptas interrogationes, nec reſponſiones concurrentium. Producitur etiam fides plurium Notariorum atteſtantium has interrogationes, & reſponſiones in illo Tribunali ſcribi non conſueviſſe; adeo ut de hujuſmodi ſtylo non poſſit dici conſtare, nec ſuper eo fieri fundamentum.

His ita ſe habentibus in hac cauſa viſum eſt ante omnia inſtituendum eſſe inter utrunque novum concurſum in Urbe coram Cardinali Vicario. Nam etſi in vim Concilii Tridentini *cap.* 18. *ſeſſ.* 24. non liceat poſtpoſito appellare a mala prælectione Epiſcopi, ſed tantum a reprobatione Examinatorum, ut dictum eſt ſupra *num.* 26. datur tamen appellatio ab irrationabili judicio ex Conſtitutione S. Pii V. ſuper collatione Parochialium Eccleſiarum, & novum examen decernitur inter appellantem, & prælectum, etiam antequam conſtet per alia documenta de mala prælectione, ut patet ex deciſionibus relatis in præcedenti quæſtione a *num.* 31. Et quamvis oporteat dare ſumum de irrationabili judicio; tamen hic ſufficienter datur. Ideoque plerique ex Patribus in hac ipſa cauſa Piſtorienſi novum examen inſtituendum cenſuerunt, omiſſis præcipue ſuſpicionibus Epiſcopi a rejecto ſupra propoſitis. Quippe ex ipſo examine formandum erit judicium
uter eorum ſit præſtantior in qualitate ſcientiæ, *ut in cap.* 49
Cum ſit ars, inf. eod. ibi, *Si rudes, & ignaros ordinare præſumpſerint (quod quidem facile poterit deprehendi)* idest per examinationem, ut exponunt Joan. Andr. *num* 10. *in ver. Deprehendi*, & Bellam. *in princ. in eod. ver.* Ad idem textus *in c. Si forte de elect. lib.* 6. ubi ſi promovendo ad dignitatem objiciatur defectus ſcientiæ, vel perſonæ, textus præcipit, ut ſuper ſcientia ante omnia ſubjiciatur examini. Et initium propterea jubetur fieri a defectu ſcientiæ, quia illius probatio evidens, facilis, & promota

eſt,

Digitized by Google

eſt, videlicet per examinationem, ut ibi notat Archidiac. *num. 1. verſ. Et ſecundum hoc*, & Joan. Monach. *in princ. & n. 18.* Statim enim atque adverſus Mathematicos imperitus Matheſeos examinabitur, riſui patebit; & adverſus Philoſophos diſputans, ſi ignoret dogmata Philoſophorum; ut inquit Hieron. *in c. Qui de menſa*, 37. *diſt.* & in propoſito refert Hoſt. *in d. c. Cum eſt ars*, *num. 18. in ver. Facile poterit*. Plura de hac materia examinis per concurſum in Parochialibus Eccleſiis ſcripſi in prædicta decretali, *Cum ſit ars*.

DE ÆTATE, ET QUALITATE.

Idem Alexander III.

CAPUT V.

PRæterea licet ad regimen Parochialis Eccleſiæ non debeat aliquis, niſi Subdiaconatus ſit ad minus, admitti; diſpenſative tamen in minoribus Ordinibus conſueverunt aſſumi: dum tamen tales ſint, quod infra breve tempus poſſint in Presbyteros ordinari.

SUMMARIUM.

1 *SUbdiaconatus Ordo non eſt de minoribus, ſed de ſacris, licet in primitiva Eccleſia ſacer Ordo non reputaretur.*

2 *Ordines minores an requirantur ad obtinendum beneficium curatum, an vero ſufficiat prima Tonſura, & num. ſeq. uſq. in fin.*

3 *Clericus non exiſtens in ſacris, olim non poterat aſſumi ad beneficium curatum niſi diſpenſative.*

4 *Parochialis conferri poteſt Clerico in tali ætate conſtituto, ut infra annum ad ſacros Ordines promoveri poſſit.*

5 *Textus hic an fuerit correctus per* c. Si pro Clericis, de Præb. *lib. 6.*

6 *Ordines minores an requirantur ad obtinendum beneficium curatum, tam per viam impetrationis, quam electionis, vel inſtitutionis.*

7 *Verba aſſumi, vel admitti, verificantur, tam in electione, quam in collatione, vel inſtitutione.*

8 *Electio eſt favorabilis, collatio, & inſtitutio odioſa.*

P*Ræterea*. Is qui non eſt in ſacris, ſi alias ſit idoneus ad regimen Parochialis Eccleſiæ, diſpenſative poteſt aſſumi. Hoc dicit. Sunt tres partes. Prima ponit rigorem. Secunda diſpenſationem. Tertia diſpenſationis determinationem. Secunda ibi, *Diſpenſative*. Tertia ibi, *Dum tamen*.

1 Nota, Ordinem Subdiaconatus non eſſe de minoribus, ſed de ſacris. Licet enim ſacer Ordo non repularetur in Eccleſia primitiva, tamen a Conſtitutione Gregorii, atque Urbani ſecundum moderna tempora ſacer gradus eſſe minime dubitatur. Quæ ſunt verba Innocentii III. *in c. Miramur, infra de ſerv. non ordin.* Conſtitutionem Gregorii habes *in c. Ante triennium*, 31. *diſt.* Conſtitutionem Urbani III. *in c. Erubeſcant*, 32 *diſt.*

Nec audiendi ſunt qui incaute dixerunt, Subdiaconatum olim non fuiſſe Ordinem ſacrum, ut Hoſt. *in cap. 1. num. 2. infra de Sacram. non iteran.* & alibi paſſim, quoniam non reputabatur Ordo ſacer, non quod ſacer non eſſet, ſed quia continentiam non habebat annexam, *ut in d. c. Ante triennium*; unde *in c. 2. de Sacram. ordin. ſeſſ. 23.* Concil. Trident. ſic legitur: Ab ipſo Eccleſiæ initio ſequentium Ordinum nomina, atque uniuſcujuſque eorum propria miniſteria, Subdiaconi ſcilicet, Acolythi, Exorciſtæ, Lectoris, & Oſtiarii in uſu fuiſſe cognoſcuntur, quamvis non pari gradu; nam Subdiaconatus ad majores Ordines a Patribus, & ſacris Conciliis refertur.

2 QUÆRO, an ad obtinendum beneficium curatum oporteat eum, cui confertur, eſſe nedum prima Tonſura, ſed quatuor etiam minoribus Ordinibus initiatum.

3 Deciditur in hac decretali ad beneficium curatum non debere aliquem admitti, niſi ſaltem ſit Subdiaconus. Adjicitur, tamen conſueviſſe aſſumi diſpenſative eum qui ſit in quatuor minoribus Ordinibus conſtitutus.

4 Supervenit deinde text. *in c. Si pro Clericis, de præb. in 6. Fagnan. in I. Lib. Decretal.* quo ætate ſtatuitur, ut is cui Papa mandat beneficium curatum conferri, non oporteat eſſe promotum ad Ordines ſacros, ſed ſufficiat eſſe in tali ætate, ut proximis ſtatutis a jure temporibus poſſit promoveri.

Cum textus *in d. c. Si pro Clericis*, adverſetur huic Decretali, quia hic dicitur non poſſe abſque diſpenſatione obtineri curatum, niſi ab eo, qui ſit Subdiaconus; at *in cap. Si pro Clericis*, ſtatuitur aperte contrarium: gloſſ. *in d. cap. pro Clericis*, movit dubitationem præſentem, an hoc cap. requirens Subdiaconatum in promovendo ad beneficium curatum, ſit in totum correctum, adeo ut hodie indiſtincte poſſit quis aſſumi ad beneficia curata, nedum per viam impetrationis, de qua loquitur *d. cap. Si pro Clericis*, ſed etiam per viam præſentationis, & electionis: & gloſſ. dicit ſe non eſſe cauſam corrigendi hanc decretalem; ideoque quod diſponitur *in cap. Si pro Clericis*, habere locum ſolum in caſibus in quibus hoc eſt expreſſum, nempe in impetratione de qua loquitur ille textus, & in præſentatione de qua habetur *in cap. 2. de inſtit. in 6.* & ita ſentit ſecus eſſe in electione. Hanc gloſ. opinionem ſequitur ibid. Joan. Andr. & Petr. de Anchar. & Imol. *in cap. Licet canon, de electione in 6.* tamen contrarium, hoc eſt etiam in electione locum habere *cap. Si pro Clericis*, & ita eligi ad curatum non poſſe non Subdiaconum, & conſequenter hunc textum eſſe indiſtincte correctum, tenent Paul. Archid. Jo. de Lign. Jo. de Fan Calderin. Florian. & alii, quorum communis eſt opinio, ut teſtatur Franc. *in d. cap Si pro Clericis, prope fin.* Rebuff. *in tit. Requiſita ad collationem*, *num. 34.* 5

Dum ergo in gloſ. agitur de correctione hujus Decretalis, id quæritur, an *d. c. Si pro Clericis*, eam correxerit indiſtincte, ut nedum per viam impetrationis, & præſentationis, ſed etiam per viam electionis, qui beneficium curatum adipiſcitur, non ſit opus, ut ſit Subdiaconus; non autem quæritur, an hoc *c. Præterea*, ſit correctum in eo quod dicit de minoribus Ordinibus; ideoque etiam hodie poſt *d. c. Si pro Clericis*, erit locus huic Decretali in ea parte in qua minores ſaltem Ordines requirit; nam quod non eſt immutatum, cur ſtare prohibetur? *l. Sancimus, C. De teſtament. l. Præcipimus, in fine, C. de appellat.* notat Hoſtienſ. *in cap. Ad Apoſtolicam, num 2. de regul.* Imo id videtur aperte inſinuare text. *in d. c. Si pro Clericis*, & *in d. c. 2. de inſtit. in 6.* cum enim dicant non requiri, ut promovendus ſit initiatus ſacris Ordinibus, per excluſionem ſacrorum, videntur includere, & requirere minores Ordines. 6

Quam opinionem ſequuntur Doctores *in d. cap. Si pro Clericis.* Supponunt enim minores Ordines eſſe neceſſarios ad curatum obtinendum, dum diſputant, an conſtitutus in minoribus, licet non Subdiaconus, poſſit aſſumi etiam per viam electionis ad Eccleſiam curatam, Calder. Archidiac. Lap. quos refert ibi Franc. *in col. 2. verſ. Secundo vero caſu, & in verſ. Tu adverte*, & clarius ac fuſius *in cap. Licet canon. in 3. col. verſ. In ea*, gloſs. *in fine, de elect. in 6.* Gemin. *ibid. in 4. col. verſ. Item quæris, an de jure, & in d. c. Si pro Clericis, in 2. col.* gloſs. *in ver. Provideri*,

& in ſpecie quoad curatum obtinendum, quamvis non ſit neceſſe, ut aliquis ſit in Sacris, opus tamen eſſe, ut ſit conſtitutus in Ordinibus minoribus, expreſſe tradunt Arch. *in c. 2. de inſtit. in 6. in ver. In ſacris*, & ibi Franc. *in ult. notab.* ubi citat textum hic tanquam minime correctum quoad Ordines minores, & ibid. Gemin. *prope fin. verſ. Sed non poſſit*.

Nec obſtat, quod Rebuff. *d. tit. n. 33.* dicat expreſſe contrarium, ſcilicet quemlibet poſſe habere beneficia curata, etiamſi ſolum habeat primam Tonſuram: tum quia magis eſt deferendum pluribus, ac gravioribus Doctoribus ſupra citatis: tum quia jura, quæ Rebuff. allegat, id non probant; imo potius oſtendunt oppoſitum, dum diſponendo non requiri ſacros ad obtinendum curata, videntur tacite innuere minores ſaltem requiri, ut eſt dictum. Deinde quia contra Rebuff. ſtat text. hic, qui circa minores Ordines nullibi legitur correctus.

7 Sed objicies: Etſi ad obtinendum curatum ſaltem minores Ordines requirantur, dicendum eſt tamen hoc habere locum quando proceditur per viam electionis duntaxat; nam nullo jure cavetur, ut ad obtinendum curatum requirantur minores Ordines niſi in hac decretali; ergo minores erunt neceſſarii in eo tantum caſu, in quo loquitur hic text. ideſt cum proceditur per viam electionis, aut inſtitutionis: & in hunc ſenſum forte accipi poſſent Archidiaconus, & Franc. locis proxime citatis; nam dum dicunt ad obtinendum curatum eſſe neceſſarios minores Ordines, & citant textum hic, intelligendi ſunt juxta textum quem allegant, id eſt quando per viam electionis quis ad curatum aſſumitur, ad tradita per Bart. *in l. Non ſolum, §. Si celebrationis verba, ff. de liber. legat.*

Aut huic objectioni reſponderi poteſt admittendo minores Ordines requiri juxta terminos hujus Decretalis, ſed negando hunc text. non procedere niſi in electione; nam etſi illa verba, *Admitti*, vel *Aſſumi*, conſueverint frequentius uſurpari per ſacros Canones in electionibus, tamen tanquam generalia applicantur etiam proviſis per viam collationis, vel inſtitutionis, ut eſt textus *in c. Cum in cunctis, §. Inferiora*, ponderando verbum, *Aſſumptus fuerit*, & verbum, *Conferatur, ſupra de electione, & in cap. Licet canon, eod. tit. lib 6.* ibi: *Quodque talis ad regimen aſſumptus hujuſmodi, ſi monitus non fuerit præfixo a Canonibus termino in Presbyterum ordinatus, a regiminis ejuſdem amoveatur officio, & alii conferatur*, & notat Gemin. *in c. Statutum in 1. not. eod. cit. & lib.* Et eo magis quia hæc conſtitutio non eſt poſita de electione, ſicut duo textus proxime citati, Archidiac. autem, & Anchar. *in d. cap. 2.* expreſſe loquuntur de collatione, & inſtitutione. Et quamvis citent textum hic, tamen hinc potius colligitur eos conſentire, ut hic textus habeat locum etiam in proviſionibus per viam collationis, & inſtitutionis. Nec differentiæ ratio aſſignari poteſt, cur minores Ordines requirantur in electo ad Parochialem Eccleſiam,
& non in proviſo, ſeu præſentato. Imo hoc caſu major 8
ſubeſt, ratio cur minores Ordines exigantur, ut conſiderat Franc. *in d. c. Si pro Clerici, num 5. prope finem*: Quia via electionis, inquit, eſt ordinaria, & favorabilis, & via præſentationis, vel impetrationis eſt extraordinaria, & ſic odioſa; ubi etiam plures alios allegat in hanc ſententiam.

Præterquam quod congruentius cenſeri debeat præſcripta a Sacris Canonibus hæc qualitas minorum Ordinum in impetrante, quam in electo, quia majus periculum ſubeſt, ut minus idoneus de curata Eccleſia provideatur ad ſolius Patroni præſentationem, vel ſolius Ordinarii collationem, quam ſi aſſumatur ad Collegii electione: integrum enim eſt judicium quod plurimorum ſententiis confirmatur, ut legitur *in c. Prudentiam, de Offic. delegat.* & quod a pluribus quæritur ſapientibus facilius invenitur, *c. De quibus, 20. diſt.* & per ampliores homines perfectiſſima veritas revelatur, *l. ult. ad fin. C. de fideicom.* Negari tamen non poteſt quin in practica ſervetur oppoſitum; nam Parochiales conferuntur etiam Clericis primæ Tonſuræ. Et Sacr. Congregatio Concil. alias conſulta, an matrimonium contractum coram Parocho adhuc intra annum ad ſacros non promoto, ſed primam tantum Tonſura initiato, ſit validum, necne, cenſuit eſſe validum. Quam ſententiam Clemens VIII. ad ſe relatam approbavit.

DE ÆTATE, ET QUALITATE.

Idem Alexander III.

CAPUT VI.

QUæris a nobis, quid agendum ſit de Clericis tuæ juriſdictioni commiſſis, qui cum beneficiis Eccleſiaſticis multis abundent, a te commoniti nolunt ad majores Ordines promoveri, ſe tale quid ſecreto commiſiſſe dicentes, quod eos ſalva conſcientia ordinari non ſinit. Cum igitur ſuper hoc caſu videantur ſacri Canones diſcordare: cum quidam dicant eos minime compellendos: alii vero contrarium aſſeverant; omnis contrarietatis vinculum præſenti pagina enodamus: ſtatuentes, ut ſi prædicti Clerici perceptione majorum Ordinum propter occulta ſua peccata, ſe indignos eſſe fatentur, inferiores Eccleſia, quorum ſi vita probabilis, præferantur eiſdem: & niſi forte illi, qui ordinati pro jam dicta cauſa recuſant, in aliis Eccleſiæ ſervitiis valde utiles fuerint, auferantur eis beneficia, & aliis Canonice conferantur. Quod ſi pro ſola voluntate renuerint ordinari, & ſuaſerit utilitas Eccleſiæ, aut neceſſitas, ipſos (dum modo idonei ſint) ad majores Ordines recipiendos, per amiſſionem locorum, & beneficiorum ſubtractionem, appellatione ceſſante, compellas.

S U M M A R I U M.

1 *CLerici beneficia ſimplicia obtinentes compellantur ſuſcipere Ordines ſacros ſuis beneficiis non annexos ex cauſa neceſſitatis, vel utilitatis Eccleſiæ.*

Etiamſi beneficia ſint modici valoris, num. 4.

2 *Neceſſitas, & utilitas Eccleſiæ regulariter æquiparantur.*

3 *Et quæ dicatur neceſſitas, quæve utilitas.*

5 *Epiſcopus non tenetur credere beneficiato aſſerenti, ſe non poſſe Ordines recipere propter conſcientiam læſam,*

6 *Ordinari renuentes ob occultum crimen, perpetuo beneficiis privantur, niſi ſint valde utiles in aliis Eccleſiæ negotiis.*

Declaratur, num. 16.

7 *Renuentibus vero pro nuda voluntate ſubtrahuntur reditus quouſque ordinentur, ſed de beneficia non auferuntur.*

8 *Niſi rebelles extiterint.*

9 *Et Epiſcopus contra contumaces proceſſerit per ſubtractionem fructuum, vel nihil profecerit.*

10 *Pœna privationis tituli contra renuentes ordinari non eſt puniens, & coercens.*
11 *Niſi ab initio cum obſtinatione dixerint ſe nullo modo promoveri velle.*
12 *Nolle, & non poſſe in jure æquiparantur.*
13 *Ordinari renuentes propter occulta peccata non coguntur præciſe, ſed cauſative, ut de nolentibus fiant volentes.*
14 *Nec poſſunt excommunicari.*
15 *Renuentes autem pro nuda voluntate, præciſe ſunt compellendi.*
16 *Ordinari renuentes propter occulta peccata, ſi ſint valde utiles Eccleſiæ, non privantur, ſed tamen coguntur per ſubtractionem proventuum.*
17 *Ordinarè non debet inhabilis ad ſacros Ordines etiam ex cauſa neceſſitatis, vel utilitatis Eccleſiæ.*
18 *Illiterati ad ſacros non ſunt promovendi, ſed jam promotis conferantur Parochiales, quando literatiores non inveniuntur.*
19 *Ordinandorum habilitas in caſibus neceſſitatis non adeo exacte exquirenda eſt.*
20 *Confeſſio occulti criminis, propter quod Clericus renuit ſuſcipere Ordines ſuo beneficio non annexos, an ei præjudicet, ita ut beneficio privari poſſit, & nu. ſeqq. uſque ad n. 25.*
21 *Quid, ſi confeſſio emanaverit in foro contentioſo.*
22 *Et quid, ſi in foro Pœnitentiali.*
23 *Et quid, ſi in foro mixto.*
24 *Epiſcopus poteſt Clericos ab Ordinibus repellere, & ſuſpendere ex delicto etiam occulto, dummodo illud noverit extra Sacramentum Pœnitentiæ.*
25 *Epiſcopus an & qualiter poſſit cogere Clericos ſibi ſubditos ad Ordines ſuſcipiendos, & n. ſeqq. uſque in finem.*
Quid in Clericis non beneficiatis, n. 26.
Quid in expectantibus, num. 27.
Et quid in Penſionariis, n. 28.
26 *Sacramentum Ordinis eſt voluntarium.*
27 *Expectantes, ad titulum beneficii quod expectant, ordinari non poſſunt.*
28 *Penſionarius etiam ex cauſa neceſſitatis, vel utilitatis Eccleſiæ cogi non poteſt ad ſacros Ordines ſuſcipiendos.*
29 *Beneficiati an & qualiter cogi poſſint ad ſuſcipiendos Ordines ſuis beneficiis annexos, & nu. ſeqq. uſque ad num. 42.*
30 *Quid, ſi beneficium ſit Parochiale, ut Prioratus Conventualis.*
31 *Et quid, ſi beneficium ſit Collegiatum, & curatum.*
32 *Et quid in dignitatibus non curatis.*
33 *Et quid in Canonicatibus, Præbendis, & Portionibus.*
34 *Epiſcopus an poſſit ſine adjunctis procedere ad privationem Canonicorum ex eo, quod Ordines ſuis præbendis annexos non ſuſceperint, aut non reſederint.*
35 *Beneficiati, qui propter impedimentum non ſuſcipiunt Ordines ſuis beneficiis annexos, an & quando amoveri poſſint, aut ad Ordines compelli.*
Quid ſi impedimentum fuerit contractum ante adeptum beneficium, n. 36.
Et quid, ſi poſt, num. 40.
36 *Ordinandus tenetur prodere impedimentum ſuum, alias amoveri debet a beneficio poſt ordinationem obtento.*
37 *Diſpenſatus ſuper impedimento cogi poteſt ordines ſuſcipere perinde, ac ſi impedimentum non contraxiſſet.*
38 *Diſpenſatus ad beneficium, non intelligitur diſpenſatus ad Ordinem beneficio annexum.*
39 *Diſpenſatus ſuper defectu ætatis ad Præbendam, ob non promotionem ad Ordinem eidem Præbendæ annexum privari non poteſt.*
40 *Beneficiatus, qui ſine culpa ſua poſt adeptum beneficium in impedimentum inciait, non poteſt privari ob non promotionem ad Ordines.*
41 *Secus ſi culpa ſua.*
42 *Beneficiati an & quando cogi poſſint ſuſcipere Ordines ſuis beneficiis non annexos, & num. ſeqq. uſque in finem.*
Quid, ſi nulla ſubſit neceſſitas, vel utilitas, ibid.
Et quid, ſi ſubſiſtente cauſa neceſſitatis, vel utilitatis, renuat ordinari propter crimen, n. 43.
Et quid, ſi propter impedimentum, n. 45.
Et quid, ſi pro ſola voluntate, n. 46.
43 *Peccator quilibet occultus poteſt peracta pœnitentia promoveri, & miniſtrare, niſi ſint crimina, quæ poſt pœnitentiam impediant Ordinis executionem.*
44 *Ordo procedendi adverſus Beneficiatos renuentes ordinari propter crimen.*
45 *Appellatio Clerici renuentis ordinari propter impedimentum an ſit admittenda.*
46 *Ordines non ſuſcipere pro nuda voluntate, & ex injuſta cauſa, æquiparatur.*
46 *Ordo procedendi contra Beneficiatos renuentes ordinari pro ſola voluntate.*
48 *Appellatione remota privari poteſt beneficio, qui neceſſitate, vel utilitate Eccleſiæ exigente, contumaciter renuit ſuſcipere Ordines beneficio non annexos.*

Q*Uæris*. Propter neceſſitatem, vel utilitatem Eccleſiæ 1
compelluntur ipſius Clerici recipere Ordines ſuis be-
neficiis non annexos. Hoc dicit, Communis diviſio.
Secunda ibi, *Cum igitur*. Quæ duo facit, Primo, po-
nit contrarietatem Canonum. Quos ſecundo diſtin-
guendo concordat, ibi, *Statuentes*; & ſecundum mem-
brum diſtinctionis proſequitur, ibi, *Quod ſi*.

Nota primo, ibi, *Neceſſitas, & utilitas*, cum agi- 2
tur de compellendis Clericis ad recipiendos Ordines ſa-
cros ſuis beneficiis non annexos, non eſſe diſtinguendum
inter neceſſitatem, & utilitatem Eccleſiæ, quoniam
hæc duo æquiparantur, *c. Poſt translationem*, § *Cum
ergo ſupra de renunc. c. Et ſi illa in fi. c 1. q. 7. c. Mutationes 7. q. 1. c. Ab excommunicatis 9. q. 1. cap. Nemo de
elect. lib. 6.* & Concilium Trident. *c. 1. verſ. Nam cum
Chriſtiana charitas, & cap 11. in fin. ſeſſ. 23. & c. 18.
ſeſſ. 25. cum multis ſimil.* Licet hoc non ſit perpetuum,
ut *cap. Cum veniſſent infra de eo qui mitt. in poſſeſſ. & l.
Impenſæ cum duabus ſeqq. ff. de impen. in reb. dotal. fact.*
& notat gloſſ. in *c. Statutum*, § *Inſuper in ver. Utili-
tas de reſcript. lib. 6.* Dicitur autem neceſſitas, cum Ec- 3
cleſia indiget miniſtris illorum Ordinum, nec reperiun-
tur alii, qui poſſint ordinari. Utilitas vero, quando
Eccleſia indiget, ſed non deſunt alii, qui promoveri
poſſint, ut hic declarat Jo. Andr. *n. 11.* Henric. Boich.
col. 2. ad finem, verſ. Dicitur autem exigere, Bellam. *ante n. 1 ver Utilitas*, & Card *in 3. notab.*

Secundo, nota Clericos beneficia ſimplicia obtinentes 4
per amiſſionem locorum, & beneficiorum ſubtractionem
cogi poſſe ad ſuſcipiendos Ordines ſacros ſuis beneficiis
non annexos, ex cauſa neceſſitatis, vel utilitatis Eccle-
ſiæ, ut hic eſt caſus. Quod procedit in omnibus inti-
tulatis, etiamſi beneficium eſſet viginti ſolidorum, cum
hæc litera loquatur de Clericis in genere; nam & tales
ad reſidentiam, & ſervitium tenentur, ut in *c. Conque-
rente infra de Cleric. non reſident.* & notant hic Hoſtien.
n. 3. in ver. Si prædicti Cleric. Jo. Andr. *num. 6.* & Bel-
lam. *num. 5. in verſ. Quæritur.*

Tertio, nota ibi, *Salva conſcientia, &c.* Epiſcopum 5
non teneri ſtatim credere Beneficiato dicenti ſe non poſſe
ad ſacros Ordines promoveri, eo quod læſam habeat con-
ſcientiam; ſed poſſe nihil ominus eum compellere ad
Ordines ſuſcipiendos, & per ſeipſum ordinare, vel alte-
ri ordinandum committere, arg. *c. Paſtoralis*, § *Quia
vero de offic. deleg. & c. Per tuas, il tertio de ſimon.* ſecun-
dum Innoc. *n. 2. in ver Auferantur*, Hoſt. *n. 3.* Jo. Andr.
n. 5. Bellam. *n. 3. verſ. Hinc eſt*, & alios communiter.

Quarto, nota ſecundum Innoc. *n. 2. in ver. Compel- 6
las*, duas differentias inter eos, qui renuunt ordinari
ex cauſa, eo quod fateantur ſe aliquid tale ſecreto com-
miſiſſe, quod eos ſalva conſcientia ordinari non ſinit,
puta enorme, vel mediocre delictum, ut in *c. Ex teno-
re ſupra de tempor. ordinat.* & eos, qui renuunt ordinari
pro ſola voluntate.

Prima differentia eſt, quia in primo caſu, niſi ſint val-
de utiles in aliis Eccleſiæ negotiis, perpetuo beneficiis pri-
vantur, ut patet ibi: *Auferantur his beneficia, & aliis ca-
nonice conferantur*: expedit enim, ut ſuccidantur tan-
quam arbores inutiles, ut inquit Hoſt. *n. 5.* & in hoc con-
veniunt omnes. Quod tamen intellige ſecundum eam,

quæ

7 quæ dicentur infra in 1. quæſt. num. 21. In ſecundo autem caſu, cum renuunt ordinari pro ſola voluntate, non ex toto auferuntur eis locus, & beneficium, ſed tantum reditus ſubtrahuntur ad tempus, quouſque Ordines recipiant, & hoc innuit verbum, *Compellas*. Si enim auferrentur eis ex toto, iniquum eſſet eos ulterius compellere ad Ordines ſuſcipiendos, ut bene advertit hic Innoc. *n. 2. in v. Per amiſſionem*. Quod etiam ſuadetur ex eo, quod ſequitur in litera, ibi, *Per ſubtractionem:* hæc enim ſubtractio ad tempus fieri conſuevit, *c. Paſtoralis*, §. *fin. infra de appellat.* ſecundum Hoſt. *n.* 5. & Butr. *n.* 10.

8 Verum hoc limitat Hoſt. *n.* 6. niſi rebelles extiterint, quia tunc ex toto privandi ſunt beneficiis: & eſt ratio ſecundum eum, quia magis contemnit is, qui ſua voluntate ordinari recuſat, quam is, qui juſtum impedimentum allegat; Ergo cum magis rebelli durius, & cum minus rebelli mitius eſt agendum. De quo remittit ad Summam *eodem tit.* §. *Ordo v. Circa hoc quæritur, & v. ſeqq* ubi ad literam ponit diſtinctionem Raymundi, quam etiam recitat Jo. Andr. in *c. Licet canon in v. Privatus, de elect. lib.* 6. *& ſeq.* hic idem Jo. Andr. *n.* 14. Butr. *n* 10. & pleriq; alii.

9 Sed tu tempera hoc ultimum dictum Hoſtien. ſecundum Bellam. *num.* 4. *in* 3 *oppoſit.* ut locum habeat, dummodo prius contra contumacem Epiſcopus proceſſerit per ſubtractionem proventuum, & nihil profecerit; nam tunc demum procedere poterit ad privationem tituli; alioquin quandiu ſubeſſet ſpes eum inducendi ad conſentiendum ordinationi, ex toto non eſſet privandus, ſed
10 per amiſſionem fructuum coercendus. Pœna enim privationis tituli ceſſare debet ceſſante contumacia, cum
11 non ſit puniens, ſed coercens, ut in *cap. Ex literis ſupra de conſtitut.* Fatetur tamen Bellam. & bene, talem foro privandum, ſi ab initio cum obſtinatione diceret ſe nullo modo promoveri velle; eo enim caſu adhi-
12 benda non eſſet pœna coercens, ſed infligens, videlicet depoſitionis, & privationis. Et in hoc caſu ſalvari poteſt dictum Hoſt. arg. *cap. Eum qui de dolo, & contumac. lib.* 6. Nolle enim, & non poſſe in jure æquiparantur, *c. Sciſcitatus de reſcript. & cap. Prudentiam*, §. *Adjecimus infra de offic. deleg.*

13 Altera differentia eſt, quia in primo caſu cum beneficiati renuunt ordinari propter occulta peccata, non coguntur præciſe, ſed cauſative, ut ſic de nolentibus fiant volentes; nam ſi voluerint promoveri, non ſunt privandi ſecundum gloſſ. hic in *ver. Utilitas*, & Innocen. *num.* 2. *in verſ. Auferantur*, cum quibus alii con-
14 ſentiunt, & eſt ſimile in *cap. Conſuluit* 74. *diſt.* Unde nec poſſunt hoc caſu excommunicari, cum nemo præciſe cogendus ſit creſcere, *c. Geſta, & c. Ubi ead. diſt.* alioquin ſequeretur hoc inconveniens, ut excommunicatus, qui in ſe novit impedimentum irregularitatis, vel aliud, propter quod ſalva conſcientia promoveri non poſſet, non eſſet abſolvendus, niſi ſatisfaceret, propter manifeſtam inobedientiam. Satisfacere autem non poſſet propter conſcientiam criminis, & ſic nunquam poſſet abſolvi, ut in *c. Ex parte, el primo infra de verbor. ſignific.* ſecundum Innocen. licet de hoc non curet Joan. And. *n.* 14. ſed remittat ad notata per ſe in *c. Pro illorum in gloſſ.*
15 *penult. infra de præben.* In ſecundo autem caſu abſolute cogi poſſunt ad ſacros Ordines recipiendos, cum impedimentum criminis non allegent, ſed pro nuda voluntate contumaciter reſiſtant.

16 Quinto, nota in *ver. Niſi forte*, caſum in quo beneficiati, etiamſi ſubſit cauſa neceſſitatis, vel utilitatis, tamen non coguntur recipere Ordines ſuis beneficiis non annexos, ſed tolerantur in minoribus, videlicet cum in aliis Eccleſiæ ſervitiis ſunt valde utiles; forte quia ſunt prudentes in negotiis temporalibus, *c. Accedens* 50. *diſt.* ſecundum Innoc. hic *num.* 1. *in ver. Utiles*; vel ratione potentiæ, *c. Officii ſupra de elect.* vel ratione ſcientiæ, vel ratione artificii, ſecundum Hoſt. *n* 4. *in ver. Auferantur*. Qui tamen ſubdit, quod etſi hoc caſu non compellantur per ſubtractionem beneficiorum, compelluntur tamen per ſubtractionem proventuum ad tempus, ut in *c. Conſuluit* 74. *diſt.* De quo tamen remittit ad notata in *c. fin. de offic. Vicar.*

17 Ultimo, nota textum ad hoc valde notabilem, quod Clericus inhabilis promoveri non debet ad ſacros Ordines etiam ſubſiſtente cauſa neceſſitatis, & utilitatis Eccleſiæ. Quod optimæ probat hæc litera in fine, quia dum ſtatuit, ut qui pro nuda voluntate renuunt ordinari, ad id compellantur per ſubtractionem beneficiorum, ſi ſuaſerit neceſſitas, vel utilitas, & interſerit conditionem illam, *Dummodo idonei ſint*; Ergo a contrario ſi non ſint idonei, etiam ex cauſa neceſſitatis, vel utilitatis non ſunt cogendi.

Hinc Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum ab Epiſcopo Ferettano conſulta, an Subdiaconi, & Diaconi, qui carent doctrina a jure requiſita in Ordine Presbyteratus, promoveri debeat ad eum Ordinem in eo loco, in quo maxima eſt Sacerdotum inopia, & ubi propter Præbendarum exiguitatem, & paucitatem nulla ſpes eſt habendi exteros Sacerdotes: audito quod nunquam in ſimilibus exemplis antea cenſuerat ignaros poſſe promoveri ad ſacros, licet jam promotis ad Presbyteratum cenſuerit conferri poſſe Parochiales, quando literatiores inveniri non poſſunt: ad propoſitam conſultationem reſpondit ignaros nullo modo promovendos ad ſacros Ordines, ſed Epiſcopum diligenter curare debere, ut diſcant, & prout profecerint, tunc promovere, & ex ſua conſcientia, & judicio rem totam conficere: interea autem ſi adſit penuria Sacerdotum ſecularium, debere uti opera regularium. 18

Ceterum in his caſibus neceſſitatis non adeo ſubtiliter exquirenda eſt habilitas promovendorum, arg. *c. Tuam infra eod.* Idcoque cum quidam ante Concilium Tridentinum ad Subdiaconatus Ordinem promoti, & poſt idem Concilium quadraginta annorum majores effecti ob beneficiorum, ac Sacerdotum in eorum diœceſi penuriam ſe ad titulum patrimonii in Presbyteros ordinari Sanctiſſimum exorarent; Sanctitas ſua etſi hoc remiſerit arbitrio Epiſcopi, nihilominus ſubjunxit, cum his quoad ſufficientiam Epiſcopum non debere exquirere tam exacte illa, quæ ex Concilio exiguntur, niſi ad adminiſtranda Sacramenta, & ad curam animarum exercendam deputati eſſent. 19

QUÆRO, ſi Epiſcopus ex cauſa neceſſitatis, vel utilitatis Eccleſiæ velit compellere Clericos ſuæ diœceſis ad ſuſcipiendos Ordines ſacros ſuis beneficiis non annexos, & ipſi fateantur ſe peccatum aliquod ſecreto commiſiſſe, quod eos ordinari non ſinat, an talis confeſſio præjudicet, adeout ſic tenentes beneficiis privari poſſint? 20

Pro ſolutione diſtinguendus eſt triplex forus, ex mente DD. hic, & præcipue Hoſt. *n.* 2. *in ver. Secreto*, Jo. Andr. *n.* 4. Bellam. *n.* 2. & Butr. *n.* 4. Alius enim eſt contentioſus, ſeu judicialis. Alius pœnitentialis, qui etiam dicitur forus animæ, ſeu forus ſacramentalis. Alius vero mixtus, quem alii forum quaſi pœnitentialem appellant. 21

Et quidem ſi beneficiati fateantur in foro contentioſo ſe hujuſmodi peccata commiſiſſe, utique talis confeſſio præjudicat, adeout ſecundum quantitatem delicti beneficiis privari poſſint, quia facit notorium juris, ut in *c. Quæſitum ſupra de tempor. ordinat.* & in hoc conveniunt Hoſt. Jo. Andr. & reliqui omnes. Quod procedit, ſive fateantur ſe talia crimina commiſiſſe ante promotionem; removendi enim ſunt ex quo tempore ſuæ examinationis illa ſubticuerint, *c. ult.* 24. *diſt. cap. Ex pœnitentibus* 50 *diſt. c. Si quis ſine, & c. ſeqq.* 81. *diſt.* ſive fateantur ſe illa commiſiſſe poſt promotionem; nam ſimiliter ſunt expellendi, ex quo ſua culpa reddiderunt ſe indignos, arg. *cap.* 1. *ſupra eod.* ſecundum gloſſ. hic in *ver. Fatentur*, quæ a DD. communiter approbatur.

Sin autem hæc confiteantur in foro Pœnitentiali, nullatenus privari debent, quia ſic proderetur peccator pœnæ impoſitione, contra jura, ut in *c.* 2. *infra de offic. ordin. cum ſuis concordan.* in quo ſimiliter omnes conveniunt. Debent tamen ſecreto, id eſt, in ipſo Pœnitentiæ ſacramento inſtrui, & informari, quod ſalva conſcientia beneficium retinere non poſſunt, & ſuaderi, ut cedant, ſi crimina ſint talia, quæ poſt pœnitentiam impediant Ordinis executionem, ſecundum ea quæ leguntur, & notantur in *c. Niſi cum pridem*, §. *Propter conſcientiam ſupra de renunc.* ac deinde conſcientiæ ſuæ ſunt relinquendi, ſecundum Hoſt. & alios præallegatos. Si tamen poſtea ex contemptu renuerent ordinari, & de hoc conſtaret judicialiter, bene privari poſſent, alias non, prout diſtinguit hæc decretalis, quæ ſic poteſt intelligi ſecundum Ant. de Butr. *num.* 8. *verſ. Si in foro animæ*. Sed certe tunc non verſaremur in hoc ſecundo caſu, ſed in primo, quia Sacerdos non ſolum ſciret eos eſſe criminis reos, ut Deus in foro ſacramentali, ſed etiam ut judex in fo- 22

fo

Digitized by Google

ro contentioſo; ut in *dict. cap.* 2. *de offic. Ordinar.*

23 Si vero talis confeſſio fiat in judicio mixto, puta in examinatione ordinandorum, vel ſi audita monitione Prælati ſecreto confiteantur ei, non tanquam Sacerdoti, ſed tanquam Epiſcopo; tunc quia judiciale, repelluntur, & quia pœnitentiale, pœna ordinaria non puniuntur, ut formaliter inquit Hoſt. *d. n.* 2. *in ver. Secreto*, id eſt talis confeſſio cum emanaverit in judicio mixto, partim ſapit naturam fori judicialis, partim fori pœnitentialis; in quantum participat de foro contentioſo, Clerici, qui confitentur talia, repelluntur; in quantum participat de foro pœnitentiali, non plectuntur pœna ordinaria. Quod ipſum notat idem Hoſt. *in ſumm. de ſcrutin. §. Finem, verſ. penult.* ubi ait hujuſmodi confeſſionem in judicio mixto habere effectum, & finem repellendi, non autem effectum, & finem puniendi: allegat *c. Cum dilectus de ordin. cognit. c.* 1. *de excep. & l. Lucius, ff. de his qui notan. infam.*

Verum Bellam. hic *n.* 3. miratur de dicto Hoſtienſis in judicio mixto, quia ſi Sacerdos ſcit delictum ſecreto, itaut nemo alius ſciat niſi ipſe, non debet peccatorem publice arguere, nec ei propter hoc pœnitentiam imponere, ut in *d. c. de offic. Ordinar.* quod loquitur alternative, videlicet, ſi Sacerdos ſciat pro certo aliquem eſſe reum alicujus criminis, vel ſi confeſſus fuerit, & emendare noluerit, ut ibi notat Bernard. in gloſſ. 1. Unde dicit ipſe pœnam hic non imponi propter criminis confeſſionem occultam, ſed propter alia duo ſimul conjuncta, videlicet quia dicunt ſe nolle promoveri, & quia dicunt ſe habere cauſam quare promoveri recuſent, & illam nolunt propalare. Ex eo enim quod renuant illam publice aperire, Epiſcopus non ſolum tanquam Sacerdos ſecretus, quia hoc non ſufficeret, ſed tanquam judex, & ſuperior præſumere debet eam cauſam non eſſe rationabilem, juxta illud Evangelicum, *Qui facit malum, odit lucem*, arg. *c. Ut noſtrum infra, ut Eccleſ. benef.* Et ſic delictum, propter quod hic pœna infligitur, non eſt occultum, ſed eſt notorium, ſcilicet injuſta recuſatio promovendorum.

24 Sed judicio meo magis mirandum eſt de dictis Bellam. quoniam Hoſt. non dicit ex confeſſione emanata in judicio mixto Clericis poſſe pœnam infligi; imo clare dicit oppoſitum, videlicet eos propterea puniri non poſſe, ſed tantummodo repelli ab Ordinibus. Quod veriſſimum eſt etiamſi crimina ſint prorſus occulta, dummodo illa noverit Epiſcopus extra Sacramentum Pœnitentiæ, ut eſt text. formalis *in c. Ad aures*, ibi, *Quoniam eſſe poteſt, quod Prælati eorum commiſſa ſecreta noverint, ex quibus conſtat eis, quod ſalva conſcientia nequeunt ordinari, ſupra de temp. ordinat.* Qui textus etſi loquatur in ſubditis regularibus, tamen ampliatus eſt etiam ad Clericos ſeculares a Concilio Trid. *in c.* 1. *ſeſſ.* 13. ut declaravit S. Congr. ejuſdem Concil. interpres. Nec obſtat text. *in d. c.* 2. *de offic. Ord.* quoniam loquitur in judice, qui delictum occultum ſibi extrajudicialiter notum vult publice arguere, & punire; non autem in Prælato, qui ob delictum occultum vult repellere ab Ordinibus ſuſcipiendis Clericos non arctatos ratione beneficii, ut ſic concilietur cum prædicta decretali, *Ad aures*. Cum enim ſit in facultate Epiſcopi illos non promovere, ejuſque arbitrio relinquatur, an ſubſit Eccleſiæ utilitas, vel neceſſitas; utique repellendo non intelligitur prodere illorum delicta. Et nihilominus hodie *ex d. c.* 1. *ſeſſ.* 14. poteſt Epiſcopus ex quacunque cauſa, etiam ob occultum crimen, quomodolibet extrajudicialiter non tantum prohibere ſuis ſubditis aſcenſum ad ſacros Ordines, ſed etiam eos ſuſpendere a ſuis Ordinibus, & dignitatibus Eccleſiaſticis; & corrigitur *cap. Ex tenore ſup. de temp. ordin.* ut ibi dixi ex S. Congr. ſententia.

25 Secundo, QUÆRO generaliter, an & qualiter Epiſcopus poſſit cogere Clericos ſibi ſubditos ad Ordines ſuſcipiendos. Hæc quæſtio plures implicat inſpectiones. Unde ſic diſtingue ex mente gloſſæ in *Summa* 74. *diſt.* item gloſ. *in cap. Licet Canon, in verſic. Privati de elect. lib.* 6. Goffred. *in Summa hoc tit. §. Secunda diſcordia*, Raymun. *in Summa rubr. de ætat. & qualit. §. Item nunquid Epiſcopus poteſt compellere*, Jo. Friburg. *in Summa confeſſ. eod. tit.* 15. *quæſt.* 48. Aſten. *lib.* 6. *tit. de obedien. art.* 4. *verſic. Nunquid Prælatus*, Hoſt. *in Summ. de ætat. & qualit. §. Ordo, verſic. Circa hoc quæritur*, & ejuſdem Hoſtien. & DD. hic, & præſertim Henric. Boich. *in princ.* & Anton. de Butr. *n.* 6. *&* 11.

26 Aut Clerici ſunt non beneficiati, nec habentes titulum; & hos Epiſcopus compellere non poteſt, quia Sacramentum Ordinis eſt voluntarium, ut legitur, & notatur in *§. Si ergo ſacramenta* 1. *q.* 1. *in §. ult.* 22. *q.* 4. *& in c. Veniens infra de tranſact.* & notat Hoſtien. in *Summa de ſacramen. non iteran. §. Quot ſunt ſpecies, & in cap.* 1. *infra eod. tit.*

27 Quod procedit etiamſi ſint expectantes authoritate Apoſtolica vigore mandati de providendo, ſeu ad vacatura; nam tales, etiamſi velint, ad titulum hujuſmodi expectationum ad ſacros Ordines promoveri non poſſunt, ut notat Joann. Andr. *in c. Si Epiſcopus, de præbend. lib.* 6. & Guilielm. de Monte Laud. in *Extravag. Joann.* 22. *Sedes Apoſtolica, in ver. Jus ad rem, de conceſſ. præben.* quos hic ſequitur Henric. Boich. *col.* 1. *poſt princ. verſic. Quod intellige*, & ſatis probatur jure noviſſimo Concilii Tridentini in *c.* 2. *ſeſſ.* 21. ubi ſtatuitur, ne quis deinceps ad ſacros Ordines promoveatur, niſi prius legitime conſtet, eum beneficium Eccleſiaſticum, quod ſibi ad victum honeſte ſufficiat, pacifice poſſidere; nam expectantes non poſſident, nec habent jus in re, ſed tantum jus ad rem, ut in dicta Extravag. *Sedes Apoſtolica*, ideſt jus ad petendum beneficium competens conditione ex Canone, ſeu officio judicis, ut notat Innoc. *in cap. Cum M. in gloſſ. penult. ſupra de conſtit. & in cap. Inter cetera in verſ. Scilicet collatio de præb.* & gloſſ. *in præalleg. Extrav. in ver. Jus ad rem.*

28 Rurſus hoc procedit etiamſi ſint penſionarii, nam nec tales etiam volentes ad titulum penſionis promoveri poſſunt, cum penſio non ſit titulus ad Ordines, niſi diſpenſative, ut Sacra Congregatio declaravit, & dixi in *c. Ad audientiam, il ſecondo in ultima q. n.* 137. *ſupra de reſcr.* Et cum hæc materia compulſionis ad Ordines in non arctatis ratione beneficii ſit exorbitans, appellatione beneficii non venit penſio, ut eſt text. *in c. Quamvis*, & ibi Franc. *num.* 2. *de præbend. lib.* 6. Staphil. *de liter. grat. in nona forma expectativ. n.* 27. & ſcripſi late in *d. cap. Ad audientiam a num.* 74. *uſque ad num.* 121. *& in c. Cum in cunctis a n* 101. *ſupra de elect.*

29 Aut Clerici ſunt beneficiati, & tunc ſubdiſtinguenda ſunt duo membra. Primum eſt, cum beneficia hujuſmodi habent Ordinem annexum. Secundum eſt, cum non habent.

In primo membro principali, ſiquidem nullum appareat Canonicum impedimentum quod obſiſtat, utique poterit Prælatus compellere Clericos ad ſuſcipiendos Ordines ſuis beneficiis annexos, ſub diſtinctione tamen beneficiorum, ſecundum gloſſ. præalleg. *in cap. Licet Canon in verb. Privati, de elect. lib.* 6. Anton. de Butr. hic poſt Joan. Andr. *n.* 6. *verſ. Quia ſi habent Ordines annexos.*

30 Nam ſi beneficium ſit Parochiale, & non fecerint ſe promoveri infra annum, abſque monitione aliqua ſunt ipſo jure beneficio privati, ut in *d. c. Licet Canon.* Idemque dicendum de Prioratibus Conventualibus, ut in *Clem. Ne in agro, §. Ceterum de ſtatu Monach.* Et eſt ſimile in Epiſcopatu, in quo non requiritur monitio, ſed ſufficit negligentia electi per lapſum temporis a Canone præfiniti, ut in *c. Quoniam quidem* 100 *diſt. & in d. cap. Cum in cunctis, §. Cum vero de elect.* & hodie eſt expreſſum in Concil. Trid. *c.* 2. *ſeſſ* 23.

31 Si beneficium ſit Collegiatum, & curatum, privari poterunt, ut in *d. c. Cum in cunctis, §. Inferiora*, quod non eſt correctum per *d. cap. Licet Canon*, ut ibi notat gloſſ. *in ver. Parochialis*, & hodie eſt expeditum *in cap. Statum de elect. lib.* 6. & ibi gloſſ. 1. Gemin. & Franc. *n.* 2. nec eſt correctum per Conſtitutionem Concilii Conſtantienſis ſub Martino V. ut per Gemin. *conſ.* 131. & dixi *in dict. § Inferiora.*

33 Si ſint dignitates non curatæ, puta Archidiaconatus, Abbatia, Decanatus, Præpoſitura, & Archipresbyteratus, ſimiliter cogi poterunt per ſubtractionem beneficii monitione præmiſſa, ut *in c.* 1. *ſupra eod.* Sed hodie, an in hoc ſit ſervanda prædicta Conſtitutio Concilii Conſtantienſis, ſcripſi in præalleg. *§. Inferiora*: an autem dictæ quatuor dignitates poſt Concilium Tridentinum ſint Presbyterales, dixi *d. c.* 1. *n.* 5.

33 Si ſit Canonicatus, vel Præbenda, aut portio in Cathedrali, vel Collegiata Eccleſia, quandiu non promoventur ad Ordinem illi annexum, privantur voce in Capitulo, eiſque ſubtrahitur pars dimidia diſtributionum; hic eſt textus

Digitized by Google

ctus in *Clem. Ut ii*, §. *Illi vero de ætat. & qualit.* innovata, & ampliata a Concil. Trident. *in c.* 12. *ſeſſ.* 22. & ſepius reſpondit Sacra Congreg. Cardinalium Conc. Trid. interpretum.

34 Ceterum in Eccleſiis, in quibus Epiſcopus tenetur procedere cum adjunctis, ad præſcriptum *c. 6. ſeſſ.* 25. *de reform.* non poterit hoc caſu ſolus ad ſententiam privationis procedere, ut eadem S. Congregatio declaravit; nam conſulta, an Epiſcopus poſſit abſque adjunctis procedere ad privationem Canonicorum ex eo, quod Ordines eorum Præbendis annexos non ſuſceperint, vel quod non reſederint; reſpondit non poſſe, niſi velit contra eos ad alias pœnas, & mulctas ob non reſidentiam procedere; id enim ſolus poſſet.

Nec refert, quod oppoſitum videatur cenſuiſſe in literis ad Archiepiſcopum Burgen. exaratis, quorum tenor talis eſt, videlicet: Dubium viſum non eſt Illuſtriſſimis Patribus ad explicandas, quæ ex Tridentino Concilio poſſunt oriri, quæſtiones a S. D. N. in Concilium adhibitis, quin Amplitudini tuæ liceat tertiam partem ex fructibus dignitatum iſtius Eccleſiæ non quemadmodum deducta olim fuit, ſed ſecundum veram eorum fructuum æſtimationem ex integro nunc deducere. Sed ſi inter utramque deductionem non ita multum intereſſit, magis placuit in ea re nihil novari. Illud autem ſine diſtinctione verum eſt, eos, qui non ſuſcipiunt Ordines ſuis Canonicatibus, Portionibuſque annexos, pœnam etiam privationis ab Amplitudine tua per ſeipſam etiam ſolam ſine adjunctis ad id compelli poſſe. Quod & eandem Amplitudinem tuam reſcribi Patres voluerunt, quam Deus incolumem, & divinæ gratiæ muneribus auctam velit. Romæ die 29. Maji 1590. Hieronymus Cardinalis Matthæjus.

Id inquam non obſtat, quia hujuſmodi literæ videntur intelligendæ de pœna privationis fructuum, vel quotidianarum diſtributionum, de quibus actum fuerat in priori parte, ad formam *Clem. Ut ii*, §. *Illi vero de ætat. & qualit. & c.* 4. *ſeſſ.* 22. non autem de pœna privationis tituli: & hoc modo ultima hæc deciſio cum præcedenti conciliatur, quidquid contra ſcripſerit Nicolaus Garz. *de benef. part.* 3. *cap.* 4. *n.* 18.

Nec refert, quod ubi non proceditur per viam accuſationis ad pœnam depoſitionis, vel degradationis, ſed tantummodo ad remotionem a beneficio per viam denunciationis, inquiſitionis, vel exceptionis, non dicatur agi criminaliter, actualiter de crimine, ut *in c. Per tuas, el primo circa fin. de Simon* & notat Frider. de Sen. *conſ.* 23. *Tertius electus num.* 2. *verſ. Sed in caſu noſtro*. Etenim decretum *d. c. 6. ſeſſ.* 25. complectitur omnes modos procedendi, ut patet, ibi, *Sed & quoties ex officio, vel ad petitionem alicujus &c.* & dum poſtea præcipit adhiberi adjunctos, hoc tantum requirit, ut Epiſcopus extra viſitationem procedat, ut in *verſ. Ita tamen*.

35 Si vero appareat aliquod impedimentum canonicum, propter quod promoveri non poſſunt, ut irregularitas,

36 vel aliud hujuſmodi; tunc aut tale impedimentum erat contractum antequam Clerici eſſent hujuſmodi beneficium, vel dignitatem aſſecuti, aut poſt: ſi ante, tunc aut in promotione ad beneficium, vel dignitatem tale impedimentum ſubticuerunt; & ſunt ab hujuſmodi beneficio amovendi ut *cap. Et pœnitentibus* 50. *diſt. & cap. Expoſuiſti cum ibi notat. infra de corp. vitiat.* Idque in odium ipſorum ordinandorum, qui debuerunt prodere impedimentum ſuum, ut *c. Quando*, *& c. ult.* 24. *diſt. cap. Tantis Daniel*, *& c. Quicunque* 81. *diſt. & cap. Artaldus* 8. *q.* 3. gloſſ. hic in *ver. Fatentur*. Quod intellige, ſi hoc judicialiter confeſſi fuerint, quia tunc poſſunt deponi incontinenti, & immediate ex delicto, ut *cap. Si conſtiterit infra de accuſat.* ſecundum Antonium de Butr. *num.*

37 11. ſecus ſi in judicio animæ, aut mixto, ut dixi in præcedenti quæſtione nu. 23. & ſeqq. Rurſus hoc intellige, niſi cum eis fuerit legitime diſpenſatum ad beneficium, & Ordinem illi annexum, quia tunc compelli poterunt ad Ordinem ſuſcipiendum, arg. c. *Quia ſimpliciter* 56. *diſt.* ex quo enim cum eis diſpenſatum eſt quoad Ordinem, perinde eſt, ac ſi nunquam tale impedimentum contraxiſſent, arg. *l. Quod ita Senatum*, *ff. de ædilit. edict. & cap. Ferrum* 50. *diſt.* Sed ab initio non contraxiſſent hujuſmodi impedimentum, utique ad Ordinem illum poſſent compelli, ut prædiximus; ergo & nunc. Neque enim hoc caſu debent eſſe melioris conditionis, quam ſi nunquam habuiſſent impedimentum, ut *capit.* 1 *de fil. Presbyt. lib.* 6. *& l.* 1. *&* 2. *ff. de natal. reſt.*

Quod tamen intellige, ut prædixi, ſi cum eis diſpenſatum fuerit nedum ad beneficium, ſed etiam ad recipiendum Ordinem illi annexum; alioquin ſi diſpenſatum fuerit ad beneficium duntaxat, non poterunt ad Ordinem compelli, cum non poſſint ad illum promoveri, ut in *c. Tuam*, *cum ibi notatis infra eod.* & hic notat Henric. Boic. *col.* 1. *ante med. verſ. Aut nedum ad beneficium*; & hinc 38

fit, ut obtinens Præbendam ante ætatem legitimam ex diſpenſatione Apoſtolica, privari non poſſit ob non promotionem ad Ordinem eidem Præbendæ annexum, ut notat Rebuff. in *Praxi benefic. in tit. de non promot.* 55. & ſcripſit Sacra Congregatio Concil. ad Epiſcopum Calaguritanum his verbis: *Sac. Congregationi datus eſt ſupplex libellus Joannis Ferretti velle Amplitudinem tuam ei Canonicatum cum Præbenda, quæ iſtic obtinet, adimere, ob eam cauſam quod intra annum non ſit promotus ad ſacros Ordines ex decreto Concilii. Qui cum tantummodo decem, & octo annos, ut ab eo relatum eſt, natus ſit neque per decretum Concilii c.* 12. *ſeſſ.* 23. *ante vigeſimumſecundum annum ſacris initiari poſſit, non videtur eſſe cogendus, ut niſi ſacros Ordines ſuſcipiat, Canonicatu privetur, de quo Pontificias literas expedivit. Itaque ſi res ita eſt, mandat tibi ſua Sanctitas, ut conſervata iſti Joanni poſſeſſione, eum prius non cogas ad ſacros Ordines promoveri, quam ad vigeſimumſecundum annum pervenerit.* 39

Si vero hujuſmodi impedimentum eſt contractum, poſteaquam Clerici fuerunt beneficium, vel dignitatem aſſecuti, tunc aut contractum eſt ſine culpa ipſorum, ut quia poſt electionem, & confirmationem, ſed tamen ante Ordinationem effecti ſunt irregulares, puta quia ſine culpa oculum, vel manum amiſerunt; & tunc nec privari debent beneficio, nec ad Ordines compelli, ut *capit. Cum in cunctis*, §. *Inferiora*, *verſ. Hic ſane*, ibi, *Si Canones non obſtant*, *ſupra de elect. cap.* 1. *infra de Cleric. ægrot. Clem. Ut ii*, §. *Illi vero*, ibi, *Juſto impedimento ceſſante*, *de ætat. & qualit. leg. Qui furere*, *ff. de ſtatu homin. leg.* 1. §. *Caſum*, *ff. de poſtul. & leg. Divus*, *ff. de offic. Præſid.* Neque enim debet addi afflictio afflictis, ut in *d. cap.* 1. *& in cap. Cum percuſſio* 7. *quæſt.* 1. & ita tenent *in cap.* 1. *ſupra eod.* gloſ. *in ver. Amittant.* Innoc. *in eodem ver.* Abb. Antiq. *in ver. Prohibente*, Hoſtien. *num.* 3. *in ver. Juſta cauſa*, & alii communiter. Aut in tale impedimentum inciderunt culpa ſua, ut ſi duellum obtulerint, vel ſuſceperint, & in eo manum, vel pedem amiſerint, ſecundum ea quæ declarat Hoſtien. *loco cit.* & hoc caſu non ſunt compellendi ad Ordines, ſed privandi ſunt beneficio, ut in *cap. Ex parte B. & cap. Significavit infra de corpor. vitiat.* in hoc caſu loquitur text. in *d. capit.* 1. *in fine ſupra eod.* ut ibi declarant gloſſ. Innoc. & alii proxime citati, ut ibi dixi in prima oppoſitione. 40 41

In ſecundo autem membro principali, id eſt, cum Epiſcopus vult cogere Clericos ad ſuſcipiendos Ordines ſuo beneficio, vel dignitati non annexos juxta terminos hujus decretalis, ſiquidem neceſſitas, vel utilitas Eccleſiæ non exigit eos promoveri, non ſunt ullatenus cogendi. Quinimo puniendus eſſet Epiſcopus, ſi eos cogeret, ut *capit.* 1. *&* 2. *& capit. Ubi iſta* 74. *diſt.* ut hic per Henric. Boich. *in fin.* Si vero id exigat Eccleſiæ neceſſitas, vel utilitas, refert, an Clerici renuant Ordinari propter crimen, quod fatentur ſe commiſiſſe, ut propter aliud impedimentum, quod aſſerunt ſe contraxiſſe, aut pro nuda voluntate. 42 43

In primo caſu, cum excepto homicida, & ſimoniaco, & aliis criminoſis, qui poſt peractam pœnitentiam Ordinis exceptionem non habent, de quibus per gloſ. Innocen. & Doct. in *c. Niſi cum pridem*, §. *Propter conſcientiam ſupra de renunc.* quilibet peccator occultus peracta pœnitentia ſalva conſcientia poſſit promoveri, & in ſuſceptis miniſtrare, ut *cap. Quæſitum ſupra de tempor. ordinat.* cogendi erunt ſe dignos facere per pœnitentiam, c. *Prædicandum* 22. *q.* 1. *capit. Subdiaconus* 24. *q.* 1. *cap. Nec licuit* 17. *diſt.* ut ſcilicet Epiſcopus diſpenſet cum eis, *c. In ſcripturis* 8. *q.* 1. & notat hic Hoſtien. *num.* 4. Quod ſi pœnitere, ac ſe dignos facere recuſaverint, Epiſcopus debet alios inferiores ad illos Ordines promovere, & renuentes a beneficiis amovere, & illa conferre Clericis, ut præfertur, promotis, ut hic; & in hoc caſu poteſt intelligi *capit. Conſuluiſti* 74. *diſt.* Niſi tamen renuentes ſint valde utiles in aliis Eccleſiæ negotiis; quo caſu tolerandi ſunt in ſuis beneficiis,

ut

ut hic eſt caſus in *ver. Niſi*, & dictum eſt ſupra in 5.notab.
Unde ſecundum Anton. de Butr. *n.* 11. ordo procedendi
eſt, ut ſi Epiſcopus cognoſcat Clericos fore utiles in aliis
Eccleſiæ negotiis, eos non cogat Ordines aſſumere: ſi
minus, & neceſſitas, vel utilitas Eccleſiæ id poſtulet, eos
compellat, & ſtatim privet beneficio, & aliis conferat
non ex vi delicti, quod ſibi, judicialiter non innoteſcit,
ſed ex contumacia non parendi, quæ ſaltem judicialiter
habebit aſpectum veræ contumaciæ, & indicabit talem
non ex delicto privari, ſed ex contumacia. Poterunt
etiam compelli per ſuſpenſionem ab Ordinibus jam ſuſce-
ptis, & ſic poſſunt intelligi textus in *c. Si qui Clerici*, &
c. Placuit 74. diſt.

45 In ſecundo autem caſu, id eſt cum renuunt Ordines ſu-
ſcipere propter impedimentum, puta infirmitatis, vel aliud
temporale, aut perpetuum, non proveniens ex delicto ſuo,
tunc non ſunt cogendi. Quod ſi cogerentur, & appella-
rent, eſſet eorum appellatio admittenda, arg. *l.* 1. *§. Si
quis tutor. ff. quan. appellan. ſit.*

46 In tertio denique caſu, ſcilicet cum renuunt ordinari pro
ſola voluntate, ſeu quod idem eſt ex injuſta cauſa, ut in
c. 2. *§. Sed neque, verſ. Sicut juxta ſupra de translat. Epiſc.*
ſecundum Hoſt. *hic num* 3. *in ver. Voluntate*, & Jo. Andr. 47
num. 12. primum debet Epiſcopus eos privare loco, auſe-
rendo vocem in Capitulo, vel quotidianas diſtributiones,
vel aliter aggravando, ut hodie patet in *Clem. Ut in de
ætat. & qualit.* quæ declarat hoc cap. ſecundum Anton. de
Butr. hic *num.* 11. nam etſi loquatur de obtinentibus be-
neficia, quibus certi Ordines ſunt annexi, ut ſtatim non
ſint privandi, a fortiori vendicat ſibi locum in obtinen-
tibus beneficia, quæ hujuſmodi Ordines non requirunt,
de quibus agitur hic. Quod ſi in contumacia perſtiterint, 48
debebit eis beneficiorum redditus ſubtrahere, ſecundum
intellectum Innoc. Hoſtien. & communem, de quo ſupra
in 4. *notab. num.* 7. & durante adhuc contumacia, poterit
eos privare beneficio, appellatione remota, ut hic, & *c.
Si quis Clerici*, & *c. Placuit 74. diſt.* & *c. Diſplicet* 23. *q.* 4.
nam ſi quis non vult operari, nec manducet, ad Theſſal.
2. *c.* 3. *l. Si ex duobus, §. fin. ff. de noxal.* & *l. Quamvis,
ff. de damn. infect.*

DE ÆTATE, ET QUALITATE.

Innocentius III. Rhotomagen. Archiepiſcopo.

CAPUT XI.

CUm contingat interdum, quod laici ad Monaſteria convolantes, a ſuis Abbatibus tonſurentur: requiſiſti, an Clericatus Ordo in Tonſura hujuſmodi conferatur. Super quo tibi taliter reſpondemus, quod cum in ſeptima Synodo ſit ſtatutum, ut lectores per manus impoſitionem licentia ſit unicuique Abbati in proprio Monaſterio ſolummodo faciendi, dummodo ipſi ab Epiſcopo (ſecundum morem præficiendorum Abbatum) manus impoſitio facta noſcatur, & conſtet eum exiſtere Sacerdotem; per primam Tonſuram, juxta formam Eccleſiæ datam, a talibus Clericalis Ordo confertur.

S U M M A R I U M.

1 *ABbas ſi ſit Presbyter, & benedictus, poteſt Ordinem Clericalem conferre.*
2 *Item poteſt conferre Lectoratum.*
Et quid de aliis minoribus Ordinibus, ibidem & num. ſeqq.
3 *Lectoris appellatione aliquando includuntur etiam reliqui minores Ordines.*
4 *Abbas ut poſſit Tonſuram, & minores Ordines conferre, quæ requirantur.*
5 *Abbas conferens Tonſuram, vel minores Ordines Monacho alterius Monaſterii, imprimit characterem, ſi ſit Presbyter, & benedictus.*
6 *Tonſura, ſeu Pſalmiſtatus, an poſſit conferri a ſimplici Presbytero, & num. ſeqq.*
7 *Intellectus c. Pſalmiſta 23. diſt.*
8 *Presbyter de jure communi poteſt primam Tonſuram conferre ſecularibus, in quos habet Epiſcopalem juriſdictionem.*
9 *Cardinales de jure communi Tonſuram conferre non poſſunt niſi ſubditis, in quos habent juriſdictionem quaſi Epiſcopalem.*
10 *Tonſura Clericalis, ſeu Pſalmiſtatus, an ſit Ordo, & num. ſeqq. uſque in fin.*
11 *Theologi, & Canoniſtæ quomodo ſe invicem habeant in juribus, & rationibus expendendis.*
12 *Sententia Theologorum refertur, qui cenſent Tonſuram non eſſe Ordinem, ſed præparationem ad Ordines, & Pſalmiſtatum eſſe officium Lectori annexum.*
13 *Tonſuram Clericalem non eſſe Ordinem proprie, quibus fundamentis probetur, & num. ſeqq. uſque ad num. 45.*
Intellectus capit. Illud 77. diſt. ibidem num. 119. & ſeqq.
14 *Prophetia, ut eſt ſimpliciter litera, in Eccleſia non habet ordinem ad ſe ordinatum, ſed ut eſt lecta cum explanatione.*
Contrarium, num. 121.
15 *Pſalmiſta, & Cantor idem ſunt, ejuſque officium eſt non ſolum Pſalmos cantare, ſed etiam alios cantus harmoniacos lectionibus interſerere, num. 19.*
16 *Pſalmiſtatus eſt officium communitatis totius corporis Eccleſiæ, num. 27.*
Contrarium, num. 108. & 124.
17 *Ordo eſt diſtinctarum perſonarum.*
18 *Pſalmiſtatus eſt officium Lectori annexum, num. 41.*
Contrarium, n. 55. uſque ad n. 62. & n. 71.
19 *Cantor non eſt nomen Ordinis ſpecialis, ſed officii.*
Contrarium, n. 56. uſque ad n. 62. & n. 71.
20 *Pſalmiſtæ officium non habet aliquam relationem ad Euchariſtiam, num. 28.*
Contrarium, num. 110.
21 *Ordinum omnium Miniſter eſt ſolus Epiſcopus.*
Declaratur, num. 94.
22 *Ordo nullus confertur, niſi in Miſſæ celebratione.*
Declaratur, num. 127.
23 *Media diſpoſitio convenienter interponitur in tranſitu de ſtatu ad ſtatum.*
Declaratur, num. 130.
24 *Tonſura eſt media diſpoſitio inter ſtatum laicalem, & Clericalem, & n. ſeqq. n. 40. 41.*
Contrarium, n. 128.
25 *Tonſura Clericorum, & Monachorum quid ſignificet.*
26 *Clericus prima Tonſura non eligitur in militiam Dominicam, ſed in ſortem Domini.*
Contrarium, num. 129.
27 *Poteſtas Ordinis datur determinate ad aliquod ſpeciale miniſterium divini cultus, non autem ad ea, quæ communiter fiunt a toto Miniſtrorum Collegio.*
28 *Tonſura Clericalis relationem non habet ad Euchariſtiæ Sacramentum.*
Contrarium, n. 110.
29 *Tonſura non eſt repetenda, ſi ea omiſſa reliqui Ordines fuerint collati.*
Contrarium, n. 100. & ſeqq.
30 *Miniſtri Eccleſiæ principaliter ordinantur ad Sacra-*

cramentum Euchariſtia.

31 Materia ita eſt de neceſſitate Sacramenti, ut ſine ea nihil perficiatur.

32 Ordinis materia qua ſit.

33 Tonſura confertur ſine ulla rei traditione.
Contrarium, n. 69. & n. 87.

34 Superpelliceum in collatione Tonſura non eſt neceſſitatis, ſed congruitatis.
Contrarium, n. 70.

35 Clericus poteſt Tonſuram Clericalem dimittere, & ad ſtatum laicalem redire.

36 Concilium Tridentinum non habuit Tonſuram Clericalem pro Ordine Eccleſiaſtico, & n. ſeqq.
Declaratur, n. 132.

37 Ordinum functiones a Concilio Tridentino jubentur in Eccleſia reſtitui a Diaconatu ad Oſtiariatum.

38 Epiſcopus qui ſubdito alterius Epiſcopi primam Tonſuram contulit, declaratur non incidiſſe in pœnam ſuſpenſionis.

39 Vicarius Capituli Sede vacante non prohibetur dare dimiſſorias ad primam Tonſuram præſentato ad Capellam ſimplicem.

40 Catechiſmus Romanus quid ſenſerit de Clericali Tonſura, n. 133.

41 Ordo multipliciter accipitur, & n. ſeqq.

42 Monachi, Virgines, & Viduæ Deo ſacratæ, ſeu Diaconiſſæ, & laborantes in ſepeliendis mortuis, quandoque Ordines dicuntur a Patribus.

43 Opiniones de numero Ordinum inter Theologos, & Canoniſtas conciliantur.
Contrarium, n. 44 & n. 135.

44 Canoniſtæ a Theologis diſſentiunt tam in identitate Tonſura, & Pſalmiſtatus, quam in numero Ordinum, n. 79.

45 Tonſuram Clericalem, vel Pſalmiſtatum eſſe Ordinem proprie, & characterem imprimere, qui Authores ſenſerint.

46 Referuntur fundamenta pro ſententia Canoniſtarum, & n. ſeqq. uſque ad n. 119.
Intellectus hujus capituli, ibid. uſque ad n. 55.

47 Reſponſio debet congruere interrogationi.

48 Argumentum a majori ad minus qualiter procedat.

49 Forma in Sacramentis tantum ſunt præfinita, non autem in collatione officiorum, ſeu dignitatum.

50 Tonſuræ collatio irrita eſt, ſi fiat non ſervata forma præſcripta Eccleſiæ.

51 Forma, & materia Sacramentorum ſunt ex inſtitutione Chriſti.

52 Forma omnium Sacramentorum cur non habeantur ex ſacris literis.

53 Præparatio ad formam non eſt forma.

54 In manifeſtis non ſunt extenuanda, quæ ſcripta ſunt.

55 Pſalmiſtatum non eſſe officium Lectori annexum, quibus argumentis probetur, n. 56. uſque ad n. 62. & n. 71.

56 Ordinem novem in Eccleſia numerantur ab Iſidoro.
Intellectus c. Clericos 21. diſt. ibid.

57 Graduum Eccleſiæ appellatione intelliguntur Ordines Eccleſiaſtici.

58 Pſalmiſtatus Ordo cur aliquando a Patribus ponatur poſt Oſtiariatum.

57 Acceſſio non poteſt fieri niſi rei, quæ præxiſtit.

60 Oſtiarii, & Acolythi officia quæ ſint.

61 Clericus prima Tonſura degradatur ab Ordine Pſalmiſtatus.

62 Intellectus c. Degradatio de pœn. in 6.
Clerici prima Tonſura degradantur ab Ordine, ibid. & n. ſeqq. uſque ad n. 71.

63 Degradatio ſolemnis quid ſit.

64 Degradationis forma in Clericis prima Tonſura.

65 Privatio præſupponit habitum.

66 Degradatio actualis non fit ab officiis, & dignitatibus, ſed tantum verbalis depoſitio.

67 Ordinatio ſacra non ſolum verbis, ſed etiam ſignis exterioribus perficitur.

68 Solemnitas eadem, quæ requiritur ad conſtructionem actus, requiritur ad illius deſtructionem.

69 Character Ordinis imprimitur in actu traditionis inſtrumenti.

70 Veſtis traditio in collatione Tonſuræ non eſt congruitatis tantum, ſed neceſſitatis.

71 Cantoria, ſeu Pſalmiſtatus in primitiva Eccleſia erat Ordo Eccleſiaſticus a Lectorata diſtinctus.

72 Ordines Minores Sacramentum eſſe oſtenditur, diffinitum a Concilio Florentino, & Tridentino, & refellitur contraria opinio.

73 Conciliorum diffinitionibus obtrudere non licet defectum cauſa.

74 Conciliorum inſtitutum eſt non ſolum hæreticos confutare, ſed etiam Catholicos orthodoxam fidem docere, n. ſeqq.

75 Diſpenſari non poſſe ab Eccleſia in nonnullis conſanguinitatis, & affinitatis gradibus, qui in Levitico exprimuntur, eſt hæreſis.

76 Epiſcopos eſſe Presbyteris ſuperiores in Eccleſiaſtica hierarchia ex inſtitutione divina, eſt de fide.

77 Ordinum minorum nomina, & uniuſcujuſque eorum propria miniſteria ab initio Eccleſiæ fuerunt in uſu.

78 Cantorum, ſeu Pſalmiſtarum ordo Conſtitutione Eccleſiæ ſupprimi, aut deſuetudine aboleri non potuit, n. ſeqq.

79 Sacramentorum eſſentialia diſpoſitioni Juris Eccleſiaſtici non ſubſunt.

80 Tonſura Clericalis, & Pſalmiſtatus idem ſunt, num. 88.

81 Triburienſi Concilii Canon de Clericali Tonſura expenditur.

82 Clerici prima Tonſura gaudent privilegio Canonis, & fore jure divino, n. 112.

83 Pſalmiſtarum, ſeu Cantorum origo, & antiquitas.

84 Tonſura Clericalis unde ortum duxerit.

85 Tonſura a Pontificali Romano inter Ordines computatur, & n. ſeqq.

86 Datur inter Miſſarum ſolemnia, ſicut & reliqui Ordines in ſolemnibus ordinationibus.

87 Tonſura Clericalis materia, & forma quæ ſit, & num. ſeqq.

88 Pſalmiſtatus forma quæ.

89 In Tonſura collatione confertur gratia.

90 Gratia gratum faciens datur in Sacramentis, non autem in ſacris, & ceremoniis non eſſentialibus.

91 Spiritualia in actibus Eccleſiæ corporalibus reſpondent.

92 Sacramentum quid.

93 Character interior eſt eſſentialiter, & principaliter Sacramentum Ordinis.

94 Tonſura Clericalis, ſeu Pſalmiſtatus jure ordinario conferri non poteſt, niſi ab Epiſcopo.

95 Ordinis Sacramentum duntaxat prærequirit Sacramentum Confirmationis ex neceſſitate præcepti.

96 Tonſuratus ante ſuſceptum Chriſma eſt male promotus, & eget diſpenſatione Apoſtolica.

97 Ordo importat quendam dignitatis gradum, & poteſtatem ſupra populum.

98 Clerici ſicut in Eccleſia militanti per Tonſuram, ita in triumphanti per characterem a laicis diſtinguuntur.

99 Character quid ſit.

100 Præparatio debet ſemper præcedere præparatum.

101 Tonſura, ſeu Pſalmiſtatus eſt principium, & quaſi fundamentum militia Clericalis.

102 Principium eſt pars potiſſima cujuſque rei.

103 Hierarchia Eccleſiæ ſanctis, & cæleſtibus Hierarchiis conformis eſt.

104 Ordines novem numerantur in Eccleſia militanti, ſicut in triumphanti ſunt novem Ordines Angelorum.

105 Pſalmorum cantu aut datur ſpiritus compunctionis, aut ſpiritus prophecia.

106 Ordinum diſtinctio deprehenditur ex diſtinctione Miniſterii: item ex diverſitate materia, & forma.

107 Pſalmiſtæ officium quod ſit, & in quo diſtinguatur ab officio Lectoris.

108 Pſalmiſtæ officium non convenit multitudini.

109 Ordinum minorum actus exerceri poſſunt etiam a laicis, non tamen ex officio.

110 Tonſura Clericalis, ſeu Pſalmiſtatus, quam relationem habeat ad Euchariſtiæ Sacramentum.

111 Ordo ad ſui eſſe non requirit miniſterium cooperativum

Digitized by Google

vum in ipſo actu conſecrationis Euchariſtiæ.
112 *Tonſura Clericalis effectus memorabiles complures recenſentur.*
113 *Sixti V. Conſtitutio de prima Tonſura expenditur.*
114 *Dictio*, alius, *eſt implicativa, & repetitiva ſimilium.*
115 *Tonſura Clericalis miniſterium eſt ſacrum.*
116 *Clerici etiam prima Tonſura male promoti ab executione Ordinis ſunt ſuſpenſi.*
117 *Congregatio Epiſcoporum jubet expungi decretum Epiſcopi, declarans in collatione Tonſuræ non imprimi characterem.*
118 *Character imprimitur in collatione Tonſuræ ex ſententia Congregationis Concilii.*
119 *Primus dicitur non ſolum quem nemo præcedit, ſed etiam qui habet alios poſt ſe.*
120 *Epiſcopum quem fieri ex mero laico, repugnat Canonicis inſtitutis.*
121 *Ordines minores ante ſeptimum annum completum conferri non poſſunt.*
122 *Actus ejus eſt, cujus eſt potentia.*
123 *Lectoris officium quod ſit.*
124 *Ordo ad ſui eſſe non requirit, ut per ſolum, & unicum exerceri debeat.*
125 *Conſecrationis actum perficere poſſunt plures Sacerdotes ſimul, & una omnes eandem hoſtiam conſecrare.*
126 *Officii non convenit tam minoribus, quam majoribus Ordinibus, & latiſſime patet.*
127 *Tonſura, & minores Ordines extra ſolemnes ordinationes dari poſſent etiam ſine celebratione Miſſæ.*
128 *Clerici per primam Tonſuram transferuntur a ſtatu laicali ad Clericalem, & veniunt proprie Clericorum appellatione.*
129 *Item efficiuntur milites cæleſtis militiæ.*
130 *Diſpoſitio media congrue interponitur in tranſitu de ſtatu ad ſtatum, a quo non datur receſſus.*
131 *Clericus minorum Ordinum poteſt retrocedere, & pro laico ſe gerere, & omnibus privilegiis Clericalibus ſe exuere.*
132 *Concilii Tridentini decreta de Clericali Tonſura expenduntur.*
133 *Catechiſmus Romanus de Clericali Tonſura expenditur.*
134 *Oſtium continetur appellatione domus.*
135 *Cardinalis Turrecremata in dubio magis favet opinionibus Theologorum, quam Canoniſtarum, & cur?*

1 C*Um contingat.* Abbas ſi eſt Presbyter, & benedictus, conferre poteſt Ordinem Clericalem. Hoc dicit. Communis diviſio. Secunda, ibi, *Super quo.*

Nota primo, per primam Tonſuram conferri Ordinem Clericalem, & ſigna textum rotundum contra opinionem illorum, qui dicunt Tonſuram non eſſe Ordinem, quorum opinio hic corrigitur, ut dicit gloſſ. a. Sed hunc articulum pleniſſime examino infra in prima quæſtione.

2 Secundo, nota ibi, *Lectores*, Abbatem Præsbyterum, & benedictum poſſe Lectoratum conferre. Quod autem dicitur de Lectoratu, idem intelligas de duobus aliis Ordinibus, cum eadem ſit ratio, ſecundum Hoſtien. hic *n. 6. in ver. Septima Synodo, verſ. Et quamvis*, & Joann. Andr. *n. 3. in verſ. Lectores*; & ita ſecundum eos ſervatur de facto.

Et quamvis Hoſtien. ſimpliciter loquatur de aliis duobus minoribus Ordinibus, nec aperiat de quibus, & ita a Carpin. in *6. q.* & Bellam. *n. 1.* intelligitur de duobus Ordinibus minoribus, Lectoram, id eſt Pſalmiſtatu, & Oſtiariatu; tamen non videtur hæc mens Hoſtien. quia ſic non dixiſſet, eſt eadem ratio in aliis duobus minoribus, ſed potius dixiſſet, de Pſalmiſtatu non eſt dubium, quia eſt expreſſum hic, & de Oſtiariatu eſt major ratio. Unde illius authoritas de reliquis duobus Ordinibus, id eſt Exorciſtatu, & Acolythatu videtur intelligenda, ſicuti etiam intelligitur Joan. Andr. *d. num.* 3. dum allegat ſimile in *cap. De his* 20. *diſt.* ubi ſub nomine Lectoratus comprehenduntur, omnes minores Ordines, ut ibi per gloſſ. in *ver. Lectorum*. Sed contrarium tenet Batt. Brixien. in *c. Quoniam 69. diſt.* idemque videtur ſentire gloſſ. in *ver. Lectoris*, *ibid.* & Innoc. *in c. 1. n. 2. verſ. Et idem intelligo de ſupplen. negligen. Prælator.* & clare Turrecrem. in *d. c. Quoniam n. 3.* ubi tenet Abbates hujuſmodi non poſſe conferre, niſi Lectoratum, & duos inferiores Ordines, id eſt Oſtiariatum, & Pſalmiſtatum; *& n. 15.* ubi poſt Hugon. in ſpecie concludit eos non poſſe conferre Ordines Exorciſtatus, & Acolythatus; & pro eis videtur facere verbum, *Solummodo*, hic poſitum: quod eſſet verum, ſi determinaret verbum Lectores; ſed non eſt ita, quia determinat verba illa, *In proprio Monaſterio*, quæ ſequuntur, ut per Jo. Andr. *n. 4.* Butr. *n. 13.* Cardin. *q. 6.* Anch. *n. 2.* quorum opinionem tu ſequere, quia communis eſt, ut hic teſtatur Joan. de Anan. in *princ.* & eam ſæpius probavit in caſibus contingentibus S. Cong. Concilii. Et ad text. hic, & in *d. c. Quoniam*, reſpondetur ſub nomine 3
Lectoris comprehendi etiam Exorciſtam, & Acolythum ut in *d. c. De iis* 28. *diſt. & in c. Si quis Epiſcopus 27. q. 1.* & notat Archid. in *c. Degradatio in ver. Clericus cujuſcumque gradus, de pœnit. lib. 6.*

Tertio, nota quatuor requiſita ad hoc, ut Abbas poſſit conferre Tonſuram, & minores Ordines. Primo enim 4
ex parte conferentis requiritur, ut habeat Ordinem Sacerdotalem, ut in litera, ibi, *Et conſtet eum exiſtere Sacerdotem*. Deinde, ut ſit ſolemniter benedictus; hoc enim importat illa verba, *Dummodo ipſis ab Epiſcopo manus impoſitio facta noſcatur*, ſecundum omnes. Et ſi horum alterutrum deficiat, character non imprimitur, ut ſcripſi in *c. Quanto ſupra de conſuet.* ſalvo eo quod habetur in *c. 1. de ſupplen. neglig. Prælator.* Tertio requiritur, ut in conferendo ſervetur forma Eccleſiæ; quod probat litera, ibi, *Juxta formam Eccleſiæ datam, qua prætermiſſa nihil conferetur*, ſecundum Hoſtien. *n. 10.* qui ſic intelligit *c. Extra Catholicam 1. q. 1. c. 1. §. Sacramentum de Summa Trinitate, & fide Cathol.* ſequitur Joan. Andr. in *ver. Juxta formam n. 11.* & Cardin. *n. 1. in 4. not.* Quarto, exigitur ex parte ejus cui Ordines conferuntur, ut ſit proprius Monachus Abbatis conſecrantis, Butr. hic *n. 2.* Cardin. & Abb. ambo *n. 1.* & patet ex illis verbis, *Solummodo in proprio Monaſterio*, & in hoc concordat Concil. Trident. in *c. 10 ſeſſ. 23.* Hoc tamen quartum requiſitum ad ſubſtantiam, ſeu validitatem or- 5
dinationis non pertinet, ſed tantum ad legitimum uſum ejus; ac propterea Abbas ordinando regulares alterius Monaſterii, ſi modo ſit Presbyter, & benedictus, & formam Eccleſiæ ſervet, characterem imprimit, cum non careat poteſtate Ordinis. Ita Archidiac. in *c. Quoniam n. 5. in fin. verſ. In ead. diſt.* invitatus, & ibi etiam Turrecrem. *n. 10.* Præpoſ. *in fin. 59. diſt.* & fuit ſententia Boattini, quam ſequitur gloſſ. *penult.* Archidiac. & Franc in *c. Abbates de privileg. in 6.* & Joan. Andr. *hic n. 2.* Anchar. & Bellam ambo *n. 1.* & ſecundum Turrecrem. *ubi ſupra*, eandem opinionem tenet is, qui gloſſavit Summam Raym. & Richard. *de ætat. & qualit. §. Presbyter*, & omnes in gloſſ. quæ incipit, *Monachus ſuis*. Quod procedit etiam poſt Concilium Tridentinum, ut ſæpius reſpondit Sacra Congregatio ſuper *c. 10. ſeſſ. 23.* cujus reſolutiones complures retuli in *c. 1. ſupra de ſupplen. neglig. Prælat. in q.* An Prælatus inferior ſecularis habens facultatem a Sede Apoſtolica poſt Concilium Tridentinum conferendi minores Ordines aliquibus perſonis ſecularibus tantum; ſi conferat aliis, imprimat characterem, nec ne, *a n. 11. uſque ad n. 53.* An autem Abbates poſt Concilium Trident. uti poſſint facultate, quam habebant ex *Abbates, de privileg. in 6.* ordinandi ſeculares, in quos habent Eccleſiaſticam, & quaſi Epiſcopalem juriſdictionem, eiſque dimiſſorias concedendi, dixi in *c. Significaſti de off. Archid. & in c. Nonnulli de reſcript.* Similiter, an Abbates Presbyteri, & benedicti poſſint Tonſuram, & minores Ordines conferre ſecularibus habentibus literas dimiſſorias ab Epiſcopo diœceſano, dixi in *infra de conſecr. Eccleſ. vel Altar.*

In gloſſ. in *ver. Abbati*, nota, Ordinem Pſalmiſtatus, 6
id eſt primam Clericalem Tonſuram conferri poſſe etiam a ſimplici Sacerdote, qui præſit, ut dicunt Hugo, Raym. & Goffred. *in Summ. de ordinat. ab Epiſcop.* gloſ. *in c. Quoniam in ver. Lectoris 69. diſt.* Innoc. hic, & Abb. Antiq. ambo *in princip* Hoſt. *n. 5.* Jo. Andr. *n. 16.* Butr. *n. 7.* & Henr. Boich. alios referens in *princ.*

Fundatur hæc opinio in *c. Pſalmiſta*, ubi hoc tenet Archid. *n. 2. in fin. 23. diſt.* ſed reſiſtit uſui Eccleſiæ, &

propter-

pterea illam non eſſe accipiendam, tenet Sotus in 4. *diſt.* 25. *q.* 1. *art.* 1. *ad ſecundum.* Videtur etiam huic opinioni repugnare hæc Decretalis, ubi Innocentius III. ad probandum per primam Tonſuram conferri Ordinem Clericalem, utitur auctoritate ſeptimæ Synodi, quæ indulſit Abbatibus, ut poſſent conferre Lectoratum, dummodo eſſent ſolemniter benedicti, & Presbyteri; Ergo Pontifex videtur has duas conditiones exigere etiam in collatione primæ Tonſuræ; & conſequenter ſimplex Sacerdos non poteſt eam conferre, niſi etiam ſit benedictus; alioquin fruſtra meminiſſet illius conditionis: Dummodo ipſis ab Epiſcopo ſecundum morem præficiendorum Abbatum manus impoſitio facta noſcatur.

7 Nec obſtat text. *in d. c. Pſalmiſta*, quia reſponderi poteſt primo ibi non caveri, ut Presbyter poſſit conferre Pſalmiſtatum, ſed ut ad Presbyteri præceptum poſſit ſuum officium exequi. Et ita reſpondent ad illum textum Lauten. & Batt. Brixien. in c. *Non liceat* 92. *diſt.* Et hanc ſententiam ſequebatur Bernat. relatus ab Archid. in *eod. c. Pſalmiſta n.* 2. dicens verba, *Officium cantandi ſuſcipere*, non debere intelligi de Ordinis collatione, ſed de Ordinis jam collati ab Epiſcopo executione; & ſic debere exponi, officium cantandi, id eſt officii executionem, & ſequitur Hoſtien. in *Summa de ordin ab Epiſcop. qui renunc. Epiſc.*

8 Reſpondetur ſecundo, textum in *d. c. Pſalmiſta*, debere ſuppleri per alia jura, ita ut dum loquitur de Presbytero, vel intelligatur de Presbytero ſolemniter benedicto reſpectu Monachorum ſui Monaſterii, juxta hunc textum, vel de Presbytero, qui ſuper laicum, quem ordinat, habeat Epiſcopalem juriſdictionem, vel quaſi, arg. *d. c. Abbates in fin. de privileg. lib.* 6. Et hoc videntur velle Hugo, Innoc. & DD. præalleg. dum dicunt primam Tonſuram poſſe conferri a Presbytero, qui præſit, id eſt, qui in laicos habeat ordinariam juriſdictionem. Et tenent expreſſe hic Joann. Andr. *ad fin. n.* 17. *ver. Primam ſequor*, Batt. *n.* 10. *in fin.* Cardin. *q* 4. *in fin.* & Abb. *n.* 1. *ad fin.* Gemin. *in d. c. Pſalmiſta col.* 2. *circa med. ver. Joannes Andreas tamen*, & ibi Præpoſ. *n.* 5. *circa fin.* & idem Præpoſ. in *d. c. Quoniam n.* 5. 69. *diſt.* Rota *deciſ.* 731. *n.*

9 9. *part.* 1. *diverſ.* Unde Cardinales Presbyteri de jure communi non poſſunt primam Tonſuram conferre, niſi ſubditis, in quos habent juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, juxta text. in *cap. His quæ de major. & obed.* tenet Joann. Andr. in *cap.* 1. *de ſupplen. negligen. Prælat.* quem ceteri ſequuntur, ut teſtatur Rota *d. deciſ.* 371. *num.* 10. Quæ tamen facultas inferiorum in ordinandis Pſalmiſtis, ſeu Cantoribus, eſt ex conceſſione Eccleſiæ, qua ſecluſa, Cantores a ſolo Epiſcopo eſſe ordinandos, aperte docet Clemens Romanus *lib.* 3. *conſtit. cap.* 11. ubi inquit, Presbyterum, ſeu Sacerdotem non habere poteſtatem ordinandi Diaconos, Diaconiſſas, Lectores, aut Miniſtros, aut Cantores, aut Janitores; ſed Epiſcopis tantum hoc convenire.

10 QUÆRO, an prima Clericalis Tonſura, ſeu Pſalmiſtatus ſit Ordo.

11 Inſignis eſt quæſtio, in qua diſcrepant Theologi a Canoniſtis. Et quidem Theologi uſque adeo ſuis rationibus, & argumentis nituntur, ut ad ſtatuta Canonum fere vix advertere videantur; & tamen in articulis deciſis a Canone licet quidem rationes ſcrutari, ſed ad deciſionem ſuſtinendam, non impugnandam; tandem enim aſſentiendum eſt authoritati, & credendum in editione Canonis fuiſſe omnia mature diſcuſſa, ſeque potius hallucinari, quam Canonis conditorem, juxta documentum Auguſtini in *cap. Ego ſolis* 9. *diſt.* E converſo autem Canoniſtæ ſuis Canonibus hærent tam fixe, & tenaciter, ut Theologorum ratiocinationes, & objecta omnia videantur contemnere. Unde Cardin. hic *n.* 1. *in* 3. *quæſt.* in hoc ipſo articulo concludit: Sed non expedit vexari, ex quo jure probatur, quod Epiſcopatus, & Pſalmiſtatus ſunt Ordines, *cap. Scriptum* 6. *qu.* 3. Cum tamen ſacrorum Theologorum authoritas magni ſit facienda, quia ſacrorum Canonum diſciplina eſt ſacræ Theologiæ ſubalternata, & Canonicæ ſanctiones ex puriſſimis ſacræ Theologiæ fontibus emanarunt, *cap. Qualiter & quando, il ſecondo in princ. de accuſ.* Abb. in *c. Super ſpecula nu.* 7. *Ne Cler. vel Monach.* Joan. Mon. & Doctores *in proœm. Sexti*: & lex eſt omne, quod ratione conſiſtit, *cap. Conſuetudo* 1. *diſt.* Bald. *in cap. Ne innitaris ſupra de conſtitut.* Expedit igitur jura, & rationes, quæ in hoc articulo utrunque afferuntur, diligenter examinare.

Prima ſententia eſt Theologorum, qui cenſent primam Tonſuram, ſeu Coronam non eſſe Ordinem, ſed præambulum, vel diſpoſitionem, ſeu præparationem ad Ordines, & Pſalmiſtatum eſſe officium Ordini Lectoratus annexum, Altiſiodoren. in *Summ. lib.* 4. *tract.* 8. *q.* 1. *col.* 1. *Supplemen* D. Thom. *q.* 40. *art.* 2. ubi de Corona, & Pſalmiſtatu, S. Thom. in 4. *diſt.* 24. *q.* 2. *art.* 1. *q.* 2. Turrecrem. in *c. Pſalmiſta n.* 1. 23. *diſt.* ubi agens de Pſalmiſtatu, affirmat hanc eſſe ſententiam S. Thomæ, Alberti Magni, S. Bonaventuræ, & aliorum quaſi omnium Theologorum. Et de Corona in c. *Clerici n.* 3. *ead. diſt.* Sot. in 4. *diſt.* 24. *q.* 1. *art.* 1. *circa fin.* Silveſt. *in ver. Ordo* 1. *n.* 1. *in* 1. *&* 2. *dubio*, ubi citat Richard. & Petr. de Palud. & tam de Corona, quam de Pſalmiſtatu, ait hanc opinionem Theologorum tenendam eſſe; quia loquuntur in propria materia, & Canoniſtæ in aliena. Et inter Canoniſtas fuit opinio Vincentii, quam ſequuntur Theologi, ut teſtatur Archid. in *d. c. Pſalmiſta num.* 4. 23. *diſt.* quam etiam tenet idem Archid. in *c. Clericos n.* 16. & poſt eum Bellamer. *n.* 4. 21. *diſt.* & Coronam proprie non eſſe Ordinem ſecundum omnes Theologos, affirmat Navarr. *conſ.* 4. *numer.* 1. *de ſacram. non iteran. in ultima editione.* Plures etiam citat Vaſquez *in* 3. *part. D. Thomæ tom.* 3. *diſput.* 237. *cap.* 1. adjiciens in id conſentire recentiores omnes Theologos; nam ſeptem tantum Ordines in Eccleſia numerat Magiſter Sententiarum in 4. *diſt.* 24. quem omnes Theologi ſequuntur, teſte Cardin. Bellarm. *controv. tom.* 2. *controv.* 2. *lib.* 1. *de Cleric. cap.* 11. Nititur hæc ſententia his præcipue fundamentis. 12

Et primo, pro ea adducitur textus fortis in *c.* 1. 77. *diſt.* ubi Cajus Papa: *Ad Ordines*, inquit, *Eccleſiaſticos ſic aſcendant in Eccleſia qui ordinari merentur, id eſt, ſi quis Epiſcopus eſſe meretur, ſit primum Oſtiarius, deinde Lector, poſtea Exorciſta, inde ſacretur Acolythus, demum vero Subdiaconus, deinde Diaconus, & poſtea Presbyter, & exinde ſi meretur, Epiſcopus.* Si Oſtiarius eſt primus Ordo; ergo nullus alius antecedit, *c. Joſeph. de verb. ſignif. l. Proximus, ff. eod.* & conſequenter prima Tonſura, quæ eſt minor Oſtiariatu, Ordo non eſt. Et quamvis gloſſ. ut vitet hanc difficultatem dicat illam dictionem, *Primum*, ſequentia reſpicere, & Oſtiarium non eſſe primum, ſed primum reſpectu ſequentium: tamen illa gloſſ. eſt valde inepta, ut inquit Turrecrem. in *c. Pſalmiſta n.* 1. *ver. Neque valet gloſſ.* 23. *diſt.* quia hoc modo quilibet ſequens reſpectu ſequentium diceretur primus Ordo, & non tantum Oſtiarius. 13

Secundo, pro eadem ſententia ponderatur textus in *cap. Seriatim* 23. *diſt.* ubi Leo IX ſic ait: *Seriatim, & aperte proſequamur quid Sancta Romana Eccleſia in gradibus Clericorum agat. Clericos tantum Oſtiarios, Lectores, Exorciſtas, Acolythos, &c. uxorem ducere virginem cum benedictione Sacerdotali permittit*; nam cum textus primo agat de Clericis in genere, & deinde ad nomina Clericorum deſcendat in ſpecie, & non nominet Pſalmiſtam; ſequitur, ut Pſalmiſtatus non ſit Ordo: & ita tenent multi per eam literam, teſte Archid. *ibid. n.* 1. Turrecrem. *n.* 7. & Bellam. in *princ.*

Tertio, adducitur text. in *cap. A Subdiacono* 93. ubi dicitur, *Pontifici Presbyter, Presbytero Diaconus, Diacono Subdiaconus, Subdiacono Acolythus, Acolytho Exorciſta, Exorciſta Lector, Lectori Oſtiarius, Oſtiario Abbas, Abbati Monachus in omni loco repræſentent obſequium, &c.* Ecce igitur ibi diſtincte numerantur ſinguli Ordines, & gradus Eccleſiæ: & tamen nulla fit mentio primæ Tonſuræ, ſeu Pſalmiſtatus; quod fieri non potuiſſet, ſi eſſet Ordo, ut dicit Silveſt. *in verſ. Ordo* 1. *numer.* 1. *verſ. Tum quid jura.* Similiter Cornelius Papa in *Epiſt. ad Fabianum apud Euſeb. lib.* 6. *Hiſtor. cap.* 33. dicit in Eccleſia Romana ſuo tempore, id eſt ante annos 130. fuiſſe Presbyteros 46. Diaconos ſeptem, Subdiaconos ſeptem, Acolythos quadraginta duos, Exorciſtas cum Lectoribus, & Oſtiariis quinquaginta duos: nec meminit Pſalmiſtatum, ſeu Cantorum, ut refert Cardin. Bellarm. *controv. tom.* 2. *controv.* 2. *lib.* 1. *de Cler. c.* 11.

Quarto, probatur hæc ſententia ſecundum Alber. Mag. apud Turrecrem. in *cap. Pſalmiſta n.* 1. *verſ. Ad ſecundum reſpondetur* 23. *diſt.* quia prophetia, ut eſt ſimpliciter lite- 14

Digitized by Google

litera in Eccleſia, non habet Ordinem ad ſe ordinatum,
ſed, ut eſt lecta cum explanatione, ſicut fit per Lecto-
rem: & pro hoc dicto Alberti videtur text. in *c. Perlectis*
25. diſt. ibi: *Ad Lectorem pertinet non tantum lectiones*
pronunciare, ſed etiam quæ vaticinati ſunt prophetæ, popu-
lis prædicare. Et in *c. Cleros 21. diſt. ver. Lectores*, ibi,
prædicant populis quid ſequantur: exponendo verbum,
prædicare, id eſt cum explanatione legere, ſed Pſalmi-
ſta, ſeu Cantor non habet officium explanandi Pſalmos,
ſed tantum canendi, *d. c. Perlectis*, §. *Ad Pſalmiſtam*,
& *d. c. Cleros*, ibi: *Pſalmiſta a pſalmis canendis*; Ergo
ad cantum Pſalmorum non eſt Ordo ſpecialiter deputa-
tus; & conſequenter Pſalmiſtatus non eſt Ordo.
15 Quinto, ſecundum D. Bonav. apud Turrecr. in *d. c.*
Pſalmiſta n. 1. v. Secundo probatur 23. diſt. Pſalmiſta, &
Cantor pro eodem reputantur, ut patet in *d. c. Pſalmi-*
ſta, ubi dicitur Pſalmiſta, id eſt Cantor; Pſalmiſtæ e-
nim non ſolum eſt Pſalmos cantare, ſed etiam alios can-
tus harmonicos ſicut Antiphonarum, & reſponſoriorum
Lectionibus interſerere, & hoc ut audientium corda ex-
citentur ad Dei laudem, & eruditionem Lectoris, &
16 non afficiantur tædio in auditione verbi Dei. In hoc
ergo, quod eſt ad laudem Dei, eſt omnium fidelium
communiter, & ſimul. Unde ut dicit Alber. Magn. *eſt*
officium communitatis, totus corporis Eccleſiæ in devotione
Deo ſervientis, & non officium miniſtrorum, ut miniſtri
ſunt. Et quod indicantur ei horæ, & Pſalmi hoc fit ad per-
ficiendum eos in merito Sanctitatis, ſicut perfecti ſunt in
17 *poteſtate Ordinum*. Si igitur eſt officium commune ad
laudem Dei, non oportet ad hoc ſpecialiter Ordinem de-
putari; quia Ordo debet eſſe diſtinctarum perſonarum,
c. Singula 89. diſt. Concil. Trident *ſeſſ. 23. de Sacramen.*
18 *Ordin. cap. 4. & can. 6.* In hoc autem, quod excitantur
corda ad eruditionem, & ad percipiendum ſenſum,
quem prædicat Lector, eſt officium annexum Ordini Le-
ctoris; & ſic patet ſtricte accipiendo Ordines, & gra-
dus, Pſalmiſtatum non debere inter Ordines computari.
Et ita accipit Iſidor. in *c. Cleros 21. diſt. & in c. Perlectis*
26. diſt. & Concilium Carthaginenſe in *d. cap. Pſalmiſta*
23. diſt. cum de ordinatione Pſalmiſtæ loquitur: unde
notanter non Ordinem, ſed officium vocat; & ita ex-
ponenda eſt litera, ubicunque reperiatur Ordo nomina-
19 tus. Et concordat Div. Thom. in 4. *diſt. 24. q. 2. art. 1.*
q. 2. Ad quintum, dicens: *Pſalmiſtatum non eſſe Ordi-*
nem, ſed officium Ordini Lectoris annexum; quia enim
pſalmi cum cantu pronunciantur, ideo dicitur Pſalmiſta,
& Cantor. Cantor autem non eſt nomen Ordinis ſpecialis;
tum quia cantare pertinet ad totum chorum; tum quia
20 *non habet aliquam ſpecialem relationem ad Euchariſtiæ Sa-*
cramentum; tum quia officium quoddam eſt, quod inter
Ordines largo modo acceptos computatur quandoque. Hæc
D. Thom. & conſentit in his Alber. Magn. ſecundum
Turrecr. *loc. cit.*
21 Sexto, omnes Ordines conferuntur ab Epiſcopo tan-
tum, non a ſimplici Sacerdote, *c. Perlectis*, §. *Ad Epi-*
ſcopum pertinent 25. diſt. & eſt diffinitum a Trident. Syn-
odo *de Sacram. Ordin. ſeſſ. 23. c. 4. can. 7.* Sed Tonſura,
ſeu Pſalmiſtatus confertur etiam a ſimplici Sacerdote,
d. c. Pſalmiſta 23. diſt. & eſt communis opinio, ut patet
ex dictis ſupra in gloſſa in *v. Abbati n. 6.* Ergo ſequi-
tur, ut non ſit Ordo.
22 Septimo, nullus Ordo datur, niſi in Miſſæ celebratio-
ne; ſed prima Clericalis Tonſura datur etiam abſque of-
ficio Miſſæ; nam, ut habetur in Pontificali Romano in
rubr. de ordin. conferen. Clericatus, ſeu prima Tonſura
quocunque die, hora, & loco conferri poteſt; Ergo non eſt
Ordo. Et ita arguit ſupplementum D. Thom. *q. 40. art.*
3. v. Sed contra eſt, & Turrecr. in *c. Clerici n. 3. 23. diſt.*
23 Octavo, ſecundum Duran. & D. Bonavent. & poſt
eos Turrecr. in *d. c. Clerici n. 4. 23. diſt.* In omni tranſitu
de ſtatu ad ſtatum convenienter interponitur aliqua me-
dia diſpoſitio; ſicut Novitiatus eſt media diſpoſitio in-
ter ſtatum ſecularem, & Religioſum; ergo inter ſtatum
laicorum, & miniſtrorum Eccleſiæ convenienter ponitur
24 diſpoſitio media: hæc autem eſt Tonſura Clericalis, per
quam illi, qui tonſurantur, a ſtatu laicorum ſeparan-
tur, & præparantur ad ſtatum miniſtrorum: & quia ſe-
parantur a ſtatu laicorum, deponunt capillos, & ton-
dentur in ſignum depoſitionis ſuperfluæ curæ tempora-
25 lium. Quia vero præparantur ad miniſterium Dei, cui
ſervire, regnare eſt; ideo radantur in modum coronæ,

quæ eſt ſignum regale. Religioſi vero non Clerici tonden-
tur quidem, quia a ſtatu ſecularium ſeparantur, ſed non
in modum coronæ, quia non applicantur ad miniſte-
rium divinum, prout hæc habentur in *c. Duo ſunt 12. q.*
1. in cap. Cleros 21. diſt. Ergo Corona non eſt Ordo, ſed
tantum diſpoſitio ad Ordines, ſeu ut inquit Navarr *conſ.*
4. de Sacram. non iteran. poſt Sot. *in 4. diſt 24. q. 1. art. 1.*
circa fin. eſt quid medium inter ſtatum laicalem, & cle-
ricalem ut eſt catechumenus inter baptizatum, & no-
lentem baptizari, & Novitius inter omnino ſecularem,
& Religioſum profeſſum. Sequitur Card. Bellar *Controv.*
tom. 2. lib. 1. de Cleric. cap. 11. dicens primam Tonſuram
non eſſe Ordinem, cum nullum habeat officium anne-
xum, ſed eſſe præparationem ad Ordines, ut Catechiſ-
mus ad Chriſtianiſmum. Qua ratione utitur etiam Ca-
techiſmus Romanus, ut dicemus infra n. 40.
Nono, ut formaliter inquit Archid. in *d. c. Cleros n* 26
17. & poſt eum Bellam. *n* 4. 21. *diſt.* prima Tonſura non
eſt Ordo, nec ibi confertur character; quia non eſt res,
& Sacramentum, ſed ſignum viſibile extra, cum for-
ma verborum eſt Sacramentum tantum, & ipſa gratia
eſt res tantum, & hoc ideo eſt quia prius oportet ali-
quem eligere in ſortem Domini, & poſtmodum eligere
ipſum in militiam. Per Clericatum autem ſignificatur
electio in ſortem Domini, ſed per alios ſignificatur ele-
ctio in militiam. Unde in aliis eſt proprie militia Do-
minica: & quia militibus debentur ſtipendia proprie; ideo
in illis ſunt ſtipendii ſigna, ſcilicet characteres; ſed Cle-
ricus a prima Tonſura non eſt electus ad militiam Do-
minicam; ergo non eſt ibi ſacramentum Ordinis; ſe-
quitur Lap. *alleg. 138 n. 11.*
Decimo, ſecundum D. Thom. & Turrecrem. relatos 27
ſupra in 6. arg. In collatione cujuslibet Ordinis fit men-
tio de aliqua poteſtate data, non autem in collatione
coronæ; Ergo non eſt Ordo: nam miniſtri Eccleſiæ a
populo ſeparantur ad vacandum divino cultui. In cultu
autem divino quædam ſunt, quæ per potentias determi-
natas ſunt exercenda, & ad hoc datur ſpiritualis poteſtas
Ordinis. Quædam autem ſunt, quæ communiter a to-
to Miniſtrorum Collegio fiunt, ſicut dicere divinas lau-
des, & ad hoc non exigitur aliqua poteſtas Ordinis, ſed
ſolum deputatio ad tale officium, & hoc fit per coro-
nam; & ideo non eſt Ordo, ſed præambulum ad Or-
dinem.
Undecimo, non apparet quam poteſtatem conſequa- 28
tur Clericus per primam Tonſuram ad Corporis Chriſti
conſecrationem; imo ſecundum Innocen. *hic in v. Ordo*
in Tonſura nullum officium ſpirituale conceditur. Et pro- 29
pterea ſecundum eum non eſt repetenda, ſi ea omiſſa re-
liqui Ordines fuerint collati: quia recipiendo quemli-
bet aliorum Ordinum, videtur recepiſſe poteſtatem fa-
ciendi omnia, quæ ad Tonſuram pertinent; Ergo non
eſt Ordo, ut hic per Collectar. *num. 3.* quia ad Ordinem
non tantum requiritur, ut tradatur poteſtas ſpiritualis,
cum Ordo ſecundum Magiſtrum ſententiarum, & Theo-
logos in 4. *diſt. 24.* ſit ſignaculum quoddam, in quo ſpiri-
tualis poteſtas traditur Ordinato. Sed etiam, ut relatio- 30
nem habeat ad Euchariſtiæ Sacramentum, ad quod o-
mnes Miniſtri Eccleſiæ principaliter ordinantur *c. Perle-*
ctis 25. diſt. Concilium Tridentinum *ſeſſ. 23. de ſacram.*
ordin. c. 2. & can. 2. S Thom. in 4. *diſt. 24. q. 2. art. 1. q.*
2. ad 3.
Duodecimo, materia in Ordine ſicut in reliquis Sa- 31
cramentis ita eſt de neceſſitate Sacramenti, ut ſine ea ni-
hil perficiatur, Concilium Florentinum in decreto fidei
Eugenii IV. in §. *Quinto*. Et Concilium Trid. *ſeſſ. 14. de*
Sacram. Pœniten. & Extremæ Unctionis c. 2. ibi, *materia,*
& forma, quibus Sacramenti eſſentia perficitur, & *ſeſſ.*
23. De Sacram. Ordin. c 3. Materia autem Sacramenti 32
Ordinis eſt illud, per cujus traditionem confertur Or-
do, ut disertis verbis diffinitur in eodem decreto fidei
prope fin. §. *Sextum Sacramentum*. Sed in collatione pri- 33
mæ Tonſuræ nihil traditur, ut notant Arch. & alii in *c.*
Degradatio de pœn. lib. 6. Ergo prima Tonſura non eſt Sa-
cramentum Ordinis. Sacra enim ordinatio non ſolum
verbis, ſed etiam ſignis exterioribus perficitur, ut ha- 34
betur in Concilio Tridentino *d. ſeſſ. 23. de Sacram. Or-*
din. c. 3. Et quamvis in collatione Tonſuræ detur ſuper-
pelliceum; tamen hoc non eſt neceſſitatis, ſed congrui-
tatis, ut inquit Joan. Monac. in *d. c. Degradatio*.
Decimotertio, Clericus primæ Tonſuræ poteſt re- 35

trocedere ab Ordine, & habitu, & Tonſuram Clericam dimittere, *cap. 1. & 3. de Apoſtat. c. 1. c. Cum olim, & c. fin. de Cler. conjug.* ergo Tonſura non eſt Ordo.

36 Decimoquarto, & ultimo hanc ſententiam Theologorum videtur clare probaſſe Concilium Tridentinum, quod pluribus in locis contradiſtinguitur Tonſuram a minoribus Ordinibus, videlicet *ſeſſ. 23. de Sacram Ord. c. 2.* ibi: *Ut qui jam prima Clericali Tonſura inſigniti eſſent per minores ad majores aſcenderent*, & in *c. 4 juncto cap. 5. ejuſdem ſeſſ. de reformat.* ſed præcipue ponderanda ſunt verba, *c. immediate ſequentis*, videlicet: *Nullus prima Tonſura initiatus, aut etiam in minoribus Ordinibus conſtitutus, &c.* quæ aperte oſtendunt Tonſuram a Concilio non computari inter Ordines minores; ſi enim Tonſura eſſet unus ex minoribus Ordinibus, non fuiſſet opus illam nominatim exprimere, ſed ſatis fuiſſet ſimpliciter dicere, nullus in minoribus Ordinibus conſtitutus. Et tamen Concilium non ſolum Tonſuram exprimit, ſed etiam ſejungit ab aliis minoribus, eamque uti diverſam agnoſcit, ponderando dictionem alternativam, *aut*, quæ ponitur inter diverſa, & particula, *etiam*,
37 quæ ex ſui natura eſt augmentativa, ſeu ampliativa præcedentium. Expendendum eſt etiam *capit. 17. ejuſdem ſeſſ.* ubi præcipitur Epiſcopis, ut in Eccleſia reſtituant Ordinum functiones a Diaconatu ad Oſtiariatum ab Apoſtolorum temporibus receptas, & pluribus in locis aliquandiu intermiſſas: dum enim dicit ad Oſtiariatum, inſinuat Clericos primæ Tonſuræ nullum habere in Eccleſia miniſterium; alioquin illius quoque functiones reſtitui juſſiſſet, ſicut aliorum Ordinum. Et hunc ſenſum habuiſſe Patres Concilii ſæpius declaravit Sacra Congregatio ejuſdem Concilii interpres.

38 Et in ſpecie cum Epiſcopus Hieracen. dubitaſſet, an incidiſſet in pœnam ſuſpenſionis, quia ejuſdem extraneo ſubdito alterius Epiſcopi primam Tonſuram contulerat: Sac. Congregatio cenſuit non incidiſſe, nec c. 8. *ſeſſ.* 23. loquentem de ordinationibus habere locum in conferentibus primam Tonſuram, quæ a Concilio non habetur pro Ordine, ut patet *capitul 4. ſeſſ. 23. juncto capitul. 5. & 3. ejuſdem ſeſſ.* Item cum fuiſſet quæſitum, an *capitul. 10 ſeſſ 7. de refor.* procedat in inſignito ſolumcharactere primæ Tonſuræ: Sacra Congregatio cenſuit non procedere.

39 Rurſus dubitatum fuit, an Vicarius Capituli Sede vacante poſſit concedere literas dimiſſorias ad primam Tonſuram præſentato ad Capellam ſimplicem: Sacra Congregatio cenſuit poſſe; quia non prohibetur dare dimiſſorias ad primam Tonſuram, & quia præſentatus eſt arctatus.

Advertitur, Sede Epiſcopali vacante infra annum a die vacationis Vicarium Capituli debere omnino abſtinere dimiſſoriis a concedendis ad primam Tonſuram alicui, qui beneficii Eccleſiaſtici recipiendi occaſione arctatus non fuerit, & ita hodie ſervari.

40 Sed & Catechiſmus Romanus ex præſcripto Patrum ejuſdem Concilii editur, ut patet *ſeſſ. 25. de indice libror. & Catechiſmo.* Idem aperte docuit *in tit. de Sacramen. Ordin. 9. Jam vero*, in hæc verba: *Incipiendum eſt autem a prima Tonſura, quam quidem docere oportet quamdam præparationem eſſe ad Ordines accipiendos; Ut enim homines ad baptiſmum exorciſmis, ad matrimonium ſponſalibus præparare ſolent, ita cum tonſo capillo Deo dedicantur, tanquam aditus ad Ordinis Sacramentum illis aperitur.* Et infra: *Poſt primam Tonſuram ad Oſtiariis Ordinem primus gradus fieri conſuevit.*

41 Et tenendo hanc opinionem non obſtant jura, quæ aliquando inter Ordines recenſent primam Tonſuram, ſeu Pſalmiſtatum: quia ut dicunt Albert. Magn. Sanct. Thom. & Palud. relati ab Archid. in *c. Cleros n. 16. 21. diſtinct.* Ordo multipliciter accipitur. Nam aliquando eſt nomen Dignitatis, ut cum Epiſcopatus dicitur Ordo; aliquando nomen officii, ut cum Pſalmiſtatus dicitur Ordo; aliquando nomen Dignitatis, vel Poteſtatis, ut cum Diaconatus dicitur Ordo. Ultimo modo accipitur, quando Ordo dicitur Sacramentum; Et hoc modo Pſalmiſtatus non eſt Ordo, ſed officium quoddam annexum Ordini Lectoris. Et dicunt primam Tonſuram non eſſe Ordinem; ſed ſolum diſpoſitionem ad Ordines, eamque non exigi ad eſſe Ordinis, ſed ad bene eſſe. Eſt enim diſpoſitio congruitatis, non neceſſitatis, ita Archid.

Sed & Card. Bellarm. *Controv. tom 2. Contr. 3. de Cleric. lib. 1. cap. 11.* dicit duobus modis accipi ſolere apud Auctores Ordinem Eccleſiaſticum. Uno modo proprie, alio modo communiter; proprie illi dicuntur Ordines, qui certo ritu ſacro, & ſolemni conferuntur ab Epiſcopo, & ad certum miniſterium ſacrificio divino exibendum, referuntur. Communiter autem dicuntur Ordines 42
illi omnes, qui quomodocunque dicantur divinis obſequiis, etiamſi non referantur ad ſacrificium. Et hoc modo etiam Monachi, Virgines, & Viduæ Deo ſacratæ, necnon laborantes in ſepeliendis defunctis Ordines aliquando dicuntur a Patribus. Nam de ordinat. Monach. ſcribit Dionyſ. *c. 6. Eccleſiaſt. Hierarch.* De Ordine vero laborantium in ſepeliendis mortuis, Epiphanius in compendiaria Doctrina. De Ordine Diaconiſſarum, Virginum, aut Viduarum, quæ ſerviebant Eccleſiæ in inſtructione Mulierum, quæ baptizandæ erant, idem Epiphanius ibidem. Quibus præhabitis Bellarm. concludit, 43
Canoniſtas facere novem Ordines, quia diſtinguunt, Epiſcopum a Presbytero, & Lectorem a Cantore, quod Theologi non faciunt; ſed in re, inquit, non eſt diſſentio; Theologi enim ſolum conſiderant Ordines, ut ſe habent ad ſacrificium, quomodo Epiſcopus, & Presbyter, Lector, & Cantor non diſtinguuntur. Canoniſtæ autem conſiderant Ordines, ut Hierarchiam conſtituunt; & idcirco recte diſtinguunt Epiſcopum a Presbytero. Quibus addi poteſt Pontificale Romanum in *rubr. de benedictione Abbatis*, ubi Abbas benedicendus ab Ordinario præſtat juramentum hac formula: *Ego N. Monaſteris N. ordinandus Abbas prommitto, &c.* ubi patet ordinationem accipi pro benedictione, & ſic large, & improprie. Ad idem ſunt jura in *capitol. Presbyter 32. diſtin* ibi, *Presbyteram ſuam*, in Authen. *Diaconiſſam, Cod. De Epiſcop. & Cler. & in cap. Diaconiſſam 27. q. 1.* dum ibi dicitur Diaconiſſam non debere ante annos 40. ordinari, ubi gloſſ. exponens illud verbum, *ordinari*, dicit: nec ordinatur hæc, ſed fundebatur ſuper eam forte aliqua benedictio, ex qua conſequebatur aliquod officium ſpeciale.

Quæ diſtinctio videtur etiam ex mente Innocen. *hic in v. Ordo.* Nam etſi affirmet primam Tonſuram, id eſt Pſalmiſtatum eſſe Ordinem tamen ſubdit, in hoc Ordine nullum officium ſpirituale conceditur, ſed in aliis ſic. Sentit ergo Innocentius primam Tonſuram eſſe Ordinem large, & non eſſe Sacramentum, cum de eſſentia Sacramenti Ordinis ſit, ut ſpiritualis poteſtas tradatur ordinaro, ſicut patet ex illius definitione, & ita eum intelligit, & ſequitur Lap. *alleg.* 138. *n.* 11. Et hac diſtinctione poſse ad concordiam reduci diſſidentes Theologorum, & Juriſtarum opiniones, putat Turrecrem. in *c. Clericos n. 17. 21. diſt.*

Sed his non obſtantibus adhæreo ſententiæ Canoniſtarum, qui in duobus diſsentiunt a Theologis, non verbo tantum, ut putavit Bellarmin. ſed re, ut fatetur Silveſt. in *v. Ordo, primo n.* 1. nam Canoniſtæ Tonſuram, & Pſalmiſtatum pro eodem accipiunt; Theologi dicunt aliud eſse Tonſuram, aliud Pſalmiſtatum, ubi per Silveſt. Item Canoniſtæ ponunt novem Ordines non ſimpliciter, prout ſunt gradus Eccleſiæ, ſed prout Sacramentum, & inter hos connumerant Tonſuram, & Epiſcopatum; quod non placet Theologis. Itaque primam Clericalem Tonſuram, ſeu Pſalmiſtatum, eſse Ordinem pro- 44
prie; & characterem imprimere tenet in gloſs. Abb. Antiq. *n.* 1. Hoſt. *in princ. & num.* 2. *verſ. Quod non placet*, Joan. Andr. *nom.* 12. *v. Ex eo quod in hac forma*, Ant. de Butr. *n.* 6. Card. *q.* 2. Bellam. ſibi contrarius *q.* 7. Anchar. *in fin.* & Abb. *ſub n. 1. verſ. Quæro an Pſalmiſtatus*, Archid. *in cap. Pſalmiſta n.* 3. & ibi Gemin. *col.* 2. *poſt med. v. Ad ſecundum*, & Præpoſ. *n.* 3. 23. *diſt.* Card. in Clem. *Dudum in princ. de ſepul.* Covarr. *in cap. Quia nos num. 3. de teſtam.* late Gemin. *in c. Cleros col.* 2. *prope fin. v. Ad primum*, & latiſſime Præpoſ. *ibi num.* 4. 21. *diſt.* Et hanc eſse communem opinionem Canoniſtarum, teſtantur Gemin. Præpoſ. & Covarr. *ubi ſupra*, Felin. in *c. Sicut, il terzo n.* 2. *de Simon.* Angel. & Silveſtr. in *ver. Ordo primo ſub n.* 1. quam etiam multoties ſecuta eſt Rota, & præſertim *deciſ. 731. n. 5. & 6. par. 1. diverſ. & dec. 50. par. 5. recent. ubi numer.* 5. affirmat, quidquid dicant Theologi, hanc eſse magis communem ſententiam Canoniſtarum. Et ex Theologis eidem adſtipulantur Major. in 4. *diſtinct.* 24. *quæſt.* 1. *col.* 2. Joannes Echius in

ho-

homilia de Ordinibus, Angel. *in v. Ordo primo n. 1.* Et Clericalem Tonſuram vocat Ordinem Alcuinus *lib. de divinis officiis c. 35. in 3. tom. Bibliotheca ſacra.*

46 Pro qua primo eſt caſus in hac Decretali, cui nullatenus aptari poteſt generalis illa Theologorum ſolutio, quod nomen Ordinis hic accipiatur large, & improprie pro diſpoſitione ad Ordines, ut dicunt Turrecr. Dominicus Sotus, & alii. Siquidem Papa de hoc dubio hic principaliter requiſitus, deciſive reſpondet per primam Tonſuram juxta formam Eccleſiæ datam, Clericalis Ordo conferrur. Et nemo non videt hanc literam corrumpi, ſi exponatur, per Tonſuram confertur Ordo, id eſt per Tonſuram quis præparatur, ſeu diſponitur ad Ordinem; ut propterea non mirum ſi gloſſ. a dixerit hic corrigi opinionem illorum, qui negant Tonſuram eſſe proprie Ordinem, & Archid. in *c. Pſalmiſta n. 3. 23. diſt.* per hanc literam confundi opinionem Thologorum. Et Cardin. *hic n. 1. in 3. q.* non expedite ſuper hoc vexari, cum res ſit a jure deciſa.

47 Præterea ineptum eſſet, ut Papa hic fuiſſet fortiter requiſitus, an per Tonſuram conferatur Ordo Clericalis large, & improprie; Ergo ineptum eſt etiam, ut reſponſio, & deciſio ad Ordinem large, & improprie ſumptum referatur, cum reſponſio debet congruere interrogationi, *l. 1. §. 1. & 2. ff. De verbor. oblig. leg. Si quis, §. Si fundus, ff Quod vi, aut clam.* gloſſ. *in c. Inter dilectos in verb. Petitioni infr. de fid. inſtrum.*

48 Ad hæc textus fundat reſponſionem in diſpoſitione ſeptimæ Synodi, quæ loquitur de Lectoratu, quem nemo negat eſſe proprie Ordinem, & arguit a Lectoratu ad primam Tonſuram; & ſic a minori ad minus, ut poſt Petr. dicunt hic Joan. Andr. *n. 4.* Burr. *n. 13.* Cardin. *q. 6.* & Anchar. *n. 2.* Inepte autem ad probandum per primam Tonſuram conferri Ordinem Clericalem argueret a Lectoratu qui eſt verus Ordo, ſi Tonſura eſſet officium, & non Ordo proprie. Neque enim procedit argumentum de majori ad minus, *& regul. Plus de reg jur. in 6.* niſi quando minus comprehenditur ſub majori, ut ibi not. & tradit Cardin. in Clem. *Quia contingit n. 12. de relig. domib.* Dixi in *cap. Recolentes num. 45 infr. de ſtatu Monach.* Unde ſenſus hujus textus eſt: Sicut Abbates Presbyteri, & benedicti per Lectoratum conferunt verum Ordinem & characterem Lectoratur, ita & multo magis per primam Tonſuram conferunt verum Ordinem, & characterem Clericalem. Et ex hoc tollitur reſponſio Paludani aſſerentis nomen Ordinis hic accipi pro Collegio, ſicut dicitur Ordo Monachorum, vel pro gradu eminentiori in populo Chriſtiano, non autem in Eccleſia, ut dicit Vaſquez.

49 Amplius in collatione officii, ſeu gradus nulla certa forma ab Eccleſia reperitur præſcripta; nam in collatione Sacramentorum duntaxat formæ ſunt præfinitæ. Conc. Florentin. *in Inſtructione Armenorum in decreto fidei in §. Quinto,* Concil. Trident. *in capit. 2. ſeſſ. 14. de*

50 *Sacram. Pœnitent. & Extremæ Unctionis, & ſeſſ. 23. de Sacram. Ordin. cap. 3.* Sed in collatione Tonſuræ ſervanda eſt forma Eccleſiæ, ut hic dicitur, ſine qua nihil daretur, *c. Extra Catholicam 1. q. 1. cap. 1. §. Sacramentum ſupr. de Summ. Trinit. & fid. Cathol.* & notant hic Doctores *in v. juxta formam,* quos retulimus ſup. n. 4. in 2. notab. Ergo Tonſura eſt Sacramentum. Et ita hæc verba videtur expendere Hoſt. *hic. n. 9.* dicens: Et ex hoc etiam quod certa forma requiritur fortius arguo, quod certus Ordo detur.

51 Præterea ponderanda ſunt eadem verba, *juxta formam Eccleſiæ datam.* Non dicit textus datam ab Eccleſia, ſed datam Eccleſiæ, per hoc innuens Tonſuram eſſe Sacramentum, qui Sacramenta omnia, & conſequenter materia, & forma, quibus Sacramentis eſſentia perficitur, ut habetur, ut habetur *ſeſſ. 14. de Sacram. Pœnit. & Extrem Unct. c. 2.* ſunt immediate ex inſtitutione Chriſti, non autem Eccleſiæ. S. Thom. in *3. p. q. 60. art. 3. 5. & 7.* eſt diffinitum a Tridentina Synodo de ſacramentis omnibus in *cap. 1. ſeſſ. 7. de ſacram* & in ſpecie *de Ordine in can. ſeſſ 23. de ſacram. Ordin.* & ſcripſi plene *in cap fin. a num. 13. infr. de ſacram. non iteran.* Et

52 quamvis hujuſmodi formæ omnes non habeantur ex ſacris literis; tamen ut ex S. Dionyſ. obſervat S. Thom. in *4. diſt. 7. q. 1. art. 1.* hæc occultanda erant in primitiva Eccleſia propter irriſiones gentilium. Et propterea idem Sanctus Dionyſius *in fin. Eccleſiaſt. Hierarch.* excuſat ſe a determinatione formarum ſacramentalium.

Demum præparatio, ſeu diſpoſitio ad formam, non 53
eſt ipſa forma, *l. Fundi, §. Labeo, ff. De action. empt. l. Granaria eod tit.* Sicut diſpoſitio ad ignem, non eſt ignis. Sed in collatione primæ Tonſuræ Clericalis Ordo confertur, ut formaliter hic dicitur; Ergo tonſura non eſt diſ- 54
poſitio ad Ordinem, ſed Ordo. Et ita in hoc textu, ut ſupra ponderavi eſt aperta deciſio pro ſententia Canoniſtarum ſtamus ergo literæ: quia in manifeſtis non ſunt extenuanda, quæ ſcripta ſunt, ut inquit Jo. Andr. in *c. Super ſpecula in fin. infr. ne Cler. vel Monach.*

Secundo, pro hac ſententia videtur textus clarus in *c.* 55
Non oportet, il primo 44. diſt. dum dicit: Non oportet Clericos Deo ſervientes a Presbyteris uſque ad Subdiaconos, & deinceps omnes Eccleſiaſtici Ordinis uſque ad Miniſtros, aut Lectores, aut Oſtiarios, aut Pſalmiſtas, aut qui in propoſito continentiæ ſunt, tabernas, niſi cauſa neceſſitatis intrare. Ecce ſub determinatione Eccleſiaſtici Ordinis cum Lectore, & Oſtiario pariformiter comprehendit Pſalmiſtam, id eſt Clericum primæ Tonſuræ. Et ita hunc Canonem ad hoc expendit Præpoſ. in *c. Cleros n. 4. diſt.* Quo textu etiam confunditur opinio Theologorum, qui dicunt Pſalmiſtatum eſſe officium Lectori annexum; nam ibi Lector, & Pſalmiſta ponuntur tanquam Ordines diverſi, tum ponderando dictionem alternativam, *aut,* tum quia Pſalmiſta ponitur poſt Oſtiarium, quod incongrue fieret, ſi eſſet officium annexum Lectori. Et eo magis, quia hujuſmodi Ordines non ponuntur ibi reſpectu miniſterii in Eccleſia peragendi: quo caſu admitti poſſet diſtinctio inter Lectorem, & Pſalmiſtam; ſed ponuntur reſpectu ingreſſus tabernæ. Quod ſi officium Pſalmiſtæ incumberet Lectori, & ſic eſſet eadem perſona Lector, & Pſalmiſta, quid opus fuiſſet prohibere ingreſſum tabernarum diſtincte non ſolum Lectoribus, ſed etiam Pſalmiſtis, & inter hos interſerere Oſtiarios? Nunquid Clericus in taberna aliquando conſideratur, ut Lector aliquando, ut Pſalmiſta, ſeu Cantor? Similis eſt in *c. Si quis Epiſcopus 27. q. 1.* ibi, ut Lector aut Pſalmiſta, aut Oſtiarius, *& in c. 1. 35. diſt.* quod eſt deſumptum ex *Canone, Apoſtolorum 42.* ibi: *Subdiaconus, aut Lector, aut Cantor ſimilia faciens,* (id eſt ebrietati deſerviens) *communione privetur.* Cantor enim, & Pſalmiſta idem ſunt, ut in *c. Pſalmiſta 23. diſt.* Ad idem textus in *c. Clericum 73. diſt.* ibi: *Clericorum autem nomen etiam Lectores, & Pſalmiſtæ, & Oſtiarii retinent.*

Tertio adducitur text. *in d. cap. Cleros 21. diſtinct.* ubi 56
Iſidor. recenſet ſingulos Ordines per hæc verba: *Quorum gradus, & nomina ſunt hæc, Oſtiarius. Pſalmiſta, Lector, Exorciſta, Acolythus, Subdiaconus, Diaconus, Presbyter, Epiſcopus. Ecce igitur novem Ordines in Ec-* 57
cleſia. Concordat text. *in cap. Perlectis 25. diſt.* Et quamvis utrobique Iſidor. hos appellet gradus Eccleſiæ: tamen pro gradibus intelligit Ordines Eccleſiaſticos; tum quia ſub determinatione Pſalmiſtatus, & Epiſcopatus ponit etiam reliquos ſeptem Ordines, de quibus non ambigitur, quin ſint Ordines proprie. Unde ſuccedit regula, *leg. Jam hoc jure, ff. de vulgar. capit. Translato de Conſtitut.* tum quia paulo ſuperius meminit Mathiæ, quem primum poſt Apoſtolos legimus ordinatum, & frequens eſt apud ſacros Canones, ut graduum Eccleſiaſticorum appellatione comprehendantur Ordines tam minores, quam ſacri, *capitul. 2. & capit. Miramur de ſerv. non ordinan. capit. In ſingulis, & c. Quicunque 77. diſtinct. multis ſimil.* Concil. Tridentin. *ſeſſ. 23. de Sacramen. Ordin. c. 4.*

Nec refert, quod in Ordine ponat Pſalmiſtatum poſt 58
Oſtiariatum: quia in hoc videmus varie per ſacros Canones obſervatum fuiſſe; nam ut vidimus in præcedenti fundamento Pſalmiſtatus in *dict. capit. Non oportet, il primo 44. diſtinct.* ponitur ſuo loco ultimus, & inferior Oſtiariatu, idemque fit in Concilio Carthaginenſi, ut mox dicetur, & in *dict. capitul. Perlectis 25. diſtinct.* ponitur immediate poſt Acolythum. Et forte hoc facit Iſidor. ne incipiendo a Pſalmiſtatu præberet alicui anſam exiſtimandi Pſalmiſtatu non eſſe Ordinem, ſed præambulum ad Ordines; & ideo illum inter alios minores interſeruit. Vel forte id fecit propter ſimilitudinem, quam habet cum Ordine Lectoratus; nam Pſalmiſta, qui & Cantor appellatur, officium habet canendi Pſalmos, ſicut Lector legendi alias prophetias,

us dicitur in 16. fundamento; non autem poſuit Pſalmiſtam ante Lectorem, eo quod ſit officium Lectori annexum; nam ſi hoc eſſet, potius præponi debuiſſet Lectoratus, & poſtea poni Pſalmiſtatus, ut quid anne-
59 xum, & comitans Ordinem Lectoratus; quia acceſſorium ſequitur, & non præcedit ſuum principale, & acceſſio, ſeu annexio non poteſt fieri niſi rei, quæ præexiſtit, *l. Pomponius*, §. *finali*, *ff. De acquir poſſeſſ. leg. In uſucapione circa princ. ff. De Diverſ. & tempor. præſcript.*

60 Præterea cur Iſidor. expreſſit tanquam diſtinctum hoc officium Lectoris, & de nullo alio Ordine hoc fecit, cum tamen alii quoque Ordines minores habeant varia officia ſeu miniſteria. Nam Oſtiarium oportet percutere Cymbalum, & Campanam, aperire Eccleſiam, & Sacrarium, & librum aperire ei, qui prædicat, ut in Pontif. Rom. in *tit. de ord Oſtiar.* Et Acolythum oportet Ceroſerarium ferre, luminaria Eccleſiæ accendere, vinum, & aquam ad Euchariſtiam, ſeu ad miniſterium ſanguinis Chriſti miniſtrare, ut in *tit. de ordinat. Acolythor. & in d cap. Perlectis*, §. *Ad Acolythum*. Præſertim vero, quia officium legendi, & canendi non tam differunt, ſicut prædicta miniſteria Oſtiarii, & Acolythi, ut propterea oportuerit in ſolo Lectoratus Ordine conſtituere diſtinctum officium, illudque appellare peculiari nomine Pſalmiſtatus, arg. ad hoc, *l. Si idem*, *Cod. de Codicill.*

Et confirmatur, quia Concilium Carthaginenſe IV. cujus Canones referuntur in c. *Epiſcopus cum plurib. ſeqq.* 23. *diſt.* dicens ritum cujuſque Ordinis, incipiendo ab Ordine Epiſcopatus, etiam de Pſalmiſtatu, ſicut de aliis Ordinibus ſingillatim edidit particularem Canonem, videlicet c. *Pſalmiſta*, & eum poſuit ultimo loco poſt Oſtiarium, quod ſimiliter demonſtrat Pſalmiſtatum non eſſe officium Lectori annexum, cum inter Lectorem, & Pſalmiſtam interponatur Oſtiarius. Et idem patet ex Pontificiali Romano, ubi titulus de officio Pſalmiſtatus
61 præponitur titulo de ordinatione Oſtiariorum. Sed apertiſſime id convincitur ex eodem Pontificali, quod poſt titulos de degradatione ab Ordine Lectoratus, & de degradatione ab Ordine Oſtiariatus, ſubjicit titulum de degradatione a prima Tonſura, & ibi primo præſcribit formam, qua Clericus primæ Tonſuræ actualiter degradatur, videlicet: *Exuimus te omni Ordine*, *beneficio*, *& privilegio Clericali*, &c. Deinde a Pontifice eum tondente dicitur: *Te velut ingratum filium a ſorte Domini, ad quam vocatus fueras, abjicimus, & coronam de tuo capite amovemus*. Demum privatur officio Pſalmiſtæ his verbis: *Quod ore cantaſti, corde non credidiſti, nec opere impleviſti, ideo cantandi officium in Eccleſia Dei a te amovemus*. Ex quibus verbis apparet manifeſte Pſalmiſtatum non eſſe officium annexum Lectori, ſed primæ Tonſuræ, quia Clericus ſolummodo tonſuratus non habet Lectoratum, & tamen privatur officio Pſalmiſtatus, ut ibi etiam legitur in margine: Et eo magis, quia de degradatione Lectoris actum fuerat ſupra ſuo loco ante titulum de degradatione Oſtiarii.

62 Quarto, pro ſententia Canoniſtarum affertur text. in c. *Degradatio de pæn. lib. 6.* ubi Bonifacius VIII. præſcribens formam ſolemnis degradationis; Clericus, inquit, degradandus veſtibus ſacris indutus, in manibus habens librum, vas, vel aliud inſtrumentum, ſeu ornamentum ad Ordinem ſuum ſpectans, ac ſi deberet in officio ſolemniter miniſtrare, ad Epiſcopi præſentiam adducatur, cui Epiſcopus publice ſingula, ſive ſint veſtes, calix, liber, ſeu quævis alia, quæ illi juxta morem ordinandorum Clericorum in ſua ordinatione ab Epiſcopo fuerint tradita, ſeu collata, ſingulariter auferat, ab illo veſtimento, ſeu ornamento, quod datum, vel traditum fuerat ultimo, inchoando, & deſcendendo gradatim, degradationem continuet uſque ad primam veſtem, quæ datur in collatione Tonſuræ; tuncque radatur caput ejus, ſeu tondeatur, ne Tonſuræ, ſeu Clericatus veſtigium remaneat in eodem.

63 Ex quo contextu multipliciter oſtenditur, Tonſuram eſſe proprie Ordinem, & primo ſolemnis degradatio nihil eſt aliud, quam actualis depoſitio ab Ordinibus ſuſceptis, ut ibi dicitur: Et in Pontificali Romano in *rubr. de degradationis forma*, *v. Et talis Degradatio*. Sed Clericus primæ Tonſuræ ſolemniter degradatur, ut conſtat ex illis verbis: *Degradationem continuet uſque ad primam veſtem, quæ datur in collatione Tonſura*. Concordat text. in c. *Si quis Epiſcopus 27. q. 2.* qui loquitur de depoſitione Pſalmiſtæ, & de ſolemni degradatione intelligitur ab Hugone, ut refert Archid. *in d. c. Degradation. 4. v. Clericus cujuſcunque gradus*. Idem tenet ibi Joann. And. *n. 4. in v. Primam veſtem*, dicens: Quia in Tonſura, vel Pſalmiſtatu nihil traditur, videtur aliquibus degradationi locum non eſſe. Sed iſta litera probat contrarium. Sequitur ibi Gemin. *col. 4. v. Quæro an degradatio poſſit fieri in exiſtente in prima Tonſura*, Anchar. *n. 5. v. Et quia in prima Tonſura*, & Franc. *in §. Actualis n. 4. in ult. notab.* Ergo Clericus primæ Tonſuræ actualiter deponitur ab Ordine, & conſequenter Ordinem habet, alias non eſſet poſſibile, ut actu deponeretur ab Ordine, quem non haberet actu, ſed tantum potentia, & diſpoſitione. Et con- 64
firmatur ponderando illa verba: *Exuimus te Ordine*, *beneficio*, *& privilegio Clericali*, quæ non minus ſunt referenda ad Clericos primæ Tonſuræ, quam aliorum Ordinum, cum textus de omnium degradatione promiſcue loquatur, *c. Majores*, *v. Ceterum ex vi litera infra de Baptiſ.* Et patet manifeſte ex Pontificali in *tit. de degradatione a prima Tonſura*, ubi forma degradationis Clerici primæ Tonſuræ præſcibitur his verbis: *Authoritate Dei omnipotentis*, *&c. Tibi auferimus habitum Clericalem, & nudamus te religionis ornatu, atque deponimus, degradamus, ſpoliamus, & exuimus te omni Ordine, beneficio, & privilegio Clericali*, *&c.* Si igitur tonſuratus ſpo- 65
liatur, & exuitur Ordine, neceſſe eſt, ut Ordinem habeat, cum privatio præſupponat habitum, c. *Ad diſſolvendum de deſponſat. impub. c. Ex parte de reſtit. ſpoliat. l. Deum*, *ff. de verborum obligatione cum concordant*. Et ita in propoſito arguit Archid. in *c. Subdiaconus in princ.* & ibi etiam Præpoſ. *n. 1. v. Si enim non imprimeret characterem, non deponeretur 77. diſt.* Præterea ab officiis,
ſeu dignitatibus non fit actualis degradatio, ſed verbalis 66
tantum depoſitio, ſeu privatio per ſententiam, ut declarat Pontificale Romanum in *tit. de degradationis forma*, in hæc verba: *Talis degradatio ſolemnis depoſitio vocatur: proprie tamen loquendo quis a dignitatibus, & honoribus deponitur, ſed ab Ordinibus degradatur*, Hæc ibi: Sed a prima Tonſura fit actualis degradatio, ut oſtenſum eſt ſupra; ergo prima Tonſura non eſt officium, ſed
proprie Ordo. Propterea enim in ejus externa ablatione 67
requiritur factum actualis degradationis, quia ſicut in collatione Sacramenti non ſufficit ſola voluntas, aut verbum, ſed opus eſt facto, id eſt conſecratione, S. Th. in 2. 2. *q. 39. art. 3.* gloſs. in *c. Aqua in v Juriſdictionis infr. de conſecr. Eccleſ. vel Altar.* quia ſacra ordinatio verbis, & ſignis exterioribus perficitur, Concil. Triden. *de Sacram. Ordin. ſeſſ* 23. c. 3. Ita in Sacramenti exteriori ablatione, ſeu dum Ordinis veſtigia auferuntur, voluntas, aut verbum non ſufficit, ſed neceſſaria eſt actualis degradatio, ac veluti quædam execratio, qua miles cœleſtis Militiæ ſuſceptis Ordinibus, & inſignibus Clericalibus ſpoliatur, ut habetur in ead. Decretal. *Degra-
datio in § Actualis*. Nihil enim tam naturale eſt, quam 68
eo genere, quodque diſſolvere, quo colligatum eſt, *l. Nihil tamen naturale*, *& l. Fere*, *la ſeconda*, *ff. De regul. jur.* Et ut Bald. inquit *conſil. 38. Super eo n. 1. lib. 3.* Regula generalis eſt, quod prout quodque producitur, ſic reſolvitur, & eadem ſolemnitas, quæ requiritur ad conſtitutionem actus, requiritur ad illius deſtructionem, Rom *conſ 65. Viſo themate n. 2. verſ. Hoc enim*, *& conſ. 116. Viſis in princ.*

Præterea in Sacramento Ordinis materia eſt illud, per 69
cujus traditionem confertur Ordo, ut diffinitur in Concilio Florentino in *Inſtrum. Armenorum*, *ſeu in Decreto fidei poſt ſeſſ. 25. in § Sextum Sacramentum*. Et in actu traditionis Inſtrumenti character imprimitur, ut in Pontificali Romano in *tit de Epiſcop. conſecrando*, ibi: *Moneat ordinandos, ut inſtrumenta in quibus character imprimitur tangant*. Et docet S. Bonav in 4. *diſt. 24. par. 2. art. 1. q. 4 n. 58* & dixi latius in *c. unic. n 34 infr. de ſacra Unct.* Sed in collatione primæ Tonſuræ traditur ve- 70
ſtis, ut dicitur in *d. c. Degradatio*, ibi; *uſque ad primam veſtem, quæ traditur in collatione prima Tonſura*; Ergo in eo actu character imprimitur. Et quamvis Joan. Monach. ibi dicat traditionem veſtis, id eſt ſuperpellicei non eſſe neceſſitatis, ſed congruitatis; tamen eum refellit Jo. Andr. *n. 4. in v. Primam veſtem*, per literam illius Decretalis. Et opinionem Jo. Monach. falſam eſſe clarius patebit infra in nono fundamento n. 85. & ſeqq.

De-

Demum prædictæ Decretalis degradatio patiſormiter determinat primam Tonſuram, & alios ſuperiores Ordines: ſed inperiores ſunt Ordines proprie; ergo, & prima Tonſura, per regul. Determinabilium, de qua in *l. Jam hoc jure, ff. De vulg. & pupill.* Et in *l. Quamvis, C. De impuber. & arguendo a connexis, c. Tranſlato ſupra de Conſtitut. & c. 2. de transl. Epiſcop.*

Quinto, ad idem faciunt plura jura, videlicet *c. de Apoſtat.* ibi, *relicto Ordine Clericali, & habitu tanquam laici converſantur, cap. 1. de vit. & honeſt. Cleric. lib. 6.* ibi, *Clerici, qui Clericalis Ordinis dignitati non modicum detrahentes, c. Cum inter de re judic.* ibi, *conſuratione, & c. Eo libentius,* ibi, *& oblatis Ordini Clericali de ſerv. non ordinan. & §. ne vero 2. q. 1.* ibi, *Cantores, quos omnes Clericos apellamus*: nam Cantor idem eſt quod Pſalmiſta, ut in *c. Pſalmiſta 23. diſt.*

71 Sexto, ponderari poteſt pro hac ſententia Canon Apoſtolorum 25. *alias* 27. ubi ſic legitur: Ex iis, qui non ducta uxore ad Clerum promoti ſunt, jubemus ſi velint uxorem ducere Lectores, & Cantores ſolos. Qui Canon probat primo Cantores, ſeu Pſalmiſtas habere proprie Ordinem in Eccleſia, cum ab Apoſtolis numerentur una cum Lectoribus inter eos, qui ad Clerum ſunt promoti, ſeu ordinati. Deinde probat Cantores eſſe diſtinctos a Lectoribus; alioquin non dixiſſet, Lectores, & Cantores. Et confirmatur ex novella Conſtitutione 123. *capit. 19.* quæ habetur in Auth. *de Sanctiſs. Epiſcop. §. Presbyteros*, & eſt canonizata in *c. De perſona 11. q. 1.* cujus hæc ſunt verba, *Presbyteros autem, & Diaconos, & Subdiaconos, Cantores, & Lectores, omnes Clericos appellamus.*

72 Nec ſubſiſtit, quod ait Vaſq. *in 3. p. D. Thom. tom. 3. diſp. 237. cap. 5. n. 18.* videlicet Cantores, ſeu Pſalmiſtas fuiſſe quidem in primitiva Eccleſia conſtitutos in Ordine Eccleſiaſtico ſicut Lectores. Et propterea ex decreto Clementis Romani *lib. 3. Conſtit. c. 11.* non potuiſſe quem in Cantorem ordinari, niſi ab Epiſcopo: ſed tamen poſt tempora Concilii Carthaginenſis IV. ex Conſtitutione Eccleſiæ hunc Ordinem ſublatum fuiſſe, cum conferri poſſit etiam a ſimplici Presbytero, ut habetur in *d. c. Pſalmiſta*, & hodie non eſſe amplius in uſu. Et enim hoc ideo dixit, quia ipſe in ea fuit ſententia, ut quatuor minores Ordines non ſint Sacramentum, ut ibi affirmat. Verum hæc opinio falſa eſt, nec vacat periculo, quia in oppoſitum ſtat diffinitio Conc. Floren. in *decreto fidei Eugenii IV. poſt ſeſſ. 25.* in §. *Sextum Sacramentum*, ubi legitur: Sextum Sacramentum eſt Ordinis, cujus materia eſt illud, per cujus traditionem confertur Ordo, ſicut Presbyteratus traditur per calicis cum vino, & patenæ cum pane porrectionem: Diaconatus vero per libri Evangeliorum dationem: Subdiaconatus vero per calicis vacui cum patena vacua ſuperpoſita traditionem, & ſimiliter de aliis per rerum ad miniſteria ſua pertinentium aſſignationem. Et poſtea quam aſſignavit formam Sacerdotii, ſubdit: *Et ſic de aliorum Ordinum formis, prout in Pontificali Romano late continetur.* Si igitur Concilium ibi diffinit materiam eſſentialem Sacramenti Ordinis, & exemplificat in Ordinibus tam ſacris, quam minoribus; in ſacris quidem exprimendo peculiaria eorum inſtrumenta; in minoribus vero generaliter deſignando res ad eorum miniſteria pertinentes; idemque facit de forma eſſentiali Presbyteratus nominatim, & aliorum Ordinum per relationem ad Pontificale Romanum: quis audeat negare ex diffinitione Concilii tam majores, quam minores Ordines eſſe Sacramentum. Repugnat etiam hæc opinio diffinitioni Concilii Tridentini, quod in *c. 2 ſeſſ. 23. de Sacram. Ordin.* numerant ſeptem Ordines; deinde in *capit. 3. & canon. 3.* abſolute diffinit Ordinem, ſive ſacram ordinationem eſſe Sacramentum. Et in *can. 6.* itidem diffinit in Eccleſia Catholica eſſe hierarchiam divina ordinatione inſtitutam, quæ conſtat ex Epiſcopis, Presbyteris, & Miniſtris, id eſt Diaconis,
73 Subdiaconis, Acolythis, & reliquis, quos expreſſit in *d. c. 3.* Neque obſtat, quod Vaſq. ſubjicit *d. diſp. 237. c. 3. n. 39.* Inſtitutum Eugenii, & Conc. Triden. non fuiſſe hanc controverſiam ſcholæ de Ordinibus minoribus definire, cum hæc definitio, neque Græcis neceſſaria eſſet, quæ illuc uſque non fuerat etiam Latinis, neque Eccleſiæ Dei, in qua cum hæreticis hac de re nulla fuerat controverſia, ſed tantum in ſchola inter Catholicos aliqua fuerat opinionum varietas. Id inquam non obſtat, quia ſic liceret philoſophari, ſi res dubia eſſet. **Sed cum manifeſtum ſit** Concilium Florentinum non ſolum definiviſſe materiam in genere ſacramenti Ordinis, ſed etiam in ſpecie tam ſacrorum, quam minorum Ordinum; ſacrorum quidem explicite, minorum vero ſaltem implicite in verbis, n. præceden. relatis, & Tridentinum ſimpliciter diffiniviſſe ſacram. ordinat. quæ ſeptem Ordinibus conſtat eſſe Sacramentum, non eſt noſtrum his diffinitionibus obtrudere defectum cauſæ; quia ſacrorum Conciliorum decreta poſtquam univerſali Eccleſiæ conſenſu ſunt conſtituta, obſervari debent ſicut Evangelium, ut Greg. inquit in *c. Sicut, 15. diſt.* & not. Hoſtien. Jo. Andr. & omnes in *c. Cum laicis, infra de reb. eccl. non alien.* Nec verum eſt ſuper hoc articulo nullum fuiſſe diſſidium inter Catholicos, & hæreticos: imo enim, cum hæretici audacter negarent ſacram ipſam ordinationem eſſe Sacramentum, conſequenter id fortius negabant de minoribus Ordinibus. Unde non abs re fuit difinire non ſolum ordinationem in genere, ſed etiam ſingulos ſeptem Ordines eſſe Sacramentum. Accedit quod nec verum eſt prædictorum
Conciliorum inſtitutum non fuiſſe dirimere controver- 74
ſias inter Catholicos ſcholaſticos, imo enim illas multoties definierunt, quando Catholici cum hæreticis in aliquo articulo errabant. Et propterea in eodem decreto Eugenii in §. *Secundum Sacramentum*, diffinitur Papam poſſe tribuere poteſtatem conferendi Sacramentum Chriſmatis etiam ſimplici Sacerdoti, de quo tamen olim erat in ſcholis Catholicorum gravis controverſia, ut notatur in *cap. Pervenit, 95. diſt.* & in *c. unic. §. Per frontis chriſmationem*, & ibi dixi, *infra, de ſacra Unctione.* Quinimo in hac ipſa materia Sacramenti Ordinis de materia Ordinis Presbyteratus, & Diaconatus nullo modo conveniebant Catholici; nam librum Evangeliorum non fuiſſe materiam Diaconatus, complures ſibi perſuadebant, eo quod Evangelium quo tempore in Actibus Apoſtolorum Stephanus fuit ordinatus Diaconus nondum fuiſſet ſcriptum a quoquam Evangeliſtarum, ut dixi in *dict. c. un. n. 17. & ſeq.* & traditionem calicis cum vino, & patenæ cum Hoſtia non eſſe eſſentialem tradiderunt Innoc. Hoſtien. & Canoniſtæ fere omnes in *eod. capitul. unic.* ut ibidem adnotavimus n. 4. Et tamen Concilium Florentinum utrunque articulum diffinivit. Et in Conci- 75
lio Trident. ut alia exempla omittamus, *ſeſſ. 24. de matrim. can. 3.* damnantur qui dixerunt Eccleſiam non poſſe diſpenſare in nonnullis conſanguinitatis & affinitatis gradibus, qui in Levitico exprimuntur; cum tamen de hoc non levis eſſet controverſia in ſcholis inter DD. quos noviſſime citat Thom. Sanch. *de matrim. lib. 8. de impedim. diſp. 6. n. 10. & 11. & lib. 7. diſp. 52. n. 5. & ſeq.* & idemmet Vaſq. *eod. tom. 3. diſp. 240. c. 3. n. 26.* affir-
mat a Concilio Trident. *ſeſſ. 23. de ſacram. ordin. c. 3. & 76*
can. 6. & 7. diffinitum fuiſſe Epiſcopatum jure divino inſtitutum fuiſſe ſupra Sacerdotium; cum tamen multi ex Catholicis ſenſiſſent hoc diſcrimen inter Epiſcopos, & Sacerdotes non jure divino, ſed Eccleſiaſtico conſtitutum eſſe; idcirco enim, ut ipſe ait *ſub. num. 27.* Patres ſententiam Catholicorum damnaverunt, quia in hac re Catholici ex parte cum hæreticis communem ſententiam habuerunt. Quis de re nos late diſſeruimus in *c. Quanto, a n. 6. uſque ad n. 20. de conſuet.* Adde univerſalium Conciliorum inſtitutum fuiſſe non ſolum hæreticorum dogmata confutare; ſed etiam Catholicos ſanam, & orthodoxam fidem docere, ut ſublatis erroribus puritas ipſa Evangelii in Eccleſia conſervetur, ut habetur in d. decreto Conc. Trid. *de Canon. ſcript. ſeſſ. 4.* & ſepe alibi.

77 Demum non credimus eſſe conſonam veritati illam varietatem Ordinum minorum in Eccleſia, quam prædictus author comminiſcitur in *dict. cap. 2.* nec quod in ſpecie aſſerit *n. 29.* videlicet Acolythorum nullam apud antiquos, qui prope tempora Apoſtolorum fuerunt, haberi mentionem, etiam apud eos, qui de aliis Ordinibus eccleſiaſticis meminerunt, cum poſt tempora Cypriani, & Cornelii, qui ducentis, & quinquaginta annis poſt Chriſtum floruerunt, illius mentionem apud Patres factam inveniamus. Etenim oppoſitum docet aperte Conc. Trid. *ſeſſ. 23. de Sacramento Ordin. c. 2.* in hæc verba: *Et ab ipſo Eccleſiæ initio ſequentium Ordinum nomina, atque uniuſcujuſque eorum propria miniſteria, Subdiaconi ſcilicet, Acolythi, Exorciſtæ, Lectoris, & Oſtiarii in uſu fuiſſe cognoſcuntur.* Si igitur ſecundum Ca-

nonem Apoſtolorum Ordo Cantorum, ſeu Pſalmiſtarum ab initio Eccleſiæ fuit unus ex minoribus Ordinibus, ut admittit Vaſq. Et omnes Ordines non ſolum ſacri, ſed etiam minores ſunt Sacramentum, ut monſtratum eſt ſupra: hic ſequitur manifeſte, ut idem Ordo non potue-
79 rit contraria Eccleſiæ conſtitutione ſupprimi, aut deſuetudine aboleri; nam, ut idemmet Vaſquez affirmat *eodem tom. 3. diſput. 240. c. 3. n. 29. in fin.* quæ pertient ad eſſentiam Sacramenti, qualia ſunt miniſter, materia, & forma illius, ita, eſſe jure divino ſtatuta, & diffinita, ut diſpoſitioni juris humani, & Eccleſiaſtici nullo modo ſubdita ſint, concors Catholicorum ſententia eſt: & patet ex decreto Conc. Triden. *ſeſſ. 21. de commun. ſub utraque ſpecie c. 2.* ubi habetur hanc poteſtatem perpetuo in Eccleſia fuiſſe, ut in Sacramentorum diſpenſatione ea ſtatueret, vel mutaret, quæ ſuſcipientium utilitati, ſeu ipſorum Sacramentorum venerationi magis expedire judicaret, ſed ſalva illorum ſubſtantia, quod fuſius explicavimus in *cap. fin. n. 13. & ſeqq. de ſacram. non iteran.*

80 Quod ſi Cantorum, ſeu Pſalmiſtarum Ordo eſt Sacramentum, conſequenter & Clericalis Tonſura Sacramentum eſt, cum ex unanimi Canoniſtarum ſententia idem ſit Pſalmiſtatus, & prima Tonſura, ut patet ex dictis in præcedentibus fundamentis, præſertim num. 55. & 64. alioquin præter Tonſuram, & quatuor minores, daretur in Eccleſia alius Ordo ex minoribus, quod nemo dixerit. Pſalmiſtatum vero, ideſt primam Tonſuram in deſuetudinem non abiiſſe, docet quotidianus Eccleſiæ uſus, Unde Innoc. *hic in fin.* Imo, inquit, aliqui dicunt hunc Ordinem Pſalmiſtatus abiiſſe in deſuetudinem, quod nos non credimus: cujus dictum referunt, & ſequuntur Jo. Andr. Butr. Card. & reliqui omnes.

81 Septimo, favet huic ſententiæ Concilium Tributienſe *cap. 2. tom. 7. concil. pag. 151. col. 2. in impreſſ. Pariſienſ.* ubi ſic legitur: *Si quis irreverens timorem Domini poſtponens in ſervos ejus ſævire præſumpſerit, quos ipſe præ ceteris ſibi ſegregavit, & corona ſua ſimilitudinem tradente Apoſtolorum Principe geſtare fecit, ſortemque illorum ſe conſtituit, ſicut de eis ſcriptum eſt, Ego hæreditas eorum, Dominus hæreditas mea eſt.* Et hæc prima pars manifeſte loquitur etiam de Clericis primæ Tonſuræ, qui per eam a populo ſegregantur, coronam geſtant, ſervi Dei ſpecialiter dicuntur, & in ſortem, hæreditatemque Domini aſſumuntur, ut patet in *cap. Cleros 21. diſt. in cap. Duo ſunt 12. q. 1. in capit. Cum ſecundum de præben. & in cap. 2.* & ibi gloſſ. *in verſ. Omnibus ſervis de Cler. venat.* Ex proprietate vocabuli veniunt Clericorum appellatione, gloſſ. in Clem. 2. in *verſ. Clericus de vita, & honeſt. Cleric.* Deinde proſequitur Concilium: *Si quis, ut diximus, ullum eorum quocunque Ordine conſecratum cæſis vulneribus, vel quibuſcunque injuriis anguſtiaverit, &c. conſtringat protervum Epiſcopus authoritate Canonica, ut eidem Clerico, qui contra divinas, & humanas leges contumelias ingeſſit, juſtam, & debitam perſolvat compoſitionem.* Hæc ibi. Et hæc quoque poſteriora verba, *Si quis, ut diximus, ullum eorum quocunque Ordine conſecratum*, ſimiliter referri debent etiam ad Clericos primæ Tonſuræ; tum quia illa dictio, *ullum*, eſt univerſalis diſtributiva, & includit ſingulos gradus in priori parte Canonis comprehenſos; tum quia illa verba, *ut diximus*, habent relationem ad præcedentia. Atque ita etiam Clerici primæ Tonſuræ dicuntur Ordine conſecrati. Hæc autem verba non congruunt, niſi Ordini Chriſto in Sacramentu inſtituto, quia ſacra ordinatio, vere, & proprie eſt Sacramentum, ut diffinitur in Conc. Trid. *ſeſſ. 23. de ſacram. ordinat. can. 3.*

82 Et confirmatur ponderando illa verba, *contra divinas, & humanas leges*, quæ oſtendunt etiam Clericos primæ Tonſuræ jure divino gaudere privilegio Canonis, ſicut jure divino gaudent privilegio fori, *c. Si Imperator 96. diſt.* & dicemus infra in decimonono fundamento n. 112. Ergo Clericalis Tonſura eſt ex Inſtitutione Chriſti; alioquin Clerici non jure divino, ſed Eccleſiaſtico tantum ſortiti eſſent hæc privilegia.

83 Octavo, multum habet ponderis ipſa Pſalmiſtatus, ſeu Clericalis Tonſuræ origo, & antiquitas, nam de Cantoribus, qui iidem, ac Pſalmiſtæ, ut in *d. c. Pſalmiſta 23. diſt.* & fatentur Theologi, ut dictum eſt ſup. n. 15. & 19. habetur mentio tam in Canonibus Apoſtolorum 25 & 42. *relatis in 2. & 6. fundam.* quam in Decreto Clementis Romani, qui fuit quartus Pontifex poſt Petrum Apoſtolum, ut ſimiliter dictum eſt ſupra in ſexto fundamento. Quorum etiam meminit præter alios antiquos Ignatius Martyr Epiſcopus Antiochiæ ab ipſo Petro conſtitutus in *Epiſtola ad Antiochenſes, quæ eſt 9. alias 12. prope fin.* ubi ſalutat Presbyterum eorum, & Diaconos, deinde poſt pauca ſalutat Subdiaconos, Lectores, Cantores, Oſtiarios, &c. Et ex Concilio Triburienſi proxime relato conſtat Clericalem Tonſuram tradente Apoſtolo Petro in Eccleſiam fuiſſe derivatam; cujus rei etiam fit mentio in Epiſtola Aniceti, quæ refertur a Gratiano in *c. Prohibetur 33. diſt.* ſed & Iſidor. *l. 2 de off. Eccl. c. 4.* ſcribit hunc uſum Tonſuræ in Eccleſiam Evangelicam, & perſonas Eccleſiaſticas fuiſſe derivatum ex tonſura Nazaræorum, qui in lege veteri tondebantur; & hoc ritu fuiſſe tonſos Ezechielem, ut dicitur *c. 5.* ſuæ prophetiæ, & Priſcillam, & Aquilam, & Paulum in Actibus Apoſtolorum *c. 18.* ut quemadmodum Nazaræi in veteri lege divino cultui mancipati crine præciſo innovabantur, ſic etiam Clerici eodem ritu ſuam innovationem denotent. Qua de re plura apud Card. Baron. *anno 58. n. 122.* Et in *notis ad Epiſt. Aniceti tom. 1. concilior. pag. 87. col. 2. Lutetiæ Pariſior.* Ex hujuſmodi autem antiquitate videtur colligi non obſcure Pſalmiſtatum, ſeu Clericalem Tonſuram non ex inſtitutione Eccleſiæ, ſed divina traditione ad nos perveniſſe, ac proinde Sacramentum eſſe. Quo argumento utuntur plerique ex Theologis ad probandum quatuor minores Ordines eſſe Sacramentum. Confert decretum Concilii Tridentini *de Canonicis ſcripturis ſeſſ. 4.* ibi, *traditionibus, quæ ipſius Chriſti ore ab Apoſtolis acceptæ, aut ab ipſis Apoſtolis Spiritu ſancto dictante quaſi per manus traditæ ad nos uſque pervenerunt, &c.* Et Clericatum, ſeu Tonſuram eſſe de jure divino, pluribus probat Card. Cajet. *tom. 2. opuſc. in tr. 9. de Simon. q. 1. poſt prin. v. Clericatum eſſe ex jure divino.*

Nono, probat Canoniſtarum ſententiam Pontificale 85
Romanum. Primo ex ipſa nuncupatione in *tit. de Cleric. facien.* ibi, *pro Clericis ordinandis parentur forfices pro incidendis capillis*, & ibi, *Quilibet ordinandorum habere debet ſuum ſuperpelliceum ſuper brachium ſiniſtrum.* Necnon in fine ibi, *ordinati*, ideſt prima Tonſura inſigniti, *redeunt ad loca ſua.* Et in *tit. de ordinib. conferen.* ibi, *ordinati ad primam Tonſuram.* Et in *tit. de ordin. Oſtiar.* ibi, *Pontifex Clericis ordinatis ſurgit*, loquitur enim de Clericis primæ Tonſuræ. Deinde ex præambulis ad Tonſuram; nam ad eam præmittitur ſcrutinium, & reliqua omnia ad eum modum, quo præmittuntur ad alios minores, ut in *ead. rubr. de ordin. confer.*

Tertio, ex ſolemnitate, qua confertur Tonſuræ, nam in 86
generalibus ordinationibus Tonſuræ, ſicut & reliqui Ordines dantur a Pontifice ſedente cum Mitra inter Miſſarum ſolemnia, ut in *ead. rubr. v. Si ordinationes fiant.*

Quarto, ex materia, & forma, quæ in collatione Ton- 87
ſuræ adhibentur, ut in *tit. de Cleric. facien.* ibi, *Pontifex ſedet cum Mitra*, & accipiens in manibus ſuperpelliceum dicit ſingulis: *Induat te Deus novum hominem, qui ſecundum Deum creatus eſt in juſtitia, & ſanctitate veritatis.* Et mox imponit illud ſeriatim cuilibet repetendo, *Induat te.* Quod enim ſpectat ad materiam ea ſtimo characterem imprimi in traditione ſuperpellicei, quæ videtur res proportionata ad miniſterium canendi divinas laudes; non autem in ipſa tonſuratione, quia in eo actu tantummodo tondentur capilli, & nihil traditur; & ſic deeſt materia quæ in Sacramento Ordinis eſt illud, per cujus traditionem confertur Ordo ſecundum diffinitionem Concilii Florentini, ut dictum eſt ſupra in 4. fundamento n. 69. *v. Præterea in Sacramento*: nec Pontificale ibidem habet tonſos pro ordinatis, niſi poſt traditionem veſtis. Quo vero ad formam verius videtur eam contineri ſub illis verbis Pontificalis, *Induat te Deus novum hominem*, &c. quæ pronunciantur a Pontifice ſedente cum Mitra in ipſo actu traditionis veſtis. Et in ſingulis ordinandis ſeriatim repetuntur. Non enim 88
tranſit abſque difficultate, quod ait Abb. Antiq. *hic in princ.* & Hoſt. in *v. Eccleſia*, videlicet formam in collatione Tonſuræ, ſeu Pſalmiſtatus eſſe illam, quæ habetur in *cap. Pſalmiſta 23. diſt.* ideſt, *Vide ut quod ore cantas, corde credas, & quod corde credideris, operibus compleas.* Tum quia Pontificale Romanum in *rubr. de off. Pſalmiſtatus*, relatis ad literam verbis *d. c. Pſalmiſta*, ſubdit in fine: Etſi Epiſcopus Clericum ordinans hæc faciat, bene facit. Quod ſatis clare indicant verba illa, *Vide, &c.* ordi-

ordinatione Clerici primæ Tonſuræ non eſſe neceſſitatis, ſed congruitatis: Tum quia illius formæ nulla ſit mentio in *tit. de Cler. facient.* ubi habetur ritus ſervandus in collatione Tonſuræ. Quod tamen omitti non potuiſſet, ſi illa eſſet forma eſſentialis; alioquin Eccleſia Romana docuiſſet ritum non integrum in ordinatione Clerici, quod ſine errore affirmari non poteſt. Quare cum certum ſit in collatione Tonſuræ formam eſſe adhibendam, ut aperte probatur hic in illis verbis. Juxta formam Eccleſiæ datam: oportet fateri formam contineri ſub verbis, quibus ex præſcripto Pontificalis utitur Pontifex in collatione Tonſuræ, videlicet *Induat te, &c.* cum ibi in *tit. de Cler. facien.* aliam non habeamus. Niſi forte dicerimus Pontificale expreſſiſſe formam illam, *Vide ut quod ore cantas, &c.* in *tit. de offic. Pſalmiſtatus*, quem poſuit paulo ante titulum *de Cleric. facien.* & cum Pſalmiſtatum juxta Pontificale ſit officium anneaum primæ Tonſuræ, ut oſtenſum eſt ſup. in 4. fundamento n. 64. v. *Et confirmatur.* Et ideo pro Tonſura ipſa a ſacris Canonibus, & Canoniſtis accipiatur, ut ſimiliter monſtratum eſt in ſecundo fundamento pro hac ſententia n. 55. ſatis fuit, ut Pontificale prædictam formam exprimeret ſuo loco, ubi in ſpecie egit de Pſalmiſtatu, licet illam non repetierit in *tit. de Cleric. facien.* Quod ex eo etiam confirmari poteſt, quia in *tit. de degradatione*, a prima Tonſura expreſſe cavetur, ut Epiſcopus ſi velit, dicat Clerico degradando: *Quod ore cantaſti, corde non credidiſti, nec opere complevisti; ideo officium cantandi in Eccleſia Dei a te amovemus.* Quod neceſſario ſupponit illa verba fuiſſe prolata, & poteſtatem canendi traditam in collatione primæ Tonſuræ. Et tenendo hanc opinionem Abbatis Antiqui, quæ videtur a Canoniſtis recepta, non obſtant verba, quæ ponuntur in fine rubricæ de officio Pſalmiſtatus. Quoniam in principio ibi dicitur: Pſalmiſta poteſt abſque licentia Epiſcopi ſola juſſione Presbyteri officium ſuſcipere cantandi, dicente ſibi Presbytero, *Vide, ut quod ore cantas. &c.* Dum autem poſtea ſubjungitur. Si Epiſcopus Clericum ordinans hæc faciat, bene facit; ſenſus eorum verborum videtur eſſe: Pſalmiſta, ſeu Clericus primæ Tonſuræ ordinari poteſt etiam a Præsbytero ſine juſſione Epiſcopi per illa verba, *Vide, ut quod ore cantas, &c.* Sed ſi Epiſcopus ipſe Clericum ordinet, pronunciando illa verba, *bene facit.* Quo ſenſu congruentia non refertur ad formam, ſeu prolationem verborum, ſed ad ipſam ordinationem, licet primus intellectus videatur magis congruere literæ.

89 Quinto & ultimo, idem colligitur ab effectu, qui ordinationem conſequitur; nam in Tonſura, ſicut & in aliis Ordinibus datur Spiritus ſanctus, ut patet in ead. rubr. Pontificalis *de Cler. facien.* ubi Pontifex recitat orationem, dicens: *Oremus Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum pro his famulis ſuis, qui ad deponendum comas capitum ſuorum pro ejus amore feſtinant, ut donet eis Spiritum ſanctum.* Et ſic in collatione Tonſuræ confertur gratia, *c. Omnes, & c. Spiritus ſanctus, de conſecr. diſt.* 5. Concil.
90 Trid. *ſeſſ.* 23. *de Sacram. Ordin. can.* 4. Ergo Tonſura eſt Sacramentum, quia in ſolis Sacramentis gratia confertur, non autem in ſacris, & ceremoniis non eſſentialibus, aut præambulis ad Sacramentum, ut docet S. Th. in 1. 2. *q.* 108. *art.* 2. *ad ſecundum.* Et proprium eſt Sacramentorum conferre gratiam gratum facientem, ut inquit Richard. in 4. *diſt.* 24. *ar.* 4. *q.* 1.

91 Decimo, principaliter Canoniſtarum ſententia probatur rationibus; nam in actibus Eccleſiæ ſpiritualia corporalibus reſpondent; exteriora enim fiunt propter in-
92 teriora, *cap. Sacrificium, de conſecr. diſt.* 2. Unde Sacramentum a Conc. Triden. in *c. ſeſſ.* 13. *de Sacram. Euchar.* diffinitur eſſe Symbolum rei ſacræ, & inviſibilis gratiæ forma viſibilis. Et Ordo, ut dictum eſt ſupra a Theologis diffinitur eſſe ſignaculum quoddam quo traditur ordinato ſpiritualis poteſtas: & dicitur ſignaculum, id eſt cum exteriori ſigno traditum, ſecundum Petr. de Palude apud Silveſt. in *v. Ordo primo princip.* ſed prima Clericalis Tonſura traditur cum exteriori ſigno coronæ, & impoſitionis veſtis, ut in *c. Degradatio*, §. *Actualis de pœn.*
93 *lib.* 6. Et in Pontificali Romano, ut eſt dictum n. 87. Ergo ſignatum interius in anima ei reſpondet; ſed ſignatum interius in anima eſt character, qui nihil aliud importat, niſi quandam ſignationem. S. Th. *in* 3. *p. q.* 4. *art.* 1. & patet ex Concil. Trid. *ſeſſ.* 6. *de Sacr. can.* 9. ibi, *Characterem in anima, hoc eſt ſignum quoddam ſpiritua-*

le, &c. Ergo prima Tonſura imprimit characterem: & ita eſt proprie Ordo; nam character interior eſt eſſentialiter, & principaliter Sacramentum Ordinis, ut inquit D. Th. in 4. *diſt.* 24. *q.* 1. *art.* 1. *q.* 2. *ad primum.*

Undecimo, ſicut ab Epiſcopo datur Confirmatio, & 94
alii Ordines; ita & prima Tonſura; nam etſi Abbates Presbyteri, & benedicti, vel habentes juriſdictionem quaſi Epiſcopalem poſſint Tonſuram conferre, ut hic, & in *c. Abbates, de privileg. in* 6. ut dictum eſt ſupra n. 6. tamen hoc provenit ex conceſſione Eccleſiæ, At jure ordinario ſolus Epiſcopus eam confert. Supplementum D. Th. *q.* 38. *art.* 1. *in corpore, & q.* 40. *art.* 2. *ad ſecundum.* Unde Clemens Romanus *lib.* 3. *Conſtit. c.* 11. docet Presbyterum, ſeu Sacerdotem non habere poteſtatem ordinandi Lectores, aut Miniſtros, aut Cantores, aut Janitores, ſed Epiſcopis tantum hoc convenire, quia inquit, hic eſt Ordo, & harmonia eccleſiaſtica. Et ſolum Epiſcopum eſſe ordinarium miniſtrum Sacramenti Ordinis, diffinitum eſt a Concilio Florent. in *Inſtructione Armenorum*, §. *Sextum Sacramentum*, & a Trid. *ſeſſ.* 23. *de Sacramen Ordin. c.* 4. *& can.* 7. Sed in Confirmatione, & aliis Ordinibus imprimitur character, Concil. Trid. *ſeſſ.* 7. *de Sacram. can.* 9. Ergo & in prima Tonſura.

Duodecimo, nullum Sacramentum præerequirit cha- 95
racterem Sacramenti Chriſmatis ex neceſſitate præcepti, niſi Sacramentum Ordinis, D. Th. in 4. *diſt.* 24. *q.* 1. *art.* 2. *q.* 4. Silveſt. *in v. Ordo ſecundo n.* 1. Sed prima Tonſura de neceſſitate præcepti prærequirit Sacramentum Chriſ-
matis, Concil. Triden. *c.* 4. *ſeſſ.* 23. Unde alias declara- 96
vit Sac. Congregatio Concilii prima Tonſura initiatum non ſuſcepto Chriſmate, ac poſtea ad minores Ordines eo ſuſcepto eſſe male promotum, beneficia minus legitime acquiſiviſſe, & non poſſe ad ſacros Ordines aſcendere, niſi prævia Sedis Apoſtolicæ diſpenſatione, quicquid contra incaute ſcripſerit Navar. in *Man. cap.* 22. *in tit. de Sacram Confirm. num.* 9. *ver. Quinto peccat.* Ergo Tonſura eſt Ordinis Sacramentum. Propterea enim ad Ordines prærequiritur Confirmatio, quia cum per factam ordinationem tradatur ordinato ſpiritualis poteſtas, convenit ut priuſquam laicus eam adipiſcatur, per Sacramentum Chriſmatis roboretur, inſtruatur, & armetur ad pugnam contra inviſibiles hoſtes, *c. Spiritus ſanctus de conſ. diſt.* 5.

Decimotertio, Ordo importat quendam dignitatis 97
gradum, & poteſtatem ſupra populum, Sanctus Thomas in 4. *diſtinct.* 24 *q.* 1. *art.* 2. *queſt.* 1. Et colligitur ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 23. *de Sacram. Ordin. capit.* 4. Sed Clericus hoc ipſo, quod Clericus eſt in altiori ſtatu, quam laicus conſtituitur, *c. Duo* 12. *q.* 1. *cap. Denique*, & ibi gloſſ. 1. 4. *diſt.* gloſſ. in *cap. Qui viderit in v. Studioſa* 32. *q.* 5. *& in cap. Sedes in ver. Majores ſupra de reſcript.* Gemin. *conſ.* 65. *Diſcutiam num.* 4. *verſ. Nec obſtat ſi dicatur*, & conſtituitur etiam in majori officio, & poteſtate, ut patebit infra in 18. fundamento; Ergo Tonſura, per quam quis efficitur Clericus, Ordo eſt.

Decimoquarto, Eccleſia militans exemplata eſt a trium- 98
phanti, *cap Ad hoc* 89. *diſtinct.* gloſſ. in Clem. *fin. in v. Eccleſia de haret.* ſed in Eccleſia militanti Clerici per ſolam Tonſuram a laicis diſtinguuntur, *dict. cap. Duo ſunt* 12. *q.* 1. *& cap Cleros* 25. *diſtinct.* Ergo ſimiliter di- 99
ſtinguuntur in Eccleſia triumphanti. At hæc diſtinctio ibi eſſe non poteſt, niſi mediante charactere, qui ut dicunt Innoc. Hoſt. Jo. Andr. & omnes in *cap. fin. de Sacr. non iter.* eſt quædam figura intellectualis, & indelebilis animæ inſita, per quam ſic inſignitus a non inſignito in die Judicii diſcernetur; Ergo in Clericali Tonſura character imprimitur.

Decimoquinto, prima Tonſura eſt repetenda, ſi ea 100
prætermiſſa ſequentes Ordines fuerint collati; Ergo eſt Ordo, non autem ſimplex diſpoſitio, ſeu præparatio ad Ordines; alioquin fruſtra ordinatus diſponeretur ad id quod jam eſſet aſſecutus, cum diſpoſitio ſit quidam habitus incompletus ſecundum Divum Thomam in 4. *diſtinctione* 4. *articul.* 1. & præparatio debeat ſemper præcedere præparatum, *leg.* 1. *ff. De interrogat. action. leg. Ad legatum, ff. De Procur. capitul. Ad audientiam de Eccleſia ædificant. capitul. Quoniam de ſententia excommun. lib.* 6. notatur in *capitul.* 1. *De accuſat. & in c. Ante baptiſmum de conſecr. diſtin.* 4. Antecedens probatur authoritate Hoſtien. *hic numer.* 2. *verſ. Quod non placet*, ubi reprobans opinionem Innocentii contrarium

ſentientis, Pſalmiſtatus, inquit, creatus Ordo eſt, ut hic dicitur, & eſt principium, & quaſi fundamentum militiæ Clericalis, cui quis per hunc Ordinem deſcribitur, *cap. Eo libentius de ſerv. non ordinan.* Et in hæreditatem Domini aſſumitur, *c. Cleros* 21. *diſt. c. Cum ſecundum infra de prebend.* Non eſt ergo contemnendus. Nam in omnibus rebus, id eſt perfectum, quod ex omnibus ſuis
102 partibus conſtat. Et certe cujuſque rei potiſſima pars eſt principium, *l.* 1. *ff. De orig. jur.* Ordinate ergo ad Ordines aſcendendum eſt; nam caſum appetit qui poſtpoſitis gradibus per abrupta quærit aſcenſum, *c. Sicut Neophytus* 48. *diſt.* & cum manus impoſitio, & unctio in aliis Ordinibus rite exhibitis repetantur, *cap.* 1. *& fin. de Sacram. non iteran. c. unic. de Sacram. Unct.* multo fortius erit hic Ordo, qui omnes debet præcedere, repetendus. Eſt enim certus in Eccleſia Dei per quem vinculum inter promovendum, & Eccleſiam quodammodo initiatur. Ita Hoſtien. quem totidem verbis referunt, & ſequuntur hic Jo. Andr. *n.* 12. *v. Ex eo quod in hac forma, & n.* 28. Butr. *n.* 6. Cardin. *n.* 2. *verſ.* 5 *Quæro*, Abb. *n.* 2. & alii communiter.

103 Decimoſexto, ut inquit Dion. *de Eccleſiaſt. Hierart. c.* 6. *Noſtra Hierarchia Deo traditis Ordinibus ſancta diſpoſita, ſanctis, & cæleſtibus Hierarchiis conformis eſt.* Sed in cæleſti hierarchia novem ſunt Ordines Angelo-
104 rum, *c. Principium.* § *Omnis Lapis, de pænit. diſtin.* 2. Ergo totidem Ordines eſſe debent in Eccleſia militanti. Atque ita ſi ſeptem Ordinibus adjunxeris primam Tonſuram, & Epiſcopatum, novem Ordines in Eccleſia Dei ſine errore calculi computabis, ut ſic ſuperiori hierarchiæ hæc inferior conformetur, ut inquit formaliter Hoſt. *hic n.* 6. cum quo tranſeunt Joan. And. Butr. Cardin. & ceteri omnes, Præpoſ. *n.* 4. 21. *diſt.* Quo argumento utitur etiam ex Theologis Altiſiodorenſis in *Summa lib.* 4. *tr.* 8. *q.* 1. & Major. *in* 4. *diſt.* 24. *q.* 2. *col.* 2.

105 Decimoſeptimo, prophetia Pſalmorum non eſt minus nobilis, quam aliæ. In omnibus enim locutus eſt Spiritus ſanctus, ut in Symbolo Patrum. Imo, ut ait Gregor. *ſuper Ezechiel.* ſuper illud Pſalmi: *Illic iter, quo oſtendam illi ſalutare Dei*, relatus a Turrecrem. *in cap. Pſalmiſta num.* 1. *verſ. Quarto Gregorius* 23. *diſtinct.* Pſalmorum cantu, aut datur ſpiritus compunctionis, aut ſpiritus prophetiæ ſi cum attentione, & devotione fiat, quod non dicit de aliis propheriis. Item Pſalmos magis, quam ceteras prophetias frequentant Miniſtri Eccleſiæ; Ergo ſicut eſt Ordo in Eccleſia deputatus ad recitandum, ſeu canendum alias prophetias, ſcilicet Ordo Lectoratus, *cap. Perlectis, ver. ad Lectorem* 25. *diſt.* ita aliquis Ordo ſuit in Eccleſia deputandus ad recitandum, & canendum Pſalmos. Sed hic eſt Pſalmiſtatus, *d. cap. Perlectis, ver. ad Pſalmiſtam*; Ergo Pſalmiſtatus eſt Ordo.

106 Decimooctavo, Pſalmiſtas habet ſpeciale miniſterium in Eccleſia ab aliorum miniſteriis diſtinctum, quod non convenit multitudini, habet ſpeciale nomen, ſpecialem formam, & ſpecialem materiam; Ergo eſt proprie Ordo ab aliis diſtinctus. Conſequentia patet, quia ex diverſitate miniſterii, & poteſtatis ſpiritualis deprehenduntur diverſitas cujuſque Ordinis, ut probatur in *d. cap. Perlectis* 25. *diſt.* Et docet S. Th. in 4. *diſt.* 24. *q.* 2. *artic.* 1. & 2. Item ex diverſitate materiæ, & formæ, ut patet in Conc. Trid. *ſeſſ.* 14 *de Sacram. Pænit. & extr. Unct. c.* 2. ibi: *Materia & forma, quibus Sacramenti eſſentia perficitur, longiſſime diſſidet.* Confert etiam ad oſtendendam diverſitatem Ordinis ipſa nominis diverſitas, ut in *c.* 2. *ſect.* 23. *de ſacram. ordit.* arg. *l. Si idem, C. de Codic.*

107 Antecedens probatur quoad diverſitatem miniſterii in *d. c. Perlectis*; ubi ſic legitur: Ad Pſalmiſtam pertinet officium cantandi, dicere benedictiones, laudes, ſacrificium, reſponſoria, & quidquid pertinet ad canendi peritiam. Hoc autem officium nulli ex aliis Ordinibus competit. De Oſtiario, Exorciſta, & Acolytho eſt manifeſtum. De Lectore autem probatur in *eodem capitul. Perlectis*, ubi Lectoris officium exprimitur per hac verba: Ad Lectorem pertinet lectiones pronunciare, & ea, quæ Prophetæ vaticinati ſunt populis prædicare. Diverſitas igitur in hoc conſiſtit; nam Pſalmiſta officium habet canendi Pſalmos, Lector pronunciandi lectiones. Unde Lectores a legendo, Pſalmiſtæ a Pſalmis canendis vocati; illi enim prædicant populis quid ſequantur; iſti canunt, ut excitent ad compunctionem animos audientium. Quæ ſunt verba textus in *c. Cleros, v. Lectores* 21. *diſt.* Et propterea, ut ibi ſubnectitur, Lectores dicuntur etiam Pronunciatores, quod populo annuncient; tanta enim, & tam clara erit eorum vox, ut quamvis longe poſitorum aures adimpleant. Pſalmiſtæ vero dicuntur Cantores, quia voce modulantur in cantu, Pſalmiſta officium habet cantandi non tantum Pſalmos, ſed etiam benedictiones, laudes, & quidquid pertinet ad canendi peritiam; Lector pronunciandi ſolas lectiones. Rurſus ad Lectorem pertinet populo prophetias prædicare, ſeu legere cum explanatione, ut interpretatur Albert. Magn. apud Turrec. in *d. c. Cleros n.* 1. *ver. Ad ſecundum reſpondetur.* At munus hoc explanandi non convenit Pſalmiſtæ, ſed canendi ſimpliciter. Demum ad Lectorem pertinet panem, & omnes fructus novos benedicere, ut in Pontificali Romano in *tit. de ordin. Lector.* quod ſimiliter Pſalmiſtæ non competit.

Sed nec multitudini convenit officium Pſalmiſtæ. Si- 108
quidem multa ad eum peculiariter ſpectant, quæ ab aliis ex officio in Eccleſia præſtari non debent, puta dicere benedictiones, id eſt Benedicamus Domino, ut exponit gloſſ. in *v. Benedictiones in d. c. Perlectis*, & alia, quæ decantantur a ſolo Pſalmiſta, non autem a Choro. Et quamvis hæc poſſint etiam ab aliis exerceri, non tamen
cum ſolemnitate, & ex officio; nam actus quoque alio- 109
rum ſequentium minorum Ordinum exerceri poſſunt ab aliis Clericis; imo etiam a laicis, non tamen ex officio, ut docet Sanctus Thomas in 4. *diſtinct.* 24. *quæſt.* 2. *art.* 2. *ad* 2.

Nec refragatur quod non appareat, quam relationem 110
habeat hoc officium ad Sacramentum Euchariſtiæ. Imo enim ſicut Lector ex hoc ſolum, quod erudiat fideles per ſenſum verborum in pronunciandis lectionibus, dicitur habere ſufficienter hanc relationem, eodem modo eandem relationem dicitur habere Pſalmiſta, propterea quod per cantum, & per emiſſionem vocum reſonantium in Pſalmis, & aliis, quæ illis ex officio incumbunt, excitat corda, & præparat ad Euchariſtiam ſuſcipiendam. Ita formaliter declarat Præpoſ. in *c. Cleros n.* 4. *v. Et dum dicitur* 21. *diſt.* dicens. *Clericatus habet ſuum diſtinctum miniſterium, ſcilicet pſallendi, & canendi reſponſoria, hymnos, & reliqua, per quod miniſterium etiam ipſe cooperatur circa Sacramentum Euchariſtiæ, diſponendo fideles, qui habent ſuſcipere Sacramentum.* Et ita dicit Speculat. in *rational. divinorum in lib.* 3. *capit. De graduali; nam canendo reſponſoria repræſentat vitam activam, in qua Sancti ad invicem hortantur, ut ad æternam vitam perveniant; auxilium pro populo implorant; Deum ad miſericordiam invitant, labores præſentis vitæ inſinuant, concordiam charitatis in fidelibus debere vigere præmonſtant. Quæ in Tractu, & in Proſa declarantur, fideles ad profitendum Symbolum invitant; offertoria canunt, ut notet populus dum offert, quod impletionem mandatorum offerimus noſmetipſos. Etiam dum canunt Clerici hymnum Angelicum, & poſtea Sanctus, repræſentant totam Eccleſiam, gloriam Dei, laudem & honorem cantantes; & ſic præparantes ſe ad Euchariſtiæ venerationem, & etiam deſtinatis ab Eccleſia temporibus*
ſuſceptionem. Hæc ibi. *Quæ omnia*, ut Præpoſ. ſub- 111
dit, *negari non poteſt, quin conferant circa Sacramentum Euchariſtiæ, cum præparent fideles ad Sacramentum ipſum Euchariſtiæ ſuſcipiendum, licet non operentur in ipſo actu conſecrationis Euchariſtiæ. Non enim ad eſſe Ordinis Eccleſiaſtici, & ſacramentalis requiritur, ut habeat miniſterium cooperativum in ipſo actu conſecrationis; ſed ſatis eſt, ut quoad ſuſcipientes cooperetur ipſos præparando, ſicut clare patet in Exorciſta, & Oſtiario, dict. cap. Perlectis* 25. *diſt. cap. Exorciſta, cap. Oſtiarius* 23. *diſtin.* & docet S. Thom. in 4. *diſtinct.* 24. *quæſt.* 4. *verſ. Ad ſecundam quæſtionem*, hactenus verba Præpoſ. locus D. Thom. alias eſt *d. diſt.* 24. *q.* 2. *art.* 1. *quæſt.* 2 Unde hoc miniſterium Pſalmiſtæ ſeu Clerici primæ Tonſuræ eſſe ſacrum fatetur Paludan. in 4. *diſt.* 24. *q.* 3. *n.* 6. Et contra utrunque Sotum, Vaſquez in 3. *par.* D. Thom. *tom.* 3. *diſp.* 236. *c.* 1. Licet non bene affirment hoc miniſterium conveniri multitudini.

De diverſitate nominis patet: quia paſſim hic Ordo appellatur Pſalmiſta, ſeu Cantor a ſacris Canonibus, & Conciliis, ut patet in juribus præallegatis in 2. 3. & 6. fundamento. De materia, & forma dictum eſt ſatis ſupra in nono fundamento num. 87. Concurrunt igitur in Pſalmi-

iniſtatu omnia eſſentialia ad conſtituendum Ordinem, prout eſt Sacramentum, ideſt traditio poteſtatis ſpiritualis in ordine ad Sacramentum Euchariſtiæ per rem ſenſibilem, & verba, S. Thomas *in 4. diſt. 1. quæſt. 1. art. 3. ad ſecundum*. Et in *3. par. quæſt. 60. per tot.* Silveſtr. *Ordo primo, in princ.*

112 Decimonono, mirabiles ſunt effectus primæ Clericalis Tonſuræ; nam per eam Chriſtiani a ſtatu laicali ad Clericalem transferuntur, & de ſorte Domini efficiuntur, *capit. Duo ſunt genera*, *12. quæſt. 1. capit. Cleros*, *21. diſtinct.* Eximuntur jure divino ab omni poteſtate ſeculari, *capit. Si imperator*, *96. diſtinct.* Præpoſ. in *dict. capit. Cleros*, *num. 4. col. 4. verſ. Et ſic ſtat Concluſio*, plene Alexander *conſil. 8.* Videtur ſuper primo dubio, *num. 1. lib. 1.* Unde huic privilegio renunciare non poſſunt, *capit. Si diligenti*, *de foro compet.* Hoſtienſ. *hic num. 4.* Eorum bona exempta ſunt ab omnibus impoſitionibus, & oneribus laicalibus ſimiliter jure divino, text. in *cap. Quanquam*, *de cenſ. lib 6. capit. Bene quidem*, *96. diſtinct. capit. In canonibus 16. quæſt. 1. capit. Cum laicis*, *de reb. Eccleſ. non alien.* gaudent privilegio Canonis, cui privilegio nec renunciare poſſunt, *cap. Contingit*, *de ſententia excomm.* gloſſ. in *dict. capit. Si diligenti in ver. Pacto privatorum*. Sunt capaces excommunicandi, beneficia conferendi, cauſas ſpirituales cognoſcendi, perſonas Eccleſiaſticas diſtringendi, & omnis juriſdictionis Eccleſiaſticæ tam ordinariæ, quam delegatæ, cujus merus laicus non eſt capax, *capit. Ex literis*, *de tranſact.* Turrecrem. in *capit. Clerici*, *num 5. 23. diſtinct.* Poſſunt beneficia Eccleſiaſtica obtinere, Concil. Trident. *capit. 6. ſeſſ. 23.* & gaudent privilegiis Clericorum, Covarr. *pract. quæſt. capit. 31. ſub num. 9.* & patet ex Pontificali Romano, ut dicetur infra num. 128. Et quamplures alios effectus conſimiles cumularunt Moderni in *tract. de effect. Cleric.* Tot vero, & tam inſignes effectus utique non congruerent primæ Clericalis Tonſuræ, ſi eſſet tantum ſimplex diſpoſitio, ſeu præparatio, vel præambulum ad Ordines, & non Ordo; Cauſa enim per effectus cognoſcitur, & demonſtratur, *cap. Quod Dei timorem*, *de ſtatu Monach.* Clement. *Exivi*, *§. Cupientes*, *verſ. Cum enim*, & ibi Cardin. *in 2. notab. de ſignif.* & ut Bald. inquit in *cap. Dudum*, *il 2. n. 31. de elect.* ab effectu eſt locus demonſtrativus, & ſufficit ad intelligentiam rei, intelligere effectum.

113 Vigeſimo, Canoniſtarum ſententiæ videtur clare adhæſiſſe Sixtus V. in conſtitutione *contra Clericos male promotos*, *edita Nonis Januarii* 1588. quæ incipit, *Sanctum, & ſalutare*, in illis verbis: *Rem quidem ſacram, & divinum munus affectantes, ad ſuſcipiendum Clericalem characterem, alioſque Ordines minus rite, vel etiam temere ſe ingerant.* Nec non in illis Clericali charactere non legitime, inſigniverit. Si enim per primam Tonſuram inſignitur quis clericali charactere; Ergo prima Tonſura eſt Ordo Sacramentalis, quia ut ex D. Thoma diximus in 10. fundamento num. 93. Character inferior eſt eſſentialiter, & principaliter Sacramentum Ordinis. Et vim infert literæ reſponſio Vaſquez in *3. par. D. Thom. tom. 3. diſput. a 36. cap. 1. num. 12.* Quod Pontifex ibi characterem accipiat pro deſtinatione ad ſtatum Clericalem; nam hac ratione verba omnia ſcripturarum licebit in ſenſus extraneos detorquere, & cavillari. Quid enim commune habet character cum deſtinatione? Et eo magis quia
Sixtus V. paulo ſuperius in *verſ. Quare*, dicit Clericalis
114 militiæ quem adſcribi per primam Tonſuram; Ergo Tonſura non eſt deſtinatio ad ſtatum Clericalem, ut dicit Vaſquez, ſed ſtatus ipſe Clericalis cui ſic promotus adſcribitur. Præterea in Conſtitutione dicitur Clericalem characterem, alioſque Ordines. Pondera illam dictionem, *alios*, quæ indicat primam Tonſuram eſſe proprie Ordinem, cum ex propria vocabuli ſignificatione dictio, *alius*, ſtet implicative, & ſit repetitiva ſimilium Clement. 2. *de ce-*
115 *lebrat. Miſſar.* gloſſ. in *capit. Hinc etenim in ver. Aliarum*, *49. diſtinct.* Ad hæc Sixtus appellat primam Tonſuram rem ſacram, & divinum munus; quæ ſane verba non congruunt ſimplici deſtinationi ad ſtatum Clericalem: quibus etiam confunditur opinio utriuſque Soti apud Vaſquez *loco citat.* qui ſcripſerunt miniſterium primæ Tonſuræ non eſſe licitum, ut dictum eſt ſupra *num. 151. in fine.*

116 Demum Sixtus agens de Clericis tam inſignitis Clericali charactere, quam aliis Ordinibus, in eadem conſtitutione declarat eoſdem Clericos poſthac male promotos ab executione, miniſterio, & exercitio Ordinum ſuſceptorum perpetuo eſſe ſuſpenſos; Ergo Clerici primæ Tonſuræ habent Ordinem, & peculiare miniſterium in Eccleſia. Quod male negarunt Palud. & Vaſquez citati ſupra in decimo octavo fundamento in fine. Ad idem *capit. Sicut dignum*, *infra de homicid.* ubi interdicitur Clericis irregularibus, ne lectiones in Eccleſiis legant, ſeu reſponſoria in Choro ſeparatim cantent; hoc enim ultimum eſt peculiare officium Clericorum primæ Tonſuræ, ſeu Pſalmiſtarum, ut in *cap. Perlectis*, *25. diſtinct.* Porro in manifeſtis regulas ſcripturarum eſt: non extenuare quæ ſcripta ſunt. Stemus ergo literæ, ut ex Hieron. formaliter inquit Jo. Andr. *cap. Super ſpecula*, *in fin. Ne Cler. vel Monach.*

Vigeſimoprimo. Eandem ſententiam probavit ſacra 117
Congregatio Epiſcoporum, & Regularium; nam cum ei relatum fuiſſet Epiſcopum Cavenſem declaraſſe quendam Clericum primæ Tonſuræ fori privilegio privatum, eo quod Tonſura non imprimeret characterem: Sacra Congregatio binis literis, videlicet 12. Maji 1620. & 16. Novembris 1621. eidem Epiſcopo injunxit ut decretum illud revocaret, & obliteraret, ſi in eo contineretur declaratio: quod prima Tonſura characterem non imprimeret, & in poſterum a ſimilibus declarationibus abſtineret.

Ad extremum. Apertius hanc ſententiam probavit Sa- 118
cra Congregatio Concilii. Siquidem conſulta an Abbas habens juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, ſi aliis quam Regularibus ſibi ſubditis primam Tonſuram conferret, cenſeretur ſaltem impreſſiſſe characterem, adeo ut taliter tonſuratus, non iterum tonſurari deberet: reſpondit impreſſum eſſe characterem, & ita tonſuratum, tonſurari iterum non debere. Quæ fuit ſententia Bottrini hic, & Archidiac. in *cap Quoniam*, *n. 5. in fin. 69. diſt.* & in *cap. Abbates*, *de privileg in 6.* quam ſequitur gloſſ. ibi in *ver. Tonſuram*, & alii plures, quos ſupra attulimus in *3. notab. n. 4.*

Supereſt nunc, ut reſpondeamus ad contraria argumenta Theologorum.

Ad primum igitur, nempe ad *capit. primum*, *77. diſt.* 119
reſpondet gloſſ. ibi dictionem, *primum*, reſpicere ſequentes Ordines. Et quamvis Turrecrem. dicat illam gloſſ. eſſe ineptam, ego tamen ſalvando gloſſam, allego textum ſimilem in *capit. Si officia*, *59 diſtinct.* ubi habetur: *Aſſueſcat in Domini caſtris in Lectorum primitus gradu, divini rudimenta ſervitii, nec illi vile ſit Exorciſtam, Acolythum, Subdiaconum, Diaconum per ordinem fieri.* Ecce quod in *dict. cap. 1.* dicitur, ſit primum Oſtiarius, in *capit. Si officia*, dicitur, primus aſſueſcat in gradu Lectoris. Et tamen certum eſt Lectoris gradum non eſſe primum, ſed ſecundum ab Oſtiariatu, ut in *capit. A Subdiacono*, *93. diſtinct.* Neceſſe eſt igitur ut dictiones, *primum*, & *primitus*, utrobique reſpiciant ſequentes gradus duntaxat. Sic aliquando primus dicitur reſpectu ſecundi, *leg. Si finita*. *§. Julius*, *ff. de damn. infect.* gloſſ. in *leg. Si duos*, *ff. de reb. dub.* Secundus dicitur primus reſpectu tertii, & tertius primus reſpectu quarti, ut in Auth. *de hered. ab inteſt. §. Inordinatum*, text. cum gloſſ. in *leg. 2. §. Juris civilis ſcientiam*, *ff. De orig. jur* gloſſ. in *leg. Si duobus*, *§. 1. in ver. Primum annum*, *ff. quib. mod. uſufr. amitt.* Et ſic dicitur primus non ſolum quem nemo præcedit, ſed etiam qui habet alios poſt ſe, gloſſ. *fin.* in *cap. Joſeph. de verb. ſignif.*

Reſpondeo ſecundo, literam *dict. cap. 1.* non eſſe intelli- 120
gendam de laicis; nam etſi dicat, ſi quis tamen dictio illa, *Quis*, referri debet ad Clericos tantum. Ratio eſt, quia repugnat Canonicis inſtitutis: ut quis de ſtatu laicali ad Epiſcopatum aſſumatur, licet præmittantur gradatim ſinguli inferiores Ordines, *c. 1. c. Non negamus*, *c. Miſſerum*, *c. Quid proderit*, & *§. His omnibus*, *61. diſt.* Imo grave opprobrium eſt Clero, ſi nullus inter eos ad Epiſcopatum reperiatur idoneus, *c. Studii*, *eod. diſt.* Unde ſenſus illius textus videtur eſſe: Si quis de Clero ordinandus eſt Epiſcopus, primum ſit Oſtiarius, deinde Lector, &c. Idque inſinuat litera ibi: *In Eccleſia, ideſt qui in Eccleſia exiſtunt, & ſic jam ſunt prima Tonſura initiati, & de foro Eccleſiæ ſic aſcendant ad gradus Eccleſiaſticos, Primum ordinentur Oſtiarii, &c.* Alioquin ſi textus de laicis eſſet intelligendus, illius ſenſus eſſet, ſi quis laicus ordinandus ſit Epiſcopus, primum ſit Oſtiarius. At certe abſurdum eſſet, ut Pontifex ibi generaliter docuiſſet meros laicos poſſe ad apicem Epiſcopatus aſſumi contra Canonicas ſanctio-

ctiones. Præterea ſi ille textus intelligeretur de mero laico, ſequeretur, ut quis de laico poſſet fieri Oſtiarius, omiſſa prima Tonſura, quæ tamen ſive Ordo ſit, ſive non, certe omitti non debet; imo eſt ſupplenda, ſi ea prætermiſſa ſequentes Ordines fuerint collati, ſecundum opinionem Hoſt. quæ communiter recipitur, ut dictum eſt ſupra in decimoquinto fundamento. Verba igitur textus licet indefinita, & generalia ad Clericos reſtringi debent, ne hoc abſurdum ſequatur, *leg. 2. Cod. De noxal. action.* Bartol. *in repet. l. Omnes populi, in 6. quaſt. principali poſt princ. ff. De juſt. & jur.* Et hunc arbitror eſſe verum, & germanum ſenſum illius textus, licet alii non tangant.

Ad ſecundum, & tertium reſpondetur illa jura ſuppleri per alia, in quibus ſit mentio de Pſalmiſtatu. Non enim eſt inuſitatum in ſacris Canonibus, ut quandoque omittatur aliquis Ordo; ut patet in *c. Si quis Epiſcopus, 27. quaſt. 1.* ubi recenſentur ſingulis Ordines Eccleſiaſtici ab Epiſcopo uſque ad Pſalmiſtam; & tamen nulla ſit mentio Acolythi, vel Exorciſtæ. Unde ſicut ex eo textu non liceret arguere; Ergo Acolythus, & Exorciſta non ſunt Ordines ita neque ex juribus prædictis; quia omiſſio Pſalmiſtatus ſuppleri debet per alia jura. Simile', in *c. Si officia, 59. diſt.* & in *c. In ſingulis, 77. diſt.* ubi Ordines Eccleſiaſtici exprimuntur, nec ſit mentio Oſtiariatus.

121 Ad quartum reſpondetur nec jure, nec ratione probari ad Lectorem ſpectare munus explanandi prophetias. Nam verbum, *prædicare*, quod ponitur in *c. Perlectis, 25. diſt.* & in *c. Cleros, 21. diſt.* a gl. & DD. exponitur, ideſt legere. Unde in Pontificali Romano in *rubric. de ordinat. Lector.* dicitur, Lectorem ſiquidem oportet legere ea, quæ prædicat, & lectiones cantare. Et ſane cum more Eccleſiæ receptum ſit, ut ad minores Ordines ex neceſſitate præcepti ſufficiat

122 ætas ſeptem annorum, ut patet ex Pontificali Romano in *rubr. de Ordinibus conferend.* ibi: *Prima Tonſura, & minores Ordines ante ſeptimum annum completum dari non debent*, & docet S. Thom in 4. *diſt. 25. art. 2, q. 2.* non eſſet poſſibile, ut puer annorum ſeptem ordinatus Lector exponeret quod vaticinati ſunt Prophetæ, cum vix præſtare id poſſint provecti Theologi, & Magiſtri; ac proinde hujuſmodi munus explanationis non exigitur, quia ſecundum Philoſoph. in *lib. de ſomno, & vigil.* Cujus eſt potentia, ejus eſt actus.

123 Itaque ut dictum eſt ſupra n. 107. Lectoris officium eſt lectiones legere, & prædicare, ſeu cantare, ideſt alta voce illas pronunciare, ita ut etiam a longe diſtantibus exaudiantur, ut declarat Iſidor. *d. c. Cleros, 21. diſt. verſ. Iidem etiam*, & pronunciatores, licet, ut ibi dicitur, quidam Lectores ita miſerabiliter pronuncient, in quoſdam ad luctum, lamentationemque compellant. Atque ita corruit fundamentum, quod Ordo non ſit annexus prophetiæ Pſalmorum, prout eſt litera in Eccleſia, ſed prout eſt lecta cum explanatione.

124 Ad quintum patet reſponſio ex dictis in decimo octavo fundamento pro hac ſententia. Reſpondet enim Præpoſ. in *d. c. Cleros, n. 4. col. 3. verſ. Nec obſtandum dicitur in aliis Ordinibus, 21. diſt.* de eſſentia Ordinis non reperiri tantum hoc, ut debeat per ſolum, & unicum exerceri, nec eſſe neceſſariam illationem,

125 Miniſterium Ordinis impletur per plures; ergo non eſt Ordo. Imo actum conſecrationis Euchariſtiæ, quod eſt principale Sacramentum, ad quod referuntur Ordines Eccleſiæ, poſſunt plures Sacerdotes ſimul expedire, & plures Sacerdotes ſimul unam, & eandem hoſtiam conſecrare, ut docet S. Thom. in 3. *p. q. 82. art.* 2. Sicut omnes ſimul acceperunt poteſtatem in Cœna, & omnes Chriſto inſtituenti Sacramentum Euchariſtiæ, & cœnanti concœnaverunt: Sacerdos enim non conſecrat niſi in perſona Chriſti. Multi autem ſunt in Chriſto; ideo non refert utrum per unum, aut multos Sacramentum Euchariſtiæ conſecretur. Multo fortius ergo non refert, ut per multos ſimul miniſterium pſalendi, & canendi adimpleatur, maxime cum & ipſe chorus Clericorum totam Eccleſiam repræſentet, & Congregationem fidelium, quæ una debet eſſe in Chriſto, *c. 1. De Summ. Trinit.* quia in multis nihilominus iſta unitas repræſentatur. Facit quod not. in *c. Romana, §. Univerſitatem, de ſcutent. excomm. in 6.* Nam ubi actus exercetur a pluribus ſimul, tamen ſingulorum facto, & opere, & eſt applicabilis pluribus ut ſingulis; tunc videtur eos plures ut ſingulos reſpicere, non autem ut univerſos. Ita hic, licet exercitium canendi fiat ſimul cum pluribus; tamen quia quilibet Clericus ratione miniſterii ſibi commiſſi illud implet; quilibet Clericus dicitur ſingulariter ſuum Ordinem Clericalem ſuſcepiſſe.

Neque obſtat, quod Iſidor. Pſalmiſtatum, non Ordinem, ſed officium vocet, quia hoc nomen officii latiſſime patet, ut magiſtraliter explicat Petr. de Anchar. in *c. Ea quæ in princ. de regul. jur. in 6.* & Felin. in *c. Poſt ceſſionem, in princ. de probat.* Et convenit etiam ſuperioribus Ordinibus, ut patet in Pontificali Romano in *rubr. de Ordine Oſtiarii*, ibi, *Accedant qui ordinandi ſunt ad officium Oſtiariorum.* Et infra ibi. *Suſcepturi filii clariſſimi officium Oſtiariorum.* Et ibi, *Quos in officio Oſtiariorum eligere dignatus es.* Et idem patet in ſequen. *rubr. de off. Lector. Exorciſtar.* &c. 126

Ad ſextum reſpondetur retorquendo argumentum, ut dictum eſt 11. fundamento.

Ad ſeptimum reſpondetur negando majorem. Nam ſicut prima Tonſura, ita & minores Ordines dari poſſunt ubicunque & extra Miſſarum ſolemnia, ut patet in Pontificali Romano *in rubr. de Cler. facien.* ibi: *Minores vero Ordines poſſunt dari ſingulis Dominicis, & feſtivis diebus ubicunque.* Et in *rubr. de minor. Ordin. in princ.* ubi dicitur: Quatuor minores Ordines dari poſſunt extra Miſſarum ſolemnia: In ſolemnibus vero ordinationibus tam minores Ordines, quam prima Tonſura dari debent cum celebratione Miſſæ, ut in *rubr. de ordin. confer.* Et ita retorquetur argumentum, cum Tonſura, & minores Ordines in hoc pari paſſu ambulent. 127

Ad octavum, & nonum reſpondetur negando, primam clericalem Tonſuram eſſe diſpoſitionem mediam inter ſtatum laicalem, & clericalem, ſeu miniſtrorum Eccleſiæ, & per eam quem non eligi ad militiam Dominicam. Imo enim per Tonſuram de ſtatu laicali quis tranſit ad ſtatum Clericalem, & efficitur vere, & proprie Clericus, ut in *dict. cap. Duo ſunt, 12. quaſt. 1.* & venit Clericorum appellatione gloſſ. in Clement. 2. *in ver. Clericus, de vit. & honeſt. Clericor.* & gaudet omnibus prærogativis, & privilegiis Clericalibus, ut dictum eſt in decimonono fundamento. Et propterea ſicut Epiſcopus poſt collatam Tonſuram dicit Clero ordinato: *Hodie de foro Eccleſiæ factus es, & privilegia Clericalia ſortitus es*, ut in Pontiſ. in *tit. de Cler. faciend.* Ita poſt degradationem dicit Clero degradato: *Te velut Clericalis profeſſionis indignum redigimus in ſervitutem, & ignominiam habitus ſecularis, ac ſtatus*, ut in *rubr. de degradatione a prima Tonſura.* Item per primam Tonſuram transfertur Clericus ad ſtatum Miniſtrorum Eccleſiæ, ut ſimiliter patet ex dictis ſupra in decimo octavo, & vigeſimo fundamento. Rurſus Clericus per primam Tonſuram efficitur proprie miles cæleſtis militiæ, *c. Chriſtianis, 11. q. 1.* ibi, *Cum Clericali cingulo teneventur adſtricti.* Et ibi, *qui cæleſtem militem pulſat, c. Degradatio, de pœn. in 6.* ibi cœleſtis militiæ militis, ideſt Clerici etiam primæ Tonſuræ; nam & de his loquitur ille textus, ut in *verſ. Uſque ad veſtem, c. Nullus Epiſcoporum, 53. diſt.* ibi, *Debet enim eſſe immunis ab aliis qui divina militia eſt aggregandus, ut a caſtris Dominicis, quibus nomen ejus adſcribitur, nullis neceſſitatis vinculis abſtrahatur.* Itaque per primam Tonſuram Clericus non deſtinatur, imo aggregatur, & adſcribitur Clericali militiæ, ut illic patet, & in Conſtitutione Sixti V. *Sanctum, & ſalutare*, ibi, *Clericali militiæ adſcribere*; & ſcripſi plenius in *c. Cum percuſſio, in 3. not. infra, de Cler. ægrot.* Quibus ſtantibus retorquetur argumentum Archid. Nam ſi Clericus per primam Tonſuram efficitur proprie miles cæleſtis, habere debet propria ſtipendia, & conſequenter ſtipendii ſigna, ideſt characterem. 128 129

Præterea eſt ſatis infirma illa ratio interpoſitionis medii a ſtatu ad ſtatum; imo enim videmus a ſtatu cœlibatus quem tranſire paſſim ad conjugalem, etiam non præcedentibus ſponſalibus. Quod jure fieri poteſt ſecundum opinionem gloſſæ, quam dicit veriorem Bald. in *leg. 1. ff. De ſponſal.* & in aliis pluribus etiam nullo medio interpoſito. Accedit quod in baptiſmate, & profeſſione congrue interponitur medium Catechiſmi, & Novitiatus, quia a baptiſmate, & profeſſione poſtea non licet retroce- 130

cede-

Digitized by Google

cedere abſque hæreſis, vel apoſtaſiæ nota; idemque contingit in matrimonio vivente uxore. At a minoribus Ordinibus licitus eſt reditus ad ſtatum laicalem, ut patebit in ſeq. reſpon.

Reſponderi etiam poteſt ad argumentum Durandi, & aliorum, ut dicemus infra in reſponſione ad ultimum, *n.* 133. Porro ad principium noni argumenti omiſimus reſpondere, quia nihil concludit, & forte intentio Archidiaconi fuit arguere ad eum modum, quo dictum eſt in duodecimo argumento pro ſententia Theologorum *n.* 31. ad quod reſponſum eſt ſupra in nono fundamento *n.* 85. & in quarto fundamento *n.* 69. *verſ. Præterea in Sacramento*.

131 Ad decimum abunde reſponſum eſt ſupra in decimo octavo fundamento pro hac ſententia, & *in reſponſione ad quintum*.

Ad undecimum ſimiliter reſponſum eſt in eodem decimo octavo fundamento *num.* 10. *verſ. Nec refragatur*.

Ad duodecimum itidem eſt reſponſum in nono fundamento. Et doctrina Joan. Monach. refellitur a Jo. Andr. ut diximus in quarto fundamento *n.* 69. *verſ. Præterea in Sacramento*.

Ad decimum tertium reſpondetur negando conſequentiam, quia etiam a reliquis minoribus Ordinibus poteſt Clericus, dummodo non ſit in ſacris conſtitutus, retrocedere, & uxorem ducere, ac pro laico ſe gerere, & exuere ſe ipſum omnibus privilegiis Clericalibus, ita ut amplius non dicatur Clericus, ut habetur in *c. unico, de bigam. lib.* 6. *c.* 1. *de Cler. conjug. eodem lib. c. Joannes, c. Cum olim, infra eodem tit. c.* 1. *de vit. & honeſt. Cler. lib.* 6. & in Clem. 1. *eod. tit.* & ita reſpondet Præpoſ. *in c. Cleros, n.* 4. *verſ. Nam per hoc non concluditur quod non ſit Ordo* 21. *diſt.*

132 Ad ultimum, ideſt ad ponderationes ex decretis Concilii Tridentini deſumptas, reſponderi poteſt ſanctam Synodum noluiſſe diffinire hanc controverſiam inter Theologos, & Canoniſtas, an Tonſura ſit Ordo Sacramentalis nec ne, forte quia id neceſſarium, aut expediens non putavit. Et propterea Tonſuram diſtinxit ab aliis minoribus; nam cum multa ſtatuenda eſſent circa primam Tonſuram, oportuit illam nominatim exprimere; alioquin ſi illam non expreſſiſſet, ſed tantum meminiſſet minorum Ordinum, Theologi dixiſſent Tonſuram non comprehendi, quia non eſt Ordo; Canoniſtæ e contra dixiſſent comprehendi, quia Ordo eſt. Quod ſi Concilium ſub Ordinibus minoribus intellexiſſet comprehendere Tonſuram, probaſſet ſententiam Canoniſtarum. Si intellexiſſet illam non comprehendere, probaſſet ſententiam Theologorum. At neutrum præſtare voluit, forte ne condemnaret ſactos Theologos, aut honorabiles Canoniſtas; Ergo neceſſe habuit de illa nominatim loqui, & ſeorſim ab aliis quatuor Ordinibus. Et hinc licet tantum inferre, ut Concilium non declaraverit Tonſuram eſſe Ordinem, non tamen licet inferre, ut declaraverit oppoſitum, & hoc intendit Sacra Congregatio, dum dixit Tonſuram a Concilio non haberi pro Ordine, ideſt Concilium non diffiniviſſe Tonſuram eſſe Ordinem; & ideo illam non comprehendiſſe minorum Ordinum appellatione, & certe ſi Concilium hoc diffiniviſſet Congregatio ejuſdem Concilii interpres non declaraſſet in Clericali Tonſura imprimi characterem, prout declaravit ſecundum ea, quæ diximus n. 118. Et ad decretum *c.* 17. *ſeſſ.* 23. reſponderi poteſt, ideirco Concilium juſſiſſe in Eccleſia reſtitui Ordinum functiones a Diaconatu uſque ad Oſtiariatum duntaxat, quia forte munus Clericorum primæ Tonſuræ, videlicet, canendi pſalmos, & divinas Laudes, nunquam fuit in Eccleſia intermiſſum, & propterea nec Presbyteratui ullam feci mentionem. Vel certe non meminit primæ Tonſuræ propter rationem ſuperius expreſſam, quia noluit decidere quæſtionem Theologorum, & Canoniſtarum, ſicut decidiſſet ſi declaraſſet tonſuratus habere certum miniſterium in Eccleſia. Qui intellectus non obſcure deprehenditur ex varietate loquendi, qua uſa eſt S. Synodus de Clericali Tonſura; nam etſi alicubi uſa fuerit illis verbis, prima Tonſura initiatus, aut etiam in minoribus Ordinibus conſtitutus, ut in *c.* 6. *ſeſſ.* 23. quæ videtur magis probare ſententiam Theologorum ut Tonſura non ſit Ordo: tamen alibi locuta eſt per alia verba, quæ magis favere videntur contrariæ Canoniſtarum ſententiæ, ut patet *ſeſſ.* 21. *c.* 1. ibi, *Pro collatione quorumcunque Ordinum, etiam clericalis Tonſuræ*. Quæ verba ſatis clare innuunt Tonſuram eſſe Ordinem ſacramentalem. Quandoquidem illam dictio, *etiam*, quamvis exprimat caſum æque, vel magis dubitabilem; tamen eſt implicativa præcedentium, Clement. 1. & ibi Cardin. in 1. *notab. de teſtament.* Bartol. in *l. Suus quoque, n.* 4. *ff. De hæredit. inſtituend.* Alex. *conſ.* 116. *Animadverſis n.* 14. *lib.* 2. Unde quemadmodum ſi quis legaret libros etiam equum, oratio eſſet inepta: quia librorum appellatione equus non continetur, & dictio, *etiam*, non retineret propriam naturam quæ eſt implicare, ut notat Calderin. *conſil.* 225. An per iſtam formam, in fin. alias 4. *de præb.* Eodem modo inepta eſſet oratio pro collatione quorumcunque Ordinum etiam Clericalis Tonſuræ, ſi Tonſura ſub nomine Ordinum non comprehenderetur.

Ad auctoritatem vero Catechiſmi Romani reſponderi poteſt ex eo quod dixerit primam Tonſuram eſſe præparationem ad Ordines, non recte inferri ut non ſit Ordo; Siquidem unus Ordo ad alium ſuperiorem præparat, & diſponit, & ita reſpondet Vaſquez in 3. *p. D. Thom. tom.* 3. *diſp.* 136. *c.* 1. *n.* 4. adjiciens propterea hanc rationem præparationis, ſeu diſpoſitionis ad Ordines valde infirmam eſſe. Quemadmodum nec licet inferre, Tonſura Clericalis eſt aditus ad ſacramentum Ordinis; ergo non eſt ſacramentum; nam & Baptiſmus eſt janua omnium ſacramentorum, §. *Verum*, 32. *diſt. c.* 2. *de cognat. ſpirit. lib.* 6. & tamen impium eſſet hinc deducere; ergo Baptiſmus 133
non eſt ſacramentum. Facit quia aditus eſt anterior pars domus, *l.* 1. §. 1. *Si uſusfruct.* per Bart. *conſ.* 109. *Factum tale eſt, n.* 2. *lib.* 2. Albet. in *diction. in ver. Aditus*, & ſi aquæductus debeatur prædio, debentur etiam fiſtulæ, per quas aqua ducitur, *leg. Si aquæductus, ff. De contrah. empt.* & appellatione domus etiam oſtium continetur, *l.* 1. *ff. De Cloac. cum concord.* de quibus ibi per Bart. *n.* 1. Oſtiariatus vero non dicitur in Catechiſmo primus gradus ſimpliciter, ſed poſt primam Tonſuram, & ſic reſpectu ſequentium ſecundum ea, quæ dixi ſupra *n.* 119. 134

Ad extremum quamvis Card. Turrec. citatus *ſupra n.* 43. conciliando opinionem dixerit Canoniſtas accipere nomen Ordinis large, & improprie; tamen his verbis eo tantum ſpectaſſe videtur, ut pertraheret Canoniſtas in ſententiam Theologorum; Unde hanc conciliationem non admittunt Canoniſtæ, & Turretem. quamvis ſimul Canoniſta celebris, & Theologus egregius, magis tamen favebat opinionibus Theologorum, quia actu ſacram Theologiam legebat, ut ipſemet fatetur ingenue in *cap. Sunt qui dicunt, n.* 2. 27. *qu.* 2. ubi in ſimili quæſtione, in qua diſſident Canoniſtæ, & Theologi, ſic ait: nos cum ſimus Doctor in ſchola Theologorum, magis favemus opinionibus eorum, non audemus tamen honorabiles Canoniſtas oppoſitum aſſerentes condemnare. 135

DE ÆTATE, ET QUALITATE.

Idem Innocentius III.

C A P U T XIII.

ACcepimus, te noſtris auribus intimante, quod quidam clerici, qui ad ſacros Ordines ſine titulo ſunt promoti, te ad Eccleſiam Bracaren. ſuper beneficiis obtinendis infeſtant: & infra. Licet igitur in ordinationibus clericorum, illam tu ac prædeceſſores tui diligentiam debueritis adhibere, ut minus idonei non ordinarentur a vobis; ac ideo poſt promotionem eorum exceptionem non poteris prætendere contra illos, niſi forte poſtquam promoti fuerint, reddiderint ſe indignos; ex ſuperabundanti tamen quando ſcribere pro talibus nos oportet, facimus in literis noſtris apponi; ut ſi ordinatus, pro quo ſcribimus, idoneus habeatur, & Eccleſiaſtico beneficio non indignus, ei ab ordinatore vel ſucceſſore ipſius competens beneficium tribuatur; cum etſi tecum de jure agere vellemus, te poſſemus merito ad proviſionem eorum compellere, quos a te vel prædeceſſoribus tuis ordinatos fuiſſe conſtaret, eo præſertim quod ad obtinendum Eccleſiaſticum beneficium eos debes idoneos reputare, quos ad Ordines ſuſcepiſti. Unde graviter ſuſtinere non debes, ſed nobis potius devote inclinare teneris, ſi illos examinari per alios facimus, quos ſine examinatione non credimus ordinatos, antequam ad proviſionem eorum compellere te velimus. Mandamus igitur, quatenus eis pro quibus te contigerit recipere noſtra mandata in forma communi, in majori Eccleſia, vel aliis diœceſis Bracaren. providere non tardes. Exceptiones autem, ſi quas contra tales propoſueris, præcipimus audiendas.

S U M M A R I U M.

1 *ORdinatus ad ſacros ſine titulo ab ordinatore juſte petit beneficium niſi poſt ordinationem ſe reddiderit indignum, & n. ſeqq.*
2 *Approbato ad Ordines, aut ad officium, vel beneficium objici non poteſt quod ſit criminoſus, vel irregularis, niſi poſtea nova cauſa ſupervenerit.*
3 *Ampliatur, & n. 37.*
Declaratur, n. 4. 38.
4 *Exceptio criminis contra ordinatum de æquitate ſemper eſt admittenda.*
5 *Clauſula in literis apponi conſueta ſemper ſubintelligitur.*
6 *Clauſula,* ſi preces veritate nitantur, *ſubintelligitur in reſcripto, licet non exprimatur.*
7 *Idem de clauſula,* rebus ſic ſtantibus.
8 *Idem de clauſula,* juſto impedimento ceſſante.
9 *Clauſula apponi ſolita in reſcripto ſi fuerit omiſſa, reſcriptum non vitiatur.*
10 *Clauſula,* ſi eſt idoneus, & beneficio non indignus, *an, & in quo differant.*
11 *Ordinato ad Sacros ſine titulo, ac beneficium petenti nec ordinator, nec ſucceſſor poteſt objicere quod ſit illiteratus.*
12 *Succeſſor tenetur non ex delicto, ſed ex facto defuncti.*
13 *Approbatus ad ſacros Ordines cenſetur etiam approbatus ad beneficium, nec debet iterum examinari, & n. 32. & 35.*
Fallit in beneficio curato, n. 40.
Item fallit, quando Epiſcopus per alium examinavit, n. 15.
Item fallit in Epiſcopo ſucceſſore, numer. 16. & 42.
Item fallit in ordinato, qui eligitur ad beneficium in alia diœceſi, n. 17.
14 *Examinandi non ſunt quoad doctrinam proviſi de Canonicatibus in forma dignum, ſi jam Diaconi, vel Presbyteri ſunt.*
15 *Ordinati ſine examine, & commendatitiis literis proprii Epiſcopi poſſunt ab eo iterum examinari, & ab Ordinum exercitio ſuſpendi ex Concilio Tridentino c. 3. ſeſſ. 14.*
Quod tamen decretum non comprehendit ordinatos ab Epiſcopo prædeceſſore, niſi nova cauſa ſupervenerit, ibid.
16 *Ordinatus poteſt iterum examinari ab Epiſcopo ſucceſſore quoad beneficium ei de novo conferendum, non autem quoad Ordinem jam collatum a prædeceſſore.*
17 *Approbatus ad dignitatem eſt examinandus ad Ordinem eidem dignitati annexum, niſi ſtatim cum collatione dignitatis examinatus, & ordinatus fuerit.*
18 *Epiſcopus non præſumitur violare Canonicas ſanctiones.*
19 *Præſumptio ſemper eſt pro judice.*
20 *Præſumuntur omnia rite, & ſolemniter acta.*
21 *Forma juſtitiæ appellatur forma communis.*
22 *Executor reſcripto præſentato ſuper modo providendi in beneficialibus quomodo debeat procedere, & n. ſeqq.*
23 *Exceptiones frivolas executor debet rejicere, rationabiles admittere, & interim ſuperſedere.*
24 *Idoneus reputatus ad unam dignitatem, ſi eligatur ad aliam, debet ſimiliter idoneus reputari.*
Declaratur, n. 39.
25 *Indignus in uno officio debet indignus haberi in alio, & n. ſeqq.*
26 *Tutor, qui male ſe geſſit, ſi detur curator, ut ſuſpectus removeri debet.*
27 *Reſcriptum, quo mandatur alicui provideri in Eccleſia Cathedrali, an locum habeat in Eccleſia diœceſis, & e converſo, & n. ſeqq.*
28 *Forma juſtitiæ regulatur ſecundum naturam obligationis præcedentis.*
29 *Reſcriptum, quo mandatur alicui provideri de beneficio, non extenditur ad Prælaturas.*
30 *Examinatus, & promotus ad Ordinem ſacrum, an quoad doctrinam ſit iterum examinandus ad beneficium juriſpatronatus requirens eundem Ordinem, & n. ſeqq. uſque in fin.*
31 *Tridentini Concilii textus* cap. 11. ſeſſ. 8. *corruptus reſtituitur.*
32 *Examinatus ſemel quoad doctrinam regulariter non debet iterum examinari.*
33 *Medicus ſemel approbatus reprobari poteſt cauſa legitima ſubſiſtente, & n. 44.*
34 *Bis de eodem hominis facto quæri non debet.*
35 *Examinatus ad Ordines non poteſt ratione inſufficientiæ a beneficio repelli.*
Declaratur, n. 39.
36 *Ordo, & titulus ſunt connexa.*
38 *Approbatus ſemel, poteſt reprobari ex nova cauſa ſuperveniente reſpectu criminis, ſed non reſpectu illiteraturæ.*

Exa-

39 *Examinatus ad beneficium, vel officium non cenſetur ad aliud ſimile ſe iterum examini ſubjicere; ſecus ſi ad majus, vel diſſimile.*

42 *Approbatus ad Ordines poteſt ad beneficium ab Epiſcopo ſucceſſore iterum examinari, & reprobari.*

43 *Approbatio non eſt ſententia diffinitiva, ſed decretum admiſſorium.*

44 *Doctor ſemel probatus reprobari poteſt.*

45 *Approbatus ad duas Parochiales debet ad tertiam æqualem, vel minorem iterum examinari.*

46 *Diſpenſare an poſſit Epiſcopus cum illiterato, ante illum promovendo cenſeatur cum eo tacite diſpenſare.*

47 *Prælatus poteſt contra factum proprium venire reprobando prorſus illiteratum, quem ſemel approbavit.*

48 *Illiteratus an poſſit privari beneficio obtento etiam a promovente.*

49 *Regulares ſemel ab Epiſcopo approbati ad confeſſiones perſonarum ſecularium audiendas an, & quando poſſint iterum examinari, & reprobari, remiſſive.*

1 ACcepimus. Ordinatus ad ſacros ſine titulo ab ordinatore juſte petit beneficium, niſi poſt ordinationem ſe reddiderit indignum. Hoc dicit. Communis diviſio. Conſultatio, & reſponſio, 2. ibi, *licet igitur*. Et facit ad 2. p *Rubrica*, *de qualitate Præficiendorum*.

2 Nota primo ibi, *Exceptionem non poteris prætendere contra illos*. Epiſcopum qui aliquem ordinavit non poſſe contra eum excipere, quod ſit criminoſus, irregularis, vel inſufficiens, niſi poſt ordinationem nova cauſa ſupervenerit, quæ illum reddat indignum, ut hic patet. Idem in electo, *cap. Dilectiſſimi*, 8. *quæſt.* 2. ſeu qualitercunque promoto, *cap. Cum ſuper quæſt infr. de exceſſ. Prælat. cap. Diaconi*, 28. *diſtinct. cap. In iſtis*, 4. *diſtinct. cap. Diverſis*, *infr. de Cler. conjug.* Idem in judice, *cap. Inſinuante*, *infr. de offic. delegat.* Idem in Procuratore, *leg. Poſt litem*, *ff. De Procur.* Idem in teſte, *cap. Proterea*, §. 2. *infr. de teſt.* & ita hic notant gloſſ. 1. Innocent. *num.* 1. Hoſtienſ. *num.* 2. & Abbas Antiq. *in fin.* Joann. Andr. in *capit. Cum venerabilis*, *in* 3. *col. verſ. Si autem*, *infr. de except.* Cardin. *in Clem.* 1. *num.* 15. *de conceſſ. præben.* Quod procedit
3 etiam ſi crimen poſt ordinationem ad notitiam ordinatoris pervenerit; nam nihilominus non poterit contra ordinatum de crimine excipere, dummodo tamen etiam antea per diligentem examinationem id ſcire potuerit, arg.
4 *Cum inhibitio*, §. *Si quis vero infra de clandeſt. diſponſat.* Et hoc de mero jure. Sed de æquitate exceptio criminis ſive præcedentis, ſive conſequentis ordinationem, ſemper eſt admittenda; quia beneficia indignis conferri non debent, *capit. Cum adeo*, *ſupra de reſcript. cap. Dudum*, *infra de præſumpt.* ſecundum Innocent. *hic numer.* 1. cum quo tranſeunt Hoſtienſ. *num.* 2. *verſ. Ideoque non eſt audiendus*, Joann. Andr. *num.* 5. & Butr. *in* 3. *notab.* Epiſcopus tamen, qui talem ordinavit, puniendus eſt, *cap. Cum ſit ars*, *infra eod.*

5 Secundo nota ibi, *Ex ſuperabundanti*. Clauſulam in literis apponi conſuetam ſemper ſubintelligi, ut hic per Butr. *in* 4. *notab.* & Cardin. *in* 5. *notab.* Ad hoc, *capit. Cauſam de reſcript.* & *capit.* 2. & *capit. Cum oporcet de conſtitut.* & ita de clauſula, *ſi ſit idoneus*, habes text. hic; nam cum Pontifex dicat ſe facere illam apponi in literis ex ſuperabundanti, aperte innuit illam fore ſubintelligen-
6 dam quamvis non eſſet expreſſa. Idem de clauſula, ſi preces veritate nitantur, quæ ſemper in reſcripto ſubintelligitur, *cap.* 2. *ſupra de reſcript.* Oldrad. *conſil.* 223. *Pactum tale eſt Dominus*, *num.* 3. *verſ.* 2. *Hoc idem*, & Ancharan. *conſil.* 240. *Per prædicta in princip. & per totum*, Cardin. *conſil.* 92. *Favendo pupillis*, *num.* 5. Idemque de clauſula, ſi eſt ita, vel ſi conſtiterit ita eſſe, Abb. *conſil.* 99. *Illud in præſentiarum*, *circa finem*, *lib.* 1. *& de clau-*
7 *ſula*, *rebus ſic ſtantibus*, Rota apud Cæſarem de Graſſis *deciſ.* 135. *alias* 4. *de rebus Eccleſ. non alien.* *n.* 17. *& ſeqq.*
8 Et eodem modo clauſula, *juſto impedimento ceſſante*, in omni præcepto, & privatione, & alias pœnali diſpoſitione ſubintelligitur; quia alias diſpoſitio eſſet iniqua. Cardin. *conſil.* 32. *Primum an valeat*, *num.* 2. *verſ. Item præ-*
9 *ſuppoſito*. Et ea his infertur, ut ſi clauſula apponi ſolita in reſcripto deficiat, reſcriptum non vitietur, quia tacite ſubintelligitur, Roman. in *conſ.* 376. *Quæſtio eſt in finem*, per text. in *cap. Cum M.* ibi, *ſicut conſuevit*, *ſupra de conſtitut.*

Tertio nota in eodem verſ. *In literis gratioſis*, quæ ex- 10
pediuntur in forma dignum, quandoque apponi clauſulam, *Si eſt idoneus, & Eccleſiaſtico beneficio non indignus*, & ſic collige inter hæc duo differentiam eſſe: quia omnis indignus eſt non idoneus; ſed non convertitur, quia aliquis poteſt eſſe non indignus, qui tamen non ſit idoneus, ut comes, cerdo, vel miles, prout hic notant Ancharan. *in* 3. *notab.* Cardin. *in* 6. *notab.* & Joann. de Anan. *numer.* 2.

Quarto nota ibi, *Quos a te, vel Prædeceſſoribus tuis or-* 11
dinatus fuiſſe conſtaret. Non tantum Epiſcopum, qui Clericum illiteratum ordinavit ad ſacros Ordines ſine ſufficienti titulo, ſed etiam illius ſucceſſorem teneri, & compelli poſſe ſic ordinato providere de competenti beneficio. Et ita hic eſt caſus valde notabilis, quem neſcio alibi; nam *capit. Non liceat*, *capit Epiſcopus*, & *capit. Cum ſecundum*, *infra de præbendis*, loquuntur de ordinato ſine ſufficienti titulo, cui tamen nihil fuit objectum, ſed de illo, contra quem a ſucceſſore excipitur de inhabilitate, loquitur tantum hæc Decretalis. Et ſic collige ſucceſ- 12
ſorem teneri non quidem ex delicto, ſed ex facto defuncti, & eſt ſpeciale in hoc caſu, ne Clericus cogatur in opprobrium Ordinis Clericalis mendicare, *capit. Diaconi ſunt*, *verſ. Mendicat infelix Clericus*, 93. *diſtinct. capit. Ad ſupplicationem*, *ſupra de renunciat.* gloſſ. in *capit. Ad hæc*, *in ver. Examinentur*, *in fin*, *infra de offic. Archidiac.* Ita Innocent. *hic num.* 1. *verſ. Sed ſi objiceretur*, & *nu.* 3. & Hoſtienſ. *eodem num.* *verſ. Si vero objiceret*. Joann. Andr. *n.* 5. *eodem verſ.* Butr *in* 1. *& in* 5. *notab.* Cardin *in* 7 *notab.* Ancharan. *num.* 1. & Joann. de Anan. *num.* 5. & hanc pœnam contra ordinatorem, & illius ſucceſſorem innovavit Tridentina Synodus *ſeſſ.* 21. *capit.* 1. In illis verbis, *Antiquorum Canonum pœnas ſuper his innovando*, non autem pœnam ſuſpenſionis contra ordinatum, de qua in *capit. Neminem*, & *capit. Sanctorum*, 70. *diſtinct.* niſi ipſe ordinatus fraudem adhibuerit, ut ex ſententia Sacr. Congregationis Concilii in *capit. Cum ſecundum*, *in* 2. *quæſt.* *a numer.* 63. *uſque in fin.* *infra de præbend.* ubi etiam plene videas an, & quando Epiſcopus teneatur providere ordinato ſine titulo, *in* 1. *quæſt.* *a numer.* 20. *uſque ad num.* 63.

Quinto nota ibi, *Eos debes idoneus reputare, quos ad Or-* 13
dines ſuſcepiſti. Statim atque Clericus fuit admiſſus ad ſacros Ordines, cenſeri etiam idoneum ad beneficim Eccleſiaſticum, ita ut non ſit novo examini ſubjiciendus, ut hic eſt expreſſum, & notat Innoc. *num.* 3. *in ver. reputare*, Butr. *nu.* 8. Anchar. *in* 5. *notab.* & Cardin *in* 2. *oppoſit.* Rota *dec.* 16. *num.* 1. *par.* 2. *diverſ.* Sed hoc latius examinabi- 14
tur *infr. in* 2. *quæſt.* *a num.* 32. Hic tamen declarat regulam hanc ſex modis. Primo ſcilicet, ut procedat in beneficio ſimplici, non autem in Præbenda Cathedralis Eccleſiæ, vel alio beneficio ſpecialem formam requirente, ut hic per Collectar. *in princ.* poſt Guilielm. de Monte Laud. in Clem. *un. de conceſſ. præben.* Hoc credo verum in beneficio curato, ut latius dicam infra, nu. 40. non autem in præbend. Cathedralis Eccleſiæ; nam cum bon. mem. Cardin. Borromæus petiiſſet reſponderi a S. Congreg. Concilii, cum a Sede Apoſtolica conferuntur Canonicatus Cathedralium in forma dignum, ſi proviſi jam ſint Diaconi, vel Sacerdotes, an ſint ulterius examinandi; S. Congregatio conſ. in his, qui jam Diaconi, vel Presbyteri ſunt, & ad Canonicatus Cathedralis Eccleſiæ in forma dignum ſibi collatos admitti poterunt, opus non eſſe examine, quod ad explorandam literaturam pertineat. Eos vero qui ſacris Ordinibus nondum initiati ſunt, examinandos eſſe an illa habeant adjumenta doctrinæ, quæ ex præſcripto Tridentin. Concil. neceſſaria ſunt ſacro illi Ordini, qui Canonicatui, quem conſequi volunt, erit annexus. Secundo, declarat re- 15
gulam, ut locum habeat quando Epiſcopus per ſeipſum examinavit; ſecus ſi per alium, puta Archidiaconum, juxta text. in *c. Ad hæc*, *infra*, *de offic. Archid.* quia tunc bene poteſt ſemel examinatum iterum examinare; nam negligentia primi examinatoris obſtare non debet quominus quæratur an promotus ſit dignus, ut notat gloſſ. in *d. c. Ad hæc in ver. Examinentur*, item gloſſ. *penult. in c. Cum ſit ars*, *infra eadem*, & hic tenet gloſſ. *in ver. Examinari*, Innocent. *nu.* 1. *verſ. Vel niſi alius ſit*, *ſicut Archidiaconus*, Hoſt. *n.* 14. *in ver. Sine examinatione*, Jo. Andr. *num.* 7.

num. 7. verſ. Excuſatur, tamen Epiſcopus, & Bellam. *n.* 8. *in* 5. *&* 6. *quæſt.* Quæ declaratio multum corroboratur ex decreto Concilii Trid. *ſeſſ.* 14. *cap.* 3. quo ſtatuitur, ut Epiſcopus a ſuſceptorum Ordinum exercitio poſſit interdicere, & ſuſpendere quoſcunque ſuos Clericos, præſertim in ſacris conſtitutos abſque ſuo præcedenti examine, & commendatitiis literis quacunque authoritate promotos, quos ad divina officia celebranda, ſeu Eccleſiaſtica Sacramenta miniſtranda minus idoneos, & capaces repererit; licet tanquam habilia ab eo, a quo ordinati ſunt, probati fuerint. Obſervandum eſt tamen hoc decretum non vendicare ſibi locum in ordinatis ab Epiſcopis prædeceſſoribus, ut declaravit Sac. Congregatio ejuſdem Concilii interpreta. Expoſuit enim Alphonſus Gomeſius ſe ordinatum fuiſſe ab Anteceſſore Archiepiſcopo Hiſpalen. & ſe ſolum beneficium ſimplex poſſidere: tamen præſentem Archiepiſcopi Hiſpalen. voluiſſe eum cogere ad ſubjiciendum ſe novo examini ex decreto *cap.* 3. *ſeſſ.* 14. cumque ipſe noluiſſet conjectum fuiſſe in carcerem, deinde dimiſſum, & a celebranda Miſſa ſuſpenſum: Sacr. Congregatio cenſ. *cap.* 3. *ſeſſ.* 14. non comprehendere examinatos, & probatos ad ſacros Ordines ab Anteceſſoribus Epiſcopis, niſi poſt

16 promotionem nova cauſa ſupervenißet. Tertio declara ſupra dictam regulam, ut procedat in Epiſcopo, qui ordinavit, non autem in illius ſucceſſore, qui bene poteſt examinatum ad Ordinem a prædeceſſore, iterum examinare ad beneficium, ut dicam infra num. 42. licet non poſſit prætextu inſufficientiæ denegare alimenta ordinato ad ſacros Ordines ab Epiſcopo prædeceſſore ſine inſufficienti titulo, ut oſtenſum eſt ſupra *in* 4. *notab.* & notat gloſſ. in *dict. cap. Ad hæc, in ver. Examineneur, infra de offic. Archid.* & ex hac declaratione collige, aliud eſſe, ut Epiſcopus velit Clericum examinare ad Ordinem jam ſuſceptum a prædeceſſore; & aliud eſſe, ut velit hic ordinatum examinare ad beneficium ei de novo conferendum; nam in primo caſu non poteſt, quia decretum Trident. Conc. *d. cap.* 3. ad hunc caſum non pertinet, ut prædixi. In ſecundo autem poteſt, ut patet in hac tertia declaratione, & poteſt eſſe ratio diverſitatis: quia facilius repellitur promovendus, quam dejiciatur promotus, § *ultim.* 15. *qu.* 1. gloſſ. in *cap. Ex tenore, in ver. Utantur*, & ibi etiam Innoc. *num.* 1. & DD. *ſupra de tempor. ordinat.* Quarto de-

17 clara regulam ut non procedat in eo, qui ſuit ordinatus, vel obtinuit beneficium in una diœceſi, & poſtea eligitur ad beneficium in alia; nam talis poteſt iterum examinari: quia forte in diœceſi, in qua eligitur, ſunt alii mores, ad quos oportet eum adaptari, *capit. Oportet*, 8. *quæſt.* 1. *capit. Illa*, 13. *diſtinct.* & res inter alios acta, &c. ita notabiliter declarat Collecta. *hic num* 2. Quinto declara regulam ſuperius poſitam, ut non procedat in penitus illiterato, ut dicam infra num. 48. Sexto, & ultimo declara eandem regulam, ut locum habeat, prout loquitur, in eo, qui ſacris Ordinibus initiatus eſt, & intendit obtinere beneficium: non autem in caſu converſo, videlicet in eo, qui jam beneficium obtinet, & intendit ſuſcipere ſacros Ordines eidem beneficio annexos; nam talis utique poteſt ſubjici novo examini, ut Sacra Congregatio Concilii declaravit; nam conſulta, An approbatus ad dignitatem Ordinem annexum habentem, alia indigeat probatione ad ſacrum Ordinem ſuſcipiendum. Die 23. Januarii 1580. Reſpondit eum, qui ad dignitatem approbatus eſt, examini nihilominus ſubjiciendum eſſe tam ejus Epiſcopi, qui non contulit dignitatem, quam ejus, qui contulit; niſi tamen ſtatim cum collatione dignitatis examinatus, & ordinatus fuerit, juxta decretum Conc. Trident *c.* 7. *ſeſſ.* 23.

18 Sexto nota ibi, *Quos ſine examinatione non credimus ordinatos*. Non eſſe veriſimile, ut aliquis Epiſcopus violet Canonicas ſanctiones, ut hic per Hoſtienſ. *num.* 16. Joann. Andr. *num.* 17. Cardin. *in* 10. *notab.* & Joann. de Anan. *in* 3. *notab.* licet quandoque ſecus fiat, ut *capit. Vel non eſt compos, ſupra de temporib. ordinationem*, ſunt enim Epiſcopi Cuſtodes Canonum, *capit. Cum quibus*, 24. *quæſt.* 3. Archidiac. in *capit. Licet canon. num* 3. *verſ. Quid plura, de elect. lib.* 6. Fridericus de Sen. *conſil.* 17. *Quæſtio talis eſt, per totum.* Ancharan. *in repetit. capit. Canonum Tonſura, num.* 188. *verſ. In contrarium, num.* 190. *ver-*

19 *ſic. Accedit hic utilis quæſtio ſupra de conſtitut.* Unde eſt argumentum, pro judice præſumi, ut *cap. In præſentia ſu-*

20 *pra de renunc.* Et omnia præſumi ſolemniter acta, *leg. Ab ea parte, ff. De probat.* & *inſtitut. de fidejuſſor. in fin.* &c.

Sicut infra de re judicat. Hoſt. *hic n.* 17. *&* 18. Joan. Andr. & Card. *ubi ſupra.*

Septimo nota ibi, *In forma communi*, formam juſtitiæ 21
appellari formam communem; & in beneficialibus per hujuſmodi formam compelli Epiſcopum providere non ſolum in Eccleſia propria, ſed etiam compelli, & poſſe providere in Eccleſiis diœceſis, gloſſ. *hic in verb. In majori Eccleſia.* Sed de hoc latius infra, in prima quæſtione.

Ultimo nota in *verſic. Exceptione autem*, ſecundum, 22
Hoſtienſ *num.* 20 *in verſ Exceptiones*, quod quando ſcribitur pro aliquo beneficiando, non eſt neceſſe, ut lis conteſtetur, vel ut libellus detur in ſcriptis; ſed ſufficit, ut impetrans dicat executori: Domine ſupplico, ut exequamini mandatum vobis injunctum, & tunc ſi nil opponatur, procedat executor ſecundum formam reſcripti, *capit. Si quando.* & *capit Cum dilecta, ſupra de reſcription.* & *capit. Pro illorum, infra de præbendis.* Idemque obſer- 23
vandum ſi frivola opponatur exceptio, *capit. Dilectus, il* 3. *de præbend* & *capit. Cum noſtrus de conceſſ. præbend.* Si vero aliquid rationabile opponatur, illud examinabitur & executio ſuſpendetur, *capit. Conſtitutus, ſupra de reſcript.* & *capit Dilectus, infra de appellat.* Sed ſuper exceptione propoſita antequam teſtes recipiantur, erit lis conteſtanda, *capit Veniens, ſupra de renunciat.* de quo plene per Hoſtienſ. *in Summ. titul. de exceptione*, §. *Quando, ſub* § *Hæc de dilatoriis, verſ. penult.* & *ult.* & per Roffred. *Beneventan in libell titul An plures præb.* §. *Et primo videamus*, & per Compoſtell. in *cap. Mandatum, num.* 4. *col.* 6 *verſ. Si vero Capitulum non recipit mandatum*, & *n.* 5 *ſupr. de reſcript.* hanc practicam Hoſt. probant hic Joan. And. *n.* 21. Bellam. *n.* 13. Butr. *n.* 15 Card: *in* 13. *notab.* & Jo. de Anan. *in* 6 *notab.*

In gloſſa ſecunda nota bene hanc gloſſam, quod ido- 24
neus reputatus ad unam dignitatem ſi eligatur ad aliam, debet ſimiliter idoneus reputari, ut hic & in *capit. Geſta*, 74 *diſt.* Ita e converſo, qui reputatus eſt indignus in uno 25
officio, debet indignus haberi in alio. Nam & qui male ſe 26
geſſit in tutela, ſi deinde detur Curator, tanquam ſuſpectus removeri debet, ut *leg.* 3. §. *Quæri poteſt*, *ff De ſuſpect. tutor.* & *leg. Si aliquid, Cod De ſuſpect.* & Anchar. *lib.* 10. & cum gloſſ. conſentit hic Hoſt *n.* 12. *&* 13. & alii plures apud Boerium *dec.* 249. *n.* 16. hoc tamen limita, ut dicam infra n. 39.

QUÆRO, an per illam formam, qua mandatur ali- 27
cui, ut provideat de beneficio in aliqua Eccleſiarum diœceſis, providere poſſit in Eccleſia Cathedrali, & e converſo ſi mandatur ut provideat in Cathedrali, an poſſit providere in aliqua Eccleſia diœceſis. Pro ſolutione breviter ſic diſtingue. Aut hujuſmodi mandatum fit per literas juſtitiæ, ſeu in communi forma, puta quia ſcribitur Epiſcopo, ut provideat ordinato ad ſacros ſine titulo de competenti beneficio, & tunc providere poteſt, & debet in quacunque Eccleſia tam civitatis, quam diœceſis, & in hoc caſu loquitur iſte textus, & *capit. Pro illorum*, & *capit. Cum ſecundum, infr. de præbendis* Et gloſſ. *hic in ver. In majori Eccleſia, in princ.* Aut mandatum fit per literas gratiæ, ſeu in forma gratioſa, & tunc ſi mandatur provideri in aliqua Eccleſia civitatis, non poteſt provideri in Eccleſia diœceſis. Et idem in caſu converſo: quia per clauſulam illam, in aliqua Eccleſia diœceſis, non comprehenduntur Eccleſiæ civitatis; nec e contra, *capit. Rodulphus, ſupr. de reſcriptis.* Et eſt expreſſum in *capit. Quamvis, il* 1. *de præbendis, lib.* 6. quod emanavit ad declarationem eorum, quæ notantur in hoc *capit Accepimus*, per Tancred. Bernard. & alios, ut ibi notatur in gloſſ. r.
Et in hoc caſu, id eſt in literis gratiæ, intelligenda eſt 28
gloſſa noſtra in *ver. In majori Eccleſia, ver. Sed quid ſi dicatur.* Ratio differentiæ eſt, quia forma juſtitiæ venit executive ad obligationem ſurgentem ex ordinatione, quæ principaliter reſpicit Eccleſiam Cathedralem, *capit. Cum ſecundum, infr. de præbend* & ideo regulatur ſecundum naturam præcedentis obligationis. Eſt enim hoc mandatum obligationis excitativum, quod commenſuratur quantitati obligationis antiquæ excitatæ ad hoc *cap. Licet*, & *cap. Grave*, & quod ibi dixi *in* 1. *notab.* poſt Butr. *n.* 3. *&* 6. *ſup. de offic. Ordinar* At hæc ratio ceſſat in literis gratiæ ſuper beneficiis obtinendis, quæ cum ſint ambitioſæ, reſtringi debent, ut legitur, & notatur in *d. c. Quamvis.*
Vigore tamen talis mandati non poterit executor de ali- 29
qua Prælatura providere: quia ad Prælaturas non extenditur

ditur

dicitur intentio mandatoris, ut eſt caſus in *capit. ult. infr. de praben.* & hic fatetur gloſſa præallegat. in ver. *In majori Eccleſia*, & ſupradictam diſtinctionem ſequuntur hic Butr. *num.* 13. Card. *in* 1. *notab.* & Joan. de Anan. *nu.* 4. & vide bonam gloſſam in *cap. unic. in ver. Diœceſ de rerum permut. lib.* 6.

30 Secundo QUÆRO, An præſentatus, ſeu electus a Capitulo ad beneficium requirens Ordinem ſacrum, ad quem jam prævio examine ab Epiſcopo promotus fuerat, poſſit & debeat ab eodem Epiſcopo, ad quem jus confirmandi, ſeu inſtituendi pertinet ante confirmationem, vel inſtitutionem quoad doctrinam examinari; & niſi idoneus repertus fuerit, repelli vigore Tridentini Concilii *cap.* 13. *ſeſſ.* 7.

31 Quæſtio hæc diſcutienda eſt juxta terminos juris communis; nam Concilium *dict. capit.* 13. loquitur in caſu, quo præſentatio, electio, vel nominatio fit aliis, quam Epiſcopo. Et ſic quando confirmatio, vel inſtitutio ad alium, quam Epiſcopum pertinet, ſecundum quem ſenſum abundat illa præpoſitio, *a*, quæ ante verbum, *quibuſvis*, in aliquibus Codicibus mendoſe legitur impreſſa, quæ tamen non habetur in Codice Bibliothecæ Vaticanæ, & expreſſe declaratur alio textu ipſius Concilii, *capit.* 9. *ſeſſ.* 25. *verſic. Quod ſi ad inferiores*, tunc que jubet non aliter quem eſſe confirmandum, vel inſtituendum, quam Epiſcopi examine. Nos autem verſamur in caſu, quo præſentatio, ſeu nominatio fit Epiſcopo, ad quem jus inſtituendi, ſeu confirmandi pertinet, qui caſus a Con-
32 cilio omittitur, ideoque remanet in diſpoſitione juris communis, *leg. Commodiſſime*, *ff. de liber & poſthum.* Perpenſa autem juris communis diſpoſitione, regula eſt, ſemel approbatum prævio examine quoad doctrinam non eſſe rurſus examinandum, nec reprobari poſſe, ut in hoc *capit. Accepimus*, ubi omnes notant Cardin. in *capit. Cum ſecundum de prabend. num.* 5. *in* 3. *oppoſitione*, Felin. in *capit. Cum venerabilis num.* 47. *de exception.* & hanc aſſe regulam ſentiunt communiter DD. qui ſemper caſus, in quibus ſemel approbatus poteſt reprobari, dicunt eſſe ſpeciales, gloſſ. in *dict. capit. Cum ſecundum in ver. Liceat*, quam ibi, cui adhærent, omnes ſequuntur *de prabend.* ubi Cardin. jam citatus in *dict.* 3. *oppoſit.* Bald. in *leg. Ut gradatim*, §. *Reprobari*, *ff. De muner. & honor.* Bart. &
33 Alber. in *leg. Sed & reprobari*, *ff. De excuſat. tutor.* dum ajunt poſt Dynum, Medicum probatum reprobari poſſe cauſa legitima ſubſiſtente; aliat ſecus, & ita ſupponunt regulam eſſe in contrarium, ita etiam Joann. Andr. in *addit. ad Speculat. titul. de jurepatron. in med. addit. margin.* ubi ait: *In medico, ut ſemel probatus poſſit reprobari, eſſe ſpeciale propter hominum ſanitatem*, idemque ſcribit Oldrad. *conſil.* 18. *circa primum articulum num.* 1. *verſic.*
34 *Eſt enim ſpeciale in medico*. Et ratio eſt, quia bis de eodem homine facto quæri non debet, *leg. Licet*, *ff. naut. caupon. ſtab.* gloſſ. in *capit. Licet in fin. ff. De offic. legat.* gloſſ. *in dict. capit. Cum ſecundum in ver. Liceat. de pra-*
35 *bend.* Et in ſpecie quæſtionis noſtræ, quod promotus ab Epiſcopo prævio examine ad Ordines ſacros, non poſſit repelli per ipſum a beneficio, neque rurſus examinari,
36 text. eſt clarus hic, ut dixi ſupr. in 5. notab. Ordo enim, & titulus ſunt connexa, *capit.* 1. 70. *diſtinct.* ut quis unum dedit, reliquum dare teneatur, *dict. capit. Cum ſecundum*, ut conſiderat Innocent. *hic in princip* ubi ceteri Doctores, præſertim Hoſtienſ *num.* 2. *in ver. Contra illos*, & Bellam. *num.* 5. Butr. in *dict. capit. Cum ſecundum num.* 18. Idque procedit ſive detegatur quem fuiſſe illite-
37 ratum tempore examinis prioris, ſive etiam poſtea talem effectum eſſe, ſecundum Innocen. & alios proxime ci-
38 tandos. Neque obſtat, quod approbatus poſſit reprobari ex cauſa ſuperveniente, ut hic patet, & dictum eſt ſup. in 1. notab. Quia id eſt verum, ſi loquamur de crimine; ſecus autem ſi loquamur de literatura, ſeu doctrina, ſicut in caſu noſtro, ut optime declarat hic Innocent. *num.* 1. *verſic. Sed ſi objiceretur*, & poſt eum Hoſtienſ. *num.* 3 *verſic. Si vero objiceret*, Joann. Andr. *num.* 5. *eod. verſic.* & Butr. *n.* 9. *verſ. Hoc verum*.

39 Regula tamen ſuperius propoſita pluribus modis limitatur.

Primo enim declaratur procedere in examinato, & approbato ad idem, vel ſimile officium, vel beneficium; ſecus autem eſſet ſi beneficium, vel officium eſſet majus, vel diſſimile, gloſſ. hic in *ver. Reputare*, quam Hoſt. *nu.* 12. *& ſeqq.* Butr. *num.* 9. & ceteri ſequuntur Bald. in *cap. Scriptum col. ultim. ſupra de elect.* dicens, ſemel examinatum debere iterum examinari ſi tranſeat ad longa altiora. Et eſt theorica Innocen. in *dict. c. Cum venerabilis*, quam ibi ſequuntur alii, teſte Felin. *num.* 48. ubi etiam *num.* 49. *prope finem*, refert id in ipſo ſervatum fuiſſe, qui aſſumptus in Auditorem ſacri Palatii examinatus fuit, tametſi viginti annos in publicis Univerſitatibus jus Pontificium docuiſſet, & in hoc nullus diſcrepat. Et hanc ſententiam alias probavit Sacr. Congregatio Concilii. Nam conſulta, an ſemel examinatus ab Epiſcopo ad ſimplex beneficium, ſi ad aliud ſimile præſentetur, teneatus iterum ſe Epiſcopi examini ſubjicere: Reſpondit non teneri, cum
ſit ſimile beneficium. Hinc autem ſequitur magna limi- 40
tatio ad regulam hujus *capit. Accepimus*, & *capit. Cum ſecundum de prabend.* ut examinatus, & approbatus ad Ordinem non poſſit examinari, & reprobari ad beneficium, ut ſcilicet procedat in ſimplici; non autem in beneficio curam animarum habente, ut per Oldrad *dict. conſil.* 18.
num. 1. Et hoc eſt, quod ſcribit Joann. Andr. *in addit. ad* 41
Speculat. in titul. de jurepatron. in addit. margin. in fin. dum ait, *capit. Accepimus*, arctare ordinantem ad dandum beneficium, non autem curam. Huc etiam ſpectat, quod ſcribunt Oldrad. *ubi ſupra*, & Ancharan. *dict. Clement.* 1. *de conceſ. prabend.* dum aſſerunt regulam prædictam deſumptam ex *cap. Accepimus*, habere locum in connexis, dependentibus, vel cohærentibus, non autem in diverſis, Anton de Butr. *d. cap. Cum ſecundum*, *num.* 18. ubi ait poſſibile eſſe, ut dignus beneficio per approbationem Ordinum non ſit dignus beneficio quolibet, quaſi inſinuans non eſſe dignum Curatis, vel aliis requirentibus magnam habilitatem, Felin. *loco citato*.

Secundo, Regula limitatur, ut habeat locum in eodem 42
examinante, & approbante; is enim ſemel probatum amplius examinare, vel reprobare non poteſt. At diverſum eſt jus in ſucceſſore ejus, qui ſemel approbavit, ut ſentiunt hic Doctores poſt gloſſ. in verſic. *Examinari*, Butr. *num.* 9. *verſic. Quandoque ordinavit per ſe*, & Felin. *loc. citat.* Neque in caſu hujus limitationis obſtat exceptio
rei judicatæ ſucceſſori examinare volenti; tum quia cau- 43
ſa agendi mutatur, & eſt alia res, ſcilicet aliud beneficium; tum quia approbatio non eſt ſententia diffinitiva, sed appellatur decretum admiſſorium, Oldrad. *d. conſ.* 18. *num.* 3. Anton. de Butr. *in dict. cap. Cum ſecundum nu.* 18. Joan. Andr. *in d. Addit.* Anchar. *in dict. Clem.* 1. *n.* 18. & Felin. *in d. c. Cum venerabilis n.* 49.

Tertio, limita ratione publicæ utilitatis, ob quam Me- 44
dicus, qui ad curandam hominum valetudinem adhibetur, ſemel probatus, reprobari poteſt, *leg. Ut gradatim*, § *Reprobari*, *ff. De muner. & honor leg Sed & reprobari*, ubi Bald. *ff. de excuſat. tutor.* ex quo deducit Bart. *in dict. leg. Sed & reprobari*. Doctorem ſemel probatum reprobari poſſe, ut facere conſueverat Archiepiſcopus Capuanus, quem hoc nomine laudat, optatque ita etiam hodie obſervari. Idque ſpeciale eſt propter præjudicium publicum, ne Doctoribus imperitis cauſæ defendendæ,
aut judicandæ committantur, Lambertin infra allegan- 45
dus num. 6. Hinc etiam ex facto reſpondit Oldrad. *dict. conſil.* 18. approbatum ad duas Parochiales ſi velit conſequi tertiam etiam æqualem, vel minorem, debere iterum examinari, & ſi minus idoneus fuerit, repelli; nam ſi id eſt ſpeciale in Medico corporum, ut propter periculum, quod verſatur in exercitio artis ſuæ, ſemel probatus reprobari queat; multo magis debet eſſe ſpeciale in Medico animarum, in cujus imperitia majus periculum vertitur, *capit. Cum ſit ars*, *infra eod.* facit *capit. Cum infirmitas de pœnitent. & remiſſ.* Et iiſdem fundamentis ſenſit Joann. Andr. *in dict. Addit. ad Speculat.* & ſequitur Ancharan. *in dict. Clem.* 1. *de conceſſ. prabend. num.* 15. Lambert. *in tractat. de Jurepatron. in* 1. *par.* 2. *lib.* 9. *quaſt. princ.* 20. *art. num.* 4. *cum ſeqq.* Felin. *in d. cap. Cum venerabilis n.* 49. *de excep.*

Quarto, Regula procedit quoties ſemel examinatus eſt 49
quidem inſufficiens, ſed non penitus illiteratus; nam ſive Epiſcopus promovendo eum, qui non eſt prorſus ſufficiens, tacite cum eo videatur diſpenſare, juxta *cap. Veniens de filiis Presbyter.* ut ſentiebat Præceptor Hoſt. relatus a Joan. Andr. *in d. cap. Diverſis fallaciis in* 2. *col.* ſive diſpenſare non videatur, juxta doctrinam Innoc. & Hoſtien. ibid. relati; ſatis eſt, ut ipſemet Epiſcopus contra factum ſuum venire non poſſit in caſu, quo ſibi competebat facultas diſpenſandi, ut certe competit cum eo, qui
non

non eſt prorſus illiteratus, ut per Joann. Adr. *ibid.*
47 quem Doctores ſequuntur. At cum quis eſt prorſus illiteratus, ſecus eſt; quia quoad ipſum diſpenſare non poteſt, imo etiam de Papa dubitatur an poſſit Felin. in *c. Si quando in penult. col. de reſcript.* & ideo ſi illum admittat, poteſt Prælatus contra factum proprium venire in caſibus, in quibus aliquid fecit contra jus, nec habebat diſpenſandi facultatem, ut tradit Jo. Andr. poſt Innoc. & Hoſt. in *loco ſupra proxime citato*, cui ceteri conſentiunt. Et ita hanc regulam limitat Lambert. in *d. art. 26. n. 4.* qui tamen refert Doctores in *d. cap. Diverſis fallaciis*, velle ut quando Epiſcopus promovit illum, cum quo habet facultatem diſpenſandi, ut habet cum eo, qui non eſt penitus illiteratus, ita demum poſſit venire contra factum proprium, ſi ſine cauſæ cognitione proceſſerit; ſecus ſi cum cauſæ cognitione, qua in re fallitur Lambert. nec opus fuit, ut tot rationibus eam opinionem refelleret, quia Joan. And. & ceteri nunquam ſenſiont Epiſcopum, etiam ſi ſine cauſæ cognitione proceſſerit, poſſe venire contra factum proprium in caſibus in quibus poteſt diſpenſare; ſed tantum dicunt Superiorem, vel ſucceſſorem Epiſcopi poſſe tunc revocare id, quod Epiſcopus fecit, ſed ipſummet non poſſe factum proprium improbare, ſemperque id pro certo habent, ſive adhibuerit cauſæ cognitionem, ſive non, quando ſumus in caſibus, in quibus ei licet diſpenſare; & tunc tantum affirmant ipſum contra
48 factum ſuum venire poſſe, cum diſpenſare non poteſt, ſicut non poteſt cum penitus illiterato. Et in hunc ſenſum accipiendum eſt, quod ſcribit Felin. *in d. cap. Cum venerabilis n. 49. de exception.* dum abſolute, & ſimpliciter ait inſufficientem poſſe privari beneficio obtento etiam a promovente: quia id eſt verum in penitus inſufficienti, cum quo Epiſcopo diſpenſare non licet; ſecus ſi non eſſet penitus inſufficiens: quia cum Epiſcopus diſpenſare potuerit, contra factum ſuum ipſe venire non poteſt, ut per Doctores in *d. capit. Diverſis fallaciis*.

His poſitis ſequitur reſponſio ad quæſtionem ſupra propoſitam; nam cum nos agamus de eodem Epiſcopo, non autem de ſucceſſore: & de beneficiis, quæ non requirunt majorem idoneitatem, quam Ordo collatus (quæſtio enim eſt de examine ad beneficia requirentia eundem Ordinem ſacrum, ad quem quis antea fuerat promotus) explorati juris eſt eos promotos non eſſe rurſus examinandos; nec poſſe reprobari, niſi in duobus caſibus, ideſt cum ageretur de beneficio requirente Ordinem Presbyteratus, cui ſit annexum onus coadjuvandi curatos, vel cum jam promoti ad Ordines eſſent penitus illiterati. His enim duobus caſibus verſaremur in tertia, & quarta ſuprapoſitis limitationibus, & ita liceret Epiſcopos examinare, & reprobare ſemel probatos.

Inquirendum hic eſſet, an & quando regulares ſemel ab Epiſcopo approbati ad confeſſiones ac perſonarum ſecularium audiendas poſſint iterum examinari, & reprobari; ſed de hoc articulo plene egimus in *c. Grave numer. 50. infra de offic. ordinar.* illuc recurre.

DE ÆTATE, ET QUALITATE.

Idem Innocentius III. in Concilio Generali.

C A P U T XIV.

CUm ſit ars artium regimen animarum, diſtricte præcipimus; ut Epiſcopi promovendos in Sacerdotes diligenter inſtruant, & informent, vel per ſeipſos, vel per alios idoneos viros ſuper divinis officiis, & Eccleſiaſticis Sacramentis, qualiter ea rite valeant celebrare. Quoniam ſi de cetero rudes, & ignaros ordinare præſumpſerint, (quod quidem facile poterit deprehendi,) & ordinatores, & ordinatos ultioni gravi decernimus ſubjacere. Sanctius enim eſt (maxime in ordinatione Sacerdotum) paucos bonos, quam multos malos habere miniſtros: quia ſi cæcus cæcum ducit, ambo in foveam dilabuntur.

S U M M A R I U M.

1 *MInus idoneus ad Sacerdotium promoveri, vel ad regimen animarum aſſumi non debet.*
2 *Ars artium eſt regimen animarum.*
3 *Inſtruendi munus alicui ex debito incumbens poteſt alteri demandari.*
4 *Doctor poteſt interdum ſubrogare ſcholarem.*
5 *Rudes, & ignari in quo differant.*
6 *Ignorantia promoti probatur per examinationem.*
7 *Ordinatoris delictum probatur eo ipſo, quod conſtat de inhabilitate ordinati.*
8 *Quod procedit, ſi per ſeipſum examinaverit; ſecus ſi per alios.*
9 *Niſi inſufficientes malos, vel negligentes, ad officium examinationis elegerit.*
10 *Sacerdotes, & curati ſuper quibus ſint examinandi, & n. ſeqq.*
11 *Canones ignorare periculoſum eſt Theologis, & Catholicis omnibus.*
12 *Religioſi, qui Canones ignorant, reputandi ſunt idiotæ.*
13 *Sanctius eſt paucos bonos, quam multos malos habere miniſtros.*
14 *Clericorum numeroſam multitudinem, quibus ex cauſis expediat compeſcere.*
15 *Regulares, qui multitudinem novitiorum, & nova loca indies recipiunt, corripiuntur.*
16 *Allegationibus multis ſe dilatare inutile eſt.*
17 *Præterquam in compilatione librorum, in legibus, & in gloſſis.*
18 *Examinis forma a Concilio Tridentino præſcripta in Parochialibus conferendis quæ ſit.*
19 *Concurſus an requiratur in Dignitatibus, & Manſionariis, ſeu Hebdomadariis curam animarum habentibus in Cathedralibus, vel Collegiatis Eccleſiis, & n. ſeqq. uſque ad n. 28.*
20 *Dignitates curatæ in Cathedrali, vel Collegiata an veniant Parochialis appellatione, & n. ſeqq. & n. 29.*
21 *Intellectus*, c. Statutum de elect. lib 6. *& n. 25. & 29.*
22 *Vacatio an detur mortuo uno ex pluribus curam animarum exercentibus in Cathedrali, vel Collegiata Eccleſia, & n. ſeqq. & n. 26.*
24 *Concurſus an requiratur in Parochialibus non Collegiatis, ubi cura animarum per plures exercetur, aut in Parochialibus habentibus nomen dignitatis, & n. 27.*
28 *Item an requiratur in Prioratu commendari ſolito, qui eſt Dignitas habitu, & non actu, cuive cura imminet animarum. & n. ſeqq. uſque ad n. 41.*
30 *Dignitas habitu tantum curata, an comprehendatur appellatione Parochialis, & n. ſeqq.*
31 *Impoſſibilia reputantur, quæ pendent a voluntate Principis, & concedi non conſueverunt.*
32 *Exercitium cum nec ſubeſt re, nec ſpe, nunquam comprehenditur in lege conjunctim reſpiciente habitum, & actum, & n. ſeqq.*

33 *Col-*

33 *Collegio ſublato, an Eccleſia deſinat eſſe Collegiata.*
34 *Potentia ita demum attenditur, cum eſt facile reducibilis ad actum.*
35 *Collegium conſervatur in uno.*
36 *Parochialis habitu tantum curata non venit appellatione Parochialis.*
37 *Concurſus non requiritur in beneficiis regularibus curatis etiam Clericis ſecularibus commendari ſolitis, & n. ſeqq. uſque ad n. 41.*
38 *Commenda noſtri temporis redactæ ſunt ad inſtar titulorum.*
39 *Commenda etiam perpetua non mutat ſtatum beneficii.*
40 *Beneficium etiam perpetuo commendatum proprie non vacat per obitum Commendatarii.*
41 *Terminus decem dierum a Concilio Trident. præfixus in c. 18. ſeſſ. 24. an ſic computandus a die habita notitia vacationis Eccleſiæ, an vero liberum ſit Epiſcopo quandocunque illum præfigere volentibus concurrere, & n. ſeqq. uſque ad n. 48.*
42 *Epiſcopus poteſt differre electionem magis idonei uſque ad ſex menſes, ſi Parochialis in ſuo menſe vacaverit, & uſque ad quatuor, ſi vacaverit in menſe Sedi Apoſtolicæ reſervato.*
43 *Concilii Trident. decretum cap. 18. ſeſſ. 24. expenditur, & n. ſeqq.*
44 *Dictio,* Porro, *eſt diverſificativa præcedentium.*
45 *Terminum implicat currere ipſo jure, & eſſe ab Epiſcopo aſſignandum.*
46 *Proviſio hominis facit ceſſare proviſionem legis.*
47 *Obſervantia generalis Epiſcoporum plurimum valet ad interpretationem Conc. Trident.*
48 *Concurſus habitus infra terminum decem dierum non eſt nullus, ſi nemo poſt examen comparuit, qui ſe læſum prætendat.*
49 *Idem, ſi aliqui fuerint examinati infra decem dies, alii vero poſt, itaut nullus ex concurrentibus remanſerit non examinatus.*
50 *Appellare an liceat in concurſu Parochialis Eccleſiæ a reprobatione examinatorum Synodalium, & ad novum examen provocare, & num. ſeqq. uſque in finem.*
51 *Cap. Conſtitutis, il ſecundo de appell. correctum eſt a Conc. Trid. c. 18. ſeſſ. 24.*
52 *Examinatorum officium eſt idoneos judicare; electio autem magis idonei ad ſolum Epiſcopum pertinet, & num. ſeqq.*
53 *Appellari poteſt a prælectione Epiſcopi, qui judicium examinatorum ſecutus, unum magis idoneum prætulerit.*
54 *Examinatorum Synodalium authoritas an & quando expiret, & an Epiſcopus in locum demortuorum poſſit alios extra Synodum ſubſtituere.*
55 *Concurſus, in quo una cum tribus examinatoribus Synodalibus alii non Synodales fuerunt adhibiti, eſt nullus, & collatio Parochialis ad Sedem Apoſtolicam devolvitur.*

1 C*Um ſit ars.* Minus idoneus ad Sacerdotium promoveri, vel ad regimen animarum aſſumi non debet. Hoc dicit. Primo, exordium. Secundo, præceptum, ibi, *Diſtincte.* Tertio, pœna contrafacientis, ibi, *Quoniam.* Quarto, antipophora, ibi, *Sanctius enim eſt.* Quinto, ratio, ibi, *Quia ſi cæcus.*

2 Nota primo, excellentiam regiminis animarum, eſt enim ars artium, ut antonomaſtice hic dicit Concilium generale, & latius explicant Hoſtien. & Joan. Andr. ambo in *princ.* Bellam. & Card. *n.* 1. *in* 1. *oppoſ.*

3 Secundo, nota ibi, *Per alios*, eum qui tenetur ex debito alios inſtruere, poſſe id munus alteri demandare.
4 Et ſic Doctor poteſt interdum ſubrogare ſcholarem, ut hic notant Joann. Andr. *numer.* 7. Cardin. in 3. *notab.* Anchar. *in* 2. & Joann. de Anan. *num.* 3. de quo dic, ut per eundem Cardin. in *cap.* 1. *in princip. in* 26. *notab. numer.* 18. *ſupra de Summ. Trinit.* & per Joan. Andr. in *reg. Qui per alium, in Mercurial. de reg. jur. lib.* 6. *& in cap. Extirpanda infra de præben.* & per Legiſtas, nempe Bart. in *l. Nemo eſt qui neſciat, ff. de duobus reis*, Cyn. & Bald. in *l. Quiſquis, Cod. de Epiſcop. & Cleric.*

5 Tertio, nota differentiam eſſe inter rudes, & ignaros, quia rudes dicuntur quoad temporalia, ignari quoad ſpiritualia, ſive jura; nam utrunque requiritur in Sacerdotibus, & Rectoribus animarum, ut in *c. Petrus* 39. *diſt.* ſecundum Hoſtien. & Joann Andr. *num.* 10. & Bellam. in *princ.* omnes in *ver. Rudes*, & Cardin. *n.* 2. *in ſecunda oppoſitione.*

Quarto, nota ibi, *Quod facile poterit deprehendi*, 6
ignorantiam promoti facile probari poſſe, id eſt per examinationem, ut *c. Si forte de elect. lib.* 6. & hic notant Jo. Andr. *nu.* 10. *in ver. Deprehendi*, Bellam. in *princip. in eod. ver.* Butr. in 4. *notab.* & Card. *in* 6. Statim enim atque imperitus matheſeos examinabitur, riſui patebit, *c. Qui de menſa, & c. Relatum* 37. *diſt.* ſecundum Hoſtien. *n.* 10. *in ver. Facile poterit.*

Quinto, nota ibi, *Ordinatores, & ordinatos*, eo ipſo 7
quod conſtat de inhabilitate promoti, pariter conſtare de delicto promoventis, ut hic, & in *c. Tantis, Daniel.* 81. *diſt. in fin.* ibi. Qualis enim ipſe ſit, quiſquis 8
tales ordinaverit, oſtendit, & arg. *c. Quamvis infra de regul. jur. & leg. Quiſquis, C. de reſcin. vend.* Quod intelligunt Doctores, quando promovens per ſeipſum examinavit. Secus ſi per alios, quia tunc examinatores tantum punientur, ut in *c. Quando* 24. *diſt. & c. Ad hæc infra de offic. Archid.* & hic declarant gloſſ. in *ver. Deprehendi*, Innoc. *n.* 2. *in ver. Ordinatos*, Hoſtien. *n.* 10. *in ver. Deprehendi*, Joann. Andr. in gloſſ. 3. *n.* 13. & Bellam. *n.* 3. Qui tamen hoc ultimum ſublimitant, 9
niſi Ordinatori ſit imputandum, quod inſufficientes, malos, vel negligentes ad officium examinationis elegerit, ut *l.* 1. §. *Qui ſunt igitur, & leg. fin. ff. naut. caupon. ſtabul. & l.* 1. §. *Idem Pomponius, ff. depoſ. & c. Ea qua*, §. *Unico infra de offic. Archid.* Quid autem in promotis ſine examinatione, dicit per Archid. in *cap. Si quis* 24. *diſt.* & per Collectar. hic *n.* 1.

Sexto, nota promovendos ad Sacerdotium, & re- 10
gimen animarum eſſe examinandos ſuper divinis officiis, & Eccleſiaſticis Sacramentis. Quod plene fieri non poteſt ſine ſcientia Canonum, *capit. Inter cætera infra de offic. Ordinar. cap.* 1. *de feriis, cap.* 1. *de celebrat. Miſſarum, & de conſecr. per tot.* & patet in hoc tractatu, & aliis hoc tangentibus. Hæc autem ſecundum Hoſtien. *n.* 8. ignorant puri Theologi non ſi- 11
ne periculo animarum: quia ad Canonum obſervationem, quæ cenſetur regula omnium, & ipſi, & omnes Catholici adſtringuntur, ut *c.* 1. *ſupra de conſtit.* Non eſt ergo modicum periculum ſuam regulam ignorare, & inniti prudentiæ ſuæ contra Canonicas ſanctiones, ut *c. Ne innitaris eod. tit.* & religioſi, qui Canones ignorant, 12
reputandi ſunt idiotæ, ut legitur, & notatur in *cap. Ex multa in primo reſponſo, verſ. Sic ergo infra de voto;* Ergo debent tales eſſe gnari divinæ legis, & exercitati in Eccleſiaſticis ſanctionibus, ſecundum Goffred. & Jo. Andr. *n.* 12.

Septimo, nota axioma in materia regiminis Eccleſia- 13
ſtici, videlicet, ſanctius eſſe paucos bonos, quam multos malos habere miniſtros.

Et ſigna hunc textum contra Epiſcopos ordinantes 14
multitudinem Clericorum; nam etſi miniſtrorum numerum augere ſpectet ad incrementum divini cultus, *c. Ex parte ſupra de conſtit.* & notat Innocent. in *cap. Cum ſecundum n.* 1. & poſt eum Hoſtien. *n.* 9. *infra de præbend.* tamen plerique Clericalem militiam aſſumunt, non ut Deo fidelem cultum præſtent, ſed ſecularis judicii fugiendi fraude, contra quos Concilium Tridentinum c. 4. *ſeſſ.* 23. Unde & crebra inter utrunque forum oriuntur diſſidia, & libertas Eccleſiaſtica in dies magis violatur. Nec deſunt, qui hanc calumniam obtrudant Eccleſiarum Prælatis, quod gregem ſibi numeroſum parent avaritiæ ſtudio, non ut paſcant, ſed ut emungant, aut mactent. Præterea, ut inquit Hieronymus *ad Evagrium Epiſcopum epiſt.* 85. Diaconos paucitas honorabiles, Presbyteros turba contemptibiles facit, *c. Legimus* 93. *diſt.* Ideoque Concilium Chalcedonenſe *can.* 6. a Concilio Trident. innovatum *c.* 16. *ſeſſ.* 23. præcipit nullum debere ordinari, qui judicio ſui Epiſcopi non ſit utilis, *aut* neceſſarius ſuis Eccleſiis, & jura interdicunt quenquam promoveri ſine titulo etiam ad minores Ordines, ut plerique interpretes tradiderunt in *c. Non liceat*, & ibi dixi *nu.* 5. *infra de præben.* Et quamvis id non ſervetur ex conſuetudine, tamen utile eſſet, ut in uſum induceretur ad compeſcendam effrænatam Clericorum multitudinem, ut advertit Abb. in *d. cap.*

Non liceat numer. 1. Sed & Imperatores Clericorum numerum præfixerunt, ut in Authen. *Ut determinatus ſit numerus Clericorum*, &c. in rubro, & nigro; nam multitudo numeroſa nihil habet honeſti, ut dicitur in Authen. *de referandar. ad fin.* Ergo non refert, quam multos Epiſcopi habeant Clericos, ſed quam bonos, ut hic, & in *cap. Tales* 22. *diſt.* ubi Clemens ad Jacobum fratrem Domini: Tales, inquit, ad miniſterium eligantur Clerici, qui digne poſſint Dominica Sacramenta tractare; melius eſt enim Domini Sacerdoti paucos habere miniſtros, quam multos inutiles, qui onus grave ordinatori adducant.

15 Deinde ſigna hunc textum contra Superiores Regulares, qui novitiorum multitudinem ad habitum, & profeſſionem admittunt, quive novas domos, & loca in dies recipiunt, ut religionem longe, lateque diffundant: via enim fieri poteſt, ut immenſitas camporum bene, ut par eſt, excolatur. Et hinc potiſſimum contigiſſe arbitror, ut multæ religiones a primævi inſtituti puritate, & monaſticæ diſciplinæ obſervantia infeliciter ceciderint. Porro immoderatum hunc affectum ſe propagandi ut comprimerent Sacri Canones, Concilia, & Apoſtolicæ Conſtitutiones, provide ſanxerunt, ut is tantum numerus in ſingulis monaſteriis conſtituatur, & in poſterum conſervetur, qui vel ex redditibus propriis monaſteriorum, vel ex conſuetis eleemoſynis commode poſſit ſuſtentari, ut in *cap.* 1. *&* 3. *infra de inſtitut. in cap. unico*, §. *Sane de ſtatu regul. lib.* 6. & in Concilio Tridentino *cap.* 3. *ſeſſ.* 25. *de regul.* Neve Superioribus Ordinum liceat nova loca acquirere ſine conſenſu Ordinarii, & Sedis Apoſtolicæ licentia, ut in *cap. unico de exceſſ. Prælat. libr.* 6. *&* in *d. c.* 3. *in fine ſeſſ.* 25. *de regular.* & in decretis hac de re editis. Ingentem quoque religionum Mendicantium numerum reduxit Concilium Lugdunenſe ſub Gregorio X. ut in *cap. unico de relig. domib. libr.* 6. Cum tamen ab eo tempore uſque adeo excreverint, ut a multis piis viris Apoſtolicæ Sedis proviſio hac in re deſideretur.

16 Poſtremo ex hac litera arguit Hoſtien. *n.* 13. & gloſſ. in *c. Tales in ver. Multos* 23. *diſt.* contra eos, qui pretioſum tempus conterunt, in allegationibus ſe inutiliter dilatantes, ut in *cap. Non mediocriter, de conſecr. diſt.* 5. *& cap. Odi*, *& projeci* 24. *qu.* 1. Non enim multis opus eſt, ſed efficacibus, ut ait Seneca *ad Lucil. Epiſt.* 38. ideoque doctis, & cordatis viris nauſeam movet tot Authorum, præſertim nullius nominis, aut ponderis, inepta congeries.

17 Hoc tamen limita dupliciter ſecundum Hoſtienſ. *n.* 13. Primo ſcilicet, ut non procedat in compilatione librorum, ut patet in eo, quod legitur, & notatur in *c. Ad liberandam infra de Judæis*, in parte deciſa cum ſuis concordan. & in *c. unico in primo reſponſo infra de Sacram. Unct.*

Deinde limita, ut non procedat in legibus, & in gloſſis, quas non debemus, cum ibi ſint multa difficilia, multa latentia, & obſcura, plerunque tamen utilia, aut etiam neceſſaria, perfunctorie pertranſire. Aliquando enim vidimus aliquam legem negligi, per quam poſtea quæſtionem difficilem cognovimus terminari; & ſecundum Ariſtot. 3. *Phyſic. c.* 1. de ſingulis dubitare non eſt inutile. De quo per eundem Hoſtien. in *cap.* 1. *fin. ſuper verb. Breviter infra de Sacram. non iteran.* & per Joan. Andr. in *c. Ex multa n.* 2. *de Voto*.

Ultimo nota rationem, cur aſſumendi ad regimen animarum ſubjiciendi ſint examini, videlicet quia ſunt duces aliorum, ideoque illuminari eſſe debent, ut aliis præluceant. Ignorantia autem eſt cæcitas intellectus, unde ſi cæcus cæcum ducit, ambo in foveam dilabuntur. Matth. 15. & Lucæ 6. & in litera, & in *c. Quæ ipſis* 38. *diſt.* & facit ad titulum de qualitate præficiendorum.

18 Hodie in aſſumendis ad regimen Parochialium Eccleſiarum novam formam examinis per concurſum præſcripſit Sancta Tridentina Synodus in *c.* 18. *ſeſſ.* 24.

Statuit enim primo, ut examen hujuſmodi ſervari debeat in omnibus Parochialibus, etiamſi cura Eccleſiæ, vel Epiſcopo incumbere dicatur, & per unum, vel plures adminiſtretur, per obitum, vel reſignationem vacantibus, etiamſi reſervatæ, vel affectæ fuerint. Secundo, ſtatuit, ut cum Parochialis Eccleſiæ vacatio contigerit, Epiſcopus, & qui juſpatronatus habet, intra decem dies, vel aliud tempus ab Epiſcopo præſcribendum (quod hodie eſt limitatum ad alios decem dies ex Conſtitutione Pii V. *In conferendis*) idoneos aliquot Clericos coram deputandis examinatoribus nominet. Liberum ſit tamen etiam aliis, qui aliquos ad id aptos noverint, eorum nomina deferre. Quod ſi Epiſcopo, aut Synodo Provinciali videbitur magis expedire, per edictum etiam publicum vocentur qui volent examinari. Tertio, ſtatuit, ut tranſacto conſtituto tempore omnes deſcripti examinentur ab Epiſcopo, ſive eo impedito, ab ejus Vicario generali, atque ab aliis examinatoribus non paucioribus, quam tribus, quorum votis, ſi pares, aut ſingulares fuerint, accedere poſſit Epiſcopus, vel Vicarius. Quarto, præcipit, ut examinatores ſinguli annis in diœceſana Synodo ab Epiſcopo, vel ejus Vicario ad minus ſex proponantur, qui Synodo ſatisfaciant, & ab ea probentur: & eorundem qualitates præſcribit, videlicet ut ſint Magiſtri, ſeu Doctores, aut Licentiati in Theologia, aut jure Canonico, vel alii Clerici, qui videbuntur magis idonei. An autem alternativa, *Vel*, hoc caſu ſit ordinis, vel electionis, dixi in *c. Inter cæteras* a *n.* 45. *uſque in finem ſupra de reſcript.* Quinto jubet, ut examine peracto examinatores renuncient quos idoneos judicaverint, ex hiſque Epiſcopus eligat digniorem, eique & non alteri per eum, ad quem ſpectat, collatio Eccleſiæ fiat. Sexto, præſcribit, quid obſervandum, ſi Parochiales juriſpatronatus Eccleſiaſtici, aut laicorum fuerint. Septimo ſtatuit, ut examinatorum relationem nulla devolutio, vel appellatio etiam ad Sedem Apoſtolicam impediat, aut ſuſpendat, quominus executionem habeat. An autem ex Concilio, ex Conſtitutione Pii V. Epiſcopus in concurſu ita teneatur præeligere digniorem, ut alias liceat poſtpoſito appellare, etiam ſi prius non conſtet de irrationabili Epiſcopi judicio, ſcripſi plene in *c. Eam te in* 1, 2. *&* 3. *qu.* a *n.* 20. *uſque in fin. ſupra eod.* Octavo, in hujuſmodi forma examinis jubet haberi rationem Parochialium exigui redditus, vel locorum, ubi non ſunt, qui velint ſe examini ſubjicere. Ultimo, tribuit facultatem Synodo Provinciali, providendi circa examinationis formam, ſi quid addendum, aut remittendum eſſe cenſuerit.

QUÆRO, an in Dignitatibus, & Manſionariis, ſeu Hebdomadariis curam animarum habentibus in Cathedralibus, vel Collegiatis Eccleſiis, requiratur forma examinis per concurſum a Concilio Tridentino præſcripta in *d. cap.* 18. *ſeſſ.* 24. 19

Cum in Eccleſia Patavina, aliiſque ejuſdem diœceſis multa ſint beneficia, quæ licet curam animarum habeant, tamen Parochiales non ſunt, veluti quædam beneficia Manſionariæ nuncupata, exiſtentia in Collegiatis, quibus per hebdomadas animarum curam exercendi onus incumbit; vel Dignitates, quæ capiti Collegiatæ exiſtunt, ut Præpoſitura Montis Selicis, vel Cathedralis; quæſitum fuit a S. Congregatione Concilii, an talia beneficia per concurſum conferri deberent ſervata forma c. 18. *ſeſſ.* 24. Sacra Congregatio cenſuit, reclamante Cardinali Alciato, & ſubdubitante Cardinali Peruſino, examen concurſus non requiri in Manſionariis Collegiatæ Montis Selicis, & etiam Cathedralis Eccleſiæ Parmen. nec in dignitate Præpoſituræ Collegiatæ Papienſis. Tamen Sanctiſſimo referendum, bonum eſſe, ut Sanctitas Sua decernat, ut hujuſmodi beneficia, quæ ſunt curata, & ad collationem liberam inferiorum, aut Epiſcopi ſpectant, non poſſint conferri, niſi prius examinatis, & approbatis ab Epiſcopo. Sanctitas Sua dixit amplius ſtudendum, & deliberandum.

In Congregatione Generali etſi dictum fuiſſet in ſumma Hebdomadarias, ſeu Manſionarias Eccleſiæ Parmen. Cathedralis, itemque Collegiatæ Montis Selicis diœceſis Patavinæ, item Præpoſituram Collegiatæ Papien. debere appellatione Parochialium venire, ideoque in eis eſſe neceſſarium examen per concurſum, quia in ſubſtantia omnes ſunt Parochiales, eadem cura animarum, idem finis, idem modus, eademque ratio Concilii *d. c.* 18. & cum nullus ſit Canon qui dicat appellatione Parochi non comprehendi Collegiatam, & Dignitatem, niſi *c. Statutum de elect. in* 6. Ergo regula eſt in contrarium, & poſſunt duo tantum contra deduci. Unum *d. cap. Statutum*. Sed illud non obſtaret, quia procedit in materia pœnali tantum, ut verba *d. c.* expreſſe dicunt, & Joann. Andr. & alii certum aſſerunt eſſe textum illum non habere locum in materia favorabili, qualis eſt iſta, prout etiam declaravit Pater Major Cancellariæ. Alterum *conſ.* Oldradi 67. *& conſ.* Anchar. 39. ex *c. Cum non ignores*, *de præb.* 20 21

præben. & cap. Statutum. Sed nec illa obſtaret duplici
ratione. Primo, quia loquuntur in materia pœnali, &
fundant ſe ſolum ſuper *dict. cap. Statutum*. Altera, quia
verba illa Concilii, *Cura Eccleſiæ, vel Epiſcopo*, & *Per
unum, vel plures*, poſita ſunt a Concilio ad tollendum
conſilia Oldradi, & Ancharani, ut Rota jam decidit;
& in omnem caſum in Dignitate curata non ſubeſſe du-
bium, ex eiſdem conſiliis Oldradi, Ancharan. Cardin.
22 *conſ*. 30. prob. *cap. Super. eo de præb. in 6*. Nec obſtare,
quod Concilium dicit: *Vacatio Parochialis*, ſed uno
Manſionario mortuo non vacat Parochialis; quia cum
Concilium dicat: *Per unum, vel plures*, mortuo uno
ex illis pluribus, habetur pro vacatione Eccleſiæ reſpectu
loci vacantis in illa: Item non obſtare, quod alias Cong.
reſpondit in quibuſdam beneficiis Carthaginen. quia fa-
ctum fuit fundamentum, quod in Archivio Eccleſiæ re-
pertum fuit in fundatione eorum beneficiorum expreſſe
cautum fuiſſe, ut eſſent ſervitoria beneficia ſimplicia:
tamen ex undecim Cardinalibus, Geſualdo, & Alciato
exceptis, & Columna nolente proferre ſententiam, quia
non ſtuduerat, omnes alii cenſuerunt in ſupradictis tri-
bus caſibus Parmen. Papien. Patavin. nullum examen re-
quiri per concurſum ex Concilio *dict. cap.* 18. & genera-
liter in omnibus Dignitatibus curam animarum habenti-
bus in Cathedralibus, & Collegiatis; itemque generali-
ter in omnibus Manſionariis, & Hebdomadariis curam
animarum habentibus per plures alternis vicibus exerceri
ſolitam in Cathedralibus, vel Collegiatis non eſſe neceſ-
23 ſarium aliquod examen per concurſum ex *d. cap*. 18. illa
præcipue ratione, quia non datur vacatio Eccleſiæ; &
24 *d. c.* 18. non loquitur de Dignitatibus, nec expreſſit de
Collegiatis, prout fecit alibi, ubi voluit. Quid autem
ſi in una Eccleſia Parochiali eſſent duo, vel tres exercen-
tes curam animarum, neque eſſet ſimplex Parochialis
duobus, vel tribus curam animarum exercentibus, ſed
nec Collegiata; Quid item ſi eſſet Parochialis habens no-
men Dignitatis, puta Archipresbyteratus, Abbatiæ,
vel Præpoſituræ, & non eſſet Collegiata; Congregatio
nihil decidit de his caſibus, licet aliud eſſe inclinaverit,
& ita in illa Carthaginen. Beneficii, videtur Rota ſenſiſ-
ſe, & ita etiam ſalvari poſſe videtur deciſio Rotæ Gerun-
den. Hæc tamen omnia referenda Sanctiſſimo, & nihil-
lominus dicendum examen faciendum ſaltem ſine con-
curſu.
25 Sanctiſſimus, licet ei viſum ſit *d. c. Statutum*, habere
tantum locum in materia pœnali; tamen doctrinam An-
26 charani viſus eſt intelligere etiam in materia favorabili.
Licet idem viſus fuerit non ſatis probare illud argumen-
tum, quod Eccleſia non vacat mortuo uno: licet item vi-
ſus fuerit bis inclinare in eam ſententiam, ut quando Di-
gnitas habet curam animarum, & obtinentes tenentur
eam perſonaliter exercere, ut in illa Papien. requiratur
concurſus: tamen poſtquam tandem audivit ſententiam
communem Congr. prævio ſtudio, & diſcuſſione fa-
ctam, illam approbavit etiam in Dignitatibus, ea ratio-
ne, quia Concil. non fecit expreſſam mentionem Digni-
tatum. In Manſionariis autem, & Hebdomadariis in-
nixa eſt Sanctitas Sua illis rationibus Oldr. & Anch. licet
Concil. viſum ſit illis verbis, *Per unum, vel plures*, illas
ſuſtuliſſe. Sic igitur ſtatuit, in Dignitatibus, & Man-
ſionariis, ſeu Hebdomadarii habentibus curam anima-
rum in Eccleſiis Cathedralibus, vel Collegiatis non eſſe
27 neceſſarium examen per concurſum. Quid autem in Pa-
rochialibus, quæ non ſunt in Cathedralibus, neque in
Collegiatis, in quibus adſunt tres, vel quatuor exercen-
tes curam animarum alternis vicibus, prout videtur fuiſ-
ſe in caſu Rotæ, vel quia Parochiales haberent ſimplex
nomen Dignitatis, Abbatiæ, Præpoſituræ, quem ca-
ſum Congr. reliquit indeciſum: Sanctitas Sua dixit, ex
quo de præſenti non occurrebat in facto, tale dubium,
debere Congreg. eſſe contentam deciſione caſuum Par-
men. Papien. Patavin. Si poſtea hic caſus occurrerit, tunc
agendum. Et quia Rota illa deciſionem fecit, & Parcus
Major aliam; Sanctitas Sua interrogata, an admitten-
di eſſet, reſpondit nihil eis dicendum.

Congregatio Generalis cum hæc audiviſſet, manda-
vit, ut ſignificaretur hoc decretum iis, quibus opus eſ-
ſet; & ſi caſus eveniret de Parochialibus non Collegia-
tis, neque in Cathedralibus, tunc de integro agendum
in Congregatione: licet Patres unanimiter ſenſerint abſ-
que dubio faciendum examen per concurſum.

Fagnan. in I. Lib. Decretal.

Secundo QUÆRO, præſuppoſito quod beneficium 28
ſit regulare, & quod in eo alias eſſent Prior, & Mona-
chi Conventum, & Capitulum facientes, Dignitatem-
que habitu, & actu conſtituentes, hodie tamen per de-
ſinentiam Monachorum deſierit quidem eſſe Dignitas
actu, remanſerit autem Dignitas habitu, quia facile poteſt
in actum tranſire quando Monachi revertantur: & quod
ſit ſolitum commendari Clericis ſecularibus: An propter
curam animarum illi imminentem ſubjaceat concurſui,
juxta formam *c.* 18. *ſeſſ.* 24. Concilii Tridentini.

Emerſit hæc diſputatio in cauſa Tudertina Prioratus,
in qua Rota 14. Junii 1593. coram Litra, & 21. Aprilis
1595. coram Penia, impreſs. *deciſ.* 587. & 588. *part.* 4.
diverſ. concludit Prioratum habere curam animarum ab
anno 1523. & Dignitatem habitu tantum, non actu,
cum in eo Monachi jam dudum commorari deſierint.
An vero hujuſmodi Dignitas ſit per concurſum conferen-
da, necne, ſententiam S. Congr. exquiri debere.

In quo articulo etſi S. Congr. tempore Cardin. Alciati
declaraverit Dignitates curatas non eſſe conferendas præ-
vio concurſu; ægre tamen in eam ſententiam deſcendit,
multis enim Patribus, quinimo & Sanctiſſimo contraria
ſententia magis probatur, ut patet ex dictis in præcedenti
quæſtione. Quod non ideo diximus, ut Dignitas curata
conferri non poſſit abſque concurſu; ſed ut inde appareat
hujuſmodi deciſionem non ſine opinionum conflictu edi-
tam ſtricte eſſe intelligendam, nec eo uſque extenden- 29
dam, ut ſub ea comprehendantur Dignitates, quæ habi-
tu tantum, & non actu ſunt tales. Nam Dignitates cu-
ratæ regulariter veniunt appellatione Parochialium, ubi
non verſamur in materia pœnali, ut clare colligitur ex *c.
Statutum de elect. lib.* 6. Nam ibi deciditur Dignitates cu-
ratas non comprehendi *in c. Licet Canon*, & deciſio fun-
datur in eo, quia cum Conſtitutio illa de Parochialibus
loquatur, & ſit pœnalis, reſtringi potius debet, quam
laxari; Ergo innuit textus aliud juris eſſe, ſi Conſtitutio
ſit favorabilis. Et ita ex illa decretali colligit Jo. Andr.
in gl. 1. quem ſequuntur Gemin. Anchar. Franc. & alii
communiter.

Decretum autem Concilii *in cap.* 18. *ſeſſ.* 14. cum
non modo non ſit pœnale, ſed potius favorabile, ut
patet ex illis verbis proœmii: *Expedit maxime anima-
rum ſaluti*, circumſcripta declaratione S. Congr. videri
potuiſſet comprehendere etiam Dignitates habitu, &
actu, ſecundum theoricam Jo. Andr. ergo fortius dicen-
dum eſt includere eas Dignitates, quæ habitu tantum
tales exiſtunt.

Confirmatur, quia etiamſi admitteremus Dignitates 30
non comprehendi appellatione Parochialium, de hoc ta-
men alia ratio reddi non poſſet, niſi quia qualitas Digni-
tatis præponderat qualitati curæ, ut in ſpecie notat Franc.
in d. c. Statutum. Quæ ratio procedit quidem in Dignita-
te, quæ eſt talis habitu, & actu; ſed ceſſat in ea, quæ
eſt Dignitas habitu tantum. Ideoque proculdubio debet
venire appellatione Parochialis; nam alioquin ſequere-
tur abſurdum, ut cum concurrunt cura, & Dignitas,
& cura imminet habitu, & actu; plus fieret ſola Di-
gnitas habitu ad excludendum concurſum, quam cura
habitu, & actu ad illum inducendum.

Accedit communis in hac materia Doctorum conclu-
ſio, quod quoties jura utuntur verbis denotantibus exer-
citium, nunquam appellatione alicujus rei venit id,
quod habitu tantum, & non actu ſit tale; & hoc modo
procedunt dicta Doctorum limitantium illum textum
in cap. Licet Canon. de elect. lib. 6. & *in c. De multa de
præben.* ſecundum opinionem Hoſtien. & Joan. Andr.
quam ibi Doctores ſequuntur, & poſt Butr. tradit Bar-
bat. *conſ.* 17. *col.* 4. *lib.* 1. Sed textus in *d. cap. Statutum*,
dum decidit appellatione Parochialis non venire Dignita-
tem, utitur verbis ſignificantibus exercitium, ibi, *Aſ-
ſumptis ad earum regimen*; Ergo ea diſpoſitio intelligitur
de Dignitatibus habitu, & actu, & conſequenter quæ
ſunt Dignitates habitu tantum non includuntur appella-
tione Parochialium.

Idque multo magis eſt dicendum: quia cum hujuſmodi
Eccleſiæ regulares, quæ prius habebant Collegia, & po-
ſtea commendari a Sede Apoſtolica cœperunt, nunquam
conſueverint redire ad ſuum ſtatum primævum, nec
Collegium recuperare, ſed ſemper Summi Pontifices ta-
les Eccleſias ſemel commendatas ceſſante commenda rur-
ſus commendare ſint ſoliti: ſequitur, ut exercitium in

Collegium conſideratum in prædicta decretali, ſtatutum poſt Commendam non ſolum non adfuiſſe, & actu, ſed
31 nec etiam ſpe; nam quæ pendet a voluntate Principis, & concedi non conſueverunt, reputantur impoſſibilia, *l. Apud Julianum*, alias incipit, *Africanus* §. *fin.* & ibi Bart. *n.* 2. & Jaſ. poſt Alex. & alios, *n.* 13. *ff. de legat.* 1. gloſſ. *in l. Continuus*, §. *Cum quis*, *in ver. Relicta*, *ff de*
32 *verborum obligat.* Cum autem exercitium non ſubeſſe re, nec ſpe, nunquam comprehenditur in lege conjunctim reſpiciente habitum, & actum, ut per Gemin. qui multis diſtinctionibus hanc materiam explicavit *in d. c. Licet canon. col.* 3. *verſ. Tertio caſu*.

33 Præterea dignitatem Curatam habitu tantum non eſſe de his, quæ ſpeciali nota dignæ cenſentur, & non veniunt in generali legis diſpoſitione, quando actus eſt ſublatus auctoritate Superioris, tradit gloſſa *in d. cap. Statutum*, *in verſ. Collegiatas*, ubi quærens, an illa decretalis habeat locum, cum deſiit in Eccleſia eſſe Collegium, ita diſtinguit, videlicet ſi Collegium deſiit ibi eſſe ob mortem Canonicorum, ita ut alii in eorum locum debeant ſubſtitui, decretalis habeat locum, quia ob ſpem reverſionis non videtur Collegium ibi deeſſe: ſi autem deſtruatur Collegium Superioris authoritate, tunc non habeat locum, nimirum quia Collegium eſt
34 ſublatum re, & ſpe: & gloſſam Doctores communiter ſequi videntur, & nam ita demum potentia attenditur, cum eſt facile reducibilis ad actum, Hoſtien. *in Summa de pœnit. & remiſſ.* § *Cui*. Nos quidem verſamur in ſecundo caſu, non in primo, cum Collegium deſierit eſſe non per mortem Canonicorum, ſed per commendam Papæ, qui illud nec reſtituit, nec reſtitutus præſumitur; ideoque hujuſmodi dignitas non comprehenditur *in d. cap. Statutum*, ſed venit appellatione parochialis. Nec poteſt dici nos verſari in primo caſu gloſſæ, cum Collegium deſierit morte Regularium non per Commendam Papæ, & Commenda non ſit incompatibilis cum Collegio, cum ſæpe videamus monaſteria Conventuum habentia commendari; nam reſpondetur,
35 cum in caſu noſtro a tempore Commendæ Conventus deſierit eſſe in monaſterio, & nunquam tot annis ſit reſtitutus; inde videtur quodammodo inferri poſſe ad mutationem ſtatus longiori tempore; quam annorum quadraginta, juxta text. *in cap. Cum de beneficio*, *de præben. in* 6 de quo tamen inferius dicemus. Et ſic non ſumus in primo caſu gloſſæ, in quo Collegium deſierat per mortem, & alii ſunt reſtituendi; & ſic in uno etiam Collegium remanebat, ut ibidem per gloſſam ex *capit. Gratum*, *de poſtul. Prælat.* & *l. Sicut*, §. *fin. ff. Quodcujuſque univerſ. nom.*

36 Sic etiam videmus Parochialem habitu tantum Curatam, quæ affectu deſiit habere Parochianos, non venire appellatione beneficii Curati, nec includi in diſpoſitione *c. De multa*, *de præb.* ut adverſus Spec. & Card. tradiderunt gl. *in d. c. Licet canon.* Hoſt. Jo. Andr. & Abb. *in d. c. De multa*, & *in c. Quia nonnulli*, *de Cler. non reſid.* Seraphil. *in tract. de qualit. & ſtat. benefic. n.* 22. Jo. de Selv. *in tract. de benef. in* 3. *p. n.* 41. Capia *ex communi reg.* 9. *n.* 74.

37 Ceterum ex alio capite dicendum eſt, hoc caſu non requiri formam examinis per concurſum, nempe quia verſamur in Prioratu regulari, ac propterea non eſt locus decreto Concilii *in d. c.* 18. *ſeſſ.* 24. ut alias S. Congregatio reſpondit. De monaſteriis enim, ac domibus regularibus, quibus cura animarum imminet perſonarum ſecularium, Concilium ſpecialiter diſpoſuit *in d. c.* 11. *ſeſſ.* 25. *de regular.* & de monaſteriis commenda-
38 ris *in dict. cap.* 21. *ejuſdem ſeſſ.* Neque obſtat, quod hic Prioratus commendari conſueverit Clericis ſecularibus, & quod Commendæ noſtri temporis redactæ ſint ad in-
39 ſtar titulorum, Sarnen. *in reg. de infirm. quæſt.* 13. Nam reſpondetur non propterea Prioratum deſiiſſe eſſe regularem, quia Commenda etiam perpetua non mutat ſtatum beneficii, Caſſad. *dec.* 1. *num.* 2. *de Privileg.* Put. *dec.* 25. *lib.* 1. & Sarnen. *loco cit.* Quibus accedit, quod Concilium *in d. c.* 18. loquitur de Parochialibus, quæ conferuntur, ut patet ibi: *Atque ipſi, & non alteri collatio Eccleſiæ fiat;* ac proinde non habet locum in hoc Prioratu, qui non confertur, ſed commendatur. Item
49 Concilium loquitur de Parochialibus vacantibus, ut patet ibi, *Statuit Sacra Synodus*, *ut ſi Parochialis Eccleſia vacaria per obitum*, *vel reſignationem etiam in Curia*, *vel alias quomodocunque contigerit*, &c. Et infra ibi, *Debeat Epiſcopus ſtatim habita notitia vacationis Eccleſiæ*,
&c. At ex declaratione Cancellariæ beneficia etiam perpe- 40
tuo commendata vere, & proprie non vacant; unde nunquam dat literas per obitum Commendatarii, ſed ceſſante Commenda, ut refert Mandoſ. *in reg.* 32. *de impetran. benefic. vacan. per obit. familiar. Cardin. q.* 6. *in fine.* Præſertim vero quia cum Concilium voluit hujuſmodi Commendas comprehendere, de illis ſpecialiter meminit, ut patet in *c.* 18. *ſeſſ.* 21. *in cap.* 17. *ſeſſ.* 24. & alibi. Quod cum non fecerit *in d. c.* 18. cenſeri debeat eas noluiſſe comprehendere, ut in ſimilibus terminis arguit d. Mandoſ. *d. q.* 7. *n.* 15. *verſ. Secundo argumento: Quia inquit, quando Summ. Pont. voluit regulam aliquam comprehendere Commendas, ſeu vacationes per ceſſationes Commendarum, id clarius, & propriis verbis expreſſit, prout in illa de infirmis, ita ut idem veriſimiliter feciſſet, ſi de Commendas, ſeu de earum ceſſationibus ſenſiſſet.*

Non obſtat, quod in beneficiis regularibus ideo concurſus non requiratur, quia cum religioſi ſint obedientiarii, non poſſunt inter eos habere locum quæ perſcribuntur a Concilio *in d. c.* 18. Et quod hæc ratio impedimenti ceſſet in Commendatariis, qui ſunt Clerici ſeculares, ut perpendit Rota in deciſione coram Card. Millino.

Nam reſpondetur hanc rationem impedimenti ceſſantis infirmam eſſe; quia cum ſtatus hujus Prioratus ab initio fuerit regularis, nec fuerit poſtea alteratus per Commendam, attendi debet illius primordialis natura, Gemin. *conſ.* 8. *numer.* 8. & Sarcen. *ubi ſup.* Et quemadmodum ſi iterum ibi redintegraretur Collegium Monachorum, Prior non eſſet eligendus prævio concurſu, ſecundum declarationem S. Congreg. ita nec Commendatarius ſecularis, cum jura omnia, quæ de Monachis, loquuntur, habeant locum in his Commendatariis, Philipp. Prob. *ad Monac. in c. Nemo*, *n.* 11. & 23. *de elect. lib.* 6. Rebuff. *in tit. de non promot. n.* 32. & *in rubr. de pacific. poſſeſſ. n.* 36. & 42. Sarnen. *loc. cit.* & *in reg. de Idiomate*, *q.* 5. *n.* 6.

Demum S. Congregatio alias conſulta, an in beneficiis regularibus curam animarum habentibus commendari ſolitis requiratur concurſus, juxta formam *c.* 18. *ſeſſ.* 24. reſpondit non requiri, die 3. Auguſti 1600. Ad dubium Rotæ ſuperius propoſitum S. Congregatio reſpondit hujuſmodi Prioratum, utpote regularem, quamvis in Commendam concedi conſueverit, nequaquam ſubjacere concurſui. Quam Congregationis ſententiam Sanctiſſimus ad ſe relatam approbavit. De hoc articulo ſcripſi plenius in *c. Cum ad naturam*, *a n.* 23. *uſq. in fin. ſupra de elect.*

Tertio QUÆRO, cum decreto Concilii Tridenti- 41
ni in eodem *c.* 18. *ſeſſ.* 24. inter cetera caveatur, ut Epiſcopus, & qui juſpatronatus habet, intra decem dies, vel aliud tempus ab Epiſcopo præſcribendum idoneos aliquos Clericos ad regendam Eccleſiam coram deputandis examinatoribus nominet, an terminus ille decem dierum ſit computandus a die habitæ notitiæ vacationis Eccleſiæ, ita ut Epiſcopus poſt habitam hujuſmodi notitiam teneatur Clericos nominare, vel edicta proponere infra decem dies pro concurſu peragendo; an vero hoc ſpatium decem dierum cenſeatur a Concilio præfixum concurrere volentibus, ita ut poſſit quidem Epiſcopus infra ſemeſtre, vel quadrimeſtre juxta Conſtitutionem S. Pii V. quæ incipit, *In conferendis*, quandocunque præfigere tempus decem dierum; ſed qui volunt ſe examini ſubjicere, non admittantur, niſi nomina eorum detulerint infra præfixum terminum.

Videtur reſpondendum hujuſmodi terminum non eſſe computandum a die habitæ notitiæ vacationis Eccleſiæ, ſed liberum eſſe Epiſcopo quandocunque decem dies præfigere volentibus concurrere, dummodo faciat infra ſemeſtre, vel quadrimeſtre; nam cum Epi-
ſcopus ex decreto Lateranenſis Concilii habeat ſeme- 42
ſtre ſpatium ad conferendum, ut *in cap.* 2. *de concesſ. præb.* & ex Conſtitutione S. Pii V. poſſit differre electionem magis idonei, uſque ad ſex menſes, ſi Parochialis in ſuo menſe vacaverit, & uſque ad quatuor, ſi vacaverit in menſe Sedi Apoſtolicæ reſervato, fruſtatorium fuiſſet illum arctare ad præfixionem termini decem dierum ſtatim poſt habitam notitiam vacationis Eccleſiæ. Quinimo nec utilis fuiſſet hæc proviſio, quia multoties poteſt non expedire, ut edicta concurſus illico proponantur, veluti ſi Epiſcopus abſit, vel alias ſit impeditus, ſi aliquis Sacerdos ſit expectandus qui ad

regen-

Digitized by Google

regendam Eccleſiam ſit magis idoneus, vel quid ſimile
contingat. Unde veriſimilius eſt, ut Concilium volueris
eſſe in arbitrio Epiſcopi præfigere quandocunque tempus
decem dierum concurrere volentibus; ipſis autem concur-
rentibus ideo hunc terminum præfixiſſe, ne examen invi-
to Epiſcopo diutius protraheretur, ſi liberum eſſet unicui-
que ſe quandocunque examini ſubjicere.

43 Qui ſane intellectus magis etiam ſuadetur ex verbis ip-
ſius *cap* 18. nam paulo ante dum Concilium agit de con-
grua Vicario aſſignanda, utitur illis verbis: *Debeat Epi-
ſcopus ſtatim habita notitia vacationis Eccleſiæ idoneum
in ea Vicarium conſtituere*. At vero cum poſtea imme-
diate agit de termino dictorum decem dierum, non
exprimit amplius verba illa: *Habita notitia vacationis
Eccleſiæ*, imo utitur dictione, *Porro*, quæ potius eſt
44 diverſificativa præcedentium, *c. Quoniam*, §. *Porro*, *ut
lit. non conteſt. c. fin. §. fin. de ſtatu regul. lib.6. leg.1. §.2.
ff. Si quis a Paren. fuer manumiſſ.* Quod eſt ſignum in ſe-
cundo caſu terminum decem dierum non currere a die
ſcientiæ vacationis Eccleſiæ, ſed eſſe aſſignandum ar-
bitrio Epiſcopi, arg. *l. unica*, §. *Sin autem ad deficientis*,
verſ. Sed & varietatis ratio, *C. de caduc. tollen.* Deinde
hæc termini præfixio non videtur inducta a Concilio, niſi
ad effectum nominandi Clericos ad regendam Eccleſiam
idoneos, & ad deferenda nomina aliorum concurrere vo-
lentium, non autem ad finem accelerandi Epiſcopum ad
edictorum propoſitionem, ut indicant verba *d. c.* 18 ibi:
Epiſcopus infra decem dies, *&c. idoneos aliquos Clericos
nominet*: rurſus ibi: *Liberum ſit tamen aliis*, *qui aliquos
ad id aptos noverint*, *eorum nomina deferre*, & ibi:
Tranſacto conſtituto tempore omnes, *qui deſcripti fue-
rint*, *examinentur*.

Ex quibus patet hunc terminum pro deſcriptione con-
currentium tantum Epiſcopo præfixum fuiſſe. Quod ma-
nifeſtius colligitur ex prædicta Conſtitutione Pii V. quæ
in hunc ſenſum accepit Concilii Decretum, ut patet ex
illis verbis: *Prohibentes ne decem dies ad nominandum
præfixos audeant prorogare*, *&c.*

45 Ac demum ſi Concilium voluiſſet terminum decem
dierum currere ipſo jure a die habitæ notitiæ, non po-
tuiſſet poſtea illum in arbitrio Epiſcopi, ut fecit per
illa verba: Infra decem dies, vel aliud tempus ab Epiſco-
po præſcribendum; quæ ſunt verba facti, hominis mi-
niſterium requirentia, Alciat. *parerg. lib.6. cap.*58. Pa-
46 riſ. *conſ.* 33 *num* 6. *vol.* 3. Dec. *conſ.* 640. *num.* 6. opti-
me declarat Felin. *in cap. Rodulphus num* 34. *verſ. Con-
ſidera de reſcript.* Implicat enim terminum currere ipſo
jure, & eſſe aſſignandum ab Epiſcopo, cum factum ho-
minis tollat proviſionem legis, *l. Quandiu*, *la ſeconda*,
ff. de acquir. hæredit. gloſs magna *in l.*2. & ibi per Cyn. &
Bart. *C. de jur. emphyteut.*

Itaque ſecundum verum Concilii intellectum videtur
poſſe Epiſcopus infra quatuor menſes, ſi Parochialis va-
caverit in menſe reſervato, ſin minus infra ſex quando-
cunque proponere edicta concurſus, vel Clericos nomi-
nare ad regendam Eccleſiam idoneos, dummodo in edi-
ctis, vel Clericorum nominatione præfigat terminum de-
cem dierum concurrentibus ad ſua nomina deferenda, vel
deſcribenda, & poſtea hunc terminum non proroget ultra
alios decem dies; hoc enim ſenſu magis conſulitur Eccle-
47 ſiæ, Epiſcopo, & concurrentibus. Quibus etiam accedit
univerſalis Epiſcoporum obſervantia, quæ plurimum valet
ad Concilii interpretationem, *cap. Cum dilectus de conſuet.*
gloſa. *in cap. Ceterum in ver. Actibus de teſtib. cogen.* gloſ. *in
cap. Nonnulli in ver. Ultra duas de reſcript.* Et hanc ſenten-
48 tiam probavit S. Congregatio. Porro cum Epiſcopus Mon-
tis Regalis publicaſſet concurſum, & ſtatuiſſet terminum
decem dierum concurrentibus, intra quem terminum ha-
bitus fuit concurſus, quæſitumque eſſet, an propterea ſit
nullus concurſus intra dictum terminum habitus, die 2.
Auguſti 1607. Sacra Congregatio cenſuit examen factum
intra terminum dictorum decem dierum non eſſe nullum,
ſi nemo poſt examen comparuit, qui ſe læſum propterea
prætendat.

49 Rurſus vacante Parochiali Eccleſia Sanctæ Margaritæ
Placentinæ Provinciæ Bononienſis, poſitis edictis concur-
ſus decem dierum, in ultima die, nempe decima, duo ex de-
ſcriptis fuerunt examinati, alii vero omnes poſt lapſum di-
cti termini; & cum fuerit quæſitum, an propterea concur-
ſus ſit nullus, die 3 Julii 1608. reſponſum eſt, tametſi duo
examinati ſint durante termino, ſi tamen reliqui omnes
fuerint poſtea examinati, itaut tranſacto conſtituto tem-
pore ante renunciationem examinatorum, & electionem
Epiſcopi, nullus remanſerit non examinatus ex deſcriptis,
ſatisfactum eſſe formæ Concilii, & concurſum ex hoc ca-
pite non eſſe nullum.

Quarto QUÆRO, an in concurſu Parochialis Ec- 50
cleſiæ a reprobatione examinatorum Synodalium liceat
appellare, & ad novum examen provocare. Fuit a Rota
ad Sacram Congregationem Concilii tranſmiſſum hoc
dubium, videlicet, Præſuppoſita Bulla Pii V. ſuper pro-
viſionibus Parochialium, & quod vacante Parochiali
Firmana, de qua agitur, & poſitis ab Ordinario edictis,
Nicolaus Moretus, & Galeatius Recchia fuerint ab
Examinatoribus deputatis in Synodo Epiſcopali exa-
minati, quorum quatuor approbatunt Nicolaum, &
quinque Galeatium; & quod Ordinarius dictam Pa-
rochialem Galeatio contulerit, qui illius poſſeſſionem
adeptus fuit, appellatione infra legitima tempora Ni-
colai ab irrevocabili judicio examinatorum, & a pro-
viſione Ordinarii interpoſita coram quibuſdam Ca-
nonicis Maceratenſibus; & quod de mandato Domi-
norum idem Galeatius fuerit ab Examinatoribus Ur-
bis, non tamen in concurſu examinatus, & appro-
batus: an hodie Nicolaus poſſit provocare Galeatium
ad novum examen, & interim ut revocandum ſequeſtrum
appoſitum ſuper Parochiali, quia Galeatius nolebat ſe
examini ſubjicere.

Pro ſolutione quæſtionis ſatis erit referre diſcurſum
manu Cardinalis Alciati exaratum, qui eſt hujuſmodi,
videlicet: Tota quæſtio eſt, an novum examen ſit cum
concurſu faciendum, vel ſine. Ita dubium Rotæ, prout
utraque pars concorditer attulit, & huc tendunt alle-
gationes utriuſque partis. An vero potuerit, vel non
potuerit appellare, neque Rota dubitat, neque partes
principaliter controvertunt, licet aliqua allegat Galea-
tius ad ſubterfugiendum examen per concurſum. Sed
quod jure potuerit appellare, patet, quia Nicolaus vo-
luit improbare judicium examinatorum, prout in inſtru-
mento appellationis, & tunc clarum, quod potuit ap-
pellare, ex verbis claris Concilii *d. cap.* 18. *verſ. In omni- 51
bus ſupradictis caſibus*, ibi, *Examinatorum relationem
appellatio*, *&c.* Non obſtante *cap. Conſtitutis de appell.*
quod Concilium in hoc correxit, quia voluit magis
idoneum. At voluit improbare judicium Epiſcopi. Quod
patet ex inſtrumento appellationis, ibi: *De dicta colla-
tione*: & ita Rota fatetur, quod appellavit a judicio
Epiſcopi. Et tunc potuit appellare non ex Concilio,
quod id non permiſiſſet, ſed ex Bulla Pii V. *verſ. Poſ-
ſint ii qui rejecti fuerint*. Et ita appellatio admiſſa fuit,
& per Signaturam commiſſa Rotæ, & de ea Rota non
dubitat, ſed de concurſu. Rota nos conſuluit pro-
pter concurſum. Ideo reſpondendum ad interrogata. Igi-
tur concludendum, quod Nicolaus potuit appellare, &
a judicio examinatorum, & a judicio Epiſcopi, prout ap-
pellavit. Et cum ab Epiſcopo appellaverit, intrat Bulla Pii
V. quæ vult examen per concurſum. Solum ad Bullam
reſpondetur, quod habet locum, quando Epiſcopus mi-
nus habilem poſthabitis magis idoneis elegerit. Sed in iſto
caſu videtur Epiſcopus elegiſſe magis idoneum, ex quo
elegit eum, qui quinque vota habebat, poſthabito eo, qui
tantum quatuor habuit. Sed ad hoc reſpondetur, quod 52
quis ſit magis idoneus, vel non, non judicant examina-
tores, ſed ſolus Epiſcopus, ut ſe habent verba clara Con-
cilii *d. c.* 18. *verſ. Peracto*, ibi, *Quotquot ab his idonei*. Pon-
deranda eſt dictio, *Idonei*, non dicit, magis idonei, ſicque
ad eos tantum ſpectat judicare idoneos, & eatenus eorum
ſuffragia ſpectanda ſunt, quatenus demonſtrari poſſit ido-
neitas multorum. Et ita licet Galeatius habeat quinque
vota, & Nicolaus quatuor; tamen non poteſt negari, quin
& Nicolaus idoneus reputatus ſit ab examinatoribus, quia
habet majorem partem votorum, ſcilicet quatuor ex ſex
votis. Quis autem magis idoneus ſit, non ſpectat hoc ad
Examinatores, ſed ad Epiſcopum, *d. c.* 18. *verſ. Ex his*,
quos Epiſcopus quem magis idoneum. Sicque, an magis ido-
neus, ſolius Epiſcopi videre eſt, nec major idoneitas argui
poteſt ex majori numero ſuffragiorum Examinatorum,
cum ad eos id non ſpectet. Unde cum Epiſcopus judica-
verit, ipſe, qui ab Epiſcopo rejectus eſt tanquam minus
idoneus, poteſt appellare, & judex appellationis definit
quis ſit magis idoneus.

Cauſa in S. Congregatione bis propoſita, cum dubitare- 53

tur, an deferendum eſſet appellationi, licet Rota de hoc non dilataret, duæ ſententiæ Congregationis fuere. Altera quod deferendum eſſet, quia appellatio eſt a collatione Epiſcopi ad ſiniſtram relationem ei per examinatores factam; & ſic ab utroque appellavit, & a judicio examinatorum, & a mala electione Epiſcopi. Quantum ad judicium examinatorum videtur potuiſſe appellare, quia nullo jure prohibetur appellatio, & Concilium admittit *d. c.* 18. ubi loquit: Examinatorum relationem, quominus executionem habeat, nulla devolutio, aut appellatio impediat, aut ſuſpendat. Sicque permittit appellationem, quæ non ſuſpendat, ſed devolvat, & devolutio iſta non impedit executionem. Et ita ſemper Congregatio credidit licere appellare a judicio examinatorum propter iſta verba. Quo autem ad appellationem a collatione Epiſcopi, intrat Bulla Pii V. quæ permittit claris verbis appellationem, quæ devolvit, & mandat fieri novum examen. Altera fuit opinio, quod immo non ſit locus appellationi iſto caſu neque ex Concilio, neque ex Bulla Pii V. Ex Concilio, quia non dicit expreſſe quod liceat appellare, ſed quod appellatio non impedit. Ad Bullam Pii V. reſpondetur quod non procedit, quando Epiſcopus eligit eum, qui ab examinatoribus pro magis idoneo approbatus eſt, ponderando illa verba, *Magis idoneis repertis*. Sed reſpondetur dupliciter. Primo, iſtud judicium, quis ſit magis idoneus, Concilium dedit Epiſcopo, non examinatoribus, quia illa verba, *Magis idoneis repertis*, reguntur a verbo, *Conferantur*; & hoc pendet ab eventu coram judice appellationis, qui novo examine pronunciabit magis idoneum. Secundo, quia illa verba, *Magis idoneis repertis*, intelliguntur de iis, qui magis idonei reperti fuerint, etiam ex examine ſubſequenti. Sed poſtea relato decreto in quadam cauſa Interamnen. facto a S. Congreg. quod in fortioribus terminis probat a judicio examinatorum, etiam quod abſolute quem reprobaverint, poſſe appellari, & ad novum examen provocari; item a prælectione Epiſcopi, qui ſecutus judicium examinatorum unum magis idoneum prætulerit; poſſe per eum, qui repulſus ſit, abſolute appellari, & ad novum examen provocari. Ita Congregatio generalis re diligentiſſime perpenſa cenſuit.

Quinto QUÆRO, an & quando expiret exami-
54 natorum Synodalium authoritas; & an Epiſcopus in locum demortuorum poſſit alios extra Synodum ſubſtituere.

Solutio, ſiquidem Epiſcopus ſit intra annum, quo Synodum tenetur celebrare, & examinatores in ultima Synodo deputati omnes obierint: ex decreto Clementis VIII. hac de re edito ex antiquis examinatoribus Synodalibus, ſi fuerint, ſubroget alios non pauciores numero ſex: quod ſi non exiſtant examinatores Synodales antiqui, qui ad hunc numerum aſcendant, nunc Epiſcopus eligat illos qui fuerint, & alios ſuppleat de novo, approbatos tamen a Capitulo, uſque ad numeri prædicti ſupplementum. Verum ſi nulli ex antiquis ſuperſtites fuerint, tunc Epiſcopus omnes novos examinatores, qui a Capitulo approbati ſint, non pauciores dicto numero ſex ſubſtituat, ex quibus Epiſcopus debebit tres eligere pro concurſibus perficiendis. Verum elapſo anno, quo Epiſcopus tenetur Synodum congregare, S. Congregatio cenſuit, ſi ex ſex examinatoribus in ultima Synodo deputatis aliquis fuerit defunctus, ceterorum officium expirare, atque eos, qui ſuperſunt, pro legitimis amplius non haberi, neque ad examen promovendorum ad Parochiales Eccleſias adhibendos eſſe; idque etiamſi e ſex examinatoribus unus tantum obierit.

Porro tametſi in quolibet concurſu ſufficiant tres examinatores Synodales, ex præcepto Concilii Tridentini *d. c.* 18. *§. Tranſacto, v. Non paucioribus, quam tribus ſeſſ.* 24. nihilominus quia poteſt contingere, ut aliquis ex eis in illo concurſu ex aliqua cauſa ſit ſuſpectus, aut non uſquequaque idoneus, & ex culpa, & negligentia Epiſcopi, qui Synodum diſtulit celebrare, factum eſt, ut non extet integer numerus ſex examinatorum a Concilio præfinitus; merito elapſo anno ex ſententia S. Congregationis ceſſat officium, & authoritas ceterorum ſuperſtitum.

Ad hæc S. Congregatio conſulta ab Epiſcopo Carthaginenſi, ad concurſus, & examen pro Parochialibus providendis factum a tribus, vel quatuor examinatoribus Synodalibus una cum alii tribus, vel quatuor ab Ordinario tamen deputatis, ſit contra formam Trident. Concil. & proviſiones Parochialium, ſic ab eo Ordinario factæ, ſint nullæ, & Sedis Apoſtolicæ reſervatæ: reſpondit eſſe contra formam a Trident. Concilio præſcriptam, nulliuſque eſſe momenti, & collationem ad Sedem Apoſtolicam vigore Conſtitutionis Pii V. eſſe devolutam. 55

DE SACRA UNCTIONE.

Innocentius III.

CAPUT I.

CUm veniſſet ad Apoſtolicam ſedem Bracarenſis Epiſcopus, qui in conſecratione ſua ſacram non acceperat unctionem, quoniam apud vos non conſueverunt Pontifices, cum conſecrantur, inungi; Nos quod illi defuerat, mandavimus in ipſo ſuppleri, facientes caput ejus & manus per Alban. Epiſcopum (aſſiſtentibus ei duobus Epiſcopis, ſecundum morem Eccleſiaſticum) ſacro chriſmate deliniri: & infra. Scire te volumus, duas eſſe ſpecies unctionis; exteriorem, quæ materialis eſt & viſibilis; & interiorem, quæ ſpiritualis eſt & inviſibilis. Exteriori viſibiliter inungitur corpus, interiori inviſibiliter inungitur cor. De prima Jacobus Apoſtolus ait: Infirmatur quis in vobis? inducat Presbyteros Eccleſiæ, & orent ſuper eum, ungentes eum oleo in nomine Domini: & oratio fidei ſalvabit infirmum. De ſecunda Joannes Apoſtolus ait: Vos unctionem quam accepiſtis ab eo, maneat in vobis: & non neceſſe habetis, ut aliquis doceat vos; ſed ſicut unctio ejus docet vos de omnibus. Unctio viſibilis & exterior, ſignum eſt interioris & inviſibilis unctionis: Unctio vero inviſibilis & interior, non ſolum eſt ſignum, ſed etiam Sacramentum, quia ſi digne ſumitur, vel agit, vel auget abſque dubio quod deſignat. Ad exhibendum autem exteriorem & viſibilem unctionem, benedicitur oleum, quod dicitur Catechumenorum vel infirmorum, & conficitur chriſma, quod ex oleo fit & balſamo, myſtica ratione. Per oleum enim nitor conſcientiæ deſignatur, juxta quod legitur: Prudentes virgines acceperunt oleum in vaſis ſuis cum lampadibus. Per balſamum odor famæ exprimitur, propter quod dicitur: Sicut balſamum aromatizans, odorem dedi. Hoc ergo chriſmate ungi debet Epiſcopus non tam in corpore, quam in corde, ut & interius nitorem conſcientiæ quantum ad Deum, & exterius habeat odorem famæ quoad proximum. De nitore conſcientiæ dicit Apoſtolus: Gloria noſtra hæc eſt, teſtimonium conſcientiæ noſtræ; nam omnis gloria filiæ Regis ab intus. De odore famæ idem Apoſtolus ait: Chriſti bonus odor ſumus in omni loco, & aliis ſumus odor vitæ in vitam, aliis odor mortis in mortem. Debet enim Epiſcopus bonum habere teſtimonium & ab

iis,

Digitized by Google

iis, qui ſunt intus, & ab iis, qui ſunt foris, ut cortina cortinam trahat, & qui audit, dicat, Veni. Hoc unguento caput, & manus Epiſcopi conſecrantur. Per caput enim mens intelligitur, juxta illud: Unge caput tuum, & faciem tuam lava. Per manus opera intelliguntur, juxta illud: Manus meæ diſtillaverunt myrrham. Manus igitur ungitur oleo pietatis, ut Epiſcopus operetur bonum ad omnes, maxime autem ad domeſticos fidei. Caput autem ungitur balſamo charitatis, ut Epiſcopus diligat Deum ex toto corde, & ex tota mente, & ex tota anima & proximum ſuum ſicut ſeipſum. Caput inungitur propter auctoritatem & dignitatem, & manus propter miniſterium & officium. Caput inungitur, ut oſtendatur illius repræſentare perſonam, de quo dicitur per Prophetam: Sicut unguentum in capite ejus, &c. Caput enim viri, Chriſtus; caput Chriſti, Deus, qui de ſe dicit: Spiritus Domini ſuper me, eo quod unxit me evangelizare pauperibus miſit me. Manus Epiſcopi inunguntur, ut oſtendatur accipere poteſtatem benedicendi, & conſecrandi. Unde cum eas conſecrator inungit: Conſecrare (inquit) & ſanctificare digneris Domine manus iſtas per iſtam unctionem, & per noſtram benedictionem, ut quæcunque conſecraverint, conſecrentur, & quæcunque benedixerint, benedicantur in nomine Domini.

Unde in veteri teſtamento non ſolum ungebatur Sacerdos, ſed etiam Rex, & Propheta: ſicut in libro Regum Dominus præcepit Eliæ: Vade, & revertere in domum tuam per deſertum in Damaſcum: cumque perveneris illuc, unges Hazael regem ſuper Syriam, & Jehu filium Namſi unges regem ſuper Iſrael: Eliſæum autem filium Saphat, qui eſt de Abelmeula, unges Prophetam pro te. Sed ubi Jeſus Nazarenus (quem unxit Deus Spiritu ſancto, ſicut in Actibus Apoſtolorum legitur) unctus eſt oleo pietatis præ conſortibus ſuis: qui ſecundum Apoſtolum eſt caput Eccleſiæ, quæ eſt corpus ipſius; Principis unctio a capite ad brachium eſt translata, ut Princeps ex tunc non ungatur in capite, ſed in brachio, ſive humero, vel in armo, in quibus Principatus congrue deſignatur, juxta illud quod legitur: Factus eſt Principatus ſuper humerum ejus, &c. Ad quod etiam ſignificandum Samuel fecit poni armum ante Saul, cui dederat locum in capite ante eos, qui fuerant invitati. In capite vero Pontificis, Sacramentalis eſt delibutio conſervata, quia perſonam capitis in Pontificali officio repræſentat. Refert autem inter Pontificis, & Principis unctionem, quia caput Pontificis chriſmate conſecratur; brachium vero Principis oleo delinitur, ut oſtendatur, quanta ſit differentia inter auctoritatem Pontificis: & Principis poteſtatem.

Quia vero Chriſtus fecit nos in ſanguine ſuo Deo noſtro regnum, & Sacerdotes, (propter quod Petrus Apoſtolus ait: Vos eſtis genus electum, regale ſacerdotium,) idcirco in novo teſtamento non ſolum reges, & Sacerdotes unguntur, ſed etiam omnes; Chriſtiani, bis ante baptiſmum, ſcilicet Oleo benedicto, primum in pectore; deinde inter ſcapulas, & bis poſt baptiſmum, ſcilicet Chriſmate ſancto, primum in vertice, demum in fronte. In pectore namque baptizandus inungitur, ut per ſancti Spiritus donum abjiciat errorem & ignorantiam, & ſuſcipiat fidem rectam, quia juſtus ex fide vivit. Inter ſcapulas; ut per Spiritus ſancti gratiam excutiat negligentiam & torporem, & bonam operationem exerceat: quia fides ſine operibus mortua eſt: ut per fidei Sacramentum ſit munditia cogitationum in pectore, & per operis exercitium ſit fortitudo laborum. In ſcapulis, quatenus fides per dilectionem, ſecundum Apoſtolum, operetur. In vertice vero baptizatus inungitur, ut ſit paratus omni petenti de fide reddere rationem, quia per caput intelligitur mens, juxta quod legitur: Oculi ſapientis in capite ejus; cujus ſuperior pars eſt ratio, & inferior eſt ſenſualitas; unde bene per verticem, quæ eſt ſuperior pars capitis, intelligitur ratio, quæ eſt ſuperior pars mentis. In fronte ungitur baptizatus, ut libere confiteatur quod credit, quia corde creditur ad juſtitiam, ore vero fit confeſſio ad ſalutem: memor ejus, quod Dominus ait: Qui me confeſſus fuerit coram hominibus, &c. Ante baptiſmum ergo ungitur Oleo benedicto, & poſt baptiſmum Chriſmate ſancto: quia Chriſma ſoli competit Chriſtiano. Chriſtus enim a Chriſmate dicitur, vel potius a Chriſto dicitur Chriſma: non ſecundum nominis formam, ſed ſecundum fidei rationem. A Chriſto vero Chriſtiani dicuntur, tanquam uncti deriventur ab uncto, ut omnes concurrant in odorem illius unguenti, cujus nomen oleum eſt effuſum.

Per frontis Chriſmationem, manus impoſitio deſignatur, quæ alio nomine dicitur confirmatio, quia per eam Spiritus ſanctus ad augmentum datur & robur: unde cum ceteras unctiones ſimplex Sacerdos, vel Presbyter valeat exhibere, hanc nonniſi ſummus Sacerdos, ideſt Epiſcopus debet conferre: quia de ſolis Apoſtolis legitur (quorum Vicarii ſunt Epiſcopi) quod per manus impoſitionem Spiritum ſanctum dabant: quemadmodum Actuum Apoſtolorum lectio manifeſtat: Cum audiſſent (inquit) Apoſtoli, qui erant Jeroſolymis, quia recepiſſet Samaria verbum Dei, miſerunt ad eos Petrum & Joannem: qui cum veniſſent, oraverunt pro ipſis, ut acciperent Spiritum ſanctum; nondum enim in quenquam illorum venerat, ſed baptizati tantum erant in nomine Domini Jeſu: tunc imponebant manus ſuper illos, & accipiebant Spiritum ſanctum, cujus adventus per unctionis miniſterium deſignatur: quia columba in qua Spiritus ſanctus ſuper Chriſtum in baptiſmo deſcendit, ad veſperum in cataclyſmo revertens, ramum retulit virentis olivæ; cujus utique Sacramentum David Propheta prænoſcens, exhilarandam faciem in oleo prædicavit.

Ungitur præterea ſecundum Eccleſiaſticum morem, cum conſecratur Altare, cum dedicatur Templum, cum benedicitur Calix, non ſolum ex mandato legis divinæ, verum etiam exemplo B. Silveſtri, qui cum conſecrabat Altare, illud Chriſmate perungebat: præcepit enim Dominus Moyſi, ut faceret oleum unctionis, de quo ungeret teſtimonii tabernaculum, & arcam teſtamenti, menſamque cum vaſis. Verum unctionis Sacramentum aliud quidem efficit, & figurat tam in novo, quam in veteri teſtamento; unde non judaizat Eccleſia, cum unctionis celebrat Sacramentum, ſicut aliqui mentiuntur, qui neque ſcripturas, neque Dei novere virtutem. Monemus igitur, ut illum in ordinandis Presbyteris, & conſecrandis Epiſcopis morem ſerves, & facias obſervari, quem Apoſtolica ſedes obſervat: & infra. Licet Romanus Pontifex non utatur baculo Paſtorali, tum propter hiſtoriam, tum propter myſticam rationem; tu tamen ad ſimilitudinem aliorum Pontificium poteris eo uti.

S U M M A R I U M.

1 *Eccleſia Græca in ordinationibus, & conſecrationibus ſervare debet unctiones, quas ſervat Eccleſia Romana.*
Epiſcopus cum conſecratur, inungitur Chiſmate in capite, & manibus; quod ſi fuerit omiſſum, per tres Epiſcopos eſt ſupplendum, ibid.
2 *Unctio exterior, & anterior, an congrue hic deſcribantur, & an interior unctio ſit gratia, vel character Sacramentalis. Anve Codex ſit mendoſus, & quonam modo reſtituendus, ex manuſcripto Bibliotheca Vaticana.*
3 *Ordo Presbyteratus an ita requirat porrectionem calicis cum vino, & patena cum hoſtia, ut ſi vinum deſit, character non imprimatur, & n. ſeqq. uſq. in fin.*
4 *Calicis, & patenæ traditio ex ſententia antiquorum Canoniſtarum non eſt de eſſentia Ordinis Sacerdotalis.*
5 *Ordinationis, & conſecrationis ſubſtantialia quæ ſint.*
6 *Ordinatio, ſi quid ex ſubſtantialibus fuerit prætermiſſum, ex integro eſt iteranda, ac ſi nihil eſſet actum, n. 50. & ſeqq.*
7 *Ordinatio, ſi aliquid de ſolemnitate prætermiſſum fuerit, non iteratur, ſed caute ſuppletur omiſſum, & quæ ſint de ſolemnitate.*
8 *Miſſa, & jejunium ordinantis, & ordinandi, an ſint de ſubſtantia Ordinis, vel de ſolemnitate tantum.*
9 *In ordinatione ſi levia fuerint prætermiſſa, ſuppleri poſſunt ad cautelam. Et quæ dicantur levia.*
10 *Canoniſtarum ſententia, quod calicis, & patenæ traditio non ſit de ſubſtantia Ordinis Presbyteratus, quibus fundamentis nitatur.*
11 *Character in Sacramento Confirmationis imprimitur in ipſa unctione.*
12 *Veſtimenta ſacra non debent contrectari, niſi a ſacratis hominibus, nec ſemel conſecrata iterum conſecrantur.*
13 *Et refici poſſunt filo, ſeu panno non ſacro.*
14 *Character idem in Sacramento Ordinis iterari non poteſt, & cur.*
15 *Acolytho an imprimatur character in acceptione candelabri, an vero urceoli, n. 63.*
16 *Diaconi in primitiva Eccleſia fuerunt ordinati per manus impoſitionem abſque traditione libri Evangeliorum, n. 65.*
17 *Stephanus ab Apoſtolis fuit ordinatus Diaconus, & miniſtravit in Altari Jacobo Apoſtolo.*
18 *Evangelium quibus temporibus ſcriptum fuerit ab Evangeliſtis.*
19 *Sacramenta omnia ſunt ex inſtitutione Chriſti.*
20 *Eccleſia ſicut non poteſt nova Sacramenta inſtituere, ita nec materiam, & formam Sacramentorum immutare.*
21 *Sacramenta ſunt fundamenta Religionis.*
22 *Ritus, qui in Sacramentis ſunt ex inſtitutione Eccleſiæ, non ſunt de eſſentia, ſed de ſolemnitate tantum.*
23 *Character Ordinis poteſt animæ infigi per inſtitutionem Eccleſiæ, ex ſententia Canoniſtarum.*
Contrarium, n. 67.
24 *Animæ ſunt de juriſdictione Papæ, & ſpiritualium Patrum.*
25 *Eccleſia Græca a Latina diſcrepare non poteſt in eſſentialibus Sacramentorum.*
26 *Sacramentorum uniformitas pertinet ad unitatem fidei.*
27 *Græci in ordinatione Sacerdotum an utantur porrectione calicis, & patenæ: an vero ſola manuum impoſitione, n. 69. & 90. uſque in fin.*
28 *Ordinum materias Chriſtus non inſtituit in particulari, ſed generaliter, & indeterminate.*
Contrarium, n. 80.
29 *Ordinatio Presbyteri valida eſt, ſi fiat per traditionem vaſis cum altera ſpecierum, ex ſententia Henr.*
Contrarium a n. 31. uſq. in fin. & præſertim n. 76.
30 *Species una ſufficit ad eſſentiam ſacrificii.*
Contrarium, num. 46.
Papa poteſt ex gravi cauſa diſpenſare, ut in una ſpecie tantum fiat conſecratio, eod. n. 30.
31 *Sacramenta omnia tribus perficiuntur, materia, forma, miniſtro.*
32 *Ordinis materia eſt illud, per cujus traditionem confertur Ordo.*
Presbyteratus traditur per calicis cum vino, & patenæ cum pane porrectionem, ibid.
33 *Characterem Ordinis Presbyteratus non imprimi, ſi porrigatur calix ſine vino, quibus fundamentis probetur, uſque ad n. 89.*
34 *Sacramentis, in quibus imprimitur character, illud eſt eſſentiale, in quo, ſive per quod character imprimitur.*
35 *Materia in Ordine ita eſt ex neceſſitate Sacramenti, ut ſine illa irrita ſit ordinatio.*
36 *Ordinis cujuſque principalis actus eſt, ſecundum quem magis proxime ordinatur ad Euchariſtiæ Sacrament.*
37 *Subdiaconi principalis actus eſt vaſa Dominici Corporis offerre.*
38 *Presbyteri principalis actus eſt miniſtrare Corpus, & Sanguinem Chriſti.*
39 *Character in quolibet Ordine imprimitur per ſuſceptionem illius ſigni exterioris, in quo principalis actus quem reſpicit ille ordo, ſignificatur.*
40 *Ordo quid ſit.*
41 *Signi exterioris traditio requiritur ad eſſentiam Ordinis.*
42 *Manus impoſitione non imprimitur character Ordinis Presbyteratus, ſed tantum confertur poteſtas ligandi, & ſolvendi, n. 58.*
43 *Subdiaconatus materia eſt traditio calicis vacui, & patenæ vacuæ.*
44 *Materia debet eſſe diſtincta in Sacramentis, in quibus eſt diſtincta forma.*
45 *Presbyteratum, & Subdiaconatum eſſe in Eccleſia Ordines diſtinctos, eſt de fide.*
46 *Species una nullo caſu poteſt ſine alia ex intentione conſecrari.*
47 *Materia in Sacramentis debet ſignificare principaliter rem contentam.*
48 *Significatio rei ſacramentalis eſt de eſſentia Sacramenti, & habetur ſufficienter per materiam ejus.*
49 *Copula requirit concurſum omnium copulatorum, & conjungit æque principaliter.*
50 *Materia defectus in qualibet parte totum inficit Sacramentum.*
51 *Oleum non ſanctificatum ſi adhibeatur in Extrema Unctione, non fit Sacramentum.*
52 *Extremæ Unctionis materia eſt oleum olivæ ab Epiſcopo benedictum.*
53 *Confirmationis materia eſt chriſma confectum ex oleo, & balſamo.*
54 *Ordinatio tota eſt repetenda, ſi aliquid omiſſum fuerit, de quo dubitetur, an ſit de ſubſtantia Ordinis, necne.*
55 *Iteratum non dicitur, quod ambigitur eſſe factum.*
56 *Manus impoſitio, & unctio cur ſit de eſſentia Confirmationis, non autem Ordinis.*
57 *Unctio in ordinatione Presbyteri eſt de ſolemnitate tantum.*
58 *Apoſtoli quando, & quibus verbis fuerint ordinati Sacerdotes, & acceperint poteſtatem ligandi, atque ſolvendi.*
59 *Conſecratio veſtium in quo differat a conſecratione Miniſtrorum.*
60 *Veſtis Sacerdotalis traditio quid ſignificet.*
61 *Diaconi poteſtas eſt media inter poteſtatem Subdiaconi, & Sacerdotis.*
62 *Diacono imprimitur character in traditione libri Evangeliorum.*
63 *Acolytho tradendum eſt tam candelabrum, quam urceolus; ſed ſi unum ſine alio tradatur, imprimitur character in traditione urceoli.*
64 *Intellectus c. Presbyter, 23. diſt.*
65 *Stephanus, & alii Diaconi, antequam ſcriptum eſſet Evangelium, quomodo fuerint ab Apoſtolis ordinati.*
66 *Formas, quibus in ordinatione imprimitur character, eſſe ex inſtitutione Eccleſiæ, erroneum eſt aſſerere.*
67 *Character Ordinis infigitur animæ immediate a Deo, ab Eccleſia autem infigi, aut deleri non poteſt, num. 68*
69 *Græcorum ritus ordinandi Presbyteros per ſolam manus impoſitionem an olim extiterit in Eccleſia Græca.*
70 *Græci an receperint Canones Conc. IV. Carthaginenſis.*

71 *Græ-*

71 *Græcos in ſacra ordinatione habere uſum porrectionis inſtrumentorum, multis rationibus ſuadetur, & n. ſeqq.*
72 *Unctio in conſecratione Epiſcopi non eſt de eſſentia, ſed de ſolemnitate tantum.*
73 *Græci an adeſſent in Concilio Florentino, quo tempore editum fuit ab Eugenio Decretum Fidei.*
74 *Græci in quibus articulis diſcreparent ab Eccleſia Latina in Concilio Florentino.*
75 *Materia Ordinis Presbyteratus quæ dicatur eſſe in Eccleſia Græca.*
76 *Florentini Concilii Decretum de materia Ordinis Presbyteratus expenditur.*
77 *Hoſtienſis dictum contra eos, qui ſuo ſenſu præſumunt articulos dubios diffinire circa ſubſtantialia ordinationis.*
78 *Significatio Sanguinis Chriſti non habetur ſufficienter per traditionem patenæ cum pane.*
79 *Conciliorum definitionibus firmiter adhærendum.*
80 *In Sacramentis requiruntur res determinatæ ex inſtitutione Chriſti.*
81 *Sacramentum ſine materia, & forma determinata, non eſt realiter Sacramentum.*
82 *Subſtantiam impoſſibile eſt eſſe ſeparatam ab eo, cujus eſt ſubſtantia.*
83 *Ordinationem ſacram eſſe vere, & proprie Sacramentum a Chriſto Domino inſtitutum, eſt de fide.*
84 *Verba realiter, & cum effectu ſunt accipienda.*
85 *Sacramentum eſt ſacræ rei ſymbolum, & inviſibilis gratiæ viſibilis forma.*
86 *Diffinitum cui convenit, impoſſibile eſt non convenire diffinitionem.*
87 *Eccleſiam Ordinem Sacerdotalem non tradit diverſo modo ab inſtitutione Chriſti.*
88 *Sacramentum aliquod Chriſto non exhibuit, niſi quod ipſe accepit in exemplum, excepta Pœnitentia, & Extrema Unctione.*
89 *Materia ſemel determinata in Sacramentis eſt de eſſentia, & amplius mutari non poteſt ab Eccleſia.*
90 *Græci quam formam, & materiam adhibeant in Ordinibus conferendis, oſtenditur ex eorum Ritualibus.*
91 *Græci in ordinationibus non utuntur inſtrumentis tanquam materia.*
92 *Græcorum Euchologio manuſcripto, quod aſſervatur in Monaſterio Crypta Ferrata, an & quæ fides ſit adhibenda.*
93 *Decretum Fidei per Eugenium IV. editum in Concilio Florentino adſtringit etiam Græcos.*
94 *Fides alia eſſe non poteſt apud Græcos, alia apud Armenos, alia apud Latinos.*
95 *Græci non tenentur canere inter Miſſarum ſolemnia ſymbolum Patrum cum additione,* Filioque.
96 *Tenentur tamen credere Spiritum ſanctum etiam a Filio procedere, ſed & pronunciare, ſi ſubeſſet ſcandalum, aut neceſſitas poſtularet.*
Hæreticus eſt, qui de Sacramentis aliter ſentit, aut docet, quam Romana Eccleſia prædicat, & obſervat, ibidem.
97 *Attritus non fit contritus, ſi abſolvatur a Sacerdote poteſtatem non habente.*
98 *Ordinatus, de quo dubitatur, an receperit characterem, necne, iterum ordinari debet ſub conditione.*

1 C*Um veniſſet.* Hoc intendit principaliter: Eccleſia Græcorum in ordinationibus, & conſecrationibus ſervaſe debet unctiones, quas ſervat Eccleſia Romana. Epiſcopus autem cum conſecratur, inungitur chriſmate in capite, & manibus. Quod ſi fuerit prætermiſſum, per tres Epiſcopos eſt ſupplendum. Hoſtienſis dividit totam hanc Decretalem in novem partes. Sed Joan. Andr. dividit in duas principales. Prima inſtruit Eccleſiam Græcorum circa materiam unctionum. Secunda reſpondet ad principalem qu. 2 *in fin.* ibi: *Licet Romanus Pontifex.* Prima pars poteſt ſubdividi in alias tres principales. Secunda ibi: *Scire,* Tertia ibi: *Monemus.*

2 Nota ex prima parte textus duas eſſe unctionis ſpecies. Alia enim eſt unctio exterior, quæ materialis eſt, & viſibilis, qua inungitur corpus, & de qua loquitur Jacob. quinto: *Infirmatur quis in vobis? inducat Presbyteros Eccleſiæ, & orent ſuper eum, ungentes eum oleo, &c.* & hæc eſt ſignum interioris, & inviſibilis unctionis. Alia eſt interior, id eſt, ſpiritualis, & inviſibilis, qua inungitur cor, ſcilicet anima, & de qua loquitur 1. *Joan.* 2. *Vos unctionem quam accepiſtis ab eo, maneat in vobis, &c.* & hæc non ſolum eſt ſignum, ſed etiam Sacramentum, quia ſi digne ſumitur, vel agit, vel auget quod deſignat, ut diſertis verbis dicitur in textu.

Contra hoc oppono. Unctio interior, & inviſibilis eſt gratia ſanctificans, *cap. Unctio, de pœnit. diſt.* 2. de hac enim loquitur authoritas Joannis citata in textu: hæc autem neque eſt ſignum, neque Sacramentum: non eſt ſignum, quia ſpiritualis, & inviſibilis, ut dicitur in littera: & de ratione ſigni eſt, ut ſit ſenſibile, & externum, *cap. Signum, de conſecr. diſt.* 2. & docet ſanctus Thomas *in* 4. *diſtin.* 1. *quæſt.* 1. *art.* 1. *quæſt.* 2. nec eſt Sacramentum, cum hoc ſit ſacræ rei ſignum, ſeu inviſibilis gratiæ forma viſibilis, *cap. Sacrificium, ead. diſt.* Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 13. *de ſanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento, capite primo.* Atque ita de eſſentia Sacramenti eſt, ut ſit ſignum viſibile, id eſt, ſenſibile & externum; Ergo non videtur poſſe conſiſtere quod dicitur in littera: *Unctio interior, & inviſibilis non ſolum eſt ſignum, ſed etiam Sacramentum;* quia gratia Sacramentalis non Sacramentum, ſed Sacramenti effectus eſt, cujus cauſa inſtrumentalis eſt Sacramentum, ut per Divum Thomam *in* 3. *ſentent. quæſt.* 19. *art.* 1. *quæſt.* 1. Præterea dum textus dicit, unctionem interiorem eſſe Sacramentum, quia ſi digne ſumitur, agit, vel auget quod deſignat, ſcilicet gratiam, ut in Decreto Concilii Tridentini *ſeſſ.* 7. *de ſacr. canon* 6. ibi: *Gratiam, quam ſignificant:* verba illa: *Si digne ſumitur,* nullatenus conveniunt gratiæ ſanctificanti, quæ non poteſt niſi digne ſumi, *cap. Quomodo, de conſecr. diſt.* 4. & declarat ſanctus Thomas *in* 1. 2. *qu.* 112. *art.* 2. *& qu.* 9. *art.* 6. unde conditio illa, cum de neceſſitate inſit, videtur inepta, & ſupervacua, & notat gloſ. *in cap. in electionibus, in verſ. Incerta, de elect. lib.* 6. Et eodem modo gratiæ juſtificanti non congruunt verba ſequentia: *Agit, vel auget quod deſignat:* quia nihil agit, vel auget ſeipſum, *cap. Debitum, de Baptiſmo.* Ac demum, dum primo dicitur in textu. *Unctio viſibilis ſignum eſt inviſibilis unctionis,* & poſtea immediate ſubjungitur: *Unctio vero inviſibilis non ſolum eſt ſignum, ſed etiam Sacramentum:* utique per hoc innuitur, ut unctio viſibilis non ſit Sacramentum, ponderando dictionem adverſativam, *Vero,* necnon dictiones implicativas, & ampliativas, *Non ſolum, ſed etiam.* Quod tamen conſtat eſſe falſum; quia unctio viſibilis, & ſignum, & Sacramentum eſt, cum de illa, ut dicit textus, loquatur Jacobus Apoſtolus, *Infirmatur quis in vobis, &c.* Quam quidem authoritatem Catholica Eccleſia ſemper docuit eſſe intelligendam de Sacramento extremæ Unction. ut in Concil. Flor. *in Decreto Fidei,* §. *Quintum Sacr.* & in Trid. *ſeſſ.* 14. *de ſacram. extr. Unct. c.* 1. *& can.* 1. 3

Solutio. Quamvis Canoniſtæ has difficultates non attingant, tamen ex mente ipſorum ſalvando literam dici poſſet, interiorem unctionem, de qua textus loquitur, eſſe characterem, qui imprimitur in Sacramento Chriſmatis, de quo infra *in* §. *Per frontis;* nam characteri congruunt omnia illa verba: *Non ſolum eſt ſignum, ſed etiam Sacramentum, quia ſi digne ſumitur, agit, vel auget quod deſignat.* Primo enim character eſt ſignum, quia ſignat animam, *c. Quod quidam,* 1. *q.* 1. & notatur *in rubr. ſupra de ſacr. non iter.* Unde a Concilio Florentino in præalleg. *Decreto Fidei,* §. *Quinto,* dicitur eſſe ſpirituale quoddam ſignum indelebiliter impreſſum animæ; imprimitur enim per modum ſignum, ut per Divum Thomam *in* 3. *p. q.* 63. *art.* 1. 2 *&* 3. Item character Sacramentalis eſt Sacramentum, quemadmodum idem S. Thomas declarat *d. qu.* 63. *art.* 3. *ad* 2. & tenent hic Doctores, ut mox ſubjiciam. Rurſus characteri aptatur illa conditio: *Si digne ſumitur,* quia imprimitur etiam indigne ſumentibus, *ut d. c. Quod quidam.* § *Opponitur, circa med.* 1. *q.* 1. Tandem illi conveniunt & verba ſequentia, *Agit vel auget quod deſignat,* ſcilicet gratiam Sacramentalem, cujus cauſa eſt character, ut docet S. Thomas in præalleg. *q.* 63. *art.* 1. *& q.* 69. *art.* 10 *& in* 4. *diſt.* 1. *q.* 1. *art.* 4. *q.* 1. *& diſt.* 4. *q.* 1. *art.* 1. *ad* 4. *& q.* 3. *art.* 2. *q.* 3. Et hic intellectus ad hunc textum elicitur ex Innoc. *n.* 2. Hoſtien. *n.* 11. & Joan. Andr. *num* 7. dicunt enim, *Unctio ſpiritualis, & inviſibilis nihil eſt aliud, quam charitas, ſive donum Spiritus ſancti impreſſum animæ, ſicut character corporalis corpori impri-* 4

imprimitur: & eſt ſignum, quia præter id quod ingerit ſenſibus hominum, ſcilicet exteriorem unctionem, facit & aliud venire in ipſorum notitiam, ſcilicet gratiam animæ infuſam: hic enim character impreſſus animæ eſt Sacramentum, quia facit id, quod ſignificat; nam præter id, quod deſignat, eſt etiam ipſius gratiæ infuſionis cauſa: unde & ſequitur litera: Quia ſi digne ſumitur, agit, vel auget, quod deſignat. Hæc illi, & ſequuntur iiſdem verbis Bellam. *num.* 4. Butr. *in* 1. *lect. num.* 16. *&* 20. *& in* 2. *num.*4. Cardin. *num.* 2. *&* 3. reliqui omnes. Ceterum hic intellectus Canoniſtarum infraſcriptas patitur difficultates. Primo enim textus diſtinguit duas ſpecies unctionis, ſcilicet exterioris, & interioris, & ponit exemplum exterioris in Sacramento extremæ Unctionis, dum inducit locum Jacobi quinto: *Infirmatur quis in vobis, &c.* qui de hoc Sacramento intelligitur, ut dicunt hic Doctores in verb. *Infirmatur*, & eſt Catholica veritas, ut ſuperius dictum eſt: & iſta unctio, ut dicit textus, eſt ſignum, quia deſignat inviſibilem unctionem; & mox exponens, quæ ſit hujuſmodi unctio inviſibilis, quæ deſignatur per viſibilem unctionem, declarat illam eſſe characterem, ſi ſequamur intellectum Canoniſtarum; quod ſtare non poteſt, quia in Sacramento extremæ Unctionis, in quo textus exemplificat unctionem exteriorem, non imprimitur character ſecundum Catholicam veritatem, ut in præcitato *Decreto fidei*, §. 5 Deinde verba illa, quæ de interiori unctione præferuntur, *Non ſolum eſt ſignum, &c.* ſupponunt eodem modo primam unctionem exteriorem eſſe ſignum; Ergo, ſi unctio interior eſt ſignum, id eſt character, ſeu ſignum indelebile infiſum animæ, unctio quoque exterior erit character. Quod eſt falſum, quia unctio exterior, de qua loquitur auctoritas Jacobi inducta in textu, non eſt character: & erroneum eſſet affirmare, unctio exterior, ſcilicet Sacramentum Extremæ Unctionis deſignat interiorem, & inviſibilem unctionem, ſcilicet characterem; nam quomodo poteſt deſignare, ſeu repræſentare characterem, ſi per illam unctionem nullus character imprimitur? Ac denique ſi unctio interior eſſet character, prout intelligunt Canoniſtæ, doctrina, quæ hic traditur, non eſſet generalis, ſed reſtringeretur ad ſolum Sacramentum Confirmationis, de quo nullam fecit mentionem: nec haberet locum in illa unctione, de qua præcipue exemplificavit, videlicet in unctione infirmorum, quæ non eſt character.

Ad has difficultates ſubmovendas ſciendum eſt in libro manuſcripto vitæ Innocentii III. authoris hujus Conſtitutionis, qui aſſervatur in Bibliotheca Vaticana, non haberi verba illa, *Unctio vero inviſibilis, & interior*, & ante illa verba, *Non ſolum*, appoſitam eſſe particulam, *Et.* Unde ſic legitur, *Unctio viſibilis, & exterior ſignum eſt interioris, & inviſibilis unctionis; & non ſolum eſt ſignum, ſed etiam Sacramentum, quia ſi digne ſumitur, agit, vel auget abſque dubio quod deſignat.* Et ſecundum hanc literam ceſſant objectæ difficultates, & omnia ſunt plana: quia cum unctio viſibilis non ſolum ſit ſignum inviſibilis unctionis, ut habet litera in præſenti; ſed etiam Sacramentum, ut convincit Jacobi authoritas, quæ tali unctioni applicatur; utique poteſt digne, & indigne ſumi, *ut diſt. cap. Quod quidam*, § *Opponitur, verſ. Quamvis poſſet generaliter dici* 1. *quæſtione* 1. & ſi digne ſumitur, id eſt devote, & ſine mortali, vel agit, id eſt, creat novam gratiam, & juſtificat impium, vel auget, hoc eſt, veterem gratiam ampliat, ſecundum Joan. Andr. *num.*18. & probantur hæc in Conc. Trid. *ſeſſ.* 6. *de juſtificatione cap.*4. 7. *&* 10. *ſeſſ.*7. *de Sacram. can.*6. *&* 7. *& ſeſſ.* 14. *de Sacram. Extr Unct. c.*2. *& canone* 2. Vel dic: ſi digne ſumitur, id eſt, cum attritione, agit, id eſt, creat primam gratiam ſanctificantem, & juſtificantem, & juſtificat impium, qui virtute Sacramenti ex attrito fit contritus, & Deo reconciliatur. Non tantum enim Baptiſmus, & Pœnitentia, ut in decreto Concilii Trid *ſeſſ.* 14. *de Sacramento Pœnitentiæ cap.* 4. ſed & reliqua Sacramenta vivorum conferunt primam gratiam attrito exiſtenti in peccato, ſi illius conſcientiam non habeat, vel probabiliter credat ſe eſſe contritum, ut per Navarr. in *Man. cap.*22. *num.*3. & patet ex Divo Thoma *in* 3 *par. qu* 72. *art.*7 *ad ſecundum.* Vel auget, id eſt, ampliat primam gratiam jam infuſam ei, qui Sacramentum ſuſcipit ſine mortali. Neque obſtat, quod ſecundum hanc lecturam Pontifex videatur hic tradere doctrinam diminutam: quia cum generaliter proponat duo membra, poſtea unum tantum proſequitur, videlicet exterioris unctionis; nam reſpondetur de interiori ſufficienter egiſſe, cum illam ter diſtinxit ab exteriori, & utriuſque differentias explicavit; unde non fuit opus, ut ſecundum membrum interioris unctionis iterum reaſſumeret, ſed congrue proſequi potuit primum membrum exterioris, de quo principaliter erat tractaturus: & admiſſa hac lectura, fateri oportet codicem eſſe mendoſum. Neque hoc mirum videri debet, quia in hac Decretali aliud etiam error irrepſiſſe dicitur: illa enim verba, quæ habentur in fine: *Non judaizat Eccleſia ſicut antiqui mentiuntur, qui neque ſcripturas, neque Dei novere virtutem*, ſine dubio corrupte leguntur, adeout Hoſtien. *hic num.* 51. inhærens literæ redarguat Pontificem dicens: Satis groſſo modo loquitur hic Papa contra antiquos, & verbo utitur ruſticano; quare loco, *Antiqui*, legendum eſt, *Aliqui*, ut noviſſime advertit Cardinalis Bellarminus *Contr. tom.* 3. *lib.*1. *de Sacram. Ord. cap.*12. *verſ. Quarto mendacium eſt*, contra errorem Kemnitii, qui ex hoc loco Innocentii III. eliciebat in Eccleſia Græca non fuiſſe receptam iſtam unctionem uſque ad annum 1200. imo etiam antiquis diſplicuiſſe. Quibus addo verbum, *Aliqui*, non autem, *Antiqui*, haberi in prima collectione Decretalium, quæ ponitur ab Antonio Auguſtino, *lib.*3. *tit.*11. *c. unic.* quæ omnia obſerva diligenter, quia non reperies alibi. In his tamen non audeo quidquam firmare, neque huic compilationi aliquid addere, vel detrahere, propter Conſtitutionem Gregorii XIII. *Cum pro munere*, editam die 1. Julii 1580. quæ habetur ante Decretum Gratiani.

Occaſione Epiſcopi Græci, qui cum in conſecratione ſuam ſacram non accepiſſet unctionem, eo quod apud Græcos id fieri non conſuevisſet, jubetur ab Innocentio III. inungi per tres Epiſcopos; & ita ex omiſſione unctionis non iteratur ipſa ordinatio, ſed tantum ſuppletur, quod fuit prætermiſſum; tractant hic DD. de ſubſtantialibus Sacramenti Ordinis: & cum ſcripſerint ante Concilium Florent. & Tridentinum, materiam involvunt, incerta pro certis, & clara pro dubiis conſtituentes, & multa etiam incaute affirmantes contra diffinitiones Eccleſiæ, ut patebit in quæſtione ſequenti.

QUÆRO igitur, an porrectio Calicis cum vino, & 3
patenæ cum pane, ita ad materiam Presbyteratus pertineat, ut ſi vinum in Calice infuſum non fuerit, character Sacerdotalis non imprimatur.

Contigit hic caſus in Cathedrali Oxomenſi in Hiſpania, ubi in ordinatione quorundam Sacerdotum tradita fuit ordinandis patena cum hoſtia, & calix ſine vino quod infuſum non fuit per incuriam Miniſtri. Unde conſuluit Epiſcopus Sacram Congregationem Concilii, an ejuſmodi ordinatio eſſet irrita, necne?

Canoniſtæ fere omnes cenſent, ne ipſam quidem tra- 4
ditionem calicis, & patenæ pertinere ad eſſentiam Ordinis; ideoque non eſſe iterandam ordinationem, ſed ſupplendum actum ordinationis, ſi per errorem fuerit prætermiſſus. Cujus ſententiæ eſt Innocentius *in cap. fin. num.* 2. *infra de ſacram. non iteran.* ait enim: *Et eſt verum, quod non eſt iterandum, ſed ſupplendum, ubi diviſi, & diverſi ſunt actus, ſicut eſt in Ordinatione Sacerdotis, ubi alius actus eſt tenere manus ſuper caput, aliud dare ei calicem, aliud patenam, aliud inungere, quorum ſi aliquod fuerit legitime factum, non erit poſtea reiterandum. Quidam tamen dicunt, quod hæc duo, ſcilicet de patena, & calice, non ſunt ſupplenda, quia non ſunt de ſubſtantia; tamen ſecurius eſt ſupplere.* Hæc Innocentius. Idem apertius tenet Abb. Antiq. *in eodem cap. fin. num.*2. in hæc verba: *Cum in Ordinatione Sacerdotis ſint plures actus, puta tenere manus ſuper caput, dare ei calicem, & dare patenam, & inungere manus: & quilibet actus ſuam ſpecialem habeat ſolemnitatem; ſi in uno actu aliquid eſt omiſſum, non ideo alii actus penitus ſeparati iterari debebunt, ſed tantum illa, quæ ei actui inhærent.* Et conſentit Hoſtienſ. *ibidem num.* 9. *in verſ. Quod per errorem*, dicens: *Illud autem verum eſt, quod ubi diverſi ſunt actus, ſicut in Ordinatione Sacerdotis, ubi alius actus eſt tenere manus ſuper caput, alius ei dare calicem, alius dare patenam, alius inungere; ſi aliquis iſtorum omittatur, non eſt Ordo iterandus, ſed actus, qui omiſſus eſt, caute ſupplendus.* Aliqui tamen dicunt, quod hæc duo, quæ dicta ſunt de calice, & patena, non ſunt ſupplenda, quia non

ſunt

ſunt de ſubſtantia, id eſt, quia ſunt de levibus, ut idemmet ſe explicat hic *num.* 10 ſed tutius eſt ſupplere. Ita Hoſtien. quem ſequitur ſimpliciter Joan. de Anan. *in dict. cap. fin. num.* 2. *de ſacramen. non iteran.* Idem dicit ibi Joan. Andr. totidem fere verbis *num.* 2. *in ver. Manus*, Bellam. *num.* 3. Butr. *num.* 9. Cardin. *in* 10. *quæſtione*, & Abb. *n.* 2. licet Joan. Andr. ſubdat quoſdam tenere in ordinatione Preſbyteri per dationem calicis pleni, id eſt, cum patena, conferri ordinato poteſtatem principalem quoad principalem actus confectionis Eucbariſtiæ, itaut, ſi deſit traditio calicis cum certa verborum forma, non imprimatur character, nec ſit Sacerdos, qui ordinandus erat. Subdit tamen pro prima opinione Innocentii facere textum *in cap. Subdiaconus* 23. *diſt.*

5 Quinimo ſecundum Hoſtien. *hic num.* 5. in conſecra-
tione, ſeu ordinatione hujuſmodi quædam ſunt ſub-
ſtantialia, ut in conſecratione Epiſcopi liber, qui po-
nitur ſupra cervicem conſecrandi, *cap. Epiſcopus* 23.
diſt. item numerus conſecrantium, ut ad minus ſint tres,
cap Porro 66. *diſtinct.* item, ut unus totam conſecratio-
nem perficiat; *cap. Quorundam* 23. *diſt.* & in his ſi ali-
6 quod omiſſum fuerit, totum eſt iterandum, & ex toto,
ac ſi nihil eſſet actum, *cap. Nihil* 7. *quæſt.* 1. *cap. Re-
vera, de conſecr. diſt.* 2. *cap. Chorepiſcopi*, *cap. Quam-
7 vis*, & *cap. Preſbyteri* 68. *diſtinct.* Quædam ſunt, de
quibus eſt expreſſum in jure, ut non ſint de ſubſtan-
tia Ordinis, ſed de ſolemnitate tantum, ut eſt tempus,
cap. Sane, & *cap Cum quidam*, ibi, *A ſuſceptis Ordinibus*,
&c. & *cap. Conſultationi ſupra de tempor. ordinat.* item
ætas, *cap. Subdiaconus* 77. *diſt. cap. Vel non eſt compos, de
tempor. ordin* item unctio, ut hic; item manus impoſitio,
ut in cap. 1. & *cap fin de ſacrament. non iteran.* item ut or-
dinatio fiat a proprio Epiſcopo, *cap. Lugdunenſi* 9. *qu.* 2.
& ſervatis interſtitiis, *cap. Literas de tempor. ordin.* Et ſi
hæc, quæ non ſunt ſubſtantialia, ſed de ſolemnitate,
omittantur, vel aliquid eorum, nihil iteratur, ſed caute
ſuppleatur, ut hic, & *in d. cap.* 1. & *cap. fin. de ſacramen.
8 non iteran.* niſi talia ſint, quæ ſuppleri non poſſint, ut
tempus, ætas, & interſtitia. Quædam ſunt dubia, de
quibus ſcilicet non conſtat, an ſint de ſubſtantia, vel de
ſolemnitate, ut Miſſa, & quod tam ordinans, quam or-
dinandus ſint jejuni; in quibus, ut Hoſtien. dicit, vi-
dentur diſcrepare Canones, & Magiſtri; & in his eligen-
dum quod eſt tutius, itaut, ſi aliquid horum omiſſum
fuerit, iteretur ordinatio, *c. Preſbyteris*, & *cap. Chor-
9 epiſcopi* 68. *diſtinct.* (de quo latius dicam infra in ultimo
argumento pro 2. ſententia num. 54.) Quædam denique
ſunt levia, quæ non ſunt ſupplenda, & multo minus ite-
randa ordinatio. Si tamen ſuppleantur, non eſt malum,
quia quæ dubitationis tollendæ cauſa, &c. *l. Qui mutuam,
ff. Mand* & bonarum mentium eſt ibi culpam timere, ubi
culpa minime reperitur, *cap. Conſilium infra de obſervat.
jejunior.*

Explicans autem Hoſtien. quæ ſint hujuſmodi levia, exemplificat, ut ſi Epiſcopus non tradit librum, vel calicem, vel urceolum, vel candelabrum, vel Oſtiarius non tetigit oſtium, vel campanam non pulſavit, & ſimilia. Cenſet igitur Hoſtien. calicis traditionem non modo non eſſe de ſubſtantia Ordinis, ſed nec de ſolemnitate; ideo quæ ſi omiſſa fuerit, non ſolum non eſſe iterandam ordinationem, ſed nec ſupplendum omiſſum. Doctrinam Hoſtien. referunt, & ſequuntur hic Joan. Andr. *num.* 3. Bellam. Anton. de Butr. & Cardin. omnes *num.* 1. & Abb. *num.* 2. & latius Henric. Boich. *in d. cap. fin. de ſacrament. non iteran.*

10 In re tam gravi Doctores præcitati nec Canone, nec ratione ulla moventur, ut non mirum, ſi Silveſt. *in ver. Ordo ſecundo*, *num* 11. dixerit, Canoniſtas in hac parte materiam involvere, & multiplicare ſcrupulos ſine cauſa, quia non habent clavem. Tantum Joan. Andr. dicit pro opinione Innocentii facere *cap Subdiaconus* 23. *diſtinct.* qui tamen textus parum, aut nihil facit, quia ſolum diſponit, ut Subdiaconus cum ordinatur, quia manus impoſitionem non recipit, patenam de manu Epiſcopi accipiat vacuam, & calicem vacuum; de manu vero Archidiaconi accipiat urceolum cum aqua, mantile, & manutergium. Sed non aperit textus, an acceptio patenæ, & calicis ſit de ſubſtantia, necne; imo ille Canon potius probat traditionem patenæ vacuæ, & calicis vacui eſſe materiam Ordinis Subdiaconatus; & ideo ſi omiſſa fuerit, non eſſe ſupplendam, ut habet opinio Innocentii; ſed totam ordinationem eſſe iterandam, ex regula, quam ponimus infra in ultim. argum. pro ſecunda ſententia *num.* 54. Et in hoc concordat cum diffinitione Concilii Florentini, ut patebit infra num. 43.

Verum Canoniſtarum ſententia, id eſt, nec porrectionem calicis, & patenæ, & multo minus vinum infuſum, & panem ſuperimpoſitum, eſſe de eſſentia Ordinis Preſbyteratus, & ita characterem Sacerdotalem non imprimi in ipſa porrectione, videtur probari poſſe infraſcriptis fundamentis.

Et primo, conſecratio Sacerdotis fit quadam unctio- 11
ne, ſicut & Confirmatio, §. *Ecce ſufficienter* 1. *quæſt.* 1. Sed
in confirmatione in ipſa unctione imprimitur character,
cap. Munus de conſecr. diſt. 5. & patet ex Concilio Floren-
tino in decreto fidei, §. *Secundum Sacramentum*; Ergo &
in Sacerdotio: quod tenet Hugo *in cap. Præterea* 23. *diſt.*
relatus ibi a Turrecrem. *n.* 2. & conſequenter non in por-
rectione calicis.

Secundo, Dominus dedit diſcipulis Sacerdotalem poteſtatem, quando dixit, *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiſeritis peccata*, &c. Joannis XX. Sed Spiritus datur per manus impoſitionem, *cap Ex multis* 1. *qu.* 3. Extravag. Innocentii IV. *ſub Catholicæ* in Bullar *tom.* 1. *pag.* 76. Ergo in ipſa manus impoſitione imprimitur character Ordinis: quod tenet Sanctus Bonavent. *in* 4. *diſt.* 24. *par.* 2. *art.* 1. *q.* 4. *num* 58. Scot. & Palud. *ead. diſt.* Altiſſiodoren. *in ſua Summa part.* 4. & quidam alii ex recentioribus Theologis, quos refert, & ſequitur Card. Bellarm. *tom.* 3. *Controverſ. lib.* 1. *cap.* 9. *de Sacram. Ordinis.*

Tertio, ſicut conſecratur miniſter, ita & veſtes mini- 12
ſtrorum, *cap. Veſtimenta de conſecr. diſtin.* 1. quæ propterea
contrectari non debent, niſi a ſacratis hominibus, ut ibi
deciditur, & ſemel conſecratæ iterum conſecrari non de-
bent, gloſſ. 2. *in cap* 2. *infra tit. prox.* Unde in reficien- 13
dis factis veſtibus poteſt apponi filum non ſacrum, ſive pan-
nus non ſacer, nec eſt opus nova conſecratione, ut ait
gloſſ. *fin. in cap Quod in dubiis, de conſecr. Eccleſ vel Al-
tar.* Sed veſtes ſola benedictio conſecrat, ut patet in *d. c.* 2.
Ergo in ipſa benedictione Epiſcopi & conſecratio Sacer-
dotis perficitur.

Quarto, ſicut Sacerdoti datur calix, ita & veſtis Sa- 14
cerdotalis, ut in Pontificali. Si ergo in datione calicis
imprimitur character, eadem ratione & in datione caſu-
læ; & ſic haberet duos characteres, quod falſum eſt, *c.* 2.
infra de Apoſtat. ubi gloſs. *in verſ Injuriam*, quærens
quid ſit facere injuriam Sacramento? Per iterationem
infigitur, inquit, animæ quædam imago, ſeu pictura,
vel character; unde ſi alia imago ſuperponeretur, illa pri-
ma pictura obſcuraretur, & ita videretur offuſcare pri-
mum Sacramentum.

Quinto, Ordo Diaconi conformior eſt Ordini Sacerdotis, quam Subdiaconi Ordo, *c. Perlectis*, *verſ. Ad Subdiaconum*, *juncto verſ Ad Diaconum* 25. *diſt. cap. A Subdiacono* 93. *diſt.* Sed ſi character imprimeretur Sacerdoti in porrectione calicis, Subdiaconus eſſet conformior Sacerdoti, quam Diaconus; quia Subdiaconus characterem reciperet in ipſa calicis porrectione, non autem Diaconus, juxta textum in *d. c. Subdiaconus* 23. *diſt.* Ergo character Sacerdotalis non imprimitur in ipſa calicis porrectione.

Sexto, Acolythorum Ordo magis appropinquat ad 15
actum Sacerdotis, per hoc quod habet actum ſuper ur-
ceolum, quam per hoc quod habet actum ſuper can-
delabrum, *c. Acolythus* 23. *diſt.* ibi: Accipiat & urceolum
vacuum ad ſuggerendum vinum in Euchariſtiam Sangui-
nis Chriſti. Et tamen magis imprimitur character in
Acolythatu, quando accipiunt candelabrum, quam
quando accipiunt urceolum, quia nomen Acolythi, ce-
rei portationem ſignat, ut tenent Divus Bonaventura,
Richard & Palud. relati a Silveſt. *in verſ. Ordo ſecundo*,
num. 4. *verſ. Acolythi vero*; Ergo nec in Sacerdotio im-
primitur character, quando calicem accipit.

Septimo, in Concilio Carthaginenſi IV. in quo deſcribitur, quomodo ſinguli Ordines conferantur, *can.* 3 *de Preſbyter. ordinat.* habentur hæc verba: *Preſbyter cum ordinatur, Epiſcopo eum benedicente, manum ſuper caput ejus tenente, etiam omnes Preſbyteri, qui præſentes ſunt, manus ſuas juxta manum Epiſcopi ſuper caput illius teneant*, ut refertur *in cap. Preſbyter* 23. *diſt.* nec ibi ulla fit mentio traditionis inſtrumentorum; quam tamen mentionem utique

que

que Concilium non prætermiſiſſet, ſi in traditione in-
ſtrumentorum character Sacerdotalis imprimeretur. Idem
conſtat ex Concilio Nicæno *cap* 9. Antiocheno *cap.* 10. *&*
17. ubi non fit mentio niſi impoſitionis manuum, & clare
ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 14. *c.* 3. *de extrema Unctione*,
ubi habetur, Miniſtros Sacramenti extremæ Unctionis eſſe
Epiſcopos, aut Sacerdotes ab ipſis rite ordinatos per im-
poſitionem manuum Presbyterii. Ad idem ſunt text. *in cap.
Ex multis*, 1. q 3. *in c. Daybertum*, 1. *quæſt.* 7. *& in c.* 2. *de
Cler. non ordin. miniſtr.*

16 Octavo, in primitiva Eccleſia Diaconi ordinabantur
per manuum impoſitionem. Unde in ſecunda Synodo ab
Apoſtolis celebrata *Actorum* 6. ſic legimus: *Convocantes
autem duodecim multitudinem Diſcipulorum dixerunt: Non
eſt æquum nos derelinquere verbum Dei*, &c. *Conſiderate
ergo fratres, viros ex vobis boni teſtimonii ſeptem, ple-
nos*, &c. *Et placuit ſermo coram omni multitudine: & ele-
gerunt Stephanum, virum plenum fide & Spiritu ſancto*,
&c. Hos a multitudine electos ſtatuerunt ante conſpe-
ctum Apoſtolorum, & ipſi Apoſtoli orantes impoſuerunt
eis manus; per orationem, & manus impoſitionem ipſos
Diaconos ordinando, ut ibi exponit gloſſa ordinaria.
Unde S. Stephanum Diaconum fuiſſe, & miniſtraſſe al-
17 tari B. Jacobo Apoſtolo, tradit ſanctus Ignatius Martyr,
& teſtis oculatus, *epiſt.* 5. *ad Trallanos*, *& epiſt.* 13. *ad
Heron.* ut refert Cardin. Baron. *tom.* 1. *ad annum Chriſti*
34. *pag.* 231. *litera D.* At quo tempore Stephanus fuit
ordinatus Diaconus, traditio libri Evangeliorum non
potuit eſſe materia Diaconatus; nam eundem fuiſſe
paſſum, & mortuum eodem anno, quo Chriſtus Do-
minus, non longe poſt ejus Aſcenſionem, tradit Mar-
tyrologium Romanum 7. *Kalend. Januar.* & Baron.
tom. 1. *pag.* 23. anno Chriſti 34. vel certe initio 35.
18 Evangelium vero ex communi Doctorum conſenſu pri-
mus omnium Evangeliſtarum ſcripſit Matthæus, ut apud
Baronium *ad annum Chriſti* 41. *pag.* 278. *litera E. &
pag.* 279. *litera E.* Idque non præſtitit ſecundum Ire-
næum *lib.* 3 *cap* 1. niſi cum Petrus Romam acceſſit,
anno ſcilicet Chriſti 45. ut Baronius interpretatur; vel
ſecundum Nicephorum *Hiſtoriarum lib.* 2. *cap.* 41. quinto-
decimo anno poſt Chriſti Aſcenſionem; vel demum ſe-
cundum Euſebium *in Chronica*, cui aſſentitur Baronius
loco citato pag. 278. *litera C. & pag.* 279. *litera D* Olym-
piade 204 anno 3. Caji Caligulæ, & Chriſti anno 41.
Marcus ex Euſebio *loco citato*, & Eulpomio *in præfatione
ſuper Matthæum*, quos ſequitur Baronius *ubi ſupra pagin.*
336 *litera E* ſcripſit Evangelium Olympiade 205. Clau-
dii anno 3. & Chriſti 45. Lucas Evangelium ſcripſit anno
Chriſti 58. ut per Baronium *ibidem pag.* 506. *litera A.*
Joannes vero anno Chriſti 99. ex eodem Baronio *ibidem
pag.* 703. *litera E, &* 704. Ergo cum eo tempore, quo
19 Stephanus fuit ordinatus Diaconus, nondum eſſet ſcriptum
Evangelium, ut ex prædictis conſtat; neceſſario ſequitur,
ut idem receperit characterem Diaconatus abſque tradi-
tione libri Evangeliorum: alioquin Stephanus, & alii,
ut præfertur, ordinati ab Apoſtolis per ſolam manus im-
poſitionem, non fuiſſent veri Diaconi, nec potuiſſent in
altari miniſtrare, ut fecit B. Stephanus. Neque vero tra-
ditio libri Evangeliorum potuit poſtea effici materia hujus
Ordinis: quia Sacramenta omnia ſunt inſtituta a Chri-
ſto; ut eſt diffinitum a Trident. Synodo *can.* 1. *ſeſſ.* 7. *de
Sacrament. Si quis dixerit Sacramenta novæ legis non fuiſ-
ſe omnia à Jeſu Chriſto Domino noſtro inſtituta*, *&c. ana-
thema ſit*. Et in ſpecie de hoc Sacramento in *can.* 3. *ſeſſ.* 23.
*de Sacramento Ordinis: Si quis dixerit Ordinem, ſive ſa-
cram ordinationem non eſſe vere, & proprie Sacramentum
à Chriſto Domino inſtitutum*, *&c. anathema ſit*. Et iden
in Sacramentis requiruntur res determinatæ ex ipſa Chri-
ſti inſtitutione, ut docet ſanctus Thomas *in* 3. *par. qu.* 60.
art. 3. 5. *&* 7. & latius dicam infra *in reſponſione ad ulti-
20 mum argumentum*, *n* 80. Unde ſicut Eccleſia non poteſt
nova Sacramenta inſtituere, ita nec materiam, vel for-
mam Sacramentorum immutare, *c. Sunt quidam*, 25.
quæſt. 1. Idem ſanctus Thomas *in* 4. *diſtin.* 3 *quæſt.* 1.
art. 2. *quæſt.* 2. Soto *in* 4. *diſt. qu.* 1. *notab.* 7. & conſtat
ex Concilio Tridentino *cap.* 2. *ſeſſ.* 21. *de Communio-
ne ſub utraque ſpecie*, ubi *Sacra Synodus declarat hanc
poteſtatem perpetuo in Eccleſia fuiſſe, ut in Sacramen-
torum diſpenſatione, ſalva illorum ſubſtantia, ea ſtatue-
ret, vel mutaret, quæ ſuſcipientium utilitati, ſeu ipſorum
Sacramentorum venerationi, pro rerum, temporum, &
locorum varietate, magis expedire judicaret*. Hæc ibi;
Cum enim Sacramenta ſint fundamenta Religionis, & 21
gratiam conferant, non eſt poteſtatis hominis illa immutare,
aut de novo inſtituere, ut Divus Thomas dicit *in* 4. *di-
ſtin.* 2. *qu.* 1. *art.* 4. *qu.* 4. *& in* 1. 2. *qu.* 108. *art.* 2. *ad ſecun-
dum*. Si ergo in traditione libri Evangeliorum in primiti-
va Eccleſia non fuit impreſſus character Diaconatus, nec
traditio hujuſmodi potuit poſtea effici materia ejuſdem
Ordinis, & conſequenter nec in porrectione calicis impri-
mi poteſt character Sacerdotalis, cum non poſſit aſſigna-
ri ſufficiens ratio diverſitatis.

Nono, ritus, qui in Sacramentis ſunt ex inſtitutio- 22
ne Eccleſiæ, non ſunt de eſſentia, ſed de ſolemnitate
tantum, *cap.* 1. *& c. fin. infra tit. proxim.* & tradit
ſanctus Thomas in 4. *diſtinct.* 13. *qu.* 1. *art.* 1. *ad* 6.
Sed porrectio calicis cum vino, & patenæ cum hoſtia
in ordinatione Presbyteri eſt ex inſtitutione Eccleſiæ;
Ergo hujuſmodi porrectio non eſt de eſſentia Ordinis
Presbyteratus. Minor probatur auctoritate Innocentii 23
in d. cap. fin. in princ. ubi, *Credimus*, inquit, *quod,
niſi eſſent formæ poſtea inventæ, ſufficeret Ordinatori dice-
re, Sis Sacerdos, vel alia æquipollentia verba; ſed ſubſe-
quentibus temporibus formas, quæ ſervantur, Eccleſia or-
dinavit; & ſunt tantæ neceſſitatis dictæ formæ, quod ſi,
eis non ſervatis, aliquis fuerit ordinatus, ſupplendum eſt
quod omiſſum eſt: & ſi formæ ſervantur, character infigitur
animæ, id eſt, figura intellectualis, & indelebilis, oſtendens
Ordinem collatum ipſi conſecrato. Nec mireris, ſi per inſti-* 24
*tutionem Eccleſiæ infigitur character in anima, cum animæ
ſint de juriſdictione Papæ, & ſpiritualium Patrum: unde
ſuper eis Conſtitutiones facere poteſt, dummodo non ſint con-
traria Conſtitutionibus Dei*, *argum.* 10. *diſt. Suſcipitis*, 95.
diſt. Cum ad verum, *infra de major. & obed. ſolitæ*. Hæc
Innocentius, qui ad hoc etiam allegat exemplum Impera-
toris, per cujus Conſtitutiones character militaris in-
diviſibiliter affigitur militi, *ut in cap. Quod Deo* 1. *qu.* 1.
& illius dicta tranſcribunt in eodem *cap. fin.* Hoſtien. Jo.
Andr. Butr. Card. & reliqui omnes. Quinimmo Angel.
in l. 2. *C. de crimine ſacrileg.* dicit Papam poſſe uni-
co verbo facere quem Sacerdotem, *& in l.* 1. *C. de
ſenten. paſſ.* per illum textum affirmat, Papam ſolo
verbo facere Epiſcopum. Et eum refert, & ſequitur
Felin. *in cap.* 1. *n.* 23. *ſupra de Conſtitut.* & ibi etiam
Dec. *num.* 50.

Decimo, in ſubſtantialibus conſecrationum, & ordina- 25
tionum, inter Eccleſiam Græcam, & Eccleſiam Latinam
non poteſt eſſe diſformitas, ut probatur a fortiori in hac
Decretali, *& in c. Licet Græcos*, *infra de baptiſm.* & patet
ex Conſtitut. Innocentii IV. *Sub Catholicæ*, circa Ritus
Græcorum, edita 2 *Non. Martii*, *ejus Pontificatus anno
undecimo*, & ex alia Clementis VIII. *Sanctiſſimus*, edita
31. *Auguſti* 1595. *Unus enim Dominus*, *una Fides*, *unum* 26
Baptiſma, ad Epheſios 4. Extravag. *Unam ſanctam*, *de* 27
major. & obed. Unde uniformitas Sacramentorum ad uni-
tatem fidei pertinet, Extravag. *Sancta Romana*, & ibi gloſ.
in ver. Sacramenta, *de Relig. domib. c. Ad abolendam*, *infra
de hæret.* Ex diverſitate enim materiæ fit diverſitas Sacra-
mentorum; & cum Sacramenta ſint fundamenta Religio-
nis, ut dictum eſt ſupra, ſi alia eſſent Sacramenta in Ec-
cleſia Græca, quam in Eccleſia Latina, eſſet etiam alia
Religio, & alia Fides. Sed Eccleſia Græca in ordinatione
Presbyterorum non utitur porrectione calicis, & patenæ,
ſed ſola manuum impoſitione, ut teſtatus eſt Sacræ Con-
gregationi Concilii Antonius Aquinas Archiepiſcopus
Tarentinus, antea Epiſcopus Sarnenſis, & unus ex Præ-
latis Congregationis a Clemente VIII. inſtitutæ pro re-
formandis ritibus Græcorum. Ideoque Græci ordinatio-
nem vocant manus impoſitionem, & ſcribit Simeon Me-
taphraſtes in vita ſancti Joannis Chryſoſtomi, cum ei
manus imponeret Epiſcopus Antiochenus, ut eum crea-
ret Presbyterum, continuo deſcendiſſe in eum viſibiliter
Spiritum ſanctum in forma Columbæ, ut refert Cardina-
lis Bellarminus *tom* 3. *Controverſiarum lib.* 1. *de Sacra-
mento Ordinis cap* 9. *verſ. Denique*. Et tamen Sacerdotes
Græco ritu ordinati indifferenter habiti fuerunt pro veris
Sacerdotibus in Eccleſia Latina, ne alioquin cogamur
dicere Baſilium, Athanaſium, Chryſoſtomum, Nazian-
zenum, & alios Patres illius Eccleſiæ veros Presbyteros
non fuiſſe; nec Græcos Presbyteros ad concordiam, &
unitatem fidei converſos Romana Eccleſia præcipit ite-
rum ordinari; Ergo porrectio calicis, & patenæ cum
vino,

vino, & pane, non eſt ſubſtantialis in Ordine Presbyteratus.

28 Undecimo & ultimo, eſto traditio inſtrumentorum ſit de ſubſtantia Ordinis Sacerdotalis; tamen in ordinatione, de qua agitur, fuit porrectus calix, & patena cum hoſtia, & defuit tantummodo vinum, quod per errorem miniſtri non fuit infuſum in calice. Credibile eſt autem, ut ait Cardinalis Bellarminus loco citato, Chriſtum inſtituiſſe materias Ordinum non in particulari, ſed tantum generatim, monendo Apoſtolos, ut Ordines conferrent per inſtrumenta, quibus ſignificaretur eorum poteſtas. Unde forte nihil contra inſtitutionem immediatam Chriſti, aut contra eſſentiam ordinationis Sacerdotalis hoc caſu actum videtur, cum Epiſcopus aliquot inſtrumenta ad ſignificandam poteſtatem Sacerdotalem adhibuerit; non enim omnia videntur ita neceſſario ſimul requiri, ut ſi vinum deficiat, character non im-
29 primatur. Et propterea Henriquez alios adducens *in Summa tom. 1. lib. 10. cap. 6. §. 1.* cenſet validam eſſe ordinationem, ſi per vaſis cum altera ſpecierum porrectionem fiat, cum enim, ut ipſe ait, poteſtas vini, & panis conſecrandi unica, & indiviſa ſit, ea communi, & certa ſententia ſit, ut patenæ traditio cum hoſtia, dum ſignificat directe, ac per ſe conſecrandi panis poteſtatem, ſimul ſignificet indirecte quaſi concomitanter conſecrandi etiam vini poteſtatem.

30 Et confirmatur; quia multi ex Theologis tenent ad eſſentiam ſacrificii ſufficere unam ſpeciem, ac proinde Summum Pontificem poſſe ex gravi cauſa diſpenſare, ut in una ſpecie tantum aliquando fiat conſecratio, ſicut multi referunt, Innocentium VIII. re ipſa olim diſpenſaſſe, ut per Henriquez *loco citato*. Ergo quemadmodum poteſtas conſecrandi non datur diviſim in una ſpecie, ſed qui poteſt unam, poteſt etiam utranque conſecrare, quia ſub qualibet ſpecie adeſt totus Chriſtus, & verum Sacramentum, ut eſt diffinitum a Concilio Tridentino *in can. 4. ſeſſ. 21. in doctrina de commun. ſub utraque ſpecie:* ſimiliter & per traditionem unius ex ſpeciebus integra, & indiviſa poteſtas Sacerdotis congrue ſignificatur. Ac propterea valide quis videtur ordinari per porrectionem ſolius patenæ cum pane, & multo magis, ſi præter patenam cum pane etiam calix fuerit porrectus, licet ſine vino, ut hoc caſu.

31 In contrarium ſtat authoritas Concilii Florentini in Decreto Fidei Eugenii IV. Nam in paragrapho quinto ſic diffinitur: *Omnia Sacramenta tribus perficiuntur, videlicet rebus tanquam materia, verbis tanquam forma, & perſona miniſtri conferentis Sacramentum cum intentione faciendi quod facit Eccleſia; quorum ſi aliquod deſit, non perficitur Sacramentum.* Et infra prope finem:
32 *Sextum Sacramentum eſt Ordinis, cujus materia eſt illud, per cujus traditionem confertur Ordo, ſicut Presbyteratus traditur per calicis cum vino, & patenæ cum pane porrectionem*, ut patet *tom. 4. Concil. par. 1. pag. 513. col. 2. & pag. 812. col. 2.*

33 Quibus ſtantibus, porrectionem calicis cum vino ita ad eſſentiam Ordinis Sacerdotalis pertinere, ut ſi vinum defuerit, character non imprimatur.

34 Probatur primo, quia in omni Sacramento, in quo imprimitur character, illud eſt eſſentiale, in quo, ſive per quod character imprimitur, ut docet Divus Bonaventura *in 4. diſt. 24. par. 2. art. 1. qu. 4. num. 58.* & Tabien. *in ver. Ordo 2. num. 5. in fin.* Sed character Sacerdotalis imprimitur, & Presbyteratus traditur, cum porrigitur calix cum vino, & patena cum pane, ut eſt diffinitum in Concilio Florentino, & conſtat ex verbis Pontificalis Roman. *in rubr. de Epiſcop. conſecrando*, ibi: *Moneat ordinandos, ut inſtrumenta, in quibus character imprimitur, tangant:* neque enim in ordinatione Presbyteri alia porriguntur inſtrumenta, quam calix cum vino, & patena cum hoſtia; & docent *in 4. ſent. diſt. 24.* Albertus Magnus *num. 5.* Sanctus Thomas, Sanctus Bonaventura, Durandus, Scotus, Raymundus, Petrus de Palude, & alii omnes; Turrecrem. *in c. Presbyter, in princip.* & ibi etiam Præpoſ. *num. 1. 23. diſt.* Stephan. de Cajet. *in repet. c. Ad limina, §. 3. num. 117. 30. qu. 1.* Silveſt. *in ver. Ordo 2. ſub num. 4.* Ergo vinum eſt eſſentiale in Ordine Presbyteratus, ita ut ſi deficiat, character non imprimatur.

35 Secundo, idem probatur, quia materia in Ordine, ſicut in reliquis Sacramentis, ita eſt ex neceſſitate Sacramenti, ut ſine illa irrita ſit ordinatio, ut conſtat ex prima diffinitione Concilii Florentini proxime relata, & Concilii Tridentini *in c. 2. ſeſſ. 14. de Sacramento Pœnitentiæ, & extrema Unctionis*, ibi: *Materia, & forma, quibus Sacramenti eſſentia perficitur, & c. 3. ſeſſ. 23. de Sacram. Ord.* Sed vinum, & panis in ſecunda diffinitione ejuſdem Concilii Florentini ingrediuntur materiam Ordinis Sacerdotalis, non ſecus atque ipſa inſtrumenta; Ergo, ſi alterutrum omittatur, ſacra ordinatio irrita eſt.

Tertio, cum conſecratio, quæ fit in Ordinis Sacramen- 36
to, ordinetur ad Sacramentum Euchariſtiæ, ille eſt principalis actus cujuſque Ordinis, ſecundum quem magis proxime ordinatur ad Euchariſtiæ Sacramentum; & ſecundum hoc unus Ordo eſt eminentior alio, ſecundum quod unus actus magis de proximo ad prædictum Sacramentum ordinatur. Quæ ſunt verba formalia Divi Thomæ *in 4. diſt. 24. qu. 2. art. 2.* Idemque poſt Albertum
Magnum, & Durandum tradit Turrecrem. *in cap. Pres-* 37
byter; & in c. Diaconus, n. 1. ver. In oppoſitum, 23. diſt. Et quia principalis actus Subdiaconi eſt vaſa Dominici Corporis offerre, *c. Cleros, verſ. Hypodiaconos, 21. diſt. & cap. Perlectis, verſ. Ad Subdiaconum, 25. diſt.* ideo in actu traditionis ſolius calicis, & patenæ vacuæ Subdiaconus recipit characterem, *c. Subdiaconos, 23. diſt.* &
dicetur infra in 5. argumento *nu. 43.* At vero Sacerdos, 38
cujus principalis actus, & miniſterium eſt conſecrare Corpus, & Sanguinem Chriſti, *d. c. Cleros, verſ. Sacerdos, c. Perlectis, verſ. Ad Presbyterum, & c. Ecce, 95. diſt.* Concilium Tridentinum *c. 1. ſeſſ. 23. de Sacramento Ordinis*, non in traditione ſolius calicis, & patenæ, ſed calicis cum vino, & patenæ cum pane accipit poteſtatem, cum habet tranſubſtantiare panem in Corpus, & vinum in Sanguinem Chriſti. Ita Richard. *d. diſt. 24. art. 4. qu. 3.* poſt Divum Thomam *ibidem qu. 2. art. 3.* D. Antonin. *de ordin. §. 4.* Tabien. *in ver. Ordo 2. num. 7. & 9.* Silveſt. *ibid.*
num. 3. Ergo, ſi vinum defuerit, character non erit im- 39
preſſus, cum in quolibet Ordine imprimatur hujuſmodi character per ſuſceptionem illius exterioris ſigni, in quo principalis actus, quem reſpicit ille Ordo, ſignificatur, qualis eſt calix cum vino, & patena cum pane in Ordine Sacerdotali, ut docent ſanctus Thomas, Richardus, & ſanctus Antoninus locis proxime citatis; Sanctus Bonaventura *in 4. diſt. 24. p. 2. qu. 4. n. 58.* Aſten. *in Summ. in tit. de collat. ordinat. ver. Sequitur ſexto*, Ang. *in ver. Ordo, §. 1. n. 4. ver. Poteſtatis Sacerdotis*, Tabien. *ver. Ordo, 2. n. 7. & 9.* Silveſt. *ibid. n. 4.* Lud. *in ſacramentali rubr. de ſacr. Ordin.* & fuſe explicat Stephanus de Cajeta *in d. repet. c. Ad limina, §. 3. n. 117. & ſeqq. & n. 124. ver. Sed Ordo Presbyteratus traditur, cum ab Epiſcopo datur ſibi calix cum vino, & patena cum pane.*

Quarto, Ordo ſecundum Magiſtrum ſententiarum in 40
4. eſt ſignaculum quoddam, in quo ſpiritualis poteſtas traditur ordinato; & dicitur ſignaculum ſecundum Petr. de
Palude, & Silveſt. *in ver. Ordo, 1. in princip.* id eſt cum 41
exteriori ſigno traditum. Quod clare conſtat ex Tridentina Synodo *de Sacram. Ordin. ſeſſ. 23. cap. 3.* ibi: *Per ſacram ordinationem, quæ verbis, & ſignis exterioribus per-*
ficitur; Ergo ad eſſentiam Ordinis requiritur traditio ali- 42
cujus ſigni exterioris. Hoc autem exterius ſignum in Ordine Presbyteratus, de quo agitur, non poteſt eſſe manuum impoſitio, quia per eam non imprimitur character Sacerdotalis, ſed tantum confertur poteſtas ſecundaria ligandi, atque ſolvendi, ut plene probavi *in cap. Presbyter, infra de Sacram. non iteran. in qu. An manus impoſitio in ordinatione Presbyteri ſit de eſſentia Sacramenti, vel de ſolemnitate tantum, a num. 10. uſque in fin.* Ergo neceſſaria eſt traditio aliorum inſtrumentorum, quibus deſignetur principalis actus Sacerdotis, qui eſt conſecrare Corpus & Sanguinem Chriſti, *d. cap. Cleros, 21. diſt.* cum aliis ſupra alleg. in præcedenti argumento. Sed hic actus deſignari non poteſt, niſi per porrectionem calicis cum vino, & patenæ cum pane; Ergo hæc inſtrumenta cum materia impoſita ſunt de eſſentia Ordinis Presbyteratus.

Quinto, cum materia Subdiaconatus ſit traditio cali- 43
cis vacui cum patena vacua ſuperpoſita, *c. Subdiaconus, 23. diſt.* & declaratur diſertis verbis in eodem Decreto Fidei edito ab Eugenio IV. in Concilio Florentino, *§. Sextum Sacramentum, ver. Subdiaconatus vero*, ſi panis & vinum in ordinatione Presbyteri non eſſent de neceſſitate Sacramenti, materia hujus Ordinis nihil differret a mate-

tia Subdiaconatus, quod tamen eſt neceſſarium, quia
44 ubi eſt diſtincta forma in eodem Sacramento, vel in
diverſis, oportet, ut etiam ſit diſtincta materia, ſive
ſpecies, ſecundum Petr. de Palud. *in 4. d. diſt.* 24. & Sil-
45 veſt. *in ver. Ordo* 1. *in princip.* alioquin Presbyteratus, &
Subdiaconatus non eſſent Ordines diſtincti, contra *d.
cap. Cleros, & c. Perlectis* 25. *diſt. cap. Erubeſcant*, 32.
diſt. cap. In multis de ætat. & qualit. contra Canones Apo-
ſtolorum *cap.* 42. *&* 43. & Catholicam veritatem a Tri-
dentina Synodo declaratam *in cap.* 2. *ſeſſ.* 23. *de ſacram.
Ordin.* & conferunt ejuſdem Concilii verba *in c.* 2. *ſeſſ.* 14.
de Sacram. Pœnit. ibi: *Materia, & forma, quibus Sa-
cramenti eſſentia perficitur, longiſſime diſſidet*; Ergo cum
calix, & patena ſine vino, & pane non poſſint eſſe in-
ſtrumenta adæquata Ordinis Presbyteratus, eo quod
ſint inſtrumenta Subdiaconatus; neceſſe eſt, ut pro tra-
ditione Ordinis Presbyterii præter calicem, & patenam
etiam panis, & vinum adhibeantur.
46 Sexto, ex veriori, & magis recepta Theologorum
ſententia, ad eſſentiam ſacrificii, utraque ſpecies re-
quiritur, nec poteſt ullo caſu una ſpecies ſine alia ex
intentione conſecrari, ut colligitur ex Concilio Tolet.
VII. *cap.* 2. & ea D. Thom. *in* 3. *par. qu.* 83. *art.* 6. &
probat Card. Bellarm. *tom.* 3. *Controverſ. lib.* 4. *de Sacram.
Euchar. c.* 33. Ergo ſimiliter etiam utraque ſpecies requi-
ritur in conſecratione Sacerdotis ad ſignificandum prin-
cipalem illius actum, conſecrandi ſcilicet Dominicum
Corpus, & Sanguinem.
47 Septimo, materia in Sacramentis debet ſignificare
principaliter rem contentam, ſecundum D. Thomam
in 4. *diſtin.* 3. *qu.* 1. *art.* 3. *qu.* 1. *ad quartum* Quamvis
autem Corpori Chriſti inſit Sanguis, & Sanguini Corpus
concomitanter; tamen pani non ineſt vinum, nec vi-
no ineſt panis; ac propterea panis non eſt principali-
48 ter ſymbolum Sanguinis; Ergo, ſi in Ordinatione Pres-
byteri deſit vinum, nihil perficitur, quia deeſt ſignifi-
catio Sanguinis Chriſti, Significatio autem rei Sacra-
mentalis eſt de eſſentia Sacramenti, & habetur ſuffi-
cienter per materiam ejus, ut idem S. Thom. docet *in
4 diſt.* 13. *q.* 1. *art.* 2. *q.* 6 *ad ſecundam.*
49 Octavo, Concilium Florentinum clare diffinit Ordi-
nem Presbyteratus tradi per calicis cum vino, & patenæ
cum pane porrectionem; & ſic loquitur copulative. Ergo
neceſſe eſt, ut omnia hæc ſimul concurrant: quia de na-
tura copulæ eſt requirere concurſum omnium copulato-
rum, *l. Si quis ita ſtipulatus*, & ibi Bart. *de verb. oblig.
§. Ex parte ſupra de reſcript.* gloſſ. in Extravag. *Suſcepti in
ver. Taxata de elect.* & conjungere æque principaliter,
non autem per modum acceſſorii, ut tradit Abb. *conſ.* 75.
Attingam col. 1. *ſub n.* 1. *ver. Fortius idem dicendum lib.* 1.
Et confirmatur, quia cum Concilium hoc loco decla-
ret materiam, in cujus traditione imprimitur character
Ordinis Sacerdotalis, & ſine qua non perficitur Sacra-
mentum; profecto nullatenus aſſignaſſet pro hac ma-
teria primo loco calicem cum vino, ſi neutrum, id
eſt, nec calix, nec vinum eſſet porrigendum ex neceſ-
ſitate Sacramenti, ſed tantum ex neceſſitate præcepti.
50 Certum eſt enim in materia, & forma Sacramentorum
per omiſſionem partis totum infici Sacramentum, nec
ſatis eſſe ſupplere omiſſum, ſed ex integro eſſe iteran-
dum, ac ſi nihil actum eſſet, ſecundum D. Thom. *in* 4.
diſt. 13. *qu.* 1. *art.* 3. & tradit hic Hoſt. *num.* 5. cum quo
tranſeunt Joan. Andr. Butr. & alii communiter, & proba-
51 tum eſt ſupra *num.* 6. Et propterea ſi in Sacramento Extre-
mæ Unctionis adhibeatur oleum non ſanctificatum, etiam
ſi Sacerdos ungendo proferat verba: *Per iſtam Unctionem,
&c.* non fit Sacramentum, ut per D. Thom. *in* 3 *part.*
52 *qu.* 60. *art* 5. & ibi Cajet. *in fin.* cum materia hujus Sa-
cramenti ſit oleum olivæ ab Epiſcopo benedictum, ut diſ-
finitur a Concilio Florentino *in eodem Decreto*, §. *Quin-
tum Sacramentum*; & a Trident. *in cap.* 1. *ſeſſ* 15. *de Ex-
53 trem. Unction.* Et in Sacramento Confirmationis, ſi de-
ficiat oleum, aut balſamum, character non imprimi-
tur, cum illius materia ſit Chriſma confectum ex o-
leo, & balſamo, *ut in dict. Decreto Fidei*, §. *Secun-
dum Sacramentum* Et in univerſum ubi ad ſubſtan-
tiam alicujus Sacramenti plura requiruntur, ſi unum
deficiat, nihil agitur, *cap. penultim.* & ibi DD. *infra
de Baptiſm.*
54 Nono & ultimo, generaliter quotieſcunque dubitatur,
an aliquid, quod omiſſum fuerit, ſit de ſubſtantia Ordinis,
neene, & tamen expreſſum eſt in jure, ut fieri debeat;
æſtimari debet de ſubſtantia, & tota ordinatio eſt repe-
tenda, *c. Presbyteris, & c. Chorepiſcopi* 68. *diſt. & cap.
Nihil* 7. *q.* 1. *cap. unic. infra de Cler. per ſalt. promotis, &
cap.* 2. *de Baptiſmo*. Ita Innoc. *in cap. Presbyter de Sacram.
non iteran.* Raymun. *in Summ. tit. de ætat. ordinan.* §. *Quid
ſi aliqua*, Goffred. *in tit. de ætat. & qualit.* §. *Unctionem au-
tem*, Hoſt. *in Summ. eod. tit.* §. *A quo, verſ. Conſilium ta-
men eſt*, Joan. Friburg. *in Summ. Confeſſ. tit. de ætat. et ordi-
nand. qu.* 34. Archid. *in c. Quærendum n.* 3. 23. *diſt.* S. An-
tonin. *in Summ. par.* 3. *de ordin* §. *Quinto*, Turrecr. *in cap.
Epiſc. n.* 7. 23. *diſt.* Angel. *in ver. Ordo ſecundo, n.* 14. *ver.
Sed quomodo ſupplebitur*, Piſanella *ibidem ver. Quid ſi ali-
quid*, & Armilla, *nu.* 8. Hoſt. Joan. Andr. Butr. Card. &
omnes hic. Ratio eſt, quia non intelligitur iteratum, quod 55
ambigitur eſſe factum, ut dicitur *in c. Veniens infra de
Presbyt. non baptiz. in c. Solemnitates il primo, de conſecr.
diſt.* 1. *in cap. Si multa, de conſecr. diſt.* 4. & tradunt omnes
locis citatis. Hoc autem caſu, aut certum eſt propter vi-
ni omiſſionem non eſſe impreſſum characterem, aut certe
negari non poteſt, quin res ſit valde dubia; Ergo tota or-
dinatio eſt repetenda.
Non obſtat primum argumentum contrarium; nam 56
ut reſpondet S. Thom. *in* 6. *diſt* 24. *qu.* 2. *art.* 4. *ad primum*,
in Confirmatione non datur officium ſuper aliquam mate-
riam exteriorem: & ideo ibi character non imprimitur
in aliqua exhibitione alicujus rei, ſed in ſola manus im-
poſitione, & unctione. Sed in Ordine Sacerdotali aliter
eſt; & ideo non eſt ſimile. Præterea Unctio in Ordi- 57
natione Presbyteri fit tantum propter ſolemnitatem, &
dignitatem Dominici Corporis, quod non eſt contrectan-
dum, niſi manibus conſecratis. Unde in ea character
non imprimitur, ut poſt D. Bonav. *in* 4. *diſtin.* 24. dicit
Turrecr. *in c. Præterea num.* 2. 23. *diſt.* facit text. *in cap.
In ſancta, de conſecr. diſt.* 1.
Non obſtat ſecundum, quia ut inquit S. Thom. *ibidem* 58
in reſponſ. ad 2. & Turrecr. *in cap. Presbyter, num.* 2. 23.
diſt. Dominus Diſcipulis dedit Sacerdotalem poteſtatem
quantum ad principalem actum ante paſſionem, quando
dixit: *Accipite, & manducate*; unde ſubjunxit, *Hoc fa-
cite in meam commemorationem*, Matth. 26. Marc. 14. Luc.
22. & Joan. 13. & hodie diffinitum eſt a Concilio Triden-
tino *in can.* 2. *de ſacrif. Miſſæ ſeſſ.* 22. *Si quis dixerit, illis
verbis, Hoc facite in meam commemorationem, Chriſtum
non inſtituiſſe Apoſtolos Sacerdotes, aut non ordinaſſe,
ut ipſi aliique Sacerdotes offerrent Corpus, & Sangui-
nem ſuum, &c. anathema ſit.* Sed poſt reſurrectionem
dedit eis Sacerdotalem poteſtatem quantum ad actum
ſecundarium, qui eſt ligare, & abſolvere, ut ſimiliter
eſt diffinitum in *can.* 3. *ſeſſ.* 14. *de Sacram. Pœnit. Si
quis dixerit, verba illa Domini Salvatoris, Accipite
Spiritum ſanctum, &c. non eſſe intelligenda de poteſta-
te remittendi, & retinendi peccata in Sacramento Pœni-
tentiæ, anathema ſit.* Itaque in impoſitione manus da-
tur Spiritus Sanctus, ideſt poteſtas ligandi, & ſolven-
di; ſed non imprimitur in ea character Sacerdotalis,
ut ſcripſi late *in cap. Presbyter infra de Sacram. non ite-
ran.* Præterea in caſu præſenti tantum quæritur, an
porrectio calicis cum vino ſit materia eſſentialis Ordi-
nis Presbyteratus; & quoad hoc parum refert, an ma-
nus impoſitio ſit de eſſentia, nec ne: quia etiam Au-
thores, qui tenent eſſe de eſſentia; tamen non negant,
quin potius admittunt requiri etiam traditionem inſtru-
mentorum ex neceſſitate Sacramenti. In hoc enim evi-
tari non poteſt aperta diffinitio Concilii Florentini. Et
erroneum eſt, quod ait Petrus Arcudius Corcyræus *in
tract. quem edidit de Concordia Eccleſiæ Orientalis, &
Occidentalis in ſeptem Sacramentorum adminiſtratione
lib.* 6. *de Sacramento Ordin. cap.* 7. manus impoſitio-
nem in Sacramento Ordinis ſolam eſſe materiam, eam-
que determinatam a Chriſto Domino, & nullam prorſus
aliam, idque eſſe intelligendum non minus in Ec-
cleſia Latina, quam Græca; intelligens pro impoſitio-
ne manuum illam extenſionem, quam facit Epiſcopus
in ipſa inſtrumentorum porrectione, Incongrue enim
ab ipſo, neque hactenus ab alio quoquam illa exten-
ſio manus appellata fuit impoſitio. Nec eſt ſimile de
Sacramento Confirmationis, quia in illa Epiſcopus
dum Chriſmate ſignat in fronte, imponit manum. Un-
de manus impoſitio appellatur *in cap* 2. 3. *&* 4. *de conſecr.
diſt.* 5. a gloſſa, Archid. & DD. *in cap. Manus* 1. *quæſt.* 1.

Præ-

Præterea Concilium Florentinum non diffinit materiam Presbyteratus eſſe porrectionem manus, ſed porrectionem calicis, &c. Ergo manus poteſt dici potius conditio, ſine qua non, quam eſſentialis materia Ordinis.

59 Non obſtat tertium, quia ut dicunt S. Thom. & Turrecrem. *locis proxime citatis*, *in reſponſ. ad ſecundum*, in veſtibus non requiritur alia conſecratio, niſi ut divino cultui mancipentur, & ideo ſufficit pro conſecratione benedictio, ut in *c.a. infr. tit. p. ox.* Sed aliter eſt de ordinatis, ut ex dictis patet.

60 Non obſtat quartum, quia veſtis Sacerdotalis non ſignat poteſtatem Sacerdoti datam, ſed idoneitatem, quæ in eo requiritur ad actum poteſtatis exequendum; & ideo nec Sacerdoti, nec alicui imprimitur character in alicujus veſtis datione, ut per S. Thom. *ubi ſupra ad quartum*.

61 Non obſtat quintum, quia poteſtas Diaconi eſt media inter poteſtatem Subdiaconi, & Sacerdotis. Sacerdos enim directe habet poteſtatem ſuper Corpus Chriſti; Subdiaconus autem ſuper vaſa tantum; ſed Diaconus ſuper Corpus in vaſe contentum, &c. *d. c. Cleros*, 21. *diſt.* & *c. Perlectis*, 25. *diſt.* Unde ejus non eſt tangere Corpus Chriſti, ſed portare Corpus Chriſti in patena, & diſpenſare Sanguinem cum calice, & ideo ejus poteſtas ad
62 actum principalem non potuit exprimi, nec per dationem vaſis tantum, nec per dationem materiæ, ſed exprimitur poteſtas ejus ad actum ſecundarium in hoc quod datur ſibi liber Evangeliorum: & in hac poteſtate intelligitur alia; & ideo in ipſa libri datione imprimitur character, ſecundum S. Thom. Richard. Petr. de Palude, & communem opinionem, de qua teſtatur Silveſt. *in ver. Ordo ſecundo*, *num.4. verſ. Diacono vero*, & diffinitur in prææallegato Decreto Fidei Eugenii IV. in Concilio Florentino, §. *Sextum Sacramentum*, *verſ. Diaconus vero per libri Evangeliorum dationem*.

Non obſtat ſextum, quia principalior actus Acoly-
63 thi eſt quo miniſtrat in urceolo, quam quo miniſtrat in candelabro; quamvis denominetur ab actu ſecundario propter hoc quod eſt magis notus, & magis proprius ei. Et ideo in datione urceoli imprimitur character virtute verborum ab Epiſcopo pronunciatorum, ex ſententia D. Thom. in 4. *d. diſt.* 24. *queſt.2. art.3. ad ſextum*, quam dicit veriorem Silveſt. *in ver. Ordo ſecundo*, *num.4. verſ. Acolythi vero*. Quia propinquius ſe habet ad Euchariſtiam præparare materiam ejus, quam deferre lumen, quod eſt quid communiſſimum, quo utimur etiam in veſperis, & matutinis; & ideo potius in acceptione urceoli, quam candelabri character imprimitur. Intellige ſi unus ſine alio tradatur; quod tamen fieri non debet, quia utrunque debet accipere, *c. Acolythus*, 23. *diſt.* & *d. c. Perlectis*, 25. *diſt.* ut per Silveſt. *ubi ſupra*.

64 Non obſtat ſeptimum, quia ut reſpondet Turrecrem. in *d. cap. Presbyter*, 23. *diſt. num.* 1. *in fin.* quamvis litera ibi dicat, *Cum Presbyter ordinatur, Epiſcopus manum ſuper caput illius teneat*; non tamen ſequi propter hoc, ut in ipſa impoſitione manus imprimatur Sacerdotalis character.

Præterea Concilium Carthaginenſe non ponit ibi eſſentialia Ordinis Presbyteratus, ideoque nec de forma nec de materia ullam facit mentionem, ſed tantummodo docet ritum illum impoſitionis manuum: quod probo apertiſſime; nam ille Canon loquitur expreſſe de illa impoſitione manuum, quam faciunt Epiſcopus, & Sacerdotes adſtantes ſuper caput Presbyteri ordinandi, ut ibi: *Omnes Presbyteri qui præſentes ſunt, manus ſuas juxta manum Epiſcopi ſuper caput illius teneant*: At certum eſt impoſitionem illam non eſſe de eſſentia, quia fit antequam ordinando porrigantur inſtrumenta, nec tunc enunciatur forma, ſed tantum funduntur quædam preces, & orationes, quibus ordinandus præparatur ad Ordinem ſuſcipiendum, ut patet ex Pontificali Romano *in rubr. de Ordin. Presbyt.* ideoque S. Thom. eandem impoſitionem recenſet inter præparatoria ad Ordinem, *in 4. diſt.24. qu.2. art.3.* & latius dixi *in cap. Presbyter in 1. notab. infra de Sacram. non iteran.* Non bene igitur ex Canone Concilii Carthaginenſis deducunt nonnulli ex Theologis impoſitionem manus eſſe de eſſentia Ordinis Presbyteralis. Eundem ritum ponit S. Dionyſ. *in lib. de Eccleſ. Hierarch. cap. 5.* qui propterea in fine libri excuſat ſe a determinatione formarum Sacramentalium, quia hæc occultanda erant in primitiva Eccleſia propter irriſiones Gentilium, ut refert S. Thom. *in 4. diſt.7. qu.1. art 1.* Cum autem in Actibus Apoſtolorum, in Concilio, & Decretis Patrum ſacra ordinatio plerunque exprimatur per manus impoſitionem, cum tamen manus impoſitio non ſit de eſſentia ipſius ordinationis, dixi *in d. c. Presbyter*.

Non obſtat octavum, quia cum in primitiva Eccleſia 65
antequam ſcriptum eſſet Evangelium, impoſſibile eſſet adhibere materiam traditionis libri Evangeliorum, credendum eſt Chriſtum Dominum aliam materiam præſcripſiſſe, qua Apoſtoli uterentur in ordinatione Diaconi, quouſque Evangelium ſcriptum eſſet. Ad quod dicendum nos impellit neceſſitas; nam cum ex una parte Concilium Florentinum diffiniat traditionem hujus libri eſſe materiam Ordinis Diaconatus, & ex altera certum ſit tunc temporis librum hujuſmodi non extitiſſe; ne dicamus Sacramentum Ordinis Diaconatus fuiſſe tunc adminiſtratum ſine materia, cogimur dicere aliam materiam fuiſſe a Domino inſtitutam, cum eſſentialia Sacramentorum præſcribere non ſpectet niſi ad ipſum Sacramentorum inſtitutorem, ut patet ex dictis *ſupra n.19.* & ex his, quæ dicentur *infra n.80. & ſeqq.*

Quicquid enim ſit de quæſtione, an manus impoſitio ſit de eſſentia ordinationis, utcunque tamen aperte diffinitum eſt, traditionem inſtrumentorum requiri ex neceſſitate Sacramenti ad impreſſionem characteris; Ergo Beatus Stephanus non fuit ordinatus per ſolam manus impoſitionem, ſed etiam per traditionem alicujus inſtrumenti, quod poſtea mutatum fuit ex inſtitutione Chriſti, non ex determinatione Eccleſiæ, quæ mutare non poteſt Sacramentorum ſubſtantiam, ut conſtat ex Decreto Concilii Tridentini *in can.2. ſeſſ.21. de commun. ſub utraque ſpecie*, ibi, *Salva illorum ſubſtantia*, & dixi latius eodem *num 19. & ſeqq.*

Non obſtat nonum, nam doctrina illa, quod formæ, 66
quibus in ordinatione inſigitur character animæ, ſunt ex inſtitutione Eccleſiæ, hodie erronea eſt ſtantibus diffinitionibus Concilii Tridentini, de quibus *ſupra num.19. & ſeqq.* Nec valeat argumentum: Animæ ſunt de juriſdi- 67
ctione Papæ; Ergo Papa poteſt inſtituere, ut character imprimatur in anima. Etenim a poteſtate juriſdictionali non licet arguere ad poteſtatem Sacramentalem: illa enim ex ſimplici injunctione hominis confertur; & ideo non immobiliter adhæret, *cap. Omnibus*, *cap. Ait Caleſtinus*, & *cap. Aperte*, 29. *qu.* 1. Poteſtas vero Sacramentalis confertur per aliquam conſecrationem, & character non confertur per miniſtrum, ſed imprimitur in anima immediate a Chriſto, §. *Verum*, 23. *diſtin.* Ita declarat D. Thom. in 2. 2. *queſt.* 39. *art.* 3. & Silveſt. *in verſ. Schiſmaticus*, *num.* 3. & dixi latius *in cap.1. num.31. infra de ſchiſmat.* Præterea character Ordinis ſemel impreſſus ab Eccleſia deleri non poteſt, *cap. Quod quidam* 1. *qu.* 1. gloſs. penult. *in cap 1. infr. Qui Cler. vel voven.* Archid. *in cap. Oſtenditur*, 4. *diſt.* S. Thom. *loc. cit.* Silveſt. *in verſ. Degradatio*, *num.* 9.
Nam, ut inquit Bald. *in cap. Bonæ memoriæ*, *il 1. num.3.* 68
ſupra de poſtul. Prælat. mortificari quidem poteſt, ſed non funditus mori, niſi cum anima, & eſt diffinitum a Concilio Trident. *in can.4. ſeſſ.23. de Sacram. Ordin.* Ergo nec poteſt animæ ab Eccleſia inſigi, argum. *c. Verbum*, *de pænit. diſt.* 1. *cap.* 1. *infra de reg. jur. l. Qui condemnare*, *ff. de re judic. l. Nemo qui condemnare*, *ff. de reg. jur. l. Poſſideri*, & *l. Quemadmodum*, *ff. de acquir. poſſeſs.*

Non obſtat decimum, quia non probatur hunc mo- 69
rem ordinandi Presbyteros per ſolam manus impoſitionem abſque traditione inſtrumentorum olim extitiſſe in Eccleſia Græca. Quin potius contrarium conjici poteſt ex Decreto Fidei, quod editum fuit ab Eugenio IV. Sacro approbante Concilio, ut legitur in principio Decreti: & de conſilio Prælatorum, ut inquit S. Antoninus, qui præſens aderat, cujus verba referuntur in notis ad eandem Synodum *tom 4. Concil. par.1. pag.731. col.1.* Et ſic Patres Græci nondum abierant. At Epiſcopi, & Sacerdotes Græci, qui Synodo intererant, nullatenus fuiſſent paſſi, ut diffiniretur ſine materia nullum Sacramentum perfici poſſe, & in Sacramento Ordinis materiam eſſe illud, per cujus traditionem confertur Ordo, & Presbyteratum tradi per calicis cum vino, & patenæ cum pane porrectionem: non inquam fuiſſent paſſi, ut ſic diffiniretur; quin potius

re;

reclamaſſent, ſi tunc temporis, vel antea Eccleſia Græca hujuſmodi inſtrumentorum uſum non habuiſſet. Inde enim reſultaſſet, ut nullus ex antiquis Patribus Eccleſiæ Græcæ, nec aliquis eorum, qui aderant in Concilio, habendi eſſent pro veris Epiſcopis, & Sacerdotibus.

70 Præterea *in cap. Subdiaconus*, 23. *diſt.* præcipitur, ut Subdiaconus, quia manus impoſitionem non accipit, patenam de manu Epiſcopi accipiat vacuam, & calicem vacuum. Deſumptus eſt autem hic Canon ex Concilio Carthaginenſi IV. *cap.* 5. quod fuit celebratum Carthagine anno Domini circiter 398. a ducentis quatuordecim Epiſcopis provinciarum Africæ. In Codice autem Canonum unica eſt Synodus Carthaginenſis, continens Canones triginta tres, qui ex variis Conciliis Carthagine habitis collecti fuerunt; & hos Canones Græci cum aliis multis Africanarum Synodorum conjunctos in ſuam linguam verterunt, & hi ipſi ſunt, quos iiſdem numeris Anſelmus, Burcardus, & Ivo citant, ut eſt adnotatum poſt *can. De libellis*, 20. *diſt. in ver. Carthaginenſium*, & habentur Græce, & Latine *tom.* 1. *Concil. par.* 1. *pag.* 570. *& pag.* 578. Probabile eſt igitur in Eccleſia Græca jam tunc extitiſſe uſum porrectionis calicis, & patenæ; alioquin Græci auctoritati Conciliorum
71 Carthaginenſium non adhæſiſſent. Amplius in ſacris Canonibus, & Conſtitutionibus Apoſtolicis nuſquam reperi improbatum hunc uſum Eccleſiæ Græcæ. Et tamen Summi Pontifices etiam in his, quæ ad ſubſtantiam Sacramentorum non pertinent, multoties reformarunt Græcorum deformitatem ab Eccleſia Latina, ut *in c. Li-*
72 *cet Græcos*, *infra de Baptiſm.* Et in hac Decretali, ubi in ſpecie ſancitur, ut Eccleſia Græca in conſecrationibus Epiſcoporum ſervet unctiones, quas ſervat Eccleſia Romana; & tamen unctio in conſecratione Epiſcopi non eſt de ſubſtantia, ſed de ſolemnitate tantum: quod patet ex eo, quia ſi fuerit prætermiſſa, non iteratur conſecratio, ſed tantum ſuppletur omiſſum, ut hic dicitur, & notant Hoſtienſ. Joan. Andr. & omnes per hunc textum. Idem apertius conſtat ex Conſtitutionibus Innocentii IV. *Sub Catholica*, in Bullario *tom.* 1. *pag* 76. & Clement. VIII. *Sanctiſſimus*, quæ inſcribitur, *Inſtructio ſuper aliquibus ritibus Græcorum*, in Bullar. *tom.* 3. *pag.* 47. Quod cum ita ſit, ego non percipio, quomodo Pontifices Romani toties reformaverint Græcorum Catholicorum ritus in his, quæ ſunt de ſolemnitate tantum, & tam inſignem diſcrepantiam inter Eccleſiam Græcam, & Eccleſiam Latinam in materia eſſentiali Sacramenti Ordinis ſilentio prætermiſerint.

73 Et quod magis urget, probabilius eſt, Patres Græcos non fuiſſe præſentes in Concilio Florentino, quo tempore ab Eugenio editum fuit ſupraſcriptum Decretum Fidei, in quo declaratur materia Sacramenti Ordinis; nam poſt diffinitum Concilium, & peractum negotium unionis, *tom.* 4. *Concil. part.* 1. *pag.* 611. *col* 2. de Patribus Græcis ſic legitur: *Feria ſecunda die Julii* 20. *ſubſcripſere Tomos Præſules, qui proficiſci cogitaverant. Hi porro erant Heracleenſis, Ciziconus, Trapezuntius, Monembaſienſis, Nicomedienſis, Donamenſis. Ex Clericis etiam profecti ſunt cum illis ad quinquaginta nos expectaturi. Nos autem feria tertia uno, & vigeſimo die Julii congregati, &c. Tomos ſubſcripſimus; ita finem habuit totum negotium ſanctæ unionis.* Et immediate in tit. de Armenis ſic habetur: *Poſt aliquot dies venerunt Apocriſiarii Patriarchæ Armenorum, qui Beatiſſimum Papam venerati, viſerunt Imperatorem, conſiliumque ſuum de conſiciendа cum Eccleſia Catholica unione expoſuerunt.* Et infra: *His dictis, receſſerunt Armeni: nos* (id eſt Patres Græci) *Florentia exeuntes, Venetias petivimus, & inde rurſus domum rediimus.* Et ſic a diffinitione Concilii, & negotio unionis, quod abſolutum fuit anno 1439. ab Incarnatione, & 6947. ab Orbe condito pridie Nonas Julii uſque ad diſceſſum a civitate Florentiæ aliquot tantum dies interceſſerunt: Decretum vero Fidei editum fuit eodem anno 10. Kalend. Decembris, & ſic quatuor circiter menſibus poſt diffinitionem Concilii. Nec refert quod Decretum illud fuerit editum ſacro approbante Concilio, ſeu de conſilio Prælatorum, ut ſuperius dictum eſt; nam hinc non ſequitur neceſſario, ut Patres Græci eſſent præſentes, quia etiam ſine ipſis potuit Concilium continuari ab Eugenio cum Patribus Latinis, & Armenis: cum præſertim Græci ante diſceſſum conſenſerint unioni Armenorum. Græci ergo abierant, quando diffinitum fuit, Ordinem Presbyteratus tradi per calicis cum vino,
74 & patenæ cum pane porrectionem. At quis credat Concilium Florentinum, quod principaliter fuit congregatum ad componendas differentias inter Eccleſiam Græcam, & Eccleſiam Latinam, Græcis præſentibus, & conſentientibus diffiniviſſe articulos de proceſſione Spiritus Sancti, de Purgatorio, de primatu Eccleſiæ Romanæ, & de conſecratione in fermentato, in quibus Græci diſcrepabant ab Eccleſia Latina; & tamen de modo ordinandi abſque traditione inſtrumentorum ne verbum quidem feciſſe, quod ex Actis Concilii appareat? Præſertim vero quia poſt abſolutam unionem Patres Latini objecerunt Patribus Græcis perplura capita, & petierunt ab eis, ut reſponderent, cur in his diſcreparent ab Eccleſia Latina; & tamen inter hæc nulla fit mentio de diſcrepantia in ordinando per ſolam manus impoſitionem, ut patet *tom.* 4. *Conciliorum*, *par.* 1. *pag.* 609. *verſ. Poſt hæc Latini quæſivere a nobis hæc.* Porro Græci juſtam querimoniæ cauſam habuiſſent, quod Eugenius diffinitionem articuli adeo præjudicialis Eccleſiæ Græcæ poſt eorum diſceſſum diſtuliſſet, præterquam quod ſi Græci in hoc errabant, doctrina de porrectione calicis, & patenæ cum vino, & pane, illis potius tradenda fuiſſet, quam Armenis, de quibus non conſtat, an hunc errorem haberent, necne.

Ad hæc inter Scriptores, qui tractant de eſſentialibus Sacramenti Ordinis, & præcipue de traditione inſtrumentorum, & de impoſitione manuum, non reperi quenquam meminiſſe de hac Græcorum diſcrepantia ab Eccleſia Romana. Imo in libro Græco, ſeu
75 Opuſculo de Sacramentis Gabrielis Metropolitani Philadelphien. edito anno 1600. ſic legitur: *Ordinis Sacerdotalis materia eſt Sacratiſſimus Panis, & ſacrorum Vaſorum numerus*, ſeu, ut alii exponunt, *Quantitas, & reliqua cujuſque Ordinis propria, uti moris eſt.* Ac demum ne quidquam in re tam gravi prætermitterem, curavi nuper, ut inſignis Religioſus ſacræ Theologiæ Lector, & ex primariis Venetorum familiis percunctaretur a Græcis Venetiis degentibus, quid hac in re obſervarent: Reſponderunt ſe, & omnes Græcos non ſola uti impoſitione manuum in ordinandis Sacerdotibus, ſed panem in patena, & vinum in calice ordinandis tangendum porrigere. Probabilius eſt igitur hunc morem ordinandi ſine traditione inſtrumentorum nec olim viguiſſe, nec hodie vigere in Eccleſia Græca: ac ſi forte aliquando contrarium fuerit obſervatum, hujuſmodi errorem irrepſiſſe poſt Concilium Florentinum, quemadmodum etiam perplures alii errores irrepſerunt poſt recidivum ſchiſma, & inexcuſabilem receſſum ab unione Eccleſiæ Romanæ.

Non obſtat undecimum, & ultimum argumentum 76
quod ſufficiat porrectio ſolius patenæ cum pane, cum per eam ſufficienter ſignificetur unica, & indiviſa poteſtas conſecrandi Corpus, & Sanguinem Chriſti. Etenim hoc pugnat aperte cum diffinitione Concilii Florentini, quod diſertis verbis in traditione Presbyteratus ex neceſſitate Sacramenti requirit concurſum utriuſque inſtrumenti cum materia impoſita; nam ſi voluiſſet alterutrum ſufficere, utique concepiſſet orationem alternative, videlicet, Presbyteratus traditur per calicis cum vino, vel patenæ cum pane porrectionem; non autem conjunctive per copulam, &, quæ requirit omnium concurſum, ut oſtenſum eſt ſupra in octavo argumento *num.* 49. Cum præſertim ibi Concilium declaret materiam Ordinis Presbyteratus, & primo loco præſcribat porrectionem calicis cum vino. Unde ſi Hoſtien. *hic num.* 10. dixit: Cum in his jura, & magiſtri diſcre- 77
pent, quæ nec de lana caprina ſunt, neſcio, ſi hæc, quæ potiſſimum dependent ex ſtatutis Canonicis, quæ & a pluribus ignorantur, ſuo ſenſu purus Theologus præſumeret diffinire: quid diceret, ſi videret Concilium Florentinum, & audiret Theologos præſumentes dimidiare integritatem materiæ a Concilio diffinitæ in Ordine Presbyteratus?

Nec urget, quod unica ſit poteſtas conſecrandi Corpus, & Sanguinem Chriſti: quia materia in Sacramentis debet ſignificare principaliter rem contentam; licet autem Corpori Chriſti concomitanter inſit etiam Sanguis, & e converſo, & ideo qui poteſtatem habet conſecrandi Corpus, habeat etiam poteſtatem conſecrandi Sangui-

nem

Digitized by Google

nem; tamen pani non ineſt vinum, nec vino ineſt panis;
& conſequenter pet traditionem ſolius patenæ cum pane
79 non habetur ſufficienter ſignificatio Sanguinis Chriſti,
prout requiritur ad eſſentiam Sacramenti, ut probatum
eſt ſupra in ſeptimo argumento n. 47. Et cum in hoc
habeamus apertam diffinitionem Oecumenicæ Synodi,
neceſſe eſt quemlibet Catholicum illi adhærere, nec
propriæ prudentiæ inniti, *c. De libellis*, 20. *diſt. c. Ne
innitaris*, *ſup. de conſtit. cum concord.*
80 Nec videtur admittendum quod dicunt Henriquez,
& Bellarm. materias Ordinum fuiſſe inſtitutas a Chriſto
generatim, & indeterminate. Imo enim in Sacramentis
requiruntur res determinatæ ex ipſa Chriſti inſtitutione,
ut conſtat ex D. Thom. *in 3. p. qu. 60. art. 3. 5 & 7.* &
81 *in 4. diſt. qu. 1. art. 1. qu.* 3. Et probatur evidenter, nam
Sacramentum ſine materia, & forma determinata, non
eſt realiter Sacramentum, ut conſtat ex Concilio Floren-
tino in *decreto fidei*, §. *Quinto*, & ex Tridentino *in cap.
2. ſeſſ. 14. de Sacram. Pœnitentia, & Extrem. Unct.* Sed
Chriſtus per ſe ipſum immediate inſtituit omnia Sacra-
82 menta, ut docet S. Th. *in 3. part. d. art. 3. 5. & 7.* & eſt
hodie diffinitum a Tridentina Synodo de Sacramentis
omnibus *in can. 1. ſeſſ. 7. de Sacram.* & in ſpecie de Ordin.
in can. 3. ſeſſ. 23. de Sacram. ordin. Ergo Chriſtus imme-
diate determinavit materiam, & formam cujuſque Sa-
cramenti, quia ſubſtantiam, qualis eſt materia Sacra-
mentis, impoſſibile eſt eſſe ſeparatam ab eo, cujus eſt
ſubſtantia, ut dicit Philoſoph. 1. *Methaphyſ. cap.* 4. &
83 probatur *in cap. Inter corporalia, de transl. Epiſc.* alio-
quin Chriſtus Sacramenta inſtituiſſet verbaliter tantum,
& non realiter; quod eſt aperte contra diffinitionem Con-
cilii Tridentini in dicto *can.* 3. ubi non ſimpliciter diffi-
nitur ſacram Ordinationem eſſe Sacramentum, ſed ve-
re, & proprie Sacramentum a Chriſto Domino inſtitu-
84 tum; quæ verba non verificarentur, ſi Dominus non
determinaſſet eſſentialia hujus Sacramenti, ſed reliquiſ-
ſet Apoſtolis determinanda: confert text. *in l. 5. §. fin. ff.
Quod quiſque jur. & in leg. 1. §. Idem Pomponius, ff. De
dolo cum ſimil.*
85 Præterea Sacramentum eſt ſacræ rei ſymbolum, & in-
viſibilis gratiæ viſibilis forma, ut diffinitur a Concilio
Tridentino *ſeſſ. 13. de Sanctiſſ. Euchariſt. Sacrament. cap.*
3. ſeu ſignum viſibile, ut legitur *in cap. Sacrificium,
de conſecr. diſt.* 2. Ergo ſi Chriſtus inſtituit Sacramentum
Ordinis, ut *in d. can.* 3. inſtituit etiam ſignum viſibile,
& externum, & ſic materiam hujus Sacramenti; quia
86 cui convenit diffinitum, impoſſibile eſt non conveni-
re diffinitionem, *l. 1. §. Dolum, ff. De dol. inſtit. de tu-
tel. in princ. cap. Cum cauſam, infra de rapt.* notat gloſſ.
Hoſtienſ. Joan. Andr. Card. & alii *in rubr. ſupra de Sum-
ma Trinit. & fide Cathol.*
87 Accedit, quod Chriſtus inſtituit Sacramentum Ordi-
nis, & Apoſtolos ordinavit Sacerdotes in Cœna noviſ-
ſima. Concilium Tridentinum *in cap. 1. & can. 2. ſeſſ.
22. de ſacrif. Miſſæ*; Ergo tunc determinavit etiam ma-
teriam Ordinis Presbyteratus: alioquin non ſolum in-
ſtituiſſet, ſed etiam adminiſtraſſet hoc Sacramentum ſi-
ne materia; & ita Eccleſia hodie diverſo modo trade-
ret Ordinem Sacerdotalem, quam inſtituiſſet, & admi-
niſtraſſet Dominus, quod eſt abſurdum, cum omnis
Chriſti actio, noſtra ſit inſtructio, *cap. Significaſti*,
88 & ibi notatur *ſupra de elect.* Et Chriſtus non exhibue-
rit aliquod Sacramentum, niſi quod ipſe accepit in
exemplum, excepta Pœnitentia, & extrema Unctione,
quia illa accipere ſibi non competebat, quia ſine pec-
cato erat, ut inquit S. Th. *in 3. part. q. 60. art. 3. ad 3.*
Et ita ex factis Chriſti in propoſito arguit Sot. *in 4.
diſt. 24. q. 1. art.* 5. licet in reliquis propter poteſtatem,
quam vocant excellentiæ, Chriſtus multa aliter fece-
ſit, quam hodie fiunt ab Eccleſia, ut per Nazianze-
num in oratione ad ſanctum lavacrum.
89 Denique eſto, Dominus reliquerit Apoſtolis deter-
minandam materiam Sacramenti Ordinis, hinc tamen
non ſequitur, ut poſteaquam Eccleſia determinavit ma-
teriam Presbyteratus eſſe porrectionem calicis cum vi-
no, & patenæ cum hoſtia, materia hujuſmodi non ſit
ea neceſſitate Sacramenti, cum diffinitum ſit a Conciliis
Florentino, & Tridentino, nullum Sacramentum ſine
materia perfici poſſe, ut ſuperius dictum eſt. Item
hinc non ſequitur, ut poſteaquam Eccleſia ſemel ma-
teriam hujus Ordinis determinavit, nunc poſſit illam
immutare, cum per determinationem ſemel factam ex-
piraverit facultas amplius determinandi, argum. *cap.
In literis, de off. deleg. cap. Publicata, cap. Cum inter,
ſupra de elect. cum ſimil.* de quibus per Abb. *conſ.* 1 1. *Tria
ſunt, n. 4. verſ. Venio ad tertium dubium, lib.* 2. habens
enim poteſtatem declarandi non poteſt declarari, niſi
ſemel tantum, *l. Quidquid adſtringendæ, ff. De verb.
oblig.* ubi omnes ſcribentes ad hoc allegant illum textum
pro ſingulari ſecundum unam lecturam in ver. *Nec
rurſus*, ut ibi eſt adnotatum in margine, quod non re-
peritur alibi, ſecundum Bald. *in cap. 1. num. 57. ſupra de
conſtit.* Et propterea Tridentina Synodus declarat ſub-
ſtantialia Sacramentorum non ſubeſſe poteſtati Eccle-
ſiæ, in *cap. 2. ſeſſ. 21. de comm. ſub utraque ſpecie*, ibi,
Salva illorum ſubſtantia; Ergo defectus vini in calice
poſt Apoſtolorum determinationem eſt ſubſtantialis,
ſive porrectio calicis cum vino proveniat immediata
ex determinatione Chriſti, ſive Apoſtolorum.
Quid dicendum? Secunda ſententia proculdubio eſt
verior. Ceterum conſultius videtur ut in præſentia Se-
des Apoſtolica neutram ex his opinionibus approbet,
aut reprobet, ſed tantummodo jubeat ſic ordinatos ite-
rum ordinari ſub conditione, juxta text. *in cap.* 2. &
ibi gloſſ. 1. *infr. de Baptiſ.* Et tam his, qui ordinatio-
nem iterarunt, quam his, qui in Sacerdotio miniſtra-
runt, ad cautelam concedat diſpenſationem; illis qui-
dem a pœnis, in quas potuerunt incidere ex *cap.* 1.
68. *diſt.* & *cap. Dictum, de conſecr. diſt.* 1. de quibus per
Silveſt. *in ver. Irregularitas, num.* 6. His vero, qui mi-
niſtrarunt, ab irregularitate, de qua in *cap. 1. & 2. de
Cler. non ordin. miniſtr.* Hoc enim modo evitabitur diffi- 90
cultas Eccleſiæ Orientalis, quæ ſane graviſſima eſt;
nam ex Euchologio, ſeu Rituali, quo Græci utuntur,
apparet eos non uti porrectione calicis, & patenæ,
ſed ſola manus impoſitione, non tantum in ordinatio-
ne Presbyteri, ſed etiam Subdiaconi, qui in Eccleſia La-
tina, & Africana manus impoſitionem non recipit,
juxta Pontificale Romanum, & Concilium Carthagi-
nenſe *cap.* 5. Etenim in prædicto Euchologio a Græco
idiomate in Latinum translato a Petro Arcudio Cor-
greo *in tract. de concordia Eccleſiæ Orientalis, & Occi-
dentalis in ſeptem Sacramentorum adminiſtratione lib. 6.
de Sacram. ord. cap. 2. in tit. Ordo qui obſervari ſolet in
ordinatione Subdiaconi*, ſic legitur: *Deinde ter obſignans
ejus caput, & imponens manum, ubi Diaconus dixerit,
Dominum deprecemur, Pontifex hanc recitat orationem
Domine Deus noſter, &c. abſoluta oratione, ſequitur ut
infra: Accipiens Pontifex Mantile imponit ſiniſtra hu-
mero ejus, qui ordinatur. Similiter præbet illi vas ad
infundendam aquam pro lotione manuum: ille vero vas
accipiens deoſculatur manum ipſius, & aquam infundit ad
manus Pontificis, qui eas lavat; tandem accepta benedi-
ctione diſcedit, &c. Peracta vero majori ingreſſu, cum
ſacram menſam Diaconus incenſat, rurſus lavat manus
Pontifex in catenula, quod geſtat qui ordinatus eſt. Porro
in ingreſſu majori ipſe quoque ordinatus poſt omnes ſequitur
geſtans etiam vas pro manuum lotione, ac mantile, &c.
ſic fit ordinatio, & ſi multi ſunt, qui ordinantur, oratio
ad multos accommodatur.* Hæc ibi: In ſequenti autem ti-
tulo Euchologii, ordo qui obſervari ſolet in ordinatione
Diaconi habetur ſic: *Pontifex habens manum impoſitam
capiti ordinandi clara voce enunciat: Divina gratia, quæ
ſemper infirma curat; & imperfecta perficit, promovet
N. Reverendum Subdiaconum in Diaconum.* Et infra:
*Tandem peracta communione Clericorum in Sanctuario
Pontifex porrigit calicem Diacono tunc conſecrato, ut ipſe
populo ad communionem accedenti diſtribuat.* Nec ibi ulla
fit mentio traditionis libri Evangeliorum. Rurſus in ti-
tulo ordo quid obſervari ſolet in ordinatione Presbyte-
ri. *Surgente Pontifice accedit ad eum, qui ordinatur,
cujus caput ter ſignat Pontifex. Qui vero ordinatur fron-
te incumbens ſacræ Aræ utrunque genuflectit. Diacono
vero elata voce dicente, Attendamus, &c. ſtatim Ponti-
fex impoſita manu una cum Pallio clara voce enunciat:
Divina gratia, quæ ſemper infirma curat, & quæ deſunt
ſupplet, promovet N. Venerabilem Diaconum in Presby-
terum.* Et infra immediate cum appellat ordinatum
ibi: *Ut iſte, quem tibi placuit a me promoveri.* Et in-
fra: *Tu Domine, &c. hunc, quem voluiſti, ut ſubiret
gradum Presbyterii.* Et ibi: *Induitur ſtola, & diſce-
dens ſtat una cum Presbyteris.* Nec non ibi: *Accedit or-*

dinatus, cui probat Pontifex ſanctum Panem, hoc eſt particulam panis conſecrati; Et primus inter alios Presbyteros communicat. De porrectione autem calicis cum vino, & patenæ cum Hoſtia, ne verbum quidem. In ſola Epiſcopi conſecratione Græci præter manus impoſitionem utuntur impoſitione libri Evangeliorum ad inſtar Eccleſiæ Latinæ, & Africanæ ad præſcriptum *c. Epiſcopus, 23. diſt.* Ut enim legitur *in* Euchologio *in tit. Ordo qui obſervari ſolet in ordinatione Epiſcopi.* Pontifex impoſita manu recitat quæ ſunt ſcripta in charta, videlicet, *Divina gratia, quæ ſemper infirma ſanat, & imperfecta perficit, promovet N. amabiliſſimum Presbyterum in Epiſcopum a Deo cuſtoditæ Civitatis N. Cunctis reſpondentibus, &c.* Aperit Evangeliorum, & imponit capiti illius, qui ordinatur ſimul una tangentibus aliis quoque Pontificibus. Deinde facta trina Cruce in capite illius, impoſitaque manu ſic precatur, &c. & recitat quaſdam orationes, quibus oſtendit eum jam eſſe conſecratum Epiſcopum.

91 Ex his apparet in Eccleſia Orientali Ordines conferri per ſolam manus impoſitionem abſque ulla inſtrumentorum traditione. Unde Petrus Arcudius *d. lib. 6. de Sacram. Ord. cap. 5.* concludit apud Græcos præter manus impoſitionem nullam aliam reperiri materiam, & *ſupr. in cap. 3.* reprehendit Philadelphien. qui dixit materiam apud Græcos eſſe ſacrum panem, & certum inſtrumentorum numerum.

Et quamvis etiam apud Græcos in ordinatione ſit uſus nonnullorum inſtrumentorum; tamen hæc non adhibentur, niſi poſt abſolutam ordinationem; ideoque non poſſunt eſſe materia hujus Sacramenti: nam ut idem Arcudius ait *dict. cap. 3. de materia Sacramenti Ordinis. Apud Græcos Lectori, Subdiacono, Diacono, Presbytero, & Epiſcopo cum ordinantur, imponuntur manus a Pontifice, eſtque id commune omnium.*

Deinde peractis orationibus conſecratoriis Lectori porrigit Pontifex librum Epiſtolarum Canonicarum cum Actibus Apoſtolicis, Subdiacono præbet vaſa, urceolum, & lebetem una cum mantili ad infundendam aquam Pontifici. Diacono exibet flabellum, quo arcet muſcas, pulverem, & id genus a Sacratiſſima Euchariſtia. Presbytero Pontifex porrigit miſtale, licet hoc de porrigendo miſſali in Euchologio non legatur, ſed tantum mos hujuſmodi ſit alibi uſitatus. Et dum celebrat Epiſcopus, præbet Presbytero particulam abſciſſam ex majori particula, quæ eſt in patena ſuper Altari. Et propterea idem Arcudius *eod. lib. 6. de Sacramento Ordinis cap. 3. Inſtrumenta*, inquit, *apud Græcos exhibentur quidem, quia tamen exhibentur ſine ullis verbis peractis jam ſacris Ordinibus, & nulla fit eorum in orationibus conſecratoriis, non videntur de facto, & ut nunc ſe res habet, eſſe materia, quamvis poſſent eſſe, ut ſunt apud Latinos, ſi aliter & una cum forma exhiberentur.* Hæc ille. Nec refert, quod in traditione Panis conſecrati conferantur illa verba, quæ habentur in Euchologio: *Accipe depoſitum hoc, & ſerva illud uſque ad Adventum Domini noſtri Jeſu Chriſti, quando debet abs te illud repetere.* Etenim non propria iſta ſunt forma, neque panis conſecratus eſt materia, quod probatur evidentiſſima ratione; nam antequam Pontifices eum porrigant, ipſemet Presbyter tanquam perfecte ordinatus, una cum Epiſcopo eum conſecrat, ut in Euchologio. At conſecrare non poſſet, niſi jam recepiſſet characterem Sacerdotalem. Unde in eodem Euchologio qui accedit ad accipiendum panem, appellatur ordinatus jam; & conſecratus per manus impoſitionem, ut in rubr. Ordo qui obſervari ſolet in ordinatione Presbyteri. Porro in antiquo Patriarchali Euchologio, ut ipſe Arcudius teſtatur *cap 2.* ſic habetur: Archiepiſcopus porrigit ordinato unum panem. Et ſecundum eum differentia inter Euchologia manuſcripta, & typis excuſa, hæc eſt; quod in manuſcriptis panis datur Presbytero ordinato non conſecratus, ut eum conſecret; in excuſis datur conſecratus, & putat ipſe corrigendum eſſe Euchologium impreſſum ab Euchologio antiquo manuſcripto, & dandam eſſe particulam panis, quam ipſe nuper ordinatus conſecrare debeat, ſicuti obſervant Rutheni. Sed nihilominus etiam inſpecto hoc ritu Euchologii manuſcripti, panis non conſecratus non poteſt eſſe materia Ordinis Sacerdotalis, quia datur Presbytero jam ordinato, ut habent verba Euchologii, nec in traditione hujus panis profertur forma. Forma autem in Sacramentis non poteſt præcedere materiam.

Præterea quicquid ſit de his, illud certiſſimum eſt pleroſque ex Græcis juxta Euchologia ſive manuſcripta, ſive impreſſa in ordinatione Presbyteri non porrigere calicem cum vino, atque ita non adhibere materiam integram a Conc. Florent. diffinitam in traditione Presbyteratus.

92 Porro, an hic mos ordinandi per ſolam manus impoſitionem ſervaretur olim in Eccleſia Orientali, plane non conſtat. Nam etſi in Concilio Florentino Georgius Vari Cretenſis Presbyter Græcus exhibuerit Juliano Presbytero Cardinali ſanctæ Sabinæ Euchologium Patriarchali manuſcriptum, quod eundem prorſus modum præſcribit ordinandis, quem hodie ad unguem ſervat Græcorum Eccleſia; quod quidem Patriarchale dicitur aſſervari in Monaſterio Cryptæ Ferratæ manu ejuſdem Cardinalis ſubſcriptum, ut refert Arcudius *in eodem tract. lib. 6. cap. 5.* Ignoratur tamen, quanta fides ejuſmodi Euchologio ſit adhibenda, nec ullam illius rationem habuit Concilium Florentinum, cum diffinierit materiam Ordinis Presbyteratus eſſe porrectionem calicis

93 cum vino, & patenæ cum pane. Et quamvis hæc doctrina in ſpecie tradita fuerit Armenis; tamen decretum illud continet fidem orthodoxam, ut patet ex principio decreti ibi, *nec ulla in futurum de fidei veritate apud ipſos Armenos heſitatio eſſe valeat, atque idem per omnia ſapiant cum Sede Apoſtolica*, & ibi: *Ut ſub quodam brevi compendio orthodoxæ fidei veritatem, quam ſuper præmiſſis Romana profitetur Eccleſia, per hoc Decretum ſacro approbante Florentino Concilio ipſis Oratoribus ad hoc etiam conſentientibus traderemus.* Unde fit,

94 ut adſtringat etiam Græcos; neque enim alia fides eſſe poteſt apud Græcos, alia apud Armenos, alia apud Latinos, *cap. Loquitur Dominus*, 24. *n. 1.* Extravag. *Unam ſanctam de major. & obed. cum concord.*

95 Neque obſtat, quod in eo decreto fuerit traditum Armenis Symbolum a centum quinquaginta Epiſcopis in Oecumenico Conſtantinopolitano Concilio editum cum illa additione, *filioque*, ipſi Symbolo declarandæ veritatis gratia, & urgenti neceſſitate licite, & rationabiliter appoſita, & ordinatum, ut per omnes Armenorum Eccleſias intra Miſſarum ſolemnia, ſicut apud Latinos mos eſt, ſingulis ſaltem Dominicis diebus, & majoribus feſtivitatibus decantaretur, aut legeretur, ut habetur *in §. In primis ergo damus*, hoc autem præceptum Græcos non arctet. Id inquam non obſtat; nam quod Symbolum Patrum decantetur in Eccleſia cum illa additione, *filioque*, non eſt de jure divino, ſed ex Conſtitutione Eccleſiæ, ut ſcripſi in *cap. 1. num. 32. ſupra de Summa Trinitate, & fide Catholica.* Unde a præcepto illo juris poſitivi Græci juſte eximi potuerunt ab Eccleſia Romana, ſicut fuerunt exempti. At vero in his, quæ ad fidem pertinent, & ſunt de jure divino, ſicut ſunt materia, & forma Sacrameotorum, ut patet ex dictis ſupra n. 19. & 80.

96 Dretetum Eugenii ligat etiam Græcos; nam *in cap. Ad abolendam, de hæret.* tanquam hæretici excommunicantur univerſi, qui de Sacramento Corporis, & Sanguinis Domini noſtri Jeſu Chriſti, vel de Baptiſmate, ſeu de peccatorum Confeſſione, Matrimonio, vel reliquis Sacramentis aliter ſentire, aut docere non metuunt, quam ſacroſancta Romana Eccleſia prædicat, & obſervat. Ad idem text, *in cap. Hæreſis*, 24. *quæſt.* 3. Ac propterea Græci quoque juxta diffinitionem Florentini Concilii tenentur credere Spiritum ſanctum etiam a Filio procedere, licet non teneantur pronunciare, niſi ſubeſſet ſcandalum; præſertim ſi degant inter Latinos, aut neceſſitas poſtularet confitendi fidem: quia tunc oporteret etiam pronunciare, ut habetur in inſtructione Clementis VIII. ſuper aliquibus ritibus Græcorum, §. 6. in Bullar. *tom. 3. pag. 47.* & eo magis quia Decretum Eugenii utitur dictione illa *orthodoxæ*, id eſt Catholicæ, *l. 2. C. de Summa Trinit.* Alber. *in repert. in ver. Orthodoxa.* Verbum autem *Catholica* idem importat quod univerſalis, & ubique porrecta, *cap. Fundamenta, de elect. lib. 6.* & notat gloſſ. *in rubr. C. eod.* Item gl. in d. Extravag. *Unam ſanctam, in ver. Sponſo, de major. & obed.*

Illud certum eſt; etſi Græci, qui Venetiis degunt adhærentes Philadelphienſi calicem, & patenam ordinandis tangenda porrigant; tamen in Orientali Eccleſia innu-

Digitized by Google

innumeros fere Sacerdotes fuiſſe initiatos per ſolam manus impoſitionem, quorum ordinationes irritas nunc
97 decernere non videtur expedire. Chriſtiana charitas ſuadet, ut ordinario ſaltem conditionaliter repetatur ob periculum animarum, præſertim in Sacramento pœnitentiæ, quod non proderit attritis, ſi abſolvantur ab eo, qui non habet characterem Ordinis Sacerdotalis, ut patet ex decreto Concil. Trid. *cap. 4. de contrit. verſ. Et quamvis ſine Sacramento, ſeſſ. 14. de ſanctiſſ. Pœnitent. & Extrem. Unct. Sacram. juncto cap. 7. ejuſdem ſeſſ.* Quam repetitionem ſub conditione fieri debere, ſatis etiam probatur ex *c. Solemnitates*, il 1. cum ibi notatis per gloſſ. & DD. *de conſecr. diſt.* 1. *ex cap.* 2. & ibi gloſſ. 1. *infr. de baptiſm.* & ex prædicta inſtructione Clementis VIII. §. *Epiſcopi Latini*, ibi, *Tutius videtur, ut cum cautela, & ſub conditione id faciant, & infr.* §. *Si Epiſcopus Latinus.* 98

DE SACRA UNCTIONE:

Cap. Cum veniſſet. §. *Per frontis.*

SUMMARIUM.

1 *ABbatis S. Facundi ſupplicatio pro facultate conferendi Sacramentum Confirmationis ſuis ſubditis.*

2 *Papa poteſt munus adminiſtrandi Confirmationem committere etiam ſimplici Sacerdoti, & num. ſeqq.*

3 *Epiſcopi ſoli manus imponunt ob honorem Sacerdotii, non ob legis neceſſitatem.*

4 *Epiſcopus eſt ordinarius Miniſter Confirmationis: delegatus tamen eſſe poteſt etiam non Epiſcopus, & n. 9.*

5 *Chriſma conferendi facultas ex quibus cauſis per Sedem Apoſtolicam ſit concedenda inferiori Prælato.*

6 *Cauſa expreſſa in lege, vel diſpenſatione, cenſetur rationabilis, niſi ſit manifeſtus error.*

7 *In Sacramento Confirmationis datur Spiritus Sanctus ad robur, ſicut datus eſt Apoſtolis in die Pentecoſtes.*

8 *Prælati inferiores, ſi ſint nullius diœceſis, habeantque juriſdictionem Epiſcopalem, poſſunt convocare quem maluerint Epiſcopum pro Chriſmate adminiſtrando.*

9 *Abbati petenti confirmationem facultatis conferendi Chriſma, an obſtet Concilium Tridentinum; an ve expediat dictam confirmationem concedere.*

10 *Abbas Caſſinenſis, qui ex privilegio poteſt omnia, quæ ad Epiſcopum ſpectant, præterquam Chriſma conficere, & ſacros Ordines conferre, non poteſt adminiſtrare Sacramentum Confirmationis.*

Conceditur tamen ei a Sanctiſſimo hæc facultas de licentia Ordinarii, n. 13.

11 *Ordinis Epiſcopalis quæ ſunt, non veniunt in generali conceſſione, niſi de illis fiat ſpecialis mentio.*

12 *Exceptio regulam firmat, ſed non ampliat.*

§. PEr frontis. Tractat de Unctione Chriſmatis poſt baptiſmum, quæ dicitur Confirmatio. Et ad triplicem conſultationem Patriarchæ Conſtantinopolitani reſpondet primo, per Chriſmationem in fronte deſignari manus impoſitionem, quæ alio nomine appellatur Confirmatio, quia per eam datur Spiritus ſanctus ad augmentum, & robur. Ad ſecundam reſpondet, etſi ceteras unctiones ſimplices quoque Sacerdotes exhibere poſſint, tamen unctionem Chriſmatis a ſolis Epiſcopis eſſe conferendam. Et hoc ea ratione, quia, ut in Actibus Apoſtolorum legitur, ſoli Apoſtoli, quorum vices gerunt Epiſcopi, dabant Spiritum ſanctum. Ad tertiam reſpondet, per Confirmationem deſignari Spiritus ſancti adventum. Hoc dicit.

Nota, Confirmationis Sacramentum a ſummis tantum Sacerdotibus, id eſt, Epiſcopis conferri. Concordat *cap. Presbyteri, de conſecr. diſt. 4. & cap. Quanto*, & ibi dixi ſupra *de conſuetud.*

1 QUÆRO. Abbas Sancti Facundi Ordinis Sancti Benedicti nullius diœceſis quoddam Territorium per Gregorium VII. & alios Summos Pontifices diſtinctum, & delineatum habet, in quo plura ſunt oppida, & caſtra, in quibus Abbas exercet omnimodam juriſdictionem ſpiritualem privative ad quoſcunque Epiſcopos, ut per tres conformes ſententias Rotales contra Epiſcopum Legionen. qui vicinior eſt, declaratum fuit. Pro actibus Conſecrationis in hac Abbatia exercendis Abbas habet privilegium ab Alexandro III. conceſſum, & a Cœleſtino III. Gregorio IX. aliiſque Pontificibus confirmatum, convocandi ſcilicet Epiſcopos, qui de licentia Abbatis dictos actus in eadem Abbatia exerceant. Et ſic per quadringentos, & plures annos juxta hujuſmodi privilegium Abbas convocavit Epiſcopos, qui fere ſemper Titulares erant, & hi adminiſtrabant ibidem Sacramentum Confirmationis. Sed cum jam poſt Concilium Tridentinum difficile ſit Epiſcopos Titulares invenire, & diœceſani maxime in Hiſpania ad alienam diœceſim pro Pontificalibus exercendis accedere nolint, & quia hæc Abbatia a viciniori civitate diſtet per triginta, & plura milliaria; ideo Abbas ſimpliciter petiit a Sede Apoſtolica facultatem conferendi, & adminiſtrandi Sacramentum Confirmationis ſuis ſubditis. Dubitabatur, an hujuſmodi ſupplicationi annuendum eſſet, necne.

Fagnan. in I. Lib. Decretal.

2 De Summi Pontificis poteſtate hæſitandum non eſt; nam poſſe Romanum Pontificem munus Confirmationis committere ſimplici Sacerdoti, ſenſit Sanctus Ambroſius *ad Epheſ. cap.* 4. dum dixit, in Ægypto Presbyteros confirmare in abſentia Epiſcoporum, & Hieronym. *in dialog. contra Lucif.* ait, ob honorem Sa- 3
cerdotii fieri, ut ſoli Epiſcopi manus imponant, non autem ob legis neceſſitatem. Sed & Gregorius *lib.* 13. *epiſt.* 26. commiſit Presbyteris Sardiniæ, ut in abſentia Epiſcoporum confirmarent, ut habetur 95. *diſt. cap. Pervenit.*

Et hæc eſt communis Theologorum ſententia *in* 4. *diſt.* 6. & tenet D. Thom. 3. *part. quæſt.* 72. *art.* 11. & ibi Cajet. *art.* 8. Ferrarien. 4. *cont. gent. cap.* 60. Victoria *in Summ. n.* 50. S. Antonin. 3. *par. tit.* 14. §. *De Miniſtro.* Eſt etiam communis Canoniſtarum in *d. c. Pervenit*, 95. *diſt.* Innoc. Hoſt. & aliorum in *cap. Quanto, de conſuet.* ubi ponderanda ſunt illa verba textus, *Sua temeritate*, quaſi dicat Pontifex: Secus ſi noſtra auctoritate.

Sed jam hoc determinatum videtur in Concil. Florent. *in inſtruct. Armenorum, in* §. *Secundum Sacramentum.* Unde Soto *ubi ſup.* dicit jam non licere de hoc dubitare. Et ex eo, quod Tridentinum Conc. *ſeſſ.* 7. 4
de confirmat. can. 3. dicit Miniſtrum Ordinarium Confirmationis eſſe ſolum Epiſcopum, colligunt moderni Concilium determinaſſe alium eſſe poſſe Miniſtrum delegatum, ut tetigit Navar. *in Cath. Rom. pag.* 286. & expreſſe tenet Durand. *de ritib. Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 20. *num.* 12. *ad finem*, & Vivald. *in ſuo Candel. cap. De confirmatione, q.* 26. ubi alia citat Concilia pro hac ſententia. Et quamvis pro hoc concedendo ſufficeret voluntas; tamen in hoc caſu non ſolum affertur congruentia, ſed etiam urgens, & rationabilis cauſa: nam hanc poteſtatem a Domino collatam Summo Pontifici, quandoque exerceri congruit, & oportet, maxime, quia hoc extollit, & magnificat Pontificiam poteſtatem, & pulchritudini convenit Eccleſiæ, ut ſicut ſtella ab ſtella in claritate differt; ita Prælati Prælatis privilegiis, & prærogativis clareſcant amplioribus, *cap. Ad hoc*, 89. *diſt.* & ſic patet de congruentia.

Quod autem extet rationabilis, & urgens cauſa, 5

videtur manifeſtum; primo, quia Eugenius IV. in Concilio Florentino in decreto fidei pro inſtructione Armenorum *loc. cit.* dicit, Pontifices id munus Presbyteris conceſſiſſe ex rationabili, & urgenti cauſa: ſed hæc nulla alia erat, niſi illa, de qua loquitur S. Ambroſius, & decrevit Gregorius, abſentia ſcilicet, & penuria Epiſcoporum, & hæc videtur ſubeſſe in caſu noſtro; ergo & cauſa rationabilis, & urgens.

6 Deinde cauſa a Principe in lege, vel diſpenſationibus expreſſa, cenſetur rationabilis, niſi ſit manifeſtus error, ut tenet Cajet. *tract. de indulg. qu.* 2. ſed Gregorius in *d. cap. Pervenit*, ob ſolam abſentiam Epiſcoporum commiſit hujuſmodi munus Presbyteris, neque Catholicus aliquis dicet illum erraſſe; ergo hæc cauſa eſt rationabilis.

Prætetea Paſtor tenetur paſcere oves, & miniſtrare eis Sacramenta per ſe, vel per idoneum Miniſtrum, ut in Concilio Trid. *cap.* 1. *ſeſs.* 23. ſed oves iſtius Abbatiæ carent Miniſtro Confirmationis; igitur Paſtor tenetur eis providere de tali miniſtro. Et hæc ratio urget. Ergo datur urgens cauſa.

Denique ſatis urgens, & rationabilis cauſa eſt illa, quando aliquid fit, ne quis privetur, vel defraudetur aliquo bono ſibi conceſſo, maxime ſpirituali: ſed in Sacramento Confirmationis conceditur maximum bonum; in eo enim, ut hic patet, & in Concilio Florentino, datur Spiritus ſanctus ad robur, ſicut datus eſt Apoſtolis in die Pentecoſtes. Quo tanto bono, imo ſummo bono hi privari non debent, præcipue petentes, & reclamantes.

7 Quod ſi hoc ſuaviori, & commodiori medio fieri debet, cum Epiſcopi titulares jam vix reperiantur, & diœceſani ad iſtam Abbatiam accedere nolint, & ſubditi non teneantur cum tanto labore, & diſpendio per alienas diœceſes ſic diſtantes peregrinari, quærentes qui pueros ſuos confirment; nullum medium videri poteſt ſuavius, quam ſi hoc munus committatur Abbati, cui eſt commiſſa cura animarum iſtius Abbatiæ, qui ſemper reſidet, & vigilat ſuper oves ſuas. Deinde, quia ſic non committitur hoc munus ſimplici Sacerdoti, ſed Abbati inſigni, amplum habenti territorium, & juriſdictionem Epiſcopalem, qui Mitra, Baculo, & aliis Pontificalibus utitur inſigniis, ſolemniterque dat benedictionem, & eſt a Conſiliis Regis Catholici, ſicut Epiſcopi illius Regni. Hæc ſunt, quæ pro Abbate adducuntur.

8 Ceterum cum res ſit valde exemplaris, videtur accurate conſiderandum, an hoc caſu inſpecta diſtantia a viciniori diœceſi, & aliis facti circumſtantiis, vere ſubſit in illis partibus talis neceſſitas, ob quam prædicta facultas ſit concedenda inferiori Prælato; cum præſertim Abbates, ut proponitur, quadringentorum annorum ſpatio convocaverint Epiſcopos ad Sacramentum Confirmationis adminiſtrandum. Quod jure eis licuit; nam Sacr. Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini interpretum ſæpius declaravit, inferiores Prælatos, qui nullius diœceſis ſunt, habentque juriſdictionem Epiſcopalem, poſſe convocare quem maluerint Catholicum Antiſtitem pro miniſtrando Sacramento Chriſmatis.

Porro cum olim quæſitum fuerit, an Concil. Tridentin. *ſeſs.* 7. *de confirm. can.* 3 *& ſeſs.* 6. *cap.* 5. obſtet, quo minus facultas miniſtrandi Sacramentum Confirmationis conceſſa a Sede Apoſtolica ante Concilium Abbati Regulari, nunc confirmetur, accedente præſertim conſenſu Ordinarii: Die 3. Martii 1575. Congregatio generalis cenſuit Papam poſſe id concedere ſi velit. An autem debeat, vel expediat, ſex Cardinales, ſolo diſſentiente Alciato, cenſuerunt non debere, neque expedire, cum nulla neceſſitas ſubſit. Præſertim cum in illis regionibus ſint multi hæretici, qui credunt ſimplicem Sacerdotem poſſe miniſtrare Chriſma, ſicut Epiſcopus. Et ſi viderint Abbatem id facere, ſe confirmabunt in iſta hæreſi, quam Concilium Tridentinum damnavit. An autem ſi Papa concederet, videretur facere contra Concilium *dict. can.* 3. tres Cardinales cenſuerunt aliquo modo eſſe contra Concilium, quod vult Epiſcopum eſſe ordinarium miniſtrum. Alii quatuor Cardinales cenſuerunt non eſſe contra Concilium, quod decidit ordinarium miniſtrum eſſe Epiſcopum, extraordinarium autem eum, cui Papa concederet. Et ita Covarr. *lib.* 1. *var. reſol. cap.* 10. *n.* 4. Referendum tamen Sanctiſſimo, qui dixit videndum, an Prædeceſſores ſui reſtrinxerint iſtas facultates. 9

10 Ad hæc propoſito dubio, an Abbas Caſſinenſis habens ex privilegio Apoſtolico, ut poſſit omnia, quæ ſpectant ad Epiſcopum, exercere, præterquam Chriſma conficere, & ſacros Ordines conferre, poſſet Sacramentum Confirmationis adminiſtrare: Sac. Congregatio cenſuit non poſſe, cum ea, quæ ſunt Ordinis, requirant ſpecialem mentionem, ut intelligantur inferioribus Prælatis conceſſa, ut in *conſ.* 19. Antonii de Butrio. Et quamvis exceptio firmet regulam in contrarium in non exceptis, præſertim ſi caſus excepti ſint ſpeciali nota digni, & excipiantur taxative, ut notat Dec. *in leg.* 1. *num.* 30. 36. *& ſeqq. ff. de regul. jur.* non tamen ampliat ejus naturam, ut comprehendat ea, quæ ſunt alias reſervata, & de quibus eſt facienda mentio ſpecialis, prout de facultate confirmandi. Cum præſertim diſpenſatio hujus caſus concedi non debeat, niſi ex cauſa admodum urgenti, ut Eugenius voluit in prædicta inſtructione Armenorum. Unde nunquam venit, niſi expreſſe concedatur, & cauſa exprimatur. Prætetea Gregorius in *dict. cap. Pervenit*, loquitur diſpenſative, ubi Epiſcopi deſunt, & propter ſcandalum, ut hic notat gloſs. in *ver. Hanc*. Et ita reſpondit Sacra Congregatio die 18. Martii 1574. Sanctiſſimus tamen conceſſit tale privilegium ante Concilium habenti, ut poſſit conferre Sacramentum Confirmationis, de licentia tamen Ordinarii.

DE SACRAMENTIS NON ITERANDIS:

Gregorius IX. Archiepiſcopo London.

C A P U T III.

PResbyter, & Diaconus cum ordinantur, manus impoſitionem tactu corporali (ritu ab Apoſtolis introducto) recipiunt; quod ſi omiſſum fuerit, non eſt aliquatenus iterandum, ſed ſtatuto tempore ad hujuſmodi Ordines conferendos caute ſupplendum, quod per errorem extitit prætermiſſum. Suſpenſio autem manuum debet fieri, cum oratio ſuper caput effunditur ordinandi.

SUMMARIUM.

1 *MAnus impoſitio ſi in ordinatione Sacerdotis fuerit prætermiſſa, ſtatutis temporibus ſupplebitur.*

2 *Manus impoſitio quotuplex ſit, & quæ iterari poſſit, vel non, & n. ſeqq.*

3 *Abbas ſemel benedictus non poteſt iterum benedici.*

4 *Pœnitentia ſolemnis iterari non poteſt, & cur.*

5 *Presbytero, cum ordinatur, manus imponitur ab Epiſcopo, & Presbyteris adſtantibus; Diacono ab Epiſcopo tantum.*

6 *Ritus impoſitionis manuum, & Ordinationis Epiſcoporum ab Apoſtolis introductus eſt, & n. 53.*

7 *Petrus ſolus immediate a Chriſto fuit ordinatus Epiſcopus, reliqui Apoſtoli ab ipſo Petro.*

8 *Ordinationis tempore ſupplendum eſt quod in ordinatione fuit prætermiſſum.*

9 *Solemnitas ſuppleri debet eo tempore, quo ſubſtantialiter actus poteſt celebrari.*

10 *Manus impoſitio in ordinatione Presbyteri an ſit de eſſentia Sacramenti, vel de ſolemnitate tantum, & n. ſeq uſque in fin.*

11 *Ordinatio tota eſt iteranda, ſi aliquid ex ſubſtantialibus fuerit prætermiſſum.*

12 *Iteratum non dicitur, quod ambigitur eſſe factum.*

13 *Sacramenta omnia, & eorum eſſentialia ſunt immediate ex inſtitutione Chriſti.*

14 *Eccleſia in Sacramentorum diſpenſatione poteſtatem habet ſtatuendi, vel mutandi, ſalva eorum ſubſtantia.*

15 *Verbum*, introducere, *quid importet.*

16 *Ritus proprie quid ſit.*

17 *Sacramentum quid.*
Signum illud exterius in quolibet Ordine eſt eſſentiale, in quo principalis actus illius Ordinis deſignatur.

18 *In Sacramentis habentibus materiam corporalem, actus humani non ſunt de eſſentia Sacramentorum.*

19 *Res ſenſibilis, & verba ſunt de eſſentia Sacramenti.*

20 *Apoſtoli quando fuerint a Chriſto ordinati Sacerdotes.*

21 *Presbyter ordinatus abſque manus impoſitione non accipit poteſtatem a peccatis abſolvendi.*

22 *Presbyter in impoſitione manus non ordinatur iterum, nec novum recipit characterem.*

23 *Ordinum diverſitas oritur ex diverſitate materia, & forma.*

24 *Poteſtas Ordinis eſt indelebilis; poteſtas juriſdictionis ſecus.*

25 *Confeſſiones, quas Sacerdos audit non approbatus, ſunt irrita.*

26 *Sacerdos ordinatus ante manus impoſitionem eſt verus Sacerdos habens poteſtatem conſecrandi Corpus, & Sanguinem Chriſti.*

27 *Subſtantiam impoſſibile eſt eſſe ſeparatam ab eo, cujus eſt ſubſtantia.*

28 *Subſtantialia rei quæ dicantur, & quæ accidentalia.*

29 *Sacramenta omnia tribus perficiuntur, materia, forma, & miniſtro.*

30 *Ordinum materia quæ ſit ex diffinitione Concilii Florentini.*

31 *Manus impoſitionem non eſſe de ſubſtantia Ordinis, qui ſenſerint ex Theologis, & Canoniſtis.*

32 *Manus impoſitionem eſſe materiam eſſentialem Ordinis Presbyteratus, qui Theologi affirmaverint, & quibus fundamentis.*

33 *Presbyteri, & Diaconi in primitiva Eccleſia per manus impoſitionem ordinabantur, & n. 38.*

34 *Dictio*, per, *cauſam efficientem ſignificat.*

35 *Manus impoſitione datur gratia, & Spiritus ſanctus.*
Declaratur, n. 37.
Manus eſt organum organorum.
Declaratur, n. 42.

37 *Manus impoſitio in ordinatione Sacerdotis eſt de eſſentia poteſtatis juriſdictionalis non Ordinis. Fagnan. in I. Lib. Decretal.*

38 *Ordinis materia, & forma cur in Actibus Apoſtolorum non exprimatur.*

39 *Ordinationis denominatio cur in ſacris literis fiat ab impoſitione manuum.*

40 *Subdiaconus non recipit manus impoſitionem, ſed ordinatur per traditionem calicis vacui, & patena vacua.*

41 *Pontificale Romanum habet legis authoritatem.*

42 *Manus quo ſenſu dici poſſit eſſe de eſſentia ordinationis.*

PResbyter. Si in ordinatione Presbyteri, vel Diaco- 1
ni manus impoſitio fuerit prætermiſſa, ſtatutis
temporibus ſupplebitur. Hoc dicit ſecunda pars brevis
ibi, *ſuſpenſio.*

Ad intelligentiam tex. præmitto, manus impoſitio- 2
nem multiplicem eſſe ſecundum Huguc. gloſſ. Archid.
Bellam. Turrecr. & Præp. *in c. Manus*, 1. *q.* 1. Quædam
enim eſt confirmatoria, id eſt, in fronte baptizatorum
facta Chriſmario, *cap. unic.* §. *Per frontis, ſupr. de ſacr.
Unct.* & eſt Sacram. quod non reiteratur, & cujus mi-
niſter eſt ſolus Epiſcopus, & de hac habetur *in c.* 2 3.
& 4. de conſecr. diſt. 5. In Concilio Florentino *In decre-
to fidei*, §. *Secundum Sacramentum eſt Confirmatio.* Et
in Conc. Trid. *ſeſſ.* 7. *de Confirm. can.* 1. 2. *&* 3. Quædam
eſt curatoria, id eſt, cum olei unctione ſuper infirmum
facta benedictio, de qua Jacob. 5. *Infirmatur quis in
vobis? inducat Presbyteros Eccleſiæ, qui orent ſuper
eum, ungentes eum oleo in nomine Domini, & oratio
fidei ſalvabit infirmum*, §. *Sed iſtud*, 95. *diſt.* Et hæc
ſimiliter eſt Sacramentum, non tamen imprimens chara-
cterem; & ideo iterari poteſt, & ejus miniſter eſt Sacer-
dos, id eſt aut Epiſcopus, aut Presb. *c. Illud ſuperfluum*,
95. *diſt.* de quo in Conc. Florentino, ubi ſupra, § *Quin-
tum Sacramentum eſt Extrema Unctio.* Et in Trid. *ſeſſ.*
14. *in Doctrina de Sacram. Extrema Unctionis.* Quædam
eſt conſecratoria, quæ ſcilicet fit Epiſcopis dum conſe-
crantur, ut *in cap. Epiſcopus*, 23. *diſt.* de qua dicit Apo-
ſtolus 1. *Timoth.* 5. *Nemini cito manum imponas*, id eſt,
nullum cito conſecrabis, ſecundum Jo. de Fan. & Archid.
in d. cap. Manus, 1. *q.* 1. Et hæc manus impoſitio repeti
non poteſt, & fit ab Epiſcopis tantum, ut *in d. cap. Epi-
ſcopus*, *& cap.* 1. 75. *diſt.* Et quamvis Turrecr. & Præp.
in d. cap. Manus, dicant hanc manus impoſitionem eſſe,
quæ fit omnibus Clericis in Minoribus dum ordinantur;
tamen huic non congruit nomen Conſecratoriæ, cum
ſit quædam benedictio, *cap. Quoniam*, 69. *diſt.* & not.
gl. *in cap.* 1. *In ver. Impoſitione, ſup. eod.* Unde melius
Arch. intelligit impoſitionem manus conſecratoriam pro
illa ſolemni, quæ fit in conſecratione Epiſcopi, dum al-
legat tex. qui de ipſa loquitur *in d. c. Epiſcopus*, & aucto-
ritatem illam, *Nemini cito manum imponas*, quæ proprie 3
de Epiſcopo intelligitur, ut eſt tex. *in c. Cum nobis olim*,
ſup. de elect. Alia impoſitio manus eſt benedictoria, id eſt,
quædam ſolemnis oratio, ſive benedictio ſuper quoſdam
Abbates, & Abbatiſſas facta, ut in *c. Quoniam*, 69. *diſt.*
& hæc fit ab Epiſcopo, ut ibi, *niſi in caſu*, *c.* 1. *de ſuppl.
neglig. Prał.* & eſt quaſi Sacramentum, & non iteratur
ad inſtar benedictionis nuptialis, *c.* 1. *& c. Vir, de ſecund.
nupt.* Et quamvis Arch. referat ſe vidiſſe contrarium ob-
ſervari in Curia in quodam Abbate, qui priori dignitati
ceſſerat, & fuit iterum benedictus; tamen illud potius
fuit factum, quam jus, ſecundum Archid. cum quo Tur-
cremat. & alii tranſeunt, & de hac manus impoſitione
ſcripſi plene *in c. Cum contingat, ſupra de ætat. & qualit.*
Alia eſt reconciliatoria, id eſt manus extenſio ſuper pœ- 4
nitentes cum invocatione Spiritus Paracliti, vel aliqua
oratione, ſicuti Chriſtus, & Apoſtoli leguntur creden-
tibus manus impoſuiſſe. Et hæc fit hæreticis reverſis, *c.
Arianos*, 1. *q.* 1. Item excommunicatis, *cap. Cum ali-
quis*, 11. *q.* 3. Item pœnitentibus, *cap. Si quis pœniten-
tiam*, 26. *q.* 6. & quidem ſi reconciliatio ſit privata, ſeu
occulta, iterari poteſt; quia Sacramentum pœnitentiæ
eſt reiterabile, & convenit omnibus Presbyteris, *ut cap.
Miniſtrare*, §. *Eccleſ.* & *c. Presbyteri, ead. cauſ. & qu.*
Si autem pœnitentia ſit ſolemnis, ſeu publica, convenit
Epiſcopo tantum, *cap in capite* 50. *diſt. & d.* §. *Ecce*,
& iterari non poteſt, non ea ratione quam ponit gloſ. *in
d. c. Manus*, quod ſit Sacramentum; quoniam non eſt
Sacramentum imprimens characterem; ſed ne ſalutaris
medicina ea iteratione vileſcat, & minus utilis ſit ægroto,

ut legitur, & notatur *in cap. Quamvis de pœnit. diſtinct.* 3. & in *c. Si quis poteſt*, *§. poteſt*, *& aliter*, 50. *diſt.* & ob alias rationes, quas poſt D. Th. & Durand. recenſet Turrecrem. *in d. §. Poteſt*, *num.* 6. Alia eſt exſufflatoria, quæ ſcilicet ſuper Energumenos extenditur ad exſufflationem dæmonum, & hæc repeti poteſt, cum non ſit Sacramentum, & convenit Exorciſtis, ut *in cap. Exorciſta* 23. *diſtin.* addit Archid. aliam manus impoſitionem, id eſt, Expulſoriam, quæ imponitur ſolemniter pœnitentibus, qui ab Eccleſia objiciuntur, ut *in d. cap. In capite*. Sed hæc coincidit cum Reconciliatoria ſolemni, de qua ſupra num. 4. Alia demum impoſitio manus eſt ordinatoria, quæ ſcilicet imponitur Presbyteris, & Diaconis, dum ordinantur, ut in *cap. Presbyter*, & *in cap. Diaconus*, 23. *diſt.* & de hac loquitur hæc Decretalis, & non iteratur, ſed tantum ſuppletur, ſi fuerit prætermiſſa, ut hic, & in *cap.* 1. *ſub eod.* Quibus præmiſſis,

5 Nota primo, Presbyterum, & Diaconum in ordinatione recipere manus impoſitionem: concordat text. *in cap. Quorundam*, 23 *diſt.* Manus enim impoſitio ſignificat plenitudinem gratiæ, per quam ad magna officia ſint idonei; & ita fit ſolis Diaconis, & Sacerdotibus, quia eis competit diſpenſatio Sacramentorum, licet uni principali, & alteri ſicut miniſtro, ut docet S. Thom. *in* 4. *diſt.* 24 *quæſt.* 1. *art.* 3. ſed in hoc eſt differentia, quod ſuper caput Presbyteri manus imponitur ab Epiſcopo, & Presbyteris adſtantibus, *cap. Presbyter cum ordinatur*, 23. *diſt.* S. Thomas *in* 4. *diſt.* 25. *quæſt.* 1. *art.* 1. *ad primum*, Intellige ſi ſint veſtibus Sacerdotalibus inducti, ut declarat Hoſt. *in cap. Nec Epiſcopus*, *num.* 2. *verſ. Ex præmiſſis*, *ſupra de temp. ordin.* qui tamen non reprobat contrariam conſuetudinem, quam dicit vigere in aliquibus Eccleſiis, ut manus imponant Presbyteri adſtantes etiam non induti; Super caput vero Diaconi manus imponitur ab Epiſcopo tantum, *cap. Diaconus*, 23. *diſtinct.* ſed tu adverte, quia ut apparet ex Pontificali Romano *in tit. de ordinatione Presbyteri*, manus impoſitio bis fit in ordinatione Sacerdotum. Primo, antequam eis porrigatur calix cum vino, & patena cum hoſtia, & tunc Presbyteris ordinandis imponuntur manus ab Epiſcopo, & Presbyteri ſimul, ut dictum eſt. Et hanc manus impoſitionem S. Thom. *d. art.* 3. recenſet inter præparatoria ad Ordinis ſuſceptionem, dicens: *Epiſcopus in collatione Ordinum duo facit; Præparat enim ordinandos ad Ordinis ſuſceptionem, & Ordinis poteſtatem tradit; præparat quidem & inſtruendo eos de proprio officio, & aliquid circa eos operando, ut idonei ſint poteſtatis accipiendæ; quæ quidem præparatio in tribus conſiſtit, ſcilicet benedictione, manus impoſitione, & unctione.* Hæc D. Thom. Deinde fit manus impoſitio Sacerdotibus jam ordinatis poſt Miſſæ celebrationem; & tunc ſolemniter imponuntur eis manus ab Epiſcopo tantum. Et proferuntur illa verba, *Accipe Spiritum ſanctum*, *&c.* In ordinatione vero Diaconi ſemel tantum imponitur manus, id eſt, antequam tradatur liber Evangeliorum, & ſic priuſquam in Diaconum ordinetur, ut in eodem Pontificali *in tit. de Ord. Diaconi*.

6 Secundo, nota ibi, *ritu ab Apoſtolis introducto*, ritum impoſitionis manuum in ordinatione Presbyteri, & Diaconi ab Apoſtolis introductum fuiſſe, *Actor.* 6 8 *&* 13. *cap. Quod de Dominico*, 75. *diſt.* Et de hoc ritu Apoſtolico, ut inquit Innoc. *hic n.* 1. & Hoſtienſ. *num.* 4. invenitur in Epiſtola ad Timotheum, quod manus imponebant ordinandis, & orationes fundebant ſuper eos. Et eodem modo ordinatio, ſive conſecratio Epiſcoporum ab Apoſtolis, ſcilicet, Petro, Jacobo, & Joanne introducta eſt dantibus forma ſucceſſoribus, ut habetur *in cap. Porro*, 66. *diſt.* & not. hic gl. *in ver. Ab Apoſtolis*, &
7 Hoſt. *n.* 1. Solus enim Petrus immediate a Chriſto fuit ordinatus Epiſcopus per illa verba, *Paſce oves meas*. Reliqui autem Apoſtoli non a Chriſto immediate, ſed ab ipſo Petro conſecrationem acceperunt, ut probat Præp. *in Summ.* 15. *diſt. num.* 27. & fuſius Card. Turrecr. *in cap. In novo* 21. *diſt.* & *in d. cap. Porro*, ubi etiam per illum textum oſtendit Jacobum Alphæi non fuiſſe conſecratum Epiſcopum a Chriſto, ſed a Petro Apoſtolo, & confutat contrarias rationes gl. & Hugonis tanquam frivolas. Et idem Turrecrem. *in Summ. de Eccleſ. lib.* 2. *cap.* 3. & novitiſſime Card. Bellarm. *t.* 1. *Controverſ. de Summo Pontifice lib.* 1, *cap.* 23. *verſ. Vigeſima ſecunda eſt*.

8 Tertio, nota ibi, *ſtatuto tempore*, ſuppletionem ejus, quod in ordinatione omiſſum eſt, faciendam eſſe eo tempore, quo ipſa ordinatio, ſcilicet quatuor Temporibus, *cap.* 1. 2. *&* 3. *ſup. de tempor. ordin.* Et ſic ſuppletio ſole- 9 mnitatis fieri debet eo tempore, quo ſubſtantialiter actus poteſt celebrari, ut hic notat Butr. *n.* 4. & Joan. de Anan. *num.* 1. Unde in Sabbato quatuor temporum vocabitur Sacerdos, & manus impoſitio, quæ defuit in ordinatione, tunc ſupplebitur, & dicentur orationes quæ præcipiuntur dici, quando fit manus impoſitio, ſecundum Innoc. *hic n.* 1. *in fin. in ver. Statuto*, *& n.* 2. *in ver. Supplendum*, & Abb. Antiq. *n.* 1.

10 QUÆRO, An manus impoſitio in ordinatione Presbyteri ſit de eſſentia Ordinis, vel de ſolemnitate tantum.

Canoniſtæ omnes, & plerique ex Theologis, de quibus infra num. 31. cenſent manus impoſitionem eſſe tantum de ſolemnitate.

11 Probatur primo, evidenter in hac Decretali; nam ſi eſſet de eſſentia, non ſufficeret ſupplere omiſſum, ut hic deciditur, & *in cap.* 1. *ſupr. eod.* Sed ordinatio ipſa eſſet ex integro iteranda, *c. Nihil*, 7. *quæſt.* 1. *c. Revera*, *de conſec. diſtinct.* 2. *cap. Daybertum*, *& cap. Per illicitam*, 1. *qu.* 7. *& c. Chorepiſcopi*, 68. *diſt.* & in ſpecie advertunt hic Hoſtienſ. *n.* 8. & Joan. de Anan. *n.* 1. & fuſius explicat idem Hoſt. *in cap. unic. n.* 5. *ſup. de ſacr. Unct.* & ibi etiam Collectar. *num.* 7. & docet S. Th. *in* 4. *diſt.* 24. *q.* 2. *art.* 3. Sur. *ead. diſt. qu.* 1. *art.* 4. & Silveſt. *in ver. Ordo*, *n.* 11. Ratio eſt; quia non intelligitur iteratum, quod ambigi- 12 tur eſſe factum, ut legitur *in c. Veniens*, *inf. de Presbyt. non baptiz. in cap. Solemnitates*, *il.* 1. *de conſec. diſt.* 1. *in cap. Si multa*, *de conſecr. diſt.* 4. & tradunt omnes locis citatis. Nec dicatur hunc textum eſſe intelligendum de prima impoſitione manuum præparatoria ad Ordinem ſuſcipiendum, quam certum eſt non eſſe de eſſentia ordinationis, ut dixi ſup. in 1. *not. n.* 5. *verſ. Sed adverte*; nam etſi hoc verum ſit quoad ſecundam partem textus, in qua dicit ſuſpenſionem manuum fieri debere cum oratio funditur ſuper caput ordinandi, quæ quidem ſuſpenſio non fit, nec oratio funditur, niſi ante conſecrationem Presbyteri, ut in Pontificali Rom. *in rubr. de Ordin. Presbyt.* tamen ſecus dicendum eſt quoad primam partem textus, quia cum ſimpliciter, & indefinite loquatur de impoſitione manus, debet ſimpliciter, & indefinite intelligi tam de prima, quam de ſecunda, quæ fit ab Epiſcopo tantum poſt peractam ordinationem, *cap. fin.* 55. *diſt. & cap. Conſuluiſti*, 2. *qu.* 5. *cum ſimil.*

13 Secundo, idem probatur, quia manus impoſitio in ordinatione Presbyteri, & Diaconi eſt ritus ab Apoſtolis introductus, ut hic dicitur, & oſtenſum eſt ſupra in 2. notab. Ergo non eſt de eſſentia, quia Sacramenta omnia, & conſequenter etiam omnia eſſentialia Sacramentorum a Chriſto immediate per ſeipſum inſtitui, ut docet S. Th. *in* 3. *part. qu.* 60 *art.* 3. 5 *&* 7. *& in* 1. 2. *qu.* 108. *art.* 2. *ad ſecundum*, ubi rationem reddit, quia in Sacramentis novæ legis datur gratia, quæ non eſt niſi a Chriſto; & ideo oportuit, ut ab ipſo inſtitutionem haberent, & eſt hodie diffinitum a Tridentina Synodo de Sacramentis omnibus *in can.* 1. *ſeſſ.* 7 *de Sacram.* & in ſpecie de Ordin. *in can.* 3. *ſeſſ.* 23 *de Sacram. Ordin.* Quæ vero addita ſunt ex ritu ab Eccleſia ſunt de ſolemnitate tantum, ut per eundem *in* 4. *diſt.* 13. *quæſt.* 1. *art.* 2. *ad ſecundum*. Unde *in cap.* 2. *ſeſſ.* 21. *de Commun. ſub utraque ſpecie*, declarat S. Syn- 14 odus hanc poteſtatem perpetuo in Eccleſia fuiſſe, ut in Sacramentorum diſpenſatione, ſalva illorum ſubſtantia ea ſtatueret, vel mutaret, quæ ſuſcipientium utilitati, ſeu ipſorum Sacramentorum venerationi pro rerum, temporum, & locorum varietate magis expedire judicaret. Nec videtur admittendum, quod dicit Cardin. Bellarm. *c.* 3. *Controv. lib.* 1. *cap.* 9. *de Sacram. verſ. Ad ſecundum*, videlicet hunc ritum dici introductum ab Apo- 15 ſtolis, non quod illum inſtituerint, ſed quia primi cœperunt uſurpare in ordinationibus: hoc enim proprie non congruit literæ hujus Decretalis, quia introducere ex vocabuli proprietate eſt originaliter inſtituere, *l. unic. in princip.* ibi, *Ex libellis ortam*, juncto verſu, *Quod belli calamitas introduxit*, *C. de cad. toll. leg. Sancimus*, *§. Si quis autem*, *per diverſa*, *C. De donat. l. Ex hoc jure*, *ff. De juſt. & jur. cum ſimil.*

16 Prætereà ponderandum eſt verbum, *Ritus*, quod ex propria ſignificatione refertur ad ſolemnitatem, non ad ſubſtantiam actus, *c. Cum ſecundum*, *de temp. ordin. cap.*

Cum

Digitized by Google

Cum olim, *de Cler. conjug. l. Non putavit*, *§. Non quævis*, & ibi gl. *in ver. rite*, *ff. De bonorum poſſeſſ. contr. tabul.* Conc. Trid. *ſeſſ. 7. de Sacram. canone* 13. & *ſeſſ.* 22. *de ſacrificio Miſſæ can.* 9. Unde Butr. *in d. c. Cum ſecundum*, *n. 1. Ritus*, inquit, *proprie eſt quædam conſuetudo in ordinandi modo, vel alio actu exercendo ſolemnitatem prebens*. Et Petrus Brixien. *in Repert. Ritus*, inquit, *eſt uſus diſponens circa ſolemnitatem actus*, allegat Innoc. *in cap. Quoniam in pleriſque de off. ordin.* & Archid. *in c. Contra Chriſtianos*, *de heret. lib. 6.* Et hunc ritum impoſitionis manuum ortum ex ipſa Apoſtolorum inſtitutione, videtur latis probari *in c. Quod die Dominico*, ibi, *Apoſtolicis morem geſſeris inſtitutis*, 75. *diſt.*

17 Tertio, cum Sacramentum ſit ſymbolum rei ſacræ, & inviſibilis gratiæ forma viſibilis, ſeu ſignum viſibile, *cap. Sacrificium*, *de conſ. diſt. 2. cap. 3. De excellentia ſanctiſſima Euchariſtiæ*, *ſeſſ.* 13. Conc. Trid. & ſignum debeat habere ſimilitudinem ad ſignatum, *c. unic. §. Ad exhibendum*, *ſup. de Sacram. Unct. cap. Eccleſiaſticis*, *§. Ecce*, 36. *diſt.* in quolibet Ordine illud exterius ſignum eſt eſſentiale, & intrinſecum Sacramento, in quo principalis actus illius Ordinis deſignatur; idque pro generali regula habendum eſſe affirmat S. Bonavent. *in 4. diſt.* 24. *p. 2. art. 1. q. 4. num.* 59. & conſentiunt alii, quos refero in *d. cap unic. in 4. arg. num* 36. Sed in impoſitione manuum non deſignatur principalis actus, qui eſt conſecrare Corpus, & Sanguinem Chriſti, *c. Cleros*, 21. *diſt. can. 1. de Sacram. Ord. ſeſſ.* 23. Conc. Trid. ſed actus ſecundarius, qui eſt abſolvere, & ligare, ut patebit infra num. 20. & ſeqq. Ergo impoſitio manuum non eſt eſſentialis, & intrinſeca Ordinis Presbyteratus.

18 Quarto, in Sacramentis habentibus materiam corporalem actus humani non ſunt de eſſentia Sacramentorum, ſed diſpoſitive ſe habent ad Sacramenta S. Thom. *in 3. part. quæſt. 84. art. 1. ad primum*; nam res ſenſibiles,
19 & verba ſunt de eſſentia Sacramenti, non autem facta; ſed hæc pertinent ad uſum, vel diſpenſationem ejus, ut idem docet *in 4. diſt. 1. q. 1. art. 3. ad ſecundum*, & *in 3. q. 60.* Sed manus impoſitio eſt actus humanus, non autem res ſenſibilis a facto diſtincto; Ergo non eſt de eſſentia Sacramenti Ordinis.

20 Quinto, Apoſtoli fuerunt a Chriſto ordinati Sacerdotes in cœna, ut conſtat ex Tridentina Synodo *in cap. 1. de Sacrificio Miſſæ*, *ſeſſ.* 22. ibi, *In cœna noviſſima Corpus, & Sanguinem ſub ſpeciebus, & panis, & vini Apoſtolis, quos tunc novi teſtamenti Sacerdotes conſtituebat, ut ſumerent, tradidit*, & *in Can. 2. Si quis dixerit illis verbis: Hoc facite in meam commemorationem, Chriſtum non inſtituiſſe Apoſtolos Sacerdotes, aut non ordinaſſe, ut ipſi, aliique Sacerdotes offerrent Corpus, & Sanguinem ſuum, anathema ſit*. Et ita, ut inquit ſanctus Thomas *in 4. diſt. 24. qu. 2. art. 3. ad 2.* & Turrecrem. *in c. Presbyter num. 2. 23. diſt.* Dominus dedit Diſcipulis ſacerdotalem poteſtatem, quantum ad principalem actum ante paſſionem, quando dixit, *Accipite, & manducate*, unde ſubjunxit, *Hoc facite in meam commemorationem*, Matthæi 26. Marci 14. Lucæ 22. & Joannis 13. Sed poſt Reſurrectionem dedit eis Sacerdotalem poteſtatem, quantum ad actum ſecundarium, qui eſt ligare, & abſolvere, ut ibi per eos, & eſt diffinitum in *Canone 3. ſeſſ. 14. de Sacramento Pœnitentiæ*. Concil. Trident. *Si quis dixeris verba illa Domini Salvatoris, Accipite Spiritum Sanctum, &c. Non eſſe intelligenda de poteſtate remittendi, & retinendi peccata in Sacramento Pœnitentiæ, &c. Anathema ſit*. Quatum poteſtatum meminit idem Concilium *ſeſſ. 23. de Sacramento Ordinis*, *capit. 1.* ibi, *In Sacerdotio poteſtatem traditam conſecrandi, offerendi, & miniſtrandi Corpus, & Sanguinem Chriſti, nec non & peccata dimittendi, & retinendi ſacra Literæ oſtendunt, & Catholica Eccleſiæ tra-*
21 *ditio ſemper docuit*. Sententiam Divi Thomæ ſuppreſſo nomine recitat hic Joan. Andr. *nu. 2.* his verbis: *Dicunt aliqui, quod in ordinatione Presbyteri per dationem calicis pleni, id eſt, cum patena confertur ordinato poteſtas principalis quoad principalem actum confectionis Euchariſtiæ; & per impoſitionem manus ſub certa forma verborum, Accipite, &c. Matthæi 24. confertur poteſtas Sacerdotalis quoad actum ſecundarium, qui eſt abſolvere, & ligare; nam & has poteſtates Dominus diviſim contulit Apoſtolis: ante paſſionem enim contulit primam; poſt reſurrectionem, ſecundam, quando ſcilicet inſufflavit, &c. Joannis 19. Per impoſitionem vero manuum aliorum Sacerdotum deſignatur quadam gratiæ plenitudo. Dicunt ergo iſti, quod ſi deſiit traditio calicis cum certa forma verborum, non imprimitur character, nec eſt Sacerdos qui ordinandus erat; ſi vero fiat primum, ſed deſiit ſecundum, Sacerdos eſt quoad poteſtatem conficiendi, ſed non poteſt abſolvere, vel ligare, niſi facta ſuppletione: ſi vero deſiit manuum impoſitio, quam faciunt alii Sacerdotes, licet hoc ſit ſupplendum, tamen primum, & ſecundum poterit*. Hæc Jo. Andr. cujus verba hic tranſcribunt Antonius de Butr. *numer. 9.* licet illius non faciat mentionem Bellam. *num. 3.* Cardin. Zabar. *num. 1. col. 3. verſ. Decimo quarto*, & Abb. *num. 2.* Et in hoc ultimo, id eſt, Sacerdotem, qui non accepit manus impoſitionem, non poſſe confeſſiones audire, conſentit *in Summ.* Roſell. quem refert, & ſequitur Silveſter *in ver. Ordo 2. num. 4. verſ. Et ideo videtur verum*. Unde quod legitur *in cap. 15. ſeſſ.* 23. Concilium Tridentinum, quod Presbyteri in ſua ordinatione a peccatis abſolvendi poteſtatem accipiant, videtur notabiliter limitari poſſe, ut non procedat in Presbyteris, qui non acceperunt manus impoſitionem, niſi ſuppleatur omiſſum. Hanc autem diſtinctionem probat etiam quotidianus Eccleſiæ uſus; nam Sacerdotes fiunt, cum eis dicitur: *Accipe poteſtatem offerendi ſacrificium*. Et tunc non imponitur manus, ſed tantum porriguntur inſtrumenta, ut patet ex ordine Romano antiquo, & ex Pontificali, quo nunc Eccleſia utitur, in rubrica de ordinatione Presbyteri; Ergo manus impoſitio, quæ ſeorſim fit, ad eſſentiam Sacramenti non pertinet, cum ante illam ordinati characterem Presbyteralem recipiant. Nec poteſt admitti quod 22 ait Cardin. Bellarminus *tom. 3. controverſiarum libr. 1. de Sacramento Ordinis cap. 9. verſ. Ad tertium*, videlicet Sacerdotes ordinari, cum illis dicitur: *Accipe poteſtatem ſacrificium offerendi*; ſed ordinari etiam poſtea, cum illis dicitur: *Accipe Spiritum Sanctum*. Hoc enim ſubſiſtere non poteſt; nam etſi Sacerdotes accipiant ſeorſim varias poteſtates, ut dictum eſt ſupra: non tamen dum ſecundam poteſtatem accipiunt, dicuntur iterum ordinari: repugnat enim Canonicis inſtitutis, ut quis in Presbyterum bis ordinetur, & duplicem characterem recipiat, *cap. 1. 68. diſt.* quidquid dixerit Scotus *in 4. diſtinct.* 24. quem merito reprehendit Silveſt. *in ver. Ordo 2. num. 4. verſ. Non eſt etiam verum quod dicit Scotus*. Præterea ſi per impoſitionem manuum Sacerdos 23 iterum ordinaretur in Presbyteratu eſſent duo Ordines diſtincti. Patet; quia ſecunda ordinatio haberet pro materia impoſitionem manus, & pro forma, *Accipe Spiritum Sanctum, &c.* Et prima ordinatio haberet pro materia porrectionem inſtrumentorum, & pro forma, *Accipe poteſtatem, &c.* Ex diverſitate autem materiæ, & formæ oritur diſtinctio Ordinum, ſicut & diverſitas Sacramentorum, ut conſtat ex *capit. 2. de Sacramento Pœnitentiæ*, *ſeſſ.* 14. Concilium Tridentin. ibi: Materia, & forma, quibus Sacramenti eſſentia perficitur, longiſſime diſſidet, & ſic in Eccleſia eſſent quatuor Ordines ſacri, id eſt, Subdiaconatus, Diaconatus, & duo Presbyteratus, quod eſt contra Catholicam veritatem, ut in Concilio Carthaginenſi IV. *cap. 2. 3. & 4.* & in Tridentino *c. 2. ſeſſ. 23. de Sacramento Ordinis*. Ulterius ſi in ordinatione Sacerdotis eſſent duæ 24 formæ partiales, & in impoſitione manus imprimeretur novus character, ſeu fieret extenſio primi, ut putat Scotus: hinc ſequeretur, ut poteſtas abſolvendi a peccatis, quæ traditur in impoſitione manus, eſſet indelebilis, quia poteſtas, quæ fit per conſecrationem, inhæret characteri, & ab homine auferri non poteſt, ut docet ſanctus Thomas *in 2. 2. quæſt. 39. art. 3* Et propterea Sacerdos etiam hæreticus, excommunicatus, depoſitus, & degradatus celebrando conficit, ſecundum Archid. *in cap. Oſtenditur*, 4. *diſtinct.* Richard. *in 5. diſtinct.* 13. & Silveſt. *in verb. Degradatio*, *numer.* 9. quia, ut inquit ſanctus Thomas, in his homo non operatur, niſi ut inſtrumentum Dei, *§. Verum* 32. *diſtinct.* Sed conſequens eſt falſum, quia poteſtas juriſdictionalis ex ſimplici injunctione hominis confertur, nec immobiliter adhæret. Unde in ſchiſmaticis, & hæreticis non manet, *cap Omnibus*, *cap. Ait Cæleſtinus*, & *cap. Aperte*, 34. *quæſt.* 1. & declarat San- 25 ctus Thomas, *ubi ſupra*. Ideoque quamvis Presbyteri in impoſitione manuum a peccatis abſolvendi poteſtatem accipiant: tamen Concilium Tridentinum *in c. 15. ſeſſ.* 23. ſtatuit eos non poſſe confeſſiones ſecularium audire, nec ad id idoneos reputari, niſi aut parochiale benefi-

cium habeat, aut ab Epiſcopis approbatione accipiant,
Et ſacra Congregatio ejuſdem Concilii Interpretes declara-
vit irritas eſſe confeſſiones, quas audiunt Sacerdotes ab
Epiſcopo non approbati; Ergo ſimiliter eſt falſum, Sacer-
dotes in manus impoſitione characterem recipere. Quæ
26 cum ita ſint, inquiro an is, cui Epiſcopus porrexit cali-
cem cum vino, & patena cum hoſtia, & dixit verba,
Accipe poteſtatem ſacrificium offerendi, ſed nondum im-
poſuit manus, quia nondum Miſſa fuit abſoluta, ſit ve-
rus Sacerdos, & receperit characterem verum Ordinis
Presbyteratus, necne. Si dixeris non eſſe Sacerdotem;
hoc eſt manifeſte falſum, & contra Divinam inſtitutio-
nem, quia Apoſtoli in Cœna fuerunt ordinati vere Sacer-
dotes, & acceperunt poteſtatem conſecrandi Corpus, &
Sanguinem Chriſti; & tamen tunc non acceperunt ſecun-
dam poteſtatem abſolvendi a peccatis, quæ traditur in
impoſitione manuum, ut patet ex diffinitionibus Conci-
lii Tridentini ſupra relatis. Item eſt contra conſuetudi-
nem Eccleſiæ, & præſcriptum Pontificalis: nam ſic or-
dinatus conſecrat una cum Epiſcopo celebrante; Et prop-
terea in eadem rubr. *de Ordin. Presbyt.* diſponitur, ut
Pontifex celebrans ſecreta moroſe dicat, & aliquantulum
alte, ita ut ordinati Sacerdotes poſſint ſecum omnia dice-
re, & præſertim verba conſecrationis, quæ dici debent
eodem momento per ordinatos, quo dicuntur per Ponti-
ficem. At conſecrare non poſſet; niſi eſſet verus Sacer-
dos, *c. 1. §. Una vero, verſ. Et hoc utique Sacramentum,
de Summa Trinitate, & fide Catholica, c. 1. & 2. de Cler.
non ordinat. miniſtran.* Quoties enim ſunt duo gradus ſuc-
ceſſivi, & ab invicem ſubordinati, exiſtens in primo non
attingit ea, quæ ſunt ultimi; Diaconus non attingit, quæ
ſunt Presbyteri, *c. Diaconus, & c. ſeqq. 93. diſt.* Quæ ſunt
verba Oldradi *conſ. 180. Quæſtio eſt, num. 11.* Ideoque in
prædicta rubrica Pontificalis poſt porrectionem inſtru-
mentorum, & prolationem verborum, *Accipe poteſta-
tem, &c.* multoties vocantur Sacerdotes ordinati, licet
27 ſolemnem manus impoſitionem nondum acceperint. Si
dixeris ſic ordinatos ante manuum impoſitionem eſſe ve-
ros Sacerdotes, & recepiſſe characterem Presbyteratus;
ergo evidenter hinc ſequitur, ut manus impoſitio, quæ
poſtea accedit, non ſit materia Ordinis Presbyteratus;
nec ſit de illius ſubſtantia. Nam quod poteſt fieri poſt a-
ctum, non eſt de ſubſtantia actus, *c. Quanquam, de uſu-
ris, lib. 6. l. Univerſa, C. de precibus Imperator. offeren.* &
notat Petr. Brixien. *in ver. Forma.* Impoſſibile enim eſt
ſubſtantiam eſſe ſeparatam ab eo, cujus eſt ſubſtantia, ut
28 inquit Ariſtoteles 1. *Metaph. cap. 4.* Item ſubſtantialia rei
dicuntur, ſine quibus res non poteſt conſiſtere. Quæ ve-
ro accedunt poſtea, dicuntur accidentalia, ut declarat
Berengarius *in repet. l. Pacta conventa, num. 45. ff. De
contrahen. empt.* & de ſubſtantia alicujus rei illud eſſe dici-
tur, quo poſito, & illa res ponitur, & quo remoto, re-
movetur & illa, *c. Inter corporalia, de translatione Epiſc.*
Manifeſtum eſt autem in Sacramento Ordinis, ſi quid
omittatur ex ſubſtantialibus, characterem non imprimi,
& totam ordinationem eſſe iterandam, ac ſi nihil eſſet
actum, ut tradunt Hoſt. Jo. Andr. & omnes *in cap. unic.
ſup. de Sacramento Unctionis*, & dictum eſt ſupra in verſ.
Probatur 1. num. 11.
29 Sexto, pro hac ſententia ſtat authoritas Concilii Flo-
rentini in decreto fidei Eugenii IV. nam *in §. Quinto*, ſic
diffinitur: *Omnia Sacramenta tribus perficiuntur, vide-
licet rebus tanquam materia, verbo tanquam forma, &
perſona miniſtri conferentis Sacramentum cum intentione
faciendi quod facit Eccleſia; quorum ſi aliquod deſit, non
perficitur Sacramentum.* Deinde declarat formam, &
materiam cujuſque Sacramenti; & in ſpecie *§. Sextum
30 Sacramentum*, diffinit materiam Sacramenti Ordinis eſ-
ſe illud, per cujus traditionem confertur Ordo, ſicut
Presbyteratus traditur per calicis cum vino, & patenæ
cum pane porrectionem, nec ibi ullam facit mentio-
nem impoſitionis manuum; Ergo manus impoſitio non
eſt materia Ordinis Presbyteratus: quia alioquin Conci-
lium tradidiſſet materiam Ordinis dimidiatam, & do-
ctrinam imperfectam, & maximam erroris cauſam tum
Armenis, tum Catholicis omnibus præbuiſſet, ac præ-
terea non verificarentur illa verba Concilii: Presbytera-
tus traditur per calicis cum vino, & patenæ cum pane
porrectionem, ſi ad traditionem Presbyteratus pro eſ-
ſentiali materia exigeretur etiam concurſus impoſitio-
nis manuum. Accedit quod cum Concilium Florenti-
num aſſignaverit materiam integram in omnibus aliis Sa-
cramentis; cur non idem fecerit in Sacramento Ordinis?
Nec valet, quod ait idem Cardinalis Bellarminus etiam
Concilium Carthaginenſe *in cap. Presbyter, 23. diſt.* me-
miniſſe tantum impoſitionis manuum, nec explicuiſſe
totum ritum, ſed tantum eam partem, quam poſtea omi-
ſit Concilium Florentinum, forte quia Armeni, qui a
Concilio inſtruebantur, in hoc non errabant. Etenim
inter utrunque Concilium maxima viget diverſitatis ra-
tio; nam Carthaginenſe ibi non declarat eſſentialia Sa-
cramenti Ordinis, ſed tantummodo docet ritum ſole-
mnitatis ſervandum in ordinatione Presbyteri, ut pro-
bavi *in c. unic. num. 64. ſup. de Sacramento Unctionis.* At
Florentinum explicat materiam eſſentialem Ordinis Pres-
byteratus. Unde inconvenienter omiſiſſet mentionem
impoſitionis manuum, ſi illa eſſet de integritate mate-
riæ requiſitæ ad traditionem Ordinis. Et de errore Ar-
menorum, cum nullum extet veriſimile argumentum,
non eſt licitum in hac graviſſima materia divinare, &
confugere ad id, quod eſt poſſibile. Præterquam quod ſi
Concil. Florentinum in eo decreto docuiſſet Armenos
ea tantum, in quibus ipſi errabant: concludendum eſſet
ipſos erraſſe in materia, forma, & miniſtro omnium
Sacramentorum, cum hæc omnia ibi doceantur a Conci-
lio. Quod abſurdum eſſet aſſerere.

Septimo, materia debet eſſe propria cujuſque Sacra-
menti, ut actum proprium Sacramenti determinate ſigni-
ficet, prout declarat Sotus *in 4. diſtinct. 24. quæſt. 1. art. 5.*
& patet, tum ex Concilio Florentino in præallegato de-
creto fidei, ubi declaratur peculiaris, & diſtincta mate-
ria ſingulorum Sacramentorum; tum ex Concilio Tri-
dentino, quod elicit diverſitatem Sacramentorum tam
ex diverſitate formæ, quam materiæ, ut patet *ſeſſ. 14.
de Sacramento Pœnitentiæ cap. 2. de differentia Sacra-
menti Pœnitentiæ, & Baptiſmi.* At manus impoſitio eſt
ceremonia quædam communiſſima, qua Eccleſia uti-
tur non ſolum in Sacramentis, ut in Confirmatione,
juxta textum *in cap. 1. 2. & 3. de conſecr. diſt. 5.* & in ex-
trema Unctione, ut in *§. Oleo*, alias incipit, *Sed iſtud
95. diſt.* ſed etiam in aliis permultis actibus extra Sacra-
menta; & ſeptem ſpecies impoſitionis manuum ex ſacris
Canonibus deſumptas retulimus ſupra num. 2. Et Græ-
ci manus impoſitione utuntur in collatione ſingulorum
Ordinum: Et Eccleſia Romana non tantum in or-
dinatione Presbyteri, & Diaconi, ut hic, & *in cap. 1.
ſupra eodem*, ſed etiam in Ordinibus minoribus; quam
tamen certum eſt non eſſe de eſſentia, cum ſit quædam
benedictio ſecundum gl. *in d. c. 1. in ver. Impoſitione.* Non
igitur impoſitio manus poteſt eſſe materia propria, &
eſſentialis Ordinis Presbyteratus. Nec diluitur hujus
argumenti vis ex eo, quod noviſſime ſcripſit Petrus Ar-
cudius Corcyræus *in tract. de concordia Eccleſiæ Orien-
talis, & Occidentalis in ſeptem Sacramentorum admini-
ſtratione, lib. 6. de Sacram. Ord. c. 6. verſ. Ad ſextum*,
ubi retorquens argumentum dicit oleum eſſe communem
materiam Confirmationis cum extrema Unctione; at-
que ita Sacramenta non ſemper diſtingui materia, &
ſatis eſſe ut diſtinguantur forma; Falſum enim eſt aſ-
ſumptum; nam oleum ſimpliciter non eſt materia Con-
firmationis, ſed Chriſma confectum ex oleo, & balſa-
mo; ut eſt diffinitum in Conc. Florentino *in eod. decre-
to fidei, § Secundum Sacramentum*; & ſic tertia quædam
ſpecies mixta a ſimplici oleo, & a ſimplici balſamo di-
ſtincta, ut ſi ex vino, & melle fiat mulſum, aut ex me-
dicamentis emplaſtrum, ſeu collyrium, *ut in l. Adeo,
§. Cum quis*, ibi, *Ac ne mulſum quidem ad vinum, & mel,
vel emplaſtrum, aut collyrium ad medicamenta reverti poſ-
ſunt, ff. De acquir. rer. domin.* Et ſimiliter non ſimplex
oleum olivæ eſt materia Sacramenti Extremæ Unctionis,
ſed oleum olivæ ab Epiſcopo benedictum, ut in eodem mo-
do diffinitum eſt in prædicto *Decreto in §. Quintum Sa-
cram.* Et in Conc. Trid. *in c. 1. ſeſſ. 14. de Extrema Unctio-
ne.* Quæ quidem benedictio differentiam adeo eſſentialem
conſtituit ab oleo ſimplici; ut ſi adhibeatur oleum non ſan-
ctificatum, etiamſi Sacerdos ungendo proferat verba, *Per
iſtam Unctionem, &c.* tamen non fiat Sacramentum, ut do-
cet S. Th. *in 3. p. q. 60. art. 5.* & ibi etiam Cajetanus *in fin.*
Facit text. *in c. Statuimus, inf. de regul.* ubi per ſolam be-
nedictionem habitus Profeſſorum diſtinguitur ab habitu
Novitiorum, ad effectum inducendi, vel excludendi ta-
citam profeſſionem. Cum igitur ſingula Sacramenta ha-
beant

beant propriam, & determinatam materiam ab aliis diſtinctam: manus impoſitio, quæ communis eſt Sacramento Confirmationis Extremæ Unctionis, & Ordinis; imo & aliis actibus extra Sacramenta, nullo modo eſſe poteſt materia propria in ordinatione Sacerdotis.

31 Poſtremo, impoſitionem manuum non eſſe de eſſentia Ordinis Sacerdotalis, ſed de ſolemnitate tantum, tenent Canoniſtæ omnes *in cap. unic. ſupra de Sacramento Unctionis*, & in ſpecie Hoſtien. *n.* 5. Juan. Andr. *n.* 3. Bellam. & Anton. de Butr. ambo *n.* 1. & tradunt hic Innoc. *n.* 2. Abb. Antiq. *eod. num.* Hoſtien. *n.* 9. Joan. Andr. *n.* 2. Henr. Boich. *in princ.* Bellam. *n.* 2. Butr. *n.* 9. Card. *in* 10. *quæſt.* & Abb. Siculus *n.* 2. Turrecrem. & Præpoſ. in *cap. Presbyter* 23. *diſt.* & eandem ſententiam ſequuntur plerique ex Theologis, & in ſpecie Sanctus Thom. in 4. *diſt.* 24. *qu.* 1. *art.* 3. Duran. *d. diſt.* 24. relatus a Turrecr. *in d. cap. Presbyter*, Sot. *ead. diſt. quæſt.* 1. *art.* 4. & Silveſt. *in ver. Ordo* 2 *n.* 11.

32 Ceterum, quamvis hæc ſint ſatis evidentia; non tamen deſunt graviſſimi Theologi, qui ſentiant manus impoſitionem eſſe eſſentialem, & intrinſecam Ordini Presbyteratus, ut in ſpecie Sanctus Bonaventura in 4. *diſt* 24. *part.* 2. *art.* 1. *qu.* 4. *n.* 58. Scot. & Palud. *eadem diſtinctione*, Altiſiodoren. *in ſua Summ. par.* 4. & noviſſime Cardinalis Bellarminus *tom.* 3. *Controverſiarum lib.* 1. *de Sacramento Ord. cap.* 9. Ubi pluribus conatur tueri non ſolum inſtrumentorum porrectionem, ſed etiam manus impoſitionem eſſe materiam eſſentialem Sacramenti, dicens hanc ſententiam eſſe longe probabiliorem, & veriorem. Id quod etiam affirmant Petrus a Soto *lect.* 5. *de Sacram. Ordin.* Martinus Ledeſm. *in* 4. *q.* 37. *art.* 4. *ad primum*, & Cardinalis Hoſius *in confeſſione Polonica cap.* 50.

33 Moventur præcipue, quia in primitiva Eccleſia Sacerdotes, & Diaconi ordinabantur per manus impoſitionem, *Actorum* 13. *&* 14. 1. *Timothei* 4. *&* 5. *&* 2. *Timothei* 1. Et ſucceſſivis temporibus Presbyteros eodem modo ordinatos fuiſſe, colligitur ex Clemente *lib.* 8. *Conſtitut. cap.* 2. *& ſeqq.* ex Damaſo *epiſtola* 4. Ex Innocentio I. *epiſtola* 22. *ad Epiſcopos Macedonia*, ex Leone I. *epiſtola* 87. *ad Epiſcopos Africa*. Et recentius ex Alexandro II. *in cap. Ex multis* 1. *quæſt.* 3. Urbano II. *in cap. Daybertum* 1. *quæſt.* 7. Urbano III. *in cap.* 2. *de Cler. non ordin. miniſtr.* & ex aliis paſſim. Id ipſum conſtat ex Concilio Nicæno *cap.* 9. Antiocheno *cap.* 10. *&* 17. Carthaginenſi IV. *cap.* 2. 3. *&* 4. & noviſſime ex Tridentino

34 *ſeſſ.* 14. *cap.* 3. *de Extrema Unctione*, ubi habetur miniſtros Sacramenti Extremæ Unctionis eſſe Epiſcopos, aut Sacerdotes ab ipſis rite ordinatos per impoſitionem manuum Presbyterii, ubi pondera illam dictionem, *per*, quæ cauſam efficientem ſignificat, ut eſt textus *in c. Ut noveritis* 22. *q.* 1. quem dicit ad hoc valde notabilem Ludovicus Romanus *conſ.* 301. *In propoſita n.* 13. *verſ. Et ex dictione, per.* Unde Hieronymus *in*

35 *cap.* 58. *Iſaiæ*, *Ordinatio*, inquit, *non ſolum ad imprecationem vocis; ſed etiam ad impoſitionem impletur manuum.* Et Ambroſius *libro de dignitate ſacerdotali*, *Homo*, inquit, *manum imponit*, *& Deus largitur gratiam.* Et Auguſtinus *libro de geſtis cum Emerito*, & alibi dicit manus impoſitione ordinari Sacerdotes, quod ipſum veteres omnes paſſim affirmant.

Dicere autem (ut verbis Bellarmini utar) *omnia Concilia, Pontifices, & Patres loqui de accidentaria ceremonia, ridiculum eſt, cum nuſquam ponant aliam ceremoniam; & ſæpe ex profeſſo tractent de ritu ordinationis. Quis enim credat tot Patres, & Concilia, cum nihil frequentius tractent, quam ordinatione Sacerdotum, ne ſemel quidem attigiſſe id, quod ad eſſentiam Sacramenti pertinet?* Hæc ille. Qui etiam affirmat, niſi manus impoſitio ſit de eſſentia, non poſſe hæreticos convinci ordinationem eſſe Sacramentum proprie dictum, quia non poſſumus in Scriptura demonſtrare ſymbolum externum hujus Sacramenti. Præterea Scriptura non ſolet in aliis Sacramentis tradere, niſi eſſentiales ceremonias, & vix etiam illas integre. Quis ergo ſibi perſuadeat in hoc Sacramento ſemper nominare ritum accidentarium, omiſſo eſſentiali? Ad hæc Paulus dicit per manus impoſitionem dari gratiam 1. *Timothei* 4. *&* 2. *Timothei* 1. Ergo manus impoſitio eſt pars Sacramenti eſſentialis; non enim gratiæ promiſſio facta eſt ceremoniis accidentariis, ſed eſſentialibus. Dicunt inſuper *in can.* 4. *ſeſſione* 23. *de Sacramento Ordinis*, Concilium Tridentinum ſic diffiniri: *Si quis dixerit per ſacram ordinationem non dari Spiritum ſanctum, ac proinde fruſtra Epiſcopum dicere, Accipe Spiritum ſanctum, anathema ſit*, ubi Concilium declarat tunc ordinari Presbyteros, & tunc dari illius gratiam, cum eis dicitur, *Accipe Spiritum ſanctum.* At cum hoc dicitur, manus imponuntur, ut patet ex Pontificali, & Eccleſiæ conſuetudine; Ergo ſentiebat Concilium illam impoſi- 36
tionem manus eſſe de eſſentia. Afferunt denique illud generale, manuum eſſe organum organorum, ſeu inſtrumentum inſtrumentorum, ut *in* 3. *de Anima text. commen.* 38. Quibus addi poteſt, quod B. Stephanus Protomartyr fuit ordinatus Diaconus ab Apoſtolis per ſolam manus impoſitionem, *Actorum* 6. Neque enim tunc ordinari potuit per traditionem libri Evangeliorum, quia Evangelium ſcriptum non fuit ab Evangeliſtis, niſi poſt illius obitum, ut oſtendi *in cap. unic. n.* 17. *& ſeqq. ſupra de Sacramento Unctionis*; Ergo ſola manus impoſitio, non autem traditio inſtrumentorum, tunc fuit materia Diaconatus, nec eadem traditio potuit poſtea effici materia Ordinis; quia Eccleſia non poteſt inſtituere materiam, & formam Sacramentorum, ut ibidem probavi n. 19. & ſeqq.

His ita reſpondetur, Manus impoſitio in ordinatio- 37
ne Sacerdotis eſt quidem de eſſentia poteſtatis juriſdictionalis, id eſt ligandi, atque ſolvendi; quia ordinatus ſine impoſitione manus eam poteſtatem non conſequitur, ut oſtenſum eſt ſupra *in verſ. Quinto Apoſtoli n.* 20. Et hoc intendunt auctoritates ex ſacris Literis deſumptæ, dum dicunt per impoſitionem manuum dari gratiam, vel Spiritum ſanctum. Ideoque S. Thomas, quamvis ſit aperte in ea ſententia, ut manus impoſitio non ſit de eſſentia Ordinis, ut *in* 4. *diſt.* 24. *qu.* 1. *art.* 3. nihilominus *diſt.* 15. *qu.* 1. *art.* 1. dicit impoſitione manuum dari gratiam Sacramentalem, quia ſcilicet per eam confertur poteſtas dimittendi, & retinendi peccata. Et Turrecrem. *in d. cap Presbyter n.* 4. 23. *diſt.* referens ſententiam Hugonis dicentis: Manus impoſitionem aliorum Sacerdotum non eſſe de eſſentia Conſecrationis, quia ſolus Epiſcopus conſecrat; non tamen, inquit, intelligas quod per impoſitionem manus Epiſcopi, fiat impreſſio characteris, licet per eam detur gratia, per quam ſint idonei ad exequendum Ordinem. Et in hunc ſenſum admitti poteſt ſententia dicentium manus impoſitionem in ordinatione Sacerdotis eſſe de eſſentia, id eſt, requiri ad integritatem poteſtatis Presbyteralis. Verum ſi intendant, ut impoſitio hujuſmodi ſit de eſſentia ipſius ordinationis, ita ut ordinatus ſine illa non recipiat characterem ſacerdotalem, nec poteſtatem conſecrandi Corpus, & Sanguinem Chriſti: eorum opinio nec vera, nec probabilis eſt, ut abunde oſtenſum eſt ſupra.

Nec urget conſideratio, quod in Actibus Apoſtolo- 38
rum non fiat mentio de materia, & forma Sacramenti Ordinis, ſed de ſola impoſitione manuum. Quia ut ex S. Dionyſio obſervat S. Th. *in* 4. *diſt.* 7. *qu.* 1. *art.* 1. hæc occultanda erant in primitiva Eccleſia propter irriſiones Gentilium. Et propterea idem S. Dionyſius *in fin. Eccleſ. Hierarchia*, excuſat ſe a determinatione formarum Sacramentalium. Unde non mirum ſi *in cap.* 5. 39
ubi ordinationum ritus declarat, non meminerit niſi ſolius manuum impoſitionis; facta eſt autem denominatio ordinis ab impoſitione hujuſmodi, quia in illa perficitur, & integratur poteſtas ſacerdotalis quoad actum ſecundarium abſolvendi a peccatis. Et hoc inſinuat Hieronymus in contrarium citatus, dum dicit ordinationem impleri ad impoſitionem manuum. Et hunc morem propter authoritatem Apoſtolorum etiam ſummi Pontifices, & Patres poſtea retinuerunt.

Similiter non obſtat, quod niſi manus impoſitio eſſet eſſentialis, hæretici non poſſent convinci Ordinem eſſe Sacramentum; nam certe admodum levis eſſet hic modus probandi Sacramentum ab eo actu, quem Canoniſtæ omnes, & plerique ex Theologis tenent eſſe accidentalem, & de ſolemnitate tantum.

Præterea quomodo manus impoſitio probabit Ordinem eſſe Sacramentum, ſi multo ante ſine illa Dominus in Cœna Ordinem ſacerdotalem inſtituit, & Presbyteros ordinavit, ſicuti etiam quotidie facit Eccleſia, ut in ſuperioribus probatum eſt.

Ad

40 Ad hæc Subdiaconus non accipit manus impoſitionem, ſed ordinatur per traditionem calicis vacui, & patenæ vacuæ, ut *in cap. Subdiaconus 23. diſt.* Nec audiendus eſt Hoſtien. *in c. 1. ſupra eod.* relatus ab Archid. *in d. c. Subdiaconus n. 1.* dum dixit Subdiaconum hodie accipere manus impoſitionem, cum Subdiaconatus ſit ſacer Ordo, & gaudeat eodem privilegio, quo Diaconus, ut *in c. Miramur de ſerv. non ordin.* & ita literam *d. cap. 1.* quæ habebat *Subdiaconos*, quam dicebat Innocentius eſſe falſam; & legendum eſſe *Diaconus*, hodie eſſe veram literam; adjiciens non obſtare text. *in d. c. Subdiaconus*, quia loquitur ſecundum tempora primitivæ Eccleſiæ, ſecundum quæ Subdiaconatus non erat ſacer Ordo; & ideo non recipiebat manus impoſitionem; & illud tempus reſpicere rubricam libri Pontificalis. In hoc inquam, Hoſtien. non eſt audiendus, quia ut ipſemet fatetur primam opinionem approbat conſuetudo
41 Romanæ Eccleſiæ. Unde cum Innocentio tenet Turrecrem. *in d. cap. Subdiaconus n. 2. 23. diſt.* Eſt ex Pontificali reformato, quo nunc Eccleſia utitur, & a quo non licet recedere, cum fuerit approbatum authoritate Clementis VIII. veteribus omnibus Pontificalibus abolitis, ut in ejus Conſtitutione: *Ex quo in Eccleſia edita die 10. Februarii* 1596. in Bullar. *to. 3. pag.* 53. conſtat aperte, Subdiaconum non recipere manus impoſitionem. Neque obſtat text. quem ad hoc Hoſtien. inducit *in c. 1. De Cler. pereg.* quia etſi generaliter loquatur de Clericis ordinatis in ſacris, quibus facta fuit manus impoſitio: tamen intelligi debet tantum de Presbyteris, & Diaconis, non autem de Subdiaconis, quibus manus non imponitur; recipere enim debet declarationem ex textu hic, & ex *cap. 1. ſupra eod.* Quod cum ita ſit, quomodo ab impoſitione manuum poterimus convincere hæreticos ſacrum Subdiaconatus Ordinem eſſe Sacramentum, juxta decretum Concilii Tridentini *in can. 2. ſeſſ. 23. de Sacram. Ordin.* ſi Subdiaconatus traditur ſine manus impoſitione: Quamobrem hæc probatio in univerſum ad convincendos hæreticos aliunde ſumenda erit, quod ad Theologos rejicimus.

Non obſtat inductio Concilii Trid. *in can. 4. ſeſſ. 23. de Sacramento Ordinis*, nam hæretici contendebant ſacram ordinationem non eſſe Sacramentum, nec gratiam conferre, & inde inferebant fruſtra Eccleſiam in traditione ſecundæ poteſtatis proferre illa verba, *Accipe Spiritum ſanctum, &c.* quia ſi in ipſamet ordinatione quando datur principalis poteſtas conſecrandi ſecundum eos non confertur Spiritus ſanctus, longe minus conferri poterit in traditione poteſtatis ſecundariæ abſolvendi a peccatis, quæ poſtea accedit per manus impoſitionem. Et hunc errorem damnavit S. Synodus, in quo ſenſu non recte ex eo Canone deduci poteſt Concilium ſenſiſſe impoſitionem manuum eſſe de eſſentia ordinationis.

Ad extremum non obſtat, quod manus ſit organum organorum; hoc enim eſt verum in quantum manus facit omnia inſtrumenta, & eſt loco omnium inſtrumentorum. Unde Ariſtoteles *in 4. de partib. animal. cap. 10. Manus*, inquit, *eſſe videtur non unum inſtrumentum, ſed multa; eſt enim, ut ita loquar, inſtrumentum ante inſtrumenta*. Hæc ibi. Et in hunc ſenſum manus poteſt dici eſſe de eſſentia ordinationis, ſeu potius conditio, ſine qua non, in quantum ſcilicet illius miniſterium eſt neceſſarium ad traditionem inſtrumentorum; ſed ſi accipiatur manus pro illa impoſitione, quæ fit ſolemniter ab Epiſcopo ſuper caput Presbyteri, hæc non poteſt eſſe materia ordinationis, quia ad hoc non ſufficit qualecunque inſtrumentum; ſed requiritur inſtrumentum aptum ad ſignificationem rei Sacramentalis, ut declarat Div. Th. *in 4. diſt. 13. qu. 1. art. 2. q. 6. & in 4. diſt. 3. q. 1. art. 3. q. 1. ad 4.* 42

Ad objectum de Beato Stephano reſpondi *in d. cap. unic. n. 65. de ſacr. Unct.*

Supereſt difficultas Eccleſiæ Græcæ, quæ in ordinatione Sacerdotum dicitur non uti traditione inſtrumentorum, ſed ſola manus impoſitione; & tamen Presbyteri Græco ritu ordinati indifferenter habiti ſunt pro veris Presbyteris in Eccleſia Latina. Sed & hanc difficultatem plene examino *in eod. c. unico n. 15. & n. 69. cum ſeqq.*

DE FILIIS PRESBYTERORUM ordinandis, vel non.

Ex Concilio Pictav.

C A P U T I.

UT filii Presbyterorum, & ceteri ex fornicatione nati ad ſacros Ordines non promoveantur: Niſi aut Monachi fiant, vel in Congregatione Canonica regulariter viventes: Prælationem vero nullatenus habeant. Sed neque ſervi, niſi a dominis ſuis libertate donentur.

S U M M A R I U M.

1 *Illegitimus non ordinatur, niſi Religioſus fiat, nec tunc præficitur.*
2 *Illegitimus etiam ex fornicatione genitus, nec ad ſacros, nec ad minores Ordines promovetur.*
In minoribus tamen diſpenſat Epiſcopus, in ſacris vero diſpenſat ſolus Papa, n. 4.
3 *Ordines minores large dicuntur ſacri.*
5 *Illegitimus tribus ex cauſis repellitur a promotione.*
6 *Illegitimi, ut plurimum parentum vitia, & incontinentiam imitari ſolent.*
7 *Illegitimus ignoranter promotus excuſatur, ſi ignorantia ſit probabilis; alias ſecus.*
8 *Filius an teneatur credere matri aſſerenti eum eſſe illegitimum, & n. ſeqq. uſque ad n. 13.*
9 *Rex, qui credidit matri aſſerenti eum ex adulterio genitum, & renunciavit Regno, de fatuitate redarguitur a Legiſtis, & n. 12.*
10 *Conſcientiam ſuam tenetur quis informare ſecundum leges.*
Et quid, ſi habeat conſcientiam læſam, n. 12.
11 *Filius judicatur, qui conſtante matrimonio natus eſt, niſi probetur abſentia, vel infirmitas, ſeu impotentia generandi.*
13 *Profeſſio emiſſa in Monaſterio Monachorum, vel Canonicorum Regularium, aut alterius Ordinis, tollit irregularitatem ex defectu natalium.*
14 *Procedit quoad Ordines ſuſcipiendos, & exercendos.*
15 *Non autem quoad effectum obtinendi Dignitates, & Prælationes.*
16 *Irregularitates, quæ ex proprio delicto proveniunt, per ſolemnem profeſſionem non abolentur.*
17 *Conſtitutio Sixti V. contra illegitimos redacta fuit ad terminos juris a Gregorio XIV.*
18 *Filius illegitimus in Religione, in qua pater, ſive ante, ſive poſt nativitatem filii, profeſſus fuit, non admittitur patre vivente.*
19 *Illegitimus per ingreſſum Religionis non habilitatur ad Prælationem, nec in Monaſteriis ſui, vel alterius Ordinis, nec in Eccleſia ſeculari.*
20 *Poteſt tamen obtinere adminiſtrationem ad nutum Prælati, dummodo curam non habeat.*
21 *Illegitimus per Papam diſpenſatus ad Sacerdotium* non

non cenſetur diſpenſatus ad Eccleſiam curatam.
22 *Papa ſolus diſpenſat cum Religioſo illegitimo ad Dignitates.*
23 *Poſſunt tamen ſuperiores Ordinum diſpenſare juxta eorum privilegia, dummodo ſint in uſu, & ſub illis revocationibus non comprehenſa.*
24 *Illegitimus a ſecularibus Dignitatibus non repellitur.*
25 *Monialis illegitima, an poſſit eligi in Abbatiſſam, vel Prioriſſam abſque diſpenſatione Apoſtolica.*
Et quid in Italia, ubi Abbatiæ ſunt triennales, n. 36.
26 *Maſculinum concipit femininum, non ex propria ſignificatione, ſed ex interpretatione, ſeu extenſione.*
27 *Maſculinum in materia differenti non concipit femininum.*
Nec in materia odioſa odio irrationabili, n. 30. & 55.
28 *Mulier non eſt capax Ordinum.*
29 *Moniales S. Claræ non veniunt appellatione Fratrum Minorum, & n. 34.*
31 *Filiis non debent obeſſe iniquitates parentum.*
32 *Venia ſunt digni, qui alieno vitio laborant.*
33 *Moniales illegitimæ non comprehenduntur in Conſtitutione Sixti V. contra illegitimos, & n. 54.*
34 *Monachorum appellatione non veniunt Moniales.*
35 *Monachatus omnem maculam abſtergit.*
36 *Abbatiſſæ in Italia ex Conſtitutione Sixti V. eligi non poſſunt, niſi ad triennium.*
37 *Abbatiſſa, quæ non eſt perpetua, nec habet Monaſterium in titulum, non dicitur habere Dignitatem.*
Declaratur, n. 56. & 57.
38 *Abbatiſſa habet Dignitatem.*
39 *Maſculinum in diſpoſitione legis concipit femininum.*
40 *Etiam ſi materia ſit odioſa, & pœnalis.*
41 *Moniales veniunt Monachorum appellatione, ubi materia æque convenit mulieribus, ac Religioſis.*
42 *Præcipue ubi militat eadem ratio.*
43 *Perſonæ integri ſtatus debent promoveri ad honores.*
44 *Illegitimum eſſe eſt nota defectus, & vacillat ejus opinio.*
45 *Incontinentiæ paternæ ſuſpicio magis viget in filia, quam in filio.*
46 *Maſculus, & femina a jure in multis æquiparantur.*
47 *Maſculinum probatum a Canone crimina puniente comprehendit feminas.*
48 *Mulier a ſucceſſione temporali repellitur propter illegitimitatem.*
49 *Abbatiſſa non habet jus a defuncta, ſed a canonica electione, & ideo in Dignitate non habet ſucceſſionem hæreditariam, ſed ſucceſſionem ſimpliciter.*
51 *Pœnitentiaria diſpenſat cum Monialibus in utroque foro, ut non obſtante defectu natalium poſſint eſſe Abbatiſſæ.*
Etiam triennales, n. 60.
52 *Monialis illegitima in Abbatiſſam non eligitur, ſed poſtulatur a Papa.*
53 *Diſpenſare tamen poſſunt ſuperiores Ordinum juxta eorum privilegia, ut illegitimæ poſſint eſſe Abbatiſſæ.*
57 *Vicarius Epiſcopi qualiter dicatur habere Dignitatem, licet non ſit perpetuus.*
58 *Abbatiſſa in Italia durante triennio removeri non poſſunt, niſi ex juſta cauſa, & juris ordine ſervato.*
59 *Generales Ordinum Regularium, quinam hodie ſint perpetui.*
60 *Curia Romana diſpenſat cum Monialibus, ut defectu natalium non obſtante poſſint eſſe Abbatiſſæ etiam temporales.*

1 UT *filii.* Illegitimus non ordinatur, niſi Religioſus fiat: nec tunc præficitur, Joan. Andr. Bellam Cardin. & Anchar. id eſt, ad Prælaturam non habilitatur, Butr. & Joan. de Anan. Abb. Siculus ab aliquibus per errorem hic allegatur, quia non ſcripſit ſuper hoc, & aliis quibuſdam titulis primi libri Decretalium, ſed in ejus volumine, ut opus habeatur completum, inſertæ ſunt lecturæ Anton. de Butr. & Joan. de Imol. ut notatur in lectura ipſius Abbatis poſt *cap. ult. ſupra de Sacram. non iteran.* Dividitur in duas partes. Secunda ibi, *ſed neque*; & hæc non facit ad titulum. Prima pars duas prohibitiones ponit; & a prima unum caſum excipit ibi, *Niſi*.

Nota primo ex principio textus, illegitimos non eſſe 2
promovendos ad ſacros Ordines, ut dicitur in litera. Sed
quid de Ordinibus non ſacris? Innoc. *hic num.* 1. arguit,
quod aliud ſit in eis, arg. *cap. Priſcis* 55. *diſt.* Contrarium
tamen tenet per *c. Literas infra eod.* & quamvis ſubdat id
poſſe intelligi ſpeciale in filiis Presbyterorum, tamen verius
eſt, nec genitos ex fornicatione promovendos eſſe ad
Ordines etiam minores abſque diſpenſatione, ſecundum
Card. *hic n.* 2. *lib.* 2. *qu. & ver. Sacros*, large hic ſumitur 3
pro quolibet Ordine, ut *c. De Ordinationibus*, *&* *c. Quibuſdam*,
& *§. Quilibet ad fin. qu.* 1. & *cap. Non ſolum in
princ. qu.* 3. c. *Infames* 6. *q.* 1. *cap. Nullus* 27. *q.* 1. ad idem
cap. a. 54 *diſtin.* facit quod habetur in ſumma 33. *diſt.* &
poſt Ægid. hic notant Joan. Andr. *n.* 2. *in ver. Ordines*,
Bellam. *in princ. in eodem ver.* Butr. & Anchar. *in* 1. *not.*
Card. *ubi ſupra*, & Joan. de Anan. *in princ. verſ. Et intellige
verbum ſacros.*

In hoc tamen eſt differentia inter minores, & ſacros 4
Ordines, quod in minoribus diſpenſat Epiſcopus ſuper
quocunque defectu, ſive ſint ſpurii, ſive adulterini, vel
naturales, ut eſt textus in *c.* 1. juncta gloſſa communiter
approbata *in ver. Defectum de filiis Presbyterorum lib.* 6.
licet alias quoad ſucceſſiones diſtinguatur, nec ita facile
diſpenſetur cum uno ſicut cum alio, & ita intelligas *cap.
Cum pridem*, *§. Perſona vero ſupra de renunc.* In ſacris vero
diſpenſat ſolus Papa, ut eſt expreſſum in *d. cap.* 1. & ibi
notant Joan. Andr. Gemin. Franc. & omnes in ſummario.

Triplex autem eſt ratio, cur defectus natalium repellat 5
a promotione, ut notat gloſſa 4. in *cap. fin. in ver. Defectu
infra eodem lib.* 6. Joan. Monach. in *cap. Indemnitatibus
n.* 9. *de elect. eodem libro.* Prima ratio eſt propter Ordinis
prærogativam, *cap. penult. & ult.* 26. *diſt. cap. Inter
dilectos infra de excuſ. Prælator. l. Neque famoſis*, *C. De
dignitatibus lib.* 12. Secunda ratio eſt propter deteſtationem
paterni criminis, quod punitur in filio, ut per id puniatur
Pater, c. *Cum ergo*, *§. Sed qui* 24. *qu.* 3. *l. Iſti quidem*,
§. ult. ff. De eo, quod met. cauſ. Tertia ratio propter 6
incontinentiam paternam, quæ in filio timetur ſecundum
illud: Sæpe ſolet ſimilis filius eſſe patri, *l. Quod ſi nolit*,
§. Qui mancipia, *ff. De ædilit. edict. c. Sunt plurimi*, *§ Verum*
6. *qu.* 1. *l. Quiſquis*, §. 1. ibi, *In quibus paterni, hoc
eſt hæreditarii criminis exempla metuuntur*, *ff. Ad leg. Jul.
majeſt.* qua ratione utitur Sixt. V. *In Conſtitutione* 71. contra
illegitimos edita, §. 1. ibi, *Illegitime genitos, qui ut
plurimum parentum vitia, & incontinentiam imitari ſolent.*
Unde ſtylus eſt Curiæ, ſi paternæ incontinentiæ non
ſit imitator, ut notat præcitata gloſſ. *in c. finali infr. eod.
lib.* 6. & ibi Guil. de Monte Laudun. & Prob. *ad Monach.
in c. Indemnitatibus n.* 12. *in ver. Pro dicto de elect. lib.* 6.

Sed hic incidit quæſtio, quid ſi illegitimi per ignorantiam 7
fuerint promoti? Reſpondeo ſecundum Hoſtien. *hic
n.* 1. apud omnes habetur probabilis ignorantia excuſata,
c. 1. *De ordinat. ab Epiſc.* arg. *l.* 1. *C. de teſtam. & l.* 3. *ff.
De off. Prætor.* Ipſe vero in conſpectu Dei cecidit, ſi veritatem
novit, licet id ſit occultum, *cap. finali de temp. ordinat.*
Si vero ignoravit, ut quia mater conjugata latenter
admiſit Sacerdotem, nec filio revelavit, erit in omnibus,
& per omnia excuſatus, arg. *l. filium*, *ff. De his, qui
ſunt ſui, vel alien. jur. & l. Quia ſemper*, *ff. De in jus vocan.*
ſed ſi revelavit, prima facie verbis matris eſt creden- 8
dum, arg. *cap. Per ſuas infra de probat. & cap. Afferte*,
& cap. Literas de præſumpt. & quia in dubio tutius eſt abſtinere,
c. Ad aures de tempor. ordinat. non tamen cogitur
credere, ex quo natus eſt ex nuptiis, ut *l. Neque profeſſio*,
C. de teſtam. & pater ex notatis in *cap. Officii in
gloſſ. in ver. Deneganda infra de Pœnitentia. & remiſſione.*
Conſulit tamen Hoſt. ut ſi talis habet conſcientiam læſam,
ipſam ſervet, & accedat ad Sedem Apoſtolicam pro
diſpenſatione, quam facile in hoc caſu obtinebit, & cum
Hoſt. totidem verbis concordant hic Jo. Andr. *n.* 4. & 5.
Bellam. in 2. & 3. *qu.* Butr. *n.* 10 & 11. Card. in 4. & 5. *q.*
& Jo. de Anan. *n.* 3. quibus adde Jacobum de Arena rela- 9
tum a Cyno in *l. Si vicinis n.* 3. *C. de nupt.* ubi dicit, ſtultum
fuiſſe quendam Regem, qui ad dictum matris renunciavit
Regno, utpote non filius Regis; nam cum quondam
Regina mater ſua vetula de morte timeret, traxit
eum in partem, & dixit ei: licet fueritis conceptus, &
natus in matrimonio, nullum jus habetis in Regno, quia
non eſtis filius Regis; quapropter ille Rex reſignavit Re- 10
gnum,

gnum, quod ſtultiſſimum fuit, quia nec matri, nec pa-
tri debet credere filius; ſed debet ſe, & conſcientiam
ſuam informare ſecundum legem, quia non debet quis
11 eſſe clementior lege, ut in Auth. *de judic. §. Oportet*. At
lex judicat filium, qui conſtante matrimonio natus eſt,
niſi probetur abſentia, vel infirmitas, ſeu impotentia
generandi, ut *dict. l. Filium*, ubi notat Bart. *nu.* 2. &
communiter Legiſtæ, & Bellam. *hic in* 3. *q. ad fin.* Corn.
12 *conſ.* 137. *Places mihi n.* 8. *vol.* 2. Sed tu limita dictum
Legiſtarum ſecundum opinionem Hoſt. nam ſi mater de-
texit veritatem filio, & filius habet conſcientiam læſam
ex delicto matris, debet credere, & omnia bona reſti-
tuere; alias ſi faceret contra conſcientiam, ædificaret ad
gehennam; ut in *c. Literas de reſtit. ſpoliat. & in c. Per
tuas de ſimon.* & notat idem Hoſt. *in d. c. Officii num.* 4.
& ibi etiam Joan. And. *n.* 3. Abb. *n.* 4. & communiter
Canoniſtæ *de pœnit. & remiſſ.*

13 Secundo, nota ibi, *Niſi aut Monachi fiant*. Per ingreſ-
ſum Religionis in Monaſteriis tam Monachorum, quam
Canonicorum Regularium tolli irregularitatem prove-
nientem ex defectu natalium, ut hic notat Bernard. poſt
caſum, Butr. *in* 2. *notat* & alii communiter. Et idem in
Monaſteriis aliorum Ordinum, ut hic notat Anchar. in 2.
notat. Et ingreſſum Religionis intelligas cum effectu, id
eſt, ſecuta profeſſione; nam etſi Rodriq. *quæſt. Regul.
to.* 1. *q.* 13. *art.* 4. teneat irregularitatem hanc ex defectu
natalium aboleri non modo per ſolemnem profeſſionem,
ſed etiam per novitiatum; quinimo & per ingreſſum
educationis, dicens ita ſenſiſſe viros doctiſſimos; tamen
contrarium probat hic textus ibi, *Niſi Monachi fiant*:
nam Monachum non facit habitus, ſed profeſſio regula-
ris, ut *c. Porrectum infra de Regular. cum concord.* ibi alle-
gatis in gloſſa 1. & verba cum effectu ſunt accipienda, ut
in *c. Relatum infra de Cleric. non reſident.* alias poſſet fieri
fraus, ſcilicet intrando Religionem, & ſuſcipiendo Or-
dines ſacros, & ante profeſſionem exeundo, & ſic lex eſ-
ſet impoſita verbis contra *c. Commiſſa de elect. lib.* 6. quod
in propriis terminis perpendit Francus in *c.* 1. *num.* 11.
verſ. Et quod dicitur de filiis Presbyterorum eodem libro,
& Felinus *in c. Cum deputati n.* 2. *verſ. Et intellige quod
ſolus ingreſſus infra de judic.*

14 Ceterum adverte, quia hæc irregularitas per ſole-
mnem profeſſionem tollitur ſolummodo quoad effectum
ſuſcipiendi Ordines, vel in eis miniſtrandi, ut hic patet;
& in *c.* 1. 56. *diſt.* ubi dicitur: Presbyterorum filios a
ſacris Altaris removemus miniſteriis, niſi aut in Cœno-
biis, aut in Canoniis religioſe probati fuerint converſa-
ti, & notat Joan. Monach. in *c. Indemnitatibus n.* 5. *de
elect. lib.* 6. & alii proxime citandi. Sed quoad alios ef-
15 fectus, ſcilicet obtinendi Dignitates, & Prælationes,
utique non deletur, ut hic eſt expreſſum in *verſ. Prælatio-*
6 *nem vero*, & latius dicam infra in 3. *notab.* & quamvis
gloſſa ultima in *c. Cum deputati infra de judic.* dicat eo
ipſo, quod quis eſt deputatus obſequio Jeſu Chriſti, o-
mnis tollitur irregularitas: & Collect. hic poſt princip.
notet indefinite ingreſſum Religionis tollere irregula-
ritatem; tamen communiter tenetur irregularitates,
quæ ex proprio delicto proveniunt, per profeſſionem
non aboleri, ut probat textus in *c.* 1. *infra de Apoſtat.*
ubi hoc tenent gloſſ. in *ver. Religionis*, Hoſtien. *num.* 6.
Butr. *n.* 13. Card. *n.* 2. *in* 5. *oppoſ.* dicens eam gloſſam ſin-
gularem, & veram, Anchar. *n.* 4. *in* 1. *oppoſit.* Abb. *n.*
6. & Joan. de Anan. *in fine*, Marian. Socin. *in cap. Ad
audientiam col. ult. de homicid.* Felinus *in d. c. Cum depu-
tati n.* 2. *de judic.* Silveſt. *in ver. Irregularitas quæſt. ult.*
Navarr. *Comment.* 2. *de Regul. num.* 60. & alibi paſſim
Doctores.

17 Sed objicies, ex Conſtitutione 71. Sixti V. incipien.
Cum de omnibus Eccleſiaſticis Ordinibus, illegitimi pro-
hibentur admitti ad habitum, & profeſſionem regularem;
Ergo habilitatio ad Ordines, quam facit iſte textus de il-
legitimis ingredientibus religionem, eſt inanis, & non
reducibilis ad actum. At reſpondetur prædictam Conſti-
tutionem, & aliam illius declaratoriam fuiſſe redactas ad
terminos juris a Gregorio XIV. ut in ejus Conſtitutione
18 tertia, quæ incipit, *Circumſpecta*, in Bullam. *to.* 2. *pag.*
687. qua ſtatuitur, ut ii, qui quovis modo illegitimi pro-
creati fuerint, ad habitum, & profeſſionem Regulares ad-
mitti poſſint, quemadmodum admitti poterant, ſi Con-
ſtitutiones memoratæ editæ non fuiſſent; dummodo eo-
rum qualitates probentur ab iis, ad quos receptio perti-
net, & dummodo filius illegitimus in Religione, in qua
pater ſive ante, ſive poſt nativitatem dicti filii profeſſus
fuerit, ipſo patre vivente non admittatur, ut in §. 2 & 3.

Tertio, nota ibi, *Prælationes vere nullatenus habeant*. 19
Illegitime natos per ingreſſum Religionis, & profeſſio-
nem in eo emiſſam non habilitari ad Prælationem, ut hic
eſt expreſſum. Idque intelligas indiſtincte ſive in eiſdem,
ſive in aliis Monaſteriis, ſive in Eccleſia ſeculari, *capit.
Legi*, 16. *q.* 1. & hic notant Joan. Andr. *n.* 6. Butr. *in* 4.
notab. & n. 13. Card. *n.* 2 *in* 7. *q.* & Anchar. *n.* 3. Navarr.
conſil. 6. *de filiis Presbyt.* Card. Paleott. *de Not. & Spur.
cap.* 57. *num.* 4.

Hoc tamen verum eſt de Prælatione perpetua, ut Abba- 20
tia, Prioratu Conventuali, vel alia dignitate: At vero ſim-
plicem adminiſtrationem, a qua poſſint removeri ad nu-
tum Prælati, poterunt obtinere, dummodo curam non
habeant animarum, quod probatur in *c. Propoſuit, infra
eodem*. Ex quo enim promoventur ad ſacros; ergo & ad-
miniſtrationem non curatam habere poterunt, ut ibi: Et
ſic aliud ſtatuitur in adminiſtratione perpetua, aliud in
temporali, & aliud in curata, aliud in beneficio ſine cura.
Ad hoc *c.* 1. *infra eodem lib.* 6. Unde ſi per Papam fuerit 21
cum illegitimo diſpenſatum in Sacerdotio, non propterea
poterit habere Eccleſiam curatam; nam jus commune diſ-
penſat cum Religioſo in ſacris; & tamen per id non præ-
ficitur curæ, ut patet in hac Decretali. Et ita poſt Petr. de
Sampſ. Abb. Antiq. & Ægid. hic notant Joan. Andr. *n.* 6.
& 7. Butr. *n.* 13. Card. *in* 8. *&* 9. *qu.* Anch. *n.* 3. & Joan. de
Anan. *n.* 4. Et cum talibus ad Prælaturas, & Dignitates ſo- 22
lus Papa diſpenſat; quod probat ver. *Nullatenus*, hic poſi-
tum, ſecundum Collect. *in princ.* poſt Archid. in *cap* 1.
n. 3. 56. *diſt.* quicquid dicat Tancred. ſecundum eum, &
ita ſacra Pœnitentiaria diſpenſat in utroque foro cum Re-
gularibus ad quaſcunque dignitates, & officia ſuæ Religio-
nis, licet conſueverit apponere clauſulam, *non tamen ad
Generalatum*. Quod etiam ſervatur in Dataria. Verun- 23
tamen Gregor. XIV. in motu proprio ſupracitato *n.* 18. *in*
§. 4. declaravit Superiores Ordinum poſſe diſpenſare cum
illegitimis ad Dignitates juxta eorum privilegia, dummo-
do ſint in uſu, nec ſub ullis revocationibus ſint compre-
henſa. Et has facultates Tridentinum Concilium non ſuſ-
tulit, ut ex ſententia S. Congregationis dixi in *cap. Per-
nicioſam*, *n.* 24. *infra de offic. ordinar.*

A ſecularibus autem Dignitatibus illegitime procreati 24
non repelluntur, ut l. 2. § *Nullum*, & l. *Spurii*, *ff. De
Decurionibus*. Et hic notant Hoſt. *n.* 1. Jo. Andr. *n.* 2. *in
ver. Promoveantur*, Butr. *n.* 8. Card. *n.* 2 *in* 3. *quæſt.* An-
char. *in* 1. *notab.* & Joan. de Anan. *ante n.* 1.

Ex his infero ad quæſtionem, an Monialis illegitima 25
poſſit eligi in Abbatiſſam, vel Prioriſſam abſque diſpen-
ſatione Apoſtolica.

Ad partem affirmativam arguitur primo, quia jura il-
legitimos a Dignitatibus etiam Regularibus repellentia
loquuntur de filiis, & non de filiabus, ut patet in hoc
c. & 56. *diſt per tot.* & in Authent. *Quibus modis natu-
ral. effician. ſui*, §. *Filium*. Item hic textus loquitur de
Monachis, & non de Monialibus.

Nec obſtat, quod appellatione maſculini contineatur 26
femininum, *l.* 1. *ff. De verborum ſignific.* Joan. Monach.
in *cap.* 1. *num.* 3. *de elect. lib.* 6. Quoniam hoc non eſt
ex propria ſignificatione, ſed ex interpretatione, ſeu
extenſione, ut *l. Pronunciatio*, *ff. De verb. ſignific.* &
notat gloſſ. *unic.* & Dynus *in dict. libr.* 1. & Bald. in *l.
Quinque*, *n.* 10. *C. De ſervis*, *fugit*, & ideo maſculinum 27
non concipit femininum, præcipue in duobus caſibus.
Primus eſt, quando maſculinum profertur in materia
differenti, quæ ſcilicet congruit maſculino, & non fe-
minino, ut *l. ult. ff. De tutel. juncta l. Femina*, *ff. De
regul. jur.* & declarat Butr. in *dict. l.* 1. *n.* 1. *verſ. Aut
de mente non conſtat*, *ff. de verb. ſignif.* poſt Joan. Mo-
nachum in *c. Generali*, *n.* 2. *verſ. Quod eſt verum quando
maſculinum*, *de elect. lib.* 6. Hoc autem caſu maſculinum
pronunciatur in materia, quæ non congruit feminino;
nam textus noſter tria facit. Primo ponit regulam. Se-
cundo limitationem. Tertio limitationis modificatio-
nem. Regula eſt, ut filii illegitimi non promoveantur ad
ordines. Limitatio eſt, niſi fiant Monachi. Modificatio
limitationis eſt, ut quamvis Monachi fiant, tamen
Prælationem non habeant. Sed regula, & limitatio non 28
adaptantur feminino, quia mulier Ordinum non eſt ca-
pax, ſanctus Thomas *in* 4. *diſt.* 25. *qu.* 2. *art.* 1. Ergo nec
limita-

limitationis modificatio, arg. *c. Majores*, §. *Ceterum in-*
29 *fra de Baptiſmo*. Facit quod notat Bart. *in l. Quicunque n.* 17. *C. De ſervis fugit.* ubi dicit appellatione Fratrum Minorum non contineri ſorores S. Claræ, quia illud femininum non eſt ex illo maſculino, quia alio jure vivunt, & differunt in alio, quam in ſexu, quia differunt in reg. & in ſpecie: & hic junge, quod ſcripſi in *c. Niſi prava n.*
30 *19. de exceſſ. Prælator.* Secundus caſus, in quo maſculinum non concipit femininum, eſt, cum materia, in qua profertur, odioſa eſt odio irrationabili, *ut leg. Quiſquis, C. Ad leg. Jul. Majeſt. & leg. 1. §. Quare, ff. De ventr. in poſſeſſ. mitten.* Bart. *in d. l. 1. n. 1. uſque in fin. verſ. Aut de*
31 *odio irrationabili, ff. De verb. ſignif.* In propoſito autem videtur agi de odio irrationabili, quia iniquitates parentum filiis obeſſe non debent, *c. Undecunque, c. Nunquam,*
32 *& per tot. 56. diſt.* & ſunt venia digni, qui alieno vitio laborant, *l. Legem*, & ibi Bald. *n. 1. C. de natural. libert.* Ideoque Imperator, quia in ea voluit comprehendere feminas illegitimas, id expreſſit, ut patet ibi, *Naturalibus*
33 *inſuper filiis, & filiabus*. S. Congregatio Epiſcoporum, & Regularium declaravit Moniales ex legitimo toro procreatas, Conſtitut. Sixti V. contra Regulares illegitimos non comprehendi, quo minus ad officium, vel dignitatem Abbatiſſæ, ſeu Prioriſſæ eligi poſſint; ut refert Julius
34 Lavor. *var. lucubrat. tit. 4. cap. 24 n. 38.* Et merito, quia Monachorum appellatione non veniunt Moniales, ut patet *in c. Impudicas*, ibi, *Monachorum, atque Monacharum 27. q. 1.* & in Clement. *Eos*, ibi, *Religioſus, & Moniales*, & ibi notat Cardinalis *in fine de conſang. & affinit.* Concilium Trid. *ſeſſ. 25. de Regular. & Monial. cum ſimil.* ut per Alex. *conſ. 135. circa princ. n. 4. lib. 1.*

35 Præterea Monachatus, qui omnem maculam abſtergit, ut in Auth. *de Monach. in princip.* in maſculis tollit omnem illegitimitatem quoad omnes Ordines ſuſcipiendos, licet non tollat quoad prælationem, ut hic patet, & dictum eſt ſupra *in 2. & 3. notab.* Sed mulier Ordinum non eſt capax; Ergo Monachatus ſuſceptio, ne alias in iſta ſit inutilis, operabitur habilitatem ad prælationem. Et confirmatur, quia multa incumbunt maſculis Prælatis, quæ non competunt mulieribus, *ut cap. Nova infra de Pœnit. & remiſſ. cap. Dilecta de major. & obed.* Ergo non eſt inconveniens, ut major aptitudo ad Prælationem requiratur in maſculo, cui plura incumbunt.

36 Hæc autem præcipue videntur procedere in Abbatiſſis Monaſteriorum Italiæ, quia ex Conſtitutione 80. Greg. XIII. incip. *Expoſcit*, non poſſunt eligi niſi ad triennium;
37 Abbatiſſa autem, quæ non eſt perpetua, nec habet Monaſterium in titulum, non dicitur habere dignitatem, ut dixi *in c. Quia propter n. 16. ſupra de elect.* & conſequenter non includitur in hoc cap. quod inhabilitat Religioſos ad Dignitates, & Prælationes perpetuas, non autem ad officia, & adminiſtrationes temporales, ut dixi ſupra *n.* 20. Et hanc partem amplectitur Emmanuel Rodriqu. ſibi contrarius in *Summa tom. 2. cap. 29. num. 12.* Nam primo dixit, illegitime natas eligi non poſſe in Abbatiſſas perpetuas, quibus benedictio impenditur; ſecus ſi ſint temporales. Sed poſtea *tom. 1. qu. regul. q. 13. art. 21.* tenet abſolute nullam illegitimam indigere diſpenſatione, ut ſit Abbatiſſa temporalis, vel perpetua, & benedicta. Et idem firmat Ludov. Miranda *in tract. de Monial. q. 6. art.* 3. dicens hanc opinionem tenere Joan. Andr. Gemin. & alios quos refert, & ſequitur Felin. *in cap. Meminimus n. 4. de accuſat.* Sed certe Felin. & alii ab ipſo citati tenent oppoſitum, ut ex eorum verbis apparet, & latius dicam infra *num.* 50. Unde pro hac ſententia non ſunt, niſi Rodriq. & Miranda, & quidam alii moderniores.

38 Contrariam vero opinionem, id eſt, Monialem illegitimam eligi non poſſe in Abbatiſſam, vel Prioriſſam ſine diſpenſatione Papæ, tenent Doctores antiqui fere omnes, & plerique ex recentioribus, ut inferius patebit *n.* 50. Quæ etiam eſt de jure verior; nam Abbatiſſa Prælationem habet, ſeu Dignitatem, ut patet in *cap. Indemnitatibus, §. Verum ſi quæ*, ibi, *Ut a Dignitate dejiciatur adepta, de elect. lib. 6.* & ibi Gemin. *in 2. not. l. Generali*, ibi, *Religioſi honoris, vel Dignitatis femina, Cod. de ſacroſ. Eccleſia*, ubi gloſſ. *in ver. Dignitatis*, exemplificat in Abbatiſſa, & notat Bart. *in l. 1. n. 43. C. de Dignitate lib. 12.* ubi dicit, Abbatiſſam habere Dignitatem cum adminiſtratione non ſolum in ſuas Moniales, ſed etiam quandoque extra, quia habent caſtra, & ſimilia, Bald. *in l. Femina n. 10. ff. de reg. jur.* ubi etiam Dec. *n. 8.* Rebuff. *de pacif. poſſeſs. col. 2.* facit Concilium Tridentinum *cap. 7. ſeſs. 25. de Regular.* ibi, *Abbatiſſa, & Prioriſſa, & quocunque alio nomine Præfecta, vel Præpoſita, &c.* Licet S. Th. *in 4. diſt. 25. qu. 2. art. 1. q. 1.* ad ſecundum dicat Abbatiſſas non habere Prælationem ordinariam, ſed quaſi ex commiſſione, propter periculum cohabitationis virorum ad mulieres. Profeſſio autem regularis non habilitat patientes defectum natalium ad Prælationes, ſeu Dignitates, ut hic eſt expreſſum, & dictum eſt ſupra *in 3.*
not. Et quamvis textus utatur verbis maſculini generis, ut 39
patet ibi, Filii Presbyterorum, & ceteri ex fornicatione nati: necnon ibi, Niſi aut Monachi fiant; tamen in diſpoſitione legis maſculinum concipit femininum, ut eſt textus in *d. leg. 1. ff. De ver. ſignif.* ubi dicitur: Hoc verbum, *Si quis*, tam maſculos, quam feminas complectitur, & lex, quæ loquitur de eo, etiam in ea intelligitur, *ut l. 1. §. 1. ff. De Conſtit. pecun. leg. 4. in prin. ff. De negot. geſt.* & ita communiter omnes tenere atteſtatur Dec. *in d.*
l. Femina n. 108. ff. De reg. jur. quod locum habet, etiamſi 40
materia ſit odioſa, & penalis, ut dicit Cynus poſt Odofred. in *l. Quicunque, C. De ſervis fugit.* Bart. in *leg. 1. §. Sed etſi n. 2. ff. De ventr. in poſseſs. mitten.* Alberic. *in l. Si quis ad quod*, per illum textum, *ff. De juriſd. omnium judic.* gloſſ. in *c. Generali in ver. Univerſos, de elect. lib.*
6. & aliis citatis, Dec. *in d. l. Femina n. 108.* Et ubi mate- 41
ria æque convenit mulieribus ſicut Religioſis, Monachorum appellatione veniunt etiam Moniales, ut notat Card. in *Clem. 1. in 5. q. de reſcript.* & Dec. in *d. l. Femina num.*
110. *verſ. Sed tamen iſta limitatio, ff. de regul. jur.* Quod 42
præcipue vendicat ſibi locum, ubi militat eadem ratio, Bart. in *l. Si ita ſcriptum in 2. oppoſ. ff. De legat. ſecundo*,
prout militat in propoſito; nam ut dicunt Joan. Mona- 43
chus *n. 10.* & Joan. Andr. *n. 6 in d. c. Indemnitatibus, de elect. lib. 6.* perſonæ integri ſtatus debent promoveri ad honores, *l. Cognitionum, §. Æſtimatio, ff. De ver. & extraord. cognit. cap. Omnipotens Deus infra de accuſat.* At 44
eſſe illegitimum eſt nota defectus, *cap. Accedens infra de purgat. Canon.* & vacillat ejus opinio, quod eſſe non debet, *cap. Laici 33 diſt.* Et cum illegitimus repellatur pro- 45
pter ſuſpicionem imitationis incontinentiæ paternæ, ut dictum eſt ſupra *num. 6.* hæc ſuſpicio plus ineſt in femina, quam in viro, ſecundum illud: Inſequitur leviter filia matris iter, arg. *cap. Literas infra eodem*; Ergo feminas fortius repellemus. Item jura maſculos, & feminas in 46
multis æquiparant, ut *cap. Virgines, & cap. Monachum 20. qu. ult.* & in Auth. *de Monach. §. Ordinationum in fin.* Alias §. *Quæcunque, & §. Omnibus ad idem, c. 1. §. Præterea infra de ſoram. calum.* quia iſti loco unius habentur,
ut *l. Cui fundus, ff. De condit. & demonſtr.* Item, ut in- 47
quit idem Joan. Monach. in *cap. Generali n. 1. in fin. verſ. Dicas igitur, de elect. lib. 6.* maſculinum prolatum a Canone crimina puniente feminas comprehendit, quia ita peccant feminæ, ſicut maſculi, licet minus puniantur, *cap. Si quis ſuadente 17. qu. 4.* juncto *cap. Mulieres, de ſent. excomm. lib. 6.* In repellendis autem illegitime natis jura puniunt filium, ut per id parentum crimina puniantur, ut notat gloſſ. 4. in *cap. fin. in ver. Defecta infra eod.*
lib. 6. Præterea, ut inquit Joan. Monachus in *d. cap. In-* 48
demnitatibus n. 7. & Archid. *ibi n. 3.* mulier a ſucceſſione temporali repellitur propter illegitimitatem, *cap. Tuam infra de ordin. cognit.* & in Auth. *Quibus modis natur. effic. legit. §. Filium*; Ergo multo magis repellitur a ſucceſſione in Dignitate Eccleſ. Ubi enim eligitur Abbatiſſa, ſuccedit
loco mortuæ; & quia non habet jus a defuncta, ſed a 49
Canonica electione, propter hoc dicitur non habere ſucceſſionem hæreditariam, ſed ſucceſſionem ſimpliciter, *c. Ecce in quibus 7. q. 1. cap. Apoſtolica, & c. ſeqq. 8. q. 1.*

Atque ita Monialem illegitimam eligi non poſſe in Ab- 50
batiſſam, vel Prioriſſam ſine diſpenſatione, tenet gloſſ. in *d. cap. Indemnitatibus, § Sane in ver. Canonica, de elect. lib. 6.* & ibi plene Joan. Monach. *a num. 6. uſque ad num 10.* Archid. *n. 3* Joan. Andr. *num. 6.* Butr. *in princ. & num. 9* Ancharr. *num. 5. & in 8. notab.* Gemin. *n. 7. verſ. In ea gloſſa*, ibi, *Illegitime nata in fin.* & Franc. *num. 4.* Bellam. *in cap. Cum in cunctis num. 36.* & ibi etiam Abb. & Dec. *in fin. princ. ſupra de elect.* Felin. *in cap. Meminimus num. 4. de accuſat.* Navarr. *in comment. 2. de regul. n. 60. & in Manuali cap. 27. num. 201.* & ſequuntur alii moderniores.

Quod autem inferiores a Papa ſuper hoc non diſpenſent, expreſſe tenent Felin. & Navarr. locis citatis, & probat

bat ver. *Nullatenus*, hic poſitum, per Collectat. *in princ.* intelligendo hanc literam tam de maſculis, quam de feminis, ſecundum ea quæ dixi ſupra n. 39. Et hæc opinio ſervatur etiam in practica: & ipſimet Epiſcopi agnoſcunt ſe hanc facultatem non habere, cum etiam ad eorum ſupplicationem in Monaſteriis Monialium ſi-
51 bi ſubjectis, & in exemptis ad ſupplicationem Superiorum Regularium ſacta Pœnitentiaria ex facultate, quam habet a Gregorio XIV. diſpenſandi in utroque foro cum Regularibus ſuper quocunque defectu ad officia, gradus, & dignitates ſuæ Religionis, conſuevit etiam diſpenſare cum Monialibus, ut non obſtante defectu natalium poſſint eſſe Abbatiſſæ; & ego ipſe tanquam il-
52 lius Corrector multoties Brevia deſuper ſubſcripſi: & ideo Monialis illegitima debet per Capitulum poſtulari, & poſtea eidem diſpenſative provideri per Sedem Apoſtolicam. Et formulam diſpenſationis, & proviſionis hujuſmodi ponit Philippus Probus *in addit. ad Monach. in d. Indemnitatibus n. 13. de elect. lib. 6.*

53 Non tamen diffiteor multas Religiones habere a Sede Apoſtolica privilegium diſpenſandi cum Monialibus ſibi ſubjectis, ut non obſtante defectu natalium poſſint eſſe Abbatiſſæ, prout habent ab Eugenio IV. Monachi Caſſinenſes, nec non Generales, & Provinciales Ordinum Mendicantium, ut refert Thom. Sanch. *ſuper Decalogo lib. 5. cap. 5. n.* 20. & ante eum Emmanuel Rodriq. *quæſt. Regular. quæſt.* 13. *art.* 22. *& in Summa tom.* 2. *cap.* 29. *n.* 12. Quæ quidem privilegia a Trid. Conc. non ſunt ſublata, ut tetigi ſupra *n.* 23.

Non obſtant modo argumenta contraria; nam ad primum, nempe quod hoc cap. loquatur de maſculis, & non de feminis, de Monachis, & non de Monialibus, patet reſponſio ex dictis ſupra *n.* 39. 40. *&* 41. Nec refert, quod hæc Decretalis non congruat mulieribus reſpectu promotionis ad Ordines; quia ſatis eſt, ut congruat reſpectu promotionis ad dignitates, ſe-
54 cundum ea, quæ ſunt dicta ſupra *n.* 43. 44. *&* 45. Et quamvis Sacra Congregatio Regularium declaraverit Moniales non comprehendi in Bulla Sixti V. contra illegitimos; tamen non ideo hoc fecit, quod appellatione Regularium non veniant Moniales, ſed quia ipſemet Sixtus V. noluit illas comprehendere, & explicite hoc declaravit, ut in ejus Conſtitutione declaratoria, quæ incipit, *Ad Romanum*, §. 18. in Bullar. *tom.* 2. *pag.*
55 605. Quemadmodum nec relevat, quod maſculinum non concipiat femininum, ſi materia ſit odioſa, & odium ſit irrationabile. Imo enim ob publicum bonum, & ex cauſis multum rationabilibus ſtatutum eſt, ut illegitime nati a Prælationibus repellantur, ut conſtat ex dictis ſupra *in* 1. *not. n.* 5. *&* 6.

Ad illud vero, quod profeſſio in muliere illegitima cum non poſſit operari habilitationem ad Ordines, debeat ſaltem operari habilitationem ad dignitates. Reſpondetur illationem non procedere, tum quia jura difficilius habilitant illegitimos ad Prælationem, quam ad Ordines, ut hic probatur; tum quia patientes defectum natalium a Prælatione nominatim excluduntur, & ſi mulier per profeſſionem non habilitatur ad Ordines ſuſcipiendos propter ſuam incapacitatem, habilitatur tamen ad alia, quorum Moniales ſunt capaces.

Nec refragatur, quod Abbatiſſæ hodiernæ ex Grego- 56
riana Conſtitutione in Italia ſint triennales: quoniam etſi non habeant dignitatem quoad hoc, ut in earum electione ſervanda ſit forma *c. Quia propter ſupra de elect.* cum ille textus loquatur de Prælatis, per quorum obitum Eccleſiæ remanent viduatæ, & ſic de perpetuis, & intitulatis, ut ibi dixi *in* 2. *not.* poſt gloſſ. 1. communiter approbatum; tamen quoad alios effectus dicuntur habere dignitatem, & Prælationem in Moniales ſi-
bi ſubjectas, licet non ſint perpetuæ, ad exemplum 57
Vicarii Epiſcopi, qui licet non dicatur habere dignitatem quoad hoc, ut per illius aſſecutionem vacent alia beneficia incompatibilia; habet tamen dignitatem quoad præeminentiam ex juriſdictione provenientem, quamvis non ſit perpetuus, ut notat gloſſ. communis in Clem. *Etſi principalis in ver. Delegatus de reſcriptis*, Mill. *in reper. in ver. Dignitas eſt eſſe Vicarium Epiſcopi*, *cum ſimil.* ut dixi *in cap. Ad hæc n.* 28. *infra de præbend.*

Nec applicatur objectum, quod Religioſus illegiti- 58
mus non prohibeatur habere adminiſtrationem, a qua poſſit removeri ad nutum Prælati: quoniam Abbatiſſæ in Italia non ſunt ad nutum amovibiles; imo durante triennio amoveri non poſſunt, niſi ex juſta cauſa, & juris ordine ſervato, ad textum *in c. Monachi*, *§. Priores infra de ſtatu Monachorum*, & notat Hoſt. *in cap. Cum ad Monaſterium n.* 5. & ibi dixi *n.* 24. *eod. tit.*

Quod ſi diceremus defectum natalium non excludere 59
Religioſos, ſequeretur, ut habentes hanc maculam fere in omnibus Religionibus poſſent indiſtincte aſſumi ad dignitates, & Prælationes, cum hodie ſuperiores quorumcunque Ordinum ſint temporales exceptis Generalibus Carthuſienſi, Ciſtercienſi, S. Antonii Viennen. Præmonſtratenſi, Cluniacenſi, & ſanctiſſimæ Trinitatis in Gallia reſidentibus, S. Dominici, & Societatis Jeſu, qui ſunt ad vitam. Hoc autem eſſet valde abſurdum, & contra mentem Canonum, & ſtylum Curiæ, quæ diſpenſat cum Regularibus, & Monialibus, ut natalium defectu non obſtante poſſint eligi ad Prælationes etiam temporales, ut conſtat ex d. ſupr. *numer.* 51. *&* 52.

DE FILIIS PRESBYTERORUM.

Alexander III. London. Epiſcopo.

CAPUT V.

VEniens ad præſentiam noſtram N. Clericus nobis propoſuit, quod cum illum ad Capellam ſancti L. quam ei conceſſiſti, in Presbyterum ordinaſſes, ipſum ea poſtea ſpoliaſti, eo quod pater ejus in prædicta Eccleſia miniſtravit. Ideoque fraternitati tuæ mandamus, quatenus ſi tibi innotuerit quando eam ſibi dediſti, quod pater ejus Presbyter in dicta Eccleſia miniſtraſſet, ipſam ei reſtituas, & in pace dimittas, amoto alio, ſi quem inſtituiſti forſitan in eadem. Verum ſi hoc ignorans feciſti, ex quo ad Eccleſiam ipſam eum in Presbyterum ordinaſti, eam ſibi reſtituas, donec in alia Eccleſia ſibi provideas, unde honeſte valeat ſuſtentari.

S U M M A R I U M.

1 *FIlium Sacerdotis legitimum Epiſcopus amovere non poteſt ab Eccleſia paterna, quam ei contulit ſcienter.*

2 *Sed ſi ignoranter, amovere eum poteſt, dum tamen aliunde illi provideat.*

3 *Filius illegitimus de capella patris ſcienter proviſus, & ad illius titulum ordinatus, & deinde ſpoliatus, debet ad eam reſtitui amoto alio inſtituto.*

4 *Diſpenſare an tacite cenſeatur Epiſcopus, ſi ſcienter conferat filio legitimo beneficium, quod pater habuit immediate.*

5 *Diſpenſare intelligitur Epiſcopus, quotieſcunque facit ſcienter, quod eſt contra jus commune, & materia eſt talis, in qua poteſt diſpenſare.*

6 *Dum-*

6 *Dummodo ſuper cauſa præcedat ſummaria cognitio, & cauſa in diſpenſatione exprimatur.*
7 *Diſpenſare an poſſit Epiſcopus cum filio legitimo ad Eccleſiam paternam.*
8 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus contra Canonem in articulo dubio propter diverſas opiniones, ſaltem quo ad hoc, ut non poſſit contravenire.*
9 *Filius illegitimus poteſt licite retinere beneficium paternum ſibi ab Epiſcopo ſcienter collatum, ad cujus titulum fuit ordinatus, & n. ſeqq. uſque ad n. 15.*
10 *Factum ſuum illicitum, & peccati nutritivum quandoque Epiſcopus retractare non poteſt.*
11 *Filii illegitimi promotio ad Eccleſiam paternam, ad cujus titulum ſcienter fuit ordinatus, licet non valeat quoad alios, valet tamen quoad promoventem, ut retractare non poſſit.*
12 *Filius illegitimus ſpoliatus beneficio paterno debet reſtitui antequam cognoſcatur de Canonico ingreſſu.*
13 *Licet vitium innotuerit Epiſcopo.*
14 *Spoliatis injuſte etiam judicialiter datur poſſeſſorium recuperandæ non ſolum contra ſpoliantem, ſed etiam contra ſuccedentem in vitium.*
15 *Filius illegitimus ab Epiſcopo ignoranter promotus ad Eccleſiam paternam, ad cujus titulum fuit ordinatus, poteſt eam licite retinere, donec in alia Eccleſia ſibi provideatur.*
Et interim erit Prælatus ex tacita diſpenſatione Papæ, num. 17.
Vel Commendatarius, n. 18.
16 *Beneficia ad tempus conferri non poſſunt, niſi per Papam.*
19 *Hoc cap.* Veniens, *an ſit abrogatum per Concil. Trident. cap. 15. ſeſſ. 25. & n. ſeqq.*
20 *Collatio beneficii facta filio illegitimo in Eccleſia, in qua pater, eſt ipſo jure nulla..... Etiamſi alias mendicare cogeretur, & n. ſeqq.*
21 *Niſi ad illius titulum fuiſſet Presbyter ordinatus.*
22 *Et quid poſt Concilium Tridentinum.*

V*Eniens*. Legitur dupliciter. Uno modo intelligitur de filio ante Sacerdotium genito, & ſic legitimo; nam talis congrue appellatur filius Sacerdotis, ut in *cap.*
1 *Ad extirpandas*, & ibi dixi in 3. *notab. infra eod.* Alio modo, ut intelligatur de filio poſt Sacerdotium genito, & ſic illegitimo. Juxta primam lecturam, quam tenet Innoc. *in* 1. *gloſſ.* & veriorem dicit Cardinalis *in* 2. *oppoſ.* ſic ſummatur, Epiſcopus qui ſcienter contulit filio Sacerdotis, ſcilicet legitimo, paternam Eccleſiam, exinde
2 eum removere non poteſt. Hoc primo ſecundum Joan. Andr. Butr. & Anchar. Si vero ignoranter amovere poteſt, dum tamen aliunde illi provideat, unde poſſit ſuſtentari, hoc dicit ſecundo, ut per Cardin. & Joan. de
3 Anan. Sed ſecundum poſteriorem lecturam, quam putat veriorem Bellam. *in princ.* & eſt ex mente Sacræ Congregationis Concilii, ut dicam *infra num.* 22. hoc intendit. Si Epiſcopus illegitimum de Capella patris Presbyteri, quam ſciens ejus defectum eidem contulerat, & ipſum ad eam in Presbyterum ordinaverat, ſpoliavit, & alium inſtituit in eadem: illegitimus debet reſtitui amoto alio inſtituto. Sed ſi ignorans defectum contulit, debet ſibi reſtitui, donec ſibi alias idoneo ſit proviſum. Dividitur in duas partes, in prima ponit querelam Clerici. Secunda ibi, *Ideoque providet diſtinguende*. Secundum membrum ibi, *Verum*.

4 Tenendo primam lecturam nota ex primo membro diſtinctionis, Epiſcopum, qui ſcienter contulit filio legitimo beneficium, quod pater habuit immediate, non poſſe illum exinde removere. Et ſit ratio, quia cum materia ſit diſpenſabilis, Epiſcopus ſcienter conferendo, cenſe-
5 tur cum eo tacite diſpenſare. Nam ubicunque Epiſcopus facit ſcienter, quod eſt contra jus commune, & materia eſt talis, in qua poteſt diſpenſare, pro diſpenſatione habebitur, maxime ſi nullus inde lædatur, *cap. Super eo infra de bigam. & cap. Diverſis in fin. de Cleric. conjugat.*
6 Et hoc pro regula generali conſtituit hic Innocentius *num.* 2. Cave tamen, quia ad hoc ut intelligatur tacite diſpenſatum, oportet, ut præcedat ſummaria cognitio ſuper cauſa diſpenſationis, ſcilicet an ſubſit neceſſitas, vel utilitas, vel alia juſta cauſa, *l. Libertus*, *ff. De in jus vocan*, §. *Niſi rigor.* cum multis *cap. ſeqq.* 1. *quæſt.* 7. Idque ſecurius dicit, & fieri conſulit Innocent. *d. n.* 2. *verſ. Alii dicunt*, *& ſecurius*, & conſenſit Hoſt. *n.* 5. adjiciens requiri etiam, ut cauſa exprimatur in ipſa diſpenſatione, Jo. Andr. *n.* 12. *&* 13. Collectar. *in fin.* Butt. *n.* 8. & Anchar. *n.* 2. *verſ. Quærit Joan. Andr.*

Ceterum adverte, quia hic primus intellectus ſupponit 7
Epiſcopum poſſe diſpenſare cum filio legitimo, ut poſſit immediate ſuccedere in beneficio paterno contra diſpoſitionem juris communis, de qua in *cap. Præſentium ſupra eodem*. At verior opinio eſt Epiſcopum hoc caſu diſpenſare non poſſe, per textum in *cap. penult. infra eodem*, ſecundum Cardin. *hic n.* 3. *in* 12. *qu. verſ. Sed autem legitimus*. Unde ſi Epiſcopus non poteſt diſpenſare expreſſe, multo minus tacite, arg. *l. Licet in princ. & leg. Eſt differentia*, *ff. In quib. cauſ. pign. tacit. contrah. & l. Si ſtipulatus*, *in princ. ff. De uſur.* Veruntamen quia ſunt opiniones, an filius legitimus inſtitui poſſit ad Eccleſiam paternam per diſpenſationem Epiſcopi, ut notatur in *cap.* 1. *in gloſſ. quia non paternum infra eod. lib.* 6. In hoc dubio propter opinionum varietatem videtur ſtandum inſtitutioni factæ per Epiſcopum ſcienter, per id, quod notatur in *cap. unic.* in gloſſ. *Licet iſta de poſtulat. lib.* 6. Et ita procedat iſte textus ſecundum Card. ubi ſupra. Et ex hoc colli- 8
ge notabilem limitationem ad concluſionem, quam firmavi *in cap. Dilectus ſupra de tempor. ordinat.* Quod Epiſcopus non poſſit contra Canones diſpenſare, ut non procedat in articulo dubio propter diverſas Doctorum opiniones. Tunc enim ſi alteram eligat, tacite diſpenſare intelligitur, ſaltem quoad hoc, ut non poſſit contravenire, ut hic per Card. *in præallegat. qu.* 12. *verſ. Ad tertium*. Quod nunquam obliviſcaris.

Juxta ſecundam lecturam nota caſum ſingularem, quem 9
non reperies alibi, in quo filius Sacerdotis illegitimus ex collatione Epiſcopi poteſt licite retinere beneficium paternum, videlicet quando Epiſcopus ſciens defectum, ordinavit eum ad ſacros Ordines ad titulum illius beneficii, quod videtur mirabile, tum quia illegitimus beneficium paternum quantumcunque ſimplex obtinere non poteſt, etiam per diſpenſationem Epiſcopi, ut *cap. Ex tua infra eodem*, & notat infra *in cap. ult.* Henriq. Boich. *n.* 9. *verſ. Si non intervenit*. Tum quia eſt contra juris regulas, ut 10
quis factum ſuum illicitum, & peccatum ſuum illicitum, & peccati nutritivum retractare non poſſit, ut *cap. Quod quis commiſit* 35. *qu.* 9. *& cap. Noſtri ſupra de elect. cum concord.* quibus hic in gloſſ. *penult.* & not. Butr. in 3. *not.* Sed ad hæc triplex datur ſolutio, Prima eſt totum, quod hic dicitur gratiam continere; quia Papa hic in odium Epiſcopi, qui ſpurium ſcienter promovit, & ne ſic promotus in opprobrium Ordinis Clericalis mendicare cogatur, ex miſericordia diſpenſat cum ipſo, ut poſſit licite retinere beneficium paternum, licet nulliter ſibi collatum, & in hoc reſidet hic gloſſ. *penult.* Abb. Antiq. *in fin.* Hoſtien. *num.* 7. & Joan. Anan. *num.* 6. *in fin.* Secunda ſo- 11
lutio eſt, quod licet promotio illegitimi non valeat quoad alios; valet tamen quoad ipſum promoventem, & imprimitur quidam color tenendi, quem ipſe retractare non poteſt. Ita Innocentius hic, cujus verba ad literam tranſcribit Butr. *n.* 8. Tertia ſolutio deducitur ex verbo, *ſpo-* 12
liaſti, ſecundum Innocentium *poſt princ. verſ. Sed primam;* nam ex quo Epiſcopus de facto ſpoliavit filium illegitimum beneficio paterno, debet eum reſtituere antequam cognoſcatur de Canonico ingreſſu, *cap. Notum* 2. *qu.* 1. *cap. literis*, *& cap. Item cum quis infra de reſtitut. ſpoliat.* Quod ſi objiciatur: ex quo notum eſt eum eſſe 13
filium Sacerdotis, non debuit ſervari ordo, nec fieri reſtitutio, *cap. Significaſti infra de divort. & cap. Quoniam infra eodem*. Reſpondet Innocentius, imo ſervandum fuiſſe, quia forte promotus de diſpenſatione contendebat, arg. *cap. Denuum*, *il* 2. *ſupr. de elect.* & ſequitur Card. *hic in* 2. *oppoſ.* & ex hac tertia ſolutione nota ſecundum Anton. de Butt. *in* 5. *not.* & Jo. de Anan. *num.* 2. per ſpoliatio- 14
nem injuſtam etiam judicialem dari poſſeſſorium recuperandæ, nec ſolum contra ſpoliantem, ſed etiam contra quemlibet in vitium ſuccedentem.

Nota ex ſecundo membro diſtinctionis, filium Sacer- 15
dotis poſſe ad tempus licite retinere beneficium, de quo fuit ab Epiſcopo ignoranter proviſus, & ad illius titulum ordinatus, donec ſibi de alio ſufficiente titulo proviſum fuerit: & ſic quamvis illegitimus non poſſit ab initio obtinere ex gratia, & authoritate ordinaria beneficium patris;

tria; poteſt tamen illud ad tempus poſtea retinere, ſi per viam juſtitiæ ſibi reſtituatur neceſſitate impellente, ex quo ad illius titulum promotus fuit, ut hic per Butr. in 6.
16 not. & Joan. de Anan. num. 4. & ex hoc collige caſum ſingularem, in quo beneficium confertur ad tempus; nam regulariter contra, quia beneficia Eccleſiaſtica ad tempus conferri non poſſunt, enim debeant eſſe perpetua, c. *Præcepta* 55. *diſt.* & arg. *l. Hæreditas*, *ff. De hered. inſtituen. l. Actus legitimi*, *ff. De reg. jur.* & *leg. Libertas*, *ff. De manumiſ. teſtam.* & ſcripſi plenius *in cap. Ex parte n.* 8. *infra de Cleric. ægrot.* poſt gloſſ. *final.* ibi Hoſt. *num.* 3.
17 Joan. Andr. *num.* 5. & Card. *num.* 3. *in* 2. *oppoſ.* ſed in caſu iſto hoc intelligitur fieri de mandato Domini Papæ, qui ſolus poteſt beneficia ad tempus conferre. Atque hic filius Presbyteri ordinatus ad titulum Eccleſiæ paternæ ſibi collatæ, & ad eandem Eccleſiam reſtitutus, interim donec de alia Eccleſia provideatur, erit Prælatus ex tacita diſpenſatione Papæ, ut hic ſenſit gloſſa *ult.* & Innocent. *prope finem in ver. Donec*, & declarat Butr. *num.* 12.
18 Vel certe erit Commendatarius ex cauſa, & adminiſtrabit tanquam Prælatus, & hæc commoditas ei auferri non poterit ſine mandato Papæ, cujus authoritate hoc fit, niſi ex nova cauſa ſuperveniente, ſecundum Hoſt. *n.* 9. cum quo ſimpliciter tranſeunt Joan. Andr. *num.* 17. & Anchar. *n.* 2. *verſ. Secundo oppono*. Sed primum verius, ut per Card. *in* 7. *qu.*
19 Sed QUÆRITUR, An hoc capitulum ſit hodie abrogatum ex jure noviſſimo Concilii Tridentini *cap.* 15 *ſeſſ.* 25. *de reform* & verius videtur eſſe abrogatum, ut in ſequenti declaratione S. R. E. Cardinalium ejuſdem Concilii Interpretum, videlicet.
20 An collatio Beneficii facta filio illegitimo ſit nulla ipſo jure, præſertim in caſu, quo facta ſit Presbytero, qui ſi beneficium collatum obtinere non poſſit, in dedecus Ordinis Clericalis mendicare cogetur.
Die 22. Martii 1576. Congregatio publica cenſ. collationem beneficiorum factam illegitimo in Eccleſia, in 21
qua pater fuiſſe nullam ipſo jure, ut probat ad literam C. *Ad abolendam de filiis Presbyter.* ibi, *Decernimus non valere*. An autem illegitimo ſuffragetur, *cap Veniens de filiis Presbyterer.* viſum fuit hoc caſu clare non ſuffragari ei; quia *d. cap. Veniens* procedit, quando illegitimus fuit promotus ad Presbyteratum ad titulum beneficii in Eccleſia, in qua pater, ut clare verba illius textus oſtendunt: nec Abbas in hoc contrarium vult. In caſu autem præſenti agitur de Capellania in Eccleſia, in qua pater, quæ collata fuit illegitimo, poſtquam factus fuit Presbyter, nec in actu promotionis ad Presbyteratum, legitur, quod fuerit promotus ad titulum illius Capellaniæ. Sed etiam quod conſtaret promotum ad titulum 22
illius Capellaniæ, adhuc aliqui ex Cardinalibus Montaltus, Caraſa, Lumellinus videntur ſenſiſſe, *capit. Veniens*, fuiſſe correctum a Concilio propter verba generalia, & exuberantia *d. cap.* 15. Sed dixerunt, quod ſi caſus eveniet, quod illegitimus ſit promotus ad beneficii paterni titulum, & velit uti beneficio *d. cap. Veniens*, tunc proponatur in Congregatione Concilii, & amplius deliberetur. Et cum Concilium *cap.* 15. prohibet omnem diſpenſationem, & *cap. Veniens*, innitatur diſpenſationi, videtur a Concilio ſublatum. Item propter illa verba, *longiſſime arceatur*. Item propter illa verba, *quomodo miniſtrare*. Et ſic etiam prætextu *d. cap. Veniens*, & quanquam dictum fuerit, an ſaltem agendum cum Sanctiſſimo pro gratia; tamen reſponſum eſt, ex quo alteri collatum eſt beneficium, & ſic jus tertio quæſitum, non agendum.

DE FILIIS PRESBYTERORUM.

Idem Alexander III. Archiepiſcopo Cantuarien.

C A P U T VII.

EX tranſmiſſa conquæſtione G. Clerici percepimus, quod ad Abbatis de Caſtris præſentationem, in quodam beneficio Eccleſiæ de N. eum in præſenti recipere diſtuliſti, eo quod pater ejus in præfata Eccleſia miniſtravit: quo defuncto media interceſſit perſona, cui prædictum beneficium eſt collatum. Ideoque mandamus, quatenus ſi eſt ita, prænominatum G. ad præfatum beneficium admittere non poſtponas, non ideo minus obſervato Apoſtolici reſcripti decreto, quod ſucceſſionem in Eccleſia Dei hæreditariam deteſtatur.

S U M M A R I U M.

1 *FIlius præeſſe poteſt Eccleſiæ, cui pater præfuit mediate.*
Declaratur, n. 4.
2 *Vitium ſucceſſionis in beneficio paterno purgatur ex intitulatione extraneæ perſonæ inter patrem, & filium.*
3 *Vitia realia in ſucceſſores tranſeunt, perſonalia vero non tranſeunt in ſingularem ſucceſſorem, ſed bene in univerſalem.*
5 *Nepos an poſſit immediate ſuccedere in beneficio avi, & n. ſeqq uſque ad n.* 24.
Referuntur authores, & fundamenta primæ opinionis, ibidem, & n. ſeqq.
6 *Abbas Siculus ab aliquibus incaute allegatur ſuper capitulis hujus tituli.*
7 *Nepotes veniunt appellatione filiorum ex proprietate vocabuli.*
Contrarium, n. 15. *& ſeqq.*
8 *Filius unde dicatur.*
9 *Filiorum appellatione deſcendentes omnes continentur.*
Contrarium, n. 15.
Declaratur, n. 21. *&* 22.
10 *Parentum nomine comprehenduntur omnes aſcendentes.*
11 *Cujus filium habere non licet, nec ejus nepotem.*
Contrarium, n. 18. *&* 19.
12 *Referuntur authores, & fundamenta ſecundæ opinionis.*
Nepos ex filio, quamvis ſuccedere poſſit immediate in beneficio avi vivente patre, non tamen eo mortuo, & cur ibid.
Contrarium, n. 14.
13 *Nepos ex filia poteſt immediate obtinere beneficium avi ſive mater vivat, ſive non.*
14 *Referuntur Doctores, & fundamenta pro tertia opinione, & n. ſeqq uſque ad n.* 24.
15 *Liberorum appellatione veniunt nepotes, & alii deſcendentes; ſed appellatione filiorum regulariter ſecus.*
16 *Baptizari poſſunt in privatis domibus non ſolum filii Regum, & Principum, ſed etiam nepotes, & alii deſcendentes.*
17 *Nepos venit appellatione filiorum ex quadam interpretatione, & n.* 21.
18 *Quæ locum non habet in materia odioſa pœnali, vel contra jus commune, & n.* 20. *& ſeqq.*
19 *In filio, & nepote diverſæ ſunt ſpecies, & diverſi gradus.*
22 *Nepos non venit appellatione filiorum, niſi materia ſit mere favorabilis, & tanta, vel ſimilis ratio ſit in nepote, ſicut in filio.*

23 Ex-

23 *Extenſio in odioſis, prohibitivis, & exorbitantibus non fit ad caſum, qui licet videatur ejuſdem rationis, tamen eſt omnino ſimilis.*

24 *Nepos ex fratre, an prohibeatur immediate ſuccedere in beneficio patrui, vel frater fratris.*

25 *Pater an prohibeatur immediate ſuccedere in beneficio filii.*

26 *Pater ſuccedit filio, licet turbato ordine, ſicut filius patri, & uterque habet querelam.*

27 *Pater an poſſit obtinere beneficium in Eccleſia, in qua ejus filius illegitimus reperitur intitulatus.*

1 E*X tranſmiſſa*. Joann. Andr. & poſt eum Bellam. & Cardinal. ſic ſummant textum. Filius præeſſe poteſt Eccleſia, cui Pater præfuit mediate, id eſt, extraneo mediante, ſecundum Hoſt. *num.* 8. *verſ. Ut ſitus vides*, Butr. Anchar. & Joan. de Anan. omnes *in princip.* Primo ponit querelam. Secundo providet ibi, *Ideoque*. Tertio tollit obſtaculum, ibi, *non ideo*.

2 Nota ibi, *quo defuncto media interceſſit perſona*, vitium ſucceſſionis in beneficio paterno purgari ex intitulatione extraneæ perſonæ inter patrem, & filium, prout hic notant gloſſ. *in princ.* Innocent. *in ver. Decreto*, Hoſt. *num.* 3. Abb. Antiq. *in princ.* Joan. Andr. *n.* 2. Bellam. Anchar. & Joan. de Anan. omnes *in* 1. *notab.* Butr. *n.* 4. & Cardin. *in* 2. *notab.* Quandoque tamen perſona media vitium non purgat, ſed extenuat, *capit. In primis*, & ibi notatur 2. *quæſt.* 1. ſecundum Joann. Andr. & Bellam. *locis citatis*.

3 Verum tamen, ut dicebat Goffred. & poſt eum Hoſtienſ. *hic n.* 4. & Joan. Andr. *n.* 2. vitia, quæ rem afficiunt, ſicut furti, & violentiæ, in ſucceſſores tranſeunt, ut *l. Vitia, C. de acquir. poſſeſſ. l. Qui furtum, & l. fin. ff. de condit. furt. l.* 1. *§. Si rem, ff. depoſit. cap. Reintegranda* 2. *q.* 1. *& capit. Sæpe de reſt. ſpoliat.* Perſonalia vero, ut dolus, & contumacia non tranſeunt in ſingularem ſucceſſorem, ut in *d. cap. In primis*, *& in cap. Cito turpem* 1. *q.* 1. *& in leg. Venditor, ff. De hæredit. & act. vendit* In univerſalem vero utique tranſeunt, quia ſuccedit cum ſua cauſa, & ſuis vitiis, *l. in vitium, & l. Cum hæres, ff. De diverſ.* & tem-

4 porali præſcribit. Adverte tamen, quia quod ſpectat ad vitium ſucceſſionis in beneficiis parentum, ſi hæc Decretalis intelligatur tantum de filio legitimo, adhuc ſtat in ſuo robore, cum nullibi reperiatur abrogata, *l. Præcipimus in fin. C. de appellat l. Statuimus, C. De teſtam.* & ſic etiam hodie filius legitimus poteſt ſuccedere mediate in beneficio patris, juxta tex. hic, licet non immediate, ut *cap. Ad extirpandas*, & ibi dixi in 4. *notab.* poſt. gloſſ. *ult.* Innoc. & omnes *infra eod.* Sed ſi intelligatur de filio illegitimo, prout intelligit Innoc. *in princ. & in ver. Admittere*, eſt correcta per Conſtitutionem Clementis VII. quæ incipit, *Ad Canonum conditorem:* & per Concilium Tridentinum *cap.* 15. *ſeſſ.* 25. *de reform.* ut plene notavi in *d. cap. Ad extirpandas n.* 7. 9. *&* 12.

5 QUÆRO, An nepos poſſit immediate ſuccedere in beneficio avi

Hæc eſt ardua quæſtio, in qua tres principales reperiuntur Doctorum opiniones.

Prima opinio eſt eorum, qui ſimpliciter affirmant prohibitionem immediatæ ſucceſſionis filiorum in beneficiis parentum extendi etiam ad nepotes, & in hac ſententia fuerunt ex antiquis Joannes Theutonicus in *c. Apoſtolicæ*, in gloſſ. *unic.* 8. *q.* 1. Alanus Tancredus, & Philippus in *c. Quoniam infra eod.* Archid. in *c. Preſbyterorum n.* 2. 56. *diſt.*

6 Laurentius in *d. c. Ad extirpandas*, & ibi etiam Bernardus in gloſſ. 1. & Innocen. *in princ. in ver. Filiis*, dicens idem eſſe in nepotibus, & aliis deſcendentibus, ut in *§. Sui reſtit. de hæredit. qualit. & differ.* eamque communem eſſe atteſtatur ibidem ex Petro de Ravenna, Ant. de Butr. & ambo *n.* 7. ut referunt Domini de Rota *dec. inferius allegando pro* 3 *opinione ſub n.* 5. *verſ. Et quibus patet*, & Navarr. *conſ.* 9. *n.* 1. *verſ. Et licet hoc ſit.* ſed quod ad Abbatem utique falluntur, quia ipſe non ſcripſit ſuper hac Decretali, nec ſuper aliis Capitulis hujus tituli, & integra lectura, quæ in volumine Abbatis inſerta eſt, non eſt ſua, ſed Antonii de Butrio, ut apparet perſpicue, tum ex collatione utriuſque lecturæ, tum ex ſuprascriptione, quæ habetur in *rub. ſup. eod.* tum denique ex ipſamet ſubſcriptione Antonii de Butrio, quæ legitur poſt finem hujus cap.

7 Præcipuum hujus opinionis fundamentum eſt, quia filiorum appellatione veniunt etiam nepotes, *l. Liberorum*,

8 *§. Sed & Papyrius, & l. Juſta, ff. De verbor. ſignific. l. Fi-Fagnan. in I. Lib. Decretal.* *lium, ff. Ad Maced.* & hoc ex proprietate vocabuli, ut tenent notabiliter duæ gloſſæ, quarum altera eſt in *§. Quod ſi nepotes in ver. Appellantur inſtit. quibus ſeſtam dar. tutor. poſſeſſ.* ubi caveſſe ait ſecundum veram ſignificationem verbi, quia filius dicitur a *philos*, quod eſt amicus, etiam nepotem dici filium. Altera in *Auth. de non eligen. ſecund. nuben. §. Cum igitur in ver. Filios*, quæ dicit hac appellatio- 9
ne omnes deſcendentes contineri, licet vulgariter continentur tantum conſtituti in primo gradu, id eſt, filii. Sic- 10
ut e converſo parentum nomine aſcendentes omnes comprehenduntur, *leg.* 3 *§. penult ff. De in jus voc.* & propterea Senatusconſulto, quo cautum eſt ne tutor pupillam ſuam filio tradat nuptui, etiam nepos ſignificatur, dicit textus in *leg. Senatus, ff. De ritu nupt.* Atque ita videtur ibi hoc 11
tradi pro regula, ut nomine filii ſignificetur etiam nepos. Ad idem *§ Fratris inſtitut. de nupt.* ubi generalis ratio redditur, quia cujus filiam habere non licet, nec ejus nepotem.

Secunda opinio diſtinguit, an pater vivat, nec ne; ut 12
in primo caſu nepos obtinere poſſit beneficium avi, in ſecundo autem non poſſit immediate. Ratio differentiæ eſt, quia vivente patre nepos non habet jus ſuccedendi avo in bonis hæreditariis, ſed ejus pater, qui eum præcedit gradu, Auth. *in ſucceſſione, Cod. De ſuis, & legit. hæred.* & ſic eo caſu ceſſat ratio ſucceſſionis in beneficio. At patre de medio ſublato nepos ſuccedit in bonis avi; ideoque ſi ejus beneficium nulla perſona media obtineret, notaretur in ipſo hæreditaria ſucceſſio, quam ſacri Canones tantopere deteſtantur in beneficiis eccleſiaſticis, ut dicitur in fin. hujus cap. in *capit. Ad extirpandas*, & in *cap. Ad abolendam infra eod. cum ſuis concordan.* Sicut igitur perſona extranea media purgat vitium, ut hic dicitur, ſic & perſona media naturalis; & hanc diſtinctionem probant hic Hoſtienſ. *num.* 8. *verſ. Poteſt dici*, & Bellam. *in* 2. *quæſt* Henric. Boich. in *dict. capit. Ad extirpandas num.* 2. *infra eod.* Gemin. & Præpoſ. in *cap. Preſbyterorum* 56. *diſt.* Hoſtienſ. in *ſumma hujus tit. §. Qui filii, verſ. Sed nunquid*, Aſten. Roſell. Angel. Silveſt. Armilla, & Summiſtæ ferte omnes in *ver. beneficium*, ut afferunt Domini de Rota in deciſione inferius citanda pro tertia opinione. Imo hanc declarationem teneri per omnes Doctores libere teſtatur Navarr. *conſil.* 9. *num.* 5. *de fil. Preſbyter.* Adſcribitur etiam hæc opinio Innocentio in *dict cap. Ad extirpandas in princip. in ver. Filiis*, ut ibi per Butr. *n.* 7. & forte bene, quia licet Rota in ſua deciſione dixerit Innocentium ſimpliciter loqui, & tenere contra nepotem; tamen dum ipſe allegat textus in *§. Sui inſtit. de hæred. qualit. & diff* videtur intellexiſſe de nepotibus, & deſcendentibus, qui habent jus ſuccedendi; & ſic mortuo jam patre: & eſt ex mente gloſſæ primæ in prædicta Decretali, *Ad extirpandas*, dum 13
dicit idem eſſe in nepotibus, quorum eſt jus ſuccedendi. Nepos autem ex filia poteſt indiſtincte ſuccedere in beneficio avi, ſive mater vivat, ſive non: nimirum quia neutro caſu in hujuſmodi nepote notari poteſt initium ſucceſſionis in beneficio, cum mater illud habere non poſſit, ad hoc *c. Licet, il ſecondo verſ. Cum ſatis infra de teſtibus, & c. Fraternitatis infra de heret.* prædium quod non ſervit, impedit ſervitutem, *l. Qui ſella, §. fin. ff. De ſervit. ruſtic. præd.* Ita Bellam. *hic* 2. *qu. verſ. de nepote*.

Tertia opinio primæ oppoſita eſt illorum, qui abſolute 14
exiſtimant hanc prohibitionem non extendi ad nepotes, etiam patre vita functo; Eamque ex veteribus amplexi ſunt Joan. de Fano, & Barthol. Brixien. in *cap. Apoſtolicæ* 8. *quæſt.* 1. ut ibi patet in gloſſ. *unica ad fin.* Laurentius, & Joannes in capit. 1. in gloſſ. in *verſ. Filios* 56. *diſt.* & ibi etiam Archidiac. in gloſſ. *penult.* Turrecrem. *n* 10 Gemin. & Præpoſ. ambo *num.* 2. *& in dict. cap. Ad extirpandas infra eodem*, Abb. Antiq. *num.* 1. Joan. Andr. *num.* 6. Martinus de Selva Epiſcopus Pampilonen. quem ibi refert, & ſequitur Bellam. *num.* 3. Collectar. *numer.* 1. *in fin.* dum ultimo loco refert Archid. Butr. *num.* 7. *in fin.* dum hanc opinionem ſimiliter refert. ultimo loco Cardin. in 1. *qu.* Anchar. *circa med. verſ. Quærit gloſſa*. Idem tenuerunt Goffred. *in ſumma hujus tit. §. De hac ſecunda*, & in apparatu *d. cap. Ad extirpandas*, Raymun. in *Summa eodem tit. §.* 3. Frater. Joan. in *Summa Confeſſ. quæſt.* 8. Summa Piſanella in *verſ. Illegitimus*, Bald. *in c.* 1. *§. Et quia n.* 3. *verſ. Quandoque ut terminus, de his qui feud. dar. poſſ.* Dec. *conſ.* 95. Et pro tenui facultate *n.* 5. *verſ. Adde etiam, quos majori parte cumulavit* & ſecuta eſt Rota in cauſa nullius legitimitatis die 12. Februarii 1574. coram Rubeo, quæ habetur im-

preſſa apud Navarr. *conſil.* 10. *de fil. Presbyter.* ubi *num.* 5. *verſic. licet in hoc*, dicit Rotam ſecuram fuiſſe hanc tertiam opinionem tanquam melioribus rationibus fultam, magis communem, magiſque ad plenum per Doctores tractatam, & defenſam: & redarguit Butrium, & Abbatem, quod inexrte locuti fuerint, dum dixerunt communem eſſe in contrarium, & hanc deciſionem poſtea approbavit Rota coram Cardinali Seraphino *deciſ.* 1442. *n.* 11. ſecundum quam conſulit etiam latiſſime Navarr. *conſ.* 9. *hoc tit.*

15 Hujus ſententiæ potiſſimum fundamentum eſt, quia filiorum appellatione ex proprietate vocabuli non veniunt

16 nepotes. Quod probatur primo per textum in *leg. Quod ſi Nepotes*, *ff. De teſt. tutel.* inducendo eum dupliciter. Primo ſcilicet in ſui ratione, dum dicit, aliter enim filii, aliter nepotes appellantur. Quæ quidem ratio cum generalis ſit, & fundetur in proprietate verborum, concludit non modo in tutela, ſed etiam in quacumque alia diſpoſitione, ut conſiderat Decian. *dict. conſil.* 95. *num.* 5. *verſic. Probatur iſta concluſio*. Deinde inducitur ponderando differentiam, quæ ibi conſtituitur inter liberos, & filios; nam ſi do tutorem liberis, de nepotibus intelligitur; ſecus ſi filiis. Unde gloſſ. in Clement. *unic. in ver. Liberi*, *de baptiſm.* dicit exceptionem, quæ ibi fit de liberis Regum, & Principum, ut in privatis domibus baptizari poſſint, extendi ad nepotes, & alios deſcendentes, quia loquitur ſub nomine liberorum: Secus ſi dixiſſet de filiis, quia filiorum appellatione regulariter nepotes non comprehenduntur. Similiter gloſſa in *capit. Presbyterorum in ver. Filios* 56. *diſtinct.* dicit prohibitionem de filiis Presbyterorum non promovendis ad nepotes non extendi ob præmiſſam rationem, quia non de liberis, ſed de filiis loquitur.

17 Probatur ſecundo in *leg. Juſta*. *ff. De verbor. ſignificat.* ubi textus dicit per interpretationem filii appellatione nepotem contineri: Si per interpretationem; ergo non ex proprietate vocabuli, *leg. Quicquid aſtringendæ*, & ibi Bart. *in princ. ff. De verborum obligat. leg. Labeo ff. De ſuppellect. legat.*, Ad idem textus in *leg. Filium*, *ff. ad Macedon.* ubi dictum in filiis habet locum in nepotibus per viam extenſionis, & ſic non ex propria ſignificatione,

18 facit textus in *l. Lege*, §. *Hoc capite*, *ff. De nupt.* ubi Senator non poteſt ducere filiam illius, qui artem ludricam exercuit, & tamen ducit neptem.

19 Probatur tertio ex c. a. §. 1. *de heret lib.* 6. Cujus diſpoſitio dum punit filios hæreticorum, nepotes non comprehendiſſet, niſi de ſecunda generatione expreſſiſſet; & tamen etiam illud in ſpeciali caſu reſtringitur, ut patet in c. *Statutum*, *il ſecondo eodem tit. & lib.*

20 Probatur quarto. Quia conſtat in filio, & nepote diverſas ſpecies eſſe, & diverſos gradus, ut *capit.* 1. & 3. *& ultim.* 35. *quæſt.* 5. *leg. Juriſconſulti*, *ff. De gradib. & inſtitut. eod. tit. per tot.* & patet ex arbore. Ideoque ſi filius eſt mulieri conjunctus in quarto gradu conſanguinitatis linea æquali, vel inæquali, nepos tuus ex illo, cum ſit remotior, licite cum illa contrahit, *capit. ultim. de conſanguinitate*, *& affinit.* Rurſus qui contrahere non poteſt cum filia ſpirituali, contrahere tamen poteſt cum illius filia, cum hoc prohibitum non reperiatur, ut notat Joann. Andr. in *rubr. infra de cognat. ſpirit.* Idemque patet in filio ſororis adoptivæ, ut §. *Fratris*, *verſ. Ejus inſtit. de nupt.*

Si igitur ex proprietate vocabuli appellatione filii non venit nepos, conſequens eſt, ut quod de uno dicitur, alium non comprehendat, *l. illam*, *C. De collat.* interpretatio autem, & extenſio in caſu præſenti ceſſare debet, cum hæc prohibitio ſit pœnalis, exorbitans, & odioſa, quia pœnæ, &c. *cap. Pœnis*, *& cap. Odia de regul. jur. lib.* 6. *cap. Pœna*, *de pœnit. diſt.* 1. & generaliter cum aliquid ſpeciale in filiis inducitur contra jus commune, non extenditur ad ulteriores in gradu, *leg. Sed & milites*, §. 1. *verſ. Hoc autem de filiis*, *ff. De excuſ. tutor leg. Milites*, *C. de quæſtion.* & poſt Jacob. de Arena notat Bart. in *d. leg. Liberorum n.* 6. *ff. De verb. ſignif.* qui per hoc determinat multas notabiles quæſtiones.

Quid dicendum? Pro ſolutione ſupponendum eſt hunc textum loqui de filio tam legitimo, quam illegitimo, & non continere diſpenſationem, & gratiam, prout ſentit Innocentius hic in princ. ſed jus commune, & juſtitiam ſecundum intellectum, quem ſequuntur Petrus de Sampſone, Abb. Antiq. Hoſtien. Joan. Andr. & fere omnes, ut teſtatur Ægid. Bellam. in 1. *quæſt.* Atque hoc ſuppoſito dicendum eſt hanc quæſtionem hodie eſſe de indubitabili, quia Gregorius XIII. ex ſententia Sacræ Congregationis Concilii ex mature diſcuſſa declaravit, nec jus commune, nec Conſtitutionem Clementis VII. quæ incipit, *Ad Canonum conditorem*, nec Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 25. c. 15. obſtare, quo minus nepos legitimus ex filio illegitimo poſſit obtinere beneficium avi; idque tamen vivente, quam defuncto patre, ut dixi latiſſime in *d. cap. Ad extirpandas in* 5. *quæſt.* præſertim *n.* 38. *circa fin.* Si igitur caſus eſt deciſus in nepote ex filio illegitimo etiam in terminis Conſtitutionis Clementis, & Concilii Tridentini; utique multo fortius cenſetur deciſus in nepote ex filio legitimo. Ad quod vide bonam gloſſam in *Summa* 56. *diſt.* & in c. *Ad abolendam in ver. Maxime infra eodem*, & ita incunctanter tenendum. Sed nihilominus abs re non erit contrariis reſpondere.

Non obſtat igitur, quod filiorum appellatione aliquando comprehendantur nepotes; quia ut ex ſuperioribus patet, hoc non eſt ex propria vocabili ſignificatione, ſed ex quadam interpretatione, ut dicitur in *d. l. Juſta de verb. ſignif.* ubi hoc tradit Dyn. & Bart. in *d. l. Liberorum n.* 3. *ff. eod.* & Jo. Andr. communiter receptus *in d. cap. Ad extirpandas n. circa fin. verſ. Quæ lex etiam inducitur*. Unde duæ gloſſæ in contrarium allegatæ videntur falſæ, & contra textum in *d. leg. Juſta*, ut animadvertit Bellam. in prædicta Decretali, *Ad extirpandas n.* 3. *col.* 1. *verſ. Cave tamen*. Hæc autem interpretatio procedit tantum ubi 22
eſt tanta, vel ſimilis ratio in nepote, ſicut in filio, & ubi diſpoſitio eſt mere favorabilis reſpectu filiorum; alias ſecus, ut notat gloſſ. in c. 1. *in ver. Filios* 56. *diſt.* & omnes ſupracitati pro hac opinione, Jaſ. in *l. Gallus*, §. *Inſtituens n.* 17. *ff. de liber. & poſthum.* Aleiat. in *d. leg. Juſta præſertim in ver. Patris*, Paul. de Caſtr. *conſ.* 170. *incipien. Ne impropriis col.* 2. ubi ait appellatione filiorum non venire nepotes ex proprio ſignificatu, nec ex interpretatione in quacunque diſpoſitione legis, vel hominis, quando non tractatur de ipſorum commodo, & favore; & ſequitur illud conſ. Dec. *in conſil.* 95 *Et proœmii num.* 5. *col.* 5 *poſt med. verſ. Et in terminis*, in ſpecie noſtra tradunt Domini de Rota *in præalleg. dec. Nullius legitimatis n.* 4. Quinimo Martinus Pampilonenſis, & poſt eum Bellam. in *d.* 23
c. *Ad extirpandas n.* 3 *col.* 2 *poſt princ.* tenuit illum textum non extendi ad nepotes eo fundamento, quia in his prohibitionibus non arguitur ex identitate rationis; Et quia in odioſis, prohibitivis, & exorbitantibus non eſt facienda extenſio ad caſum, qui licet videatur ejuſdem rationis, tamen non eſt omnino ſimilis, nec ex toto ejuſdem rationis, c. *Non ſolum*, *& c. Conſtitutionem de regular. libro* 6. Certum eſt autem hoc caſu non eſſe ſimilem, vel tantam rationem prohibitionis in nepote quanta eſt in filio. Conſtat enim ſucceſſionem in beneficio non æque notari in illo ſicut in hoc, ut poſt alios deducit Rota *in d. dec. n.* 3. & Navarr. *conſ.* 9. *n* 7. *de fil. Presbyt.* Non obſtat *d. l. Senatus*, *ff. De ritu nuptiar.* Quoniam, ut reſpondet Jo. Andr. & alii poſt eum, quamvis ibi videatur tradi regula, ut nomine filii nepos ſignificetur; tamen non eſt ita; imo verius eſt ibi eſſe caſum ſpecialem, ut patet ex prædictis, & ex præalleg. § *Fratris inſtitut. de nupt.*

Secundo QUÆRO. Quid in collateralibus, an ſcilicet nepos ex fratre prohibeatur obtinere beneficium patrui 24
vel frater fratris immediate.

Innocentius in *c. Ad extirpandas in princ. infra eod.* dixit hanc prohibitionem extendi non modo ad deſcendentes, ſed etiam ad collaterales, qui petunt jure ſucceſſionis, per c. *Apoſtolica* 8. *q.* 1. Verum cum in præcedenti quæſtione firmatum ſit eandem prohibitionem non porrigi ad nepotem ex filio, utique ex hoc concluditur, ut longe minus porrigatur ad nepotem ex fratre, & alios collaterales; & ita in præalleg. *cap. Ad extirpandas* tenet gloſſa 1. *verſ. In collateralibus non prohibetur*, Jo. Andr. *in fin.* Bellam. *n.* 4. Henric. Boich. *n.* 3. Butr. *n.* 8. & communiter omnes. Hoſt. *hic n.* 8. *verſ. Secus eſt de collateralibus*, Collectar. *n.* 1. *in fin.* Bellam. *in* 2. *q. verſ. Secus eſt de collaterali*, Butr. *n.* 11. Gloſſa *unic.* licet ſub dictione, *forte* in *d. c. Apoſtolica*, Sed Archid. *ibi n.* 2. dicit hoc teneas ſine *forte*, & probatur in c. *Ex parte*, *il primo infra de offic. deleg.* in c. 2. *de arbitr.* & *in c. Accedens de accuſat.*

Nec obſtat textus in *d. cap. Apoſtolica*, quoniam prohibet tantum ſucceſſionem hæreditariam, ut clare oſtendunt verba illa hæreditario jure valeat vendicare, & hoc videtur

in-

intellexiſſe Innoc. in contrarium allegatus: At tunc non quærimus de hujuſmodi ſucceſſione, ſed de illa, quæ fit ex inſtitutione Epiſcopi, ut bene per Bellam. *hic num.* 4. *verſ. Et iſta plus mihi placet.*

25 Tertio QUÆRO, quid in patre, nunquid prohibeatur immediate ſuccedere in beneficio filii?

26 Ad partem affirmativam arguitur: quia ſucceſſio in beneficiis Eccleſiaſticis generaliter prohibetur, *c. Apoſtolica* 8. *qu.* 1. ſicut autem filius ſuccedit patri, ſic & pater filio, licet turbato ordine mortalitatis, *l. Nam etſi parentibus, & l. præced. ff. De inoff. teſtam.* & uterque habet querelam, ut in Auth. *Ut cum de appell. cognoſ. §. Illud quoque.* Item eadem ratio eſt in utroque ex correlativis; ergo & idem jus eſſe debet, ut legitur, & notatur in *c. Tranſlato ſup. de conſtit. & in c. Inter cæteras de re reſcript.* & ita per has rationes concludit Hoſt. *hic n.* 9. cum quo videtur tranſire Collectar. *n.* 1. *verſ. Item nota*, & Archid. in *d. c. Apoſtolica n.* 3.

Sed his non obſtantibus contrarium tenuerunt, licet hæſitanter, Joſ. *in d. c. Apoſtolica*, in gloſſ. *unic.* Alan. Tancred. Vincent. & Philipp. *in cap. Quoniam infra eodem*, & firmant hic Joan. Andr. *n.* 3. Bellam. *n.* 4. Butr. *n.* 11. Cardin. *in* 2. *qu.* & Anchar. *n.* 2. Rebuff. *in Praxi benefic. tit. de diſpenſat. ſuper defec. natal. num.* 29. & hanc opinionem contra Hoſt. affirmat eſſe veriorem, Butr. *d. n.* 11. & communem, atque tenendam Gigas *in tract. de penſion. quæſt.* 86. *nu.* 16. & Nicol. Garz. *de benef. par.* 7. *c.* 3. *n.* 28.

Et probatur, quia pater nullibi reperitur prohibitus ſuccedere in beneficio filii: & cum materia ſit exorbitans, odioſa, & pœnalis, non debet fieri extenſio de filiis ad parentes, *c. Pœna de pænit. diſt.* 1. *cap. Quia nonnulli ſupra de reſcript. c. Quæ a jure, & c. Odia de reg. jur. lib.* 6. Quod enim non eſt ſanctorum Patrum decreto ſancitum, &c. *c. Conſuluiſti* 2. *q.* 5. *& cap. Inter corporalia, §. Sed neque ſupra de tranſlat. Epiſcop.* cum concord. *ad c. Apoſtolica* 8. *qu.* 1. ſufficienter reſponſum eſt in præcedenti quæſtione in fin. Quod nota pro intellectu Concilii Tridentini *c.* 15. *ſeſſ.* 25. *de reform.* ut locum non habeat in caſu converſo; cum præſertim per perſonam filii magis repræſentetur incontinentia paterna, quam per præſentiam patris, ut dicit Sacra Congregatio Concilii in declaratione relata a Garzia *d. c.* 3. *num* 75.

An autem ſicut pater poteſt immediate ſuccedere in beneficio filii, vel obtinere beneficium in Eccleſia, in qua ejus filius olim fuit beneficiatus; ita poſt Concil. Trident. in *d. c.* 15. poſſit obtinere beneficium in Eccleſia, in qua ejus filius illegitimus de præſenti reperitur intitulatus, vide per eundem Garziam negative concludentem *in d. cap.* 3. *num.* 30. 27

DE FILIIS PRESBYTERORUM.

Idem Alexander III. eidem Archiepiſcopo Cantuarien.

CAPUT XI.

AD extirpandas ſucceſſiones: & infra. Fraternitati tuæ mandamus, quatenus ſi qui filii Presbyterorum Provinciæ tuæ teneant Eccleſias, in quibus patres eorum tanquam perſonæ, vel Vicarii nulla perſona media miniſtrarunt, eos (ſive geniti ſint in Sacerdotio, ſive non) ab eiſdem Eccleſiis non differas amovere.

SUMMARIUM.

1 *Filius etiam legitimus removetur ab Eccleſia, in qua immediate ſucceſſit patri Vicario vel Rectori, & n.* 5.

2 *Archiepiſcopus habet juriſdictionem in ſubditum ſuffraganei, qui publice beneficium detinet illicite.*

3 *Et eſt judex in communi vitio Provinciæ.*

4 *Filius Sacerdotis appellatur etiam genitus ante Sacerdotium.*

5 *Filius legitimus quamvis non poſſit immediate ſuccedere in beneficio patris; poteſt tamen beneficiari in Eccleſia, cui pater præeſt.*

6 *Secus in filio illegitimo.*

Intellectus c. Ad abolendam, infra eod. *ibid.*

7 *Filius illegitimus de jure communi poteſt intitulari beneficio, quod pater obtinuit mediate.*

Secus ex Conſtitutione Clem. VII. & Conc. Trid. num. 9. *&* 12.

8 *Media perſona purgat vitium ſucceſſionis.*

10 *Sex differentiæ inter jus commune, & jus noviſſimum Conſtitutionis Clemen. VII. & Concilii Tridentini circa ſucceſſionem illegitimorum in beneficiis parentum, & n. ſeqq. uſque ad n.* 26.

11 *Filii illegitimi non modo Presbyterorum, ſed etiam Clericorum hodie repelluntur a beneficiis parentum.*

13 *Filius illegitimus non poteſt obtinere beneficium in Eccleſia, in qua pater de præſenti eſt beneficiatus.*

14 *Poteſt tamen de jure communi habere aliud beneficium ab eo, quod in ead. Eccleſia pater habuit in præteritum, niſi in caſu, &c.*

Secus ex Concilio Tridentino, ibid.

15 *Filius illegitimus poteſt intitulari in Eccleſia, cui pater præfuit ſine titulo, & tanquam Capellanus ad nutum amovibilis.*

16 *Secus ex Conſtitutione Clem. VII.*

17 *Conſtitutio Clem. VII. contra illegitimos an fuerit correcta per Concilium Tridentinum,*

18 *Argumentum a contrario ſenſu non procedit ad correctionem juris communis, nec quando non ſumitur a contrario ſenſu rationis, ſeu mentis legis, ſed ſimpliciter a contrario ſenſu literæ.*

19 *Filius illegitimus hodie non poteſt eſſe Capellanus amovibilis in Eccleſia, in qua pater fuit intitulatus,*

20 *Item nec Cantor.*

21 *Dictio,* quoquomodo, *generalem modum includit.*

Diſpoſitio excludens illegitimum ab Eccleſia, in qua pater cenſetur favorabilis, & ampliandα, ibid. & n. 37. *&* 44.

22 *Filius illegitimus an hodie poſſit celebrare devotionis gratia in Eccleſia, in qua pater.*

23 *Filii illegitimi non poſſunt hodie obtinere penſiones ſuper beneficiis, quæ eorum patres habent, vel habuerunt.*

24 *Cum illegitimo ad dignitatem perſonatum, & beneficium Curatum ſolus Papa diſpenſat, ad ſimplex vero beneficium diſpenſat etiam Epiſcopus.*

25 *Sed ad beneficium paternum etiam ſimplex ſemper requiritur diſpenſatio Apoſtolica.*

26 *Penſionem habens ſuper Parochiali, ad quam fuit præſentatus cum facultate transferendi, an poſſit eam transferre in filium illegitimum ad penſiones obtinendas diſpenſatum, & num. ſeqq.*

27 *Illegitimus diſpenſatus ad Ordines cenſetur etiam diſpenſatus ad penſiones, & beneficia ſimplicia.*

28 *Præſentatio non tribuit titulum, ſed tantummodo jus ad rem.*

29 *Nec per eam contrahitur ſpirituale conjugium, ſicut per inſtitutionem, & electionem.*

30 *Filius illegitimus poteſt obtinere beneficium in Eccleſia, in qua pater olim fuit intitulatus, ſed poſſeſſionem nec per ſe, nec per Procuratorem habuit.*

31 *Beneficium intelligitur cum apprehenſione poſſeſſionis.*

32 *Filius illegitimus prohibetur obtinere beneficium, quod olim ejus pater abſque legitimo titulo, & minus pacifice aliquandiu poſſedit.*

Fagnan. in I. Lib. Decretal.

33 *Filius legitimatus per reſcriptum Principis prohibetur obtinere beneficium in Eccleſia, in qua pater.* *Secus ſi ſit legitimatus per ſubſequens matrimonium.*

34 *Filius illegitimus, cujus pater fuit Rector Eccleſiæ Matricis, an poſſit obtinere filialem dependentem, ſeu alias illi unitam.*

35 *Nepos legitimus ex illegitimo patre, an admitti poſſit ad beneficium, quod ipſius avus habuit, non obſtante Concilio Tridentino cap. 15. ſeſſ. 25. & num. ſeqq. uſque ad n. 48.*

36 *Nepotes an comprehendantur filiorum appellatione, & num. ſeqq.*

38 *Pater prohibitus relinquere filio ſpurio, non cenſetur prohibitus relinquere nepoti legitimo ex filio ſpurio.*

40 *Nepos legitimus ex filio illegitimo, an prohibeatur obtinere beneficium avitum vivente avo, & patre, adeout in ejus favorem, nec avus reſignare, nec penſio conſtitui poſſit.*

41 *Reſignationes reciprocæ parentum Clericorum in favorem filiorum reprobantur a Concilio Tridentino.*

42 *Patri ſuper fructibus beneficii, quod filius obtinet, non acquiritur uſusfructus, ſicut in peculio Caſtrenſi, vel quaſi.*

43 *Nepos legitimus ex patre illegitimo eo mortuo non recidit in poteſtatem avi.*

44 *Finis attendi debet ad dignoſcendum, an diſpoſitio cenſeatur favorabilis, vel odioſa.*

45 *Nepotes in materia favorabili veniunt filiorum appellatione, etiamſi diſpoſitio loquatur de filiis ex ſe natis.*

46 *Parentum appellatione avi, & proavi continentur.*

47 *Filii illegitimi quas ob cauſas excludantur ab Eccleſiis parentum.*

48 *Nepos illegitimus ex filio itidem illegitimo, an excludatur a beneficio avi.*

1 AD *extirpandas*. Filius etiam legitimus removetur ab Eccleſia, in qua immediate ſucceſſit Patri Vicario, vel Rectori, hoc dicit ſecundum Joan. Andr. & alios poſt eum. In prima parte ponitur deciſum exordium. In ſecunda proviſio ibi, *Fraternitati*, & refertur integra ab Antonio Auguſtino in 2. *collect. Decret. lib.* 2. *tit.* 9. *cap.* 1.

Nota primo ex principio Decretalis, cauſam, ob quam filius prohibetur inſtitui in Eccleſia patris, videlicet, quia per hoc notatur ſucceſſio in beneficiis Eccleſiaſticis, quæ deteſtabilis eſt, & ſacris Canonibus inimica, *c. Accepimus*, & ibi dixi in 3. *notab. ſupra de pact. c.* p *Ex tranſmiſſa in fin. ſupra hoc tit. & cap. Ab abolendam infra eod.*

2 Secundo nota ibi, *Provincia ſua*. Et ſigna caſum notabilem, in quo Archiepiſcopus in ſubditos ſuffraganei habet juriſdictionem, videlicet quando publice Clericus

3 beneficium detinet illicite, ut hic per Butr. *in* 2. *notab.* Et ex hoc notat Hoſt. *in princ.* Metropolitanum eſſe judicem in communi vitio Provinciæ, ad idem *c. fin. ſupra de reſcript.* ad hoc *c.* 3. *infra de inſtitut.* & conſentiunt hic Joa. Andr. *n.* 1 *in ver. Provincia*, Bellam. & Cardin. ambo *in princ.* Anchar. in 2. *not.* & Joan. de Anan. *num.* 1. Quod nota ad declarationem eorum, quæ habentur in *c. Paſtoralis infra de offic. Ordinar.*

4 Tertio nota, filium Sacerdotis appellari & illum, qui ante Sacerdotium genitus eſt, ut hic probatur evidenter; nam primo textus dicit filii Presbyterorum, & paulo infra ſubjungit, ſive geniti ſint in Sacerdotio, ſive non; concordant text. in *c. Inter ceteras ſupra de reſcript.* & ibi vide quod ſcripſi in 3. *not.* de Joan. Andr. qui fuit filius Sacerdotis, ſed non in Sacerdotio procreatus.

5 Quarto nota ibi, *Nulla perſona media*. Filium etiam legitimum non poſſe immediate ſuccedere in beneficio patris, ut hic, niſi cum eo per Apoſtolicam ſedem fuerit diſpenſatum, *cap. Ex tua ſupra eodem*. Nam etiam de filiis ex legitimo matrimonio ſuſceptis intelligitur hæc litera, arg. *c. Ex tranſmiſſa. & c. Conſtitutus ſupra eodem*, ſecundum gloſſam *final. hic*, Innocen. *in fin. in ver. Filii*, Hoſt. *num.* 1. *in verb. Sacerdotio*, Joan. Andr. Bellam. Card. & omnes *ſupra in Summar.* & Butr. in 5. *not.*

Ceterum etſi filius legitimus non poſſit intitulari in ipſomet beneficio, quod immediate pater obtinuit; poteſt tamen beneficiari in Eccleſia, cui pater præfuit, aut 6 præeſt, *c. Ad hæc*, & ibi notat gloſſ. *final.* communiter approbata *infra eod.* & Hoſt. *hic n.* 1. *in ver. Sine non*. Nec obſtat *c. Ad abolendam infra eod.* quoniam ille textus procedit tantum in filio illegitimo, qui in Eccleſia paterna præbendari non debet. Et illa dictio, *maxime*, exponitur pro tantum, ut ibi notat gloſſ. 2. & communiter Doctores. Vel dic melius dictio, *maxime*, ibi ponitur ad differentiam illegitimorum, qui ante Sacerdotium ſunt geniti, ita ut ſit ſenſus: Filii illegitimi, id eſt naturales, & non in Sacerdotio, imo dum laici erant procreati, & maxime ſpurii, id eſt, geniti in Sacerdotio, Canonici in Eccleſiis Patrum ſuorum eſſe non poſſunt. Et ſic dictio, *maxime*, ſtat in propria ſignificatione, & implicat idem in ſenſu contrario, ſed legitimos non includit, & hinc intellectum ad illum textum poſuit gloſſ. ſeqq. in ver. *In ſecularibus*, & Hoſt. *in Summ. hoc tit. §. Qui filii circa princ.* concordat *c. Cum decorem infra eodem*.

Quinto nota in iiſdem verbis, *Nulla perſona media*. 7 A contrario ſenſu filium illegitimum hoc jure inſpecto poſſe intitulari in beneficio, quod pater obtinuit mediate; id eſt, cum eo vita functo media interceſſit perſona, cui beneficium illud eſt collatum, ut in *c. Ex tranſmiſſa ſup. eod.* Nam perſona media purgat vitium ſucceſſionis, ut 8 illic notant Innoc. in *ver. Decrete*, Hoſt. *num.* 3. Joan. Andr. *n.* 2. Butr. *n.* 4. & communiter omnes.

Ceterum adverte, nam quantum ad ſucceſſionem me- 9 diatam illegitimorum in beneficiis parentum hæc Decretalis Alexandri III. nominatim corrigitur a Clem. VII. in Conſtitutione 30. incipien. *Ad Canonum conditorem*, in Bullar. *tomo* 1. *pag.* 598. qua ſtatuitur, ut de cetero filii Presbyterorum ex fornicatione nati quæcunque beneficia Eccleſiaſtica cum cura, & ſine cura ſecularia, & quorumvis Ordinum regularia, quæ eorum Patres Presbyteri, & Clerici, ac Religioſi in titulum, vel commendam, ſeu adminiſtrationem ad tempus, vel in perpetuum aliquando obtinuerunt, nullo unquam tempore quoquomodo obtinere poſſint, non obſtante quod Alexander III. diſpoſuerit filios Sacerdotum poſſe ſuccedere in beneficiis parentum media intercedente perſona.

Idipſum, quamvis non ita clare, poſtea ſanxit Tridentina Synodus in *c.* 15. *ſeſſ.* 25. *de reform.* in hæc verba: *Ut paternæ incontinentiæ memoria a locis Deo conſecratis, quos maxime puritas, ſanctitaſque decet, longiſſime arceatur; non liceat filiis Clericorum, qui non ex legitimo nati ſunt matrimonio in Eccleſiis, ubi eorum patres beneficium aliquod Eccleſiaſticum habent, aut habuerunt, quodcunque etiam diſſimile beneficium obtinere; nec in dictis Eccleſiis quoquomodo miniſtrare; nec penſiones ſuper fructibus beneficiorum, quæ parentes eorum obtinent, vel alias obtinuerunt, habere*. Hæc ibi: verba enim illa, *longiſſime arceatur*, repellunt filium illegitimum a beneficio paterno, etiamſi media perſona interceſſerit, & ita declaravit S. Congregatio ejuſdem Concilii Interpres.

Nam conſulta, an filius illegitimus obtinere poſſit beneficium in Eccleſia, in qua ejus pater fuit etiam beneficiatus, media tamen alia perſona: reſpondit non poſſe, quia illa diſtinctio, an pater mediate, vel immediate obtinuerit, procedit (*ſcilicet poſt Concilium*) tantum in legitimis.

Porro ex contextu tam Conſtitutionis Clementis VII. 10 quam Concilii Tridentini *in d. capite* 15. *ſeſſione* 25. collige ſex notabiles differentias inter jus noviſſimum, & jus commune antiquum in materia ſucceſſionis filiorum illegitimorum in beneficiis parentum.

Prima differentia eſt, quia de jure communi non erat 11 uſquequaque clarum, an excluderentur a beneficiis parentum filii illegitimi Clericorum; nam de filiis Presbyterorum inſcribitur hæc rubrica, de quibus etiam loquitur *c. Ad præſentiam*, & *c. Præſentia ſup. eod.* Item filiis Sacerdotum, non autem Clericorum congruit ratio prohibitionis, quæ habetur in *c. Cum decorem in fine infra eod.* videlicet, quia indecorum eſt, ut in Altaris officio illegitimus filius impudico patri miniſtret, in quo unigenitus Dei Filius Æterno Patri pro ſalute humani generis victimatur. Nec obſtat *c. Ex ſua ſupra eodem*, ubi improbatur, ut filii Sacerdotum, *vel Clericorum* obtineant immediate Eccleſias parentum ſine diſpenſatione Apoſtolica. Quoniam verba illa, vel Clericorum, referri poſſunt ad filios legitimos, cum & ipſi prohibeantur obtinere Eccleſias parentum nulla intercedente perſona; *c. Ex tranſmiſſa, & cap.*

& cap. Conſtitutus ſupra eod. & fuſius oſtenſum eſt ſupra *in 4. notab.* & eodem modo reſpondetur ad hoc capit. ubi excluduntur filii ſive ſint geniti in Sacerdotio, ſive non; nam verba illa, *ſive non*, ſunt appoſita propter legitimos, qui pariter repelluntur ab Eccleſiis, quas patres proxime obtinuerunt, ut prædixi. Verum hanc dubitationem ſuſtulit jus noviſſimum memoratæ Conſtitutionis Clementis VII. quæ nominatim excludit etiam Clericorum filios, ut patet ex illis verbis: *Presbyteri, Clerici, ac Religioſi eorum patres*; & conſonat Concilium Tridentinum in *dicto cap. 15. ſeſſ. 25.* ibi: *Non liceat filiis Clericorum*. Quamobrem beneficium ſimplex, quod pater in minoribus Ordinibus conſtitutus aliquando obtinuit, filius illegitimus hodie nullatenus poteſt obtinere ſine diſpenſatione Papæ, qui ſolum diſpenſat contra Concilium generale, ut ſcripſi plene in *c. fin. infra eod.*

12 Secunda differentia eſt, quia de jure communi filius illegitimus prohibetur inſtitui in beneficio patris immediate tantum, non autem mediate: quia perſona media purgat vitium ſucceſſionis, ut *hic, & in concordantibus, de quibus ſupra in 5. notab* ſecus ex Conſtitutione Clementis VII. & Concilio Tridentino, quia prohibita eſt ſucceſſio illegitimorum etiam mediata, ut dixi ſupra *n. 19.*

13 Tertia differentia eſt, quia ex diſpoſitione juris communis, quamvis filius illegitimus non poſſit obtinere beneficium in Eccleſia, in qua pater de præſenti eſt benefi-
14 ciatus, ut eſt text. in *cap. Cum decorem, & cap. ſeqq.* & utrobique omnes notant *infra eod.* poteſt tamen obtinere aliud beneficium ab eo, quod in eadem Eccleſia pater habuit in præteritum, ſed non habet de præſenti; niſi debeat patri miniſtrare, ut per Abb. *in dict. cap. Cum decorem num. 1. verſ. Credo*, & niſi ſit perſonatus illius Eccleſiæ, cujus Vicariam perpetuam immediate habuit pater ſuus, vel e contra, *capit. Michael ſupra eodem*, & notat Henric. Boich. in *capit. ultim. num. 10. infra eod.* Verum ex Concilio Tridentino in *dict. cap. 15. ſeſſ. 25.* filio illegitimo non licet obtinere beneficium etiam diſſimilem in Eccleſia, in qua pater in præteritum fuit beneficiatus, licet non ſit in præſenti, ut patet ibi, *habent, vel habuerunt*.

15 Quarta differentia eſt, quia jure communi inſpecto filius illegitimus poterat obtinere Eccleſiam, in qua pater ſine titulo miniſtravit, ut Vicarius temporalis, ut leg. & not. in *capit. Conſtitutus ſupra eodem* & declarat Henric. Boich. *in dict. cap. ult. num. 7. verſic. Et tunc aut quæris inf. eod.* & quoad hoc nil novi juris ſtatuit Concilium Tridentinum in *dict. capit.* 15. quia reſpectu patris requirit beneficium, ſicut requirit jus commune, ut *in dict. cap. Conſtitutus, & in cap. Cum decorem infra eod.* & ita declaravit Sacr. Congregatio ejuſdem Concilii Interpres, ut in ſubjecta declaratione, videlicet: An illegitimus prohibeatur acquirere beneficium in Eccleſia, in qua pater nunquam fuit intitulatus, ſed alias celebravit, vel inſervivit tanquam Capellanus ad nutum amovibilis, & Sacramenta miniſtravit, ſed non habuit in ea titulum proprium Capellani, aut alterius beneficii: Sacr. Congreg. cenſuit non prohiberi.

16 At ex Conſtitutione Clement. VII. ſecus dicendum videtur, quia diſertis verbis in ea prohibetur, ne filii Presbyterorum ex fornicatione nati obtinere poſſint adminiſtrationes, officia, vel alia quæcunque beneficia etiam regularia, quæ eorum patres in titulum, vel Commendam, ſeu adminiſtrationem ad tempus, ſeu in perpetuum aliquando obtinuerunt. Atque ita filius illegitimus non videtur poſſe obtinere beneficium manuale, ſeu Vicariam, aut Commendam temporalem, quam pater obtinuit: tales enim ſunt Commendæ, vel adminiſtrationes ad tempus, de quibus loquitur Conſtitutio, ut patet in *dict. cap. Conſtitutus ſupra eodem, & in c. Nemo de elect. lib. 6.* Item tales ſunt adminiſtrationes, ſeu beneficia manualia Regularium, de quibus ibi fit mentio, ut in Clem. *Quia Regulares*, §. *Præmiſſa*, & ibi gloſſ. in *ver. Revocari de ſuppl. neglig. Prælat.*

17 Sed dices, Concilium Tridentinum *in dict. cap. 15. ſeſſ. 25.* ſolum prohibet ne filius illegitimus poſſit habere beneficium, vel penſionem, aut miniſtrare in Eccleſia, in qua pater fuit beneficiatus; Ergo a contrario ſenſu hoc permittit, ſi pater ibi non fuit beneficiatus, ſed tantum conductitius, arg. *leg. Cum Prætor, ff. De judic. & c. Nonne infra de præſumpt.* & conſequenter Conſtitutio Clement. VII. videtur revocata per legem Concilii poſteriorem illi contrariam, *cap. 1. de Conſtitut. lib. 6. leg. Sed & poſteriores, ff. De legib. & in 1 conſtitut. C.* § *Quidam*, & forte cum Concilium gravaverit filium illegitimum in hoc, ut non poſſit miniſtrare, vel penſiones obtinere in Eccleſia, in qua pater fuit intitulatus, ſicut poterat de jure communi, voluit eum relevare in alio, ut poſſit præfici Eccleſiæ, in qua pater miniſtravit ſine titulo, arg. *l. 1. in fin. ff. De iis, qui ante apertas tab. l. fin. Cod. De inſtitut. & l. ſubſtit. & l. Etum qui ff. De jurejur.*

Fagnan. in I. Lib. Decretal.

At reſponderi poteſt argumentum a contrario ſenſu non 18
procedere, quando ejus argumenti contrarium reperitur in jure expreſſum, *c. Si qui a ſimoniacis 1. q. 1. l. Conventiculam, C. De Epiſcop. & Cleric.* & notat Jo. Andr. *in c. Publicatæ n. 18.* & Butr *n. 24. ſupra de elect.* & ita ſumi non poteſt ad correctionem Conſtitutionis Clementis VII. *c. A nobis il ſecondo*, & ibi Abb. *n. 4.* & Felin. *n. 1. verſ. Nota argumentum infra de ſent. excomm.* gloſſ. *in Clement. 1. in ver. Obſervare eod. tit.*

Præterea cum Decretum *dict. capit.* 15. emanaverit in odium illegitimorum, & ad arcendam memoriam paternæ incontinentiæ a locis Deo ſacratis, ut patet ibi *in princ.* eſſet contra mentem Concilii, ut in eorum favorem redundaret, arg. *l. Legata inutiliter, ff. De adimendis Legatis*, & notat gloſſ. in *cap. Quod ob gratiam in fin. de reg. jur. lib 6.* Argumentum autem a contrario ſenſu generaliter non procedit, quando non ſumitur a contrario ſenſu rationis, ſeu mentis Legis, vel Canonis, ſed ſimpliciter a contrario ſenſu literæ, *c. Quod dicitur cum ſua gloſſ. & c. Joſeph infra de verb. ſignific.* & notat Everard. *in ſua centuria legali in loco a contrario ſenſu n.* 21.

Advertere tamen, quia in Conſtitutione Clementis VII. quam ad literam referunt Gigas *de penſion. qu. 86. in princip.* & Navarr. *in cap. Si quando except. 2. in princip. de reſcript.* & ſummatim Nicolas Garz. *de bene. par. 6. cap. 3. n. 9.* deſunt illa verba, *ad tempus, ſeu in perpetuum*, & eorum loco leguntur ſequentia, videlicet, *ſeu ut aliis perpetuo unita*, & poſita hac lectura ceſſaret hæc tertia differentia, & ſervandum eſſet jus vetus. Sed prima lectura habetur etiam in Bullario veteri in *Conſtitut. 31. Clem. VII. pag. 521.* Quod nota, quia ad prædicta Conſtitutionis verba Doctores non advertunt.

Quinta differentia eſt, quia de jure communi non re- 19
peritur prohibitum, quo minus filius illegitimus poſſit miniſtrare ſine titulo, & tanquam Vicarius temporalis in Eccleſia, in qua pater fuit beneficiatus. Nam jura omnia excludunt filios Sacerdotum a beneficiis parentum duntaxat, non autem ab adminiſtratione ſine titulo Eccleſiaſtici beneficii, ut patet hoc titulo fere per totum, Et in hoc concordat Conſtitutio Clementis VII. Sed Concilium Tridentinum diſertis verbis prohibet ne illegitimi in Eccleſiis, ubi eorum patres beneficiorum aliquod Eccleſiaſticum habent, vel habuerunt, poſſint quoquomodo miniſtrare. Unde ex Concilio illegitimus prohibetur eſſe Capellanus amovibilis in Eccleſia, in qua pater fuit intitulatus.

Quintimo propoſito dubio, an filius illegitimus prohi- 20
beatur eſſe Cantor in Eccleſia, in qua pater eſt beneficiatus. Die 2. Decembris 1574. Sacra Congregatio cenſuit, filium hunc cenſeri prohibitum eſſe Cantorem in Eccleſia, in qua pater eſt beneficiatus. Tum quia licet proprie non 21
dicatur filius Cantor miniſtrare; tamen Concilium utendo illa dictione, *quoquomodo*, includit generalem modum, licet proprie non dicatur miniſterium. Tum quia hæc materia tendens ad decorem, & honeſtatem Clericalem, non eſt odioſa, ſed favorabilis; ideo ad improprium eſt extendenda. Tum quia militare videtur illa ratio, ne memoria incontinentiæ paternæ. Tum quia poteſt contingere, ut pater celebret Miſſam Conventualem, & canat: Surſum corda; filiuſque cum aliis Cantoribus canat: Habemus ad Dominum, & ſic filius patri miniſtret voce ſua in Altari. Et ideo ex duodecim Cardinalibus novem fuerunt in hac ſententia, ut filius comprehendatur Decreto *d. c. 15.*

His addo Navarr. *conſ. nu. 46. de Conſtitut.* ubi conſuluit filium illegitimum non poſſe Subdiaconatus, vel Diaconatus officio fungi, neque Sacriſtam, vel Cantorem agere in Eccleſia, in qua pater eſt beneficiatus; quia negari non poteſt quin hujuſmodi actus exercendo in illa Eccleſia aliquo modo miniſtret.

Amplius putat ibi Navarrus, nec liceret illegitimo 22
in tali Eccleſia Miſſam privatim celebrare tanquam extero, & peregrino Sacerdoti: quia etſi videatur non tam miniſtrare in Eccleſia, quam ſuæ conſolationi conſulere;

negari tamen non poteſt eum miniſtrare aliquo modo in illa Eccleſia in Altaris miniſterio; & conſtat rationem arcendi memoriam paternæ incontinentiæ attingere aliqua ex parte celebrationem illam privatam; & ratio legis eſt anima legis, ut Dyn ait in *capit. final. de regul. jur. lib. 6.* Licet & Navarri ſententiam in hoc ultimo nimis eſſe rigoroſam, & conſuetudinem eſſe in contrarium affirmet Emmanuel Rodriq. *de regular. tom. 1. capit. 247. num. 1.* quem refert, & ſequitur Nicol. Garz. *in tract. de benefic. par. 7. cap. 3. n. 72.*

23 Sexta differentia eſt, quia filio illegitimo diſpenſato ad penſiones obtinendas non eſt prohibitum de jure communi obtinere penſionem ſuper beneficio paterno; hæc enim decretalis, & jura concordantia tantummodo eum repellunt a beneficio, cujus appellatione non venit penſio, *capit. Quamvis*, ubi hoc notat Franc. *num. 3. de præbend. lib. 6.* Sarnen. *in regul. de infir. quæſtion. 16.* Paleot. *de noth. & ſpur. capit. 38. num. 4.* & probavi latiſſime in *capit. Ad audientiam, il ſecondo a num. 74. uſque ad num. 121. ſupra de reſcript.* poſt Abb. *ibi num. 2.* & Felin. *in princip.* & in terminis Conſtitutionis Clement. VII. ſic probat Gigas *de penſion. quæſt. 86. num. 4. & 5. verſ. Prædictis tamen non obſtantibus*. At Concilium in *dict. cap. 15. ſeſſ. 25.* ſtatuit expreſſe, ne illegitimi habere poſſint penſiones ſuper fructibus beneficiorum, quæ parentes eorum obtinent, vel alias obtinuerunt.

24 Porro in omnibus caſibus, in quibus ſuperius dictum eſt, illegitimum poſſe obtinere beneficium, hoc intelligas tu, & per diſpenſationem Papæ, ſi ſit dignitas, perſonatus, aut beneficium curatum. Vel per diſpenſationem Epiſcopi, ſi beneficium ſit ſimplex, ut *capit. 1. ſup. eod. & infra capit. ult. & cap. 1. eod. tit. lib. 6.* Archidiac. *in ſumma 56. diſt.* gloſſ. *fin.* & Henric. Boich. poſt alios, quos citat *in dict. cap. ult. num. 4. 5 & 6 infra eod.* Ut autem fi-

25 lius illegitimus obtinere poſſit beneficium patris, neceſſaria eſt diſpenſatio Apoſtolica, qualecunque ſit beneficium, ut in *c. Ex tua ſupra eodem*, & hoc propter duplex impedimentum, id eſt, illegitimitatis, & ſucceſſionis, arg. *c. 2. infra eod lib. 6.* & tenet Specul. *in rubr. delegato, §. Nunc oſtendendum, verſ. 63.* Jo. Monach. *in d. cap. 1. ſuper ver. Natalium*, quos refert, & ſequitur Henric. Boich *in d. cap. ult. n. 9 verſ. Si non intervenit infra eodem*.

26 QUÆRO: Poſito Trident. Concilii decreto *cap. 15. ſeſſ. 25. de reform.* Utrum Sacerdos habens generaliter facultatem transferendi penſionem ſibi authoritate Apoſtolica reſervatam ſuper fructibus Parochialis Eccleſiæ, ad quam antea præſentatus fuerat abſque ulla inſtitutione, poſſit eandem penſionem transferre in Clericum ejus filium illegitimum ad penſiones, & beneficia Eccleſiaſtica obtinenda a Sede Apoſtolica diſpenſatum.

27 Videtur affirmative reſpondendum; nam ex parte filii ſublatum eſt impedimentum illegitimitatis per Apoſtolicam diſpenſationem, per quam fuit habilitatus ad Clericatum; & conſequenter ad obtinendas penſiones, & beneficia ſimplicia, ut notat Innocentius in *cap. ult. n. 2. infra eodem*, Oldrad. *conſ. 215. Puncta brevia nu. 6. verſ. Quædam ex intentione*, Calder. *conſ. 66. num. 2. verſ. Quadam diſpenſatio*, quod eſt unicum *in tit. de filiis Presbytero.* ex parte autem patris Sacerdotis impedimentum non adeſt; nam decretum Concilii *dict. cap. 15. ſeſſ. 25.* non prohibet quominus filii illegitimi poſſint obtinere penſiones, quas eorum parentes obtinuerunt; ſed tantum prohibet filios illegitimos obtinere penſiones ex fructibus beneficiorum, quæ parentes obtinebant, vel alias obtinuerunt; & ſic re-

28 quiritur, ut patres fuerint intitulati. At in caſu præſenti pater non obtinuit Parochialem Eccleſiam, ſuper cujus fructibus habuit penſionem; ſed tantum fuit ad ipſam præſentatus; atque ita non habuit titulum, ſed tantum jus ad rem, *c. Quod autem de jur. patrim.* & notatur in *c. Cum*

29 *Bertoldus de re judicat.* Præſentatio enim dicitur quoddam inchoamentum ad inſtitutionem obtinendam, Abb. *conſ. 76. Plura n. 3. verſ. Confirmo prædicta lib. 2.* neque ex præſentatione contrahitur cum Eccleſia matrimonium ſpirituale, ſicut contrahitur ex inſtitutione, vel electione, Lapus *allegat. 76. n. 4. verſ. Hinc eſt*. Deficiente igitur hoc caſu intitulatione non intrat diſpoſitio Concilii: Ideoque S. Congregatio, ut dixi *ſupra n. 16.* jam cenſuit filium illegitimum non prohiberi obtinere beneficium in Eccleſia, in qua ejus pater nunquam fuit intitulatus ad aliquod beneficium Eccleſiaſticum, licet pro Capellano amovibili in eadem Eccleſia inſervierit, ut etiam tradit Pariſ. *de reſignat. benef. lib. 6. quæſt. 4. num. 22.* & latius *quæſt. 2. num. 128. uſque ad num. 132.* & Gonzal. *ad regul. 8. Cancellariæ gloſſ. 5. §. 5. numer. 23.* ubi in terminis aſſerunt, decretum Concilii non obſtare quo minus pater habens poteſtatem transferendi penſionem, quam poſſidet, poſſit illam transferre in filium ſuum Clericum illegitimum. Sed nec jus commune ante Conſtitutionem Clementis VII. obſtare, probat Gigas *de penſ. quæſt. 86. num. 5. verſ. Prædictis non obſtantibus*.

Quamobrem ad dubium ſuperius propoſitum Sacra Congregatio Cardinalium Trident. Concilii Interpretum cenſuit ejuſdem Concilii decretum *cap. 15. ſeſſ. 25.* non obſtare, quin prædictus Sacerdos penſionem ſibi, ut proponitur, reſervatam transferre poſſit in Clericum ejus filium illegitimum.

Secundo QUÆRO, An filius illegitimus poſſit obtinere beneficium in Eccleſia, in qua pater olim jus habuerat ad quoſdam Canonicatum, & Præbendam in eadem Eccleſia Cathedrali, ſuper quibus tandiu litigaverat, quouſque ceſſerat juri ſibi competenti, nec unquam in ejuſdem Canonicatus, & Præbendæ pacifica poſſeſſione fuerat, nec unquam tanquam Canonicus in Choro, vel in Capitulo dictæ Eccleſiæ comparuerat, vel inſervierat. 30

Breviter reſpondeo ex ſententia Sacræ Congregationis Concilii. Si Pater poſſeſſionem apprehendit etiamſi per ſolum Procuratorem apprehendiſſet, filium comprehendi *dict. capit. 15. ſeſſ. 25.* Sed ſi pater nunquam poſſeſſionem habuiſſet, neque per ſe, neque per Procuratorem filium non comprehendi; nam quando lex loquitur de obtinentibus beneficium, intelligitur cum apprehenſione poſſeſſionis, *capit. Si tibi conceſſo de præbend. lib. 6.* gloſſ. *pragmat. ſanctit. tit. de collat. §. Item inſuper in ver. Obtinebunt*, & *de pacif. poſſeſſ. §. Ordinarii in ver. Inquirant, fol. 76.* 31

Itaque poſſeſſio principaliter ſpectanda eſt. Quinimo Sacr. Congregatio cenſuit filium illegitimum prohiberi ex Concilio obtinere beneficium, quod olim ejus pater abſque legitimo titulo, & minus pacifice aliquandiu poſſedit. 32

Tertio QUÆRO, An prohibitio Concilii *d. cap. 15. ſeſſ. 25.* extendatur etiam ad filium legitimatum. 33

Cardinalis Alciatus hæc adnotavit, Concilium dicit, filiis Clericorum, qui non ex legitimo matrimonio nati ſunt, & ſic excluduntur legitimati, qui non ſunt nati ex legitimo matrimonio.

Hoc credo verum in legitimato per reſcriptum Principis, ſecus ſi filius eſſet legitimatus per ſubſequens matrimonium, quia talis venit appellatione nati ex legitimo matrimonio etiam in materia ſtricta, ut firmat gloſſ in *capit. Innotuit in ver. Conjugata ſupra de electione.* quam ſequuntur communiter Doctores, ut ſcripſi in *capit. Cum in cunctis num. 13. eod tit.* & notat Brixienſis *in ſuo repertorio in ver. Legitimatus*, & in propoſito hoc tenet Butrius *hic ultima quæſt.*

Quarto QUÆRO, An illegitimus, cujus pater fuit Rector Eccleſiæ matricis, poſſit obtinere filialem dependentem, ſeu alias illi unitam, in qua eadem matrix habeat etiam quædam jura Parochialia, ſalvo decreto Concilii *capit. 15. ſeſſione 25.* Ad hoc dubium Sacra Congregatio reſpondit illegitimum poſſe obtinere Eccleſiam filialem dependentem, ſeu alias unitam acceſſorie, & per viam ſubjectionis matrici, dummodo pater in ea non miniſtraverit; unitam vero æque principaliter, ita ut intitulatus in una cenſeatur in utraque intitulatus, aut ſi in utraque pater miniſtravit, non poſſe. Similem quæſtionem proponit Hoſtienſis in *cap. Ex tranſmiſſa num. 9. verſ. Quid ſi Eccleſia*, ubi etiam Bellam. *nu. 5.* & Butr. *n. 12. ſupra eod.* 34

Quinto QUÆRO, An nepos legitimus ex legitimo patre admitti poſſit ad beneficium, quod ipſius avus habuit, non obſtante decreto Concilii Trid. *d. c. 15. ſeſſ. 25.* 35

Die 21. Januarii 1573. Sacra Congregatio ex ſententia omnium, ſolo Cardinale Alciato dubitante, cenſuit non poſſe, propter illam rationem finalem expreſſam in Concilio, ut paternæ incontinentiæ, quæ militat etiam in nepote legitimo ex ſpurio; & præſertim ponderando illam dictionem Concilii, *longiſſime arceatur*, ſic ut extendatur ad alias perſonas omnes, quæ memoriam hanc facile refricare poſſent: & quia communis opinio videtur eſſe in *c. Ad extirpandas de filiis Presbyt.* quod prohibitio in filio extendatur etiam ad nepotem legitimum ex ſpurio, ut atteſtantur ibi Abb. & Butr. ſecundum quam in terminis indicavit Se- 36

na.

nitus Tholoſanus, ut refert, & probat Rebuff. in *prax. benef. fol.* 315. *num.* 27. Et quamvis Joan. Andr. Abb. Butr. Bellam. Cardinal. Anear. Henric. teneant nepotes non comprehendi; & forte illa opinio ſit hodie communior: tamen procedit in terminis *dict. capit. Ad extirpandas*, quod innititur illi ſoli rationi, ne ſucceſſor detur. At Concilium *dict. capit.* 15. innititur rationi, ne memoria paternæ incontinentiæ, &c. Quæ ſemper militat. Unde non obſtat, quod in caſu præſenti vivat adhuc pater illegitimus, quo caſu Hent. vult non excludi nepotem. Quia hoc eſt intuitu illius ſolius rationis, ne ſucceſſio detur. Et ita quoque non obſtat, quod in caſu præſenti nepos nolit ſuccedere immediate avo, cum beneficium ad perſonam mediam prius tranſierit; & Bero. intelligat *d. capit. Ad extirpandas*, quia immediate ſucceditur. Quoniam hoc quoque rationi illi innititur, ne detur ſucceſſio, & Concilium conſiderat illam rationem paternæ inconti-
37 nentiæ. Nec obſtat, quod in materia odioſa nepotes non veniant appellatione filiorum, quia Congregatio non ha-
38 buit hanc materiam pro odioſa, ſed favorabili, propter honeſtatem Eccleſiaſticam. Nec obſtat, quod pater prohibitus relinquere filio ſpurio, non cenſeatur prohibitus relinquere nepoti legitimo ex filio ſpurio, Bart. *in leg. Gallus*, §. *Quod ſi is ff. De liber. & poſth.* & Paleot. *de noth. & ſpur. cap.* 53 *per leg. fin. Cod. de natural. liber.* Nam hoc procedit in profanis, & in quibus non eſt poſita illa ratio memoriæ incontinentiæ paternæ. Quanquam autem hæc fuerit ſententia Congregationis totius, ſolo Alciato dubitante: quia tamen duriuſcula, & exemplaris viſa eſt; ideo verbum cum Sanctiſſimo faciendum. Sanctiſſimus auditis reſolutione Congregationis juſſit perquiri, an aliquid inveniretur in Dataria, in Cancellaria, & Rota. Sacra Congregatio adhibita diligentia in Dataria, & in Cancellaria, nihil certi invenit. Rota vero re diſcuſſa, exhibuit deciſionem pro nepote. Cumque de eo caſu iterum agendum eſſet in Congregatione, dilata res fuit in longum, & amplius de eo caſu non fuit tractatum in Congregatione, quia qui procurabant illum caſum, non curarunt amplius proſequi, nec ſcire quid ſtatueretur in Congregatione.

Poſtea ſupervenit alius caſus Legionen. quem Sanctiſſimus ad Congregationem miſit, ut tandem decerneret. Viſæque fuerunt novæ allegationes cum deciſione Rotæ, & die 17. Maii 1576. in Congregatione re mature diſcuſſa, ex novem Cardinalibus, duo ſanctæ Crucis, & Comendonus cenſuerunt amplius deliberandum, & videndum deciſionem Rotæ. Tres Geſuald. Urſin. Alciat. pro nepote omnino cenſuerunt. Quatuor Vvarmien. Lomellin. Senon. Caraſa contra nepotem, Geſuald. fuit etiam in ſingulari opinione nihil decidendum, ſed ſi decidendum, ſenſit pro nepote, tamen referendum Sanctiſſimo.

Die 7. Junii 1576. Congregatio Generalis dixit, quod licet alias dubitaverit, tamen viſa deciſione Rotæ, ſtat pro nepote, & etiam Comendonus, & ita quinque Cardinales ſteterunt pro nepote.

Die 17. Julii 1576. cum Alciatus retuliſſet ſupradicta omnia, Sanctitas ſua omnibus diligenter perpenſis, & memor illius legis fin. *Cod. de natural. liber.* item illorum verborum Concilii de diſpenſatione agentium, item aliarum rationum alias adductarum, ſtatuit pro nepote legitimo ex filio, ſeu filia illegitimis, itaut non comprehendatur decreto Concilii *dict. cap.* 15. & ſic poſſit habere be-
39 neficium, quod fuiſſet avi. Et addidit duas alias rationes. Prima, quia cum communis ſtet contra aſſertionem illam in *dict. cap. Ad extirpandas*, ut Rota collegit in ſuo voto; ſicque communis opinio hodie ſtet pro nepote iſto, cum item ex novem Cardinalibus Congregationis quinque pro nepote ſenſerint, ſtandum eſt communi ſententiæ. Altera eſt (quia Concilium dicit, ut paternæ incontinentiæ:) at hoc nunquam poterit objici iſti nepoti, cujus pater non fuit incontinens, quia cum ex uxore legitima genuit.

Rotæ deciſio edita fuit in cauſa nullius legitimatus die 15. Februarii 1574. coram Rubeo, & habetur impreſſa apud Navar. *conſil.* 10. *de filiis Presbyterorum*, & approbatur apud Cardin. Seraph. *deciſ.* 1448. *num.* 11. Pro eadem ſententia conſuluit latiſſime idem Navarr. *conſil.* 9. *eod. tit.*

40 Sexto QUÆRO, An declaratio Sac. Congregationis, qua deciſum fuit nepotem legitimum ex filio illegitimo non prohiberi obtinere beneficium avitum, procedat etiam vivente avo, & patre; adeout avus beneficium, quod hodie obtinet, huic nepoti renunciare non poſſit, aut ſi tertio renunciaverit, non ſit ſuper eo beneficio nepoti penſio reſervanda.

Ratio dubitandi, cur non procedat vivente avo, eſt, 41
quia præſumitur fraus, quando conſentit avus penſioni in favorem perſonæ tam conjunctæ, arg. *leg. penult.* §. 1. *ff. De bon. liber.* patet enim, & filius una cenſetur perſona, *leg. fin. Cod. De impub.* At Concilium *cap.* 15. *ſeſſ.* 25. expreſſe fraudibus obviam iri voluit, dum reciprocas reſignationes reprobavit. Secundo, quia majus ſcandalum eſt, ut avus ſolvat penſionem, ſeu renunciet beneficium ſuum nepoti ex filio ſpurio, quam ut ſolvatur, aut renuncietur ab extraneo, ipſoque avo defuncto. Rurſus videtur non poſſe vivente filio illegitimo. Primo, quia qua ratione excluditur filius, eadem excluditur nepos in ejus poteſtate conſtitutus, *leg. Quaritur*, *ff. De bon. libert.* alioquin ex perſona filii ſui legitimi conſequeretur ſpurius indirecte a patre naturali, quod ipſe prohibetur obtinere, contra *leg. Quod conditionis:* ubi hoc notat gloſſ. 1. *ff. De donat. cauſ. mort.* Secundo, turpitudo, & memoria incontinentiæ paternæ magis ſpectatur, & vivit vivente ipſo filio illegitimo, quam eo mortuo. Imo declaratio videtur non procedere filio illegitimo defuncto, quia tunc nepos incipit eſſe proximior avo, qua ratione Hoſtienſ. *hic*, & *in ſumma eod. titul.* §. *Qui filii:* aliique nonnulli cenſuerunt evitandam ſucceſſionem in beneficiis, nepotem ex filio illegitimo mortuo non poſſe beneficium avi obtinere.

His non obſtantibus videtur reſpondendum, declarationem procedere etiam vivente avo, tum quia ſecundum conſiderationes Sacr. Congregationis ſufficit nepoti natum eſſe ex legitimo matrimonio, ut capax ſit beneficii aviti, & non comprehendatur ſub diſpoſitione Concilii excluſiva, nec repræſentare incontinentiam paternam; Ergo vivat avus, necne, non debet eidem nepoti obeſſe: tum quia talis diſtinctio non probatur jure, nec fit ab aliquo Doctore, licet exagitata ſit quæſtio, An nepos ex filio illegitimo ſuccedere valeat in beneficio avito, ut hic per DD. & patet ex deciſ. Rotæ ſupracitata *num.* 39. *in fine*, quæ collegit tres opiniones Doctorum ea de re; tum quia ſicut Concilium *dict. capit.* 15. non diſtinguit, vivat necne pater, ſed indiſtincte excludit filium illegitimum ab Eccleſia paterna; ita declaratio, quæ non excludit ne- 42
potem legitimum, indiſtincte accipienda eſt; tum quia ratio dubitandi propter fraudem ceſſare videtur ex eo, quod de bonis, & fructibus beneficii, quæ filius obtinet, pater non percipiat, cum in his non quæratur patri uſusfructus, ſicut nec in peculio Caſtrenſi, vel quaſi Caſtrenſi, *Inſtitut. Per quas perſonas nob. acquir.* & ibi notat. Facit reſponſum Guidopap. *conſil.* 99. Si replicetur illos proventus, quos nepos accipit ex beneficio avito, percipere ex occaſione filii ſpurii: Reſpondetur occaſionem non facere ut ipſi filio quidquam acquiratur, argument. *leg. Socium qui*, §. *Socius*, *ff. Pro ſocio*. Proviſio Concilii contra fraudes non extenditur ultra terminos premiſſæ prohibitionis. Ratio majoris ſcandali non eſt per ſe ſufficiens ad includendum nepotem ſub diſpoſitione Concilii, quem declaratio Sacr. Congregationis a Decreto Concilii exemit, non obſtante quod videri aliqua ſcandala ſubeſſe.

Nec diſtinguendum vivat, necne filius illegitimus; tum quia Sacr. Congregatio ſecuta ſententiam Rotæ, hujuſmodi diſtinctionem non admiſit; tum quia cum ex dictis appareat diverſam eſſe rationem excludendi nepotis, & filii, ceſſat argumentum ex *leg. Quaritur*, & *leg. Quod conditionis*, nec memoria incontinentiæ paternæ nocere debet nepoti in his, quæ aliunde ſibi quam ex patre proveniunt, *leg. Cum qui*, *ff. De interd. & relig.* Butr. *conſil.* 49. tum quia ſi aliqua diſtinctio facienda eſſet, videretur amplectenda illa Hoſtienſis, ut nepos tunc excludatur, quando pater mortuus reperitur, propter ſpeciem ſucceſſionis prohibitæ. At iſta non probatur, quia in jure ille, qui eſt incapax, non facit gradum in ſucceſſorio edicto. Spurius autem eſt incapax, &c. Præterea diſtinctio eſt probabilis, ſi nepos per mortem patris recideret in poteſtatem avi: at hoc non contingit, niſi in filiis ſuſceptis ex juſtis nuptiis, *Inſtit. de patr. poteſtat. in princip.* ergo &c.

Prædicta multo magis procederent, ſi ageretur de nepote ex filia illegitima, quem non habet in poteſtate, §. *Sui inſtit. de hered. qualit. & diff.* neque eſt capax beneficii, ut ejus perſona intermedia prodeſſe, aut obeſſe non debeat.

44 Ceterum ſi principalis declaratio olim a Sac. Congregatione edita cum approbatione ſel. record. Gregorii XIII. in dubium revocaretur, non abſurde probari poſſet, nepotem ex filio illegitimo comprehendi decreto Concilii exclusivo. Primo, quia fuit præſuppoſitum materiam *c. 15.* eſſe odioſam, quæ tamen inſpecto fine principali favorabilis cenſenda videtur, utcunque odium, & pœnam reſpectu certi generis perſonarum contineat, arg. eorum, quæ notat Bart. in
45 *l. Qui exceptionem, ff. de condit. indebit.* In materia autem favorabili appellatione filiorum comprehendi nepotes, in confeſſo eſt apud Bart. & alios in *l. Liberorum de verbor. ſignificat.* etiamſi diſpoſitio loqueretur de filiis ex ſe natis, ut poſt Bart. *ibi n. 6.* per *l. Lucius de hered. inſtitut.* tenuit Jaſ. in *l. Gallus, §. Quid ſi is n. 13. de liber. & poſth.* & conſequenter etſi Concilium loquatur de filiis Clericorum, qui non ex legitimo matrimonio nati ſunt; verum eſt tamen hunc nepotem attenta paterna origine non eſſe natum de legitimo matrimonio, & vitium patris influere in filium in jure non eſt novum, *l. Quiſquis, Cod. ad l. Juliam majeſt.* præterquanquod illa verba intelligenda ſunt, ut non excludantur filii eorundem Clericorum ex legitimo matrimonio.

46 Secundo, conſidero illa verba Concilii in principio, ut paternæ incontinentiæ memoria longiſſime arceatur: item illa, quæ parentes eorum obtinent, vel obtinuerunt; nam non arcentur longiſſime, ſi arcentur dumtaxat filii primi gradus, nec fruſtra uſi ſunt Patres Concilii verbo, *Parentum*, quod avos, & proavos complectitur, *l. Quique, §. Parentem, ff. De in jus vocan.*

Tertio, non ſola ſuſcipio, quam Rota conſideravit, quod filius eſſe ſolet patris ſimilis, eſt ratio decreti Conciliaris, ſed multiplex, nempe odium paternæ incontinentiæ, propterquam etiam leges civiles alienos faciunt filios a ſucceſſione parentum, tot. tit. *C. De natural liber. puritas, & decor Eccleſiæ, c. Cum decorem infra eod. & d. c. Is in princ. ſeſſ.* 25. ne peculium Chriſti indignis concedatur, S. Pius V. in Conſtitutione contra illegitimos, *& c. incipiens quæ ordini, §. Primo, Scandalum populi*, & ad extirpandas ſucceſſiones in beneficiis, ex quibus rationibus, ſi non omnes æqualiter militant in filio, certe pleræque ſunt conſiderabiles. At quando ſunt plures rationes alicujus diſpoſitionis, non protinus ubi aliqua deficit, ceſſat diſpoſitio, *§. Affinitatis inſtitut. de nupt.* 47

Non recedendo a principali declaratione in caſu propoſito, videtur reſpondendum nepotem legitimum ex filio, vel filia illegitimis non prohiberi, quin poſſit obtinere beneficium avitum, ſeu penſionem ſuper fructibus aviti beneficii, ſive avus, & pater, vel mater vivant, ſive non.

Quid autem juris ſit in nepote illegitimo, ex filio itidem illegitimo, an ſcilicet excludatur a beneficio avi, vide noviſſime per Nicol. Garz. *de benefic. par. 7. capit. 3. num. 27. in fin.* ubi refert deciſum pro nepote.

DE FILIIS PRESBYTERORUM.

Innocentius III. in Concilio Generali.

C A P U T XVI.

AD abolendam peſſimam (quæ in pluribus inolevit Eccleſiis) corruptelam, firmiter inhibemus, ne Canonicorum filii, maxime ſpurii, Canonici fiant in ſecularibus Eccleſiis, in quibus inſtituti ſunt patres eorum: Et ſi fuerit contra præſumptum, decernimus non valere. Qui vero tales (ut dictum eſt) canonicare præſumpſerint, a ſuis beneficiis ſuſpendantur.

A*D Abolendam.* Si illegitimus maxime ſpurius inſtituatur in Eccleſia, in qua inſtitutus eſt pater, inſtitutio non valet, & inſtituens a ſuis beneficiis ſuſpenditur. Hoc dicit ſecundum Jo. Andr. Bellametam, Butrium, Cardinal. Anchar. & Jo. de Anan. & primo ponit inhibitionis cauſam impulſivam. Secundo inhibet. Tertio decernit. Quarto contrafacientes puniri præcipit. Partes patent, Joan. Andr.

Pro intelligentia hujus text. vide quod ſcripſi in *c. Ad extirpandas n. 6. ſupra eod.*

DE FILIIS PRESBYTERORUM.

Gregorius IX. Turonen. Archiepiſcopo.

C A P U T XVIII.

NImis in tua Provincia Eccleſiæ deformatur honeſtas ex eo, quod filii Sacerdotum, & alii non legitime nati, ad dignitates, & perſonatus, & alia beneficia curam animarum habentia, ſine diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ promoventur. Quocirca mandamus, quatenus prædictis perſonis a perſonatibus, & dignitatibus, & hujuſmodi beneficiis prorſus amotis: ea perſonis idoneis conferri facias per illos, ad quos collationem ipſorum de jure noveris pertinere. Et ne id de cetero præſumatur, diſtrictius inhibemus.

S U M M A R I U M.

1 *Illegitimus abſque diſpenſatione Papæ ad dignitatem, vel perſonatum, vel beneficium curatum promoveri non poteſt.*
2 *Epiſcopus diſpenſare non poteſt contra Concilium generale, licet Concilium non prohibeat diſpenſationem, & num. 44. ubi refellitur contraria opinio.*
3 *Epiſcopi ex magna cauſa, an poſſint contra generale Concilium diſpenſare, & n. 11. uſque in finem.*
4 *Diſpenſatio quid ſit.*
5 *Rigor quid ſit.*
6 *Diſpenſatio cauſam requirit communis utilitatis, vel neceſſitatis, & n. ſeqq.*
7 *Cauſa utilitatis, vel neceſſitatis in diſpenſationem Epiſcopi debet eſſe magna.*
8 *Diſpenſatio fieri non debet cum cauſa cognitione, alias cenſetur ſubreptitia, & n. ſeqq.*
9 *Diſpenſatio ſine juſta cauſa dicitur diſſipatio.*
10 *Epiſcopus ſine juſta cauſa diſpenſans eſt deponendus,*

ſi de

ſi de hoc fuerit accuſatus.

11 *Intellectus Extravag. Joan. XXII.* Sancta Romana §. Quid autem.

12 *Poteſtatis defectus nunquam ſuppletur ex cauſa quantumcunque urgenti.*

13 *Cardinalium cœtus non diſpenſat contra generale Concilium ex defectu poteſtatis.*

14 *Intellectus* c. Canones, &c. Sicut, 15. diſt.

Concilia omnia œcumenica obſervari debent ſicut Evangelia, ibidem.

15 *Papa diſpenſat in omnibus ſtatutis Eccleſiæ.*

16 *Epiſcopi contra Canones non diſpenſant, niſi diſpenſatio illis appareat permiſſa.*

17 *Papa ſolius authoritas in omnibus Conciliis cenſetur excepta.*

18 *Diſpenſatio contra generale Concilium difficilius conceditur, quam contra alios Canones non Conciliares, & n. ſeqq.*

19 *Concilia generalia habent clauſulam derogatoriam ad ſequentes contrarias diſpoſitiones.*

20 *Epiſcopus cum vero bigamo ad primam Tonſuram, & beneficia ſimplicia diſpenſare non poteſt, etiam ex magna cauſa utilitatis vel neceſſitatis.*

21 *Epiſcopum contra generale Concilium non diſpenſare etiam ex magna cauſa, qui Authores ſenſerint.*

22 *Neceſſitas a rigore juris excepta intelligitur.*

23 *Declaratur.*

24 *Rotæ deciſio, quod Epiſcopus ex magna cauſa diſpenſare poſſit contra Canones etiam Concilii, multipliciter declaratur, & num. ſeqq. uſque in finem.*

25 *Inferior contra legem ſuperioris in caſibus inopinatis non diſpenſat ſi ad ſuperiorem poſſit haberi recurſus.*

26 *Impedimentum recurſus ad Papam ex qua diſtantia ab urbe conſtituatur.*

27 *Opinio Navarri, & nonnullorum Theologorum circa diſpenſationes in caſibus Sedi Apoſtolicæ reſervatis refellitur.*

28 *Cauſa magna de novo emergens, & impedimentum recurſus non ſufficiunt ad diſpenſandum niſi periculum ſit in mora.*

29 *Lex diſpenſativa ceſſat ceſſante cauſa diſpenſationis.*

30 *Epiſcopi concurrentibus requiſitis poſſunt rigorem Canonum relaxare per viam diſpenſationis, non per viam ſtatuti.*

31 *Conſtitutio reſpicit futura, diſpenſatio autem præterita.*

32 *Concilium Provinciale ſtatuere non poteſt ut aliquis Baro propter inimicitias cum Epiſcopo, & Clero confiteatur extero Sacerdoti, etiam approbato a ſuo Ordinario.*

33 *Epiſcopus cæteris concurrentibus diſpenſat in impedimentis, ſi ſint occulta, & matrimonium publicum, & ſeparatio ſine magno ſcandalo fieri non poſſit.*

34 *Sed non diſpenſat in matrimonio contrahendo in articulo mortis ad legitimandum prolem, & refellitur contraria opinio.*

Declaratur n. 43.

35 *Diſpenſatur facilius ſuper jam facto, quam ſuper faciendo.*

36 *Inferior a Principe non diſpenſat ſuper jure prohibitorio.*

37 *Epiſcoporum facultas diſpenſandi in impedimentis, & irregularitatibus occultis habet locum in foro conſcientiæ tantum.*

38 *Et dummodo matrimonium ſit contractum cum probabili ignorantia impedimenti.*

39 *Matrimonium contrahens ſcienter in gradu prohibito caret omni ſpe diſpenſationis.*

40 *Idem ſi ignoranter quando ſolemnitates requiſitas neglexit.*

41 *Diſpenſatus ab eo, a quo alias non poterat ceſſante impedimento, tenetur recurrere ad Sedem Apoſtolicam pro nova diſpenſatione.*

42 *Diſpenſare poſſet inferior in articulo mortis in impedimento dirimente, ne publica ſalus Reipub. periclitaretur.*

43 *Priores facere poſſunt contra aliquod ordinamentum adunantiæ generalis, ſi illius obſervantiam ſit damnoſa Rei publicæ.*

Nimis. Illegitimus abſque diſpenſatione Papæ ad dignitatem, vel perſonatum, vel beneficium curatum promoveri non poteſt. Hoc dicit. Sunt duæ partes. Prima ponit abuſum provinciæ. Secunda corrigit præteritum, & prohibet in futurum ibi, *quocirca*. 1

Nota primo ex hac Decretali juncto *cap* 1. ſupra eodem Epiſcopum non habere poteſtatem diſpenſandi contra Concilium, etiamſi Concilium non procedat ulterius prohibendo diſpenſationem; nam in *d. c.* Statuit Concilium Pictavienſe, ut illegitimi ad ſacros Ordines non promoveantur, niſi, ut Monachi fiant, nec tunc præficiantur: id eſt, ad Prælaturam habilitentur; hic vero Gregorius IX. pronunciat irritas promotiones factas de illegitimis ad Dignitates Perſonatus, aut beneficia curata abſque diſpenſatione Papæ, & hoc facit non per viam ſtatuti, ſed per viam declarationis, dum mandat ut illegitimis a beneficii hujuſmodi prorſus amotis, ea perſonis idonei conferantur. Propterea enim hæc conſtitutio traditur ad præterita, quia eſt juris veteris declaratoria, ut hic notant Anton. de Butr. & Abb. ambo *in* 3. *notab.* Nullitas ergo diſpenſationum, quas conceſſerunt Epiſcupi provinciæ Turonenſis, ut in textu, non oritur ex prohibitione, quæ habetur hic in fine, ſed ex præcedenti decreto Pictavienſis Concilii, quo illegitimi arcentur a ſacris Ordinibus, & Prælationibus. Verum an hoc procedat magna ſubſiſtente cauſa diſpenſandi, dic plene ut in quæſtione ſequenti. 2

QUÆRO, An Epiſcopi ex magna cauſa poſſint contra Generale Concilium diſpenſare.

Domini de Rota *deciſ.* 261. *incip. In religioſo, alias quinta, de jure patron. in nov.* decidunt Epiſcopum diſpenſare poſſe contra Canones etiam Concilii ex magna cauſa neceſſitatis, & utilitatis. Moventur per *c. Tali*, & *cap. Exigunt*, 1. *quæſt.* 7. & *cap. Propoſuiſti*, *de Præb.* & allegant Joan. de Lignan. in *cap. At ſi Clerici*, *infra de judic.* & eos ſequuntur Abb. in *cap. Cum dilectus*, *n.* 5. *ſupra de elect. Roman.* 325. *incip. Quo ad primum conſultationis articulum num.* 7. *verſ. Hinc eſt, quod notabiliter concludunt Domini de Rota*, & *conſ.* 428. *incipien. In terminis propoſitæ conſultationis*, *numer.* 14. & Felin. in *cap.* 1. *num.* 49. *verſ. Et per illum textum dicunt Domini de Rota*, *de Conſtitut.* Idipſum ante eos voluit Hoſtienſ. in *capitul. Expoſuiſti*, *numer.* 6. *prebend.* ubi per textum ibi, & per *cap. Vacante*, *eod. tit.* dixi Epiſcopum ex magna cauſa, & probabili poſſe venire contra Concilium. 3

Pro veritate quatuor ſunt videnda. Primum, quid ſit diſpenſatio. Secundum, quam cauſam requirat. Tertium, an Epiſcopus ex magna cauſa diſpenſet contra Concilium. Quartum, an & quibus concurrentibus deciſio Rotæ ſalvari poſſit.

Quoad primum diſpenſatio communiter diffinitur eſſe juris communis relaxatio facta cum cauſæ cognitione ab eo qui poteſtatem habet diſpenſandi, ut per gloſſ. in §. *Niſi rigor*, 1. *quæſt.* 7. & in *cap. Ut conſtitueretur*, *in v. Detrahendum*, 50. *diſtin.* Et ita ſolemniter poſt Innoc. diffinit Archid. in *c. Licet canon. num.* 3. *de elect. lib.* 6. Joan. Andr. & Abb. in *cap. Dilectus*, *ambo num.* 6. *ſupra de tempor. ordinat.* Vel ſecundum Speculat. *lib.* 1. *tit.* 3. *de diſpenſat.* §. 1. *in princ.* Diſpenſatio eſt provida juris communis relatio, utilitate, ſive neceſſitate penſata, vel ſecundum Hoſtienſ. relatum a Turrecrem. in *cap. Ut conſtitueretur*, *n.* 7. 50. *diſt.* & Silveſtro *in verb. Diſpenſatio*, *n.* 1. eſt rigoris juris per eum, ad quem ſpectat, miſericors canonice facta relaxatio; quam diffinitionem poſuit etiam Speculat. ubi ſupra abſque illa additione, *miſericors*. 4

Rigor autem nihil aliud eſt, quam quidam exceſſus juris, & quædam auſteritas facta ad terrorem, ſecundum quod dicit Canon pœnitentiam imponi contrahenti ſecundas nuptias, ut in *cap. Hac ratione*, 31. *q.* 1. & communionem non eſſe dandam, etiam in fine vitæ his, qui defecerunt in accuſatione Clericorum, id eſt, Epiſcoporum, ut in *c. Si quis Epiſcoporum*, 2. *q.* 3. Quandoque tamen rigor idem eſt quod ſubtilitas juris, ut in *c. In literis*, *infra de reſtit. ſpoliat.* prout hæc notantur in 5

cap.

c. Ut conſtitueretur in gloſſ. præalleg. in v. Detrahendum, 50. *diſt.* Idem dicit Hugo, ſed ſecundum Bernardum, Hiſp. & Laurentium relatos ab Archid. *n.* 3. rigor eſt jus; nihil enim aliud eſt, quam jus rigidum, argum. *l. Generaliter*, §. *Si quis ſervo ff. De fideicomm. libert.* & hoc tenet ibi Bellam. *n.* 1. per text. in *l. Proſpexit*, *ff. Qui, & a quibus*.

6 Quoad ſecundum in diſpenſatione cauſam eſſe neceſſariam ſatis conſtat ex diffinitionibus diſpenſationis proxime relatis, & docet ſanctus Thomas in 1. 2. *q.* 97. *art.* 4. nam, Diſpenſatio proprie importat commenſurationem alicujus communis ad ſingula. Unde etiam gubernator familiæ dicitur diſpenſator, in quantum unicuique de familia cum pondere, & menſura diſtribuit, & operationes, & neceſſaria vitæ: Sic igitur in quacunque multitudine ex eo dicitur aliquis diſpenſare, quia ordinat, quomodo aliquod commune præceptum ſit a ſingulis adimplendum. Contingit autem quandoque, ut aliquod præceptum, quod eſt ad commodum multitudinis, ut in pluribus non ſit conveniens huic perſonæ, vel in hoc caſu, quia vel per hoc impediretur aliquid melius vel etiam induceretur aliquod malum. Periculoſum enim eſſet, ut hoc judicio cujuslibet committeretur, niſi forte propter evidens, & ſubitum periculum; & ideo ille, qui habet regere multitudinem; habet poteſtatem diſpenſandi in lege humana, quæ ſuæ authoritati innititur, ut ſcilicet in perſonis, vel in caſibus, in quibus lex deficit, licentiam tribuat, ut præceptum legis non ſervetur. Si autem pro ſola voluntate licentiam tribuat, non erit fidelis in diſpenſatione, aut erit imprudens. Infidelis quidem ſi non habet intentionem ad bonum commune. Imprudens autem ſi rationem diſpenſandi ignoret, propter quod Dominus dicit *Lucæ* 12. *Quis putas eſt fidelis diſpenſator, & prudens, quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam.* Hæc S. Thom. cum quo conſentit Archid. in *c. Licet canon*, *n.* 3. *de elect. lib.* 6. nam ſecundum eum diſpenſatio dicitur quaſi diſcrepta penſatio, quando ſcilicet judex in lance mentis ſuæ diſcrete penſat, & ponderat quid magis Eccleſiæ expediat, ſcilicet ſequi rigorem juris, aut æquitatis diſpenſationem præferre, allegat Innoc. in *cap. Cum ad monaſterium*, in gloſſ. *Niſi ex cauſa*, *infr. de ſtatu Monach.* & Hoſt. in *c. Diverſis*, *de cleric. conjug.*

Requiritur ergo in diſpenſatione cauſa neceſſitatis, vel utilitatis Eccleſiæ; nam etſi in *c. De multa*, *de præb.* addatur tertia cauſa, videlicet prærogativa meritorum, tamen hæc reducitur ad cauſam utilitatis, ut plene declarat Ludovicus Roman. *conſil.* 325. *Quoad primum conſultationis articulum*, *num.* 8. *ver. Sed in propoſito.* Unde neceſſitatis, & utilitatis tantum meminit text. in *c. Et ſi illa*, 1. *quæſt.* 7. *in fin.* ibi: *Quæ nec ulla neceſſitas, nec Eccleſiaſtica prorſus extorquet utilitas.* Ad idem tex. in *c. Mutationes*, 7. *q.* 1. ibi: *Communi utilitate, atque*
7 *neceſſitate*, & infra ibi: *Quoties utilitas, aut neceſſitas exegerit.* Hæc enim duo æquiparantur *c. Poſt translationem*, § *Cum ergo*, *de renunciat.* Et quidem cauſa neceſſitatis, vel utilitatis in diſpenſatione Epiſcopi debet eſſe magna, ut notat Archid. in *d. cap. Licet Canon*, *n.* 3. *ver. Item requiritur quod talis utilitas vel neceſſitas ſit magna*, *de elect. in* 6 *per cap. Conomanen. in fin.* 56. *diſt.* & eſt expreſſum in *capit. Ab excommunicatis*, 9. *q.* 1. ibi: *Ad ſuperiores autem conſcendere non concedimus, niſi neceſſitas, vel utilitas maxima flagitaverit, & ipſorum ſancta converſatio promeruerit*, & in *capit. Nemo*, *eod. tit. & liber.* ubi Gregorius X. in generali Concilio Lugdunenſi ſtatuit, *ut nemo deinceps parochialem Eccleſiam alicui non conſtituto in ætate legitima, & ſacerdotio commendare præſumat, nec tali etiam niſi unam, & evidente neceſſitate, vel utilitate ipſius Eccleſiæ ſuadente.* Ad idem text. in *cap. Expoſuiſti*, ibi: *Si evidens neceſſitas, vel utilitas exigat*, *infra de præbea.* Quoniam diſpenſationis gratia eget negotium multum, ut dicitur in *c. Didici*, 1. *q.* 7. multum, id eſt, magnum, ut ibi exponunt Hugo, Laurentius & Joannes; & qui hoc negant, ut Archid. inquit, profecto ſacras regulas non
8 intelligunt. Quod ipſum hodie aperte conſtat ex decreto Concilii Tridentini in *c.* 18. *ſeſſ.* 25. ubi ſtatuitur, ut ſi urgens, juſtaque ratio, & major quandoque utilitas poſtulaverint cum aliquibus diſpenſandum eſſe, id cauſa cognita, ac ſumma maturitate atque gratis fiat a quibuſcunque ad quos diſpenſatio pertinebit; aliterque facta diſpenſatio ſubreptitia cenſeatur. Eodem ſpectat Concilii decretum in *cap* 1. *ſeſſ.* 23. ibi: *Urgens neceſſitas, ac evidens Eccleſiæ, vel Reipublicæ utilitas*, & in *cap.* 5. *ſeſſ.* 24. *de reform. matrim.* ubi prohibetur diſpenſari, niſi inter magnos Principes, in ſecundo gradu, & ob publicam cauſam. Eſt igitur unanimis conſonantia Canonum, Conciliorum, & interpretum, ut cauſa neceſſitatis vel utilitatis in diſpenſatione debeat eſſe magna; ſeu quod idem eſt major, maxima, juſta, evidens, urgens, & his conſimiles, quibus ſacri Canones promiſcue utuntur tanquam ſynonymis. Alioquin ſi ejuſmodi cauſa deſit, non eſt diſpenſatio, ſed diſſipatio, ut
dicunt Joan. Andr. in *c. Niſi cum pridem*, §. *Perſonæ*, *in* 9
v. Diſcretionis, *de renunciat.* & Petr. de Anchar. in *rep. Canonum ſtatuta*, *n.* 18. *de Conſt.* ubi diſpenſans, inquit, debet habere intuitum rationis, & boni univerſi, & cauſam, propter quam diſpenſat; quibus ceſſantibus diſpenſatio non meretur appellari, ſed diſſipatio. Idem dicit Richar. de media Villa, in 4. *diſt.* 38. *q.* 9. *art.* 1. *in fin.* relatus a Felin. in *c. Quæ in Eccleſiarum*, *n.* 25. *de conſt.* & Cajetan. in 1. 2. *q.* 97. *art.* 4. vel ſecundum Ar-
chidiaconum *loco citato*, *num.* 3. cauſa hujuſmodi defi- 10
ciente non dicitur diſpenſatio, ſed depoſitio; nam qui ſine juſta cauſa diſpenſat, deponendus eſt, ſi ſuper hoc fuerit accuſatus, ut in *c.* 1. *& c. Qui in aliquo*, *in fin.* 51. *diſt.* Ratio eſt, quia cum diſpenſatio, ut dictum eſt, ſit juris relaxatio, & vulneratio, ut ait Frider. de Sen. *conſ.* 30. *An Capitulum*, *circa princ. v. Sed diſpenſatio*, per *c. Ipſa pietas*, 23. *q.* 4. & *c. Ut conſtitueretur*, 50. *diſt.* debet talis receſſus a jure communi non eſſe incoloratus, & ſine notabili cauſa movente. Quæ ſunt verba Oldradi in *conſ.* 327. *omiſſa thematis repetitione*, *num.* 1. Et non ſolum debet eſſe cauſa movens, ſed debet exprimi, eo quod talis actus repugnantiam juris habet, *leg. Sciendum*, *ff. De appell.* & *l. Cum hi*, §. *Si Prætor*, *ff. De tranſ.* alioquin habetur pro omiſſa, ut ibi latius per eum.

Quoad tertium videtur reſpondendum, Epiſcopos non 11
poſſe contra Concilium diſpenſare, etiam ex magna cauſa.

Quod primo aperte deciditur in extravag. Joan. XXII. *Sancta Romana*, §. *Quidam autem*, ibi: Quod nec eis, id eſt Epiſcopis, vel eorum Superioribus, concedere licuit contra formam Concilii generalis; ubi hoc notat gloſſ. in *verb. Concilii*, ponderandum eſt enim in eo tex-
tu non improbari diſpenſationem Epiſcoporum ex defe- 12
ctu cauſæ, ſed quia diſpenſatio eſt contra formam generalis Concilii, & ſic ex defectu poteſtatis; ergo diſpenſatio non valet etiamſi ex magna cauſa proceſſerit, quia cauſa quantumcunque urgens nunquam ſupplet defectum poteſtatis, ut tradit Bald. in *l. Cunctos populos*, *n.* 15. *v. Iſta ratio non valet*, *C. De Summa Trinit. & fid. Cath.* Anton. de Butr. in *c. Eccleſia ſancta Mariæ*, *n.* 20. *ſupra de conſt.* ubi etiam Dec. *n.* 233. cauſa enim neceſſitatis, vel publicæ utilitatis qualitatem diſpenſationis reſpicit; poteſtas vero ſubſtantiam, ſine qua nulla poteſt conſiderari qualitas, *l.* 2. *ff. De uſufruct.* & *l. Nec ullam alias eſt*, *l. Etiamſi*, §. *Si quis abſentis*, & ibi Angel. *in princ. De petit. hered.* quia impoſſibile eſt prædicari de non ente, ut idem Angel. ait *conſil.* 390. *Chariſſime frater*, *n.* 1. Ideoque parum refert, ut in Epiſcopo adſit modus diſpenſandi, ſcilicet evidens utilitas, vel neceſſitas; niſi etiam adſit poteſtas, quæ ad cujuſcunque actus validitatem requiritur, *c. Cum ſuper*, *de off. deleg. leg. Cum te*, ubi Bald. *n.* 1. *C. De donation. ante nuptias*, & idem Bald. in *conſ.* 326. *Rex Romanorum*, *n.* 2. *lib.* 1. Et conſtat evidenter ex Tridentini Concilii decreto in *cap.* 18. *ſeſſ.* 25. ubi ad validitatem diſpenſationis non ſolum exigitur, ut diſpenſatio fiat ex juſta, & urgenti cauſa neceſſitatis, vel utilitatis; ſed etiam ut fiat ab eo, qui poteſtatem habet diſpenſandi.

Secundo idem probatur ex text. hic inducendo eum, ut dixi ſupra, *in* 1. *notab. n.* 2. nam, neque hic diſpenſationes Epiſcoporum Comprovincialium declarantur irritæ ex eo quod emanaverint ſine urgenti, & rationabili cauſa; ſed quia ſunt contra Canonem Concilii Pictavienſis, ut ibi dixi: concordat text. ſupra in *c. Proximo*, quæ jura ad hoc propoſitum adducit gloſſ. in *cap. Cum dilectus in verb. In ætate*, *ſupra de elect.* Anton. de Butr. in *c. At ſi Clerici*, §. *De adulteriis*, *n.* 17. *infra de judic.*

Tertio probatur in Clem. 2. *de elect.* ubi cœtus Cardi- 13
nalium non diſpenſat contra Conſtitution. Conc. Lugdu-

nen.

nen. & redditur ratio: quia lex ſuperioris per inferiorem tolli non poteſt, & ſic diſpenſatio inferiorum eſt irrita, non ex defectu cauſæ, ſed ex defectu poteſtatis.

24 Quarto, ad idem adducitur text. in *c. Canones*, & *cap. Sicut*, 15. *diſt.* ubi Gregorius ait, ſicut ſancti Evangelii quatuor libros, ſic quatuor Concilia ſuſcipere, & venerari me fateor. Et quamvis loquatur de Synodis univerſalibus Nicæna, Conſtantinopolitana, Epheſina, & Calcedonenſis, tamen paulo poſt ſubjicit rationem generalem, quæ idem concludit in aliis Conciliis Occumenicis, ibi: Quia ſcilicet, dum ſunt univerſali conſenſu conſtituta, ſe, & non illa deſtruit, quiſquis præſumit aut ſolvere quos religant, aut ligare quos ſolvunt. Et propterea Doctores intelligunt hunc Canonem procedere in omnibus Conciliis, cum omnia emanaverint ab eodem fonte Apoſtolicæ Sedis, *c. Significaſti*, ibi: Cum omnia Concilia per Romanæ Eccleſiæ authoritatem, & facta ſint, & robur acceperint, & ibi dixi de elect. & in Concilio Lateranenſi exemplificant Hoſt. & Joan. Andr. in *c. Cum laicis prope fin. de rebus Eccleſ. non alienan.* & indefinite in Conciliis, Bald. in *tit. de Pace Conſtantia, col. 4. §. Imperialis clementia, in v. Mos Roman. ſub n. 22. in fin.* Jaſ. in *l. De quibus, col. 13. n. 54. ver. Addo quod eodem modo, ff. De legibus*, & Roch. de Curte *in tract. de conſuet. num. 346. v. Secundo limita*. Et quam-

25 vis non obſtante hoc dicto Gregorii, ſummus Pontifex diſpenſet contra Concilium; tamen hoc ideo eſt, quia Papa eſt ſupra omne jus humanum poſitivum, *c. Propoſuit, de conceſſ. præb. §. His ita*, 25. *q.* 1. & ideo diſpenſat in omnibus ſtatutis Eccleſiæ, S. Thom. *quodlib. 4. artic.* 13. Felin. in *c.* 1. *in 2. notab. de Conſt.* & quia in omnibus Conciliis authoritas Papæ intelligitur excepta, ut in *d. c. Significaſti*. At ſecus in Epiſcopis. Unde per textum in *d. c. Sicut* Epiſcopum non diſpenſare contra Conſtitutionem Concilii latæ ſententiæ determinat ibi Archid. quem refert, & ſequitur Anton. de Butr. in *d. §. de adulteriis, n. 17. eodem v. Si autem apparet.*

26 Quinto, Epiſcopi contra Canones etiam non Conciliares regulariter diſpenſare non poſſunt, idque non ex defectu cauſæ, ſed quia diſpenſatio illis a Canone non eſt permiſſa. Caſus eſt in *cap. Dilectus, ſupra de temp. ordin.* ubi hoc pro generali regula conſtituunt Inn. Hoſt. Jo. Andr. Bellam. Anton. de Butr. Cardin. & Abb. & eſt communis, & vera opinio, ut dixi plenius in *eod. c. Dilectus*; Ergo longe minus diſpenſare poſſunt contra Canones Conciliares, contra quos difficilius diſpenſatur, ut late per Oldrad. *conſ. 326. incipien. Quod articuli, num.* 1. & dicitur latius *in 6. & 7. argum.* Et propterea in articulo, An edictum diſpenſationis reſpectu Epiſcopi ſit prohibitorium, quamvis Doctores abierint in diverſas ſententias, quæ recenſentur a gloſſ. 1. & Anton. de Butr. in *d. cap. At ſi Clerici, §. De adulteriis, num. 17. de judic.* nihilominus etiam Doctores qui faciunt regulam pro Epiſcopis, id eſt, ut liceat eis diſpenſare contra Canones niſi reperiantur prohibiti; tamen eam limitant, ut non procedat, ſi Canon ſit Concilii, ut per Butr. in *d. §. De adulteriis, num. 17. verſ. Si autem apparet*, & ibi etiam Abb. *num. 5. verſ. Secus ſi Concilium non indulgeret diſpenſationem*. Unde idem Butr. in *cap. Cum dilectus, n. 13. de elect.* Nota, inquit gloſſ. quod licet aliquo caſu contra Canonem diſpenſet Epiſcopus, hæc tamen ſit regula, quod contra Concilium non diſpenſat Epiſcopus.

27 Sexto, in generalibus Conciliis excipitur tantum authoritas Papæ, *d. c. Significaſti, de elect.* ergo ſolus Papa ex legitima cauſa contra Concilium diſpenſat, non autem Epiſcopus, & ita hunc text. ad hoc ponderat Abbas in *d. c. Cum dilectus, n. 10. de elect.* & Andr. Barbat. *in addit. ad Abb. in d. §. De adulteriis in verb. Concedere*; Prædicta enim exceptio firmat regulam in contrarium in aliis omnibus non exceptis, *cap. Cum apud, de Sponſal. l. Nam quod liquide, §. finali, De pæn. l.* cum ſuis concord.

28 Septimo, etiam Summus Pontifex reddit ſe difficilem ad diſpenſandum contra Concilium *c. Poſt tranſlationem, ſupra de renunc.* authoritas enim Concilii eſt majoris efficaciæ, ut ſingulariter voluit Archid. in *c.* 1. *de conſtit. lib. 6.* & Bald. in *l. Humanum, C. De legib.* & ita hunc text. notat ad hoc Anton. de Butr. *ibi in 5. notab. n.* 11. dicens: *Nota unde ſumitur illa regula, quæ dicimus, quod Epiſcopus contra Concilium non diſpenſat*; *Clem.* 2. *de elect.* notatur in *c. fin. de fil. Presbyt.* & in *c. Cum dilectus, de elect.* ubi *gloſſ. quod etiam de facili contra Concilium non diſpenſat Papa, ut hic; nam ſi de facili non diſpenſat Papa contra Concilium, ſequitur, ut inferior diſpenſare non poſſit, & eſt cauſa, quia Concilium majori innititur authoritati, quam decretum aliud ſimplex: Unde ſervatur ut Evangelium.* Hæc Butr. quo argumento utitur etiam Andr. Barbatia *loc. cit.*

Octavo, Concilia generalia habet clauſulam derogatoriam ad ſequentes contrarias diſpoſitiones, ita ut ex defectu voluntatis, nec privilegium, ſeu diſpenſatio Papæ ſit valida, niſi Concilio fuerit expreſſe derogatum, text. eſt in *c. ex parte, de Capell. Monach.* & in *cap. Eam te, de ætat. & qualit.* & notat Archid. in *d. cap.* 1. *in v. Noſcatur, de conſt. lib.* 6. Oldrad. *dict. conſ. 326. num.* 1, Cardin. Jacobat. *de Concilio lib. 3. art.* 18. Felin. in *c. Nonnulli, num. 2. de reſcr.* Covarr. *lib. 4. variar. reſolut. cap. 16. num. 16. v. Sed & ex his diffinitionibus*; Ergo ſi Epiſcopi haberent facultatem diſpenſandi contra Concilium, oporteret eos expreſſe Concilio derogare, alias nulla eſſet diſpenſatio; ut non credimus quenquam Epiſcoporum auſurum ponere in ſuis literis hanc clauſulam, *Non obſtante generali concilio*, cui expreſſe derogamus, cum vix hoc fiat in literis Apoſtolis, ut in *d. cap. Poſt tranſlationem, de renunc.* 29

Nono, pro hac concluſione faciunt ea, quæ in *cap. Dilectus, ſupra de tempor. ordin.* adduximus ad probandum Epiſcopos non poſſe contra Canones diſpenſare, niſi appareat eis expreſſe permiſſum; omnia enim argumenta, & reſolutiones Sacræ Congregationis Concilii, quæ probant Epiſcopos non habere poteſtatem diſpenſandi contra Canones non Conciliares, a fortiori probant eos diſpenſare non poſſe contra Canones generalium Conciliorum, cum his difficilius derogetur, ut oſtenſum eſt ſupra.

Decimo, ſi Epiſcopis liceret ex magna cauſa contra Concilium diſpenſare, non eſſet differentia quoad hoc, an Conſtitutio eſſet Conciliaris, necne; nam hoc ſine magna cauſa etiam in caſibus a jure permiſſis nunquam inferior diſpenſat in lege ſuperioris, ut patet ex decreto Concil. Trident. *in cap. 18. ſeſſ.* 25. & late oſtenſum eſt ſupra in ſecunda inſpectione a *numer.* 6. Hoc autem eſt abſurdum, & contra unanimem Canoniſtarum ſententiam, qui in hac materia diſtinguunt, an Conſtitutio ſit Concilii, an non, ut dictum eſt in 5. argum.

Undecimo, propter Canonem generalis Concilii Lugdunenſis, de quo in *c. unic. de bigam. lib.* 6. Sacra Congregatio Concilii articulo accurate diſcuſſo declaravit Epiſcopum non poſse diſpenſare cum ſibi ſubdito vere bigamo ad primam Tonſuram, & beneficia ſimplicia, eamque declarationem Sixtus V. ad ſe relatam approbavit; in diſcuſſione autem illius articuli, in quo inter primarios, & claſſicos Canoniſtas maxime diſſidetur, fuit propoſita diſtinctio Gomeſii *de brevib. numer.* 20. qui ad conciliandas opiniones putat diſtinguendum eſse, an ſubſit legitima, & evidens cauſa diſpenſandi cum bigamo contra Concilium: an non ſubſit. Primo caſu liceat Epiſcopo diſpenſare ſecundum ſententiam Theologorum. In ſecundo non liceat juxta Canoniſtarum ſententiam. Veruntamen Sacra Congregatio hanc diſtinctionem non admiſit, cenſuitque abſolute reſpondendum eſse Epiſcopum diſpenſare non poſse. Unde ex ſententia Sacræ Congregationis non licet Epiſcopo contra Generale Concilium diſpenſare etiam ex magna cauſa neceſſitatis, vel evidentis utilitatis. 30

Ultimo, Epiſcopus abſolute non poſse contra Concilium diſpenſare tenet gloſs. in *cap. Cum dilectus, in v. In ætate, ſupra de elect.* quam ſequitur, & dicit eſse veram ibi Anton. de Butr. *numer.* 13. & Abb. *numer.* 10. gloſs. in *cap. Proximo, in verſ. Non obſtante, ſupra eod.* gloſs. 1. in *cap. Dilectus, il 2. de præb.* gloſs in extravag. Joannis XXII. *Sancta Romana, § Quidam autem, in v: Concilii, de relig. domib.* Archid. in *c. Licet Canon, de elect. in 6.* & in *cap. Sicut, n. 2. in ver. Abſolvere*, 15. *diſt.* Anton. de Butr. in *capit. Poſt tranſlationem, in 5. notab. num.* 11. *de renunc.* Abbas *hic numer. 6. ver. Aut volunt diſpenſare*. Felin. *in cap. 1. numer. 1. de Sponſal.* Rebuff. *in tract. nominat. quæſt. 5. numer.* 30. Covarr. *in 4. decret. 2. part. cap. 6. in princip. num. 15. ver. Maxime*, cum ſit illa Conſtitutio a Concilio condita, & Epiſcopi nequeant contra Concilia diſpenſare ex frequen- 31

tioni

tiori ſententia. Doctores in *c. At ſi Clerici*, §. *De adulteriis*, ubi in ſpecie Butr. *num.* 17. *ver. Si autem apparet*, Abb. *num.* 3. *ver.* Secus ſi Concilium non indulgeret diſpenſationem, & Felin. *num.* 5. *de judic.* & hanc opinionem amplectitur Curia Romana in diſpenſatione ſuper defectu ætatis, ut fatetur Hoſtienſ. in *d. cap. Cum dilectus*, *num.* 9. *de elect.* & in *capit. Ex tua*, *ſupra eod.* & quamvis ſubdat contrarium de jure eſſe verius, ut ſcilicet ex cauſa neceſſitatis diſpenſet Epiſcopus; tamen eum reprehendit Butr. *hic num.* 5. *ver. Hoſtienſ. iſtud recitat dicens: Teneas quod ſervat Curia de jure eſſe.* Pro eadem ſententia eſt ſanctus Thomas in 1. 2. *q.* 97. *art.* 4. *in corp.* & *ad tertiam*, ubi docet in lege humana publica non diſpenſare niſi illum, a quo lex auctoritatem habet, vel eum cui ipſe commiſerit; & ita ſentit contra Concilium generale non diſpenſare niſi Romanum Pontificem, cum Concilia ab ipſo authoritatem accipiant, *d. cap. Significaſti de elect. c.* 1. & 2. *c. multis*, & *per tot.* 17. *diſt.* latiſſime Card. Alban. *in tr. de poteſt. Papa*, & *Concilii part.* 2. *a numer.* 188. *uſque ad num.* 220. & loquitur D. Thomas in diſpenſatione ab bonum commune, quæ niſi concederetur, vel impediretur aliquid melius, vel induceretur aliquod malum; & ſic de illa, quæ fit ex cauſa neceſſitatis, vel evidentis utilitatis. Quibus demum adjungi poſſunt Doctores omnes, qui tenent Epiſcopos non poſſe contra Canones diſpenſare, niſi appareat eis expreſſe conceſſum, quod cenſent Innoc. & Canoniſtæ fere omnes in *c. Dilectus*, & ibi dixi *de tempor. ordinat.* Archid. in *d. c. Licet canon*, *num.* 3. *ver. Et ibi aſſertive dixit*, *de elect. lib.* 6. Hi enim omnes ſentiunt longe minus poſſe Epiſcopos diſpenſare contra Concilium, cui difficilius derogatur, ut dictum eſt ſupra. Prædicti autem nec poſſunt, nec debent intelligi niſi de diſpenſatione, quæ conceditur ex magna cauſa neceſſitatis, vel utilitatis, quia ſine hac nunquam diſpenſatur, ſaltem in lege ſuperioris, etiam in caſibus a jure permiſſis, ut eſt text. in *c. Ab Excommunicatis*, 9. *q.* 1. & latius oſtenſum eſt ſupra in ſecunda inſpectione, & in ſpecie Abb. in *d. cap. Dilectus*, *n.* 6. primo diffinit diſpenſationem eſſe juris communis relaxationem cum cauſæ cognitione, &c. Et poſtea imediate ponit regulam negativam, id eſt, Epiſcopos diſpenſare non poſſe niſi in caſibus expreſſis in jure, & apertius Archid. *in d. c. Licet Canon*, *n.* 6. *verſ. Item requiritur*, primo oſtendit in diſpenſatione requiri, ut neceſſitas, vel utilitas ſit magna, & mox ſolidiſſimis rationibus determinat, Epiſcopos non poſſe diſpenſare contra Canones: & in ſpecie, etiam ex cauſa imminentis neceſſitatis, Epiſcopum diſpenſare non poſſe in impedimentis dirimentibus, cenſent multi ex recentioribus Theologis, inter quos Sot. *de juſt. & jur. q.* 7. *art.* 3. *ver. Ac vero ſciſcitaris.* Corduba *in Quæſtionario lib.* 1. *q.* 11. *verſ. Hac igitur* 2. *opin.* & *in Summa q.* 45. §. *El ſegundo ponto*, Medina *in* 1. 2. *q.* 97. *art.* 4. Veracrux *in* 3. *part. Speculi art.* 18. & in terminis noſtris Epiſcopum etiam ex magna cauſa, & probabili non poſſe venire contra Concilium generale, tenet aperte Joann. Andr. in *cap. Ex poſuiſti*, *n.* 5 *v. Et ſic nota*, *de preb.* ubi reprobat Hoſtienſem contrarium ſentientem, & reſpondet ad jura per eum allegata: & dictum Hoſtienſis eſſe contra commune dictum gloſſatum, & jure non probari affirmant ibidem Butr. *num.* 6. Imol. *num.* 3. *verſ. Et per hoc dicebat.* Hoſt. & Card. *num.* 9.

22 Non obſtat, quod ſecundum Hoſtienſ. *in c. Cum dilectus*, *num.* 7. *de elect.* Epiſcopus, ſi ex cauſa diſpenſat, non intelligatur hoc facere contra Concilium, quia ſemper neceſſitas a rigore juris excepta intelligitur, quæ legem non habet, *c. Concilium*, §. *ult. infra de obſerv. jejun.* & *c. Quod non eſt*, *de reg. jur.* & a juramento, ut in *c. Brevi*, *infra de jurejur.* Et ſicut juramentum contra utilitatem Eccleſiæ promulgatum, vel intellectum ab Hoſt. irrationabile judicatur, quod ſi ratione caret; ergo & jure *c. Conſuetudo*, 1. *diſt.*

23 Id inquam non obſtat, quia neceſſitas eſt in duplici differentia; Alia enim eſt præciſa, ſeu extrema; & hæc exempta eſt ab omni lege, nec requirit ſuperioris diſpenſationem, text. eſt in *cap. Exiit*, §. *Porro*, *de verb. ſignificat. lib.* 6. ibi, nec ipſis fratribus jure poli in extremæ neceſſitatis articulo ad providendum ſuſtentationi naturæ, via omnibus extrema neceſſitate detentis, conceſſa præcluditur, cum ab omni lege extrema neceſſitas ſit exempta. Alia vero eſt neceſſitas non præciſa, & hæc quidem præbet juſtam cauſam relaxandi rigorem juris, ſed tamen relaxatio hujuſmodi, ſeu diſpenſatio fieri non poteſt niſi ab eo, qui poteſtatem habet diſpenſandi, ut *in c.* 18. *ſeſſ.* 25. Concilii Tridentini, id eſt, ab eo, a quo lex accipit auctoritatem, ſecundum D. Thom. præallegatum in 1. 2. *q.* 97. *art.* 4. *in corpore*, & *ad tertium*, & Archid. *in d. c. Licet canon. n.* 3. *v. Et ibi aſſertive dixi*; *de elect. lib.* 6. Inferior enim etiam ſuppoſita urgenti cauſa neceſſitatis vel utilitatis jura ſuperioris temerare, ſeu vulnerare non poteſt, *c. Inferior*, 21. *diſt. c. Cum inferior*, *de major. & obed.* Clem. *Ne Romana*, *de elect.* niſi diſpenſatio appareat ei ſpecialiter permiſſa, *d. c. Dilectus*, *cum materia de tempor. ordin.* quam differentiam inter præciſam, & non præciſam neceſſitatem in terminis *d. c. Exigit*, jam dudum probavit S. Congregatio Conc. ut dixi *in c.* 2. *n.* 15. *infra de ſtat. Monach.*

Ad jura in deciſione Rotæ allegata, nempe *cap. Tali*, & *c. Exiguus*, 1. *q.* 7. & *c. Propoſuiſti* (eſt *c. Expoſuiſti*,) *infra de preben.* reſpondetur propterea ibi in caſibus expreſſis licere contra Canones etiam Concilii diſpenſare ex magna cauſa utilitatis, vel neceſſitatis, quia jura dicunt diſpenſari poſſe; tunc enim diſpenſatio intelligitur permiſſa Epiſcopis, licet eis expreſſe non indulgeatur, ſecundum Jo. de Lig. & Jo. Calder. *in c. At ſi Clerici*, *de judic.* & fuit originale dictum Innocentii *in d. c. Dilectus*, *de tempor. ordin.* cum quo alii tranſeunt, ut ibi dixi *n.* 17. & tradit Silveſtr. *in verb. Diſpenſatio*, *n.* 15. *v. Tertio*, quando Canon dicit poſſe fieri diſpenſationem, & ita in ſpecie ad textum in *d. c. Expoſuiſti*, reſpondet Jo. Andr. *ibid. n.* 5. *in fine.*

Ad oppoſitionem, quod circumſcriptis reſervationibus Apoſtolicis Epiſcopi in ſua diœceſi poſſint omnia, quæ ſummus Pontifex in univerſo orbe, reſpondi in eodem *c. Dilectus*. Imo hanc doctrinam periculoſam eſſe diffuſe oſtendi in *c.* 1. *infr. de off. ordin.*

Quo ad ultimum deciſio Rotæ 5. *de jurepatron. in nov.* 24
quod Epiſcopus ex magna cauſa utilitatis, & neceſſitatis diſpenſare poſſit contra Canones, etiam Concilii, ſalvari poteſt octo infraſcriptis declarationibus.

Primo enim declaratur, ut procedat, quando orietur aliqua cauſa urgens de novo, & incognita veriſimiliter per Concilium tempore editæ Conſtitutionis. Ita in individuo prædictam deciſionem Rotæ declarat Abb. in *cap. Cum dilectus*, *num.* 10. *verſ. Hoc dictum puto procedere*, *ſupra de elect.* allegans text. in *l. Si hominem*, *ff. Mandat.* Idem in terminis tradit Silveſtr. *in verb. Diſpenſatio*, *num.* 15. ubi ait, Epiſcopum poſſe diſpenſare contra Canonem, & Concilium, licet ei non concedatur expreſſe, ratione magnæ neceſſitatis, vel utilitatis noviter emergentis, & tempore Conſtitutionis inexcogitatæ, veriſimiliter allegat Jo. de Lignan. & Abb. in *c. At ſi clerici*, §. *De adulteriis*, *de judic.* idem dicit Tabien. *in eod. ver. queſtion.* 14. & Armill. *in verbo diſpenſare*, *numer.* 20.

Declaratur ſecundo prædicta Rotæ deciſio, ut habat locum, dummodo ſuper caſu opinato emergenti non 25
poſſit conſuli ſuperior. Alias enim Epiſcopo ex cauſa quamvis gravi, & urgenti non licet diſpenſare contra legem ſuperioris; ſed ad eundem ſuperiorem debet haberi recurſus. Ita Ludovic. Roman. in *l.* 1. §. *De viro*, *in* 42. *fall. ff. Solut matrim.* per tex. in *l. Divus*, *l. ultima ibi*, *Imperatori reſcribatur*, *ff. De falſ.* Abb. in *c. Dilecti*, *il* 2. *col.* 2. *de appellat.* & Petrus de Anchar. *conſ.* 490. *Viſo*, & *diligenter inſpecto*, *n.* 7. & ſic etiam eandem Rotæ deciſionem in terminis declarat Felin. in *c.* 1. *n.* 30. *verſicul. Nihilominus*, *ſupra de conſtit.* & eſt ex mente Sancti Thomæ in 2. 2. *q.* 147. *art.* 4. ubi poſteaquam docuit Legiſlatorem non intendere obligare, ſi quid ex ſpeciali cauſa in aliquo inveniatur, quod obſervantiæ ſtatuti repugnet, immediate ſubnectit: *In quo tamen eſt diſcretio adhibenda; nam ſi cauſa ſit evidens, per ſeipſum poteſt homo licite obſervantiam ſtatuti præterire, præſertim conſuetudine interveniente: vel ſi non poteſt de facili recurſus ad ſuperiorem haberi; Si vero ſit cauſa dubia, debet aliquis ad ſuperiorem recurrere, qui habet poteſtatem in talibus diſpenſandi.* Hæc D. Th. Et hanc conditionem, ut non pateat aditus ad ſuperiorem, ad hoc ut Epiſcopis liceat in caſibus inopinatis diſpenſare contra Concilium, exigunt etiam Jo. de Lignan. a Rota allegatus in *d. c. At ſi clerici*, & ibi etiam Abb. in §. *De adulteriis*,

teriis, 9. *de judic.* Bald. in *l. Omnes populi*, *num.* 8. *ff. De juſt. & jur.* Roman. *ſign.* 436. Corr. *in memorab. in v. Epiſcopus*, Mil. *in repet. in v. Diſpenſare*, Dian. *reg.* 238.

26 Porro ad conſtituendum impedimentum recurrendi ad Summum Pontificem pro diſpenſatione in caſibus non prævisis a Concilio, vel a Canone, obſervandum eſt, non ſufficere quamlibet diſtantiam ab Urbe, ſed ex remotiſſimis regionibus tantum, puta ex tranſmarinis. Manifeſtum eſt enim ex Germania, Hiſpania, Belgio, & aliis Europæ provinciis ſaltem quæ ſunt citra mare Germanicum, & Balticum, eſſe facilem recurſum ad Sedem Apoſtolicam, ut uſus docet quotidianus; nam in multis annis, quibus exercui Signaturam Sanctiſſimi in officio per Conceſſum, plerunque me reddidit in ſcribendo defeſſum ingens copia ſupplicationum ex partibus ultramontanis pro diſpenſationibus præſertim matrimonialibus; Et idipſum diu expertus ſum in officio Correctoris Sacræ Pœnitentiariæ in irregularitatibus ex abortu, vel alio homicidio occulto provenientibus, & in diſpenſationibus ſuper matrimonio contracto cum impedimento occulto dirimente, puta homicidii alterius conjugis, animo contrahendi cum alia, juxta textum in *l. Si quis vivente*, 31. *q.* 1. vel adulterii cum fidei datione, ut in *c. ult. infra*, *de eo qui dux. in matrim.* vel affirmatis ex copula fornicaria occulta, ut in *c. Literas*, *de reſtil. ſpoliat.* & in *c. Inquiſitioni*, *de ſent. excomm.* & in aliis conſimi-
27 libus. Unde perperam Navarr. *in manual. c.* 22. *num.* 85. *Dubium autem*, & latius in *d. cap. At ſi clerici*, §. *De adulteriis*, *de judic.* poſt Jo. de Lign. Abb. Angel. & Silv. quos citat, ſcripſit Epiſcopum poſſe diſpenſare in impedimentis quæ impediunt, & dirimunt, ſi impedimentum ſit occultum, matrimonium publicum, & ſeparatio magno ſcandalo fieret, & ad Papam, aut ejus Nuncium poteſtatem ad id habentem confugi non poſſet, propter paupertatem, & alia legitima impedimenta, & gloriatur ſe hanc doctrinam primum vulgaſſe Salmanticæ, & propter eam nonnullos Epiſcopos aliquoties diſpenſaſſe; eamque noviſſime ſequitur Th. Sanch. *de matrim. lib.* 2. *diſp.* 40. *n.* 3. Etenim quidquid ſit de veritate hujus doctrinæ, profecto illa male fuit applicata a Navarro in partibus Hiſpaniarum, Unde merito illius ſententiam reprobavit S. Congregatio Concilii. Item Congregatio deputata in cauſa Leodienſi, ut dixi in *c. Cum de ſua*, *n.* 25. *de corp. vitiat.* nec eam ſervant Epiſcopi timoratæ conſcientiæ. Multoque minus ſervari poteſt quod generaliter ſcripſerunt idem Sanch. *in Summ. tom.* 1. *lib.* 4 *c* 40. *n.* 39. & Salas *de legib. diſp.* 20. *ſect.* 3. *num.* 27. videlicet poſſe Epiſcopos diſpenſare in caſibus Sedi Apoſtolicæ reſervatis cum ſubditis, qui ob paupertatem ad Urbem accedere non valent; Tum quia hujuſmodi cauſa dici non poteſt de novo emergens, & veriſimiliter incognita tempore reſervationis, cum frequentiſſime Sedes Apoſtolica cum pauperibus diſpenſare conſueverit; Tum quia pro impetratione diſpenſationum non eſt neceſſarius perſonalis acceſſus ad Urbem. Et in impedimentis occultis ſatis eſt, ut Confeſſores in partibus, ſuppreſſis nominibus ſupplicantium per literas conſulant Pœnitentiarios Baſilicarum Urbis, vel alios, qui poſtea ſupplicationes deferunt ad miniſtros Sacræ Pœnitentiariæ, ut praxis obſervat, & ab ea diſpenſationum literæ expediuntur gratis omnino etiam quoad ſcripturam. Unde non apparet quomodo paupertas poſſit præbere Epiſcopis juſtam cauſam diſpenſandi.

28 Declaratur tertio deciſio Rotæ, ut procedat, dummodo periculum ſit in mora; nam magna cauſa de novo emergens cum impedimento recurſus ad ſuperiorem non ſufficeret ad diſpenſandum, etiam in remotiſſimis Regionibus, ſi res dilationem pateretur. Ceſſaret enim
29 cauſa relaxandi vinculum ex lege ſuperioris injectum. Textus eſt in *c. Priſcis*, 55. *diſt.* ubi apparet Epiſcopos non poſſe facultate diſpenſandi ſibi per Canonem attributa uti, ubi nulla vel rerum vel temporum perurget anguſtia. Et ibi Archid. Gemin. & alii notant legem diſpenſativam ceſſare ceſſante cauſa diſpenſationis. Unde Conſtitutio permittens aliquid proper periculum ceſſat eo ceſſante, ut inquit Bal. in *l. fin. per illum textum*, *C. Qui non poſſ. ad libert. perven.* & ſequitur Felin. alia adducens in *c. Quæ in Eccleſiarum*, *n.* 29. *ſupra de Conſt.* Ad quod optime facit, quod notat idem Bald. in Authen. *Hodie*, *Cod. de judic.* ubi ait minoribus magiſtratibus non licere tranſgredi leges, vel ſtatuta ſuperiorum propter emergentiam caſuum inopinatorum, ſed debere illa tenaciter obſervare, nec ab eorum forma recedere, niſi quando ſuperior non poſſet adiri, & periculum eſſet in mora, atque ita Bald. propter emergentiam caſus inopinati exigit etiam hæc duo copulative, ut non pateat aditus ad ſuperiorem, & periculum ſit in mora, per text. qui efficaciter hoc probat in *c. unic.* §. *fin. Ne ſede Vacan lib.* 6. Idem probatur in *l. Si longius*, §. *fin. ff. De judic.* quam ad hoc allegat Petrus de Ancbar. in *d. cap. unic. n.* 4. *v. Circa tertium*, & cum Baldo tranſit Felin. *in can.* 1. *num.* 50. *v. Imò dixit Baldus ſupra de Conſtit.* & ex mente D. Thom. in 1. 2. *q.* 97. *art.* 4. ubi dicit periculoſum fore, ut diſpenſatio judicio cujuſlibet committeretur, niſi forte propter evidens, & ſubitum periculum. Et confert decretum Conc. Trid. *in c.* 1. *ſeſſ.* 23. ibi cujus quoniam cauſæ ſunt notoriæ interdum repentinæ, ne eas quidem ſignificare Metropolitano neceſſe erit.

Declaratur quarto, ut habeat locum, dummodo E- 30
piſcopus procedat per viam diſpenſationis in aliquo ſpeciali caſu, prout loquitur deciſio Rotæ, non autem per viam ſtatuti, ut probatur in *d. cap. Priſcis*, 55. *diſt.* ubi conceditur Epiſcopis facultas diſpenſandi, priſcis tamen manentibus conſtitutis, quæ cuſtodiri debent, ubi nulla vel rerum vel temporum perurget anguſtia. Atque ita permittitur Epiſcopis diſpenſatio urgente neceſſitate, ſed non Canonis abrogatio, ſeu immutatio. Ratio eſt, quia Epiſc. cum ſint debitores, ſacras Canonum regulas obſervare debent, ut dicitur *in c. Cum ſimus*, 9. *q.* 3. unde ipſos appellat textus Canonum magiſtros atque cuſtodes *in c. Cum quibus*, 24. *q.* 3. Igitur nullus Pontificum in totum, vel in partem qualibet occaſione poteſt convellere, vel mutare decreta Summorum Pontificum ſtabilita. Quæ ſunt verba text. *in cap. Inſtitutionis*, 25. *q.* 2. Unde nec in Synodo licet eis quidquam ſtatuere quod obviet Canonis inſtitutis, ut eſt caſus *in cap. Quod ſuper his*, & ibi dixi infra *de major. & obed.* & ita plene conſuluit Frider. de Sen. *conſ.* 17. *Quæſtio talis eſt per totam*, quem refert, & ſequitur Petr. de Anc. *in repet. Canon. ſtatuta*, *de conſtit. n.* 188. *v. in contrarium*, *& n.* 190. *v. Accedit his utilis quæſtio.* Alioquin ut dicunt Frider. & Ancb. Si Epiſcopi id poſſent per viam ſtatuti, per conſequens poſſent totum jus commune ſubvertere in ſingulis caſibus a jure proviſis aliud ſtatuendo; quo ſentire ſecundum eos modicum differt ab hæreſi, *c.* 1. 27. *diſt. c. Nulli*, 19. *diſt.* gl. *in c.* 1. *in v. Facti*, *v. Quod ſi contrarium diceremus*, *de conſt. lib* 6. & docet S. Th. *opuſc.* 19. *c.* 3. de quo ſcripſi plenius *in d. c. Quod ſuper his*, *de major.*
& obed. Et hanc differentiam inter diſpenſationem, & 31
ſtatutum ponit expreſſe idem Frider. de Sen. *conſ.* 275. *Caſus talis eſt*, *n.* 2. *v. Non obſtat ad præmiſſa*, ubi propterea dicit Epiſcopos diſpenſare poſſe cum illegitimis in multis caſibus contra jura; tamen non poſſe ſuper hoc facere legem, vel ſtatutum, ut illegitimi poſſint promoveri, reddens rationem, quia lex, & Conſtitutio reſpicit futura; & ſic per eam inducerentur homines ad peccandum; ſed diſpenſatio reſpicit præterita, id eſt, ſuper eo, quod jam factum eſt diſpenſatur, ut in *c. Quemadmodum*, *de jurejur.* & *leg. Si unus.* § *Pacta*, *ff De*
Pactis. Hinc S. Congregatio Concilii alias conſulta, An 32
contra *cap.* 15. *ſeſſ.* 24. Concilium Provinciale aliquid ſtatuere poſſit, veluti ſi aliquis Baro prætextu inimicitiarum cum Epiſcopo, & ejus Clero vellet confiteri Presbytero etiam approbato a ſuo Ordinario, cenſuit non poſſe.

Declaratur quinto, ut quoad diſpenſationem in gra- 33
dibus prohibitis procedat, dummodo matrimonium ſit jam publice contractum, impedimentum ſit occultum, & ſeparatio ſine magno ſcandalo fieri non poſſit, prout ſequuntur Silveſt. *in v. Diſpenſatio*, *n.* 1. *v. Ex quibus concluditur.* Navarr. *in Man c.* 22. *n.* 85. *v. Dubium autem.* Tabien. & Armilla citati *n.* 24. in prima declaratione. Alioqin ſi matrimonium eſſet occultum, aut nondum contractum, ceſſaret ratio magni ſcandali, ſuper qua fundatur juſtitia diſpenſationis. Quinimo ſi matrimonium eſſet occultum, aut impedimentum publicum, po-
tius eſſet ſcandalum, ut conjuges pergerent in copula 34
fornicaria. Unde non bene Baſil. Pontius *de matrim. lib.* 8. *c.* 13. *n.* 6. & alii moderni ſcripſerunt, Epiſcopum poſſe diſpenſare in articulo mortis in matrimonio etiam contrahendo ad legitimandam prolem. Et ſane nec Navarr. nec qui ante eum ſcripſerunt auſi ſunt tradere hanc do-

ctrinam,

ctrinam, niſi prædictis conditionibus concurrentibus. Baſil. vero & alii hanc doctrinam libere extendunt ad impedimentum etiam publicum; imo, & ad matrimonium contrahendum, & cum cauſa ſatis levi. Quid enim urget legitimatio prolis ex paupere muliercula, ut inferior diſpenſare debeat in caſibus Summo Pontifici reſervatis; Unde arbitror eorum ſententiam ſervari non poſſe ab Ordinariis abſque incurſu excommunicationis, qua in Bulla Cœnæ feriuntur, uſurpantes juriſdictiones, & jura ad Sedem Apoſtolicam pertinentia, ut in ſimilibus
35 caſibus ſæpius reſpondit S. Congregatio Concilii. Ad quod facit quod notat Innoc. in *c. Dilectus*, *n.* 2. *v. Dic non licere*, *ſupra de temp. ordin.* ubi conciliant regulam præd. Decretalis cum contraria regula Decretal *Nuper de ſent. excomm.* dat unam ſolutionem, dicens Epiſcopos poſſe quidem diſpenſare ſuper jam facto, ut tolleretur niſi prohibeatur, ut in *d. c. Nuper*, ſed nunquam poſſe ſuperfaciendo, id eſt, ut aliquid fiat contra Canones, niſi ubi permittitur a jure, ut in *d. c. Electus*, allegat. *c. Hoc videtur* 12. *q.* 5. quam ſolutionem ponunt ibi etiam Jo. Andr. *n.* 13. Anton. de Butr. *n.* 9. Bellam. *n.* 4 *v. Tertia ſolutio*, & Abb. *n.* 5. & fuit diſtinctio Petri de Sampſone, quæ ponitur in additione poſt gl. 1. in *c. At ſi Clerici*, §.
36 *De adulteriis*, *infra de jud.* Poteſt igitur admitti, ut prædictis concurrentibus, Epiſcopus aliquando diſpenſare poſſit ſuper matrimonio contracto, non tamen ſuper contrahendo, quia ſuper jure prohibitorio inferior a Principe non diſpenſat, ut notat Innoc. in *c. vel non eſt compos*, *ſupra de tempor. ordin.* Bart. in *leg. Barbarius*, *ff. de off. Prær.* & Petrus Brixien. in *repert. in v. Diſpenſatio*.

37 Declaratur ſexto, ut prædicta facultas diſpenſandi in impedimentis dirimentibus, ubi matrimonium eſt publicum, & impedimentum occultum, procedat in foro conſcientiæ tantum, non autem in foro externo, prout obſervat ſacra Pœnitentiaria exemplo Concilii Tridentini, *in c.* 6. *ſeſſ.* 24. quod tribuit Epiſcopis facultatem diſpenſandi in irregularitatibus & ſuſpenſionibus ex delicto occulto provenientibus, non tamen deductis ad forum contentioſum, & abſolvendi a caſibus occultis etiam Sedi Apoſtolicæ, reſervatis pro ſolo conſcientiæ foro. Et tradunt ex recentioribus Henriquez *lib.* 12. *de matrimon. c.* 3. *n.* 2. & Sanchez *in tract. de matrim. lib.* 2. *diſp.* 40. *n.* 10.

38 Declaratur ſeptimo, ut eadem facultas locum habeat, dummodo qui petunt diſpenſationem contraxerint matrimonium bona fide, id eſt, cum probabili ignorantia impedimenti; alias enim indigni eſſent diſpenſatione, argum. *c. Frater*, & *Coepiſcopus*, & *c. ſeqq.* 17. *q.* 4. & *c.*
39 *fin. infra de immun. Eccl.* Et conſtat ex decreto Concilii Tridentini in *c.* 5. *ſeſſ.* 24. *de refor. matrim.* ubi ſtatuitur, ut ſi quis intra gradus prohibitos ſcienter contrahere præſumpſerit, ſeparetur, & ſpe diſpenſationis conſequendæ careat. Idque in eo multo magis locum ha-
40 beat, qui non tantum matrimonium contrahere, ſed & conſummare auſus fuerit. Quod ſi ignoranter id fecerit, ſiquidem ſolemnitates requiſitas in contrahendo matrimonio neglexerit, eiſdem ſubjiciatur pœnis; non enim dignus eſt qui Eccleſiæ facile benignitatem experiatur, cujus ſalubria præcepta temere contempſit. Si vero ſolemnitatibus adhibitis impedimentum aliquod poſtea ſubeſſe cognoſcatur, cujus ille probabilem ignorantiam habuit, tunc facilius cum eo gratis diſpenſari poterit. Atque ita hanc conditionem exigunt poſt Concil. Triden. Bartholomæus a Ledeſma *de matrim. dub.* 5. *ad fin.* & Ludovic. Lopez 2. *par. inſtructorii*, *c. ult. ad fin* quicquid contra ſcripſerit Henriquez *loc. cit.* quem merito refellit Sanch. *d. diſp.* 40. *n.* 4. Et certe ſi Summus Pontifex non diſpenſat cum his, qui mala fide inierunt matrimonium, longe minus diſpenſabit Epiſcopus, ut arguit Anton. de Butr. in *c. Poſt translationem*, *in* 3. *notab. n.* 12. *de renunc.* & Andreas Barbat. *in addit. ad Abb. in c. At ſi Clerici*, §. *de adulter. in v. Concedere*, *de judic.*

41 Declaratur ultimo, ut procedat, dummodo ſic diſpenſati ab Epiſcopo, cum primum dabitur facultas, recurrant ad Sedem Apoſtolicam pro nova diſpenſatione per text. in *cap. Eos qui*, *de ſent. excomm. lib.* 6. ubi abſolutus propter mortis periculum, vel aliud impedimentum, a quo alias abſolvi non poterat, ceſſante impedimento, cum commode poterit, tenetur ſe præſentare ei, a quo alias abſolvi debebat, alioquin ne ſic cenſuræ illudat Eccleſiaſticæ, in eandem ſententiam recidit ipſo jure. Quo ſextu corrigitur ſententia Goffredi, Bernard & Hoſt. qui contrarium dixerunt in *c. De cetero*, *infra eod. tit.* ut notat gloſſ. in *d. c. Eos qui*, *in v. Decernimus*. Et ita in terminis diſpenſationis per illum text. tradit Petr. de Anchar. *conſ.* 409 *Viſo & diligenter inſpecto*, *n.* 7.

His plane omnibus concurrentibus videtur non eſſe in- 42
conveniens, ut juxta prædictam deciſionem DD. de Rota Epiſcopus ex magna cauſa diſpenſet contra Canones etiam Concilii. Finge enim a Principe contractum fuiſſe matrimonium bona fide in gradu prohibito, & futurum eſſe, ut niſi proles inde ſuſcepta per ſubſequens matrimonium legitimetur, ſuccedat in Regno Infidelis, vel Tyrannus, certe non eſſet abſurdum, ut altero ex conjugibus in periculo mortis conſtituto, Epiſcopus diſpenſaret ſuper matrimonio ſic contracto ad legitimationem prolis, ne alioquin publica ſalus Regni periclitaretur. Non enim credendum eſt Canonis conditorem fuiſſe crudelem, & ſalutem omnium deſpicere voluiſſe, *c.* 3. *de Poſtul. c. Licet*, *de regul. c. Si quis recto*, 11. *q.* 3. *cap. Scias*, 7. *q.* 1. quin potius veriſſimile eſt, ut noluerit hunc caſum in ſua prohibitione includere, & hæc eſt Epicheja, ſeu æquitas quam egregie explicat S. Thom. in 2. 2. *q.* 120. *art.* 1. Utitur hoc exemplo in ſimili caſu diſpenſationis Innoc. *c. Cum ad monaſterium*, *de ſtat. Monach.* *n.* 4. *v. Quid enim ſi tota Chriſtianitas*, *vel etiam aliqua pars ejus eſſet in periculo*, ubi hæc ſolidiſſimis rationibus comprobat, & eum ſequuntur ibi Hoſt. Joan. Andr.
n. 19. Abb. *n.* 21. & reliqui omnes. Confert quod notat 43
Bart. in *l. Cum Navarchorum*, per illum textum, *C. de navib. lib.* 11. dicens, Priores poſſe facere contra ordinamenta adunantiæ generalis, ſi cognoſcant aliquod ordinatum eſſe, cujus obſervantia ſit Reipublicæ damnoſa. Et quod ſcripſit Bald. in *l. Obſervare in* 10. *q. ff. de off. Proconſul.* ubi ait judicem excuſari in ſyndicatu, qui ob multorum ſalutem tranſgreditur ſtatuta.

Sed his requiſitis deficientibus, vel aliquo ex eis, ut ſi pateret aditus ad Summum Pontificem, aut ſi periculum non eſſet in mora, diſpenſatio irrita eſſet, & ſic diſpenſati non eſſent tuti in conſcientia ob defectum poteſtatis ſecundum opinionem Inn. & communem in *d. c. Cum ad monaſterium*, Covarr. *de ſponſ. par.* 2. *c.* 6. §. 9. *n.* 11. Unde ſi qui Epiſcopi in Hiſpania innixi doctrinæ Navarri cum pauperibus in impedimentis diſpenſarunt, id male & ſuo periculo præſtiterunt, ut ex dictis conſtat, &c.

Unde etiam apparet longe minus admittendum eſſe, quod generaliter dixit Baſil. Pont. *de matrim. lib.* 6. *c.* 8. *n.* 12. allegans Scotum in 4. *diſt.* 32. *q. unic. art. ult.* videlicet jure ordinario Epiſcopum diſpenſare contra legem Concilii generalis, vel Summi Pontificis quoties diſpenſandi facultas illi non adimitur; hæc enim doctrina, niſi temperetur ſecundum ea quæ dicta ſunt falſa, & periculoſa eſt, & nullatenus ad praxim deducenda; nam inferiorem poſſe contra legem ſuperioris abſolute diſpenſare nihil eſt aliud, quam caput membris, & ſuperiora inferioribus ſubjicere, & ordinem naturalem invertere, *c. Inferior*, 21. *diſt.* gloſſ. *notab. in Clem. fin. in ver. Eccleſiæ*, *de heret.* S. Thomas *in* 2. 2. *q.* 104. *art.* 1. & Eccleſiaſticam Hierarchiam confundere Dei ordinatione inſtitutam, ut in *c.* 4. & *canon.* 6. *ſeſſ.* 23. *de ſacram. Ordin.* Concil. Trident. Præſertim vero quia mos ſacrorum Canonum, & Conciliorum eſt fere ubique ſimpliciter præcipere, aut prohibere quid faciendum ſit, vel non faciendum: raro autem deſcendunt ad prohibitionem diſpenſationis. Unde ſi liceret Epiſcopis diſpenſare, quotieſcunque diſpenſatio in ſpecie non prohibetur, conſequenter eſſet in eorum facultate totum jus commune, & Concilia univerſalia ſubvertere in ſingulis caſibus diſpenſando, quod eſt erroneum aſſerere, ſecundum Frider. de Sen. & Petrus de Anch. citatos *ſupra in* 4. *declaratione*, *n.* 30.

DE FILIIS PRESBYTERORUM.

Alexander III. Vigoren. Epiſcopo,

C A P U T VIII.

Conſtitutus in præſentia noſtra G. Clericus, ſupplici nobis inſinuatione monſtravit, quod cum capellam de Storton. canonice fuiſſet adeptus, & eam pluribus annis pacifice poſſediſſet: R. miles ipſum ea ſine judicio ſpoliavit. Cumque memoratus Clericus exinde apud te depoſuiſſet querelam; objectum fuit ei, quod pater ſuus in capella miniſtravit eadem: & infra. Fraternitati tuæ mandamus, quatenus ſi tibi conſtiterit, quod idem Clericus a capella fuerit prædicta per potentiam laicalem ejectus, & quod pater ejus præfactæ capellæ perſona ſeu perpetuus vicarius non fuerit (licet in eadem nomine ejuſdem G. quandoque minaſtraverit) ipſam ſibi cum redditibus perceptis reſtituere non omittas.

S U M M A R I U M.

1 *Filius præeſſe poteſt Eccleſiæ, in qua pater ſine titulo miniſtravit, & n. 26.*
Et quid poſt Concil. Trident. & Conſtit. Clem. VII. num. 27.
2 *Spoliatus beneficio an, & quando ſit reſtituendus antequam doceat de Canonica inſtitutione, & n. ſeqq. uſque ad n. 21.*
3 *Spoliato petenti reſtitutionem beneficii regulariter objici non poteſt de non Canonica inſtitutione, & num. 11.*
Fallit, ſi ſpoliatus conſentiat, ut cognoſcatur de bono jure, n. 5.
Item fallit, ſi defectus tituli non Canonici ſit notorius, num. 6.
Item fallit, ſi ſpoliatus ſimul intentaverit poſſeſſorium, & petitorium, n. 9. & 12.
4 *Intellectus plures hujus cap. & num. ſeqq. uſque ad num. 21.*
6 *Spoliatus non tenetur reſpondere ſuper petitorio.*
7 *Agenti poſſeſſorio recuperandæ in prophanis objici non poteſt vitiam proprietatis etiam notorium.*
8 *In beneficialibus ſecus, ſive ſit notorium de jure, ſive per confeſſionem ſpoliati, ſive per evidentiam facti, vel probationum judicialium.*
9 *Poſſeſſorium recuperandæ, & Petitorium ab eadem perſona cumulari poſſunt; & utrunque unica ſententia terminatur.*
10 *Canonica inſtitutio dicitur, quæ eſt ſine vitio conferentis, recipientis, vel formæ.*
13 *Spoliatus agens poſſeſſorio, & petitorio. ſi probet poſſeſſionem, & ſpoliationem, ſed non proprietatem, obtinet in poſseſſorio, ſed ſuccumbit in petitorio.*
14 *Libellus ſuper poſseſſorio non vitiatur, ſi in eo narretur aliquid de proprietate.*
15 *Libellus cognoſcitur ex modo concludendi, non narrandi.*
16 *Commiſſio Papæ præſumitur conformis libello.*
17 *Libellus coram Papa procedit etiam ſine concluſione.*
18 *Spoliatus reſtituitur una cum fructibus perceptis, & qui percipi potuerunt.*
19 *Etiam ſi agerit ſimul poſseſſorio & petitorio.*
20 *Prædo non debet eſſe melioris conditionis, quam poſſeſſor cum titulo.*
21 *Perſonæ apellatione intelligitur Rector Eccleſiæ.*
22 *Vicaria perpetua, & Rectoria a pari procedunt, quoad repellendos filios a beneficiis parentum.*
23 *Vicarius perpetuus jus habet in Eccleſia, & ſine cauſa removeri non poteſt.*
24 *Item pro Rectore habetur, & ſicut Rector dicitur intitulatus.*
25 *Vicarius perpetuus, & Rector eandem curam habent inſolidum.*

C*Onſtitutus.* Filius præeſſe poteſt Eccleſiæ, in qua pa- 1
ter ſine titulo miniſtravit. Hoc dicit ſecundum Jo. Andr. & omnes, & ſunt duæ partes. Prima ponit quæſtionem. Secunda proviſionem, ibi, *fraternitati.*

Nota primo, ibi, *Si tibi conſtiterit.* Ad hoc ut ſpo- 2
liatus beneficio ſit reſtituendus, non ſufficere, ut probet ſpoliationem, niſi etiam doceat de bono jure, ſeu Canonica inſtitutione. De utroque enim Papa hic mandat inquiri.

Sed contra, cum hic Clericus fuerit beneficio ſpolia- 3
tus de facto, debuit ſimpliciter reſtitui abſque eo, quod cognoſceretur de ſuo jure, *c. in literis, c. Item cum quis, & c. Ex conqueſtione, inf. de reſtit. ſpol.* 3 *q.* 1. *& q.* 2. *per tot.* Timore hujus contrarii Decretalis legitur varie, & 4
quinque lecturas proſequitur hic Card. *a princ. uſque in fin.* Ego tres tantum attingam, ex quibus ni fallor, Decretalis remanebit plana, & clara. Prima lectura eſt Hoſtienſ *hic n.* 1. *v. Tu dicas*, qui putavit commiſſionem A- 5
poſtolicam ſuper ſpoliatione, & Canonica inſtitutione hic proceſſiſſe de voluntate Clerici ſpoliati, cui propterea mos gerendus fuit, & forte Papa eum ad hoc induxit ex quadam æquitate ad tollendos circuitus; quia reſtitutus niſi de Canonica inſtitutione appareret, nihilominus brevi manu amoveretur, argum. *c. Ad petitionem, ad fin. infra de accuſat.* & forte Clericus ſatis confidebat de jure ſuo, & cum Hoſt. videntur ſimpliciter tranſire Joan. Andr. *hic n.* 7. & Butr. *n.* 10. *ver. Tertia.* Verum hic intellectus divinat ad hunc textum, ideoque nullatenus videtur recipiendus, prout etiam obſervat Card. *poſt med. ver. Quarto legitur.*

Secunda lectura deſumitur ex Innoc. *hic poſt medium,* 6
verſ. Secundum, qui poſuit inſignem declarationem ad jura præallagata, quæ dicunt Clericum beneficio ſpoliatum ante omnia eſſe reſtituendum, nempe ut procedant, quando res eſt dubia ſuper proprietate, ſeu Canonica inſtitutione; tunc enim ſpoliatus poteſt dicere, Non reſpondebo niſi de poſſeſſione mea; & tu non es audiendus niſi prius facta reſtitutione, ut in *d. cap. In literis;* quod etiam dixerunt Domini de Rota *deciſ.* 365. *n.* 10. *par.* 3. *recent.* Secus vero ſi conſtaret per confeſſionem ſpoliati, vel probationes admiſſas quod eſſet talis, ut Eccleſia non eſſet ei reſtituenda, puta, quia eſſet illegitimus, vel poſſeſſionem Eccleſiæ occupaſſet, & diſpenſationem non haberet; tunc enim ad poſſeſſionem Eccleſiæ non eſſet reintegrandus, cum eam ſine peccato retinere non poſſet, ut *c. Significaſti, infra de divort. l.* 1. *§. Rediget, ff. quorum legat.* & *l. Dolo, ff. de doli excep.* Ita Innoc. dicens in hoc convenire omnes. Tu ſigna, & memoriæ commenda hanc theoricam; nam etſi aliis 7
juribus, vel rebus contra ſpoliatum excipi non poſſit de vitio proprietatis etiam notorio; quia eo quod poſſidet, juſte poſſidet, etiamſi in totum deficiat in proprietate, ut hic per Butr. *n.* 8 *ver. Sed tu dic*, & Joan. de Anan. *in fin.* tamen in Beneficialibus ſecus eſt, quia agenti poſ- 8
ſeſſorio recuperandæ obſtat defectus notorius proprietatis; ſive ſit notorius ex juris diſpoſitione, ſive per confeſſionem ipſius ſpoliati, ſive per evidentiam facti, ſive per evidentes probationes judiciales. Et eſt ratio, quia beneficia ſine Canonica inſtitutione licite obtineri

non

Digitized by Google

non poſſunt, ut in *reg.* 1. *Sexti*; ideoque non competit reſtitutio, niſi contra notorium aliquid rationabile oſtendatur. Et hoc dictum Innocent. tanquam ſingulare extollunt, & approbant hic idem Butt. *d. num.* 8. *ver. Sed in dic*, *& num* 9. Cardin. *poſt princ. ver. Tertio legitur*, *& circa fin. ver. Dic ſtandum tertia lectura*. Anchar. & Jo. de Anan. ambo *in* 2. *notab.* Navar. in *c. Accepta*, *n.* 9. *v Confirmatio decuplex*, *de reſtit. ſpoliat.* ubi de communi DD. de Rota *deciſ.* 2. *incip. Fuit dubitatum*, *& n.* 2. *eod. tit. in novis*.

9 Tertia lectura, quæ mihi videtur admodum conſona verbis Decretalis, eſt gloſſ. 2. hic; & videtur ex mente Innoc. *in princ. in ver. Querelam*, & Joan. And. *num.* 2. videlicet, quod iſte Clericus ſpoliatus non egit tantum poſſeſſorio reintegrandæ, ſed ſimul intentavit poſſeſſorium, & petitorium, quod jure fieri poteſt, & eo caſu recipiuntur probationes tam ſuper poſſeſſione, & ſpoliatione, quam ſuper proprietate: & unica ſententia poſſeſſorium, & petitorium terminatur, ut eſt caſus in *c. Cum dilectus*, & ibi notat gloſſ. 1. & communiter Doctores, *infra de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* Quod intentaverit poſſeſſorium eſt extra dubium, quia in ſua querela diſertis verbis propoſuit ſe fuiſſe ſpoliatum extra judicium per potentiam laicalem, & Papa conſtito de ſpoliatione mandat illum reſtitui; unde inepta eſt quarta lectura eorum, qui dixerunt hunc Clericum egiſſe petitorio tantum. Quod verum ſimul cum poſſeſſorio in-
10 tentaverit etiam petitorium, conſtat evidenter ni fallor ex ſequentibus: & primo ea querela, quam propoſuit Papæ, in qua ſignificavit ſe fuiſſe canonice inſtitutum de Capella, a qua fuit per potentiam laicalem ejectus, ut patet ex princ. text. ibi, Eccleſiam de Horton. canonice fuiſſe adeptus, hoc eſt ſine vitio conferentis, recipientis, vel formæ, ut explicant hic Hoſtienſ. & Card. ambo *in princ.* & Joan. Andr. *n.* 2. quæ omnia proculdu-
11 bio pertinent ad petitorium. Secundo ea eadem querela; quam Clericus depoſuit coram Epiſcopo Vigoren. & ex objectione illi facta ex adverſo, quod ejus pater in eadem Eccleſia miniſtraſſet: & conſequenter illius inſtitutio non eſſet Canonica: quod fieri non potuiſſet, ſi ſolum poſſeſſorium intentaſſet, quia agenti interdicto recuperandæ non poteſt objici de non Canonica inſtitutione, ut eſt caſus in *d. c. In literis*, *inf. de reſtit. ſpoliat.* Ac demum ex commiſſione Papæ, qui mandat inquiri non tantum de ſpoliatione, ſed etiam an pater Clerici ſpoliati fuerit in ead. Eccleſia intitulatus, & ſic an filius eſſet canonice inſtitutus: quod ſimiliter reſpicit
12 proprietatem, & titulum beneficii. Unde ſaltem his omnibus ſimul junctis non videtur ambigendum, quin iſte Clericus egerit ſimul poſſeſſorio, & petitorio. Et conſequenter ceſſat objectum quod debuerit reſtitui priuſquam cognoſceretur de bono jure, juxta textum in *d. c. In literis*, *cum concordat. ſupra cit.* Quoniam prædicta jura limitantur non procedere, quando ſpoliatus agit ſimul poſſeſſorio, & petitorio, quia tunc cauſa committitur, & cognoſcitur ſuper utroque, ut in *d. c. Cum*
13 *dilectus*, *de cauſ poſſeſſ. & propriet* licet poſtea ſi probet poſſeſſionem, & ſpoliationem, ſed non proprietatem, obtineat in poſſeſſorio, ſed ſuccumbat in petitorio, ut in *c. Cum Eccleſia Sutrina*, *cum materia*, & in *c. Cum ſuper*, *eod. tit.*

14 Non obſtat, quod iſte Clericus ſpoliatus ſolum narraverit in libello aliquid de proprietate, (quod fieri potueſt, & libellum non vitiat, ſecundum Anton. de Butt. *in* 1. *notab.*) in concluſione vero reſtrinxerit ſe ad poſ-
15 ſeſſorium: & conſequenter non obtulerit ſe probaturum de proprietate, & titulo, quia libellus cognoſcitur ex modo concludendi, non narrandi, ut eſt caſus in *c. Ex parte B. infra de for. compet.* & obſervat idem Butt. *hic*
16 *n.* 12. & Joan. de Anan. *n.* 1. *in finem*. Id inquam non obſtat, quia de hac concluſione ſuper poſſeſſorio nullibi apparet ex litera: quinimo cum Clericus in libello narraverit ſimul poſſeſſionem, & proprietatem, ut Butt. fatetur, & Papa de utroque inquiri mandaverit, vehemens eſt præſumptio, quod utrunque deduxerit in concluſione libelli, cui commiſſio Papæ præſumitur eſſe conformis, *l.* 1. *C. de diverſ.* ubi eſt caſus; *c. In inter dilectos*, *§. Ceterum*, *inf. de fid. inſtrum.* & reſpondit Gemin. *conſ.* 47. *Supplicatur Papa*, *n.* 1. *v Nam in reſcripto*, & Roman. *conſ.* 132. *Ut retulit in princ.*

Præter quam quod coram Papa procedit libellus etiam 17
ſine concluſione, ſecundum Inn. in *c.* 1. *n.* 1. *v. Niſi cauſa coram Papa ageretur*, *inf. de lit. conteſt.*

Rurſus obſtat, quod Papa hic mandat reſtitui Ca- 18
pellam ſpoliato, una cum fructibus perceptis, ac etiam qui percipi potuerunt, ſecundum gl. ult. quod eſt proprium in interdicto poſſeſſorio recuperandæ, *c. Gravis*, *infra de reſtit. ſpoliat.* & ponderant hic Hoſt. *in fin.* Jo.
Andr. *num.* 3. *in v. Ejectus*, Anch. *in* 1. *notab.* & plerique 19
alii; Nam reſpondetur fructus perceptos, & qui percipi potuerunt a fortiori deberi ſpoliato, quando docet non ſolum de poſſeſſione, & ſpoliatione, ſed etiam de titulo & proprietate ut hoc caſu ne ſit melioris conditioni prædo, & incubator, quam legitimus poſſeſſor, & intitulatus, contra text. in *c. Ad decimas*, *de reſtitut. ſpol. lib.* 6 & *c. Licet cauſam*, *cum ibi not. inf. de*
probat. cum mult. ſimil. Unde arg. hoc in quo tantam vim 20
faciunt Doctores concludit quidem hunc Clericum egiſſe poſſeſſorio, ſed minime concludit, quin ſimul etiam egerit petitorio. Et ex his arbitror optime ſalvari poſſe intellectum gloſ.

Secundo nota ibi, *perſona*. Appellatione perſonæ in- 21
telligi Rectorem Eccleſiæ, ut hic, & in *cap. Ad extirpandas*, *infr. eod.* & adde Innoc. in *c. De multa*, *p.* 6. *inf. de preben.* ubi adnotavit in Anglia perſonas Eccleſiarum dici, quæ præſunt Eccleſiis, qui alibi dicuntur Curati, ut *c. Perſonas*, *inf. de appellat.*

Tertio nota ibi, *ſeu perpetuus Vicarius*. Rectoriam, & 22
Vicariam perpetuam a pari procedere quoad prohibitam
ſucceſſionem filiorum in beneficiis parentum. Nec mirum, 23
quia ſecundum Goffr. hic, Vicarius perpetuus habet jus in Eccleſia, & ſine cauſa removeri non poteſt; *c. Provideas*, *c. Ad hæc*, & in *c. fin. inf. de offic. Vicar. cap. G. Perpetuus inf. de fide inſtrum. c. Poſtulaſti*, *ſup. de reſc.* ſicut emphyteuta, & qui ad non modicum tempus conduxit jus habet in re, *l.* 1. *& fin. ff. Si ager vectigal. l.* 1. *§. Quod ait*, *ff. de ſuperficiebus*. Item perpetuus Vicarius, ſecun-
dum Anch *hic in fin.* pro Rectore habetur, & ut ait Butt. 24
in 3. *notab.* dicitur intitulatus ſicut Rector, ad quod vide quæ ſcripſi in *c. Ex parte*, *n.* 1. *& ſeqq. & n.* 19. *de offic.*
Vicar. Aliam rationem aſſignat Hoſt. *n.* 1. *in v. Ejectus*. 25
Nempe quia Rector, & Vicarius perpetuus eandem curam habent inſolidum, cum talia diviſionem facile non recipiant, ut notatur in *c.* 1. *infra de ſurcep.* Unde ſi filius inſtitueretur Rector poſteaquam pater fuit Vicarius perpetuus; vel e converſo daretur ſucceſſio in eod. vel conſimili jure contra Canonum inſtituta, ut notat idem Hoſt. in *c. Ad hæc*, *ad fin. in v. Præfuerunt*, *inf. eod.* Non obſtat *cap. Ad extirpandas*, *inf. eod.* quod loquitur ſimpliciter de Vicario. Quoniam illa Decretalis intelligitur ſecundum hanc, & ſic de Vicario perpetuo, ut ibi notat gl. *in verb. Vicarii*, Inn. *in eod. v.* Hoſt. *n.* 1. *in v. Perſona*, & Bellam. *in princ.* Henr. Boic. in *c. Nimis*, *n.* 7. *infra eod.*

Ultimo nota id, quod dictum eſt in Summario, vi- 26
delicet filium de jure præfici poſſe Eccleſiæ, in qua pater non fuit intitulatus, ſed tantum nomine filii miniſtravit, ut Vicarius conductitius, ſeu Capellanus amovibilis, & hic notat gl. pen. Hoſt. *n.* 1. *in ver. Miniſtravit*, *& n.* 3. *in v. Nomine*, Butt. in 4. *notab.* & Anch. *in ult. notab.* Et nota diſpoſitionem hujus textus, quatenus intel-
ligatur etiam de filio illegitimo, non fuiſſe ſublatam a 27
Conc. Trid. *c.* 15. *ſeſſ.* 25. ut ex ſententia S. Congr. dixi in *c. Ad extirpandas*, *n.* 16. *infr. eod.* An autem ſublata fuerit per Conſtit. Clem. VII. quæ incipit, *Ad Canonum conditorem*, ſcripſi in prædicta Decretali *Ad extirpandas*, *n.* 17. *& ſeqq.* ubi plene videas.

DE

DE OBLIGATIS AD RATIOCINIA Ordinandis vel non.

Ex Concilio Carthag.

CAPUT I.

MAgnus Epiſcopus Auguſt. dixit: procuratores, actores, executores, ſeu curatores pupillorum ſi debeant ordinari? Gratus Epiſcopus dixit: Si poſt depoſita onera, & reddita ratiocinia, actus vitæ ipſorum fuerint comprobati in omnibus, debent cum laude Dei (ſi poſtulati fuerint) honore munerari: ſi enim ante libertatem negotiorum vel officiorum fuerint ordinati, Eccleſia infamatur. Univerſi dixerunt: Recte ſtatuit Sanctitas veſtra, ideoque ita eſt noſtra ſententia.

S U M M A R I U M.

1 *OBligatus ratiociniis depoſito onere, & reddita ratione ordinari poteſt, prius vero non, & num. 11. & 22.*

2 *Clerici non poſſunt eſſe Procuratores, nec Advocati in foro ſeculari, niſi pro Eccleſia miſerabilibus perſonis, conſanguineis, & quorum negotia de jure gerunt.*

3 *Secus in foro Eccleſiaſtico.*

4 *Clerici unum negotium Clericorum, vel etiam laicorum in foro ſeculari procurare non prohibentur.*

5 *Clerici an poſſint eſſe conductores.*

6 *Clerici poſſunt emere fructus Eccleſiæ ad tempus.*

7 *Curator dari poteſt etiam pupillo.*

8 *Tutor teſtamentarius, vel dativus ordinari non debet ante depoſitam tutelam, & redditas rationes; ſecus ſi tutor ſit legitimus.*

9 *Tutela legitima eſt, quæ jure agnationis, vel cognationis defertur.*

10 *Filius vulgo conceptus nullum agnatum habet, neque cognatum.*

11 *Ratiocinia quæ ſint.*

12 *Obligatus ratiociniis prohibetur promoveri ad Ordines, ſed non ad dignitates*

13 *Clerici prohibentur adminiſtrationes ſuſcipere, ſed non prohibentur eligi, dum tolerantur.*

14 *Debent tamen ſuſpendi ab executione Ordinum quouſque rationes reddiderint.*

15 *Obligati ratiociniis prohibentur in aliqua religione ad habitum, & profeſſionem admitti; ſed ſi de facto admittantur, profeſſio non eſt irrita.*

16 *Obligatus juramento ad librum ſcribendum, vel aliud ſervitium exhibendum, an poſſit religionem ingredi, & num. ſeqq.*

17 *Ingratitudo abolетur Religionis ingreſſu.*

18 *Juramentum non violat, qui in melius commutat.*

19 *Obligati ratiociniis quas ob cauſas prohibeantur ordinari.*

20 *Ordinari quis non debet, ex cujus ordinatione Eccleſia infamatur.*

21 *Executio ſententiæ capitalis, an ſit differenda ſi compareat aliquis, dicens reum eſſe ſibi obligatum ad reddendam rationem alicujus adminiſtrationis, vel negotiationis.*

22 *Adminiſtratores bonorum alterius, an & quibus caſibus prohibeantur ordinari ante dimiſſum officium, & reddita ratiocinia, & num. ſeqq.*

23 *Quid in adminiſtrationibus Eccleſiaſticarum, vel miſerabilium perſonarum.*

24 *Et quid in adminiſtrationibus perſonarum ſecularium non miſerabilium.*

25 *Laicus, qui ſine ulla fraude factus eſt Clericus, an judicari, & puniri poſſit a Judice ſeculari pro obligationibus contractis, vel delictis commiſſis ante Clericatum, & num ſeqq. & num. 64.*

26 *Privilegium superveniens univerſaliter eximit, & liberat ab obligatione, qua quis antea tenebatur.*
Declaratur, num. 42. verſ. Non obſtat.

27 *Sacerdotium ſuperveniens tollit munus publicum, & Fagnan. in I. Lib. Decretal.* *ſolvit compromiſſum prius initum.*

28 *Ordinatus in fraudem fori ſecularis, an pro maleficiis commiſſis ante Clericatum coerceri, & puniri poſſit a Judice laico, & num. ſeqq. uſque ad num. 35. & num 65.*

29 *Clericus, qui dimiſſo habitu, & Tonſura deliquit, & poſtea habitum, & Tonſuram reaſſumpſit, & Eccleſiæ inſervivit, gaudet privilegio fori, niſi reaſſumpſerit habitum in fraudem.*

30 *Fraus in omni diſpoſitione intelligitur excepta.*

31 *Cap.* Odoardus de ſolut. *non ſuffragatur doloſo.*

32 *Clericus in fraudem promotus non poteſt a Judice laico perſonaliter diſtringi, niſi perſona ſit præventa, & num. 51. & ſeqq. & n. 71.*

33 *Cognitio, an Clericus fuerit ordinatus in fraudem, ſpectat ad Judicem Eccleſiaſticum, & interim Judex laicus non poteſt procedere, & num. ſeqq. & num. 74.*

34 *Clericus, qui dimiſſo habitu, & Tonſura dedit mandatum ad committendum delictum, quod fuit commiſſum poſtquam habitum, & Tonſuram reaſſumpſit, & Eccleſiæ inſervivit, gaudet privilegio fori, niſi reaſſumpſerit habitum in fraudem.*

35 *Fraus an præſumatur ex hoc ſolo, quod quis fuerit ordinatus poſt maleficium commiſſum, an vero requiratur, ut ante Clericatum fuerit in Curia ſeculari conventus, vel accuſatus, aut in crimine deprehenſus, & num. ſeqq. uſq; ad n 41. & n. 72.*

36 *Quid, ſi fuerit ordinatus longe poſt commiſſum delictum.*
Et quid, ſi incontinenti, num. 38.

37 *Fraudis ſuſpicio ſicut excluditur ex temporis intervallo, ita arguitur ex brevitate temporis, & num. ſeqq.*

39 *Fraus an præſumatur ex infamia criminis ante Clericatum.*

40 *Votum præcedens Clericatum, vel Monachatum excludit ſuſpicionem fraudis.*

41 *Laicus conventus in Curia ſeculari, qui poſtea factus eſt Clericus, an pro illa cauſa a Judice laico judicari, & puniri poſſit, & n. ſeqq. uſq; ad n. 77.*

42 *Continentia cauſæ non debet dividi.*
Declaratur, num. 49.

43 *Reus per Eccleſiam tranſiens, dum ad ſupplicium ducitur, gaudet immunitate, nec poteſt inde inviolenter extrahi, num 61.*

44 *Declinatoria fori noviter orta opponitur etiam poſt litem conteſtatam.*

45 *Res alterata, vel conſecrata non reſtituitur priori domino.*
Declaratur, num. 60.

46 *Fori adjectio aliud eſt, & aliud mutatio.*

47 *Per Clericatum mutatur ſtatus, & forus, quinimo & genus fori.*

48 *Fori privilegio Clericus nec tacite, nec expreſſe poteſt renunciare.*
Declaratur, num. 56. & 59.

49 *Clerici coercitio eſt juriſdictionis mere ſpiritualis, quæ non cadit in laicum.*
Declaratur, num. 56. & ſeqq.

50 *Votum Domini Rebuſterii a Signatura Juſtitiæ approbatam ſuper articulo*, Ad inſtantia contra laicum inchoata in foro ſeculari tranſeat in Clericum ſucceſſorem, *& num. 61. verſ. Non obſtat.*

51 *Theorica notabilis Jo. Andr. a DD. approbata ſuper juriſdictione in laicum, qui de lite pendente factus eſt Clericus, vel Profeſſus.*

52 *Laicus, qui dum detineretur in carcere Curiæ ſecularis, factus eſt Clericus, vel Profeſſus, poteſt a Judice laico diſtringi, & puniri etiam in perſona, & num. 85.*

53 *Reus ad mortem damnatus Euchariſtiam ſuſcipiens non gaudet immunitate.*

54 *Judex laicus qualiter, & quando poſſit procedere contra Clericum ordinatum lite pendente, perſtringitur octo concluſionibus ex dictis Joan. Andr. & Canoniſtarum.*

55 *Et concluſiones omnes rediguntur ad unam.*

56 *Juriſdictio Judicis laici in cauſa ante Clericatum præventa perpetuatur in Clericum propter principium habile: licet devenerit ad cauſam a quo non potuit inchoari.*

57 *Clericus agens contra laicum in foro ſeculari poteſt ibi civiliter reconveniri.*

58 *Clericus heres laici conventi in foro ſeculari, an teneatur ibi cauſam proſequi, & num. 61, verſ. Non obſtat.*

60 *Res ſacra nullo caſu contrectari poteſt, niſi a ſacratis, & Deo dicatis hominibus.*

61 *Immunitas non fuit conceſſa perſonis ad Eccleſiam confugientibus, ſed ipſi Eccleſiæ.*

62 *Clericus, qui poſt quæſtionem ſibi motam in foro ſeculari ordinatus eſt non ſponte, ſed tractus a Superiore, an in cauſa illa teneatur coram Judice laico reſpondere.*

63 *Laicus, aut Clericus non beneficiatus non poteſt cogi ad Ordines ſuſcipiendos etiam ex cauſa utilitatis, vel neceſſitatis Eccleſiæ.*

64 *Laicus poſt commiſſum delictum ſine ulla fraude prima Tonſura initiatus omnino eximitur a juriſdictione Judicis laici, tam quoad perſonam, quam quoad bona ex ſententia Sac. Congregat. Concilii.*

65 *Sed ſi in fraudem, eximitur nihilominus quoad perſonam.*

Sed non quoad bona, num. 71.

Præcedere tamen debet declaratio ſuper fraude, num. 74.

Quæ declaratio pertinet ad Judicem Eccleſiaſticum, ibid. verſ. Quinta concluſio.

66 *Clericus poſt delictum in fraudem promotus, an ſit degradandus, & tradendus Curiæ ſeculari perſonaliter puniendus.*

67 *Degradatio an requiratur in Clerico prima Tonſura, & num. 70.*

68 *Clericus prima Tonſura incorrigibilis non poteſt puniri a Judice laico antequam fuerit traditus Curiæ ſeculari prævia declaratione Eccleſiaſtici ſuper delicto.*

69 *Clericus aſſaſſinus poteſt a Judice laico puniri, etiam abſque alia degradatione; requiritur tamen declaratio Ordinarii ſuper qualitate aſſaſſinii.*

73 *Clericus conjugatus, qui poſt dimiſſum habitum, & Tonſuram deliquit, & in Curia ſeculari condemnatus fuit, & deinde habitum, & Tonſuram reaſſumpſit, & Eccleſiæ inſervire cœpit, an poſſit a Judice laico judicari, & puniri, & num. 81. & ſeqq.*

74 *Judex Eccleſiaſticus tantum cognoſcit, an Clericus fuerit ordinatus in fraudem, an duxerit unicam, & virginem, & an inceſſerit in habitu, & Tonſura, & interim Judex laicus conquieſcit.*

75 *Homicida, & ſpurius licet tonſurari non debeant, tamen tonſurati recipiunt characterem, ſed non ordinis executionem.*

77 *Laicus conventus in Curia ſeculari, qui poſtea in aliqua religione profeſſionem emiſit, an poſſit pro illa cauſa a Judice laico judicari, & puniri, & num. ſeqq.*

Et quid infra annum probationis, num. 79.

Et quid in eo, qui factus eſt Becchetus, vel Tertiarius; aut miles S. Gaudentii, num. 80.

78 *Profeſſi, & Clerici quoad privilegium fori a pari procedunt.*

80 *Signatura quid ſenſerit in muliere, quæ lite pendente in foro ſeculari effecta eſt Mantellata, ſeu Pizzocara S. Auguſtini.*

82 *Clericus conjugatus per dimiſſionem habitus non perdit perpetuo privilegium fori, ſed ad tempus quandiu habitum non defert.*

83 *Clericus immiſcens ſe enormitatibus, an perdat privilegium fori.*

84 *Laicus inquiſitus, & carceratus in Curia ſeculari, & poſtea dimiſſus ſub fidejuſſione de ſe repræſentando, ſi interim fuerit ordinatus, an poſſit pro cauſa illa a Judice laico ad carceres revocari, & puniri, & num. ſeqq.*

86 *E carceribus dimiſſus ſub fidejuſſione de ſe repræſentando cenſetur adhuc detentus.*

87 *Clericus Eccleſiæ non inſerviens, cui Epiſcopus beneficium contulit, dum detineretur in carceribus Curiæ ſecularis puniri poteſt a Judice laico etiam pœna corporis afflictiva.*

88 *Eccleſia poteſt declarare Clericorum exemptionem a ſeculari poteſtate, licet ſit de jure divino, in aliquibus caſibus non ſuffragari.*

89 *Laicus in exilium pulſus a Judice ſeculari cum hoc, ut ſi exilium non ſervaret, incideret in pœnam triremium; ſi poſtea ordinatus exilium non ſervaverit, & propterea ab eodem Judice in carcerem conjectus fuerit, an ſit remittendus ad Judicem Eccleſiaſticum.*

90 *Tempus tranſgreſſionis exilii, an debeat attendi ad dignoſcendum quis ſit Judex competens, tam contra Clericum, quam contra laicum.*

91 *Judex delegatus poſt latam ſententiam, ſi victus inquietat victorem inductum in poſſeſſionem, an poſſit de injuria hujuſmodi cognoſcere.*

92 *Judex Eccleſiaſticus an teneatur ſtare ſententiæ Judicis laici contra Clericum, qui dum laicus eſſet in exilium damnatus fuit pœna adjecta in caſu tranſgreſſionis.*

M*Agnus*. Obligatus ratiociniis depoſito onere, & reddita ratione Ordinari poreſt, prius vero non. 1
Hoc dicit ſecundum omnes, & ſunt tres partes. In prima proponitur quæſtio. In ſecunda quæſtionis reſponſio, ibi, *Gratus*. In tertia reſponſionis approbatio, ibi, *Univerſi*.

Nota primo Procuratores, Actores, Executores, & Curatores æquiparari, quoad hoc, ut nullus ipſorum poſſit Clericus ordinari ante dimiſſum officium, & reddita ratiocinia. Alias tamen differunt, ut hic declarat gl. 1. & Hoſt. *in princ.*

Secundo nota ibi, *Procuratores*, argumentum optimum, quod Clerici non poſſunt eſſe Procuratores cauſarum; alioquin non prohiberetur quis promoveri ante dimiſſum Procuratoris officium, ut *hic*, ſi etiam promotus poſſet illud ſuſcipere, & exercere; nam facilius datur retentio, quam nova aſſecutio, *l. Per retentionem, Cod. de uſufruct. l. 2.* & ibi Bald. *in 3. not. ff. de Fideicomm.* facit text. *in cap. Quemadmodum infra de jurejur.* Quod vetitum eſt in foro ſeculari, in quo Clerici poſtulare prohibentur, niſi pro Eccleſia, vel miſerabilibus perſonis, conſanguineis, nec non iis, quorum negotia de jure gerunt, ut *l. 1. §. 1. & l. ſeqq. ff. de poſt.* & quod dictum eſt de Procuratore, idem intellige de Advocato, ut eſt textus *in cap. 1. inf. de poſt.* & notat hic Innocen. At vero coram Judice Eccleſiaſtico Clerici poſſunt eſſe Procuratores, & Advocati 3
etiam pro laicis, argumen. ejus, quod dicitur a contrario ſenſu *in dict. cap. 1. 2. & 3. de poſtul.* Ita Innocen. *hic num. 3. in fin.* & Cardin. in 8. *quæſt.* Vel certe quod dictum eſt, Clericos non poſſe eſſe Pro- 4
curatores laicorum in foro ſeculari, intelligi debet generaliter, ſed unum negotium procurare non prohibentur, ſecundum Innocen. *in fin.* Hoſtien. *num. 3.* & Card. *d. qu. 8. in fin.*

Hinc ſumpta occaſione quærunt Doctores, an Clerici 5
poſſint eſſe conductores, negat Innoc. *num. 4.* & Hoſt. *num. 2.*

num. 2. ſi ſint conductores publicorum negotiorum, puta
vectigalium, & conſimilium; vel etiam ſi ſint conducto-
res alterum ratione quæſtus, videlicet ſi vilius conducant,
ut carius locent: & ita intelligunt *c.* 1. *& 2.* 21. *qu.* 3. *& l.*
Milites, *C. Locati*, & idem putant de iis qui conducunt
redditus villarum. At vero unam poſſeſſionem pro opere
manuum ſuarum egeſtate ingruente ſua, vel conſangui-
neorum, aut miſerabilium perſonarum, quorum negotia
gesserunt, licet eis conducere, ut in Auth. *de ſanct. Epiſc.*
§. Si autem, *& c. Clericus* 91. *diſt.* licet verba Innoc. aliter
6 intelligat Cardinalis *in* 8. *qu.* dicens Codicem videri cor-
ruptum. Fructus etiam Eccleſiæ emere poſſunt ad tem-
pus, ut *c. fin. ne Pral. vic. ſuas.*

Tertio nota ibi, *curatores pupillorum*: curatorem poſſe
7 dari etiam pupillo, de quo dic, ut notat Bart. *in l. Cura-*
tor num. 1. *ff. de tutor. & curat. dat. ab his*; *& l. Qui habet*,
§. Si pupillus n. 2. *ff. de tutel.* Regulariter tamen pupillo
uſque ad decimumquartum annum datur tutor, *& Inſti-*
tut. quibus modis tutel. finiat. in princip. & a decimoquar-
to anno uſque ad vigeſimumquintum datur curator, *In-*
ſtitut. de curator. in princ. & hic notat gloſſ. *in ver. Cura*
tores, & complures alias differentias recenſet gloſs. *final.*
in l. Veneri, *ff. de tutor. & curator.* Quod tamen ſpectat ad
8 diſpoſitionem hujus text. curatores & tutores a pari proce-
dunt. Unde Hoſt. Jo. Andr. Bellam. & Card. poſt *verſ.*
Curatores ſupplent, *id eſt*, *adultorum*, & poſt *verſ. Pupillo-*
rum, ſubaudiunt tutores. Indiſtincte enim tam curator,
quam tutor ordinari prohibetur, niſi ſervato quod præſcri-
bitur hic. Fallit hoc, ſecundum Innoc. *num.* 4. *verſ. Et no-*
ta, in eo, qui tutelam, vel curam gerit legitimam, & ne-
ceſſariam ſibi a lege impoſitam; hic enim non prohibetur
ordinari, cum etiam promotus poſſit eam ſuſcipere, *cap.*
Pervenit 86. *diſt.* ſaltem authoritate Epiſcopi, licet non
cogatur invitus, ut ibi notat gl. *in ver. Tutelas.* Itaque
hic textus intelligi debet tantum de tutela teſtamentaria,
vel dativa, quia eum hanc Clerici habeantur ſuſcipere,
ut *cap. Cyprianus* 21. *qu.* 3. & tenet gl. præalleg. *in d. cap.*
Pervenit, quæ communiter a Doctoribus recipitur: &
Specul *in tit. de tutel §. Generaliter*, conſequens eſt, ut
tutor dativus, vel teſtamentarius ante depoſitam tutelam,
& redditas rationes ordinari non debeat, ut hic: & ita eſt
ex mente Innocent. cui conſentiunt Bellam. *num.* 1. Card.
in 5. *oppoſ.* & plerique alii.

9 Et ex hoc notabiliter infero, ut laicus ſuſcipiens tute-
lam nepotis ex filio ſpurio, ſeu vulgo concepto ſibi datam
teſtamento ejuſdem filii non ſit promovendus ad Ordines,
niſi depoſita tutela, quia nec promotus poſſet eam exer-
cere. Ratio eſt, quia tutela hujuſmodi non eſt legiti-
ma, ſed teſtamentaria; cum legitima tutela ſit, quæ
de jure agnationis, vel cognationis defertur, ut Auth.
Presbyteros, *C. de Epiſcop. & Cler.* poſita ſuper *l. Genera-*
10 *liter.* At filius vulgo quæſitus, de quo *in l. Vulgo conce-*
pti, *ff. de ſtat. homin.* nullum agnatum habet, cum
agnatio a patre ſit, is autem nullum patrem habere
intelligatur, ut *Inſtitut. de legitim. ſucceſſ. agnator*, *§.*
Vulgo quæſitos. Item conſtat eum non eſſe cognatum,
cum jura cognationis a matre proveniant, *dict. §.*
Vulgo. Ita ea facto conſuluit Bartol. 143. *incip. Pau-*
lus lib. 1.

11 Quarto nota, duo copulative requiri ad hoc, ut ad-
miniſtrator generalis bonorum alterius promoveri poſ-
ſit ad Ordines, videlicet, ut deponat officium, & ra-
tiones reddat, ut probat litera ibi, *poſt depoſita onera*,
& reddita ratiocinia; nam, ut inquit Goffred. & poſt
eum Abb. Antiq. *hic num.* 2. Ratiocinia ſunt redditiones
rationum, quibus aliquis obligatur ex adminiſtratione
Reipublicæ, vel privatæ. Unde ſecundum Hoſtien. *n.* 4.
in ver. Pupillorum, debet & reliqua reſtituere, quæ ad
ipſum pervenerunt, vel quæ pervenire poterunt, ſi do-
lo, vel culpa ipſius factum ſit quo minus pervenerint, ut
l. 1. *& fin. ff. de tutel. & ration. diſtrahen. & l.* 2. *ff.*
de negot. geſt nihil enim de adminiſtratione apud eum
remanere debet, *l. Idemque*, *& l. Ex mandato*, *ff. Manda.*
etiamſi indebitum ſit, *l. Qui proprio*, *§. Et ut in ceteris*,
ff. de procur.

12 Quinto nota ibi, *Ordinati*. Ratiociniis obligatum re-
pelli ab Ordinibus ſuſcipiendis, non autem a dignitatibus,
de quibus hic nulla ſit mentio; unde Clericus ex hoc ca-
pite non prohibetur eligi. Ratio diverſitatis eſt, quia
per promotionem ad Ordines ſit præjudicium his, quorum
negotia geruntur ea mutatione fori. At cum jam pro-
motus aſſumitur ad dignitatem forus non mutatur, ad hoc
c. 2. *inf. de alien. jud. mutant. cauſ. fact.* Ita Innoc. & Hoſt.
hic ambo *num.* 1. Jo. Andr. *num.* 4. *in ver. Ordinati*, Anch. 13
in 4. *not.* & alii communiter. Non obſtat, quod Clerici
prohibeantur ſimiles adminiſtrationes ſuſcipere, ut *cap.* 1.
& 2. 21. *qu.* 3. quia non prohibentur eligi, dum toleran-
tur, ſecundum Innocent. & alios præallegatos, & ex
prædicta ratione videtur conſequi, ut obnoxius ratioci-
niis, qui jam Clericus ordinatus eſt, non prohibeatur 14
ad ſuperiores Ordines aſcendere. Ex hoc enim non mu-
tat forum, cum per Clericatum jam effectus ſit de foro
Eccleſiæ, *cap.* 1. *& 2.* *& cap. Si diligenti infra de foro*
compet. Verum Innocent. & Collectar. hic dicunt, talem
eſſe removendum, id eſt, ſuſpendendum, vel impedien-
dam Ordinis executionem, quouſque rationes reddiderit,
argum. *l Servo legato*, *§. Servus*, *ff. de legat.* 1. Sed vi- 15
ceverſa laicus ratiociniis obligatus prohibetur ingredi re-
ligionem, quia ex hoc forum mutat, cum novitius ſit per-
ſona Eccleſiaſtica, & gaudeat privilegio fori, & Canonis,
cap Religioſos, *§. Quamvis de ſentent. excomm. lib.* 6. &
ibi notat gloſs. *in ver. Non poſſit.* Dixi *in cap. Statimus*
num. 44. poſt Hoſt. *ibi num.* 4. *infr. de reg.* Hodie hoc eſt
expeditum in Conſtitutione Sixti V. *Cum de omnibus*, in
Bullat. *tom* 2. *pag.* 601. qua ſtatutum eſt, ut ingenti ære
alieno ſupra vires ſuarum facultatum gravati, vel red-
dendis ratiociniis ita obnoxii, ut ex hujuſmodi cau-
ſa lis, vel moleſtia jam ſit eis illata, vel timendum ſit ne
inferatur, nullatenus in aliqua religione recipiantur, &
receptione ad habitum, vel profeſſionem non ſervata
forma ibi præſcripta irritæ decernuntur; licet quoad
nullitatem profeſſionis eam Conſtitutionem ad termi-
nos juris reduxerit Clemens VIII. in Conſtitutione,
quæ incipit, *In ſuprema*, in Bullar. *tom.* 3. *pag.* 129.

Sed hic incidit quæſtio, An obligatus etiam jura- 16
mento ad aliquod ſervitium exhibendum, puta ad ſcri-
bendum librum, vel quid ſimile, poſſit religionem in-
gredi.

Movet hanc quæſtionem gl. 1. *in cap. Præterea* 51. *di-*
ſtinct. & recitat tres opiniones. Prima eſt Hugonis, qui
arbitratus eſt abſolute ſic obligatum ingredi poſſe, &
Eccleſiam teneri licentiam dare. Neque enim infertur
injuria illi, cui tenetur ſervitium præſtare, cum hoc
inſtinctu Spiritus ſancti fiat, ut *cap. Dixit* 14. *qu.* 1. &
huic opinioni ſuffragantur jura *in cap. Scriptura infr.*
de voto in c. Ex publico, *& cap. fin. de conver. conjug. in*
c. Duæ 19. *qu.* 2. *& in c. Admonere* 33. *qu.* 2. Item ſuffra- 17
gatur ſimile, quod ingratitudo aboletur religionis ingreſ-
ſo, *c. Non liceat*, & ibi gloſſ. 1. 19. *qu.* 3. Secunda opinio
eſt illorum, qui putant ingreſſum non prohiberi; ſed ni-
hilominus Monaſterium teneri tantum de eo, quod ad
ipſum pervenerit, niſi ex perſona ipſius plus acquiſie-
rit ex aliqua ſucceſſione, ut *c. Si qua mulier* 19. *quæſt. ult.*
Tertia demum opinio eſt gloſs. Joannis *in d. cap. Præterea*,
quod exiſtens in Monaſterio perficiat opus, ad quod ſe
adſtrinxit, dummodo tamen non negligat divinum ob-
ſequium, *c. Clericus* 91. *diſt.* Et pro hac parte determi-
nat Innoc. *in hac rubr. in princ.* ait enim: ſi talis nulla frau-
de dicitur, ſcilicet, ut fugiat laborem, vel expenſas, ſed
ſola Dei charitate, ſecure ingrediatur; quia qui lege pri-
vata ducitur, nulla ratio exigit, ut a lege publica con-
ſtringatur, & ubi Spiritus Dei, ibi libertas, *d. c. Duæ*, &
c. Licet infra de regul. tamen de bonis, quæ habet tempore
ingreſſus, vel quæ poſtea obvenerint, ſatisfiet illis, qui-
bus erat obligatus, *d. cap. Si qua mulier*, *& l. Deo nobis*,
§. 1. *C. de Epiſc. & Cler.* vel etiamſi ſciat ſcribere, vel
opus facere, ad quod tenebatur, illud expleat propriis
manibus, dum tamen id poſſit ſalva regula, & officio
non neglecto, argum. *d. cap. Clericus* 91. *diſtinct.* Ita
Innocen. cui adhærent hic Hoſtien. *num.* 10. Joann.
Andr. & Butr. ambo *num.* 15. Cardin. *num.* 2. & An-
char. *eodem num. ver. Gloſſa magna*, & alii communi-
ter, Raymund. *in Summa hoc tit. §. Pone aliquem*, Ar-
chid. *in d. c. Præterea num.* 2. *circa finem*, & Speculat. *in*
tit. de ſtat. Monach. §. Vigeſimo octavo num. 34. Neque his 18
obſtat juramentum: quia illud non violat, qui in me-
lius commutat, *c. Pervenit infra de jurejur. cap Verum de*
conver. conjugat. ſecundum Specul. qui tamen poſt Hoſt.
conſulit, ut in talibus priuſquam ingrediatur adimpleat
quod promiſit. Quamvis autem Laurentius putat primi-
tus eſſe deducendas expenſas, ne ſit Monaſterio oneroſus, *c.*
De lapſis, *§. Qui vero* 16. *qu.* 6. *& l. Is qui bonis*, *ff. de con-*

ceſſion. bonor. Hoc tamen reprobant Innoc. & Hoſt. quia & ſcribere poteſt, & nihilominus Altari ſervire, unde ex Altari vivere debet, *cap. Cum ſecundum infra de præbend.* Nec ſecundum eos obſtat *d. c. de lapſis*, quia loquitur de Monachis in arctiori Monaſterio detruſis ad agendam pœnitentiam, qui multa bona contulerant primo Monaſterio, ex quibus ſic detruſis ſuppeditari debent vitæ neceſſaria, quod latius proſequitur Hoſt. *in Summa hoc tit. §. penult.* & idem dicit Speculator *ubi ſup. ver. Vigeſimo nono*, de Doctore, qui ſe obligavit ad legendum, & de poteſtate, qui ſe jurejurando adſtrinxit ad regendam civitatem, & conſimilibus, de quibus, & de obligatis cauſa pignoris, & de filiis uſurariorum, & de eo, qui juravit ad tempus ſolvere, vide plenius per Hoſt. *loc. cit.*

19 Deinde QUÆRO, Cum hic dicatur ratiociniis obligatos non eſſe ordinandos, niſi depoſito onere, & redditis rationibus, quæ ſit cauſa hujus prohibitionis.

Reſpondeo eſſe duplicem. Prima eſt, quæ hic ponitur in litera, videlicet, quia ex promotione talium infamatur Eccleſia, hoc eſt, vilificatur, ſeu dehoneſtatur, ſi de dolo, vel fraude conveniatur, ſecundum Hoſt. *num. 9.* vel infamatur, id eſt, oneratur, & gravatur, quia hac occaſione, quamvis injuſte hoc fiat, multoties bona Eccleſiæ deprædantur a creditoribus, arg. *cap. Parochianos infr. de ſepultur.* Quia igitur Eccleſia hinc vituperari, ſeu gra-
20 vari poſſet, jure merito præcaveri debet; ut hic. Unde colligit generaliter Butr. *num. 3.* neminem eſſe habilem ad Ordines, ex cujus ordinatione Eccleſia infamatur, *c. unic. ſup. de ſcrutin. in ordin. faciend.* Ad quod conferunt, quæ leguntur in Conſtitutione Sixti V, ſuperius allegata *n. 15. in §. Ceterum*.

Secunda cauſa eſt, quia ex mutatione fori infertur præjudicium iis, quorum negotia geruntur, ut tetigi *ſupra num. 13.* Non ſunt autem promovendi, per quorum ordinationem aliorum jura læduntur, ut notatur *in cap 2. ſupra tit. prox.* Quapropter ſuperſedendum erit ab ordinatione, quouſque fuerint depoſitæ adminiſtrationes, & reddita ratiocinia,

21 Ex hoc infero ad quæſtionem. Quidam fuit condemnatus ad mortem; comparet tertius, dicens, reum eſſe ſibi obligatum ad reddendas rationes ex aliqua adminiſtratione, vel negotiatione, & petit ſuperſederi in executione ſententiæ quouſque ſibi rationes reddantur: nunquid ſit audiendus? Dynus format hanc quæſtionem *in l. Servus uni, ff. de legat. 1.* Alii habent *in l. Servo legato, §. Servus eod. tit.* & concludit executionem eſſe differendam. Idem firmant Cyn. Bart. & Bald. *in l. 1. C. de bon. proſcr.* & idem Bart. *in l. Interdum num. 2. ff. de publican.* Ludovic. Roman. *in l. Pomponius ſcribit, ff. famil. herciſcun.* Quod dicit eſſe ſingulariter notandum, Bald. *in d. l. Servus uni*, qui dilata executione interim poſſet haberi gratia a Principe. Pro qua concluſione eſt argumentum optimum *in d. l. Servus uni*, ubi id notat Bart. *num. 1. & in d. §. Servus*, & videtur caſus *in d. l. Interdum*, ubi etiam Bart. *num. 2.* & eſt caſus ad literam *in d. l. 1. C. de bon. proſcript.* Unde dicit ibi Angel. illam legem decidere, ut volens differre executionem condemnati ad mortem, ut ejus gratiam conſequatur a Superiore, debeat habere iſtam cautelam, videlicet proteſtari Præſidi, vel Pontifici, ut non exequatur, eo quia condemnatus eſt ſibi obligatus ad reddendam rationem, niſi primo illam reddiderit, & petat ſuper hoc ſibi terminum aſſignari. Eandem cautelam ad protrahendam executionem ſententiæ capitalis poſuit Barthol. Cepol. *cautela 2.* alias *5. num. 31. verſ. Si vis differre mortem.* Facit quod notat gl. *in c. Præterea 51. diſtin.* quæ dicit debitorem etiam mortuum non debere ſepeliri invito creditore, niſi prius ei ſatisfiat, per textum *in cap. Qua fronte infra de appellat.* Verum cautela hujuſmodi hodie parum prodeſſet, quia hoc de conſuetudine non ſervant Judices, licet de jure ita ſit, & ſententias capitales executioni demandant, non expectata redditione rationis, ſicut atteſtantur Ang. & Roman. *locis citatis*, Raphael Cuman. & Jaſ. *in d. l. Servus uni in princ.* Ang. *de Malefic. in ver. Et ibi caput num. 31.* Pariſ. de Put. *de Syndicat. fol. 356. cap. 2. num. 1.* Pract. Caret. *fol. 149. num. 82.* Subdit tamen Cepol. *ubi ſupr.* quod ſi in aliquo loco non eſſet ſervatum, quia non fuit petitum, deberet ſervari, quia leges tolluntur per contrarium uſum, non per deſuetudinem, ut notatur per Cynum, & alios in *l. fin. C. de jur. dot.* & per gloſſ. & DD. *in proœm. inſtitut. §. 1.* ſed poſſet dici non eſſe denegandam brevem dilationem, puta bidui, vel tridui, dummodo tamen hæc quatuor concurrant. Primo ſcilicet, ut appareat dilationem non peti in fraudem differendæ, aut vitandæ executionis. Secundo, ut non ſubſit timor, vel periculum, ut condemnatus poſſit e carceribus evadere, aut alterius ſcandali. Tertio, ut ille tertius non potuerit prius petere talem rationem ſibi reddi. Quarto, ut ex eo, quod ſibi ratio non reddatur, poſſit pati aliquod præjudicium irreparabile. Ita Jul. Clar. *pract. crimin. §. fin. qu. 97. verſ. Ego vero dicerem.*

Ulterius QUÆRO, Cum hic ſtatuatur, ut admini- 22
ſtratores bonorum alterius ordinari non debeant, niſi dimiſſo officio, & redditis ratiociniis, nunquid hoc ſit generaliter verum.

Vincentius non advertens ad gloſſam, quæ hic ponitur *in verſ. Infamatur*, dixit placere ſibi, ut obligati ex adminiſtratione poſſint fieri Clerici, quia ſi nihil habent conveniri non poſſunt; ſi habent, etiam facti Clerici poſſunt conveniri, vel ſi facti ſunt Monachi, Monaſterium convenietur, vel cedet, quæ ad ipſum pervenerunt, & hoc capitulum intelligit procedere poſt litem conteſtatam: conventus enim tutelæ de mala adminiſtratione notatur, & idem in ſimilibus. Fatetur tamen communiter omnes tenere, quod hic tenet gloſſa magna, Alanus, & Gulielmus Naſo ejus ſcholaris, ut refert hic Hoſtien. *n. 9. diſtinctione gloſſa.* Forte nimis prolixam reputantes indiſtincte ſcripſerunt obligatum ad ratiocinia nullatenus eſſe promovendum, per id, quod legitur, & notatur *in l. Officiales, C. de Epiſcop. & Clericis, Et ſi, diſtinct. per totam*; & quia cum hæc Decretalis non diſtinguat, nec nos diſtinguere debemus, *l. 3. ff. de offic. Præſid. & l. de pretio, ff. de publis. in rem action.* Sed, ut verbis utar Hoſtienſis, non videtur tam ſolemnis, & rationabilis diſtinctio unico verbo cancellanda, arg. *cap. Eccleſia veſtra, il ſecondo, §. Denique ſup. de elect.* Ve- 23
rum Joan. Andr. *num. 21.* miratur de his verbis Hoſtienſis, cum iſta diſtinctio gloſſæ fuerit Alani, ut dicit ſe vidiſſe in antiquis apparatibus. Quapropter conjungendo dictæ gloſſæ, & Doctorum in hac materia ſic diſtingue: Aut agitur de adminiſtratoribus bonorum alicujus perſonæ Eccleſiaſticæ, vel ſecularis, ſed miſerabilis, puta pupillorum, viduarum, vel ſimilium ex cauſa pietatis, & eleemoſynæ, & tales etiam in officio perſeverantes non prohibentur ad Ordines promoveri, ſi aliud Canonicum non obſiſtat; nam & promoti poſſunt conſimilium adminiſtrationes ſuſcipere, ut *cap. Pervenit 86. diſtinct. cap. Indicatum 89. diſtin. cap. Monachi, il ſecondo 16. qu. 1. & cap. In nona 16. qu. 7.* Ergo fortius ante Clericatum aſſumptas poterunt retinere, arg. *l. 2.* & ibi Bald. *in 2. not. C. de fideicommiſſ. & l. Per retentionem, ff. de uſufruct. & cap. Quemadmodum de jurejur.* & hoc planum: Aut agitur de adminiſtratoribus bonorum perſonarum ſecularium non miſerabilium; & tunc ſi 24
ad agendam adminiſtrationem perpetuo ſunt adſtricti, ab Ordinibus perpetuo repelluntur; & ſic intellige, *c. Legem 53. diſt. cap. Quicunque 54. diſtin.* Si vero ad tempus deputati fuerint, quandiu in adminiſtratione hujuſmodi perſeverantes, nullatenus promoveri debent, *cap. 1. & 2.* & *cap. Sed nec procurationes infr. Ne Cler. vel Monach. cap. 1. & 2. 21. qu. 3.* ita Goffred. & Hoſt. *hic num. 6.* Joan. Andr. *num. 16.* Henric. Boich. *poſt principium*, Bellam. *num. 1.* Butr. *num. 7.* Archid. *in cap. Præterea num. 2. 51. diſt.* Sin autem adminiſtrationem depoſuerint, & remanſerint ratiociniis obligati, tunc ſequere diſtinctionem gloſſæ noſtræ *in ver. Ratiocinia*, cui adhærent Innocen. Hoſtien. Joan. Andr. & reliqui omnes; nam ſi ratiocinia ſint publica, puta quia Rempubl. adminiſtrarunt, promoveri non debent quouſque rationes reddiderint, & liberationem fuerint conſecuti, ut *cap. Præterea 51. diſt. & l. Officiales, C. de Epiſc. & Cler.* obligatus enim ex cauſa adminiſtrationis Reipub. arcetur ab honoribus: ex cauſa vero mutui, vel alia ſimili non arcetur, *l. Reſcripto, §. Debitores, ff. de muner. & honor. & l. Quiſquis emenſis, C. de Epiſc. & Cler.* Sin autem ratiocinia ſint alicujus perſonæ privatæ; tunc aut ante promotionem, vel in ipſa promotione ſibi mota eſt quæſtio, aut non eſt mota. In primo caſu ſubdiſtingue; nam aut ratiociniis obligatus convenitur de dolo, aut de culpa tantum; ſi de dolo, vel perfidia ante finem litis ordinari non debet, *c. Tantis Dan. 81. diſt. c. Laici 33. diſt. c. Illud 23. diſt. c. Omnipotens infr. de accuſat. & l. Verum, C. de procur.* nam ſi condemnaretur, infamis eſſet, *l. Furti, §. penult. ff. de his, qui notantur infam.*

Digitized by Google

ſum. & ſic intellige quod hic dicitur: ſi enim ante libertatem negotiorum, vel officiorum fuerint ordinati, Eccleſia infamatur. Ceterum ut hic prudenter advertit Hoſt. *num.* Quoniam hoc poſſet in fraudem, & per calumniam fieri, attendere debet Judex, & qualitatem oppoſitorum, & merita perſonarum; iiſque libratis ſi certius ſit de fraude, repellat opponentem; ſi certius ſit de debito, repellat promovendum; ſi dubitet, aſſignet opponenti terminum competentem, intra quem probare debeat quod intendit; quo elapſo ſi nihil probaverit, de cetero non audiatur, niſi docuerit de rationabili impedimento, *cap. Cum inhibitio infr. de clandeſt. deſponſ. c. Ex publico, de converſ. conjugat.* & melius *in cap. Frequens, §. Solet, & §. ſeqq. eod. tit. lib. 6.* cum aliis hic allegatis in gl. Si vero obligatus ratiociniis convanitur de culpa, tunc promoveri poterit non obſtante reclamatione Creditoris, cujus conditio non fit deterior ea promotione, cum lis debeat ſuo marte concurrere ſub eodem Judice, coram quo fuit præventa: ea promotione enim hoc caſu forus non mutatur, ut *cap. Propoſuiſti infr. de foro compet. & l. Cum quædam puella, ff. de juriſd. omn. judic.* In ſecundo autem caſu principali, id eſt, cum ante promotionem, vel in ipſa promotione nulla ſit mota quæſtio, ordinator ex officio de qualitatibus ordinandi inquirere debet, ut *c. Quando Epiſcopus, 24. diſt.* & notatur *in cap. Literas ſup. de fil. Presbyt.* In qua examinatione ſi manifeſtum apparuerit ipſum de dolo teneri, ordinator debebit eum repellere, ſicut quemlibet criminoſum, ut *c. Infames 6. qu. 1.* ſed ſi Canonicum aliquod impedimentum non occurrat, promovendum debet idoneum reputare, ut notat Hoſt. *in cap. unic. verſ. Idem reſpondet ſup. de ſcrutin. in ordin. facien.*

In magna gl. ibi: *Etiam ſub eodem Judice.* Nota ſingulariter hanc gloſſam, quæ intendit, ut laicus conventus de culpa tantum coram Judice ſeculari, & poſtea effectus Clericus, teneatur ſub eodem Judice cauſam proſequi. Qua ſumpta occaſione Joan. Andr. *num. 19.* & alii poſt eum late proſequuntur hanc quæſtionem, & recenſent multiplices ſcribentium opiniones. Ego vero plenius reaſſumendo materiam mutationis fori per ſuſceptionem Ordinis, & clara a dubiis ſegregando, ordinate, & diſtincte proſequar quæſtiones infraſcriptas. Primo, ſcilicet an laicus, qui non accuſatus, nec conventus in Curia ſeculari, ſed ſine ulla fraude factus eſt Clericus, judicari, & puniri poſſit a Judice laico pro obligationibus contractis, vel delictis commiſſis ante Clericatum. Secundo, quod ſi fuerit ordinatus in fraudem fori ſecularis. Tertio, an ad hunc effectum fraus ſufficienter probetur ex hoc ſolo, quod fuerit ordinatus poſt commiſſum delictum. Quarto, an laicus conventus in Curia ſeculari, qui poſtea effectus eſt Clericus, pro illa cauſa a Judice laico judicari, & puniri poſſit. Quinto, quid dicendum in proceſſo. Sexto, an Clericus conjugatus, qui poſt dimiſſum habitum, & Tonſuram deliquit, & pro eo delicto in Curia ſeculari citatus fuit, deinde reaſſumpto habitu, & Tonſura Eccleſiæ inſervire cœpit, poſſit a Judice laico propter hujuſmodi delictum judicari, & puniri. Septimo, ſi laicus inquiſitus, & carceratus in Curia ſeculari, & poſtea e carcere dimiſſus ſub fidejuſſione de ſe repræſentando interim fuerit ordinatus, an poſſit pro cauſa illa a Judice laico ad carceres revocari, & puniri. Octavo, an laicus in exilium pulſus a Judice ſeculari cum hoc, ut ſi exilium non ſervaret, incideret in pœnam triremium; ſi poſtea ordinatus exilium non ſervaverit, & propterea ab eodem Judice in carcere conjectus fuerit, ſit remittendus ad Judicem Eccleſiaſticum.

25 Primo igitur QUÆRO, An Laicus, qui non accuſatus, nec conventus in Curia ſeculari; ſed ſine ulla fraude factus eſt Clericus judicari, & puniri poſſit a Judice laico pro obligationibus contractis, vel delictis commiſſis ante Clericatum.

26 Hæc prima quæſtio cum proponatur, ſecluſa omni fraude, parum habet dubitationis, quia privilegium ſuperveniens univerſaliter eximit, *cap. Frater noſter,* & ibi gloſs. *in ver. Aliquid 16. qu. 1. cap. Cum Capella infra de privil.* & liberat ab obligatione, qua quis antea tenebatur, *cap. Ex antiquis, cap. Fraternitatem, & cap. Si ſervus 54. diſt. l. penult. §. Si poſt, & l. Spadonem, §. Scire, ff. de excuſat. tutor. l. Item, ff. de alimen. & cibar. legat.*

27 Item Sacerdotium ſuperveniens tollit munus publicum jam injunctum, ut expreſſe habetur *in l. Prætor circa principff. de vacat. & excuſ. muner.* ibi, *vel ſi qui Sacerdotium nacti ſunt:* & ſolvit compromiſſum prius initum, ut *l. Non diſtinguemus, §. Sacerdotio, ff. de arbitr.* Item dignitas ſuperveniens tollit vinculum obligationis præcedentis etiam voluntarie contractæ, ut *l. Interdum, ff. de oper. libert.* Item ubi ſecularis, alias deberet eſſe Judex, propter rei conditionem deſinit eſſe, *cap. Tuam, de ordin. cognit.* Item confugiens ad Eccleſiam etiam crimine prius commiſſo, non inde abſtrahitur, nec medio tempore contra eum criminaliter proceditur, niſi in quibuſdam criminibus propter eorum enormitatem, ut *l. Præſenti, C. de his, qui ad Eccleſ. confugiunt,* & in Auth. *de mand. princ. §. Sed neque, & §. Neque autem homicidiis collat. 3. cap. Inter alia de immunit. Eccleſ.* ergo multo fortius hoc privilegium dabitur ei, qui ſe incorporat Collegio Eccleſiaſtico; & videtur de hoc caſus *in l. Hos accuſare, §. Hoc beneficio, ff. de accuſ.* Item videtur caſus a contrario ſenſu *in cap. Propoſuiſti infr. de for. compet.* exemplificando illum text. in laico poſt citationem promoto, prout exemplificant ibi Hoſt. *in princ.* Jo. And. *num. 2.* Collect. *in princ.* & plerique alii. Hanc quæſtionem diſputavit Oldrad. & determinavit ut ſupra pro exemptione Clerici, ſubdens ita ſententiaſſe Senaculum in Curia Aquenſi, ut videre eſt in ejus *conſ. 4. incip. Factus Clericus.* Quod conſ. ad literam refert Petr. de Anch. *in d. cap. Propoſuiſti num. 6.* & fuit opinio Dyni *in l. Idem Ulpian. ff. de excuſ. tutor.* quem ſequuntur Guilielmus de Cuneo *in l. penult. ff. Si ex noxal. cauſ. agat.* Jacob. Butrigar. *in l. Si quis poſtea per illum text. ff. de judic.* & Bart. *in l. 1. ff. de pœnis.* Et in hoc concordant opiniones omnes, quas hic ponit Joan. Andr. *num. 19.* & alii poſt eum; nam illarum varietas eſt in laico convento in Curia ſeculari, qui poſtea factus eſt Clericus; ſecus in non convento, ut advertit Oldrad. *d. conſ. 4. ver. Qui autem contra iſtam opinionem,* & latius dicam *infra in 4. qu. num. 41.* nam, ut inquit Bellam. *in d. cap. Propoſuiſti in 2. quæſt. num. 7. de foro compet.* refert multum, an ſolum delictum præcedat ſtatus mutationem, quia tunc pro parte Judicis ſecularis nulla præventio: & ideo nullum dubium, hoc ſimiliter certum eſſe affirmat ibidem Marianus Soccin. *in 15. articulo principali num. 53.* Sed & Covarr. *pract. quæſtion. cap. 32. num. 4. ver. Prima concluſio,* in hac materia ponit hanc concluſionem tanquam indubitatam, videlicet Eccleſiaſticus Ordo poſt commiſſum delictum ſine ulla fraude ſuſceptus eum omnino liberat a juriſdictione Judicis ſecularis: idque frequentiori Doctorum calculo receptum eſſe atteſtantur Plaza *lib. 1. Delict. cap. 35. num. 1.* & Jul. Clar. *in pract. crimin. §. fin. quæſt. 36. num. 38. verſ. Sæpe numero contingit.* Et hoc teneas ſine trepidatione, quia cum perſonarum Eccleſiaſticarum exemptio a ſeculari poteſtate ſit generaliter, tam ordinatione divina, quam Canonicis ſanctionibus conſtituta, *c. Imperator 96. diſtinct. cap. 1. & 2. & cap. Si diligenti infr. de for. compet.* Concilium Tridentinum *cap. 20. ſeſſ. 25.* & ſcripſi plene *in c. Eccleſia Sancta Maria num. 10. ſupra de Conſtitut.* non eſt noſtrum eam reſtringere, & coarctare ad obligationes contractas, & delicta commiſſa poſt Clericatum; & hoc tenet Curia, ut dicam *infra num. 64.* Procedit autem hæc concluſio, etiamſi laicus pro aliqua cauſa conventus fuerit coram Judice ſeculari; nam ſi poſtea Ordines ſuſceperit, quidquid ſit in cauſa illa, in qua fuit inducta præventio, de quo agemus infra *in 4. qu.* certe pro aliis cauſis judicium erit inchoandum coram Eccleſiaſtico; ſic probat textus *in d. cap. Propoſuiſti,* ponderando illa verba: *In prædicta cauſa jus revocandi forum non habet:* quæ reſtringunt deciſionem illam, & perpetuationem deciſionis Judicis laici ad cauſam præventam, & ibi notat Bellam. *in 4. not. ver. Et etiam non obſtante,* ubi dicit privilegium ſuperveniens eximere generaliter a juriſdictione primi Judicis, etiam non obſtante citatione præcedenti, quia ſaltem in ſequentibus privilegium locum habebit, argum. *l. Cum quidam, §. Fiſcus, ff. de uſur. & l. Fiſcus, de jure Fiſci, l. Ea quæ,* & Auth. *Si minor. C. de in integr. reſtitut.*

Secundo QUÆRO, An factus Clericus in fraudem, videlicet ad declinandum judicium fori ſecularis, pro delictis commiſſis ante Clericatum, poſſit a Judice laico coerceri, & puniri. 28

Non defuerunt qui opinati fuerint Clericum utcunque in fraudem promotum gaudere fori privilegio, & huic opinioni adſcribi poſſunt Authores, qui cenſuerunt lai-

cum, etiamſi Ordines ſuſceperit, poſteaquam fuit conventus in Curia ſeculari, nihilominus nec in cauſis civilibus, nec in criminalibus poſſe a Judice laico judicari, & puniri. Hi enim abſque dubio ſentiunt ordinatum in fraudem gaudere fori privilegio, cum fraus indiſtincte præſumatur in eo, qui Ordines ſuſcepit poſt cauſam præventam, & cœptum judicium in foro ſeculari, ut dicam infra *in 3. qu. n. 38.* Quod tenuerunt nonnulli ex Antiquis hic relatis a Joan. *num. 19. verſ. Tertii dicunt*, & poſt eos Ægidius Bellam. in prædicta Decretali, *Propoſuiſti in 2. quæſt. num. 7. verſ. Quid dicendum.* Et ex Recentioribus Epiſcopus Montis Marani *in ſua praxi Archiepiſcopali Neapolitana cap. 9. num. 5. verſ. Quamvis etiam*, quorum fundamenta adducam infra *in 4. quæſt. num. 42. ver. Tertia opinio.* Nec obſtat, quod dicitur de fraude: quia ut reſpondet ibi Bellam. hoc tantum operatur, ut fraudulosus Clericus de hujuſmodi fraude ſit puniendus, ſed hoc intelligitur per Judicem ſuum, cum ſecularis Judex poteſtatis eum puniendi ſit prorſus incapax, *c. Cauſam quæ, de præſcr.* Item non obſtat, quod ex fraude ſua commodum quis reportare non debeat, *c. Univerſarum, de rerum permutat. cap. Officii, de teſtam. cum ſimilib.* Quoniam hæc ratio eſſet attendenda ſi privilegium fori emanaſſet in favorem perſonæ ſuæ ſingularis. Sed non eſt ita, quia fuit conceſſum in favorem totius Ordinis Clericalis, ut *cap. Si diligenter infra de foro compet.* Ergo propter delictum, vel odium perſonæ auferri non debet, ut *in reg. ſexti, Delictum cum concord.* Fatetur tamen Bellam. hanc eſſe juſtam cauſam movendi Summum Pontificem ad edendam Conſtitutionem pro Judice ſeculari.

Verum Dynus *in l. Idem Ulpianus, ff. de Excuſat. tutor.* originaliter diſtinxit inter Clericum promotum bona fide, & promotum in fraudem; ut in primo caſu etiam pro delictis ante ordinationem patratis gaudeat privilegio fori, in ſecundo autem non gaudeat, ut per textum *in l. Si maritus, §. 1. ff. de adulter.* ubi qui bona fide abeſt Reipublicæ cauſa non poteſt accuſari; ſecus ſi abſit in fraudem, & data opera, ut evitet cognitionem Judicis, ut ibi dicitur. Ad idem textus *in l. Hos accuſare, §. Hoc beneficio, ff. de accuſat.* & *in l. Et qui data opera, ff. Ex quibus cauſ. major.* Ad hoc Concil. Trident. *c. 4. ſeſſ. 23.* ibi: *Non ſecularis judicii fugiendi fraude, ſed ut Deo fidelem cultum præſtent hoc vitæ genus elegiſſe.* Nec ſecundum eum obſtat textus *in l. 1. ff. de Pœnis.* ubi indiſtincte videtur inſpici tempus maleficii commiſſi: quoniam ille text. procedit quando controvertitur, quæ pœna debeat imponi; hic vero tractatur ſub quo Judice reus debeat conveniri. Hanc Dyni diſtinctionem poſtea ſecuti ſunt Oldrad. *conſ. 4. circa fin. verſ. Qui autem contra*, Arch. *in cap. Nemo n. 2. ver. Et hoc ubi bona fide, 11. qu. 1.* Collectar. *in d. cap. Propoſuiſti in princ.* & Henric. Boich. *ibidem col. 2. verſ. Et hoc ubi bona fide*, & non in fraudem factus eſt Clericus, Bart. & Doctores *in d. leg. 1. ff. de Pœnis.* Joan. Andr. & alii hic. Quorum opinio communis eſt, ut conſtat ex citatis per Aufret. in Clem. *1. reg. 1. fallent. 11. de Offic. Ordin.* & de communi teſtantur Imola *conſ. 119. incipien. Ad primum quæſitum num. 1.* Covarr. alios adducens *practic. quæſt. cap. 32. num. 4. verſ. Secunda concluſio*, & Clar. *in §. fin. quæſt. 36. num. 38. ver. Sæpe numero contingit.* Eam-
29 que multoties probavit Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum in Clerico, qui demiſſo habitu, & Tonſura deliquit, & poſtea habitum, & Tonſuram reaſſumpſit, & Eccleſiæ inſervivit: declaravit enim hunc gaudere fori privilegio, dummodo non reaſſumpſerit habitum in fraudem; Ergo idem dicendum in laico in fraudem promoto. Quandoquidem Clericus non beneficiatus, quandiu in habitu, & Tonſura non incedit, & non inſervit Eccleſiæ, fori privilegium amittit, perinde ac ſi eſſet laicus, ex decreto Concilii Trident. *cap. 6. ſeſſ. 23.* Unde quemadmodum reaſſumens habitum in fraudem fori privilegio non gaudet, ex S. Congregationis ſententia; ita nec ille, qui in fraudem Clericatum aſſumit. Quinimo in cauſa Nepeſina Sacra Congregatio in ſpecie hanc ſententiam probavit etiam in laico, qui dicebatur prima Tonſura initiatus poſt commiſſum delictum ad declinandam Judicis ſecularis juriſdictionem, ut dicam infra *in 4. qu. n. 64. & 76.*

Ad conſiderationes Bellameræ reſpondetur, privilegium fori non cenſeri conceſſum ei, qui Clericatum aſſumpſit in fraudem ad eludendum judicium ſeculare, quia fraudem committent beneficio legis ſunt indigni, *cap. penult. de colluſ. detegen.* & in generali conceſſione privilegii 30
non venit fraus, *l. Si pater*, & ibi Bart. *in princ. ff. de his, quæ in fraud. creditor.* cum in omni diſpoſitione fraus ſemper intelligatur excepta, *l. Imperialem, §. 1. de prohibit. feud. alien.* per Frider. Affiict. *deciſ. 111. num. 3. & deciſ. 8. num. 3.* cum aliis relatis ab Alciat. *conſ. 69. num. 10. & ſeqq. lib. 8.* Put. *deciſ. 134. circa fin. verſ. Si autem lib. 3.* Quod vendicat ſibi locum, etiamſi privilegium non ſit conceſſum in favorem ſingularium perſonarum.

Unde videmus privilegium, *c. Odoardus de ſolut.* ta- 31
metſi indultum fuerit in favorem Ordinis Clericalis, nihilominus non ſuffragari doloſo, ut decidunt Domini de Rota *deciſ. 841. lib. 3. par. 3. diverſ.* Verall. *deciſ. 278. lib. 1.* Put. *deciſ. 251. par. 3.* Præterea ad rationes Bellam. reſponde, ut dicam *infra in 4. qu. num. 56.*

Ceterum in hac materia fraudis duo ſunt animadver- 32
tenda. Primum eſt, quod etſi laicus ſit Judex competens in cauſa Clerici in fraudem promoti; non tamen poteſt eum perſonaliter diſtringere, niſi perſona ſit præventa, ſecundum opinionem Joan. Andr. de qua infra in *4. qu. num. 52.* & notat Marianus Socinus *in d. cap. Propoſuiſti num. 53.* & alii inferius relati *in 4. quæſt. num. 71.*
Alterum eſt, quod ubi vertitur controverſia, an Cle- 33
ricus fuerit in fraudem promotus, necne, cognitio ſpectat ad Judicem Eccleſiaſticum, nec Judex laicus poteſt procedere, niſi præceſſerit declaratoria Eccleſiaſtici ſuper fraude, ut dicam infra *num. 74.* Et utranque animadverſionem multoties probavit eadem Sacra Congregatio, & in ſpecie ſubjectis declarationibus, videlicet: Præſuppoſito quod quidam Clericus initiatus pri- 34
ma Tonſura demiſſo habitu, & ſervitio Eccleſiæ dederit mandatum ad committendum prætenſum delictum; poſtea vero reſumpto habitu, & ſervitio Eccleſiæ fuerit commiſſum prætenſum delictum, quo tempore in habitu, & Tonſura incedebat inſerviendo divinis: dubitatur, an Clericus prædictus fori privilegio gaudeat. Die 1. Februarii 1607. S. Congreg. cenſuit debere utique gaudere, niſi in fraudem habitum reſumpſerit, quod Judex Eccleſiaſticus deſpicere debebit; ac propterea ſi de hujuſmodi fraude conſtiterit, Judicem ſecularem eatenus in illum juriſdictionem habere, quatenus a ſacris Canonibus permiſſa eſt illi juriſdictio in eos, qui poſt delictum commiſſum in fraudem Ordinibus initiati ſunt. Rurſus quidam diœceſis Lunen. Sarzanen. in puerili ætate conſtitutus ſuſcepit Ordines minores, ſed deinde per viginti annos in circa nunquam geſtavit habitum, nec Tonſuram Clericalem, ſed ſemper inceſſit uti ſecularis, & uti talis per dictum tempus habitus fuit. Verum novem, vel decem ab hinc menſibus cum fuit occiſus quidam ejus frater carnalis, ſtatim reſumpſit ex ſuo capite, & abſque aliqua adſcriptione Eccleſiæ habitum, & Tonſuram Clericalem, & aliquando etiam inſervivit Eccleſiæ intereſſendo in choro divinis officiis, ac etiam inſerviendo Miſſis. Modo fuit occiſus pater occiſoris fratris dicti Clerici: & Judex ſecularis prætendens inquirere de dicto homicidio contra Clericum prædictum, illum carcerari fecit, & in actu capturæ fuit inventus ſine Tonſura, & cum armis: Ipſe vero ad declinandam juriſdictionem ſecularem exhibuit inſtrumentum ſuorum Ordinum, ac per teſtes probavit a dicto tempore novem, vel decem menſes ſe geſtaſſe habitum, & Tonſuram Clericalem, ac etiam inſerviſſe Eccleſiæ. Ex hoc dubitatur, numquid debeat gaudere privilegio fori Eccleſiaſtici. Die 26. Aprilis 1607. S. Congr. Conc. cenſuit hujuſmodi inquiſitionem, an inquiſitus reſumpſerit habitum in fraudem, ſpectare ad Judicem Eccleſiaſticum. Ceterum an talis fraus ſubſit, necne, ipſum magis ſcire poſſe: itaque ejus muneris eſſe id decernere. Ita etiam fertur reſpondiſſe S. Congr. ſuper controverſis juriſdictionalibus in cauſa Civitatis Caſtellanæ 18. Februarii 1631.

Tertio QUÆRO, an fraus præſumatur ex hoc ſolo, 35
quod poſt maleficium commiſſum quis fuerit ordinatus, an vero ad hoc requiratur, ut ante Clericatum fuerit in Curia ſeculari conventus, vel accuſatus, aut in crimine deprehenſus.

Et quidem indiſtincte fraudem præſumi ex eo, quod poſt crimen commiſſum timore ſecularis punitionis Ordinem ſuſceperit, affirmat Bald. *in l. 1. num. 7. C. An ſervus ex*

ſuo

ſuo facto, ubi reprobans Dyni diſtinctionem, de qua in *qu. præcedenti*, *num.* 28. dicit per eam confundi totam regulam; quia cum ſciat ſe deliquiſſe, & ſe debitorem eſſe, eo ipſo conſtat de fraude, ut *l. Quæſitum*, *ff. Qui, & a quibus*. Item non prodeſt mutatio fori, cum jam eſſet acquiſitum jus Reipublicæ, arg. *l. Poſt contractum*, *ff. de Donat.* & *l. Chirographis*, *§. fin. ff. de adminiſtr. Tutor.* licet ſubdat hoc eſſe limitandum niſi pœna corporalis eſſet imponenda.

36 Alii diſtinguentes dicunt hunc caſum dupliciter poſſe contingere. Primo, cum quis ordinatur longe poſt ma-
37 leficium commiſſum. Et hoc primo caſu indubie concludunt, fraudem non præſumi; quia temporis intervallum fraudis ſuſpicionem excludit, ut eſt textus notabilis in *l. 4. §. Si ab ignoto*, *ff. de manumiſſ.* & poſt Jacob. Butrig. notat Bart. *in l. Pacta noviſſima*, *col.* 1. *verſ. Et per hoc dicebat*, *C. de pactis*, Bald. & Angel. *in l. Si quis cum alter*, *ff. de verb. obligat.* & idem Bald. *in l. fin. in* 15. *quæſt. C. Si ſervis extero*, Alexander *conſ.* 28. *in cauſa*, *& lite num.* 7. *lib.* 5. Quemadmodum enim arguitur fraus ex brevitate temporis, ut inferius dicetur; ita fraudis ceſſare debet ſuſpicio ex temporis intervallo, ut idem operetur oppoſitum in oppoſito, quod propoſitum in propoſito, *l. final. §. fin. ff. de legat.* 3. & ut contrariorum eadem ſit diſciplina, *l.* 1. *ff. de His qui ſunt ſui, vel alieni juris*, & ita arguit Cravetta *conſ.* 44. *Nobilis*, *num.* 2.

38 Secundo, hic caſus poteſt contingere, cum laicus incontinenti poſt maleficium commiſſum curavit ſe Clericum fieri. Et hoc ſecundo caſu exiſtimant hunc præſumi ordinatum ſecularis judicii fugiendi fraude; conjecturatur enim fraus ex propinquitate actuum, & brevitate temporis quod interceſſit inter delictum commiſſum, & ordinationem ſubſecutam, *c. Officii*, & ibi gloſſ. & Anch. *in ult. not. de Elect.* *l. Si ventre*, *§. fin. ff. de Privileg. creditor.* & notat Bart. *in l. Poſt contractum*, *col.* 4. *verſ. Quinto præſumitur*, *ff. de donat.* & alii cumulati ab Anton. Gabrieli commun. *concluſ. lib.* 1. *tit. de præſumpt. concluſ.* 13. *num.* 6. *&* 7. Et ita in ſpecie diſtinguunt, quamvis hæc non allegent, Hippolyt. de Marſil. *in l. Stata liber. ff. de quæſt.* & Boſſ. *in tit. de pœnis*, *num.* 38.

Sed his non obſtantibus concludendum eſt indiſtincte fraudem non præſumi, niſi prius fuerit in foro ſeculari conventus, vel accuſatus, aut in crimine deprehenſus, argum. text. opt. *in l. fin. ff. de Bon. eor. qui mort. ſibi conſciver.* ubi qui ſibi mortem conſcivit, non præſumitur id feciſſe propter maleficium commiſſum, niſi prius fuerit accuſatus, aut in crimine deprehenſus; ad idem textus *in l. ult. ff. de re milit.* ubi factus miles poſt commiſſum delictum non repellitur e militia, niſi prius fuerit poſtulatus, id eſt, accuſatus, ut ibi exponit gloſſ. Concordat textus *in l. C. de reis poſtulat. lib.* 10. & notatur *in l. Si quis poſtea*, *ff. de judiciis*, & in *l. Si adulterium*, *§. Si eo tempore*, *ff. Ad l. Jul. de adulter.* & ita concludit Dyn. in prælleg. *l. Idem Ulpian. ff. de Excuſat. tutor.* cum quo alii tranſeunt in *l.* 1. *ff. de Pœnis.* ut idem met Bald. fatetur *in d. l.* 1. *num.* 7. *C. An ſervus ex ſuo facto.* Idem firmant Guilielm. de Cuneo, Jacob. Butrigar. & Bart. *ſupra cit. in* 1. *quæſt. num.* 27. ubi declarantes opinionem Dyni quod promotus ſine fraude eximatur a juriſdictione primi Judicis, dicunt eam procedere in delinquente per ſecularem Judicem non prævento, & ſequuntur Oldrad. Archid. Collect. & alii citati in præcedenti quæſtione, *num.* 28. *verſ. Hanc Dyni diſtinctionem*, & cenſuit S. Congreg. Concilii, ut dicam infra *num.* 72. *& num.* 76.

39 Addit Jacob Butrigat. *in l. Si quis poſtea*, *ff. de judic.* & criminis infamiam fraudis præſumptionem inducere, allegat *l. Qui rei poſtulati*, *ff. de Bon. eorum, qui mor. ſibi conſciver.* *l. unic. C. de Reis poſtulat. lib.* 10. & *l. fin. ff. de Re milit.* idem tenet Covarr. *practic. qu. cap.* 32. *num.* 4. *ver. Secunda concluſio*, & ita cenſet major pars Interpretum, ut teſtatur Plaza *lib.* 1. *delict. cap.* 35 *num.* 1. & Clar. *in §. fin. d. qu.* 36. *ver. Sed in hoc propoſito.*

Sed hæc opinio non videtur vera, quia non fit fraus Judici ea mutatione fori; niſi judicium coram eo fuerit inchoatum, prout requiritur ad hoc ut ejus juriſdictio perpetuetur, & non proſit mutatio fori, ut *l. ubi cœptum*, *ff. de judic.* *d. l. Si quis poſtea*, *& l. penult. ff. de Juriſd. omn. judic.* *& d. c. Propoſuiſti*, *de foro compet.* Unde præventionem requirit Joan. Andr. *hic num.* 19. *ver. Puto quod incivili*; cujus opinionem poſtea fere omnes ſecuti ſunt, ut dicam *infra num.* 51. *& ſeqq.* Nec obſtant jura allegata, quia potius probant oppoſitum, cum requirant, ut reus fuerit poſtulatus, vel in crimine deprehenſus; & ſic non ſufficit, ut ſit diffamatus. Et eodem modo reſpondetur ad *d. l. Poſt contractum*, *ff. de Donat.* & *d. l. Chirographis*, *§. fin. ff. de adminiſtr. tutor.* quas Bald. allegat pro ſua opinione, quoniam requirunt, ut præcedat ſententia condemnatoria; & ita in contrarium retorquentur. Nec obſtat text. *in d. l. Quæſitum*, *ff. Qui, & a quibus*, quia ibi agitur a quo tempore pœna ſit infligenda, ſed non ſub quo Judice.

Longe autem magis abeſſet præſumptio fraudis, ſi ante perpetratum delictum quis emiſiſſet votum ingrediendi Religionem, aut ſuſcipiendi Ordinem ſacrum; ita Bald. *in l.* 1. *n.* 11. *C. An ſervus ex ſuo facto*, dicens hoc caſu poſſe ſalvari Dynum; quia iſte ſtatus erat implicitus tempore delicti; & ideo judicandum eſt tanquam de Clerico, vel profeſſo. Idem firmant Jaſ. *in l. Cum quædam puella*, *ff. de juriſdict. omn. judic.* Marſil. *ſingular.* 534. Covarr. *loc. cit.* & Caſſan. *in conſuetud. Burgund. rubric.* 1. *§* 5. *verſ. Archidiaconus*, *num.* 68. qui tamen ſubdit, ſe non credere hanc opinionem a practicis fore admittendam, Sed male; quia etiam ſine voto fraus non præſumitur, niſi præceſſerit accuſatio, vel deprehenſio in crimine, ut ex dictis conſtat. 40

Quarto QUÆRO, An laicus conventus in Curia ſeculari, qui poſtea effectus eſt Clericus pro illa cauſa a Judice laico judicari, & puniri poſſit. 41

Celebris eſt hæc controverſia, & uſu forenſi admodum frequens. Goffredus *in cap. Eam te*, *de reſcript.* arguens pro & contra, ad partem affirmativam inducebat illam decretalem, & alia jura, quæ probant ex mutatione ſtatus quem non liberari ab eo, ad quod prius tenebatur, videlicet *l. Si quis poſtea*, *ff. de judic.* *l. Si reus*, *ff. Judic. ſolv.* *l. Cum quædam puella*, *ff. de juriſdict. omn. judic.* *c.* 3. 16. *qu.* 1. *cap. Admonere*, 33. *q.* 2. *cap. Deſignata*, *& c. Præterea*, 61. *diſtinct. cap. Ex antiquis*, *cap. Frequens*, & *cap. Si ſervus*, 54. *diſt. cap. Gaudemus*, *in fin. infr. de divort.* Ad partem negativam inducebat, *c. Si quis jam tranſlatus*, 21. *qu.* 2. *c. Unico*, 18. *qu.* 2. *cap. Ne pro cujuslibet*, 16. *qu.* 1. *cap. Ferrum*, 50. *diſt. cap. Deinde*, 26 *diſt.* *l. Non diſtinguemus*, *§ Sacerdotio*, *ff. de Arbitr.* *l. penult. §. ult. ff. de vacat. muner.* *l. Spadonem*, *§. Scire*, *ff. de excuſ. tutor.* *l. Is cui*, *ff. de aliment. & cibar. legat.* *l. Eum actum*, *& l. At qui natura*, *ff. de negot. geſt.* *inſtit. de aſſignat. libert. §. Datur*, & nil ulterius addebat: Sed alibi idem Goffred. & alii juris interpretes in varias opiniones ſcinduntur, quas hic recitant Joan. Andr. *num.* 19. Bellam. *in* 8. *qu.* Butr. *num.* 9. Cardin. in 9. *qu.* & Anchar. *num.* 2. *ver. nis.* Jo. Andr. Si quidem Abb. Siculus ſuper hunc textum non ſcripſit, ut incaute dixerunt moderni Collectores hic; nam lectura in ejus volumine inſerta non eſt Abbatis, ſed Antonii Butr. ut patet ex illius inſpectione. Legiſtæ recenſent has opiniones *in l.* 1. *ff. de pœnis*, *& l. Si quis poſtea*, *ff. de judic.* Aliqui ex Canoniſtis *in cap. Propoſuiſti*, ubi in ſpecie Anch. *num.* 6. *in fin.* & plenius Mar. Socin. 15. *art. principali*, *num* 45. *verſ. Primum exemplum*, *de foro compet.* Archid. Turrecrem. Gemin. & Præpoſit. *in c. Nemo*, 11. *qu.* 1.

Prima opinio eſt Alani, Goffredi, & Bernardi hic, qui ſcripſerunt indiſtincte Judicem laicum poſſe procedere: idem Vincent. *in cap. At ſi Clerici*, *de judic.* & Hoſtien. hic addentes Judicem ſecularem poſſe etiam procedere ad executionem ſententiæ. Id ipſum firmant *in d. cap. Propoſuiſti*, Hoſt. *in princ.* Joan. Andr. *num.* 2. Collectar. *in princ.* Bellam. *num.* 1. Butr. *n.* 7 & Abb. *n.* 13. qui omnes exemplificant illam Decretalem in laico, qui conventus in foro ſeculari poſtea factus eſt Clericus, aſſerentes eum non poſſe in cauſa illa declinare juriſdictionem Judicis laici; & ex Legiſtis Guilielm. de Cuneo *in l. penult. ff. Si ex noxal. cauſ. agat.* Jacob. Butrigar. *in d. l. Si quis poſtea*, & Bart. *in l.* 1. *n.* 1. *ff. de pœn.* ubi dicunt mutationem ſtatus in prævento non prodeſſe, quo minus primus Judex pronunciet, & exequatur, ut hic refert Bellam. *n.* 8. *verſ. Septima opinio*, & contentit Bald. *in d. l. Si quis poſtea*, *in princ. ff. de judic.* dicens, *Nota quod ſufficit, quod citatus ſit tempore citationis de foro citantis, nec mutat forum: licet mutat qualitatem perſonæ, ut quia fiat Clericus. Eſt ergo hic expreſſum quod Clericatus aſſumptus poſt citationem nil prodeſt.* Hæc Bald. Idem determinavit Bar- 42

thol. Brixien. *in q. ſua Venetcali* 32. quæ incipit, *Aliquis litigabat*, *inter tract. comm. tom* 17. *pag.* 54. Motus, quia continentia cauſæ dividi non debet, ut *l. Nulli*, *C. de Judic. in Auth. de excepe. collat.* 7. & *in c.* 1. *infr. de ſequeſtr. poſſeſſ.* ubi enim ſemel cœptum eſt judicium, ibi finem accipere debet, *ut l. Ubi cœptum*, *ff. de Judiciis*, cum præſertim de qua cauſa cognoverit judex, de ea pronunciare debet, ut *l. De qua re*, *ff. eod. tit.* Item ſi aliquis lite pendente factus eſt miles, nihilominus judicium debet ſuo primo Judice terminari, ut *l. Si quis poſtea*, *ff. de Judic.* Et ſimiliter ſi mulier, quæ coram aliquo Judice litigabat, pendente judicio facta ſit de foro alterius, tamen primus Judex terminabit cauſam, ut *l. Cum quedam puella*, *ff. de juriſd. omn. judic.* Item res tranſire debet cum onere ſuo, & cum ſua cauſa, *ut cap. Cum non ſit*, *de Decim.* & in hoc tandem reſidet per illam Decretalem, *Propoſuiſti*, *de foro compet.* & ad hanc partem Jo. Andr. allegat *l.* 2. *in princ.* & *l. Tutor*, *ff. De excuſat. Tutor. l. Incola*, *la ſeconda*, *ff. Ad municipal. l. Semper*, §. *Hoc circa*, *ff. De jur. immunit. l. Adulterom*, §. 1. *ff. De adulter. l. Officiales*, *C. de Epiſc. & Cler.* Non obſtat, quod privilegium ſuperveniens univerſaliter eximat, & liberet ab obligatione, qua quis tenebatur, ut in juribus ſupra per Goffred. inductis ad partem negativam, quoniam per actum conventionis privilegium fuit præventum; & ideo non ſuffragatur, *ut d. l. Tutor.* & ita ad hanc oppoſitionem reſpondet *in d. c. Propoſuiſti*, Hoſt. *num* 2. Jo. Andr. *n.* 4. Bellam. *in* 4. *notab.* & ſtuir. *num.* 10. Fridecus de Sen *conſ.* 97. *num.* 4.

Secunda opinio fuit Joannis de Deo in Cavillationibus ſub *rubr. de privileg. Clericorum in fin.* ubi ſupradictam opinionem diſtinguens, dixit eam eſſe veram, & Judicem laicum poſſe procedere ſi cauſa ſit civilis, ſecus ſi ſit criminalis: quia hoc ſecundo caſu procedit Judex Eccleſiaſticus tantum, *c. De perſona*, 11. *qu.* 1. *cum ſimil.* Pro hac diſtinctione videtur caſus *in l. Qui cum uno*, §. *Reus*, *ff. de Re militari*, ubi reus de capitali crimine poſtulatus, & poſtea factus miles non eſt remittendus ad Judicem, ſub quo poſtulatus eſt; quod ſi eſt ita in milite armatæ militiæ, fortius obtinere debet in Clerico, qui eſt miles cæleſtis militiæ, ut in propoſito arguit Jacob. Butrigat. *in l. pen. ff. Si ex nox. cauſ. agatur.*

Tertia opinio primæ oppoſitæ ex diametro eſt eorum, qui ſimpliciter aſſerunt Judicem ſecularem non poſſe procedere nulla habita diſtinctione cauſarum civilium, vel criminalium. Moventur primo per *leg. Non eſt diſtinguemus*, §. *Sacerdotio*, *ff. de Arbitris*, & *d. l. Qui cum uno*, §. *Reus*, *ff. de Re militari*, & *l. Hos accuſare*, §. *Hoc beneficio*, *ff. de Accuſ.* ad idem *l. Prætor*, §. 1. *vel ſi quis Sacerdotium*, & §. *final.* & *l. His honoribus*, §. *Aucti*, *ff. de Vacat. muner. leg. Idem Ulpian.* & *l. Spadonem*, §. *Si autem*, & *l. Juriſperitos*, *ff. de excuſat. Tutor.* Moventur ſecundo, quia res lite pendente devenit ad eum caſum, a quo non poterat inchoari. Ad hoc facit regul. *Juri factum*, cum concord. *l. Poſt finitam*, *ff. de ſuſpect. Tutor. l.* 4. §. 1. *ff. de liber. agnoſ.* & quod notatur *in l. Nemo poteſt*, *circa med.* 2. *gloſſ. ff. de Legat.* 3. Moventur tertio,
43 quia fugiens ad Eccleſiam habet immunitatem, *c. Inter alia*, *de immunitate Eccleſiæ*, etiamſi primo fuerit carceratus; quinimo ad mortem damnatus: nam ſi quo tempore ad ſupplicium ducitur, per Eccleſiam, vel Cœmeterium tranſeat, gaudet immunitate Eccleſiæ, neque poteſt inde violenter extrahi: & eſt communis opinio, ut atteſtatur Remig. *de Immunitate Eccleſiæ*, *fol.* 301. *in* 30. *fallentia*, & ita ſe vidiſſe in facto judicari affirmat Caſſan. *ſuper conſuetudin. Burgun. fol.* 55. *num.* 121. quem refert Boer. *deciſ.* 110. *poſt num.* 8. & Clar. *in* §. *fin qu.* 30. *verſ. Scias autem*; Ergo fortius hac immuni-
44 tate gaudere debet qui factus eſt Clericus. Moventur quarto, quia declinatoria noviter orta bene opponitur poſt litem conteſtatam, *c. Inſinuante*, *de offic. delegat.* gloſſ. in Clem. 1. *de ſequeſtr. poſſeſſ. & fruct.* quam in terminis Clerici præventi allegat Socc. ſen. *conſ.* 91. *n.* 14. *in fin. ver.*
45 *Aut Clerici*, *lib.* 3. Ultimo moventur per textum fortem *in c. Calumniis*, 14. *qu.* 6. ubi res alterata, vel conſecrata non reſtituitur priori domino. His addi poteſt textus in *l. Qui autem*, *ff. Si quis caut.* cujus hæc ſunt verba: Qui autem novo privilegio utitur, non videtur in ead. cauſa ſiſti, ex qua Paul. de Caſtr. *in l. Præcedenti*, colligit privilegium generale, quod quis non teneatur coram tali Judice comparere extendi etiam ad Judicem præventum, & ſequitur Jaſ. *in l. Cum quedam puella*, *num.* 9. *circa fin. ff. de Juriſd. omn. judic.* & pro hac parte ſecundum Jo. Andr. hic bis fuit in diſputationibus determinatum, & placet Arch. Turrecr. Gemin. & Præp. *in cap. Nemo*, 11. *quæſt.* 1. propter Ordinem impreſſum, præcipue ubi agitur de pœna corporali. Nec obſtant jura contraria, videlicet *l.*
Si quis poſtea, & *l. Cum quedam puella*, & *cap. Propo-* 46
ſuiſti. Quoniam ut ipſi reſpondent in illis juribus, ſi bene inſpiciantur, non mutatur forus, ſed adjicitur forus foro; nam aliud eſt fori adjectio, aliud mutatio, *l. Senatores*, *ff. de Senator* & *l. Si eum*, §. *Item ſi ſervus*, *ff. de Exercit. act.* Per Clericatum vero mutatur ſtatus, & forus, ut *cap.* 1. 53. *diſtinct.* ibi, *nequaquam ſtudens ſæculum fugere, ſed mutare*, *cap. Qui proderit*, 61. *diſtinct.* ibi, *in aliud vitæ genus calcata reverentia Eccleſiaſtica diſciplina tranſire*, Concil. Trident. *cap.* 4. *ſeſſ.* 23. ibi,
hoc vitæ genus elegiſſe. Quinimo non tantum mutatur 47
forus, ſed etiam genus fori, *ut cap. Duo ſunt genera*, 12. *quæſt.* 1. & ita ad illa jura reſpondent in ſpecie Philipp. & Franciſcus Vercellen. in prædicta Decretali, *Propoſuiſti*, quos hic refert Jo. Andr. *num.* 10. *verſ. Ad contraria*, & eodem modo reſpondet Archid. *in cap. Nemo*, *num.* 2. 11. *quæſt.* 1. & Oldrad. *conſ.* 4. Quod laicus delinquens *num.* 1. *verſ. Ad contraria ve-*
ro. In eandem opinionem dicit ſe magis inclinare Ægi- 48
dius Bellam. *in eod. cap. Propoſuiſti*, *in* 2. *quæſt. num.* 7. *verſ. Quid dicendum*, *de foro compet.* duplici fundamento. Alterum eſt, quia privilegium non eſt conceſſum Clericis in favorem ſingularium perſonarum, ſed in favorem totius Ordinis Clericalis, ut *cap. Si diligenti*, *de foro compet.* Igitur non poſſunt Clerici huic favori tacite, vel expreſſe renunciare, ut ibi dicitur, & eſt communis Doctorum ſententia, ut atteſtatur Boer. *ſuper conſuetud. Bituricen. fol* 26. *col.* 3. & Clar. §. *fin. quæſt.* 36. *ver. Secundo infertur*; Ergo nulla ratio habenda eſt obligationis perſonalis inductæ per cauſæ præventionem coram
Judice ſeculari. Alterum fundamentum eſt, quia coerci- 49
tio Clerici eſt juriſdictionis mere ſpiritualis, quæ non cadit in laicum, & cujus laicus eſt omnino incapax, *cap. Cauſam de præſcript.* & legitur, & notatur *in cap.* 1. & 2. & *d. cap. Si diligenti*, *de foro compet. in cap.* 2. & *cap. At ſi Clerici*, *de judiciis.* Igitur dependentia, vel connexitas judicii nihil facit, ut *cap. Tuam*, *de ordin. cognit. cap. Lator*, *de re judicat.* & *cap. Cauſam quæ*, *il ſecondo*, *qui filii ſint legitim.* Et hæc duo fundamenta ſimul juncta ſecundum eum videntur diſſolvere omnia argumenta contraria. Et ad objectum de fraude reſpondet, ut dixi ſupra *in* 2. *qu. num.* 28. *verſ. Nec obſtat*, ſubdit tamen argumenta contraria eſſe ſufficientia ad inducendum Summum Pontificem ſuper hoc poteſtatem habentem ad faciendam novam Conſtitutionem pro Judice Seculari.

Demum hanc tertiam opinionem tuetur bon. mem. 50
D. Robuſterius olim Rotæ Auditor in ejus voto relato per Marcheſ. *de commiſ. tit. de commiſ. avoc. cauſ. part.* 2. §. 2. *a num.* 130. *uſque ad num* 140. Quod quidem votum fuiſſe ab omnibus votantibus approbatum in plena Signatura Juſtitiæ teſtatur idem Marcheſ. *dict.* §. 2. *num.* 95. *fol.* 314. ſubdens ſe illud retuliſſe ad publicam utilitatem, & futuras controverſas ſedandas, & *num* 166. refert idipſum in alio ſimili caſu fuiſſe reſolutum.

Quarta opinio eſt illorum, qui dicunt tertiam opinio-
nem procedere ſi bona fide, & ſine ulla fraude factus ſit 51
Clericus, alias ſecus. Et hujus ſententiæ fuit originaliter Dynus, cujus fundamenta retulimus ſupra *in* 2. *qu. nu.* 28. *ver. Verum Dynus*, licet hæc quarta opinio videatur extra terminos, de quibus nunc agitur; quia præſens quæſtio proponitur de laico, quia prius fuit conventus coram Judice ſeculari, & poſtea procuravit ſe Clericum fieri; quod ſemper præſumitur in fraudem feciſſe, ut ſoſe oſtenſum eſt *ſupra in* 3. *quæſt num.* 38. *verſ. Sed his non obſtantibus*, niſi dixeris poſſe contingere, ut aliquando abſit fraus etiam in prævento, veluti cum quis ordinatur non voluntarie, ſed tractus a Superiore, ſed de hoc latius dicam *inf. n.* 62.

Quinta eſt opinio Specul. *in tit. de reo*, *verſ. Sed quid ſi pendente*, & *ver. ſeq.* qui videtur potius inclinare in opinionem primam Alani, & ſecundam Jo. de Deo, dum ait, in cauſa civili omnes tenere cauſam eſſe terminandam ſub eod. Judice, per *d. c. Propoſuiſti*, *de for. comp.* & per *d. l. Si quis*

po-

poſtea, ff. De judic. l. Si quis decurio, C. Ad l. Cornel. de falſ. l. fin. §. ex bonis, ff. de bon. damnat. licet quidam contradicant. Sed ſi cauſa eſt criminalis, dicit eam fore terminandam coram Eccleſiaſtico, cum ſecularis non poſſit punire, *c. De perſona* 11. q. 1. & *cap. At ſi Clerici ſupra de judic.* In contrarium tamen allegat *c. Epiphanium* 2. q. 3. Auth. *Qua in Provincia, Cod. Ubi de crimin. ag. opert.* c. 1. 3. q. 8. Verum finaliter concludit etiam cauſam criminalem finiendam eſſe coram judice citante, ſed mandabitur executioni per Eccleſiaſticum, arg. *cap. Poſtulaſti de for. comp. & cap. 1. de raptor.*

51 Sexta denique opinio eſt Joan. Andr. *hic num.* 19. *verſ. Puto quod civili*, qui concordando jura, & opiniones contrarias: *Puto, inquit, quod in civili, vel criminali nulla diſtinctio perſonalis per ſecularem judicem fieri poſſit, ut ponere in carcerem, vel mala pagha, vel diverberare, vel ſimilia; & etiam in criminali realis executio per ipſum ſecularem qui inchoavit, fieri poterit; ut ſic Clericatus exemerit perſonam quoad omnem manus injectionem, vel diſtrictionem; ſed non exemerit cauſam a juriſdictione prævenientis quoad ipſius proceſſum, & inſtantiam finiendam, & realiter exequendam, allegat ſimile in cap. Sane de for. compet. ubi in reali eſt quis quando-*

52 *que judex cauſæ & non perſonæ.* Et paulo poſt ſubdit: *Quæ dicta ſunt de perſonali diſtrictione, procedere non videntur in illo, qui in carcere ſecularis judicis exiſtens ibi ordinaretur. Tum quia hic præventa eſt cauſa, & perſona. Tum quia Ordo non invenit iſtum liberum. Tum denique quia ex contrario nimium illuderetur juſtitiæ.* Et ad

53 hæc duo facit quod notat idem Joan. Andr. *in c. Sane n. 4. in ver. Apud omnes infra de celebrat. Miſſarum*, ubi poſt Vincent. & Hoſt. ibi, & gloſſ. Joan. *in c. Quæſitum in ver. In patibulis* 13. q. 2. concludit damnatum ad mortem ſuſcipientem Corpus Chriſti, juxta textum in *c. Quæſitum* 13. q. 2. non gaudere immunitate; reddens rationem, quia Corpus Chriſti eum captivum invenit, & ſic captivum dimittit, ne videatur juſtitiam damnare, & ita plures judicatum fuiſſe refert Igneus in *l.* 1. *in princ. n. 6 ff. ad Syllanian.* quem refert Cler. *in § fin. q.* 98. *verſ. Sed pone.* Supradictæ opinioni Joan. Andr. poſtea adhæſerunt Doctores frequentiori calculo, & in ſpecie in hac Decretal. Butr. *num. 1r.* 9. Card. *in* 9. q. Anchar. *num.* 2. *verſ. Ultimo*, Jo. Andr. & Marian. Socin. *in dict.* 15. *articulo principali n.* 53. *& ſeqq.* Anchar. *in c. Ea quæ q.* 13. *n.* 16. *de reg. jur. lib.* 6. Frider. de Sen. *conſ.* 97. incipien. *Quoniam*, quæ eſt repetitio *in d. c. Propoſuiſti num.* 5. Et hanc Theoricam Joannis Andr. eſſe communiter receptam teſtatur Steph. Aufr. alios adducens *in tract. de poteſt. ſecul. ſuper perſon. Eccl. in* 1. *reg. fallent.* 12. *n.* 19. *inter tract. commun. to.* 14 *fol.* 390. & conſentiunt Domini de Rota, ut dicam infra *n.* 161. *in fin.*

54 Ex dictis Joan. Andr. in hac ſexta opinione eliciuntur quatuor concluſiones in cauſis civilibus, & quatuor itidem in criminalibus. In cauſis civilibus prima concluſio eſt, Judex ſecularis qui verbaliter citavit laicum, qui poſtea factus eſt Clericus, poteſt cauſam proſequi, & diffinitiva ſententia terminare; & in hoc concordant opiniones omnes, de quibus *ſupra a num.* 41. excepta tertia.

Secunda concluſio. Idem judex poteſt ſententiam realiter exequi in bonis Clerici, in quo ſimiliter excepta tertia opinione omnes concordant.

Tertia concluſio. Idem judex non poteſt Clericum pro illa cauſa perſonaliter diſtringere, veluti ponere in carcere, vel mala pagha. Diſcordare videtur prima opinio duntaxat inſpecta ſui generalitate.

Quarta concluſio. Judex ſecularis ſi pro debito civili realiter, id eſt, per capturam perſonæ citaverit laicum, qui exiſtens in carcere ordinatus ſit Clericus, poteſt in cauſa procedere, eumque in carceribus detinere. Opiniones omnes conveniunt, præter tertiam.

In cauſis criminalibus prima concluſio eſt. Judex ſecularis, qui verbaliter citavit laicum, qui poſt commiſſum delictum factus eſt Clericus, poteſt in cauſa illa procedere & pronunciare. Hæc concluſio concordat cum prima, quarta, & quinta opinione.

Secunda concluſio. Idem judex poteſt ſententiam ſuam exequi realiter in bonis Clerici, concordat prima, & quarta opinio.

Tertia concluſio. Non tamen poteſt eandem ſententiam exequi in perſona, nec Clericum perſonaliter diſtringere; concordant omnes opiniones, & ſolum prima videtur diſcrepare attenta ſui generalitate.

Quarta concluſio. Judex ſecularis, qui pro criminali cauſa realiter, id eſt, per capturam perſonæ citavit laicum, qui dum detinetur, factus eſt Clericus, poteſt eum diſtringere, & punire etiam in perſona: concordat prima, & quarta opinio. Et probantur concluſiones ſuprascriptæ iiſdem rationibus, & authoritatibus, quibus nituntur opiniones cum eis concordantes: quas quidem concluſiones videtur etiam collegiſſe Anton. de Butr. *num.* 12. *verſ. Concludendo*, qui explicans mentem Joan. Andr. diſtinguit ſic: *Quandoque quæritur, an mutatione ſtatus de laico in Clericum mutetur juriſdictio; quandoque an mutetur executio, vel exequendi poteſtas. Si quæritur, an mutetur juriſdictio, tunc tene, aut eſt præventa juriſdictio, & perſona, ſeu executio, quia jam captus eſt, & efficitur ibi Clericus; & non proficit mutatio, aut non eſt præventa perſona, ſeu executio, quia non capta, ſed ſola cauſa, vel juriſdictio, ut quia eſt citatus, vel lis eſt contra eum conteſtata; & tunc non impeditur juriſdictio quoad proceſſum, & cauſam finiendam, & ſic iſte remanet judex cauſæ, & non perſonæ. Quandoque quæritur, an mutetur executione, & tunc aut perſona, aut cauſa, ſeu executio eſt præventa, quia jam eſt in carceribus poſitus; & non proficit etiam quoad executionem, & etiam quoad exequendi modum mutatio ſtatus. Aut non eſt præventa perſona, ſeu executio, ſed ſolum cauſa, quia fuit citatus, vel lis conteſtata; & tunc quædam eſt executio præparatoria, & diſtrictiva perſonæ, ut ponere ad carceres poſt Clericatum, vel alias diſtringere perſonam ne fugiat; & ab hoc eximitur. Quædam eſt diſtrictio realis, & hanc adhuc facere poſſet judex ſecularis, nec prodeſt mutatio ſtatus. Quædam eſt executio deciſiva, & hanc ſicut alias, ſi eſt perſonalis facere non poteſt, ſi realis ſit.* Hæc Butrius.

Supradicta omnia præſtringi poſſunt hac una concluſione, videlicet, judex ſecularis, qui in cauſa civili, vel criminali, ſive per citationem, ſive per capturam prævenit contra laicum, qui poſtea factus eſt Clericus, poteſt cauſam illam proſequi, ac diffinire, & exequi realiter, vel perſonaliter ad limites præventionis duntaxat, & non ultra. 55

Non obſtant duo motiva Bellam. de quibus ſupra in tertia opinione n. 48 videlicet incapacitas laici, & privilegium Ordini conceſſum; nam reſponderi poteſt juriſdictionem judicis laici in cauſa ante Clericatum præventa perpetuari in Clericum propter principium habile, licet poſtea deventum ad caſum a quo non potuit inchoari, ut in *d. c. Propoſuiſti de for. compet.* & ibi dixi, *n.* 13 *cum concordant. ſupra alleg.* pro prima opinione. Facit *l. Nec enim, ff. De itin. act. privat. c. Conſultationibus de jurepatr. cap. Places de converſ. conjug. cap. Diſcretionem de eo qui cognovit conſanguineam uxoris ſuæ, & cap. Factum de reg. jur. lib.* 6. Et eſt ſimile in Clerico litigante coram judice ſeculari; nam cum laicus ſit judex competens, quia actor ſequitur forum rei, *cap. Si Clericus laicum, & c. Cum ſit generale de foro compet.* propter principium habile eſt etiam judex in cauſa reconventionis, *c.* 1. *de mut. pet.* ſecundum opinionem, quam dicit communem, & late tuetur Decius in *cap. At ſi Clerici a n.* 156. *de judic.* & magis communem, & de conſuetudine obſervatam, Stephan. Aufr. *de poteſt. ſecular. ſuper Eccleſ. perſon. in* 2. *regul. num.* 4 *in* 3. *fallentia*. Idem eſt ſimile in Clerico, qui efficitur hæres laici jam conventi coram judice ſeculari, quia inſtantia ſicut præmittitur cum laico inchoata tranſit in Clericum, ſecundum unam opinionem, quam ſequuntur Bald. *conſ.* 340. *Tria ſunt, ver. Item quia dictus Clericus lib.* 2. Imol. in *l. Si cum hominem. ff. De fidejuſſor.* & alii, quos refert, & ſequitur Aufr. *ub. ſupra a n.* 7. *in* 6. *fallentia*, dicens illam maxima æquitate fulciri, & adducens rationem, quæ facit ad propoſitum noſtrum, videlicet, quia alias tertius læderetur ſine culpa, qui inchoavit litem cum defuncto, ſi cogeretur deſerere judicium prius cœptum coram ſeculari judice, & aliud inchoare coram Eccleſiaſtico, & lites ex litibus orirentur, contra textum *in cap. Paſtoralis infra de cauſ. poſſeſſ. & propr.* licet alii contra, ut per eum. Neque vero hoc contingit ex facto, vel miniſterio Clerici renunciantis fori privilegio, ſed ex auctoritate Eccleſiæ, quæ juſtitia ita exigente jubet perpetuari juriſdictionem, ubi ſemel cœptum eſt judicium, non obſtante mutatione fori, ut in prædicta Decretal. *Propoſuiſti*. Præterea ſi va- 56 57

leret

ſeret ratio Bellametæ, nullus eſſet caſus, in quo judex laicus poſſet procedere contra Clericum, ſemper enim illi obſtaret incapacitas, & privilegium conceſſum Ordini,
58 quod tamen conſtat eſſe falſum, cum in pluribus caſibus ſit judex competens, & unum & viginti in cauſis criminalibus, & triginta tres in cauſis civilibus enumerat Steph. Aufr. in *d. tract. de poteſt. ſeculari in perſonis Eccleſiaſticis*
59 *in 1. & 2. reg. a n. 1. uſque in finem*. Rurſus quamvis Clericus directe renunciare non poſſit privilegio fori, poteſt tamen indirecte, ut declaravit Sacra Congregatio Concilii, puta dimittendo habitum, vel Tonſuram, vel ſervitium Eccleſiæ, aut matrimonium contrahendo cum vidua, vel corrupta, ut in decreto Concilii Tridentini c. 6. *ſeſſ.* 23. Ad quod facit, quod dixi in *c. Significatum n.*
60 17. *infra de reg.* Et ex his patet etiam reſponſio ad *c. Comperimus* 14. *q.* 6. ſupra allegatum pro tertia opinione; nam res conſecrata propterea non reſtituitur priori domino, quia in uſus prophanos amplius non debet redigi, *cap. Aurum* 12. *q.* 2. *& c. Ligna, de conſec. diſt.* 1. & ita effugit omne commercium laicorum, ut nullo caſu conſecrari poſſit niſi a ſacratis, & Deo dicatis hominibus, *cap. in ſancta, & c. ſeqq. ead. diſt.* At vero Clericus non ita eximitur a poteſtate ſeculari, quin in certis caſibus illi remaneat ſubjectus ut prædixi. Inter hos autem conſtat unum aſſe præcipuum, cum cauſa, vel perſona ante Clericatum eſt præventa. Præterea aliud eſt in re inanimata, aliud in animata, arg. *l. Si rem mobilem & l. Pomponius in princip. ff. De acquir. poſſeſſ.* Ideoque ſi ſervus alicujus fuerit conſecratus, bene reſtituitur domino ſuo, ut *cap. Ex antiquis* 54. *diſt.* Ratio diverſitatis, &c. eſt, quia cum ſervus ſit res animata, delinquit permittendo ſe ordinari; quemadmodum in caſu noſtro delinquit is, qui permittit ſe Clericum fieri, ut ſeculare judicium effugiat, ſed res inanimata in nihilo delinquit. Ita notabiliter diſtinguit, & declarat gloſſ. *unic. in d. c. Comperimus*, quam ibi ſequuntur Archid. & DD. Et eſt ſimile *in c. Epiſcopus in diœceſim* 7. *q.* 1. ibi. Amotis his quos ordinavit, Altaris tamen conſecratione manente.

61 Unde etiam colligitur non procedere argumentum ſuperius deductum pro tertia opinione num. 43. a privilegio immunitatis ad privilegium fori. Quandoquidem privilegium fori fuit conceſſum rei animatæ, id eſt Clericis, & ideo non ſuffragatur præventis. Sed immunitas non fuit conceſſa confugientibus, ſed rei inanimatæ, id eſt, Eccleſiæ, quæ non eſt præventa, & cujus privilegium ita violatur per extractionem liberi, ſicut captivi, cum ſit locale *leg. Præſenti, verſ. Ipſis ſervata locis reverentia, C. De his qui ad Eccleſ. confugien. cap. Reum, cap. Frater, & cap. Definivit* 17. *q.* 2. Abb. *in c. Sane n.* 1. *verſ. Item quia ipſa Eccleſia de celebratione Miſſarum*.

62 Demum non obſtat votum D. Robuſterii, de quo ſupra num. 59. quoniam loquitur ſatis implexe, & confundit duos articulos valde diverſos, & quamvis adducat nonnulla fundamenta pro incompetentia judicis laici in cauſa Clerici promoti lite pendente; tamen principaliter tractat, an inſtantia inchoata contra laicum in foro ſeculari tranſeat in ejus hæredem Clericum, ut patet apud Marcheſ. *loc. cit. num.* 135. qui quidem articulus eſt admodum controverſus, ut patet ex dictis ſupra num. 58. & opinio favens Eccleſiæ habet pro ſe multorum DD. authoritatem, maxime Rot. *deciſ.* 5. *de foro compet. in antiquis*, Seraphin. *deciſ.* 957. *num.* 9. & ſervari in Senatu Sabaudiæ teſtatur Anton. Faber in *ſuo Cod. lib.* 3. *tit.* 1. *definit.* 12. adeout idemmet Joan. Andr. author opinionis contra Clericum ordinatum lite pendente, ut hic, tamen prædicto articulo ſentiat pro Clerico hærede in *c. Qui in jus, de regul. jur. lib.* 6. *in Mercur.* Nec mirum, quia omiſſis aliis rationum diverſitatibus, in Clerico hærede nulla fraus conſiderari poteſt, cum ſine facto ſuo ſuccedat laico. Secus in illo, qui poſt litem motam voluntarie Clericatum aſſumit, ut idemmet Marcheſ. *obſervat n.* 140. Præterea in primo caſu judicium fuit cœptum contra tertium, at in caſu noſtro inchoatum fuit contra eandemmet perſonam, quæ poſtea forum mutavit, & hanc diffinitivam in puncto conſtituit Rota *dict. dec.* 5 *poſt medium*, his verbis: *Sed poſſet dici, quod illa vera cum eadem perſona eſſet præventa; hic autem ſunt diverſæ perſonæ debitori laici, & Clerici.* Hæc ibi. Atque ita Rota in noſtro articulo eſt aperte pro hac ſententia.

Declarant concluſionem ſuperius firmatam *n.* 52. Bart. 63
in *l.* 1. *n.* 3. *verſ. Quod eſt verum ff. De pœnis.* & Marian. Socin. in *d. c. Propoſuiſti nu.* 53. *verſ. Sed ſi appareret de for. compet. & alii recentiores*, ut procedat in eo, qui poſt præventam juriſdictionem voluntarie Ordines ſuſcepit; tunc enim præſumitur hoc in fraudem feciſſe, & ideo non prodeſt ei mutatio fori, ſecundum diſtinctionem Dyni. Secus ſi tractus a ſuperiore: quia tunc ceſſat ſuſpicio fraudis, per *l. Qui autem in princ. ff. Si quis caution. & l. Juriſperitos, & l. Tutor petitus, ff. De excuſ. tutor. l. Idem Ulpianus*, §. 1. *ff. eod. tit. & leg. Prætor. in princip. ff. De vacat. & excuſat. muner.* Sed hanc limitationem ego non puto veram. Primo, quia non videtur poſſe dari hic caſus, ut laicus ad Ordines invitus trahatur, quando nec Clericus etiam ex cauſis neceſſitatis, vel utilitatis Eccleſiæ poteſt compelli ad Ordines ſuſcipiendos, cum Sacramentum Ordinis ſit voluntarium, ut notatur in §. *Si autem Sacramenta* 1. *q* 1. §. *ult.* 22. *q.* 4. *c. Veniens infra de tranſact.* & notat Hoſt. *in Summa de Sacram. non iteran.* §. *Quot ſint ſpecies*. Nec obſtat textus in c. *Quæris infra de ætat. & qualit.* quia procedit tantummodo in Clericis beneficiatis, qui ſi neceſſitas, vel utilitas poſtulet, cogi poſſunt ad recipiendos Ordines ſuis beneficiis non annexos, nec habet locum in non beneficiatis, ut ibi declarat Henric. Boich. *in princ.* Præterea jura, quæ probant Clericatum non eximere a juriſdictione judicis prævenientis, non fundant ſe in fraude, ſed in ipſa præventione, ut patet in prædicta Decretali, *Propoſuiſti*, ibi, jus revocandi forum non habet quaſi præventus; & ideo Jo. Andr. in opinione ſua non conſideravit fraudem, ſed præventionem duntaxat, per quam juriſdictio perpetuatur, & cauſa remanet affecta judici prævenienti, in cujus præjudicium non prodeſt mutatio fori, & compulſio, ſeu attractio ſuperioris excuſat quidem Clericum a fraude, & dolo, ſed non eripit eum a juriſdictione judicis prævenientis, ut ex dictis conſtat. Ac demum ſi tractus a Prælato eximeretur a juriſdictione judicis, ſub quo judicium fuit inchoatum; hinc eſſet aperta via fraudibus, quia laicus ut vitaret ultionem judicis ſecularis, facile poſſet colludere procurando, ut Epiſcopus eum induceret ad ſuſcipiendos Ordines; & ipſemet Prælatus ea ſe poſſet illum attrahere, ut judici prævenienti cauſam, & perſonam præriperet, & ita prædicta Decretalis, *Propoſuiſti*, eſſet ludibrio poſita, contra textum in *c. Commiſſa, de elect. lib.* 6.

Concluſiones ſupra firmatas tam in hac quartà quæ- 64
ſtione ex mente Jo. Andr. quam in tribus præcedentibus non obſcure probavit meo tempore Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini interpretum in cauſa Alexandri, & Zuccati Nepeſinæ diœceſis, qui dicebantur prima Tonſura initiati, in fraudem fori ſecularis propter homicidium, ut prætendebatur, ab eis patratum. Primo enim cenſuit Sacra Congregatio eos quoad perſonam gaudere fori privilegio; tametſi in fraudem fori ſecularis Clericatum aſſumpſerit; ſed quoad bona, an ſubſit ſeculari juriſdictioni, maturius eſſe deliberandum. Verum poſtea, quia amplius prætendebatur ex parte Curiæ ſecularis Clericatum in fraudem ſuſceptum, nedum illis non ſuffragari quoad bona, ſed nec quoad perſonam, cum de hoc iterum actum eſſet in S. Congregatione, firmatæ fuerunt concluſiones infraſcriptæ.

Prima concluſio, ſemota fraude, laicus poſt commiſſum delictum prima Tonſura initiatus omnino eximitur a juriſdictione judicis laici tam quoad perſonam, quam quoad bona, hoc probatur arg. text. in *l. Hos accuſare*, §. *Hoc benefic. ff. De accuſat.* ubi Angel. notat, & Alber in *l. Qui cum uno*, §. *Reus*, *ff. De re militar.* notatur in *c. Propoſuiſti de for. compet. & in l. Si quis poſtea, ff. De judic.* Et hanc concluſionem pluribus probat Oldrad. *conſ.* 4. *per totum*, & ponit Covarr. *pract. q. c.* 32. *ſub n* 4. *v. Prima concluſio*. Et dicunt magis communiter receptum Plazza *lib* 1. *delictor. c.* 35. *n.* 1. & Clar. §. *final. q* 36. *v. Sæpe n. in primo membro diſtinctionis*, & adde quæ dixi ſupra *in* 1. *q. a n.* 25.

Secunda concluſio, laicus, qui poſt patratum delictum 65
primam Tonſuram in fraudem ſuſcepit, ut ſcilicet ſe eximeret a ſeculari poteſtate, quoad perſonam, nihilominus gaudet fori privilegio, nec poteſt a judice laico puniri, aut perſonaliter diſtringi, ut probat textus in *d. l. Qui uno*, §. *Reus*, *ff. De re militari*. Et hanc concluſionem ſtatuunt, & tuentur hic Joan. Andr. & alii, intelligendo eos, ut di-

cam

æam in concluſione proxime ſequenti, Batt. in *l.* 1. *n.* 3.
ff. De pœn. & communem dicunt Auſt. *in tract. de po-
teſt. ſecular. ſuper perſon. Eccleſ.* ſeu in Clem. 1. *in reg.
n.* 19. *de eff. ordin.* Covarr. *d. c.* 32. *poſt n.* 4. *verſ. Ter-
tia concluſio*, Boſſ. *in tit. de pœn. n.* 38. & alii plures apud
Clarum *d. verſ. Sæpe numero*, & Bajard. *ibidem in Ad-*
66 *ditionibus n.* 42. *& ſeqq.* & hic junge, quæ dicta ſunt
ſupra in 1. *qu. a n.* 28. Et quamvis nonnulli ex Autho-
ribus relatis ſenſerint Clericum in fraudem promotum
eſſe degradandum a judice Eccleſiaſtico, & tradendum
ſeculari etiam corporaliter puniendum, ut Bart. in *d. l.*
1. Anchar. *in regul. Ea quæ qu.* 13. *de reg. jur. libr.* 6.
& alii Prælati a Covarr. *l. c.* qui amplius cenſet hanc
degradationem non requiri in Clericis primæ Tonſuræ.
Verius tamen eſt hunc caſum, id eſt, cum quis eſt pro-
motus in fraudem, non recenſeri inter eos, in quibus
pœna degradationis imponitur, ut patet in *c. Novimus
de ver. ſignif.* in *c. Cum non ab homine de judic.* in *cap. Ad
falſariorum de crim. falſ. & in c. Ad abolendam de hære-
ticis.* Ideoque Clericum neque eſſe hoc caſu degradan-
dum, neque tradendum Curiæ ſeculari probat Butr. *hic
col.* 4. *verſ. Ex his apparet.* Ac præterea Bart. & alii
aſſerentes Clericum fraude promotum eſſe degradandum,
ſunt intelligendi, ſi Clericus talia delicta perpetraverit,
ob quæ degradationem mereatur, ut declarat optime
Cardinalis hic prope finem: *Et in eo*, inquit, *quod di-
cit Bartholus de degradatione, non intelligas quod fieri
debeat pro quolibet crimine; quia imo non fit niſi de incor-
rigibili, præterquam in tribus caſibus, ut notatur in d. c.*
67 *Novimus*, in gloſſ. 3. *de verbor. ſignif.* Et quamvis Co-
varr. *d. c.* 32. *verſ. Sed ſi Clericus, exiſtimet Clericum
prima tonſura poſſe hoc caſu puniri per judicem ſecularem e-
tiam pœna mortis abſque ulla degradatione; ejus tamen opi-
nio, ſi vera eſt, intelligenda eſt procedere, dummodo Cle-
ricus ſit incorrigibilis, vel aliquod delictum ex ſupradictis
patraverit, & fuerit traditus ab Eccleſia judici ſeculari,
prævia declaratione ſuper delicto; patet, quia Covarr. di-
cit primo Clericos in minoribus non poſſe puniri a Curia ſe-
culari ante degradationem. Et hoc certum eſt intelligi de-
bere in caſibus, in quibus degradatio requiritur.* Deinde
ſubdit hoc non procedere in Clericis primæ Tonſuræ, qui
poſſunt puniri per laicum ante ullam degradationem; quæ
exceptio ut ſit de regula, ſimiliter eſt intelligenda in caſi-
bus, in quibus in aliis Clericis eſt opus degradatione; alio-
quin ſequeretur abſurdum, ut Clerici primæ Tonſuræ pro
quolibet crimine puniri poſſent a poteſtate laica, nec un-
quam fori privilegio gauderent, contra text. in *d. c. Cum
non ab homine cum ſimil.* & decretum Concil. *c.* 6. *ſeſſ.* 23.
68 late Alex. *conſ.* 8. *Videtur n.* 1. *lib.* 1. Quatenus igitur de-
gradatio in illis non requiratur, adhuc tamen coerceri
non poſſunt a ſeculari poteſtate, niſi duobus concurrenti-
bus. Primo ſcilicet, ut tradantur ab Eccleſia Curiæ ſecu-
69 lari, ut per gloſſam in *d. c. Cum non ab homine in ver. Poſt-
modum*, eſt communis opinio ſecundum Alciat. *ibid. nu.*
108. & Clar. *d. q.* 36. *verſ. Sciat autem*, deinde ut præ-
cedat declaratio judicis Eccleſiaſtici ſuper delicto, *c. Cum
ſecundum de hæret. lib.* 6. Ideoque Clericus aſſaſſinus pot-
eſt a judice laico puniri, etiam abſque alia degradatio-
ne, *c.* 1. ubi Gemin. Franc. & alii *de homicidio lib.* 6. &
70 tamen neceſſe eſt, ut præcedat declaratoria Ordinarii Ec-
cleſiaſtici, ſuper qualitate aſſaſſinii, ut ibi Joan. Andr.
& Geminianus notant, & eſt communis opinio, ut te-
ſtatur Alexand. *conſ.* 166. *n.* 5. *lib.* 7. & extat hac de re
conſ. Cardin. Alban. 13. relatum a Farinac. *tit. de inqui-
ſit. q.* 8. *n.* 85. qui *n.* 109. amplius cenſet etiam Clericum
primæ Tonſuræ, quantumvis gravia delicta commiſerit,
non poſſe a judice laico corporaliter puniri, niſi poſtquam
illum judex Eccleſiaſticus degradaverit, & Curiæ ſecula-
ri tradiderit, ſi modo habitum, & Tonſuram deferat.

71 Tertia concluſio. Laicus, qui poſt delictum aſſumpſit
Clericatum in fraudem, quoad bona ſubeſt ſeculari juriſ-
dictioni; ideoque poteſt a judice laico puniri pœna pecu-
niaria, & confiſcatione bonorum. Hæc eſt opinio Joan.
Andr. *hic n.* 19. *verſ. Puto quod in civili*, & Bart. *in d. l.* 1.
nu. 3. *ff. De pœnis*, quam ſequuntur, & communem di-
cunt Authores omnes relati ſupra in ſecunda concluſione
n. 65. & hic junge, quæ dixi ſupra in 2. *q. n.* 32.

72 Verum hæc concluſio videtur intelligenda, dummodo
judex laicus in cauſa prævenerit, ſic probat textus in *l. Si
quis poſtea, ff. De judic.* ex qua lege deſumptus eſt ſimilis
textus in *c. Propoſuiſti de foro compet.* ubi legitime citatus
tenetur coram judice citante cauſam proſequi, licet poſt
citationem forum mutaverit: quem textum ibi exem-
plificant Hoſtien. & alii in Clerico poſt citationem pro-
moto. Hujus ſententiæ, licet recentiores illum genera-
liter referant, fuit Joan. Andr. ubi ſupra, ait enim:
*Puto quod in civili, vel in criminali nulla districtio fieri
poſſit per judicem ſecularem, loquitur de Clerico promoto
poſt delictum, ſed realis tantum executio per ipſum ſecu-
larem, qui inchoavit, fieri poterit, ut ſic Clericatus exe-
merit perſonam quoad omnem manus injectionem, vel di-
ſtrictionem, ſed non exemerit cauſam a juriſdictione præve-
nientis quoad ipſius proceſſum, & inſtantiam finiendam,
vel realiter exequendam.* Atque ita Joan. Andr. aperte
ſentit judicem ſecularem eatenus poſſe procedere, qua-
tenus prævenerit: & illum totidem verbis refert, & ſe-
quitur Cardin. *col.* 4. *verſ. Septima eſt opinio.* Hoc idem
probat Anton. de Butr. *col.* 4. *verſ. Quandoque quæritur,
an mutetur executio*, & apertius Frider. de Sen. *conſ.* 97.
Quoniam in fin. ubi ait: Sola commiſſio criminis non fa-
cit præventionem, ſed conventio, vel deprehenſio, ut
in fraudem vitandæ pœnæ videatur ordinatus. Eandem
opinionem tenet Anchar. in *c. Ea quæ n.* 19. *qu.* 13. *verſ.
Secundo caſu, de reg. jur. lib.* 6. ubi quærens coram quo
debeat reſpondere laicus poſt commiſſum delictum effe-
ctus Clericus, ſic ait: *Cum ante judicium inchoatum aſ-
ſumpſit Clericatum, non videtur dubium quod coram judice
Eccleſiaſtico, poſtquam judex ſecularis non prævenit.* Et
infra: *Quando judicium fuit jam cœptum coram ſeculari*,
ſentit cum Joan. Andr. *Clericatum eximere perſonam o-
mnem manuum injectionem, & diſtrictionem, ſed non
eximere cauſam a juriſdictione præveniente quoad ipſum
proceſſum, & inſtantiam finiendam, & realiter exequen-
dam.* Hic adde, quæ ad corroborationem hujus conclu-
ſionis dicta ſunt ſupra *in* 3 *q. a n.* 35. *uſque ad n.* 41. At-
que hoc ipſum videntur ſentire omnes, qui cenſent Cle-
ricum in fraudem promotum quoad bona adhuc ſubeſſe
ſeculari juriſdictioni; quia quoad bona de fraude tunc
dicitur conſtare, quando judicium jam erat cœptum,
& cauſa præventa, vel per citationem, vel per litis con-
teſtationem, juxta text. *in d. l. Si quis poſtquam de judic.
in d. c. Propoſuiſti de foro compet. & in l. penult ff. De ju-
riſdict. omn. judic.* & docet Oldrad. *d. c. conſ.* 4. *n.* 2.

Ex hac igitur tertia concluſione, & illius declaratio-
ne conſtat judicem laicum ita demum poſſe procedere
contra bona Clerici poſt delictum promoti, ſi in cauſa
prævenerit judicem Eccleſiaſticum ante Clericatum. Et 73
in hunc ſenſum accipienda eſt deciſio in cauſa Nuſcana,
in qua cum dubitatum fuerit, an Clericus conjugatus,
qui poſt dimiſſum habitum, & Tonſuram Clericalem de-
liquit, & pro eo delicto in Curia ſeculari citatus, &
condemnatus fuit; deinde reaſſumpto habitu, & Tonſu-
ra, Eccleſiæ inſervire cœpit juxta decretum *c.* 6. *ſeſſ.* 23.
poſſit a judice laico poſt delictum commiſſum judicari,
& puniri: Sacra Congregatio cenſ. non poſſe propter
idem delictum in carcerem conjici, aut perſonaliter di-
ſtringi, modo non reaſſumpſerit habitum in fraudem:
judicem poſſe proceſſui finem imponere, & contra il-
lum realiter procedere, juxta doctrinam Joan. Andr.
in c. unic. de obligat. ad ratiocinat. Verba enim illa deci-
ſionis, *modo non reaſſumpſerit habitum in fraudem*, non
important, ut qui habitum reaſſumpſit animo evitandi
judicium ſeculare, poſſit indiſtincte in eo foro perſona-
liter diſtingui; ſed ita demum, ſi perſona fuerit præ-
venta, puta quia poſitus in carcere aufugit, aut dimiſ-
ſus fuit ſub fidejuſſione; tunc enim de fraude conſtare
dicitur quantum pertinet ad perſonalem diſtrictionem,
quemadmodum de ea dicitur conſtare quoad bona, quan-
do cauſa eſt præventa, per ſupradicta.

Quarta concluſio. Ad hoc ut judex laicus poſſit proce- 74
dere contra bona Clerici in fraudem promoti, neceſſe eſt,
ut præcedat declaratio ſuper fraude, & interim debet ſu-
perſedere, *c. Si judex laicus in fin.* ibi: *Contra eum interim
quivis proceſſus judicis conquieſcat, de ſent. excommunic.
lib.* 6. etenim cum ejus juriſdictio ſit fundata ſuper hac qua-
litate fraudis, & ea circumſcripta Clericus ſit exemptus ab
ejus juriſdictione, etiam quoad bona, ut diximus in pri-
ma concluſione, priuſquam de hujuſmodi fraude conſti-
terit, laicus neſcit ſe judicem; ideoque de qualitate frau-
dis juriſdictionem tribuentis ante omnia conſtare debet,
c. 2. *§. Sed ſi dubitetur, & l. Si quis ex aliena, ff. De judic.*
Abb. & alii *in c. Si Clericus laicum de foro compet.* Bart. in

l. Mul-

l. Multum intereſt, *ff. De conſtitit. & demonſtrat. & in l. Si finita*, *§. Julianus*, *ff. De damn. infect.* & ponderat Roland. *conſ.* 4. *n.* 21. *vol.* 1. Idemque de Clerico aſſaſſino, de cujus delicto conſtare debet priuſquam a judice ſeculari puniri poſſit, tradunt omnes in *cap.* 1. *de homic. lib.* 6. & diximus ſupra in ſecunda concluſione, *verſ. Quatenus agitur n.* 67. & hic junge, quæ ex ſententia Sac. Congregationis poſui ſupra *n.* 33.

Quinta concluſio. Cognitio, & declaratio, an Clericus fuerit promotus in fraudem, necne, ad judicem ſecularem non pertinet, ſed ad Eccleſiaſticum tantum; quia cum agatur de Clericatu, & illius qualitatibus, ſive quæſtio ſit juris, ſive facti, judex laicus nullam habet juriſdictionem, *d. c. Si judex laicus*, ubi not. *de ſentent. excommun. lib.* 6. Ideoque cognitio, an Clericus duxerit unicam, & virginem, ad hoc tanquam bigamus omni privilegio Clericali nudatus ſit, pertinet ad judicem Eccleſiaſticum, ut dixit Rota *deciſ.* 107. incipien. *Item ſi Clericus conjugatus*, quam refert, & ſequitur Alex. *conſ.* 8. *Videtur n.* 4. *lib.* 1. Ac ſimiliter quæſtio, an Clericus inceſſerit in habitu, & Tonſura, ab Ordinario Eccleſiaſtico eſt prius definienda, Gemin. in *c.* 1. *§. final. in fin. de Cler. conjug. lib.* 6. & Covarr. *practicar. quæſt. c.* 33. *ſub n.* 1. ubi aliam opinionem reprobat, veluti falſam, & contrariam ſacris Canonibus. Et in terminis, an Clericus primæ Tonſuræ ſit bene, vel male promotus ad effectum privilegii fori eſſe cognoſcendum ab Eccleſiaſtico, reſpondit Rolan. a Valle *d. conſ.* 4. *num.* 18. 19. & 20. & 33. & de qualitate aſſaſſinii, Card. Abb. *conſ.* 13. & tetigi ſupra in ſecunda concluſione prope finem.

75 Ultima concluſio pro præſentis cauſæ reſolutione laicus ſpurius, vel homicida licet initiari non debeat abſque diſpenſatione Apoſtolica, *cap. Tanta*, & ibi gloſſ. *fin. Qui filii ſint legitimi*, & *cap.* 7. *ſeſſ.* 14. Concilium Tridentinum, tonſuratus tamen recipit characterem, & gaudet fori privilegio, licet Ordinis executionem non habeat, ut reſpondit Alexan. *conſ.* 149. *In cauſa inprinc. lib.* 6. & Roland. *d. conſ.* 4. Et quamvis Rebuff. *in tract. nomin. quæſt.* 14. *num.* 70. dixerit nullam eſſe ordinationem, ſi Tonſura conferatur ab alieno Epiſcopo; & ſic initiatum non gaudere fori privilegio, addens ſe vidiſſe ita judicari, eo quod actus factus lege prohibente ſit nullus, *l. Non dubium*, *Cod. De legib.* Ejus tamen opinio erronea eſt; quia ſive prima Tonſura ſit Ordo, quemadmodum tenent Canoniſtæ, per *c. Cum contingat*, & ibi dixi latiſſime *de ætat. & qualit.* ſive diſpoſitio ad Ordines, ſecundum Sanctum Thomam, & Theologos in 4. *ſentent. diſt.* 24. ſive quid medium, ſecundum opinionem Navarr. *in Manual. c.* 22. *n.* 14. & *conſ.* 4. *de Sacram. non iteran.* illud tamen certum eſt per eam, licet lege prohibente collatam imprimi characterem, ſive notam, vel ſignum indelebile, quod reiterari amplius non debet, ut idem Navarr. conſuluit *conſ.* 11. *de tempor. ordinat. num.* 3. & pluribus probat Guidopap. *deciſ.* 447. ubi cenſet collationem primæ tonſuræ factam a non ſuo Epiſcopo eſſe validam, nec debere reiterari. Quod etiam cenſuit Sacra Congregatio in Clerico ſeculari tonſurato ab Abbate benedicto contra prohibitionem Concil. Trident. *in c.* 10. *ſeſſ.* 23.

76 Ex his omnibus videtur reſpondendum Alexan. & Zaccar. quamvis male promotus, ut in ultima concluſione, dummodò non ſecularis judicii fugiendi fraude Clericatum aſſumpſerint, tam quoad perſonam, quam quoad bona exemptos eſſe a ſeculari juriſdictione, ex dictis ſupra in prima concluſione, ſed etſi in fraudem primam Tonſuram ſuſceperint; gaudere tamen fori privilegio quoad perſonam, patet ex ſecunda concluſione; ſed quoad bona ſubditos eſſe ſeculari poteſtati, ſi modo judex laicus ante illorum promotionem prævenerit in cauſa, ut in tertia concluſione. Ceterum non poſſe judicem ſecularem prævenientem in bonis procedere, niſi poſtquam judex Eccleſiaſticus pronunciaverit eos in fraudem Curiæ ſecularis promotos fuiſſe, conſtat ex dictis in quarta, & quinta concluſione, & ita reſolutum. An autem hæc vendicent ſibi locum in Regno Neapolitano propter capitulum Caroli II. quod incipit, *Item ſtatuimus*, *quod Clerici ad ſecularia judicia*, vide Vicen. de Franch. *deciſ.* 545. & Marc. Anton. Genuen. *in ſua praxi Archiepiſcopali c.* 9. *n.* 4.

77 Quinto QUÆRO, An quæ dicta ſunt in ſuperioribus quæſtionibus de Clerico procedant in profeſſo. Videtur reſpondendum procedere ſalvo eo, quod defenſio cauſæ ſpectabit ad Monaſterium, prout concludit hic Jo. Andr. *n.* 20. cum quo Butr. Card. & alii tranſeunt, & Bart. in *d. l.* 1. *n.* 3. *in fin. verſ. Et quæ de Clerico*, *ff. De pœnit.* & Marian. Socin. *in d. c. Propoſuiſti num.* 52. *verſ. Et ſubdit*, Joan. Andr. & Aufr. *loc. ſupra cit. n.* 6. nam licet
propter characterem plus habeat Ordo, quam profeſſio, 78
ut ſcripſit idem Joan. Andr. *in cap. Placet infra de converſ. conjug.* tamen eo reſpectu, quo profeſſus mundo mortuus eſt, ut *l. Deo nobis*, *C. De Epiſcop. & Cleric.* & plura promittit, ut notatur in *c. unic. in* 3. *gloſſ. de voto lib.* 6. Concluſiones ſupraſcriptæ fortius quoad perſonalem diſtrictionem procedunt in Monacho, quam in Clerico, & præſertim in minoribus, arg. *c. Cum ex eo*, *de elect. lib.* 6. Facit ad hoc *§. His authoritatibus*, *de pœnit. diſt.* 1. *c. Admonere* 33. *q.* 2. & quod notatur in Auth. *de Monachis in princ. & §. Si quis igitur ad fin.* Itaque in illis caſibus, in quibus judex ſecularis poteſt procedere contra Clericum pro obligationibus initis, vel maleficiis commiſſis ante ſuſceptos Ordines; poteſt etiam procedere contra eum, qui profeſſionem emiſit, & e converſo; in quibus caſibus eximitur Clericus a juriſdictione judicis laici, eximitur etiam profeſſus, cum in
hac materia a pari procedant. Quid autem ſi nondum 79
ſit profeſſus, ſed infra annum probationis, vide per Angelum *in dict. l.* 1. & Alex. *ibi in additione ad Bart. litera A*, & quod legitur, & notatur *in c. Religioſo*,
§. Quamvis, *de ſentent. excommun. lib.* 6. Item quid ju- 80
ris ſit de his, qui non promoventur, ſed ſolummodo aſſumunt quendam modum vivendi ab Eccleſia approbatum, ut quia efficiuntur Becchetti, aut milites gaudentes, aut Tertiarii, vel alium ſimilem habitum, aut regulam ſuſcipiunt, vide per Bart. & Marian. Socin. locis proxime citatis, ubi concludunt in his non procedere ſupradictam diſtinctionem Joan. Andr. Sed habere locum jura, quæ dicunt mutationem fori non eximere quem a juriſdictione judicis prævenientis: & dicit Bart. ita fuiſſe obſervatum de facto: ſubdit tamen eos debere prius denudari inſigniis, ut *l. Qui cum uno*, *§. Reus*, *ff. De re milit.* unde removebitur Becchettum, ſeu chordula, ſi ſit tertii Ordinis, & ex loco cincturæ ponetur ad collum, cum qua ſuſpendatur, ut inquit Marian. Socin. *ibid. & in c.* 1. *n.* 12. *verſ. Nona declaratio de foro compet.* ſed tu vide quod ibi dixi *n.* 65. & *ſeqq.* Non me latet quod refert Marcheſ. *de commiſ. par.* 2. *de commiſ. avocat. cauſar. §.* 2. *a nu.* 166. *uſque in fin. fol.* 324. videlicet, quod cum fuiſſet introductum judicium reintegrandæ poſſeſſionis contra mulierem in Curia Capitolina, & poſtea lite pendente ipſa mulier devotionis fervore fuiſſet recepta in Mantellatas, ſeu Pizzocaras ſancti Auguſtini Ordinis ſanctæ Monicæ, & obtinuiſſet a Vicario Urbis cauſam reaſſumi, & inhiberi ſecundo collaterali: cumque actor adiiſſet Signaturam juſtitiæ pro moderatione inhibitionis, & remiſſione cauſæ ad ſuum judicem: Signatura nihil cenſuit reſcribendum, ex Oldrad. *conſ.* 4. Quod eſt contra concluſiones ſuperius firmatas ex communi Canoniſtarum conſenſu, & ex ſententia Sacræ Congregationis Concilii, etiam in Clerico, vel profeſſo: & conſ. Oldradi loquitur in Clerico poſt delictum promoto, ſed nullatenus prævento in Curia ſeculari, ut ipſemet declarat *circa fin. verſ. Qui autem contra iſtam opinionem*, & fuſius dictum eſt ſupra in 1. *qu. a n.* 25. Nec eſt omittendum quod Frider. de Sen. *conſ.* 97. *in fin.* concludit non eſſe faciendam differentiam, an quis lite pendente fiat Clericus, vel profeſſus, an vero alia Eccleſiaſtica perſona, puta miles S. Mariæ.

Sexto QUÆRO, An Clericus conjugatus, qui poſt 81
dimiſſum habitum, & Tonſuram Clericalem deliquit, & pro eo delicto in Curia ſeculari citatus fuit; deinde reaſſumpto habitu, & Tonſura Eccleſiæ inſervire cœpit, juxta decretum Concilii *c.* 6. *ſeſſ.* 23. poſſit a judice laico propter delictum antea commiſſum judicari, & puniri.

Solutio videtur petenda a jure communi, eo quod Concilium Tridentinum *in d. c.* 6. *ſeſſ.* 23. innovit Conſtitutionem Bonifacii VIII. *in c. unic. de Cler. conjugat. l.* 6. addendo quod, niſi Clericus conjugatus ſervitio alicujus Eccleſiæ ab Epiſcopo deputatus eidem Eccleſiæ ſerviat, vel miniſtret, non gaudeat privilegio fori, nec Canonis, quoad hoc jus commune reſtringendo. Quare adhærendo his, quæ in hac materia tradunt Doctores dicendum videtur, Clericum, qui reaſſumpſit habitum, & Tonſuram,

& Ec-

& Eccleſiæ deſervivit juxta requiſita Concilii Tridentini, gaudet e privilegio fori, & Canonis quoad ea, in quibus non eſt inducta præventio; ſed quoad ea, in quibus eſſet
82 præventus, non prodeſſe reaſſumptionem. Ad quod ponderatur quod Clericus conjugatus per dimiſſionem habitus non perdit privilegium perpetuo, & abſolute, ſed ad tempus, quandiu habitum non defert. Quod innuunt illa verba *dict. c. unic. in fin. gaudere nolumus*; Ergo quandocunque reaſſumet habitum, & deſervit, gaudebit, prout tenent ibi Joan. Monach. *n. 2.* arg. *l. penult. ff. De teſtam. milit. & l. ult. ff. De curat. furioſ.* Archid. *nu. 1. in ver. Retinent*, & Jo. Andr. *n. 4.* & probatur Clem. 2. *de vita, & honeſtate Clericorum*, ponderando verbum, *quandiu*, ſecundum primum intellectum, quem ibi ſequitur Zenzelin. & Card. *q. 12.* & communiter DD. ut teſtatur Alex. hoc late comprobans *in conſ. 49. In cauſa n. 7. vol. 6.* & Prob. ad Monach. *in d. c. unic. n. 4.* diſputat Joan. Andr. *in cap. Joannes in 4 q. de Cler. conjugat.* & atteſtatur ſe vidiſſe Paduæ ſic definiri, & in hoc reſidet, licet ſubdat egere declaratione. Huc transferri poſſunt, quæ late afferuntur per Doctores in ea quæſtione, an ſi laicus conventus poſtea efficiatur Clericus, quæſtio terminanda ſit coram Eccleſiaſtico, vel ſeculari Judice, quam proſequitur hic Jo. Andr. reaſſumendo diverſas opiniones, ubi *n. 19. verſ. Puto quod in civili*: concludendo ponit diſtinctionem, ſecundum quam aperte videtur reſponſum ad præſens dubium, ut late oſtenſum eſt ſupra in quarta quæſtione n. 52.

83 Non obſtat *c. Ex parte de Cleric. conjugat.* quia procedit reſpectu obſequiorum, non reſpectu diſtrictionis perſonalis, & ita eſt de mente Franchi *in d. cap. un. de Cler. conjugat. lib. 6.* & Abb. *in d. c. Ex parte.*

Non obſtat *c. Ex parte, il tertio de privileg.* arguendo a Clericis non conjugatis ad conjugatos. Quia ibi juriſdictio erat præventa, vel eſt ſpeciale in Clerico deprehenſo in enormitatibus, ut perdat privilegium Clericale, de quo tamen articulo videndus eſt Alexan. *conſ. 61.* quia ſæpiſſime *lib. 4.* quod eſt conſ. Joan. Andr. & Capyc. qui recenſet ſex conditiones ad id requiſitas *dec. 161. In cauſa.*

Non obſtat, quod Clericatus ſuperveniens poſt commiſſum delictum non proſit, Oldrad. *conſ. 4.* quia præſumitur in fraudem; nam reſpondetur non prodeſſe ſecundum diſtinctionem, de qua ſupra per Jo. Andr. Præterea dictum Oldradi non applicatur: ſiquidem in caſu propoſito non ſupervenit mutatio ſtatus, qui eſt fundamentum privilegii, ſed ſublatum eſt obſtaculum impediens fori privilegium, quod ex Ordine, & habitu Clericali ſibi competebat. Hanc ſententiam alias probavit S. Congr. Concil. ut dixi ſupra *in 4. q. n. 73. verſ. Et in hunc ſenſum.*

84 Septimo QUÆRO, An laicus a Curia ſeculari pro criminali cauſa carceribus mancipatus, ac ſub fidejuſſione dimiſſus, ſi poſtea Clericali charactere inſignitus habitum, & Tonſuram deferat, atque alicui Eccleſiæ de mandato Epiſcopi inſerviat, pro eadem cauſa poſſit a judice laico perſonaliter diſtringi, ac puniri.

Joan. Andr. *hic num. 19.* tractans quæſtionem, an laicus conventus coram judice ſeculari, qui poſtea effectus eſt Clericus, gaudeat privilegio fori tam quoad bona, quam quoad perſonam, relatis aliorum opinionibus, ponit opinionem ſuam, quod in civili, vel criminali cauſa Clericatus exemerit perſonam quoad omnem manus injectionem, & diſtrictionem, ſed non exemerit cauſam a juriſdictione prævenientis quoad ipſius proceſſum, & inſtantiam finiendam, & realiter exequen-
85 dam, ac deinde ſubjicit limitationem his verbis: Quæ dicta ſunt de perſonali diſtinctione procedere non videntur in illo, qui in carcere ſecularis judicis exiſtens ibi profitetur, vel ordinaretur; hic enim præventa eſt cauſa, & perſona; Item ordo, & profeſſio non invenit iſtum liberum; Item ex contrario nimium eluderetur juſtitia: & adducit ſimile de ſuſcipiente Corpus Chriſti, ut dixi ſupra *in 4. qu. numer. 53.* & ſequitur ad literam Cardinalis *in 9. q col. 4. verſ. Quæ dicta ſunt de perſonali diſtrictione*, Butr. *numer. 12. verſ. Quandoque quæritur*, Anch. *prope fin.* Marian. Socin. *in c. Propoſuiſti n. 52. verſ. Subdit etiam Jo. Andr. de foro compet.* Et ex legiſtis, Bart. *in l. 1. n. 3. in fin. verſ. Præcedentia vera, ff. De pœn.* & Ang. *in l. Si quis poſtea ſub n. 4. in fin. verſ. Fallit ſi eſſet detentus, ff. De judiciis*, & hanc partem ſequi Legiſtas omnes teſtatur Auſt. *de poteſtate ſeculari reg. 1. n. 19.* & ſimpliciter omnes amplecti hanc opinionem affirmat noviſſime Vinc. de Franc. *dec. 209. n. 4.* Et revera habet hæc ſententia ſummam rationem; nam Clerici ſive ordinatione Divina, ſive Eccleſiaſtica ſunt prorſus exempti a juriſdictione ſeculari, quoad bona, ſicuti quoad perſonam, & in cauſis civilibus ſicut in criminalibus, ut diffinitur in Synodo Romana 6. cujus diffinitio refertur in Canone, *Bene quidem 96. diſt.* in Conc. Lateran. ſub Innoc. III. *c. 44.* relato *in c. Cum laicis, de reb. Eccleſ. non alien. in c. Eccleſia S. Mariæ de Conſt. & in c. Quanquam de cenſ. lib. 6.* Unde ſicut aſſumptio Clericatus in fraudem non eximit bona Clerici a juriſdictione judicis laici, quando cauſa eſt præventa; ita nec eximit perſonam, quando eſt præventa perſona; utroque enim caſu jus Divinum, ſive Eccleſiaſticum declaratur ab Eccleſia ad eam ſpeciem non pertinere.

Sed quia hic caſus in terminis, in quibus loquitur 86
Joan. Andr. id eſt, ut laicus in carceribus Curiæ ſecularis ordinetur, vel profiteatur, vix poteſt contingere, cum in Ordinum collatione, & profeſſione tot ſolemnitates requirantur, & ii, ad quos pertinet Ordines conferre, non accederent ad carceres, & Officiales, & cuſtodes carcerum, etiamſi illi vellent accedere, hoc non permitterent, ut conſiderat Vincen. de Franch. *d. dec. 209. in fin.* dicendum eſt in duobus caſibus hanc doctrinam ad practicam deduci poſſe. Primo, cum laicus aufugit e carceribus, & exinde ab aliquo Epiſcopo ordinatus eſt. Secundo, cum a judice dimiſſus eſt, ſeu relaxatus ſub fidejuſſione de ſe repræſentando; nam adhuc cenſetur carceratus, ſeu in vinculis detentus, ut firmat Guidopap. *dec. 253.* quæ incipit, *Si quis dedit fidejuſſorem de tenendo Areſtum*, & probatur aperte *in l. In eadem, ff. Ex quib. cauſ. major.* In vinculis, inquit, eos etiam accipimus, qui ita alligati ſunt, ut ſine dedecore non poſſint in publico apparere, vel quia nudi, ut ibi ait gl. vel quia juraverant, vel ſub fidejuſſoribus ſunt: ad idem text. *in l. Necnon*, ibi. Item ſi quis nec in cuſtodia, nec in vinculis ſit, ſed ſub fidejuſſorum ſatiſdatione, *ff. eod.*
tit. Et in individuo per dicta jura ſic cenſet ex recentioribus 87
Anna *conſ. 140. n. 11.* & Carolus de Graſſ. *De effectu Cler. effectu 1. n. 1142.* & ita in caſu valde huic ſimili anno 1622. Sacra Congregatio cenſuit Clericum primæ Tonſuræ, qui in carcerem Curiæ laicalis conjectus, ac deinde in carcere Curiæ Eccleſiaſticæ depoſitus fuerat, eo quod ex defectu ſervitii Eccleſiæ non gauderet fori privilegio, poſſe a judice laico puniri etiam pœna corporis afflictiva, non obſtante quod poſt capturam Epiſcopus ei contuliſſet beneficium Eccleſiaſticum: & mota fuit Sacra Congregatio, quia quamvis ſolum beneficium eximat Clericum a juriſdictione judicis laici, ex *c. 6. ſeſſ. 23.* tamen hæc qualitas ſuperveniens illi non profuit, quia perſona erat præventa, & beneficium non reperit eum liberum, per doctrinam Jo. Andr. ſuperius relatam. Nec conſtituenda videtur differentia in hoc, quod ille jam eſſet Clericus; etenim quoad fori privilegium nulla eſt diverſitas inter laicum, & Clericum non habentem qualitates a Concilio requiſitas; ambo enim pariformiter ſubjiciuntur juriſdictioni judicis ſecularis. Unde ſicut qualitas beneficii, quæ per ſe ſola poteſt eximere, nihil operatur quando eſt præventa perſona; ita nec operatur Clericatus ſuperveniens. Nec refert, quod Clericorum exemptio ſit de Jure Divino, *c. Si Imperator 96. diſt.* quia nihilominus ex gravi cauſa Eccleſia potuit declarare perſonam Clerici in aliquo caſu non gaudere fori privilegio, arg. *cap. In omni de teſtam.* & tradit Cardin. *in repert. cap. Perpendimus in 7. oppoſit. de ſent. excommun.* & Covarr. alios referens *pract. quæſt. cap. 31. n. 4. & 6.* ſicuti declaravit Clericum hoc privilegio non gaudere, cum non incedit in habitu, & Tonſura, & non inſervit alicui Eccleſiæ, ut *in dict. c. 6. ſeſſ. 23.* Et in pluribus aliis caſibus, nempe in Clerico incorrigibili, *ut in c. Cum non ab homine de judic.* in Clerico aſſaſſino, ut *in c. 1. de homic. lib. 6.* in Clerico tabernario, vel carnifice, juxta terminos Clem. 1. *de vita, & honeſtate Clericorum*, in Clerico bigamo, ut *c. un. de bigam. lib. 6.* & in aliis ſimilibus. Eccleſia enim, quæ declarat perſonam Clerici in his caſibus ſubeſſe judicibus ſecularibus non obſtante exemptione a Jure Divino proveniente, abſurdum non eſt, ut ſimiliter declaret eandem Clerici perſonam ſubeſſe laicorum juriſdictioni, quoties Clericatus aſſumitur poſt perſonalem diſtrictionem Curiæ ſecularis. Et de hac poteſtate Eccleſiæ vi-

de

de gloſſ. *unic. in c. Sunt quidam 25. q. 1.* & quæ ſcripſi in *c. Ex parte n. 58. infra de Cleric. non reſiden.*

89 Octavo QUÆRO, An Clericus, qui dum laicus eſſet, ex cauſa homicidii a judice laico ad certum tempus in exilium damnatus, pulſuſque fuerat cum eo, ut ſi exilium non ſervaret, incideret in pœnam triremium, & durante tempore exilii prima Tonſura initiatus, Eccleſiaſticum beneficium adeptus, exilium deinde non ſervavit; & hac de cauſa noviſſime inquiſitus, juſſuque ſecularis judicis in carcerem conjectus opponit exceptionem fori declinatoriam; ſit remittendus ad judicem Eccleſiaſticum, necne. Magna fuit opinionum varietas apud antiquos Doctores in eo articulo, An laicus, qui poſt delictum commiſſum effectus eſt Clericus, a ſeculari judice coerceri, & puniri poſſit: Sed hæc opinionum diſcordia fere omnis ceſſavit authoritate Joan. Andr. hic, qui tradidit theoricam quam poſtea Doctores fere omnes ſecuti ſunt, videlicet: Ut ſi Ordinem quis ſuſceperit ſine ulla fraude, id eſt, antequam fuerit conventus in foro ſeculari, Clericatus eum eximat a quacunque juriſdictione judicis laici tam quoad perſonam, quam quoad bona. Quod primum membrum optimis nititur fundamentis, ut fuſe oſtenſum eſt ſupra in prima, & tertia quæſtione, & extat in his terminis *conſ.* 4. Oldradi ab omnibus approbatum. Sin autem Ordines ſuſceperit poſteaquam fuit conventus in Curia ſeculari, & ſic in fraudem judicis prævenientis; tunc Clericatus non eximat quoad proceſſum, & inſtantiam finiendam, & realiter exequendam; ſed tantummodo quoad perſonalem diſtrictionem, ut ſic laicus præveniens remaneat judex cauſæ, ſed non perſonæ; niſi perſona ſit præventa, quia tunc Clericatus non impedit, quin judex laicus poſſit pro illo crimine Clericum diſtringere, & punire etiam pœna corporis afflictiva. Ita in effectu diſtinguit hic Joan. Andr. *n. 19. verſ. Puto quod in civili.* Cujus diſtinctionem integre reaſſumit Marian. Socin. *in c. Propoſuiſti num. 52. in fin. verſ. Unde ex omnibus prædictis de foro compet.* prout hæc omnia nos fuſe explicavimus ſupra *in 4. qu. a num. 51. uſque ad num. 77.* Verum ſi Clericatus aſſumptus fuerit ante maleficium commiſſum, nemo dubitat quin cognitio pertineat ad judicem Eccleſiaſticum; conſtat enim apud omnes a ſeculari poteſtate Clericos diſcuti, & judicari non poſſe; idque conſtitutum eſſe tum ordinatione Divina, *cap. Si Imperator 96. diſt.* Concilium Tridentinum *cap. 20. ſeſſ. 25.* tum canonicis ſanctionibus, ut *c. 1. & 2. & cap. Si diligenti de foro compet. cum ſimil.* tum etiam Imperialibus Conſtitutionibus, ut in Auth. *Statuimus, C. De Epiſc. & Cleric.* & in Authen. *Ut Clerici apud proprios Epiſcopos col. 6.* 90 Quamobrem in caſu dubii propoſiti cum inſpecto tempore ſententiæ, & delicto homicidii Clericatus fuerit aſſumptus, & beneficium acquiſitum poſt delictum, & nedum poſt præventam cauſam, & perſonam, ſed etiam poſt condemnationem executam, inſpecto autem tempore tranſgreſſionis Clericatus fuerit ſuſceptus, beneficiumque receptum ante delictum: videndum eſt quod tempus attendatur. Et certe videtur attendendum hoc tempus poſterius exilii non obſervati. Qua in re habemus expreſſam deciſionem Alberici in *l. Meminiſſe, ff. De offic. Proconſul. num. 5.* qui in caſu converſo propoſita quæſtione de Officiali Tholoſano, qui Clericum ad tempus relegaverat, reſervata ſibi pœna duplicationis, ſi ante tempus reverteretur; Eo interim laico effecto ob viduam in uxorem ductam, & ante tempus reverſo, reſpondet novum judicem, id eſt, ſecularem vindicare debere; quia agitur de novo facto, & de nova conditione perſonæ. Quam opinione Alberici non eſt cur improbare debeamus; tum quia magna eſt ejus authoritas, cum in hac re non habeat contradictorem; tum quia illam in terminis noſtris ſecutum eſt Neapolitanum Conſilium, teſte Vincent. de Franch. *deciſ.* 209.

Nec obſtat, quod pœna triremium ſit impoſita in priori ſententia jam lata, & executa quoad exilium; & ſic exilio non ſervato videatur poſſe cognoſcere judex prior, cum ad judicem pertineat ſuam ſententiam legitime latam tueri, *l. 1. ff. Ne vis fiat ei, qui in poſſeſſ.* qua ratione gloſſ. *in cap. Querenti de off. deleg. in ver. Ad integrum*, ſentit delegatum, cujus juriſdictio eſt certis limitibus circumſcripta, etiam poſt latam ſententiam, ſi victus inquietat victorem inductum in poſſeſſionem, poſſe de injuria hujuſmodi cognoſcere; licet enim, inquit, ſit nova injuria, tamen ſequela eſt precedentis, & ſecundum Anton. de Butr. prior judex poteſt cognoſcere tanquam de connexo, arg. *l. Cuicunque, §. pen. ff. De inſtit. act.* Hoc inquam non obſtat; nam reſpondetur poſſe quidem tunc delegatum compeſcere contradictores, ſed non ſumendo ſibi ordinariam cognitionem, quam ſolè judici ordinario relinquere debet, ut ibidem gloſſa declarat, & Doctores omnes poſt eam tradiderunt. At nos agimus de ordinaria cognitione, quæ requiritur ad condemnandum Clericum ad triremes ob non ſervatum exilium, quod exigit plenam, & exactam ſui judicis cognitionem; ideoque novus judex cognoſcere debet, arg. *l. Si mater, §. 2. ff. De except. rei judic.* Reſpondetur ſecundo in caſu gloſſ. agi tantummodo de novo facto, ſed in caſu noſtro agimus de novo facto, & nova conditione perſonæ, ut ibidem per Alber. & ideo non eſt mirum, ſi ad poſteriorem judicem pertinet cognitio. Et igitur ab Eccleſiaſticis reſpondendum pro Eccleſiaſtica juriſdictione, quod etiam ſeculares judices jam deciderunt. Die 14. Novembris 1609. propoſito ſupraſcripto dubio in Sac. Congregatione Concilii, Patres unanimiter exiſtimarunt hunc Clericum remittendum eſſe ad judicem Eccleſiaſticum. Actum eſt etiam, an exigenda eſſet ratio ab ejus ordinatione cur illum ordinaverit, utpote ex homicidio irregularem, & ſententia judici ſecularis actum in exilium, quod tempore ordinationis adhuc durabat. Conſultius tamen viſum eſt prius obtinere remiſſionem, & poſtea de actione Epiſcopi in Congregatione iterum agere. Itaque decretum in hac forma editum eſt: Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini interpretum re diligenter perpenſa, cenſuit, hunc Clericum ante tranſgreſſionem exilii promotum, Eccleſiaſticumque beneficium adeptum, remittendum eſse ad Judicem Eccleſiaſticum. 91

Ulterius poſset dubitari, an judex Eccleſiaſticus ſecuta remiſſione teneatur ſtare ſententiæ contra hunc Clericum latæ in foro ſeculari, dum ipſe laicus eſset, & cogere eum ad ſervandum tempus exilii, ac etiam punire ob exilii tranſgreſſionem pœna triremium. In qua quæſtione Velaſc. *tom. 1. conſult. Regni Portugal. conſultat.* 44. ſentit non teneri ſtare, ſed denuo cognoſcere debere. Contrarium tradidit Bart. *in l. Cum quadam, ff. De juriſd. omn judic.* & Stephan. Auſt. *in prealleg. tract. de poteſt. ſecular. ſuper perſ. Eccl. reg. 1. fallentia* 11. *n.* 30. ſed quia hoc extra dubium poterit Epiſcopo, cui facta eſt remiſſio, relinqui deliberandum. 92

DE BIGAMIS NON ORDINANDIS.

Lucius III. Spal. Archiepiſcopo.

CAPUT II.

SUper eo, quod tua fraternitas de bigamis requiſivit: Reſpondemus quod ordinatores eorum poteſtate & officio ordinandi, & ordinati, ſi ad ſacros Ordines fuerint promoti, eis ideo ſunt privandi, quia in bigamis contra Apoſtolum diſpenſare non licet, ut debeant ad ſacros Ordines promoveri: vel in eis, ſi promoti fuerint, remanere. In ordinatore autem poteſt diſpenſatio adhiberi, ut ordinandi poteſtate & officio non privetur.

SUM-

S U M M A R I U M.

1 *Bigamus quamvis ordinari non debeat, tamen ſi ſecus fiat, characterem recipit.*
2 *Epiſcopus ordinans bigamum quas pœnas incurrat, & num.44.*
3 *Suſpenſus ab Ordinum executione eſt capax pœna depoſitionis ab Ordine.*
4 *Bigamus qua ratione ſit irregularis, & n.10.*
5 *Diſpenſatur facilius cum ordinante bigamum, quam cum ordinato.*
6 *Culpa deletur per pœnitentiam, irregularitas ſecus, & num.9.*
7 *Diſpenſare non poteſt Epiſcopus cum bigamo in ſacris Ordinibus.*
8 *Epiſcopi non diſpenſant contra Apoſtolum.*
9 *Crimino ſus poſt peractam pœnitentiam incipit eſſe, quod non erat,*
10 *Bigamus ordinari prohibetur non propter culpam, ſed propter Sacramenti defectum.*
11 *Papa diſpenſare poteſt cum bigamo ad omnes ſacros Ordines,*
12 *Papa quamvis in articulis fidei diſpenſare non poſſit, in aliis tamen poteſt, at in juramento, & voto.*
13 *Bigamia non eſt adjuncta irregularitas jure naturali, ſed poſitivo.*
14 *Papa diſpenſat in omni Conſtitutione Eccleſia.*
15 *Papa an, & quando diſpenſare poſſit contra Apoſtolum,*
16 *Papa eſt major Apoſtolo adminiſtratione.*
17 *Nec Pauli, nec Petri Conſtitutionibus adſtringitur, ſed Dei.*
18 *Papa non diſpenſat cum bigamo de poteſtate ordinaria, ſed abſoluta.*
Papam non decet ſemper uti plenitudine poteſtatis, ibidem.
19 *Diſpenſare an poſſit Epiſcopus authoritate ordinaria cum ſibi ſubdito vero bigamo ad primam Tonſuram, & beneficia ſimplicia, & nu.ſeqq. uſque in finem.*
20 *Quod ſi diſpenſet, & Tonſuram, ac beneficium conferat, quas pœnas collator, & collatarius incurrant, & num.44. & ſeqq.*
21 *Pro ſententia affirmativa referuntur authoritates Theologorum.*
Et Canoniſtarum, nu. 28.
22 *Afferuntur fundamenta pro eadem ſententia affirmativa.*
23 *Intellectus cap.* Lector 34. diſt. *& nu.32. verſ. Ad primum igitur.*
24 *Epiſcopus diſpenſat cum illegitimo.*
25 *Item cum Diacono, qui matrimonium contraxerat.*
26 *Item cum Monialibus, & Monachis, qui nubendo bigamiam contraxerunt.*
27 *Apoſtoli prohibitio ſuper bigamia, de quibus Ordinibus intelligatur.*
29 *Referuntur Authores pro ſententia negativa.*
30 *Theologorum, & Canoniſtarum conciliatio.*
31 *Bigami omni privilegio Clericali nudati ſunt, & ſub anathemate prohibentur Tonſuram, vel habitum Clericalem deferre.*
32 *Epiſcopus an poſſit ex neceſſaria cauſa contra generale Concilium diſpenſare, & n.40.*
33 *Inferior a Papa non diſpenſat contra præceptum Apoſtoli.*
34 *Papa poteſt jure ordinario ſuper bigamia diſpenſare.*
Epiſcopus non diſpenſat contra Canonem etiam non Conciliarem ſtatuentem per verbum, non poteſt, *ibid. verſ. Adſunt etiam.*
35 *Diſpenſatio contra Concilium cenſetur prohibita, eo ipſo quod non reperitur conceſſa.*
36 *Diſpenſatur facilius in delictis, quæ pœnitentia tolluntur, quam ex defectibus, qui durant etiam poſt Baptiſmum.*
37 *Epiſcopus cur diſpenſet cum illegitimo, & non cum bigamo.*
38 *Bigamia irregularitas cur inducta.*
39 *Ordines omnes ſunt unum Sacramentum.*
40 *Epiſcopus quo caſu poſſit ſuper bigamia diſpenſare.*
Diſpenſatio nulla concedi debet ſine juſta cauſa, ibid. verſ. Ceterum.
41 *Clerici conjugati non ſunt adhibendi in miniſteriis Ordinum, niſi cum deficiunt Clerici cælibes.*
Bigami etiamſi cælibes deficiunt, prohibentur ſuffici ab Epiſcopo in minorum Ordinum miniſteriis, ibid.
42 *Epiſcopus an poſſit cum bigamo diſpenſare ad beneficia ſimplicia.*
Laicus non eſt capax beneficii Eccleſiaſtici, ibid.
43 *Bigamus ordinatus ab Epiſcopo ad primam Tonſuram non habet Ordinis executionem, nec eſt capax beneficii.*
44 *Pœna ſuſpenſionis inflicta Epiſcopo bigamum ordinanti, an ſit lata ſententia, vel ferenda.*
45 *Ignorantia juris valde dubii, & intricati, an excuſet Epiſcopum a pœna.*
46 *Opinionum diverſitas in aliquo articulo excuſat a contemptu, & a pœna.*

Super eo. Cum bigamo, qui ordinatus eſt ad ſacros, 1
non diſpenſatur, & ordinator privabitur poteſtate ordinandi, niſi cum eo fuerit diſpenſatum. Hoc dicit. Primo recitat conſultationem. Secundo dat reſponſionem, ibi, *reſpondemus*. Vel divide in quatuor partes, ut per Cardin. & Joan. de Anan.

Nota primo bigamum, quamvis ordinari non debeat, tamen ſi ſecus fiat, characterem recipere, ut clare probat hæc litera, ibi, *ſunt privandi*; necnon ibi, *remanere*; nam quomodo privari, & remanere poſſent, ſi Ordines non recepiſſent? Idipſum patet in *cap. Quicunque pœnitent, quicunque bigamus* 50. *diſt.* ibi, *in hoc quo invenitur Ordine perpetua ſtabilitate permaneat*, & tenet hic gloſſa magna *in fin.* Innocent. *numer.* 1. *in ver. Diſpenſare*, Butr. *numer.* 3. *& 7.* Anchar. *num.* 2. & ceteri omnes, Sanctus Thomas in 4. *diſt.* 27. *qu.* 3. *art.* 3. Silveſt. *in verſ. Bigamia num* 7. Rota *deciſ.* 1. *de bigam. in novis, & deciſ.* 7. *num.* 3. & plenius *deciſ.* 50. *numer.* 6. *par.* 5. *recent.* & coram Gregor. XV. *deciſ.* 516. *nu.* 8. & ſæpe alias. Unde merito Hoſt *hic num.* 5. *in ver. Remanere*, redarguit Niculaum Furioſum, quod non ſine furore ſcripſerit, bigamum non magis characterem recipere, quam aſinum.

2 Secundo nota pœnam ordinantis bigamum; eſt enim ſuſpenſus ipſo jure a collatione Ordinum: intellige per annum, ut in *cap. Nullus pœnitentem* 55. *diſt.* per quem textum ita ex facto reſpondit Navarr. *conſ.* 3. incipien. *Epiſcopus quidam hoc tit.* Nec obſtat litera hujus textus ibi, *ſunt privandi*, quia exponitur, id eſt, deponendi, ſecundum Hoſtien. *in princip. in ver. Officio*, Joan. Andr. *n.* 2. Bellam. & Card. *in princ. in eod. ver.* Et notat Archid. *in d. c. Nullus num.* 2. in 1. gloſſ. qui ad hoc allegat *cap.* 1. 51. *diſt. & c. ult.* 62. *diſt.* & hoc ſenſit Anton. de Butrio *hic n.* 2. dum dixit: Nota quod carens Ordinis exe- 3
cutione eſt habilis ad recipiendam Ordinis depoſitionem, & ſic eſt capax depoſitionis; per quod videtur, quod depoſitio ab Ordine aliquid operatur in ſuſpenſo ab executione, quia tollit ipſam executionem. His enim verbis Butrius aperte ſupponit ordinatorem, de quo textus loquitur, eſſe ipſo jure ſuſpenſum. Et quamvis Sacra Congregatio Concilii videatur ſenſiſſe, Epiſcopum ſic ordinantem in nullam pœnam incidere ipſo jure; tamen contrarium probavit Sixtus V. in caſu contingenti, ut dicam infra *num.* 46. *in fin.*

4 Tertio nota ex textu pœnam bigami ordinati, quia prohibetur in ſuſceptis Ordinibus miniſtrare, & ad altiores aſcendere, & ſic eſt irregularis, *cap. Nuper. infra eod.* Quod probat S. Thomas in 4. *diſt.* 27. *q.* 3. *art.* 1. *q.* 1. quia aliquis per Sacramentum Ordinis miniſter Sacramentorum conſtituitur, & ille qui aliis Sacramenta miniſtrare debet, nullum defectum in Sacramentis pati debet. Defectus autem in Sacramento eſt, quando Sacramenti ſignificatio integra non invenitur. Sacramentum autem matrimonii ſignificat conjunctionem Chriſti ad Eccleſiam, quæ eſt unius ad unam; & ideo requiritur ad perfectam ſignificationem Sacramenti, ut vir ſit tantum unius vir, & uxor tantum unius uxor, & ideo bigamia, quæ hoc tollit, irregularitatem inducit. Ad hoc c. *Debitum infra eod.* & ſequitur totidem verbis Silveſt. *in verſ. Bigamia num* 1.

5 Quarto nota facilius diſpenſari cum ordinante, licet
6 gravius delinquat, quam cum ordinato. Et eſt ratio, quia
in

in primo eſt culpa tantum, in ſecundo autem culpa, & irregularitas, quæ non tollitur per pœnitentiam, ſicut culpa, poſt Boattin. notant hic Card. *col.* 1. *in* 3. *oppoſ.* Anch. *n.* 2. *in* 3. *notab.* & Jo. de Anan. *in princ.* & ſic ſolvitur contrarium *deciſ.* 2. *ad finem ſupra de transl.*

7 Ultimo nota Epiſcopum cum bigamo diſpenſare non poſſe, ut remaneat in ſuſceptis Ordinibus, vel ad ſuperiores aſcendat. Quod hodie admittunt omnes in Ordinibus ſacris; nam contraria opinio, quæ olim irrepſerat,
8 expreſſe reprobatur *in cap. Nuper*, & *cap. A nobis infra eod.* nec mirum, quia Epiſcopi non diſpenſant contra legem Apoſtoli, ut hic patet, ſicut nec contra legem Concilii, ut in Extravag. Joan. XXII. *Sancta Romana*, §. *Quidam autem de relig. domib.* & notat hic Butr. *num* 5. nec refragatur, quod Epiſcopus diſpenſet cum criminoſis, *cap. At ſi Clerici*, §. *De adulter. de judic.* & tamen Apoſtolus æque prohibeat criminoſos ordinari, §. *Nunc*
9 *autem* 25. *diſtinct.* Quoniam, ut reſpondet hic gloſſa magna, criminoſus poſt peractam pœnitentiam reſtitutus videtur in priſtinum ſtatum, & incipit eſſe quod non fuit, *cap. Ferrum*, *cap. Ponderet*, & *c. Domino ſancto* 50. *diſt.*
10 & ideo cum talibus diſpenſatur. Sed bigamus non prohibetur promoveri propter crimen, ſed propter Sacramenti defectum, ut *in cap. Debitum infra eod. c. Acutius* 26. *diſt.* quia carnem ſuam diviſit in plures ab unitate recedendo, & hoc Sacramentum amplius reſtitui non poteſt per aliquam ſatisfactionem, cum non ſit crimen, & ita aliud conſideravit Apoſtolus cum dixit, non bigamum, & aliud conſideravit dum dixit, non criminoſum. Ita gloſſa, cujus opinionem communiter ſequuntur DD. & dicunt veram eſſe, Hoſt. *n.* 2. *in ver. Diſpenſare*, & Butr. *n.* 8. In minoribus autem, an Epiſcopus diſpenſet, dicam latiſſime in proxima quæſtione *a n.* 20. *uſque in finem*.

11 Sed Papa ſi velit diſpenſare poteſt ad omnes Ordines etiam Diaconatus, & Presbyteratus, ſicut Lucius Papa diſpenſavit cum Panormitano Archiepiſcopo, ut *in c. Le-*
12 *ctor* 34. *diſt.* nam etſi contra articulos fidei diſpenſare non poſſit, *cap. Sunt quidam* 25. *qu.* 1. gloſſ. *fin. in cap. Sicut* 15. *diſtinct.* in aliis tamen poteſt, unde & in juramento, & in voto diſpenſat, ſive in melius commutat, *cap. Juratos* 15. *quæſt.* 6. *cap.* 3. *infra de jurejur. c. Magna*, & *per totum infra de voto*. Et Evangelium interpretatur, & illi addit, ut colligitur ex *cap. In omni infra de teſtibus*, & *cap. Præſul.* 2. *quæſt.* ſecundum Innocentium
13 *hic num.* 2. & Hoſtien. *num.* 3. Præſertim vero, quia cum bigamus characterem Ordinis recipiat, ut dixi in 1. *notab.* inde patet bigamiæ non eſſe adjunctam irregularitatem de jure naturali, ſed de jure poſitivo, nec eſſe de eſſentialibus Ordinis, ut quis non ſit bigamus, ut docet Sanctus Thomas *in* 4. *diſt.* 27. *q.* 3. *art.* 3. & poſt eum Archid. *in cap. Subdiaconus*, & *in cap. ſeqq.* 34. *diſt.* Collect. & Anchar. hic ambo *num.* 2. & determinat Innocen. com-
14 muniter approbatus *in cap. Niſi cum pridem*, & ibi dixi *num.* 84. *ſupra de renunc.* Papa autem diſpenſat in omni Conſtitutione Eccleſiæ, cum ſit ſupra omne jus humanum poſitivum, *cap. Propoſuit*, § *Licet infra de conceſſ. præbend.* & *cap. Ad honorem ſupra de uſu pallii*. Nec obſtat authoritas Apoſtoli ad Titum 1. & 1. Timoth. 3. dicentis:
15 *Oportet Epiſcopum eſſe unius uxoris virum*. Etenim Apoſtolus dupliciter in doctrina ſua aliqua propoſuit, quædam ſcilicet, ſicut promulgans jus Divinum, ſicut illud, quod habetur ad Galat. 5. *Si circumcidimini*, *Chriſtus vobis nihil proderit*, & multa alia hujuſmodi, & in hoc Papa non poteſt diſpenſare, Quædam vero ſicut propria authoritate aliqua ſtatuens; nam ipſe dicit 1. ad Corinthios 11. *Cetera cum venero diſponam*, & infra ibi, *mandavit ut collecta*, *quæ fiunt in Sanctos*, *per unam Sabbati fiant*, quod non pertinet ad jus Divinum: & ſimiliter etiam quod dicitur de bigamo non promovendo, non eſt juris Divini, ſed inſtitutio authoritatis humanæ divinitus homini conceſſæ. Ita formaliter declarat Sanctus Thomas *quodlib.* 4. *art.* 13. *ad* 1. Unde & in eadem Apoſtoli regula continetur, non percuſſorem: & tamen Papa nedum cum percuſſore, ſed & cum homicida diſpenſat, ut notatur *in cap. Sicut dignum*, §. *fin. infra de homicid. cap. penul.* & *ultim. de Cleric. percuſſ. cap.* 1.
16 *ſupra tit. prox.* dixi *in cap. Henricus num.* 30. *de Cler. pugn. in duello*. Poteſt ergo eodem modo diſpenſare cum bigamo, licet Paulus prohibeat ipſum ordinari. Præterea ibi Apoſtolus prohibet ordinationem, non autem diſpenſationem, ſecundum Goffred. & Jo. Andr. *hic n.* 9. ſed etſi diſpenſationem prohibuiſſet, nihilominus Papa eſt major Apoſtolo adminiſtratione, ut dicit hic Innocent. *in fine*, Joan. Andr. *numer.* 10. poſt Goffred. Joan. Tancred. Hoſtien. & Abb. Antiq. quos citat, & Collect. *num.* 2. Et quamvis Apoſtolus oſtendat Papæ quid facere debeat, non tamen oſtendit quid facere poſſit, quia poteſtas clavium eſt talis, ac tanta, ut non recipiat interpretationem reſtrictivam, ut formaliter inquit Bald *in d. c. Niſi cum pridem n.* 14. ſubdens hanc eſſe intentionem Innocentii notabilem, & veram. Quinimo ſecundum Hoſt. *hic num* 4. & Joan. Andr. *dict. num.* 10 nedum Bea- 17
tus Paulus, ſed nec Petrus Apoſtolorum Princeps in talibus potuiſſet ipſum adſtringere, etſi hoc expreſſiſſet: eſt enim Papa Succeſſor Petri, & Vicarius verbi Dei, ut legitur, & not. *in cap.* 2. 3. & 4. *ſupra de transl.* nec ab homine poteſtatem recepit, ſed a Deo, *cap. Sacroſancta* 22. *diſt.* Unde nec ipſum adſtringunt ulla Concilia, *cap. Significaſti de elect.* nec aliqua Conſtitutio, ſeu regula Apoſtolica, cum non habeat imperium par in parem, *c. Innotuit eodem tit.* Unde quiquid dicat gloſſa, ſic docet Sanctus Thomas 4. *diſt.* 27. *q.* 3. *art.* 3. & plenius *quod l.* 4. *art.* 13. ubi egregie hanc ſententiam probat, & objectis reſpondet: & eum ſequitur Archid *in dict. c. Subdiaconus* 34. *diſt.* & concludunt hic Innoc. Hoſtien. Jo. Andr. Collect. & communiter Doctores, prout de communi teſtatur Joan. de Anan. *num.* 1. & Silveſt. *in ver. Bigamia n.* 7.
Dicit tamen Florian. relatus a Joan. de Anan *eod num* 1. 18
hoc verum eſſe de poteſtate abſoluta, non ordinaria: & eſt ſimile *in cap Ex publico infra de converſ. conjugat.* & eſt ea mente Hoſt. *hic num.* 4. ait enim: Licet Papa hoc poſſet facere, non tamen decet eum ſemper uti plenitudine poteſtatis, & ſic potentiæ non congruit: & hæc congruentia, ſeu decentia conſiderata dicimus cum non poſſe. Simile in *c. Cum ad Monaſterium in fine infra de ſtatu Monach.* & *c. Si Paulus* 32. *q* 5.

Ex facto QUÆSITUM eſt, An Epiſcopus authorita- 19
te ordinaria potuerit cum ſibi ſubdito vero bigamo, qui ſucceſſivis temporibus cum duabus nunc defunctis virginibus matrimonium legitime contraxerat, & conſummaverat, diſpenſare, ut idem bigamus poſſet primam Tonſuram, & beneficia ſimplicia ſuſcipere, & Epiſcopus illa eidem conferre, prout contulit.

Secundo, quatenus non potuerit, an aliquas, & quas 20
tam Epiſcopus, quam ſic promotus incurrerit cenſuras, & pœnas.

Quoad primam quæſtionem, ex authoribus qui arbi- 21
tratur Epiſcopum poſſe diſpenſare ad minores Ordines, adducitur primo ſanctus Raymundus relatus ab Archid. *in cap. Lector* 34. *diſt.* qui cenſet, Epiſcopum propter neceſſitatem poſſe cum bigamo in minoribus Ordinibus diſpenſare. Secundo adducitur Albertus Magnus relatus a Turrecrem. *in dict. cap. Lector poſt num.* 6. quia ait, Epiſcopum poſſe diſpenſare ad minores Ordines. Tertio adducitur Divus Thomas *in* 4 *diſt.* 27. *q.* 3. *art.* 3. ibi, & ideo Papa poteſt in tali irregularitate totaliter diſpenſare, ſed Epiſcopus quantum ad minores Ordines. Quarto adducitur Petrus de Palude *ead. diſt.* 27. *q* 4 *art.* 5. qui concluſione quarta tenet, Epiſcopum poſſe abſolute diſpenſare cum bigamo ad minores Ordines; ac ſi adſit neceſſitas quando pauci inveniuntur miniſtri poſſe diſpenſare etiam in Subdiaconatu: & concluſione quinta tenet eidem conferri poſſe ſimplex beneficium. Quinto adducitur Duran. qui ut refert Turrecrem. *in dict. cap. Lector poſt n.* 6. ait, Epiſcopum poſſe cum bigamo quoad minores Ordines diſpenſare. Sexto adducitur Joan. de Friburgo *in Summa Confeſſ. lib* 3. *tit.* 3 *de bigam. q.* 12. qui idem ſentit, & alios in hanc ſententiam citat. Septimo adducitur Aſten. *in Summa in* 2. *part. lib.* 6. *tit.* 7 *de Monogamia q.* 7. quia atteſtatur de communi ibi. Utrum Epiſcopi poſſint cum bigamo diſpenſare; Reſpondetur quod ſic, ſicut communiter dicitur in minoribus. Octavo adducitur Turrecrem. qui ubi ſupra aliis relatis late diſſerit de hac quæſtione, & tenet idem quod Paludanus ſupra allegatus. Nono adducitur Silveſt. *in ver. Bigamia*, qui *quæſt.* 7. ait ſententiam Divi Thomæ probari in *dict. c. Lector*, ut Epiſcopus diſpenſet cum bigamo quantum ad hoc, ut miniſtret in ſuſceptis, & ſi fuerit neceſſe, aſcendat ad Subdiaconatum ſecundum illa tempora, quibus habebatur Ordo non ſacer. Decimo adducitur Petrus de Soto *de inſtitut. Sacerdot. de Sacram. Matrimon. ſect.* 18. *poſt med.* ibi. Poteſt ergo Pontifex diſpenſare juſta de cau-

ſa

ſa in utilitatem Eccleſiæ, & inferiores etiam Epiſcopi quantum de jure, vel conſuetudine non eſt eis inhibitum: Unde in minoribus tantum diſpenſant. At ſi ſine cauſa fiat nec diſpenſatus, nec diſpenſans eſt tutus in conſcientia. Ultimo, adducitur Dominicus de Soto *d. diſt.* 27. *q.* 3. *art.* 3. *concl.* 2. ibi: Licet ad ſuſcipiendos ſacros Ordines majores ſolus Papa cum bigamo diſpenſare valet; tamen ad ſuſcipiendos minores Epiſcopus id præſtare valet, ſubdens Epiſcopum modo non diſpenſare in Subdiaconatu, eo quod modo habeat annexum votum caſtitatis, & hanc dicit rationem, quare in minoribus Epiſcopus diſpenſet, & non in majoribus, per quos arctè aden ordinandus Eccleſiæ unitur, & copulatur.

22 Et pro hac Thologorum ſententia, quod ex eorum ſcriptis colligi poteſt, & præcipue ex Paludano, Turrecr. Soto, & Silv. ubi ſupra inſtraſcripta potiſſimum afferuntur.

23 Primo, text. *in d. c. Lector*, ubi Martinus Papa ſic ait: *Lector ſi viduam alterius uxorem acceperit, in Lectoratu permaneat, aut ſi forte neceſſe ſit, Subdiaconus fiat, nihil autem ſupra*. Similiter, & ſi bigamus fuerit. Qui tex. ut inquit ibi Turrecr. cum non poſſit referri ad poteſtatem Papæ, ſequitur, ut referatur ad poteſtatem Epiſcoporum, & ſic dicto Canone eis conceditur, ut cum talibus diſpenſet,

42 Secundo, affertur text. in *c.* 1. *de fil. Presbyt. in* 6. ubi cum illegitimis facile diſpenſant Epiſcopi ad minores Ordines; Ergo idem dicendum cum bigamis, cum utraque irregularitas ſit ex defectu.

25 Tertio, affertur in argumentum *cap.* 1. *Qui Cleric. vel voven.* ubi etiam cum Diacono, qui matrimonium contraxerat, diſpenſat Epiſcopus.

26 Quarto, affertur text. in *c. Virginem*, *c. Si quis ſacere, il ſecondo, cap. Si qua virgo* 27. *q.* 1. ubi permititur Epiſcopo, ut cum Monialibus, & Monachis, qui nubendo bigamiam contraxerunt, miſericordiam faciant, & cum eiſdem diſpenſent.

27 Et ad contrarium quod poſſet deduci ex prohibitione Pauli in Epiſtola ad Titum, ibi, *Oportet Epiſcopum eſſe unius uxoris virum*. Reſpondent ſolum loqui de Presbytero, & Diacono, non autem de inferioribus Ordinibus, & generaliter eſſe jus poſitivum. Et eodem modo reſponderi poteſt ad alia jura prohibentia, nec bigami ordinentur. Ad prohibitionem autem *c.* 1. *de Bigam. in* 6. reſpondent, & maxime Soto poſt Siveſt. ubi ſupra *d. cap.* Non prohiberi cum talibus diſpenſare. Unde ille Canon ſolum procedit contra bigamos, qui ſine diſpenſatione in habitu Clericali incedunt.

28 Ex Canoniſtis eandem ſententiam ſecutus eſt Hoſtien. *hic*, & *in Summ. de Bigam. in fin.* ibi: Epiſcopi vero diſpenſare poſſunt cum bigamis uſque ad minores Ordines, *c. Quicumque*, *il* 2. 50. *diſt.* & adducit rationem, Quia tales non ſunt miniſtri, nec Rectores, nec habent officium prædicandi. Unde de diviſione non eſt timendum cum talibus *de conſec. diſt.* 2 *c. Tribus*. Secundo, in eandem ſententiam a Joan. de Friburg. *loc. cit.* affertur Innocen. *hic*, & *in c. Nuper in eod.* qui tamen hoc non dicit, imo *in c. Super eo*, aperte ſentit contrarium, ut inferius dicetur. Tertio, allegatur Rota *in noviſ. dec.* 447. quæ modo eſt prima ſub *tit. de Bigam. n.* 1. *in fin.* cujus hæc ſunt verba: Quoad minores Ordines ſecundum aliquos etiam Epiſcopi poſſunt diſpenſare cum vero bigamo. Verum dicta deciſio dum poſtea concludit, hoc aliorum dictum non ſequitur, imo potius rejicit. Nec additio, ſeu annotatio, quæ ponitur in fine dictarum deciſionum ſub *tit. de Bigam.* id affirmat, imo & ipſa potius inſinuat contrarium, dum inquit, Pontificem non ſolere cum talibus diſpenſare, ut poſſint ordinari; licet indulgeat, ut poſſint gaudere privilegio Clericorum, non obſtante bigamia, ſubdens credere etiam id Ordinarius facere poſſe. Alios Canoniſtas non legi, qui id afferant, licet in genere dicantur aliqui Doctores id tenere *hic*, & *c.* 1. *eod. tit. in* 6. Tantum pro hac parte videtur poſſe induci gl. *fin. in d. c.* 2. *in princ.* & *d. c. Quicumque diſt.* 50. dum ſignat eos, de quibus in textu poſſe accipere minores Ordines. Cujus ſententiæ fuit etiam Gratianus, qui ut patet *in* §. *Sed poſtea*, *ante c. Si Subdiaconus diſt.* 44. aſſerit Papam Martinum condeſcendendo temporum defectui conceſſiſſe bigamus poſſe conſtitui in minoribus Ordinibus & §. *ſeqq. ſubdit*: Item conceſſum, ut ſubſiſtente neceſſitate poſſent uſque ad Subdiaconatum promoveri. Et hoc eſt quod ſcripſerunt Palud. & Turrecrem. *ubi ſupra*, bigamo non fuiſſe neceſſariam diſpenſationem Epiſcopi, niſi pro accipiendo Subdiaconatu.

29 Negativa tenet gl. *in d. cap. Lector diſt.* 34. nam ibi agitur de minoribus Ordinibus; tunc enim Subdiaconatus non erat de majoribus, & tamen gloſſa intelligit illum textum loqui non de Epiſcopo, ſed de Summo Pontifice, innuens ſecus eſſe de Epiſcopo, & *in d. c. Virginem*, abſolute dicit Epiſcopum non diſpenſare in bigamia, Innoc. item hic idem ſentit ibi: *Nota quod non licet diſpenſare cum bigamo, quod fateor in Epiſcopo, Papa autem poteſt uſque ad Subdiaconatum* 34. *diſt. c. Lector*. Et Epiſcopum non poſſe cum bigamo, nec in minoribus Ordinibus diſpenſare, contra Hoſt. tenent hic expreſſe Jo. Andr. Anch. Card. & Abb. Idem tenet Franciſcus Gloſſator, quem refert Jo. Andr. *in c.* 1. *gl.* 2. *de bigam. in* 6. Idem etiam ibi affirmant Gemin. *poſt. n.* 5. & Anch. ibi *n.* 6. & Franc. *n.* 4. expreſſe tenentes Epiſcopum non diſpenſare cum bigamo, nec quoad minores Ordines. Item *in d. cap. Lector*. Idem Gemin. atteſtatur hanc eſſe communem, ſicut de communi atteſtatur ibidem Præp. qui prolixe tractat hanc quæſtionem, & multis hanc ſententiam, quam dicit communem, tuetur argumentis: De communi etiam teſtatur Joan. Montaigne *de bigam. q. ult. poſt n.* 13. *v. Secunda autem pars*, ubi præter alius ad idem citat Imol. & Alberic. de Roſate, & eam comprobat, & reſpondet ad contraria. Eidem ſententiæ adhæret Tabien. *v. bigamia q.* 7. Angel. *ibi n.* 8. Navarr. *c.* 27. *n.* 197. *v. Sexto dico*, Covarr. qui itidem dicit communem in Clem. 1. *de homicid. par.* 1. §. 2. *n.* 4. & Majol. *de irregular. lib.* 1. *c.* 88. *n.* 4. qui ad corroborationem hujus ſententiæ putat adduci poſſe ad Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 23. *c.* 17. *in fin.* Adducitur item ab iiſdem Authoribus Rota citata *dec.* 447.

30 Porro hanc Theologorum, & Canoniſtarum diſſenſionem Gomeſ. *de Brevib. n.* 20. putat ſic poſſe conciliari, videlicet, ut opinio Canoniſtarum procedat regulariter 31 cum Decreto Gregorii X. in Generali Concilio Lugdunenſi edito, ac relato *in d. c.* 1. *de bigam. in* 6. Bigami nedum declarentur omni Clericali privilegio nudati, ſed amplius ſub pœna anathematis prohibentur Tonſuram, vel habitum Clericalem deferre. Theologorum autem ſententiam admittatur tantum in illis caſibus, in quibus 32 ſubeſt legitima, & evidens cauſa, quia tali caſu poteſt Epiſcopus contra Concilium diſpenſare, ex Roman. *conſ.* 427. *col. penult.* & *conſ.* 325. *in* 4. *col.* & eſſet ſufficiens cauſa literatura, & nobilitas, ſicut ſuis temporibus major Pœnitentiarius diſpenſavit cum Fabio Mignarello Advocatu Conſiſtoriali ad primam Tonſuram, & hanc limitationem Gomeſii admittit Covarr. *loco cit.* quando cauſa diſpenſandi eſſet gravis, ſeu maxima.

Ceterum non videtur recedendum a ſententia Canoniſtarum, quia potioribus rationibus, & authoritatibus fulcitur, præſertim Siricii, & Gelaſii Papæ, Conciliorum Nicæni, Lugdunenſis, Arelatenſis, & aliorum Canonum, de quibus infra, ut clarius patebit ex reſponſionibus ad argumenta Theologorum.

Ad primum igitur, & præcipuum eorum fundamentum 33 ſumptum ex *c. Lector diſt.* 34. reſpondetur declarari quidem illic bigamos contra Apoſtoli, & Conciliorum ſtatuta ſperare poſſe, ut eis concedatur exercitium, ſeu aſſumptio minorum Ordinum, & in neceſſitate etiam Subdiaconatus, ſed non decerni per quem debeat dicta diſpenſatio, ſeu gratia eis concedi, neque enim tribuitur iis, quibus antea non erat permiſſa hæc poteſtas, ut in ſimili reſpondet Pontifex *in capitul. Ex multa in final. de voto*. Cum igitur ante Papam Martinum hæc diſpenſatio tanquam contraria Generalis Concilii præcepto, contra quod Epiſcopus non permittitur diſpenſare, ut habetur in extravag. *Unica*, Joan. XXII. §. *Quidam autem de relig. domib.* gloſ. *in cap. Cum dilectus in verſic. In ætate de elect.* eis non competeret, & ex eo etiam 34 eis non permitteretur, quod eſſet contra Apoſtoli præceptum, in quo inferior a Papa non diſpenſat, ut hic patet, & dictum eſt ſupra *in ult. not. n.* ubique, nec per illud Papæ Martini reſcriptum dictis Epiſcopis poteſt dici data facultas diſpenſandi, ſed potius Papæ reſervata, ut inſinuat Siricius Papa *in d. c. Quicunque pœnitens ead. diſt.* 50.

Addo præterea videri alio reſpexiſſe Papam Martinum, 35

quam, ut Epiſcopis dictam prohibitionem relaxaret. Nam cum, ut patet ex Divo Thoma *ubi ſupra*, & omnibus aliis Doctoribus, maxime in hac Decretali, controverſum eſſet, an Papa poſſet bigamum ordinare, adeout quidam dixiſſent, ſi ordinaſſet non magis ita ordinatus characterem recepiſſet, quam aſinus, ut dictum eſt ſupra in 1. *notab. in fine*, Papa Martinus dicto ſuo reſcripto declaravit jure ordinario Pontificio bigamos poſſe admitti ad Ordines minores, & ex neceſſitate etiam ad Subdiaconatum, & hoc abſque eo quod Præcepto Apoſtoli contraveniretur, cum illud de presbyteris, & Diaconis intelligeretur, ut hic notat gl. *fin. in princ.*

Nec obſtat, ſi quis retorqueat argumentum hoc modo: Si Apoſtolus non prohibuit bigamis Ordines non ſacros; ergo ad illos etiam ſine diſpenſatione ab Epiſcopis poſſunt admitti; nam reſpondetur prohibitioni Apoſtoli ex Concilio Nicæno additum fuiſſe, ne omnino in Clero tales admitterentur, ut expreſſe habetur *in c. Cognoſcamus eadem diſt.* 34. ibi: *Cognoſcamus non ſolum de Epiſcopo, & Presbytero Apoſtolum ſtatuiſſe, ſed etiam Patres in Concilii Nicæni tractatu addidiſſe, neque Clericum quenquam debere eſſe, qui ſecunda conjugia ſortitus ſit.* Adſunt etiam alii Canones Conciliares idem prohibentes, ut habetur *in cap. Si cujus dicta diſtin.* 34. ubi ponitur verbum, *non poteſt*, quo prohibetur inferiori diſpenſatio, etiamſi non eſſet Conciliaris. Idem etiam habetur in *cap. ſeqq.*

Ex quibus patet ex *dict. cap. Lector*, non probari efficaciter relaxatam eſſe poteſtatem Epiſcopis diſpenſandi cum bigamis uſque ad Subdiaconatum. Præterea eſto Papa Martinus id conceſſiſſet, tamen poſtea id prohibitum legitur hic *in cap. Nuper*, & *capit. fin. infra ead.* & clarius ex decreto textus noſtri, de quo *in dict. cap. 1. de Bigam. in 6.* quod bigamis ſub excommunicationis pœna prohibetur, ne habitum Clericalem deferant, ſpolianturque omni privilegio Clericali, & tanquam mere laici decernuntur judicibus ſecularibus ſubeſſe.

Quibus ſtantibus, quomodo poterit Epiſcopus laicos bigamos inter Clericos aſſumere, arg. *cap. Quemadmodum de jurejur.* gloſſ. *in cap. Cum omnibus* 81. *diſt.* cum id facere non poſſit, niſi ſimul eiſdem contradictum Conciliare ſtatutum concedat, ut veſtibus Clericalibus utantur, & privilegiis Clericorum gaudeant.

Ex quibus tollitur reſponſio, quam Silveſt. Soto, & & alii dant ad *dict. capit.* 1. Conciliare, videlicet quod Epiſcopus poterit diſpenſare, cum diſpenſatio *dict. cap. Non prohibeatur*; nam eo ipſo, quod diſpenſatio non conceditur, cenſetur prohibita d. extrav. *unica de relig. domib.* Eorum autem reſponſio forte procederet, ſi alibi Canonibus reperiretur in genere conceſſum, ut poſſet contra *dict. capit.* 1. diſpenſari., Felin. *in cap. Nonnulli n.* 3. *de reſcr.* Covarr. *in c. Alma mater par.* 1. §. 7. *n.* 8. *de ſent. excomm. in 6.*

Tollitur idem ex prædictis ratio Paludani, & Gratiani *ubi ſup.* & Turrecrem. *in dict. capit. Lector numer.* 8. atque aliorum putantium, Martinum relaxaſſe bigamis impedimentum irregularitatis uſque ad Subdiaconatum excluſive abſolute, & quoad Subdiaconum cum licentia Epiſcopi ſubſiſtente neceſſitate; nam etiamſi Martinus id feciſſet, tamen ejus conceſſio virtualiter, imo tam per Concilium Lugdunenſe *dict. capitul.* 1. fuiſſet ſublata cum prohibitione pœnali, de qua in eodem cap. quam per hanc Decretalem, *capit. Nuper*, & *cap. fin. inf. eod.*

Aliæ item rationes, quibus innititur contraria ſententia, non ſubſiſtunt, arguunt enim: Sicut Epiſcopis licet in aliis irregularitatibus ab eodem Apoſtolo inductis diſpenſare, ut patet de adulteriis, & de aliis inferioribus delictis *in c. At ſi Clerici*, §. *De adulteriis, de judic.* ita etiam debet idem ipſis licere in hac, quæ ſine delicto eſt; ſed ad hoc reſpondent DD. & in ſpecie Jo. Montaigne, *ubi ſupra n.* 18. & 19. Ideo in dictis delictis Epiſcopos diſpenſare, quia in illis diſpenſationem jura conceſſerunt. Secus in hoc defectu, in quo tale quid
36 conceſſum non legitur, imo potius expreſſe prohibitum hic in *c. Nuper*, & *in c. fin. inf. eod.* Et quia facilius in delictis diſpenſatur, quæ pœnitentia delentur, quam in defectibus, qui nec Pœnitentia, nec Baptiſmo tolluntur, ſed & poſtea durant, *c. Acutius*, & *cap. ſeqq.* 26. *diſt.* *cum ſimil. DD. in d.* §. *De adulter.*

37 Ad aliud ſimile, quod ſecundo loco adducunt ex *c.* 1. *de fil. Presbyt. in 6.* reſpondetur eodem modo quo ſupra à & adducitur etiam ratio diverſitatis; nam ideo filius illegitimis prohibetur, ne inter Clericos aſſumantur, quia timetur ne ſint imitatores paternæ incontinentiæ, & ita eorum irregularitas reducitur ad materiam irregularitatis procedentis a præſumpto incontinentiæ delicto, quæ præſumptio poteſt ceſſare ex laudabili earundem vitæ inſtituto. Secus eſt in bigamia, quæ eſt inducta ob 38
defectum illum, quia propter carnis diviſionem nunquam poteſt repræſentare unitatem Chriſti cum Eccleſia ſibi copulata, *c. Debitum inf. eod. cum concord.*

Et eodem modo reſpondetur ad tertium argumentum deſumptum ex *c. Qui Cler. vel voventes*: ibi enim non agitur de irregularitate ex defectu, ſed ex delicto illius Diaconi, qui de facto contraxit matrimonium. Et ideo gloſſ. ibi *in ver. Diſpenſative*, opponens *d. c. Imper. inf. eod.* ſolvit contrarium, quia ibi agebatur de illo, qui ſeculari habitu unam habuit de jure uxorem, & in ſacro contraxit cum alia, & ideo cum illo tanquam cum bigamo non poteſt diſpenſari per Epiſcopum. Conſtituit ergo gl. manifeſtam differentiam quoad facultatem diſpenſandi inter bigamum, & eum qui in ſacris cum una tantum de facto matrimonium contraxit.

Ad quartum argumentum, quod deſumebatur ex *c. Virginem*, *c. Si quis ſcaro*, *il* 2. & *c. Si qua virgo* 27. *q.* 1. reſpondetur poſt gl. *in d. c. Virginem*, ibi agi de abſolutione ab excommunicatione, non autem de diſpenſatione irregularitatis, ut notat Præp. *in d. c. Lector*, & gl. *in d. c. Virginem.*

Ratio item differentiæ quam adducit Soto, *ubi ſupra*, videlicet, quod Epiſcopus diſpenſat cum bigamo in minoribus, & non in Ordinibus ſacris propter votum ſolemne, quod eis eſt annexum, nihil concludit. Unde Divus Thomas *in* 4. *diſt.* 27. *q. ult. in fin.* dum ait Pontificem totaliter, Epiſcopos vero quoad minores Ordines tantum poſſe diſpenſare, nullam hujus differentiæ rationem aſſignat, prout nec aſſignare poterat, cum defectus Sacramenti prædictæ ſignificationis unitatis carnis æque militet in omnibus Ordinibus, qui non plura, ſed 39
unum tantum ſunt Sacramentum, ex eodem Soto *diſt.* 24. *q.* 1. *art.* 3. *col penult.* ibi, *Omnes Ordines non plura, ſed unum tantum ſunt Sacramentum*: & ſatis colligitur ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 23. *c.* 2. & 3. *juncto Canone* 2. *de Sacramento Ordinis.* Ex quibus patet, omnes gradus hujus Sacramenti Ordinis ſive ſint majores, ſive minores debere dictam unitatem carnis repræſentare. Nec tamen hoc negamus, quin ſit major ratio diſpenſandi cum bigamis ad minores, quam ad majores; ſed hoc ſolum adſtruimus dictum defectum diviſionis carnis pariformiter adverſari omnibus hujus Sacramenti Ordinis partibus, cum ex omnibus unum, & non plura reſultet Sacramentum.

Ad rationem quam hic refert Hoſt. quod diviſio carnis parum ſit evitanda quoad conſtitutos in minoribus Ordinibus, qui non ſunt Rectores, nec miniſtri Sacramenti, nec habent officium prædicandi, reſpondetur per hanc rationem tolli illud incommodum, quod patiuntur bigami, quod tam libere aliis poſſint continentiam perſuadere; ſed non tollitur aliud incommodum, quod eſt principale, videlicet defectus repræſentationis unitatis carnis. Unde ceſſante uno impedimento remanet aliud, § *Affinitatis inſtit. de nupt* & *ad c. Quicunque diſt.* 50. reſpondetur imo ex *d. c.* inferri diſpenſationem cum bigamis Pontificis reſervatam, dum ipſe quoad præterita relaxat eandem, & hoc limitatur citra aſcenſum. Ex quibus videtur concludendum Canoniſtarum ſententiam veriorem eſſe.

Diſtinctio autem Gomeſii videtur tunc demum ad- 40
mitti poſſe, quando cauſa cum talibus diſpenſandi eſſet neceſſaria, & concerneret utilitatem Eccleſiæ, ut puta quia non adeſſent alii Clerici, qui poſſent Eccleſiæ deſervire, arg. *dict. cap. Lectores*, & eorum quæ retulimus ſupra ex Petro, & Soto, nec poſſet haberi recurſus ad Pontificem.

Ceterum verius videtur nullatenus eſſe admittendam Gomeſii diſtinctionem ex duobus fundamentis. Primum eſt, quia cum Epiſcopus contra Canones Conciliares diſpenſandi facultatem non habeat, ut ſuperius deductum eſt, ineptum videtur limitare hanc regulam, ut non procedat, quando diſpenſatur ob Eccleſiæ utilitatem, vel neceſſitatem, quandoquidem nulla diſpenſatio abſque hujuſmodi

cauſa

cauſa eſt concedenda, *d. c. Fraternitatis*, *& cap. Lector 34. diſt. c. Priſcis 55. diſt.* alioquin non dicitur diſpenſatio, ſed diſſipatio, ut inquit Richar. *in 4. diſt.* 38. *q.* 9. *art.* 1. *in fin.* Imo nec Papa ſuper bigamia diſpenſat abſque magna, & evidenti cauſa, Felin. qui plura cumulat in *c. Quæ in Eccleſiarum n.* 28. *& ſeqq. de conſtit.* Unde ſi admitteremus Epiſcopum poſſe ex cauſa diſpenſare, conſequens eſſet, ut abſolute illi competeret diſpenſandi facultas, cum ſine juſta, & rationabili cauſa diſpenſare nemini liceat; & eo magis quod decreta Conciliaria, & ſacri Canones non ſolum repellunt bigamos a ſusceptione, & miniſterio Ordinum; quinimo & a delatione Tonſuræ, & habitus Clericalis ſub pœna anathematis, ſed ſerio etiam interdicitur, ne quis illorum miniſterio uti poſſit, ut patet in ſpecie ex *c. Non confidat 50. diſt.* ubi Gelaſius Papa: *Non confidat*, inquit *quiſquis Pontificum bigamos divinis ſervituros applicare miniſteriis*; & ex Concilio Arelatenſi relato in *c. Nullis 54. diſt. Nullus bigamum in prædictis honoribus audeat ordinare*: & ex aliis ſuperius relatis, cum præſertim videamus in privilegiis, quæ conceduntur in materia diſpenſandi etiam regularibus cum ſuis profeſſis ſemper abſolute excludi facultatem ſuper bigamiæ defectu. Confert text. *in cap. Inferior ſedes 21. diſt. & cap. Cum inferior de major. & obed.*

41 Secundum fundamentum deducitur ex Concilio Tridentino *dict. cap.* 17. *ſeſſ.* 23. ubi videtur efficaciter refelli Gomeſii conſiliatio; nam ibi *in princ. juncto v. Quod ſi miniſteriis*. Primo, conſtituitur regula, ut Ordinum miniſteria nonniſi per cælibes conſtitutos in dictis Ordinibus exerceantur. Deinde ſubnectitur limitatio his verbis: *Quod ſi miniſteriis quatuor minorum Ordinum exercendis Clerici cælibes præſto non erunt, ſuffici poſſunt etiam conjugati vita probata*. Itaque Concilium non permittit in hac limitatione, ut Clerici conjugati miniſtrent in minoribus Ordinibus, niſi in caſu neceſſitatis, id eſt, ſi Clerici cælibes præſto non erunt. Demum hanc limitationem, quod ſcilicet nonniſi in caſu neceſſitatis, id eſt, cum deficiunt cælibes, ſuffici poſſint Clerici conjugati, ſublimitat Concilium per illa verba, dummodo non bigami. Patet igitur aperte ex eo decreto Clericos bigamos ab Epiſcopis ſuffici non poſſe in miniſterio Ordinum, etiamſi neceſſitas poſtulet, eo quod Clerici cælibes deficiant, quod pugnat ex diametro cum diſtinctione Gomeſii.

Neque obſtat ſi dicas Concilium ibi ſtatuere in eo tantum caſu, in quo deficiunt Clerici cœlibes, & extant Clerici conjugati; tunc enim permittit, ut in illorum locum ſubrogari poſſint conjugati, dummodo non bigami, ſed nihil diſponere in caſu, in quo etiam Clerici conjugati deficiunt; ideoque tunc admitti poſſe propoſitam diſtinctionem, cum caſus videatur a Concilio omiſſus, & Clericis etiam conjugatis deficientibus ſit præciſe neceſſarius. Reſpondetur enim, imo Concilium nullo caſu voluiſſe, ut contra Canonum, & Generalium Conciliorum inſtitutis bigami adhiberentur. Nam quemadmodum depoſuit, ut cum Clerici cælibes præſto non ſunt, ſuffici poſſint Clerici conjugati bigami; ita veriſimiliter ſtatuiſſet, ut deficientibus etiam conjugatis in eorum locum bigami ſubrogari poſſent. Quod cum non fecerit, ſed ſimpliciter abſque diſtinctione voluerit, ut conjugati ſuffici poſſent, dummodo non eſſent bigami: cenſendum eſt noluiſſe, *c.* 2. *v. Unde ſi circa tranſlationem, de tranſlatione Epiſcopi*, *& c. Ad audientiam, de Decim. ſupra eodem*.

Similiter quamvis Henricus *in c.* 1. quem refert Covarr. in Clem. *c. de homicid. par.* 1. §. 2. *n.* 4. *in fin.* diſtinguat inter illum, qui bigamiam contraxit, dum eſſet ſecularis, & cum hoc diſpenſet Epiſcopus, & hanc diſtinctionem etſi non probabilem, dubiam tamen dicat idem Covarr. tamen neque hæc diſtinctio videtur recipienda, tum quia non ſufficit ad evacuandum ea, quæ pro negativa fuerunt adducta; tum quia Authores pro affirmativa fundant ſe ſuper *dict. capit. Lector*, qui Canon loquitur de illis, qui poſt Clericatum tranſierunt ad bigamiam; tum quia nullo jure prohibentur Clerici in minoribus conſtituti æque, ac mere laici, unam, & plures ſucceſſive ducere uxores. Unde bigamiæ defectus non debet uni magis, quam alteri imputari; maxime quia impedimentum bigamiæ non ex Apoſtaſia, vel alio deducitur peccato, ſed a ſolo defectu prædictæ ſignificationis. Unde impertinens eſt ad materiam noſtram diſtinguere, an bigamia ſit contracta a laico, vel Clerico, & nullam eſſe differentiam inter bigamiam contractam in ſtatu laicali, vel Clericali clare patet ex *c. Si cujus uxorem cum duobus ſeqq. dict. diſt.* 34. Unde periculoſum eſt ei adhærere.

Quoad ſecundam partem primæ quæſtionis breviter ex ſupradictis infertur, ut Epiſcopus non potuerit cum prædicto bigamo ad beneficia ſimplicia diſpenſare, ex quo nec etiam potuit primam Tonſuram conferre, ſine qua minime capax beneficiorum exiſtit, adnotata per Rebuff. *in praxi tit. de dimiſſoriis n.* 21. *&* 22. *cum antecedentibus*. Ratio eſt, quia etſi recipit characterem, non tamen recipit executionem ex D. Thoma *loco citat.* & aliis Doctoribus hic, & alibi ſæpe. Unde nec eſt capax beneficii quod datur propter officium, *c. fin. de offic. Vicar. in* 6. & ſucceſſive ſic proviſus tenetur illud dimittere, arg. *c.* 1. *de reg. jur. in* 6. *cum ſimil.* 42 43

Ad ſecundam quæſtionem reſpectu ordinantis non videtur reperiri aliqua pœna ipſo jure impoſita, ſed ſolum imponenda, ut hic. Et quamvis *in cap. Nullus pœnitentem diſt.* 55. videtur imponi pœna ſuſpenſionis a celebratione per annum, tamen ex quo antequam incurratur, requiritur factum judicis, coram quo delictum, ſeu tranſgreſſio probetur, ut patet ex text. ibi: Ab ea die qua potuerit ei hoc approbari, ſorte illa pœna non eſt dicenda Canonis latæ ſententiæ, ſed ferendæ, ſecundum Abbat. in *cap. Si diligenti num.* 19. *de foro compet.* qui poſt Hugon. & Archid. notat eſſe pœnam ferendæ ſententiæ, de quo tamen dic ut ſupra in ſecundo notabili. Præterea in caſu propoſito Epiſcopus eſſet a pœna imponenda excuſandus ex eo, quod Canones non puniunt ſimpliciter ordinantem bigamum, ſed præſumentem ordinare, ut patet in *d. c.* 2. *diſt.* 55. a qua cum quælibet cauſa excuſet Cardin. in Clem. 1. *q* 38. *de privileg.* utique multo magis excuſabitur Epiſcopus hoc caſu; in quo adſunt tot auctoritates ſibi faventes, & articulum valde dubium, & intricatum reddentes, ex Bellam. *deciſ.* 775. Navarr. *in cap. Nullam* 19. *q.* 2. *n.* 32. ubi in ſpecie Præp. Quando, inquit, de aliquo articulo ſunt duæ opiniones, qui uni adhæret, alteri non dicitur ex contemptu contravenire, ut pœnam incurrat. At vero reſpectu Clerici, ut præfertur ordinati, aliud dicendum videtur; ſiquidem tanquam non legitime promotus, venit privandus dicto beneficio, quod de facto obtinuit, inhibendumque illi eſt, ne gerat ſe pro Clerico, argum. *c. Si quis viduam diſt.* 50. Jo. Montaigne *d. tr. de bigam. q.* 5. *in ſecundo effectu n.* 8. ſed obſervat ſtatuta *in d. c.* 1. *de bigam. in* 6. 44 45 46

Porro cum hic caſus olim contigiſſet, etiam Congregatio Concilii ob prædictas rationes inclinaret, excuſari poſſe Epiſcopum, qui primam Tonſuram, & beneficium ſimplex ſuo ſubdito vero bigamo ordinaria authoritate contulerat; nihilominus Sixtus V. in Conſiſtorio reſpondit ſignificandum Epiſcopo ipſum eſſe ſuſpenſum a collatione Ordinum. Item promotum incidiſſe in pœnas ſuperius propoſitas. Ait tamen ſe benigne acturum cum utroque, ubi abſolutionem, & diſpenſationem peterent.

DE BIGAMIS NON ORDINANDIS.

Innocentius III. Ratiſpo. Epiſcopo.

CAPUT I.

NUper a nobis: & infra. Tertius articulus videbatur habere non modicum quæſtionis; quoniam cum in matrimoniis contrahendis non juris effectus, ſed animi deſtinatio attendatur: unde illum comitatur infamia, qui duas ſimul habet uxores: quod partim ad factum convenit retorqueri: ſicut in Canone legitur, de Presbytero, qui non legalibus nuptiis detinetur, eadem cenſura tales videntur inter bigamos reputandi. Licet obviet ex adverſo, quod opinioni ſit veritas præferenda: & quod juxta præmiſſa, qui nullam uxorem habuit, foret bigamus reputandus: quod contingeret, ſi quis de facto contraheret cum diverſis, quibus de jure non poſſet matrimonialiter copulari. Nos autem in hac quæſtione taliter reſpondemus, quod cum hujuſmodi Clericis, qui quantum in ipſis fuit, ſecundas mulieres ſibi matrimonialiter conjunxerunt, tanquam cum bigamis non liceat diſpenſari: licet in veritate bigami non exiſtant: non propter Sacramenti defectum, ſed propter affectum intentionis cum opere ſubſecuto.

S U M M A R I U M.

1 *SUbdiaconus, qui cum vidua contraxit, & eam cognovit, bigamiæ pœnam incurrit, licet bigamus non ſit.*
2 *Bigamia quot ſint ſpecies.*
3 *Bigamia vera quæ ſit.*
4 *Bigamus unde dictus,*
5 *Bigamia interpretativa quæ dicatur, & num. 12. & ſeqq.*
Et quæ ſimilitudinaria.
6 *Bigamiæ irregularitatem an incurrat Clericus in ſacris, vel profeſſus contrahens cum unica, & virgine, ibid. & n. ſeqq.*
7 *Similitudo, & effectus facit, ut quis dicatur de numero eorum, de quorum numero non eſt.*
8 *Bigamiæ pœnam non incurrit Subdiaconus contrahens cum vidua, niſi illa ſit corrupta.*
9 *Intellectus c. 1. Qui Cler. vel voven.*
10 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum Clerico in ſacris, qui de facto contraxit cum unica, & virgine.*
11 *Votum ſolemnizatur per ſuſceptionem Subdiaconatus.*
12 *Bigamia vera an incurratur ex matrimonio cum vidua legitime contracto, & conſummato, & n. ſeqq.*
13 *Bigamia cur inducat irregularitatem.*
15 *Diſpenſare non poteſt Epiſcopus, ſed ſolus Papa cum Subdiacono, qui de facto contraxit cum vidua.*
16 *Et an hoc procedat tam in officio, quam in beneficio.*
17 *Et quid, ſi contraxerit ignoranter.*
18 *Bigamia etiam interpretativa per ſolemnem profeſſionem non aboletur.*
19 *Opinio quandoque magis attenditur, quam veritas.*
20 *Clericus, qui cum vidua de facto matrimonium contraxit, & eam cognovit, an privilegio Clericali gaudere debeat & n. ſeqq. uſq. ad n. 29.*
Quid in Clerico minorum Ordinum, n. 21.
Et quid in conſtituto in ſacris, n. 28.
21 *Intellectus cap. unic. de bigam. lib. 6. & n. ſeqq. uſque ad n. 29.*
22 *Bigamia interpretativa eſt in duplici differentia.*
23 *Bigami ex matrimonio valide contracto, & conſummato cum vidua, vel corrupta omni privilegio Clericali nudati ſunt, & ſub pœna anathematis interdicti habitum, & Tonſuram Clericalem deferre.*
24 *Bigami, & viduarum mariti per omnia æquiparantur.*
25 *Voluntas non habetur pro facto, quando actus non tenet ex impedimento juris.*
26 *Bigamiam contrahens ex eo, quod reddat debitum uxori adulteræ, Clericale privilegium non perdit.*
27 *Nec qui contraxit plura matrimonia de facto.*
29 *Subdiaconus a Summo Pontifice diſpenſatus ad matrimonium contrahendum, qui poſtea cum vidua contraxit, & conſummavit, an fori privilegio gaudeat, & n. ſeqq. uſq. in fin.*
30 *Ordo ſacer non opponitur in matrimonio eſſentialiter.*
31 *Diſpenſare poteſt Eccleſia ſuper voto continentiæ ſolemnizato per ſuſceptionem ſacris Ordinis.*
32 *Græci legem continentiæ non ſuſceperunt, & n. 37.*
33 *Subdiaconis licuit habere uxores uſque ad tempora Gregorii I. nec antea Subdiaconatus Ordo inter ſacros computabatur.*
34 *Subdiaconus gaudet privilegio fori, etiamſi habitum, & Tonſuram non deferat.*
35 *Milites Calatravæ, & Alcantaræ, licet uxorati, gaudent fori privilegio.*
36 *Fori privilegium conceſſum eſt Clericis propter characterem animæ indelebiliter impreſſum.*
37 *Conſuetudo Anglorum, qua Clerici conjugati etiam in ſacris conſtituti conveniuntur coram judice ſeculari, improbatur.*
38 *Regularis, qui ex diſpenſatione Apoſtolica matrimonium contraxit, eſt perſona Eccleſiaſtica, & gaudet fori privilegio.*
39 *Bigami omni privilegio Clericali nudati ſunt, ſi ſint in minoribus tantum Ordinibus conſtituti; ſecus ſi in ſacris.*
40 *Bigamiæ irregularitatem an incurrat Clericus minorum Ordinum, vel laicus contrahens invalide matrimonium cum vidua, vel corrupta, & num. ſeqq. uſque in fin.*
41 *Voluntas in maleficiis ſpectatur, non exitus.*
42 *Ratio generalis expreſſa in lege ampliat diſpoſitionem ſpecialem etiam in pœnalibus, & exorbitantibus a jure communi.*
43 *Et quæ ſunt ejuſdem rationis includuntur ſub diſpoſitione ex ſignificatione tanquam expreſſa proprie, non tacite, & n. 44.*
44 *Bigamiæ pœnam incurrit Clericus minorum Ordinum, vel laicus, qui ſecundam uxorem accepit de facto propter quodcunque impedimentum dirimens.*
45 *Bigamiæ pœnam inducit matrimonium invalide contractum in omnibus caſibus, in quibus contractum valide induceret bigamiam.*

NUper a nobis. Subdiaconus qui cum vidua contraxit, & eam cognovit, bigamiæ pœnam incurrit, licet bigamus non ſit. Hoc dicit, & primo ponit quæſtionem. Secundo ſolutionem ibi, *profecto*. 1

Ad intelligentiam textus præmitto tres eſſe ſpecies bigamiæ. Alia enim eſt vera, alia interpretativa, alia ſimilitudinaria, ut notat Specul. *in tit. de diſpenſ. §. Juxta n. 6.* Cujus diviſionem Navarr. *in Manual. c. 27. n. 195.* & poſtea Moderni fere omnes ſecuti ſunt. Licet duo tantum membra, videlicet bigamiam veram, & interpretativam conſtituat gl. *in c. Super eo in v. In bigamis*, & ibi etiam Butr. *num. 6.* 2

n. 6. ſup. eod. Hoſt. *in Summ. eod. tit.* § *Quot ſunt ſpecies*,
Jo. Andr. in gl. ordin. *in c. un. in v. Bigamos eod. tit. lib. 6.*
Rota *dec. 447. alias 1. de bigam. in noviſ.* & alii complu-
res apud Jo. Montaigne *de bigam. q. 4. inter tr. commun.
tit. 14. pag. 108.* qui bimembrem gl. diviſionem amplecti-
tur, uti veriorem, & magis communem, & pluribus
conatur probare tertiam ſpeciem ſimilitudinariæ eſſe ſu-
pervacuam.

3 Bigamia vera eſt, cum quis diverſis temporibus ſuc-
ceſſive habuit, & cognovit duas legitimas uxores etiam
prius non corruptas, quamvis utranque, vel alteram
habuerit ante Baptiſmum. Jura ſunt clara *in c. Acutius*, &
4 *in c. Deinde 26. diſt.* & in hoc conveniunt omnes; nam
ſtricte, proprie, & juxta alluſionem vocabuli dicitur bi-
gamus, id eſt, binæ uxoris maritus, ſicut monogamus,
qui habuit unam tantum, *c. Unius 26. diſt.* Et ſic dici-
mus trigamum, & octogamum, & *c. Aperiant 31. q.* ut
5 declarant Jo. Andr. *in d. c. Super eo n. 8.* Bigamia interpre-
tativa eſt illius, qui fingitur, ſeu interpretatur duas u-
xores habuiſſe, veluti cum contrahit cum unica, & vi-
dua prius cognita, vel cum corrupta ab alio, & eam
cognoſcit, *c. Maritum 33 diſt. c. Si quis viduam 34. diſt.
c. De bigamis*, & *cap. Debitum ſup. eod.* etiamſi crediderit
eam virginem, *c. Nemo 32. diſt. c. Ille 32. q. 5.* ſecundum
Jo. Andr. *loc. cit.* Hoſtien. *in Summa hoc tit. q. 7.* Decian.
inter. crim. par. 1. lib. 4. c. 9. n. 135. in fin. quamvis enim
talis juxta propriam verbi ſignificationem non ſit vere
bigamus; tamen quia per carnalem copulam vir, & u-
xor efficiuntur una caro, & eadem perſona reputantur,
c. Martinus de cognat. ſpirit. c. Siſcitator, & *c. Si quis ex
uno 30. q. 4.* ex eo, quod mulier carnem ſuam diviſit in
plures, cenſetur & vir hoc feciſſe, ideoque interpretati-
ve bigamus reputatur, *c. Quiſquis 84. diſt. c. Si quis vi-
duam, il ſecondo 34. diſt.* & in Auth *de Sanctiſſ. Epiſc.* §.
Clericus autem collat. 9. Et ita ſentit gloſſa præall. *in d. c.
Super eo in v. In bigamis ſupr. eodem*, dicens veram biga-
miam contrahi uno tantum caſu, videlicet cum quis
ſucceſſive habuit uxores duas, reliquos vero dicit inter-
pretative bigamos reputari, quantum ad legem promotio-
nis, & inter hos recenſet contrahentes cum vidua, vel
corrupta. Et cum illa gl. tranſeunt ibi Jo. Andr. Butr.
& communiter DD. Jo. Montaigne, & Nav. *loc. cit.* Li-
cet Rot. in præall. *dec. 1. de bigam. in noviſ.* dicat, mari-
tum viduæ, vel corruptæ eſſe vere bigamum; & hæc
opinio videtur de jure verior, ut plene dicam infra *in a.
not.* Similiter dicitur bigamus interpretative, qui contra-
xit cum duabus de facto, aut cum una de jure, cum a-
lia de facto ſimul aut diverſis temporibus, & ambas car-
naliter cognovit. Item qui de facto contraxit, & con-
ſummavit cum vidua, vel corrupta, ut *in c. Nuper ſu-
pra eod.* Ruſſus dicitur interpretative bigamus, qui con-
traxit cum virgine, eique debitum reddidit poſt adulte-
rium ab ea commiſſum, *c. Si cujus 34. diſt.* & dicam in-
fra *n. 14.* Licet reddiderit ad præceptum Eccleſiæ ſecun-
dum communem opinionem, de qua teſtatur Auf. ad Ca-
pell. Thol. *dec 234.* etiamſi ignoranter id fecerit, ut in *d.
c. Si cujus*, tenet gl. Hugo, Lauren. Raym. & Hoſtien *in
Summa hujus tit.* §. *Item pone*, quos ſequitur Joan. And.
in d. c. Super eo n. 3. quia non agitur hic de vitio ordi-
nandi, ſed de defectu Sacramenti, quem etiam igno-
rans poteſt pati. Unde, ut feſtive dicebat Hoſtien. in
præall. Decretali, *Super eo*, cum teſtante Ovidio, *Ca-
ſta ſit, quam nemo rogavit*; non eſt ſine periculo pro-
6 movere conjugatum, & remittit ad Summam *eod. tit.*
§. 1. 2. & 3. Bigamia ſimilitudinaria dicitur, cum quis
ſacro Ordine inſignitus, vel ſolemniter profeſſus cum
unica, & virgine matrimonium contrahit de facto, &
eam cognoſcit, ad quod allegatur textus *in c. Quotquot
27. q. 1.* In hac tamen tertia ſpecie Doctores non conve-
niunt; nam quidam putant tales incurrere irregularita-
tem bigamiæ, licet bigami non ſint, quia textus præal-
legatus dicit: Quotquot virginitatem pollicitam præ-
varicati ſunt profeſſione contempta, inter bigamos, id
eſt inter eos, qui ad ſecundas nuptias tranſierunt, ha-
9 beri debebunt, ubi gl. a. ex eo textu colligit propter ſi-
militudinem, & effectum quem dici de numero eorum,
de quorum numero non eſt, *c. ult. 27. diſt.* & ea illa gloſſa
videntur Doctores ſumpſiſſe denominationem ſimili-
tudinariæ; cum enim per ſacri Ordinis ſuſceptionem,
vel votum ſolemne Religionis quis contraxerit ſpirituale
conjugium cum Chriſto, poſtea contrahendo carnale
matrimonium, licet de facto, propter affectum contra-
hendi cum opere ſubſecuto cenſetur quodamodo diviſus;
& ideo pœnam bigamiæ incurrit ad ſimilitudinem bi-
gami. Quam rationem aſſignat Archid. ibi *in verſ. Bi-
gamos*, quia inquit primo Deo, & poſtea homini nu-
bunt, & hanc partem amplectuntur Specul. *loco citato*,
Sanctus Antoninus *in 3. p. tit. 21. c. 1.* Angel. *in v. Biga-
mia* §. 9. Navarr. *dict. c. 27. n. 195.* Covarr. in Clem. *Si fu-
rioſus p. 1. §. 2. ver. Tertio de homicid* & communiter re-
centiores. Quibus etiam adjungi poteſt authoritas gloſ.
in d. cap. Super eo in ver. In bigamis ſupra eodem, & ſe-
quacium, qui hanc tertiam ſpeciem ſimilitudinariæ tri-
buunt bigamiæ interpretativæ. Alii dicunt voto ſolemni
adſtrictos de facto contrahentes cum unica, & virgine
eſſe irregulares, non ex ulla ſpecie bigamiæ, ſed pro-
pter præſumptionem incontinentiæ, & ad majorem ſa-
cri Ordinis reverentiam. Quorum opinio fundatur *in
c. 1. qui Cler. vel voven.* ubi Epiſcopus peracta pœnitentia
diſpenſat cum Diacono, qui de facto matrimonium con-
traxit, nec ulla fit mentio de bigamia, & *in cap. 2. eod.
tit.* ubi ſimpliciter Epiſcopus diſpenſat cum Subdiacono,
qui de facto uxorem accepit, ut ad ſuperiores Ordines
promoveatur, ſi ad Religionem tranſire voluerit: & in
hanc partem propendit Silv. *in ver Bigamia in princ.* qui
ſic videtur conciliare diſſidentes opiniones. Alii demum
affirmant, tales nulla ratione eſſe irregulares, ſed ſolum
ſuſpenſos tanquam notorie criminoſos. Ita Hoſt. *in cap.
Sane, il ſecondo n. 2. in verſ Ex indulgentia inf. de Cler.
conjug.* qui conſentiunt ibi Imol. & Abb. ambo *num. 2.* &
Covarr. in dict. Clem. *Si furioſus par. 1. § 2. n. 2. ver. Se-
cundo.* Quibus etiam adſcribi poſſunt Abb. Antiq. *hic in* 8
princ. Hoſtien. itidem *in princ. in verſ. Viduam*, Jo. An-
dr. *numer. 1. in eod. ver.* Butr. *num. 8.* & Cardin. *in prin.*
dum tenent, Subdiaconum, qui de facto contraxit cum
vidua, non incurrere pœnam bigamiæ, niſi illa ſit cor-
rupta, ſupplentes verbum, *viduam*, ſcilicet, & corru-
ptam, ne ſit contra *cap. Sane, il ſecondo de Cleric. con-
jug.* hic enim proculdubio ſentiunt contrahentem cum
virgine in hanc pœnam non incidere. Pro qua opinione
facit, quia irregularitas non incurritur niſi in caſibus in
jure expreſſis, ut notat Jo. And. *in addit. ad Spec. in tit.
de legat.* §. *Juxta, verſ. Et generaliter*, & Marian. Soc.
in cap. Ad audientiam num. 1. de homicid. Item facit tex-
tus *in d. capitul. 1. qui Cleric. vel voven.* qui loquitur pro- 9
miſcue de diſpenſatione cum Diacono, qui alium Dia-
conum vulneravit, de facto uxorem accepit. Sed re-
ſpectu vulneris diſpenſatio non poteſt verificari in irre-
gularitate, cum ibi nulla fiat mentio de mutilatione,
Ergo nec reſpectu matrimonii contracti, ne difformis
ſit determinatio, arg. *l. Jam hoc jure*, §. *Sed ſi*, & ibi
Bart. *ff. de vulg. & pupill.* & *leg. fin. Cod. de ſentent. & in-
terlocut. omn. judic. cum ſimil.* Nec eſt incongruum, ut
diſpenſationis verbum referatur ad ſuſpenſos, ut clare
probatur in decreto Concilii Tridentini *capit. 6. ſeſſ. 24.
in princip.* ubi Epiſcopi dicuntur poſſe diſpenſare tam in
irregularitatibus, quam in ſuſpenſionibus ex delicto oc-
culto provenientibus. Non obſtat *dict. capitul. Quotquot
27. quæſt. 1.* quia ibi nulla fit mentio de virgine, & de
contrahentibus cum corrupta, ut ſic concordet cum hac
decretali intelligunt illum textum Archid. & Summa Pi-
ſan. ut refert Silv. *loco citato.* Hæc tamen controverſia 10
videtur fere inutilis; nam ſi caſus ſit publicus, cum Do-
ctores conveniant in duobus, videlicet ut tales mini-
ſtrare, & promoveri non poſſint niſi diſpenſative;
atque ut Epiſcopus poſſit cum eis diſpenſare, cum hæc
ſint expreſſa in præcitatis juribus, & poſt Innocent. &
Hoſtien. tenent Abb. *in capitul. Ex literarum numer. 5.
qui Cler. vel voven.* & Silveſt. *in ver. Bigamia in 7. quæ-
ſtion. verſic. Si vero exiſtens in ſacris*, parum refert, an
ſint per ſimilitudinem bigami, an vero irregulares, aut
ſuſpenſi. Quod ſi caſus ſit occultus, ſuccedit diſpoſitio
Concilii Tridentini in præalleg. *capit. 6. ſeſſ. 24.* Quibus
præmiſſis.

Nota primo ibi, *de jure non potuit*, votum ſolemni- 11
zari per ſuſceptionem Subdiaconatus quoad hoc, ut di-
rimat matrimonium poſt contractum, concordat *c. Preſ-
byterum 28. diſt. c. A multis*, §. *Verum ſupra de ætat. &
qualit. infra de Cler. conjug. per tot. c. 1. qui Cler. vel vov.
& c. unic. de voto lib. 6.*

Secundo nota ibi, *profecto bigamus non exiſtit*, ex matri- 12
monio valide contracto, & conſummato cum vidua ve-

ram bigamiam inſurgere, ut hic probatur aperte; nam textus decidit eum, qui de facto contraxit cum vidua, bigamum non exiſtere, ſcilicet vere, ut exponit gloſſa in figuratione caſus, & probat illud adverbium, *profecto*, ſed tantummodo pœnam bigamiæ incurrere, & ſic fieri bigamum interpretative, ut omnes intelligunt hanc literam, & redditur ratio, cur ſic contrahens non ſit vere bigamus, quia ſcilicet non poteſt in veritate dici maritus viduæ, cum inter ipſum. & illam non fuerit vinculum maritale contractum; Ergo a contrario ſenſu ſi matrimonium inter eos fuiſſet validum, ſic contrahens fuiſset vere bigamus. Quod argumentum eſt fortiſſimum in jure, *l. 1. § Ejus rei, ff. De offic. ejus cui mand. eſt juriſdict.* & ſemper eſt verum, quando ponitur cauſative, ſicut ponitur hic, ut notat Jo. Andr. *in cap. Publicato num. 18. ſupr. de elect.* & ita hic eſt textus clarus pro opinione Dominorum de Rota *in præcit. deciſ. 1. in princip. de bigam. in novis*, ubi firmant veram bigamiam incurri, non autem interpretativam ex matrimonio valide contracto cum vidua. Et ponderandum eſt deciſionem illam eſse miniſtralem, & materiam fuiſse diſcuſſam ibi de mandato Sanctiſſimi, & ſecundum illam deciſionem Sanctitatem ſuam diſpenſaſse, & conſentit Pet.
13 de Anch. *in conſ. 124. circa bigamos n. 2.* Præterea ut docet Sanctus Thomas *in 4. diſt. 27. quæſt. 3. art. 1. q. 1.* .... *Bigamia irregularitatem inducit, quia habens aliis miniſtrare Sacramenta, ut habens Sacramentum Ordinis, nullum debet in Sacramentis defectum pati: defectus autem in Sacramento eſt, quando Sacramenti ſignificatio integra non invenitur. Sacramentum autem matrimonii ſignificat conjunctionem Chriſti ad Eccleſiam, quæ eſt unius ad unum; unde ad perfectam ſignificationem Sacramenti pertinet, ut vir ſit tantum unius vir, & uxor tantum unius uxor; & conſequenter bigamia quæ hoc tollit, irregularitatem inducit.* Hæc ex illo, & ſequitur Silv. *in verſic. Bigamia in princ.* Sed in matrimonio valide contracto cum vidua deeſt ſignificatio Sacramenti, quia vidua non eſt unius uxor, & ſic non repræſentat conjunctionem Chriſti cum Eccleſia, quæ eſt unius ad unam; Ergo ſic contrahens veram bigamiam incurrit, cum eſsentia, & veritas bigamiæ in defectu Sacramenti conſiſtat, & hoc innuit textus hic, dum dicit contrahentem cum vidua de facto vere bigamum non exiſtere, quia non patitur defectum Sacramenti, ſed interpretative tantum propter affectum intentionis cum opere ſubſecuto; per hoc clare inſinuat eum fore bigamum in veritate pro-
14 pter Sacramenti defectum, ſi matrimonium eſſet validum. Nec refragatur quod cognoſcens uxorem poſt adulterium ab ea commiſsum patiatur defectum Sacramenti, cum illa diviſerit carnem ſuam in plures; & tamen non ſit vere bigamus, ſed interpretative tantum, ut dixi ſupra *num. 5. verſ. Rurſus*, quandoquidem hoc verum eſt nunc, non autem tempore primæ diſpenſationis cum unica, & virgine, vel conſummati matrimonii, quod eſt reſpiciendum, *cap. Qualis 30. quæſt. 5.* Capell. Tholoſ. *dict. dec. 234. circa med. verſ. Nec obſtat quod iſta dimiſerit*, & facit quod notat Abb. *in capit. Debitum in ultima gloſſa ſupra eod.* Ad hæc ponderandum eſt, textum in præſenti ponere eandem deciſionem, quam ponit *cap. Nuper ſupr. eodem;* in caſu tamen diverſo, quia hic agitur de Subdiacono, qui de facto contraxit cum vidua; ibi vero de Clerico in ſacris, qui mortua uxore de facto contraxit cum ſecunda, & utrobique deciditur hos non eſſe bigamos in veritate, ſed tanquam bigamos eſse reputandos non propter Sacramenti defectum, ſed propter affectum intentionis cum opere ſubſecuto. Sed in caſu *dict. capitul. Nuper*, ſi ſecundum matrimonium fuiſset validum abſque dubio maritus vere fuiſset bigamos propter defectum Sacramenti; Ergo idem dicendum in terminis hujus capitul. Cum utrobique ratio deciſionis fundetur in nullitate matrimonii. Quibus etiam addi poteſt quod Siricius Papa *in capitul. Quiſquis 84. diſtinct.* volens denudare bigamos omni privilegio Clericali, primo loco commemorat viduarum maritos, deinde qui ad ſecundas nuptias tranſierunt, ibi, *viduam, vel ſecundam uxorem duxerit.* Incongrue autem maritum viduæ prætuliſset bigamo vero, ſi ille non eſſet niſi interpretative bigamus, argum. *cap. 2. infra de majorit. & obed. cum ſimil.* Neque huic opinioni adverſatur alluſio vocabuli, de qua ſupra *numer. 4.* Quoniam maritus viduæ congrue dici poteſt binæ uxoris maritus, ſcilicet illius, quæ fuit bina uxor, id eſt, duorum, & hæc videtur veritas, ſed nihilominus in contrarium ſtat communis Doctorum ſententia, ut dixi ſupra in evidentialibus *numer. 5.* Licet reſpectu effectus nulla ſic diſsonantia, quia vere bigami, & viduarum mariti per omnia æquiparantur, ut *capitul. De bigamis ſupr. eod.*

Tertio nota ibi, *diſpenſare non licet:* ſuper bigamia 15
interpretativa, quam incurrit Subdiaconus de facto contrahens cum vidua, non eſse licitum diſpenſare, & doctrinam Apoſtoli 1. ad Timoth. *cap. 3. de bigamis non ordinan.* comprehendere hanc quoque ſpeciem bigamiæ interpretativæ; Doctores tamen intelligunt hoc verum eſse in diſpenſatione Epiſcopi, non autem Papæ, qui diſpenſat in omni irregularitate, *cap. Niſi cum pridem, §. Propter conſcientiam ſup. de renunc.* Ita Abb. Antiq. *in princ. in verſ. Non licet*, Jo. Andr. *num. 4.* & Butr. *numer. 8. in 2. oppoſit.* qui omnes referunt Petrum de Sampſone aſserentem ſe vidiſse ab Innocent. IV. ſic diſpenſatum cum quodam Monacho in caſu hujus Decretalis.
In his Doctorum aſsertionibus tu adverte ad duo. Al- 16
terum eſt, quod dum affirmat Epiſcopum diſpenſare non poſſe ſuper hac ſpecie bigamiæ interpretativæ, nonnulli intelligunt hoc verſum eſſe in officio, ſecus in beneficio ut *c. Presbyterum*, & ibi gl. *in v. Habere 28. diſt.* & tenent hic Jo. And. Bullam. Butr. omnes *in fin.* Neque obſtat, quod tales cum omnibus bonis ſuis tradi debeant Curiæ ſervituti, ut in Authen. *de Sanct. Epiſc. §. Si vero poſt.* Quoniam ibi non prohibetur diſpenſatio, ſecundum Vincen. Jo. Andr. & Butr. *ubi ſup.* licet Cardin. *in 2. oppſ.* dicat verius eſſe, ut ſicut nullus citra Papam diſpenſat cum bigamo ſuper officio, ita nec ſuper beneficio, quod accedit officio, ut *cap. fin. de reſcr. liber. 6.* & ad tex-
tum *in dict. cap. Presbyterum*, reſponderi poteſt ibi per- 17
mitti diſpenſationem cum Presbytero, quia ignoranter contraxit, ut ibi notat gloſſ. 1. & Archid. *num. 3.* & vide quod ſcripſi *in cap. Super eo ſupra eod.* Alterum
eſt, quod dum Doctores referunt per Papam fuiſſe 18
diſpenſatum cum Monacho, per hoc ſentiunt irregularitatem bigamiæ interpretativæ per ſolemnem profeſſionem non aboleri, ut per Butr. *num. 8.* Quæ concluſio vera eſt, & eam tenet Domini de Rota *in alleg. dec. 1. de bigam. in noviſ.* & ita Urbanus VI. diſpenſavit cum Monacho, qui ante ingreſſum religionis cum vidua de facto matrimonium contraxerat, ut ibi refertur, motus rationibus in ipſa deciſione adductis. Nec mirum, quia nec per Baptiſmum hujuſmodi irregularitas aboletur, quamvis in Baptiſmo uberius, quam in Religionis ingreſſu quidquid in vetere homine geſtum eſt, ſit ſolutum, ut *c. Deinde 26. diſt.* Bigamia enim non eſt peccatum, imo contrahitur etiam cum merito, ut *cap. Inter opera charitatis inf. de pœnit. & remiſſ.* & notant *in cap. Nuper ſup. eod.* Jo. Andr. *num. 3.* Butr. *n. 8.* & Card. *in 7. not.* Et quando irregularitas ex defectu, vel ex delicto proveniens per ingreſſum religionis tollatur, vide per Marian. Socin. plenius diſtinguentem *in c. Ad audientiam n. 421. ver. Tertio quæro inf. de homicid.*

Ultimo nota ibi, *propter affectum intentionis*, quan- 19
doque magis attendendam eſſe opinionem, quam veritatem. Sed vide jura pro, & contra, in *c. Nuper*, in gl. in *verb. Non videtur ſupra eod* & ſolvent ibi. Vel dic ſecundum Collect. *hic ad fin.* in terminis hujus cap. Non interceſſiſſe ſolam, & nudam opinionem, ſed voluntatem, & factum ipſum, & veritatem, quia hic Subdiaconus voluit contrahere, & contraxit de facto, id eſt, quantum in ſe fuit, ut dicitur *in d. c. Nuper*, & opere conſummavit, ut hic dicitur. Ad hoc *c. Si quis pulſatus, de pœnit. diſt. 1. cum ſimil.*

QUÆRO, An Clericus, qui cum vidua de facto 20
matrimonium contraxit, & eam cognovit, privilegio Clericali gaudere debeat.

Propoſita quæſtio implicat duo dubia ſcorſim examinanda. Primum eſt, an hæc ſpecies bigamiæ, quæ contrahitur ex matrimonio invalido, excludat a Clericali privilegio Clericos minorum Ordinum. Secundum eſt, an ex-
cludat in ſacris conſtitutos. Circa primum de Clericis mi- 21
norum Ordinum, quatenus ex matrimonio ſic contracto efficiantur bigami, qua de re latiſſime agemus infra in ultima quæſtione. Punctus difficultatis ad hoc reſtringitur, videlicet an *c. Unicum de bigam. lib. 6.* quod declarat bigamos omni privilegio Clericali eſſe nudatos, locum habeat in hac ſpecie bigamiæ, nec ne, Ad partem affirma-

ti-

tivãm inducitur primo textus *in c. De bigamis ſupr. eod.* ubi vere, & interpretative bigami per omnia æquiparantur. Sed vero bigami cauti ſunt omni privilegio Clericali, ut *d. c. un.* ergo & bigami interpretative, quales ſunt contrahentes de facto, ut hic, & in *c. Nuper ſup. eod.* & dixi ſupra *in* 2. *not.* Secundo inducitur hoc cap. ubi patet contrahentes de facto cum vidua, vel corruptæ bigamiæ pœnam incurrere, licet bigami non ſint. Sed præcipua pœna bigamiæ eſt amiſſio Clericalis privilegii, ut in prædicta decretali unica; Ergo hujuſmodi pœna incurritur etiam a ſic contrahentibus. Tertio inducitur gl. 3. *in d. c. un.* quæ exponit verbum, *bigamos*, ſcilicet vere, vel interpretative, inter quos recenſentur etiam qui de facto cum vidua, vel corrupta matrimonium contrahunt, ut proxime dictum eſt.

22 In oppoſitum eſt veritas, quæ ut facilius innoteſcat, obſervandum eſt interpretative bigamos eſſe in duplici
23 differentia. Quidam enim ſunt bigami propter Sacramenti defectum ſecundum ea, quæ dicta ſunt ſupra *n.* 5. veluti cum quis valide contrahit cum vidua, vel corrupta, juxta textum in *c. Maritum* 33. *diſt.* qui dicitur bigamus interpretative ſimpliciter, ſecundum Gemin. & alios proxime citandos, & in his concludendum eſt habere locum Conſtitutionem Concilii Lugdunenſis *in d. unic. inf. eod. lib. 6.* ut ſcilicet omni privilegio Clericali ſint ſpoliati. Præcipua ratio eſt, quia *d. c. un.* ut ibi notat gl. *in v. Altercationis*, emanavit ad decidendam controverſiam, quæ olim erat inter Doctores antiquos ſuper interpretatione, *c. Quiſquis* 84. *diſt.* in illis verbis: Omni Eccleſiaſticæ dignitatis privilegio mox denudetur, quibus non videbatur privatus, ſed privandus, quæ altercatio fuit deciſa *in d. c. Unico.* Sed illud *c. Quiſquis*, loquitur tantum de Clerico, qui viduam, vel ſecundam uxorem duxit; & ſic de bigamo propter Sacramenti defectum; ergo eodem modo intelligi debet *d. c. Unicum*, quod emanavit ad illius declarationem, arg. *l.* 2. *C. De noxal.* & ita ibi concludit Gemin. Franch. & alii, Jo. Andr. & Abb. *in c. Joannes de Cler. conjug.* Capell. Tholoſ. *dec.* 64. & fuſius *dec.* 234. & hanc ſententiam alias probavit S. Congr. Cardinalium Tridentini Concil. interpretum. Cenſuit enim Clericum, qui minoribus Ordinibus ſuſceptis cum vidua matrimonium contraxit, uti bigamum omni Clericali privilegio eſſe nudatum, & ſub pœna anathematis interdictum deferre Tonſuram, & habitum Cle-
24 ricalem. Et in hac ſpecie bigamiæ procedit æquiparatio, quæ fit *in d. c. De bigamis ſupr. eod.* dicit enim text. De bigamis, & viduarum maritis idem ſancimus omnino: & in hoc caſu etiam loquitur gl. præall. *in ver. Bigamos*; nam poſteaquam expoſuit verbum illud, *bigamos*, id eſt, vere, vel interpretative; imediate hoc declarans ſubjungit, ut quia duas uxores habuit, vel cum vidua, vel corrupta contraxit, atque ita gl. reſtringit opinionem ſuam ad illam ſpeciem interpretativam, quæ contrahitur propter defectum Sacramenti. Quæ ſententiam extra dubium eſſet, ſi ſequeremur opinionem Rotæ, quam diximus eſſe veriorem ſupra in 2. *notab.* ut ſcilicet maritus viduæ ſit verè, non autem interpretative bigamus. Sed hic non eſt caſus noſter.

Quidam vero ſunt bigami interpretative, non propter defectum Sacramenti, ſed propter affectum intentionis cum opere ſubſecuto; ut cum quis contrahit cum vidua, vel corrupta de facto propter aliquod impedimentum dirimens, quem Gem. *in d. c. un.* & Auſrer. *in add. ad d. dec.* 64. appellant bigamum interpretative non ſimpliciter, ſed ſecundum quid; & tales dicendum eſt non comprehendi *in d. c. unic.* Ratio eſt, quia cum conſtitutio illa loquatur ſimpliciter de bigamis, intelligi debet in propria ſignificatione, tum quia eſt pœnalis, cum exuat tales omni privilegio Clericali, *cap. Pœna, de pœnit. diſt.* 1. tum quia hoc cap. *& c.* Nuper *ſupra eodem*,
25 deviant a regula juris, quæ habet, ut quando actus non tenet ex impedimento juris, voluntas non habeatur pro facto, ut *l. Inter omnes*, *§. penult. ff. De furt. inſtit. de obligat. quæ ex delict. naſcun. §. Placuit*, & notatur *in §. His autem ultima gloſſ.* 22. *quæſt.* 5. *& c. In audientia infra de ſent. excomm.* & conſequenter juxta prædicta extendi non debent ad illos, qui large, & improprie ſunt bigami, ſecundum Cardin. *hic circa fin.* & ita tenent Gemin. Abb. & Capell. Tholoſ. *locis ſupra citatis*, Stephan. Auſrer. *in tract. de poteſt. ſecul. ſuper perſon. Eccleſ. reg.* 1. *limit.* 8. *n.* 16.

Quibus etiam adjungi poſſunt Doctores, qui dicunt 26
privilegio Clericali gaudere Clericum, qui uxorem poſt adulterium ab ea commiſſum carnaliter cognovit, quod tenent concorditer omnes, ut atteſtatur Capell. Tholoſ. *d. deciſ.* 64. referens ita fuiſſe deciſum in facti contingentia, quia talis non eſt bigamus propter defectum Sacramenti inſpecto initio, prout inſpici debet, ut dixi ſupra *num.* 14. Et quamvis ſit bigamus quoad legem pro-
motionis, non tamen quoad privilegium conceſſum Cle- 27
ricis conjugatis, per *c. unic. de Cler. conjug. lib.* 6. Sequitur Auſrer. ibi *in addit. & dicta limit.* 8. *n.* 16. Decian. *in tract. crimin. p.* 1. *& lib* 4. *c.* 9. *n.* 134. qui ſimpliciter teſtatur ita judicatum fuiſſe, & Jul. Clar. *in pract. crim. §. fin. q.* 36. *n.* 7. *verſ. Sed an ille.* Rurſus *d. c. unic.* non habere locum in eo, qui contraxit plura matrimonia de facto nec talem amittere fori privilegium, tradit Marian. Socin. *in capit. Pervenit n.* 101. *de ſentent. excommunicat.*

Circa ſecundum breviter concludendum eſt, Clericos 28
Ordine ſacro inſignitos, qui de facto uxorem ducunt viduam, vel corruptam, non amittere privilegium Clericale, prout hic concludit Hoſt. *n.* 3. dicens Subdiaconum, qui ſic contraxit juxta reatum in præſenti retinere privilegium Clericale ſi corrigibilis ſit, *c. dictum* 81. *diſt. c. Studeat* 50. *diſt.* alias ſecus, *c. Cum non ab homine de judic. c. fin. de vita, & honeſt. Cleric. & c.* 2. 3. *&* 4. *de cohabitat. Cleric. & mulier.* & cum eo tranſeunt hic Jo. Andr. *n.* 3. Collect. *in princ.* & Card. *col. ult.* qui hanc opinionem contra Boattinum dicit æquiorem, & illam approbat; & idem Joan. Andr. *in cap. Joannes infra de Cler. conjug.* plene Capell. Tholoſ. *dec.* 234. & Tiber. Decian. *tractat. crimin. part.* 1. *cap.* 9. *num.* 31. Nititur hæc concluſio triplici fundamento. Primum eſt, quia Conſtitutio Gregorii X. in *d. cap. unic. de bigam. lib.* 6. quæ loquitur ſimpliciter de bigamis, complectitur tantum bigamos vere, vel interpretative propter defectum Sacramenti, ſcilicet illos, qui ſecundam uxorem duxerunt, aut viduam, vel corruptam, ut oſtenſum eſt ſupra *n.* 23. nec locum habet in contrahentibus de facto, qui non ſunt bigami niſi ficte, propter affectum intentionis cum opere ſubſecuto, ut hic dicitur, *& in cap. Nuper ſup. eod. arg. cap. Si quem infra de ſent. excomm. & c. Suſceptum, de reſcr. lib.* 6. & ita intelligunt *d. c. un.* Jo Monach. Arch. Gul. de Monte Laud. & omnes gloſſantes illam Decretalem, ut inquit Capella Tholoſ. *in præalleg. dec.* 234. Secundum fundamentum eſt, quia hæc Decretalis, *& cap.* Nuper *ſup. eod.* decidit ſic contrahentes de facto non eſſe bigamos, ſed tantumodo bigamiæ pœnam incurrere quantum ad legem promotionis. Igitur hæc pœna extendi non debet ad privationem Clericalis privilegii, *ut c.* 2. *ſup. eod.* Tertium, & forte validius fundamentum eſt, quia Decretalis *unic. de bigam. lib.* 6. locum habet tantum modo in Clericis minorum Ordinum, nec extenditur ad conſtitutos in ſacris, ut dicam plene *in q. ſeqq. a n.* 39. *uſq. in fin. quæſtionis.*

Secundo QUÆRO, An Subdiaconus a Summo Pon- 29
tifice diſpenſatus ad matrimonium contrahendum, qui poſtea cum vidua contraxit, & conſummavit, fori privilegio gaudeat, necne?

Præſens quæſtio duas habet difficultates. Altera eſt, an matrimonium obeſt Subdiacono, quo minus hoc privilegio uti poſſit. Altera, an ei obeſt bigamia, eo quod contraxerit cum vidua.

Quoad primam receptum eſt, ſacrum Ordinem non 30
opponi matrimonio eſſentialiter, quia non habet intrinſece annexum votum continentiæ, ſed lege poſitiva tantum, ut docet D. Thomas *in* 2. 2. *q.* 88. *art.* 11. ubi pro-
pterea aſſerit Eccleſiam poſſe diſpenſare in voto conti- 31
nentiæ ſolemnizato per ſuſceptionem Ordinis ſacri: quam ſententiam ſequuntur ex Canoniſtis Jo. Andr. *in regul. ſemel Deo in Mercurial.* Bellam. *in cap Sunt quidam* 25. *q.* 1. *in* 3. *quæſt.* gloſſ. & Hoſtienſ. *in cap. Rurſus, qui Cler. vel vouen.* Joan. Andr. & Anch. *in c. unico de voto lib.* 6. eſt communis opinio, ut teſtatur Steph. de Gajet. *in recep. cap. Ad limina* 3. *q.* 1. *in quæſt.* 194. *num.* 464. *& ſeqq.* quam late tuetur Navarr. *conſ.* 37 incipien. *Peto* 1. *num. de voto.* Ideoque olim Sacerdotes veteris teſtamenti contrahebant, *cap. Tenere* 31. *diſt.* & hodie Græci non tenentur continere, quia legem Canonicam hac in parte non ſuſceperunt, *capitul. Nicæna*, *capitul. Quoniam*, & *cap. Aliter ead. diſt. cap. Cum olim de Cler. conjugat.* &

33 notatur *in c. Diaconi 38. diſt.* Quod nullam habet dubitationem quoad Subdiaconos; nam eis licuit habere uxores uſque ad tempora Gregorii I. ut patet *in c. 1. 31. diſt.* ubi cum olim promoverentur Subdiaconi non promiſſa continentia: & licite uterentur uxoribus, & beneficiis; & Pelagius Papa poſtea edidiſſet Conſtitutionem, in qua præciſe prohibuit, ne Subdiaconi ſuis uxoribus commiſcerentur. Gregorius illius ſucceſſor revocavit illam Conſtitutionem tanquam iniquam, ſtatuitque ut Subdiaconi, qui tunc erant, inviti non cogerentur; at in futurum nemo promoveretur, niſi continentiam voveret, quod refertur etiam *in c. Multorum 27. q. 2.* & notat gloſſ. *in d. c. Diaconi 28. diſt.* Ad idem text. *in cap. Miramur de ſerv. non ordin.* Cujus hæc ſunt verba: Licet Subdiaconatus ſacer Ordo non reputaretur in Eccleſia primitiva; tamen a Conſtitutione Gregorii, atque Urbani ſecundum moderna tempora ſacer gradus eſſe minime dubitatur, habetur in *c. Nullus 60. diſt.* & refertur *in c. A multis de ætat. & qualit.* quamobrem cum Ordo Subdiaconatus, & matrimonium eſſentialiter non ſint oppoſita, ſed ex Conſtitutione Eccleſiæ tantum; hinc ſequitur, ut ſublato Conſtitutionis impedimento per diſpenſationem Pontificis, Subdiaconus qui matrimonium legitime contraxit, adhuc ſit immunis a poteſtate ſeculari, ſicuti erat ante matrimonium, tam ordinatione divina *c. Si imperator*, ubi Tancr. & alii notant 91. *diſt. c. Quanquam de Cenſib. lib. 6.* quam ex Conſtitutione Eccleſiæ, ut *in c. 1. 2. & c. Si diligenti de for. comp.* & in Conc. Trid. *c. 20. ſeſſ. 25.* plene Rota *dec. 10.* incip. *Utrum va-*
34 *leat conſuetudo Anglicana de conſuet. in antiq.* Idque etiamſi habitum, & Tonſuram non deferat, quia Conſtitutio Bonifacii VIII. *in c. unic. de Cler. conjug. lib. 6.* & decretum Trid. Conc. *c. 6. ſeſſ. 23.* non ſtatuit niſi de Clericis conjugatis conſtitutis in minoribus, ut in *d. c. unic.* notat Gemin. *in 1. not.* & Covarr. *pract. q. c. 31. ſub n. 6. v. Quinto hinc apparet, & c. 32. in fin.*

Secundo Clerici in minoribus licet conjugati ideo fori privilegium retinent, quia matrimonium contrahunt lege permittente, nec ſtatus conjugalis eſt incompatibilis cum Clericali, ut fuſe probat Lap. *allegat. 118. per tot.* Covarr. *d. c. 31. n. 7.* & Clar. *in praxi, §. fin. q. 26. v.*
35 *Quæro an Clericus*. Sed & Subdiaconus in vim Apoſtolicæ diſpenſationis legitime contrahit, nec ſtatus conjugalis eſt incompatibilis cum ſacro Ordine, ut ſupra oſtendimus; Ergo & Subdiaconus licet conjugatus retinet fori privilegium, Sicuti videmus Milites Alcantaræ, & Calatravæ non ideo minus potiri privilegiis perſonarum Eccleſiaſticarum, quod matrimonium contrahant ex diſpenſatione Papæ, ut apud Navarr. *in tract. de reddit. Eccleſ. quæſt. 1. monit. 53. & ſeq. & conſ. 10. & 11. de regul.* & Rot. *dec. 266. num. 5. p. 2. diverſ.* & de Oblatis, qui ante, vel poſt Oblationem matrimonium contraxerunt, ſcripſi plene *in c. Ut privilegia num. 28. infr. de privileg.*

36 Ad hæc beneficium fori conceſſum eſt Clericis ratione characteris eiſdem indelebiliter impreſſi in ipſa Ordinum ſuſceptione, Joan. Andr. *in d. c. unic. n. 3.* Gemin. *ibid. §. 1. paulo ante fin. n. 7. in princ. ver. Nam illud eſt privilegium*, Præpoſ. *in c. 1. ſub n. 3. in ultimis verbis, & num. 5. 11. q. 1.* Oldrad. *conſ. 83. n. 5.* Sed per matrimonium ſubſequens character impreſſus non deletur, ut notat Abb. in *c. Joannes in 2. not. de Cler. conjugat.* & eſt Catholica veritas, ut in Concil. Florentino in decr. fidei, *§. Quinto*, & in Trident. *ſeſſ. 7. de Sacram. can. 9.* Ergo nec fori privilegium tollitur. Et quamvis neque per degradationem deleatur character, & tamen Clericus degradatus ſubjiciatur ſeculari diſtrictioni, *c. 2.* ubi *gl. fin. de pœn. lib. 6.* id tamen ſpecialiter ſtatutum eſt in pœnam Clericorum enormiter delinquentium, *cap. Ad abolendam de hæretic. cap. Super eo, & c. Accuſatus eod. tit. lib. 6. cap. Ad falſariorum de crimin. fal. & cap. Cum ab homine de judic.* At Subdiaconus nihil peccat contrahendo, Pontifice concedente, *c. Qui peccat 23. q. 4. capit. Dixit 14. q. 5. l. Gracchus, C. De adult. l. Auxilium, ff. De minor.*

37 Ac demum Græci conjugati in ſacris Ordinibus conſtituti gaudent privilegio fori Eccleſiaſtici, ut tenet Joan. de Imol. *in c. Nullus, n. 3. infra de foro compet.* & Covarr. *pract. q. c. 31. ſub. n. 5. v. Qua ratione*, ubi improbat conſuetudinem Anglorum, apud quos Clerici conjugati, etiam in ſacris, coram judice ſeculari litigare coguntur, & refert eam improbaſſe etiam judices, Rot. *dec. 840. alias 10. de conſuet. in antiq. & dec. 2. in antiq.* Idemque probant authores omnes, qui cenſent hoc privilegium extendi etiam ad uxores Clericorum. Quod ſenſit gl. *in c. 2. 11. q. 1.* Gemin. *in d. c. un. §. In ceteris n. 7.* & Franc. *ſub. n. 6. de Cler. conjug. lib. 6.* Abb. *in c. 2. n. 9.* ibique Imol. & Felin. *n. 3. de for. comp.* Dec. *in tract. de crim. tit. 1. lib. 4. n. 53.* & eſt ratio, quia de hoc jure civili, & communi eſt, ut uxor ſequatur forum viri, *l. Cum quædam puella, ff. de juriſd. omn. judic. leg. penul. & fin. C. De Incol. lib. 10.* Abb. & Felin. *in d. c. 2. de for. compet.* etiam circumſcripto communi Clericorum privilegio, ſecundum quod ex perſona Clerici etiam familiaribus privilegia communicantur, *l. 1. & 2. C. De Epiſc. & Cler.* gl. 1. *in c. Clericum 11. q. 1.* & ſic corruit argumentum Franchi *in d. c. unic.* per illum text. in fin. ibi, *in ceteris*, & ad argumenta Joan. Andr. *in ead. c. un.* reſpondet Abb. *in d. c. 2.* Licet cum de hoc alias dubitatum eſſet, reſponſum fuerit non eſſe Sacræ Congregationis id decidere, ſed quæſtionem eſſe ſolvendam ex diſpoſitione juris communis, ut ſcripſi plene *in d. c. 2. a n. 33. uſque ad n. 46.* Ergo eodem privilegio potiri debet etiam Subdiaconus Eccleſiæ Occidentalis, qui matrimonium contraxit ex legitima diſpenſatione; nam Græci uxorati ideo retinent Clericale privilegium, quia cum Orientalis Eccleſia votum continentiæ non admiſerit, *d. c. Cum olim de Cler. conjugat. c. Aliter 31. diſt.* & notatur *in c. Diaconi 28. diſt.* uſus matrimonii non eſt illis interdictus. Quæ ratio viget etiam hoc caſu, quia Subdiaconus propter Pontificis diſpenſationem ſolutus eſt voto continentiæ perinde, ac ſi non voviſſet, & legitime utitur matrimonio, ut initio diximus ex doctrina D. Th. & aliorum.

Quare, quoad hanc primam dubitationem videtur reſpondendum, matrimonium, ut proponitur, contractum non obſtare Subdiacono quo minus gaudeat exemptione a judicibus ſecularibus: & revera abſurdum eſſet, ut exiſtens in ſacris ſubjiceretur laicorum juriſdictioni ob matrimonium contractum approbante Pontifice, cum tamen ob quodcunque crimen quantumvis enorme, & irregularitatem irrogante fori privilegium non amittat ante actualem degradationem & traditionem Curiæ ſeculari, *c. Cum non ab hom. de jud.* ubi omnes notant & tradit Clar. poſt alios *in §. fin. q. 36. v. Succeſſive quæro, & v. Dixi etiam*: & pro hac ſententia adducitur Navarr. *in d. tract. de reddit. Eccleſ. monit. 53. n. 10.* ubi 38
in fortioribus terminis docet, regularem ſolemniter profeſſum, qui ex diſpenſatione Summi Pontificis matrimonium contrahit, eſſe perſonam Eccleſiaſticam, & gaudere privilegio fori, & canonis. Pari enim paſſu ambulant quoad Clericale privilegium Clericus, & Profeſſus, ut notat Jo. Andr. *in cap. unic. num. 19. verſ. Et quæ dicta ſunt de Clerico procedant in profeſſo ſupr. de oblig. ad ratioc.*

Quoad ſecundam vero difficultatem Bonaguida, alias 39
Boattinus Doctor antiquus *in c. 1. ſup. eod.* opinatus eſt Sacerdotem, qui cum vidua matrimonium contraxit, eſſe omni Clericali privilegio nudatum, ac poſſe per judicem ſecularem coerceri, & gl. *ult. in c. Si Subdiaconus 34. diſt.* dicit Subdiaconum, qui ſecundam uxorem duxit, de jure communi perdere privilegium Clericale; ſed loquitur ſecundum illud tempus, quo Subdiaconatus non exiſtimabatur eſſe inter ſacros Ordines, ut illic notatur, & advertit Sot. *in 4. ſent. diſt. 23. q. 3. art. 3.* quod etiam ſenſit Navarr. *conſ. 3.* incip. *Quidam ex Illuſtriſſimo ſub. n. 6.* ubi poſtquam dixit Pontificem poſſe cum Subdiacono diſpenſare, ut ducat uxorem, ſubdit immediate; diſpenſatus enim, ut contrahat matrimonium, eo contracto, & conſummato præſertim cum vidua, poteſt juſta bella gerere, milites ducere, ſententiam ſanguinis ferre, &c. Et perinde eſt ab Eccleſiaſtica poteſtate exemptus, ac quilibet alius laicus conjugatus jure ipſo communi id ſtatuente. Quo loco Navarrus loquitur aperte de Subdiacono; tum quia de eo proxime egerat, tum quia verba illa, *diſpenſatus ut contrahat matrimonium*, non poſſunt congrue referri ad Clericum in minoribus, qui nulla eget diſpenſatione ad matrimonium contrahendum. Jura tamen adducta a Navarro, nempe *capit. 1. de bigamia liber. 6.* & alia alium habent intellectum, ut inferius dicetur. Hanc eandem opinionem ſequitur Sanchez *de matrimon. liber. 8. diſput. 8. numer. 11. ver. Quare hinc infero*; ſed perfunctorie loquitur, & nullam

lam affert rationem, vel authoritatem. Ac demum idem cenſet Suarez adverſus Anglos *lib. 9. cap. 28. n. 3.*

Verum huic ſententiæ nemo adhæret ex antiquis, & gravioribus ſcriptoribus; quia Conſtitutio Siricii Papæ relata *in Quiſquis 84. diſtinct.* & Gregorii X. in Concilio Lugdunenſi edita, per quas bigami declarantur omni privilegio nudati, & coercitioni fori ſecularis addicti ad Clericos ſacris Ordinibus inſignitos non pertinent, nec ad eos extenduntur, ſed ad Clericos in minoribus tantum, ut docet gloſſ. *in ver. Clericus in dict. cap. Quiſquis*, cui adhærent ibi Archidiac. & Præpoſ. & gloſſ. *in capit. unic. in ver. Bigamus, de bigam. lib. 6.* atque ibidem Archid. Joan. Andr. Gemin. Franc. & alii omnes, Tiber. Decian. *tractat. crimin. cap. 9. num. 31.* ubi propterea cenſent exiſtentem in ſacris, ſi de facto contrahat matrimonium cum vidua, cenſeri quidem bigamum quoad inhabilitatem Ordinum per hoc cap. *& capit. Nuper ſupra eodem*, ſed non quoad privationem privilegii Clericalis. Quod etiam tenent Hoſtienſ. & Joann. Andr. ambo *num. 3.* Collectar. *in princip.* & Cardin. *in ult. col.* Addo Capell. Tholoſan. *deciſ. 234.* Joann. de Montaigne in *tract. de bigam. quæſt. 5. effectu 4. ſub num. 15. verſ. Nono*, & eundem Navarr. *in tractat. de reddit. Eccleſ. monit. 55. num. 13.* Ratio differentiæ eſt, ut inquit Geminian. *ibi num. 6.* quia in minoribus conſtitutus ſic contrahendo matrimonium, cum ad ſeculum redeat, & non remaneat perſona Eccleſiaſtica, privatur fori privilegio; ſed conſtitutus in ſacris cum propter characterem Ordinis ſacri non poſſit ad ſeculum redire, nec deſinere eſſe perſona Eccleſiaſtica, retinet privilegium fori, & Joann. de Fan. ibidem eandem rationem aſſignans dicit non eſſe juſtum, nec æquum, ut conſtituti in ſacris in pœnam bigamiæ exuantur privilegio Clericali, cum jam religati divino obſequio ad laicalem ſtatum redire non valeant. Sequitur Joann. de Montaigne *de bigam. quæſt. 5. effectu 4. n. 24. in fin.* ubi aſſerit cum Joann. de Fant. communiter tranſire omnes Doctores, & Silveſt. *in ver. Bigamia numer. 8.* ubi reprobata opinione Boattini, atque aliis relatis, ſimiliter teſtatur hanc eſſe magis communem, & veriorem ſententiam; quæ in caſu ſpeciali, de quo agitur, redditur clarior, quia Summus Pontifex in literis diſpenſationis multifariam oſtendit, hunc Subdiaconum non deſinere eſſe de foro Eccleſiæ; illi enim indulſit, ut poſſet abſque metu irregularitatis eſſe judex in cauſis criminalibus, etiamſi ſanguinis effuſio, membrorum mutilatio, ſeu mors inde ſequeretur. Rurſus eidem reſervavit penſionem Eccleſiaſticam ſuper Archidiaconatu, eumque obligavit ad recitationem officii B. Mariæ Virginis. Quæ omnia neceſſario ſupponunt eum perſonam Eccleſiaſticam, quia laici non egent diſpenſatione pro judicio in cauſis Capitalibus ferendo, nec ſunt capaces penſionis Eccleſiaſticæ, ut eſt notiſſimum, & ita reſolutum in Sacra Congregatione Concilii pro Archidiacono Toletano ea unanimi Patrum ſententia.

40 Tertio QUÆRO, An diſpoſitio hujus Decretalis vendicet ſibi locum in Clerico minorum Ordinum, vel laico, qui cum vidua, vel corrupta de facto propter aliquod impedimentum dirimens matrimonium contraxit, & eam cognovit, adeo ut exinde bigamiæ irregularitatem incurrat.

Ad partem negativam arguitur primo, quia irregularitas non inducitur, niſi in caſibus a jure expreſſis, *capit. Super eo, ſupra eodem*, & dictum eſt ſupra *numer. 7.* At nullibi reperitur Jure cautum, ut Clericus minorum Ordinum, vel laicus invalide contrahens cum corrupta incurrat irregularitatem; cum Jura, quæ contrahentibus de facto hanc pœnam infligunt, loquantur de Clericis ad ſacros Ordines promotis, ut inferius dicetur.

Secundo omnis bigamia, vel eſt vera, vel interpretativa, vel ſimilitudinaria, ſecundum Specular. *in tit. diſpenſat. §. Juxta num. 6.* & fuſius oſtenſum eſt ſupra *num. 2.* Hoc autem caſu non adeſt bigamia vera, quia talis non contraxit valide cum duabus ſucceſſive, *capit. Acutius, & capit. Deinde 26. diſtinct.* neque interpretativa, quia non contraxit cum duabus invalide, vel cum una valide, & cum alia invalide, ut in *capit. Nuper ſupra eodem* nec cum corrupta valide, ut *in capit. Maritum 33. diſtinct.* neque ſimilitudinaria, quia non contraxit de facto cum unica, & virgine poſt votum ſolemne ſacri Ordinis, vel Religionis, *ut in capit. Quotquot 27. quæſt. 1.* & ita per hæc fundamenta concludit Navarr. *conſil. 1.* quod incipit *Quidam laicus hoc tit.* & idem firmat *in Man. cap. 27. num. 195.* ubi etiam teſtatur ſic nuper concluſum fuiſſe in ſacra Pœnitentiaria, & eidem ſententiæ poſtea adhæſerunt Gregor. de Valen. in *4. par. diſput. 7. quæſt. 17. punct. 3. in prima ſpecie irregularitatis*, & Sanch. alios recentiores adducens *de matrimon. diſput. 84. nu. 11.* Et tenendo hanc partem non obſtat ſecundum Navarr. hæc Decretalis, quia non loquitur de Clerico minorum Ordinum, ſed de Subdiacono, qui per ſuſceptionem ſacri Ordinis Subdiaconatus obligatur voto ſolemni, quo contraxit ſpirituale matrimonium cum Chriſto, ut *capit. A multis ſupra de ætat. & qualit.* juncto *capit. unico de voto lib. 6.* unde poſtea contrahendo, licet de facto, aliud matrimonium carnale, bigamiæ pœnam incurrit, ut *hic*. Quæ ratio non viget in Clerico minorum Ordinum, vel laico, qui prius nullum ſpirituale conjugium contraxit, ut palam eſt. Unde merito Innocen. *in cap. Nuper ſup. eod.* exponit illud verbum, *Clericis*, id eſt, in ſacro Ordine conſtitutis, quaſi per hoc ſentiat illam Decretalem non habere locum in Clericis minorum Ordinum, & eodem modo reſpondetur ad *capit. 1. infra, qui Cler. vel voven. & ad capit. Sane Sacerdotes de Cler. conjugat.* Illud enim loquitur de Diacono; hoc vero de Presbyteris, qui poſt contractas nuptias ſpirituales contraxerunt, licet invalide; alias carnales.

41 Ad contrariam partem inducitur textus hic, qui non fundat ſe in ratione illa, quod Subdiaconus per ſacri Ordinis ſuſceptionem contraxerit ſpirituale matrimonium cum Chriſto, ut putavit Navarr. alias enim Subdiaconus incurreret pœnam, de qua hic, etiam contrahendo cum unica, & virgine; nam & eo caſu vigeret illa ratio, quod prius contraxiſſet nuptias ſpirituales, & deinde carnales; & tamen Doctores communiter intelligunt Subdiaconum in hanc pœnam non incidere contrahendo cum vidua, niſi illa ſit corrupta, ſupplentes verbum, *Viduam*, ſcilicet, *& corruptam*, ne ſit contra *cap. Sane, il ſecondo de Cler. conjug.* prout hic ſupplent Abb. Antiq. Hoſtienſ. Joann. Andr. Bellam. & Card. omnes *in princip. in ver. Viduam*, & Butr. *num. 8.* Quinimo hic textus ſi ſedulo expendatur, potius excludit rationem binarum nuptiarum; nam cum dicat, hunc Subdiaconum incidere in pœnam bigamiæ non propter Sacramenti defectum; utique per hoc excludit rationem duplici conjugii, ſpiritualis, & carnalis, quæ inducit defectum Sacramenti, cum perimat ſignificationem conjunctionis, & unitatis Chriſti cum Eccleſia, ſecundum ea, quæ dicta ſunt ſupra *numer. 13.* Vera igitur ratio eſt, quæ exprimitur in textu, videlicet propter affectum intentionis cum opere ſubſecuto, quia quantum in ſe fuit, matrimonium contraxit, & conſummavit, ut *hic, & in capit. Nuper ſupra eodem*. Hæc autem ratio æque viget in Clerico minorum Ordinum, vel laico, qui invalide contrahit propter impedimentum dirimens, atque in Subdiacono, cum in utroque adſit affectus conjugii hic ponderatus; nam in matrimoniis contrahendis non juris effectus, ſed animi deſtinatio attenditur, ut legitur *in dict. cap. Nuper*, & in maleficiis ſpectatur voluntas, non exitus, *cap. ult. 48. diſt. leg. Divus, ff. ad l. Cornel. de Sicar. & l. Servo, C. eodem*, ſecundum Innoc. *in d. cap. Nuper n. 2.* & Hoſtienſ. *n. 5.* Ergo quamvis textus 42
loquatur de Subdiacono; tamen vendicat ſibi locum etiam in Clericis inferioribus, & laicis, qui ſub dicta ratione includuntur; nam ubi ratio legis, vel Canonis eſt amplior, vel generalior dicto, ſeu diſpoſitio, tunc ad ampliationem rationis extenditur ipſa diſpoſitio, text. eſt *in l. Regula, §. fin.* & ibi Bart. & Bald. notant, *ff. de jur. & fact. ignor.* & hoc pro regula conſtituunt Card. in Clem. 1. *n. 18. de elect.* Abb. *in cap. Sicut circa finem de teſtib.* Corſett. *ſingul. ſuo 23 & ſingul. 218.* Everar. *in ſua centuria legali in loco a ratione legis larga*, & paſſim Doctores. Quæ regula procedit etiamſi materia ſit exorbitans, & pœnalis, ut eſt gloſſ. *notab. in dict. Clem. 1. in ver. Eligatur de elect.* Item gloſſ. *in c. Cupientes, §. Denique in ver. Inſtructus eod. tit.* & tradunt Gemin. *conſ. 37. Dubitatur de duobus n. 6. verſ. Item licet conſtitutio*, Petr. de Anchar. *conſ. 304. Iſta allegata n. 4.* & Cravett. *conſ. 227.* Jaffredus *Regiſ. n. 4. 5. & 6.* Et ex hoc tollitur primum fundamentum contrariæ ſententiæ, quod pœna irregularitatis non ſit inducenda, niſi in caſibus a Jure expreſſis. Quoniam caſus, de quo agitur, ſatis dicitur expreſſus in Jure, cum includatur ſub generali ratione expreſſa in hoc *c. Ita notabiliter*, dicit gloſſ. præalleg. *in d. c. Cupientes, §. Denique in ver. Inſtructus*, & Paul. de Caſtr. *conſ. 442. Pro declaratione n. 6. verſ. Item caſus tacitus q*

ſta-

ſtatuto videtur expreſſus lib 1. nam ut ait Calder. *con-*
43 *ſil. 1. Ut lit. penden* ubi locum habet legis ratio, circa id prodita dici debet lex, & ſecundam Bald. *conſ.* 384. *Statute Civitatis col.* 2. *lib.* 5. quæ ſunt ejuſdem rationis includuntur ſub diſpoſitione ex ſignificatione, id eſt, tanquam expreſſa proprie, non tacite, & ſequitur Cravet. plura cumulans *conſ.* 183. *Regula n.* 3.

44 Secundo ad hanc partem inducitur textus *in c. Nuper ſup. eod.* ubi qui de facto ſecundum uxorem accepit, bigamiæ pœnam incurrit, licet bigamus non ſit. Qui textus loquitur de Clerico in ſacris Ordinibus conſtituto; & tamen procedit etiam in Clerico minorum Ordinum, & in laico, qui contraxit ſecundum matrimonium de facto propter quodcunque impedimentum dirimens, ut tenet ibi Hoſt. *n.* 4. *in ver. Clericis*, qui expreſſe ponit exemplum in Clerico minorum Ordinum, qui contraxit ſecundum matrimonium de facto cum conſanguinea, vel affine: & conſentiunt ibi Jo. Andr. Card. Butr. & omnes; & in non Clerico Silveſt. *in ver. Bigamia n.* 7. *verſ. Et ſimiliter*, & fatetur Navarr. *in præalleg. conſ.* 1. *n.* 8. Ergo eodem modo textus noſter, quamvis loquatur de Subdiacono, tamen includit etiam Clericum minorum Ordinum, & laicum qui contraxit cum vidua, vel corrupta de facto propter impedimentum conſanguinitatis, vel affinitatis, vel aliud ſimile, arg. *c.* 2. *ſupra de tranſl. Epiſcopi*. Et ſtringitur argumentum, quia textus decidit tales non eſſe bigamos; ſed bigamiæ pœnam incurrere, & rationem exprimit non propter defectum Sacramenti, ſed propter affectum intentionis cum opere ſubſecuto. Cum ergo hos caſus nectat eadem ratio, quoad juris diſpoſitionem non ſunt ſeparandi: textus *in l. Illud*, & ibi Oldrad. *ff. ad l. Aquil.* & notat Bald. *in l. De quibus, ff. De legibus*, ait enim: Ubi eſt eadem ratio in pluribus caſibus, una & eadem ratio decidit omnes illos caſus, non per extenſionem, ſed ſicut genus comprehendit ſpecies, ſic generalis ratio diverſas ſpecies. Quod Baldi dictum pro eleganti referunt, & ſequuntur Paul. de Caſtr. *d. conſ.* 441. *n.* 6. *ad fin. lib.* 1. & Cravet. *d. conſ.* 183. *n.* 6. Et hinc patet reſponſio ad authoritatem Innoc. *in d. c. Nuper* Ipſe enim exponit verbum, *Clericis*, id eſt, in ſacris conſtitutis, quia textus de illis loquitur non ad excluſionem inferiorum Clericorum, ſed in quantum Ordo ſacer eſt impedimentum dirimens matrimonium: unde ex quocunque capite proveniat impedimentum dirimens ſive in Clerico, ſive in laico, procedit illa deciſio ſecundum omnes.

Tertio ad idem arguitur, quia contrahens cum duabus ſucceſſive, & ſemel contrahens cum corrupta in omnibus æquiparantur ubi matrimonium eſt validum, *c. De bigamis ſupra eodem*, & late oſtenſum eſt ſupra *in* 2. *notab.* Ergo eodem modo æquiparantur cum matrimonium eſt nullum, ut idem operetur oppoſitum in oppoſito, quod propoſitum in propoſito, ut *l. Si ex toto, ff. De legat.* 1. *leg.* 3. §. *fin. l.* 4. *& l. Legata in fin. ff. De adimen. legat.* & contrariorum eadem ſit diſciplina, ut *leg.* 1. *ff. De his qui ſunt ſui, vel alien. jur. cum ſimil.* Sed contrahens nulliter, & de facto cum duabus incurrit pœnam bigamiæ, etiamſi ſit Clericus in minoribus, aut laicus, ut ſupra proxime oſtenſum eſt; Ergo eandem pœnam incurriſſe Clericus, vel laicus contrahens nulliter cum vidua, vel corrupta: & revera negari non poteſt, quin iſti duo caſus æquiparentur conjungendo deciſionem *d. c. Nuper*, cum deciſione textus noſtri. Et per hoc patet reſponſio ad ſecundum fundamentum Navarri, quod talis non ſit bigamus vere, nec interpretative, nec ſimilitudinarie; nos enim dicimus contrahentem cum vidua de facto ſive propter impedimentum Ordinis ſacri, ſive propter quodocunque aliud impedimentum fieri bigamum interpretative per hoc cap. Sicut efficitur talis, qui contrahit cum ſecunda de facto: & ſic diviſio illa trimembris non eſt integra, quia in ſecundo membro interpretative omittitur hæc ſpecies, quæ incurritur propter matrimonium quomodolibet contractum de facto cum vidua, vel corrupta.

Ultimo ad hanc partem inducitur theorica Joann. Andr. *in d. c. Nuper n.* 5. ubi regulam generalem conſtituit his verbis: *Quomodocunque non teneat matrimonium conſanguinitate, affinitate, voto, vel alia quacunque de cauſa, ſi de jure contractum induceret bigamiam, contractum de facto copula ſubſecuta inducit pœnam bigamiæ, & infra: Satis eſt enim quod habuerit affectum conjugii, & iſte affectus hic attenditur, ut dixi ſupra poſt Innocent. Sicut ergo publica honeſtas inducitur ex matrimonio, quod non tenet, dummodo teneat ex conſenſu, de ſponſal. c. unic. lib.* 6. *ſic ex tali matrimonio conſummate inducitur bigamia*. Hæc ille. Et eandem regulam ante ipſum poſuit *ibid.* Hoſt *n.* 4. *in ver. Clericis*, & eam ſequuntur Collectar. *n.* 3. Butr. *n.* 8. Cardin. *in* 6. *notab.* Ancbar. *in* 3 *notab.* & Jo. de Anan. *n.* 2. Sed matrimonium de jure contractum cum vidua, vel corrupta inducit bigamiam etiam in Clerico minorum Ordinum, & in laico, ut *c. Si quis viduam* 1. *&* 2. 34. *diſt. c. Quiſquis* 84 *diſt. & c. Maritum* 33. *diſt.* Ergo contractum de facto etiam in talibus inducit pœnam bigamiæ. 45

Et hanc ſententiam ſequuntur Domini de Rota *deciſ.* 1. *de bigam. in nov.* ubi articulo de mandato Papæ mature diſcuſſo unanimiter reſolvunt Clericum minorum Ordinum, qui de facto contraxit cum vidua, eſſe bigamum interpretative, & egere diſpenſatione Apoſtolica; ſubeſſe tamen juſtam cauſam diſpenſandi, quia ille Clericus ignoravit impedimentum, & poſtea matrimonio divortiato, bona fide intravit religionem, & promotus fuit ad omnes ſacros Ordines, & ita Urbanus VI. diſpenſavit propter illam deciſionem, ut ibi refertur. Quamobrem ſententiæ S. Pœnitentiariæ opponitur ſententia Papæ, qui diſpenſando utique probavit tales contrahere irregularitatem bigamiæ, & egere diſpenſatione Apoſtolica. Eidem ſententiæ adhæſerunt *in Summa hujus tit.* Goffred. & Hoſtienſ *nu.* 3. §. *Quot ſunt ſpecies, verſ. Quarto*, Alber. *in Dictionar. litera B, in ver. Bigamia in fin.* Aſten. *in Summa* 2. *par. lib.* 6. *tit.* 7. *art. unic. q* 2. Montaign. *de Bigam. q.* 6. *n.* 2. *verſ. Quarto*, & ex Theologis Richard. *in* 4. *diſt.* 27 *art.* 4. *q.* 3. *in corpore, & ad primum*, & Petr. de Palud. *ibid. q.* 4. *art.* 4. *n.* 28. *& diſt.* 38. *art.* 5. *concluſ.* 2. *in fin. n.* 34. Et eſt communis omnium ſententia, ut teſtatur Covarr. in Clem. *Si Furioſus par.* 1. §. 2. *n.* [illegible] *verſ. Secundo, & tertio de homicid.*

DE OFFICIO ARCHIDIACONI.

Innocentius III.

CAPUT VII.

AD hæc nos dicimus: & infra. Sane conſuluit nos tuæ fraternitatis devotio; quid ad officium Archidiaconi debeat pertinere: & in quibus per ipſum cura Epiſcopalis ſolecitudinis debeat relevari; & nos, prout poſſumus, reſpondemus, quod Archidiaconus (ſecundum ſtatuta beati Iſidori) imperat Subdiaconis, & Levitis: Parochiarum ſolicitudo & earum ordinatio ad ipſum pertinet: & audire debet jurgia ſingulorum. Archipresbyteri autem, qui a pluribus Decani nuncupantur, ejus juriſdictioni ſe noverint ſubjacere. Secundum vero Romani ordinis conſtitutionem, major poſt Epiſcopum, & ipſius Epiſcopi Vicarius reperitur: omnem ſolicitudinem & curam, tam in Clericis, quam

in Eccleſiis eorum (prout melius ſecundum Deum poterit) impendendo: cum ſuper his ſit redditurus rationem in diſtricti examinis judicio. Item in Epiſtola beati Clementis Papæ prædeceſſoris noſtri oculus Epiſcopi Archidiaconus appellatur loco Epiſcopi per Epiſcopatum proſpiciens, quæ corrigenda videtur, corrigat & emendet: niſi adeo fuerint ardua negotia, quod abſque majoris ſui præſentia oequeant terminati. Lo quadam vero noſtra conſtitutione jam alia vice, nos meminimus expreſſiſſe, quod inſtitutio corporalis, tam ſuper beneficiis, quam etiam dignitatibus, ad ipſum debeat pertinere: examinatio etiam Clericorum, ſi fuerint ad ſacros Ordines promovendi; & hoc idem in collationibus beneficiorum credimus obſervandum; ut qui beneficiis Eccleſiaſticis præficiendi fuerint, a ſuo prius examinentur Archidiacono, & per ipſum poſtmodum Epiſcopo præſententur. Subſequenter poſtea quæſiviſti, utrum Decani rurales, qui pro tempore ſtatuuntur, ad mandatum tuum ſolum vel Archidiaconi, vel etiam utriuſque inſtitui debeant, vel deſtitui, ſi fuerint amovendi. Ad hoc breviter reſpondemus, quod cum ab omnibus, quod omnes tangit, approbari debear, & cum commune eorum Decanus officium exerceat, communiter eſt eligendus, vel etiam amovendus,

S U M M A R I U M.

1 *ARchidiaconi, & Archipresbyteri officia quomodo invicem ſe habeant, & in quibus diſtinguantur, & n. ſeqq. uſque in fin.*

2 *Dubia plura inter Archidiaconum, Archipresbyterum Atrien. & n 10. verſ. Ex ſupradictis.*

3 *Archidiaconus, & Archipresbyter Vicarii Epiſcopi a jure ſunt conſtituti.*

4 *Dignitates Archidiaconatus, & Archipreſbyteratus habent ſe tanquam excedentia, & exceſſa.*

5 *Archypresbyter eſt major Ordine, Archidiaconus eſt major adminiſtratione.*

6 *Archidiaconi poteſtas qua complectatur.*

7 *Archidiaconus unde dicatur.*

8 *Archipresbyteri officium quod ſit, & n. ſeqq.*

9 *Archidiaconus eſt Vicarius Epiſcopi quoad juriſdictionem, Archipresbyter quoad Sacerdotalia,*

10 *Archipresbyter in quibus ſubſit Archidiacono, & n. 16.*

11 *Presbyteri Cardinales qui dicantur.*

12 *Archipresbyter poteſt vices ſuas alteri delegare.*

13 *Divinorum celebratio an ſpectet ad Archidiaconum, vel Archipresbyterum.*

14 *Conſuetudines, & Conſtitutiones per diverſa loca prævalent in officiis.*

15 *Archidiaconi, Præpoſiti, & Decani fere tot ſunt ax conſuetudine, quot ſunt Eccleſiæ.*

16 *Archidiaconus poſt Epiſcopum omnibus præeſt.*

17 *Si ſit Presbyter, in quibus præſit Archipresbytero.*

18 *Jura nihil magis abhorrent, quam unum occupare officia duorum.*

19 *Epiſcopus ordine non eſt minor Archiepiſcopo, nec Presbyter Archipresbytero.*

20 *Papa, & omnes alii Epiſcopi ſunt coæquales in his, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis.*

Cauſa naturalis in concurſu prævalet accidentali, ibidem verſ. Nam ubi concurrunt.

21 *Canonicus ratione Præbendæ Subdiaconalis dicitur Subdiaconus, licet ex accidenti ſit Presbyter, & Miſſam ſolemnem non celebrat, ſed inſervit in officio Subdiaconi, & ſedet poſt Canonicos Diacones.*

Euchariſtia cuſtodia an ſpectet ad Archidiaconum, vel ad Archipresbyterum, ibid. verſ. Decis conſ.

22 *Abbates, & Abbatiſſas ponere in ſede; & inſtitutio corporalis ſpectat ad Archidiaconum.*

23 *Archidiacono quæ competant de jure communi.*

24 *Jurgia appellatione quid veniat.*

25 *Archidiaconi jus examinandi promovendos ad Ordines, & beneficia, an ſit ſublatum a Concilio Tridentino.*

26 *Archidiaconus cur dicatur oculus Epiſcopi.*

27 *Poteſt modicam pœnam imponere, & ad modicum tempus ſuſpendere.*

28 *Habet curam.*

29 *Eſt Vicarius Epiſcopi in omnibus, & habet juriſdictionem ordinariam.*

30 *Archidiaconatus dignitas poſt Epiſcopalem eſt major dignitas in Eccleſia Dei, & ſic major Abbatiali.*

31 *Epiſcopus an poſſit removere Archidiaconum a Vicaria, & illius munera exercere.*

32 *Archidiaconus eſt Vicarius non ab Epiſcopo aſſumptus, ſed datus a jure.*

A*D hæc.* Dicit primo, quod ſit officium Archidiaconi, & in quo per eum relevetur Epiſcopus. Secundo dicit, Decanos rurales per Epiſcopum, & Archidiaconum eligendos, & amovendos, ſi illorum vices communiter gerant. Secunda ibi, *Subſequenter.* Et quælibet pars ſubdividitur in conſultationem, & reſponſionem.

QUÆRO, cum textus dicat Archipresbyteros juriſdictioni Archidiaconi ſubjacere, quomodo ſe invicem habeant, & in quibus diſtinguantur officia Archidiaconi, & Archipresbyteri; & in ſpecie quid dicendum de infraſcriptis controverſiis vertentibus inter Archidiaconum, & Archipresbyterum Attien. 1

Primo ſcilicet, quis eorum in feſtivitatibus Miſſarum ſolemnia celebrare debeat. 2

Secundo, quis ferre debeat Sacramentum ad Sepulchrum feria quinta majoris hebdomadæ, & in feſto Corporis Chriſti proceſſionaliter.

Tertio, quis debeat aperire portam, quam vocant Sanctam, in Aſſumptione Beatæ Mariæ, qua aperta incontinenti nulla interpoſita mora de dicta porta incedendo ad Altare majus proceſſionaliter, ſtatim inchoantur primæ veſperæ ſolemniter.

Quarto, quis debeat communicare populum in Eccleſia, & præſertim in Paſchate Reſurrectionis.

Quinto, quis debeat dare benedictiones Presbyterales in Eccleſia Cathedrali, & præſertim in proceſſionibus quadrageſimalibus.

Sexto, quis portare debeat Crucem in die Veneris ſancti, & Sabbati Penteceoſtes.

Septimo, quis aſperget populum in Eccleſia prædicta Aqua baptiſmali in die Sabbati ſancti, & Sabbati Pentecoſtes.

Ultimo, cui competat in poſſeſſionem mittere Prælatos; item & Canonicos novos.

Et quidem cum Epiſcopus multiplici cura, variiſque oneribus, ac ſolicitudinibus prematur, ad eum laboribus aliqua inparte ſublevandum ſacri Canones duos ipſi Vicarios, Archidiaconum ſcilicet, & Archipresbyterum conſtituerunt, ut inter eos, quamvis ipſe idoneus eſſet, ſua onera partiretur, ut patet hic, *& in capit. ſupra eodem*, & *in capit.* 1. ibi, *Ad vicem ejus infra de offic. Archipresbyt.* & notat Hoſtienſ. *in Summa hoc titul.* §. *Quis dicatur in princip.* & *in* §. *Quod ſit ejus officium verſ. Et demum, & tit. de offic. Archipresbyt.* § *quæ pertinet, verſ. Hæc quæ ſupra, & verſ. Ad Epiſcopum.* 3

Hæ duæ dignitates habent ſe tanquam excedentia, & exceſſa. Altera enim aliquibus reſpectibus eſt minor, & aliquibus eſt major altera, ut per Hoſt. *dict.* §. *Quis dicatur, verſ. Quarta hoc tit.* Joan. Andr. *in d. cap.* 1. *de offic. Archipreſbyt. in gloſſ.* 1. 4

Archidiaconus quidem eſt major Archipresbytero adminiſtratione: Archipresbyter vero eſt major Ordine, gloſſ. *in cap. Deliberatione in ver. Electio de offic. Leg. lib.* 6. Hoſt. & DD. *in locis ſupra citatis.* 5

Utriuſque dignitatis diſtincta ſunt munia, & officia, quæ ſpeciali utriuſque titulo ſunt comprehenſa.

Archidiaconi ſane poteſtas, & juriſdictio complectitur jus viſitandi, jurgia audiendi, & alia mandandi, ac faciendi, quæ habentur in textu *hic, & in cap.* 3. *ſupra eodem*, & recenſentur præter alina diligenter ab Anton. de Butr & Abbate *hic in princ.* ab Hoſt *in dict.* §. *Quod ſi ejus officium.* Joan. Andr. *in cap. Officium ſupra eodem*, & Silveſt. *in ver. Archidiaconus n.* 1. *ver. Ubi vero non eſſet talis conſuetudo*, adeo ut officium Archidiaconi ad duo præcipue capita reducatur, videlicet ad ea, quæ ipſi competunt tan- 6

tanquam Principi Diaconorum Cathedralis, atque ad ea, quæ ſunt ſimplicis juriſdictionis Epiſcopalis. Illa enim competunt ipſi ea ratione, quia caput Diaconorum conſtituitur, ut per Hoſt. in §. *Et unde dicatur hoc titulo*. Dicitur enim Archidiaconus ſecundum eum ab *Archon*, *quod* eſt Princeps, & *Diaconus*, quaſi Princeps Diaconorum, & ſequitur Bellam. *in cap.* 1. *num.* 7. *ſupra eod.* Hæc vero ſunt illi a jure tributa, ut Epiſcopus facilius vacare poſſit his, quæ ſunt Ordinis, atque authoritatis Epiſcopalis, a quibus Archidiaconus excluditur, ut declarat poſt Hoſt. Jo. Andr. *in cap. Dilecto infra eod.* & Henric. Boich *ſupra in capit. Archidiaconis*. Et hoc intendunt Anton. de Butr. & Abb. *hic in princip* dum dicunt Archidiaconi officio principaliter conſiſtere in relevando Epiſcopo in per ſe gerendis, & aliqua habere eo quod Archidiaconus.

Officium autem Archipresbyteri illud eſt præcipue, ut præſit Presbyteris in presbyteralibus officiis, *cap.* 1. *infra de offic. Archipresbyt* ubi DD. ut benedictiones Sacerdotales in Eccleſia impertiatur abſente Epiſcopo, Confeſſiones audiat, Miſſarum ſolemnia celebret, ſollicitudinemque quoad Sacramentum Euchariſtiæ, & Baptiſmatis gerat, & alia præſtet, quæ copioſe ſcripta reliquit Hoſtienſ. in *ſumma de officio Archipresbyt.* §. *Quæ pertinet*, & fere habentur omnia in *c. Miniſterium eod. tit.* adeout ſi ſingulas functiones ipſi attributas diſpiciamus, conſtet evidenter eidem tanquam Presbyterorum capiti competere poteſtatem ſuper Presbyteris, atque rebus, quæ ab illis adminiſtrandæ, ac peragendæ ſunt ratione Ordinis Presbyteralis. Hinc recte utriuſque mune-
9 ribus perpenſis, ſcripſit Joan. Andr *in capit.* 1. *tit. prox.* Archipresbyterum gerere vicem Epiſcopi quoad Divinorum celebrationem; Archidiaconum vero quoad juriſdictionem, vel ut inquit ibidem Cardin *n.* 1. Archidiaconus eſt Vicarius Epiſcopi quoad juriſdictionem; Ar-
10 chipresbyter vero quoad Sacerdotalia. Et quamvis Archipresbyter ſubſit Archidiacono, ut hic, *& in cap.* 1. *infra tit. prox. & in cap. Perlectis* 25. *diſt.* id tamen eſt intelligendum quoad ea tantum, quæ Archidiacono competunt de jure vel conſuetudine, ſecundum Innoc. *in d. c.* 1. *in ver. Et intellige*. Et Jo. And. *ibidem poſt prin.* & ſic ratione hujus juriſdictionis Archidiaconus nullam habet authoritatem in Archipresbyterum quoad ea, quæ ſibi non ſunt a jure communi tributa.

Ex ſupradictis fluunt ſua ſponte ſolutiones ſeptem dubiorum, quæ inter Archidiaconum, & Archipresbyterum ſunt excitata; nam cum ex his quædam ſint ſpecialiter Archipresbytero tributa, ſcilicet ut Miſſarum ſolemnia celebret, per text. in *d. c.* 1. *de off. Archipresbyter*, & ſolemnes benedictiones impertiatur, juxta *cap. Officium ead. tit.* alia vero, quæ continentur in dictis ſeptem dubiis, celebrationem Divinorum reſpiciant, & a Presbyteris ſint præſtanda; ſequitur ut ad Archipresbyterum, non autem ad Archidiaconum pertineant, ut deducitur ex ſupradictis, quibus conſtat hæc eſſe attributa Archipresbytero, non autem Archidiacono: & hoc eſt, quod dicit textus in *dict. cap. Miniſterium*, videlicet Archipresbyterum, ſi defuerit Epiſcopus, debere providere cuncta, quæ in Sacerdotum miniſterio ſunt
11 præſtanda. Et quod adnotavit Hoſt. *in Summa de offic. Archipresbyteri*, §. *Quæ pertinent*, *ver. Tertio debet*, nempe Archipresbyterum debere providere miniſterium Præsbyterorum Cardinalium, id eſt, Eccleſiam regentium, a cardine, quo oſtium ſuſtentatur, ſic dictorum, ut ipſe declarat, & habetur in *dict. cap. Miniſterium*. Et confirmatur, quia cum prædicta Decretalis, *Miniſterium*, aperte concedat Archipresbytero, ut provideat cuncta præſtanda in miniſterio Sacerdotum exceptis his, quæ ſunt prohibita, quæ ſecundum gloſſ. ibi in *v. Prohibita*, continentur *in cap. Quamvis* 68. *diſt.* & ſunt omnia Ordinis Epiſcopalis, adeout ad ea accerſiri debeat vicinus aliquis Epiſcopus, ut ibi gloſſ. & Doctores notant, & Hoſtien. *in dict. verſ. Hæc quæ ſupra*. Sequitur hinc, ut exceptio firmet regulam in omnibus aliis caſibus non exceptis, & ita in omnibus, quæ ad Sacerdotum miniſterium pertinent, & non ſunt Ordinis Epiſcopalis, Archipresbyter eſt præordinator. Hæc autem
12 Archipresbyter, vel per ſeipſum præſtare debet, vel committere alii, ut patet ex notatis per Hoſtienſ. in *dict.* §. *Quæ pertinent*, *ver. Hæc quæ ſupra*.

13 Non obſtat, quod ibi Hoſtienſ. poſtcaquam explicavit jus Archipresbyteri quoad Divinorum celebrationem, ſubdat illud ſpectare principaliter ad Archidiaconum, & ſecundario ad Archipresbyterum ſub Archidiacono, qua diſtinctione conciliat textum *d. c. Miniſterium*, tribuentis Archipresbytero Divinorum præordinationem, cum *dict. cap. Officium*, quo cavetur Archidiacono omne Eccleſiaſticum officium debere providere. Id, inquam, non obſtat, quia Hoſtienſ. ei ſolutioni non acquieſcit, cum poſtea aliam afferat, ut ſcilicet id proveniat ex diverſis conſuetudinibus diverſarum Eccleſiarum. Et hanc poſteriorem ſolutionem, cui videtur Hoſt. adhærere, veram eſſe, non autem priorem, probatur reſpondendo etiam ad textum in *dict. cap. Officium*, quod etiam favet Archidiacono, & pugnat valde cum *dict. cap. Miniſterio*; nam *d. c. Officium*, loquitur de conſuetudine, quæ ubi non ſubeſt, Archidiacono non competit jus ordinandi officium Eccleſiaſticum. Id quod optime colligitur ex traditis per Joan. Andr. *hic in* 2. *col. verſ. In quadam*, dum ait, illa tantum, quæ continentur in hac Decretali, de jure ad Archidiaconum pertinere, adeout in illis minime opus ſit ipſum aliquid probare: Cetera autem omnia, quæ & in *d. c. Officium*, & toto hoc titulo habentur, procedere de conſuetudine, itaut niſi eam probet, debeat Archidiaconus ſuccumbere, Joann. Andr. refert, & ſequitur Abb. *hic num.* 5. Et ſecundum hanc doctrinam cum Archidiaconus de jure communi non habeat jus ordinandi officium Eccleſiaſticum, eo quod jus hujuſmodi hic non enumeretur: hinc reſultat, ut textus in *d. cap. Officium*, loquatur ubi viget conſuetudo, qui intellectus congruit etiam cum ſupradicta conciliatione, Hoſtienſ. ut ſcilicet Archipresbytero id jus divina celebrandi competat de jure comuni, juxta *dict. capit. Miniſterium*. Archidiacono vero tantum, ubi eſt conſuetudo, ut in *dict. cap. Officium*; nam ut dicit Inno- 14
centius in *cap.* 1. *ſupra eod.* Conſtitutiones, & conſuetudines per diverſa loca prævalent in officiis, *cap Cum olim de conſuet.* Et ſecundum Raymundum relatum a Sil- 15
veſtro in *verſ. Archidiaconus in princip.* fere tot ſunt in officiis Archidiaconatus, Præpoſiti, vel Decani, quot ſunt Eccleſiæ. Unde in officio ſuo facit ſecundum quod habet Eccleſiæ ſuæ conſuetudo præſcripta, qua ceſſante, ſervandum erit quod hic dicitur ſecundum Joannem Andr.

Præterea ad textum in *d. c. Offic.* poteſt aliter reſponderi, ut ſcilicet non procedat quoad miniſteria Presbyterorum, quorum præordinatio pertinet ad Archipresbyterum, ſed tantum, ut determinet lectiones, & reſponſoria officii, & ante illa auſcultet, ut declarat ibi Anton. de Butr. *n.* 1.

Non obſtat, quod ad Archidiaconum omnia perti- 16
neant ſub Epiſcopo, cum ſit Vicarius in omnibus, ut hic, & ad Archipresbyterum omnia ſub Archidiacono, adeout poſt Epiſcopum Archidiaconus omnibus præſit, ut notat Hoſtienſ. *in Summa hoc tit.* § *Et quibus præeſſe*. Nam reſpondetur, doctrinam Hoſtienſis cum ſimilibus, quæ adduci poſſunt, eſſe ſano modo intelligendam, ut ſcilicet Archipresbyter ſubſit Archidiacono eo modo, quo, ut ſupra dixi, illum ſubeſſe intelligunt Innoc. Jo. Andr. & Abb. *in d. c.* 1. *infra tit. prox.*

Secundo reſpondetur, hujuſmodi miniſteria ſpectare quidem ad Archipresbyterum, non ad Archidiaconum; ſed tamen Archipresbyter, etiam cum illa præſtat, ſubeſt Archidiacono, adeout ab eo viſitari, & corrigi poſſit, ac ſi in eis quid perperam, aut inordinate geſſerit, coerceri cum hæc omnia ad Archidiaconum jure pertineant, ut hic.

Non obſtat, quod agatur de Archidiacono, qui eſt 17
Presbyter; quo caſu cum ſit Archipresbytero major adminiſtratione, & per Ordine, debeat ei Archipresbyter cedere, ut per Hoſtienſ. in *capitul.* 1. *numer.* 5. *verſicul. Quid ſi Archidiaconus*, *de officior. Archipresbyter.* quem ibi ſequuntur Joan. Andr. Butr. Anchar. & alii. Reſpondetur enim, doctrinam Hoſtienſ eſſe intelligendam quoad præcedentiam, ut ſcilicet in omnibus actibus indifferentibus Archidiaconus Presbyter præferatur Archipresbytero; nam alioquin ſi eam intelligeremus, ut miniſteria ad Archipresbyterum jure pertinentia illi præcipere poſſet, Hoſtienſis uno verbo ſubvertiſſet totum titulum de offic. Archipresbyt. Quis enim eſſet Archidiaconus, qui non curaret ad Sacerdotium aſcendere, cum non propterea amittat Archidiacona-

na-

natum, ut notat Goffred. in *cap. Ad ſupplicationem de renunc.* quem ibi ſequuntur Hoſtienſ. Joann. Andr. & alii. Præterea cum Jura miro ordine conſtituerint hae duae dignitates ad relevandum Epiſcopum, & cuique propria munia ita aſſignaverint, omnia pervertercntur ſola Archidiaconi voluntate, ubi ſcilicet Presbyteratus Ordinem ſuſciperet; tunc enim Archidiaconus tot curis implicitus, quot in hoc, & ſequenti titulo continentur, vix illis par eſſe poſſet, & Archipresbyter omni jure ſibi adempto, lu-
18 dibrio omnibus eſſet. Quod quam ſit abſurdum, nemo non videt, cum jura nihil magis abhorreant, quam unum occupare officia plurium, *capit. Singula* 89. *diſtinct.* ubi Gregorius: *Sicut*, inquit, *varietas membrorum per diverſa officia, & robur corporis ſervat, & pulchritudinem repræſentat; ita varietas perſonarum per diverſa nihilominus diſtributa officia, & fortitudinem, & venuſtatem ſanctæ Eccleſiæ Dei manifeſtat. Et ſicut indecorum eſt in corpore humano, ut alterum membrum alterius fungatur officio; ita nimirum noxium, ſimulque turpiſſimum eſt, ſi ſingula rerum miniſteria perſonis totidem non fuerint diſtributa*, quem text. cum aliis concordantibus ad probandam duorum officiorum incompatibilitatem, adducit Alphonſ. Hnieda *in tractat. de incompatibil. benef. capit.* 8, *num.* 4.

19 Accedit, quod ratio, ob quam Archipresbyter præeſt Presbyteris, & Presbyteralibus officiis, ea eſt, quia ipſe eſt caput eorum, quamvis ſit eis æqualis in ordine; nam
20 ſicut Epiſcopus ordine non eſt minor Archiepiſcopo, quia Archiepiſcopus Epiſcopus eſt: imo Papa, & omnes alii Epiſcopi ſint coæquales in his, quæ ſunt ordinis Epiſcopalis, ut docet S. Thomas in 4 *diſtinct.* 24. *quæſt.* 3. *artic.* 2. *quæſt.* 3. *ad* 3. ita & ſimplex Presbyter non eſt minor ordine Archipreſbytero; quia & Archipresbyter Presbyter eſt, ut per Hoſt. *in Summa hoc titul.* §. *Unde dicatur*, ex quo ſequitur, ut hæc miniſteria non competant Archipresbytero propter ſolum ordinem, ſed quia ſunt aſſignata peculiariter ſuæ dignitati; alioquin omnibus Preſbyteris competerent. Nulla eſt igitur ratio, cur Hoſtienſ. velit, ut Archidiaconus ex eo, quod promotus ſit Sacerdos, debeat ſibi aſſumere ea, quæ ſpectant ad Archipreſbyterum, cum potius dicendum ſit eum ratione hujus ordinis tanquam unum ex Presbyteris Cardinalibus, de quibus in *dict. capit. Miniſterium*, quoad celebrationem divinorum ſubeſſe Archipresbytero, ut Presbyterorum capiti.

Et ex his tollitur ratio in oppoſitum conſiderata, quod Archidiaconus Presbyter ſit par ordine cum Archipresbytero; nam Archidiaconus eſt Presbyter per accidens, cum illius dignitati ſit tantum annexus Ordo Diaconatus, non autem Presbyteratus: Archipresbyter autem, ut caput Presbyterorum, eſt Presbyter per ſe, & ejus dignitati Ordo Sacerdotalis eſt annexus; ac proinde incumbit ei ex officio Miſſam celebrare, prout hæc probantur in *capit.* 1. *ſupra de ætat. & qualitat. & in cap.* 1. *& per tot. infra de offic. Archipreſbyter.* Sacri enim Ordines non annectuntur perſonis, ſed dignitatibus, & præbendis, ut eſt textus clarus in Clement. *Ut ii*, ibi, *Dignitates, Perſonatus Officia, vel Præbendas, quibus certi ordines ſunt annexi, de ætat. & qualitat.* innovata a Concilio Tridentino *in capit.* 4. *ſeſſ.* 22. Ideoque *in cap.* 12. §. *In omnibus ſeſſ* 24. ſtatuitur, ut in Cathedralibus omnes Canonicatus, ac portiones habeant annexum Ordinem Presbyteri, Diaconatus, Subdiaconatus; & Epiſcopus cum conſilio Capituli deſignet, ac diſtribuat, quibus quiſque Ordo ex ſacris annexus in poſterum eſſe debeat. Quamobrem ex eo, quod Archidiaconus ſit Sacerdos, non ſequitur ut ſit par ordine cum Archipresbytero quoad hoc, ut in celebratione Miſſæ ſit ei præferendus, cum id munus non ſpectet ad officium Archidiaconi, ſed ad officium Archipresbyteri, & in Archidiacono Presbyteratus Ordo ſit accidentalis, & ideo non attendendus in præjudicium Archipreſbyteri, cui idem Ordo eſt naturalis; nam ubi concurrunt duæ cauſæ, una naturalis, & alia accidentalis, prævalet naturalis, ut *leg. Qui habent*, & ibi Bart. *in Summa*, *ff. De tutelis*, & idem Bart. *in ſua quæſt.* 18. incip. *Pupillus num.* 6 *ver. Tertio ſic*, Abb. *conſil.* 62. *in controverſia num.* 16. *lib.* 2. *& in capit. Si quis contra num.* 2. *infra de*
21 *foro competent.* Unde videmus in Cathedralibus Eccleſiis, & in Baſilicis Urbis hoc ſervari, ut Canonici habentes Canonicatus Subdiaconales, licet Preſbyteri ſint, Miſſam ſolemnem non celebrent, ſed inſerviant in officio Archidiaconi, & ſedeant in choro poſt Canonicos Diaconos: & merito, quia ratione præbendæ Subdiaconalis dicitur quis Canonicus Subdiaconus, licet ex accidenti ſit Presbyter, Cardinal. Seraph. *deciſ.* 924. *num.* 1. Quinimo & in ipſa Capella Pontificia Cardinales Diaconi, quamvis ſint in Presbyteros ordinati, & habeant Epiſcopatus, vel Archiepiſcopatus, tamen non celebrant, ſed aſſiſtunt celebranti in officio Diaconi, & ſedent ultimi poſt Cardinales Præsbyteros.

Poſt hæc ſcripta reperi Dominos de Rota in cauſa Viterbien. celebrationis Miſſarum coram Cardinali Sacrato tenuiſſe pro Archidiacono contra Archipresbyterum, ut in impreſſis *deciſ.* 244. *par.* 3. *recent.* ubi reſolvunt Archidiaconum, ſi ſit Sacerdos, in celebratione Miſſarum Epiſcopo abſente præferendum eſſe Archiepiſcopo ea præallegata doctrina Hoſtienſis, qui ſecundum eos non loquitur de ſimplici præcedentia, ſed de celebratione Miſſarum; & ad objectum, quod Ordo Presbyteralis in Archidiacono ſit ex accidenti, reſpondent Ordines non eſſe annexos dignitati, ſed perſonæ, in cujus anima character imprimitur. Sed certe obſtant jura, & fundamenta ſuperius ponderata.

Decii *conſil.* 420. *num.* 4. pluribus poſſet rationibus im- 22
pugnari, ſed quantum ad caſum noſtrum pertinet, ſatis eſt ibi agi de cuſtodia ſanctiſſimæ Euchariſtiæ, quam dicit eſſe ſeparatam ab his, qui per Canones mandantur Archipresbytero. At nos loquimur de celebratione divinorum, & miniſteriis Sacerdotalibus, quæ ad ipſum ſpectant, ut dictum eſt.

Ex his patet ſeptem dubia priora in ordine pro Archipresbytero eſſe decidenda. Octavum vero clari juris eſt debere decidi pro Archidiacono, cum ſit id ei tributum, per *capit. Ut noſtrum infra eodem*, ubi dicitur de jure communi ad Archidiaconum pertinere Abbates, & Abbatiſſas ponere in ſede: quod etiam conſtat ex hac Decretali, §. *In quadam*, ubi deciditur inſtitutionem corporalem tam ſuper beneficiis, quam etiam dignitatibus debere ad Archidiaconum pertinere, & tradunt DD. in locis ſupracitatis.

Neque eſt, quod Archidiaconus conqueratur quaſi 23
exigua ſit ejus poteſtas, cum juriſdictionem habet contentioſam, in eaque ſit curæ Epiſcopalis Socius, & Adminiſter.

Nam primo jurgia audit ſingulorum, ut hic, id eſt, ci- 24
vilia, & ubi de crimine civiliter agitur ſecundum Innoc. Vel jurgia, id eſt, humilia, & minima, ſecundum Hoſtienſ & Jo. Andr. nam magna referr, ut infra dicitur. Secundo, inſtituit c. *Si plebibus* 63. *diſt. & cap. Cum ſatis ſupra eodem*, intellige auctoritate, & mandato Epiſcopi, non autem auctoritate propria, ut in prædictis juribus patet, & declarat Silveſt. *in ver. Archidiaconus n.* 2 *verſ. Sed intellige*, niſi inſtitutio ſit corporalis, ut dictum eſt ſupra *n.* 22. Tertio, præcipit ſubjectis obſequia, *c. Ad hæc de exceſſ. Prælat.* Quarto, imperat Diaconis, & Levitis, ut 25
hic. Quinto, examinat Clericos promovendos ad ſacros Ordines, & ad beneficia, ut qui beneficiis Eccleſiaſticis præficiendi fuerint, a ſuo prius examinentur Archidiacono, & per ipſum poſtmodum Epiſcopo præſententur, ut hic dicitur. Quam quidem facultatem ex ſententia Sacræ Congregationis Concilium Tridentinum non ſuſtulit, niſi quoad Parochiales, quæ conferendæ ſunt prævia forma examinis per concurſum. Cum enim quæſitum fuerit, An facultas de jure antiquo competens Archidiacono examinandi, nedum promovendos ad ſacros Ordines, ſed etiam inſtituendos in Eccleſiis, ut habetur in *c. Ad hæc de offic. Archid.* ſit ſublata per Concilii Tridentini diſpoſitionem, quæ habetur *ſeſſ.* 24. *c.* 18. ubi quoad Eccleſias Parochiales hoc munus demandatur Examinatoribus electis in Synodo. Secundo, quatenus ſit derogatum prærogativæ Archidiaconi, ut non poſſit ſolus hæc facere, an ſaltem debeat intervenire cum examinatoribus, licet ipſe non ſit unus ex deputatis in Synodo: Sacra Congregatio ad primum cenſuit, Concilium privaſſe Archidiaconum ſua facultate examinandi. Ad ſecundum, reſpondit non debere, niſi ſit unus ex deputatis in Synodo. Sexto, loco Epi- 26
ſcopi per Epiſcopatum proſpiciens, quæ corrigenda viderit, corrigit, & emendat: & ideo oculus Epiſcopi dicitur, ut in Epiſtola Clementis, *c. Diaconi, il primo* 93 *diſt.* & in text. hic, & in Epiſtola Evariſti, *c. Diaconi, il ſecondo eod. diſt.* & in Concilio Tridentino *c.* 12. *ver. Archidiaconi vero ſeſſ.* 26. Corrigit verbis, *monitionibus, & præceptis*: pœ- 27

nam

bam tamen ſine Epiſcopo non imponit, ut *in c. 1. in fra tit. prox.* & ita intelligi poteſt Decretalis, *Referente infra de præb.* ubi Archidiaconus privat beneficiis, id eſt, Epiſcopi authoritate. Si quis tamen dicat eum modicam pœnam imponere poſſe, vel ad modicum tempus ſuſpendere, forſitan non errabit, ſecundum Innoc. & Jo. Andr. *hic in ver. Corrigat n. 5.* ad hoc *c.*
28 *Licet de pœnis.* Septimo, curam habet tam in urbe poſitorum, quam eorum, qui Parochias habitant, & delinquentium rationem coram Deo redditurus eſt, ut legitur *in d. c. 1. ſupra eodem.* Octavo, viſitat diœceſim de triennio in triennium impedito Epiſcopo, ut
29 *in eod. c. 1.* Nono, poſt Epiſcopum ejus Vicarius in omnibus, & conſequenter habet juriſdictionem ordinariam, ſecundum Innoc. & Hoſt. *in d. c. 1.* tum quia juriſdictionem ordinariam tribuit perpetua Vicaria, ut *in c. 2. infra de off. Vicar.* tum quia ejus juriſdictio eſt ad univerſitatem cauſarum, *c. penul. infra de off. leg. l. 1. C. de off. ejus, qui vicem alterius gerit.*, *c. Perlectis*
30 *25. diſt.* & ſequitur Silveſt. *loc. cit.* Addit Bellam. *in d. c. 1.* per illum tex. *in princ.* Archidiaconalem dignitatem de jure communi poſt Epiſcopalem eſſe majorem dignitatem in Eccleſia Dei, & per conſequens majorem Abbatiali, licet Abbates propter pinguedinem redituum contrarium uſurpaverint: circa quod tamen vide quod ſcripſi *in c. Accedentibus n. 27. & 28. infra de exceſſion. Prælator.* Quæ omnia, ac ſi, quæ alia ei competant, ſi Archidiaconus voluerit, prout tenetur, ſedulo adimplere, profecto non ſupererit illi otium ad alieni muneris negotia peragenda.

Ceterum ſi in aliquibus ex dubiis ſuperius propoſitis ex conſuetudine aliter obſervaretur, ab ea non eſſet recedendum, cum in prædictis magna ſit vis conſuetudinis, ſecundum Innocentium, & omnes *in d. c. 1.* & dictum eſt ſupra *n. 14.*

Illud non omitto. Si Archidiaconus, & Archipreſbyter prædictis non acquieſcant, forſitan poſſe Epiſcopum cuilibet eorum prohibere ne muneribus fungantur ſibi per Canones attributis; nam cum in illis ſint Epiſcopi Vicarii, neuter eorum aliquid agere poteſt Epiſcopo prohibente, ut de Archidiacono tradit Abb. in *d. c. Officium n. 5.* poſt Anton. de Butr. *ſup. eod.* Et de Archipreſbytero Hoſt. *in Summa tit. de off. Archipresbyteri, §. Quæ pertinent in fin.* Verum id non auſim affirmare, quia contrarium determinat Lucerna juris Innoc. *in c. 1. n. 1. ſupr. eod.* dicens Archidiaconum, & ſimiles ideo dici Vicarios Epiſcopi, quia exercent ea, quæ etiam ad Epiſcopum pertinent; ſed tamen non eſſe tantum Vicarios, ſed certa dignitate potiri, adeout propterea removeri non poſſint ad libitum Epiſcopi, nec ipſo pro ſuo velle illorum officia exercere, & ſequuntur ibi Hoſt. *n. 1.* Jo. Andr. *n. 4.* Ant. de Butr. *n. 8.* plenius Petrus de Anchar. *n. 2. in 3. not.* & Abb. *n. 8.* in cujus volumen tranſlata fuit de verbo ad verbum integra lectura Anton. de Butr. *ſuper eodem cap.* idem ſentit Arch. *in d. c. Perlectis 25. diſt.* 31

Ex quibus apparet, opinionem Innocentii communiter teneri a Canoniſtis, & videtur etiam de jure verior; nam Archidiaconus eſt Vicarius non ab Epiſcopo aſſumptus, ſed datus a jure; & ſic non eſt amovibilis, ſed habet Vicariam perpetuam ſuæ dignitati annexam ex privilegio Canonis, quod in totum, vel in partem a quoquam Pontificum convelli, vel mutari non poteſt, ut eſt text. *in c. Inſtitutionis 25. q. 2.* cui non poteſt reſponderi, ut inquit Archid. *in c. Licet canon n. 3. verſ. Et ibi aſſertive dixit de elect. lib. 6.* 32

DE OFFICIO ARCHIDIACONI.

Idem Innocentius III.

CAPUT VIII.

Significaſti: & infra. Interdicas Archidiacono tuo, ne ſine conſcientia tua; & authoritate literas ſuas promovendis concedat: Et eis etiam diſtricte prohibeas, ne ad Ordines audeant convolare. Qui ſi contra prohibitionem tuam venire præſumpſerint, executionem eis Ordinum ſuſceptorum totaliter interdicas.

SUMMARIUM.

1 *Archidiaconus non dat commendatitias ad Ordines.*
2 *Literarum commendatitiarum, & dimiſſoriarum quot ſint ſpecies, & a quibus concedi poſſint.*
3 *Capitulum Sede vacante non concedit literas formatas, quibus Clericus abſolvitur a poteſtate ſui Epiſcopi.*
4 *Apoſtoli qui dantur appellantibus cur dicantur dimiſſoria.*
5 *Dimiſſorias concedendi facultas, an includatur in generali mandato, & n. ſeqq.*
6 *Vicarius Epiſcopi, an & quando poſſit concedere dimiſſorias ad Ordines.*
7 *Capitula tam Cathedralium, quam Collegiatarum Eccleſiarum Sede vacante prohibentur ſub pœna interdicti dare dimiſſorias ad Ordines infra annum, niſi arctatis occaſione beneficii recepti, vel recipiendi.*
8 *Ordinati cum dimiſſoriis Capituli, vel alterius ſuccedentis in juriſdictione Epiſcopi Sede vacante, ſi in minoribus Ordinibus non gaudent privilegio Clericali, ſi in majoribus ſunt ſuſpenſi ab executione Ordinum.*
9 *Vicarius Capituli Sede vacante concedens dimiſſorias, non incidit in pœnam interdicti a Concilio Tridentino impoſitam.*
10 *Ordinati cum dimiſſoriis Vicarii Collegiatæ Eccleſiæ, an incidat in pœnas Concil. Trid.*
11 *Archidiaconus de jure communi an poſſit concedere dimiſſorias abſente Epiſcopo.*
12 *Abbates, qui in Parochos, & Parochianos quaſi Epiſcopalem habent juriſdictionem privative ad Epiſcopos, an poſſint ſuis ſubditis ſecularibus literas dimiſſorias ad Ordines concedere, & n. ſeqq. uſque in fin.*
13 *Abbas Preſbyter, benedictus de jure communi poteſt minores Ordines conferre, & dimiſſorias concedere tam ſuis ſubditis regularibus, quam ſecularibus, in quos habet ordinariam juriſdictionem.*
14 *Concilio Tridentino in c. 10. ſeſſ. 23. objici non poteſt, quod non derogaverit ſeptima Synodo, aut privilegiis clauſis in corpore juris.*
15 *Rotæ deciſio in cauſa Salamantina juriſdictionis, cur non impreſſa inter deciſiones Cardinalis Seraphini, & n. 20.*
16 *Prælati inferiores habentes juriſdictionem quaſi Epiſcopalem excluſis Epiſcopis non prohibentur cauſas matrimoniales, & criminales cognoſcere.*
17 *Abbates nullius diœceſis, de quibus in c. 10. ſeſſ. 23. proprie dicuntur, qui habent juriſdictionem ordinariam in Clerum, & populum privative ad Epiſcopos.*
18 *Nullius diœceſis exiſtere, & habere proprium territorium ſeparatum a diœceſi Epiſcopi idem important.*
19 *Territorium proprium ab inferiori Prælato ſine omnimoda juriſdictione privative ad Epiſcopum acquiri non poteſt.*
21 *Conſuetudines etiam ſpeciales, & privilegia tolluntur per clauſulam generalem.* Non obſtantibus conſuetudinibus, & privilegiis.
22 *Conſuetudo immemorabilis inferiorum cognoſcendi cauſas matrimoniales, & criminales, non eſt ſub-*

lata

lata a Concilio Tridentino.

23 *Ordinario Clericorum nullius diœceſis pertinet ad Epiſcopum, intra cujus diœceſis fines ſitus locus eſt; ac ſi ſit extra fines, ad proximiorem Epiſcopum.*

Et proximitas attenditur Eccleſiæ, non territorii, ibid. & n. 31.

24 *Abbatibus etiam nullius, & utranque juriſdictionem habentibus ſive intra, ſive extra fines diœceſis, non licet ſuis ſubditis ſecularibus Tonſuram, & minores Ordines conferre, nec dimiſſorias dare, ſed commendatitias tantum.*

25 *Abbat Caſſinenſis a Sixto V. & Cavenſis a Paulo V. jus habent dimiſſorias concedendi ſuis ſubditis ſecularibus.*

26 *Literæ commendatitiæ juriſdictionem non conferunt, unde illarum vigore non licet Epiſcopo alienos ſubditos ordinare.*

27 *Abbates, ſeu Commendatarii Farfen, S. Laurentii in Campo, & Caſtri Durantis non poſſunt ſuis ſubditis ſecularibus minores Ordines conferre, aut literas dimiſſorias concedere, & n. 33.*

28 *Abbates habentes uſum mitræ, & baculi prohibentur a Concilio Tridentino concedere dimiſſorias ſuis ſubditis ſecularibus.*

29 *Præpoſiti Praten. & Piſcien. minores Ordines conferre, ac literas dimiſſorias concedere non poſſunt.*

30 *Epiſcopus obtinens in Commendam Monaſterium exemptum non poteſt ſibi ordinare ſeculares ſubditos ratione dicti Monaſterii.*

32 *Epiſcopus Marſican. non poteſt viſitare oppidum Caven. in quo Abbas Caſſinenſis utranque juriſdictionem exercet, poteſt tamen hominibus dicti loci dimiſſorias concedere.*

1 S*ignificaſti*. Archidiaconus non dat commendatitias
ad Ordines. Hoc dicit; Et ſunt tria dicta, Secundum
ibi, *& eis*, Tertium ibi, *quiſ*.

2 Nota ex hac Decretali inferiorem Epiſcopo, & etiam
ejus Vicarium, ſicuti eſt Archidiaconus, concedere non
poſſe literas dimiſſorias ad Ordines; nam verbum, *com-
mendatitias*, non eſt hic accipiendum pro literis teſtimo-
nialibus, quæ ſimpliciter perhibent teſtimonium de vita,
& moribus, & conceduntur etiam a Parocho, & Magi-
ſtro ſcholæ, ut in *capit. 5. ſeſſion.* 23. Concilii Tridentini.
Nec de commendatitiis, quæ promovendos de vita, &
moribus ſimpliciter commendant ordinatoribus, quæ di-
cuntur commendatitiæ pacifice a Joan. Andr. in *cap. Fra-
ternitati num. 2 de Cleric. non reſiden.* & conceduntur et-
iam ab inferioribus Prælatis, ut ibi per eum, ſi modo ha-
beant juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, ut dicam infra
n. 24. & ſeqq. Sed eſt accipiendum pro literis commenda-
titiis, quæ non ſolum commendant, ſed etiam faculta-
tem impertiuntur Ordines ſuſcipiendi ab alieno Antiſtite,
quas literas appellat dimiſſorias idem Concilium in *c.* 10.
ſeſſ. 23. ibi, *literas dimiſſorias, ut ab aliis ordinentur, &
reverendas in capit.* 10 *ſeſſ.* 7 Quæ itidem dimiſſoriæ, &
formatæ dicuntur a Nicæna Synodo relata in *c.* 2. 73. *diſt*,
ubi ponitur formula earundem literarum; & ita intelligant
hunc textum gloſſ. 2. Innocen. Hoſtien. *num.* 3. & Joann.
Andr. *num.* 1. exponentes verbum, *literas*, id eſt, con-
tinentes, ut poſſint ab alio Epiſcopo ordinari. Quas Ho-
ſtienſ. *num.* 1. appellat licentiales, quia inquit, per tales
literas datur licentia, vel ordinandi, vel peregrinandi,
& quas minor Epiſcopo non poteſt concedere, ut hic, &
in *cap. Quamvis* 68. *diſt. cap. Extraneo, & cap Primatus*
71. *diſt. cap. Non oportet de conſecr. diſt.* 5. & multo minus
3 dimiſſorias, ſeu formatas, de quibus notatur in *capit.* 1.
& 3. de Cler. peregrin. id eſt, quibus Clericus dimittitur,
& abſolvitur a poteſtate ſui Epiſcopi, & perhibetur teſti-
monium de vita, & Ordinibus illius, gloſſ. *unic. in c. Fra-
ternitati de Cler non reſiden* quarum formulam edidit Con-
cilium Nicænum, & refertur in *cap.* 1. 73. *diſt.* & has non
4 concedit Capitulum Sede vacante, quia ſunt ſpecies alie-
nationis, ut dicit Joan. Andr. in *d. cap. Fraternitati n.* 1,
Dicuntur etiam dimiſſoriæ, quæ dantur appellantibus,
& vulgo Apoſtoli appellantur, *l. Dimiſſoria, ff. De ver-
borum ſignific* gloſſ. *in d. c. Fraternitatis*, & dicuntur di-
miſſoriæ, quia ad eum, ad quem appellatur, cauſa dimit-
titur, Joan. Andr. *ibid. n.* 3.

In gloſſ. in *ver. Literas*, collige tres cauſas, in quibus 5
inferior Epiſcopo concedere poteſt literas commendati-
tias, ſeu dimiſſorias ad Ordines. Primus habetur in fine
gloſſæ, cum ſcilicet inferior habet ſpeciale mandatum ab
Epiſcopo: hæc enim poſſunt ab Epiſcopo delegari, &
committi, ut hic & in *cap. Cum Bertoldus, primo reſpon-
ſo infra de ſent. & re judic.* Hoſtienſ. *hic n.* 3. & hæc, & ſi-
milia ſecundum eum *n. 4. verſ. Nec iſta etiam non tranſeunt
in generali commiſſione*, arg. *cap Poſt tranſlationem in fin.
de off. leg. l. Obligatione generali, ff. De pignor. cap. penul.
in fin. de offic. Vicar.* ubi de hoc. Si tamen aliquis gereret 6
vices Epiſcopi generaliter, & in generali commiſſione eſ-
ſet hic caſus expreſſus, vel aliqui ſimiles appoſita clauſula
generali, quæ conſuevit apponi in hujuſmodi literis, ſci-
licet ſuper præmiſſis, & in omnibus aliis ad nos ſpectanti-
bus; utique poſſit dimiſſorias concedere, arg. *cap. 1. ſupr.
eodem, & cap. Sedes Apoſtolica reſcr. leg. Sed etſi, § Quæ-
ſitum, ff. Si quis cautian.* & notatur in *capit. unico infra de
commod.* ſubdit tamen Hoſtienſ. in præſentia Epiſcopi, qui
ſic generaliter hoc commiſit, non debere hoc ſine ipſius
conſcientia expediri, arg. *c. Volentes infra de off. leg. & cap.
Romana in fin. de off ordin. lib. 6.* & cum eo tranſit hic Jo.
Andr. *n. 4. in gloſſ.* & ibi ſpecialr, Butr. *n.* 7. & alii com-
muniter, & hanc theoricam Hoſt. ſequitur etiam gloſſ.
fin. & Doctores in *cap* 2. *de off. ord. lib.* 6. Epiſcopo tamen
in remotis agente ipſius in ſpiritualibus Vicarius generalis
dare poteſt licentiam ordinandi, ut formaliter dicit text.
in *cap. Cum nullus, §. Epiſcop. in fin. ordo lib.* 6.

Secundus caſus eſt in *cap Sede vacante, cap. Cum olim*, 7
de majorit. & obed ſecundum gloſſ. & eſt text. in *d. §. Epi-
ſcopo in fine*. Sed in hoc hoc hodie ſervari debet diſpoſitio
Concilii Tridentini in *cap.* 10. *ſeſſ.* 7. quo ſtatutum eſt, ut
non liceat Capitulis Eccleſiarum Sede vacante, infra an-
num a die vacationis ordinandi licentiam, aut literas di-
miſſorias tam ex juris communis diſpoſitione, quam et-
iam cujuſvis privilegii, aut conſuetudinis vigore, alicui,
qui beneficii Eccleſiaſtici recepti, ſive recipiendi occaſio-
ne arctatus non fuerit concedere; ſi ſecus fiat, Capitu-
lum contraveniens Eccleſiaſtico ſubjaceat interdicto, & 8
ſic ordinati, ſi in minoribus Ordinibus conſtituti fuerint,
nullo privilegio Clericali, præſertim in criminalibus gau-
deant; in majoribus vero ab executione Ordinum ad be-
neplacitum futuri Prælati ſint ipſo jure ſuſpenſi. Quam
pœnam poſtea in *cap.* 10. *ſeſſ.* 23. Concilium extendit et-
iam ad illos, qui eaſdem literas non a Capitulo, ſed ab
aliis quibuſvis in juriſdictione Epiſcopi loco Capituli Se-
de vacante ſuccedentibus obtinerent. Quo decreto non 9
extenditur pœna interdicti impoſita Capitulo, ſed tantum
pœna impoſita obtinentibus dimiſſorias; unde vacante
Prioratu Barenſi cum Vicarius Capituli deputatus non-
nullis ſubditis dimiſſorias conceſſiſſet, ut Prior conſue-
verat, quarum vigore fuerunt ordinati, & dubitatum
fuiſſet, an potuiſſet illas concedere, & an incidiſſet in
pœnam *capit.* 10. *ſeſſ.* 5. quæ eſt, ut Eccleſiaſtico ſubjaceat
interdicto: Sacra Congregatio die 18. Aprilis 1578. cen-
ſuit eum, non potuiſſe concedere dimiſſorias, quia Capi-
tulum Collegiatæ prohibetur, & quilibet alius, *dict. cap.*
10. *ſeſſ.* 23. non autem incidiſſe in pœnam Eccleſiaſtici in-
terdicti *dict. capit.* 10. *ſeſſ.* 7. quia fuit tantum extenſum
ad perſonas obtinentium dimiſſorias a Vicariis Cathedra-
lium, ut ſubeant eas pœnas, quas ſubirent obtinentes ab
ipſo Capitulo Cathedralis, quod voluit incurrere interdi-
ctum, juxta *capit.* 10. *ſeſſion.* 7. Item forte eſſet dubium, 10
an reſpectu Capituli Cathedralis concedentis voluerit
Concilium ſubire tantum pœnas *dict. capit.* 10. *ſeſſ.* 23.
Ratio hujus dubitationis eſt, quia *capit.* 10. *ſeſſ.* 7. loqui-
tur tantum in Capitulo Epiſcopali. Ita declarat ad lite-
ram *dict. capit.* 10. *ſeſſ.* 23. *verſ. Pœnam*, & licet etiam
capit. 10. *ſeſſ.* 20. prohibeat etiam Capitulo Collegiatæ,
tamen nihil de Vicario deputato ab eo. Unde ſicut *capit.*
10. *ſeſſ.* 7. de Capitulo loquens non extenditur ad Vica-
rium, ita *cap.* 10. *ſeſſ.* 23. niſi forte includi poſſet ſub illis
univerſalibus verbis, *aliis quibuſcunque, &c.* Sed eſto Vi-
carius Collegiatæ comprehendatur in prohibitione, non
tamen videtur incidiſſe in pœnam *cap.* 10. *ſeſſ.* 7. qui illud
extenſum tantum eſt ad Vicarios Cathedralium *d. cap.* 10,
ſeſſ. 13. *verſ. Pœnam*.

Tertius caſus, in quo inferior Epiſcopo concedere pot- 11
eſt commendatitias, ſeu dimiſſorias ad Ordines ſecundum
gloſſ. eſt, quando Epiſcopus abeſt a Parochia ſua, id eſt,
diœceſi, & imminet neceſſitas, vel utilitas ordinando-
rum;

tum; quia tunc poteſt Archidiaconus illos præſentare aliis Epiſcopis, per quos ordinentur: ſi tamen hoc habeat ex conſuetudine, quia abſente Epiſcopo Archidiaconus ſupplet vices illius, argum, *cap. 1. & cap. Ad hæc ſupra eodem*, & ſequuntur Butr. *hic. num. 5.* & Abb. *verſ. Oppono.* Sed hanc gloſſam Bernardi reprobat Hoſtienſ. *num 4. verſ. Sed quid ſi Epiſcopus.* Quia hæc litera contradicit; bene enim ſciebat Papa illa jura, & tamen nullum caſum excepit; & cum hoc prohibeatur generaliter, contradicit alia litera evidenter in *cap. 2. §. Si Epiſcopus defuerit infra de offic. Archipreſbyt.* ibi, *Exceptis his, quæ prohibita ſunt, Archypreſbyter provideat. &c.*

His addi poteſt quartus caſus, videlicet in Abbatibus, qui concedere poſſunt dimiſſorias ſecularibus, ſi in eos habeant Eccleſiaſticam, & quaſi Epiſcopalem jurisdictionem, vel alias id eis competat ex Apoſtolicæ Sedis indulto; nam cum hoc caſu poſſint eis Tonſuram, & minores Ordines conferre, ut eſt text in *cap. Abbates*, juncta gloſſ. *in ver. Tonſuram, de privileg. lib 6.* utique eis poſſunt etiam literas dimiſſorias concedere, ut ab aliis ordinentur, *c. 1. 72. diſt.*

Verum hodie in his ſervandum eſt Decretum Concilii Tridentini in *cap. 10. ſeſſ. 23.* quo ſtatutum eſt, ut Abbatibus, ac aliis quibuſcunque, quantumvis exemptis, non liceat impoſterum intra fines alicujus diœceſis conſiſtentibus, etiamſi nullius diœceſis, vel exemptis eſſe dicantur, cuiquam, qui regularis ſubditus ſibi non ſit, Tonſuram, vel minores Ordines conferre: nec ipſi Abbates, & alii exempti, aut Collegia, vel Capitula quæcunque etiam Eccleſiarum Cathedralium, literas dimiſſorias aliquibus Clericis ſecularibus, ut ab aliis ordinentur, concedant, ſed horum omnium ordinatio ad Epiſcopos, intra quorum diœceſis fines exiſtant, pertineat, non obſtantibus quibuſvis privilegiis, præſcriptionibus, aut conſuetudinibus etiam immemorabilibus.

Quo decreto ſtante, nulli omnino inferiorum ab Epiſcopo, excepto primo, & ſecundo caſu ſuperius propoſito, licet hodie concedere perſonis ſecularibus literas dimiſſorias ad Ordines ſuſcipiendos; unde ceſſant quæ dicta ſunt in tertio, & quarto caſu de Archidiacono abſente Epiſcopo, & de Abbatibus habentibus Eccleſiaſticam, & quaſi Epiſcopalem jurisdictionem. Sed quia nonnulli ex recentioribus adhuc cenſent hoc Decreto Concilii non comprehendi inferiores Prælatos habentes juriſdictionem quaſi Epiſcopalem in Clerum, & Populum, excluſis Epiſcopis, non abs re futurum putavi hanc dubitationem plene examinare.

12 Revoco igitur in dubium, an Abbates, qui in Parochos, & Parochianos juriſdictionem habent quaſi Epiſcopalem privative ad Epiſcopum, poſſint ſuis ſubditis ſecularibus literas dimiſſorias ad Ordines ſuſcipiendos concedere, non obſtante Concilii Tridentini Decreto *c. 10. ſeſſ. 23.*

13 Ex juris communis diſpoſitione Abbates, ſi Sacerdotalem Ordinem, & munus benedictionis ſuſceperint, Tonſuram, & minores Ordines conferre, & conſequenter dimiſſorias concedere poſſunt non modo ſuis ſubditis regularibus, *capit. Quoniam 66. diſt. capit. Cum contingat ſupra de ætat. & qualit.* ſed etiam ſecularibus, in quos habent Eccleſiaſticam, & quaſi Epiſcopalem juriſdictionem, ut eſt textus in *d. cap. Abbates, de privileg. lib. 6* quem etiam de puris laicis, nec converſis, nec convertendis intelligit gloſſ. ibi in *ver. Quaſi Epiſcopalem*, & poſt Hugon. & Archid. confirmat Turrecrem. in *d. cap. Quoniam num. 6. 69. diſt.* & docuit Innoc. *in rubr. de Cler. peregr. num. 3.* Angel. in *ver. Ordo ſecundo*, poſt Joann. Andr. & Butr. in *d. cap. Cum contingat de ætat. & qualitat.* Et hanc facultatem quoad ſubditos regulares expreſſe præſervavit Concilium in *d. cap. 10. ſeſſ. 23.* ſed illam ſuſtulit quoad ſubditos ſeculares in illis verbis, *cuiquam, qui regularis ſubditus ſibi non ſit:* & paulo infra ibi, *aliquibus Clericis ſecularibus*, atque ita ſuſtulit diſpoſitionem prædictæ Decretalis *Abbates*, ut ſæpius declaravit Sacr. Congregatio Concilii, & dixit etiam Rota coram Cardinali Seraphino *deciſ. 985. num. 1.*

14 Sed nihilominus, quamvis diſpoſitio Concilii ſit ſatis clara, non deſunt tamen, qui illam in dubium revocent. Quidam enim exiſtimant Decretum *d. cap. 10. ſeſſ. 23.* non valere, tum quia non derogat ſeptimæ Synodo univerſali, de qua in *d. cap. Quoniam 96. diſt.* tum quia non derogat privilegio in corpore Juris inſerto, de quo in *d. capit. Abbates*, & utranque derogationem putant fuiſſe neceſſariam ad illius Decreti validitatem. Horum opinionem falſam eſſe diffuſe probavimus *in c. Nonnulli a n. 20. uſque in fin. ſupra de reſcript.*

Sed alii paulo modeſtius, non audent affirmare Decretum illud eſſe nullum, ſed dicunt in eo non comprehendi Abbates, qui habent juriſdictionem ordinariam in Parochos, & Parochianos privative ad Epiſcopum. Ac propterea hujuſmodi Abbates eo Decreto non obſtante poſſe ſuis ſubditis ſecularibus dimiſſorias ad Ordines ſuſcipiendos concedere opinatus eſt Stephan. Gratian. *diſceptat. forenſ. tom. 2. capit. 212. per tot.* & alii recentiores.

Moventur, quia cum hujuſmodi Abbates habeant juriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi in locis ſibi pleno jure ſubjectis, cenſentur habere facultatem concedendi dimiſſorias jure proprio, cum ſint Ordinarii, & vices Epiſcoporum gerant, ſecundum gloſſ. in Clem. 1. *in ver. Propriis de reb. Eccleſ. non alien.* late Mandoſ. *reg. 24. qu. 2. n. 4. col. 1. in fin.*

Adducunt etiam pro hac ſententia deciſionem Rotæ in cauſa Salamantinæ juriſdictionis 9. Maii 1594. coram Cardinali Seraphino, in qua deciditur Abbatem exercentem juriſdictionem ordinariam in aliquo territorio ex conſuetudine immemorabili confirmata a Sede Apoſtolica, poſſe concedere literas dimiſſorias ad Ordines ſuis ſubditis ſecularibus, non obſtante Decreto *capit. 10. ſeſſ. 23.* per doctrinam gloſſæ in *capit. Cum nullus §. Inferiores in ver. Indultum de tempor. ordinat. lib. 6.* quæ ſentit Prælatos inferiores ex conſuetudine præſcripta poſſe concedere literas dimiſſorias, & hujuſmodi conſuetudinem non cenſeri ſublatam per poſteriorem Conſtitutionem, juxta *c. 1. de Conſtit. lib. 6.* 15

Afferunt etiam ſimile Decretum *capit. 20 §. Ad hæc ſeſſ. 24* in quo tametſi cautum fuerit, ut cauſæ matrimoniales, & criminales non inferiorum Prælatorum judicio; ſed Epiſcopi tantum examini, & juriſdictioni relinquantur: tamen non comprehenduntur inferiores habentes juriſdictionem ordinariam, & quaſi Epiſcopalem in loco, excluſis Epiſcopis, ut Sacra Congregatio declaravit, & alia multa idem Gratianus congerit auctoritate eorundem Abbatum. Quibus tamen non obſtantibus dicendum eſt, Abbates hujuſmodi nequaquam poſſe ſuis ſubditis ſecularibus literas dimiſſorias concedere; nam Decretum Concilii Tridentini in *dict. capit. 10. ſeſſ. 23.* cum ſtatuat, ut Abbatibus, & aliis quibuſcunque intra fines alicujus diœceſis conſiſtentibus, etiamſi nullius diœceſis, vel exempti eſſe dicantur, non liceat cuiquam, qui regularis ſubditus ſibi non ſit, Tonſuram, vel minores Ordines conferre, nec literas dimiſſorias concedere; aperte includit Abbates, & inferiores illos, qui juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, & ordinariam habent; nam ſive ſequamur opinionem Archidiaconi, & Jo. Andr. aſſerentium inferiorem Prælatum poſſe præſcribere territorium ſeparatum a diœceſi Epiſcopi, ſive ſequamur opinionem Hoſtienſis, & Antonii de Butrio exiſtimantium non eſſe poſſibile, ut inferior acquirat territorium, ut ſeparatum ab Epiſcopo, itant faciat caput in eadem civitate, ſeu diœceſi, ſed ad hoc requiri privilegium Papæ, qui ſolus poteſt hoc concedere, ut per Abb. in *cap. Cum contingat n. 18.* & ibi dixi de foro compet. illud tamen certiſſimum eſt, ad conſtituendum Prælatum in ſtatu nullius diœceſis, ſive ex immemorabili præſcriptione, ſive ex privilegio, neceſſario requiri, ut habeat juriſdictionem Epiſcopalem in Clerum, & populum, excluſo Epiſcopo, per hoc enim inferior efficitur Ordinarius cum territorio ſeparato a quacunque diœceſi, ut tenet gloſſ. in Clem. 1. §. *Volumus in ver. Diœceſani de for. comp.* Gemin. poſt Jo. de S. Georgio in *cap. 2. col. 4. verſ. Quæro, an inferiores Prælati habeant territorium*, atque ibi etiam Archid *ſub n. 10. verſ. Si vero per privilegium de conſtit. lib. 6.* gloſſ. pragmaticæ ſanctionis *tit. de annatis, &c. verſ. In diœceſi pag. 117.* tunc enim territorium ſeparatur a diœceſi Epiſcopi, & fit proprium Abbatia, quando privilegium non ſolum eximit, ſed etiam tribuit juriſdictionem, ſecundum Jo. Andr. in *cap. Nimis circa med. de jurejuran.* Anchar. *in cap. Poſtulaſti ſub n. 4. de for. compet.* Abb. *in c. Sicut unire de exceſſ. Prælat.* & in Clem *diœceſani, de vit. & honeſt. Cler.* Rot. *dec. 207. in fin. par. 2. diverſ.* Quamobrem dum Concilium decernit, ut Abbatibus etiam nullius diœceſis non liceat Tonſuram, & minores Ordines 16 17

con-

conferre, vel dimiſſorias concedere, niſi ſuis ſubditis re-
gularibus; perinde eſt, ac ſi expreſſe id prohibuiſſet Ab-
batibus juriſdictionem ordinariam, & Epiſcopalem ha-
18 bentibus privative ad Epiſcopos. Idem enim omnino im-
portat eſſe nullius diœceſis, & habere proprium territo-
rium ſeparatum a diœceſi Epiſcopi, ſecundum gloſſam
prælleg. in dict. Clem. 1. *de foro compet.* & ibi Card. *in*
19 *qu. n.* 2. Imol. *n.* 38. Vital. *n.* 4. & Abb. *n.* 15. Territorium
vero ſine omnimoda juriſdictione privative ad Epiſcopum
ab inferioribus Prælatis acquiri non poteſt, ſecundum
Gemin. & alios ſupracitatos.

20 Non obſtat deciſio Rotæ in cauſa Salamantinæ juriſ-
dictionis; nam præterquamquod loquitur in ſuo ſpecia-
li caſu conſuetudinis a Sede Apoſtolica confirmatæ, ul-
terius cum de illa actum eſſet in S. Congregatione, &
compertum eſſet eam non eſſe conformem Decretis Con-
cilii Tridentini, & declarationibus hac de re editis: Sa-
cra Congregatio facta relatione Sanctiſſimo juſſit eam
non imprimi. Unde factum eſt, ut deciſio illa non ha-
beatur inter deciſiones impreſſas Cardinalis Seraphini.
21 Neque applicatur doctrina gloſſæ, quod conſuetudo Ab-
batum concedendi dimiſſorias non cenſeatur ſublata per
poſteriorem Conſtitutionem. Siquidem Concilium in fi-
ne *d. cap.* 10. *ſeſſ.* 23. expreſſe derogavit non ſolum privi-
legiis, ſed & conſuetudinibus etiam immemorabilibus.
Unde ſive hæc facultas competat Abbati jure ordinario,
ſive jure ſpeciali privilegii, aut præſcriptæ conſuetudi-
nis; indiſtincte ſublata fuit a Concilio per prædictam ge-
neralem derogationem, Bart. in Extravag. *Ad repri-
mendum, in ver. Non obſtantib. in fin. n.* 13. *verſ. Tertio
caſu*, Bald. poſt Cyn. *in l. fin. C. Si contra jus, vel utiſ.
publ.* Frider. de Sen. *conſ.* 47. *Habita ſuper caſu præfato n.*
2. *verſ. Si diceremus, quod generalis derogatio*, Alex.
conſ. 122. *Viſo puncto n.* 8. *lib* 4.

22 Rurſus non obſtat, quod in Decreto *cap.* 20. *§. Ad hæc
ſeſſ.* 24. ex ſententia Sacræ Congregationis non compre-
hendantur Abbates nullius diœceſis facultatem habentes
ante Concilium cognoſcendi de cauſis matrimonialibus,
& criminalibus in ſuos ſubditos, & omnem juriſdictio-
nem. Siquidem Decretum illud loquitur per alia verba,
quam loquatur Decretum *cap.* 10. *ſeſſ.* 23. nam in *d. §. Ad
hæc*, Concilium prohibet, ne hujuſmodi cauſæ Decani,
Archidiaconi, aut aliorum inferiorum judicio relinquan-
tur. Quæ quidem verba non conveniunt Abbatibus nul-
lius diœceſis, qui habent dignitatem excellentem, &
primam poſt Pontificalem, Bald. *in cap. Paſtoralis*, in
gloſſ. *in ver. Superiores de offic. deleg.* & ſequitur ibi Fe-
lin. *col.* 4. Lap. *alleg.* 84. *n* 15. *verſ. Item Abbatiam*, per
text. in *cap. Si quis deinceps*, 16. *quæſt.* 7. maxime ſi ſint
Abbates habentes juriſdictionem ordinariam, & Epiſco-
palem privative ad Epiſcopos, per doctrinam Abbatis in
Clem. *Diœceſani, de vit. & honeſt. Cleric.* ubi determi-
nat etiam in materia nova, & inferenti præjudicium,
appellatione diœceſani venire inferiores habentes ſupra-
dictam juriſdictionem. Nec reſtagantur illa verba *d. §.
Ad hæc, Et aliorum inferiorum*, quæ videntur compre-
hendere omnes Prælatos Epiſcopis inferiores, gloſſ. in *c.
Cum ab Eccleſiarum, in ver. Eccleſiaſtica, de off. ordin.*
quandoquidem dictio illa, *aliorum*, importat omnimo-
dam ſimilitudinem ad expreſſa, ſecundum Bald. *in l. Si
fugitivi n.* 6. *C. de ſerv. fugit. & in l. Conventicula col.* 4.
in princ. verſ. Si ſtatutum, C. de Epiſc. & Cler. Bart. *in
l. Sed & is probari, in princip. col.* 1. *de excuſ. tut.* Bero.
conſ. 41. *n.* 10. *volum.* 1. Sed ſupra expreſſi fuerant Deca-
ni, & Archidiaconi, qui ſunt inferiores Epiſcopis, &
quoad legem juriſdictionis, & quoad legem diœceſa-
nam, & quoad obedientiam, quam illis præſtare tenen-
tur. Ejuſmodi enim inferiores utcunque exempti, quam-
vis non ſint de diœceſi, ſunt tamen in diœceſi, Cardin.
in Clem. 2. *§. Simili n.* 4. *de privil.* Rota *deciſ.* 207. *n.* 2.
part. 2. *diverſ.* Ergo illa verba, *aliorum inferiorum*, non
comprehendunt Abbates, de quibus agitur. At Decretum
d. cap. 10. *ſeſſ.* 23. diſertis verbis loquitur de Abbatibus
nullius diœceſis, qui alii non ſunt, quam habentes juriſ-
dictionem ordinariam in Clerum, & populum, excluſis
Epiſcopis, ut oſtenſum eſt ſupra. Merito de uno Decreto
ad aliud non eſt facienda illatio, *l. Papinianus exuli, ff.
de minor. cum vulg.* Præſertim vero, quia inter illa a Con-
cilio aliæ etiam differentiæ conſtituuntur, & in ſpecie *d.
§. Ad hæc*, non comprehendit inferiores habentes facul-
tatem cognoſcendi cauſas matrimoniales, & criminales

ex immemorabili conſuetudine, ut S. Congreg. cenſuit.
At *cap.* 10. expreſſe tolluntur præſcriptiones, & conſuetu-
dines etiam immemorabiles.

Demum non obſtant illa verba *dict. cap.* 10 *Intra fines* 23
alicujus diœceſis exiſtentibus, quæ a contrario ſenſu vi-
dentur innuere, ut ſi locus nullius diœceſis omnino extra
fines cujuſque diœceſis exiſtat, non ſit locus prohibitio-
ni Concilii; nam reſpondetur ea verba habere alium ſen-
ſum; tantum enim important, ut ſi locus nullius ſit in-
tra fines alicujus diœceſis, ordinatio Clericorum, &
conceſſio literarum dimiſſorialium ſpectet ſolummodo ad
Epiſcopum, intra cujus diœceſis fines idem locus ſitus
eſt, juxta terminos *d. cap.* 10. Quod ſi locus ſit omnino
extra fines, non ſequitur a contrario ſenſu, ut ad nul-
lum Epiſcopum id jus pertineat; eo enim caſu hoc jus ex
ſententia S. Congregationis competit illi Epiſcopo, cu-
jus Cathedralis Eccleſia eſt proximior, & qui poteſt eun-
dem locum viſitare jure delegato, ad præſcriptum *cap.* 9.
ſeſſ. 24. per quod declaratur Decretum *d. cap.* 10. *ſeſſ.* 23.
ut late oſtendimus in *cap. Nullus n.* 10. *infra de Paroch.
in quæſtione*, an Epiſcopus, quando & quomodo poſſit
loca nullius diœceſis viſitare, & illorum ſubditis Ordi-
nes conferre, & dimiſſorias ad Ordines concedere; ubi
etiam in fine reſponſum eſt ad exceptionem, quæ habetur
in *cap.* 11. *ſeſſ.* 25. *de reg.* de locis, in quibus Abbates Epi-
ſcopalem, & temporalem juriſdictionem exercent in Pa-
rochos, & Parochianos.

Itaque nullus Prælatus inferior regularis, aut ſecularis 24
hodie reperitur, cui liceat Tonſuram, & minores Ordines
conferre perſonis ſecularibus, tametſi omnimodam juriſ-
dictionem ordinariam, & quaſi Epiſcopalem, ac etiam
temporalem habeant in Clerum, & populum, excluſis Epi-
ſcopis; & ſive illorum territorium ſit intra fines alicujus
diœceſis, ſive extra: nec ſcio quenquam poſt Concilium
obtinuiſſe ſuper hoc privilegium a Sede Apoſtolica. Sed
nec quiſquam eorum circumſcriptis privilegiis poſt Conci-
lium dimiſſorias ad Ordines ſuſcipiendos concedit cui-
quam, qui regularis ſubditus ſibi non ſit. Unde S. Con-
greg. olim declaravit, nec Abbati Caſſinenſi, nec Cavenſi,
nec Farfenſi, nec Sublacenſi, nec Caſtri Durantis (*hodie
Urbania*) nec Nonantulano, nec S. Laurentii in Campo 25
hanc facultatem competere, quamvis Abbas Caſſinenſis
eum prætenderet per ſuppreſſionem Epiſcopatus ſe reman-
ſiſſe in propria diœceſi, ex ſententia S. Congregationis id
obtinuerit ex privilegio Sixti V. & Abbas Monaſterii Ca-
venſis, in cujus territorio, & ex cujus redditibus Eccleſia
Cathedralis Cavenſis erecta fuit, cum prætenderet ſe poſſe
dimiſſorias concedere in vim concordiæ, ſeu pacti onero-
ſi in limine erectionis ante Concilium a Sede Apoſtolica
confirmati, obtinuerit ſuper hoc indultum a Paulo V. ex
ipſius Congregationis ſententia. Concedunt quidem præ- 26
dicti, & alii ſimiles Abbates literas teſtimoniales, ſeu com-
mendatitias, quas Jo. Andr. appellat pacificas in *cap Fra-
ternitati n.* 2. *de Cler. non reſid.* & de quibus dictum eſt
ſupra *in* 5. *notab.* idque præbuit multis occaſionem erroris,
exiſtimantibus prædictos Abbates concedere literas dimiſ-
ſorias ad Ordines, cum tamen non concedant, niſi dictas
commendatitias, in quarum vim, cum juriſdictionem
non conferant, ſicut dimiſſoriæ, non licet alieno Epiſco-
po quenquam ordinare, ut cenſuit Sacra Congregatio.
Ideoque cum Archimandrita Meſſanen. in literis teſtimo-
nialibus uteretur verbo, *Mittimus*, faceret mentionem de
Ordinibus, quodque proclamata præceſſerint, prætende-
retque ſe non eſſe comprehenſum Decreto Concilii, eo
quod non modo eſſet nullius, ſed etiam extra fines diœce-
ſis Meſſanen. Item cum Archiepiſcopus conquereretur,
quod ex literis Congregationis Epiſcoporum Archiman-
drita deberet atteſtari de qualitatibus Ordinandorum,
de valore beneficii, &c. Sanctiſſimus juſſit omnia reduci
ad formam Decretorum Congregationis Concilii.

Quæ omnia clarius patebunt ex ſubjectis reſolutioni- 27
bus ipſius Sacræ Congregationis.

Et primo, Cardinalis Farneſius obtinens in Commen-
dam Abbatias S. Zeni, & Farfæ, in quibus habet jura
Epiſcopalia, dubitavit, an poſſet dimiſſorias ad Ordines
concedere: Sacra Congregatio reſpondit non poſſe, li-
cet die 26. Januarii 1635. hæc facultas fuerit conceſſa Car-
dinali Barberino, ſicut etiam facultas faciendi concurſus,
ut habetur in Regiſtris S. Congregationis Epiſcoporum
26. Aprilis 1641.

Item Epiſcopus Oſcen. petiit declarari, an *c.* 10. *ſeſſ.* 23. 28

prohibens Abbatibus concedere dimiſſorias, habeat locum in habentibus uſum mitræ, & baculi, Sac. Congregatio cenſuit Epiſcopo reſcribendum ex Decreto Concilii *cap.* 10. *ſeſſ.* 23. nulli Abbati licere quocunque privilegio ſuffulto concedere alicui Clerico ſeculari literas dimiſſorias etiam ad Ordinarium directas.

29 Item inſtante Cardinali Medices declarari, an ipſe uti Præpoſitus Praten. poſſet concedere ſuis ſubditis ſecularibus dimiſſorias ad Ordines; & ſic an *cap.* 10. *ſeſſ.* 23. procedat etiam in Abbatibus ſecularibus exemptis, & ordinariam juriſdictionem habentibus: Sac. Congregatio cenſuit Præpoſitum Praten. ex Concilio *cap.* 10. *ſeſſ.* 23. non poſſe dare dimiſſorias ſuis ſubditis ſecularibus, ſicque *d. cap.* 10. intelligi tam de ſecularibus, quam de regularibus reſpectu Clericorum ſecularium.

Ad hæc dubitante Præpoſito Piſcien. habente in ſuos ſubditos quaſi Epiſcopalem juriſdictionem, an eos poſſet ordinare quoad minores Ordines, literaſque dimiſſorias quoad majores eiſdem concedere juxta privilegium ei conceſſum a Leone, præſertim cum habeat populum, & territorium a quocunque alio diſtinctum: Sac. Congregatio cenſuit non poſſe.

30 Item propoſito dubio, an Epiſcopus, cui commendatum eſt Monaſterium exemptum, poſſit ſibi ſeculares ſubditos ratione dicti Monaſterii ordinare, non obſtante *cap.* 10. *ſeſſ.* 23. S. Congreg. cenſuit non poſſe, quia ordinaret eos ſubditos tanquam Abbas, non tanquam Epiſcopus.

31 Ulterius cum terra Putiniani nullius diœceſis juriſdictioni Hoſpitalis S. Joan. Hieroſol. in temporalibus, & ſpiritualibus ſubeſſet, dubitavit, a quo poſſent ordinari homines dicti loci; & an tenerentur adire Epiſcopum Motulan. qui cum obtinente d. Hoſpitale ſuper juriſdictione ſpirituali dictæ Terræ litigat: Sacra Congregatio cenſuit facultatem hanc relinquendam viciniori Epiſcopo, ſi neſcitur intra cujus diœceſis fines conſiſtant, & vicinitatem attendi Eccleſiæ, non territorii, ut alias deciſum fuit ſuper *cap.* 9. *ſeſſ.* 24. nec habendam eſſe rationem Epiſcopi litigantis.

32 Item Epiſcopus Marſican. dubitavit, an poſſet viſitare Oppidum Caven. in quo Congregatio Caſſinen. utramque juriſdictionem exercet, & hominibus ejus oppidi literas dimiſſorias concedere: Sacra Congregatio cenſuit quoad *c.* 10. *ſeſſ.* 23. dimiſſorias dandas eſſe a ſolo Epiſcopo, ſed quoad *c.* 11. *ſeſſ.* 25. *de regul.* cum Monachi in eo oppido utranque juriſdictionem ſpiritualem, & temporalem exerceant, non poſſe Epiſcopum viſitare.

33 Rurſus Cardinalis Urbini obtinens Abbatias Sancti Laurentii in Campo, & Caſtri Durantis nullius diœceſis intra fines alicujus diœceſis non conſiſtentes, exemptos, quarum Commendatarii ſubditis literas dimiſſorias concedere, & Ordines conferre conſueverunt, dubitavit, an eadem & ipſe facere poſſe: S. Congr. cenſuit non poſſe, ſed hoc jus ſpectare ad Epiſcopum, intra cujus diœceſis fines Abbatiæ conſiſtunt; & ſi intra nullius fines exiſtant, vel id non conſtet, ad viciniorem, niſi regulares ſubditi ſint.

34 Demum cenſuit, Abbatem regularem nullius diœceſis intra alicujus diœceſis fines non conſiſtentem, territorium ſeparatum, & utranque juriſdictionem habentem in Parochos, & Parochianos, habentem etiam ſpontaneam renunciationem Epiſcoporum a Sede Apoſtolica confirmatam, non poſſe minores Ordines Clericis ſecularibus conferre, nec dimiſſorias concedere; ſed harum conceſſionem ſpectare ad Epiſcopum viciniorem, non autem ad Epiſcopos, qui ceſſerunt.

DE OFFICIO ARCHIDIACONI.

Honorius III. Abbati Ariminen. Trecen. Diœceſis, & Archidiac. & Decano ſancti Stephani Trecen.

C A P U T X.

Dilecto filio: & infra. Ad petitionem Archidiaconi Senon. conquerentis, quos Abbas, & Conventus Monaſterii ſancti Petri Senon. procurationem annuam, & quædam alia ratione ſui Archidiaconatus ad ipſum ſpectantia, exhiberi ſibi contra juſtitiam denegabant: Abbati ſancti Criſpini, & collegis ejus dedimus in mandatis, ut audirent cauſam, & fine debito terminarent. Coram quibus petiit prædictus Archidiaconus, ut cum Monaſterium intra metas ſui Archidiaconatus ſit ſitum, Abbas & Monachi ſibi obedirent in his, quæ pertinent ad juriſdictionem, correctionem, & viſitationem, ad jus (ut dicebat) Archidiaconale ſpectantes, videlicet ut coram ſe conquerentibus reſponderent; citati etiam venirent ad ejus præſentiam, & ejus mandata honeſta, & ſancta ſecundum Deum de correctione exceſſuum, & aliis, quæ Archidisconi ſolent, & poſſunt rationabiliter injungere, audituri, & (ſalva ſua regula, & Abbatis ſui debita obedientia) ſervaturi. Petiit inſuper, ne de cetero ſacerent aliquos de Senon. baillivia, eo prætermiſſo, coràm officiali Senon. Archiepiſcopi conveniri: aſſerens illos prius debere conveniri ſub ipſo, quam coram officiali prædicto; ſpecialibus ipſius Archiepiſcopi, & hominum, ac familiæ ſuæ cauſis duntaxat exceptis: & infra. Ideoque diſcretioni veſtræ mandamus, quatenus per majores Eccleſiæ Senon. Canonicos, qui habere debent de hujuſmodi conſuetudine notitiam pleniorem, ſuper his ſolicite veritatem inquiratis, & niſi vobis conſtiterit præfatum Archidiaconum, vel prædeceſſores ipſius, de pacifica ſic obtenta conſuetudine, juriſdictionem aliquam in ipſo Monaſterio, vel in hujuſmodi Abbatiis hactenus habuiſſe, præfatum Monaſterium ab ejus impetitione penitus abſolvatis, perpetuum ſuper hoc ipſi Archidiacono ſilentium imponentes. Si vero de præmiſſis conſtiterit per eoſdem, eandem juriſdictionem duntaxat adjudicantes eidem, in Monaſterio ſupradicto, quam ipſum vel prædeceſſores ſuos in Monaſterio ipſo, vel in eiſdem Abbatiis habuiſſe conſtiterit, ſuper aliis perpetuum ei ſilentium imponatis.

1 *Dilecto.* Archidiaconus in Monaſteriis juriſdictionem non habet, niſi quantum tribuit ei generalis, vel ſpecialis conſuetudo. Hoc dicit Joannes Andreas Bellamar, Butr. Cardin. Anch. Abb. & Joann. de Anan. Et ſunt tres partes. In prima, generalis cauſæ commiſſio. In ſecunda, ibi, *Coram*, actoris petitio. In tertia, ibi, *Ideoque*, ſecunda determinata commiſſio, Joan. Andr.

Pro intelligentia hujus text. vide quod ſcripſi in *cap. Nullus n.* 24. *de foro compet.*

DE OFFICIO ARCHIPRESBYTERI.

UT *Archipreſbyter*. Hæc tria capitula non ſummantur, nec dividuntur propter multiplicitatem dictorum. Sed tamen ſecundum Joann. Andr. Butr. Abb. & alios principaliter hoc intendunt: Archipreſbyter civitatis ſubeſt Archidiacono, & principaliter præeſt Preſbyteris, & Preſbyteralibus officiis;

Archidiaconi, & Archipreſbyteri officia invicem ſe habent tanquam excedentia, & exceſſa. In ſpecie autem in quibus conſiſtant, & in quibus diſtinguantur, examinavi in *c. Ad hæc a n. 1. uſque in fin. ſup. tit. prox.* ubi plene videas.

DE OFFICIO CUSTODIS.

Ex Libro Romani Ordinis.

CAPUT I.

CUſtos Eccleſiæ; cui ea, quæ Eccleſiæ competunt, cuſtodienda committuntur, oportet ut ſui Archidiaconi juſſioni in punctis obediat: in Canonicis horis ſigna tintinnabulorum pulſanda, ipſo Archidiacono jubente, ab eo pulſentur: pallia vel linteamina altaris, ſeu cuncta utenſilia Eccleſiæ indeſinenter cuſtodiat: lampades & laternas in accendendo, ſeu extinguendo pervigil exiſtat, ne aut ſupra modum lucendo oleum depereat, aut minus lucendo obſcurior ſit Eccleſia; ſed omnia cum diſcretione agantur, quæ noſcitur omnium virtutum eſſe mater. Si vero is minus idoneus ad hoc peragendum extiterit, ab Archidiacono coerceatur, ut ſe emendet: ſi autem indomitus permanſerit, Archidiaconus Epiſcopo denunciando provideat, ut indecente ejecto, aptus domui Dei conſtituatur miniſter, ut omnia in laudem Dei fiant.

SUMMARIUM.

1 *CUſtos Eccleſiæ dicitur is, cui ea, quæ Eccleſiæ competunt, cuſtodienda committuntur ſub obedientia Archidiaconi.*
2 *Cuſtodis officium quod ſit.*
3 *Campanarum uſus multiplex, & ad quid fuerit adinventus, & n. ſeqq.*
4 *Indulgentiam plenariam pro recitantibus ſalutationem Angelicam ad tria ſigna campanæ in ſolis occaſu dicitur conceſſiſſe Adrianus VI.*
5 *Campanæ cur benedicantur.*
6 *Et unde dictæ.*
7 *Tintinnabulorum ſex ſunt genera.*

CUſtos Eccleſiæ. Ponit quæ ſpectant ad officium Cuſtodis, & non dividitur.

1 Nota primo ex principio literæ, quis dicitur Cuſtos Eccleſiæ. Dicitur enim is, cui ea, quæ Eccleſiæ competunt, cuſtodienda committuntur ſub obedientia Archidiaconi.

2 Secundo, nota plura, quæ ad officium Cuſtodis pertinent: oportet enim primo, ut in horis Canonicis pulſet tintinnabula, ſeu campanas jubente Archidiacono. Secundo, ut pallia, & linteamina altaris, ſeu cuncta utenſilia Eccleſiæ indeſinenter cuſtodiat; excipe tamen vaſa aurea, & argentea, & veſtimenta pretioſa, quorum cuſtodia pertinet ad Sacriſtam, ut *cap. unic. ſup. de offic. Sacriſt.* ſecundum Hoſt. hic *num. 2. in ver. Utenſilia*, & Jo. Andr. *n. 1. in eod. ver.* Tertio, ut lampades, & laternas in accendendo, ſeu extinguendo pervigil exiſtat, ne aut ſupra modum lucendo oleum depereat, aut minus lucendo obſcurior ſit Eccleſia, ut in litera.

3 Tertio, nota ibi, *In Canonicis horis ſigna tintinnabulorum*, unum peculiare ſignum pulſationis campanæ, videlicet horarum dicendarum, ut hic, & in *cap. prox. verſ. Et per ſingulas infra eod.* Alibi hoc eſt ſignum Capituli congregandi, ut in *cap. In cauſis*, §. 1. *ante finem*, ibi, *Campanam pulſari fecerunt, ut moris eſt, ad Capitulum congregandum, ſupra de election.* Sed & quandoque eſt ſignum gratiarum actionum, veluti cum Chriſtiani adverſus aliquem obtinuerunt aliquam glorioſam victoriam. Quandoque eſt ſignum celebratæ electionis: quandoque ſubtractionis alicujus ab hac vita: quandoque aliquem excommunicandi: quandoque gaudii, & honoris, & alicui perſonæ ſublimi proceſſionaliter occurrendi: quandoque ignem extinguendi, & ad bellum exeundi: quandoque tectum intrandi: quandoque parlamentum populi convocandi: quandoque ad menſam veniendi: quandoque ad ſcholas, quandoque ad prædicationem conveniendi; & quandoque corpus Epiſcopi honorandi. Quæ ſigna ſigillatim recenſet Hoſt. *hic num. 1.* & poſt eum Joan. Andr. *n. 13.* Bellamer. *num. 4.* Cardin. *n. 2. verſ. Quæro in eo quod dixi de tintinnabulis*, Anchar. *n. 4.* & Abb. *n. 2.* Addit Joan. Andr. *d. n. 13.* quod eſt etiam ſignum ſalutationis Beatæ Mariæ Virginis in crepuſculo de laudabili 4
conſuetudine, ad quam orantibus cum ſalutatione Angelica Clemens Papa dedit indulgentias, ut refert Bellamera *n. 5.* & Adrianus VI. dicitur conceſſiſſe Indulgentiam plenariam omnibus Chriſti fidelibus, qui ad tria ſigna campanæ in ſolis occaſu ter recitant ſalutationem Angelicam cum verſiculo *Angelus Domini nunciavit Mariæ, &c.* Et generaliter eſt ſignum multorum aliorum, ſecundum varios mores, & conſuetudines Civitatum, ut per Anchar. hic *in fine*. Adde tu Concilium Colonienſe *part. 9. in tit. de conſtitutionibus, & conſuetudinibus, cap. 14. tom. 4. Concilior. part. 2. pag. 201. col. 1.* ubi ſic legitur: *Benedicantur quoque Campanæ, ut ſint tuba Eccleſiæ militantis,* 5
quibus vocetur populus ad conveniendum in templum, & audiendum Verbum Dei: Clerus vero ad annunciandum mane miſericordiam Dei, & veritatem ejus per noctem, ut per illarum ſonitum fideles invitentur ad preces, & ut creſcat in his devotio fidei. Quamvis etiam Patres alio reſpexerint, videlicet ut Dæmones tinnitu Campanarum Chriſtianos ad preces concitantium terreantur, quin potius precibus ipſis territi abſcedant, illiſque ſubmotis, fruges, mentes, & corpora credentium ſerventur, ut procul pellantur hoſtiles exercitus, & omnes inſidiæ inimici, fragor grandinum, procella turbinum, impetus tempeſtatum, & fulgurum temperentur, infeſta tonitrua, & ventorum flamina ſuſpendantur, ſpiritus procellarum, & aereæ poteſtates proſternantur. Breviter, ut audientes confugiant ad Sanctæ Matris Eccleſiæ gremium, ac ante Sanctæ Crucis vexillum, cui flectitur omne genu. Hæc ibi. Quæ omnia complectitur gloſſa unica in extravag. Joann. XXII. *Quia cunctos de offic. Cuſtod.* ubi campana de ſe ipſa loquitur his verſibus,

Laudo Deum verum, Plebem voco, congrego Clerum,
Defunctos ploro, peſtem fugo, feſta decoro.

Dicitur autem Campana a Campania, ut dicunt Hoſt. 6
Jo. Andr. & alii ſupracitati *n. 3.* vel majora vaſa a Campania regione; minora vero Nolæ ſunt appellatæ a Nola civitate Campaniæ, ubi primum illarum uſus fuit adinventus, ut notat Speculat. *in Rationali divini offic. lib. 1. in tit. de Campanis in prin.* & Jo. de Selva in *tr. de benef. par. 1. q. 5. n. 93.*

n. 93. Sed de antiquiori tintinnabulorum, & campanarum uſu in Eccleſia, lege Cardinalem Baronium *Annalium tom.* 1. *ad annum Chriſti* 58. *pag.* 16. *verſ. Ceterum,*
7 *fol. mihi* 403. Sunt autem tintinnabulorum, quibus Eccleſia utitur, ſex genera, ut notat Speculator *ubi ſupr. n.* 11. & ea ipſo Joan. de Selva *loc. cit. num.* 98. videlicet Squilla, Symbolum, Nola, Noluba, ſeu Dupla, Campana, & Signum. Squilla pulſatur in Triclinio, id eſt Refectorio; Symbolum in Clauſtro; Nola in Choro; Noluba, ſeu Dupla in Horologio; Campana in campanili; Signum in turri: quodlibet tamen generaliter poteſt nuncupari tintinnabulum, & minora tintinnabula appellantur Campanulæ in præallegata Extravag. *Quia cunctos, verſ. Verum campanulas, quæ in Refectoriis, de off. Cuſtod.* & de illarum ſignificatione, & allegoria plene videas apud Speculatorem, *ubi ſupra n.* 4. *& ſeqq.* & Joan. de Selva *loc. cit.* & an Religioſis Mendicantibus liceat in eorum Eccleſiis, & Oratoriis unam, vel plures habere campanas, dic ut ſcripſi in *cap. Patentibus an.* 6. *uſque ad n.* 28. *de privil.* De campanis ſcripſerunt Jodocus Coccius in *Theſaur. Cathol. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 7. Jodocus Lorithius in *Theſauro Novo Theologico*, Petrus Creſpetius in *Summa Cathol. fid. eod. ver.* & campanas legitime benedici, Vvilhelmus Liodanus in *Apolog. pro Relig. concord. tom.* 3. *cap.* 52.

DE OFFICIO VICARII.

Honorius III. Vigorien. Epiſcopo,

CAPUT VI.

Ex parte tua fuit propoſitum coram nobis: & infra. Mandamus, quatenus perpetuos Vicarios, ut in Eccleſiis, in quibus Vicarias obtinent, reſideant, & ſe in Presbyteros (ut eorum cura exigit) faciant promoveri, per ſubtractionem proventuum, vel ipſarum Vicariarum, compellas.

SUMMARIUM.

1 *Vicarii perpetui compelluntur ordinari, & Eccleſiis deſervire per ſubtractionem proventuum, & Vicariarum.*
2 *Vicarii perpetui tenentur ad reſidentiam ſicut Parochi intitulati.*
3 *Vicarius perpetuus tenetur habitare in domo Parochialis Eccleſiæ, & in ejus defectum, in alia a ſe conducta infra limites Parochiæ.*
4 *Coadjutores perpetui in cura animarum ea lege ad reſidentiam tenentur, qua Rectores Eccleſiarum Parochialium.*
Nec poſſunt ſibi alios Vicarios ſubſtituere, ibid.
5 *Vicarius perpetuus tenetur ſe facere in Presbyterum ordinari, ſicut Rector principalis, n.* 25.
6 *Beneficium quodlibet curatum habet ordinem Presbyteratus annexum.*
7 *Vicarii perpetui habent curam animarum.*
8 *Et in eis habent locum jura de pluralitate incompatibilium, de ætate, & promotione ad Sacerdotium.*
9 *Capitula Cathedralium, & Collegiatarum Eccleſiarum curam animarum habentium, & eam per Vicarios temporales exercentium, an cogi poſſint ad conſtituendos Vicarios perpetuos, qui eam curam exerceant, & num. ſeqq. uſque ad num.* 14.
10 *Anne expediat, ut Sedes Apoſtolica decernat de cetero hujuſmodi Vicarios perpetuos in prædictis Eccleſiis eſſe inſtituendos, & n. ſeqq. uſque in finem.*
11 *Vicarii perpetui inſtituendi ſunt in Parochialibus unitis Capitulis, Collegiis, Monaſteriis, & piis locis.*
12 *Vicarii temporales inſtitui poſſunt a Capitulis in Parochialibus ſibi pleno jure ſubjectis.*
13 *Cura animarum incumbit Capitulo, non autem Epiſcopo cum Eccleſia Collegiata habet Parochiam.*
14 *Cura animarum in Cathedralibus, & Collegiatis curatis non eſt penes ſingulares perſonas, ſed penes Capitulum.*
15 *Cura non eſt dividenda inter Sacerdotes, ſed unus conſtituendus qui eam regat.*
16 *Mutatio frequens Miniſtrorum eſt plerunque Eccleſiis pernicioſa.*
17 *Curam animarum exercentes quas qualitates habere debeant ex ſacrorum Canonum præſcripto.*
18 *Hæreſum cauſa, Paſtorum abſentia.*
19 *Vicarii perpetui in quos tota cura animarum tranſlata eſt, habent curam tam in habitu, quam in exercitio.*
20 *Item habent verum titulum,*
21 *Item veniunt Parochi appellatione.*
22 *Vicaria perpetua comprehenditur in extravaganti Execrabilis, & eſt incompatibilis cum alia ſimili Vicaria, vel beneficio curato, & n. ſeqq.*
24 *Vicarius perpetuus comprehenditur in Clem. Gratiæ, de reſcriptis.*
25 *Vicarius perpetuus tenetur ſuſcipere infra annum Ordinem Presbyteratus.*
26 *Regula de annali, & de idiomate habet locum in Vicariis perpetuis, & ſeqq.*
27 *Epiſcopus non poteſt diſpenſare cum Vicario perpetuo ſuper ætate, n.* 17.
28 *Vicarii perpetui privari non poſſunt abſque legitima cauſa.*
29 *Vicarius perpetuus fundat intentionem ſuam ſuper decimis.*
30 *Vicarii temporales non poſſunt conſtituere Procuratores ad agendum, ſicut poſſunt perpetui pro juribus ſuis.*
31 *Vicarius Eccleſiæ an dici poſſit Rector Eccleſiæ.*
32 *Vicarii amovibiles an comprehendantur in diſpoſitione de Vicariis perpetuis.*
33 *Vicarii temporales non habent titulum.*
34 *Eccleſia conducticiis Sacerdotibus non committenda.*
35 *Vicarii perpetui utiliter inſtituti in Eccleſiis Patriarchalibus, & Collegiatis Urbis curam animarum habentibus, n.* 25.
36 *Vicarii perpetui an ſint conſtituendi in Monaſteriis curam animarum habentibus.*
37 *Præjudicium minimum non attendendum.*

Ex parte. Vicarii compelluntur ordinari, & Ec- 1
cleſiis deſervire per ſubtractionem proventuum, & Vicariarum. Hoc dicit. Et in prima ponitur deciſa conſultatio. In ſecunda reſponſio, ibi, *Mandamus.*

2 Nota primo, ibi, *reſideant*, Vicarios perpetuos, id eſt, authoritate Epiſcopi inſtitutos ſecundum Hoſtienſem, teneri ad reſidentiam, ſicut tenentur Parochi intitulari. Unde fit, ut quemadmodum Parochus tenetur 3
habitare in domo Parochialis Eccleſiæ, nec permittendus eſt in alia domo habitare, etiam infra limites Parochiæ, ut dixi in *cap. Extirpandæ*, §. *Qui vero n.* 12. *infra de præben.* ita & Vicarius perpetuus ex ſententia Sacr. Congregationis Concilii reſidere teneatur in ædibus Parochialis unitæ Præbendis Capitularibus, non obſtante immemorabili conſuetudine. Quod ſi Parochialis ædibus careat, teneatur reſidere in alia domo propinquiore infra Parochiæ limites a ſe conducta.

4 Similiter declaravit Sac. Congregatio, Rectores Capellaniarum, ſeu beneficiorum, quibus in exercenda cura animarum onus coadjuvandi Rectorem Parochialis Eccleſiæ annexum eſt, ea lege ex Conc. Trid. *cap.* 1. *ſeſſ.* 23. ad reſidendum teneri, qua Rectores Parochialium Eccleſiarum ex eodem Decreto tenentur. Et alias conſulta, an Coadjutores perpetui in cura animarum exercenda Rectori a Sede Apoſtolica conceſſi, reſidere teneantur: Reſpon-

Reſpondit, Epiſcopum ex Concilio Tridentino *cap. 1. ſeſſ.*
23. poſſe eos cogere ad reſidentiam, & curam animarum
perſonaliter exercendam. Ad hoc *cap. Clericos ſup. eod.* ubi
eſt expreſſum, Vicarios perpetuos non poſſe ſibi alios Vi-
carios ſubſtituere, cum id ſatis ſit abſonum, & abſurdum.

5 Secundo, nota ibi, *Presbyteros*, Vicarium perpetuum
teneri ſe facere in Presbyterum ordinari, ſicut Rector
6 principalis, ut per Card. *n. 1. in 2. not.* Unde generaliter
colligit Anton. de Butr. *n. 1.* quodlibet beneficium cura-
tum habere annexum Ordinem Presbyteratus.

7 Ultimo, nota ibi, *Ut eorum cura exigit*, Vicarios
perpetuos habere curam animarum, ut hic probatur,
& in cap. Super eo de præbend. lib. 6. Et notant hic gloſſ.
1. Joan. Andr. & Bellam. ambo *n. 1. in ver. Cura*, Anton.
8 de Butr. in 3. *notab.* Card. & Anchar. ambo *n. 1. in 1. not.*
Unde infertur, ut Decretalis *De multa, de præben. cap.*
Cum in cunctis de elect. & cap. Licet Canon eodem tit. lib.
6. ita vendicent ſibi locum in Vicariis perpetuis, ſicut
in Parochialium Eccleſiarum Rectoribus; quod hodie
eſt expreſſum in *Clem. unic. de offic. Vicar.*

9 QUÆRO, an Capitula Cathedralium, & Colle-
giatarum Eccleſiarum curam animarum habentium,
& eam per Vicarios temporales exercentium, cogi poſ-
ſint ad conſtituendos Vicarios perpetuos, qui eam cu-
ram exerceant.

10 Anve expediat, ut Sedes Apoſtolica decernat de ce-
tero hujuſmodi Vicarios perpetuos in prædictis Eccle-
ſiis eſſe inſtituendos.

Quoad primam partem propoſitæ quæſtionis, in-
ſpecta juris communis diſpoſitione, videtur reſponden-
dum, prædicta Capitula minime cogi poſſe ad depu-
tandos Vicarios perpetuos.

11 Nam etſi alias in beneficiis Eccleſiaſticis curatis, quæ
Cathedralibus Collegiatis, ſeu aliis Eccleſiis, Monaſte-
riis, Beneficiis, ſeu Collegiis, aut piis locis quibuſcum-
que perpetuo ſunt unita, inſtituendi ſint Vicarii per-
petui, *cap. Extirpandæ, § Qui vero de præbend. cap. de*
Monachis eod. tit. & c. 1. de Capell. Monachorum lib 6. c.
Tuarum de privil. quem textum poſt alios ponderat ibi
Marian. Socin. *n. 10. & cap 7. ſeſſ. 7* Concilii Tridentini.

12 Ubi tamen beneficia curata ſunt in eiſdem Eccleſiis
Cathedralibus, ſeu Collegiatis, pleno jure eis ſubjecta,
poſſunt Capitula dictarum Eccleſiarum, penes quæ ani-
marum cura reſidet, pro libitu deputare Vicarios tem-
porales idoneos, gloſſ. communiter recepta in *Clem.*
Frequens in ver. Ad menſam, de exceſſ. Prælat. quam ibi
Abb. *n. 17.* dicit ad hoc eſſet valde notabilem, & ſe-
quuntur ceteri, præſertim Vitalin. *n. 82. cum ſeqq.* An-
ton. de Butr. *conſ. 51. n. 6.* Rota *deciſ 2. ſub tit. de exceſſ.*
Prælat. alias eſt 273. in novis, & deciſ. 1. ſub tit. de offic.
ordinar. quæ eſt 290. in antiquis, Rebuff in *praxi benef.*
13 *tit. de Vicar. perpetuis n. 6.* Ubi enim Eccleſia Cathedralis
habet Parochiam, jura Parochialia pertinent ad Capitu-
lum, non ad Epiſcopum, *cap. Cum ſuper de ſepultur.*
ubi notat poſt alios Abb. *notab. 3. n. 4.* & idem Panorm.
in *cap. 1. n. 5. de Capell. Monach.* ubi ait: In Eccleſiis ſe-
cularibus, & Collegiatis videmus, quod unus, vel duo
exercent curam nomine Collegii: nec per hoc notatur
diverſitas, quia is facit cujus nomine fit, *cap. Cum*
quis, de ſent. excomm. lib. 6. cap. Cum veniſſent de inſti-
tution. Et ſane, inſpecta juris communis diſpoſitione,
res videtur ſatis clara.

Quo vero ad ſecundam partem videtur reſponden-
dum, magnopere expedire, ut Sanctiſſimus ſtatuat,
de cetero inſtituendos eſſe Vicarios perpetuos in dictis
Eccleſiis; quod ſuadetur ex ſequentibus.

14 Primo, quia cum beneficia curata ſunt in Eccleſiis
Cathedralibus, ſeu Collegiatis, animarum cura non eſt
penes ſingulos Canonicos in particulari, ſed potius pe-
nes Collegium, ſeu Capitulum, Oldrad. *conſ. 7.* Roman.
conſ. 235. n. 2. & 3. & tenet gloſſ. Joann. Andr. in *Clem.*
ult. in verbo Capitulo, de reb. Eccleſ. non alien. quatenus
ſe remittit ad notata per Hoſtien. in *cap. Expoſuiſti,*
de præb. ſequitur Marian. Socin. in *cap. Sicut unire n. 125.*
de exceſſ. Prælat. atque ita deciſum fuiſſe, refert Puteus
deciſ 388. lib. 1. Rebuff. in *praxi beneficiorum tit. de non*
promotis intra annum n. 64. & 65. At Capitulum penes
quod reſidet cura animarum, etſi dicatur repræſenta-
re perſonas ejuſdem Capituli viventis, non tamen eſt
perſona vera, ſed ficta, & repræſentata, & carens ani-
ma. Facit text. in *c. Romana, §. In univerſitatem, de*

Fagnan. in I. Lib. Decretal.

ſententia excommunicationis lib. 6. & tradit Imol. in *l.*
Mortuo, ff. de fidejuſſoribus, Felin. in *cap Eam te n. 24.*
verſ. Secunda declaratio de reſcript. Gomeſ. in *regul. de*
annali q. 12. col. 1. & ſic Parochia non habet certum, &
particularem Paſtorem, qui curam animarum exerceat.

Siquidem cum quid eſt commune pluribus ut ſic,
nullus de Collegio poteſt dicere: Hoc eſt meum, La-
pus *alleg. 50. n. 15.* & ut ait Div. Thom. in *1. ſent. diſt.*
19. quæſt. 1. art. 1. ad primum: Omne id, quod conve-
nit pluribus, convenit eis ſecundum id quod eſt eis
commune, non autem ſecundum id quod eſt eis pro-
prium; atque ita inconveniens videtur, ut in hujuſ-
modi Eccleſiis non ſit unus, & certus Rector, ſeu per-
petuus Vicarius, cui animarum cura incumbat, *cap.* 15
Sicut 21. quæſt. 2. Sicut, inquit, *in unaquaque Eccleſia*
unus Presbyter eſſe debet, ita ipſa quæ ſponſa, vel uxor
ejus dicitur, non poteſt dividi in plures Presbyteros,
ſed unum tantummodo habebit Sacerdotem, qui eam
caſte, & ſincere regat, Facit *cap. Cum non ignores de*
præben. ibi, *Cum non ignores, quod una Eccleſia unius*
debeat eſſe Sacerdotis.

Suadetur ſecundo, quia, ut inquit Ariſtoteles 2. *Po-*
liticorum cap. 2. quæ communia ſunt, negligentius cu-
rari, atque aſſervari ſolent, & ut dicitur in *l. Memini-*
mus, Cod. Quando, & quibus quarta pars debetur, lib.
10. naturale vitium eſt negligere, quod communiter
poſſidetur, utque ſe nihil habere, qui non totum ha-
beat, arbitratur.

Suadetur tertio, quia experientia, quæ eſt efficax
rerum magiſtra, *cap. Quam ſit de elect. lib. 6.* & verita-
tis probatio legitima, *Clement. Cum Eccleſia de ætat. &*
qualit. docuit in dictis Eccleſiis Cathedralibus, & Col-
legiatis, in quibus eſt cura animarum communis, cir-
ca nominationem, ac deputationem Vicariorum tem-
poralium, crebras inter ipſos capitulares oriri diſcor-
dias, & contentiones, cum quilibet eorum ſtudeat no-
minare Vicarium pro ſuo libitu, & ſæpe etiam non
zelo utilitatis Eccleſiæ. Ad hoc *l. Cum Pater, §. Dulciſ-*
ſimis, ff. de legat. 2. ibi, *Cum diſcordiis ſedandis pro-*
ſpexerit, quas materia communis ſolet excitare, & quod
notat gloſſ. in *cap. 1. in ver. Diſſolveretur Religio, ne Se-*
de vacan. & in cap. Nullus in ver. In mutuam 17. qu. 4.

Suadetur quarto, quia cum Vicarii temporales,
qui ſolent nominari per dicta Capitula, ſint ad nu-
tum eorum amovibiles, ſæpe etiam ſine cauſa ob pri-
vatos affectus a Capitulis amoventur.

Hæc autem frequens Miniſtrorum mutatio ut plu- 16
rimum eſt valde Eccleſiis perniciosa, arg. text. cum
ibi notatis in *Clem. Cum illuſio de renunciat.*

Suadetur quinto, quia ex parte etiam ipſorum mer-
cenariorum mutationes non raro fiunt; nam cum
non ſint in Eccleſiis intitulati, oblato majori ſtipen-
dio ſtatim recedunt, ideoque Eccleſiam non diligunt,
nec ovium ſollicitam curam gerunt, &c. Ad hoc *cap.*
1. ſeſſ 14. Concilium Tridentinum, ibi, *Cum fere va-*
gabundi ſint, & permanentem ſedem non habeant, non
quæ Jeſu Chriſti, &c. ſed alienas oves, &c.

Suadetur ſexto, quia, vel ob mutationum frequen-
tiam, vel ob periculum amotionis, vel ob ſtipendii
tenuitatem, ſeu aliam cauſam conſimilem, vix repe-
riuntur Vicarii, qui qualitates habeant requiſitas ad
curam animarum exercendam, ut docet experientia.
Quod quam Eccleſiis, atque ovibus perniciosum ſit,
patet ex *cap. Grave de præben. cap Petrus 39. diſt. cap.*
Indecorum eſt, & cap. pen. de ætat. & qualit cap. 1. verſ.
Verum de præb. in 6. Clemen. 1. eod. tit. & paſſim alibi.
Unde Dionyſius Carthuſianus *lib. un. de vita, & regi-*
mine Epiſcoporum art. 34. Cum igitur, inquit, *peccet*
Antiſtes ſecularia, & civilia officia committendo viris
inſufficientibus, imprudentibus, & injuſtis; multo, &
quaſi incomparabiliter enormius peccat conſtituendo in
officio Paſtorali, & curato eos, qui ad talem execu-
tionem officiorum non ſunt ſcientia, moribus, virtuti-
bus, & ætate idonei: ſimiliter ſi diſpenſet, & permit-
tat, quod inſufficientes conſtituantur, & ſint Capella-
ni Vicariique Paſtorum. Hæc Dionyſius.

Suadetur ſeptimo, quia etſi hujuſmodi Vicarii tempo-
rales paſſim non mutarentur, nec ipſi Eccleſiarum curam
desererent, & præditi eſſent qualitatibus requiſitis; nega-
ri tamen non poteſt, quin ſint mercenarii, & conducti-
tii, de quibus Joann. 10. *Bonus Paſtor animam ſuam dat*

Kk 3 *pro*

pro ovibus ſuis: Mercenarius autem, & qui non eſt paſtor, cujus non ſunt oves propriæ, videt lupum venientem, & dimittit oves, & fugit, & lupus rapit, & diſpergit oves, Mercenarius autem fugit, quia mercenarius eſt, & non pertinet ad eum de ovibus.

17 Unde Rebuffus in *praxi beneficiorum tit. de diſpenſatione de non reſidendo n. 57. & 58. Cultus*, inquit, *diminuitur Divinus per mercenarios, qui non ſerviunt, & quibus nulla eſt cura de ovibus, ut ſacrum docet Evangelium, & textus in cap. Ex parte de conſtitution. Hæreſes naſcun-*
18 *tur, & pullulant*. Et hanc fuiſſe etiam potiſſimam cauſam hæreſum, ſcribit Alphonſus Caſtrenſis *lib. 1. adverſus omnes hæreſes cap. 13.*

19 Suadetur octavo, quia Vicarii perpetui, in quos tota cura animarum tranſlata eſt, dicuntur habere vere titulum Eccleſiæ Parochialis, & curam animarum non tantum in exercitio, ſed etiam in habitu: & quamvis proprie non dicantur Rectores Eccleſiarum, ſunt tamen proprie Rectores curæ animarum, eiſque incumbit ex officio gregem ſibi creditum paſcere; cum enim Canonico titulo ſint ſubrogati in animarum cura, tenentur ad omnia illa, ad quæ tenentur Rectores, ut hic, & in *cap. Provideas*, & ibi Doctores *ſup. eod.* & in *Clem. unic.* ubi gloſ. Abb. & Vitalin. *eod. tit.* Rota *deciſ.* 274. *alias* 2. *de exceſſ. Prælator. in noviſ.* Thomas Faſtolus *caſu* 8. *dub.* 25. *n.* 21. Dec. in *cap. Poſtulaſti n.* 1. *de reſcriptis*, Navarr. in *cap. Placuit n.* 69. *de pœnit. diſt.* 6. Quintil. Mandoſ. in *reg. de annali q.* 3. *n.* 3. Unde opinio gloſſ. *penult. in cap. Ad hæc ſupra eodem*, quod Vicarii perpetui non habeant titulum, ſed Eccleſiam quaſi commendatam; non videtur vera,
20 quia imo habent verum titulum in ipſa Eccleſia, ut ſenſit ibi Abbas; & Vitalin. in *Clem. Ceterum n.* 3. *de ſepulturis*, Roman. *conſ.* 365. *n.* 5. & alii paſſim.

Unde pro regula conſtituitur, ut diſpoſitio loquens de Parochiali, habeat locum in Vicaria perpetua, quæ ve-
21 nit appellatione beneficii curati, ut in *d. Clement.* 1. ubi
22 hoc tenet gloſſ. Abb. Vitalin. ſuperius citati. Unde fit, ut diſpoſitio extravagantis *Execrabilis*, Joan. XXII. *de præbendis*, habeat locum etiam in Vicariis perpetuis, ſecundum gloſſ. in *dict. Clemens.* 1. *de officio Vicarii*, in verbo *Amittendis*, quam ibi ſequuntur Abb. Vitalin. & ceteri
23 communiter, Anton. de Butr. *conſ.* 51. *n.* 2. Atque ita, qui habet Vicariam perpetuam, non poteſt ſimul habere beneficium curatum, nec poteſt habere duas Vicarias, *c.* 1. *& cap. Provideas ſupra eodem*. Et Vicarius in una non poteſt in alia intitulari, Vicaria retenta, *cap. Poſtulaſti de reſcriptis*, notat Hoſtien. in *Summa rubric. de officio Vicarii*, §. *ult.* & Goffred. in *eadem rubr. n.* 8.

24 Item *Cum Gratia de reſcriptis*, procedit, quando quis beneficium adipiſcitur uti perpetuus Vicarius, Roman. *conſ.* 376. *n.* 5. Item *cap. Licet Canon de elect. lib.* 6.
25 habet locum in Vicario perpetuo. Quinimo obtinens Vicariam perpetuam poteſt compelli etiam infra annum ad ſuſcipiendum Ordinem Sacerdotii; non obſtante pœna privationis ipſo jure, quæ imponitur in *d. cap. Licet Canon*, poſt lapſum anni, gloſſ. in *d. Clem.* 1. *de offic. Vicarii*, in verbo *Promovendus*, quam ſequuntur ibi Abb. *n.*
26 4. & ceteri. Item procedit eodem modo in Vicariis perpetuis, Gomez. in *ead. reg. qu.* 21.

27 Et ſicut Epiſcopus non poteſt diſpenſare cum Rectore ſuper ætate, *c.* 1. *de ætat. & qual.* ita nec cum Vicario perpetuo, gloſſ. in *d. Clem.* 1. *in ver. Ætate*, ubi Abb. *n.* 9. Rot. *dec.* 2. *alias* 273. *de exceſſ. Prælat. in novis*. Nec Vicarii perpetui poſſunt removeri, nec privari, niſi ex legitima cauſa, & per judicem competentem, *c. Ad hæc*, ubi DD. *ſupra eod.* Hoſt. in *Sum. eod. tit.* §. *Et quod n.* 6. & Goffr. *n.* 8.

28 Et denique Vicarii perpetui poſſunt agere pro juribus concernentibus ſuam Vicariam abſque alio mandato, cum habeant verum titulum, ita probat text. in *dict. Clement.* 1. *de offic. Vicarii*, ubi notant Card. Anton. de Butr. Abb. & Felin. in *cap.* 9. *Perpetuus de fid. inſtrum.* Goffred. *loco citata num.* 9. & Hoſtien. *dict. num.* 6. Unde Vicarius per-
29 petuus petendo decimas, & jura Parochialia habet ſuam intentionem fundatam de jure communi, Rota *deciſ.* 5.
30 *alias* 542 *de offic. Vicarii in antiquis*; & Vicarii perpetui pro juribus ſuæ Vicariæ conſtituere poſſunt procuratorem ad agendum; quod quidem non poſſunt Vicarii temporales, ut poſt alios tenet Vitalinus in *d. Clement.* 1. *num.* 41. & idem in *Clem. Ceterum de ſepultur. num.* 4. addit, ſi Vicarius perpetuus agat pro aliquibus juribus ſuæ Vica-
31 riæ, ſi in libello vocet ſe Rectorem Eccleſiæ, non nocere, quia intelligitur id ex jure populi illius Eccleſiæ, & ſic illo reſpectu poteſt dici Rector Eccleſiæ: ſubdens ſe ita in facti contingentia obtinuiſſe in Curia; & dicit Petr. Rebuff. in *tract. congruæ portionis num.* 110. & 112. ſive vocetur Vicarius, ſive Curatus, ſive Rector, non eſſe curandum.

Hæc autem omnia, & alia ſimilia, quæ diſpoſita ſunt 32
circa Vicarios perpetuos, non habent locum in temporalibus, gloſſ. verb. *Perpetuis in d. Clemen.* 1. *de officio Vicarii*, ubi Abb. *n.* 10. ſiquidem hujuſmodi Vicarii temporales, & ad nutum amovibiles, de quibus in *cap. Perve-* 33
nit, il ſecondo de appellat. & in cap. Cum ex eo, de elect. lib. 6. nullum habent titulum, nec animarum curam dicuntur habere; ita probat text. juncta gloſſ. in *verbo Perpetuus in cap. Conſtitutus de filiis Presbyterorum*, & in Extravag. *Execrabilis*, §. *Quantum autem*, cum gloſſ. in *verbo Temporales Vicarios, de præben.* gloſſ. in *cap. Si pauper. in ver. Eſſet eod. tit. lib.* 6. Faciunt notata per gloſſ. in *Clem. Dudum*, §. *Deinde in ver. Impendant de ſepult.* & per Gemin. *conſ.* 86. *incip. In cauſa.*

Ex quibus differentiis plane conſtat, multo fructuoſius conſultum eſſe Eccleſiis, & curæ animarum per inſtitutionem Vicariorum perpetuorum, quam per deputationem amovibilium, ut colligitur ex dicta Extravag. *Execrabilis de præben. in princ.* ibi: Divinus cultus minuitur, hoſpitalitas in ipſis beneficiis debita non ſervatur, & dum non ſunt ſui in unaquaque regione Rectores, Eccleſiarum detrahitur commodis, & honori, quæ carentes defenſorum auxilio, in juribus ſuis, & libertatibus multipliciter collabuntur, & ruinis patent ædificia, quæ magnificentia extruxerat deceſſorum; & quod amarius eſt dolendum, animarum cura negligitur, & vitiorum ſentibus fomentum periculoſe præbetur.

Suadetur nono ex *cap. Præcipimus* 21. *diſt.* ubi Innocen- 34
tius II. *Præcipimus*, inquit, *nec conductitiis Presbyteris Eccleſia committatur, ſed unaquaque Eccleſia cui facultas ſuppetit proprium habeat Sacerdotem*. Ad idem text. in *c. Exſtirpanda*, §. *Qui vero de præben. cap* 1. *de Capell. Monachorum lib.* 6. Item in Concilio habito in Alemania ſub Conrado Epiſcopo Cardinali Portuenſi, & ſanctæ Roſinæ Legato Apoſtolico, *cap.* 12. *tom.* 3. *Conciliorum*: Quia enormis quædam conſuetudo in quibuſdam Alemaniæ partibus contra Canonicas ſanctiones inolevit, ut imponantur in Eccleſiis conductitii Sacerdotes, Vicarii temporales, ne id fiat de cetero, auctoritate Legationis qua fungimur, omnibus modis inhibemus, ut cum Vicarius poni debet, & poteſt, perpetuo inſtituatur, idque aſſenſu, & auctoritate diœceſani. Hæc ibi. Unde Rotæ *deciſ.* 21. *alias* 331. *n.* 2. *in novis*, efficaciter probat longe melius deſerviri Eccleſiæ per proprium Rectorem, quam per Vicarium temporalem.

Suadetur decimo, quia ratio qua moti fuerunt Pontifices, & Concilium Tridentinum in locis ſuperius citatis ad ſtatuendum, ut in Parochialibus unitis perpetui Vicarii conſtituantur, militat etiam in noſtro caſu, ut conſtat ex ſupradictis; ergo idem jus ſtatuendum, *cap. Inter corporalia de tranſlat. Epiſcopi cum vulg.* Rotæ *deciſ.* 21. *n.* 2. *de præb. in novis*. Imo ut plurimum Parochiæ Eccleſiarum Cathedralium, & Collegiatarum ſunt ampliores; ergo longe periculoſius eſt, ut ibi ſerviant Vicarii mercenarii, *cap. Præcipimus* 16. *qu.* 1. *cap.* 3. *& cap. ult. cum ibi not. de Eccleſ. ædificandis*. Quod tenet in Opuſculo *de vita, & regimine Epiſcopi art.* 34. *ad finem.*

Suadetur undecimo, quia hujuſmodi Mercenarii cum ut plurimum pauperes ſint, facile contemnuntur a Parochianis, nec poſſunt miniſterium ſuum exercere, ut par eſt, juxta præceptum Apoſtoli ad Titum 2. *Loquere, & exhortare, & argue cum omni imperio: nemo te contemnat*. Unde Gregorius in *Paſtorali cap.* 15. agens de Prælatis animarum curam habentibus: *Sæpe*, inquit, *improvidi, humanam gratiam amittere formidantes, loqui libere recta pertimeſcunt, in hoc jam non Paſtores, ſed mercenarii, quia lupo oves vorante, ipſi ſilent, aſſimilati canibus mutis, non valentibus latrare.*

Suadetur ultimo, quia in omnibus Urbis Eccleſiis Pa- 35
triarchalibus, & Collegiatis, quibus cura animarum imminet, conſtituti ſunt Vicarii perpetui; quod quidem in maximam Eccleſiarum utilitatem, & animarum profectum, & cultus divini augmentum evaſiſſe palam eſt. Unde congruum eſt, ut Eccleſiæ inferiores ad illarum exemplum inſtituantur, argum. *cap. De his* 12. *diſt.*

Nec

Nec ſupradictis obſtat, quod cum multi Canonici ejuſdem Capituli ſint viri docti, & graves, aptius & ſolertius poterunt invigilare circa animarum curam, & gregi prodeſſe, quam quilibet Vicarius, etiam perpetuus, arg. c. *Prudentia de off. deleg.* nam ad hoc reſpondetur, imo, ut ſupra in principio probavimus, hac ra-
36 tione communitatis potius curam negligi. Unde Soto *lib. 9. de juſt. & jur. q. 4. art. 3. ad fin.* ſic ait: *Utrum congruas ſacerdotia cum curis animarum Monaſteriis annecti; nam ex una parte videntur Monachi ſolertius, ac vigilantius poſſe gregi proſpicere: ex altera vere propinquius Evangelio videtur, ut proprius Parochus ſit in ſua Parochia, qui cum ſuis ſubditis converſetur, & denique conſiliis, ope, & eleemoſynarum largitate juvet, cum tamen Monachi eminiſs per Vicarium rem adminiſtrare poſſint:* & certe hæc ratio apud me ſemper invaluit.

Minus etiam obſtat, quod in terminis videtur tenere Anton. de Butr. *conſ. 31. n. 6. verſ. Item etiam hoc.*

Denique non obſtat, quod ex hoc irrogaretur præjudicium Capitulo, & nihil cum præjudicio alterius ſit faciendum, *cap. Cum olim de Conſ. cum ſimilib.* nam ad hoc primo reſpondetur, leve eſſe præjudicium, quod Capitulis ex hoc inferri poſſit; nam ex ſtipendio, quod aſſignari conſuevit Vicariis temporalibus, ſaltem addendo quid modicum, poterit conſtitui portio ipſis Vicariis perpetuis, & ex hoc melius, ac ſecurius poterunt ſuas conſcientias exonerare, & ſe eximere a moleſtiis, quæ occaſione frequentis mutationis Vicariorum contingere ſolent.

Secundo, reſpondetur, cum damnum ſit minimum, 37
non eſſe in conſideratione, ut dicit gloſſ. in *d. c. Cum olim:* & nihilominus etiamſi eſſet conſiderabile damnum particulare; utilitas tamen publica Eccleſiæ præferenda eſt. Textus, juncta gloſſ. in verbo, *Præferenda*, eſt in *cap. Scias 7. q. 1.* In omni enim diſpoſitione intelligitur excepta publica utilitas, *l. Jubemus nullum*, & ibi Bald. *C. de ſacroſan. Eccleſ. l. Si quis in gravi, ff. ad Sillanian.* Salicet. in *l. 2. C. de Noxal.* Gambara *l. 7. de offic. & poteſtat. Leg. de Later. n. 194.* Utilitas autem publica conſiſtit in ſacris, & Sacerdotibus, *cap Jus publicum 1. diſt.*

DE OFFICIO, ET POTESTATE JUDICIS DELEGATI.

Alexander III. Carnoten. Epiſcopo.

C A P U T XI.

2. SAne quia nos: & infra. Tuæ quæſtioni duximus reſpondendum, quod judex a nobis delegatus vices noſtras gerit, unde in cauſa illa ſuperior eſt, & major illis, quorum cauſam ſuſcepit terminandam. Ideoque ſi Epiſcopus, vel alia perſona, quæ non ſit de juriſdictione illius, in cauſa quam ei delegamus, rebellis aut contumax fuerit, ſecundum qualitatem facti poterit vel interdicti, vel ſuſpenſionis ſententia a judice delegato compelli; ita quod judex ſecundum negotii qualitatem temperate procedens, Epiſcopo vel ingreſſum Eccleſiæ, vel ſacerdotale officium interdicat; aut etiam terram illius, quæ ad juriſdictionem ſuam pertinet, ſpecialiter interdicto ſupponat.

S U M M A R I U M.

1 *DElegatus Papæ in cauſa ſibi commiſſa juriſdictionem habet ſuper Ordinarium, & quemcunque majorem.*

2 *Perſona una diverſis reſpectibus poteſt eſſe ſuperior, & inferior.*

3 *Delegatus Papæ poteſt procedere etiam contra Epiſcopum, qui in cauſa ei delegata contumax, aut rebellis extiterit, n. 15.*

4 *Inferior aliquando juriſdictionem habet in ſuum ſuperiorem, & etiam poteſt in eum animadvertere.*

5 *Delegatus a Sede Apoſtolica gerit vices Papæ.*

6 *Interdicto an ſupponi poſſit tota civitas vel diœceſis ob contumaciam Epiſcopi, & n. ſeqq. uſque ad n. 15.*

7 *Civitas vel Diœceſis pertinet ad juriſdictionem Epiſcopi in ſpiritualibus, n. 14.*

8 *Non tamen dicitur propria ipſius Epiſcopi.*
Contrarium, n. 14.

9 *Interdici poteſt terra ob delictum Domini, vel Rectoris, n. 13.*

10 *Regnum ob delictum Regis, & terra feudalis ob delictum vaſſalli.*

11 *Interdictum eſt pœna ſpiritualis.*

12 *Tranſitus eſt facilior in habentibus ſymbolum.*

13 *Epiſcopus dicitur Officialis communis.*

15 *Delegatus Apoſtolicus poteſt procedere contra Epiſcopum rebellem, aut contumacem, etiam per cenſuras Eccleſiaſticas.*

16 *Debet tamen in his deferre dignitati Pontificali, & ſervare ordinem hic deſcriptum, n. 38.*

17 *Conſervatores Regularium an poſſint procedere per cenſuras contra Epiſcopos, & alios ſuperiores, n. 37.*

18 *Angelopolitani Epiſcopi in Indiis Occidentalibus cum Societate Jeſu controverſia ſuper confeſſionibus, prædicatione, & Conſervatorum juriſdictione, refertur, n. 41.*
Examinatur n. 19. & ſeqq. uſque ad n. 40.
Fagnan. in I. Lib. Decretal.
Deciditur in Congregatione ad hoc deputata, & deciſio a Sanctiſſimo confirmatur, num. 40. & ſeqq. uſque in finem.

19 *An Epiſcopus præcipere poſſit ſuis ſubditis, ne alienent prædia Regularibus privilegiatis, niſi reſervatis Eccleſiæ decimis.*

20 *Decimalia prædia alienare prohibentur ſub conditione de non ſolvendis decimis; tenet tamen alienatio, ſed conditio vitiatur.*

21 *Locatio prædiorum decimalium in eos, qui ex conſuetudine non ſolvunt decimas, eſt prohibita.*

22 *Societatis Jeſu, & aliorum Ordinum Regulares audire non poſſunt confeſſiones perſonarum ſecularium ſine approbatione Epiſcopi diœceſani, n. 42. & n. 54. & 55.*

23 *Nec prædicare in Eccleſiis ſui Ordinis non petita Epiſcopi benedictione, nec in aliis Eccleſiis ſine ejus licentia, nec in Eccleſiis etiam ſui Ordinis ipſo contradicente.*
Non tamen poſſunt ab Epiſcopo prohiberi per cenſuras, & alias pœnas; nec ſi contrafecerint, in vim Concilii ab Epiſcopo, ſed a ſuis Superioribus ſunt puniendi, n. 25.
Secus ex Bulla Gregorii XV. n. 27. & n. 43. & 55.

24 *Epiſcopi ſunt executores decretorum Concilii Trident. non tamen contra exemptos, niſi in caſibus, in quibus hæc facultas ſpecialiter eis attribuitur, n. 46.*

26 *Conſervatores dicuntur contra notorias injurias ſervatores.*

28 *Confeſſariis omnibus unius Conventus Epiſcopus ſimul adimere non poteſt facultatem audiendi confeſſiones ſecularium, S. Congregatione inconſulta.*

29 *Quod locum non habet in Epiſcopis Indiarum, quibus tamen ab hac generali ſuſpenſione abſtinendum eſt, niſi graviſſima ſubſiſtente cauſa, n. 64.*

30 *Confeſſarios Regulares libere a ſe prævio examine approbatos Epiſcopus ſuſpendere non poteſt ſine nova cauſa, eaque ad confeſſiones pertinente, n. 65.*

31 *Injuriam non infert qui jure publico utitur.*

32 *In Conſervatorem an eligi poſſit Prior Conventualis, & n. ſeqq.*

33 *Prior Conventualis dicitur habere dignitatem in Eccleſia Collegiata.*

34 *Diffinitores Ordinum Prædicatorum nullam habent dignitatem Eccleſiaſticam, nec poſſunt eſſe Conſervatores.*

35 *Conſervatores ultra unam dietam aliquos a fine diœceſium eorum trahere non poſſunt.*

36 *Et privilegium de tribus dietis, quod habet Societas JESU a Gregorio XIII. ſublatum eſt per Conſtitutionem Gregorii XV.*

38 *Conſervatores in cenſuris contra Epiſcopos ferendis deferre debent dignitati Pontificali, nec incipere ab excommunicatione.*

39 *Si tamen incipiant, excommunicatio tenet, ſed ipſi male faciunt.*

44 *Regularibus etiam Societatis Jeſu, qui non docent ſe obtinuiſſe approbationem, ſeu licentiam Epiſcopi pro confeſſionibus audiendis, & verbi Dei prædicatione, poteſt Epiſcopus per cenſuras præcipere, ut ab his abſtineant, n. 56.*

45 *Nec ob eam cauſam licet Regularibus quaſi a manifeſtis injuriis ad Conſervatores recurrere.*

46 *Conſervatores eligere non licet ex eo, quod Epiſcopus injungit Regularibus obſervantiam alicujus decreti Concilii Trident. in illis caſibus, in quibus exempti ſubjiciuntur juriſdictioni, & correctioni Epiſcopi.*

47 *Idem ſi Epiſcopus in prædictis caſibus contra Regulares procedat juris ordine ſervato.*

48 *Regularibus aſſerentibus ſe habere privilegia, &c. non tenetur Ordinarius fidem adhibere abſque integrali illorum exhibitione.*

49 *Privilegiorum verba ſi ſint obſcura, & ambigua, pro interpretatione adeundus eſt Papa, nec licet in Indiis recurrere ad Metropolitanum, vel viciniorem Epiſcopum, aut Conſervatores.*

50 *Conſtitutio Gregorii XV. de Conſervatoribus æque afficit Religioſos Societatis Jeſu, atque aliorum Ordinum, eorumque privilegia ad illius terminos ſunt redacta.*

51 *Regulares in cauſis civilibus coram Ordinario loci ſunt conveniendi, ſi Conſervatores infra tempus præſcriptum in Conſtitut. Greg. XV. non elegerint, &c.*

52 *Regulares in cauſis coram ſuis Conſervatoribus non tenentur cavere de judicio ſiſti, & judicatum ſolvendo.*

53 *Ad Conſervatores recurrere non licet, ſi Epiſcopi coram judice competenti jura Eccleſiarum ſuarum producant, & immoderatas Regularium acquiſitiones veraciter, ac modeſte referant.*

54 *Regulares etiam Societatis Jeſu in una diœceſi approbati ad confeſſiones perſonarum ſecularium audiendas, non poſſunt eas audire in alia diœceſi ſine approbatione Epiſcopi diœceſani.*

55 *Regularibus audientibus confeſſiones ſecularium, vel prædicantibus ſine licentia Epiſcopi, &c. poteſt Epiſcopus adminiſtrationem Sacramenti Pœnitentiæ, & prædicationem interdicere.*

57 *Regulares inſurgentes maledictis contra Epiſcopum cum populi ſcandalo, an & quando ab Epiſcopo puniri poſſint.*

58 *Conſervatores tenentur ante exercitium ſuæ juriſdictionis exhibere ſuæ electionis documentum coram Ordinario ſub pœna nullitatis actuum.*

59 *Regulares ſi uti voluerint privilegiis contra juriſdictionem Epiſcopi, tenentur coram eo illa exhibere.*

60 *Societatis Jeſu prædia ruſtica, apiſicina, & domus ſeculares, in quibus unus, vel duo Religioſi degunt, non gaudent privilegiis Collegiorum.*

61 *Regularibus non poteſt Epiſcopus prohibere, ne illicita negotia exerceant; ſed ſi in his deliquerint notorie, & cum populi ſcandalo, ſervandum Concilium Trident. cap. 14. ſeſſ. 25. de regul.*

62 *Societatis Jeſu Religioſi familiaribus degentibus in eorum apiſicinis & domibus ſecularibus Sacramenta hic enumerata adminiſtrare non poſſunt, &c.*

63 *Nec in diœceſi Angelopolitana vaſa ſacra, altaria, & ſimilia conſecrare.*

66 *Conſtitutio Pii V. ſuper adminiſtratione Sacramentorum in Indiis non eſt revocata, ſed non ſuffragatur, niſi in locis, ubi non ſunt Parochi.*

67 *In Regulares inobedientes in confeſſionibus audiendis, & prædicatione verbi Dei, poteſt Epiſcopus per cenſuras procedere, non in vim Conc. Trid. ſed in vim Bullæ Gregorii XV.*

68 *Licentias audiendi confeſſiones, & prædicandi, poteſt Epiſcopus concedere etiam per literas miſſivas, vel oretenus.*

69 *Societatis Jeſu privilegium eligendi Conſervatores an ſuffragetur ubi non ſunt judices Synodales.*

70 *Conſervatores Societatis Jeſu poſſunt compeſcere Vicarios Generales Epiſcoporum a manifeſtis injuriis, & violentiis, etiam cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis.*

S*Ane, il ſecondo.* Delegatus Papæ in cauſa ſibi commiſſa juriſdictionem habet ſuper Ordinarium, & quemcunque majorem. Hoc dicit in ſumma Joann. Andr. Bald. Bellam. Butr. Card. Anchar. Imol. Abb. Joan. de Anan. Felin. & Decius. Dividitur, ut per eos. 1

Nota primo ibi, *Superior eſt, & major*, ſecundum Abbatem hic *n.* 3. diverſis reſpectibus poſſe unam, & eandem perſonam eſſe ſuperiorem, & inferiorem. Nam ſi Papa delegat cauſam, v. g. Præpoſito Senenſi contra Archiepiſcopum Senen. Præpoſitus eſt major Archiepiſcopo reſpectu illius cauſæ, ut hic in litera; & tamen in reliquis eſt minor, cum ſit Archiepiſcopo ſubditus: & adde Hoſtien. in *cap. Cum Canonis n.* 1. *de cenſibus*, ubi ait, Epiſcopum diverſis reſpectibus eſſe dominum, & ſubditum; item Baldum idem dicentem in *cap. Cum inferior n.* 1. *in fin. de major. & obed.* per text. in *l. Sed ſi hac, §. Si libertas, ff. de in jus vocand.* cum ſimilibus, ut per Tiraqu. in *tract. de nobilitate cap.* 28. *n.* 15. dixi in *cap. Poſtulaſtis n.* 14. *infra de conceſſ. preben.* 2

Secundo, nota ibi, *Si Epiſcopus*, Judicem delegatum poſſe procedere etiam contra Epiſcopum, qui in cauſa ei delegata contumax, aut rebellis extiterit, ſcilicet non obediendo in his, quæ ad cauſam pertinent, vel ipſius juriſdictionem impediendo, ut *cap.* 1. *cap. Significaſti, & cap. Si quando ſupra eod.* ſecundum Joan. Andr. hic *n.* 4. & Abbatem *eod. n.* Et ſic nota caſum, in quo inferior habet juriſdictionem in ſuum ſuperiorem, & poteſt in eum animadvertere, ut per Abbatem *n.* 3. Et ſigna rationem in textu expreſſam, nempe quia Delegatus a Sede Apoſtolica gerit vice Papæ, & ideo eſt ſicut & ipſe Papa honorandus, & reverendus in eo, in quo vices ipſius gerit, *cap. fin.* 90. *diſt. cap.* 1. 94 *diſt. l. Et ſi Prætor, ff. de offic. ejus, cui mandata eſt juriſdictio.* & patet in *cap. Cum olim Magiſter circa princ. infra eod.* ſecundum Hoſtien. hic in *princ. in ver. Vices noſtras*, & Abb. in 1. *notab.* 3 4 5

Tertio, nota ibi, *Aut etiam terram illius*, ob contumaciam Epiſcopi judicem delegatum poſſe interdicere totam terram illius juriſdictioni ſubjectam, ut hic eſt expreſſum. 6

Et ex hoc notabiliter infertur, ut tota civitas, vel diœceſis poſſit ſubjici generali interdicto ob contumaciam Epiſcopi, prout ex hac litera deducunt Tancredus, & Bernardus in *gloſſ. ult.* quia negari non poteſt, quin tota civitas, vel diœceſis pertineat ad juriſdictionem Epiſcopi in ſpiritualibus, *cap. Cum Epiſcopus de offic. ordin. lib.* 6. 7

Sed Vincentius intellexit hunc textum de terra pertinente ad menſam Epiſcopi: alias niſi ſic pertineat, non debet ex facto Epiſcopi ſubjici interdicto, ſecundum eum. Et hanc opinionem Vincentii ſequuntur Cardin. Barbat. & Abb. hic *n.* 7. qui pro illa ponderat literam hujus textus ibi: *Terra illius*. Nam civitas non eſt Epiſcopi, licet ibi habeat juriſdictionem ſpiritualem, ſed dicitur dominus temporalis, *cap.* 1. *de poſtul. Prælat.* juxta gloſſ. in *ver. Terram propriam*. Ponderat etiam verbum, *Specialiter*, hic poſitum in fine textus, quod innuit hanc literam eſſe intelligendam de terra ſpecialiter pertinente ad juriſdictionem Epiſcopi, id eſt, in qua Epiſcopus habet juriſdictionem temporalem. 8

Verum Hoſtienſis hic *n.* 4. generaliter dicit hunc textum loqui, qualitercunque Epiſcopus contumax fuerit, 9

& te-

Digitized by Google

& rebellis, cum propter delictum domini ſui terra in-
terdicatur, ut hic, *& in cap. P. & G infra eodem in cap.*
Ex reſcripto de jurejur. & in cap. Non eſt vobis infra de
ſponſal. Unde Archid. *in cap. Si ſententia, n. 3. de ſen-*
tent. excommunic. lib. 6. dicit per hoc Hoſtienſem acce-
dere opinioni Tancredi, quod propter contumaciam
Epiſcopi civitas ipſius poſſit ſubjici interdicto, & hæc
opinio ibi placet ipſi Archidiacono, qui pro ea indu-
cit textum *in d. cap. Si ſententia*, & eam ſequuntur Ge-
min. ibi *in §. Ceterum col. 2. verſ. Quæro, an propter con-*
tumaciam Epiſcopi, & Franc. *n. 1.* eamque probant, &
communem eſſe atteſtantur Felin. *hic n. 2.* & Decius *n.*
26. & ſeqq.

10 Quæ etiam videtur de jure verior; nam pro pecca-
tis Regis regnum interdicitur, *d. cap. Non eſt vobis de*
ſponſal. civitas pro peccatis domini, aut rectoris, *d.*
cap. Si ſententia, de ſent. excommunic. lib. 6. terra feu-
dalis propter delictum vaſſalli, ut determinat Calder.
11 *in tract. de Eccleſ. interdict. in 2. membr. q. 17.* & aſſignari
non poteſt ſufficiens ratio diverſitatis, cur non item
interdici poſſit civitas pro peccatis Epiſcopi. Quinimo
ſi interdictum poni poteſt ob delictum ejus, qui ju-
riſdictionem habet temporalem; a fortiori ob delictum
Epiſcopi, qui ſpiritualem habet juriſdictionem, quia
interdictum eſt pœna ſpiritualis, *cap. Quærenti de verb.*
12 *ſignific.* in qua ſpiritualitate terra interdicta Epiſcopum
recognoſcit; & in habentibus ſymbolum facilior eſt tranſ-
13 itus, *l. Cum Aquiliana, ff. De tranſact.* Prætetea Epi-
ſcupus dicitur officialis communis, ut per Anchar. *conſ.*
340. Viſo themate, n. 1. & ſic dici poteſt Rector civi-
tatis; ideoque in eo verificatur quod dicitur *in d. cap.*
Si ſententia, ibi, Domini, vel Rectoris, *de ſent. ex-*
comm. lib. 6. Ac demum pro communi opinione vide-
tur textus hic in illis verbis, *Terram illius*, ſcilicet
Epiſcopi; nam intellectus Vincentii nimis reſtringit
hanc literam. Nec obſtat ponderatio Abbatis: quia et-
iam ratione juriſdictionis ſpiritualis civitas, vel diœ-
ceſis dicitur propria ipſius Epiſcopi. Ad quod allego
14 text. *in cap. Romana in princ.* ibi, Ac civitatem, & diœ-
ceſim propriam, *de cenſib. lib. 6.* Præſertim quia poſt
verba, *Terram illius*, immediate ſubnectitur, *Quæ ad*
juriſdictionem ſuam pertinet. Quæ verba proprie veri-
ficantur etiam in juriſdictione ſpirituali, Clem. 1. *in*
princ. cum gloſſa *in verſ. Juriſdictionem de foro compet.*
Nec obſtat adverbium, *Specialiter*, ponderatum per
Abbatem, quia referri poteſt ad interdictum, quod
ſpecialiter ponatur, punctando poſt verbum, *Perti-*
net, ut bene hic per Decium *n. 27. verſ Et non obſtat.*

15 Ultimo nota ex poſteriori parte textus, Delegatum
Apoſtolicum poſſe procedere contra Epiſcopum rebel-
lem, aut contumacem, etiam per cenſuras Eccleſiaſti-
cas, prout de interdicto eſt caſus hic, & de aliis cen-
16 ſuris in *cap. 2. infra eod. lib 6.* ita tamen, ut in his pro-
mulgandis dignitati Pontificali reverenter deferatur, &
primo interdicatur ei ingreſſus Eccleſiæ, vel Sacerdo-
tale officium; deinde ab officio ſuſpendatur; & ſub-
ſequenter aggraventur cenſuræ Eccleſiaſticæ contra eum,
id eſt, ſententia excommunicationis, quæ primo ferri
non debet, etſi aliud ſuaſerit nimia contumaciæ pro-
tervitas, ut dicitur *in d cap. 2.* puta quia injurias, vel
contumelioſa verba profert in judicem, *cap. Dilectus*
infra de pœnis, & notat gloſſ. *ult. in d. cap. 2.*

17 QUÆRO, quid in Conſervatoribus, qui a Sede
Apoſtolica aliquibus conceduntur, ut eos tueantur a
manifeſtis injuriis, & violentiis, juxta *c. 1. & cap. final.*
de offic. Deleg lib. 6 nunquid procedere valeant per cenſu-
ras Eccleſiaſticas contra Epiſcopos, & alios Superiores.

18 Hic caſus non ita pridem contigit in Indiis Occi-
dentalibus inter Epiſcopum Angelopolitanum, ſeu de la
Puebla, & Clericos Societatis JESU; nam cum Provi-
ſor Epiſcopi publicis edictis intimari mandaſſet Recto-
ribus Collegiorum S. Spiritus, & S. Ildefonſi ipſius So-
cietatis in civitate Angelopolitana, ut infra diem na-
turalem exhiberent Epiſcopo omnes licentias, quas ha-
bent Religioſi commorantes in dictis Collegiis audiendi
confeſſiones perſonarum ſecularium, & verbum Dei
prædicandi, & interim ab ipſis confeſſionibus, & præ-
dicatione abſtinerent: Provincialis ejuſdem Societatis,
qui tunc degebat in civitate Mexicana, de his admo-
nitus, prætendens plures injurias Societati illatas fuiſſe
in hujuſmodi edictis, nominavit duos Conſervatores
ex Ordine Prædicatorum, qui ſic nominati ſuis edictis
præceperunt Epiſcopo, & Proviſori, ut decreta ab
ipſis, ut præfertur, edita revocarent, ſub pœna bis
mille aureorum quoad Epiſcopum, & excommunicatio-
nis quoad Proviſorem. Quam ob cauſam ab eodem
Proviſore Conſervatores denunciati fuerunt incidiſſe
in excommunicationem Bullæ Cœnæ Domini, & ipſi
viciſſim Epiſcopum, ejuſque Proviſorem excommuni-
catos declararunt.

Re ab Epiſcopo ad SS. D. N. delata, ac proceſſu tranſ- 19
miſſo, Sanctitas ſua mandavit has controverſias dirimi
in Congregatione ad hoc ſpecialiter deputata, ut inf. *n. 40.*

Diſcordiarum origo fuit edictum, quo Ordinarius
Angelopolitanus in executionem Concilii Moguntini
relati *in cap. Si quis laicus, vel Clericus 16. q. 1* & Late-
ranenſis ſub Innoc. III. *in cap. In aliquibus de decimis*,
præcepit ſecularibus ſub pœna excommunicationis latæ
ſententiæ, ut in alienationibus, quas facerent in Re-
gulares exemptos, reſervarent decimas Cathedrali Ec-
cleſiæ. Hæc fuit petra ſcandali, ut Epiſcopus ſuis li-
teris ad Sanctiſſimum ſcriptis teſtatur.

Ceterum *d. cap. Si quis laicus*, minime interdicit, ne 20
bona alienentur Regularibus exemptis; nec præcipit,
ut in hujuſmodi alienationibus decimæ reſerventur Ec-
cleſiis; ſed tantum inhibet, ne prædia decimalia alie-
nentur ſub conditione, vel pacto de non ſolvendis de-
cimis; & ideo tenet alienatio, ſed conditio, vel pa-
ctum vitiatur, ut ibi notant gloſſ. Archid. & Turrecr.
Similiter *d. cap. In aliquibus*, non prohibet, quin fiant 21
alienationes in perſonas exemptas: ſed ſolum ne præ-
dia decimalia locentur iis, qui decimas non ſolvebant
ſecundum ritus ſuos, & de more, id eſt, ex prava
conſuetudine, ut ibi per Hoſtien. *in princ. in ver. de mo-*
re. At Societas Jeſu in ſua exemptione a decimis prædia-
libus non innititur pactis in alienatione appoſitis, nec
pravæ conſuetudini, ſed tantum privilegiis Apoſtolicis.

Quo vero ad alia edicta circa Sacramentum Pœni- 22
tentiæ, & prædicationem verbi Dei, manifeſtum eſt
Regulares etiam Societatis Jeſu non poſſe audire con-
feſſiones perſonarum ſecularium ſine approbatione Epi-
ſcopi, ut in Concil. Trident. *cap. 15. ſeſſ 23.* & in Brevi
ſan. mem. Urbani VIII. incipien *Cum ſicut accepimus*, in
Bullar. *tom. 4. pag 418.* edito ex voto Sacræ Congrega-
tionis Epiſcoporum, & Regularium, quo revocantur
indulta omnia audiendi ſecularium confeſſiones abſque
Ordinarii examine, & approbatione, quibuſvis Regu-
laribus conceſſa, etiam Societatis Jeſu; & ex Autho-
ribus ipſius Societatis cenſent Suarez *tom 4. in 3. par. diſp.*
18. ſect. 7. dub. 3. Gabr. Vaſq. *tom 4. in 3 part. q. 93 lib.*
4. & alii complures. Similiter manifeſtum eſt prædictos 23
Religioſos non poſſe prædicare in Eccleſiis ſui Ordinis
non petita Epiſcopi benedictione, nec in aliis Eccleſiis
ſine ipſius licentia, ut in *cap 2. ſeſſ 25.* nec in Eccleſiis
etiam ſui Ordinis ipſo contradicente, *ut in c. 4. ſeſſ. 24.*

Verum etſi Epiſcopi Decretorum Tridentini Concilii 24
ſint executores, non tamen illa exequi poſſunt contra
exemptos, niſi in caſibus, in quibus hæc facultas ſpe-
cialiter eis attribuitur; quod factum non legitur in
præcitatis Decretis, & Bulla Pii IV *Benedictus Deus in §.*
Mandamus autem, dum præcipit Epiſcopis, ut decre-
ta ipſius Concilii in ſuis Eccleſiis, civitatibus, & diœ-
ceſibus obſervent, & obſervari faciant, addit illa ver-
ba, *A ſubditis quiſque ſuis*, quales non ſunt Regula-
res exempti. Quinimo Concilium *in dict. cap. 2. ſeſſ. 5.*
poſteaquam inhibuit, ne Regulares prædicent non pe-
tita benedictione, vel non obtenta licentia Epiſcopi,
immediate ſubjungit: Si vero, quod abſit, Prædica-
tor errores, aut ſcandala diſſeminaverit in populum,
Epiſcopus ei prædicationem interdicat: ſed ſi hæreſes
prædicaverit, contra eum ſecundum juris diſpoſitio-
nem, aut loci conſuetudinem, procedat tanquam Se-
dis Apoſtolicæ Delegatus. Unde patet, quanta circum-
ſpectione proceſſerint Patres Concilii in non violandis
exemptorum privilegiis, cum noluerint quoad hoc eos
ſubjicere coercitioni Epiſcopi, niſi in prædictis duobus
caſibus, & tunc auctoritate tantum delegata. Ideoque
Sac. Congregatio Cardinalium ejuſdem Concilii inter- 25
pretum conſulta, an Regulares abſque Epiſcopi appro-
batione perſonarum ſecularium confeſſiones audire præ-
ſumentes ab ipſo Epiſcopo jure puniri queant: die no-
na Maii 1597. reſpondit, non poſſe puniri ab Epiſcopo,
ſed

ſed tantum a ſuis Superioribus Regularibus. Et in cau-
ſa Hieracen. die 14. Decembris 1613. cenſuit in Eccleſiis
ſuorum Ordinum Prædicatores debere prius ſe Epiſcopo
præſentare, ab eoque petere benedictionem: ſi vero
in aliis Eccleſiis prædicare voluerint, etiam licentiam
habere teneri. Nullo autem modo Epiſcopo contradi-
cente prædicare debere. Ceterum non poſſe ab Epiſco-
po prohiberi per cenſuras, atque alias pœnas, quem-
admodum, ſi contrafecerint, non ab Epiſcopo, ſed a
ſuis Superioribus Regularibus eſſe puniendos.

Quamobrem in vim Concilii Tridentini minime po-
tuiſſet Ordinarius Angelopolitanus prohibere ſub ex-
communicationis latæ ſententiæ pœna Religioſis Socie-
tatis Jeſu, qui non docuerunt ſe hujuſmodi approba-
tionem, ac licentiam obtinuiſſe; ut a confeſſionibus
audiendis, & prædicatione verbi Dei abſtinerent; &
ab hac manifeſta injuria, & violentia licuiſſet eis ad
26 remedium Conſervatorum confugere, *ut cap. 1. & fin.
de Offic. Deleg. lib. 6.* Dicuntur enim Conſervatores con-
tra notorias injurias ſervatores, ut inquit Archid. *in
d. cap. 1. n. 1.* Tabiena *in ver. Conſervator in princ.*

27 Sed poſtea ſupervenit Conſtitutio Gregorii XV. *In-
ſcrutabili Dei providentia*, compilata in Sacra Congre-
gatione Concilii, quæ tribuit facultatem Epiſcopo tan-
quam Sedis Apoſtolicæ Delegato coercendi, ac punien-
di etiam per cenſuras Eccleſiaſticas Regulares delin-
quentes in adminiſtratione alicujus Sacramenti, &
verbum Dei prædicantes, non petita, vel habita Epi-
ſcopi benedictione, aut ipſo contradicente: & quam-
vis hæc Conſtitutio dicatur fuiſſe ſuſpenſa in Hiſpania
per Breve ſanct. mem. Urbani VIII. tranſmiſſum ad D.
Cardinalem Sachettum tunc temporis ibi Nuncium Apo-
ſtolicum; de hoc tamen non liquet authentice, & Con-
ſtitutio Gregorii dicitur recepta in Indiis, etiam ex
ordine Regio. Unde non videtur ambigendum, quin
Epiſcopus Angelopolitanus in vim hujus Conſtitutionis
potuerit ſub cenſuris prohibere Patribus Societatis, ne
confeſſiones ſecularium audirent, aut verbum Dei præ-
dicarent abſque ſua approbatione, ac licentia.

28 Neque obſtat, quod ex decreto S. Congregationis
Epiſcoporum, & Regularium edito die 20. Novembris
1615. Epiſcopus non potuerit duobus integris Colle-
giis ſimul adimere facultatem audiendi ſecularium con-
29 feſſiones ipſa Congregatione inconſulta; etenim decre-
tum hoc ex intentionis defectu non videtur extendi
ad remotiſſimas Indiarum partes, ad textum *in cap.
Cum longe 63. diſt.* Ac præterea hoc caſu Ordinarius
non ademit facultatem audiendi confeſſiones, ſed tan-
tum prohibuit, ne illas audirent Religioſi, qui appro-
bationem non obtinuiſſent; juſſitque, ut vel oſtende-
rent, vel peterent licentias, quas prompte ſe daturum
30 obtulit, ut in proceſſu. Et ex hoc tollitur etiam aliud
objectum, quod Epiſcopus ex decreto ipſius Congre-
gationis non potuerit ſuſpendere Confeſſarios a ſe li-
bere approbatos ſine nova cauſa, eaque ad confeſſio-
nes pertinente. Quoniam Ordinarius hoc caſu non ſuſ-
pendit Confeſſarios jam approbatos, ſed tantum inhi-
31 buit, ne confeſſiones audirent non approbati. Atque
ita videtur ſolum executioni demandaſſe decretum Con-
cilii in vim facultatis ſibi attributæ in præcitata Bul-
la Gregorii XV. & hoc poſito nullam fecit injuriam:
quia is, qui jure publico utitur, non dicitur injuriæ
faciendæ cauſa hoc feciſſe; juris enim executio non
habet injuriam, dicit textus *in l. Injuriarum, la pri-
ma, ff. De injuriis*; & conſequenter non videtur li-
cuiſſe Patribus Societatis ob eam cauſam quaſi a ma-
nifeſtis injuriis Conſervatores eligere.

32 Quibus accedit, quod ex duobus Conſervatoribus
electis alter fuit Prior Conventus S. Dominici; nam et-
ſi ubi non ſunt judices Synodales, ut in diœceſi An-
gelopolitana, poſſint eligi Conſervatores habentes di-
gnitatem in Collegiata Eccleſia, ad præſcriptum *d. cap.
33 finalis de offic. Deleg. lib. 6.* ut Sac. Congr. Concilii de-
claravit; & Prior Conventualis dicatur habere dignita-
tem in Eccleſia Collegiata; ideoque poſſit eſſe non mo-
do judex Delegatus, ut eſt text. in Clem. 2. *de reſcript.*
& notat Felin. poſt alios *in cap. Cum olim n. 1. de major.
& obed.* ſed etiam Conſervator, ut in d. Clem. 2. firmant
gloſſa *in ver. Delegatus*, Imol. *n.* 30. & Vital. *n.* 37. Ta-
biena *in ver. Conſervator* §. 2. tamen non deſunt qui op-
poſitum ſentiant, ut Anton. de Butr. relatus per Imol.
loc. cit. & noviſſime Thom. Sanch. *in Decalogum tom. 2.
lib. 6. cap. 13. n. 79.* Item quærente Archiepiſcopo Turri-
tano, an Regulares unius Conventus, Monaſterii, vel
Domus, aliquem Priorem, ſeu Guardianum, vel quem-
vis alium quavis dignitate Regulari fulgentem in ſuum
Conſervatorem eligere, vel deputare poſſint: Sacra
Congregatio Cardinalium negotiis Regularium præpoſi-
torum non poſſe reſpondit, Romæ 6. Octobris 1617.

Sed quidquid ſit de Priore, alter electus in Conſerva- 34
torem fuit diffinitor Provinciæ ejuſdem Ordinis S. Do-
minici pro Capitulo Generali, qui nullam habet digni-
tatem Eccleſiaſticam, ejuſque authoritas ultra decem
dies non extenditur, ut in Conſtitutionibus Ordinis *diſt.
2. cap. 9. litera G. & §. 7.* ideoque in Conſervatorem eli-
gi non potuit, *ut in d. cap. fin. de Offic. Deleg. lib. 6.* Li-
cet geſta forte ſuſtineri poſſent ex perſona alterius le-
gitimi Conſervatoris, ſi ambo fuiſſent deputati inſoli-
dum, *ut c. Cum plures eodem tit. & lib.* vel cum clauſula,
Quod ſi non omnes, &c. ut cap. Suſcitatus de reſcript. li-
cet ſit argumentum contra *in cap. Maſſana ſupra de elect.*

Amplius ex Conſtitutione Bonifacii VIII. in præcita- 35
to *cap. fin.* ſtatutum eſt, ut Conſervatores ultra unam
dietam aliquos a fine diœceſium eorum trahere non
præſumant. Iſti autem Conſervatores proceſſerunt in
civitate Mexicana contra Epiſcopum Angelopolitanum,
cujus diœceſis fines diſtare dicuntur a Mexico per duo-
decim leucas, & ſic ultra unam dietam. Et quamvis 36
in ſuo edicto aſſerant, ſe hoc feciſſe in vim Conſti-
tutionis Greg. XIII. quæ extendit facultatem Conſerva-
torum ad tres dietas: tamen hæc Conſtitutio ſublata
eſt per Bullam poſteriorem Gregorii XV. *de Conſervato-
ribus* §. 11. ubi Gregorius innovat prædictam Conſtitu-
tionem Bonifacii VIII. in omnibus, quæ ſuæ Conſtitu-
tioni non adverſantur, & contrariis privilegiis derogat.

Ad extremum, exceſſerunt iſti Conſervatores etiam 37
in ordine procedendi; quia etſi generaliter Conſerva-
tores Regularium poſſint uti cenſuris, etiam contra
Epiſcopos, tam de jure communi, ut eſt text. *in cap.
2. de Offic. Deleg. lib. 6.* quam hoc caſu, ex memoratis
literis Gregorii XIII. *in* §. 3. & Sacra Congregatio Conci-
lii in Compilatione Bullæ Gregorii XV. de Conſervatori- 38
bus noluerit eis hanc facultatem adimere; tamen in
his deferendum eſt dignitati Pontificali, & ſervandus
ordo præſcriptus in *d. c.* 2. Ipſi autem ab initio excom- 39
municarunt Epiſcopum. Et quamvis excommunicatio
ex hoc capite non ſit nulla, quia ille textus procedit de
honeſtate; tamen ut ibi ait gloſſa, ipſi non bene fecerunt.

Placeret tamen aliquod temperamentum ad pacem
componendam, & poſſet moneri Epiſcopus, ut erga So-
cietatem, quæ in Eccleſia Dei fructus tam uberes in dies
profert, paterno ſe gerat affectu, eamque ſuæ priſtinæ
benevolentiæ reſtituat. Et Pater Generalis ſimiliter poſſet
injungere Religioſis illis, ut ſe humilient Epiſcopo,
eique, ut par eſt, honorem ac reverentiam exhibeant.

In Sacra Congregatione ſuper his controverſiis ſe- 40
mel, atque iterum habita, nempe die 6. & 16. Aprilis
anno 1648. cui interfuerunt S. R. E. Cardinales Spada,
Sacchettus, Ginettus, Carpineus, Franciottus, & ex
Prælatis Farneſius Archiepiſcopus Patracen. Maraldus,
Paulutius, & Ego, editæ fuerunt quamplures reſolu-
tiones poſtea confirmatæ a Sanctiſſimo Domino No-
ſtro per literas in forma Brevis, quarum tenorem hic
inſerendum duxi ad communem utilitatem, cum ſint
de rebus admodum gravibus, & exemplaribus.

INNOCENTIUS PAPA DECIMUS
Ad futuram rei memoriam.

CUm, ſicut accepimus, aliquæ fuerint orta differen- 41
*tiæ inter Venerab. Fratr. Joannem Epiſcopum An-
gelopolitanum, ſive Populi Sanctorum Angelorum in
Indiis Occidentalibus ex una, & dilectos filios Cleri-
cos Regulares Societatis Jeſu in iis partibus ex alte-
ra, de & ſuper munere prædicationis Verbi Dei in pro-
priis eorundem Cleric. Regularium, petita ſolum Epiſco-
pi benedictione ** quam in alienis Eccleſiis petita, &
obtenta ab eodem Epiſcopo diœceſano licentia exercen-
di, necnon ſuper confeſſionibus laicorum audiendis præ-
vio examine, ſive approbatione ejuſdem Epiſcopi diœce-
ſani, quæ dicti Clerici Regulares in vim privilegiorum
prædictæ Societati Apoſtolica authoritate conceſſorum*

ſibi

ſibi proprio jure licere prætendebant: & deſuper in partibus fuerit deventum ad plures actus judiciales, & pro parte Clericorum Regularium hujuſmodi ad electionem Conſervatorum privilegiorum hujuſmodi: Nobiſque tam dicti Joannis Epiſcopi, quam eorundem Clericorum Regularium nomine pro ſopiendis differentiis hujuſmodi quædam dubia deciſionem differentiarum præfatarum, necnon juriſdictionem Ordinariorum in exemptos, & ipſorum Clericorum Regularium exemptionem a juriſdictione Ordinarii concernentia fuerint propoſita, ad quæ ambæ partes reſponderi, & quid deſuper obſervandum ſit, authoritate noſtra Apoſtolica ſtatui, & ſtabiliri deſiderabant. Nos, qui omnium fidelium, & præſertim Eccleſiaſticorum quieti libenter incumbimus, differentias prædictas, totumque negotium particulari Congregatione aliquorum Venerabilium Fratrum noſtrorum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, & Dilectorum filiorum Romanæ Curiæ Prælatorum examini commiſimus, qui auditis ſæpius Procuratoribus prædicti Joannis Epiſcopi, necnon Procuratore Generali Societatis prædictæ, negotio mature diſcuſſo omnibus dubiis, & petitionibus hinc inde propoſitis reſponderunt prout ſequitur, videlicet.

42 *Sacra Congregatio a Sanctiſſimo D. Noſtro deputata ſuper controverſiis vertentibus inter Epiſcopum Angelorum in Indiis Occidentalibus, & Religioſos Societatis JESU, ſæpius auditis Procuratoribus ab eodem Epiſcopo ad Urbem ablegatis, necnon ipſius Societatis Procuratore Generali, negotioque accurate diſcuſſo, cenſuit prædictos Religioſos nequaquam poſſe in Civitate, & Diœceſi Angelopolitana perſonarum ſecularium confeſſiones audire ſine approbatione Epiſcopi diœceſani, nec verbum Dei prædicare in Eccleſiis ſui Ordinis non petita ipſius benedictione, nec in aliis Eccleſiis ſine ejus licentia, nec in Eccleſiis etiam ſui Ordinis ipſo contra-*
43 *dicente, & contravenientes ab Epiſcopo tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegato coerceri, & puniri poſſe etiam cen-*
44 *ſuris Eccleſiaſticis in vim Conſtitutionis ſanctæ mem. Gregorii XV. quæ incipit: Inſcrutabili Dei Providentia: ac proinde memoratis Religioſis, qui hujuſmodi approbationem, & licentiam ſe obtinuiſſe non docuerunt, potuiſſe Epiſcopum, ſeu ejus Generalem Vicarium præcipere*
45 *ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, ut a Confeſſionibus audiendis, & verbi Dei prædicatione abſtinerent; nec ob eam cauſam licuiſſe dictis Religioſis quaſi a manifeſtis injuriis, & violentiis eligere Conſervatores, eoſque, ut præfertur, electos in Epiſcopum, ejuſque Vicarium Generalem indebite, ac nulliter excommunicationem fulminaſſe. Ceterum Congregatio ſerio in Domino hortatur, ac monet Epiſcopum, ut Chriſtianæ manſuetudinis memor, erga Societatem JESU, quæ laudabili ſuo inſtituto in Eccleſia Dei tam fructuoſe laboravit, ac ſine intermiſſione laborat, paterno ſe gerat affectu, eamque in regimine Eccleſiæ ſuæ perutilem adjutricem agnoſcens, benigne foveat, ac priſtinæ ſuæ benevolentiæ reſtituat, quemadmodum S. Congregatio ipſum facturum confidit, ſibique certo pollicetur, cum ejus zelum, pietatem, ac Paſtoralem ſollicitudinem compertam habeat. Datum Romæ die 26. Aprilis 1648.*

Et præmiſſorum occaſione pro parte prædicti Joannis Epiſcopi, necnon Religioſorum Societatis Jeſu in eadem Congregatione propoſita fuerunt diverſa dubia de mandato Sanctiſſimi reſolvenda, quæ quidem Sac. Congregatio ſæpius auditis Procuratoribus, ut in præmiſſis, ab eodem Epiſcopo ad Urbem miſſis, necnon Procuratore Generali ipſius Societatis, negotioque mature perpenſo, ad ſingula dubia ab utraque parte propoſita reſpondit ordine quo ſequitur.

46 Primo, an in caſu, quo Epiſcopus præcipiat Decreta aliqua Concilii Tridentini a Regularibus obſervari, & executioni demandari, Regulares quicunque etiam Societatis Jeſu ſub prætextu, quod hujuſmodi præcepta infringant ſua privilegia, poſſint eligere Conſervatores: Congregatio reſpondit, ſi Epiſcopus præcipiat Regularibus etiam Societatis Jeſu, ut Decreta aliqua Concilii Tridentini obſervent, ac exequantur in illis caſibus, in quibus per ipſum Concilium, vel Conſtitutiones Apoſtolicas Regulares exempti ſubjiciuntur juriſdictioni, & correctioni Epiſcopi, minime licere ipſis Regularibus ob eam cauſam Conſervatores eligere.

47 Secundo, an quando Ordinarius procedit juris ordine ſervato adverſus Regulares exemptos in caſibus, in quibus per Concilium Tridentinum, vel Conſtitutiones Apoſtolicas ipſi ſubjiciuntur, poſſint Conſervatores judices aſſignare. Reſp. ut ad primum, non poſſe.

Tertio, an Regularibus etiam Societatis Jeſu aſſeren- 48
tibus ſe habere privilegia, quominus obediant Epiſcopo in executione Decretorum juris communis, Concilii Tridentini, & Conſtitutionum Apoſtolicarum, Ordinarii debeant ipſis adhibere fidem abſque exhibitione hujuſmodi privilegiorum. Reſp. Ordinarios non debere hujuſmodi aſſertioni fidem adhibere abſque integrali privilegiorum exhibitione.

Quarto, an in caſu, quo Regulares quicunque et- 49
iam Societatis Jeſu exhibeant aliqua privilegia, & Ordinarii judicent ea non ſuffragari caſui, de quo agitur, & ad rem non facere, Regulares præfati poſſint, ac debeant provocare ad Summum Pontificem, vel in partibus Indiarum remotiſſimis ad Metropolitanum, ſive Ordinarium viciniorem, vel potius poſſint hoc caſu eligere judices Conſervatores. Reſp. ſi verba privilegiorum ſunt obſcura, & ambigua, non licere recurrere ad Metropolitanum, vel viciniorem Epiſcopum, nec Conſervatores eligere, ſed ad Summum Pontificem pro interpretatione eſſe adeundum.

Quinto, utrum Conſtitutio felic. record. Greg. XV. 50
circa Conſervatores Regularium publicata anno 1621. cum declarationibus Eminentiſſimorum S. Congregationis Concilii interpretum deſuper editis, æque efficiat, & comprehendat Religioſos Societatis Jeſu, ac reliquos Regulares, itaut omnia alia præfatæ Societatis privilegia fuerint reducta ad terminos dictæ Conſtitutionis, & ſic in poſterum debeant ab iis eligi Conſervatores juxta formam, & tenorem præſcriptæ Conſtitutionis. Reſpondit hujuſmodi Conſtitutionem cum declarationibus, ut præfertur, editis, æque afficere Religioſos Societatis Jeſu, atque aliorum Ordinum, & Conſervatores ad illius præſcriptum eſſe eligendos non obſtantibus quibuſvis privilegiis, quippe quæ omnia ſunt redacta ad terminos ipſius Conſtitutionis.

Sexto, an Regulares prædicti gravati ære alieno, 51
vel ad ratiocinia, vel teſtamentorum executores poſſint conveniri coram Ordinario, ſi Conſervatores non nominaverint intra tempus habile ab Ordinario præſcriptum. Reſp. Regulares in cauſis præfatis coram Ordinario loci eſſe conveniendos, ſi ad præſcriptum Conſtitutionis ſanct. mem. Gregorii XV. Conſervatores non elegerint, ipſumque electionis documentum intra præfinitum tempus in actis Curiæ ipſius Ordinarii non exhibuerint, ac dimiſerint.

Septimo, an dicti Regulares Conſervatores ſive ad 52
jura, ſive ad privilegia tuenda aſſumentes teneantur ante exercitium commiſſionis præſtare cautionem coram Ordinario, ſive alio judice competente, de judicio ſiſti, & judicatum ſolvendo, caſu quo in lite, ſeu cauſa ſuccubuerint. Reſp. Non teneri.

An quando Epiſcopi jura, vel decimas Cathedra- 53
lium adverſus Regulares prædictos dote ſua ſpoliantes Eccleſias coram judice competenti tuentur, libroſque, memorialia, & allegationes producunt, jus Eccleſiarum Cathedralium exprimentes, & acquiſitiones Religioſorum, aliaque id genus adnumerantes, hujuſmodi ſcriptorum occaſione poſſint Regulares nominare Conſervatores, prætendentes injuriam ſibi inferri in referendo immoderatas acquiſitiones. Reſp. Si Epiſcopi pro tuendis juribus Cathedralium Eccleſiarum coram judice competenti hujuſmodi ſcripta producant, & Regularium immoderatas acquiſitiones veraciter, & modeſte referant, non licere ob eam cauſam ad Conſervatores recurrere.

Nono, utrum Regularis quicunque etiam Societatis 54
Jeſu poſſit adminiſtrare Sacramentum Pœnitentiæ ſecularibus abſque licentia Epiſcopi diœceſani, etiamſi in alia diœceſi ab Epiſcopo approbatus ſit: Reſpondit Regulares etiam Societatis Jeſu in una diœceſi ab Epiſcopo approbatos ad confeſſiones perſonarum ſecularium audiendas, nequaquam poſſe in alia diœceſi hujuſmodi confeſſiones audire ſine approbatione Epiſcopi diœceſani.

Decimo, an Epiſcopus contra dictos Regulares au- 55
dientes in ſua diœceſi confeſſiones ſecularium abſque approbatione, vel concionatores abſque licentia Epiſcopi intra, & extra proprias Eccleſias, poſſit procedere

dere eos a talibus miniſteriis removendo, ſive præceptis, & aliis juris remediis coercendo: Reſpondit, eiſdem Regularibus, qui confeſſiones perſonarum ſecularium audiunt ſine approbatione Epiſcopi loci, vel prædicant in Eccleſiis ſui Ordinis, non petita illius benedictione, aut in aliis Eccleſiis abſque ipſius licentia, vel in Eccleſiis etiam ſui Ordinis ipſo contradicente, poſſe Epiſcopum in vim Conſtitutionis felic. record. Gregorii XV. quæ incipit: *Inſcrutabili Dei Providentia*, tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatum, adminiſtrationem Sacramenti Pœnitentiæ, ac munus prædicationis interdicere, eoſque juris remediis coercere, & punire.

56 Undecimo, an quando Epiſcopo conſtat dictas licentias obtentas non fuiſſe, ipſe poſſit præcipere, ut donec licentiam intra præſcriptum tempus exhibeant, a tali miniſterio abſtineant; & an acquirendus ſit per Epiſcopum pro his exhibendis Provincialis in alia diœceſi, vel longiſſime exiſtens, vel ipſi Regulares Confeſſarii, vel eorum Superiores ejuſdem diœceſis, in qua prædicta exercentur: Reſp. poſſe Epiſcopum ſic præcipere, nec pro hujuſmodi licentiis requirendum eſſe Provincialem, ſed ſatis eſſe ipſos Religioſos requirere, aut eorum Superiores in diœceſi Epiſcopi exiſtentes.

57 Duodecimo, an ſi contingat, ut aliquis prædictorum Regularium inſurgat contra Epiſcopum in propria diœceſi maledictis, ſcripto, vel dicto, populum ſcandalizando, poſſit ab Epiſcopo puniri, & qua animadverſione; & quid, ſi hujuſmodi delinquens tranſiverit ad aliam diœceſim, hoc caſu ſervandum ſit; & qua pœna puniendus ſit Regularis, qui commorans in una diœceſi, ſpargat famoſos libellos contra Ordinarium alterius diœceſis: Reſpondit: Si Regularis intra clauſtra degens, extra ea in caſibus in dubio expreſſis ita notorie deliquerit, ut populo ſcandalo ſit, Epiſcopo inſtante teneri Superiorem Regularem infra tempus ab eo præfigendum ſevere illum punire, ac de punitione Epiſcopum certiorem facere; alioquin ſic delinquentem ab Epiſcopo puniri poſſe ad præſcriptum Concilii Tridentini *cap. 14 ſeſſ. 25. de Regularibus*: quod ſi delinquens ad aliam diœceſim migraverit, ſervandum eſſe quod præcipitur in Conſtitut. ſanct. mem. Clem. VIII. incip. *Suſcepti muneris ratio*.

58 Decimotertio, an Conſervatores nominati, & electi a Regularibus præſcriptis, ante exercitium ſuæ juriſdictionis teneantur electionis authenticum documentum exhibere coram Ordinario ſub pœna nullitatis actuum: Reſpondit utique teneri.

59 Decimoquarto, an privilegia, quæ ſunt contra juriſdictionem Ordinarii, & quibus gaudent, & gaudere prætendunt Regulares præfati, debeant Epiſcopis notificari, ſeu inſinuari: Reſp. Regulares teneri hujuſmodi privilegia Epiſcopo exhibere, ſi eis uti voluerint.

60 Decimnquinto, an prædia ruſtica, metallorum fodinæ, ſacchari opificinæ a Regularibus Societatis, vel aliis poſſeſſa, vel aliæ domus ſeculares, in quibus videlicet unus, vel duo Regulares tantum commorantur, gaudeant privilegio Collegiorum, ſeu Conventuum: Reſp. non gaudere.

61 Decimoſexto, utrum Regulares præſcripti apothecas quorumcunque mercium, macella, & ſimilia, præſertim prope Collegia, ſeu Conventus exercentes poſſint ab Ordinario ſub cenſuris inhiberi, ne hujuſmodi exerceant: Reſpondit non poſſe Epiſcopum hæc prohibere Regularibus exemptis; ſed ſi in præmiſſis ita notorie delinquant extra clauſtra, ut populo ſcandalo ſint, ſervandum eſſe quod dictum eſt ſupra in reſponſione ad duodecimum.

62 Decimoſeptimo, utrum Regulares etiam Jeſuitæ in ſuis prædiis, opificinis, aliiſque ſuis domibus ſecularibus ſitis intra limites Parochiarum ad ſe ſpectantium poſſint adminiſtrare Sacramenta Baptiſmatis ſolemnis, Matrimonii, Extremæ unctionis, & Eucharìſtiæ in feſto Paſchatis famulis mercenariis, ruſticis, ſive aliis id genus hominibus ſecularibus abſque Ordinarii, vel Parochi licentia: Reſpondit non poſſe.

63 Decimoctavo, utrum Patres Societatis in civitate, & diœceſi Angelorum poſſint conſecrare vaſa ſacra, altaria, & ſimilia, in quibus unctio requiritur: Reſpondit, itidem non poſſe. Pro parte vero Religioſorum Societatis Jeſu propoſita fuerunt infraſcripta dubia.

64 Primo, an Epiſcopi in partibus Indiarum poſſint ex integro totum unum Monaſterium, vel Collegium ab audiendis confeſſionibus ſuſpendere: Reſp. Epiſcopos Indiarum poſſe quidem omnibus ſimul ouius Monaſterii, vel Collegii Confeſſariis adimere facultatem audiendi confeſſiones perſonarum ſecularium etiam inconſulta Sacra Congregatione Epiſcoporum, & Regularium negotiis præpoſita, cum Decretum ab ea editum ſub die an. Novembris 1615. ex intentionis defectu, & convenientia morali non extendatur ad regiones illas tam longe ab Urbe diſſitas. Verum ab hac generali ſuſpenſione, quæ vix ſine ſcandalo, & animarum pernicie contingere poteſt, abſtinendum eſſe Epiſcopis, niſi graviſſima ſubſiſtente cauſa; ſuper quo S. Congregatio illorum conſcientias graviter voluit eſſe oneratas.

Secundo, an Epiſcopus Regularem pro Confeſſionibus ſemel approbatum ſine nova cauſa ſuſpendere poſſit ab ipſis confeſſionibus audiendis: Reſpondit, Regulares alias libere ab Epiſcopo prævio examine approbatos ad audiendas confeſſiones perſonarum ſecularium, ab eodem Epiſcopo ſuſpendi non poſſe ſine nova cauſa, eaque ad confeſſiones ipſas pertinente. 65

Tertio, an Bulla S. Pii V. 34. *in ordine tom.* 2. Bullarii, conceſſa inſtante, & ſupplicante Sereniſſimo Rege Catholico non ad petitionem Regularium, ſit revocata in Bullis Summorum Pontificum, in quibus exemptiones Regularium mitigantur: Reſpondit agendum cum Sanctiſſimo, an velit declarare Bullam non eſſe revocatam; illam tamen non ſuffragari, niſi in locis ubi eſt defectus Parochorum. 66

Quarto, an Epiſcopus poſſit cum cenſuris procedere contra Regulares exemptos, ſi inobedientes fuerint in confeſſionibus audiendis, vel prædicatione Verbi Dei; & hoc an vigore Concilii Tridentini, vel per quem Canonem: Reſpondit poſſe procedere non quidem in vim Concilii Tridentini, ſed in vim Conſtitutionis Gregorii XV. quæ incipit, *Inſcrutabili Dei Providentia*. 67

Quinto, an licentia audiendi confeſſiones, & prædicandi ab Epiſcopo per literas miſſivas, an ſolum per literas patentes Cancellariæ concedi poſſit: Reſpondit poſſe concedi etiam per literas miſſivas, ſi ita Epiſcopo videbitur. 68

Sexto, an talis licentia oretenus ſine ſcripturis concedi poſſit: Reſp. ad proximum. 69

Septimo, an facultas eligendi Conſervatores conceſſa Societati a Greg. XIII. ſuffragetur illis in locis, in quibus non adſunt judices Synodales: Reſpondit privilegium Greg. XIII. ſuffragari quoad hoc, ut Societas non teneatur ex illis eligere Conſervatores, dummodo tamen in reliquis ſervetur forma Conſtit. Greg. XV. hac de re editæ

Octavo, an Conſervatores Societatis Vicarios Generales Epiſcoporum auctoritate Apoſtolica per ſententias, cenſuras, & pœnas Eccleſiaſticas compellere poſſint virtute Bullæ Greg. XIII. incipien. *Æquum reputamus*, datum ultima Februarii 1573. Reſpondit poſſe a manifeſtis injuriis, & violentiis eos compeſcere etiam cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis, datum Romæ die 16. Aprilis 1648. Quapropter ut præmiſſa firmius ſubſiſtant, & inviolabiliter obſerventur, Nobis pro parte Joannis Epiſcopi hujuſmodi fuit humiliter ſupplicatum, ut illa auctoritate Apoſtolica confirmare de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur dicti Joannis Epiſcopi votis hac in re annuere, illumque ſpecialibus favoribus, & gratiis proſequi volentes, & eundem Joannem Epiſcopum a quibuſvis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, aliiſque Eccleſiaſticis ſententiis, cenſuris, & pœnis a jure, vel ab homine quavis occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodatus exiſtit, ad effectum præſentium duntaxat conſequen. harum ſerie abſolven. & abſolutum fore cenſentes, hujuſmodi ſupplicationibus inclinati, præinſerta reſponſa, ſeu reſolutiones auctoritate prædicta tenore præſentium confirmamus, & approbamus, illiſque Apoſtolicæ firmitatis vim, & robur adjicimus, & inviolabiliter obſervari mandamus, ſalva tamen ſemper in præmiſſis auctoritate dictæ Congregationis, decernentes ſic, & non aliter in præmiſſis per quoſcunque Judices Ordinarios, & Delegatos, etiam cauſarum Palatii Apoſtolici Auditores, ac S.R.E. Cardinales etiam de Latere Legatos judicari, & diffiniri debere, ac irritum, & inane ſi quid ſecus a quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus Apoſtolicis, ac Univerſalibus, Provincialibuſque, & Synoda-

libus

Digitized by Google

ſibus Conciliis editis generalibus, & ſpecialibus conſtitutionibus, & ordinationibus, necnon Eccleſiæ Angelopolitanæ, ac Societatis prædictæ etiam juramento, confirmatione Apoſtolica, vel alia quavis firmitate roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus, privilegiis quoque, indultis, & literis Apoſtolicis ejuſdem Eccleſiæ, & Societati ſub quibuſcunque verborum tenoribus, & formis, ac cum qoibuſvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliiſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, ac Decretis etiam irritantibus, etiam motu proprio, ac etiam coaſiſtorialiter, & alias quomodolibet io contrarium præmiſſorum quomodolibet conceſſis, confirmatis, & innovatis. Quibus omnibus, & ſingulis, etiamſi pro ſufficienti illorum derogatione de illis, eorumque totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes mentio, ſeu quævis alia expreſſio habenda, aut aliqoa alia exquiſita forma ad hoc ſervanda foret, illorum omnium, & ſingulorum tenores præſentibus pro plene, & ſufficienter expreſſis haben. illis alias in ſuo robore permaoſuris, ad effectum præmiſſorum ſpecialiter, & expreſſe derogamus, ceteriſque contrariis quibuſcunque. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem ſub annulo Piſcatoris die 14. Maii 1648. Pontificatus noſtri anno 4.

DE OFFICIO DELEGATI.

Idem Alexander III. Eboracen. Archiepiſcopo, & Epiſcopo Conventren.

CAPUT XII.

1. EX parte N. nobis innotuit, quod cum ad te frater Conventren. noſtras literas impetraverit, ut ei Archidiaconatum, quem in Eccleſia tua primo vacare contingeret, aſſignares: R. (adverſarius ejus) alias ad te frater Eboracen. literas impetravit, nulla de prioribus habita mentione: ut ſi avunculus ſuus Archidiaconatum, quem habebat in eadem Eccleſia, vellet omnino dimittere, ipſum ei faceres aſſignari. Quoniam igitur, ſi memores fuiſſemus, nos pto prædicto N. literas direxiſſe, pro adverſario nullatenus ſcripſiſſemus; mandamus, quatenus præfato N. Archidiaconatum ipſius Eccleſiæ (ſi vacat) non obſtantibus poſteriotibus literis, aſſignetis.

SUMMARIUM.

1 *IMpetrans dignitatem in Eccleſia primo vacaturam præfertur ſecundo impetranti certam dignitatem ipſius Eccleſiæ cum vacaret.*
2 *Succeſſio immediata tranſverſalium in beneficiis a jure non improbatur.*
3 *Nepos de jure poteſt obtinere beneficium vacans per reſignationem avunculi.*
Et quid poſt Conſtitutionem Pii V. a. 8.
4 *Filius etiam legitimus non poteſt immediate ſuccedere in beneficio patris.*
5 *Idem in nepote ex filio, & aliis deſcendentibus.*
6 *Succeſſio hæreditaria in collateralibus non conſideratur.*
7 *Dignitates etiam ſeculares non debent pluribus de eadem domo ſucceſſive deferri.*
8 *Beneficia per reſignationem vacantia hodie ab Epiſcopo conferri non poſſunt ejus, aut reſignantium conſanguineis, vel familiaribus.*
9 *Idem in vacantibus per dimiſſionem ob alterius incompatibilis aſſecutionem.*
10 *Litera ſecunda de prioribus mentionem non facientes ſunt ſubreptitia, ubi ambæ ſuper eodem beneficio reflectuntur.*
11 *Clauſula,* anteferri, *facit de poſteriore priorem.*
12 *Eſt odioſa, & ſtricte intelligenda.*
13 *Reſignatio facta in manibus Ordinarii eo pacto, ut beneficium certa perſoaa conferatur, eſt ſimoniaca.*
14 *Vitium tamen purgatur, ſi Papa auctoritas intercedat.*
15 *Simoniaca an ſit reſignatio facta ea intentione, ut beneficium conferatur nepoti, vel alteri.*
16 *Canonicus, qui principaliter intereſt divinis pro denario, committit ſimoniam mentalem, & n. 20.*
17 *Simoniaca quædam ſunt quia prohibita, quædam prohibita quia ſimoniaca.*
18 *Simoniam an inducat ſola voluntas in his, quæ ſimoniaca ſunt quia prohibita, & n. ſeqq.*
19 *Simonia mentalis reſignationem, aut collationem non inficit, nec obligat ad beneficium dimittendum.*
20 *Uſurarius mentalis tenetur ad reſtitutionem rei acceptæ ultra ſortem.*
21 *Simonia mentalis inducitur ſola voluntate, & propoſito quoad Deum, licet non quoad Eccleſiam.*
22 *Papa poteſt involvi ſimonia in prohibitis quia ſimoniacis, non autem in ſimoniacis quia prohibitis.*
23 *Beneficium vendere an ſit prohibitum, quia ſimoniacum.*
Et quid de exactione annatarum, remiſſive.

E*X parte, il primo.* Si primus impetravit primam
dignitatem in Eccleſia vacaturam, ſecundus im- 1
petravit certam dignitatem ipſius Eccleſiæ cum vacaret, & iſta poſtea vacat, primo, non ſecundo debetur. Hoc dicit. Primo ponitur partis conqueſtio. Secundo proviſio, ibi, *Quoniam.*
Nota primo, ſucceſſionem immediatam collatera- 2
lium, ſeu tranſverſalium in beneficiis a jure non improbari; nam ut hic vides nepos obtinuit beneficium
vacans per reſignationem avunculi. Idem habetur *in* 3
cap. 2. de arbitr. & in cap. Accedens de accuſat. Unde
collige aliam eſſe cauſam filiorum, & deſcendentium, 4
aliam collateralium; nam filius etiam legitimus non
poteſt immediate ſuccedere in beneficio patris, *c. Ad*
extirpandas de fil. Presbyter. Et idem in nepote ex fi- 5
lio, & aliis deſcendentibus, quorum eſt jus ſuccedendi, *ut inſtit. de hered. qualit. & differ. §. Suum,* & tenet
gloſſ. 1. *in d. c. Ad extirpandas,* Gulielm. de Benedict. 6
in repet. cap. Raynutius in ver. Et uxorem n. 693. de teſtam. & Rebuff. poſt alios *in praxi benefic. in tit. de diſpenſat. ſuper defectu natalium, n. 25.* Quidquid contra ſcripſerint Moderni *in d. c. Ad extirpandas,* ut ibi dixi *n.* .... At ſecus eſt in collateralibus, quia in his non conſideratur ſucceſſio hæreditaria, quam io Eccleſia Dei ſacri Canones deteſtantur, *c. Ex tranſmiſſa eod. tit.* & ita per hanc Decretalem concludit gloſſa prælegata, Jo. Andr. *hic in ver. Avunculus, n. 3.* Anton. de Butr. *num. 9.* Card. *in 1. oppoſitione,* Anchar. *in 2. notab.*
Abb. *n. 1. in 3. notab.* & Dec. *n. 6.* Ceterum quamvis hoc 7
negari non poſſit, tamen non decet, ut notat Abb. per illum textum *in cap. Venerabilem, n. 15. in penult. notab. ſupra de elect.* ubi notabiliter concludit, non ſolum beneficia Eccleſiaſtica, ſed etiam dignitates ſeculares non debere pluribus de eadem domo ſucceſſiva deferri, ne videantur delatæ ex ſucceſſione. *Ad quod,* inquit, *non advertunt nonnulli improbi laici, qui ſæ-*

pena-

ſæpenumero inſtant, ut beneficium aliquod non exeat de familia eorum, allegantes antiquitatem pro cauſa; dicunt enim: Jamdiu illud beneficium ſemper fuit collatum alicui de domo eorum; nam hæc ſola allegatio debet eſſe ſufficiens ad impediendum collationem alicui de domo fiendam; nam ſi iſtud debet ſervari in dignitatibus ſecularibus, fortius in Eccleſiaſticis. Hæc ille, quem ſequitur Dec. *hic n. 6.*

8 Adverte tamen, quia quod ſpectat ad Ordinarios collatores, hæc differentia inter deſcendentes, & tranſverſales hodie procedit tantum in beneficiis vacantibus per obitum, ſecus vero in vacantibus per reſignationem; nam ex Conſtitutione S. Pii V. quæ incipit, *Quanta Eccleſia Dei incommoda, in §. Ceterum*, prohibentur Epiſcopi beneficia in eorum manibus reſignata, ſuis, aut reſignantium conſanguineis, affinibus, vel familiaribus conferre. Atque ita quamtumcunque reſignatio ſit libera, non ſolum filii, & deſcendentes, quibus obſtat jus commune, ſed etiam tranſverſales prohibentur obtinere beneficium reſignantis. An autem prædicta Conſtitutio vendicet ſibi locum in Parochialibus per dimiſſionem vacantibus ob alterius Parochialis aſſecutionem: Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini interpretum meo tempore reſolvit affirmative, de quo articulo ſcripſi plene *in cap. Non ſine infra de arbitr.*

9 Secundo, nota ibi, *Nulla de prioribus facta mentione*, ſecundas literas de primis mentionem non facientes, ubi ambæ ſpecifice ſuper eodem beneficio reflectuntur, eſſe ipſo jure nullas, tanquam ſubreptitias, ut hic per Butr.
10 *num. 2. in 1. notab.* & Abb. *num. 3.* Ratio eſt, quia non eſt veriſimile, ut Papa voluerit pro ſecundo reſcribere in præjudicium primi, ut patet ex litera ibi, *Si memores fuiſſe-*
11 *mus.* Quandoque tamen in literis apponitur clauſula, *Anteferri, ut in cap. Auctoritate de conceſſ. præbend. lib. 6.* Sed tunc præfertur ſecundus, quia conſtat de intentione Papæ volentis primo præjudicare, *c. Quorundam eod. tit. & lib.* Oldrad. *conſ. 136. Quod ex productis, num. 2. verſ. Et quamvis*, Card. *hic in 1. notab.* Hujuſmodi enim clauſula facit de poſteriore priorem, Ægidius Bellamera
12 *conſ. 33. num. 20. verſ. Tertio hoc probatur.* Dicit tamen Card. *ubi ſupra*, hanc clauſulam non habere multum honeſtatis. Eamque odioſam eſſe, & repugnantem juri, & ideo reſtringendam quantum fieri poteſt, ſcripſerunt Oldrad. *conſ. 198. n. 3. verſ. Tertio clauſula anteferri*, & Bellamera *d. conſ. 33. n. 22. verſ. Modo clauſula.*

13 Ultimo, nota ibi, *Omnino dimittere*, eum, qui vult licite beneficio ſuo renunciare, non poſſe in pactum deducere, ut beneficium certæ perſonæ conferatur; ſed debere pure, ac libere reſignare in manibus Superioris; alioquin ſi hoc in pactum deduceret, reſignatio eſſet nulla, & ſimoniaca, *cap. Talia 8. qu. 3. cap. Veniens de teſtib.* & tenet hic gloſſa 1. & 2. dum exponit *ver. Omnino*, id eſt, ſine aliqua pactione, conditione, vel modo, Innocent. *in ver. Omnino*, Hoſtien. *ante n. 1. in eod. ver.* Jo. Andr. *n. 9.* in gloſſ. ibi, *Conditione*, Abb. *n. 4.* & reliqui omnes. Idem firmat Innocent. *in cap. Tua nos in ver. Culpabiles de ſimonia*, & poſt eum Hoſtien. *ibi ad finem*, & Cardin.
14 *in 1. qu.* Alios complures cumulat Redoan. in *tract. de ſimonia part. 2. cap. 10.* Hæc tamen ſpecies ſimoniæ non eſt prohibita jure divino, ſed ex Conſtitutione Eccleſiæ tantum, ſecundum Innocent. & omnes *in d. c. Tua nos, & in cap. fin. de ſimon.* & ideo vitium purgatur, ſi Papæ auctoritas intercedat, *ut in cap. Niſi*, juncta gloſſ. *in ver. Ex juſſione de præbend. in cap. Quæſitum de rerum permut. & c. 1. eod. tit. lib. 6.* Hoſtien. & Henr. Boich. *in c. 1. Ne Prel. vices ſuas*, Jo. Andr. *in cap. 1. de ſimonia*, Redoan. *in tr. de ſimonia par. 2. cap. 12.* Caſſad. *dec. 2. de ſimonia.*

An autem reſignans beneficium in manibus Ordinarii
15 ea intentione, ut certæ perſonæ conferatur, ſimoniam committat, ſi hoc tacite, vel expreſſe non deducat in pactum, gloſſa 2. *hic*, & Hoſt. *n. 1.* tenent non committere. Idem determinant Innoc. & Hoſt. *in cap. fin. de ſimonia*, ubi Card. dicit nullam ſimoniam committere reſignantem beneficium ex intentione, ut detur nepoti, vel alteri, nulla de hoc facta conventione, ſequitur Felin. *in cap. Ad audientiam, il ſecondo de reſcript.* & Redoan. *de*
16 *ſimonia par. 1. c. 25. n. 3.* Sed circa hoc vide quod ſcripſi *in c. Tua nos ad finem de ſimonia*, & quod dicam infra *n. 18. & 21.* Item vide Hoſt. *in cap. Olim de verb. ſignif.* ubi firmat, Canonicum, qui divinis officiis intereſt principaliter pro denario, quamvis veram ſimoniam non committat, cum nulla expreſſa pactio intercedat; graviter tamen peccare, & committere ſimoniam mentalem. Cujus dictum ſequitur gloſſ. *in cap. unico in ver. Receperit in fine, de Cler. non reſiden. lib. 6.* & idem firmat Archid. *in cap. Odi 43. qu. 1.* Card. in Clem. 1. *in 6. notab. de celebr. Miſſarum*, Jo. de Anan. *in cap. Suam in 1. notab. de ſimonia*, Abb. *hic n. 4. in fine*, & Felin. *n. 2.* Ratio differentiæ inter hos duos caſus patebit infra *n. 18.*

Gloſſa Vincentii *hic in ver. Dimittere*, ponit celebrem 17
diſtinctionem in materia ſimoniæ, videlicet: Quædam ſunt prohibita, quia ſimoniaca, quæ in veteri, novoque Teſtamento ſimoniaca erant in ſui natura, ut vendere Sacramenta. Quædam vero ſunt ſimoniaca, quia prohibita, quæ ſcilicet per Conſtitutionem Eccleſiæ facta ſunt ſimoniaca, ut reſignare beneficium cum pacto, ut alteri conferatur, vel paſtum dare poſt receptionem in Canonicum. Quam diſtinctionem ſequuntur hic Hoſt. Joan. Andr. Butr. Cardin. Imola, & alii communiter, Innoc. Hoſtien. & alii *in cap. Tua nos, & in cap. fin. de ſimonia*, eamque amplectuntur etiam Theologi fere omnes. Et quamvis illam impugnet Duran. *in 4. diſt. 25. q. 5.* ejus tamen objecta diluit Petr. de Palude, & poſt eum Turrecr. & Præpoſ. *in cap. Latorem 1. qu. 1.* Soto *lib. 9. de juſt. & jur. qu. 5. art. 2.* & nos latiſſime *in cap. Cum pridem a n. 2. uſque ad n. 30. infra de pactis.*

Inter hæc duo genera ſimoniæ conſtituuntur a Docto- 18
ribus. Duæ potiſſimum differentiæ. Altera eſt ſecundum aliquos, quia in his, quæ ſimoniaca ſunt quia prohibita, ſola voluntate ſimonia non committitur; dum tamen ſit contenta ſuis terminis, ut concludit gloſſa noſtra, Innocen. *in cap. Tua nos in ultima gloſſ. in ver. Culpabiles de ſi-*
monia; in his vero, quæ prohibita ſunt quia ſimoniaca, 19
ſola voluntate committitur ſimonia mentalis, *cap. Qui ſtudet 1. q. 1.* Quæ tamen reſignationem, aut collationem beneficii non inficit, nec obligat ad beneficium dimittendum, ſed ſatis eſt per pœnitentiam ſuo ſatisfacere Creatori, ut eſt text. ſingularis *in cap. fin. de ſimonia*, ubi ſic
determinat Innocentius, cum quo alii tranſeunt. Et ibi 20
torquentur Doctores indagantes rationem diverſitatis, cur uſurarius mentalis teneatur ad reſtitutionem rei acceptæ ultra ſortem, juxta textum *in c. Conſuluit de Uſuris;* ſimoniacus autem mentalis non teneatur, ut in *d. cap fin.* Hinc etiam intelligi poteſt diſcrimen, cur reſignans beneficium ea mente, ut alteri conferatur; quamvis peccet, non tamen committat ſimoniam mentalem; & nihilominus illam committat Canonicus, qui vadit ad Horas principaliter, ut lucretur diſtributiones quotidianas, ut dictum eſt ſupra *n. 16.* Illud enim eſt ſimoniacum, quia prohibitum, ut hic, *& in cap. Quæſitum de rerum permutat. & cap. 1. eodem tit. lib. 6.* hoc vero eſt prohibitum, quia ſimoniacum, ut eſt text. *in cap. Licet*, & ibi notat gloſſ. *fin. infra de pœnis*, Abb. *in cap. Conſuluiſti de celebrat. Miſſar. & in cap. Significatum, n. 8. de præben.* Ce- 21
terum adverte, quia primum membrum diſtinctionis gloſſæ, & Innocentii, quod in ſimoniacis, quia prohibitis, ſola voluntas nullam inducat ſimoniam, a Doctoribus non tenetur. Imo enim ſola deliberatio, & propoſitum inducit peccatum ſimoniæ mentalis quoad Deum, licet non quoad Eccleſiam, quæ non judicat de occultis, *cap. Chriſtiana 32. quæſt. 5. & cap. Sicut, il ſecondo de ſimonia;* & ita declarat Abb. *in cap. Tua nos n. 5. eodem tit.* & poſt eum Marian. Socin. *n. 9.* & Felin. *n. 3.* & idem Socin. *in rubr. eodem tit. n. 5.* & Silveſt. *in ver. ſimonia, n. 5. verſ. Quinto quæritur.* Nec contradicit gloſſ. *ult. in d. cap. fin. de ſimon.* quia ſecundum Silveſt. loquitur quantum ad forum judicialem.

Altera differentia eſt, quia in his, quæ prohibita ſunt, 22
quia ſimoniaca, etiam Papa poteſt ſimoniam committere, *cap. Qui ſtudet 1. quæſt. 1.* In his vero, quæ ſimoniaca ſunt, quia prohibita, Papa hoc crimine non involvitur, cum ſit ſupra omne jus humanum poſitivum, *cap. Propoſuit de conceſſ. præbend.* Ita diſtinguit gloſſa notabilis *in dict. cap Cum pridem in ver. Illicita pactionis infra de pactis*, Henric. Boich. *in cap. 1. in princip. Ne Prælat. vices ſuas*, Joan. de Anan. *in cap. 1. num. 7. verſ. Et hic concordant opiniones de ſimonia*, Felin. *in cap. Ad audientiam, il ſecondo, n. 3. verſ. Quod autem dicta conventio de reſcript.* & in hoc conveniunt unanimiter Canoniſtæ, ac Theologi fere omnes, ut teſtatur Turrecrem. *in cap. Latorem, n. 5. verſ. In oppoſitum 1. qu. 1.* & alii quos retuli *in d. cap. Cum pridem num. 6. verſ. Sed his non obſtantibus, & n. 57.*

An

An autem vendere titulum beneficii Eccleſiaſtici ſit prohibitum, quia ſimoniacum, an e converſo, inſignis eſt controverſia, quam ad partes examino in prædicta Decretali, *Cum pridem*, *in 2. 3. qu. an.* 30. *uſque ad n.* 139. De annatis vero, & an illarum exactio ſit ſimoniaca, quod non tantum Hæretici, ſed nonnulli etiam ex Catholicis ſcriptoribus auſi ſint affirmare, latiſſime diſſero in *d. cap.* 1. *infra Ne Prælat. vices ſuas*.

DE OFFICIO DELEGATI.

Idem Alexander III. Abbati, & Conventui Majoris Monaſterii.

CAPUT XIV.

QUoniam Abbas Leiceſtriæ, qui ſuſcepto mandato noſtro, partibus diem ad agendum præfixit, Abbatem Vinceſtriæ de novo ſubſtitutum judici præmortuo, illi mandato noſtro porrecto, quia ſub expreſſis nominibus locorum, & non perſonarum commiſſio emanavit, ſibi ſocium in cauſæ cognitione adjunxit: Nos ſententiam illorum (ſicut eſt juſta) ratam, & firmam habemus.

SUMMARIUM.

1 *DElegatus Papæ poteſt ſubdelegare, licet datus ſit ex officio, vel de partium conſenſu, vel cum clauſula,* Quod ſi non omnes, *& n.* 9.

2 *Subdelegare poteſt de partium conſenſu is, cui committitur negotium perſonaliter exequendum, niſi in duobus caſibus.*

3 *Secus ſi committatur nudum miniſterium.*

4 *Vicarius Epiſcopi an poſſit ſine ſpeciali mandato procedere in illis caſibus, in quibus ex Concilio Tridentino tribuitur Epiſcopo facultas tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegato.*

5 *Et an Epiſcopus poſſit hujuſmodi facultatem Vicario ſuo ſpecialiter ſubdelegare.*

Diſtinguitur, ut n. ſeqq. uſque in fin.

Quid, ſi Epiſcopo tribuatur facultas in his, quæ jure ordinario ei competebant ante Concilium, num. 6.

Et quid in his, quæ Epiſcopo non competebant, num. 8.

Et quid, ſi Epiſcopus jubeatur procedere per dictionem taxativam, tantum, *vel* ſolus, *n.* 17. 18. 23. & 40.

6 *Epiſcopus habens facultatem etiam ut Delegatus, poteſt jure ordinario procedere in his, quæ prius ei competebant de jure communi.*

7 *Dictio,* etiam, *eſt implicativa.*

10 *In Vicarium Generalem non tranſit facultas, quæ competit Epiſcopo de jure ſpeciali.*

11 *Juriſdictio delegata non extenditur de perſona ad perſonam.*

12 *Epiſcopus in cauſa ſibi delegata non procedit ut Epiſcopus, ſed ut Delegatus.*

13 *Juriſdictio delegata non tranſit in Capitulum Sede vacante.*

14 *Delegatio facta Vicario non tranſit in Epiſcopum.*

15 *Vicarii, & Epiſcopi unum eſt Tribunal in juriſdictione ordinaria, ſecus in delegata.*

16 *Delegatus Papæ in cauſa ſibi commiſſa eſt major Ordinario.*

18 *Vicario non poteſt Epiſcopus ea ſubdelegare, in quibus induſtria Epiſcopi cenſetur electa, & n.* 23.

19 *Vicarius Epiſcopi an poſſit ſine ſpeciali commiſſione explicare infraſcripta.*

Abbates compellere ad lectionem Sacræ Scripturæ, ibidem.

20 *Procedere contra Regulares prædicantes hæreſes.*

21 *Vicarios in Parochialibus deputare abſentibus Rectoribus.*

22 *Regulares extra clauſtra degentes punire.*

23 *Cognoſcere de obreptione, vel ſubreptione gratiæ, abſolutionis, vel remiſſionis pœnæ, a Sede Apoſtolica obtenta.*

24 *Exceſſus privilegiatorum coercere.*

25 *Tertiam partem fructuum præbendarum, & dignitatum in diſtributiones convertere.*

26 *Parochos cogere ad coadjutores ſibi adjungendos, & novas Parochias erigere.*

27 *Viſitare Monaſteria, & beneficia commendata, hoſpitalia, Confraternitates laicorum, & alia pia loca, & n.* 30.

28 *Exequi Decretum de obſervandis, & evitandis in celebratione Miſſæ.*

29 *Cognoſcere de obreptione, & ſubreptione Apoſtolicarum diſpenſationum.*

31 *Notarios imperitos ab officio ſuſpendere.*

Viſitare Eccleſias exemptas, vel nullius diœceſis n. 33. *& n.* 39.

Clauſuram Monaſteriorum Monialium reſtituere, & conſervare, & gubernare Monaſteria Monialium Sedi Apoſtolicæ immediate ſubjecta, n. 36.

Cognoſcere de ſubreptione Unionum a 40. *annis citra ad Eccleſias jurispatronatus, n.* 37.

Clericos concubinarios a beneficiorum adminiſtratione ſuſpendere, & beneficiis privare, n. 38.

32 *Approbatus ſemel, poteſt reprobari favore publicæ utilitatis.*

34 *Epiſcopus viſitare volens Eccleſias exemptas, vel nullius diœceſis, exprimere debet ſe id facere ut Sedis Apoſtolicæ Delegatum.*

35 *Et poteſt eas viſitare etiam per Vicarium Generalem, cum ſpeciali tamen in ſcriptis facultate.*

39 *Vicario Epiſcopi an cenſeantur ſubjecta Monaſteria regularium in Congregationem non redacta.*

40 *Vicarios Epiſcopi, & Capituli Sede vacante, an poſſint decernere excommunicationes ad finem revelationis, & n. ſeqq.*

41 *Vicarius Generalis Epiſcopi, & Capitulum Sede vacante, in his, quæ pertinent ad juriſdictionem, nec competunt Epiſcopo jure aliquo ſpeciali, continentur Epiſcopi appellatione.*

42 *Actus juriſdictionis contentioſæ comprehenduntur ſub generali commiſſione.*

43 *Epiſcopus non poteſt alteri quam Vicario Generali delegare facultatem decernendi excommunicationes ad finem revelationis.*

44 *Monitoria ad finem revelationis pro locis nullius diœceſis petenda ſunt a Sede Apoſtolica.*

Legati de Latere non prohibentur a Concilio excommunicationes ad finem revelationis decernere, ibid.

45 *Literæ in forma,* ſignificavit, *committi poſſunt Abbatibus temporalem, & ſpiritualem juriſdictionem habentibus.*

QUoniam. Subdelegare poteſt Delegatus Papæ, licet
datus ſit ex officio, vel de partium conſenſu, 1
vel cum clauſula, *Quod ſi non omnes, tu cum altero, &c.*
Idem poteſt conſentientibus partibus is, cui committitur
negotium perſonaliter exequendum. Fallit in duobus ca- 2
ſibus hic expreſſis, in quibus induſtria perſonæ videtur
electa; ſecus ſi commiſſum ſit ſibi nudum miniſterium.
Hoc dicit Joan. Andr. Bald. Bellam. Butr. Cardin. Anchar. 3
Imol.

Imol. Abb. Jo. de Anan. Barbatia, Felin. & Guidop. Divi-
ditur in quatuor partes principales, quæ per ſe patent.
4 Cum a Tridentina Synodo in quampluribus caſibus
attributa ſit Epiſcopo facultas procedendi tanquam Se-
dis Apoſtolicæ Delegato; Quæro generaliter, an in
dictis caſibus procedere poſſit Vicarius generalis Epi-
ſcopi ſine ſpeciali ipſius commiſſione, anve Epiſcopus
5 poſſit eidem Vicario facultatem hujuſmodi ſpecialiter
ſubdelegare.
6 Pro ſolutione propoſitæ quæſtionis obſervandum
eſt, Epiſcopo a Concilio Tridentino multifariam tribui
ſolere juriſdictionem. Quandoque enim tribuitur illi
juriſdictio in his, in quibus etiam ante Concilium Tri-
dentinum jure ordinario facultatem habebat: & in his
caſibus etſi conſtituatur etiam Sedis Apoſtolicæ Delega-
tus, poteſt tamen ut Ordinarius cognoſcere, & videtur
potius excitata juriſdictio prius competens, quam no-
va conceſſa, *l. Sæpe*, *& l. ſeqq. ff. De offic. Præſid. cap.*
Licet in corrigendis, ubi Felin. *n.* 1. *infra de offic. ordin.*
7 Etenim illa dictio, *Etiam*, implicat Epiſcopum cogno-
ſcere poſſe etiam jure ordinario, *l. Conventicula*, *C.*
de Epiſc. & Cleric. l. Etiam, *ff. de verbor. ſignific.* Clem.
Religioſus, & ibi Card. *in* 1. *notab. de procurat.* Unde Vi-
carius poterit hos actus explicare, quippe qui vices ge-
rit Epiſcopi; ut in *rubr. de offic. Vicarii.*
8 Quandoque & ſecundo Epiſcopus conſtituitur Delega-
tus in caſibus, in quibus jure ordinario ante Concilium
9 non habebat facultatem: & in his poteſt quidem facul-
tatem ſibi attributam ſpecialiter concedere Vicario ſuo,
10 quia Delegatus a Principe ſubdelegat, ut hic patet, &
in *l. A Judice*, *C. de judiciis*; ſed per generalem Vicarii
conſtitutionem non cenſetur in eum tranſlata facultas,
quæ competit Epiſcopo de jure ſpeciali, & tanquam De-
legato, ut *c. fin.* cum ibi notat. *de offic. Vic. lib.* 6. Franch.
in c. Non putamus n. 4. *ver. Delegatio tamen de conſuetu-*
dine lib. 6. Dec. *in cap. Quoniam*, Abbas *n.* 19. *&* 20. *ſu-*
11 *pra eod.* Doctores in Clem. 2. *de reſcript.* In juriſdictio-
ne enim delegata non fit extenſio de perſona ad perſo-
nam, *cap. Edoceri*, ubi gloſſ. ult. *de reſcript.* Frider. de
Sen. *conſ.* 163. *Super invocatione n.* 2. *verſ. Ad primum:*
12 nec in cauſa delegata Epiſcopus procedit ut Epiſcopus,
ſed ut Delegatus, Dec. poſt Guillelm. de Cuneo quem
citat in *d. cap. Quoniam Abbas*, & ante eum Alex. in *l.*
13 *Et quia ad fin. ff. de juriſd. omn. jud.* Unde juriſdictio
delegata nec tranſit in Capitulum Sede vacante, Dec.
in *cap. Eam te*, ubi in ſpecie Felin. *n.* 17. *de reſcript. &*
in cap. Cum olim, ubi Abb. *in* 5. *qu. de majorit. & obed.*
Frideric. de Sen. *conſ.* 130. *Factum tale eſt*, *quedam do-*
ctus circa fin. ubi allegat Archid. & idem Frider. *conſ.* 30.
An Capitulum Sede vacante, Dec. in *d. c. Quoniam Ab-*
14 *bas n.* 20. Quod adeo verum eſt, ut non ſolum in cauſa
Epiſcopo delegata non poſſit Vicarius procedere, ſed
nec in caſu converſo poſſit procedere Epiſcopus in cau-
ſa ejus Vicario delegata, ut notant DD. in d. Clem. 2.
præſertim Cardin. *n.* 10. Anchar. *col.* 1. & Imol. *n.* 14. *de*
reſcript. Franc. in *cap. Dilecti*, *il ſecondo q.* 5. *de appell.*
& in d. cap. Non putamus n. 4. *verſ. Sicut e contra dici-*
tur, *quod Delegatio facta Vicario non tranſiret ad Epi-*
15 *ſcopum*, *de conſuetud. lib.* 6. Quod tamen limita, ut ibi
per eum. Nec refert, quod Epiſcopi, & Vicarii unum,
& idem ſit Tribunal, ſeu Conſiſtorium, *cap. Romana in*
princip. de appellat. lib. 6. & notant in dicta Clem. 2.
Cardin. *n.* 10. & Imola *n.* 14. quoniam id vendicat ſibi
locum in juriſdictione ordinaria, non in delegata, &
Vicarius cauſam ſibi delegatam non cognoſcit ut Vica-
rius Epiſcopi, ſed ut Delegatus Papæ, Guil. de Cuneo
16 in *l. Etſi Prætor*, *ff. de offic. ejus*, Dec. *loc. cit.* Delegatus
autem in cauſa ſibi per Papam commiſſa eſt major Or-
dinario, *cap. Sane*, & ibi dixi *in* 2. *notab. ſupra eodem*,
Frider. de Senis *conſ.* 216. *Domino Friderico num.* 2. *verſ.*
Cum igitur hic Delegatus.
17 Aliquando & tertio Epiſcopus jubetur aliqua explica-
re per dictionem taxativam, *Tantum*, vel *Solus*, aut
cum alia adjectione, quæ ſpecialem Epiſcopi perſonam
deſignando ceteros excludat: & eodem modo Vicarius
18 cenſeri debet excluſus, quia cum induſtria perſonæ
cenſeatur electa, non poterit Epiſcopus negotium alte-
ri demandare, ut eſt text. hic in §. *Is autem*, *verſ. Pro-*
pter quam, & notat gloſſ. in *ver. Inquiſitionem*, quæ
communiter approbatur, Jaſ. in *l. a Judice n.* 11. *in* 5. *li-*
mit. C. de judic. facit text. in *l. Inter artifices*, *ff. de ſolut.*

Ex his infertur ad ſolutionem infraſcriptorum du-
biorum.
Et primo, an Vicarius Epiſcopi poſſit compellere Ab- 19
bates negligentes, ut in eorum Monaſteriis habeant le-
ctionem Sacræ Scripturæ, ſicut Epiſcopus tanquam De-
legatus Sedis Apoſtolicæ hoc poteſt ex Conc. Trid. *ſeſſ.* 5.
cap. 1. Et videtur reſpondendum non poſſe niſi ex ſpe-
ciali delegatione, juxta regulam hujus textus, quia an-
te Concilium Epiſcopus jure ordinario hanc facultatem
non habebat, niſi quoad ſubditos, *cap.* 2. *de magiſtr.*
ubi gloſſ. in *ver. Liceat*, & propterea Concilium in *d. c.*
1. non ponit dictionem implicativam, *Etiam*, ſed ſim-
pliciter dicit: *In hoc ut Sedis Apoſtolicæ Delegatus.*
Secundo, an poſſit Vicarius concedere licentiam re- 20
gularibus prædicare volentibus, & contra prædicantes
hæreſes procedere, etiamſi exemptione muniantur, ſic-
ut poteſt Epiſcopus ex *cap.* 2. *ſeſſ.* 5. Et videtur poſſe,
quia hæc facultas jure ordinario Epiſcopo competebat
ante Concilium, *cap. Excommunicamus*, *il primo*, §.
Qui vero de hæreſi. Sed contra Prædicantem exemptum
non videtur poſſe procedere, niſi ſpecialiter delegetur
ad hunc effectum, quia contra exemptos jure ordina-
rio Epiſcopus non habet juriſdictionem, *cap. Sicut no-*
bis, *verſ. Niſi a juriſdictione tua exempti ſint*, *de ſup-*
plen. neglig. Prælat. cum concordant. Quod clare indicant
verba illa Concilii: Etiamſi Prædicator ipſe generali,
vel ſpeciali privilegio exemptum ſe eſſe prætenderet,
quo caſu Epiſcopus auctoritate Apoſtolica, & tanquam
Sedis Apoſtolicæ Delegatus procedat. Ponderando di-
ctionem illam reſtitutivam, *Quo caſu*, quæ oſtendit
tunc ſolum Epiſcopo utendum eſſe auctoritate delega-
ta, cum procedit contra exemptos, ad notata per An-
char. *conſ.* 356. *ex ſerie n.* 3. *verſ. Tertio cum ſimilib.* &
per Cravettam *conſ.* 98. *Nobilis*, *& Potens n.* 5. *&* 6.
Tertio, an facultas deputandi idoneos Vicarios in 21
Parochialibus, a quarum reſidentia Rectores ſunt a
Sede Apoſtolica diſpenſati, Epiſcopo competens ex *cap.*
2. *ſeſſ.* 6. tranſeat in ejus Vicarium Generalem. Et vi-
detur diſtinguendum; nam aut agitur de non exem-
ptis: & videtur tranſire; nam jure ordinario hæc Vi-
cariorum deputatio ſpectabat ad Epiſcopum ante Con-
cilium, *c. Cum ex eo*, §. *Porro*, *de elect. lib.* 6. Aut agi-
tur de privilegiatis, & exemptis: & non videtur tranſ-
ire ſine ſpeciali delegatione, quia eo caſu Concilium
jubet Epiſcopum procedere Apoſtolica auctoritate, ut
patet ibi, *Tanquam in hac parte a Sede Apoſtolica De-*
legaterum: non enim voluit privilegia exemptorum
violare, ex his, quæ notat Abb. *in cap. Grave n.* 1. *&*
infra de offic. ordinar. & dixi in *cap. Tuarum n.* 31. *&*
33. *de privileg.*
Quarto, an transferatur in Vicarium Generalem fa- 22
cultas puniendi Regulares privilegiatos extra clauſtra de-
gentes, quam habet Epiſcopus ex *cap.* 3. *ſeſſ.* 6. uti Dele-
gatus Apoſtolicæ Sedis. Et non videtur transferri, niſi
per ſpecialem delegationem, cum jure ordinario careat
Epiſcopus hac poteſtate, niſi quoad non exemptos, *c.*
Quanto, *& cap. Licet infra de offic. ordin.* & Concilium
non utatur dictione implicativa, *Etiam*, ſed tantum
dicat *Tanquam ſuper hoc a Sede Apoſtolica Delegato.*
Quinto, an Vicarius poſſit cognoſcere de obreptio- 23
ne, vel ſubreptione gratiæ a Sede Apoſtolica obtentæ,
ſicut poteſt Epiſcopus juxta *cap.* 5. *ſeſſ.* 13. Hæc facultas
prius Epiſcopo non competens tribuitur Epiſcopo, ut
per ſe ipſum tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatus cog-
noſcat: & ideo non ſolum non tranſit in Vicarium Ge-
neralem, ſed nec ſpecialiter eidem demandari poſſe
videtur. Illa enim verba, *Per ſe ipſum*, demonſtrant
cenſeri electam induſtriam perſonæ, & cauſam non eſ-
ſe delegabilem, ut per Felin. hic *in* §. *Jus autem n.* 3. &
fuſius dictum eſt ſupra in tertio membro *n.* 17.
Sexto, an auctoritas conceſſa Epiſcopo per *c.* 4. *ſeſſ.* 14. 24
cognoſcendi de exceſſ. privil. transfundatur in Vicarium.
Non videtur transfundi per generalem commiſſionem:
poſſet tamen ei ſpecialiter ab Epiſcopo delegari, juxta
regulam hujus cap. Conſtituitur enim ibi Epiſcopus Dele-
gatus Papæ, in his, quæ non poterat ante Concilium
explicare, *cap. Irrefragabili infra de offic. Ordin.* ſed non
per verba denotantia electam eſſe induſtriam perſonæ,
ut patet ibi, *Tanquam ad hoc Sedis Apoſtolicæ Delegati.*
Septimo, an poſſit Vicarius, quæ Epiſcopo etiam 25
tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegato committuntur in

cap. 3.

c. 3. ſeſſ. 21. & in c. 3. ſeſſ. 22. & videtur diſtinguendum; nam aut agitur de Capitulis exemptis, & non poteſt, quia hæc facultas ante Concilium Epiſcopis non competebat, & ideo opus eſt ſpeciali delegatione, ut hic. Aut agitur de Capitulis non exemptis, & poteſt, quia Epiſcopi hanc poteſtatem habebant de jure communi quoad Capitula illis jure ordinario ſubjecta. Ideoque Concilium hoc loco utitur dictione illa, *etiam*, quæ innuit Epiſcopum aliquando debere procedere jure delegato, id eſt, reſpectu exemptionum, quibus utrobique in fin. dictorum capp. Sancta Synodus derogavit; ſed tamen poſſe etiam aliquando procedere jure ordinario, quod verificari non poteſt, niſi in non exemptis.

26 Octavo, An Vicarius poſſit, quæ Epiſcopo ſimili modo committuntur, *c. 4. ſeſſ. 21. in princ.* Et videtur poſſe propter illam dictionem, *etiam*, quæ, ut dictum eſt ſupra, eſt implicativa juriſdictionis ordinariæ, niſi tamen obſtarent proviſiones, derogationes, vel ſuſpenſiones, quibus ibi derogatur. Eo enim caſu, quia ſublata eſſet facultas erigendi novas Parochias Epiſcopo competens de jure communi, juxta *c. Ad audientiam, il primo de Eccleſ. ædificand.* non poſſet Epiſcopus procedere, niſi jure delegato; ideoque talis facultas Vicario non competeret abſque ſpeciali ſubdelegatione.

27 Nono, An Epiſcopus per ſuum Vicarium Generalem poſſit viſitare Abbatias, & alia beneficia exempta, ut in *c. 8. ſeſſ. 21.* Hoc decretum loquitur de beneficiis quibuſcunque commendatis tam exemptis, quam non exemptis, ut probant verba illa, *etiam exempta*, & propterea tribuit Epiſcopis jus viſitandi etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatis nempe quia quoad beneficia illis jure ordinario ſubjecta noluit eos arctare ad procedendum authoritate delegata, ſed tantum quoad exempta. Ex quo infertur, ut Vicarius reſpectu exemptorum non poſſit uti facultate illius Decreti niſi ei ab Epiſcopo ſpecialiter delegetur, juxta regulam hujus cap. Sicut poteſt quoad non exempta. Ideoque S. Congregatio jam cenſuit, ſi Epiſcopus velit viſitare ex *c. 4. ſeſſ. 6.* debere id perſonaliter agere; ſecus ſi ex aliis Concilii Decretis, cum id per ſuum Generalem Vicarium agere poſſit, aut viſitatorem; ſi modo legitime impeditus fuerit, ut permiſſum eſt *ſeſſ. 24. c. 3.* etiamſi de viſitandis exemptis ageretur, juxta *c. 8. ſeſſ. 22.* cum *d. c. 3.* exemptiones tollat.

28 Decimo, An exequi poſſit Vicarius, quæ Epiſcopo injunguntur in Decreto de obſervandis, & evitandis in celebratione Miſſæ *in fin. ſeſſ. 22.* & videtur eodem modo diſtinguendum inter exemptos, & non exemptos; nam Concilium ibi loquitur tam de ſecularibus, quam de regularibus, & ſuſtulit in fine exemptiones, ac privilegia. Unde dum jubet Epiſcopos procedere in his, quæ ad Miſſæ Sacrificia pertinent, pro data ſibi a Sacroſancta Synodo poteſtate, ac etiam ut Delegatus Sedis Apoſtolicæ ſatis innuit, eos reſpectu ſecularium, & non exemptorum poſſe jure ordinario procedere, reſpectu vero aliorum uti debere delegata authoritate, quæ Vicario Epiſcopi non competit, niſi de ſpeciali mandato ex regula hujus cap.

29 Undecimo, An poſſit cognoſcere Vicarius de obreptione, & ſubreptione Apoſtolicarum diſpenſationum, quemadmodum poteſt Epiſcopus *ex cap. 5. ſeſſ. 22.* & videtur non poſſe ſine ſpeciali delegatione: quia Epiſcopus hanc cognoſcendi facultatem jure ordinario non habebat, ut dixi in *c. Si quis num. 16. 21. & 26. infra de confirmat. utilit. vel inutil.* Ideoque Concilium hoc loco non utitur dictione, *etiam*, ſed ſimpliciter ait ab eiſdem tanquam Delegatis Apoſtolicis.

30 Duodecimo, An poſſit Epiſcopus viſitare per Vicarium Confraternitates ex *cap. 8. ſeſſ. 22.* Et videtur poſſe, juxta diſtinctionem ſuperius poſitam in nono dubio; nam hoc Decretum tribuit facultatem Epiſcopo etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegato viſitandi Confraternitates, Hoſpitalia, & loca pia, etiamſi prædictorum locorum cura ad laicos pertineat, atque eadem pia loca exemptionis privilegio ſint munita.

31 Decimotertio, An Vicarius poſſit ſcrutari ſufficientiam Notariorum, ſicut poteſt Epiſcopus ex *c. 10. ſeſſ. 22.* Et videtur poſſe, quia jure ordinario poterat id Epiſcopus ante Concilium, quod innuitur ex illa dictione, *et-*
32 *iam*, & patet ex notatis per Bart. & Bald. *in l. Sed & reprobari in princip. ff. De excuſ. tutor.* ubi dicunt favore publicæ utilitatis approbatum ſemel poſſe reprobari, & referret ibi Bart. *n. 2.* ab Archiepiſcopo Capuano fuiſſe exauthoratos omnes, qui Doctoris inſignia adepti, ſed minus quam decebat eruditi Capuam reverſi fuerant.

Decimoquarto, An poſſit Epiſcopus per Vicarium exer- 33
cere, quæ ſtatuta ſunt in *c. 8. ſeſſ. 7. & in c. 9. & 10. ſeſſ. 24.* Hoc loco obſervanda eſt differentia, qua Concilium utitur in his decretis; nam in *c. 8. ſeſſ. 7. & in cap. 10. ſeſſ. 24.* loquitur implicative per dictionem, *etiam*; ac *in c. 9.* ſimpliciter loquitur de Epiſcopo tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegato, quod ideirco factum eſt, quia in *c. 8.* tribuitur Epiſcopo jus viſitandi Eccleſias etiam exemptas, & in *c. 10.* diſponitur, ut Epiſcopi jus, & poteſtatem habeant procedendi in his, quæ ad viſitationem, & morum correctionem ſubditorum ſuorum ſpectant, non obſtantibus exemptionibus: itaque in his duobus Decretis Concilium promiſcue loquitur tam de exemptis, quam de non exemptis. Unde non mirum ſi utatur oratione implicativa, *etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegati*; nam quoad Eccleſiam, & perſonas ſibi ſubjectas Epiſcopus uti poterit authoritate ordinaria, quæ etiam transfunditur in generalem Vicarium ſecundum ea, quæ dicta ſunt ſupra *in 1. membro n. 6.* In exemptis vero delegata duntaxat, quæ Vicario non competit ex generali commiſſione; poteſt tamen ei ſpecialiter ſubdelegari, ut in princ. hujus cap. At vero in *cap. 9. ſeſſ. 24.* non agitur niſi de jure viſitandi Eccleſias nullius diœceſis, quod ante Concilium Epiſcopo non competebat, itaut propterea mirum non ſit, ſi Concilium velit Epiſcopum procedere ſim-
pliciter tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatum. Unde eti- 34
am factum eſt, ut Sac. Congregatio declaraverit Epiſcopum Eccleſias exemptas, vel nullius diœceſis viſitare volentem exprimere debere, ſe id facere uti Delegatum Se-
dis Apoſtolicæ, & poſſe illas viſitare etiam per ſuum gene- 35
ralem Vicarium, ſed opus eſſe ſpeciali in ſcriptis facultate.

Decimoquinto, An Vicarius habeat authoritatem cir- 36
ca clauſuram Monialium Epiſcopo ſubjectarum, ſicut habet Epiſcopus ex *cap. 5. ſeſſ. 25. de regul. & c. 9. Decreto cap. 5.* aperte approbatur diſtinctio ſuperius propoſita; nam præcipitur Epiſcopis, ut in Monaſteriis ſibi ſubjectis ordinaria, in aliis vero, id eſt, in exemptis, Sedis Apoſtolicæ authoritate procedant. Idemque prius ſtatuerat Bonifacius VIII. in Decretali *Periculoſo, §. ult. de ſtat. Regular. lib. 6.* a Concilio innovata. Quo fit, ut quoad non exempta idem jus competat Vicario generali Epiſcopi, quo vero ad alia non item, niſi ei ab Epiſcopo ſpecialiter committatur juxta regulam hujus tex. At in *dict. cap. 9.* quia ſubjiciuntur Epiſcopo Monaſteria Sedi Apoſtolicæ immediate ſubjecta, quæ prius illi non ſuberant, jubetur Epiſcopus ſimpliciter procedere tanquam Delegatus; unde fit, ut abſque ſpeciali commiſſione hoc jus in Vicarium generalem non tranſeat, juxta ſuperius dict. in 2. *membr. n. 8.*

Decimoſexto, An Vicarius poſſit cognoſcere de ſubre- 37
ptione unionum ad Eccleſias juriſpatronatus, quemadmodum poteſt Epiſcopus ex *c. 9. ſeſſ. 25. verſ. Quæ vero.* Et videtur non poſſe, niſi ad hoc ſit ſpecialiter Delegatus, cum hanc facultatem Epiſcopus non habeat jure ordinario, Clemen. *Ne Romani de elect.* & propterea Concilium tribuat Epiſcopo hanc facultatem ſimpliciter tanquam Delegato Sedis Apoſtolicæ abſque particula, *etiam*.

Decimoſeptimo, An facultas conceſſa Epiſcopo in *c.* 38
14. ſeſſ. 25. etiam uti Delegato Sedis Apoſtolicæ, ut poſſit Clericos concubinarios a beneficiorum adminiſtratione ſuſpendere, & beneficiis privare, tranſeat in Vicarium: videtur tranſire quoad non exemptos, quia & jure ordinario poterat Epiſcopus in concubinarios animadvertere, toto *tit. de cohabitatione Cleric. & mulier.* quoad exemptos vero opus eſſe ſpeciali ſubdelegatione ſecundum regulam, de qua hic. Idcirco enim hoc loco Concilium utitur dictione implicativa juxta propoſitam diſtinctionem.

Decimooctavo, aliis omiſſis, An Vicario cenſeantur 39
ſubjecta Monaſteria, quæ in *c. 20. ſeſſ. 25. de reg.* ſubjiciuntur Epiſcopo tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegato, quando infra præſcriptum tempus ſe in Congregationem redigere neglexerint: videtur reſpondendum non cenſeri ſubjecta, quia cum hæc facultas prius Epiſcopo de jure communi non competeret obſtantibus, ſcilicet exemptionibus, ut *cap. Sicut nobis, verſ. Niſi a juriſdictione ſupra de neglig. Prælator. c. Cum tempore infra de arbitr. & c. Cum olim, il 2. de privileg.* non cenſetur tranſlata

in Vicarium abſqua ſpeciali mandato ex ſupradictis.

40 Ulterius QUÆRO, An excommunicationes, ad finem revelationis pro rebus ſubtractis, vel deperditis, de quibus in c. 3. *ſeſſ.* 25. concedere poſſit Vicarius generalis Epiſcopi, ſi hanc ei facultatem ſpecialiter Epiſcopus non delegavit, & an Vicarius Capituli Sede vacante poſſit eaſdem excommunicationes decernera.

Alias Sacra Congregatio in una Eboren. cenſuit Vicarium Generalem Epiſcopi poſſe concedere monitoriales ad finem revelationis. In alia Senen. Congregatio cenſuit poſſe, ſi hanc ei facultatem Epiſcopus ſpecialiter delegavit, ſed poſtea propoſitis ſupraſcriptis dubiis in Congregatione generali, cui interfuerunt Cardinales Geſualdus, Palavicinus, Senonenſis, Montaltus, Albanus, ſancti Sixti, & Caraſa die 10. Februarii

41 1583. Congregatio nihil decrevit: Sententiæ enim fuerunt inter ſe diſcrepantes. Tres enim Palavicinus, Senonenſis, & Caraſa partem affirmativam defenderunt dicentes nihil officere negativam illam poſitam in Decreto Concilii, *nemine prorſus*, quandoquidem intelligi debet ad excludendos inferiores Epiſcopo, & appellatione Epiſcopi in iis, quæ pertinent ad juriſdictionem, nec competunt Epiſcopo jura aliquo ſpeciali, continentur Vicarius Generalis Epiſcopi, & Capitulum Sede vacante, & dum Concilium id committit arbitrio, & conſcientiæ Epiſcopi, id innuera videtur ne Epiſcopi aliqua Magiſtratus, vel Principum ſecularium auctoritata adducantur ad id concedendum. Montaltus vero cenſuit non poſſe per ea verba Concilii, *nemine prorſus*, & per alia, *arbitrio, & conſcientia Epiſcopi*; unde videtur electa induſtria perſonæ, nihilominus credidit poſſe per ſpeciale mandatum Vicario delegari. Aldanus per geminatam negationem, & exceptionem a nemine prorſus, præterquam, &c. negavit omnino hujuſmodi facultatem poſſe delegari, tum etiam propter eam dictionem, *ipſe*, quæ eſt dictio perſonaliſſima, & demonſtrativa ad oculum. Demum quia committitur arbitrio, & conſcientiæ ipſius Epiſcopi. Quam ſententiam C. ſancti Sixti ſecutus eſt. Poſtremo Geſualdus ait, etiamſi ante Concilium hujuſmodi facultas competeret etiam Vicario, tamen poſt Concilium effecta eſt Epiſcopalis. Unda neceſſarium videtur ſpeciale mandatum tam Epiſcopi ad Vicarium, quam Capituli ad Vicarium Capituli. Fuit præterea additum agi de impoſſibili, quia Epiſcopus in hujuſmodi cauſis ſemper erit occupatus; ideo agendum cum Sanctiſſimo, qui die 27. Februarii 1583. reſpondit ad utrumque dubium, nimirum poſſa Vicarium tum Epiſcopi, tum Capituli concedere literas monitoriales ad finem revelationis pro rebus deper- 42
ditis. Addit Sanctiſſimus rationem, quia hic eſt actus juriſdictionis contentioſæ, que comprehenditur ſub generali commiſſiona.

Verum cum poſtea dubitatum fuerit, An liceat Epiſco- 43
po alteri, quam Generali Vicario hujuſmodi facultatem ſpecialiter, delegare, ſtante c. 3. *ſeſſ.* 25. die 8. Februarii 1590. Sacra Congregatio cenſuit non licere.

Rurſus orta dubitatione, an monitoria ad finem revelationis decernere ſpectae ad Archipresbyterum nullius 44
diœceſis exemptum, an vero ad viciniorem Epiſcopum, reſponſum eſt neutrum ſpectare, ſed hujuſmodi monitoria petenda eſſe a Sede Apoſtolica. Idemque reſponſum de Abbatibus habentibus Epiſcopalem juriſdictionem, licet verba dicti c. 3. a nemine prorſus præterquam ab Epiſcopo decernantur, non excludant Legatos de Latera, ut Sacra Congregatio cenſuit.

Veruntamen cum eſſet quæſitum, an expeditiones, 45
quæ *Significavit* appellantur, poſſent committi Abbatibus temporalem, & ſpiritualem juriſdictionem in loco habentibus: Sacra Congregatio cenſuit poſſe.

DE OFFICIO ET POTESTATE JUDICIS DELEGATI.

Innocentius III. Epiſcopo Bajacen.

C A P U T XXXI.

CUm in jure peritus: & infra. Præterea quæſiviſti, cum tibi ab aliquo ſub hac forma mandatur: Authoritate qua fungor, injungo, ut talem denuncies excommunicationis ſententiæ ſubjacere: ac tibi ſuper mandato Apoſtolico hæſitanti, ab aliquo non ſit facta fides, an mandatum hujuſmodi exequi tenearis. Super quo tibi hujuſmodi damus reſponſum, quod niſi de mandato ſedis Apoſtolicæ certus extiteris, exequi non cogeris quod mandatur.

S U M M A R I U M.

1 *DElegatus quis non creditur, niſi delegationem probet.*
2 *Delegatus Papa in ſuis literis dicit noſtris, ſeu verius Apoſtolicis parere mandatis, & cur.*
3 *Delegatus poteſt præcipere Ordinario, ut exequatur factum ſuum.*
4 *Delegato non tenetur Ordinarius fidem adhibere, & ejus mandatis obtemperare, niſi ille ſuam delegationem probet.*
Hæc regula ampliatur tredecim modis, ut num. 7. uſque ad num. 44.
Et declaratur duobus modis a dict. numer. 44. uſque in fin.
5 *Delegatus quis non præſumitur, licet præſumatur bonus.*
6 *Bonus quilibet præſumitur, ibid.*
Fallit in quinque caſibus, & præſertim cum agitur de præjudicio alterius.
7 *Delegatio Principis probari non poteſt, niſi per literas delegationis, & n. 35.*
8 *Mandatum Principis non probatur, niſi per ſcripturam.*
9 *Delegatio probari debet per mandatum originale.*
10 *Vel per exemplum ab originali ſolemniter ſumptum.*
11 *Inſtrumenti regiſtratio facta in actis, partibus præſentibus, & non contradicentibus, probat originale.*
Secus ſi ſolus Notarius exemplaverit originale inſtrumentum reducendo illis tenorem ad acta, numer. 13.
12 *Præſens in judicio, & non contradicens his, quæ aguntur in ſui præjudicium, cenſetur conſentire.*
14 *Inſtrumenta cum producuntur ſola productio eſt de actis, & non tenor.*
15 *Delegatus ſi citet aſſerendo ſe Delegatum, non tenetur citatus comparere, niſi in citatione inſeratur tota copia reſcripti.*
Contrarium, num. 17.
16 *Citatio non inſerta copia delegationis cenſetur emanaſſe tanquam a privato, & non valet.*
Sed contra.
18 *Citatus tenetur comparere, ſi Delegatus ponat in citatione cauſam juriſdictionis, ut ſi dicat ſe Delegatum.*
19 *Delegato creditur in minoribus etiam non oſtenſis literis Delegationis.*
20 *Delegatus tenetur inſerere in citatione copiam reſcripti, quando eſt perſona incapax Delegationis.*
21 *Idem quando citatus eſt in loco longinquo.*
22 *Niſi citatio fiat per Nuncium publicum, & notum, puta Curſorem Papæ.*
23 *Commiſſarius tenetur non modo oſtendere literas ſuæ commiſſionis, ſed etiam illarum copiam parti dimittere.*
24 *Sententia, in qua judex aſſerit ſe Delegatum, non ſtatur, niſi oſtendatur commiſſio.*
Etiam ſi lata ſit contra contumaciter abſentem, num. 27.

Secus

Secus ſi pars fuerit præſens in probatione ſententia, & non appellaverit. Item ſecus, ſi quandoque comparuerit ante litis conteſtationem, & non contradixerit, num. 26.

25 *Exceptio quod non conſtet de delegatione, poteſt opponi etiam in actu executionis.*

27 *Contumax dici non poteſt qui negat juriſdictionem.*

28 *Juriſdictio Ordinarii cenſetur notoria, & ideo non eſt opus de ea fidem facere.*

29 *Excommunicatio lata in Ordinarium a Delegato non oſtenſis literis ſua commiſſionis, eſt ipſo jure nulla.*

30 *Proceſſus Delegati, qui de ſua commiſſione non docuit, eſt nullus.*

31 *Ordinarius poteſt ex officio ſuo petere, ut ſibi exhibeatur reſcriptum delegationis etiam parte non petente.*

32 *Delegato juriſdictionem exercenti non oſtenſis literis ſua commiſſionis, poteſt Ordinarius de facto reſiſtere, & num. 43.*

33 *Nunciis Principis non creditur ſine literis, & aliorum bona capientibus poteſt reſiſti de facto.*

34 *Delegato etiam ab inferiore a Principe non eſt credendum, niſi delegationem probet.*

35 *Delegatio Papæ, vel Imperatoris non probatur, niſi per ſcripturam; ſed delegatio inferioris probari poteſt etiam per teſtes.*

36 *Subcollectoris commiſſio facta a Collectore, poteſt per teſtes probari.*

37 *Litera delegationis non oportet, ut ſint ſcripta, vel ſubſcripta a Delegante; ſed ſufficit, ut ſint ejus ſigillo munita.*

38 *Sigilli appoſitio tantum probat, quantum ſubſcriptio manu propria.*

39 *Arbitro non creditur, ſi de compromiſſo non conſtat, licet aſſerat in laudo factum fuiſſe compromiſſum.*

40 *Niſi laudum ſit latum partibus præſentibus, & non contradicentibus.*

41 *Executori, de cujus facultate non conſtat, impune non paretur.*

42 *Nuncio, ſeu alii deſtinato ad aliquid non creditur, niſi doceat ſe habere poteſtatem ab eo, qui poteſt dare.*

43 *Commiſſarii, qui de Provincia ad Provinciam mittuntur, debent præſentare literas ſuæ facultatis præſidi Provinciæ, alias poteſt eis reſiſti.*

44 *Ordinarius prudenter agit, ſi pareat Delegato, etiam non viſis literis, dummodo ille ſit probata perſona.*

45 *Cardinali aſſerenti ſe Legatum creditur etiam ſine literis.*

46 *Idem ſi aſſerat ſe Delegatum in aliqua cauſa, & num. 50.*

47 *Sed contra.*
Declaratur, num. 48. & ſeqq.

48 *Legatis ad Curiam Romanam venientibus de ſtylo non creditur ſine literis.*

49 *Legato etiam de Latere aſſerenti ſe habere mandatum Principis non creditur ſine programmate legationis in his, quæ directe concernunt præjudicium tertii.*

50 *In aliis ſecus.*

51 *Cardinali aliquid aſſerenti de mandato Papæ creditur tribus concurrentibus.*

1 C*Um in jure.* Non creditur quis Delegatus, niſi delegationem probet. Hoc dicit, ſecundum Jo. Andr. & communiter Doctores. Vel ad idem ſecundum Abb. & Felin. Non tenetur quis parere mandatis aſſerentis ſe Delegatum, niſi mandatum probet. Communis diviſio. Secunda ibi, *Super quo.*

Nota primo, quod dictum eſt in Summario textus.

2 Secundo, nota practicam præcipiendi, cum quis utitur alterius poteſtate; injungit enim authoritate, qua fungitur, ut in litera ibi: *Authoritate, quod fungor, injungo;* & ſic Delegatus Papæ præcipit authoritate Apoſtolica, quod facit ſecundum Abb. *hic ſub num.* 2. pro ſtylo hodierno; nam Delegatus in ſuis literis inter cetera dicit: *Noſtris, ſeu verius Apoſtolicis parere mandatis.*

3 Ultimo, nota ex fine textus, Delegatum poſſe præcipere Ordinario, ut exequatur factum ſuum, ut hic per Abb. *num.* 3. & notat Speculat. *in tit. de offic. Ordinar.* §. *Fagnan. in 1. Lib. Decretal.* *Officium, n.* 3. ubi ait, Ordinarium debere ſententias Delegatorum Principis, ſi eis injunctum fuerit, executioni debitæ demandare, per *c. Quærenti, & c. Paſtoralis, & cap. Si quando ſupra eodem.* Nec mirum, quia Delegatus gerit vices Papæ quoad illam cauſam, & eſt major quolibet Ordinario, etiam de Latere Legato, *c. Studuiſti infra de offic. Leg.*

Expeditis breviter notabilibus venio ad materiam Decretalis, quæ valde utilis eſt, & quotidie occurrit in practica, præſertim in iſtis Commiſſariis, qui in dies mittuntur ad diverſas Provincias pro aſſumendis informationibus judicialibus, vel executionibus faciendis. Et pro faciliori explicatione eam expediam propoſita regula cum ſuis ampliationibus, & declarationibus.

Regula eſt; Ordinarius non tenetur fidem adhibere 4
aſſerenti ſe judicem Delegatum, nec ejus mandatis obtemperare, niſi ille ſuam delegationem probet. Habetur hæc regula in hoc cap. ſecundum Joan. Andr. Bald. Bellam. Butr. Cardin. Anchar. Imol. Abb. Joan. de Anan. & Felin. in Summario textus, & notat Bernard. poſt caſum. Innocen. *numer.* 1. Hoſtienſ. *eodem num. in ver. Certus extiterit,* Abb. *numer.* 1. *verſic. Item nota quod Ordinarius,* & reliqui omnes, Ludovic. Roman. *conſ.* 336. *Circa prædicta ſub numer.* 4 *verſic. Non autem exhibita,* Guidopap. *deciſ.* 286. *ſub numer.* 6. & alibi paſſim Doctores. Neque obſtat, quod cum quilibet 5
præſumatur bonus, *cap. unico de Scrutinio, cap final. de præſumpt.* qui dicit ſe Delegatum, non ſit credendus mentiri, & ideo illius aſſertioni ſit fides adhibenda; nam reſpondet Hoſt. *hic numer.* 1. licet quilibet præſumatur bonus, non tamen quilibet præſumitur judex. Ratio eſt, quia ex Baptiſmo non conſequitur quis judicaturam, ſed virtutes tantum, & de malo fit bonus, *cap. Majores, §. Illud vero de Baptiſm.* Clem. *un.* §. *Ad hoc de Summ. Trinit. & fid. Cathol.* Et ſic, quod ſemel verum, ſemper verum, niſi contrarium probetur, *l. Sive poſſidetis, C. de probat. l. Ait Prætor,* alias incipit, *Et ſine, §. penult. in fine, ff. De minoribus.* At vero qualitas judicaturæ cum ſit accidentalis, & non proveniat a natura, vel a Baptiſmo, non præſumitur, niſi probetur, ut *in c. Si forte de elect. lib.* 6. Deinde reſpondetur, 6
regulam illam, Quilibet præſumitur bonus, pati multas fallentias, & quinque recenſet hic Felin. *n.* 1. inter quas illa eſt præcipua, niſi agatur de præjudicio alterius: tunc enim non ſufficit præſumptio, ſed fieri debet plena probatio, *c. Cum a nobis de teſtibus,* & quod notatur *in c. Sicut in gloſſ. in verſ. Literas noſtras de ſentent. excomm.* & pro hac fallentia adducitur S. Thomas in 2. 2. *qu.* 20. *art.* 3. *in fin.* dicens: Ubi imminet periculum alterius, non eſt de quolibet præſumendum bonum; ſed adhibenda eſt cautela, ut de non facili unicuique credatur; allegat illud Joannis Apoſtoli *epiſt.* 1 *cap.* 4. *Nolite credere omni ſpiritui,* & eſt bona gloſſa *in cap. Si quis præpropera, in ver Videri* 50. *diſtin.* quæ dicit: Non eſt ſemper credendum bono viro, ubi agitur de periculo tertii; cum ſimilibus, ut hic per Felin. *n.* 1.

Amplia primo, regulam hujus textus, ut probatio aſ- 7
ſerentis ſe Delegatum a Principe aliter fieri non poſſit, quam per literas delegationis, ut eſt textus *in l. unica,* ibi, *Niſi quod ſcriptis probaverit:* & infra, ibi, *Sed ſacras noſtras literas eſſe quærendas, C. de mandat. Princip.* quem textum ſic ſummat Baldus: Mandatum Principis 8
non poteſt probari niſi per ſcripturam: ad idem textus *in l. Prohibitum, C. de jure fiſc. lib.* 10. *& in c.* 1. *de fid. inſtrum.* & in Extravag. *Injuncta poſt princ. de elect.* ibi Aſſerenti namque cum mandatis Principis ſe veniſſe credendum non eſt, niſi hoc ſcriptis probaverit: cum multis concordantibus cumulatis ab Angelo de Peruſio *in conſ.* 182. *Mandatum Principis in princ.* & notat Specul. *in tit. de probat. §. Videndum reſtat, n.* 1. *& in tit. de Legat. §. Supereſt, ver. Quod ſi Delegati juriſdictionem, n.* 14. & 15. Butr. *in c. Venerabilis ſub n.* 10. *ver. Quartus caſus, de cenſibus,* & decidunt Domini de Rota *diſp.* 397. incipien. *Si Epiſcopus, alias* 5. *n.* 3. *verſ. De ſecundo dubio, de offic. Vicar. in novis,* Bellam. *diſt.* 110. incipien. *Præſumitur:* & hunc caſum inter alios quamplures, in quibus requiritur ſcriptura, recenſet gloſſ. in *c.* 1. *§. Poſtquam, verſ. Vigeſimus quintus in Delegato Papa, de cenſ. lib.* 6.

Amplia ſecundo, ut delegatio probari debeat vel per 9
mandatum originale, ut *in l. Sancimus, C. de diverſis reſcriptis,* quæ eſt canonizata *in c. Sancimus* 25. *q. ultim. & infra*

Digitized by Google

de fid. inſtrum. quaſi per tot. ſecundum Abbatem *hic n. 6.* &
multa confirmat Ludovicus Romanus *conſ.* 336. *circa*
10 *propoſitum, num.* 5. Vel per exemplum ab originali ſole-
mniter ſumptum, ut per Abbatem *d. num.* 6. Quæ autem
ſolemnitas ſit adhibenda, dic, ut legitur, & notatur *in*
11 *c. penult. & ult. de fide inſtrum. & in c. Significavit, & c.*
Albericus de teſtibus. Idem eſt, ſi partibus conſentienti-
bus, vel præſentibus, & non contradicentibus originale
fuerit exemplatum in actis; hujumodi enim regiſtratio
probat originale, adeout non ſit opus illud amplius pro-
ducere, ut dicit Innocentius *hic num.* 5. cujus dictum al-
legant Domini de Rota *dec.* 93. *quæ eſt prima ſub fide in-*
12 *ſtrumen.* & ſequuntur *hic* Hoſt. *num. 2. circa med. ver. Tu*
dicas, Abb. *n.* 6. & pluribus exornat Felin. *num.* 8. Nam
in præjudicium ipſarum partium acta faciunt fidem de te-
nore originalis, arg. *l. 1. C. de relat.* per quem textum di-
cit Bart. *num.* 6. quod ſi partes præſentes in judicio non
contradicunt his, quæ poſſunt tendere in earum præju-
dicium, videntur conſentire; ſecus vero dicendum eſt,
ubi ſolus Notarius exemplavit inſtrumenta originalia,
13 reducendo tenorem ad acta; nam ut notabiliter ait Inno-
14 centius *hic num.* 6. cum producuntur inſtrumenta, ſola
productio eſt de actis, & non tenor; quaſi dicat, ſi No-
tarius ſcripſit in actis, quod pars produxit tale inſtrumen-
tum, creditur Notario ſuper productione, *ut in c. Quo-*
niam contra de probat. ſed non creditur ſuper tenore inſtru-
mentorum, niſi probetur tenor per originalia, vel aliis
modis prædictis. Notarius enim non eſt rogatus de con-
tentis in inſtrumentis productis, & ideo de illorum teno-
re fidem facere non poteſt; & ita mentem Innocentii de-
clarat Abb. *hic n* 6. *verſ. Nam ut notabiliter*.

15 Ampliatur tertio ſecundum unam opinionem, ut ſi de-
legatus aliter aſſerendo ſe Delegatum, non teneatur cita-
tus comparere, niſi in citatione inſeratur tota copia re-
ſcripti. Ita ſingulariter determinat Innocentius *in c. Præ-*
16 *terea n. 1 in ver. Ulterius de dilat.* & idem firmat Frider.
de Sen. *conſ* 251. *Caſus talis eſt in princ. verſ. Primo, quia*,
dicens, hujuſmodi citationem, ſeu præceptum non in-
ſerta copia juriſdictionis cenſeri emanaſſe tanquam a pri-
vato, & ideo poſſe illi impune non pareri, Angelus *conſ.*
8. *His proximis diebus n. 2. verſ. Secundo quia*, Paulus de
Caſtro *conſ* 81. *In cauſa, quæ vertitur col* 4. *circa me-*
dium, verſ Eſt etiam alius lib. 2. ubi ait defectum cita-
tionis, in qua non fuit inſertus tenor delegationis, eſſe
parentem, & manifeſtum, cui non poteſt reſponderi,
Angel. Aretin. *conſ* 6. *in caſu n.* 17. & hanc partem tenet
gloſſa *in c Si Epiſcopus in ver Convocari cir medium* 3. q
2. quæ expreſſe dicit citationem non valere, ſi in ea re-
ſcriptum Apoſtolicum non inſeratur, & Bart. in Auth.
Qui ſemel num. 12. *C. Quomodo, & quando jud* ubi ſequi-
17 tur Innocentium *in dict. c. Præterea*. Verum ut formali-
ter inquit Felin *hic num.* 5. veritas eſt in contrarium,
quia Delegatus minime teneatur inſerere copiam reſcripti
delegationis, ſed ſufficit citare aſſerendo ſe Delegatum,
licet parti comparenti teneatur dare copiam reſcripti per
iſtum text. & pro hac parte allegat gloſſam, & Bart. *in lo-*
cis ſupracitatis, ſed non bene; idem voluit Speculator,
in tit. de citat. §. 1. *ſub num* 14. *verſ. Item quod reſcriptum,*
Apoſtolicum, & Butr. *in d. cap. Præterea, num.* 7. *verſ.*
Puto quod ſi in citatoriis de dilat. cujus hæc ſunt verba poſt
recitatas varias ſcribentium opiniones: *Puto, quod ſi in*
citatoriis aſſerit ſe Delegatum, dato quod nec reſcriptum,
nec copia reſcripti tranſmittatur, arctetur citatus ad com-
parendum, quia ſufficit per judicem cauſam allegari in cita-
tione, per quam probetur juriſdictio, quia ſatis eſt, quod
hæc aſſertio judicis ingerat probabilem dubitationem reo,
quod poſſit eſſe verum, quod ſit Delegatus. Hæc Butrius.
Contra Innocentium tenent etiam *in eodem cap. Præter-*
ea, Hoſtienſ. *col.* 3. *verſ Non ſunt ulterius*, Cardin *col.*
2. *verſ. Oppono quod non teneatur*, Imola *num.* & Baldus
n. 2. *circa finem, verſ. Nota enim primo de tenoris inſer-*
tione. Quorum verba ſingillatim ad hoc expendit Ti-
berius Decianus *conſ.* 18. *Ex prædicta num* 156. *volum.*
1. allegando etiam Pariſium *conſ.* 99. *num.* 9. *volum* 4.
18 Quid plura? Ipſemet Innocentius 4. *in cap. Prudentiam,*
num. 1. ſupra eodem contrarium docuit his verbis: *Ergo*
tantum tenetur citatus ire, quando citans ponit in cita-
tione ſua cauſam juriſdictionis, puta quia dicit ſe Delega-
tum; nam ex his dictis judicis fit res dubia, vel ſaltem ali-
quam cauſam dubitationis habet, & ideo comparere tene-
19 *tur*. Et idem in effectu voluit in hoc *cap. num.* 1. *verſ. In*
minoribus, ubi limitat illum textum, ut non procedat in
minoribus, in quibus forte quis parere debet, etiamſi
non videat reſcriptum delegationis, puta, ſi citetur, ut
compareat, *c.* 2. *de dilat.* niſi eſſet nimis remotus, &
judex eſſet vilis perſona. Et hanc partem puto veram. 20
Addit Felin. *ubi ſup* Doctores præallegatos aſſerere ita pra-
cticari, præterquam in duobus caſibus, in quibus Delega-
tus tenetur inſerere copiam reſcripti in citatione. Primus
eſt, quando citans eſt perſona incapax Delegationis, ut
cum quis citatur a ſimplici Sacerdote. Ita Jo. Andr. *in*
add. ad Speculatorem in tit. de citat. §. 1. *verſ. Item quod re-* 21
ſcriptum. Secundus eſt, quando citandus eſt in loco longin-
quo, ut per Abbatem in *d. c. Præterea, n.* 5. *ver. Idem vi-*
detur velle Innocentius de dilat. Quem caſum poſuit etiam
Innocentius *in d. c. Prudentiam, n.* 1. *ſupra eod.* Limita- 22
tur tamen hic ſecundus caſus, niſi citatio fieret per Nun-
cium publicum, vel notum, ſicut ſunt Curſores Papæ,
Ita Domini de Rota *dec.* 15. incipien. *Si executor de dolo,*
& contumacia, in novis, quos ſequitur Butr. *in c. Cum*
parati, n. 7. *in penult. col. de appellat* & Felin. *hic n.* 5.
verſ. Limita iſtum caſum.

Amplia quarto, ut non modo Delegatus teneatur oſten- 23
dere reſcriptum parti, ſed etiam cogatur ei dimittere co-
piam commiſſionis. Ita tenet gloſſ. 3. *in c. Porro de privil.*
forte enim pars intendit redarguere reſcriptum de falſo,
& opus eſt ſtudio ad ponderandam falſitatem, facit textus
in c. Accepimus in c. Ex literis, & in c. Contingit de fide
inſtrum. & in c. Cum perſonæ circa medium, de privileg.
lib. 6. & ſequitur Felin. *hic n.* 6.

Amplia quinto, etiamſi Delegatus oſtendat ſenten- 24
tiam, in qua aſſerit ſe Delegatum, quia non creditur
ejus aſſertioni, nec præſumitur pro ſententia, niſi oſten-
datur commiſſio, arg. *c. Cum a nobis infr. de teſtibus*; &
ſententiam poteſt dici nulla ex defectu juriſdictionis. Ita
gloſſ. 1. hic dicens, hoc eſſe valde notabile; & propter-
ea conſulit, ut quilibet impetret a Principe cauſam com-
mitti alicui, vel Delegari, & ſententia pro ipſo lata fue-
rit, ſit cautus, ut ita bene cuſtodiat commiſſionem, ſic-
ut ipſam ſententiam; lapſu enim temporis, ſi conveni-
retur, ut oſtenderet ſententiam ſine commiſſione, non
prodeſſet ei, niſi probaret de commiſſione. Quinimo
hæc exceptio, quod non conſtat de Delegatione, poteſt 25
opponi etiam in actu executionis, *c. Pia de except. lib.* 6.
Frider. de Sen. *conſ.* 25. *Caſus talis eſt in princip.*

Hanc tamen quintam ampliationem limitat notabiliter 26
Innocentius *hic n* 4. *verſ. Sed certe hoc quibuſdam non pla-*
cet, ut locum non habeat, ſi pars fuerit præſens in prola-
tione ſententiæ, & non appellaverit: & idem eſt, ſi pars
quandoque comparuit ante litis conteſtationem, & non
contradixit; nam poſt litis conteſtationem non poterit al-
legare defectum commiſſionis, ſeu mandati, ut *c. Inter*
Monaſterium de re judicata: ex quo enim pars comparuit,
& defectum juriſdictionis non oppoſuit, præſumendum
eſt judicem habuiſſe juriſdictionem, & opponenti defe-
ctum juriſdictionis incumbit onus probandi; ſecus autem
eſt, ſi ſententia fuerit lata contra abſentem in caſu, in
quo ferri potuit, & pars abſens nunquam paruit Delega-
to: quia tunc ſemper poteſt allegare incompetentiam ju-
dicis, & opponere defectum juriſdictionis; & onus pro-
bandi contrarium incumbit adverſario. Quidam tamen
ſentiunt contrarium, ut refert Innocentius; ſed nihilo-
minus prædicta diſtinctio eſt ſatis æqua, ſecundum Abba- 27
tem *hic n.* 7. qui eam extendit, etiamſi pars fuerit abſens
contumaciter, motus optima ratione, quia pars negan-
do juriſdictionem, negat per conſequens contumaciam;
nam ſi non erat judex, non tenebatur coram eo compa-
rere. Quam rationem ponderavit etiam Paulus de Caſtro
conſ. 81. *In cauſa quæ vertitur, n.* 3. *col* 4. *poſt medium lib.*
2. facit text *in l. Non videtur laterare, ff. de judic.* Item
ceſſat præſumptio juriſdictionis, quando pars fuit ſem-
per abſens, quia delegatio cum ſit facti, non præſumi-
tur, nec adeſt tacitus conſenſus partium.

Porro hæc procedunt in Delegato; ſententiæ autem Or- 28
dinarii ſemper ſtatur, quia conſtat de juriſdictione, *c. Si-*
cut infra de re judic. c. Hoc etiam 2. *q* 6. & notat Lauren-
tius hic relatus in gloſſ. 1. & Innoc. *n.* 4 *poſt princip. verſ.*
Et hoc in Delegato; nam ut Bald inquit in *l. Ea quidem, n.*
14. *v. Hinc eſt, C. de accuſat.* juriſdictio Ordinarii cenſetur
notoria, ideo non eſt opus de iſta facere fidem; ſecus in de-
legata. Sequitur Felin. *hic* plura cumulans, *n.* 10.

Amplia ſexto, ut geſta per Delegatum, qui non do- 29
cuit

cui de mandato petito, ſint ipſo jure nulla; ut notabiliter dicit Innocentius *hic num. 1. in ver. De mandato*. Unde ſecundum eum ſi Delegatus in Ordinarium parere volentem proferret ſententiam excommunicationis, ſententia non teneret, quia non habet juriſdictionem in Ordinarium, niſi quando eſſet ei rebellis; petendo autem ſibi fidem fieri de commiſſione, ſeu mandato, facit quod ſibi a jure permittitur; & ideo non poteſt dici rebellis, & ſic non tenet excommunicatio ex defectu juriſdictionis, & cum Innocen. concordant hic Abbas *num. 3.*
30 & Felin. *eodem num. verſ. Et ad hanc materiam*, Butr. *in cap. Venerabilis, num. 10. verſ. Quartus caſus, de cenſibus*, ubi ait, quod ſi Delegatus viſitare vellet, non poſſet, niſi oſtenderet ſuam delegationem; & ſi viſitaret, vel excommunicaret, non teneret viſitatio, nec excommunicatio, plene Cephal. *conſ. 236. in princip.* Et ſententia poteſt dici nulla per viam actionis, & exceptionis, quando non conſtat de delegatione, Angel. Aretin. *conſ. 137. Quoniam a me num. 8. & ſeqq.* Et ſimiliter nullus eſt proceſſus fabricatus a Delegato, qui de ſua commiſſione non docuit, præſertim quoad actus, qui ſunt de ſubſtantia judicii, ut citatio, litis conteſtatio, oblatio libelli, & Procuratoris legitimatio, & ſimilia, ut *cap. Quoniam contra de probat. cap. 1. de fide inſtrumentorum, l. 1. Cod. de mandat. Princip. l. Ne arbitris, §. Sin autem, C. de arbitr.* ſecundum Innoc. *hic num. 4. in princip.*

31 Amplia ſeptimo, etiam parte non petente, quia nihilominus Ordinarius poteſt ex officio ſuo petere, ut ſibi reſcriptum delegationis, ſeu mandatum Apoſtolicum exhibeatur. Ita Innoc. *hic num. 1. in ver. De mandato, verſ. Et poteſt petere.*

32 Amplia octavo, ut Delegato volenti juriſdictionem exercere non oſtenſis literis delegationis poſſit Ordinarius de facto, & quaſi vim repellendo impune reſiſtere: caſus eſt *in leg. Prohibitum, Cod. de jur. Fiſci lib. 10.* quem textum ſic ſummat Bart. Nunciis Principum non creditur ſine literis, & ipſis volentibus aliorum bona capere, quilibet, cujus intereſt, poteſt de facto reſiſtere, concordat textus in Auth. *de collat. §. Eos collat. 14.* Poteſt enim Ordinarius poſſeſſionem ſuam tueri armis materialibus, & ſpiritualibus, ut *c. Dilecto, §. Et quidem de ſentent. excommun. lib. 6.* & ſic poteſt eam turbantem excommunicatione percellere, etiam nulla monitione præmiſſa, quia non procedit ut Judex, ſed ut pars pro ſui juris conſervatione, ut determinat Innocentius in ſua celebri gloſſa, quam poſuit *in cap. Venerabili de cenſibus*, & quam ibi ſequuntur Joan. Andr. Butr. Cardin. Abb. & communiter Doctores, & reaſſumpſit Hoſtienſis *in cap. Procurationes eodem titulo*, ut ibi dixi *num. 27. & ſeqq.*

Amplia nono, regulam hujus textus, ut locum ſibi
34 vendicet non tantum in Delegato a Principe, ſed etiam in Delegato a quocunque alio inferiori. Quod ſenſit Innocen. *hic num. 4.* dicens: Nullius Delegati ſententiæ creditur, nec aliqua executioni mandabitur, niſi oſtendat literas commiſſionis. Hæc tamen eſt differentia,
35 quod delegatio Papæ, vel Imperatoris aliter probari non poteſt, quam per ſcripturam, ut plene oſtenſum eſt ſupra in prima ampliatione, *num. 7.* Secus vero in delegatione inferiorum, quia in ea locum habent jura communia, quæ dicunt eandem vim habere teſtes, & inſtrumenta, ut *in l. In exercendis, Cod. de fid. inſtrument.* Ita Specul. *in titul. de probat. §. ult. num. 1. verſ. Sed nunquid Delegatos*, & decidunt Domini de Rota *dec. 397. alias 5.* incipien. *Si Epiſcopus, num 3. verſ. De ſecundo dubio de Offic. Vicar. in novis*, & apud Bellam. *deciſ. 110.* incipien. *Præſumitur*, ſentit gloſſ. 2. *in cap. Nobiliſſimus 97. diſtin.* Millis *in Repertorio in ver. Probatio gratiæ Papalis*, Bart. Bellencinus *de Charitat. ſubſid. qu. 111.* ubi propterea dicit
36 gratiam Subcollectoris Apoſtolici, quæ fit a Collectore, & ſic ab inferiore a Principe, poſſe probari per teſtes, ſecundum Dominos de Rota *deciſ. 10. alias 266.* incipien.
37 *Dixerunt, & concluſerunt n. 4. de offic. Delegat. in novis.* In eo tamen caſu, in quo Delegatus ab inferiore vellet probare ſuam commiſſionem per literas, non eſſet opus, ut literæ hujuſmodi eſſent ſcriptæ, vel ſubſcriptæ manu propria ipſius Delegati; ſed ſufficere, ut ejus ſigillo eſſent munitæ, ut notat Angelus *in l. Conſentaneum, num. 7. C.*
38 *Quomodo, & quando jud.* Innocen. & Doctores *in cap. Quoniam contra de probat.* Hippol. Marſill. *in rubrica, C. Eodem tit. num. 323. ver. Et idem Angel.* Appoſitio enim ſigilli tantum probat, quantum ſubſcriptio manu propria, ut per Marſil. *ibid. num. 320. ver. His expeditis.*

Fagnan. in l. Lib. Decretal.

Amplia decimo, eandem regulam, ut procedat etiam 39
in arbitro, cui non creditur, ſi de compromiſſo non conſtat, licet ipſe atteſtetur in laudo factum fuiſſe compromiſſum, *l. Ne in arbitris cum l. ſeqq.* & ibi Doctores, *C. de arbitris*, Socinus in Auth. *Si quis in aliquo in ult. not. n. 10. verſ. Ex quo videtur. C. De edendo*, & innuit gloſ. 1. *hic*. Sed hoc intelligas, niſi laudum eſſet latum partibus 40
præſentibus, & non contradicentibus aſſertioni arbitri, *cap. Niſi eſſent de præben.* Felinus *in cap. Quoniam contra, num. 37. & ſeqq. verſ. Sexta concluſio de probationibus*, Angel. & Joan. de Imola *in l. Sciendum circa fin. ff. de verb. obligat.* Blanchett. *in tract. de Compromiſſ. qu. 9. col. penult.* & facit quod dixi ſupra *num. 26.*

Amplia undecimo, in Executore, vel Subexecutore, 41
quia, ſi non conſtat de ejus facultate, non poteſt procedere, & ei impune non paretur, Rota *deciſ. 14. de dot. & contum. in novis*, quam ſequitur Felinus *hic num. 3. verſ. Pro hoc adde*, Friderie. de Senis *conſ. 251. Caſus talis eſt, per totum*, & irrita eſt executio facta non oſtenſa delegatione, Romanus *conſ. 336. n. 4.*

Amplia duodecimo, in quocunque Nuncio, Miſſo, & 42
alio deſtinato ad aliquid, ut ſibi non credatur, niſi doceat ſe habere poteſtatem ab eo, qui poteſt dare, Fridet. de Senis *d. conſ. 251. n. 1. verſ. Non enim debet.*

Amplia 13. in omnibus judicibus commiſſariis, qui de 43
Provincia ad Provinciam mittuntur, debent enim præſentare literas ſuæ facultatis Præſidi Provinciæ, antequam exercere incipiant, alias poſſet eis reſiſti, Auth. *de collat. §. Eos collat. 14.* & notat Bart. & Bald. *in l. Prohibitum, C. De jur. Fiſci lib. 10. & in l. 1. C. de ſuper indict. eod. lib.* & probatur clare *in l. 1. C. de mandat. Princip.*

Nunc declara primo regulam hujus textus, ut quamvis 44
Ordinarius non cogatur parere mandato aſſerentis ſe Delegatum, niſi oſtendat literas ſuæ delegationis, ut patet in litera ibi, *Niſi &c.* tamen poteſt, & prudenter agit, ſi exequatur, etiamſi literas non videat, dummodo probata perſona ſit, quæ hoc dicit. Ita formaliter Innoc. *hic num. 1.*

Declara ſecundo, eandem regulam, ut locum non ha- 45
beat in Cardin. cui atteſtanti de commiſſione ſibi facta per Papam credendum eſt, licet literas ſuæ commiſſionis non oſtendat, *c. Nobiliſſimus*, juncta gloſ. *in ver. Nihilominus 97. diſt.* Sed adverte, quia ille textus non loquitur de ſpeciali commiſſione, ſed de ipſa legatione, & gloſ. dicit Cardinali credendum eſſe ſine literis, maxime cum non contingat Cardinalem unquam abeſſe, niſi legationis cauſa. Itaque creditur Cardinali, ſi aſſerat ſe Legatum. Idem tenet gloſſa *in c. Cum olim, il primo in ver. Sine reprehenſione de privil.* & gloſ. *in c. Ad Apoſtolica in verſ. Proponi de re judicat. lib. 6.* Lapus *allegat. 14.* quæ incipit, *Idem eſt dicere, & allegat. 33.* incipien. *An Frater Minor*, Rota *dec. 2.* incipien. *Item nota quod Legatus, de offic. Legat. in antiq.* Hoſtien. Butr. Anchar. Abb. & alii copioſe relati ab Anton. Gabriel. *commun. concluſ. lib. 1. in tit. de probat. concl. 3. n. 2. & 3.* & hinc planum.

Sed nihilominus credendum eſſe Cardinali ſine literis, 46
etiam quando atteſtatur ſe Delegatum in aliqua cauſa, docuit Hoſt. *in Summa in tit. de probat. §. Interdum, ver. Quid de Auditoribus*, Abb. *in c. Quod ſuper his, num. 5. de fid. inſtrumen. & in conſ. 17.* incipien. *In cauſa Ottonelli in fin. lib. 2.* Bald & Saliect. *in l. Juris jurandi, C. de teſtibus*, Roman. *conſ. 59. Ad diſcutiendum, num. 6. in 4. dubio*, Alex. *conſ. 92. Perſpectis, n. 14. lib. 6.*

Contrarium tenet Angelus *conſ. 182. Mandatum Prin-* 47
cipis poſt principium, ver. In contrarium facit, ubi redarguit Ju. Andr. quod alleget jura in contrarium facientia, nec ad ea reſpondeat, videlicet *ad l. unicam, C. de mandat. Princ. ad l. Prohibitum, C. de jure Fiſci lib. 10. & ad l. Miſſi opinatores*, ibi, *Cum delegatoris, C. de exact. tribut. lib. 10.* & ſubdit Angelus ſuper hoc puncto non poſſe ſine dubio pertranſiri, & Decretiſtas ſic, & indiſcuſſe procedere.

Tenendu primam opinionem, quæ proculdubio eſt 48
magis communis, eam limita in duobus caſibus, ſecundum Felin. *hic n. 12. verſ. Præterquam*. Primus eſt in Legatis venientibus ad Curiam Romanam, quia de ſtylo Curiæ eis non creditur ſine literis, text. eſt *in d. c. Nobiliſſimus 97. diſt.* ibi: Licet nunquam Apoſtolicæ Sedis mos fuerit abſque ſignatis apicibus undecunque legationes ſuſcipere,

& notat Abbas *in dict. cap. Quod ſuper his num. 5. poſt*
49 *med verſ. Paſſet tamen dici de fid. inſtrum.* Secundus eſt, ubi legatio, ſeu commiſſio eſt alteri præjudicialis. Hanc limitationem poſuit Angelus *in d. conſ. 182. poſt princ. his verbis: Finaliter credo, quod quandoque Legatus quantumcunque de latere, vel quis alius quocunque alio pollens honore, aut dignitatis fulgore, aſſerit ſe habere mandatum Principis, aut Papæ ſuper his, quæ directe concernunt præjudicium alienum, & tunc nullo modo creditur*
50 *ſine programmate legationis. Sic intelliguntur in contrarium allegata, ſi bene inſpiciantur. Quandoquidem aſſerit ſe habere mandatum ſuper eo, quod principaliter ordinatur, nec tendit in præjudicium alienum, ſed ad commodum Papæ, vel Principis, & ad commodum aliorum abſque alieno diſpendio, ſicut eſt, ut diſpenſare poſſit ſuper his, de quibus aſſerit ſe ſpecialem commiſſionem habere: & tunc ſine literis creditur, quin ſatis eſt veriſimile, ut hanc commiſſionem habeat.* Hactenus verba Angeli, qui ut vides in effectu non diſcrepat ab opinione Canoniſtarum. Et iſtud conſilium Angeli ſequuntur Petrus de Anchar. in Clem. 1. *n. 3. de probat.* Barbat. de Cardin. Legat. *q. 1. in 2. prælud.* & alii quos retuli *in c. De Rectoribus, n. 42. infra de Clerico ægrot.*

Conclude, Cardinali aſſerenti aliquid de mandato Papæ ſtandum eſſe, quando tria ſimul concurrunt. Primum eſt, ut Cardinalis aſſerat veriſimilia. Secundum eſt, ut Papa, vel Princeps ſit præſens in loco, & ad eum facile poſſit haberi recurſus. Tertium, ut aſſertio non contineat rem tertio præjudicialem, prout hæc tria ad conciliandas opiniones requirit Rot. *dec. 630. n. 2. p. 4. rec.* & de hac materia vide latiſſime per Ant. Gabr. *comm. concl. in tit. de prob. concl. 3. per tot.*

DE OFFICIO DELEGATI.

Gregorius IX. Præcentori, & Magiſtro N. Canon. Ambian.

CAPUT XXXVIII.

SIgnificantibus M. muliere, & J. nato ejus nos noveritis accepiſſe, quod cum nobilis mulier Juliana vidua, mentiens ſe pauperem, contra eos ſuper terris, & rebus aliis ad judices noſtras literas impetraſſet, iidem coram eis excipiendo proponere curaverunt, quod cum dictæ literæ ſuggeſto mendacio impetratæ fuiſſent, eum prædicta Juliana (quæ nobilis eſt & dives) pauperem ſe dixiſſet eis, coram ipſis (niſi requiſito prius domino, ſub cujus juriſdictione ipſi conſiſtunt, & coram quo parati erant eidem exhibere juſtitiæ complementum) non debebant de jure per tales literas conveniri; unde dicti judices interloquendo pronunciarunt, ſe per eaſdem literas procedere non debere; & infra, Demum fuit a partibus in quoſdam tanquam in arbitros taliter compromiſſum, quod ſi infra terminum in compromiſſo expreſſum, cauſam non deciderent, partes ad eorundem judicum redirent examen. Verum arbitris cauſam infra terminum negligentibus terminare, dicti judices juriſdictionem per formam compromiſſi hujuſmodi reſumpſerunt: a quibus iidem ſe ſentientes gravati, quod ſuper his, ſuper quibus ab eis fuerant abſoluti, litigare compellebant eoſdem; ad noſtram audientiam appellarunt. Ideoque mandamus, quatenus, ſi eſt ita, revocetis in irritum & cetera.

SUMMARIUM.

1 *DElegatus, qui pronunciavit ſe juriſdictionem non habere, etiam de conſenſu partium cauſam non reaſſumit.*
2 *Viduarum, & miſerabilium perſonarum cauſa ſine qualitate paupertatis contra laicos non pertinent ad Eccleſiam principaliter, ſed ſecundario, & n. 64. & ſeqq. & n. 85.*
3 *Sententia, qua quis pronunciat ſe incompetentem, eſt interlocutoria.*
4 *Habet tamen vim diffinitivæ.*
5 *Et ab ea appellari poteſt etiam ſecundum leges.*
6 *Sententia interlocutoria regulariter revocari poteſt ab eodem judice, qui eam tulit, reponendo partem appellantem.*
7 *Sententia, qua quis pronunciat ſe juriſdictionem non habere, non poteſt contrario imperio revocari.*
8 *Etiamſi judex male pronunciaverit, eo quod alias eſſet competens.*
9 *Fallit primo in judice Ordinario.*
10 *Fallit ſecundo, ſi tali pronunciatione fuerit appellatum.*
Fallit tertio, ſi judex pronunciaverit non ſuper principali, ſed ſuper aliquo incidenti, n. 12.
Fallit quarto in executore dato ſuper gratia beneficiali, n. 13.
11 *Appellatio inſpecto futuro eventu ſententiam ſuſpendit, ſed inſpecto ſtatu præſenti eam extinguit.*
14 *Juriſdictio Delegati, qui pronunciavit ſe incompetentem, etiamſi alias eſſet competens, ex pacto prorogari non poteſt, & numer. ſeqq. uſque ad numer. 19.*
15 *Juriſdictio extincta non poteſt per partes reſuſcitari.*
16 *Scholaris ſi faciat pactum de litigando coram uno ex judicibus ſuis, tenet pactum.*
17 *Prorogatio juriſdictionis impeditur, ſi partes erant in jure, vel in facto.*
18 *Clauſula,* quod partes redeant ad primos judices, *in compromiſſo appoſita, non ſapiat compromiſſum.*
19 *Judicis eſt non tantum æſtimare, ſed etiam pronunciare, an ſua ſit juriſdictio.*
20 *Juriſdictio licet compeſcat ipſo jure, tamen ſi ope exceptionis ſit eludibilis, per pronunciationem ſuper exceptione ipſo jure extinguitur.*
21 *Miſerabiles perſonæ quæ ſint, & num. ſeqq. uſque ad num. 35.*
22 *Et quæ miſerabilia.*
23 *Miſerabiles qui ſint in genere, & cur ſic appellati.*
24 *Miſericors quis.*
25 *Miſerabilis ut aliquis dicatur, num ſit relinquendum arbitrio judicis.*
26 *Miſerabiles qui ſint in ſpecie, & numer. ſeqq. uſque ad num. 35.*
27 *Vidua dicitur non tantum, cujus maritus eſt mortuus, ſed etiam quæ maritum non habuit.*
28 *Item illa, quæ virum habet inutilem, vel proſcriptum, aut damnatum ad perpetuum carcerem.*
29 *Pupillus, & orphanus in quibus differant.*
30 *Peregrini quoad res, quas ſecum deferunt, & injurias, quas patiuntur, & contractus in ipſa peregrinatione initos, ſunt miſerabiles, & de foro Eccleſiæ, & num. 85.*
31 *Mercatores ſi in teloniis, vel pedagiis graventur, quando ſunt in itinere, poſſunt conqueri coram judice Eccleſiaſtico, & n. ſeqq.*
33 *Idem ſi exiſtant in nundinis.*
34 *Moniales an veniant appellatione miſerabilium perſonarum, remiſſive.*
35 *Vidua, pupillus, & orphani, & conſimiles, an ſint miſerabiles perſonæ, ſi divites ſint, & num. ſeqq. uſque ad num. 58.*

36 *Vi-*

36 *Vidua, & pupillus non gaudent privilegio* l. unicæ, C. Quand. Imper. inter pupill. & vid. *niſi ſint pauperes, & num. ſeqq.*
Contrarium, n. 42.

37 *Statutum, ut de relictis miſerabilibus perſonis non ſolvatur gabella, non comprehendit divites.*

38 *Conſtitutio regni, quæ providet pupillis, viduis, & aliis de advocato, non includit tales, niſi etiam ſint pauperes.*

39 *Cæcus non numeratur inter perſonas miſerabiles, niſi ſit pauper; ſed contra, n.* 50.

40 *Pecuniæ obediunt omnia.*
Declaratur, n. 57.

41 *Viduarum, pupillorum, & orphanorum cauſas audit Eccleſia, negligente judice ſeculari, etiamſi divites ſint.*

42 L. unica, Cod. Quando Imperator, & pupill. & vid. *comprehendit tales etiam divites ſecundum magis communem, & veriorem opinionem, quam ſervat Signatura.*

43 *Delegatio cauſæ inter laicos ad petitionem miſerabilis perſonæ non pauperis non eſt nulla ab initio, ſed pendet validitas ex negligentia judicis ſecularis.*

44 *Regina vidua eſt miſerabilis perſona, & ratione ſpolii, de quo conqueritur, eſt principaliter de foro Eccleſiæ.*

45 L. unica, C. Quando Imperator inter pupill. & vid. *expenditur.*

46 *Alimenta ſunt privilegiata, etiamſi diviti relinquantur.*

47 *Dos dicitur cauſa pia, ſive detur pauperi, ſive diviti.*

48 *Miſerabiles perſonæ quoad protectionem, & defenſionem Eccleſiæ pari paſſu ambulant cum pauperibus, & num.* 53.

49 *Dicto, alius, importat diverſitatem in ſubſtantia, & identitatem in qualitate.*

50 *Cæcitatis calamitas quanta ſit, & n.* 52.
Cæcitas corporis, & cæcitas mentis quid ſint, n. 50.

51 *Miſeriam quilibet naturaliter fugit, & appetit felicitatem.*

52 *Cæci, & ſenio confecti, licet divites, ſunt pauperibus miſerabiliores.*

54 *Miſerabiles perſonæ qualiter dicantur, quæ res proprias adminiſtrare non poſſunt, & n. ſeqq.*

55 *Clerici poſſunt patrocinari pro miſerabilibus perſonis etiam divitibus, quæ advocatum non reperiunt.*

58 *Miſerabiles perſonæ an & quando ſint de foro Eccleſiæ, & num. ſeqq. uſque in fin.*

59 *Quid, ſi ſint pauperes, & n.* 86.
Et quid, ſi ſint divites, n. 64. *&* 85.

60 *Cauſa viduarum, aliarumque miſerabilium perſonarum, ſi ſint pauperes, principaliter, & immediate ad Eccleſiam pertinent, & n* 86.

61 *Etiam extra caſum oppreſſionis, & negligentiæ judicum ſecularium.*

62 *Delegationis literæ contra laicos ad petitionem viduæ pauperis ſunt validæ ab initio.*

63 *Miſerabiles perſonæ pauperes, ſi magnas hæreditates, vel caſtra petant, non poſſunt directe agere coram judice Eccleſiaſtico.*

64 *Cauſa viduarum, pupillorum, & aliarum miſerabilium perſonarum, quæ pauperes non ſunt, principaliter ad Eccleſiam non ſpectant, & num.* 85. *ſed ſecundario, num.* 67. *&* 85.

65 *Niſi quoad protectionem, & defenſionem, & numer.* 77.

66 *Miſerabiles perſonæ utcunque divites, ſi opprimantur, vel ſpolientur, poſſunt conqueri Eccleſiæ etiam aliis judicibus Ordinariis prætermiſſis, & n.* 86.

69 *Papa vacante Imperio vices Imperatoris gerit.*

70 *Judex ſecularis quando dicatur negligens ad effectum, ut judex Eccleſiaſticus procedere valeat in cauſis miſerabilium perſonarum non pauperum.*

71 *Et quid, ſi ſit ſuſpectus de malitia.*

72 *Laici non miſerabiles nunquam poſſunt in ſuis cauſis temporalibus contra laicos directe, & principaliter ad Eccleſiam recurrere, & n.* 84.
Niſi quando in Provincia nullus extat judex ſecu- Fagnan. in I. Lib. Decretal. *laris, vel ſi extat, recuſatur, aut negligit juſtitiam adminiſtrare, numer.* 74.
Idem ſi judex non extet in civitate, n. 75.

73 *Cauſas miſerabilium non pauperum audit Eccleſia in defectum judicis ſecularis, nec rejicit illos ad proximum ſuperiorem.*

75 *Civitas quælibet hodie habet ſua regimina.*

76 *Miſerabiles perſonæ non pauperes, ſi in judicio, vel extra graventur injuſte, poſſunt ad Eccleſiam recurrere non per viam appellationis, ſed per viam ſimplicis querelæ.*

77 *Miſerabiles perſonæ favorabilius ſunt exaudiendæ, quam aliæ non miſerabiles.*

78 *Et in earum cauſis potiori gaudent prærogativa, quam Clerici.*

79 *Et reſcriptum contra eas impetratum non valet, niſi de illarum miſeria mentionem faciat.*

80 *Indulta miſerationis cauſa non tolluntur per generales non obſtantias.*

81 *Nec poteſt illis expreſſe renunciari.*

82 *Legatum miſerabilibus perſonis dicitur ad pias cauſas.*

83 *Nec de illo detrahitur Falcidia.*

84 *Laici non miſerabiles regulariter nec habitu, nec actu ſunt de foro Eccleſiæ.*

85 *Miſerabiles perſonæ aliquando ſunt de foro Eccleſiæ habitu tantum; aliquando vero habitu, & actu, & num. ſeqq.*

S*Ignificantibus*. Delegatus qui pronunciavit ſe juriſdi- 1
ctionem non habere, etiam de conſenſu partium cau-
ſam non reaſſumit. Hoc dicit. Dividitur in duas partes.
In prima appellans narrat factum. In ſecunda Papa dat ei
judices, ibi, *Ideoque*.

Nota primo ibi, *Mentiens ſe pauperem*, cauſam vi- 2
duæ, ſeu alterius miſerabilis perſonæ ſine qualitate
paupertatis contra laicum non pertinere ad Eccleſiam
immediate, & principaliter, ſed ſecundario tantum,
negligente ſcilicet judice ſeculari, ut hic per Imol. *n.*
1. Prima pars aperte probatur hic; quia hæc vidua im-
mediate adivit Papam contra laicos, & ſub expreſſio-
ne paupertatis ab eo literas delegationis impetravit.
Secunda pars itidem probatur: quia cum eſſet dives,
validitas literarum pendebat a negligentia judicis ſecula-
ris, ut patet ex litera ibi, *Niſi requiſito prius domino*;
& conſequenter illius cauſa pertinebat ad Eccleſiam ſe-
cundario, & in defectum ſecularis juſtitiæ, ut latius di-
cam infra *n.* 43. 62. *&* 85.

Secundo nota ibi, *Interloquendo*, ſententiam qua quis 3
pronunciat ſe incompetentem, eſſe interlocutoriam,
prout hic notant Bald. *num.* 3. Butr. *num.* 8. Cardin. *in*
2. *notab.* Imol. *num.* 9. & Abb. *num.* 3. & merito, quia
non diffinit negotium principale, ideoque dici non de-
bet diffinitiva. Habet tamen vim diffinitivæ, quia non 4
expectat aliam ſententiam poſt ſe, ſed prorſus extin-
guit juriſdictionem pronunciantis, ut hic patet, & no-
tat Abb. & alii præcitati, Angel. *conſ.* 200. *In Civitate
Lucana*, *n.* 5. *verſ. Ad ſecundum*, & Roman. *plene conſ.*
358. *In præſenti per totum*. Unde fit, ut quamvis de jure 5
civili ab interlocutoria appellari non poſſit, ut *l. Apertiſ-
ſimi*, *C. de judic. l. Ante ſententiæ tempus*, *C. Quorum ap-
pellat. non recip. & cap. Super eo*, *il ſecondo infra de appel-
lat.* tamen a ſententia, qua quis ſe incompetentem pro-
nunciat, appellari poteſt, etiam ſecundum leges, ut
ſentit gloſſ. *fin. in Auth. Habita*, *C. Ne filius pro patre*,
& notant *in d. c. Super eo*, Abb. *num.* 3. *verſ. Et qui ſint
iſti caſus*, Franc. *in* 2. *notab. verſ. Et communis concluſio*,
& Præpoſ. *num.* 7. *verſ. Et eſt alia regul.* Bald. *hic eod. n.* 3.
Hinc etiam fit, ut quamvis interlocutoria regulariter re- 6
vocari poſſit per ipſummet judicem, qui eam tulit, re-
ponendo partem appellantem, *ut l. Quod juſſit*, *ff. de*
cap. Cum ceſſante, ubi gloſſ. *unica*, & Doctores notant
infra de appellat. Bald. *conſ.* 65. *Præmittendum eſt in
fin. lib.* 4. Cardin. *conſ.* 32. *verſ. Ad ſecundum*, plene Jaſ.
in d. l. Quod juſſit a num. 23. *verſ. Breviter conclude*. Ta- 7
men ſecus, ſi ſit interlocutoria lata ſuper incompetentiæ,
quia cum habeat vim diffinitivæ, & judicis officium to-
taliter extinguat, non poteſt contrario imperio revoca-
ri, ut hic eſt caſus, qui non repetitur alibi ſecundum
Cardin. *in* 4. *notat.* Et eſt communis concluſio, quam hic
firmant Butr. *n.* 11. Imol. *num.* 4. Abb. *num.* 3. Felin. *n.* 1.

Palud. de Caſtr. *conſ.* 281, *In cauſa iſta*, *num. verſ. Nam imo dicitur lib.* 1. Angel. & Roman. *locis citatis*, & ad textum *in c. Dilectus*, *il terzo de praben.* ubi aperte videtur probari contrarium, reſponde, ut hic per Imol. *n.* 5.

8 Ampliatur hæc concluſio, ut locum habeat, etiamſi judex, qui pronunciavit ſe incompetentem, male pronunciaverit, eo quod alias eſſet competens, ut hic eſt caſus, ſecundum Collectarium *in princip.* & Cardin. *nu.* 4. nam iſti judices, qui pronunciant ſe incompetentes, juriſdictionem habebant; quia etſi reſcriptum delegationis cauſæ eſſet ſubreptitium, quia vidua illud impetravit ſuggeſto mendacio paupertatis; tamen per hujuſmodi reſcriptum ad lites fuit illis collata juriſdictio, licet elidibilis ope exceptionis, ut *cap. Super literis cum materia ſupra de reſcipt.* & ſcripſi plene *in c. Ad audientiam*, *il primo*, *num.* 32. *&* 38. *eodem tit.* & tamen, quia ſic pronunciando juriſdictionem a ſe abdicarunt, non potuerunt illam reaſſumere, ut aperte hic deciditur.

9 Limita primo, eandem concluſionem, ut procedat in judice Delegato, prout loquitur hæc Decretalis, non autem in judice ordinario. Et ita eam limitant Bald. *in l. Profes in* 1. *oppoſ. C. Quom. & quand. judex*, *& in l. penult. C. de pactis*, & Paul. de Caſtr. *in d. l. Quod juſſit*, *& in l. Pater in fin ff. Si quis jus dicen. non obtemper.* Ratio limitationis eſt, quia in judice Delegato, qui ſe incompetentem pronunciat, non remanent aliquæ reliquiæ juriſdictionis, ſuper qua fundari poſſit revocatio interlocutoriæ. At ſecus eſt in Ordinario, quia ſibi firma remanet ſua ordinaria juriſdictio. Et quamvis contrarium teneant Roman. *ſingular.* 121. incipien. *Si judex*, & Marian. Socin. *in c. Qualiter*, *il primo de accuſat.* eo quod neque in Ordinario remaneat aliqua juriſdictio in illa cauſa, in qua pronunciat ſe juriſdictionem non habere: magis tamen placet prima opinio, quam etiam dicit veriorem Felin. *hic num.* 1. *verſ. Limita primo*.

10 Limita ſecundo, prædictam concluſionem, ut locum non habeat, ſi ab hujuſmodi interlocutoria appellatum
11 fuerit; tunc enim poterit Delegatus illam revocare. Ratio eſt, quia ſententia hujuſmodi quamvis inſpecto futuro eventu per appellationem ſit tantum ſuſpenſa, *cap. Venientes de jurejur.* Oldrad. *conſ.* 255. *Contra proviſionem in princ. num.* 2. *verſ. Sed in caſu noſtro*: tamen inſpecto ſtatu præſenti dicitur extincta, adeout perinde ſit non fuiſſet lata, text. eſt *in l.* 1. *§. fin.* ibi: Provocationis remedio condemnationis extinguitur pronunciatio, *ff. Ad Turpillian.* & declarat Bartol. *in ſua queſt.* 9. incip. *Judex per imperitiam in princ.* & ſuſius Alexan. *conſ.* 36. *Viſo themate nu.* 5. *&* 6. *lib.* 4. Caſtill. *conſ.* 34. *num.* 2. Roman. *conſ.* 41. *n.* 4. Sed ſi ſententia ſuper incompetentia non fuiſſet lata, judicis poteſtas remanſit integra, ut eſt clarum; Ergo eodem modo remanſit poſt interpoſitam appellationem; & ſic poteſt Delegatus ſuam interlocutoriam revocare, juxta regulam *cap. Cum ceſſante de appellat.* Ita Domini de Rota *deciſ.* 74. incipien. *Si Auditor*, *alias* 9. *& deciſ.* 86. incipien. *Si a pronunciatione*, *alias* 12. *appellat.* in novis, ubi decidunt, ut ſi judex pronunciaverit ſuper deſertione appellationis, & ab hujuſmodi pronunciatione fuerit appellatum, poſſit judex ſuam interlocutoriam revocare, & appellantem reponere in primis terminis, juxta textum *in dict. cap. Cum ceſſante*, *& cap. Si a judice*, *de appellat. lib.* 6. & ita ſingulariter limitant hoc cap. Et quamvis Paulus de Caſtro in præallegat. *conſ.* 281. *num.* 2. *verſ. Nec obſtat quædam deciſio Rotæ lib.* 1. dicat deciſionem Rotæ loqui, quando ſuper deſertione fuit pronunciatum incidenter, ſecus ſi principaliter; & ulterius miretur de deciſione illa, dicens nullum ex ſcribentibus in jure civili, vel Canonico facere talem diſtinctionem, an fuerit appellatum, an non, nec jure probari; tamen non videtur recedendum a limitatione Rotæ, quia ratio ſuperius ponderata multum ſtringit, & deciſionem illam ſequuntur Butr. & Abbas *in c. Pervenit*, *il ſecondo de appellat.* Imol. & Abb *in d. c. Cum ceſſante*, Felin. *hic n.* 2. & idem Abb. *in c. Cum dilectus*, *l. ult. de praben.* ubi de hoc eſt textus valde ſingularis, ſecundum unam lecturam.

12 Limita tertio, concluſionem ut ſupra firmatam, ut procedat, quando judex pronunciat ſe incompetentem ſuper principali negotio ſibi commiſſo; ſecus ſi ſuper aliquo incidenti, ſeu dependenti a negotio principali, Ratio eſt, quia talis interlocutoria cum extinguat funditus officium judicis, non habet vim diffinitivæ, & ideo poteſt contrario imperio revocari, juxta regulam *d. l. Quod juſſit*, & per Gemin. *in c. fin. in* 8. *col. de elect. lib.* 6. quam limitationem ponit Salicet. *in l. Poſt ſententiam*, *C. de ſent.* dicens, ſe ita intelligere text. *in d. c. Dilectus*, & conſentit Paul. de Caſtro *in d. l. Quod juſſit*, & Felin. *hic n.* 2. *in* 3. *limit.*

Limita quarto, prædictam concluſionem, ut vendicet 13
ſibi locum in judice, qui fuit datus in cauſa principaliter, non autem in eo, qui fuit datus acceſſorie, ut eſt executor in cauſa beneficiali; nam ſi talis pronunciet ſe non eſſe executorem, non propterea abdicat a ſe juriſdictionem, quin poſſit revocare, quia cum adhuc perduret principalis gratia, ſuper qua fuit deputatus executor, non poteſt ſua pronunciatione jus partis auferre; non enim iniqua pronunciatio executoris nocet impetranti, ut notat gloſ. *magna in fin. in c. Si ſoli*, *de conceſſ. præb. lib.* 6. Et ita limitat hoc cap. Felin. *hic n.* 3. poſt Paul. de Leazar. & Gemin. *in c. Si ſuper gratia*, *de offic. deleg. eod. lib.*

Tertio, nota ibi, *An eorundem judicium rediret exa-* 14
men, partes non poſſe ex pacto prorogare juriſdictionem judicis Delegati, qui pronunciavit ſe eſſe incompetentem, etiamſi alias eſſet competens. Prima ratio eſt, quia prorogatio fieri non poteſt in eum, qui funditus juriſdictionem non habet, *l. Privatorum*, *C. de juriſdict. omn. jud. & c. Significaſti cum materia infra de foro compet.* ſecundum Innocent. *hic nu.* 5. *in ver. Reſumpſerunt*, Hoſtien. *n.* 12. Joan. Andr. *n.* 8. & Imol. *n.* 7. Talis autem eſt
Delegatus, qui pronunciat ſe juriſdictionem non habere; 15
abdicat enim a ſe juriſdictionem, etiamſi male pronunciaverit, ut hic eſt caſus, ſecundum Collector. *in princ.* Nam, ut inquit Bald. *n.* 3. talis interlocutoria funditus eradicat juriſdictionem, itaut non remaneant aliquæ literæ, quæ poſſint prorogari, vel demum ad juriſdictionem ſic eliſam redire; nam juriſdictio extincta non poteſt
per partes reſuſcitari, ſecundum Imol. *n.* 8. Non obſtat 16
textus *in l. Si quis in conſcribendo*, *Cod. de pact.* quia ſecundum eos illa lex procedit, quando quis habet plures judices ordinarios, ut Scholares Bononiæ, qui habent judices Epiſcopum, Poteſtatem, & Magiſtrum ſuum; nam ſi Scholaris faciat pactum de litigando ſub uno ex illis, tenet pactum: ſecus ſi ex pacto velit prorogare juriſdictionem in eum, cujus juriſdictioni non ſubeſt; quia nihilominus non cogitur invitus coram eo litigare, *ut in l. Si convenerit*, *ff. de juriſdict. omn. judic.* Et ita contigit in caſu hujus cap. quia partes conſenſerit in judices Delegatos, qui juriſdictionem a ſe prorſus abdicaverant. Se-
cunda ratio eſt, quia etſi prædicti judices alias eſſent Or- 17
dinarii, tamen partes non intendebant illorum juriſdictionem ordinariam prorogare, ſed priori commiſſioni innitebantur, quaſi ex debito, cum tamen non tenerentur; tum quia delegatio fuerat ſubreptitie impetrata ſuggeſto mendacio paupertatis; tum quia judices pronunciarunt ſe juriſdictionem non habere: atque ita partes errabant in jure, vel in facto, quorum utrunque prorogationem impedit, *l.* 1. *in princ. ff. De juriſd. omnium judic.*
Non obſtat, quod per viam compromiſſi partes conſen- 18
tire poſſint etiam in eum, qui non præeſt juriſdictioni, *l. Prædius*, *& l. Sed etſi in ſervum*, *§.* 1. *ff. de arbitr. cum ſimil.* Bart. *in tract. de arbitr. in princip.* Quoniam reſpondetur in caſu hujus c. partes non compromiſiſſe tanquam in arbitris, ſed fecerunt pactum de redeundo ad illos judices, ſicut erat de jure, & ſic per viam prorogationis, quod fieri non potuit, ut ex dictis patet, & declarat Innoc. *hic in fin.* Et ex hoc infert Bald. *num.* 5. ut clauſula, quod partes redeant ad primos judices, appoſita in compromiſſo, non ſapiat compromiſſum; quia litigatores non intendebant compromittere in judices, ſed redire ad juriſdictionem ipſorum: quod eſt bene notandum ſecundum eum, ſequitur Imol. *n.* 14.

Quarto, nota ibi, *Pronunciarunt*, Judicis eſſe non tan- 19
tum æſtimare, an ſua ſit juriſdictio, ut dicit text. *in l. Si quis ex alieno*, *ff. de judic.* ſed etiam pronunciare, ut hic patet evidenter, ſecundum Hoſt. *n.* 11. Joan. Andr. *n.* 7. *in ver. Pronunciarunt*, & Imol. *n.* 6.

Quinto, nota ibi, *Reſumpſerunt*, quod ubi juriſdictio 20
ipſo jure competit, ſed eſt exceptione elidibilis, prout contingit in reſcriptis contentioſis ad lites ratione ſubreptionis, *cap. Super literis ſupra de reſcript.* per pronunciationem ſuper exceptione funditus, & ſic ipſo jure extinguitur juriſdictio; quod ſatis probatur hic, ſecundum Anton. de Butr. *n.* 12. & Imol. *n.* 4. quia, ſi poſt pronun-

ciatio-

ciationem remanſiſſent iſtis judicibus aliquæ reliquiæ juriſdictionis, licet eliſæ, potuiſſet ex pacto eorum juriſdictio prorogari, cujus contrarium hic deciditur.

Venio ad apparatum, & pro explicatione materiæ tria ſunt inveſtiganda. Primum, quæ ſint perſonæ miſerabiles. Secundum, an tales dici poſſint, quamvis divitiis abundent. Tertium, an & in quibus caſibus hujuſmodi perſonæ ſubſint juriſdictioni Eccleſiæ.

21 Primo igitur QUÆRO, quæ ſint perſonæ miſerabiles.

Proponitur hæc quæſtio generaliter, & circumſcripto effectu, de quo agetur in tertia quæſtione.

22 Et quidem authore Ariſtotele 2. *Rhetor in tit. de miſericordia text.* 11. *Quæ ægritudinem, & dolorem afferunt, & ad interitum perducunt, omnia miſerabilia ſunt, & quæcunque perdendi, & deſtruendi vim habent, & quæ mala a fortuna proveniunt, magnaque ſunt; quæ vero dolorem afferunt, & interitum, ſunt mortes, verbera, corporum vexationes, ſenectus, morbi, & cibi penuria, quæ a fortuna proveniunt mala; hæc fere ſunt, amicis penitus ſpoliari, aut cum paucis relinqui; quo fit ut miſerabile ſit ab amicis, & familiaribus divelli; deformitas, imbecillitas corporis, membri alicujus privatio. Atque hæc quidem, & cætera hujuſmodi ſunt, quæ homines ad miſericordiam moveant.* Hæc Ariſtot.

Sed jure noſtro miſerabiles perſonæ in genere dicuntur omnes, quibus natura movemur ad miſerendum propter fortunæ injuriam. Sic probat textus in *l. unic. §. Quod ſi pupilli, C. Quando Imper. inter pupill. & vid.* & diffinit Azor. *in Summ. illius tit. num.* 4. & ſequuntur Hoſt. *hic num.* 1. Joan. Andr. *n.* 2. Bellam. *in princ.* Albet. *in diction. in verſ Miſerabiles*, Stephan. Aufret. ad Guidopap. *deciſ.* 566. *in ver. Miſerabiles*, Rebuff. *in tract. de ſent. proviſ. art.* 3. *in gl. fin.* Afflict. *deciſ.* 257. *in princ.* Et di-
23 cuntur miſerabiles, quia propter miſeriam, in qua ſunt conſtituti, ſunt miſericordia digni, ut *cap. Licet infra de conſiб. c. Omnis* 7. *qu.* 1. *& in Auth. ut immob. ante nupt.*
24 *donat. in princ.* & ibi gl. 1. *collat.* 5. Dicitur enim miſericors, quaſi ſuper miſeria alterius miſerum habens cor, ut inquit D. Thom. *Joan.* 8. *lect.* 1. *in princ.* Eſt autem miſeria non quicunque defectus, ſed tantum defectus naturæ rationalis, quia opponitur felicitati; ut idem docet in 1. *part. qu.* 21. *art.* 4. *& in* 2. 2. *qu.* 30. *art.* 1. Alibi dicuntur perſonæ miſerabiles, quæ cauſas proprias adminiſtrare non poſſunt, ut *cap.* 1. *in fin. infra de poſtulan* Card. hic in 1. *qu.* Sed de hoc latius infra in 2. *qu. n.* 54. & *ſeqq.*

25 In ſpecie autem, quæ perſonæ ſint miſerabiles, Bart. & Bald. in *l. unic. in fin. C. Quando Imper.* concludunt eſſe relinquendum arbitrio Judicis; ſed hoc dictum limitant Doctores, ut non procedat in illis caſibus, in quibus in jure expreſſum eſt, ut aliqua perſona ſit miſerabilis. Ita Marian. Socin. *in cap. Ex tenore num.* 4. *de foro compet.* Covar. *pract. qu. cap* 6. *nu.* 3. *in fin.* & Menoch. *de arbitr. judic. in addit. ad lib* 2. *caſ.* 66. *n.* 1. & merito, quia in his, quæ ſunt a jure determinata, Judicis arbitrium non intrat, *cap. Cauſis*, §. *Illis ſupra eod. c. fin. de tranſact. lib.* 1. §. *Ait prætor*, *ff. de jur. deliber. cum concordant.* de quibus per Hoſtien. *in d. c. De cauſis n.* 9.

26 In Jure autem cautum eſt, ut dicantur perſonæ miſerabiles infraſcriptæ, ſecundum Innocentium hic *num.* 1. cui cæteri adſtipulantur, videlicet viduæ, pupilli, & orphani, ut in *d. leg. unic. C. Quando Imper. cap.* 1. *&* 2. 87. *diſtinct. cap. Super quibuſdam*, §. *Cum autem infra* ..... *de verbor. ſignific.* Et dicitur vidua non tantum, cujus maritus mor-
27 tuus eſt, ut *cap. Vidua*, & ibi gloſ. 1. & Archid. 34. *diſt.* ſed etiam, quæ maritum non habuit, *l. Malum*, §. *Viduam*, *ff. de verb. ſignif.* ubi text. & notat gloſ. *unic. in d. cap.* 1. Bart. *in d. l. unic. num.* 4. & Guidopap. *dec.* 566. *n.* 2. licet gl. 2. *in d. leg unic.* videatur intelligere illum textum ſtricte pro mulieribus, quæ virum habere deſierunt. Generaliter in materia ſtricta teneri poteſt opinio gloſſæ, ſed in materia larga, & favorabili vidua dicitur, licet impropriè, etiam quæ virum non habuit, ſecundum Fe-
28 lin. hic *num.* 8. qua de re latiſſime diſſerit Covarr. *pract. quæſt. cap.* 7. *num.* 2. Sed & illa, quæ habet maritum inutilem, vel ad perpetuum carcerem damnatum, aut proſcriptum, dicitur vidua, & miſerabilis perſona, ſecundum Bald. *in l. fin. per gl. ibi in fin. de plagiar.* & Felin. *hic num.* 8. Pupillus autem dicitur, qui ſimul impubes eſt & extra poteſtatem patris, vel morte, vel emanci-
29 patione, *l. Pupillus*, *ff. de verbor. ſignific.* & orphanus, qui infra quartumdecimum annum exiſtens, parentibus orbatus eſt, ut per Rebuff. *in commentar. ad Conſtitutiones Regias Galliar. tom.* 1. *in tit. de ſent. proviſional. in gl. ult. col.* 2. *ver. Secundo orphani*, & Menoch. *de arbitrar. in addit. ad lib.* 2. *caſ.* 66. *num* 7. Covarr. Quam differentiam inter pupillum, & orphanum conſtituunt Paulus de Caſtro *in rubr. Cod. Quando Imper.* & Rolan. a Valle *conſ.* 76. *Pluribus ex cauſis num.* 42. *lib.* 1. Similiter ſecundum 30
Innocentium *d. num.* 2. miſerabiles perſonæ, & de foro Eccleſiæ ſunt peregrini quoad res, quas ſecum ferunt, 31
& injurias, quas patiuntur, & contractus in ipſa peregrinatione initos, *c. Si quis Romipetas*, *& cap. ſeqq.* 24. 32
qu. 3. Et idem intelligit de Mercatorib. ſi in teloneis, vel pedagiis graventur, per jura præallegata. Unde ſi graventur paſſagiis injuſte, poſſunt immediate conqueri coram Judice Eccleſiaſtico, quando ſunt in itinere, quia dicuntur miſerabiles, cum ſuſtineant in itinere multos labores, & pericula, ut per Alex *conſ.* 130. *Super eo in fin. lib* 7. & hic per Bald. *num.* 8. & Felin. *num.* 6. qui ad hoc allegat Anchar. & Jo. de Anan. *in cap. fin. de Judæis*, ubi di- 33
cunt negotiatores exiſtentes in nundinis poſſe agere coram Eccleſiaſtico. De Romipetis vide Bullam Cœnæ, §. 10....
Idemque intelligit de manumiſſis ab Eccleſia, vel eis commendatis, aut ad eam confugientibus, *c. Eos qui*, *& cap. ſeqq.* 87. *diſt. l. fin. C. de his, qui ad Eccl. confug. cap. Inter alia infr. de immunit. Eccleſ.* Idemque de pœnitentibus, *cap. Aliud* 11. *qu.* 1. de quibus late Covarr. *pract. qu. cap.* 34. *a num.* 3. Idem de officialibus Eccleſiæ, libertis, ruſticis, uxoribus, filiis, & ſervientibus, ut *l. Aſſumptio*, *ff. ad municipal. leg. Cum quædam puella*, *ff. de juriſd. omn. jud. l.* 1. *&* 2. *Cod. de Epiſc. & Cler. cap. Indicatum* 79. *diſt.* & de his vide quod ſcripſi *in c.* 2. *infr. de foro compet.* Idem de ſenibus, *cap.* 1. 87. *diſt.* de quibus egi latiſſime *in c. Cum ſis infra de converſ. conjugat.* Idem de omnibus libertis, *cap. Liberti* 87. *diſt.* Rurſus idem intelligit Innocen. de cæcis, mutilatis membris, leproſis, captivis, debilibus, furioſis, ac diuturno morbo fatigatis, *cap. Licet infra de conſilbus*, *cap. Cum percuſſit* 7. *qu.* 1. *cap.* 2. *infra de Eccleſ. ædifican. cap.* 1. *de reſtit. ſpoliat. leg. Judices*, *Cod. de Epiſcop. audient.* & *d. l unic. Cod. Quando Imper.* & inter captivos recenſentur etiam carcerati, qui inter perſonas miſerabiles numerantur, ut notat Bart. *in tract. de carc. in fin.* Marſil *in pract. crimin.* §. *Nunc videndum num.* 11. Ac demum idem de Cruce ſignatis, *cap. Ad liberandam infra de Judæis.* Supraſcriptæ omnes perſonæ dicuntur miſerabiles ſecundum Innocentium, cui conſentiunt hic Hoſtien. *num.* 5. *& ſeqq.* Joann Andr. & Bellam. ambo *num.* 4. Butr. *num.* 28. Cardin *num.* 3. *in* 6. *quæſt.* Imol. *num.* 10. Abb. *num.* 6. *verſ. Quoad ſecundam ſpeciem*, & Jo. de Anan. *num.* 5. *verſ. Quæ autem dicuntur*, & Henric. Boich. *in cap. Ex tenore circa fin. de for. compet.* Quibus adde Judæos noviter ad fidem converſos; nam & hi dicuntur miſerabiles perſonæ, ſecundum Innocen. in *cap. Judæi*, *il ſecondo infra de Judæis*, quem hic ſequuntur Cardin. *in* 6. *quæſt. in fin.* Joann. de Anan. *num.* 5. *ad fin.* & Felin. *num.* 8. *in fin. verſ. Item nota quod Judæa noviter baptizata.* Item his adde expoſitos, ut *in cap. ult.* 87. *diſt.* ſecundum Card. *hic in* 6. *quæſt. circa finem.* Perſonæ tamen ſupra numeratæ ponuntur per modum exempli, quod regulam non reſtringit; nam & aliæ poſſunt eſſe miſerabiles, ſi in eis qualitas concurrat, quæ moveat ad habendam de ipſis miſericordiam, ut per eundem Cardinalem in 12 *quæſt poſt princip.* An autem Moniales veniant appellatione miſerabilium perſonarum, 34
ita ut frui poſſint beneficio, *l. un Cod. Quand. Imper.* vide Covarr. *pract. qu. cap.* 7. *num.* 3. & de Eccleſia, Civitate agricolis, ſcholaribus, & meretricibus, conſule Menochium, *d. caſ.* 66. *a num.* 25. *uſque ad num.* 33.

Secundo QUÆRO, An vidua, pupillus, cæcus, & 35
alii, de quibus in præcedenti quæſtione, ſint miſerabiles perſonæ, ſi divites ſint.

Viduam non eſſe perſonam miſerabilem, ſi ſit locuples, tenet Speculat. *in tit. de advoc.* §. 1. *n.* 7. Hoſt. *hic n.* 1. *verſ. Non tamen omnis vidua*, Joan. Andr. *num.* 2. *in verſ. Et dives*, Bellam. *in princip. in eodem ver.* Cardin. *in* 1. *not.* & *in* 1. *qu.* Alex. *in l.* 1. *col.* 5. *ver. Nec obſtat*, *ff. ſolut. matr.* Decius *in l. n.* 8. *ff de juriſdict. omn. jud.* & *in cap. Cæterum n.* 72. *de judic.* Idemque de viduis, pupillis, & orphanis notant idem Spec. in *tit. de inſtrum. edit.* §. *Nunc vero aliqua*, *verſ. Et ſcias n.* 62. Hoſt. *in c.* 1. *num.* 3. *in fin.* & ibi etiam Joann. Andr. *num.* 7. *&* 8. *infra de poſtul.* ubi aſſerunt non

omnes

omnes viduas, & pupillos, & orphanos, & conſimiles debere miſerabiles reputari, quia multi divites ſunt, & potentes; & in talibus magis eſt conſideranda oppreſſio-
36 nis potentia, quam vocalis nominatio perſonarum. Et inde fit, ut tales non gaudeant beneficio *l. unic. C. Quando Imper. inter pupill. & vid.* niſi concurrat paupertas, ut firmant Specul. *loco proxime cit.* Paul. de Caſtr. *in rubr. Cod. eod.* Alexand. *conſ.* 151. *Viſo proceſſu num.* 14. *lib.* 1. ubi ait, pupillos, & orphanos tunc enumerari inter perſonas miſerabiles, & frui beneficio *d. l. unic.* quando ſunt pauperes, alias ſecus: & de jud. idem dicit *in conſ.* 126. *In hac heſitatione num* 9. *lib.* 4 & eum ſequitur Jaſ. *in l. Titia textores col.* 5. *in princip. ff. de legat.* 1. & Addent. ad Guidopap. *decif.* 566. Idem tradit Maranta in
37 Specul. *diſp.* 9. *num.* 195. Cornel. Benincaſ. *in tract. de privil pauper. qu.* 4. *num.* 12. & Tiraq. *in leg. Si unquam in ver. Facultatum num.* 1. *circa fin. C. de revocan. donat.*
38 Inde etiam fit, ut in ſtatuto diſponente, ut de relictis miſerabilibus perſonis non ſolvatur gabella, non comprehendantur tales, ſi divites ſint, ut ex Baldo deducit Alexan. *d. conſ.* 126. *num.* 9. Sed & conſtitutio Regni, quæ providet pupillis, viduis, & aliis ibi nominatis de advocato, locum non habet niſi in viduis, & pupillis pauperibus. Quod ſi divitiis abundarent, non tenerentur pro eis advocatus pauperum advocare; quia non dicerentur miſerabiles perſonæ, ut tradit Afflict. *in Con-*
39 *ſtitut. Regn. conſtitut. lege præſenti col.* 5. Similiter cæcum non pauperem inter perſonas miſerabiles non adnumerari, & ideirco non eſſe a collectis immunem, tenet Card. hic in 6. *qu. in fin* & *in c. Licet infra de cenſ.* & Petr. Antibol. *in tract. de muner. in* 3. *part princ. num.* 28. *inter tractatus communes tom.* 11. *fol.* 60.

Ad hanc partem inducitur primo hoc cap. ubi patet literas a vidua impetratas eſſe nullas; quia expreſſit ſe pauperem, cum tamen eſſet nobilis, & dives. Propterea enim Judices ſe juriſdictionem non habere pronunciarunt, & bene, ſecundum Hoſtien. *num.* 8. *in ver. Pronunciaverunt*. Ergo pro vidua divite Pontifex non reſcribit, nec illi dat Judices; & conſequenter talis non dicitur miſerabilis perſona.

Secundo, inducitur *d. rubr. Cod. Quand. Imper. inter pupill. & vid. vel miſerabiles, &c.* ponderando particulam, *Vel*, quæ ponitur inter diverſa, *l. Hæc ver. ff. de verb. ſignific.* & ſic abſolute pupilli, & viduæ inter perſonas miſerabiles non numerantur: & ita rubricam inducit Alex. *in præll. conſ.* 151. *num.* 14. *lib.* 1.

Tertio, inducitur textus in *cap.* 1. *infra de poſtul.* ubi miſerabiles perſonæ dicuntur, quæ proprias cauſas adminiſtrare non poſſunt; ſubaudi quoad ſumptus, ſecundum Cardin. hic *in* 1. *quæſt.* Tales autem dici non poſſunt viduæ, pupilli, & orphani, qui opibus abundant, ut per ſe patet.

Quarto, ut formaliter arguunt hic Hoſtien. *num.* 1. *verſ.*
40 *Non tamen omnis vidua*, & Jo. Andr. *num.* 5. *in ver. Et dives*, mulier, de qua hic, erat dives; ergo non miſerabilis, licet vidua; quia is dicitur miſerabilis, ſuper quem natura movetur ad miſerendum, ut diutino morbo gravata, fatigata, & debilis, *d. leg. un. Cod. Quand. Imper.* vel pauper, oppreſſa, vel deſolata, *c. Defenſionis* 87. *diſtin.* ſed iſta erat nobilis, & dives, & per conſequens potens, quia pecuniæ obediunt omnia, *Eccl.* 10. igitur non miſerabilis. Contrarium tenet Azo *in ſumma, C. Quand. Imper. inter pupill. & vid. num.* 4. ubi ait, miſerabiles dici ſenes decrepitos, & diuturno morbo fatigatos, & debiles, & omnes, quibus natura movetur ad miſerendum propter fortunæ injuriam, etiamſi divites ſint: & eum ſequuntur Rebuff. *in præll. tit. de ſent. proviſional. art.* 3. in gloſ. *fin.* & Steph. Aufrer. ad Guidopap. *decif.* 566. *in ver. Miſerabiles*. Et in ſpecie de vidua, pupillo, & orphano hoc firmat Innocen. hic, nam *nu.* 5. eos connumerat inter perſonas miſerabiles, & *ver. Pupillorum autem*, ſic ait: *Pupillorum autem, & or-*
41 *phanorum cauſas audiet Eccleſia, non negligente Judice ſeculari eis facere juſtitiam, etiam ſi ſint divites, ſicut de viduis diximus*: & conſentit Card. *num.* 2. *in* 1. *oppoſit.* ubi dicit, viduam, quamvis divitem, tamen videri miſerabilem reſpectu judicii; quia non poteſt adminiſtrare proprias cauſas, ſed per alium cogitur eſſe in judicio, nec habet ſpecialem defenſorem, ſcilicet maritum. Idem voluit Innoc. *in c. Ex parte n* 1. *in fin. de foro comp.* ubi ait, defenſionem viduarum ex ſpeciali gratia, & in odium ſpoliatorum eſſe Eccleſiæ reſervatam, etiamſi viduæ ſint divites. Et eodem
modo privilegium *d. l. unic. Cod. Quand. Imper. inter pu-* 42
pill. & vid. conceſſum miſerabilibus perſonis, competere viduis, pupillis, orphanis, & conſimilibus, etiamſi divitiis affluant, firmant Azo *ubi ſupra*, Alber. in *d. leg. un. col.* 2. *verſ. Sed nunquid ſi tales, & in tract. ſtatut. quæſt.* 112. incipien. *Quid ergo ſi prædicta part.* 1. Iſern. *in Conſtitutione Statuimus*, Afflict. *decif.* 257. Nevizan. *in Sylva nupt. fol.* 25. *col.* 3. Roland. a Valle *conſ* 76. *Pluribus ex conſis num.* 44. *lib.* 1. plene Natta *conſ.* 590. *Circa præſentem num.* 8. Covarr. *pract. qu. cap.* 6. *num* 2. Theſaur. *dec* 177. *num.* 7. Vincent. de Franch. *dec.* 100. *num.* 19. Viv. *dec.* 459. *num.* 12. & *dec.* 521. *a num.* 7. Menoch. *de arbitr. in addit. ad librum ſecundum caſu* 66. *num.* 9. & 18. Et hanc ſententiam uti magis communem, & juri, æquitatique conſentaneam, quotidie amplectitur, & ſervat Signatura, ut noviſſime reſtatur Marcheſ. *de commiſſ. part.* 4. *in tit. de commiſſ. avocat. cauſar.* §. 2. *num.* 31. Quam etiam probavit Rota in Romana Caſalis Trifuſæ 15. Februarii 1593. coram Litta, inter impreſſas apud eundem Marcheſ. *d part.* 2. *pag.* 369. & ſervatur etiam in Senatu Pedemontano, in Concilio Neapolitano, in Senatu Patavino, in Senatu Cathaloniæ, & in Regia audientia Barenſi, ut noviſſime refert Novar. *in tract. de elect. & varietat. fori qu.* 30. ubi late.

Pro qua allegatur primo hæc Decretalis; nam literæ 43
delegationis, quas hæc vidua nobilis, & dives impetravit ſub falſa expreſſione paupertatis, non fuerunt ipſo jure nullæ ab initio, ut ſupponitur in primo argumento contrario; ſed manſerunt in ſuſpenſo, earumque validitas pendebat ex negligentia Judicis ſecularis, qua ſuſpenſione manente Judices delegati bene potuerunt pronunciare ſe incompetentes; Ergo hæc vidua, quamvis locuples, erat perſona miſerabilis, & de foro Eccleſiæ; alioquin literæ ab initio non manſiſſent in ſuſpenſo, ſed fuiſſent nullæ ipſo jure, cum pro laico non miſerabili Pontifex non reſcribat, nec illi det Judices. Unde Butr. hic *num.* 3. *Nota*, inquit, *quod Delegatio cauſæ inter laicos ad petitionem miſerabilis perſonæ non pauperis non eſt nulla, ſed pendet validitas ex negligentia Ordinarii*. Idem tenet Imol. *num.* 22. & Abbas *num.* 6. & idem Abbas *in cap Licet ex ſuſcepto num.* 7. *verſ. Si vero alias miſerabiles infra de foro compet.* & eſt communis opinio, ut his reſtatur Butr. hic *num.* 18. *verſ. Communis opinio*.

Secundo, pro hac parte allegatur *cap. Ex parte de foro* 44
compet. ubi vidua dives, imo & Regina, ratione ſpolii, de quo conqueritur, eſt principaliter de foro Eccleſiæ, & coram Eccleſiaſtico Judice experitur, ut ibi etiam notat Innocen. *n.* 1. *in fin.* & communiter ſcribentes, & conſequenter eſt miſerabilis perſona, quia laicus non miſerabilis etiam in cauſa ſpolii non eſt directe, & principaliter de foro Eccleſiæ, ut plene dicam *infra num.* 72. & 84.

Tertio, pro hac opinione inducitur textus *in d. l. un. C.* 45
Quand. Imper. inter pupill. & vid. nam dicitur ibi: *Si pupilli, vel viduæ, aliique fortunæ injuria miſerabiles judicium noſtræ Serenitatis oraverint, cogantur adverſarii examini noſtro ſui copiam facere*. Ponderandum eſt namque Imperatorem ibi appellare pupillos, & viduas miſerabiles; quia pupillus amiſit patrem, ſeu patria poteſtate exivit intra quartum decimum annum, & vidua amiſit virum: & hæc eſt fortunæ injuria, quia ex hoc conſequitur, ut neuter ſibi poſſit in propriis cauſis opem ferre, pupillus propter ætatem, vidua propter ſexus imbecillitatem; hoc enim eſt miſeratione dignum, uxores, & filios, maritorum, & parentum ſubſidio orbatos conſpicere. Quod procedit, etiamſi non ſubſit timor oppreſſionis, ut probatur *in d. l. un.* ibi, *Præſertim eam alicujus potentiam perhorreſcunt*; nam implicativa illa, *præſertim*, oſtendit idem eſſe in caſu contrario, ut etiamſi divites ſint, & nullius potentiam formident; tamen ratione pupillaris ætatis, & viduitatis poſſint adverſarios ſuos ad Curiam trahere: & ita illum text. inducit Natta *d. conſ.* 590. *num.* 3.

Quarto, divina Scriptura, Canones, & Leges de pupillis, & viduis loquuntur generaliter, & indiſtincte, nec conſiderant niſi viduitatem ipſam, & pupillarem ætatem; Ergo non eſt conſtituenda differentia, an pauperes ſint, an divites, *cap. Si Romanorum* 19. *diſtin.* Quod ſuadetur exemplo alimentorum, quæ ſunt privilegia, etiamſi relinquantur diviti; quia attenditur, quid ſint ipſa alimen-

ta,

ta, etiamſi relinquantur diviti; quia attenditur quid
ſint ipſa alimenta, non cui relinquantur, ut eſt textus
47 *in leg. Cum hi*, §. *Nihil*, *ff. de tranſact.* Similiter dos
dicitur cauſa pia, ut *leg. Cum his*, §. *Si mulier*, *ff. de
condict. indeb.* & tamen non fit differentia, an detur
pauperi, vel diviti, ut per Nattam *ubi ſupra num.* 5.
& 6. & *in addit. ad Alex. conſ.* 121. *in verſ. Decidit lib.* 1.
Sic igitur in propoſito non paupertas, vel divitiæ, ſed
conditio ipſa pupillaris ætatis, & viduitatis inſpicitur,
quia tales ſolent communiter opprimi, *cap. Regum* 23.
qu. 5. & *cap.* 1. & 2. 87. *diſt.* Quinimo magis commiſe-
randum eſt viduis, & pupillis, cum divites ſunt, quia
tunc majores patiuntur inſidias, ut conſiderat Menoch.
de arbitr. in addit. ad lib. 2. *caſ.* 66. *num.* 8.
48 Quinto, pro hac parte allegatur Conc. Trident. *in c.*
1. *in princ. ſeſſ.* 23. ubi dicitur, præcepto Divino man-
datum eſſe omnibus, quibus animarum cura commiſſa
eſt, pauperum, aliarumque miſerabilium perſonarum
curam paternam gerere; Ergo quoad protectionem,
& defenſionem Eccleſiæ, miſerabiles perſonæ cenſentur
etiam non pauperes: & pari paſſu ambulant cum pau-
49 peribus; nam illa dictio, *Aliarum*, importat diverſita-
tem in ſubſtantia, & identitatem in qualitate, *l. Quidam
relegatus*, *ff. de rer. dub.* & notat Bald. *in l. Filiæ dotem
in* 1. *oppoſit. C. de collat.* Card. *in Clem. Ut his in* 2. *quæſt. de
ſtat. & qualit.* & *conſ* 126. *Vacarant num.* 8.
Sexto, ad idem allegatur textus *in c. Licet infra de cen-
50 ſibus*, ubi patet cæcum eſſe perſonam miſerabilem, pon-
derando literam, ibi, *Inhumanum eſt nimis*, necnon
ibi, *Mifereris*, & tenent ibi gloſſa, Hoſt. & Doctores
frequentiori calculo; & tamen ille cæcus non erat pauper,
ut ibi latiſſime probavi in 1. *qu. a num.* 9. *uſque ad num.* 15.
Et confirmatur reſpectu cæci ex formulis loquendi, qui-
bus utuntur jura divina, & humana, dum calamitatem
cæcitatis exaggerant; alibi enim cæcitas dicitur oppreſ-
ſio, ut in *l.* 1. *C. qui morb. ſe excuſ. lib.* 10. & totius corpo-
ris humani debilitas, *in d. l.* 1. & ibi Lucas de Penna *n* 4.
alibi gravamen, & miſeria, ut *in d. cap. Licet de cenſib.*
alibi flagellum, ut in principio Epiſtolæ B. Gregorii, ex
qua deſumptus eſt textus *in cap.* 1. *infra de reſtit. ſpo-
liat.* tentatio & plaga Tobiæ *cap.* 2. qui etiam ajebat,
cap 5. *Quale gaudium erit mihi*, *qui in tenebris ſedeo*,
& lumen cæli non video? nam ut dicitur *Eccleſ.* 11.
Dulce lumen, *& delectabile oculis videre ſolem*. Alibi
etiam tenebræ, & umbra mortis, ut in cantico Za-
chariæ. Sumitur enim ſimilitudo illa a cæcitate oculo-
rum, ut ſicut in tenebris ſedent, & umbra mortis cor-
poralis, qui cæci ſunt corpore; ita ſedeant in tenebris,
& umbra mortis ſpiritualis, qui cæci ſunt mente, ut *cap.
penult.* 40. *diſt.* nam ut inquit Divus Thomas *in* 2. 2. *q.* 15.
art. 1. *Sicut cæcitas corporalis eſt privatio ejus*, *quod eſt
principium corporalis viſionis*; *ita etiam cæcitas mentis
eſt privatio ejus*, *quod eſt principium mentalis*, *ſive in-
tellectualis viſionis*.
51 Septimo, idem ſuadetur ratione naturali; nam ille
dicitur miſerabilior, cui propter majorem fortunæ inju-
riam natura magis movemur ad miſerendum, ut *in d. leg.
unic.* §. *Quod ſi pupilli*, *Quando Imper. inter pupill. & vid.*
major autem fortunæ injuria, & miſeria eſt, quam natura
vehementius refugit: naturaliter enim, & ex neceſſita-
te quilibet homo appetit felicitatem, & abhorret miſeriam,
arg. *c. Si evangelica*, *verſ. Nec quicqaam ei prodeſt* 55. *diſt.*
& docet Sanctus Thomas in 1. *part. qu.* 94. *art.* 1. & ſæpe
52 alibi. Hoc poſito: ſi quiſpiam magnus dives interrogare-
tur, an mallet eſſe cæcus, an pauper, ſi eſſet neceſſitas al-
terutrum eligendi; utique reſponderet ſe malle pauperem
eſſe, quam cæcum; & ita ſine trepidatione reſponderunt
multi, quos curioſe hac de re ſum percontatus. Quem-
admodum etiam plures requiſiti, an juventutem, & pau-
pertatem ſuam permutarent cum decrepitate, & opi-
bus alicujus magni divitis; ex tempore dederunt re-
ſponſum, ſe proculdubio malle juvenes, & pauperes
eſſe, quam Papam ſenio confectum. Si igitur cæcita-
tem, & ſenium magis refugit naturam, quam pauper-
tatem, utique miſerabiliores ſunt cæci, & decrepiti,
53 quam pauperes. Ad extremum, inter miſerabiles perſo-
nas jura connumerant pupillos, viduas, orphanos, &
conſimiles, ac præter hos etiam pauperes, ut in *cap.
Defenſionis* 78. *diſtin.* & in præalleg. Decr. Concilii Tri-
dent. *cap.* 1. *in princ. ſeſſ.* 23. ibi, Pauperum, aliarumque
miſerabilium perſonarum, Quod etiam facit Ariſtote-
les 2. Rhetor. *in tit. de miſericord. text.* 11. ibi, *Mortes*,
verbera, *corporum vexationes*, *ſenectus*, *morbi*, *& cibi pe-
nuria*; Ergo neceſſe eſt dari perſonas miſerabiles, quæ
pauperes non ſint; alioquin ſola paupertas efficeret quem
miſerabilem; & nulla eſſet differentia inter pupillos, &
adultos, inter viduas, & conjugatas, inter decrepitos,
& juvenes; quandoquidem omnes indiſtincte eſſent miſe-
rabiles, ſi inopia laborarent, & nullus indiſtincte miſera-
bilis eſſet, ſi opibus abundaret, & tam ſolemnis legum, &
canonum diſtinctio unico verbo deſtrueretur, contra text.
in cap. Eccleſia veſtra, *il ſeconde de elect.* Conclude verita-
tem. Cæcus, vidua, pupillus, orphani, & alii, de quibus
in præcedenti quæſtione, ſunt miſerabiles perſonæ, ſeu
pauperes ſint, ſeu divites. Differunt tamen reſpectu effe-
ctus; quia ſi pauperes ſint, principaliter, & directe ſunt
de foro Eccleſiæ, tam quoad habitum, quam quoad actum:
ſi vero ſint divites, ſunt de foro Eccleſiæ ſecundario, &
habitu tantum, non actu, niſi in caſibus, ut in quæſtione
ſeq. fuſius explicabitur.
Non obſtat hoc c. imo probat oppoſitum, quia literæ de-
legationis non fuerunt nullæ ab initio, prout fuiſſent, ſi hæc
vidua dives non eſſet perſona miſerabilis, ut fuſius dictum
eſt ſupra in primo fundamento pro hac ſententia *num* 43.
Non obſtat fundamentum Alexandri, quod Imperator
habuerit viduam, & pupillum pro perſona miſerabili in
rubr. C. Quand. Imper. ponderando dictionem alternati-
vam, *Vel*. Quoniam reſpondetur, alternativam illam
non fuiſſe adjectam ſimpliciter, ſed cum illa dictione,
Alias, quam omiſit Alex. & ponitur inter diverſa in ſub-
ſtantia, & ſimilia in qualitate, ut dixi ſupra *num.* 49. & ad-
vertit Natta *d. conſ.* 590. *num.* 12.
Non obſtat, quod miſerabiles ſint, qui res proprias 54
adminiſtrare non poſſunt, juxta textum *in cap.* 1. *de po-
ſtulan.* & hoc intelligi debeat quoad ſumptus, ſecundum
Card. Quoniam reſpondetur hoc poſſe admitti in ter-
minis *d. cap* 1. quia in patrocinando pro miſerabilibus
perſonis magis ſpectatur paupertas, & oppreſſio, quam
miſerabilitas, ut ibi notant Hoſtien. *num.* 13. *in fin.* &
Joann. Andr. *num.* 8. & propterea comprehenduntur ibi 55
miſerabiles etiam divites, ſi non reperiant advocatos,
ſecundum Abb. *ibid. num.* 2. Et eodem modo reſpon-
detur ad deciſionem Afflicti, de qua ſupra *num.* 38. 56
nam Conſtitutio Regni loquitur de Advocato, qui non
tenetur pro miſerabilibus perſonis patrocinari, niſi quan-
do ſunt pauperes. Sed hujuſmodi deciſiones extendi
non debent generaliter ad alios caſus, in quibus ma-
gis perſonæ miſerabilitas, quam inopia conſideratur:
& propterea idemmet Cardin. hic *in* 2. *qu.* concludit
eſſe perſonas miſerabiles, quæ proprias cauſas adminiſtra-
re non poſſunt, ſive propter ætatem, ut pupillus, ſive pro-
pter ſexum, ut vidua; æquipatantur enim orphano, ſive
propter inopiam, ſive propter ſimilem cauſam, quæ
moveat ad habendam de ipſis miſericordiam.
Demum non obſtat illatio, Vidua dives; ergo non 57
miſerabilis, quia pecuniæ obediunt omnia: quoniam hæc
illatio procederet, ſi ratio miſerabilitatis conſtitueretur
in ſola paupertate. At non eſt ita, quia conſtituitur in
injuriæ fortunæ, quam divitiarum copia propulſare non
poteſt. Neque enim pecunia cæcis lumen, orphanis pa-
rentes, aut juventam ſenibus unquam reſtituit, ut palam
eſt: & autoritas Hoſtien. & Specul. aſſerentium tales
non eſſe miſerabiles, ſi ſint divites, intelligi debet quoad
effectum, ut ſint principaliter de foro Eccleſiæ, non au-
tem quoad protectionem, & defenſionem, ut in quæ-
ſtione ſequenti clarius apparebit.
Tertio QUÆRO, An & quando miſerabiles perſonæ 58
ſint de foro Eccleſiæ.
Pro clariori ſolutione duo caſus ſunt diſtinguendi. Pri-
mus eſt, quando perſonæ miſerabiles ſunt pauperes. Se-
cundus, quando ſunt divites.
In primo caſu gloſſ. 1. hic, & Hoſtien. *num.* 4. *verſ.* 59
Et ſi pauper eſſet, tenent, viduas, pupillos, & orphanos
etiam pauperes principaliter non eſſe de foro Eccle-
ſiæ, ſed ſub judicio Regis, vel ſui Ordinarii, *cap. Re-
gum* 23. *qu* 5. *& cap Ab Imperatoribus qu.* 3. ideoque ſe-
qui debere forum rei juxta regulam, *cap. Cum ſit ge-
nerale infra de foro compet.*
Sed communis opinio eſt in contrarium, videlicet cau- 60
ſas viduarum, & miſerabilium perſonarum, ſi ſint paupe-
res, principaliter, & immediate ad Eccleſiam pertinere.
Quod tenet in ſpecie Innoc. *num.* 1. dicens: Sed ſi viduæ
eſſent

Google

eſſent pauperes, ſicuti ceteri pauperes, etiam non negligentibus dominis, vel judicibus ſuis, non tantum de oppreſſione eorum, ſed etiam de aliis juribus poſſent conqueri Eccleſiæ, *c. Si quis de parentibus 24. qu 3. cap Super quibuſdam de verb. ſignif.* & ſequuntur totidem verbis idem Hoſtien. *num.5. verſ. Quid ergo ſi pauperes*, Joann. Andr. *num* 4. Collectar. *num.*1. Bellam. *eod. num. verſ Sed quid ſi ſint pauperes*, Butr. *num.* 38. *verſ. Secundus caſus*, Cardin. *in* 5. *qu.* Imol. *in* 1. *notab. & num.*16. Abbas *in* 1. *not. & num.*6. & idem Abbas *in c. Licet ex ſuſcepta num.* 7. *infra de foro compet. & in cap* 1. §.1. *in* 1. *notab. ne Cler. vel Monach.* Barr. in Extravag. *Ad reprimendum in verſ. Denunciationem num* 9. Paul. de Caſtro *conſ.*350. *Quæritur an laicus*, *verſ. Quartus caſus lib.*1. Natta *conſ.*590. *Circa præſentem num.* 8.

62 Probatur hæc opinio a contrario ſenſu in hac Decretali; nam hic literæ delegationis ideo initio fuerunt in ſuſpenſo, quouſque appareret, an Judex Ordinarius ſecularis, aut negligeret juſtitiam adminiſtrare, necne; quia iſta vidua erat dives, & falſo expreſſit ſe pauperem eſſe, Ergo ſi vere fuiſſet pauper, literæ ipſo jure fuiſſent validæ ab initio, & ſic vidua potuiſſet trahere adverſarios coram Delegatis Apoſtolicis, ſecundum communem opinionem; de qua teſtatur hic Anton. de Butr. *num.* 18. *verſ. Communis opinio.*

63 Adverte tamen, quia etſi perſonæ miſerabiles, habito reſpectu ad ea, quæ poſſident, ſint pauperes; tamen ſi magna hæreditates, vel caſtra petant, non poterunt directe, & principaliter agere coram Judice Eccleſiaſtico; quia ceſſat cauſa, ob quam introductum eſt, ut Eccleſiaſticus cognoſcat non deficiente ſeculari, quia ſcilicet de modica re agitur: ita expreſſe Innoc. hic *n.*4. id eſt, cum petunt exigua, ſubeſt ratio miſerabilitatis; non ſic cum petunt magna, ſecundum Cardin. in 8. *quæſt.* Et hoc modo ad concordiam reduci poſſunt opiniones Innocentii, & Hoſtien. qui tamen in hac materia re-
64 mittit ad ea, quæ notantur *in cap. Cum ſit generale de foro compet.* In ſecundo caſu, id eſt cum miſerabiles perſonæ ſunt divites, ſirmanda ſunt duæ concluſiones. Prima concluſio eſt: Cauſæ viduarum, pupillorum, & aliarum miſerabilium perſonarum, quæ pauperes non ſunt, principaliter ad Eccleſiam non pertinent. Ideoque ſi tales conveniantur ſub Judice ſeculari, vel Ordinario, tenentur coram ipſo reſpondere, nec unquam poſſunt excipere, quod ſint de foro Eccleſiæ. Hæc concluſio eſt gloſſæ primæ hic, Innocent. *n.*2. Collect. *n.*1. Butr. *n.*17. *in fin.* Imol. & Abb. *loc. cit.* Cardin. *num.*3. in 2. *qu.* Nattæ *d. conſ.*590. *n.*8. & probatur ſecundum omnes in *c. Ex tenore de foro compet.* & in hac Decretali inducendo eam, ut dixi ſupra in 1. *not. & n.*43 & 62.

65 Fallit hæc concluſio quoad protectionem, & defenſionem, *cap.*1. & 2. 87. *diſt.* Unde ſi miſerabiles perſonæ ut-
66 cunque divites a quoquam opprimantur, vel bonis ſuis per violentiam ſpolientur, poſſunt principaliter conqueri Eccleſiæ, etiam aliis judicibus ordinariis prætermiſſis, textus eſt *in cap. Super quibuſdam in fin. infra de verb. ſignificat. & in cap. Ex parte*, & ibi Innoc. *num.* 1. & communiter Doctores *de foro compet.* ubi vidua dives, imo & Regina in cauſa ſpolii, de quo conqueritur, eſt principaliter de foro Eccleſiæ. Et tenet idem Innoc. hic *num.* 1. *verſ. Imo de expoliatione*, cum quo Cardin. *qu.*5. Imol. *nu.*19. Abb. *n.*6. & alii transeunt, Henric. Boich. *in cap. Ex tenore in princ. de foro compet.* Abb. *in c. Ceterum n.*16. *de judic.* Natta *d. conſ* 590. *n.* 8. & innuit gloſs. hic, dum dicit textum *in d. cap. Ex parte*, loqui in poſſeſſorio, (ſcilicet recuperandæ) in quo caſu miſerabiles perſonæ poſſunt implorare judicium Eccleſiæ. Ad idem text. *in cap infra de reſtit. ſpoliat.* ubi cæcus, cui bona per violentiam fuerant occupata, conqueſtus fuit, & obtinuit Judicem; licet non fuerit redintegratus, quia renunciaverat poſſeſſorio, ut ibi omnes notant; & loquitur ille textus de cæco non paupere, ut fuſe probavi *in cap. Licet in prima quæſtione infra de cenſibus.*

67 Secunda concluſio eſt: Cauſæ viduarum, pupillorum, & aliarum miſerabilium perſonarum, quæ non ſunt pauperes, pertinent ad Eccleſiam ſecundario. Hæc concluſio ſimiliter eſt gloſ. 1. Innoc. & aliorum, de quibus in prima concluſione, & probatur hic a contrario, ut dixi ſupra *in* 1. *notab. & in c. Adminiſtratores* 23. *qu.*5.

68 Hinc infertur primo, ut ſi proprius Judex non faciat miſerabilibus perſonis juſtitiæ complementum, Judex Eccleſiaſticus facere debeat, *cap. Ex tenore de foro compet.* & arg. *c.* 1. & 2. 87. *diſt. & cap. Epiſcopus* 88. *diſt.* & hic tenet gloſ. & Innoc. *num.* 1. *in princip. & verſ.* (Pupillorum, & orphanorum cauſas, ſicut & viduarum audiet Eccleſia, negligente Judice ſeculari eis facere juſtitiam, etiamſi divites ſint) & ſequuntur Imol. *in* 1. *notab.* Abb. *in* 2. *notab.* & alii communiter. Quod regulare eſt etiam de jure civili; nam in defectum Judicis, ſive quia non habetur, ſive quia recuſatur, ſive quia juſtitiam facere negligit, ſive quia notorie ſubditum lædit, nedum Papæ, ſed etiam Epiſcopi eſt judicare, & in melius reformare, ut *in Auth. Ut differ. judic. reſponſ.* 1. §.1. *& §. Si tamen contigerit*, *& §. In*
Civitatibus col. 9. Sed & vacante Imperio Papa in caſibus 69
vices Imperatoris gerit, ut *c. Licet de foro compet.* ſecundum Hoſtien. *num* 9. *in fin. & num.*10. & Joann. Andr.
num. 6. & 7. Ad hoc autem, ut Judex Eccleſiaſticus in 70
cauſis miſerabilium perſonarum non pauperum procedere valeat, requiritur, ut proprius Judex expreſſe dicat ſe juſtitiam eis non redditurum, vel aliis hoc ſit notorium; alioquin ſi ſuus Judex inciperet eis juſtitiam adminiſtrare, non eſſet Judicis Eccleſiaſtici dicere: Da breviores terminos, vel ſententiam pro eis, arg. *cap. Statuimus infra eodem lib.*6. ut formaliter inquiunt Innocen. hic *num.*1. *verſ. Et ſi ſuus Judex*, Hoſtien. *num.*5. Joann. Andr. *num.*3. Vel dic, proprii Judicis negligentiam probari ſecundum Bald. *num.*7. quando requiſitus non exhibet juſtitiam, cum debeat, & poſſit, eo quod ſibi liqueat de cauſa, vel litigator vult litigare, & ipſe non vult audire, vel non reſpondet ad interrogata, ut in *c.*1. *de mil. vaſſal. qui contum. eſt col.* 10. *& in l. Si pro meis*, *§. fin. ff. de arbit.*
Quod ſi Judex laicus ſit ſuſpectus de malitia, poterit ei 71
præfigi terminus ab Eccleſiaſtico, infra quem cauſam cognoſcat, & terminet, vel ſaltem incipiat procedere, arg. *c. Cauſam, & c. Lator infra qui fil. ſint legitimi, & cap. Irrefragabili*, *§. Exceſſus de Offic. Ordin.* ſecundum opinionem, quam ultimo loco recitat Innoc. *loc. cit.* & expreſſe approbat Hoſtien. *num.*5. *verſ. Quid ſi ſit ſuſpectus*, Joan. Andr. *n.*3. & Cardin. *in* 4. *qu.*

Sed objicies: Quid eſt ſpeciale in miſerabilibus per- 72
ſonis, cum etiam omnibus Eccleſia debeat juſtitiam adminiſtrare, ſi Judices ſeculares ſint negligentes? *cap. Licet infra de foro compet.* & in *Auth. Ut diff. judic. §. Si tamen contigerit col.*9. Reſpondeo, inter perſonas miſerabiles, & alios laicos non miſerabiles, quod ſpectat ad rem præſentem, præcipue duas eſſe differentias. Prima eſt, quia querelas miſerabilium perſonarum quandoque audit Eccleſia etiam non requiſitis dominis, vel judicibus ſecularibus, puta in caſu violentiæ, ſpolii, oppreſſionis, & conſimilibus, ut dixi ſupra *num.* 66. vel quando miſerabiles ſunt pauperes, ut ſimiliter oſtenſum eſt ſupra *num.*60. quod non contingit in aliis ſecularibus non miſerabilibus, qui nunquam in ſuis cauſis temporalibus contra laicos poſſunt directe, & principaliter ad Eccleſiam recurrere, *cap. Quo jure* 8. *diſt. & cap. Cauſam quæ*, *il ſecondo infra*, *qui fil.*
ſint legitimi. Secunda differentia eſt, quia Eccleſia ſem- 73
per audit querelas perſonarum miſerabilium, quando Judex ſecularis renuit, aut negligit juſtitiam facere, nec dicitur eis: Ite ad alium proximum ſuperiorem; & ita intelligitur *cap. Ex tenore de foro compet. & 87. diſt.*
per totam: & hoc ideo, ne diu laborent pro juſtitia ob- 74
tinenda; ſed in aliis ſecularibus non miſerabilibus ſe non intromittit Eccleſia, niſi quando aliquem Superiorem non habent, ad quem poſſint ſuas querelas deponere, ut *in dict. cap. Licet*, id eſt, cum in Provincia nullus extat Judex ſecularis, vel ſi extat, recuſatur, aut negligit juſtitiam adminiſtrare; nam tunc demum poteſt quilibet laicus contra alium quemlibet recurrere ad Ju-
dicem Eccleſiaſticum, ut habetur in *dict. Auth. Ut* 75
differ. judic. §. Si tamen contigerit. Et cum hodie quælibet civitas habeat ſua regimina, ſicut olim quælibet Provincia, ut notat gloſſ. *in l. fin. in ver. Id eſt in una Provincia, Cod. de præſcript. long. tempor.* propterea quod olim ſtatutum fuerat in una Provincia, hodie locum habet in qualibet civitate, ut ſcilicet ſi in civitate non adſit Judex ſecularis, vel ſi adſit recuſetur, aut negligat juſtitiam facere, tunc cuilibet liceat recurrere ad judicium Eccleſiæ, ut ſingulariter tenet Abb. hic *num.* 5. Itaque in primo caſu ſtatim ſe ingerit Eccleſia, renuente, aut negligente Judice laico; ſed in ſecundo nonniſi in defectum aliorum omnium Superiorum, & in ſubſidium: ita in

eſſe-

effectu prædictæ objectioni reſpondet Innoc. hic *n.* 3. Hoſtien. *n.* 8. *ver. Hoc tamen eſt ſpeciale*, Bald. *eod. n. ver. Dicit Innoc. quod ubi eſt quæſtio*, Cardin. *in* 7. *qu.* Imol. *n.* 17. & Abb. *num.* 5. idem firmat Calder. *conſ.* 95. *alias* 1. *de treg. & pac. num.* 5. *verſ. Quia tamen prædicta*. Alias duas differentias inter miſerabiles, & alios non miſerabiles, ponit Imol. *ad num.* 17.

76 Infertur ſecundo, ut ſi perſonæ miſerabiles non pauperes in judicio, vel extra graventur injuſte, poſſint ad Eccleſiam recurrere, non quidem per viam appellationis, ut quidam putarunt; quoniam appellatio gradatim interponi debet, videlicet a ſeculari Judice ad primum Superiorem, ut *cap. Anteriorum* 2. *qu.* 6. ſed per viam ſimplicis quærelæ, ut *cap. Libertos*, §. *Libertis* 87. *diſt.* ſecundum Innocen. hic *num.* 2. Hoſtien. *num* 8. Joann. Andr. *num.* 4. *verſ. Supradicta perſona*, & Bald. *num.* 8. *verſ. Nam iſta perſona*.

77 Infertur tertio, ut miſerabiles perſonæ favorabilius ſint exaudiendæ, quam aliæ non miſerabiles, ſecundum Hoſtien. *num.* 9. Joan. Andr. *num.* 5. & Cardin. in 20 *qu.* nam ut legitur in Ezech. *cap.* 22. *Viduis, & pupillis non nocebitis; & ſi eos læſeritis, vociferabunt ad me, & audiam clamorem eorum, indignabitur furor meus, percutiamque vos gladio, & erunt uxores veſtræ viduæ, & filii orphani*. Hæc ibi. Ideoque Gervaſius Pontifex *in cap. Licet* 87. *diſtinct. Plus tamen*, inquit, *viduarum, & orphanorum cauſas duximus exequendas, quas tueri a nobis, vel ab omnibus di-*
78 *vina manifeſtat aſſertio*. Quod uſque adeo verum eſt, ut tales in eorum cauſis potiori gaudeant prærogativa, quam Clerici: quod eſt notatu dignum; nam viduæ, pupilli, orphani, & conſimiles, etiamſi abſint a Curia, & divitiis affluant, poſſunt alios ad Curiam trahere, vigore *leg. unica. C. Quando Imper. inter pupill. & vid.* & adverſarii coguntur ibi reſpondere, nec unquam Signatura remittit cauſas ad partes, ut patet ex dictis ſupra *n.* 42. At Clerici etiamſi in Curia ſint præſentes, tamen non poſſunt ibi quenquam convenire, ſed tenentur ſequi forum rei, ut *cap. Si Clericus laicum infra de foro compet* cum Beneficium Eugenianæ Conſtitutionis locum non habeat in Clerico actore, ut ſcripſi plene *in cap. fin. num.* 47. *eod. tit.*

79 Illud etiam eſt ſpeciale in his miſerabilibus perſonis; nam reſcriptum contra eas impetratum, niſi de miſeria ipſarum mentionem faciat, non valet, ut hic tenet Innocen. *num.* 5. Hoſt. *num.* 9. Jo. Andr. *num.* 5. & Felin. *n.* 6. *verſ. Item nota quod ſi quis*, Archid. *in cap.* 1. *in princip.* 87. *diſt.*

80 Et indulta miſerationis cauſa non tolluntur per generales non obſtantias, ut ſingulariter notat Cynus *in d. l. unica*, quem refert, & ſequitur Bald. *in l.* 2. *ff. Si quis in jus vocat. non ier.* Roman. *conſ.* 269. *Non eſt dubium n.* 3. & Felin. *in*
81 *cap Nonnulli num.* 19. *verſ. Prima concluſio de reſcript.* Imo nec poteſt illis expreſſe renunciari, ſecundum Felin. *in cap. Si diligenti n.* 3. *concluſ.* 4. *infra de foro compet.* Roman, *loc. cit.* Afflict. *in Conſtitut. Regni*, incipien. *Statuimus l.* 1. *num.* 8. Nevizan. *in Silva nupt. lib* 6. *num.* 3. Ulterius reli- 82
ctum, ſeu legatum factum perſonis miſerabilibus, dicitur factum ad pias cauſas, ut tenet Specul. *in tit. de inſtrum. edit.* §. *Nunc aliqua*, *verſ. Et ſcias quod relicta*. Cujus deciſionem ſequuntur Bald. *in Authen. Similiter*, *C. ad leg. Falc.* & Alex. *conſ.* 126. *In hac hæſitatione n.* 5. *in fin. lib.* 4.
inferentes propterea, ut de relictis miſerabilibus perſo- 83
nis non detrahatur Falcidia, ſicut non detrahitur de relictis ad pias cauſas, ut in prædicta Auth. & generaliter ex deciſione Specul. infert Felin. hic *nu.* 7. ut omnes favores, qui præſtantur piæ cauſæ, præſtari etiam debeant miſerabilibus perſonis. De cauſis autem mercedum, & miſerabilium perſonarum, vide Concil. Trident *ſeſſ.* 7 *c.* 14.

Ad extremum ex mente Cardin. hic in 12. *qu.* Imol. 84
n. 10. & Abb. *n.* 6. ſupraſcripta omnia redigi poſſunt in compendium diſtinguendo tres ſecularium ſpecies. Quidam enim ſunt non miſerabiles, qui nec habitu, nec actu ſunt de foro Eccleſiæ, cujuſmodi ſunt adulti, potentes, feminæ conjugatæ, divites, & alii id genus, qui nullam habent qualitatem, quæ naturam moveat ad miſerendum; & tales nec principaliter, nec ſecundario poſſunt trahere ſeculares ad Tribunal Eccleſiæ, niſi ratione cauſæ, aut ratione perſonæ. Unde ſi ab his impetrarentur literæ ad Judices Delegatos, eſſent ipſo jure nullæ: & hic proprie eſt caſus *in cap. Licet infra de foro compet.* niſi daretur prius totalis defectus juſtitiæ ſecularis ad eum modum, quo di-
xi ſupra *n.* 73. & 74. Quidam vero ſunt miſerabiles, qui 85
habitu, ſed non actu ſunt de foro Eccleſiæ: quales ſunt viduæ, & pupilli divites; & tales non poſſunt trahere laicos immediate ad judicium Eccleſiaſticum, ſed debent prius recurrere ad Judicem ſecularem, ut conſtat ex dictis ſupra *num.* 64. & ſi literas delegationis ab Eccleſia impetrant ante negligentiam Judicis laici, literæ non ſunt ab initio nullæ ipſo jure, ſed ſtant in pendenti, quouſque appareat de hujuſmodi negligentia, ut eſt textus hic, & fuſius oſtenſum eſt ſupra *nu.* 43. Fallit hoc in caſu oppreſſionis, vel ubi ageretur de poſſeſſorio recuperandæ; tunc enim poſſunt tales habitu, & non actu miſerabiles, principaliter, & immediate recurrere ad Judices Eccleſiaſticos, patet ex dictis ſupra *n.* 66. & ſub hac ſecunda ſpecie Innocentius comprehendit peregrinos quoad res, quas ſecum deferunt, & quoad injurias eis illatas, & contractus ini-
tos in peregrinatione, mercatores ſi in teloneis graventur, 86
liberos, officiales Eccleſiæ, & alios quos numeravi ſupra *in* 1. *q. n.* 30. Quidam denique ſunt miſerabiles, & de foro Eccleſiæ, quoad habitum, & quoad actum, ut viduæ, pupilli, pauperes, vel ſimpliciter pauperes; & tales poſſunt trahere laicos ad judicium Eccleſiæ, etiam principaliter, & immediate, & non data negligentia Judicis laici, ut hic eſt text. a contrario, & *in cap. Supra quibuſdam in fin. de verb. ſignif.* & fuſius oſtenſum eſt ſupra *num.* 60.

DE OFFICIO LEGATI.

Cæleſtinus III.

CAPUT II.

STuduiſti (a nobis) quærere, utrum de cauſa, quam alicui delegamus, alius, qui ſit generalis in Provincia Legatus, ante cognitionem vel poſtea cognoſcere valeat: vel commiſſionis noſtræ proceſſum, quem Judici Delegato tranſmittimus, taliter impedire. Reſpondemus, quod cum mandatum ſpeciale deroget generali, Legatus commiſſionem alii factam ſpecialiter impedire non poteſt; & ſi ſecundum formam mandati noſtri ſententiam jam fuerit promulgata, non poterit ipſe Legatus (niſi ſuper hoc mandatum ſpeciale receperit) eam quomodolibet irritare; ipſam tamen (ſi rationabiliter lata fuerit) confirmare valebit, & executioni mandare.

SUMMARIUM.

1 LEgatus Papæ de cauſa alteri ſpecialiter delegata per Papam ſe intromittere non poteſt.

2 Juriſdictio minoris Judicis non expirat per præſentiam majoris, ſed ſuſpenditur uſus inſigniorum.

3 Delegatus Papæ in cauſa ſibi commiſſa eſt major quolibet Ordinario etiam de Latere Legato.

4 Legatus non poteſt ſe intromittere in cauſa alteri delegata, etiam antequam Delegatus incipiat cognoſcere.

Declaratur, num. 13.

5 Nec poteſt adverſus illius ſententiam reſtituere.

6 Legatus in cauſis per Papam alteri univerſaliter delegatis an poſſit ſe intromittere, & num. ſeqq.

7 In cauſa hæreſis concurrunt Legatus, & Epiſcopus cum Inquiſitore.

8 Viſitare an prohibeatur Ordinarius, ſi Papa det ſpecialem Viſitatorem.

9 Ordinarii, quorum unus habet juriſdictionem univerſalem, alius ſpecialem, an ſimul concurrant, remiſſive.

10 Delegatus Papæ, quamvis ſua facultate abutatur, tamen a Legato prohiberi non poteſt.

Contrarium, num. 14. & n. 19.

11 Legatus non poteſt ſupplere negligentiam Delegati, niſi ubi vertitur periculum animæ.

12 Juriſdictio delegata poteſt præveniri per Ordinarium, antequam literæ delegationis fuerint Delegato præſentatæ.

13 Legati proceſſus in cauſa alteri delegata valet, niſi opponatur declinatoria ante litis conteſtationem.

14 Si Delegatus procedat contra formam commiſſionis, vel alias nulliter, Legatus poteſt de nullitate cognoſcere.

15 Inferior non prohibetur cognoſcere de geſtis per Superiorem, ubi geſta ſunt nulla.

16 Statutum prohibens opponi contra ſententiam, non impedit, quia poſſit dici de nullitate.

17 Collector decimæ ſi capiat calices, vel miſſalia, aut alia ornamenta divinis officiis deputata, an poſſit puniri ab Ordinario.

18 Delegatus Papæ an ſortiatur forum Ordinarii loci, ubi delinquit, & n. ſeqq.

19 Delegatus exigens immoderatas ſportulas poteſt puniri ab Ordinario.

20 Legatus de Latere exequi poteſt ſententiam Judicis Delegati, ſed ab eo non poteſt compelli.

21 Niſi Legatus alias eſſet ibi Ordinarius.

22 Legatus poteſt cogere Delegatum a ſuo Prædeceſſore ad ſententiam ferendam, commiſſionem revocare, & malum illius proceſſum corrigere.

23 Mandatum ſpeciale derogat generali.

24 Species quando evellitur de generali corpore, ſemper derogat generi; alias ſecus.

25 Executor ſpecialis ad maritandas virgines poteſt illis dotes conſtituere, non autem generalis executor.

26 Contrariorum quandoque non eſt eadem diſciplina.

27 Legatus de Latere qualiter poſſit confirmare ſententiam Delegati Papæ.

Confirmatio quotuplex ſit, ibid.

28 Collector Portugalliæ an poſſit cognoſcere cauſas appellationum a ſententiis Commiſſarii Cruciatæ, non obſtante clauſula, Appellatione remota, & num. uſque in fin.

29 Quid de jure communi.

Et quid vigore facultatum, num. 37.

30 Appellari non poteſt a ſententia Delegati Papæ ad Legatum de Latere.

31 Appellatio eſt a minori Judice ad majorem provocatio.

32 Appellari non poteſt a ſententiis, & gravaminibus Conſervatorum, niſi ad Papam.

33 Conſuetudo, ut a Delegato Papæ appelletur ad Legatum de Latere non valet.

34 Conſuetudo nil poteſt contra ſubſtantiam rei.

35 Conſuetudo appellandi ad parem, ſeu ad æqualem, eſt contra ſubſtantiam appellationis.

36 Appellari non poteſt a Delegato, niſi ad Delegantem.

37 Collector Portugalliæ facultatem habet cognoſcendi cauſas, tam per viam querelæ, quam appellationis a quibuſvis judicibus etiam Sedis Apoſtolicæ Delegatis.

38 Clauſula, Appellatione poſtpoſita, quæ habetur in Bulla Cruciatæ, an ſolum tollat appellationes contra reſiſtentes de facto, an vero etiam contra reſiſtentes de jure, & num. ſeqq.

39 Commiſſarius Cruciatæ non eſt conſtitutus Judex, ſed executor.

40 Appellatio in reſcripto Papæ tribus modis removeri poteſt.

Clauſula, Contradictores, juriſdictionem non confert, niſi contra reſiſtentes de facto, ibid.

41 Clauſula, Appellatione remota, in medio literarum appoſita quid operetur, & n. ſeqq.

42 Executores literarum Apoſtolicarum non habent juriſdictionem, niſi contra reſiſtentes de facto.

43 Appellatio qualiter, & quando prohibeatur per clauſulam, Appellatione remota, & n. ſeqq.

Indulgetur a jure in quinque caſibus hic expreſſis, prædicta clauſula non obſtante, num. 45.

44 Intellectus c. Paſtoralis de appellat. & n. ſeqq.

46 Appellatio a ſententiis, & gravaminibus Commiſſarii Cruciatæ in illis caſibus, in quibus non eſt prohibita per clauſulam, Appellatione remota, an interponi poſſit ad Collectorem, an vero ad Papam ſit interponenda, & n. ſeqq.

47 Appellatio devolutiva a Decretis Epiſcopi in viſitatione editis jure Delegato interponi poteſt etiam ad Metropolitanum.

48 Collector Portugalliæ ex conſuetudine admittit appellationes etiam ad Papam interpoſitas.

49 Appellari poteſt ad Papam omiſſo medio.

STuduiſti. Legatus Papæ de cauſa alteri ſpecialiter delegata per Papam ſe intromittere non poteſt. Hoc dicit Communis diviſio. Secunda, ibi, *Reſpondemus*. 1

Nota primo ex textu, Legatum de Latere nullatenus ſe poſſe ingerere in cauſa per Papam alteri delegata, nec illius proceſſum, aut ſententiam, vel exequutionem impedire, aut infirmare, ut hic eſt caſus ſecundum omnes, & in ſpecie notat Butr. in 3. *notab.* Anchar. *n.* 3. & Abb. *n.* 2. Prima ratio deciſionis exprimitur in textu, videlicet quia mandatum ſpeciale derogat generali, de quo latius dicam infra in 2. *notab. num.* 23.

Secunda ratio ponitur in gloſſ. in ver. *Non poteſt*, quia juriſdictio minoris Judicis non expirat per præſentiam majoris, *c. Denique* 21. *diſt. c. Pervenit* 11. *qu.* 1. *cap. Ecce* 95. *diſt. l. fin. ff. de offic. Proconſul. & l. In hac ſacratiſſima, C. de donat.* licet ſuſpendatur uſus inſigniorum, ut *c. Antiqua, §. Dominica de privileg.* & notatur in *c. Volentes infra eod.* ſecundum Hoſt. hic *n.* 1. *in ver. Non poteſt*. 2

Tertia ratio eſt, quia Delegatus Papæ quantum ad cauſam ſibi commiſſam eſt major quolibet Ordinario etiam de Latere Legato, argum. *cap. Præcipimus* 93. *diſt. c. Paſtoralis infra de offic. Ordin. & c. Sane, il ſecondo ſupra de off. delegat.* Et quamvis Hoſt. hic *num.* 1. aſſerat hoc verum non eſſe, quia uterque gerit vices Papæ: tamen hanc opinionem approbant gl. *prælleg. in ver. Non poteſt*, Butr. in 1. *notab. & n.* 8. Card. in 4. & 5. *notab.* Imol. in 1. *notab.* Abb. *in fin.* & alii communiter. 3

Extenditur primo, concluſio ſupra firmata, qua dictum eſt Legatum de Latere ſe intromittere non poſſe in cauſa alteri delegata, ut locum habeat, etiamſi Delegatus nondum cœperit in cauſa procedere, ut probat hæc litera, ibi, *Ante cognitionem*, id eſt, antequam incipiat cognoſcere Delegatus, prout exponunt Innocent. Hoſtien. Joann. Andr. Bellam. & Cardin. omnes in princ. quod bene nota pro intellectu eorum, quæ dicam infra in 1. *limitat.* 4

Extenditur ſecundo, ut non poſſit Legatus de Latere a ſententia Delegati appellationem admittere, ut hic probatur ponderando illa verba, *Quomodolibet irritare*, ſecundum Joan. Andr. *num.* 3. & latius dicam infra *num.* 30.

Extenditur tertio, ut nec poſſit Legatus reſtituere adverſus ſententiam Judicis delegati, arg. *leg. Adverſus, C. Si adverſus rem judic.* ubi adverſus ſententiam ejus, qui vice Principis judicavit, id eſt Vicarii, vel Delegati Principis, ut exponunt Bald. & Salic. non Prætor, ſeu Præſes Provinciæ, ſed ſolus Princeps cognoſcit, & reſtituit; & in Legato ita ſentit gloſſ. hic in *verſ. Mandatum ſpeciale*, Hoſt. 5

Hoſt. *n. 2. in eod. ver.* & Joan. Andr. *n. 5. in 4. gloſſ.* & tenet expreſſe Abbas *num.* 3.

6 Extenditur quarto eadem concluſio, ut locum habeat, etiamſi agatur de delegatione non ad unam cauſam tantum, ſed ad univerſitatem cauſarum; nam & talis dicitur ſpecialis commiſſio ad hoc, ut intret diſpoſitio hujus Capituli, & deroget generali; adeout Legatus in cauſis ſic delegatis ſe intromittere non poſſit, prout hic firmat
7 Cardin. in 1. *oppoſit.* Non obſtat, quod in generali inquiſitione hæreticæ pravitatis concurrant Legatus, vel Epiſcopus cum Inquiſitore, ut *in cap. Per hoc, de hæret. lib. 6.* Et quod Jo. Andr. *hic num.* 1. *in ver. Delegamus*, ſuppleat verbum, *ſpecialiter*, quaſi ſentiat hoc cap. non procedere, quando univerſitas cauſarum alicui delegatur; nam, ut reſpondet Card. *loc. cit.* contrarium procedit, quia ſic ibi exprimitur in caſu illo: & intellectus Joan. Andr. nimis reſtringit hunc textum. Unde ſive delegatio ſit ad unam cauſam, ſive ad univerſitatem cauſarum, ſemper derogat generali, quia ſic Delegatus gerit vices Papæ, & eſt major Legato. Poteſt dici ſpeciale eſſe in caſu hæreſis, ut plures Judices concurrant. Et ratio ſpecialitatis eſt, quia favore fidei geminantur juriſdictiones reſpectu certi generis cauſarum, ut notat Joan. de Imola *in d. cap. Per hoc.* Vide tamen Petr. de
8 Anchar. *hic in 3. notab.* ubi videtur velle, ut ſi Papa det ſpecialem Viſitatorem Fratribus Humiliatis, per hoc Epiſcopus non cenſeatur prohibitus viſitare, & ita ſentit per generalem delegationem non derogari ordinariæ juriſdictioni. Movetur præcipue per text. *in l. 1. C. de off. Præfect. Urbis:* ubi creatio novi Officialis non derogat officiali antiquo, nec illius juriſdictioni. Adde Jac. de Aret. *in l. Quod in rerum, §. Si quis poteſt. ff. de legat. prima*, ubi vult, ut ſpecialis Viſitator deputatus faciat ceſſare generalem. Et vide Abb. *in c. Paſtoralis ſub n. 4. ver. Sed in regularibus*, aliud puto, & ibi Felin. *n. 4. de offic. ordin.* declarantes hic procedere in Prælato regulari, cui ea ſpeciali jure cenſetur conceſſa juriſdictio privative. Et ſequitur
9 hanc declarationem Rota apud Gregor. XV. *deciſ. 8. n. 3.* ubi etiam vide quid juris ſit in terminis Concilii Tridentini *cap. 8. ſeſſ.* 22. Quid autem juris ſit in duobus Ordinariis, quorum unus habet juriſdictionem univerſalem, alius ſpecialem, vide Bart. magiſtraliter diſtinguentem *hic num.* 3. & Marian. Socin. *in cap. Propoſuiſti in ſecundo principaliter articulo a num. 8. infra de for. compet.* ubi latiſſime examinat materiam præventionis juriſdictionis inter Judices Ordinarios, ſive Delegatos.

10 Extenditur quinto, etiamſi Delegatus ſua facultate abuteretur; nam quicquid ſit in aliis mandatis, ut *l. Si hominem, ff. Mandati*, tamen in materia juriſdictionis habens generale mandatum non poteſt eum prohibere, qui ſpeciali mandato abutitur, ſecundum Bald. *hic n.* 2. quia quod ſpecialiter eſt conceſſum uni, alteri eſt prohibitum, arg. *l. Maritus, C. de procurator, & l. Cum Prætor, ff. de judic.* Præterea diſtincta ſunt officia; Ergo unus non poteſt ſe de alterius officio intromittere, ut leg. & not. *in l. Quicunque, C. de accuſat. & exact. lib.* 12. ad hoc *cap. Singula 89. diſtin.* Sed huic doctrinæ difficultatem ingerunt, quæ dicam infra in 3. & 4. *limitatione n.* 14. & 17.

11 Extenditur ſexto, ut locum habeat, etiamſi Delegatus fuerit negligens in procedendo, quia nihilominus Legatus non poterit eum compellere, aut illius negligentiam ſupplere, ut tenet Speculator *in tit. de denunciat. §. Qualiter*, Collect. *hic n.* 1. & Bellam. *col. 2. in princip. verſ. Sed numquid Delegatus*, ſequitur Bart. Bellenc. *in tract. de Charitativo ſubſidio qu. 91. n. 9.* ubi hoc limitat, niſi ubi vertitur periculum animæ, puta in cauſis matrimonialibus, vel ſimilibus, allegat *c. Significavit infra de offic. ordinar.* & Archid. *in §. Spatium 3. qu. 3.*

12 Recipit tamen ſupradicta concluſio limitationes, ſeu declarationes infraſcriptas.

Et primo limitatur, ut non procedat, ſi Delegati juriſdictio per Legati citationem fuerit præventa; quia tunc Legatus poterit in cauſa illa procedere, nec proderunt Delegato literæ ſpecialis commiſſionis, ita hunc text. limitat Abb. Antiq. *n.* 1. & Butr. *n.* 7. Judex enim Delegatus poteſt præveniri per Ordinarium, ut tenet Innoc. Hoſt. & alii *in c. Ad petitionem infra de accuſat.* & idem Hoſt. *in Summ. in tit. de offic. Delegati, §. Quod ſit officium*, Henr. Boich. *in c. Plerunque ſupra de reſcript.* & Marian. Socin. *in d. cap. Propoſuiſti num. 21. de foro compet.* & eſt text. ſecundum unum intellectum *in cap. Ut debitus de appell.* verum hoc intellige, & ſublimita, dummodo Legatus, ſeu Ordinarius in cauſa prævenerit, & proceſſum contra impetrantem inchoaverit antequam literæ commiſſionis fuerint ab eo præſentatæ Judici Delegato; ſecus poſt præſentationem: quia tunc Legatus, ſeu Ordinarius non poteſt amplius prævenire juriſdictionem Delegati; hic eſt text. *in d. c. Ut debitus*, nec requiritur, ut Delegatus prævenerit citando, ſed ſufficit ſola literarum receptio ſecundum intellectum Goffred. quem dicit eſſe communem, & late tuetur Abb. *ibi num.* 4. & 22. & fuſius Marian. Socin. *in 6. notab.* & in gloſ. 4. *in fin.* Unde quod hic dicitur, Legatum non poſſe ſe intromittere de cauſa alteri delegata etiam antequam Delegatus incipiat cognoſcere, notabiliter limita, ut procedat tantum poſt literarum præſentationem. Et eſt ratio, quia quoad exercitium juriſdictionis non attenditur tempus Datæ, ſed præſentationis literarum, ut *cap. Super eo, il ſecondo in fin.* & ibi notat Collectar. *n. 3. infr. de appellat.* Et impetrans antequam literas præſentaverit, poteſt ipſis renunciare, & eis non uti, ſecundum Innoc. & Hoſt. *in cap. Ex conqueſtione infra de reſtitutione ſpoliat.* & Aretin. *in d. c. Ad petitionem n. 19. de accuſat.*

Secundo limitatur prædicta concluſio, ut procedat, 13
dummodo opponatur exceptio declinatoria fori; alias enim parte non opponente, teneret proceſſus Legati in cauſa alteri ſpecialiter delegata, arg. *c. Si duobus de appellat.* & quod notatur per Innoc. *in cap. Cum M. Ferrarien. de conſtit.* & tenet hic Petr. de Anchar. *in 2. notab.* Unde ſi cautus qui intendit litem proſequi coram Judice Delegato, ut opponat declinatoriam, & quidem ante litis conteſtationem, quia poſtea non prodeſſet, ut *cap. Paſtoralis infra de except. & cap. Inter Monaſterium de re judic.* & notat Marian. Socin. *in cap. Licet num. 6. de foro compet.*

Tertio limitatur, ut non procedat, ſi Judex Delega- 14
tus proceſſerit contra formam mandati Apoſtolici: quia tunc Legatus poteſt de hujuſmodi nullitate cognoſcere, & delegati proceſſum, & ſententiam irritare, ut probatur hic a contrario ſenſu in illis verbis, *ſi ſecundum formam mandati noſtri ſententia fuerit promulgata.* Et notant Anton. de Butr. *in 4. notab.* & Joan. de Imol. *num.* 3. & idem videtur ſecundum Imol. ſi ſententia Delegati ex aliquo capite ſit nulla, puta quia lata contra jus conſtitutionis; atque ita hæc Decretalia, & concluſio ſuperius firmata procedit tantum ubi ſententia eſt aliqua, licet lata contra jus litigatoris; tunc enim Legatus non poteſt ſe intromittere; ſecus ſi ſit nulla, quod nota perpetuo. Et generaliter hinc col- 15
lige. Quod etſi inferior, qualis eſt Legatus quantum ad cauſam alteri ſpecialiter delegatam, non poſſit ſe intromittere de geſtis per Superiorem, qualis in ea cauſa eſt Delegatus: hoc tamen eſt verum ubi geſta ſunt valida; ſecus ſi ſunt nulla, quia tunc non impeditur inferior cognoſcere, quod eſt notabile ſecundum Imol. Unde etiam infer- 16
tur, ut ubi per conſtitutionem, vel ſtatutum tollitur facultas opponendi contra ſententiam, vel diſputandi, aut cognoſcendi de ſententia; per hoc non cenſetur ſublata facultas dicendi de nullitate ſententiæ, vel cognoſcendi de illa, ut tenent Butr. & Imol. *ubi ſupra*, de quo tamen dicendum, ut notat Bart. *in l. 1. §. 1. ff. Quod vi, aut clam.*

Quarto limitatur concluſio initio firmata, ut locum 17
non habeat ſi Delegatus delinquat in ſua commiſſione, veluti ſi collector deputatus a Papa ad colligendam decimam capiat calices, miſſalia, vel alia ornamenta divinis officiis deputata pro exactione decimæ contra prohibitionem Concilii Viennenſis in Clement. *Si Beneficiorum de decim.* Nam etſi multi ſenſerint Delegatum Pa- 18
pæ non poſſe puniri per Ordinarium loci, ubi exceſſum fecit, inter quos Frideric. de Sen. *conſ.* 215. quod incipit, *Caſus talis eſt; Quidam Delegatus*, & Petr. de Anchar. *in repet. cap. Poſtulaſti in 6. oppoſ. infra de foro compet.* præſertim ſi adhuc pendeat juriſdictio Delegati, & ex hoc impediretur executio mandati Apoſtolici, ut tenet Joan. Andr. *in cap. fin. ſupra de reſcript.* cum quo ſimpliciter tranſit Joan. Calder. *in cap. 1. in ult. qu. infra de raptor.* verior tamen videtur contraria opinio, quam tenet Petrus Cyn. & Bald. in Auth. *Qua Provincia, Cod. Ubi de crimin. agi oportet*, gloſ. *ult.* Butr. & Abb. *in d. cap fin. de reſcript.* Anchar. *hic n.* 3. & latius Barthulo Bellenc. *in tract. de charit. ſubſid. qu. 91. num.* 3. nam ra-
tione

tione delicti non ſubditus efficitur ſubditus, ut eſt text. *in d. Auth. Qua in Provincia in cap. fin. de foro compet. & cap. Volentes de privil. lib.6.* & reatus omnem honorem ex-
19 cludit, *l. 1. in fin. Cod. Ubi Senator, vel Clariſſ.* Et eſt ſimile in Delegato, qui delinquit in exigendis immoderatis ſportulis, poteſt enim puniri ab Ordinario, ut eſt caſus *in §. Volumus:* & ibi Angelus in Auth. *ut Judices ſine quoquo ſuffragio.* Quod multo magis procederet ſi delictum eſſet notorium, ut per Bellenc. *in loco citato.* Contraria autem opinio Frider. de Sen. & aliorum de quibus ſupra; idem Bellenc. intelligit eſſe veram, quando Ordinarius vellet cognoſcere de injuſtitia ſententiæ Delegati, forte ad finem inquirendi utrum feciſſet litem ſuam injuſte judicando, vel quando per hujuſmodi punitionem impediretur proceſſus, & juriſdictio Delegati Apoſtolici; his enim caſibus, non liceret Ordinario ſe intromittere, ut ibi per eum.

Quinto, limitatur ſupradicta concluſio, ut non procedat reſpectu confirmationis; nam etſi Legatus non poſſit ſententiam Delegati irritare: poteſt tamen eam confirmare, ut hic patet expreſſe *in verſ. Ipſam tamen*, ſed quomodo hoc ſit intelligendum, & de qua confirmatione, latius dicam infra *in 3. notab.*

20 Sexto, limitatur, ut ſimiliter non procedat reſpectu executionis ſententiæ; quia poteſt Legatus ſententiam Delegati executioni demandare, ſi velit, ut probant verba text. ibi, *confirmare valebit, & executioni mandare*; Ergo ad id cogi non poterit a Delegato: quia textus non dicit, *debebit*, ſed *valebit*, quod eſt verbum facultativum, & neceſſitatem non inducit, ut *l. Sæpe, ff. de offic. Præſid. & l. Non quicquid, ff de judic.* notatur *in cap. Si tibi conceſſo ſuper ver. Valeat, de præben. lib.6* Debebit ergo Delegatus ipſi Legato ſupplicare, ut ſuam ſententiam exequatur, cum in aliis Legatus ſit major Delegato: & in hoc tandem reſidet gloſſ. *ult. hic in fin.* cui conſentiunt Hoſt. & Joan. Andr. ibidem *in fin.* qui allegat Speculatorem *in tit. de delegat. § Supereſt, verſ. Is cui aliqua cauſa*, & ſequuntur Bald. *num.9.* Butr. *num.* 10. & Imol. *n.* 5. & hanc opinionem dicit æquiorem Abb. *in fin.* licet ſubdat contrariam forte veriorem eſſe; quia Delegatus in
21 cauſa ſibi commiſſa eſt major Legato. Sed tenendo primam opinionem eam limitabis, ut locum non habeat ſi Legatus alias eſſet ibi Ordinarius; tunc enim ratione illius juriſdictionis ordinariæ utique cogi poſſet a Delegato: ita notabiliter limitat Vincen hic, cum quo tranſeunt Joan. Andr. & Abb. uterque ad finem.

22 Septimo, limitatur concluſio ſupraſcripta, ſeu declaratur procedere in terminis, in quibus loquitur hæc decretalis, videlicet in Delegato Papæ. Secus ergo eſt ſi Delegatio facta ſit a Prædeceſſore ipſius Legati; quia tunc ſucceſſor poteſt cogere Delegatum ad ſententiam ferendam, aut etiam commiſſionem revocare, ſeu prohibere ne pronunciet, ut *l. Venditor, cap. fin. & l. Judicium ſolvitur in t. reſponſo, ff. de judic.* & malum proceſſum illius corrigere, *in c 3. §. fin. infra de eo, qui mittitur in poſſeſſ.* ſecundum Hoſt. *hic in princ. in ver. Alii factam.*

23 Secundo, nota regulam, quæ quotidie allegatur, videlicet mandatum ſpeciale derogat generali: intellige quoad illam ſpeciem, ut hic per Bald. *n. 1. in fin.* Procedit autem hæc regula ſecundum Petr. de Anchar. *n. 2. in reſcriptis*, ut hic: & *in cap. 1. cum materia ſupra de reſcriptis*; in ultimis voluntatibus, ut *l. Cohæredi, §. Cum filia, ff. de vulgar. & pupillar.* in contractibus, ut *l. Doli clauſula, de verbor. obligat.* & in materia delictorum, ut *l. Sanctio legum, ff. de pœn.* ſed plenius, an & quando generi per ſpeciem derogetur, vide hic prolixam diſtinctionem Henric. Boich. *in princip.* & fere per quatuor columnas; & quæ notantur per DD. in regula *Generi, de regul. jur. lib.6.* & generaliter, quando ſpecies evellitur de generali corpo-
24 re, ut hoc caſu, ſemper derogat generi, licet ſecus ſit ubi de ipſo corpore non evellitur, ut in caſu *l. Si alii, ff. de uſufr. legat.* ut hic per Bald. *num.1.* qui ex hoc infert, ut
25 ſi teſtator reliquerit Titium generalem executorem, & Bertam ad maritandas virgines; ſola Berta poſſit virginibus maritandis dotes conſtituere: quia dos eſt de executivis ſpecialis mandati, facit ſecundum eum, *l. Theopompus, ff. de dat. præalleg.* & quod notatur *in c. ult. de judic lib.6.*

26 Tertio, nota *in verſ. Ipſam tamen*, Legatum poſſe confirmare ſententiam Delegati Papæ, licet non poſſit eam infirmare: & ſic poteſt prodeſſe, qui non poteſt obeſſe. Unde hinc colligit Abb. Antiq. *in fin.* ut contrariorum non ſit eadem diſciplina, ſic quandoque poteſt quis abſolvere, qui tamen non poteſt condemnare, arg. *c. Quoniam Apoſtolica, §. fin. ſupra de offic. Deleg. l. fin. Cod. ubi Senator; vel Clariſſ. & §. Si tamen*, in Auth. *Ut Clerici apud propr. Epiſc. col.6.* Regulæ tamen ſunt in oppoſitum, ut *l. Qui condemnare, ff. de re judic. & l. Ejus eſt nolle, ff. de reg. jur.* & Dominus par jus eſſe voluit ligandi, atque ſolvendi, ut *cap Verbum de pœnit. diſt.1.* Unde quidam dicunt 27
hunc textum eſſe intelligendum de confirmatione de facto, quæ nihil operatur. Alii de confirmatione in forma communi, quæ parum prodeſt, ut *c. Quia diverſitatem infra de conceſſ. præben.* non autem de confirmatione ex certa ſcientia, & cum cauſæ cognitione. Communiter tamen recipitur intellectus Hoſt. & Joan. Andr. *num.3.* qui exponunt verbum, *confirmare*, id eſt approbare, laudare, & commendare, ut *c.1. infra de treg. & pac. Atque ita ut notabiliter ait* Bald. *nu 5. Iſta confirmatio fit ad bene eſſe, & quia teſtimonium, & opinio Legati eſt elegans, & magnæ authoritatis; ſed non ad ſubſtantiam eſſe: quia qui non poteſt infirmare, non poteſt authorizabiliter confirmare.* Hæc ille. Ex prædictis collige duas ſpecies confirmationis. Altera enim eſt confirmatio authorizationis, quam Legatus impertiri non poteſt, ſive ſit ex certa ſcientia, ſive in forma communi: quia neque hanc poteſt concedere, niſi Superior, ut hic tenet gloſ. *ult.* & ſic regula contrariorum non vacat; quia ſicut Legatus non poteſt ſententiæ Delegati robur adimere infirmando, ita nec poteſt robur adjicere confirmando. Altera eſt confirmatio commendationis, quæ magis proprie dicitur approbatio, & hæc competit etiam inferiori. Unde quamvis Papa confirmet Decreta generalis Concilii, cum ſit ſupra Concilium, *cap. Significaſti ſupra de elect.* tamen e contra Concilium Decreta Summorum Pontificum non confirmat, ſed approbat, ut egregie declarat Cardin. Turrecrem. *in c. Sancta Romana num.2. & 6. 15. diſt.* poſt Hoſt. *in c. Qualiter, il ſecondo in princ. infra de accuſat.* & fuſius dixi in prædicta Decretali *Significaſti num. 53. & ſeqq.*

QUÆRO, An Collector Portugalliæ poſſit cognoſcere cauſas appellationum a ſententiis latis per Commiſſarium Cruciatæ, non obſtante clauſula appoſita in literis ejus commiſſionis, Omni, & quacunque appellatione poſtpoſita. 28

Si hæc quæſtio ſolvenda eſſet, inſpecta juris communis 29
diſpoſitione, manifeſtum eſſet Collectorem non poſſe hujuſmodi cauſas cognoſcere: quia nec Legatus de Latere poteſt ſe intromittere in cauſis per Romanum Pontificem 30
alteri ſpecialiter Delegatis, ut hic eſt caſus ſecundum Joan. Andr. Bald. Butr. Cardin. & omnes in Summa hujus text. Quod procedit etiam per viam appellationis, ut probat hæc litera ibi, *Non poterit Legatus eam*, (ſcilicet ſententiam Delegati,) *quomodolibet irritare*, & notat Joan. And. *n.3.* ubi ponderando adverbium illud, *quomodolibet*. Per hoc inquit, patet quod ad eum non poterit appellari, & ſequuntur Butr. *in ult. qu. n.11.* Imol. *n.5.* & Abb. *n.3.* Ratio hujus 31
concluſionis eſt, quia appellatio eſt a minori Judice ad majorem provocatio, *c. Anteriorum* a.qu.6 *c.2. de conſuet. lib 6.* Abb. *in ſua quæſtione prima*, quæ incipit, *Epiſcopus, & quidam Rector n. 17. ver. In ſecunda quæſtione.* Sed Delegatus a Papa in cauſis ſibi commiſſis eſt major Legato, ut tenet gloſ. *hic in ver Non poteſt*, quæ a Doctoribus communiter approbatur, ut dixi ſupra *n.3* Ergo a ſententia Delegati ad Legatum appellari non poteſt. Et ita per hanc 32
rationem firmat Petr. de Anchar. *in conſ. 132.* incipien. *In primo dubio*, ubi ex facto reſpondit de appellationibus, & querelis interpoſitis a gravaminibus illatis a Conſervatore, qui eſt Judex Delegatus Sedis Apoſtolicæ, non autem Ordinarius, ut *c.1.* & ibi gl 2. *& cap. fin. de off. delegat. lib.6.* Legatum de Latere non poſſe cognoſcere, alioquin excedere limites ſuæ facultatis; & geſta ab ipſo, tanquam a Judice incompetenti, eſſe ipſo jure nulla, ut *C. Si non a competent. judic. per totum.* Quinimo, ut ſubdit Anch. 33
etiamſi vigeret conſuetudo, ut a gravaminibus illatis per Judicem Delegatum a Sede Apoſtolica appellaretur ad Legatum de Latere, talis conſuetudo non valeret: quia Delegatus in cauſis ſibi commiſſis eſt major Legato, cum fungatur vice Papæ, *l.1. §. Qui mandatum, ff. de juriſd. omn. judic.* ut autem a majori appelletur ad minorem, non poteſt conſuetudine introduci, ut tenet gloſ. *in d.c.2. in ver. Officiali, de conſuet. lib.6.* nam de ſubſtantia appellationis 34
eſt,

Digitized by Google

eſt, ut a minori provocetur ad majorem, nec contra ſubſtantiam rei quidquam poteſt conſuetudo, ut ibi per gloſſ. & per Abb. in præalleg. *quæſt. n. 20. verſ. Appellatio enim.* Et probatur naturali ratione; nam judex appellationis corrigit, & infirmat ſententiam judicis a quo, & illam irritat, & annullat, atqui ut inferior corrigat, & infirmet geſta ſuperioris, omnia jura abhorrent, *capit. inferior 21. diſtinct. capit. Cum inferior, de majoritat. & obed.* & Clem. *Ne Romani, de elect.* ita Petr. de Anchar. conſilium ejus refert, & approbat in ead. facti ſpecie Ruin. *conſil. 3. circa illud num. 2. lib. 4.* Sed etſi admitteremus opinionem Hoſtienſ. qui voluit Legatum, & Delegatum
35 eſſe pares, cum uterque gerat vices Papæ, ut dixi ſupra *eod. num. 3.* nihilominus non licere Legato recipere appellationes a ſententiis Delegati, aut illas quomodolibet revocare, ſeu irritare, ut hic deciditur, quia par in parem non habet imperium, *ut leg. Adverſus ſententiam, ff. ſi adverſus rem judicatam, & capit. Innotuit, de elect.* cum aliis hic aſſignatis in gloſſ. *penult.* Quod adeo verum eſt, ut nec valeat conſuetudo appellandi ad parem, ſeu ad æqualem, ut firmat gloſſ. communis *in dict. capit. 2. in*
36 *ver. Officiali ad finem, de conſuetud. lib. 6* & Abbas *dict. quæſt. 1. num. 20.* Quamobrem jure communi inſpecto a ſententiis, & gravaminibus Commiſſarii Cruciatæ nullatenus appellari poteſt ad Collectorem, ſed tantummodo ad Summum Pontificem delegantem, *ut capit. ſuper quæſtionum, ſup. de offic. Delegat. & capit licet in corrigendis, infr. de offic. Ordinarii,* Marian. Socin. *conſ. 83. pro clariori num. 5. & per tot. lib. 4.* Anchar. & Ruin. *loco citat.*

37 Verum attentis facultatibus Collectoris ſecus dicendum videtur: quia in literis ſpecialem habet facultatem audiendi, & terminandi cauſas motas, & movendas tam per viam ſimplicis querelæ, quam per viam quarumcunque appellationum a quibuſvis judicibus Ordinariis, & a Sede Apoſtolica Delegatis; Ergo intrat exceptio, quæ habetur in hac Decretali ibi, *Niſi ſuper hoc ſpeciale mandatum receperit,* & ſcripſit Ferretus *conſ. 270.* incipien. *Videtur prima facie num. 5.* ubi de Nuncio Veneto, qui eandem faculta-
38 tem obtinuit ab Adriano VI. Sed quia commiſſarius Cruciatæ habet in literis ſuæ commiſſionis clauſulam, *appellatione poſtpoſita;* idcirco tota hæc controverſia videtur dividenda in tres articulos. Primus eſt, an hæc clauſula in caſu, de quo agitur, ſolum habeat locum contra reſiſtentes de facto. Secundus, quatenus locum habeat etiam contra reſiſtentes de jure, aut ſint aliqui caſus, in quibus liceat appellare ejuſmodi clauſula non obſtante. Tertius, an in illis caſibus appellari poſſit ad Collectorem, an vero appellandum ſit ad Summum Pontificem.

39 Quoad primum articulum ſupponimus Commiſſarium non fuiſſe conſtitutum judicem, ſed executorem; nam Bulla Cruciatæ duo facit. Primo deputat executorem his verbis: *Eundem, & cap. Indulgentiarum, & gratiarum ſpiritualium hujuſmodi Executorem, & Commiſſarium generalem deputamus.* Deinde removet appellationem in hæc verba: Eidemque plenam, & liberam in præmiſſis facultatem tribuimus ad executionem præmiſſorum, omni, & quacunque appellatione poſtpoſita, procedendi, aliaque faciendi, & exequendi, quæ in præmiſſis, & circa ea, &c. His autem clauſulis non demandatur cauſæ cognitio, ſed nudum miniſterium duntaxat, *juxta cap. Paſtoralis, §. Quia vero de offic. delegati,* ibi, *Attendentes quod non cognitio, ſed executio tantum demandatur eidem, & leg. Si ut proponis, Cod. de execut. rei judic.* Quamvis enim verba, *procedas in negotio, vel cauſa,* importent cauſæ cognitionem, *ut cap. ult. in fin. inf. de judic. & cap. tenor, de re judic. cum ſimil.* Secus tamen eſt, ſi dicatur, procedas ad executionem, *cap. Si ſcitatus, ſupr. de reſcriptis,* Rota *dec. 30. eod. tit. in novis.*

40 Hoc ſuppoſito, obſervandum eſt appellationem in reſcripto Papæ quandoque removeri in clauſulis executivis in fin literarum per illa verba, *Contradictores quoslibet, & inobedientes auctoritate noſtra appellatione poſtpoſita compeſcendo.* Et tunc conveniunt omnes per hujuſmodi clauſulam intelligi collatam juriſdictionem executori ſolum adverſus eos, qui de facto, non autem de jure contradicunt, & reſiſtunt impedientes effectum, & executionem literarum Apoſtolicarum, *ita tenet gloſſ. 2. & DD. in c. Pro illorum, inf. de præb.* Oldrad. *conſ. 81. Quod proceſſus in fin. verſ. Præterea poſita,* Rom. *conſ. 482. in caſu præmiſſo, in princ.* Card. *in Clem. 2. in ver. Contradictores, Fagnan. in I. Lib. Decretal. de relig. domib.* & Felin. *in cap. Cauſam quæ n. 20. de reſcr.* Sed hic non eſt caſus noſter.

Quandoque removetur appellatio in diſpoſitiva, quod 41
poteſt contingere duobus modis. Primo ſcilicet, cum removetur in ea parte literarum, in qua committitur cognitio cauſæ, veluti cum dicitur in reſcripto, *Procedas in negotio, appellatione remota, ut capit. Paſtoralis, §. final. ſupra de offic. Delegat.* Et tunc ſimiliter ferte omnes conſentiunt appellationis remedium eſſe ſublatum, juxta terminos, *capit. Paſtoralis, infra de appellat.* & hoc caſu intrant difficultates inferius examinandæ *in 2. articulo num. 43.* Sed neque hic eſt caſus noſter. Secundo, poteſt
removeri appellatio in diſpoſitiva in ea parte, in qua com- 42
mittitur gratiæ executio: qui proprie eſt caſus, in quo nunc verſamur: & tunc videtur admittenda doctrina Philippi Franchi *in capit. 1. in princip. num 6. de conceſſ. præben. lib. 6.* ubi firmat, executores literarum Apoſtolicarum non habere juriſdictionem niſi contra rebelles, vel reſiſtentes de facto; ſecus ſi appellent, & reſiſtant de jure. Sequuntur Domini de Rota apud Puteum *deciſ. 271. num. 6. lib. 1.* & Achill. *deciſ. 4. num. 11. de ſentent. excommunicat.* Rebuff. *in forma literarum executorialium in ver. Contradictores.* Et in propriis terminis clauſulam, *appellatione remota,* poſitam in medio capituli diſponentis de executione in literis Apoſtolicis intelligi ſolum de appellatione interpoſita ab actu executivo, tradit Corn. *conſil. 122. Egregie diſcuſſa num. 7. volum 3.* Et in hoc caſu verificari poteſt quod ſcripſerunt Hoſtienſ. & alii relati a Præpoſito *in dict. capit. Paſtoralis num. 22. de appellat.* videlicet clauſulam, *appellatione remota,* nihil operari de conſuetudine; id enim proprie locum habet, cum hujuſmodi clauſula apponitur in ea parte, in qua committitur executio literarum, ut declarat Puteus *deciſ. 328. lib. 2.* & ſcripſi plenius in prædicta Decretali *Paſtoralis num. 32.* Itaque ſi quis de facto obſtaret executioni Bullæ Cruciatæ, puta impediendo illius publicationem, de facto abſque ulla cauſa, aut reſiſtendo quo minus abſolveretur quis a caſibus reſervatis juxta formam ibi præſcriptam: utique poſſet commiſſarius cogere contradictores ad reſiſtendum, non obſtante illorum appellatione. Verum ſi quis obſtaret de jure, puta quia haberet privilegium ne in ſua Eccleſia aliqua Bulla publicaretur ſine ſuo conſenſu, vel quia Prælatus regularis prætenderet Religioſis non licere in vim Cruciatæ obtinere abſolutionem a caſibus reſervatis eorum ſuperioribus, ut nuper contigit in Monachis Benedictinis: his caſibus liceret appellare, & collectori appellationem admittere, ut ex dictis conſiſtat.

Sed quatenus clauſula ſupradicta locum habere et- 43
iam contra reſiſtentes de jure, tunc ſuccedit ſecundus articulus, videlicet, An ſint aliqui caſus, in quibus appellari poſſit, quamvis appellatio ſit remota in reſcripto.

Ad evidentiam præmittendus eſt tenor *cap. Paſtoralis,* 44
infra de appellat. ubi Pontifex conſultus, An quando inhibetur appellatio in reſcripto, fruſtatoria tantum inhibita videatur. Reſpondetur per hæc formalia verba, videlicet, *Nos igitur attendentes quod per appellationem fruſtratoriam etiamſi non fuiſſet inhibita, negotium non debeat impediri; Reſpondemus quod qualibet provocatoria intelligitur removeri, quæ a jure non indulgetur expreſſe: Sed ſi appellans fuerit gravatus injuſte, gravamen hujuſmodi per ſuperiorem poteris emendari.* Hæc ibi. Ex quo contextu, quod ſpectat ad rem præſentem, eliciuntur a Doctoribus concluſiones infraſcriptæ.

Prima concluſio. Per clauſulam, *appellatione remota,* non 45
impeditur appellatio, quæ a jure expreſſe permittitur. Sic notant in ſumma illius text. Joan. Andr. Bald. Bellam. Butr. Cardin. Abb. Franchus, & omnes. Dicitur autem appellatio a jure expreſſe permiſſa, ubicunque in jure expreſſe cautum eſt, ut liceat appellare non obſtante clauſula, *appellatione remota,* & in hoc conveniunt gloſſ. Doctores nemine diſcrepante *in d. c. Paſtoralis, & in c. Ut debitus de appell.* Accipe quinque exempla. Primum eſt, cum locus minus tutus aſſignatur, *ut in c. Ex parte il primo eod. tit,* Secundum eſt, cum ſpoliato reſtitutio denegatur, *ut in c. Ex conqueſtione ſupr. de reſt. ſpoliator* Tertium, ſi judex non faciat ſpecificari rem, quæ petitur in libello, *ut in c. Significantibus de appell.* Quartum, ſi juſtam cauſam recuſationis non admittat, *c. Poſtremo eod tit.* Quintum, ſi cogat coram ſuſpecto Subdelegato litigare, *ut in c. Super quæſtionum,*

§. *final. de offic. Delegat.* in ſupraſcriptis caſibus juxta exprimunt, ut liceat appellare non obſtante, quod appellatio in literis ſit inhibita. Unde res eſt extra omne dubium. Sed nihilominus etiam ſi jura ſpecifice non loquantur in caſu, in quo appellatio eſt remota in reſcripto, ſed ſimpliciter in aliquo caſu permittant appellationem; in caſu illo dicitur appellatio expreſſe a jure indulgeri, ideoque ad præſcriptum *dict. cap. Paſtoralis*, licitum eſt appellare non obſtante clauſula, *appellatione remota*. Sic reprobata Bernardi opinione concludit Hoſtienſ. in illa Decretali, *Paſtoralis num.* 2, *verſ. Tu dicas expreſſe*, cum quo tranſeunt communiter DD. ut ibi teſtatur Abb. *num.* 14. Habentur exempla *in cap. Significante, capit. Rodulphus, & cap. Significaſti, ſup. de reſcr. in cap. Exhibita, inf. de judic. in cap. Dilecti, cap. Dilecta, & cap. Significaverunt, de except. & in cap. Significavit, de appellat.* Quamobrem in his caſibus, & aliis conſimilibus, etſi appellatio fuerit remota in Bulla Cruciatæ, nihilominus appellari poterit a ſententiis, & gravaminibus Commiſſarij, & tenebitur ipſe Commiſſarius ejuſmodi appellationibus deferre.

Secunda concluſio eſt. Per clauſulam, *appellatione remota*, prohibetur omnis appellatio, quæ a jure indulgetur expreſſe, hic eſt caſus ad literam in *d. cap. Paſtoralis de appellat.* quod non eſt correctum per *cap. Ut debitus eod. tit.* ut adverſus opinionem gloſſ. & Innocent. concludit Hoſt. in eod. *cap. Paſtoralis n.* 8. *verſ. Sed ſi bene advertas*. Cujus opinio optimis nititur fundamentis, eique poſtea adhæſerunt omnes ſcribentes, ut ibi dixi *n.* 26. *verſ. Sed his non obſtantibus*.

Tertia concluſio eſt declaratio concluſionis præcedentis, videlicet quamvis clauſula, *appellatione remota*, tollat omnem appellationem, quæ a jure non eſt expreſſe permiſſa; hoc tamen procedit reſpectu judicis a quo, qui non tenetur hujuſmodi appellationi deferre; non autem reſpectu partis, quin ei licitum ſit appellare, nec reſpectu judicis ad quem, quin poſſit appellationem admittere, & ſic per clauſulam, *appellatione remota*, in his caſibus removetur appellatio ad effectum ſuſpenſivum tantum, non autem devolutivum. Sic probat textus in præallegato *cap. Paſtoralis, verſ. Sed ſi appellans*, ſecundum intellectum Abb. Antiq. *ibidem num.* 3. quem communem eſſe atteſtatur ibi Præpoſitus *num.* 6. & magis communem Abb. Siculus *n.* 15. Et hanc opinionem ſervat Curia Romana teſte Collectario, ut ibi plenius dixi in *ult. notab.* Quarta concluſio eſt. Ubicunque judex notorie gravat, licitum eſt appellare non obſtante quod ſit datus cum clauſula, *appellatione remota*, textus eſt in *cap. Ex conqueſtione, inf. de reſtit. ſpoliat.* ubi id notat gloſſ. penult. Hoſt. Joann. Andr. & communiter DD. ut teſtatur Abb. *conſ.* 44. *in præſenti quæſtione n.* 3. *verſ. Sed his non obſtantibus p.* 1. ſequitur Put. *dec.* 414. *lib.* 3. & Verall. *dec.* 33. *p.* 1.

Collige ex prædictis, a ſententiis, & gravaminibus Commiſſarij non obſtante clauſula, *appellatione remota*, quandoque licitum eſſe appellare ad utrunque effectum, devolutivum ſcilicet, & ſuſpenſivum, ut quando appellatur ex cauſa in jure expreſſa, vel a notorio gravamine; quandoque ad effectum devolutivum tantum, ut quando appellatur ex juſta cauſa, non tamen expreſſa in jure.

46 Supereſt nunc tertius articulus, videlicet an in caſibus ſupraſcriptis appellari poſſit ad Collectorem; an vero appellandum ſit ad Papam. Ratio dubitandi oritur *ex dict. capit. Paſtoralis de appellat.* quod cum decidat non obſtante clauſula, *appellatione remota*, ſi appellans fuerit gravatus, poſſe gravamen hujuſmodi per Superiorem emendari: quidam opinati ſunt Superiorem hoc caſu eſſe ſolum Papam; quia ipſe ſolus poteſt dare judices appellatione remota, ut notatur in *cap. Super quæſtionum*, §. 1. *ſupra de offic. Deleg.* & in hac ſententia fuit Hoſtienſ. in prædicta Decretali, *Paſtoralis n.* 4. *in ver. Per ſuperiorem*, & Henric. Boich. *col.* 1. *verſ. Aut appellatur ex cauſa expreſſa in jure*.

47 Sed nihilominus videtur reſpondendum appellari poſſe etiam ad Collectorem. Primo per doctrinam Innocentii *in dict. capit. Paſtoralis num.* 1. qui exponit verbum, *Per Superiorem*, id eſt per judicem appellationis, in quo etiam reſidet ibi Joann. Andr. *num.* 3. intelligens Superiorem eſſe non ſolum Papam, ſed etiam alium proximum, ad quem prædicta clauſula non obſtante appellari poteſt a judice Ordinario vel Delegato, & ſequuntur Bellam. *num.* 1. *in ver. Superiorem*, Abb. *num.* 16. Franc. *col.* 5. *verſ. Sexto operatur*, dicens, Poſſe Superiorem admittere appellationem, & emendare gravamen, licet ſit dicta clauſula; *appellatione remota*; & hoc procedere non ſolum quando foret appellatum ad Papam, ſed etiam ad quemlibet alium Superiorem: quia textus ille indiſtincte loquitur. Et conſentit Decius ibi prope finem, qui dicit hoc verum, dummodo Superior poſſit adiri per viam querelæ, qui proprie eſt caſus noſter.

Et confirmatur, quia etſi Epiſcopus in vim Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *capit.* 10. non obſtante appellatione poſſit procedere in his, quæ ad viſitationem, & morum correctionem pertinent tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatus; tamen Sacr. Congregat. ejuſdem Concil. interpres cenſuit non propterea impediri appellationem devolutivam etiam ad Metropolitanum.

Sed etſi ſequeremur opinionem Hoſtienſ. *loco citato*, tamen ipſe dicit Superiorem eſſe Papam, vel illum, cui Papa commiſerit: ſed Collector in literis ſuæ commiſſionis habet, ut poſſit recipere appellationes a quibuſcunque judicibus, etiam a Sede Apoſtolica Delegatis; ergo ad ipſum tanquam ad Superiorem licebit appellare.

Præterea in illis caſibus, in quibus clauſula, *appellatione remota*, nihil operatur ſecundum ea, quæ dicta ſunt ſupra, *num.* 42. perinde eſt ac ſi non eſſet adjecta, *argum. leg.* 2. *ff. de author. tutor. leg. de ætate*, §. *Ait Prætor, ff. de interrog. action. leg.* 4. § *Condemnatum, ff. de re judic. cap. non præſtat, de regul. jur. lib.* 6. notat Bald. *conſil.* 367. *ad evidentiam num.* 1. *lib.* 1. *& conſ.* 440. *conſiderandi ſunt in pr. lib.* 3. ſed ſi dicta clauſula non eſſet adjecta in Bulla Cruciatæ, utique poſſet Collector in vim ſuarum facultatum recipere appellationes a ſententiis, & gravaminibus Commiſſarii; Ergo idem poterit in caſibus, in quibus clauſula in literis appoſita nihil operatur.

His accedit, quod Collector ex conſuetudine admittit 48
appellationes interpoſitas, etiam ad Papam, quaſi ipſe in hoc vices illius gerat, ut *capit.* 1. *in fin. ſup. eod. & leg.* 1. §. *Mandatum, ff. de offic. ejus, cui mandata eſt juriſd.* Ergo in illis caſibus, in quibus per clauſulam non prohibetur appellatio, licebit Collectori recipere appellationes a Commiſſario interpoſitas, etiamſi alias ad Papam eſſent interponendæ. In quo etiam concurrit multa æquitas, & veriſimilis mens Pontificis, qui non eſt credendus in Regno adeo remoto voluiſſe judicem conſtituere ad univerſitatem cauſarum, & ſubtrahere partibus appellationis remedium, prout per directum videretur quodammodo ſubtraxiſſe, ſi pro quolibet gravamine a Commiſſario illato recurrendum illis foret ad Sedem Apoſtolicam. Ob quam rationem & in Sardinia fuit conſtitutus judex a Sede Apoſtolica ad recipiendas appellationes, quæ illic a ſententiis Ordinariorum, & Delegatorum interponuntur, ut in literis Pii II. incip. *Cunctorum fidelium, datis Pericoli Senen. diœceſis, nonis kal. Julii anno* 1541. Ad hoc facit optimus *in leg. Cum poſt ſententiam, Cod. de appell.* ibi, Si longinquitas regionis ad judicium ſuum litigatores venire non patiatur, judicio Rectoris provinciæ negotium deleges facit, *c. Cum longe* 63. *diſt. c. Juxta* 93. *diſt. c. Nihil eſt*, §. *fin. ſup. de elect. c. audientiam, il primo de Eccl. ædific. & l. Si longius, ff. De judic.* Quæ omnia magis roborantur ex obſervantia ſubſecuta; nam Collectores non ſolum indiſtincte admiſerunt appellationes a ſententiis, & gravaminibus Commiſſariorum, ſed eis inhibuerunt, ipſique Commiſſarii habuerunt ſe pro inhibitis, ut apparet ex proceſſu exhibito, ad *l. Si de interpretatione, ff. de legib. & c. Cum dilectus de conſuetudine*.

Non obſtat ſtylus Signaturæ: Quia reſpondetur primo 49
non valere illationem; Signatura gratiæ committit cauſas appellationum a Delegatis, cum clauſula *appellatione remota*; Ergo ad ſolum Papam licet appellare, quandoquidem hoc eſt partibus arbitrarium, cum liceat ad Papam appellare omiſſo medio, *c. Ad Romanam* 2. *q.* 6. & tradunt Gemin. *conſ.* 63. *quia ſubtiliter n.* 2. Abb. *conſ.* 77 *in q. fin. verſ. Ego puto lib.* 2. Jo. de Anan. *conſ.* 51. *in cauſa illorum n.* 3. & eſt ſpeciale in Papa, ut per Alex. *conſ.* 12. *viſo proceſſu n.* 11. *lib.* 6. Deinde reſpondetur hunc ſtylum procedere quando, in partibus non eſt alius judex ad recipiendas appellationes; tunc enim a ſententia Delegati neceſſario appellandum eſt ad Sedem Apoſtolicam, juxta text. hic, ſecus alius ſi judex ſit ibi conſtitutus, ut hoc caſu, quia tunc intrat arbitrium, *ut in d. cap. Ad Romanam*.

Ex quibus omnibus videtur concludendum, ſi ſequamur primam opinionem, de qua ſupra *num.* 42. Collectorem poſſe recipere quaſcunque appellationes interpoſitas a ſen-

ten-

tentiis, & gravaminibus Commiſſarii, illis tamen exceptis, quæ de facto, & non de jure interponuntur ab ipſamet executione literarum Apoſtolicarum: ſi vero ſequamur ſecundam, de qua ſupra *num.* 43. poſſe Collectorem recipere appellationem ad effectum devolutivum indiſtincte, & etiam ad effectum ſuſpenſivum in illis caſibus, in quibus appellatio a jure indulgetur expreſſe, vel ubi gravamen eſſet notorium.

DE OFFICIO JUDICIS ORDINARII.

Ex Synodo Joannis Papæ.

CAPUT I.

PErnicioſam: & infra. Habeant igitur Epiſcopi ſingularum urbium in ſuis diœceſibus liberam poteſtatem, adulteria & ſcelera inquirere, ulciſci, & judicare ſecundum quod Canones cenſent, abſque impedimento alicujus. Et cum opus fuerit, publicum convocent auxilium: non ad præjudicandum, ſed potius ad ea, quæ Deo ſunt placita, proſequendum.

S U M M A R I U M.

1 *EPiſcopi in ſuis diœceſibus poſſunt crimina inquirere & punire, & cum opus fuerit invocare brachium ſeculare.*
2 *Epiſcopi ſinguli in ſingulis urbibus ſunt conſtituendi.*
3 *Judex non poteſt ad ordinariam, & ſpecialem inquiſitionem contra aliquem procedere, niſi clamoſa inſinuatione præcedente.*
4 *Fama in judicio inquiſitionis obtinet vicem accuſatoris.*
5 *Appellari poteſt ab inquiſitione, quæ fit contra ſubditum non præcedente fama.*
6 *Inquiſitio extraordinaria, & generalis quæ ſit.*
7 *Fieri poteſt etiam fama non præcedente ſummarie, & ſine ſtrepitu judiciali.*
8 *Epiſcopus in viſitatione inquirere poteſt, nedum de rebus ſcandaloſis, & publicis, ſed etiam ſecretis.*
Edicta contra non revelantes concubinarios, & uſurarios publicari poſſunt ab Epiſcopo, etiam non adhibitis duobus de Capitulo.
10 *Executio non debet præcedere ſententiam.*
11 *Pœna in notoriis infligitur etiam ſententia non præcedente.*
12 *Epiſcopus in criminibus Eccleſiaſticis inquirere poteſt contra laicos privative ad judicem ſecularem.*
13 *In criminibus mixti fori procedit tam judex Eccleſiaſticus, quam ſecularis, & eſt locus præventioni.*
14 *Judex Eccleſiaſticus in terris Imperii regulariter non ſe ingerit contra laicos in delictis non Eccleſiaſticis, nec mixtis.*
15 *Adulterii crimen eſt mixti fori.*
16 *Laici adulteri poſſunt ab Epiſcopo excommunicari, & in Monaſterium detrudi.*
17 *Judex Eccleſiaſticus tantum procedit in crimine adulterii, quando agitur ad ſeparationem tori.*
18 *Concubinarii tam ſoluti, quam uxorati ſi ter admoniti concubinas non ejecerint excommunicari poſſunt ex Conc. Trident.*
19 *Etiamſi cum diverſis concubinis ſucceſſivo tempore fuerint deprehenſi.*
20 *Monitio trina contra adulteros, & concubinarios non eſt neceſſaria, niſi quando ad excommunicationem proceditur, & puniri poſſunt aliis pœnis etiam non expectato anno poſt excommunicationem, & n. 22.*
21 *Concubinarii in prima, ſecunda, & tertia monitione puniri poſſunt pœna pecuniaria piis locis, vel apparitoribus applicanda.*
22 *Pœnæ a jure communi, vel ſtatutis Synodalibus contra concubinarios inflicta non ſunt ſublata a Concilio Tridentino.*
23 *Pœna ejectionis extra oppidum contra mulieres adulteras, & concubinas non habet locum in viris.*
24 *Privilegium habilitandi illegitimos ad dignitates, & gradus aliquibus Religionibus conceſſum non eſt ſublatum a Conc. Trid.*
25 *Epiſcopus in ſua diœceſi habet juriſdictionem ordinariam, & merum, & mixtum imperium, & n. ſeqq.*
Juriſdictio ordinaria, quæ dicatur, ibid.
26 *Diœceſis appellatione etiam civitas includitur.*
27 *Imperium merum quid ſit.*
28 *Epiſcopi an poſſint in ſua diœceſi quidquid poteſt Papa in univerſali Eccleſia, exceptis his, quæ Papa ſibi ſpecialiter reſervavit, & n. ſeqq. uſque ad n. 72.*
29 *Epiſcopi an accipiant poteſtatem juriſdictionis immediate a Chriſto, an vero a Papa, & num. ſeqq. uſque ad n. 55.*
30 *Juriſdictio haberi poteſt ab alio immediate dupliciter.*
31 *Epiſcopi vocati ſunt ab Eccleſia Romana in partem ſolicitudinis, non in plenitudinem poteſtatis, & n. 67.*
32 *Intellectus* c. Qui ſe ſcit, & c. Decreto 2. q. 6.
33 *Papa, & omnes alii Epiſcopi ſunt coæquales in poteſtate Ordinis.*
34 *Intellectus* c. In novo 21. diſt.
35 *Conceſſio liberæ poteſtatis cenſetur reſtricta ad limites juris.*
36 *Eccleſiæ omnes reguntur per auctoritatem Eccleſiæ Romanæ.*
37 *Dignitates omnes inſtituit, & fundavit Romana Eccleſia.*
38 *Juriſdictio omnium Prælatorum Eccleſiæ dependet ab Eccleſia Romana non quoad executionem, ſed etiam quoad ſubſtantiam poteſtatis.*
39 *Juriſdictiones ſunt principaliter apud Principem tanquam apud fontem.*
40 *Eccleſiæ particulares ad Eccleſiam Romanam comparantur ſicut radii ad Solem, rivuli ad fontem, & rami ad radicem.*
41 *Caput unde dictum.*
42 *Juriſdictio non eſt ſine ſubditis, & n. ſeqq.*
43 *Correlativa poſita ſe ponunt, & perempta ſe perimunt.*
44 *Poteſtas ſacramentalis non poteſt auferri ab Eccleſia.*
45 *Poteſtas juriſdictionalis eſt ex injunctione hominis, nec immobiliter adhæret.*
46 *Epiſcopi titulares habent poteſtatem Ordinis, ſed non executionem, ſeu poteſtatem juriſdictionis.*
47 *Apoſtoli non receperunt immediate juriſdictionem a Chriſto, ſed a Petro.*
48 *Petrus ſolus immediate a Chriſto fuit creatus Epiſcopus.*
49 *Juriſdictio non poteſt eſſe niſi in ſubjecto, & principaliter cohæret perſonæ.*
50 *Epiſcopos eſſe poſitos a Spiritu ſancto regere Eccleſiam Dei, quomodo ſit intelligendum.*

51 *Petro, & illius ſucceſſoribus tantum data eſt a Chriſto poteſtas regendi univerſalem Eccleſiam.*

52 *Apoſtolis populos Chriſtus non diviſit.*

53 *Juriſdictio non debet eſſe vaga, & incerta.*

54 *Juriſdictio ordinaria, & univerſalis cohæret territorio.*

55 *Epiſcopi poſſunt cauſas fidei ventilare, ſed non diffinire.*

56 *Cauſæ majores Eccleſiæ ex divina inſtitutione ad Romanam Eccleſiam referuntur.*

57 *Canonizatio Sanctorum, translatio, depoſitio, & ceſſio Epiſcoporum pertinent ad ſolum Papam non tam inſtitutione Canonica, quam inſtitutione Divina.*

58 *Papa ſolus diſpenſat in voto ſolemni paupertatis, & continentiæ.*

59 *Item delegat mero laico cauſas criminales Clericorum & facultatem excommunicandi.*

60 *Epiſcopus Clericorum cauſas delegare non poteſt laico, & Clerico ſimul, nec Clerico conjugato.*

61 *Papa ſolus diſpenſat in matrimonio rato non conſummato.*

62 *Item in aliquibus gradibus prohibitis in Levitico.*

63 *Item inducit impedimenta dirimentia, & inhabilitat homines ad contrahendum.*

64 *Item diſpenſat contra Apoſtolum ſuper bigamia.*

65 *Poteſtas clavium non recipit interpretationem reſtrictivam.*

66 *Indulgentias concedendi poteſtas plene reſidet in Papa; in Epiſcopis vero eſt taxata ſecundum Papæ ordinationem.*

67 *Papa ſolus poteſt commutare pias diſpoſitiones tam in ultima voluntate, quam inter vivos.*

68 *Item derogare juramento, pactis, & privilegiis in limine fundationis.*

69 *Et rem uni Eccleſiæ auferre, & dare alteri.*

70 *Item novum Ordinem, ſeu Religionem approbare, & erigere dignitates omnino novas.*

Epiſcopus de Capituli conſenſu poteſt in Cathedrali novas dignitates erigere, uſitatas tamen, & ſacris Canonibus cognitas, ibid.

71 *Ordo Epiſcoporum eſt de jure Divino, & præcipuus in Eccleſiaſtica Hierarchia.*

72 *Epiſcopi cogere poſſunt judices laicos ad præſtandum brachii ſecularis auxilium, ſed non e converſo.*

73 *Conſilium reverentiæ obligationem non excludit.*

1 P*Erniciosam.* Epiſcopi in ſuis diœceſibus poſſunt crimina inquirere, & punire, & cum opus fuerit invocare brachium ſeculare. Hoc dicit. Primo ponit deciſum exordium. Secundo diſpoſitionem ibi, *habeant.*

2 Nota primo ex illis verbis, *Epiſcopi ſingularium urbium*, in ſingulis urbibus ſingulos Epiſcopos eſſe conſtituendos, *cap. Epiſcopi* 80. *diſtinct. cap.* 1. *de privil.* & notat hic Jo. Andr. & Card. *in princ.* & Abb. *n.* 1. *in* 3. *not.*

3 Secundo nota, *inquirere*, Epiſcopum in criminibus
procedere poſſe per viam inquiſitionis, intellige dummodo præcedat infamia, ſi inquiſitio ſit ordinaria, & ſpe-
4 cialis contra certam perſonam, ſecundum DD. quia tunc
frequens, & clamoſa fama obtinet vicem accuſatoris, *capit. Qualiter inf. de accuſat. capit. Inter ſolicitudines de purgat. canon. capit. Licet Heli de Simon.* & ideo recipiuntur teſtes etiam lite non conteſtata, *cap. Quoniam frequenter, ut lit. non conteſt.* ſecundum gloſſ. *hic in ver. inquirere*, Butr. *num.* 16 qui poſt Hoſtienſ. *num.* 18. declarat hoc ultimum verum eſſe, quando proceditur ex puro, & me-
5 ro officio judicis; ſecus ſi ad alterius inſtantiam. Quod
ſi fieret ſpecialis inquiſitio contra ſubditum non præcedente fama, poſſet appellari, ſecundum gloſſ. *in capit.*
6 *Licet in verb. Appellare inf. cod.* & Bald. *hic in princip.* Sin
autem inquiſitio ſit extraordinaria, & generalis, quæ fit quando incerta ſunt delicta, & perſonæ, in viſitando diœceſim, vel Provinciam, *capit. ſicut olim de accuſat.*
7 *& capit. Romana*, §. *Sane de cenſ. lib.* 6. vel quando ma-
leficium eſt certum, ſed ignoratur quis fecerit, ut in *leg. Congruit, ff de offic. Præſid.* tunc ſummarie, & ſine ſtrepitu judiciorum procedi poteſt etiam infamia non præcedente, *capit. Bona, il primo*, ibi gloſſ. *de elect. cap.* 1. *de poſtulat. Prælat. c. Ut Clericorum, de vit. & honeſt. Cler.* Ita poſt Petr. de Sampſone diſtinguit, & declarat hic Abbas Antiq. *num.* 2. & poſt eos Guido, Hoſtienſ. & Joann. Andr. *num.* 15. *in gloſſ.* 1. Anton. de Butr. *num.* 16. *verſic. Veniamus ad gloſſ.* 1. Imol. *num.* 8. Bald. *num.* 21. *verſ. Si* 8
maleficium eſt commiſſum, & Abb. *num.* 6. Unde Sac. Congregat. Concilii ab Epiſcopo Abulenſi conſulta, An Epiſcopus poſſit nedum de rebus ſcandaloſis, & publicis, ſed etiam ſecretis in viſitatione inquirere: Reſpondit poſſe.
Et cum alias Epiſcopus Gerunden. publicaſſet dicta ad- 9
verſus ſcientes, & non revelantes concubinarios, & uſurarios tam Clericos, quam laicos, eaque Canonici prætenderent ipſo non afficere, cum non fuiſſent adhibiti duo de Capitulo, juxta *cap.* 6 *ſeſſ.* 25. *Conc. Trident.* Sac. Congregatio cenſuit ejuſmodi edictis & Canonicos comprehendi, nec opus eſſe, ut eis proponendis Epiſcopus adjunctos adhibeat.

Tertio nota, differentiam inter verbum *ulciſci*, *judi-* 10
care, atque ita ordo eſt præpoſterus; nam primo fertur ſententia, deinde infligitur pœna, nec præmittitur executio, *capit. Quod ad conſultationem de re judic.* ſimile habetur in *cap.* 1. *de judic.* Sed dic verbum, *ulciſci*, referri
ad notorium verbum, *judicare*, ad non notorium. Quod 11
ſenſu ordo hic poſitus non eſt præpoſterus, quia in notoriis pœna infligitur non præcedente ſententia, *capit. Ex parte de verb ſignificat.* & ibi notat Innocent. Vel dic, verba, *ulciſci*, & *judicare*, eſſe hic ſynonyma, vel primum, quando Epiſcopus procedit ex officio. Secundum, quando in forma judicii, id eſt, per viam accuſationis, quos intellectus ad hunc textum poſuit Boatinus, cum quo tranſeunt Joann. Andr. *num.* 4. *in ver. Ulciſci*, & Butr. *num.* 9.

Quarto, nota Epiſcopum in adulterio, & aliis crimini- 12
bus poſſe ad inquiſitionem, & punitionem procedere, non ſolum contra Clericos, ſed etiam contra laicos: quia hæc Decr. generaliter loquitur ſecundum Innocent. *hic in princip. in ver. Inquirere*, cui ſubſcribunt Hoſtienſ. & Joann. Andr. *in eod. ver.* allegantes textum in *cap. At ſi Clerici de judic. & in cap. Ad petitionem de accuſat.* Anton. de Butr. *num.* 10. Bald. *num.* 12. & Abb *num.* 3. Et quamvis Innocentius ſubdat hoc verum eſſe, dummodo ſint ſpiritualia, vel alias pertineant ad ſuam juriſdictionem ea, de quibus inquirit: hoc tamen ideo dixit, quia quædam ſunt crimina mere Eccleſiaſtica, in quibus palam eſt Epiſcopum privative ad judicem ſecularem procedere poſſe etiam contra laicos, ut in crimine hæreſis, *cap Ut inquiſitionis*, §. *Pro-*
hibemus de hæret. lib 6. Quædam ſunt crimina mixti fo- 13
ri, in quibus procedit Epiſcopus etiam contra laicos, non tamen privative ad judicem ſecularem, ſed utrque procedere poteſt, & eſt locus præventioni, ut in crimine ſacrilegii, *cap. Cum ſit generale de foro competent. &*
cap. Felicis de pœn. lib. 6. De aliis vero criminibus, quæ 14
nec ſunt mere Eccleſiaſtica, nec mixta, regulariter non ſe ingerit judex Eccleſiaſticus contra laicos in terris imperii, *cap. Venerabilem de elect. cap Cauſam, il ſecondo, qui fil. ſint legit.* quia non debet ponere falcem in meſſem alienam, cum diſtinctæ ſint juriſdictiones, *cap. Quorum* 10. *diſt. cap. Cum ad verum, & cap. Si Imperator* 96. *diſt.* pulchre Oldrad. *conſil.* 83. *incip An Epiſcopus*, niſi indirecte quoad pœnitentiam imponendam, & ad peccatum prohibendum, *cap. Novit.*, cum ibi notatis per Innoc. & Doctores, *de judic.* vel niſi notoria ſint crimina, ut ſuper his merito notari poſſit judicis laici negligentia, *dict. capit. Novit*, *cap.* 1. §. *Sane de cenſ. lib* 6. *& capit Ex tranſmiſſa infra de foro compet.* Et de his vide gloſſ. quæ alios etiam
caſus recenſet *in Summa* 11. *quæſt.* 1. Crimen autem adul- 15
terii eſt mixti fori, & poteſt in Epiſcopus procedere etiam contra laicos, ut tradit Abb *in cap. Intelleximus num.* 1. *de adulter.* Et eſt communis opinio, ut teſtatur hic Alciat. *num.* 18. *in* 5. *notab.* & Jul. Clar. *in pract. crimin.* §. *final. quæſt.* 37. *verſ. Nunquid cauſa adulterii ſit communis fori*, & de hoc dicit Abb. *numer.* 3. eſſe textum notabilem hic, quem ſæpius ſolet allegare, quia non reſtringitur ad Clericos; nam de Clericis nullum fuiſſet dubium, ſed loquitur generaliter in tota diœceſi; & ideo locus eſt præventioni inter judicem Eccleſiaſticum, & ſecularem, ut per eum. Unde Epiſcopus præveniens poteſt laicos excom-
municare, & in Monaſterium detrudere, & eſt commu- 16
nis opinio teſte Covarr. *in* 4. *Decretal. par.* 2 *capit.* 7. *num.* 20. quem refert Villalob. *in ſua collecta communium opinionum litera L*, *num.* 5. & Clar. *loco citato*. Et ſane cum hoc delicto violetur Sacramentum matrimonii, ut in *capit. Nemo* 32. *quæſt.* 4. & in decreto Concilii Tridentini

ſeſſ.

*ſeſſ. 24. de reform. matrim. cap.*8. Ibi in hujus magni Sacra-
menti ſingularem contemptum merito ejus vindicta non
minus pertinet ad judicem Eccleſiaſticum, quam ad ſe-
cularem, ut ibi ait Clar. Præterquamquod ſi Epiſcopus in
crimine ſtupri, in quo nulla fidei matrimonialis violatio
intervenit, poteſt procedere etiam contra laicos, ut eſt
text. in *capit. 1. & 2. de adulter.* fortius idem dicendum in
17 crimine adulterii. Quinimo Joann. Andr. *in capit. final.
de foro compet. lib. 6.* & Butr. *hic num.* 10. dicunt, adulte-
rium eſſe crimen Eccleſiaſticum, itaut in eo nullatenus
procedere poſſit Judex ſecularis: & eſt de mente gloſſæ *hic
in verb. Secundum quod Canones cenſent*, dum dicit perti-
nere ad Epiſcopum inquirere de hujuſmodi criminibus Ec-
cleſiaſticis, & primo loco exemplificat in adulterio. Ve-
rum hoc debet intelligi, quando agitur ad ſeparationem
tori; ſed quando agitur ad pœnam, non eſt mere Eccle-
ſiaſticum, ſed mixtum, & in eo procedit etiam laicus,
ut in *capit. Rex debet 23. quæſt. 5. & in capit. Tuæ de
procurat.* & declarat hic Abb. *num.* 3. Et de communi opi-
nione teſtantur Decian. *conſil.* 212. *poſt num.* 2. Covarr.
& Clar. *loc. cit.*

18 Hodie Epiſcopum procedere poſſe in crimine adulterii,
etiam contra laicos, eſt extra omne dubium, quia in *dict.
capit. 8. ſeſſ. 24. de reform. matrim.* ſtatutum eſt, *concubi-
narios tam ſolutos, quam uxoratos cujuſcunque ſtatus, di-
gnitatis, & conditionis exiſtant, ſi poſtquam ab Ordina-
rio etiam ex officio ter admoniti ea de re fuerint, concubinas
non ejecerint, ſeque ab earum conſuetudine non ſe junxerint;
excommunicatione feriendos eſſe, a qua non abſolvantur do-
nec re ipſa admonitioni factæ paruerint. Quod ſi in concubi-
natu per annum cenſuris neglectis permanſerint, contra eos
ab Ordinario ſevere pro qualitate criminis procedatur. Et
mulieres, ſive conjugatæ, ſive ſolutæ, quæ cum adulteris,
ſeu concubinariis publice vivunt, ſi ter admonitæ non parue-
rint, ab Ordinariis locorum nullo etiam requirente ex officio
graviter pro modo culpæ puniantur, & extra oppidum, vel
diœceſim, ſi id eiſdem Ordinariis videbitur, invocato ſi opus
fuerit brachio ſeculari, ejiciantur; aliis pœnis contra adul-
teros, & concubinarios inflictis in ſuo robore permanentibus.*
19 Hæc ibi. Quod Decretum Sacr. Congregat. cenſuit eſſe
intelligendum etiam in eo, qui cum diverſis concubinis
ſucceſſivo tempore fuerit comprehenſus: & monitionem
de qua in eodem Decreto, poſſe fieri quandocunque in
peccato deprehenditur, & poſſe procedi non modo in vi-
20 ſitatione, ſed in omnibus temporibus, & omnibus mo-
dis etiam per inquiſitionem: nec trinam monitionem eſ-
ſe neceſſariam, niſi quando ad excommunicationem pro-
ceditur, nec poſt excommunicationem eſſe expectandum
annum antequam ad alias pœnas contra concubinarios
procedatur.

21 Sed an ſtante forma hujus Decreti, & probato concu-
binatu poſſit Judex Eccleſiaſticus in prima, ſecunda vel
tertia monitione, & in unaquaque earum laicum concu-
binarium punire aliqua pœna pecuniaria piis locis, vel ap-
paritoribus applicanda? Et fuit reſponſum poſſe, ſtante
præſertim conſuetudine Eccleſiæ: nec judices ſeculares
poſſe inhibere judicibus Eccleſiaſticis, ne ſervent formam
trium monitionum, dum contra concubinarios proce-
dunt.

22 Porro hoc Decreto non tolluntur aliæ pœnæ a jure com-
muni, vel ſtatutis Synodalibus contra concubinarios in-
flictæ; neque alius contra eoſdem modus procedendi,
niſi vellet Ordinarius illos excommunicare, quia tunc for-
ma trium monitionum ibi præſcripta ſervanda eſt, ut S.
23 Congregatio declaravit. Verum quod ſtatuitur de mulie-
ribus ejiciendis, fuit judicatum non intelligi de viris. Sed
mulieres quæ cum adulteris, & concubinariis publice vi-
vunt, poſſe ultra exilium aliis etiam pœnis contra adulte-
24 ros, & concubinarios inflictis cumulative puniri. Non
tamen eo Decreto ſublatum eſſe privilegium alicui Religio-
ni conceſſum habilitandi illegitimos ad dignitates, & gra-
dus illarum. Contra Clericos vero concubinarios ſervan-
dum eſt quod ſtatuitur ejuſdem Concilii Decreto in *capit.
14. ſeſſ. 25. de reform.*

25 Quinto nota, Epiſcopum in ſua diœceſi habere juriſ-
dictionem ordinariam, & merum, & mixtum imperium.
De juriſdictione patet, tum quia hic tribuitur a lege; er-
go eſt ordinaria, ut notatur *in capit. Cum ab Eccleſiarum
inf. eod.* & tradit hic Card. *in 3. notab.* & ad hoc quotidie
allegatur Decretalis; tum quia eſt ad univerſitatem cau-
ſarum in civitate, & diœceſi: ex hoc enim deprehendi-
tur juriſdictio eſſe ordinaria, *cap. penult. ff. de offic. Dele-
gat. lib. 1. Cod. De offic. ejus qui vic. alter. ger.* & notat Ho-
ſtienſ. *in capit. 1. num. 1. ſup. de offic. Archid.* & Bald. *in* c.
Ambitioſa in fin. de decr. ab ordin. facien. & Bald. *conſ.* 90.
Quæritur utrum arbitri, & conſil. 364. Dominum Dux lib. 26
1. Dixi in civitate, & diœceſi, quia hic diœceſis appella-
tione etiam civitas includitur, ſecundum Hoſtienſ. Joan.
Andr. & omnes; abſurdum enim eſſet, ut Epiſcopus ha-
beret juriſdictionem in diœceſi, & non in civitate, ut
advertit Abb. *n.* 2.

De mero, & mixto imperio ſimiliter patet, quia Epi- 27
ſcopi in ſuis diœceſibus liberam habent poteſtatem inqui-
rendi, & puniendi crimina, ut hic ſtatuitur. Hoc autem
eſt meri imperii, *l. Imperium, ff. de iuriſd. omn. judic. leg.
Illicitas, §. qui univerſas*, juncta gloſſ. *in ver. Jus gladii,
ff. De off. Præſid. l. Sciant, C. de probat.* Eſt enim merum
imperium poteſtas, ſeu juriſdictio ſeverioris ultionis exer-
cendæ in perſonam pro utilitate publica introducta, ut ma-
giſtraliter diffinit, & explicat Oldrad. *conſ.* in *Venditum
eſt Caſtrum n.* 5. ſic Præſes, ad quem ſpectat Provinciam
malis hominibus purgare, ut *l. Congruit, ff. de off. Præſid.*
majus omnibus poſt Principem habet imperium, *l. Præſes
Provinciæ, la prima, ff. eod.* & ita de Epiſcopis tenet per
hanc literam Card. *in 3. not.* & Abb. *in 5. gloſſ. in c. Si quis
Epiſcopus, in ver. Quia alibi* 2. q. 7. & Gundiſal. Villadie-
go *in tract. de hæret. q. 11. n. 16 & ſeqq.*

QUÆRO, An vera ſit eorum opinio, qui putant E- 28
piſcopos jure divino in ſua diœceſi poſſe quidquid poteſt
Papa in tota univerſali Eccleſia exceptis his, quæ Papa ſi-
bi ſpecialiter reſervavit.

Id enim affirmant Abulen. *cap. 19. Matth. q. 87. lit. E*,
Victor. *de matrim. p. 1. num.* 1. Soto *in 4. diſt. 27. quæſt. 1.
art. 4. verſ. At quo tandem, & lib. 10. de juſt. & jur. q. 1.
art. 3. ad ſecundum*, Sanch. *de matrim. lib. 1. diſp. 61. n.* 3.
Suarez *t. 4. de pœnit. diſp. 25. ſect. 1. n.* 13. *& de legibus lib.
6. cap. 14. ſub num.* 3. & ex Juriſperitis Gammara *de offic.
leg. lib. 10. cap. 35. §. 2. & lib. 12. cap. 3. §. 2. in commen.
lit. N.*

Exiſtimo hanc doctrinam falſam eſſe. Quod ut eviden- 29
tius appareat, diſcutiendum eſt prius, An Epiſcopi acci-
piant poteſtatem juriſdictionis immediate a Chriſto, an
vero a Papa.

Pro cujus articuli clariori ſolutione præmittendum eſt 30
ex Divo Thoma *in 1. ſent. diſt. 12. qu. 1. art.* 3. & Card.
Turrecr. *in c. Omnes n.* 2. & Præp. *ibidem n. 1. verſ. Nam
ut etiam dicit* 22. *diſtinct.* duobus modis dici poſſe aliquem
habere juriſdictionem ab alio immediate. Primo, quan-
tum ad immediationem virtutis, & hoc modo omnis au-
ctoritas, & poteſtas cujuſcunque Prælati in Eccleſia eſt a
Chriſto immediate ſecundum illud ad Rom. 13. *Omnis po-
teſtas eſt a Deo*, & hic non eſt caſus noſter. Deinde quan-
tum ad immediationem ſuppoſitorum agentium; quomo-
do tunc tantum dicitur aliquis a Chriſto immediate po-
teſtatem ſuſcipere, quando inter accipientem poteſtatem,
& ipſum Chriſtum conferentem non eſt aliquod medium
ſuppoſitum ſuſcipiens a Chriſto, & conferens ipſam po-
teſtatem alteri. Et ſecundum hoc ſtatuenda eſt concluſio
Epiſcoporum juriſdictionem non eſſe immediate a Chri-
ſto, ſed a Romano Pontifice.

Probatur primo *in capit. Qui ſe ſcit 2. quæſt.* 6. ubi Vi- 31
gilius Papa ſic ait: *Ipſa namque Eccleſia, quæ prima eſt,
ita reliquis Eccleſiis vices ſuas credidit largiendas, ut in
partem vocatæ ſint ſolicitudinis, non in plenitudinem pote-
ſtatis, & in capit. Decreto ead. cauſ. & quæſt.* ubi Grego-
rius ad omnes Epiſcopos, *Romana*, inquit, *Eccleſia vi-
ces ſuas ita aliis largiendas impertivit Eccleſiis, ut in par-
tem ſint vocatæ ſolicitudinis, non in plenitudine poteſtatis.*
Ponderanda ſunt enim illa verba, *largiendas impertivit*,
quæ clare oſtendunt juriſdictionem Epiſcopi collatam fuiſ-
ſe non immediate a Chriſto, ſed ex largitione, & con-
ceſſione Eccleſiæ Romanæ. Præterea ponderanda ſunt 32
verba, *vocatæ in partem*. Nam ſi Eccleſia Romana vi-
ces ſuas impertitur aliis Eccleſiis in partem ſolicitudinis
eas vocando; ergo ab ipſa Eccleſia Romana aliæ Eccle- 33
ſiæ poteſtatem regiminis accipiunt. Quam conſequen-
tiam dicit eſſe claram Turrecrem. *in dict. capit. Omnes nu.
3. verſ. Sexto* 22. *diſtinct.* Neque vero præcitati Canones
intelligi poſſunt de poteſtate Ordinis, quia in illa Sum-
mus Pontifex, & omnes alii Epiſcopi ſunt coæquales,
& omnem actum hierarchicum, quem poteſt facere Papa
in miniſtratione Sacramentorum, poteſt facere Epiſcopus,

ut formaliter inquit S. Thom. in 4. *diſtinct.* 24. *quæſt.* 3. *artic.* 2. *quæſt.* 3. *ad tertium.* Et de hac poteſtate Ordinis intelliguntur verba Anacleti in *capit. In novo* 21. *diſtinct.* ibi:
34 *Ceterò Apoſtoli cum eodem* (ſcilicet Petro) *pari conſortia honorem acceperunt*, ut illic declarat hic gloſſ. *in ver. Pari*, Archidiac. *num.* 12. Bellam. *n.* 5. Præp. *n.* 9. Supereſt ergo, ut prædicta jura loquantur de poteſtate juriſdictionis, & concordat text. *in cap. Multum* 3. *quæſt.* 6. ibi: *Vices enim noſtras ita tuæ credimus charitati, ut in partem ſit vocatus ſolicitudinis.*

Secundo, id etiam probatur in hac Decretali, ubi dicitur: *Habeant Epiſcopi in ſuis diœceſibus liberam poteſtatem adulteria, & ſcelera inquirere, ulciſci, & judicare*; non enim dicit, habent, per viam declarationis, ſed habeant, per modum ſtatuti, & conceſſionis, ſecundum gloſſ. *in princip.* Ideoque Card. in 3. *notab.* ex hac litera elicit juriſdictionem Epiſcoporum eſſe ordinariam, quia illis tribuitur a lege. Concordat text. *in cap. Omnes* 16. *quæſt.* 7. *in cap.* 1. 16. *quæſt.* 2. *& in cap. Perlectis* 25. *diſtinct.* per quæ jura Innocen. *in cap. Cum ab Eccleſiarum num.* 4. *infra eodem*, dicit Epiſcopos habere ordinariam juriſdictionem
35 a Canone. Præterea quamvis text. dicat, *liberam poteſtatem*, ſubdit tamen, *ſecundum quod Canones cenſent*: ex quibus verbis Anton. de Butr. *num.* 3. & Abb. *n.* 4. notant conceſſionem liberæ poteſtatis reſtrictam cenſeri ad limites juris, *cap.* 1. *& cap. Ne innitaris ſup. de conſtit.*

36 Tertio, idem conſtat ex *cap. Sacroſancta* 22. *diſtinct.* ubi Anacletus: *Hæc vero*, inquit, *Apoſtolica Sedes cardo, & caput omnium Eccleſiarum a Domino, & non ab alio eſt conſtituta, & ſicut cardine oſtium regitur, ſic hujus Sanctæ Sedis authoritate omnes Eccleſiæ Domino diſponente reguntur.* Si reguntur per auctoritatem Romanæ Eccleſiæ; ergo ab ipſa immediate habent juriſdictionem.

37 Quarto, *omnes ſive Patriarchii cujuslibet apices, ſive Metropoleon primatus, aut Epiſcoporum Cathedras inſtituit Romana Eccleſia.* Quæ ſunt verba Nicolai II. relata in *capit. Omnes* 22. *diſtinct.* Idemque habetur in decretali epiſtola, quam ad Archiepiſcopum Cantuarienſem ſcripſit Eugenius IV. dum præſideret in Concilio Florentino, quæ incipit, *Non mediocri in §. Quod vero hæc dignitas*, Sed & Vigilius Papa in decretis ſuis ſcribens Epiſcopo Eleutherio: *Nulli*, inquit, *vel tenuiter ſcienti, vel pleniter ſapienti dubium eſt, quod Eccleſia Romana fundamentum ſit, & forma Eccleſiarum, a qua omnes Eccleſias principium ſumpſiſſe nemo recte credentium ignorat.* Et Innocentius I. ad Decentium Epiſcopum, *Manifeſtum eſſe ait omnem Italiam, Gallias, Hiſpanias, Africam, atque Siciliam, inſulaſque interjacentes nullum inſtituiſſe Eccleſias, niſi eos, quos venerabilis Apoſtolus Petrus, aut ejus ſucceſ-*
38 *ſores conſtituerunt Sacerdotes.* Quod refertur in *cap. Quis neſciat* 11. *diſt.* Si igitur omnes Eccleſias inſtituit, & fundavit Eccleſia Romana; conſequenter ab ipſa in omnes Eccleſiæ Prælatos juriſdictio derivavit, cum fundamentum ſit principium, & origo totius ædificii, *Cum Paulus* 1. *quæſt.* 1. Unde Turrecrem. *in dict. cap. Omnes diſt.* 22. *num.* 3. *verſ. Quinto, Nullus*, inquit, *credentium dubitare debet, quin poteſtas juriſdictionis omnium Prælatorum non modo quoad executionem, ſive uſus amplitudinem, ut quidam fingere voluerunt, ſed etiam quantum ad ſubſtantiam poteſtatis dependeat a Romana Eccleſia, a qua etiam omnes principium ſumpſiſſe dicuntur.*

Quinto, ſecundum Alexand. de Ales, Albertum Magnum S. Thomam, S. Bonaventuram, & Turrecrem. inferius citandos ſub. *num.* 50. probatur eadem ſententia, quia in omni Principatu poteſtas juriſdictionis derivatur ad quamcunque perſonam illius Principatus ab ipſo Principe. Unde Beatus Dionyſius tam in cœleſti Hjerarchia, quam in Eccleſiaſtica docet ab ipſo Hjerarcha in omnes Hjerarchiæ perſonas irradiationis lumen profluere. Et ut
39 Bald. inquit *in capit.* 1. §. *Ad hoc num.* 11. *de pac. juram. firman. juriſdictiones principaliter ſunt apud Principem tanquam apud fontem, a quo fluunt, & refluunt ſicut flumina ad mare*; adeout ſecundum eum in *dict.* §. *Ad hoc num.* 2. nec minima juriſdictio poſſit conferri, niſi auctoritate Principis mediata, vel immediata, allegat notata in *leg. Et quia, ff. De juriſd. omnium judic. in leg. Privatorum, C. eod. tit.* & per Innoc. *in cap. Cum ab Eccleſiarum inf. eod.* Sed Papa eſt Princeps, ſive Monarcha Principatus Eccleſiæ, *cap. Nolite* 11. *diſt.* & dixi latiſſime in *cap. Significaſti ſup. de elect.* Ergo poteſtas juriſdictionis omnium Prælatorum Eccleſiæ derivatur a Papa.

Sexto, in unoquoque Ordine ab eo, in quo reſidet plenitudo virtutis, pendet, & profluit virtus ſequentium illo Ordine, ſecundum Ariſtotelem 2. *Metaphyſic.* ſed Romanus Pontifex eſt primus in Ordine Prælatorum Eccleſiæ, ut in Concilio Conſtantinopolitano, in quo Patres ſic dixiſſe leguntur: *Veneramur ſecundum ſcripturas & canones, & diffinitiones Sanctiſſimum Romæ Epiſcopum primum, & maximum omnium Epiſcoporum.* Et in eo reſidet plenitudo poteſtatis, ut in *cap. Cum ex eo, de pœnit. & remiſſ. & in cap. Quodcunque* 24. *quæſt.* 1. Ergo poteſtas juriſdictionis omnium ſequentium Prælatorum pendet, & derivatur ab ipſo Romano Pontifice.

Septimo, Eccleſiæ particulares ad Eccleſiam Roma- 40
nam comparantur ſicut radii ad Solem, ſicut rivuli ad fontem, ſicut rami ad radicem, *cap. Loquitur Dominus* 24. *q.* 1. Ergo quidquid habent virtutis, regiminis, aut juriſdictionis, ab Eccleſia Romana habent.

Octavo, omnia membra a capite recipiunt derivatio- 41
nem virtutis, ſenſus, & motus ſui regiminis; nam ut inquit Iſidor. relatus a Turrecrem. in *dict. cap. Omnes num.* 3. *verſ. Quarto* 22. *diſtinct.* Ideo datum eſt capiti hoc nomen, quod ſenſus omnes, & nervi initium capiant, atque ex eo omnis vigendi cauſa oriatur. Sed Summus Pontifex eſt caput omnium Prælatorum, *cap. Non decet* 12. *diſt. cap. Ita Dominus* 19. *diſt. & cap. Sacroſancta* 22. *diſt.* Ergo a Summo Pontifice ceteri Eccleſiæ Prælati poteſtatis ſuæ capiunt originem.

Nono, Epiſcopi omnes recipiunt ſubditos immediate 42
a Romano Pontifice, ad quem pertinet ſingulis Epiſcopis diœceſes aſſignare, Eccleſias, & ſubditos præfinire, *cap. Omnes* 16. *quæſt.* 7. & notatur in *cap. Sicut unire*, in gloſſ. *in ver. Pertineant, de tranſlat. Epiſc.* Sicut fecit Dionyſius Papa, ut in *cap. Eccleſias* 13. *quæſt.* 1. Ergo ab ipſo Romano Pontifice recipiunt immediate juriſdictio-
nem; nam poteſtas juriſdictionis dicitur relative ad ſub- 43
ditum. Relativa autem poſita ſe ponunt, & perempta ſe perimunt, *leg. final. ff. De acceptilat.* quam ad hoc notat Bald. in Auth. *Si quas ruinas col.* 2. *Cod. de ſacroſ. Eccleſ.* Unde ſicut ſi non eſt ſervus, non eſt dominus, propter quod ſecundum Auguſtinum, *Deus non fuit Dominus quouſque non habuit creaturam ſuam*: ita ſi non eſt ſubditus, non eſt Prælatus, nec judex qui poſſit eum judicare, ad Rom. 14. *Tu quis es, qui judicas alienum ſervum? ſuo domino ſtat, aut cadit.* Et declarat Turrecrem. in *cap. Dominus n.* 10. 19. *diſt.* Atque ita ſine ſubditis non eſt juriſdictio, *c. Monachi, c. Sic jure, c. Si Clericatus, & c. ſeqq.* 16. *q.* 1. quibus patet Monachos, quamvis recipiendo Ordinem recipiant officii poteſtatem, non tamen recipere juriſdictionem niſi occaſione populi, & idem probatur in Conc. Trid. *ſeſſ.* 14. *c.* 7. *de caſ. reſerv.*

Decimo, ſi poteſtas juriſdictionalis Epiſcoporum eſſet 44
immediate a Chriſto, non poſſet auferri ab Eccleſia, ut patet in poteſtate Sacramentali, ſeu Ordinis, quæ cum confertur per conſecrationem, eſt immobilis ſicut aliæ conſecrationes Eccleſiæ, *c.* 1. *& cap.* 3. *de conſecr. Eccleſ. vel Altar.* & ideo ſecundum ſuam eſſentiam manet in Epiſcopo quandiu vivit, ſive in ſchiſma, ſive in hæreſim labatur, *c. Quod quidam* 1. *q.* 1. S. Thom. in 2. 2. *q.* 39. *art.* 3. & in Epiſcopo etiam depoſito, & degradato ſecundum gl. & DD. *in Summa* 9. *q.* 1. & Arch. in *c.* 1. oſtenditur, *de conſecr. diſt.* 4. quia character, ſuper quo fundatur poteſtas Sacramentalis animæ impreſſus a Deo, ab homine auferri non poteſt, ut inquit Silv. *in ver. Degrada-*
tion. 9. Sed conſequens eſt falſum, quia poteſtas juriſdi- 45
ctionalis auferri poteſt ab Eccleſia, nec immobiliter adhæret, ut patet in Epiſcopo ſuſpenſo, excommunicato, hæretico, vel ſchiſmatico, *c. Omnibus, c. Ait Cœleſtinus, c. Aperte, & §. His Auctoritatibus* 24. *q.* 1. ergo falſum eſt etiam poteſtatem juriſdictionalem eſſe immediate a Chriſto. Quo argumento S. Th. *loc. cit.* concludit poteſtatem juriſdictionis in Epiſcopo eſſe ex injunctione hominis.

Undecimo, ſi ex Divina inſtitutione unuſquiſque eo ipſo, quod eſſet conſecratus Epiſcopus, haberet poteſtatem juriſdictionis in proprietatem, ut in neceſſario conjunctam cum poteſtate Sacramentali, ſequeretur ut nullus Epiſcopus creari, aut reperiri poſſet ſine poteſtate juriſdictionis. Sed conſequens eſt falſum, quia Epiſcopi titulares in partibus infidelium, quamvis habeant poteſtatem Ordinis; tamen executionem, & poteſtatem juriſdictionis non habent tanquam Clero, & populo carentes, ut *in capit.* 2. *ſeſſion.* 24. Concilii Tridentini;

tini: ſicut nec Epiſcopi ante expeditas literas Apoſtolicas ſuæ promotionis, conſecrationis, vel confirmationis, ut in Extravag. *Injuncta de elect.* nec Epiſcopus qui renunciavit Epiſcopatui; Ergo & antecedens.

47 Duodecimo, & ultimo, aliis omiſſis probatur hæc ſententia, quia Apoſtoli non receperunt immediate juriſdictionem a Chriſto, ſed a Petro, *capit. Ita Dominus* 19. *diſtinct.* ubi Leo Papa: *Ita Dominus hujus muneris Sacramentum ad omnium Apoſtolorum officium pertinere voluit, ut in Beatiſſimo Petro Apoſtolorum omnium ſummo principaliter collocaret, ut ab ipſo quaſi quodam capite dona ſua velut in corpus omne diffunderet*; & docet S. Thom. *in Summa contra gentiles quæſt.* 77. dicens: *Soli Petro promiſit Dominus, Tibi dabo claves Regni Cælorum, ut oſtenderetur poteſtas clavium per eum ad alios derivanda, ut ad conſervandam Eccleſiæ unitatem*, juxta *capit. Loquitur Dominus* 24. *quæſt.* 1. Idque ſolidiſſimis rationibus, & auctoritatibus comprobat, & ab objectis tuetur Cardinalis Turrecrem. *in dict. cap. Ita Dominus num.* 9. *verſ. Ad tertium, uſq. in fin.* 19. *diſtinct.* & Cardin. Jacobatius *de Concil. lib.*
48 10. *artic.* 7. Et confirmatur, quia ſolus Petrus immediate a Chriſto fuit creatus Epiſcopus per illa verba, *Paſce oves meas*: reliqui vero Apoſtoli facti fuerunt Epiſcopi non a Chriſto immediate, ſed ab ipſo Petro, ut colligitur ex *capit. Porro* 66. *diſtinct.* ubi hoc late probat Turrecrem. & ex *capit. In novo* 21. *diſtinct.* ubi dicitur: Ab ipſo Petro Sacerdotalis, (id eſt, Epiſcopalis) cœpit Ordo, & ibi ſimiliter hoc ipſum docet Turrecrem. Præpoſ. *in ſumma* 15. *diſtinct. num.* 27. & noviſſime Cardin. Bellarm. *tom.* 1. *controverſ. de Summo Pontifice lib.* 1. *capit.* 23. *verſ. Vigeſima ſecunda eſt*. Et conſequenter Apoſtoli excepto Petro non potuerunt accipere poteſtatem ordinariam juriſdictionis Epiſcoporum immediate a Chriſto, cum nondum eſſent creati Epiſcopi. Juriſdictio enim non poteſt eſſe, niſi in ſubjecto, argum. *capit. Baptizari* 15. *diſtinct.* & *leg.* 2. *ff. de uſufruct.* cum principaliter cohæreat perſonæ, ut notat Bartol. *in leg. Primo, ff. De juriſdict. omn. judic. circa fin.* & Paulo de Caſtro *conſil.* 203. *Viſo quodam ſalvo conductu num.* 3. *lib.* 1. Ergo longe minus a Chriſto recipiunt immediate juriſdictionem alii Epiſcopi, qui in locum Apoſtolorum ſucceſſerunt, *capit. In novo* 21. *diſtinct.* Concil. Tridenc. *capit.* 4. *ſeſſ.* 23 *de ſacram. Ordin.* effectus enim quanto eſt remotior a ſua cauſa, tanto eſt debilior, ut inquit S. Thom. in 1. 2. *quæſt.* 66. *artic.* 1. & *in* 3. *ſent.*
49 *diſtinct.* 1. *quæſt.* 1. *artic.* 4. Unde Epiſcopos non accipere poteſtatem juriſdictionis a Chriſto immediate, ſed a Romano Pontifice docent Alexand. de Ales, Albertus Magnus, S. Thomas, & Sanctus Bonaventura relati a Cardin. Turrecrem. *in capit. Omnes* 22. *diſtinct.* ubi late hanc ſententiam tuetur: & Janus *in ſumma de Eccleſ. lib.* 2. *capit.* 54. & pro eadem ſententia Henriq. *in ſumma lib.* 6. *capit.* 5. *in commen. litera A*, citat S. Thomam *in* 4. *contra gentes capit.* 76. & *in* 2. 2. *quæſt.* 1. *artic.* 10. Silveſt. *in ver. Indulgentia, verſ. Quinto quæritur num.* 9. & *ſeqq.* Cajetan. *de Poteſt. Papæ capit.* 2. 19. & 27. & Victor. *in relect.* 1. *de poteſt. Eccleſ. quæſt.* 1. ſubdens illam tribui S. Bonavent. *in* 4. *diſtin.* 25. *artic.* 1. *quæſt.* 2. Durand *diſtinct.* 24. *quæſt.* 5. & Major. *quæſt.* 3. Eandem ſententiam amplectitur Dominicus a Soto in 4. *diſt.* 20 *q.* 1. *art.* 2. Franciſcus Vargas *in libello de hac ipſa quæſtione*, Herueus *in lib. de poteſtate Papæ*, Gabr. *in Canonem Miſſæ lect.* 3. quos citat Cardin. Bellarm. *tom.* 1. *controverſ. de Summo Pontifice lib.* 1. dicens hanc videri ſententiam veterum ſcholaſticorum, & veriſſimam eſſe, eamque pluribus confirmat in *cap.* 24. Item docet ea Canoniſtis Innoc. in c. *Cum ab Eccleſiarum n.* 4. *infra eod.* dum firmat, Epiſcopos habere ordinariam juriſdictionem a Canone, Anton. de Butr. *ibidem n.* 18. *verſ. Canon. dat juriſdictionem Epiſcopo*, Card. *n.* 3. *in* 4 *q. ver. Item Canon*, Joan. de Imola *a.* 7. *verſ. Et eodem modo ſi Papa perficiant aliquem alicui civitati*, Bellarm. *num.* 15. *verſ. Sic etiam dicis*: & idem Innoc. *in cap. Cum ex eo n.* 1. *infra de pœnit. & remiſſ.* ubi reddens rationem cur Papa poſſit reſtringere poteſtatem Epiſcoporum in concedendis indulgentiis, diſertis verbis inquit: *Quia Prælati minores omnes habent hanc poteſtatem a Papa, & ipſe a ſolo Deo*, *cap. Quanquam* 21. *diſt. cap.* 1. 22. *diſt.* & concordat ibi Joan. Andr. *n.* 13.

50 Non obſtat quod legitur Act. 20. *Attendite vobis, & univerſo gregi, in quo Spiritus ſanctus vos poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei*, *c. Suggeſtum* 7. *q.* 1. Concil. Trident. *c.* 1. *ſeſſ.* 6. Nam primo reſpondetur hoc debere intelligi mediante juriſdictione illis tribuenda, & determinanda a Romano Pontifice. Quod evidenter probatur; nam aut verbum illud, *Eccleſiam*, volumus intelligere de Eccleſia univerſali reſpectu ſingulorum Epiſcoporum, itaut quilibet Epiſcopus ſit poſitus a Spiritu ſancto ad regendam
Eccleſiam univerſalem. Et hoc eſt erroneum, quia hæc 51
poteſtas data eſt ſoli Petro Apoſtolorum Principi, & Romanis Pontificibus illius ſucceſſoribus, *capit. Quamvis* 21. *diſtinct. capit. Omnes, & capit. Sacroſancta* 22. *diſt. capit. Decreto, & capit. ſeqq.* 2. *quæſt.* 6. *capit. Nemini* 17. *quæſt.* 4. & diffinitum eſt in Concilio Florentino ſub Eugenio IV. *poſt ſeſſ.* 25. *cit.* 8. *Conc. pag.* 854. Lutetiæ Pariſiorum; alioquin tot eſſent Papæ, quot Epiſcopi contra unitatem Eccleſiæ, & Catholicam veritatem, *capit. Loquitur* 24. *quæſt.* 1. Extravag. *Unam Sanctam, de major. & obed. cum concord.* Aut volumus intelligere prædictam authoritatem de ſingularibus Eccleſiis, itaut quilibet Epi-
ſcopus poſitus a Spiritu ſancto ad regendam ſuam Eccle- 52
ſiam particularem; & ita concurrant omnes collective ad regimen univerſalis Eccleſiæ: & hoc ſimiliter eſt falſum, quia Chriſtus populos Apoſtolis non diviſit, multo minus Epiſcopis illorum ſucceſſoribus, ſed dixit omnibus, & ſingulis: *Docete omnes gentes*, Marc. ult. *& prædicate Evangelium omni creaturæ*, Matth. ult. *Quæcunque ligaveritis ſuper terram, erunt ligata, & in cœlo*, Matth. 18. *& quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis*, Joan. 20. Ergo non eſt noſtrum fingere hanc limitationem, & diviſionem juriſdictionis fuiſſe factam immediate a Chriſto, cum ex Evangelio haberi non poſſit; nulla enim limitatio, aut quoad ſubditos, aut quoad cauſas ibi legitur, ut Turrecrem. in *cap. Ita Dominus nu.* 10. *verſ. Ter-
tio ſic* 19. *diſt.* Supereſt ergo, ut Apoſtolis, & aliis Epi- 53
ſcopis Eccleſiæ, & ſubditis, & conſequenter juriſdictio præfinita fuerit immediate primum a Petro, & deinde a Summis Pontificibus ejus ſucceſſoribus. Atque ita Epiſcopi conſtituti ſunt a Spiritu ſancto ad regimen Eccleſiæ mediante juriſdictione, quæ ſingulis tribuitur, & præfinitur ab Eccl. R. quia ſecundum Turrecrem. *ubi ſup.* Collatio poteſtatis ſive ſit antiqua, ſive nova, debet eſſe certa quantum ad caſus, & quantum ad territorium; alioquin habens talem poteſtatem neſciret quid agere deberet, aut in quem, ſive ſuper quo, aut quatenus ſua authoritas ſe extenderet, & illius poteſtas eſſet vaga, & incerta, quod eſt inconveniens. Unde juriſdictio ſemper reſtringitur ad ſubditos, *c. A nobis, il primo ſent. excomm. c.* 3. *de Parch. c. Ut animarum, de conſtit. lib.* 6. Item juriſdictio ordinaria, & univerſalis cohæret territorio, & illius finibus circumſcribitur, & terminatur, *l. fin.* & ibi Bart. *n.* 9. *Cod. ubi & apud eum quem*, & de communi opinione teſtatur Caſtill. *conſ.* 4. *Illuſtriſſime Princeps n.* 19. & conſiſtit, ſicut ſervitus in gleba, & ſicut ſigillum in cera, ut cum Baldo loquar *conſ.* 322. *Punctus quæſtionis n.* 2. *lib.* 4. vel certe, ut idem ait *in cit. de pac. juram. firm. §. Ad hoc verſ. Imaginetis*, juriſdictio eſt ſupra territorium, prout nebula ſupra paludem, & ſic ſe extendit juriſdictio per modum menſuræ territorii, ſicut nebula per modum menſuræ paludis; & de juriſdictione Epiſcoporum, quæ reſtringitur ad diœceſim, & ad ſubditos ſunt jura aperta in *cap. Epiſcopi cum duob. cap. ſeqq.* 9. *q.* 2. *in cap. Plaouit, & ſeqq.* 7. *q.* 1. & in Clem. 1. *de for. comp. cum multis ſimil.*

Et eodem modo diluitur objectum ex auctoritate Bernardi ad Eugenium III. dicentis: Non ſolum poteſtatem Papalem, ſed etiam aliorum inferiorum Prælatorum poteſtates a Chriſto eſſe: Stant enim ſimul, ut poteſtas Prælatorum Eccleſiæ ſit a Chriſto, & tamen mediante Rom. Pont. ejus Vicario, & ita hunc locum Bernardi exponit idem Turrecr. in *dict. cap. Omnes num.* 3. *verſ. ad ſecundum* 20. *diſt.* Deinde reſpondetur ex præallegatis authoritatibus deſumptis ex ſacris literis ad ſummum inferri poſſe, ut Apoſtoli acceperint juriſdictionem immediate a Chriſto, quod etiamſi verum eſſet, non tamen inde ſequeretur, ut idem procederet in aliis Epiſcopis: quia non eſt bona conſequentia, Apoſtoli, & Diſcipuli Chriſti habuerunt ab ipſo immediate poteſtatem juriſdictionis; ergo & nunc Prælati Eccleſiæ poteſtatem juriſdictionis recipiunt a Chriſto immediate, ut fuſe oſtendit Turrecr. loco proxime citato, & ſequitur Præpoſ. *n.* 1. *verſ. Et licet aliquo loco dicatur*.

Ex concluſione ut ſupra firmata deducitur falſitas propoſitæ aſſertionis, quod Epiſcopi circumſcriptis reſervationibus Apoſtolicis poſſint in ſuis diœceſibus quidquid poteſt

Papa in Eccleſia univerſali; nam ſi poteſtatem juriſdictio-
nis recipiunt Epiſcopi immediate a Papa, ut probatum eſt
ſupra, neceſſario hinc ſequitur, ut illam partem dunta-
xat habeant juriſdictionis, ad quam ſecundum Canoni-
cas ſanctiones ſunt vocati ab Ec. R. nam poteſtatis pleni-
tudinem Sedes Apoſtolica illis non impertivit *in dict. cap.
Decreto*, & *cap. ſeqq. quæſt.* 6. & quamvis juriſdictio ab
eadem Sede fuerit cuique Epiſcopo in ſua diœceſi genera-
liter demandata juxta text. hic tamen in hac conceſſione
non veniunt multa, non quia Rom. Pont. de illis fecerint
ſpeciales reſervationes; ſed quia in generalitate hujuſmo-
di non includuntur, quæ ſpeciali indigent commiſſione,
ut *cap. Quod tranſlationem ſup. de off. leg. ca.* 2. *de off. Vicar.
lib* 6. *cap. Qui ad agendum, de procur. eod. lib. & leg.* 1. *in
princ. ff. de off ejus cui mand. eſt juriſdictio.* Et eſt ſimile; nam
licet Paterfamilias liberam concedat filio adminiſtratio-
nem, non tamen filius poteſt alienare, *leg. Si pater, ff.
de his, quæ in fraud. credit. & leg. Contra juris, ff de pact.*
Item in generali conceſſione non veniunt ea, quæ veriſi-
militer quia non eſſet ſpecialiter conceſſurus, *cap. In gene-
rali de reg jur. lib.* 6. *cap. ult. de off. Vicar. eod. lib. l Obliga-
tione generali, ff. De pignor. leg. Qui peculii, ff. De pecul.*
Item majora non committuntur ſine ſpeciali mandato, *l.
Pomponius, & leg. Mandato, ff. de procur.* & propterea
perplura poteſt Romanus Pontifex in univerſali Eccleſia,
55 quæ non poſſunt Epiſcopi in ſuis diœceſibus etiam ſecluſis
reſervationibus Apoſtolicis; nam ut omittamus ea quæ
ſunt fidei, quæ ad ipſum tantum ſpectat determinare, *c.
Hæc eſt fides, cap. Eſt aliud, cap. Quoties, & per tot.* 24.
quæſt. 1. *cap. Majores de bapt.* & docet ſanctus Thomas in
2. 2. *quæſt. art.* 10. Pro Petro enim Dominus rogavit, ut
non deficeret fides ejus, ut *in d. cap. Majores in princ.* E-
piſcopi autem, quamvis poſſint cauſas fidei ventilare,
non tamen poſſunt diffinire, ut per gloſſam primam, &
ſecundam *in dict. cap. Quoties*, generaliter majores omnes
56 Eccleſiæ cauſæ ad Summum Pontificem referuntur, non
ex vi reſervationis Apoſtolicæ, ſed ex divina inſtitutione,
ut conſtat ex *cap. Dudum* 3. *quæſt.* 6. ibi Domino inſtituen-
te ad Romanam Eccleſiam quaſi ad matrem, atque api-
cem omnes majores Eccleſiæ cauſæ, & judicia Epiſcopo-
rum recurrant: & in *cap.* 1. *ſupr. de tranſlat. Epiſcop.* ubi
dicitur ex illo generali privilegio, quod Beato Petro, &
per eum Eccleſiæ Romanæ Dominus indulſit, Canonica
57 poſtmodum emanaſſe inſtituta, continentia majores Ec-
cleſiæ cauſas ad Sedem Apoſtolicam perferendas, & id-
circo canonizatio Sanctorum pertinet tantummodo ad
cognitionem, & determinationem Eccleſiæ Romanæ,
cap. 1. & 2. *de reliq. & vener. Sanctorum*, idque non ex vi
Apoſtolicæ reſervationis, ſed ob rationes quas adducit
gloſſ. in *capit. unico in ver. Sedis Apoſtolicæ eod. tit. lib.* 6.
quarum prima eſt, quia hæc cauſa eſt de majoribus. Se-
cunda, quia miracula attribuuntur fidei; & ideo cauſa
fidei eſt. Tertia, quia dubia Scripturæ pertinent ad de-
clarationem Summi Pontificis; multo fortius dubia ſan-
ctitatis. Quarta, ne propter multorum Epiſcoporum ſim-
plicitatem populum decipi contingat. Quinta, ne in infi-
nitum contingat Sanctum multiplicari, & ſic devotio-
nem refrigeſcere, & Sanctitatem viléſcere, quibus adde
rationes Turrecrem. *in cap.* 1. *num.* 21. *verſ. Ad quintum,
de conſecrat. diſtinct.* 3. ſimiliter tranſlatio, depoſitio, &
ceſſio Epiſcoporum, per quas conjugium ſpirituale diſ-
ſolvitur, non tam Conſtitutione Canonica, quam in-
ſtitutione Divina pertinent ad ſolum Papam, ut legitur *in
capit. Inter corporalia eod. titul.* Nec apparet in majoribus
cauſis ullam poteſtatem fuiſſe Epiſcopis attributam ab Ec-
cleſia Romana; & ideo hanc poteſtatem ſibi vendicare
58 non poſſunt, *capit. Huic* 17. *diſtinct.* Item ſolus Papa diſ-
penſare poteſt ex magna cauſa, ut Monachus habeat pro-
prium, ſecundum Innocent. in *capit. Cum ad Monaſte-
rium, de ſtatu Monach.* cujus opinionem communiter re-
cipiunt Theologi, & Canoniſtæ. Item ut Monachus ma-
trimonium contrahat, licet in ſacris ſit conſtitutus, ut
notat Joann. Andr. *in capit Semel Deo, de regul. jur. lib.*
6. *in Mercur. & in dict. capit. Cum ad Monaſterium in fin.*
59 & plene Decian. *conſil.* 108. *In præſenti conſultatione per
tot.* idque ex plenitudine ſuæ poteſtatis, quo poteſt etiam
committere ſimplici Sacerdoti ut conferat chriſma, ut
eſt diffinitum in Concilio Florentino *in decreto fidei Euge-
nii IV.* §. *Secundum Sacramentum*, & dixi plenius *in capit.
unic.* §. *Per frontis chriſmationem ſup. de ſacr. Unct.* & de-
legare mero laico cauſas criminales Clericorum, ſecun-
dum communem opinionem, de qua teſtatur Clar. *in* §.
final. quæſt. 41. *num.* 6. *verſ. Sed quid dicendum*: & fa-
cultatem excommunicandi, ut per gloſſ. in extravag *Suſ-
cepti Joannis XXII. in ver. vel perſonis, de elect.* cum ta-
men Epiſcopus hujuſmodi cauſas non ſolum delegare ne- 60
queat ſoli laico, ſed nec laico, & Clerico ſimul, imo
nec Clerico conjugato, ut per Clar. *dict quæſt* 41. *num.*
5. *& num.* 7. *verſ. Sed an poterit*, ubi de communi. Si-
militer ſolus Papa diſpenſat ſuper matrimonio rato non
conſummato, ſecundum gloſſ. Vincentii in *capit. Ex pu-
blico, converſ. conjug.* & Bellam. *conſil* 28. *In facto col.* 2.
ante med. verſ. Quarto quia, ubi teſtatur de magis commu- 61
ni opinione. At Epiſcopis certum eſt hanc facultatem non
competere, quia non reperitur illis conceſſa per ſacros
Canones, ut fatentur omnes. Quinimo plerique ex an-
tiquis Theologis, nec Summo Pontifici eam concedunt,
licet in hoc prævaluerit ſententia Canoniſtarum, quia
Sedes Apoſtolica multoties diſpenſavit, ut referunt Ca-
jet *in opuſc. tit.* 1. *tractat.* 28. *de matrimon. quæſt. unic.* &
Navarr. *in Manual. capit.* 22. *num.* 2. Et ego ipſe memini
in Sacr. Congregat. Concil. cui prima vice interfui, ut
Secretarius anno 1613. die 20. Aprilis reſolutum fuiſſe
concedendam eſſe diſpenſationem ſuper matrimonio con-
tracto, & non conſummato inter Julium Cæſarem Stel-
lam, & Gineuram Roverellam, prout poſtea audita Sa-
cræ Congregationis ſententia Sanctiſſimus diſpenſavit.
Et eodem modo diſpenſat Papa in aliquibus gradibus pro- 62
hibitis in *Levitico* 18. & eſt de fide, ut patet in Concil.
Trident *ſeſſ.* 24 *de ſacrament. matrimon canone* 3. ex fa-
cto reſpondit pleniſſime Anchar. *conſil.* 373. *Revocatur in
dubium per tot.* ubi *num.* 5. dicit Papam hoc poſſe ratione
plenitudinis poteſtatis, quia ipſe eſt ſucceſſor Petri, &
Vicarius Jeſu Chriſti, vicem non puri hominis, ſed ve-
ri Dei gerens in terris, ut in *capit. Inter corporalia, de
tranſlat. & capit. Pro humani, de homicid. lib.* 6. unde o-
mnia regit, ordinat, & diſponit, prout ſibi placet, *ca-
pit. Cuncta per mundum, & capit. Per principalem* 9. *quæſt.*
3. & generaliter, dummodo non faciat contra fidem, pot-
eſt omnia; nec quiſquam poteſt ei dicere, Cur ita facis?
capit. In memoriam 19 *diſtinct.* §. *Ex perſona alias, capit.
Quamvis de pœnit diſtinct.* 3. & notat Speculat. *tit. de leg.*
§. *Nunc oſtendendum, verſ.* 89. Hæc Petr. de Anchar. nec
ullibi appareat hanc poteſtatem fuiſſe Epiſcopis commu-
nicatam a Summo Pontifice. Amplius ſolus Papa poteſt 63
inducere impedimenta matrimonium dirimentia, & in-
habilitare ad contrahendum, ut in Concil. Trident. *ſeſſ.*
24. *de reformat. matrim. capit.* 1. Doctores *in capit final.
de ſponſa duor.* Anchar. *conſil.* 239. *Parum dubitationis nu-
mer.* 1. *verſ Circa contracta dirimenda, & conſil.* 409. *Vi-
ſo diligenter inſpecto num.* 3. *verſ. Sed in oppoſitum*, quod
ſimiliter hodie eſt de fide, ut in *canone* 4. *ejuſd ſeſſ. de ſa-
cram. matrim.* Epiſcopi autem id non poſſunt, non quia ca-
ſus ſit reſervatus, ut putant Victoria *relect de matrimon*,
1. *par.* 2. *partis ad fin.* Ledeſm. 2. *par. quæſt.* 56. *artic.* 3,
dub. 1. *concluſ.* 2. *ad med.* & Sanchez *de matrimon. lib.* 7,
diſput. 1. *num* 9. nullibi enim conſtat de hac reſervatione,
ut idem Sanch. fatetur, licet male opinetur hunc caſum eſ-
ſe reſervatum de conſuetudine; ſed hoc provenit, quia
ut inquit Anch. *d. conſil.* 239. *num* 1. Chriſtiani conjuncti
in gradibus prohibitis non dicuntur conjuncti a Deo, ſed
contra Deum, quia contra ejus Vicarium, & hoc facit
non homo, ſed Deus, vel ejus Vicarius, cui ſuam po-
teſtatem dedit. Unde Butr in *c. Tua fraternitas num.* 5. *de
ſponſa duor.* ſimpliciter dicit jus poſſe introducere novam
cauſam perpetuam prohibitionis matrimonii, ſed inferio-
rem a Papa hoc non poſſe, & ſequuntur in *cap. penult de
diſpen impub.* Abb. *in fin* & Alexand. de Nævo *n.* 21. Quod
fuſius explicat Covarr. *in* 4. *Decret.* 2. *p. c.* 6. §. 10. *nu.* 16.
poſt Paludan. *in* 4. *ſentent. diſt* 26. *qu.* 4. *art.* 3. reddentes
rationem, quia ſolus Papa poteſt ſubtrahere materiam
Sacramenti inhabilitando homines ad contrahendum in
certis caſibus, eodem modo ſolus Papa diſpenſat contra
Apoſtolum, ut in bigamia, *c. Lector.* 34. *diſt. c. Niſi cum* 64
pridem, §. *Perſonæ vero*, & ibi Innocen. Hoſtien. Joann.
Andr. Butr. & ceteri notant *ſupra de renunciat.* Anchar.
conſ. 124. *Circa bigamus*, Ægid Bellam. *conſ* 28. *In facto*,
verſ. Quarto, ubi de communi; nam licet Apoſtolus oſten-
dat Papæ quid facere debeat, non tamen oſtendit quid fa-
cere poſſit, quia poteſtas clavium eſt talis, & tanta, ut non
recipiat interpretationem reſtrictivam. Quæ ſunt verba 65
Baldi *in d. c. Niſi cum pridem n.* 14. atque ita id facit Sum-
mus

mus pontifex ex plenitudine ſuæ poteſtatis: Epiſcopi autem licet habeant clavim in ſua diœceſi, eam tamen non habent eum plenitudine, ut conſtat ex dictis in primo
66 argumento *n.* 31. & mox dicetur. Idem patet indulgentiis; nam ut docet S. Th. *in 4. diſt.* 20. *quæſt.* 1. *art.* 4. *q.* 3. *Papa habet plenitudinem pontificalis poteſtatis quaſi Rex in Regno, ſed Epiſcopi aſſumuntur in partem ſolicitudinis, quaſi judices ſingulis civitatibus præpoſiti: propter quod etiam eos ſolos in ſuis literis fratres vocat; reliquos autem vocat filios; & ideo poteſtas faciendi indulgentias plene reſidet in Papa, quia poteſt facere quod vult, cauſa tamen exiſtente legitima; ſed in Epiſcopis eſt taxata ſecundum ordinationem Papæ; & ideo poſſunt dare ſecundum quod eis taxatum eſt, & non amplius.* Hæc S. Thomas, cujus mentem explicans Silveſt *in ver. Indulgentia num.* 11, dicit ſolum Papam concedere poſſe indulgentiam plenariæ in toto orbe, quia ſolus aſſumptus eſt in plenitudinem poteſtatis, *cap. Cum ex eo, de pœnit. & remiſſ. & c. Quodcunque* 24. *q.* 1. Epiſcopum vero eo ipſo, quod eſt Epiſcopus ex commiſſione generali Papæ poſſe indulgentias concedere particulariter in ordine ad ſubditos ſuos.
67 Inſuper ſolus Papa poteſt in alium uſum commutare pias diſpoſitiones, Concilium Tridentinum *cap 6. ſeſſ.* 22. Epiſcopi autem non poſſunt, non quia caſus ſit reſervatus, ſed quia ſola authoritas Sedis Apoſtolicæ in his ſalva eſſe intelligitur, juxta text. in Clem. *Quia contingit*, & ibi notat gloſſ. *in ver. Sedis Apoſtolica*, & Abb. *num.*
68 3. *ver. Solus Papa, de relig. domib.* & hæc etiam eſt ratio cur diſpenſet in juramento, *c.* 2. 15. *q.* 6. quia ſcilicet in eo authoritas Papæ intelligitur excepta, *c. Venientes de jurejur.* Petrus de Anch. *d. conſ.* 239. *n.* 4. Quia itidem ratione derogat pactis, conventibus, & privilegiis in limine fundationis, ut in *c Significatum*, & ibi dixi *n.* 13. *& ſeqq de præben.* & in Concilio Tridentino *cap.*
69 *ult. ſeſſ.* 25. *de regular. & c.* 6. *ſeſſ.* 25. *de reform.* Item poteſt ipſe ſolus non autem Epiſcopus rem uni Eccleſiæ auferre, & dare alteri, *c. Conqueſtus, c. Nec vero, & cap. per principalem* 9. *q.* 3. gloſs. *in c.* 1. *in v. Injuſtitiam* 22. *diſt.* Paul. de Caſtr. *conſ.* 415. *In facto præſenti n.* 4. *v. Præterea, & conſ.* 228. *Primum dubium col.* 2. *ver. Nam aut queritur lib.* 1. Ratio, eſt, quia, ut inquit Laudun. in dicta Clem. *Quia contingit*, & poſt eum Cardin. *ibi n.* 4. Papa eſt gubernator inſolidum univerſalis Eccleſiæ, cujus caput eſt Eccleſia Romana; & ideo ejus eſt tanquam capitis ad membra ſingula alimenta transfundere, *cap. Cuncta per mundum* 9. *quæſt.* 3. *& dict. cap. Per principalem.*
70 Ulterius ſolus Papa poteſt approbare, & confirmare novum Ordinem, ſeu religionem, *cap unic. de voto lib.* 6. *cap. amco*, & ibi Franc. *n.* 1. *in* 3. *noeab. de relig. domib. eod lib. c. fin. eod. tit. in antiquis.* Item ſolus creare poteſt dignitates omnino novas, & uſitatas: Epiſcopi autem id non poſſunt, ut tenet Compoſtell. in *c. Cum accesſiſſent, de conſtitut.* gloſs. Archid. Turrecr. Bellam. & Præpoſ. *in c.* 1. 22. *diſt.* quorum ſententiam ſecuta eſt ſacra Congregatio Concilii. Sæpius enim declarat poſſe Epiſcopum de conſenſu Capituli in Cathedrali Eccleſia erigere novam dignitatem; dummodo ſit ex iis, quæ uſitatæ ſunt, & ſacris Canonibus cognitæ. Quod ſimiliter non provenit ex vi reſervationis Apoſtolicæ, ſed quia ſola Romana Eccleſia a principio inſtituit dignitates, id eſt, ordinavit quæ dignitates eſſent in Eccleſia, ut in *d. c. p.* 1. *& in c. Perlectis* 25. *diſt.* Et ideo poteſt quidem Epiſcopus cum ſuo Capitulo novam dignitatem puta Sacriſtam, quæ non erat in Eccleſia ſua, ibidem inſtituere; Cardinalatum autem non poteſt ſine auctoritate Romanæ Sedis, cum non ſit per Romanam Eccleſiam ordinatum, ut Cardinalatus ſit dignitas in Eccleſiis Cathedralibus, ſed ſolum in Romana Eccleſia, ut formaliter dicunt Compoſtell. & Archid. *ubi ſupra*, & ſequuntur alii præallegati.

Alia complura bis ſimilia addi poſſent, quæ longum eſſet recenſere, de quibus per gloſs. & DD. *in cap Sicut unire, de exceſſ. Prælat. in c.* 1. *de translat. Epiſc. in cap. Propoſuit, de conceſſ. præben. in c. Quod translationem, de off. Legati, & in cap. Sunt quinam* 25. *q.* 1. de quibus per Anchar. *d. conſil.* 383. *n.* 4. & latius per Hoſt. *in Summ. de offic. Leg.* §. *Illud quidem nota*, & Speculat. *in tit. de Legatis* §. *Nunc oſtendendum*; nam ex prædictis ſatis ſuperque conſtat non eſſe tutum affirmare Epiſcopum poſſe in ſua diœceſi ſemotis reſervationibus Apoſtolicis, quidquid poteſt Papa in univerſo orbe. Et ita hanc propoſitionem non eſſe veram, poſt Vincentium, Hoſtienſem, & alios tenet Petr. de Anchar. *in d. c. Sicut unire in* 1. *notab.* & ibi dixi *n.* 2. & contrarium clare colligitur etiam ex *c. Dilectus de temp. ordin.* ubi improbatur diſpenſatio Archiepiſcopi, non quia ſit prohibita, ſed quia non reperitur illi conceſſa a Canone; ergo etiam excluſa prohibitione, vel reſervatione, non poteſt Epiſcopus in ſua diœceſi quod poteſt Summus Pontifex in univerſali Eccleſia.

Fatemur tamen Ordinem Epiſcoporum in univerſum 71 eſſe de jure Divino, juxta text. in *c. In novo* 21. *diſt.* & ſententiam Turrecrem. *in Summa lib.* 5. *cap* 54. Cajetan. *tom.* 1. *tract.* 1. *de poteſtat. Papæ cap.* 19. S. Bonavent. Albert. Magn Ricard. Durand. & aliorum in 4. *diſt.* 19. & præcipuum in Eccleſiaſtica hierarchia divina ordinatione inſtituta, ut in Conc. Trid. *ſeſſ.* 23. *de ſacram. Ordin. c.* 4. *& can.* 6.

In gloſs. *publicum convocent auxilium*, nota Epiſcopos 72 ubi opus fuerit non ſolum poſſe invocare auxilium brachii ſecularis, ut in textu, *& in c. Principes* 23. *q.* 5. *& c. Cum ad verum* 96. *diſt.* utraque enim poteſtas per alteram adjuvatur, ut ibi dicitur, *& in c Quoniam infr eod.* ſed etiam poſſe ſæcularem poteſtatem ad hoc compellere, ut *in c.* 2. *de maleſic.* Idem tenet Innoc. *hic. n.* 1. *in v. Præjudicandum*, dicens eſſe diverſitatem inter poteſtatem Eccleſiaſticam, & ſecularem, quia Prælatus exequi non cogitur per ſecularem poteſtatem, ſed ſecularis bene cogitur per ſuum Prælatum, arg. *c. Ad reprimendam inf. eod.* & ſequuntur alii. Adde Conc. Trid. *in c.* 5. *ſeſſ.* 25. *de regular.* ibi, *Quod auxilium, ut præbeatur, omnes Chriſtianos Principes hortatur Sancta Synodus, & ſub excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda omnibus magiſtratibus ſecularibus injungit.* Et adverte, quia etſi Concilium quoad Principes utatur verbis hortatoriis, tamen cum materia ſit neceſſitativa, ut in *d c. Principes*, hoc dicitur conſilium reverentiæ, cui eſt parendum, ut *in c Ad aures*, juncta gloſs. *in v. Conſilio ſupra de ætat. & qualit.* & ſcripſi plenius *in c.* 1. *n.* 44. *de Conſtit.*

DE OFFICIO ORDINARII.

Alexander III. Florentino Epiſcopo.

CAPUT III.

CUm ab Eccleſiarum Prælatis Eccleſiaſtica ſententia in malefactores aliquos promulgatur, rata debet & firma conſiſtere, & uſque ad condignam ſatisfactionem inviolabiliter obſervari: Quapropter mandamus, quatenus ſi quando Plebanus ſancti P. in Clericos vel laicos parochianos ſuos interdicti vel excommunicationis ſententia rationabiliter tulerit, ipſam facias inviolabiliter obſervari, & eam ſine congrua ſatisfactione, & abſque ejuſdem Plebani conſcientia non relaxes.

SUM-

S U M M A R I U M.

1 *Ordinarius Epiſcopo ſubiectus ſi in ſibi ſubditum juſtam ſententiam ferat, Epiſcopus eam ſervari faciat, & ſine ſatisfactione non relaxet.*

2 *Prælati Eccleſiarum dicuntur non tantum Epiſcopi, ſed etiam inferiores ordinariam juriſdictionem habentes.*

3 *Ordinariam juriſdictionem qui habere dicantur.*

4 *Plebanus an ſit Prælatus, & Ordinarius Parochianorum ſuorum.*

5 *Prælati proprie dicuntur illi tantum, qui habent juriſdictionem fori contentioſi.*

6 *Sed large dicuntur Prælati etiam Presbyteri Parochiales.*

7 *Sententia Eccleſiaſtica appellatione venit excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum.*

8 *Exequi debent Epiſcopi ſententias juſtas Prælatorum ſibi ſubjectorum.*

9 *Executor poteſt admittere exceptiones ſententias infringentes, & de eis cognoſcere.*

10 *Exequi poſſunt minores judices ſententias ſuas verbaliter, non autem realiter.*

11 *Abſolvere poteſt Epiſcopus ab excommunicatione lata ab Ordinario ſibi ſubjecto ſi injuſta ſit, alias ſecus.*

12 *Ordinarius inferior an ſubſit Epiſcopo diœceſano.*

13 *Prati oppidum an ſit nullius diœceſis, an vero in diœceſi Piſtorienſi, & n ſeqq. uſque in fin.*

14 *Loca nullius diœceſis, aut origine, aut privilegio, aut præſcriptione.*

15 *Pratenſis Eccleſia originalis exiſtentia in diœceſi Piſtorienſi.*

16 *Enunciativa Papæ per modum ſtatuti plene probant ſituationem in diœceſi.*

17 *Piſtorienſis diœceſis fines ex Mappa Geographica.*

18 *Locus probatur eſſe in diœceſi, ſi Epiſcopus ibi tribunal erexerit, & juriſdictionem exercuerit.*

19 *Enunciativæ plures, & antiquiſſimæ plene probant ſituationem.*

20 *Præſertim ſi ſint aliis adminiculis, & probationibus fulcita.*

21 *Locus eximitur a diœceſi per diſmembrationem territorii, & conceſſionem juriſdictionis in Clerum, & Populum, excluſo Epiſcopo.*

22 *Præpoſitura Pratenſis privilegia conſiderari poſſunt juxta tria tempora.*

23 *Prati origo.*

24 *Exemptio ſupponit exiſtentiam in diœceſi.*

25 *Prælatus inferior non acquirit territorium, niſi tam ipſe, quam ſubditi eximantur a juriſdictione Epiſcopi.*

26 *Enunciativa partis non probat.*
Licet Papa in ea ſe fundet, num. 28. verſ. Item non obſtat.

27 *Enunciativa unica non probat, etiamſi ſit ſupra centum annos, cum ad minus debeant eſſe duæ.*

28 *Juriſdictio tributa ab limites conſuetudinis non competit, niſi probata conſuetudine.*

29 *Loca nullius diœceſis præſcriptione, & n. 34.*

30 *Præpoſitus Pratenſis, an juriſdictionem quaſi Epiſcopalem præſcripſerit privative ad Epiſcopum Piſtorienſem, & num. ſeqq. uſque in fin.*

31 *Prælatus inferior poteſt præſcribere jura Epiſcopalia.*

32 *Præſcriptio Epiſcopi contra inferiorem Prælatum non requirit titulum.*

33 *Præſcriptio inferioris nondum completa interrumpitur per actus Epiſcopi.*

34 *Præſcriptio juriſdictionis quaſi Epiſcopalis non conſtituit inferiorem in proprio territorio, niſi ſit privative ad Epiſcopum.*

Cum ab Eccleſiarum. Si Ordinarius ſubjectos Epiſcopo fert in ſibi ſubjectum juſtam ſententiam, Epiſcopus illam ſervari faciat, & eam ſine ſatisfactione, & illius conſcientia non relaxet. Hoc dicit ſecundum Joan. Andr. Bald. Butr. Cardin. & alios communiter. Et primo ponit exordium, ex quo ſecundo infert mandatum; ibi, *quapropter*.

Nota primo ex principio literæ juncta ſupraſcriptione. Prælatos Eccleſiarum appellari non tantum Epiſcopos, & illorum ſuperiores, ſed etiam inferiores juriſdictionem ordinariam habentes, ſecundum Abb. *hic in* 1. *not.* Ad idem *capit.* 2. *infra de judic.* Unde Abbates, Archidiaconi, Archipresbyteri, Decani, & Præpoſiti dicuntur Prælationem habere in *cap.* 1. *&* ibi dixi in 4. *notab.* poſt Hoſt. Jo. And. Bellam. & alios *ſup. de ætat. & qual.* Dicuntur autem habere ordinariam qui electi ſunt a Collegio, vel Univerſitate, & qui Collegio, vel Univerſitati præficiuntur ab eo, qui adminiſtrationem habet cum juriſdictione, puta Epiſcopo, ut hic in gloſſ. 1. *in fin.* reliqui autem ſecus, niſi hoc habeant a Principe, vel ex conſuetudine, quod latius hic proſequitur Innoc. in *princip.* cum quo Hoſtien. Joan. And. Butr. Cardin. & alii tranſeunt. 2 3

Secundo nota ibi, *Plebanus*, juncto principio textus. Plebanum eſſe Prælatum Eccleſiæ, & habere poteſtatem ferendi cenſuras, & ita eſſe Ordinarium Parochianorum ſuorum, quod concedunt Innoc. *num.* 5. Hoſtien. *numer.* 11. Joan. Andr. *num.* 4. Ancbar. *in* 3. *notab* & Imol. *num.* 2. Sed tu adverte, quia iſte Plebanus Sancti P. habeat juriſdictionem contentioſam de jure ſpeciali, videlicet ex privilegio, vel præſcriptione; & ideo poterat excomunicare, & interdicere, ut bene deducit Abb. *hic num*, 1. *ver. Nam iſte Plebanus.* At ſecus eſt de jure communi: quia Plebani, & Presbyteri Parochiales, quamvis habeant curam, & juriſdictionem ordinariam fori Pœnitentialis tam in Clericos, quam in laicos habitantes ipſorum Parochiam; tamen nullam habent juriſdictionem fori contentioſi; & ideo poteſtatem non habent excommunicandi nec in genere, nec in ſpecie, ut firmat Abb. in *cap. Si Sacerdos n.* 10. *ſup. eod.* Nec Prælati proprie appellari poſſunt; nam ſtricte illi tantum dicuntur Prælati, qui habent juriſdictionem aliquam fori contentioſi ut probatur in *capit. Decernimus*, juncta gloſſ. *ult. infra de judic. & in cap.* 1. & ibi gloſſ. 2. *de eo, qui furt. ordin. ſuſcept.* & propterea Prælati a Parochialium Eccleſiarum Rectoribus diſtinguuntur in Clem. *Dudum*, §. 1. *de ſepult.* Licet late ſumpto vocabulo etiam Plebani, & alii Presbyteri Parochiales dici poſſint Prælati hoc reſpectu, quia præſunt Parochianis ſuis in foro animæ, & ita intelligas textum in *capit. Tua infra de Cleric. ægrotan.* ſecundum Abb. *hic n.* 1. 4 5 6

Tertio, nota ibi, *Interdicti*, juncto princ. text. appellatione ſententiæ Eccleſiaſticæ comprehendi ſententiam excomunicationis, & interdicti, adde & ſuſpenſionis, ut *cap. Quærenti infra de verb. ſignificat.* 7

Quarto, nota ibi, *ipſam facias inviolabiliter obſervari.* Superiores Prælatos debere Prælatorum ſibi ſubjectorum ſententias exequi, ſi ſint rationabiles, ut hic eſt caſus ſecundum omnes, concordat text. in *l. Properandum*, §. *Sin autem reus*, *Cod. de judic.* & ſic ſuperior ubi requiritur ab inferiore, ut exequatur illius ſententiam, videtur poſſe admittere exceptiones eandem ſententiam infringentes, & de eis cognoſcere, ut hic per Butr. *n.* 4. & Imol. *n.* 3. Hæc tamen exequendi facultas competit Superiori Prælato non privative ad inferiorem, qui ſententiam tulit; nam & minores judices tam Ordinarii; quam Delegati a Principe, ac etiam Subdelegati poſſunt exequi ſententias ſuas ex vi juriſdictionis quam habent, ut in *dict.* §. *Sin autem reus*, & arg. *cap. Significaſti*, *& cap. In literis ſupra de offic. Deleg.* ſecundum Innoc. *hic n.* 7. & Joan. And. *n.* 3. Intellige verbaliter, ſcilicet pronunciando exequendum, excommunicando, mulctam indicendo, & ſimilia; & non autem realiter in poſſeſſionem mittendo, ut per Innocen. *d. n.* 7. & Anchar. *n.* 2. *in* 2. *oppoſ.* Speculat *in tit. de execut. ſent.* §. *Nunc dicendum eſt a quibus circ. princ.* qui tamen nil firmat. Sed tu vide Bart. in *leg. a Divo Pio n* 14. *ff. De re judic.* 8 9 10

Quinto, nota ex fine textus, Epiſcopum poſſe abſolvere ab excommunicatione lata per Ordinarium inferiorem ſibi ſubjectum, ſi eam minus juſtam eſſe comperit, ipſo tamen vocato, qui ſententiam tulit, ut per Butr. *hic numer.* 4. Sed ſi eam invenerit rationabilem, non debet illum abſolvere, ſed remittere ad ſuum excommunicatorem, ut abſolvat, ad præſcriptum *capitul. Ad reprimendam infra eod.* ut hic in gloſſ. *final.* & per Abb. *n.* 3. 11

Ultimo, nota Ordinarios inferiores eſſe ſubjectos Epi- 12
ſcopo

ſcopo diœceſano, eorumque juriſdictionem non eſſe privatam, ſed cumulativam cum ipſo, ut hic probatur aperte; nam iſte Epiſcopus Florentinus jubetur exequi ſententiam juſtam Plebani, eamque non relaxare niſi eo vocato, quorum neutrum facere poſſet, ſi Plebanus illi ſubjectus non eſſet, ad idem *cap. 1. infra de eo qui furt. ordinan. ſuſceptor. cum multis ſimilibus*. Hoc tamen intellige, niſi inferior præſcripſiſſet incerta parte diœceſis juriſdictionem ordinariam in excluſionem Epiſcopi, quod fieri poteſt, ut eo textus in *cap. Auditis*, & ibi plene ſcripſi *infra de præſcript.* Item hoc intellige, niſi inferior ex privilegio Apoſtolico haberet territorium ſeparatum cum juriſdictione Epiſcopali, vel quaſi in Clerum, & populum excluſo Epiſcopo; ex hoc enim locus efficeretur nullius diœceſis, ita ut nec eſſet de diœceſi, nec in diœceſi Epiſcopi, ut dixerunt Domini de Rota *deciſ. 207. n. 2. diverſ.* & fuſius ſcripſi in *c. Grave n. infra eod.* & in *c. Nullus n. 20. de Paroc.* & dicam infra *n. 21.* Quorum quidem locorum meminit Tridentina Synodus in *cap. 9. in princ. ſeſſ. 24. & aliis in locis*.

13 Hinc infero ad juriſdictionem Præpoſiti Pratenſis, & quæro, An oppidum Prati ſit nullius diœceſis, an vero in diœceſi Piſtorienſi.

Cum jam dudum penderet in Sacra Congregatione Concilii cauſa juriſdictionis inter Epiſcopum Piſtorienſem, & Præpoſitum Collegiatæ Eccleſiæ Sancti Stephani Terræ Prati, ut hæc controverſia quantocius diffiniretur, D. Cardinalis Medices præſens dictæ Eccleſiæ Præpoſitus, & Epiſcopus Piſtorienſis per ſupplicem libellum ab utroque ſubſcriptum ſupplicaverunt fel. recor. Gregorio XV. quatenus eidem Congregationi committeret, & mandaret, ut cauſam hujuſmodi tam in petitorio, quam in poſſeſſorio terminaret, ac decideret, & ejus ſanctitas per ſpeciale reſcriptum annuit illorum petitioni, mandavitque ipſi Congregationi, ut totam hanc cauſam cognoſceret, ac diffiniret. Poſt hujuſmodi autem commiſſionem partes concordarunt, ut pro cauſæ expeditione ante omnia proponeretur infraſcriptum dubium, videlicet, An Terra Prati ſit in diœceſi Piſtorienſi in caſu, & ad effectum de quo agitur. Ex ſcripturis autem ab Epiſcopo exhibitis videtur concludenter probari exiſtentia in diœceſi.

14 Quod ut evidentius appareat obſervandum eſt tribus modis poſſe contingere, ut aliquis locus ſit nullius diœceſia, videlicet origine, privilegio, ac præſcriptione, ut ſcripſi latiſſime in *c. Nullus a n. 12. infra de Paroc. origine*, quia in antiqua diviſione Provinciarum, & Urbium, in quibus Petrus Apoſtolorum Princeps Archiepiſcopos, & Epiſcopos conſtituit, ſecundum ea, quæ leguntur, & notantur in *c. 1.* & in *cap. In illis 80. diſt. & in c. 1. 99. diſt.* quædam loca remanſerunt omnino extra limites cujuſque diœceſi, quæ utcunque contermina, ſeu adjacentia, uni, aut pluribus diœceſibus, vere tamen in nullius finibus fuerunt incluſa. Quorum quidem locorum meminit Joan. Andr. *in addit. ad Speculat. tit. de privil. verſ. Et ſciendum quod quidam ſunt Abbates*, ubi de Abbate Sublacenſi, Farſenſi, atque aliis pluribus, *& verſ. Aliqui vero poſt Hoſt. in c. Cum contingat n. 1. de foro compet.*

15 Et quidem quod pertinet ad originem tantum abeſt, ut Pratum fuerit ea illis locis, quæ in diviſione limitum remanſerunt extra limites cujuſque diœceſis, ut potius conſtet apertiſſime incluſum fuiſſe in diœceſi Piſtorienſi; nam inter alia exhibentur ab Epiſcopo literæ Apoſtolicæ, & Conſiſtoriales ſex diverſorum Pontificum ab anno 1134. videlicet Innocentii II. Cæleſtini II. Anaſtaſii IV. Urbani III. Innocentii III. & Honorii III. Epiſcopo Piſtorien. directæ, in quibus præſcribuntur termini, & Eccleſiæ Piſtorien. diœceſis, inter quas primo loco recenſetur Plebs S. Stephani in Prato, & deinde adjiciuntur hæc formalia verba: *Ad hæc adjicientes ſancimus, ut occaſione privilegii, quod Pratenſes a nobis ſe impetraſſe congaudent, nulla injuria, vel imminutio, & inobedientia matri ſuæ Piſtorienſi Eccleſiæ in aliquo inferatur, nec Pratenſis Eccleſia, vel Clerici ipſius loci eodem reſcripto contra juſtitiam, vel dignitatem, aut inobedientiam Eccleſiæ, ſeu Epiſcopi Piſtorienſis utantur; ſed quemadmodum prædeceſſorum noſtrorum tempore extitit, ita jam dicta Pratenſis Eccleſia abſque alia diminutione poteſtatis, aut dignitatis Piſtorienſi Eccleſiæ, vel Epiſcopo ejus in omnibus obediens, & ſubjecta permaneat*; ſimile *in c. ult. infr. de confir. util. vel inutil. & in c. Cum non liceat de præſcript.*

Rurſus exhibentur literæ in forma Brevis ejuſdem Cæleſtini II. quibus anno 1147. idem Pontifex ſcripſit Clero, & populo Pratenſi his verbis: *Per Apoſtolica vobis ſcripta mandamus, quatenus Venerabili Fratri Noſtro Piſtorienſi Epiſcopo tanquam proprio Paſtori, & animarum veſtrarum Epiſcopo, abſque ulla contradictione debitam obedientiam, & reverentiam ſimiliter deferatis*, 16 Quæ quidem literæ Apoſtolicæ clariſſime probant originalem exiſtentiam in diœceſi Piſtorienſi, & omnimodam dictæ Præpoſituræ ſubjectionem Piſtorienſi Epiſcopo; quia emanarunt principaliter ad deſcribendam diœceſim, & in illis non enunciatur ſimpliciter, ſed authoritate Apoſtolica ſtatuitur, & diſponitur, ut Præpoſitura, & illius Clerici ſubſint eidem Epiſcopo, illumque recognoſcant in Paſtorem, & proprium Epiſcopum animarum ſuarum. Unde ex his reſultat pleniſſima probatio, *capit. Si Papa, §. 1.* ubi omnes notant *de privileg. lib. 6.* Clem. *unic. de probat.* & in his terminis reſolvit Rota *dec. 405. num. 1. & 2. & per totam, & dec. 432. n. 2. & deciſ. 683. n. 2. ad finem par. 1. recet.* Cum quibus conſonat Mappa antiquiſſima, ſeu Planta Geo- 17 graphica compulſata ex Archivio Piſtorienſi, ex qua apparet limites dicti Epiſcopatus ab Oriente eſſe flumen Biſentii dividens diœceſim Piſtorienſem a Florentina; & trans flumen a parte Piſtorii ſitam eſſe Terram ipſam Prati, quod ponderat Rota in præallegata *dec. 405. n. 1.*

Ac præterea extat in Oppido Prati antiquiſſimum E- 18 piſcopale Palatium, in quo Epiſcopi tanquam in proprio Tribunali ſemper ordinariam juriſdictionem exercuerunt, ut patet ex innumeris fere actis productis, & compulſatis ab anno 1424. uſque in præſentem diem, & dantur Vicariorum deputationes in eadem Terra Prati factæ non ſolum ab Epiſcopo, ſed etiam a Capitulo Piſtorienſi Sede vacante uſque ad annum 1536. quo ex concordia inita inter Epiſcopum, & Præpoſitum fuit conſtitutus communis Vicarius, qui nomine utriuſque jus diceret, videlicet pro Epiſcopo in his, quæ ſpectant ad juriſdictionem Ordinariam, & pro Præpoſito in his, quæ pertinent ad illius indultum. Erectio autem Tribunalis, & exercitium juriſdictionis nulli dubium eſt, quin probent figurationem in diœceſi, per text. in *c. Cum Epiſcopus, de offic. Ordin. lib. 6.* & docuit Bald. *conſ. 420. n. 1. in fin. verſ. Item per exercitium lib. 1.* & alii citati a Maſcardo *de probat. concl. 103. volum. 1.*

Ac poſtremo dantur innumeræ fere enunciativæ antiquiſſimæ tam in literis Apoſtolicis, quam in aliis ſcripturis etiam a Præpoſito compulſatis, & productis uſque ab anno 1246. in quibus Pratum enunciatur Piſtorienſis diœceſis: inter quas extat mandatum procuræ Coſmi Primi Magni Ducis Etruriæ anno 1549. ad præſentandum Præpoſitum coram Epiſcopo Piſtorienſi, vel ejus Vicario cum inſtitutione ſubſecuta, & effectum ſortita; in quo mandato, & inſtitutione ſimiliter Præpoſitura pluries enunciatur Piſtorien. diœceſis, & datur etiam ſolemnis enunciativa Joan. Cardinalis Medices, qui poſtea ad Pontificatum evectus eſt, & Leo X. appellatus. Ia enim in inſtrumento ſui perſonalis acceſſus ad dictam Præpoſituram enunciatur Præpoſitua Collegiatæ Eccleſiæ Prati Piſtorienſis diœceſis anno 1492.

Sed noviſſime exhibitæ ſunt centum quinquaginta tres ſimiles enunciativæ, ex regiſtris Apoſtolicis extractæ a Sixto IV. uſque ad Paulum V. inter quas quatuor ſunt de ipſamet Præpoſitura, prima ſcilicet Innoc. VIII. ad favorem dicti Joan. Cardin. Medices; ſecunda ejuſdem Leonis; tertia Julii III. quæ fuit nova proviſio ſuper inſtitutione facta ab Epiſcopo Piſtorienſi ad præſentationem ipſius Coſmi; quarta Gregorii XIII. ad favorem Ferdinandi Cardinalis Medices poſtea Magni Ducis. Reliquæ enunciationes ſunt in collationibus Canonicatuum dictæ Eccleſiæ, ſeu Beneficiorum in Terra Prati, ſeu illius Comitatu exiſtentium. Quæ quidem enunciativæ 19 cum ſint quampluriniæ, & antiquiſſimæ, plene probant ſituationem, ut notant Butr. Aretin. & alii in *cap. Cum cauſam, de probat.* DD. in *l. Cum aliquis, C. jur. deliber.* & ſæpius decidit Rota, ut apud Card. Seraph. *deciſ. 438. n. 1. & deciſ. 161. n. 4. & in recent. deciſ. 261. num. 8. part. 6.* & ſæpe alias. Cum præſertim non ſolum ſint 20 fulcitæ tot adminiculis, ſed etiam aliis corroboratæ probationibus, Achil. *deciſ. 7. de confeſſ.* Rot. *deciſ. 405. n.*

3. *par.*

3. *part.* 1. *& deciſ.* 223. *part.* 2. *recent.* Hæc quoad originem,

21 Privilegio autem locus fieri poteſt nullius diœceſis per ſeparationem, ſeu diſmembrationem a diœceſi, in qua prius exiſtebat, & per conceſſionem juriſdictionis quaſi Epiſcopalis factam inferiori Prælato in Clerum, & Populum privative ad Epiſcopum. Per hoc enim inferior conſtituitur in proprio territorio; & ſic extra diœceſim Epiſcopi, ut reſolvit Rot. *dec.* 324. *par.* 1. *rec.* & dictum eſt ſupra *n.* 12. Quotieſcunque enim Prælati inferiores habent territorium ſeparatum, illud dicitur eſſe nullius diœceſis; itaut nec in diœceſi, nec de diœceſi alterius eſſe dicatur; ſed ſit proprium territorium, reſpectu cujus ipſi quoque diœceſani vocantur, ut voluit gloſſ. in Clem. 2. §. *Volumus in v. Diœceſanis*, quam ibi ſequuntur Cardin. *in* 4. *q. n.* 2. Imol. *n.* 38. Abb. *n.* 15. & Vital. *n.* 4. *de foro compet.* Et ubi privilegium eſt tale, ut non modo eximat, ſed etiam tribuat juriſdictionem excluſo Epiſcopo, territorium dicitur effectum, veluti propria diœceſis Prælati inferioris, ut notat Joan. And. in *c. Nimis circa med. de jurejur.* Anch. *in c. Poſtulaſti ſub. n.* 4. *de for. comp.* & Rota *deciſ.* 207 *in fin. par.* 2. *diverſor.*

22 Verum hujuſmodi diſmembratio, ac juriſdictio nullatenus probatur ex parte Præpoſituræ; nam illius privilegia conſiderari poſſunt juxta tria tempora.

23 Primum tempus eſt ab erectione Prati, quod dicitur initium cœpiſſe ſub anno 1107. ut Ricordanus Malaſpina antiquiſſimus rerum Florentinarum Scriptor teſtatur, uſque ad annum 1534. Et hoc tempore quamvis Eccleſia Pratenſis obtinuerit quædam privilegia ab Urbano, Paſchali, & aliis Pontificibus; tamen Innoc. II. & alii quinque Pontifices declararunt ex hoc privilegio nihil cenſeri detractum poteſtati Epiſcopali Piſtorienſi, & Eccleſiam Pratenſem eſſe eidem Epiſcopo ſubjectam ſicut prius, ut dictum eſt ſupra *n.* 15.

Secundum tempus eſt anni 1463. quo tempore Eccleſia Pratenſis obtinuit indultum exemptionis a Pio II. ſed hoc privilegium tantum abeſt, ut probet ſtatum nullius diœceſis, ut potius illum excludat; tum quia in eo di-
24 cta Eccleſia enunciatur diœceſis Piſtorienſis; tum quia tribuitur eidem Eccleſiæ indultum ſimplicis exemptionis, quæ quidem exemptio neceſſario ſupponit exiſtentiam in diœceſi, ut probat text. in *c. Cum Epiſcopus*, & ibi Gemin. *in* 3 *not. de offic. Ordinar. lib.* 6. Joan. Andr. *in addit. ad Specul. tit. de privil ver. Sciendum*. Tum denique quia exemptio non eſt univerſali totius Cleri, & Populi, ſed reſtricta ad Eccleſiam illius beneficia, & perſonas his verbis decernentibus Eccleſiam, ſeu Plebem cum Præpoſitura, Canonicatibus, Præbendis, & Beneficiis ejuſdem, nec non Præpoſitum, Capitulum, & Perſonas, & Beneficiatos Presbyteros nobis, & ejuſdem ſedi immediate ſubjectos exiſtere; & tamen ad conſtituendum Prælatum extra diœceſim requiritur, ut tam ipſe Prælatus, quam Clerus, & Populus eximatur, ut patebit infra *n.* 25.

Nec eſt omittendum ex dictis literis Pii II. Præpoſitum obligari ad præſtandum juramentum ſub forma infraſcripta, videlicet, Ego Carolus de Medicis Præpoſitus Eccleſiæ, ſeu Plebis S. Stephani Praten. Piſtorienſis diœceſis, &c. quod eſt ſumptum ex regiſtro Bullarum Cameræ Apoſtolicæ, & exhibetur in forma authentica.

25 Ultimum tempus eſt anni 1543. quo Paulus III. conceſſit indultum Epiſcopalis juriſdictionis Cardinali de Rodulphis tunc Præpoſito Pratenſi cum enunciativa nullius diœceſis. Quod tamen privilegium tribuit Præpoſito juriſdictionem in Canonicos, & beneficiatos dictæ Eccleſiæ, & oppidi Pratenſis tantum, ſed non in populum, neque in alios Clericos non beneficiatos; Ergo non conſtituit Præpoſitum in proprio territorio, ſeu in ſtatu nullius diœceſis juxta gloſſ. communiter receptam in Clem. 2. §. *Volumus in var. Diœceſanis de foro compet.* & dictum eſt ſupra *num.* 21. Rurſus non eximit Præpoſitum a juriſdictione Epiſcopi, ut requiritur ad hoc, ut inferior dicatur habere proprium territorium, ut firmat Gemin. poſt Joan. de Sancto Georgio in *cap.* 2. *col.* 4. *v. Quæro an inferiores Prælati*, & ibi etiam Petr. de Anchar. *ſub numer.* 10. *verſ. Si vero per privilegium, de conſtit. lib.* 6. & animadvertit S. Congregatio Concilii in cauſa juriſdictionis inter Archiepiſcopum Urbinaten. & Abbatem Caſtri Durantis, ut dixi in *cap. Cum contingat num.* 37. *infra de for. comp.* Unde Piſtorien. Epiſcopus remanet Ordinarius Cleri, & populi in privilegio non comprehenſi, *c. Ex ore ad fin. de privil. c. Cum olim in fin. de præſcript.*

Neque obſtat dicta enunciativa, nullius; tum quia eſt enunciativa partis, & non Papæ, ideoque non probat 26
Seraph. *dec.* 330. *n.* 2. Rota *in recent. dec.* 71. *n.* 5. *par.* 2. *& dec.* 170. *par.* 1. tum quia eſt unica, & ideo non probaret etiamſi eſſet antiquiſſima ſupra centum annos, Cro- 27
tus *conſ.* 34. *Viſo n.* 17. *ver. Hoc enim cauſa lib.* 1. & fuit deciſum in cauſa Aſtoricen. Beneficii die 4 Nov. 1585. coram bon. mem. Card. Pamphilio, & in aliis pluribus cauſis, ut refertur in præallegata *dec.* 160. *n.* 6. Ad minus enim debent eſſe duæ, ut per Aret. in *c. Cum cauſam n.* 23. *v. Sed poteſt reſponderi de probat.*

Ac præterea Paulus III. tribuit Præpoſito juriſdictio- 28
nem adjectis verbis, prout hactenus exercere conſueviſti: quare ut ſit locus privilegio, Præpoſitus probare debet ſe hanc juriſdictionem exercere conſueviſſe, arg. *l. Fundum*, *ff. De contrah. empt.* & notat Innoc. Abb. & alii in *c. Inter dilectos*, *de fid. inſtrum.* Seraphin. *dec.* 360. *n.* 1. *& dec.* 404. *n.* 10.

Item non obſtat, quod Præpoſitus aſſeruerit ſe eſſe in pacifica, & immemorabili poſſeſſione dictam juriſdictionem exercendi; nam præterquamquod hæc eſt aſſertio partis, quæ nihil probat, ut dictum eſt ſupra *n.* 26. etiamſi Papa in illa ſe fundaret, Rota *dec.* 154. *n.* 4. *par.* 2. *diverſ.* ubi de commun. In hoc indultum eſt manifeſte ſubreptitium, quia idem Cardinalis Præpoſitus, qui indultum impetravit, iniit concordiam cum Card. Puccio Epiſcopo Piſtorien. anno 1536. & ſi ſeptem annis ante indultum, in qua concordia partes, ut aſſeruerunt, finem imponere cupientes omnibus differentiis, diſcordiiſque, & controverſiis ortis, & oriundis durante eorum vita ſuper juriſdictione tam Eccleſiæ Piſtorienſis, quam Præpoſituræ Pratenſis in Oppido Prati, convenerunt deputare in dicto Oppido Vicarium communem, qui nomine utriuſque, videlicet Epiſcopi Piſtorienſis in iis, quæ ad juriſdictionem ipſius, & præpoſiti occaſione indulti Apoſtolici concernunt, jus dicere.

Demum præſcriptione acquiri poteſt ſtatus nullius diœ- 29
ceſis, ſi inferior Prælatus in certo territorio omnimodam juriſdictionem quaſi Epiſcopalem exerceat in Clerum, & Populum privative ad Epiſcopum ſpatio annorum quadraginta cum titulo, vel per tantum tempus, cujus initii non extet memoria, *c. Cum perſonæ*, *de priv. lib.* 6. & notat Abb. poſt alios in *c. Auditis n.* 7. *de præſcrip.*
& tangetur infra *n.* 34. Ceterum hæc præſcriptio ex par- 30
te Præpoſituræ ſimiliter non probatur, quod patebit ſatis aperte ex diſtinctione temporum, quibus Epiſcopus, & ſic Præpoſitus juriſdictionem exercuerunt. Præpoſitus enim cœpit actus juriſdictionales anno 1182. uſque ad 1372. & ſic per annos 90. quo tempore nulli dantur actus
pro Epiſcopo. Unde Præpoſitus concurrentibus requiſi- 31
tis potuit hoc ſpatio præſcribere jura Epiſcopalia, *c. Irrefragabili*, §. *Exceſſus infra eodem*, *c. Cum contingat de foro compet. c. Dilectus de appellat. c. Auditis*, *& cap. Cum olim de præſcript.* Sed e converſo ab anno 1372. uſque ad 1561. & ſic per annos 189. nulli dantur actus pro Præpoſito. Epiſcopus vero docuit ſe omnimodam juriſdictionem exercuiſſe per ſe ſolum abſque ullo actu intermedio Præpoſiti ab anno 1424. uſque ad annum 1536. quo anno inita fuit concordia ſupradicta. Unde ſpatio annorum 112. dubium non eſt quin Epiſcopus præſcripſe-
rit contra præſcriptionem Præpoſiti, *c.* 1. 13. *q.* 2. *& c.* 1. 32
& 2. 16. *q.* 3. Præſertim, quia præſcriptioni Epiſcopi cum per eam fiat reditus ad jus commune, Canones aſſiſtunt, adeout nec titulus requiratur, *c.* 1. *ubi omnes notant*, *de præſcript. lib.* 6. A tempore autem concordiæ, id eſt ab anno 1536. uſque ad annum 1561. nulli dantur actus Præpoſiti, itaut potuerit præſcribere contra Epiſcopum. Ac demum ab anno 1561. uſque ad annum 1607. quo tempore lis mota fuit, actus ut plurimum geſti fuerunt a Vicario communi, qui juriſdictioni Epiſcopi nullatenus præjudicavit juxta tenorem concordiæ.
Ac præterea per actus ab Epiſcopo geſtos ſemper fuit 33
interrupta qualiſcunque Præpoſiti præſcriptio nondum completa, ut notat Innoc. in *cap. Auditis de præſcript. n.* 4. *ver. Poteſt etiam*, *& n.* 5. *ver. Item fit interruptio*, quem ibi ſequuntur Hoſt. *n.* 2. *in fin. & n.* 3. *v. fit etiam*, Joan. Andr. *n.* 5. *eod. ver.* Butr. *num.* 10. *ver. Oppono*, Anchar. *n.* 8. *in* 5. *oppoſ.* & Joan. de Anan. *n.* 9. Præterquam

quod

qnod etiamſi hoc tempore, quod capit aonos quadraginta, Præpoſitus potuiſſet præſcribere juriſdictionem, ſecundum ea, quæ leg. & not. io *d. c. Cum perſona, de previl. lib. 6.* non tamen illam præſeripſiſſet privative, ſed cumulative eum Epiſeopo, quia etiam Epiſcopus illam eodem tempore exercuir; hoc enim caſu, aut nullo modo inferior præſcribit, cum actus Epiſeopi interrumpaor præſcriptionem inferioris, ſecundum opioionem Ionoc. de qua ſupra proxime, aut ad ſummum præſcribit cumulative, ſecundum opinionem Abb. & Alex. de
34 Nævo in *d. c. Auditis*, ut ibi plene ſcripſi *an. 6. uſque in fin.* At certum eſt, juriſdictionem non conſtituere Prælatum inferiorem in proprio territorio, niſi illa ſit privative ad Epiſcopum, ut notat gloſſ. communiter approbata in præallagata Clemen. 1. §. *Volumus in v. Diœceſanis, de fore comp.* Abb. in *c. Sicut unire n. 3. v. Aut iſte Prælatus de exceſſ. Prælat.* & in Clem. *Diœceſanis n. 1. in v. Proprii, de vit. & honeſtat. Clericor.* & dictum eſt ſupra *n. 29.* Unde quod pertinet ad præſens dubium, perinde eſt Præpoſitum præſcripſiſſe cumulative, ac ſi nullo modo præſcripſiſſet.

Ex quibus videtur reſpondendum oppidum Prati exiſtere io diœceſis Piſtorienſi. Poſtea tamen hoc oppidum fuit erectum in civitatem a ſel. recor. Ionoc. X. & ejus Eccleſia in Cathedralem æque principaliter unitam Eccleſiæ Piſtorienſi,

---

DE OFFICIO ORDINARII.

Idem Alexander III. Cantuarienſi Archiepiſcopo, & ejus ſuffraganeis.

CAPUT IV.

CUm vos plerunque oporteat ordinationem Eccleſiarum differre, pro eo quod quandoque perſonæ vobis minus idoneæ præſentantur: aut inter vos & præſentatores, alia de cauſa radix diſſenſionis emerſerit: & infra. Fraternitati veſtræ mandamus, quatenus ſi quando in vacantibus Eccleſiis, in quibus Eccleſiaſtica perſona præſentationem non habet, vel quia perſonæ minus idoneæ præſentantur, vel alia de cauſa de jure perſonas non poteritis in eis inſtituere: appellatione remota ponatis œconomos, qui debeant fructus percipere: & eos, aut in Eccleſiarum utilitatem expendere, aut futuris perſonis fideliter reſervare.

S U M M A R I U M.

1 *OEconomus in Eccleſia vacante per Epiſcopum eſt ponendus, ſi illius ordinatio ex aliqua cauſa differatur, & n. 4.*
Patronus laicus præſentans indignum, an ſit ipſo jure privatus poteſtate præſentandi, & n. 34. & ſeqq. uſque in fine.
3 *Oeconomus de jure communi non poteſt conſtitui per Epiſcopum in Eccleſia vacante, ſi ea ſit juriſpatronatus Eccleſiaſtici, & n. 8.*
Secus ex Concilio Tridentino, n. 7.
4 *Patronus Eccleſiaſticus de jure habet cuſtodiam Eccleſiæ vacantis.*
Contra ex Concilio Tridentino, n. 6.
5 *Patronus laicus non poteſt ſe ingerere in rebus Eccleſiæ, nec habet cuſtodiam, ſed defenſionem tantum.*
6 *Patroni tam laici, quam Eccleſiaſtici poſt Concilium Tridentinum nullatenus poſſunt ſe ingerere in fructibus beneficii.*
7 *Oeconomum debet Epiſcopus conſtituere in Parochiali ſtatim habita notitia illius vacationis.*
10 *Oeconomus dicitur cui res Eccleſiæ gubernandæ mandatur.*
11 *Capitulum ſede vacante poteſt ponere œconomos in beneficiis vacantibus, quorum collatio pertinet ad Epiſcopum.*
12 *Et quid poſt Concilium Tridentinum.*
13 *Cuſtodia Eccleſiæ vacantis ad quem ſpectet, remiſſive.*
14 *Principes ſeculares an ex conſuetudine poſſint habere jus deputandi œconomos in Eccleſiis vacantibus.*
15 *Oeconomus in Eccleſia vacante ab Epiſcopo deputatus habet adminiſtrationem omnium bonorum Eccleſiæ vacantis, etiamſi inſtitutio non ad Epiſcopum, ſed ad inferiorem ſpectet.*
16 *Non tamen debet fructus ſibi applicare, ſed in utilitatem Eccleſiæ convertere, vel ſucceſſoribus reſervare.*
17 *Item tenetur inventarium conficere.*
18 *Et debet eſſe Clericus.*
19 *Debetur tamen illi congrua arbitrio Epiſcopi.*
20 *Et unde hæc portio ſumenda ſit, ſi fructus ſint conſumpti, vel inſufficientes.*
21 *Fructus Eccleſiæ vacantis ſucceſſori ſunt reſervandi.*
22 *Niſi ſint tales, qui ſervando ſervari non poſſint.*
23 *Vel niſi ſint fructus, ſeu ſpolia beneficiati præmortui.*
24 *Oeconomi deputatio in Eccleſia vacante non pertinet indiſtincte ad Epiſcopum, ſed ad eum, qui habet jus inſtituendi.*
25 *Et quid poſt Concilium Tridentinum.*
26 *Oeconomi deputatio in Parochialibus vacantibus non ſpectat ad Abbatem habentem jus conferendi, ſed ad Epiſcopum viciniorem.*
27 *Patronus præſentando indignum, an ſit ipſo jure privatus pro illa vice poteſtate præſentandi, latiſſime diſcutitur. ut n. ſeqq. uſque in fin.*
18 *Quid in Patrono Eccleſiaſtico, qui præſentat indignum ſcienter, & n. 49.*
Et quid, ſi ignoranter, n. 32.
Et quid in patrono laico, qui præſentavit indignum ignoranter, n. 33.
Et quid, ſi patronus laicus præſentavit indignum ſcienter, n. 34. & ſeqq. uſque in fin.
Referuntur auctores, & fundamenta pro opinione negativa, n. 35. & n. ſeqq. uſque ad num. 39.
Item referuntur auctores, & fundamenta pro contraria opinione affirmativa n dicto n. 39. uſque ad n. 46.
Approbatur prima opinio negativa dicto n. 46. uſq. ad n. 56.
Et refellitur diſtinctio Lambertini n. 56. & n. ſeqq. uſque in finem.
29 *Patronus Eccleſiaſticus non poteſt variare, & eo ipſo quod præſentat ſcienter indignum, jus providendi Eccleſiam ad Epiſcopum devolvitur, vel ad eum, ad quem pertinet inſtitutio, & n. 31.*
30 *Eligentes ſcienter indignum ſunt ipſo jure privati pro illa vice poteſtate eligendi, & n. 44. & 50.*
32 *Patronus Eccleſiaſticus, qui ignoranter præſentavit indignum, poſt caſſationem poteſt variare, & habet integrum tempus ad præſentandum.*
33 *Patronus laicus, qui præſentavit indignum ignoranter, infra quatuor menſes poteſt variare, & alium præſentare.*
36 *Præſentare minus idoneum, vel nullum paria ſunt.*
37 *Variatio facilius permittitur, quando actus eſt illicitus.*
38 *Patronus Clericus habet ſemeſtre ad præſentandum,*
quia

quia variare non poteſt, laicus vero quadrimeſtre tantum, quia poteſt variare.

40 *Intellectus*, §. Si quis Oratorii dumum, *in auth.* de Sanctiſſ. Epiſcop. *& n.* 53.

41 *Electionem habens ex diſpoſitione teſtatoris, eligendo indignum privatur ipſo facto poteſtate eligendi.*

42 *Idem ſi habeat electionem ex gratia, vel ex privilegio.*

Declaratur, n. 54.

43 *Patronus laicus habet poteſtatem præſentandi ex gratia, & n. ſeqq.*

Declaratur, n. 54.

45 *Poſtulantes dignum ante præſentationem factam Superiori poſſunt variare, ſed poſtulantes indignum non, quia ſunt ipſo jure privati.*

46 *Pœna privationis poteſtatis præſentandi non debet induci, niſi expreſſe de jure cautum reperiatur, & n. 48. & 51.*

47 *Præſentans indignum præſumitur eum præſentare ſcienter.*

52 *Electio dat jus in re, præſentatio vero jus ad rem.*

53 *Leges civiles diſponentes de materia ſpirituali, vel ſpirituali annexa, ſicut eſt juſpatronatus, etiam in favorem Eccleſiarum non ſunt attendendæ.*

55 *Patronus laicus non obſtante reprobatione examinatorum de primo præſentato, & appellatione ab eo interpoſita poteſt alterius nomen deferre.*

56 *Præſentatio de non idoneo, & de indigno differunt, & refellitur contraria opinio Lambertini.*

1 CUm *vos*. Si ordinatio vacantis Eccleſiæ differtur ex cauſa, œconomus in ea per Epiſcopum eſt ponendus. Hoc dicit Joan. Andr. Bald. Bellam. Butr. Cardin. Jo. de Anan. & Barbatia. Communis diviſio. Secunda ibi, *Fraternitatis*.

2 Nota primo ibi, *Perſonæ minus idoneæ præſentantur*. Patronum laicum ex eo, quod præſentet indignum, non eſſe privatum jure, nec privandum poteſtate præſentandi, ut non obſcure innuitur hic; nam ſi eſſet privatus, ordinatio Eccleſiæ non eſſet differenda, ſed ſtatim ad Epiſcopum devolveretur, ut hic per gloſſ. 2. & Abbatem *in* 1. *notab.* Sed an hoc ſit verum, plene dicam infra *a n. 34. uſque in finem*.

3 Secundo, nota ibi *In quibus Eccleſiaſtica perſona præſentationem non habet*. Si Eccleſia ſit juriſpatronatus Eccleſiaſtici, & ordinatio Eccleſiæ ex cauſa differatur, Epiſcopum non poſſe in eo œconomum conſtituere, nec eſſe locum diſpoſitioni hujus textus. Rationem reddit gloſſ. 1. quia perſona Eccleſiaſtica facilius cogitur ad concordandum, & conſentiendum, puta per ſuſpenſionem,

4 vel per ſubtractionem beneficii, ut *c. Conſuluis 74. diſt.* Aliam rationem reddit hic Innocen. *n.* 1. *v. Ubi autem*, Hoſtien. *n.* 4. & Joan. Andr. *n.* 15. *ver. Sed ſi patronus*, & Abb. *n.* 4. *ver. Sed tu dic melius*; videlicet, quia ubi Patronus eſt Eccleſiaſticus, cum ei debeat de temporalibus reſpondere, *cap.* 2. 16. *q.* 2. *cap.* 1. *de Capell. Monach.* ipſe habet cuſtodiam Eccleſiæ vacantis, & non Epiſcopus, arg. *c. Bonæ de appellat. c. Relatum*, el 2. § *Nomine*

5 *de teſt.* in *c. Cum & plantare*, §. *In Eccleſiis de privileg.* Et ſic differentia eſt inter patronum laicum, & Eccleſiaſticum, quia patronus laicus non poteſt ſe intromittere de rebus Eccleſiæ, nec habet cuſtodiam, ſed defenſionem tantum, ut *c. Decernimus*, & *c. Filii* 16. *q.* 7. *c.* 1. *cum quatuor c. ſeqq.* 10. *diſt.* gloſſ. *penult. hic verſ. Et ex hac litera*, Innoc. *n.* 1. Hoſt. *n.* 3. *verſ. Et idem eſt*, Jo. Andr. *n.* 15. Et ideo ſi Eccleſia ſit patronatus laicalis, œconomus in ea ab Epiſcopo eſt conſtituendus; ſecus ſi ſit patronatus Eccleſiaſtici, quia cuſtodia pertinet ad patronum, ut dictum eſt.

6 Sed hæc differentia ſublata eſt a Concilio Tridentino in *c.* 9. *v. Patroni autem ſeſſ.* 25. ubi ſtatuitur, ut patroni beneficiorum cujuſcunque ordinis, & dignitatis etiamſi Communitates, Univerſitates, Collegia quæcunque Clericorum, vel laicorum exiſtant, in perceptione fructuum, proventuum, obventionum quorumcunque beneficiorum, etiamſi vere de jurepatronatus ipſorum ex fundatione, & dotatione eſſent, nullatenus, nullave cauſa, vel occaſione ſe ingerant, ſed illos libere Rectori, ſeu Beneficiato non obſtante etiam quacunque

7 conſuetudine diſtribuendos dimittant. Itaque ſive Eccleſia ſit liberæ collationis, ſive juriſpatronatus Eccleſiaſtici, ſive laicalis, Epiſcopus ſtatim habita notitia vacationis, debet in ea Oeconomum, ſeu Vicarium conſtituere, qui onera Eccleſiæ ſuſtineat, ejuſque cuſtodiam, & adminiſtrationem habeat, ut patet in *cap.* 18. *ſeſſ.* 24. *ejuſdem Concilii*. Adde quod Hoſtien. *hic n.* 2. *ver. Idem tamen juris eſt*, & *n.* 5. *v. Et idem puto*, firmiter concludit non eſſe differentiam, an Eccleſia ſit juriſpatro- 8
natus Eccleſiaſtici, vel laicalis, ſed utroque caſu pendente tempore ſex, vel quatuor menſium ad præſentandum Epiſcopum debere œconomum conſtituere: & hæc opinio Hoſt. eſt hodie approbata a Concilio Tridentino, ut prædixi.

Tertio, nota ibi, *Ponatis œconomos*, ubi proviſio Ec- 9
cleſiæ, vel ex præſentatione minus idonei, vel ex diſcordia inter præſentatores, & Epiſcopos, vel ex alia cauſa protrahitur, & Superior non poteſt juridice Rectorem præficere, Epiſcopum, vel alium habentem jus inſtituendi debere in ea œconomum deputare ad fructus conſervandos, ut hic, & in *c. Quoniam quidam 75. diſt.* 10
Dicitur enim œconomus, cui res Eccleſiæ gubernanda mandatur, *l. Omnes*, §. *Hoc nihilominus*, *C. de Epiſcop. & Cleric.* ſecundum Hoſtien. *hic n.* 5. Et ita qui non poteſt ponere Rectorem in Eccleſia, ponat œconomum, ut inquit Abb. *hic in* 2. *notab.* Ad quod tamen vide omnino quod ſcripſi in *c. Quoniam a n. 16. uſque ad n. 22. infra de jurepatr.*

Et ex hoc infert idem Abb. *ubi ſupra*, ut Capitulum 11
Sede vacante, quamvis non poſſit beneficia conferre, *c. Illa infra ne Sede vacante*, tamen poſſit ponere œconomum in beneficiis vacantibus, quorum collatio pertinet ad Epiſcopum, allegat Joan. Andr. in *c. unic. ne Sede vacante lib.* 6.

Sed hodie Capitulum Sede vacante nullam ſibi vendi- 12
cat auctoritatem deputandi œconomos in Parochialibus vacantibus, ſed infra octo dies poſt mortem Epiſcopi Officialem, ſeu Vicarium conſtituit, ut in Concilio Tridentino *c.* 16. *ſeſſ.* 24. Qui quidem Vicarius ſtatim habita notitia vacationis Eccleſiæ conſtituet in ea Vicarium, ſeu Oeconomum; & illa omnia munia obibit, quæ idem Concil. *ſeſſ.* 24. *c.* 18. ſtatuit obeunda ab Epiſcopo, ſeu ejus Vicario, cum Parochialis Eccleſiæ vacatio contigerit, ut ex ſententia Sac. Congregationis Cardinalium ejuſdem Concilii Interpretum, dixi in *d. c. Illa n.* 17. 18. & 28. *Ne Sed vacant*.

Generaliter autem ad quem ſpectet cuſtodia Eccleſiæ 13
vacantis, dicitur plene per Henr. Boich. in *c. In Lateranen* 14
ſi infra de præbend. & an cuſtodia, vel jus deputandi œconomos in Eccleſiis vacantibus poſſit competere Principi ſeculari ex conſuetudine, vide hic per Hoſt. *n.* 3. *v. Et idem eſt ubi habet patronum laicum*, Jo. And. *n.* 15. Abb. *n.* 4. & per DD. in *c. Generali*, & *c. Quia ſæpe de elect. lib.* 6. & *in c. Præſenti*, §. *Porro*, *de offic. ordinar. eod. lib.*

Quarto, nota ibi, *qui debeat fructus percipere*, Oe- 15
conomum in Eccleſia vacante ab Epiſcopo deputatum debere illius fructus percipere, ut hic in litera, quod locum habet etiamſi jus inſtituendi ſpectet ad inferiorem Prælatum, ut alias cenſuit Sacra Congregatio Concilii; nam conſulta, an Vicarius ex *cap.* 18. *ſeſſ.* 24. conſtitutus habeat cuſtodiam, & adminiſtrationem omnium bonorum Eccleſiæ vacantis, etiam cujus inſtitutio non ad Epiſcopum, ſed ad inferiorem ſpectaverit: Reſpondit habere, non obſtantibus iis, quæ traduntur per Doctores in *c. Vos de off. ordin.* Non tamen debet fructus ſibi imbur- 16
ſare, ut inquit Hoſtien. *hic n.* 5. *in v. Percipere*; ſed in utilitatem Eccleſiæ convertere, aut ſucceſſoribus fideliter reſervare, videtur in litera. Unde & debet de fructibus inventarium conficere, ut hic per Bald. *n.* 5. *ver. Quæro* 17
utrum, iſte œconomus, & debet eſſe Clericus; quia perſona Eccleſiaſtica facilius poteſt cogi rationes reddere Epiſcopo, quam perſona laica, *l. Omnes*, § *Nihilominus*, *C. De Epiſcop. & Cler.* Bald. *loco cit.* Debent tamen illi congrua portio, ut in Concilio Tridentino *ſeſſ.* 24. *c.* 18. 19
ibi, *Idoneum in ea Vicarium cum congrua ejus* (ſcilicet Epiſcopi) *arbitrio fructuum portionis aſſignatione*. Quali-
ter autem hujuſmodi arbitrium in taxatione congruæ 20
portionis ab Epiſcopo ſit moderandum, dic ut ſcripſi ex ſententia ejuſdem Sacræ Congregationis in *cap. de Rectoribus n.* 9. & 10. *infra de Cler. ægrot.* & cum quæſitum fuerit unde hæc portio ſumenda ſit, quando conſtat fructus eſſe conſumptos, aut extantes ita tenues, ut

Vr-

Vicarii ſuſtentationi non ſufficiant: reſponſum eſt ſu-
mendam eſſe ex fructibus percipiendis, niſi aliquæ per-
ſonæ ſint jure obligatæ ad ſupplendum aliunde.

21 Ultimo, nota ex fine textus, fructus Eccleſiæ vacan-
tis eſſe reſervandos in tempus ſucceſſoris, ut hic, &
in concordantibus, de quibus in gloſſ. *ultim.* Ad idem
Concil. Triden. *ſeſſ.* 25. *c.* 9. *v. Patroni autem*, ibi: ſed
illos libere Rectori, ſeu Beneficiaro, non obſtante et-
iam quacunque conſuetudine, diſtribuendos dimittant.
Nec debet œconomus aliquid eainde alienare, niſi ſint ta-
22 les qui ſervando ſervari non poſſunt, ut *l. Lex quæ tutores
in fin. C. De adminiſtr. tutor. leg. Divus in fin. primi re-
ſponſ. ff. de petit. hæred. c. Si quis Epiſcopus* 10. *q.* 2. gloſſ.
ubi ſupr. Hos enim poteſt œconomus vendere, cum hoc
expediat Eccleſiæ, ſed tamen illorum pretium debet fi-
deliter conſervare, ut *l. Si & rem, & pretium, ff. De
petit. hæredit. l. Non utitur, & l. ſeqq. quia pretio ff De
uſufruct. & leg. Procuratoris. §. Non autem totum, ff. De
tributar. action.* ſecundum Hoſt. *hic in fin.* in Cathedrali-
23 bus, & Collegiatis Eccleſiis locum habet, *c. Quia ſæpe
de elect. lib.* 6. ſecundum Joan. Andr. *hic in fin.* & quod
dici de fructibus Eccleſiæ vacantis, intelligas de fructi-
bus, & redditibus tempore vacationis provenientibus,
de his enim loquitur hæc Decretalis, & tex. in *c. Præ-
ſenti de of. ordin. lib.* 6. *in c. Quia ſæpe de elect. eod. lib.* Se-
cus vero de ſpoliis beneficiatis præmortui, quia de his
nullo jure cautum reperitur, ut reſervandis ſint ſucceſ-
ſori. Et ita hunc text. declarat Navar. in *tract. de ſpol.
Clericor.* §. 10. *n.* 1. 2. 3. & 30.

24 In gloſſ. penult. ibi, *vel alius Prælatus.* Nota ex hac
gloſſa deputationem œconomi in Eccleſia vacante non
pertinere indiſtincte ad Epiſcopum, ſed ad eum, ad quem
pertinet inſtitutio, & cum gloſſa tranſit hic Joan. Andr.
num. 16.

25 Sed hodie ex Conc. Triden. in *d. c.* 18. *ſeſſ.* 24. in Pa-
rochialibus vacantibus Epiſcopus ſolus poteſt Vicarium,
ſeu Oeconomum conſtituere, & alia facere, quæ ibi
præſcribuntur, non autem inferiores Prælati, niſi ha-
beant requiſita, quæ poſui ex ſententia S. Congregatio-
26 nis Concilii in *c. Cum contingat n.* 31. & 38. *infra de foro
comp.* Unde propoſito dubio, an jus deputandi Vicarios
in Parochialibus vacantibus ex *capit.* 18. *ſeſſ.* 24. vel alia
quapiam ratione competat Abbati, ad quem ipſarum Pa-
rochialium collatio pertinet, an vero ad viciniorem E-
piſcopum: Sacra Congregatio cenſuit pertinere ad Epi-
ſcopum viciniorem.

27 QUÆRO, An patronus præſentando indignum ſit
ipſo jure privatus pro illa vice poteſtate præſentandi.

28 Pro ſolutione quæſtionis diſtinguendum eſt cum gloſſa
2. hic inter patronum Eccleſiaſticum, & patronum lai-
cum, ſeu Clericum ratione patrimonii.

Et quidem patronus Eccleſiaſticus præſentando indi-
gnum, ſi hoc fecerit ſcienter eſt ipſo jure privatus pro
prima vice præſentandi poteſtate, quia cum non poſſit
variare, *c. Cum autem de jurepatr.* Hoſt. *in ſumm. de jure
pat. §. In quibus, v. Eccleſiaſticus autem*, eo ipſo quod
præſentat indignum, jus providendi Eccleſiam ad Epi-
29 ſcopum devolvitur, *ut cap. in fin. ſupra de ſupplen. neglig.
Prælat. & cap.* 3. *in fin. infra de Eccleſ. ædifican* idque ad
30 exemplum eligentis ſcienter indignum, *cap. Cum in cun-
ctis, §. ult. c. Innotuit, & in c. Cum Vvintonien. ſupra de
31 elect. & cap. Quanquam eod. tit. lib.* 6. & hoc ſi Epiſcopus
habeat jus inſtituendi; alioquin devolutio fit ad eum,
ad quem pertinet inſtitutio, ut voluit gloſſa in Clemen.
*unica in verb. Prælati, & in verb. Diſpoſitionem de ſup-
plen. negligen. Prælat.* quam dicit ſingularem Abb. *hic n.*
6. & ſequitur Lambertin. *de jurepatr.* 1. *par.* 2. *lib. in* 10.
32 *q. princip. art.* 4. *n.* 6. *ver. Demum*, ibi Abbas ſubdit. Si
vero patronus Eccleſiaſticus hoc fecerit ignoranter, tunc
non poteſt variare uſque ad caſſationem, & poſt caſſa-
tionem habet integrum tempus ſemeſtre ad præſentan-
dum, arg. *cap. Electi de elect. lib.* 6. ſecundum Hoſt. *in
ſumma de jurepatr. §. In quibus dicto v. Eccleſiaſticus au-
tem*, Joan. Andr. *hic num.* 13. *ver. & ſic erit differentia*,
Butr. *eod. num. & verſ.* Imol. *num.* 6. *verſ. Sed ſi Clericus.*
Quod credo verum, niſi ignorantia ſit craſſa, & ſu-
pina, ut notat gloſſ. in *d. c. Innotuit in verb. Ignoran-
tiam de elect.* & in hoc primo membro gloſſæ noſtræ
concordant Hoſt. *in ſumma de jurepatr. dict. §. In quibus in
princ.* 3. *col. in v. Pœna*, & communiter DD. uno exce-
pto Cardin. nullus diſcrepat, ut inquit Lamber. in *tract.
de jurepat.* 1. *par.* 2. *libri in* 10. *q. princip. art.* 4. *num.* 15.

Sed patronus laicus, vel Clericus ratione patrimonii 33
ſi præſentavit indignum ignoranter, conveniunt omnes,
ut non ſit privatus poteſtate præſentandi, quia poteſt va-
riare præſentando alium idoneum infra quadrimeſtre
tempus, ut *in c. Cum autem de jurepatr.*

Verum ſi hoc fecerit ſcienter, magna eſt Doctorum 34
altercatio, an ſit ipſo jure privatus, necne gloſſa 2. hic
tenet non eſſe privatum, nec privandum, & cum gloſ. 35
conſentit Archid. in *cap.* 1. *n.* 1. *v. Sed contra in laico de
præb. lib.* 6. *& in c. un. in fin. de jure patr. eod. lib.* Frid. de
Sen. *conſ.* 129. *caſus talis eſt teſtator n.* 3. *in fin. ver. Ad
ultimum, & conſ.* 147. *quidam de civitate Tuderti n.* 4.
v. Nam patroni eligentes indignum, Innoc. *hic in princ.
in v. Minus, v. Vel dic quod licet patronus laicus, tamet-
ſi loquatur alternative*, Card. *in* 2. *q.* & cum hac opinio-
ne in effectu concordat Jo. And. *n.* 12. *in fin. v. Per quæ
dico*, ubi finaliter concludit patronum laicum non eſſe
privatum per hoc quod præſentat indignum ſcienter,
ſed ex tunc erit privatus, cum infra quatuor menſes ſi-
bi ad præſentandum præfixos reſpectu prioris inchoa-
tionis alium non præſentat, & tunc demum poterit E-
piſcopus de alio providere: & cum opinione Jo. Andr.
conſentiunt Butr. *hic n.* 13. *col.* 3. *poſt princ. ver. Per hoc
concludit*, dicens hanc opinionem eſſe æquiorem, licet
de rigore poſſe contraria dici verior: & Paulus de Elea-
zar. in Clem. 1. *de jurepatr.* prout eum refert Cardin. *hic*
2. *quæſt. numer.* 1. *verſ. Paulus.* Idem per omnia Anchar.
hic n. 4. *ver. Joan. Andr. tenet*, late Imol. *num.* 5. *eod. v.
& num.* 6. *ver. Et per prædicta*, dicens tutius eſſe tenere
cum gl. cum qua etiam videtur tranſire Innoc. eamque
videri etiam æquiorem. Licet diſputationis gratia poſ-
ſet etiam alia opinio ſuſtineri; tamen in judicando, &
conſulendo non eſſe recedendum a gl. ſequitur Joan. de
Anan. *n.* 3. dicens hanc opinionem tenere communiter
DD. quam etiam ex Legiſtis ſecutus eſt Bart. *in tract. de
differentiis inter jus civile, & canonicum n.* 119. ubi con-
ſtituens in hoc differentiam inter jus civile, & canoni-
cum, dicit patronum præſentando indignum de jure ci-
vili privari poteſtate præſentandi ea vice, & illam pote-
ſtatem devolvi ad ſuperiorem, juxta tex. in auth. *de ſan-
ctiſſ. Epiſc. §. Si quis oratoris domum*, ſed de jure cano-
nico patronum non perdere talem poteſtatem, ut in hoc
capite.

Pro hac opinione gloſſæ inducitur. Primo hæc De-
cretalis; nam hic certo præſupponitur fuiſſe præſenta-
tum indignum a patrono laico, & tamen non devolvi-
tur ad Epiſcopum jus providendi Eccleſiam, ſed tantum-
modo jus deputandi œconomum durante vacatione; er-
go patronus non fuit privatus; nam ſi hoc eſſet, Epi-
ſcopus ſtatim debuiſſet providere de Rectore, & non de
Oeconomo, *c. Nulla infra de conceſſ. præben. & c. unic.
ſupplen. neglig. Prælator. lib.* 6.

Secundo, pro hac opinione Joan. Andr. arguitur ſic. 36
Paria ſunt nullum præſentare, vel minus idoneum, ut
in *c.* 2. *de translat. Epiſcop. & in c. Tua de Cleric. non re-
ſident.* ſed quando patronus laicus infra quadrimeſtre ne-
minem præſentavit, eo termino elapſo Epiſcopus poteſt
de Rectore providere, ut in *c. unic. §. Verum de jurepa-
tron. lib.* 6. ergo eodem modo providere poterit, ſi fuerit
præſentatus minus idoneus.

Tertio, pro eadem opinione adducitur ratio, quæ 37
multum ſtringit; nam ſi licitum eſt patrono ſeculari va-
riare, quando præſentavit idoneum, ut in *c. Cum autem
de jurepatr.* fortius debet eſſe licitum ſi præſentavit indi-
gnum; nam, ut formaliter inquit Joan. Andr. *hic n.* 12.
abſurdum videtur, ut patronus benefaciendo poſſit va-
riare, vel accumulare, male faciendo, non cum ta-
men variatio a jure præcipue concedatur, quando a-
ctus eſt illicitus, ſecundum ea, quæ notantur in *c. No-
ſti de elect. & in c. Diverſis fallaciis de Cleric. conjugat.*
quaſi hæc fuerit mens juris permittentis variationem, ut
patronus accumulando variare poſſit, quod male fecit.

Gloſſa ſecunda hic pro ſua opinione ponderat ratio- 38
nem differentiæ inter patronum Clericum, & patronum
laicum; nam Clericus variare non poteſt, laicus vero
poteſt, antequam præſentatus ſit confirmatus, ut *in d. c.
Cum autem de jurepatron.* & hæc eſt ratio cur laico den-
tur tantum quatuor menſes a tempore vacationis, *cap.
Cum propter de jurepatron.* Collegio vero, ſive Clericis
dentur ſex menſes, ut in *c. Nulla de conceſſ. præben.* Igi-
tur

Digitized by Google

tur non privatur poteſtate præſentandi, licet indignum præſentet, Clericus vero ſecus. Conentdat teatus in *l. Cum quidam*, ita cum ibi notatis per Bart. *n. 4. ff. De leg. 2.* nam, ut dicit gloſſa hic fit quædam compenſatio hinc inde; nam laici quoniam gravantur in tempore, relevantur in hoc, quia non puniuntur. Contra vero Clerici quoniam relevantur in majori tempore, gravantur in hoc, quia puniuntur eligendo, vel præſentando indignum. Item quia Clerici magis debent eſſe diſcreti, & ſcire jura, idcirco puniuntur ſi peccent in electionibus, ſeu præſentationibus. Sequitur Bald. *hic n. 4.* alias rationes differentiæ aſſignans inter patronum Clericum, & patronum laicum.

39 Contrariam opinionem id eſt patronum laicum, qui ſcienter præſentavit indignum, eſſe privatum ipſo jure poteſtate præſentandi pro illa vice, & proviſionem Eccleſiæ ſtatim ad Epiſcopum devolvi ſecutus eſt variando Innoc. in *c. Propoſuit n. 1. circa fin. v. Sed dicet*, ubi recitata diſtinctione Bernardi inter patronum Clericum, & patronum laicum concludit ad ſuperiorem revolvi proviſionem patrono præſentate indignum, licet ſubdat Epiſcopum beneſacere ſi reddat proviſionem, ideſt præſentationem patrono, quia laici non ſunt ita inſtructi in Eccleſiaſticis negotiis, & cum eo conſentit ibi Hoſt. *n. 5. v. Si quæras*, & idem Hoſt. *hic n. 2. v. Abbreviavi*, dicens gloſſam Bernardi eſſe omnino cancellandam, Bald. *n. 3.* ubi concludit Epiſcopum poſſe prævenire variationem patroni laici, & pœnitentiam non expectare. Allegat notata per Innoc. & Hoſt. *in d. c. Propoſuit*, & ita ſentit patronum laicum eſſe privatum ipſo jure, licet ei ſit parcendum ex benignitate, Henric. Boich. *in c. Auditis n. 2. 3. & 4. ſupra de elect.* ubi concludit patronum laicum, qui indignum præſentavit etiam infra quatuor menſes variare non poſſe, niſi Epiſcopus variationem admittat, Joan. de Lignan. in Clem. *1. de jurepatr.* Gemin. in *c. 1. in 2. col.* & ibi etiam Franc. *n. 2. v. Debet tamen. de præbend. lib. 6.* licet male alleget Archid. & Jo. Andr. pro hac opinione. Late Bellam. *hic num. 2. col. 3. poſt princ.* ubi *in v. Ego autem*, concludit pro hac parte, licet fateatur ſe in Conſiliis ſemel dixiſſe, nec in præſentatione patroni Clerici, nec in præſentatione patroni laici habere locum pœnam, *c. Cum in cunctis de electión.* Hanc etiam opinionem ſequitur, & veriſſimam dicit Abb. *hic n. 5.* & allegat Doctores de Rota idem tenentes *deciſ.* 205. & ex Legiſtis eam tenent Bart. & Angel. in Auth. *de Sanctiſ. Epiſcop. §. Si quis Oratorii domum*, relati a Joan. de Anan. *hic num. 3. v. Et iſtam partem*. Sed certe Bart. ibi de hoc nihil dicit, & Angel. remitit ſe ad hoc cap. Et ad Archidiac. *in cap. 1. de præbend. lib. 6.* & ſic potuiſſet potius allegari pro contraria opinione. Hanc tamen tenet Angel. Aretin. *in conſ. 99.* Videndum cenſeo *n.* 18. & eam alias approbavit Rota apud Creſcent. *deciſ. 11. de jurepatronat.* ubi reſolvit patronum etiam laicum ſcienter præſentantem criminoſum, vel alias indignum privari ea vice poteſtate iterum præſentandi, ea notat. per Rocch. de Curt. *in tract. de jurepatronat. in verſ. Honorificum. num. 15. q. 4. ver. Si autem præſentans*, Rota *deciſ. 262. alias 5. de jurepatronat. in Novis*, Bellamer. *deciſ. 172. & deciſ. 751.* & alios apud Lambertin. *in eod. tract. 1. par. 2. lib. in 10. q. art. 4. col. 5. in fin. cum ſeqq.* Henric. Boich. *in d. cap. Auditis*, & Collectar. hic adde Caputaq. *deciſ. 293. par. 2.*

40 Moventur omnea per text. *in d. §. Si quis Oratorii domum*, in Auth. *de Sanctiſſ. Epiſcop.* In illis verbis: ſi vero qui ab eis (ſcilicet patronis laicis) eliguntur, tanquam indignos prohibent ſacræ Regulæ ordinari; tunc Sanctiſſimus Epiſcopus quouſque putaverit meliores ordinari procuret, & loquitur, tex. de præſentantibus indignos ſcienter, alioquin non eſſet delictum, ut ibi ſupponitur.

Nec refert quod textus non dicat, ut Epiſcopus ordinet Eccleſiam, cum patronus præſentat indignum, ſed, ut procuret ordinari, ſcilicet ſolicitando patronum ad alium præſentandum, prout exponit Joan. Andr. *hic n. 12. v. Melius potuiſſet*. Quoniam ut reſpondet Abb. *n. 50. circa fin. v. Et ad §. Si quis Oratorii*, expoſitio Joan. Andr. non eſt bona, quia textus dicit, Epiſcopus quouſcunque putaverit meliores; & ſic ad Epiſcopum ſpectat alium idoneum proponere, cum præſentatus a patrono eſt indignus.

Deinde moventur per tex. in Authen. *de Eccleſiaſt. titul. §. Si quis ædificationem:* ubi cavetur, ut ſi Patronus præfecit Hoſpitali Rectorem indignum, Epiſcopus eo amoto alium idoneum ſubſtituat.

Tertio, pro hac opinione Abb. allegat Bart. *in l. Cum* 41
quidam ita, ff. De legat. 2. & ibi bonum textum juncta gloſſa ubi probatur eum, qui habet electionem ex diſpoſitione teſtatoris, eligendo indignum privari ipſo facto poteſtate eligendi.

Quarto, idem Abbas adducit aliud ſimile; nam ſi ali- 42
cui ea privilegio, ſeu gratia competit poteſtas eligendi, vel poſtulandi, ſi ſcienter eligit, vel poſtulat indignum, perdit eo ipſo poteſtatem ſibi attributam, quia dicitur abuti privilegio, tex. eſt notab. *in c. Gratum ſupra de po-*
ſtul. Prælat. Sed patronus habet poteſtatem eligendi, ſeu 43
præſentandi ex gratia, *ut in c. 3. de jurep.* ergo præſentando ſcienter indignum hujuſmodi gratia abutitur, & conſequenter cadit eo ipſo a poteſtate præſentandi, quod argumentum fortificat Lambertin. *in tr. de jurepatr. 1. par. 2. lib. in* 10. *q. princ. art. 4. n. 6. verſ. Fortifico*.

Ultimo, pro hac opinione Joan. de Lignan. in dicta 44
Clem. *1. de jurepatr.* arguit a fortiori; nam ſi eligentes, vel habentes collationem de jure communi privantur ipſo jure eligendo, vel inſtituendo indignum, ut *in c. Cum in cunctis, § ultim. de elect.* fortius patroni, qui habent præſentationem ea ſola gratia, *c. 3. de jurepat.* quia jus commune difficilius tollitur, quam privilegium, *l. Ejus militis, §. Militia, ff. de militar. teſtament.*

Ad hanc Decretalem reſpondent Hoſt. & Abbas, eam poſſe intelligi de patrono, qui ignoranter præſentavit indignum.

Ad rationem Joan. Andr. quod jura facilius admittant 45
variationem contra actum illicitum, reſpondet Henric. Boich. *in d. c. Auditis n. 4. de election.* inſtantiam eſſe in promptu; nam poſtulantes dignum re integra, ſcilicet ante præſentationem factam ſuperiori poſſunt variare, *c. Bona, el ſecondo, §. Nec nocebat ſupra de poſtulat. Prælat.* & tamen poſtulantes ſcienter indignum ſunt privati ipſo jure, ut *in c. Scriptum eſt in fin. eod. tit.*

Ex his patet articulum eſſe ſatis dubium, & diſputa- 46
bilem, cum utrinque ſint rationes, & authoritates Doctorum primæ claſſis; opinio tamen gloſſæ æquior, & benignor eſt; & videtur etiam de jure verior, quia pœna poteſtatis præſentandi non debet induci, niſi de jure expreſſe cautum reperiatur, ut notat gloſſa 2. *in cap. fin. infra de jurepatron.* Sed nullibi reperitur de jure cautum, ut patronus laicus præſentando ſcienter indignum, ſit ipſo jure privatus poteſtate præſentandi; imo oppoſitum non obſcure cautum reperitur in hoc capite ut oſtenſum eſt ſupra *num. 2. & n. 35. ver. Imo hac opinione.* Neque enim videtur admittendum, quod dicunt Hoſt. & Abb. videlicet hunc textum poſſe intelligi in patrono, qui præſentavit indignum ignoranter; hoc enim eſt divinare, cum textus hoc non aperiat, ſed indefinite loquatur de laico præſentante non idoneum. Et eo ma- 47
gis, præſentans indignum præſumitur eum præſentare ſcienter, ut hic firmat Bald. *n. 6.* allegat ſimile in *l. Qui cum alio contra lit. ff. De reg. jur.* & ſequitur Lambertin. *dict. art. 4. n. 24.*

Quare cum iſta pœna hoc caſu non ſit in jure ſcri- 48
pta, non debes eam ex tuo capite invenire. Quæ ſunt 49
verba Hoſtien. *in d. c. fin. n. 4. de jurepatron.* Imo propter hanc rationem Cardin. in Clem. 1. *in 13. quæſt. de jurepatron.* & poſt eum Imol. *in 3. quæſt.* dicunt, nec patronum Eccleſiaſticum præſentando indignum eſſe privatum, cum hoc non ſit jure expreſſum. Nec dicatur id 50
eſſe cautum in eligentibus ſcienter indignum, ut *in c.*
Cum in cunctis, §. ult. de election. Ideoque fortius debe- 51
re procedere in præſentantibus ſecundum rationem Joan. de Lignano, de qua ſupra *n. 44.* Quoniam ut bene reſpondet Imol. *hic n 6. v. Item non obſtat ratio*, cum illud jus pœnale ſit, & pœnam infligat ipſo jure, non debet extendi extras proprios terminos, ut plene notatur per Jo. Andr. *in reg. Odia, de regul. jur. lib. 6.* Et ideo quamvis in eligentibus indignum habeat locum pœna privationis; hinc tamen non ſequitur ut locum habere debeat in præſentantibus indignum, arg. *cap. Statutum ſupra de elect.* cum præſertim ſubſit etiam diverſitas rationis; nam eligentes dant jus in re, præſentantes autem dant jus ad rem, *cap. Cum Bertoldus infra de re judicat.* unde non mirum ſi puniatur eligens, qui tribuit jus indigno, non autem præſentans, qui jus non tribuit,

buit, ut contra Barbat. conſiderat Lambertin. *de jurepatron. 1. par. 2. lib. in 10. quæſt. principal. art. 4. num. 13. verſ. Sed tu Adverte*. Ad quod confert etiam diverſitas titulorum, & quod notat gloſſ. *in cap. fin. in ver. Electione, de elect. lib. 6.* ubi tenet illam Decretalem, quæ loquitur in electione, non habere locum in præſentatione. Adde quod cum laicis mitius eſt agendum, ne ab Eccleſiarum fundationibus retrahantur, gloſſ. magna *in fine*, & Hoſtien. *num. 10. in cap. Cum dilectus infra de jurepatron.* Et plene notatur *in cap. Dilectus ſupra de offic. Legat.* Nec re-
53 fragantur leges civiles, & ſignanter textus *in §. Si quis Oratorii domum*, in Auth. *de Sanctiſſ. Epiſcop.* Quoniam cum diſponant de materia Eccleſiaſtica, & ſpirituali, ſeu ſpirituali annexa, qualis eſt materia juriſpatronatus, ut *cap. Quanto de judic.* non ſunt attendendæ ſecundum ea, quæ notantur *in cap. 2. infra de nov. oper. nunciat.* ut bene hic per Imol. *num. 6. verſ. Poſſet etiam reſponderi*. Et hic eſt bona ſolutio gloſſæ noſtræ, dicentis in hoc ſtandum eſſe Canoni, & non legi, ut hic per Bald. *num. 4. verſ. Dicit Bernardus*. Nec refert, quod Joan. de Anan. *n. 3. verſ. Tu conſidera*, dicat hanc ſolutionem non eſſe bonam ex notatis per Hoſtien & Joan. Andr. *in cap. fin. de ſolution.* quia quod patronus præſentando indignum ſit privatus, eſt favor Eccleſiæ. Etenim non bene loquitur, quia leges civiles de rebus Eccleſiaſticis, & ſpiritualibus ſpecialiter diſponentes etiam in favorem Eccleſiarum ponunt falcem in meſſem alienam, & non valent ex defectu juriſdictionis ſecundum communes theoricas *in cap. Eccleſia Sancta Maria, & in cap. Quæ in Eccleſiarum*, & ibi dixi *num. 25. & 30. ſupra de Conſtitutionibus*, unde inepte Lambertin. *in d. artic. 4. num. 14. verſ. Certe opiniones*, dixit ſolutionem, quod aliud ſit de jure civili, aliud de jure
54 Canonico, eſſe refugium miſerorum. Nec obſtat, quod habentes jus eligendi, vel poſtulandi ex privilegio, &c. incurrant hanc pœnam ſi eligant, vel poſtulent indignum, ut dictum eſt *ſupra num. 42.* Quoniam juriſpatronatus conceſſio, poſtquam redacta eſt in corpore juris, non dicitur privilegium, ſeu gratia, ſed juſtitia, ut dixi *in cap. Quoniam num. 12. de jurepatron.* Ac præterea in hac materia pœnali non licet arguere ab electione ad præſentationem, ut dictum eſt *ſupra num. 46. 48. &*
55 *51.* & hanc ſententiam videtur alias probaſſe Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini interpretum; nam cum eſſet quæſitum, an poſt primum præſentatum a patrono, ſcilicet laico, ſed examinatorum judicio reprobatum, liceat patrono alterius nomen ſecundo deferre, quem Ordinarius, ſi idoneus repertus fuerit, admittat, non obſtante appellatione ad Sedem Apoſtolicam interpoſita per priori loco nominatum: fuit privatis literis ſcriptum licere alterius nomen deferre, eumque admittendum eſſe ſi idoneus reperiatur, non obſtante appella-
56 tione priori. Non omitto Lambertin. *dicto artic. 4. n. 15. verſ. Aut ſumus in patronis laicis*, quaſi conciliando opiniones diſtinxiſſe inter præſentationem de non idoneo, & præſentationem de indigno. In primo caſu putavit patronum non eſſe privatum poteſtate præſentandi, niſi poſt lapſum quatuor menſium, & exemplificavit non idoneum in illiterato, bigamo, Clerico conjugato, Monacho, & conſimilibus: & in hoc caſu ſecundum eum loquitur textus noſter, ponderando literam ibi, *perſona minus idonea præſentantur*; & locum habet prima opinio gloſſæ, & ſequacium. In ſecundo autem caſu, id eſt, cum patronus laicus præſentat ſcienter indignum, tunc eo ipſo pro illa vice privatus eſt poteſtate præſentandi; & jus ordinandi Eccleſiam ad Epiſcopum devolvitur, & intelligit indignum, id eſt, habentem impedimentum, quod ſonat in vitium, id eſt ſimoniacum, homicidam, vel alium notorie criminoſum, item laicum, pueruni, illegitimum, ac prorſus illiteratum: & in hoc ſecundo caſu ſecundum eum loquitur textus *in dict. §. Si quis Oratorii domum*, in Auth. *de ſanctiſſ. Epiſcopis*, ibi tanquam indignum prohibent ſacræ Regulæ ordinari, & locum habet ſecunda opinio Hoſtienſ. & ſequacium. Allegat pro ſua diſtinctione Hoſtienſem *in ſumma de jurepatron. §. in quibus, col. 3. in princip. verſ. Pœna*, ſed certe Hoſtienſ. non dicit id, ad quod eum allegat Lambert. nam ibi recitat primo opinionem quorundam, qui diſtinguendo dicebant, patronum Clericum præſentando non idoneum privari poteſtate præſentandi, laicum vero non: & hanc diſtinctionem reprobat ibi Hoſtienſ. dicens, etiam laicum præſentando indignum eſſe privatum, & ſic nullam conſtituit differentiam; imo pro eodem accipit non idoneum, atque indignum; nec immerito, quia hæc diſtinctio Lambertini, quamvis videatur plauſibilis, tamen jure non probatur, quia Canones de non idoneis, & indignis promiſcue loquuntur, ut *in cap. 2. in fin. de ſupplen. neglig. Prælat. & in cap. 3. in fin. de Eccleſ. ædificand.* ubi ad effectum, ut jus providendi Eccleſiam devolvatur ad Superiorem, non requiritur, ut fuerit præſentatus indignus, ſed ſatis eſt, ut non fuerit præſentatus idoneus: & gloſſ. 2. hic exponendo literam ibi, *minus idonea*, dicit: & ſic patet, quod patronus laicus, licet præſentet indignum, non eſt privatus, &c. unde male ſalvatur prima opinio gloſſæ hoc fundamento, quod non procedat in indigno, ſed in non idoneo, cum gloſſ. exponat non idoneum, id eſt, indignum. Sed nec ſecunda opinio Hoſtienſ. hac diſtinctione ſalvari poteſt, quia Hoſtienſ. *hic num 2. verſ. Abbreviavi*, reprobat gloſſam, quia lex dicit expreſſe, quod ſi ſecularis patronus non repræſentet idoneum, Epiſcopus Eccleſiam ordinabit, ut in Auth. *de ſanctiſſ. Epiſc. §. Si quis Oratorii domum*: & ita ille textus, qui expreſſe loquitur de indigno ab Hoſtienſi exponitur in minus idoneo. Item Monachus ſecundum Lambertin. non eſt indignus, ſed non idoneus, & tamen Rota inducit devolutionem, ſi patronus laicus ad Eccleſiam ſecularem præſentet Monachum, ut apud Bellam. *diſp. 172.* incipien. *collatio, & diſput. 751.* incipien. *patronus*, Rota *dec. 262. In religioſo alias 5. de jurepatron. In novis*. Itaque in hac materia omnis non idoneus eſt indignus, & e converſo; nam tales prohibent ſacræ Regulæ ordinari, ut *de fil. Presbyter. ordinand. vel non, de ſerv. non ordinand. de corpor. vitiat. ordin. vel non, & de bigamis non ordinandis cum ſimilibus*. Item textus optimus *in cap. Qui in aliquo 51. diſt.* in hac materia promotionis æquiparat criminoſos, bigamos, laicos, literarum inſcios, ſervos, ſeculari militiæ deditos, curiales, & alios complures: & ipſemet Lambertin. ſe confundit miſcendo vitioſos cum non vitioſis, ut illegitimos, laicos, & illiteratos, & inter non idoneos recenſendo bigamos, conjugatos, Monachos. Quamobrem rejecta illius diſtinctione, adhæreo opinioni gloſſæ noſtræ, quam dicunt ſequendam in judicando, & conſulendo Imol. & Joan. de Anan. *in locis ſupradictis num. 35.* & quæ videtur etiam magis communis: habet enim ſequaces Archid. Jo. Andr. Paul. de Elez. Butr. Cardin. Anchar. Imol. & Joan. de Anan. Item Bart.

Pro contraria vero ſunt Hoſtien. Joan. de Lignan. Henric. Boich. Abb. Authen. Gemin. & Franc. nam Innocent. & Bellam. tanquam varii pro neutra allegari debent, & Collectarius *hic num. 1.* tantum recitat opiniones. Rurſus hæc opinio præponenda, cum habeat pro ſe gloſſ. & Archidiaconum; nam opinio gloſſæ in dubio prævalet communi opinioni ſecundum Jacob. Butring. *in l. 1. C. Qui pro ſua juriſdict.* & Bald *in l. Cum hereditas depoſit.* & adde quod de authoritate gloſsæ ſcripſi *in c. Ne innitaris num 75. & 109. ſupra de Conſtitut.* & ſimiliter opinio Archidiaconi ſuper ſexto etiam ſingularis communi opinioni eſt præferenda, ſecundum Felin. *in c. 1. n. 54. in 4. limitatione de Conſtitut.* qui ad hoc allegat Rotam *deciſ. 348. in Antiquis*.

DE OFFICIO ORDINARII.

Innocentius III. Auſitano Archiepiſcopo.

CAPUT VII.

QUanto devòtio religioſorum : & infra, Ad audientiam noſtram noveris perveniſſe, quod Monachi, Canonici, & alii Regulares tuæ Provinciæ, cum deberent potius in clauſtro juxta regularia conſtituta divinis obſequiis vigilare, de obedientiis & redditibus, quorum curam geſſerunt, pecunia congregata, clauſtrum abhorrentes, per Curias Principum & Potentum diſcurrere non verentur: & infra. Mandamus, quatenus quoſcunque tales inveneris, niſi ad commonitionem tuam reſipuerint, ut proprium in manibus Prælatorum ſuorum ſine difficultate reſignent, convertendum in utilitatem domus, ſecundum Abbatis conſilium, & regularem vitam obſervent: ſi Prælati eorum poſt tuam commonitionem id exequi negligenter omiſerint, per ſuſpenſionem officii & beneficii, appellatione remota, compellas.

SUMMARIUM.

1 *ORdinarius ſupplet negligentiam Abbatis non revocantis Monachum vagabundum.*

2 *Monachus ſine Monaſterio caret vita, ſicut piſcis ſine aqua.*

3 *Canonici Regulares debent in Clauſtro Divinis obſequiis invigilare, nec hodie poſſunt exercere curam animarum in Parochialibus annexis eorum Monaſteriis.*

4 *Regulares accedentes ad Curiam Principis ſine licentia Superioris ſunt ipſo facto excommunicati.*

5 *Regulares de licentia ſui Superioris non prohibentur eſſe in obſequio alicujus Principis, vel Epiſcopi.*
Sed hodie contra, num. 7.

6 *Epiſcopus poteſt ſibi aſſumere Monachum in cubicularium, etiam contradicente Abbate, ſi ſit neceſſarius.*
Contrarium, num. 7.

7 *Regularibus concedi non poſſunt facultates degendi extra clauſtra, niſi ex graviſſima cauſa a Sede Apoſtolica approbanda.*

8 *Monachorum correctio, & coercitio primo loco pertinet ad Abbatem.*

9 *Regularium cauſa an ab Epiſcopo, vel Abbate cognoſci, ac diffiniri debeant, diſtinguitur, ut num. ſeqq.*

10 *Regularium coercitio, quando agitur criminaliter in figura judicii, cognitio ſpectat ad Epiſcopum.*
Sed de pertinentibus ad Regulam Clauſtralem cognoſcit Abbas, & num. 18. & ſeqq.

11 *Prælatus Collegiatæ Eccleſiæ, qui præficitur per electionem, habet juriſdictionem ordinariam in illos de Collegio.*
Declaratur, num. 21.

12 *Abbas, vel Prior Conventualis poteſt Monachos excommunicare.*

13 *Abbas habet juriſdictionem in Monachos etiam in criminalibus.*

14 *Abbas exercet juriſdictionalia ante benedictionem, & num. 17.*

15 *Conſecratio in Epiſcopo magis operatur, quam benedictio in Abbate.*

16 *Abbas vocatur etiam ante benedictionem.*

18 *Monachus in his, quæ pertinent ad obſervantiam Regulæ, magis tenetur obedire Abbati, quam Epiſcopo.*

19 *Abbas poteſt Monachum vagabundum revocare, punire, & cogere ad præſcriptum Regulæ.*

20 *Regularis eſt puniendus ab Epiſcopo tantum, quando agitur judicialiter, & ad pœnam ordinariam.*

22 *Regularis vagabundus a quibus, & quo ordine ſit revocandus, & puniendus.*

23 *Monachus in cauſis civilibus, & pecuniariis conveniri non poteſt coram Abbate, ſed Eccleſia, vel Monaſterium convenietur coram Ordinario.*

24 *Regulares exempti, tam in civilibus, quam in criminalibus reſpondere debent coram Superiore ſuo, & non coram Ordinario.*

25 *Et quid poſt Conſtitutionem Gregorii XV. de Conſervatoribus.*

26 *Juriſdictio in parvis Conventibus Ordinario attributa ex Decreto Innocentii X. an cenſeatur Superioribus Regularibus adempta, & privative in Ordinarium tranſlata, & num. ſeqq. uſque ad 43.*

27 *Abbas, vel Prior in Monaſterio, Provincialis in omnibus Conventibus Provinciæ, & Generalis in toto Ordine habent juriſdictionem univerſalem, & ordinariam.*

28 *Juriſdictio ſpecialis a lege uni tributa non cenſetur aliis adempta.*

29 *Juriſdictio in dubio cenſetur cumulative collata.*

30 *Juriſdictio inter Epiſcopum Burgi S. Donini, & Præpoſitum Buxeti eſt cumulativa.*

31 *Juriſdictio Epiſcopo tributa a Concilio Tridentino ſeſſ. 7. cap. 7. & 8. & ſeſſ. 25. de regul. cap. 11. intelligitur cumulative cum inferioribus.*

32 *Juriſdictio data favore certarum perſonarum cenſetur privative collata; ſecus ſi ratione cauſarum.*

33 *Juriſdictio an cenſeatur collata privative, vel cumulative, in primis ſpectanda eſt mens concedentis.*

34 *Monaſteria omnia de jure communi ſubjecta ſunt juriſdictioni Epiſcopi Diœceſani, ſed cumulative cum Prælatis Superioribus, & num. 39.*

35 *Monachi in Monaſterio Epiſcopatui unito ſubſunt Epiſcopo, & Præpoſito, vel Priori.*

36 *Decretum Innocentii X de parvis Conventibus Ordinario ſubjectis expenditur.*

37 *Regulares delinquentes in caſibus Conſtitutionis Greg. XV de exempt. privilegiis, quamvis ſubſint juriſdictioni Ordinariis, tamen puniri poſſunt etiam a ſuis Superioribus.*

38 *Idem in Regularibus degentibus in Monaſteriis poſt Decretum Urbani VIII. erectis non minori numero, quam duodecim Religioſorum.*

39 *Abbas habet totam poteſtatem in Monaſterio, excluſo Epiſcopo.*

40 *Juriſdictio delegata eſt extraordinaria, & odioſa.*
Juriſdictio ordinaria eſt favorabilis, neceſſaria, & amplianda, ibid.

41 *Regulares ſunt ſubjecti Prælatis ſuis ex obligatione ſurgente a voto ſolemni obedientiæ, quod cenetur eſſe de jure naturæ.*

42 *Declarationes Congregationis ſuper ſtatu Regularium ad Decretum ſubjectionis parvorum Conventuum juriſdictioni Ordinarii.*

43 *Synodo Diœceſanæ an ex Decreto Innocen. X. intereſſe teneantur Abbates, Priores, & Guardiani parvorum Conventuum, late diſcutitur, ut num. ſeqq. uſque ad num. 64.*

44 *Abbates non ſunt cogendi ab Epiſcopo ad Synodum accedere, niſi rationabilis cauſa ſubſit, num. 43.*
Declaratur, num. 58.

Re-

Regulares lege Diœceſana Epiſcopo ſubjecti cogi poſſunt illius Synodo intereſſe.
Declaratur, num. 53.
45 *Vocatio ad Synodum eſt de lege Diœceſana.*
Declaratur, num. 53.
46 *Intellectus* c. Nimis prava de exceſſ. Prælat. *& n. 59. & 60.*
47 *Fratres Mendicantes an cogi poſſint accedere ad Synodum Diœceſanam, num. 59. & 60.*
48 *Exempti qui ſubſunt Generalibus Capitulis, non tenentur Synodo intereſſe.*
Declaratur, num. 60.
49 *Exempti habentes Capellas, vel Populum ſubjectum Epiſcopo, vel Parochiales Eccleſias, ab acceſſu ad Synodum Diœceſanam non eximuntur.*
50 *Synodus celebratur ab Epiſcopo auctoritate ordinaria, & eſt de juribus Epiſcopalibus.*
Declaratur, num. 63.
51 *Exempti a juriſdictione Epiſcopi non tenentur ire ad illius Synodum.*
Declaratur, num. 57.
52 *Abbates, & alii Superiores Regulares, qui ſubſunt juriſdictioni Epiſcopi tenentur accedere ad illius Synodum, quamvis ſub ſe non habeant Capellas, vel Populum.*
53 *Synodus mixta eſt de lege Diœceſana, & de lege juriſdictionis.*
54 *Prælati Regulares juriſdictioni Epiſcopi ſubjecti, quamvis non teneantur ad ea, quæ ſunt de lege Diœceſana, tamen tenentur ire ad Synodum.*
55 *Abbatibus bonum eſt accedere ad Synodum Epiſcopi, & cur.*
56 *Synodus eſt præambulum viſitationis.*
57 *Regulares parvorum Conventuum hodie ſunt exempti a juriſdictione Epiſcopi ordinaria, ſed non a delegata.*
58 *Abbates Ciſtercienſes non tenentur ire ad Synodum.*
60 *Priores, & Guardiani cogi poſſunt ad Synodum venire, ſed non fratres.*
61 *Monachus Clauſtralis non tenetur ire ad Synodum.*
62 *Abbas habens Eccleſias in diverſis Epiſcopatibus ad Synodum unius ire tenetur per ſeipſum, ad alias per ſubſtitutos, ſi Synodi eodem tempore celebrentur.*
63 *Jura Epiſcopalia exercentur ab Epiſcopo in ſubditos auctoritate ordinaria, in exemptos vero delegata.*
64 *Declaratio Apoſtolica ſuper acceſſu Superiorum parvorum Conventuum ad Diœceſanam Synodum.*

1 QUanto. Ordinarius ſupplet negligentiam Abbatis non revocantis Monachum vagabundum. Hoc dicit Joan. Andr. Bellam. Butr. Cardin. Imol. Anchar. Abb. & Joan. de Anan. communis diviſio. Secunda ibi, *Mandamus*.

2 Nota primo ibi, *In clauſtro*. Non tantum Monachos, qui ſine Monaſterio carent vita, ſicut piſcis ſine aqua, *c. Placuit communi* 16. *qu.* 1. ſed etiam Canonicos Regula-
3 res, qui regulæ inſerviunt laxiori, *cap. Quod Dei timorem de ſtatu Monach.* debere in clauſtro juxta Regularia conſtituta divinis obſequiis invigilare, ut in litera. Unde fel. recor. Innocentius X. noluit eos morari extra clauſtra etiam pro exercenda cura animarum in Parochialibus annexis eorum Monaſteriis, non obſtante præallegata Decretali, *Quod Dei timorem*. Sed juſſit in talibus Eccleſiis per Epiſcopos deputari Sacerdotes ſeculares ad nominationem Superiorum Regularium in Vicarios perpetuos, vel amovibiles ad præſcriptum S. Concilii Tridentini *ſeſſ. 7. cap. 7.* ut ſcripſi *in cap. Relatum num. 67. & 68. infra ne Cler. vel Monach.*

4 Secundo nota ibi, *Per curias Principum*, interdictum eſſe Regularibus cujuſvis Ordinis per curias Principum percurrere; & hodie accedentes ad Curiam Principis ſine licentia Superioris ſunt ipſo facto excommunicati, ut in Clem. *Ne in agro*, §. *Quia vero de ſtatu Monach.* Ex quo ſequitur, ut mortaliter peccent, cum excommunicatio non feratur, niſi pro culpa mortali, *cap. Nemo Epiſcoporum* 11 *qu.* 3. dicit tamen Hoſtien. *hic in princ.* per hoc non
5 tolli, quin Religioſus de licentia Abbatis deputari poſſit obſequio alicujus Principis, vel Epiſcopi, ſicut fit tota
6 die, ut *in d.* §. *Quia vero*, a contrario ſenſu. Quamvis ſubdat hoc eſſe valde periculoſum propter proprium, quod

conantur acquirere, & ideo Abbas de facili conſentire non debet, de quo remittit ad ſummam *de major. & obed.* §. *Et ad quid, verſ. Si Epiſcopus*; & ſequuntur, & concordant hic Joan. Andr. *num.* 5 Bellam. *n.* 1 Butr. *n.* 15. Imol. *num.* 5. Guidopap. *num.* 6. & Abb. *in primo not.* ſubdens ſic tenere Doctores *in cap. Ex reſcripto de jurejurand.* Amplius dicit gloſs. *in cap. Cum Paſtoris in ver. Ut quidam* 2. *qu.* 7 Epiſcopum poſſe ſibi aſſumere Monachum in ſocium etiam contradicente Abbate, ſi ſit neceſſarius, niſi Monaſterium ſit exemptum. Quinimo *in d. c. Cum Paſtoris*; inducitur Epiſcopus, ut potius Religioſos, quam alios habeat in cubicularios, qui vitam ejus in ſecreta converſatione videant, & ex viſione ſedula exemplum profectus ſumant. Verum hodie in Decretis generalibus Cle- 7
mentis Papæ VIII. ſuper reformatione Regularium innovatis ab Urbano VIII. *in Decretis de celebratione Miſſarum in* §. 19. ſic ſtatuitur; Inſtaurata ratio, quia ſublatis licentiis, ac facultatibus hactenus quibuſcunque conceſſis degendi extra Conventus clauſtra, ad ea quamprimum revocentur; nec de cetero, niſi ex graviſſima cauſa a Sede Apoſtolica probanda, hujuſmodi facultates concedi poſſint, ut in Bullar. *tom.* 3. *pagina* 81. Quare ſublata videtur facultas, quam habebant Prælati Regularea de jure communi, deputandi ſuos Religioſos ad ſervitia Principis, vel Epiſcopi: & Cardinales qui voluerunt penes ſe habere aliquem Regularem pro Theologo, obtinere ſolent licentiam a Papa, ut ſæpius vidi obſervari.

Tertio nota ibi, *ſi Prælati eorum*, correctionem, & 8
coercitionem Monachorum primo loco ad Abbatem pertinere: ut hic, & *in cap. Reprehenſibilis in fin. de appell. & in c. Corripiantur* 24. *qu.* 3. & ita ex hac litera colligit gloſ. *ult. hic*, Innoc. *num.* 1. Hoſtien. *num.* 8. Butr. & Cardin. *in* 5. *not.* Imol. *num.* 6. & Abb. *in* 3. *not.* & communites Doctores.

Sed pro pleniori doctrina cum quæritur, an juriſdictio 9
in cauſis Regularium ſpectet ad Abbatem, vel ad Epiſcopum? Diſtingue, nam aut agitur de delictis, aut de contractibus, vel quaſi; primo caſu ſunt plures opiniones, quas hic proſequitur Innocen. & alii poſt eum.

Prima opinio eſt Hugonis hic relati in ultima gloſſa. 10
Quod aut agitur criminaliter in figura Judicii de iis, quæ ſunt delicta quoad omnes, ut furtum, homicidium, & ſimilia; & tunc ad ſolum Epiſcopum ſpectat cognitio, & correctio, ut videtur eſſe caſus *in c. Hoc tantum*, ibi, *atque extra regulam facta corrigere, & in c. Abbates* 18. *qu.* 2. aut agitur de iis, quæ ſpectant ad officium Abbatis, & ad Regulam clauſtralem, ut quia Monachus exivit e Monaſterio ſine Abbatis licentia, vel alias deliquit contra regulam Monachalem; & tunc ad Abbatem pertinet cognitio, & correctio, ut hic, & *in c. De perſona* 11. *qu.* 1. *& in c. Cum ad Monaſterium*, §. *Si vero Abbate infra de ſtat. Monach. & in l.* 4. *c. de patr. poteſt.* & dic ad ſolum Abbatem ſine Conventu, ut notat Hoſtien. *in c. Reprehenſibilis in fin. infra de appellat.* & Joan. Andr. ibi poſt eum Archid. *in c. Nullam* 18. *qu.* 2. notat hic Henric. Boich *num.* 3. & hanc opinionem Hugonis tenet Joann. in præallegato *c. Hoc tantum*, in gloſ. *in ver. Corrigere*, & ibi etiam Laurentius 18. *quæſt.* 2. & Hoſtien. *in ſumma de temp. ordinat.* §. *Et cui ad finem ſub* §. *Sed nunquid Religioſus, verſ. Puto in iis, & in c. Dilecto de off. Archid. & in c. Nimis prava in verſ. Nec in iis ſuper hoc corrigendis de exceſſ. Prælat.* & idem Hugo, Laurentius, & Archid. *in c. Qui reſiſtit* 11. *qu.* 3. eamque dicit veriorem Henric. *hic in princ.* & cum ea ſatis concordat Innocentius, ut dicam infra *in* 5. *opinione*.

Secunda opinio eſt Bernardi hic in ultima gloſſa, qui 11
rejecta diſtinctione Hugonis, tenet correctionem Monachorum etiam, quando agitur in figura judicii primo loco ſpectare ad Abbatem, quia Prælatus Collegiatæ Eccleſiæ habet juriſdictionem, *c.* 1. 16. *qu.* 5. & Abbas, & Prior 12
Conventualis poteſt Monachos excommunicare, ut eſt expreſſum *in c. Cum in Eccleſiis infra de major. & obed. & in c. Sicut, el primo de Simonia*, & hanc opinionem tenuerunt Laurent. Joan. Vincent. & Philippus, quos hic refert Joan. Andr. *num.* 15. & Abb. *num.* 3. licet gloſſa fateatur in his potiſſimum ſpectanda eſſe cujuſque Eccleſiæ conſuetudinem, quæ dat juriſdictionem, ut *in c. Conqueſtus* 9. *qu.* 3. *& l.* 1. *& fin. C. de emancip. liber.*

Tertia eſt opinio relata in gloſ. *ult. in d. c. Hoc tantum*

18. *queſt.* 2. quod in minimis exceſſibus correctio pertinet ad Abbatem, ſed in majoribus, & gravioribus ad Epiſcopum tantum, *cap. Monachi infra de ſentent. excommun. cap. Si quis Monachus* 90. *diſtin.* & *cap. Non dicatis* 12. *qu.* 1. & in hac opinione videtur fuiſſe Abbas *in c. Cum ab Eccleſiarum num.* 10. *ſupra eodem*, ubi tenet Abbatem habere juriſdictionem in Monachos etiam in criminalibus, *cap. Ea quæ*, & *cap. In ſingulis de ſtat. Monach.* ubicunque deliquerint, ut *cap. Abbates* 18. *queſt.* 2. niſi eſſet crimen, pro quo veniret imponenda pœna depoſitionis, quia tunc non Abbas, ſed Epiſcopus cognoſcere debet, *cap. Viſis* 16. *queſt.* 2. & *cap. Monaſteria* 18. *queſt.* 2. Idem ſi Abbas eſſet negligens, ut hic: & licet de hoc ſint opiniones; tamen id ſibi videtur verius, & allegat Joan. de Lignano in Clem. *Ne in agro de ſtat. Monach.*

14 Quarta eſt opinio, quod aut Abbas recepit manus impoſitionem, ſeu benedictionem, ſecundum morem præficiendorum Abbatum; & tunc poteſt primo loco Monachos corrigere, & coercere, ſicut quilibet Prælatus Colleg. Eccleſiæ; nam talis & minores Ordines confert, & baculo Paſtorali utitur, & Monachum benedicit, *cap. Quoniam* 69. *diſt. cap. Cum contingat de ætat. & qualit.* Aut manus impoſitionem non recepit, & correctio Monachi ad ipſum non ſpectat, quia non habet plenitudinem officii, ſed eſt nudus Miniſter, ut olim erat, arg. *cap. Tuam de ætat. & qualit. cap. A Subdiacono* 93. *diſtin. cap. Accedens* 50. *diſtin.* & *d. cap. Hoc tantum* 18. *queſt.* 2. & ſic ante benedictionem Epiſcopus eſt adeundus. Sed Hoſt. *num.* 8. *verſ. Sed hoc ſecundum quoſdam*, dicit hanc diſtinctionem reprobari *in cap. Tranſmiſſam ſupra de elect.* ubi Epiſcopus ante conſecrationem ex quo confirmationem recepit, conſequitur ea, quæ ſunt juriſdi-
15 ctionis, licet non ea, quæ ſunt Ordinis; Ergo fortius idem dicendum in Abbate confirmato, nondum benedicto: quia magis operatur conſecratio in Epiſcopo, quam benedictio in Abbate, ut notat gloſſ. in Clem. 2. *in verſ. Benedici de ſtatu Monach* & hinc eſt, ut electus non poſſit appellari Epiſcopus ante conſecrationem, ut *in cap. Niſi de auct. & uſu pall.* & tenet gl. in Clem. 2. *in ver. Pontificum*
16 *de celebr. Miſſar.* & tamen Abbas appellatur ante benedictionem, ut notat Hoſtien. *in cap. Inter cæteras de ſentent. & re judic.* & pro hoc videtur text. *in c.* 1. *de ſupplen. neglig.*
17 *Prelat.* Et hanc opinionem, quod Abbas ante benedictionem exerceat juriſdictionalia, tenet Innoc. & Joan. Andr. *in c. Venerabilem de elect.* & idem Joan. Andr. *hic num.* 15. Butr. *num.* 19. Cardin. 5. *qu.* & Abb. *num.* 4.

Quinta opinio eſt ipſius Innocentii *hic num.* 1. *verſ. Hoc autem bene credimus*, qui ſic diſtinguit, videlicet, aut Monachus delinquit in his, quæ regulæ ſunt, & correctio magis pertinet ad Abbatem, quam ad Epiſcopum: & eſt
18 ratio, quia Monachus in his debet potius obedire Abbati, quam Epiſcopo. Ad hoc faciunt notata *in cap. Quæ contra* 8. *diſtin. c. Qui reſiſtit* 11. *qu.* 3. *c. Noluit* 33. *qu.* 5. Aut de-
19 linquit in aliis non pertinentibus ad regulæ obſervationem, & tunc Innocen. ſubdiſtinguit; nam aut agitur de revocando, & puniendo Monachum vagabundum, vel de illo ejiciendo ad præſcriptum regulæ per Superiorem approbatæ; & tunc punitio, revocatio, & ejectio hujuſmodi ſpectat ad Abbatem. Et ratio, quia ex quo Superior confirmavit regulam, & illius executionem demandavit Abbati, videtur etiam ei conceſſiſſe poteſtatem faciendi ea, quæ in regula continentur, de quo dic, ut legitur, & notatur *in cap.* 2. *cap. Joannes*, & *c. fin. de regul.* Quod ſi Abbas per ſe hoc facere non poſſit, Epiſcopus ei auxilium impendet, ut hic & *in cap. Abbates*, & *c. ſeqq.*
20 18. *qu.* 2. Aut agitur de puniendo Monachum judicialiter, & pœna ordinaria, puta quia in judicio accuſatur: & tunc ad ſolum Epiſcopum pertinet cognitio, & punitio, cum minor Epiſcopo cauſas criminales non agat, *cap. Monaſteria* 18. *queſt.* 2. Ita Innocentius, cujus opinio revera coincidit cum opinione Hugonis, & illam ſequuntur hic Hoſt. *num* 8. *poſt med. verſ. In his autem quæ regulæ ſunt*, Joan. Andr. *num.* 15. *eodem verſ.* Butr. *num.* 19. *verſ. In his quæ ſunt regulæ*, Cardin. *in* 5. *quæſt. verſ. In his*, & *in* 6. *qu.* Anchar. *num.* 6. Imol. *num.* 10. *verſ. Si autem nihil diſponit*. Et Joan. de Anan. *n.* 1. eamque dicit tenendam tanquam veram, Bellam. *n.* 4. *ver. Et ſic iſta diſtinctio*; & ante eum Collectarius *n.* 1. *circa fin.* dicens: Tutius, & verius eſſe ſentire cum Innocentio, quam etiam dicit eſſe veriorem Henric. Boich. *in princip.* & mihi quoque videtur verior, maxime per textum *in d. cap. Hoc tantum* 18. *qu.* 2. ubi ſatis clare approbatur iſta diſtinctio Hugonis, & Innocentii; pro qua etiam facit textus *in l. Magiſteria, C. de juriſdict. omn. judic.* cum ibi notatis in gloſſ. 1.

Et tenendo hanc opinionem non obſtat, quod tota diſ- 21
poſitio Monachi ſpectet ad Abbatem, ut *c. Nullam*, & *cap. Abbates* 18. *qu.* 1. & quod electus a Collegio Clericorum, vel Religioſorum habeat juriſdictionem ordinariam in illos de Collegio, ut in juribus hic allegatis in gloſſa *ult.* & poſt Innocen. & Hoſt. notat Abbas *in c. Cum*
ab Eccleſiarum num 5. *ſupra eodem*. Nam reſpondetur hæc 22
ſibi vendicare locum in concernentibus Regularem diſciplinam, & in civilibus ſecundum Bellam. *ubi ſupra*. Item non obſtat hæc Decretalis, ubi Ordinarius loci non corrigit primo loco Religioſos, ſed monere debet Prælatos eorum, ut corrigant, & iis negligentibus, poteſt ſupplere; nam reſponderi poteſt primo verbum, *Prelati*, hic poſitum eſſe exponendum, id eſt, Abbates, vel Epiſcopi, nam cum ambo ſint negligentes, & ambo habeant juriſdictionem, ambo monendi ſunt, ſecundum Innocentium *hic ante num.* 1. *in verſ. Si Prælati*, atque ita ſervabitur hic ordo ſecundum eum *num.* 3. *in verb. Negligentes*. Nam primo Archiepiſcopus monebit Abbatem, ut revocet Monachum vagabundum cum proprio, quod tenet. Si fuerit negligens, monebit ſecundo loco Diœceſanum, ut ſuppleat Abbatis negligentiam, *cap. Romana*, §. *Sane de Cenſ. lib.* 6. ſi ambo negligentes fuerint, monebit tertio ipſum Monachum, ut redeat, & proprium reſignet in manibus Prælati convertendum in utilitatem Monaſterii: & ſi obedire noluerit, ipſum compellet per ſuſpenſionem ab officio, & beneficio: & in his concordant Hoſt. *n* 8. Joan. Andr. *num.* 10. Quia ad hue allegat Petrum, & Abbatem, Butr. *num.* 15. Anchar. & Joan. de Anan. *num.* 4. Sed quia alius intellectus, quod ſcilicet *ver. Prælati*, exponi debeat, id eſt, Abbates, vel Priores, communiter tenetur, ut dicit Abbas *hic in* 3. *notabili*, *ver. Sed primus intellectus*. Ideo reſpondetur ſecundo, hanc Decretalem fundari in regulari obſervantia, videlicet ſuper tertio regulæ voto, quod in proprietatis abdicatione conſiſtit, ut *in cap. Ad Monaſterium in fin de ſtatu Monach.* necnon in clauſtri, ac divinorum frequentatione, & obedientia filiali, quæ nullus dubitat quin ad regularem obſervantiam pertineant.

Secundo autem caſu principali, id eſt; cum agitur 23
de contractibus, vel quaſi, dicit hic Innoc. *num.* 2. *ver. Cum autem*, Monachos non poſſe civiliter conveniri ſub Abbate, quia nihil poſſunt habere proprii, *cap. Nolo*, & *cap. Non dicatis* 12. *queſt.* 1. Sed ſi Monachus in ſcholis mutuum contraxerit, vel alium contractum licitum fecerit, non ipſe Monachus, ſed Eccleſia, ſeu Monaſterium poterit conveniri, non tamen coram Abbate, quia ipſe Abbas Judex, & reus eſſe non poteſt, ſed ad Ordinarium erit recurrendum, ut in Auth. *Cauſa quæ fit cum Monacho*, *C. de Epiſcop. & Cler. cum ſuis concordantiis*. Et cum Innocen. concordant hic Hoſtien. *num.* 9. *verſ. Ubi vero agitur de pecunia*, Joan. Andr. *n.* 16. Henr. Boich. *num.* 4. *verſ. Aut quæris de contractibus*, Bellam. *num.* 5. Butr. *num.* 21. Cardin. *in* 7. *quæſt.* Anchar. *num.* 6. *verſ. Ubi autem agitur de pecunia num.* 1. & alii communiter.

Hæc fere ſunt, quæ de juriſdictione Epiſcopi, & in cau- 24
ſis Regularium criminalibus, & civilibus differunt Magiſtri Canonum. Verum hodie videtur ceſſare hujuſmodi controverſia, quia Regulares omnes ſunt muniti ampliſſimis privilegiis exemptionis a juriſdictione Epiſcopi, etiam ratione delicti commiſſi, contractus initi, & rei ſitæ extra locum exemptum, ut ſcripſi latiſſime *in cap. Tuarum infra de privileg.* & opiniones Doctorum ſuperius relatæ locum non habent in Regularibus ſic exemptis; nam ut hic dicit Henric. Boich. *num.* 1. exempti a juriſdictione Epiſcopi reſpondebunt, tam in civilibus, quam in criminalibus, vel coram ſuo Superiore, ſi hoc ei competat de conſuetudine legitime præſcripta, vel ex tenore privilegii: & ita intelligit gloſſam Accurſii *in d. Auth. Cauſa in gloſ.* 2. *C. de Epiſc. & Cler.* vel coram Papa, vel Legato ipſius, ut notatur *in c. Quod tranſlationem ſupra de off. Legat.* & *in c.* 2. *infra de in integr. reſtitut.* unde tenor privilegii eſt ſervandus, *c. Porro de privil.* ſimiliter Bellam. *hic num.* 4. *ver. Et adverte*, De exemptis, inquit, a juriſdictione Epiſcopi non

quæ-

quærimus, quia illi tam in civilibus, quam in criminali-
bus coram ſuo Superiore reſpondent, maxime ſi de con-
ſuetudine legitime præſcripta, vel ex tenore privilegii
hoc illis competat. Rurſus hodie in cauſis civilibus
Regulares conveniri debent coram ſuis Conſervatori-
bus, & quandiu illos ſecundum formam ſibi præſeri-
ptam non elegerint, coram Ordinariis locorum ſunt
conveniendi, ut ſtatuitur in Conſtitutione 9. Gregorii
XV. publicata die 20. Septembris 1621. in §. 7. & 9.
ut in Bullar. *tom. 4. pag.* 80. de quo dic, ut ſcripſi *in d. cap.*
Tuarum num. 37. *& ſeqq. de privil. & in cap. Si Clericus de*
foro compet. Plurimi etiam ſunt caſus, in quibus hodie
Regulares, non obſtantibus quibuſvis exemptionibus,
ſubjacent juriſdictioni Epiſcopi, & quadraginta ſeptem
poſcimus *in cap. Grave infra eod.*

26 Hic QUÆRO, poſito Decreto ſanct. mem. Innocen-
tii Papæ X. edito 10 Februarii 1654. in quo Regularium
virorum Conventus non habentes numerum Religioſo-
rum, ibi præſcriptum plene in omnibus ſubjiciuntur viſi-
tationi, correctioni, & omnimodæ juriſdictioni Ordi-
narii loci tanquam ſuper hoc a Sede Apoſtolica Delegati:
an juriſdictio hujuſmodi cenſeatur Superioribus Regula-
ribus adempta, & privative in Ordinarium translata.
Quamvis hic articulus utrum juriſdictio uni conceſſa cen-
ſeatur aliis adempta, ſit valde intricatus, ut inquit An-
gel. *in leg. Teſtamenta num.* 1. *C. de teſtam.* & poſt eum
Felin. *in cap. Paſtoralis n.* 2. *infra eod.* & Graminat. *deciſ.*
30. *num* 9. tamen in caſu propoſito verius videtur juriſdi-
ctionem fuiſſe Ordinario loci attributam cumulative cum
Superioribus Regularibus, non autem privative. Nam
27 ſecluſo Decreto Innocentii cum Superiores Regulares ex
privilegiis Apoſtolicis habeant in ſubditos omnimodam ju-
riſdictionem ordinariam, tam in civilibus, quam in cri-
minalibus, ut dixi ſupra *num.* 24. & fuſius in præallegato,
cap. Tuarum de privileg. itaut Abbas, vel Prior in ſuo
Monaſterio, Provincialis in omnibus Conventibus Pro-
vinciæ ſuæ, & Generalis in toto Ordine habeant juriſdi-
ctionem univerſalem, & ordinariam, ut notat Frider.
de Senis *in conſ.* 145. Joan. Epiſcopus *num* 2. *verſ. Nec pot-*
eſt negari num. 7. *verſ. Ad prædicta facit*, Cardin. *in conſ.*
89. *Caſus ſuper quo num.* 2. *verſ. Nam tales miniſtri*, &
28 Abbas *in cap. Cum ab Eccleſiarum num.* 10. *ſupra eodem.*
Cumque Papa in dicto Decreto non proceſſerit eximendo,
juriſdictionem adimendo, ſeu juriſdictionem tribuendo,
utique per ſpecialem conceſſionem juriſdictionis factam
Ordinario loci in aliquibus Conventibus ſuæ Diœceſis ju-
riſdictio minime intelligitur adempta Ordinariis Regula-
ribus. Quod patet efficaciter ex juribus infraſcriptis.
Primo ſcilicet ex text. *in l. fin. C. de juriſd. omn. judic.* ubi
quamvis Rectori militum in eorum cauſis tribuatur a lege
juriſdictio, per hoc tamen Præſidi, vel alteri Superiori
in cauſis eorundem juriſdictio ablata non intelligitur.
Secundo, ex text. *in l. ult.* juxta gloſ. *in verſ. Examen*,
C. ubi cauſ. fiſcal. ubi licet Comiti domorum detur juriſdi-
ctio ſpecialis in colonos, aut inquilinos Imperiales, &
per verba taxativa, ut patet ibi, *non alterius, quam ſui cul-*
minis, &c. nihilominus circa eaſdem perſonas juriſdictio
non cenſetur adempta Præſidi Provinciæ, ut *l. Cum ali-*
quis eod. tit. Tertio, ex text. *in l. Viri*, *ff. de off. Præfect.*
urb. ubi quamvis ſecundum intellectum Baldi Conſuli
Argentariorum (qui hodie ſunt mercatores, ſeu campſo-
res) detur ſpecialis juriſdictio in cauſis eorum; tamen
circa eaſdem non intelligitur adempta juriſdictio Præfecto
Urbis. Quarto, ex text. *in l.* 1. *C. de off. Præfect. Urb.* ubi
licet in concernentibus annonam tribuatur ſpecialis juriſ-
dictio Præfecto annonæ, per hoc tamen non cenſetur ju-
riſdictio abdicata a Præfecto Urbis. Quinto, ex text. *in*
l. Quoties, §. *fin. ff. de adminiſtrat. tutor.* ubi quamvis pro-
pter patrimonium pupilli augmentatum reſpectu partis ad-
auctæ deputetur ſpecialis curator; nihilominus poteſtas
adminiſtrandi, cetera non intelligitur adempta tutori
univerſaliter conſtituto. Sexto, ex text. *in cap. Super hoc*
de hæret. lib. 6 & in Clem. 1. *eodem tit.* ubi in cauſa hære-
ticæ pravitatis, quamvis deputetur aliquis ſpecialis Inqui-
ſitor, nihilominus per hoc adempta non cenſetur circa
eaſdem juriſdictio ordinaria ejuſdem diœceſis. Quæ ju-
ra cum aliis pluribus ad hoc ponderat Ludov. Roman. *in*
conſ. 393. *Præſens conſultatio n.* 1. *& ſeqq.*

29 Ultimo, idem probatur, quia juriſdictio tributa per
legem cenſetur conceſſa cumulative cum aliis illam haben-
tibus DD. *in d. l. fin. C. de juriſdict. omn. judic.* Roman.
Fagnan. in I. Lib. Decretal.

loco citato, Felin. *in cap. Paſtoralis num.* 2. *infra eod.* Ad
quod facit doctrina Bart. *in l. Viros in* 1. *notab. Cod. de di-*
verſ. offic. lib. 12. ubi ſentit ſtatuto diſponente, ut ſchola-
res coram Epiſcopo conveniantur, non eſſe ademptam ju-
riſdictionem Rectori illam habenti vigore legis, aut con-
ſuetudinis, niſi ſtatutum uteretur dictione taxativa, vi-
delicet, ut Epiſcopus ſolus cognoſceret: in quo caſu tan-
tum putat auferri juriſdictionem Rectori competentem
de jure communi, non autem ſi ei competat ex conſuetu-
dine, & eum refert, & ſequitur Felin. *in d. c. Paſtoralis*
n. 2. *in* 3. *limit.* & hanc eſſe regulam, quod juriſdictio in
dubio cenſeatur cumulative collata; poſt Joan. Andr. &
alios firmat Felin. *in d. c. Paſtoralis n.* 2. *& in c. Ceterum*
n. 4. *de judic.* & Jaſon. plura cumulans *in leg. Quod in re-*
rum, §. *Si quis poſt col. ult. ff. de leg.* 2. ubi teſtatur hanc
eſſe magis communem opinionem, quam etiam multoties 30
probavit Sacra Congregatio Concilii, in ſpecie in cauſa
juriſdictionis inter Epiſcopum Burgi ſancti Donini, &
Præpoſitum Buxeti: cenſuit enim neque literas erectionis
Eccleſiæ Burgi ſancti Donini in Cathedralem, nec
ſubreptionem literarum Eugenii IV. quam Epiſcopus
afferebat, quidquam obeſſe Præpoſito, quin ſua juriſ-
dictione uti poſſit in Eccleſias, Canonicos, & perſo-
nas iiſdem literis obſignatas. Ceterum nec Præpoſiti
privilegium obſtare Epiſcopo, quominus, ſi prævene-
rit, jus ſuum in eaſdem Eccleſias, Canonicos, & per-
ſonas exercere valeat, ita Præpoſiti juriſdictionem eſſe
cumulativam cum Epiſcopo, non autem privativam.
Rurſum cum *in cap.* 7. *ſeſſ.* 7. detur facultas Ordinariis vi- 31
ſitandi beneficia Eccleſiaſtica curata Monaſteriis annexa,
& in cap. 8. immediate ſeq. ſtatuatur, ut locorum Ordi-
narii Eccleſias quaſcunque quomodolibet exemptas au-
thoritate Apoſtolica ſingulis annis viſitare teneantur, *&*
in cap. 11. *ſeſſ.* 25. *de Regular.* in Monaſteriis, quibus in-
cumbit cura animarum perſonarum ſecularium, perſonæ
illam exercentes in his, quæ ad dictam curam, & Sa-
cramentorum adminiſtrationem pertinent, ſubjiciantur
immediate juriſdictioni, correctioni, & viſitationi Epi-
ſcopi, in cujus Diœceſi ſunt ſita: Sacra Congregatio de-
claravit juriſdictionem tributam Epiſcopo vigore prædi-
ctorum Decretorum intelligi cumulative cum inferiori-
bus. Nulla ergo ſubeſt ratio, cur non idem ſit dicendum 32
in terminis Decreti, de quo agitur, præſertim vero, quia
etſi juriſdictio data favore certarum perſonarum cen-
ſeatur privative collata, quando eſt eis favor, ut intelli-
gatur aliis adempta, ut per Angelum *in d. l. Teſtamenta*
ſub n. 1. *verſ. Cumque contingat*, *cap. de teſtam.* tamen ſe-
cus eſt ſi data ſit ratione cauſarum, ut plene probat Afflict.
deciſ 41. *n.* 3. *verſ Ut in ſimili*, *uſque in fin.* Paul. de Caſtr.
in l. Si quis cum Procurat. §. *fin. ff de procurat.* poſt Bald. *in*
l. Unica, §. *Sin autem*, *C. de caduc. tollen.* hoc autem caſu
juriſdictio tributa fuit Ordinario loci non favore perſona-
rum, ſed ratione cauſarum, nempe ut in parvis Conven-
tibus pie, ac religioſe vivatur, & regularis diſciplina, quo
exactius fieri poteſt, obſervetur, & hæc fuit cauſa fina-
lis in proœmio Decreti expreſſa, ad text. *in l.* 1. *ff. de*
orig. jur. & in l. ult. ff. de hæred. inſtituen.

Hic autem finis pinguius adimpletur, ſi juriſdictio ſit 33
cumulativa inter Ordinarium, & Superiores Regula-
res, quia quo plures ſunt Judices, & Viſitatores ſuper di-
ctis Conventibus invigilantes, eo magis continebunt Re-
ligioſos in officio, & obſervantia Regularium inſtitutio-
num, arg *l. Super hoc de hæret. lib.* 6. & Clem. 1. *eod. tit.*
Quare mens Pontificis juriſdictionem tribuentis fuit no-
vum Judicem Superioribus Regularibus addere, & cu-
mulare, non autem illis juriſdictionem auferre, quæ
quidem mens in hac materia juriſdictionis cumulati-
ve, vel privative in primis ſpectanda eſt, ut plene no-
tat Angelus *in dict. leg. Teſtamenta num.* 1. *verſ. Cum*
contingat, *Cod. de teſtam.* Ludov. Roman. *in dict. conſ.*
393. *num.* 12. & ibi Hor. Mand. *in additionibus in verſ.*
Accumulative, & Felin. *in dict. cap. Paſtoralis num.* 2.
in 1. *limit.*

Quibus accedit, quod jure communi inſpecto, Mona- 34
ſteria omnia ſubjecta erant juriſdictioni Epiſcopi Diœce-
ſani, *c. Monaſteria* 18. *quæſt.* 2. ubi dicitur, Monaſteria, vel
Monachorum diſciplina ad eum pertineant Epiſcopum, in
cujus territorio ſunt conſtituta, *c.* 2. 9. *qu.* 3. *cap. Nulla* 93.
diſt. cap. Cum dilectus, ubi Joan. Andr. & omnes *in ſumm.*
text. de Relig. domib. & tamen juriſdictio hujuſmodi non
cõpetebat Epiſcopo privative ad Superiores Regulares, ſed

No 3 cu-

cumulative cum ipſis, quia nihilominus Monachi erant ſub poteſtate Abbatis, ut *cap. Abbates, & cap. Nullam 18. qu. 2. & cap. Cum ad Monaſterium, §. Abbas de ſtat. Monach.* & plene dictum eſt ſupra *num.* 22. & per diſcuſſum in examinatione quinque opinionum a *num.* 10. ſed & Monaſteria, quæ in Congregationem non ſunt redacta, nec ſuos habent ordinarios Viſitatores, ſed Epiſcopis ſubduntur, de quibus legitur, & notatur *in cap. In* 35 *ſingulis de ſtat. Monachor.* & in Concil. Triden. *cap.* 8. *ſeſſ.* 25. *de Regular.* prout ſunt multæ Abbatiæ in Germania, & in Polonia; nihilominus ſubjiciuntur etiam juriſdictioni Abbatis, ut *in d. cap. Abbates cum ſuis concordantibus.* Quinimo & in Monaſteriis Epiſcopatibus unitis juxta textum *in cap.* 1. *ne ſede vac.* cujuſmodi eſt Monaſterium Affligheníen. unitum Archiepiſcopatui Mechlinien. in Belgio, & alia plura, quamvis Epiſcopus ſit loco Abbatis, & omnimodam habeat juriſdictionem, ut notat Abb. *in cap. Cauſam num.* 8. *de judic.* Rota coram Coccino *deciſ.* 157. *num.* 1. nihilominus Monachi ſubſunt etiam Præpoſito, vel Priori ipſius Monaſterii, ut patet in Bulla Pii IV. ſub datum Romæ 1566. Idibus Martii, Pontificatus anno ſecundo; & ſic juriſdictio ſemper eſt cumulativa, prout notat gloſſ. *in d. cap. Nullam in verſ. Tota* 18. *qu.* 2. cum qua concordant ibi Archid. & alii, Hoſtien. Joan. Andr. & omnes *in d. cap. Cauſam.*

36 Nec refragatur, quod verba memorati Decreti ſint multum prægnantia, univerſalia, ac geminata, videlicet viſitationi, correctioni, & omnimodæ juriſdictioni Ordinarii loci plene in omnibus ſubjiciuntur. Nam reſpondetur hæc verba non fuiſſe appoſita in Decreto ad effectum juriſdictionis adimendæ, ſed ad effectum juriſdictionis conferendæ. Unde ſenſus eſt, ut Ordinarius loci in prædictis Conventibus habeat juriſdictionem omnimodam, & plenariam in omnibus, id eſt, tam in civilibus, quam in criminalibus, & in mixtis cauſis, & tam in minoribus, quam in gravioribus delictis, & ſive procedatur in figura judicii per viam accuſationis ad pœnam depoſitionis, ſive ad correctionem in concernentibus regularem obſervantiam, & ſive Prælati Regulares ſint negligentes, & moniti, ſive non, & in his prægnantia verborum Decreti multum operatur, ſecundum ea, quæ dicta ſunt ſupra in examinatione quinque opinionum a *num.* 16. ſed reſpectu exemptionis, & abdicationis juriſdictionis a Prælatis Regularibus prægnantia hujuſmodi nihil operatur, ut *cap. Nullam*, juncta gloſ. *in ver. Tota* 18. *qu.* 2. Et obſer-37 vandum eſt hæc verba fuiſſe ad calamum deſumpta ex Conſtitutione Gregorii XV. de exemptorum privilegiis, quæ incipit, *Inſcrutabili Dei providentia*, in qua Regulares delinquentes in exercitio curæ animarum, vel adminiſtratione alicujus Sacramenti, aut in prædicatione verbi Dei ſubjiciuntur per ipſamet verba plene in omnibus omnimodæ juriſdictioni, viſitationi, & correctioni Epiſcopi Diœceſani tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegati, ampliando Decretum Concil. Trident. *in c.* 11. *ſeſſ.* 25. *de Regul.* & nihilominus ex eo tempore inconcuſſe obſervatum eſt, ut Regulares in præmiſſis delinquentes etiam a ſuis Superioribus Regularibus coerceri, & puniri valeant; & Sacra Congregatio ejuſdem Concilii Interpres altas declaravit juriſdictionem Epiſcopo attributam, *ex d. c.* 11. in Conſtitutione Gregoriana innovato, & extenſo eſſe cumulativam cum Superioribus Regularibus, ut ſuperius dictum eſt *n.* 31. Similiter in Decretis felicis record. Ur-38 bani VIII. *de celebr. Miſſar.* me Secretario compilatis in eadem Sacra Congregatione, §. *Deinceps*, diſertis verbis ſtatuitur, ut Monaſteria deinceps recipienda, in quibus ex redditibus, & conſuetis eleemoſynis duodecim ſaltem Religioſi ſuſtentari, atque inhabitare non poterunt, & actu non inhabitaverint, Ordinarii loci viſitationi, correctioni, atque omnimodæ juriſdictioni ſubjecta eſſe intelligantur, & tamen perpetuo obſervatum eſt, ut juriſdictio in Religioſos ibi degentes non cenſeatur adempta Superioribus Regularibus. Igitur prægnantia verborum tribuit quidem Ordinario loci totalem, & plenariam juriſdictionem, ſed non tranſlative, ſeu privative. Et eſt 39 ſimile *in d. c. Nullam* 18. *qu.* 2. ubi dicitur: univerſa, quæ vel ad divini cultus reverentiam, vel ad utilitatem Monaſterii pertinent, Abbatis ſolicitudo, ad quem poteſtas tota pertinere convenit, debeat adimplere. Et ſic text. loquitur per verba univerſalia, & geminata, & nihilominus gloſ. ibi *in verſ. Tota*, dicit iſtud verbum, *Tota*, non excludit Epiſcopum, ut *cap. In venditionibus* 17. *qu. ult. & cap. Abbatibus* 12. *qu.* 2. Et eo magis, quia in Decreto Urbani VIII. juriſdictio datur ſimpliciter loci Ordinario: in Decreto autem Innocen. tribuitur Ordinario loci tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegato; ergo in terminis Decreti Urbani non cenſetur illatum præjudicium ordinariæ juriſdictioni Superiorum Regularium in concurſu alterius juriſdictionis ordinariæ, fortius idem dicendum in terminis Decreti Innocen. in quo juriſdictio ordinaria concurrit cum delegata. Nam juriſdi- 40 ctio delegata eſt extraordinaria, & odioſa, ut *l. Si quando, Cod. de dilat.* juriſdictio ordinaria eſt favorabilis, neceſſaria, & amplianda, *l.* 1. *§. Cum urbem de off. Præfect. urb.* & notat Bald. *in l. Barbarius num.* 18. *ff. de offic. Prætor.*

Poſtremo nunquam mos fuit Apoſtolicæ Sedis eximere 41 Religioſos a ſuis Prælatis Regularibus, quibus ſunt ſubjecti ex obligatione ſurgente a voto ſolemni obedientiæ, quod tenetur eſſe de jure naturæ, ut poſt Innoc. *in cap. Cum ad Monaſterium num.* 2. *de ſtatu Monachorum*, notat Jo. Andr. *in reg. Semel Deo n.* 3. *de reg. jur. lib* 6. & quando Romani Pontifices in aliqua ſpeciali cauſa voluerunt tribuere juriſdictionem Epiſcopo privative ad Superiores Regulares, id claris verbis expreſſerunt, ſicut fecit Urbanus VIII. in Conſtitutione edita contra Monetarios. Quod cum Innoc. X. non fecerit in Decreto, de quo agitur, utique cenſetur noluiſſe, *l. unic. §. Sin autem ad deficientis, Cod. de cad. toll.* Et ſane quaſi monſtrum eſſet in Eccleſia, ut in tot Conventibus eſſent Abbates, Priores, & Guardiani, qui non poſſent ſuos Religioſos corrigere, & coercere, & liceret ſubdito cornua erigere, & rebellare contra Prælatum, quem vice Dei ſupra caput ſuum poſuit, & cujus imperio ſe ſubjecit, ut legitur *in cap. Si Religioſus de elect. lib* 6. *& in cap.* 2. *de teſtam. eod. lib.* & notat Abb. *in cap. Cum ab Eccleſiarum n.* 10. *ſup. eod.* Præſertim cum multi ſint Conventus in inſulis, aut locis campeſtribus, ſuper quibus Epiſcopi in urbibus reſidentes vix poſſunt vigilare, & Religioſos ſine capite, & Rectore clauſtrali in regulari diſciplina continere.

Ex quibus concludendum videtur juriſdictionem inter Ordinarium, & Prælatum Regularem eſſe cumulativam, ita ut ſit locus præventioni, quod tenet Abb. poſt Innoc. *in d. cap. Cum ab Eccleſiarum num.* 9. dicens Epiſcopum concurrere in juriſdictione cum Prælatis inferioribus, & locum eſſe præventioni, arg. *l. fin. Cod. de juriſd. omn. judic.* & in hanc ſententiam ſcriptæ fuerunt literæ a Sacra Congreg. ſuper ſtatu Regularium ad Epiſcopos Caſſani, & Avellini ſub die 17 Decembr. 1654 ſed quia Prælatus Regularis facile poſſet in omnibus cauſis prævenire, & juriſdictionem Ordinarii eludere, videtur expedire, ut Sacra Congr. ſtante prægnantia verborum ipſius Decreti, declaret non obſtante præventione Superioris Regularis Ordinarium nihilominus poſſe cauſam reaſſumere, & illi inhibere ſi juſta cauſa ſubſit, veluti cum videt Superiorem Regularem ex odio, vel amore, cupiditate, vel metu, aut ex nimia ſeveritate, vel indulgentia quid durius, aut remiſſius conſtituere, quam cauſa depoſcit, in quo ipſius Epiſcopi ſcientia oneretur, & ita fuit reſolutum, ut patebit infra in duodecima declaratione.

Decreti tenorem habes per extenſum *in c. Relatum n.* 71. 42 *infra ne Cler. vel Monach.* nunc ſequuntur declarationes ad dictum Decretum a Sacra Congr. ſuper ſtatu Regularium editæ, atque a S. D. N. Alexandro Papa VII. approbatæ. Poſito Decreto felic. recor. Innoc. Papæ X. ſuper ſubjectione nonnullorum Conventuum correctioni, viſitationi, & omnimodæ juriſdictioni Ordinarii loci tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegati, contingit dubitari de infraſcriptis.

1 An Epiſcopus in Conventibus ſuæ juriſdictioni ſubjectis poſſit Abbates, Priores, Guardianos, & alios Superiores locales deputare, & familiam conſtituere.

2 An poſſit Epiſcopus a prædictis Conventibus Religioſos amovere.

3 An Regulares eorundem Conventuum compelli poſſint ab Epiſcopo ad exhibendos liberos introitus, & exitus, & reddendas rationes adminiſtrationis.

4 An Epiſcopus in eiſdem Conventibus ſe ingerere poſſit in his, quæ regularem diſciplinam concernunt.

5 An Eccleſiæ dictorum Conventuum, & Capellæ Granciarum, in quibus degunt Converſi pro agrorum cultura, ab Epiſcopo viſitari poſſint.

6 An ipſæ Granciæ, & Converſi in eis degentes ſubſint viſitationi Epiſcopi.

7 Quid

7 Quid in Eccleſiis, ſeu Capellis Granciarum, in quibus nullus degit Converſus, an ſimiliter ſubſint Epiſcopi viſitationi.

8 An liceat Epiſcopo viſitare Conventus, tam ſuppreſſos, & poſtea reſtitutos, quam non ſuppreſſos ad effectum cognoſcendi, an in illis re ipſa alantur ſex Religioſi.

9 An Epiſcopus viſitans hujuſmodi Conventus ſuæ juriſdictioni ſuppoſitos, aut perſonas in eis degentes poſſit a viſitatis procurationem exigere in victualibus, vel in pecunia.

10 An juriſdictio Ordinariis locorum tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatis attributa in ſupradicto Decreto competat Vicariis Generalibus Epiſcoporum, necnon Abbatibus, & aliis inferioribus Prælatis proprium territorium, ac juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentibus.

11 An Provinciales, & alii Superiores Regulares poſſint ejuſmodi Conventus juriſdictioni Ordinarii ſubjectos, & Religioſos in illis degentes viſitare, corrigere, & punire, omnemque juriſdictionem in eis exercere, ſicut poterant ante dictum Decretum.

12 Si Superior Regularis in cauſa prævenerit contra ſubditum degentem in aliquo ex eiſdem Conventibus Ordinario ſubjectis fabricando proceſſum, vel eum carceri mancipando, an Epiſcopus poſſit hujuſmodi cauſam reaſſumere, ac Superiori inhibere.

13 Si e converſo Epiſcopus in cauſa prævenerit contra Religioſum in tali Conventu commorantem, an Superiori Regulari eo caſu liceat illum amovere, & in alio Conventu collocare: & ſi de facto collocaverit, an nihilominus Epiſcopus poſſit cauſam proſequi, ac Religioſum ſic motum revocare ad primum Conventum.

14 Si Provincialis, vel Superior localis voluerit aliquem ex Fratribus a tali Conventu removere, an Epiſcopus prohibere poſſit.

15 Si a Conventu primum ſuppreſſo, ac deinde Religioni reſtituto abſint ex aliqua rationabili cauſa, & ad breve tempus unus, vel plures ex numero ſex Religioſorum ibi degentium, an gratia reſtitutionis ſit nulla, & Conventus remaneat ſuppreſſus, ut prius.

16 Quid ſi a Conventu non ſuppreſſo ſimiliter ex cauſa rationabili, & ad modicum tempus abſit aliquis e ſex Religioſis ibi exiſtentibus, an durante tali abſentia, Conventus ſubjaceat juriſdictioni Ordinarii.

17 An Religioſo illo redeunte, vel alias impleto numero ſex Religioſorum Conventus recuperet priſtinam exemptionem.

18 Si gratia reſtitutionis Conventus ſuppreſſi reddatur nulla ex eo, quod in illo ad formam Decreti cum effectu non alantur ſex Religioſi, & poſtea contingat, ut ejuſmodi numerus impleatur, an gratia reſtitutionis Conventus reviviſcat.

19 Ad hoc ut gratia reſtitutionis ſit nulla, & Conventus denuo remaneat ſuppreſſus, propterea quod in eo non ſuſtententur ſex Religioſi, an debeat præcedere declaratoria Epiſcopi ſuper facto prævia cauſæ cognitione.

20 An ab hujuſmodi declaratoria liceat Regularibus ad Sedem Apoſtolicam appellare ad effectum, tam devolutivum, quam ſuſpenſivum.

21 Cum ex Decreti præſcripto quatuor Sacerdotes in his Conventibus degentes debeant eſſe maturæ ætatis, quænam dicatur ad hunc effectum ætas matura.

Sacra Congregatio ſuper ſtatu Regularium ad ſingula dubia ſuperius propoſita hunc in modum reſpondit, videlicet,

Ad 1. Non poſſe.
Ad 2. Poſſe ex rationabili cauſa, commonito tamen prius Superiore Regulari, ad quem pertinet, ut eoſdem Religioſos aſſignet in aliis Conventibus.
Ad 3. Poſſe compelli.
Ad 4. Poſſe.
Ad 5. Poſſe.
Ad 6. Subeſſe.
Ad 7. Iiſdem ſubeſſe.
Ad 8. Minime licere, antequam aliunde conſtet de fundamento intentionis Epiſcopi in deficientia numeri conſtituto.
Ad 9. Expedire, ut Sanctiſſimus Dominus Noſter de-

Fagnan. in 1. Lib. Decretal.

cernat, & declaret non licere Epiſcopo tales Conventus viſitanti quicquam accipere procurationis nomine.
Ad 10. Competere.
Ad 11. Poſſe ſicut prius, non tamen privative ad Epiſcopum.
Ad 12. Non poſſe, niſi ex juſta cauſa, veluti cum videt Superiorem Regularem ex odio, vel amore, cupiditate, vel metu, aut ex nimia ſeveritate, vel indulgentia quid durius, aut remiſſius conſtituere, quam cauſa depoſcit, in quo ipſius Epiſcopi conſcientia oneratur.
Ad 13. Non licere Superiori Regulari Religioſum ab Epiſcopo inquiſitum a loco amovere, & ſi amotus fuerit, poſſe Epiſcopum cauſam proſequi, & illum quibuſcunque remediis revocare, etiam invocato auxilio Ordinarii, & brachio ſeculari, ſi opus fuerit, cujuſcunque loci, in quo Religioſus ille reperiatur.
Ad 14. Non poſſe.
Ad 15. Gratiam ob id non eſſe nullam, ceſſante omni fraude, nec Conventum remanere ſuppreſſum.
Ad 16. Subjacere durante abſentia.
Ad 17. Recuperare.
Ad 18. Non reviviſcere.
Ad 19. Debere ita procedere, nec ante declaratoriam licere Epiſcopo Conventus poſſeſſionem apprehendere, aut Religioſos inde expellere.
Ad 20. Licere ad effectum devolutivum tantum, non autem ſuſpenſivum.
Ad 21. Ætatem maturam dici ad hunc effectum completo anno quadrageſimo.

Declarationes ſupraſcriptas S. D. N. ad ſe relatas approbavit, & ab omnibus, ad quos pertinet, obſervari præcepit, contrariis quibuſcunque non obſtantibus. Datum Romæ die 27. Julii 1655.

Ulterius QUÆRO, ſtante eodem Decreto Innocentii X quo parvi Conventus non habentes numerum Religioſorum ibi præſcriptum viſitationi, correctioni, & omnimodæ juriſdictioni Ordinarii loci tanquam ſuper hoc a Sede Apoſtolica Delegati plene in omnibus ſubjiciuntur. An Abbates, Priores, Guardiani, & alii prædictorum Conventuum Superiores ab Epiſcopo vocati ad Diœceſanam Synodum accedere teneantur. 43

Ad partem negativam allegatur primo Concilium Turonenſe *cap.* 2. ubi ſic legitur: Epiſcopus non debet Abbatem cogere ad Synodum ire, niſi aliqua rationabilis cauſa exiſtat; refertur *in cap. Epiſcopus, il ſecondo* 18. *diſtinct.* & *in* §. *final.* 18. *quæſt.* 2. Per quæ jura gloſſ. *in cap Abbates in ver. vocatione* 18. *quæſt.* 2. exponens literam ibi, *accepta vocatione conveniant:* dicit, ſi neceſſitas magna fuerit, alias Abbates non debent vocari ad Synodum. Item gloſs. 1. *in cap. Nimis prava de exceſſ. Prælat.* dicit: omnes enim Religioſi, qui populum non habent, ad Synodum ire non tenentur, & concordat gloſſ. *in cap. Decernimus in ver. Abbates* 18. *diſtinct.* Item gloſſ. 1. *in cap. Quod ſuper his infra de major. & obed.* quæ ſimiliter ait, Abbates non habentes populum, non teneri ad Synodum venire, niſi cauſa rationabilis ſubſit; & ideo Abbates Ciſtercienſes non teneri, quamvis non eſſent exempti, cum non habeant populum, & ſequitur ibi Butr. *num.* 10. *verſ. Unde dicit.* Ergo parum refert, quod hodie ex Decreto Innocentii X. Abbates ſubſint juriſdictioni Epiſcopi, cum etiam ſuppoſita hujuſmodi ſubjectione, ad Synodum non ſint vocandi.

Secundo, ad hanc partem inducitur text. *in dict. cap. Quod ſuper his de major. & obed.* ubi Innocentius III. Abbates, inquit, & Sacerdotes Diœceſana tibi lege ſubditos, qui ad tuam Synodum venire contemnunt, &c. per cenſuram Eccleſiaſticam ad Synodum ipſam venire compellas. Ex quo textu arguitur ſic: Regulares qui non ſubſunt Epiſcopo lege Diœceſana, non tenentur ad illius Synodum accedere, ut ibi probatur a contrario ſenſu: Sed Regulares non ſubſunt Epiſcopo lege Diœceſana, *cap. Elutherius* 18. *quæſt.* 2. gloſ. *in c.* 1. *in verſ. Diſciplina infra de ſtat. Monach.* & ex Decreto Innocentii ſubjiciuntur Epiſcopo lege juriſdictionis duntaxat, ut patet ex illis verbis, *omnimodæ juriſdictioni Ordinarii loci ſubjiciuntur;* Ergo ad illius Synodum ire non tenentur. 44

Et confirmatur, quia lex Diœceſana, & lex juriſdictionis ſunt diverſæ; unde res judicata in una non obſtat

agenti in alia, ut eſt caſus *in cap. Dilectus*, & ibi Joan. Andr. & omnes notant *in ſumm. infra eodem*. Vocatio autem ad Synodum pertinet ad legem Diœceſanam, ut
45 Ibi notat gloſſa magna ante medium, *verſ. Ad legem vero Diœceſanam ſpectat vocatio ad Synodum*, & Butrius *in d. cap. Quod ſuper his in* 2. *not. num.* 3. Ergo Decretum Innocentii, quod loquitur de lege juriſdictionis trahi non debet ad vocationem ad Synodum, quæ eſt de lege Diœceſana, arg. *l. Papinianus Exuli*, *ff. de Minoribus*, & conſequenter Regulares quoad hujuſmodi vocationem ad Synodum remanent exempti, quemadmodum erant ante illud Decretum; nam quod non mutatur, &c. *l. Sancimus*, *C. de teſtam. l. Præcipimus in fin. C. de appellat.* Gloſs. *in cap. Conſtitutionem in ver. Prorogamus de Regularibus lib.* 7.

46 Tertio, ad idem allegatur textus *in cap. Nimis prava infra de exceſſ. Prælat.* ubi Gregorius IX. inter gravamina Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus illata recenſet primo loco, quod Prælati eos ad Synodos ſuas cogunt
47 accedere. Igitur quicquid ſit de Abbatibus, & Monachis, certe Fratres Mendicantes non videntur cogendi, prout hanc differentiam inter Abbates, & Mendicantes poſt Gemin. conſtituit Felin. *in cap. Quod ſuper his num.* 1. *infra de major. & obedien.* & Henric. Bott. *de Synodo Epiſcopi in* 2. *par. num* 4 *& num.* 12. *inter tractatus communes vol.* 2. *fol.* 209.

48 Quarto, exempti qui ſubſunt Generalibus Capitulis, non tenentur Synodo Epiſcopi intereſſe, ut in Decreto Concilii Tridentini *cap.* 2. §. *Synodi quoque ſeſſ.* 24. ſed Regulares parvorum Conventuum in Italia, ad quam reſtringitur Decretum Innocen. X. ſubſunt omnes Generalibus Capitulis; Ergo Synodo Epiſcopi intereſſe non tenentur.

Et confirmatur, nam ratio cur Patres Concilii noluerint adſtringere ad Synodum Regulares ſubjectos ſuis Capitulis Generalibus, ea videtur fuiſſe, quia cum tales habeant ſuos Generales Viſitatores, & eorum ſtatutis ligentur, ut *cap. Quia in ſingulis infra de ſtatu Monach.* non videtur conveniens, ut legibus, & Conſtitutionibus alterius Superioris adſtringantur: hæc autem ratio viget etiam poſt Decretum Innocen. cum per illud Regulares non eximantur a ſuis Prælatis Regularibus, ut fuſe probatum eſt in præcedenti quæſtione a *num.* 26. & in declarationibus *num.* 42.

49 Quinto, tam de jure communi, quam ex Concilio Tridentino eximuntur ab acceſſu ad Diœceſanam Synodum ſoli exempti habentes Capellas, vel populum ſubjectum Epiſcopo, & habentes animarum curam perſonarum ſecularium, ut *in cap. Ex ore in fin. de privileg. & in d. c.* 2. *ſeſſ.* 24. Ergo in aliis omnibus firmatur regula, quod accedere non teneantur, vulgata *l. Nam quod liquida*, §. *fin. ff. de pœna legata.*

50 Sexto, Synodus celebratur ab Epiſcopo authoritate ordinaria, cum ſit de juribus Epiſcopalibus, *c. Conquerente infra eod.* Ergo facultas delegata, quæ tribuitur Ordinario in Decreto Innocen. quantum ad Synodum videtur impertinens.

51 Septimo, & ultimo, Religioſi exempti a juriſdictione Epiſcopi non tenentur illius Synodo intereſſe, *cap. Ex ore in* 1. *membro diffinitionis de privileg. dict. cap. Nimis prava de exceſſ. Prælator.* Gloſs. *in dict. cap. Quod ſuper his de major. & obedien.* quam ibi omnes ſequuntur, ut teſtatur Henric. Bott. *de Synod. Epiſcopi in* 2. *par. ſub num.* 4. *circa finem*, *verſ. Si autem Abbates*, reddens rationem, quia ex quo tales exempti non ſubſunt Epiſcopo, non adſtringuntur, nec ligantur ſtatutis ejus, ut not. in *cap.* 1. *ſup. de Conſtit.* Religioſi autem fere omnes exempti ſunt ex privilegiis Apoſtolicis a juriſdictione Epiſcopi, ut ſcripſi plene *in cap. Tuarum infra de privileg.* Et hanc exemptionem non ſuſtulit ipſum Decretum Innocentii, quia authoritas Apoſtolica in illo Epiſcopis delegata non violat privilegia, nec perimit exemptionem, Abb. *in cap. Grave num* 1. *&* 5. *ſupra de offic. ordin.* & ſcripſi *in d. cap. Tuarum num.* 31. *&* 33. Igitur Religioſi tanquam exempti ab Epiſcopi juriſdictione illius Synodo ex prædicto Decreto intereſſe non tenentur.

Quibus tamen non obſtantibus, ad propoſitum dubium videtur reſpondendum, Abbates, Priores, Guardianos, & alios parvorum Conventuum hujuſmodi Superiores teneri ad Synodum Diœceſanam accedere, ſi ad eam vocentur ab Epiſcopo, ut Sedis Apoſtolicæ Delegato, ex infraſcriptis.

Et primo, ad hoc allegatur Concilium Aurelianenſe relatum *in c. Abbates* 18. *qu.* 2. his verbis: Abbates pro humilitate Religionis in Epiſcoporum poteſtate conſiſtant: & ſi quid extra Regulam fecerint, ab Epiſcopis corrigantur: qui ſemel in anno, in loco, ubi Epiſcopus elegerit, accepta vocatione conveniant.

Concordat *cap. Annis ſingulis* 18. *diſtinct.* ubi habetur: Annis ſingulis Epiſcopus in ſua Diœceſi Synodum faciat de ſuis Clericis, necnon Abbatibus, & diſcutiat alteros Clericos, & Monachos, *ad idem cap. Decernimus eadem diſtin.* Ecce igitur perſpicua facultas Epiſcoporum vocandi Abbates ad Synodos ſuas. Et quamvis jura præallegata intelligenda ſint de Abbatibus non exemptis, ſecundum Goffred. & Hug. quos refert, & ſequitur Archid. *in d. cap. Abbates num.* 9. *verſ. Vel loquitur*, tamen tales ſunt hodie Superiores Regulares parvorum Conventuum ex Decreto Innoc. X. ut mox dicetur.

Secundo, pro hac parte multum ſtringit text. *in cap.* 52
Ex ore infra de privileg. ubi exorta controverſia, an Abbas Cœnobii Evaſen. tam in capite, quam in membris eſſet liber ab acceſſu ad Synodum Epiſcopalem, Innocentius III. ait: *Sententialiter diffinimus, quod Evaſen. Cœnobium liberum eſt in capite tanquam ab Epiſcopali juriſdictione prorſus exemptum, & ſoli Romanæ Eccleſiæ ſubjectum; in membris autem quæ non probantur exempta, Diœceſano Epiſcopo ipſum ſubjacere decernimus: propter quod Abbas ad Synodum ejus debet accedere.* Hactenus verba Innocentii, ex quibus evidenter apparet fundamentum acceſſus ad Synodum eſſe ſubjectionem juriſdictioni Epiſcopi, ac proinde Superiores Regulares, qui juriſdictioni Epiſcopi ſubſunt, abſque dubio teneri ad illius Synodum accedere, quamvis Capellas, vel populum Epiſcopo ſubjectum non habeant. Et ita hanc Regulam conſtituit Hugo *in cap. Abbates* 18. *quæſt.* 2. Innocen. *in cap. Grave in princ. infra de præben.* & poſt alios quamplures Henric. Bott. *de Synodo Epiſcopi in* 2. *par. ſub num.* 4. *ante medium*, *verſ. Si vero Abbates*, *& infra in verſ. Qui tenendum*, dicens hanc opinionem eſſe communem, & de jure veriorem. Quamobrem cum Superiores Regulares parvorum Conventuum ex Decreto Innocentii ſint ſubjecti juriſdictioni Epiſcopi, ut Sedis Apoſtolicæ Delegati, dubitandum non eſt quin ad illius Synodum teneantur accedere, ſi ad eam vocentur ab ipſo authoritate delegata.

Tertio, Synodus mixta eſt de lege Diœceſana, & 53
de lege juriſdictionis, ut notat Hoſtien. *in d. cap. Quod ſuper his num.* 2. *de major. & obed.* ubi exponens illud verbum, *Diœceſana:* Dicas, inquit, quod Synodus mixta eſt, in eo enim, quod Synodus de lege Diœceſana eſt: & in eo, quod ibi judicatur, vel aliquid ſtatuitur, de lege juriſdictionis eſt; unde dic, Diœceſana, ſubaudi & juriſdictionis: & eum ſequuntur ibi totidem verbis Joan. Andr. *n.* 6. Butr. *n.* 12. *verſ. Idem Hoſt.* Abbas *col.* 2. & alii communiter, Gemin. *in d. c. Epiſcopus*, *il ſecondo poſt medium verſ. Aut non ſunt exempti* 18. *diſtinct.* ubi concludit Synodum eſſe mixtam, & participare de utraque lege, propter ſtatuta, & aliqua, quæ ibi fiunt reſpicientia utranque legem; & ideo tales Abbates etiamſi habeant populum, debere venire ad Synodum, & ita procedere text. *in d. c. Quod ſuper his*, & eum ſequitur ad literam Præpoſitus *ſub n.* 1. *poſt medium*, *verſ. Aut non ſunt exem-*
pti. Et hoc præcipuo fundamento Doctores unanimiter 54
tenent Prælatos Regulares, ſicut ſunt Abbates, Priores, & Guardiani, qui a juriſdictione Epiſcopi non ſunt exempti, quamvis non teneantur ad Cathedraticum, & alias angarias, & perangarias, quæ ſunt de lege Diœceſana; tamen teneri ad Synodum propter mixturam juriſdictionis. Et ita expreſſe notat Hoſtien. *ubi ſupra*, dicens: ex hoc cap. Evidenter patet, quod etſi Monaſteria ſint exempta a lege Diœceſana quoad præſtationem Cathedratici, &c. Abbas tamen non eſt exemptus quoad Synodum, imo tenetur ad ipſam venire, etſi populum non habeat, & concordant ibi Joan. Andr. *num.* 7. Butr. *num.* 11. *dict. verſ. Idem Hoſt.* & reliqui omnes. Quare cum hodie ex Decreto Innoc. Superiores Regulares parvorum Conventuum ſint ſubjecti juriſdictioni Epiſcopi, ſequitur perneceſſe, ut ad illius Synodum accedere teneantur, quod argumentum ni fallor ſufficeret pro deciſione præſentis controverſiæ, & eo utitur Hugo *in cap. Abbates* 18. *quæſt.* 2. ubi ait, quod Abbas non exemptus tenetur ire ad Synodum, in qua aliquid ſtatuitur, quod

ipſum

ipſum tangat, quia hoc eſt de lege juriſdictionis, Butr. *d. n.* 12. *verſ. dicit Hugo*, & Præpoſitus *in dict. c. Epiſcopus il ſecondo col.* 2. 18. *diſtinct.* Et aliis relatis Henric. Bott. *de Synodo Epiſcopi in* 2. *p. ſub n.* 4. *verſ. quid tenendum*. Et confirmatur, quia Decretum Innocentii ſubjicit Religioſos juriſdictioni Epiſcopi non ſimpliciter, ſed dicit omnimodæ juriſdictioni plene in omnibus, quæ verba univerſalia, & geminata includunt etiam ea, quæ alias in diſpoſitione generali non includerentur, *ut ſcripſi in cap. ex parte n.* 31. *&* 44. *de Privileg.*

55 Quarto, cum Superiores parvorum Conventuum ex Decreto Innoc. jure delegato ſubſint juriſdictioni, & foro Epiſcopi, ambigendum non eſt, quin eodem jure etiam ligentur illius ſtatutis, qui forum ſortiri, & ſtatutis ligari a pari procedunt, *cap. Ut animarum de Conſtitut. lib.* 6. & ſcripſi *in cap. quæ in Eccleſiarum n.* 23. *ſupra de Conſtit.* & ſtatuendi poteſtas a juriſdictione regulatur, ut notat Bart. *in l. omnes populi in* 1. *quæſt. principali de juſt. & jure*, Dec. *in cap. Eccleſia ſancta Maria num.* 69. *de Conſtitut.* & in his terminis Henric. Bott. *de Synodo Epiſcopi in* 2. *part. num.* 4. *circa fin. verſ. Si autem Abbates*. Ex quo ſequitur, ut teneantur etiam accedere ad Synodum; nam qui Conſtitutionibus Synodalibus adſtringuntur, non eſt ratio, cur ſimiliter non teneantur Synodo intereſſe ad illas diſcutiendas, atq. *cap. Nimis prava*, ibi: *Ad Synodos ſuas cogunt accedere, & ſuis Conſtitutionibus ſubjacere, de exceſſ. Prælat. cum ſimilibus*. Quinimo dicunt Doctores bonum eſſe ut Abbates interſint propter ſtatuta, quæ in Synodo fieri poſſunt, ſibi præjudicialia, quibus poterunt reſiſtere, ſi ſunt præſentes, *cap. Nicæna* 31. *diſtinct.* ita Cardinales *in d. cap. Quod ſuper his quæſt.* 1. *in fin. de major. & obedien.* dicens, tutius eſſe, ut tales Abbates veniant ad Synodum Epiſcopi propter evitandas opiniones falſas, quia propter ſtatuta bonum eſt etiam Abbates accedere ad Synodum Provincialem, & ſequitur Henric. Bott. *de Synodo Epiſcopi in* 2. *part. ſub num.* 4. *verſ. Adverte etiam*.

56 Quinto, Synodus eſt præambulum viſitationis: quia juxta praxim ſacræ Congregationis Concilii Epiſcopi debent primo Synodum congregare, & ſtatuta edere, ac deinde Diœceſim viſitare, ut cognoſcant, an ſtatuta Synodalia ſerventur, nec ne; Ergo Epiſcopus qui ex Decreto Innocentii poteſt Regulares viſitare, poteſt etiam hos vocare ad Synodum, quia quando aliquid permittitur, videntur, eſſe omnia permiſſa, per quæ pervenitur ad illud, *leg. ad rem mobilem, & l. ad legatam, ff. de Procurat. leg.* 2. *ff. de juriſdictione omn. Judic.* & notat Barthol. *in leg. Oratio, ff. de ſponſalibus*.

57 Ultimo obſervandum eſt, in Epiſcopo conſiderari poſſe duplicem juriſdictionem, videlicet ordinariam, & delegatam. Reſpectu juriſdictionis ordinariæ Regulares exempti, qui ſubſunt Generalibus Capitulis, ſunt prorſus immunes ab acceſſu ad Diœceſanam Synodum, tam de jure communi, *ut in d. c. Ex ore in fine, de Privileg.* cum aliis ſupracitatis, quam ex Decreto Concilii Tridentini, *in d. c.* 2. §. *Synodi ſeſſ.* 24. & hac in parte nil novi ſtatuit Decretum Innocentii, quia poteſtas delegata in eo Decreto Epiſcopo attributa non violat exemptionem a juriſdictione ordinaria, *ut dixi ſupra in ultimo argumento contrario num* 51. At reſpectu juriſdictionis delegatæ a Sede Apoſtolica Regulares parvorum Conventuum nunquam fuerunt exempti, quia Papa neminem eximit a ſeipſo, vel a ſua authoritate, ut notat Abbas *in cap. Grave n.* 1. *&* 5 *ſupra de offic. Ordin. & dixi in c. Ex parte n.* 22. *infra de Privileg.* Et hodie poſt Decretum Innocentii expreſſe ſunt ſubjecti Epiſcopo procedenti, ut Sedis Apoſtolicæ Delegato; Ergo palam eſt eos tanquam ſubjectos juriſdictioni delegatæ teneri accedere ad Synodum Epiſcopi, ſi ad eam vocentur ab ipſo delegata authoritate. Et per hoc patet reſponſio ad ſeptimum, & ultimum argumentum contrarium, quia dum dicitur facultas delegata non violat exemptionem, hoc verum eſt de exemptione a juriſdictione ordinaria, a qua Regulares remanent exempti, prout erant ante Decretum Innocentii; & ideo non tenentur venire ad Synodum, ſi jure ordinario vocentur ab Epiſcopo: at vero ab authoritate ei delegata non ſunt exempti, imo expreſſe ſubjecti ex eodem Decreto: ac proinde tenentur accedere, ſi ab Epiſcopo vocentur ex facultate delegata.

Non obſtant alia contraria.

Ad primum enim reſpondetur, illam paleam *in d. cap.*
Epiſcopus il ſecondo 18. *diſtinct.* poſſe intelligi de Abba- 58
tibus Ciſtercienſis Ordinis, & ſic de privilegiatis, & exemptis, prout intelligit ibi gloſſ. 1. ſed alii Abbates tenentur venire ad Concilium, ut gloſſa ſubdit, cum qua videntur tranſire ibi Præpoſitus *num.* 1. & concordant Archidiaconus, & Lapus *in d. cap. Abbates* 18. *quæſt.* 3. Facit *cap. Cum ſecundum ordinem de præſcript.* Licet hoc durum videatur Henric. Bott. *de Synod. Epiſc. in* 2. *part. num.* 8. Vel dicas *d. cap. Epiſcopus*, non loqui de obligatione accedendi ad Synodum, ſed de coactione, qua Epiſcopus uti non debet etiam contra Abbates non privilegiatos ſine rationabili cauſa. Et ita expreſſe notant Hoſtien. Joan. And. Gemin. & Præpoſ. ſupra relati *num.* 53. dum dicunt Synodum participare de utraque l. Diœceſana, & juriſdictionis; & ideo Abbates juriſdictioni Epiſcopi ſubjectos, quamvis ſint exempti a lege Diœceſana, teneri ad Synodum Epiſcopi accedere, ſed tamen Epiſcopum non debere illos cogere ſine cauſa rationabili, puta ſi ageretur de illorum reformatione; Itaque vocati ab Epiſcopo tenentur omnino parere, quia divinare non poſſunt, ob quam cauſam Synodus congregetur, ut conſiderat Abbas *in d. c. Quod ſuper his col.* 2. *circa fin. verſ. ult. oppono*. Et ideo indiſtincte accedere tenentur, ſed non debet Epiſcopus per cenſuras, & pœnas eos compellere, niſi aliqua rationabilis cauſa exiſtat, ut dicitur in illa palea. Et hoc modo ad concordiam reducuntur jura, quæ in hac materia videntur oppoſita, ſecundum DD. In contrarium tamen videtur textus in prædicta Decretali, *Quod ſuper his in fin.* ibi. *Per cenſuram Eccleſiaſticam ad Synodum ipſam venire compellas*.

Ad ſecundum, & ad illius confirmationem patet reſponſio ex dictis ſupra *in* 3. *argumen. pro hac ſententia num.* 53. quia Synodus non eſt abſolute de lege Diœceſana, ſed mixta etiam de lege juriſdictionis, & ideo tenentur accedere omnes, qui ſunt de lege juriſdictionis, quamvis non ſint de lege Diœceſana, ſecundum Hoſtien. *& alios ibi allegatos*.

Ad tertium reſpondetur, textum in præallegato *cap.* 59
Nimis prava de exceſſ. Prælat. loqui de Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus in hoc ſpecialiter privilegiatis, ut innuit ibi gloſ. 1. dum allegat *cap. ex ore in fin. de Privileg.* quod loquitur de privilegiatis, & exemptis ab acceſſu ad Synodum: & apertius notat Hoſt. *in d. cap. Quod ſuper his num.* 2. *verſ. Niſi Privilegium aliud inducat*. Et ex illo Joan. Andr. *num.* 7. *eodem verſ.* Et Abbas *col.* 2. *circa fin. verſ. limita textum de major. & obed.* Regulares autem parvorum Conventuum poſt Decretum Innocentii non ſunt in hoc privilegiati, imo expreſſe ſubjecti Epiſcopo ut Delegato Sedis Apoſtolicæ; & conſequenter tenentur ire ad illius Synodum, ſi jure delegato vocentur.

Vel dicas, textum *in d. cap Nimis prava* loqui de Fra- 60
tribus ſimplicibus, non autem de Prioribus, & Guardianis, qui coguntur accedere, ita Hoſtien. *in d. cap. quod ſuper his n.* 2. *in fin. verſ. vel illud de fratribus, hoc de Abbatibus*; coguntur ergo Priores & Guardiani, & non fratres: hactenus Hoſt. cum quo concordant, ibi Joan. Andr. *n.* 7. *in fin. verſ. Fratres non tenentur venire, Prælati vero ſic*, Et Abbas *col.* 2. *circa fin. verſ. vel intelligatur in ipſis Religioſis inferioribus, ſecus in eorum Prælatis*. Et eſt ſimile in ſimplici Monacho clauſtrali, qui non tenetur venire ad Synodum, *cap. Convenientibus* 1. *qu.* 7. Felin. *in d cap quod ſuper his n.* 1. & Henric. Bott. *de Synod. Epiſc. in* 2. *part. num.* 11. & tamen Abbas tenetur, *ut in d. c. Abbates* 18. *qu.* 2. *& in c. Annis ſingulis* 18. *diſt.*

Ad quartum reſpondetur, exemptus, qui ſubſunt Capi- 61
tulis generalibus, non teneri ad Synodum accedere in vim Concilii Tridentini, ſed tamen teneri in vim Decreti Innocentii, *ut in parvis*.

Ad confirmationem reſpondetur, Innocentium in ſuo Decreto nullam rationem habuiſſe, quod Regulares parvorum Conventuum ſubſint pluribus judicibus, quin potius voluit juriſdictionem Epiſcopo attributam eſſe cumulativam cum Superioribus Regularibus, & Religioſos in eis degentes adſtringi, & ligari tam legibus ſuorum Prælatorum, quam ſtatutis Epiſcoporum, & ab utriſque viſitari, corrigi, ac puniri poſſe: & ſic juriſdictionem inter Epiſcopos, & Superiores Regulares eſſe cumulativam, & locum eſſe præventioni, ut ſuſe probatum eſt *in quæſt. præced. a num.* 26. *uſque ad n.* 43. & in declarationibus ibi poſitis in fine.

fine. Quod ſi contingat, ut Synodus congregetur eo
62 tempore, quo celebratur eorum Capitulum, tunc Prælatus Regularis poterit uni accedere per ſeipſum, & alteri per ſubſtitutum, ſicuti dicunt DD. de Abbate habente Eccleſias in diverſis Epiſcopatibus, quia poterit ire ad Synodum unius Epiſcopi perſonaliter, & ad Synodos aliorum Epiſcoporum per ſubſtitutos, ſi eodem tempore celebrentur, ut inter alios notat Anton. de Butr. *in d. c. Quod ſuper hic n. 2. de major. & obed.*

Ad quintum reſpondetur, argumentum procedere in terminis juris communis, & Concilii Tridentini, ſecus vero poſt Decretum Innocentii.

63 Ad ſextum reſpondetur, negando conſequentiam, quia non eſt novum in jure, ut Epiſcopus exerceat jura Epiſcopalia in ſubjectos authoritate ordinaria, & in exemptos delegata a Sede Apoſtolica. Unde videmus viſitationem, & correctionem ſubditorum fieri ab Epiſcopo ordinaria authoritate, cum hæc ſint de juribus Epiſcopalibus, *ut in d. c. Conquerente infra eod.* & tamen Religioſos in parvis Conventibus degentes Epiſcopus viſitat, & corrigit ut Delegatus Apoſtolicus, prout eſt expreſſum in Decreto Innoc. X. ſed & loca nullius Diœceſis ſimiliter viſitat Epiſcopus proximior ut Delegatus Apoſtolicæ Sedis ex Concil. Trident. *c. 9. ſeſſ.* 24. Ergo eodem modo quamvis Synodus reſpectu ſubditorum celebretur jure ordinario; tamen ex Decreto Innocentii reſpectu exemptorum poteſt Epiſcopus eam congregare, exemptos vocare, & ſtatutis Synodalibus adſtringere non ſua, ſed Apoſtolica authoritate. Ad hoc textus optimus *in c. Periculoſo, § final. de ſtat. Regular. lib. 6.* innovato a Concilio Tridentino *in c. 5. ſeſſ. 25. de Regular.* ibi: *In omnibus monaſteriis ſibi ſubjectis ordinaria; in aliis vero, Sedis Apoſtolicæ authoritate, &c.* & quamplurimos alios caſus, in quibus Epiſcopus ex Concilio procedit in ſubditos facultate ordinaria, & in exemptos delegata, enumeravimus *in c. quoniam ſupra de offic. Deleg.* ubi plene videas.

Ad ſeptimum reſponſum eſt ſupra *in ultimo argumento pro hac parte n. 57.*

Et hanc ſententiam probavit Sanctiſſimus, ut in ejus literis in forma Brevis; quarum tenor talis eſt;

ALEXANDER PAPA VII.

Ad futuram rei memoriam.

Cum (ſicut accepimus) poſito Decreto fel. rec. Innocent. PP. X. Prædeceſſoris noſtri incipien. Ut in parvis, &c. die 10. Februarii 1654. edito, *quo parvi Conventus non habentes præſcriptum numerum Religioſorum viſitationi, correctioni, & omnimodæ juriſdictioni Ordinarii loci, tanquam ſuper hoc a Sede Apoſtolica Delegati plene in omnibus ſubjiciuntur, dubitetur, an Abbates, Priores, Guardiani, & alii prædictorum Conventuum Superiores ab Epiſcopo vocati, ad Diœceſanam Synodum accedere teneantur: Nos ejuſmodi dubium tollere cupientes, poſſeſſos Abbates, Priores, Guardianos, & alios parvorum Conventuum hujuſmodi Superiores ad Synodum Diœceſanam accedere teneri, ſi ad eam ab Epiſcopo uti Sedis Apoſtolicæ Delegato vocentur, authoritate Apoſtolica tenore præſentium declaramus. Et ita ab omnibus, ad quos pertinet, ſervari præcipimus. Decernentes eaſdem præſentes literas ſemper firmas, validas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere, ſicque in præmiſſis per quoſcunque judices Ordinarios, & Delegatos etiam cauſarum Palatii Apoſtolici Auditores, judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane ſi ſecus ſuper his a quoquam quavis authoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, nec non quorumvis Ordinum, Congregationum, & Inſtitutorum etiam juramento, confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus, privilegiis quoque indultis, & literis Apoſtolicis in contrarium præmiſſorum quomodolibet conceſſis, confirmatis, & innovatis. Quibus omnibus, & ſingulis illorum tenores præſentibus pro plene, & ſufficienter expreſſis, & ad verbum inſertis habentes, illis alias in ſuo robore permanſuris, ad præmiſſorum effectum hac vice duntaxat ſpecialiter, & expreſſe derogamus ceteriſque contrariis quibuſcunque. Datum Romæ apud Sanctam MARIAM Majorem ſub Annulo Piſcatoris, die 30. Martii 1661. Pontificatus noſtri anno ſexto.* 64

DE OFFICIO ORDINARII.

Innocentius III. in Concilio Generali.

CAPUT XIII.

Irrefragabili Conſtitutione ſancimus, ut Eccleſiarum Prælati, ad corrigendum ſubditorum exceſſus, maxime Clericorum, & reformandos mores prudenter ac diligenter intendant, ne ſanguis eorum de ſuis manibus requiratur. Ut autem correctionis & reformationis officium libere valeant exercere, decernimus ut executionem ipſorum, nulla conſuetudo, vel appellatio valeat impedire: niſi formam in talibus exceſſerint obſervandam. Exceſſus tamen Canonicorum Cathedralis Eccleſiæ, qui conſueverunt corrigi per Capitulum, per ipſum in illis Eccleſiis (quæ talem hactenus conſuetudinem habuerunt) ad commonitionem, vel juſſionem Epiſcopi corrigantur infra terminum competentem ab eo præfigendum, alioquin ex tunc Epiſcopus Deum habens præ oculis, ipſos ut animarum cura requirit, per cenſuram Eccleſiaſticam corrigere non poſtponat. Ceterum ſi Canonici abſque manifeſta & rationabili cauſa (maxime in contemptum Epiſcopi) ceſſaverint a divinis, Epiſcopus ſi voluerit nihilominus celebret in Eccleſia Cathedrali, & Metropolitanus ad querelam ipſius, tanquam ſuper hoc Delegatus a nobis taliter eos per cenſuram Eccleſiaſticam cognita veritate caſtiget, quod metu pœnæ talia de cetero non præſumant. Provideant itaque diligenter Eccleſiarum Prælati, ut hoc ſalutare ſtatutum, ad quæſtum pecuniæ, vel gravamen aliud non convertant, ſed illud ſtudioſe ac fideliter exequantur, ſi canonicam velint effugere ultionem, quoniam ſuper his ſedes Apoſtolica authore Domino attentiſſime vigilabit.

S U M M A R I U M.

1 *Prælati ſubditos corrigunt, & reforment, appellatione, vel conſuetudine, non obſtante.*
2 *Diſſimulatio peccatorum in Prælato eſt culpa mortalis.*
3 *Conſuetudo quæ morum reformationem, & correctionem impedit, non valet.*
4 *Diuturnitas temporis ſine veritate, & ratione eſt vetuſtas erroris.*
5 *Præſcriptio non valet, ſi ſit correctionis impeditiva; ſecus ſi correctionis tranſlativa.*
6 *Appellatio non impedit executionem eorum, quæ ad morum reformationem, & correctionem pertinent.*
7 *Admittitur tamen ad effectum devolutivum.*
8 *Et admittitur ad utrunque effectum, ſi Prælatus limites viſitationis, ſeu correctionis excedat.*

Irre-

1 *Irrefragabili*. Prælati ſubditos corrigunt, & reformant, appellatione, vel conſuetudine non obſtante. Hoc dicit, uſque *ad §. Exceſſus*. Dividitur in duas partes, in prima providet, in ſecunda removet obſtacula, ibi, *Ut autem*,

2 Nota primo ibi, *Ne ſanguis eorum de ſuis manibus requiratur*. Diſſimulationem peccatorum in Prælato eſſe culpam mortalem. Quod ſatis innuit gloſſ. t. *hic*, dum dicit: Durum verbum eſt iſtud pro Prælatis negligentibus ſubditos corrigere: cum enim increpare delinquentes noluerit, eos proculdubio tacendo Paſtor occidit, ut Gregorius ait *in cap. Epheſiis 43. diſt.* & hoc intendit hæc litera, dum dicit: Sanguis eorum. Idem probatur *in cap. ſit Rector, eadem diſtinctione, & in cap error 83. diſtinct.* & tenet gloſ. penult. *in cap. Clericis §. fin de Immunitate Eccleſ libr. 6.* Petrus Brixien. *in repertorio in verb. Diſſimulatio*, gloſſ. *pragmat. in proœmio, §. Quæ omnia in ver. Diſſimulare*, Antonio de Butrio *in cap. Novit numer. 27. verſic. nota diſſimulationem peccatorum inferiorum eſſe mortalem in Prælato*, & ibi etiam Petrus de Anchar, *numer. 12. infra de judic. dixi in cap. final. in 1. notabili de regular.*

3 Secundo, nota conſuetudinem, quæ correctionem, & reformationem impedit, non valere, ut hic *& in c. Cum ex officii, de præſcriptionibus*: cum enim ſit nutritiva peccati, corruptela potius, quam conſuetudo dicenda eſt, *cap. Cum venerabili, ſupra de conſuetud.* nam diuturnitas temporis ſine veritate, & ratione eſt vetuſtas erroris, ut

4 in c. *Veritate 8. diſtinct.* & quanto diuturnior, tanto culpa gravior, *c. final. de conſuetud. c. Flagitia 32. quæſt. 7.* Abb. *in c. Extirpandæ, §. qui vero num. 36. verſ. Conſuetudo autem infra de Præbend.* Unde merito hujuſmodi conſuetudinem ſuſtulit etiam Concilium Tridentinum *in capite 4. ſeſſione 14.*

Quod tamen vendicat ſibi locum, ſi ſubditus conſue- 5
tudine, vel præſcriptione velit ſe tueri adverſus correctionem Prælati, *ut in cap. Cum non liceat de præſcript.* Secus ſi alius Superior alleget conſuetudinem, vel præſcriptionem corrigendi alterius ſubditos, *ut probatur in d. c. Cum ex officii*, ubi ſubditus non poteſt præſcribere viſitationem, vel procurationem contra Prælatum, ſed alius in perſonam alterius præſcribere poteſt utrunque. Et ita ſecundum Abb. *hic in princ.* conciliatur prima pars hujus Decretalis, quæ improbat conſuetudinem cum ſecunda, quæ illam admittit; nam prima loquitur de conſuetudine correctionis impeditiva; Secunda vero de conſuetudine correctionis tranſlativa, per quam ſcilicet jus corrigendi, ſeu reformandi ſubditos ab uno in alium Superiorem transfunditur.

Ultimo, nota appellationem non impedire executionem, 6
quæ ad morum eorum reformationem, & correctionem pertinent, *concordat c. Reprehenſibilis in finem, & c. ad noſtram infra de appellat. & c. Prox. ſupra eodem.* Quod ipſum ſancitum eſt a Concilio Tridentino *in c. 1. verſ. nec appellatio executionem hanc, quæ ad morum reformationem pertinet, ſuſpendat ſeſſ. 22.* & fuſius *in cap 10. ſeſſ. 24.* Verum neque ex diſpoſitione textus noſtri, neque ex Decretis Concilii ſublata eſt appellatio devolutiva, ſed ſuſpenſiva tantum, ut oſtendunt verba illa *Impediat, aut ſuſpendat*. Niſi Prælatus procedens tela judiciaria excederet limites viſitationis, ſeu correctionis; quia tunc liceret appellare ad utrunque effectum, ut hic patet *in verſ. niſi forma in talibus exceſſerit obſervandam*, & ex ſententia Sacræ Congr. Conc. plenius ſcripſi *in dict. cap. Ad noſtram de appellat.*

DE OFFICIO JUDICIS ORDINARII.

Cap. Irrefragabili, §. Exceſſus.

SUMMARIUM.

1 *Capitulum ſi Canonicorum exceſſus conſuevit corrigere, niſi hoc faciat infra terminum ab Epiſcopo præfixum, Epiſcopus corriget, & n. 11.*
2 *Capitulum ex conſuetudine poteſt habere poteſtatem corrigendi exceſſus Capitularium.*
Etiam excluſo Epiſcopo, n. 7.
3 *Et quid in criminibus gravibus, & n. 10.*
Et quid poſt Concilium Tridentinum n. 9.
4 *Præſcribi poſſunt per inferiorem Epiſcopo jura omnia Epiſcopalia ad utranque legem pertinentia.*
5 *Negligentia inferioris convincitur ex præfixione termini.*
6 *Terminus Capitulo præfixus ab Epiſcopo ad corrigendus Capitulares non eſt expectandus, ſi Capitulum dicat ſe nolle corrigere.*
7 *Dictio*, alioquin, *orationem conditionalem facit, & inducit conditionem in caſu contrario.*
8 *Dictio*, ex tunc, *denotat temporis extremitatem.*
9 *Capitula quæ conſuetudine, privilegio, vel alio jure ſpeciali ſe tuentur adverſus juriſdictionem Epiſcopi, qua forma procedere debeant in cauſis criminalibus Capitularium, & n. ſeq. & 21.*
11 *Capitulo negligente in corrigendis exceſſibus Capitularium, an, & quando juriſdictio ad Epiſcopum devolvatur, & n ſeqq. uſque ad n. 22.*
Quid, ſi Epiſcopus interſit Capitulo tanquam Prælatus, n. 13.
Et quid, ſi interſit tanquam Canonicus, n. 14.
Et quid, ſi vocem in Capitulo non habeat, n. 18.
Et quid poſt Concilium Tridentinum, n 20. & 21.
12 *Epiſcopus de jure communi eſt caput Capituli.*
15 *Canonici ſinguli non ſunt conjudices, ubi Capitulum conſuevit exceſſus illorum corrigere, ſed ipſum Capitulum eſt judex, & penes ipſum eſt juriſdictio.*
16 *Epiſcopus, ad quem propter negligentiam Capituli devoluta eſt juriſdictio, tenetur procedere contra Canonicus cum Capituli conſilio, vel aſſenſu, & num. 26.*
17 *Item tenetur cauſam appellationis ad ſe interpoſitæ alteri delegare, ſi interfuit Capitulo tanquam Canonicus, & animum ſuum propalavit.*
19 *Juriſdictio negligente Capitulo proprio ad Epiſcopum non devolvitur, ſed impedimentum removetur.*
21 *Juriſdictio ad Epiſcopum non devolvitur, ſi adjuncti a Capitulo electi una cum Epiſcopo negligant, vel recuſent procedere contra Capitulares; ſed cogi debent a Metropolitano, vel a Sede Apoſtolica, ut procedant.*
22 *Epiſcopus Abulen. an poſſit cognoſcere de appellationibus Capitularium a ſententiis contra eos latis a Capitulo pro delictis in Eccleſia patratis, & n. ſeqq. uſque in fin.*
23 *Appellatio, & negligentia quoad devolutionem juriſdictionis ad Superiorem æquiparantur.*
Declaratur, num 32.
24 *Appellatio ad proximum Superiorem devolvitur, nec omiſſo medio eſt appellandum.*
25 *Appellatio ad parem interponi non poteſt, & numer. 28.*
26 *Epiſcopus in cauſis criminalibus contra Capitulares de jure communi procedere debet cum conſenſu Capituli.*
27 *Capitulum in cauſis Capitularium an de jure communi ſit conjudex cum Epiſcopo.*
29 *Appellatio in cauſa alteri delegata ab uno ex duobus ſociis in juriſdictione non devolvitur ad Delegantem, ſed ad Superiorem amborum.*
30 *Appellatio a ſententiis Capitularum in Cathedralibus Hiſpaniarum non conſuevit interponi ad Epiſcopos, ſed ad alios Superiores.*
31 *Conſuetudini interpretativæ potius ſtandum eſt, quam communi opinioni.*

Exceſſus. Si Capitulum Canonicorum exceſſus conſuevit corrigere, niſi hoc faciat infra terminum ab Epiſcopo præfixum, Epiſcopus corriget. Hoc dicit uſque ad §. *Cæterum*, & ſunt duæ partes. In prima ſtatuitur de correctione

Digitized by Google

ctione facienda per Capitulum. In ſecunda de ſuppletio-
ne facienda per Epiſcopum, ibi, *Alioquin.*

2 Nota primo, ibi, *Qui conſueverunt corrigi per Capitu-
lum*. Ex conſuetudine Capitulum Eccleſiæ Cathedralis
poſſe acquirere poteſtatem corrigendi exceſſus Capitula-
3 rium, ut hic eſt caſus ſecundum omnes. Verum Hoſt. *n.*
5. *in ver. per Capitulum*, hoc notabiliter temperat, ut
habeat locum in correctione exceſſuum plana, & ſimpli-
ci, non autem in criminibus gravibus, *argum. l. Reſpi-
ciendum*, §. *Furta*, *ff. de pœn.* & *l. fin ff. de his, qui ad
Eccleſ. confug* nam ſi ageretur de degradatione, non poſ-
ſet conſuetudo hanc poteſtatem in inferiorem transfun-
dere, & ita ſecundum eum intelligitur *textus in c. Cum
contingat, de foro compet.* maxime cum talia nec electus,
& nondum confirmatus poſſit expedire, *ut c. Transmiſſa*,
§. *fin. de elect.* & notat idem Hoſtien. *in c. Dilecto*, §. *fin.
in ver. Duntaxat de offic. Archid.* & cum eo ſimpliciter
tranſeunt hic Joan. Andr. *n.* 22. Bald. *n.* 3. Butr. *n.* 27. &
Card. *n.* 4. *in* 1. *q.* Sed tu adverte, quia degradatio eſt Or-
dinis Epiſcopalis, ut notatur *in c. Cum non ab hom. in*,
infra de judic. & per Hoſtien. *in c. Dilectus infra hoc tit.* &
Collectar. *in d. c. Cum contingat n.* 3. Unde non mirum ſi
acquiri non poſſit ex conſuetudine; quia quæ Ordinis Epi-
ſcopalis ſunt, nullo unquam tempore præſcribuntur, *c.
Quanto, ſupra de conſuetud. cap. un.* §. *per frontis, de Sa-
cram. unct.* & in terminis degradationis ſcripſi plene *in cap.*
4 *aqua n.* 20. *infra de conſecrat. Eccleſ. vel Altar.* At ſecus
eſt in materia juriſdictionis, ſecundum ea, quæ notan-
tur *in d. c. Transmiſſa* in gloſſ. *ult.* Quia etſi privatæ per-
ſonæ conſuetudo non poſſit niſi moditam juriſdictionem
tribuere; tamen Capitulo, vel Abbati, aut alteri infe-
riori Prælato conferre poteſt etiam ordinariam, & omni-
modam quaſi Epiſcopalem, *ut cap. Auditis*, & *c. Cum
olim, infra de preſcript. c. Accedentibus*, & ibi gloſſ. *fin.
infra de exceſſ. Prælator.* Archid. & Joan. Andr. *in c. Cum
Epiſcopus infra eodem lib.* 6. Et in terminis Capitulum poſ-
ſe præſcribere jus diſtinguendi, & excommunicandi Be-
neficiatos Eccleſiæ, & alia faciendi quæ ſunt meri im-
perii, concludunt Domini de Rota *deciſ.* 417. incipien.
Fuit dubitatum alias 2. *de præſcript. in nov.* Moventur,
quia omnia jura Epiſcopalia ad utramque legem ſive juriſ-
dictionis, ſive diœceſanam pertinentia ſunt per inferio-
res Epiſcopis præſcriptibilia, allegant jura ſupracitata,
& *c. Quicunque* 16. *quæſt.* 3. de hoc dicunt eſſe textum in
hoc §. Et ſequitur Abb. *in d. c. Cum contingat num* 9. 10.
& 18. ubi late refellit opinionem Hoſtienſis. Et hæc eſt
veritas, quæ videtur hodie canonizata a Concilio Tri-
dent. *ut dicam infra n.* 10.

5 Secundo nota ibi, *infra terminum competentem ab eo præ-
figendum*. Hanc eſſe practicam convincendi inferiorem
de negligentia, ut ſcilicet præfigatur ei terminus a Supe-
riore ad actum explicandum, quo elapſo, poterit Supe-
rior ſupplere, & actum explicare, *ut cap. Paſtoralis,
infr. de exceptionibus*, & hic notant Butr. *num.* 10. *in* 5.
notab. & Abb. *num.* 1. *in ult. notab.* Quod tamen procedit
niſi terminus ſit ſtatus a jure; quia tunc dies interpellat
pro homine, *cap. Potuit de locat.*, *cap.* 2. *de conceſſ. Præ-
bend.* Cardin. *hic in* 2. *not.* & 4. *oppoſ.* & *in cap. Cum Ec-
6 cleſia in* 7. *quæſt. ſupra de elect.* Rurſus hoc procedit niſi
inferior ſtatim diceret ſe nolle actum explicare; quia
tunc non oporteret expectare, ut terminus laberetur,
ſed illico poſſet Superior ad actum procedere, ſecundum
Joan. Andr. *num.* 9. & Cardin. *in* 5. *q. arg. dict. c. Potuit
de locat. c. Ab eo, de appellat. lib.* 6. & *c. Venerabilibus*,
§. *ſecus de ſent. excommun. eod. lib.*

Tertio nota, Capitulum Cathedralis Eccleſiæ poſſe pu-
7 nire exceſſus Canonicorum etiam excluſo Epiſcopo, ſi
ita ſe habeat conſuetudo, ut per Butr. *num.* 10. *in* 4. *not.*
Quod eſt valde notabile, & clare probat hæc litera ibi,
Alioquin ex tunc ipſos corrigere non poſtponat: ponde-
rando dictionem, *alioquin*, quæ non ſolum orationem
conditionalem facit, ſed in ſeipſa orationem continet,
& conditionem inducit in caſu contrario, ut declarat
Bart. *in l.* 1. *n.* 11. *ff. de cond.* & *demonſtrat.* Unde clauſu-
la illa importat, ut ita demum poſſit Epiſcopus ad corre-
ctionem Capitularium procedere, ſi Capitulum infra ter-
minum præfixum neglexerit eos corrigere: & conſequen-
ter ſecluſa negligentia, hæc poteſtas eſt ſolius Capituli
privative ad Epiſcopum, ſecundum Hoſtien. *n.* 8. *in ver.
Alioquin.* Joan. Andr. *eod. n.* & *ver.* & Cardin. *in* 4. *not.*
8 Idem inſinuat illa dictio, *ex tunc*, quæ denotat temporis
extremitatem, *cap. Perſonas infr. de appellat.* atque ita po-
teſt Epiſcopus ad correctionem procedere lapſo termino
ipſi Capitulo ad corrigendum præfixo, & non prius, nec
eſt locus præventioni, ut dicunt Joan Andr. *n.* 9. & Card.
in 5. *notab.* & idem Card. *in c. Paſtoralis in* 2. *q. ſupr. eod.*
Oportet tamen ut ad excludendum Epiſcopum a ſua juriſ-
dictione ſolum Capitulum eam exercere conſueverit, *ut
in c. Auditis infr. de ſcript.* & ita contigit in caſu hujus De-
cretalis; nam Capitulum conſuevit procedere Prælato
non vocato, nec requiſito, ſecundum Hoſt *n* 8. *ver.
Sed tot. hæc quæſtio*, & Butr. *n.* 25 Neque vero hic intel-
lectus eſt divinitativus, ut putat Abbas *n.* 1. *verſ. Item
nota quod in dubio*, quandoquidem ſi ſolum Capitulum
quandiu non eſt negligens, poteſtatem habet corrigendi
delicta Capitularium excluſo Epiſcopo, & hoc in vim
conſuetudinis, ut hic deciditur; Ergo neceſſe eſt ut Ca-
pitulum conſuevit ad illorum correctionem procedere
Epiſcopo non adhibito; alias enim ſi illum adhibuiſſet,
aut conſuetudo Capituli fuiſſet interrupta per actus Epi-
ſcopi, ſecundum unam opinionem; aut fuiſſet cumulati-
va ſecundum aliam, ut ſcripſi latiſſime in prædicta De-
cretali, *Auditis a n.* 2. *uſque in finem.*

Sed hodie tota hæc controverſia ſublata eſt a Concilio 9
Tridentino; nam *in cap.* 4. *ſeſſ.* 6. datur Epiſcopo facultas
viſitandi, & corrigendi Capitulum ſuæ Cathedralis Ec-
cleſiæ, illiuſque perſonas non obſtantibus exemptionibus,
& conſuetudinibus, &c. Et hæc facultas extenditur etiam
extra viſitationem *in cap.* 6. *ſeſſ.* 25. & corrigitur ſeu am-
pliatur diſpoſitio hujus §. cujus vigore erat præmittenda
monitio, & terminus præfigendus, quo elapſo, & non
antea Epiſcopus corrigebat. Hodie vero *ex dict. cap.* 4.
Epiſcopus vel ſolus, vel illis, quibus ſibi videbitur ad-
junctis, poteſt Capitularium exceſſus in viſitatione cor-
rigere, & emendare, etiam non data Capituli negligen-
tia in corrigendo: extra viſitationem vero *ex d. cap.* 6.
Epiſcopus, vel illius Vicarius tam in formando proceſ-
ſum, quam in ceteris omnibus actibus uſque ad finem
cauſæ incluſive procedere debet cum conſilio, vel aſſen-
ſu duorum Capitularium initio cujuslibet anni a Capitulo
eligendorum, & ſervata in reliquis forma ibi præſcripta.
Quo loco obſervandum eſt, ſacram Congregationem de
voto Rotæ cenſuiſſe *d. cap.* 6. comprehendere non ſolum
Capitula exempta, ſed etiam omnia alia præcedentia ſe
poſſe tueri non modo adverſus viſitationem, *ut in cap.* 4.
ſeſſ. 6. ſed etiam adverſus ea, quæ eodem *cap.* 6. diſpo-
nuntur, quæ agenda ſunt extra viſitationem ſive vigore
privilegiorum etiam ex fundatione competentium, nec
non conſuetudinum, (ut in caſu hujus §. *Exceſſus*) etiam
immemorabilium, ſententiarum, juramentorum, con-
cordiarum, quæ tantum ſuos obligent authores. Ha-
ctenus verba declarationis. Rurſus obſervandum eſt De- 10
creto *d. cap* 6 ſpecialiter cautum eſſe, ut in criminibus
ex incontinentia provenientibus, & in atrocioribus
delictis depoſitionem, aut degradationem requirenti-
bus, ubi de fuga timetur, poſſit Epiſcopus ſolus ad
ſummariam informationem, & neceſſariam detentio-
nem procedere, ſervato tamen in reliquis ordine præ-
miſſo, quæ verba non obſcure videntur corrigere opi-
nionem Hoſt. *hic num.* 4. exiſtimantis Capitulum vigo-
re conſuetudinis procedere poſſe ad correctionem Ca-
nonicorum planam, & ſimplicem, & in levibus tan-
tum, ut latius dixi ſupra *num.* 3. Etenim ex Concilio
ſi Capitulum conſuetudine ſe tuatur adverſus juriſdictio-
nem Epiſcopi juxta declarationem Sacræ Congregatio-
nis, utique adjuncti ab ipſo Capitulo electi poterunt
procedere etiam in atrocioribus, & ad ſententiam de-
poſitionis, ac degradationis, licet non ad actualem de-
gradationem, quæ eſt Ordinis Epiſcopalis, ut tetigi *eo-
dem num.* 3. *in fin.* Ipſi enim adjuncti ſunt conjudices una
cum Epiſcopo, licet utriuſque unum tantum ſit votum,
poſſitque alter Epiſcopo accedere, ut diſertis verbis
ſtatuitur *in d. cap.* 6. Et conſequenter Capitulum vigore
conſuetudinis per ſe ſolum poterat ante Concilium in
his criminibus procedere, cum Concilium ex parte re-
ſtituerit Epiſcopo juriſdictionem illi ex conſuetudine
ademptam.

In gloſſa, per Capitulum, QUÆRO, an procedat 11
generaliter, & indiſtincte, quod hic deciditur, ut pro-
pter negligentiam Capituli in puniendis exceſſibus Capi-
tularium juriſdictio ad Epiſcopum devolvatur.

Ratio dubitandi eſt, quia Epiſcopus de jure eſt caput 12
Capi-

Capituli, argum. *c. Cum clerici, de ver. ſignific. leg. 2. ff. de his, qui not. inf. am.* & *§. Plebs inſtit. de jur. nat.* & tenet
hic gloſs. præalleg. & Innoc. *num. 1. verſ. Sed cum Epiſco-*
pus ſit de Capitulo, Frider. de Sen. *conſ. 1. num. 5.* Aut igi-
tur Epiſcopus una cum Capitulo eſt negligens: & ad eum
non poteſt fieri devolutio, ſed ad Metropolitanum, quia
paria delicta pari pœna puniri debent, *c. dilecto, ſupr. de*
ſupplen. neglig. Prælat. & *cap. Bonæ memoriæ il 1. in fin.*
de elect. Aut non omnes ſunt negligentes, & penes non
negligentes remanet judicandi poteſtas, *cap. gratum de*
poſtul. Prælat. & *d. c. Bonæ.* Præterea Epiſcopus ſolus non
cognoſcit de cauſa criminali Canonicorum, ſed de Ca-
pituli conſilio, vel aſſenſu, *ut cap. Epiſcopus nullius* 15.
quæſt. 7. At ſolus cognoſceret, ſi ad eum fieret devo-
lutio.

13 Pro ſolutione Doctores communiter diſtinguunt plu-
res caſus. Quandoque enim Epiſcopus intereſt Capitu-
lo tanquam Epiſcopus, & caput Capituli ſive de jure
communi, ſive ex conſuetudine Eccleſiæ: & tunc habent
locum ſupradicta, ut ſcilicet ſive Epiſcopus cum Capi-
tulo, ſive ſolum Capitulum fuerit negligens, poteſtas ju-
14 dicandi non ad Epiſcopum, ſed Archiepiſcopum devol-
vatur. Quandoque Epiſcopus intereſt Capitulo non tan-
quam Epiſcopus, ſed tanquam Canonicus, puta quia
Papa eidem contulit Canonicatum, vel quia Epiſco-
patus habet ſpeciale privilegium, ut quiſquis eſt Epi-
ſcopus, ſimul etiam ſit Canonicus; vel ita ſe habet
Eccleſiæ conſuetudo, & hoc caſu cum Epiſcopus gerat
vices duarum perſonarum, ad eum tanquam ad Epiſco-
pum fit devolutio. Et ſic votum habet in Capitulo qua-
tenus eſt Canonicus, & ſupplet negligentiam Capituli
quatenus eſt Epiſcopus. Similis diſtinctio habetur *in c.*
Poſtulaſtis infr. de conceſſ. Preben. & *in cap. a collatione*
15 *de appellat. lib. 6.* Neque hoc mirum videri debet, quia
ſtante conſuetudine, de qua hic, Epiſcopus, & alii Con-
canonici, ut ſinguli non ſunt Judices illius, de quo loqui-
mur, ut male putavit gloſ. noſtra, ſed ipſum Capitulum
eſt Judex, ut determinat Innoc. *num. 1*, pro quo facit hæc
litera ibi, *per Capitulum*, nec non ibi, *per ipſum*; atque
ita penes Capitulum eſt juriſdictio, & non penes ſingulos
Canonicos, ut probatur *in l. Sed ſi ab hac lege, §. Qui*
manumittitur, ff. de in jus vocan. in leg. ſicut municipium, ff.
quod cujuſque univerſ. nom. & *in c. qui manumittitur* 14. *q.* 2.
Et de nullo poteſt dici, hic eſt Judex, vel conjudex, ſed
verba reſonantia actum de eis dici poſſunt, ſcilicet Cano-
nicus judicat: ſicut electio eſt penes Capitulum, & non
penes ſingulos, *c. in Geneſi ſupr. de elect.* & tamen ſinguli
eligunt: ita Innoc. quem totidem verbis referunt, &
ſequuntur Joan. Andr. *n.* 23. Bellam. *n.* 2. *in* 3. *oppoſit.* Bald.
n. 8. Butr. *n.* 29. Card. *in* 2. *q.* & Abbas *n.* 2. *ver. Sed quili-*
bet. Hinc ſacra Congregatio Cardinalium Concil. Trid.
Interpretum conſulta, An ex Decreto *c. 6. ſeſſ. 25.* tributa
ſit aliqua juriſdictio Adjunctis ab Epiſcopo ſejunctis: cen-
ſuit nullam eſſe tributam. Et iterum conſulta, An Decre-
ta, ordinationes, actuſque omnes, & ſententiæ in caſi-
bus *d. c. 6.* fieri debeant ſub nomine Epiſcopi, & Adjun-
ctorum, videlicet exprimendo Epiſcopum ita decreviſſe
etiam de conſilio, & aſſenſu Adjunctorum: & an ea, quæ
ſic communi conſenſu decreta fuerint, communi partium
nomine exequenda ſint, & mandata relaxanda? Reſpon-
dit, tam quoad primam, quam quoad ſecundam partem
ita debere. Si igitur Epiſcopus, qui in cauſa Canonici
intereſt ut Canonicus, non eſt Judex, ſed ſolum Capitu-
lum; nulla eſt abſurditas, ut a Capitulo ad Epiſcopum,
tanquam ad Judicem Superiorem fiat devolutio, ut *in d.*
16 *c. a collatione.* Non obſtat quod ſi eſſet locus devolutioni,
ſequeretur, ut Epiſcopus ſolus cognoſceret ſine aſſenſu,
vel conſilio Capituli contra textum *in c. Epiſcopus nullius*
25. *quæſt. 7. c. Novit*, & *c. quamo infr. de his, quæ fiunt a*
Prælatis; nam reſpondetur negando conſequentiam, quia
poſteaquam per negligentiam Capituli facta erit devolu-
ſio ad Epiſcopum, tenebitur nihilominus Epiſcopus pro-
cedere cum conſenſu, vel conſilio Capituli, prout tene-
tur de jure communi, niſi adſit conſuetudo legitime præ-
ſcripta, ut ejuſmodi conſilium requirere non teneatur,
ut eſt text. in c. Non eſt de conſuet. lib. 6. nam etſi Capitu-
lum propter negligentiam perdiderit jus corrigendi, quod
habebat de conſuetudine; non tamen perdidit jus præ-
ſtandi conſilium, quod habebat de jure communi, prout
concludit gloſſa noſtra, quæ in hoc communiter approba-
tur; & *eſt ſimile in c. ne pro defectu, ſupr. de elect.* licet con-
trarium videatur ſentire Bald. *hic in fin.* quia conſilium
non eſt habendum cum ſuſpecto, ut in Auth. *de Triente,*
& *ſem. ff. §. Et quod ſæpe*, ubi eſt gloſſ. *not. in ver. Artifi-* 17
cis. Adverte tamen ad unum valde notabile, quod po-
nunt Doctores, nam in eo caſu, in quo Epiſcopus inter-
fuit Capitulo tanquam Canonicus, ſi inquiſitus ad ipſum
appellat tanquam ad Epiſcopum, quod poteſt, *ut in d. c. a*
collatione de appell. lib. 6. tunc Epiſcopus tenebitur cau-
ſam alteri delegare: quia cum propalaverit animum
ſuum, ſi judicaret, eſſet ſuſpectus, arg. *l. Prætor, ff. de*
juriſdict. omn. judic. Unde poteſt per ſeipſum judicare in eo
tamen caſu, in quo propter negligentiam, vel aliam
cauſam non interfuit Capitulo, & voluntatem ſuam non
manifeſtavit, ut hic. Ita Innoc. *n. 2. ver. Sed dices*, cum
quo tranſeunt Hoſt. *n* 7. Joan. Andr. *n.* 25. Card. *n.* 4. *in*
2. *opp.* Abb. *n.* 4. & reliqui omnes. Quandoque vero Epi- 18
ſcopus nec tanquam Prælatus, nec tanquam Canonicus
habet vocem in Capitulo, *ut cap. Eam te ſupr. de reſcript.*
puta quia ex conſuetudine ſolum Capitulum Prælato ex-
cluſo poteſtatem habet judicandi de criminibus Capitu-
larium, ut in caſu hujus §. Et tunc propter negligentiam
Capituli ad Epiſcopum fit devolutio, ut hic deciditur, &
omnia ſunt plana; ita in effectu diſtinguit gloſſa noſtra,
licet ſecundum Anton. de Butr. ſit inepte compoſita, &
conſentiunt Innoc. *n. 2. verſ. Nos dicimus*, Hoſtien. *nu.* 8.
dicentes ſecundum hanc diſtinctionem eſſe intelligendam
l. 1. §. ſolent. in fin. ff. quando appel lat. ſit, Butr. *n* 20. Card.
num. 4. in 2. oppoſ. & Abb. *num* 3. *verſ. Conclude mentem*
gloſſæ. Subdit tamen Hoſt. *d. num.* 8. & poſt eum Joan. 19
Andr. *num.* 27. neque hoc ultimo caſu poteſtatem de-
volvi, ſed tantummodo impedimentum removeri; hanc
enim poteſtatem habet Epiſcopus jure ſuo, *ut c. de perſo-*
na 11. *quæſt.* 1. ſed propter conſuetudinem illius exercitium
impeditur, & eſt ſimile *in cap. quanto ſupr. eod.* & *infra*
cap. Grave, ſecundum unam lecturam, & *in c. Paſtora-*
lis, §. fin. ſupr. de reſcript. & ad hoc impedimentum ſub-
movendum adhibetur hic remedium monitionis, &
præfixionis termini.

Verum hodie poſt Concilium Tridentinum ſupradi- 20
cta diſtinctio eſt fere inutilis, quia aut verſamur in
terminis juris communis, eo quod Capitulum non ſit
exemptum ex conſuetudine, vel alio jure ſpeciali, ſed
ſubjectum juriſdictioni Epiſcopi, qualia ſunt Capitula
omnia Cathedralium Eccleſiarum in Italia, & non eſt
quærendum de negligentia Capituli, aut de juriſdictio-
nis devolutione: quia Epiſcopus primo, & principaliter
jure ſuo ordinario poteſt, & debet exceſſus Canonico-
rum corrigere, & punire, *ut c. cap. 1.* & *c. Cum ab Eccle-*
ſiarum, & ibi notatur *ſupr. eod.* & *d. cap. de perſona* 11.
quæſt. 1. & notant hic Innoc. *num.* 1. *in ver. Conſueverunt*,
& Hoſt. *num. 5. in eod. ver.* Ideoque *in c. 4. ſeſſ. 6.* Concilii
Tridentini decernitur, ut poſſint Epiſcopi exceſſus Capi-
tularium corrigere, & emendare etiam authoritate Apo-
ſtolica, & illa particula, *etiam*, ex ſacræ Congrega-
tionis ſententia fuit appoſita propter Capitula non ex-
empta, quæ ab Epiſcopo viſitari poſſunt ordinaria au-
thoritate. Aut non verſamur in terminis juris com- 21
munis, eo quod Capitulum conſuetudine, privilegio,
vel alio jure ſpeciali ſe tueatur adverſus juriſdictionem
Epiſcopi, prout ſunt Capitula Cathedralium in Hiſpania:
& tunc ex diſpoſitione Concilii *in cap. 6. ſeſſ. 25.* Epi-
ſcopus nulla expectata Capituli negligentia procedere
debet adverſus Capitulares cum duobus adjunctis a Ca-
pitulo electis, ut fuſius dictum eſt ſupra *num. 9.* Quod
ſi ambo adjuncti in aliquo actu, ſeu interlocutoria,
vel diffinitiva ſententia ab Epiſcopo diſcordes fuerint,
non fit devolutio juriſdictionis ad Epiſcopum, ſed in-
tra ſpatium ſex dierum tenentur cum Epiſcopo tertium
eligere. Quod ſi in electione tertii etiam diſcordent,
eo caſu ad viciniorem Epiſcopum electio devolvitur;
& juxta eam partem, cum qua tertius conveniet, ar-
ticulus, in quo erat diſcordia, terminabitur, alias pro-
ceſſus, & inde ſecuta nulla ſunt, nulloſque producunt
juris effectus, ut diſertis verbis ſtatuitur *in d. c. 6.* & ſacra
Congregatio declaravit totam juriſdictionem non de-
volvi ad Epiſcopum, ſi Adjuncti cum eo procedere
negligant, vel recuſent: itemque nec ab Epiſcopo ne-
gligente, vel recuſante ad Adjunctos. Præſuppoſita au-
tem hac deciſione cum fuerit quæſitum quid agendum
ſit, ut adverſus Capitulares delinquentes ſine dilatione
procedatur, *die 27. Octobris* 1589. S. Congregatio cen-
ſuit

fuit adeundum Metropolitanum; & ſi Eccleſia ipſa fuerit Metropolitana, ad eandem Sedem Apoſtolicam, ut compellat recuſantem, vel negligentem procedere.

22 Ex facto QUÆSITUM, An poſito ſtatuto Eccleſiæ Abulen. de quo infra proxime, liceat Epiſcopo cognoſcere de cauſis appellationum, quas ad eum interpoſuerant nonnulli Capitulares a ſententiis contra eos latis a Capitulo pro prætenſis delictis in Eccleſia commiſſis,

In Eccleſia Abulen. extat ſtatutum *ſub cap.* 57. quo diſponitur, ut ſi beneficia in eadem Eccleſia obtinentes inter ſe ipſos jurgati fuerint, vel injurioſa verba contra Capitulares Eccleſiæ prædictæ protulerint, vel aliud quidpiam in contemptum ejuſdem Capituli egerint, liceat ſolis Decano, & Capitulo abſque eorum Prælato, ipſoque excluſo delinquentibus hujuſmodi ſuam domum pro carcere ſub gravibus pœnis etiam amiſſionis fructuum ſuæ præbendæ per duos menſes aſſignare, & culpabiles inventos pœna amiſſionis fructuum prædictorum per unum menſem, & aliis pœnis ad menſuram delicti punire. Capitulo autem negligente deveniat Prælatus una cum Capitulo ad correctionem. In cujus ſtatuti quaſi poſſeſſione Capitulum jamdiu obtinuerat mandatum de manutenendo. Procedente autem Capitulo ſuper certis delictis in Eccleſia per nonnullos Capitulares commiſſis, datis judicibus per Capitulum, cum ipſi Capitulares gravatos ſe prætenderent, a certis gravaminibus, ad Epiſcopum Abulen. appellarunt; cujus occaſione coram Nuncio Apoſtolico in Regnis Hiſpaniarum motum, & agitatum fuit judicium ſuper eo, An liceat Epiſcopo prædicto de hujuſmodi appellationum cauſis cognoſcere. Quæ controverſia ad S. Congregationem Concilii delata non parum difficilis viſa fuit: multa enim pro parte Epiſcopi adducebantur, quibus cognitionem cauſarum hujuſmodi per appellationem ad ipſum Epiſcopum pertinere poſſe contendebatur. In primis vero adducebatur textus in præſenti, ubi quamvis Capitulum in exceſſibus Capitularium judicet ex conſuetudine; tamen in caſu negligentiæ ad Epiſcopum tanquam ad Superiorem juriſdictio devolvitur; parificari enim videntur caſus appellationis, & negligentiæ, ut notat Abb. *in cap. Ceterum*
23 *num.* 12, *de judic. & in cap. licet ex ſuſcepto num.* 9. *verſ. Hac dicta, & in cap. Poſtulaſtis num.* 10. *de for. comp.* quod confirmabatur ex ipſomet ſtatuto, cujus vigore in caſu negligentiæ ad Epiſcopum juriſdictio devolvitur. Ad id etiam adducebatur *text. in cap. a collatione de appell. lib.* 6. ubi etiam in fortioribus terminis quando Epiſcopus tanquam Canonicus interfuit electioni, appellatio a Capitulo ad Epiſcopum devolvitur, & ibi notant Doctores, Rurſus adducebatur *cap. Romana*, §. 1. *eod. tit. & lib.* juncta gloſſ. *in ver. Prælatis*, quorum appellatione Capitulum continetur, *ut c. Cum ab Eccleſiarum Prælatis, ſupr. eod.* nec non gloſſ. *in c. Paſtoralis in ver. invitum*, ibi, *Niſi per appellationem deferantur ad eum ſupr. eod.* ubi etiam Abb.
24 *num.* 6. Et facit ratio, quia appellatio ſemper ad proximum Superiorem devolvitur, nec omiſſo medio eſt appellandum, *cap. dilecti, il tertio appellat. Romana*, §. 1, *eodem tit. lib* 6,

25 Prædictis tamen non obſtantibus contraria ſententia in caſu propoſito verior videtur, nempe a ſententia Capituli in vim dicti ſtatuti prolata ad Epiſcopum appellari non poſſe, pro qua idem Nuncius judicavit. Hoc autem ſuadetur ex multis, Et primo, quia ad parem Judicem non appellatur, *cap. anterior*, §. *Illo videlicet, & cap. placuit* 2. *qu.* 6. *l. ſi quis, ff. de appellat.* glol. *in c.* 2. *in ver. Officiali de conſuetud. lib.* 6. Bart *in Rubrica, ff. eodem*. Capitulum vero in cauſis criminalibus, ad Capitulares ſpectantibus, tum de jure communi, tum virtute Concilii Tridentini, tum etiam, & multo magis ex vi ſtatuti prædicti 57. & demum ex uſu ipſo, & modo procedendi ipſius Capituli Abulen. parem juriſdictionem cum Epiſcopo ha-
26 bere convincitur. Nam etſi controverſa admodum ſit quæſtio illa, an Epiſcopus debeat cum conſenſu, vel cum conſilio Capituli procedere; tamen recepta magis videtur opinio ut in criminalibus Capituli conſenſus requiratur, *per text. in cap. Epiſcopus nullius* 15. *qu.* 7. *& in cap. ſi quid vero* 86. *diſt.* ubi hoc tenet gloſ. *ult. in fin.* item gloſ. *an in c. Epiſcopus ſine conſilio* 24. *diſtin.* & gloſ. 1, *in c. Cum nos de his quæ fiunt a Prælat.* Innoc, *in c. Grave*, *num* 5. *in ver. item ſecus de præben.* Felin. *hic nu.* 3. & alii plures cumulati ab Ant. Gabriel. *comm. concluſ. lib.* 7. *concluſ.* 36. *n.* 2. & 3.
quam opinionem etiam amplectitur Rota, ut per Put. *deciſ.* 309. *lib.* 1, Cui non adverſatur quod replicat Epiſco- 27
pus, juriſdictionem quidem ſolius eſſe Epiſcopi, licet cum conſilio, vel etiam conſenſu Capituli judicet, ut per gloſſ. *hic in ver. per Capitulum*, ubi etiam Abb. *num.* 3. & Innoc. *in cap. Poſtulaſtis in fin. de conceſſ. præben.* & videtur ſentire Gemin. *in cap. a collatione n.* 3. & 4. & Franc. *ibid. num.* 4. *de appellat. lib.* 6. poſt Frider. de Sen. *conſil.* 1. nam tollitur objectum, quia conſenſus ille, quem præſtat Capitulum, non eſt ſine juriſdictione, ut ſupponunt informantes pro Epiſcopo, dum dicunt adhiberi tantummodo pro quadam actus ſolemnitate; ſed Capitulum habet votum in proferenda ſententia una cum Epiſcopo, unde & ſimul cum eo Judex nominatur, ut per gloſſ. *in d. cap Epiſcopus nullius in fin.* quam ſequitur ibi Archid. & videtur conſentire Anchar. *hic in* 1. *notab.* Quæ opinio videtur canonizata a Trident. Concil. *in d. cap.* 6. *ſeſſ.* 25. ut patet ex dictis *ſupra num.* 9. & 21. In caſu vero, de quo agitur, nullo modo de hoc dubitari poteſt propter verba clariſſima ipſius ſtatuti, quæ indicant juriſdictionem eſſe penitus communem in puniendis exceſſibus Capitularium inter Capitulum, & Epiſcopum, dum dicit Epiſcopum, & Capitulum conveniſſe corrigere, punire, & caſtigare beneficiatos Eccleſiæ. Et inferius etiam dum dicit, hujuſmodi delinquentes caſtigandos eſſe per Epiſcopum, & Capitulum junctim. Et ſic quidquid ſit de jure communi, ex forma certe ipſius ſtatuti neceſſe eſt fateri juriſdictionem non eſſe ſolius Epiſcopi, ſed amborum ſimul & Epiſcopi, & Capituli, præſertim vero quia ſtatutum ſupponit Capitulum ipſum non ſolum habere id, quod jus commune ſibi tribuit, ſed aliquod amplius ex conſuetudine acquiſiviſſe, ut in princ. ſtatuti, quod non eſſet, ſi Capitulum haberet tantummodo jus dandi conſenſum, ut ita dicam, ſolemnizantem, ſicut ex parte Epiſcopi ſupponitur, Coadjuvantur prædicta ex concordia inita anno 1562. inter Epiſcopum, & Capitulum, in qua apparet ſimul conveniſſe partes ambas, ut juriſdictio in hujuſmodi cauſis æqualiter ad ipſos pertineret. Et demum ex modo ipſo proce- 28
dendi clare conſpicitur; nam in caſibus, qui acciderunt, Epiſcopus, & Capitulum tanquam Judices ſimul proceſſerunt; non autem proceſſit Epiſcopus ſolus de conſenſu Capituli. Ex quibus omnibus colligitur in hujuſmodi cauſis Capitularium juriſdictionem eſſe communem inter Epiſcopum, & Capitulum, & ipſos eſſe Judices hac in parte pares, & conſequenter a Capitulo ad Epiſcopum appellari non poſſe, ut conſtat ex dictis *ſupra num.* 55. Quod autem non ſit conveniens ut hoc caſu a Capitulo ad Epiſcopum appelletur, conſtat *ex deciſione* Rotæ 27. *de præbend. in nov.* quæ proprie loquitur in terminis hujus §. *Exceſſus*, & ſupponit juriſdictionem Capituli eo caſu non ſolum eſſe parem, ſed ſuperiorem. Et ex hoc tollitur reſponſio, quæ datur *ad d. deciſ.* 27. dum deciſio illa dicitur loqui reſpectu primæ inſtantiæ, non reſpectu ſecundæ; nam cum juriſdictio in hac materia ſit communis Epiſcopo, & Capitulo Abulen. in prima inſtantia; clarum eſt non poſſe juriſdictionem hujuſmodi, a qua Epiſcopus fuit pro parte excluſus per Capitulum virtute dicti ſtatuti, reverti ad eundemmet Epiſcopum; quia cum eſſet ſocius, & ſic æqualis Capitulo in prima inſtantia (Societas enim quodammodo æqualitas eſt, *leg. Verum, ff. pro ſoc*) non poteſt appellatio ab æquali ad æqualem, ut dictum eſt, interponi, ad quod facit etiam aliud fundamentum, quod ſtatim ſubjicitur.

Secundo igitur loco parte Capituli adducitur Albert. *in* 29
l. comm. dividundo, §. *Cum de uſufructu, ff. comm. dividun.* ubi ſi alter ex ſociis in juriſdictione deleget cauſam; non ad ſocium delegantem, ſed ad ſuperiorem amborum ſociorum devolvitur juriſdictio: & ſic videtur illa deciſio in terminis noſtris. Hic enim, ut diximus, juriſdictio ab initio erat communis virtute concordiæ, & per ſtatutum de conſenſu Epiſcopi factum fuit conceſſa Capitulo tota juriſdictio reſpectu delictorum hujuſmodi in Eccleſia commiſſorum. Unde appellatio ad ſuperiorem amborum ſociorum devolvi debet: Nec intrat reſponſio, quæ dabatur, quod ibi juriſdictio erat partim ordinaria, partim delegata; ideo prævalebat ordinaria, hic vero ſola eſt juriſdictio ordinaria. Imo enim, ſi bene advertatur, in caſu præſenti eſt major ratio, quam in caſu Albert. quia ibi facta fuerat delegatio per unum ex ſociis: unde a delegato ad delegantem appellari poſſe videbatur, *cap. ſuper*

que-

quæſtionum, *§. fin. de off. Deleg.* & tamen ne appelletur ad ſocium, & ſic ad parem, devolvitur appellatio ad Superiorem utriuſque; hic vero ceſſat ratio delegationis, & firma remanet ea ratio, ne ad ſocium ipſum, & ſic parem in juriſdictione appelletur; cum enim deberent eſſe ſocii in prima inſtantia, non poterat poſtmodum Epiſcopus eſſe Superior in ſecunda.

Tertio loco adducitur textus *in §. Ceterum*, & ibi gloſſ. & Innocen. *infra eod.* ibi enim ex eo non punit Epiſcopus ipſos Canonicos, & datur juriſdictio Archiepiſcopo, quia Capitulum erat reum: & propterea juriſdictio defertur ad Metropolitanum; ita ergo in caſu noſtro cum conſenſos Capituli adhiberi non poſſit, quia jam judicavit; merito ad Superiorem appellatio devolvitur. Quod certe multo majorem habet rationem in hoc caſu; quia, ut dixi, juriſdictio, quæ in prima inſtantia erat communis, virtute ſtatuti ad ſolum Capitulum eſt delata.

30 Quarto loco non parum urgere videtur, quod cum hujuſmodi ſtatuta, ſeu conſuetudines in pleriſque Cathedralibus Eccleſiis Hiſpaniarum vigeant; nuſquam tamen apparet ad ipſos Epiſcopos appellationes fuiſſe devolutas a ſententiis ipſorum Capitulorum, ſed bene ad alios Superiores ut in nonnullis Eccleſiis compertum

31 exitit: conſuetudo enim eſt optima legum interpres, *l. Si de interpretatione*, *ff. de leg.* & *cap. Cum dilectus*, *de conſuetud.* adeo ut conſuetudini interpretativæ potius, quam communiori opinioni ſit ſtandum, ut per Abb. *in d. cap. Cum dilectus num. 7.* Bald. *conſ. 275. num. 3. lib. 1.* Mant. *de conjectur. ultimar. volunt. lib. 11. tit. 18. num. 34.*

Quinto ad id adducuntur verba ſtatuti prædicti, quæ habent, ut de hujuſmodi delictis in Eccleſia commiſſis ſolum Capitulum poſſit excluſo Epiſcopo cognoſcere; nam ibi appoſita eſt illa dictio, *ſolum*, per quam ita excluditur omnis cognitio, ut alius nullo modo poſſit cognoſcere. Ita poſt Angel. *in l. ſi vacantia*, *C. de bon. vac.* concludat Barbat. *in c. Studuiſti num. 36. de offic. Legat.* Dum vero in d. ſtatuto ponitur verbum, *excluſo Epiſcopo*, ſatis oſtenditur ante ſtatutum pertinuiſſe juriſdictionem ad Epiſcopum, & Capitulum ſimul, prout in reliquis delictis Capitularium pertinebat; ſed poſtea virtute ſtatuti illum excludi: privatio enim præſupponit habitum, *cap. ad diſſolvendum de deſponſ. impuber.* & *leg. decem*, *ff. de verb. obligat.*

Unde & ſexto pro Capitulo facit, quo cum ſtatutum circa hoc emanaverit ad excludendum Epiſcopum, & ad favorem Capituli, ut ſolum hoc caſu cognoſcat, non debet in odium ipſius retorqueri, & contrarium effectum reſpectu Epiſcopi operari, *contra l. quod favore*, *C. de leg. cum vulg.* nec ad rem facit reſponſio Epiſcopi, quod ſtatutum loquatur de prima inſtantia, non de ſecunda; quia adverrendum eſt Epiſcopum, nec quidem ante ſtatutum potuiſſe de hujuſmodi cauſis in ſecunda inſtantia cognoſcere propter duplex impedimentum: alterum erat, quia jam judicaverat in prima inſtantia cum Capitulo; alterum vero quod juriſdictio erat ſibi communis cum Capitulo. Unde non poterat ſolus in ea ſe intromittere. Hæ duæ cauſæ remanent etiam poſt ſtatutum. Prima quidem permanet, quia facto Epiſcopi conſentientis ſtatutis accidit, ut non poſſit cognoſcere in prima inſtantia. Unde non debet eſſe melioris conditionis, quam eſſet ante. Altera vero cauſa, & quidem evidentior adhuc manet; quia ſi non poterat propter communionem juriſdictionis cognoſcere ſolus in prima inſtantia, nec poterit in ſecunda, cum adhuc eadem communis ratio vigeat, & ſic intrat deciſio Alber. *in d. §. Cum de uſufructu de qua ſup. num. 29.* Quod ſecunda inſtantia agi debeat coram Superiore utriuſque judicis, & Innoc. *in d. §. Ceterum*, quod Epiſcopus non poſſit in ſecunda inſtantia ſolus cognoſcere.

Hinc etiam & ultimum omiſſis ceteris reſultat pro Capitulo fundamentum; quia ex voluntate Epiſcopi fuit data facultas Capitulo, ut ſolum in hujuſmodi cauſis cognoſceret. Unde non videtur apud Epiſcopum tranſferentem remanſiſſe, *arg. l. 1. ff. de conſtit. princ.* & *§. Sed & quod Principi*, *inſt. de jur. nat. gent. & civ.* & *cap. Tranſlato de conſtitut.* & *cap. Ex tranſmiſſa de renunc.* Nec dicatur Epiſcopus non tranſtuliſſe, ſed id factum fuiſſe ex conſuetudine: quia reſpondetur potius ex vi concordiæ factum fuiſſe, ut tota juriſdictio in delictis Capitularium eſſet communis, ut vero ſolum Capitulum judicaret in commiſſis intra Eccleſiam vi ſtatuti factum videtur, ut ex lectura ſtatuti patet. Præterea cum tota juriſdictio reſpectu Capitularium ſit communis Epiſcopo, & Capitulo, ut fuit dictum, ſemper manet firma concluſio, quod nec in prima, nec in ſecunda inſtantia poteſt Epiſcopus ſolus contra voluntatem Capituli cognoſcere, cum in re communi potior ſit conditio prohibentis, *l. Sabinus*, *ff. de communi divid. l. in re communi*, *ff. de ſerv. urb. prædior.*

Ex quibus facilis eſt reſponſio ad ſuperius objecta, & alia, quæ forſan pro parte Epiſcopi deduci poſſent, revera enim nec textus aliquis dicit dari appellationem a Capitulo ad Epiſcopum quando juriſdictio eſt communis, ut eſt hoc caſu, nec Doctores ex adverſo adducti id aſſerunt, imo potius contrarium ſupponunt.

Itaque ad textum in hoc §. & æquiparationem inter devolutionem ob negligentiam, & appellationem, reſpondetur non procedere æquiparationem ex diverſitate rationis, quia appellatio a pari ad parem, ut oſtendimus, non interponitur. Et communio quæ operatur devolutionem tantum abeſt, ut pariat appellandi facultatem, ut etiam contrarium operetur: quia ut dictum eſt, in re communi potior eſt conditio prohibentis, & inter ſocios ſervanda eſt paritas, ſeu æqualitas, quæ impedit ad æqualem appellationem interponi. Unde cum inter iſta diverſa ſit ratio, diverſa quoque eſſe debet juris diſpoſitio, *l. Papinianus ff. de minor. cum ſimil.* ſtatutum vero quod admittit in caſu negligentiæ devolutionem ad Epiſcopum, potius poteſt in contrarium retorqueri: quia admittit eum illa qualitate ut cognoſcat ſimul cum Capitulo; quod cum in cauſa appellationis verificari non poſſit, etiam in hoc oſtenditur diverſitas inter caſum, & caſum.

Minus obſtat *cap. a collatione*, *de appellat. lib. 6.* quia in illa materia, quæ eſt civilis, tota juriſdictio pertinet ad Epiſcopum abſque participatione Capituli, ut fatentur ibi Doctores omnes; hic vero juriſdictio criminalis eſt communis Epiſcopo, & Capitulo, qui termini ſunt longe diverſi, ut eſt dictum, & eodem modo reſpondetur ad alia jura, prout etiam reſpondetur ad rationem illam de Superiore immediato: quia ex ſupradictis apparet in hujuſmodi juriſdictione Epiſcopum eſſe ſocium, & æqualem, non autem Superiorem.

Quibus omnibus accedit, quod hæc ſententia non parum convenit cum recta gubernandi ratione; nam ut plurimum juriſdictio hujuſmodi ſoli Capitulo conceſſa verſatur circa ea, quæ in choro, & in Capitulo fiunt; quæ vel ob ipſorum levitatem nullam appellationem admittunt, vel ita ſunt aperta, ut Capitulo ipſi, quod in actibus Capitularibus ſemper eſt præſens: in Eccleſia vero frequentiſſime ſunt notoria, & ſine ambagibus judiciorum unico momento expediuntur. Unde ſi poſſent ſtatim impediri interpoſita appellatione ad Epiſcopum, vel ejus Vicarium; profecto Eccleſiaſtica diſciplina plurimum minueretur.

An vero cauſæ atrociores poſſint per ſolum Capitulum cognoſci, quia partes ſuper eo non inſtabant, nec ſatis ſufficienter jura ſua deduxerant, placuit Nuncio ad aliud judicium reſervari. Illud vero videtur correctione, & declaratione dignum, ut Capitulum non poſſit in poſterum cenſuras in ipſos Epiſcopos, vel eorum proviſores occaſione juriſdictionis hujuſmodi, prout alias fecit, fulminare, ne ipſi ſibi in propria cauſa jus dicant, ſed ut ſuperiores Judices, vel Conſervatores adeant.

DE OFFICIO ORDINARII.

Cap. Irreſragabili, §. Exceſſus.

SUMMARIUM.

1 *CAnonici ſi ſine juſta cauſa ceſſent a divinis, Epiſcopus ceſſationem non ſervabit, & Metropolitanus cognoſcet.*

2 *Prælatus in impoſitione pœnæ cavere debet a quæſtu pecuniæ.*

3 *Epiſcopus, vel alius judex Eccleſiaſticus an poſſit pœnam pecuniariam imponere, latiſſime diſcutitur uſque ad num. 33.*

4 *Judex Ordinarius poteſt contra contumaces procedere etiam per mulctas pecuniarias, ſi illæ magis timeantur.*

5 *Et quid in judice Delegato.*

6 *Et quid poſt Concilium Tridentinum.*

7 *Et quid, ſi in literis data ſit certa forma procedendi per cenſuram Eccleſiaſticam.*

8 *Statutum, vel conſuetudo ut pro quolibet delicto imponatur pœna pecuniaria, non valet.*

9 *Delinquens nullam pertimeſcit culpam, cum ſperat eam nummis redimere.*

10 *Statutum, vel conſuetudo ut ultra pœnam juris imponatur pœna pecuniaria tenet, niſi procedat ex radice cupiditatis.*

11 *Epiſcopus poteſt Canonem adjuvando novam pœnam adjungere.*

12 *Epiſcopus, vel Prælatus non poteſt pœnam pecuniariam exigere extra judicium.*

13 *Intellectus* cap. Licet de pœnis.

14 *Prælatus, qui pecuniam recipit, ut crimineſos non corrigat, juſtitiam vendit.*

15 *Prælati, qui in viſitatione ſubditos de crimine ſuſpectos concutiunt, ut ſe nummis redimant, increpantur.*

16 *Judex Eccleſiaſticus ubi certa pœna non eſt a jure ſtatuta poteſt judicialiter pecuniariam infligere, ſi videat illam magis timeri, & abſit avaritiæ ſtudium.*

17 *Pœna ubi non reperitur ſtatuta a jure, imponenda eſt arbitrio judicis.*

18 *Appellari poteſt a pœna arbitraria, non autem a pœna in jure expreſſa.*

19 *Judex Eccleſiaſticus, qui poteſt ſuper crimine diſpenſare ut Epiſcopus, poteſt per ſententiam ſuam pœnam a jure, vel conſuetudine ſtatutam in pecuniariam commutare, & n. ſeqq.*

Secus ſi diſpenſare non poſſit, ut inferior Prælatus vel judex Delegatus, ibid.

Contrarium, num. 22.

20 *Pœna determinata a conſuetudine habetur pro ordinaria, perinde ac ſi eſſet determinata a jure.*

21 *Conſuetudinis tranſgreſſor puniendus eſt, ut tranſgreſſor legis.*

22 *Judex quilibet, qui poteſt de cauſa cognoſcere, poteſt pœnam a jure ſtatutam alterare, & commutare, dummodo id faciat cauſa cognita, & in ipſa ſententia prolatione.*

23 *Quod procedit tam in judice Ordinario, quam Delegato.*

24 *Judex Delegatus qui cauſa cognita temperat pœnas a jure impoſitas, non excedit fines mandati, nec jura tranſgreditur.*

25 *Judex etiam Delegatus poſt Concilium Tridentinum uti non debet cenſuris, niſi in ſubſidium.*

26 *Pœnam a lege, vel ſtatuto impoſitam ipſo jure non poteſt judex per ſententiam ſuam commutare, vel alterare.*

27 *Niſi poteſtatem habeat ſuper illa pœna diſpenſandi.*

28 *Canonicis, qui ultra tres menſes abfuerunt a ſervitio Eccleſiæ, poteſt Epiſcopus pœnam privationis fructuum ante ſententiam, vel in actu ſententiæ augere vel diminuere, & non in totum remittere.*

29 *Judex quibus ex cauſis temperare poſſit pœnas a jure inflictas.*

30 *Judex Eccleſiaſticus poſt ſententiam, non poteſt pœnam a jure ſtatutam in pecuniariam commutare.*

31 *Niſi poſſit ſuper illo crimine diſpenſare.*

32 *Mulcta propter inopiam rei poteſt a quolibet judice etiam poſt ſententiam temperari.*

33 *Metropolitanus in cauſa appellationis an poſſit reo ex gratia pœnam remittere, an verò id ſpectet ad Epiſcopum, a quo fuit appellatum.*

34 *Judicis appellationis juriſdictio expirat per ſententiam.*

35 *Gratiam facere reo eſt actus juriſdictionis.*

36 *Epiſcopus an poſſit reo gratiam facere poſt ſententiam.*

37 *Et quid in inferiori Prælato.*

C*Æterum.* Si Canonici ſine manifeſta, & rationa- §.
bili cauſa maxime in contemptum Epiſcopi ceſſant 1
a divinis, Epiſcopus ceſſationem non ſervabit, & Me-
tropolitanus vice Papæ cognoſcet. Hoc primo, Præla- 2
tus in impoſitione pœnæ cavere debet a quæſtu pecuniæ,
& ab omni alio gravamine. Hoc dicit ſecundo uſque
in finem. Et ſunt duæ partes principales. Secunda ibi,
provideant.

Circa primam partem textus nota caſum, in quo Archiepiſcopus exercet juriſdictionem in Canonicos ſui ſuffraganei. Quod bene nota pro limitatione regulæ, quæ habetur *in c. Paſtoralis*, ibi, *Cum in eum, exceptis quibuſdam articulis, nullam habeat poteſtatem ſupra eodem.* Quomodo autem ſit hodie procedendum in ceſſatione a divinis, dic ut legitur, & notatur *in c. ſi Canonici, & in c. quamvis infr. eodem lib. 6.*

Circa ſecundam partem QUÆRO, An Epiſcopus, 3
vel alius judex Eccleſiaſticus poſſit pœnam pecuniariam
imponere.

Gloſſa *in c. licet in ver. Pœnam*, ad quam quotidie fit remiſſio, diſtinguit tria membra; nam aliquando jus ſtatuit pro aliquo crimine pœnam pecuniariam eſſe infligendam; & tunc quicunque judex cognoſcit de illo crimine, poteſt eam infligere. Aliquando jus non pœnam pecuniariam, ſed aliam ſpiritualem, vel corporalem ſtatuit; & tunc judex non debet, nec poteſt illam pœnam in aliam commutare, ſed ille tantum qui ſuper illo crimine poteſt diſpenſare. Et in his duobus membris conſentit Innocent. *ibi num. 1. in ver. Pœnam*, & alii complures. Aliquando de pœna criminis nihil reperitur de jure cautum; & tunc judex poterit pecuniariam, vel aliam arbitrio ſuo infligere ſecundum gloſſam, cum qua ſimpliciter tranſit ibidem Henric. Boich. *in princip.* ſed Abb. *n. 4.* impugnat ſecundum membrum diſtinctionis, tum quia nimis reſtringit illam literam; tum quia quilibet judex cognoſcens de crimine, poteſt ex cauſa, dum pronunciat, pœnam temperare, Felin. *hic in princ. n. 5.* in hoc articulo ponit more ſuo concluſionem cum quatuor limitationibus. Sed non complectitur omnia.

Ego vero in hac materia plenius diſtinguo duo mem- 4
bra principalia; nam aut quæritur, an judex Eccleſiaſti-
cus poſſit imponere pœnam pecuniariam mulctando
pro contumacia arcenda. Aut quæritur, an poſſit eam
imponere diffiniendo, ſeu puniendo.

Primo caſu tenendum eſt poſſe judicem Eccleſiaſticum adverſus contumaces etiam per mulctas pecuniarias procedere, ſi illæ magis timeantur. *arg. c. de cauſis ſupr. de offic. deleg. & l. 1. ff. Si quis jus dicen. non obtemper.* & tenet Hoſtien. *in c. 1. n. 16. verſ. ordinarius*, quem ibi totidem verbis ſequitur Joan. Andr. *n. 3. in fine de homicid. lib. 6.* Abb. *ind. c. licet n. 4.* & Marian. Socin. *n. 8. infr. de pœn.* & ſatis innuit gloſſa præallegata; nam cum ad frangendam contumaciam nulla certa pœna ſit a jure ſtatuta, judex poteſt illam ſuo arbitrio infligere, juxta tertium membrum diſtinctionis gloſſæ, & latius patebit *infra n. 17.*

Hodie hoc eſt extra omne dubium, quia ex Decreto Concilii Tridentini *in c. 3. ſeſſ. 25. de reform.* expreſſe ſtatutum eſt, ut judicibus Eccleſiaſticis in cauſis civilibus

ad ſo-

ad forum Eccleſiaſticum quomodolibet pertinentibus, ſi expedire videatur, liceat contra quoſcunque etiam laicos procedere per mulctas pecuniarias. Et ſimiliter in cauſis criminalibus, ubi fieri poſſit, ad executionem realem, vel perſonalem procedant, nec cenſuris utantur, niſi in ſubſidium; de quo vide quod ſcripſi latiſſime
5 *in d. c. licet*, *& in c. Pervenit infra de adult.* Limita ſupradictam concluſionem, ut procedat in Epiſcopo, & judice Ordinario, non autem Delegato, quia non poteſt mulctam gravem inducere, niſi hoc in literis ſit expreſſum; licet poſſit parvam, & temperatam, *ut declarent in d. c. 1. de homicid. in 6.* Hoſt *n 16 in ver. Ferire*, ut meius *& n. 17. ver. Sed & quod ſupradixi.* & Jo. Andr. *n. 3. verſ. dicit Hoſt.* & Franc. *in 2. not.* Facit quod dicam *inf. n. 19. ver. Nec diſſentit.*

Sed contra hanc limitationem valde urget quod ubi certa pœna non eſt a jure ſtatuta, non tantum judex Ordinarius, ſed etiam Delegatus poteſt illam infligere arbitrio ſuo, ut eſt caſus *in d. c. De cauſis*, *§ fin de offic. delegat.* Sed pro contumacia nulla certa pœna reperitur a jure ſtatuta. *l antepenult ff de verbor. ſignif.* Abb. *in d. c. licet. n. 4. de pœnis*; Ergo Delegatus poterit eam ſuo arbitrio infligere, & ſic etiam pecuniariam. Et hoc ſentiunt Abb. & Mar. Soccin. *loco citat.* dum firmant quemlibet judicem poſſe mulctam pecuniariam imponere, *& allegant tex. in d. c. de cauſis*, qui loquitur de Delegato, & eſt ea mente gloſſæ *in d. c. licet*, in tertio membro ſuæ di-
6 ſtinctionis, *ut dictum eſt ſupra n. 4.* Et hoc videtur verius, & conſtanter tenendum eſt poſt Conc. Triden. *in d. cap. 3. ſeſſ 25.* Tum quia Decretum illud utitur verbis univerſalibus, & geminatis ibi, *omnibus judicibus cujuſcunque dignitatis*. Et ibi, *Quomodolibet*. Et ita includit judices tam Ordinarios, quam Delegatos & cauſas ad forum Eccleſiaſticum pertinentes tam jure proprio, quam ex commiſſione, ſeu delegatione alterius. Tum quia cum præcipiat judicibus, ut abſtineant a cenſuris etiam contra contumaces, niſi in ſubſidium; utique deficiente hoc remedio gladii ſpiritualis, neceſſe eſt, ut judicibus Delegatis competant alia remedia temporalia mulctarum, captionis pignorum, & hujuſmodi ad frangendam reorum contumaciam, ne alioquin illorum juriſdictio reddatur inanis, & eluſoria *ad tex. in c. 1. de offic. del. & in c. 1. de pœn. lib. 6.* Forte poſſe procedere do-
7 ctrina Hoſt. quando in literis commiſſionis data eſt certa forma procedendi per cenſuram Eccleſiaſticam tantum; tunc enim Delegatus videtur poſſe tantum procedere ad excommunicationem, ſuſpenſionem, & interdictum, quæ tria veniunt cenſuræ appellatione, *ut in cap Querenti infra de verb. ſignific.* nec debet ultra ſe extendere. Et in his terminis loquitur Hoſt. & alii prærallegati; ſecus ſi talis forma in literis non ſit præſcripta, quia tunc procedere poterit etiam per mulctas pecuniarias ex ſupradictis. In literis commiſſionum ex ſtylo Curiæ apponitur clauſula, Contradictores, & rebelles per cenſuras, & pœnas Eccleſiaſticas, aliaque opportuna juris, & facti remedia compeſcendo.

8 In ſecundo membro principali quando ſcilicet judex Eccleſiaſticus vult pœnam pecuniariam infligere diffiniendo, & puniendo, ſubdiſtingue; nam aut extat ſtatutum, vel conſuetudo, ut pro quolibet delicto imponatur pœna pecuniaria; & non valet, quia inde inſur-
9 git diſſolutio, & incentivum ad delinquendum. Nullam enim delinquens pertimeſcit culpam, cum ſperat eam nummis redimere, *ut dicit. textus in c. Pauper 11. q. 3.* & hoc tenent Hoſtien. & Jo. Andr. *in c. fin. de conſtitut. & in cap. 2. de delict. puer.* Abb. *in c. licet n. 5.* Marian.
10 Soccin. *n. 13. inf. de pœn.* & Felin. *hic numer. 6. v. limita hanc concluſionem* Aut extat ſtatutum, vel conſuetu-
11 do, ut ultra pœnam juris imponatur pœna pecuniaria, & valet, dummodo non procedat ex radice cupiditatis; poteſt enim Epiſcopus Canonem adjuvando novam pœnam adjungere, *ut in c. 2 de Conſtitut. lib. 6.* & notat gl. in Clem. *Ne Romani in v. Tolls de elect.* Joan. Andr. *in c. fin. de off. Archid.* Abb. *in d. c. licet n. 5.* & Marian. Soccin. *n. 14.* & Felin. *loco citato*, Aut ſuper hoc nullum ex-
13 tat ſtatutum, vel conſuetudo; & tunc iterum ſubdiſtingue duos alios caſus.

Primus eſt, cum Epiſcopus, vel Prælatus vult pro delicto pœnam pecuniariam exigere extra judicium, & non poteſt, quia certi modi ſunt a jure præſcripti, qui-
14 bus contra delinquentes procedendum eſt. Et in his terminis poteſt intelligi *textus in d. c. licet de pœnis*; nam Archidiaconi illi forte extrajudicialiter abſque alia cauſæ cognitione pro quolibet delicto pœnam pecuniariam exigebant, nec aliter procedebant contra criminoſos, ſed eos in delictis ſuſtinebant recepta pecunia ſecundum Cardin. ibi, *num. 2. in 3. oppoſit. & n. 3. ver. Et cum quæritur*, Abb. *n. 5. verſ. aut non ſubeſt ſtatutum*, Marian. Soccin. *n. 14 eodem verſ.* Imola *in capit. Dilectus in ult. col. infra eod* & Felin. *hic n 6. verſ limita ſecundo*, & ſatis clare ſenſit Innoc. in prædicta Decretali *licet in princ.* nam explicans illud verbum, *corrigendis*, hic, inquit, vult dicere quod cum crimina eſſent punienda, & exceſſus corrigendi perpetua ſuſpenſione, vel temporali; ipſi accipiebant pecuniam, ut non corrigerent, & quandoque, ut in peccato remanerent. Quod eſt juſtitiam vendere, *ut in d. cap. licet de pœnis*, nota Hoſtien. *in prin. in verſ. pro corrigendis* Joan. Andr. *num. 1. in eod ver.* & Marian. Soccin. *n. 7. in 7. notab.* & inter graviora crimina computatur, *capit. fin. §. fin. de purgat. canon.* Unde hos merito appellas judices ſimoniacos Bald. *hic num. 3.*
in fine. Quod facit contra illos Epiſcopos, qui diœce- 15
ſim viſitationis titulo peragentes diligenter inveſtigant, an in loco reperiantur aliqui de ullo crimine ſuſpecti, vel diffamati; eiſque accerſitis conteſtantur ſe velle contra eos criminaliter procedere, ſuadentque, ut ſe componant in certa pecuniarum ſumma, quam ſi recuſent ſolvere, minantur ſe proceſſuros ad formalem inquiſitionem, carcerationem, & condemnationem, & his concuſſionibus brevi manu ingentes pecuniarum ſummas extorquent. Quod eſt deteſtabile; & non ſemel vidi proceſſus contra Epiſcopos ſuper hujuſmodi extorſionibus, & concuſſionibus fabricatos.

Secundus caſus eſt, quando judex Eccleſiaſticus vult 16
procedere judicialiter, & cauſa cognita; & tunc ſiquidem certa pœna non ſit a jure ſtatuta, indubitanter poteſt pœnam pecuniariam irrogare, ſi cognoſcat illam magis timeri, & abſit cupiditatis, & avaritiæ ſtudium, ut poſt Hugonem tenet gloſſ. *in dict. capit. licet in verſicul. Pœnam de pœnis*, & ibi etiam Butr. *numer. 5. ver-* 17
ſicul Tertius eſt caſus, Cardin. *numer. 3. verſicul Aliquando judicialiter*, Abb. *num. 5. v. aut vult judex procedere judicialiter* & Marian. Soccin. *numer. 14. in eod. verſ.* Et hanc regulam firmant hic Hoſtien. Joan. Andr. Abb. & alii, ut per Felin. *n. 5.* Et eſt ratio, quia cum certa pœna non eſt impoſita a jure, venit imponenda judicis arbitrio, ut ſunt jura aperta *in d. c. de cauſis ſup. de off deleg & in l. 1. § Expilatores, ff. de effract. & expilat, & in l. Hodie, ff. de pœnis.* gl. *in c. ſuper his in v. Arbitrium inf. de accuſat.* quæ etiam addit a tali pœna arbitraria poſſe appellari, licet ſecus ſit a pœna expreſſa 18
in jure, *ut l. antepenult. ff. de verb ſignif.*

Sin autem certa pœna pro crimine ſit ſtatuta, & determinata a jure, tunc aut quæritur, an judex poſſit illam in pecuniariam commutare per ſententiam ſuam, aut poſt latam ſententiam.

Primo caſu, gloſſa prælleg. *in dict cap. licet in verſ.* 19
Pœnam de pœnis, diſtinguit an judex habeat poteſtatem diſpenſandi ſuper illo crimine, ſicuti habet Epiſcopus juxta textum in *cap. at ſi Clerici*, *§. de adulteriis infra de Judic.* & tunc poſſit pœnam juris in pecuniariam commutare. An vero non habeat poteſtatem diſpenſandi, & hoc caſu commutare non poſſit. Et in his terminis poteſt intelligi quod legitur *Deuteronomii cap. 19. Homicida morietur, nec miſereberis ejus*. Et hanc diſtinctionem ſequuntur ibi Innoc. *in verſ Pœnam*, Hoſtien. *n. 1. in eod. verſ.* Butr. *num. 6.* Cardin. *n. 2. in 3. oppoſit. & in 4. verſ. ad hoc oppono*, & Ancbar. *num. 2* Gemin. *in cap. Quoniam ad finem 18 diſtin.* & Felin. *hic n. 7. verſ. limita tertio*, ubi concludit inferiores Prælatos non poſſe pœnam a jure ſtatutam in pecuniariam commutare, quia ſoli Epiſcopi diſpenſant in pœnis. Nec diſſentit Henrich. Boich. *in capitul. in Archiepiſcopatu, in princ. infra de raptor.* dum firmat judicem Delegatum abſolute non poſſe pœnam a jure ſtatutam mutare, diminuere, vel augere, cum debeat ipſe procedere ſecundum juris ordinem, nec valeat diſpenſare, aut fines mandati excedere, *capitul. Cum dilecta ſupra de reſcript. capitul. Venerabili, de offic. deleg.* Et in hoc conſentit Marian. Soccin. *in dict capit. licet numer. 11. de pœnis*. Ordinarium vero ita demum poſſe pœnam a jure ſtatutam commutare, ſi poſſit ſuper illo crimine diſpenſare: & dum-

moſo id faciat cauſa cognita, in ipſa ſenteotiæ proba-
tione.

30 Idemque putat DD. ſi pœna ſit determinata a con-
ſuetudine: quia habetur pro ordinaria, perinde ac ſi
eſſet ſtatuta a jure; nec eam immutare poteſt niſi qui
ſuper crimine poteſt diſpenſare, *ut in d. c. licet de pœn.*
tenet Butr. *n.6. in tertius eſt caſus*, & Card. *n. 2. in ulti-
ma oppoſitione, per text. in l. Saecularii, §. ſunt quedam,
ff. de extraord. crimin. & notatur in l. quid ergo, §. Pœna*
31 *gravior, ff. de his qui notant infam.* Tranſgreſſor enim
conſuetudinis ut tranſgreſſor legis puniendus eſt, *cap. in
his 11. diſt.* gl. 1. *in c. Cum omnes ſup. de conſtit.*

32 Verum ſupradictam gloſſæ diſtinctionem impugnat
Abbas *in eod. cap. licet n. 4. & 5. in fine, ver. ſi vero eſt
certa pœna*: concludens indiſtincte quemlibet judicem,
qui poteſt de cauſa cognoſcere poſſe pœnam a jure ſta-
tutam alterare, & commutare, dummodo id faciat cum
cauſæ cognitione. Et hæc ſecunda opinio verior vide-
tur, & probatur *in cap. in Archiepiſcopatu de raptor. &
in d. l. Quid ergo, §. Pœna gravior, ff. de his qui notant
infam. & in l. hodie, §. de pœn.* & eam tenent Bart. Bald.
& Angel. *in repet. l. & ſi ſeverior, C. de infam.* & Ma-
rian. Soccin. qui eam communem eſſe teſtatur *in d. cap.
licet n. 21.* Licet revera uſque ad tempora Abbatis com-
munis eſſet in contrarium, ut ex prædictis patet.

27 Nec placet diſtinctio, quam faciunt Henric. Boich.
& Marian. Soccin. *locis ſupracitatis n. 19.* inter judicem
Delegatum, & Ordinarium. Imo enim quicunque ju-
dex, qui de illo crimine poteſt cognoſcere, poteſt cau-
34 ſa cognita pœnam alterare, ſecundum Abbatem. Neque
hoc caſu judex etiam Delegatus excedit fines mandati,
aut tranſgreditur jura, quin potius illa exequitur, ut
35 ſcripſi plene *in c. 1. n. 55. ſupr. de conſtit.* Quod maxime
procedit poſt Concilium Tridentinum *in cap. 3. ſeſſ. 25.*
nam ex ſacrorum Canonum præſcripto ante omnia uti
debebant cenſura Eccleſiaſtica judices tam Ordinarii,
ut in cap. dilecto de ſentent. excommun. in 6. quam Dele-
gati *ut in cap. 1. de offic. Deleg.* cum ſuis concordant. At
poſt Concilium uti non poſſunt cenſura, niſi in ſubſi-
dium, ut ſcripſi plenius *in d. c. licet de Pœnis, & in c.
2. de adulter.* Ergo neceſſario concluditur, ut judices
etiam Delegati non ſolum poſſint, ſed etiam debeant
pœnam ſpiritualem a jure ſtatutam in aliam commuta-
36 re. Limita nunc ſupradictam concluſionem, ſecundum
Marian. Soccin. *in d. c. licet n. 21. de pœnis*, ut non pro-
cedat ſi pœna a jure, vel ſtatuto ſit impoſita ipſo jure;
quia tunc judex non poteſt illam alterare, vel commu-
tare, etiamſi erraſſet, *ut l. 1. § fin. ff. de q. & l. divi Fra-
tres, & l. Relegati, ff. de pœnis*, per quæ jura ſic firmat
Bald. *in l. Quid ergo, §. Pœna gravior, ff. eod.* Et ratio
eſt evidens, quia ubi pœna eſt ipſo jure impoſita, ju-
dex non procedit ad aliam pœnam condemnatoriam;
ſed tantummodo ad declaratoriam pœnæ inflictæ a jure,
ut notat Archid. *in c. Salonitana 63. diſt.* Jo. Andr. *in c. 1.
infra de Sagittar. & in c. de eo, qui furt ordin. ſuſcept.*
37 Verumtamen ſi judex haberet poteſtatem diſpenſandi ſu-
per illa pœna, ſeu delicto, tunc poſſet illam alterare,
& commutare, ſicut poſſet poteſt ſententiam, ut mox
dicetur. Et in hoc caſu poteſt ſalvari opinio gl. Ionoc.
& Hoſtienſis ſecundum Marian. Soccin. *ubi ſupra*.

Concluditur ergo, cuicunque judici licere in ipſa
ſententiæ prolatione alterare, vel commutare pœnam à
jure ſtatutam, dummodo id faciat cauſa cognita, &
37 pœna non ſit impoſita ipſo jure. Et hanc ſeotentiam vi-
detur olim probaſſe Sac. Congreg. Concilii; nam cum
Canonici, qui ultra tres menſes abfuerunt a ſervitio Ec-
cleſiæ, fructibus privandi ſint ex Decreto *c. 12. ſeſſ. 24.*
Epiſcopus Vercellen. ſupplicavit declarari, an hujuſmodi
pœnam poſſet ipſis Canonicis remittere: Sacra Congre-
gatio cenſuit poſſe Epiſcopum ante ſententiam, vel in
actu ſententiæ ex cauſa juſta augere, vel diminuere, &
39 non in totum remittere, ad tradita per Aabb. *in cap. niſi
ſpecialis de offic. leg. in 6.* Soccin. *in c. licet de pœnis n.
21.* In cauſæ autem cognitione judex qui vult pœnam
temperare, vel commutare, principaliter conſiderare de-
bet cauſam, perſonam, tempus, locum, qualitatem,
quantitatem, & eventum, ut dicit textus notab. *in leg.
Aut facta, ff. de pœn.* quæ ſingula luculenter explicat
idem Marian. *in praelleg. c. licet a num. 22.* & ante eum
Henric. Boich. *in cap. in Archiepiſcopatu col. 2.* & in hac
cauſæ conſideratione de raptor.

Secundo caſus, id eſt, poſt latam ſententiam conde- 30
mnatoriam dici breviter, judicem regulariter non poſ-
ſe pœnam irrogatam alterare, vel commutare: textus eſt
in *c. Si quem pœnituerint, §. Notandam 2. q. 3. & in l. 1.
§. Calumniatoribus, ff. ad Turpil.* & tenet Henr. Boich. *in
d. c. in Archiepiſcopatu poſt princip. verſ. Aut eam facit cau-
ſa cognita*, & poſt ſententiam, & Abb. *in d. cap. licet n.
6.* & eſt ex mente Cardin. *ibid. n. 2. in 4. oppoſit.* dum fir-
mat judicem Eccleſiaſticum poſtquam pronunciavit poſ-
ſe quidem incontinenti pœnam a jure impoſitam in pe-
cuniariam commutare; ſecus ſi ex intervallo, *ut in d. §.
Calumniatoribus*. Ratio differentiæ eſt, quando inconti-
nenti facit legis permiſſione, quæ vult ſecundum quali-
tatem judicem poſſe pœnas arbitrari, ac temperare, *ut
in d. §. Calumniatoribus, & leg. Hodie, ff. de pœnis.* Sed
quando ex intervallo, tunc obſtat ratio, quia ſuccedit
pœna legis, cui Judex non poteſt contravenire, *c. Cum
devotiſſimam 12. q. 2. c. Forus de ver. ſignif.* Fallit prædi-
cta concluſio, ſi judex poteſtatem habeat ſuper crimine 31
diſpenſandi, *ut in d. c. at ſi Clerici, §. de adulter. de judic.*
quia tunc etiam poſt ſententiam, & ex intervallo poteſt
pœnam minuere, vel commutare, ſecundum Card. *in d. c.
licet n. 3. ad fin.* & Abb. *d. n 6 de pœnis*.

Item fallit in mulcta impoſita, quæ propter inopiam 32
rei poteſt a quolibet judice, etiam poſt ſententiam tem-
perari, *ut eſt textus notabilis in l. illicitas, ff. de off. Præ-
ſid.* & tenet Abb *ubi ſup.*

Ulterius QUÆRO, An Metropolitanus, ad quem 33
cauſa per appellationem eſt devoluta, poſſit reo gratiam
facere, ſeu pœnam pecuniariam, vel aliam, in qua fuit
condemnatus, illi ex gratia minuere, vel remittere; an
vero hæc facultas ſpectet ad Epiſcopum, a cujus ſenten-
tentia extitit appellatum.

Cum in caſibus a jure permiſſis ab Epiſcopo ad Me-
tropolitanum appellatur in cauſis criminalibus, Metro-
politanus vel ſententiam confirmat, vel infirmat, aut
pœnam minuit, vel auget. Sed quia poſt ſenteotiam
confirmatam, vel reformatam aliquando Metropolitani
prætendunt ad ſe etiam ſpectare, ſi velint reo gratiam
facere: Quæſivit Epiſcopus Tropien. an hujuſmodi fa-
cultas ad Metropolitanum; an vero ad Epiſcopum per-
tineret.

Videtur reſpondendum non ſpectare ad Metropolita- 34
num, quia illius partes ſolum ſunt in pronunciando be-
ne vel male appellatum, *l. eos, C. de appellat* & Joan.
Andr. *in c. Diſpendia, de reſc in 6.* At per ſententiam ex-
pirat juriſdictio judicis ad quem, & executio ad pri-
mum judicem rejicitur, gloſ. *in c. Paſtoralis, §. Præte-
rea in verb. diſcuſſa ſupra de offic. deleg* Joan. Andr. *in ad-
dit. ad Speculat tit. de execut. ſentent. v. Sed pone.* Un- 35
de loquitur ut Metropolitanus, qui poſt ſententiam fun-
ctum eſt officio ſuo, & amplius juriſdictionem non ha-
bet, minime poſſit reo gratiam facere, cum hic ſit a-
ctus juriſdictionis, *l. 1. in fine, ff. de q. l. Relegati in fi-
ne*, ubi notat Bart. *ff. de pœnis*.

Præterea hic caſus faciendi gratiam reo non recenſe-
tur inter eos, in quibus Archiepiſcopus habet juriſdi-
ctionem in Suffraganeos, ut patet ex his, quæ notan- 36
tur in *c. Paſtoralis ſupra eod.* Propoſito hoc dubio Sac.
Congr. Concilii exiſtimavit Metropolitanum, ad quem
cauſa appellationis eſt devoluta, nequaquam poſſe reo
gratiam facere. Sed quia non levis eſt difficultas, num
id liceat judici, qui in prima inſtantia ſententiam tulit.
Et ſi decideretur, Metropolitanum id non poſſe, videre-
tur inde quodammodo inferri hanc facultatem eſſe reſer-
vatam judici a quo; ideo conſultius putavit a deciſione
ſuperſedere, donec diffinitum fuerit, an revera judici pri-
mæ iſtantiæ ejuſmodi facultas competat.

Porro cum in adulterio, & minoribus criminibus E-
piſcopus poſſit diſpenſare, *ut in capit. At ſi Clerici, §.
de adulter. infra de judic.* non videtur ambigendum, quin
poſſit pœnam minuere, vel remittere etiam poſt ſenten-
tiam, ut *patet ex dictis ſupra numer.* 31. dum tamen ſer-
vet ea, quæ habentur in Decreto Concilii Tridentini
capitul. 18. ſeſſ. 25. Aliis vero judicibus, & inferioribus
Prælatis certum eſt hoc non licere, cum diſpenſandi fa-
cultatem non habeant, *ut eſt textus in dict. capit. licet,
de pœnis.* Et ſimiliciter patet *ex dictis ſupra num. 19.*
Et hanc diſtinctionem in puncto ſequitur Abbas *in cap.
Niſi ſpecialis num. 6. verſ. poſt ſententiam vero, ſupr. de
off. Legati*,

DE

DE OFFICIO ORDINARII.

Idem Innocentius III. in eodem Concilio Generali.

CAPUT XV.

INter cetera, quæ ad ſalutem ſpectant populi Chriſtiani, pabulum verbis Dei permaxime ſibi noſcitur eſſe neceſſarium: quia ſicut corpus materiali, ſic anima ſpirituali cibo nutritur; eo quod non in ſolo pane vivit homo, ſed in omni verbo, quod procedit de ore Dei. Unde cum ſæpe contingat, quod Epiſcopi propter occupationes multiplices, vel invalitudines corporales, aut hoſtiles incurſus, ſeu occaſiones alias (ne dicamus defectum ſcientiæ, quod in eis reprobandum eſt omnino, nec de cetero tolerandum) per ſeipſos non ſufficiunt miniſtrare populo verbum Dei, maxime per amplas diœceſes, & effuſas; generali Conſtitutione ſancimus, ut Epiſcopi viros idoneos ad ſanctæ prædicationis officium ſalubriter exequendum aſſumant: potentes in opere & ſermone qui plebes ſibi commiſſas vice ipſorum (cum per ſe iidem nequiverint) ſolicite viſitantes, eas verbo ædificent & exemplo, quibus ipſi cum indiguerint, congrue neceſſaria ſubminiſtrent: ne pro neceſſariorum defectu, compellantur deſiſtere ab incœpto. Unde præcipimus tam in Cathedralibus, quam in aliis Conventualibus Eccleſiis, viros idoneos ordinari, quos Epiſcopi poſſint coaditores & cooperatores habere non ſolum in pædicationis officio, verum etiam in audiendis confeſſionibus, & pœnitentiis injungendis, ac ceteris, quæ ad ſalutem pertinet animarum. Si quis autem hoc adimplere neglexerit diſtrictæ ſubjaceat ultioni.

S U M M A R I U M.

1 *EPiſcopi in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis inſtituere debent viros idoneos pro prædicationibus, viſitationbus, & confeſſionibus audiendis.*
2 *Prædicatio verbi Dei eſt pabulum ſpirituale non minus neceſſarium animæ, quam ſit cibus materialis corpori.*
3 *Anima occiditur per ſubtractionem panis ſpiritualis, ſicut corpus per ſubtractionem materialis.*
4 *Prædicatores dicuntur ſpiritualiter mortuos ſuſcitare.*
5 *Occupatio, morbus, & hoſtium incurſus æquiparantur.*
6 *Prædicatio Evangelii eſt præcipuum Epiſcoporum munus.*
7 *Incumbit tamen omnibus curam animarum habentibus, & Parochialium Eccleſiarum Rectoribus.*
8 *Prædicandi licentiam generalem concedit ſolus Epiſcopus in ſua diœceſi.*
9 *Prædicare prohibentur de jure communi tam Clerici ſeculares, quam regulares ſine Ordinaris licentia.*
10 *Epiſcopi, ſi legitime impediti non fuerint, tenentur prædicare per ſeipſos.*
11 *Nec excuſantur in vim contrariæ conſuetudinis, vel prætexeu quod aptitudinem non habeant ad concionandum.*
12 *Epiſcopuc de jure communi fundat intentionem ſuper deputatione Prædicatorum in tota ſua diœceſi, & n. 19. & ſeqq.*
13 *Poſſeſſio ſola non ſuffragatur inferiori contra Epiſcopum in interdicto,* uti poſſidetis, *& n. 29.*
14 *Prædicatori miniſtrari debent expenſæ ab Epiſcopo de jure communi, & n. 19.*
15 *Legatis Cæſaris cum mittuntur in provinciam, vivere debent expenſis Imperatoris, vel fiſci.*
16 *Legati Papæ recipiunt procurationem ab iis, ad quos declinant.*
17 *Qomanam Romana Eccleſiam excuſat neceſſitas, cum non poſſit de ſuo omnibus providere.*
18 *Prædicatoris electio tam in Cathedrali, quam in aliis inferioribus Eccleſiis, & onus eis ſolvendi eleemoſynam, ad quem ſpectet, & n. ſeqq. uſq. ad num. 33.*
19 *Prædicatorem eligere, & eleemoſynam eidem ſolvere in Cathedrali Eccleſia, circumſcripta conſuetudine, ad ſolum Epiſcopum pertinet.*
20 *Conſuetudo eligendi Prædicatorem in Cathedrali, eique præſtandi eleemoſynam an, & quando ſit obſervanda, & n. ſeq. ad n. 25.*
21 *E quid ſit immemorabilis, & n. ſeqq.*
Fagnan. in 1. Libr. Decretal.
42 *Epiſcopus in Cathedrali, an, & quomodo poſſit ſibi vendicare electionem Prædicatoris populo competentem ex immemorabili conſuetudine.*
25 *Prædicatoris electio, & præſtatio eleemoſynæ in inferioribus Eccleſiis cui incumbat, & n. ſeqq. uſq. in finem.*
26 *Conſuetudo eligendi Prædicatorem, eique expenſas miniſtrandi in Eccleſiis inferioribus an, & quande ſervanda ſit, & n. ſeqq.*
Et quid ſi ſit immemorabilis, & n. 28.
27 *Epiſcopus quando, & quomodo poſſit vendicare ſibi electionem alteri ex conſuetudine competentem in alia Eccleſia, quam Cathedrali, & n. 31.*
29 *Prædicatoris electio, & præſtatio eleemoſynæ ſpectat ad Epiſcopum, donec populus probavit immemorabilem.*
30 *Quandoque tamen ex cauſa jubetur ſervare ſolitum per modum proviſionis.*
32 *Conſuetudo, qua Epiſcopus Prædicatores deputat in Eccleſiis Regularium, ſervanda eſt; ſed Prædicatores ejuſdem Ordinis ceteris paribus ſunt præferendi.*
33 *Parochi an teneantur in ſuis Eccleſiis formaliter prædicare.*

I*Nter cetera.* In Cathedralibus, & Collegiatis Eccle- 1
ſiis inſtituendi ſunt viri idonei, quibus cum expedie-
rit, Epiſcopi committere poſſint prædicationes, viſita-
tiones, & confeſſionum auditiones. Hoc dicit: Divi-
ditur in tres partes. In prima ponitur exordium. In
ſecunda, Conſtitutio, ibi, *unde*. In tertia, pœna ibi,
Si quis autem.
Nota primo, Prædicationem verbi Dei eſſe pabulum 2
ſpirituale, & non minus neceſſarium animæ, quam ſit
cibus materialis corpori. Cum enim homo conſtet cor-
pore, & anima, *c. in quadam ver. Nam eſſe hominis inf.
de celebr. Miſſarum*. Sicut corpus materiali, ita anima
cibo ſpirituali nutritur, ut hic in littera. *Non enim in
ſolo pane vivit homo, ſed in omni verbo, quod procedit
de ore Dei, Matth. 3. in princ. Lucæ 4. & Deuteron. 8. c.*
4. Et ſermo Domini dicitur Panis cæleſtis, *ut in c. Jejunium, il ſecundo in fine 76. diſt.* quo ſubtracto Chriſtia-
ni dicuntur pati famem, & ſitim, ut ibi patet ad finem,
& in c. audacter 8. *q.* 1. ibi: *Sub quo famem ac ſitim popu-
lus patiatur, non famem panis, neque ſitim aquæ, ſed fa-* 3
mem audiendi verbum Domini. Unde quemadmodum per
ſubtractionem panis corporalis occiditur corpus, *c. Im-
molans 14. q. 5. cap. Paſce 86. diſt. leg. Necare, ff. de lib.
agnoſcen.* ita per ſubtractionem panis ſpiritualis occidi- 4
tur anima, *c. Epheſiis 43. diſt.* gloſſa *un. in d. c. Paſce*, ubi
plura ſimilia cumulat. In eo autem cibum corporalem
præcellit cibus ſpiritualis prædicationis Evangelicæ,

quod ille corpus extinctum non vivificat. At Prædicatores dicuntur ſpiritualiter mortuos ſuſcitare, *ut in cap. Olim 8. q. 1.*

5 Secundo nota ibi, *occupationes*. Hæc tria æquiparari, ſcilicet occupatorum, morborum, & hoſtium incurſum, ut hic per Bald. *ſub. n. 1.*

6 Tertio nota, ſecundum Ant. de Butr. *n 8. in 7. not.* & Imol. *n. 3.* officium prædicandi de jure communi ad Diœceſanum pertinere, & alium a Diœceſano de jure communi non exercere officium prædicandi, niſi ab Epiſcopo hoc ipſi in diœceſi committatur, Sed hoc ultimum non videtur verum: quia etſi prædicatio Evangelii ſit præcipuum Epiſcoporum munus, *cap. Epiſcopum nullum 88. diſt.* Concil. Carthag. IV. *cap. 20.* Conc. Trident. *c. 2. ſeſſ. 5. & c. 4. ſeſſ. 24.* tamen generaliter incumbit omnibus curam animarum habentibus non tantum jure com-
7 muni Eccleſiaſtico, ut de Parochis eſt expreſſum *in cap. quod Dei timorem de ſtatu Monach.* & in Clem. *dudum*, § *Hujuſmodi de ſepult.* & in Conc. Trid. *d. c. 2. v. Archipresbyteri quoque, & d. c. 4. ver. in aliis autem Eccleſiis*, & firmat gl. in Clem. 1. *in ver. Officia de reg.* Card. in d. Clem. *Dudum* §. *Ab olim n. 7. in 6. quaeſt* Abb. *hic n. 1. v. dic etiam, quod quilibet Rector*, & Felin. in cap. *Excommunicamus in primo*, §. *Quia vere num. 4. infra de haret.* Sed etiam præcepto divino, quo mandatum eſt omnibus curam animarum habentibus oves ſuas paſcere verbi Dei prædicatione, *Jo. 21. Actor. 20. c. Epheſius 43. diſt.* & habetur in Decreto Concilii Tridentini *c. 1. in princip.*
8 *ſeſſ. 23.* Salvari tamen poteſt dictum Antonii de Butr. & Joan. de Imola in tribus caſibus Primus eſt in generali licentia prædicandi, quam in ſua diœceſi impertiri poteſt ſolus Epiſcopus. Et ita procedit text hic ſecundum Cardin. *loc. citato verſ. Sed generaliter licentiam*, & Felin. *in dict.* §. *Quia vero num. 1. in eod. verſ.*

9 Secundus eſt reſpectu Clericorum, quibus cura animarum non incumbit: non enim poſſunt prædicare ſine Ordinarii licentia, ſive ſint regulares, ſive ſeculares de jure communi, *ut eſt text. in c. Quam ſit de judic.* ibi: *Quicunque Religioſi, ſeu Clerici idonei ad annunciandum Gentibus Evangelicam veritatem requiſita, & habita Prælatorum ſuorum licentia.* Ad idem ſunt juta *in c. Cum ex injuncto, in c. ſicut, & in d. c. Excommunicamus*, §. *Quia vere de haret.* De quo tamen vide plenius per Cardin. *in praalleg. quaeſt. 6.* ubi latiſſime examinat quibus liceat prædicare. Fratres tamen Mendicantes ſunt in hoc ſpecialiter privilegiati in d. Clem. *Dudum in princ. de ſepultur.* Sed hodie quoad regulares ſervari debet diſpoſitio Concil. Tridentini *in d. c. 2. ſeſſ. 3. & d. cap. 4. ſeſſ. 24.* & Conſtitutio Gregorii XV. *de exemptor. privileg.* ut leripſi plenius *in c. Cum Capella inf. de privileg.* Tertius eſt in formali prædicatione ad quam gravis eſt difficultas: An Parochi teneantur, an vero ſufficiat, ut ſe vergant ad altare, & ſacram Scripturam, divinamque legem annuncient ad præſcriptum Conc. Trid. *in d. cap. 4. ſeſſ. 24.* de quo latius *inf. in 3. quaeſt. num. 35.*

10 Quarto nota ibi, *per ſeipſos non ſufficiunt*; nec non ibi, *cum per ſe idem nequiverint*. Epiſcopos juſto impedimento ceſſante teneri prædicare per ſeipſos. Idem habetur *in d. cap. 2. ſeſſ. 5.* ibi: *Omnes Epiſcopos, Archiepiſcopos, Primates, & omnes alios Eccleſiarum Prælatos teneri per ſeipſos, ſi legitime impediti non fuerint, ad prædicandum ſanctum JESU Chriſti Evangelium, & in d. cap. 4. ſeſſ. 24.* ibi: *in Eccleſia ſua ipſi per ſe; aut ſi legitime impediti fuerint, per eos, quos ad prædicationis munus aſſument, &c.* Ubi etiam præſcribitur quibus diebus id muneris obire teneantur.

Ratio eſt, quia officium paſcendi, quod eſt principalis actus Epiſcopi, perſonale eſt, nec poteſt per ſubſtitutum adimpleri, ut poſt Cajetan. Sot & alios latiſſime probavi *in c. Ex parte il prime a num. 38. uſq. ad n. 54. infra de Cler. non reſiden.* Sed officium paſcendi principaliter conſiſtit in prædicatione verbi Dei, *ut patet in cap. 1 ſeſſ. 23.* Ergo munus prædicationis per alium impleri non poteſt. Præterea cum hoc ſit præcipuum munus Epiſcopi, ut prædiximus, cenſetur electa induſtria perſonæ: ac proinde non admittitur ſubſtitutus, *c. fin.* §. *His enim de off. deleg.* Arch. *in c. Sacerdotibus 11. q. 1.* Abb. *in cap. Extirpandæ*, §. *Quia vere num. 32. verſicul. quia in commiſſione cura infra de preb.* Dec. *in capit. Cum omnes in ſecunda lectura in 1. tab. ſupr. de Conſtit.* Confert optimus textus *in leg. inter artifices, ff. de ſolut.* Neque in his Epiſcopi poſſunt ſe excuſare in vim contrariæ conſuetudinis, quia cum ſit contra præceptum divinum, 11
eſt corruptela, *cap. Flagitia 30. quaeſt. 7. c. cum venerabilis, & cap. fin. de conſuetudine*, & clare probatur in Decreto *d. c. 1. ſeſſ. 23.* nam in principio dicitur præcepto divino mandatum eſſe omnibus, quibus animarum cura commiſſa eſt, paſcere oves ſuas verbi Dei prædicatione, & proprio finem derogatur conſuetudini etiam immemorabili, quæ potius corruptela cenſenda eſt. Rurſus quanquam multi Epiſcoporum nitantur ſe eximere a nexu obligationis hujuſmodi, eo prætextu, quod aptitudinem non habeant ad concionandum, & majori cum fructu id munus explere valeant per Religioſos idoneos: hanc tamen excuſationem uti frivolam refellit, ac funditus evertit Pater Hieronymus a Narnio, Apoſtolica illa verbi Domini tuba.

Quinto nota ibi, *aſſumat*, Epiſcopum de jure com- 12
muni fundare intentionem ſuper deputatione Prædicatorum in tota ſua Diœceſi. Quo fit, ut ex ſola juris aſ- 13
ſiſtentia deputare poſſit, etiamſi populus, vel alius ſit in quaſi poſſeſſione deputandi *per text. in capit. Cum perſonæ*, cum materia, de *privil. lib. 6.* inferior enim non poteſt juvari ſola poſſeſſione, nec obtinere contra Superiorem in interdicto retinendæ, ut notat Barthol. *in leg. 1.* §. *Hujus auctoritate interdicti ſub num. 3. ver. Nam interdictum hoc, ff. uti poſſidetis*, Verall. *dec. 306. num. 4. p. 1.* Sed de hoc latius *inf. n. 20 uſq. in fin.* & præſertim *n. 29. 30. & 32.* Nec in deputatione hujuſmodi requiritur Capituli conſenſus, non obſtante contraria conſuetudine, etiam immemorabili, ut olim reſpondit S. Congreg. Concilii a Didaco Covarruvias Epiſcopo Segobien. conſulta.

Ultimo nota ibi, *quibus ipſi cum indiguerint, congrue* 14
neceſſaria ſubminiſtrent. Epiſcopos ex juris communis diſpoſitione teneri miniſtrare expenſas Prædicatoribus, prout hic notant Butr. *numer. 10. in 9. notab.* Joan de Anan. *numer. 3.* Non enim, ut inquit Baldus *hic in fine*, cogitur quis prædicare expenſis ſuis, *l. ſuo victu, ff. de oper. libert.* & confert text. *in capit. Cum ab omni infra de vita, & heneſt. Cleric. & in capitul. Statutum*, §. *inſuper de reſcrit. lib. 6.* Nec eſt magnum ſi ab eo metatur temporalia, per quem ſpiritualia ſeminantur, *1. ad Corinth. 9. capitul ſi Epiſcopus de offic. Ordin. lib. 6. cap. Cum officii infr. de praſcrips.* ſecundum Innocent. *hic in verſ. indiguerint*, & laborantem agricolam oportet primum de fructibus percipere, ut dicitur *2. ad Timoth. 2.* quem locum gloſſa exponit de Prædicatore, qui ſcilicet in agro Eccleſiæ ligone verbi Dei excolit corda auditorum, ut refert S. Thomas *in 2. 2. quaeſt. 187. articul. 4. ad ſecundum*, ſubdens poſt gloſſam *ad Rom. 15.* poſſe de Evangelio vivere non tantum Prædicatores, ſed etiam eos, qui Prædicatoribus miniſtrant. Sed de ſumptibus Prædicatori miniſtrandi dic plenius, *ut infra in 1. quaeſt. num. 18.*

In gloſ. ultimam nota differentiam inter Legatos Cæ- 15
ſaris, & Legatos Papæ; nam Legati Cæſaris cum mittuntur in provinciam expenſis Imperatoris, vel fiſci vivere debent, ut in juribus allegatis in gloſſa. Legati autem, 16
& Nuncii Papæ recipere debent *procurationem* ab iis, ad quos declinant, non obſtante contraria conſuetudine, vel præſcriptione, *c. Cum inſtantia, & cap. Procurationes de cenſib. & c. Accedentes de praſcr.* Nec mirum, 17
quia ut Hoſtienſis inquit *num. 9.* Romanam Eccleſiam excuſat tum neceſſitas, cum nec poſſit de ſuo omnibus providere; tum privilegium de antiqua conſuetudine jam obtentum, cujus exemplum, ut Hoſt. ſubjicit, ſequuntur Epiſcopi noſtri temporis quantum poſſunt. Quod eſſe non debet, *c. 1. de tempor. ordin. & cap. in cauſis de re judic.* Et idem repetunt Jo. Andr. Bellam. Cardin. & Abb. omnes ad finem. Addit Jo. Andr. quid expediret ſtatuere pro ſuſtentatione Papæ & Cardinalium, & quid ad ſui clamorem deliberatum fuerit in Concilio Viennenſi. Et illius verba ad literam referunt Bellam. & alii proxime citati.

QUÆRO, Ad quem ſpectet electio Prædicatoris tam 18
in Cathedrali, quam in aliis inferioribus Eccleſiis, & cui incumbat omnes eidem præſtandi eleemoſynam. Cum in materia electionis Prædicatoris, atque eleemoſynæ eidem præſtandæ variæ extent S. Cong. Concil. declarationes ad controverſias, quæ ſuper hoc crebro oriuntur, facilius diri-

dirimendas, ſex caſus in Cathedrali, ſex itidem in aliis Eccleſiis inferioribus ſunt diſtinguendi.

19 Primus caſus eſt, in Cathedrali, ubi non conſtat de conſuetudine eligendi concionatorem, aut præſtandi eidem eleemoſynam, neque ex parte Epiſcopi, neque ex parte Univerſitatis, vel alterius: & hic caſus eſt extra dubium, quia utrunque onus in ſua Eccleſia incumbit Epiſcopo tam ex diſpoſitione juris communis, ut hic patet, & dictum eſt *ſupra in 5. & ult. notabil.* quam ex Decretis Concilii Tridentini *in d. c. 2. ſeſſ.* 5. ubi Epiſcopo impedito jubetur servari Decretum Concilii generali, de quo hic, *& in c. 4. ſeſſ.* 24. Hinc S. Congregatio conſulta An deputatio Prædicatoris in Cathedrali Eccleſia pertineat ad ſolum Epiſcopum, ita ut Canonici & Capitulum non poſſint ſe in deputatione intromittere: Reſpondit pertinere ad ſolum Epiſcopum. Item ſæpius cenſuit Epiſcopum teneri propriis expenſis alere Prædicatorem in Cathedrali Eccleſia. Id quod multo magis vendicat ſibi locum, ſi Epiſcopus ſit in poſſeſſione eligendi, & præſtandi eleemoſynam.

20 Secundus caſus eſt, cum Epiſcopus eligit, & populus, vel alius ex conſuetudine, non tamen immemorabili, eidem præſtat eleemoſynam: & tunc hac conſuetudine non obſtante Epiſcopus, qui eligit, tenetur illi ſic electo eleemoſynam erogare. Etenim Concilium *d. c.* 4. ſuſtulit conſuetudinem non immemorabilem, ſecundum quam præſtatio eleemoſynæ Prædicatori in Cathedrali deputando incumbit alteri, quam Epiſcopo. Et ita fuit ſæpius reſolutum, ut patebit ex his, quæ dicentur in caſu proxime ſequenti.

21 Tertius eſt, ubi Epiſcopus eligit, & Univerſitas, vel alius ex immemorabili conſuetudine eleemoſynam præſtat: Quo caſu cum ab immemorabili tempore communitas Potentiæ conſueviſſet præſtare ſtipendium Concionatori; & dubitaſſet Epiſcopus Potenſis, an poſſet compellere civitatem ad prædictæ conſuetudinis obſervantiam: S. Congregatio cenſuit poſſe, cum Concilium non ſuſtulerit immemorabilem conſuetudinem.

Poſtea vero cum Epiſcopus Eugubinus dubitaret, an poſſet cogere regulares ad eleemoſynam, quam Prædicatori ab immemorabili tempore præſtiterunt: relatum fuit ad Gregor. XIII. an vellet obſervari ſupradictum S. Pii V. Decretum. Gregorius eo Decreto valde dubitavit, & interrogavit Cardinalem Alciatum quid ſibi videretur: qui reſpondit duriuſculum ſibi videri declarationem S. Pii V. cum Decretum Conc. *d. c.* 4. non ſuſtulerit immemorabilem, & quando voluit tollere, expreſſit, & in dubio non cenſetur ſuſtuliſſe: Sanct. Sua viſa eſt approbare diſtinctionem Card. Urſini, videlicet ſi laici ſoliti contribuere, nunc quoque contribuere debeant; ſecus ſi regulares: quoniam prædicationes fiunt præcipue ad utilitatem laicorum, tamen nihil ſtatuit. Sed quia agebatur tunc tantum de Epiſcopo Eugubino, cui alias ſcriptæ fuerunt literæ ſecundum Decretum S. Pii V. ideo ſimpliciter reſcribendum, relatis ſuis literis in Congr. & relatione facta Sanctiſſimo, Sanctitas Sua dixit, ut obſervare, id quod alias tempore S Pii V. ſcriptum fuerat ad ipſum. Poſtea vero dubitante Epiſcopo Reatino, an poſſet compellere univerſitatem ad præſtandum Concionatori ſalarium juxta immemorabilem conſuetudinem, & facta relatione Sanctiſſimo die 19. Maij 1575. Sanctitas Sua juſſit ſcribi literas Epiſcopo, ut cogeret univerſitatem ad ſervandam hanc immemorabilem conſuetudinem, quam Concil non ſuſtulit. Et licet S. Pius V. aliud decreverit; voluit tamen ut literæ manerent in ſuo robore, quoad eos tantum ad quos ſcriptæ fuerint. In reliquis vero caſibus, & locis, ſuper quibus nihil ſcriptum fuit, ut ſcriberentur, ſecundum hoc Decretum, ut hæc conſuetudo immemorabilis indiſtincte obſervaretur.

Ideoque S. Congregat. ab eo tempore conſuevit reſpondere, poſſe Epiſcopum in ſua Cathedrali Concionatorem deputare, & populum nihilominus compellere ad præſtandam eleemoſynam a tempore, cujus initii memoria non extat, præſtari ſolitam.

Et in ſpecie Epiſcopus Meliten. expoſuit Sacræ Congregationi obſervatum fuiſſe a tempore immemorabili, etiam antequam Inſula Melitæ a Religione Jeroſolymitana poſſideretur, ut tempore Quadrageſimæ eleemoſyna præſtaretur Concionatoribus Eccleſiæ Cathedralis de redditibus cujuſdam gabellæ appellatæ *Laſcita del vino*, quæ antiquitus ad jura Univerſitatis pertinebat, & deinde ad Magnos Magiſtros neſcitur quo jure pervenit; qui licet ſemper dictam eleemoſynam præſtiterint ex gabella prædicta, tamen Magnus Magiſter Petrus de Monte contra inſtitutum ſuorum anteceſſorum perſolvere recuſavit, & hujuſmodi eleemoſynas de redditibus Epiſcopatus ſede vacante contra dictam conſuetudinem de facto percipi, & ſubminiſtrari mandavit; cumque ſuper hoc Epiſcopus declarationem, & remedium poſtulaſſet: S. Congr. cenſuit ſervandam eſſe conſuetudinem.

Quartus caſus, raro tamen contingibilis eſt, ubi Epiſcopus præſtat eleemoſynam, & populus vel alius eligit ex quacunque conſuetudine. Et hoc caſu poteſt, ac debet Epiſcopus perdere in præſtatione eleemoſynæ, quia hoc eſt onus ipſius, ut ſupradictum eſt in primo caſu. Sed poteſt etiam electionem ſibi vendicare. Quia Sac. Congr. ſæpius cenſuit deputationem Prædicatoris in Cathedrali ad ſolum Epiſcopum ſpectare non obſtante conſuetudine etiam immemorabili. Et in ſpecie cum petiiſſet declarari Epiſcopus Cæſaraguſtanus, ad quem pertineret electio Prædicatoris in Cathedrali Eccleſia, & an eſſet habenda ratio immemorabilis conſuetudinis, quæ talem electionem alteri, quam Epiſcopo tribueret: reſponſum eſt, electionem, & deputationem Prædicatoris in eorum Eccleſiis Cathedralibus ad ſolos Epiſcopos pertinere, nulla habita ratione cujuſcunque conſuetudinis etiam immemorabilis, qua talis electio, vel deputatio Capitulo, vel Epiſcopo una cum Capitulo ſive de ejus conſilio, aut cuivis alteri competeret. 22

Quintus caſus eſt, ubi populus, vel alius ex conſuetudine, non tamen immemorabili eligit Prædicatorem, atque illi ſic electo præſtat eleemoſynam. Et hoc quoque caſu poteſt, ac debet Epiſcopus electionem ſibi vendicare, non obſtante conſuetudine, quam ſuſtulit Concil *d. c.* 4 ut ſupra dictum eſt *in 2 caſu*. Sed non poteſt compellere populum ad conſuetam eleemoſynam, quia Concilium eodem modo ſuſtulit conſuetudinem non immemorabilem, ſecundum quam præſtatio eleemoſynæ alteri, quam Epiſcopo in ſua Cathedrali incumbit, ut etiam dictum eſt in ſecundo caſu ex ſententia S. Congr.

Sextus, & ultimus caſus, cum populus, vel alius ex immemorabili conſuetudine eligit Prædicatorem, atque eidem præbet ſalarium. Hoc caſu quamvis immemorabilis conſuetudo, ſecundum quam alius, quam Epiſcopus eligit Prædicatorem in ſua Cathedrali, ſublata fuerit, & præſervata quoad eleemoſynam, quam alius præſtare conſuevit, juxta declarationem Gregor. XIII. ſuperius relatam, tamen ubi hæc duo ſimul concurrunt, ut ex immemorabili conſuetudine populus & eligat Concionatorem, & ſalarium præbeat; eo caſu ſemper Sac. Congr. cenſuit poſſe quidem Epiſcopum electionem ſibi vendicare, ſed non compellere populum ad eleemoſynam, quam illi ab immemorabili præſtare conſuevit. Eſſe autem in electione Epiſcopi utrum ipſe malit Prædicatorem eligere, cum populus, vel alius illum ab immemorabili tempore eligere conſueverit, vel Prædicatoris electionem alteri ex immemorabili competentem relinquere: ita tamen ut ſi Epiſcopus hujuſmodi electionem ſibi aſſumat, populum, vel alium ad ſolutas impenſas Prædicatori erogandas non compellat. Sin vero populum, vel alium prædicta facultate eligendi Prædicatorem uti ſinat, eundem cogere poſſit ad eas impenſas, quam in hanc cauſa præſtare ſolitus eſſet. Atque in ſpecie reſpondit S. Congreg. ab Archiepiſcopo Cæſaraugnſtano conſulta. 24

In Eccleſiis vero inferioribus primus caſus poteſt conſtitui, ubi Epiſcopus eligit, & alter ſolvit eleemoſynam, qui illam tenetur, vel ſolet præſtare. Et hic primus caſus eſt ſatis clarus: quia in aliis Eccleſiis, quam Cathedralibus electio Concionatoris, ſi Parochi impediti fuerunt ipſi per ſe prædicare, ſpectat ad Epiſcopum impenſis eorum, qui illas tenentur, vel ſolent præſtare, ut aperte cavetur Decreto *d. c.* 4. *verſ. in aliis autem Eccleſiis ſeſſ.* 24. 25

Hinc cum Epiſcopus Meliten. providere voluiſſet de Concionatore in ſuburbio Victorioſæ ſubditis ſuis, & Officiales ipſius conſulto prius Magno Magiſtro Petro de Monte reſpondiſſent electionem dicti Concionatoris non ſpectare ad Epiſcopum, ſed ad eos, qui eleemoſynam Concionatoribus ex bonis Univerſitatis miniſtrant;

Epiſcopo ſuper hoc declarationem poſtulantis, S. Congregatio cenſuit electionem Concionatoris ad Epiſcopum pertinere ex Decreto Concilii *c. 4. ſeſſ. 24.*

26 Secundus caſus eſt, ubi Epiſcopus Prædicatorem eligit, & eleemoſynam præſtat: & tunc ſimiliter manifeſtum eſt Epiſcopum debere utrunque adimplere, quia tam facultas Prædicatorem deputandi in tota diœceſi, quam onus miniſtrandi expenſas incumbit Epiſcopo de jure communi, ut dictum eſt *ſupra in 4. & ult. not.* Et ex Conc. Trid. *in d. c. 4.* in Eccleſiis inferioribus eodem modo jus deputandi ad Epiſcopum pertinet, & ſumptus miniſtrari debent ab his, qui tenentur, vel ſolent. Epiſcopus autem, ut ſupponitur in hoc ſecundo caſu, & tenetur, & ſolet.

27 Tertius eſt, cum populus, vel alius eligit Prædicatorem in Eccleſiis inferioribus ea conſuetudine non immemorabili, non tamen ei præſtat eleemoſynam. Et in hoc tertio caſu S. Congregatio ſæpius cenſuit conſuetudinem non immemorabilem, quam habet populus, vel alius eligendi Prædicatorem in ſupradictis Eccleſiis eſſe ſublatam a Concilio *dict. c. 4* Ideoque poſſe Epiſcopum electionem ſibi vendicare.

28 Quartus caſus eſt, cum populus, vel alius Prædicatorem eligit ab immemorabili tempore, licet ei ſumptus non miniſtret: & tunc Epiſcopus non poterit ſibi vendicare electionem, quia Concilium *d. cap. 4.* non ſuſtulit immemorabilem, ſecundum quam facultas nominandi Prædicatorem in Eccleſiis non Cathedralibus alii, quam Epiſcopo competeret, ut ſepius fuit reſolutum.

Et in ſpecie cum Abbas Sancti Majoris Eccleſiæ Collegiatæ Neapolitanæ eſſet a tempore immemorabili in quaſi poſſeſſione deputandi Concionatores in ſua Eccleſia: poſtea vero ſuperveniente Tridentino Concilio Archiepiſcopus Neapolitanus prætenderet ex Concilio facultatem deputandi Concionatorem in dicta Collegiata non ad Abbatem, ſed ad ſe tantum pertinere; proindeque dubitatum eſſet, an *c. 4. ſeſſ. 24* Tridentini Concilii ſuſtuliſſet immemorabilem conſuetudinem, S. Congreg. cenſuit *per d. c.* immemorabilem conſuetudinem non eſſe ſublatam quoad effectum prædictum.

Quintus, ubi populus, vel alter ſolet præſtare eleemoſynam, & ea immemorabili conſuetudine eligit Prædicatorem. Et hic quoque caſus eſt clarus, quia Concilium illam non ſuſtulit. Et propterea populus, vel alius poterit eligere Concionatorem, quem ab immemorabili eligere conſuevit, & debebit etiam illi a ſe electo impenſas ſolitas miniſtrare, juxta decretum *dict. capit.* 4. Quouſque tamen Univerſitas probet immemorabilem per tres conformes, Epiſcopum debere eligere cenſuit Sacr. Congregatio. Sufficit enim Epiſcopo ſola juris

30 communis aſſiſtentia, ut dictum eſt *ſupra numer.* 2a. in 5. *notabil.* Licet quandoque ex aliqua rationabili cauſa, puta ad vitanda ſcandala, Sacr. Congregatio Epiſcoporum, ac Regularium, cum imminente jam Quadrageſima præ anguſtia temporis jura partium examinari non poſſunt, in hoc quinto caſu conſueverit reſcribere, ut pro ea vice ſervetur ſolitum per modum tamen proviſionis, & abſque præjudicio jurium utriuſque tam in petitorio, quam in poſſeſſorio.

31 Sextus denique caſus eſt, ubi populus, vel alius miniſtrat expenſas, & eligit ea conſuetudine non tamen immemorabili; & tunc quamvis conſuetudo hujuſmodi, ſecundum quam alius, quam Epiſcopus eligit Prædicatorem in Eccleſiis inferioribus, ſit a Concilio ſublata, ut ſepius repertum eſt ea Sacræ Congregationis ſententia: ubi tamen hæc duo concurrunt, ut populus præſter elemoſynam, & eligat ea conſuetudine; tunc Sacra Congregatio multoties reſpondit, & præcipue in cauſa S. Macci poſſe quidem Epiſcopum electionem ſibi vendicare, ſed non compellere Univerſitatem ad eam eleemoſynam Prædicatori præſtandam, quam a ſe electo tantum præbere conſuevit.

32 An autem ſit ſervanda conſuetudo, ſecundum quam Epiſcopus in monaſteriis Regularium Prædicatores deputat, qui aliquando eorum Ordinis non ſunt, S. Congregatio cenſuit conſuetudinem eſſe obſervandam. Si tamen Prædicatores ejuſdem Ordinis haberi poſſint, ceteris paribus eſſe præferendos.

33 Secundo QUÆRO, An Parochi teneantur in ſuis Eccleſiis formaliter prædicare.

Cum Epiſcopus Eugubinus vellet compellere Regulares Montis Oliveti ad præſtandum ſalarium Concionatori ſuæ Cathedralis; alias autem comminaretur ſe eos compulſurum ad ſuſtentandum proprium Concionatorem in eorum Eccleſiis Curatis; Regulares adierunt S. Congregationem Concilii, dicentes onus eſſe Epiſcopi præſtare ſalarium Concionatori Cathedrali. Quoad Eccleſias autem eorum curatas Concil. Tridentinum non jubere, ut in eis prædicetur formiter, ſed ſufficere, ut Parochus ſe vergat ad altare, & declaret Evangelium, & ſermocinetur. Unde cum hoc ſit unus Parochi, compellendus ipſe erit ab Epiſcopo, & non Regulares cogendi ad ſuſtentandum Concionatorem. Sacr. Congreg. cenſuit hos Regulares non teneri contribuere impenſæ Prædicatoris Cathedralis, ut alias decıſum fuit. Quod autem pro minori impenſa eorum Epiſcopus conſentiat, ut contribuant Cathedrali, & ſublevet eos a ſuſtentandum proprium Prædicatorem in eorum Eccleſiis Curatis, non probavit Sacr. Congregat. quia ſi vere tenentur ſuſtentare proprium Prædicatorem in ſuis Curatis, male facit Epiſcopus eximendo eos ab hoc onere pro ſervitio Cathedralis ſuæ; imo ad ſuſtentationem propriam, cum ipſe teneatur de ſuo alere Prædicatorem in ſua Cathedrali, Si non tenentur, non debet Epiſcopus eos aggravare, ut habeant ibi Prædicatorem formalem. An autem teneantur eſt probabile dubium; nam licet jura veteri qui habet curam animarum videatur teneri ad prædicandum, *cap. quod Dei timorem, de ſtatu Monach. verſ. ad Parochialium Eccleſiarum regimen in Presbyteros ordinari, ex quo debent prædicationis officium exercere*, ubi Abb. *num.* 2 notat officium Presbyteri Parochialis eſſe prædicare, Ripa *lib.* 1. *reſponſ.* 14. *num.* 39. *&* 41. tamen Concilium *cap. 4 ſeſſ.* 24. non videtur adegiſſe Parochos ad prædicandum formiter, ſed tantum ad ſacram Scripturam, & divinam legem annunciandam, quod fieri poteſt lectione Catechiſmi. Sed quia certum eſt verba illa, *Sacras Scripturas, & divinam legem annuncient*, ita referri ad Epiſcopos in ſuis Eccleſiis, ſicut ad Parochos, quia verba illa ſuperiora, *ipſi per ſe, &c.* reguntur ab illis verbis inferioribus, *Sacras Scripturas, &c.* ſicut illa, *in aliis autem Eccleſiis per Parochos, &c.* In Epiſcopis intelligitur de prædicatione formata, ita ut in Parochis per regulam, *Determinatio una reſpiciens plura determinabilia debet illa æqualiter determinare*: ideo referendum ad Congregationem Generalem.

Congregatio Generalis die 9. *Februarii* 1576. fecit magnam vim quod Concilium *ſeſſ. 5. capit.* 2. non adegerit Parochos, ad prædicandum, ſed ad docendum, prout ibi dicitur. A quo capitulo videtur *cap.* 4. declarationem accipere. Item *in dict. capit.* 4. leguntur illa verba, *Aptius accommodando præſentium temporum uſui, ſtante quod uſus rei invaluit poſt Concilium, ut Parochi non prædicent formaliter, ut fit in Cathedralibus*, & ſic uſus ita videtur interpretatus per Concilium. Nec obſtat quod *dict. cap.* 4. ſub una ſtructura verborum, eademque determinatione comprehendat, & Parochos, & Epiſcopum, ideo æqualiter debeat determinare. Quia reſpondetur dupliciter. Primo, quando Concilium prius expreſſit de Epiſcopis, ibi, *ipſi per ſe, aut per eos, quos ad prædicationis munus aſſument*, in perſona Epiſcoporum expreſſit illam vocem, Prædicationis. At quando poſtea diſponit de Parochis, non repetit eam dictionem; ita ut propterea ſit ſenſus: Annuncient Epiſcopi in Cathedralibus per prædicationem; Parochi vero in Parochialibus ſimpliciter. Secundo illa regula, *Una determinatio, &c,* fallit, quando eſt diverſa ratio, Jaſ. *in l. Jam hoc jure de vulg. & pupill.* Sed munus prædicandi formiter dicitur eſſe Epiſcoporum, non Parochorum. Sanctus Thomas in 2. 2. *quæſt.* 184. *art.* 8. ubi Cajetan. Sotus *de juſt. & jur. lib.* 10. *quæſt. 9. articul.* 3. Item in Cathedralibus conveniunt Auditores intelligentes, in Parochialibus ut plurimum rudes. Et magna eſt diverſitas reſpectu locorum, & perſonarum. Et ad jura vetera, quæ dicunt Parochos teneri prædicare, reſponſum, ea forma qua Parochi ſolent, alioquin ſi in omnibus Parochialibus prædicarent formiter, quodammodo plures eſſent Prædicatores, quam Auditores. Fuere tamen qui diſtinguerent, ut Cardinalis Alciatus: Aut Parochialis numeroſi eſt populi, & pinguis, ut Pacis 60. millia, ut in Hiſpaniis 347. millia; & tunc ibi prædicetur formiter; in aliis vero non. Alii dixerunt ſimpliciter, & generaliter reſpondendum Parochos non cogendos

habere

habere in ſuis Parochialibus Prædicatores formatos, ſed ſatis eſſe ſi doceant ſecundum *d. c.* 2. Alii conſiderarunt rem hanc eſſe gravem, & exemplarem; & ſi ita univerſaliter enunciaretur, parituram ſcandalum, multos Parochos, qui prædicant ſormiter avocaturam ab hoc bono opere. Præterea non eſſe tutum ſententiam ſic generalem enunciare propter Parochiales, & populo, & reditu magnas, quæ plerunque majores ſunt pluribus Cathedralibus. Ideo ſatis eſſe ita ſolum reſpondere Epiſcopo Eugubino pro Parochialibus ſuæ civitatis, diœceſis, & præſertim horum Regularium Olivetanorum, quas ſciunt omnes & parvi reditus, & non ſatis frequentes populo eſſe. Tandem omnium conſenſu decretum fuit, ut Alciatus oretantum, & abſque ſcriptis dicat Epiſcopo Eugubino, ut nolit cogere iſtos Regulares ad ſuſtentandum Prædicatorem formatum in ſuis Parochialibus, Etſi alius Epiſcopus hoc idem quæſierit, aut alia ſimilis quæſtio occurreret, referret Alciatus, & proponeret in S. Congr. nec hanc reſponſionem datam Epiſcopo Eugubino daret alii, niſi facto verbo in Congregatione. Dictum eſt etiam, dum Sanct. Thomas, Cajetanus & Sotus dicunt officium eſſe Epiſcopi præcipue prædicare, verum id eſſe. Sed cum ſubjiciunt Parochum autem ſolum docere debere Orationem Dominicam, & Symbolum, non alia fidei myſteria; non eſſe ſecundum *capitul. quod Dei timorem*, quod dicit eos debere prædicare. Et dum Sotus dicit in Concilo Tridentino ſuperſeſſum fuiſse a danda Parochis facultate prædicandi, verùm eſſe ſub Paulo III. ſecundum *dict. capit.* 2. cui Sotus interfuit. Secus autem eſſe quoad Concilium Tridentinum ſub Pio IV. cui Sotus non interfuit.

Suprafcriptis adde Concilium Arelatenſe IV. celebratum ſub Leone III. Carolo Magno Imperatore anno ſalutis 813 *capitul.* 10. *de prædicatione tomo* 3. *Concil. part.* 1. *ſection.* 2. *pagina* 188. ubi ſic legitur: *Providimus enim pro ædificatione omnium Eccleſiarum, & pro utilitate totius populi, ut non ſolum in civitatibus, ſed etiam in omnibus Parochiis, ut presbyteri ad populum verbum faciant, & ut bene vivere ſtudeant, & populo ſibi commiſſo prædicare non negligant*. Hoc ibi. De prædicatione etiam loquitur Concilium Viennenſe in Clamentina *Dudum*, §. *hujuſmodi de ſepultur.* ibi, *Parochiales Eccleſiæ, & ipſarum Curati, ſive Rectores, qui miniſtrare habent Eccleſiaſtica Sacramenta, quibus noſcitur de jure competere prædicare, ſeu proponere verbum Dei, &c.* Concilium Tridentinum *in capit.* 1. *in princ. ſeſſ.* 23. ubi eſt expreſſum Curatos omnes teneri præcepto divino oves ſibi commiſſas paſcere verbi Dei prædicatione. Et de officio prædicandi ſimiliter loquuntur DD. quas citavi ſupra *n.* 7.

Præterea orta dubitatione, an in Parochiali Eccleſia unita Regularium Monaſterio, in qua per Regularem cura animarum exercetur, poſſit Epiſcopus compellere Regulares, ut aliquem ejuſdem Ordinis ad prædicandum in eadem Eccleſia deputent, qui de licentia Epiſcopi hoc munus expleat non obſtante quod in Eccleſia Monaſterii per eoſdem Regulares concio habeatur: Sacra Congregatio cenſuit poſſe compellere, ſed non poſſe alium, præterquam ejuſdem Ordinis invitis Fratribus ad prædicandum in dicta Eccleſia deputare.

DE OFFICIO ORDINARII.

Honorius III, Epiſcopo Aſſiſinatin.

C A P U T XVI.

CONquerente œconomo Monaſterii S. Benedicti montis Subaſii nobis innotuit, quod tu juribus Epiſcopalibus non contentus, quæ in Eccleſiis, ſeu capellis ejuſdem Monaſterii debes habere, a quibuſdam earum procurationem exigis: quas ad dandam procurationem minime ſufficere proponebat: petens ut ſpecificares quæ tibi ratione juris Epiſcopalis competerent in eiſdem: quorum quibuſdam ſpecificatis, lis ſuit legitime conteſtata. Nos autem inſpectis probationibus, & quæ ab utraque parte ſuere propoſita intellectis, decrevimus, ut in Eccleſiis, ſeu capellis tuæ diœceſis ad Monaſterium ipſum ſpectantibus, habeas Canonicam obedientiam, ſubjectionem & reverentiam, inſtitutionem & deſtitutionem, correctionem, & reformationem, ac cenſuram Eccleſiaſticam, juriſdictionem quoque cauſarum omnium, ad ſorum Eccleſiaſticum de jure ſpectantium, pœnitentias, & ſacrorum omnium, quæ ab Epiſcopo ſunt recipienda, collationem, ſynodum, & ſynodatici ſeu Cathedratici nomine duos ſolidos, quartam decimationum & mortuariorum, viſitationem quoque annuam: ita quod cum ad eas viſitandas acceſſeris, non amplius procurationis nomine requiras ab eis, niſi quantum (penſatis facultatibus earundem) moderate poterunt exibere, ne plus ceteris capellis ejuſdem diœceſis in procurationibus onerentur: & infra. Tu autem his juribus in præfatis Eccleſiis contentus exiſtens, non amplius ab eis exigas, præter moderatum auxilium, quo juxta formam Lateranenſis Concilii, ſi manifeſta, & rationabilis cauſa extiterit, cum charitate poſtulandum, ſicut ab aliis Eccleſiis ejuſdem diœceſis; pro neceſſitate temporis ſuſtinemus.

S U M M A R I U M.

1 *EPiſcopus in Eccleſiis diœceſis ſuæ debet eſſe contentus juribus Epiſcopalibus.*
2 *Oeconomus agit nomine Monaſterii, & ſtat in judicio pro cauſis ad Monaſterium ſpectantibus.*
3 *Oeconomi appellatione quis veniat.*
4 *Abbas agere poteſt pro Eccleſiis, ſeu Capellis ſuo Monaſterio ſubjectis, ne indebitis graventur oneribus.*
5 *Sed ſi illarum Rectores agere voluerint, erunt præponendi.*
6 *Actor an, & quando cogi poſſit ſuam petitionem ſpecificare, & n.* 40. *& ſeqq.*
7 *Epiſcopus ab Eccleſiis ſibi ſubjectis non poteſt petere niſi jura Epiſcopalia in jure expreſſa.*
8 *Clerici non poſſunt cogi ab Epiſcopo ad præ-* *Fagnan. in I. Libr. Decretal.* *ſtandum aliquod ſervitium non expreſſum in jure.*
9 *Collecta aliqua ab Epiſcopo imponi non poteſt Eccleſiis ſibi ſubjectis præter charitativum ſubſidium, & n.* 38.
10 *Capella Monaſterio ſubjecta an, & quando teneantur Epiſcopo ad jura Epiſcopalia.*
11 *Epiſcopalia jura, quæ competunt Epiſcopo in Eccleſiis ſuæ diœceſis, etiam inferiori Prælato ſubjectis, ſunt decem, & octo hic per ordinem enumerata, uſque ad n.* 40.
12 *Clerici, & laici quantumcunque potentes tenentur Epiſcopo, & ad Canonicam obedientiam.*
13 *Imperator, & omnes Principes Epiſcopis ſuis in ſpiritualibus ſunt ſubjecti.*
14 *Reverentiam in quibus conſiſtat.*
15 *Debetur Epiſcopo ſuo etiam ab exemptis.*

Item a Regibus, & Principibus ſeculi, n. 17.
16 *Exemptus a juriſdictione Epiſcopi non cenſetur exemptus a jure reverentiali.*
18 *Inſtitutio cui de jure communi competit, eidem & deſtitutio.*
Secus ſi de jure ſpeciali.
19 *Epiſcopus fundat intentionem ſuper jure inſtituendi, & deſtituendi in Eccleſiis omnibus ſuæ diœceſis.*
20 *Præſcripta inſtitutione non cenſetur præſcripta deſtitutio.*
21 *Deſtituere qui poteſt, multo magis poteſt corrigere, ſed non e converſo.*
22 *Correctio, & reformatio, an, & in quo differant, remiſſive.*
23 *Epiſcopus de jure communi procedere poteſt contra omnes Clericos ſuæ diœceſis, licet ſubſint inferiori Prælato.*
24 *Declaratur.*
25 *Pœnitentiam publicam ſolus Epiſcopus poteſt injungere, pro enormibus tamen criminibus, & ſcandaloſis.*
26 *Et poteſt eam in aliam ſecretam commutare.*
27 *Parochus cui debeat confiteri.*
28 *Super quarta decimationum Epiſcopus fundat intentionem de jure communi contra Parochos, non contra Parochianos.*
29 *Quarta mortuariorum quæ dicatur.*
30 *Debetur Epiſcopo non jure conſuetudinario, ſed jure communi.*
31 *Item debetur etiam cum Eccleſia hæres ex aſſe inſtituta eſt.*
32 *Super quota ſtandum eſt conſuetudini.*
33 *Et poteſt Epiſcopus juxta conſuetudinem exigere trigeſimam rationem viſitationis teſtamentorum.*
34 *Viſitare poteſt Epiſcopus Eccleſias ſuæ diœceſis ſemel tantum in anno; niſi neceſſitas aliter poſtulaverit.*
35 *Ad viſitationem diœceſis abſolvendam Concilium Tridentinum nullum tempus præfixit, ſed reliquit arbitrio Epiſcopi.*
36 *Debet tamen eam continenter proſequi, nec ad extraneos actus divertere.*
37 *Viſitator non poteſt recuſari, niſi judicialiter procedat, vel modum excedat in corrigendo.*
38 *Charitativum ſubſidium quas ob cauſas ſit Epiſcopo poſtulandum, & an ſi liberalitas.*
39 *Et qua verborum formula ſit petendum, & an Reges poſſint illud imponere.*
40 *Petitio Actoris alia univerſalis alia generalis, alia ſingularis.*
41 *In Libello non tenetur Epiſcopus exprimere Epiſcopalia jura, quæ ſunt in jure expreſſa.*
42 *Secus ſi petat jura ſibi competentia ex conſuetudine.*
43 *Ad Cathedraticum monaſteria non tenentur, utpote exempta a lege diœceſana; ſed eorum Capellæ ſolvunt hoc nomine duos ſolidos.*
44 *Cathedraticum, ſeu ſynodaticum cur ita appellatum, & n.* 53.
45 *Denominatio ſumitur quandoque a cauſa, quandoque a loco.*
46 *Pro Cathedratico ad cujus monetæ æſtimationem duo ſolidi ſint ſolvendi, & n. ſeq.*
47 *Solidi appellatione intelligitur aureus, & quot ſolidi conſtituant libram.*
48 *Cathedraticum an ſit ſublatum a Concil. Trid. & n. ſeqq. uſque in fin.*
49 *Eſt de juribus Epiſcopalibus, & adeo privilegiatum, ut in totum præſcribi non poſſit.*
50 *Non comprehenditur in generali diſpenſatione, niſi de re fiat mentio ſpecialis.*
51 *Fuit introductum ex Concilio Bracharenſi ſecundo.*
52 *Cathedraticum eſt cenſus duorum ſolidorum, qui ſolvuntur Eccleſiæ Cathedrali in ſignum ſubjectionis, & honorem Cathedræ.*
53 *Non exigitur in viſitatione, ſed in Synodo.*
54 *Eſt de lege diœceſana; Viſitatio de lege juriſdictionis.*
55 *Concilii Tridentini decretum c. 3. ſeſſ. 24. expenditur, & n. ſeq. uſq. in fin.*
56 *Relatio non eſt facienda ad præcedentia, quando induceretur correctio juris communis*
57 *Quarta canonica, & alia jura Epiſcopalia præſervata ſunt a Conc. Trid.*
58 *Dictio,* alius, *eſt repetitiva ſimilium, etiamſi ei adjuncta ſit dictio univerſalis.*
59 *Argumentum de pacto ad legem validum eſt.*
60 *Exceptio facta per dictionem taxativam non excludit alias ſimiles exceptiones.*
61 *Viſitationis Eccleſiæ typus, & compendioſa deſcriptio.*

C*Onquerente.* Epiſcopus in Eccleſiis diœceſis ſuæ de- 1
bet eſſe contentus juribus Epiſcopalibus: & quæ
ſint jura Epiſcopalia declarat. Hoc dicit ſecundum omnes; & ſint duæ partes. In prima ponitur petitio, &
conteſtatio. In ſecunda ſententia, ibi, *nos autem.*

Nota primo ex principio textus œconomum agere 2
nomine monaſterii, & ſtare in judicio pro cauſis ad monaſterium ſpectantibus, ut hic, *& in cap. Imperatorum
inf. de juram. calum.* & notant *hic* Butr. Card. Anch.
& Imol. omnes *in* 1. *not.* Quibus autem veniat appella- 3
tione œconomi notatur in *cap. ipertractandis eod. tit.*
non tamen diſtinguit Canon an nominetur Oeconomus,
Syndicus, Actor, vel Procurator; quia licet nomina
ſint diverſa, officium tamen eſt idem, *cap. petitio,* &
ibi gl. *in verſ. Actores inf. de procur.* gl. *penult. in cap.* 1.
de juram. calum.

Secundo, nota Abbatem agere poſſe pro Eccleſiis, ſeu 4
Capellis ſuo monaſterio ſubjectis, ne indebitis gravetur
oneribus: ad idem *cap.* 1. *& ultim. ſupra de offic. Archid.
cap. Auditis, & c. Ex tranſmiſſa infra preſcript.* Clem.
1. *de reſcript.* Innocent. *hic in princ.* Hoſtien. & Bellam.
uterque *num.* 1. Joan. Andr. *num.* 3. & Abb. *in* 1 *notab.*
nam ſi poteſt agere œconomus, multo fortius Abbas, 5
ſecundum Imol in 1. *notabil.* Si tamen Rectores ipſorum
Capellarum voluerint agere, erunt præferendi, *argum.
capit. penult. infra de re judic.* & notat Innocent. *in capitul. Edoceri ſupra de reſcript.* Quod latius proſequitur
idem Innoc. *hic,* & poſt eum Hoſtien. & Joan. Andr.
omnes *in princ.*

Tertio, nota ibi, *petens ut ſpecificares:* reum petere 6
poſſe ut generalis petitio actoris declaretur, & ſpecificetur ad hoc ut ſcire poſſit, an ſibi expediat cedere, vel
contendere, *cap. penult. & ult. infra de libell. oblat.* Sed
quomodo hoc intelligatur, plenius examinabitur infra
in gloſſa prima.

Quarto, nota ibi, *his juribus in præfatis Eccleſiis con- 7
tentus,* Epiſcopum ultra jura Epiſcopalia in jure expreſſa
non poſſe aliud petere ab Eccleſiis ſibi ſubjectis. Ex quo
infert Abbas *hic numer.* 1. ut Epiſcopus petere non poſ- 8
ſit a Clericis ſuæ diœceſis aliqua ſervitia, quæ in jure
non ſunt expreſſa, *capitul. quia cognovimus* 10. *queſt.* 3.
Et per hoc alias reſpondi, Epiſcopum Burgi Donnini potuiſſe quidem invitare, ſed non compellere Clericos ſuæ
civitatis, ut intereſſent Litaniis Beatiſſimæ Virginis,
quas in Sabbato decantari juſſerat in ſua Cathedrali Eccleſia. Et alias reſponſum eſt, Clericos non habentes officium, vel beneficium Eccleſiaſticum cogi non poſſe ab
Epiſcopo ad publicas proceſſiones accedere. Nec etiam 9
ſecundum Abbatem poteſt Epiſcopus Eccleſiis imponere
aliquam collectam, præter charitativum ſubſidium, manifeſta, & rationabili cauſa imminente, ut in fine textus, & dicam *infra n.* 38.

Quinto, nota ibi, *ad monaſterium ſpectantibus,* Ca- 10
pellas monaſterio ſubjectas teneri Epiſcopo ad jura Epiſcopalia, ut hic eſt caſus ſecundum Joan. Andream &
omnes, licet monaſterium ipſum non teneatur ad ea,
quæ ſunt de lege diœceſana, ut ad Synodaticum, & ad
alia, quæ notantur *in capit. dilectus infra eodem.* Hoc
tamen intelligit Abbas *hic numer. verſ. ſed nota,* dummodo Capellæ, & Eccleſiæ ſint ſeculares, & ſubjectæ
monaſterio de jure ſpeciali; ſecus ſi ſint regulares, ibique inhabitent Monachi: quia tunc gaudent privilegio
monaſterii, cum monaſteria dici poſſint, allegat Archidiac. & Joan. Andr. *in capit.* 1. *de præb. liber.* 6. &
Joan. de Lignan. in Clemen. 1. *de exceſſ. Prælat.* & notata per Innocent. *in c.* 1. *de ſtat. Monach* Tu vero dicas hoc pendere ex forma privilegii, *c. Porro de privil. c.
Si Papa, & c. Per exemptionem eodem tit. lib.* 6. Multæ
enim

enim ſunt Eccleſiæ ſeculares ſubjectæ monaſteriis exem-
ptis, vel nullius diœceſis, quæ non tenentur Epiſcopo de
juribus Epiſcopalibus reſpondere, ut ſcripſi latiſſime in *c.*
Grave infra eodem.

11 Sexto, nota ex integro contextu jura Epiſcopalia hic per
ordinem enumerata, quæ competunt Epiſcopo de jure
communi in Eccleſiis, ſeu capellis diœceſis ſuæ etiam ſub-
jectis inferiori Prælato, ſive ſeculari, ſive regulari, ut
hic per Butr. *n.* 9.

12 Primum jus Epiſcopale eſt canonica obedientia, quæ
conſiſtit in obſervando Epiſcopi monita, & mandata, ut
cap. Dilecto infra de major. & obedient. & ad hanc tenentur
tam Clerici, quam laici quantumcunque potentes, *cap.*
Omnes Principes, & ibi gloſſ. *unic.* & Doctores *eod. titul.*
Abb. *hic n.* 2.

13 Secundum jus Epiſcopale eſt ſubjectio, ſcilicet in ſpiri-
tualibus, *capit.* 2. 16. *quæſt.* 5. ſecundum Innocent. *hic nu-*
mer. 3. *in ver. Subjectionem.* Ad quam ſimiliter tenentur
indiſtincte omnes; nam in ſpiritualibus Imperator, & o-
mnes Principes ſunt ſubjecti Epiſcopis ſuis, *cap. Duo ſunt*
96. *diſtinct.* gloſſ. *in dict. capit. Omnes Principes*, Petr. de
Anchar. *in repet. cap Canonum ſtatutum num* 5. *verſ. Simi-*
liter ratione ſpiritualium de conſtit. Si quis vero non exem-
ptus hanc ſubjectionem Epiſcopo negaverit, tolerandus
non eſt, ſed abjiciendus ab Eccleſia, & tanquam acepha-
lus judicandus, nec ſunt ei aliqua Epiſcopalia ſuffragia mi-
niſtranda, *cap. Nulla ratione* 93. *diſt.* & *c. Abbatibus* 18.
quæſt. 2. Hoſtienſ. *hic num.* 8. *in ver. Subjectionem*, & Jo.
Andr. *n.* 17.

14 Tertium jus Epiſcopale eſt reverentia, quæ conſiſtit in
honore, qui exhibetur in aſſurgendo, caput inclinando,
genuflectendo, & his ſimilibus. Licet multoties reveren-
tia, & obedientia accipiantur ut ſynonyma, ut dixi in *c.*
His quæ in 2. *notab* poſt Cardin ibi *in* 3. *quæſt.* & Abb. *n.* 1.
15 *in antepenult. notab de major. & obed.* Ad hanc autem reve-
rentiam Epiſcopo exhibendam tenentur etiam exempti, ut
poſt Oldrad. notat. Bald. *in leg. fin. n.* 3. *verſ. Item per hunc*
16 *textum, Cod. de bon. libert.* ubi ait exemptum a juriſdictio-
ne Epiſcopi non cenſeri exemptum a jure reverentiali, &
17 ſequitur hic Felin. *in princ.* Et ad hanc ſimiliter tenentur
etiam Principes ſupremi, ut eſt textus in *cap. Sehiſa*, ibi,
cum alii Reges, & Principes Archiepiſcopis ſuis, ſicut de-
bent reverenter aſſurgant, de major. & obed

18 Quartum, & quintum Epiſcopale jus eſt inſtitutio, &
deſtitutio, ſcilicet authorizabilis, ſecundum Hoſtien. *hic*
n. 8. *in ver. Inſtitutionem*, & Joan Andr. *num.* 18. qui re-
mittunt ad *capit. Cum ſatis ſupra de offic. Archid.* & ita cui
competit de jure communi jus inſtituendi, competit & jus
19 deſtituendi. Unde ſuper utroque Epiſcopus fundat inten-
tionem in Eccleſiis omnibus ſuæ diœceſis, ut hic, & in
cap. Omnes Baſilicæ, & in cap. Si quis deinceps 16. *q* 2. *&*
20 *in cap. Cum ex juncto in fin. infra de hæret.* Abb *hic n.* 2. Se-
cus ſi inſtitutio competeret alicui de jure ſpeciali, puta ex
præſcriptione; nam præſcripta inſtitutione non cenſetur
præſcripta deſtitutio, ut tenet Hoſt. & omnes *in d. c. Cum*
ex injuncto, teſte Felin. *hic. nu.* 5. *verſ. Præſcripta inſtitu-*
21 *tione*, & plenius *in cap. Auditis infra de præſcrip.* An au-
tem præſcriptio juris inſtituendi cenſeatur cumulativa cum
Epiſcopo, an privativa latiſſime examinavi in prædicta
Decretali, *Auditis*.

Sextum, & ſeptimum jus Epiſcopale eſt correctio, &
reformatio, & ita hæc duo non comprehenduntur in in-
ſtitutione, cum hic ponantur tanquam diverſa, ſecun-
dum Anton. de Butr *n.* 1. Quod non placet, quia qui pot-
eſt deponere, ſeu deſtituere, quod plus eſt, utique mul-
to magis poteſt corrigere, & emendare, quod minus eſt,
cap. Ex parte, il terzo de decim. & cap. Cui licet de regul.
22 *jur. lib.* 6. ad hoc *cap. Ad petitionem infra de accuſat.* Hic
vero ponuntur tanquam diverſa, quia in correctione non
continetur deſtitutio, ſed non e converſo. An autem,
& in quo differant correctio, & reformatio, vide Abb.
hic num. 2. *verſ. Quinto, & in cap. Irrefragabili in* 2. *notab.*
ſupra eodem.

Octavum jus Epiſcopale eſt cenſura Eccleſiaſtica, ſci-
licet excommun. ſuſpenſio, & interdictum, ut *cap Quæ-*
renti de verb. ſignific. gloſſ. *in cap.* 5. *in ver. Interdictis de*
hoc, qua vi met. cau.

23 Nonum jus Epiſcopale eſt juriſdictio in cauſis omnibus
ad forum Eccleſiaſticum ſpectantibus, de quibus vide
Concilium Tridentinum *cap.* 20. *ſeſſ.* 24. & ex hoc infert
Abb. *hic num.* 2. *verſ. Septimo*, ut Epiſcopus de jure com-
muni procedere poſſit contra omnes Clericos ſuæ diœce-
ſis, licet ſubſint inferiori Prælato. Adde tu etiamſi Præ- 24
latus ſit Regularis, ut dixi ſupra *in* 5. *notab.* Hoc tamen,
ut ibi tetigi pendet ab inſpectione, an juriſdictio compe-
tens inferiori Prælato de jure ſpeciali ſit cumulativa, vel
privativa ad Epiſcopum. De quo dic ut plene ſcripſi *in*
dict. capit. Auditis infra de præſcrip. & in capit. Grave in-
fra eodem.

Decimum jus Epiſcopale eſt pœnitentia, ſcilicet publica 25
ſecundum gloſſ. *hic in ver. Pœnitentias*; nam ſoli Epiſco-
po jus competit hujuſmodi pœnitentiam injungendi *c. In*
capite 50. *diſt. c. Accedentibus*, & ibi gloſſ. *pen. de exceſſ.*
Prælat Nec tamen pro omnibus criminibus, ſed tantum
pro enormibus & ſcandaloſis, *c. fin.* 26. *q.* 6. Abb. *Hic n.*
4. *verſ. Et in eo quod gloſſa dicitur.* Quando enim ab ali-
quo publice, & in multorum conſpectu crimen commiſ-
ſum fuerit, unde alios ſcandalo offenſos, commotoſque
fuiſſe non ſit dubitandum; huic condignam pro modo cul-
pæ pœnitentiam publice injungi oportet, ut quos exemplo
ſuo ad malos mores provocavit, ſuæ emendationis teſti-
monio ad rectam revocet vitam, Concilium Tridentinum
c. 8. *ſeſſ.* 24. Epiſcopus tamen, ut ibi dicitur, publicæ hoc 26
pœnitentiæ genus in aliud ſecretum poterit commutare,
quando ita magis judicaverit expedire. Alii vero intelli-
gunt hunc textum de pœnitentiis etiam privatis, quæ ſci-
licet pro majoribus criminibus imponuntur in caſibus Epi-
ſcopo reſervatis a jure communi, de quibus vide gloſſ. *in*
c. 2. *in ver. Reſervantur, de pœnit. & remiſſ. lib.* 6. vel in
aliis, quos ſibi Epiſcopus duxerit ſpecialiter reſervandos
ad præſcriptum Concilii Tridentini *ſeſſ.* 14. *de Sacrament.*
Pœnitent. c. 7. *de caſ. reſerv.* & Decretis Clementis VIII.
impreſſi apud Steph. Quarant. *in ver. Caſus reſervati fol.*
563. Sed Abbas *hic n.* 4. *col.* 4. *in princ.* intelligit hunc tex- 27
tum proprie, prout loquitur, ut ſcilicet Presbyteri Paro-
chiales teneantur pro omnibus pœnitentiis recurrere ad E-
piſcopum; nam cum ei ſubſint immediate, non poſſunt
ab alio, quam ab ipſo abſolvi, vel ab Archipresbytero
Eccleſiæ Cathedralis, qui in hoc eſt Vicarius Epiſcopi, ut
eſt textus *in c. Officium ſupra de off. Archipresbyter.* de quo
plenius per Hoſt. *in Summa de Pœnit. & remiſſ* §. *Cui confi-*
tendum, verſ. Cui Presbyter. Parochialis. Qui tamen hoc
limitat, niſi Parochus ſit alteri ſubjectus in ſpiritualibus,
& ſequitur Felin. *hic n.* 2. vide Concilium Tridentinum *c.*
15. *ſeſſ.* 23. Extrav. *Vas elect. de hæret.* & quod ſcripſi *in cap.*
Omnis infra de pœnit. & remiſſ

Undecimum jus Epiſcopale eſt collatio omnium ſacro-
rum, id eſt, Chriſmatis, & Ordinis, *cap. Quanto ſupra*
de conſuet. cap. unic. §. *Per frontes de ſac. Unct.* Concilium
Florentinum *in decreto fidei Eugenii IV.* § *Secundum Sacra-*
mentum, & §. *ſextum.* Item conſecratio Eccleſiarum,
Altarium, virginum, & conſimilium, de quibus *in cap.*
Quamvis Chorepiſcopis 58 *diſt.*

Duodecimum jus Epiſcopale eſt Synodus, ad quam te-
nentur accedere exempti omnes, qui alias ceſſante exem-
ptione intereſſe deberent. Concilium Tridentinum *in cap.*
2. *ſeſſ.* 24. Dixi *in cap. Quod ſuper his n.* 5. *infra de majorit.*
& obedien.

Decimumtertium Epiſcopale jus eſt Synodaticum, ſeu
Cathedraticum, de quo infra in gloſſ. *Duos ſolidos.*

Decimumquartum eſt quarta decimationis, & ſic Epi- 28
ſcopus de jure communi fundatam habet intentionem ſu-
per jure exigendi quartam decimarum totius Epiſcopatus,
ut hic & *in cap. Quoniam infra de decim.* & eſt communis
opinio omnium fere Doctorum, ut deducunt Domini de
Rota *deciſ.* 31. *n.* 5. *par.* 2. *diverſor.* Dixi *in cap. Cum con-*
tingat n. 23. *de decim.* non tamen fundat intentionem con-
tra Parochianos, ſed contra Parochos, ut ſcripſi plene
in d. cap. Quoniam n. 23.

Decimumquintum jus Epiſcopale eſt quarta mortuario- 29
rum, quæ ſcilicet debetur Epiſcopo ex legatis piis, & ap-
pellatur mortuariorum, quia in morte relinquitur, ſecun-
dum gloſſ. *hic in ver. Mortuariorum*, & Butr. *n.* 46. & alias
appellatur quarta, ſeu portio canonica, de qua *in c. Offi-*
cii, & c. Requiſiſti infra de teſtam. & hæc debetur Epiſco-
po non jure conſuetudinario, ut hic putavit Innoc. *n.* 4.
ſed jure communi, cum inter jura Epiſcopalia hic connu-
meretur, ſecundum gloſſ. proxime citatam, Butr. *n.* 47.
& communiter Doctores. Quorum ſententiam non ob- 30
ſcure probavit Tridentina Synodus *ſeſſ.* 24. *cap.* 3. in illis
verbis, præter id quod ex relictis piis jure debetur. Unde 31
cum Fundatus Epiſcopus quæſierit, an juris diſpoſitio,

qua

qua da legatis piis Eccleſiis, ſeu Capellis relictis debetur
quarta Canonica portio Epiſcopo, ſit ſervanda quando
Eccleſia, vel Capella ipſa hæres inſtituta eſt: Die 31. Au-
guſti 1606. Sacra Congregatio cenſuit deberi etiam cum
32 Eccleſia eſt hæres ex aſſe inſtituta. Quod ſentiunt Lapus
de Canon portion. cap. 2. num. 22. & Petr. de Ubald. *eod.
tract. cap. 2. num.* 12. Fateor tamen ſuper quota ſtandum
eſſe conſuetudini, quia aliquando eſt quarta, & aliquan-
33 do medietas, *c. 1. & 2. & c. Certificari de ſepultur.* Butr.
hic n. 5. Unde alias reſponſum eſt, potuiſſe Epiſcopum jux-
ta conſuetudinem exigere trigeſimam ex relictis piis ratio-
ne viſitationis teſtamentorum; ſecus ſi in teſtamentis nul-
lum eſſet relictum pium.

34 Decimumſextum, jus Epiſcopale eſt annua viſitatio, &
ſic Epiſcopus ſemel tantum in anno poteſt Eccleſias ſuæ
diœceſis viſitare, ut hic tenet gloſſ. *in ver. Annuam*, con-
cordat *cap. Decrevimus, capit. Epiſcopus, & cap. Placuit*
10. *quaſt.* 1. *& cap. Mandamus*, ubi gloſſ. *ultim.* & DD.
ſup. de offic. Archid. Concilium Tridentinum *cap.* 3 *ſeſſ.* 24.
Veruntamen ſi neceſſitas poſtulaverit, etiam pluries in
anno viſitare poterit, *cap. Regenda* 10. *quaſt.* 1. *cap. Viſi-
tanti, & cap. Non ſemel* 18. *quaſt.* 2. & ita intelligi debet,
quod alibi dicitur bis in anno, ut in *cap. Cum venerabilis
infra de cenſib.* id eſt, ſi toties opus fuerint, ut declarant
gloſſ. præalleg. Butr. *hic n.* 48.

35 An autem Epiſcopus teneatur ſuam viſitationem con-
cludere intra certum, & determinatum tempus juxta la-
titudinem ſuæ diœceſi: Sacr. Congregatio Concilii ab E-
piſcopo Aſtoricen. conſulta cenſuit, Concilium nullum tem-
pus præfiniſſe, ſed reliquiſſe arbitrio Epiſcopi, quod ta-
36 men debet eſſe moderatum, & diſcretum. Item conſul-
ta, an Epiſcopus poſſit interpolatis temporibus proſequi
viſitationem: Reſpondit debere Epiſcopum viſitationem
incontinenter proſequi, nec ad extraneos actus diverte-
re, ſed quamprimum, juſto impedimento ceſſante, ut
37 perficiatur incumbere. Rurſus orta dubitatione, an Epi-
ſcopus viſitans poſſit tanquam ſuſpectus revocari: Sacr.
Congregatio cenſuit non poſſe, nec cum generalem viſi-
tationem aggreditur, nec cum ad ſpecialem deſcendit, ſi
modo ſine ſtrepitu, & figura judicii procedens, pœnas
non imponat delictorum ordinarias, ſed eas tantum, quæ
morum correctionem reſpiciunt, & modum corrigendo
non excedat, per doctrinam Archid. *in cap. Quia plerique,
de off. Ordin. lib.* 6.

Porro de viſitatione egerunt copioſiſſime Jo. Franciſcus
de Pavinis Rotæ Auditor *in ſuo tractatu de Viſitationibus
inter tractatus communes tom* 14. *fol.* 215. *alias fol.* 178. &
Marian. Socin. *in Opuſculo de Viſitatione in* 13. *libello di-
ſtincto, quem habes in* 2. *vol ſuper Decretal. pag* 226. omiſ-
ſis recentioribus. Tu vero quanta ſit viſitationis latitu-
do, & quam multa oporteat Viſitatorem inquirere, &
ſcrutari, ut muneri ſuo ſatisfaciat, aſpice quaſi in tabu-
la, & ſub compendio ex typo viſitationis Eccleſiaſticæ,
quem in calce hujus cap. inſerendum duxi ad communem
utilitatem.

Decimumſeptimum, Epiſcopale jus eſt procuratio, de
qua ſcripſi latiſſime *in capit. Venerabili infra de cenſib.* illuc
recurrere.

38 Decimumoctavum, & ultimum, jus Epiſcopale eſt cha-
ritativum ſubſidium, ſeu moderatum auxilium ab Epi-
ſcopo ex neceſſaria cauſa poſtulandum, ut *hic in fin. & in
capit. Apoſtolus infra de cenſib.* veluti ſi Epiſcopatus ſit te-
nuis, vel ære alieno gravatus, aut Epiſcopo eundum ſit
ad generale Concilium, ad Papam, vel Imperatorem pro
communibus negotiis, vel quid ſimile, ut hic per Hoſt.
n. 16. Anchar. *num.* 4 & Abb. *num.* 2. *verſ. Ultimo.* Quo
fit, ut charitativum ſubſidium licet cum charitate peta-
tur, tamen non ſit liberalitas, quia in neceſſitatibus ne-
39 mo charitativus eſt, ut inquit Bald. *hic num.* 10. Qua au-
tem verborum formula cum charitate a ſubditis ſit poſtu-
landum, pulchre hic docet Hoſtienſ. *nu.* 17. & an Reges
poſſit ejuſmodi ſubſidia imponere, vide hic per Bald. *in
ult. quaſt.* & per Butr. *in cap. Pervenit n.* 6. *infra de immun.
Eccleſ.* De charitativo ſubſidio egregium tractatum ſcri-
pſit Bart. Bellencin. Rotæ Auditor, & Remigius de Gonn.
inter tract. comm. tom. 15. *par.* 2. *fol.* 169.

40 In gloſſa prima cum quæritur, an Auctor teneatur pe-
titionem ſuam in libello declarare, ſeu ſpecificare, diſtin-
gue triplicem petitionem, ut hic magiſtraliter per In-
nocent. *num.* 5. Quædam enim eſt petitio univerſalis; vi-
delicet cum petitur univerſum jus, exemplum in petitio-
ne hæreditatis, & in judicio familiæ erciſcundæ, in qui-
bus venit univerſum jus defuncti. Quædam eſt petitio ge-
neralis, quæ ſcilicet includit multa capitula, ut actio pro
ſocio, vel tutelæ, ſeu negotiorum geſtorum. Quædam eſt
petitio ſingularis, cujus ſignificatio ſumitur ex re undique
circumſcripta ſecundum Bald. *hic n.* 7. *ver Illc autem dici-
tur*, ut rei vendicationis, hypothecæ, & ſimilium, de
quibus omnibus notatur *in leg.* 1. *ff. De edend. & in cap.* 2.
infra de libell. oblat. In petitione igitur univerſali, vel ge-
nerali non eſt opus, ut ſingularia Capitula ſpecificentur,
ſed ſatis eſt cauſam exprimere. Unde ſive petitio juris Epi- 41
ſcopalis ſit univerſalis, ut ſentit gloſſa noſtra, & Bald. *n.*
7. ſive ſit generalis, eo quod non complectatur univer-
ſum jus Eccleſiæ, ſed tantum jura Epiſcopalia hic enume-
rata, ut tenet Innoc. tamen indiſtincte procedit libellus,
in quo Epiſcopus petit ſibi adjudicari totum jus Epiſcopale,
ſecundum Innoc. cum quo Hoſt. Joann. Andr. Butr. An-
char. Abb. & alii tranſeunt, & quamvis Butr. dicat Acto-
rem teneri ſingula hæc jura ſpecificare, ſi reus hoc poſtula-
verit per iſtum textum. Hoc tamen verum non eſt, ſecun-
dum Abb. *n.* 4. quia cum jura Epiſcopalia ſint in jure ex-
preſſa, ſunt certa, & clara, nec tenetur quis exprimere,
quæ a jure ſpecificantur. Nec obſtat textus hic, quoniam 42
ille Epiſcopus quotidie has Capellas vexabat, nec erat con
tentus juribus Epiſcopalibus, ut dicitur in litera, merito
Abbas petit, ut jura Epiſcopalia exprimeret, quia multa
poterant illi competere ex conſuetudine, quo caſu neceſ-
ſaria eſt Actoris ſpecificatio, & probatio, ſecundum In-
noc. & omnes. In petitione autem rerum ſingularium, quæ
debeant ſpecificari, dic, ut plene notatur *in d. cap.* 2. *infra
de libell. oblat.*

In gloſſa, *duobus ſolidos*. Nota primo differentiam in- 43
ter Monaſteria, & eorum Capellas; nam Monaſteria ad
Cathedraticum non tenentur, Capellæ vero hoc nomine
tenentur ſolvere duos ſolidos, ut hic, *& in c. Inter cetera*
10. *q.* 3. Ratio differentiæ eſt, quia Monaſteria exempta
ſunt a lege diœceſana, ut ibi, *& in c. Pro utilitate* 17. *q.* 1.
& c. Quam ſit 18. *q.* 2. ſed eorum Capellæ ſecus, ut *c. ult.
& c. penult. infra de Capell. Monach. & c. De Monachis,
de præben.* & notat gloſſ. *in d. c. Inter cetera in ver. Solutio-
nes*, & Hoſt. *hic n.* 12. Secundo nota hoc jus Episcopale 44
quandoque appellari Cathedraticum, quia ſolvitur pro
honore Cathedræ, cui præeſt Epiſcopus, *c. Placuit* 10. *q.*
3. Quandoque Synodaticum, quia ſolvitur in Synodo, *c.
Olim infra de cenſib.* Innoc. *hic n.* 3. *in ver. Synodatici*, Abb.
conſ. 7. *Tria circa primum n.* 4 *verſ. Sed quanquam lib.* 2.
Dian *in c. Venerabili n.* 16. *eod. tit.* & hic collige denomi- 45
nationem ſumi quandoque a cauſa, quandoque a loco, ut
hic per Butr. *n.* 42. concordat textus *in l. Jus plurib. in fin.
ff. De juſt. & jur.* Tertio nota duos ſolidos pro Cathedrati- 46
co ſolvendos eſſe juxta æſtimationem illius monetæ, quæ
antiquitus, & ab initio ſolvi conſuevit, niſi circa ſolu-
tionem minoris, vel majoris monetæ, quæ modo eſt in u-
ſu, ſit præſcriptum, ut *in d. c. Olim de cenſib.* & cum gl.
tranſeunt hic Hoſt. *n.* 12. *in fin.* Jo. Andr. *n.* 39. Butr. *n.* 43.
& Abb. *n.* 6. Nomine autem ſolidi intelligitur aureus, ut 47
notat gloſſ. 1. *in c.* 10. *q.* 3. nam & lex civilis pro ſolido au-
reum intelligit, & antiquitus ſeptuaginta duo ſolidi unam
libram auri conſtituebant, ut l. *Quotieſcunque*, & ibi gloſſ.
ult. & Bart. *C. de ſuſcept.* & Anchar. *lib.* 10. Unde ad illam æ-
ſtimationem ſolvendi eſſent, niſi obſtaret conſuetudo. Ho-
die vero nonaginta ſex aurei conſtituunt unam libram, ut
per Abb. *d. n.* 6. Quod latius proſequitur hic Felin. multos
cumulans *n.* 2. *verſ. Dum Abbas tantum*, & de varia ſolido-
rum, & aureorum æſtimatione vide Cov. *var. reſol. c.* 10. *n* 3.

Quæro, An Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 24. *c.* 3. pro- 48
hibens quidquam exigi ex cauſa procurationis pro viſita-
tione etiam teſtamentorum ad pios uſus, præter id, quod ex
relictis piis jure debetur, & alio quovis nomine, exceptis
victualibus cenſeatur ſuſtuliſſe Cathedraticum.

Videtur negative reſpondendum.

Primo, quia cum de jure communi Epiſcopis Cathedra- 49
ticum habeatur, & inter Epiſcopalia jura connumeretur, ut
hic patet; & ſit adeo privilegiatum, ut in totum præſcribi
non valeat, ſecundum Archid. & Jo. Andr. *in c.* 1. *de præb.
lib* 6. Abb. *in c. Cum venerabiles n.* 3. *de cenſib. & conſ.* 99.
Videtur primo in fin. lib. 1. *& dict. conſ* 7. *num.* 4. *verſ. Sed
quanquam lib.* 4. ubi teſtatur hanc eſſe communem opinio-
nem; & in eo frequenter pars non modica redditum Epi-
ſcopalis menſæ dicatur conſiſtere: non eſt veriſimile ſub-
latum fuiſſe jus tam inſigne ſine nota, & mentione ſpecia-

li,

Digitized by Google

li, & ad *l. Item apud Labeonem*, §. *Hoc edictum*, *ff. De*
injur. de quo eſt textus expreſſus *in c. Paſtoralis de do-*
50 *nat.* ubi deciditur Cathedraticum non comprehendi in
diſpoſitione generali, niſi de eo fiat expreſſa mentio:
& ibi hoc notat gloſſ. *in ver. Cathedraticum*, Joann.
Andr. & ceteri Hoſt. *in ſumma in titul. de offic. Ordin.* §.
Quod pertinet, *verſ. Et nota*, Henric. Bott. *de Synod. E-*
51 *piſcop. par.* 3. *n.* 83. Cardin. *in c. Cum venerabiles in* 3. *qu.*
ubi etiam Abb. *n.* 3. *de cenſib.* Et confirmatur, quia Ca-
thedraticum inductum fuit ex Concilio Bracharenſi II.
c. 2. ut refertur in *c. Placuit* 10. *q.* 3. Unde multo mi-
nus cenſeri debet illi derogatum fuiſſe abſque ſpeciali
mentione, *cap. Ex parte de Capell. Monach. c. Eam te de*
ætat. & qualit. & c. Novit, ubi Felin. *n.* 2. *verſ. Sed nota*
de reſcript. Quamvis enim ſecunda Conſtitutio Conci-
liaris tollat primam contrariam, etiamſi Concilio ſpe-
cialiter non deroget, ſecundum gloſſ. Archid. Jo. Mo-
nach. Jo. Andr. & alios *in cap.* 1. *de conſtit. lib.* 6. tamen
requiritur, ut ſecunda Conſtitutio ſtatuat expreſſe con-
trarium ejus, quod diſponitur in prima: neque enim
Decretis in Concilio tanta cum deliberatione, & ſole-
mnitate, editis præſumitur fuiſſe derogatum ſub tali
taciturnitate, ut bene per Oldrad. *conſ.* 326. *Quod ar-*
ticuli n. 1.

Secundo, quia Concilium prohibet exactiones cau-
ſa procurationis pro viſitatione; ergo non cenſetur
prohibere Cathedraticum, quod neque exigitur cauſa
52 procurationis, neque pro viſitatione. Tum quia titu-
lo valido, & a procuratione diverſo exigitur, ut con-
ſtat ex hoc cap. Eſt enim cenſus duorum ſolidorum,
qui ſolvitur Eccleſiæ Cathedrali in ſignum ſubjectio-
nis, & honorem Cathedræ, *d. c. Placuit*, *cap. illud te*,
& c. fin. 10. *q.* 3. Abb. *in c. Paſtoralis n.* 7. in gloſſ. *in ver.*
53 *Præter Cathedraticum de donat.* Tum quia non exigitur
in viſitatione, ſed in Synodo, *c. Olim infra de cenſib.*
& ex ſententia Sacræ Congregationis Concilii, dixi
in c. Venerabilis n. 16. *eod tit.* propterea enim appellatur
etiam ſynodaticum, ut hic patet, & tetigi *ſup. n.* 44.
vel quia datur pro Synodo, quam Epiſcopus celebra-
re debet ſingulis annis, ſecundum Gemin. *conſ.* 85. *Su-*
54 *per primo dubio n.* 6. *verſ. Sed Cathedraticum a viſitatione*,
quia viſitatio eſt de lege juriſdictionis, Cathedrati-
cum vero de lege diœceſana, gloſſ. *in cap. Dilectus in*
ver. de lege juriſdictionis, & ibi Hoſt. *nu.* 6. Abb. *n.* 4.
& communiter Doctores *infra eod.* Unde ex prohibi-
tione unius, tanquam ex diverſis non poteſt inferri
ad probationem alterius ad *l. Papinianus exuli*, *ff. De*
minor. cum vulg. & cum differenter, diverſis locis, &
temporibus exigatur, non poteſt applicari ad cauſam
viſitationis, quæ habet tempus, & loca particularia,
& præciſa; Effectus enim non debet tribui non pro-
portionatæ cauſæ, quæ limitata limitatum producit
effectum, *l. In agris*. *ff. De acquir. rer. domin. l. Quod di-*
ctum, ubi Angel. *ff. de pact.*
55 Tertio, quia illa verba Concilii Tridentini, *vel a-*
lio quovis nomine, videntur referri potius ad exceptio-
nem, quam ad regularem negativam *in d. c. Poſitam*;
ut ſit ſenſus, Epiſcopus nihil exigat pro viſitatione
etiam teſtamentorum, præter id quod debetur ex re-
lictis piis, vel alio quovis nomine, & ita Cathedra-
56 ticum expreſſe ſub illis verbis præſervaretur. Quæ in-
terpretatio rationabilis videtur, cum non ſit facienda
relatio ad præcedentia, quando induceretur correctio
juris communis, ſicut in hoc caſu, ut per Alex. *conſ.*
88. *Quod concurrere n.* 6. *vol.* 1. & quia cum prohibuiſ-
57 ſet Concilium quidquam exigi pro viſitatione etiam
teſtamentorum ad pias cauſas, quæ cadunt ſub viſita-
tione, ut videat Epiſcopus, an executioni mandentur
juxta teſtatorum voluntatem, Bald. *in l. Si quis ad de-*
clinandam, §. *In omnibus n.* 19. *C. de Epiſc. & Cler.* Et poſ-
ſet dubitari, quia ſub hac generalitate verborum ſub-
lata eſſet quarta Canonica Epiſcopo debita juxta tex-
tum hic, *& c. Officii infra de teſtam.* Idcirco eam exce-
pit ſub illis verbis præter id, quod ex relictis piis ju-
re debetur. Et ne occaſione hujus exceptionis poſſet
quis opinari ſublatum eſſe quod alio nomine legiti-
me deberetur, adjecit verba, alio quovis nomine.
Quibus verbis omnia jura legitime Epiſcopo compe-
tentia præſervavit.

Quarto, quia etiamſi illa verba, *vel alio quovis no-*
mine, referantur ad prohibitionem, ut ſit ſenſus, non
poſſe exigi quidquam pro viſitatione teſtamentorum,
vel alio quovis nomine: tamen utcunque generalia
ſint, referri debent ad cauſam expreſſam, & ſic ad
viſitationem, *l. Si de certa re*, ubi Jaſon. *in* 2. *notab. C.*
De tranſact. atque ita non comprehendunt Cathedrati-
cum, quod non debetur ex cauſa viſitationis, ut
oſtenſum eſt ſupra.

Præſertim cum dictio illa, *alio*, ſit repetitiva ſimi- 58
lium etiamſi adjuncta ſit dictio univerſalis, ſicut eſt ad-
juncta *in d. c.* 3. ibi, *alio quovis*, *&c.* ut probat textus *in*
l. Si fugitivi, juncta gloſſ. *in ver. Alia pœna*, *C. de ſerv.*
fugit. Rom. *in conſil.* 92. *Indubitatiſſima n.* 2. & Jaſ. *in leg.*
Quicunque n. 3. *C. Qui admitt.* & propterea intelligendum,
alio quovis ſimili nomine, non de Cathedratico, quod
prorſus diverſum eſt a viſitatione. Generalitas enim
ultimorum verborum coarctari, & limitari debet a
ſpecie præcedenti, nec ultra eam evagari, Oldrad. *con-*
ſil. 8. *Quidam paterfamilias n.* 1.

Quinto, validum eſt argumentum de pacto ad le-
gem, *l. Non impoſſibile*, ubi Doctores, *ff. de pact.* Sed in 59
generali remiſſione, ſeu donatione, quam alicui face-
ret Epiſcopus, non comprehenditur Cathedraticum, *d.*
c. Paſtoralis de donat. Franc. poſt Jo. Andr. *in c.* 1. *de præ-*
ben. lib. 6. *ſuper gloſſ. in ver. Onera*; ergo nec in verbis
d. c. 3. generalibus dicendum eſt eſſe comprehenſum.

Nec obſtat, quod fuerit per Concilium excepta ſola 60
exactio, quæ fit ex legatis piis, & ſic in ceteris caſibus
non exceptis regula firma maneat, *ad l. Nam quod liqui-*
de, §. *fin. ff. De pœn. leg.* Nam reſpondetur exceptionem
factam per dictionem taxativam, *præter*, non exclude-
re alias ſimiles exceptiones *l. Ob æs*, *C. de præd. min. cum*
ſimil. & in hanc ſententiam S. Congregatio reſpondit,
ut dixi *in c. Venerabili n.* 16. *infra de cenſibus*.

Typus, ſeu compendioſa deſcriptio
Viſitationis Eccleſiaſticæ.

Capita Viſitationis.

Loca.
Res.
Munera.
Perſonæ.

Loca ſunt.
- Eccleſia Cathedralis.
- Eccleſiæ Collegiatæ.
- Eccleſiæ Parochiales, vel Curatæ.
- Eccleſiæ ſimplices.
- Oratoria.
- Altaria.
- Sacraria.
- Chori.
- Cœmeteria.
- Monaſteria.
- Hoſpitalia.
- Mons Pietatis.
- Confraternitates.
- Loca pia omnia.

Res ſunt.
- Sacroſanctæ Euchariſtiæ Sacramentum.
- Fons Baptiſmalis.
- Fons Aquæ benedictæ.
- Cruces.
- Calices.
- Patenæ.
- Vaſa ſacra.
- Corporalia.
- Purificatoria.
- Mappæ.
- Sacerdotalia veſtimenta.
- Thuribula.
- Lampades.
- Candelabra.
- Nablia, vel Organa.
- Laquearia.
- Nolæ.
- Fores.
- Claves.
- Miſſalia.
- Gradualia.
- Antiphonaria.

Bre-

Breviaria, &
Reliqui libri Ritnales.
Scripturæ ad Eccleſias ſpectantes.
Privilegia.
Jura.
Regulæ.
Conſtitutiones:
Statuta.
Tituli.
Proviſiones.
Redditus Eccleſiarum.
Proventus beneficiorum:
Eleemoſynæ.
Expenſæ.
Beneficia de jurepatronatus.
Dotationes.
Fundationes.
Fabricæ.
Obligationes:
Servitia.

Munera ſunt
Celebrandi Miſſam:
Prædicandi verbum Dei.
Audiendi Confeſſiones Pœnitentium.
Publicandi excommunicationes.
Theologi.
Pœnitentiarii.
Magiſtri Chori.
Magiſtri Ceremoniarum.
Punctatoris.
Sacriſtæ.
Theſaurarii.
Archiviarii, vel Conſervatoris Scripturarum.
Procuratoris Capituli.
Capellanorum.
Magiſtri actorum.
Fiſcalis, &
Cuſtodis Carcerum.

Perſonæ ſunt
Vicarius Epiſcopi cum ſua Curia.
Dignitates Eccleſiaſticæ.
Canonici.
Presbyteri.
Diaconi.
Subdiaconi.
Clerici quiſque ſuo ordine;
Parochi, vel Curati.
Monachi, ac Religioſi.
Moniales.
Confratres.
Populus.

Quoad Loca
Urbana.
Suburbana.
Ruralia.
Silveſtria.

Scrutanda ſunt
Penetralia.
Species, vel forma.
Situs.
Diſpoſitio.
Ornatus.

Si quid
Non firmum.
Non concluſum.
Imperfectum.
Indecorum.
Immundum.
Araneoſum.
Hians.
Male tutum.
Veſanum.
Pollutum.
Violatum.

Quoad res ſcrutanda
Neglectus.
Indignitas.
Deformitas.
Pædor.
Caries.
Defœdationes.
Lacerationes.
Diſtractiones.
Conſumptiones, ac denique portentoſæ, ſi quæ erunt, beneficiorum, ac rerum ſacrarum.
Venditiones.
Emptiones.
Alienationes.
Permutationes.
Intruſiones.
Uſurpationes.
Confidentiæ.

Quoad munera exquirenda
Officia.
Divina.
Humana.
Media.
Utrum.
Vigeant.
Langueant:
Colantur.
Negligantur:
Serventur.
Prætermittantur.

Diligentes, & officioſi viri
Qui.
Qua fide.
Qua pietate.
Qua prudentia:
Qua diligentia.
Qua religione.

Officia
Polliceantur.
Deferant.
Suſcipiant.
Præſtent.
Perſolvant.

Inofficioſis autem, & indulgentes, qui officia
Recuſent.
Fugiant.
Intermittant.
Deſerant.
Ut illi pro meritis laudentur.
Hi corripiantur.

Quoad perſonas exquirendum
De Vicario, an ſit.
Virtute potens.
Corripiat inquietos.
Conſoletur puſillanimes:
Unicuique reddat jus.
An alicui inferat injuriam?

De Dignitatibus, & Canonicis,
An in promovendis Clericis ad ſacros Ordines juverint aliquem favorem.
Pretio.
Prece.
An aſſiſtant Epiſcopo, illique, ut par eſt, obediant.
An inter ſe ordinem, pacem, & charitatem ſervent;
An in dicendis ſententiis pro rebus publicis in Capitulo a veritate, & juſtitia declinent.
An Canonice, & ſecundum regulam vivant.

Et generaliter de Sacerdotibus omnibus, an habeant
Doctrinam ſanam.
Probatos mores.
Verba pudica.
Teſtimonium bonum ab iis, qui foris ſunt:
An ſtudeant Pſalmodiæ, & ſacris lectionibus:
An induantur viſcera miſericordiæ, & pietatis;

De Parochis,
An ſæpe offerant Hoſtias pro delictis populi.
An ſoliciti ſint, ne quis ſua ipſorum culpa de Eccleſia pereat.
An ſint ſine crimine, & irreprehenſibiles.
An dona Dei dent gratis, quæ gratis acceperunt;

De Diaconis, Subdiaconis, univerſiſque ſingulorum ordinum Clericis,
An habeant literas ſuarum ordinationum.
An ſint devoti, idque
Domi, &
Foris.
An aſſidui ſint in divinis Officiis;

An

An revereantur Sacerdotes, & omnes Dignitates.
An ſint benevoli.
Officioſi.
Faciles.
Bene ſentientes.
Honore invicem prævenientes.

Sive potius,
Duri.
Rigidi.
Indociles.
Inhoſpitales.
Inofficioſi.
Inurbani.
Inhumani.

Monachi, & Religioſi, tamen ſi Apoſtolicis privilegiis ab Epiſcopi juriſdictione ſint exempti, poterunt tamen qua par eſt charitate in Domino admoneri ut ſint.
Pauperes ſpiritu, & non elati.
Mites animo, & manſueti, non iracundi.
Diligentes, ſed non curioſi.
Religioſi, ſed non ſuperſtitioſi.
Pacifici prorſus, & nullo pacto contentioſi, itaut populus boni expers exemplum accipiat, & propter eorum laudem glorificetur, non blaſphemetur nomen Dei.

De Sanctimonialibus;
Ut ſint ſimplices corde, ore, & opere.
Ut nihil ſit in eis fictum, vel fucatum.
Ut orationibus vacent.
Ut colloquia exterorum vitent.
Ut virginitatem, & humilitatem perpetuo colant.
Ut in communi vivant.

De Confratribus.
An ſit inter eos lis, & contentio.
An conventicula faciant, & diſſidia excitent adverſos Religiones, & Presbyteros.
An vacent comeſſationibus.
An Parochis obediant.
An Conſtitutiones Canonicas habeant, & illas obſervent.

De populo.
Gubernator admonendus,
Ut non accipiat munera.
Ut defendat viduas.
Ut introeat ad eum clamor pauperum.
Ut non inferat falcem in meſſem alienam.
Ut diſcernat inter ſanctum, & profanum.

Senes, & juvenes ut ſint.
Illi ſobrii.
Pudici, & tam animo, quam capite cani.
Hi dociles, & obedientes, ac nullis parcentes laboribus.
Viri.
Ut quiſque poſſideat vas ſuum in ſanctificatione, & honore.

Uxore,
Ut timeant, ac diligant viros ſuos.

Patres, & filios,
Ut hi obediant parentibus.
Illa ſua ipſorum bona non prodige fundant, & filios non provocent ad iracundiam.

Domini,
Ut remittant ſervis minas, & onera.
Et illos mercede ſua nulla ratione defraudent.

Servi,
Ut Dominis non ſolum bonis, & immodeſtis, ſed etiam diſcolis in omni timore ſubditi ſint.

Divites, & pauperes,
Ut illi non faciant ſibi amicos de Mammona iniquitatis.
Hi confidant repoſitum ſibi eſſe theſaurum in cælis.

Vidua,
Ut dum deſolatas ſe putant, non contriſtentur, ſed delectentur in Domino.

Docti,
Ut ornent in omnibus doctrinam ſuam exemplo inculpatæ vitæ.

Idiotæ,
Ut amplectantur ſupereminentem
Scientiæ charitatem.

Denique omnes Chriſti fideles,
Ut poteſtatem Eccleſiæ, ac Sedis Apoſtolicæ
In primis revereantur.
Timeant gladium excommunicationis.
Excommunicatos vitent.
Ablata reſtituant.
Se morituros credant, ac ſæpe recogitent.
Abſtineant a fœnore, & uſuris.
Sacerdotibus, & Religioſis obedientiam, ac reverentiam præſtent.
Verbum Dei libenter audiant.
Miſſas frequentent.
Dies feſtos cuſtodiant.
Decimas rite ſolvant.
Pœnis ſibi in foro pœnitentiæ injunctis deligenter cum fiducia remiſſionis peccatorum ſuorum quoad poſſunt, ſatisfaciant.
Tandem ut
Deum timeant, &
Mandata ejus obſervent, ſic
Unanimes in fide.
Fraternitatis amatores.
Miſericordes.
Modeſti.
Humiles.
Non reddentes alicui malum pro malo, neque maledictum pro maledicto.
Alter alterius onera portantes, ut adimpleant legem Chriſti.
Quibus habetur, perficitur, abſolvitur materia, forma, finis viſitationis.

DE OFFICIO ORDINARII.

Idem Honorius III. Abbati & Conventui S. Remigii.

C A P U T XVII.

UT juxta: & infra. Attendentes igitur quod indecens eſt, ut Rhemen. Archiepiſcopo, in Monaſterio veſtro viſitationis officium exercente, ſeculares interſint, per quos poſſit in clauſtro diſſolutionis materia provenire. Firmiter inhibemus, ut nullos de cetero ſeculares in capitulum (niſi duo, vel tres de Canonicis Eccleſiæ ſuæ, in decenti habitu, aliis quos expedire viderit Religioſis adjunctis) ſecum viſitationis tempore introducant.

SUM-

S U M M A R I U M.

1 *Viſitans Epiſcopus Monaſterium non introducat ſeculares, ſed duos, vel tres Canonicos ſuos cum aliquot Religioſis.*

2 *Viſitare poteſt Epiſcopus de jure communi Monaſteria Regularium, ſicut Eccleſias ſeculares.*

3 *Diſſolutionis materia generatur ex introductione Clericorum ſecularium intra clauſtra Monaſterii.*

4 *In viſitatione an Epiſcopus poſſit ſecum ducere Clericos ſeculares.*

5 *In viſitatione laici non ſunt admittendi.*

6 *Nec Advocati.*

7 *Viſitator inquirit de his, quæ ſecreto denunciantur.*

8 *Exceptio, quæ non eſt de regula, eſt deriſoria.*

9 *Declarat regulam de materia exceptionis eſſe intelligendam.*

10 *In viſitatione Capituli Cathedralis præcipue Regularis Epiſcopus poteſt ſecum habere tres Clericos, quorum unus ſit Religioſus, item Notarium, qui ſit Clericus, & n. 33.*

11 *Archiepiſcopus in viſitatione poteſt uti opera trium Canonicorum Eccleſiæ ſuæ.*

12 *Et quid in Epiſcopo, & n. 25.*

13 *Viſitator poteſt majorem numerum perſonarum adhibere, dum ad locum viſitationis accedit, quam in actu ipſius viſitationis.*

14 *In viſitatione poteſt Epiſcopus ſecum ducere aliquot Religioſos, ſi ita expedire judicaverit.*

15 *In viſitatione Monialium ſervare debet Clement.* Attendentes de ſtat. Monach. *in viſitatione Capituli Cathedralis extravag.* Debent de officio Ordinat. *aliis viſitationibus hoc cap.* Ut Juxta, & 33.

16 *Viſitatores Monaſterii Monialium, quot, & quales perſonas poſſint ſecum introducere.*

17 *Differentia ſex quoad numerum, & qualitatem perſonarum, quas Epiſcopus poteſt ſecum ducere in viſitatione Monialium, & aliis viſitationibus.*

18 *Notarii duo adhiberi poſſunt in viſitatione ſanctimonialium.*

19 *Et quid in aliis viſitationibus.*

20 *Canonici in viſitatione adeſſe debent in habitu, cum quo intrant Chorum cum cappa, & ſuperpelliceo.*

21 *Eccleſia tam Cathedralis, quam inferior poteſt dici Eccleſia ipſius Epiſcopi.*

22 *In viſitatione Monaſterii Monialium Epiſcopus poteſt ſecum ducere Clericos ſeculares.*

23 *Et quid de laicis.*

24 *Et quid de Religioſis, & n. 35.*

25 *In viſitatione Epiſcopus poteſt de Religioſis, & Clericis ſecularibus eos ſecum ducere, quos expedire judicaverit.*

26 *Viſitans Monaſterium Monialium, ſi introducant ultra octo perſonas a jure præſcriptas, an Moniales poſſint propria authoritate omnes ejicere, an vero illas tantum, quæ ſunt ultra numerum.*

27 *Utile per inutile vitiatur ratione inſeparabilitatis.*

28 *Et inſeparabilitas intelligitur non reſpectu juris, ſed reſpectu facti.*

29 *Monaſterii Monialium ſepta Prælatis hodie ingredi non licet, niſi in caſibus neceſſariis, & cum parvo, ſeniore, & religioſo comitatu.*

30 *Viſitatores, qui intra ſepta Monaſterii Monialium introducunt ultra octo perſonas, incidunt in pœnas Conſtitutionis Gregorii XIII.*

31 *Bulla Gregorii XIII. an reſtringat numerum perſonarum, quas Viſitatores de jure poſſunt ſecum ducere intra clauſtra Monaſterii Monialium.*

32 *Paucè quæ dicantur.*

34 *Arbitrium regulatur a jure.*

35 *Decretum prohibens Regularibus acceſſum ad Monaſteria Monialium, ut deroget Conſtitutioni Greg. XIII.*

36 *Proviſio generalis non extenditur ad ea, de quibus ſpecialiter eſt proviſum.*

37 *Viſitans Epiſcopus Capitulum ſuæ Cathedralis vigore Concilii Tridentini ſeſſ. 6. cap. 4. an teneatur ſibi adjungere aliquem ex Canonicis, & num. ſeqq.*

38 *Diſpoſitio loquens de ſolo Epiſcopo non excludit Capitulum ratione conjunctionis.*

39 *Quod procedit in materia, quæ communiter explicatur.*

UT *juxta.* Epiſcopus viſitans Monaſterium non in- 1
troducat ſeculares, ſed duos, vel tres Canonicos
ſuos cum aliquot Religioſis. Hoc dicit: Et duo facit,
Primo præmittit motivum prohibitionis. Secundo prohi-
bet, ibi, *Firmiter.*

Nota primo ibi, *In Monaſterio veſtro viſitationis offi-* 2
cium exercere. Epiſcopum habere jus viſitandi Monaſte-
ria Regularia, ſicut Eccleſias ſeculares, Abb. *hic in 2. no-*
tab. hoc jus commune eſt, ſed ſtantibus privilegiis, &
Tridentini Concilii Decretis, an & quibus caſibus Mona-
ſteria Religioſorum ſubſit viſitationi Epiſcopi, plene no-
tavi in *c. Grave 2 a. 9. infra eodem.*

Secundo nota ibi, *Per quos*, ex introductione Clerico- 3
rum ſecularium intra Monaſterii clauſtra diſſolutionis ma-
teria generari; nam de Clericis ſecularibus intelligitur
hæc litera ſecundum communem intellectum, ut dicam
in ſequenti notab. Et eſt ratio, quia cohærere, & conjun-
gi non poſſunt quibus ſtudia ſunt diverſa, *c. In nona 16. q.*
7. gloſſ. 1. *hic* Hoſt. *n.* 1. & Butr. *in 2. notab.* facit *cap. 3. in-*
fra de regular. c. Dudum 18. q. 2. & cap. Quæ ſemel 19. q. 3.

Tertio nota ibi, *ſeculares*, Epiſcopum in viſitatione 4
non debere ſecum ducere ſeculares, ut in text.

Sed in dubium vertitur, an hæc litera intelligatur de 5
laicis, an vero etiam de Clericis ſecularibus. Gloſſa pri-
ma ponit duos intellectus. Unus eſt, ut hæc prohibitio re-
feratur ad meros laicos, quos de facto ſecum ducebant Vi-
ſitatores, & in hoc videntur reſidere gloſſ. & Butr. *nu. 6.*
cum eum ponant ultimo loco: laici enim in talibus non
ſunt admittendi, quia nobis oppido ſunt infeſti, *cap. Lai-*
cos, & c. Laicis 2. q. 7. & cap. Clericis laicos de immunit.
Eccleſiar. lib. 6. Unde nec congruit in actu viſitationis Ad- 6
vocatos admittere, ſecundum Hoſtienſ. *hic num.* 1. cum
quo tranſeunt Joan. Andr. *num.* 7. Bellam. *in gloſſ.* 1. Butr.
num. 1. Cardin. *in 1. quæſt.* & Imol. *num. 1. in fin.* nam Vi- 7
ſitator ſecundum eos inquirit de his, quæ ſecreto denun-
ciantur, ac proinde ſecreto ſunt corrigenda, *c. Si pecca-*
verit 2. q. 1. Et ſecundum hanc lecturam oon eſſe inhibi-
tum Epiſcopo Monaſterium viſitanti uti miniſterio Cleri-
corum ſecularium. Alter intellectus eſt, ut hæc prohibi-
tio referatur ad Clericos ſeculares; nam de laicis non erat
dubium. Et hanc lecturam ſequitur Hoſtienſ. *num* 3. li-
cet *num.* 4. prohibitionem reſtringat ad Clericos in habitu
ſeculari incedentes, quod hic non probatur. Eundem in-
tellectum approbat Abb. *ſub num. 2.* in gloſſ. 1. & mihi ma-
gis placet triplici conſideratione. Prima eſt, quia *ver.*
Seculares, hic ponitur ad differentiam Religioſorum, de
quibus paulo infra fit mentio. Unde non ad meros laicos,
ſed ad Clericos referendum videtur ad hoc *cap. Duo ſunt*
12. q. Secunda eſt, quia textus dicit, *Nullos de cetero ſe-*
culares. Dictio autem, *nullos*, cum ſit univerſalis nega-
tiva, excludit ſeculares omnes ſive laicos, ſive Clericos,
cap. Nullus, cum ibi not. per Hoſtien. *in princ. infra de fo-*
ro compet. & ponderat Hoſtienſ. *hic dict. n. 3.* Ultima con- 8
ſideratio eſt, quia exceptio, quæ in textu ſubſequitur ibi,
niſi duos, vel tres de Canonicis, oſtendit prius actum fuiſ-
ſe de Clericis, non autem de laicis; alioquin exceptio il-
la non eſſet de regula, & eſſet deriſoria, *l. Sed an ulterius, §.*
1. verſ. Sed iſtam ſententiam, ff. De negot. geſt. Paul. de Caſtr.
conſ. 79 incip. *Pro pleniori num. 3. lib. 1.* Exceptio ergo de 9
Canonicis, qui Clerici ſeculares ſunt, declarat regulam
de materia exceptionis eſſe intelligendum, & ſic de Cleri-
cis ſecularibus, ut notat Bald. *conſ. 402. Super facto n. 2.*
verſ. Secundo quæritur lib. 5. & ita ſenſus Decretalis eſt, Ar-
chiepiſcopus in viſitatione Monaſterii nullos Clericos ſe-
culares ſecum ducat, exceptis duobus, vel tribus Canoni-
cis. Non obſtat extravag. Bonifac. VIII. quæ incip. *Debent* 10
de Offic. ordin. ubi cavetur, ut Epiſcopus viſitans poſſit ſe-
cum habere tres Clericos, quorum unus ſit Religioſus, &
Notarium, qui ſit Clericus: quoniam ille textus loquitur
in Epiſcopo viſitante Capitulum ſuæ Cathedralis, quæ in
caſu illo Regularis erat, ut hic notant Jo. Andr. *n. 6.* Butr.
num. 11. Card. *nu. 1. in 2. oppoſ.* Anchar. *in 3. notab.* Abb.
n. 3. verſ. Et hodie vide, & Joan. de Anan. *eod. n.* gloſſ. in
Clem. *Attendentes in ver. Contentos de ſtat. Monachor.* In

aliis

aliis vero viſitationibus ſervabitur hoc cap. ut notat gloſſ. in præalleg. Extravag. *in ver. Religioſa*.

11 Quarto nota ibi, *Vel tres de Canonicis*. Archiepiſcopum in viſitatione poſſe uti opera trium Canonicorum Eccleſiæ ſuæ Cathedralis.

12 Nec obſtant jura *cap. De cetero*, & *cap. Ad audientiam infra de Cleric. non reſid.* ubi cavetur de duobus tantum. Quoniam illa jura loquuntur in Epiſcopo; hic in Archiepiſcopo, cui major numerus permittitur, faciat *c. Cum Apoſtolus infra de cenſib.* Vel illa loquuntur de Canonicis, qui continue cum Epiſcopis equitant; hic de comitantibus Epiſcopum in actu viſitationis, qui per paucos dies abſunt; ac proinde Eccleſia non gravatur. Et ita jura contraria cum textu noſtro conciliat Hoſtien. *hic num. 4. in ver. Niſi duos*, cui ſcribunt Joan. Andr. *eodem n.* Bellam. *in 2. notab.* Butr. *n. 9.* Cardin. *n. 1. in 1. oppoſ.* Imol. *n. 3.* & Abb. *n. 2. verſ. Oppono*, contra text. qui tamen meminit poſterioris tantum ſolutionis.

13 Non obſtat *cap. Cum Apoſtolus infra de cenſib.* Quoniam ille text. loquitur de numero, quem Archiepiſcopus, vel Epiſcopus ſecum ducit, dum accedit ad locum viſitandum, qui poteſt eſſe major, ut ibi dicitur: hic vero loquitur de numero eorum, qui a Viſitatore in Capitulum, ſeu intra clauſtra introducuntur, & in ipſa inquiſitione adhibentur, ut obſervat Petr. de Anchar. in Clem. *Attendentes num. 5, de ſtat. Monachor.*

14 Quinto nota ibi, *Religioſis adjunctis*: Epiſcopum in viſitatione poſſe ſecum ducere aliquot Religioſos, ſi ita expedire judicaverit.

15 Sed QUÆRITUR, An diſpoſitio hujus textus vendicet ſibi locum in Monaſteriis Monialium.

Gloſſa Bernardi, Joan. Andr. & DD. ſummantes textum videntur eum intelligere generaliter, cum loquantur de viſitatione Monaſterii indefinite, nec exprimant, an Monachorum, an vero etiam Monialium. Sed contradicit litera, quæ ſe reſtringit ad Monachos, ibi, *In Monaſterio veſtro*: juncta ſuprascriptione.

Tu dicas in viſitatione Sanctimonialium ſervandam non eſſe hanc Decretalem, ſed Clement. *Attendentes*, §. *Ipſos autem Viſitatores de ſtat. Monachor.* ut ibi notat gloſſ. *in ver. Contentos*. Cardin. *in 1. quæſt.* & Vital. *num. 2.* Et hic Joann. Andr. *num. 6.* Butr. *num. 10.* Cardin. *num. 1. in 2. oppoſ.* Ancharan. *in 3. notab.* Imol. *num. 4* & aperte Abb. *num. 2. verſ. Secundo quæritur*, dicens in Monaſteriis vi-
16 rorum ſervandum eſſe quod hic dicitur. In Monaſteriis vero Monialium ſervandam eſſe Clement. *Attendentes*: ubi ſtatuitur, ut Viſitatores Monaſteriorum Monialium contenti ſint Notariis duobus, & perſonis duabus ſuæ Eccleſiæ, quatuorque viris aliis honeſtis, atque maturis.

17 Ex quo contrario collige text. differentias quoad numerum, & qualitatem perſonarum, quos Epiſcopus ſecum ducit in viſitatione Monaſterii Monialium, & in aliis viſitationibus.

18 Prima differentia eſt, quia in viſitatione Monialium Epiſcopus debet eſſe contentus duobus Notariis, ut in dict. Clement. *Attendentes*; & ſic non pluribus, quia negative ſumitur, ut ibi notat gloſſa *in ver. Duobus*, Abb. *nu.*
19 *22.* Cardin. & Vitalin. *in §. Ipſos ambo num. 1.* quod non reperitur jure cautum in aliis viſitationibus, quin imo contrarium innuitur hic, quia univerſalis negativa, *nullos*, excludit etiam Notarios, ſive ſint laici, ſive Clerici, ut dixi ſupra *in 3. notab. n. 7. verſ. Secunda eſt*. Et ſolum in viſitatione Capituli Cathedralis Eccleſiæ præcipue regularis cautum legitur de uno tantum Notario, qui ſit Clericus, & in Extravag. Bonifacii, *Debent de offic. ordinar.* & dixi ſupra *n. 10.*

Secunda differentia eſt, quia in aliis viſitationibus Epiſcopus poteſt ſecum ducere duos, vel tres Canonicos, ut hic, & fuſius dictum eſt ſupra *in 4. notab.* At in viſitatione Monialium duas perſonas Eccleſiæ ſuæ, & ſic non plures, quia negative ſumitur, ut in dict. Clem. *Attendentes*, ubi hoc notant gloſſ. Cardin. & Imol. ſupracitati *in 1. differentia*.

20 Tertia differentia eſt, quia in viſitatione aliorum locorum illi duo, vel tres debent eſſe Canonici Cathedralis Eccleſiæ, prout Doctores communiter intelligunt literam textus noſtri: & debent adeſſe decenti habitu, in quo ſcilicet intrant in chorum cum cappa, & ſuperpelliceo, argum. *cap. Clerici officia, verſ. Cappas infra de vita, & honeſt. Cler.* & hic notant Hoſtienſ. *num. 4. in ver. In decentis*, Joann. Andr. *in fin.* Bellam. *ibidem in fin.* Butr. *num. 8.* & Anchar. *in 4. notab.* In viſitatione vero Monaſterii mulierum ſatis eſt, ut Epiſcopus adhibeat perſonas duas Eccleſiæ ſuæ, ut in dict. Clement. *Attendentes*, & ſic non requiritur, ut ſint Canonici, ſed ſatis eſt, ut ſint alias Præbendati, imo gloſſ. ibi *in ver. Sua Eccleſia*, intelligit illam literam tam de Cathedrali, quam de inferiori Eccleſia ſuæ diœceſis; & quamvis Vitalinus contradicat *num. 3.* tamen cum gloſſa tenent ibi Paulus, & Joan.
de Imola *numer. 25. in fin.* & Abb. *numer. 23.* qui ex illa 21
gloſſa ſingulariter notat tam Eccleſiam Cathedralem, quam inferiorem ſuæ Diœceſis poſſe dici Eccleſiam ipſius Epiſcopi.

Quarta differentia eſt, quia ab aliis viſitationibus ex- 22
cluduntur non tantum laici, ſed etiam Clerici ſeculares, ut hic in text. & dixi ſupra *in 3. notab.* a viſitatione vero Monaſterii mulierum Clerici ſeculares non excluduntur:
& in hoc conveniunt omnes. Sed de laicis ſunt opinio- 23
nes, quia Concilium Viennenſe in dict. Clement. loquitur ſimpliciter de aliis quatuor viris honeſtis, & maturis, & gloſſ. ibi *ver. Viris aliis*, dicit non diſtingui, an ſint Clerici, vel laici, & idem Paul. & Joann. de Imol. *num. 26.* ſed Cardinal. ibi, *in §. Ipſos num. 4.* dicit videri abſonum, ut ſi viſitetur Monaſterium virorum, non poſſint duci ſeculares, & ad Monaſterium Monialium ſic; ideoque melius eſſe intelligere illam Clement. Secundum hanc Decret. quia unum jus per aliud ſuppletur, *c. Cum expedias de elect. lib. 6.* & ſequitur Vitalin *ibi num. 4.* Hanc tamen controverſiam ſuſtulit Sacra Congregatio Epiſcoporum, & Regularium, quæ prohibuit laicos ullo modo intervenire viſitationi Monaſteriorum Monialium, ut in Tarviſina 20. Novembris 1608. quæ habetur in originali regiſtro *fol. 305.* etiamſi eſſent officiales, ſeu ſanctelii ejuſdem Monaſt. ut in Genuen. 16. Januarii 1607. *in regiſtr. fol. 2. & 3.* & in Lucana 22. Janua. 1616. *fol. 15.*

Quinta differentia eſt, quia Epiſcopus cum viſitat alia 24
loca, poteſt ſibi adjungere aliquot Religioſos, ut hic; ſed cum viſitat Monaſterium puellarum in prælleg. Clement. *Attendentes*, nulla fit mentio de Religioſis. Unde reſtat dubium, an ſaltem poſt prohibitiones Apoſtolicas ſuper acceſſu, & ingreſſu Regularium ad Monaſteria Monialium, poſſit Epiſcopus ſecum introducere Religioſos, pro cujus ſolutione vide quod dicam infra *n. 35.*

Sexta, & ultima differentia eſt, quia in aliis viſitatio- 25
nibus taxatur quidem numerus duorum, vel trium Canonicorum; idque ob eam rationem, ne ſi Epiſcopus plures, aut omnes Canonicos ſecum duceret, Eccleſia remaneret debito ſervitio deſtituta, ſed aliarum perſonarum numerus non determinatur. Unde Viſitator de Religioſis, & Clericis ſecularibus idoneis, & in decenti habitu poterit ſecum ducere quotquot expedire judicaverit, ut hic in litera, & notant Hoſtienſ. *num. 5. verſ. De his*, ergo Joann. Andr. *num. 5.* Bellam. *in 3. notab.* Butr. *num. 9.*
Cardin. *in 4. quæſt.* & Anchar. *in 3. nota.* At vero in viſi- 26
tatione Monialium taxatur numerus octo perſonarum, quas Viſitator poteſt ſecum ducere, ut in præcitata Clement. *Attendentes*. Unde ſi introducat plures, quærit ibi Paulus, de Elazar poſt Vincentium, quem citat, utrum Moniales poſſint omnes ejicere propria auctoritate; an vero illos tantum, qui ſunt ultra numerum conceſſum. Arguit in utranque partem, & ad extremum concludit ſub diſtinctione, videlicet aut Viſitator ex pluribus, quos ſecum duxit ultra, vel intra numerum, non elegit quos velit ſecum eſſe, & tunc ejici poſſunt omnes, imo & ipſemet Prælatus, *cap. Ad quorundam infra de exceſſ. Prælatorum*, *cap. Quia cognovimus 10. quæſt. 3. leg. 1. §. Trebatius, ff. De aqua quotid. & æſtis.* ubi dicitur, cum amplior numerus pecoris ad aquam appelleretur, quam deberet appelli, poſſe univerſum pecus impune prohiberi.
Et eſt ratio, quia ratione inſeparabilitatis utile per inuti- 27
le vitiatur, ut notatur in reg. *Utile de regul. jur. lib. 6.* Hanc 28
autem inſeparabilitatem intelligit non reſpectu juris, ſed reſpectu facti. Vel quia Prælatus non vult viſitare, niſi omnes interſint: alias enim homo ab homine ſeparabilis eſt, ſicut animalia, *ut in dict. §. Trebatius*. Vel propter impotentiam ſeparationis provenientem ab ignorantia, quia neſcitur quos Epiſcopus eſſe velit intra, vel ultra numerum; & ſic nil eſt ibi utile propter animum excedentis Prælati. Aut Viſitator ſeparat exiſtentes intra numerum ab iis, qui ſuperfluunt: & tunc admitti debent illi tantum, quos de numero elegit. Ita Paulus, quem ibi ſequuntur Petrus de Anch. *n. 5.* & Card. *in c. Ipſos n. 4. in 2. & 3. qu.*

Ho-

29 Hodie ex declaratoria Greg. XIII. ſuper dubiis Con-
ſtitutionis 28. incip. *Ubi gratiæ*. Prælati omnes tam
ſeculares, quam regulares, quibus circa, & regimen
Monaſteriorum Monialium incumbit, ita demum uti
poſſunt facultate ingrediendi illorum ſepta ſibi ex of-
ficio attributa (& ſic etiam ex cauſa viſitationis) ſi
id faciant in caſibus neceſſariis; & a paucis, iiſque
ſenioribus, ac religioſis perſonis comitati; & contra-
facientes, ſi Pontificalis dignitatis fuerint, pro prima
vice ingreſſu Eccleſiæ interdicti, pro ſecunda a mu-
nere Pontificali; & a divinis ſuſpenſi; ac deinceps ex-
communicati. Regulares vero omni officio, & mini-
ſterio privati; & excommunicati decernuntur, ut in
Bullar. *tom.* 2. *pag.* 393.

30 Pondera primo; nam in declaratoria hac determi-
natur numerus perſonarum, quas Prælati poſſunt ſe-
cum ducere intra ſepta Monaſterii Monialium, de-
terminatur tamen in præcitata Clem. *Attendentes de
ſtatu Monachorum*, a qua Conſtitutio Gregorii recipit
interpretationem paſſivam, juxta text. *in l.* 2. *Cod. De
novat.* Unde ſi Viſitatores introducerent plures quam
octo, ibi præfinitas, utique pœnas Conſtitutionis non
31 evaderent, & hoc planum. Sed ambigui juris eſt, an
eadem Conſtitutio reſtringat numerum perſonarum
conceſſum in d. Clem. Et ratio dubitandi oritur ex
illis verbis, *a paucis comitati*, quæ videntur eundem
32 numerum reſtrinxiſſe. Nam pauci quandoque dicun-
tur duo, ut *leg.* 1. *ff. De præſcript. verbor.* quandoque
tres, *l. Sciendum*, *ff. De verbor. ſignific.* quandoque qua-
tuor, *leg.* 1. *ff. Quod cujuſque univerſitatis nomine*, & ſi
33 verba illa, *a paucis comitati*, intelligerentur de qua-
tuor, declaratoria Gregor. eſſet conformis Extravag.
Debent de off. ordinar. in qua taxatur numerus qua-
tuor perſonarum in viſitatione Capituli Cathedralis,
præcipue Regularis, ut dixi ſupra *n.* 10. In contrarium
facit, quia dictio, *paucis*, majorem etiam habet la-
titudinem, prout patitur ſubjecta materia, ut ſcripſi
in cap. 1. *in* 1. *notab. infra de Cleric. vel Monach.* Quare in-
terdum pauci dicuntur quatuordecim, ut ibi; interdum
quadraginta, *cap. Latores de Cler. excommun. miniſt.* In-
terdum viginti tria millia, *cap. Diſciplina* 45. *diſt.* & in
ſpecie pauci dicuntur octo, ut notat Bart. *in leg. Sci-
entiam oportet n.* 1. *ff. De excuſat. tutor.* & ſic intelligen-
do verba illa, *a paucis comitati*, declaratoria Grego-
rii eſſe conformis prædictæ Clement. *Attendentes de
ſtatu Monachorum*. Et hoc credo verius; nam cum
ſignificatio illius verbi, *paucis*, in jure ſit varia, ar-
bitrio judicantis relinquitur, ut notat gloſſ. in *cap. Ca-
pientes*, *§. Ceterum in ver. Contradicentium paucitas*, *de
elect. lib.* 6. *& in cap. Statutum*, *§ Inſuper in ver. Paucis de
34 reſcript. eodem lib.* 1. Arbitrium vero ad juris correctio-
nem non extenditur, cum potius debeat a jure regu-
lari, ut notat Bart. in Extravag. *Ad reprimendum in
ver. videbitur n.* 8. Cæſar. de Craſſ. *deciſ.* 7. *n.* 7. *& deciſ.*
8. *n.* 2 *&* 4. *de ſentent. & re judic.* Rota *deciſ.* 264. *num.* 1.
par. 7. *recent.*

35 Pondera ſecundo; quia Gregorius in præallegata
Conſtitutione declarat, Prælatos non aliter poſſe in-
gredi ſepta Monaſterii Monialium, quam comitati a
Religioſis perſonis: atque ita Epiſcopi in viſitatione
Clauſuræ non ſolum poſſunt, ſed etiam debent ſecum
introducere aliquot Regulares ad præſcriptum hujus De-
cretalis. Et quamvis Decretum prohibens Regularibus
acceſſum ad Monaſteria Monialium ſit poſterius Con-
ſtitutione Gregorii, ut apud Stephan. Quaranta *in
Summa Bullarii in ver. Monaſteria Monialium fol.* 348.
36 non tamen videtur eidem Conſtitutioni derogaſſe;
tum quia proviſio generalis non referatur ad ea, de
quibus ſpecialiter eſt proviſum, *cap. Studuiſti ſupra de
offic. legat.* Lap. *allegat.* 88. *n.* 5. Angel. *conſ.* 214 *Pri-
mo eſt videndum n.* 2. Tum quia ob Epiſcopi præſen-
tiam in actu viſitationis ceſſant rationes prohibitio-
nis acceſſus conſideratæ *in cap. Diffinimus* 18. *quæſt.* 2.
Quod nota ad declarationem eorum, quæ dixi ſu-
pra *n.* 24. & circa pœnas, in quas incidunt Prælati
ingredientes ſepta Monaſterii Monialium, non ſerva-
ta forma Conſtitutionis Gregorii, vide quod ſcripſi
in cap. Nuper in ultim. quæſt. infra de ſentent. excomm.

Secundo QUÆRITUR, An Epiſcopus viſitans Ca- 37
pitulum Eccleſiæ ſuæ Cathedralis vigore Concilii Tri-
dentini *cap.* 4. *ſeſſ.* 6. teneatur ſibi adjungere aliquot Ca-
nonicos ad præſcriptum hujus Decretalis, non obſtan-
tibus illis verbis *d. cap.* 4. *Per ſeipſos ſolos*, vel illis, *qui-
bus ſibi videbitur adjunctis*.

Ad propoſitum dubium Rota dixit, Epiſcopum de
jure communi teneri ſibi adjungere in viſitatione a-
liquem ex ſuis Canonicis, per text. in hoc *c. Ut juxta*,
cum hic notatis per Doctores. Unde idem dicen-
dum hoc caſu intelligendo Decretum Concilii juxta
terminos juris communis, quos videtur reſpexiſſe in
illis verbis, quibus ſibi videbuntur adjunctis juxta cano-
nicas ſanctiones. Nec obſtare illa verba, *per ſe ipſos* 38
ſolos, quia non excludunt Capitulares propter conjun-
ctionem, quam habent cum Epiſcopo, *cap. Novit de
his, quæ fiunt a Prœl.* & alternativa, *vel illis, quibus
ſibi videbitur*, quaſi declaratur per ſubſequentia, *juxta
canonicas ſanctiones*, ut intelligi debeant de extraneis.

Sed his non obſtantibus, contrarium ea ſententia
S. Congregationis Concilii probavit Greg. XIII. vide-
licet Epiſcopum poſſe per Concilium *d. cap.* 4. viſitare
ſuum Capitulum per ſeipſum ſolum, nullis ſibi Capi-
tularibus adjunctis; quidquid ſecundum antiquos Ca-
nones dicendum fuerit: imo poſſe aſſumere aliquos
extra Capitulum omiſſis ſuis Capitularibus; tum quia
hoc expreſſe permittunt illa verba, *per ſeipſos ſolos*, ex-
cludentia etiam illos de Capitulo, ut in Extravag.
Debent de off. ordin. unde videntur deſumpta; tum
quia alias ceſſaret arbitrium Epiſcopo tributum, ibi,
Vel illis, quibus ſibi videbitur. Et quamvis interdum
diſpoſitio loquens de ſolo Epiſcopo non excludat Ca- 39
pitulum ratione conjunctionis; hoc tamen dicendum
procedere in materia, quæ communiter explicatur:
Capitulum vero ſeipſum viſitare cum Epiſcopo, no-
vum eſt.

Quod ſi dicas, aliud eſſe Epiſcopum viſitare Ca-
pitulum cum Capitulo; aliud cum aliquibus de Capi-
tulo: jam ceſſabit ratio conjunctionis cum toto Ca-
pitulo, non cum ſingulis, *c. Ut juxta*, loquitur de vi-
ſitatione alterius Eccleſiæ, quam Cathedralis, prout
declarat gloſſ. in d. Extravag. *Debent in ver. Religio-
ſa*, ubi dicit ſecus eſſe in viſitatione Cathedralis,
quam ideo viſitare facilius poteſt, quia præſumitur
habere notitiam perſonarum; & ſi velit aliquos ſibi
adjungere, convenientius eliget extraneos, quam Ca-
pitulares, ne ſe committat ſuſpectis, prout conſiderat
ibi Bonifacius VIII. Et quatenus ſecundum antiquos
Canones debuiſſet Epiſcopus aſſumere adjunctos ex
Capitulo, Concilium intendens removere omnia im-
pedimenta viſitationum, liberavit Epiſcopos hac ne-
ceſſitate. Nec faciunt negotium illa verba relativa,
juxta Canonicas ſanctiones; quia potius determinant
ſubſequentia, ut ſit ſenſus: Epiſcopos viſitare poſſe,
& corrigere juxta Canonicas ſanctiones, quoties opus
fuerit per ſeipſos ſolos, vel etiam, &c. prout eadem
verba habentur *in cap.* 4. *ſeſſ.* 14. ubi determinant ipſam
viſitationem, & correctionem, *& in cap.* 10. *ſeſſ.* 24.
& alibi, quod autem non poſſunt commode referri
ad præcedentia de adjunctis, oſtenditur quia non re-
periuntur Canones, in quibus ſtatuatur Epiſcopum in
viſitatione ſui Capituli debere adhibere Canonicos,
præter eos, qui ſibi videbuntur: & quatenus adeſſent,
non erat neceſſe ad eos ſe referre, ſi Concilium di-
ſertis verbis aliud expreſſit, arg. *leg. Doli clauſula*, *ff.
De verbor. obligat* Itaque Sac. Congregatio cenſuit, E-
piſcopum in viſitatione Capituli ſuæ Eccleſiæ Cathe-
dralis non teneri aſſumere aliquos ex gremio Capitu-
li, ſed poſſe vel per ſeipſum ſolum viſitare, vel aliis,
quos voluerit extra Capitulum, adjunctis.

DE OFFICIO ORDINARII.

Idem Honorius III. Epiſcopo Bajoc. & Archidiacono Rothom.

CAPUT XVIII.

Dilectus filius Abbas Monaſterii Rothomagen. nobis expoſuit, quod tertia pars emendarum, quas homines quinque Parochiarum pro ſuis exceſſibus ſolvere compelluntur, ad ſuum ſpectat Monaſterium ab antiquo: & infra. Cumque Innocentius Papa prædeceſſor noſter vobis dederit in mandatis, ut auditis hinc inde propoſitis, cauſam remitteretis ad eum ſufficienter inſtructam, dictus Epiſcopus proceſſum veſtrum diutius impedivit, occaſione cujuſdam ſententiæ, quæ ſuper quibuſdam Eccleſiis, quoad legem diœceſanam, promulgata extitit pro eodem. Unde præfatus Abbas nobis humiliter ſupplicavit, ut cum citatio, cauſarum examinatio, & deciſio, ac emendæ ad legem juriſdictionis pertinere noſcantur, non ſineremus ſententiæ memoratæ prætextu, negotii proceſſum ulterius impediri. Cum igitur prædicta de lege juriſdictionis exiſtant, mandamus quatenus hujuſmodi ſententia non obſtante, procedatis in negotio juxta traditam vobis formam.

SUMMARIUM.

1 *LEx diœceſana, & lex juriſdictionis ſunt diverſa, & res judicata in una non obſtat agenti in alia.*

2 *Epiſcopus habet duplicem legem in Eccleſiis ſibi ſubjectis, id eſt, legem juriſdictionis, & legem diœceſanam, in quibus conſiſtit totum jus, & poteſtas Epiſcoporum.*

3 *Leges diœceſana, & leges juriſdictionis quæ dicantur.*

4 *Juriſdictio Epiſcopalis tota reducitur ad ea, quæ ſunt ordinis, juriſdictionis, & ſimplicis poteſtatis, ſeu dignitatis.*

5 *Privilegium conceſſum Abbati, ut poſſit omnia libere ſicut verus Epiſcopus, & Ordinarius tam in his, quæ ſunt juriſdictionis, quam in aliis quibuſcumque ad forum Eccleſiaſticum pertinentibus, non extenditur ad ea, quæ ſunt Ordinis Epiſcoporum.*

6 *Pœnas pecuniarias ex juriſdictione ſpirituali provenientes, an judex Eccleſiaſticus poſſit ſibi applicare ſaltem ſtante conſuetudine, & n. ſeqq. & n. 20. & 22.*

7 *Judex Eccleſiaſticus poteſt levare ſportulas.*

8 *Ulixbonen. Archiepiſcopus an poſſit applicare Officiali Merino pœnas pecuniarias ex Conſtitutione Synodali impoſitas exponentibus res venales tempore prædicationis, & n. ſeqq. uſque in finem.*

9 *Pœna pecuniaria ex Decretis Concilii Tridentini, in quibus caſibus ſint piis locis applicanda, & n. 18.*

10 *Pœnas pecuniarias a ſtatuto impoſitas poteſt judex Eccleſiaſticus ſibi retinere, ſed impoſitas per ſententiam debet in piam cauſam expendere ex honeſtate.*

Contrarium, n. 12. & 19.

11 *Epiſcopi habent fiſcum, & ex conſuetudine ſolent pœnas pecuniarias ſuæ Cameræ applicare.*

Declaratur, n. 13.

12 *Prælati pœnas pecuniarias ſibi imburſantes vehementer præſumuntur id facere non ad correctionem, ſed ad quæſtum.*

14 *Pœna de jure Civili quibus ſint applicanda.*

15 *Pœnas pecuniarias a jure, vel Conſtitutionibus præfixas Epiſcopus ſibi poteſt applicare, ſi vere, & evidenter egeat, & n. 17.*

16 *Eleemoſynam alterius nomine facere obligatus poteſt eam facere ſibi ipſi, ſi ſit in neceſſitate conſtitutus, vel ſuis conſanguineis ſi ſint pauperes.*

17 *Pœna pecuniaria, quæ ex arbitrio imponuntur, piis tantum uſibus ſunt applicanda.*

21 *Beneplaciti Apoſtolici præſumptio ex obſervantia quadraginta annorum non intrat niſi data ſcientia ſpecifica, & patientia Papæ.*

23 *Pœna violantium dies feſtos pro tertia parte debentur accuſatori, & pro quarta executoribus ex Bulla S. Pii V.*

Fagnan. in I. Lib. Decretal.

D*ilectus.* Lex diœceſana, & lex juriſdictionis ſunt 1
diverſæ; unde res judicata in una, non obſtat
agenti in alia. Hoc dicit, ſecundum Joan. Andr. &
omnes, & ſunt duæ partes. In prima ponitur partis
conqueſtio. In ſecunda Papæ proviſio, ibi, *Cum ergo.*
Nota primo ex textu, Epiſcopos habere duplicem 2
legem in Eccleſiis ſibi ſubjectis, videlicet legem juriſ-
dictionis, & legem diœceſanam, in quibus conſiſtit to-
tum jus, & poteſtas Epiſcoporum. Ad dignoſcendum 3
autem quæ ſint de lege juriſdictionis, vel de lege diœceſana, gloſſa magna videtur conſtituere duas regulas. Prima eſt, quod ea, quæ conſiſtunt in dando, vel conferendo, ſeu ut inquit Hoſtienſ. in actione, ad legem juriſdictionis pertinent; & in hac ſpecie connumerantur datio curæ animarum, ſecundum gloſſ. Item omnis inſtitutio, deſtitutio, confirmatio, & inveſtitura, ſecundum Innoc. & Jo. Andr. *n.* 10. Item delictorum coercitio, ſecundum gloſſ. Item cauſas audire, & omnia, quæ circa judicium aguntur, expedire, viſitare, corrigere, excommunicare, ſuſpendere, interdicere, ſtatuta facere, inquirere tam de vita Clericorum, quam de officiis, & ſtatu Eccleſiarum, ſecundum Innoc. & Jo. Andr. *ubi ſup.* Item Sacramentorum omnium collatio, & dicit Innoc. *in ver. Diœceſanum*, mirabile videri, quod de lege juriſdictionis dicatur collatio Sacramentorum: probat tamen *in cap. Interdicimus* 16. *q* 1. quod ad id arctat Monachos, qui non tenentur niſi ad ea, quæ ſunt de lege juriſdictionis, ut hic. Secunda regula eſt, quod ea, quæ conſiſtunt in recipiendo, ſeu in paſſione dulci, ut inquit Hoſtienſis, ſpectant ad legem diœceſanam, ſicut eſt recipere Synodaticum, quartam decimarum, & mortuariorum, & ſi qua poſſunt ſimilia reperiri. Similem gloſſam habes *in Summ.* 10. *quæſt.* 1. & hæc theorica gloſſæ placet Baldo *in leg. Si quis ad declinandam*, §. *In omnibus n.* 3. *C. De Epiſc. & Cler.* dicenti, opinionem gloſſæ non eſſe totaliter ab interpretatione nominis alienam. Placet etiam Mariano Socino *in tract. de viſitatione Epiſcopi lib.* 1. *col.* 1. *& lib.* 11. *col.* 34. *verſ. Quid de Capellis*, & Præpoſito *in c.* 1. *col.* 10. *q.* 1. ubi ait, legendo hoc *c. Dilsctus*, ſe ſemper eam tenuiſſe; ſed aliam regulam dat Card. *hic in* 1. *q*2. nam ſecundum eum cum in hoc non poſſit dari certa doctrina; ideo qui dicit aliqua eſſe de lege juriſdictionis, ita ut non ſint de lege diœceſana, vel e converſo, debet hoc probare inducendo jura dicentia tale quid eſſe de lege diœceſana, vel de lege juriſdictionis; & ſi nihil probet, ſuccumbet; nam ſola illa dicuntur de lege diœceſana, & non juriſdictionis, vel e converſo; de quibus invenitur ſic jure expreſſum, alias non dicuntur de lege diœceſana, diſtincta a lege juriſdictionis, nec e converſo, ſed dicuntur de jure Epiſcopi. Verum Innoc. *in c.* 1. *de ſtatu Monach.* proſequendo ea, quæ ſpectant ad utramque legem *n.* 2. ſimiliter dicit in hac materia dari non poſſe propriam, generalem, & invariabilem doctrinam, quia in juribus antiquis non reperitur hæc diſtinctio, quod aliqua ſint de lege diœceſana, & aliqua de lege juriſdictionis, ſed ſolum in hac Decretali nova, quæ tamen plene non declarat, ſed tantum facit mentionem de his, quæ in textu continentur. Unde concludit unicam eſſe legem Epiſcopi, ſcilicet diœceſa-

nam, ſub qua comprehenditur lex juriſdictionis. Ideoque ſolum in expreſſis a jure poſſumus facere iſtam diverſitatem inter has leges, ſed quia jure cautum eſt, ut Monaſteria non ſubſint Epiſcopo quoad legem diœceſanam, ut *in cap.* 1. 10. *qu.* 1. poſſumus dicere ſecundum eum ad legem diœceſanam pertinere illa, a quibus Monaſteria de jure exempta reperiuntur, reliqua vero ſpectabunt ad legem juriſdictionis, & hanc doctrinam Innocentii ſequuntur hic Hoſtienſis *num.* 6. Joan. Andr. *num.* 15. Anchar. *n.* 1. *in* 2. *qu* Imol. *num. 6. poſt med. verſ. Item etiam*, Abb. *num.* 4. dicens eam meliorem eſſe, ac communiorem, quam theoricam gloſſæ, prout etiam dicunt Petrus de Ravenna *in compendio cap.* 1. *de offic Ordinarii col.* 26. & Henric. Bottæus *de Synodo Epiſcopi par.* 1. *num.* 61. *verſ. Quid tenendum*; nam regulæ gloſſæ ullo modo probantur; nullibi enim cavetur, ut ea, quæ conſiſtunt in recipiendo, ſint de lege diœceſana; & ea, quæ conſiſtunt in dando, ſeu conferendo, ſint de lege juriſdictionis. Imo hæc regula aperte reprobari videtur tum exemplo procurationis, quæ conſiſtit in recipiendo, & tamen Monaſteria non ſunt exempta a procuratione debita rationis viſitationis, ut *in c. Soppita, & in c. Venerabilis infra de cenſibus*. Tum exemplo quartæ mortuariorum, quæ ſimiliter in recipiendo conſiſtit, & nihilominus Monaſteria ad illam tenentur, *cap. Requiſiſti infra de teſtam.* Contra vero Synodus non conſiſtit in recipiendo; quinimo Epiſcopus ibi præeſt, & exercet juriſdictionem, & punit contemnentes accedere; & tamen ſecundum gloſſam eſt de lege diœceſana.

4 Tu vero ad prædicta vide Anton. de Butr. in ſuo celebri *conſ.* 19. quod incipit, *In nomine Patris, &c.* quia hic agitur, *num.* 1. ubi redarguit iſtum modum loquendi de lege Diœceſana, & juriſdictionis, dicens eam non eſſe doctrinalem, quia Epiſcopalis juriſdictio in univerſum reduci poteſt ad tria membra. Quædam enim ſunt Epiſcopo competentia ratione Ordinis, quædam ratione juriſdictionis, & quædam ſunt ſimplicis poteſtatis, ſeu di-
5 gnitatis: & ſingula membra luculenter proſequitur concludens principaliter privilegium conceſſum Abbati, ut poſſit omnia libere ſicut verus Epiſcopus, & Ordinarius, tam in iis, quæ ſunt juriſdictionis, quam in aliis quibuſcunque ad forum Eccleſiaſticum ſpectantibus, non extendi ad ea, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis: & nota perpetuo illud conſilium, quia fuit ſæpius approbatum in ſupremis Urbis Tribunalibus, & ejus meminit Felin. poſt Gemin. *hic num.* 8. Henric. Bottæus *d. num. 61, verſ. Felin. autem.*

6 Secundo nota, ibi, *Tertia pars emendarum:* Judicem Eccleſiaſticum poſſe ſibi applicare pœnas pecuniarias provenientes ex ſpirituali juriſdictione, ſaltem ſtante conſuetudine; nam etſi judex ordinarius adſtringatur ad gratis reddendum officium, arg. *c. Inter cetera ſupra eodem*, tamen ſuper hoc poteſt habere conſuetudinem certam & moderatam, qua uti poteſt, arg. *cap. Ad Apoſtolicam*,
7 *§. fin, infra de Simon.* Secundum Hoſtienſem *hic num* 3. *in verb Ac emenda*. Item poteſt levare ſportulas ſecundum ea, quæ notantur per eundem Hoſtienſem *in cap Cum ab omni ſpecie num.* 2. *&* 8. *infra de vita, & honeſt Cleric.* Quidam tamen intelligunt hanc Decretalem, *& cap. Referente*, de delictis puerorum in caſu, in quo ad. ſt ſtatutum, ut ſi quis tale quid commiſerit, tantum ſolvat; tunc enim poteſt levare, & ſibi retinere, ut per Hoſtienſ. *in Summa hoc tit. § Quid pertinet ſub n.* 4. *circa med. verſ. Non tamen debet*, ſed hoc latius examinabitur *in q. ſeqq.*

8 Ex facto quæſitum eſt, an Archiepiſcopus Ulixbonenſis poſſit Officiali ſuo Merino applicare pœnas pecuniarias, quæ ex Conſtitutione Synodali imponuntur eis, qui diebus feſtis tempore prædicationis res venales exponunt.

9 Hæc quæſtio videtur ſolvenda ex diſpoſitione juris communis; nam Decreta Tridentini Concilii, quibus ſtatuitur, ut pœnæ applicentur locis piis, non videntur ad hunc caſum pertinere; nam *cap* 1. *ſeſſ.* 23. loquitur de pœnis non reſidentium, *cap.* 3. *ſeſſ.* 25. de mulctis, quæ ob contumaciam irrogantur, *cap.* 14. *ejuſdem ſeſſ.* de pœnis in concubinarios. In præſenti autem caſu agitur de pœna ex Conſtitutione Synodali inflicta iis, qui prædica-
10 tionis tempore res venales exponunt. De jure communi vero Hoſt. *in Summ. de offic. Ordinar. dict. §. Quod pertinet ſub num.* 4. *circa medium, verſ. Non tamen debet*, aſſerit pœnas pecuniarias in caſibus permiſſis a ſtatuto impoſitas poſſe ſibi judicem Eccleſiaſticum retinere, ac in proprios uſus convertere: ſed pœnas, quas ipſe per ſententiam ex officio infligit, poſſe quidem ſibi applicare, ſed ſi velit evadere cupiditatis ſuſpicionem, debere illas in piam cauſam expendere. Atque ita ſentit Hoſt. utroque caſu poſſe judicem Eccleſiaſticum convertere hujuſmodi pœnas in proprios uſus, ſed de honeſtate non eſſe ita, quando ex ſuo officio opponuntur, & hanc ſententiam Hoſtienſ. ſequuntur Joan. Andr *in cap. Licet ſub num.* 50. *verſ. Et conſuluit Hoſtienſ.* & ibi etiam Henric. Boich. *in fin. verſ. Conſuluit tamen*, Anton. de Butr. etiam *in fin. verſ. Ultimo*, Anchar. *num.* 2. *verſ. Et hic dicit*, & Abbas *ſub num.* 9. *verſ. Sed quæro quid fiet de iſta pœna infra de pœnis*, & idem Hoſtienſ. & Joan. Andr. *in cap. Pro humani, de homicid lib* 6. Henricus Bottæus *de Synod. Epiſcop part.* 3 *artic.* 1. *num.* 129. *& ſeqq.* Abbas *in cap Qui plerique in* 3. *notab.* per illum textum *de immunit. Eccleſ.* Gemin. *in cap. Quoniam col. fin.* ubi etiam Præpoſ. *ſub n.* 8. *verſ. Vos latius diſtinguite* 18. *diſt.* Henr. Boich. *in cap. Irrefragabili col.* 2. *verſ. Superiores provideant*, & Felin. *ibid. in §. Ceterum n.* 8. *&* 9. *ſupra eodem.*

Prælati enim ex veriori opinione, atque uſu ubique comprobata habent fiſcum, & ex conſuetudine pœnas pecuniarias ſuæ Cameræ applicare conſueverunt, ut atteſtatur Bald. in Auth. *Bona damnatorum n.* 2. *C. De bon. proſcript.* quem refert Jo. de Anan. *in cap. Excommunicamus in princ. n.* 9. *de hæret.* Angel. *de Malefic. in verb. Et ejus bona n.* 30. Andr. Barbat. *conſ.* 22. *n.* 12. *lib.* 3. & alii apud Jul. Clar. *in pract. §. fin. q.* 8n. *verſ. In hac autem materia.* 11

Contra vero, id eſt, de jure communi, pœnas eſſe indiſtincte applicandas locis piis, ſcripſerunt ibidem Hoſtienſ. *in cap. Irrefragabili num.* 21. *verſ. Caveat tamen ſupra eod* ubi dicit cavendum eſſe Prælatis Eccleſiaſticis, ut pœnas pecuniarias in pios uſus convertant, nec ſibi imburſent, quia tunc vehementer præſumerentur id facere non ad correctionem, ſed ad quæſtum, Gemin. *in cap. Si Canonico, §. Licet autem in* 4. *notab. de offic. Ordin. lib.* 6. Dec. *in rubr. de judiciis in ſecunda lectura n.* 66. Covarr. *lib.* 2. *var reſol. cap.* 9. *n.* 11. ubi ait, eſſe quidem communem opinionem, Eccleſiam, & Prælatum diœceſanum fiſcum habere, non tamen id eſſet temere permittendum ad explendam avaritiam Epiſcoporum, ſed ut ea, quæ totum fiſco fuerunt delata, in uſus pios erogentur. 12

Pro quibus videtur textus *in cap. Presbyteri de pœnis*, ubi compoſitionem Presbyteri interfecti jubet Pontifex pro dimidia parte in Eccleſiæ utilitatem, pro altera in eleemoſynam erogari: atque ita ibi notat gloſſ. *in verb. Utilitatibus*, & poſt alios Petr. de Anchar *in* 4. *notab.* Quod multo magis procedit hoc caſu, in quo Archiepiſcopus poteſt alia ratione provideri officialibus ſuis, nempe ex redditibus admodum pinguibus menſæ Archiepiſcopalis, prout tenetur de jure, arg. *cap Cum ab omni de vita, & honeſt Cleric.* & ſcripſi latius *in dict. cap. Presbyteri a n.* 24 *de pœnis.* 13

Porro idem Anchar. *in d. cap. Presbyteri n.* 4. ſic diſtinguit. Aut jus accuſationem inducit, & pœna fiſco applicatur, aut inducit actionem, & applicatur parti. Aut ſimpliciter loquitur, & cenſetur actionem inducere, & ſequitur Silveſt. *in Summa in verb. pœna n.* 26. Quæ tamen diſtinctio procedit de jure civili, non autem de jure Canonico, ut declarat Dec. *in rubr. de judiciis d. n.* 66. *in* 2. *lect.* 14

Ceterum in hac opinionum diſcrepantia admittunt omnes, poſſe Epiſcopum, ſi vere, & evidenter indigeat, in proprias neceſſitates hujuſmodi pœnas a jure, vel conſtitutionibus præfinitas expendere, Hoſtienſ. *in cap. Irrefragabili n.* 21. *verſ. Caveat tamen*, ibi, *niſi forſan egeret, ſup eod.* quem ibi ſequuntur Joan. Andr. *num.* 18. *verſ. Dicit hic Hoſtien.* Jo. de Anan. *n.* 14. Abb. *in §. Ceterum n.* 1. & Felin. *ibid n.* 9. *verſ. Limita dupliciter*, ubi dicit ita ibi omnes tenere, & hic notavit idem Hoſt. *n.* 5. *verſ. Et idem dicit de Epiſcopo ſi egeret*, Jo. Andr. *n.* 6. *verſ. Item ſi egeat*, Butr. *n.* 8. *poſt medium, verſ Vel in ſuam utilitatem*, Anchar. *num* 2. *verſ. Non obſtat*, Præpoſit. poſt Gemin. *in cap. Quoniam ſub num.* 8. *verſ Dicit tamen Hoſtienſ.* 18. *diſtin.* Diaz *in pract criminal. Canonic. cap.* 134. *circa med.* Covarr. *var reſol. lib.* 2. *c.* 9. *verſ. Quintum*, Jo. Lap *in rubr. de donat. inter virum, & uxor. §.* 19. *col. ult.* Jul. Clar. *in pract §. fin. q.* 8. *verſ In hac autem ma-* 15
teria. Sic etiam obligatus ad eleemoſynam nomine alterius poteſt eam facere ſibi ipſi, ſi ſit in neceſſitate evidenti, ut docet Divus Thom. *in* 4. *ſentent. diſtinct.* 9. *quæſt.* 2. *art.* 6. *& in* 2. 2. *quæſt.* 185. *art.* 7. *ad fin.* Abb. *conſ.* 34. 16

At-

Attingam in ſin. lib. 1. & alii a Fel. relati *in d. §. Ceterum ſub n.* 9. *verſ. Limita dupliciter*, ſicut poteſt eam applicare ſuis conſanguineis, ſi indigeant, ut notat Imol. *in cap.* 1. *n.* 2. *& 6. de cohabit. Cleric. & mulier.* & hanc ſenſentiam probavit Sacr. Congregatio Concilii, quæ ſæpius cenſuit Epiſcopum, ſi indigeat, poſſe pro ſe retinere eas tantum pœnas pecuniarias, quæ a ſacris Canonibus, vel Synodalibus ſtatutis pro delictis ad certam quantitatem fuerint præfinitæ: eas autem, quæ vel ab ejus arbitrio, vel per ſententiam nulla præcedente Canonum, vel ſtatutorum Synodalium determinatione imponuntur, nequaquam aliis, quam piis locis, vel uſibus applicare

18 poſſe: verum pœnas Clericorum non reſidentium, item concubinariorum, ac mulctas pecuniarias ſemper piis locis eſſe applicandas, quemadmodum Tridentini Concilii Decretis ſalubriter cautum eſt. Licet poſtea Sacra Congregatio exiſtimaverit Epiſcopos pauperes conſultius facturos, ſi pro hujuſmodi applicationibus ſibi, vel ſuis officialibus faciendis, ad Sedem Apoſtolicam recurrant, ubi dixi *in cap. Presbyteri n.* 22. *de pœnis*.

19 Ex his patet non licere Archiepiſcopo hujuſmodi pœnas Merino applicare; nam priorem Hoſtienſis ſententiam, videlicet pœnas ex ſtatuto impoſitas poſſe Epiſcopum in proprios uſus convertere, jam rejecit S. Congregatio, niſi in caſu indigentiæ, redditus autem Eccleſiæ Ulixibonen. dicuntur aſcendere ad ſexaginta millia aureorum.

Neque obſtat, quod hoc caſu Archiepiſcopus applicet pœnas hujuſmodi officiali Merino, qui niſi hoc lucro alliceretur, delicta Tabernariorum impunita remanerent in diminutionem divini cultus, & contemptum authoritatis Archiepiſcopalis; nam reſpondetur, huic inconvenienti non eſſe obviandum per aliud inconveniens, *cap. Is autem, & cap Nequis* 22. *qu.* 2. *cap. Non magnopere*, & ibi gloſſ. *infr. ne Clerici, vel Monach.* & in puncto reſpondit eadem S. Congregatio Concilii conſulta ab Epiſcopo Montis Alcini; nam cum is petiiſſet facultatem applicandi ſuis miniſtris ſaltem dimidiam partem pœnarum hujuſmodi, ſicut fecerant ejus anteceſſores; cum præ inopia ipſe non poſſet ſalarium conſtituere, eaque de cauſa vix reperiretur, qui operam ſuam ejus Curiæ præſtare vellet: Sacra Congregatio cenſuit hujuſmodi miniſtros ea de cauſa nihil percipere debere, nec quidquam eſſe contra jus, quod aliquid percipi vetat concedendum. Cui conſonat alia declaratio edita tempore Cardinalis Alexan- 20
drini; nam cum Epiſcopus Tudertinus quaſiviſſet, an Vicario Epiſcopalis Curiæ ex pœnis, & mulctis aliqua portio aſſignari poſſet pro ejus mercede, ut vigilantius criminalibus indagandis incumberet juxta antiquum ritum ipſius Curiæ: Sac. Congregatio cenſuit non poſſe.

Rurſus non obſtat, quod dicta Conſtitutio fuerit 21
obſervata per quadraginta annos, ideoque præſumatur confirmatio Apoſtolica, gloſſ. 1. *in cap Pervenit de cenſib.* Seraph. *deciſ.* 536. *n.* 5. Quoniam id forte poſſet procedere, ſi probaretur ſcientia ſpecifica, & patientia Papæ, ut declarat Card. *in proœm. Clem. §. Univerſitati n.* 2. *verſ. Dic melius*, & patet exemplo alienationis bonorum Eccleſiæ ſine beneplacito Apoſtolico, in quo cum ſit neceſſaria ſcientia Papæ, illa non præſumitur ex antiquitate temporis, ut pluribus probat Alex. *conſ.* 9. *Viſo themate n.* 8. *lib.* 3. Afflict. *deciſ.* 107. *n.* 7. Cravett. *de antiq: temp.* 3. *part. in princ. n.* 18.

Ac poſtremo tollitur objectum, quia ex ſententia 22
Sac. Congregationis pœnæ pecuniariæ ſunt ab Epiſcopo piis uſibus applicandæ, contraria conſuetudine non obſtante.

Adverte tamen, quia pœnæ violantium dies feſtos 23
pro tertia parte debentur accuſatori, & pro quarta executoribus ex peculiari Conſtitutione S. Pii V. *Cum primum, verſ. Cum vere dierum feſtorum*, & inferius, *verſ. Multa autem pecuniaria*, ut dixi *in cap. Presbyteri n.* 34. *&* 35. *de pœnis*, & ibi vide latius per diſcurſum de hac materia applicationis pœnarum.

DE OFFICIO ORDINARII.

Gregorius IX. Epiſcopus Suanen.

CAPUT XIX.

GRave gerimus, quod, cum in Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Orbitello, & quaſdam alias in tua diœceſi exiſtentes, ad Monaſterium ſancti Anaſtaſii de Urbe ſpectantes, nullam juriſdictionem habeas ordinariam, aut etiam delegatam, occaſione literarum noſtrarum, quas ſuper correctione Clericorum tibi tranſmiſimus, in eas interdicti, ac in Clericos earundem ſuſpenſionis ſententias promulgaſti: quanquam Abbas ejuſdem Monaſterii eos corrigere ſit paratus: & infra. Mandamus quatenus ſi eſt ita, prudenter corrigens per teipſum quæ minus provide attentaſti, prædictas ſententias ſine difficultate relaxes.

SUMMARIUM.

1 *ORdinarius in vim reſcripti de corrigendis Clericis ſuæ diœceſis non poteſt procedere contra exemptos.*

2 *Mandatum juriſdictionis excitativum non ampliat juriſdictionem, ſed commenſuratur poteſtati juriſdictionis antiquæ excitatæ.*

3 *Appellatio ad Metropolitanum non impeditur per literas commiſſionis excitativas juriſdictionis Ordinarii.*

4 *Clauſula*, authoritate noſtra procedas, *importat juriſdictionem delegatam.*

5 *Delegatus Papæ an procedere poſſit contra exemptos, ſi in literis non ſit facta mentio exemptionis.*

6 *Sententia Ordinarii in exemptos eſt ipſo jure nulla ex defectu juriſdictionis, & n. ſeqq.*

7 *Relaxari debet de facto, quod de facto proceſſit.*

8 *Exemptus excommunicatus a jure in caſu Papæ non reſervato, an poſſit abſolvi ab Ordinario loci.*

9 *Eccleſia, & perſona exempta, vel nullius diœceſis tam ſeculares, quam regulares, an & quibus caſibus hodie ſubſint viſitationi, & juriſdictioni Epiſcopi, & n. ſeqq. uſque in fin.*

10 *Locus exemptus in quo differat a loco nullius diœceſis.*

11 *Epiſcopi viſitationi, vel juriſdictioni, an & quando ſubſint Eccleſiæ ſeculares exemptæ.*

12 *Eccleſiæ exemptæ regulares.*

13 *Monaſteria in Congregationem non redacta.*

14 *Monaſteria non curata.*

15 *Parochiales Monaſterio unitæ.*

16 *Monaſteria non curata, in quibus viget regularis obſervantia.*

17 *Monaſteria commendata.*

18 *Eccleſiæ regulares non curatæ, nec commendatæ.*

19 *Eccleſiæ nullius diœceſis regulares.*

20 *Beneficia regularia nullius diœceſis quoad ſeminarium.*

21 *Eccleſiæ ſeculares nullius diœceſis.*

22 *Perſonæ ſeculares nullius diœceſis.*

23 *Clerici nullius diœceſis quoad Synodum.*

24 *Regulares perſonæ nullius diœceſis.*

25 *Regulares Curati nullius diœceſis.*

26 *Regulares nullius diœceſis quoad proceſſiones.*

27 *Item quoad ordines, & dimiſſorias.*
Item quoad falſam monetam, n. 80.
28 *Perſonæ ſeculares exemptæ curam animarum exercentes.*
29 *Aut non exercentes.*
30 *Exempti ſeculares privilegio perſonali, vel locali, & Capitula Cathedralium.*
31 *Regulares degentes extra clauſtra.*
32 *Apoſtata, & ejecti.*
33 *Regulares extra clauſtra in civilibus cauſis.*
34 *Regulares degentes intra clauſtra.*
35 *Et quando cenſeatur intra clauſtra degere.*
36 *Perſonæ ſeculares intra clauſtra degentes.*
37 *Regulares ſubſunt Epiſcopo in caſibus infraſcriptis, videlicet: Cum delinquunt in adminiſtratione alicujus Sacramenti.*
38 *Cum delinquunt circa perſonas clauſuram, & adminiſtrationem Monaſteriorum Monialium.*
39 *Quoad præſidendum electioni Abbatiſſæ, & quoad confeſſiones Monialium, & bonorum adminiſtrationem.*
40 *Cum evulgant libros, non ſervata forma Concilii.*
41 *Quoad lectionem ſacræ Scripturæ.*
42 *Cum prædicant ſine licentia Epiſcopi, vel benedictione, aut eo contradicente.*
43 *Cum prædicant errores, & ſcandala, & quoad fidei profeſſionem.*
44 *Quoad Conſervatores.*
45 *Quoad indulgentias, & eleemoſynas.*
46 *Quoad celebrationem Miſſarum.*
47 *Cum adminiſtrant bona Confraternitatum, vel Hoſpitalium.*
48 *Quoad viſitationem Confraternitatum in Eccleſiis Regularium.*
49 *Quoad interſtitia, & ordines.*
50 *Cum audiunt confeſſiones ſine Epiſcopi licentia, aut ea expirata, vel revocata.*
Et an, & quando ſemel approbati ad confeſſiones reprobari poſſint, ibidem.
51 *Quoad acceſſum ad Synodum diœceſanam.*
52 *Quoad præfixionem numeri Monialium.*
53 *Quoad erectionem Monaſteriorum utriuſque ſexus.*
Et qua authoritate, & quibus conditionibus Monaſteria ſint erigenda, ibidem.
54 *Cum reperti fuerint extra Conventus ſine mandato ſuorum Superiorum.*
55 *Cum ſtudiorum cauſa abſentes in Conventibus non habitant.*
56 *Quoad clauſuram Monaſteriorum Monialium.*
57 *Quoad licentiam Monialium exeundi a Monaſterio.*
58 *Quoad licentiam ingrediendi Monaſteria Monialium.*
59 *Quoad licentias accedendi ad colloquia cum Monialibus.*
60 *Quoad jus educendi Abbatiſſam pro inſtitutione alterius Monaſterii.*
61 *Quoad oblationem Confeſſoris extraordinarii pro Monialibus.*
62 *Cum ſe in Congregationem redigere neglexerunt.*
63 *Quoad Monaſteria Monialium Sedi Apoſtolicæ immediate ſubjecta.*
64 *Quoad Vicarios perpetuos in Parochialibus Monaſterio unitis, & amovibiles in Monaſteriis curatis.*
65 *Quoad publicationem cenſurarum Epiſcopalium.*
66 *Quoad dies feſtos ab Epiſcopo indictos.*
Et quid quoad ritus, & conciones, ibid.
67 *Quoad controverſias de præcedentia.*
68 *Quoad publicas proceſſiones.*
69 *Cum delinquunt extra clauſtra notorie, & cum ſcandalo.*
70 *Quoad novitiorum renunciationes.*
71 *Quoad explorationem puellarum Deo dicandarum.*
72 *Quoad judicium nullitatis profeſſionis.*
73 *Quoad executionem Decretorum, ſeſſ. 25. de regul.*
74 *Quoad quartam funeralium.*
75 *Cum ob notorium delictum ſunt excommunicati.*
76 *Cum impediunt Epiſcopum in exercitio juriſdictionis.*
77 *Quoad expoſitionem Sanctiſſimæ Euchariſtiæ.*
78 *Cum in Monaſteriis poſthac recipiendis actu non inhabitant duodecim Religioſi.*
79 *Cum monetam auream, vel argenteam in Italia adulterant.*
81 *In Conventibus ſuppreſſis, ac poſtea reſtitutis donec habuerint redditus pro duodecim Religioſis.*
82 *In Conventibus non ſuppreſſis, in quibus non aluntur ſex Religioſi.*

G*Rave.* Per reſcriptum, quo Papa mandat Ordi- 1
nario, ut corrigat Clericos ſuæ diœceſis, non
datur ei juriſdictio ſuper exemptos. Hoc dicit ſecun-
dum Joan. Andr. & alios communiter. Vel ſic: Man-
datum directum Ordinario non ampliat juriſdictio-
nem, nec confert eam quoad Eccleſias in ejus diœ-
ceſi exiſtentes ſub juriſdictione, & poteſtate Abbatum,
Baldus. Sunt duæ partes. In prima, Conqueſtio. In
ſecunda, Proviſio ibi, *Mandamus.*

Nota primo, ex hoc textu per mandatum juriſdictio- 2
nis excitativum non ampliari juriſdictionem in exem-
ptos, quia mandatum hujuſmodi commenſuratur pote-
ſtati juriſdictionis antiquæ excitatæ, & illius terminos
non egreditur. Et ſic cum id mandatur, quod prius com-
petebat de jure communi, non creatur nova poteſtas,
quia expreſſio illorum, quæ inſunt ſui natura, nihil ope-
ratur, ſecundum Anton. de Butr. *hic n. 3. & 6.* Quod fa-
cit contra Epiſcopos, qui ſtudioſe procurant ſibi mandari 3
per literas S. Congregationis Epiſcoporum, ut procedant
in aliqua cauſa civili, vel criminali alias ſpectante ad eo-
rum ordinariam juriſdictionem eo tantum fine, ut ſic
impediant appellationem ad Metropolitanum; nam per
regulam hujus Decretalis patet eos per hujuſmodi literas
non effici Delegatos, ut neceſſe ſit appellare ad Delegan-
tem juxta gloſſ. *fin. in cap. Dilecti, il terzo infra de appel-
lat.* Unde ſi cauſa ſit appellabilis, ad Archiepiſcopum pot-
erit nihilominus appellari, perinde ac ſi mandatum hujuſ-
modi non emanaſſet, ut eſt caſus apertus *in cap. Licet ſu-
pra eodem*, etenim ut hic dicit Goffred. hoc caſu reſcribi-
tur incitando eorum officium, non delegando. Cujus
dictum ſequuntur Hoſtienſis *n. 3. in ver. Tranſmiſimus*,
Joan. Andr. *in eodem ver. & num.* 1. Card. *num. 2. in 4. op-
poſit* Butr. *num. 2. & 3* Anchar. *n. 1. in 3. not.* Et ita ali-
quando ſuas literas declaravit eadem Sacra Congregatio, 4
Quinimo interdum ad has pravas interpretationes ſubmo-
vendas Sanctiſſimus mandavit exprimi in literis commiſ-
ſionis, ut Epiſcopus procedat authoritate ſua ordinaria.
Si tamen in literis appoſita eſſet clauſula, *noſtra authori-
tate*, Delegatus cenſeretur, ſecundum Collectar. *hic in
princ.*

An autem eo caſu Epiſcopus Delegatus a Papa procede- 5
re poſſit contra exemptos, ſi de exemptione nulla ſit facta
mentio in literis, Hoſtienſ. *hic n. 2. in ver. Occaſione li-
terarum*, ſentit non poſſe procedere, quia in generali
mandato non includuntur exempti ex defectu intentionis
Papæ. Et cum eo tranſit Joann. Andr. *n. 3 in ver. Tran-
ſmiſimus.* Sed contrarium tenet Abbas *n. 5*, quia hoc caſu
ſcribitur Ordinario tanquam cuilibet extraneo, nec eſt
opus facere mentionem de exemptione, quia in nullo de-
rogatur privilegio exemptionis, cum Ordinarius proce-
dat ut Delegatus Papæ, & tanquam Delegatus non infert
præjudicium exemptioni, cum gerat vices Papæ. Et hæc
eſt ratio cur Concilium Tridentinum, dum tribuit Epi-
ſcopis authoritatem in exemptos, jubet eos procedere
tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatos, ut *in cap. 3. ſeſſ. 6.
in cap 8. ſeſſ. 7. in cap. 4. ſeſſ. 14. in cap 9. ſeſſ* 24. & ſæpe
alibi. Nimirum quia authoritate delegata jura exempto-
rum non violantur, ut dixi *in c. Tuarum n. 31. & 32. infr.
de priv.* Ceterum opinio hæc Abbatis ſingularis eſt, nam
reliqui omnes tenent contrarium. Unde non videtur rece-
dendum a ſententia Hoſt. & Jo. Andr. contra quam diffici-
le eſſet in practica obtinere, ut inquit Fel. *hic n. 5.* ubi hanc
partem pluribus confirmat, & ad motiva Abb. reſpondet.

Secundo nota, ſententiam, quam profert Ordinarius 6
in exemptos, eſſe ipſo jure nullam ex defectu juriſdictio-
nis, quod evidenter probat hæc Decretalis ibi, *nullam ha-
beas juriſdictionem ordinariam, aut etiam delegatam*, &
notat gloſſ. *fin.* Hoſt. *n. 4. in ver. Relaxes*, Butr. *n. 3.* Card.
n. 2. verſ. Secundo oppono. Neque obſtat verbum, *relaxet*, 7
quia ſecundum Innocentium intelligitur de facto, ut ſic
de facto reſcindatur, quod de facto proceſſit, ut in *cap.
Dilecto infra de teſtam.* Magnæ enim prudentiæ eſt erro-

rem

rem proprium revocare, *c. Magna*, 11. q. 4. Hoſt. *hic in v. Relaxes*, & Bald. *n.* 2. qui propterea exponit verbum, *attentatum*, id eſt, a jure non conſummatum, & ſic de facto. Vel dic relaxes, id eſt, relaxatas eſſe oſtendas. Simile *in c. Accedens inf. ut lit. non conteſt.* Quas duas ſolutiones ponit hic gloſſ. *fin.* cum qua alii tranſeunt.

Procedit autem hæc concluſio, etiamſi exempti ab Ordinario citati non venerint allegaturi ſuam exemptionem, quia nihilominus ſi eorum exemptio ſit notoria, ſicuti eſt exemptio Regularium proceſſus Ordinarii eſt nullus, ut per Collectar. *hic n.* 5. de quo articulo ſcripſi plene in *d. c. Tuarum infra de privileg.*

8 Sed nunquid exemptus excommunicatus a jure in caſu Sedi Apoſtolicæ non reſervato poſſit abſolvi ab Ordinario loci, Frid. de Sen. conſuluit poſſe abſolvi, ſed eum refellit Abb. *hic n.* 4 per tex. juncta gloſſ. not. in Clemen. *pen. de ſentent. excomm.* & per textum *hic in v. Nullam juriſdictionem habeas*. Et plenius hunc articulum examinat in quæſtione ſua incip. *De Clericali ordine inſigniti*. Et hanc partem efficaciter probat Decretum Concilii Tridentini in doctrina *de Sacramento Pœnitentiæ ſeſſ.* 14. *c.* 7. *de caſuum reſerv.* juncto tex. hic; nam *in d. c.* 7. dicitur: Quoniam ratio, & natura judicii illud expoſcit, ut ſententia in ſubditos duntaxat feratur; perſuaſum ſemper in Eccleſia Dei fuit, & veriſſimum eſſe Synodus hæc confirmat, nullius momenti abſolutionem eam eſſe debere, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut ſubdelegatam non habet juriſdictionem. Hæc ibi. Sed Ordinarius in exemptos nullam habet juriſdictionem ordinariam, vel delegatam, ut hic deciditur; Ergo ſententia abſolutionis nulla eſt. Concordat. *Omnis de pœnitent. & remiſſ. & c. Paſtoralis*, §. *Præterea ſup. eodem*.

9 QUÆRO, An & quibus caſibus hodie Eccleſiæ, & perſonæ exemptæ, vel nullius diœceſis tam ſeculares, quam Regulares ſubſint viſitationi, & juriſdictioni Epiſcopi.

Quoniam de viſitatione, ac juriſdictione Epiſcoporum in Eccleſias, & perſonas hujuſmodi varia Decreta in Tridentino Concilio, atque in Conſtitutionibus Apoſtolicis ad idem Concilium ſpectantibus reperiuntur, & ob multiplicem caſuum diverſitatem facile poſſunt perplexitatem ingerere; non abs re futurum exiſtimavit illa omnia aliquo ordine diſtinguere, atque in compendium referre, ut uſui eſſe poſſint.

10 Ad evidentiam præmittendum eſt Eccleſias exemptas hoc differre ab Eccleſiis nullius diœceſis, quod Eccleſiæ exemptæ in diœceſi eſſe dicuntur, ut clare probat litera hujus tex. ibi, *In tua diœceſi exiſtentes*. Idem probat tex. *in cap. Cum Epiſcopus hoc tit. lib.* 6. dum dicit in qualibet parte ſuæ diœceſis, dummodo in loco non exempto; Ergo locus exemptus eſt in diœceſi, prout ibi ponderat Gemin. *in* 3. *not. &* Franc. *in* 2 *not.* Idem tenet gl. Clem. 1. *in v. Aut earum de foro comp.* Cardin. in Clemen. *Ne Romani*, §. *Sane in* 5. *q. de elect.* Abb. *hic in* 1. *not.* & Felin. poſt alios *n.* 1. Eccleſiæ vero nullius diœceſis neque ſunt de diœceſi, neque in diœceſi, ut verba ipſa ſonant, & tradit Rota *dec.* 207. *n.* 2. *par.* 2. *diverſ.* Conſtituitur enim locus nullius diœceſis non per ſimplicem exemptionem a juriſdictione diœceſani, ſed per diſmembrationem territorii cum omnimoda juriſdictione inferioris Prælati in Clerum, & populum excluſo Epiſcopo, gl. communiter approbata in d. Clem. 1. *in v. Diœceſanis de foro com.* & ea ſententia S. Congregat. Conc. dixit *in c. Nullus n.* 20. *infra de Parochiis*. Itaque ſtatus nullius diœceſis liberat non modo a ſubjectione, ſed etiam a ſituatione, & denominatione; exemptio vero a ſubjectione tantum, Vitalin in Clem. 2. *n.* 44. *de privil.* Franc. *in c.* 2. §. *Statuto, ver. Sed adverte, de conſtit. lib.* 6. quas differentias latius proſequor *in c. Cum contingat infr. de foro compet.*

His præhabitis, primo agendum de Eccleſiis, deinde de perſonis.

11 Eccleſiæ aut ſunt exemptæ, aut nullius diœceſis, prout hæ duæ ſpecies diſtinguuntur a Concilio *in c.* 10. *& c.* 18. *ſeſſ.* 23. *& in c.* 9. *ſeſſ.* 24. Si exemptæ, aut ſunt ſeculares, aut Regulares. Si ſeculares ſunt, Epiſcopus poteſt eas viſitare tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatus ex *c.* 8. *ſeſſ.* 7. Quod procedit etiamſi dictæ Eccleſiæ ſeculares exemptæ ſint commendatæ, & ſive illis cura animarum immineat, ſive non, ut patet *in c.* 8. *verſ. Nec non beneficia ſeſſ.* 21.

12 Si vero Eccleſiæ exemptæ ſint Regulares, aut in Monaſteriis viget regularis obſervantia, aut non; ſi viget,

aut Monaſteria non ſunt redacta in Congreg. aut ſunt re-
dacta. Primo caſu, ſi infra annum Regulares neglexerint 13
ſe in Congreg. redigere, habet Metropolitanus tanquam
Delegatus Sedis Apoſtolicæ authoritatem eos convocan-
di pro prædictis cauſis; eoque prædicta exequi non cu-
rante, Monaſteria hujuſmodi ſubjiciuntur Epiſcopis tan-
quam Sedi Apoſtolicæ Delegatis, in quorum diœceſibus
ſita ſunt. juxta *c.* 8. *ſeſſ.* 25. *de regul.*

Secundo caſu, aut Monaſteriis in Congreg. redactis
imminet cura animarum perſonarum ſecularium, aut
non. Si imminet, viſitari poſſunt ab Epiſcopo diœceſa-
no in his tantum, quæ curam animarum, & Sacramen-
torum adminiſtrationem concernunt ex *c.* 11. *ſeſſ.* 25. *de
reg.* Quod tamen fallit in tribus caſibus ibi exceptis in *v.
Excepto Monaſterio*. Et hæ tres fallentiæ iterum ſubli-
mantur in fine *d. c.* 11. *v. Salvo tamen illorum Epiſcopo-
rum jure*. Quod ſi Monaſterio Parochiales Eccleſiæ per- 15
perpetuo unitæ, vel annexæ reperiantur, Epiſcopus pot-
eſt illas viſitare ex *c.* 6. *ſeſſ.* 7. non tamen poteſt viſitare
domus ipſarum Parochialium, in quibus non viget regu- 16
laris obſervantia, ſed ſoli Parochi Regulares ab ipſo ap-
probati habitant, ut alias reſpondit S. Congreg. Poteſt
etiam Epiſcopus in iiſdem Parochialibus unitis erigere
Vicarias perpetuas ad præſcriptum *d. c.* 7. quas tamen eri-
gere nequit, ſi cura incumbat Monaſterio, ſed tantum
uti poteſt facultate ſibi attributa *in d. c.* 11. *v. Nec ibi ali-
qui*, ut ſæpius fuit reſolutum. Si vero iiſdem Monaſte-
riis in Congregationem redactis cura animarum non im-
mineat, nullo modo poſſunt ab Epiſcopo viſitari, et-
iamſi ſint commendata, cum facultas Epiſcopis attributa
in d. c. 8. viſitandi Monaſteria qualitercunque commen- 17
data reſtringatur ad ea tantum, in quibus non viget re-
gularis obſervantia, ut in *v. In quibus non viget*.

Si vero in dictis Eccleſiis Regularibus non Curatis regularis obſervantia non vigeat, tunc aut illæ ſunt commendatæ, aut non. Si commendatæ, poſſunt ab Epiſcopo viſitari, ſive illis immineat cura animarum, ſive non, ex *d. c.* 8 *ſeſſ.* 21. Idque authoritate delegata, quia illa particula, *etiam*, in illis verbis: *Etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatis in d. c.* 8. *ſeſſ.* 21. fuit appoſita ad diſtinctionem Eccleſiarum non exemptarum, quæ auctoritate ordinaria viſitari poſſunt, vel certe cumulatur juriſdictio ordinaria cum delegata, ut alias perpendit S. Congregatio. Quod tamen dictum eſt de Monaſteriis Commendatis, non habet locum in iis Monaſteriis, ſeu Prioratibus, quæ ſuorum Ordinum Capitibus ſubſunt, ut declaratur *in c.* 20. *ſeſſ.* 25. *de regul.*

Quod ſi prædictæ Eccleſiæ Regulares non curatæ non 18
ſint commendatæ, Epiſcopus nullam habet authorita-
tem illas viſitandi, ut patet tum ex *c.* 20. *in fin. ſeſſ* 25.
de regul. tum quia *cap.* 8. *& ſeſſ.* 7. quod tribuit Epiſcopo
facultatem viſitandi Eccleſias exemptas ex ſententia Sa-
cræ Congregationis non habet locum in Eccleſiis Regu-
laribus, & Regulares, interpretata eſt eadem Congre-
gatio etiam Monaſterio unitas, aut ab eo dependentes,
ſi eis a Regularibus deſerviatur.

Eccleſiæ autem nullius diœceſis, aut ſunt regulares, 19
aut ſeculares. Si Regulares, Epiſcopus non poteſt eas viſi-
tare, nec ullam in eas authoritatem exercere, quia *c.* 9.
ſeſſ. 24. reſtringit ſe ad Eccleſias ſeculares duntaxat in *v.
Eadem etiam*: quemadmodum & *c.* 18 *ſeſſ.* 23. quod Se-
minario Clericorum jubet uniri beneficia, etiam nullius
diœceſis, ſtatim adjicit verba illa, non tamen regularia.

Quod procedit etiamſi prædictis Eccleſiis Regularibus nullius diœceſis cura animarum immineat quia *cap.* 11. *ſeſſ.* 25. *de regul.* non habet locum in Eccleſiis nullius diœceſis, ut patet ibi, *Epiſcopi in cujus diœceſi ſita ſunt*. Item procedit ſive ſint commendatæ, ſive non, quia *c.* 8. *ſeſſ.* 21 tribuens Epiſcopis facultatem viſitandi Monaſteria commendata, loquitur de Monaſteriis, & beneficiis regularibus exemptis; non autem nullius diœceſis, ut patet ex verbis tex. ibi, *etiam exempta*, quam ex ampliatione, quæ de *dict. cap.* 8. poſtea facta fuit ad Eccleſias ſeculares nullius diœceſis *in cap* 9. *ſeſſ.* 24. Solum in caſu *c.* 18. *v. Et quia ad Collegii ſeſſ.* 23. Regularia beneficia nullius diœceſis Epiſcopi juriſdictionem agnoſcunt, cum obligentur contribuere Seminario Epiſcopi, ut patet, ibi beneficiorum quorumcunque etiamſi exempta, etiamſi nullius diœceſis. Quod eſt intelligendum de Seminario Epiſcopi, intra cujus diœceſis fines dicta beneficia ſita ſunt, aut ſi extra fines de Semi-

nario Epiſcopi, cujus Cathedralis Eccleſia proximior eſt, ut inferius diſtinguemus in Eccleſiis ſecularibus.

21 Si vero Eccleſiæ nullius diœceſis ſint ſeculares; tunc aut ſunt omnino extra fines cujuſque diœceſis, ſive Origine, ſive Privilegio, ſive præſcriptione, ſecundum ea, quæ dixi *in cap. Nullus n. 12. infra de Parochis*; & tunc poteſt eas viſitare Epiſcopus, cujus Cathedralis Eccleſia proximior eſt ex *cap. 9. ſeſſ. 24.* Idque authoritate tantum delegata, ut illic patet. Aut ſunt intra fines alicujus diœceſis; & tunc poteſt hujuſmodi Eccleſias ſeculares viſitare Epiſcopus, intra cujus diœceſis fines exiſtunt, qui poteſt etiam illorum ſubditos ordinare, eiſque dimiſſorias ad Ordines ſuſcipiendos concedere, juxta *cap. 10. ſeſſ. 23.* ut alias interpretata eſt S. Congregatio. Hactenus de Eccleſiis.

22 Perſonæ ſimiliter aut ſunt nullius diœceſis, aut exemptæ. Si nullius diœceſis, aut ſunt ſeculares, aut regulares. Si ſeculares Epiſcopus in dictis locis poteſt tantum eas viſitare tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatus, juxta diſtinctionem ſuperius propoſitam in viſitatione Eccleſiarum ſecularium nullius diœceſis; nam Epiſcopus viſitans hujuſmodi loca in vim *d. c. 9. ſeſſ. 24.* ex mente S. Congregationis admitti debet ad viſitationem plenariam non tantum Eccleſiarum, ſed etiam Cleri, & populi ibi exiſtentis.

23 Et ad exemplum viſitationis, Clerici nullius diœceſis tenentur accedere ad Diœceſanam Synodum illius Epiſcopi, qui a Concilio poteſt eos viſitare, ut S. Congregatio declaravit; ſed excepta viſitatione, & Synodo, item ordinibus, ac dimiſſoriis, ut ſupra *n.* 21. & infra *n. 17.* nulla facultas per Concilium conceditur Epiſcopo in perſonas eorundem locorum. Ideoque cum Epiſcopus Feretranus conſuluiſſet S. Congregationem, An Concilium Tridentinum quotieſcunque mandat aliquid fieri per Epiſcopum, det ei juriſdictionem etiam in exemptos, & eorum ſubditos tam exiſtentes intra ſuam diœceſim, quam extra eam, Cathedrali tamen ipſius Epiſcopi proximiores, & ab ipſo Epiſcopo viſitandos: Congregatio reſpondit affirmative, dum tamen ſit intra diœceſim Epiſcopi.

24 Si vero perſonæ nullius diœceſis ſint Regulares, nullatenus viſitationi Epiſcopi ſubjiciuntur, quia *d. c. 9. ſeſſ. 24.* ut ſuperius dictum eſt, reſtringit ſe ad Eccleſias ſeculares tantum.

25 Quod habet locum etiamſi regulares nullius diœceſis in Monaſteriis, ſeu domibus Regularibus, aut alias animarum curam perſonarum ſecularium exerceant, quia Decreta Concilii, quæ ſubjiciunt regulares juriſdictioni Epiſcopi in his, quæ dictam curam, & Sacramentorum adminiſtrationem concernunt, reſtringunt ſe ad loca, quæ in diœceſi Epiſcopi ſita ſunt, ut patet in caſu *c. 2. ſeſſ. 5.* ibi modo reipſa in diœceſi ſint. Et generaliter *in cap. 11. ſeſſ. 25. de regul.* in illis verbis: In cujus diœceſi ſita ſunt. Et in his terminis etiam loquitur Conſt. Greg. XV. *de exemptorum privilegiis:* non enim comprehendit perſonas nullius diœceſis, ut alias Sacr. Congregatio declaravit. Quemadmodum autem Epiſcopus non poteſt Regulares nullius diœceſis viſitare;
26 ita nec ullam in eos juriſdictionem exercere. Ideoque Monachos Sanctiſſimæ Trinitatis Caven. Sac. Congregatio cenſuit non poſſe cogi ab Epiſcopo accedere ad publicas proceſſiones in vim *cap. 13. ſeſſ. 25. de regul.* tum quia nullius diœceſis, tum quia non poſſunt dixi exempti, cum nunquam ſubjecti extiterint.

Veruntamen in duobus caſibus Regulares eorundem locorum agnoſcunt Epiſcopi ſuperioritatem.

27 Primus eſt, quoad Ordines ſuſcipiendos *in cap. 10. ſeſſ. 23.* Secundus eſt, quoad literas dimiſſorias *in eod. cap. 10.* nam ſuperiores Regulares nullius diœceſis ſubditis Regularibus dimiſſorias concedentes ex ſententia S. Congregationis tenentur illas dirigere ad Epiſcopum proximiorem, vel ad Epiſcopum, intra cujus diœceſis fines exiſtunt, ut ſuperius diſtinximus in viſitatione Eccleſiarum ſecularium nullius diœceſis.

28 Perſonæ itidem exemptæ, aut ſunt ſeculares, aut Regulares. Si ſeculares, aut curam animarum exercent, aut non. Primo caſu in iis, quæ d. curam, & Sacramentorum adminiſtrationem concernunt, ſubſunt juriſdictioni, viſitationi, & correctioni Epiſcopi diœceſani, ex *d. cap. 11. ſeſſ. 25. de regul.* & ex prædicta Conſt. Greg. XV. *de exemptorum privilegiis*, ut inferius dicetur *n. 27.*

Secundo caſu ſimiliter poſſunt viſitari ab Epiſcopo 29
authoritate delegata, ex *c. 4. ſeſſ. 6.* At ſi Epiſcopus in ſua Eccleſia ſederit ſubſunt illius juriſdictioni in cauſis criminalibus etiam extra viſitationem, ut patet ex *c. 4. ſeſſ. 14.* Porro hic text. videtur pugnare cum Decreto *c.* 30
14. ſeſſ. 7. nam *in d. cap. 4.* decernitur, ut Clerici ſeculares poſſint puniri ab Epiſcopo etiam extra viſitationem, non obſtantibus quibuſvis exemptionibus. In Decreto autem *d. cap. 14.* in cauſis exemptorum jubetur ſervari Conſtitutio, *c. Volentes de privil. lib. 6.* qua præſervantur exemptorum privilegia, & declarantur non habere locum in tribus caſibus delicti, ſeu contractus, aut rei litigioſæ. At pro conciliatione obſervandum eſt *d. cap. 4.* loqui de exemptionibus perſonalibus duntaxat; nam cum *in cap. 3. ſeſſ. 6.* ſtatutum eſſet, ut nullus Clericus ſecularis cujuſvis privilegii perſonalis prætexto tueri ſe poſſet contra viſitationem Epiſcopi: ſupervenit poſtea *cap. 4. ſeſſ. 14.* quo fuit ampliatum *d. cap. 3.* quoad Clericos ſeculares etiam extra viſitationem. Unde manifeſtum eſt *d. cap. 4.* procedere tantum in Clericis ſecularibus habentibus perſonale privilegium; cum veniat ampliative ad *d. cap. 3.* quoad ſimiliter loquitur de Clericis ſecularibus ſimile privilegium habentibus, ut indicant verba illa, *cujuſvis perſonalis, &c.*

At vero Decretum *d. cap. 14. ſeſſ. 7.* loquitur tantum de exemptionibus mixtis, id eſt, conceſſis loco, & perſonis ſimul. Quod manifeſte liquet ex Decretali *d. c. Volentes*, a Concilio innovata, quæ dum ſubjicit Epiſcopo exemptos quotieſcunque delinquunt, ſeu contrahunt, aut res ſita eſt extra locum exemptum, aperte ſupponit eorum exemptionem eſſe mixtam; nam ſi eſſet mere perſonalis, nunquam poſſet verificari diſtinctio illa, an delinquant, ſeu contrahant, aut res litigioſa conſiſtat in loco exempto, an extra eum. Itaque privilegia exemptionum perſonalia in criminalibus ſunt funditus ſublata a Concilio *in d. cap 4.* in favorem Epiſcoporum reſidentium. Mixta vero reſtricta ſunt *in d. cap. 14.* ad tres caſus exceptos *in d. cap. Volentes.*

Capitula item exempta Cathedralium, & aliarum majorum Eccleſiarum, illorumque perſonæ ab Epiſcopo, vel aliis majoribus Prælatis per ſeipſos, vel illis, quibus ſibi videbitur adjunctis viſitari poſſunt etiam authoritate Apoſtolica ex *cap. 4. ſeſſ. 6.* quod jam ſæpius cenſuit Sacra Congregatio habere locum in Capitulis duntaxat, quæ privilegio, vel alio ſpeciali jure tuentur ſe adverſus juriſdictionem Epiſcopi. Extra viſitationem vero ſervandum *cap. 6. ſeſſ. 25. de reform.* quod ſimiliter ex ſententia Congregationis non habet locum niſi in Capitulis exemptis.

Si vero perſonæ ſint Regulares, aut degunt extra clau- 31
ſtra, aut intra. Si degunt extra, viſitari, corrigi, & puniri poſſunt ab Epiſcopo tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegato, ex *c. 3. ſeſſ. 6.* Quod tamen procedit in viſitatione tantum, ut patet ex ampliatione, quam de *d. c. 3.* facit *cap. 4. ſeſſ. 14.* ad Clericos ſeculares etiam extra viſitationem, ut Sacra Congregatio declaravit. Ex Bulla tamen Pii IV. ſuper reſidentia Epiſcoporum Regulares extra clauſtra degentes etiam extra viſitationem puniri poſſunt ab Epiſcopis, ſi in ſuis Eccleſiis reſederint. Et ſi- 32
militer Regulares apoſtatæ, & ejecti indiſtincte ſubſunt Epiſcoporum juriſdictioni, ut patet ex Decretis editis a Sacra Congregatione Concilii de Apoſtatis, & ejectis.
Sed & in civilibus cauſis mercedum, & miſerabilium 33
perſonarum Regulares extra Monaſterium degentes quomodolibet exempti, etiam ſi certum judicem non habeant coram locorum Ordinariis, tanquam in hoc a Sede Apoſtolica Delegatis conveniri, & jure medio ad ſolvendum debitum cogi, & compelli poſſunt, ut ſtatuitur *in cap. 14. ſeſſ. 7.*

Si vero Regulares degant intra clauſtra, tunc pro 34
regula conſtituitur, ut nullo modo ſubſint viſitationi, aut juriſdictioni Epiſcopi. Quod probatur *in cap. 11. in verſ. Sive iis, qui legitime ſeſſ. 24.* & clarius *in cap. 20. in fin. ſeſſ. 25. de regul.* nec quidem ratione delicti commiſſi, contractus initi, aut rei ſitæ extra locum exemptum; nam cum Regulares reperiantur ſpecialiter privilegiati etiam in dictis tribus caſibus exceptis, non comprehenduntur in Conſtitutione, *cap. Volentes de privil. lib. 6.* ac proinde nec in Decreto Concilii, *cap. 14. ſeſſ. 7.* dictam Conſtitutionem innovante, ut articulo diligenter diſcuſſo alias cenſuit S. Congregatio. Et inde fit, ut

Con-

Concilium attribuat Epiſcopis poteſtatem in Regulares
degentes intra clauſtra in certis tantum caſibus, ut infe-
35 rius dicetur. Unde in reliquis ſalva manent illorum jura,
ac privilegia. Cenſentur autem degere intra clauſtra e-
tiam cum degunt in Parochialibus Monaſterio unitis. Ideo-
que etiamſi curam animarum exerceant, ſi delictum non
concernens curam animarum, & Sacramentorum admi-
niſtrationem commiſerint; non poſſunt puniri ab Epiſco-
po in vim dicti *cap.* 3. ut in Canonico Regulari Lateranen-
ſi olim reſpondit Sacra Congregatio. Idemque reſpondit
ſi Regulares degant in domo ad erectionem Monaſterii
36 deſtinata, ibique ſub Superiore regulariter vivant. Quæ-
cunque autem de Regularibus intra clauſtra degentibus di-
cta ſunt, eadem habent locum etiam in perſonis ſeculari-
bus, quæ eorum Monaſteriis, ſeu militiis actu inſerviunt,
intra eorum ſepta, ac domos reſident, ac ſub eorum obe-
dientia vivunt, ut patet *in cap.* 11. *ſeſſ.* 24. *verſ. Exceptis
tamen*, & in eodem *cap.* 11. *verſ. Præter eas, quæ ſunt
ſeſſ.* 25. *de regul.* & in Bulla Gregor. XIII. quæ incip. *Cir-
cumſpecta.* A regula ſuperius propoſita excipiuntur caſus
infraſcripti, in quibus Regulares etiam intra clauſtra de-
gentes ſubſunt viſitationi, aut juriſdictioni Epiſcopi.

37 Primus caſus eſt in Regularibus, qui quamvis non exer-
ceant animarum curam perſonarum ſecularium, tamen
adminiſtrans perſonis ſecularibus aliquod Sacramentum
prævia Epiſcopi licentia, aut in alicujus Sacramenti ad-
miniſtratione de facto abſque ulla authoritate ſe ingerunt;
nam & ſi hoc caſu non ſubſint Epiſcopo in vim Concilii,
eo quod *cap.* 11. *ſeſſ.* 25. *de regul.* non habeat locum niſi in
Regularibus exercentibus curam animarum perſonarum
ſecularium Monaſteriis incumbentem: tamen ſupervenit
poſtea Conſtitutio Greg. XV. *de exempt. privil.* compila-
ta in Sacr. Congregatione Concilii, quæ ipſius Concilii
diſpoſitionem in *dict. cap.* 11. ampliavit ad exemptos tam
ſeculares, quam Regulares, etiam aliquod Sacramen-
tum adminiſtrantes; ſubjecit enim illos in his, quæ ean-
dem adminiſtrationem concernunt, plene in omnibus ju-
riſdictioni, viſitationi, & correctioni Epiſcopi tan-
quam Sedis Apoſtolicæ Delegati; cum tamen ex d. cap.
Epiſcopus habeat juriſdictionem ordinariam, non dele-
gatam in Regulares curam animarum exercentes, ut in-
dicant verba illa, *ſubſint immediate.* Ceterum facultas
Epiſcopis eo caſu attributa per dictam Conſtitutionem
non habet locum niſi cum Regulares delinquunt in admi-
niſtratione alicujus Sacramenti; nam & ſi Conſtitutio
initio generaliter ſubjiciat Regulares omnimodæ juriſdi-
ctioni Epiſcopi in his, quæ dictam adminiſtrationem
concernunt: tamen reſtringitur poſtea in *verſ. Itaut Epi-
ſcopi, &c.* ad perſonas in ſupradictis caſibus delinquentes
duntaxat, ut interpretata eſt S. Congregatio Concilii,
ex cujus voto edita fuit prædicta Conſtitutio, eamque in-
terpretationem ad ſe relatam poſtea approbavit Gregor.
Conſtitutionis conditor.

38 Secundus, tertius, & quartus caſus eſt, cum Regula-
res delinquunt circa perſonas degentes intra ſepta Mona-
ſteriorum Monialium, aut circa earundem Monialium
clauſuram, aut circa bonorum adminiſtrationem Mona-
ſteriorum Monialium; nam in his tribus caſibus etiamſi
Monaſteria ſint ipſis Regularibus ſubjecta; tamen nullis
privilegiis, & exemptionibus Regulares tueri ſe poſſunt,
quo minus ab Epiſcopo loci tanquam in hoc a Sede Apo-
ſtolica Delegato quoties, & quando opus fuerit, puniri,
& corrigi valeant, ut ſtatuitur in eadem Conſtit. Gregor.
XV. *in* §. *Ad hæc.*

39 Quintus, ſextus, & ſeptimus habentur in ipſa Con-
ſtitutione, §. *Ac ſimiliter*, ubi indulgetur Epiſcopis, ut
poſſint una cum Superioribus Regularibus Abbatiſſarum
electionibus per ſe, vel per alium intereſſe, ac præſidere;
Et in Regularibus, qui deputari non poſſunt ad audiendas
confeſſiones Monialium etiam Regularium ſubjectarum
ſine Epiſcopi approbatione, & in Regularibus admini-
ſtrantibus eorundem Monaſteriorum bona, qui adhibitis
Superioribus tenentur ſingulis annis reddere rationem ad-
miniſtrationis Epiſcopo loci, liceatque Epiſcopo ex ratio-
nabili cauſa admonere Superiores Regulares, ut eoſdem
Confeſſores, & adminiſtratores amoveant; iiſque negli-
gentibus, ſtatur facultas Epiſcopo eos amovendi quoties,
& quando opus eſſe judicaverit, ut ſimiliter ſtatuitur in
eadem Conſtitutione Gregorii *in* §. *Confeſſores vero.*

40 Octavus caſus eſt in Regularibus, qui libros de rebus
ſacris imprimunt, vel imprimi faciunt ſine nomine Au-
thoris, aut illos vendunt, vel etiam apud ſe retinent abſ-
que Epiſcopi, & ſuorum Superiorum examine, & appro-
batione; ſubjiciuntur enim pœnæ anathematis, & pecu-
niæ in Canone Concilii noviſſimi Lateranenſis appoſitæ,
atque a Tridentina Synodo innovatæ *ſeſſ.* 4. *de edit. & uſu
ſacrorum librorum*, iiſdemque pœnis illic ſubjiciuntur qui
ſcriptos communicant, vel evulgant, niſi antea, ut ſu-
pra examinati, probarique fuerint, & qui eos habue-
rint, vel legerint, niſi prodiderint Authores, pro Au-
thoribus habentur. Ad cujus Decreti intelligentiam cum
olim Magiſter Sacri Palatii aſſereret nullum poſſe aliorum
ſcripta tuta conſcientia abſque licentia retinere; & ta-
men contra communis uſus conſtare videretur, cum pau-
ci ſint ii, qui ſacras literas profitentur, qui lectiones,
annotationes, diſputationes, conciones, & pleraque
alia ſine alicujus licentia apud ſe non retineant; Cum-
que propterea quæſitum eſſet, num ſic univerſaliter eſ-
ſet authoritas illa intelligenda: Sacr. Congregatio cen-
ſuit comprehendi etiam conciones, & omnia; Et ideo
Oratorem debere petere abſolutionem pro omnibus, ſi
in ea commiſit.

Nonus eſt *in cap.* 1. §. *In Monaſteriis ſeſſ.* 5. quo ſta- 41
tuitur, ut in Monaſteriis Monachorum, ubi commode
fieri queat, lectio ſacræ Scripturæ habeatur. Quod ſi
Abbates negligentes fuerint, Epiſcopi locorum in hoc,
ut Sedis Apoſtolicæ Delegati eos ad id opportunis reme-
diis compellant. Et inferius in *verſ. Et ne ſub ſpem:* ubi
diſponitur neminem ad hujuſmodi lectionis officium tam
publice, quam privatim admittendum eſſe, qui prius ab
Epiſcopo loci de vita, moribus, & ſcientia examinatus,
& approbatus non fuerit. Quo Decreto etiam Monachi
comprehenduntur, cum ab illo in *verſ. Quod tamen*, ex-
cipiantur tantum Lectores in clauſtris Monachorum.

Decimus caſus eſt in Regulari, qui in Eccleſia ſui Or- 42
dinis ſine benedictione, vel in Eccleſia alterius Ordinis ſi-
ne licentia Epiſcopi, aut in alterutra contradicente Epi-
ſcopo prædicare prohibetur *in cap.* 2. *verſ. Regulares ve-
ro ſeſſion.* 5. *& capit.* 4. *ſeſſion.* 24. Verum Regulares in
hoc delinquentes Sacr. Congregatio olim declaravit non
ab Epiſcopo, ſed a ſuis Superioribus Regularibus eſſe pu-
niendos.

Poſtea tamen attributa fuit Epiſcopis facultas illos pu-
niendi hoc caſu per Conſtitutionem prædictam Gregorii
XV. *de exempt. privil.* §. *Ac demum.*

Putant nonnulli Decretum *cap.* 2. *ſeſſ.* 6. corrigi per
cap. ſeſs. 24. Sed hoc eſt omnino falſum, quia aliud eſt
ſimpliciter non concedere benedictionem, aliud expreſſe
contradicere; nam Epiſcopus qui benedictionem non con-
cedit, habet ſe mere negative. At qui contradicit, facit
actum poſitivum interdicendo prædicationem. Si igitur
Epiſcopus tantummodo non impertiatur benedictionem,
ſed ulterius non procedat, Regularis poterit nihilominus
prædicare in Eccleſia ſui Ordinis licentia petita, licet non
obtenta, juxta *d. cap.* 2. *ſeſs.* 5. Sed ſi non tantum benedi-
ctionem non concedat, ſed ulterius etiam progrediatur
contradicendo, ſeu expreſſe prohibendo Regulari ne au-
deat prædicare; tunc non licebit ei prædicare etiam in
Eccleſia ſui Ordinis, prout loquitur *dict. cap.* 4. *ſeſs* 24.
ac ſi contrafecerit, puniri poterit ab Epiſcopo non in
vim Concilii, ſed ex Gregoriana Conſtitutione. Et ita
me Secretario declaravit Sacr. Congregatio Concilii a
Cardinali Epiſcopo Giennenſi conſulta; eamque declara-
tionem approbavit Sanctiſ. D. N. Urbanus VIII. per lite-
ras in forma Brevis die 30. Januarii 1629. in hæc verba:
Ad hæc quod in eiſdem præinſertis literis dicitur, (lo-
quitur de prædicta Conſtitutione Gregorii XV.) Regula-
res non poſſe verbum Dei prædicare ſine Epiſcopi licen-
tia, id locum ſibi vendicare in iis tantum Eccleſiis, quæ
ſui Ordinis non ſunt, cum in aliis Eccleſiis ſui Ordinis
ſufficiat Epiſcopi benedictio petita, licet non obtenta;
ita tamen, ut ſi Epiſcopus non modo benedictionem ſim-
pliciter non conceſſerit, verum etiam Regularibus prohi-
buerit quominus prædicent; tunc illo contradicente ne in
ſui quidem Ordinis Eccleſiis liceat illis prædicare, quem-
admodum Sacr. Trid. Concilii Decretis ſalubriter eſt cau-
tum. (Quod ſi Regulares ſive in confeſſionibus audien-
dis, ſive in prædicando adverſus ea, quæ ſuperius decla-
ravimus, quoquomodo deliquerint, in vim earundem
præinſertarum literarum ab Epiſcopo Giennenſi coerceri,
& puniri poſſint, etiam cenſuris Eccleſiaſticis). Hæc ibi.
Quo loco abs re non erit admonere ſupraſcriptas lite-

ras S. D. N. haud fideliter referri ab aliquibus recentioribus; nam verba illa, *ne*, in ſui quidem Ordinis Eccleſiis liceat illis prædicare, referuntur ſine illa particula negativa, *ne*, ut apud Auguſt. Barb. *in Collect. ad c. 4. ſeſſ. 24. de reform. n. 24.* Quod multis occaſionem præbuit Decreta hæc detorquendi in ſenſus a mente S. Synodi prorſus alienos.

43 Undecimus habetur *in c. 2. verſ. Si vero quod abſit ſeſſ. 5.* in Regulari, qui errores, & ſcandala diſſeminaverit in populum, etiamſi in Monaſterio ſui, vel alterius Ordinis prædicaverit, debet enim ei ab Epiſcopo munus prædicationis interdici, ut illis præcipitur, Adde quod Decretum cum olim fratres Sancti Franciſci Provinciæ del Zuzco petierint declarari, an ipſi vigore ſuorum privilegiorum eximentium eos ab Ordinariis, poſſint ſi prædicando aliquod hæreticum, vel erroneum protulerint, caſtigari ab Ordinario, juxta *d. cap. 2.* cum eorum privilegia ſint poſt Concilium confirmata: Sac. Congregatio cenſuit per confirmationem privilegiorum non eſſe derogatum *d. cap. 2. verſ. Si vero*, niſi in ipſis privilegiis appareat expreſſe diſpoſitio, quæ ſit contraria diſpoſitioni Concilii. Rurſus cenſuit Congregatio ab Archiepiſcopo Mediolanenſi conſulta ex Bulla Pii IV. de fidei profeſſione, Regulares conciones habere volentes non teneri facere illam fidei profeſſionem, antequam hoc munus aſſumant: poſſe tamen Ordinarios, quo tempore concionandi licentiam ex Decreto Concilii *cap. 4. ſeſſ. 24.* dabunt Regularibus, exigere ab his hanc profeſſionem fidei, ſi ita ipſis expedire videbitur.

44 Duodecimus eſt circa Conſervatores, nam etſi Decretum Concilii *cap. 5. in fin. ſeſſ. 14.* quoad hoc nominatim excipiat regularia loca; tamen ſupervenit poſtea Conſtitutio Gregorii XV. *de Conſervatoribus:* iridem compilata in Sacr. Congregatione Concilii, qua inter cetera ſtatuitur, ut Regulares, qui ſecus quam juxta formam ibi præſcriptam Conſervatores eligere, aut electis uti auſi fuerint, voce activa, & paſſiva ſint ipſo jure privati, & illorum Conventus, ac Monaſteria, eorumque perſonæ, ac bona careant Conſervatore ad annum, itaut illorum cauſæ interea coram locorum Ordinariis cognoſci, ac diffiniri debeant. Præterea *in §. Inſuper*, decernitur, ut Regulares infra tempus ibi præſcriptum Conſervatores eligere, ejuſque electionis documentum infra idem tempus penes acta Curiæ Ordinariorum exhibere, & dimittere teneantur: alioquin eo termino elapſo, quandiu Conſervatores ſecundum formam ejuſdem Conſtitutionis non elegerint, coram eiſdem Ordinariis conveniantur. Et infra, ut Conſervatores ſemel deputati durante quinquennio amoveri non poſſint, niſi ex legitima cauſa a Sede Apoſtolica, aut locorum Ordinariis, prout Regularibus libuerit approbanda.

45 Decimus tertius eſt quoad Indulgentiarum publicationem, & eleemoſynarum corrogationem, de quibus in *cap. 9. ſeſſ. 21.* nam cum dubitatum fuerit, an Regularibus liceat publicare, vel proponere populo Indulgentias olim ſibi conceſſas ſine licentia, vel approbatione, vel authoritate Ordinarii, aut illas quæ Confraternitatibus quibuſcunque ſint conceſſæ: S. Congreg. cenſuit non licere. Et quoad eleemoſynas declaravit, Fratres Ordinum Mendicantium non poſſe quidem ab Epiſcopis prohiberi, quominus per ſeipſos in diœceſibus, ubi habent Conventus, eleemoſynas quærant; ſed tamen ſi extra loca, ubi Monaſteria exiſtunt, quæritare voluerint, teneri ſuorum Superiorum licentiam Ordinario oſtendere: Ac ſi extra diœceſim, teneri etiam illius conſenſum obtinere. Ceterum nulli eſſe permittendum, ut eleemoſynas quærant per alios, quam ſui Ordinis fratres.

46 Decimus quartus habetur *in c. unic. ſeſſ. 22. de obſerv. & evitand. in celebr. Miſſ.* ibi: Neve patiantur privatis in domibus, atque omnino extra Eccleſiam, & ad divinum tantum cultum dedicata Oratoria ab eiſdem Ordinariis deſignanda, & viſitanda, ſanctum hoc ſacrificium a ſecularibus, aut Regularibus quibuſcunque peragi. Quibus verbis ſublatum eſt privilegium ab Honorio III. conceſſum fratribus Prædicatoribus, & Minoribus celebrandi in Altari Viatico etiam Epiſcopo non permittente, juxta text. *in cap. In his de privil.* Et generaliter hoc Decretum cenſuit Sac. Congregatio comprehendere etiam Regulares quantumvis exemptos, eoſque ea omnia, quæ ab Ordinariis locorum circa obſervanda, & evitanda in Miſſarum celebratione ſtatuta fuerint, omnino ſervare teneri, ad idque etiam pœnis, ac cenſuris Eccleſiaſticis ab iiſdem Ordinariis cogi, & compelli poſſe. Qua de re extat etiam extravagans S. Pii V. publicata die 29. Martii 1566. quæ dum interdicit Presbyteris omnibus tam ſecularibus, quam Regularibus ſub pœna ſuſpenſionis a divinis, ne prætextu licentiarum, aut facultatum Miſſas celebrent veſpertino tempore; præcipit locorum Ordinariis, ut eandem Conſtitutionem ſub prædictis, & aliis ſibi bene viſis pœnis inviolabiliter obſervari faciant.

47 Decimus quintus eſt in Regularibus, qui Confraternitatum, vel Hoſpitalium adminiſtrationem ſuſcipiunt; poteſt enim Epiſcopus eos cogere ad reddendas rationes adminiſtrationis, & in eos, quos culpabiles repererit, ad juris præſcriptum animadvertere, juxta *cap. 8. & 9. ſeſſ. 22.* ut Sacr. Congregatio declaravit. Verum conſulta, an Abbates, Abbatiſſæ, & Præpoſiti Regulares, qui habent liberam adminiſtrationem ſuarum Eccleſiarum ex immemorabili conſuetudine, teneantur reddere rationem fabricarum ſuarum Eccleſiarum Epiſcopo vigore Decreti *d. cap. 9.* Reſpondit: Non teneri.

48 Decimus ſextus eſt quoad Confraternitates laicorum in Eccleſiis Regularium exiſtentes, quas Epiſcopus poteſt viſitare, atque ab illarum adminiſtratoribus rationes adminiſtrationis exigere ad præſcriptum *d. cap. 8. & 9. ſeſſ. 22.* non tamen poteſt earum Capellas inibi ſitas, aut Altaria viſitare, niſi quatenus Confratrum adminiſtrationem concernunt, ut ſimiliter S. Congregatio reſolvit.

49 Decimus ſeptimus eſt quoad interſtitia, & examen Ordinariorum *in cap. 11. 12. 13. & 14. ſeſſ. 23* nam cum dubitatum fuerit, an *d. cap. 11. 12 & 13.* quibus diſponitur, ut promoti ad Ordines minime poſſint ad altiorem gradum aſcendere, niſi in ſubjectis Ordinibus ſint verſati, Regulares comprehendant, præſertim eos, qui vel ſuo inſtituto, vel alia ratione in ſacris ordinibus ſe exercere non ſolent: S. Congregatio cenſuit comprehendere, quia *cap. 11.* generaliter loquitur, & eadem ratio ſubeſt; & mentiones de Regularibus *in cap. 12. & 13.* fiunt ad tollendam dubitationem de privilegiis Regularium. Et iterum diſponente *cap. 11. & c. 14. ead. ſeſſ.* ordinatos ad minores Ordines, nonniſi poſt annum a ſuſceptione poſtremi Ordinis ad ſacros Ordines promoveri debere, nec ad Presbyteratus Ordinem aſſumendum, qui in Diaconatu integrum annum verſatus non fuerit, niſi utroque caſu utilitas, vel neceſſitas Eccleſiæ aliud ſuadeat; Cum dubitaſſent Regulares S. Franciſci de Paula, an hoc judicium quoad Regulares eſſet Generalium, & Provincialium Ordinis, adeout ipſi utilitate Provinciarum, vel Conventuum inſpecta, in hujuſmodi caſibus valerent diſpenſare: Sacr. Congregatio cenſuit judicium hoc ad Epiſcopum ſolum pertinere, non ad Generales, vel Provinciales Ordinum: poſſe tamen eos in ſuis literis dimiſſorialibus ad Epiſcopum ſignificare cauſas utilitatis, ſeu neceſſitatis ſuæ Religionis, ex quibus poſſit Epiſcopus judicium ſuum formare.

50 Decimus octavus eſt quoad confeſſiones ſacramentales perſonarum ſecularium etiam ſacerdotum, quas nec Regulares audire poſſunt, niſi fuerint ab Epiſcopo approbati, ut in *c. 15. ſeſſ. 23.* Si tamen eas de facto audierint, non poſſunt puniri ab Epiſcopo in vim Concilii, ut alias cenſuit S. Congregatio. Ceterum puniri poterunt ab eo, ut Sedi Apoſtolicæ Delegato in vim Conſtitutionis Greg. XV. *de exempt. privil.* tanquam delinquentes in adminiſtratione Sacramenti Pœnitentiæ, ſi confeſſiones audierint, aut omnino abſque Epiſcopi licentia, aut illa expirata, vel revocata.

Porro cum quæritur, an & quando licentia audiendi confeſſiones ſemel Regularibus conceſſa expiret, aut revocari poſſit; tres caſus ſunt diſtinguendi.

Primus eſt, cum Regularis fuit approbatus ab Epiſcopo ad certum tempus, puta ad annum, vel biennium; quo tempore elapſo expirat facultas audiendi confeſſiones, poſſunt enim Regulares ad certum tempus approbari poſt Decretum S. Congregationis Epiſcoporum, & Regularium hac de re editum.

Secundus eſt, cum fuit approbatus ad beneplacitum: poteſt enim confeſſiones audire, quandiu Epiſcopus beneplacitum non revocaverit.

Tertius eſt, cum fuit approbatus ſimpliciter: & tunc,

Digitized by Google

tunc, aut poſt approbationem ſupervenit nova cauſa, & ſemel approbatus poteſt iterum reprobari, dummodo cauſa illa confeſſiones concernat; quam tamen Epiſcopus non tenetur Superioribus Regularibus patefacere. Aut nova cauſa ut ſupra non ſupervenit: & tunc aut Regularis fuit approbatus a Vicario Epiſcopi, aut ab ipſo Epiſcopo. Si a Vicario, poteſt Epiſcopus Regularem ſemel a ſuo Vicario examinatum iterum examini ſubjicere, & minus idoneum repertum reprobare: ſi ab Epiſcopo, non poteſt idem Epiſcopus quem ſemel ſimpliciter approbavit abſque nova cauſa reprobare: poteſt tamen Epiſcopus ſucceſſor juxta Conſtit. S. Pii V. quæ incipit: *Romani Pontificis providentia*, §. 2. *verſ. Volumus autem*. Quandiu tamen ſic approbatus per ſucceſſorem reprobatus non fuerit, poteſt audire confeſſiones virtute approbationis Epiſcopi prædeceſſoris. Probantur hæc, tum ex his quæ ſcripſi *in cap. Accepimus ſupra de ætat. & qualit.* tum ex infraſcriptis declarationibus.

Prima eſt S. Congregationis Concilii in hæc verba, An Regulares approbati ab Ordinario ad audiendas confeſſiones prævio examine ad tempus, elapſo tempore tanquam ſemel approbati poſſint invito Ordinario deinde audire confeſſiones: S. Congregatio cenſuit non poſſe.

Secunda, an Epiſcopus volens ex nova cauſa Regulares ſemel ad confeſſiones audiendas approbatos examinare, teneatur eam patefacere Superioribus Regularibus, & an de hujuſmodi cauſa conſtare debeat, vel ſit credendum Epiſcopo atteſtanti hujuſmodi cauſam ſubeſſe: Congregatio Concilii cenſuit poſſe Epiſcopum ex nova cauſa, etiamſi de ea non conſtet in actis, rurſum examinare, ac minus repertum idoneum reprobare Regularem ſemel ad audiendas confeſſiones approbatum, idque ejus arbitrio, quod tamen eſſe debebit moderatum, atque diſcretum, ita ut eo non abutatur. Verum ubi hoc facere voluerit, debere id Superioribus Regularibus ſignificare, non quidem cum individua expreſſione cauſæ; ſed tantum exprimendum ſe velle ob novam, quæ ſupervenerit, cauſam ad hujuſmodi examen procedere.

Tertia, conquerentibus Regularibus S. Dominici Neritonen. quod cum ſint prævio examine approbati ad confeſſiones ſecularium audiendas a Vicario Epiſcopi, dum Epiſcopus Romæ moraretur, nunc Epiſcopus ad ſuam Eccleſiam accedens velit eos rurſus pro audiendis confeſſionibus examini ſubjicere: Sacr. Congregatio Concilii cenſuit, poſſe Epiſcopum rurſum examinare confeſſarios Regulares a ſuo Vicario approbatos.

Quarta eſt ſacræ Congregationis Epiſcoporum his verbis: An Epiſcopus, qui Regulares ad confeſſiones perſonarum ſecularium audiendas approbavit, poſſit eoſdem ex nova cauſa ab iiſdem confeſſionibus audiendis ſuſpendere, aut licentias illis conceſſas revocare, non obſtantibus quibuſcunque privilegiis in favorem quarumcunque perſonarum, atque Ordinum: & qualis hujuſmodi cauſa eſſe debeat, ſacra Congregatio negotiis, & conſultationibus Epiſcoporum, ac Regularium præpoſita cenſuit, Epiſcopum quamvis ſimpliciter, & abſque ulla temporis præfinitione approbaverit Regulares ad confeſſiones perſonarum ſecularium audiendas; poſſe tamen eoſdem, ſi nova cauſa ſuperveniat, ut ſupra, ſuſpendere, ac licentias illis conceſſas revocare, dummodo cauſa hujuſmodi confeſſiones ipſas concernat. Ceterum ſi Regulares cum ſcandalo, aut alias inhoneſte vivant, vel aliquod delictum committant, propter quod rationabili Epiſcopi judicio videantur a confeſſionibus ſuſpendendi, in quo ipſius Epiſcopi conſcientiam voluit eſſe oneratam, cum præcipua miniſtri Sacramenti Pœnitentiæ qualitas ſit integritas vitæ, ac morum honeſtas: utique etiam eam cauſam ad confeſſionis miniſterium pertinere, ac proinde nihil obſtare, quo minus ob eam poſſit Epiſcopus Regulares a ſemetipſo approbatos ſuſpendere, aut repellere a confeſſionibus audiendis.

Quinta eſt S. Congregationis Concilii, ut infra, An Regulares poſſint perſonarum ſecularium confeſſiones audire virtute licentiarum a prædeceſſoribus Ordinariis obtentarum etiam renuente Epiſcopo Ordinario pro tempore exiſtente: Sacra Congregatio cenſuit poſſe, quandiu Epiſcopus non prohibuerit. Ceterum eſſe in facultate Epiſcopi ſucceſſoris illos rurſum examinare, atque interim prohibere.

51 Decimus nonus habetur *in cap. 2. verſ. Synodi quoque ſeſſ. 24.* quoad acceſſum ad Synodum Diœceſanam, Quibus autem caſibus ex eo Decreto Abbates & Regulares cogi poſſint ad illam accedere ex ſententia Sac. Congregationis Concilii, *dixi plene in cap. Quod ſuper his a n. 1. & præſertim n. 5. & ſeqq. de major. & obed.*

Vigeſimus eſt quoad præfiationem numeri in Monaſteriis Monialium, *de qua in cap. 3. ſeſſ. 25. de regul.* Verum 52 Sacra Congregatio alias conſulta, an taxatio numeri Monialium Regularibus ſubjectarum, quæ facienda eſt ex Decreto Concilii *in d. cap 3.* pertineat ad Epiſcopum ſolum, vel ad Superiorem Regularem: Reſpondit ſpectare ad utrunque, & ad Ordinarium, & ad Superiorem. Poſtea edita fuit Conſtitutio Gregorii XIII. quæ incipit, *Deo ſacris virginibus*, quæ obſervanda eſt.

Vigeſimus primus habetur in eodem c. 3. *in fin ſeſſ. 25.* 53 *de regul.* ubi Monaſteria tam virorum, quam mulierum de cetero erigi prohibentur ſine Epiſcopi, in cujus diœceſi erigenda ſunt, licentia prius obtenta. Quo Decreto ſublata eſt prohibitio Bonif. VIII. *in cap. un. de exceſſ. Prælat. lib. 6.* & Clem. *Cupientes de pœnis*, ut cenſuit S. Congregatio. Qua tamen de re extant tria Decreta Apoſtolica.

Primum eſt Clementis VIII. qui de voto S. Congregationis Epiſcoporum, & Regularium ſub *die 26. Auguſti* 1603. motu proprio declaravit, locorum Ordinarios non poſſe licentiam ad novos Conventus, cujuſque etiam Mendicantium Ordinis in civitatibus, & locis eorum ordinariæ juriſdictioni ſubjectis, erigendos impertiri, niſi vocatis, & auditis aliorum in eiſdem civitatibus, & locis exiſtentium Conventuum Prioribus, ſeu Procuratoribus, & aliis intereſſe habentibus, & cauſa ſervatis ſervandis cognita conſtiterit, in eiſdem civitatibus, & locis novos hujuſmodi erigendos Conventus ſine aliorum detrimento commode ſuſtentari poſſe. Si vero ab eorum in hujuſmodi cauſis ſententiis ad Apoſtolicam Sedem provocari, & appellari contigerit, ipſos Ordinarios tandiu erectionem novorum Conventuum ſuſpendere debere, quouſque ab Apoſtolica Sede in eadem cauſa pronunciatum extiterit, irritum &c. Alterum Decretum eſt Gregorii XV. quo ſancitum eſt, ut deinceps novi Conventus non erigantur, niſi in eis duodecim ſaltem Religioſi degere, & ex redditibus, & conſuetis eleemoſynis competenter ſuſtentari valeant.

Tertium S. D. N. Urbani VIII. quo adjicitur, ut alioquin Conventus impoſterum erigendi, in quibus duodecim Religioſi, ut ſupra, ſuſtentari, atque inhabitare non poterunt, & actu non habitaverint, Ordinarii loci viſitationi, correctioni, atque omnimodæ juriſdictioni ſubjecti eſſe intelligantur, ut dicam infra *n. 78.*

Conſuevit quandoque dubitari, an Epiſcopis liceat ordinaria authoritate Monaſterium Monialium erigere in vim dicta *cap. 3. ſeſſ. 25. de regul.* Practica eſt, ut erectiones fiant a Sede Apoſtolica, tum propter gratias, indulgentias, privilegia, & exemptiones, quæ ab illa impetrantur; tum propter facultatem educendi Abbatiſſam ex aliis Monaſteriis pro novi Monaſterii inſtitutione. Cum enim hæc facultas fuerit Epiſcopis adempta per Conſtitutionem S. Pii V. ſuper clauſura Monialium, ut idemmet S. Pius V. declaravit; illa non conſuevit concedi niſi pro monaſteriis erigendis authoritate Apoſtolica. Supplicationes autem rejiciuntur a Sanctiſſimo ad Congregationem Epiſcoporum, ac Regularium, in qua examinantur conditiones, & qualitates ad id requiſitæ, nempe ut erectio non fiat pro pauciori numero, quam duodecim Monialium Choriſtarum: ut dos conſtituatur non in cenſibus, ſed in bonis ſtabilibus frugiferis, ac liberis ab omni onere, & fideicommiſſo purificato, aut purificando; & non minoris redditus pro dicto numero duodecim, quam trecentorum Ducatorum aureorum, & majoris pro locorum qualitate, ultra dotes ordinarias a puellis deferendas; ut monaſterium erigatur intra mœnia in loco ſalubri, ac libero a proſpectu: ut ſabrica, clauſura, Eccleſia interiori, & exteriori, loco pro novitiis diſtincto, atque omnibus officinis ſit ſufficienter inſtructum, & alia id genus.

Vigeſimus ſecundus habetur *in cap. 4. ſeſſ. 25. de regul.* 54 in illis verbis: nec licet Regularibus a ſuis Conventibus recedere etiam prætextu ad Superiores accedendi, niſi ab eiſdem miſſi, aut vocati fuerint. Qui vero ſine prædicto mandato in ſcriptis obtento repertus fuerit, ab Ordinariis locorum tanquam deſertor ſui inſtituti puniatur.

Vigeſimus tertius habetur in eodem *cap. 4. in fin.* ubi 55 decernitur, ut Regulares, qui ſtudiorum cauſa ad Univer-

verſitates mittuntur, in Conventibus tantum habitent; alioquin ab Ordinariis puniantur.

56 Vigeſimus quartus habetur *in cap. 5. in princ. ſeſſ. 25. de Regularibus*, quo innovatur Conſtitutio Bonifacii VIII. *in cap. Periculoſo de ſtat. reg. lib. 6.* & tribuitur Epiſcopo, ut Sedis Apoſtolicæ Delegato pleniſſima authoritas in his, quæ pertinent ad clauſuram conſervandam, & in Monaſteriis Monialium exemptis. Unde ex ſententia ſacræ Congregationis licet Epiſcopo Monaſteria Monialium etiam Regularibus ſubjectarum viſitare, & ſingulas Moniales abſque Regularium interventu alloqui in concernentibus clauſuram; & examinare, & clauſuram violantibus pœnas imponere: Præterea cum Epiſcopus N. ſcripſiſſet ad Sacram Congregationem quoſdam laicos cujuſdam conventionis vigore detinere claves Monaſterii Monialium Carmelitanis Regularibus ſubjectarum: Sacra Congregatio cenſuit claves auferendas iſtis Oeconomis ſecularibus, & tradendas Epiſcopo tanquam Ordinario, cui Concilium cuſtodiam clauſuræ Monialium commiſit. Quod ſæpius etiam ordinatum fuit a Sacr. Congreg. Epiſcoporum, ac Regularium in caſibus contingentibus:

57 Vigeſimus quintus ponitur *in eod. cap. 5. ſeſſ. 25. de regul.* in illis verbis: Nemini autem Sanctimonialium liceat poſt profeſſionem exire a Monaſterio etiam ad breve tempus quocunque prætextu, niſi ex aliqua legitima cauſa ab Epiſcopo approbanda. Ceterum hæc facultas poſtea in Conſtit. S. Pii V. De clauſura Monialium reſtricta fuit ad tres caſus duntaxat; videlicet epidemiæ, lepræ, &
58 magni incendii. Quod vero ſubnectitur *in d. cap. 5.* ut ingredi intra ſepta Monaſterii nemini liceat ſine Epiſcopi, vel Superioris licentia in ſcriptis obtenta, ita eſt intelligendum; ut Epiſcopus dare poſſit licentiam in Monaſteriis ſibi ſubjectis tantum; at vero talem licentiam obtinendam eſſe a Regularibus cenſuit ſacra Congregatio, ſi eis, non autem Epiſcopo ſubjecta ſint. Sed tamen cum dubitatum fuerit, an attendenda ſit conſuetudo poſt Concilium introducta, ut Ordinarii concedant licentiam ingreſſus ad Monaſteria Regularibus ſubjecta, privative ad ipſos Superiores Regulares: Congregatio cenſuit attendendam eſſe hujuſmodi conſuetudinem, ſi legitime præſcripta fuerit, quod judex competens cognoſcat, maneatque Epiſcopus in ea quaſi poſſeſſione, in qua nunc reperitur.

59 Porro quoad licentias accedendi ad colloquium cum Monialibus ad crates, Sacra Congregatio dixit, ſi in loco ſit conſuetudo non accedendi ad Monaſteria Regularibus ſubjecta ſine licentia Epiſcopi, eam conſuetudinem eſſe obſervandam, ſed circumſcripta conſuetudine aliud dicendum eſt; nam cum Epiſcopus Potentiæ conſuluiſſet ſacram Congreg. an poſſet prohibere edictis ſuis, ne ſeculares accederent ad colloquia cum Monialibus abſque ſua licentia in ſcriptis, etiamſi ſint ex Monaſteriis ſubjectis Regularibus: Sacra Congregatio cenſuit, Epiſcopum non potuiſſe ex Concilio prohibere acceſſum ſecularium ad crates ferreas Monaſterii non ſubjecti ſibi, cum de licentia Superiorum Regularium Monaſterii poſſint accedere ſeculares, ſed antequam reſcribatur Epiſcopo, ſciendum a Tribunali Vicarii Romæ quid obſervetur, qualia edicta proponat in hac re: & ſi edicta, & obſervantia Romæ conſentiant cum ſententia Sacræ Congregationis reſcribendum Epiſcopo abſque alio verbo faciendo in Congregatione, viſis poſtea edictis propoſitis a Vicario urbis, repertum eſt ea eſſe concepta hiſce verbis: Prohibetur cuique perſonæ, ne audeat ire ad colloquendum cum Monialibus ad crates, vel ad rotam Monaſterii ſine licentia Vicarii in ſcriptis, aut Protectorum dictorum Monaſteriorum: ex quibus verbis apparuit, in Monaſteriis ſubditis Regularibus habitam fuiſſe rationem eorum Superiorum, & datam illis facultatem concedendi hujuſmodi licentiam. Et quia Romæ inter Superiores Monaſteriorum nullus major Protectoribus; ideo eorum facta mentio. Hac relatione ſic facta Sanctiſſimo ex ſententia Sacræ Congreg. Sanctiſs. cenſuit ſcribendum Epiſcopo licere Superioribus Regularibus dicti Monaſterii dare licentiam accedendi, & alloquendi ad crates, a fortiori arguendo, quia poſſent etiam dare licentiam ingrediendi ex Concilio; ideo non poſſe prohiberi edictis ipſius Epiſcopi. Admonendos tamen Regulares a ſuis Viſitatoribus, ne abutantur iſta facultate.

Poſt quam reſolutionem cum hæſitatum eſſet, an ſi Ordinariis expedire ex aliqua legitima cauſa, & juſta videretur, licentias a Superioribus Regularibus conceſſas aliquando improbare poſſent: Sacra Congregatio cenſuit non poſſe improbare, cum Epiſcopus in exemptos nullam habeat juriſdictionem, niſi illam, quæ vel a Canone, vel a Sede Apoſtolica reperitur conceſſa, *cap. Sane de exceſſ. Prælat.* Ceterum, etſi hæc ita ſe habeant, tamen poſtea Sacra Congregatio Epiſcoporum, & Regularium ob rationem recti regiminis authoritate ſibi tributa decrevit licentias acceſſus ejuſmodi etiam ab Epiſcopo eſſe ſubſcribendas, licet ex conſuetudine a Superioribus Regularibus duntaxat ſubſcribi conſueverint.

Quo vero ad acceſſum ipſorummet Regularium ad colloquendum cum Monialibus, cum anno 1590. Sac. Congreg. Epiſcoporum, & Regularium de mandato Sixti V. decreverit, ne ulli Religioſo, excepto Superiore, cui cura Monaſterii incumbit, Viſitatoribus, Confeſſarioque ordinario, & extraordinario, cum ad tempus deputabitur, liceat abſque licentia ejuſdem Congregationis accedere ad Monaſteria Monialium ſive ſui, ſive alterius Ordinis ad colloquendum, ſive tractandum cum eis; neve permiſſi ad prædicandum, vel Miſſas celebrandas, Moniales, Sorores, aut quamlibet aliam perſonam intra clauſuram degentes alloqui poſſint ſub pœna privationis officiorum, ac vocis activæ, & paſſivæ ipſo facto incurrenda, nec non reatu mortalis peccati, ut poſtea declaravit *die 1. Julii 1606.* Nuper tamen juſſu Sanctiſ. D. N. Urbani VIII. eadem Sacra Congr. facultatem tribuit locorum Ordinariis, ut poſſint licentiam concedere per quatuor vices ad ſummum quolibet anno cuicunque Regulari, ut Moniales ſibi in primo tantum, & ſecundo conſanguinitatis gradu conjunctas convenire, & alloqui poſſit: Id vero non aliter quam ſervata ad unguem forma infraſcripta; Ut id nullo modo liceat diebus feſtivis, aut in Adventu, Quadrageſima, feria ſexta, Sabbato, & vigiliis, prædictaque licentia obtenta conſignetur Confeſſario ordinario Monaſterii; qui penes ſe retinere debeat, iſque aſſociet, & præſens ſit, & auſcultatrices de more, non autem aliæ aſſiſtant, & licentiæ hujuſmodi pro die, & hora certa, & in ſcriptis concedantur, in libriſque Cancellariæ ejuſdem Ordinarii annotentur. Serioque præcipit Ordinariis, ne aliter licentiam concedant, quam juxta formam ſupraſcriptam; alioquin Sanctitatis Suæ judicium reformident, & Regulares eo ipſo ſint addicti pœnis Decreti, perinde ac ſi nullam licentiam obtinuiſſent; ut in Decreto edito 13. *Calend. Decemb.* 1623.

Sane quod decernitur *in dict. cap. 5. ſeſſ. 25. de regul.* de translatione, & reductione Monaſteriorum Sanctimonialium extra mœnia ad nova, vel antiqua Monaſteria intra urbes, vel oppida frequentia, non pertinet ad Epiſcopum, ſi Monaſteria ſint exempta, ſed ad eorum Superiores, ut indicant verba illa, *& alii Superiores:* Et Sacr. Congregatio declaravit.

Vigeſimus ſextus eſt in *cap. 7. ſeſſion. 25. de Regul.* quo 60
decernitur, ut ſi in Monaſterio nulla Monialis reperiatur qualitatibus requiſitis ad hoc, ut poſſit eligi in Abbatiſſam, ex alio ejuſdem Ordinis eligi poſſit. Verum facultas Epiſcopo attributa educendi Monialem ex Monaſterio ex cauſa ſuperius propoſita, ſublata fuit per Bullam S. Pii V. editam ſuper clauſtra Monialium; ut idemmet S. Pius V. Conſtitutionis lator declaravit. Quod autem ſubjicitur in eodem *cap. 7. verſ. Si hoc etiam incommodum*, ut Abbatiſſa eligi poſſit cum qualitatibus ibi præſcriptis Epiſcopo, vel alio Superiore conſentiente, hunc habet ſenſum, ut Epiſcopi quidem in Monaſteriis ſibi ſubjectis tantum, in aliis vero Superioris conſenſus exigatur. Et eundem ſenſum habent verba, quæ ponuntur *in fin. d. cap. 7. verſ. Si vero*, nec non verba *cap. 10. ejuſdem ſeſſ. 25. de Regul.*
quibus jubetur ut præter ordinarium Confeſſorem, alius 61
extraordinarius ab Epiſcopo, & aliis Superioribus bis aut ter in anno offeratur. Hæc enim facultas in Monaſteriis Monialium Regularibus ſubjectarum non pertinet ad Epiſcopum, ſed ad Superiores Regulares duntaxat, ut Sacr. Congregatio reſpondit ab Archiepiſcopo Januenſi conſulta. Hodie tamen in hoc ſervari debent, quæ præſcribuntur in Conſtit. Gregor. XV. *de exempt. Privil.*

Vigeſimus ſeptimus eſt in Monaſteriis, quæ generalibus 62
capitibus, aut Epiſcopis non ſubſunt, nec ſuos habent Regulares ordinarios Viſitatores; nam ſi infra annum in Congregationem ſeſe redigere neglexerint, licet Metropolitano, in cujus provincia prædicta Monaſteria ſunt, tan-

quam

quam Sedis Apoſtolicæ Delegato eos pro prædictis cauſis convocare. Quod ſi Metropolitanus id exequi non curaverit, Monaſteria, eorumque perſonæ ſubduntur Epiſcopo, in cujus diœceſi ſita ſunt, tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegato, ut ſtatuitur *in cap. 8. ſeſſ. 25. de Regul.*

63 Vigeſimus octavus habetur *in cap. 9. ejuſdem ſeſſ. 25. de Regul.* quo Monaſteria Monialium Sedi Apoſtolicæ immediate ſubjecta ſubjiciuntur Epiſcopo tanquam ejuſdem Sedis Delegato.

64 Vigeſimus nonus habetur *in cap. 11. ſeſſ. 25. de Regul.* in ea parte, in qua diſponitur, ut in monaſteriis, quibus imminet cura animarum perſonarum ſecularium, aliqui etiam ad nutum amovibiles non deputentur, niſi de Epiſcopi conſenſu, & prævio examine per eum, vel ejus Vicarium faciendo. Quo loco obſervanda eſt differentia inter *cap. 7. ſeſſ. 7.* & hoc Decretum. Illud enim loquitur cum Parochiales ſunt Monaſterio unitæ: hoc vero cum cura animarum principaliter ipſi Monaſterio incumbit: in caſu *cap. 7.* poteſt Epiſcopus in Parochialibus unitis erigere Vicarias perpetuas, ſi pro bono Eccleſiarum regimine ita expedire judicaverit, prævia tamen erectione tituli Vicariæ, ut Sacra Congregatio cenſuit; in terminis vero *d. cap. 11.* Vicarias erigere non poteſt, ſed Regulares pro tempore præficiendi ad curam animarum perſonarum ſecularium exercendam in Eccleſia Monaſterii, ſeu etiam in membro Monaſterii non unito, ea ſententia Sacr. Congregationis non aliter ſunt deputandi, quam ad ſuorum Superiorum nutum amovibiles. Præterea Vicaria perpetua beneficium Parochiale cenſetur, ubi abdicata eſt prorſus cura a Rectore, & in Vicarium tranſlata, DD. *in c. Extirpanda, §. Qui vero de Præbend.* & in Clem. *unica de offic. Vicarii.* Ideoque eo caſu conferri debet prævia forma examinis per concurſum a Concilio præſcripta *in cap. 18. ſeſſ. 24.* & Sacr. Congregatio cenſuit, licet regulariter in hujuſmodi Vicariis concurſus non requiratur: at in beneficiis Regularibus curatis cenſuit non requiri formam concurſus, quia de eis extat ſpecialis proviſio Conc. *in d. cap. 11. ſeſſ. 25. de regul.* Rurſus nominationem Vicariorum ſecularium amovibilium in beneficiis curatis unitis cenſuit ſpectare ab Epiſcopos: Vicariorum vero ſecularium perpetuorum, atque Regularium ſive perpetuorum, ſive amovibilium in vim certæ Conſtitutionis a S. Pio V. emanatæ ſpectare ad eos, in quorum Eccleſiis unitis ipſi Vicarii ponentur: Illoſque non eſſe prævio concurſu, ſed tantum examine, & approbatione Epiſcoporum deputandos. Atqui in caſu *c. 11.* nominationem Capellani pro exercenda cura Monaſterio incombentе indiſtincte ad Superiores Regulares pertinere. Et generaliter dixit, ſi Monaſterium erectum legitime fuerit ſuper corpus Parochialis ſervandum eſſe *d. cap. 11. ſeſſ. 25. de regul.* & ſic poſſe curam animarum exerceri per Regularem; qui tamen prævio examine Epiſcopi fuerit idoneus approbatus; ſecus autem eſſet, ſi Parochialis eſſet unita, quia tunc ſervaretur *cap. 7. ſeſſ. 7.* Ceterum quid obſervandum, ſi Parochiales nec ſint Monaſterio unitæ, nec cura ipſi Monaſterio incumbat, liquet ex infraſcripta declaratione Sacræ Congregationis, videlicet utrum in collatione Parochialium, quæ Regularibus conferri conſueverunt, requiritur examen de literatura, vita, & moribus, &c. ita ut nullæ ſint proviſiones dicto examine non præcedente: Sacra Congregatio cenſuit hanc rem non eſſe determinatam ullo textu Concilii, quia *c. 11. ſeſſ. 25. de regul.* loquitur de cura animarum incumbente Monaſteriis Regularium, & *c. 7. ſeſſ. 7.* loquitur de unitis. In dubio autem propoſito agitur de Parochiali, quæ nec Monaſterium eſt, nec unita Monaſterio, ſed pertinet ad collationem Regularium, tamen ex identitate rationis Patres exiſtimarunt requiri examen, & approbationem Ordinarii, ita tamen, ut nullæ non ſint proviſiones, ſed Regularis poſſit amoveri, niſi ab Ordinario fuerit examinatus, & approbatus.

65 Trigeſimus eſt in *cap. 12. ſeſſ. 25. de regul.* ubi ſtatuitur, ut cenſuræ, & interdicta Eccleſiaſtica etiam ab Ordinariis emanata mandante Epiſcopo a Regularibus in eorum Eccleſiis publicentur, atque ſerventur. Et ad hunc textum cum dubitatum fuerit an Epiſcopus loci Ordinarios prohibere poſſit, ne Regulares in Eccleſiis ſuis Sacerdotes ſeculares exteros divina Officia celebrare permittant, niſi prius ab ipſo Epiſcopo viſis literis commendatitiis ipſi Sacerdotes admiſſi fuerint: S. Congregatio cenſuit poſſe.

66 Trigeſimus primus ponitur in eodem *c. 12. in 2. parte*, ubi mandatur Regularibus, ut ſervent dies feſtos, quos obſervari in ſua Diœceſi Epiſcopus præcipit. Quod quidem Decretum Sac. Congregatio declaravit ita eſſe intelligendum, ut Regularium ritus illis diebus feſtis ſemper permaneat quoad Miſſas celebrandas, & cetera divina officia tam publice, quam privatim ab ipſis Regularibus in eorum Eccleſiis perſolvenda. Nec circa hunc ritum ab Epiſcopis quoquomodo quidquam in contrarium eiſdem Religionibus præcipi poſſe; quod ſi de facto præceperint, Regulares nequaquam ipſis Epiſcopis obedire teneri. Verum quoad conciones, & lectiones, quas iidem Regulares ad populum habuerint, debere ſe conformare Evangeliis, & Epiſtolis, quibus utitur Clerus ſecularis illis diebus feſtis.

67 Trigeſimus ſecundus eſt *in cap. 13* immediate ſequenti, quo tribuitur Epiſcopis facultas componendi appellatione remota controverſias omnes de præcedentia inter Eccleſiaſticas perſonas tam ſeculares, quam Regulares tum in Proceſſionibus publicis, tum in iis, quæ fiunt in tumulandis defunctorum corporibus, & in deferenda Umbella, & aliis ſimilibus.

68 Trigeſimus tertius ponitur in eodem *cap. 13.* ubi ſtatuitur, ut exempti omnes ſive ſeculares, ſive Regulares ab Epiſcopo ad publicas Proceſſiones vocati accedere compellantur. Quod fieri poſſe cenſuit Sac. Congregatio etiam compellendo eos per pœnas, vel cenſuras Eccleſiaſticas; nec eo caſu abſolvi poſſe a ſuis Superioribus, quia ſunt excommunicationes ab homine, quarum abſolutio petenda eſt a judicibus, qui tulerunt, vel a Sanctiſſimo.

69 Excipiuntur in fine hujus Decreti, qui in ſtrictiori clauſura perpetuo vivunt. Item Greg. XIII. excipit Regulares, quorum Monaſteria diſtant a civitate ultra medium milliare.

Trigeſimus quartus eſt in Regularibus, qui etſi degant intra clauſtra, tamen extra ea notorie & cum ſcandalo delinquunt; hi enim puniri poſſunt ab Epiſcopo juxta terminos *cap. 14. ſeſſ. 25. de regul.* & Conſtit. Clementis VIII. editæ 18. *Martii* 1596. id eſt, cum Superior Regularis ab Epiſcopo admonitus delinquentem infra tempus ab Epiſcopo præſcribendum non punierit, ac de punitione Epiſcopum certiorem non fecerit. In qua quidem Conſtitutione illud etiam adjicitur, ut ſi Superior ſic delinquentem ad aliam diœceſim tranſmiſerit, inſtante Epiſcopo inter terminum ab Epiſcopo præſcribendum, ad locum, in quo deliquit, illum revocare teneatur: alioquin Ordinarius loci, in quo tranſmiſſus fuit, ab Ordinario loci commiſſi delicti, requiſitus, vel alias de illius delicto informatus tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatus Decretum Concilii exequi, & eum punire poſſit, ac debeat. Extra clauſtra vero S. Congregatio intellexit Regularem delinquere, etiam cum in Eccleſia Monaſterii delinquit, niſi clauſis portis, & ſolis Regularibus in ea exiſtentibus delictum ſit commiſſum. Ceterum quando extra clauſtra Regularis delinquit, cum dubitatum fuerit, an detinendus ſit in carceribus Epiſcopi, donec proceſſus in Curia Epiſcopali conficiatur: eoque compilato inſtante Superiore remittendus ſit una cum proceſſu puniendus, vel potius non expectata compilatione proceſſus, ſtatim remittendus ſit ad Superiorem una cum iis probationibus, quæ habentur: S. Congregatio cenſuit ſtatim eſſe remittendum.

70 Trigeſimus quintus eſt *in cap. 16. ſeſſ. 25. de regul.* quo nullæ decernuntur renunciationes noviriorum, niſi fiant cum licentia Epiſcopi, ſive ejus Vicarii infra duos menſes ante profeſſionem.

Trigeſimus ſextus habetur in eodem *cap. 16. in fin.* ubi ſtatuitur, ut Novitiis a Monaſterio ante profeſſionem abeuntibus, omnia reſtituantur, quæ ſua erant. Idque ut recte fiat, Epiſcopus etiam per cenſuras Eccleſiaſticas, ſi opus fuerit, compellat.

71 Trigeſimus ſeptimus eſt quoad voluntatis puellarum Deo dicandarum explorationem ab Epiſcopo faciendam ex Decreto 7. *ejuſdem ſeſſ.* tam ante habitus ſuſceptionem, quam ante profeſſionem, ſi puella ſit major duodecim annis; ac ſi minor duodecim annis ſit, ante profeſſionem duntaxat. Ita enim hunc textum

Sacr.

Sacr. Congr. interpretata eſt, cujus profeſſionis tempus ne Epiſcopus ignoret, tenetur Præfecta Monaſterii eum ante menſem certiorem facere; alioquin ſuſpenſa eſt ab officio, quandiu Epiſcopo videbitur.

72 Trigeſimus octavus eſt in *cap. 19. ſeſs. 25. de Regul.* ubi ſtatuitur, ut Ordinarius debeat adhiberi una cum Superiore Regulari in judicio nullitas profeſſionis; quem textum Sacra Congregatio declaravit habere locum, ſive Profeſſus nullitatem ſuæ profeſſionis alleget, ſive Religio velit illum expellere tanquam nulliter profeſſum.

73 Trigeſimus nonus ponitur in *cap. ult. ſeſs. 25. de regul. in fin.* ubi Capitulis Generalibus deficientibus exequi Decreta illius ſeſſ. diſponitur, ut Concilia Provincialia per deputationem aliquorum ejuſdem Ordinis provideant.

74 Quadrageſimus habetur in *cap. 13. ſeſs. 25. de reform:* quo decernitur, ut quibuſcunque in locis jam ante annos 40. Quarta funeralium Cathedrali, aut Parochiali Eccleſiæ ſolita eſſet perſolvi, ac poſtea fuerit ex quocunque privilegio aliis Monaſteriis, aut quibuſcunque locis piis conceſſa, eadem poſthac integre Cathedrali, ſeu Parochiali Eccleſiæ perſolvatur, non obſtantibus privilegiis, etiam Mari Magno nuncupatis.

75 Quadrageſimus primus eſt in Regularibus, qui ob notorium delictum in excommunicationem inciderunt, quos cenſuit Sac. Congregatio poſſe ab Epiſcopo publice denunciari excommunicatos ut ab aliis evitentur.

76 Quadrageſimus ſecundus eſt in Regularibus etiam Sancti Joannis Hieroſolymitani qui in perſonam Epiſcoporum delinquunt, Prælatorumve juriſdictionem turbant, aut illos impediunt, ne munus ſuum exequantur; quibus caſibus Sac. Congregatio cenſuit eos citra ullam exceptionem per eoſdem Ordinarios legitime coerceri, & puniri poſſe, nec non incidere in Bullam, quæ legi conſuevit in die Cœnæ Domini. Quam S. Congregationis ſententiam Greg. XIII. ad ſe relatam approbavit, præterquam quoad illud verbum, *turbant*; quod viſum eſt nimis generale; ideo dixit Decretum concipiendum eſſe contra impedientes juriſdictionem Prælatorum, eodem verbo utitur Alex. III. *in cap. 1. ſupra de off. deleg.* ibi: *Si eos manifeſte cognoveris juſtitiam impedire:* & Innoc. IV. *in cap. 1. de pœnis lib. 6.* ibi: *Si hac occaſione ſua impediatur juriſdictio.*

77 Quadrageſimus tertius eſt quoad expoſitionem Sanctiſſimæ Euchariſtiæ: decrevit enim Sacra Congregatio, ut non liceat Regularibus etiam in propriis Eccleſiis Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum publice adorandum exponere, niſi ex cauſa publica, quæ probata ſit ab Ordinario, ex cauſa autem privata poſſint, dummodo Sanctiſſimum Sacramentum e Tabernaculo non extrahatur, & velatum remaneat, ita ut ipſa Hoſtia videri non poſſit, &c.

Quadrageſimus quartus habetur in Decretis de celebratione Miſſarum a Sacr. Congregatione Concilii editis auctoritate Sanctiſſimi D. N. Urbani VIII. *in §. Deinceps vero in Bullar. tom. 4. pag. 314.* ubi ſtatuitur, ut Monaſteria, & loca Regularia poſthac recipienda, in quibus duodecim Religioſi ſuſtentari, atque inhabitare non potuerunt, & actu non inhabitaverint, Ordinarii loci viſitationi, correctioni, atque omnimodæ juriſdictioni ſubjecta eſſe intelligantur. Decreta fuerunt edita *anno 1625. die 21. Junii*, & publicata *die 22. Septembris.* Quod nota propter adverbium illud *poſthac*. 78

Quadrageſimus quintus habetur in alia ejuſdem Conſtitutione quæ incipit, *In ſuprema, edita Idibus Novembris 1627.* qua ſtatutum eſt, ut cognitio cauſarum contra perſonas Eccleſiaſticas tam ſeculares, quam Regulares, quæ monetas aureas, vel argenteas tundunt, fabricant, colorant, vel alias adulterant, erogant, aut exponunt, in Italia ſpectet ad Ordinarios locorum privative quoad omnes Superiores Religioſorum, ipſiſque Superioribus penitus excluſis: & quoad loca intra fines alicujus diœceſis, non tamen de diœceſi exiſtentia, ad Ordinarios ipſarum diœceſum, intra quarum fines eadem loca extiterint: quo vero ad ea, quæ extra fines alicujus diœceſis conſiſtunt, ad viciniores eorundem locorum Ordinarios. 79 80

Quadrageſimus ſextus eſt in Conſtitutionibus Regularium, qui primum fuerunt ſuppreſſi, & ſecularizati, ac deinde ex rationabilibus cauſis ad primævum ſtatum Regularem reducti, ac ſuis Religionibus reſtituti; ſubſunt enim omnimodæ juriſdictioni Ordinarii loci tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegati, donec habuerint redditus ſufficientes, quibus ſuſtentari valeant, & cum effectu ſuſtententur duodecim Religioſi, ut in Decreto ſan. mem. Innocentii X. cujus tenorem retulimus *in cap. Relatum n. 71. infr. de Cler. vel Monach.* 81

Quadrageſimus ſeptimus eſt in Conſtitutionibus Regularium nunquam ſuppreſſis, in quibus actu non aluntur ſaltem ſex Religioſi, quorum ad minus quatuor ſint Sacerdotes; ſubjacent namque juriſdictioni Ordinarii ſimiliter tanquam Delegati Sedis Apoſtolicæ, ut habetur in eodem Decreto, verſ. *Inſuper*. 82

An autem juriſdictio in his ultimis duobus caſibus cenſeatur attributa Ordinario privative ad Superiores Regulares, an cumulative, plene examinavimus *in cap. Quanto ſupra eodem.*

DE MAJORITATE ET OBEDIENTIA.

Gregor. Auguſtino Anglorum Epiſcopo.

CAPUT I.

Cum certum: & infra. Sit honoris iſta diſtinctio, ut ipſe prior & major habeatur, qui prius communitatis conſilio & concordi fuerit actione ordinatus.

SUMMARIUM.

1 *Major in honoribus reverentialibus exhibendis æſtimatur ceteris paribus ex prioritate temporis.*

2 *Honores, & munera etiam inter perſonas Eccleſiaſticas diſtribui debent ſecundum diſtinctionem graduum, & Ordinum, & num. ſeqq.*

3 *Graduum, & Ordinum diſtinctio cur a Deo conſtituta fuerit in Eccleſia militanti.*

4 *Hierarchiam Eccleſiaſticam confundit, qui affirmat omnes in Eccleſia pari poteſtate præditos eſſe.*

5 *Præcedentia in honoribus deferenda eſt ex temporis prioritate.*
Declaratur procedere, ſi cetera ſint paria, num. 11.

6 *Prior tempore potior eſt jure.*

7 *Doctoribus antiquis magis eſt deferendum, quam modernis.*

8 *Præcedentia debetur ratione antiquioris ingreſſus in Religionem.*

9 *Congregatio Canonicorum Regularium Lateranenſium pro antiquitate præcedit omnes alias Religiones.*

10 *Canonici Congregationis S. Georgii in Alga Venetiarum veniunt Cleri ſecularis appellatione, & ideo præcedunt Canonici Regularibus Lateranenſibus.*

11 *Præcedentia ex prioritate temporis debetur iis, qui ſunt ejuſdem dignitatis, & Ordinis; alias ſecus.*

12 *Major ordine, licet in Eccleſia poſterius receptus, præfertur in loco, & portione: nec valet conſuetudo contraria.*
Conſuetudo ut non habens dignitatem præferatur illam habenti, irrationabilis eſt, ibid.

Præ-

13 *Præcedentia Epiſcoporum in Conciliis Provincialibus attendi debet ſecundum tempus ordinationis, non ſecundum dignitatem Eccleſiarum.*

Canonici, Abbates, Commendatarii, Dignitates, & Procuratores Cathedralium quem locum habeant in Concilio Provinciali, ibidem.

14 *Ordinatus a majore, major eſt, & præcedit antiquiori, ſi ſit ejuſdem ordinis; ſecus ſi inferioris.*

15 *Miles creatus a Rege præfertur militi creato ab inferiori, ſi ſint pares dignitate.*

16 *Conſuetudo attendi debet in deferenda præcedentia, etiamſi repugnet juri communi.*

17 *Conſuetudo ut minor præferatur majori, vel poſterior antiquiori, eſt irrationabilis, & impræſcriptibilis.*

18 *Niſi contingat ratione dignitatis, vel officii.*

19 *Patriarcha Conſtantinopolitanus etiam poſterius ordinatus præfertur inter quatuor Patriarchas.*

20 *Præcedentia in honoribus quo ordine ſingulis adjudicari debeat.*

21 *Epiſcopi appellatione remota nequeunt componere controverſias de præcedentia vertentes inter perſonas Eccleſiaſticas, & ſeculares, ſed inter Eccleſiaſticas tantum.*

22 *Fratres Mendicantes quo ordine inter ſe præcedere debeant: & quid de Confratribus ſtatutum.*

23 *Præcedentia an ſit adjudicanda Capitulo Valvenſi, an vero Capitulo Eccleſiæ Sulmonen. & n ſeq. uſque in fin.*

24 *Valvenſis Eccleſia ubi, & quo tempore conſtructa fuerit, & n. 29.*

25 *Sulmonenſis Eccleſia erige, & n. 27.*

26 *Blondi error quod Sulmo eſſet caput Epiſcopatus Valvenſis.*

28 *Valvenſis Provincia pro dote Eccleſiæ S. Pelini a Romano Imperio donata.*

29 *Præcedentia arguitur ab ordine literæ.*

30 *Concordia Capituli Valven. ac Sulmonen. an præſumatur confirmata.*

31 *Unio principalis operatur, ut quælibet Eccleſia ſuas retineat prærogativas.*

32 *Cathedralis Eccleſiæ ſtatus deducitur ex electione Vicarii Capitularis.*

33 *Epiſcopus olim eligebatur ab univerſo Clero.*

34 *Electio Prælati ſit per Collegium utriuſque Eccleſiæ æque principaliter unitæ.*

Eccleſia Conventualis per unionem æque principaliter non efficitur Cathedralis, ibid.

1 CUm certum. In honoribus reverentialibus impendendis major ponderatur ceteris paribus ex temporis diuturnitate, ſeu prioritate. Hoc dicit, ſecundum Anton. de Butr. & Joan. de Imol. Prima pars ponit deciſum exordium. Secunda diſpoſitionem, ibi, *Sit.*

2 Nota primo, ex hac Decretali etiam inter perſonas Eccleſiaſticas habendam eſſe diſtinctionem in honoribus exhibendis: noſtra enim Hierarchia, ut Dionyſ. inquit *in c. 6. Eccl. Hierarch.* a Deo ſtaditis ordinibus ſancte diſpoſita Sanctis, & Cæleſtibus Hierarchiis conformis eſt: & ſic Eccleſia militans exemplata eſt a triumphante, ut dicit gl. in Clement. *fin. in ver. Eccl. de hæ-*
3 *ret.* Unde quemadmodum in Eccleſia triumphante non omnes ſunt pares ordine, & officio. *Sunt enim ibi Angeli, & Archangeli, &c. cap. Principium, §. Omnis lapis de pænit. diſtinct.* 2. ita & in Eccleſia militante non omnes debent eſſe pares gradu, & poteſtate; ſed alii majores, & alii minores; & ſecundum majoritatem, & minoritatem honores, & munera ſunt deferenda. Quippe ut legitur *Epiſt. 52. Gregor. I. ad Epiſcopos Galliarum*; & totidem fere verbis in Epiſtola Bonifacii II. ad Eulalium. *Ad hoc diſpenſationis divinæ proviſio gradus diverſos, & ordines conſtituit eſſe diſtinctos, ut dum reverentiam minores potioribus exhiberent, & potiores minoribus dilectionem impenderent, vera concordia fieret, & ex diverſitate contextio, & recte officiorum gereretur adminiſtratio ſingulorum. Neque enim Univerſitas alia poterat ratione ſubſiſtere, niſi hujuſmodi magnus eam differentiæ ordo ſervaret.* Refertur
4 *in cap. ad hoc 89. diſt.* Idque ad exemplum Cæleſtis militiæ, ut ibi *in verſ. Quia vera.* Unde Conc. Trid. *de Sacram. Ord. ſeſſ. 23. cap. 4. Si quis, inquit omnes Chriſtianos promiſcue novi Teſtamenti Sacerdotes eſſe, aut omnes pari inter ſe poteſtate ſpirituali prædıtos affirmet, nihil aliud facere videtur, quam Eccleſiaſticam Hierarchiam, quæ eſt ut caſtrorum acies ordinata, confundere; perinde ac ſi contra B. Apoſtoli doctrinam omnes Apoſtoli, omnes Prophetæ, omnes Evangeliſtæ, omnes Paſtores, omnes ſint Doctores.* Hæc ibi. Quare honores, & munera non ordinatis omnibus, ſed potioribus quibuſve injungenda ſunt, *dicit text. in l. Honores, ff. de decurion.*

Secundo nota, præcedentiam in honoribus deferen- 5
dam eſſe ex prioritate temporis, ut hic eſt caſus ſecundum omnes, idque in voto, in ſede, & perceptione præbendæ, in ſcribendo, in ſigillando, & ſimilibus, ſecundum Innoc. *in princ.* cum quo tranſeunt Hoſt. *n. 5. in ver. Qui prius*, Joan. Andr. & Bellam. ambo *in princ. in ver. Prior*, Abb. *n. 2. verſ. Sed quæro pro declaratione*, & reliqui omnes. In his enim habet locum illud
brocardum: Qui prior eſt tempore, potior eſt jure, 6
c. ult. 75. diſtinct. c. Concilia, §. Hinc etiam 17. diſt. cum concord. de quibus hic per gl. 2. Quod facit pro Senibus, & Doctoribus, qui prius lauream adepti ſunt; & pro militibus, qui prius militare cœperunt, ut poſterioribus ſint præponendi, ſecundum Butr. *hic n. 2.*
Imol. *n. 1.* & Abb. *n. 3.* Item facit pro Scriptoribus anti- 7
quis, quibus magis eſt deferendum quam junioribus, quia temporis diuturnitas videtur eis authoritatem contuliſſe. Silveſt. *in ver. Opinio n. 2.* & fuſe oſtendimus *in c. Ne innitaris ſupra de Conſtit.* contra opinionem quorundam recentiorum, qui dixerunt Doctores neotericos, ſeu modernos antiquioribus præſtare authoritate.

Hinc præeminentia debetur ratione antiquioris ingreſ- 8
ſus in Religionem, ut per hunc textum dixit Rota *in Meliten. præcedentiæ 15. Maii 1577.* ut apud Cardin. Seraph. *deciſ. 326. n. 3.* poſt Aretin. *conſ. 23. n. 10. verſ. ad tertium.*

Hinc etiam Religio Canonicorum Regularium, cum 9
ortum habuerit ab initio naſcentis Eccleſiæ, in proceſſionibus, & aliis actibus publicis præcedit omnes alias Religiones, & obtinet primum locum immediate poſt Clerum ſecularem, ut patet in Conſtitutione S. Pii V. quæ incipit, *Cum ex ordinum edita 10. Cal. Januarii 1570. in Bullar. tom. 2. pag. 324.* & dixi plenius in cap.
Quod Dei timorem n. 8. & ſeq. infra de ſtat. Monach. licet 10
non præcedat Congregationi Canonicorum S. Gregorii in Alga Venetiarum, quia veniunt Cleri ſecularis appellatione, ut idemmet S. Pius V. poſtea declaravit in alia Conſtitutione incipien. *Cum alias 10. Calen. Junii* Pontificatus anno 6. *in Bullar. tom. 2. pag.* 340. Et complures prærogativas, quæ antiquioribus, & ſenioribus competunt, congerit Ludov. Roman. *in repet. l. Si vero, §. De viro in 53. Fallen. ff. ſolut. matrim.* & decem enumerat Arebid. *in cap. Domino Sancto 50. diſt.*

Ceterum prædicta concluſio, quod præcedentia in ho- 11
noribus ex prioritate temporis adjudicari debeat, ex mente omnium declaratur procedere tantummodo ceteris paribus: & ita in ſpecie adnotarunt Anton. de Butr. *in ſumma hujus textus*, Imola *num. 1.* in gloſ. 1. & Abb. *n. 3.* Aretin. *d. conſ. 23. num. 10. verſ. ad tertium.*

Unde infertur primo, ut habeat locum duntaxat inter eos, qui ſunt ejuſdem dignitatis, & ordinis, ut Epiſcopus inter Epiſcopos, Presbyter inter Presbyteros, & ſic de ſingulis: alias ſecus. Quare Epiſcopus antiquior non præcedit Metropolitano, nec Diaconus Presbytero etiam poſterius ordinato, ut eſt caſus in *cap. Statuimus infra eodem*, ut major ordine, licet in Ec-
cleſia poſterius receptus, in loco, & portione præfer- 12
tur, & tradunt hic Innoc. *in princ. verſ. Item in his, qui ejuſdem ordinis ſunt.* Hoſt. *n. 2.* Jo. Andr. *n. 1.* Anchar. *in princ.* Abb. *n. 2.* & alii communiter. Imo non valet conſuetudo, ut prius recepti præferantur poſtea receptis, ſi poſtea recepti ſint conſtituti in ordine majori, *ut per text. in d. c. Statuimus*, dixit Rota coram Seraph. *deciſ. 716. n. 4.* & irrationabilis eſt conſuetudo, ut non habens dignitatem præferatur illam habenti, Aretin. *d. conſ. 23. in fin.* Dec. *in l. Cum quid n. 24. ff. Si cert. petatur*, Seraph. *ubi ſupra.* Quo vero ad digniores meruit vide text. *in cap. licet ergo 8. qu. 1.* & diſtinctionem Abbatis *hic n. 2. verſ. Adverte quia hæc ultima limitatio.*

Porro in Conciliis Provincialibus ex ſententia Sacræ 13
Congregationis Concilii attendi debet in præcedentia

Epi-

Epiſcoporum tempus ordinationis, non autem dignitas Eccleſiarum: & Commendatarii inter Abbates ſunt recipiendi. Canonici Cathedralis Eccleſiæ præferendi ſunt, quando Capitulariter procedunt. Extra hunc caſum Abbates titulares, vel habentes uſum mitræ debent præcedere Commendatarios. Poſt hos locum obtinentes Dignitates; & poſt Dignitates collocandi ſunt procuratores Eccleſiarum Cathedralium.

14 Infertur ſecundo, ut eadem concluſio non procedat, ſi poſterior ordinatus fuerit a majore: quia major eſt, & præcedit antiquiores, *cap. Per tuas infra eodem l.* 1. *& ult. ff. de alb. ſcriben.* gl. 1. hic Innoc. *in princ. verſ. Ordinatis tamen a Papa*, Butr. *n.* 3. & Imola *num.* 1. *verſ. Salvo*, niſi poſterior fuerit ordinatus a Papa, & primus ab Ordinario. Conſilium Bononienſe *conſ.* 1. *Pro Monachis S. Benedicti n.* 8. *& ſeq.* Quod tamen intellige dummodo ſint ejuſdem Ordinis: neque enim Diaconus etiam prius a Papa ordinatus præfertur Presbytero poſterius ordinato ab Epiſcopo, quia termini non ſunt 15 pares, ut Imol. *ubi ſupra*, qui hoc infert ad militem creatum a Rege, ut præferri debeat militi etiam prius creato ab inferiori. Adde dummodo ſint pares dignitate, alias ſecus, ut ex dictis patet.

16 Infertur tertio, ut locum habeat prædicta concluſio niſi probetur contraria conſuetudo, quæ præcipue attendi debet in honoribus exhibendis, *cap. Cum omnes de conſtit. cap. Cum olim de conſuet.* ſecundum Innoc. *hic in fin.* Bald. *in d. c. Cum olim n.* 1. Card. *conſ.* 62. *incipien. In Eccleſia Bellunen. n.* 1. Mantic. *deciſ.* 244. *n.* 2. Rota *in Oriolen. juris ſedendi* 24. *Octobris* 1586. coram Blancheto, & in Calagurritana Præeminentiarum 13. *Novembris* 1591. coram Seraphino, ut in ejus *deciſ.* 264. *num.* 1. Quod procedit etiamſi talis conſuetudo repugnaret juris diſpoſitioni, puta ut minus dignus præferendus ſit digniori, ut in caſu dictæ deciſionis Oriolen. in qua datus fuit locus dignior Cantori ſupra Sacriſtam, licet digniorem, ex notatis per Hoſtien. *in cap. Indecorum de ætat. & qualit.* cum aliis congeſtis per Menoch. *in conſ.* 51. *n.* 99. *lib.* 1. ut per Seraph. *ubi ſupra*.

17 Sed Hoſt. *hic n.* 2. *verſ. Verum ſi ſubtiliter attendas*, dicit conſuetudinem ut minor præferatur majori, vel poſterior antiquiori, eſſe irrationabilem, *cap. Ad hoc* 89. *diſt.* & ſic impræſcriptibilem tanquam Eccleſiis oneroſam, 18 *cap.* 1. *& ult. de conſuet.* niſi contingat ratione dignitatis, vel officii: & cum Hoſtien. conſentiunt Joan. Andr. *n.* 3. Collectar. *in fin.* Butr. *n.* 11. & Anchar. *num.* 1.

19 Et hac ratione licet omnes quatuor Patriarchæ ſint pares dignitate, tamen inter eos præfertur Conſtantinopolitanus etiam poſterius ordinatus, *cap. Antiqua de privil.* ſecundum Joan. Andr. & Anchar. *ubi ſupra*. Quem quidem ordinem inter Patriarchas renovavit Eugenius IV. in diffinitione Concilii Florentini, quæ habetur poſt *ſeſſ.* 25. §. *Renovantes*.

20 Itaque ex mente Innocentii, cum quo alii tranſeunt, in præcedentiis deferendis hoc ordine eſt procedendum, ut ille primo majori honore fungi debeat, qui majoris eſt dignitatis in Eccleſia; vel ſi non eſt ibi dignitas, qui majoris eſt ordinis; vel ſi ſunt æquales ordine, ille, qui ordinatus eſt a majore; alioquin qui primo ordinatus eſt, niſi aliud ſit de jure conſuetudinario, vel privilegio. Hanc autem prioritatem temporis, & conſuetudinem, ſeu obſervantiam in deferenda præcedentia conſuevit multoties attendere in caſibus contingentibus etiam Sac. Congregatio Concilii.

21 Unde orta controverſia præcedentiæ inter Capitulum, Canonicos, & Priores, & Magiſtratum civitatis, fuit dubitatum, an eam Epiſcopus quacunque appellatione remota componere poſſet vigore facultatis ſibi a Concilio tributæ *cap.* 13. *ſeſſ.* 25. *de regul.* & dictum eſt ex hoc Decreto non poſſe; tamen agendum cum Sanctiſſimo: Sanctitas Sua dixit idem, quod Congregatio, caſum hunc non comprehendi Decreto Concilii, quia Concilium dicit inter Eccleſiaſticas perſonas: hic autem ſunt ſeculares ex una parte. Et quod ad deciſionem attinet ſcribendum Epiſcopo, ut faciat obſervari id, quod hactenus ab annis viginti quatuor citra fuit ſolitum obſervari.

22 Rurſus delata ad Sacram Congregationem Concilii controverſia de præcedentia inter Dominicanos, Franciſcanos, Auguſtinianos, & Carmelitanos, ſumptæ fuerunt informationes, & repertum, conſuetudinem ita inoleviſſe, & obſervatum ſemper fuiſſe, ut ea Religio, quæ prius in loco habuit Monaſterium, illa præcedat: quam conſuetudinem Sanctiſſimus juſſit obſervari & nihil innovari: & ſecundum hoc poſtea edita fuit Conſtitutio ab eodem Greg. XIII. incip. *Expoſcit* 15. *Julii* 1583. qua diffinitum eſt, quod inter Fratres Mendicantes, nec non inter Confraternitates Chriſti fidelium in proceſſionibus tam publicis, quam privatis, ii præcedere debeant qui ſunt in quaſi poſſeſſione præcedentiæ. Quod ſi de quaſi poſſeſſione hujuſmodi non conſtet, inter Fratres quidem Mendicantes præcedere debeant, ii qui antiquiores in loco controverſiæ: inter Confratres vero inter ſe litigantes, qui prius Saccis uſi ſunt.

Ex facto QUÆSITUM eſt, An præcedentia ſit adjudicanda Capitulo Eccleſiæ Valvenſis, an vero Capitulo Eccleſiæ Sulmonenſis.

Cum de præcedentia diu litigatum eſſet inter Capitulum Sancti Pelini Valven. & Capitulum Sancti Pamphili Sulmonen. tandem Greg. XIII. juſſit, ut cauſa hujuſmodi ageretur in Sacra Congregatione Concilii, quæ poſtea conſideratis diligenter ſcripturis tunc exhibitis, auditiſque ſæpius partium Procuratoribus, & Advocatis, & eorum allegationibus accurato ſtudio perpenſis, *die ſexta Aprilis* 1576. cenſuit ex his, quæ hactenus in dictis ſcripturis deducta fuerunt, deberi, & ita deſcendam, adjudicandamque eſſe præcedentiam Capitulo Valven. cui quidem Decreto cum poſt multos annos Capitulum Sulmonenſe non acquieſceret: Sacra Congregatio tempore Cardinalis Matthæi perſtitit in Decretis, ac ſæpius dedit literas ad Epiſcopum, ut in Synodo, in proceſſionibus, ac aliis ejuſmodi actibus Capitulo, & Canonici Valven. primum locum aſſignaret, ut ſæpius reipſa factum eſt, præſertim in Synodis habitis anno 1590. & 1603. Quinimo cum ab aliquot annis Epiſcopus Synodum convocaturus petiiſſet, ut in unaquaque Cathedrali ad vitandos tumultus liceret ſibi Synodum celebrare, ita ut Capitulum, & Clerus unius in alia non intereſſet: Sacra Congregatio abnuit, deditque ad Epiſcopum literas, ut Synodum celebraret, & præcedentiam Capitulo Valvenſi tribueret. 23

Ex notis autem Cardinalis Alciati, quæ in libris Sacræ Congregationis leguntur, conſtat fuiſſe adjudicatam præcedentiam Capitulo Valvenſi his præcipue fundamentis, videlicet: quia Eccleſia Sancti Pelini de Valva olim in celebri Corfinii urbe conſtructa ſemper fuit Cathedralis, ut conſtat ex inſtrumentis, & ſcripturis exhibitis. At vero Eccleſia Sancti Pamphili de Sulmona erat Plebania diœceſis Valvenſis, ut apparuit ex Bulla Lucii III. anno 1183. & Honorii III. 1225. ubi deſcribuntur Eccleſiæ, & bona Epiſcopatus Valvenſis his verbis: *In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis; Eccleſia videlicet Sancti Pelini, ubi ſedes Epiſcopalis habetur cum caſtello de victoria cum omnibus pertinentiis ſuis: plebem Sancti Pamphili de Sulmona cum omnibus ſuis pertinentiis*. Necnon ex literis collationis Canonicatus anno 1496. productis in Rota a Capitulo Sulmonenſi, in quibus Eccleſia Sancti Pamphili de Sulmona dicitur eſſe Valvenſis diœceſis, & literæ diriguntur in forma dignum Epiſcopo Valvenſi, quod etiam aſſeritur in literis ejuſdem Epiſcopi Valven. 1421. & 1561. & in manuſcriptis pluribus Bibliothecæ Vaticanæ uſque ad annum 1488. 24 25

Deinde quia nulla erectio oſtenſa fuit Epiſcopatus Sulmonenſis. Quinimo redditus fere omnes Epiſcopatus Valven. ſunt in loco de Valva: ex Sulmona vero nulli propemodum fructus percipiuntur.

Ac demum, quia anno 1539. Canonici Sulmonenſes moverunt litem in Rota contra Epiſcopum Valvenſem, quod Sulmo eſſet Epiſcopatus, & ab eo ſumenda eſſet Epiſcopi denominatio. Et Mohedanus anno 1541. ſententiam tulit contra Canonicos Sulmonenſes, quæ deinde tranſitum fecit in judicatum.

Concordiam vero anno 1238. initam inter Capitulum Valvenſe, & Capitulum Sulmonenſe, qua conventum fuit, ut deinceps unum eſſet Capitulum, una Eccleſia Cathedralis, eaque Sulmonenſis appellaretur: Sacra Congregatio tunc cenſuit non obſtare, quia Canonici non potuerunt transferre Cathedralem Eccleſiam Sancti Pelini ad Plebaniam Sancti Pamphili, nec Capitula hujuſmodi unire, *cap. Et temporis qualitas* 7. *q.* 1. *cap. ſicut unire de exceſſib. Prælat.* Auctoritas autem Papæ non interceſſit,

nec

nec præſumitur interceſſiſſe, quia concordia non fuit poſtea obſervata.

26 Advertit etiam Sacra Congregatio errore fuiſſe deceptum Blundum, qui in opere de illuſtrata Italia videtur ſentire Sulmonam eſſe caput totius Epiſcopatus Valvenſis; nam Eccleſia S. Pelini eſt caput ejus Epiſcopatus, ut patet ex Bullis, & aliis ſcripturis ſupra relatis.

At nunc Sulmonenſes exhibent alias ſcripturas, quibus prætendunt recedendum eſſe a deciſis, & ſibi adjudicandam præcedentiam.

27 Et primo quia Epiſcopatus Sulmonenſis eſt antiquior Epiſcopatu Valvenſi, cum habeatur memoria cujuſdam Palladii Epiſcopi in Concilio habito ſub Symmacho Papa. Cum tamen Epiſcopatus Valvenſis initium cœperit anno 700. & ſic pluſquam ducentis annis poſt Epiſcopatum Sulmonenſem. Verum ad hoc poteſt reſponderi ſubſcriptionem ex dicto Concilio deſumptam non eſſe originalem, & variam eſſe in diverſis Codicibus,

28 cum alicubi legatur, Sulmontinis. Nec conſtat cujus Eccleſiæ tunc temporis potuerit eſſe Epiſcopus, cum Eccleſia Sancti Pamphili de Sulmona conſtructa fuerit ducentis annis, & amplius poſt dictum Concilium, ut patet ex vita Sancti Pamphili. Quod eo magis fit veriſimile, quia ex ſcripturis ſupra adductis oſtenditur Eccleſiam Sancti Pamphili fuiſſe ſimplicem Plebaniam diœceſi Valvenſis. Sed quatenus vera eſſet ſubſcriptio Epiſcopis Sulmontini, & ſignificaret Epiſcopum Sulmonenſem, extant tamen indicia ſtatus Epiſcopatus Valvenſis multo antiquioris; nam ex vita Sancti Pelini habemus poſt illius Martyrium contigiſſe dedicationem ejus Eccleſiæ, cui in dotem Imperium Romanum adſcripſit totam adjacentem Provinciam, quæ Valvæ eſt appellata. Unde ſubductis rationibus temporis ejus martirii, atque obitus Juliani Apoſtatæ, ſub cujus Imperio paſſus eſt, conſtat dictam Eccleſiam fuiſſe ædificatam anno circiter 325. atque ita 163. annis ante Concilium Romanum. Et quamvia in quadam tabula marmorea Eccleſiæ S. Pelini, & in vita S. Pamphili enuncietur S. Pamphilus primus Epiſcopus Valvenſis: tamen id forte factum fuit, vel Sanctitatis ratione, vel quia qui hiſtoriam ſcripſit notitiam non habuit antiquioris Epiſcopi, præſertim quia in quinta Synodo habita anno 504. legitur interfuiſſe Fortunatus Epiſcopus Valvenſis, qui fuit longe ante Sanctum Pamphilium, quamvis in Codice Coloniæ Agrippinæ impreſſo anno 1567. habeatur Fortunatus Epiſcopus Valvenſis, qui forte fuit Valventiis. Sed revera anno 320. nec ex vita S. Pelini apparet in Eccleſia extitiſſe ſexaginta tres Canonicos: neque eſt veriſimile, ut ibi eſſent abſque Epiſcopo; & in ſexta Synodo habita anno Domini 681. ſub Agathone, actione quarta in ſubſcriptione ſic legitur: *Benedictus humilis Epiſcopum S. Eccleſiæ Valven. & eſt medius inter Epiſcopus Aſten. & Albiganen.*

Secundo Canonici Sulmonen. deducunt Eccleſiam Sancti Pamphili fuiſſe Cathedralem ex Bulla Leonis IX. 1504. in qua Pontifex confirmat Epiſcopo Valvenſi ad Epiſcopalem Sedem Eccleſiæ Sancti Pelini, cum ſuis pertinentiis pariter Eccleſiam Sancti Pamphili cum ceteris Eccleſiis.

Sed reſpondetur hinc potius probari ſolam Eccleſiam Sancti Pelini eſſe Cathedralem. Neque obſtat ad verbum, *pariter*, quia eſt poſitum reſpectu confirma-

29 tionis, non reſpectu Sedis Epiſcopalis. Et nihilominus hoc nihil faceret ad præcedentiam, cum primo loco Epiſcopus fuerit confirmatus ad Eccleſiam Sancti Pelini, gloſſ. *in cap. Quorundam in ver. Prædicatores de elect. lib. 6.* quam ibi Dominicus, & Francus ſequuntur. Item Abbas *in cap. Sedes de reſcript. & in cap. Avaritiæ de præben.*

Tertio produnt literas Epiſcopi Sicinulphi 1164. in quibus ipſe vocat ſe Epiſcopum de Epiſcopio S. Pelini, & Pamphili.

Sed Canonici Valvenſes reſpondent, eorum Eccleſiam, quæ ab initio Sancto Pelino fuit dedicata, poſtea ſuſcepiſſe in Patronum Sanctum Pamphilum, quia fuit ejuſdem Eccleſiæ Epiſcopus. Ideoque deinde retinuiſſe utramque invocationem S. Pelini, & S. Pamphili, ita ut non mirum ſit ſi Epiſcopi nonnunquam ſe nuncupaverint de Epiſcopio utriuſque Sancti. Aliæ autem ſcripturæ, in quibus fit mentio de Epiſcopio Sancti Pamphili civitatis Sulmonæ non ſunt in forma probante. Ac præterea in dictis quoque ſcripturis primo loco in ordine recenſetur Epiſcopium S. Pelini, deinde S. Pamphili.

Quarto exhibent Bullam Innocentii III. 1206. in qua committitur Canonicis Sulmonenſibus, ut aliquem ex his mittant ad recipiendum Epiſcopum eis datum.

Verum reſpondetur hinc non inferri, ut Eccleſia Sulmonen. eſſet Cathedralis, quia Epiſcopus datur omnibus diœceſanis, & conſtituitur Prælatus omnium Eccleſiarum ſuæ diœceſis, in quibus Prælatus non reperitur, ſecundum Hoſt. *in cap. Cum contingat de foro competenti*, quem refert, & ſequitur Oldrad. *conſ. 67. Quæſtio talis eſt verſ. Et dicimus in talibus num. 3.*

Et tales commiſſiones olim fieri conſueverunt non ſolum Capitulo Cathedrali, ſed etiam Canonicis, & Clero civitatis, vel diœceſis; imo etiam ſecularibus Principibus, ut patet ex Regeſtis Apoſtolicis.

Quinto exhibent Bullam 1404. in qua Innocentius VII. donat mitram Canonicis Sulmonenſibus ad uſum Eccleſiæ illorum.

Ad quod reſpondetur, hanc donationem factam fuiſſe, ut Epiſcopus poſſet in dicta Eccleſia Pontificalia exercere, non quod eſſet Cathedralis. Quod patet, eo quod idem Pontifex erat oriundus Sulmon. & tamen in alia Bulla dicit Sulmonam eſſe Valven. diœceſis.

Sexto exhibent ſcriptum, in quo Epiſcopus Valvenſis anno 1350. dedit mandatum ad capiendam poſſeſſionem Epiſcopatus in civitate Sulmonæ.

At Capitulum Valvenſe reſpondet id non fuiſſe factum in vim literarum Apoſtolicarum. Quinimo repugnare proviſionibus Apoſtolicis, quæ ſunt tantum de Eccleſia Valvenſi, ac ſententiæ Rotali.

Septimo deducunt validam eſſe unionem utriuſque 30
Epiſcopatus, & concordiam olim initam inter utrunque Capitulum; quia cum aliqua ſaltem in parte fuerit obſervata, præſumitur beneplacitum Apoſtolicum.

Verum reſpondetur non probari hujuſmodi obſervantiam ſaltem in ſubſtantialibus; nam in concordia primum tranſactum fuerat, ut deinceps eſſet una tantum Eccleſia, quæ diceretur Eccleſia Sulmonen. & unum Capitulum, quod Sulmonenſe appellaretur.

Et tamen in iiſdemmet ſcripturis, ex quibus Canonici Sulmonenſes deducunt obſervantiam concordiæ, patet tam Eccleſiam, quam Capitulum fuiſſe appellatum Valvenſe, & Sulmonenſe; & ex juribus productis a Capitulo Valvenſi apparet illas eſſe duas Eccleſias diſtinctas, quæ in hoc ſtatu reperiuntur; Itidem duo Capitula, ac ſub diverſis nominibus: & quamvis nonnunquam promiſcue fecerint nonnullos actus; id tamen contigit, quia ea negotia ad utrunque Capitulum pertinebant.

Deinde tranſactum fuerat, ut unicum eſſet ſigillum cum duabus imaginibus, id eſt, S. Pelini, & S. Pamphili continens in circuitu ſigillum Capituli Sulmonen. Et tamen nullum tale ſigillum exhibetur a Canonicis Sulmonenſibus, & ſigillum quo utuntur Canonici Valvenſes eſt longe diverſum.

Tertio tranſactum fuit, ut bona univerſa eſſent communia. Quod tamen obſervatum non fuiſſe iidemmet Canonici Sulmonenſes non diffitentur.

Quarto fuit tranſactum, ut una eſſet dignitas Præpoſituræ utriuſque Eccleſiæ: cujus tamen obſervantiam non probant ſcripturæ, & literæ exhibitæ a Sulmonenſibus; nam in illis hoc ſolum legitur: nempe N. Præpoſitus Valven. & Canonicus Sulmonen. quod tantum indicat Præpoſitum Eccleſiæ S. Pelini habuiſſe etiam Canonicatum in Eccleſia S. Pamphili.

Ac demum omiſſis aliis levioribus tranſactum fuit, ut peteretur confirmatio tranſactionis a Sede Apoſtolica, quod ſimiliter non conſtat factum fuiſſe.

Deinde reſpondetur quatenus hæc unio auctoritate Apoſtolica proceſſiſſet, tamen cum facta fuerit æque principaliter, ut prætendunt Canonici Sulmonenſes, quælibet Eccleſia retinuiſſet ſuas prærogativas, & præeminentias, ut tradit in unionibus æque principalibus, Caccialup. *in tract. de union. art. 8. ſub n. 5. verſ. & hoc ſi modo:* & late conſuluit Mandoſ. *conſ. 27. per totum*. Unde etiam poſita unionis validitate præcede-

ter

Digitized by Google

16 *Abbates, & Monachi an, & quando ſint conveniendi coram Epiſcopo ex Concilio Provinciali Gneſnenſi a Sede Apoſtolica confirmato.*

17 *Regulares privilegiis Apoſtolicis ſine licentia Papæ renunciare non poſſunt.*

18 *Clericus ſine licentia proprii Epiſcopi non poteſt ſubjicere ſe alieno, & illius juriſdictionem prorogare.*

19 *Conſuetudo conveniendi Regulares coram Ordinario ſublata fuit ex privilegiis Apoſtolicis.*

20 *Regulares exempti ſunt a juriſdictione Epiſcopi, etiam ratione rei, contractus, & delicti.*
Regulares tanquam ſpecialiter exempti a juriſdictione Ordinarii non comprehenduntur in capit. Volentes de privileg. lib. 6. *nec in c.* 14. *ſeſſ.* 7. *Concilii Tridentini, ibid.*

21 *Regulares notorie, & cum ſcandalo extra clauſtra delinquentes quando ab Epiſcopo puniri poſſint.*

22 *Regulares degentes extra clauſtra, ſi delinquant, puniri poſſunt ab Epiſcopo in actu viſitationis tantum.*

23 *Regularium privilegia in caſibus non exceptis præſervantur a Concilio Trident. & n. ſeq.*

24 *Concilium Provinciale non poteſt quidquam ſtatuere contra Concilium Generale, nec contra Regularium privilegia, & n. 28.*

25 *Concilium Provinciale non poteſt ſuper Regularium exemptionibus ſtatuere etiam illud idem, quod Concilium Tridentinum ſtatuit.*

26 *Epiſcopi in Synodo non poſſunt quidquam ſtatuere, quod obviet Canonicis inſtitutis.*

27 *Concilii Provincialis Gneſnenſis Decreta contra Regularium exemptionem expenduntur.*

28 *Privilegia Regularium inviolabiliter ab Epiſcopis cuſtodiri debent.*

29 *Regulares ſunt Coadjutores Epiſcoporum in iis, quæ ad ſalutem pertinent animarum.*

Q*Uod ſuper his.* Abbates & Sacerdotes, qui ſunt diœceſani Epiſcopi, ad ejus Synodum venire, & eidem obedire per cenſuram Eccleſiaſticam compelluntur. Hoc dicit, ſecundum Card. & Abb. vel plenius ſecundum Bald. Abbates, & Sacerdotes diœceſana lege ſubjecti coguntur venire ad Synodum, & debitam obedientiam, & reverentiam exhibere, dummodo ibi non ſit aliquid ſtatuendum, quod Canonibus ſit inimicum. Ponit dictum cum incluſa limitatione, ibi, *Dummodo*, ſed formaliter non dividitur.

1 Nota primo, ad Synodum Epiſcopi teneri accedere Abbates, & Sacerdotes eidem lege diœceſana ſubjectos, id eſt, in diœceſi Epiſcopi exiſtentes; accipitur enim hic lex diœceſana generaliter, ut comprehendat etiam legem juriſdictionis, ſecundum Cardin. *n.* 2. *in* 2. *oppoſ.* poſt Hugon. & Abb. Antiq. Unde Joann. Andr. Anton. de Butr. & Petr. de Anchar. ſic ſummant ſimpliciter hanc Decretalem, videlicet: ſubditi Epiſcopi ad ejus Synodum venire, & illi obedire coguntur.

Quod autem dictum eſt de Abbatibus, intellige de habentibus populum, de quibus loquitur *capit. Abbates* 18. *qu.* 2. Hi enim propter populum tenentur accedere etiamſi ſint exempti, ſecundum Innocent. *hic in princip. per cap. Ex ore infra de privileg.* Sed alii populum non habentes non tenentur, *cap. Epiſcopus* 18 *diſtinct.* § *final.* 18. *quaſt. ult.* gloſſ. 1. hic Innocent. *in princip* Hoſt. *num.* 1. Joann. Andr. *num.* 5. Butr. *eod. num* 5. Cardin. *num.* 2. *in* 1. *oppoſ.* & alii communiter.

2 Rurſus quod dictum eſt de Sacerdotibus, intellige de Curatis; nam alii curam non habentes non ſubjiciuntur legi diœceſanæ, cum non habeant Eccleſias, quarum ratione teneantur ad Cathedraticum, & ad quartam decimarum, & ſimilium, *ut in cap. Conquerente de offic. ordin.* & ideo cogi non poſſunt venire ad Synodum, ſecundum Joan. Andr. *hic num.* 2. Butr. *num.* 8. & Cardin. *num.* 2. *in*

3 3. *oppoſ.* & idem dicendum de Sacerdotibus obtinentibus beneficia ſimplicia; nam etſi etiam tales ſubſint viſitationi Epiſcopi, *cap. final. de cenſ* tamen ſufficit ut accedant Curati, qui poſtea populis publicant ſtatuta Synodalia, ſecundum Cardin. Verum Abb. *in* 1. *notab.* declarat hoc procedere: ſi in Synodo eſſet agitandum aliquid animarum curam, vel ſtatum Eccleſiarum concernens; tunc enim accedere non tenentur niſi Curati. At ſecus eſſet ſi Epiſcopus in Synodo procedere vellet ad motum reformationum, vel ad aliquid ſtatuendum concernens totum Clerum, quia tunc omnes Clerici civitatis, & diœceſis tenerentur accedere, ita tamen ut Eccleſiis debita ſervitia non ſubtrahantur. Nec mirum, quia etiam laicus ex 4
cauſa poteſt ad Synodum vocari, *ut in cap. 1. final.* 18. *diſtinct.* & ita ſecundum Abb. poteſt intelligi Innocent *in capit. Grave de præbend.* dum dicit totum Clerum civitatis & diœceſis debere accedere ad Synodum Epiſcopalem.

Hodie Decreto Concilii Tridentini *inc.* 2. *ſeſſ* 24 ſancitum eſt, ut ad Synodum diœceſanam exempti, etiam 5
omnes, qui alias ceſſante exemptione intereſſe deberent: nec Capitulis generalibus ſubduntur, accedere teneantur: ratione tamen Parochialium, aut aliarum ſecularium Eccleſiarum etiam annexarum debeant ii, qui illarum curam gerunt, quicunque illi ſint, Synodo intereſſe.

Porro Abbates habentes uſum Mitræ, & Baculi, quorum Abbatiæ nec curam habent, nec Conventum, Sac. 6
Congregatio Trident. Concilii interpres cenſuit non teneri accedere ad Synodum diœceſanam, ſi populum non habeant, etiamſi exempti non ſint, niſi aliqua rationabilis cauſa adeſſet, vel conſuetudo invaluiſſet, ut accederent.

Et cum quæreretur, an Abbas Monachus, cujus Monaſterio vel Eccleſiæ imminet cura animarum, cui facit deſervire per Vicarium ſecularem ab Epiſcopo loci approbatum, teneatur accedere ad Synodum ipſius Epiſcopi per ſeipſum, vel ſufficiat mittere dictum Vicarium: reſponſum eſt ſufficere, cum cura animarum per ipſum Vicarium exerceatur. 7

Item reſponſum; Abbatem S. Matthæi, cui incumbit cura animarum perſonarum ſecularium, teneri, & compelli poſſe tam ipſum, quam Rectorem S. Therami Eccleſiæ annexæ accedere ad Synodum diœceſanam Archiepiſcopi Januenſis; quamvis exempti eſſent, atque obſervare in eadem Synodo ſtatuta, perinde atque alios non exemptos.

Et generaliter deciſum eſt, Regulares omnes, qui vel Capitulis generalibus non ſubduntur, vel curam animarum exercent, teneri, & cogi poſſe accedere ad Synodum diœceſanam ſub pœna privationis vocis activæ, & paſſivæ ipſo facto incurrenda, aliiſque pœnis arbitrio Epiſcoporum etiam excommunicationis, adeo ut jus declarandi, & pœnas imponendi ad Epiſcopos exemptione non obſtante pertineat. Item jus eſſe Epiſcopis dictos Regulares, qui nullis Capitulis ſubduntur, abſolute cogere ad Synodi obſervationem: Alios vero curam animarum exercentes ad ſervanda ea, quæ fuerint Decreta circa ipſam curam & adminiſtrationem Sacramentorum. 8

Item Fratres Capellanos S. Joannis Jeroſolimitani habentes curam animarum teneri accedere ad Synodum diœceſanam, cenſuit Sac. Congregatio. 9

Quinimo conſulta, an Rectores, qui ſunt nullius diœceſis, teneantur accedere ad Synodum diœceſanam illius Epiſcopi, qui tanquam proximior poteſt eos viſitare; reſpondit teneri, quia cum Epiſcopus jus habeat eos viſitandi, fruſtra viderentur viſitare, niſi prius ad Synodum vocati, & inſtructi eſſent eorum omnium, quæ ſcire eos oportet. 10

Verum ſubnata dubitatione an exempti, qui actu exercent utranque juriſdictionem ſpiritualem, & temporalem in Parochos, & Parochianos, *juxta cap.* 11. *ſeſſ.* 25. *de regul.* teneantur ratione Parochialium Eccleſiarum Synodo Epiſcopi intereſſe: Sac. Congregatio cenſuit non teneri. 11

Item Abbates, & Monachi Sanctæ Sophiæ negabant velle accedere ad Synodum diœceſanam Epiſcopi Beneventani, allegantes eorum privilegia a S. Pio V. confirmata, quibus ab hoc onere eximebantur, etſi Rectores eſſent Parochialium Eccleſiarum dicto Monaſterio ſubjectarum. Contra Archiepiſcopus eos compellere volebat ad accedendum, ex quo poſt Concilium per decem, & ſeptem annos, non obſtantibus privilegiis, Monachi ipſi Rectores ſemper ad Synodum diœceſanam acceſſerant. Et cum utraque pars Sacr. Congregationem Concilii hac de re conſuluiſſet: Congregatio cenſuit non teneri hos Monachos accedere ad Synodum, quia privilegia expreſſe diſponentia de hoc fuerunt a S. Pio V. poſt Concilium confirmata, quo caſu cenſetur derogaſſe Concilio, tanto 12

magis cum unicam exceptionem fecerit de viſitatione facienda ex Concilio, quod arguit in reliquis Concilio derogatum. Hæc de Abbatibus, & Sacerdotibus curam animarum habentibus.

13 Quo vero ad alios, cum Nicolaus Georgius diœceſis Comenſis Sacerdos conqueſtus eſſet apud Sacr. Congregationem Concilii, quod licet in dicta diœceſi nullum beneficium haberet, & jam decem annos extra eam commoratus, beneficia in aliena diœceſi obtinuiſſet; ſuſpenſus fuiſſet ab Epiſcopo, eo quod ad ejus diœceſanam Synodum non acceſſiſſet: S. Congregatio cenſuit, ſi hic Presbyter tunc non obtinebat aliquod beneficium in diœceſi Comenſi, non potuiſſe Epiſcopum illum ſuſpendere, quia non comparuerit in Synodo, ſi in aliena diœceſi tunc manebat, & beneficium obtinebat; ideo tollendam eſſe ab Epiſcopo ſuſpenſionem.

Quæ omnia, ut vides, conſonant cum diſpoſitione ſacrorum Canonum, & dictis Doctorum hic.

Quid autem dicendum de Pœnitentiario Cathedralis Eccleſiæ, an ſcilicet ſit admittendus in Synodo diœceſana, ſcripſi *in c. Grave an. 9. uſque in finem infra de præb.* ubi plene videas.

Secundo nota ex litera *in verſ. Dummodo*, Epiſcopum non poſſe etiam in Synodo quidquam ſtatuere contra Canones: & ad hoc quotidie a Doctoribus, de quo dicam plene in quæſtione ſequenti præſertim *n.* 26.

14 QUÆRO, An Epiſcopus in diœceſana Synodo, & Archiepiſcopus in Concilio Provinciali poſſint aliquid ſtatuere adverſus Regularium privilegia, Anve ſuſtineantur Decreta Synodi Cracovien. & Gneſnen. ſuper exemptione Regularium.

15 Epiſcopus Cracovienſis in diœceſana Synodo menſibus præteritis habita decrevit inter cetera, ut Abbates, & Præpoſiti Regulares, id eſt, Ordinum non mendicantium, forum habeant in Epiſcopali audientia, hoc eſt indiſtincte coram Epiſcopo conveniantur: Alii autem Regulares mendicantium Ordinum poſſint ab Epiſcopo judicari ratione rei, contractus, & delicti juxta Conſtitutionem Innocentii IV. in Concilio Lugdunen. editam, quæ incipit, *Volentes*, innovatam per Concilium Tridentinum *in cap.* 14 *ſeſſ.* 7. Et cum deinde actum eſſet de his Decretis inſerendis in Provinciali Synodo Gneſnenſi poſtea habita, obtentum quidem fuit a Regularibus, ut ea Decreta expungerentur ex Synodo, in qua inſerta jam fuerant. Sed tamen Epiſcopo Cracovienſi acriter urgente, decretum fuit *Abbatibus magnopere reclamantibus*, ut ſalva eſſet Regularium exemptio, præterquam in his, quæ ſacris Canonibus, & conſuetudinibus adverſantur. Et quamvis Abbates inſtitiſſent, Concilii Decretis ut in eo capite adderentur verba, *Salvis Sedis Apoſtolicæ privilegiis*; nihil tamen obtinuerunt, reclamante ſcilicet Cracovienſi Epiſcopo.

16 Quod pertinet ad Synodum diœceſanam Cracovienſem Decretum ſuperius propoſitum duas habet partes. In prima abſolute ſupponit Abbates Epiſcopi juriſdictioni, & hac in parte Epiſcopus duobus modis conatur tueri ſuum Decretum ſynodale.

Primo, quia in Synodo Provinciali illius Regni paulo ante celebrata, & confirmata a Paulo V. ex ſententia Sacræ Congregationis Concilii ſtatutum eſt; ut infra, videlicet judicium rationis exigit, ut qui in Eccleſia Dei, vel ob officii Excellentiam, vel Religionis, vitæque tranquillioris ſtatum ſublimiori loco poſiti ſunt, peculiari quoque præ ceteris modo in eorum occurrentibus tractentur negotiis. Proponentibus itaque dominis Abbatibus diverſorum Ordinum Provinciæ hujus, ſtatuit & decernit Synodus, quod de cetero coram locorum Ordinariis ipſis, aut coram ſpecialibus Commiſſariis conveniantur. Quo quidem Decreto contendit Epiſcopus ſublatam in Regno Poloniæ Abbatum, & Monachorum exemptionem.

Alii autem hoc Decretum aliter interpretantur; nam Præpoſitus Corporis Chriſti Caſimiriæ, qui eidem Synodo interfuit, putat illud non eſſe intelligendum, niſi in cauſis, in quibus exempti poſſunt coram Ordinariis conveniri: ita ut propterea editum fuerit in favorem exemptorum, declarandos eos in illis cauſis, in quibus ſubſunt Ordinariis, non debere tamen remitti ad quemcunque Officialem, ſed ab ipſiſmet Epiſcopis, vel eorum ſpecialibus Commiſſariis eſſe judicandos. Atque hoc judicant illa verba procemii, judicium rationis exigit, ut qui ſublimiori loco poſiti ſunt, peculiari etiam modo tractentur, &c. Atque alia ſequentia, coram Ordinariis ipſis, aut coram ſpecialibus Commiſſariis conveniantur. Et cum Decretum enuncietur editum Abbatibus proponentibus, non eſt credendum Abbates ipſos propoſuiſſe Synodo, ut eos ſubmitteret juriſdictioni Epiſcoporum. Nuncius vero Apoſtolicus putavit Decretum non loqui de Abbatibus, & Monachis exemptis, cum hæc qualitas exemptionis ibi non exprimatur.

De quibus cum alias actum fuerit in Sacr. Congregatione Concilii re ad eundem Paulum V. delata, Sanctitas ſua *die 9 Julii* 1618. mandavit dari literas ad Nuncium, quibus ei ſignificaretur ex deductis ab ipſo prætenſionem Epiſcopi Cracovienſis, & aliorum Epiſcoporum non ſubſiſtere, ſed antequam alio remedio uteretur, ageret cum ipſis Epiſcopus, & eos moneret ad petendam a Sede Apoſtolica determinationem; ac præterea ageret cum Sereniſſimo Rege, atque illius ſenſum exquireret.

Secundus modus, quo Epiſcopus Cracovienſis conatur defendere Decretum Synodale, eſt conſuetudo, ſecundum quam a ducentis annis aſſerit ſe cognoviſſe Abbatum Regularium cauſas, adeo ut ipſimet jam juriſdictionem ordinariam recognoſcant: ſed in ſuis literis ſemper loquitur de Abbatibus non exemptis.

Nuncius Apoſtolicus anno 1618. quando de hac ipſa exemptione actum fuit, ſuis literis teſtatus eſt præteritis temporibus varie fuiſſe obſervatum; Monachos fuiſſe admodum ſegnes, & negligentes in ſua exemptione tuenda, ita ut quidam Abbas Gneſnenſis aperte faſſus fuerit ſe exemptionem perdidiſſe, atque Epiſcopo Cracovienſi eſſe ſubjectum.

Quæ tamen negligentia, imo etiam ipſa exemptionis renunciatio Romanorum Pontificum privilegiis, quibus Regulares immediate Sedi Apoſtolicæ ſubjiciuntur, nullum intulit præjudicium, *ut eſt text. in cap Cum tempore*, & ibi Abb. *in* 5. *notab. de arbitr.* Ad idem text. *in cap.* 2. *de in integr. reſtit. & in cap. Cum olim il ſecondo de privil.* Et ita plene conſuluit Paul. de Caſtr. *conſ.* 432. *Videtur dicendum n.* 3. *& ſeq. lib.* 1. ubi pluribus oſtendit, Regulares, nec tacite, nec expreſſe poſſe ſuis privilegiis renunciare, & proceſſus fabricatos in Curia Epiſcopali contra Monachos renunciantes eſſe ipſo jure nullos. Et idem reſpondit Roman. *conſ.* 369. *circa primum num.* 19. generaliter enim nemini licet alieni judicis juriſdictionem prorogare etiam tacite non opponendo declinatoriam fori, gloſ. communiter approbata *in l. Si convenerit in ver. Stare, ff. de juriſd. omn. jud.* Maran. *de ordin. judic. in* 4. *part. num.* 15. 17

18 Sic videmus nec Clericum ſine proprii Epiſcopi licentia poſſe ſubjicere ſe alieno, & ejus juriſdictionem prorogare, *cap. Significaſti de foro compet.* Angel. *in leg. fin num.* 4. *de conſtit. Princip.* Soccin. poſt Innocent. Archid. & alios *conſ.* 87. *Viſis n.* 3. *lib.* 3. Maran. *ubi ſupra nu.* 20. Ratio, quia ex conſequente obeſſet juri, ac favori proprii Epiſcopi, ſecundum Abb. *in d. cap. Significaſti n* 9. Et per illum textum Abb. *in cap. grave n.* 3. *de offi. Ordin.* dicit exemptum etiamſi vellet, non poſſe ſe ſubmittere juriſdictioni Ordinarii ſine licentia Papæ, aut illius, cui ſubeſt. Et allegat Jo. Andr. *in reg. Scienti de regul. jur. lib.* 6 *in Mercurial.* Quinimo ob prædictam rationem præjudicii alieni ne in una quidem cauſa poteſt Regularis etiam indirecte exemptioni renunciare, ut not. idem Abb. *in cap Si terra n.* 5. *de privil.* Soccin. *in dict. cap. Significaſti n.* 40. *de for. compet. & in cap. Recepimus n.* 69 *de privil.* Felin. *in capit. P. & G. n.* 13. *de off. Deleg. & in cap. Cum olim n.* 3. *de reſcript.* Dec. *in cap.* 1. *de judic. in prima lect. n.* 86. *& in* 2. *lect. n.* 46. Et quamvis Frideric. de Sen. videatur contrarium ſentire *conſ.* 14. Monachus Peruſinus *n.* 6. tamen non figit pedes, & ſua dicta veluti dubia ſubjicit correctioni Patris, & illuminatoris juris Canonici Joannis Andreæ, quem dicit oppoſitum ſentire in gloſſa ſua in Clement. *penult. de ſentent. excommunicat.* & tandem ſe retractat *in* 6. *addit.* & hanc partem contra Fridericum amplectitur Rota apud Creſcen. *deciſ.* 3. *de foro compet.* & Gregor. XV. *deciſ.* 325. *n.* 23.

19 Conſuetudo autem quatenus etiam probaretur, eam habet difficultatem, quod cum Regulares ante privilegia ſubeſſent Ordinariorum juriſdictioni, præterquam in concernentibus diſciplinam Regularem, *cap. Abbates, cap. Abbas pro, c. Si quis Abbas, & cap. Monaſteria* 18. *qu.* 2. Conſuetudo conveniendi eos coram Ordinariis,

cum

cum eſſet juri communi conformis, nihil aliud erat, quam juris communis obſervantia. Ideoque ſublato jure communi ex privilegiis Regularium, ſublata etiam fuit conſuetudo illi conformis, gloſſ. *in c. 1, in ver. Facti, verſ. Item probo id evidentiſſima ratione, de Conſtit. lib. 6.* Jo. Andr. Gemin. Anchar. & alii *in c. unic. de Cler. conjug. eod. lib.* & alias in cauſa Mediolanen. privilegii fori animadvertit Sac. Congregatio. Præterquamquod Regularium privilegia habent derogationes conſuetudinibus etiam immemorabilibus. Item habent clauſulas derogatorias ampliſſimas, & Decreta irritantia, quæ inficiunt titulum, & poſſeſſionem, ut de clauſula Decreti decidit Rota *deciſ. 2. de reſtit. Spol. in Antiq. & deciſ. 11. & 12. de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* iidem in Antiquis Bellam *deciſ. 342. & deciſ. 536.* Caſſadur. *deciſ. 1. & deciſ. 2. de reſtit. ſpoliat.* qui ſule hoc probat, Put. *deciſ. 99. par. 1. & dec. 27. par. 2.* Rota *diverſ. deciſ. 99. par. 3. lib. 1.* Et nihilominus probanda eſſet ſcientia, & patientia Summi Pontificis, ſecundum communem Canoniſtarum opinionem in proœmio Clementinarum, ubi in ſpecie Card. §. *Univerſitati n. 3.* Gloſſ. Hoſt. Abb. & DD. *in c. fin. de conſuet.* Put. *d. deciſ. 1.* Imo Rota reſolvit propter Decretum irritans non poſſe allegari non uſum, neque uſum contrarium, ut apud Caſſad. *deciſ. 2. de reſervat. & deciſ. 11. n. 5 ſuper regulis Cancellariæ*, & Vetal. *deciſ. 134 par. 3.*

His accedit, quod Regulares conſueverunt crebro obtinere a Summis Pontificibus ſuorum privilegiorum confirmationes, atque innovationes, quibus qualiſcunque præſcriptio ſi cœpta fuit, interrumpitur, ſi completa, tollitur per derogationem in iiſdem confirmationibus appoſitam, ut per Felin. *in cap. Cum non liceat col. fin. de præſcript.*

20 In ſecunda parte Decretum Synodi Cracovienſis ſupponit Regulares Mendicantes juriſdictioni Epiſcopi non abſolute: ſed ſolum ratione rei, contractus, & delicti, & innititur Conſtitutioni Innocentii IV. in Concilio Lugdunenſi edita, *relata in c. Volentes de privil. lib. 6.* & innovata a Concil. Trid. *c. 14. ſeſſ. 7.*

Sed hac in parte Synodale Decretum, omnino perimit Mendicantium exemptionem; nam cum ipſi ex privilegiis Sedis Apoſtolicæ ſint ſpecialiter exempti ab Ordinariorum juriſdictione, etiam ratione delicti commiſſi, vel contractus initi, aut rei ſitæ etiam extra locum exemptum, ut dixi pleniſſime *in d. c. Tuarum infra de privil.* utique non comprehenduntur in ea Decretali, quæ nullo modo ſuſtulit privilegia ſpecialium exemptionum, nec aliquid novi juris induxit, ſed tantum emanavit ad dirimendas antiquas altercationes ſuper exemptionibus generalibus, declarando eas non habere locum in dictis tribus caſibus delicti, contractus, & rei, ut illic advertunt Archid. & Jo. Mon. *in princ.* quos ceteri communiter ſequuntur, & ex facto reſpondit Gemin. *conſil. 72.* Et cum Regulares non comprehendantur in Conſtitutione *d. c. Volentes*, neceſſario ſequitur, ut nec comprehendantur in Decreto Concil. *cap. 14. ſeſſ. 7.* eandem Conſtitutionem innovante, quemadmodum olim re diligentiſſime examinata, declaravit Sac. Congregatio Concilii; nam cum eſſet dubitatum, an Regulares degentes intra clauſtra, comprehenderentur *in d. c. 14.* ita ut ratione rei, contractus, & delicti poſſent coram Ordinariis locorum conveniri: Sac. Congregatio cenſuit non comprehendi.

21 Quod etiam colligitur ex Decreto Conc. Trid. *c. 14. ſeſſ. 25 de Regul.* & ex Conſtitutione Clementis VIII. ubi Regulares ratione delicti notorii commiſſi extra clauſtra, & ſic in loco non exempto, non poſſunt puniri ab Epiſcopo, niſi Superioribus negligentibus poſt terminum eiſdem ab Epiſcopo præfixum. Et ſi delictum non ſit notorium, & cum ſcandalo, nullo modo puniri poſſunt; Ergo in ipſis non habet locum Conſtit. *d. c. Volentes*, alias enim pro delicto commiſſo extra clauſtra, ſubeſſent indiſtincte Ordinariorum juriſdictioni.

22 Præterea idem probatur *in c. 3. ſeſſ. 6.* ubi Regulares extra clauſtra degentes, & ſic in loco non exempto, ſi delinquant, ſubjiciuntur Epiſcopo tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegato in actu viſitationis duntaxat; verba enim illa punitioni, & correctioni Epiſcopi, intelliguntur de punitione, & correctione morum, cum regulentur, & reſtringantur a verbo *viſitari*, quod immediate præcedit, qui intellectus colligitur apertiſſime *ex c. 4. ſeſſ. 14* ubi quæ ſtatuta fuerant *in d. c. 3.* de Clericis exemptis tam ſecularibus, quam Regularibus extra clauſtra degentibus, extenduntur quoad Clericos ſeculares tantum etiam extra viſitationem, quod clare innuit Concilium *in d. cap. 3.* non ſtatuiſſe niſi in actu viſitationis; nam ſi etiam extra viſitationem ſtatuiſſet, ſupervacaneum fuiſſet illam diſpoſitionem ampliare quoad Clericos ſeculares tantum etiam extra viſitationem, atque ita Decretum illud alias interpretata eſt Sacra Congregatio. Ex illo igitur textu duo aperte colliguntur: alterum Regulares extra viſitationem, etiamſi degant in loco non exempto, atque ibi delinquant, nullatenus ſubeſſe Epiſcopi juriſdictioni: alterum Regulares intra clauſtra degentes ubivis delinquant, ne viſitationi quidem Epiſcopi ſubjectus eſſe, cum ad hoc ut Epiſcopus habeat jus viſitandi, Concilium voluerit duo concurrere, ideſt ut Regulares extra clauſtra degant, atque ibi delinquant.

Eodem reſpicit Decretum *cap. 11. ſeſſ. 25. de Regul.* ubi Regulares adminiſtrantes curam animarum perſonarum ſecularium Monaſterii incumbentem, ſubjiciuntur juriſdictioni Epiſcopi in iis tantum, quæ dictam curam, & ſacramentorum adminiſtrationem concernunt; Ergo ſi extra dictam curam delinquant, Epiſcopi juriſdictioni non ſubſunt. 23

Rurſus idem probatur *in cap. 5. ſeſſ. 14.* ubi decernitur, ut literæ Conſervatoriæ nemini ſuffragentur ad hoc ut in cauſis criminalibus, & mixtis coram Epiſcopo accuſari, & conveniri, ac contra eum inquiri, & procedi non poſſit. Deinde præſcribitur certa forma in cauſis civilibus obſervanda. Ac demum in fine adjicitur clauſula infraſcripta, videlicet, *Regularia loca eorumque perſona in præſenti Canone minime comprehenſa, ſed exempta omnino ſint, & eſſe intelligantur.* Ex quo Decreto ſatis patet, Regulares nec ratione delicti in cauſis criminalibus, nec ratione contractus, aut rei ſitæ in cauſis civilibus poſſe coram Epiſcopo accuſari, & conveniri, ſed eorum privilegia ſalva, atque illibata permanere. Ideoque cum Epiſcopus Mantuanus conqueſtus eſſet quod Regulares pro contractibus, vel debitis non finerent ſe in prima inſtantia coram locorum Ordinariis conveniri: Sacr. Congregatio cenſuit, ſi hi Regulares extra clauſtra Monaſterii degunt, ſervandum eſſe quod dicitur *ſeſſ. 7. cap. 14.* Si intra Monaſteria maneant, conveniendos eſſe coram Superioribus, vel Conſervatoribus eorum, non autem coram Ordinariis, aut alibi. Salva igitur manent Regularium privilegia, quorum præſervatio etiam generaliter habetur *in c. 20. ſeſſ. 25. de Regul. in fin.* his verbis: *In ceteris omnibus præfatorum Ordinum privilegia, & facultates, quæ ipſorum perſonas, loca, & jura concernunt, firma ſint, & illæſa.*

Unde Synodus dum vulnerat privilegia Regularium, adverſatur etiam Concilio Tridentino, contra quod certiſſimum eſt, Synodum Provincialem non habere ullam ſtatuendi poteſtatem. Ut in Extravag. Joan. 22. *Sancta Romana*, §. *Quidam autem*, ibi: *Quos nec eis*, ideſt Epiſcopis vel eorum Superioribus, *concedere licuit contra formam Concilii generalis*, ubi gloſſ. *in ver. Concilii de Relig. domib.* Item gloſſ. *in capit. Cum dilectus in ver. in ætate*, & ibi Abb. *col. 5. de elect.* Felin. *in cap. 1. num. 1. de ſponſal.* Et de privilegiis, quæ Generalis Concilii ſunt fixa Decretis, *eſt text. in cap. Privilegia il 3. 25. quæſt. 2.* Ad idem eſt auctoritas Auguſtini *lib. 2. de Baptiſ.* in hæc verba: *Concilia, quæ per ſingulas regiones, vel Provincias fiunt, plenariorum Conciliorum authoritati, quæ fiunt ex univerſo orbe Chriſtiano, ſine ullis ambagibus cedere.* Et infra de Cypriano ait: *Si autem Concilium ejus attenditur, huic eſt univerſa Eccleſia Concilium præponendum, cujus ſe membrum eſſe gaudebat; nam & univerſum partibus ſemper optimo jure præponitur.* Quem locum ad hoc propoſitum citat Turrecrem. in *cap. Domino ſancto num. 5. ver. Secundo patet 50. diſt.* Ideoque Sacra Congregatio conſulta an contra *cap. 15. ſeſſ. 23.* Concilium Provinciale aliquid ſtatuere poſſet, veluti ſi aliquis Baro prætextu inimicitiarum cum Epiſcopo, & ejus Clero vellet confiteri extero Presbytero etiam approbato a ſuo Ordinario; cenſuit non poſſe. Et cum Provincialia Concilia priuſquam publicentur ex Conſtitutione Sixti V. recognoſci, atque emandari debeant a Sacra Congregatione Concilii, mos ejuſdem Congregationis fuit ex 24

huiuſmodi Synodis delere Decreta omnia, quibus Regularium exemptiones, indulta, ac privilegia quoquomo-
25 do violantur. Quinimo etiam quando Synodus Provincialis ſtatuit in exemptus illud idem quod ſtatuit Concilium Tridentinum; ut ſi dicat: Statuimus, ut Regulares ad Regulæ, quam profeſſi ſunt, præſcriptum vitam inſtituant, quod præcipitur eis *in* c. 1. *ſeſſ.* 25. *de Regul.* nihilominus S. Congregatio jubet expungi verbum, *ſtatuimus*, & in ejus locum jubet reponi: Intelligant Regulares ſe teneri ad Regulæ, quam profeſſi ſunt, præſcriptum vitam inſtituere, ut ſæpius vidi obſervatum nimirum quia verbum, *ſtatuimus*, eſt authoritativum & inducit jus novum Clem. *fin.* §. *fin de reſcript* gl. in Extravag. *Suſcepti Joannis XXII. in ver. Statuimus*. Et ſuper ſtatutis legem item ſtatuere non eſt æquitatem in medium proponere, ſed prætextis calumniam invenire, *l. penult. C. de decur. lib.* 10. Anchar. *in* c. *Cum veniſſent n.*
26 5. *de jud.* Generaliter autem non poſſe Epiſcopos in Synodo quidquam ſtatuere, quod obviet Canonicis inſtitutis, deciditur aperte in hac Decretali; nam Canon præcipit ſtatuta Romanorum Pontificum ab omnibus cuſtodienda *c.* 1. *de conſtit.* præſertim ab Epiſcopis, qui ſunt debitores ſacras regulas cuſtodire, *c. Cum ſimus* 9. *q.* 3. Et hoc jurant, c. *Ego N. de jurejur.* Et pœna depoſitionis eis imminet ſi fuerint transgreſſores, *ut in* §. *ult.* 4. *diſt. c. Hac conſona*, & c. *Violatores* 25 *q.* 1. Sic Præfectus Prætorio Conſtitutionem legi contrariam facere non poteſt, *l.* 2. *C. de off. Præf. Prætor.* & Legatus non poteſt mandare, ut in cauſa procedatur ſine ſtrepitu, & figura judicii, *c. fin. de hæret lib.* 6. quia hoc eſſet contra jura, *c.* 1. *de lit. conteſt* & *l. prolatam*, *C. de Sen.* & pro hac parte ex facto conſuluit Frider. de Sen. *conſ.* 17. *Quæſtio talis eſt per totum*, quem cefect, & ſequitur Petr. de Anchar. *in repet. Canonum ſtatuta n.* 188. *verſ. in contrarium*, & *n* 190. *verſ. Accedit his titulis quæſt. ſupra de Conſt.* Alioquin ſecundum eos ſi Epiſcopi hoc poſſent, per conſequens poſſet tum jus commune ſubvertere in ſingulis caſibus a jure proviſis aliud ſtatuendo, quod ſentire, modicum differt ab hæreſi, *c.* 27. *diſt.* c. *Nulli* 19. *diſt.* gloſſ *in* c. 1. *in ver. Non enim revocat*, *verſ. Etſi in contrario dicoremus de conſtit. lib.* 6. Sanctus Thomas, *opuſc.* 19. c. 3. Quamobrem integrum hoc caput tam ob Regularium, ac Sedis Apoſtolicæ præjudicium, quam ob defectum auctoritatis, videtur omnino expungendum. Hæc quoad Synodum diœceſanam Cracovienſem.

27 Quo vero ad Provincialem Gneſnenſem, Decretum illud, quod ſalvam facit Regularium exemptionem præterquam in his, quæ ſacris Canonibus, conſuetud. & Concilii Decretis adverſantur, videtur itidem abſolute perimere Regularem libertatem; nam illorum privilegia, & exemptiones ſunt fere omnes aut præter, aut contra ſacros Canones, *c. In his de priv.* cum multis ſimil. Unde illas reducere ad limites ſacrorum Canonum nihil fere aliud eſt, quam illas ad nihilum redigere.

Ad hæc non videtur tolerandum Decretum, dum ſalvam facit exemptionem Regularium præterquam in his, quæ conſuetudinibus adverſantur; id enim eſt confirmare, & canonizare tanquam validas quaſcunque conſuetudines contra Regularium privilegia. Quod tamen habet difficultates ſuperius propoſitas circa præſcriptionem a Cracovienſi Epiſcopo allegatam.

Accedit, quod Synodus Provincialis nullam habet 28
auctoritatem ſtatuendi in Regulares exemptos; nam privilegia Pontificia per quamcunque inferiorem poteſtatem convelli, aut labefactari non poſſunt, c. *inferior* 21. *diſt.* c. *Cum inferior de major. & obed.* Clem. *ne Romani de elect.* Unde Leo Papa Martiano Auguſto *Epiſt.* 52. *alias* 54. *Privilegia*, inquit, *Eccleſiarum*, & *Monaſteriorum ſanctorum Patrum authoritate inſtituta, nulla poſſunt improbitate convelli, nulla novitate mutari*, & Greg. *lib.* 7. *Epiſt.* 17 *Inſtitutionis noſtra Decreta, quæ pro defenſorum ſunt privilegiis, & ordinatione diſpoſita, perpetua ſtabilitate, & ſine aliqua conſtituimus refragatione ſervari, nec a quoquam Pontificum in totum, vel in partem ea qualibet occaſione convelli decernimus, vel mutari.* Cui textui reſponderi non poteſt, ut inquit Archid. *in* c. *licet Canon. n.* 3. *verſ. & ibi aſſertive dixit, de elect. lib.* 6. Idem Gregor. *lib.* 7. *Epiſt.* 115. *Cura eſt ſolicitudinis adhibenda, ut ea, quæ pro quiete Monachorum, Religioſæque converſationis fuerunt ordinata, nec diſſimulatio negligere, nec quædam valeat præſumptio perturbare. Sed ſicut hoc, quod ratio exigebat utilitatis, oportuit diffiniri, ita quod diffinitum eſt, non debet violari.* Referuntur a Gratiano *in c.* 2. *c. Inſtitutionis*, & c. *Cum pia* 25. *quæſt.* & concordant *ibid. c. Privilegia*, & *c. Quæcunque*, Innocentius III. in Concilio generali Lateranenſi, *privilegia, quæ quibuſdam Religioſis Romana conceſſit Eccleſia, permaneant inconcuſſa.* Innocentius IV. in Concilio Lugdunenſi decernit, *libertatem, quam nonnullis Apoſtolica ſedes privilegio exemptionis indulſit, ſic integram obſervari, ut & illam alii non infringant, & ipſi ejus limites non excedant*, ut refertur *in cap. Ut privilegia infra de privileg.* & *in c.* 1. *eodem tit lib.* 6. Id ipſum & leges civiles ſanxere, *ut in l. privilegia*, *C. de ſacroſanct. Eccleſ.* & *l. Omnia privilegia*, *C. de Epiſcopis*, & *Cler.* necnon leges Regiæ, *ut leg.* 4. *in fin. tit.* 3. *lib.* 2. *recopil.* in qua referuntur notabilia verba Gratiani *in* c. *fin.* §. *Hoſpitalitatis* 25. *qu.* 2. & *in cap. fin.* §. *Oportet* 25. *qu.* 1.

In primis autem dedecet ea privilegia violari ab Epi- 29
ſcopis, quibus Regulares ſubſerviunt, & Coadjutores exiſtunt, in prædicatione verbi Dei, in Sacramentorum adminiſtratione, & in ceteris, quæ ad ſalutem pertinent animarum, *ut habetur in c. Ex auctoritate* 16. *q.* 1. & docet S. Thom. *in* 2. 2. *q.* 187. *art.* 1. *verſ. Sed contra*, & *q* 188. *art.* 4 Quapropter Hoſt. *in c. Inter cetera n.* 16. *verſ. Hodie tamen ſupra de off. ordin.* exaggerat valde dolendum, quod Epiſcopi non agnoſcant Regulares eſſe Coadjutores ſuos, adjiciens Paraclitum providere per Ordines Prædicatorum, & Minorum; licet non omnes capiant verbum iſtud, cujus dictum referunt ibidem Jo. Andr. *n.* 10. *verſ. dicit demum*, qui idcirco *n.* 11. *in verb cooperatores*, conqueritur, quod Epiſcopi noſtri temporis ædificent parietes, & ſubtrahant columnas, &c. Card. *n.* 3 & Silveſt. *in ver. Epiſcopus n.* 12. *verſ. Decimo quæritur*.

DE MAJORITATE ET OBEDIENTIA.

Idem Innocentius III. S. Stephani, & S. Proculi Abbatibus Bononienſibus.

C A P U T X.

CUm in Eccleſiis ſancti Victoris & ſancti Joannis de Monte: & infra: Nos igitur ad reformationem earundem Eccleſiarum diligenti ſolicitudine intendentes, univerſis Canonicis dedimus in mandatis, ut Priori ſuo in his, quæ ad eum pertinent, obedirent. Cumque omnes (quatuor duntaxat exceptis) ſe obedire velle concorditer reſpondiſſent, prædicti quatuor ſe contra Priorem in ſuperbiam erigentes, licet de obedientia ſuo Priori præſtanda, præſtitiſſent corporaliter

liter juramentum: tamen exhibiti juramenti immemores, ſuo Priori per omnia reſtiterunt; & cum pro contumacia ſua requiſiviſſent ad debitam obedientiam revocari, dictus Prior in eos excommunicationis ſententiam promulgavit. Cum igitur præfati Canonici ad Apoſtolicam Sedem acceſſiſſent, per ſcripturas authenticas ex multorum teſtimonio Prælatorum effecti de ipſorum contumacia certiores, recepto ſecundum formam Eccleſiæ ab eiſdem corporaliter juramento, ipſis fecimus abſolutionis beneficium impendi; præcipientes eis ſub debito juramenti, ut ad ſuum clauſtrum, de quo exierant, redeuntes, Priori ſuo ſecundum Deum devote ac humiliter obedirent. Ideoque mandamus, quatenus præfatos Canonicos, ut ad Prioris ſui obedientiam revertantur, per cenſuram Eccleſiaſticam compellatis; & ne de ſua poſſint contumacia (vel malitia) gloriari, cogatis eos (ſi videritis expedire) ut juramentum, quod de parendo mandatis Prioris, pro abſolutionis beneficio impetrando ſuperbe negaverant, humiliter præſtare procurent; alioquin eos de fratrum conſortio penitus excludatis,

S U M M A R I U M.

1 *Canonici Regulares inobedientes Priori ſuo per ipſum excommunicari poſſunt, & ſi fuerint incorrigibiles, de fratrum conſortio expelli debent.*

2 *Prior poteſt ſuos Canonicos excommunicare, quia Ordinarius eſt.*

3 *Regulares inobedientes, & incorrigibiles excludendi ſunt a conſortio Fratrum, ſed non expellendi a Monaſterio, & n. ſeq.*

4 Penitus *dictio quid importet.*

5 *Profeſſio emiſſa ſub conditione, ut ſi profeſſus unquam repertus fuerit fregiſſe vota caſtitatis, paupertatis, vel obedientiæ, ejici poſſit a Religione, an ſit valida, & n. ſeq. uſque in finem.*

6 *Adjectio non repugnans contractui, vel actui qui geritur, non vitiat, nec vitiatur.*

7 *Conditio, quæ non adverſatur ſubſtantiæ Religionis, ſi ſit licita, tenet, ſi illicita, vitiatur, ſed non vitiat profeſſionem.*

8 *Monachus, qui in profeſſione ex pacto ſibi reſervat proprium, in dubio intelligitur reſervaſſe tanquam obedientiarius Monaſterij.*

9 *Conditio reſervationis proprii licet adverſetur ſubſtantiæ Religionis, tamen ex communi opinione vitiatur, & non vitiat ingreſſum.*

10 *Conditio reſolutiva alias honeſta an vitiet matrimonium carnale, & n. 14.*

11 *Profeſſionem non vitiat conditio reſolutiva, ſed vitiatur, & n. ſeq.*

12 *Status Religioſi eſt perpetuus, & ſua ratione immobilis.*

13 *Profeſſio eſt votum ſolemne de præſenti, quod diem, aut conditionem non recipit.*

1 C*Um in Eccleſiis.* Canonici Regulares inobedientes Priori ſuo per ipſum excommunicari poſſunt; & ſi fuerint incorrigibiles de fratrum conſortio expelli debent. Hoc dicit Jo. Andr. Bald. Bellam. Butr. Card. Anchar. Imol. Abb. & Jo. de Anan. Dividitur ut per Jo. Andr.

2 Nota primo, ibi, *In eos excommunicationis ſententiam promulgavit.* Priorem poſſe in Canonicos excommunicationis ferre ſententiam, quia Ordinarius eſt, *ut notatur in c. 1. & c. Cum ab Eccleſiarum ſupra de off. ordinar.* ſecundum Innoc. *hic in princ.* Poſſunt ergo Abbates, & Priores excommunicare ſubditos, *ut hic, & in c. Sicut infra de ſimon.* quia ad ipſos ſpectat primo loco correctio Monachorum, *cap. Quanto ſupra de off. ordinar.* cum ibi notatis, *& in c. fin. in primo reſponſo de off. Archid.* & hic notant Bernard. poſt caſum Hoſt. *n. 3. in ver. Sententiam*, Bald. *n. 2. in fin.* Jo. Andr. & omnes, *in Summ. textus*, ſed aliud eſt in Abbatiſſis, *c. dilecta infra eod.* Hoſt. *hic n. 4.*

3 Secundo nota ex fine textus Regulares inobedientes, & incorrigibiles a conſortio fratrum eſſe excludendos. Et pondera bene, quia textus non dicit a Monaſterio, ſeu ab Ordine expellatis, ſed dicit de fratrum conſortio excludatis: & ex hoc collige ne decipiaris: Religioſos incorrigibiles non eſſe ejiciendos ab Ordine, ſeu Monaſterio, ita ut ad ſeculum redeant, ne ſic ſtudioſe faciant ſe inobedientes, & jugum Religionis excutiendo ex ſua malitia commodum conſequantur, ſed eſſe ſeparandos, & ſejungendos a ſocietate, & conſortio fratrum, & recludendos in ergaſtulis ad agendam pœnitentiam: & ita intelligas jura, quæ loquuntur de expulſione Regularium incorrigibilium, prout ex hac litera deducunt Petr. de Sampſon. & Abbas Antiq. *qui ſub num. 4.* ponderando *ver. Excludatis, Ergo*, inquit, *ſecundum hoc quandocunque voluerit vagari Regularis, faciat ſe inobedientem, & ſic expulſus ſuæ intentionis conſequitur effectum: quod eſt prorſus abſurdum. Sed reſpondeo non eſt ſenſus, quod ipſi a Monaſterio excludantur, ſed tantum a conſortio aliorum, ut cum aliis non comedant in refectorio, vel in dormitorio non jaceant, ſed in eodem Monaſterio detrudantur in carcerem, hoc dicit & non a Monaſterio excludantur, ne occaſionem habeant evagandi.* Hæc Abbas Antiquus, & concordat Joann. Andr. *num. 9.* Bellamer. *poſt princip. in ver. Conſortio.* Et quamvis Goffredus exponat verbum, 4
penitus, ideſt irrevocabiliter, & Hoſtienſis *num.* 10. intelligat penitus, ideſt ſine ſpe reſtitutionis cum ſit ejicienda ab ovili ovis morbida, ne inficiat ſanas oves, *capit. ſed illud 45. diſtinct. capit. Ea quod, §. 1. de ſtat. Monach.* tamen ut dicit Henric. Buich. *num.* 15. facienda eſt via in eo, quod dicit textus de fratrum conſortio, *capit. Impudicas 27. quæſt. 1.* Non enim dicit de Monaſterio ejiciendos, quia etiam ejecti eſſent revocandi, *capit. final. de Regular.* Sed excludantur a conſortio, ideſt non ſtent cum aliis fratribus in Capitulo, Refectorio, & ſimilibus, ſed in aliquo loco arcto ponantur ad pœnitentiam peragendam: & ſubdit hoc eſſe verius, & tutius, *argum. capit. Pervenit 27. diſtinct.* ubi hoc notat Archidiac. *Ad hoc capit. dilectus de ſimon.* & ſequitur hic Bellamer. *num.* 4. Butr. *num. 19. & 20.* Cardinal. *num. 5. in 7. oppoſit.* Ancharan. *num.* 6. Imol. *num.* 8. Abbas *in ultim. notab.* & Joann. de Anan. *num.* 4. Ex quibus patet hanc eſſe magis communem Canoniſtarum ſententiam, de cujus veritate plenius diſſero *in d. cap. final. a num. 36. uſque ad num. 71. de regular.* ibi videas.

Quæſiverunt Regulares Ordinis Reformatorum 5
Sanctiſſimæ Trinitatis, an ſit nulla, vel valida profeſſio emiſſa a nonnullis in eorum Religione in manibus Superioris Regularis cum conditione, ut ſi procedente tempore comperiatur, eos fregiſſe vota paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ, vel aliud quid grave commiſiſſe, a Religione ejici poſſint exuti habitu Regulari.

Viſum eſt reſpondendum profeſſionem eſſe validam.

Primo, quia hujuſmodi conditio non videtur adverſari ſubſtantiæ Religionis, quæ conſiſtit in tribus votis ſubſtantialibus, *juxta notata in capit. Cum ad Monaſterium de ſtat. Monachor. & in capit. Dudum de converſ. conjugat.* & per Abbatem *in Rubrica de Regularib. num.* 1. Tantum enim abeſt, ut dictis tribus votis adverſetur talis conditio, ut potius oppoſita videatur ad illorum executionem, & firmitatem, dum tribuit facultatem ejiciendi, & ſic puniendi vota non ſervantem. At quando adjectio non re- 6
pugnat contractui, vel actui, qui geritur, tunc nec vitiat, nec vitiatur, ſed valet regulariter, ſicut & actus, cui adjicitur, ſive cedat ad argumentum, *ut leg. 1. Ea tamen adjectio, ff. de legat. tertio, leg. 1. cum quatuor ſequentibus, & per totum, ff. de fundo inſtructo, leg. Si ſtipulatus, ff. de uſuris, leg. Si ut certo, §. Si de me, ff. Commodati, leg. qui mutuam, ff. mandat, leg. Illi, ff. de uſufruct legat. leg. 1. Qui depoſitis*, cum ibi notatis, *ff. depoſiti, capit.* 1.

*& 2. de fil. Presbyt. cap. Quamvis il primo, & cap. Cum
in illis*, §. 1. & §. *Is cui*, *verſ. vel niſi de praben. lib.* 6. &
Clemen. *Si dignitatem eodem tit.* Sive cedat ad diminu-
tionem, *leg. legatis Sejus*, *ff. de legat.* 3. *c. quoniam*, ibi,
in quibus *de conceſſ. praben. lib.* 6. & notat Henric. Boich.
7 *in cap. final. n.* 13. *de condit. appoſit.* Et in ſpecie quando
pactum, vel conditio non contrariatur Religionis
ſubſtantiæ, vel pactum, & conditio tenent ſi ſunt li-
cita, vel ſi ſunt illicita vitiantur, & non vitiant pro-
feſſionem, ita videtur eſſe de mente omnium *in d. c.
fin. in d. c. Cum ad Monaſterium de ſtat. Monach. & in c. in-
ſinuante*, *qui Cleric. vel vovent.* Ideoque in illa quæſtio-
ne, utrum reſervatio proprii facta a Regulari profi-
tente ſub conditione vitiet ingreſſum, vel vitietur,
omnes laborant circa eam difficultatem tanquam ab
ea pendeat ſolutio quæſtionis, videlicet an retinere
proprium ſit contra ſubſtantiam Religionis, necne, ut
per Henric. Boich. *in d. c. fin. n.* 14. *& n.* 15. *verſ. Sed
hoc quod Monachus habeat proprium.*

8 Secundo, quia hoc pactum, ſeu conditio poſſet for-
te recipere aliquem intellectum, ita ut nec etiam con-
tineret injuſtitiam; nam ut declarat Abb. *in d. c. Inſi-
nuante n.* 6. *verſ. Sed ego*, quem referunt, & ſequuntur
Angel. *in ver. Religioſus n.* 13. & Silveſt. *in ver. Religio
tertio n.* 8. verba appoſita in tali contractu ſi fieri pot-
eſt intelligenda ſunt ſecundum naturam contractus, *ut
l. Si uno in princ ff. Locati*, maxime ut res potius va-
leat, quam pereat, *l. quoties*, *ff. de verbor. oblig. & c. Ab-
bate de verb. ſignif.* etiam impropriatis verbis, *ut eſt tex-
tus in d. c. inſinuante*, *ſecundum unum intellectum*. Ex qui-
bus concludit Abbas, eum, qui reſervat ſibi proprium,
niſi magis declaret, intelligi reſervare tanquam obe-
dientiarium Monaſterii, ita in propoſito illa conditio
ut Regularis compertus aliquod ex votis fregiſſe, vel
aliud grave commiſiſſe, ejici poſſit, forte eſt intelli-
genda, ſi is, qui vota fregit, vel aliud grave com-
miſit, nolit corrigi, nec recipere pœnitentiam condi-
gnam, juxta inſtituta Religionis; quo caſu etiam de
jure communi ejici poteſt. Umbertus *in Regula S. Au-
guſtini cap.* 99.

9 Tertio, etiamſi dicta conditio ſubſtantiæ Religio-
nis eſſet contraria, nec aliquo modo reciperet intel-
lectum congruentem ſubſtantiæ Religionis; tamen ex
communi ſententia, quamvis multos habeat contradi-
ctores, valet ingreſſus, & conditio rejicitur, ut de
conditione proprium reſervante tenent Innoc. Hoſt.
Archid. Laudunus, Jo. Andr. & alii relati plениſſime
ab Henric. Boich. *in c. fin. de condit. appoſ. in ultima qu.
num.* 14. *verſ. Sed contrarium*, & de communi teſtatur
Imola *in c. Cum M. Ferrarien. n.* 41. *verſ. Quandoque ve-
ra de Conſtit.* & ratio præcipua Jo. Andr. *in d. c. fin. n.*
9. *verſ. Dic quod in Monaſterio:* eſt, quia culpa miniſtri
pactum, vel conditionem injuſtam adjicientis, obliga-
tionem, quæ Deo quæritur, non diſſolvit, ut latius
per Henric. Boic. *ibid. n.* 15. *verſ. Hoc idem tenet.*

Ultimo obſervandum eſt hoc caſu non agi de con-
ditione ſuſpenſiva, ſed de conditione reſolutiva, quæ 10
ſi alias ſit honeſta, non vitiat matrimonium carnale,
puta contraho tecum matrimonium, & ſi non dede-
ris mihi decem, vel ſi Romam iveris, volo te relin-
quere; nam ex quo a principio matrimonium fuit va-
lidum, non poteſt diſſolvi ex futuro evento, *ut in c.
Cum ſis de converſ. conjugat.* & ideo ſervandum eſt con-
ditione rejecta: caſus eſt *in c. Quicunque de condit. appoſ.*
juxta intellectum Vincentii, cum quo tranſeunt ibi
Jo. Andr. Butr. & Abb. omnes *n.* 2. & Alex. de Næ-
vo *n.* 1. *ad finem*, quem ſequitur, & communem dicit
Navarr. *in Manual. c.* 22. *n.* 62. *verſ. Tertium*. Ergo
nec vitiat profeſſionem Regularem, per quam con- 11
jugium ſpirituale contrahitur; nam ſicut non poteſt
contrahi ad tempus matrimonium carnale, *ut in d. c.
final. de condit. appoſit.* ita nec ſpirituale illi æquipara-
tum, *c. inter corporalia*, *& c. quanto de tranſlat. Epiſco-
pi*. Status enim Religioſi perpetuus eſt, & ſua ratio-
ne immobilis, ut docet S. Thom. *in* 2. 2. *q.* 88. *art.* 7. 12
& q 183. *art.* 1. Et quemadmodum lex abhorret adopti-
vos filios temporales, *ut l. Si tibi*, alias incipit *Quæ-
ſitum*, *ff. de adopt.* ad eundem modum ſacri Canones 13
abhorrent filios ſpirituales Religionum ad tempus con-
ſtitui, & ad ſeculum remeare, cum profeſſio ſit vo-
tum ſolemne de præſenti, quod diem, aut conditio-
nem non recipit, *c. de viduis*, *c Hæ vero*, *& c. quæ Chri-
ſto* 27. *q.* 1. *c. inſinuante*. *Qui Cler. vel vov.* & ſcripſi ple-
nius *in c. Porrectum n.* 6. *de Regular.* Præterea eſt condi- 14
tio reſolutiva tanquam deſtructiva matrimonii, & ſic
repugnans illius ſubſtantiæ vitiaret ab initio matrimo-
nium carnale, ſecundum aliam opinionem, quæ forte
eſt verior, *ut dixi ind. c. fin. n.* 2. *de condit. appoſ.* tamen
non ſic vitiaret votum ſolemne Religionis, per quod
obligatio acquiritur Deo, ſecundum rationem diffe-
rentiæ, quam inter hæc aſſignat, & pluribus confir-
mat Jo. Andr. *in eodem c. fin n.* 9. *verſ. dic quod in ma-
trimonio*, & poſt eum Henric. Boich. *ibid. n.* 15. *verſ.
Hoc idem tenet.*

Ex his patet, validam eſſe profeſſionem, & pactum
vel reduci ad ſenſum congruum, vel vitiari, & non
vitiare profeſſionem. Quia tamen eo pacto Superio-
res Regulares occaſionem captare poſſunt ſæviendi in
Regulares, & facile eos ejiciendi, quod multa mala
parit, & reprehenditur ab Uberto *d. c.* 99. expediret
interdicere Prælatis, ne deinceps cum tali pacto ali-
quem reciperent ad profeſſionem. Quod ſi aliqui eje-
cti, qui uxores duxerint, audiri vellent, æquum eſ-
ſet eos audire, & ita reſolutum.

DE MAJORITATE ET OBEDIENTIA.

*Honorius III. G. Presbytero Cardinali, & Capitulo S. Laurentii
in Damaſo.*

C A P U T XI.

HIs, quæ pro Eccleſia ſancti Laurentii in Damaſo ex parte una, & Capellis ſibi ſubjectis ex altera, ſuper ſcrutinio aliiſque articulis fuere propoſita, diligenter auditis, ſententiando decrevimus, ut earundem Capellarum Presbyteri & Clerici, Cardinali qui nunc eſt in ipſa Eccleſia, & qui fuerint per tempora, manualem obedientiam, & reverentiam, & honorificentiam omnem exhibeant; & ad Eccleſiam ipſam pro ſcrutinio, baptiſmo, & capitulo celebrandis, convenient temporibus conſuetis: correctionem ipſius Cardinalis recipientes humiliter: & excommunicationis, interdicti, vel ſuſpenſionis ſententias, quas tulerit in eos, & Eccleſias eorundem, inviolabiliter obſervantes. Quando autem Eccleſia ipſa Cardinali vacabit, Capellani & Clerici memorati, eidem Eccleſiæ reverenter exhibeant omnia ſupradicta, excepto quod de correctione, excommunicatione, & ſuſpenſione ipſorum pro bono pacis, noſtræ providentiæ reſervamus.

S U M-

Digitized by Google

S U M M A R I U M.

1 *Cardinali Titulari Preſbyteri, & Clerici Capellarum Titulo ſubjectarum debent obedientiam, & alia, de quibus hic.*
2 *Capitulum vacante titulo Cardinalatus ſuccedit in juriſdictione, niſi pro bono pacis aliquid ſit exceptum.*
3 *Obedientiam manualem Preſbyteri, & ſimplices Clerici tenentur Prælato ſuo & ſucceſſoribus exhibere.*
Declaratur, n. 7.
4 *Et quæ dicatur obedientia manualis.*
5 *Feudatarius ſatis eſt, ut juret fidelitatem Eccleſiæ, ibid. n. 5.*
6 *Curati tenentur præſtare Prælato obedientiam per juramentum, nec ſufficit manualis.*
8 *Obedientia, reverentia, & honorificentia, an & in quo differant.*
9 *Salutandi modi complures referuntur ſecundum diverſas nationes.*
10 *Prælatos hodie, & maxime Papam adoramus, & genuflectimus.*
11 *Matricem Eccleſiam tenentur adire Preſbyteri, & Clerici Capellarum pro ſcrutinio, baptiſmo, & Capitulo.*
12 *In his prævalere debet conſuetudo.*
13 *Scrutinium quot modis accipiatur.*
14 *Ad Capitulum, vel Congregationem ſubditi convenire debent non ad voluntatem Superioris, ſed temporibus conſuetis.*
15 *Cardinales habent in ſuo Titulo, & in Eccleſiis Titulo ſubjectis Epiſcopalem juriſdictionem, & n. ſeqq. uſque ad n. 27.*
16 *Non tamen quoad ea, quæ a Concilio Tridentino Epiſcopis ſunt conceſſa.*
Quod intellige, ut n. 52.
17 *Vicarius Urbis non cognoſcit de cauſis ſub titulis Cardinalium.*
18 *Cardinales Preſbyteri in ſuis Titulis, & Diaconi in ſuis Diaconiis, & in Capellis ſubjectis habent jus Epiſcopale.*
19 *Id eſt corrigendi, & cenſuras fulminandi.*
20 *Item jus viſitandi in ſuis Titulis ſicut Epiſcopi in ſuis Epiſcopatibus.*
21 *Item inſtituendi, & deſtituendi.*
22 *Unde poſſunt conferre beneficia ſuarum Eccleſiarum Titularium.*
Dummodo ſint præſentes in Curia, alioquin ſolus Papa confert.
Item jus habent reſignationes admittendi, ibidem, & n. 37.
24 *Item utendi inſigniis Pontificalibus, & ſolemniter benedicendi more Epiſcoporum, licet Epiſcopi non ſint.*
25 *Item ſuis ſubditis, & familiaribus in ſuis Titulis primam Tonſuram, & minores Ordines conferendi.*
26 *Cardinales in ſuis Titulis habentur loco Epiſcoporum quoad juriſdictionalia tantum, non autem quoad Epiſcopalia, niſi ſint Epiſcopi.*
27 *Cardinalis in ſua Eccleſia habet Titulum, ac per ejus obitum Eccleſia dicitur vacare.*
28 *Cardinales Preſbyteri tantum habent Titulum, & cum Titulo inſcribuntur, præter unum.*
29 *Cardinalibus Preſbyteris quinquaginta Tituli, & quatuordecim Diaconis totidem Diaconiæ aſſignantur a Sixto V.*
30 *Eccleſia S. Laurentii in Damaſo eſt Titulus Cardinalis, & perpetuo aſſignata Vicecancellario pro tempore exiſtenti.*
31 *Capitulum an ſuccedat in juriſdictione Prælati vacante Eccleſia, & n. ſeqq. uſque in fin.*
32 *Quid in Capitulo Eccleſiæ Collegiatæ, quæ eſt Titulus Cardinalis, & n. 42.*
Et quid in Capitulo alterius Collegiatæ, & n. 36. & 39.
Et quid in Capitulo Eccleſiæ Cathedralis, n. 49.
Et quid poſt Concilium Tridentinum, n. 67.
33 *Capitulum Eccleſiæ in qua eſt Titulus Cardinalis, mortuo Titulari, non ſuccedit in juriſdictione quoad jus puniendi crimina, & fulminandi cenſuras, & n. 42.*
34 *Et an hoc procedat de jure communi, an vero propter reſervationem, de qua hic.*
Fagnan. in I. Libr. Decretal.
35 *Privilegium in corpore juris clauſum facit jus commune inter nominatos.*
36 *Prælati inferiores, exceptis Cardinalibus in ſuis Titulis, non habent juriſdictionem ordinariam de jure communi, & n. ſeqq.*
37 *Cardinales in ſuis Titulis habent jus pinguius, quam Plebani.*
38 *Plebs non fundat intentionem in Capellis de jure communi, niſi Eccleſia matrix ſit Titulus Cardinalis.*
39 *In Capitulum ſede vacante an tranſeat juriſdictio competens inferiori Prælato de jure ſpeciali, & n. ſeqq. uſque ad n. 49.*
40 *Devolutio juriſdictionis non inducitur niſi in caſibus jure expreſſis.*
41 *Abbatiali ſede vacante Epiſcopus de jure ſuccedit in facultate dandi licentiam Monacho acceptandi executionem teſtamenti.*
43 *In Capitulum ſede vacante non tranſeunt quæ competunt Prælato de jure ſpeciali, & n. 46.*
44 *Capitulum Paduanum ſede vacante non ſuccedit in facultate conferendi gradum Doctoratus, & Magiſterii.*
45 *Monaſterio vacante an Conventus poſſit Monachos recipere.*
47 *Prælatus, & Capitulum faciunt unum corpus, & poteſtas eſt in Eccleſia, & Dignitate.*
48 *Juriſdictio ſimultanea inter Prælatum Eccleſiæ inferioris, & Capitulum, item adminiſtratio bonorum abſque dubio tranſit in Capitulum ſede vacante.*
49 *Capitulum ſede Epiſcopali vacante poteſt judicare, abſolvere, & excommunicare, ſed non anathematizare.*
50 *Item poteſt viſitare, & procurationes recipere, & n. 75.*
51 *Item poteſt de delictis, etiam extra viſitationem contra certas perſonas inquirere.*
52 *Item poteſt ſindicare Fiſcalem Epiſcopi prædefuncti.*
53 *Item poteſt ſtatuta condere, non tamen duratura in tempus ſucceſſoris.*
54 *Capitulum ſede Epiſcopali vacante non ſuccedit in juriſdictione Epiſcopo Delegato, etiam ex generali delegatione Sedis Apoſtolicæ.*
55 *In Capitulum ſede vacante non tranſeunt ea, quæ ex Concilio Tridentino competunt Epiſcopo tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegato.*
56 *Niſi detur Epiſcopo facultas procedendi etiam auctoritate Apoſtolica.*
Vicarius Capituli ſede vacante poteſt transferre beneficia ſimplicia ab Eccleſiis collapſis, ibid.
57 *Capitulum ſede Epiſcopali vacante non poteſt beneficia conferre, licet poſſit præſentationes admittere, & inſtituere.*
58 *Item non poteſt bona Eccleſiæ alienare, & n. ſeqq.*
59 *Item non poteſt dare licentiam Clerico tranſeundi ad aliam Eccleſiam.*
60 *Item non poteſt dimiſſorias ad Ordines concedere infra annum a die vacationis, niſi arctatus ratione beneficii recepti, vel recipiendi.*
Et quibus caſibus Capitulum poteſt dimiſſorias concedere, poteſt etiam interſtitia remittere, non autem Capituli Vicarius, niſi ex mandato ſpeciali.
62 *Ad Capitulum Epiſcopo exiſtente hæretico ſpectat facultas concedendi dimiſſorias.*
Dimiſſorias ſufficit obtinere ab uno ex Canonicis, ſi reliqui propter hæreſim ſint diſperſi, vel adeunda eſt Sedes Apoſtolica, ibid. & n. ſeq.
63 *Capituli jus in uno conſervatur.*
64 *In Capitulum ſede Epiſcopali vacante an, & quomodo tranſeant ea, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis, & n. ſeq.*
65 *Ordinum, & Sacramentorum collatio eſt de lege juriſdictionis.*
66 *Capitulum ſede vacante de jure communi non arctatur ad conſtituendum Vicarium, ſed poteſt juriſdictionem per ſe ipſum exercere.*
67 *Capitulum infra octo dies poſt mortem Epiſcopi ex Concilio Tridentino tenetur Vicarium, ſeu Officialem conſtituere, vel exiſtentem confirmare.*
68 *Capitulum ſede Epiſcopali vacante poſt Concilium Trident. ita demum poteſt duos Vicarios inſolidum, vel alternis menſibus conſtituere, ſi ita ſe habeat immemorabilis conſuetudo.*

69 *Vicarius ſede vacante datus etiam ad certum tempus poteſt ad libitum Capituli revocari.*

70 *Non obſtante juramento, licet revocantes ſint perjurii.*

71 *Aliquando tamen dari ſolent literæ ad Capitulum, ut Vicarium non amoveat.*

72 *In Vicarii deputatione ſede vacante Capitulum poteſt præfinire tempus, quo elapſo ejus juriſdictio expiret.*

73 *Sede vacante juriſdictio reſidet principaliter penes Capitulum; exercitium penes Vicarium.*

74 *Ad Capitulum ſede vacante non ſpectat ſubſtitutio facienda propter abſentiam Vicarii, vel aliorum Officialium, ſed ad ipſos Officiales.*

75 *Capitulum ſede vacante abſque Vicario non poteſt Viſitatorem eligere ad viſitandam diœceſim.*

76 *Item non poteſt eligere arbitros ad cognoſcendum de cauſis ſuſpicionum Vicarii, ſed per ſeipſum cognoſcere.*

77 *Capituli Cathedralium duntaxat arctantur a Concilio Tridentino ad eligendum Vicarium ſede vacante, non autem Capitula Collegiatarum Eccleſiarum.*

1 HIS *quæ*. Mortuo Prælato ipſius ſubditi debent Capi-
tulo in omnibus obedire, niſi pro bono pacis aliquid
fuerit exceptum. Hoc dicit, ſecundum Joan. Andr. Bald.
Bellam. Butr. Card. Anchar. & Imol. vel aliter ſecundum
Abb. & Joan. de Anan. Presbyteri, & Clerici Capellarum
in titulo Cardinalatus debent Cardinali obedientiam, &
2 cetera, de quibus hic. Vacante autem titulo ſuccedit Ca-
pitulum illius Eccleſiæ, niſi pro bono pacis aliquid ſit ex-
ceptum: Dividitur in duas partes. In prima determinat
quid juris ſit non vacante Eccleſia. In ſecunda quid juris
ea vacante. Secunda ibi. *Quando autem*.
3 Nota primo ibi, *earum Capellarum Presbyteri & Clerici*. Sacerdotes non Curatos, & ſimplices Clericos teneri
exhibere Prælato ſuo, & Succeſſoribus manualem obe-
dientiam, *ut hic & in c. Olim in primo reſponſo verſ. a quo
ſupra de reſtitut. ſpoliat.* & hic notant Innoc. *in princ.* Hoſt.
n. 3. & Joan Andr. *n.* 9. & dicitur manualis, ſcilicet ſine
4 ſcriptura, *ut hic, & cap. Legebatur ſupra eod.* & ſine jura-
mento, *ut in cap. nullus de jurejur.* & declarat gloſſ. prima
hic, & Butr. *num.* 11. Neque hoc eſt ſpeciale in Cardinali-
bus, ut quidam putant; ſed obtinet etiam in aliis Præla-
tis, ſecundum Hoſtien. cujus opinionem dicit eſſe veriorem
5 Cardinal. *num* 1. *per d. c. legebatur*, ubi etiam hoc tenet
gloſſa prima. Non obſtat c. *Veritatis infra de jurejur.* ubi
non tenetur quis præſtare obedientiam Succeſſori. Quo-
6 niam illud procedit in feudatario, qui fatis eſt, ut juret
fidelitatem Eccleſiæ, ſecundum Abb. Antiq. *h. c. n.* 1. Item
non obſtat *d. cap. Nullus*, ubi Sacerdotes tenentur præſta-
re obedientiam Prælato ſuo per juramentum, & ſic non
ſufficit manualis. Quoniam loquitur in Sacerdotibus Cu-
ratis, ſecundum gloſſ. primam *in d. c. Legebatur*, & Butr.
hic num. 10. Demum non obſtat *capit. ſi in plebibus* 63. *diſt.*
& cap. Poſtulaſti infra de jure patr. ubi fatis eſt ut Presby-
teri, & Clerici Capellarum faciant obedientiam manua-
lem Prælato ſuo immediato. Siquidem illa jura vendicant
ſibi locum in Capellis, in quibus ſunt Collegia: tunc enim
ſatis eſt, ut is, qui præeſt Collegio, manualem obedien-
tiam exhibeat Prælato Superiori: quod vero hic dicitur,
obtinet in Capellis, in quibus non ſunt Collegia, ſed in
ſingulis ſinguli, unus, vel plures, non tamen in Colle-
gium; tunc enim facient obedientiam Cardinali, vel al-
teri, cui ſubſunt, *capit. dilecta infra de exceſ. Prælat.* ſe-
cundum Vincent. *hic*, cum quo tranſeunt Joan. Andr. *n.*
3. Bellam. *in* 1. *oppoſ.* Card. *in* 2. *quæſt.* Anchar. *in not.* &
Jo. de Anan *n.* 1.
8 Secundo nota ibi, *obedientiam*, aliud eſſe obedientiam,
aliud reverentiam, & aliud honorificentiam, ut per Butr.
num. 5. Obedientia ſecundum Abb. Antiq. *num.* 1. *in ver.*
Obedientiam, conſiſtit in his, quæ fiunt in judicio, ut ve-
niant cum citabuntur: & extra judicium, ut pareant ju-
ſtis præceptis; reverentia pertinet ad executionem præ-
cepti in his, quæ fiunt extra figuram judicii, veluti ut quot-
annis accedant ad Synodum, *c. quoniam quidam* 18. *diſt.*
9 niſi neceſſitas eos excuſet, *c. Romana de ſent. excommun.*
Honorificentia eſt in aſſurgendo, & hujuſmodi. Vincen-
tius exponit honorificentiam, ſcilicet Hiſpanicam, *humi-
liamus nos*. Francorum *Deus vos ſalvet*. Lambardorum,
Bennegna. Saracenorum *ex illa mela aloe.* ſecundum Ro- 10
manos pilei depoſitio. Hodie ſecundum Jo. Andr. *n.* 4. &
Bellam. *in princ.* flectimus genua, & Prælatos adoramus,
præcipue Papam: de quo tamen remittit Jo. Andr. ad ea,
quæ ipſe notat poſt Hoſt. *in c. Etſi Chriſtus num.* 5. *in ver.
transferetur infra de jurejur.* Tu vide S. Thomam *in* 2.2. *q.*
84. *art.* 1. vel ſecundum alios, obedientia conſiſtit in exe-
cutione mandatorum; Reverentia in honore, qui exhi-
betur ſine verbis: Honorificentia cum verba proferuntur,
vel dic iſta eſſe Synonyma, & hic fuiſſe inculcata majoris
expreſſionis cauſa, ut per Cardinalem in 3. *q.* & Abb. *n.* 1.
in antepenult. notab.
Tertio nota ibi, *Scrutinio*. Presbyter, & Clericos Capel- 11
latum teneri accedere ad Eccleſiam matricem pro ſcruti-
nio, baptiſmo, & Capitulo, concordant c. *Dilectus infra
de Capell. Monach* & hic notant Innoc. *n.* 2. *verſ. nam de
jure*, Hoſt. *n.* 5. *in eod. verſ.* Joan. And. *n.* 7. & Bellam. *in* 12
princ. verſ. nam de jure, & idem Innoc. *in c. ad audientiam
el primo circa fin. in ver. Honor. infra de Eccleſ. ædific.* cum
quo Hoſt. *n.* 3. *in verſ Competens*, Jo. Andr. *n.* 10. & alii
tranſeunt, licet in his ſecundum eos prævalere debeat con- 13
ſuetudo, c. *fin. ſupra de off. Archid.* Scrutinii autem nomine
intelliguntur catechiſmi, ſive exorciſmi, qui fiunt baptizan-
dis per viginti dies ante baptiſmum, *ut c. ante viginti de
conſecr. diſt.* 4 *& c. Pervenit* 10. *q.* 1. Hoſt. & Abb. Antiq.
hic ambo n. 1. & eſt vulgare Romanorum, ut notat gloſſ.
in *d. c. Dilectus in ver. in ſcrutiniis de Capell. Monach.* Hæc
enim ſcrutinia in majori hebdomada fieri conſueverunt
circa pueros poſt in magno ſabbato baptizandos, ut ibi
adnotatur in gloſſa marginali, & ex Goffredo ibidem refe-
runt Hoſt. & Jo. Andr. Aliter accipiunt ſcrutinium in Con-
cilio generali, c. *Quia propter de elect.* & in Concilio Lug-
dunenſi, *c. in electionibus eod. tit. lib.* 6. ubi Hoſt. *n.* 3. po-
nit tredecim modos, quibus accipitur ſcrutinium.
Quarto nota ibi, *conveniant temporibus conſuetis*. Non 14
ad voluntatem Superioris, ſed ſicut conſuetum eſt debere
ſubditos venire ad Capitulum, ſeu Congregationem, ut
ex hac litera colligunt Petr. de Sampſone, & Abb. Antiq.
n. 2. Jo. Andr. *n.* 5. Bellam. *n.* 3. Butr. 6. Cardin. *in* 3. *not.*
& Abb. *in penult. not.*
Quinto nota ibi, *ipſius Cardinalis correctionem*. Car- 15
dinales habere in ſuo titulo, & in Eccl. ſuo titulo ſubjectis
Epiſcopalem juriſdictionem, ut hic eſt text. qui ad hoc
conſuevit quotidie allegari, & non reperitur alibi, ſecun-
dum Abb. *in* 2. *notab* & quem omnes extollunt, ut loquit
Felin. *in princip.* & ita Jo. Monach. *in capit. unic. num.* 2.
infra eodem lib. 6. atteſtatur Papam ſibi reſpondiſſe, cujus
dictum hic referunt, & ſequuntur Joann. Andr. *num.* 11.
Bellam. *in fine*, Cardin. *in* 3. *oppoſ. in fin.* & communiter 16
Doctores, ut dicit Abb. *in* 2. *notab.* & Ludovicus Roma-
nus in ſermone ſuo, quem habuit in Concilio Baſileenſi
poſito in calce Conciliorum ſuorum *num.* 19. *in fin.* Idem
firmant Cardin. in Clem. *ne Romani*, § *Irritum num.* 4. *de
elect.* Cardinalis Jacobat. *de Concilio lib.* 2. *artic.* 2 *nu* 11.
Gondiſal Villadiego *de orig. Cardinal. num.* 7. Æneus de
Falcone *de reſervat. quæſt* 2 *principali num.* 10. & alii paſ-
ſim. Et quamvis Gregorius XIII. dixerit, ſe nolle, ut
ea, quæ Epiſcopis conceſſa ſunt a Concilio Tridentino,
competant Cardinalibus in ſuis titulis, eo quod licet ha-
beant quaſi Epiſcopalem juriſdictionem, ibi tamen vere,
& proprie non ſunt Epiſcopi; nihilominus extra faculta-
tes a Concilio conceſſas ſalva manet juriſdictio Cardina- 17
lium in ſuis titulis ad præſcriptum hujus Decretalis, ut ex
Sacræ Congregationis ſententia ſcripſi plenius in *capit. ne
pro dilatione num.* 42. *infra de pœnitent. & remiſ.* Ideoque
Cardinalis Urbis Vicarius non cognoſcit de cauſis ſubti-
tulis Cardinalium, ut per Manfred. de Cardinal. *deciſ.*
106. & modernos *de reſignat. benefic. lib.* 7. *quæſt.* 12.
num. 13.
Procedit autem hæc concluſio non ſolum in Cardinali-
bus Presbyteris, ſed etiam Diaconis videlicet, ut illi in 18
ſuis titulis, hi vero in ſuis Diaconiis quaſi Epiſcopalem
habeant juriſdictionem, ut eſt expreſſum in Conſtitutione
Sixti V. quæ incipit, *Religioſa*, *Idibus Aprilis* 1589. *in
Bullar. tom.* 3 *pag.* 571. ubi in princ. ſic legitur: *Præter ſex
Epiſcopos Cardinales, qui certis Cathedralibus Urbi finiti-
mis præſunt, ſingulis Presbyteris, & Diaconis Cardinali-
bus proprio in Urbe Eccleſiæ tituli videlicet, & Diaconiæ
cum ſuis Clero, & Populo, ac quaſi Epiſcopali juriſdictioni
in ſpiritualibus, & temporalibus regenda, & adminiſtran-
da committantur.* Hæc ibi.

Illa-

19 Itaque Cardinales in ſuis titulis, Diaconus, & in Capellis ſubjectis jus habent corrigendi, & excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti ſententias fulminan-
20 di, ut hic eſt expreſſum, & notat Abbas *loco citato*. Item jus habeant viſitandi in ſuis titulis, ſicut Epiſcopi in ſuis Epiſcopatibus, ut tradit Joan. Franciſcus Pavin. *de viſitat. par. 1. q. 2. n. 26.* per hunc textum, & Felin. *hic n. 1. v. Et iſtis adde*, & patet ex Conſtitutione Leonis X. incipiente, *Superna*, §. 19. *in Bullar. tom. 1. pag.* 474. ubi diſponitur, ut Cardinales tituli ſui loca ſi præſentes in Curia fuerint perſonaliter, ſi vero abſentes per Vicarium idoneum ſemel ſaltem ſingulis annis viſitent Clericos, & populos Eccleſiarum titulo ſuo ſubjectarum, cum diligentia inquirant, vigilentque circa cultum Divinum, & bona dictarum Eccleſiarum, moreſque in primis, & vitam Clericorum, & Parochianorum ſolerter explorent, eoſque omnes, & ſingulos ad recte, honeſteque
21 vivendum paterno moneant affectu. Item jus habent inſtituendi in ſuis titulis, ut eſt tex. *in c. Querelam ſupra de elect.* ibi, *a Cardinali S. Suſanna, cui eadem Eccleſia tanquam capella ſuo titulo in ſpiritualibus eſt ſubjecta, canonice fuerat inſtitutus*, & notat Innoc. *in c. Dilectus n. 4. de capell. Monach.* dicens, inſtitutionem, & deſtitutionem ſpectare ad Cardinales in ſuis titulis, Felin. *hic n.* 5, *v. Adde Innocentium*, & alii apud Quintil. Mandoſ. *in reg. 7. Cancellar. q. 31. n. 5.*

22 Unde poſſunt conferre beneficia ſuarum Eccleſiarum titularium, ut per Sarnen. *in reg. de Trien. q. 31. n. 16.* & Felin. *loco cit.* ubi refert Joan. Franc. Pavin. *in tr. de poteſt. cap. Sede vacante fol.* 38. enumerantem aliqua privilegia Cardinalium, inter quæ dicitur fuiſſe eis conceſſum a Sixto IV. ut libere poſſint conferre omnia beneficia Eccleſiarum, in quibus intitulati ſunt, vel Commendatarii, non obſtantibus expectativis, & reſervationibus, niſi vacent in Curia, nec de illis Papa providet, niſi de expreſſo Cardinalis, Ordinarii, vel Commendatarii conſenſu. Sed circa hoc indultum vide tu Conſtitutionem
23 Pauli V. incipien. *Sanctiſſimus in Bull. tom. 3. pag.* 246. Et prædicta intellige dummodo ſint præſentes in Curia, alioquin ſolus Papa confert, ut in prædicta regula ſeptima Cancellariæ, & eadem ratione jus habent eorundem beneficiorum reſignationes admittendi, ut tradunt Mo-
24 derni *de reſign. beneficior. lib. 7. q. 12. n.* 8. Amplius inſignis Pontificalibus in ſuis titulis uti, & ſolemnem benedictionem impertiri more Epiſcoporum, licet Epiſcopi non ſint, ut notat Hoſt. & Joan. And. *in c. 1. de ſupplen. neglig. Prælat.* & Felin. *in c. Inter Monaſterium n. 2. de re*
25 *judic.* Item poſſunt ſuis ſubditis, & familiaribus in ſuis titulis primam Tonſuram, & minores Ordines conferre, ſecundum Hoſt. & Joan. And. *loco cit.* & idem Jo. Andr. *in c. Cum contingat*, & ibi dixi *n. 9 ſupra de ætat. & qualit.* Felin. *in d. c. inter Monaſterium n.* 2 Martin. Lauden. *in tr. de Card. q.* 20. Card Jacobat. *de Conc. lib. 1. art. 12. v. Item Cardinalibus*, Rota *dec. 731. n. 10 par. 1. diverſ.* Dummodo tamen ſint Sacerdotali charactere inſigniti; alias ſecus, per ea, quæ leguntur, & notantur *in cap. Quoniam 69. diſt. & in d. c. cum contingat*. Reliqua vero,
26 quæ Ordinis Epiſcopalia ſunt, exercere non poſſunt, niſi ſint Epiſcopi, ut hic per Bald. *n.* 1. Imol. in Clem. *Ne Romani in 4 q. n. 24. de elect.* ubi dicit, Cardinales in ſuis titulis haberi loco Epiſcoporum quoad juriſdictionalia, & quoad Epiſcopalia ſi ſint Epiſcopi, alias quoad juriſdictionalia, ſecundum cujus dictum ſequitur Felin. *hic num.* 1.

27 Sexto nota ibi, *vacabit*. Cardinalem in ſua Eccleſia habere titulum, ac proinde per ejus obitum Eccleſiam vacare, ut hic per Butr. *in 5. notab.* ſoli tamen Presbyte-
28 ri Cardinales habent titulum, & eum titulo inſcribuntur, ut *in c. Querelam, & in c. Coram ſupra de elect. in c. Licet, il terzo de teſt. & in cap 2. de Cler. non reſid.* & notat hic Hoſt. *n.* 1. Cardin. *in 1. notab.* & Joan. Andr. *n.* 2. Hoſtienſis *in c. Cum olim, il primo ante numerum 1. in ver. Baſilica de privileg.* ubi notat omnes Cardinales Presbyteros ſcribi cum titulo præter unum, qui inſcribitur, Baſilicæ duodecim Apoſtolorum Presbyter Cardinalis, ut illic patet, & ſequitur Joan. Andr. *n. 3. in eod. ver.* Ubi redarguit Speculatorem, quod ad hoc non advertetit *in tit. de libell. convent. §. Jam nunc. videndum poſt principium*. Hodie hæc ſunt expreſſa in Conſtitutione Sixti V. de qua in præcedenti notabili, ubi quinquaginta Cardinalibus Presbyteris aſſignantur quinquaginta tituli, & quatuordecim Diaconis totidem Diaconiæ, & in §. 7. *in fin.* interdicitur ne unquam aliqua ex Diaconiis Presbytero, neque contra ullus ex titulis Diacono Cardinali concedatur, vel aſſignetur. Verum tamen quod attinet ad diſpoſitionem hujus textus prædicta diſtinctio impertinens eſt, quia ſive Cardinales ſint Presbyteri, ſive Diaconi, & ſive habeant titulum, ſive Diaconiam, habent indiſtincte in ſuis Eccleſiis, & Capellis ſubjectis jus Epiſcopale, ut concluſum eſt in præcedenti notab.

Septimo nota ibi, *Eccleſia S. Laurentii in Damaſo:* 30
juncta ſupraſcriptione, hujuſmodi Eccleſiam eſſe titulum Presbyteri Cardinalis, per literas Clementis VII. Eccleſia hæc Vicecancellario pro tempore exiſtenti perpetuo conceſſa & aſſignata fuit, ut refertur in præcitata Bulla Sixti V. ubi etiam in §. 5. diſponitur, ut alius præterea titulus ultra numerum præfinitum additus ſit, ut ſi quando contingat Diaconum, vel Epiſcopum Vicecancellarium eſſe, & ideo eundem prædictæ Eccleſiæ S. Laurentii præeſſe, alicui Presbytero Cardinali proprius titulus non deſit.

QUÆRO, generaliter in ſecunda parte textus, an 31
Capitulum ſuccedat in juriſdictione Prælati vacante Eccleſia.

Pro clariori ſolutione diſtingue. Aut quæritur de Capitulo Collegiatæ Eccleſiæ, quæ eſt titulus Cardinalis: Aut de Capitulo alicujus Eccleſiæ Collegiatæ? Aut de Capitulo Eccleſiæ Cathedralis.

In primo membro breviter concludo, mortuo Car- 32
dinali titulati juriſdictionem devolvi ad Capitulum ipſius Eccleſiæ. Textus apertus eſt *in v. Quando autem*, & in hoc conveniunt omnes. Ab hac tamen concluſione ex- 33
cipe correctionem, excommunicationem, ſuſpenſionem, & interdictum, Hæc enim quatuor Papa hic ſibi reſervat pro bono pacis, ut *in v. Excepto*, & correctio, intelligas Judicialem, ſcilicet in puniendo crimina, diffiniendo, & ſententias ferendo, ſecundum Innoc. *in fin.* cum quo Hoſtien. Joan. Andr. Bellam. & alii tranſeunt.

Sed hic quærunt Doctores, an prædicta quatuor, quæ 34
hic excipiuntur, mortuo Cardinali Titulari de jure communi tranſeant in Capitulum, quæ ſunt opiniones; nam gloſſa ultima, ex eo quod Pontifex prædicta ſibi reſervaverit pro bono pacis, arguit ut ſecluſa reſervatione, in Capitulum hæc tranſeant. Et ita jure communi inſpecto, ſecundum gl. Capitulum vacante Eccleſia, poteſt judicare, abſolvere, & excomunicare, ad hoc *c. Cum olim infra eodem, & cap. Ad abolendam de hæretic.* cum aliis in gloſſa allegat. & hanc partem amplectitur Abb. Antiq. *hic in fin.* & Bellam. *in 5. notab.* Sed alii, & forte melius, ſecundum Innoc. *in v. Alii aliter n.* 2. juriſdictionem, quam habet Cardinalis Titularis non tranſire in Capitulum ſede vacante quoad poteſtatem corrigendi, & fulminandi cenſuras. Tum quia cum excommunicatio ſit mucro Epiſcopalis, *c. Corripiantur 24. q.* 3. Capitulum hanc poteſtatem excommunicandi non habet jure proprio, nec Cardinalis Titularis, vel alius Prælatus illam recipit a Capitulo eligente, ſed a Papa, vel alio confirmatore, ut notatur *in capitul. Quanto ſupra de offic. Ordinar.* & conſequenter talis poteſtas non eſt in Capitulum tranſmiſſibilis. Nec obſtant jura allegata in gloſſa; quia loquuntur in Capitulo Eccleſiæ Cathedralis, de quo dicetur infra *in 3. membro*. Item non obſtat, quod Papa hæc ſibi reſervando, videatur innuere, ut prius competerent Capitulo. Quoniam reſpondetur Papam noluiſſe hunc articulum diffinire, quia conſuetudo Urbis contraria allegabatur, ſecundum quam Capitulum dicebatur poſſe excommunicare, & corrigere. Unde Pontifex, ut litigium vitaret, & ſcandalum, noluit hanc conſuetudinem approbare, ſed ex ſuo officio pro bono pacis hoc ſuæ providentiæ reſervavit, ut hic dicitur. Ita Innoc. quem totidem fere verbis referunt, & probare videntur Joan. Andr. *n.* 7. Bellam. *n. 5 in 2. oppoſ. & numer.* 6. pleri que alii. Prima tamen opinio videtur magis placere Hoſtien. & eam ſequitur Abbas *num.* 2. *in ult. notab.* quia intellectus Innocentii circa conſuetudinem, quæ in Urbe allegatur, eſt divinativus, & improprias literam hujus tex. ut hic per eum. Sed circa hunc articulum ulterius non inſiſto: quia hoc unum eſt, quod mortuo Cardinali Titulari Capitulum non poteſt hodie cauſas criminales cognoſcere, nec cenſuras promulgare. Unde parum refert utrum hanc poteſtatem non habeat ex jure communi, vel ex eo quod fuerit illi ab-

lata

lata per reſervationem Papæ; nam cum talis reſervatio
35 ſit in jure inſerta, ut hic patet, eſt jus commune; ſicut dicimus de reſervatione beneficiorum vacantium in Curia, ut *in c. 2. de præben. lib. 6.* & de privilegio in corpore juris clauſo, quod facit jus commune inter nominatos, ut notat gloſſ. 4. *in cap. Conſtitutionem de regular. eod. lib.* & in Clemen. *Dudum*, §. *Verum in v. De jure, de ſepult.* & apertius Joan. Andr. poſt Hoſtienſ. *in c. Ex parte, il primo n. 3. ſuper verb. Ceteris de decim.*

36 In ſecundo membro principali ideſt in Capitulis Collegiatarum Eccleſiarum, quæ non ſunt Tituli Cardinalium, ſolutio quæſtionis pendet ab alia inſpectione, videlicet, An illarum Prælati habeant de jure communi in Eccleſia, & Capellis eidem ſubjectis ordinariam, & quaſi Epiſcopalem juriſdictionem; nam ſi eam non habent, fruſtra quæritur, an illa ſit tranſmiſſibilis in Capitulum ſede vacante, ut dicit Imol. *hic in fin. n. 2. v. Ecce quomodo*. In hoc autem articulo quamvis nonnulli contradicant, ut latiſſime per Abbatem *in c. Cum contingat à n. 12. infra de foro compet.* tamen magis communis, & verior opinio eſt, Prælatos inferiores, exceptis Cardinalibus in ſuis Titulis, non habere ordinariam juriſdictionem de jure communi. Ratio eſt, quia ſolus Epiſcopus de jure fundat intentionem ſuper juriſdictione ordinaria in tota diœceſi, *c. Omnes Baſilicæ 16. q. 7. c. Conquerente de offic. Ordinar. cap. Cum Epiſcopus eodem tit. lib. 6.* cum multis ſimilibus. Unde inferior Prælatus, vel Plebanus, qui contendit juriſdictionem ad ſe pertinere, docere debet, alias ſuccumbit, *c. Dilectus infra de Capell. Monachorum, & c. cum olim de præſcript. lib. 6.* & hanc opinionem ſequuntur hic Bellam. *n. 6.* & Butr. *n. 11.* Joan. de Lignano in Clem. *Ne in agro de ſtat. Monachorum*, relatus a Bellam. *d. n. 6. v. Lignanus dicit ſic*. Idem ſentit
37 Innoc. *in c. Dilectus in verb. hoc jus, v. Poſſet dici*, dum ait per hunc tex. Cardinales in ſuis Titulis habere jus pinguius, quam Plebanos, quia in ipſis inſtitutio, & deſtitutio ſpectat ad Cardinales, ſed in aliis ſpectat ad Epiſcopum, ut *in d. c. Conquerente de offic. Ordinar.* & hæc verba Innocentii ſequuntur ibidem Joan. And. *n. 9. verſ. Sed poſſet dici*, & Card. *col. 2. in 2. oppoſ.* & Butr. *in c. Dilecto in 2. not. & n. 23. v. In fine gloſſa ſupra de offic. Arch.* & conſentit idem Cardin. in Clem. *Ne Roman*, §. *Irritum n. 4. in fin. de elect.* dicens hoc eſſe verius, *& in c. Cum*
38 *venerabilis ad fin. de except.* ubi ait plebes non fundare intentionem ſuam in Capellis de jure communi, niſi Eccleſia matrix eſſet Titulus Cardinalis per hunc textum, & ſubdit ſe ita ſæpius conſuluiſſe, præſertim in ardua lite inter plebem de Cento, & Eccleſiam Centi. Eſt ejus *conſ. 65.* quod incipit: *Thema tale eſt, Plebs S. Mariæ de Cento*, & eum ſequitur Felin. *hic n. 1. verſ. Et dicit Cardinalis, & in d. cap. Cum venerabilis n. 32. infra de excep.* ubi ponit regulam cum quinque fallentiis. Et hæc opinio ſervatur in Curia: Nam probata exiſtentia Eccleſiæ, vel Capellæ intra fines alicujus diœceſis, tam in Rota, quam in Sacra Congregatione Concilii illico dari ſolet Epiſcopo diœceſano mandatum de manutenendo in exercitio totius juriſdictionis Epiſcopalis ex ſola exiſtentia juris communis, quandiu inferior non docuerit juriſdictionem de jure ſpirituali ad ſe pertinere, ut plene ſcripſi *in cap. Nullus n. 27. infra de Paroch.* & vide quod dixi *in c. Significaſti n. 2. & ſeqq. infra de foro compet.* Itaque inſpecta juris communis diſpoſitione inferior Prælatus, ſeu Plebanus non vendicat ſibi juriſdictionem in Eccleſia, & Capellis eidem ſubjectis, & conſequenter fruſtra quæritur, ut initio dixi, an hujuſmodi juriſdictio mortuo Prælato ſit tranſmiſſibilis in Capitulum.

39 Sed quia talibus poteſt competere juriſdictio de jure ſpeciali privilegii, ſtatuti, conſuetudinis, præſcriptionis, *c. Cum ab Eccleſiarum de offic. Ordin. dict. c. Cum olim, & c. Audiitis de præſcript. c. Accedentibus de exceſſ. Prælat. cum multis ſimilibus*, ideo ſuccedit quæſtio, An talis juriſdictio competens Prælato Eccleſiæ inferioris, quæ non eſt Titulus Cardinalis, tranſeat in Capitulum.

40 Et quidem Ægid. Bellam. *hic n. 6. v. Sed pone*, tenet, licet vacillando, juriſdictio ad matricem Eccleſiam, & ejus Prælatum de jure aliquo ſpeciali pertinentem Eccleſia ipſa vacante in ejus Capitulum, ſeu Collegium, non tranſire. Tum quia licet hoc ſit expreſſum in Capitulis Cathedralium Eccleſiarum, ut *in c. Cum olim infra eod. cum ſuis concord.* tamen in Collegiis inferiorum Eccleſiarum hoc non reperitur jure cautum, & devolutio juriſdictionis induci non debet niſi in caſibus in jure expreſſis, *c. Quanquam*, cum ibi notatis, *de elect. lib. 6* & eo magis quia inter hæc magna eſt rationis diverſitas; nam in Cathedrali, ſi in juriſdictione Capitulum non ſuccederet, non eſſet alius, qui poſſet huic defectui providère: ſed in matrice ſecus, quia adeſt Epiſcopus, qui 41
adiri, & providere poteſt ad hoc quod notant Archid. & Jo. Andr. *in cap. 2. de teſtam. lib. 6.* quos ſequitur Felin. *hic col. 3. poſt prin. v. Quarto arguitur*, decidentes Epiſcopum Sede Abbatiali vacante ſuccedere Abbati in danda licentia Monacho acceptandi executionem teſtamenti; quia ſecundum eos Epiſcopus habet curam ſtatus Monaſterii vacante ſede, & ipſe dat adminiſtrationes in temporalibus, & ſpiritualibus. Non obſtat hæc decretalia; tum quia loquitur in Eccleſia, quæ eſt Titulus Cardinalis; tum quia varios recipit intellectus; tum vero quia non apparet, quæ jura pro matrice Eccleſia hic allegata, & producta fuerint, ſecundum Bellam. qui tamen in fine nihil decidit, ſed cogitandum reliquit. Sed huic opinioni non 42
obſcure adhæſit Innocentius *in c. Cum acceſſiſſent de conſtitut.* quem refert, & ſequi videtur Abb. *in c. Cum dilectus n. 9. ſupra de conſuet.* dicens pleroſque voluiſſe, ut mortuo Prælato inferiori, Capitulum non ſuccedat in illius juriſdictione, & idem Innocen. *hic*, & poſt eum Butr. Imol. & Domin. relati a Felin. *col. 3. poſt med. verſ. Secundo eſt deciſio*; nam ut ipſi dicunt, ſi eſt Capitulum Eccleſiæ Tituli Cardinalatus, tunc Capitulum ſuccedit, niſi aliquid reperiatur exceptum, prout hic factum fuit: & ideo ſicut Capitulum Eccleſiæ Cathedralis ſuccedit, *c. Cum olim infra eodem*; ita ſuccedit Capitulum Titulorum Cardinalium: Si autem loquimur de aliis matricibus Eccleſiis, tunc Capitulum de jure nihil ſibi vendicat vacante Eccleſia in Capellis eidem ſubjectis. Idem tenet Imola *hic in prima columna, v. Sed certe*, dicens ſpeciale eſſe in Titulo Cardinalis, ut juriſdictio quoad quaedam tranſeat in Capitulum Sede vacante; Ergo ſecus in aliis, *l. Jus ſingulare, ff. De legib.* Idem Cardin. *hic col.* 43
2. in 3. oppoſ. v. Et dicit Joan. Monachus, qui ait, quod hic dicitur, quod Capitulum ſuccedit Presbytero Cardinali vacante ſede, non habere locum in alio Prælato non Epiſcopo, qui non eſt Cardinalis: & ita interpretatur reſponſum a Papa Bonifacio datum Jo. Monacho Cardinali: & pro hac opinione allegari poſſunt qui dicunt in Capitulum Sede vacante non tranſire illa quæ competunt Prælato de jure ſpeciali, gloſſ. *in c. Scriptum in v. Temporis*, & ibi Abb. *in 5. col. de elect.* Innoc. *in c. Verum*, & ibi etiam Felin. *in princip. infra de foro compet.* Et ideo Capitulum Paduanum non ſuccedit in poteſtate conferendi gradum Doctoratus, & Magiſterii, qui competit Epiſcopo de jure ſpeciali, ſecundum Cardin. *in d. c.* 44
Verum, & Joan. de Anan. *hic. n. 3.* nec in juriſdictione delata, ut dicam infra *n. 54.* nec in feudali juriſdictione, ut per Joan. de Anan. *dict. n. 3.* de quo plene *in dic. Verum*, & pro hac opinione Felin. *hic col. 3. S. Sed advertere*, inducit ſeptem motiva, concludens eam in puncto juris poſſe ſuſtineri; ſed non reſpondet objectis, & fatetur materiam eſſe dubitabilem; ſic tamen ſervari 45
de conſuetudine videtur atteſtari Speculator *in titul. de ſtat. Monac. num. 26. ver. Vigeſimoprimo*, ubi dicit, Monaſterio vacante quoſdam tenere totam poteſtatem reſidere penes Capitulum; ideoque Capitulum, ſive Conventum poſſe Monachos recipere, maxime de Epiſcopi voluntate. Sed ſtatim ſubdit: contrarium tamen ſervari videmus, & bene arg. *cap. Illa, Ne Sede vacante, & c. Novit de his, quæ a Prælat. ſine conſenſ. Capit.* niſi velimus referre dictum Speculatoris ad ſolam receptionem Monachorum, quod hodie expeditum eſt *in cap. fin. de regular. lib. 6.*

Contrariam opinionem, videlicet etiam in Eccleſiis inferioribus, quæ non ſunt Tituli Cardinalium, mortuo Prælato juriſdictionem ad Capitulum devolvi, amplectitur Abb. *hic n. 2.* ubi poſt multa concludit, quod ubi poteſtas aliqua ratione Prælaturæ competit Prælato, eo mortuo illa poteſtas tranſit in Capitulum, exceptis, quæ non poſſunt explicari Sede vacante, ut alienatio bonorum. Et idem firmat *in c. Bona n. 12. v. Notabis duo de appellat.* & latius *in c. Ea quæ n. 9. de ſtat. Monachorum*, Cardin. poſt Land. in Clem. *Ne in agro, Abbate in 2. q. eod. tit.* dicens mortuo Abbate totam adminiſtrationem ſpiritualem, & temporalem tranſire in Conventum, & ita ſervari de facto, idem Joan. de Imol. ibi *n. 79. verſ.*

Sed

Sed quid de caſu mortis. Movetur Abbas primo per iſtum
textum dicens non eſſe alibi ita expreſſum, ut ordum
in Eccleſia Cathedrali Sede vacante ſuccedat Capitulum,
ſed etiam in Eccleſia inferiori. Sed certe hic textus pa-
rum facit, quia loquitur in titulo Cardinalatus, in quo
46 ſecundum Innocen. & alios præallegatos hoc eſt ſpecia-
le. Unde non debet extendi ad alias Eccleſias, & conſi-
dero rationem diverſitatis: quia Cardinalis in ſuo titulo
habet juriſdictionem ordinariam de jure communi, ut
hic patet, & firmatum eſt ſupra *in 5. notab.* Reliqui au-
tem Prælati Collegiatarum Eccleſiarum eam non habent
niſi de jure ſpeciali, ut ſimiliter concluſum eſt ſupra *n.*
36. Unde non mirum ſi in primo caſu tranſeat in Capi-
tulum, non autem in ſecundo, quia quæ competunt
Prælato de jure ſpeciali, in Capitulum non tranſeunt,
47 ſed illa tantum, quæ competunt de jure communi, ut
ſupra dixi *n.* 43. Deinde movetur Abbas, quia poteſtas
eſt in Eccleſia, & Dignitate, & Prælatus, & Capitulum
faciunt unum corpus, ut *in cap. Ea noſcitur de his, quæ
fiunt a Prælat.* merito mortuo Prælato ſuccedit Capitu-
48 lum. Sed hæc illatio non videtur concludens, niſi quan-
do poteſtas eſt ſimultanea, ſeu communis inter Præla-
tum, & Capitulum, in quo caſu loquitur tex. *in d. c. Ea
noſcitur*. Tunc enim abſque dubio concedendum eſt ju-
riſdictionem ad Capitulum devolvi, per textum *in c. fin.
de regular. lib.* 6. & facit *c. un. Ne Sede vacante eodem lib.*
ſecundum Felin. *hic col.* 3. *ad fin. v. Secundus caſus*. Secus
ſi poteſtas competat ſoli Prælato, quia tunc eo mortuo,
& ſic capite de medio ſublato, corpus Capituli remanet
acephalum, *c. Nulla ratione 93. diſtin. §. Generalem*, in
Auth. *de apell.* Innoc. *in c. Conſtitutus de relig. domib.* unde
ad illud non fit juriſdictionis devolutio, niſi ſit expreſ-
ſum in jure, prout eſt expreſſum in Capitulo tituli Car-
dinalatus, ut hic & in Capitulo Eccleſiæ Cathedralis,
ut *c. Cum olim infra eod.* & plenius dicetur in tertio mem-
bro. Demum movetur Abbas per doctrinam Innoc. *in c.
Dilectus in princ. de conſuet.* ubi dixit mortuo Abbate ad-
miniſtrationem tranſire in Capitulum. Sed neque hæc
doctrina videtur urgere: quia quando non quæritur de
juriſdictione, ſed de adminiſtratione bonorum, conce-
dendum eſt Conventum ſuccedere Prælato inferiori, per
*c. Ea quæ, §. Quod ſi Abbas de ſtat. Monachorum, & in d.
c. fin. de reb. reg. lib.* 6. ſecundum Felin. *hic num.* 2. *col.* 3.
v. Primus eſt. Verum tamen, ut ſubdit Felin. *d. col.* 3. *ad
fin.* etiam ubi juriſdictio ſpectat de jure ſpeciali ad ſo-
lum Prælatum, communiter tenetur, ut Capitulum ſuc-
cedat in illa, & iſta opinio ſecundum eum ſequenda eſt,
tum propter authoritatem Abbatis & eorum, quos al-
legat; tum propter conſuetudinem, quæ eſt optima du-
biorum interpres, *c. Cum dilectus de conſuet.* & de ipſa
atteſtantur Doctores in dict. Clem. *Ne in agro*, hanc et-
iam opinionem communiter teneri affirmat Joan. Franc.
Pavin. *in d. tract. de offic. & poteſt. Cap. Sede vacan. præ-
lud. 6. v. Septima Sedes n.* 16. eamque ſecuta eſt Rota in
Burgen. juriſdictionis 22. Junii 1611. coram Cardinali
Cavaletto, quæ habetur impreſſa *in rec par.* 1. *dec.* 346.
ubi reſolvit Capitulum Collegiatæ Eccleſiæ de Covaru-
vias, cujus Abbas juriſdictionem habet quaſi Epiſcopa-
lem cum territorio ſeparato, Sede Abbatia vacante ſuc-
cedere in juriſdictionalibus, & in ſpecie in jure viſitan-
di, ſicut Capitulum Eccleſiæ Cathedralis.

49 In tertio membro principali, id eſt in Capitulo Eccle-
ſiæ Cathedralis conſtituendas eſt regula affirmativa, vi-
delicet mortuo Epiſcopo juriſdictionem Epiſcopalem ad
Capitulum devolvi, ut probant jura in *c. Cum olim in-
fra eod. c. Ad abolendam infra de hæret. c. unic. infra hoc
tit. lib. 6. c. 1. de inſtitut. eod. lib.* Clem. 1. *de hæret.* & fir-
mant hic Innoc. *n.* 2. Abb. Antiq. *in princ.* Hoſt. *n.* 3. Bald.
n. 1. & reliqui omnes, & quamvis nonnulli conſtituant
contrariam regulam negativam, videlicet, juriſdictionem
vacante Epiſcopatu non devolvi ad Capitulum, niſi in
caſibus in jure expreſſis; tamen contrarium tenent o-
mnes, ut dixi *in d. c. Cum olim. in 1. notab.* Quare Capi-
tulum Sede Epiſcopali vacante poteſt judicare, abſolve-
re, excommunicare, ut *c. unic. infra eod. lib. 6. gloſſ. fin.*
& omnes hic, non tamen poteſt anathematizare, id eſt
excommunicare cum ſolemnitate, de qua *in cap. Debent*
11. *q.* 3. & eſt communis opinio, ut hic teſtatur Joan.
50 de Anan. *n.* 2. Item poteſt viſitare, & procurationes re-
cipere, ut cenſuit Rota in cauſa Burgen. Procurationis
30. Martii 1597. coram Orano, quæ refertur in præalleg.
dec. 346. *n.* 2. *par.* 1. *recent.* per doctrinam Archid. *in c. Si
Epiſcopus n. 2. de ſupplen. negligen. Prælator. lib.* 6. & Col-
lectar. *in d. c. Cum olim n. 3. infra eod. cum aliis tunc al-
legat.* Item poteſt de delictis etiam extra viſitationem 51
contra certas perſonas inquirere, ut dixit Rota in dicta
cauſa Burgen. juriſdictionis, *& decif.* 166. *n.* 2. *par.* 3. *re-
cent.* per doctrinam Vitalini in Clemen. 1. *n.* 177. *de hæ-
ret.* & Frider. de Sen. *conſ.* 16. incipien. *Capitulum Eccleſiæ
Cathedralis n. 1. in fin.* ubi dicit in puniendis criminibus,
& exceſſibus, & reformandis moribus Capitulum id poſ-
ſe Sede vacante, quod poteſt Epiſcopus. Item poteſt 52
ſyndicare Fiſcalem Epiſcopi prædefuncti, ut reſolvit Ro-
ta in præcitata *dec. 166. per totam*. Item poteſt ſtatuta 53
condere, non tamen duratura in tempus Succeſſoris, de
quo dic plene, ut per Frider. de Sen. *d. conſ.* 16. & gene-
raliter poteſt omnia exercere, quæ ſunt juriſdictionis
Epiſcopalis, ut notant omnes hic, *& in d. c. Cum olim*,
maxime Abbas *circa fin.* Rota *decif.* 166. *n.* 1. *par.* 3. *&
dec.* 632. *n.* 4. *par.* 2. *recent.*

Excipe primo, a prædicta regula juriſditionem Epiſco- 54
po competentem non jure ſuo ordinario, ſed jure dele-
gato, quæ vacante Epiſcopatu in Capitulum non tranſ-
it, etiamſi competat Epiſcopo ex generali delegatione
Sedis Apoſtolicæ, ut ſenſit Innoc. *in c. Ad abolendam n.*
1. *v. Item Epiſcopus, & Capitulum*, & apertius ibi Joan.
Andr. *ſuper ult. gloſſ. infra de hæret.* Frider. de Sen. *conſil.*
30. incipien. *An Capitulum poſt princ. ver. Suo jure igitur
dixi*. Et quamvis multi contradicant; tamen hanc par-
tem tuentur, & veriorem eſſe oſtendunt Card. in Clem.
1. *q.* 8. *de hæret.* & Abb. *in d. c. Cum olim n* 2. *v. Quanto
dubitatur*, & communem eſſe, & tenendam atteſtatur 55
Franc. *in c. un. n. 6. infra eod. lib* 6. Ex quo notabiliter in-
fero, ut poteſtas a Concilio Tridentino Epiſcopis attri- 56
buta tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatis defuncto Epi-
ſcopo in Capitulum non tranſeat. Secus ſi competat illis
utroque jure, ſcilicet Ordinario, & Delegato, veluti ſi
Concilium det illis facultatem procedendi etiam autho-
ritate Apoſtolica. Ideoque S. Congregatio cenſuit facul-
tatem transferendi beneficia ſimplicia ab Eccleſiis colla-
pſis competentem Epiſcopo ex *c. 7. ſeſſ.* 21. tranſire in Vi-
carium Capituli Sede vacante, quippe Decretum illud
non dicit ſimpliciter authoritate Apoſtolica, ſed addita
particula, *etiam*, quæ eſt implicativa juriſdictionis or-
dinariæ, ut fuſius dixi *in c. Ad audientiam, il primo n.*
46. *infra de Eccleſ. ædifican.* Quod nota propterea, quæ
de Cardinalibus in ſuis titulis dicta ſunt ſupra *num.* 16. &
quid in juriſdictione voluntaria, vide Rotam in præalle-
gata *dec. 166. n. 5.* par. 3. *recent.*

Excipe ſecundo, a prædicta regula collationem benefi- 57
ciorum, in qua Capitulum non ſuccedit Sede Epiſcopali
vacante, *c. Illa infra ne Sede vacante, & d. c. 1. de inſti-
tut. lib.* 6. Hoſt. *hic n. 4. v. Beneficia tamen*, Card. *n.* 2. &
conſentiunt omnes, licet poſſit præſentationes admitte-
re, & inſtituere, ut patet *in d. c.* 1. & hic notant Joan.
Andr. *n.* 10. *v. In gloſſa*, & ibi conſerendi, & Card. *d.
num.* 2.

Excipe tertio, a prædicta regula alienationem bonorum, 58
quam Capitulum facere non poteſt vacante Epiſcopatu,
c. Si qua de rebus 12. *q* 2. gloſſ. 1. *in c. Si quis Epiſcopa-
tus* 10. *q.* 2. gloſſ. *ult. in d. c. Cum olim*, & ibi Butr. *n.* 16.
infra eod. Quid autem in caſu magnæ neceſſitatis, no-
tant Hugo, & Joannes *in d. c. Si qua de rebus in gl.* 2.

Excipe quarto, licentiam tranſeundi ad aliam Eccle- 59
ſiam, quam Capitulum Clerico impertiri non poteſt Se-
de vacante *c. Presbyteri 24. diſt. c. Fraternitatem 71. diſt.*
Et eſt ratio, quia ibi eſt quædam alienatio perſonæ, ſed
Capitulum ſine conſenſu Prælati bona Eccleſiæ alienare
non poteſt, *d. c. Si qua de rebus*. Major autem eſt alie-
natio perſonæ, quam rerum, *c. Præcipimus 12. quæſt.* 1.
quam rationem aſſignat gloſſ. 2. *in d. c. Fraternitatem*,
item gloſſ. *ult. in d. c. Cum olim*, & ibi etiam Hoſt. *n.* 1.
Butr. *n.* 16. & alii communiter.

Excipe quinto, ordinandi licentiam, & literas dimiſ- 60
ſorias, quas Capitulum Sede vacante infra annum a die
vacationis concedere non poteſt, niſi arctetur ratione
beneficii, recepti, vel recipiendi; alioquin Capitulum,
& ſic ordinati incidunt in pœnas a Tridentino Concilio
ſtatutas *in c. 10 ſeſſ.* 7 Quod decretum intelligitur de Ca-
pitulo Eccleſiæ Cathedralis, ut idemmet Concilium po-
ſtea declaravit ſub Pio IV. *in c. 10. ſeſſ.* 23. & modificatur
diſpoſitio, *c. Cum nullus de temp. ordin. lib.* 6. Solum au- 61
tem

tem Capitulum ex S. Congregationis ſententia, quibus caſibus poteſt dimiſſorias concedere, poteſt Ordinum interſtitia remittere, non item Capituli Vicarius, niſi ex mandato ſpeciali.

26. Sed hic incipit dubitatio, an Epiſcopo exiſtente hæretico facultas concedendi dimiſſorias juxta d. c. 10. ſeſſ. 7. pertineat ad Capitulum Cathedralis Eccleſiæ; Anve eo caſu, quo Capitulum concedere poteſt dimiſſorias, ſi Canonici propter hæreſes diſperſi ſint, & nequeant convenire, aut conveniri ſine difficultate, ſufficiat habere literas dimiſſorias ab uno aliquo ex Canonicis Cathedralis Eccleſiæ, aut omnino ſine dimiſſoriis adire pro ſuſcipiendis Ordinibus viciniorem Epiſcopum. Die 14. Januarii 1588. S. Congregatio Cardinalium Concilii Tri-
63 dentini Interpretum, Ad primum cenſuit ad Capitulum pertinere, ſi Epiſcopus ſit notorie hæreticus. Ad ſecundam, & primam ejus partem ſufficere habere dimiſſorias a reſidentibus Capitularibus, etiam ſi unus duntaxat reſideret: quia jus Capituli etiam in uno conſervatur, gloſſ. penult. in c. Gratum, ubi Abb. n. 9. de poſtulat. Prælator. Ad ſecundam partem, neque adeundum viciniorem Epiſcopum, neque Metropolitanum, ſed adeundam Sedem Apoſtolicam.

64 Excipe ſexto, a prædicta regula ea, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis, quæ mortuo Epiſcopo ad Capitulum non devolvuntur, ſed ſecundum aliquos ad proximum Superiorem, ſcilicet Archiepiſcopum, vel Patriarcham, qui vel ea expediet per ſeipſum, vel Viſitatorem conſtituet, per quem expediantur, c. Obitum, & c. Catinenſis 61. diſt. & hoc tenet Innoc. hic n. 2. qui tamen remittit ad c. Ad abolendam infra de hæret. Verum gloſſ. ult. hic, dicit ea, quæ miniſterium conſecrationis deſiderant, ad Capitulum devolvi, non quidem ut illa exerceat per ſeipſum, quia nec per minorem expediri poſſunt, c. Aqua infra de conſecrat. Eccleſ. vel Altar. cap. Quanto ſupra de conſuetud. Sed ad illa expedienda vocabit quem maluerit ex vicinis Epiſcopis cum cautelæ ſtudio, id eſt, cum proteſtatione, quod per hoc nihil juris illi Epiſcopo acquiratur, c. Pontifices, & ibi gloſſ. ult. 7. q. 1. Et hoc dictum gloſſæ probare videntur Hoſt. n. 4. Joan. And. n. 10. Butr. n. 14. & dicunt eſſe verius Card. n. 1. in 2. oppoſit. & Abb. n. 3. & clare probatur in cap. Cum nullus de tempor. ordin. lib. 6. ubi expreſſum eſt Capitulum Sede vacante poſſe dare licentiam ordinandi. Facit text. in c. Suffraganeis de elect. ubi electus in Archiepiſcopum, & confirmatus, licet pallium non receperit, poteſt ſuum Suffraganeum non per ſe ipſum, ſed per alios Suffraganeos conſecrare, licet licentiam dare non poſſit, ut ſubditi ſui ab alio Epiſcopo ordinentur, ſecundum Abb. ubi ſupra, & ita in hoc jus pinguius habet Capitulum, quam con-
65 firmatus, ut in d. c. Cum nullus. Item facit gloſſ. ult. in c. Dilectus ſupra de offic. ordinar. dum aſſerit collationem Ordinum, & Sacramentorum eſſe de lege juriſdictionis. Et quamvis Innoc. ibi dicat hoc videri mirabile dictum; id tamen probat c. Interdicimus 16. q. 1. ſecundum Joan. And. ibid. n. 11. Nec placet diſtinctio, quam hic facit Jo. de Imol. n. 3. in gloſſ. fin. v. Potes dicere, videlicet, quod Capitulum Sede vacante poſſit per alium expedire ea, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis negligente Superiore, alias ſecus: quoniam hæc diſtinctio jure non probatur, & videtur contra prædictam Decretalem, cum nullus, quæ hoc jus tribuit Capitulo principaliter, non autem jure devoluto ob negligentiam Superioris. Aliæ exceptiones ad regulam ſupraſcriptam haberi poſſunt ex Joan. Andr. in c. unic. infra hoc tit. lib. 6. Materiam enim eget declaratione, & multa ſunt, quæ in Capitulum non tranſeunt, ut ibi per eum, & fuſius per Joan. Franciſcum Pavin. in ſuo tract. de poteſtat. & offic. Cap. Sed. vac.

66 Ceterum etſi jure communi inſpecto vacante Epiſcopatu Capitulum non arctetur ad conſtituendum Vicarium, ſed poſſit juriſdictionem ad ſe devolutam per ſeipſum exercere, ut notat Abb. in c. Irrefragabili n. 2. ſupra de offic. Ordin. & Felin. in c. Cum olim n. 9. infra eodem.

67 Hodie tamen ſervari debet jus noviſſimum Concilii Tridentini in c. 16. ſeſſ. 24. quo ſtatutum eſt, ut Capitulum teneatur infra octo dies poſt mortem Epiſcopi Officialem, ſeu Vicarium conſtituere, vel exiſtentem confirmare, qui ſaltem in jure Canonico ſit Doctor, vel Licentiatus, vel alias quantum fieri poterit idoneus. Alioquin ad Metropolitanum deputatio hujuſmodi devolvatur. Et ſi Eccleſia ipſa Metropolitana fuerit, ad antiquiorem Suffraganeum; & ſi exempta, ad propinquiorem Epiſcopum.

Circa hoc Decretum animadvertendum eſt primo, 68
quod etſi jure communi Capitulum Sede vacante deputare poſſit duos Officiales, ſeu Vicarios, ut probat text. in c. unic. ibi unum, vel duos, de Cleric. ægrotan. lib. 6. & per illum textum firmat Joan. Franc. Pavin. d. tr. de offic. & poteſt. Cap. Sede vac. par. 1. q. 10. n. 6. tamen poſt Concilium ita demum poſſit duos conſtituere, ſi ita ſe habeat immemorabilis conſuetudo, ut fuit ſæpius reſolutum: & in ſpecie cum Capitulum Tarentinum conſuetum a tempore immemorabili Sede vacante duos eligere petiiſſet declarari, numquid poſt Concilium idem ei liceret: Sacra Congregatio Concilii cenſuit unum tantum Vicarium eligi poſſe, ex quo Concilium ſeſſ. 24. c. 16. injungit Capitulo, ut deputet Sede vacante Oeconomum unum, vel plures, & eligat Officialem, ſeu Vicarium: & ita ubi facit mentionem de Vicarii electione, non repetit illam dictionem, plures. Veruntamen cum allegetur immemorabilis, agendum cum Sanctiſſimo, an eam velit ſublatam. Sanctiſſimus reſpondit, conſuetudinem immemorabilem, ſi legitime probetur, non eſſe ſublatam a Concilio; ideoque permittendum eſſe, ut juxta eam duo Vicarii eligantur, cum illis tamen qualitatibus, quas ipſum Concilium requirit: Unde poſtea in cauſa Panormitana propoſito dubio: An capitulum Sede vacante duos Vicarios conſtituere poſſit, ut alternis menſibus Vicariatus munere fungantur, præſertim ſi ita ab immemorabili tempore conſueverit: die 20. Junii 1580. S. Congregatio cenſuit, ſi legitime probetur conſuetudo immemorabilis deligendi hujuſmodi Vicarios, poſſe utique Capitulum in ea perſeverare, cum tamen prædicti ſint illis qualitatibus, quas Tridentinum Concilium requirit c. 16. ſeſſ. 24.

Animadvertendum ſecundo, Vicarium poſſe ad nu- 69
tum Capituli amoveri, & ad tempus conſtitui ex ipſius Congregationis ſententia; nam conſulta, an Capitulum poſſit ad ejus libitum revocare Vicarium alias ab ipſo Sede vacante electum, & confirmatum: reſpondit poſſe, dum intra octo dies alium conſtituat. De jure communi 70
ſimiliter Vicarius datus per Capitulum Sede vacante ad certum tempus, etiam ante tempus revocari poteſt: & ita Joan. And. in cap. Tua de offic. Vicar. refert ſe Paduæ conſuluiſſe per c. fin. de precar. & l. Judicium ſolvitur, ff. De Judic. Ita etiam ſe conſultum vidiſſe per Anton. de Roſellis in cauſa Tarviſina atteſtatur Joan. Franc. Pavin.
d. q. 2. n. 7. Quod procedit etiamſi juraſſet non revoca- 71
re: quia licet revocantes ſine cauſa ſint perjuri, tamen tenet revocatio per jura prææallegata, ſecundum eos. Veruntamen S. Congregatio Epiſcoporum (ut credimus, pro bono Eccleſiarum regimine) decrevit Capitulum non poſſe eligere Vicarium ad tempus determinatum, ſed debere eum eligere pro toto tempore vacationis, nec poſſe eum revocare niſi ex cauſa a Sacra Congregatione approbanda: & juriſdictionem ei totum conferre teneri
non cumulative, ſed privative. Similiter reſponſum eſt 72
a Sacra Congregatione Concilii in ipſa Vicarii deputatione Capitulum poſſe præfinire tempus, quo elapſo ejus juriſdictio expiret. Hoc ipſum poterat de jure communi, arg. c. De cauſis ſupra de offic. Deleg. & not. Jo. Andr. in d. c. Tua, & Pavin. loc. cit.

Animadvertendum tertio, juriſdictionem vacante E- 73
piſcopatu principaliter reſidere penes Capitulum, ut
per Pavin. ubi ſupra. Exercitium vero penes Vicarium 74
ab eo deputatum. Unde cenſuit S. Congregatio Concilii ſubſtitutionem faciendam propter abſentiam Vicarii, vel aliorum Officialium ſpectare ad ipſos Officiales, &
non ad Capitulum. Item Capitulum abſque Vicario non 75
poſſe Viſitatorem eligere ad viſitandam diœceſim, refert deciſum Nicol. Garz. de benef. par. 5. c. 7. num. 23.
declarat 7. Quod nota propter ea quæ dicta ſunt ſupra 76
num. 50. Orta tamen dubitatione, an Capitulum poſſit eligere arbitros ad cognoſcendum de cauſis ſuſpicionum, quæ contra Vicarium ab eo Sede vacante deputatum proponuntur; Reſponſum eſt non poſſe Capitulum eligere arbitros, ſed poſſe per ſeipſum cognoſcere de cauſis ſuſpicionum.

Animadvertendum ultimo, diſpoſitionem Concilii 77
Tridentini in dict. cap. 16. procedere in Capitulo Cathedralis, & Metropolitanæ Eccleſiæ duntaxat, ut patet ex illius contextu, & declaravit S. Congregatio ejuſdem

Con-

Digitized by Google

Concilii interpres; nam propoſito dubio, An Decretum Concilii *in c.* 16. *ſeſſ.* 24. quod Capitulum Sede vacante conſtituere debeat Vicarium, qui ſaltem in jure Canonico ſit Doctor, vel Licentiatus, locum habeat etiam in Collegiata, defuncto ejus Prælato, qui ordinariam jurisdictionem, & omnia jura Epiſcopalia habeat: S. Congregatio cenſuit non habere locum. Quamobrem in Capitulis Titulorum Cardinalium, & aliarum Collegiatarum Eccleſiarum tanquam omiſſis a Concilio ſervanda diſpoſitio juris communis, ſecundum ea, quæ dicta ſunt ſupra *in* 1. & 2. *membr. n.* 32. & *n.* 39. *l. Commodiſſime, ff De liber. & poſthum.* nam quod non mutatur, &c. *leg. Sancimus C. de teſtam. cum vulgar.* gloſſ. *in c. Conſtitutionem in v. Prorogamus in fin. de regul. jur. lib.* 6.

DE MAJORITATE ET OBEDIENTIA.

Gregorius IX. Priori Fratrum Prædicatorum, & Archidiacono Rhegin.

C A P U T XIV.

CUum olim cauſa, & infra. Quocirca mandamus, quatenus licet Conventus Monaſterii ſancti Salvatoris Meſſan. ſint ipſo jure hac vice eligendi poteſtate privati; de gratia tamen eligendi, ſeu poſtulandi detis ipſis auctoritate noſtra liberam facultatem; Mandantes eiſdem, ut, cum Eccleſiam Meſſan. vacet ad præſens, electionem ſuam confirmandam, prout de jure fuerit, vel etiam infirmandam, præſentent Capitulo Meſſan.

S U M M A R I U M.

1 *CApitulum vacante Epiſcopatu confirmat electiones ab Epiſcopo confirmandas.*

2 *Juriſdictio Epiſcopi Sede vacante ad Capitulum devolvitur.*

3 *Cardinalium Collegium an ſuccedat in juriſdictione Papali Sede vacante, & numer. ſeqq. uſque ad num.* 63.

4 *Quid inſpecta tempore ante Decretalem, ubi periculum, de elect. lib.* 6.

Et quid poſt dictam Decretalem uſque ad tempus Clementis; Ne Romani, de elect. n. 38.

Et quid poſt dictam Clem. uſque ad tempus Conſtitutionis, n. 59.

5 *Cardinales quam juriſdictionem habeant Sede vacante ex ſententia veterum Canoniſtarum.*

6 *Papa mortua plenitudo poteſtatis eſt penes Romanam Eccleſiam.*

7 *Dormitat tamen quouſque creatur Papa.*

8 *Juriſdictionem multoties habet quis habitu, licet non actu, & n.* 39.

9 *Cardinalium Collegium Sede vacante habet exercitium juriſdictionis Papæ in his tantum, quæ ſunt neceſſaria, vel utilia Eccleſiæ, ſeu Reipublicæ Chriſtianæ ex ſententia Hoſtienſi, & n.* 17.

Declaratur, n. 26.

10 *Cardinales Sede vacante olim utebantur juriſdictione Papali ex conſuetudine, & n.* 36. *Hodie ſecus, n.* 37.

11 *Cardinales Epiſcopi Romano Pontifice obeunte funguntur vice Metropolitani.*

Intellectus cap. In nomine Domini 23. diſt. *ibid. & n. ſeqq.*

12 *Papa eſt Metropolitanus Romanæ Eccleſiæ.*

13 *Cardinales Sede vacante poſſunt anathematizare, & n.* 51.

14 *Anathema eſt mucro Epiſcopalis, & major pœna, quæ ſit in Eccleſia Dei.*

15 *Cardinales Sede vacante non ſunt ſine capite, & n. ſeqq.*

16 *Romanæ Eccleſiæ Vacantis Paſtor, Sponſus, & Caput inviſibile eſt Chriſtus, & n.* 24.

18 *Cardinalium cœtus ante Concilium Lugdunen. habebat in habitu Sede vacante plenitudinem poteſtatis Papæ, & n.* 21.

Contrarium, n. 22.

19 *Cardinales Sede vacante nullam habent juriſdictionem in his, quæ ratione excellentiæ, & dignitatis Papæ tantum ſunt reſervata, & n.* 31.

20 *Cardinalium Collegium Sede vacante ad minus eam habet juriſdictionem in Eccleſia univerſali, quam habet Legatus Apoſtolicæ Sedis, n.* 28.

Contrarium, n. 29.

22 *Romana Eccleſia mortuo Papa dicitur acephala, & viduata.*

Declaratur, n. 24. & 25.

23 *Papa ſolus eſt caput viſibile Eccleſiæ.*

27 *Cardinalis Hoſtienſis conſilium circa clauſuram Conclavis, & cibaria, Cardinalibus ſubtrahenda.*

29 *Legatus de Latere confert beneficia intra ſuam legationem vacantia.*

30 *Cardinalium Collegium Sede vacante beneficia conferre non poteſt, ſicut nec inferiora Collegia, & num.* 34.

32 *Cardinales Sede vacante, nec poſſunt Epiſcopos creare, nec confirmare, nec deponere.*

33 *Cardinales Sede vacante, quamvis poſſint Papam eligere, non tamen poſſunt Cardinales creare, & n. ſeqq.*

34 *Capitulum Sede vacante non confert beneficia ad ſolius Epiſcopi collationem ſpectantia.*

35 *Cardinalium cœtus Sede vacante, an poſſit Cardinales per Papam privatos rehabilitare ſaltem quoad vocem.*

37 *Decretum irritans tollit contrariam conſuetudinem tam præteritam, quam futuram.*

38 *Cardinales Sede vacante non poſſunt ſe de alio negotio intromittere, quam electionis Papæ.*

Fallit, n. 40. & 61.

39 *Cardinalibus per cap* Ubi periculum, de elect. lib. 6. *non admittitur juriſdictio Sede vacante, ſed juriſdictionis exercitium.*

Secus ex Clemen Ne Romani, de elect. ex Bulla Pii IV. n. 53 *n.* 59.

41 *Cardinalium cœtus mortuo Papa pro Terra Eccleſiæ defendenda, vel evidenti periculo poteſt mittere unum Cardinalem.*

42 *Qui tamen non erit proprie Legatus cum juriſdictione, ſed e Nuncius ad illum actum.*

Nec mitti poterit niſi volens, n. 44.

Legatos mittere pertinet ad ſolum Papam de Cardinalium conſilio, n. 42. & 46.

43 *Cardinalium cœtus poteſt mittere unum Cardinalem Legatum ad Papam electum in abſentia.*

45 *Item poteſt Legatum miſſum a Papa revocare ex magna, & evidenti cauſa; alias ſecus.*

47 *Cardinalium cœtus an poſſit Cardinalibus nuper creatis inſignia Cardinalatus tradere, & os aperire ſede vacante, & n. ſeqq.*

48 *An ve apertio oris ad ſubſtantiam electionis pertineat.*

49 *Et an poſſit ad effectum electionis faciendæ Cardinales a cenſuris abſolvere, & cum eis ſuper irregularitate diſpenſare.*

50 *Cardinalium Collegium duabus de Papatu contendentibus,*

tibus; aut electione ſimoniace celebrata, poteſt generale Concilium indicere, & convocare.
51 Item poteſt intruſum in Papam anathematizare.
52 Non tamen eſt judex intruſi, niſi deviaret a fide.
53 Decretum irritans operatur, ut quidquid contra fit, irritum ſit ipſo jure.
54 Et inficit titulum, & poſſeſſionem.
55 Cardinalium Collegium eſt deterioris conditionis, quam ſint inferiora Collegia, in qua tranſit juriſdictio Sede vacante.
56 Et quæ ſit ratio differentiæ.
57 Capitulum Sede vacante poteſt ſtatuta condere; Collegium Cardinalium ſecus.
58 Camerarii, & Pœnitentiariorum Papæ officium mortuo Papa non expirat; iiſque deficientibus poteſt Collegium Apoſtolicum alios ſubrogare pro tempore vacationis.
60 Habere proprie eſt jure dominii poſſidere.
61 Bulla Pii IV. in quo immutaverit jura antiqua quoad juriſdictionem Cardinalium Sede vacante in caſibus urgentis neceſſitatis, & imminentis periculi.
62 Et quid ſtatuerit de illorum authoritate circa ſtatum temporalem Romanæ Eccleſiæ, remiſſive.
63 Congregationum Cardinalium juriſdictio an expiret, vel ſit ſuſpenſa Apoſtolica Sede vacante, & n. ſeqq. uſque in finem.
64 Congregationum quindecim a Sixto V. inſtitutarum juriſdictio eſt ordinaria, & n. ſeqq.
65 Juriſdictio, quæ defertur a lege, vel ſtatuto, & ad univerſitatem cauſarum, vel unum negotium univerſale, ordinaria eſt.
66 Etiamſi inter plures judices ſit partita.
67 Juriſdictio ordinaria mortuo Papa non expirat, & n. ſeqq. uſque ad n. 72.
Legati Apoſtolici officium expirat per obitum Papæ, ibidem.
68 Cardinalium juriſdictio in ſuis titulis Apoſtolica Sede vacante non extinguitur.
Declaratur, n. 84.
69 Vicarii Papæ ad vitam deputati officium durat Sede vacante, cum ejus juriſdictio ſit ordinaria.
70 Auditor Cameræ, & Mareſcallus habent ordinariam, quæ per obitum Papæ non expirat.
71 Auditorum Rotæ juriſdictio eſt ordinaria in procedendo, ſed delegata ſententiando.
72 Congregationum a Sixto V. inſtitutarum facultates ſunt perpetuæ, & durant etiam in tempus Pontificum ſucceſſorum.
73 Congregationum Cardinalium juriſdictio non includitur in prohibitione Clem. Ne Romani, de elector. nec Bulla Pii IV. circa juriſdictionem Collegii Apoſtolici Sede vacante.
74 In juriſdictione univerſali conceſſa, vel abdicata non includitur juriſdictio alteri ſpecialiter attributa.
75 Signaturæ Cardinales, & Prælati Sede vacante ſupplicationes, vel commiſſiones ſignare non valent.
76 Congregationum Cardinalium facultates creato novo Pontifice non conſueverunt renovari.
77 Juriſdictio ſemel extincta, etiam cauſa extinctionis ceſſante, non reviviſcit.
78 Congregationum juriſdictio Cardinalibus in Conclavi manentibus debet conquieſcere quoad negotia, quæ in Congregatione expediuntur per ſubſcriptionem Cardinalis Præfecti.
Secus ſi manerent extra, n. 81.
79 Cardinales vacante Sede, nec in arduis poſſunt ſe immiſcere, niſi pro terra Eccleſiæ defendenda, & grandi periculo imminente.
80 Ad Cardinales in conclavi non licet mittere Nuncium, vel ſcripturam, nec cum iis loqui etiam publice, & palam, non tamen excommunicantur niſi qui hæc faciunt ſecreto.
82 Pœnitentiarius Major in Conclavi non poteſt perſonaliter officium exercere, niſi quoad eos, qui in eodem Conclavi exiſtunt; ſecus ſi maneat extra Conclave, & n. 85.
83 Congregationum negotia, quæ in communi forma a ſolo Secretario expediri ſolent, ſimiliter expediri poſſent Sede vacante.
84 Cardinales in Conclavi exiſtentes poſſunt in ſuis titulis juriſdictionem exercere nonperſonaliter, ſed per ſuos miniſtros.

CUm olim. Vacante Epiſcopatu, Capitulum confirmat electiones ab Epiſcopo confirmandas. Hoc dicit, dividitur in duas partes. In prima providet circa electionem faciendam. In ſecunda circa confirmationem, ibi, *Mandantes*. 1

Nota ex Decretali regulam affirmativam, quod poteſtas, ſeu juriſdictio Epiſcopi Sede vacante ad Capitulum devolvitur, concordat *c. His quæ ſupra eod. c. ad Abolendam infra de heret. c. un. infra hoc tit. lib. 6. & eodem lib. cap. 3. de tempor. ordinat. c. 3. & 4. de ſupplen. neglig. Prelat. c. 1. de inſtit.* & Clem. 1. & quod ibi notatur *de heret.* Et ita hinc regulam ex hoc textu colligit gloſſa ſecunda, & Hoſt. *n. 2. in v. Præſentent*, Innoc. *in d. c. His quæ n. 3.* cum quo ceteri tranſeunt, Frider. de Sen. *conſ. 16.* incipien. *Capitulum Eccleſiæ Cathedralis n. 2.* & paſſim alii: Et quamvis nonnulli, videlicet Vincen. *hic*, Roffred. Benevent. *in libello titul. Ne Sede vacante ad fin.* Hoſt. *in Summa eodem tit. §. 3.* & Archid. *in c. 1. de major. & obed. lib. 6. & in c. 1. de inſtit. eodem lib.* conſtituant in hac materia contrariam regulam negativam, id eſt, juriſdictionem mortuo Epiſcopo ad Capitulum non devolvi, niſi in quantum invenitur permiſſum, vel ex indulgentia ſpeciali, ut in *c. Ex parte ſupra de reſcrip.* vel ex conſuetudine præſcripta, ut *in cap. Irrefragabili de offic. Ordinar.* & in cauſa hæreſis, ut *in d. c. Ad abolendam de heret.* aſſerentes, quod hic dicitur de confirmatione electionis eſſe intelligendum ex gratia, tamen communiter omnes contra tenent, ut hic teſtantur Jo. And. *n. 5.* Butr. *n. 15.* Cardin. *in 8. q.* Abb. *n. 2. ver. Sed communiter.* Et hanc partem latiſſime comprobat, & ab objectis tuetur Joan. Fanc. Pavin. *in tract. de offic. & poteſt. Capituli Sede vacante in 1. q. primæ partis principalis a n. 3.* 2

Verum hodie in Capitulis Cathedralium Eccleſiarum Sede Epiſcopali vacante ſervari debet diſpoſitio Tridentini Concilii *in c. 16. ſeſſ. 24.* ut ſcripſi late in prædicta Decretali, *his quæ ſupra eodem*.

QUÆRO, Quid in Collegio Cardinalium, nunquid Romana Eccleſia vacante ſuccedat in juriſdictione Papali? 3

Joan. Andr. movet hanc quæſtionem hic in gloſſ. 2. n. 8. & dicit de hoc notari *in c. Nullus, il ſecondo 79. diſt.* plenius *in c. unic. de ſchiſmat. lib. 6.* & hodie hoc eſſe expeditum per Conſtitutionem Clementis in Clem. *Ne Romani, de elect.* ſed quia hæc quæſtio graves, & multiplices implicat difficultates; pro clariori ſolutione exiſtimo quatuor tempora eſſe diſtinguenda.

Primum tempus eſt ante Conſtitutionem Gregorii X. editam in Concilio Lugdunenſi, ac relatam in *c. Ubi periculum, de elect. lib. 6.* & hoc tempore inſpecto regula conſtituebatur affirmativa, videlicet Romana Eccleſia vacante ad cœtum Cardinalium juriſdictionem devolvi. Unde veteres Canoniſtæ quotquot ſcripſerunt ante Bonifacianam compilationem ſexti libri Decretalium, juriſdictionem tribuerunt Collegio Cardinalium, non tamen uniformiter. Nam Hugo *in d. c. Nullus 79. diſt.* dixit, cœtum Cardinalium in multis cenſeri vice capitis, Joan. ibidem in gloſſ. *un.* dixit Cardinales ſupplere defectum mortui Papæ, arg. *c. Si quis ead. diſt.* Idem dixit ibi Bernard. ſubdens hoc melius probari *in c. His quæ ſupra eodem*, & in hac Decretali: quæ jura cum probent juriſdictionem Epiſcopalem mortuo Epiſcopo devolvi ad Capitulum, ad eum modum videtur Bernardus ſenſiſſe, juriſdictionem Papalem mortuo Papa devolvi ad Collegium Cardinalium, quod poſtea clare dixit Bart. *in leg. Ubi ſunt n. 3. ff. de tutor. & curator. dat.* ab his ſimiliter Laur. *in eod. c. nullus*, aſſeruit tempore vacationis Cardinales obtinere vicem Curiæ, ut *l. Nominationum, ff. de Decurion.* ſed Matth. relatus a Cardinali in Clem. *Ne Romani, §. Irritum n. 4. de elect.* dicebat mortuo Papa Cardinales fungi vice Archiepiſcoporum ſi ſint Cardinales Epiſcopi, & ceteros non Epiſcopos fungi vice Epiſcoporum. Ad hoc *cap. In Nomine Domini 23. diſtin.* ſtrictius locutus fuit Joan. Fan. ait enim eo tempore Cardinales non poſſe ſe immiſcere niſi in confirmatione, & excommunicatione, juxta text. *in d. c. Si quis 79. diſtin.* ut refert Gemin. *in d. c. Nullus n. 1.* ſimiliter Archidiaconus *in c. unic. n. 1. de ſchiſm. lib. 6.* colligit ex eo textu, quod

Cardinales Sede vacante poſſent abſolvere excommuni-
6 catos a Papa niſi obſtaret illa prohibitio. Quod etiam in-
nuit gloſſ. ibi in v. Sede vacante in prin. & Gemin. in ead.
gloſſ. circa fin. Verum Hoſt. hunc articulum prolixius tra-
ctans in cap. Cum ex eo n. 21. infra de pœnit. & remiſſ. pri-
mum aſſerit, Pontifice vita functo plenitudinem pote-
ſtatis reſidere penes Romanam Eccleſiam, quæ mori
non poteſt, c. Liberti 12. q. 2. nec unquam poteſt eſſe
7 nulla, c. Pudenda 24. q. 1. Deinde ſubdit eam juriſdictio-
nem dormitare, donec creetur caput, cui illa competit,
8 arg. tex. opt. in l. pen. ad fin. C. de curat. furioſ. Multoties
enim habet quis juriſdictionem habitu, ſed non actu, &
9 exercitio, ut c. Paſtoralis ad fin. ſupra de reſtr. Poſtmodum
n. 24. in propoſita quæſtione firmat, Romana Eccleſia
vacante Collegium Cardinalium habere juriſdictionem
Papæ, & illius exercitium ſaltem in his, in quibus de
grandi neceſſitate, evidenti, & imminenti provideri o-
portet. Movetur primo, quia alia inferiora Collegia hoc
habent, ut ad ea devolvatur juriſdictio Sede vacante, ut
10 hic, & in concord. ſupra citatis in 1. notab. Movetur ſecun-
do, quia Cardinalium Cœtus hac juriſdictione utitur ex
conſuetudine, arg. c. Venerabilem, §. Objectioni, v. Quod
autem ſupra de elect. c. Quanto in primo reſponſo ad fin. de
transl. Epiſcop. c. Irrefragabili, §. Exceſſus, & quod ibi
notatur de offic. Ordin. & cap. Cum contingat de for. compet.
nam beata conſuetudo in talibus eſt attendenda, c. Mul-
tis ad fin. 17. diſt. Movetur tertio, quia Romana Eccleſia
vacante non eſt alius judex, ad quem poſſit haberi recur-
ſus, c. Licet de vitanda ſupra de elect. & in cap. In nomine
Domini 23. diſt. ibi, quia Sede Apoſtolica, &c. In quo ca-
ſu multa conceduntur, quæ alias non concederentur, ut
in d. c. In nomine Domini in princ. in l. Generali in princip.
C. de Decurion. lib. 10. & in aliis juribus per eum citatis.
Movetur quarto, quia neceſſitas legem non habet, cap.
Quod non eſt licitum infra de regul. jur. Ac tandem move-
tur, quia veriſimile eſt, ut filio Dei placeat hic intelle-
ctus, ne Eccleſiam reliquiſſe videatur ſine Paſtore, ut c.
11 Pro humani, de homic. lib. 6. Et pro hac opinione videtur
tex. in d. c. In nomine Domini v. Quia vero Sedes Apoſto-
lica 23. diſt. ubi Cardinales Epiſcopo Romano Pontifice
obeunte dicuntur fungi vice Metropolitani. Neque hoc
reſtringi poteſt ad conſecrationem propter verba illa im-
mediate ſequentia, qui videlicet electum Epiſcopum ad
Apoſtolici culminis apicem provehant, quæ de conſecra-
tione intelliguntur ibi a gloſſa in v. Funguntur, & ab Hu-
gone, & Turrecrem. in §. Pateant n. 1. 3. q. 1. Imo enim
12 ſecundum Hoſtien. illa litera generaliter loquitur, & ex
genere ſpeciem infert, & eapoini oportet, Metropolita-
ni, id eſt, Papæ. quia nec alius poſſet eſſe Metropoli-
tanus Romanæ Eccleſiæ; Ergo illam poteſtatem, ac juriſ-
dictionem habere videntur per totam Chriſtianitatem,
quam habet Papa dum vivit; nam & ipſe Metropolita-
13 nus eſt, ut legitur, & notatur in c. Sua ſupra de offic. Vi-
carii. Rurſus pro hac parte allegari poteſt tex. in c. Si quis
pecunia 79. diſt. ubi patet, Cardinales Romana Eccleſia va-
14 cante habere poteſtatem anathematizandi. Unde, ut dedu-
cit Hoſtienſis, eorum poteſtas eminens, eſt & excellens,
tum quia anathema mucro eſt Epiſcopalis, c. Viſis 16. q. 2.
tum quia major eſt pœna, quæ ſit in Eccleſia Dei, c.
Corripiantur 24. q. 1. quare ſi majorem pœnam poſſunt
ex poteſtate ordinaria infligere; ergo & minorem, c. Ve-
nerabilem in 1. reſponſo infra qui filii ſint legitimi, &c.
Ex parte, il terzo de decim. & ex his ceſſat objectum
quod hoc non ſit ſpecialiter permiſſum. Et nihilominus
ut Hoſtienſ. inquit, non eſt quærendum in omnibus jus
expreſſum, ut l. Non poſſunt, ff. de legib. c. De quibus 20.
diſt. c. Certificari de ſepult. & multa ſupplentur, ut legi-
15 tur, & notatur in c. Cum Marthæ, §. 1. infra de celebrat.
Miſſar. Non obſtat, quod aliqui dicunt Cardinales
16 eſſe ſine capite, quoniam ut reſpondet Hoſtienſis, hoc
verum non eſt; imo habent caput Eccleſiæ proprium, &
generale, ſcilicet Chriſtum, 1. Corinth. 11 Ipſe enim eſt
caput corporis Eccleſiæ, qui eſt Princeps primogenitus
mortuorum, ut ſit in omnibus ipſe primatum tenens,
& ipſum dedit caput ſupra omnem Eccleſiam, quæ eſt
corpus ipſius, Epheſ. 1. Unde & Cardinalibus proprie
convenit illud, Epheſ. 4. Creſcamus in illo per omnia, qui
eſt caput noſtrum Chriſtus, dicente eis Matthæi ultimo,
Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus uſque ad conſum-
mationem ſeculi. Quaſi dicat, non ſolum inſtituta Ec-
cleſia, ſed etiam vacante: Quippe valde abſurdum eſt
ſentire Eccleſiam illam carere capite, quæ caput eſt alia-
rum, c. Beati 2. q. 7. imo etiam non procul eſſet ab hære-
ſi, c. 1. & 2. 22. diſt. ſuper quo vide quod legitur, & no-
tatur in c. un. §. hoc unguento, v. Caput ſupra de ſacra unct.
alioquin res eſſet monſtruoſa, ut patet in eo, quod legi-
tur, & notatur in c. Quoniam in pleriſque ſupra de offic.
Ordinar. & cum hoc dicto Hoſt. videtur ſimpliciter tranſ-
ire Arch. in c. Nullus, il ſecondo n. 31. 79. diſt. Rurſus
non obſtat, quod ſi Cardinales haberent juriſdictionem 17
Papalem, hinc poſſent ſchiſma, ſcandalum, & vacatio
ſedis diutina ſuſcitari. Quoniam ſecundum Hoſt. id ve-
rum eſſet, ſi indiſtincte hoc eis concederetur; ſed poteſt
reſtringi ad neceſſaria, vel utilia Eccleſiæ, ſeu Reipubli-
cæ, quibus eſt omnino providendum, ut patet in c. Scias
7. q. 1. & in c. In cauſis ſupra de elect. cum ſuis concord. Ca-
veant ergo ne nimis laxent habenas, arg. leg. Nec quid-
quam, § Ubi decretum, & §. De plano, de offic. proconſul. 18
Concludit Hoſt. diſtinguens per hæc formalia verba, dici
poteſt quod ſi Cardinales habent plenitudinem poteſtatis,
in quantum ſcilicet Romana cenſentur Eccleſia, quæ
nunquam moritur, etiamſi unus tamen ſit ſuperſtes, c.
Si forte 65. diſt. non autem uſu, arg. c. Majores, §. 1. 19
ſupra de bapt. juriſdictionis vero poteſtatem habent in ex-
ercitio ad eum modum, quo ſuperius dictum eſt. Sal-
vis forſan his, quæ ratione Excellentiæ, Dignitatis, &
Eminentiæ, ac prærogativæ Summi Pontificis Sedi tan-
tum Apoſtolicæ reſervantur, ut in cap. 1. ſupra de transl.
Epiſc. & in c. Quod tranſlationem de off. legat. Ad extre-
mum dicit concedendum eſſe, ut Collegium ad minus 20
illam juriſdictionem habeat, quam & Legatus Apoſto-
licæ Sedis, quæ nec mortuo Papa expirat, de quo dic,
ut notatur in c. Tam ex literis in 1. reſponſ. infra de reſtit.
in integrum.

Ex dictis Hoſt. inſpecto hoc primo tempore, quod 21
præceſſit Lugdunenſe Concilium, eliciuntur concluſio-
nes infraſcriptæ. Prima concluſio eſt: Collegium Cardi-
nalium Sede vacante habet in habitu plenitudinem pote-
ſtatis Papalis. Quod multo magis admittitur ab iis, qui
dicebant, Cœtum Cardinalium eſſe caput Eccleſiæ; quia
non eſt veriſimile, ut filius Dei voluerit mortuo Papa
gregem fidelium eſſe ſine Paſtore, vel Eccleſiam ſine ſpon- 22
ſo. Sed hæc concluſio non eſt vera, & eam refellit gl.
in Clem. Ne Romani in v. Non conſonam, de elect. & ple-
nius Card. Turrec. in d. c. Nullus, il ſecondo n. 6. & ſeqq.
79. diſt. quia mortuo Papa, & nondum alio electo Eccle-
ſia dicitur vacare. Item dicitur vidua, ſeu viduata, quia 23
caret ſponſo ſuo. Item dicitur acephala, quia eſt ſine
ſuo capite. Item Vicariatus ſolum Petro Apoſtolo, &
ſucceſſoribus datus fuit. Ideoque ſolus Papa eſt caput vi-
ſibile Eccleſiæ; nam Joannis 1. dicitur Petro primo Rom.
Pontifici, Tu vocaberis Cephas, quod ſonat caput: un-
de Cephalis græce idem eſt, quod caput latine, ut in-
quit Iſidor. Idem probant jura in c. In novo 21. diſt. in cap.
Non decet 12. diſt. in c. Ita Dominus 19. diſt. & in c. Sacro-
ſancta 22. diſt. alioquin non eſſet opus Vicarium eligere,
ſi Cardinalium Cœtus Vicariatum haberet, & plenitudi-
nem poteſtatis Papæ. Nec propterea Eccleſia remanet ſi- 24
ne capite, Sponſo, & Paſtore; quia ut reſpondent gloſ-
ſa, & Turrecrem. & idemmet Hoſt. fatetur, Sponſus,
Rector, & Paſtor eſt Chriſtus, & caput inviſibile Eccle-
ſiæ, quæ eſt ipſius corpus, ut de primo patet in c. Jeju-
nium, il ſecondo 76. diſt. de ſecundo in c. circa medium 96.
diſt. & de tertio in c. 1. v. Sed ubi de ſacr. Unct. & in c. fin.
3. q. 4. Et in hac ſententia fuerunt etiam plerique ex an- 25
tiquis; nam gloſſ. an. in d. c. Nullus, il ſecondo 79. diſt.
dicit mortuo Papa Eccleſiam vivere, ſed tamen carere
capite, ſcilicet viſibili: & cum ea gloſſa concordat Hu-
go relatus ibi ab Archid. n. 3. nam ſecundum eum quo-
modo tot homines eſſent unum caput, aut quomodo va-
caret Eccleſiæ, aut acephala diceretur, ſi caput ha-
beret: & conſentiunt Joan. Fan. & Lau. ut dictum eſt
ſupra n. 4. & contra concluſionem Hoſt. tenet Auguſti-
nus Triumph. in tr. de poteſt. Eccleſ. q. 2. art. 9. ex ratione,
quia non plus poſſunt Cardinales ſine Papa, quam Apo-
ſtoli ſine Chriſto: ſed ad Apoſtolos dictum eſt Jo. 15. Si-
ne me nihil poteſtis facere; Ergo ſimiliter Collegium Car-
dinalium nihil poteſt abſque Pontifice. Non obſtat, quod
hoc habeant inferiora Collegia Sede vacante: Quoniam
hoc reperitur eis expreſſe permiſſum: non ſic Collegio
Cardinalium, ut reſpondet gloſſ. præalleg. in dict. Clem.
Ne Romani in v. Non conſonam.

Se-

26 Secunda concluſio Hoſt. eſt, Cardinales Romana Eccleſia vacente habent poteſtatem juriſdictionis Papalis in exercitio, non quidem indiſtincte, ſed in iis tantum, quæ ſunt neceſſaria, vel utilia Eccleſiæ, ſeu Reipublicæ, quibus eſt omnino providendum. Hæc concluſio forta vera fuit antequam emanaſſet Decretalis, *Ubi periculum*, quæ ſtrictius loquitur, quam Hoſt. ut patebit infra *n.* 40. & idem met Hoſt paulo ante ſtrictius fuit locutus, dum dixit, Cœtum Cardinalium Sede vacante habere exercitium juriſdictionis Papalis ſaltem in his, in quibus de grandi neceſſitate, evidenti, & eminenti provi-
27 deri oportet. Et ab Hoſt. fortaſſe Concilium Lugdunen. deſumpſit verba exceptionis, quæ habentur *in d. cap. Ubi periculum*, §. *Idem quoque*, ibi, *Niſi forſan neceſſitas adeo urgens*, nec non ibi, *vel niſi aliquod tam grande, & evidens periculum immineret*, &c. Quod inde etiam validius ſuadetur, quia *in c. Licet de vitanda n.* 27. *ſupra de elect.* ſcriptum reliquit faciendam eſſe Conſtitutionem, ut Cardinales mortuo Papa claudantur in Conclavi, eiſque cibaria ſubtrahantur: & Addent ibi litera B dicunt eam Conſtitutionem factam eſſe, ut patet ex *d. cap Ubi periculum, de elect. lib* 6.

28 Tertia concluſio. Ante Concilium Lugdunen. Cardinales Sede vacante habebant in Eccleſia univerſali juriſdictionem illam, quam habet in Provincia Legatus A-
29 poſtolicæ Sedis. Verum hæc concluſio non probatur jure. Item tollitur data inſtantia, nam Cardinalis Legatus confert beneficia intra ſuam Legationem vacantia, *c.* 1. *de off. leg. lib* 6. Specular *in tit. de Legat.* §. *Nunc ra-ſtemus in princ.* Fridec. de Senis *conſ* 65. *infraſcripta que-*
30 *ſtiones in princ. & conſ.* 195. *Factum ita ſe habet in fin.* Ac Collegium Cardinalium mortuo Papa beneficia conferre non poteſt, Joan. de Selva *de benef. par.* 2. *q.* 1. *n.* 16. & 18. & Auguſt. Triumph. *de poteſt. Eccleſ. q.* 68. *art.* 3. Nec mirum, quia nec inferiora Collegia hoc habent mortuo Prælato, *c. Illa infra ne Sede vacan. c. un. eod. tit. lib.* 6. *c.* 1. *de inſtit. eod. lib.* & notat gloſſ *hic in verſ. Capitulo*, & communiter DD. Item ſi Cœtus Cardinalium non habet juriſdictionem Capituli Sede vacante, ut prædixi; utique longe minus habet juriſdictionem Cardinalis Legati, quæ major eſt, *cap Ex parte, il terzo de decim.* Demum ſi Cardinales in tota Eccleſia hanc juriſdictionem exercent; hinc poſſet ſchiſma, ſcandalum, & vacatio ſedis diutina ſuſcitari. Quod inconveniens conſideraverat Hoſtien. & ideo prius reſtrinxerat ſuam concluſionem ad caſus urgentis neceſſitatis, & evidentis utilitatis, ut dictum eſt ſupra *n.* 17.

31 Quarta concluſio, quæ ex dictis Hoſt. elicitur. Cœtus Cardinalium tempore vacationis nullam habet juriſdictionis poteſtatem in his, quæ ratione Excellentiæ, Dignitatis, & præminentiæ, ac prærogativæ Romano Pontifici tantum ſunt reſervata. Hæc concluſio eſt indubitabilis, & optime probatur juribus per eum allegatis, & hodie a fortiori eſt canonizata *in d. c. Ubi periculum*, §. *Idem quoque, de elect. lib.* 6. & apertius in Clem. *Ne Romani, de elect.*

32 Ex hac concluſione deducitur primo, ut Collegium Cardinalium Apoſtolica Sede vacante minime poſſit Epiſcopos creare, nec electos confirmare, Petr. And. Gambar. *de offic. Legat. lib.* 6. *n.* 59. nec jam creatos deponere, gloſſ *un. in cap. Nullus, il ſeconda*, quam ibi ſequuntur Archid. & alii 79. *diſt.*

33 Deducitur ſecundo, ut nec poſſit Cardinales creare, gl in dict. Clem. *Ne Romani in verb. Poteſtatis, de elect.* quam ibi omnes ſequuntur, Gondiſal. Villadiego *de orig. Cardin q.* 6. Manfred. *conſ.* 14. & quamvis Hugo *in d. c. Nullus, il ſecondo* 79. *diſt.* quem citat Hoſt. *in d. c. Licet de vitanda n.* 26 *ſupra de electione*, contrarium ſenſerit, eo quod cum Cardinales poſſint eligere Papam, quod plus eſt, poſſunt & Cardinales creare, quod minus eſt: & facit pro ipſo *c. Per Venerabilem*, § *Rationib. infra, qui filii ſint legit.* tamen hoc argumentum refellit Hoſt. *ubi ſupra*, & gl. in d. Clem *Ne Romani in v. Poteſtatis,*
34 *de elect.* Nam & Capitulum creat Epiſcopum, & tamen Sede vacante non confert beneficia ad ſolius Epiſcopi collationem ſpectantia, *d. c. unic. Ne Sede vacante lib.* 6. & hoc indubie teneas, etiamſi ſubeſſet neceſſitas viſitandæ diſcordiæ, & accelerandæ electionis Romani Pontificis; quia huic neceſſitati aliis rationibus eſt oc-
35 currendum, ſecundum Hoſt *loc. cit.* Et ob eandem rationem Collegium Apoſtolicum non poteſt Sede vacante reſtituere nec habilitare Cardinales per Papam privatos, ſeu depoſitos, etiam ad vocem, *c. un. de ſchiſmat. lib.* 6. & ſentit Barb. *in tr. de Cardinal. in decima Baſilica q. v. Tales ergo*, ait enim; ſi Cardinales delinquunt, & per ſententiam removentur, ſine ſpe reſtitutionis deponuntur ad exemplum Luciferi, *c. Principium, de pœnit. diſt.* 2. allegat Hoſt. hoc dicentem in *Summ. de pœnit. & remiſſ.* §. *Cui confitendum in v. Cardinales.* Quæſtionem ad partes diſputat, & reſpondet objectis Capyc. *dec.* 114. *per totam, licet in fin.* videatur inclinare in eam ſententiam, ut Cœtus Cardinalium hoc poſſit, ſi immineret periculum ſchiſmatis, vel aliud grave, niſi Cardinales privatos ad vocem habilitaret.

Deducitur tertio, ut Cœtus Cardinalium Sede vacante, etiam urgente neceſſitate non poſſit mittere aliquem Cardinalem, etiam volentem cum poteſtate, & juriſdictione Legati de Latere, ut plene dicam infra n. 42.

Quinta, & ultima concluſio, quæ inſpecto tempore 36 ante Concilium Lugdunen. colligitur ex dictis Hoſtien. Cardinalium Cœtus Apoſtolica Sede vacante tunc temporis exercebat juriſdictionem Papalem ex conſuetudine, quæ in talibus eſt obſervanda, ut in juribus per eum citatis. Forte ad hanc Conſuetudinem tollendam emana- 37 runt poſteriores Conſtitutiones, ut innuit gloſſ. *in c. un. de ſchiſm. lib.* 6. *in verſ. Sede vacante circa finem*, ibi: Quidquid Cardinales de facto obſervent; nam Decretum irritans appoſitum in d. Clem. *ne Romani*, §. *Irritum de elect.* tollit contrariam conſuetudinem tam præteritam, quam futuram, ut poſt Archid. notat Joan. And. *in c. Cum de beneficio, in princ. in v. Legitima*, & ibi apertius Gemin. *col.* 1. *ver. Nota bene iſtud dictum*, & Franc. *col.* 1. *v. Ex quibus nota de preben. lib.* 6. Præpoſ. *in c. In iſtis*, §. *Leges n.* 3. 4. *diſt.* & alii apud Antonium Gabriel. *in titul. de clauſul. concluſ.* 3. *n.* 40.

Secundus tempus eſt poſt Decretalem: *Ubi periculum* 38 *de elec. lib.* 6. quæ in §. *Idem quoque* in propoſito poteſtatis Cardinalium Sede vacante primo conſtituit regulam, deinde adjicit limitationem, regula habetur ex illis verbis: *Cardinales acceleranda proviſioni ſic vacent attentius, quod ſe nequaquam de alio negotio intromittant.* Hæc ibi. 39 Et ſecundum hoc tempus uſque ad Concilium Viennenſe Collegium Apoſtolicum videtur habuiſſe eandem juriſdictionem habitualem Sede vacante, quam habebat ante prædictam Decretalem. Quoniam illius verba non evellunt juriſdictionis radicem, nec habitum tollunt, ſed tantummodo impediunt juriſdictionis exercitium; non enim procedunt declarando Collegium non habere juriſdictionem, aut quam prius habet illi adimendo, ſed procedunt prohibendo ne ſe ingerat niſi in negotio electionis, ut ſonant verba illa, nequaquam ſe intromittant, quæ magis denotant factum, quam Jus, & eſt ſimile *in cap. Majores*, §. 1. *ſupra de baptiſm.* facit quod notat gloſſ *in cap.* 1. *verſ. Irritas, infra de ſchiſm.* & quod dicitur de Officialibus Romanæ Curiæ, quorum juriſdictio durat mortuo Papa, ſed ſuſpenditur illius exercitium, de quo tamen dic ut per Archid. *in capit Experientia* 15. *quæſtion.* 1. Item facit, quod notat Abbas Antiq. *in capitul. Accepimus in verſic. Debet*, ibi factum notat, & non jus, *infra de pact.* Ex quo notabiliter infero, ut actus juriſdictionales, quos hoc tempore Cardinalium Cœtus exercuiſſet Apoſtolica Sede vacante, non eſſent ipſo jure nulli, ſed ſuſtinerentur ea vi authoritatis præexiſtentis, & juriſdictionis habitualis, ex notabili theorica gloſſæ in Clemen. 1. *in ver. Inhibentes v. Sed quæra de jure patron.* quam ſequitur Anchar. *in cap. Statutum*, § *fin. verſ. Adverte de reſcript lib.* 6. & Abb. *in c. Ex parte num.* 5. *ſupra de conſtitut.* Roman. *conſ.* 203. *quod primum num.* 7. & forte ad hoc dubium removendum emanavit poſtea Clemen. *Ne Romani de elect.* cum Decreto irritanti, ut latius dicam infra *num.* 53. Limi- 40 tatio habetur *in d. cap. Ubi periculum in eodem* §. *Idem quoque* in ſequentibus verbis, videlicet, *Niſi neceſſitas adeo urgens incideret, ut oporteret Cardinales de terra Romana Eccleſia defendenda, vel ejus parte aliqua providere; vel niſi aliquod tam grande, & tam evidens periculum immineret, quod omnibus, & ſingulis Cardinalibus præſentibus concorditer videretur illi celeriter occurrendum.* Hæc ibi. Et in caſu hujus limitationis Cardinalium juriſdictio præſervatur *in dict. Clementina Ne Romani in princ.* ibi, niſi quatenus in Conſtitutione prædicta permittitur. Nec non in Bulla Pii IV. cum modificatione

tamen,

41 tamen, de qua ibi in §. *6.* ut latius dicam infra *n.* 61. Ex
hac limitatione infertur primo, ut Cœtus Cardinalium
pro terra Eccleſiæ defendenda, vel evidenti periculo poſ-
ſit Sede vacante mittere unum Cardinalem Legatum,
ſecundum Paulum de Eleazaris in dict. Clem. *Ne Roma-
ni, de electione*, & ibid. Imol. *num.* 26. & Gondilal. Vil-
42 ladieg. *de orig. Cardinal. quæſt.* 6. *nu.* 35. Ceterum adver-
te, quia Cardinalis ſic miſſus non erit proprie Legatus
cum imperio, & juriſdictione, hoc enim eſt de pertinen-
tibus ad ſupremam authoritatem Summi Pontificis de
ipſorum Cardinalium conſilio, ut notat Speculator *in tit.
de Legato*, §. *Qualiter num.* 7. Unde nullo caſu competit
ſoli Collegio, per ea, quæ dicta ſunt ſupra *in quarta con-
cluſione nu.* 32. Sed potius erit Nuncius, nec habebit ju-
riſdictionem, ſed ſolum nudam curationem, ſeu defen-
ſam, ut reprobata Pauli opinione firmat Cardin. in dict.
Clem. *Ne Romani*, §. *Irritum in* 2. *quæſtion de electione*,
& ibi etiam Imol. *n.* 26. dicens eum non fore Cardinalem
43 Legatum, ſed tamen in actu illo. Quo fit ut ſi Cardina-
les crearent Pontificem abſentem, tunc poſſent quidem
ablegare unum ex Cardinalibus ad novum electum ad Ur-
bem reducendum, illique expenſas neceſſarias conſtituere
de redditibus Romanæ Eccleſiæ, ut tenet Petr. Andr.
Gambar. *de offic & auctorit. legat. lib.* 9. *n.* 185. Sed tamen
ſic miſſus non habebit juriſdictionem, & poteſtatem Le-
gati, ſed erit Nuncius ad nudum illud miniſterium facti
44 per prædicta. Rurſus adverte, quia ante peractam ele-
ctionem Collegium Apoſtolicum non poterit compellere
invitum, ut legationem ſuſcipiat; nam etſi Epiſcopus pro
utilitate Eccleſiæ poſſit præcipere Clerico, ut peregrine-
tur, *c. Quamvis* 7. *qu.* 1. tamen oppoſitum dicendum eſt
hoc caſu, non quidem ex ratione illa Pauli, Quod par in
parem non habeat imperium; imo enim Collegium Car-
dinalium non eſt par, ſed ſuperior; ſed quia Cardinalis
ille ſine culpa privari non debet jure ſuo, ſcilicet voce in
electione Romani Pontificis, quamobrem non poterunt
mittere niſi volentem, ut concludunt idem Paul. Cardin.
Anchar. & Villadieg. *locis citatis*.
45 Infertur ſecundo, ut Cœtus Cardinalium Apoſtolica
Sede vacante poſſit Legatum miſſum a Papa revocare ex
magna, & evidenti cauſa, argumento *c. Ne prædilatione
infra de pœnit & remiſſ cum ſuis concordant*. alias ſecus,
arg. *cap Cum inferior infra eodem*, *& l. Minor magiſtra-*
46 *tus*, *ff. De minor.* nam Legatus generalis, nec aliter eſt
mitteodus, quam a Papa de Cardinalium conſilio, ut *l.
fin C. De legat. lib.* 10. & notat Speculat *in tit. de legat.* §.
Qualiter num 6. Igitur ſicut in miſſione Papa, & Cardi-
nales unanimiter conſenſerunt; ita & in revocatione de-
bent unanimiter conſentire, arg. *l. Ab emptione*, *ff. De
pactis*, *& c. Omnis res infra de reg. jur.* Sed Papa conſen-
tire non poteſt, quia mortuus eſt. Expectetur ergo Suc-
ceſſor, arg. *infr c.* 1. *Ne Sede vacante*. Præterea Collegium
non ſuccedit in collatione beneficiorum, ut oſtenſum eſt
ſupra *nu* 30. Ergo multo minus in Legati revocatione,
quod magis eſt Item Legatus mittitur propter ſalutem
animarum, quæ per hujuſmodi revocationem impediri
non debet. Ita Hoſt. *in cap. Tum ex literis nu.* 2 *infra de
in integr. reſtitut.* quem refert, & ſequitur Speculator *di-
ctotit al. de Legato*, §. *Finitur nu.* 5. & hodie videtur pla-
num per Clemen. *Ne Romani de elect.* ſecundum Jo. Andr.
in d. c. Tum ex literis nu. 4. ſequitur Joan. Franc. Pavin.
in tract de offic. & poteſtat. Capituli Sede vacante in 6. *præ-
lud.* & Capyc. *deciſ.* 114 *num.* 9. *verſ. Sic quoque Colle-
gium Cardinalium*.
47 Infertur tertio, ſecundum aliquos, ut Collegium
Apoſtolicum Sede vacante poſſit Cardinalibus recens crea-
tis os aperire, ac poſſeſſionem Cardinalatus tradere. Ita
Marcus Mantua, & Hieronymus Torniellus inter conſ.
Deciani *conſ.* 8 *vol* 1. quos noviſſime refert, & ſequitur
Hieronymus Campanil. *in diverſ. jur. Canon rubr.* 7. *cap.*
48 6. *nu.* 83. Verum hæc opinio potuiſſet fortaſſe obtinere,
quando adhuc vigebat Conſtitutio Eugenii IV. incipien.
In eminenti, quæ eſt prima inter ejus Conſtitutiones *in
Bullar. tom.* 1. *pag.* 269. in qua diſponitur, ut Cardina-
les pronunciati, etiam poſteaquam inſignia receperint,
in electione Pontificis vocem non habeant, donec eis
fuerit os apertum: quaſi tunc videretur urgere neceſſi-
tas aperiendi os, ut Clericus ad electionem procedere-
tur, ac proinde locus eſſet limitationi Decretalis, *Ubi
periculum in d.* §. *Iidem quoque de elect. lib.* 6. Licet revera,
neque tunc temporis hujuſmodi neceſſitas ſubeſſet: quan-

Fagnan. in I. Lib. Decretal.

doquidem electionis negotium expediri poterat per An-
tiquiores Cardin. quibus os apertum jam fuerat. Sed
quidquid ſit de illo tempore, certe hodie ceſſat omnis
difficultas, quia Conſtitutio Eugenii hanc in parte ſubla-
ta fuit ex Decreto S. Pii V. edito 26. Januarii 1571. ubi
hæc oris clauſura declaratur eſſe ſimplex ceremonia,
quæ ad ſubſtantiam electionis non pertinet, ut refertur
in Ceremoniali electionis Papæ nuper edito a Gregorio
XV. *in* §. *Porro*, *verſ. de Cardinalis autem*. Et ita vacan-
te Sede per obitum Clementis VIII. dicitur obſervatum
fuiſſe in perſona bon. mem. Cardin. de Comitibus, cui
nondum fuerat os apertum, & tamen ad Pauli V. ele-
ctionem admiſſus fuit. Idemque hoc ipſo tempore obſer-
vatum vidimus in electione Sanctiſſ D. N. Inn. X. in qua
ſimiliter ante aperitionem oris vocem habuerunt Cardi-
nales Panzirolus, Roſſettus & Eſtenſis noviter pronun-
ciati. Itaque jam omni neceſſitate accelerandæ electio-
nis ceſſante minime licebit Collegio Apoſtolico tradere
pileum, vel alia inſignia Cardinalitia, nec claudere, vel
aperire os cuiquam ex Cardinalibus noviter creatis; hæc
nanque ad Romanum Pontificem dum viveret pertine-
bant, ac proinde eſt locus regulæ, de qua *in dict.* §. *Iidem
quoque*, necnon prohibitioni Clem. *Ne Romani*, §. *Irri-
tum de elect.* & Bullæ Pii IV. §. *6*.
Infertur quarto, ex quorundam ſententia, ut Colle- 49
gium Apoſtolicum Sede vacante ad effectum electionis fa-
ciendæ poſſit Cardinales electores a cenſuris abſolvere,
& cum eis ſuper irregularitate diſpenſare. Ita Auguſt.
Triumph. *de poteſtat. Eccleſiaſt. qu.* 3. *art.* 8. & Suar. *de
cenſur. diſp.* 41. *ſeſſ.* 2. *verſ. Hac vero*, quos refert, & ſe-
quitur Hieronym. Campanil. *in diverſor. in tract. de poteſt.
Colleg. rubr.* 7. *c.* 6. *n* 84. Sed neque hæc illatio eſt admit-
tenda: quia ratio neceſſitatis hoc caſu nulla poteſt conſi-
derari; nam exceptio excommunicationis, irregularita-
tis, & conſimiles non admittuntur contra electionem Pa-
pæ celebratam a duabus partibus Cardinalium, ut *in c.
Licet de vitanda*, & ibi plene ſcripſi *n.* 12. *ſupra de elect.*
& apertius in d. Clem. *Ne Romani*, §. *Ceterum eod. tit.* &
in dict. Bulla Pii IV. §. 29. & in alia Gregorii XV. *de elect.
Papæ* §. 122. quibus in locis expreſſe ſtatutum eſt, ut ad
evitandas diſſenſiones, & ſchiſmata, per exceptionem
excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti Cardi-
nales ab electione non repellantur. Nec Triumph. *loc. cit.*
quidquam dicit in oppoſitum.
Infertur quinto, ex prædicta limitatione, ut duobus 50
de Papatu contendentibus, & generale Concilium con
vocare renuentibus, convocatio fieri poſſit a Collegio
Cardinalium, ut ex facto reſpondit Cardinalis Zabarel-
la *in conſ.* 15. incipien. *in quæſtione nam.* 6. *in* 3. *quæſt.* quo-
niam cum ſint in poſſeſſione eligendi Romanum Pontifi-
cem, *cap. Licet de vitanda ſupra de elect. cum concordant.*
per conſequens ad eos ſpectant omnia, quæ ſunt conſe-
quentia ad electionem, *cap. Cupientes*, §. *Ad hæc*, *&* §.
Si vero de electione lib 6 *& cap. fin.* & quod ibi notatur in
gloſſ. 3. 65. *diſtinct.* Nec obſtat dict. Clem. *Ne Romani in*
§. *Irritum*, ubi irritatur quidquid faciat Collegium Car-
dinalium de his, quæ ad Papam dum viveret pertinebant;
Convocatio autem generalis Concilii ad ſolum Papam
pertinet, *cap. Significaſti ſupra de elect.* Nam ut reſpondet
Cardinalis, cum ille, §. *Irritum*, excipit ea, quæ per-
mittuntur Collegio Apoſtolico in præcitato *cap. Ubi pe-
riculum*, §. *Idem*, quoque ſtandum eſt eidem §. Ibi autem
Cardinalibus non interdicuntur ea, quæ concernunt ele-
ctionis negotium, ſed alia extrinſeca; Inhibetur enim
ne de alio negotio ſe intromittant, niſi in caſibus ibi
exceptis, idque aut accelerandæ proviſioni vacent atten-
tius, ut ibi dicitur. Cum igitur convocatio generalis
Concilii ſit hoc caſu neceſſaria ad ſedandum ſchiſma,
merito ad Collegium Cardinalium pertinet, quid anne-
xum, & acceſſorium proviſioni; nec dicitur prohibita,
quin potius permiſſa *in dict.* §. *Irritum*. Hæc enim ſunt de
his, quæ Sede vacante, vel quaſi vacante melius expe-
diuntur, quam non vacante, ut in ſimili notat Innoc.
in cap. 1. *infra ne Sede vacan.* Hodie in caſu electionis
nullites celebratæ propter ſimoniacam pravitatem, hoc
eſt expreſſum in Bulla Julii II. quæ incipit, *Cum tam
Divino in* §. *Et inſuper in Bullar. tom.* 1. *fol.* 403. ubi diſ-
ponitur, ut liceat Cardinalibus Concilium generale in-
dicere, & convocare in loco idoneo, prout eis vide-
bitur expedire.
Infertur ſexto, ut eadem ratione poſſit, & debeat Car- 51

Rr dina-

dinalium cœtus anathematizare intruſum in Papatu, ut
eſt textus *in c. Si quis pecunia 79. diſt.* cujus diſpoſitio non
eſt ſublata, quin potius præſervata *in dict. § Idem quoque*.
Nam extrudere invaſorem Pontificatus negari non po-
teſt, quin ſpectet ad electionis negotium, cui attentius
eſt vacandum; & hæc eſt urgens neceſſitas, & grande
periculum, cui celeriter eſt occurrendum, ut ibi dici-
52 tur. Non tamen poterunt Cardinales eſſe judices intru-
ſi, niſi deviaret a fide, ut poſt Hugon. firmat Cardina-
lis Turrecr. *in §. Pateat num. 1. & 3. qu. 1.*
53 Tertium tempus eſt poſt Conſtitutionem Clementis
V. In Conc. Viennenſi editam; ac relatam in dict. Clem.
Ne Romani de elect. qua irritum, & inane decernitur quid-
quid poteſtatis, aut juriſdictionis ad Romanum, dum
vivit, Pontificem pertinentis cœtus Cardinalium Roma-
na Eccleſia vacante duxerit exercendum. Atque ita ge-
ſta a Cardinalibus contra hanc prohibitionem non ſu-
ſtinentur amplius ea vi authoritatis præextiſtentis, ſe-
cundum ea, quæ dicta ſunt ſupra *num.* 39 quia clauſu-
la Decreti irritantis operatur, ut quid contra fit, nul-
lum ſit ipſo jure, ut eſt textus *in cap. penult. de præbend.
lib. 6. & in cap. Si ſoli, verſ. Niſi nos in gratia de conceſſ.
præben. eod. libr.* Brun. *in tract. de forma in rubr. Quando
aliquid cenſ. trad. pro for. col. 2.* ubi plura cumulat. Qui-
nimo quamvis ea dicta Clemen. *Ne Romani*, prima fron-
te non videatur ſublata juriſdictio in radice, & quantum
ad habitum, ſed quantum ad actum, & exercitium dun-
taxat, ut innuit verbum illud, *exercendum*, argum. eo-
rum, quæ dicta ſupra eodem *n.* 39. Nihilominus con-
54 trarium videtur verius: quia Decretum irritans inficit ti-
tulum, & poſſeſſionem, Rota *dec. 2. de reſtit. ſpoliat. in
antiq. & deciſ. 3. eodem tit. in novis, & deciſ. 250. nu. 24.
par. 7. recent.* Caſſador. *deciſ. 1. de reſtitutione ſpoliat.*
55 Mohedan. *deciſ. 15. de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* Itaque ho-
die regula conſtituitur negativa, videlicet juriſdictio, &
poteſtas Papæ non tranſit in Collegium Cardinalium Se-
de vacante; & in hoc ipſorum Collegium eſt deterioris
conditionis, quam Collegia inferiora, in quæ tranſit,
ut hic *& in cap. His quæ ſupra eod.* ita Joan. de Imol. in
dicta Clemen. *Ne Romani in 7. notab. n. 14.* Capyc. *de-
ciſ. 114. n. 9.* & eſt ſpeciale in Collegio Cardinalium, ut
inquit Frideric. de Senis *conſ. 16.* incipien. *Capitulum Ec-
56 cleſiæ Cathedralis n. 2. verſ. Proterea ſpeciale eſt.* Ratio-
nem ſpecialitatis aſſignat Zenzelinus in eadem & gloſ.
magna *in fin. in cap. unic. de ſchiſm. lib. 6.* videlicet quia
ob accelerandam proviſionem Eccleſiæ, in cujus tarda-
tione imminet periculum, ſpeciale quid ſtatui debuit.
57 Et eſt ſimile *in c. Accuſatus, §. Sane de accuſat. eod. lib.*
Aliam rationem diverſitatis aſſignat Capyc. *dict. deciſ.
114. n. 3.* videlicet, quia Capitula inferiora habent ma-
jorem communionem cum Prælato, quam Collegium
Cardinalium, cum illa condant ſtatuta Sede vacante,
per Frideric. *dict. conſ. 16. per totum*, & Præpoſ. late *in
c. Epiſcoporum n. 2. diſt. 18.* Cœtus Cardinalium non,
ut per Dec. *in c. Tranſlato in 2. lectura n. 9. de Conſtitut.*
Sed hæc ratio non placet, quia Cardinales ſunt pars
corporis Papæ, ſecundum Jo. de Ligano *in c. 2. infra de
Cler. non reſid.* & ipſius membra, *c. Felicis de pœn. lib. 6.*
Ideoque licet Epiſcopi jurent fidelitatem Papæ, ut *in c.
Ego N. de jurejurand.* tamen Cardinales non jurant
Papæ fidelitatem tanquam inviſcerati, & pars corporis
ipſius, ut notabiliter dixit Hoſt. *in c. Antiqua de privil.*
& poſt eum Barbat. *conſ. 1. n. 17. verſ. Et licet Cardi-
nales*. Tene igitur primam rationem. Unde quamvis
Bart. *in l. Ubi abſunt n. 3. ff. De tutor. & curat. dat. ab
his*, dixerit vacante Papatu juriſdictionem remanere
apud Collegium Cardinalium, ſicuti vacante Epiſcopa-
tu remanet juriſdictio apud Capitulum: tamen ejus opi-
nio confunditur per dictam Clem. *Ne Romani*, ut dicit
Barbat. *ibi in addit. ad Barth. in ver. Apud Collegium*,
& plenius in ſuo *conſ. 1. n. 17. vol. 1.* Tene igitur incun-
ctanter cum gloſſ. *in dicto cap. Ubi periculum*, in dict.
Clem. *Ne Romani, & in dict. cap. un. de ſchiſm. libr. 6.*
Cum quibus etiam conſentit Bald. *in ſuo conſilio ſchiſ-
mat. in ver. Suppono autem quod Cardinales*, & alibi paſ-
ſim Doctores.
Excipitur tamen in dict. Clem. Caſus urgentis neceſſi-
tatis, & grandis periculi imminentis ad præſcriptum
prædictæ Decretalis, *Ubi periculum*. Unde quæ poterat
Cardinalium cœtus tunc temporis exercere ſecundum
ea, quæ dicta ſunt ſupra in illationibus *a n. 41.* poterit
etiam exercere poſt dictam Clement. *Amplius*, cum offi-
cium Camerarii, & Pœnitentiariorum Papæ eo mortuo 58
non expiret, iiſdem deficientibus poterit Collegium Apo-
ſtolicum in eorum locum alios ſubrogare pro tempore va-
cationis, ut diſponitur in dicta Clem. *Ne Romani, §. Eo
tamen proviſo*.
Quartum, & ultimum tempus eſt poſt Bullam Pii IV. 59
editam 7. Idus Octobris 1562. incipien. *In eligendis*, *quæ
in §. 6. ſtatuit ut infra*, videlicet, *Sedis autem vacatione du-
rante Collegium Cardinalium in iis, quæ ad Pontificem
Maximum dum viveret pertinebat, nullam omnino pote-
ſtatem, aut juriſdictionem habeat, neque gratiam, neque
juſtitiam faciendi, aut factam per Pontificem mortuum exe-
cutioni demandandi, ſed ea omnia futuro Pontifici reſerva-
re teneatur*. Hactenus verba Bullæ, quæ cum non pro-
cedant declarando, aut juriſdictionem ſuſpendendo, 60
aut illius exercitium prohibendo, ſed juriſdictionem ip-
ſam adimendo per illa verba univerſalia negativa, nul-
lam omnino poteſtatem, aut juriſdictionem habeat: pro-
culdubio abdicant a Cardinalibus, & evellunt radicitus
quamcunque juriſdictionem, & poteſtatem, non ſolum
quoad exercitium, & poſſeſſionem, ſed etiam quoad
habitum, & proprietatem; hoc enim importat verbum,
habere, quod proprie eſt jure domini poſſidere, ut *l. Sti-
pulatio iſta, §. Habere, ff. De verborum ſignificat. l. Hoc
Senatus*, juncta gl. *in ver. Habuit, ff. De uſufr. ear. rer.
quæ uſu conſum.* Præſervatur tamen in Bulla Pii IV. juriſdi- 61
ctio illa, quam cœtus Cardinalium poterat exercere in
vim Decretalis, *Ubi periculum*, videlicet in caſibus ur-
gentis neceſſitatis, & grandis periculi imminentis, ut
plene dictum eſt ſupra *a n.* 40. ſed hæc præſervatio fit cum
duplici differentia. Prima eſt, quia ex *dicto cap. Ubi pe-
riculum*, cauſa neceſſitatis dijudicanda erat concorditer
ab omnibus, & ſingulis Cardinalibus præſentibus. Un-
de unius contradictio, vel diſſenſio poterat impedire, ut
ibi notat gloſſa *in §. Idem quoque in ver. Singulis, verſ.
Si vero ultra prædicta*. At ex Conſtitutione Pii IV. in dict.
§. 6. ſufficiunt duæ tertiæ illorum partes. Secunda diffe-
rentia eſt, quia ex Decretali, *Ubi periculum*, ſatis erat,
ut Cardin. quoquomodo concurrerent. Sed ex hujus duæ
tertiæ partes conſentire debent per ſecreta ſuffragia, ut in
eod. verſ expreſſe diſponitur. Hæc de juriſdictione ſpiri-
tuali cœtus Cardinalium Apoſtolica Sede vacante. Quo
vero ad ſtatum temporalem Romanæ Eccleſiæ quatenus
ſe extendat Cardinalium authoritas, & juriſdictio faci- 62
le haberi poteſt ex eadem Bulla Pii IV. in *dicto §. verſ. Ne-
que de ſtatu temporali*, cujus verba huc transferre ſuper-
vacaneum duxi.
Succeſſive QUÆRO, An juriſdictio Congregatio- 63
num S. R. E. Cardinalium expiret, vel ſit ſuſpenſa Apo-
ſtolica Sede vacante. Hodie 8. Septembris 1644. Roma-
na Eccleſia vacante per obitum ſan. mem. Urbani VIII.
de hoc dubio conſultus fui a Sac. Collegio Cardinalium
in Conclavi exiſtentium ex ordine dato ad Rotas R. P. D.
Farneſio Archiepiſcopo Patracen. a Secretis Sacræ Con-
gregationis Cardinalium negotiis, & conſultationibus
Epiſcoporum, & Regularium præpoſitæ.
Reſpondi juriſdictionem Congregationum per obitum
Papæ non expirare: debere tamen conquieſcere ipſis Car-
dinalibus in Conclavi manentibus quoad illa negotia, &
cauſas, quæ in ipſis Congregationibus expediuntur per
ſubſcriptionem Cardinalis Præfecti, ſeu habentis ſigil-
lum. Alia vero, quæ ex communi forma a Secretario ex-
pediri ſolent vivente Pontifice, poſſe itidem expediri Sede
vacante.
Quoad primam partem reſponſi, quod ſcilicet juriſ- 64
dictio Congregationum mortuo Papa non expiret,
motus fui primo, quia illarum juriſdictio eſt ordina-
ria; tum quia data eſt Congregationibus per Conſti-
tutionem Sixti V. de qua infra proxime; juriſdictio
enim, quæ defertur a lege vel ſtatuto ordinaria eſt, 65
ut *l. Et quia, ff. De juriſd. omn. judic. l. 1. in 1. reſpon. ff.
De offic. ejus cui mandat. eſt juriſdict.* & notat Innoc. *in
c. Cum ab Eccleſiarum num. 2. verſ. Et quia lex ſupra de
offic. Ordinar.* & Abb. *in c. In ſingulis n. 3. infra de ſtatu
Monachor.* Tum quia eadem juriſdictio eſt ad univer-
ſitatem cauſarum, ſeu negotiorum, ut patet in Con-
ſtitutione Sixti V. edita 11. Kalend. Februarii 1587.
in qua inſtituuntur quindecim Congregationes Sanctæ
Romanæ Eccleſiæ Cardinalium cum juriſdictionum,
& facultatum partita conceſſione ad faciliorem univerſæ
Rei-

Digitized by Google

Reipublicæ Chriſtianæ, Statuſque Eccleſiaſtici, & Ro-
manæ Curiæ negotiorum, & cauſarum expeditionem,
ut legitur in proœmio §. 1. & §. 2. & conſtat ex facultati-
bus cuique Congregationi attributis. Juriſdictio enim
data ad univerſitatem cauſarum, vel ad unum nego-
tium univerſale proculdubio eſt ordinaria, ut notat
Bart. *in l. Ambitioſa n. 34. verſ. Sed concedendo, ff. De
decret. ab Ordin. facien. & in l. More qu. 5. nn. 9.* ubi et-
iam Jaſ. *num.* 51. & communiter Doctores, *ff. De juriſ-
dict. omn. judic.* & probatur in *leg. 1. in princip. & §. Cum
urbem, ff. De offic. Præfect. Urb. & in l. fin. Cod. Ubi, &
apud quem*, ibi, *vel certa adminiſtrationi, cui & juriſ-
dictio adhæret in prima conſtitutione, ff. quorum, §. penult.*
& in Auth. *habita, C. Ne fil. pro patr.* ubi Doctoribus
conceditur juriſdictio in ſcholares, quæ ſine dubio eſt
66 Ordinaria, ſecundum Bart. *in d. l. Ambitioſa*. Quod
procedit etiam partita inter plures judices juriſdictione,
quia illa eſt potius diſtributio cauſarum, quam Delega-
tio, ut notat Bald. *in l. Præcipimus in princip. C. De ap-
pellat. & in l. fin. ad fin. C. Ubi Senat. vel Clariſſ.* dicens per
illam legem ita fuiſſe conſultum per ſapientes: & ſequitur
67 Jaſ. *in d. l. More n.* 52. Explorati autem juris eſt juriſdi-
ctionem ordinariam per obitum Papæ non expirare: hic
eſt textus *in c. 2. de offic. legat. lib.* 6. ubi Clemens IV. de-
clarat Legatos Apoſtolicæ Sedis habere juriſdictionem or-
dinariam, ac proinde illorum officium mortuo Papa non
expirare: & ita ibi eſt caſus ſecundum Jo. Andr. Gemin.
Franc. & omnes, de quo dic, ut per Petr. Andr. Gambar.
de auctor. legat. lib. 9. n. 40. Hinc eſt, ut ordinaria juriſ-
68 dictio, quam habent Cardinales in ſuis titulis ad præ-
ſcriptum *c. Hic quæ ſupra eodem*, non expiret Sede vacan-
te, ut per Cardin. in Clemen. *Ne Romani*, §. *Irritum qu.*
69 3. *de elect.* Hinc etiam eſt, ut officium Vicarii Papæ ad
vitam deputati, ut notis eſt, per illius obitum non extin-
guatur, quia habet ordinariam, Gambar. *in eodem tract.
lib. 9. n.* 78. Idemque dicendum de officio Camerarii, &
Pœnitentiarii, ut probatur in dict. Clem. *Ne Romani*, §.
70 *Eo tamen proviſo de elect.* Similiter hinc eſt, ut juriſdictio
A. C. & Mareſchalli non expiret Pontifice vita functo, ut
tenet gloſſa in dict. §. *Eo tamen proviſo in verb. Expirare*,
& ibi etiam Cardin. *n.* 3. & hoc ideo, quia habet ordina-
riam, ſecundum Hoſt. *in c. Quod de his in fin. infra de
ſent. excom.* Specul. *in tit.* 3. §. 1. Jaſ. Purpurat. & alios re-
latos a Petro Barboſ. *in l. Cum prætor*, §. 1. *n.* 75. *ff. De
judic.* & de Auditore Cameræ eſt expreſſum in Bulla Pii
IV. quæ incipit, *Ad eximia*, § 5. ibi, *Tua Ordinaria
authoritate in Bullar. to. 2. pag* 48. & in alia ſimili Pauli
V. incipit, *Eximia*, §. 7. ubi eadem verba repetuntur
tom. 3. pag. 212. Et propterea in ſuis literis ſemper inſeri-
71 bitur, Cameræ Apoſtolicæ Generalis Auditor, Roma-
næque Curiæ judex ordinarius. Qua ratione ex parte
idem dici poteſt de Auditoribus Rotæ, quia illorum juriſ-
dictio eſt ordinaria in procedendo, licet ſit Delegata in
ſententiando, ut notat gloſ. 1. in Clem. *Auditor de re-
ſcript.* Speculat. *loco citato*, Gambar. *dict. tract. de offic.
legat lib 6. n. 64. verſ. Undecimo quæro*, licet Archid. *in
c. Experientia* 11. *qu.* 1. dixerit Bonifacium interlocutum
fuiſſe, quod in Curia nullus habet ordinariam niſi Papa,
ut refertur in gloſſa præallegata.
72 Deinde principaliter motus fui quoad primam reſponſi
partem, quia facultates Congregationibus Cardinalium
attributas in præcitatis literis Sixti V. conſtat eſſe per-
petuas, & perdurare etiam in tempus Pontificum ſucceſ-
ſorum. Idque non ſolum ex generali regula, quod de na-
tura Conſtitutionis eſt, ut ſit perpetua, *c. ult. ſupra de
offic legat.* Frider. de Sen. *conſ.* 16. incipien. *Capitulum in
princ* Verum etiam, quia hoc caſu id ſatis aperte cau-
tum reperitur in declarationibus facultatum earundem
Congregationum poſtea editis ab eod. Sixto V *in §. 3. in
Bullar. tom. 2. pag.* 616. ibi, *graviora vero quæcunque
ad nos, vel Succeſſores noſtros deferantur*, & clarius in
§. 8. Ubi ſic legitur, *ut autem hæc noſtra litera quam
primum ubique locorum, & gentium innoteſcant, quas
inter alias Apoſtolicas, & perpetuas Conſtitutiones an-
numeramus, &c.*
73 Tertio motus fui, quia in Clem. *Ne Romani*, §. *Irri-
tum de elect.* & in Conſtitutione Pii IV. *In eligendis* §. 6.
abdicatur a Cardinalibus Sede vacante illa tantum juriſ-
dictio, quæ ad Pontificem Maximum dum viveret perti-
nebat, ut dictum eſt ſupra *num.* 53. & *num.* 59. ſed juriſ-
dictio Congregationibus attributa in literis Sixti V. non
pertinebat ad Summum Pontificem dum viveret, ſcilicet
privative, ſed ad ipſaſmet Congregationes, inter quas
idem Sixtus Pontificiam juriſdictionem partitus eſt, ut
patet ex iiſdem literis, §. 2. ibi, *Pontificum hoc onus
Angelicis plane humeris formidandum inter Senatores
Orbis terræ fratres noſtros Cardinales apta quadam di-
ſtributione pro temporum conditione, negotiorum multitudi-
ne, & varietate, ipſaque utilitatis ratione ſalubriter
partiri decernimus.* Ergo talis juriſdictio non cenſetur
a Cardinalibus abdicata, & per conſequens remanet
apud illos, ut prius; nam quod non mutatur, &c. *l.
Sancimus, C. de teſtam. cum ſimilibus*. Præterea *in d.
§. Irritum*, abdicatur juriſdictio Cardinalium Cœtu, &
in Bulla Pii IV. *d.* §. 6. a Collegio Cardinalium. Hæc
autem verba non comprehendunt juriſdictionem conceſ-
ſam particularibus Congregationibus, quia illæ non
conſtituunt unum corpus univerſale, nec dici poſſunt
Cœtus, ſeu Collegium Cardinalium, ſed ſunt corpora
inter ſe diſtincta, nec ulla ex Congregationibus faculta-
tes exercet nomine Collegii, ſuo peculiari nomine, ve-
luti Inquiſitionis, Concilii, Rituum, & alias, prout in
literis erectionis. Unde cum tali juriſdictioni non ada-
ptentur verba Conſtitutionum, conſequenter nec ea-
rum diſpoſitio adaptari debet, *cap. Tua infra de ſpon-
ſal. l. 4. §. Toties*, & ibi Bart. *ff. de damn. infect. cum
ſimil.* ut per Gemin. *conſ.* 88. Inn. *ſub n. 4. verſ. Cum er-
go concurrant*. Et confirmatur, quia ſicut in conceſſio- 74
ne juriſdictionis univerſalis non venit juriſdictio alteri
ſpecialiter demandata, ut eſt caſus *in c. Studuiſti*, & ibi
dixi *in 1. not. ſupra de offic. leg.* eo quod mandatum ſpe-
ciale deroget generali, & ibi, *& in cap 1. Cum materia
ſupra de reſcript.* & generi per ſpeciem derogetur, ut *in
reg. generi lib.* 6. ita e converſo in abdicatione juriſdi-
ctionis univerſalis a Collegio Cardinalium non includi-
tur juriſdictio particularibus Congregationibus ſpeciali-
ter attributa, ut idem operetur oppoſitum in oppoſito,
quod propoſitum in propoſito, *l. Si ex toto, ff de legat.* 1.
l. 3. §. fin. l. 4. & l. Legata, ff. de adim. legat. & per conſe-
quens cenſeri debet eis permiſſum, quod non reperitur
expreſſe prohibitum, *c. Illud* 30. *q.* 3. & *c. Qui ſpiritualo
q. 4. c. Sunt nonnulli* 16. *q. 1. l. Mutus*, §. 1. *ff. de procurat.
cum multis ſimilib.*
Quarto motus fui, quia in eadem Conſtitut. Pii IV. 75
in §. 10. *verſ. Pœnitentiarius vero*, limitatur juriſdictio
Majoris Pœnitentiarii, ita ut extra forum conſcientiæ
penitus conquieſcat, & in §. 12. tolluntur facultates
Cardinalium, & Prælatorum Signaturæ Gratiæ, quæ
eſt ſecunda ex Congregationibus a Sixto V. inſtitutis,
ut in Bull. *t. 2. pag.* 612. & decernitur ut illius Card.
& Prælati ſupplicationes, & commiſſiones aliquas, et-
iamſi ſupplicantes parvas datas antea obtinuerint, ſigna-
re non valeant, & officia eorum omnino ceſſare intel-
ligantur. Hæc autem plane convincunt in generali di-
ſpoſitione prius facta in §. 6. quod Colleg. Card. nullam
habeat juriſdictionem in ſpectantibus ad Papam dum vi-
vit, nullatenus fuiſſe comprehenſas particulares Congr.
Card. alioqui quid opus fuiſſet illarum facultates limita-
re, vel auferre, ſi in alia parte Conſtit. eædem faculta-
tes jam fuiſſent eis ex omni parte ademptæ? Et ita in ter-
minis ſimilis Conſtit. poſt Archid. arguit gl. *in c. un. de ſchiſ-
mat. lib. 6. in ver. Sede vac. in princ.* ut dixi ſupra *n.* 5.
Ad extremum motus fui quoad hanc primam partem 76
reſponſi ex diuturna obſervantia ſubſecuta, ad *l. Si de
interpretatione, ff. de legib. & c. Cum dilectus de conſuetud.*
nam creato novo Pontifice facultates Congregationum
non conſueverunt renovari, ſed fiunt Congregationes,
prout ſolebant vivente Papa, quod clare demonſtrat eas
facultates non expiraſſe, alioquin opus eſſet nova con-
ceſſione: quia juriſdictio ſemel extincta, etiam cauſa 77
extinctionis ceſſante non reviviſcit, *l. Qui res*, §. *Ar
eam, verſ. In perpetuum*, cum concordant. de quibus ibi
per gloſ. *ff. de ſolut. c. Quæris, verſ Non poteſt autem*, &
ibi gloſ. *in verb Contrahatur de conſecr. diſt.* 4. Speculator
in tit. de ſalar. §. Poſtremo, verſ. Primo, Bald. *in l. Qui
liberatus n. 1. ff. de adopt.* licet ſecus eſſet, ſi tantum eſſet
ſuſpenſa, ut notat Innoc. *in c. Cum inter in ver. Licitum
n. 2. de conſuetud.* & Bald. *loc. cit.*
Quoad ſecundam partem reſponſi, videlicet, quod 78
juriſdictio Congregationum Sede vacante Cardinalibus
in Conclavi manentibus debeat conquieſcere, & dor-
mitare quoad negotia, & cauſas, quæ in Congregatio-

ne expediuntur per ſubſcriptionem Cardinalis Præfecti,
ſeu habentis ſigillum; motus fui, quia *in c. Ubi pericu-
lum*, §. *Idem quoque de elect. lib.6.* præcipitur Cardin.
exiſtentibus in Conclavi, ut accelerandæ electioni Sum-
mi Pontificis, ſic vacent attentius, ut ſe nequaquam
de alio negotio intromittant: & excipiuntur duo tan-
tum caſus, id eſt, urgentis neceſſitatis pro terra Ec-
cleſiæ, vel aliqua ejus parte defendenda, & grandis pe-
riculi imminentis, quæ exceptio in aliis firmat regu-
lam in contrarium, itaut imminente electione Papæ
electores non debeant ſe ad alia divertere; nam pluri-
bus intentus, &c. *c. Diverſis de Cleric. conjugat. l. Ne-*
79 *mo, C. de ſeſſor*, notant *in d. cap. Ubi periculum*, Joan.
Andr. *in ver. Alio negotio*, & Petr. de Anchar. *n 4. verſ.
Item notat in ver. Idem quoque*, ſubdens Cardinales va-
cante Sede, nec in arduis poſſe ſe immiſcere, niſi ſtri-
cte, prout textus loquitur, ideſt, in defenſione ter-
ræ, vel cum imminet grande periculum, alias non.
80 Præterea in dict. Decretali, *Ubi periculum in § Nulli*,
fiunt quinque prohibitiones. Prima eſt, ut nemini ad
Cardinales in Conclavi aditus pateat. Secunda, ut nec
ipſi Cardinales aliquos ad ſe venientes admittant, ni-
ſi eos, qui de voluntate omnium Cardinalium inibi
præſentium vocarentur pro inſtanti electionis negotio.
Tertia, ut nulli liceat ad eoſdem Cardinales, vel eo-
rum aliquem nuncium mittere. Quarta, ut nec li-
ceat ad eoſdem mittere ſcripturam. Quinta, ne quis
ſecreto cum eis loquatur. Et quamvis pœna excom-
municationis non adjiciatur, niſi tribus poſterioribus
prohibitionibus, id eſt, contra mittentes nuncium, vel
ſcripturam, & ſecreto loquentes: & hoc verbum, *ſe-
creto*, quoad ipſam pœnam determinet tertiam, &
quartam prohibitionem, ſcilicet mittentium nuncium,
vel ſcripturam: tamen ſalva manet inhibitio in reliquis
omnibus, videlicet non ſolum quoad extraneos, qui
accedunt ad Cardinales, & quoad Cardinales, qui ex-
traneos admittunt; ſed etiam quoad illos, qui publi-
ce, & palam mittunt ad Cardinales nuncium, vel ſcri-
pturam; licet his quatuor caſibus, in quibus hæc pa-
lam fiunt, & non ſecreto, contrafacientes non li-
gentur pœna excommunicationis, ut ibi declarat Ar-
chid. *ſub n. 4. col. 3. in ver. Secrete*, Jo. Andr. *n.6.* Burr,
n. 7. in eod. ver. & alii communiter. Si ergo quicun-
que aditus, ſeu acceſſus ad Cardinales, & miſſio Nun-
cii, vel ſcripturæ etiam publice, & palam in prædicta
Decretali interdicuntur, & viceverſa non licet iiſdem
Cardinalibus quenquam admittere, niſi vocatum de
conſenſu omnium pro negotio electionis: profecto hinc
ſequitur neceſſario, ut nec liceat illis Secretarios, vel
Miniſtros audire, vel ſcripturas recipere, nec alia tra-
ctare, aut expedire negotia particularia Congregatio-
num, quæ ad Papæ electionem non pertinent, ex his,
quæ dicta ſunt ſupra *n. 78.*
81 Dixi Cardinalibus in Conclavi manentibus; quia ſe-
cus eſſet ſi illorum quipiam reperiretur extra Concla-
ve, quia tunc ceſſaret ratio accelerandæ electionis,
cum electio fieri non poſſit niſi in Conclavi, & eo
clauſo, & hodie hoc ſit de forma, ut Conſtit. Gre-
gorii XV. *de elect. Papæ in §. Quod ſi electio*. Unde 82
quamvis Cardinalis Major Pœnitentiarius, cujus offi-
cium non expirat per obitum Papæ, Clement. *Ne Ro-
mani*, §. *Eo tamen proviſo de elect.* poſſit Sede vacan-
te exercere, quæ pertinent ad forum conſcientiæ, ut
in præcitata Bulla Pii IV. §. 10. Hoc tamen fallit, ſi
ſit in Conclavi; quia tunc licet retineat juriſdictionem,
non tamen retinet exercitium, cum ſit impeditus ex-
tra negotiari. Quo impedimento ſublato, veluti ſi
maneret extra Conclave, utique poſſet concernentia
forum conſcientiæ expedire. Ita ſingulariter declarat
gloſſ. *in dict. §. Eo tamen proviſo in ver. Majorem*, di-
cens, *tempore incluſionis Major Pœnitentiarius ſi eſt
Cardinalis, per ſe non poteſt uti officio: ſi tamen nol-
let in clauſura manere, etiam perſonaliter uteretur offi-
cio*, & ſubdit gloſſa ſic feciſſe Cardinalem Tuſcula-
num. Verumtamen etiam in Conclavi poſſet officium
perſonaliter exercere quoad eos, qui in eodem con-
clavi exiſtunt, exceptis tamen illis, quæ ſunt ei ſpe-
cialiter interdicta, ſicuti eſt abſolutio a cenſuris in
terminis ejuſdem Conſtitutionis Gregor. XV. §. 19.
Quo vero ad ultimam partem, videlicet quod ne- 83
gotia, quæ in communi forma a ſolo Secretario ex-
pediri ſolent vivente Pontifice, poſſit ſimiliter expe-
diri ipſo vita functo, breviter motus fuit: quia in his
levibus, & ordinariis, quæ a Cardinalibus non per ſe
ipſos, ſed per Miniſtros expediri conſueverunt, ceſſat
omnino ratio prohibitionis, de qua in prædicta De-
cretali, *Ubi periculum*, videlicet ne electionis nego-
tium protrahatur, in quo grave imminet periculum,
ut ibi in principio, & in §. *Idem quoque*; Ergo &
prohibitio ceſſare debet, *cap. Et ſi Chriſtus, de jure-
jurand. cum ſimilibus*, & conſequenter cum facultates
Congregationum mortuo Papa non ſint extinctæ, ut
abunde oſtenſum eſt ſupra in prima parte *a num. 63.*
utique poterunt in his levibus per Miniſtros, ut an-
tea exerceri, ut ſentit gloſſ. in dict. Clem. *Ne Roma-
ni*, §. *Eo tamen proviſo in ver. Expirare*. Unde di-
xi per Secretarium Congregationis ſuper negotiis Epi-
ſcoporum, & Regularium poſſe expedire licentias pro
puellis educandis, prout fuerunt expeditæ hoc ipſo
tempore Sedis vacantis ex ordine dato a Cardinali-
bus ante ingreſſum in Conclave, & eadem ratione da-
ri poterunt tranſumpta, & duplicata, ſeu ut vocant,
Ita reperitur, & alia hujuſmodi, quæ cum ſola ſub-
ſcriptione Secretarii expediri ſolent. Idemque dicen-
dum de cauſis, & negotiis ante obitum Papæ jam re-
ſolutis in Congregatione, quæ expediri poterunt a Se-
cretario in illis caſibus, in quibus ſufficit ejus ſubſcri-
ptio, ut mos eſt in expeditionibus, quæ fiunt in Cu- 84
ria. Ex quibus etiam deducitur, ut liceat Cardinali-
bus tempore reclusionis exercere juriſdictionem, quam
habent in ſuis titulis, ſecundum ea, quæ dicta ſunt
ſupra *n. 68.* non quidem per ſe ipſos, ſed per ſuos Vi-
carios, & Miniſtros. Quod & licebit majori Pœni- 85
tentiario non perſonaliter, ſed per Officiales Pœniten-
tiariæ, ut colligitur ex gloſſ. præallegata *in d. §. Eo ta-
men proviſo in ver. Expirare*.

DE TREGUA, ET PACE.

Alexander III. in Concilio Lateranen.

CAPUT I.

TReguas a quarta feria poſt occaſum Solis, uſque ad ſecundam feriam in ortu Solis; ab Adventu Domini uſque ad octavas Epiphaniæ, & a Septuageſima uſque ad octavas Paſchæ ab omnibus inviolabiliter obſervari præcipimus. Si quis autem treguas frangere præſumpſerit poſt tertiam admonitionem ſi non ſatisfecerit, ſuus Epiſcopus ſententiam excommunicationis dictet in eum, & ſcriptam vicinis Epiſcopis annunciet: quorum nullus excommunicatum in communionem recipiat, imo ſcriptam ſententiam quiſque confirmet; ſi quis autem hæc violare præſumpſerit, ordinis ſui periculo ſubjaceat. Et quoniam funiculus triplex difficile rumpitur, præcipimus ut Epiſcopi ad ſolum Deum, & ad ſalutem populi habentes reſpectum, omni trepidatione ſepoſita, ad pacem firmiter tenendam, mutuum ſibi conſilium, & auxilium præbeant, neque hoc alicujus amore vel odio prætermittant. Quod ſi quis in hoc opere trepidus inventus fuerit, damnum propriæ dignitatis incurrat.

SUM-

SUMMARIUM.

1 Tregua Canonica quibus diebus, & quas ob cauſas ſiat ſervanda.
2 Treguæ conventionales omni tempore ſervari debent.
3 Dies in actibus, qui commode nocturno tempore exerceri non poſſunt, non naturaliter, ſed artificialiter ſunt computandi.
4 Dies quotuplex ſit.
5 Laicis poteſt Eccleſia indicere ferias in actu, ex cujus exercitio arguitur quædam quaſi irreverentia Altiſſimi.
6 Excommunicatus in una diœceſi haberi debet pro excommunicato in univerſo Orbe.
7 Excommunicatio ſequitur perſonam, ſicut lepra leproſum.
8 Executionem, & publicationem ſententiæ ſuæ Judex unius territorii poteſt committere Judici alterius territorii.
9 Verba, ſui ordinis periculo ſubjaceat, quid importent.
10 Funiculus triplex difficile rumpitur.
11 Tregua eſt ſecuritas præſtita rebus, & perſonis diſcordia nondum finita.
12 Diſcordia verbum comprehendit etiam privatorum diffidia.
13 Bellum, & tregua large dici poſſunt etiam inter privatos.
14 Tregua, & induciæ in quo differant.
15 Pax eſt finis diſcordiæ.
16 Lex Eccleſiaſtica præceptum, vel prohibitionem continens, an obliget tranſgreſſores ad culpam, vel pœnam, ſi caſu recepta non fuerit, & numer. ſeqq. uſque in fin.
17 Conſtitutio de tregua ſervanda hodie non tenet, nec Epiſcopi cenſentur illius tranſgreſſores, quia non fuit moribus utentium approbata.
Contrarium, num 22.
Declaratur, num. 71.
18 Leges inſtituuntur cum promulgantur, firmantur cum moribus utentium approbantur.
Declaratur, num. 25. 27. 32. 39. 49. & 56.
19 Lex ad ſui eſſentiam tria requirit, ut inſtituatur, ut promulgetur, ut moribus utentium approbetur.
Contrarium, num. 48. & 57.
20 Lex nullam vim habet, ut eis parcatur, niſi ex more.
Leges multæ moribus Patriæ non conveniunt, ibid.
21 Lex ab initio cenſetur lata a Principe ſub conditione, ſi moribus utentium recipiatur, & num 47.
Contrarium, num. 48.
22 Lex præcepti neceſſitatem imponit, & contravenientes mortaliter peccant, & num. 34.
23 Deſuetudo habens principium vitioſum non excuſat.
Declaratur, num. 29. & 41.
24 Tempus non eſt modus tollendæ obligationis.
Declaratur, num. 30.
25 Intellectus, §. Leges 4. diſtinct. & num. 27. 32. 39. 49 56.
Inter Leges præcipientes, & leges ſimpliciter ſtatuentes debet eſſe differentia, ibid. & num. 35. & 44.
26 Magiſtrorum authoritas contra leges non excuſat.
27 Lex non tollitur contraria conſuetudine, ſi infligat pœnam ipſo jure; ſecus ſi mandet infligi.
Contrarium, num. 72.
28 Lex lata ſuper eo, cujus contraventio ex ſe generat mortale, non tollitur deſuetudine etiam ſi a principio non recipiatur, & num. 42.
29 Legis primi tranſgreſſores, quamvis peccaverint, tamen ſequentes non peccaverunt, & num. 41. Contrarium a num. 47.
31 Lex recepta ab initio non tollitur conſuetudine, niſi quadragintа annorum; ſecus ſi non ſit recepta, quia ſufficit decennium etiam Principe ignorante.
Contrarium, num. 40. & num. 67.
32 Error communis excuſat Prælatos non ſervantes legem uſu non receptam a tranſgreſſione, & a pœna.
Contrarium a num. 47.
Fagnan. in I. Lib. Decretal.

33 Prælati exequi poſſunt Conſtitutionem, licet moribus utentium approbata non fuerit.
34 Prælati non ſervantes legem uſu non receptam excuſantur a pœna, ſed non a culpa ſecundum opinionem Cardinalis.
35 Lex permittens, vel puniens, aut diſponens poteſt per deſuetudinem tolli.
36 Lex præcipiens, aut vetans poteſt deſuetudine abrogari, ſi lata fuerit ad commodum privatum.
37 Et quid, ſi fuerit lata in honorem Dei, vel ad commodum publicum.
38 Lex præceptiva non ligat, ſi nunquam fuit recepta in obſervantia ſciente Legiſlatore, & valente contradicere, & non contradicente.
39 Nec requiritur tempus ad præſcribendum, ſed ſufficit binus, vel trinus actus.
Contrarium, num. 66. & ſeqq.
40 Lex uſu non recepta Principe ignorante non tollitur conſuetudine, niſi illa ſit rationabilis, & annorum quadraginta, num. 67.
41 Legem non recipientes ab initio ex aliqua rationabili cauſa Papa ſciente, & tolerante non peccant.
42 Lex continens jus Naturale, vel Divinum, aut illius declarationem, nulla unquam conſuetudine tolli poteſt, licet ab initio non fuerit recepta.
43 Secus ſi aliquid addat juri Naturali, vel Divino, quia reſpectu additionis de illa judicatur tanquam de lege poſitiva.
45 Lex conſilii tollitur indiſtincte per deſuetudinem.
46 Lex Eccleſiaſtica poſt promulgationem, an ſtatim liget a principio antequam recipiatur a ſubditis, & num ſeqq. uſque ad num. 59.
47 Conditio nihil ponit in eſſe, etiamſi ſit tacita, & a jure ſubintellecta.
48 Legis non receptio indiſtincte nihil operatur, niſi tranſeat in conſuetudinem a Legiſlatore non ignoratam.
49 Lex recipit ex moribus firmitatem ſtabilitatis, non firmitatem authoritatis.
50 Legiſlatoris poteſtas, & voluntas requiruntur ad hoc, ut ſubditi obligentur ad acceptandam legem.
51 Legiſlator ſupremus poteſtatem habet legem ferendi abſque ſubditorum conſenſu.
52 Papa immediate a Chriſto poteſtatem habet ferendi leges habentes vim obligandi Eccleſiam ad illas acceptandas, & obſervandas.
53 Voluntas Legiſlatoris obligandi ſubditos ad acceptandam legem præcipue ex verbis conjecturatur.
54 Pœna imponitur legem tranſgredientibus, ne de contumacia valeant gloriari.
55 Legis acceptatio eſt effectus, qui ſubſequitur ipſam legem, ideoque impoſſibile eſt, ut concurrat ad eſſe legis, vel ad producendam legis obligationem.
56 §. Leges 4. diſt. non eſt Auguſtini, ſed Gratiani, nec habet Canonis authoritatem.
57 Publicatio eſt ultimus actus perficiens legem.
58 Orientalis Eccleſia non ideo excuſatur a lege continentiæ, quod illam non ſuſceperit, ſed quia Papa ejus conſuetudinem approbavit.
59 Non uſus legis tribus modis conſiderari poteſt, & num. ſeqq.
60 Lex per non uſum nullo tempore abrogatur, ſi nunquam accidit caſus, in quo potuerit obſervari.
61 Servitus aquæ ducendæ nunquam perditur per non uſum, ſi fons aruerit.
62 Non uſus legis non legem abrogat, niſi implicitum habeat contrarium uſum.
63 Electio fieri poteſt per viam compromiſſi, quamvis ab immemorabili tempore facta fuerit per viam ſcrutinii.
64 Electio licet ſemper facta fuerit ex gremio unius Eccleſiæ; non tamen per hoc cenſetur præſcriptum, quo minus fieri poſſit ex gremio alterius.
65 Appellandi facultas ad Patriarcham non cenſetur ſublata, licet per mille annos fuerit ſemper appellatum ad Papam.
66 Negativa aliquando habet implicitum contrarium actum, & non facere eſt aliquid facere.
67 Lex Eccleſiaſtica non recepta ab initio non tollitur per

non uſum minoris temporis annorum quadraginta, ſive Princeps ſciat, ſive ignoret.

68 *Secus in legibus civilibus, quæ ſufficit ſpatium decem annorum.*

69 *Item ſecus ſi non uſus non ſit contra, ſed præter legem.*

70 *Mos non fit niſi temporis longitudine:*

72 *Lex recepta ab initio indiſtinctè abrogatur per deſuetudinem, vel contrariam conſuetudinem rationabilem, & legitime præſcriptam.*

73 *Deſuetudo ut legem abroget, quæ debeant concurrere;*

74 *Conſtitutiones Apoſtolicæ non tolluntur per non uſum, vel contrarium uſum, niſi ſpatio annorum quadraginta cum ſcientia, & patientia Papæ.*

75 *Deſuetudo non excuſat contravenientes, ſi aliqui in eodem loco legem ſervaverint.*

1 TReguas. Statuit tempora treguarum, & pœnas violantium, & quatuor habet partes. Prima determinat tempus feriarum in actu bellandi. Secunda ſtatuit pœnam frangentibus treguam. Tertia pœnam Epiſcopis negligentibus. Quarta inſtruit quid facere debeant, ut tregua, & pax ſerventur. Secunda ibi, *ſi quis autem*. Tertia ibi, *ſi quis autem hoc*. Quarta ibi, *& quoniam*.

2 Nota primo ex textu, quibus diebus, & quas ob cauſas ſervandæ ſint treguæ; nam die Jovis a bello abſtinendum propter Aſcenſionem Domini in Cælum, & propter Cœnam cum Diſcipulis, *c. Porro de conſecr. diſt.* 1. *& c. Liceris diſt.* 3. Die Veneris ob reverentiam Dominicæ Paſſionis, Die Sabbati, quia die illa Diſcipuli latuerunt ob metum Judæorum, & quia Corpus Domini latuit in ſepulchro, *c. Sabbato de conſecr. diſt.* 3. Die Dominico, quia quodlibet inſigne ea die conſtitutum fuit a Domino, *c. Quod die in fin.* 75. *diſt.* & in honorem Reſurrectionis Dominicæ: & aliis diebus hic expreſſis ob illorum reverentiam, ſecundum Goffred. & Hoſt. quos hic ſequitur Jo. Andr. *num.* 1. & ita hunc text. ſummant Bellam. Butr. & Imol. Hæc autem vendicant ſibi locum in tregua canonica, ideſt præſcripta a Canone, ut hic: non autem in treuga conventionali, quæ omni tempore ſervari debet, quia fides etiam hoſti ſervanda eſt, *c. Noli* 23. *qu.* 1. *& ff. De pact. convent. per tot.* ſecundum gloſ. 2. *hic*, & Innoc. *in princ.* dummodo tamen infidelis ipſe fidem non frangat fideli, *c. Pervenit, il ſecondo de jurejur. cum multis ſimilibus*, ut per Hoſt. *in ſumma hoc tit* §. *Quot ſunt ſpecies in princip.*

3 Secundo nota ibi, *poſt occaſum Solis*. In actibus, qui commode nocturno tempore exerceri non poſſunt, dies non naturaliter, ſed artificialiter eſſe computandos. Quod facit pro illis, qui locant operas ad terminum, ut hic notant Butr. & Imol. ambo *num.* 3. qui remittunt
4 ad *c. Conſuluit ſupra de offic. Delegat.* Dies enim artificialis incipit ab ortu Solis, & deſinit in occaſu, ut hic patet, Naturalis vero eſt viginti quatuor horarum, ut *l. More Romano, ff. De feriis*. Sed Bald. *hic in princ.* dicit triplicem eſſe diem. Alius enim eſt dies lucis, donec Sol eſt ſuper Terram. Aliud dies tenebrarum ab occaſu uſque ad mane. Alius naturalis utrunque Hemiſphærium complectens.

5 Tertio nota ibi, *ab omnibus inviolabiliter obſervari præcipimus*. Eccleſiam poſſe ligare laicos, & indicere illis ferias, quando agitur de exercitio actus, ex quo arguitur quædam quaſi irreverentia Altiſſimi, ſaltem in illis diebus, ut hic per Butr. *num.* 8. & Imol. *num.* 4.

6 Quarto nota ibi, *Nullus excommunicatum in communione recipiat*. Excommunicatum in una diœceſi habendum eſſe pro excommunicato in univerſo Orbe: concordat *cap. Cura* 11. *qu.* 3. & notant gloſſ. *fin. in cap. Si quis Presbyter.* 7. *qu.* 1. *in c. Quiſquis autem in ver. Communicet* 4. *qu* 1. Archid. *in c. Si autem n.* 1, 11. *qu.* 3. gloſſa magna *in c. Paſtoralis*, §. *Verum de appellat.* Abb. *hic n* 2. & Felin.
7 *in princip.* Ratio eſt, quia excommunicatio afficit animam, & corpus; & ideo non circumſcribitur territorio, ſed ſequitur perſonam, ſicut lepra leproſum, *c. Cito turpem* 1. *qu.* 1. *& c. Ad reprimendam ſupra de offic. Ordinar.* Facit quod notat Hoſt. *in c.* 1. *n.* 9. *ver. Sed nec ſequitur infra de reliq. & vener. Sanctor.*

8 Quinto nota ibi, *Sententiam quiſque confirmet*, Judicem unius territorii poſſe committere executionem, & publicationem ſententiæ ſuæ Judici alterius territorii, vel diœceſi, de quo plene per Canoniſtas *in cap. Poſtulaſti infra de foro compet.* & per Bart. & Legiſtas *in l. A Divo Pio*, §. 1. *ff. De re judic.* & hic notant Butr. *n.* 10. & Imol. *num.* 6.

Sexto nota importantiam illorum verborum, *Sui ordinis periculo ſubjaceat*: ideſt excommunicetur, ut hic probatur juncto, *c. Illi qui* 24. *qu.* 3. & hic notat gloſſ. *in ver. Periculo*. Vel deponatur ſecundum Hoſt. *n.* 9. *in ver. Periculo*, & Joan. Andr. *num.* 11. 9

Ultimo nota illud tritum, quod *Funiculus triplex difficile rumpitur*, ut hic, & in concord. de quibus in gloſ. *penult.* & habetur originaliter Eccleſ. 4. *cap* 12. & ſic ad multiplicationem vinculi gradatim ſequitur difficultas in diſſolvendo. Ad idem *cap. Ex ſuarum de privil.* Butr. *hic num.* 12. Imol. *num.* 8. Simile ponit Valerius Maximus *lib.* 9. *cap.* 3. *exempl.* 8. de caudis equorum, quæ paulatim carpi poſſunt, ſed non ſimul evelli, referunt hic Joann. Andr. *num.* 3. & Anchar. *in* 7. *notab.* 10

In gloſſa prima nota, quid ſit Tregua, & quid ſit Pax, 11
Tregua enim, ut diffinit gloſſa eſt ſecuritas præſtita rebus, & perſonis diſcordia nondum finita; quam lex vocat fœdus, vel fiduciam, ut *l. Non dubito, ff. De capt. & poſtlim. reverſ.* Hoſt. *in ſumm. hujus tit. in princ.* Arch. *in cap. Illi qui* 24. *qu.* 3. Calder. *conſ.* 37. incipien. *Mandavit num.* 1. *de teſtam.* Aptius tamen gloſſa dixiſſet, bello 12
nondum finito: quia verbum, *diſcordia*, nimis late patet, & comprehendit etiam privatorum diſſidia, inter
quos proprie bellum non eſt, licet lato ſumpto vocabulo poſſit dici bellum, & conſequenter tregua etiam inter privatos; & ſic ſalvari poteſt gloſſa, quia diffinit 13
treguam generaliter ſumptam, ut hic per Butr. *n.* 17. Card. 14
n. 3. *col.* 2. *ver. Quære quid eſt tregua*, & Imol. *n.* 8. Differt autem ab induciis, quia induciæ ſunt ad modicum tempus, tregua in longum extenditur, *l. Poſt liminum*,
§. *Induciæ, ff. de capt. & poſtlim. reverſ.* Pax vero eſt finis 15
diſcordiæ, ſecundum Goffred. & Joan. Andr. *hic in addit. poſt gloſſ.* 1. Idcirco enim bellamus, ut pacem habeamus, *cap. Niſi bella, & cap. Noli æſtimare* 24. *quæſt.* 1. & habetur *lib.* 10. *Ethicor. cap.* 6. Et quamvis hanc diffinitionem impugnet Cardinalis *hic in* 3. *quæſtione*, eo quod poſſit eſſe pax, etiamſi diſcordia non præceſſerit; tamen diffinitio ſalvari poteſt, quia pax magis dicitur quantum ad remotionem diſcordiæ, quam quantum ad unionem, ut docet ſanctus Thomas *in* 3. *ſentent. diſtinct.* 27. *quæſt.* 2. *art.* 1. *ad ſextum*.

In gloſſa ſecunda QUÆRO, Utrum Lex Eccleſiaſtica præceptum, vel prohibitionem continens obliget tranſgreſſores ad culpam, vel pœnam, ſi uſu recepta non fuerit. 16

In hac perdifficili quæſtione mirum eſt quanta ſit opinionum diſcordia inter primarios Canoniſtas. 17

Prima opinio fuit gloſſæ ſecundæ hic, quæ dixit hanc Conſtitutionem de tregua ſervanda hodie non teneri, neque Epiſcopos cenſeri illius tranſgreſſores, quia non fuit moribus utentium approbata; & ſic gloſſa relata ad textum, qui loquitur præceptive, ut patet ibi, *Præcipimus*, ſentit aperte legem præcepti nullam vim habere obligandi ſi non fuerit uſu recepta. Quam gloſſam dicunt eſſe ſingularem, Imol. *n.* 12. Abb. *n.* 4. & Joa. de Anan. *ad fin.* & famoſam Felin. qui pluribus illam exornat *n.* 6. eamque ſequuntur hic Goffred. *& in Summa hujus tit.* Innocen. *hic poſt princ.* Oldrad *conſ.* 259. incipien. *Impugnatur electio n.* 5. Imol. *in cap. Cum olim in* 2. *notab. de Cler. conjugat.* & alii quos more ſuo copioſe cumulat hic Felin. *d. num.* 6. & Rota *deciſ.* 781. *num.* 11. *part.* 4. *diverſ.* & hanc fatetur eſſe communem opinionem, Hoſt. *hic num.* 9. *in fin.* quam ſimpliciter ſecutus fuit *in Summa hujus tit.* §. *Quot ſunt ſpecies in fin. verſ. Sed quæritur*. De communi etiam teſtatur Ruin. *conſ.* 13. *Videtur n.* 28. *lib* 2. & de magis communi Alex. *in conſ.* 132. *viſa facti narratione num.* 1. *lib.* 1.

Fundatur opinio gloſſæ radicaliter in §. *Leges* 4. *diſt.* ubi dicitur: Leges inſtituuntur cum promulgantur, firmantur cum moribus utentium approbantur; nam ſi tunc firmantur, ergo prius non obtinent roboris firmitatem, & ſic ſunt nullæ, & non ligant, *cap. Ne captandæ de conceſſ. præben. lib.* 6. Felin. *in c. Rodulphus num.* 30. *ſupra de reſcript.* 18
Quod aperte docuerunt Paul. & Matth. relati a Cardin. *in proœm. Clem. in ver. Univerſitati num.* 1. dum dixerunt per dictum §. *Leges*, tria requiri ad eſſe legis, primo, ut inſtituatur, ſecundo, ut promulgetur, tertio, ut moribus utentium approbetur; ac ſi quid horum deficiat non eſſe 19

legem

legem. Quorum dictum ſecutus eſt Henric. Botiæus
20 *in tract. de Synod. poſt tertiam partem art. 2. a n. 50. maxime n. 62.* & patet ex *lib 3. Polit. cap. 6. circa fin.* ibi, *Nam lex nullam vim habet, at ipſi pareatur, niſi ex more.*

Fulcitur etiam opinio gloſſæ plauſibili ratione, quam reddit Petr. de Anchar. *in conſ. 218. Juxta ordinem n. 1. in fin.* videlicet, quia multæ leges moribus Patriæ non conveniunt, ideo permittitur cuilibet Provinciæ abundare in ſenſu ſuo, *cap. Certificari de ſepultur. & leg. Saccularii, §. Sunt quædam, ff. De extraordin. crimin.*

21 Item inquit Gemin. *in dict. §. Leges ad fin. 4. diſtin. Non eſt veriſimile Principem velle ſubditos ligare, ex quo lex moribus utentium non approbatur, quia videtur a principio ſtatuere ſub tali conditione, videlicet ſi moribus utentium recipiatur.* Ergo non ſervantes non videntur venire contra præceptum Superioris. Quæ verba Gemin. multum extollit dicens eſſe valde ſingularia, & aurea, Felin. *hic num. 12. verſ. Intellige quarto,* & ſequitur Ruinus *d. conſ. 13 num. 28. lib 2.* & Covarr. *lib. 2. variar. reſolut. c. 16. num. 6.* dicens hanc eſſe communem opinionem, & alii apud Suarez *lib. 4. de leg. cap. 16. in princip.* Et hic etiam ſpectat ratio Anchar. *in repet. cap. Canonum ſtatuta num. 83. verſ. Sed quæro, reperitur Conſtitutio ſupra de conſtit.* dum ait non eſſe verum, quod Conſtitutio adeo obliget a principio, ut hodie, & omni tempore duret talis obligatio, quaſi lex ſemper loquatur, *leg. Ariani Cod. de hæret.* Nam ſi non fuit recepta moribus utentium, fingitur a principio me non obligaſſe. Quod patet, quia abrogatur per non uſum, *d §. Leges,* cujus dictum ut egregium approbat hic Felin. *num. 6. verſ. Plenius loquitur.*

22 Secunda opinio fuit Hoſt. *hic nu. 7.* qui reprobans gloſſam, & recedendo ab eo, quod dixerat in Summa, tenet hanc Conſtitutionem ligare, quamvis non fuerit uſu recepta.

Movetur primo per id, quod habetur *in cap. 2. 12. diſtin. & in cap. Propoſuiſti in fin. 27. diſtin.*

Deinde movetur, quia lex præcepti, prout eſt hæc Conſtitutio, neceſſitatem imponit, *cap. Quiſquis præceptis, §. Quod præcipitur 14. q. 1.* adeout contravenientes mortaliter peccant, ut patet ibi, *& in cap. 2. ſupra de major. & obed.* & notat Archiac. *in c. Deteſtanda num. 4. de conceſſ. præben. lib. 6.* & idem Hoſtien *hic num. 9. in*
23 *ver. Periculo,* Abb. *in 2. not.* & alii communiter. Unde in talibus deſuetudo, vel conſuetudo non excuſat, ut legitur, & notatur *in cap. fin. ſupra de conſuetud.* quia principium fuit vitioſum, & contra inobedientiam non currit præſcriptio, *cap. Cum ex officii, & cap. Cum non liceat, de præſcript.* Collectar. *hic num. 3.*

24 Demum movetur, quia negari non poteſt, quin ſaltem ab initio ad legis obſervantiam adſtringerentur Prælati, cum adhuc lex in deſuetudinem non abiiſſet; Ergo ex ipſa vi legis ſequitur, ut ad idem hodie adſtringantur, quia tempus non eſt modus tollendæ obligationis, *l. Obligationum, la ſeconda, §. Placet, ff. de action. & obligat.*

25 Non obſtat *d. §. Leges,* & jura concordantia. Quoniam ut reſpondet Hoſtien intelligi debent de illis ſtatutis, ſive legibus, quæ non ſunt præceptoriæ, ſed ſimplices: exemplum *in c. Statuimus de major. & obed. & in cap. Statuimus cum duobus cap. ſeqq. 4. diſtin.* quorum fit mentio *in d. § Leges, & in §. Hæc etſi legibus.* Debet enim inter has præceptorias, & alias leges eſſe differentia, *c. Omnis autem 3. diſtin.*

26 Rurſus non obſtat authoritas gloſſæ præallegatæ. Quoniam ut Hoſt. ſubjungit, quamvis ita dicant Magiſtri, tamen in talibus Magiſtrorum authoritas non excuſat: ut legitur, & notatur *in c. A nobis de bigam.* & ignorans, ignorabitur, *cap Niſi tam pridem, §. Pro defectu ſupra de renuntiatione.*

27 Tertia opinio, ut hic refert Joan. Andr. *num. 10.* diſtinguit Conſtitutiones, quæ infligunt pœnam ipſo jure, ab his quæ mandant infligi, ut in primis locum non habeat contraria conſuetudo, quia non ſervantes ſtatim incidunt in ſactum damnatum, *cap. 1. 2. & 3. 24. q. 1.* In ſecundis vero procedat *d. §. Leges, & §. fin. 4. diſtin.* & hoc modo diſtinxit Matth. relatus a Card. *in proœm. Clement. in ver. Univerſitati in ſecunda quæſtione.*

28 Quarta opinio fuit Joan. Calderin. *hic in addit.* qui ex not. *in Rubrica de conſuetud.* per Innoc. *num. 10.* Compoſt. *in fin.* & Jo. Andr. *num. 15.* ſic diſtinxit, Quandoque Conſtitutio fertur ſuper eo, cujus contraventio ex ſe generat peccatum mortale: & tunc non tollitur per deſuetudinem, etiamſi a principio non recipiatur, arg. *c. fin. ſupra de conſuetud.* Quandoque fertur ſuper eo, cujus contraventio ex 29
ſe non generat mortale: & tunc quanquam primi hujuſmodi legi non obtemperantes mortaliter peccaverint, per *c. ult. §. Quod præcipitur 14 q. 1. & §. final. 4. diſt.* tamen contra ipſam poteſt præſcribi, ut *in d. § Leges,* & poſtquam erit præſcriptum, contrafacientes non peccabunt mortaliter, ut *in eodem, §* Et ex hoc patet reſponſio ad rationem Hoſt. Quia non ſequitur, Primi non parentes 30
peccaverunt; ergo & ſequentes, quia ultimi non adſtringuntur poſt præſcriptionem. Item non obſtat alia Hoſtien. ratio. Quod tempus obligationem non tollat. Quoniam hoc non operatur ſolum tempus, ſed reſiſtentia, ſeu actus contrarius ſubditorum una enim lapſu temporis hoc inducunt, & ſequitur Collectar. *hic num. 3.* & Alex. *d. conſ. 132. num. 1. verſ. Et ſaltem hoc procedit lib. 1.* Hujuſmodi 31
autem tempus, ut ſubdit notabiliter Calder. non debet eſſe annorum quadraginta: quia licet ubi Conſtitutio a principio fuit recepta, requiratur hoc ſpatium quadraginta annorum ad eam abrogandam, ſecundum ea, quæ notantur *in cap. fin. de conſuet.* tamen quando a principio non recipitur, ſufficit lapſus decennii, arg. eorum, quæ habentur *in d. §. Leges,* & quæ notantur per gloſſ. *in cap. fin. ver. Conſuetudo de conſuetud. lib. 6.* Quinimo ſecundum eum ſufficit hoc caſu tempus decem annorum etiam Principe ignorante: & dicit hic Imol. *num. 12.* hanc opinionem eſſe multum notandam, & approbari per Butr. & Card. hic, & cum eis tranſit etiam Felin. *num. 13. verſ. Conſidera ſecundo, & verſ Primo modo,* dicens tutius eſſe ita tenere, & Covarr. *lib. 2. reſolut. cap. 16. n. 6.*

Quinta opinio fuit Ægid. Bellam. *hic in 3. qu.* qui conciliando opiniones, aliter diſtinguebat: videlicet aut quæritur, an Conſtitutio uſu non recepta obliget Prælatos eam non ſervantes ad peccatum mortale, & ad pœnam incurrendam. Et concludendum non obligare, quia communis error totius Eccleſiæ eos excuſat a peccato, & a pœna, arg. eorum, quæ notantur *in cap. un. de poſtulan. lib. 6.* & quia Romani Pontifices ſcientes legem non ſervari, videntur illius tranſgreſſioni tacitum conſenſum accommodaſſe, & ita intelligit *d. §. Leges 4. diſt.* Quod tamen limitat; niſi Prælati haberent conſcientiam remordentem, arg. *c. Literas de reſtitut. ſpoliat. & c. Inquiſitioni de ſentent. excomm.* Aut quæritur, An Epiſcopi exequi poſſint Conſtitutionem non obſtante, quod moribus utentium approbata non fuerit: & concludendum 33
poſſe per motiva Hoſtienſis, de quibus ſupra in ſecunda opinione.

Sexta opinio eſt Cardinalis hic in lectura, prout eum refert Jo. de Imola *n. 12. verſ. Et cum illa,* qui diſtinguendo 34
inter culpam, & pœnam, tenet Prælatos adſtringi ad ſervandam legem præcepti uſu non receptam; & ſic peccare ſi eam non ſervent: nec quoad hoc legem cenſeri abrogatam per non uſum; ſed tamen in pœnam non incidere, & hoc reſpectu legem eſſe abrogatam, arg. ejus, quod notat gloſ. *in cap. Dolentes in ver. Divinum officium, de celebr. Miſſar.*

Septima opinio eſt Antonii de Butr. *hic num. 23. ver. Vide ſi Conſtitutio,* quia alia utitur diſtinctione, videlicet, 35
Aut Conſtitutio permittit, vel punit, aut diſponit, & poteſt per deſuetudinem tolli, & ſic loquitur *dict. §. Leges,* & in hoc primo membro concordant Hoſt. & omnes. Sed eſt extra punctum quæſtionis, quæ proponitur de lege præceptoria. Aut Conſtitutio præcipit, vel vetat, & tunc Butr. 36
ſubdiſtinguit; nam aut lata fuit ad commodum privatum, & poteſt per deſuetudinem abrogari, quia etiam facto ipſo, & renunciatione tolli poteſt, *cap Ad Apoſtolicam, de regular.* Et ita notabiliter ait gloſ. *in l. De quibus in ver. Abrogentur circa fin. verſ. Item alii diſtinguunt, ff. De leg.* & in hoc conſentiunt Imol. & Gemin. hic, cum quibus tranſit Felin. *num. 12. verſ. Intellige tertio.* Aut Conſtitutio fuit 37
lata in honorem Dei, ut hic, vel ad commodum publicum: & hoc caſu ſi Conſtitutio non recipitur tempore editionis, ſeu promulgationis, & Superior ſcit, & patitur, & ſic tacite conſentit hujuſmodi non receptioni: tunc jus non ligabit, & ſic loquitur *d §. Leges.* Secus ſi Superior ignorat: quia tunc ligabit ſecundum eum, nec conſuetudo operabitur per motiva Hoſtienſis.

Octava opinio eſt Abb. *hic num. 4.* ſic diſtinguentis, Aut 38
lex præceptiva nunquam fuit recepta in obſervantia

ſciente Legiſlatore, & valente contradicere, & non contradicente: & talis lex non ligat, per textum juncta gloſſ. *fin. in c. De libellis 20. diſt. & in c. Cum olim de Cler. con-*
39 *jugat.* Nec ſecundum eum requiritur hoc caſu tempus aliquod ad inducendam præſcriptionem, ſed ſufficit binus, vel trinus actus in contrarium; quia hic non agitur de præſcribendo contra legem, ſed de impediendo vinculum legis; nam per binum, vel trinum actum apparet de conſenſu tacito Legiſlatoris, arg. *l. 3. C. de Epiſcop. audien. & c. Ita nos* 24. q. 2. & ita in hoc conſentit Felin. *hic num. 13. verſ. Primo modo*, dicens hoc caſu non eſſe opus tempore, ſed ſufficere tot actus majoris partis populi, ex quibus eliciatur Superioris tolerantia; & ita ſecundum eum procedit text. *in d. §. Leges diſt.* allegatus, & approbatus univerſaliter per omnes Gloſſatores, & Magiſtros noſtros, Et quod ſufficiant hoc caſu duo actus contrarii, Bentend.
40 *deciſ. 13. n. 9. & ſeqq.* qui loquitur in Extravag. *Ambitioſæ Pauli II.* Aut legiſlator ignorat non uſum legis: & tunc Abb. putat requiri tempus quadraginta annorum; & ſic legem poſſe abrogari, dummodo conſuetudo ſit rationabilis, ut *in c. fin. de conſuetud.* Et requiri tempus quadraginta annorum tenet etiam Joan. de Imol. *hic num. 14 ver. Et quod dixi de decennio:* licet Calder. Butr. & alii ſentiant hoc caſu ſufficere tempus decem annorum, ut dictum eſt *ſupra in 4. opinione num. 31.*

41 Non obſtat, quod in principio omnes peccaverint legem tranſgrediendo; nam ad hoc reſpondet Abbas dupliciter, & primo, quod ſi moti fuerunt ex aliqua rationabili cauſa, non peccaverunt, quia Superior ipſe indulſiſſet, ex notatis per Archidiac. *in cap. Ut non 26. diſtin.* & eſt ex mente Cardin. *hic in 3. oppoſit. ver. Dic tenendo gloſſam.* Dum voluit legem a principio poſſe non recipi ex aliqua juſta, & rationabili cauſa Papa ſciente, & tolerante: & ſequitur hic Felin. *num. 12. verſ. Intellige hoc.* Deinde reſpondet Abbas: Eſto primi contrafacientes peccaverint, tamen ſucceſſores eorum propter bonam fidem non peccaverunt, quia potuerunt exiſtimare illam legem ex aliqua rationabili cauſa non fuiſſe obſervatam, argum eorum, quæ notantur *in cap. De quarta, de præſcript.* Quam diſtinctionem inter primos Violatores, & ſequentes poſuit etiam Cardin. in Clem. *fin. in fin. 3. oppoſit. de ætate, & qualitate*, & admiſerunt hic Calderin. Butr. & Imol. ut dictum eſt *ſupra in 4. opinione num. 29.* & Felin. *num. 22. verſ. Intellige ſecundo.*

42 Ego vero in tanto opinionum diſcrimine, ſolo veritatis ſtudio, ac ſalva reverentia tantorum Patrum, totam hanc materiam diſtinguo in tres articulos, qui videntur a Doctoribus confundi, & promiſcue tractari. Proponuntur autem de legibus Eccleſiaſticis mere poſitivis; nam ſi continerent jus Naturale, vel Divinum, aut illius declarationem; ineptum eſſet inquirere de illorum non uſu, vel contrario uſu, quia in talibus non cadit conſuetudo, ſed corruptela, & diuturnitas temporis non minuit, ſed auget peccatum, *cap. fin. de conſuetud. cap. Flagitia 32. qu. 7. cap. Veritate 8. diſt.* Abb. *in c. Exstirpando, §. Qui vero num 36. ver. Conſuetudo autem infra de præben.* & notant *in rubrica de conſuetudine*, Innocen. *n. 10.* Compoſtell. *in fin.* Jo. Andr. *n. 15.* Felin. alios adducens *hic n. 9. ver. Tertia declaratio*, & conſentiunt Calder. & alii ſupracitati pro quarta opinione in primo illius membro *num. 28.* & Domini de Rota *deciſ. 10.* incipien. *Utrum*
43 *valeat conſuetudo num. 4. de conſuet. in antiq.* licet ſi lex poſitiva per omnia non eſſet conſona juri Divino, ſed aliquid illi adjiceret, reſpectu additionis, de illa judicandum eſſet tanquam de lege poſitiva, ut probatur *in cap. Ut animarum in ſecunda reſponſ. de Conſtit. lib. 6.* & declarat Gemin. *in d. §. Leges 4. diſtin.* & Felin. *hic n. 8. ver. Secun-*
44 *da declaratio.* Ruſſus proponuntur hujuſmodi articuli de legibus Eccleſiaſticis, quæ aliquid præcipiunt, aut vetant; non autem de illis, quæ conſulunt, permittunt, puniunt, vel diſponunt, in quibus Hoſtien. & Doctores videntur convenire, ut vim obligandi non habeant, ſi moribus utentium non ſint approbatæ, ita intelligentes *dict. § Leges*, ut dictum eſt ſupra in ſecunda opinione, Hoſtien. *num. 25. & in 7. in 1. illius membro num. 35.* licet Joan. de Imol. *in cap. 1. num. 14. infra de vit. & honeſt. Clericorum*, reprobet hanc diſtinctionem: quia quando lex ſtatuit, ut aliquid fiat, vel non fiat, ſatis vide-
45 tur præcipere, ut de ſe patet, ad hoc *cap. Conſequens 11. diſt.* Et de lege conſilii, quæ indiſtincte tollitur per deſuetudinem, notant Archid. & Gemin. *in d. §. Leges*, & Felin. *hic num. 7. verſ. Prima declaratio.* Quibus ita conſtitutis, venio ad articulos.

Primus eſt, An lex Eccleſiaſtica poſt promulgationem a 46
principio ſtatim liget antequam recipiatur a ſubditis?

Secundus eſt, An lex non recepta ab initio tollatur per non uſum, vel deſuetudinem?

Tertius, An lex uſu recepta poſtea per deſuetudinem, 47
vel contrariam conſuetudinem abrogetur?

Circa primum in quo quæritur, an lex promulgata ſtatim liget ante acceptationem populi, Ad partem negativam arguitur, quia leges firmantur moribus, *§. Leges 4. diſt.* Unde nullam vim habent obligandi, niſi ex more, ut docuit Ariſtotel. *lib. 2. Politicor. c. 6. circa fin.* nec ulla alia cauſa nos tenent, quam quod judicio Populi receptæ ſunt, ut dicitur *in l. De quibus, ff. de legib.* & hoc ea ratione, quia cenſentur latæ a Principe ſub conditione, ſi moribus utentium approbentur, ut dixerunt Gemin. Felin. & alii ſupracitati in prima opinione *num. 21.* Ergo ante implementum illius conditionis lex non dicitur in eſſe producta, quia conditio nihil ponit in eſſe, *l. Si fundum, ff. De contrahen. empt.* etiamſi conditio ſit tacita, ut hoc caſu, & a jure ſubintellecta, ut per Alexand. *conſ. 42. Conſideratis num. 2. lib. 2.* Quare legem, tam Civilem, quam Canonicam ex defectu voluntatis Legiſlatoris non obligare niſi a ſubditis recipiatur, cenſuerunt Gemin. *in d. l. Leges*, Navarr. *in Manual. c. 23. n. 41. & conſ. 1. q. 5. de Conſtit.* Covarr. *lib. 2. variar. reſolut. c. 16. n. 6.* & ex Theologis Major. *in 4. ſentent. diſt. 15. qu. 4. in argumentis contra ſecundam concluſionem*, Armil. *in verb. Lex nu 11.* Angel. *n. 4. in fin.* quinimo Major. ubi ſupra opinatus eſt legem Pontificiam hoc caſu non obligare, non tantum ex defectu voluntatis Papæ, ſed etiam poteſtatis, quia non poteſt aliter jus ferre, & ad hoc ſuadendum dicit Eccleſiam eſſe ſupra Papam, & ideo ſi Eccleſia non acceptet legem Papæ, non poſſe per illam obligari.

Sed his non obſtantibus intrepide concludendum eſt, le- 48
gem Eccleſiaſticam poſt publicationem ligare, a ſui principio ante ullam populi acceptationem. Quam concluſionem tenet aperte Cardin. *in proœm. Clem. in ver. Univerſitati quæſt. 2.* At enim, non receptionem indiſtincte nihil operari, niſi tranſeat in conſuetudinem, a Legiſlatore non ignoratam, & Turrecrem. *in §. Ideo 4. diſtinct.* dicens cum Hug. & Archid. Legiſlatorem poſſe compellere ſubditos ad acceptandam legem, quia alias poteſtas ejus eſſet illuſoria, & *in §. Leges eadem diſtin.* dicit, leges accipere ex moribus firmitatem ſtabilitatis, non firmitatem auctoritatis, ubi etiam refert Lauren. & Archid. dicentes, leges firmari moribus de facto, nam de jure ſatis firmatæ ſunt ab inſtitutione. Idemque ſentit ibi Præpoſitus, & inclinat Silveſt. *in verb. Lex quæſt. 6.* quatenus ſentit non receptionem non tollere legem, niſi per modum conſuetudinis, quando Princeps ſcit, & tolerat. Te-
net etiam Gregor. Lop. *in lib. 16. part. 1. num. 4.* ubi plu- 49
res refert, & dicit eſſe communem intentionem Doctorum loquentium in hac materia. Et idem tenet Medin. *Cod. de reſtitut. qu. 16. ad quintum*, quibus ſubſcribit Suarez *lib. 3 de legib cap 19.* ubi *de legib. civil. & lib. 4. c. 16 ubi de legib Eccleſ.* Et hanc concluſionem uti certam, & indubitatam ſupponit Hoſtien. *hic num 7.* dum dicit: Nec negare poſſunt Magiſtri, quin ſaltem ab initio ad legem obſervandam adſtringerentur Prælati, cum adhuc in deſuetudinem non abiiſſet. Idemque ſupponunt Calder. Butr. Abb. & alii complures ſupracitati pro 4. 7. & 8. opinione, dum fatentur, primos tranſgreſſores legis ab initio non receptæ mortaliter peccaſſe, niſi ex aliqua rationabili cauſa excuſentur. Hi enim omnes proculdubio admittunt legem ligare a principio antequam recipiatur a ſubditis. Ex quibus perſpicue apparet hanc eſſe magis communem opinionem.

Præcipuum illius fundamentum eſt, quia ad hoc, ut ſub- 50
diti obligentur ad acceptandam legem ex parte Legiſlatoris duo ſunt neceſſaria, videlicet poteſtas, & voluntas, *c. Cum ſuper, de offic. delegat.* Et quidem de poteſtate non 51
eſt ambigendum: quia cum ſupremus Legiſlator poteſtatem habeat legem ferendi abſque ſubditorum conſenſu, *l. 1. ff. De conſtit Princip §. Sed & quod Principi inſtitut. de jur. natur. cap. Cuncta per Mundum 9. qu. 3* habet etiam poteſtatem obligandi ſubditos ad illius obſervantiam, *l. Leges, ff. de leg. cap. Supra de Conſtitut.* Et conſequenter ad illius

ac-

acceptationem, ut eſt textus *in cap. de libellis ad fin. 20. diſt.* alioquin inefficax eſſet illa poteſtas, & plane inutilis, & leges eſſent ludibrio, quod eſſe non debet, *cap. Non fruſtra 23. quæſt. 5. cap. Commiſſa. de elect. lib. 6. & l. final. §. Ubi autem, C. de bon. quæ liber.* Præterea forum ſortiri, & ſtatutis ligari a pari procedunt, *cap. Ut animarum de Conſtitut. lib. 6.* Butr. *in rubr. de conſuetud. num. 7.* Dec. *in cap. Decernimus num. 197. de judic.* Sed ad hoc ut ſubditi forum ſortiantur non requiritur eorum conſenſus, quia judicium exdditur in invitum, *l. Inter ſtipulantem, §. 1. ff. de verborum obligatione* gloſ. 3. & Doctores *in cap. 1. de judic.* Ergo nec requiritur ſubditorum conſenſus ad hoc ut ſtatutis, ſeu legibus conſtringantur, *d. cap. non fruſtra 23. qu. 5.*

52 Quæ concluſio in Summo Pontifice eſt tam certa, ut ſecundum fidem negari non poſſit, ut inquit Suar. *d. cap. 16. verſ. Dico vero primo*, & notat gloſſ. tertia, & Doctores *in d. cap. de libellis 20. diſtinct.* Quia ſoli Petro a Chriſto Domino data eſt ſuprema poteſtas in Eccleſia, & non alteri, *Joan. 21.* unde illam habent Pontifices Succeſſores Petri immediate a Chriſto, a quo Petrus illam habuit, & non ab Eccleſia, *cap. Omnes, & c. Sacroſancta 22. diſtin.* gloſ. & DD. *in §. Hinc etiam 21. diſt. dixi in c. Significaſti a n. 32. ſupra de elect.* Hinc concluditur, Chriſtum ita dediſſe hanc poteſtatem Vicario ſuo, ut per ſe poſſet valide, & efficaciter operari ſine dependentia a conſenſu populi; Ergo poteſt per illam ferre leges habentes efficaciam, & valorem ad obligandam Eccleſiam ad conſentiendum, & acceptandum leges, & præcepta: quia alias poteſtas non eſſet abſoluta & efficax; & lex Eccleſiaſtica non haberet vim, ut eſt a ſolo Pontifice, ſed ut ab illo ſimul cum Eccleſia, ad hoc *bon. text. in cap. Bonæ memoriæ il ſecundo*, ibi, ſi poſſent ab ea recedere nobis frequenter illuderent, & judicium noſtrum ab eorum pendere arbitrio videretur, *ſupra de poſtulat. Prælatorum.* Et ſic poteſtas inter Papam, & ſubditos eſſet ſimultanea, ſecundum ea, quæ leguntur, & notantur *in cap. Cum Eccleſia Vulterana ſupra de electione, & in cap. Poſtulaſtis infra de conceſſ. præben. in cap. Novit, & in cap. Quanto de his quæ fiunt a Prælat.* Si enim lex non poteſt eſſe lex niſi populo conſentiente, profecto populus eſt Conlegiſlator ſimul cum Pontifice: quod abſurdiſſimum dictum eſt, *cap. Eccleſia S. Mariæ de conſtit.* Præterea Chriſtus abſolute dixit: *Quodcunque ligaveris ſuper terram, &c. Matth. 16. cap. Solitæ d. majorit. & obed. Et paſce oves meas, Joan. 21. cap. Significaſti de elect.* De populo autem nihil dixit, nec poſuit conditionem, ſi populus acceptaverit. Eſt ergo concluſio certa de hac poteſtate Summi Pontificis independenter a populo. Ad hoc *c. Cuncta per Mundum*, ibi etiam ſine ulla Synodo præcedente *9. qu. 3.*

53 Quod autem nec voluntas deſit, probatur primo ex vi verborum legis, quæ ſimpliciter ſunt præceptiva. Præceptum autem abſolute latum non obligat ſub conditione, ſi ſubditos velit acceptare, ſed abſolute inducit neceſſitatem; alias eſſet potius lex conſilii, & exhortationis, quam præcepti, ut irrefragabiliter probat textus *in cap. Quiſquis præceptis 14. quæſt. 1. facit cap. Præceptis 12. diſt. & c. Propoſuiſti 72. diſtinct.* Voluntas autem Legiſlatoris præcipue ex verbis conjecturatur, quia nullum eſt majus mentis teſtimonium, quam qualitas inſpecta verborum, *leg. Labeo, §. Id. Tubero, ff. de ſupellect. legat.* Bald. *conſ. 305. Verba Principis num 1. verſ. Aut eſt dubium lib. 1.* Secundo id conſtat, quia cum hæc poteſtas ſit in Legiſlatore, certe non eſt vana, nec ſuperflua, ſed propter uſum neceſſarium, & Reipublicæ congruentem, *ut textus eſt in cap. Non fruſtra 23. quæſt. 5. & dictum ſupra num. 51.* Ergo quotieſcunque Princeps fert legem, cenſetur hac poteſtate uti velle, quando aliud non declarat, & de contraria voluntate ex conjecturis non apparet, *argum. cap. Cum ſuper*, cum ibi plene notatis per Dec. *in penult. colum.* poſt

54 Calder. & Abb. *ſupra de offic. Delegat.* Tertio idem probatur a poſteriori, quia Principes pœnis, & ſuppliciis cogunt ſubditos ad legis executionem, *d. cap. Non fruſtra 23. quæſt. 5. cap Ut Clericorum, de vita & honeſtate Clericorum*, cum infinit. ſimilib. Nec ab initio cum lex promolgatur, auderent ſubditi coram Judice excuſationem afferre, quod legem non ſervaverint, quia illam non acceptarunt; nam hoc eſt quod tunc agitur, & ad quod coguntur, & propter quod puniuntur, ſcilicet quia legem non ſervant, nec obſervandam accipiant: idcirco enim pœna imponitur, ne de contumacia valeant gloriari, dicit textus *in cap. Cum in Eccleſiis de major. & obed.*

Si igitur de poteſtate, & voluntate Principis non ambigitur; ergo lex ſufficienter promulgata ſtatim obligat ſubditos ad eam ſervandam, & acceptandam; & ſic acceptatio legis eſt effectus, qui ſubſequitur ipſam legem, *cap. Commiſſa verſ. Ne ſtatutum de elect. lib. 6.* Sicut actio ſubſequitur obligationem, quæ propterea dicitur mater actionis, *l. Licet, §. Ea obligatio, ff. de procurat.* gloſſ. *in leg. 1. in verb. Juſtitia, ff. de juſtit. & jur.* ergo impoſſibile eſt, ut acceptatio legis concurrat ad eſſe legis, vel ad producendam legis obligationem: quia nihil poteſt eſſe, vel operari antequam ſit, *l. ult. ff. de collat. honor.* Oldrad. *conſ. 280. Quæſtio eſt utrum Imperator num. 7.* Quare hanc concluſionem, id eſt, in Conſtitutionibus Papæ, qui habet poteſtatem immediate a Deo, non eſſe neceſſariam acceptationem inferioris, firmavit Rota *deciſ 630. num 6. part. 4. recent.* & fuit deciſum in Romana concordiæ S. Petri 11. Junii 1610. coram Cardin. Cavalerio, quæ habetur impreſſa *deciſ. 85.* & in recent. *deciſ 213. p. 1.* 55

Non obſtat *d. §. Leges 4. diſt.* quia quamvis ſit radicalis in hac materia, & approbatur univerſaliter per omnes gloſſatores, Magiſtros noſtros, ut ait Felin. *hic num. 13. verſ. Conſiderabam tertio, & verſ. Primo modo*, tamen non eſt Auguſtini, ut incaute putavit Silveſter. *in verb. Lex*, ſed eſt Gratiani, qui non habuit poteſtatem legis condendæ, ut obſervat Imol. *hic num. 13. verſ. Item nec conſtat*, & Suar. *lib. 4. de legib. cap. 16. verſ. Deinde confirmari poteſt*, & cujus dicta quotidie reprobamus, ut inquit Joan. Andr. & omnes poſt eum *in cap. 2. ſupra de reſcript.* & reprobationes plures cumulat ibi Felin. ut plenius ſeipſi *in cap. Canonum ſtatuta num. ... ſupra de Conſtit.* Sed quia forte male in practica audiretur, ut authoritas illius text. retricaretur in dubium; ideo reſpondere poſſumus legem firmari ex moribus, non ut tunc incipiat obligare, quia ipſe uſus ex obligatione naſcitur; ſed ut quandam ſtabilitatem ex uſu acquirat, ita ut poſtea non ita facile per contrariam legem, vel conſuetudinem abrogetur, arg. *l. Minime, ff. de legib.* & ſic firmantur moribus de facto, & non de jure. Quem intellectum ad illum, *§. Poſuerunt*, Archid. Turrecrem. & alii, ut tetigi 56

ſupra hoc eodem num. in princ. Unde optime gloſſa magna poſt medium *in proœmio Clemen. in verb. Univerſitati*, dicit publicationem eſſe ultimum actum perficientem legem, *per textum in l. Humanum, C. de leg.* Idque verius eſſe affirmat ibi Cardinalis *num. 1. in fin.* Ad idem in Auth. *ut factæ novæ Conſtitutiones, §. 1.* 57

Non obſtant jura, quæ Abbas adducit pro ſua opinione, id eſt *c. De libellis 20. diſt. & c. Cum olim, de Cler. conjugat.* Quoniam Orientalis Eccleſia non ideo excuſatur a voto continentiæ, & tranſgreſſione Canonum, quod illos non receperit; ſed quia Papa eorum conſuetudinem approbavit, ut *c. Si Romanorum 19. diſtin.* & notat gloſſ. *ult. in d. c. De libellis.* 58

Circa ſecundum articulum, in quo quæritur, an lex non recepta ab initio tollatur per non uſum, vel deſuetudinem. Dic tribus modis poſſe conſiderari non uſum legis. Primo ſcilicet, quando nunquam contigit caſus, in quo lex potuerit obſervari. Et hoc primo caſu ſine trepidatione tenendum eſt, per hujuſmodi non uſum nullo unquam tempore legem poſſe abrogari, ita Joan. Andr. *in c. Joannes n. 14. verſ. Ubi vero non uſus infra de Cleric. conjug.* exemplum, Lex ſtatuit, ut Hermaphroditus judicetur ſecundum ſexum, in quo magis incaleſcit, *l. Quæritur ff. de ſtato homin.* Pone quod in loco mille annorum ſpatio non contigerit hic caſus, ut ibi fuerit aliquis Hermaphroditus, & ſic non fuerit uſus legis: certe per hoc lex non tollitur, ſecundum Jo. Andr. & ſequitur Gemin. *in d. §. Leges 4. diſtin.* & Felin. *hic num. 10.* & Silveſtr. *in verb. Lex num. 26.* Alexand. *d. conſ. 132. num 4. lib. 1.* latiſſime Aret. *in proœm. inſtit. §. Igitur in ultim. colum.* & Jaſ. *in l. Rem non novam num. 8. cap. de judic. & in l. de quibus num. 33. ff. de leg.* Nam jura, quæ dicunt leges abrogari per non uſum, intelliguntur quando evenit caſus, ut ſervari potuerit, ut probat textus notabilis *in l. Unus ex ſociis, §. fin. cum l. ſeq. ff. de ſervit. Ruſtic. prædiorum*, ubi non omiſſo ſervitutem deducendi aquam in fundum, ſi ideo uſus non fuit, quia fons exaruit, & per illum textum ſic firmat in privilegiis gloſſ. *ordin. in cap. Abbate in verb. ibid. ante fin. infra de verbor. ſignificat.* & ibi etiam Butr. & Abb. *prope fin.* & Felin. 59 60 61

Digitized by Google

Felin. *in cap. Cum acceſſiſſent num. 25. verſ. Hanc regulam limita primo, ſupra de conſtit.* quibus adde gloſſam notabilem *in cap. ut privilegia in verb. Semel in anno in fin. infr. de privil.* & hoc planum,

62 Secundo modo poteſt conſiderari non uſus legis, quando accidit quidem caſus, ut lex potuerit obſervari, ſed tamen non uſus non habet implicitum actum contrarium diſpoſitioni legis, nec in ſubſtantia, nec in forma, ſed ſimpliciter homines non ſunt uſi lege pro illo caſu, nec tamen fecerunt contrarium: & hoc caſu lex per non uſum non abrogatur, exemplum: Pone quod domus minatur ruinam, nec data eſt cautio damni infecti, quia non eſt petita, & ſæpe damna illata fuerunt in agro, nec tamen fuit actum lege *Aquilia*, non per hoc tolluntur illæ leges: ſimiliter ſi longiſſimo tempore ædificatum eſt uſque ad certam altitudinem, & non altius iſta eſt ſimplex abſtinentia, quæ non tollit jus ædificandi uſque ad Cælum. Ita Joan. Andr.
63 *loco citat.* & Felin. *hic num.* 10. Item pone, quod in aliqua Eccleſia fuit facta electio per viam ſcrutinii per tantum tempus, cujus non ſit in memoria in contrarium; tamen ex hoc non cenſetur præſcriptum contra eligentes, quominus ſi velint, eligere poſſint per viam compromiſſi. Et
64 idem ſi ſemper elegiſſent de gremio certæ Eccleſiæ, non enim ex hoc præſcriptum eſſet, quominus poſſent eligere ex gremio alterius Eccleſiæ. Quæ duo exempla ponit Cal-
65 derin. *conſil.* 19. incipien. *An in operaria num.* 1. *de præbend.* & eodem modo ſi per mille annos fuiſſet appellatum ad Papam, non propterea intelligeretur ſublata poteſtas appellandi ad Patriarcham, ut dixit Cardin. *in ſuis notis cauſarum nota* 146. incipien. *Ad excludendam*, quem hic ſequitur Felin. *num* 10. *in* 4. *declarat. verſ. Similiter dixit*: & hanc theoricam poſuit Barthol. *in proœm. Digeſtor. §. Et antea*, dicens: *Deſuetudine, quæ deviat a lege, ſeu divertit a vero intellectu, tollitur lex, ſed ex eo, quod nullus utatur lege, abſit a ſeculo, ut lex illa dicatur tolli.* Idem docuit Martinus Epiſcopus Pampilonen. relatus hic a Bellam. *num.* 9. *verſ. Dominus Martinus*; nam ſecundum eum ſolus non uſus non poteſt tollere Conſtitutionem Canonicam; ſed non uſus habens implicitum uſum contrarium cum tempore a lege præfinito, utique eam tollit. Idem firmat Cardin. *in proœm. Clem.* in *verb. Univerſitati in* 2. *qu.* Alex. *d. conſ.* 132. *num.* 54. *lib.* 1. & *conſil.* 136. *num.* 19. *lib.* 2. Roland. *conſ.* 5. *Pulchra n.* 72. *lib.* 1. Jaſon alia exempla adducens *in d. l. De quibus n.* 33. & 34. *ff. de legibus*, ubi teſtatur hanc eſſe veritatem, & ita communiter teneri, & eſt de hoc bona gloſſ. *in §. Igitur in verb. Obtinebat*, juncta gloſſ. marginali ibi poſita *in proœm. Inſtit.* quod pluribus exemplis egregie confirmat Joan. Andr. *in d. cap. Joannes num.* 14. *verſ. Contrariam conſuetudinem de Cler. conjugat.*

66 Tertio modo poteſt conſiderari non uſus legis prout habet implicitum contrarium uſum. Negativa enim quandoque habet affirmativum contrarium actum, & non fa-
67 cere eſt aliquid facere, *c. Nemo de Simon.* & ſatis eſt ut cadat in intellectum, ſecundum Jo. Andr. *in d. c. Joannes n.* 14. *verſ. Sic ad contrarium de Cleric. conjugat.* & in hoc tertio caſu quando lex nova ab initio non fuit recepta, multi tenent eam tolli per duos, vel tres actus contrarios, ſciente, & patiente Principe; nec ullum tempus requiri ad inducendam præſcriptionem: ipſo autem ignorante ſufficere longi temporis præſcriptionem, ideſt decem annorum, ut vidiſtis ſupra in 4. & 8. opinione 28. & 38.

Sed iſtæ opiniones judicio meo ſunt falſæ, quia innituntur tantum illi fundamento, quod hic non agatur de præſcribendo contra legem, ſed de impediendo vinculo legis, ut per Felin. *hic num.* 13. *verſ. Conſidera ſecundo*, & ita hoc fundamentum ſupponit vinculum legis non eſſe ortum ante legis acceptationem. Quod quidem eſſe evidenter falſum, ſatis ſuperque oſtendimus ſupra in primo articulo *a num.* 48. Quare cum non agatur de vinculo legis impediendo, ſed potius de vinculo legis tollendo, & ſic de ipſius legis abrogatione, dicendum eſt ad hoc requiri tempus quadraginta annorum, cum præſcriptio ſit contra jus, ex his, quæ notantur *in c. ultim. infr. de conſuetud.* & in terminis noſtris tenet Imol. *hic n.* 13. *verſ.*
68 *Et quod dixi*, & Abb. *num.* 4. Et quod dicunt de decennio Calder. & Butr. non procedit in legibus Eccleſiaſticis, de quibus loquimur, ſed in legibus civilibus tantum, prout loquitur gloſſ. *in l. De quibus in verb. Inveterata, ff. de legibus*, & eſt magis communis opinio, ut teſtatur Alex. *d. conſ.* 132. *num.* 1. *verſ. Et ſubdunt iſti lib.* 1.

Nec obſtat alia gloſſ. quam ibi allegant pro fundamento, *in c. ult. in ver. Conſuetudo de conſuetud. lib.* 6. Quia lo- 69
quitur in conſuetudine, quæ eſt præter jus, & non contra jus, ut bene per Imol. *loc. cit. Ad §. Leges* 4. *diſt.* abunde reſponſum eſt *ſupra in* 1. *art. num.* 36.

Item prædictis non adverſatur gloſſ. 2. hic, quam totus 70
mundus amplectitur. Quoniam dum dicit hanc conſtitutionem hodie non tenere, quia non fuit moribus utentium approbata, intelligi debet de moribus longi temporis. Mos enim non fit niſi temporis longitudine, ut inquit Ariſtot. *lib.* 2. *Politicorum cap* 6. *prope finem*, & ſic debet intelligi de moribus cum lapſu temporis requiſiti ad præſcribendum contra legem, quod ſecundum Canones eſt qua- 71
draginta annorum, ut *in d. cap. fin. de Conſuetud.* & ita contingit in caſu hujus Conſtitutionis, quæ ſpatio annorum ſupra quadraginta, qui interceſſerunt a Concilio Lateranenſ. ſub Alexandro Tertio illius Authore uſque ad Gregorianam compilationem, nunquam fuit moribus utentium recepta, quia inde ſtructæ ſunt bellarum etiam temporibus hic prohibitis, & ſic abrogata fuit per non uſum longi temporis habentem implicitum uſum contrarium, juxta prællegatam theoricam Joan. Andr. *in dict. cap. Joannis*, quam ibi ſequuntur omnes, præſertim Imol. ut hic teſtatur Felinus *num.* 13. *verſ. Intelligo*. Concludo igitur, legem etiam ab initio non receptam non tolli per deſuetudinem minoris temporis, quam annorum quadraginta.

Circa tertium, in quo quæritur, an lex recepta ab ini- 72
tio, poſtea tollatur per deſuetudinem, vel contrariam conſuetudinem, Hoſtienſis, ut vidiſtis ſupra *in* 2. *opinione num.* 22. tenet, contra legem præcepti deſuetudinem, vel conſuetudinem non excuſare. Sed eum reprobant communiter Doctores, & illius rationibus cumulate reſponſum eſt ſupra *n.* 29. & 31. nam quod pertinet ad conſuetudinem, nulla eſt lex humana, quæ abrogari non poſſit per contrariam conſuetudinem rationabilem, & legitime præſcriptam, *ut probatur in d. cap. fin. de conſuetud.* ſecundum Abbatem *hic num* 4. ibi enim contra conſuetudinem præſervatur tantummodo jus Naturale, & Divinum; nec privati dicuntur tollere legem Superioris, ſed ipſe Superior conſenſu præſtando huic conſuetudini legem abrogat, cum jura ipſa ſtatuant, ut per conſuetudinem tolli poſſit jus poſitivum, & ſequitur Felinus *hic num.* 13. *verſ. Secundo modo*. Quod per plura exempla egregie proſequitur Jo. Andr. *in d. cap. Joannes n.* 14. *verſ. Contrarium conſuetudinem*. Et quod conſuetudo etiam in Sacramentalibus tollat legem, ſi Papa ſcit, & tolerat, eſt gloſſ. *unic. in cap. unic. de ſecundis nupt.* & ad prædicta plenius vide Barth. & Legiſtas *in l. fin. C. quæ ſit longa conſuetudo*, & Canoniſtas, præſertim Marian. Soccin. *in d. c. fin. de conſuetud.*

Quod vero etiam deſuetudine lex tolli poſſit, admit- 73
tunt fere omnes quatuor concurrentibus. Primo ſcilicet, ut caſus acciderit, in quo lex potuerit obſervari. Secundo, ut materia non ſit voluntaria, ſeu facultativa. Tertio, ut deſuetudo non ſit mere negativa, ſed implicitum habeat contrarium uſum, qui ſaltem cadat in intellectu. Quarto, ut ſit rationabilis, & legitime præſcripta, ſecundum ea, quæ de non uſu dicta ſunt ſupra in ſecundo arti-
culo. Et intelligitur legitime præſcripta ſpatio annorum 74
quadraginta cum ſcientia, & patientia Papæ, ſine qua non uſus Populi, vel contrarius uſus contra Conſtitutiones Apoſtolicas nihil poteſt operari, ut poſt Joan. Andr. & Gemin. *in c. ap. Cum de benefic. de præbend. lib.* 6. declarat Præpoſ. *in d. §. Leges n* 3. *verſ. Niſi dato conſenſu Papæ* 4. *diſtin.* Idque habuerunt pro indubitato Domini de Rota *deciſ.* 387 *num* 6 *part.* 2. *recent* ex late deducta *in Romana concordia Sancti Petri* 13. *Novembris* 1609. 11. *Januarii* & 22. *Februarii* 1610. coram Cardinale Cavalerio, quæ habentur impreſſæ *in recent. deciſ.* 197. *num.* 3. & 4. *deciſ.* 223. *num.* 2. & *deciſ.* 221. *num.* 4. & *ſeq par.* 1. Quibus concurrentibus legem tolli per deſuetudinem probatur *in proœmio digeſtor. §. Et antea*, ibi, *Ceteris cum deſuetis*, *in lege* 2. *in princip.* ibi, *in uſitato receſſit veſtigio*. *Cod. de conſtit. pecun.* in Authent. *de hæredib. & falcid. §.* 1. ibi, *Leges jam neglectas venimus reparare*, & in Authent. *Quibus modis Natura effic. ſui, §. prope finem*, ibi, *Quoniam non utendo perempta eſt*, & *in prima Conſtitutione Codicis, §. Quibus*, ibi, *in deſuetudinem abierunt*, *in l. De quibus*, ibi: *per deſuetudinem abrogentur .ff. de legibus*, & *in leg.* 1. ibi, & *per deſuetudinem abolita, C. de caduc. tollend.* cum ſimil. ut per Angel. Aretin.

tin. *In proœm. Inſtitut.* §. *Igitur*, & Felinus *hic ſub n.6. ver. Lex nova*, & firmat Joan. Andr. & exemplis comprobat in præallegat. *cap. Joannes num.4.* quem communiter Abbas & alii recipiunt, ut teſtatur Navarr. *in conſil.1. nu.2. de conſuetud.* & ſequuntur Anchar. *conſ.218. juxta ordinem num.1. in fin.* Roch. *in cap. fin. ſection.4. num.66. eod. titul.* & Jaſon late *in d. l. de quibus num.33. ff. de legibus*.

75 Limita ramen concluſionem proxime firmatam, ut non procedat, ſi aliqui in eodem loco legem ſervaverint: quia tunc alii contravenientes non excuſantur, arg. *cap. Cum jam dudum in fine, de prabend.* & tenet Abbas *hic num.4. ver. Si vero aliqui, & in cap. Cum olim num.4. ver. Et ex hoc nota, de Clericis conjugatis*, Butr. *in cap. quia circa ad finem de conſanguinit. & affinit.* & Silveſt. *in ver. Lex n.6.* Hoc enim caſu tolerantia Papæ non inducit diſpenſationem, nec excuſat tranſgreſſores a peccato, ut per eos, & per Felin. *hic num.11.* qui hanc limitationem tripliciter ſublimitat.

DE TREGUA, ET PACE.

Idem Alexander III.

CAPUT II.

INnovamus ut Presbyteri, Monachi, converſi, peregrini, mercatores, ruſtici, euntes, & redeuntes, & in agricultura exiſtentes, & animalia quibus arant, & ſemina portant ad agrum, congrua ſecuritate lætentur.

SUMMARIUM.

1 *SEcuritatis privilegio quæ perſonæ gaudent tempore guerra.*

2 *Ruſticis tandiu privilegia ſuffragantur, quandiu agros colunt, & vadunt, & recedunt, & num.10.*

3 *Mercatores gaudent privilegiis, quandiu mercimonia exercent, & Peregrini quandiu peregrinantur, & milites quandiu militant.*

4 *Salvus conductus datus in eundo intelligitur datus etiam in redeundo.*

5 *Salvus conductus eundi, & redeundi an intelligatur datus pro una vice tantum, an vero pro pluribus: diſtinguitur ut numeris ſeqq. uſque ad num. 10.*

6 *Conceſſio indeterminata intelligitur juxta formam petitionis.*

7 *Sermo ſimplex regulariter verificatur pro prima vice.*

8 *Fallit in ſeptem caſibus.*

9 *Salvus conductus eundi, & redeundi datus alicui pro pace facienda intelligitur, ut poſſit ire, & redire donec pendet tractatus pacis.*

10 *Animalia, quæ arant, & ſemina portant ad agrum, ſemper gaudent ſecuritate ſicut Presbyteri, nec pignori dari poſſunt.*

11 *Boves aratorii executioni non ſunt obnoxii.*

12 *Boves aratorii, & inſtrumenta ruſtica in diſtrictu Urbis quibus gaudeant privilegiis.*

1 I*Nnovamus*: Perſonæ hic enumeratæ plena ſecuritate gaudent tempore guerræ. Hoc erat jus vetus, *ut cap. Si quis Romipetas, & cap. Paternarum 24. quaſt. 3.* quod male obſervabatur, & ideo innovatur hic, ſed nihilominus adhuc non bene obſervetur, ut dicunt Hoſtienſ. & Abbas in princ.

2 Nota primo ibi, *In agricultura exiſtentes*. Privilegium ruſticis conceſſum tandiu eis ſuffragari, quandiu agros
3 colunt, & vadunt, & recedunt. Et idem intelligas de Mercatoribus dum mercimonia ſua exercent: & de Peregrinis quandiu peregrinantur, ſecundum Hoſtienſ. *hic num.2.* Sic milites quandiu militant, ſuo gaudent privilegio, *l. fin. C. de milit. teſtam. ult. C. Quibus non obeſt long. tempor. præſcript.* Sic Clerici etiam Monachi quandio regulariter vivunt, *l. Generaliter, Cod. de Epiſcopis, & Clericis*, quæ refertur a Gratiano in capite *Generaliter 16. quaſt.1.*

Sic Legati quandiu in Legatione ſunt, *leg.2.* §. *Legatis, & §. ſeq. ver. Plane, ff. de judic.* Hoſt. *hic num.5.* & Joan. Andr. *eodem num.* Sic & Lectures, & Scholares quandiu Scholis publice docuerint, & ſtuduerint, *cap. Super Specula in fine de Magiſtris*, Concilium Tridentinum, *cap.1. in fine, ver. Docentes vero ſeſſ.5.* & generaliter privilegium perſonis conceſſum reſpectu certi loci non ſequitur eas extra locum, *ut eſt textus in cap. Quoniam de privileg.* & ibi hoc notant Innoc. *in fin.* Abbas antiquus *in princ.* Butr. *num.2.* Abb. Sicol. & Mar. Soccin. *in ult. notab.* concordat *cap. Ex ore, & c. Cum Capella, eod. tit. & cap. Volentes*, §. *Eos, de privileg. lib.6.*

Secundo nota ibi, *Euntes, & redeuntes*, argumentum 4
ſecundum Abb. *hic num. 1.* quod ſecuritas data in eundo, intelligi debet data etiam in redeundo. Hæc enim duo communiter in jure pari paſſu ambulant, *ut cap. Magna, ad finem de voto*, & eſt textus optimus *in leg. Sicut, §. Tandiu, ff. Ex quibus cauſ. major.* Et notat Bartbol. *in l. Ultimus num.1. ff. de ſepulchr. violat.* redens rationem: quia non venit ſecure ille, qui non poteſt recedere, *leg. Sciendam, §.1. ff. de Legationibus, leg. de atate, ff. Trebellian.* & ſequitur Felin. *hic in princip.* qui more ſuo hanc regulam pluribus exornat.

Sed hic dubitatur de quæſt. quotidiana. Pone data eſt 5
alicui ſecuritas, ſeu ſalvus conductus eundi, & redeundi, an intelligatur pro una vice tantum, an vero pro pluribus.

Abbas *hic num. 2.* examinat hanc quæſtionem & ante eum Bart. *in l. 1. n.5. ad legem Julian. Majeſtat.* ubi refert Oldradum diſputaſſe quandam quæſtionem in ſimili; & ex eorum dictis diſtingue tres caſus: Primus eſt, quando ſecuritas fuit determinate petita, & determinate conceſſa: & hoc primo caſu quæſtio procedit de plano, quia ſtandum eſt determinationi, *ut l. Continuus, §. Cum ita, ff. de verb. obligat.* Secundus eſt quando ſecuritas fuit de- 6
terminate petita, ſed indeterminate conceſſa, veluti quia bannitus petiit ſalvum conductum per decem dies, & Superior conceſſit indeterminate. Et hoc caſu indeterminata conceſſio intelligitur juxta determinatam petitionem, *ut §. Præterea*, Inſtit. *de Inutilibus ſtipulat, & l. Defenſor. §. Qui interrogatus, ff. De interrogat. act.* Et eſt bonus text. *in c. inter dilectus, §. Ceterum*, ibi: *Ex forma petitionis, infr. de fide inſtrument.* Quippe omnis gratia, & conceſſio Principis facta ad preces intelligitur juxta petita, *leg. 1.* & ibi plene Jaſon *n.7. ver. Nota ex iſta lege regulam, Cod. de diverſ. reſcript.* Fulgoſ. *conſ.153. In caſu num.1.* Roman. *conſ. 132. Ut retulit in princip.* Pariſ. *conſ.9. Olim Dominus n.42. lib.2.* Tertius caſus eſt, quando ſecuritas fuit indetermina- 7
te conceſſa, & ſic verſamur in dubio. Et hoc tertio caſu intelligitur pro prima vice per regulam *l. Boves, §. Hic ſermone, ff. de verbor. ſignific.* ubi, hoc ſermone dum nupta erit, primæ nuptiæ intelliguntur, & ita poſt Oldrad. concludunt Bart. & Abb. *loc. ſupracitatis*, Gemin. *in cap.1. §. Ille vero, in 3. notat. de filiis Presbyter. lib.6.* Et Felinus 8
hic, qui hanc regulam pluribus exemplis roborat, & limitat ſeptem modis. Primo, ſcilicet quando primus actus non valet. Secundo, ubi ſermo ſimplex profertur in materia, quæ de conſuetudine requirit iterationem. Tertio, ubi datur licentia in materia favorabili. Quarto, ubi licentia 9
veniendi, & recedendi data eſt uſque ad certum tempus.

Sed

Sed hæc limitatio cadit ſub primo membro diſtinctionis, de quo ſupra *num.* 5. Quinto, quando per primum actum non eſt ſatisfactum menti diſponentis. Sexto, ubi profertur ſermo negativus. Septimo, quando diſpoſitio inducta eſſet per viam privilegii, de quibus limitationibus dic latius, ut per eundem Felinum *ubi ſuprà uſque in fin.* Et ad tertium membrum quæſtionis propoſitæ adde ſingularem limitationem Bartoli *in d. l. ſub num.* 5. *verſ. Prædicta intelligo vera, ff. ad leg. Jul. Majeſt.* videlicet niſi conceſſio ſit facta pro certa cauſa, ut puta conceſſa eſt ſecuritas veniendi, & redeundi pro pace facienda; tunc enim debet intelligi ut poſſit venire, & redire donec pendet tractatus pacis, arg. *l. Continuus*, §. *Item qui inſulam, ff. de verb. oblig.* Facit lex vetereſcum *l. ſeq. ff. de iton. act. privat.*

10 In gloſſa ultima nota differentiam inter ruſticos, & animalia; nam ruſtici gaudent ſecuritate ad tempus, id eſt quandiu in agricultura exiſtunt, ut ſuprà eſt concluſum in c. *notab.* Sed animalia, quæ arant, & ſemina portant ad agrum, gaudent hac ſecuritate in perpetuum, ſecundum gloſſam. Unde nec pignori dari poſſunt, ut *l. Pignorum, C. Quæ res pignori obligar. poſſ.* Atque ita in hoc parificantur Presbyteris, & Clericis, qui ſimiliter perpetua gaudent ſecuritate, ſecundum Hoſtienſ. *nu.* 1. *in verb. Presbyt.* Unde dicebat Abbas Antiquus hic relatus a Joan. Andr. *hic nu.* 1. *in verb. Portant.* Privilegiatus eſt in hoc Aſinus ſicut Presbyter. Quo fit ut ſuper Bobus aratoriis 11
non poſſit fieri executio, *ut l. Executores*, & Auth. *ſeq. C. Quæ res pignor. obligar. poſſ.* Qua de re plura Jacobus Cujacius *lib.*4. *Obſerv. jur. c.*20. & Menoch. *de arbitr. judic. caſ.* 378. In diſtrictu autem Urbis, quibus privilegiis agri- 12
culturæ cauſa gaudeant Boves aratorii, & alia inſtrumenta ruſtica, vide Conſtitutionem 19. S. Pii V. *in Bullar. tom.*2. *pag.*197.

DE PACTIS.

Ex Concilio Africano.

CAPUT I.

Antigonus Epiſcopus dixit: & infra. Aut inita pacta ſuam obtineant firmitatem, aut convertus (ſi ſe non cohibuerit) Eccleſiaſticam ſentiat diſciplinam. Univerſi dixerunt, pax ſervetur, pacta cuſtodiantur.

SUMMARIUM.

1 *Abbatis Panormitani, & aliorum error circa præſidentiam Papæ in Concilio Africano, & num.* 65.
2 *Sanctitatis veſtræ titulo in veteribus Conciliis aliquando Epiſcopi deſignabantur.*
3 *Ad pacti obſervantiam paciſcens compelli debet per cenſuram Eccleſiaſticam.*
4 *Pacta contra leges, aut bonos mores, vel alia captioſa non ſunt ſervanda.*
5 *Pactum non ſervans peccat mortaliter; & refellitur contraria opinio quorundam Theologorum.*
6 *Obligatio, quæ ex pacto proficiſcitur, habet concurſum juris naturalis, & divini.*
7 *Princeps naturaliter obligatur ex nudo pacto etiam inito cum propriis ſubditis.*
8 *Juris naturalis, & divini tranſgreſſio periculum ſalutis inducit.*
Pacti violatio opponitur juſtitiæ, & charitati, ibid.
9 *Judex Eccleſiaſticus poteſt procedere ad obſervantiam pacti etiam contra laicum.*
10 *Eccleſia habet juriſdictionem etiam in laicos, ut pax ſervetur.*
11 *Idem ubi agitur de materia peccati.*
12 *Cancellaria non dat literas laico contra laicum ratione peccati, vel pacti, ſeu contractus bonæ fidei, niſi de antiqua conſuetudine ad Curiam ſpectet cognitio.*
13 *Laicus ad obſervantiam pacti cogi poteſt per Eccleſiam ſaltem indirecte, & per Evangelicam denunciationem, & num* 25.
14 *Canon Provincialis Concilii allegari poteſt ad deciſionem cauſarum in ea parte, quæ clauſa eſt in corpore juris, & num.* 20. *verſ. Ad hanc difficultatem.*
15 *Pactum quantumcunque nudum ſecundum Canones parit actionem, uſque ad num.* 31.
16 *Verbum* convenitus *quid importet.*
17 *Deus, & bona conſcientia non diſtinguunt inter pactum nudum, & veſtitum.*
18 *Pactum nudum quid ſit.*
19 *Pactum nudum veſtitur ſex modis.*
20 *Pactum nudum veſtitur Chirographo.*
21 *Pactum nudum de jure civili non parit actionem.*
22 *Fallit in octo caſibus.*
23 *Specialitatem allegare non licet, niſi ratio ſpecialitatis reddatur.*
24 *Pactum nudum de jure Canonico dicitur veſtitum robore Canonicæ ſanctionis.*
25 *Ex pacto nudo in foro Eccleſiæ an poſſit procedi per viam actionis inter laicos ſubjectos imperio, an verò ſit procedendum per Evangelicam denunciationem, & num. ſeqq.*
26 *Judex laicus in terris ſubjectis Imperio poteſt repellere agentem contra laicum ex pacto nudo.*
Secus in terris Eccleſiæ, num. 30.
27 *Lex civilis in locis non exiſtentibus de temporali dominio Eccleſiæ ſervanda eſt in foro laicali, & lex Canonica in foro Eccleſiæ etiam extra materiam peccati.*
28 *Papa in ſuo foro poteſt tollere legem civilem etiam ubi non habet temporalem juriſdictionem.*
29 *Jus Canonicum in cauſis mixti fori ſervari debet in foro Eccleſiæ etiam inter laicos ſubjectos Imperio, non autem jus civile diſcrepans a Canone.*
30 *Jus Canonicum contrarium juri civili prævalet etiam in mere temporalibus, & inter laicos, in locis, in quibus Papa habet temporalem juriſdictionem.*
31 *Conſtitutiones in Concilio generali an edendæ ſint nomine Concilii, uſque in finem.*
32 *Decreta in Conciliis, quibus Summi Pontifices non præfuerunt, aut concipiuntur imperative, ſeu impersonaliter, aut nomine Concilii.*
33 *Pontifices Maximi quibus Conciliis univerſalibus præfuerint.*
34 *Conſtitutiones in Conciliis Generalibus præſente Papa variis nominibus reperiuntur conceptæ.*
35 *Conſtitutiones quæ fiunt a Papa de conſilio Concilii denominari debent a Papa, & illius nomine promulgari.*
36 *Idem ſi de conſenſu Concilii, contra diſtinctionem Abbatis, vel de conſilio, & conſenſu ſimul.*
37 *Conſtitutiones in Concilio edendæ ſunt nomine Papæ, ſi materia legis originatur a Papa, & nomine Concilii, ſi materia originatur a Concilio.*
Contrarium num. ſeq. uſque in fin.
Declaratur, num. 41.
38 *Authoritas actum præcedit.*
39 *Concilium primum ubi, quando, & cur ab Apoſtolis celebratum.*
40 *Concilium tertium Apoſtolorum fuit plenaria Concilii*
for-

forma poſtmodum a Summis Pontificibus obſervata.

41 *Decreta in Concilio, cui Papa præſidet, ita demum edenda ſunt nomine Concilii, ſi Papa in hoc conſentiat; alias ſecus, & num. ſeqq. uſque in fin.*

42 *Pontifices Maximi aliquando ex humilitate conſenſerunt, ut geſta, quæ ſibi tribuenda eſſent, adſcriberentur Concilio.*

43 *Dictio*, cum, *conjungit per modum acceſſorii, non autem principalis diſpoſitionis.*

44 *Concilia omnia univerſalia congregantur, & authoritatem recipiunt a Romano Pontifice.*

45 *Legis denominatio ſumitur a tribuente authoritatem, non a condente.*

46 *Actus tribuitur primæ cauſæ.*

47 *Concilia Generalia, & eorum Canones a Romano Pontifice confirmantur, alias nullum habent robur.*

48 *Denominatio fieri debet a Superiore confirmante.*

49 *Statuta confirmata per Papam dicuntur Papalia.*

50 *Papa eſt ſupra Concilium.*

51 *Denominatio fieri debet a majori, & digniori.*

52 *Papa in ordine ſcripturæ præferri debet Concilio.*

53 *Papa in Concilio poteſt Conſtitutiones facere etiam ſine Concilio.*

54 *Etiam in materia dogmatum.*

55 *Patres in Concilio exiſtentes non poſſunt aliquid ſtatuere ſine authoritate Papæ.*

56 *Papa Concilio deponit Imperatorem etiam non approbante Concilio.*

57 *Papa non ſubjicitur Canonibus, nec ab eis authoritatem habet, ſed e contra.*

58 *Papa requirit conſilium Patrum in Concilio, non ex neceſſitate, ſed de ſolemnitate tantum.*

59 *Denominatio facienda eſt ab eo, qui producit effectum. Item a potentiori, ibidem.*

60 *Metropolitanus in Concilio Provinciali non poteſt Conſtitutiones facere abſque conſilio, & conſenſu Epiſcoporum ſuffraganeorum.*

61 *Metropolitano, & Epiſcopis comprovincialibus in Concilio diſcrepantibus adeundus eſt Superior, & num. ſeqq.*

62 *Epiſcopi ſuffraganei in Synodo Provinciali habent votum deciſivum, & ſunt Conjudices.*

63 *Metropolitanus ſine conſenſu Epiſcoporum Provincialium nihil poteſt ſtatuere, neque agere quod pertineat ad communia negotia Provinciæ, nec e converſo.*

Et in diſcordia recurrendum eſt ad Sedem Apoſtolicam.

64 *Conſtitutiones Concilii Provincialis non tribuuntur Concilio, ſed Archiepiſcopo.*

Et quomodo verba concipiantur, ibid.

65 *Conciliis Africanis Sardicenſi, & Triburienſi Romanus Pontifex non præſedit.*

1 ANtigonus. Legitur varie, & hoc dicit ſimpliciter ſecundum Anton. de Butr. Pacta ſunt ſervanda Jo. de Lignan. & Bellam. addunt verbum, *licita*. Secundum Joan. de Imol. Pax & pacta ſunt ſervanda, alias quis poteſt excommunicari, vel ſecundum Petrum de Anchar. Per cenſuram Eccleſiaſticam eſt quis pactſcens ad pacti obſervantiam compellendus. Sed Cardin. Zabar. ſummat ſic. Judex Eccleſiaſticus providet ſervanti pactum contra non ſervantem. Abbas vero ponit duas lecturas. Secundum primam hoc dicit. Pacta quantumcunque nuda ſervanda ſunt. In ſecunda concordat cum lectura Cardin. Secundum lectura omnium hoc dicit. Ad obſervantiam pacti, & pacti quantumvis nudi cogendus eſt quis per cenſuram a Judice Eccleſiaſtico. Dividitur in duas partes. In prima ponitur petitio Epiſcopi Madurenſis. In ſecunda approbatio Synodi ibi. *Univerſi dixerunt.*

Deſumptus eſt hic Canon ex Concilio Carthaginenſi primo *cap.* 12. quod fuit Provinciale celebratum in Africa ab Epiſcopis illarum Provinciarum, tempore Julii primi, & deinde approbatum a Leone IV. *ut patet tom.* 1. *in cap De libellis*, 2. *diſtin. part.* 1. *Concil. General. & Provincial. pag.* 456. *&* 457. Unde male hic Butr. Imol. Felin. & expreſſius Abb. *in ult. notab.* & alii quos retuli infra *num.* 65. Supponunt fuiſſe Concilium Generale eique Romanum Pontificem præfuiſſe ut ibi dicam. Errori forte cauſam præbuit quod in eodem *cap.* 12. legitur: Antigonus dixit, gravem injuriam patior, 2
& credo dolere Sanctitatem veſtram contumeliam meam. Verum illa verba Sanctitatem veſtram non deſignant Summum Pontificem, ſed Epiſcopos in Concilio exiſtentes. Mos enim fuit antiquorum Patrum in Conciliis eo titulo non raro Epiſcopos appellare, idque multoties in eodem Concilio fuit obſervatum, ut in ſpecie legitur *in cap.* 8. ubi ad propoſitionem magni Epiſcopi Aſtyagenſis Synodus reſpondit, Recte omnia ſtatuit Sanctitas tua, & paſſim alibi.

Nota primo ex illis verbis, *Eccleſiaſticam ſentiat diſciplinam:* quoad pacti obſervantiam poſſe quem compelli 3
per cenſuram Eccleſiaſticam, ideſt per excommunicationem, interdictum, vel ſuſpenſionem, *cap. Querenti infra de verbor. ſignif.* quod habet locum, ſi pacta ſint 4
legitima, *cap. Puellæ* 20. *qu.* 1. *cap. Innocens* 22. *qu.* 4. *cap. Eleutherius* 18. *qu.* 2. Unde ſecus eſt ſi ſint contra leges, aut bonos mores, aut ſi dolo fiant, *l. Juriſgentium, ff. eod.* aut ſi ſint alii damnoſa, ſeu captioſa, *l. Si id quod in fin. ff. de reſcind. vendit.* aut ſi vergant in detrimentum ſalutis æternæ, vel corporalis, §. *Illicitum* 22. *qu.* 4. ut legitur & notatur *in cap. Si vero aliquis, infr. de jurejur. & cap. final. infr. eodem.* Unde Auguſtinus: *In malis promiſſis reſcinde fidem, ut in turpi voto muta decretum. Quod incaute voviſti, ne facias. Impia enim eſt promiſſio, quæ ſcelere adimpletur*, refertur *in c. In malis* 22. *qu.* 4. Hodie tamen contra pacti quantumvis legitimi violatorem non debet Judex Eccleſiaſticus uti gladio excommunicationis, niſi ubi alia remedia non ſuppetunt, & in ſubſidium. Ita enim generaliter ſancitum eſt a Tridentina Synodo *in c.* 3. *ſeſſ.* 25. *de reform.* de quo vide quod ſcripſi *in cap. Pervenit num.* 30. *& ſeqq. infr. de adulter.*

Secundo, nota non ſervantem pactum peccare mortaliter, arg. *cap. Prædicandum* 22. *quæſt.* 1. & tenet hic gloſſ. 5
cum qua tranſeunt Hoſtien. Joan. Andr. Collectar. Bellam. Card. Butr. Imol. & alii communiter, & Archid. *in cap. Quicunque il ſecondo*, in gloſſ. *videtur* 12. *quæſt.* 2. & probatur efficaciter ex hac litera, quia recedens a pacto poteſt excommunicari. Excommunicatio autem non infligitur niſi pro mortali, *ut eſt text. in cap. Nemo Epiſcoporum* 11. *quæſt.* 1. Atque hinc patet perperam a quibuſdam 6
ex modernis Theologis traditum eſſe promiſſionem non obligare ad culpam lethalem etiamſi a parte fuerit acceptata. Loquuntur enim contra textum hic, & contra naturalem rationem. Nam violare fidem proculdubio peccatum eſt, cum grave ſit fidem fallere, *leg.* 1 *ff. De conſtit. pecun.* Unde ex qualibet promiſſione obligatur quis ad implendum quod promiſit, ſecundum Hugon. Archidiac. & Turrecrem. *in d. cap. Quicunque.* Scriptum eſt enim, *quæ procedunt de labiis meis, non faciam irrita*, Pſalm. 88. *cap. Pſalmiſta* 23. *diſtin.* ut per Hoſt. *hic*, & Archid. *ubi ſupra*, & gloſſ. *in cap. Qualiter infra eodem.* Atque ita hæc obligatio habet concurſum tam juris divini, ut per Abbas. *hic num* 5. quam juris naturalis, *d. leg.* 1. *de conſtit. pecun. & l.* 1. *ff. eod.* & docet D. Thom. *in* 2 2. *qu.* 88. *art.* 3. *ad* 1. Et propterea Princeps licet ſit ſolutus legibus, *l. Princeps, ff. De legib. & l. Digna vox, C. eodem*, tamen 7
obligatur ex nudo pacto etiam inito cum propriis ſubditis, *ut eſt text. in cap* 1. & ibi dixi *infr. de probat.* adeo ut ab eo recedere non poſſit etiam de plenitudine poteſtatis, ut notat Bald. *in cap.* 1. §. *Ad hæc col.* 5. *ff. De pact. juram. firman.* Paul. de Caſtr. *in d. l. Digna vox Cod. de leg.* & reſpondit Cardin. Zabarell. *conſ.* 147. *Dominus noſter Papa*, Socin. *conſ.* 86. *num.* 14. *lib.* 4. Idque non alia ratione, niſi quia Princeps ex pacto obligatur jure naturali, & divino, cui etiam Papa, & Imperator ſubjiciuntur Clem. *Paſtoralis de re judic.* Secundum Cardin. *dict. conſ.* 147. *num.* 7. & Abb. *in cap.* 1. *num.* 7. *de conſtit.* Quinimo Deus ipſe obligaretur ex ſua promiſſione, ut inquit Bald. *in leg.* 1. *in princ. ff. eodem.* ubi
Magiſtrum ſententiarum refert ita dicentem, & ſequitur 8
Dec. *in d. cap.* 1. *circa princ. de probat.* At tranſgreſſio juris naturalis, & divini periculum ſalutis inducit, *ut legitur in cap fin. de conſuet.* & ſecundum hoc violatio pacti opponitur juſtitiæ. Nulla enim major juſtitia, quam pacta ſervare, §. *Sed nulla alia juſtior cauſa.* Quæ fuit prima cauſa benefic. amitten. In uſib. feudorum. Præterea ex fidei violatione graviter læditur tranquillitas ſocietatis humanæ, *ut leg.* 1. §. *Merito, ff de poſ.* ibi: *creſcit perfidia crimen, & publica utilitate coercendum eſt vindicandæ Republicæ*

blica cauſa; eſt enim inutile in cauſis hujuſmodi fidem frangere: ubi gloſſ. exponit verbum illud, *inutile*, ideſt contra utilitatem, & ſecundum hoc violatio fidei opponitur charitati, & conſequenter eſt mortalis, licet multa ſubtiliter hac de re diſſerat Cajetan. *in* 3. 2. *qu.* 113 *art.* 1. Vide S. Thomam *in* 2. 2. *qu.* 88. *art.* 1. Richar. de Media Villa *in* 4 *ſent. diſt.* 38. *& qu.* 3. & Pelin. *hic n.* 11.

9 Tertio nota, ad obſervantiam pacti poſſe quem compelli per Eccleſiam, ſeu Judicem Eccleſiaſticum: quod probatur hic ponderando illa verba, *Eccleſiaſticam ſentiat diſciplinam*, cenſura enim ferri non poteſt per Judicem laicum, cum careat clavibus, *cap* 1. §. *Una, ſupra de Sum. Trinit. & fide Cathol.* gloſs. *in cap. Paſtoralis* §. *Præterea, in verb. Præterquam de offic. Ordin.* Idem probatur *in c.* 1. *infra de probat.* ubi ſuper pactis initis inter prædeceſſores
10 Regis Tancredi, & Juſtinianum Principem ſuper obſequiis Imperatori præſtandis Papa eſt Judex competens, ut ibi notant Butr. Imol. & alii. Præterea etiam in laicos Eccleſia habet jurisdictionem ut pax ſervetur, *cap. Novit.* & ibi Innoc. *num* 7. *de judic. cap. fin. in verb. Ruſtici de Treg. & pac.* & notant hic Hoſt. *num.* 6 & Butr. *num* 5.
11 Præterea omne pactum quantumcunque ſimplex poteſt appellari fides, *cap.* 1. *de ſponſ. duor.* & in concernentibus animam, & ubi agitur de materia peccati, ſicut eſt violatio pacti, ut probatum eſt ſupra *in* 2. *notab.* Eccleſia habet etiam in laicos juriſdictionem, *d. cap Novit. de judic.* ibi: *Nullus qui ſit ſanæ mentis ignorat quin ad officium noſtrum ſpectet de quocunque mortali peccato corripere quemlibet Chriſtianum, & ſi correctionem contempſerit, per diſtrictionem Eccleſiaſticam coercere*, ubi Innoc. *num.* 4. & alii notant, & in hoc concordant omnes, ut dicit hic Bellam *num.* 3. Abb. *in ſua qu.* incipien. *Epiſcopus colum.* 2. *circa med.* Paul. de Caſtr. *conſil.* 229. *Viſis & ponderatis num.* 3. *verſ Secundo probatur, & conſil.* 395. *Quantum ad id lib.* 1. Et quamvis ut dicit hic Collect. *num.* 1.
12 Cancellaria non daret literas laici contra laicum ratione peccati, vel pacti, ſeu contractus bonæ fidei, niſi diceretur quod de antiqua conſuetudine ad Curiam ſpectaret cognitio; tamen præmiſſa ſunt vera de jure, & ſervantur de facto, ſicut per experientiam in pluribus locis habetur; quidquid ſit de ſtylo Cancellariæ, ſecundum eum. Ne-
13 que vero conſtituenda eſt differentia quoad hoc inter laicos ſubjectos Imperio, & exiſtentes de temporali juriſdictione Eccleſiæ. Hæc enim diſtinctio tantummodo admitti poteſt ad effectum procedendi contra laicos per viam actionis. Plerique enim cenſent communem opinionem Canoniſtarum quod laicus directo conveniri poſſit per viam actionis pro obſervantia pacti nudi, habere locum in terris Eccleſiæ tantum, non autem in terris
14 Imperii, *ut dicam infra num.* 25. *& ſeqq.* At ſecus dicendum eſt, ſi imploretur officium Judicis, aut procedatur per Evangelicam denunciationem: quia tunc laicus etiam non exiſtens de temporali juriſdictione Eccleſiæ ratione peccati, quod committeret frangendo pactum, poteſt ſaltem indirecte conveniri coram Eccleſiaſtico Judice, arg. *cap. Qualiter infr. eodem, & cap. Cum C. Laicus, de for. compet. lib.* 6. cum ibi notatis in novella ſuper verb. convenire, & tradit Butr. *in cap Dilecti in* 3. *notab. de Judic.* Imol. *in cap.* 1. *De probat.* & Felin. *hic num.* 10. ubi ait ſecundum omnes hic inter laicos ſubjectos Imperio habere locum denunciationem Evangelicam, quam poſſunt practicare in Curia Epiſcopi. Nec diſſentit hic Bellam, *num.* 3. *verſ. Verum fateor*. Quod clare probatur *in d. cap. Novit. de Judic.* ubi diffinitur ratione pacis inter Regem Francorum, & Regem Angliæ, & ſic inter laicos, & ubi agitur de peccato, Judicem Eccleſiaſticum poſſe per viam denunciationis Evangelicæ, ſeu judicialis procedere. Id ipſum conſtat ex dicto *cap.* 1. *De probat.* ubi Summus Pontifex cognoſcit ſuper pactis initis inter Regem Vincentiæ, & Imperatorem: licet dici poſſit hoc ibi determinari non ratione pacti, ſed quia de cauſa temporali inter Imperatorem, & Subditum ejus ſolus Papa cognoſcit, non autem inferior, *ut ibi dixi in* 1. *notab.* Denique idem colligitur ex textu noſtro, ubi Eccleſia procedit per cenſuram Eccleſiaſticam contra pacti violatorem, nec diſtinguitur an talis violator ſit laicus, Eccleſiaſticus, & an de temporali juriſdictione Eccleſiæ vel Imperii. Nec refert quod hic ageretur de pactis initis inter duos Epiſcopos ſuper juribus Parochialibus, & ſic cognitio ad Eccleſiam ſpectaret, tam ratione perſonarum, quam rationе cauſæ; nam etſi hoc verum ſit, quia in *cap.* 12. Concilii Carthaginenſis apparet Antigonum Epiſcopum depoſuiſſe querimoniam in Synodo contra Optantium Epiſcopum, qui pacta inita ſuper diviſione plebium non ſervabat, & populos uſurpabat; tamen obſervandum eſt conſulto in hac Gregoriana compilatione illud caput fuiſſe mutilate huc tranſlatum, & omiſſam mentionem Epiſcopi Optantii, contra quem agebatur, & tituli cauſæ, & ſimpliciter fuiſſe appoſitum reſponſum Patrum in Synodo, *pax ſervetur, pacta cuſtodiantur*; quia Papa intendit per Generalem Conſtitutionem decernere, ut pro pacti obſervantia Judex Eccleſiaſticus poſſet procedere contra quoſcunque, prout ex hoc textu deducunt Doctores, & in ſpecie Abb. *num.* 2 dicens non apparere rationem quare gloſſa reſtringat iſtum textum ad pacta inita inter Epiſcopos, niſi forte cauſa exempli; ideoque textum melius eſſe intelligendum generaliter, ut pacta inita ex quo non ſunt a lege improbata propter aliquam turpitudinem, obſervanda ſint inter quoſcunque, tam Clericos, quam laicos.

Quarto nota, ibi, *pacta ſuam obtineant firmitatem, &c.* ex pacto quantumcunque nudo oriri actionem ſecundum Canones, prout tenet hic gloſſ. Hoſt. Joan. Andr. Butr. Imol. Collect. Bellam. & alii communiter gloſſ. *fin.* Hug. Archid. Turrecrem. & Præpoſ. *in cap. Quicunque, il ſecondo*, per illum textum 12. *quæſt* 1. Quæ concluſio probatur hic: quia ſecundum Butr. *num.* 1. & Abb. *num.* 5. ubicunque lex mandat aliquid ſervari, inde oritur actio, ut *l. Statuas, ff. de acquir. rerum dominio*, & in ſimili de juramento notat Bart. *in l. Si quis pro eo, ff. de fidejuſſor.* concordat textus in *cap. Qualiter infra eod. in cap. Per tuas, de arbitr. & in cap. hoc tit. lib.* 6. Præterea pondero verbum, *Conventus*, poſitum hic in textu, quod etſi ſecundum Abb. Antiq. exponatur, ideſt commonitus, vel convictus ſecundum Bellam. tamen Innocent. Hoſtienſis Joan. Andr. & alii rectius, & proprius ad literam exponunt; conventus, id eſt coram Eccleſiaſtico Judice. At conveniri ex vocabuli proprietate quis dicitur per viam actionis, non autem per denunciationem Evangelicam, ſeu per officium Judicis, *l. Quoties, ff. Si quis cautionem, & l. Quoties, la prima, ff. de noxal. act.* cum multis ſimilibus. Albert. *in diction. in verb. Convenire*, ideſt contra aliquem agere. Et quamvis text. aperte non exprimat de pactis nudis, tamen cum generaliter decernat, ut pacta cuſtodiantur, nec diſtinguat inter pacta nuda, & veſtita, non eſt noſtrum ſic diſtinguere: quia ut inquit hic Bald. *num.* 5. inter pactum nudum, & veſtitum nec Deus, nec bona conſcientia diſtinguit, nec conſtituit Deus differentiam inter ſimplicem promiſſionem, & juramentum, *cap. Juramenti*, 15. *quæſt.* 5. *cap. Rurſus infr. Qui Cleric. vel voven.* Neque vero ſecundum Canones eſt curandum de nomine actionis, & ſecundum Baldum aut vocabitur actio in factum, *leg Quoties, ff de præſcript. verb* aut condictio ex hoc Canone. Quod ultimum tenet gloſſ. *in verb. Promiſerint*, Archidiac. & alii ſupracitati *in dict. cap. Quicunque*, 12. *qu.* 2.

Sed adverte, quia in hoc textu opinio Canoniſtarum non videtur concludenter probari; nam hic non agebatur de pactis nudis, ſed veſtitis, quod ſic probo: Pactum nudum dicitur quod ſtat in puris, & ſimplicibus finibus conventionis, ſicut ille dicitur nudus, qui eſt, ſicut de utero proceſſit, ut declarat Bart. *in l. Juriſgentium*, §. *Igitur num.* 1. *eod.* & Abb. *hic num.* 4. & dicitur nudum quando non intervenit ſtipulatio, neque literarum obligatio, aut aliquis contractus actualis nominatus, ex quo actio oriri poſſit; nec pactum habuit aliquod veſtimentum, ut per Ægid. Bellam. *conſ.* 8. *Suppoſito facto num.* 2. *verſ. Secundo probatur*. Dicebat enim Azo. *in Summa eodem tit.* §. *Supereſt, num.* 16. cum paciſcimur, pactum quidem ſua nativitate nudum eſt; ſed cum natum eſt, ante, & retro aſpicit, & oculos aperit ad præceſſerit, vel ſequi poſſit, vel ſtatim init aliquis contractus, cujus variis & griſiis pennis, ſeu veſtibus induatur, ut Boream, rabiemque procellæ expellat, & ſuum ſuo Domino in agendo auxilium præbeat. Veſtitur autem ſex modis, ut notat gloſſa *in d. l. Juriſgentium*, §. *Quinimo* Azo *ubi ſupra* & Barth. *in l. Legem num.* 3. *C. eodem*, videlicet re, verbis, literis, conſenſu, cohærentia contractus, rei interventu, *ut Inſtitut. de obligat.* & illud dicitur nudum, quod non eſt veſtitum aliquo de prædictis veſtimentis, ſecundum Barthol. *in d. l. Legem num.* 7. Pactum vero initum

in-

inter Antigonum, & Optantium Epiſcopos fuit in ſcriptis redactum, *ut patet in d. cap.* 1a. Concilii Carthaginenſis, unde hic Canon fuit tranſumptus, ibi, *Optantius pactum mecum habuit, & diviſimus plebes. Manuſcriptiones noſtra tenentur epiſtacia.* Ergo pactum hoc fuit veſtitum, & vallatum robore, ut veſtimento Scripturæ, ut hic notat Abb. *num.* 4. dicens, *Pactum eſſe nudum ſi ſtat in puris, & meris finibus conventionis, quia non interceſſit aliquod extrinſecum, puta nec ſtipulatio, nec interventus alicujus rei, nec literarum ſolemnitas, nec Chirographum, & infra. Quando inquit veſtitur Chirographo ut quando per ſcripturam meam promiſi tibi dare decem, vel quid ſimile,* ut Inſtitut. *de literar. obligat.* & ſcripſit Alex. *conſ.* 113. *Perſpectis num.* 12. *&* 13. *verſ. Præterea ſcriptura lib* 6.

Ad hanc difficultatem, quam hic Doctores non excitant, reſponderi poteſt Canoniſtarum opinionem non fundari in Canone Concil. Carthaginenſis. Sed in hoc textum, qui de interventu ſcripturæ nullam facit mentionem. Propterea enim Gregorius IX. qui legis authoritatem tribuit huic compilationi, ut ſupra in proœmio, non tranſtulit illud caput integrum, quia non intendit Legem condere ſuper pactis veſtitis, de quibus nulla ſuberat difficultas, ſed ſuper nudis, & ideo clauſit in corpore juris tantummodo illa generalia verba, *pacta ſuam obtineant firmitatem, &c.* quæ ea propria ſignificatione conveniunt pactis nudis, non autem veſtitis, quæ tranſeunt in proprium nomen contractus, *ut l.* 1. *in princip. juncto, §. fin. & l. Juris gentium, in princip. & § Quinimo,* juncta gloſ. *in ver. Ex pacto, ff. eod.* Præterquam quod nec Synodus Carthaginenſis reſtrinxit ſe ad pactum initum inter Epiſcopos, ſed generaliter dixit, *Pacta cuſtodiantur, cap. Si Romanorum* 19. *diſtin. cap Si dormierit* 31. *quæſt.* 1.

21 Porro Legiſtæ tenent ex pacto nudo non oriri actionem de jure civili per text. *in d. l. Juriſgentium, §. Sed cum nulla, & § Quinimo, & in l. Ex placito, C. de rer. permut.* Nam ut inquit Azo. *in Summ. eodem tit. § Supereſt num.* 14. Pactum nudum propter nimiam frigiditatem parere actionem non poteſt, niſi mirabiliter hoc in quibuſdam caſibus accidat, in quibus nudum pactum parit actionem,
22 ut in donatione, in pecunia conſtituta, in dote, in uſuris Civitati promiſſis, in acceſſionem frumenti, in promiſſione nuda Civitati facta, *ſed hic caſus coincidit cum quarto*, in nautico fœnore, & in ſalario Advocati. Quos quidem octo caſus recenſent etiam hic Hoſt. *nu.* 4. Joan. Andr. *num.* 8. & reliqui omnes, niſi quod loco octavi poſiti ab Azone de ſalario Advocati, Canoniſtæ po-
23 nunt, Si ſervus ita venierit ne in Italia eſſet: & in his caſibus Legiſtæ aſſerunt eſſe ſpeciale, ut ex nudo pacto ſecundum leges oriatur actio. Verum ut dicunt Hoſt. & Joan. Andr. cum caſus ſpeciales non ſint recipiendi, niſi ratio ſpecialitatis reddatur, ut notatur *in cap. Si quando ſupra de reſcript.* reddunt rationem ſpecialitatis de prædictis ſufficientem, & ſic eis adhæreamus. Sed cum omnino deficiat, maxime in uſuris, & nautico fœnore, dicamus ſicut & ipſi dicunt, ex pacto nudo naturalem oriri obligationem, *l.* 1. *ff. eodem, leg. Stichum, §. Naturalis, ff. de ſolut.* ex qua ſecundum Canones debemus actiones: alioquin dicitur eſſe refugium miſerorum ad ſpecialitatem confugere, gloſſ. magn. *circa princip. in l. Filium quem habentem, C. Famil. hercisc.* Unde Collect. *hic n.* 3. quaſi deridens Legiſtas omiſſis multis ſubtilitatibus, & magnis indumentis, quibus pactum ſecundum leges veſtiri oportet, ſecundum Canones agitur ex nudo pacto; Non enim Canoniſtæ pauperes ad id ſunt bene ſolvendo, & ideo ſubveniunt Canones, quia nudo pacto ſine aliqua veſte eis ſubvenitur, & Bald. *num.* 7. omnia inquit ſunt ambages, & verba ſuperflua in foco Legiſtarum, & Antigonus bene cantavit, ſed artem ignora-
24 vit. Præterea, ut idem Baldus ait *num.* 5. hoc non erit pactum nudum, ſed veſtitum robore Canonicæ ſanctionis, & vocabitur iſtud veſtimentum Canonis ſuffragio, ſubdens: Unde tu Canoniſta addis ad veſtimenta pactorum veſtimentum, quod appellatur veſtimentum roboris, & ſequitur Felin. *hic n.* 15. Et quamvis Innocent. *hic n.* 4. teneat, nec ſecundum Canones ex pacto nudo oriri actionem, ſed competere remedium denunciationis Evangelicæ, & implorationem officii Judicis ad obſervantiam ejus, quod naturaliter debetur, & ad peccatum vitandum; & hanc partem tenet Dynus in *c. Non eſt mora, de regul. jur. lib.* 6. Tamen Canoniſtæ communiter tenent oppoſitum, & de communi opinione teſtantur hic Butr. *n.* 5. *verſ. Communiter tenetur, quod de jure Canonico ex pacto agitur, & ex juramento,* Imol. *num.* 1. Bald. *n.* 11. Abb. *n.* 15. & Felin. *n.* 4. Bellam. *conſ.* 8. *n.* 2. *verſ. Nec obſtat.* Corneus *conſ.* 83. *Circa primum in princ. lib.* 4. Alexand. *conſ.* 16. *Viſo themate, num.* 3. *lib.* 1. *ver. Præterea, & conſ.* 91. *Circa primum n.* 3. *verſ. Et ex his lib.* 4. Quæ etiam ſervatur in practica, ut poſt Imol. *in c. Cum veniſſent de inſtitut.* dicit hic Felin. *n.* 4. & de facto ſervatur teſte Collect. *hic n.* 1. Alex. *d. conſ.* 16. & ibi etiam Natta *in ver. Practica*, ubi ait, ita ſervari in toto Regno, & opinionem Canoniſtarum dicit etiam de jure veriorem Bald. *hic num.* 12. quia ad roborandum pactum ſufficit æquitas naturalis impulſiva cauſa ſubſiſtente.

Limitant multi communem opinionem Canoniſtarum, 25
ut procedat tantummodo inter Clericos, aut inter laicos exiſtentes de temporali juriſdictione Eccleſiæ; ſecus vero inter laicos ſubjectos Imperio, quia tunc in foro Eccleſiaſtico procedi non poteſt per viam actionis ad obſervantiam pacti nudi, ſed tantum per Evangelicam denunciationem, vel officium Judicis: cujus ſententiæ ſunt Bald. in Auth. *Ad hæc col.* 3. *num.* 16. *C. de uſur* Angel. qui loquitur in Civitate Piſarum *conſ.* 26. *Punctus, & caſus, talis eſt, col.* 5. Bellam. *hic num* 3. *verſ Verum fateor,* & Fe-
lin. *num.* 10. Sed tu diſtingue, Aut loquimur in foro ſe- 26
culari, & inter laicos ſubjectos Imperio, & tunc Judex laicus poteſt repellere agentem ex pacto nudo. Ratio eſt ſecundum Bellam. *hic num.* 3. quia non tenetur poteſtas ſecularis ſervare Canones contrarios legi ſuæ, cum poſſit ſuam legem ſine peccato ſervare propter diſtinctionem juriſdictionum, *cap. Quoniam idem* 10. *diſtinct. cap. Cauſam quæ, Qui fil. ſint legit.* de qua diſtinctione habetur magiſtraliter per Joan Andr. ad Specul. *in Rubr. de off. Ordin. ver. Ad negativam*, & pulchre per Oldrad. *conſ.* 53. *an Epiſcopus per tot.* Multis tamen in locis ſervatur in practica, ut etiam inter laicos non exiſtentes de temporali juriſdictione Eccleſiæ procedatur hoc caſu etiam in foro ſeculari per viam actionis, prout practicari in Regno Franciæ teſtatur Natta paulo ante citatus. Aut vero loquimur in foro Eccleſiæ; & tunc tene indiſtincte procedi poſſe per viam actionis ad obſervantiam pacti nudi non ſolum inter Clericos, ſed etiam inter laicos ſubjectos Imperio,
Ratio eſt, quia cum leges non dent regulariter actio- 27
nem ex pacto nudo, & contrarium reperiatur ſtatutum per ſacros Canones, in locis non exiſtentibus de temporali dominio Eccleſiæ lex civilis ſervanda eſt in foro civili, & lex Canonica in foro Eccleſiaſtico etiam extra materiam peccati, ut notatur *in cap. Cum eſſet, & in cap. Relatum de teſtam. & in cap.* 1. *de nov. oper. nunc.* & tradit gloſſ. *ordin. in cap. Poſſeſſor. de reg. jur. lib.* 6. dicens Papam in ſuo foro poſſe tollere legem civilem etiam ubi non habet temporalem juriſdictionem, & ibi Joan. Andr. in Mercur. Abb. *in cap. Clerici num.* 2. *de judic.* ubi ait in materia indifferenti data contrarietate inter Canonem, & legem, Canonem ſervari in foro ſuo, & legem in foro ſuo: & ſequitur Marant. *in praxi* 3 *part.*
num. 73. *& ſeq. verſ. Quoad novam.* Et certe cum ad ob- 28
ſervantiam pacti nudi uterque Judex Eccleſiaſticus, & ſecularis poſſit procedere, & ſic materia ſit mixti fori, quod ſpectat ad forum Eccleſiaſticum impertinens eſt, diſtinctio: An verſemur in terris Eccleſiæ, vel in terris
Imperii, quia in materia mixta in foro Eccleſiaſtico 29
ubique locorum, & indiſtincte etiam inter laicos ſervanda eſt lex Canonum, & non lex civilis diſcrepans a Canone, ut dicit Antonius de Butr. *in dict. cap. Clerici num.* 12. *verſ. Si materia eſt mixta,* quem refert, & ſequitur Alex. *conſil.* 167. *Viſo proceſſu nu.* 5. *in fin. lib.* 2. Felin. dicens ita communiter teneri *in cap. Eccleſia San-*
cta Maria num. 43. *de Conſtitut.* Et eodem modo in ter- 30
ris Eccleſiæ procedi poteſt per viam actionis ad obſervantiam pacti nudi etiam in foro ſeculari: quia in locis, in quibus Papa habet temporalem juriſdictionem, lex Canonica contraria legi civili prævalet etiam in mere temporalibus, etiam inter laicos, *ut eſt text. in cap. Si duobus de appellat.* quem textum dicit ad hoc ſingularem Abb. ibi *in* 2. *col. num.* 6. Ibi enim in terris Eccleſiæ licet laico appellare ante ſententiam, & appellatur omiſſo medio, quæ duo non permittuntur de jure civili, ut in juribus per eum allegatis. Item tenet gloſſ. *in cap.* 2.

in

in ver. Lex civilis de arbitr. lib.6. Bart. *in l. Privilegia n.4. C. de Sacroſanct. Eccleſ.* Calder. *conſ.18. in princ. de Conſtitut.* & in terminis actionis ex pacto nudo tenet Imol. *in cap. Quæ in Eccleſiarum num.22. de Conſtitut.* quem refert, & ſequitur Felin. *loc. cit. n.47.*

Alias octo declarationes ad communem opinionem Canoniſtarum ponit hic Felin. *num.* 7. & vide Socin. *reg.* 9. Actio ex pacto nudo non oritur, ubi ampliat duobus modis, & limitat quindecim.

Ultimo ex hoc textu notat Abb. *num.1. in fin.* quod lex edita in Concilio fit nomine ipſius Concilii, & non Papæ tantum. Quod an ſit verum dicam plene in ſequente quæſtione uſque in fine.

31 QUÆRO, An Conſtitutiones in Concilio generali edendæ ſint nomine Papæ, an nomine Concilii.

Conſtat apud omnes in Conciliis generalibus, quibus Pontifices Maximi non per ſe ipſos, ſed per ſuos Legatos præſident, Conſtitutiones edendas eſſe nomi-
32 ne Concilii, ut *in cap. Diffinimus 17. quæſt. 8 in cap. 1. infr. de judic. & in cap. 1. de ſponſ.* cum mult. ſimil. Unde in octo Synodis univerſalibus, *de quibus in cap. Canones cum duab. ſeqq. 15. diſtinct. in cap. Sancta octo univerſalia Concilia, & in cap. Sexta Synodus 16. diſtinctione.* Item in Tridentina Synodo Decreta reperiuntur concepta, aut imperative, id eſt Epiſcopi teneantur reſidere, fructus ſuos non faciant, habeant jus viſitandi: aut impersonaliter, ut Synodi celebrentur, profeſſio non valeat, & his ſimilia: aut ipſius Concilii nomine, videlicet Sancta Synodus diffinit, ſtatuit, mandat, prohibet, & alia hujuſmodi. Quapropter præſens quæſtio proponi-
33 tur de iis tantum Conciliis, quibus præſunt ipſimet Summi Pontifices, qualia fuerunt quinque Lateranen-
34 ſia, duo Lugdunenſia, Viennenſe, Conſtantienſe, & Florentinum, in his enim videmus varie obſervatum fuiſſe, nam plerunque illorum Canones leguntur edi- ri ſub verbis, decernimus, ſancimus, præcipimus, prohibemus, & conſimilibus, nulla Pontificis, aut Concilii facta mentione, ut *in cap. Ne pro defectu, cum tribus ſeqq. ſupr. de elect. in cap. Irrefragabili, in cap. Quoniam idem, & in cap. Inter cetera, de off. ordin.* aliquando Sacro approbante Concilio, *in cap. Cum laicis, de reb. Eccleſ. non alien. in cap. Antiqua de privil. & in cap. Sacro approbante Concilio de ſentent. excomm.* aliquando Sacro ſuadente Concilio, *ut in cap. Licet Græcos infra de Bapt.* Interdum Sacri authoritate Concilii, *ut in cap. Nimis de jurejur.* & nonnunquam etiam Sacro præſente Concilio, & cum Concilii deliberatione præhabita, *ut in cap. ad Apoſtolica infr. de re judic.* Præterea ejuſmodi Conſtitutiones editæ in Conciliis generalibus, quibus Romani Pontifices præfuerunt, in inſcriptione plerunque tribuuntur Pontifici in Concilio, *ut in c.1. ſupra de Summ. Trinit. & fid. Cathol. in cap 1. de Tregu. & pac. in cap. Sæpe infra de reſtit. ſpoliat.* & aliquando tribuuntur Summo Pontifici etiam abſque ulla Concilii mentione, ut in compluribus Clementinis, quarum multæ ſimpliciter inſcribuntur, per dictionem, *idem*, licet fere omnes editæ fuerint in Concilio Viennenſi, & in ſpecie ſic inſcribitur Clem. *Quia contingit de relig. domib.* quamvis in corpore dicatur edita Sacro approbante Concilio. Item quandoque ſimpliciter inſcribuntur, ex Concilio generali, ex Concilio Lateranenſi, ut in inſcriptionibus, *cap. Nonnulli infra de Cler. non reſid. & cap. 2. de ſtat. Monach.* & quandoque etiam idem ex Concilio generali, *cap. Adverſus infra de immun. Eccleſ.*

In hac igitur varietate Abb. *in cap. 1. num. 5. in-*
35 *fra de ſponſ.* & in ſermone, quem habuit in Concilio Baſileenſi *col 4. in ultima parte*, ponit in effectu duas diſtinctiones. Prima diſtinctio eſt, quod aut Conſtitutiones fiunt a Papa de conſilio Concilii; & denominari debent a Papa, & illius nomine promulga-
36 ri. Aut fiunt a Papa de conſenſu Concilii, & tunc Abbas ſentit edendas eſſe nomine Concilii, allegat notata per Archid. *17. diſtinct. in princ.* qui in Concilio Provinciali ponit hujuſmodi differentiam inter conſilium, & conſenſum.

Sed hanc diſtinctionem merito impugnat Dec. *in cap. 1. In prima lectura n.4. infra de judic.* ubi concludit, Conſtitutionem eſſe tribuendam Summo Pontifici, quia ipſe principaliter nominatur, Concilium vero conſentit, & qui alteri facienti conſentit, non dicitur facere, nec ab eo actus denominatur, *l. Si pater in fin. ff. de manum vind. & leg. Aliud eſt vendere in princ. ff. de reg. jur.* & quod per hæc jura tradit Bald. *in l 2. in 20. quæſtione, C. de reſcin. vendic.* Non ergo ſecundum eum conſtituenda eſt differentia quantum ad propoſitum, an dicatur de conſenſu, vel de conſilio, quia utroque caſu actus fundatur in perſona Summi Pontificis, & ad hoc ſuffragantur multa jura, in quibus conſenſus alicujus requiritur, & tamen actus tribuitur illi tantum, qui principaliter illum facit, *cap. Cauſam quæ infr. de judic. cap. Nobis, de jurepatr. c. Apoſtolica, & cap. tua de his quæ fiunt a Prælat. cap. Super quæſtionum, §.1. Supra de off. deleg. & c. Sicut, §. ult. infr. de jurejur.* Quinimo etſi dicatur de conſilio, & conſenſu ſimul; Conſtitutio tamen a Summo Pontifice denominatur *in c. 1. de renunc. lib.6.* ubi dicitur, de concordia, conſilio, & conſenſu Cardinalium. Idemque habetur *in c. 1. infra de Reliq. & vener Sanctorum, & in cap. unic. Ne ſed*
vac. ſecunda diſtinctio Abbatis ubi ſupra, & hic in *ultim.* 37
notab. eſt quod aut materia legis originatur a Papa; & quamvis Concilium approbet, tamen lex eſt edenda nomine Papæ, a quo ſumpſit originem, & vigorem; nam & ſine Concilio Papa poteſt legem condere, *cap. Cuncta per mundum 9. q.3.* & notat gloſſ. *in cap. Ad Apoſtolica de re judic. lib 6.* Innoc. *in cap. 2. de Cler. non reſid.* Aut materia legis originatur a Concilio, & tunc nomine Concilii lex eſt edenda; nam in Concilio intereſt Papa, *ut caput allegat. cap. Oſius de elect. cap. Convenientibus 1. quæſt.7. & cap. Adrianus 63. diſt.* & ſequuntur *in cap.1. infra de ſponſ.* Felin. *num.4 verſ. Et ideo*, Alex. de Nævo *num.13. verſ. Abbas tamen ſic diſtinguit.* & Præpoſ. *num.5.* ubi nota, inquit, quod quando aliquid facit Papa in Synodo, vel Concilio, illud tamen adſcribitur Concilio, non ipſi Papæ, *cap 1. de Pact.* Quod intellige verum, quando ad motum Concilii, vel ſuaſum Papa una cum ipſo aliquid facit: ſecus autem ſi ipſe ſit principalis promotor illius determinationis, quia tunc adſcribitur Papæ, non Concilio, *cap. Licet de elect. cap. Adverſus de immunit. Eccleſ.* juncta ſupraſcriptione. Ceterum neque hæc poſterior diſtinctio videtur vera, & contra eam adducen *text. in cap. Licet Græcos, infra de Bapt.* ubi Conſtitutio, ut loquar cum Præpoſ. *ubi ſupra* facta fuit ad motum, vel ſuaſum Concilii, *ut patet in verſ. Sacro ſua-*
dente Concilio, & tamen non fuit edita nomine Concilii, 38
ſed Papæ, cui etiam tribuitur in ſupraſcriptione. Ad idem videtur *text. in cap. Nimis de jurejur.* ponderando illa verba: Sacri authoritate Concilii prohibemus; nam de natura authoritatis eſt, ut actum præcedat, *l. Obligari, §. Tutori, ff. de authorit. tutor.* Bart. *in l. Si quis bona, §. Juſſum, ff. de acquir. hered.* & in propoſito notat Felin. *in d. cap. 1. num.6. verſ. Et adde. prædictis, de ſponſal.* & ſic materia ibi videtur fuiſſe originata a Concilio, & tamen ille Canon in ſupraſcriptione tribuitur Innocent III. & ejus nomine editus fuit. Præterea contra propoſitam diſtinctionem valde urget hæc conſideratio, quod Conſtitutiones inſertæ in Clementinis tribuuntur Clementi V. in Concilio Viennenſi, & ſeptuaginta capita generalia Concilii fere omnia tribuuntur Innocentio III. & tamen non eſt credendum nullam ex tot Conſtitutionibus habuiſſe originem ex propoſitione, & motivo Patrum in Conci-
lio. Et viceverſa in primo Concilio ab Apoſtolis celebra- 39
to Jeroſolymis anno Chriſto 34. in domo Mariæ Matris Joannis, qui cognominatus eſt Marcus, ut in locum Judæ proditoris alius ſubrogaretur, & Epiſcopatum ejus acciperet, de quo Concilio habetur *Act.1.* & ibi per gloſ. ordin. & Baron. 34. *num. 236.* *Exſurgens Petrus in medio fratrum dixit: Viri fratres oportet impleri ſcripturam, quam prædixit Spiritus ſanctus de Juda, qui fuit dux eorum, qui comprehenderunt Jeſum, &c. Oportet ergo ex his viris, qui nobiſcum ſunt congregati, teſtem reſurrectionis ejus nobiſcum fieri unum ex iſtis.* Et ita hujuſmodi actus originatus fuit a Petro Apoſtolorum Principe, & tamen determinatio non ſoli Petro tribuitur, ſed univerſis in Concilio congregatis. Sequitur enim littera: *Et ſtatuerunt duos, &c. & orantes dixerunt, &c. & dederunt*
fortes eis, &c. & cecidit ſors ſuper MATHIAM, & 40
connumeratus eſt cum undecim Apoſtolis. Similiter in tertia Apoſtolorum Synodo itidem habita in Jeruſalem anno 14. poſt mortem, & reſurrectionem Chriſti, quæ fuit plenaria Concilii forma poſtmodum a Summis Pontificibus, & Sanctis Patribus obſervata, *ut tom. 1. Concil. part. 1. pag. 2.* Petrus tanquam Apoſtolorum ſupremus, & caput propoſuit quæſtionem de circumciſione gentibus non im-

po-

ponenda. Legimus enim *Actor.* 15. *Surgens Petrus dixit*
ad eos: Viri fratres, vos ſcitis, &c. Nunc ergo quid ten-
tatis, &c. Sed per gratiam Domini Jeſu Chriſti credimus
Salvari, quemadmodum & illi. Tacuit autem omnis mul-
titudo conſentiens Petro, & paulo poſt, reſpondit Jacob
dicens: *Viri fratres, audite me &c. Propter quod ego judi-*
co, non inquietari eos qui ex Gentibus convertuntur ad
Deum, ſed ſcribere ad eos ut abſtineant ſe a contaminatio-
nibus ſimulacrorum, & fornicatione, & ſuffocatis, & ſan-
guine. Tandem ſequitur determinatio his verbis: *Placuit*
Apoſtolis, & Senioribus, cum omni Eccleſia, & ſic De-
cretum ſumpſit originem ex propoſitione Petri, & nihil-
ominus fuit editum nomine totius Conc. Dicendum eſt
41 igitur non eſſe habendam rationem a quo materia legis
fuerit originata; ſed cum Summus Pontifex præſidet Con-
cilio, ita demum Decreta edenda eſſe nomine Concilii
circumſcripto nunc effectu, de quo dicam *in c.* 1. *infra*
42 *de judic.* ſi Pontifex in hoc conſentiat. Hac enim ratio-
ne factum eſt, ut multæ Conſtitutiones a Concilio fue-
rint denominatæ, quia Romani Pont. ad limitationem
B. Petri quandoque ea humilitate conſenſerunt, ut ge-
ſta quæ ſibi tribuenda eſſent, adſcriberentur Concilio. Et
ita procedit text. in *c. fin.* 2. *q.* 1. ibi: *Decernente nobiſ-*
cum ſancta Synodo, ponderando dictionem, *cum,* cujus
43 natura eſt conjungere per modum acceſſorii, non autem
per modum principalis diſpoſitionis, *l. Si cui fundus, ff.*
De fund. inſtruct. Gemin. *conſ.* 32. *Pro examinatione col.*
alt. ſub n. 11. *v. Quo autem ad conceſſionem,* Bart. in *l.* 3.
in fin. C. Ubi pend. appell. & eodem modo intelligi debent
alia jura initio allegata, quæ inſcribuntur, *ex Concilio,*
&c. Sed extra hunc caſum conſenſum Papæ, cum factum
Petri ejus Succeſſoribus non intulerit præjudicium, ut
In hac ſpecie inquit Præp. in *c. Canones, n.* 48. 15. *diſt.*
44 Conſtitutiones ſive originatæ a Papa, ſive a Concilio
indiſtincte tribuendæ ſunt Papæ, & ejus nomine edi de-
bent, ut probant jura pro hac parte allegata: cujus aſ-
ſertionis multiplex etiam eſt ratio. Primo enim Conci-
lia omnia univerſalia congregantur, & authoritatem ac-
cipiunt a Rom. Pontif. *c. Significaſti, de elect. c. Bene qui-*
dem, 96. *diſt.* c. *Nec licet,* c. *Multis, & per tot.* 17. *diſt.*
Abb. poſt Jo. Andr. *in c. Super quibuſdam, n.* 3. *de verb. ſi-*
gnific. S. Thom. *in* 1. *par. q.* 36. *art.* 2. *ad* 2. & *in* 2. 2. *q.* 1.
45 *art.* 10. Ergo ipſi Summo Pontifici Conſtitutiones ſunt
adſcribendæ, quia denominatio ſumitur a tribuente au-
thoritatem, non a condente, *c. Apoſtolica, de præb. lib.*
6. *cum aliquibus,* & ibi Archid. Jo. Monach. Jo. Andr. &
alii notant *de reſcr. eod. lib.* 1. *ante med.* §. *Sed neque, C.*
de veter. jur. enucl. & in propoſito tradit Felinus *in c.* 1.
46 *n.* 4. *v. Unde denominatio, de Sponſ.* Actus enim tribuitur
primæ cauſæ, *c. Literis, de reſcript. l. Item eorum,* §. *Si*
Decuriones, ff. Quod cujus, univerſ. nom. Bart. in *l. Unum*
ex familia, §. *Sciremus, de leg.* 2. & a primordio tituli
poſterior formatus eventus, *l.* 1. *C. de imponend. lucrat.*
47 *deſcript. lib.* 10. Anchar. *conſ.* 4. *in princip.* Secundo Con-
cilia omnia œcumenica, & eorum Canones a Summo
Pontifice confirmantur, *d. c. Significaſti, de elect. d. cap.*
Multis, & *c. Concilia* 17. *diſt.* & patet ex ſexta actione
Concilii Chalcedonenſis ubi dicitur: *In nominibus Syno-*
dis Apocriſiarii Apoſtolici decretas ſententias, propter ſum-
mam authoritatem ejuſdem Apoſtoli, & Sedis, confirma-
bant; quia aliter nullum robur habebant: Unde Patres
Concilii Niceni, quod fuit primum œcumenicum in Ec-
cleſia celebratum, *c. Canones,* & *c. Sicut* 15. *diſt.* humili-
ter petierunt, ut omnia ſua geſta ac diffinita confirma-
rentur a beato Silveſtro, ut conſtat ex literis Patrum, &
Decreto confirmationis *tom.* 1. *p.* 1. *Concil. pag.* 284. Idem-
que cum Leone Papa obſervarunt Patres Concilii Chalc.
quorum epiſtola, ſeu relatio itidem refertur *c.* 2. *Concil.*
p. 1. *pag.* 353. *col.* 2. epiſtola autem, & confirmatio Leo-
nis paulo poſt *pag.* 369. *col.* 1. & plura alia exempla con-
gerit Turrecrem. *in Summa,* quam edidit contra adver-
ſarios Eccleſiæ, & principatus Petri Apoſtoli, *lib.* 2. *cap.*
100. ut idemmet refert in *c. S. Romana n.* 4. 15. *diſt.* ubi
etiam poſt D. Th. *loc. cit.* idipſum multis rationibus com-
probat. Et noviſſime his temporibus Patres Conc. Trid.
eodem modo petierunt, & obtinuerunt confirmationem
a Pio IV. ut in Decreto de fine Concilii, & confirmatio-
ne petenda a Sereniſſimo, *ſeſſ.* 25. & in Bulla ejuſdem
Pii IV. quæ incipit *Benedictus Deus.* Denominatio au-
tem fieri debet a Superiore confirmante, *c. Si eum, de*
48 *præben. lib.* 6. Ad quod facit quod ſcripſit Bald. in *leg. Ex*
Fragm. in l. Libr. Decretal.

placito, in 3. *col. C. de Rerum permutat.* dum ait, Statuta
Spoletana confirmata per Papam dici Statuta Papalia,
quod dixit etiam Rota coram Greg. XV. *dec.* 267. *n.* 6. &
coram Cardinale Cavaletio *dec.* 433. *num.* 3. *non Spoleta-* 49
na. Item facit quod notat gl. *in* §. *fin inſtit. de tutel.* ubi
Tutor datus a Patre filio mancipato ſi confirmatur a
Prætore dicitur dativus, non teſtamentarius. Et quod
notat gl. *fin.* in c. *Ex frequentibus, de inſtitut.* ubi decidit
excommunicationem latam ab Archiepiſcopo, & con-
firmatam a Papa cenſeri Papalem quoad abſolutionem,
& in terminis Concilii Generalis tradit Felin. alia cumu-
lans in *d. c.* 1. *ſub n.* 4. *verſ. Sed mirum videri poteſt, de*
ſponſ.

Tertio Romanus Pontifex eſt ſupra Concilium, ut 50
fuit ſæpius diffinitum, videlicet ab Innocentio in *c. Ne-*
mo judicabit, a Symmacho in *c. Aliorum,* ab Anthero
in c. *Facta ſubditorum,* a Gelaſio in *cap. Cuncta per mun-*
dum, 9. *q.* 3. a Bonifacio Martyre *in cap. Si Papa,* 40.
diſt. & apertius a Pio II. in Conſtitutione quæ incipit,
In minoribus agentes, edita 6. *Kalendas Maji* 1463. *in*
Bullar. tom. 1. *pag.* 322. & eſt conſtans Theologorum, &
Canoniſtarum ſententia, ut ſcripſi latiſſime in *cap. Si-*
gnificaſti, ſupra de electione, quam pluribus tuentur Pe-
trus de Monte, Epiſcopus Brixienſis *in ſua Monarchia,*
ſeu tractatu de poteſtate Papæ in rubr. de Concilii præemi-
nentia, a num. 6. *verſ. His ita expeditis, ingrediendum*
illud mare magnum, Sanctus Antoninus *in* 3. *par. ſuæ*
Summæ titul. 2. *cap.* 11. Andreas Barbat. in Clemen. *Ne*
Romani de electione, ubi a n. 31. *uſque ad num.* 86. pro
ſuperioritate Papæ in Concilium adducit octuaginta ſe-
ptem argumenta, Turrecrem. *in dict. cap. Si Papa,* 40.
diſtin. & *in Summa de Eccleſ. liber.* 2. *per tot.* Præpoſ. *in*
Summa 15. *diſtin. a num.* 1. *uſque ad num.* 76. & plenius
Cardinal. Jacobat. *de Concil. lib.* 10. *art.* 7. *n.* 72. *& ſeq.*
Ergo a Pontifice Maximo tanquam majori, & digniori 51
Conſtitutiones in Concilio editæ principaliter denomi-
nari debent, Bald. *in leg. Rogaſti, n.* 4. per illum textus
ff. Si cert. petat, Felin. *in proœmio Decret. in ver. Grego-*
rius, in princ. & in terminis Conſtitutionum Concilia- 52
rum idem Felin. *in dict. capit.* 1. *ſub n.* 4. *de ſponſ.* Quem-
admodum & in ordine ſcripturæ Papa præferri debet
Concilio, *c. Ego Berengarius,* ibi, *Dominus & Venera-*
bilis Papa Nicolaus, & hæc S. Synodus. de Conſecr. di-
ſtinct. 1. Quarto, & ultimo Summus Pontifex in Con- 53
cilio poteſt Conſtitutiones facere etiam ſine Concilio,
text. eſt in *cap. Ad Apoſtolicæ de re judic. lib.* 6. & in *c.*
Cuncta per mundum, 9. *quæſt.* 3. Abb. *hic in alt. notab.* Et- 54
iam in materia dogmatum, *cap. Rogamus, c. Quoties,*
24. *q.* 1. *c. Majores, de Bapt.* Abb. *in ſua q.* 1. *n.* 13. Præ-
poſ. in c. *Sicut, in fin.* 15. *diſt.* & probat Sanctus Tho-
mas *in quæſtionibus ſuis de Chriſto, q.* 4. *art.* 10. & *in* 2. 55
2. *q.* 1. *art.* 10. At e converſo exiſtentes in Concil. non
poſſunt aliquid ſtatuere ſine authoritate Papæ, ut docet
idem S. Thom. *in opuſc. contra impugnantes Religionem,*
quem refert, & ſequitur Turrecr. in *Summa de Eccleſ.*
q. 56. & Felin. *in c.* 1. *num.* 6. *verſ. Et adde prædictis, de*
ſponſ. Unde gloſſ. in *d. cap. Ad Apoſtolicæ,* ſingulariter 56
ait: nota quod in ſuprascriptione dicitur, *ſacro præſen-*
te Concilio ad memoriam ſempiternam. Quod dicit de
Concilio potius eſt ad honeſtatem, quam ad neceſſita-
tem; nam ſine ſententia Concilii ſententia Papæ ſufficeret
contra Imperatorem, & quemcunque alium, *cap. Alius*
15. *q.* 6. ubi non dicitur, quod in Concilio facta fuerit de-
poſitio. Ipſe enim habet plenitudinem poteſtatis, *c. De-* 57
creto, 2. *q.* 6. ibi, *Ut in parte ſint, &c. c. Ad honorem,*
de auctor. & uſu pall. & paulo poſt. Papa non ſubjicitur Canonibus,
nec ab eis authoritatem habet, ſed e contra c. *Signific. de*
elect. & infr. in eadem gl. ſuper verbis inſcriptionis, *ſacro*
præſente Concilio, ſic legitur, *Præſente,* non dicit appro-
bante, ſicut in *c. Sacro de ſent. excomm.* forſan ex cauſa
ne crederet aliquis ſine approbatione Concilii depoſitio-
nem Imperatori fieri non poſſe. Unde infra dicit: *Nos*
itaque cum fratribus noſtris, & ſancto Concilio delibera-
tione præhabita, quam gloſſam ad literam referunt,
& ſequuntur ibi Joannes Andreas *numer.* 5. *verſic. in*
gloſſ. 1. Geminian *col.* 3. *verſ. In ea gloſſ.* ibi, *præſente.*
Idem ante eos adnotavit ibidem Joann. Mon. *n.* 3. *ubi*
nota, inquit, *quod Papa ſententiam ſuam non ſuppo-*
ſuit correctioni, vel emendationi Concilii, & requiſitio
Concilii non eſt neceſſitatis, ſed ſolemnitatis tantum,
quia Papa ſine Concilio poſſet procedere ad ſenten-

*tiam, cum habeat plenitudinem poteſtatis, c. Cum ex ce de
pœnit. & remiſſ. & Papa dat robur Conciliis, non e con-
tra*, & ſequitur totidem verbis Franc. *n. 3. in 5. notab.* &
propterea in diſcordia inter Papam, & Concilium præ-
valet ſententia Papæ, gloſſ. in *c. Iſtis, in ver. Judicent,
4. diſtinct.* gloſſ. 1. in *capit. Quodcunque 24. quæſt.* 1. Joan.
Andr. in *c. Significaſti, n. 9. de elect.* & ibi etiam Abb.
n. 3. ver. Et per iſta, Felin. *hic n. 1.* & in *c. 1. n. 14. in 3.*
59 *ampliat. de Conſt.* igitur cum Papa præeſt Concilio, Con-
ſtitutiones edendæ ſunt nomine Papæ, quia denominatio
fieri debet ab eo, qui producit effectum, ut inquit Bal.
in *l. 1. num. 6. Cod. de teſtam. tutel.* & a potentiori juxta
text. in *l. Quæritur, ff. De ſtat. homin.* ubi id notant Bart.
Bald. & reliqui Interpretes.
60 Et confirmatur; nam Metropolitanus in Concilio Pro-
vinciali non poteſt Conſtitutiones facere abſque conſi-
lio, & conſenſu Epiſcoporum Suffraganeorum, ut pa-
tet in *cap. Ne Epiſcopi, de tempor. ordin.* ubi in fine in
materia conſecrationis dicitur Metropolitanum debere
conſentire majori parte ſuorum Suffraganeorum; &
61 communis opinio eſt eo caſu diſcrepantibus Metropoli-
tano, & Epiſcopis Comprovincialibus, adeundum eſſe
Superiorem. Ita poſt Hugon. concludent gloſſ. Archid.
Gemin. Turrecrem. & Præpoſ. in *c. 1. 65. diſt. in v. Con-*
62 *tradicant*. Habent enim Suffraganei votum deciſivum,
& ſunt conjudices. Et propterea Metropolitanus debet
cum conſilio, & aſſenſu Suffraganeorum, ſeu majoris
partis pronunciare, ut generaliter docet Hoſtien. *in cap.*
63 *1. ad fin. de libell. oblat.* & Metropolitanum ſine conſen-
ſu Epiſcoporum Provincialium nihil poſſe ſtatuere, ne-
que agere quod pertineat ad diſpoſitionem, & commu-
nia negotia provinciæ, neque e converſo Epiſcopos Com-
provinciales ſine Metropolitani conſenſu, & votis diſ-
crepantibus neutri ſententiæ adhærendum, nec Metro-
politani, nec Suffraganeorum, ſed abſolute in quocun-
que caſu ad Sedem Apoſtolicam referendum eſſe formali-
ter dicunt in *c. per ſingulas, 9. q. 3.* Archid. Gemin. Tur-
recrem. & Bellam. & idem Archid. in *cap. fin. 36. diſtin.*
Quinimo Barbat. *de Concil. lib. 6. art. 2. verſ. Nono facit*,
amplius affirmat prævalere ſententiam Provincialis Con-
cilii ſententiæ Archiepiſcopi, & in hanc opinionem au-
dita relatione, S. Congregationis Concilii ſuper dubio
64 Archiepiſcopi Ulixbonienſis perpendit Gregorius XIII.
die 14. Januarii 1577. Et tamen Conſtitutiones editæ in
Synodo Provinciali non tribuuntur Synodo, ſed Archie-
piſcopo; nam verba ita concipiuntur, *Nos Metropoli-
tanus decernimus*, ut Gregorius animadvertit: & in ſpe-
cie in ſex Conciliis Provincialibus Mediolanenſibus a S.
Carolo celebratis in principio legitur, *Nos Carolus Bor-
romaus*, &c. *De conſilio, & aſſenſu DD. Coepiſcoporum
noſtrorum ſtatuimus*, &c. Inſcriptio autem ſic fieri ſolet,
*Conſtitutiones edita ab Archiepiſcopo N in Concilio Pro-
vinciali*, &c. ut vidi obſervatum in quampluimis Con-
ciliis a S. Congregatione Concilii recognitis ad præſcri-
ptum Conſtitutionis Sixti V. in inſtitutione ejuſdem Con-
gregationis; Ergo ſi Conſtitutiones provinciales, quæ
conſiantur, & accipiunt eſſe ſimultaneo conſenſu Me-
tropolitani, & Suffraganeorum, ſive originatæ fuerint
a Synodo, ſive a Metropolitano, non Synodo, ſed Me-
tropolitano tribuuntur; longe magis Conſtitutiones edi-
tæ in Concilio generali, cui Papa præſidet, adſcriben-
dæ ſunt Papæ, cum hoc caſu conſenſus Concilii non re-
quiratur ad ſubſtantiandas Conſtitutiones, quas, ut di-
ctum eſt, Summus Pontifex poteſt condere etiam ſine
Concilio. Non obſtant jura, quæ Abb. allegat pro ſua 65
diſtinctione; nam text. hic, in *cap. Oſius, de elect. in
cap. 1. de judic.* & in *c. 1. de ſponſ.* ex quibus Doctores eli-
ciunt Conſtitutionem edendam eſſe nomine totius Con-
cilii, non autem ſolius Papæ, ponderando illa verba,
*Synodus reſpondit, univerſi dixerunt, placuit omnibus E-
piſcopis, diffinivit Sancta Synodus*, ad rem non perti-
nent. Et mirum eſt quod Abb. *hic in ult. notab.* tam li-
bere dixerit: ultimo nota, & tene menti ex verbo,
Univerſi, quod lex edita in Concilio ſit nomine Con-
cilii, & non Papæ tantum: hic enim nulla ſit mentio
de Papa, qui præſidebat in Concilio, ſed de Concilio
tantum. Lapſus eſt enim hoc loco Abb. & qui eum po-
ſtea ſecuti ſunt; nam vere ille Canon deſumptus eſt ex
capit. 12. Concilii Carthaginenſis primi, cui Romanus
Pontifex non interfuit, imo fuit Concilium Provinciale
celebratum tempore Jul. I. & deinde confirma tum a Leo-
ne IV. ut dixi *ſupra in princ.* & Concilio Sardicenſi, ex quo
deſumptum eſt *d. capit. Oſius de elect.* Oſius, Archida-
mas, & Philoxenus Julii Papæ nomine præfuerunt, ut
habetur in hiſtoria ejus Concilii *tom. 1. pag.* 423. ſed nec
Concilio Africano, ſeu Milevitano, in quo acta fuit cau-
ſa illius Epiſcopi Quodvultdei, relata in *cap. 1. infra de
judic.* Præſidet Innocentius Primus, ſed omnia illa octo
Concilia ab anno 403. uſque ad annum 410 ab Epiſcopis
Provinciæ Africæ celebrata fuerunt, dum Innocentius in
Urbe degeret, ad quem etiam quandoque legationes a
Concilio fuerunt decretæ, ut ex eod. *tom. 1. par.* 1. ap-
paret *pag.* 630. 631. & 727. *cap.* 5. Idemque dicendum
de Tributienſi Concilio, ex quo deſumpta eſt Decreta-
lis prima de ſponſ. fuit enim celebratum tempore For-
moſi Papæ a vigintiduobus Epiſcopi tantum præſidente
Arnulpho Imperatore, ut *tom. 3. Concil par. 2. pag.* 120.
In Conciliis autem habitis abſque præſentia ſummi Pon-
tificis extra dubium eſt Conſtitutiones edendas eſſe no-
mine Concilii, ut dictum eſt ſupra *numer.* 32. Et eodem
modo reſpondetur ad *c. Convenientibus, 1. quæſt.* 7. & ad
capit. Adrianus, 63. diſtinct. nam in 7. & 8. Synodo,
quarum ſunt prædicti Canones, Papa non interfuit,
ſed illius Legati, ut legitur in eodemet *c. Convenienti-
bus*, & in *c. Adrianus*; unde non mirum ſi fuerint edi-
ti nomine Synodi.

Poſtquam hæc ſcripſiſſem, reperi propoſitam diſtin-
ctionem Abbatis reprobati a Cardin. Jacobat. *de Con-
cilio fol.* 294. *colon.* 4. Famaguſtan. *in eod. tract. verſic.
Diſpoſitio, §. Videndum*, & ab aliis, quos refert, & ſe-
quitur Rota *deciſ.* 123. *numer.* 2. *ver. Nec obſtat, par.
1. diverſ.*

DE PACTIS.

Alexander III. Exonen. & Vvigornen. Epiſcopis.

CAPUT IV.

CUm pridem S. Clericus procurator Prioris, & Monachorum de Acra, & P. Clericus pro cauſa, quæ inter eos, & prædictum P. ac fratrem ejus, cujus vicem ſe gerere dicebat, ſuper Eccleſia, & Capella de L. vertebatur, ad noſtram præſentiam acceſſiſſent: inter ſe (non tamen nobis mediantibus) convenerunt, quod eidem P. pro expenſis quas fecerat, tres marchæ argenti ſolverentur, & idem P. liti cederet, & a Monachorum infeſtatione ceſſaret. Cumque compoſitionem iſtam auctoritate Apoſtolica peterent confirmari: Nos eam non duximus admittendam pro eo quod videbatur pravam illicitæ pactionis ſpeciem continere: & infra. Ille igitur noſtris monitis acquieſcens, & eidem liti pro ſe ac fratre ſuo renuncians, authentica inſtrumenta, quæ ſuper hoc habebat, in noſtris manibus reſignavit, quæ nos Priori & Monachis deſtinantes, mandavimus ut eidem P. & fratri ejus in aliquo ſtuderent beneficio providere: de quo majus lucrum valeant Apoſtolica interceſſione percipere, quam eis deberet ex illa pactione illicita provenire. Ceterum quia Prior &

fra-

fratres acquieſcere noluerunt; Mandamus quatenus moneatis eoſdem, ut præfato P. & fratri ejus competens beneficium conferant, & aſſignent: alioquin ſi vobis conſtiterit dictos Clericos a prænominata Eccleſia & Capella, abſque ordine judiciario violenter ejectos, ipſas eiſdem reſtitui faciatis, non obſtantibus literis noſtræ confirmationis, quas prædicti Prior & Monachi a nobis impetraſſe noſcuntur.

SUMMARIUM.

1 *PActum, per quod beneficium debet pecunia reſignari, non valet.*
2 *Simoniaca quadam eſſe quia prohibita, & quadam prohibita quia ſimoniaca, an convenienter diſtinguant Canoniſta, & n. ſeq. uſq. ad n. 30.*
3 *Durandi objecta referuntur adverſus prædictam diſtinctionem.*
Diluuntur, n. 11. & n. 22.
4 *Peccatum non committitur niſi inobedientia in his, quæ non ſunt in ſe mala niſi quia prohibita.*
Contrarium n. 12. & n. 22. & ſeqq.
5 *Prohibitio juris naturas rerum non mutat.*
Contrarium, n. 27.
6 *Jejunium frangere an ſit peccatum inobedientiæ, vel gulæ, & n. 22. & 28.*
7 *Vendere gratiam, & Sacramenta eſt in ſe ſimoniacum, jure divino, ac natura prohibitum.*
8 *Simonia Authore qui fuerunt in novo, & veteri teſtamento.*
9 *Simonias quales habeat ex jure naturali inordinationes & deformitates.*
10 *Hereſis Macedonii, & ſequacium tolerabilior eſt, quam ſimonia.*
11 *Eccleſia an potuerit ſimoniam inducere in his, quæ ex ſui natura non ſunt ſimoniaca.*
12 *Inceſtus committitur etiam in gradibus prohibitis ex Conſtitutione Eccleſia tantum.*
13 *Inceſtus quid ſit.*
14 *Contractus, & officia ſpiritualia lege Eccleſia determinantur, ſicut officia humana legibus humanis.*
15 *Eccleſia an re ipſa ſtatuerit, ut in aliquibus caſibus ſimoniacum eſſet quod prius non erat, & n. ſeqq uſque ad n. 30.*
16 *Species neceſſario infert genus, licet non comprehendat.*
17 *Officium Oeconomi, Sacriſta, aut Protectoris vendere non eſt ſimoniacum niſi quia prohibitum.*
18 *Permutationes beneficiorum, & reſignationes cum penſione ſine authoritate Papa ſunt ſimoniaca de jure poſitivo tantum.*
19 *Simoniaca non ſunt partium conventiones ſuper modo permutationum, & reſignationum cum penſione, niſi fiant independenter a voluntate Superioris.*
20 *Tractatus non includit deliberatum conſenſum.*
21 *Simoniacum non eſt concludere tractatum permutationis, aut reſervationis cum penſione ſub conditione, ſi Papa placuerit.*
22 *Medium in omni virtute conjecturatur non ſolum ex his, quæ per ſe incidunt, ſed etiam ex iis, quæ per accidens.*
23 *Peccata quandoque ſimili nomine cenſentur, quæ ſimili pœna puniuntur.*
24 *Simonia, an & quando ſit proprie hæreſis.*
25 *Prohibitio juris non mutat res ſecundum naturam, ſed ſecundum rationem.*
26 *Sacra ex Conſtitutione Eccleſia tantum poſſunt fieri non ſacra authoritate Papa.*
27 *Papa facit jus de eo, quod non eſt jus, & naturam rei immutare poteſt.*
28 *Jejunium conſtituit Eccleſia in virtute abſtinentiæ.*
29 *Mendacium jocoſum præcepto addito non ſolum eſt peccatum inobedientiæ, ſed etiam linguæ.*
30 *Beneficium Eccleſiaſticum vendere an ſit prohibitum quia ſimoniacum, an e converſo, & n. ſeq. uſque in finem.*
31 *Simoniacum eſt, & jure divino prohibitum accipere pecuniam pro collatione beneficii, cui ſit annexa executio Ordinis, vel poteſtas Clavium, & n. ſeq. uſque ad n. 39.*
32 *Poteſtas Clavium tribuitur habitu in ordinatione, actu vero in collatione beneficii Curati.*
Fagnan. in I. Libr. Decretal.
33 *Ordinis executionem vendens cenſetur vendere ipſum Ordinem, & donum Dei.*
34 *Vendens unum, ſine quo nec alterum provenit, neutrum invenditum derelinquit, & numer. 90. & 106. & ſeq.*
35 *Ordinis executio dicitur Ordinis perfectio.*
36 *Simoniacum eſt vendere Sacramenta vel principaliter vel per connexionem.*
37 *Poteſtas Clavium etiam in actu poteſt eſſe ſine beneficio Curato; ſed non e converſo.*
38 *Intellectus* c. Conſtitutus de relig. domib.
Penſionem dare, vel accipere in conceſſione juris ſpiritualis, an ſit ſimonia, ibid.
39 *Canonicatum vendere, vel aliud ſimplex beneficium an ſit ſimoniacum quia prohibitum, vel e converſo, & numer. ſequenti uſque ad numer. 53. & 67.*
40 *Simoniaci in Ordine, & in beneficio a Chalcedonenſi Concilio ſimili pœna damnantur.*
41 *Beneficii Eccleſiaſtici venditores Domum Dei ſpeluncam latronum faciunt.*
42 *Intellectus* c. Ex multis 1. q. 3.
43 *Canonicatibus Cathedralium Eccleſiarum quo tempore ſacri Ordines annexi fuerunt.*
44 *Dicta,* deinceps, *quid importet.*
45 *Eccleſiæ Rom. authoritas in exponendis ſacr. Scripturis.*
46 *Intellectus* c. Salvator 1. q. 3.
Res Eccleſiaſtica dona Dei ſunt, ibid.
47 *Intellectus* c. Si quis dator 1. q. 3.
48 *Cauſarum diſſimilium diſſimiles debent eſſe effectus.*
49 *Intellectus* c. Ex diligenti de ſimonia.
50 *Simoniaca hæreſis eſt altare, & decimas, & ſpiritum ſanctum vendere, vel emere.*
51 *Simoniacum eſſe vendere titulum Canonicatus quibus rationibus probetur.*
52 *Beneficiato quid conferat Prælatus in collatione beneficii.*
53 *Papa an poſſit involvi crimine ſimoniæ, & n. ſeq. uſq. ad n. 41.*
54 *Electus in Papam per ſimoniam non eſt Apoſtolicus, ſed Apoſtaticus.*
55 *Papa non poteſt ſimoniam committere quoad pœnas juris poſitivi.*
56 *Nec incidit in Can.* Si quis ſuadente, *Si Clericum percutiat.*
57 *Papa ſi pro gratia, & Sacramentis pecuniam reciperet, ſimoniam committeret, & gravius peccaret, quam quilibet alius.*
58 *Peccatum quid ſit.*
59 *Papa vendere non poteſt titulum beneficii, cui ſit annexa poteſtas Clavium ſine labe ſimoniæ.*
60 *Papa accipiens pecuniam pro collatione Canonicatus, vel alterius beneficii ſimplicis an ſimoniam committat, latiſſime in utranque partem diſcutitur uſq. ad n. 137.*
61 *Referuntur authores pro opinione negativa.*
62 *Papa non involvitur ſimonia in his, quæ ſunt ſimoniaca quia prohibita.*
63 *Simonia in his, quæ ſimoniaca ſunt quia prohibita, non habet locum in Curia Romana.*
64 *Princeps non poteſt committere ſimoniam laicalem, & n. 115.*
65 *Lex Julia de ambitu non habet locum Romæ.*
66 *Canones non ligant Papam, ſicut nec leges Imperatorem.*
67 *Simoniacum non eſt niſi vendere Sacramenta, aut principaliter, aut per connexionem.*
Contrarium, n. 118.
68 *Vaſa ſacra poſſunt licite vendi, dummodo non pluris vendantur ratione conſecrationis.*
69 *Tituli beneficiales ſunt de jure poſitivo.*
70 *Eccleſia Romana uſque ad Urbanum I. dicitur abſque redditibus vixiſſe.*

71 Cardinalis Turrecremata judicium de opinione Canoniſtarum circa ſimoniam in beneficialibus.
72 Referuntur authores pro opinione affirmativa.
73 Papa ex cauſa limitat jus divinum, ejuſque prohibitionem relaxat.
Declaratur, n. 81.
74 Neceſſitas extrema eo redigit, ut cenſeantur omnia communia.
75 Papa ex cauſa diſpenſat contra Evangelium.
Contrarium, n. 81.
76 Diſpenſatio nulla fieri poteſt contra legem divinam, & n. ſeq. uſq. ad n. 84.
77 Diſpenſatia inferioris contra legem ſuperioris juſtam cauſam requirit.
78 Dei voluntas, a qua lex divina proficiſcitur, eſt immutabilis.
79 Papa ita ſe habet ad legem divinam, ſicut quilibet privatus ad legem humanam.
80 Papa in lege divina non diſpenſat proprie, ſed declarat eam in aliquo caſu non obligare.
81 Interpretatio obſequi debet Evangelio; alias non eſt interpretatio, ſed corruptio.
82 Uſurarum crimen eſt prohibitum de jure divino, & ſuper eo Papa non diſpenſat.
83 Neceſſitas extrema excuſat a ſimonia, uſura, & furto.
84 Simoniacus non eſt Pater dans pecuniam Sacerdoti nolenti aliter baptizare parvulum in extremis poſitum.
85 Res Eccleſiæ ſunt Papæ ut principalis diſpenſatoris, non autem ut Domini, & poſſeſſoris.
86 Docendi licentiam vendere an ſit prohibitum, quia ſimoniacum.
87 Canonicatum vendens dicitur vendere jus eligendi Epiſcopum Canonicatui annexum.
88 Electio ex votis ſingulorum publicatis, & invicem collatis immediate producitur.
89 Epiſcopi diſpenſant cum ſimoniacis in præambulis ad Ordinem quoad pœnam juris poſitivi tantum.
90 Simonia in beneficialibus an excludatur ex eo quod vendantur fructus beneficii, ſeu Præbendæ, non autem beneficium, ſeu Canonia, & n. ſeq. uſque ad n. 114. & n. 123.
91 Inſtituere quid ſit.
92 Præbenda an, & quando conſiſtat in mera temporalitate, & cadat etiam in laicum.
93 Beneficio Eccleſiaſtico inſunt Clericatus, & Præbenda.
94 Beneficium quodlibet requirit ſaltem primam tonſuram.
95 Clerici vivere debent de patrimonio Jeſu Chriſti.
96 Canonia non datur ſine præbenda.
97 Clericatus eſt de jure divino.
Clericatus quid ſit, ibid.
98 Clerici officium in ſpiritualibus conſiſtit.
Spiritualium author eſt Deus, ibid. & n. 120.
99 Spiritualis genus totum eſt materia repugnans venalitati.
100 Præbenda quid importet.
101 Jus ſtipendii ſpirituale eſt, & competit Clericis de jure divino.
102 Stipendium eſt quid temporale, ſed Clericis divino jure debitum.
103 Clerico in collatione Præbendæ non confertur novum jus; ſed juri quod habet a Deo, determinatur ab Eccleſia certa poſſeſſio.
104 Præbenda ſeu ſtipendii determinatio eſt de jure poſitivo, & ex Conſtitutione Eccleſiæ.
105 Jus Præbendæ, ſeu ſtipendii etiam determinati vendere prohibitum eſt, quia ſimoniacum.
106 Præbenda ut res pure temporalis in ſe vendi poteſt.
107 Sed prohibetur vendi ratione connexionis cum Clericali officio.
108 Jus Præbendæ eſt annexum Clericatui per identitatem vel quaſi, & n. 123.
109 Beneficium eſt ſequela officii, & ſine ſpirituali non poteſt conſiſtere.
110 Clericus poteſt beneficii ſui fructus vendere, & locare.
111 Præbenda, ſeu fructus illius cur beneficiata vendi non poſſint.
112 Jus, & illius executionem vendere, paria ſunt.
113 Præbendam vendere duplex eſt peccatum.
114 Cardinalis Cajetani judicium de opinione Canoniſtarum in ſimonia beneficialia.
115 Magiſtratus, & officia laicalia vendere, an & quale ſit peccatum.
116 Spiritualia in nullius ſunt dominio niſi ſolius Dei.
117 Titulus Eccleſiaſticus eſt ſpiritualis poteſtas ad actus ſpirituales exercendos.
118 Actus omnes ſpirituales lege divina prohibentur vendi.
119 Miniſtrum Templi pro pecunia inſtituere ſimoniacum erat in lege veteri.
120 Spirituali formaliter accidit, ut habeat cauſam ſpiritualem divinam.
121 Juſpatronatus tranſit vendita Villa, vel Caſtro cum univerſitate bonorum.
122 Nec ſuper ipſa cadit venditio directe, vel indirecte.
123 Venditio beneficii Eccleſiaſtici an cadat directo ſuper jure ſpirituali.
124 Spiritualitas qua ſufficiat ad hoc ut ſpiritualium venditio ſit prohibita quia ſimoniaca, & n. ſeqq.
125 Jus Canoniæ ſpirituale eſt, & invendibile.
126 Tituli beneficiales ſunt ex ſe formaliter ſpiritualia, licet effective per Eccleſiam.
127 Jus poſitivum dupliciter conſideratur.
128 Conſecrationes aliquæ ſubtrahi poſſunt ab Eccleſia, ſed quandiu ſuſtinetur repugnans venalitati.
129 Tituli Epiſcopatus ſunt de jure poſitivo; & tamen vendi non poſſunt, ſine labe ſimoniæ.
130 Simoniaci in Ordine gravius puniuntur, quam ſimoniaci in beneficio.
131 Pœnæ diverſitas non probat in delictis diverſitatem in ſpecie.
132 Teſtamenti utriuſque author eſt Deus.
133 Futurum, & præteritum non eſt in Deo.
134 Beneficium vendere habenti an æqualiter ſit ſimoniacum.
135 Beneficiati tenentur Ordines beneficiis annexos per ſeipſos exercere.
136 Canoniſtarum opiniones de ſimonia in beneficiis expenduntur.
137 Papa an poſſit ſimoniam committere in Hoſpitalibus, & aliis beneficiis, quorum executio concernit temporalia tantum.
138 Hoſpitalia, quæ in titulum conferuntur, vere, & propria ſunt beneficia Eccleſiaſtica.
139 Adminiſtrationes Hoſpitalium, & officiorum temporalium poſſunt committi etiam laicis, & illas vendere non eſt ſimoniacum, niſi quia prohibitum.
140 Annatæ an in Curia Romana licite exigantur, & ſine labe ſimoniæ.
141 Simoniaci an ſint dantes pecuniam Papæ pro collatione beneficii, & numer. ſequentibus uſque in fine.
142 Ligari vel abſolvi a ſeipſo nemo poteſt.
143 Correlativa in eodem ſubjecto eſſe non poſſunt.
144 Epiſcopus ludens cum ſubdita non ligatur pœna excommunicationis ſuo ſtatuto contra ludentes impoſita.
145 Papa faciens actum prohibitum, ſuper quo poteſtatem habet diſpenſandi cum inhabili, cenſetur tacite diſpenſare.
146 Correlativorum natura eſt, ut conceſſo uno, cenſeatur conceſſum & aliud.
147 Diſpenſare non cenſetur inferior a Papa faciendo actum ſuæ Conſtitutioni contrarium.

CUM pridem. Non valet pactum, per quod Eccle- 1
ſiaſticum beneficium debet pecunia reſignari. Hoc dicit; Dividitur in duas partes. Prima narrat factum, ſub quo continetur proceſſus cauſæ, partium tranſactio, ipſius rei probatio, Papalis ordinatio, & interceſſio. Secunda dat Judices, ibi, *Ceterum*.

Gloſſa *in ver. Illicita pactionis*, quærit an auctoritas Papæ excuſet a ſimonia, & ponit inſignem diſtinctionem, qua utuntur paſſim Canoniſtæ in hac materia. Quædam enim, inquit, ſunt prohibita, quia ſimoniaca, ut vendere Sacramenta, & hujuſmodi ſpiritualia, quæ damnantur in veteri Teſtamento, & ſimoniaca ſunt in ſui natura: & in his non excuſat auctoritas Papæ. Quædam vero

ſunt

ſunt ſimoniaca quia prohibita, quæ ſcilicet per Conſtitutionem Eccleſiæ ſimoniam inducunt: & in his Papa auctoritas excuſat, quia poteſt in talibus diſpenſare. In his dictis gloſſæ implicite continentur plura dubia. Et quia materia graviſſima eſt, & valde a Doctoribus controverſa, eam expediam per ſequentes quæſtiones.

Prima eſt, an diſtinctio gloſſæ ſit in ſe vera, & conveniens.

Secunda eſt, an accipere pecuniam pro colatione beneficii ſit prohibitum quia ſimoniacum, an e converſo.

Tertia, an ſit poſſibile, ut Papa involvatur crimine ſimoniæ.

Quarta, an Papa recipiendo annatas in beneficiorum collationibus ſimoniacum committat.

Quinta, & ultima an dantes pecuniam Papæ pro collatione beneficii ſint ſimoniaci.

2 QUÆRO igitur primo juxta ordinem propoſitum, an ſupradicta diſtinctio, videlicet quædam ſunt prohibita quia ſimoniaca, quædam ſimoniaca quia prohibita, ſit in ſe vera, & ſacris Regulis, & Canonicis Conſtitutionibus conſentanea.

3 Petrus Briaienſis *in repert. in v. Simonia*, refert ſe vidiſſe hujuſmodi diſtinctionem improbari a Theologis Pariſienſibus, eamque quoad ſecundum membrum diſtinctionis: (Nam de primo non eſt dubium) refellit Th. Campeg. *in tract. An Papa labem Simoniæ incurrere poſſit*, *num. 2. tom. 15. Tractatuum*, *part. 2. fol.* 531. ubi ait ſibi non placere prædictam diſtinctionem gloſſatoris quam plures plus nimis faventes, ne dicam adulanter Romano Pontifici, ſequuntur. Et illam acriter impugnat Durand. *lib 4. ſentent. diſt* 25. *quæſt.* 5. nullam admittens ſimoniam contra jus mere poſitivum infraſcriptis fundamentis.

4 Et primo. Circa illud, quod non eſt in ſe malum, niſi quia prohibitum, non contingit peccari niſi peccato ſimplicis inobedientiæ, quia in talibus tota ratio peccati eſt ex tranſgreſſione prohibitionis; Ergo nulla ſunt ſimoniaca niſi ex ſui natura ſint talia, quia ex prohibitione juris non poſſunt eſſe, niſi in ſola inobedientia.

5 Secundo, ſimonia eſt venditio rei Spiritualis pro temporali; ſed prohibitio juris naturas rerum non mutat, ut de temporali facit ſpirituali, aut e converſo; Ergo ubi non eſt ſimonia ex natura rei, non poteſt eſſe ex prohibitione juris.

6 Tertio, id probat exemplo; nam comedere pluries in die non eſt ex ſe illicitum, ſed tantum ex prohibitione juris in diebus jejuniorum: ſed qui tunc comedit pluries in die non peccat niſi peccato inobedientiæ; Ergo, &c.

Quarto, ſimiliter mentiri jocoſe eſt peccatum veniale: ſi autem additur præceptum Prælatis ne quis mentiatur jocoſe, tunc mentiendo non additur mendacio ſimplici niſi peccatum ſolius inobedientiæ, & ſic eſt in omnibus, quia prohibitio hominis, vel juris non addit niſi inobedientiæ peccatum.

Sed his non obſtantibus non videtur recedendum a propoſita diſtinctione gloſſæ Bernardi hic, quam etiam ponit gloſſa Vincentii, quæ eſt clavis in materia, & quotidie a Doctoribus allegatur *in c. Ex parte, il primo*, *in ver. Dimittere*, *ſupra de offic. deleg.* Item gloſſa Joannis Theutonici *in c. Salvator*, *in ver. Judicio*, 1. q. 3. & eam ſequuntur Raymun. & Goffr. *in Summis ſuis*. Innoc. *in cap Tua nos*, *in ver. Culpabiles*, *infra de Simon.* Henric. Boich *in capit.* 1. *in princ. Ne Pral. vices ſuas*, qui perperam ab aliquibus allegatur pro contraria ſententia; nam etſi in oppoſitum recitet verba S Thomæ; tamen poſtea ſubdit hanc diſtinctionem poſſe ſuſtineri de jure. Cui etiam adhærent *in cap. fin. de Simon.* Hoſt. *n.* 9. Joan. Andr. *in gloſſ. ult. n* 7. & alii communiter, Joan. de Anan. *in cap.* 1. *num.* 7. *ver. Et hic concordant opiniones*, *eod. tit* Felin. *in c. Ad audientiam*, *il ſecondo n.* 3. *verſ. Quod autem dicta conventio*, *de reſcrip.* Alexand. *conſ* 93. *Repetitus*, *n.* 7 *verſ. Nec obſtat*, *lib* 6. ubi Addentes *in verſ Eccleſia*, dicunt ita tenere Canoniſtas omnes, licet excipiant Henr. Boich & non bene, & Abb. *in repetit. c. Extirpanda*, §. *Qui vero*, *n.* 53. *de preben. & in d. c. Ex parte n* 5. ubi non improbat diſtinctionem ipſam, ſed exemplum in beneficialibus, ut inferius patebit. Sequitur Turrecrem. *in c. Laterem*, *n.* 5. & ibi etiam Præpoſit. *n.* 12. *verſ. in oppoſitum*, 1. *quæſt.* 1. ubi teſtantur ita diſtinguere communiter ſcribentes in jure Canonico, & famoſiores, Silv. *in verſ. Simonia*, *Fagnan. in I. Libr. Decretal.* *n.* 4. & ex recentioribus Theologis Sot. *lib.* 9. *de juſt. & jur. q.* 5. *art.* 2 ubi affirmat diſtinctionem gl. *in d cap Ex parte*, ſolemnem eſſe Doctoribus Canonici juris, quin vero & multis Theologis, & Greg. de Valent. 3. *diſput.* 6. *q.* 16 *punct.* 5. dicens eandem diſtinctionem communiter a Doctoribus Juris, & Theologis receptam fuiſſe. Allegantur etiam pro hac ſententia a Turrecrem. *ubi ſup.* Alexand. de Ales *in ſecunda ſentent.* Petrus de Tharentaſia *in* 4. Ulricus *in ſumma ſua*, Petrus de Palude *in* 4. quos affirmat ſe vidiſſe, ſubditque valde durum eſſe illos, & alios, quos citat, ita faciliter damnare, cum multi eorum fuerint tam in jure Divino, quam Canonico illuminatiſſimi.

Et quidem quoad primum membrum hæc diſtinctio eſt manifeſta, quia certum eſt vendere gratiam, Sacramenta, & alia id genus in ſe ſimoniacum eſſe, & prohibitum jure Divino, & naturali. De jure Divino, authoritate ſcilicet novi, & veteris Teſtamenti, patet Matth. 10 ubi enumeratis donis ſupernaturalibus Spiritus ſancti, ſubdit Chriſtus: *Gratis accepiſtis, gratis date.* Et Joann. 2. in figuram ejus flagello ejecit de Templo ementes, & vendentes columbas. Et per columbas, Spiritum ſanctum, ejuſque dona deſignavit, prout hanc authoritatem interpretantur Alexander. II. *in c. Ex multis* 1. *q.* 3. & Gregor. *in cap ſeq* & Nazianzenus *in c. Qui ſtuder*, 1. *q* 1 Idem patet *Actor.* 8 ubi de Simone Mago, cui fuit ſimoniæ auctor in novo Teſtamento. Cum enim Spiritus ſancti gratiam emere vellet, damnationis ſententiæ a Petro audivit: *Pecunia tua tecum ſit in perditione, quia donum Dei exiſtimaſti pecunia poſſideri: non eſt tibi pars, neque ſors in ſermone iſto. Cor enim tuum non eſt rectum coram Deo. Pœnitentiam itaque age ab hac nequitia tua: & roga Deum, ſi forte remittatur tibi hæc cogitatio cordis tui. In felle enim amaritudinis, & obligatione iniquitatis video te eſſe* Idipſum patet 4. Regul. 5. ubi de Giezi, qui vendidit Naaman Syro gratiam ſanitatis, & hujus vitii auctor fuit in lege veteri, prout de utroque habetur *in c. Qui ſtuder*, 1. *q.* 1. 7

8

De jure naturali ſimiliter patet, quia vendere gratiam, & dona ſupernaturalia Spiritus ſancti naturaliter habet pluſimas inordinationes, & deformitates inſeparabiliter annexas; tum ex parte Dei, cui atrox injuria infertur, ut in *c. Eos* 1. *q* 1. ubi dicitur: *Tolerabilior eſt impia hæreſis Macedonii, & ſequacium, quam ſimonia, Illi enim ſervum Dei Patris, & Filii Spiritum ſanctum eſſe delirando fatentur: ſimoniaci vero eundem Spiritum ſanctum efficiunt ſuum ſervum*; tum ex parte rei, quæ venditur, quæ cum longe ſit excellentior omni pretio temporali, *cap Illud, & capit. Solitæ, de major & obedien* inique emitur, & venditur. Et huic præcipuo fundamento innititur ſententia damnationis Simonia, quia exiſtimavit donum Dei pecunia poſſideri, ut per Turrecrem *in cap. Presbyter*, *n.* 13. 1. *q.* 1. Qua ratione utitur Hormiſda Papa in Epiſtola *ad Epiſcopus Hiſpaniæ*; tum denique ex parte ejus, qui vendit, qui cum non ſit dominus rei ſpiritualis, ſed diſpenſator, ut 1. ad Corinth 4. *cap. Fraternitatem*, *de donat. capit. Videntes* 12. *quæſtion.* 1. non poteſt illa licite vendere, *ut leg.* 1. *Cod. de uſucap pro empt.* Quas deformitates, & alias complures ponunt Theologi *in* 4. *diſtin.* 25. Sanct. Thomas *in* 2. 2. *quæſt.* 100. *art* 1. Sot *lib.* 9. *de juſt. & jure*, *q.* 6. *art.* 1. & ex Canoniſtis Archid. *in capitul ultim.* 1. *quæſt.* 7. Et in hoc primo membro conveniunt gloſſæ prælallegatæ, & unanimiter Doctores tam Theologi, quam Canoniſtæ. 9

10

Secundum vero diſtinctionis membrum, ideſt quædam eſſe ſimoniaca quia prohibita, pendet ex duabus inſpectionibus. Prima eſt; an Eccleſia potuerit ex ſua prohibitione ſimoniæ vitium inducere in his, quæ ex ſui natura non ſunt ſimoniaca. Secunda eſt, an re ipſa in aliquo caſu conſtituere ut ſimoniacum eſſet, quod prius non erat.

Quoad primam inſpectionem dicendum eſt Eccleſiam potuiſſe inducere hoc vitium etiam in his, quæ ex ſui natura non ſunt ſimoniaca, & ita efficere aliquid ſimoniacum quia prohibitum; Quod ſatis probatur exemplo; nam 11
clarum eſt ex Conſtitutione Eccleſiæ poſſe nunc prohiberi aliquem gradum conſanguinitatis, vel affinitatis, qui antea non ſit prohibitus, Clem. *Eos, de conſang. & affinit.* Hoc autem dato, ſi quis copularetur carnaliter cum conſanguinea in gradu noviter prohibito, proculdubio

non tantum peccaret peccato luxuriæ, & peccato inobe-
dientiæ, ſed etiam peccato inceſtus, *c. De inceſtis*, 35.
q. 3. non faceret ante prohibitionem, cum inceſtus ſit
13 abuſus mulierum conſanguinitate, vel affinitate juncta-
rum, quæ uxores ſimpliciter eſſe non poſſunt, ut per
D. Thomam. *in 4. diſt.* 41. *q.* 1. *art.* 4. & in 2. 2. *q* 154. *art.*
1. & patet *in c. Lex illa*, §. *Cum ergo*, *ver. Inceſtus eſt*,
36. *q.* 1. Poteſt enim Eccleſia efficere, ut carnalis copu-
la ſit licita, vel illicita ſecundum diverſa tempora in
diverſis gradibus conſanguinitatis, vel affinitatis, ut in
14 *c. Non debet*, *de conſanguin. & affinit.* quia ut inquit S.
Thomas apud Turrecremat. & Præpoſ. *locis citatis*. *Sic-
ut officia humana legibus humanis determinantur*; *ita con-
tractus*, *& officia ſpiritualia lege Eccleſiæ*. Hæc ille. Et
ad idem propoſitum in 2. 2. *q.* 154. *art.* 9. *ad tertium*,
docet perſonas, quæ non conjugantur ſecundum ſei-
pſas, ſed per ordinem ad parentes, non habere ex ſe ipſis
indecentiam, ſed variari circa decentiam, vel indecen-
tiam ſecundum conſuetudinem, & legem humanam,
vel divinam. Non igitur mirum, ſi in officiis Eccleſiaſti-
cis ea prohibitione juris fiat aliqua mutatio, *c. Mira-
mur*, *de ſerv. non ordinan. c. Cum olim*, *de cleric. conjug.*
ut quod non erat prius ſit modo ſimoniacum. Sicut ex
prohibitione juris conſtituitur aliqua ſpecies peccati,
quæ talis non erat ante prohibitionem. Quæ aſſertio
clarius etiam patebit ex reſponſionibus ad argumenta
Durandi, de quibus infra *n.* 22.
15 Quoad ſecundam inſpectionem ſimiliter dicendum eſt
Eccleſiam in aliquibus re ipſa ſtatuiſſe, ut ſimoniacum
eſſet, quod prius non erat. Quod probatur rationibus,
& auctoritatibus inferius adductis *in* 2. *&* 3. *queſtione*;
nam eadem fundamenta quæ probant ſimoniam in be-
neficiis eſſe prohibitam ea Conſtitutione Eccleſiæ tan-
tum, & idem auctoritate Papæ hoc vitium purgari poſ-
ſe; æqualiter probant quædam eſſe ſimoniaca quia pro-
16 hibita. Species enim neceſſario infert genus, licet non
comprehendat, *c. Pœnale*, 14 *q.* 5. *c. Auditis*, *de præ-
ſcript. c.* 2. *de Capell. Monach. l. Si quid earum*, §. *Inter
cæptum*, *ff. De legat.* 3. *notab.* Bart. *in l.* 2. §. *Doli mali*,
17 *ff. De vi bonor. raptor.* Nunc vero ſatis erit afferre ali-
qua exempla ſimoniæ jure tantum poſitivo inhibitæ.
Primum deſumitur ea *c. Salvator*, 1. *q.* 3. ubi Urbanus
Papa prohibet ne vendatur officium Oeconomi Eccleſiæ,
aut Sacriſtæ, aut Protectoris, adducens Concilium
Chalcedonenſe. Hæc enim officia vendere non eſt con-
tra jus divinum, aut naturale, quoniam nec perſonæ
hujuſmodi, aut res ſunt per ſe ſacræ; nec ea Eccleſia
facit ſacras, ſicut per conſecrationem facit Sacerdotes,
Templa, & vaſa. Et ita tenet gloſſ. ibi *in ver. Judicem*,
ubi poſt Hugon. concludit vendere, vel emere hujuſ-
modi officia, & adminiſtrationes eſſe ſimoniacum quia
prohibitum, non ideo prohibitum, quia fuit ante ſimo-
niacum, & ſequitur Hoſtien. in *d. capit. Ex parte*, *il* 1.
num. 5. *verſ. Quadam vero*, *de offic. deleg.* & Sot. *lib.* 9.
de juſt. & jure in præalleg. q. 5. *art.* 2. *col.* 5. *v. Sed inter-
18 rogando urges.* Aliud exemplum eſt in permutationibus
beneficiorum, vel in reſignatione Præbendæ cum pacto
ſolvendi penſionem ſine auctoritate Papæ, aut non re-
ſervato illius beneplacito: hoc enim non eſt in ſe ſimo-
niacum, niſi quia prohibitum, *c. Quæſitum*, juncta gloſ.
de rer. permutat. c. Sicut unire, *de exceſſ. Prælat.* & *cap.
Prohibemus*, *de conſ.* & tenet Sotus *ubi ſupra*, Ratio eſt,
quia permutare ſpirituale pro ſpirituali, præſertim ſi ta-
le ſit jure poſitivo tantum, non eſt contra jus divinum.
Quod ex eo vel maxime deprehenditur, quod ſi hoc eſ-
ſet jure divino prohibitum, non poſſet Papa ſuper his
permutationibus, & reſervationibus authoritatem im-
pertiri, & ſimoniæ vitium purgare, ſicut illius autho-
ritas non purgat vitium ſimoniæ in venditione Sacra-
mentorum, ut arguit Dec. *in c. ex parte*, *il* 1 *n.* 25. *de
offic. deleg.* & tamen Eccleſia paſſim admittit hujuſmo-
di permutationes, & reſervationes, ut in *d. cap. Quæſi-
tum*, in *cap.* 1. *de rer. permut. lib.* 6. & *cap. Niſi eſſent inf.
de præben.* & notant DD. in *capit. Conſtitutus*, *de relig.*
19 *domib.* Et valere in his partium conventiones, & pacta
ſuper modo quem cupiunt Superiorem tenere in hujuſmo-
di permutationibus quoad penſiones, dummodo non pa-
ciſcantur independenter a Superioris voluntate, proba-
vit ex Theologis Adrian. *quodl.* 9. *ad quintum principa-
le*, Silveſt. *in verſ. Permutatio*, 2. *num.* 5. Sot. *lib.* 9. *de
juſt. & jur. q.* 5. *art.* 2. *col.* 6. *verſ. Secundo id confirmatur*,
& Greg. de Valen. *tom.* 3. *diſput.* 6. *q.* 16. *punct.* 3. Et con-
trariam opinionem Hoſt. & Joan. Andr. uti periculoſam,
& falſam refellit Abb. *in d. cap. Quæſitum*, *n.* 10. *de rer.
permut.* & Silveſtr. *loco cit.* Eſt enim periculoſa, quia pau-
ci ſunt, qui prius ad invicem non habeant tractatum:
alioquin partes nunquam convenirent de permutatione
coram Superiore, niſi a caſu. Eſt etiam falſa, quia tra- 20
ctatus non includit deliberatum conſenſum, *cap. Tua de
his quæ fiunt a Prælat.* & melius *in capit. fin. de his quæ
fiunt a major. part. Capit.* & not. Abb. *in capit. Cum uni-
verſorum*, *n.* 2. *de rer. permut.* Imo partes non ſolum tra- 21
ctare poſſunt, ſed etiam concludere ſub expreſſa condi-
tione, & reſervatione, ſi Superiori placuerit; quia ta-
lis concluſio non eſt concluſio, cum ſuſpendatur uſque
ad Superioris conſenſum, ut tenet Silv. ibid. Sot. & Gre-
gor. de Valen. *locis citatis*.
Aliud quoque exemplum ſimoniæ jure Eccleſiaſtico
tantum prohibitæ ponit Abb. *in cap. Extirpandæ*, §. *Qui
vero n.* 35. *de præben.* videlicet in beneficiis, quorum exe-
cutio non concernit divina, ſed adminiſtrationem tem-
poralium duntaxat, puta in Hoſpitalibus, quia hoc non
eſt vendere donum Dei; ſed dicitur ſimoniacum quia
prohibitum ab Eccleſia, ut ibi per eum. Quod tamen
intellige ut dicam infra *n.* 137. Et in his exemplis, ac ſi
quæ ſint conſimilia, ſatis ſalvari poteſt prædicta diſtin-
ctio gloſſarum.
Non obſtante objecta Durandi, de quibus *ſup. n.* 3.
Ad primum enim reſpondetur negando aſſumptum. 22
Imo enim tranſgreſſio illa aliud peccatum conſtituit, quam
inobedientiæ, quia in omni virtute medium conjectu-
ratur non ſolum ex his, quæ per ſe incidunt, ſed etiam
quæ per accidens. Unde primi Parentes cum cibum ve-
titum comederunt, peccatum commiſerunt non ſolum
inobedientiæ, ſed etiam gulæ. Et ita hoc primum Du-
randi objectum ſolvit poſt Palud. in 4. Turrecrem in *d.
cap. Latorem*, *n.* 5. *v. His habitis*, & poſt eum Præpoſ.
ibid. n. 12. *in fine*, 1. *q.* 1. Et probatur exemplo inceſtus,
de quo *ſupra n.* 12.
Deinde reſpondet ad objectum ſuum idemmet Du-
rand. qui poſtquam improbavit ſupradictam diſtinctio-
nem; quia tamen, inquit, prædicta diſtinctio ponitur
in jure, ne videatur totaliter reprobari dictum Juriſta-
rum, poteſt ſic exponi videlicet, illud quod non eſt ſi-
moniacum de ſe, eſt ſimoniacum quoad prohibitionem,
non quidem quoad culpam, quia illud, ut ipſe ait, non
poteſt eſſe culpa ſimoniæ, ſed quoad pœnam, quia fa-
ciens contra talem prohibitionem juris, eadem pœna
punitur ac ſi eſſet vere ſimoniacus. Contingit autem 23
quandoque, ut illa peccata ſimili nomine cenſeantur,
quæ ſimili pœna puniuntur. Faciunt quæ habentur in *l.
quis ſervo*, *C. de furt.* & in *l.* 1. *ff. ad l. Cornel. de falſ.*
Tertio loco reſponderi poteſt ſimoniacum ea prohibi- 24
tione Eccleſiæ, licet non ſit proprie tale, poſſe tamen
appellari ſimoniacum ſimilitudinarie ad eum plane mo-
dum, quo ſimonia dicitur hæreſis in *cap. Presbyter*, *in
cap. quiſquis*, & in *cap. Qui ſtudet*, 1. *quæſt.* 1. quæ ta-
men non eſt hæreſis proprie, ſi abſit error intellectus,
ſed per quandam ſimilitudinem, ut poſt Alex. de Ales,
Alber. Magn. Divum Thomam, & D. Bonavent. decla-
rat Turrecrem in *dict. cap. Presbyter.*, *n.* 3. *verſ. Secunda
concluſio*. Simoniacus enim talia operatur, ac ſi æſtima-
ret dona Spiritus ſancti poſſe pecunia poſſideri. Cete-
rum hæ duæ ultimæ ſolutiones videntur deſtruere di-
ſtinctionem Juriſtarum. Unde non videtur recedendum
a prima, cui etiam magis adhærent Turrecr. & Præp. *in
d. c. Latorem*.
Ad ſecundum reſpondetur ſecundum Petrum de Palu- 25
de apud Turrecremat. & Præpoſit. *ubi ſupra* etſi prohi-
bitio juris non mutet naturas rerum; mutare tamen ſe-
cundum rationem, ad hoc *leg.* 1. *ff. De uſufruct. earum
rerum*, *quæ uſu conſum.* Quædam enim dicuntur ſpiritua-
lia ex ſola juris, vel hominis ordinatione, ſicut omnia,
quæ ex conſecratione Eccleſiaſtica dicuntur ſacra, ut
Calices, & alia hujuſmodi. Quidquid autem non ha-
bet ſanctitatem, vel ſpiritualitatem, niſi ex ſtatuto Ec-
cleſiæ, poteſt per Papam fieri non ſanctum, vel ſpiri-
tuale. Quod tenent etiam Dyn. & Joann. Andr. *in reg.* 26
Semel Deo, *de regul. jur. lib* 6. per textum *in leg. Con-
tinuus*, §. *penultimo ff. De verbor. obligation.* Et ſic ſine
labe ſimoniæ poterit emi, vel vendi amota illa ſpiri-
tualitate. Præterea brevius reſponderi poteſt, quam-
vis

vis prohibitio juris non mutet naturas rerum ; tamen inducere novam ſpeciem in actu peccati, ut in exemplo inceſtus de quo ſupra *n.* 12. Confert quod hic notat gl. noſtra *In ver. Illicita pactionis*, videlicet, Papa facit jus de eo, quod non eſt jus, *c. Hoc quippe*, 3 *q* 6. & naturam rei immutare poteſt, ut *leg.* 1. *C. de rei uxor. action.* & ita ſimoniacum facere quod non erat prius. Conſimilis gl. eſt in *c. Quanto in v. Veri Dei, de transl. Epiſc.* in Extravag. *Execrabilis in v. Vacare decernimus, de præb.*

28 Ad tertium reſpondet idem Petr. de Palude, & alii preallegati negando minorem. Imo enim qui comedit pluries in diebus jejunii, non ſolum peccat peccato inobedientiæ, ſed etiam peccato intemperantiæ, ſive gulæ; quia ſobrietas attendit medium non ſolum penſatis circumſtantiis, quæ ſæpe occurrunt, ſed etiam quæ tunc accidunt quando agendum eſt, & ſequitur Sot. *lib.* 9. *de juſt. & jur. q.* 5. *art.* 2. *col.* 6. *v. Unde ad primum Durandi argumentum*, ubi ait Eccleſiam dum abſtinentiam quadrageſimalem indicit, jejunium illud conſtituens in virtute abſtinentiæ, & ideo non ſolum ille contra obedientiam peccaret, qui jejunium ex contemptu frangeret; verum & ille contra abſtinentiam, qui non ex contemptu, ſed præ gula id faceret. Unde eodem modo Eccleſia poteſt aliquem actum in vitio ſimoniæ conſtituere.

29 Ad quartum ſimiliter reſpondet Paludan. & poſt eum Turrecremat. & *ubi ſupra* Præpoſ. negando minorem. Ajunt enim mendacium jocoſum præcepto addit non ſolum eſſe peccatum inobedientiæ, ſed etiam linguæ. Aliquando enim eſt duplex deformitas in peccato, ſed una non eſt niſi alia ſuppoſita. Sicut ſurripere rem alienam in Eccleſia eſt duplex peccatum, ſcilicet furti, & ſacrilegii, & tamen niſi fuiſſet furtum, non eſſe ſacrilegium: quia accipere rem ſacram in Eccleſia nullum eſt peccatum. Ita ubi loqui non eſt peccatum; ſi ſit prohibitum, non ſolum eſt peccatum inobedientiæ, ſed etiam linguæ, licet non ſit linguæ, niſi præſuppoſita inobedientia.

30 Secundo principaliter QUÆRO, An accipere pecuniam pro collatione beneficii ſit ſimoniacum de jure divino, an vero ex Conſtitutione Eccleſiæ tantum; & ſic an vendere titulum beneficii ſit prohibitum, quia ſimoniacum, an e converſo.

Pro ſolutione tres articuli ſunt diſtinguendi. Primus eſt, quid juris ſit in beneficiis, quibus annexa eſt executio Ordinis, ſeu poteſtas Clavium. Secundus, quid dicendum in Canonicatibus, & aliis beneficiis ſimplicibus. Tertius, quid in Hoſpitalibus, quorum executio non concernit divina, ſed administrationem temporalium duntaxat.

31 Quoad primum articulum, communis concluſio eſt vendere titulum beneficii, cui ſit annexa executio Ordinum, ſeu poteſtas Clavium, eſſe in ſe ſimoniacum, & jure divino prohibitum. Et ita concludit Abb. *in capit. Extirpandæ*, §. *Qui vero num.* 53. *de præb.* & de communi opinione teſtantur *in capit.* 1. *de ſimonia*, Joann. de Anan. *poſt num* 7 & Felin. *num.* 2. & Julius Clarus *in pract. crim. in* §. *Simonia*, *n.* 5. *verſ. Quæro etiam*, & ſequitur Redoan. *in tract. de ſimonia*, *par.* 1. *cap* 22. *n.* 8. quidquid contra ſcripſerit Cardinal. Jacob. *de Concilia lib.*
32 4. *art.* 5. an in Papam cadat ſimonia. Et in hoc concordes eſſe tam ſacræ Theologiæ profeſſores, quam Canonum interpretes, affirmat Thomas Campeg. *in dict. tractatu, An Papa labem ſimoniæ incurrere poſſit in princ.* Probatur hæc concluſio, quia per titulum conſimilium beneficiorum non tantum conferuntur bona temporalia, ſed etiam executio Ordinis, & Clavium. In ordinatione enim datur poteſtas Clavium in habitu. Et ita procedit Decretum Concilii Tridentini in *cap.* 15. *in princ. ſeſſ.* 23. ubi Presbyteri dicuntur in ſua ordinatione a peccatis abſolvendi poteſtatem accipere. Sed non in actu. In inſtitutione vero, ſeu collatione beneficii Curati tribuitur executio illius poteſtatis. Textus eſt apertus *in c. Generaliter*, §. *Ecce ſufficienter*, & in *cap. ſeqq* 16. *quæſt.* 1. & conſtat ex *dict. cap.* 15. *in verſ. Niſi aut Parochiale*
33 *beneficium*. Hæc autem executio eſt annexa Sacramento Ordinis; Ergo vendens executionem Ordinis, cenſetur vendere ipſum Ordinem, & donum Dei, ut clare probatur *in cap.* 1. *quæſt.* 3. Ubi Paſchalis Papa. Si
34 quis objecerit non conſecrationes emi, ſed res ipſas, quæ ex conſecratione proveniunt, penitus deſipere probatur; nam cum corporalia Eccleſia, aut Epiſcopus, aut Abbas, aut tale aliquid ſine rebus corporalibus in nullo proficiat; ſicut nec anima ſine corpore corporaliter vivit: quiſquis horum alterum vendit, ſine quo nec alterum provenit, neutrum invenditum derelinquit, ubi gl. exponit verba illa, *Epiſcopus aut Abbas*, id eſt dignitas Epiſcopalis, & Abbatialis. Et concordat text. in *c. Salvator*, immediate ſequen. Quamobrem dum quis vendit Ordinis executionem, quæ non provenit ſine Or- 35
dine, ipſum Ordinem vendere intelligitur. Quod tenet gl. fin. in *c. Licet de pœn.* ubi cum textus damnet abuſum quorundam Archidiaconorum, qui a Vicariis pecunia exigebant, ut ſibi permitterent in Eccleſia celebrare, & ſic poteſtatem Ordinis exequi; gl. inquit, hoc erat ſimoniacum, cum Ordo ſit Sacramentum, cui adhæret executio. Si ergo unum venditur, & reliquum; & allegat præcitata jura, & illam gl. ad hoc reputat ſingularem Abb. in *d.* §. *Qui vero*, *eod. n.* 53. Item dum venditur Ordinis executio, videtur vendi donum Dei, & non Eccleſiæ. Ad hoc *c. Verbum de pœn diſt.* 1 Unde Ordinis executio dicitur Ordinis perfectio in *c. Qui perfectionem*, 1. *q.* 1. Sed vendere ipſum Ordinem, ſeu donum Dei proculdubio eſt prohibitum, quia ſimoniacum, & damnatum in novo, & veteri Teſtamento, ut *cap. Qui ſtudet*, 1. *q.* 1. & *c. Vendentes*, *cum multis ſeqq.* 1. *q.* 3. & patet ex dictis ſupra *n.* 7. Ergo & vendere Ordinis executionem, & conſequenter beneficium Curatum, in cujus collatione confertur Ordinis executio. Et hanc concluſionem eſſe claram dicit Præpoſ. in *capit. Laterem*, *numer.* 16. *quæſt.* 1. De Curatis, inquit, & dignitatibus, 36
clarum eſt, quod vendere talia de ſe eſt ſimoniacum, & jure divino prohibitum; & ſic eſt prohibitum quia ſimoniacum; nam cum verſentur principaliter circa Clavium executionem, & Sacramentorum miniſtrationem, *cap. Cum ſit, de ætat. & qualit. cap. Licet canon. de elect. lib.* 6. *cap Cum ab Eccleſiarum*, & *cap. Si Sacerdos, de offic. ordin. capitul. Cum contingat, de foro competen.* clarum eſt, quod collatio talium transfert executionem ſpiritualium, & ad hoc fit collatio; Ergo ſi vendantur tales collationes, cum talia beneficia multipliciter habent annexa dona gratiæ Spiritus ſancti, dicetur prohibitum quia ſimoniacum. Et infra *num.* 17. *verſ. Secundo probatur*, dicit de ſe ſimoniacum eſſe vendere Sacramenta, vel principaliter, vel per connexionem, ut in beneficiis Curatis, quæ ſpiritualia dici poſſunt, quia propter Claves Eccleſiæ exercendas ſunt inſtituta, & ſunt curæ animarum connexa, & illud eſt principale vere, temporalitas eſt acceſſoria quaſi dos ad matrimonium.

Sed adverſus prædictam concluſionem Jo. de Anan. 37
in *c.* 1. *n.* 7. *v. Sed contra, de ſimon.* inſurgit duobus fundamentis. Primus eſt, quia textus *in d. c. Si quis objecerit*, 1. *q* 3. procedit in his connexis, quorum unum ſine altero ſtare non poteſt. At poteſtas Clavium etiam in actu poteſt eſſe ſine beneficio, ut patet in ordinato ad titulum patrimonii, qui de licentia Parochialis Presbyteri poteſt a peccatis abſolvere, ut in *c. Omnis infra de pœniten. & remiſſ.* Et in Prædicatoribus, & Minoribus, qui ſimiliter poteſtatem habent ligandi, & ſolvendi, licet ſint ordinati ad titulum paupertatis, ut in Clemen. *Dudum, de ſepult.*

Verum hæc prima ratiocinatio non concludit, quia etſi poteſtas Clavium in actu poſſit eſſe ſine beneficio Curato, ut in exemplis Joan. de Anan. tamen beneficium Curatum eſſe non poteſt ſine poteſtate Clavium. Unde cum hanc poteſtatem neceſſario habeat annexam, & ſine illa ſtare non poſſit, conſequens eſt, ut in venditione beneficii Parochialis cenſeatur vendita etiam poteſtas Clavium, juxta textum in *d. c. Si quis objecerit*, & in *c. ſequen.* quod eſt prohibitum jure divino.

Alterum fundamentum eſt, quia ſicut conceſſio facta 38
ab Epiſcopo omnis juris, quod habebat in Monaſterio pro annua penſione octo denariorum, non eſt ſimoniaca, quamvis in illo jure ſit connexitas ſpiritualitatis, & temporalitatis, ut eſt text. in *c. Conſtitutus, de rel. domib.* quia nimirum pecunia cenſetur data pro temporali, non pro ſpirituali, ut ibi per Doctores: ita quamvis in collatione beneficii ſit connexa executio Ordinis, ſeu poteſtas Clavium; tamen pecunia non videtur data pro ipſa executione Ordinis, ut res potius valeat, quam pereat. Ita Jo. de Anan. cui adſtipulatur Dec. in *c. Ex parte*, *il* 1. *n.* 27. *de offic. deleg.*

Sed hoc argumento Jo. de Anan. nimis probat, quia concludit, ut ſicut conceſſio illius juris facta authoritate Epiſcopi pro pecunia non fuit ſimoniaca; ita non ſit ſimoniaca collatio beneficii facta pro pecunia Epiſcopi authoritate; quod tamen eſt falſum, & contra omnia jura, ut hic, & in *c. Si quis Epiſcopus*, & *c. Quaſitum. c. Ex multis*, & *c. Si quis dater*, 1. q. 3. cum ſexcentis ſimilibus. Ac præterea concluſio Joan. de Anan. eſt extra terminos præſentis quæſtionis, quia hic non quæritur an ſit ſimonia accipere pecuniam pro collatione beneficii curati; hoc enim ſupponitur tanquam indubitatum; ſed quæritur an ſit ſimonia jure divino prohibita. Ad quod nihil facit text. *in d. cap. Conſtituens*. Præterquamquod ibi penſio non fuit impoſita ex pacto, ſed liberaliter data, ut ibi intelligunt DD. Et ita ad illum textum reſpondet Felin. *in d. c. 1. n. 2. ver. Sede contra iſtam concluſionem, de ſimonia:* & Andreas Barbatia relatus a Decio *loco citato*.

Concludendum eſt igitur in hoc primo articulo, vendere titulum beneficii hujus generis eſſe prohibitum, quia ſimoniacum, prout de Epiſcopatibus ſunt jura clata *in c. Si quis neque*, & *in c. Reperiuntur* 1. q. 1.

39 Quoad ſecundum articulum, longe major eſt difficultas; nam plerique ex Canoniſtis ſentire videntur vendere titulum Canonicatus, vel alterius beneficii cui non ſit annexa executio Ordinis, ſeu poteſtas Clavium, non eſſe ſimoniam lege divina damnatam, ſed Conſtitutione Eccleſiæ duntaxat, & hanc differentiam inter beneficia hanc poteſtatem annexam habentia, & non habentia, conſtituit, Abb. *in c. 1. n. 6. de ſimon.* & in *d. c. Extirpandæ*, §. *Qui vero n. 53. 55. & 58. de præben.* Et eſt communis diſtinctio, ut teſtantur Joan. de Anan. & Felin. & Clar. *locis ſupracitatis*, *n. 31.* Nititur autem hæc opinio fere iiſdem fundamentis, quæ in ſequenti quæſtione adducentur ad probandum Papam poſſe accipere pecuniam pro collatione Canonicatus, vel alterius beneficii ſimplicis ſine labe ſimoniæ; eadem enim concludunt hoc non eſſe prohibitum quia ſimoniacum, ſed ſimoniacum quia prohibitum.

Sed in oppoſitum adduco quinque textus, qui, ni fallor, irrefragabiliter probant accipere, vel dare pecuniam pro collatione Canonicatus, vel conſimilis beneficii eſſe lege divina damnatum.

40 Primus textus eſt in *c. Ex multis* 1. q. 3. qui eſt Alexandri II. ubi habetur: *Chalcedonenſe Concilium unum ex principalibus ſimili pœna condemnat eos, qui Eccleſia beneficium interventu pecuniæ acquirunt, & eos qui ſacram manus impoſitionem, per quam Spiritus ſanctus confertur, mercari dignoſcuntur; & utroque caſu authoritate inexpugnabili illos a beneficio, iſtos a ſacro Ordine jubet expelli. Unde humani generis Redemptor omnes ementes, &*
41 *vendentes de templo ejiciens, Cathedras vendentium columbas evertit, Nummulariorum effudit æs: præcepti ſui authoritate denuncians, & dicens: Nolite facere Domum Patris mei Domum negotiationis.* Et paulo poſt ſubjicit textus: *Sicut per Columbarum venditores deſignantur qui ſacram manus impoſitionem vendere conantur; ſic per nummularios Eccleſiaſtici beneficii venditores denotantur, qui Domum Dei Evangelio teſte, ſpeluncam latronum faciunt:* & tandem concludit: *Quod ſi aliquis divinorum præceptorum, & animarum ſalutis immemor præfatum beneficium Eccleſiæ iniqua cupiditate ductus, vendere, vel temerario auſu præſumpſerit; gradus ſui, periculo eum, ſubjacere decernimus, & inſuper terribili anathematis mucrone profeſſus, (niſi reſipuerit) ab Eccleſia Dei, quam læſit, modis omnibus abſcindatur.* Hæc ibi. Pondera diligenter hunc Canonem, quia non reſtringit ſe ad bene-
42 ficia, quibus annexa eſt poteſtas clavium; ſed loquitur de beneficio indefinite: ibi, *qui Eccleſia beneficium*. Et in ſpecie de Canonicatibus, & Præbendis, ut patet in litera paulo poſt medium ibi, *Eccleſia beneficium*, quod quidam Canonicam, vel Præbendas vocant. Neque enim tunc temporis Canonicatus, & Præbendæ ha-
43 bebant annexum miniſterium Altaris. cum Allexander II. Author illius Canonis electus fuerit Romanus Pontifex anno Chriſti 1061. Decretum vero de ſacris Ordinibus per Canonicos ſuſcipiendis editum fuerit in Concilio Viennenſi poſt annos ducentos, & quinquaginta ſub Clemente V. ut in Clem. *Ut ii, de ætat. & qualit.* & Hoſt. in *capitul. Extirpanda*, §. *Qui vero, de præb.* deſideraverit illud Decretum fieri, argumen. *capitul. Epiſcopus*, & *capitul. Jubemus, de conſecr. diſt.* & *cap. Satis evidenter 96. diſtin.* ut notat gl. *in princip.* dict. Clem. *Ut ii*. Decretum vero de annexione ſacrorum Ordinum Canonicatibus, & portionibus Cathedralium Eccleſiarum, primo editum fuit *in* Concilio Tridentino *in c. 12. verſic. Neminem*, *ſeſſ.* 24. ponderando dictionem, *deinceps*, per quam patet illam fuiſſe novam Conſtitutionem, ut notat gloſſa in Clemen. *Eos in verſicul. Deinceps, de reg.* Unde jure veteri Canonici non tenebantur ſacros Ordines ſuſcipere, ſicut etiam advertit Præpoſ. *in capitul. Laterem num. 17. quæſt.* 1. loquitur ergo prædictus Canon de beneficiis non habentibus annexum mi- 44
niſterium altaris, ſeu clavium: & tamen tripliciter decidit ſimoniam in his beneficiis eſſe prohibitam jure divino. Primo dum juxta diffinitionem Chalcedonenſis Concilii dixit pariformiter damnari ſimoniacos, qui interventu pecuniæ prædicta beneficia acquirunt, & ſimoniacos, qui ſacram manus impoſitionem, & Spiritum ſanctum mercantur, quos jure divino damnari nemo ambigit, ut patet ex dictis ſupra *numer.* 7. Secundo, dum decidit hujuſmodi venditores ſub nomine Nummulariorum damnari in lege Evangelica auctoritate præceptorum Chriſti, ex eo quod faciant domum Dei ſpeluncam latronum. Tertio, dum diſertis verbis ait, prædictorum beneficiorum venditores, & emptores eſſe divinorum præceptorum immemores, ſeu contemptores. Unde hic textus ita ponderatus apertiſſime convincit ſimoniam eſſe prohibitam lege divina etiam in beneficiis non habentibus annexam Ordinis executionem, ſeu poteſtatem clavium. Nec refert quod Præpoſ in *c. Laterem, num. 30. ver. Nec obſtat*, 1. *quæſt.* 1. ut evitet illius diſpoſitionem, dicat locum Evangelii alias etiam interpretationes admittere. Quandoquidem interpretatio, 45
quam ibi facit Alexander II. eſt neceſſaria, cum Princeps Eccleſiæ, & Chriſti Vicarius poſſit Evangelium authoritative exponere, & declarare, *cap. Quoties* 24. *q.* 1. *canon. Præceptis*, 12. *diſtinct. cap. Majores, de Baptiſ.* Extravag. *Cum inter nonnullos*, & in gl. *in verſ. Declaramus, de verbor. ſignificat.* Aliæ vero expoſitiones Doctorum ſunt probabiles tantum, gloſ. in *cap.* 1. *in verſ. Interpretatus de poſtul. Prælat.* dixi late in *cap. Cum veniſſent, de jud.* Præterea etſi verbis Chriſti alii quoque ſenſus tribuantur a contemplativis; tamen fateri oportet quidquid ſub latitudine illius prohibitionis includitur, jure Evangelico prohibitum eſſe ſive ſit peccatum ſimoniæ, ſive alterius ſpeciei. Ac demum multiplicitas aliarum expoſitionum non excludit authoritatem interpretationis, quam facit Papa in *d. cap. Ex multis*. Unde ſemper verum erit lege Evangelica damnari vendentes Eccleſiaſtica beneficia, cum in hunc ſenſum authoritatem illam intelligat Romana Eccleſia, Ad hoc Conc. Trid *ſeſſ 4. de edit. libror. c.* 2.

Secundus textus eſt Urbani II. *in c. Salvator*, 1. *q.* 3. 46
ubi conſultus an vendere Eccleſiaſticam rem, id eſt Eccleſiaſticum beneficium, ut ibi explicat gl. *in v. Eccleſiaſticum:* ſit ſimoniacum, ponit determinationem his verbis: *Hoc ſimoniacum eſſe patenter colligitur ex hoc quod Beatus Apoſtolus Petrus ait Simoni: Pecunia tua tecum ſit in perditionem, quia exiſtimaſti donum Dei pecunia poſſideri. Donum quippe Dei eſt Spiritus ſanctus, & donum Dei eſt res ipſi Eccleſiæ oblata. Et ſi bene animadvertis, Simon Magus, qui ad fidem ficte acceſſit non Spiritum ſanctum propter Spiritum ſanctum, quo ipſe erat indignus; ſed ideo quantum in ipſo erat emere voluit, ut ex venditione ſignorum, quæ per eundem fierent, multiplicatam pecuniam lucraretur.* Et paulo infra. *Quiſquis igitur res Eccleſiaſticas, (quæ dona Dei ſunt, quoniam a Deo fidelibus & a fidelibus Deo donantur, quæ ab eodem gratis accipiuntur, & ideo gratis dari debent) propter ſua lucra vendit vel emit; cum eodem Simone donum Dei poſſideri pecunia exiſtimat, & ſimoniacus eſt.* Et inferius per rerum Eccleſiaſticarum venditores intelligit eos, qui pecuniam ordinant, ſeu inſtituunt Archipresbyterum, Archidiaconum, Canonicum, Monachum, vel quemlibet Eccleſiaſticum mancipatum officio. Et authoritate Auguſtini probat prædictos eſſe venditores, ſeu emptores Columbæ, id eſt Spiritus ſancti. Si igitur qui interventu pecuniæ inſtituunt Canonicos, & ita vendunt res Eccleſiæ, ſeu Eccleſiaſtica beneficia, incurrunt ſimoniam Simonis, & dona Dei, & Spiritum ſanctum vendunt, quis neget eos incurrere ſimoniam lege divina damnatam?

Ter-

47 Tertius textus eſt in *cap. Si quis dator*, *eod. cauſ. & qu.* ubi Gregorius: *Si quis dator, vel acceptor Dei Eccleſias, vel Eccleſiaſtica beneficia (quæ Præbendas vocant) ſub pecuniæ interventu ſuſceperit: ſive dando emerit, ſive accipiendo vendiderit, a Simonis non excluditur perditione.* Concordat *cap. Non ſatis, de ſimonia*, quod eſt Concilii Turonenſis, ubi prohibentur vendi Prioratus, & Capellaniæ quælibet Monachorum, vel Clericorum. Et in fine ſubnectitur: *Quiſquis contra hoc decretum attentare præſumpſerit, tam ille qui dederit, quam ille qui recepit, vel conſenſerit, partem ſe cum Simone non dubitet habiturum.* Et conſimilis textus in *capit. ſeq.* quod eſt Concilii Lateranenſis, ubi damnat conſuetudinem recipiendi pecuniam pro Epiſcopia, vel Abbatibus, aut quibuſcunque perſonis Eccleſiaſticis ponendis in ſedem, vel Presbyteris introducendis in Eccleſiam, & concludit, *quiſquis contra hoc venire præſumpſerunt portionem cum Giezi ſe noverit habiturum.* Ergo (ut inquit Turrecrem. in *capit. Latorem, num. 9. verſ. Quinto, 1. quæſt. 1.*) niſi talia emere, vel vendere fuiſſet damnatum lege naturali, vel divina in perſonis Simonis, & Giezi; quomodo poſſet eſſe verum quod ibi dicitur, niſi vendere, vel emere beneficia Eccleſiaſtica, ſeu Præbendas eſſet peccatum ejuſdem ſpeciei, ſcilicet ſimoniæ, cum peccatis eorum? Quod ſi unum ſimilium individuorum eſt lege divina, vel naturali prohibitum, omnia ſimilia pariter ſunt prohibita, quia
48 idem de ſimilibus omnibus judicium, ut in *capit. Inter cæteras, de reſcript. & in capit. inter corporalia, de translat. Epiſcop.* Si autem non ſunt ejuſdem ſpeciei, quomodo Conſtitutio Papæ, vel Concilii poſſet efficere, ut qui non peccavit eodem peccato, vel eadem ſpecie peccati cum Giezi, vel Simone, debeat cum eis magis portionem habere, quam cum homicidis, aut cum eis ſimilem damnationis pœnam incurrere; cum tamen non ſimiliter cum eis peccaverit? Et tamen diſſimilium cauſarum diſſimiles debent eſſe effectus. Ad hoc *cap. Legi, 18. quæſt. 1. cap. Sane, de renunciat. cap. Pervenit, de fidejuſſor. cap. Majores, verſ. Si ad hoc, de baptiſm. capit. Cum non deceat, de elect. lib. 6. leg. 1. Cod. de furt. leg. inter ſtipulantem, ff. de verbor. obligat.*

49 Quartus textus eſt in *capit. Ex diligenti, de ſimon.* ubi præſtatio homagii, & ſic rei temporalis, ſeu muneris ab obſequio pro beneficio Eccleſiaſtico obtinendo, judicatur ſimoniaca, & dicitur eſſe contraria divinis, & humanis legibus, ubi gloſſ. *in ver. Divinis*, exponit verbum illud, *quia*, hoc eſt contra vetus, & novum Teſtamentum, ut in *cap. Qui ſtudet, 1. quæſt. 1.* ubi de Giezi, & Simone. Et quamvis gloſſ. primo loco ibi ponat aliam ſolutionem; tamen in illa non perſiſtit, nec videtur bona ſolutio, ut ibi dixi in 2. *notab.*

50 Quintus textus eſt, aliis omiſſis, qui pro hac parte induci poſſent, in *capit. Presbyter, 1. quæſt. 1.* ubi imponitur pœna Presbytero, qui per pecuniam obtinuit Eccleſiam. Et in fine ſubjicitur ratio; quia altare, & decimas, & Spiritum ſanctum emere, vel vendere ſimoniacam hæreſim eſſe, fidelium nullus ignorat, concordat *cap. Altare, 1. quæſt. 3.* Et quamvis hæc non ſit proprie hæreſis, ſi abſit error intellectus, ut per Innoc. in *cap. Quoties, de ſimon.* & dixi ſupra *num.* 24. tamen ſacri Canones non appellarent hoc crimen deteſtabili nomine hæreſis, niſi eſſet lege divina damnatum.

51 Quæ ſententia probatur etiam ratione; nam in ſimplici Canonicatu ſunt duo, ſcilicet officium ad quod aliquis mancipatur, ut in Clement. *Ut ii, de ætat. & qualitat.* & beneficium temporale, quod inde percipitur. Beneficium enim datur propter officium ad ſuſtentationem Miniſtri, *capit. final. de reſcript. in 6. cap. Cum ſecundum, infra de præbend.* Illud autem beneficium non eſt aliud,
52 quam quoddam emolumentum temporale datum a fundatoribus Eccleſiarum, & aliis devotis perſonis, loco, & officio pro ſuſtentatione Miniſtri, qui debet in loco officiare, *capit. Nemo, de conſecrat. diſtinct.* 1. Inſtituere autem Miniſterium pro tali officio, & pro tali loco pertinet ad Prælatum, cujus eſt judicare de idoneitate Miniſtri, *capit. 3. de inſtitut. capit. Conquerente, de offic. ordinar.* Cardin. in Clement. 1. in 6. *quæſt. num.* 11. *de ſupplend. neglig. Prælator.* Sed quod inſtituendus recipiat beneficium non eſt ex dono Prælati, qui nihil juris habet in beneficio quod hoc, ſed ex dono fundatoris, qui tale beneficium dedit Miniſtro in tali loco, & in tali officio, ut in *capit. Salvator. 1. quæſt. 3.* Et hoc ſatis innuitur in Authen. *ſanct. Epiſcop. §. Si quis Oratorium, collat. 9.* ubi expreſſe dicitur fundatores Eccleſiarum debere expreſſe miniſtrare Clericis, ſed Clericos debere inſtitui per Epiſcopum, & inſtitutos debere obſervare, hoc eſt inſervire Eccleſiis ſuis, & adimplere miniſterium Eccleſiaſticum. Ex quo ſic arguitur. Dare ſpirituale pro temporali eſt ſimoniacum, & contra jus naturale, & divinum, ut patet ex dictis a *num.* 7. Sed vendere Canonicatum eſt dare ſpirituale pro temporali, quia ut dictum eſt, Prælatus non dat aliquod beneficium, niſi quia inſtituit miniſtrum loco, & officio, quæ quidem inſtitutio eſt jus mere ſpirituale, quod ex ſe vendi non poteſt; Ergo eſt in ſe ſimoniacum & contra jus naturale, & divinum. Quo argumento utuntur Duran. & Petr. de Palude apud Turrecremat. in *capit. Latorem, numer. 8. verſ. Tertia ratio, 1. quæſt.*

Præterea hæc ſententia aliis etiam rationibus fulcitur, quas adducemus in quæſtione ſequenti *num.* 86. ad probandum Papam vendere non poſſe titulum Canonicatus, vel conſimilia beneficii ſine labe ſimoniæ. Eædem namque rationes æque concludunt hanc ſpeciem ſimoniæ non eſſe prohibitam jure tantum poſitivo, cui Papa non ſubjicitur, *capit. Propoſuit, de conceſſ. præbend.* Unde authores ibi allegati *numer. 72. & 114.* ſunt etiam pro hac ſententia.

Tertio principaliter QUÆRO, An Papa poſſit involvi crimine ſimoniæ. 53

Hæc quæſtio graviſſima eſt, & perdifficilis ob multiplices rationes, & authoritates quæ utrinque afferuntur. Sed ut clara fecernantur a dubiis, plures caſus ſunt diſtinguendi.

Aut enim quæritur, an Papa potuerit committere ſimoniam pro Papatu adipiſcendo. Aut quæritur, an poſſit illam committere poſt Papatum adeptum, & electionem canonice celebratam.

In primo caſu manifeſtum eſt, Papam pro acquirendo Papatu potuiſſe ſimoniam committere: textus eſt apertus in *cap. Si quis pecunia, 79. diſt.* & notant Gemin. in *capit. Pro humani, de homic. lib. 6.* & Præpoſ. in *cap. Latorem, n. 6. 1. quæſt. 1.* & hodie eſt expreſſum in Conſtitutione Julii II. quæ incipit, *Cum tam divino, edita 19. kal. Februarii* 1505. & ita intelligendæ ſunt gloſſæ, quæ dicunt Papam poſſe de crimine ſimoniæ accuſari, ut per Præpoſ. in *cap. Si Papa, 40. diſt.* licet hic caſus videatur extra terminos quæſtionis, quia ſimoniace electus non eſt Papa, nec eſt Apoſtolicus, ſed Apoſtaticus, ut dicitur in *d. cap. Si quis*, & in præalleg. Conſtitutione Julii II. 54

In ſecundo autem caſu ſubdiſtingue; nam aut quæritur, an Papa canonice electus poſſit committere ſimoniam quoad pœnas juris poſitivi: aut an poſſit illam committere quoad culpam. Quoad pœnam concludendum eſt negative, quia Papa, ſicut Imperator non ligatur legibus ſuis, vel Prædeceſſorum ſuorum quoad vim coactivam, ita ut incurrat pœnas ſuis Conſtitutionibus inflictas, *leg. Princeps, ff. de leg. §. His ita, 25. quæſt. 1.* & ſcripſi late in *cap. 1. de Conſtitutione.* Unde fit, ut ſi Papa Clericum percutiat, non incidat in Canonem, *ſi quis ſuadente*, 17. *quæſt.* 4. ut notat gloſſ. *unica in cap. Nulli, infra, de ſent. excommunic.* & Cardin. in *cap. Perpendimus, eod. tit.* Et ita in terminis ſimoniæ firmant in *cap. Latorem, 1. qu.* 1. Turrecrem. *n.* 3. & Præpoſ. *n.* 7. Silveſt. poſt Petr. de Palude *in ver. Simonia, n. 4. verſ. Limitat etiam.* Thomas Campeg. *in d. tractatu, An Papa labem ſimoniæ incurrere poſſit, n.* 25. Cardin. Jacob. *in tract. de Concil. lib. 4. artic.* 4. dicunt idem eſſe ſi pœnæ ſint impoſitæ per Decreta Conciliaria, cum Papa ſit ſupra Concilium: & ſequitur Redoan. *in tract. de ſimon. par. 1. cap. 22. n.* 8. 55

Quo vero ad culpam & peccatum tres caſus ſunt diſtinguendi.

Primus caſus eſt in his, quæ ex ſui natura principaliter 56
ſunt ſimoniaca, & damnata in novo, aut veteri Teſtamento, ut vendere gratiam, ſacram manus impoſitionem, & alia id genus. Et pro his ſi Papa, quod abſit, pecuniam reciperet, proculdubio ſimoniam committeret ſicut quilibet alius, & tanto gravius peccaret, quanto præ altitudine dignitatis ceteris omnibus præeminet. Hæc concluſio eſt S. Thomæ, Alberti Magni, Ulrici, Durandi, Petri de Palude, Turrecrem & aliorum, de quibus *infra num.* 84. Et eam ponit gloſſa hic *in ver. illicitæ pactiones.* Item aliæ gloſſæ, & Doctores ſupracitati *n. 6. verſ. Sed his non obſtantibus*, dum firmant Papam poſſe involvi crimine ſimo-

ſimoniæ in his, quæ prohibita ſunt, quia ſimoniaca. Eandem ſequuntur Hoſt. & communiter Doctores *in cap. 1. de ſimonia*. Et ita in hoc conveniunt Theologi, & Canoniſtæ, ut teſtatur Silveſt. *in ver. Simonia n. 4.* Et ita etiam omnes fateri affirmat Dec. in *d. cap. Ex parte il primo, n. 26. de offic. deleg.*

58 Et clare probatur, quia quiſquis facit contra legem, cui ſubjectus eſt, peccat *cap. Qui peccat, 23. quæſt. 4.* Sed Papa abſque dubio eſt ſubjectus legi naturali, & divinæ: imo illam uſque ad animam tueri debet, *cap. Sunt quidam, 25. quæſt. 1. cap. Memor, 24. quæſt. 1.* & notatur *in cap. Sicut 15. diſtinct.* Ergo ſi contra faciat, peccat, ut in *capit. Si Papa 40. diſtinct.* Peccatum enim eſt dictum, vel factum, vel concupitum contra legem æternam, ut diffinit Auguſtin. *lib. 22. contra* Fauſt. *cap. 24 in princip.* & explicat S. Thomas *in 1. 2. quæſt. 71. artic. 6. & in 2. ſentent. diſtinct. 22. artic. 2.* Sed vendere Sacramenta, & hujuſmodi eſt ſimonia contra legem naturalem, & divinam, ut in *cap. Qui ſtudet 1. quæſt. 1.* & oſtenſum eſt *ſupra n. 7. & 9.* Ergo ſi Papa contrafaceret, proculdubio ſimoniam committeret.

59 Secundus caſus eſt in his, quæ in ſe ſimoniacæ ſunt, non quidem principaliter, ſed per connexionem; ut vendere beneficia, quibus annexa eſt Ordinum executio, ſeu poteſtas Clavium, & in his ſimiliter concludunt fere omnes Papam poſſe involvi crimine ſimoniæ; & de communi opinione teſtantur Doctores, quos citavimus *ſupra num. 31.* Et probatur eodem argumento, de quo in caſu proxime præcedenti; nam cum æque ſit prohibitum lege naturali, & divina vendere Sacramenta, ac vendere beneficia, quibus diſpenſatio Sacramentorum, & poteſtas Clavium annexa eſt, ut probatum eſt in *præcedenti qu. num. 32.* Conſequens eſt ut ſicut Papa ſimoniacus eſſet, ſi venderet Sacramenta ipſa, ita eſſet venderet hujuſmodi beneficia, utroque enim caſu faceret contra legem naturalem, & divinam.

60 Tertius caſus, & quidem valde dubius eſt in Canonicatibus, & beneficiis ſimplicibus; nam plerique ex Theologis diſcrepant a Canoniſtis, nec Canoniſtæ conveniunt
61 inter ſe. Prima ſententia eſt eorum, qui opinantur Papam in his beneficiis ſimoniam non committere. Et ita, licet valde ſuccincte, firmat Cardin. in *cap. 1. num. 5. de ſimonia*, ubi tenet Papam poſſe vendere titulum beneficii ſine labe ſimoniæ, licet ſubdat; res tamen eſt mali exempli, & deberet Curia abſtinere, & boni Pontifices abſtinent, *capit. Cum ab omni, de vita, & honeſtat. Cleric.* & dicit Abb in *cap. Extirpanda, §. qui vero, num. 53. de præbend.* ſe non reperiſſe hanc quæſtionem expreſſe per alium tactam. Sed vere multo ante Cardin Zabarellam hoc tenuit Henric. Boich. *in capit. 1. in princip. Ne Prælat. vices ſuas*, ubi concludit, Papæ auctoritatem excuſare a ſimonia in his, quæ ſunt ſimoniaca quia prohibita, ſicuti eſt vendere, vel emere titulum beneficii Eccleſiaſtici. Idemque probavit *in d. cap. 1. de ſimon.* Jo. de Lign. relatus a Silveſtro *in ver ſimonia, n. 4.*

Et in ſpecie Papam non committere ſimoniam ſi vendat titulum beneficii, cui non ſit annexa poteſtas Clavium, dicunt communem eſſe opinionem Joann. de Anan. Felin. & Jul. Clar. citati in *præcedent. quæſt. num. 31*, plene idem Felin. in *cap Ex parte, il primo, num. 1. verſic. Dicunt hic Moderni, de offic. deleg* ubi eandem ſequitur, & dicit communem. In qua etiam poſt multa tandem reſidet Præpoſ. in *capit. Latorem, 1. quæſt. 1. a num. 28.* ubi ſimiliter eam communem eſſe teſtatur, quibus et-
62 iam non immerito adſcribi poſſunt Doctores omnes, qui generaliter aſſerunt Papam non involvi crimine ſimoniæ in his, quæ ſunt ſimoniaca quia prohibita, & exemplificant in beneficialibus, ut poſt multa concludit gloſſ. *hic in ver. illicitæ pactionis.* Hoſtienſ. *in cap final. num. 9.* & ibi etiam Joann. Andr. *num. 7. de ſimon.* Alexandr. *conſil. 93.* reperitus *num. 7. verſ. Nec obſtat, lib. 6.* & paſſim
63 alii. Et ejuſdem ſententiæ ſunt etiam illi, qui affirmant in Curia Romana non habere locum ſimoniam in his, quæ ſimoniaca ſunt quia prohibita, ut emere, vel vendere beneficia, vel officia, ſi Papa ſciat, & tolleret. Inter quos recenſentur Joan. de Lign. & Henric. Boich. *locis citatis*, Cardin. & alii *in dict. cap. 1. de ſimon.* quos tacito nomine referunt Joan. de Anan. *ibidem, num. 7. verſ. Et multi alii dicunt*, & Abb. *in dict. §. Qui vero, ſub num. 53. & in cap. Cum veniſſent, num. 7. de judic.* Et hanc eſſe communem opinionem teſtatur ibi Felin. *col. 1. verſ. In quantum Abbas*, prout illum refert Apoſtilla ad Abb. *in dict. §. Qui vero ſub eodem num. 52. in ver. Non habet locum in Curia*; licet Felin. ibi nihil loquatur in hoc propoſito, prout etiam advertit Clar. *in §. Simonia, num. 6. verſ. Item quæro*, qui tamen tenet cum prædictis non committi ſimoniam in Curia Romana, cum ſit ibi præſente Pontifice tolerata. Et hoc dicit tenendum eſſe Silveſt. *in ver. Simonia, num 4. verſ. Imo ſecundum aliquos*, licet revera Henric. Boich. & ante eum Hoſtienſ. *in eodem cap. 1. Ne Prælat. vices ſuas*, non loquantur de tolerantia, ſed dicant in Curia Romana non committi ſimoniam, dummodo fiat Principe authorizante, & ſciente. Et de authoritate Papæ ſimiliter loquitur gloſſa noſtra, Caſſador. *deciſion. 2. tit. de ſimonia*, & Rednan. *de ſimonia, par. 1. capit. 25. num. 27.*

Probatur primo hæc ſententia, quia non minus eſt Do- 64
minus Papa in ſpiritualibus, quam Imperator in temporalibus, imo plus, argum. *cap. Solitæ, de majorit. & obedient. & cap. Cum ad verum, 96. diſtinct.* Sed quia omnia
ſunt Principis, ipſe non poteſt committere ſimoniam lai- 65
calem, quæ punitur per leg. *Jul. de ambitu*, ut patet in *leg. 1. ff ad leg. Jul. de ambitu*, quia ſcilicet dignitates Urbis per Principem conferuntur; Ergo nec Papa committit ſimoniam ſpiritualem, conferendo beneficia Eccleſiaſtica. Quo argumento uti videtur gloſſa ſecunda in *capit. final 1. quæſt. 6.* & apertius Henric. *in cap. 1. Ne prælat. vices ſuas*, & paſſim Doctores aſſerentes ſimoniam non habere locum in Curia Romana, ſicut ibi locum non habet lex *Julia de ambitu*.

Probatur ſecundo, quia quod non eſt ex ſui natura ſimo- 66
niacum, ſed tantum ex juris prohibitione, non ligat Papam, quia ſtatuta Canonum Papam non adſtringunt, ſicut nec leges Imperatorem, *leg. Princeps, ff. de leg. capit. Cuncta per Mundum, 9. quæſt. 3. §. His ita 25. quæſt. 1.* Sed conferre ſimplicem Canonicatum, cui non ſit anne-
xa cura animarum, nec ſacer Ordo, non eſt ex ſui natu- 67
ra ſimoniacum, ſed ſolum ex juris prohibitione; Ergo &c. Minor probatur, quia nihil videtur in ſe ſimoniacum, niſi emptio, vel venditio Sacramentorum vel principaliter, ut patet per illud quod legitur *Actor. 8.* unde radix ſimoniæ proceſſiſſe videtur; Simon enim, a quo ſimonia dicta eſt, pro pecunia voluit emere gratiam conferendi Spiritum ſanctum, quem videbat viſibiliter dari in Sacramento Confirmationis per impoſitionem manuum Apoſtolorum: vel per connexionem, ut in beneficiis Curatis, quæ ſpiritualia dici poſſunt, quia propter Claves Eccleſiæ exercendas ſunt inſtituta, & poteſtatem Clavium habent annexam, ut probatum eſt *ſupr. n. 31.* ſed in ſimplici Canonicatu ſine cura nulla eſt obligatio ad ſuſceptionem, vel adminiſtrationem Sacramenti, ut oſtenſum eſt in *præc. qu. n. 43.* ergo emere, vel vendere hujuſmodi beneficium non eſt in ſe ſimoniacum.

Probatur tertio, quia quando ſpirituale, & temporale ſunt connexa, licitum eſt ex venditione temporalis transferre ſpirituale dummodo pretium non augeatur, ut patet in *cap. Cum ſeculum, & in c. de jure, infra de jurepatr.* Sed in ſimplici Canonicatu ſunt connexa ſpiritualia cum temporalibus, ſcilicet officium, Canonia cum Præbenda, *cap. Tua nos, de ſimonia, gloſſ. in cap. Cum M. in ver. ad vacaturas, ſupra de conſtitut.* Ergo cum præbenda poſſet vendi circumſcripta prohibitione juris poſitivi, cui Papa non ſubjicitur, *cap. Propoſuit, de conceſſ. præbend.* Si Papa vendat Præbendam, videtur cum ea poſſe licite transferre Canonicatum, dummodo pluris non vendatur Præbenda propter Canoniam.

Probatur quarto, quia non minus ſpiritualia ſunt an- 68
tecedentia ad Sacramenta, quam ſequentia. Sed antecedentia ad Sacramenta, ut vaſa ſacra, poſſint licite vendi, dummodo non pluris vendantur ratione conſecrationis, ut patet in eo quod legitur, & notatur in *cap. Hoc jus porrectum, 10. qu. 2.* Ergo quodcunque beneficium Eccleſiaſticum cum ſit conſequens ad Sacramentum, vel natum ſequi, poteſt licite vendi, dummodo non pluris vendatur ratione ſpiritualitatis.

Et confirmatur, quia mere ſpirituale nullo modo vendere licet, temporale omnino vendi poteſt; Ergo quod eſt partim temporale, & partim ſpirituale, ut Canonicatus cum Præbenda, poteſt licite vendi, ſecluſa juris poſitivi prohibitione, cui ut prædixi, Romanus Pontifex non eſt ſubjectus.

Probatur quinto, quia illa, quæ non fuerunt inſtituta 69

tem.

tempore Apoſtolorum ; non videntur prohibita vendi niſi ex prohibitione juris poſitivi. Sed tituli beneficiorum Eccleſiaſticorum, ut Decanatus, Archipresbyteratus, &c. non fuerunt tempore Apoſtolorum, ſed poſtea videntur inducta ex inſtitutione humana, *c. 1. & 2. 22. diſt. c. Olim, 95. diſt. c. In illis, 80. diſt. c. 1. 86. diſt.* Abb. *in ſua quæſtione prima n. 4. col. 3. verſ. Nam tituli beneficiales*. Et patet ex eo, quia in primitiva Eccle-
70 ſia erant Paſtores, & Ordines abſque præbendis. Imo uſque ad Urbanum I. Eccleſia Romana dicitur abſque redditibus vixiſſe : quod late proſequitur Præpoſ. *in Summa 44. diſt.* & dixi *in c. fin. infra de pecul. Clericor.* Ergo hujuſmodi venditio non videtur prohibita, niſi juris poſitivi prohibitione, quæ non ligat Papam, ut *in d. cap. propoſuit, de conceſſ. præb. cap. Non debet, de conſang. & affinit. cum concordan.*

71 Hæ ſunt rationes, quæ potiſſimum afferuntur pro dicta opinione, ſi tamen opinio, & non error dicenda ſit, ut verbis utar Turrecrem. *in d. cap. Laterem, n. 9. verſ. Reſpondeo dicendum, 1. qu. 1.*

72 Secunda ſententia eſt eorum, qui cenſent etiam Papam irretiri crimine ſimoniæ, ſi vendat titulum Canonicatus, vel alterius beneficii ſimplicis. Cui videtur adhærere Abb. *in cap. 1. n. 6. de ſimon. & in repet. cap. extirpanda, §. Qui vero n. 55. & 58. de præb.* dum firmat Papam eſſe immunem a vitio ſimoniæ tantummodo in Hoſpitalibus, & aliis habentibus tantum adminiſtrationes temporales ; & eam expreſſe approbat, & pluribus tuetur Cardin. Turrecrem. *in d. cap. Laterem, in 3. qu. a n. 6. uſque ad num. 10. quæſt. 1.* Thomas Campeg. *in præallegat. tractatu, An Papam labem ſimoniæ incurrere poſſit, Tractatuum tom. 15. par. 2. fol. 531.* Et pro eadem ſunt graviſſimi Theologi, quos citabimus *infra n. 14.*

Affertur pro hac ſententia textus apertus *in cap. Ex multis, quæſt. 3.* cui reſponderi non poteſt, ut inquit Felin. *in capit. 1. n. 2. verſ. Sed fortius urget, de ſimonia*, & alia jura, quæ citavimus, & expedimus *in præced. quæſt. a num. 40. uſque ad num. 51.* quæ irrefragabiliter probant vendere, vel emere titulum Canonicatus eſſe in ſe ſimoniacum, & jure divino prohibitum. Manifeſtum eſt autem etiam Papam ſimoniæ labe poſſe inquinari, ſi vendat ea, quæ prohibita ſunt quia ſimoniaca, cum faciat contra legem æternam, cui eſt ſubjectus, ut *in cap. Si Papa 40. diſt.* & oſtenſum eſt *ſupra n. 58.*

73 Non me latet Felin. *in c. ex parte, il primo, n. 1. verſ. Utrum Papa involvatur, ſupra de offic. deleg.* tripliciter reſpondere ad textum *in d. cap. Ex multis*, & omiſſa ſecunda, & tertia reſponſione, quæ non attingunt punctum præſentis diſputationis, de quibus egimus *in c. 1. n. 53. & 78. infr. Ne Præl. vices ſuas*: principaliter reſpondet ſic: *Quamvis vendere titulum beneficii ſit prohibitum jure divino, juxta textum in d. c. Ex multis; tamen ex cauſa limitat Papa jus divinum, & probatur efficaciter in c. Salubriter de uſur. ubi ex cauſa limitat prohibitionem uſurarum. Ad idem c. Gaudemus de divort. ubi ex cauſa diſſolvit matrimonium conſummatum inter Judæos, quibus dicta fuerunt illa verba, Quos Deus conjunxit, homo non ſeparet, ut in c. De infidelibus, de conſangu. & affinit. Ad idem c. Præſul, 2. qu. 4. ubi limitat legem divinam, In ore duorum, vel trium, &c. ut in c. In omni, de teſtibus. Ad idem gloſſ. in c. A nobis il primo, in ver. exemptus, de decim. ubi Papa limitat obligationem decimarum, quæ eſt de jure divino. Ergo poteſt dictam prohibitionem ſimoniæ firmatam in univerſali Eccleſia limitare reſpectu Apoſtolicæ Sedis; Et in dubio in eo præſumitur cauſa ſecundum omnes in c. Quæ in Eccleſiarum, de Conſtit. & hic eſt apparens; nam ceſſante hujuſmodi redditu, qui maximus eſt, attenta hodierna Tyrannide, Sede Apoſtolica contemneretur.* Hæc ille. Et idem fere voluit Præpoſ. *in c. Laterem, n 17. 1. qu. 1.* ubi in propoſito ſimoniæ dicit Papam ex cauſa poſſe quandoque relaxare etiam prohibitiones juris divini, & notatur *in c. Lector, 34. diſt.* & per Innoc. & alios *in d. cap. Quæ in Eccleſiarum*. Unde
74 videmus in præcepto, *Non furtum facies*, quod habet prohibitionem juris divini, hujuſmodi prohibitionem relaxari in caſu extremæ neceſſitatis, *capit. Si quis propter neceſſitatem, de furt.* Nam talis neceſſitas eo redigit, ut cenſeantur omnia communia ; ita ſtante cauſa, ut inquit Præpoſ. Papa cenſetur redigere temporalitatem, ut pro tunc non ſequatur beneficium, ſed ſit ſeparata pro illo uſu. Hæc & alia plura in materiis poteſtatis Papæ contra jus divinum cumulant Hoſt. *in Summa de reſcriptis, §. Quas vices, verſ. Poteſt autem, & ſeq.* Jo. Andr. *in c. Actus legitimi, n. 5. in fin. verſ. In contrarium allegatur in Evangelio, de regul. juris lib. 6.* Petr. de Anchar. *conſ. 373. Revocatur in dubium, & conſ. 239. Parum dubitationis*, & Dec. *conſ. 108. In præſenti conſultatione*, & adde Innoc. *in cap. Cum ad monaſterium, n. 3. in-*
fra de ſtatu Monach. ubi dicit Papam ex cauſa poſ- 75
ſe diſpenſare contra Evangelium, & eum ſequuntur ibidem Hoſt. *n. 3. verſ. Dicant etiam*, Jo. Andr. *ſub n. 29. verſ. Refert etiam Innocentius*, Butr. *eodem n. 29. verſ. Nunquid autem Papa.* & alii complures.

Verum hujuſmodi propoſitiones, quas ubique infar- 76
ciant Canoniſtæ, de diſpenſatione & limitatione juris divini, niſi declarentur, repugnant ſacris regulis, ut patet *in c. Sunt quidam, & in duobus c. ſeqq. 25. q. 1. & 5. diſt. in princ. in c. Super eo, de uſur. in c. Literas, de reſt. ſpoliat. & in cap. Cum ad Monaſterium, in fine de ſtat. Monach.* Item repugnant Theologorum traditionibus, qui unanimi conſenſu docent contra divinas leges non admitti Romani Pontificis diſpenſationem. Ita S. Thom. *quodlib. 4. art. 13. in corp. & ad 1. & in 4. diſt. 15. q. 3. art. 2. & in 1. 2. q. 97. art. 4. ad 3.* Turrecrem. *in d. cap. Sunt quidam n. 1.* Sot. *in 4. diſt. 18. q. 1. art. 5. & diſt. 21. q. 2. art. 2. & lib. de juſt. & jur. q. ult. art. 2.* Silveſt. *in ver. Papa, q. 15. & 16.* Navar. *conſ. 39. n. 16. de ſponſal. in antiq.* alias *conſ. 4. num. 16. de Sponſ. impub. in novis*, Covarr. *de Sponſ. par. 2. c. 6. §. 9. n. 4.* Gregor. de Valen. *in 1. 2. diſput. 7. q. 4. punct. 6. verſ. Et quod ad priorem, & q. 8. punct. 4. verſ. Diſpenſatio autem, & in 2. 2. diſput. 10. q. 3. punct. 5. col. 4. verſ. Certum ea*, Suarez *tom. 3. de Euchariſtia, q. 74. art. 2. diſput. 4; ſect. 4. verſ. Tertia ſententia, & verſ. Quinto poteſt, & alii paſſim.*

Nullitas autem diſpenſationis Apoſtolicæ in lege 77
Divina ſurgit ex duplici capite. Primo, ex defectu cauſæ, quia diſpenſatio inferioris contra legem Superioris ad ſui validitatem requirit juſtam cauſam, *cap. Et ſi illa, 1. quæſt. 7. cap. Mutationes, 7. quæſt. 1. cap. Ab excommunicatis, 9. quæſt. 1. & cap. Nemo, de elect. lib. 6.* Archid. *in cap. Licet Canon, num. 3. eod. tit. & lib.* & docet S. Thom. *in 1. 2. quæſt. 97. art. 4.* Dixi *in cap. fin. num. 6. de fil. Presbyter.* At
nulla cauſa ſubeſſe poteſt, quæ juſtificat diſpenſatio- 78
nem contra legem Divinam, quoniam illius conditor Deus omnes vidit caſus, & cauſas, quæ ſub lege illa poterant contingere, *cap. Deus omnipotens, 2. qu. 1. capit. Novit, de judic. cap. Novit ille, de appellat.* & divina voluntas, a qua lex æterna proficiſcitur, eſt prorſus immutabilis, *cap. Incommutabilis, 22. qu. 4.* Ergo ſi aliquo caſu Deus voluit legem obligare, juſtiſſimum eſt ut obliget, nec poteſt eſſe juſtum, ut obligationem, & nexum hujuſmodi relaxare poſſit quiſquam mortalium, ut eſt textus *in cap. Quæ contra omnes, 8. diſt.* Et conſequenter diſpenſatio proprie, quæ ſcilicet legis vinculum relaxat, nullatenus cadere poteſt contra præcepta divini juris.

Secundo nullitas diſpenſationis ſurgit ex defectu po- 79
teſtatis ; nam ad legem Divinam ita ſe habet quilibet homo, ſicut perſona privata ad legem publicam, cui ſubjicitur, ut inquit S. Thom. *d. qu. 97. art. 4. ad 3.* Imo minor eſt proportio Pontificis ad legem Divinam, quam inferioris Prælati ad legem humanam, *cap. 2. ad fin. verſ. Nam inter Creatorem, & creaturam, ſupra de Summ. Trinit.* Sed in lege humana inferior non diſpenſat contra legem Superioris, *cap. inferior, 21. diſt. cap. Cum inferior, de major. & obedien.* Clem. *Ne Romani, in princip. de elect.* Ergo nec Pontifex contra legem divinam. Quo argumento utitur etiam Turrecrem. in *d. cap. Sunt quidam, n. 2. verſ. Sexto ſic, qu. 1.*

Unde quod dicunt Doctores noſtri de diſpenſatio- 80
ne, & limitatione juris divini, non poteſt intelligi proprie, prout diſpenſatio eſt juris relaxatio ſecundum ea, quæ notantur *in §. Niſi rigor, 1. q. 7. & in c.*

Ut con-

Ut conſtitueretur, *in gloſſ. in ver. Detrahendum*, 50. *diſt.* & per Archid. *in c. Licet Canon*, *n.* 3 *de elect. lib.* 6, ſed intelligi debet pro juris Divini declaratione, ut poſt Ricard. de media Villa *in* 4. *ſent. diſt.* 38. *q.* 9. *art.* 1. declarat. Cardin. *in c. Cum ad Monaſterium*, §. *Abbas*, *n.* 16. *infra*, *de ſtat. Monach.* poteſt enim Apoſtolicus declarare Divinas leges in aliquibus caſibus propter aliquas circumſtantias non obligare, cum ſcilicet ex earum obſervantia, aut aliquid ſequitur iniquum, aut majus bonum impeditur; alias enim cum pro interpretatione ad Deum recurſus non pateat, non dediſſet ipſe Vicario ſuo ſufficientem poteſtatem ad Eccleſiam gubernandam, quod erroneum eſſet aſſerere. Atque ita his caſibus concedunt Theologi Summo Pontifici jus declarandi, non autem diſpenſandi, ut in ſpecie S. Thomas *in* 2. 2. *q.* 54. *art.* 5. ibi, non tollitur lex naturalis humana lege, ſed declaratur Almain. *de poteſt. Eccleſ. c.* 13. Turrecr. *in ſumma de Eccleſ. lib.* 2. *cap.* 7. *& lib.* 3. *cap.* 53. Silveſt. poſt alios *d. q.* 16. *in fine*. Covarr. *variar. reſol. lib.* 3. *c.* 13. *n.* 9. *verſ. Fateor enim*, Sot. *de juſt. & jur. lib.* 10. *q.* 3. *art.* 1. *&* Vaſq. *in opuſc. moral. in tract. de beneſ. c.* 4. §. 2. *dub.* 1. *n.* 122. *in fin.* Et in terminis declarationis intelligenda ſunt exempla, quæ in oppoſitum adducunt Felin. & Præpoſ. *locis ſupracit. n.* 73. Nam in illis caſibus Pontifex non relaxat, nec reſtringit, aut limitat legem Divinam, ſed illam declarat, ut in *c. Licet*, *in fine*, *de teſtib.* Et ita etiam notat gloſſ. unica *in d. c. Sunt quidam* 25. *q.* 1. dum dicit Papam diſpenſare in Evangelio interpretando ipſum.

81 Quinimo Turrecr. in eodem *c. Sunt quidam num.* 2. *in fine*, affirmat nec valere, nec verum eſſe quod dicit gloſſ. prælleg. *Quia*, inquit, *interpretatio obſequitur*, *& obſequi debet Evangelio*, *alias non eſſet interpretatio*, *ſed corruptio. Interpretari quippe Evangelium ad ſenſum bonum*, *& Catholicum non contradicendo veritati fidei*, *& ſcriptura ſancta hoc licet Summo Pontifici*, *ſed per hoc non diſpenſat in Evangelio*, *ut aliud dicat*, *quam quod Dominus*, *& Evangelium dicit*. Hæc ille.

Quæ cum ita ſint, ſi lex Divina dicit ſimoniacum eſſe interventu pecuniæ beneficium dare, vel accipere, ut in ſuperioribus probatum eſt; quomodo poteſt declarari Romanum Pontificem poſſe beneficium Eccleſiaſticum vendere ſine vitio ſimoniæ, quippe hæc non eſſet declaratio, ſeu interpretatio, ſed potius inverſio, & corruptio legis Divinæ. Et ſane ſi ad dignitatem tuendam adverſus hodiernam tyrannidem liceret Romano Antiſtiti accipere pecuniam pro collatione beneficii ſine labe ſimoniæ, ut dicit Felin. liceret etiam ipſi accipere pecuniam pro gratia, & Sacramentis; & tamen admittunt omnes hoc Summo Pontifici non licere, ut ait Dec. qui propterea, licet multum ſuccincte, reprobat Felini reſponſionem *ind. c. Ex parte*, *il primo n.* 25. *de off. deleg.* Item hac
82 ratione liceret Apoſtolico ad dignitatem ſervandam accipere lucrum ex mutuo ſine uſuraria pravitate, & tamen hoc nemo Catholicus auderet affirmare. Idque non alia ratione, niſi quia uſurarum crimen utriuſque teſtamenti pagina deteſtatur. Et propterea ſuper eo nulla fieri poteſt diſpenſatio, ut formaliter dicit textus *in c. Super eo*, *de uſur.* & notat gloſſ. *in c. Ex parte*, *il primo*, *in ver. Dimittere*, *de off. deleg.* quæ aperte dicit: propterea Papam non poſſe ſuper uſura diſpenſare, quia in utroque Teſtamento prohibita eſt. Et idem notant Innoc. Hoſt. Joann. Andr. & omnes *in cap. final. de ſimon.* Ergo idem dicendum de ſimonia, quæ ſimiliter damnata eſt in novo, & veteri Teſtamento, ut *in d. cap. Ex multis*, *& c. Sal-*
83 *vator*, 1. *quæſt.* 3. cum nulla ſufficiens ratio diverſitatis afferi poſſit, Atque ita diluitur reſponſio Felini, Inepta eſt etiam ſimilitudo, quam ponit Præpoſ. *ubi ſupra*; *n.* 75. videlicet: ſicut in extrema neceſſitate non committitur furtum; ita nec Papa, qui ex cauſa accipit pecuniam pro collatione beneficii committit ſimoniam: oportet enim ut procedat ſimilitudo utrinque conſtituere extremam neceſſitatem; & tunc poſſet ſuſtineri, ut poſitus in extrema neceſſitate ſicut non committit furtum, ita nec ſimoniam. Quemad-
84 modum non committit uſuram, qui in extrema poſitus neceſſitate promittit aliquid mutuanti ultra ſortem, nec eſt ſimoniacus Pater neſciens baptizare, qui dat pecuniam ſacrilego Sacerdoti aliter baptizare nolenti parvulum in extremis agentem, ut poſt Abb. *in capit. In Eccleſia*, *de ſimon.* Richard. & Cajetan. fuſe probat Sotus *lib.* 9. *de juſtit. & jur. quæſt.* 8. *artic.* 1. *colum* 8. *verſic. Ad primum igitur*. Sed extra caſum neceſſitatis retorqueri poteſt argumentum Præpoſiti; nam ad dignitatem ſuſtinendam utique non liceret furari, & juris Divini prohibitionem relaxare, ut probatur *in dict. capit. Si quis*, cum ibi notat. per gloſſ. & DD. Ergo nec ſpiritualia vendere.

Atque hujus ſententiæ eſt aperte S. Thom. *in* 2. 2. *quæſt.* 100. *artic.* 1. *ad ſeptimum*, ait enim, *Papa poteſt incurrere vitium ſimoniæ*, *ſicut & quilibet alius homo. Peccatum enim tanto in aliqua perſona eſt gravius*, *quanto majorem obtinet locum. Quamvis ergo res Eccleſiæ ſint ejus ut principalis diſpenſatoris*; *non* 85
tamen ſunt ejus ut domini, *& poſſeſſoris. Et ideo ſi reciperet pro aliqua re ſpirituali pecuniam ex redditibus Eccleſiæ*, *non caret vitio ſimoniæ. Et ſimiliter poſſet etiam ſimoniam committere recipiendo pecuniam ab aliquo laico*, *non de bonis Eccleſiæ*. Hæc ibi. Et idem docuit *in quarta diſtinct.* 25. *quæſt.* 3. *artic.* 3. *ad* 2. in hæc verba: *Opinio illa erronea eſt* (*videlicet quæ adſtruit Papam non poſſe ſimoniam committere*) *ſi enim Papa pro aliquo ſpirituali munus acciperet*, *ſimoniam committeret*, *ſicut & alius homo*, *quia in ipſo Petro*, *cui Papa ſuccedit*, *ſimonia vitium damnationem inchoavit in novo Teſtamento*. Ejuſdem ſententiæ eſt Albet. Magn. itidem *in quarta diſt.* 25. ubi reſpondendo quæſtioni ſic ait: *In veritate bene puto*, *quod Papa poteſt committere ſimoniam*, *nec videtur mihi hoc dubium quando vendit ſpirituale*. Idem ſenſit Ulricus, ſeu Udalricus de Argentina Alberti Magni Auditor *in ſua Summa Theologia* relatus a Turrecrem. & Præpoſ. *in capit. Latorem*, 1. *quæſt.* 1. ubi ait: *Dicunt quidam Papam non poſſe committere ſimoniam tum quacunque perſona Eccleſiaſtica*, *quia nihil lucratur*, *cum omnes res Eccleſiarum ſint ſuæ. Sed ſtultum eſt hoc dicere*; *cum origo ipſius hæreſis fuerit in voluntate ineundi pactum cum primo Papa*, *ideſt cum Petro etiam tunc temporis quando omnibus omnia erant communia*; *nec res Eccleſiarum ſint Papæ*, *niſi ſicut ſecundum leges omnia ſunt Principis*, *ſcilicet ad gubernandum*, *non ad poſſidendum. Etſi etiam ſecundo modo ſint ſua*, *tamen eſſet ſimonia*, *quia non poſſidet eas actu*, *ſed ſibi debentur cum voluerit accipere. Et qui debitori ſuo daret aliquod ſpirituale*, *ut reciperet quod ſuum eſt*, *ſimoniam committeret. Idem eſt ergo in propoſito*. Hæc ille. Nec refert, quod multi Doctores declarent ſeu potius reſtringant, & limitent doctrinam S. Thomæ, ut procedat in his tantum, quæ ſunt prohibita, quia ſimoniaca, non aut in his, quæ ſunt ſimoniaca, quia prohibita, prout eam intelligunt, Archid. Bellam. & Gemin quos citat, & ſequitur Præpoſ. *in capit. Non decet*, *num.* 6. 12. *diſtinct.* Nicolaus de Auſmo *in ſupplement. Summæ Piſanæ in ver. Simonia* 1. *in fine*. Paul. in Clement. 1. *de Summ. Trinit.* & Felin. *in cap. Ad audientiam*, *il ſecondo*, *n.* 3. *verſ. Eſt verum quod B. Thomas de reſcript.* & Silveſt. *in ver. Simonia*, *n.* 4. *verſ. Quarto quæritur*. Quoniam eſto hoc verum ſit; tamen quod ſpectat ad rem præſentem, cum vendere titulum Canonicatus, vel alterius ſimplicis beneficii ſit prohibitum quia ſimoniacum, ut probatum eſt in *præcedenti quæſtione num.* 40. conſequens eſt, ut ſi Papa pro collatione hujuſmodi beneficii pecuniam accipiat, in ſententia Div. Thomæ non ſit a ſimoniæ vitio immunis. Idque non obſcure docuit idem S. Thomas, *dict. quæſt.* 100. *artic. quarto*, dum ait, beneficium Eccleſiaſticum dici ſpiritualibus annexum quaſi ab eis dependens. Non enim competit niſi Ordinem Clericalem habenti; & per conſequens eſſe non poſſe ſine ſpiritualibus: & propterea nullo præmio, aut pretio conferri debere, quia beneficio vendito, intelliguntur etiam ſpiritualia venditori ſubjici. Et apertius hoc ſenſit Joannes Gerſon Cancellarius Pariſienſis *in tract. de ſimon.* his verbis: *Super materia ſimoniaca labis in collatione beneficiorum per Papam reſolvendo materiam*

ad ra-

ad radicem Scripturæ ſacræ, qua dimiſſa percurrere ramos
opinionum particularium fine caret; ponitur hac concluſio.
Simoniacas labes contra jus divinum, vel de ſimoniaca ſpe-
cie ſuſpectam eſt in conferendo beneficium Eccleſiaſticum,
etiamſi ſit Papa, exigere, vel extorquere a beneficiando
promptam pecuniam ſub titulo primorum fructuum, ac im-
pedire poſſeſſionem, & officiationem ſuam, quouſque ſolve-
rit illam pecuniam: licet quod ſpectat ad primos fructus,
ſeu annatam egregius hic vir deceptus fuerit ex illorum ſug-
geſtione, qui in Concilio Conſtantienſi aſſerebant Papam
quaſi ex contractu pro collatione beneficii exigere pecuniam
contra Evangelicum præceptum, gratis ſcilicet accepiſtis,
gratis date. Quod tamen erroneum eſſe fuſe oſtendimus
in cap. 1. Ne præl. vices ſuas in 3. oppoſ.

Ex ſupradictis ſatis liquet de veritate hujus ſententiæ;
ſed nihilominus ad majorem evidentiam ſubnectuntur
etiam rationes infraſcriptæ, quas in propoſito adducunt
Durandus, & Petr. de Palude apud Turrecrematam *in*
dict. capit. Latorem, num. 7. verſic. Pro qua opinione,
1. qu. 1.

86 Prima ratio eſt. Major ſpiritualitas eſt authoritas of-
ficiandi Eccleſiam, quam authoritas docendi quamcun-
que humanam ſcientiam. Sed auctoritas, ſive licentia
docendo ſine peccato vendi non poteſt, ut habetur in-
fra de *Magiſtr. in Rubro, & Nigro, quaſi per totum.*
Ergo fortiori ratione, nec auctoritas officiandi Eccle-
ſiam. Et quamvis Præpoſ. *in dict. cap. Latorem, n. 21.*
reſpondeat hanc prohibitionem eſſe juris poſitivi, in quo
Papa poteſt diſpenſare; hoc tamen non videtur admit-
tendum, quia prohibitio ne quid exigatur pro licentia
docendi fundatur in authoritate Evangelii, *Matth.* 10.
Gratis accepiſtis, gratis date, ut in cap. 2. de Magiſtr.
& ſcientia eſt donum Dei, ut dicit *gloſſ. in cap. 1. in*
ver. pretium exigat., eod. tit.

87 Secunda ratio. Venditio beneficii eſt prohibita jure
divino in Evangelio, *Matth.* 10. non quidem in ſe, ſed
in ſuo ſimili: non enim minus ſpirituale eſt auctoritas
eligendi Epiſcopum, & officiandi Eccleſiam, quam au-
ctoritas prædicandi. Sed in ſimplici Canonicatu eſt au-
ctoritas eligendi Epiſcopum, *cap. 1. & quaſi per totum,*
de elect. & officiandi Eccleſiam, *c. unico, de Cleric. non*
reſiden. lib. 6. c. fin. de reſcript. eod. lib. Clemen. *Ut ii, de*
ætat. & qualit. cum multis ſimilibus. Si ergo auctoritas
prædicandi prohibetur vendi jure Evangelico; Ergo &
auctoritas eligendi Epiſcopum, & officiandi Eccleſiam,
quæ eſt in ſimplici Canonicatu. Nec ſatisfacit reſponſi
Præpoſiti *ubi ſupra,* quod Canonici non eligant, ut ſin-
guli, ſed ut Collegium; nam nihilominus unuſquiſque
cum ſua voce cauſat electionem, & concurrit in col-
latione juris ſpiritualis, quod per electionem acquiri-
tur electo, ſecundum ea, quæ dixi in *c. Bonæ, il primo,*
n. 77. ſupra de poſtulat. prælat. Nec ſubſiſtit quod ſubjicit
88 Præpoſ. quod cauſa ſit multum remota; imo enim eſt
proxima, & immediata, quia ex votis ſingulorum pu-
blicatis, & invicem collatis immediate ſurgit, & pro-
ducitur electio, ut in *c. Quia propter, de elect.* Et qua-
tenus eſſet remota, eſt tamen originalis, quæ præcipue
attenditur, ut *in c. Literis, de reſcript.* nam ad primor-
dium tituli poſterior formatur eventus, *l. unica, ad fi-*
nem, C. de imponen. lucrat. de reſcript. lib. 10. Item ad rem
89 non pertinet, quod cum ſimoniaco in præambulis ad Or-
dinem diſpenſet Epiſcopus, ut *in c. per tuas, il terzo, de*
ſimonia; quoniam diſpenſat poſt factum in pœnam, quæ
eſt de jure poſitivo. Sed hinc non ſequitur, ut ſimonia
illa non ſit prohibita jure naturali, & divino. Sicut vi-
demus Epiſcopum diſpenſare poſſe in crimine adulterii,
ut *in c. At ſi Clerici, § de adulteriis, infra de jud.* Et ta-
men certum eſt adulterium eſſe prohibitum in lege æter-
na, & eſſe intrinſece malum, *c. Itane, 32. q. 5. c. Lite-*
ras. de reſt. ſpol. & c. Inquiſitioni, de ſent. excomm.

90 Tertia ratio. Si Papa recipiendo pecuniam in colla-
tione beneficii Eccleſiaſtici non committeret ſimoniam;
hoc ea tantum ratione proveniret, quia non reciperet
pecuniam pro beneficiis, ſed pro fructibus, cum poſſit
ſeparare Præbendam a Canonica ex notatis *in c. Cum M.*
Ferrarien. de Conſtit. & in c. fin. de conſuet. lib. 6. Et in hac
ſpecie tradit Præpoſ. *in c. Latorem, n. 22. ver. poteſt re-*
ſponderi, 1. qu. 1. Cardin. Jo. *de Concil. lib. 4. art. 4.*

Sed hæc ratio falſa eſt, quia ut arguit ibidem Turrec.
n. 8. verſ. Quarto poteſt argui. Si verum eſſet Papam non
conferre niſi fructus; tunc nullus, cui Papa conferret
beneficium, haberet titulum beneficii, nec dicendus eſ-
ſet talis Eccleſiæ Epiſcopus, Decanus, aut Canonicus,
nec deberet ea exercere, quæ ſunt illius officii. Præter-
ea literæ Papales ſuper talibus proviſionibus confectæ,
patentiſſime declarant contrarium, dum proviſos jubent
inſtitui. Inſtituere autem eſt jus Canonicum in Eccle- 91
ſia, ſeu Eccleſiæ beneficio conferre, ut in *cap Ex fre-*
quentibus, de inſtit. Card. in Clem. 1. *in 6. quæſt. in ſolut.*
num. 11. de ſupplen. neglig. Prælat. Ergo fateri oportet non
ſolum vendi fructus beneficiorum qui ſunt acceſſorii ad
titulum, ſed etiam illud quod eſt mere ſpirituale, &
principale, ſcilicet titulum, ſeu poteſtatem exercendi
hujuſmodi miniſterium, propter quod iidem fructus ſunt
deputati. Idque clare deciditur in *cap. Si quis objecerit,*
1. q. 3. *& in cap. ſeq.* ubi dicitur: Quiſquis horum alte-
rum vendit, ſine quo nec alterum provenit, neutrum
invenditum derelinquit.

Præterea quamvis Præbenda poſſit conſiſtere in mera 92
temporalitate, & cadere etiam in laicum, & de hac in-
telligenda ſit gloſſa *in d. c. Cum M. in ver. Receperunt, de*
Conſtit. tamen ſecus eſt ſi Præbenda ſit annexa Canoniæ,
quia tunc eſt jus ſpirituale, ut in *cap. Dilecto, infra de*
præbend. & declarat Abb. *in cap. Tua nos, num. 3. de Si-*
monia. Ac proinde prohibetur vendi jure divino, na-
turalique, ut efficaciter probat Cajetan. *loco proxime ci-*
tando.

Demum ut optime explicat Cajetan. *tom. 2. opuſcul. in* 93
tract. 9. de ſimonia q. 1. Eccleſiaſtico beneficio duo inſunt,
videlicet Clericatus, & Præbenda; nam cuilibet beneficio
annexa eſt ſaltem prima Clericalis Tonſura, *c. Cum adeo*
de reſcript. & c. Ex literis, de tranſaction. & cuilibet inti- 94
tulato debita eſt Præbenda, quia Clerici vivere debent de
patrimonio Jeſu Chriſti, cujus obſequio deputantur, *cap.* 95
Cum ſecundum, de præben. nec datur Canonia ſine Præben- 96
da, id eſt titulus beneficii ſine ſtipendio, *c. Relatum, & c.*
Dilectus, il primo eod tit. c. Cum ſuper, de conceſſ. præben.
cap. Jacobus de ſimonia, cum concordan. Et quidem Clerica- 97
tum eſſe ex jure divino, ut inquit Cajetanus, conſtat tum
ex eo, quod Clericatus nihil eſt aliud, quam addictio ad
miniſtrandum ſacrificiis divinis. Unde & a ſorte nomen
accepit, quia in ſortem Domini qui Clerici ſunt, electi
ſunt. Ad hoc *cap. Cleros, 21. diſt. cap. Duo ſunt, 12. q. 1.*
& d. c. Cum ſecundum. Fuerunt enim omni tempore Cle-
rici. Ante legem quidem primogeniti Clerici erant. Un-
de & primogenituræ jus ſacrum erat. Sub lege autem tota
Tribus Levi ſantificata eſt ad divina officia, tum ex eo 98
quod ſpirituale quoddam eſt; omnis enim Clerici officium
in ſpiritualibus actibus conſiſtit, ut in *c. Perlectis, 25. di-*
ſtinct. Unde in prima Tonſura ex utraque parte præciſio
corporalis in capite fit, ſcilicet ſecundum partem ſuperio-
rem, in qua fit Tonſura & ſecundum partem inferiorem
per quatuor angulos, in qua inciduntur capilli, ad ſigni-
ficandum eos a temporalibus undique præciſos, ad ſuper-
na, quæ ſpiritualia ſunt, miniſtros deputari, ut in *d. cap.*
Duo ſunt. Tum auctoritate S. Thomæ in 2. 2. *q.* 100. *art.*
4. qui officium Clericale non ſpirituali annexum, ſed ſpi-
rituale eſſe a Deo dicit, itaut propterea beneficium Eccle-
ſiaſticum Spirituali annexum cenſeatur, quia Clericali of-
ficio conjunctum eſt. Spiritualium autem author Deus
eſt. Unde quemadmodum Summus Pontifex involvere-
tur crimine ſimoniæ, ſi venderet titulum beneficii, cui eſ-
ſet annexa poteſtas Clavium; ita & ſi vendat titulum be-
neficii, cui ſit annexum officium Clericale. Quoniam, 99
ut Cajetanus ſubjicit, quamvis in ſpiritualibus ſint gra-
dus, & Ordo ſit ſpiritualior Clericatu, & Claves ſint ma-
gis ſpirituales multis Ordinibus, omnia tamen in ſpiritua-
lium genere ſunt, & omnia invendibilia ſunt, quia to-
tum genus ſpiritualium eſt materia repugnans venalitati,
id quod egregie oſtendit S. Thomas loco citato. Eſt ergo
in omnibus Eccleſiaſticis beneficiis unum ſpirituale, & o-
mnino invendibile ſcilicet officium Clericale, & in hoc
Cajetanus ſupplet diſtinctionem Abbatis tanquam dimi-
nutam, qui in *c. Extirpanda, § Qui vero, n. 53. de præ-*
ben. enumeravit executionem Ordinis, & poteſtatem Cla-
vium, & prætermiſit Clericatum, licet forte Abbas ſub
executione Ordinis comprehenderit etiam primam Ton-
ſuram, quæ a Canoniſtis habetur pro Ordine, ut dixi in
c. Cum contingat ſupra de ætat. & qualit. cum præſertim ex-
cludat Papam a vitio ſimoniæ tantummodo in Hoſpitali-
bus, & aliis habentibus ſolam adminiſtrationem tempo-
ralem. Hæc quoad Clericatum,

Quo-

Digitized by Google

100 Quo vero ad Præbendam, obſervandum eſt diligenter ex Cajetano, ubi ſupra hoc nomen in ſe multa continere; nam Præbenda dicit duo, ideſt ſtipendium Clericale, & certam determinationem talis ſtipendii, vel ad certam quantitatem, puta mille ducatorum; vel ad certum tempus, puta ad annum; vel ad certum locum, puta ex fructibus talis prædii, &c. & conſequenter in Præbenda poſſunt conſiderari quatuor. Primo jus ſtipendii; ſecundo ſtipendium ipſum; tertio jus talis, & tanti ſtipendii, in tali loco, &c. quarto ipſum tale & tantum ſtipendium, de quibus ſigillatim diſpiciendum eſt,

101 Jus ſtipendii procul dubio ex Divino jure eſt ſpirituale, ſicut & jus accipiendi decimas, ut per D. Thom. in 2. 2. *quæſt.* 100. *artic.* 4 *ad* 3. quia eo ipſo quod quis Clericus eſt, & divinis officiis mancipatus, jus habet ut ſuſtentetur ab Eccleſia, *cap. Clerici*, 1. *quæſt.* 2. nam dignus eſt operarius mercede ſua 1. ad Timoth. 5. *capit. Quicunque* 12. *quæſt.* 2. & denario fraudari non debent in Vinea Domini laborantes, Matth. 20. *cap final. de Magiſtr.* neque os bovi ligari debet triturantis. Deuteron. 25. *cap. Eccleſias, verſ. Item non alligabis*, 13. *quæſt.* 1. *cap. Extirpanda*, *infra de præb.* Et qui ad onus eligitur, repelli non debet a mercede, *capit. Cum ſecundum*, *eod. titul.* Juſtum namque eſt, ut illi conſequantur ſtipendium, qui pro tempore ſuum commodare reperiuntur obſequium, *cap. Charitatem*, 12. *quæſt.* 2. Et propterea Sacerdotibus Ægypti ex publico providebatur, ut dicitur Geneſ. 14. & Tribus Levi quia jus hoc habebat, partem inter fratres ſuos non accepit. Et ut dicitur 1. ad Corinth. 9. *Qui altari deſerviunt, cum altari participant*. Et paulo ante, *Quis militat ſuis ſtipendiis unquam?*

102 Stipendium vero ipſum eſt quid temporale, ſed Divino jure debitum, ut probatum eſt. Iniquum quippe eſſet ut aſſiſtentibus Deo pro nobis opportuna non daremus, *cap. Eccleſias*, §. *His ita*, 13. *qu.* 1.

103 Jus autem talis & tanti ſtipendii, licet habeat determinationem ſeu taxationem ab Eccleſia; tamen re ipſa non eſt aliud a primo, quia per hoc, quod Clerico confertur certa Præbenda, non confertur ei novum jus, ſed juri quod habet a Deo determinatur certa poſſeſſio; Jus enim, quod Clericus habet a Deo indeterminatum eſt, nec magis exigit hoc, quam illud ſtipendium: ſed Eccleſia tribuendo certos redditus, determinat illud aſſignando illi propriam materiam, exemplo Sacerdotis, cui cum datur Parochialis Eccleſia, vel authoritas audiendi Confeſſiones, non confertur novum jus, cum in ſua ordinatione jam a peccatis abſolvendi poteſtatem acceperit, ut in Decreto Concilii Tridentini *capit* 15. *ſeſſion* 23. ſed juri, quod habet a Deo, determinatur ab Eccleſia materia, circa quam operatur. Ad hoc *capit. Generaliter*, §. *Ecce ſufficienter*, & *capit. ſequent.* 16. *quæſt.* 1. & docet S. Thom. *quodlib.* 2. *artic.* 30. Unde ſimiliter non ſunt duo jura in Clerico reſpectu beneficii, ſed unum tantum a Deo indeterminate datum quoad materiam, & poſtmodum ab Eccleſia determinatum. Quod etiam patet exemplis præcepti de ſanctificatione feſtorum, de confeſſione facienda, de jejunio, de decimis ſolvendis, & conſimilibus, quæ ex jure Divino ſunt indeterminate, & ab Eccleſia ſunt quantum ad determinationem temporis, quantitatis, modi &c. Et tamen non ſunt duo præcepta, unum de jure Divino, & alterum de jure poſitivo, ſed unum tantum de jure Divino indeterminatum, & determinatum ab Eccleſia. Ad hoc Concilium Tridentinum *ſeſſion.* 14. *de Sacram. Pœnitent. capit.* 5. & dixi *in capit. Omnis utriuſque*, *num.* 25. *infra de pœnitent. & remiſſ.* Quemadmodum ergo ex determinatione Eccleſiæ non multiplicantur præcepta, ita nec multiplicantur jura, argum. *capit. Inter corporalia*, *de translat. Epiſcop.* Eorum

104 igitur, quæ in Clerico beneficiato ſunt, omnia ex jure Divino ſunt, præter quartum, videlicet determinatio ſtipendii. Quoniam ex jure poſitivo a Prælatis Eccleſiæ inſtitutum eſt ut annua ſtipendia, & tantæ quantitatis, &c. in illa, aut illa ſint Eccleſiæ, & tali Miniſtro applicata, ut in *cap. Nemo*, *de conſecr. diſt.* 1.

105 Quibus ita conſtitutis facile dignoſci poteſt quid in Præbenda ſit venale, & quid non; nam cum ſpirituale venditionis materia naturaliter eſſe non poſſit, & jus omne Clericale tam reſpectu ſtipendii indeterminati, quam reſpectu talis, & tanti ſtipendii ſpirituale ſit: huic neceſſario ſequitur ut jus Præbendæ non ſit venale, & illud vendere ſimoniacum ſit, non quia prohibitum, ſed quia ex ſui natura eſt ſimoniacum, & conſequenter vetitum etiam Papæ ſecundum determinationem gloſſarum, *ut hic in ver. Illicita pactionis*, & *in dict. cap. Ex parte*, *in primo in ver. Dimittere*, *de offic. delegat.* Ipſum autem ſtipendium, ſeu ipſa Præbenda cum ſit res pure temporalis, vendi poteſt. Unde ſecundum D. Thomam in prælleg. *quæſt.* 100. *artic.* 4. *ad* 3. cum Papa concedit decimas militibus, non concedit eis jus ſpirituale accipiendi decimas, ſed tantummodo res temporales, quæ decimæ appellantur. 106

Quare ſupereſt tantum examinandum, an Præbenda ipſa, quæ ut diximus, ex ſui natura venalis eſt, prohibeatne venditiones connexionis cum Clericatu. Et quidem eſt hic duplex connexio, ſcilicet juris Præbendæ ad Clericatum, & ipſius Præbendæ ad hunc Clericum. Prima connexio venalitatem omnino excludit, tum ex natura connexorum, quia utrunque, ideſt tam Clericatus, quam jus Præbendæ ſpirituale eſt, ut patet ex dictis; tum ex natura connexionis: conſtat enim jus Præbendæ non eſſe connexum quaſi rem alienam conjunctam cum Clericali officio, ſed per identitatem vel quaſi, ut explicat Cajetanus. Ideoque beneficium, ſeu Præbenda dicitur ſequela officii, *capit. Eos*, & *capit. Si quis Sacerdotum*, 81. *diſtinct. capit. Præter hoc* 32. *diſtinct. gloſſ. in capit. ſinel in ver. Datur*, *de reſcript. lib.* 6. Nec datur Canonia ſine Præbenda, ut prædiximus, & notat gloſſa *penultim. in capit. unico de Clerico non reſident. lib.* 6. Ideoque S. Thomas *dict. artic.* 4 *in corpore*, affirmat beneficium Eccleſiaſticum eſſe neceſſario annexum officio Clericatus tanquam ab eo dependens, & nullo modo ſine ſpiritualibus poſſe conſiſtere. Quare Præbenda utcunque ſit res temporalis: tamen cum ſit annexa officio Clericatus ex debito Divini juris, & ex illo proveniat neceſſario quiſquis horum alterum vendit, neutrum invenditum derelinquit, & ſimoniacus eſt, juxta textum *in capit. Si quis objecerit*, 1. *qu.* 3. relatum a D. Thoma *ubi ſupra in argumento contrario*. 107 108 109

Secunda autem connexio, ideſt ipſius Præbendæ ad hunc Clericum ſecundum diverſos reſpectus venalitatem compatitur, & excludit. Compatitur quidem ratione ipſius Clerici active, quia poteſt ipſe beneficii ſui fructus vendere, & locare. Extravag. *Ambitioſa*, *verſic. ac de fructibus*, *de rebus Eccleſ. non alienan.* Excludit autem ratione ejuſdem Clerici paſſive, quia non poteſt eidem vendi propter duo. Primo, quia non poteſt res vendi a non Domino, *leg.* 1. *Cod. de uſucap. pro empt.* Nullus autem Prælatus, nec Summus Pontifex eſt Dominus fructuum percipiendorum; redditus enim omnium Eccleſiarum quamvis ſint Papæ ut in principalis diſpenſatoris: non tamen ſunt ejus ut Domini, & poſſeſſoris, ut inquit S. Thom. & Ulric. *locis ſupracitatis*, *num.* 46. Secundo, quia conferre alicui Clerico beneficium, & vendere illi fructus percipiendos nihil eſt aliud, quam vendere illi executionem proprii, & ſpiritualis juris. Paria autem ſunt vendere jus, & illius executionem, ut patet ex dictis *ſupra num.* 31. Unde & duo peccata hic concurrunt, Injuſtitiæ, quia venditur Clerico quod ſuum eſt, *leg. Res ſua*, *ff. de contrahend. empt. leg. Cum res*, & *leg. Si Mater*, *Cod. eod.* Prius enim Clericus intelligitur habere titulum, qui dicitur gratis dari, & deinde executionem, quæ titulum conſequitur. Item peccatum ſimoniæ, quia vendi convincitur executio ſpiritualis juris. Et hoc ipſum ante Cajetanum docuerunt Petr. de Palude, & Turrecremata, ut patebit infra *num.* 123. *verſ. At ſi venderentur*. 110 111 112 113

Quamobrem ex prædictis concludendum eſt venditionem beneficiorum Eccleſiaſticorum ſive habeant annexam poteſtatem Clavium, & executionem Ordinis, ſive officium Clericatus eſſe prohibitam quia ſimoniacam, non autem ſimoniacam quia prohibitam: & conſequenter nec Summo Pontifici licitam eſſe, cum emptionis materia res ſpiritualis ſit, quæ jure naturali, & Divino venalitatem omnino excludit. 114

Unde hanc ſententiam non tantum in Canonicatibus, ſed etiam in aliis beneficiis ſimplicibus uti veram, & conſonam ſacris regulis, amplectuntur Durand. & Petr. de Palude *in* 4. *diſtinct.* 25. quos refert, & ſequitur Cardin. Turrecrem. in *cap. Laterem*, *n.* 6. 1. *qu.* 1. Item Cardin. Cajet. *in prælleg. tract.* 9. *de ſimonia*, ubi teſtatur hanc eſſe communem Theologorum

opinio-

Digitized by Google

opinionem, & oppoſitam appellat errorem Canoniſtarum, & conſentit Sotus *lib. 9. de juſt. & jure quaſt. 7. artic. 1.* Et quamvis impugnet rationem illam Cajetani, quod Clericalis Tonſura ſit de jure Divino, exiſtimans etiam minores Ordines eſſe ex Conſtitutione Eccleſiæ, tamen quoad hoc Soti doctrina nedum falſa, ſed etiam periculoſa eſt, ut vidimus *in cap. Cum contingat, n. 72. ſupra de etat. & qualit.* Eandem late tuetur Thomas Campeg. *in d. tractatu*, An Papa labem ſimoniæ incurrere poſſit, ubi *num. 11.* dicit magno applauſu recipiendam eſſe ſententiam Petr. de Anchar. *in cap. 1. de Conſtit. in 21. oppoſitione*, quod facere beneficia Eccleſiaſtica venalia eſt denigrare univerſalem ſtatum Eccleſiæ, per *leg. Si quenquam, Cod. de Epiſcop. & Cleric.* cum dicitur profecto enim quis locus tutus, & quæ cauſa poterit eſſe excuſata, *Si veneranda Dei Templa pecuniis expugnentur?* Quod ſi denigratur ſtatus univerſalis Eccleſiæ, nec Romano Pontifici erit permiſſa, per ea, quæ habentur *in cap. Sunt quidam, 25. quaſt. 1. & infra num. 25.* dicit eſſe rejiciendam, & prorſus abominandam doctrinam Cardinalis *in cap. 1. de ſimonia*, aſſerentis Papam ex juſta cauſa poſſe quandoque in collatione beneficiarum aliquid recipere, licet non paſſim, ne ſcandalizet Eccleſiam.

115 Non obſtant modo contraria argumenta. Ad primum enim reſpondetur ex Durando apud Turrecrem. *in d. c. Laterem, num. 9. verſ. His habitis, 1. quaſt. 1.* Imperatorem, ſi vendat Magiſtratum, quamvis non peccet contra legem Juliam de ambitu; tamen peccaret in legem naturalem, cui ſubjicitur. Unde ſimiliter, & Papa vendendo quodcunque beneficium Eccleſiaſticum, tametſi non peccet in legem Canonicam, cui non ſubjicitur; peccat tamen in legem divinam & naturalem. Sed hanc reſponſionem quatenus habet Imperatorem vendendo Magiſtratum peccare in legem naturalem, refellit Petr. de Palude apud Turrecr. *ubi ſupra*, quia illa poteſtas eſt temporalis, & propter utilitatem Reipublicæ poteſt inſtitui ut Magiſtratus, ſeu Præpoſituræ laicales venderentur, ſicut alicubi fit, & obſervatur in multis Curiis Regum, & Principum. Hoc enim ſecundum eum fieri poſſet ſine peccato, dum tamen caveatur ne mala exinde ſequerentur, licet hanc venalitatem etiam in Principe ſeculari plurimum damnet Præpoſ. *in Summa, 1. quaſt. 1. num. 35.* & in eam invehat gloſſa pragmat. Sanct. *in titul. de Annatis, in princip. in ver. Eccleſiaſtis.*

Itaque reſpondetur ſecundo, leges civiles ad rem præſentem non pertinere; quia loquuntur in dignitatibus, & officiis ſecularibus, quæ multum differunt a dignitatibus, & officiis ſpiritualibus, ut *in cap. Solita, de major. & obedient.* Unde ex diverſis non debet fieri illatio, vulgata, *leg. Papinianus exuli, ff. de minor.* nam ſicut res temporales in quantum uſui noſtro deſerviunt ſunt in poteſtate noſtra, *leg. in re mandata, C. Mand. & leg. Nemo externus, C. de Judæ*, & ideo vendi, & emi poſſunt; ita & jura, & officia, & dignitates ad gubernationem, & diſpoſitionem quarumcunque rerum hujuſmodi ordinatæ, naturæ non repugnat quin poſſint ven-
116 di, ſed ſubſunt ſoli Conſtitutionis Principi. At contrarium eſt in ſpiritualibus, quæ in nullius ſunt dominio, niſi ſolius Dei, ſicut ſunt virtutes ſpirituales, quarum naturæ repugnat venditio, ut *in cap Gratia, 1. qu. 1.* cum nullum pretium ſit, quo æſtimari poſſint. Quare
117 idem dicendum in officiis, & dignitatibus Eccleſiaſticis, quæ cum diſponant, aut verſentur objective circa talia, ſunt ejuſdem naturæ, vel ſunt mere ſpirituales quædam poteſtates; nam quilibet titulus Eccleſiaſticus eſt quædam ſpiritualis poteſtas, ſeu jus ſpirituale ad aliquos actus ſpirituales exercendos. Ad hoc *cap. Conceſſa, 12. qu. 2. cap. Generaliter, 16. qu. 1. cap. ult. 1. q. 2. & cap. fin. de reſer. lib. 6.* Et quod notat gloſſa *in c. Dudum, il ſecondo, in ver. Intitulatum, ſupra de elect.*

118 Ad ſecundum reſpondetur negando minorem; falſum enim eſt in ſacra Scriptura non inveniri damnatum ut ſimoniaco, niſi venditionem Sacramentorum, & operationem miraculorum. Imo enim Matth. 10. prohibentur vendi omnes actus ſpirituales, ad quorum aliquem ſimplex quoque Canonicus deputatur, ut in Clem. *Ut is, de ætat & qualit.* & in Decreto Concilii Tridentini
119 *cap. 3. ſeſſ. 21. & cap. 12. ſeſſ. 24.* & in lege veteri reprobatur ut fiat Miniſter per pecuniam: habetur enim 3. Reg. 13. *Quicunque volebat, replebat manum ſuam, & fiebat Sacerdos.*

Nec obſtat ſi dicatur: Olim erat quidem ſimoniacum ut quis fieret Miniſter Templi pro pecunia, quia inſtitutio miniſtrorum Eccleſiæ erat de jure Divino, & ſantificatio Sacerdotum & Levitarum; licet diſtinctio, & ordinatio fuerit facta a David. At inſtitutum Canonicorum eſt de jure Divino, ſicut Ordinum, & Sacramentorum. Item authoritas Matth. 10. *Gratis accepiſtis*, &c. intelligi poteſt de his, quæ accipiuntur a Deo, non ab homine, ut ſunt Canonicatus.

Id inquam non obſtat, quia ſpirituali formaliter ac- 120
cidit, ut habeat cauſam ſpiritualem Divinam ad hoc ut ejus venditio ſit ſimoniaca, Unde cum deputati ad Divinum cultum ſit ſpirituale, ſicut & ipſe cultus, a quocunque fiat hæc deputatio, dum tamen ad illum pertineat, eſt ex poteſtate a Deo derivata: & conſequenter deputare eſt in ſe ſimoniacum, eodem modo ſimoniacum erit illam deputationem vendere, ſive eadem deputatio fiat a Deo immediate, ſive ab homine habente poteſtatem Dei.

Et quæ de Canonicatu dicta ſunt, eadem vendicant ſibi locum in quolibet ſimplici beneficio, cum illi ſit annexa neceſſario ſaltem prima clericalis Tonſura, & conſequenter deputatio ad Divinum cultum, *c. Cleros, 21. diſtinct. cap. Pſalmiſta 23. diſtinct. cap. Perlectis, §. Ad Pſalmiſtam 25. diſt. & cap. Duo ſunt, 12. quaſt. 1.* Quod efficaciter probat Cajetanus ſuperius relatus *n. 97. 98. & 99.*

Ad tertium reſpondetur negando conſequentia, quia 121
non procedit ſimilitudo a jurepatronatus ad collationem beneficiorum; nam juſpatronatus tranſit vendita villa,
vel Caſtro cum univerſitate bonorum, nec venditur di- 122
recto, & principaliter, quia ſuper ipſum non cadit venditio, ſed ſuper villam, nec indirecte, & ſecundario: quia villa non pluris venditur propter juſpatronatus annexum, alioquin eſſet ſimonia, ut *in cap. Ex literis, & dict. cap. Cum ſecalum* cum utrobique notatis per Doctores *de jurepatron.* At ſi venderetur bene- 123
ficium Eccleſiaſticum, venditio caderet directe ſuper id, quod eſt ſpirituale: quia Prælatus non habet aliter beneficium conferre, niſi quia habet inſtituere miniſtrum ad officium, Et ideo ſi quid venderet, hoc principaliter venderet, & ratione hujus quodcunque annexum temporale. Atque ita caderet venditio directe ſuper id, quod ſpirituale eſt, quod fieri non poteſt ſine vitio ſimoniæ, Et ita ad argumentum contrarium reſpondet Durandus.

Verum hæc reſponſio non placet Petro de Palude: quia Prælatus non ſolum dat ſpirituale, ſed etiam temporale; confert etiam Papa eodem contextu Canoniam, quæ eſt jus ſpirituale, & Præbendam primo vacaturam, quæ eſt beneficium temporale, ut *in capit. Cum M. de Conſtitutionibus.* Unde poſſet dicere; Ego confero tibi gratis Canoniam: ſed ſi cum hac velis habere Præbendam, dabis mihi tantum. Unde dimidius Canonicus quoad jus ſpirituale eſt integer Canonicus; Ergo ſi Papa faceret eum integrum Canonicum pro pecunia, venditio caderet ſuper pure corporale. Et cum Paludano ſimpliciter tranſit Turrecr. in *d. cap. Laterem, n. 9. verſ. Ad tertiam rationem, 1. qu. 1.*

Quinimo ob hanc rationem ſeparationis Cardinal. Jacobat. *de Concilio lib. 4. artic. 4.* relatus a Redoan. *de ſimonia, par. 1. capit. 22. num. 8.* tenet Papam non eſſe ſimoniacum, ſi pro pecunia conferat beneficium requirens Ordinis executionem, puta Epiſcopatum, vel beneficium Curatum, ſi non gerat in mente vendere Ordinem: quia pecuniam non videtur recipere pro Ordine, ſed pro beneficio tantum. Et Papa poteſt ſeparare Ordinis executionem ab ipſo beneficio; nam ubi vult liberat aliquem, ut non teneatur miniſtrare in Ordine requiſito in beneficio, quod habet, & poteſt facere, ut ſerviet per ſubſtitutum, ut ibi per eum. Et videtur ſequi Gundiſal. Villadiego in *tractat. de legat. num. 26.* Sed certe Durand. videtur immerito impugnari, quia Præbenda etſi temporalis res ſit: tamen ex debito juris Divini eſt neceſſario connexa cum Clericali officio; & ideo vendito uno, neutrum invenditum derelinquitur, ut *in dict. capit. Si quis objecerit, & in capit. ſequen. 1. quaſt. 3.* & late probatum eſt ſupra *num. 34. 90. & 106.* Et nihilominus idem Petr.

de Pa-

Digitized by Google

de Palude, & Turrecremat. ad quintum argumentum contrarium reſpondet ſecundo loco, acceſſorium ſequi ſuum principale, & non e converſo, ut in reg. *Acceſſorium*. Unde cum principale eſt in ſe corporale; tunc ſuper ipſo utique cadit venditio, & ſpirituale gratis conſequitur, & ita eſt in jurepatronatus, ut in *dict. capit. Ex literis, & cap. Cum ſeculum, de jurepatron.* At vero cum e converſo ſpirituale eſt principale, & temporale acceſſorium, prout eſt in beneficio, tunc ſicut titulus beneficii debet gratis concedi, & non vendi: ita & acceſſorium. Quapropter cum de jure Divino ſit, ut qui altari ſervit, de altari vivat, ut *in cap. Cum ſecundum de præbend.* & ea dictis patet contra jus Divinum eſſet, ſi illud quod pro officio dari debet, non daretur niſi pro pecunia. Quod ſi Prælatus de facto ſic diviſim ageret, dicens: *Do tibi gratis Canonicatum, & vendo tibi Præbendam*; ageret tum injuſte, quia ſemel datum venderet: dando enim Canonicatum dat per conſequens Præbendam, ut in *capit. Relatum, & cap. Dilectus il primo, de præbend.* tum ſimoniace, quia non venderet fructus ipſos, ſed jus percipiendi fructus. Ipſum autem jus eſt ſpirituale per eſſentiam, quia eſt idem re quod Canonia, ut dictum eſt, *n.* 118. Ad hoc *c. Dilecto eodem tit.* & quod notat Abb. *in c. Tua nos, in ſecundo notab. de ſimonia.*

Ad quartum reſpondetur negando conſequentiam. Ratio eſt, quia ſecundum Durandum, & Turrecrem. *locis citatis*, antecedentia ad Sacramenta poſſunt licite vendi, dummodo pluris non vendantur ratione conſecrationis, quia ſuper illud, quod eſt corporale, cadit directe venditio; ſed officium ſequens ad Sacramentum ſecundum ſe eſt ſpirituale, & ideo nec ratione temporalis annexi conſequentis vendi poteſt, cum non transferatur, niſi prius translato officio. Unde oportet venditionem cadere ſuper officium, quod eſt ſpirituale.

Et hinc patet etiam reſponſio ad ſequentem confirmationem: quia quando eſt aliquid partim corporale, & partim ſpirituale poteſt aliquo modo fieri venditio ratione corporalis, ubi vendens directe, & per ſe poteſt illud corporale in alterum transferre, & non mediante ſpirituali, quod non eſt in propoſito.

124 Ad ultimum reſpondetur negando majorem. Ratio eſt, quia, ut inquit Turrecrem. *in dict. capit. Laterem, num. 9. verſic. Ad quintam*, poſt Petr. de Palude, ad hoc ut aliquid ſit ſpirituale, itaut illud vendere ſit ſimoniacum, non requiritur, ut ſit in eo ſpiritualitas, quæ ſit ens reale, naturale, vel ſupernaturale, ſicuti ſunt gratia, & Sacramenta, & hujuſmodi; ſed ſatis eſt, ut ſit in eo ſpiritualitas, quæ ſit relatio rationis, ſicut vendere Calicem conſecratum ratione conſecrationis, quæ in eo nihil reale ponit: & tamen eſt ex ſe ſimoniacum. Similiter cum

125 per omne beneficium Eccleſiaſticum Clericus ordinetur ad Divinum cultum, *cap. Cum ad hoc, de Cleric. non reſiden. & cap. Cum ſecundum de præbend.* Concilium Tridentinum, *cap.* 2. *ſeſſ.* 21. ipſum jus Canoniæ proculdubio eſt ſpirituale relatione, ſeu ordinatione ad Divinum cultum, licet in ſe non habeat rem ſpiritualem.

126 Ad hoc autem ut aliquid ſit ex ſe ſimoniacum, non exigitur ut habeat cauſam ſpiritualem Divinam: ſed ſufficit, ut in ſe ſit tale formaliter. Si enim Papa feciſſet Calicem, non propterea Calix plus eſſet conſecratus, quam ſi faber feciſſet: cum formaliter ſua ſpiritualitas ſit ex conſecratione. Quamobrem quæ ſunt ex Conſtitutione Eccleſiæ Divino cultui annexa, ſicuti ſunt titulum Dignitatum, & beneficiorum quorumcunque, ſunt ex ſe formaliter ſpiritualia, licet effective per Eccleſiam.

Sed clarius ad hoc argumentum, in quo Canoniſtæ conſtituunt vim totam præſentis diſputationis, quodque, ut Cajetanus ait eſt fundamentum totius erroris, reſpondet idem Cajetanus duobus modis.

Et primo dicitur hoc argumentum peccare, quia aſſumit non cauſam ut cauſam; dependentia enim, quam habent tituli beneficiorum a jure poſitivo, non ex cauſa venalitatis, ſed negotiatio ſpiritualitaria. Unde ſpiritualia, quæ ex jure poſitivo pendent, venalia non ſunt, ut patet de conſecratione ſacrorum Vaſorum, Veſtium, de benedictione nuptiarum, &c. quæ ſunt de jure poſitivo: & tamen vendi non poſſunt. Oportet ergo, ut oppoſitum argumentum procedat, pro fundamento aſſumere, quod titulus beneficii ſit res temporalis, & non quia eſt de jure poſitivo, ut ſecundum ſe poſſit eſſe materia venditionis.

Deinde aliquid eſſe de jure poſitivo contingit dupliciter. Uno modo quoad ſubſtantiam rei, ut ſunt officia, & adminiſtrationes temporales. Alio modo quoad determinationem tantum. Prima, quia ſunt totaliter ab homine, venalia ſunt, ut notat gloſſ. *in capit. Salvator, in ver. Judicium, 1. quæſtion.* 3. Alia vero, quia ſecundum ſubſtantiam eorum ſpiritualia ſunt, & ab Eccleſia tantum modificationem, & determinationem recipiunt, venalitati repugnant. Rurſus prima poteſt Eccleſia annullare, utpote totaliter ſua opera. Secunda vero poteſt mutare, & aliter determinare. 127

Unde quamvis in poteſtate Eccleſiæ ſit ſeparare a jure clericali determinationem Præbendæ, quam conſtituit, ſi tamen illam ſuſtinet, ea quo ſpiritualis juris determinatio eſt, omnino vendi non poteſt. Quemadmodum in poteſtate Eccleſiæ eſt ſubtrahere conſecrationem Virginum, quam determinavit; ſi tamen ſuſtinet, vendi non poteſt niſi ſimoniace. Ita Cajetanus in præallegat. *tract. 9. de ſimonia, qu. 1, ad fin. opuſc. tom. ſecundi.* 128

Demum fallacia argumenti Canoniſtarum convincitur ex eo quod tituli Patriarchatus, Archiepiſcopatus, & Epiſcopatus ſunt de jure poſitivo, ut eſt textus in *capit. 1. & 2. 22. diſtinct. & in capit. Olim, 95. diſt.* Dixi *in capit. Quanto, ſupra de translat. Epiſcop.* Et tamen conſtat apud omnes, Papam vendere non poſſe titulum Epiſcopatus ſine labe ſimoniæ, ut firmatum eſt ſupra *num.* 31. Igitur non licet arguere. Papa eſt ſupra omne jus poſitivum; Ergo poteſt vendere titulos beneficiales, qui ſunt de jure poſitivo. Sufficit autem dare inſtantiam ad tollendam vim conſequentiæ, ut poſt Ariſt. 8. Topic. notat gloſſ. 2. *in cap. Sicut urgeri, 1. qu. 1.* & Jo. de Anan. *in cap. Suſcepimus, n. 5. verſ. Facit etiam, de homic.* 129

Sed rurſus adverſus prædictam concluſionem inſurgit Præpoſitus *in dict. cap. Laterem, n. 29. 1. quæſt. 1.* duobus fundamentis. Primum eſt, quia ſi ſimonia in beneficiis eſſet jure Divino prohibita, ſicut ſimonia in Ordine, diverſimode non punirentur. Quod tamen eſt falſum, ut notatur *in cap. Presbyter, 1. quæſt. 1. & in §. Verum, & in §. Ad hæc, 32. diſt.* Item non fieret tanta diſtinctio ſuper diſpenſatione, ut cum ſimoniaco in Ordine non diſpenſetur: in ſimoniaco autem in beneficio in multis caſibus diſpenſari poſſit, ut patet in *cap. Quicunque, in cap. Eos, in princ. & in cap. Præſentium, 1. qu.* 5. 130

Sed certe hoc primum fundamentum eſt valde infirmum: quia in peccatis etiam ejuſdem ſpeciei jure Divino prohibitis ſunt gradus, & unum eſt gravius altero. Ideoque pro modo culpæ ab Eccleſia ſtatuuntur pœnæ, & conceduntur diſpenſationes. Sicut homicidium ex inſidiis gravius, eſt homicidio in puta rixa, vel ad defenſam. Ideoque primum gravius punitur, & ſuper eo non diſpenſatur: cum tamen diſpenſari ſoleat in ſecundo, *c. 1. infra, de homic. c. 1. eodem tit. lib. 6. c. Miror, 50. diſt.* & patet in Decreto Concilii Tridentini *c. 7. ſeſſ.* 14. Et nihilominus utrunque eſt divina lege prohibitum, ut in Decalogo, *Non occides*. Et idem patet in aliis criminibus jure Divino prohibitis, quæ ex variis circumſtantiis gravius, vel mitius puniuntur, juxta textum in *l. Aut facta, ff. de pœnis*, & fuſe explicat Henric. Boich. *in c. In Archiepiſcopatu, col. 2. verſ. Et in hac cauſa conſideratione, infr. de raptor.* & fuſius Marian. Socein. *in c. Licet, an 22. de pœnis*, 131

Præterea Concilium Chalcedonenſe ſimili pœna condemnat eos, qui Eccleſiaſtica beneficia interventu pecuniæ acquirunt, ac eos, qui faciunt manus impoſitionem, per quam Spiritus ſanctus confertur, mercari dignoſcuntur. Quæ ſunt formalia verba textus *in c. Ex multis, 1. qu.* 3. Atque ita argumentum Præpoſ. in oppoſitum retorquetur. 132

Alterum fundamentum eſt, quia Inſtitutio beneficiorum eſt de jure poſitivo. Sed ad hoc ſatis, ſuperque reſponſum eſt ſupra *num. 125. & ſeqq.* Et quod Præpoſitus ſubjicit neque legem Veteris, neque novi Teſtamenti potuiſſe de his titulis cogitare, cum nondum eſſent inſtituti,

tari, ridiculum eſt, quia utriuſque Teſtamenti Author eſt Deus, cui nihil eſt abſconditum, ſed omnia manifeſta
133 ſunt etiam antequam fiant, *c. Deus omnipotens*, 2. *q.* 1. Futurum enim, & præteritum non eſt in Deo; quia quidquid eſt in eo totum eſt in præſenti æternitatis, ut docet S. Thom. *in quæſtionibus diſputatis de potentia Dei, qu.* 1. *art.* 5. *ad ſecundum*. Imo Redemptorem noſtrum de hoc cogitaſſe, ſatis convincitur *ex d. c. Ex multis*, ubi Summus Pontifex, qui authoritatem habet Evangelium declarandi dicit per nummularios, quorum fit mentio, *Matt.* 10. denotari venditores Eccleſiaſtici beneficii, qui *Domum Dei*, Evangelio teſte, *ſpeluncam latronum faciunt*.

Demum etſi daremus legem veterem, aut Evangelium de his titulis non cogitaſſe; ſatis eſt tamen ut damnaverit in genere venditionem ſpiritualium: nam ſub hoc genere comprehenduntur etiam beneficia Eccleſiaſtica, quæ utique ſpiritualia ſunt, ut in Superioribus monſtratum eſt.

134 Nec videtur ſubſiſtere media opinio, quam Præpoſitus excogitavit *in eod. c. Latorem*, *nu.* 33. diſtinguendo an beneficium habens certum Ordinem annexum: puta Presbyteratum conferatur pro pecunia non habenti illum Ordinem; an vero conferatur talem Ordinem habenti, ut primo caſu ſit Simonia jure divino prohibita. In ſecundo autem ſit Simonia de jure poſitivo tantum.

135 Hæc inquam diſtinctio non videtur ſubſiſtere; quandoquidem jam promotus ad Ordinem, quem requirit beneficium, licet per aſſecutionem beneficii non adſtringatur ad novum Ordinem ſuſcipiendum, adſtringitur tamen ad illius executionem in loco, cum omnes obtinentes beneficia, quibus onera varia ſunt annexa, videlicet ut alii Miſſas, alii Evangelium, alii Epiſtolas dicant, ſeu cantent, teneantur, & cogendi ſint ab Epiſcopo in diebus ſtatutis dictos Ordines per ſeipſos exercere, ac cetera omnia officia, quæ debent, in cultu divino præſtare, ut in Clem. *Ut ii, de ætat. & qualit.* innovata, & ampliata a Conc. Trid. *c.* 4. *ſeſſ.* 22. Atque ita in venditione cujuslibet beneficii Eccleſiaſtici neceſſario venditur executio Ordinis, aut ſaltem officium Clericale, quod ex ſui natura ſpirituale eſt, & invendibile, *ut ex dictis conſtat*. Et ita ſupradictam diſtinctionem refellit, licet multum ſuccincte, Thom. Campeg. in præcitato tractatu. An Papa labem ſimoniæ incurrere poſſit, *n.* 13.

Poſtremo ad authoritatem Canoniſtarum reſponderi
136 poteſt pauciſſimos eſſe ex antiquis, & celebrioribus, qui affirment vendere titulum beneficii Eccleſiaſtici eſſe prohibitum de jure poſitivo tantum, adeo ut Abbas *in dict. cap. Extirpandæ*, *nu.* 53. *de præb.* dicat ſe non reperiſſe hanc quæſtionem per aliquem tactam, niſi per Cardin. *in c.* 1. *de Simonia*: omnes enim affirmant Papam non involvi crimine Simoniæ in his, quæ ſunt Simoniaca quia prohibita, & nullus eorum excepto Cardinali, *ubi ſupr.* Hoſtienſ. *in c. Ex parte il primo*, *n.* 4. *verſ. Quædam vero, de offic. deleg.* & Henrico Boich. *in c.* 1. *Ne Prælati vices ſuas*, exemplificat in venditione beneficii Eccleſiaſtici. Et Cajetanus *tom.* 2. *opuſc. in tract.* 9. *de Simonia q.* 1. in hoc haud fideliter refert Ant. de Butr. & Joan. de Imol. *in c. Ex parte, il primo, de off. deleg.* Non enim dicunt vendere titulum beneficii eſſe prohibitum de jure poſitivo, prout illos refert Cajetanus, ſed ſimpliciter diſtinguunt cum gloſſa quædam eſſe prohibita quia Simoniaca, quædam vero Simoniaca quia prohibita. Imo Butr. *n.* 10. declarans quæ ſint Simoniaca quia prohibita, utitur exemplo gloſſæ, videlicet paſtum, vel paſtillum dare poſt receptionem in Canonicum, quaſi innuens per hoc aliud eſſe, ſi datetur in actu ipſius receptionis. Similiter DD. citati ſupra, *n.* 63. qui dicunt in Curia Romana non committi Simoniam, excepto Henric. Boich. *ubi ſupra*, non exemplificant in venditione beneficii Eccleſiaſtici; ſed generaliter in Simoniacis, quia prohibitis, ut in permutationibus, & conſimilibus juxta terminos *d. c. Ex parte*, *il* 1. *de off. deleg.* & hujus Decretalis. Unde non video quomodo Præpoſ. *in d. c. Latorem n.* 29. & quidam alii recentiores atteſtati potuerint hanc eſſe communem opinionem, cum eam ex Claſſicis Canoniſtis nullus tangat præter Hoſtienſem, Henricum, & Cardin. qui etiam tranſeunt ſicco, ut ajunt, pede, nec punctum ex profeſſo examinant. Imo Hoſt. & Henric. uno tantum verbo obiter hoc tetigerunt. Et nihilominus etſi hæc ſententia eſſet communis Canoniſtarum, tamen illi opponitur communis ſententia Theologorum. Quare arbitror concludendum Summum Pont. vendere non poſſe titulum cujuslibet beneficii Eccleſiaſtici abſque vitio Simoniæ; quæ tamen omnia determinationi Sanctæ Matris Eccleſiæ humiliter ſubjicio.

Quoad tertium articulum Abbas *in c. Extirpandæ*, §. 137
Qui vero n. 55. *&* 98. *de præben.* concludit in Hoſpitalibus, & aliis beneficiis, quorum executio concernit temporalia tantum Papam non committere Simoniam recipiendo quid temporale. *Quia*, inquit, *hoc eſt vendere donum Dei, ſed dicitur prohibitum ab Eccleſia*. Et in hoc putat poſſe procedere ſimilitudinem legis *Julia de ambitu*, quæ locum non habet in Romana Curia. Et hoc ideo, quia ipſe Princeps hoc prohibuit. Secus autem ſi prohibuiſſet Deus. Subdit tamen utroque caſu Papam debere abſtinere, & male facere ſi non abſtinet. Licet hoc ultimo caſu non dicatur Simoniam proprie committere; nam Papa non poteſt facere id, per quod denigratur, ſeu decoloratur ſtatus Eccleſiæ, *c. Et ſi illa*, 1. *q.* 7. facit quod notatur *in c. Et ſi Chriſtus, de jurejur.* De hoc in Specul. *in tit. de legat.* §. *Nunc breviter*, ubi ponit caſus, in quibus Papæ prohibitum eſt diſpenſare, & inter ceteros prohibitos ennumerat ſupradictum. Sequitur Redoan. *de Simonia p.* 1. *c.* 22. *n.* 6.

Ego vero in hoc articulo ſic arbitror diſtinguendum. 138
Aut Hoſpitalia conferuntur in titulum perpetui beneficii juxta terminos Clem. *Quia contingit*, §. *Ut autem, de Relig. domib.* Aut conceduntur in adminiſtrationem. Primo caſu arbitror vendere titulum Hoſpitalis eſſe prohibitum, quia Simoniacum. Patet, quia hujuſmodi Hoſpitalia in titulum collata, eo quod in eorum fundatione ita cautum ſit, aut per electionem de illorum Rectoribus provideatur, vere, & proprie ſunt beneficia Eccleſiaſtica, nec conferri poſſunt niſi Clericis, *ut eſt expreſſum in d.* § *Ut autem*, habentque jura ſpiritualia, ut in Clem. *Per lut. de præb.* & conſequenter cum habeant officium Clericale annexum, non poſſunt eſſe materia venalita- 139
tis, ut abunde probatum eſt ſupra, *n.* 96. & in hoc puto ſupplendam diſtinctionem Abbatis, qui prætermiſit Clericatum, prout eam ſupplet Cajetanus ſecundum ea, quæ dicta ſunt ſup. *n.* 99. In ſecundo autem caſu exiſtimo veram eſſe Abbatis doctrinam, ita ut recipere pecuniam pro hujuſmodi adminiſtrationibus, & officiis temporalibus non ſit ex ſe Simoniacum. Idque ſive adminiſtrationes hujuſmodi ſint temporales inſtar Tutorum, & Curatorum, *ut d.* §. *Ut autem, verſ. Illi etiam*, vel Præſidentium Civitati Romanæ, *ut in c. Fundamenta, de elect. lib.* 6. Aut Præſidentium aliis Civitatibus, vel Univerſitatibus, de quibus per Hoſt. & Jo. And. *in c. fin. de judic.* ſive ſint perpetuæ; nam hodie, ſicut olim, inſtituuntur Rectores perpetuo in locis talibus, ut dicit *gl. in d.* §. *Ut autem in ver. Committitur*. Et eſt ratio, quia hujuſmodi adminiſtrationes, & officia poſſunt committi etiam laicis, ut probatur in eodem §. *Ut autem*; nam poſteaquam textus prohibuit Hoſpitalia conferri Clericis ad titulum beneficii, immediate ſubdit, *ſed eorum gubernatio viris providis, & idoneis, & boni teſtimonii committatur*. Unde nec perſonæ, nec adminiſtrationes hujuſmodi ſunt per ſe ſacræ. Neque Eccleſia eas facit ſacras, & ideo talia vendere non eſt jure divino, aut naturali prohibitum, ſed tantum ex conſtitutione Eccleſiæ, Et ita in effectu poſt Hugon tenet *gl. in c. Salvator, in ver. Judicem*, 1. *q.* 3. Præp. *in c. Latorem*, *n.* 30. *verſ. Alioquin ſequeretur*, 1. *q.* 1. & dixi ſupra *in* 1. *q. n.* 21.

Quarto QUÆRO, utrum annatæ in Romana Curia licite exigantur, & ſine labe Simoniæ. 140

Ex eo quod in præcedentibus quæſtionibus firmatum ſit accipere pecuniam pro collatione beneficii Eccleſiaſtici eſſe prohibitum quia Simoniacum, adeo ut hoc vitium nec ſupremæ Sedis purget auctoritas; exiſtimare quiſpiam poterit annatas in Curia Romana exigi non poſſe a proviſis abſque Simoniaca pravitate. Sed profecto longe diverſa eſt cauſa annatarum; quoniam illarum exactio nullatenus fit pro ipſa collatione, ſeu proviſione, ſed pro fructibus primi anni beneficiorum vacantium, qui pro dimidia ſpectant ad Sedem Apoſtolicam ex juſtiſſimo titulo reſervationis, quam Romani Pontifices pro tanti officii, laboris, & dignitatis ſuſtentatione ſibi fecerunt a tempora, cujus initii non extat memoria. Idque non tam lege poſitiva Eccleſiæ, quam jure divino, & naturali. Unde ſolutioni annatæ, quam exigit Camera Apoſtolica non pro ullo jure ſpirituali, aut ſpiritualibus annexo, ſed pro fructibus mere temporalibus ad ſe legitime perti-

pentibus, nefas eſt ullam ſimoniæ, aut turpis lucri notam ingerere, ut ſcripſi latiſſime *in cap. 1. infr. Ne Præl. vic. ſuas, a num. 6. uſque ad num. 98.* ubi de annatarum origine, natura, & juſtitia copioſe diſſerui adverſus aliquot Scriptores tam hæreticos, quam Catholicos, qui in illas invehunt, ubi etiam reſpondi ad Decretum Concilii Baſileenſ. *ſeſſ.* 21. & ad pragmaticam ſanctionem *in tit. De annatis* cum ſua temeraria, & ſacrilega gloſſa *in ver. Annatarum* ibi videas.

141 Quinto, & ultimo QUÆRO juxta ordinem initio propoſitum, an dantes pecuniam Papæ pro collatione beneficii ſint ſimoniaci.

Et quidem in illis caſibus, in quibus etiam Papæ poteſt involvi crimine ſimoniæ ſecundum ea quæ dicta ſunt *in 3. quæſt. n. 53.* extra dubium eſt eodem vitio involvi ſolventes pecuniam pro beneficii collatione. In aliis vero, in quibus Papa ſimoniam non committit, eo quod ſint ſimoniaca quia prohibita, Abb. *in prealleg. cap. Extirpandæ, §. Qui vero n. 57. de preben.* poſt Specul *in tit de legat. §. Nunc breviter*, putat nihilominus eum, qui dedit pecuniam Papæ, non eſſe tutum quoad Deum, & ligari Conſtitutione Papali contra ſimoniacos promulgata, licet ipſe
142 Papa ſua Conſtitutione non ligetur. Nec mirum eſſe ut unus ligetur, & alter non: quia hoc contingit propter diverſas perſonarum qualitates; nam Papa ideirco non ligatur, quia nemo poteſt ligari a ſeipſo, cum nec ſeipſum poſſit abſolvere, *ut in cap. final. de Pœnitent. & remiſſ.*
143 Differentia enim perſonarum eſſe debet inter agentem, & patientem, cum ſint correlativa, quæ in eodem ſubjecto eſſe non poſſunt, *ut in c. fin. de inſtit. in cap Debitum, de bigam. & in c. Per veſtras de jurepatr.* At ſubdito nihil obſtat quominus ligetur, cum Conſtitutio prohibens remaneat firma, nec fuerit ſublata per habentem poteſtatem illa vice diſpenſandi. Sic etiam videmus multoties in facto inſeparabili unum peccare, & puniri, & alium non, *ut*
144 *in cap in lectum*, 34. *qu.* 1. Exemplum ponit Jo. Andr. *in reg Cui licet, in Mercur. lib. 6.* ubi format quæſtionem in his terminis, videlicet, Statuto Epiſcopi cavetur ut ludentes ad bazardum ſint ipſo jure excommunicati. Ludit Epiſcopus ſtatuti Conditor cum Titio, quæritur an uterque in excommunicationem inciderit. Et poſt multa determinat Epiſcopum non incidiſſe, ſed Titium duntaxat, quia Epiſcopus ſua Conſtitutione adſtringi non potuit. Ita ergo in propoſito, tametſi Papa, qui ex pacto pecuniam recipit, ſimoniam non committit in his, quæ ſunt prohibita de jure poſitivo tantum; nihilominus pecuniam dantes a ſimoniæ labe non ſunt immunes.

Sed certe Abbas videtur falli, quia Papa dum facit actum prohibitum, ſuper quo poteſtatem habet diſpenſandi cum inhabili, intelligitur tacite diſpenſare, *leg. Idem Vulpianus, ff de excuſ. tutor. l. Quidam conſulebat, ff. de re judic. l. Imperialis, verſ Sed ſi talis, Cod. de nupt.* Oldrad. *conſ* 31. *n.* 4. Et ad hoc accedit Calder. *conſ.* 31. *n.* 3. *verſ. Item quæritur, alias 8. de reſcript* Bald. *conſ.* 446. *Recolo me conſuluiſſe n. 7. verſ. Præterea quando Princeps lib* 5. Innoc. & communiter DD. *in cap Diverſis fallaciis, infr. de Cler. conjug.* Et hanc eſſe magis communem opinionem teſtatur Natta *conſ* 402 *n.* 9. 145

Non ergo procedit quod dicit Abbas dantem pecuniam Papæ pro collatione beneficii ſimoniam committere, licet Papa illam non committat, eo quod Conſtitutio prohibitiva non ſit ſuſpenſa. Imo enim Papa gerendo actum, ſatis cenſetur illam ſuſpendiſſe, & cum contrahente ſecum diſpenſaſſe, cum hæc ſit natura correlativorum, ut conceſſo uno cenſeatur conceſſum & aliud, *l. fin C. de indict. viduit. tollen.* Gemin. *in c Eos, de temp. ordin. lib.* 6. Felin. in terminis *in c. 3. n 2. verſ. In quantum Abbas, de Simonia.* Unde quemadmodum Conſtitutio non aſtringit Papam illius conditorem; ita nec contrahentem cum ipſo. Nec urget ſimile de Epiſcopo: quia inferior a Papa faciendo actum contrarium non cenſetur tacite diſpenſare ſicut Papa, ut notat Innoc. *in d c. Diverſis, & in cap. Veniens*, & ibi etiam Doctores, *de fil. Presbyter.* Unde merito Abbatis diſcrimen inter Papam, & ſubditum refellit Præpoſitus *in c. Latorem, n. 2. ver. Mihi videtur quod Panormitanus fallatur*, 1. *q.* 1. & Felin. *loc. cit.* 146 147

D E P A C T I S.

Idem Alexander III. Archiepiſcopo Eboracen.

C A P U T V.

ACcepimus quod quædam Eccleſiæ Clericis ſint tali tenore conceſſæ, quod poſt eorum obitum, alii nominatim ſuccedant. Verum quoniam hoc iniquum eſt, & ſacris Canonibus inimicum, & ideo non debet aliquatenus tolerari. Mandamus quatenus hujuſmodi ſucceſſiones tam deteſtabiles, & iniquas appellatione ceſſante prohibeas, & omnino frivolas & inanes eſſe decernas.

S U M M A R I U M.

1 *PActum de ſuccedendo poſt mortem Prælati in ipſius Eccleſia non valet, & n. 12. & 14.*
2 *Dignitas Eccleſiaſtica non acquiritur ſucceſſione, ſeu jure hæreditario, ſed Canonica inſtitutione.*
3 *Pactum futuræ ſucceſſionis in beneficiis Eccleſiaſticis votum captandæ mortis inducit.*
4 *Educari non debet apud ſubſtitutum ex fideicommiſſo is, cui per obitum ſuccedendum eſt.*
5 *Pactum de hæreditate viventis valet, dummodo ille conſenſerit, & in conſenſu uſque ad mortem perſeveraverit.*
6 *Pactum de ſuccedendo in beneficio non ſuſtinetur ex conſenſu beneficiati.*
7 *Succeſſio in beneficio viventis a jure improbatur in vacatione per obitum duntaxat, non autem per matrimonium, per ingreſſum Religionis, aut per alios modos vacationis.*
8 *Pactum initum tempore prohibito non valet, licet ejus effectus conferatur in tempus permiſſum.*
9 *Citatio, quæ fit die feriato pro non feriato, non tenet.*
10 *Actus confirmari non poteſt ſi adſit inhabilitas perſonæ a principio.*
11 *Hæres poteſt inſtitui in tempus cum capere poterit.*
12 *Principium an ſit ſpectandum, vel finis.*
13 *Succeſſio Eccleſiæ Dei eſt deteſtabilis, & Canonibus inimica.*
14 *Beneficium non poteſt alicui conferri ab Epiſcopo cum pacto, ut ei poſt mortem alius ſuccedat.*
15 *Prælatus non poteſt ſibi eligere Succeſſorem niſi cum authoritate Romani Pontificis.*
16 *Papa an poſſit ſibi Succeſſorem ſubſtituere, & n. ſeq. uſque in fin.*
17 *Referuntur authores, & fundamenta pro opinione affirmativa, & n. ſeqq uſq ad n. 29.*
18 *Chriſti omnis actio noſtra eſt inſtructio.*
Declaratur, n. 55.
19 *Petrus Clementem ſibi Succeſſorem inſtituit, & n. 57. & ſeqq.*
20 *Clementis Epiſtola 1. de ejus ſubſtitutione in Papatu refertur, & illius fides expenditur, n. 59.*
21 *Bonifacius II. in Concilio Romano Vigilium ſibi Succeſſorem inſtituit.*
Sed factum illud in Synodo iterum congregata fuit ab omnibus reprobatum, n. 60.
22 *Pontifices plures referuntur, qui Succeſſores ſibi elegerunt.*
Contrarium, n. 33.
Declaratur, n. 61.

Papa

23 *Papa ante tranſitum ſuum poteſt cum fratribus de ſucceſſore decernere, ac deliberare.*
Declaratur, n. 62.

24 *Papa poteſt ex ſpeciali gratia indulgere Epiſcopo, ut in mortis articulo ſibi ſucceſſorem deſignet, &* n. 63.

25 *Adrianus I. Carlo Magno, & Leo VIII. Othoni I. dederunt poteſtatem eligendi, ſeu confirmandi Romanum Pontificem.*
Contrarium n. 64.
Declaratur, n. 65.

26 *Papa poteſt Conſtitutiones facere ſuper electione ſucceſſoris.*
Declaratur, n. 67.

27 *Papa non prohibetur ſibi ſucceſſorem eligere niſi de jure Canonico.*
Contrarium, n. 38. *& ſeqq.*

28 *Papa non ligatur Conſtitutionibus Prædeceſſorum etiam in generali Concilio editis.*

29 *Referuntur Authores, fundamenta opinionis negativæ.*

30 *Paulus III. perſuaſus a Cardinali S. Marci, ut ſibi ſucceſſorem eligeret, omnino reſpuit.*

31 *Conſtitutio a Papa, vel a Collegio Cardinalium valide fieri non poteſt, ut Romanus Pontifex poſſit ſibi ſucceſſorem inſtituere.*

32 *Papa non poteſt immutare ſtatum Eccleſiæ.*

34 *Tempore inhabili, vel habili aliud gerere paria ſunt, ſi effectus conferatur in tempus inhabile.*

35 *Potentia ejus eſt, cujus eſt actus.*

36 *Papæ poteſtati repugnat poteſtas electiva Papæ.*

37 *Papa, & Epiſcopus ſe habent ad Eccleſiam ſicut vir ad uxorem ſuam.*

38 *Papa prohibetur ſibi inſtituere ſucceſſorem jure nedum Canonico, ſed etiam Divino, & naturali, & n. ſeq. uſque ad n. 54.*

39 *Principis Summi inſtitutionem ſibi Deus reſervavit.*

40 *In electione Papæ quanta ſit virtus Spiritus ſancti.*

41 *Sanctuarium Dei jure hæreditario poſſideri non poteſt.*

42 *Petro per illa verba,* Paſce oves meas, *non fuit collata poteſtas ſibi ſucceſſorem inſtituendi.*

43 *Vicarius non poteſt ſuam poteſtatem alteri committere.*

44 *Poteſtatis defectus in agente ſemper reddit actum ipſo jure nullum.*

45 *Redditus Eccleſiarum dare conſanguineis cur gravius ſit peccatum, quam dare extraneis.*

46 *Cæci ſunt Epiſcopi erga nepotes.*

47 *Prælationem alicui conferre quia eſt conſanguineus, eſt acceptio perſonæ, quæ opponitur juſtitiæ diſtributivæ.*

48 *Principem oportet eſſe optimum, & perfectum virtute.*
Papa qualis eligendus.

50 *Exceptio ætatis, dummodo adſit rationis uſus, contra electum a duabus partibus Cardinalium non admittitur.*

51 *Quæſtio de ambagibus, & ineptiis fieri non debet.*

52 *Cardinalium Collegium eſt honorabilius Eccleſiæ membrum.*
Cardinalium Collegium jure eligendi Romanum Pontificem privari non poteſt ibid. & n. ſeq.

53 *Error ſtultus Joannis VVicleff.*

54 *Petrus miniſterialiter etiam ab Apoſtolis electus fuit.*

56 *Pontificalis authoritas non a quolibet, ſed a Deo inſtituta eſt.*

57 *Petri factum ſibi Clementem ſucceſſorem ſubſtituentis non eſt trahendum ad conſequentiam.*

58 *Clemens a Petro electus renunciavit Papatui, & cur.*

61 *Pontificum nullus præter Beatum Petrum, & Bonifacium II. ſibi ſucceſſorem ſubſtituit, ſed tantum deſignavit.*

63 *Aliis multa indulgemus, quæ nobis indulgere non poſſumus.*

64 *Cap. Adrianus, & capit. In Synodo, 63. diſtin. authoritas, & fides expenditur.*

65 *Papa non poteſt alteri tribuere facultatem eligendi Romanum Pontificem.*

66 *Nemo poteſt per alium facere quod per ſeipſum facere non poteſt.*

Fagnan. in I. Lib. Decretal.

68 *Leges prohibitivæ feruntur ab Eccleſia etiam de his, quæ lege divina damnantur.*

69 *Paſtore aliquandiu carere minus malum eſt, quam diſcolum, ſtultum, & malum habere.*

A*Ccepimus*. Non valet pactum de ſuccedendo poſt 1
mortem Prælati io ipſius Eccleſia. Hnc dicit. Prima
pars narrat exceſſum, quem ſecunda præcipit corrigi,
ibi, *Verum*.

Nnta primo, pactum futuræ ſucceſſionis io beneficiis
Eccleſiaſticis nnn valere, ut hic eſt caſus ſecundum
Joan. Aodr. Bald. Bellam. Card. & omnes. Exemplificat
Petrus de Sampſone in Eccleſia ære alieno gravata,
quam ſe non locuples volebat recipere exonerandam,
eo tamen pacto ut nepos in illa ſibi ſuccedere: & ſequitur
Joann. Andr. *n.* 1. *in verſ. Alii*, Bellam. *in princ. in
eod. ver.* & Butr. *n.* 1. Qood duplicem habet rationem.
Prima ratio eſt, quia Eccleſiaſtica dignitas non acquiri- 2
tur ſucceſſione, ſeu jure hæreditario, ſed Canonica
inſtitutione, *c. Apoſtolica*, 8. *quæſt.* 1. *& c. Ad extirpandos,
ſupra de fil. Presbyt.* & hic notant Butr. *in* 2. *notab.*
& Imol. *n.* 1. Altera ratio eſt, quia hujuſmodi pactum
inducit votum captandæ mortis, *ut l. De fideicommiſſo*, 3
C. de tranſact. & l. fin. C. de pact. ubi dicitor: omnes
hujuſmodi pactiones odioſæ eſſe videntur, & plenæ
triſtiſſimi, & periculoſi eventus, *c. Nulla infra de conceſſ.
præben.* ibi, *ne deſiderare quis mortem proximi videatur,
in cujus locum, & beneficium ſe crediderit ſucceſſurum,
cap. Deteſtanda, eod. tit. libr.* 6. ibi, *alienæ
mortis votum ingeritur, & Eccleſiis, & Prælatis, ac perſonis
Eccleſiaſticis gravamina plurima inferuntur, &
cap. Ne captandæ, eod. tit. & libr.* Nefas autem eſt alicujus
mortem ſperare, *l. Inter ſtipulantem, §. Sacram,
ff. De verb. oblig. l. Pater Severinam, § Socius, ff. de
condit. & demonſtr.* ubi dicit gl. Mulieres multum gaude- 4
re de morte maritorum, Bald. *hic n.* 2. & ob hanc rationem
leges civiles ſanxerunt, ut quamvis poſſit quis habere
ſpem ſuccedendi ex fideicommiſſo eo quod illa non
ſit hæreditas viventis, ſed defuncti, *ut c. Raynucius, inf.
de teſtam.* tamen apud ſubſtitutum morari non debeat
is, cui per obitum ſuccedendum eſt, *ar l. ult. C. ubi pupill.
educar. deb.* & hic notat Petr. de Anch. *nu.* 2. *verſ.
Ex fideicommiſſo*. Non obſtat quod valeat pactum de hæ-
reditate viventis, dummodo ille conſenſerit, & in con- 5
ſenſu uſque ad mortem perſeveraverit, *ut l. fin. C. De
pact.* Quoniam reſpondetur ſpeciale eſſe in beneficiis
Eccleſiaſticis, ut quoad hoc conſenſus beneficiati nihil
operentur. Et eſt ratio ſpecialitatis, quia non ſpectat ad eum 6
dare ſucceſſorem in beneficio, *d. c. Deteſtanda de conceſſ.
præb. lib.* 6. & notat gl. *in d. c. Nulla, in ver. Condemnare,
inf. eod. tit.* Jo. Andr. *hic n.* 1. Bellam. *in princ. in* 1.
oppoſ. Butt. *n.* 6. & Card. *n.* 2. *in* 1. *oppoſ.*

Porro cum hæc ratio captandæ mortis alienæ io hac 7
materia ſucceſſionis in beneficiis Eccleſiaſticis ſit præcipua,
ex hoc notabiliter infero ut ſucceſſio hujuſmodi a
ſacris Canonibus non improbetur niſi in vacatione per
obitum ejus, cui ſucceditur in beneficio. Secus ſi vacatio
contingat per alium caſum, quam mortis, puta
per contractum matrimonii, per promotionem, vel
aſſecutionem incompatibilis, aut per ingreſſum Religionis,
quia in his caſibus Papa poteſt facere prout quotidie
facit gratias de beneficiis viventium, cum eſſet ratio
ante dicta, ut ex ſtylo Cancellariæ excipitur in literis
caſus vacationis per mortem. Ita poſt Collectar. notat
hic Bellam. *n.* 4. *in* 4. *q.*

Secundo nota ex hac Decretali ſecundum Petr. de An- 8
char. *in* 1. *notab.* & Joan. de Anan. *n.* 1. pactum initum
tempore prohibito non valere, licet ejus effectus confera- 9
tur io tempus permiſſum, inſtar citationis, quæ fit die feriato
pro oon feriato, quæ ſimiliter non valet, ut notat
Batt. & Doctores *in l.* 1. *§. Nunciatio, ff. de nov. oper. nunc.*
Canoniſtæ *in cap. fin. infra de fer.* & eſt opinio vera, &
communis, ut per Lanfranc. de Oriano *in repet. c. Quoniam
contra, §. Citationis, ver. Tandem quæritur, de probat.*
Similis regula habetur *in l. Si minor, ff. de ſerv. ex port.* 10
ubi actus confirmari non poteſt, ſi adſit inhabilitas perſonæ
a principio, licet conferatur in tempus permiſſum, & ita ibi
eſt caſus ſecundum Bald. Sed contraria regula habetur *in l.* 11
In tempus, ff. de hæred. inſtit. ubi patet poſſe inſtitui hære-
dem io tempus cum capere poterit, Materia eſt brocbar- 12
dica, ſed dici poteſt in caſu hujus cap. Canonem reſi-

ſtere a principio ea juxta cauſa vitetur votum captandæ mortis, & ideo pactum non ſubſiſtere, licet effectum conferatur in tempus habile, ſecundum Aochar. & Joann. de Anan. *locis citatis*, vel dic in ultimis voluntatibus, quæ morte confirmantur, finem eſſe attendendum, & ita procedit textus *in d. l. In tempus*. In pactis vero, & ubi agitur de viribus contractus, ſpectandum eſſe initium, *ut in d. l. Si minor*, & ita declarat Henric. Boich. *in c. Dudum, il primo n. 14. verſ. Si quaratur, de viribus relictoram, & n. 21. verſ. Si de viribus contractus, ſupra de elect.* & ibi plene videas de hoc brorardo, utrum initium ſit ſpectandum, an non? ubi materiam, *a n. 7.* fere per novem columnas luculenter examinat. Plura etiam in propoſito cumulat Everard. *in ſua Centuria legals in loco, a virtute, finis*; & adde Abb. *in c. De uxore n. 2. & 4. inf. de ſepultur.*

13 Tertio nota, ſucceſſionem in Eccleſia Dei non eſſe aliquatenus toletandam, quia eſt iniqua, deteſtabilis, & ſacris Canonibus inimica, ut dicitur in textu: Canones autem eam improbantes allegantur hic in gl. ult. *Non obſtat, c. Petiiſti, 7. q. 1.* quia ibi fuit ſpecialis indulgentia Papæ, ut hic notat Hoſt. *num. 2. in verſ. Omnino frivolas*, Bellam. *in princ. verſ. Non obſtat*, Butr, *num.* 8. & Jo. Andr. *in fin.* dicens idem tenere Goffred. Tancred. & Hoſtien. *in c. Conſtitutus, infra de conceſſ. preb.* & eodem modo reſpondet Hoſt. *hic num. 2. ad Conſtitutas, infr. eod. tit.* Vel dic melius illum textum non obſtare, quia loquitur de poteſtate conferendi primum vacaturum, & hic vero de pacto ſuccedendi, ſecundum Anton. de Butr. *num. 8. verſ. Oppono ad idem*, & Card, *num. 2. in 2. oppoſit.* Verbaliter ſolve, ut hic per Card,

14 Ultimo nota, Epiſcopum non poſſe Eccleſiam alicui conferre cum pacto, ut ei poſt mortem alius ſuccedat Burr, *hic in 4. notab.* Quod ſecundum Abbatem facit ad

15 quæſtionem, nunquid Prælatus poſſit ſibi eligere ſucceſſorem, & concluditur non poſſe, *cap. Epiſcopo non, ac fere per tot. 8. quaſt. 1.* niſi cum authoritate Papæ, ut probat text. *in d. c. Petiiſti, 7. quaſt. 1.* ubi hæc facultas ſucceſſorem ſibi eligendi in mortis articulo tribuitur a Papa Archiepiſcopo Moguntino ex ſpeciali gratia: ſed de intellectu illius textus vide, quod ſcripſi *in cap. Nulla n. 48. & 49. & 78. inf. de conceſſ. preb.*

16 QUÆRO, An Papa poſſit ſibi ſucceſſorem ſubſtituere,

17 In partem affirmativam inclinat Petrus Epiſcopus Brixien. *in ſuo magno Repertorio in ver. Papa*, ubi relata opinione gloſſæ *in c. Apoſtolica, 8. quaſt. 1.* ſentientis Papam non poſſe ſibi eligere ſucceſſorem: forte, inquit, hoc non eſt verum, quia hoc tantum videtur prohibitum de jure poſitivo, contra quod Papa poteſt diſpenſare, ſed tandem cogitandum relinquit. Hanc tamen opinionem ſuſtineri poſſe in via diſputativa, & de poteſtate abſoluta, firmat Dec. *in cap. Licet de vitanda, n. 8. verſ. Sed tamen diſputative, ſupra de elect.* & ex Theologis eam ſequuntur Victor. *in relect. de poteſt. Eccleſ. q. 2. n.* 23. Martin. Ledeſm. *2. 4. q. 20. concluſ. 2. cum duab. ſeqq. pag.* 312. Suar. *de fide tract. 1. ſect. 4. num.* 16. & Gabr, Vaſq. *tom. 3. in 3. part. diſp. 244. c. 3. a n. 2.*

18 Pro qua affertur primo exemplum Chriſti Domini, qui ſuo arbitrio Petrum ſibi ſucceſſorem inſtituit cum poſt reſurrectionem dixit ei Jo 21. *Paſce oves meas, cap. Significaſti*, & ibi gloſs. *in verſ. Paſce*, Abb. & Dec, ambo *in 3. notab. ſupra de elect.* Ergo idipſum licebit Romanis Pontificibus, qui vices Chriſti gerunt, *c. Ad Apoſtolica §. Nos itaque de re judic. lib. 6.* quia omnis Chriſti actio noſtra eſt inſtructio, *d. c. Significaſti.* Quo argumento utitur Dec. *in d. c. Licet, n. 7.*

19 Secundo, ad hanc partem inducitur text. *in c. Si Petrus, 8. quaſt. 1.* ubi refertur B. Petrum Apoſtolorum Principem ſibi elegiſſe ſucceſſorem Sanctum Clementem.

20 Quod ipſemet Clemens atteſtatur in Epiſtola prima ad Jacobum fratrem Domini dicens: *Simon Petrus in ipſis diebus, quibus vitæ finem ſibi præſentia, apprehenſa manu mea repente conſurgens, in auribus totius Eccleſiæ hæc protulit verba: Clementem hunc Epiſcopum vobis ordino, cui ſoli meæ prædicationis, & doctrinæ Cathedram trado*, ut refertur *in c. Unde, vad. cauſ. & qu.* & latius in eadem Epiſtola, quæ habetur integra *tom. 1. Concilior. part. 1. fol. 27. col. 1.* Hoc autem Petrus utique non feciſſet, ſi jure Divino, & Chriſti inſtitutione prohibitum

21 extitiſſet, *c. Sunt quidem, 25. q. 1.*

Tertio, ad idem affertur Decretum, quo Bonifacius II. in Concilio Romano I. Vigilium Diaconum ſibi ſucceſſorem delegit anno Chriſti 531. Cum enim Gothorum Reges impie ſibi uſurpaſſent electionem Romani Pontificis, Bonifacius Eccleſiæ conſultum putavit, ut nullo relicto Sedis vacantis loco, ſucceſſorem ſibi conſtitueret. Cujus rei meminit Anaſtaſius Bibliothecarius *in vita ipſius Bonifacii*: & habetur *t. 2. Concil. part. 1. fol. 463. col. 2. & fol. 646. col. 3.* in hæc verba: *Hic*, ſcilicet Bonifacius, *congregavit Synodum in Baſilica Beati Petri Apoſtoli, & fecit conſtitutum, ut ſibi ſucceſſorem ordinaret. Quo conſtituto cum chirographis Sacerdotum, & jurejurando ante confeſſionem B. Apoſtoli Petri in Diaconum Vigilium conſtituit.* Hæc ibi: nec deſunt alia exem- 21

22 pla his ſimilia; nam Gregorius VII. miraculis clarus Salerni ante tertiam diem ſui obitus rogatus ab Epiſcopis, & Cardinalibus, qui tunc aderant, ut de Romanæ ſedis poſt obitum ſuum ordinatione juberet, hortatus eſt ut Deſiderium Pontificem facerent, aut Origenem Lugdunenſem Archiepiſcopum, aut Othonem Hoſtienſ. Epiſcopum. Sicque poſt ejus mortem electus fuit a Cardinalibus ipſe Deſiderius, & Victor III. vocatus. Et ſubinde idem Victor gravi dyſenteriæ morbo laborans, convocatis ad ſe Epiſcopis, & Cardinalibus, juſſit ut juxta Gregorii Papæ voluntatem, Othonem Hoſtienſem Epiſcopum eligerent, quem manu apprehenſum ceteris Epiſcopis tradidit, dicens: *Accipite eum, & in Romana ſede locate.* Rem ut præfertur in Synodo geſtam refert Leo Hoſt. *lib. 3. cap. 71.* & habetur *t. 3. Concil. p. 2. fol. 406. col. 4. liter. F.* Itaque Gregorii tempore de conſenſu Patrum aſtantium ſtatutum fuit, ut unuſquiſque ante mortem eligeret ſibi ſucceſſorem, prout Gregorius anno 1085. elegit Victorem III. Victor III. Urbanum II. anno 1086. Urbanus II. Paſchalem II. anno 1099. lege Card. Baron. *ad annum Chriſtum* 105. *fol.* 188. *annum* 1087.

Quarto, ad hanc partem inducitur textus in *c. Si tranſitus, 79. diſt.* ubi innuitur Papam poſſe ante tranſitum ſuum de ſucceſſore decernere, & deliberare. Videtur enim hujuſmodi Decretum, & deliberatio habere in ſummo Pontifice vim Canonicæ inſtitutionis *arg. l. Quoniam, C. de teſtam.* 23

Quinto, inducitur textus *in cap. Petiiſti, 7. q. 1.* ubi patet Papam poſse hanc facultatem ſibi eligendi ſucceſſorem alteri tribuere, prout ibi Zacharias Papa illam attribuit Archiepiſcopo Moguntino; Ergo etiam poterit ipſe ſibi eligere, *c. Poteſt quis, c. Qui facit, & c. Nemo poteſt de reg. jur. lib. 6.* 24

Sexto, ad idem inducitur, *c. Adrianus, il ſecondo, 63. diſt.* ubi expreſſum eſt hanc poteſtatem ſubrogandi ſucceſſorem in locum Romani Pontificis prædefuncti ab Hadriano I. attributam fuiſſe Carolo Magno in Synodo Romana: & Bullam hujus conceſſionis aſſervatam fuiſſe Pariſiis inter præcipuos Regni Theſauros teſtantur gloſs. *Pragmat. ſanction. in tit. de annat. in verſ. Regalia*, & Guilielm, de Benedic. *in recepr. cap. Raynutius, in ver. Et uxorem, numer. 367. de teſtam. in antiq. impeſſ. & in novis eod. ver. numer.* 61. Similem conceſſionem fecit Leo VIII. Othoni I. *ut in capit. In Synodo ead. diſt.* Hanc autem poteſtatem eligendi Papam utique non potuiſſent Romani Antiſtites Imperatoribus tribuere, ſi eam non haberent, cum nemo poſſit dare quod non habet: dicit textus *in c. Quomodo de conſecr. diſt. 4. in c. Daibertum*, ibi, *Qui nihil habuit, nihil dare potuit, 1. quaſt. 7. & in c. Quod autem de jurepatr.* Ad idem *c. Nemo poteſt de reg. jur. lib. 6.* Quod ſi hujuſmodi poteſtatem Pontifices exercuerunt per Imperatores laicos, longe magis eam potuerunt per ſeipſos exercere, *arg. cap. ultim. §. Is autem, ſupra de off. deleg.* facit regula Sexti, *qui in jus, & c. Cum contra de pignor.* 25

Septimo allegantur, *cap. In nomine Domini, 23. diſt. cap. Licet de vitanda, ſupra de elect.* quæ probant, Papam poſse conſtitutiones facere circa electionem ſui ſucceſſoris. Quod hodie apertius conſtat ex Bulla Greg. XV. quæ incipit, *Æterni Patris filius*, in qua præſcribitur nova forma electionis Papæ. Quod igitur eis permittitur per viam legis univerſalis, debent etiam cenſeri permiſſum per viam ſpecialis ordinationis, ſeu inſtitutionis, *arg. cap. Privilegia, 3. diſt.* & eorum, quæ not. gl. *in cap. 1. in ver. Noſcatur de conſtit. lib. 6.* 26

Ul-

27 Ultimo hæc prohibitio ſibi eligendi ſucceſſorem in Prin-
cipatu Eccleſiaſtico videtur eſſe tantum de jure poſitivo,
& ex Conſtitutione Eccleſiæ, ut innuitur *in c. Apoſtoli-
ca*, §. *His omnibus*, 8. *quæſt.* 1. ubi Gratianus dicit fa-
ctum B. Petri poſſe in argumentum aſſumi ab illis, qui
tales ſibi eligerent ſucceſſorem, qualem ſibi B. Petr. ele-
git, ſcilicet S. Clementem. Verum quia officium non
vitæ, ſed ſanguini deferri cœpit, ideo ſtatutum eſt ne
quiſquam ſui officii ſibi quærat ſucceſſorem. Ex quo §.
Decius in c. Licet de vitanda nu. 8. *de elect.* deſumit in
primitiva Eccleſia permiſſum fuiſſe, ut Papa poſſet ſibi
ſucceſſorem eligere, ſed poſtea hoc fuiſſe prohibitum ex
Conſtitutione Eccleſiæ, quia ceſſat ratio, quæ vigebat
in Petro. Idem innuit textus *in c. Moyſes* 8. *qu.* 1. ubi
dicitur Moyſes potuiſſe ſucceſſores Principatus filios ſuos
facere, & poſteris propriam relinquere dignitatem: ſic-
ut David Salomonem ſibi ſucceſſorem inſtituit, ut ibi
notat gloſſ. *in ver. Non ſanguini*. Ad idem textus *in cap.
Si tranſitus* 89. *diſt.* ubi Symmachus Papa in Synodo
Romana prima *c.* 4. Si tranſitus, inquit, Papa inopi-
natus evenerit, ut de ſui ſucceſſoris electione non poſ-
ſit ante decernere; Pondera quia textus non dicit, non
poteſt, ſed non poſſit: & ſic non declarat jus vetus,
ſed jus novum inducit in futurum. Papa autem non li-
28 gatur Conſtitutionibus ſuorum Prædeceſſorum etiam in
generali Concilio editis, *ut eſt textus apertus in c. Inno-
tuit, ſupr. de elect.* cum ſit ſupra omne jus humanum po-
ſitivum, *c. Propoſuit, infra de conceſſ. præb.* & fuſius
dixi *in c. Conculcationibus n.* 25. *de Cler. agrot.* & in his
terminis notat Dec. *in d. c. Licet n.* 8.

Addit Victoria ſupracit. *de poteſt. Eccleſ. relect.* 2. *q.* 2.
n. 23. multa inconvenientia evitari per hujuſmodi ele-
ctionem. Tum quia Eccleſia nunquam vacaret, ſed ſuo
orbata Paſtore illico provideretur. Tum quia ſchiſmata,
ambitiones, contentiones, & cetera mala ceſſarent.

29 Sed præmiſſis minime obſtantibus ſine trepidatione te-
nenda eſt hæc concluſio, videlicet Papa nullatenus poteſt
ſibi ſucceſſorem eligere, ac ſi eligat, irrita eſt electio.
Ita gloſ. *in c. Apoſtolica*, §. *His omnibus in verſ. Beatus*,
8. *qu.* 1. quam ſequuntur omnes teſte Felino *in c.* 1. *ſub
n.* 23. *col.* 5. *verſ. Fallit quarto, ſupra de conſtit.* Item
gloſſa *in c. Si tranſitus*, *in ver. Non poſſit*, & ibi etiam
Archidiac. Bellam. Gemin. & Præpoſ. 79. *diſt.* Jo. de
Lignano in Clem. *Ne Romani, de elect.* Abb. *in rubr.
inf. de teſtam. n.* 2. *verſ. Hinc dixit gloſſa*, & idem Abb.
hic num. 2. ubi teſtatur hanc eſſe communem concluſio-
nem. Doctores *in c. Licet de vitanda, ſupra de elect.* &
ibi in ſpecie Joan. Andr. *n.* 15. Butr. *n.* 3. *& n.* 21. Car-
30 din. *num.* 9. *in* 6. *quæſt.* Abbas, qui ſimiliter hanc dicit
communem *n.* 2. & poſt eum Dec. *nu.* 7. *verſ. His ta-
men non obſtantibus*, *& n.* 8. ubi Silveſter Aldobrand.
in addit. in ver. Communiter, plures alios adducit; &
refert Paulum III. perſuaſum a Cardinali S. Marci, qui
fuit Franciſcus Piſanus Venetus Epiſcopus Patavinus,
ut ſibi ſucceſſorem eligeret, omnino reſpuiſſe. Idem
firmat Jaſ. *in rubr. c. Qui teſtam. ſacr. poſſ. n.* 2. Joan.
a Capiſtrano *de poteſt. Papa*, *n.* 2. *inter tract. commun.
tom.* 13. *fol.* 32. Cardinal. Jacobat. *de Concil. libr.* 10.
art. 7. *in ſolutione undecimi argumenti fol.* 34. Auguſtin.
Triumph. *de poteſt. Eccleſ. quæſt.* 2. *art.* 3. *in corp.* Car-
31 din. Turrecrem. *in ſumma de Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 13. *&
lib.* 2. *cap.* 15. *& in d. cap. Si tranſitus num.* 1. 79. *diſt.*
Cardin. Zabarel. *in dict. Clem. Ne Romani in* 5. *quæſt.
num.* 5. *de elect.* qui tres poſteriores affirmant nec poſſe
fieri ſtatutum, quod ſit validum, ut Papa poſſit ſibi ſuc-
ceſſorem ſubſtituere, Martin. Laoden. *de Cardin. quæſt.*
39. *inter tract. commun. tom.* 14. *fol.* 62. ubi ampliat id
Papæ non licere etiamſi Collegium Cardinalium id ſta-
tueret. Quod etiam tenent Bertach. *de Epiſc. in* 4. *fea*
40. *qu. tertiæ partis libr.* 1. Hieron. Manfred. *de Card.
diviſ.* 15. *tom.* 13. *tract. part.* 2. *fol.* 6. Eidem ſententiæ
adhærent ex Theologis Petr. de Palud. *de poteſt. Eccleſ.
lib.* 5. Cardin. Cajet. *opuſc. t.* 1. *tract.* 2. *de poteſt. Pa-
pæ, & Concil. Apolog.* 2. c. 22. Silveſt. *in ver. Excom-
municatio nono*, *n.* 3. Greg. de Valen. *tom.* 3. *diſp.* 10.
q. 3. *de ſtatu Epiſc. punct.* 3. §. *Quarta aſſertio*, & paſſim
moderni, quibus adde Cardin. Baron. *ad annum Chriſti*
11. *fol.* 188.

Pro hac concluſione quamplura adduci poſſent, ſed
præcipua fundamenta ſunt quinque.

Primum fundamentum deducitur ex gloſſis ſupraci-
tatis, videlicet, quia ſi liceret Romanis Pontificibus ſi- 32
bi inſtituere ſucceſſores, hoc eſſet immutare ſtatum Ec-
cleſiæ, quod non licet Papæ, per ea, quæ ſcribit B. Leo
in c. Ad perpetuam, 25. *q.* 1. & facit ſingulare dictum In-
nocentii *in c. Quanto, ad fin. verſ. Si Papa talia face-
ret de conſuet.* quem referunt, & ſequuntur Oldrad.
conſ. 72. *incip. Et circa n.* 2. *verſ. Et hoc eſſet mutare ge-
nerale ſtatum Eccleſia*, Abb. *in c.* 1. *in* 2. *notab. de Cler.
agrot. & in c. Cum parati n.* 9. *de appellat.* Roman. *conſ.*
483. *Dubitatur primo n.* 23. & Felin. *in c. Quæ in Eccle-
ſiarum, verſ. Limita tertio de conſtit.* Quandoquidem
ab Adventu Chriſti ad hæc uſque tempora nemo unquam 33
ad Apoſtolatus apicem evectus eſt niſi per electionem,
ut tradit Auguſt. Triumph. *de poteſt. Eccleſ. quæſt.* 2. *art.*
2. Ad exempla vero B. Petri, & aliorum Pontificum,
qui dicuntur ſibi ſucceſſorem delegiſſe, reſpondebitur
infra n. 57. *&* 61.

Secundum fundamentum eſt, cui innituntur gloſſæ, 34
& plerique ex Canoniſtis præcitatis, videlicet, quia in-
ſtitutio, ſeu electio ſucceſſoris confertur a Papa in tem-
pus, in quo ipſe non eſt amplius Papa, & conſequenter
non valet ex defectu poteſtatis, *ut probat textus in l. Eum
qui, ff. de juriſd. omn. judic.* nam, ut inquit, Abb. *hic
num.* 2. quemadmodum Papa non poſſet tunc temporis
hujuſmodi electionem facere, ita nec modo; quia pa-
ria ſunt aliquid gerere tempore inhabili, vel tempore
habili, ſi effectus conferatur in tempus inhabile, *ut l.
Quod ſponſa, C. de donat. ante nupt.* & facit *cap. De
uxore, infra de ſepult.* & idem in caſu controverſo,
ut dixi ſupra in 1. *not.*

Tertium fundamentum eſt acutiſſimi Cajetani loco 35
ſupracitato *n.* 31. quia ſcilicet ejus eſt potentia, cujus
eſt actus, Ariſt. *de ſomno & Vigil.* Sed actus electionis Pa- 36
pæ ſimpliciter, & abſolute non eſt Papæ. Ad hoc *c. In
ſcripturis*, 8. *q.* 1. *& c. fin. de inſtit.* Ergo poteſtas electi-
va Papæ non convenit formaliter Papæ, quia poteſtas ele-
ctiva Papæ eſt actus, qui facit Papam quantum ea ſe eſt;
Ergo repugnat poteſtati electivæ, ut præſupponat tunc
Papam, cum id quod fit, non ſit: ſi enim eſſet, non fieret.

Quartum fundamentum eſt, quia ita ſe habet Papa, & 37
Epiſcopus ad Eccleſiam, ſicut ſe habet vir ad uxorem ſuam
cap. Sicut vir, 7. *q.* 1. *c. Sicut viri*, 40 *diſt.* Sed vir licet
ſit caput uxoris, 1. *ad Corinth.* 6. non tamen poteſt uxo-
ri ſuæ alium virum relinquere, quia eo mortuo ab illius
legibus eſt ſoluta, 1. *ad Corinth.* 8. Ergo nec Papa licet
ſit caput Eccleſiæ ſponſæ ſuæ, *c. Ita Dominus*, 19. *diſt.* pot-
eſt eidem Eccleſiæ alium ſponſum relinquere, cum eo
mortuo ſpirituale conjugium ſit ſolutum, & Eccleſia re-
maneat viduata, *c. Ne pro defectu, & c. Quia propter de
elect.* gl. *un. in cap. Nullus*, *il* 2. & ibi Turrecr. *num.* 6.
79. *diſt.*

Quintum, & ultimum fundamentum eſt, quia hæc 38
poteſtas ſibi ſubrogandi ſucceſſorem non ſolum eſt contra
jus Canonicum, ut oſtenſum eſt ſupra *in ult. arg. con-
trario n.* 27. & habetur *in c. Epiſcopo non quaſi per tot.* 8.
q. 1. ſed etiam adverſari videtur de jure Divino, & na-
turali, ad quod non pertinet diſpenſatio, *cap. Sunt qui-
dam*, 25. *& q.* 1. *&* 5. *diſt. in ſumm.* §. *Jus naturale*, S.
Th. *quodl.* 9. *art.* 15. Idem ſuadetur ex infraſcriptis, Et
primo, quia etſi Deus dederit poteſtatem populo eligendi 39
Principes inferiores, ut Exodi 18. *Provide de omni ple-
be viros ſapientes, &c.* Num. 11. *Congrega mihi ſeptua-
ginta viros de Senioribus Iſrael*, & Deut. 1. *Date ex vo-
bis viros ſapientes, gnaros, &c.* tamen ut inquit S. Th.
in 1. 2. *q.* 105. *art.* 1. *ad* 1. Inſtitutionem ſummi Principis
Dominus ſibi reſervabit; & hoc eſt quod Moyſes petiit.
Nu. 27. *Provideat Dominus Deus Spirituum omnis carnis,
hominem, qui ſit ſuper multitudinem hanc*: & ſic ex Dei
ordinatione inſtitutus eſt Joſue in Principatu poſt Moy-
ſen, & de ſingulis Judicibus, qui poſt Joſue fuerunt legi-
tur quod Deus ſuſcitavit Populo Salvatorem, & quod
Spiritus Domini fuit in eis, ut patet Deuter. 17. *Eum
conſtitues Regem, quem Dominus Deus tuus elegerit.* Hæc S.
Th. Tranſlato autem Sacerdotio neceſſe eſt ut legis tranſ-
latio fiat ad Hæbreos 7. *c. Tranſlato, ſupra de conſt.* Unde
quæ dicta ſunt in lege Veteri de Moyſe, qui erat ſummus
Sacerdos, *ut c. Sacroſancta*, 22. *diſt.* poſt legem Evangeli-
cam ad Pontificem Maximum referenda eſſe, ſatis conſtat
ex *c. Electionem*, 79. *diſt.* ubi Anacletus Papa, *Electio-
nem*, inquit, *Summorum Sacerdotum ſibi Dominus reſer-
vavit*. Alia litera habet, *Summorum Pontificum*, ut etiam

innuit Gratiani rubrica ibi, *Præpoſita*: & de Summo
Pontifice authoritatem illam intelligit Auguſt. Triumph.
de poteſt. Eccleſ. quæſt. 2. art. 2. verſ. In contrarium, &
ita per illum textum Cardin. Turrecrem. *in ſumma de*
Eccleſ. lib. 2. c. 51. verſ. Septimo, *de jure*, inquit, *na-*
turali, & quaſi divino videtur eſſe, ut Papa non faciat
ſibi ſucceſſorem nec poſt mortem, nec poſt reſignationem,
quando non præeſt licet quandiu vivit, poſſit loco ſui po-
nere Legatos, & Vicarios ubi vult, & ſicut vult. Hæc
ille. Idipſum colligitur ex *cap. Si ergo, 8. q. 1.* ubi re-
lato exemplo ipſius Moyſis, qui non permiſit judicio
ſuo electionem ſucceſſoris in Principatu, ſed electus fuit
extraneus ex alia Tribu, ſcilicet Joſue filius Nave, quem
Dominus ordinavit, dicit textus. Nulla hic populi ac-
clamatio, nulla conſanguinitatis ratio, nulla propinqui-
tatis habita contemplatio eſt: & mox exemplo hujuſmo-
di ad ſummum Sacerdotium tranſlato, ſubjicit: *Pro-*
pinquis agrorum, & prædiorum relinquatur hæreditas;
gubernatio populi illi tradatur, quem Deus elegerit, &
concordat c. *Moyſes ead. cau. & quæſt.* Unde gloſſ. pri-
ma *in c. Si tranſitus 79. diſt.* dicit Papam non poſſe ſi-
bi ſubſtituere ſucceſſorem, quia nec Moyſes id potuit;
& allegat. d. c. Moyſes.

40 Sed objicies: Si electionem Summi Principis ſibi Do-
minus reſervavit; ergo nec Cardinalibus licebit eligere
Apoſtolicum. Reſpondeo, Deus eſt, qui eligit, & Car-
dinales ſunt Miniſtri, ac veluti inſtrumenta divinæ vo-
luntatis, *ut in cap. Valentianus 63. diſt.* & *in c. Licet, 8.*
quæſt. 1. cap. Ubi periculum, §. Ceterum, ibi, *Ut eorum*
miniſterium, de elect. l. 6. etiamſi malus eligeretur, quod
eſt mirabile, *ut in c. Audacter, ead. cau. & qu.* de qua
voluntate tametſi non appareat per ſigna exteriora, *ut*
olim per Columbam, c. *Statuimus, §. His omnibus*, &
ibi Archid. *n. 3. 61. diſt.* tamen inviſibiliter operatur Spi-
ritus ſanctus, qui non datur niſi Congregatis, *c. Au-*
divimus, §. Sin autem, 24. q. 1. & c. Cum Eccleſia Su-
trina, & ibi gloſ. 1. *infra de cauſ. poſſeſs. & propriet.*
Unde Aug. Triumph. *de poteſt. Eccleſ. qu. 3. art. 11. in*
reſponſione ad primum, ſic ait: *Cooperatores Dei ſumus;*
& ideo ſemper non eſt expectanda vocaliter terminatio
divina ſententia; ſed illum eligit Deus, quem eligit cha-
ritas Eccleſiæ, & communis conſenſus eligentium, ſicut
dicit Aug. ad Hebr. 5. Hæc ille. Cujus rei efficax ar-
gumentum eſt, quod cum inſtat tempus electioni Di-
vinitus præfinitum; electores ſuperna quadam vi ſentiunt
ſe capi ad coeligendum, adeo ut interdum de ſeipſis mi-
rati fuerint quod in talem electum conſenſerint. Et fa-
ma eſt recolendæ memoriæ Fridericum Cardinalem Bor-
romæum e Conclavi exeuntem prorupiſſe in hæc ver-
ba: *Huc ingrediantur qui negant Spiritum ſanctum, &*
fient credentes.

Secundo idem ſuadetur, quia Sanctuarium Dei jure
41 hæreditario poſſideri non poteſt, *c. Conſuluit, infra de*
jurepatr. & c. Ad hæc de decim. c. Plerique, & c. Apoſtoli-
ca, 8. q. 1. & turpe eſt, & divini plenum animadver-
ſione judicii, ſi ipſum in Eccleſia Dei futuræ ſucceſſionis
expectatio habeat, dicit Canon Lateranen. Concilii *in*
cap. 2. inf. de conceſſ. præb.

Tertio idem ſuadetur, quia Dominus Pontificiam po-
42 teſtatem contulit Petro per illa verba, *Paſce oves meas*,
Joan. 21. & dictum eſt ſupra *in 1. arg. contrario num. 18.*
Hujuſmodi autem verba cum ſint perſonaliſſima ut per
Cajetan. *in 2. 2. q. 185. art. 5.* utique non includunt fa-
cultatem ſibi eligendi ſucceſſores: alium enim eſt paſce-
re, aliud ſucceſſorem ſibi eligere, qui paſcat. Ad hoc
43 textus optimus *in l. Inter artifices, ff. de ſolut.* & facit
quod notat S. Th. *quodl. 12. art. 31. in corp.* ubi docet
Vicarium non poſſe totam ſuam poteſtatem alteri com-
mittere. De quo eſt textus *in cap. Clericos, ſup. de offic.*
Vicarii, dicens hoc eſſe ſatis abſonum, & abſurdum;
ergo hic actus inſtituendi ſucceſſorem eſt extra poteſta-
44 tem Petro, & in ejus perſona Rom. Pontificibus attri-
butam & ſic non valet, quia defectus poteſtatis in agen-
te ſemper reddit actum ipſo jure nullum, *c. P. & G.* &
ibi Doctores *ſup. de offic. deleg.* Pulchre Bald. *conſ. 326,*
n. 2. verſ. Quod primum lib. 1.

45 Quarto, ſi eſſet aperta hæc via ſubrogandi ſive ſuc-
ceſſorem in Papatu, verendum eſſet ne communiter ſub-
ſtituerentur nepotes, & conſanguinei per ea, quæ ha-
bentur *in c. Pervenit*, juncta gloſ. 1. *q. 3.* Nam textus
dicit gravius eſſe jura, & redditus Eccleſiarum dare con-
ſanguineis, quam extraneis, gl. *in ver. Gravius*, op-
ponit quod imo minus peccatum ſit dare conſanguineo,
c. Non ſatis 86. diſt. hæc eſt enim ordinata charitas, &
dat duas ſolutiones. Prima eſt, quia tradendo conſan-
guineis enormiter lædunt Eccleſiam; & ideo dicit tex-
tus, pejus eſt conſanguineis dare, ideſt inde graviorem
læſionem ſentit Eccleſia: & eſt ſimile *in c. Laborem 33.*
q. 2. Secunda ſolutio eſt, quod verbum, *gravius*, expo- 46
natur, ideſt communius, *c. Quod in omnibus, 32. q. 7.*
Quia, ut gloſ. inquit, cæci ſunt Epiſcopi erga nepotes,
c. *Dilectiſſimi, 8. q. 2.* Unde tantus impetus in eos omnia
fundendi fuit reſtrænandus, ut in alio caſu dicit *l. Nec in*
ea, ff. ad l. Jul. de adulter. Ad hoc Concil. Trid. *c. 1. ſeſſ.*
25. ibi, *affectum erga nepotes deponant, unde tot malo-*
rum in Eccleſia Seminarium extat. Si igitur ex textu,
& gloſſa Prælati erga nepotes gravius peccant, quia enor-
miter lædunt Eccleſias cum facultates illarum profuſius
effundant; idque communiter, quia cæci ſunt, & im-
petu quodam erga illos feruntur: quis ſperet humanum af-
fectum a carne, & ſanguine tam abſtinentem fore, ut
poſſit nepoti ſuo ſupremum principatum poſt ſe relinque-
re, & non faciat? Atque ita ſummum Sacerdotium non
pro meritis, & dignitate, ſed affectu carnis quaſi pa-
trimonium tranſmitteretur in poſteros. Et tamen, ut in-
quit S. Tho. *in 2. 2. q. 63. art. 1. in corp.* *Si aliquis promo-* 47
veat aliquem ad Prælationem, quia eſt conſanguineus,
eſt acceptio perſonæ, quæ opponitur juſtitiæ diſtributivæ,
& conſanguinitas facit eum dignum, ad hoc ut inſtituatur
hæres patrimonii, non autem ad hoc ut inſtituatur ei Præ-
latio Eccleſiaſtica. Hæc ille. Hoc autem eſſe contra di-
ctamen juris naturalis, inde percipitur, quod qui præeſ- 48
ſe debet multitudini, & illam regere, melior ceteris eſt
eligendus. Idque bruta ipſa nos docuerunt, ut Apes,
& Grues, *cap. in Apibus, 7. qu. 1.* *Unde Regum 4.* ſcri-
ptum eſt, *Eligite meliorem, & eum ponite ſuper ſolium*
patris ſui, & 3. Et hic, dicitur. *Oportet principem eſ-*
ſe optimum, & perfectum virtute. Quod potiſſimum 49
procedit in Papa, qui eſt caput omnium fidelium, *cap.*
In novo 21. diſt. & c. Sacroſancta, 22. diſt. Is enim pro-
culdubio eligendus qui præſtantior eſt, qui doctior, qui
ſanctior, qui in omni virtute eminentior, dicit textus
in cap. Licet, 8. qu. 1. Unde Gregorius X. in Concilio
Lugdunenſi ſerio obteſtatur Cardinales ut penſent atten-
tius, quid eis immineat, cum agitur, de creatione Vica-
rii Jeſu Chriſti, Succeſſoris Petri, Rectoris univerſalis
Eccleſiæ, Gregis Dominici Directoris, ut eorum mi-
niſterio acceleretur utilis & pernecesſaria totius mundi
proviſio, refertur *in cap. Ubi periculum, §. Ceterum de*
elect. lib. 6. Quid vero ſi inordinatus carnis affectus eo 50
uſque captivaret humanum judicium, ut in ſucceſſorem
ſubſtitueretur minor, aut diſcolus, vel alias inſufficiens?
Ubique data hac poteſtate ſubſtituendis, talis eſſet Pa-
pa, quia exceptio ætatis, dummodo adſit uſus rationis,
& conſimiles exceptiones, quæ juris poſitivi ſunt, con-
tra electum a duabus partibus Cardinalium non admit-
tuntur, *ut cap. Licet de vitanda*, & ibi, dixi poſt Bel-
lam. *& alios ſupr. de elect.* Quanta autem hinc pericu-
la, & mala Eccleſiæ Dei proventura eſſent nemo non vi-
det. Ad hoc bonus textus *in cap. Indecorum*, & quod
ibi adnotavi *ſupra de elect. ætat. & qualitat.* Ne dica- 51
tur hoc abſurdum poſſe contingere etiam in Collegio
Cardinalium; nam reſpondetur id moraliter eſſe impoſ-
ſibile. Tum quia ratio ſanguinis erga unum non con-
currit æque in omnibus. Tum quia integrum eſt judi-
cium, quod plurimorum ſententiis confirmatur, *capit.*
Extra, 63. diſt. cap. Prudentiam, ſupra de offic. deleg.
& multis argumentis comprobat Turrecrem. *in ſumma*
de Eccleſ. lib. 2. cap. 51. Unde Bald. *in d. capit. Licet*
num. 9. de elect. quærens, an poſſit opponi Papæ quod
ſit Hermaphroditus, ſurdus, vel mutus. Reſpondet his
verbis: *Cardinales non facerent ita fatuam electionem,*
& ideo non debet fieri quæſtio de ambagibus, & ineptiis.
Hæc Baldus. Quinimo, ut inquit Auguſtin. Triumph.
de poteſt. Eccleſ. quæſt. 2. art. 2. quia plura vident plu-
res, quam unus, quia homines judicant de his, quæ
foris patent, ſolus autem Deus intuetur cor; ideo talis
electio caret errore, & meretur ſuper hoc divinam in-
ſpirationem ipſo Salvatore dicente, Matth. 18. 20. *Ubi*
ſunt duo, vel tres congregati in nomine meo, ibi ſum
in medio eorum.

Ad extremum ex inſtitutione ſucceſſoris Collegium 52
Apo-

Apoſtolicum, quod eſt honorabilius Eccleſiæ membrum, *c. Conſtantinus 96. diſt.* privaretur jure eligendi Romanum Pontificem, quod habet ex conſenſu univerſalis Eccleſiæ, & in cujus poſſeſſione per tot ſecula exiſtit, ut *c. In nomine Domini 23. diſt. & c. Licet de vitanda, ſupra de elect. cum ſuis concord.* Auguſt. Triumph. *de poteſt. Ec-*
53 *cleſ. qu. 3. art. 7.* Idque per quam convenienter, ut ſolidis rationibus probat Cardin. Turrecrem. *citatus in ſumma de Eccleſ. lib. 2. c. 51.* contra ſtultum errorem Joannis VVicleff dicentis electionem Papæ a Cardinalibus per diabolum eſſe introductam: & Auguſt. Triump. *ubi ſupra quæſt. 2. art. 2. & 3.* repugnat autem naturali rationi, ut Cardinales hoc jure ſibi quæſito ſine juſta, & neceſſaria cauſa ſpolientur, *reg. ſine culpa libr. 6.* & notat Card. *conſ. 142. verſ. Sed hic literis non obſtantibus*, ubi late oſtendit hoc eſſe peccatum, & impoſſibile etiam Papæ. Quod plenius proſequor *in c. Conſultationibus in u. qu. per tot. maxime n. 50. inf. de Cler. ægrot.* adeo ut propterea ſi Cardinales viderent ſibi hanc poteſtatem ademptam, quæ ipſos ubique locorum, & gentium tam ſpectabiles, & honorabiles reddit, timendum foret ne ſucceſſori a Papa electo negarent Canonicam obedientiam, & ſchiſmata in Eccleſia ſuſcitarentur; cum præſertim ſententia negativa ſit Canoniſtarum omnium, & graviorum Theologorum conſenſu recepta, & melioribus fulcita rationibus arg. Clem. 1. §. *fin. de ſumm. Trinit. & fide Cathol.* & Papa volens turbare ſtatum univerſalis Eccleſiæ, non ſit ſuſtinendus, ut inquit Innoc. *in c. Quanto ad fin. verſ. Si Papa de conſuet.* & alii ſupracitati *n. 32.*

Nunc reliquum eſt, ut ad argumenta contraria reſpondeamus.

54 Ad primum igitur reſpondetur negando conſequentiam; nam Chriſtus uti ſupremus Dominus potuit de re ſua, id eſt Eccleſia, abſolute diſponere, eamque ſuo arbitrio fundare; non ſic alii Pontifices, qui non domini, ſed diſpenſatores exiſtunt. Ita Cardin. Turrecrem. *in ſumma de Eccleſ. l. 2. d. c. 51. col. 3. verſ. Ceterum.* Præterea ut inquit Auguſt. Triumph. *de poteſt. Eccleſ. q. 2. art. 2. in corp. Chriſtus fuit Deus, & homo: ideo in ſuo judicio non potuit falli, neque fallere, ſed quia judicium humanum eſt fallibile, quia purus homo poteſt falli, & fallere; ideo conveniens fuit poſt Chriſti aſcenſionem, & poſt mortem illius, qui immediate a Chriſto electus fuit, ut promotio cujuslibet alterius ſummi Pontificis fieret per electionem, ut ex collatione, & concordia plurium talis electio careret errore, & mereretur ſuſcipere divinam inſpirationem.* Hæc ille. Quinimo ipſe quoque S. Petrus miniſterialiter etiam ab Apoſtolis electus fuit poſt Domini in cælos aſcenſum, *ut patet in dict. c. in novo 21. diſt. & d. c. Sacroſancta 22. diſt.* Deinde
55 ad primum argumentum ſic reſpondet Dec. *in c. Licet de vitanda numer. 8. de elect.* videlicet, quod Chriſtus fecit ut homo noſtra eſt inſtructio, ſecus quod fecit ut Deus; nam ipſe ambulavit ſuper aquas, & jejunavit quadraginta diebus, & ad hæc nos non adſtringimur,
56 quia talia miraculoſe fecit ut Deus. Dum autem Petrum ſibi ſucceſſorem inſtituit, eique poteſtatem contulit ligandi, & ſolvendi, non ut homo quidquid dicat ibi Decius, ſed ut Deus operatus eſt, *ut patet 22. diſt. cap. Ita Dominus, & cap. Omnes*, ubi dicitur: Non ergo quælibet terrena ſententia, ſed per illud verbum, per quod conſtructum eſt cælum, & terra, per quod denique omnia condita ſunt elementa, Romanam fundavit Eccleſiam, *cap. Solitæ, §. Porniſtes, de major. & obed.* ubi Pontificalis authoritas non a quolibet, ſed a Deo dicitur inſtituta, cum ſuis concord. Unde & Eccleſia dicit: *Deus, qui B. Petro Apoſtolo collatis clavibus Regni cæleſtis ligandi, atque ſolvendi Pontificium tradidiſti.*

57 Ad ſecundum argumentum reſpondet Turrecrem. *in cap. Si tranſitus n. 1. verſ. Ad ſecundam 79. diſt.* poſt gl. ibi, *in ver. Non poſſit*, non eſſe trahendum ad conſequentiam factam S. Petri ſibi Clementem ſubſtituentis. Quoniam motus fuit inſpiratione divina; nam & ad ejus umbram curabantur infirmi, *facit c. Si non li-*
58 *cet 23. q. 5. & c. Duæ ſunt, 19. q. 2.* Præterea ſubſtitutio illa effectum non habuit, nec eam ſanctus vir acceptavit, ſed Petro immediate ſucceſſit Linus, Lino Cletus, & Cleto Clemens, ut tradunt Ignatius Martyr. *in Epiſt. 4. ad Mariam Caſſabolitem*, quæ habetur *tom. 1. Con-*

Fagnan. in 1. Lib. Decretal.

cil. p. 1. fol. 25. col. 2. lit. B. Irenæus *l. 3. c. 3.* Epiphan. *hæreſ. 37.* Optat. Milevit. *l. 2.* Aug. *Ep. 161.* & Hieron. ſecutus Optatum *in lib. de Scriptor. Eccleſ. in Clement. cap. 15.* ubi Clementem ponit quartum Pontificem poſt Petrum, corrigens ſententiam, quam dixerat *in 52. Iſaja in fin.* Quod ipſum conſtat ex Martyrologio, Breviario Romano, & Canone Miſſæ, ubi poſt Linum Cleti, deinde Clementis fit commemoratio, licet non deſint qui contradicant. Unde gl. *in c. 1. in ver. Aut ligandi 8. q. 1. recitat verſum.*

Diſputat hic mundus quartus, fueritve ſecundus. Etenim, ut inquit gloſſa ibi, Poſt S. Petrum Clemens animadvertens pernicioſum fore exemplo, ut aliquis ſibi eligeret ſucceſſorem, renunciavit Papatui, in manibus ſcilicet Sacerdotum, qui tunc Romæ aderant. Vide Auguſt. Triump. *de poteſt. Eccleſ. qu. 2. art. 2. in reſponſione ad primum.* Turrecrem. *in ſumma de Eccleſ. lib. 2. c. 51. col. 3. verſ. Nec obviat quod S. Petrus.* & Baron. *ad annum Chriſti 69. n. 39. & notas ad Epiſtolas, & Decreta Clementis Papæ I. tom. 1. Concil. part. 1. fol. 25. col. 2. litera C.* & Platinam *in vita ipſius Clementis pag. 8.*
c. His accedit, quod de fide Epiſtolæ ſuperius relatæ nn. 59
20. Unde hoc factum deſumitur, merito hæſitari poteſt; quia ut alia omittam, cum ſcripta ſit poſt obitum S. Petri, & ſic poſt annum Neronis decimum tertium, ſcribi non potuit ad Jacobum Fratrem Domini, qui teſte Hieron. *de Vir. Illuſtr. 30.* Neronis anno præcipitatus fuit Hieroſolymis e vertice templi. Quare illa Epiſtola vel non eſt Clementis, vel ſcripta fuit ad Simonem, qui ſimiliter fuit Frater Domini, & vox *Jacobum*, mendoſe irrepſit. Lege Baronium *ad annum Chriſti 69. fol. 689.* & Poſſevin. *in appar. ſacr. in ver. Clement Romanus.*

Ad tertium reſpondetur factum illud Bonifacii II. in 60
Concilio iterum congregato ab omnibus reprobatum fuiſſe, ut idem Anaſtaſius teſtatur dicens: *Eodem tempore facta iterum Synodo, hoc cenſuerunt Sacerdotes omnes, propter reverentiam S. Sedis. Et quia contra Canones hoc fuerat factum, & quia culpa eorum reſpiciebat; ut ſucceſſorem ſibi conſtitueret, ipſe Bonifacius Papa reum ſe confeſſus eſt Majeſtatis, quod Diaconum Vigilium ſua ſubſcriptione Chirographi ante confeſſionem S. Apoſtoli Petri conſtituiſſet, ac ipſum conſtitutum in præſenti omnium Sacerdotum, & Cleri, & Senatus incendio conſumpſit*, refertur *t. 2. Conc. p. 1. fol. 643. col. 2. lit. C.* Unde ex tam inſigni retractatione validiſſimum deſumitur argumentum pro hac ſententia. Sed & Silverius Papa in Decreto anathematis in Vigilium exprobrat, quod contra jura Canonica tempore Bonifacii ipſo vivente ſucceſſor ejus deſignare conatus fuerat, ut patet ex Epiſtola ipſius Silverii ad Vigilium Pſeudopapam quæ habetur *t. 2. Concil. p. 1. fol. 772. col. 1.* & vide Baron. *c. 7. ad annum 521. fol. 166.* Alia vero exempla in con- 61
trarium adducta *nu. 22.* præterquam quod adverſantur Decreto Symmachi Papæ *in d. c. Si tranſitus 79. diſt.* non videntur obſtare, quia ſi accurate conſiderentur, illæ non fuerunt ſubſtitutiones ſucceſſorum, ſed potius deſignationes. Pontifices enim a Cardinalibus rogati indicarunt quem dignum putarent Cathedra Petri, ſalvis tamen Cardinalium ſuffragiis. Ideoque nullus ex deſignatis poſt obitum Pontificis deſignantis geſſit ſe pro Papa niſi poſt ſubſecutam Cardinalium electionem. Ad hoc *cap. Petiiſti 7. q. 1.* ibi, *Si eum aptum cognoveris, tibi ſucceſſorem deſigna, ut huc veniat ordinandus.*

Ad quartum reſpondet gloſſ. *in d. cap. Si tranſitus in* 62
ver. Non poſſit 79. diſtinct. dicens aliud eſſe de ſui ſucceſſoris electione cum fratribus deliberare, quod ibi permittitur, & poteſt fieri, & aliud ex teſtamento quaſi dignitatis ſuæ hæredem ſubſtituere, quod penitus prohibetur, *ut c. Epiſcopo non, 8 qu. 1.* & cum illa gloſſa tranſeunt ibi Archid. Bellam. Turrecr. & reliqui omnes. Quæ reſponſio ad literam eſt Gratiani *in c. Apoſtolica, §. His omnibus, 8 quæſt. 1.*

Ad quintum reſpondetur negando conſequentiam; 63
nam ſecundum Hugonem relatum *in d. cap. Si tranſitus, ab Archid. n. 1.* & Turrecrem. *eod. n. verſ. Ad tertiam.* Multa ſunt quæ aliis indulgemus, quæ nobis indulgere non poſſumus. Epiſcopus enim ſæpe cum aliis diſpenſat, privilegium, vel honorem aliis confert, quæ ipſe ſibi impendere non poſſet, quia nemo ſibi honorem aſſumit, *c. in ſcripturis 8. q. 1.* Ad hoc bonus text. *in c. fin. de inſt. & in c.*

debitum cum concord. de quibus in gloſ. 1. *infra de Baptiſm.* Adde, quod *in d. cap. Petiiſti 7. q. 1.* non continetur indultum ſibi ſucceſſorem ſubſtituendi, ſed deſignandi, ut ſcripſi *in c. Nulla n. 79. & ſeqq. de conceſſ. præb.* ubi plene videas de intellectu illius textus, & adde Auguſt. Triumph. *d. q. 2. art. 2. in reſponſ. ad 2.*

64 Ad ſextum nempe *ad c. Adrianus, & in c. Synodo 63. diſt.* reſpondetur illos Canones eſſe Apocryphos, & commentitios, & primum illorum authorem fuiſſe Sigebertum Monachum, qui honoris avidus illos mendaciſſime conſcripſit ad aucupandam gratiam Imperatoris ſchiſmatici, & Gratianus nimis credulus hanc fabulam, & impoſtoris Commentum veluti hiſtoriam Decreto ſuo inſeruit. Lege Cardinal. Baron. *ad annum 526. & 555.* & præſertim *ad annum 774. a n. 10. & ad annum 964. a n. 22.* Suar. *de defenſ. fid. Cathol. contra Anglicanæ ſectæ errores lib. 3. c. 29. a. 7.* Card. Bellarm. *de Summo Pontifice l. 2. c. 22. & de Clericis c. 9. & notat in vita Adriani Papæ I. to. 3. Concil. part. 1. ſect. 1. fol. 421. col. 2.* Sed
65 quatenus prædictis Canonibus aliqua eſſet adhibenda fides; tamen confirmatio electionis, quam ex aſſerto indulto Apoſtolicæ Sedis tunc temporis concedebant Imperatores, non conferebat Papæ authoritatem Papatus; alioquin Papatus eſſet ab Imperatore, quod eſt hæreticum, cum ſit a Deo tantum, *c. Omnes, & c. Sacroſancta 22. diſt.* ſed ſolum dabat robur facto, ut ſchiſmatici, & hæretici non auderent contravenire, ut optime de-
66 clarat Turrecr. *in d. c. Adrianus n. 1.* Adde Cardinalem Albanum *in tr. de Cardin. quæſt. 32.* ubi pluribus probat, Summum Pontificem non poſſe alteri impertiri facultatem eligendi Papam; quia regula, eſt neminem facere poſſe quod per ſe facere non poteſt, ut in regula Sexti, *quod alicui ſuo* cum ſuis concord.

67 Ad ſeptimum reſpondetur aliud eſſe ut Papa cum Cardinalibus faciat Conſtitutionem ſuper modo electionis Romani Pontificis, quod poteſt, ut in juribus ex adverſo allegatis; aliud ut creet ſibi ſucceſſorem, quod ei non licet, ſicut non licet ex teſtamento ſibi adſcribere dignitatem. Ita ad calamum reſpondet Paul. de Eleaz. & poſt eum Cardin. in Clem. *Ne Romani in 5. q. n. 5. de elect.* & Gambar. *in Extravag. Julii II. n. 96.*

Ad ultimum reſpondetur, hanc prohibitionem ſibi eli- 68
gendi ſucceſſorem non inniti ſolum jure Canonico, ſed etiam jure Divino, & naturali, ut ſuperius monſtratum eſt a *n.* 38. Nec refragatur *§. His omnibus 8. q. 1.* in contrarium adductus. Quoniam non loquitur in Papa, ſed in Epiſcopi, qui ad exemplum S. Petri ſubſtituebant ſibi ſucceſſores. Id quod fuit eis inhibitum ex Conſtitutione Eccleſiæ: & ideo Papa poteſt cum eis diſpenſare, prout diſpenſavit cum Archiepiſcopo Moguntino, *ut in c. Petiiſti 7. q. 1.* ſed hinc non licet inferre, ut Papa poſſit ſibimet ſucceſſorem ordinare, *ut dictum eſt ſupra in reſponſione ad quintum argumentum n. 63.* Similiter non refragatur quod Moyſes potuiſſet ſibi in Principatu filios ſubſtituere *ut dicitur in d. c. Moyſes 8. q. 1.* Nam reſpondetur id verum eſſe antequam divina prohibitio emanaſſet, ut ibi notat gloſſ. *in ver. Potuit*. Et ad ponderationem *d. cap. Si tranſitus 79. diſtinct.* reſponderi poteſt nec abſonum eſſe, nec inuſitatum, ut leges prohibitivæ ferantur ab Eccleſia etiam de his, quæ lege divina damnantur, *c. Cum tu*, & ibi gloſſ. *in ver. Sive poſt infra de uſur.* cum multis ſimil.

Demum ad id, quod addit Victoria circa utilitatem hu- 69
jus ſubſtitutionis cum Auguſtino Triumpho *de poteſt. Eccleſ. q. 2. art. 3 ad 4.* reſpondeo diuturnam Eccleſiæ vacationem quandoque eſſe bonam, ſi fiat propter bonum finem, ut ſi fiat propter hoc ut ſufficientior, & ſanctior quæratur. Tutius enim eſt, aut ſaltem minus malum populo Chriſtiano tempore aliquo Paſtore carere, quam diſcolum, ſtultum, & malum habere, qui non ut Paſtor, ſed ut Mercenarius proprium bonum quærat, vel ut lupus oves diſperdat. Ad hoc *c. Tres perſonas 23. qu. 4.* Rurſus itidem ait in reſponſione ad ſecundum diſcordiæ, lites, imo & contentiones poſſunt eſſe in electione Papæ abſque peccato, dummodo ſic diſcordantes ordinent eorum conſcientiam ad bonum ſtatum Eccleſiæ. Ad quod inducit authoritatem Daniel. 10. *ut ibi per eum, Salvo, &c.*

DE TRANSACTIONIBUS.

Alexander III. Abbati de Strapbor. & Priori de Phe.

CAPUT VIII.

VEniens ad Apoſtolicæ Sedis clementiam Magiſter G. de Favill. ſua nobis inſinuatione monſtravit, quod Monachi majoris monaſterii terras in Parochia ſanctæ M. de Marchia excolunt, & ab eadem Eccleſia coloni eorum omnia Eccleſiaſtica, tam neceſſaria quam voluntaria, ſuſcipiunt ſacramenta; & tamen eidem Eccleſiæ decimas ſolvere contradicunt: & infra. Arbitrantur autem ſe poſſe tueri cujuſdam tranſactionis prætextu, inter præfatos Monachos & quendam Sacerdotem memorati G. prædeceſſorem factæ, ut de duabus carruatis terræ, quas in dominio ſuo Monachi tenent, tertiam tantum decimarum partem exſolvant; & infra: Mandamus, quatenus niſi præfati Monachi, tranſactionem præſcriptam authoritate Apoſtolica confirmatam eſſe docuerint, cum alias inter perſonas facta potius quam inter Eccleſias videatur, nec pacta inter alios acta aliis obeſſe patiamur: ipſos & agricolas, decimationes ex quibuslibet rebus provenientes ex integro, & illarum quas illicite detinuerant, juſtam æſtimationem reſtituere eidem Eccleſiæ compellatis.

SUMMARIUM.

1 *TRanſactio facta de rebus Eccleſiæ per Prælatum ſine conſenſu Superioris non obligat ſucceſſorem.*

2 *Sed valet in præjudicium tranſigentis, & quandiu Eccleſiam poſſidebit.*

3 *Tranſactio perſonalis efficitur realis, & obligat etiam ſucceſſores, ſi fuerit per Sedem Apoſtolicam confirmata ex certa ſcientia.*

4 *Papa poteſt facere, ut tranſactio, quæ nulla eſt, ſit aliqua.*

5 *Plus de nihilo aliquid facere, quam de aliquo aliud.*

6 *Concordia per Papam confirmata ex certa ſcientia & cum cauſæ cognitione non ſunt ſublata a Concilio Trid. c. 4. ſeſſ. 6. & c. 6. ſeſſ. 25. & n. 10.*

7 *Secus in pacto gratuito.*

8 *Tranſactio omnis eſt pactum, ſed non e converſo.*

9 *Attrebatenſis Epiſcopi concordia, ſeu exemptio an fuerit a Conc. Trid. ſublata, & num. ſeqq. uſq. in fin.*

10 *Congregatio Concilii conſulitur a Nuncio Apoſtolico in Belgio de conſenſu Conſilii Privati Archiducis in ſcriptis habito.*

11 *Concordia ex quibus diverſificetur a pacto gratuito ſeu privilegio.*

12 *Exemptionis privilegium ab Epiſcopo conceſſum non obligat ſucceſſorem.*

Tran-

13 *Tranſactionis ſubſtantiale eſt, ut aliquid utrinque detur, aut remittatur.*

14 *Reſervatio juris nihil dat, & nihil auſert, ſed tamen jus reſervantis conſervat.*

15 *Prælati tenentur ſibi mutuum præſtare auxilium.*

16 *Tranſactio fit ſuper re dubia, & lite incerta; alias non tenet.*

17 *Concordia in latiori ſignificatione accipitur, prout contra diſtinguitur a diſcordia.*

18 *Supplicationi tanquam matrici magis ſtandum eſt, quam literis.*

19 *Enunciativis Papæ in literis ad ſupplicationem non ſtatur in præjudicium tertii.*

20 *Juramenta contra utilitatem Eccleſiæ perjuria potius dicenda ſunt.*

21 *Juramentum Prælati de non repetendis juribus Eccleſiæ ſuæ non valet.*

22 *Confirmatio non dicitur ex certa ſcientia, ſi illius tenor ſit incertus in literis, non autem in ſupplicatione.*

23 *Clauſula*, quorum tenores, *in ſupplicatione cum facultate inſerendi tenorem in literis, inducit ſcientiam Papæ fictam, non autem veram.*

24 *Scientia Papæ ubi requiritur vera, non ſufficit ficta, vel præſumpta per clauſulam*, quorum tenores.

25 *Ex mero a ſe pleno jure non poteſt Epiſcopus Eccleſias ſibi ſubjectas.*

26 *Exempti ſimpliciter a juriſdictione Epiſcopi ſunt Sedi Apoſtolicæ immediate ſubjecti.*

1 V*Eniens*. Tranſactio facta de rebus Eccleſiæ per Prælatum ſine conſenſu Superioris non obligat ſucceſſorem. Hoc dicit. Prima poſt factum narrat. Secunda dat judices, ibi, *Mandamus*.

2 In textu ibi, *Inter perſonas facta potius, quam inter Eccleſias*. Nota ſingulariter tranſactionem a Prælato initam ſuper juribus Eccleſiæ validam eſſe in ſui præjudicium, & quandiu Eccleſiam poſſidebit, etiamſi Superioris auctoritas non intercesserit; ſed non obligare ſucceſſores, cum ſit mere perſonalis, ut hic eſt caſus multum notabilis, ſecundum Jo. Andr. & omnes: & notat Abb. *n.* 1. Ab hoc Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 6. *cap.* 4. ibi, *Concordiis quæ ſuos tantum obligent Auctores, non etiam Succeſſores, & ſeſſ.* 25. *de reform. cap.* 6.

3 In gloſſa *in ver. Confirmatam*, nota ex hac gloſſa tranſactionem perſonalem fieri realem, & obligare etiam ſucceſſores ſi fuerit per Sedem Apoſtolicam confirmata, ut dicitur in textu, dummodo tamen confirmatio non ſit in forma communi, ſed ex certa ſcientia, ut gloſſa dicit.

4 Nam Papa poteſt facere, ut tranſactio, quæ nulla eſt, ſit aliqua, arg. *cap. ult.* 16. *qu.* 1. *& cap. Cum Apoſtolica de*

5 *iis, quæ fiunt a Prælat.* Ergo multo magis poteſt efficere, ut ſit alia, ſeu alterius naturæ; quia plus eſt de nihilo aliquid facere, quam de aliquo aliud, arg. *cap. Revera, de conſecr. diſtin.* 2. *& l. unic. circa princip. C. de rei uxor. act.* & cum gloſſ. conſentiunt Innoc. *num.* 1. *in ver. Confirmatum*, Hoſtienſ. *n.* 3. *in ver. Auctoritate Apoſtolica*, Jo. Andr. *num.* 10. *ver. In gloſſ.* 3. Butr. *n.* 14. Abb. *num.* 2. & alii communiter.

6 Et ex hac gloſſa collige, tranſactionem, ſeu concordiam in formam ſpecificam a Sede Apoſtolica confirmatam ſuperinducere aliam naturam, & habere duplex vinculum ad obligandum; Unum ſcilicet a Prælato tranſigente, aliud a Superiore confirmante, ut notat gloſſ. antepenult. in Clem. *Dudum de ſepult.* Quo fit, ut Conc. Trident. tribuens Epiſcopis facultatem viſitandi Capitula exempta *in cap.* 4. *ſeſſ.* 6. & procedendi contra Capitulares cum adjunctis *in cap.* 6. *ſeſſ.* 25. quamvis utrobique ſuſtulerit concordias: non tamen cenſeatur ſuſtuliſſe confirmatas a Sede Apoſtolica ex certa ſcientia, & cum cauſæ cognitione, ut per illam gloſſ. alias reſolvit Rota: & declaravit S. Congregatio ejuſdem Concilii interpres, ut dixi *in c. Si quis n.* 24. *&* 34. *infr. de confirm. util. vel inutil.* nam per hujuſmodi derogationes non cenſetur derogatum pactis, ut præfertur, confirmatis, Puteus *deciſ.* 171. *lib.* 3. Achill. *deciſ.* 1. *de confirmat.* Romanus *ſingul.* 7. Alex. *in l.* 1. *n.* 25. *ff. ad l. Falcid.* Ruin. *conſ.* 201. *n.* 13.

7 *lib.* 1. Sarnen. *in regula de Annali q.* 78. *n.* 5. Hoc tamen intelligas dummodo agatur de vera, & reali concordia; ſecus ſi de pacto gratuito; nam etſi omnis tranſactio, ſeu concordia ſit pactum, ut probat litera hujus textus,

ibi, *Ne pacta inter alios acta:* & notat Butr. *n.* 10. tamen non convertitur, quia pactum gratuitum non eſt 8

concordia; & confirmatio Apoſtolica reſolvitur in nudum privilegium, quod ſublatum eſt a Concilio.

Hinc ſumpta occaſione QUÆRO, de quæſtione facti.

Fortigarius olim Atrebaten. Epiſcopus anno 1439. 9

exemit, ac totaliter liberavit Eccleſiam ſuam Cathedralem, ejuſque Canonicos, Præbendatos, ac Miniſtros a ſua, & ſucceſſorum ſuorum juriſdictione ſpirituali, ac temporali, & hanc exemptionem poſt aliquot menſes confirmavit Eugenius IV. Nuper vero cum præſens Epiſcopus vellet procedere contra Præbendatum dictæ Eccleſiæ ob delictum incertus ab eo, ut dicebatur, patratum in vim *cap.* 4. *ſeſſ.* 6. *& cap.* 6. *ſeſſ.* 25. Concil. Trid. quod

ſuſtulit hac in parte quæcunque Capitulorum privilegia, 10

& exemptiones: Capitulum objecit coram Nuncio Apoſtolico in Belgio, cui cauſa commiſſa fuerat conceſſionem Epiſcopi Fortigarii non eſſe ſimplex privilegium, ſed concordiam, quæ cum fuerit confirmata ab Eugenio ex certa ſcientia, & cum cauſæ cognitione, propter duplex vinculum non erat ſublata per Decretum *dict. cap.* 4. *&* 6. Quemadmodum ſæpius reſpondit Sac. Congregatio Concilii, ut tetigi *ſupra n.* 6. De quo quidem articulo Nuncius accedente ad hoc expreſſo conſenſu Conſilii Privati Archiducis in ſcriptis habito, Sac. Congregationem duxit conſulendam, tanquam de articulo pertinente ad interpretationem ipſius Concilii: Itaque nunc quæritur, an prætenſa concordia fuerit a Concilio ſublata, necne.

Multa hinc inde aſſeruntur ab Advocatis, ſed difficul- 11

tas reſtringitur potiſſimum ad duo capita.

Primum eſt, an conceſſio Epiſcopi Fortigarii ſit vere concordia, quam Concilium præſervat ex ſententia Sacr. Congregationis; an vero nudum privilegium, quod tollitur Decretis *d. cap.* 4. *&* 6.

Secundum caput eſt, quatenus ſit concordia, an poſtea fuerit confirmata ex certa ſcientia, & cum cauſæ cognitione, quemadmodum requiritur ad hoc, ut non cadat ſub Concilii derogationibus.

Quoad primum videtur reſpondendum, ejuſmodi conceſſionem eſſe nudum privilegium, ſeu pactum gratuitum, non autem concordiam proprie ſumptam. Id autem probatur a cauſis conceſſionis, & a rebus, quæ conceduntur.

Cauſa fuit beneficiorum retributio; nam cum ille Epiſcopus Fortigarius diu fuiſſet Canonicus, & Archidiaconus Atrebatenſis Eccleſiæ, & probe a Canonicis tractatus, ideoque bene affectus erga Capitulum, & jure illius; Cumque ab eodem Capitulo in Epiſcopum electus fuiſſet, quod conſtat ex inſcriptione ejus ſepulturæ exhibita, & ex literis Eugenii IV. volens parem gratiam referre Capitularibus, conceſſit illis exemptionem tam exorbitantem in grave detrimentum Eccleſiæ, ac Succeſſorum ſuorum. Quod conſtat ex illis verbis conceſſionis: *Accedit ſocialis dudum cum memoratis fratribus convictus, ac ſpatio ferme* 22. *annorum in ipſa Atrebaten. Eccleſia intitulatio, de cujus bonis enutriti ſumus, prius quidem in Canonia, & Præbenda, poſtmodum in Archidiaconatu, utrobique pacifico, utrobique modeſte tractati: Unde nobis juſtum videtur eidem Eccleſiæ noſtræ reſpondere vices; & qui vos benigne, ac familiariter ſupportarunt, eos ad majora vocare paterno proſequamur affectu, & favore gratioſo.*

Quæ quidem verba aperte ſonant in gratuitam conceſſionem, & gratiam, non autem in concordiam, *c. Gratiam* 1. *qu.* 1. *cap. Si gratioſe de reſcript. lib.* 6. Rurſus intentio principalis Epiſcopi fuit præſervare, atque augere privilegia Capitularium, quod patet illis verbis: *Ad fratres noſtros cariſſimos humaniter inclinati, eorum libertates, & privilegia volumus inviolabiliter obſervari, & quæ obſcura in eiſdem videbantur, augendo ad clarum reducere*, & infra: *Juncto etiam quod comperimus eoſdem fratres noſtros a nonnullis Prædeceſſoribus noſtris Epiſcopis quamplura privilegia, & libertates obtinuiſſe, nos inducunt ut eos gaudere velimus ſuis libertatibus, & exemptione.*

Cum autem ejuſmodi privilegia non obligarent ſucceſ- 12

ſores, *c. Cum venerabilis*, ubi Innoc. & Abb. notant *infra de conſuet.* & patet ex dictis ſupra *n.* 1. *&* 2. hinc apparet mentem Epiſcopi Fortigarii fuiſſe merito privilegium concedere, non autem tranſigere, aut concordare.

Ac

Ac demum finis Epiſcopi fuit antiquas lites extinguere, & pacifice vivere, non per viam tranſactionis, ſed per viam ceſſionis jurium ſibi competentium. Quod ſimiliter patet ex conceſſione, ibi, *Ut pro veritate, & pace acquirenda, & ſervanda parum nobis videatur cedere juri, vel rebus noſtris*. Hæc enim verba, & alia ſupraſcripta, cum ſint appoſita in proœmio, indicant mentem, & cauſam finalem Epiſcopi concedentis, *l. Cum hic in princ.* & ibi Bart. *n. 4. ff. De tranſact.* Oldrad. *conſ. 103. Quæſtio eſt, verſ. Secundo ex hoc*, Alex. *conſ. 7. Viſis n. 3. lib. 2.*

13 Sed clarius hoc idem colligitur ex rebus, quæ conceduntur; nam cum de ſubſtantia tranſactionis ſit, ut aliquid utrinque detur, aut remittatur, *l. 1.* ubi Doctores, *ff. De tranſact. l. Tranſactio, C. Eodem*, Rota diverſorum *deciſ. 119. n. 2. part. 2.* tamen in hac aſſerta concordia Epiſcopus concedit Capitulo quam plura, eaque maximi ponderis; & viceverſa aut nihil prorſus recipit, aut ita leve, ut parum diſtet a nihilo.

Nam Epiſcopus concedit primo, ut Canonici omnes, Capellani, & Vicarii, Choreales, & alii quicunque habitum dictæ Eccleſiæ deferentes ſint prorſus exempti a juriſdictione tam ſpirituali, quam temporali Ordinarii Attrebatenſis.

Secundo concedit, ut Eccleſia Attrebatenſis ſit omnino libera ab eadem juriſdictione Epiſcopi, itaut Epiſcopi non poſſint in eadem Eccleſia ſua, ſeu clauſtro, vel domibus ejuſdem facere, aut mandare facere aliquam perſonam citari, vel moneri, aut aliquam juriſdictionem exercere, nec in illis valvis affigere literas cenſurarum, ſeu pœnarum, & alias quaſcunque niſi cedulas pro Ordinibus celebrandis.

Tertio concedit Epiſcopus, ut omnes ſervitores dictorum de Capitulo in ſuis domibus commorantes ſint ſimiliter omnino exempti a juriſdictione ſpirituali, & temporali Epiſcoporum pro tempore.

Quarto, ut duæ domus juriſdictionis Eccleſiæ Attrebatenſis ſint de totali juriſdictione ſpirituali, & temporali Capituli.

Quinto, ut Eccleſia Parochialis ſita in clauſtro Cathedralis, quam dicit eſſe de juriſdictione, & dominio Capituli, ſit eodem modo exempta ab Epiſcopo, & ſucceſſoribus.

Sexto concedit, ut oblationes, quæ fient in Capella domus Epiſcopalis, ipſi de Capitulo, & Curatus recipiant, ut conſueverunt, exceptis tamen oblationibus, quæ offeruntur Epiſcopo in conſecrationibus Epiſcoporum, & benedictionibus Abbatum, & Abbatiſſarum.

Septimo concedit, ut ſi aliquis ex deferentibus habitum dictæ Eccleſiæ captus fuerit a miniſtris Curiæ Epiſcopalis teneatur Epiſcopus illum ſtatim remittere Capitulo, ſicut Capitulum tenebitur facere de familiaribus Epiſcopi.

Octavo concedit, ut ſi Canonici, & Beneficiati emere voluerint domos exiſtentes in juriſdictione temporali Epiſcopi, ejuſmodi emptionibus, atque etiam donationibus teneantur Epiſcopi conſentire; ſalvis tamen eorum juribus.

Nono, ut Canonici, & Beneficiati libere uti poſſint privilegio Apoſtolico de percipiendis fructibus non reſidendo, & renunciat liti ſuper hoc introductæ in Romana Curia.

Ac demum Epiſcopus jurat obſervationem prædictorum Capitulorum, promittitque per ſe, & ſucceſſores ſuos nunquam contravenire, nec contra ea diſpenſationem proſequi, aut obtinere, ut patet in inſtrumento exhibito in forma probanti.

Videamus nunc quid e converſo recipiat Epiſcopus a Capitulo pro ejuſmodi conceſſionibus adeo præjudicialibus Eccleſiæ Attrebatenſi. Et quidem toto tenore inſtrumenti perſpecto reperitur Epiſcopum non recipere, niſi hæc quatuor, quæ ſequuntur.

Primo enim, dum Epiſcopus transfert in juriſdictionem Capituli duas domus ad Epiſcopatum pertinentes, ut dictum eſt ſupra; adjicit hoc pactum, ut ſi (quod abſit) Capitulum locaverit dictas domus alicui, qui publice in iiſdem vendat vinum, illo caſu Epiſcopus recipiat jus aſſeragii, ideſt gabellam pro venditione
14 dicti vini. Hæc reſervatio ridicula eſt; transfulit enim Epiſcopus duas domus pro obolo in incertum eventum; & tamen nihil per hanc reſervationem eſt aſſecutus, quia Epiſcopi Attrebatenſes habent hoc jus aſſeragii in aliis domibus. Unde tradendo domos ſuæ juriſdictionis Capitulo, reſervavit ſibi illud jus aſſeragii, quod prius habebat: Reſervatio enim nihil dat, & nihil aufert, ut Bald. *ait in l. Peremptorias, C. Sent. reſcin. non poſſ.* & fit ad conſervandum jus reſervantis, non autem ad acquirendum de novo, *l. At ſi quis, §. Plerique, ff. de relig. & ſumpt. funer. l. 3. §. 1. ff. Quib. modis pignus, vel hypoth. ſolut.* cum aliis adductis per Cravet. *conſ. 29. Pro Clariori n. 8.*

Secundo, dum Epiſcopus eximit Capitulum a ſua juriſdictione, adjicit hanc conditionem, ut in delicta degradationem requirentibus Promotor Epiſcopalis poſſit intereſſe proceſſui fabricando, abſque eo tamen, quod per hoc Epiſcopo ulla juriſdictio acquiratur; ſed ſolum ad conſulendum, & videndum, an dicti proceſſus juſte fiant. Hoc loco ſimiliter Epiſcopus nihil acquirit, ſed ſolum retinet minimam quandam particulam juriſdictionis Epiſcopalis, quam prius habebat; nam cum delicta hæc graviora ab ipſo punienda eſſent, *cap. de perſona 11. qu. 1.* nec de jure teneretur niſi Capituli conſilium requirere, *c. 3. de conſuet. lib. 6. c. Novit, &c. Quanto infra de his quæ fiunt a Prælat.* tamen privat ſe ſua juriſdictione, nec ſibi retinet niſi nudam aſſiſtentiam ſui officialis in proceſſu fabricando.

Tertio loco Epiſcopus promittit, ubi fuerit requiſitus, mittere ejus ſubditos ad deponendum coram Capitularibus in cauſis pendentibus in Capitulo; & pari modo vult, ut Capitulum mittere teneatur ejus ſubditos ad deponendum coram Officiali Epiſcopi. Sed hic quoque nihil Epiſcopus recipit; tum quia omnes tenentur coram Epiſcopo teſtimonium ferre, *cap. 1. & tot. tit. de teſt. cogen.* etiam in cauſa criminali, *cap. Super eo*, ſecundum communem intellectum, *cap. Pervenit, & cap. ſeq. eod. tit.* Tum quia uſu receptum eſt, ut ſub- 15
diti unius Prælati mittantur ad teſtimonium ferendum coram alio Prælato; nec tamen propterea ulla juriſdictio alicui acquiritur. Tenentur enim Prælati ſibi mutuum præſtare auxilium, *cap. Præcipimus, & cap. Perlatum 90. diſtinct. cap. 1.* & ibi gloſſ. *ult. ſupra de treg. & pac.* & vide quod ibi dixi *in 5. notab.* Ac demum, quia promiſſio de mittendis ſubditis ad teſtimonium ferendum, habet ſuam compenſationem a promiſſione, quam ſimiliter facit Epiſcopus de mittendis ſuis ſubditis ad teſtimonium ferendum coram Capitulo. Unde non poteſt Capitulum prætendere ut hæc promiſſio, quæ leviſſima eſt, debeat æquivalere aliis conceſſionibus Epiſcopi, ita ut propterea illius conceſſio appellari debeat concordia proprie ſumpta.

Quarto denique ſtatuit Epiſcopus ut deberet peti a Sede Apoſtolica confirmatio dictarum ordinationum communibus expenſis; id eſt Epiſcopi, & Capituli. Et in hoc quoque non ſolum Epiſcopus nihil conſequitur, ſed mirum eſt eum voluiſſe contribuere pro ſumptibus confirmationis privilegii tam enormiter damnoſi Eccleſiæ ſuæ, *ad l. Sed an ultra, §. Is autem, & §. Ego vero, ff. de negot. geſt.*

Ex his ergo liquet quam longe diſtet dicta conceſſio a 16
natura tranſactionis, ſeu concordiæ proprie ſumptæ, quæ non fit niſi ſuper re dubia, & lite incerta, alias non tenet, *l. 1. & l. Poſt rem judicatam, ff. de tranſact. & l. Eleganter, §. Si poſt rem judicatam, ff. de condict. indeb.* & ex facto reſpondit Abb. *conſ. 15. duo ſunt per tot. lib. 2.*

Neque obſtat quod Epiſcopus utatur verbo, *concorda-* 17
vimus; quia hoc verbum accipitur latiori ſignificatione prout importat receſſum a diſcordia: quod ſatis patet ex illis verbis: *ut rata ſint, & firma inter nos fœdera pacis, certa capitula communi conſenſu edidimus*. Et hoc etiam modo accipi debet verbum, *concordia*, appoſitum in literis confirmationis Eugenii IV. ideſt prout contradiſtinguitur a diſcordia, juxta rearum in *l. 2.* ubi Paul. de Caſtr. & alii *de jurejur.* & Bald. *in l. De fideicommiſſo in 1. notab. C. de tranſaction.* Prætetquamquod in ſupplicatione nullibi legitur hoc verbum, *concordia*, ſed ſolum in ea dicitur, Epiſcopus Fortigarius de conſenſu edidit, & ordina-
vit. Supplicationi autem tanquam Matrici magis ſtandum 18
eſt, quam literis, Verall. *deciſ. 75. n. 6. & deciſ. 227. lib. 1.* Rota *deciſ. 730. n. 1. part. 2. recent.*

Et quidquid ſit de nomine, ſtandum eſt veritati, non 19
autem enunciativis Papæ in facto alieno in præjudicium tertii, etiam ſi in eis fundaret intentionem ſuam, quando emanarunt ad ſupplicationem partium, non motu proprio,

Alex.

Alex. *conſ.* 11. *Viſa copia literarum n.* 2. ubi de comm.
lib. 7. *& n.* 5. ubi ait, omnes in hoc concordare. Hanc
etiam eſſe communem concluſionem dicit Rota *deciſ.*
154. *part.* 2. *diverſ.*
20 Non obſtat juramentum ab Epiſcopo præſtitum ſu-
per obſervatione dictorum Capitulorum. Quoniam non
juramenta, ſed perjuria potius ſunt dicenda, quæ con-
tra utilitatem Eccleſiaſticam attentantur, dicit text. in
21 *c. Sicut, de jure jur.* Ideoque non valet juramentum præ-
ſtitum a Prælato de non repetendis juribus, aut rebus
Eccleſiæ ſuæ, *c.* 2. *eod. tit.* Et quamvis actus eſſet ta-
lis, ut potuiſſet validari juramento, non tamen va-
luiſſet ut tranſactio, ſeu concordia præſervata a Con-
cilio, ſed ut pactum gratuitum a Concilio ſublatum,
22 ut per Riminal. Jun. *conſ.* 28. *num.* 7. *lib.* 2. Sed quatenus
prædicta conceſſio vere eſſet concordia, non tamen
videtur confirmata ex certa ſcientia, & cum cauſæ
cognitione, quia totus tenor fuit inſertus in literis
tantum; in ſupplicatione autem, cui magis eſt ſtan-
dum, ex dictis ſupra *n.* 8. non fuerunt expreſſa omnia
ſubſtantialia, ſed ſolum primum, & ſecundum caput
exemptionis initio propoſitum. Et quamvis propter
23 clauſulam, *quorum tenores*, cum facultate ipſum teno-
rem inſerendi in literis, inducatur ſcientia Papæ jux-
ta *conſ.* 2. Anton. de Butr. quod incipit, *Viſis literis*,
& duplicatur *conſ.* 49. *n.* 1. tamen illa ſcientia dicitur fi-
cta, vel præſumpta, ſecundum Butr. *ibid.* quia Papa ve-
24 re ignoravit id, quod in literis inſertum fuit. At ubi
requiritur certa ſcientia cum cauſæ cognitione, non
ſufficit ſcientia ficta, quæ inducitur per dictam clau-
ſulam, *quorum tenores*, ſed requiritur ſcientia vera,
ut in terminis tradit Mareſcot. *variar. lib.* 2. *cap.* 57. *per
totum*, Ferret. *conſ.* 38. *In cauſa Burgundiorum, n.* 2. *&
ſeqq. & n.* 6. *&* 8. Seraph. *deciſ.* 981. *n.* 1. & Mant. *deciſ.*
282. *per totam*. Præſertim vero, quia in eadem ſup-
plicatione habita fuit relatio ad inſtrumentum conceſ-
ſionis his verbis: *Nonnullaque alia, diverſa, honeſta,
& utilia ipſius Eccleſiæ, & ejus perſonarum decus, de-
corem, & ſtatum concingentia. Idem Epiſcopus fecit,
ſtatuit & ordinavit, prout in Epiſcopi literis plenius
continetur*. Ex quorum verborum involucro potius ap-
paret Pontificem deceptum fuiſſe, quam ut veram ſcien-
tiam habuerit, ut per Ferretum, & Mant. *loc. cit.* Et
eo magis quia Eugenius ob graviſſimum ſchiſma, quod
tunc torquebat Eccleſiam Dei, Florentiam ſe recepe-
rat, & ſummis perturbationibus agitatus minus vaca-
re poterat negotiis peragendis, patet ex Hiſtoria Con-
cilii Florentini *tom.* 4. *Concil. part.* 1. *fol.* 411.
Quod dicitur ante exemptionem Epiſcopi Fortigarii 25
Capitulum Attrebatenſe fuiſſe ſubjectum prius Archie-
piſcopo Rhemenſi, ac poſtea Cameracen. eſt merum
commentum; nam exemptio illa ab initio fuit nulla,
cum Epiſcopus non poſſit Eccleſias ſibi ſubjectas pleno
jure eximere, ſecundum communem ſententiam Cano-
niſtarum in *cap. Cum venerabilis*, ubi Abb. *n.* 3 *de cenſ.*
Frider. de Sen. *conſ.* 111. *Quæſtio talis eſt, An Diœceſa-
nas, n.* 4. Abb. in *c. Cum olim, il* 2. *n.* 4. *de privil.* Felin.
in *cap. Cum inter, n.* 4. *circa princ. verſ. In contrarium,
de re judic.* Ubi teſtatur hanc eſſe magis communem 26
opinionem. Unde propter confirmationem Apoſtolicam
illa fuit ſimplex exemptio Papæ, *cap. Conſtitutus, de
religioſ. domib.* per quam manifeſtum eſt Capitulum re-
manſiſſe immediate ſubjectum Sedi Apoſtolicæ, ut eſt
text. in *cap. Si Papa de privil. lib.* 6. & notant Doctores
in *cap. Cum inter vos, ſupra de conſuetud.* Et [illegible] ſæ-
pius audivi a Procuratoribus Epiſcopi Cameracen. eun-
dem Archiepiſcopum nihil juris prætendere, nec ul-
lam juriſdictionem ſibi vendicare in Capitulum Attre-
baten. ſed Capitulum ipſum hoc allegat, ut remaneat
acephalum, *cap. Nulla ratione*, 93. *diſt. cap. Abbatibus*,
18. *quæſt.* 2. & notat Hoſt. *in capit. Conquerente, num.* 8.
in ver. Subjectionem, ſupr. de Offic. Ordin. Ac præterea
etſi per dictam exemptionem remanſiſſet ſub Camera-
cen. jure Metropolitico; tamen Concilium *cap.* 4. *ſeſſ.* 6.
& cap. 6. *ſeſſ.* 25. videtur ſuſtuliſſe non ſolum exemptio-
nes eorum, qui ſubſunt immediate Sedi Apoſtolicæ,
ſed etiam eorum, qui aliis, quam ſuis Epiſcopis ſub-
jiciuntur ob ampliſſimas derogationes, quibus utitur,
uſque ob rationis identitatem.
Inquirendum hic eſſet an Concilium Tridentinum *d.
cap.* 4. *ſeſſ.* 6. & *cap.* 6. *ſeſſ.* 25. ſuſtulerit concordias a Se-
de Apoſtolica confirmatas in forma communi: ſed
hunc articulum plene examinavi in *cap. Si quis, a n.*
24. *uſque in fin. inf. de confirm. util. vel inutil.*

DE POSTULANDO.

Ex Concilio Lateranen.

CAPUT I.

CLerici in Subdiaconatu, & ſupra: in Ordinibus quoque minoribus, ſi ſtipendiis Eccleſiaſti-
cis ſuſtententur, coram ſeculari judice Advocati in negotiis ſecularibus fieri non præſumant:
niſi propriam cauſam, vel Eccleſiæ ſuæ fuerint proſecuti, aut pro miſerabilibus forte perſonis,
quæ proprias cauſas adminiſtrare non poſſunt.

SUMMARIUM.

1 *CLericus in ſacris, vel minoribus beneficiatus in foro ſeculari poſtulare non debet, niſi pro ſe, vel ſua Eccleſia, vel miſerabili perſona.*
2 *Clericis opprobrium eſt, ſi ſe peritos diſceptationum forenſium oſtendant.*
3 *Clerici in minoribus non beneficiati non prohibentur eſſe Advocati etiam pro laico in foro ſeculari.*
Et quid, ſi aliunde habeant unde commode vivere poſſint n. 5.
4 *Et quid in Clerico in ſacris non beneficiato, & indigento, & n.* 6.
7 *Clerici etiam in ſacris, & beneficiati coram Eccleſiaſtico judice etiam pro laico patrocinari non prohibentur.*
8 *Advocatus Clericus an poſſit ſalarium exigere.*
9 *Clerici quamvis generaliter prohibeantur eſſe Advocati, tamen unum negotium adminiſtrare non prohibentur.*
10 *Clerici in ſacris non beneficiati poſſunt in foro ſeculari eſſe Advocati pro negotiis, & cauſis Eccleſiaſticis.*
11 *Cauſa Eccleſiaſtica, quæ coram judice laico tractari poſſint, dicuntur ratione perſonæ, delicti, aut rei, & num. ſeqq.*
12 *Clericus poteſt pro Clerico eſſe Advocatus in foro ſeculari.*
13 *Fidejubere non poteſt Clericus pro laico, & tamen poteſt pro Clerico.*
14 *Advocatus in cauſa propria poteſt eſſe quilibet Clericus, nec cogitur Procuratorem conſtituere.*
15 *Agere per ſeipſum facilius eſt, quam alium conducere.*
16 *Advocatus pro Eccleſia ſua quilibet Clericus eſſe poteſt.*
17 *Item pro miſerabilibus perſonis.*
18 *Et quid, ſi tales ſint divites, nec ſit timor oppreſſionis.*
19 *Item pro perſonis conjunctis.*
20 *Clericus in ſacris, & beneficiatus non prohibetur domi conſulere etiam in ſcriptis, & n. ſeqq.*

21 *Po-*

Digitized by Google

21 *Poſtulare quid ſit.*
22 *Advocationis, & procurationis munera Clerici in Romana Curia exercent ex tolerantia Pontificis.*
23 *Advocatum in cauſa ſanguinis Clericus eſſe non debet etiam pro reo.*
24 *Irregularis an ſit Clericus, qui fratrem ſuum criminaliter accuſatum ſuo patrocinio adjuvit, propter quod accuſatus fuit decapitatus.*

1 CLerici. Clericus in ſacris, vel minoribus beneficiatus in foro ſeculari poſtulare non debet, niſi pro ſe, vel ſua Eccleſia, vel miſerabili perſona. Hoc dicit, ſecundum Jo. Andr. cui ceteri conſentiunt. Dividitur in duas partes. Primo ponit prohibitionem, a qua. Secundo excepit, ibi, *Niſi*.

2 Nota primo ex hac Decretali regulam negativam cum ſeptem declarationibus, quæ infra juxta ordinem literæ explicabuntur, quibus ſi adjunxeris alias tres habebis totam materiam breviter, & dilucide explicatam.

Regula igitur hæc eſt. *Clerici in ſacris, vel in minoribus beneficiati advocationis officium exercere non poſſunt*: & ita hic eſt caſus, ſecundum Bald. Opprobrium enim eſt Clericis ſi ſe peritos diſceptationum forenſium oſtendere voluerint *l. Reperita, C. De Epiſc. & Cleric. l. Conſulta divalia, C. De teſtam.* gloſſ. *ult. hic*, & communiter Doctores.

3 Declaratur primo hæc regula, ut locum non habeat in Clericis minorum Ordinum non beneficiatis; nam cum tales hic prohibeantur poſtulare ſi ſtipendiis Eccleſiaſticis ſuſtententur; ergo a contrario ſenſu ſi talibus ſtipendiis non ſuſtententur, & ſic beneficium non habeant, non prohibentur; & ita hic firmant gloſſ. 1. *verſ. Videtur a ſenſu contrario*. Innoc. *in princ.* dicens: *Si tamen non ſunt beneficiati, & in inferioribus Ordinibus conſtituti, poſſunt coram ſeculari judice litigare*. Hoſt *n.* 1. licet Codex ſit mendoſus. Jo. Andr. *num.* 2. *verſ. Conſtituti vero*. Abb. in 1. *n.* 4. *verſ. Si vero eſt Clericus in minoribus*.

Sed circa hoc emergit duplex difficultas. Prima difficul-
4 tas eſt. Nunquid hæc prohibitio locum habet in Clerico in ſacris, qui de facto competens beneficium non habet.

Ad partem affirmativam inducitur hoc capitulum quod conſtituit differentiam inter Clericos in ſacris, & in minoribus; nam Clericos in ſacris, prohibet fieri Advocatos ſimpliciter, & abſolute; in minoribus vero ita demum ſi ſtipendiis Eccleſiaſticis ſuſtententur; Ergo in ſacris conſtituti prohibentur, licet beneficium non habeant. Et hanc differentiam agnoſcunt Joann. Andr. Bald. Bellam. Butr. & omnes ſupra in ſummario. Præterea ordinatus ad ſacros ſine competenti titulo poteſt agere contra Epiſcopum, ut ſibi provideat, *cap. Epiſcopus ſi aliquem*, & *cap. Cum ſecundum, infra de præben.* Ergo non ſubeſt cauſa cur liceat ipſi advocationis officium exercere. Et hanc partem ſequitur gloſſ. 1. hic, dicens de iis, qui ſunt in majoribus Ordinibus aliud eſſe dicendum, quam de minoribus Clericis, quia illi in foro ſeculari advocare non debent, & ſine titulo ſunt promoti, Epiſcopus debet eis providere.

Contrarium, & melius tenet *hic* Hoſtienſ. *n.* 3. *verſ. Sed & conſtituti, & n.* 8. ubi firmat, Clerici ſacrorum Ordinum, qui de facto egent, hac neceſſitate inſtante, licitum eſſe etiam advocationis officio ſibi victum quærere, argum. *c. Clericus victum*, 91. *diſt.* & *l.* 2. *C. De patr. qui fil. diſtraxer. cap. Conſilium*, §. *ult. de obſervat. jejun.* & ſequitur Abb. *hic n.* 4. Nec obſtat conſideratio gloſſ. quod talis egere non poſſit, cum Epiſcopus debeat ei providere. Quoniam ut reſpondet Abb. forte hoc ab Epiſcopo obtinere non poteſt vel propter impotentiam, vel indigentiam Epiſcopi, vel aliam cauſam, & ſane ſcilicet Clerico in ſacris opus rurale exercere, ut *c.* 1. *de celebr. miſſar. d. c. Clericus victum*, ibi, *artificiolo, vel agricultura*, 91. *diſt. cap. Nunquam, de conſecr. diſt.* 5. & rudem materiam emere, ut illam redigat in aliam formam, ut *c. Ejiciens*, 88. *diſt.* & notat gloſſ. *un. in c. Canonum*, 14. *q.* 4. quinimmo & negociationem, ſeu mercaturam exercere, ſi ex artificio nequeat ſibi victum comparare, ut dixi in *c. Secundum inſtituta, n.* 8. & 9. *infr. qui Clerici, vel Monachi*, longe magis eis licere debet urgente hac neceſſitate victum ſibi quærere advocationis officio, cum hoc magis congruat dignitati Clericali; nam Advocati dicuntur Rempublicam defendere, nec minus proſunt humano generi, quam milites armatæ militiæ, ut *l. Advocati, C. De Advoc. diverſ. judic.* quod verius, & æquius videtur.

Secunda difficultas eſt, an prohibitio hujus Decre- 5
talis vendicet ſibi locum in Clerico in minoribus, qui licet beneficium Eccleſiaſticum non obtineat, tamen aliunde habet unde commode vivere poſſit.

Ad partem negativam inducitur hæc litera, quæ interdicit Advocationis officium minoribus Clericis ſi redditibus Eccleſiaſticis ſuſtententur; Ergo a contrario ſenſu ſi non ſuſtententur redditibus Eccleſiaſticis, ſed patrimonialibus vel aliunde quæſitis, non obtinebit hæc prohibitio.

Contrarium puto verum, quia Clericis minorum Ordinum etiam non beneficiatis non licet ſecularibus negotiis ſe immiſcere, ſi aliunde habeant unde ſuſtententur, ut latiſſime probavi in *c.* 1. *n.* 83. *uſque in fin. infra. Ne Clerici, vel Monachi.* Officium autem Advocationis in foro ſeculari eſt unum eſt quatuordecim ſecularibus negotiis, quæ Concilium Maguntinum interdicit Clericis in *d. c.* 1. per illa verba, *In placitis ſecularibus diſputare*, ubi gloſ. allegat text. noſtrum; Ergo hoc officium interdictum eſt Clericis etiam non beneficiatis ſi aliunde neceſſariam habeant ſuſtentationem.

Nec refragatur hæc Decretalis, quæ videtur ſuam prohibitionem reſtrinxiſſe ad Clericos, qui ſuſtentantur redditibus Eccleſiaſticis. Quoniam in hoc reſpexit ad id, quod de jure eſſe debet, quia etiam ad minores Ordines quis promoveri non debet ſine titulo, ut *c. Non liceat*, &, ibi dixi poſt gloſſ. 1. & Abb. *n.* 1. & 2. *infra de præben.* licet de facto non ſervetur: ſed ſi titulo careant de facto, & tamen aliunde habeant unde ſuſtententur, idem dicendum videtur, quia ceſſat cauſa neceſſitatis, propter quam permittitur Clericis juſtum negotium exercere, ut in *d. cap.* 1. *verſ. Nec tamen juſtum negotium. Ne Cler. vel Monach.* & notat gloſſ. *in ſumm. circa fin.* 14. *q.* 3. & Hoſt. *hic num.* 8. *verſ. Quid ergo ſi de facto egeant*; & cum hoc capitulum in conditione illa, ſi redditibus Eccleſiaſticis ſuſtententur, reſpexerit unum, & determinatum finem, ut ſcilicet non immiſceant ſe negotiis ſecularibus Clerici non indigentes; non refert quid ex æquipollentibus fiat, ut *l. fin. ff. Mandati*. Unde quamvis beneficio careant ſi tamen non egeant, eo quod bonis patrimonialibus abundent, non videtur eis licere coram ſeculari judice cauſas agere, *cap. Quod pro neceſſitate*, 1. *q.* 1. ad hoc bonus textus in *c. Epiſcopus*, il 3. ibi, *Niſi talis ordinatus de ſua, vel paterna hæreditate ſubſidium vitæ poſſit habere, infra de præben.* & ſecundum hoc non erit differentia inter Clericos in ſacris, & Clericos in minoribus, & conditio illa, *ſi ſtipendiis*, &c. ad omnes erit referenda; nam ſi habeant unde vivant, nec iſti, nec illi potuerunt in negotiis ſecularibus patrocinari:
ſi vero non habeant, & indigeant, utique potuerunt 6
tam illi, quam iſti; nam neceſſitate cogente etiam Clericis ſacrorum Ordinum licitum eſt poſtulare, ut hic firmant Hoſt. *n.* 8. Joan. Andr. *n.* 6. *in ver. Non præſumant, & num.* 11. *circa fin. verſ. Tamen ſi de facto egeant*: & Butr. *n.* 4. & ita in hoc majores, vel minores Clericos pari paſſu ambulare affirmat Abb. *num.* 4. *verſ. Si vero eſt Clericus in minoribus.*

Nec prædictis adverſantur gloſſ. & Doctores ſupracitati *num.* 5. quia dum dicunt Clericos in minoribus non beneficiatos poſſe poſtulare ſupponunt eos eſſe pauperes propter defectum tituli, ſine quo de jure non ſunt promovendi, ut prædixi; & adde quod ſcripſi in *cap. Sicut te, n.* 27. & *ſeqq. infr. Ne Cleric. & Monach.* ubi pluribus probavi, minores Clericos etiam non beneficiatos ſi aliunde habeant unde ſuſtententur, non poſſe tabellionatus officium exercere, cum & illud ſit genus negotiationis.

Declaratur ſecundo principalis regula ſuperius firmata, 7
ut locum habeat in foro ſeculari duntaxat, ut patet in text. ibi, *Coram ſeculari Judice*; Ergo a contrario ſenſu in foro Eccleſiaſtico Clerici etiam in ſacris, & beneficiati pro laico advocare non prohibentur: & ita per hanc literam tenent Innoc. *num.* 1. Abb. Antiq. *n.* 3. Hoſtienſ. *num.* 8. *in ver. Seculari*. Card. *in* 1. *notab.* & communiter Doctores, ut Abb. Siculus teſtatur *num.* 3. & idem Abb. in *c. Per venerabilem, n.* 2. *qui filii ſint legit. in c.* 1. *num.* 3.

num. 3. *Ne Cler. vel Monach. & in cap. Cum eſſent num.* 2.
de teſtam. Frider. de Sen. *conſ.* 270. *Quod Clericus in prin.*
ubi reſpondit Clericum eſſe poſſe Procuratorem laici in
Curia Eccleſiaſtica, adjiciens hoc probari in *cap. Per ve-*
nerabilem infra, qui filii ſint legit. ubi apparet Archiepi-
ſcopum Arelaten. fuiſſe Procuratorem Regis in Audientia
Papæ, & notat Innoc. *in cap. unic. num.* 3. *in ver. Imitari*
circa fin. verſ. Intelligo ſupra de obligat. ad ratiocin. con-
fert text. *in cap. Cum pridem ſupra de pact.* quæ tamen de-
claratio fallit in Sacerdote, qui nec in foro Eccleſiaſtico
poteſt regulariter patrocinari, ut plene ſcripſi poſt Innoc.
8 Joan. Andr. & alios *in cap. ult. in* 1. *not. infra eod.* An au-
tem in caſibus, in quibus Clericus poteſt eſſe Advocatus,
poſſit ſalarium exigere, vide textum *in cap.* 1. *& §. Hoc*
autem 15. *qu.* 2. & quod hic notant Abb. Antiq. *num.* 2. &
alter Abb. *num.* 5.
9 Declaratur tertio, ſecundum Innoc. *in d. cap. unic. in*
fin. de obligat. ad ratioc. ubi ſingulariter ſic ait: *Ubicun-*
que invenitur, quod Clerici non poſſunt eſſe Procuratores,
vel Advocati intelligendum eſt generaliter; nam unum
negotium Clericorum, vel Laicorum procurare, vel admi-
niſtrare non prohibentur: & hoc dictum Innocentii ſe-
quuntur Archid. *in cap. Pervenit n.* 1. *verſ. Ipſe tamen*
Innocentius 86. *diſt.* & Frider. de Sen. *in præalleg. conſil,*
270. *n.* 1. *verſ. Poteſt etiam eſſe Procurator,* Abb. *in d.*
capit. Per venerabilem num. 2. *verſ. Quinimo plus dico,*
qui fil. ſint legit. & in cap. Cum I, & A, num. 12. *verſ.*
Secundo conſidero de ſent. & re judic.
10 Declaratur quarto, ut procedat in negotiis ſecularibus
tantum, prout loquitur hoc capitulum. Unde a contra-
rio ſenſu negotiis, & cauſis Eccleſiaſticis Clerici etiam in
ſacris, & beneficiati non prohibentur patrocinari coram
Judice ſeculari: & ita arguit Innoc. *hic n.* 3. cui adſtipu-
lantur Hoſt. *n.* 9. *in ver. Negotii*, Joan. Andr. *n.* 3. *in ver.*
Secularibus, Butr. *n.* 3. Card. *in* 14. *qu. & reliqui omnes.*
11 Dicitur autem negotium Eccleſiaſticum, quod coram
ſeculari Judice tractari poteſt: ratione perſonæ, veluti ſi
Clericus agat contra laicum, quia ſequi debet illius fo-
rum, *cap. Cum ſit generale, & cap. Si Clericus laicum de*
12 *foro compet.* & hinc collige Clericum poſſe pro Clerico
poſtulare in foro ſeculari, ſecundum Hoſt. *hic n.* 11. Joan.
13 Andr. *n.* 3. *in ver. Secularibus.* Et eſt ſimile; nam Cleri-
cus non poteſt fidejubere pro laico, *cap. Te quidem* 11. *q.*
1. & tamen poteſt pro Clerico, *cap.* 1. 2. *&* 3. *de fidejuſſ.*
item dicitur negotium Eccleſiaſticum ratione delicti, ut
quia pro ſacrilegio, vel alio crimine mixti fori Eccleſia
voluit convenire laicum coram Judice ſeculari, quod pot-
eſt, ut *in d. c. Cum ſit generale.* Item ratione rei, de qua
agitur, puta quia eſt Eccleſiæ ſecundum Hoſt. *d. n.* 10. In
his caſibus poterit Clericus eſſe Advocatus etiam in foro
ſeculari, ut hic per Abb. *n.* 3. *in ver. In negotiis ſecularibus.*
14 Declaratur quinto, propoſita regula, ut non procedat
in cauſa propria in qua Clericus quilibet bene poteſt eſſe
Advocatus in foro ſeculari, ut patet in textu ibi, *Niſi*
propriam cauſam, & notat Innoc. *num.* 1. *verſ. Sacerdo-*
tes autem, neque enim cogitur in propria cauſa Procura-
15 torem conſtituere, *cap. Querelam infra de Procur.* & fa-
cilius eſt per ſe agere, quam alium conducere, ſecundum
Hoſtien. *hic n.* 12. Joan. Andr. *n.* 7. & Bellam. *num.* 1. *var.*
Propriam cauſam, & vide gloſſ. *in cap. De occidendis in*
ver. Pro ſe 23. *q.* 5.
16 Declaratur ſexto, ut non procedat in cauſa Eccleſiæ
ſuæ, cui Clericus deeſſe non debet, ſecundum Hoſt. *num.*
12. Joan. Andr. *num.* 7. & Bellam. *num.* 1. omnes *in verb.*
Eccleſia ſua.
17 Declaratur ſeptimo, ut locum non habeat in cauſis mi-
ſerabilium perſonarum, ut viduarum, pupillorum, or-
phanorum, & conſimilium, quæ proprias cauſas admi-
niſtrare non poſſunt, ut dicitur in tex. & probatur *in cap.*
2. *& per tot.* 87. *diſt.* & idem dicendum de aliis perſonis,
quæ numerantur *in leg.* 1. *§. fin. & quinque ll. ſeq. ff. de po-*
ſtul. ſecundum Innoc. *hic in fin.* Hoſtienſ. *n.* 12. *&* 13. Jo.
Andr. *num.* 7. Bellam. *numer.* 1. *in ver. Miſerabilibus, &*
plenius in 1. *not.*
18 Verum idem Hoſtien. *num.* 13. ponderando verba illa
textus, quæ proprias cauſas adminiſtrare non poſſunt,
dicit legem non eſſe verbis, ſed rebus propriis imponen-
dam, *l.* 2. *in fin. C. comm. deleg.* Ideoque non omnes vi-
duas, & pupillos reputari miſerabiles, quia multoties
ſunt divites & potentes; quare in talibus magis eſt conſi-
deranda oppreſſionis potentia, quam denominatio: de
quo remittit ad ea, quæ notantur *in cap. Significantibus*
ſupra de offic. delegat. & cum ſequuntur hic totidem ver-
bis Joan. Andr. *n.* 8. *in ver. Non poſſunt,* Bellam. *n.* 1. *in*
eod. ver. Card. *in* 6. *not.* qui reſtringit hunc textum ad im-
potentes propter ſumptus; & ſic ad pauperes, & Abb. *in*
3. *notab.* dicens ad hoc non ſufficere miſerabilitatem in ha-
bitu, ſed debere eſſe in actu: quia textus hoc non permit-
tit indiſtincte pro miſerabilibus, ſed pro illis, quæ pro-
prias cauſas adminiſtrare non poſſunt, ut quia ſunt vi-
duæ, & pauperes, vel ſi ſint divites non reperiunt Advo-
catos. Tu adverte, quia ſecundum hæc pro vidua, vel
pupillo, aut orphano divite Clericus in foro laico patro-
cinari non poterit, niſi in caſu oppreſſionis, quod non
puto verum, quia in his perſonis non requiritur oppreſ-
ſio, ſed conſideratur ipſa miſerabilitas propter fortunæ
injuriam, ut probat text. *in l. unic. §. Quod ſi pupilli, C.*
quando Imper. inter. pupill. & vid. ibi. Præſertim cum
alicujus potentiam perhorreſcunt ponderando dictionem,
præſertim, quæ implicat idem in caſu contrario, prout
illum textum ad hoc ponderat Natta *conſ.* 590. *Circa præ-*
ſentem n. 3. Alioquin ſoli pauperes potirentur privilegio
miſerabilium perſonarum, & jura fruſtra expreſſiſſent vi-
duas, pupillos, ſenio confectos, debiles, & diuturno
morbo fatigatos, ut *in d. l. un.* & alios, de quibus per In-
noc. & DD. *in d. cap. Significantibus de offic. deleg.* Nec
placet expoſitio Cardinalis, quod perſonæ miſerabiles hic
dicantur, quæ res proprias adminiſtrare non poſſunt, id-
eſt quoad ſumptus. Imo enim textus conſiderat potius
impotentiam ea ipſa miſerabilitate provenientem, videli-
cet quia vidua propter ſexus imbecillitatem, & caren-
tiam viri, pupillus, & orphanus propter defectum æta-
tis, & parentum rebus ſuis ſupereſſe non poſſunt, nec ha-
bent defenſorem, ut bene per Nattam *d. conſ.* 690. *num.* 8.
ad hoc *cap. Defenſionis* 87. *diſt.* ibi, *deſolati auxilio, &*
qui ſuis actibus adeſſe præ ætatis infirmitate non poſſunt:
pondera, quia non dicit propter ſumptus, ſed propter
ætatis infirmitatem. Unde illorum patrocinium ſuſcipe-
re opus pietatis eſt, quod & Sacerdotes decet impendere,
ut *cap.* 1. *& per tot. ead. diſt.* quamobrem conſimilia pri-
vilegia competere perſonis miſerabilibus etiamſi divitiis
affluant, lateſſime defendimus in prædicta Decretali,
Significantibus a n. 40. *verſ. Contrarium tenet Azo, uſ-*
que ad n. 58. & hic junge quod de cæco divite ſcripſi *in*
cap. Licet a n. 9. *uſque ad n.* 13. *infra de cenſ.*
Declaratur octavo, eadem regula ultra text. ut non 19
procedat in cauſa conjuncti, ſeu conſanguinei, in qua
Clericus bene poteſt eſſe Advocatus in foro ſeculari, ut *in*
cap. final. infra eod. ſecundum Innoc. *hic n.* 1. *in ver. Sa-*
cerdotes autem, Petrum de Sampſone, Abb. Antiq. &
Hoſt. quos ſequitur Joan. Andr. *n.* 7. *in ver. Perſonis,* Bel-
lam. *n.* 5. *circa finem in eod. ver.* Sed gloſſ. *in d. cap. final.*
dicit non eſſe verum indiſtincte, ut Sacerdotes poſſint po-
ſtulare pro conjunctis, ſed ſolum quando ſunt impoten-
tes, vel ita bonum Advocatum invenire non poſſunt: &
ſequitur Anchar. *hic num.* 2. qui videtur reſtringere illum
textum ad conjunctos ſi ſunt miſerabiles, alias non per
gloſſ. præallegatam. Sed certe hæc eſt magna reſtrictio ad
illum textum, qui loquitur alternative, ibi, *Pro perſo-*
nis conjunctis, aut miſerabilibus: tamen gloſſa bene di-
cit, quia text. hoc permittit ſub illa conditione, *ſi neceſſi-*
tas immineat: & vide quod ibi plenius ſcripſi *n.* 7. *& ſeqq.*
Declaratur nono, ut quamvis Clericus regulariter pro- 20
hibeatur poſtulare, non tamen prohibeatur domi allega-
tiones conficere, & conſilium petentibus dare etiam in
ſcriptis, ſecundum Alciat. *reſpon.* 91. *n.* 4. Nam poſtula- 21
re eſt deſiderium ſuum, vel amici ſui in jure apud eum,
qui juriſdictioni præeſt, exponere, vel alterius deſiderio
contradicere, *cap. Infames, §. Sunt autem* 3. *qu.* 7. *l.* 1. *§.*
Poſtulare, ff. de poſtul. gloſſ. *in cap. ult. in ver. Poſtulare*
infra eodem. Pondera illa verba, *in jure,* ideſt in loco,
in quo ſolet jus reddi, ut *l. penult. §. final. ff. De juſt. &*
jur. & exponit gloſ. *in d. l.* 1. *in ver. In jure,* ex quo ſequi-
tur, ut prohibitus poſtulare non cenſeatur prohibitus do-
mi conſulere, & hoc tenet Bart. *in l.* 1. *§. Advocatos n.* 3.
& 4. *ff. De var. & extraordin. cognit.* Abb. *ſupra in rubr. n.*
1. Alciat. *reſponſ.* 30. *n.* 22. *vol.* 1. Roſella, Angel. Silveſt.
Armil. & Tabien. omnes *in ver. Advocatos in princ.*
Declaratur ultimo, ſupraſcripta regula, ut non obti- 22
neat in Curia Romana, ubi contrarium ſervatur de con-
ſuetudine, ut atteſtatur Octavianus Veſtrius *in ſua pract.*
lib. 3. *cap.* 4. *n.* 4. dicens, *ex tolerantia Pontificis ſerva-*
tum

tum eſſe, ut Clerici in Romana Curia Advocationis, & Procurationis publica munera exerceant contra juris regulas, Majul. *de regul. lib. 5. cap. 19. n. 4.* & noviſſime Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 57. n. 38.*

23 Porro in omnibus illis caſibus, in quibus dictum
eſt, Clericum poſſe in foro ſeculari Advocationis of-
ficio fungi, hoc limitari debet, ut non procedat in
cauſa ſanguinis, in qua Clericus ſe immiſcere non de-
bet etiam ad defenſam accuſati propter periculum ir-
regularitatis, ſi forte ex ejus imperitia accuſatus ſuc-
cumbat, & decapitetur, vel mutiletur, vel propter
ipſius Advocati malitiam, & cavillationem, pœnas ta-
lionis ſubeat accuſator, ut hic firmat Hoſt. *n. 6.* cum
quo Joan. Andr. *n. 11.* & ceteri tranſeunt, & vide eun-
dem Hoſt. *in cap. Ad audientiam n. 11. verſ. Quid ſi ali-
24 quis de homicid.* cujus dicta huc tranſtulit Joan. Andr.
ubi ſupra, ubi quærit de Clerico juriſperito, qui fra-
trem ſuum accuſatum criminaliter ſuo patrocinio ad-
juvit, adeout abſolutus fuerit, & accuſator ultimo ſupplicio affectus, an ſit irregularis, & arguit pro, & contra, & poſt prolixam diſcrepationem videtur concludere, Clericum non eſſe irregularem, ſi reus abſolvatur ex eo, quia accuſator nil probavit, vel probavit per falſos teſtes, de hoc convictos: tunc enim videtur potius ex propria calumnia damnari, quam ex facto Advocati ipſius rei. *Secus vero ſi conſtaret reum eſſe* culpabilem, & Advocatus ſuis falſis probationibus, & allegationibus illum obtinuiſſet abſolvi, vel alias directe, & ſine proteſtatione, vel contra proteſtationem veniendo calumniam, accuſatoris arguiſſet, propter quod accuſator fuiſſet decapitatus; nam hoc caſu Clericus abſque dubio eſſet irregularis. Subdit tamen Hoſt. quod & ſi hæc magiſtraliter, & ad ſtudentium exercitium ſcripſerit, hujus tamen dubii ſolutionem Papæ reſervat, ad quem pertinet hujuſmodi dubia declarare, *c. Per venerabilem, §. Rationibus infra, qui fil. ſint legit.*

DE POSTULANDO.

Gregorius IX.

CAPUT III.

CUm Sacerdotis ſit officium nulli nocere, omnibus autem velle prodeſſe: nonniſi pro ſe ipſo, vel Eccleſia ſua, vel (ſi neceſſitas immineat) pro perſonis conjunctis, aut miſerabilibus, ſibi licitum eſt poſtulare: & infra. Clericus autem qui contra Eccleſiam, a qua beneficium obtinet, pro extraneis Advocatus, vel Procurator eſſe præſumit, tanquam ingratus poteſt (maxime ſi Clericus ſit ejuſdem Eccleſiæ) beneficio hujuſmodi ſpoliari.

SUMMARIUM.

1 *ADvocationis officium Sacerdoti exercere non licet.*
Etiam in foro Eccleſiaſtico.
2 *Niſi in quatuor caſibus hic exceptis, n. 5. & ſeq.*
3 *Sacerdotis officium eſt nulli nocere, omnibus autem velle prodeſſe.*
4 *Advocationis officium coram judice Eccleſiaſtico Clerici etiam in ſacris, & beneficiatis exercere poſſunt etiam pro laico; Sacerdotes ſecus.*
5 *Advocatus eſſe poteſt Sacerdos pro ſe, & Eccleſia ſua.*
6 *Cauſa Eccleſiæ non dicitur propria ipſius Rectoris.*
7 *Sacerdos poteſt eſſe Advocatus pro conjunctis, qui alium Advocatum non reperiunt, vel non æque bonum.*
8 *Conjuncti dicuntur conſanguinei, & affines ex licita copula uſque ad quartum gradum.*
9 *Illicita vero uſque ad ſecundum.*
10 *Canonici, & Clerici ejuſdem Eccleſiæ veniunt conjunctorum appellatione.*
11 *Amicus intimus fraterna charitate dilectus poteſt dici conjunctus.*
12 *Sacerdos poteſt patrocinari pro miſerabilibus perſonis, etiamſi divites ſint.*
13 *Non tamen contra Eccleſiam ſuam, niſi immineat neceſſitas, & n. 20.*
14 *Sacerdos qui eſt Advocatus, vel Procurator, pro extraneo contra Eccleſiam, in qua, vel a qua beneficium obtinet, tanquam ingratus eſt ipſo jure privatus beneficio.*
15 *Libertus, qui contra Eccleſiam teſtificatur, vel agit, in ſervitutem revocatur.*
16 *Vaſſallus, qui eſt Advocatus, vel Procurator, contra Dominum poteſt feudo privari.*
17 *Beneficium collatum remunerationis cauſa non eſt gratuitum, nec eo privari quis poteſt propter ingratitudinem.*
18 *Doctor habens ſalarium a civitate non prohibetur contra eam eſſe Advocatus.*
19 *Donatio facta magiſtro ex cauſa diſciplinæ non eſt mera donatio, nec indiget inſinuatione.*
20 *Sacerdos, ſi neceſſitas immineat, poteſt eſſe Advocatus pro conjunctis contra Eccleſiam ſuam.*
21 *Vaſſallus, qui contra Dominum eſt Advocatus pro conjuncto, non poteſt ob id feudo privari.*

C*Um Sacerdotis.* Se ſummat, & partes per ſe patent. Secunda ibi, *Clericus.*

Nota ex prima parte, textus regulam cum quatuor 1
limitationibus.

Regula eſt, Sacerdoti non eſſe licitum Advocatio- 2
nis officium exercere, ſeu poſtulare, ut hic eſt expreſ-
ſum: & habet locum hæc regula etiam in foro Eccle-
ſiaſtico; nam etſi Hoſt. *hic n. 1.* dicat appellatione Sa-
cerdotum, de quibus loquitur hoc capitulum compre-
hendi etiam Clericos in ſacris, quinimo & in mino-
ribus ſi ſint beneficiati, & *num. 8.* ſentiat Sacerdoti
eſſe illicitum poſtulare in foro ſeculari duntaxat, non
autem in foro Eccleſiaſtico, niſi cum perceptione ſa-
larii; tamen ejus opinio ab antiquis, & modernis Do-
ctoribus communiter reprobatur; Tum quia Advoca-
tionis officium Sacerdotibus non prohibetur in hoc ca-
pitulo adjectis illis verbis, *coram ſeculari judice*, ſi-
cut fit *in cap. 1. ſupra eod.* Sed prohibetur ſimpliciter,
& abſolute; Ergo debet intelligi generaliter tam in
foro ſeculari, quam in foro Eccleſiaſtico; Tum quia 3
ſecundum opinionem Hoſtien. hoc capitulum nihil ad-
deret ad dictum *cap. 1.* & ſuperflueret, quia Clericis
in ſacris, & inferioribus beneficiatis hoc jam fuerat
prohibitum in eodem *cap. 1.* Ergo aliquid ſpeciale vo-
luit hæc Decretalis inducere in Sacerdote, cujus offi-
cium eſt nulli nocere, omnibus autem velle prodeſſe,
ut hic dicitur, & in *cap. Denique 14. qu. 5.* & ſic Sa-
cerdos non debet nocere alteri, neque in veritate,
neque quoad opinionem, quia non debet inſervire
uni, & alteri diſplicere, & ideo prohibetur Advoca-
tionis officium exercere, ut hic per Abb. *in 1. notab.*

Tene igitur differentiam eſſe inter Clericos, & Sacer- 4
dotes; nam Clerici etiam in ſacris, & beneficiati in fo-
ro Eccleſiæ poſſunt eſſe Advocati etiam pro laico, præ-
terquam in cauſa ſanguinis, ut dixi *cap. 1. n. 7. & n. 23. ſu-
pra eod.* ſed Sacerdotibus hoc non licet etiam coram judi-

ce

Digitized by Google

ce Eccleſiaſtico, niſi in quatuor caſibus hic exceptis;
& ita tenent hic Philipp. Pet. de Sampſ. & Innocent. *in princ. in ver. Poſtulare n. 2. in ver. Licitum*, Joan. Andr.
n. 4. Collectar. *n.* 1. Bellam. *n. c. in verb. Poſtulare*, &
communiter moderniores ſequentes, ut teſtatur Abbas
5 Siculus *num.* 5. *verſ. Et ex his ſentit*. Idem tenet Speculator *in tit. de Advocat. verſ. Sacerdos*. Primus caſus
hic exceptus, in quo Sacerdos poteſt eſſe Advocatus,
6 eſt pro ſeipſo. Secundus pro Eccleſia ſua: & hinc colligе ſecundum Abb. *hic in* 2. *notab.* cauſam Eccleſiæ non
dici cauſam propriam ipſius Rectoris, cum hic ponantur ut diverſa: ad idem textus *in cap.* 1. *ſupra eodem*,
7 ubi hoc ipſum notat idem Abb. *in* 2. *notab.* Tertius caſus hic exceptus eſt pro conjunctis, pro quibus tamen
ita demum licet Sacerdoti poſtulare, ſi neceſſitas immineat, ut dicitur in texto: nimirum quia propter
impotentiam nequeunt habere advocatum, vel non æque bonum ſicut Sacerdotem; prout hanc literam exponit gloſſ. 2. Abb. Antiq. *num.* 1. *ver. Neceſſitas*, Hoſtienſ. *num.* 7. *in eod. ver.* Collectar. *n.* 3. Abbas Siculus
in 2. *notab.* & reliqui omnes argum. *l. Exigendi*, *C. De Procurat.* & ſic limita, quod de conjunctis generaliter
8 dixerunt Innocent. & alii *in cap.* 1. *ſupra eodem*. Dicuntur autem conjuncti qui recenſentur *in leg. Sed & hæc perſona*, *ff. De Procur.* & plenius *in c. Infames*, §. *Nam ut præmiſimus*, *verſ. Alii enim omnes* 3. *quæſt.* 7. & late
per Ancbar. *in d. cap.* 1. *in* 1. *notab. ſupra eodem*, ac præter eos etiam conſanguinei, & affines uſque ad quartum gradum, ut *l. Petitionem*, § *Licentiam*, *Cod. De Advoc. diverſ. judic. & cap. Non debet infra de conſang. & affinit.* ſecundum Hoſtienſ. *hic num.* 7. *in ver. Conjun-*
9 *ctus*. Sed quoad affines hodie hoc intelligas ex legitima copula: quia affinitas ex fornicatione reſtricta
eſt ad primum, & ſecundum gradum a Concilio Tri-
10 dentino *in cap.* 4 *ſeſſ.* 24. *de reformat. matrimon.* Conjuncti etiam dici poſſunt conjunctione ſpirituali Confratres, ſeu Clerici ejuſdem Eccleſiæ, vel Canoniæ, argum. *cap. Cum R. Canonicus ſupra de offic. deleg.* & tenet hic gloſſ. 2. Hoſtienſ. *ubi ſupra*, *verſ. Et etiam de Concanonico*, Ancbar. *in* 2. *notab.* Abb. *n.* 4. & plerique
11 alii: licet Cardin. contra *in* 5. *quæſt.* Sed dic, ut proxime dicam de amico. Quinimo conjunctus dici poteſt
etiam amicus intimus fraterna charitate dilectus, argum. *l. Nemo dubitat*, §. *Qui frater*, *ff. De hæred. inſtitut. l. Lata*, § *Amicos*, *ff. De verbor. ſignific.* Quod ſatis poteſt permitti ſi non pecuniæ, ſed Dei charitas
hoc operetur, ut inquit Hoſtienſ. *loc. cit.* quem totidem verbis ſequitur Joan. Andr. *n.* 12. Butr. *n.* 18. Ancbar. *ubi ſupra*, licet Abb. *n.* 4. videatur hoc indubium
revocare, & contrarium teneat Cardinalis *in* 4. *quæſt.*
magis placet primum quoad potentiam exercendi advocationis officium, licet ſecus ſit quoad potentiam
agendi ſine mandato, ut per Butr. *ubi ſupra*. Ad quod
vide quod ſcripſi *in cap. Cum M n.* 9. *ſupra de Conſtit.*
12 Quartus caſus hic exceptus, in quo licitum eſt patrocinari, eſt pro miſerabili perſona, nempe vidua,
pupillo, orphano, & conſimilibus, de quibus *in cap.* 1.
& 1. 87 *diſtinct. & in cap.* 1. *&* 7. 88. *diſtinct.* & per Innocent. & DD. *in cap. Significantibus ſupra de offic. deleg.*
& hoc intellige etiamſi non immineat neceſſitas, id-
eſt timor oppreſſionis, argum. *l. Unica*, § *Quod ſi pupill. verſ. Præſertim*, *Cod. Quand. Imper. inter pupill. & vid.* nam conditio illa, quæ habetur in hoc cap. ibi,
ſi neceſſitas immineat, videtur referenda ad conjunctas duntaxat, non autem miſerabiles perſonas, de quibus textus loquitur disjunctive per dictionem, *Aut*,
cap. Nos in quenquam 2. *quæſt.* 1. Quod videtur ex mente gloſſ. 2. hic dum ait, hanc Decretalem reſtringi
quodammodo ad neceſſitatem quantum ad conjunctas;
quaſi ſentiat non quantum ad miſerabiles. Ex quo
infero, ut pro miſerabilibus perſonis poſſit Sacerdos
eſſe Advocatus etiamſi divites ſint, ut ſcripſi plene *in*
capit. 1. *in* 7. *declaratione ſupra eodem*. Fateor tamen 13
dari caſum, in quo non ſufficit, ut perſona ſit miſerabilis, niſi immineat neceſſitas, videlicet ſi Clericus
vellet eſſe Advocatus pro aliquo miſerabili contra Eccleſiam ſuam: hoc enim ei liceret tantum neceſſitate
imminente, ut hic per Hoſtienſ. *n.* 9. *verſ. Quinimo*, &
Joan. Andr. *n.* 7. & dicam infra *n.* 20.
Secundo nota ex ſecunda parte textus uſque adeo 14
prohibitam eſſe Clerico Procuratoris, vel Advocati officio fungi pro extraneis contra Eccleſiam, a qua (id-
eſt ab Epiſcopo ſecundum Abb. Antiq. *hic in fin.*) vel in
qua beneficium obtinet, ut ex hoc cap. ſpoliari poſſit
beneficio tanquam ingratus, ut hic eſt caſus ſecundum 15
omnes, & dic ſpoliari, ſcilicet de facto, qui titulo
eſt ipſo jure privatus, ſecundum Hoſtienſ. *num.* 13. *in ver. Spoliari*, & Joan. Andr. *n.* 8. & eſt ſimile in liberto, qui contra Eccleſiam teſtificetur, vel agat, in ſervitutem revocatur, *cap. De famulis ſupra de ſerv. non ordinan.* & ex hoc inferunt Doctores, ut Vaſſallus non 16
poſſit eſſe Advocatus, vel Procurator contra Dominum; alias tanquam ingratus poſſet feudo privari, ut
in tit. In quib. cauſ. feud. amitt. in uſib. feud. arg. hujus
Decretalis, ut hic in gloſſ. *alt.* & per Abb. *n.* 3.
Sed circa hoc declara primum hunc textum, ut 17
procedat in beneficio gratuito. Secus vero ſi quis obtinuerit beneficium ab Eccleſia, vel civitate ex cauſa
remunerationis, & pro ſervitiis impenſis, quia tunc
beneficium non eſſet gratuitum; & ideo Clericus, aut
Vaſſallus non poſſet eo ſpoliari propter ſuſceptum munus Advocationis, vel Procurationis contra Eccleſiam,
vel Dominum fcudi, ut tenet Speculator *de Advocat.*
§. 1. *ver. Sed nunquid poteſt n.* 12. & hic firmant Vincentius, Abb. Antiqu. *num.* 2. *in verſ. Clericus*, Joann.
Andr. *n.* 5. Butr. *n.* 13. & Abbas Siculus *n.* 3. qui ex hoc 18
deducit, ut Doctores habentes ſalarium a civitate non
prohibeantur contra eam munus Advocationis ſuſcipere, quia illa non eſt donatio gratuita, ſed quædam
remuneratio: ad quod eſt bonus textus *in l. Aquilius Regulus*, *ff. de donat.* ubi quod donatur Magiſtro ra- 19
tione diſciplinæ, non eſt mera donatio, nec indiget
inſinuatione. Et quod conceſſio a Principe facta propter benemerita, ſeu ex cauſa remunerationis, revocari non poſſit etiamſi ingratitudo ſuperveniat, per
textum *in l. Si pater*, §. *Si quis*, *ff. de donat.* tradit Alexan. *conſ.* 216. *n.* 2. *lib.* 2. Felin. *in cap.* 1. *num.* 10. *verſ. Secunda diſpoſitio ſupra de reſcript.* Dec. *conſ.* 186. *Pro tenui num.* 4. & adde in propoſito quod ſcripſi *in cap. Conſultationibus num.* 62. *& ſeqq. infra de Cleric. ægrot.*
Declara ſecundo hunc textum, ut vendicet ſibi lo- 20
cum, ſi Clericus contra Eccleſiam ſuam munus Advocationis, vel Procurationis ſuſcipiat pro perſona extranea; nam litera dicit pro extraneis. Ergo a contrario ſenſu pro conjunctis ſtricte ſumptis, vel pro
miſerabilibus ſi neceſſitas immineat, non prohibetur,
ut contra Vincentium, qui literam ibi, pro extraneis
ſupplebat, maxime firmant hic Abb. Antiqu. *numer.* 3.
Hoſtienſ. *num.* 9. *verſ. Quinimo*, Joann. Andr. *numer.* 7.
Butr. *num.* 14. Abb. Sicul. *numer.* 6. & communiter DD.
de quo tamen dic plenius, ut per Specul. *de Advoc. num.* 19. inferentes ex hoc, ut ſi Vaſſallus ſit Advoca-
tus, vel Procurator pro conjuncto contra Dominum, 21
non poſſit ob id feudo privari, ut per Abb. Antiqu.
loc. cit. Collect. *numer.* 5. & Specul. *dict. tit. de Advoc. num.* 30.

DE HIS QUÆ VI METUSVE CAUSA FIUNT.

Alexander III. Oſcen. Epiſcopo, & Priori Sanctæ Mariæ Cæſaraug.

C A P U T I.

PErlatum eſt ad audientiam noſtram, quod cum quidam nobilis & potens M. uxorem ſuam ſuſpectam haberet, milites ſui ejus præcepto eam ad quandam ſilvam ducentes, evaginato gladio uccidere voluerunt: ſed tandem pietate ducti, ſub tali conditione pepercerunt eidem, quod in Monaſterio de Colobris habitum ſuſciperet Monachalem: & infra. Epiſcopi vero miſſi a viro; ut ei velum imponerent: quia juvenis erat, & filium parvulum habebat, mutationem vitæ ſuæ ſuſpectam habentes, ſeorſum convenerunt eandem: quæ rem patefaciens, quod mortis timore Monaſterium intrabat, propoſuit: & quod inde quandocunque poſſet, exiret; ſed alter Epiſcoporum (ut viri tyrannidi ſatisfacere videretur) mulieri velum imponere ſimulavit: tandem viro de medio ſublato, prædicta mulier de Monaſterio exiens, alium maritum accepit, quos Calaguritanus Epiſcopus ad inſtantiam Sororum, vinculo excommunicationis adſtrinxit: & infra. Ideoque mandamus, quatenus prædictam mulierem & virum (recepto Sacramento, quod veſtro debeant ſtare mandato) ab excommunicationis vinculo abſolvatis: deinde tam mulierem, quam Prioriſſam, & Moniales præſcripti Monaſterii, ante veſtram præſentiam convocantes, ſi legitime probatum fuerit, non timore mortis prædictam mulierem religionem intraſſe, aut quod fecit, poſtmodum ratum habuiſſe, ipſam ad Monaſterium redire, & habitum depoſitum reaſſumere, cenſura Eccleſiaſtica compellatis.

S U M M A R I U M.

1 *PRofeſſio metu mortis emiſſa non obligat, niſi ſponte ratificetur, & n. 5. & ſeqq.*

2 *Moniales agere non poſſunt ad recuperationem ſororis e Monaſterio egreſſæ ſine conſenſu Abbatiſſæ.*

Abbas, vel Abbatiſſa poſſunt eſſe in judicio ſine conſenſu Monachorum, vel Monialium, ibidem.

3 *Metus mortis qualiter probetur.*

4 *Metus mortis in actibus a libera voluntate pendentibus inficit actum ipſo jure.*

5 *Profeſſio timore mortis emiſſa non eſt nulla, niſi metus fuerit incuſſus in ordine ad profeſſionem extorquendam.*

6 *Metus mortis præſumitur ſemper durare, quandiu vivit is, qui metum incuſſit.*

Declaratur n. 10. *verſ.* Limita.

7 *Metus continuus per patientiam non purgatur.*

8 *Silentium quando habeatur pro diſſenſu.*

9 *Religionem ingrediens timore mortis, quando & qualiter teneatur proteſtari.*

10 *Proteſtatio durante metu mortis, an & quando ſit facienda coram probis viris.*

11 *Mulier quæ metu mortis Religionem intravit, poteſt quandocunque exire, & matrimonium contrahere, niſi mortuo viro ingreſſum ratificaverit.*

12 *Profeſſus metu mortis, an ſtatim ceſſante metu cenſeatur profeſſionem ratificaſſe.*

13 *Intellectus* c. 2. de Regular.

14 *Profeſſio expreſſa non inficitur ex metu, niſi cadente in conſtantem virum.*

15 *Proteſtatio debet eſſe veſtita juſto timore.*

Profeſſionem tacitam impedit qualiſcunque metus, aut præſumptio, vel proteſtatio, ibidem.

16 *Et quid in metu reverentiali.*

17 *Regularis, qui ex cauſa nullitatis profeſſionis è Monaſterio exivit, de jure communi poteſt in ſeculo remanere quandiu cauſa nullitatis diſcutitur.*

18 *Secus poſt Concilium Tridentinum.*

19 *Profeſſus nulliter an poſſit in foro conſcientiæ a Monaſterio exire non ſervata forma a Concilio Tridentino præſcripta.*

20 *Profeſſi in Conventu non deſignato ad recipiendos Novitios contra formam Decretorum Clementis VIII. an poſſint libere ad ſeculum redire tam intra, quam poſt quinquennium a Tridentino Concilio præfixum in* c. 19. ſeſſ. 25. de Regular. *& n. ſeqq. uſque in fin.*

21 *Profeſſio in Conventu non deſignato ad recipiendos Novitios, nec expreſſe, nec tacite fieri poteſt.*

22 *Profeſſionis appellationi venit etiam tacita, & n. ſequenti.*

Profeſſionem expreſſam qui non poteſt emittere, nec poteſt tacitam, ibidem.

24 *Profeſſio expreſſa an ſit majoris virtutis, quam tacita.*

25 *Profeſſio etiam tacita ſublata eſt a Tridentino Concilio* c. 15. ſeſſ. 25. de Regular.

26 *Reſtitutio adverſus lapſum quinquennii ad deducendam profeſſionis nullitatem, quibus clauſulis concedatur, & n. 33. & 38.*

27 *Profeſſi in locis non deſignatis ad recipiendos Novitios, an ſint obligati ad Religionem in genere, & num. 32.*

28 *Profeſſio infra annum probationis emiſſa de jure, an obliget ad Religionem in genere, & n. ſeqq. & num. 31.*

Profeſſio emiſſa in Religione non approbata, an obliget ad Religionem in genere, ibid. & num. 30.

34 *Obligatio ad Religionem in genere, an dirimat matrimonium poſtea contractum.*

35 *Profeſſi in Conventibus non deſignatis ad recipiendos Novitios, an teneantur deducere cauſas nullitatis profeſſionis infra quinquennium, & coram Superiore Regulare, & Ordinario, & num. 37.*

36 *Concilium Tridentinum in* c. 19. ſeſſ. 25. de Regul. *an habeat locum in impedimentis perpetuis, & n. 39.*

40 *Profeſſi per vim, & metum elapſo quinquennio a die profeſſionis, etiamſi prætendant vim, & metum ſemper duraſſe, non ſunt audiendi niſi infra quinquennium reclamaverint.*

41 *Vir profeſſus in Monaſterio Monialium eſt illico ejiciendus, non obſtante lapſu quinquennii.*

42 *Notorium facti permanentis nulla eget probatione.*

43 *Ordo judicii in notoriis non requiritur.*

44 *Lex non debet eſſe nutritiva peccati.*

45 *Profeſſionem tacitam Concilium Tridentinum per præfixionem quinquennii non inducit, ſed audientiam denegat, & n. 49.*

46 *Profeſſio tacita an ſit a Concilio ſublata, & quando incipiat, & finiatur.*

47 *Profeſſio, & votum requirunt conſenſum jure naturali divino.*

48 *Conſenſus defectus in matrimonio tam carnali, quam ſpirituali ſuppleri non poteſt.*

Profeſſus nulliter non poteſt cogi ad iterum profitendum, ibidem.

50 *Reſtitutio in integrum contra profeſſionem non datur, etiamſi dolus intercesſerit.*

51 *Quæ-*

51 *Quæſtionis ſolutio.*
52 *Epiſcopus, aut Capita Ordinum non poſſunt reſtituere Regulares adverſus lapſum quinquennii.*
53 *Decreta Clementis VIII. de Novitiis ad habitum & profeſſionem non recipiendis ad quos terminos reſtringantur.*
54 *Actus geſti a Superioribus non legitime profeſſis ſuſtineri poſſunt ex communi reputatione.*
55 *Reſtitutio in integrum adverſus lapſum quinquennii an poſſit juſte denegari nulliter profeſſis.*
56 *Litera S. D. N. Urbani de amittendis profeſſis in locis non deſignatis ad novam profeſſionem qualiter intelligenda.*

1 PErlatum. Si quis timore mortis poſtea ratum non habens Religionem profiteatur, exire, & matrimonium contrahere poterit. Secus ſi a principio, vel ex poſt facto libere conſenſerit. Hoc dicit. Secundum Joann. Andr. & DD. communiter, vel brevius ſecundum Baldum: Velum ſuſceptum metu mortis non obligat, ſi non eſt ſponte ratificatum. Et ſunt duæ partes. Prima narrat factum. Secunda dat Judices, ibi, *Ideoque.*

2 Nota primo ibi, *Ad inſtantiam ſororum, Religioſos agere poſſe contra eorum profeſſum, qui dimiſſo habitu e Monaſterio exivit, eumque judicialiter repetere.* Ad hoc *l.* 1. & quod ibi notatur, *ff. de rei vendic.* Intellige de conſenſu Superioris: alias enim Monachi, ſeu Moniales agere non poſſunt per ſe ſine Abbate, ſeu Abbatiſſa, *cap. Cauſam, infra de judic.* Nec reſeragantur verba hujus textus, *ad inſtantiam Sororum*, quia intelliguntur de Prioriſſa, & Monialibus, ut colligitur ex *verſ. Ideoque*, ſolus tamen Abbas, vel Abbatiſſa, ſeu Prioriſſa bene poteſt eſſe in judicio ſine conſenſu Monachorum, vel Monialium, arg. *cap. Edoceri, ſupra de reſcript.* & expreſſius *in cap. Abbates*, 18. *quæſt.*2. & hoc tenet Innocent. *in princip. in ver. Sororum*, qui ſupplet, & Prioriſſæ, quia ipſæ ſine Prioriſsa non poſsunt agere, ſed ipſa ſine eis poſset, & ſequuntur Hoſtien. *num.* 3. *in ver. Sororum*, Joan. Andr. *num.* 5. Abb. *num.* 3. & alii communiter, licet Burr. *num.*13. dicat & non bene ſolam Abbatiſſam abſque Monialium conſenſu non poſſe in judicio eſse pro recuperatione Monialis, quæ dicitur aufugiſſe. Motus forte ex litera ibi, *Prioriſſam, & Moniales ante veſtram præſentiam convocantes.* Quod tamen non obſtat, quia hic contigit in facto, ut actio fuerit intentata conjunctim nomine Prioriſſæ, & Monialium, ut patet ſupra Ibi, *ad inſtantiam Sororum.* Unde merito omnes fuerunt vocandæ, intellige per Procuratorem, & non per ſe, *cap.*2. *de judic. lib.*6. Joan. Andr. *hic num.*8. Sed hinc non ſequitur, ut a principio Prioriſſa non potuerit agere ſola ad recuperationem ſuæ Monialis.

3 Secundo nota, irritam eſse profeſſionem emiſſam timore mortis, & obſerva practicam probandi juſtum metum, ut articuletur in probanda comminatione mortis, quod evaginato gladio in loco ſolitario minatus eſt, & ſic ad actum propinquum morti eſt deventum, ſecundum Anton. de Burr. *hic in* 2. *notab. num.*4. & Joan. de Anan. *num.*1. talis enim metus dicitur cadere in conſtantem virum, ut *l. Nec timorem, & l. Iſti quidem, ff. Quod met. cau.* Hoſt. *hic num.* 2. *in ver. Evaginato gla-*
4 *dio*, & Joan. Andr. *num.* 3. Unde non mirum ſi in actibus a libera voluntate pendentibus timor mortis ipſo jure inficiat actum, ut hic per Burr. *num.*9. *in* 3. *notab.*
5 Quod tamen notabiliter limita, dummodo metus mortis fuerit incuſsus in ordine ad extorquendam profeſsionem juxta terminos hujus Decretalis. Alias enim ſi metu mortis ex infirmitate, vel naufragio, aut conſcientia, ſcelerum, vel aliter ſibi imminentis, aut etiam ab homine incuſſo quis profiteretur, profeſſio non eſset nulla, ut probatur *in cap. Sicut, il ſecondo, infra de regul.* & dixi plene *in cap.* 2. *num.* 81. *eodem tit.*

6 Tertio nota ibi, *Viro de medio ſublato*, & ibi, *poſtmodum ratum habuiſſe*, metum præſumi ſemper durare quandiu vivit ille, qui metum incuſſit; & ſic cauſa metus perdurat, prout hic not. Innocent. *num.*1. *in ver. Ratum*, dicens metum mortis non tantum imminere quando gladii erant præſentes, ſed toto tempore quo vixit maritus, qui poteſtatem necis habebat ſuper eam
ex quo capitaliter eam perſequebatur, argum. ad hoc 7
cap. Literas, §. *fin. infr. de reſtit. ſpol. & l. Si per impreſ-*
ſionem, Cod. Quod met. cau. & ſequitur totidem verbis 8
Hoſtienſ. *num.* 10. *verſ. Cave tamen.* Nam cum metus
non fuerit inſtantaneus, ſed continuus uſque ad mor- 9
tem mariti per patientiam non purgatur, ſecundum
Joann. de Anan. *num.* 10. & ſilentium habetur pro diſſenſu ubi præceſsit diſſenſus, niſi medio tempore ſupervenerit cauſa conſentiendi, *l.* 2. §. *Voluntate, ff. Solut. Matrimon.* Bald. *hic num.* 2. Quod adeo verum eſt, ut durante cauſa metus nec teneatur proteſtari, quia ſicut timor mortis excuſat a reclamatione, ut hic, ita & a proteſtatione, ut ſentit gloſſ. 1. *verſ. Quid ſi non audet proteſtari*, per textum *in l. Generaliter*, §. *Ipſe, Cod. de reb. credit.* ubi dicitur, qui Sacramentum ſibi illatum dare recuſaverit, vel hoc atteſtetur, vel ſi forte non audeat, habeat ſibi in ultima provocatione repoſitum auxilium, & argum. *cap. Non ſatis in princip.* 39. *quæſt.* 2. dummodo tamen id conſtet in judicio,
ſecundum gloſs. & Hoſtien. *num.* 3. *verſ. Quid ſi non* 10
audet, qui tamen ſubdit hoc caſu proteſtationem fieri debere coram aliis probis viris, ut hic, & *in cap. Si juſtus, infr. de appellat. & cap. Paſtoralis*, §. *final. ſupra de offic. ordin.* Et cum eo tranſit Joan. Andr. *n.* 12. in gloſs. 1. ibi, *Cumana.* Licet hoc non placeat Abbati *num.* 6. quia potuit timere ne ſua proteſtatio a probis viris revelaretur marito. Unde putat ſatis eſse ut metum probet, ſi non audeat proteſtari, ut *in cap. ſeq. & in cap. Ad aures, infra eodem.* Sed tu intellige Hoſtien. dummodo proteſtatio coram probis viris tuto fieri poſſit, ut ipſemet declarat *num.* 13. & mox dicetur.

Limita nunc prædicta duobus modis; Et primo, ut procedant dummodo maritus ſit ita potens, ut mulier veriſimiliter non potuerit ſine metu mortis confugere ad locum tutum: & hoc tenet Innocent. *hic n* 1. *in ver. Ratum*, ait enim, *& intelligo hunc metum præſentem, cum ſemper poſſit occidi per maritum, quia ita potens erat, ut non poſſet habere locum, ad quem confugeret ſine timore mortis*, *at l. Metum, in princ. ff. Quod met. cauſ.* Unde toto tempore vitæ ejus non præſumitur ratificare. Sequitur Abb. *num.*15. *verſ Ultimo nota*, ex gloſſa, poſt Hoſtienſ. *num.* 10. *verſ. Semper enim, & num.*13. ubi ait: *Quod autem ſupradixit, quod quandiu vixit maritus videatur ſemper metus fuiſſe præſens, intelligendum eſt, quando ad alium aliquem locum non poterat tuto confugere, dum tamen & hoc frequenter proteſtaretur in Capitulo, vel ſaltem coram Abbatiſſa, ſi & hoc tute fieri poterat; alioquin nec ei imputaretur, argum. in eo quod legitur, & not. in cap. Si juſtus, infra de appellat.* Imputaretur autem, ſi non feciſset, quod tuto, & commode facere potuiſset, argum. *cap. Faciat*, 22. *quæſt.*2. & quod legitur, & notatur *in cap. Sciſcitatus*, §. 1. *ſupra de reſcript.*

Deinde limita, ut poſt Concilium Tridentinum *in cap.* 19. *ſeſſ.*25. *de regul.* hoc non procedat ſi elapſum ſit quinquennium a die profeſſionis, tunc enim ſive metus ſemper duraverit, ſive non, & ſive fuerit proteſtata, ſive non, audiri non poterit ad deducendam cauſam nullitatis ſuæ profeſſionis, ut dicam *infra num* 40.

Quarto nota ex fine literæ, mulierem, quæ metu mor- 11
tis Religionem intravit, poſse quandocunque exire, & matrimonium contrahere, niſi mortuo viro ingreſsum hujuſmodi ratum habuerit.

Ambigui tamen juris eſt, an mulier cenſeatur in- 12
greſsum ratificaſse eo ipſo quod ſcivit maritum obiiſse, & non reclamavit. Quidam dicunt expectandum per menſem, argum. *cap. Conſtat*, 1. *quæſt* 1. Quidam per duos menſes, argum. *cap. Ex publico, infra de converſ. conjug.* Alii dicunt expectandum per annum, ut *in cap.* 2. *de regul.* Alii vero ſentiunt ingreſsum cenſeri ratificatum eo ipſo quod marito de medio ſublato mulier non exivit e monaſterio. Et hoc tenet Innocent. *in dict. cap.* 2. *num.* 3. ait enim, *Si per metum vovit, vel profeſſus eſt, vel tonſuram accepit, quandiu metus durat, non fit ei præjudicium, ſed eo ceſſante, niſi incontinenti exeat, ratum habere videtur*, & allegat hanc Decretalem. Communiter tenetur hoc eſse arbitrarium, argum. *l. Continuus*, §. *Cum ita, ff. de verb. obligat. & cap. de cauſis, ſupra de offic. delegat.* Et ita concludit Innocent. *hic numer.* 2. *verſic. Nos dicimus hoc relinquendum arbitrio Judicis*, Hoſtienſ. *num.* 10. *in fin. verſ. Ipſo autem mortuo,*

opportebit enim Judicem arbitrari ex qualitate perſonæ, & ex diuturnitate temporis an tacite approbaverit ingreſſum perſeverando in monaſterio per aliquod tempus poſt obitum mariti. Et hanc eſſe communem Doctorum opinionem teſtatur Abb. *hic num.* 13. Sed tu adverte, quia contra eam videtur textus *in dict. cap.* 2. *de regular.* ubi qui in legitima ætate per vim ingreſſus eſt monaſterium, poteſt quandocunque exire, niſi ceſſante metu potuerit reclamare, & infra annum non reclamaverit, ut ibi not. gloſſ. *fin.* Innocent. Hoſtienſ. Joann. Andr. & omnes; Ergo non eſt arbitrarium Judici infra quod tempus exire poſſit, cum ibi ſit præfixum unius anni ſpatium ad exeundum.

13 Unde pro ſolutione tu diſtingue ex mente Innocentii *hic num.* 2. & Hoſtienſ. *num.* 11. *verſ. Item hoc intelligendum*. Aut mulier expreſſe vovit, vel ſolemniter velum accepit: quo caſu ingrediendo monaſterium voviſſe videtur; & tunc cenſetur votum tacite ratificare, ſi ceſſante timore in monaſterio perſeveret. Et hoc primo caſu procedat communis opinio, ut relinquatur arbitrio Judicis, infra quod tempus cenſeatur votum ratificaſſe. Aut ſine ſolemnitate velum accepit, nec verbo vovit; & tunc non intelligitur ratificare, ut notatur *in cap. Ex parte de regular.* niſi ceſſante metu per annum tacendo, & diſſimulando in Religione perſeveraverit. Et ita procedat textus *in d. cap.* 2. de cujus intellectu vide quod ſcripſi *in cap. Cum virum*, *num.* 7. *de regul.*

14 Item pondera aliam notabilem differentiam, quam ponit Innocent. *hic num.* 3. inter profeſſionem expreſſam, & tacitam, quæ inducitur ex ſuſceptione veli converſionis, ſeu habitus profeſſorum, *ut in cap.* 1. *de regul. lib.* 9. & Clem. *Eos*, *eodem tit.* Nam ad irritandam profeſſionem expreſſam requiritur probatio metus cadentis in conſtantem virum; nec aliter prote-
15 ſtatio relevat, quia proteſtatio debet eſſe veſtita juſto timore, *cap. Cum M. de Conſtitut.* Secus in profeſſione, quæ tacite inducitur per ſuſceptionem habitus, quia illam impedit qualiſcunque metus, vel etiam alia præſumptio, vel proteſtatio ſuper hoc habita. Unde ſi patris comminationibus habitum quis ſuſcepiſſet, illum poſſet dimittere, *cap. Præſens*, 20. *quæſt.* 3. Et eſt ratio diverſitatis ſecundum eum, quia votum, ſeu profeſſio fit per verba expreſſa, quibus ſtandum eſt, donec legitime probetur oppoſitum; ſed ex ſuſceptione habitus oritur ſola præſumptio profeſſionis, quæ de facili tollitur per contrariam præſumptionem; nam una præſumptio elidit aliam, & quandoque ad invicem colliduntur, *ut in cap. Literas*, *infra de præſumpt.* & notatur *in cap. Tranſmiſſa. Qui fil. ſint legit.* Et cum opinione Innocent. tranſeunt Hoſtienſ. *num.* 12. *verſ. Item differentia*, Joan. Andr. *num.* 9. *verſ. Item dicit.* Cardin. *num.*4. *in* 3. *quæſt. verſ. Dicit etiam*, Anchar. *num.* 6. & alii communiter. Nec refragatur, quod in hac Decretali intervenerit ſola veli ſuſceptio, & tamen Papa mandet requiri an metu mortis mulier Religionem intraverit: quoniam hoc ideo eſt, quia dicta mulier affirmabat in facto ſic contigiſſe ſecundum Abb. *hic in fine*. Vel ſecundum eum hoc *cap.* habet locum quando mulier ſolemniter recipit velum: tunc enim minæ præcedentes non impediunt ratihabitionem, ſed requiritur metus cadens in conſtantem virum, quia qui ſuſcepit habitum cum ſolemnitate, perinde habetur ac ſi verbo voviſſet. Secus ſi velum ſuſceperit ſine ſolemnitate, quia tunc ſolæ minæ ſufficiunt. Et pro hac ſolutione Abbatis facit prima diſtinctio Innocentii, de qua ſupra *num.* 13. *verſ. Unde pro ſolutione*, ubi quoad inducendam ratihabitionem ingreſſus, æquiparantur profeſſio expreſſa, & ſolemnis ſuſce-
16 ptio veli. An autem metus reverentialis annullet profeſſionem, vide per Abb. *in cap. Cum virum*, *num.*8. *infra eod.* ubi contra Butr. tenet ſolum metum reverentialem non ſufficere, niſi præceſſerint minæ, vel verbera, aut pater ſit terribilis, eique ſubſcribunt Covarr. *de ſponſal. part.*2. *cap.*3. §. 6. *num.*7. & 8. & alii recentiores: licet primam opinionem teneat gloſſ. *in cap. Præſens*, *in ver. Patrem*, 20. *quæſt.* 3. Hippolit. de Marſil. *ſingul.* 347. incip. *Matrimonium*, *num.* 3. Navarr *conſ.*5. *Ex ſexdecim*, *num.*2. *de elect.* & *conſ.* 10. *Quædam puella*, *nu.*4. *hoc tit.* & alii complures.

17 Ultimo nota ſecundum Abb. *num.* 3. quod ſi profeſſus qui e monaſterio exivit juſtam cauſam timoris ſeu nullitatis ſuæ profeſſionis deducat, interea non compellitur redire ad monaſterium niſi prius diſcutiatur juſtitia cauſæ allegatæ. Unde Papa hic præcipit, ut mulier, & maritus ejus abſolvantur recepto juramento de parendo mandatis Eccleſiæ, & cauſa prius examinetur.

Verum hodie hoc eſt abrogatum per Concilium Tri- 18
dentinum *in cap.* 19. *ſeſſ.* 25. *de regular.* quo ſtatutum eſt, ut quicunque Regularis prætendat ſe per vim, & metum ingreſſum eſſe Religionem non audiatur, niſi infra quinquennium cauſas nullitatis deduxerit coram Superiore ſuo, & Ordinario. Quod ſi antea habitum ſponte dimiſerit, nullatenus ad allegandam quamcunque cauſam admittatur, ſed ad monaſterium redire cogatur, & tanquam Apoſtata puniatur. Atque ita non eſt amplius locus huic Decretali, ſecundum quam Regularis qui exivit e monaſterio ex cauſa nullitatis profeſſionis non cogitur redire, ſed poteſt remanere in ſeculo, dum cauſa nullitatis diſcutitur.

Hoc Decretum Concilii multi exiſtimant non ha- 19
bere locum in foro conſcientiæ, aſſerentes nulliter profeſſum non ſolum poſſe, ſed quod magis eſt etiam debere data occaſione a monaſterio fugere, tam infra, quam poſt quinquennium: Sed horum opinionem falſam, & pernicioſam eſſe, latiſſime oſtendimus *in cap.* 2. *infra de regular.* Sed quoniam alii putant etiam in foro externo diſpoſitionem Concilii procedere in impedimentis temporalibus duntaxat, puta metus, defectus ætatis, & conſimilibus non autem in perpetuis: Et idcirco profeſſos in Conventibus non deſignatis ad recipiendos Novitios contra formam Decretorum Clementis VIII. vel alias nulliter ex perpetuo impedimento poſſe quandocunque etiam elapſo quinquennio, & non ſervata forma a Concilio præſcripta a Religione exire, & uxorem ducere, operæ pretium putavimus hujus doctrinæ veritatem diligenter examinare.

QUÆRO igitur, an profeſſi in conventu non deſi- 20
gnato ad recipiendos Novitios contra formam Decretorum Clementis VIII. poſſint libere ad ſeculum redire, tam intra, quam poſt quinquennium a Tridentino Concilio præſcriptum *in cap.* 19. *ſeſſ.* 25. *de regul.*

Quæſtio propoſita implicite continet dubia infraſcripta.

Primum eſt, an hæc Decreta Clementis irritas decernant profeſſiones non ſolum expreſſas, ſed etiam tacitas.

Secundum, an profeſſi contra formam ipſorum Decretorum remaneant ſaltem obligati ad Religionem in genere, ita ut propterea ad ſeculum redire non poſſint, ſed teneantur eligere aliam ex Religionibus approbatis.

Tertium eſt, an ſic profeſſi teneantur nullitatem ſuæ pro- 21
feſſionis deducere infra quinquennium, & coram Superiore ſuo, & Ordinario, adeo ut quinquennio elapſo amplius audiri non debeant.

Quoad primum cum Decreta Clementis annullent profeſſiones in locis non deſignatis per hæc formalia verba: *Receptiones vero, & profeſſiones quaslibet eorum, qui contra hujuſmodi Decretum noſtrum admiſſi fuerint nullas, & irritas eſſe ex nunc decernimus, & declaramus:* manifeſtum videtur decerni irritas profeſſiones, tam expreſſas, quam tacitas.

Primo, quia ſimpliciter, & indiſtincte loquuntur de 22
profeſſione, cujus appellatione vere, & proprie etiam tacita comprehenditur, ut probatur *in cap.* 1. ibi, *profeſſionem per hoc feciſſe*, atque ibi, *præſumitur veraciter eſſe profeſſus*, *de regul. in* 6. & in Clem. *Eos*, ibi: *hoc ipſo decernimus eſſe profeſſos*, *eod. tit.* Et paſſim alibi: In quacunque enim materia etiam odioſa fit lata interpretatio quarenus patitur verborum proprietas, *l. Cum lege*, *ff. de teſt.* Decius *in rubrica infra de judiciis*, *in prima lectura*, *n.*76. & *conſ.* 534. *Procedendo breviter*, *num.*5.

Deinde, quia cum hujuſmodi Decreta irritent profeſſio- 23
nem expreſſam, ut apud omnes eſt in confeſſo, cenſentur irritam decernere etiam tacitam, quæ in ſubſtantia non differt ab expreſſa, ſed cum illa eodem jure cenſetur, ut in *d. cap.* 1. ibi: *Niſi eo complete profeſſionem faciat in ſequenti, vel habitum religionis ſuſcipiat, qui dari profitentibus conſuevit*, & *in cap. Significatum*, ibi: *Si decimumquartum annum compleverit, cum religionem intravit, ſeu poſt decimumquartum annum profeſſionem a ſe prius factam ratam habuerit*, *de regul.* cum concord.

Ideo-

Ideoque ubicunque prohibetur profeſſio expreſſa, cenſeri prohibitam etiam tacitam poſt Marian. Socin. quem citat, tradit Philip. Prob. *in d. c. 1. n. 4.*

24 Quinimo ſi aliqua differentia conſiderari poſſet, illa eſſet, quia profeſſio expreſſa aliquando eſt majoris virtutis, quam tacita, ut patet ex dictis *ſupra num. 13. verſ. Unde pro ſolutione, & num. 14.* & probatur *in cap. Conſtitutionem, de regul. in 6.* ubi profeſſio expreſſa infra annum emiſſa in Religionibus non Mendicantium, illi Religioni præciſe, quam quis eſt profeſſus, tacite vero facta non illi ſpecialiter, cujus habitus eſt ſuſceptus; ſed generaliter alicui Religioni recipientem obligat; Ergo ſi Clemens ſuſtulit profeſſionem expreſſam; cenſeri etiam debet ſuſtuliſſe tacitam, quod minus eſt.

Et propterea cum Decretum Tridentini Concilii *cap. 15. ſeſſ. 25. de regul.* eodem modo indiſtincte nullas decernat profeſſiones factas ante 16. annum completum, & non peracto anno probationis, Sac. Congregatio declaravit eo Decreto etiam profeſſionem tacitam comprehendi. Ac ſimiliter Sixtus V. cum in Conſtitutione contra illegitimos edita prius ſtatuiſſet, ut nulla eſſet profeſſio emiſſa ab illegitimis ex inceſtu, vel ſacrilegio, necnon ab aliis illegitimis, vel criminoſis, aut ære alieno obnoxiis contra formam ibi præſcriptam: poſtea in alia Conſtitutione edita ſuper dubiis in priori Conſtitutione emergentibus hoc ipſum aperte declaravit his verbis: Sed cum eadem ratio vigeat in tacita profeſſione emittenda, quæ militat in expreſſa, ſtatuimus quod in quibuſvis Ordinibus, & Religionibus, neque etiam tacita profeſſio quorumcunque Religioſorum induci poſſit, nec inducta intelligatur, niſi in receptione Conſtitutionis forma ſervata fuerit.

25 Præterea aut profeſſio tacita eſt minoris virtutis, quam expreſſa, aut paris, aut majoris; ſi minoris, juxta text. *in d. cap. Conſtitutionem, & reg. expreſſa nocent, &c.* ergo ſublata eſt ex Decretis Clementis a fortiori & ex majoritate rationis, *ad reg. cap. Cum licet, & cap. Cum in cunctis, in princip.* ubi gloſſ. Joan. Andr. Abb. Imol. & alii notant, *de elect.* Si paris, ſeu æqualis virtutis juxta *reg. l. Cum quid, ff. ſi cert. pet.* de qua per Bald. *in l. 3. ff. de teſtam. tutel.* & tunc quoque tacita profeſſio cenſeri debet ſublata a pari, ſeu ex identitate rationis, ut dicitur in prædicta Sixti V. Conſtitutione, inſpecto tempore, quo nondum redacta fuerat ad terminos juris per Clem. VIII. & notat Prob. *in d. cap. 1. de regul. in 6.* Si majoris quod eſſet contra omnes juris regulas: adhuc tamen idem dicendum, quia Decreta Clementis irritant receptiones, & profeſſiones, quaslibet, &c. de natura autem illius dictionis, *quaslibet*, cum ſit univerſalis, *l. ſi pluribus*, ubi gloſſ. Bart. & DD. *de leg. 2.* eſt comprehendere etiam ea, quæ alias non comprehenderentur, *cap. Solita, in ver. Quodcunque ligaveris, de major. & obed.* Sylvc. *in l. 2. num. 9. C. de noxal.* Roman. *conſ. 31. Viſis his, num. 2.* ubi Mandoſ. *in apoſtill.* id pluribus exemplis confirmat.

Ac demum ſi Decreta Clementis tacitam profeſſionem non ſuſtuliſſent, redderentur omnino eluſoria, quia Superiores Regulares, qui prohibentur Novitios ad profeſſionem expreſſam admittere, poſſent illos admittere ad tacitam, permittendo eos per annum deferre habitum indiſtinctum, vel illico expleto anno probationis habitum profeſſorum illis concedendo juxta *d. cap. 1.* & Clem. 2. *de regul.* aut admittendos eos ad actus, qui a ſolis profeſſis fieri conſueverunt, juxta *cap. Vidua, extr. eod.* contra expreſſam mentem Clementis, qui ad Religionum reformationem neceſſarium putavit prohibere, ne in Conventibus præſertim majore reformatione indigentibus ſinguli ad Religionem venientes paſſim reciperentur. Certum eſt autem Conſtitutionem utcunque juris communis correctoriam extendi debere ad caſum alias non comprehenſum quando alioquin eſſet fruſtratoria, & nullum ſortiretur effectum, niſi extenderetur, Felin. *in cap. Translato, circa fin. de Conſtit.* Bart. *in repet. l. Omnes populi, in penult. col. ff. de juſt. & jur.* Jaſ. *in auth. quas actiones, C. de ſacroſ. Eccleſ.* & Roman. *d. conſ. 31. n. 2. verſ. Quarto.*

26 Atque hunc ſenſum ſemper admiſit Sac. Congregatio Regularium, quæ profeſſiones non ſolum expreſſe emiſſas in locis non deſignatis habuit pro nullis, atque irritis, ſed & tacitas nunquam admiſit in caſibus contingentibus, & in reſtitutionibus, quas cenſuit concedendas adverſus lapſum quinquennii in Conventibus non deſignatis non conſuevit apponere clauſulam illam in aliis reſtitutionibus apponi ſolitam, videlicet, *dummodo profeſſionem, ut præfertur emiſſam tacite, vel expreſſe non ratificaverit*, nimirum quia profeſſio hujuſmodi nec expreſſe, nec tacite rata haberi poteſt, cum impedimentum Decreti irritantis ſemper duret.

Itaque quoad hoc primum dubium videtur concludendum ſic, profeſſos neque expreſſe, neque tacite eſſe alligatos illi Ordini in ſpecie in quo profeſſionem emiſerunt.

Videamus nunc an ſaltem ſint alligati Religioni in genere, quod eſt ſecundum dubium ſuperius propoſitum.

Pro ſolutione præmittendum eſt ex diſpoſitione juris profeſſionem emiſſam infra annum probationis in Ordinibus Mendicantium, non obligare præciſe ad illum Ordinem, in quo fuit emiſſa, ſed ad Religionem in genere: in aliis vero Ordinibus expreſſe emiſſam illi Religioni præciſe obligare, quam quis eſt profeſſus; tacite autem factam non illi ſpecialiter, cujus habitus, ſed generaliter alicui Religioni. Jura ſunt aperta *in cap. Non ſolum, & cap. Conſtitutionem, de regul. in 6.* Quam- 27 28

vis autem prædicti Canones loquantur in caſu profeſſionis emiſſæ infra annum probationis, tamen DD. ob rationis identitatem ubique interpretati ſunt illos habere locum etiam in aliis caſibus nullitatis profeſſionis ex defectu conſenſus. Et propterea profeſſos in Religione a Sede Apoſtolica non approbata remanere obligatos ad Religionem in genere cenſuerunt plerique *in cap. un. de voto, lib. 6.* idemque de profeſſione emiſſa in manibus Truffatorum poſt Joann. de Deo ſcripſit Specul. *in tit. de ſtat. Monachor. num. 45.* & de viro, qui fingens ſe feminam profeſſus fuit in Monaſterio Monialium, Butr. *in cap. Perrectum, de regular. num. 10.* & Abb. *in cap. Tuarum, num. 7. de privil.*

Supervenit deinde Tridentinum Concilium, quod *in cap. 15. ſeſſ. 25. de regul.* ſtatuit, ut profeſſio in quibuſcunque Ordinibus ante 16. annum completum emiſſa, aut non peracto anno probationis ſit nulla, nullamque inducat obligationem ad alicujus regulæ, vel Religionis, vel Ordinis obſervationem, aut ad alios quoſcunque effectus. Quibus verbis S. Congregatio reſpondit, ſublatam eſſe obligationem ad Religionem in genere, & jura antiqua *in d. cap. Non ſolum, & cap. Conſtitutionem*, in hoc eſſe correcta. 29

Ceterum tam Decretum Concilii *in dict. cap. 15.* quam declaratio Sac. Congregationis vendicant ſibi locum in duobus illis caſibus duntaxat, in quibus loquuntur, videlicet cum profeſſio eſt nulla ob defectum ætatis, vel ob defectum anni probationis. Unde in aliis caſibus nullitatis profeſſionis remanent incorrecta jura antiqua, ut in hac ipſa materia anni probationis perpendit gloſ. *in dict. cap. Conſtitut. in ver Prorogamus*, idque habuit pro conſtanti, tam S. Congregatio Concil. quam S. Congregatio Regularium in diſputatione illius articuli: An profeſſio emiſſa in Religione non approbata obliget profitentem ad Religionem in genere; ſuppoſuit enim pro indubitato obligationem ad Religionem in genere in caſu illo non fuiſſe ſublatam per Decretum Concil. *in d. c. 15.* Licet valde anceps fuerit, an verior eſſet opinio Joan. de Deo relati a Spec. *ubi ſupra*, diſtinguentis inter eum qui voluit abſolute vitam mutare, & eum qui intendebat ſe obligare in certo Ordine tantum, vel potius opinio Franc. *in c. Conſtitutionem, num. 4.* exiſtimantis generaliter, & indiſtincte ex hujuſmodi profeſſione oriri obligationem ad Religionem in genere. 30

31 Ex præmiſſis infertur, ut Decretum Tridentini Concilii, qua parte ſuſtulit obligationem ad Religionem in genere ſimili modo non ſit extendendum ad profeſſionem nulliter emiſſam extra Conventus deſignatos ad recipiendos Novitios, ita ut propterea ſolutio quæſtionis, an hujuſmodi profeſſio pariat obligationem ad Religionem in genere, necne, non ſit petenda ex Concilio, quod ad hunc caſum non pertinet, ſed ex ipſiſmet Decretis Clementis, & juris communis diſpoſitione. Inſpectis autem verbis ultimi Decreti Clementis verius videtur ſublatam fuiſſe hujuſmodi obligationem ad Religionem in genere; nam in ea parte in qua Clemens decrevit receptiones, & profeſſiones quaslibet eorum, qui

contra hujuſmodi Decretum admiſſi fuerint, nullas, irritas eſſe: adjecit ſtatim illa verba, *ad quemcunque effectum*, quod non fecerat in primo Decreto. Quemadmodum autem ex verbis illis Concilii, *nullam inducat obligationem ad alicujus regulæ obſervationem, aut ad alios quoſcunque effectus*, Congregatio exiſtimavit correcta fuiſſe jura antiqua inducentia obligationem ad Religionem in genere; ita videtur reſpondendum eadem jura fuiſſe correcta ex illis verbis Decreti, *ad quemcunque effectum*: Dictio enim illa, *quemcunque*, univerſalis eſt, nihilque penitus excipit, *d. cap. Solicæ, verſ. Quodcunque ligaveris*, & ibi Abb. *in altim. not. de major. & obed. & cap. Si tibi abſenti*, ubi Archid. *in verſ. Quicunque de præbend. in 6.* complectitur etiam ea, quæ alias non comprehenderentur, gloſſ. in Clem. 2. §. *Dignitatem, in ver. Quodcunque, de vita & honeſt. Cler.* & gloſſ. in Clem. 1. *in verſ. Quibuſcunque, de judic.* quam ſingularem dicit Barbat. *conſ.* 23. *Sapientiſſimus, col.* 2. *lib.* 2. eamque dictionem propterea cum miniſterio videtur Clemens appoſuiſſe, ut hac in parte ſe conformaret cum diſpoſitione Concilii.

Et quamvis Concilii verba ſint magis prægnantia ac geminata, quam verba Decreti, tamen cum præcipuus effectus profeſſionis nullæ ſit obligare ad religionem in genere, *ut in d. cap. Non ſolum, & cap. Conſtitutionem*, certe illa verba, *ad quemcunque effectum*, non alio videntur reſpexiſſe, quam ad tollendam hujuſmodi obligationem, præſertim vero quia cum Sacr. Congregatio declaraverit, *d. cap.* 15. in illis verbis, *vel ad alios quoſcunque effectus*, nihil diſpoſuiſſe de voto, utique ſublata obligatione quæ ex voto proficiſcitur non apparet quis alius effectus poſſit provenire ex profeſſione nulliter emiſſa in Conventu non deſignato, quam obligationis ad Religionem in genere. Unde hic effectus potiſſimum ſublatus per illa verba, cenſeri debet. Ad text. *in l. Nominatim, ff. de liber. & poſthum. & l. Si optio, ff. de opt. leg.* Roman. *conſil.* 385. *verſ. Et hujus eſt ratio*, ne alioquin reddantur eluſoria, *cap ſi Papa,*
33 *de privil. in 6.* Roman. *conſ.* 295. *Donatio Patris, colum.* 2. *verſ. Præterea*, Cravett. *conſil.* 201. *num.* 13. Atque hanc interpretationem videtur ſemper admiſiſſe Sac. Congregatio Regularium in reſtitutionibus, quas conceſſit hoc caſu adverſus lapſum quinquennii: commiſit enim Ordinario, & Superiori Regulari, ut ibi eis conſtitiſſet profeſſionem emiſſam fuiſſe in loco, ut præfertur non deſignato, profeſſionem nullam declararent, nec unquam coegit ſic profeſſos ad ingrediendam aliam Religionem ex Religionibus approbatis, prout feciſſet, ſi eos Religioni in genere adſtrictos cognoviſſet.

A quo quidem ſtylo vix poſſet hodie abſque periculo recedi, præſertim propter eos qui poſt ſententiam declaratoriam nullitatis profeſſionis ad ſeculum redierunt, & matrimonium contraxerunt. Matrimonia e-
34 nim hujuſmodi nulla remanerent, ac mulieres diffamatæ non abſque metu inimicitiarum, & ſcandali, ſi ſequamur opinionem eorum, qui putant obligationem ad Religionem in genere non ſolum impedire matrimonium contrahendum, ſed etiam dirimere poſtea contractum, cujus ſententiæ videntur eſſe in ſpecie Specul. poſt Joann. de Deo *in tit. de ſtatu. Monachor. num.* 45. & apertius Anton. de Butr. *in cap. Cum virum, numer.* 3. *infra de regular.* dicens de hoc eſſe ibi textum expreſſum, & Franc. *in cap. Conſtitutionem, numer.* 4. *verſ. Secundo adverto, eodem titul. lib.* 6.

Quamobrem quoad ſecundum dubium videtur poſſe concludi ex hac profeſſione nullam eſſe ortam obligationem ad Religionem in genere, & in hoc capite profeſſos impediri non poſſe, quominus libere ad ſeculum redire valeant.

35 Supereſt nunc tertium dubium, an ſaltem teneatur deducere cauſas nullitatis profeſſionis infra quinquennium, & coram Superiore ſuo, & Ordinario ad præſcriptum, *cap.* 19. *ſeſſ.* 25. *de regul.*

Quidam ex recentioribus arbitrantur, Decretum Concilii ad hunc caſum non pertinere, & moventur præcipue hoc fundamento, quod impedimentum inductum ex Decreto Clementis eſt perpetuum, cum profeſſio nulliter emiſſa in Conventu non deſignato neque ex parte Religionis, neque ex parte ſubditi ullo unquam tempore expreſſe, vel tacite ratificari poſſit; Decretum vero Concilii *in d. cap.* 19. dicunt non habere locum in impedimento perpetuo, ſed temporali duntaxat, quod eliciunt non ex verbis *d. cap.* 19. ubi ſtatuitur ut quicunque Regularis prætendat ſe per vim, & metum ingreſ- 36
ſum eſſe Religionem, aut etiam dicat ante ætatem debitam profeſſum fuiſſe, aut quid ſimile, velitque habitum dimittere quacunque de cauſa non audiatur, &c. Quibus verbis duo caſus nullitatis profeſſionis nominatim exprimuntur; alii vero generaliter tantum per illa verba, *vel quid ſimile*, ſed caſus expreſſi nullitatis profeſſionis, videlicet ob vim, & metum, & ante ætatem non inducunt impedimentum perpetuum, cum profeſſio per metum emiſſa ceſſante metu ratificare poſſit, ut patet in hac Decretali, ſicut & profeſſio ante ætatem, *cap. Significatam, de regul.* & *cap.* 1. *eodem tit. in* 6. Ergo nec alii caſus a Concilio generaliter comprehenſi per illa verba, *aut quid ſimile*; ſi enim hæc importarent perpetuum impedimentum hic caſus non eſſet ſimilis duobus ſuperius ſpecificatis, & ſub hac generalitate comprehenderetur caſus magis dubitabilis, quod non eſt dicendum. His adjiciunt, quod ſi Concilium impedimenta etiam perpetua ſuſtuliſſet, ſequeretur abſurdum, ut vir, qui ſe feminam ſimulans profeſſus fuiſſet in monaſterio Monialium, vel e converſo, ut *in cap. Quod interrogaſti*, 27. *diſtinct.* elapſo quinquennio prohiberetur deducere cauſam nullitatis ſuæ profeſſionis, & cogendus eſſet in monaſterio Monialium perſeverare.

Præterea exiſtimant Decretum *dict. cap.* 19. in præfixione quinquennii nihil aliud efficere, quam inducere tacitam profeſſionem, quæ quidem profeſſio cum nullo unquam tempore induci poſſit contra Decreta Clementis, ut initio probatum eſt, aſſerunt diſpoſitionem Concilii ex his Decretis poſterioribus ſublatam fuiſſe. Neque enim eſt opus, ut Tridentino Concilio expreſſe derogaverint, ſed ſatis eſt ut ſtatuerint contrarium ejus, quod Concilium diſponit, ut ſæpius cenſuit S. Congreg. Pugnant autem hæc duo, ut per lapſum quinquennii inducta ſit tacita profeſſio, quod facit Concilium, atque, ut profeſſio in loco non deſignato emiſſa nullo unquam tempore convalidari poſſit, quod faciunt Decreta Clementis.

Ceterum hæc ſententia ſemper fuit a Congregatio- 37
nibus reprobata. Nam Sacr. Congregatio Concilii alias diſcuſſo articulo reſpondit ejuſmodi profeſſos poſt quinquennium non eſſe audiendos; nam etſi impedimentum ſit perpetuum, illud tamen deducendum fuit infra legitima tempora. Et Sac. Congregatio Regularium nun- 38
quam conſuevit audire Regulares qui poſt quinquennium eam adierunt pro declaratione nullitatis ex hoc capite, niſi prævia remiſſione ſupplicationis Sanctiſſimo oblatæ ſuper reſtitutione adverſus lapſum quinquennii, & tunc reſcribit pro commiſſione declaratoriæ juxta formam Concilii.

Nec vera ſunt fundamenta in contrarium adducta, 39
nam quod pertinet ad verba, *cap* 19. obſervandum eſt primum impedimentum metus non poſſe abſolute dici temporale, cum poſſit durare uſque ad obitum profeſſi, & reipſa ſæpius duraverit. Unde Concilium loquitur eo caſu etiam de impedimento, quod poteſt eſſe perpetuum: Quod ſi urgeas tamen poſſe fieri etiam temporale per metus ceſſationem; Replicabimus hanc poſſibilitatem poſſe contingere etiam in terminis Decretorum Clementis, ſi Summus Pontifex indulget ſic profeſſis, ut profeſſionem a ſe emiſſam ratam habere poſſint, ut fecit Sanctiſſimus Dominus Noſter per literas in forma Brevis ſub die 2. *Aprilis Anni* 1631. Licet regulariter dicatur impoſſibile, quod fieri non poteſt ſine facto Principis, Lap. *allegat.* 93. *numer.* 3. *verſ. Diſponit*.

Deinde quamvis in primis duobus caſibus Concilium egiſſet de impedimentis temporalibus tamen per ſubſequentia verba, *vel quid ſimile*, cenſeri debet voluiſſe comprehendere quaſcunque nullitates etiam perpetuas: ſimilitudo enim non eſt conſideranda reſpectu accidentis durationis, ſed reſpectu nullitatis profeſſionis; ita ut ſit ſenſus: *Quicunque Regularis prætendat ſuam profeſſionem eſſe nullam, ſive quod facta fuerit per vim, & metum, ſive ante ætatem, ſive ex alia ſimili cauſa nullitatem importante non audia-*

Digitized by Google

audiatur, *&c.* Atque ita ſimilitudo in eo conſiſtit, ut profeſſio ſit nulla, nec curandum an nullitas ſit duratura, necne.

Qui intellectus clarius deducitur ex ſubſequentibus verbis Concilii, *velitque habitum dimittere quacunque de cauſa*, quæ enim ſint univerſalia, & apta comprehendere cauſas nullitatis etiam perpetuæ, aut declarant præcedentia, ita ut illa verba, *aut quid ſimile*, procedant ex quavis cauſa oriatur nullitas profeſſionis: aut certe ampliant, ut habeant locum in quacunque nullitate ſive ſit temporalis, ſive perpetua. Quemadmodum dictio, *Alius*, quamvis referatur ad ſimilia tantum, tamen adjecta dictioni univerſali, *quicunque*, refertur etiam ad caſus diſſimiles, ſecundum gloſſ. in Clem. 1. *in ver. Quavis*, *de re judic.* & ibi Imol. *n* 8. Sarnen. *in reg. de Trien. quæſt.* 2. §. *Tandem*, Mandoſ. *in ren.* 12. *quæſt.*6. *num.* 8. & Covarr, *pract. quæſt. cap.* 25. *num.* 3.

Et quamvis Sanchez *de matrim. lib.* 7. *de imped. diſput.* 37. *num.* 32. affirmet verba illa, *quacunque de cauſa*, de quibus *in dict. cap.* 19. eſſe reſtringenda ad perſonas habiles ex theorica Jaſ. *in l.* 2. §. *Præter*, *n.* 3. *ff. Qui ſatiſdar.* Ideoque non comprehendere habentes impedimentum perpetuum: tamen fallitur, quia id procederet, ſi Concilium, ut ipſe putat, per lapſum quinquennii induceret novam profeſſionem, ad quam requiritur habilitas, ut *in cap.* 16. ibi: *quos habiles invenerint ad profeſſionem admittant*, *ſeſſion.* 25. *de regular.* Atqui hoc non facit Concilium ex ſententia Sacr. Congregationis, ſed tantum audientiam denegat, ad quod nulla habilitas requiritur. Unde verba, *quacunque de cauſa*, accipienda ſunt in ſuo proprio ſignificatu, ut caſus etiam diſſimiles comprehendant.

40 Præſertim vero quia cum nullitates temporales fere non reducantur, niſi ad profeſſiones emiſſas per vim, & metum, ante legitimam ætatem, & non expleto anno probationis, certe ſi Concilium hos tantum caſus comprehendiſſet, fere nihil feciſſet, & parum proſpexiſſet Religionum tranquillitati; nam profeſſio ante ætatem emiſſa, vel ante annum probationis expletum per delationem annalem habitus indiſtincti, vel per ſuſceptionem habitus profeſſorum poſt legitimam ætatem ex diſpoſitione ſacrorum Canonum jam cenſebatur ratificati præſumptione juris, & de jure, ut tradunt in *cap.* 1. *de regul. in* 6. Joan. Mon. *in ver. præſumitur*, Gemin. Anchar. & alii communiter. Quinimo etiam per vim in legitima ætate religionem ingreſſi elapſo anno præſumebantur tacite profeſſi, ut eſt textus *in cap.* 2. §. *Si vero*, & ibi diſi *in* 2. *notab. num.* 18. *&* 19. poſt gloſs. *fin* & Innocent. *num.* 1. *infra*, *de regular.* quapropter quoad eos raotum parum profuiſſet præfixio quinquennii, cum jam per Canones præfixus eſſet terminus unius anni, poſt quem audiendi non erant gloſs. communiter approbata *in cap. Ex parte*, *in ver. Per annum*, *de regul.* & in Clemen. 2. *in fin. eodem titul.* Conſequens igitur eſt, ut diſpoſitio Concilii ne fere inutilis videatur per illa verba, *aut quid ſimile*, *&* *quacunque de cauſa*, omnem ſpeciem nullitatis comprehendat. Ac demum magis a Concilio ſuccurrendum fuit his, qui profeſſionem fecerunt per vim, & metum, quam ſuccurrendum eſſet his, qui illam emiſerunt in locis non deſignatis, cum illi nihil peccaverint, & inviti profeſſionem emiſerint: hi vero volentes, & contra legis prohibitionem, & tamen profeſſi per vim, & metum elapſo quinquennio a die profeſſionis non ſunt audiendi, niſi infra quinquennium reclamaverint, etiamſi prætendant vim, & metum ſemper duraſſe, ut olim articulo ſæpius diſcuſſo reſpondit Sacr. Congregatio Concilii, cujus ſententiam Gregorius XIII. ad ſe relatam approbavit; Ergo longe minus audiendi ſunt, qui contra formam Decretorum Clementis profeſſionem emiſerunt.

41 Neque obſtat abſurdum de viro profeſſo in monaſterio Monialium: reſpondetur enim ex eo caſu nullitatem profeſſionis poſſe deduci etiam poſt quinquennium; non propterea quod impedimentum ſit perpetuum; ſed quia eſt notorium facti permanentis, quod ex tempore apparere poteſt, ideoque nulla eget probatione, Cardin. *conſ.* 56. *ver. Sed ad hoc ſtatim*, & cum Concilium jubeat cauſas nullitatis deduci coram Superiore, & Ordinario, atque ita requirat ordinem judicii, manifeſtum eſt non habere locum in notorio facti permanentis, puta quod quis non habeat oculos, ut 42 exemplificat Paul. de Caſtr. *in l. cives*, *Cod. de appellat.* tunc enim non debet judicium fieri, nec teſtes recipi, aut cauſæ in judicium deduci, Oldrad. *conſ.* 195. *verſ. ad primum*, Cardin. *d. conſil.* 59. *num.* 6. *&* 7. & Abb. *in ſua quæſt. incip. Titius colum.* 2. *verſ. Sed nunquid*, nam ut inquit Bald. *conſ.* 379. *num.* 6. *lib.* 1. Quod oculus vidit, nemo facilitee negat, & extrinſecus, quod patet expreſse non eſt probare neceſſe, *l. Si irruptione*, §. *Ad officiam*, *ff. final. regund.* Ideoque tunc partes Judicis ſunt tantum in exequendo, Lap. *alleg.* 37. *num.* 3. *verſ. Item ex quo*, Bald. *conſ.* 502. *num* 3. *verſ. Nam in notoriis*, *lib* 5. & Canoniſtæ *in cap. Veſtra*, ut plene Butr. *de cohab. Cler. & Mulier.*

Præterea ex alio capite eo caſu non obſtaret quinquennium Concilii, nempe propter periculum ſcandali, & peccati, cum Concilium ita interpretari debeat, ut non ſit peccati nutritivum, *cap. Erit autem lex*, *diſtinct.* 4. nam ut legitur *in cap. Conſuetudo*, 1. *diſtinct.* Lex eſt omne quod ratione conſtat, quod Religioni convenit, quod diſciplinæ congruit, quod ſaluti proficit.

Quamobrem ex eo caſu particulari non licet inferre ad impedimentum nullitatis profeſſionis in loco non 43 deſignato; tum quia negativa illa probari debet a profeſſo, qui in ea ſe fundat, *l. Hoc jure*, *&* *l. ita ſtipulatus*, ubi ſcribentes, *de verb. obligat.* & in his terminis tradit gloſs. *hic in ver. Non timore*, quam Doctores communiter recipiunt; nec probari poteſt illico per evidentiam facti, imo vidi multos in ea probatione ſuccubuiſse; tum quia hoc caſu non viget illud peccati, aut ſcandali periculum, quod conſideratur in viro inter Moniales profeſſo, ut in Decreto 7. Synodi *cap.* 20. & Concilii Hiſpalen. 2. *cap.* 11.

Sed urgebis, ergo ducens originem a parentibus Hæreticis, vel Judæis, qui non habent impedimentum notorium facti permanentis, tenebitur ſemper perſeverare in Monaſterio non obſtantibus ſtatutis nonnullarum Religionum a Sede Apoſtolica confirmatis profeſſionem irritantibus, atque ita quinquennium in favorem Religionis inductum in ejus odium retorquebitur, contra *l. Quod favore*, *C. de leg.* *&* *regul. Quod in gratiam.*

At reſpondetur id non eſſe inconveniens, quia 44 cum hoc impedimentum poſſit eſſe falſum, & incontinenti probari non poſſit per evidentiam facti, & infra quinquennium probatum non fuerit: ſtat præſumptio pro habilitate perſonæ, & profeſſio in foro externo cenſetur valida, cum ejus nullitas eo termino elapſo probari non poſſit. Aliquando enim Regulares comminiſcuntur hæc, vel ſimilia impedimenta, ut jugum Religionis excutiant: quemadmodum contigit ſuperioribus annis in quodam Regulari Luſitano, qui coram Collectore judicialiter deduxit ſe legitime profeſſum non eſſe, eo quod deſcenderet a progenitoribus Hebræis. Quod cum perſenſiſſent conſanguinei docuerunt id eſſe falſum, & confictum ab illo, ut poſſet ad ſeculum redire. Itaque cognita rei veritate rejecta eſt Religioſi imprudentia. Non eſt igitur abſurdum, ut qui tandiu tacuit, deinceps non audiatur. Quod ſi illico conſtare poſſet de obſtaculo impuritatis ſanguinis, conſuli poſſet, tam illius, quam Religionis indemnitati adeundo Sedem Apoſtolicam pro beneficio reſtitutionis in integrum.

Falſum eſt iidem ſecundum fundamentum, quod per 45 quinquennium induratur a Concilio tacita profeſſio: idque patet primo ex diverſitate loquendi, qua Canones utuntur, dum profeſſionis præſumptionem inducunt, & qua utitur Concilium *in dict. cap.* 19. Nam Canones his ferme verbis uti ſolent, videlicet: Profeſſionem per hoc feciſſe, vel ſi quam prius fecerat, ratam habuiſſe videtur, *cap.* 1. *de regul. in* 6. Præſumitur veraciter eſſe profeſſus, *ibidem* in ſecundo reſponſo Religioni habitum recipientem obligat, *cap. Conſtitutionem eod. tit. & lib.* Hoc ipſo decernimus eſſe profeſſos Clem. 2. *eod. tit.* In eo quod cœperunt, perſeverare cogantur, *cap. Conſtituit* 20. *q.* 3. Ut regulam ſervent Eccleſiaſtica diſtrictione compellas, *cap. Ex parte de regul.* & aliis conſimilibus obligationem inducentibus. At Concilium ſim-

plicet ait: Non audiatur niſi cauſas deduxerit, atque ita non facit illum profeſſum, ſed tantum ei denegat audientiam.

46 Deinde profeſſio ante ætatem emiſſa, de qua fit mentio *in dict. cap.* 19. cenſetur tacite ratificari, ſi profeſſus poſt legitimam ætatem habitum profeſſorum aſſumpſerit, vel per annum geſtaverit habitum indiſtinctum, ut *in dict. cap. Significatum extr. de regul. & in dict. cap.* 1. *eodem in* 6. & Sacr. Congregatio ſæpius declaravit hujuſmodi tacitam profeſſionem non fuiſſe a Concilio ſublatam, eamque incipere a prima hora poſt perfectum annum 16. & finire anno 17. Ergo Decretum *dict. cap.* 19. in præfinitione quinquennii profeſſionem non induxit; nam cum jam reperiretur a jure inducta per lapſum unius anni, quid opus fuiſſet illam rurſus inducere per lapſum quinquennii:

47 Ad hæc cum Concilium *in dict. cap.* 19. primo, & principaliter ſtatuat, ut profeſſi per vim, & metum elapſo quinquennio non audiantur: & Gregorius XIII. ex ſententia Congregationis declaraverit id habere locum etiamſi profeſſus alleget vim, & metum ſemper duraſſe: hinc manifeſte convincitur non induxiſſe tacitam profeſſionem, quandoquidem in profeſſione, & voto conſenſus requiritur jure naturali, & Divino, *cap. Preſens*, 20. *queſt.* 3. *cap. Licet de regul.* Silveſt. *in verb. Religio* 2. *num.* 12. & tradunt paſſim Theologi.

48 Quomodo ergo Concilium potuiſſet invitum, ac diſſentientem Religioni alligare, aut vi, ac metu durante tacitæ profeſſionis præſumptionem inducere, cum in matrimonio, tam carnali, quam ſpirituali defunctum conſenſus Eccleſia ſupplere nequeat, ut per Cardin. *in cap. fin. num.* 10. *in* 14. *queſt. verſ. Pars prima probatur, de poſtul. Prelat.* & dixi *in cap. Quanto, de translat. Epiſc.* & Navarr. *conſ.* 10. *num.* 2. *Quod met. cauſ.* nec quempiam invitum cogere, ut profeſſionem a ſe nulliter emiſſam ratam habeat, ut per eundem Navarr. *conſ.* 30. *num.* 2. *de regul.*

49 Poſtremo Sanctiſſimus ſupplicationes eorum, qui petunt reſtitutionem adverſus lapſum quinquennii ob profeſſionem emiſſam in Conventibus non deſignatis, rejicere ſolet ad Sacr. Congregationem Regularium quæ receptis aliquibus probationibus ſuper narratorum veritate, reſcribit eſſe committendum Superiori Regulari, & Ordinario, ut poſtquam compererint profeſſionem in loco non deſignato miſſam fuiſſe, declarent ſic profeſſum nullatenus eſſe Religioni alligatum, & poſſe libere ad ſeculum redire; quæ certe fieri non poſſent, ſi per quinquennium inducta eſſet a Concilio tacita profeſſio: quia contra profeſſionem nunquam datur reſtitutio in integrum, etiamſi dolus, aut ſeductio interceſſerit, Gloſ. *in cap. Cum dilectus, in ver. Ad facultatem, infra eod.* Abb. *in cap. Cum virum, de regul. in* 6. & Silveſt. *in ver. Religio* 3 *num.* 11.

50 Itaque Patres Tridentini Concilii animadvertentes ex eo quod nullitates hujuſmodi quandocunque deduci poſſent, maximam oriri in Religionibus perturbationem, ut conſulerent Religioſorum quieti terminum quinquennii præfigendum duxerunt, quo elapſo profeſſis clauſerunt aditum, ita ut ſuper nullitate profeſſionis non eſſent amplius audiendi, ſed non propterea profeſſionem convalidarunt, aut de novo induxerunt, quod etiam cenſet Navarr. *conſil.* 23. Petrutius *de regular.*

Unde ſtant ſimul, & quis ſit valide profeſſus, & tamen infra quinquennium ſit audiendus, ſi prætendat ſuam profeſſionem eſſe nullam: & ſtant ſimul, ut quis ſit nulliter profeſſus, & tamen ſuper hujuſmodi nullitate elapſo quinquennio audiri non poſſit.

51 His ita conſtitutis ad dubium videtur ſub diſtinctione reſpondendum; nam aut profeſſi in locis ut ſupra non deſignatis ſunt adhuc infra quinquennium a die profeſſionis emiſſæ, & cum nec tacite, nec expreſſe ſint alligati Ordini, in quo profeſſionem emiſerunt, nec teneantur ad ullam Religionem in genere ex dictis *ſupra in* 1. & 2. *dub.* poſſunt quidem ad ſeculum redire, ſed tamen ſervata forma a Concilio præſcripta, id eſt poſteaquam coram Superiore Monaſterii, & Ordinario loci, ubi profeſſionem emiſerunt, cauſam nullitatis deduxerint, & ſuper nullitate declaratoriam obtinuerint, niſi tamen non ſervata forma Concilii ſponte habitum dimiſiſſent: quia tunc etiam infra quinquennium in pœnam tranſgreſſionis nullatenus eſſent audiendi, *ut in dict. cap.* 19. *in verſ. Si ante.* Aut vero elapſum eſt quinquennium, & tunc etiam ſi hujuſmodi impedimentum ſit perpetuum, quia tamen illud infra legitima tempora deductum non fuit, ſic profeſſi habent os clauſum, nec ſunt audiendi, niſi illis Papa os aperiat prævia reſtitutione in integrum adverſus lapſum quinquennii ex dictis *in* 3. *dubio*, 52
quam quidem reſtitutionem inferior Principe concedere non poteſt, cum ſit contra Generale Concilium, ſuper quo nec Epiſcopi, nec Superiores Ordinum habent diſpenſandi poteſtatem, *ut in extrav. unica, de relig. domib.* & tradit gloſs. *in cap. Cum dilectus in ver. In ætate, de elect.*

Præſertim ſtante clauſula ſublata, & Decreto irritante, de quibus in Conſtitutione Pii IV. quæ incipit, *Benedictus Deus*, edita ſuper Tridentini Concilii confirmatione, & generaliter reſtitutionem in integrum prorſus ab alio, quam a Papa concedi non poſſe, ex facto reſpondit Abb. *conſ.* 88. *Dicounum, per totum lib.* 1. Quod adeo verum eſt, ut nec Congregationes hanc ſibi vendicent poteſtatem reſtituendi in integrum, niſi prævia Commiſſione Sanctiſſimi.

*S*ed objicies, quamvis de jure hæc ita procedere videantur, tamen expedire pro quiete Religionum, ut profeſſi in prædictis locis non deſignatis, nec infra, nec poſt quinquennium audiantur, ne aperiatur via quamplurimis Religioſis ad ſeculum redeundi cum populi ſcandalo, & Religionum detrimento, præſertim quoad eos, qui muneribus, & officiis functi ſunt, quorum actus legitimi nullitatis periculo ſubjacebunt, ſi eorum profeſſiones irritæ decernantur. Navarr. *conſ.* 40. *in ult. queſt. de regul.*

Verum ut hæc objectio tollatur conſiderandum eſt 53
Decreta Clementis non habere locum, niſi in Italia, & Inſulis adjacentibus, ut in eis expreſſe cautum reperitur.

Deinde conſiderandum eſt in Decretis ipſis reperiri exceptas Religiones infraſcriptas, videlicet, Carthuſianorum, Minorum de ſtrictiori obſervantia, Capucinorum, Reformatorum S. Dominici, Diſcalceatorum Carmelitarum, Congregationis Folienſis, Eremitarum Camaldulenſium, ac Montis Coronæ, Clericorum Regularium Theatinorum, Societatis Jeſu, Sancti Pauli Decolari, de Somaſcha, & Miniſtrorum Infirmorum, inter quos Congregatio cenſuit eſſe comprehenſos etiam Diſcalceatos Ordinis Sancti Auguſtini.

Conſiderandum tertio, Religiones poſt Decreta Clementis erectas in eis non comprehendi, cum omnes habeant peculiarem formam recipiendi Novitios a Sede Apoſtolica approbatam, quæ tanquam poſterior ſervanda eſt.

Itaque hæc Decreta reſtringuntur ad aliquot tantum Religiones Italiæ, & Inſularum adjacentium, eaſque laxioris obſervantiæ: & tamen in his etiam Religionibus non multi Conventus reperiuntur pro recipiendis novitiis, qui juxta formam Decretorum non ſint deſignati.

Ex tot igitur reſtrictivis ſatis liquet numerum eorum, qui ex hoc capite poſſent habitum Regularem dimittere non eſſe tam magnum, ut Religionibus detrimento eſſe poſſit. Præterquamquod cum numerus Regularium in Religionibus antiquis, quæ a ſtrictioris obſervantiæ inſtituto pauliſper deviarunt, jam plus nimio excreverint, parum oberit, quod aliqui nulliter profeſſi ab eis abſcedant, cum præſertim qui profeſſionis ſuæ validitatem impugnant, plerunque ſint dyſcoli aut inquieti, qui nituntur jugum Religionis excutere, ut propterea abeuntibus ſatius ſit pontem, ut dicitur, argenteum conſtruere, quam viam occludere, ex his quæ docet D. Thom. *quodl.* 12. *art. ultim.*

Nec prædictis officit conſideratio ſuperius facta quoad Superiores, & officiales; nam ſi agimus de iis, quibus quinquennium non eſt elapſum, hæc conſideratio ceſſat, quia mos Religionum non eſt, ut ſubditi infra illud tempus ad gradus, & Prælaturas promo- 54
veantur. Quo vero ad eos quibus quinquennium eſt elapſum; reſpondetur actus ab hujuſmodi Superioribus geſtos ſuſtinere poſſe ex communi reputatione

justa

juxta terminos *l. Barbarius, ff. de off. Prætor.* quam etiam in ſpiritualibus habere locum, tradunt Innoc. Hoſt. Card. & alii communiter *in cap. Nihil, de elect.* Roſell. *in ver. Confeſſio Sacramentalis tertio, num.* 41. Angel. *Confeſſio* 4. *num.* 12. Silveſt. *Confeſſor* 2. *num.* 15. Tabien. *Abſolutio num.* 3. & Navarr. *in cap. Placuit, de pænit. diſt.* 6. *num.* 177.

Præterquamquod hi caſus non admodum frequenter ſolent contingere; nam multorum annorum ſpatio, quibus Secretarii munere functus ſum in S. Congregatione Epiſcoporum, ac Regularium obſervavi vix tres aut quatuor Regulares quotannis petiiſſe reſtitutionem adverſus lapſum quinquennii ex hoc capite quod profeſſionem non emiſiſſent in Conventibus non deſignatis; iique fere nunquam fuerunt Superiores; nam qui in Religionibus poſſent authoritate, & aliis præſunt libenter in Religionibus perſeverant; ſed ſubditi, atque adminiſtratione carentes ſunt qui contendunt ad ſeculum reddi ſe. Quale autem inconveniens eſt, ut ex omnibus Religionibus laxiori obſervantiæ ſimul junctis in univerſum abſcedant quotannis tres, aut quatuor ſubditi nulliter profeſſi?

55 Et nihilominus ſi aliquis caſus contingeret, in quo non expediret, ut aliquis Regularis redderet ad ſeculum, poſſet forte Sanctiſſimus illi denegare reſtitutionem adverſus lapſum quinquennii, quæ eſt mera gratia, ſecundum Bald. *conſ.* 338. *Reparatio, in princip. lib.* 3. Et quemadmodum Tridentinum Concilium rem injuſtam non putavit denegare Religioſis omnibus etiam nulliter profeſſis audientiam poſt quinquennium: ita neque injuſtum videri debet, ut Sedes Apoſtolica ex aliqua juſta, & rationabili cauſa audientiam deneget alicui Religioſo in particulari abſtinendo a gratia reſtitutionis in integrum ex his quæ notat Silveſt. *in ver. præſcriptio* 1. *num.* 14. & in terminis *d. cap.* 19. Navarr. *conſ.* 23. Petrutius *num.* 4. *de regul.* aut certe Sanctitas Sua poſſet aliam rationem inire, ut ſic profeſſus vel induceretur ad iterum profitendum, vel ad aliam Religionem tranſire.

Non me latet poſt literas in forma Brevis quibus S. D. N. aſſerendo invalidam exiſtere profeſſionem eorum, qui annum probationis non fecerunt in Conventibus ad recipiendos Novitios deſignatis, mandat Ordinariis locorum, & Superioribus Regularibus, ut ſic profeſſos ad profeſſionem denuo emittendam admittant abſque novo probationis anno, gravia ſcandala fuiſſe exorta, quia quamplurimi Religioſi, tam intra, quam poſt quinquennium nullo juris ordine ſervato dimiſſo habitu regulari ad ſeculum redierunt.

56 Hujus mali cauſa fuit, quia Regulares interpretati ſunt has literas eſſe facultativas: indeque inferri, ut nolentibus iterum profiteri licuerit ad ſeculum redire. Qui quidem intellectus verus eſt in ea parte, ut inviti non cogantur iterum profiteri; ſed falſus eſt in alia, ut propterea poſſint redire ad ſeculum abſque eo quod ſervetur forma e Concilio præſcripta, quæ conſiſtit in hoc, ut cauſa nullitatis intra quinquennium deducatur, & coram Superiore Regulari, & Ordinario, cui quidem formæ in literis Sanctitatis ſuæ nec expreſſe, nec tacite reperiritus derogatum; neque enim cenſeri debet unico illo verbo Sanct. Sua funditus ſuſtuliſſe Trid. Concil. diſpoſitionem, ut in terminis alterius Concilii legitur *in cap. Eccleſia veſtra, il* 2. *de elect.* & in noſtris fere terminis tradit Navarr. *conſ.* 40. Matth. *num.* 6. *de regul.* Quamobrem pro remedio deliberandum an ſit edenda declaratio particularis per alias literas in forma Brevis, mentem Sanctitatis ſuæ non fuiſſe in primis literis ullatenus derogare Tridentino Concilio: ac proinde eos, quibus quinquennium a die profeſſionis elapſum non fuit, ita demum potuiſſe habitum regularem dimittere, ſi declaratoriam nullitatis obtinuerint a ſuo Superiore; eos vero quibus quinquennium jam fuit exactum nullo modo potuiſſe e Religione exire, & tam primos, quam ſecundos, qui de facto non ſervata forma Concilii habitum dimiſerunt teneri: cogendoſque eſſe habitum reaſſumere, atque ad Religionem redire, ac niſi paruerint tanquam apoſtatas eſſe puniendos ad præſcriptum *d. c.* 19. *ſeſſ.* 25. *de regul.* noviſſime ex ſententia Sac. Congregationis Concilii editum fuit a S. D. N. Decretum infraſcripti tenoris videlicet.

[Sanctiſſimus Dominus noſter Urbanus divina providentia Papa VIII. ad occurrendum motions qui poſſent in Religionibus oriri occaſione receptionis Novitiorum, & profeſſionis per eos emiſſæ in Conventibus non deſignatis contra formam Decretorum Sanctæ memoriæ Clementis VIII. de Novitiis ad habitum regularem, & profeſſionem non admittentis, niſi in Conventibus deſignatis, audita ſuper hoc ſententia Sacræ Congregationis declaravit, & decrevit hujuſmodi ſuſceptos contra formam dictorum Decretorum allegantes propterea nullitatem receptionis, & profeſſionis non poſſe ſuper hujuſmodi nullitate poſt lapſum quinquennii quoquo modo audiri. Quod ſi aliqui contra formam præfatorum Decretorum recepti, & profeſſi e Religione intra quinquennium exire, vel Superiores extra eam reſpective illos ejicere voluerint, eadem Sanctitas Sua decrevit, ut tam ipſi profeſſi, quam Superiores reſpective teneantur Jura quæ ſibi favere viſa fuerint, prius deducere coram eadem Congregatione, quæ ex ſpeciali etiam Sanctitatis Suæ facultate ſuper hoc conceſſa providebit. Inhibendum propterea Primatibus, Patriarchis, Archiepiſcopis, Abbatibus, & Prælatis inferioribus Juriſdictionem exercentibus, & quibuſcunque Judicibus Ordinariis, & Delegatis etiam cauſarum Palatii Apoſtolici Auditoribus, & S. R. E. Cardinalibus, etiam de Latere Legatis, Sediſque Apoſtolicæ Nunciis, ne in poſterum in hoc quoquomodo ſe ingerant abſque ſpeciali ejuſdem Sanctitatis commiſſione ſub pœna ipſo facto incurrenda quoad Epiſcopos, Archiepiſcopos, Patriarchas, & Primates interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ: quoad Abbates, Prælatos inferiores, ac alios Judices prædictos excommunicationis latæ ſententiæ: Quo vero ad Nuncios, ad Sanctæ Romanæ Eccleſię Cardinales etiam de Latere Legatos Indignationis Suæ Sanctitatis & pœnarum arbitrio ejuſdem imponendarum.

Si vero iidem ut ſupra recepti, & profeſſi Juribus ſuis minime deductis coram Sac. Congregatione Concilii, & ſine illius expreſſa licentia e Religionis exire, vel Superiores Religionis ejicere auſi fuerint recepti, & profeſſi tanquam Apoſtatæ puniantur, & pro talibus habeantur, necnon contra eoſdem juxta formam Decreti de Regularibus Apoſtatis, & ejectis ejuſdem. Sanctitatis Suæ juſſu ab eadem Sacra Congregatione ſub die 21. Septembris 1624. editi procedatur, & Superiores, qui ejecerint pœnam ſuſpenſionis a divinis, necnon privationis officiorum omnium, quæ tunc obtinebunt, ac perpetuæ inhabilitatis ad ea in poſterum obtinenda, vociſque activæ ac paſſivæ ipſo facto abſque alia declaratione incurrant. Datum Romæ die 15. Januarii 1636.]

DE HIS QUÆ VI METUSVE CAUSA FIUNT.

Innocentius III. Vidronen. Archiepiſcopo.

C A P U T V.

SAcris eſt Canonibus: & infra. Diſtinguimus autem utrum is qui communicat excommunicatis invitus, ſit per coactionem adſtrictus; aut per metum inductus. In primo caſu talem non credimus excommunicatione teneri, cum magis pati quam agere convincatur. In ſecundo licet metus attenuet culpam; quia tamen non eam prorſus excludit, cum pro nullo metu debeat quis mortale peccatum incurrere, excommunicationis labe credimus inquinari.

S U M M A R I U M.

1 *EXcommunicatus non eſt, qui abſolute coactus excommunicato communicat; ſecus ſi coactio fuerit conditionalis.*

2 *Coactio duplex; ideſt abſoluta, ſeu præciſa, & conditionalis, ſeu cauſativa, & num. 23.*

3 *Coactio abſoluta, eſt majoris rei impetus, qui repelli non poteſt.*

4 *Fit per manum attractionem, vel detentionem, & num. 9.*

Conſenſo prorſus excludit num. 5.

5 *Coactus abſolute magis pati, quam agere convincitur, & dormiente æquiparatur. Nec meretur, nec demeretur, num. 7.*

6 *Violentum eſt, cujus principium eſt extra, nihil conferente vim paſſo.*

8 *Vis quotuplex, & num. 17. & 19.*

9 *Coactionis abſolutæ exempla.*

10 *Virginitatis flos perditur etiam per vim attractivam in femina.*

11 *Corrupta per vim abſolutam dormiendo, vel in furore exiſtens, non poteſt inter Virgines velari.*

12 *Martyris præclarum triumphata incontinentia exemplum.*

Coactio abſoluta, ſeu oppreſſio ad culpam cadit in mulierem; ſed non in virum, ibid.

14 *Coactio abſoluta non poteſt intervenire in emiſſione verbi.*

Verba per vim extorqueri non poſſunt ſine conſenſo, ibid.

15 *Ad juramentum verbale quis cogi non poteſt præciſe; ſecus ad actuale.*

16 *Ad deſponſationem verbalem non poteſt quis abſolute compelli, ſed bene ad actualem per annuli immiſſionem.*

17 *Coactio conditionalis, ſeu vis compulſiva, & metus idem ſunt.*

18 *Metus eſt inſtantis, vel futuri periculi cauſa, mentis trepidatio.*

19 *Non excludit prorſus, ſed attenuat conſenſum.*

Ejus principium eſt intra, num. 21.

20 *Facta per metum ſunt magis voluntaria, quam involuntaria, & num. 24.*

22 *Voluntas coacta voluntas eſt.*

23 *Violentum aliud eſt ſimpliciter, aliud mixtum.*

24 *Violentum mixtum eſt voluntarium ſimpliciter, involuntarium ſecundum quid.*

25 *Excommunicato ſcienter communicans an peccet mortaliter, & num. ſeqq. uſque in finem.*

Quid, ſi communicet per metum cadentem in conſtantem virum, num. 27. 31. & 45.

Quid, ſi communicet in oratione, convivio, & ſimilibus, num. 33. & 35.

Et quid, ſi nimis frequenter, num. 41.

Quid, ſi excommunicatio ſit lata etiam in participes, num. 34. & 40.

Quid, ſi communicet in Divinis, num. 35. & 40.

Quid, ſi in crimine, num. 35. 36. & 40.

Quid, ſi communicet cum excommunicatis a Canone, vel ab homine, num. 39.

Quid, ſi in contemptum Clavium, vel Superioris, ibidem, & num. 40.

Et quid poſt Concilium Conſtantienſe, num. 43.

26 *Excommunicato communicare quis poteſt licite ad emendum, vel recipiendum victui neceſſaria, ne fame pereat, & num. 32.*

28 *Peccato mortali non conſentiendum, ſed potius omnia mundi mala toleranda.*

29 *Metus excuſat a pœna, ſed non a culpa.*

30 *Papa poteſt a ſua ſententia eximere, ſed non licentiam peccandi tribuere.*

31 *Metus mortis excuſat a peccato, quando eſt a cauſa naturali; ſecus ſi ab accidentali.*

34 *Excommunicato communicans etiam ſimpliciter ligatur majori excommunicatione, ſi lata fuerit etiam in participes, & num. 40.*

35 *Idem ſi communicet in crimine, in Divinis, vel in contemptum, & num. ſeq. & 40.*

36 *Excommunicato communicans etiam in divinis ob metum mortis non peccat mortaliter.*

Contrarium, num. 38. & 46.

37 *Miſſam celebrans coram excommunicato ob metum ſibi incuſſum ab hæretico, mortaliter peccat; ſecus ſi a Tyranno.*

38 *Contrarium, & num. 46.*

43 *Excommunicatis a Canone, vel ab homine poſt Concilium Conſtantienſe licitum eſt communicare etiam in Divinis, niſi ſint publice denunciati, vel notorii Clericorum percuſſores.*

44 *Et cum publice denunciatis ſcienter communicare etiam ſimpliciter eſt mortale peccatum.*

45 *Nec excuſat metus etiam cadens in conſtantem virum.*

46 *Metus mortis non excuſat a mortali eos, qui tranſgrediuntur præcepta nedum Divina, ſed etiam Eccleſiaſtica.*

47 *Excommunicatis communicare in oratione, convivio, & ſimilibus, imo etiam in Divinis eſt prohibitum ex Conſtitutione Eccleſiæ.*

48 *Eccleſia poteſt ſub mortali obligare ad aliquid vitandum, vel faciendum etiam cum periculo mortis.*

SAcris. Excommunicatus non eſt, qui abſolute coa- 1
ctus excommunicato communicat; ſecus ſi coactio fuerit conditionalis. Hoc dicit ſecundum Joan. Andr. qui in gratiam Milantiæ Dominæ ſuæ, quam didicit Divini, & humani juris ſociam ſolemni commento hanc Decretalem illuſtravit, ut ſacra eſſet eo amplius, & famoſa. Dividitur in duas partes. In prima ponitur deciſa Conſultatio. In ſecunda bimembris reſponſio. Ibi, *diſtinguimus*. Et primum membrum proſequitur ibi, In primo, Secundum ibi in ſecundo. Et pars hujus dicitur eſſe *cap. Sacris, infra de ſentent. excomm. & cap. Sacris, de ſepult.* Et fundatur ſuper dictis Philoſophi *lib. 3. Ethicor. cap. 1. paulo poſt princ.* ut hic per Butr. *num. 2.*

Nota primo ibi, *per coactionem adſtrictus, aut per me-* 2
tum inductus, coactionem eſſe in duplici differentia. Quædam enim eſt coactio abſoluta, ſeu præciſa: quædam vero
3 conditionalis, ſeu cauſativa. Coactio abſoluta eſt majoris rei impetus, qui repelli non poteſt, ut diffinit Juriſconſul-

tus,

4 tus *in l. 2. ff. Quod met. cauſ.* vel cui reſiſti non poteſt, ſe-
cundum Joan. Andr. *hic in 1. quæſt. num.* 15. & fit per ma-
num attractionem, vel detentionem, ſecundum Ho-
5 ſtien *in princip. in ver. coactionem*, & Joan. Andr. *ubi ſu-
pra*. Quapropter conſenſum prorſus excludit; quia ab-
ſolute coactus potius pati, quam agere convincitur, ut
hic dicitur. Imo dormienti æquiparatur, *ut l. 1. in fin. ff.*
6 *de author. tutor.* & hic notat gloſſ. 1. & DD. In eo enim,
quod per vim agitur, voluntas interior nihil agit, &
violentum non ſolum diffinitur eſſe, cujus principium
eſt extra, ſed additur etiam, nihil conferente vim pa-
7 ſſo. S. Thom. *in* 1. 2. *quæſt. 6. art. 6. in corpore ad pri-
mum*. Unde ſic coactus nec laudem, nec vituperium,
nec præmium, nec pœnam meretur, Joan. Andr. *hic*
8 *numer.* 15. *ad fin. verſ. Primo igitur caſu*, & Butr. *num.*
1. Et ad hanc ſpeciem coactionis referuntur vis expul-
ſiva, vis ablativa, & vis turbativa, ut notat gloſſ. *ul-
tima in l. 1. ff. Quod met. cauſ.* Exempla ſecundum Bo-
tin & Joan. Andr. *hic num.* 15. Invitus trahor in Eccle-
ſiam ad audiendam Miſſam excommunicati, vel cum
excommunicatis, ibi audientibus; vel ibi exiſtens deti-
neor invitus, nec permittor exire. Vel ſecundum Abb.
num. 2 ligatis manibus, & pedibus cogor communica-
re excommunicato in lecto, vel in Eccleſia. Idem in
Judæo, vel Pagano, quem invitum Chriſtiani veſti-
9 bus exuunt, & ad fontem portant, & baptizant. Idem-
que ſi hæretici per eundem modum baptizant Chri-
ſtianum, vel cogunt illum Idola thurificare aperiendo
ipſius manum, thus imponendo, & demum ipſam ma-
num reſolvendo ſuper prunas ante Idolum exiſtentes,
cap. Presbyteros, 50. *diſt. cap. Conſtat*, 1. *q.* 1. *& cap.
Majores*, § *ultim. de baptiſm.* Sic invitus detinetur Ac-
colytus coram Epiſcopo, a quo Subdiaconus ordinatur.
10 Sic invitus quis inducitur habitu Religioſo, vel veſte
Profeſſorum. Et his ſimilia. Et huc etiam ſpectat illud
Beatæ Luciæ Virginis: Si invitam juſſeris violari, ca-
ſtitas mihi duplicabitur ad coronam, ut per D. Thom.
in 3. ſentent. diſtinct. 39. *quæſt.* 1. *art.* 3. *quæſt.* 3. *ad ter-
tium*, dicens: Luciam loqui de violento ſimpliciter, in
11 quo patiens nihil confert agenti. Flos tamen virginita-
tis perditur etiam per vim attractivam; nec poteſt cor-
rupta velari inter virgines etiam ſi ſit deſlorata dormien-
do, vel in furore, vel in phreneſi exiſtens, ſicut lilium
corrumpitur non ſentiens, ut hic per Bald. *num.* 4. Huc
12 demum ſpectat illud S. Martyris Nicetæ, qui dum lecto
manibus, pedibuſque devinctus ab impudica femina vi
opprimeretur, linguam ſibi dentibus amputavit, & in
illius faciem expuit, teſte D. Hieronymo *in vita S. Pau-
li primi Eremitæ*, ut referunt Baron. *Annal. ad Annum
Chriſti* 253. & Nicephor. apud Hieremiam Drexelium
a Soc. Jeſu in libro *de Triumphata incontinentia*, licet
Jo. Andr. *hic in 1. q. 12. n. 16. & in c. Is qui, n. 3. de
ſponſ.* ſentiant abſolutam coactionem conjunctionis ſe-
13 xuum, vel oppreſſionem ad copulam cadere in mulierem,
ſed non in virum. Fatetur tamen paſſive etiam virum ab-
ſoluta coactione poſſe ſtuprari, ut *c. In Archiepiſcopatu*,
de raptor. quamvis hoc caſu florem virginitatis non per-
14 dat, *l. 1. §. Removet*, *ff. De poſtulan.* ſecundum Bald. *d. n.*
10. *in fin.* Et ſimili modo in emiſſione verbi non poteſt in-
tervenire abſoluta coactio; quia ut inquit Bald. *hic n.* 3.
actus verbi habet organa propria, quæ de ſubjecto in ſub-
jectum ambulare non poſſunt, nec extorqueri per vim,
niſi interveniat aliquis conſenſus; ſicut totus mundus
non poteſt facere, ut mutus loquatur. Quo fit, ut ad
15 juramentum verbale non poſſit præciſe quis cogi, licet
poſſit ad actuale, per vim ponendo manum meam ſu-
per libro juramento mihi delato, ut notant Joan. Andr.
& Abb. in *c. verum*, *de jurejur.* & Covarr. in *c. Alma ma-
ter*, *de ſentent. excomm. part.* 1. *§.* 3. *n.* 9. *verſ. Illud eſt
16 præmittendum*. Inde etiam fit, ut ad verbalem deſponſa-
tionem quis præciſe cogi non poſſit, ſed bene ad actua-
lem per violentam annuli immiſſionem; manus enim pot-
eſt attrahi, ſed non verbum, ſecundum Joan. Andr. *hic
numer.* 16. *ad fin.*

17 Coactio conditionalis, quæ alias dicitur jus compulſi-
va; idem eſt, quod metus, ut notat gloſſ. 1. in *l. Nihil
conſenſui*, *ff. De reg. jur.* & ideo metus nomine ſimpliciter
appellatur in hac Decretali, nihil aliud eſt quam inſtan-
tis, vel futuri periculi cauſa mentis trepidatio, ut *l. 1. ff.
Quod met. cauſ.* S. Thom. *in 4. ſentent. diſt.* 29. *q.* 1. *art.* 1.
18 *in corp.* ex quod propter inſtans, vel futurum periculum
aliquid ago quod ſponte non agerem, veluti ſi timens mor-
tem, membrorum mutilationem, aut bonorum confi-
ſcationem, aliquid faciam ex prædictis vel ſimilibus,
ſine attractione abſoluta, ut explicat Joan. Andr. *hic n.*
15. *verſ. Coactio conditionalis*. Et hæc ſpecies coactionis,
ad quam reducitur etiam jus inquietativa, ut per gloſſ. 19
fin. in *l. 1. ff. Quod met. cauſ.* non excludit prorſus, ſed at-
tenuat conſenſum, ut hic in litera. Nam quod per me-
tum fit, dicitur magis voluntarium. Eſt enim volunta- 20
rium ſimpliciter in quantum videlicet eſt hic, & nunc,
prout ſcilicet in hoc caſu eſt impedimentum majoris mali,
quod timebatur, ſicut projectio mercium in mare fit vo-
luntarie tempore tempeſtatis propter timorem inſtantis
periculi; unde competit ei ratio voluntarii ſimpliciter, 21
cum ejus principium ſit intra. Involuntarium autem eſt
ſecundum quid, id eſt prout conſideratur extra hunc ca-
ſum periculi; unde eſt involuntarium ſub conditione; id-
eſt ſi talis metus non immineret, ut docet D. Thom. in 1.
2. *q.* 6. *art.* 6. *in corp.* & in reſponſione ad tertiam. Et
hoc caſu procedit quod dicit Canon, *Coacta voluntas eſt*, 22
cap. Merito, 15. *quæſt.* 1.

Utranque ſpeciem coactionis optime diſtinguit idem 23
S. Thom. in 4. *ſentent. diſtin.* 29. *q.* 1. *art.* 1. dicens: *Du-
plex eſt coactio, vel violentia; una, quæ facit neceſſita-
tem abſolutam, & tale violentum dicitur a Philoſopho vio-
lentum ſimpliciter, ut cum quis alium corporaliter impel-
lit ad actum. Alia, quæ facit conditionatam neceſſitatem.
Et hanc vocat Philoſophus violentum mixtum, ſicut cum
quis projicit merces in mare, ne periclitetur. Et in* 24
*iſto violento quamvis hoc, quod fit, non ſit per ſe vo-
luntarium, tamen conſideratis circumſtantiis hic, & nunc,
voluntarium eſt. Et quia actus in particularibus ſunt,
ideo ſimpliciter voluntarium eſt, ſed ſecundum quid in-
voluntarium.* Hæc S. Thom. quæ latius reaſſumit, &
proſequitur hic Anton. de Butr. *numer.* 1. *&* 2. eandem
diſtinctionem probarunt Domini de Rota in Valenti-
na Nullitatis ſuſceptionis Ordinis Subdiaconatus apud
Cæſarem de Graſſis *deciſ.* 1. *&* 2. *De his quæ vi met.
cauſ.* Ad quæſtionem illam, An coacte promotus ad Or-
dinem Subdiaconatus teneatur ad continentiam, de qua
ſcripſi latiſſime poſt alios in *c. Majores*, *§. Item quæritur*,
infra de baptiſm.

Secundo nota ibi, *pro nulla metu debeat quis mortale pec-* 25
catum incurrere. Coactum conditionaliter communicare 26
cum excommunicato mortaliter peccare, & in excommu-
nicationem incidere, ut hic eſt caſus; ſed quia pleriſque
id per quam durum videtur, cum ob periculum mortis ra-
tione famis procedens licita ſit communicatio cum ex-
communicato ad emendum, vel recipiendum ea, quæ ſunt
victui neceſſaria, ut *cap. Si vere*, *§. Eſt autem*, *de ſen-
tent. excommunicat.* idemque periculum excuſet a furto,
ut *c. Si quis propter neceſſitatem*, *de furtis*: hinc emerſe-
runt varii intellectus ad hanc Decretalem.

Nonnulli enim verba illa textus, *Pro nulla metu debeat* 27
quis mortale peccatum incurrere, intelligunt de metu va-
no, ſeu levi, non autem de eo, qui cadit in conſtantem
virum, ut hic refert Innoc. *poſt princip. in ver. Pro nullo*.
Sed hanc expoſitionem merito refellunt Doctores, tum
quia nimis reſtringit literam, & dictio illa univerſalis ne-
gativa, *pro nullo metu*, hujuſmodi reſtrictionem non
patitur, ad gloſ. in Clem. 1. *in ver. Nullius*, *de præben.*
Tum quia potius debemus omnia Mundi mala tolerare, 28
quam mortali peccato conſentire, *c. Ita ne*, 32. *q.* 5. a
quo propterea non excuſat metus emiſſionis tempora-
lium, *c. Illud*, *de major. & obed.* expedit enim potius poſt
tunicam relinquere pallium, *cap. Suſcepimus*, *§. final. de
homicid.* Nam quid prodeſt homini, ſi univerſum mun-
dum lucretur, animæ vero ſuæ detrimentum patiatur,
c. Matthæus, *in fin. de ſimon.*

Nec obſtat text. in *cap. Significavit*, *de ſent. excom-* 29
mun. qui ſignatur contra. Quoniam metus excuſat
quidem a ſententia, & pœna, ut ubi, ſeu non a cul-
pa, ut hic. Ratio differentiæ, quia Papa poteſt quem- 30
libet a ſententia ſua eximere, *cap. Quoniam multos*,
11. *quæſt.* 3. Sed non poteſt cuipiam peccandi licen-
tiam impertiri, ut notatur in *cap. Ad aures*, *§.* 1. *ſu-
pra de tempor. ordinat.* ſecundum Hoſt. *hic numer.* 5. *&
ſeqq.* & Collect. *in fin.* Quamobrem metum mortis, vel 31
confiſcationis bonorum non excuſare a mortali peccato
eum, qui excommunicato communicat, tenent hic In-
nocent. *poſt princip. in ver. Pro nullo*, Hoſt. *d. n.* 5. Joan.
no-

Sextus & ultimus, quando communicat nimis frequen-
ter, argum. c. *Unum*, §. *Criminis*, 25. *diſt.* & hic ulti-
mus caſus poſſet etiam includi ſub primo, & facit quod
notat Speculator *de ſentent. prolat.* §. *Vi autem*, *verſic.*
Quandoque etiam in fin. Alias non credit Joan. Andr. com-
municantem cum excommunicato in oratione, ſaluta-
tione, convivio, & ſimilibus mortaliter peccare, ſed
venialiter tantum: alioquin magnus eſſet rigor hujus
Decretalis, & cum eo tranſeunt hic Bellam. *numer.* 10.
circa med. verſ. Dicit Novella. Butr. *n.* 17. *verſ. Joan.*
Andr. Card. *num.* 5. *circa med. verſ. Jean. Andr. dicit*,
& Anchar. *num.* 8. *in quæſtion. Florian.* dicit eum, qui
communicat ex propoſito, peccare mortaliter; ſecus ſi
42 caſu, vel quadam facilitate. Sed opinio Joan. Andr.
communis eſt, ut hic teſtantur Jo. de Anan. *num.* 4. *in*
fin. & Abb. *num.* 9. *verſ. Unde videtur*, licet ipſe multum
dubitet de illius veritate, quia pro ſecunda opinione
Goffredi, & Raymundi multum ſtringunt *c. Sicut Apo-*
ſtoli, *cum tribus ſeqq.* 10. *q.* 3. Nam Chriſtus videtur hoc
primo prohibuiſſe, dum dixit Matth. 18. *Si autem Ec-*
cleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus, & Publica-
nus, *cap. Si peccaverit*, 2. *q.* 1. & *c. Novit. de judiciis.*
Item Apoſtoli hoc poſtmodum prohibuerint, ut in *d. c.*
Sicut Apoſtoli. Item Canones diverſorum Pontificum,
ut in *cap. Excommunicatos*, & in *c. Cum excommunicato*,
11. *q.* 3. ad idem *cap. final. ead. cauſ. & quæſt.* ubi com-
municans ſimpliciter excommunicato, etiamſi per me-
tum id fecerit, puniri debet. Si enim communio ſolum
produceret veniale peccatum, non ita loquerentur illi
textus, cum venialia peccata facile remittantur, *cap.*
De quotidianis, *de pœnit. diſt.* 6. Demum hoc capitulum
generaliter loquitur, & ſi oppoſitum diceremus, evacua-
retur effectus excommunicationis. Hæc Abbas qui ta-
men immediate ſubnectit notandam eſſe communem opi-
43 nionem,

Sed tu adverte, quia hæc altercatio hodie magna
ex parte ſublata eſt per Extravagan. Martini V. in Con-
cilio Conſtantienſi editam incipien. *Ad evitandam*, qua
generaliter indultum eſt, ut liceat communicare cum
excommunicatis a Canone, vel ab homine etiam in
adminiſtratione, & receptione Sacramentorum, vel
aliis Divinis, præterquam in duobus caſibus, videli-
cet ſi excommunicati ſint publice denunciati, aut no-
torii Clericorum percuſſores, qui dicuntur excommu-
nicati non tolerati, de qua Extravag. aliquid tetigi
in *cap. Nuper*, *numer.* 15. *verſ. Ceterum adverte*, *infra*
de ſentent. excomm. & diſſerui latiſſime in *cap. Quod a*
Prædeceſſore, *a num.* 39. *de ſchiſmat.* Itaque hodie com-
municantes cum excommunicatis etiam in Divinis, ex-
ceptis duobus caſibus ante dictis, non modo non pec-
cant mortaliter, ſed nec venialiter, nec incidunt in ex-
communicationem minorem, cum id faciant lege per-
mittente, *c. Quiſpeccat*, 23 *q* 4. Unde controverſia Do-
ctorum reſtringitur tantum ad communicantes cum ex-
44 communicatis non toleratis. Quidquid ſit de notoriis
percuſſoribus Clericorum, in quibus nihilominus videtur
forte requiri declaratoria ſuper facto, ut *cap. Secundam*
Apoſtolam de hæretic. lib. 6. Certe quoad publice denun-
ciatos verius exiſtimo eſſe peccatum mortale cum eis
ſcienter communicare etiam in oratione, convivio, &
ſimilibus. Moveor tum per rationes Abbatis, de qui-
bus *ſupra num.* 42. quæ ſunt ſatis validæ; tum quia in
hoc videntur convenire quaſi omnes intellectus ſuperius
relati. Concordat enim ſecundus Goffredi, & ſequa- 45
cium, qui indiſtincte tenuerunt eſſe mortale cum excom-
municato communicare etiam ſimpliciter, quorum opi-
nio communis fuit uſque ad tempora Joan. Andr. ut di-
xi *ſupra num.* 33. Item concordat ſeptimus intellectus
ipſius Joan. Andr. qui hodie eſt communis, ut tetigi
ſupra num. 40. & 42. nam in ſecundo caſu admittit eſſe
culpam lethalem communicare etiam ſimpliciter contra
monitionem Superioris. Rurſus concordat manifeſte
ſextus intellectus Hoſtienſ. & Abb. Antiqu. diſtinguen-
tium inter excommunicatum a Canone, & excommu-
nicatot ab homine. Nec videntur diſſentire tertius,
quartus, & quintus, quia etſi reſtringant peccatum mor-
tale ad caſum, in quo excommunicatio lata eſt etiam
in participes, vel communicantes in crimine, aut in Di-
vinis: tamen fatentur idem eſſe ſi id fiat in contemptum
Eccleſiaſticæ diſciplinæ, vel contra monitionem Supe-
rioris, quod ſatis videtur verificari, quando excommu-
nicati ſunt publice denunciati per affixionem Cedulo-
num. Et ita hæc videtur communis fere omnium ſen-
tentia. Quamobrem hoc caſu nec coactio conditiona-
lis excuſaret communicantes a reatu mortalis peccati ad
præſcriptum hujus Decretalis. Quod probat Card. Ca-
jetan. in 1. 2. *quæſt.* 96. *art.* 4 Et ex hoc notabiliter in-
fero, ut metus cadens in conſtantem virum non modo 46
non excuſet a culpa mortali eos, qui tranſgrediuntur
præcepta Divinæ legis, *c. Injuſtum*, *c. Si quis Epiſcopus*,
cum tribus ſeqq c. Qui reſiſtit, *cap. Imperatores*, *c. Quid*
ergo, & *c. Si is qui præeſt*, 11. *qu.* 3. *cap. Ita ne*, 32. *q.*
5. Sed nec eos, qui contraveniunt præceptis Eccleſiæ:
quod ſentit Cardinalis *hic circa finem*, & aperte proba-
tur in hac Decretali. Nam communicare cum excom- 47
municatis in oratione, ſalutatione, convivio, imo et-
iam in Divinis eſt prohibitum ex Conſtitutione Eccle-
ſiaſtica tantum: alias Concilium Conſtantienſe minime
potuiſſet ſuper hoc diſpenſare, *c. Sunt quidam* 25. *q* 1.
prout fecit in præallegat. Extravagan. *Ad evitandam.*
Et tamen Pontifex determinat hic inductum per metum
cadentem in conſtantem ad communicandum excom-
municato in excommunicationem incidere, reddens ra-
tionem, quia pro nullo metu debet quis mortale pecca-
tum incurrere. Et eſt ſimile de metu excommunicationis
in *c. Literas*, *de reſtit. ſpoliat.* & in *c. Inquiſitioni*, *de ſent.*
excomm. Ergo metus mortis non excuſat a mortali tranſ-
gredientes præcepta Eccleſiæ. Nec mirum, quia Eccleſia 48
ſancta divinitus poteſtatem habet obligandi etiam cum pe-
riculo mortis ad aliquid vitandum, vel agendum ſub pœ-
na mortalis peccati, ut efficaciter probat Cajetan. *loc. ci-*
tato dicens, contrariam opinionem eſſe erroneam, & ſe-
quitur Covarr. in *cap. Alma mater*, *de ſent. excommun.*
in 1. *par* §. 3. *n.* 9. *verſ. Tertio*, *circa medium*. Et adde
quod ſcripſi in *c. A crapula*, *circa fin. de vit. & honeſtat.*
Clericor.

DE IN INTEGRUM RESTITUTIONE.

Alexander III. Alphanen. Epiſcopo.

C A P U T I.

REquiſivit tua fraternitas, quid agendum ſit de poſſeſſionibus laicis, ſub modico cenſu con-ceſſis. Noveris itaque quod ſi Eccleſia læſa eſt, & manifeſte apparet detrimentum ipſius (cum Epiſcopo ejuſdem Eccleſiæ conditionem facere deteriorem non liceat, & Eccleſia jure minoris debeat ſemper illæſa ſervari) quæ in damnum ejus data conſtiterint, ad ipſius convenit jus, proprietatemque redire. Providendum eſt tamen, ne, ſi forte coloni poſſeſſiones illas expenſis ac labore ſuo reddiderint meliores, ſumptibus, quos bona fide fecerunt, debeant defraudari.

cap. num 8. & alii, quos ſequitur Rota *d. deciſ.* 14. *num.* 8.
& 24. *part.* 3. *recent.* Dictum tamen Butrii, & Imolæ eſt in
ſe verum; quia Eccleſia poteſt poſſeſſiones ſuas in emphy-
teuſim concedere, ad præſcriptum tamen prædictæ Extra-
vag. *Ambitioſæ*, *de reb. Eccleſiæ non alien.*
6 Secundo nota ibi, *Læſa eſt*, *& manifeſte apparet*: duo
eſſe neceſſaria ad hoc ut Eccleſia adverſus contractum
poſſit in integrum reſtitui, videlicet ut occaſione illius
7 contractus ſit læſa, & de læſione appareat manifeſte,
ut hic per Butr. *in* 3. *notab.* Imol. *num.* 2. & Abb. *in*
2. *notab.* ſatis tamen poteſt dici læſio manifeſta, ſi de
illa conſtet per teſtes, vel alia legitima documenta, ſe-
cundum Imol. & Abbatem *ubi ſupra*: quia intereſſe
proveniens ex contractu debet probari per teſtes, ut
notat gloſ. ult. *in cap. Dilecti*, *infra de foro compet.* Ad-
8 de & tertium requiſitum, videlicet ut læſio ſit magna,
ſeu enormis; nam pro modica cauſa non datur in inte-
grum reſtitutio, *ut l. Si ex cauſa judicati*, *in* 1. *reſponſ.*
ff. de minor. l. Scio illud, *ff. de in integr. reſtit. cap. pe-
nult. de reb. Eccleſ. non alien.* & hic notant gloſſ. 2. Hoſt.
num. 2. Abb. *in* 2. *notab. verſ. Adde & tertium*, Joann.
9 Andr. Bald. Butr. & omnes ſupra in Summario textus. Ad-
de & quartum requiſitum, videlicet ut Eccleſia ſit infra
tempus in integrum reſtitutionem petendi, de quo plene
10 dicam *in ſeqq. notab.* Adde & quintum nempe ut Eccleſiæ
remedium ordinarium non competat, quia tunc non ſuc-
curritur ei remedio extraordinario reſtitutionis in inte-
grum, ut ſimiliter dicam *infra in* 4. *notab.*
11 Tertio nota ibi, *ſemper illæſa ſervari*. Eccleſiam pe-
tere poſſe beneficium reſtitutionis in integrum quando-
cunque, & ſic etiam poſt quadriennium elapſum, ſe-
cundum unam opinionem, quam tenuerunt Alanus, Gui-
12 lielmus Naſo, & Goffred. hic & idem Goffred. *in ſumma
hujus tit.* §. *Sic computatio*, *&* §. *Quando autem*, inhæren-
tes ſuperficiei hujus verbi, *ſemper*, ſcilicet quocunque
tempore. Sed alii contrarium tenuerunt, quia Eccleſia
cenſetur jure minoris, cui poſt quadriennium non datur
in integrum reſtitutio, ut *l. final. C. de tempor. in inte-
grum reſtit.* atque ita verbum, *ſemper*, non notat tem-
pus circa eundem contractum, vel circa eandem læſio-
nem, ut de eodem contractu, vel de eadem læſione
ſemper in perpetuum poſſit Eccleſia reſtitui; ſed ita eſt
intelligendum illud, *ſemper*, id eſt quotieſcunque læditur
illa Eccleſia, debet petere reſtitutionem ſuper hujuſmo-
di læſione uſque ad quadriennium, ita ut ſi millies læde-
retur, millies poſſet reſtitui. Et hæc eſt communis opi-
nio, ut hic teſtatur Bernardus in gloſſ. *in ver. Semper*. Tu
dicas hodie hoc eſſe expeditum *in cap.* 1. *infra eod. lib.* 6.
ubi deciditur, Eccleſiam poſt quadriennium non admitti
ad petendam reſtitutionem contra contractum, vel ſen-
tentiam, niſi manifeſte fraudis commentum, vel alia
rationabilis cauſa aliud ſuadeat: quo textu reprobata
eſt prima opinio Alani, Guilielmi Naſonis, & Goffre-
di; & approbata opinio Vincentii, Bernardi, Joannis,
Innocentii, Hoſtienſis, & Abb. Antiq. ut ibi notat Joan.
13 Andr. in gloſſ. ordinar. *in ver. Admittenda*. Quo fit,
ut ſi Eccleſia ſit læſa enormiſſime, poſſit reſtitui etiam
lapſo quadriennio, ut notat gloſ. ult. *in fin. in d. cap.* 1.
14 quam uti ſingularem extollit Abbas *hic num.* 2. *in fin.* Hoc
tamen quadriennium non currit quandiu vivit Prælatus,
qui male alienavit, *ut cap. ſi ſacerdotes*, 16. *quæſt.* 3. & ſe-
tent gloſſa, & Abbas *ubi ſupra*, poſt Innocent. *in c. Tum
ex literis*, *infra eod.*
15 Quarto nota ibi, *Jus proprietatemque redire*: Contra-
ctum alienationis alias legitime celebratum non eſſe nul-
lum ex eo, quod Eccleſia enormiter ex illo ſit læſa,
16 ſed tantum eſſe illi ſubveniendum ope reſtitutionis in
integrum; nam ſi contractus eſſet nullus, non eſſet locus
reſtitutioni, quæ eſt remedium extraordinarium, & non
datur niſi in ſubſidium, videlicet ubi ordinarium reme-
dium, ſeu alia actio non competit, ut *l. in cauſæ*, *la* 2.
in princ. & ibi Bart. & alii, *ff. de minor. l. In provinciali*,
§. 1. ubi Bart. & Doctores, *ff. de nov. oper. nunciat. cap.
ult.* & ibi gloſs. 2. *ſupra de offic. Judic.* & hic notat gloſſ.
in ver. Redire, Innocent. *in princ. ver. Conceſſis*, Joann.
Andr. *num.* 6. *in gloſſ. penultim.* & alii communiter, Odd.
de reſtit. in integr. part. 1. *quæſt.* 17. *art.* 2. *num.* 1. *& art.* 5.
17 *num* 48. & Rota *deciſ.* 731. *num.* 2. *part.* 2. *recent.* ubi
propterea decidit adverſus ſententiam nullam agendum
eſſe via ordinaria nullitatis, nec poſſe intentari reme-
dium ſubſidiarium reſtitutionis in integrum. Hinc fit,
ut ſi Eccleſia ſit decepta ultra dimidiam juſti pretii, ju-
vari non poſſit beneficio reſtitutionis, quia experiri 18
debet remedio ordinario, *l.* 2. *C. de reſcind. vendit. cap.
Cum dilecti*, & *cap. Cum cauſam*, *infra de empt. & vendit.*
& tenet hic gloſſ. penult. & Doctores.
Quinto nota ibi, *expenſis reddiderint meliores*: & ſigna 19
perpetuo hunc textum, quod ad hoc, ut quis poſſit re-
petere expenſas, vel meliorationes, quas bona fide fe-
cit in re aliena, duo debet copulative probare, vide-
licet tantum fuiſſe inſumptum, & tantundem fuiſſe me-
lioratum. Unde ſi ſint impenſa centum, & res facta ſit
pretioſior in centum quinquaginta, non reficiuntur
niſi centum impenſa; quia in illis centum duntaxat
concurrunt duo requiſita, quod tantum impenſum,
& tantundem melioratum, in quinquaginta vero, in
quibus melioramenta excedunt impenſam, non con-
currit illud requiſitum, quod tantundem fuerit impen-
ſum, quia in illis nihil impenſum fuit. Et e conver-
ſo ſi ſint impenſa centum quinquaginta, & res facta ſit
pretioſior in centum, reficiuntur ſolum illa centum me-
liorata, quia in quinquaginta, in quibus impenſa exce-
dunt melioramenta, non verificatur illud requiſitum,
quod tantundem fuerit melioratum, cum pro illa ſum-
ma nihil melioratum fuerit: & ita ſingulariter probat
hoc capitulum, dum mandat reſtitui ſumptus propter
meliorationes. Si ergo melioratio non eſt facta niſi in
centum, utique hæc centum ſolummodo ſunt reſtituen-
da, & imputandum eſt illi, qui imprudenter fecit ſum-
ptus, ut bene hic per Abb. *num* 4. *verſ. Sed dubium majus*,
& eſt ea mente Innocen. *num.* 1. *in ver. Sumptibus*,
dum dixit, Colonum repetere ſumptus, quos fecit uti-
liter ac neceſſario: innuens per hoc non fore locum
repetitioni, niſi ſumptus æquivaleant utilitati, ſeu me-
liorationi, & utilitas, ſeu melioratio ſumptibus, ad hoc
cap. Ad noſtram, ibi, *Pro utilitate ipſius monaſterii expen-* 20
diſſe noſcitur, *infra de reb. Eccleſ. non alienan.* & aper-
tius *in l. Paulus*, §. *Domus*, *ff. de pignor.* ibi, *ſumptus in
extructione erogatos*, *quatenus res pretioſior facta eſt*, *re-
ciperent*, *& in l. Domos*, *ff. de legat.* 1. ubi expenſæ repe-
tuntur rei valore inſpecto. Et ibi notant Bartol. & com-
muniter Doctores. Atque ita ad hoc ut expenſæ meliora-
mentorum debeantur, hæc duo eſſe copulative atten-
danda, & probanda, videlicet tantum in ſumptum, &
tantundem melioratum, docuit expreſſe Bart. *in l. In fun-
do*, *n.* 2. *ff. de rei vendicat.* & poſt alios Neguſan. *de pign.
in* 4. *membro* 5. *part. in* 4. *concluſ. num.* 11. & reſolvit Ro-
ta *deciſ.* 38. *n.* 15. *par.* 17. *recent.*
Et cum prædicta coincidit alia theorica, quam ponit 21
textus apertus *in d. l. In fundo*, *verſ. Et ſi plus*, *ff. de rei
vendicat.* videlicet in repetitione, ſeu deductione expen-
ſarum, aut melioramentorum, ſemper eſſe attendendum,
quod minus eſt ſive illud minus ſit impenſum, ſive ſit me-
lioratum. Unde ut ibi ait gloſſ. *in ver. Plus pretio*. Si eſt
impenſa decem, & melioratio quindecim, repetuntur
ſola decem. Item ſi decem impenſa, & melioratio quin-
que, ſola quinque repetuntur, & ſequuntur ibi Bart. *n.* 1.
verſ. Secundo oppono, Alber. *num.* 5. Fulgoſ. *num.* 3. Card.
Alban ad Bart. *ibi num.* 3. Jacob. de Arena *in l. Domos*, *ff.
de legat.* 1. ubi Bald. & Jaſ. *num.* 4. Paulus de Caſtr. *conſ.*
270. *Viſo puncto ſupradicto*, *col.* 3. *circa medium*, *verſ.
Item quod dixi*, *lib.* 2. Abb. *in cap. Quod quibuſdam*, *n.* 9.
verſ. Item per eandem legem, *infr. de fidejuſſor. & in dict.
cap. Ad noſtram*, *in* 3. *notab. de reb. Eccleſ. non alien.* Felin.
in cap. Cum cauſa, *num.* 29. *in ver. Sumptus*, *de ſentent.
& de re judicat.* & eſt communis opinio, ut atteſtantur
Burſattus *conſ.* 71. *num.* 22. *&* 23. *lib.* 1. Joſeph. Lu-
dovic. *deciſ.* 24. *num.* 7. & Petr. Anton. a Petra *de Fi-
deicommiſſ. quæſt.* 15. ubi latiſſime *a num.* 261. *uſque ad
num.* 274. quam etiam paſſim ſervat Rota, ut apud
Card. Seraph. *deciſ.* 890. *num.* 1. ubi de communi, &
in recent. deciſ. 650. *num.* 2. *part.* 2. *deciſ.* 206. *num.* 2. *par.* 4.
deciſ. 399. *num.* 47. *part.* 5. & *deciſ.* 116. *num.* 1. *&* 2. *part.* 6.
ubi dicitur ſemper deberi quod minus eſt dictante ratione
naturali, ut ſcilicet id ſolum recuperetur, quod vere fuit
impenſum, & non repetatur id, quod inutiliter fuit
erogatum, & ex quo res non eſt facta melior, nec
pretioſior.
Ultimo nota ibi, *quos bona fide fecerunt*: Sumptus, & 22
meliorationes repeti poſſe a bonæ fidei poſſeſſore, ut hic
patet. Unde ſi quis neſciens alienum eſſe ſolum tanquam 23
in ſuo bona fide ædificaverit, ſi Dominus ſoli ædificium pa-
tat,

tat, nec ſolvat pretium materiæ, & mercedes fabrorum,
poterit per exceptionem doli mali repelli, *l. Adeo*, *§. Ex
diverſo, ff. de acquir. rer. domin. §. Certe, Inſtit. de rer. diviſ.*
24 Quod locum habet etiamſi quis refecerit domum, quam
incertum eventum, puta ex cauſa fideicommiſſi, tenetur
reſtituere; nam repetit ſumptus rei valore inſpecto, ut eſt
text. *in l. Domus*, & ibi notant Bart. & communiter Do-
25 ctores, *ff. de legat.* 1. Rurſus hoc procedit etiamſi quis æ-
dificaverit in ſolo communi; nam quamvis ædificium com-
mune efficiatur, tamen ædificans repetit a conſocio ſum-
ptus, quos bona fide fecit, ut eſt textus *in l. Si in area*, *C. de
rei vendicat. cum mult. concord.* de quibus ibi in gloſs. *ult.*
& conſuluit Corn. *conſ.* 212. *In præſenti conſultatione*,
num. 5. *& 6. vol.* 2. & cenſetur in re commun bona fide
ædificare, ſi hoc fecerit communi nomine, ſciente, &
patiente ſocio, qui ſibi imputare debet ſi tacuit, & non
prohibuit, ut *l. Sabinus*, *in* 2. *reſponſo*, *ff. comm. divid.* &
26 tradit Bald. *conſ.* 478. *ſuper hoc puncto*, *lib.* 2. & Angel. *conſ.* 1.
in princ. Si tamen Frater major in re communi amplum
ædificium fecerit, non repetit a Fratre minori ſumptus
nulla re urgente, ſed voluptatis cauſa factos, ut eſt text.
ſingularis *in l. Ex duobus*, *ff. de negot. geſt.* & dicam plenius
in cap. Ad noſtram, *infra de reb. Eccleſ. non alien.*
27 Porro in ſupradictis caſibus bonæ fidei poſſeſſor poteſt
ſumptus recuperare excipiendo ante ſententiam, vel offi-
cium Judicis poſt ſententiam implorando, ut notat Bald.
28 *conſ.* 257 *Titius emit fundum*, *in princ. lib.* 1. Et interim
qui bona fide fecit melioramenta, habet retentionem rei,
in qua impendit, donec melioramenta illa ſolvantur, *l. Si
in area*, *in fin. ff. de condit. indebit.* & *l. Paulus*, *ff. de dol.
mal. except.* & tradit Neguſant. *de pignor.* 4. *membro* 2. *part.
principalis*, *num.* 9. Capyc. *deciſ.* 17. *num.* 7. Theſaur. *quæſt.*
672. *num.* 10. etiam ſi hujuſmodi melioramenta bona fide
fecerit in re communi, ut *l. In hoc judicio*, *§. Diverſum*, *ff.
comm. divid.* Ceterum in hoc puncto adverte, quia ubi me-
lioramenta nullo modo ſunt liquidata nec in ſpecie, nec
in genere: & tunc exceptio melioramentorum non impe-
dit immiſſionem, nec poteſt ſuper illis fieri aliquod fun-
damentum, licet fuerint articulata, ut ſæpius reſolvit Ro-
ta, & in ſpecie *deciſ.* 312. *num.* 5. *part.* 2. *diverſ.* & *deciſ.*
29 610. *num.* 3. *part.* 1. *recent.* Ratio eſt, quia cum meliora-
menta ſint quid facti, non ſufficit, ut articulentur, ſed pro-
bari debent ab eo, qui dicit ſe illa feciſſe, & bona fide,
30 Pariſ. *conſ.* 33. *Ex variis*, *num.* 53. *lib.* 1. Rot. *d. deciſ.* 312.
num. 4. & eo magis, quia hujuſmodi exceptio requirit al-
tiorem indaginem, unde non mirum ſi immiſſionem,
aut ſententiæ executionem non impedit, per ea, quæ no-
31 tantur *in l. A Divo Pio*, *§. Si ſuper*, *ff. de re judic.* & ha-
betur *in l.* 4. *§. Condemnatum*, *eod. tit.* Benintend. *deciſ.* 77.
num. 13. Gozadin. *conſ.* 100 *num.* 21. Rota *deciſ.* 659. *nu.* 1.
& 2. *part.* 1. *diverſ.* qua ratione multo minus retardat exe-
32 cutionem mandati de manutenendo, ut cenſuit Rota *de-
ciſ.* 604. *in fin. part.* 3. *recent.* Neque hoc caſu petens rem
melioratam, tenetur cavere de melioramentis, aut ſum-
ptibus reficiendis, licet dare poſſit cautionem ad omne
dubium ſubmovendum, ut dixit Rota *deciſ.* 276 *num.* 4.
part. 6. *recent.*
33 Aut melioramenta ſunt probata tantum in genere, ut
quia de illorum valore per teſtes, vel alias non conſtat,
nec probatum eſt quantum melioratum, licet probatum
ſit quantum impenſum, vel e converſo: hæc duo copula-
tive requiruntur, ut *l. In fundo*, *ff. De rei vendicat.* & di-
ctum eſt in præcedenti notab. & tunc exceptio meliora-
mentorum tanquam illiquida non retardat quidem immiſ-
ſionem, ſed tamen ſuccurritur bonæ fidei poſſeſſori per
cautionem de ſolvendis melioramentis liquidatione facta,
ut articulo diligenter excuſſo, decidit Put. de ſtylo atte-
ſtans *deciſ.* 471. *lib.* 2. quam multoties Rota ſecuta eſt,
ut *in deciſ.* 52. 54. 86. & 543. coram Cardinali Cavalerio,
& *deciſ.* 48. *num.* 16 *part.* 7. *recent.* & in hoc caſu intelligen-
da eſt *deciſ.* 137 *num.* 3. *part.* 2. *recent.* Idem poſt prolixam
diſputationem concludit Benintend. *deciſ.* 77. & quamvis
nonnullis ſentiant competere retentionem pro meliora-
mentis, de quibus conſtat ſolum in genere, etiam ſi actor
offerret cedulam banchariam, vel fidejuſſionem de illis
ſolvendis ubi fuerint liquidata, inter quos Anton. Maſſa
Galleſ. *ad formam Cam. oblig. ad* 4. *part. quæſt.* 2. *num.* 13.
& ſeqq. ubi teſtatur ita fuiſſe determinatum in Rotæ Au-
ditorio, per ea, quæ tradit Capyc. *deciſ.* 17. *nu.* 27. & Ruin.
conſ. 84. *col. fin. lib.* 1. quos ſequitur Menoch. *de recuperat.
poſſeſſ. remed.* 15. *num.* 569. Nihilominus ad prædictas au-
thoritates Capyc. & Ruin. bene reſpondet Put. *in prææl-
legat. deciſ.* 471. Unde in practica ſervaretur prima opinio,
præſertim in Curia propter ſtylum Rotæ, qui facit jus;
& ſi reperiantur deciſiones contrariæ, adeout nequeant
conciliari, ſtabitur ultimis, ut notat Jo. Franciſcus Pavin.
celebris Rotæ Auditor *in Proœm. extravag. ver. Deciſio-
nes Rotæ.* Hæc de meliorationibus, & expenſis factis a
bonæ fidei poſſeſſore.
Sed e converſo qui meliorationes fecit mala fide, illa- 34
rum repetitionem non habet, ut probatur in hoc *cap.* a
contrario ſenſu, ibi, *quos bona fide fecerunt.* Quapropter 35
ſi quis ſcienter in ſolo alieno inædificavit, ſumptus non
repetit, & inædificatum cedit Domino ſoli, ut *l. Si quis
ſciens*, *C. de rei vendicat.* & *§. Ex diverſo*, *inſtitut. de re-
rum diviſ.* Ratio eſt, quia qui ſciens ſolum eſſe alienum
ibi ædificium conſtruxit, ſua voluntate amiſiſſe pro-
prietatem materiæ intelligitur, *d. §. Ex diverſo*, & *l. Adeo*,
§. Ex diverſo, *ff. de acquir. rer. domin.* & ædificanti objici 36
poteſt quod temere ædificaverit in eo ſolo, quod intelli-
gebat alienum eſſe, ut dicitur *in § Certe*, *Inſtitut. de rer.
diviſ.* Quo fit, ut emens ſcienter rem fideicommiſſo ſub-
jectam, ſi in ea faciat melioramenta, propter malam fi-
dem illa non repetit, ut *l. final. §. fin. C. Comm. Delegat.*
ubi omnes notant, & in ſpecie Paul. de Caſtr. *in §. Sed
& quia*, *num.* 10. Igneus *in l. Dudum*, *num.* 40. *C. De con-
trahen. empt.* Joſeph. Ludovicus *deciſ. Peruſ.* 24. *num.* 13. 37
Neguſ. *de pignor. in* 4. *memb.* 5. *part. num* 10. & idem juris
in eo, qui emit ſcienter rem ſubjectam retractui, eam-
que melioravit, ut ibi per Igneum. Rurſus idem in uſu- 38
fructuario, qui nec meliorationum, quas ſcienter fecit,
dominium acquirit, nec ſumptus repetit, ut decidit Ro-
ta *deciſ.* 116. *num.* 6. *par.* 6. *recent.* Concluſio autem ſupe- 39
rius firmata maxime procedit, ſi quis in ſolo alieno me-
liorationes fecerit Domino contradicente, & denuncian-
te; quia fingitur donare, ut *l. final. Cod. de negot. geſt.* &
notat Florian. de S. Petro *conſ.* 1. *num.* 11. *& ſeqq. verſ.
Alia eſt impenſa*, ubi loquitur in Columbario, & Forna-
ce ædificatis poſt intimationem. Sola enim denunciatio 40
facit aliquem malæ fidei poſſeſſorem, ſecundum eum: &
idem docuit Baldus *d. conſ.* 257. *Titius emit fundum*, *per tot.
lib.* 1. Rurſus procedit eadem concluſio etiam in eo, qui in 41
ſolo communi ædificavit mala fide, puta quia ædificavit
nomine proprio; tunc enim melioramenta non repetit,
l. Si his contra, *C. de ædific. privat.* Ad idem textus *in l. Si
quis putans*, *§. ſive autem*, *ff. Comm. divid.* & tradit Corn.
d. conſ. 222. *num.* 6. *verſ. Ubi autem militaret ſimilitudo*,
vol. 1. Jaſ. *in l. Creditor*, *la* 1. *in fin. ff. Si cert. petat.* & in
§ ſequent. ad fin. Inſtit. de act.
Fallit prædicta concluſio, ſi melioramenta ſint ſimul uti- 42
lia, & neceſſaria, quia repeti poſſunt etiam a malæ fidei
poſſeſſore; ſecus ſi ſint utilia tantum, ut *l. Domum in fin.*
6. *de rei vendicat.* Jaſ. *in l. final. § fin. in* 2. *notab. C. comm.
deleg.* Joſeph Ludovicus *d. deciſ.* 24. *num.* 13. Menoch. *de
recuper. poſſeſſ. remed.* 15. *num.* 537. qui tamen limitat in
fine, *num.* 538.

DE

DE ARBITRIS.

Alexander III. Eboracen. Archiepiſcopo.

CAPUT II.

NOn ſine multa neceſſitate A. Presbyter nobis propoſuit, quod cum in Eccleſia ſancti Alphrdi, per manum R. Archidiaconi de Suella perſonæ illius Eccleſiæ capellanus inſtitutus fuiſſet, eodem R. mortuo M. nepos ejus, qui ſibi in Eccleſia jam dicta ſucceſſit, eundem Presbyterum capellanum ibidem iterum ordinavit: & infra. Cum autem idem Presbyter extra provinciam exulans, de ſuo beneficio non poſſet juſtitiam obtinere, nec ſuam ulterius inopiam ſuſtinere, per dolum & fraudem ipſius M. ab eo eſt Sacramentum extortum, ut arbitrium Clericorum duorum exinde ſuſciperet, & ſervaret: qui jam dicto M. faventes, Presbytero præceperunt, ut quinque marchas ab eodem ſuſciperet, & toti cederet quæſtioni. Quoniam igitur non decet te aliquatenus ſuſtinere, ut quod perperam arbitrati ſunt, debeat incorrectum relinqui. Mandamus quatenus ſi ſe cognoverint præfati Clerici tam nequiter arbitratos fuiſſe, dictum Presbyterum ab obſervantia juramenti auctoritate noſtra prorſus abſolvas: vel ſi arbitrium ipſum noveris æquitate ſubnixum, ad obſervantiam ipſius utranque partem appellatione remota compellas.

SUMMARIUM.

1 ARbitrium ſimoniacum, & doloſum non valet.
2 Arbitramentum iniquum etiam juratum per Superiorem emendatur, & numer. 26. verſic. 4. nota.
3 Arbitrium ut una pars cedat liti ſuper beneficio, & recipiat pecuniam ab altera eſt ſimoniacum.
Fallit, ſi intercedat authoritas Papæ, n. 5.
Item fallit, ſi renuncians nullum jus habeat in beneficio, num. 6.
Et quid in dubio, num. 8.
4 Simonia ſicut committitur in beneficii aſſecutione, ita & in illius dimiſſione.
5 Intellectus cap. Niſi eſſent, de præbend. & numer. ſeqq.
6 Arbitri poſſunt ordinare, ut una pars de facto dimittat beneficium, in quo jus non habet, & pecuniam a collitigante recipiat.
7 Simoniacum eſt redimere adverſantium obſtacula ſuper dignitate, vel præbenda ante jus quæſitum; ſecus ſi poſt.
8 Arbitris an, & quando liceat ordinare, ut una pars cedat liti ſpirituali, & recipiat aliquid temporale.
9 Compromiſſum ſuper beneficio Eccleſiaſtico, ſeu jure ſpirituali licite fieri poteſt.
10 Compromiſſum de jure, & de facto alienationem includit, & habet vim tranſactionis, & num. ſequent.
12 Compromitti non poſſunt de facto, quæ alienari prohibentur de jure.
13 Compromiſſum de re ſpirituali in laicum fieri non poteſt.
14 Compromiſſum etiam juratum generaliter initum in laicum non includit cauſam ſpiritualem.
15 Laicus ſimul cum Clerico poteſt eſſe Arbiter in cauſa ſpirituali.
16 Etiamſi unus ſit Clericus, & plures laici.
17 Laicus in cauſa ſpirituali poteſt eſſe Arbitrator.
18 Compromittentes in Arbitrum, vel Arbitratorem de jure Canonico poſſunt ſe juramento adſtringere ad obſervantiam arbitrii, vel arbitramenti.
19 Et hoc jus Canonicum ſervari debet etiam in foro Civili.
20 Intellectus Authen. Decernit. C. De arbitr.
21 Compromiſſum de jure Civili prohibetur fieri cum juramento tam Arbitrorum, quam partium.
22 Legis Civilis præcepta contraveniens peccat mortaliter.
23 Lex Civilis non poteſt impedire obligationem juramenti.
24 Jus Canonicum in juramentis, & aliis ſpiritualibus ſervari debet etiam ex præſcriptu legis Civilis.
25 Juramentum æquacunque lege etiam Canonica, imo & Divina prohibitum ſervandum eſt, ſi fieri poſſit ſine interitu ſalutis æternæ.
26 Compromiſſum juratum quamvis de jure Civili actionem non producat; tamen ſecus eſt de jure Canonico.
27 Nepos ex fratre, vel ſorore non prohibetur immediate ſuccedere in beneficio Patrui, vel Avunculi.
28 Nepotis appellatione proprie intelligitur Nepos ex filio, vel filia.
29 Sed ex communi uſu loquendi venit etiam Nepos ex fratre, vel ſorore in materia quantumcunque odioſa.
30 Succeſſio immediata collateralium in beneficiis Eccleſiaſticis de jure communi non eſt prohibita.
31 Etiam vacantibus per liberam reſignationem.
32 Reſignatio in manibus Ordinarii eſt ſimoniaca, ſi reſignans tacite, vel expreſſe in pactum deducat, ut beneficium certæ perſonæ conferatur.
33 Beneficia in eorum manibus reſignata Ordinarii prohibentur ſuis, aut reſignantium conſanguineis, affinibus, vel familiaribus conferre ex Bulla S. Pii V.
34 Bulla S. Pii V. an obſtet, quominus Ordinarii ſuis, aut dimittentium Conſanguineis, &c. conferre poſſit Parochiales per dimiſſionem vacantes ob alterius Parochialis aſſecutionem, & n. ſeqq. uſque in fin.
35 Parochialis vacans per aſſecutionem alterius non eſt Papæ reſervata.
36 Niſi ſecunda Parochialis eſſet collata a Sede Apoſtolica, vel niſi poſſeſſio ſecunda capta fuiſſet in menſe reſervato, aut per proviſum ſtetiſſet quominus in eo menſe caperet.
37 Parochialis prima quamvis vacet ipſo jure adepta pacifica poſſeſſione ſecundæ, proviſus tamen tenetur primam illico dimittere cum effectu in manibus Ordinarii.
38 Bulla S. Pii V. permittit Epiſcopis, ut poſſint admittere dimiſſionem beneficii vacantis ob alterius incompatibilis aſſecutionem, & num. ſeqq. uſque ad num. 45.
39 Promotio fit de minori ad majus.
40 Beneficium vacans per profeſſionem, & matrimonium poteſt dimitti coram Ordinario.
41 Dimiſſio beneficii, quam facit Novitius, non ſortitur effectum niſi poſt profeſſionem.
42 Beneficium matrimonii cauſa dimiſſum non vacat ante matrimonium reipſa contractum.
43 Bulla S. Pii V. loquitur tum de dimiſſione, quam de reſignatione.
44 Reſignationis appellatione ex proprietate vocabuli venit etiam dimiſſio.
Dimittere quid oporteat, ibid.

Ver-

quædam tranſactio; ut in Authen. *Ut differ. judic.* §. *Si vero contigerit*, & ibi gloſſ. in *ver. Conventum*, Petr. de Ancharan. *conſil.* 34. *In hac cauſa n.* 7. Paul. de Caſtr. *conſ.* 239. *Quod Nanes n.* 3. *lib.* 1. Super beneficio autem, aut jure ſpirituali tranſigi non poteſt ſine labe ſimoniæ, *c. Conſtitutus*, *c. Super eo*, *c. Præterea* 1. & 2. *ſupra de tranſact. d. cap. Niſi eſſent*, *de præben.* Ubi autem non valet tranſactio, nec valet arbitramentum ut notat Angel. *conſil.* 198. *col* 2. *circa med. verſ. Aut*
13 *dicimus*. Rurſus hoc intellige, dummodo compromiſſum fiat in Clericum, prout hic factum fuit in duos Clericos; nam in laicum de re ſpirituali compromitti non poteſt, ut eſt textus in *cap. Contingit infra eodem*,
14 & tenent Abb. hic *num.* 6. & Frideric. de Sen. *conſil.* 225. *Super eo in princip.* ubi hoc extendit etiamſi compromiſſum in ſpecie non eſſet de re ſpirituali, ſed generaliter de omnibus, quia ſub generalitate non venit cauſa ſpiritualis in laicum compromiſſa, licet compromiſſum eſſet juramento vallatum, quia hujuſmodi ju-
15 ramentum non tenet, ut ibi per eum. Hoc tamen ſublimita in duobus caſibus. Primus eſt, cum cauſa ſpiritualis compromittitur ſimul in Clericum, & laicum: quia propter mixturam Clerici etiam laicus efficitur capax, ut eſt textus ſingularis in *cap. Per tuas infra de arbitr.* & ibi DD. Hoſtienſ. in *cap. Cum olim nu.* 1. *in ver. Arbitrium de præſcript.* Jo. Andr. *ibidem nu.* 3. *in eodem verb.* Roman. *conſ.* 173. *Pro deciſione circa princ. verſ. Aut compromiſſum*, Jaſ. in *l. Si emancipati col.* 4. *ad finem*, *C. de Collat.* & Lambert. *de jurepatron. lib.*
16 1. *par.* 1. *qu.* 1. *art.* 6. *n.* 7. Quod procedit etiamſi unus tantum ſit Clericus, & plures laici, ut eſt caſus in *d. c. Per tuas*, & ibi notat Abb. in 4. *notab.*

17 Secundus caſus eſt, cum compromiſſum de re ſpirituali fit in laicum non tanquam Arbitrum, ſed tanquam Arbitratorem. Hoc enim fieri poteſt ſecundum communem, & veriorem opinionem, ut ſcripſi plene in *cap. Contingit infra eod.*

18 Tertio, nota compromittentes in Arbitrum, vel Arbitratorem de jure Canonico poſſe ſe juramento adſtringere ad obſervantiam arbitrii, vel arbitramenti, & laudum eſſe executioni demandandum, ſi alias ſit licitum, concordat textus in *cap. Cum tempore infra eodem*, &
19 tenet gloſſ. hic in *ver. Sacramentum*, Abb. *n* 3. *in* 4. *notab.* & ſequuntur omnes DD. dicentes hoc jus Canonicum ſervari debere etiam in foro civili, & teſtatur Jo. de Anan. *n.* 7.

20 Nec obſtat textus in Auth. *Decernit*, alias incipit, *Decernimus*, *Cod. de Arbitr.* ubi prohibetur fieri compromiſſum cum juramento; nam primo reſponderi poteſt illam Authenticam intelligi de juramento Arbitrorum, non autem partium, ut ſentit hic Innocent. in *princip. in ver. Extortum*, & fuit intellectus Bulgari, ut ibi gloſſ. a. qui placet Collectario hic, quia alias corrigeretur *l. Ne in arbitris*, *C. eod.*

21 Sed quia gloſſa, & Doctores juris Civilis communiter intelligunt illam Authenticam generaliter, tam in juramento Arbitrorum, quam partium, ut hic teſtatur Abb. *num.* 8. & fuit originaliter intellectus Azonis, & Joannis; ideo reſpondetur ſecundo, prohibitionem illam procedere de jure Civili duntaxat, non autem de jure Canonico, ut hic probatur in fine. Unde illa Authentica per jus Canonicum corrigitur, & lex antiqua reſuſcitatur, quæ hoc admittebat in *d. leg. Ne in arbitris*, ut inquit diſertis verbis Hoſt. hic *n.* 4. *in Sacramentum*, cujus dictum ſequuntur Jo. Andr. *n.* 14. Bellam. *n.* 2. & 3. *in* 3. *oppoſit.* Cardin. *n.* 5. *in* 5. *oppoſit.* Anchar. *n.* 6. *in* 1. *oppoſit.* & *reliqui*.

22 Nec obſtat, quod Bart. in prædicta Authen. dicat etiam de jure Canonico, niſi aliud foret expreſſum, prædictum juramentum non ligare, eo quod cum lex inhibeat juramentum in compromiſſo, jurans in contrarium peccat mortaliter, quia venit contra præceptum legis, *c.* 2. *de majorit.* & *obed.* & conſequenter juramentum non ſit obſervandum, quia non ligat ad peccatum, ut in *c. Quanto de jurejur.* Nam ut bene reſpondet Abb. *d. n.* 8. poſt Cardin. *n.* 5. *in* 5. *oppoſit.* Bartolus loquitur contra hanc Decretalem, & contra *c. Cum tempore infra eodem*, ubi Pontifex mandat partes compelli ad obſervantiam juramenti, ſi arbitrium alias ſit licitum.

23 Nec urget Bartoli argumentum; quia lex Civilis non poteſt impedire obligationem juramenti, cum juramentum dirigatur in Deum, *ut c. Debitores de jurejur.* & Imperator ipſe jubet, ut in juramentis, & aliis Eccleſiaſticis non ſed ſecundum Leges, ſecundum Canones judicetur, ut patet in Auth. *ut Cleric. apud prop. Epiſcop.* §. *Severo Eccleſiaſticum*, & *de Eccleſiaſt. tit.* §. 1. *cum ſuis con-* 24
cord. & in propoſito conſiderant hic Hoſt. *n.* 4. *verſic. Sacramentum*, & alii præallegati.

Imo quantumcunque juramentum prohibeatur a qua- 25
cunque lege etiam Canonica, imo & Divina; tamen ſi illud quod juratur, ſervari poteſt ſine interitu ſalutis æternæ, jurans tenetur ad illius obſervantiam, licet peccaverit in jurando, & probat textus apertus *in c. Etſi Chriſtus de jurejur.* & *in c. Movet* 22. *q.* 1. ſecundum Abb. *eod. n.* 8.

Et quamvis habito reſpectu ad jus Civile non produ- 26
catur actio ex compromiſſo juramento vallato, & ut inquit Bald. in d. Authent. *Decernit*, *Cod. de Arbitr.* quoad privilegium actionis, ut noſcatur actio, ſtandum ſit hodie Jure Civili; ſed quoad hoc, ut jurans compellatur ad obſervantiam per cenſuram Eccleſiaſticam, ſtandum ſit juri Canonico: tamen dicendum eſt habito reſpectu ad jus Canonicum, & Divinum utique oriri etiam actionem: quia ex quo hujuſmodi jura præcipiunt hæc juramenta obſervari, hinc conſequitur etiam ut competat actio, ut *leg. unica*, *ff. de condit. ex leg.* ſecundum Abb. *dict. num.* 8. Et eſt ſimile in pacto nudo, quod etſi de jure Civili non producat actionem, *ut leg. Juriſgentium*, §. *Sed cum nulla*, & §. *Quinimo*, *ff. de pactis*; tamen ſecus eſt de jure Canonico, ut tenet gloſſ. communiter approbata *in cap.* 1. *ſupra de pactis*. Nam Canones jubent ſervari pacta quantumcunque nuda, ut ibi. Quotieſcunque autem lex mandat aliquid ſervari, inde oritur actio, ut *leg. Statuas*, *ff. de acquir. rer. domin.* & notant *in d. cap.* 1. Butr. *n.* 1. & Abb. *n.* 5. De quo articulo ſcripſi plene *ibidem in* 4. *notabili a n.* 15. & idem de juramento notat Bartol. *in leg. Si quis pro eo*, *ff. de fidejuſſor.* & Abb. *in cap. Cum veniſſent infra de Inſtitut.*

Quarto nota ibi, *Incorrectum*, laudum continens iniquitatem eſſe corrigendum per Superiorem Eccleſiaſticum, & reducendum ad arbitrium boni viri. Ad idem text. *in cap. Quintavallis infra de jurejuran.* notat gloſſ. *in cap. Expoſita in ver. Revocetis infra eodem*, & latius proſequitur hic Hoſtienſ. *n.* 9. *Ego autem*, & Joann. Andr. *num.* 18. *verſic. Unde colligebat Hoſtienſis*, qui etiam notat, an in hoc ſit differentia inter jus Canonicum, & jus Civile.

Ultimo nota ibi, *Nepos ejus*, *qui ſibi in Eccleſia jam* 27
dicta ſucceſſit, nepotem ex fratre, vel ſorore, de jure communi non prohiberi immediate ſuccedere in beneficio Patrui, vel Avunculi, ut hic, & *in cap. Ex parte*, *el primo ſupra de Offic. deleg.* & *in capit. Accedens*
de accuſat. Et de hoc nepote tranſverſali Doctores in- 28
telligunt hanc Decretalem; nam etſi nepotis appellatione proprie intelligatur nepos ex filio, vel filia, *ut leg. Inconſultus*, §. *Nepos*, *ff. de gradib.* tamen ex communi uſu loquendi dicitur nepos etiam ex fratre, vel ſorore, ut in præcitatis juribus, & *in c.* 1. *quib. mod. feud. amit.* prout etiam intelligitur in Decreto Concilii Tridentini *cap.* 1. *ſeſſ.* 25. ibi, *Synodus monet*, *ut omnes humanum hunc erga fratres*, *nepotes*, *propinquos carnis affectum*, *unde multorum malorum in Eccleſia ſeminarium extat*, *penitus deponant*, & ita tenet Joann. Andr. *in cap. fundamenta*, *de elect. lib.* 6. ubi notabili-
ter concludit, quamvis mero jure inſpecto in materia 29
odioſa appellatione nepotis non veniat filius fratris: tamen ex communi uſu loquendi hujuſmodi nepotem comprehendi, quantumcunque materia ſit ſtricte intelligenda. Et hoc dictum Abb. *hic in* 2. *notab.* dicit ſe ſemper ſecutum fuiſſe contra Frideric. de Sen. *conſ.*
30. *In meo Codice eſt conſ.* 39. & incipit, *Viſo puncto*. 30
Et hoc modo capitur hic. Et hinc collige ſucceſſionem immediatam Collateralium in beneficiis Eccleſiaſticis de jure non eſſe prohibitam; & ſic diverſam eſſe cauſam filiorum, & tranſverſalium; nam filius etiam legitimus non poteſt immediate ſuccedere in beneficio Patris, *c. Ad extirpandas ſupra de fil. Presbyt.* nec nepos in beneficio Avi, ut tenet ibi gloſſ. 1. & Doctores communiter, quidquid contra ſcripſerint moderni Collectores, ut ibi dixi, & *in d. cap. Ex parte in* 1. *notab.* Et hanc ſpeciem hæreditariæ ſucceſſionis ſacri Cano-

nes deteſtantur, *ut in c. Ex tranſmiſſa de fil. Presbyter.* At ſecus eſt in Collateralibus, quorum non eſt jus ſuccedendi, ut hic firmant Abb. Antiq. *n.* 2. *in v. Succeſſit*, Hoſtien. *n.* 3. *in eod. verſ.* Joann. Andr. *n.* 2. Collectar. & Bellam. ambo in *princ.* Butr. in 2. *notab.* Cardin. & Anchaian. ambo in 3. *notab.* Abb. in 2. & Joann. de Anan. *n.* 1. *&* 4. Unde patet, hanc eſſe unanimem Canoniſtarum ſententiam mero jure inſpecto, licet ſecus videatur de
31 honeſtate, ut dixi in prædicta Decretali *Ex parte*. Procedit autem hæc concluſio non tantum in beneficiis vacantibus per obitum, ut hic, *& in dict. cap. Accedens*; ſed etiam in vacantibus per reſignationem in manibus Ordinarii, ut eſt textus in *dicto cap. Ex parte*, ubi de ſucceſſione Nepotis in Archidiaconatu vacante per reſignationem Avunculi: & ibi notant Joann. Andr. in *ver. Avunculus num.* 3. Anton. de Butr. *num.* 9. Cardin. in 1. *oppoſit.* Ancharan. in 2. *notab.* Abb. *numer.* 1. in 3. *notab.*
32 & Dec. *n.* 6. Dummodo tamen reſignatio ſit libera, & hoc innuit litera *d. c. Ex parte*, ibi, *Omnino dimittere*, ut explicat gloſſ. & Doctores; alias enim ſi reſignans, tacite, vel expreſſe in pactum deduceret, ut beneficium conferretur Nepoti, imo & alteri cuipiam extraneo, reſignatio eſſet nulla, & ſimoniaca, cum ab his omnis pactio, conventio, & conditio abeſſe debeat, *c. Talia 8. quæſt. 3. cap. Cum pridem ſupra de pactis, cap. Veniens infra de teſtibus*, & notant omnes *in dict. c. Ex parte*, Innocen. in *capit. Tua nos in verb. Culpabiles*, Hoſt. *ibi ad finem*, Cardin. in *prima quæſt. de ſimon. gloſſ. unica ad finem in c. Apoſtolica 8. quæſt.* 1. Navarr. in *Manual. conſ.* 23. *n.* 107. *verſ. Ad decimum, & conſ.* 18. *de ſimon.* Et hodie apertius cautum eſt in Conſtitutione S. Pii V. proxime citanda in §. *Caveant autem Epiſcopi*. Sed ſi reſignatio Patrui, vel Avunculi ſit libera, Ordinarius prohibetur conferre illud beneficium Nepoti reſignantis jure communi inſpecto.

33 Verum hodie hoc corrigitur per Conſtitutionem S. Pii V. quæ incipit, *Quanta Eccleſia Dei incommoda*, editam Kalen. Aprilis 1568. qua provide interdictum eſt Epiſcopis ne beneficia in eorum manibus reſignata, eorum, aut dimittentium Conſanguineis, Affinibus, vel familiaribus conferant, alioquin collationes ſint irritæ, ut ibi patet in §. *Ceterum præcipimus*. Atque ita hodie Collaterales obtinere non poſſunt beneficium dimittentis, quantumcunque reſignatio ſit libera: & in hoc corrigitur *d. c. Ex parte*, & ſalva manet juris communis diſpoſitio in beneficiis per obitum vacantibus, ut hic, & in *c. Accedens de accuſat.*

34 QUÆRO, an prædicta Conſtitutio S. Pii V. qua parte prohibentur Epiſcopi beneficia in eorum manibus reſignata eorum, aut reſignantium Conſanguineis, Affinibus, vel familiaribus conferre, vendicet ſibi locum in parochialibus per dimiſſionem vacantibus ob alterius Parochialis aſſecutionem.

35 In hac quæſtione ſupponendum eſt, Parochialem vacantem ob aſſecutionem alterius non eſſe Sedi Apoſtolicæ reſervatam ex Conſtitutione, quæ incipit, *Execra-*
36 *bilis, de præb.* Ideoque illius collationem ad Ordinarium pertinere, niſi aſſecutio ſecundæ facta ſit Apoſtolica auctoritate, quo caſu Parochialis eſt reſervata ex Conſtitutione, *Ad regimen*, per regulas Cancellariæ innovata. Atque hunc eſſe longo tempore obſervatum ſtylum Cancellariæ, jam pridem teſtatus eſt Parcus inſpectis vetuſtis formulis. Qui quidem ſtylus comprobatur authoritate Oldradi *conſ.* 157. *n.* 2. Felin. in *cap. Cauſam quæ n. 4. col. 6. verſ. Limita quinto, de reſcript.* & Æneæ de Falcon. in *tr. reſer. 4. q. princ. effectu* 41. qui refert ita etiam ſenſiſſe Frideric. de Sen. Ac propterea cum in hac dubitatione olim Sac. Congregatio Concilii diviſa eſſet, Gregorius XIII. audita ſententia Parci, declaravit primam Parochialem, quæ ipſo jure poſt adeptam pacificam poſſeſſionem ſecundæ Parochialis vacavit, non eſſe reſervatam Papæ, niſi ſecunda Parochialis eſſet collata a Sede Apoſtolica, vel niſi poſſeſſio ſecundæ capta fuiſſet in menſe reſervato, aut per proviſum ſtetiſſet, quominus in eo menſe caperet, cum poſſet.

37 Deinde ſupponendum eſt, quamvis adepta poſſeſſione ſecundæ Parochialis vacet prima ipſo jure, *cap. De multa de præbend. & capit. Licet Epiſcopus eodem tit. in 6.* proviſum tamen teneri primam Parochialem ſic vacantem dimittere in manibus Ordinarii, ut ſtatuitur in dicta Extravagan. *Execrabilis*, §. *Qui vero*, his verbis: *Qui vero deinceps receperint beneficium Curam animarum habens annexam, ſi antea ſimile beneficium obtinebant, illud quo ipſo jure, poſtquam ſecundi poſſeſſionem habuerint, privati noſcuntur, abſque mora diſpendio in Ordinariorum manibus dimittere debeant pari modo, ideſt verbaliter, realiter, & cum effectu*, ut ibi declarat gloſſa & fuſius Bellamer. *deciſ.* 254. *ſub numer.* 3. Et idem ſtatuitur in *capitul. Cum ſingula de præbendarum in 6.* ibi, *Primum, quo ſit ipſo jure privatus, ſtatim omnino dimittere tenetur.*

Quibus ſuppoſitis videtur reſpondendum, Conſtitutio- 38
nem S. Pii V. habere locum etiam in Parochialibus per dimiſſionem vacantibus ob aſſecutionem alterius Parochialis, ideoque nullam eſſe collationem Parochialis dimiſſæ ab Ordinario factam ſuo Conſanguineo; nam dicta Conſtitutio duas habet partes, in quarum prima prohibet Ordinariis, ne alias beneficiorum reſignationes admittant, quam illic expreſſas, inter quas commemorat præcipue tacitam illam renunciationem, ſeu dimiſſionem, quæ fit ob promotionem ad aliud beneficium, in illis verbis: *Vel ad aliud contigerit promoveri*. Quo loco Conſtitutionem loqui de promotione ad aliud incompatibile, propter quod inducitur vacatio primi ipſo jure.

Suadetur primo, quia de aſſecutione aliorum beneficiorum non adeo incompatibilium fecerat mentionem paulo ſuperius, ibi, *Seu qui unum aliud, vel plura beneficia obtinuerint*. Unde ut hic ſecundus caſus de eo, quia ad aliud beneficium promovetur, differat a priore de eo, qui obtinet unum aliud beneficium; dicendum eſt Conſtitutionem in primo caſu loqui de beneficio, ob cujus aſſecutionem non vacat primum ipſo jure; ſed proviſus habet electionem dimittendi quod maluerit, juxta *capit. Referente, & cap. Præterea de præben.* in ſecundo autem caſu loqui de promotione ad beneficium, ob cujus aſſecutionem ipſo jure inducitur vacatio primi, ſecundum *capit. De multa, & extravag. Execrabilis*; hic enim duo caſus ponuntur in Conſtitutione tanquam diverſi, ut patet ex dictione alternativa, *Vel, leg. Hæc verba, leg. Ille, aut ille, ff. de verbor. obligat. cum ſimil.* Et tanquam caſus diverſi recenſentur a modernis, qui dictam Conſtitutionem interpretantur.

Suadetur ſecundo, quia verba illa: *Vel ad aliud con-* 39
tigerit promoveri, proprie referuntur ad dignitates, ſeu beneficia Curam animarum habentia; communiter enim non dicimus quenquam promoveri ad beneficium ſimplex, ſed bene ad dignitatem, vel Parochialem Eccleſiam, cum promotio ſit de minori ad majus, *capit. legimus in fine 93. diſt. cap. ſi officia, & cap. Ordinatos 59. diſt.*

Suadetur tertio, quia hæc prima pars Conſtitutionis 40
in duobus aliis caſibus vult poſſe dimitti coram Epiſcopis beneficia ipſo jure vacantia, nempe illorum, qui ingreſſuri ſunt Religionem, & eorum, qui contracturi ſunt matrimonium, ſi ſtatim id re ipſa exequantur. Quo loco Conſtitutio debet intelligi de reſigna- 41
tione beneficii vacantis per profeſſionem, juxta *capitul. Beneficium de regul. in 6.* quia alioquin dimiſſio, quam facit Novitius, non poteſt ſortiri effectum, niſi ſecuta profeſſione, ſaltem poſt Decretum Concilii *capitul. 6. ſeſſ. 25. de regul.* ut jam cenſuit Sacra Congregatio.
Et ſimiliter Conſtitutio debet intelligi hoc loco de re- 42
ſignatione beneficii vacantis propter matrimonium contractum, quia prius non poteſt beneficium ex hac cauſa dimiſſum conferri, ut in terminis dictæ Conſtitutionis tradit Fuſcus *de Viſitatione liber. 2. capit. 26. ſub numer.* 16. Ratio eſt, quia ante matrimonium re ipſa contractum beneficium non vacat, gloſſa Abb. & Doctores in *capit. 1. de Cler. conjug.* Cum ergo Conſtitutio in his duobus caſibus intelligatur de renunciatione beneficii ipſo jure vacantis, non eſt incongruum, ut etiam in caſu promotionis ad aliud beneficium intelligatur de ſimili renunciatione, cum una pars Conſtitutionis declaret aliam, *leg. Utrum, ff. de petit. hered. cum concordan.*

Denique hoc ipſum ſuadetur, quia nulla ratio conſiderari poteſt, cur liceat Ordinario admittere reſignationem voluntariam eorum, qui plura beneficia obtinent, non autem neceſſariam illorum, qui ad aliud incompatibile promovetur. Imo ratio ſuadet, ut liceat ei longe facilius ad

mit-

mittere hanc neceſſariam; cum ab ea longius abſit periculum ſuſpectarum pactionum, & fraudum, quas S. Pius V. in dicta Conſtitutione conſideravit, ut olim advertit S. Congregat. in vacatione per obitum.

43 Neque obſtat, quod Conſtitutio ſolum loquatur de reſignationibus; nam reſpondetur, imo & de dimiſſionibus loqui, ut patet initio, ibi: *Quia vero hoc malum cum in ceteris frequens, tum maxime in beneficiorum, & officiorum Eccleſiaſticorum dimiſſione admittitur*. Et infra ibi, *Denique cum quis ex aliis caſibus acciderit qui in Conſtitutione Innocentii III. de dimiſſ. Cathed. Eccleſ. edita continentur*.

44 Rurſus reſpondetur reſignationis appellatione ex proprietate vocabuli etiam dimiſſionem comprehendi, cum verbum, *Dimittere*, importet quemcunque actum, quo quis a ſe abdicat beneficium, *c. Admonet de renunc. c. Significatum*, ubi Jo. And. *in ver. Dimittere*, *& c. Si beneficia*, juncta gloſſa *in ver. Dimiſſa de præb. lib. 6.* & pluribus probat Quintil. Mandoſ. *in reg. de infirm. q. 3. n. 8. & ſeqq.*

Itaque certum videtur hanc primam partem Conſtitutionis, in qua relinquitur facultas Epiſcopis in certis tantum caſibus reſignationes admittendi, aperte loqui etiam in dimiſſionibus beneficiorum ipſo jure vacantium ob aſſecutionem alterius incompatibilis.

Secunda pars Conſtitutionis prohibet, quominus Epiſcopi conferant prædicta beneficia reſignata aut ſuis, aut reſignantium conſanguineis, affinibus, vel familiaribus, his verbis: *Ceterum præcipimus, atque interdicimus, ne ipſi Epiſcopi de beneficiis reſignandis prædictis aut ſuis, aut admittentium conſanguineis, affinibus, vel familiaribus audeant providere*: quæ ſecunda pars non poteſt intelligi niſi de beneficiis, quorum reſignationes, ſeu dimiſſiones Ordinarii poterant admittere, & de quibus in prima parte Conſtitutionis facta fuerat mentio; nam cum aliæ reſignationes nullatenus fieri poſſent coram Ordinariis, fruſtratorium fuiſſet eis prohibere, ne de beneficiis ſic reſignatis providerent ſuis conſanguineis, vel familiaribus. Et hic ſenſus aperte etiam colligitur ex illis verbis, *Interdicimus, ne Epiſcopi de beneficiis reſignandis prædictis aut ſuis, aut admittentium conſanguineis, &c. audeant providere*; ponderando verbum, *Prædictis*, quod habet relationem ad præcedentem diſpoſitionem, id eſt ad illas omnes reſignationes, quarum ſuperius meminerat. Unde cum in prima parte Conſtitutio relinquat Ordinariis facultatem admittendi in ſpecie reſignationem, ſeu dimiſſionem beneficii vacantis ob alterius aſſecutionem, ut initio probatum eſt, & in ſecunda parte provideat, ne beneficia dicto modo reſignata, vel dimiſſa eorum, aut reſignantium conſanguineis conferantur: aperte ſequitur, ut Conſtitutio etiam in ſecunda parte intelligatur de collatione beneficiorum in manibus Epiſcopi dimiſſorum ob aſſecutionem alterius incompatibilis, juxta Extravag. *Execrabilis*.

45 Præſertim quia etiam in hac ſecunda parte Pontifex utitur verbo, *Dimiſſiones*, ibi, *Ne Epiſcopi aut ſuis, aut admittentium conſanguineis audeant providere*; verbum enim illud, *Admittentium*, videtur mendoſe appoſitum, pro *Dimittentium*; & hoc modo reſtitutum fuit in Codice ſeptimi libri Decretal. Clementis VIII. *c. 1. tit. de renunc.* Quamobrem cum verba Conſtitutionis ſint clara, ab ipſis non eſt recedendum, *l.*

46 *Ille aut illo*, ibi, *Cum in verbis nulla eſt ambiguitas, & l. Non aliter in princ. de l. 3.* & in terminis hujus verbi, *Dimiſſionis*, tradit Mandoſ. *d. regul. de infirm. q. 13. n. 6. cum ſeqq.* Nec eſt locus alicui interpretationi, quæ tamen latiſſima fieri debet, ubi agitur de fraude tollenda, *leg. 1. §. Sed & Conſtitutio, & §. Pecuniam autem, ff. de calumniat.* & in ſimili tradit idem Mandoſ. *d. q. 13. n. 21.*

47 Sed verbis Conſtitutionis accedunt etiam rationes; S. Pius V. noluit beneficia reſignata poſſe conſanguineis Ordinariorum, aut reſignantium conferri. Primo, ad ſubmovendas fraudes, & confidentiales pactiones, quæ ſolent ſæpe in hujuſmodi renunciationibus intercedere, ut colligitur ex *§. Caveant autem Epiſcopi*. Secundo, ne reſignationes fierent ob carnis affectum, & Eccleſiaſtica bona quodammodo jure conſanguinitatis acquirerentur, quod deteſtantur ſacri Canones, *c. Apoſtolica 8. q. 1. c. Præſertim, c. Conquerenti, & c. Tranſmiſſa de fil. Presbyt. & c. 1. de præb.* Concilium Tridentinum *c. 1. ſeſſ. 25.* Ac demum, quia ſi Ordinarius poſſet conferre ſuis, aut reſignantium conſanguinei, vel familiaribus; reſignationes tacite, & per indirectum conferentur factæ in ipſorum conſanguineorum, vel familiarium favorem: quod eſſet abſurdum; cum hujuſmodi reſignationes in favorem in manibus Epiſcoporum fieri non poſſint ſine labe ſimoniæ, ut patet in ipſamet Conſtitutione *in § Caveant autem Epiſcopi*, & latius dictum eſt ſupra *n. 32.* Hujuſmodi autem rationes æque vigent in collatione Parochialis dimiſſæ ob alterius Parochialis aſſecutionem, atque in reſignationibus factis ex aliis cauſis expreſſis in prima parte Conſtitutionis. Nam facile eſſet Ordinariis Parochialem Eccleſiam habenti conferre aliud beneficium incompatibile ad hoc, ut poſtea Parochialem ſic vacantem conferre poſſent ſuo, vel dimittentis conſanguineo. Atque ita quod una via non poſſent, per aliam indirecte conſequerentur, contra regul. *Cum quid una via de regul. jur. lib. 6. l. fin. C. Si mancip. ita veni, l. Stero, ff de Tutor. & Curator. cap. Tua*, & ibi gloſſ. in *ver. Effectum de Procurat.* gloſſ. *fin. in c. Conſtitutus de conceſſ. præb.* Nec dimiſſiones carerent peri- 48
culo confidentiarum, atque illicitarum pactionum. Quinimo ſæpe a dimittentibus tacite deſignarentur perſonæ conſanguineorum, vel familiarium, in fraudem Conſtitutionis, *§. Caveant autem Epiſcopi*. Et hanc ſententiam probavit S. Congregatio Concilii.

In pœnas tamen Bullæ forte non incidit Epiſcopus, 49
qui Parochialem ſic dimiſſam ignoranter contulit ſuo conſanguineo; quia Conſtitutio ad hoc requirit te- 50
meritatem, ac præſumptionem, ibi, *Audeant providere*, & ibi, *Temere attentatum*, ut in ſimili caſu arguit Cardin. in Clement. 1. *ſub num. 7. verſ. Videtur tamen de privileg.* tum quia reſpectu pœnæ De- 51
cretum irritans non videtur ligare ignorantes, ut eſt textus *cap. Si beneficia*, ubi Anchar. notat *in 2. notab. de præbend. in 6.* & de communi teſtatur Gabr. *commun. concluſ. tit. de clauſul. num. 8.* Tutius tamen videtur petere abſolutionem a Sede Apoſtolica: cum præſertim etiam dictam Conſtitutionem ignorantes eam petere conſueverint, ſi credimus Flam. Pariſio hoc atteſtanti *in tractat. de reſignat. benefic. lib. 5. qu. 6.* Et Ordinarius non excuſari a pœna ob ignorantiam dictæ Bullæ S. Pii V. ſaltem in foro exteriori, reſpondit Navarr. *conſ. 9. Quidam Chryſoſtomus de renunc.* Inde conſultius eſt, ut Epiſcopus petat a 52
Summo Pontifice relaxationem ſuſpenſionis; nam in alias pœnas non incidit, ſi poſt ſuſpenſionem nullam fecerit collationem, ut patet in *verſ. Et nihilominus*. Alioquin petenda eſſet abſolutio ab excommunicatione, & diſpenſatio ab irregularitate, ſi miniſtraſſet, ut per Navar. *d. conſ. 9 n. 3.*

An autem prædicta S. Pii V. Conſtitutio prohibens vacantia per reſignationem, per Ordinarios eorum, vel reſignantium conſanguineis, vel familiaribus conferri, habeat locum etiam in Parochialibus, quæ conferuntur ſervata forma examinis per concurſum a Concilio Tridentino præſcripta *in c. 18. ſeſſ. 24.* adeo ut hujuſmodi perſonæ ad concurſum vacantis Parochialis admitti non debeant: S. Congregatio cenſuit Conſtitutionem S. Pii V. comprehendere etiam iſtas Parochiales, & iſtas perſonas, quibus per concurſum conferuntur. Tamen cum Sanctiſſimo agendum, qui idem ſenſit, ut ſcilicet hæ perſonæ cenſeantur comprehenſæ in Bulla S. Pii V. in collatione Parochialium per concurſum; idem monendum Epiſcopum, ne iſtos deinceps ad concurſum admittat.

DE ARBITRIS.

Innocentius III. Abbati, & Conventui de Pigravia.

CAPUT V.

CUm tempore C. Papæ prædeceſſoris noſtri: & infra. Super controverſiis, quæ inter te & Merſburgen. Epiſcopum, & quoſdam tuos Monachos vertebantur, te promiſiſti arbitrium Magdeburgen. Archiepiſcopi ſervaturum: & infra. Quia legitime conſtitit, quod fide hincinde data, compromiſſum eſt in Archiepiſcopum memoratum: Nos arbitrium ab ipſo prolatum decernimus obſervandum, illis duntaxat capitulis exceptis, quæ contra libertatem ipſius Monaſterii, & duarum Capellarum ejuſdem, in arbitrio ſunt expreſſa: cum & ſi ſponte volueris, de jure tamen nequiveris ſine licentia Romani Pontificis renunciare privilegiis, vel indulgentiis libertatis, quæ Monaſterium illud indicant ad jus, & proprietatem Romanæ Eccleſiæ pertinere.

SUMMARIUM.

1 *ECcleſia minor in præjudicium Papæ de libertate compromittere non poteſt, & n. 6.*
Declaratur, num. 11. & num. 28. & ſeqq. & n. 38.

2 *Exemptionis privilegio Eccleſia exempta non poteſt renunciare.*

3 *Papa dum Eccleſiam ab aliis eximit, intelligitur eam ſibi imediate ſubjicere.*

4 *Privilegio libertatis poteſt exemptus renunciare in ſui præjudicium, non autem concedentis, vel alterius, & n. 20 26. & 29.*

5 *Prælatus an poſſit compromittere ſine conſenſu Capituli.*

6 *Compromiſſum cur fieri non poſſit ab Eccleſia exempta in præjudicium libertatis, & num. ſeqq. uſque ad n. 16.*

7 *Prælatus exemptus cum recipiat dignitatem a Papa, jurat bona Eccleſiæ non alienare ipſo inconſulto, & n. 19*

8 *Compromitti non poteſt de liberali cauſa.*

9 *De Privilegiis Apoſtolicæ Sedis inferior nec ut Judex, nec ut Arbiter poteſt cognoſcere, & n. ſeqq. uſq. ad n. 16.*
Arbitria redacta ſunt ad inſtar Judiciorum.

11 *Arbiter eſſe non poteſt, qui non poteſt eſſe Judex.*

12 *Nec poteſt Arbiter, quod non poteſt Judex.*

13 *Compromiſſum ab initio eſt voluntatis, poſt factum neceſſitatis.*

14 *Arbiter an habeat coercitionem.*

15 *Landa Arbitrorum ex conſuetudine mandantur executioni Judicis officio, ſicut ſententiæ Judicum.*

16 *Arbitrium latum ſuper pluribus capitibus, ſuſtinetur quoad illa, quæ a compromittentium poteſtate dependent.*

17 *Arbitria tot videntur, quot ſunt res, de quibus fuit compromiſſum.*

18 *Arbitri, vel Judicis ſententia, an & quando poſſit pro parte valere, & pro parte non.*

19 *Alienare prohibitus an poſſit compromittere, & n. ſeqq. uſq. in fin.*

20 *Compromittere poteſt Clericus in ſui præjudicium, non autem in præjudicium Eccleſiæ, num. 26. & 29.*
Declaratur, n. 38.

21 *Bona minorum alienari prohibentur ſine cauſæ cognitione, & Decreto, nec valet laudum ſuper his prolatum, & n. 40.*

22 *Arbitrium eſt quædam tranſactio in arbitrium boni viri collata, & boni viri arbitrio moderanda.*
Declaratur, n. 29. verſ. Et in hoc caſu.

23 *Vaſſallus non poteſt ſuper feudo compromittere ſine licentia domini, & n. 28.*

24 *Curator datus hæreditati jacenti compromittere non poteſt, & n. 28.*
Poteſt tamen cogi ad compromiſſum ex forma ſtatuti, n. 40.

25 *Prælatus qui juravit bona Eccleſiæ non alienare, ſi compromittat, non eſt perjurus.*

26 *Interpretatio in dubio facienda eſt, ut evitetur perjurium.*

27 *Tranſactio facta per eum, qui non poteſt alienare, valida eſt, ſi per ipſum non fiat alienatio.*

28 *Compromiſſum ſuper his, quæ alienari prohibentur, non valet, ſi fiat de facto, & n. ſeqq.*
Secus ſi de jure, num. 30. & ſeqqentib. uſque in finem.

29 *Compromiſſum non valet, per quod Eccleſia obligatur.*

30 *Compromitti poteſt de rebus temporalibus Eccleſiæ etiam in mulierem habentem juriſdictionem de jure, vel conſuetudine.*

31 *Etiam ſine auctoritate Epiſcopi.*

32 *Compromiſſum ſuper juriſdictione Archidiaconali, item ſuper quæſtione ſpirituali Hoſpitalis valet, etiamſi auctoritas Superioris non interveniat.*

33 *Compromitti poteſt ſuper beneficio, dummodo arbiter ex vi compromiſſi beneficium adjudicare non poſſit titulum non habenti.*

34 *Caſus eventitii non computantur, & n. ſeqq.*

35 *Appellare, an & quomodo liceat a ſententia Arbitri.*

36 *Prælatus poteſt eſſe in Judicio ſuper re immobili Eccleſiæ etiam ſine Capituli conſenſu, & num. 41.*

37 *Appellationis remedium introductum eſt ad corrigendam Judicum iniquitatem, vel imperitiam.*

38 *Compromiſſum fieri poteſt de omnibus etiam tangentibus jus alterius, ſed arbitrium non tenet in alterius præjudicium.*

39 *Alienare prohibitus cogi poteſt ad compromittendum juxta formam ſtatuti.*

40 *Minor ſtante ſtatuto tenetur compromittere ſine ſolemnitatibus.*

C*Um tempore*. Minor Eccleſia in præjudicium Pa- 1
pæ de libertate compromittere non poteſt. Hoc
dicit. Dividitur in duas partes. In prima recitat factum compromiſſi. In ſecunda laudum latum pro parte approbat, & pro parte reprobat, ibi, *Quia legitime*.

Nota primo *in verſ. Cum etſi ſponte volueris*. Eccle- 2
ſiam exemptam privilegio libertatis renunciare non poſſe, ut hic eſt textus ad literam, qui quotidie ſolet a Doctoribus allegari: non enim hoc caſu agitur de favore ſolius renunciantis; ac proinde non eſt locus regulæ: *Quilibet poteſt renunciare ei, quod pro ſe noſcitur introductum, ut in cap. Ad Apoſtolicam de regular. & in l. Si quis in conſcribendo, C. de pact.* Sed agitur de jure Eccleſiæ Romanæ; nam cum nulla Eccleſia poſſit eſſe acephala, id eſt ſine capite, *c. Nulla 93. diſt.* dum
Papa Eccleſiam ab aliis exemit, conſequenter juriſdi- 3
ctioni Sedis Apoſtolicæ immediate ſubjecit, ut hic per Hoſt. & omnes. Huic autem juri Eccleſiæ Romanæ, ac Beati Petri, Eccleſia exempta præjudicare non poteſt. Ad quod allego optimum textum *in c. 2. ad finem ſupra de in integr. reſtit.* ibi: *Jus tamen non tam ſuum, quam veſtrum, & in c. Cum olim, el ſecondo, verſ. Hos igitur attendentes infra de privileg.* Et ita hic firmant gloſſ. *final.* Innocent. *num. 1. in verb. Libertatem*, Cardin. *n. 4. in 5. notab.* Butr. *num. 6. in 4. notab.* & reliqui omnes, gloſſ. *in c. Cum olim in c. Tenorem infra de præſcript.* Abb. *in cap. Grave n. 3. de offic. Ordinar. & in cap. 1. n. 19. infra de re judic.* Silveſt. *in ver. Exemptio num. 11.*

n. 11. Covarr. *variar. reſol. lib.* 2. *c.* 4. *n.* 1. Tiraq. *de retract. lignag.* §. 1. *gloſſ.* 9. *n.* 121. Accedit, quod non Prælatus, vel Conventus poſſidet ſubjectionem Eccleſiæ, vel Monaſterii exempti, ſed Romanus Pontifex: & hæc ſubjectio cum ſit res incorporalis, non poteſt acquiri per alium ſine conſenſu illius, qui eam poſſidet, ut in *l.* 2. *C. de ſervitut.* & *aqua*, ubi patet poſſeſſionem incorporalium quæri non poſſe ſine conſcientia, & patientia poſſeſſoris, & notat Innoc. *in c. Bona*, *il ſecondo de poſtulat. Prælator.* & *in c. Conquerente de offic. Ordin.* Bart. *in l.* 1. *ff. de aqua pluviali arcen.* quos in propoſito refert, & ſequitur Abb. *in c. Cum dilectus*, *n.* 7. *verſ. Sed ego tenerem hoc dictum de relig. domib.* De quo dic plenius, ut ſcripſi *in c. Quod ſuper his a n.* 14. *uſque in fin. de major. & obed.* ubi in caſu notabili Regularium Poloniæ latiſſime probavi, nec Synodum Provincialem Gneſnen. etiam Regularibus conſentientibus, ac juri ſuo renunciantibus, potuiſſe illorum exemptiones, & libertates convellere, aut illis aliquatenus derogare;
4 fateor tamen gloſsa exemptum poſſe renunciare privilegio libertatis quantum ad ſe, licet non quantum ad Papam, *per d. c. Cum olim de præſcript. c. Suborta de re judic.* & *c. Inter dilectus de donat.* & conſentiunt Goffr. Philipp. & Innoc. item Hoſt. *n.* 5. *in fin.* ubi exponit verbum, *Renunciare*, ideſt in Domini Papæ præjudicium; nam quantum ad ſe bene poſſet, Joan. Andr. *in ult. gloſſ.* Butr. *n.* 12. Anchar. *n.* 5. *in* 2. *oppoſ.* Cardin. *in* 7. *oppoſ.* & Abb. *in* 5. *notab.* Qua de re pleniſſime conſuluit Frid. de Sen. *conſ.* 14. incipien. *Monachus Peruſinus per tot.* & ſequitur Felin. *in c. P. & G. n.* 13. *de off. deleg.* Sed circa illud conſilium Friderici vide quod dixi *in d. c. Quod ſuper his n.* 18. *ver. Et quamvis Fridericus.*

Secundo nota ex textu ibi, *Arbitrium Magdeburgenſis Archiepiſcopi*, juncta gloſſ. 1. in Judicem ordinarium poſſe fieri compromiſſum, concordat textus *in c. Ex parte infra eodem.* Et idem dicendum de Judice delegato, ut *in c. Literas de præſumpt.* & *in c. Niſi eſſent de præb.* An autem hoc procedat tam de Jure Canonico, quam de Jure civili, plene examino *in d. c. Ex parte in* 1. *quæſt.*

5 Tertio nota, Prælatum poſſe compromittere ſine conſenſu Capituli; nam Abbas hic habebat Conventum, ut patet ex ſuprascriptione, & tamen ſolus compromiſit, ut innuit litera, ibi, *Promiſiſti*. Facit quod notat gloſs. 2. in Clement. *unica de reſtit. in integr.* Verum Hoſtienſis intelligit Abbatem compromiſiſſe de conſenſu Monachorum, & remittit *ad c. Edoceri ſupra de reſcript.* & conſentit Imola *in* 4. *notabili.* & Petr. de Anchar. *in* 2. *notab.* quia hæc Decretalis dirigitur ſimul ad Abbatem, & Capitulum. Unde compromiſſum cenſeri debet initum de conſenſu Monachorum; alias factum Abbatis non potuiſſet illis nocere, *ut in d. c. Edoceri.* Tu dic Abbatem poſſe compromittere ſine conſenſu Collegii in his, in quibus non agitur de perpetuo Eccleſiæ præjudicio, ut bene per Cardin. *n.* 1. *in* 1. *notab.* & fuſius *in c. Contingit in* 1. *oppoſit.* & *in c. de cetero in* 2. *notab. ſupra de tranſact.* quem hic ſequitur Jo. de Anan. *n.* 3.

6 Quarto nota, Eccleſiam exemptam non poſſe in præjudicium libertatis compromittere, ut hic eſt caſus apertus ſecundum omnes. Quod multiplicem habet rationem.

Prima, & principalis ratio colligitur ex textu in *verſ. Cum etſi ſponte volueris*, quia ſcilicet exemptus non poteſt directo exemptionis privilegio renunciare, ut plenius dictum eſt ſupra *in* 1. *notabili*; Ergo nec poteſt ſuper eo compromittere, quoniam hinc per indirectum ſequi poſſet laudum contra exemptionem, ut hic per Abb. *n.* 3. Confert text. *in leg. Oratio*, *ff. de ſponſal. cum concordan.* de quibus hic per gloſs. unicam.

7 Secunda ratio colligitur ex dictis Hoſtienſis *n.* 4. videlicet quia Prælatus exemptus cum recipiat dignitatem a Papa, jurejurando ſe adſtrinxit jura Eccleſiæ non alienare inconſulto, *ut in c. Quod quis commiſit*, juncta gloſs. 1. 35. *q.* 9. *c. Caſellas*, §. *Hoc jus* 10. *q.* 2. & *cap. Nulli de rebus Eccleſ. non alienan.* Et conſequenter de hoc jure exemptionis compromittere non poteſt; nam qui alienare non poteſt, nec

Fagnan. in I. Libr. Decretal.

poteſt compromittere, ne per arbitrium contingat alienationem fieri. Sed an hoc verum ſit, latius dicam infra *in q. a n.* 19. *uſque in finem.*

Tertiam rationem aſſignat gloſs. *final. hic*, & Innoc. *n.* 1. *in ver. Libertatem*, videlicet quia de liberali cauſa compromitti non poteſt, *ut in c. penul. de reſtit. in integr.* & *in l. Non diſtinguemus*, §. *Julianus*, & §. *de liberali*, *ff. de arbitr.* Sed hæc ratio non probatur a Doctoribus: quia jura prædicta loquuntur de libertate hominis; nos vero loquimur de libertate Eccleſiæ, ut dicunt Petr. de Sampſ. & Abb. Antiq. ejus Auditor *hic in fine*, Hoſt. *n.* 6. *in ver. Libertatis*, Bellam. *n.* 10. *in* 3. *oppoſit.* Card. *in* 6. *oppoſit.* Abb. 3. *verſ. Quarta ratio*, & Henr. Boich. *col.* 2. *verſ. Super gloſſ. final.* ubi reddit rationem diverſitatis. 8

Quarta demum ratio, quam puto magis adæquatam ad deciſionem hujus Capituli, eſt, quia nemo inferior a Papa poteſt cognoſcere de privilegiis Apoſtolicæ Sedis, ut eſt text. *in c. Cum veniſſent infra de judic.* Et hanc rationem uti potiſſimam reddunt Hoſt. *eod. n.* 6. *in ver. Libertatis*, Jo. Andr. *n.* 5. *in verb. Privilegiis*, Henr. Boich. *col.* 2. *poſt med. verſ. Aut eſt immediate ſubjecta Papæ*, & Bellam. *n.* 5. *in eod. verb.* Et quamvis Abb. *n.* 3. *verſ. Tertia ratio*, videatur illam impugnare, eo quod ille textus procedat in Judice, cujus judicium redditur in invitum, *ut l. Inter ſtipulantem*, §. *Si Stichum*, *ff. de verbor. obligat.* & quoniam in privilegiis tangentibus tantum favorem privilegiati bene poſſent partes ſe ſponte ſubjicere arbitrio alicujus, ſicut poſſent illis renunciare; tamen objectiones hujuſmodi propoſitam rationem non convellunt: quia cum arbitria redacta ſint ad inſtar judiciorum, *l.* 1. *ff. eod. l. Rem non novam*, §. 1. *C. de judic.* Dyn. *conſ.* 50. *Prius dicendum in princ.* plene Innoc. *in cap. Quintavallis*, *n.* 4. & ibi DD. *de jurejur.* quemadmodum de privilegio Papæ inferior cognoſcere non poteſt ut judex, *ut in d. c. Cum veniſſent*; ita nec poteſt cognoſcere ut arbiter; nam qui non poteſt eſſe judex, nec poteſt eſſe arbiter, *l. Cum lege*, *ff. eod.* Et ita arguit Oldrad. *conſ.* 156. *Primum quæritur in princ.* & Petr. de Anchar. *in conſ.* 34. *In hac cauſa n.* 6. Et quod non poteſt judex, nec poteſt arbiter, ut notat Bald. *conſ.* 470. *Statuto cavetur lib.* 1. Et quamvis compromiſſum ab initio ſit voluntatis, *l. Si dictum*, §. *Si compromiſero*, *ff. de evict.* & patet ex diffinitione Innoc. *in d. c. Quintavallis*, *n.* 4. ibi: *Cauſa voluntaria poſita*: tamen poſt factum eſt neceſſitatis, *l.* 3. *ff. de arbitr.* & *l. Sicut*, *ff. de action.* & *obligat.* & arbitrium redditur in invitum. *l. Diem*, §. *Stari*, *ff. de arbitr.* Arbiter enim poteſt punire contumaciam litigantium, ut eſt textus *in leg. Non ex omnibus*, *ff. eod.* & *l.* 2. *ff. de judic.* & ſic habet coercitionem, ut notat gloſſ. 2. *in c. Ex literis de off. deleg.* Imol. & alii *in c. Cum dilectus infra eod.* Quod ſaltem verum eſt, ſi ita ſit cautum in compromiſſo, ut notatur *in dict.* §. *Si quis Judex.* Imo hodie ex conſuetudine lauda arbitrorum mandantur executioni officio Judicis, prout aliæ ſententiæ, ut teſtatur *conſ.* 73. *Contra laudum n.* 2. *verſ. Supereſt videre lib.* 2. Atque ita poſt initum compromiſſum pari paſſu ambulant arbitrium, & judicium. Facit textus *in c. ſeqq.* ubi arbiter dicitur judicare, & *in c. Ex parte infra eod.* ubi arbitrium appellatur ſententia diffinitiva. Nec refert, ut Abbas ſubjicit, quod partes poſſint ſe ſubjicere arbitrio alicujus in tangentibus tantum præjudicium; quia nihilominus compromiſſarius non poteſt ſibi cognitionem aſſumere, nec laudare ſuper privilegio Papæ, qui ſolus eſt Judex exemptorum, *ut in c. Auctoritate*, §. *Inhibemus*, *de privileg. lib.* 6. 9 10 11 12 13 14 15

Quinto nota *in verſ. Illis duntaxat Capitulis exceptis*, arbitrium prolatum ſuper pluribus capitibus, quorum aliqua excedunt compromiſſariorum poteſtatem, ſuſtineri quoad illa, quæ ab ipſorum poteſtate dependent, & non infici propterea inutilia: atque ita arbitrium pro parte tenet, & pro parte non, concordat *cap. Dilectus*, *il primo*, & *cap. Niſi infra de præben.* & *cap. Poſt appellationem*, §. *Si quis ex pluribus* 2. *qu.* 6. & hic notat gloſs. *in ver. Capitulis exceptis*, Innoc. *n.* 1. *in ver. Exceptis*, & reliqui omnes. Et poteſt eſſe ratio ſecundum Abb. *in* 3. *notab.* quia tot viden- 16

tur arbitria, quot ſunt res, de quibus fuit compromiſ-
ſum, argum. *leg. Scire debemus*, *ff. de verb. obligat.* &
leg. Etiam, §. 1. *ff. de minor.* ubi tot videntur ſententiæ,
quot ſunt articuli in ea contenti, & tot videntur ſtipula-
18 tiones, quot ſunt res in ſtipulatione deductæ. Sed in hoc
tu plenius diſtingue, ut per Henric. Boich. *col.* 2. *verſic.*
Si quæris utrum arbitrium, & Bellamer. *num.* 7. *in* 2. *oppo-*
ſit. poſt Goffred. *hic*, & Archid. *in §. Diffinitiva* 2. *qu.* 6.
videlicet cum quæritur, an arbitrium, vel ſententia pro
parte teneat, & pro parte non: aut in arbitrio, vel ſen-
tentia ſunt plura Capitula, aut eſt unum ſolum Capitu-
lum; ſi ſint plura Capitula, aut ſunt diverſa, & ſepara-
ta, aut ſunt connexa; ſi ſunt diverſa, & ſeparata, tunc
aut non eſt actum inter partes, ut de omnibus ſimul pro-
nuncietur; & tunc tenet pro parte laudum, vel ſenten-
tia, & pro parte non. Et ita poteſt intelligi hæc Decreta-
lis, & alia jura præallegata. Aut eſt actum, ut de omni-
bus ſimul pronuncietur; & tunc arbitrium, vel ſenten-
tia non poteſt pro parte valere, & pro parte non, Et ſic
loquitur *l. Quid tamen ff. eodem*, & tenet Innoc. *ubi ſu-*
pra, ubi dicit, ſi ea forma initum ſit compromiſſum, ut
arbiter teneatur ſuper omnibus pronunciare, laudum non
valere, ſi ſuper uno tantum pronunciaverit: ſi vero Ca-
pitula ſunt connexa, tunc non poteſt pro parte valere, &
pro parte non. Et idem ſi unum tantum Capitulum eſſet
in laudo, vel ſententia; & ita intellige *leg. In hoc judicio*,
ff. famil. herciſcun. De hac materia vide plenius per Hip-
pol. de Marſil. *ſingul. ſuo* 199. incip. *Confirmatio Superio-*
ris.

19 QUÆRO generaliter, an prohibitus alienare poſſit
nihilominus compromittere.

Opinionem negativam amplectuntur hic Doctores fere
unanimiter, ducti auctoritate Hoſtienſ. qui *num.* 4.
formaliter dicit: Omnes exempti quando fidelitatem
faciunt Romano Pontifici, jurant nihil alienare ſine li-
centia, *cap. Ego N. de jurejur.* & *cap.* 2. *primo reſponſ. de*
feud. Et per conſequens non poſſunt compromittere, ne
occaſione ſententiæ contingat fieri alienationem, vel Ec-
cleſiam gravari quoad pœnam. Cujus dictum in ſpecie
ſecuti ſunt Joann. Andr. *num.* 4. Bellam. *col.* 1. *in ver. Li-*
centiam, Butr. *num.* 11. *in* 3. *oppoſit.* Anchar. *num.* 2. *in* 6.
notab. Imol. *num.* 4. & 7. Abb. *num.* 3. *verſ. Ultimo poteſt*
colligi, & *verſ. Nam circa prædicta*, ubi ait poſſe in præ-
dictis dari regulam, ut ſuper omnibus, quæ quis poteſt
alienare, poſſit compromiſſum facere; in aliis autem,
quæ alienare non poteſt ſaltem ſine certa ſolemnitate, nec
poſſit ſine hujuſmodi ſolemnitate compromittere. Idem
20 tenet gloſſ. *ultim. in cap. Pervenit ſupra eodem*, Lap. *alleg*
102. incipien. *Non poteſt Clericus*, *n.* 3. ubi ait, Clericum
non poſſe compromittere quoad perpetuum Eccleſiæ præ-
judicium. Et inde infert, ut is, qui juravit non alienare
Romano Pontifice inconſulto, non poſſit compromit-
tere, ne per arbitrium contingeret alienationem fieri.
Quibus accedit Cardin. *conſil.* 95. *Ad primum col. penult.*
ubi quærit, an valeat compromiſſum initum a Prælato ſine
licentia Superioris: & reſpondit valere quoad ea, quæ
cadunt in poteſtate Prælati, quoad alia vero non. Unde
ſi per laudum fuit pronunciatum aliquid, per quod per-
veniatur ad alienationem rei Eccleſiaſticæ, non valet
compromiſſum quoad hoc, niſi auctoritas Superioris in-
tercedat. Et ita intelligit quod notat Speculator *in titul.*
de arbitr. §. *Reſtat*, *verſic. Sed nunquid Clericus*. Idem
firmat Roman. *conſil.* 175. *Dictum ultimum num.* 3. dicens
compromiſſum reddi nullum ex eo, quia Clerico non
eſt permiſſum de re Eccleſiaſtica compromittere, niſi in
ſui tantum præjudicium, non autem in præjudicium Ec-
cleſiæ, ſine auctoritate Diœceſani, ut notat gloſſ. *in ca-*
pit. Pervenit de arbitr. & ibid. Hoſtienſ. & alii, Anton.
de Butr. *hic*, & Speculat. *in dict.* §. *Reſtat*, *verſic. Sed*
nunquid Prælatus. Quod idem repetit *conſil.* 369. *Circa*
primum, *num.* 18. *verſic. Tria autem*, ubi conſuluit im-
mediate ſubjectum Romanæ Eccleſiæ non poſſe ſine
conſenſu Apoſtolico compromittere. Eodem ſpectat
quod ſcripſit Soccin. *conſil.* 18. *Proſequendi col.* 10. ubi
concludit compromiſſum factum per Abbatiſſam de re
ſuæ Eccleſiæ non tenere; & hanc videri communem
opinionem ex notatis per Butr. & Imol. *hic*. Hanc
ipſam regulam, id eſt, qui non poteſt alienare non
poteſt compromittere, conſtituit Decian. *in cap. Quæ in*
Eccleſiarum num. 115. & *ſeqq.* ubi ſequitur dicta Ho-
ſtienſis, & Doctorum *hic ſupra de Conſtit. in conſil.* 39.
Juridicam, *num.* 4. ubi ait: *Quemadmodum bona mino-* 21
rum, & *pupillorum non poſſunt alienari ſine cauſa legiti-*
ma, & *Decreto*, *ut leg. Lex quæ tutoris*, *Cod. de admi-*
niſtr. tutor. ita nec tenere laudum arbitri, *vel arbitratoris*
ſuper his prolatum. Quod ante ipſum docuit Bald. *in leg.*
1. *num.* 3. *verſic. Secundo oppono*, *Cod. Si adverſ. tranſact.*
ubi determinat non valere compromiſſum factum in ar-
bitratorem ſuper rebus minorum, quæ non poſſunt alie-
nari ſine Decreto, niſi minor compromiſerit cum De-
creto judicis, & authoritate tutoris, vel curatoris; nam
ipſum compromiſſum eſt quædam tranſactio in arbitrium
boni viri collata, & boni viri arbitrio moderanda; &
ideo requiritur Decretum tempore compromiſſi, non
tempore laudi. Facit quod notatur in Authen. *ut dif-*
fer. judic. §. 1. *col.* 9. Et idem Decian. *conſil.* 282. *Viſo*
puncto col. 1. *volum.* 2. ubi affirmat eum, qui non pot- 22
eſt aliqua bona alienare, ſimiliter prohiberi ſuper illis
compromiſſum facere, quia ex compromiſſo poſſet ſe-
qui alienatio. Plene Tiraquell. *de legib. connubial. in*
gloſſ. 5. *num.* 205. Gratian. *reſponſ.* 155. *Dubitatur*,
num. 20. Et ſequitur in compromiſſo voluntario Mar- 23
cus Antonius Blacus *in tractat. de compromiſſo quæſt.* 4.
num. 28. *inter tractatus communes volum.* 3. *pag.* 165.
Et ex prædicta regula infert Hoſtienſ. *hic num.* 7. ut
vaſſalus non poſſit ſuper feudo compromittere ſine li-
centia domini: allegat notata *in cap. Pervenit ſupra eo-*
dem, & notata per ſeipſum *in ſumma eod. tit.* §. *De*
qua re, *verſic. Sed nunquid vaſſalus*, & ſequuntur Jo.
Andr. Bellam. Butr. Imol. & alii ſupracitati *num.* 10.
Hinc etiam infert Angel. *conſil.* 192. *Quæritur*, ut cu- 24
rator datus hæreditati jacenti, ſicut non poteſt aliena-
re, ita nec poſſit compromittere.

Fundatur principaliter hæc opinio in hac Decretali,
ubi ſecundum communem intellectum Eccleſia exem-
pta in præjudicium libertatis compromittere non pot-
eſt: & ſubnectitur illa ratio; quia etſi ſponte voluerit,
de jure tamen nequiverit ſine licentia Romani Pontifi-
cis renunciare privilegiis, vel indulgentiis libertatis;
Ergo qui non poteſt renunciare, ſeu alienare, non pot-
eſt compromittere; alias enim illa ratio non eſſet con-
cludens, & adæquata, ad *leg. Neque natales*, *Cod. de*
probat. & *leg. Non hoc*, *Cod. Unde legit. cum vulgar.* Ideo-
que Butr. & Abb. præallegati ex hoc capitulo dicunt
colligi argumentum optimum, quod prohibitus aliena-
re non poſſit compromittere.

Contrariam opinionem ſequitur Cardin. *hic ſub nu.* 25
4. *col.* 4. *in* 2. *quæſt.* ubi contra Hoſtienſ. dicit ſe con-
ſuluiſſe cum Guaſc. de Calder. Prælatum, qui juravit
bona Eccleſiæ non alienare inconſulto Romano Ponti-
fice, & deinde compromiſit, non eſſe perjurium. Mo-
vetur primo, quia non ſemper per compromiſſum ſe- 26
quitur alienatio. Et quatenus ſequeretur, non tamen
ſequitur immediate ex facto compromittentis. Et in
dubio debemus interpretari, ut evitetur perjurium, *ca-*
pit. Cum tu de teſtib. Deinde movetur, quia compro-
miſſum de his, quæ prohibentur alienari, validum eſt,
ut hic, & *in cap. Præſentata infra de teſtib.* Sed ſi per
laudum poteſt fieri perpetuum præjudicium Eccleſiæ, non
tenet laudum niſi in vita compromittentis, argum. *leg.*
1. *Cod. Si adverſ. tranſact.* Movetur demum, quia va- 27
let tranſactio facta per eum, qui non poteſt alienare,
ſi per eum non fiat alienatio, *leg. Nulli*, *ff. de tranſ-*
act. in gloſſ. quæ eſt notabilis. Et de hoc ibi per Bart.
Ergo eodem modo valet compromiſſum, quod ſecun-
dum eum tenet Bald. *in d. l.* 1. & cum Cardin. tranſit
hic Jo. de Anan. *n.* 5. *verſ. Ultimo quæris*.

Quid dicendum? Ego exiſtimo primam opinionem 28
eſſe declarandam, ut procedat, ſi compromiſſum fiat
de facto. Et hanc puto fuiſſe mentem Hoſt. & ſequa-
cium, licet explicite non diſtinguant; nam fere omnes 29
aſſerunt non valere compromiſſum, ſi fiat in præjudi-
cium Eccleſiæ, aut per quod Eccleſia obligetur, ut inquit
Jo. Andr. poſt Hoſt. *in c. Pervenit in fine ſupra eodem*,
& Abb. *in c. Contingit itidem in fine de tranſact.* Itidem
dicunt compromiſſum non valere, ſi fiat de his, quæ non
dependent a poteſtate compromittentium. Quæ ver-
ba utique verificari non poſſunt, niſi in compromiſſo ſit
data facultas pronunciandi etiam de facto, & ad præjudi-
cium Eccleſiæ. Et ita poteſt intelligi hoc Capitulum,
quia hic initum fuerat compromiſſum in præjudicium
libertatis, cui etiam expreſſe Eccleſia exempta renun-
ciare

tiare non potuit, & ſic de facto. Similiter Hoſtienſ. & omnes dum affirmant non tenere compromiſſum de his, quæ alienari prohibentur, reddunt rationem illam, quia ex laudo poſſet contingere alienationem fieri; quæ quidem ratio non explicatur, niſi arbiter juxta latitudinem facultatis ſibi attributæ de facto poſſit pronunciare. Et in compromiſſo inito de facto, ſatis aperte loquitur Lap. *in prædicta allegat.* 10x. & apertius Geminian. *in conſil.* 109. *in princip.* & in hoc caſu puto compromiſſum non valere, quia eſt ſpecies tranſactionis, & alienationem in-
30 cludit, ut ſcripſi plenius *in capit.* x. *a num.* 10. *ſupra eodem*. At vero contrarium puto, ſi compromiſſum fiat de jure tantum: quod probo primo per textum *in capit. Cum olim de præſcript.* ubi patet ſuper juribus Eccleſiæ compromitti poſſe etiam in Clericos ejuſdem Eccleſiæ; nam Pontifex ibi approbat arbitrium, ut patet in fine Capituli, & illic notant Joann. Andr. *num.* 4. *in ver. Lucanis*, Butr. *num.* 6. *in* 9. *notab.* Cardin. *num.* 1. Ancharan. & Abb. ambo *in* 5. *notab.* & tamen certum eſt jura Eccleſiæ alienari non poſſe ſine licentia Romani Pontificis, Can. *Ea enim* 10. *quæſt.* 2. qui eſt deſumptus ex *leg. Jubemus, la ſeconda*, §. *Scientes*, *verſ. Ea enim*, *Cod. de ſacroſanct. Eccleſ.* Ergo de prohibitis alienari non eſt prohibitum compromitti. Deinde hoc probo per textum apertum *in cap. Dilecti ſupra eodem*, ubi deciditur, de rebus temporalibus Eccleſiæ etiam in mulierem habentem juriſdictionem de jure, vel conſuetudine, poſſe compromitti tanquam in arbitra-
31 tricem. Quem textum intelligunt Doctores etiamſi Superioris authoritas non interveniat, ut probat litera ibi, *Præſertim*, & notat Tancred. Vincent. Innocent. & Hoſtienſ. ut dixi *in cap. Contingit*, *num.* 3. *ſupra eodem*. Et tamen ſimiliter conſtat, res temporales Eccleſiæ ſine beneplacito Apoſtolico alienari non poſſe, *capit. Nulli infra de rebus Eccleſ. non alienan.* & Ex-
32 travag. *Ambitioſa eodem tit.* Tertio hoc probo per *cap. Præſentata infra de teſtam.* ubi patet valere compromiſſum factum ab Archidiacon. Sueſſionen. ſuper juriſdictione, quam in dicta Eccleſia ratione Archidiaconatus ſe habere proponebat, ad idem textus *in capit. Per tuas ſupra eodem*, ubi patet valere compromiſſum ſuper quæſtione ſpirituali Hoſpitalis, licet factum fuerit in Clericum, & duos laicos; nam & ibi Pontifex jubet arbitrium executioni demandari, ſi a partibus receptum fuerit; & tamen eodem modo manifeſtum eſt tam juriſdictionem ſpiritualem, quam jura, & bona Hoſpitalis Eccleſiaſtici abſque licentia Sedis Apoſtolicæ alienari non poſſe, *dict. capit. Ea enim* 10. *quæſt.* 2. & notatur per DD. *in capit. De Xenodochiis de releg. domib.* & *in capit. Nulli de rebus Eccleſ. non alienan.* & patet in Auth. *Hoc jus porrectum*, *C. de Sacr. Eccleſ.* Et quamvis Doctores intelligant text. *in d. cap. Per tuas*, dummodo compromittatur auctoritate Superioris, ut tenet ibi gloſſ. *fin.* communiter approbata, item gl. Hoſt. Henrich. Bellamer. Butr. & Abb. *in c. Contingit*, & ibi dixi *n.* 8. & 9. *ſupra eodem*; tamen hoc dicunt propter mixturam laici. Sed ſi compromiſſum fiat ſimpliciter in Clericum, hanc ſolemnitatem non exigunt.

33 Similiter ſuper beneficio poteſt fieri compromiſſum, dummodo fiat de jure tantum, non autem de facto, ut conſuluit Gemin. *in præallegat. conſ.* 109. Et conſentit Cardin. *in cap. penult.* §. *In matrimoniali in* 1. *oppoſit. ſupra de in integr. reſtitut.* & *in cap. Ex parte in* 3. *oppoſit. infra eodem*, ubi tenet ſuper beneficio poſſe fieri compromiſſum, dummodo non ita fiat, ut ex vi compromiſſi arbiter adjudicare poſſit beneficium ei, qui titulum non habet; & tamen beneficio renunciare non poteſt ſine licentia Superioris, *ut in cap. Admonet de renunciat.* Non eſt igitur bona conſequentia: prohibetur quis alienare jura, & bona Eccleſiæ; ergo etiam prohibetur de his compromittere, ne ex laudo contingat alienationem fieri. Ratio eſt, quia cum arbiter teneatur de jure pronunciare, ſi male pronunciaverit, & contra jura Eccleſiæ, alienatio non contingit ex facto compromittentium, ſed ex facto arbitri; & ideo poſſibilitas alienationis non inficit compromiſſum, ut colligitur ex Baldo *in leg.* 1. *n.* 3. *C.*
34 *Si advers. tranſact.* Et hujuſmodi caſus eventitii non computantur, argum. *l. Julianus*, *ff. Qui*, & *quibus*, & *c. fin. de homic.* & notant *in cap. Cum terra de elect.* Joann. Andr. *n.* 4. *verſ. Opponet*, & Card. *n.* 3.

Præterea cum a partibus nihil ſit collatum in liberam voluntatem arbitri, ſi ille de facto male laudaret, & contra jus, ſuppeteret remedium appellationis, ſaltem in caſu, *l. Cum ſpeciali*, *C. de jud.* & *c. Arbitris de offic. deleg. lib.* 6. & in caſu *l. Arbitro*, *ff. Qui ſatiſd. cogan.* ſecundum unam lecturam. Item ſuppeteret correctio, & emendatio laudi de jure Canonico, c. 2. *ſupra eodem*, & ibi plene per Hoſtienſ. *poſt n.* 7. *in ver. Incorrectum*, & Joan. Andr. *n.* 18. Roman. *conſ.* 27. *Viſo themate*, *n.* 3. *verſ. Aut dictum fuit, quod procederent ut Arbitri*; Ergo hic caſus alienationis non eſt conſiderabilis ad invalidandum compromiſſum. Quod aperte ſenſit Lap. *in prædicta allegat.* 102. *in princip.* ubi arguens pro validitate compromiſſi facti de jure, *Nihil*, inquit, *compromittitur cum effectu arbitrio alicujus, ſed jure. Quod ſi non ſit ſervatum, locus eſt appellationi*: licet per alias rationes concludat in ſuo caſu compromiſſum non valere. 35

Nec urget conſideratio Decii *in d. c. Quæ in Eccleſiarum n.* 115. *de Conſtit.* quod appellans poſſet ſuccumbere, & ſic occaſione compromiſſi poſſet contingere alienatio. Etenim ſi hæc conſideratio valeret, eodem modo non liceret cuiquam de juribus, aut rebus Eccleſiaſticis in judicio experiri, quia ex parte actoris judicium eſt voluntarium ſicut compromiſſum, & judex poſſet male judicare, & appellans ſuccumbere in cauſa appellationis, & ſic contingeret alienatio rei Eccleſiæ. Et tamen certum eſt Prælatum 36
poſſe eſſe in judicio ſuper re immobili Eccleſiæ etiam ſine Capituli conſenſu, *cap. Edoceri de reſcript.* & eſt communis opinio, ut teſtatur Abb. *in cap.* 6. *ſupra de tranſact.* nam jura ad corrigendam Judicum iniquita- 37
tem, vel imperitiam, ſatis putarunt remedium appellationis inſtituere, *ut leg.* 1. *ff. de appellat.* & *leg. Præfecti*, *ff. de Minor.* Sicut igitur ex eo, quod judex poſſit iniquam ſententiam proferre, & appellans in ſecunda inſtantia poſſit ſuccumbere, non impeditur quis de rebus alienari prohibitis in judicio agere; ita nec impeditur compromiſſum de jure facere, cum nulla ſufficiens ratio diverſitatis afferri poſſit, *c. Inter corporalia de translat. Epiſcop.* Accedit, quod in- 38
diſtincte de omnibus etiam tangentibus jus alterius, & ſic de alienari prohibitis poteſt fieri compromiſſum a partibus, ſed arbitrium non tenet, quatenus concernit alterius præjudicium, ut citatis opinionibus poſt multa concludit hic Innocentius *num.* 1. *in ver. Libertatem*. Et ſecundum hoc opiniones conciliantur, & ſolvuntur contrarietates, arg. opt. *in c.* 2. *inf. de Capell. Monach.* Nec contradicit hæc Decretalis: quia ſecundum eam hic compromiſſum tenuit, ſed arbitrium non valuit in capitibus contrariis libertati. Et in hac opinione etiam reſidet Hoſt. *in ver. Sine licentia*, *n.* 5. *verſ. Alii dicunt*, Jo. Andr. *in ult. gloſſ.* Martinus de Salva Epiſcopus Pampil. & Jo. de Lignano, quos refert, & ſequitur Bellam. *n.* 11. *verſ. Finaliter tamen*, & *n.* 12. ubi dicit hanc eſſe veritatem, & conſentit Card. Zabarell. *n.* 4. *in* 7. *oppoſit.* Ex quibus arbitror concludendum, prohibitum alienare non eſſe prohibitum compromittere, niſi ea forma fiat compromiſſum, ut inde ſequi poſſit alienatio, & ſic de facto.

Quod ſi magis placeat adhærere contrariæ opinio- 39
ni, eam limitabis, ut procedat in compromiſſo voluntario duntaxat, non autem in compromiſſo neceſſario ex forma ſtatuti. In hoc enim ſtat regula in contrarium, videlicet, qui non poteſt alienare, tenetur nihilominus compromittere.

Ideoque minor de re ſua immobili etiam cum tuto- 40
ris auctoritate non poteſt diſponere, *ut leg. Lex quæ Tutoris*, *C. de adminiſtr. Tutor.* niſi interveniat cauſæ cognitio, & Decreti interpoſitio, ut ibi: & tamen minor tenetur compromittere ſine ſolemnitatibus, ſtante hujuſmodi ſtatuto, arg. text. *in l. Si plures*, *ff. de pact.* ubi hoc tenent Angel. Paul. de Caſtr. Alex. & Jaſ. qui ponit eam legem *in l. Et ſumm*, §. *Hodie eod. tit.* & decidit Bald. Salyc. Aret. Paul. de Caſtr. Alex. & Jaſ. dicens hanc opinionem eſſe veram *in l. fin. Cod. de in integr. reſtitut* & conſuluit Alexand. in *conſ.* 254. *Abunde ſatis vol.* 6. poſt Bald *conſil.* 358. *Super eo quod quæritur volum.* 3. Similiter Curator datus hæreditati jacenti non poteſt voluntarie compromittere, ut ſuperius dixi ex Angelo *conſil.* 92. *Quæritur*; & nihilominus

talis curator poteſt ſtante hoc ſtatuto compromittere, cum non dicatur eo caſu alienare, ut idem Angel. tenet *in d. conſ. 92. & in conſ. ſeqq. Pradeciſione col. fin.* Ratio diverſitatis inter compromiſſum voluntarium, & neceſſarium poteſt colligi ex Abbate *in cap. Contingit in fine ſup. de tranſact.* nam, ut ipſe ait, Prælatus ſolus poteſt eſſe in judicio, etiam ſuper re immobili, quia judicium eſt neceſſarium; & ideo in eo eſſe poteſt. Quæ ratio militat etiam in compromiſſo neceſſario ex forma ſtatuti. At vero ceſſante hujuſmodi ſtatuto regulariter compromiſſum eſt voluntarium, *ut leg. Si dictum, §. Si compromiſero*, ibi, *Nulla enim neceſſitatem cogente id feci, ff. de evict.* Blancus *in tractat. de compromiſſo in 4. quæſtione principali, num. 28. verſ. Contrarium mihi magis ſemper placuit*, ubi reprobat Decium, qui conſuluit oppoſitum *in conſil. 44. Et diligenter*.

D E A R B I T R I S.

Idem Innocentius III. in Concilio Generali.

C A P U T VIII.

Contingit interdum, quod cum actori; & infra. Ad hæc generaliter prohibemus, ne ſuper rebus ſpiritualibus compromittatur in laicum; quia non decet, ut laicus in talibus arbitretur.

S U M M A R I U M.

1 *Compromiſſum de rebus ſpiritualibus in laicum fieri non poteſt, & n. ſeq.*
2 *Compromiſſum initum contra legis prohibitionem eſt irritum, quamvis lex non procedat ulterius ad irritationem actus.*
3 *Laico delegari non poteſt cauſa ſpiritualis, niſi per Papam.*
4 *Laici ſpiritualia negotia tractare non debent.*
Declaratur, n. 29.
5 *Compromiſſum de re ſpirituali in laicum fieri non poteſt etiam auctoritate Epiſcopi.*
6 *Inferior conſtitutionem Superioris tollere, modificare, aut illi aliquatenus detrahere non poteſt.*
7 *Laicus nec incidenter poteſt eſſe arbiter in cauſa ſpirituali.*
8 *Compromiſſum de re ſpirituali fieri poteſt in Clericum, & laicum ſimul.*
9 *Etiamſi unus ſit Clericus, & plures laici.*
Dummodo tamen fiat authoritate Superioris, ibidem.
10 *Cauſa ſpiritualis ſimul Clerico, & laico delegari non poteſt.*
Arbitrari de re ſpirituali non eſt actus ſpiritualis, ibidem.
11 *Laicus non eſt capax juris ſpiritualis etiam admixto Clerico.*
12 *Compromitti poteſt in laicum de rebus Eccleſiæ non ſpiritualibus, ſed mere civilibus.*
13 *Nec requiritur conſenſus judicis Eccleſiaſtici.*
14 *Uſuraria quæſtio an poſſit in laicum compromitti, remiſſive.*
15 *Laicus an poſſit eſſe arbitrator in cauſa ſpirituali, & n. ſeqq. uſque in finem.*
16 *Compromiſſum de jure, & de facto ſuper beneficio, vel jure ſpirituali fieri non poteſt etiam in Clericum.*
17 *Laici nec principaliter, nec miniſterialiter tractare poſſunt negotia Eccleſiæ.*
Contrarium, n. 27.
18 *Verbum*, Tractare, *quid importet, & n. 29.*
19 *Tranſactio de ſpiritualibus fieri non poteſt.*
20 *Arbitramentum eſt quædam tranſactio.*
21 *Arbitria redacta ſunt ad inſtar judiciorum.*
22 *Arbiter procedit in ſubſtantialibus ſervato ordine judiciali.*
23 *Arbitrium quid ſit.*
24 *Laicus cur non poſſit eſſe arbiter in cauſa ſpirituali, & tamen poſſit eſſe arbitrator, & n. ſeqq.*
25 *Arbitrator eligitur, ut differentia amicabiliter componat ſine ordine judiciario.*
26 *Arbitramentum non dicitur proprie ſententia, vel quaſi; neque actio oritur ex arbitramento, ſed compromiſſo.*
27 *Laicus etiam in ſpiritualibus Procurator eſſe poteſt, & acceptare beneficium pro Clerico abſente.*
28 *Laico cauſa civilis Eccleſiaſtica ab Epiſcopo delegari poteſt.*
29 *Intellectus* cap. de Judic.
30 *Cauſa ſpiritualis, quamvis non poſſit tranſigi, poteſt tamen amicabiliter componi, & cur.*
31 *Tranſactio ex ſui natura requiritur, ut aliquid detur, promittatur, vel retineatur.*
32 *Et dicitur ſpecies alienationis.*
33 *Compromiſſum factum in laicum de re ſpirituali tanquam in arbitrum arbitratorem an ſuſtineatur.*
34 *Compromiſſarius in dubio an cenſeatur pronunciaſſe ut arbiter, an ut arbitrator.*

Contingit. De rebus ſpiritualibus in laicum compro- 1
mitti non poteſt. Hoc dicit. Et eſt pars *c. Contingit infra de dol. & contum.* Primo ponit prohibitionem. Secundo prohibitionis rationem, ibi, *Quia*.

Nota ex textu, non valere compromiſſum initum in 2
laicum ſuper rebus, vel cauſis ſpiritualibus; nam etſi hæc litera ſimpliciter prohibeat; tamen geſta contra legis prohibitionem ſunt ipſo jure nulla, licet lex non procedat ulterius ad irritationem actus, *l. Non dubium, C. de legib.* quæ eſt canonizata *in cap. Imperiale 15 q. 2. cap. Nimia de relig. domib. cap. Unico in princ. eod. tit. lib. 6. cap. Quæ contra jus, de regula juris eodem lib.* gloſſ. *in cap. Vides in verb. Diſſolvi 10. diſtinct.* Dixi *in cap. Cum acceſſiſſent, num. 14. ſupra de Conſtitut.* Et ita intelligunt DD. ſummantes hoc Capitulum, dum dicunt in laicum de rebus ſpiritualibus non poſſe compromitti: negant enim potentiam, ad gloſſ. *ordinar. in capit. 1. in ver. Non poteſt, de regul. jur. lib 6.* quam Bartol. & Legiſtæ ſequuntur *in leg. Gallus, ff. de liber. & poſthum.* & expreſſius hujuſmodi compromiſſum, ſeu arbitrium non tenere, firmat hic gloſſa *in ver. Si vero compromittatur*, quam Butr. *num. 4.* & reliqui ſequuntur. Et quamvis textus reddat rationem illam, quia non decet, ut in talibus laicus arbitretur; tamen ut dicunt Hoſtienſ. *num. 4.* & Joan. Andr. *num. 2.* nec debet, nec expedit: & ſecundum Abb. *in ult. not.* id quod non decet, non licet, ut hic, licet quandoque quod non decet liceat, *ut in c. Magnæ de voto, & in c. 1. de diſpenſat. impuber.* Itaque laicus non poteſt eſſe arbiter in cauſa ſpi- 3
rituali, ut hic, ſicut non poteſt eſſe delegatus, niſi delegatio ei fieret per Papam, *c. Præter hoc, §. Verum. 32. diſt. cap. Mennam 2. quæſt. 5. & c. Nos, ſi eadem cauſ. q. 7.* plene notatur *in cap. Decernimus infra de judic.* per gloſſ. *hic ad fin.* Innocent. *num. 2.* Hoſtienſ *num. 5.* Henric. Boich. & Bellam. *num. 2. verſ. Sed circa hoc ſubdiſtinguit*, & Abb. *num. 1.* Nec poteſt in talibus eſſe judex etiam in cauſa reconventionis, *ut in capit. 1. de mut. petit.* Ratio eſt, 4
quia ſpiritualia negotia laici tractare non debent, *c. Maſ-*

Maſſana, ſupra de elect. ne illorum arbitrio talia diſponantur, in quibus eis manet neceſſitas obſequendi, non auctoritas imperandi, *c. Pene quidem, 96. diſt.* Et quoniam ſi res ſpiritualis in laicum compromitteretur, ex illius judicio videretur pendere talis rei diſpoſitio; cum tamen de univerſa Eccleſia male judicet, qui judicium quærit laicorum, *cap. Placuit*, 11. *q.* 1. & hic per gloſſam, & Hoſt. *n.* 4. *in v. Ut laicus*: qui addit hoc procedere etiam de jure civili, ut in *Authen. de Eccleſiaſt. tit. §. Si vero, collat. 6.* & ſequitur Jo. Andr. *n.* 5. *in gloſ.* 1.

5 Ampliatur primo hæc concluſio, ut habeat locum etiamſi Epiſcopi authoritas intercedat; nam nihilominus compromiſſum non ſuſtinetur: quia ſicut nullus inferior a Papa poteſt laico cauſam ſpiritualem committere, ut dictum eſt ſupra proxime; ita nullus inferior a Papa poteſt authorizare, ut de jure ſpirituali in laicum compromittatur, ut concludit gloſſa noſtra *ad fin. v. Sed in laicum*. Et quamvis oppoſitum tenuerint Vincentius hic, & Joannes in *c. Plures, in gloſ. in v. Decernant*, per illum textum, 16. *q.* 1. idemque Innoc. hic in *princ. & n.* 2. *v. Quod autem diximus*, in eo ſpeciali caſu, in quo compromiſſum authoritate Judicis ſive ordinarii, ſive delegati fit poſt litem conteſtatam; tamen primam opinionem gloſſæ ſequitur indiſtincte Hoſt. *n.* 1. *in v. Laicum, & n.* 5. & Bellam. poſt Henric. *n.* 2. *&* 3. *v. Quia quoad verum arbitrium*, eamque putant tutiorem Henricus, & veriorem Abb. *n.* 3. quia textus hic generaliter prohi-
6 bet, ne hujuſmodi compromiſſum fiat in laicum; Ergo nullus citra Papam poteſt hanc Conſtitutionem violare, cum inferior Conſtitutionem Superioris non poſſit tollere, nec modificare, aut illi aliquatenus detrahere, ut in *Clem. Ne Romani, de elect.* & eſt adeo expreſſum in *c. Inſtitutionis*, 25. *q.* 2. ut reſponderi non poſſit, ſecundum Archid. in *c. Licet Canon. n.* 3. *v. Et ibi aſſertive dixit, de elect. lib.* 6. & ſcripſi plenius in *c. Dilectus, ſupra de temp. ordinat.* Præſertim vero quia hæc prohibitio eſt Concilii generalis, contra quod non diſpenſant Epiſcopi, ut eſt textus in Extravagan. Joannis XXII *S. Romana, circa med. §. Quidam autem*, & ibi notat gloſſ. in *v. Concilii generalis, de relig. domib.* & probavi latiſſime in *c. fin. ſupra de fil. Presbyt.* Eidem opinioni ſuffragatur textus in *c. Decernimus, infr. de judic.* ubi eſt expreſſum non debere Prælatos negotia Eccleſiaſtica laicis committere per eos tractanda.

7 Ampliatur ſecundo eadem concluſio, ut nec incidenter de re ſpirituali compromitti poſſit in laicum; nam de talibus Judex laicus nec incidenter poteſt cognoſcere, *c. Tuam de ordin. cognit. c. Lator, qui fil. ſint legit.* & hic tenet gloſſa, Innoc. *n.* 1. & Hoſt. *n.* 4. *in v. Ut laicus.*

8 Fallit tamen concluſio ut ſupra firmata primo, ſi compromiſſum de re ſpirituali fiat in laicum, & Clericum ſimul, quia ſuſtinetur propter mixturam Clerici, ut eſt text. in *c. ſeq.* nam magis dignum trahit ad ſe minus dignum, ut res potius valeat quam pereat, *c. Quod in du-*
9 *biis, de conſecr. Eccleſ. & c. Abbate de verbor. ſignific.* Quod procedit etiamſi unus tantum ſit Clericus, & plures laici, ut eſt caſus in *d. c. ſeq.* dummodo tamen ejuſmodi compromiſſum fiat authoritate Superioris, prout ibi factum fuit authoritate Archiepiſcopi, alias non valeret, & tenet hic gloſ. *circa med. v. Sed ſi compromittatur*, Hoſt. *n.* 1. *in v. Laicum*, Henric. & Bellam. *n.* 2. Butr. *n.* 4 & Abb. *n.* 3. *v. Cum ergo*, gloſſ. *fin.* communi-
10 ter approbata in *d. c. prox. infra eod.* Non obſtat, quod cauſa ſpiritualis non poſſit delegari ſimul Clerico, & laico, ut hic per Abbat. *n.* 4. Quoniam arbitrari de re ſpirituali non eſt actus ſpiritualis, ſecundum Joann. Andr. *in d. c. prox.* & Martinum de Salva relatum a Bellam. hic *n.* 3. *vers. Martinus autem*; nec ab eo removetur laicus, niſi propter decentiam, & authoritatem judiciorum, & arbitriorum, quæ ad inſtar judiciorum ſunt redacta, merito in Clericum, & laicum poteſt compromitti authoritate Superioris: at judicare de cauſa ſpirituali eſt quid ſpirituale, ut in *c. Quarto, de judic.* laicus autem
11 non eſt capax juris ſpiritualis etiam admixto Clerico, ut probatur in *cap. Maſſana, ſupra de elect.* & notat Jo. Andr. in c. *Nobis de jurepatr.* & Abb. hic *n.* 4.

12 Fallit ſecundo, ſi compromiſſum fiat in laicum de rebus Eccleſiæ non ſpiritualibus, ſed mere civilibus, ſeu temporalibus; nam tenet compromiſſum, ut firmat gloſſa hic, argumento hujus Decretalis: cum enim tantum prohibeat de ſpiritualibus, de temporalibus cenſetur permittere, *c. Qualis*, 25. *q.* 1. *c. Expoſita, infra eod. & c. Nonne de præſumpt.* ſequitur Innoc. *n.* 2. Hoſt. *n.* 1. Joan. Andr. *n.* 5. Henric. Boich. in *princ.* Bellam. *n.* 2. Butr. *n.*
3. & eſt caſus in *c. Dilecti, ſupra eod.* & infra in *c. Ex-* 13
poſita, adeo ut in tali compromiſſo nec requiratur conſenſus Judicis Eccleſiaſtici, ſecundum Tancred. Innocen. Hoſt. in *d. c. Dilecti*, & Bellam. hic *n.* 2. qui etiam allegat Archid. in *c. Clericum cujuslibet ordinis*, 11. *q.* 1. licet Goffr. contra in prædicta Decretali, *Dilecti*. Quod intellige, dummodo compromiſſum fiat de jure; ſecus ſi de facto, ut patebit infra *n.* 16.

An autem ſuper quæſtione uſuraria iniri poſſit com- 14
promiſſum, præſertim in laicum, plene examinant Abb. hic *n.* 2. Joann. de Anan. in *c. Poſt miſerabilem, de uſur.* & Felin. in *cap. Cum ſit, n.* 3. *de foro compet.* Et quid de cauſa electionis, vide hic Innoc. in *fine*, concludentem negative. Idem Jo. Andr. ibidem in *fin. per c. Maſſana, de elect.*

QUÆRO, utrum de re ſpirituali poſſit in laicum 15
compromitti tanquam in arbitratorem, ſeu amicabilem compoſitorem.

Pro ſolutione duo caſus ſunt diſtinguendi. Primus eſt, 16
cum compromiſſum hujuſmodi fit de jure, & de facto, ita ut liceat arbitratori controverſiam dirimere pro libito ſuæ voluntatis, & uni rem auferre, & dare alteri. Et manifeſtum eſt hoc compromiſſum non valere: quoniam nec in Clericum poteſt ſub hac forma de rebus ſpiritualibus compromitti, ut reſpondit Gemin. *conſ.* 109. *Circa primum dubium in princ.* & ſcripſi plenius in *c.* 2. *n.* 10. *& ſeqq. ſupra eodem.*

Secundus caſus eſt, cum compromiſſum in arbitratorem fit de jure tantum, ita ut teneatur controverſiam amicabiliter decidere, & componere tanquam vir probus, & declarare cui ex compromitentibus res de jure debeatur. Et in hoc ſecundo caſu Doctores non conveniunt.

Prima opinio eſt eorum, qui abſolute affirmant laicum eſſe non poſſe arbitratorem in cauſis ſpiritualibus, ſive Eccleſiaſticis: cui adhærent Abb. hic *n.* 1. *v. An autem poſſit compromitti*, Andr. Siculus in *c.* 2. *infra de judic.* & Roman. in *l. Titia col.* 5. *v. Et quia poſſus notabilis, ff. ſolut. matrim.* ubi refert ſe ita conſuluiſſe, ut plene habetur in ejus *conſil.* 299. *In propoſita conſultatione, col. penult. n.* 9. *& n.* 10. *v. Quod autem*, ubi hoc extendit, ut nec incidenter in cauſa ſpirituali laicus poſſit eſſe arbitrator.

Moventur primo, per hanc Decretalem, quæ generaliter prohibet fieri compromiſſum in laicum de re ſpiritali, nec diſtinguit, an in arbitrum, vel arbitratorem; ergo generaliter, & indiſtincte eſt intelligenda, *l. Non diſtinguemus, ff. eod. cum ſimilib.* cum præſertim textus reddat rationem prohibitionis, quia non decet, ut laicus in talibus arbitretur. Quæ ratio militat etiam in arbitratore, ſecundum Roman. *d. n.* 9.

Deinde movetur, quia laici nec principaliter, nec mi- 17
niſterialiter, ſeu miniſtraliter poſſunt tractare negotia Eccleſiæ, ut videtur probari in *d. c.* 2 *de judic.* ubi hoc tenet Abb. poſt alios, & ceteri ſequuntur, ponderando il-
lud verbum, *Tractare*, quod generale eſt. Confert tex- 18
tus in *c. prox. ſup. eod.* ibi, *Tractare cum ea, & in cap. Tua*, in gloſ. in *v. Tractatu, de his quæ fiunt a Prel. & in l. Eleganter, §. fin. ff. de pignor. act.* ibi, *Male tractavit creditor*, cum aliis allegatis per Dec. in *d. c.* 2. *n.* 2.

Demum moventur, quia de his ſpiritualibus non pot- 19
eſt tranſigi, *cap. Super eo, de tranſact.* Arbitramentum vero eſt quædam tranſactio, ut per gloſ. in *Authen. Ut differen. judic. § Si vero contigerit, in verſ. Conventum*, Oldrad. *conſ.* 176. *Factum tale eſt, n.* 1. *v. Per amicabilem tamen compoſitionem*, dixi in *c.* 2. *n.* 12. *ſupra eod.*

Sed contrariam opinionem, ideſt compromiſſum de 20
re ſpirituali fieri poſſe in laicum tanquam arbitratorem, amplectuntur communiter Doctores, & in ſpecie Hoſt. & Jo. Andr. in *c. fin. in princ. de rer. permut.* quos refert Roman. *d. conſ.* 299. Specul. in *tit. de arbitr. §. Reſtat, v. Quid de ſentenc. excomm.* Bald. in *d. c.* 1. *col. fin. de jud. & in tit. de pace Conſtan. in v. Poſſeſſionis in princip.* Petr. de Anchar. *conſ.* 34. *In hac cauſa*; *n.* 7. *conſ.* 98. *Iſtam quæſtionem in princ.* Quod conſilium probavit Roman. ſibi contrarius *conſ.* 173. *pro deciſione*, Idem tenent Aleſſand. in *l. Quoties, C. de judic. & conſ.* 91. *Viſis actis col.* 2. *lib.* 2, & Joann. de Anan. in *c. Sicut in an. col.* 1. *de haret.* quos

refert,

refert, & ſequitur Dec. *d. c. a. n.* 4. ubi affirmat hanc eſ-
ſe communem opinionem, & ab ea non recedendum.
De communi etiam teſtatur Horat. Mandoſ. ad Roma-
num *d. conſ.* 299. ubi amplius allegat Rum. *conſ.* 96. *Quia
dubia n.* 11. *lib.* 4. & Felin. in *c. Cum ſit generale n.* 2. *in-
fra de foro comp.* Et pro hac opinione Hoſtien. & Joann.
Andr. allegant *c. prox. ſupra eod.* Item *hoc c. & infra c. Pe-
nult. & c. Niſi de praben.* de cujus veritate patebit etiam
infra ea reſponſionibus ad objecta.

21 Non obſtat igitur primum motivum, quia hæc De-
cretalis procedit in arbitro, prout loquitur, non autem
in arbitratore, ſecundum Anch. *d. conſ.* 34. Jo. de Anan.
In *c. Poſt miſerabilem n.* 20. *v. Non obſtat de uſur.* Felin.
& Dec. *loc. cit.* Ratio differentiæ eſt, quia arbitraria ad
inſtar judiciorum ſunt redacta, *ut l.* 1. *ff. eod. & l. Rem
non novam*, §. 1. *Cod. de judic.* Nam ſecundum Innoc. in
22 *c. Quintavallis n.* 4. & Hoſt. poſt eum *n.* 8. *infr. de jurejur.*
arbiter dicitur qui eligitur ut Judex, ſcilicet, ut proce-
dat in ſubſtantialibus ſervato ordine judiciali, & litem
dirimat coram ſe cœptam, vel coram alio, *l.* 1. *l. Qua-
23 lem, & l. Diem*, §. *Stari*, *ff. de arbitr.* Unde arbitrium
diffinitur, trium actus perſonarum ſicut in judicio con-
24 fligentium, vel cauſa in dicendo jure voluntarie poſita,
ſecundum eos, & Bellam. in *c.* 2. *n.* 8. *ſup. eod.* Atque ita
quamvis arbitrari de re ſpirituali non ſit actus ſpiritua-
lis, ut dictum eſt ſupra *n.* 10. tamen ab eo removetur lai-
cus propter decentiam, & authoritatem judiciorum, &
arbitriorum, ſecundum Martinum de Salva, & Bellam.
ibi citatos. Et hanc rationem ponderat textus noſter,
dum dicit, quia non decet, ut in talibus laicus arbitra-
retur; id eſt cum arbiter procedat inſtar judicis, ſi laicus
poſſet eſſe arbiter, videretur quodammodo ſibi cognitio-
nem aſſumere de cauſa ſpirituali, quod laicis non eſt per-
25 miſſum, ut in *c. Quanto de judic cum concordant.* At hæc
ratio indecentiæ ceſſat in arbitratore, quia eligitur, ut
aliquid æſtimet, & ſine ordine judiciario dicat, & arbi-
tretur quid ſibi videatur, & amicabiliter componat, *ut
inſtitut. de empt. & vendit.* §. *Pretium*, *l. Si ſocietatem*,
la prima ff. Pro ſocio, *leg. Si quis arbitratu*, *ff. de verb.
obligat. & l. Fideicommiſſa*, §. *Sic fideicomiſſum*, *ff. de leg.*
3. ſecundum Innoc. in *d. c. Quintavallis*, *n.* 5 cum quo
26 Hoſt. Joann. Andr. & ceteri tranſeunt. Nec arbitramen-
tum dicitur proprie ſententia, nec quaſi ſententia, ſed
implementum compromiſſi; idcoque actio oritur ex com-
promiſſo, non ex arbitramento, ut per Cardin. *conſ.* 139.
n. 6. *v. Et ſi hæc vera ſunt*, quod eſt Salyceti, ut Jo. de
Anan. *conſ.* 16. *Viſo puncto n.* 3. Et complures alias diffe-
rentias inter arbitros, & arbitratores recenſent Innoc,
Hoſt & Bellam. *loc. cit.* Non igitur mirum, ſi de re ſpi-
rituali in laicum compromitti non poſſit, ut in arbi-
tratorem. Simile in *Authen. Si vero contigerit*, *de jud.*
ubi patet in judicem poſſe compromitti, ut in arbitra-
torem, non ut in arbitrum.

27 Non obſtat ſecundum motivum, quia non videtur ve-
rum, cum laicus etiam in ſpiritualibus Procurator eſſe
poſſit, *c.* 1. *de Procurator. in* 6. Item laicus acceptare pot-
eſt beneficium pro Clerico abſente, ut notat Jo. Andr.
in *c. Accedens de prab.* quem ceteri communiter ſequun-
tur, ut teſtatur Dec. in *d. c.* 2. *n.* 6. *de judic.* & conſuluit
Calder. in *conſ.* 222. *incip. An acceptatio*, *alias* 1. *de pra-
28 ben.* Item laico cauſa civilis Eccleſiaſtica ab Epiſcopo de-
legari poteſt, ut tenet gloſ. in *d. c.* 2. *in ver. Non præſu-
mant*, quæ communiter approbatur, teſte Decio *ibid.*
29 *n.* 7. & conferunt quæ dixi ſupra *n.* 12. Ergo laici non
prohibentur negotia Eccleſiaſtica ſpiritualia tractare tan-
quam miniſtri. Nec refragatur text in *d. c.* 2. quia ver-
bum, *Tractare*, ibi accipitur non ita generaliter, ſed
prout congruit *Rubrica de judic.* ſub qua collocatur *l. Im-
perator*, *ff. de in diem adict.* notatur in *l. Si vero*, §. *Si
uno*, *ff. Locati*; & ita laici prohibentur ibi tractare ne-
gotia Eccleſiæ, ſcilicet judicando, & diſponendo. Et
hoc ſuadent verba ibi in medio poſita, videlicet, *Præ-
lati de negotiis Eccleſiaſticis laicorum judicio non diſpo-
nant.* Atque ita, quod ſupra dixit immediate, videlicet,
Laici Eccleſiaſtica tractare negotia non præſumant, in-
telligi debet judicando, & diſponendo, non autem ut
nudi miniſtri. Quod confirmant etiam ſubſequentia ver-
ba, id eſt, *Propter eorum prohibitionem juſtitiam exercere
non dimittant*; quæ indicant prohibitionem illam de ad-
miniſtratione juſtitiæ eſſe intelligendam, ut bene ibi Dec.
num 7.

Non obſtat ultimum: quia etſi de his ſpiritualibus 30
non poſſit fieri tranſactio, ut in contrariis; poteſt ta-
men fieri amicabilis compoſitio. Ita Petrus de Aochar. *d.
conſ.* 34 *n.* 7. *v. Sed tunc dices*, *& v. Si eſt ita*, Joann.
de Anan. in *d. cap. Poſt miſerabilem n.* 20. *ver. Collige ta-
men de uſur.* & Felin. in *d. cap. Cum ſit n.* 3. *de foro com- 31
pet.* Ratio diverſitatis eſt, quia tranſactio ex ſua natura
requirit, ut aliquid detur, promittatur, vel retineatur,
l. 1. & ibi gloſ. 1. *ff. de tranſact. l.* 3. *C. de repud. hared.*
gloſ in *leg Tutores*, §. *Ab eo*, *in ver. Tranſactum*, *ff. de
adminiſtr. tutor.* Angel. *conſ.* 240. *Punctus eſt de quolibet.*
Unde fieri non poteſt in ſpiritualibus ſine labe ſimoniæ,
d. c. Super eo, *de tranſact.* gloſ. in *c. fin. in v. Temporalia*,
infra de rer. permut. Item tranſactio dicitur ſpecies alie- 32
nationis, *l. Si profundo*, *C. de tranſact.* notat Bald. in *c.
Si Vaſſallus de beneficio ſuo in fine*; *Si de feudo controv.
fuer. inter domin & agn. & in c.* 1. *de controv. inter Vaſ-
ſallum, & alium de beneficio*, Roman. *conſ.* 166. *Viſa di-
ligenter n.* 1. Tiraquell *de utroque retract. tit.* 1. §. 1. *gloſ.*
14. *n.* 66. *& ſeq & poſt num.* 55. merito de ſpiritualibus,
quæ alienari prohibentur, non poteſt tranſigi. Et ob
has rationes in *c.* 2. *n.* 10. *ſupra eod* dixi non valere com-
promiſſum in his ſpiritualibus de jure, & de facto. At
hæc omnia ceſſant in amicabili compoſitione, ut patet
in prædicta Decretali *Super eo.*

Sed nunquid ſuſtinetur compromiſſum factum in lai- 33
cum de re ſpirituali tanquam in arbitrum arbitratorem,
ſeu amicabilem compoſitorem, pœna adjecta, ut com-
muniter fieri ſolet.

Breviter reſpondeo ſuſtineri, ut ſi res magis valeat,
quam pereat, *c. Abbate*, *de verb. ſignificat.* & utile per
inutile non vitietur, ut regula Sexti, *Utile*, ad hoc *l.*
2. §. 1. *v. Proinde*, *de judic.* & quod dixi in *c. Cum tem-
pore in* 2. *q. ſupra eodem*, & tenet Joan. de Anan. *in d. cap.
Poſt miſerabilem n* 20 *in fin. ver. Collige tamen de uſur.*
& eſt ex mente Collectarii poſt Hoſt. in *c.* 2. *n.* 4. *ſupra
eod. per cap. Niſi de praben.* ubi compromiſſarii fuerunt
aſſumpti, ut arbitri; & tamen ordinario valet, ut ar-
bitratoris, quia ut arbitri valere non poſſet. Confert,
quod notat Specul. in *tit. de Arbitr.* §. *penul. alias ult. ver.
Sede pone*, ubi tenet, ſi compromiſſum fuerit in aliquem 34
ut arbitrum arbitratorem, nec appareat quo jure pro-
nunciaverit, dictum ejus ſuſtineri eo jure, quo melius
valere poteſt. Et quamvis Specul. ibi concludat valere ju-
re arbitri; hoc tamen dixit, quia in ſuo caſu utroque
jure valere poterit; Ergo ea mente ipſius ſi ut arbitrium
valere non potuiſſet, debuiſſet valere ut arbitramentum,
ne partes cenſerentur elegiſſe viam, per quam judicium
ſuum infringeretur, *leg. Miles*, *ff. de teſtam. milit. & leg.
Claudius*, *ff. de acquiren. hared.* & ita declarat Bald. in
leg. Non Codicillum, *n.* 7. *C de teſtam.* & ſcripſi plenius in
d. c. Cum tempore, *ſupra eodem.* Et nihilominus etiamſi
utroque jure valere poſſit, tamen ſuſtineri, ut arbitra-
mentum, cum hoc ſit humanius propter reductionem ad
arbitrium boni viri. Contra Specul. tenet Collectar. poſt
Hoſt. in *d. c.* 2. *n.* 5. & Bell. *ibid. n.* 18. *in* 3. *q. ſupra eod.*
Similiter ſecundum Innoc. in *c. Quintavallis*, *de jurejur.*
& Collectar. *ubi ſupra in fin.* propter naturam negotii
intelliguntur electi ut arbitratores, ubi alias de mente
non apparet. Et hoc caſu ſecundum Jo. de Anan. *loc. cit.*
cautela eſt, ut in laudo arbitrator declaret ſe procede-
re tanquam amicabilem compoſitorem, juxta plene no-
tata in *d. c. Quintavallis.*

DE

DE ARBITRIS.

Honorius III. Archiepiſcopo Colonien.

CAPUT X.

EX parte tua noſtris eſt auribus intimatum, quod vacante Præpoſitura Sancti Cuneberti in Colonia, Canonici ejuſdem Eccleſiæ vota ſua diviſerunt in duos, videlicet H. de Juliaco, & C. de Lombardia: & infra. Cumque poſtmodum tractaretur ſuper electione hujuſmodi, & partes eſſent in tua præſentia conſtitutæ, in te demum ſuper hoc fide præſtita compromittere curaverunt: qui cauſæ meritis diligenter inſpectis, ad proferendam diffinitivam ſententiam, diem ipſis conſentientibus præfixiſti. Interim vero præfato H. ab una parte electo, ſublato de medio, ſupradictis Canonicis inhibere curaſti, ne tua pendente ſententia, procederetur ad electionem aliam faciendam: quorum quidam nihilominus B. Colonien. Canonicum elegerunt. Die igitur quo ſententia proferri debuit, in tua præſentia partibus conſtitutis, dictus B. allegavit, quod procedere ulterius non deberes. Quapropter tibi edoceri a nobis humiliter poſtulanti, breviter reſpondemus, quod licet arbitrium ſit finitum per mortem ipſius H. prius tamen de primæ electionis meritis debuiſti cognoſcere, quam proceſſus fieret ad ſecundam; nam ſi dictus C. qui ſupereſt in electione jus habet, ſecundam conſtat penitus non valere.

SUMMARIUM.

1 *COmpromiſſum expirat morte alterius compromittentium.*
Etiamſi ante mortem fuerit concluſum in cauſa, & præfixus terminus ad ſententiam, numer. 15.
2 *Ordinarius, mortuo uno ex duobus electis, qui in eum compromiſerunt, procedit ex poteſtate ordinaria ſuper jure ſuperſtitis, antequam fiat nova electio.*
3 *Compromitti poteſt ſuper electione, & matrimonio ſpirituali.*
4 *Secus ſuper matrimonio carnali.*
5 *Cauſa matrimonii majores Judices requirit, nec compoſitionem admittit.*
6 *Compromitti non poteſt de libertate hominis; ſecus de libertate Eccleſiæ in præjudicium compromittentium.*
7 *Laudum arbitri appellari poteſt ſententia diffinitiva.*
9 *Arbiter citare debet partes, & præfigere illis terminum ad audiendam ſententiam.*
Electio ſecunda eſt attentata, ſi lite pendente inter duos electos alter moriatur.
10 *Etiamſi ſuperſtes nullum jus habeat.*
11 *Duos ſimul in eodem beneficio jus habere impoſſibile eſt, & n. ſeqq.*
12 *Electiones duæ de eodem ad eandem non valent.*
13 *Incluſio juris unius in beneficio eſt excluſio juris alterius.*
14 *Dominium, vel poſſeſſio non poſſunt eſſe in ſolidum apud plures.*
15 *Terminus ad ſententiam præfixus a Judice, vel Arbitro extinguitur per mortem citati, & ſententia poſtea lata non tenet.*
16 *Inſtantia cauſæ in judicio non permittitur per mortem alterius collitigantium, ſed in hæredem continuatur.*
17 *Secus in arbitrio.*
18 *Compromiſſum eſt ſtricti juris, nec extenditur ad hæredes, vel alios, de quibus expreſſe non eſt cautum.*
19 *Arbitrium, & judicium in quibus differant, remiſſive.*
20 *Ordinarius an poſſit eſſe arbiter tam de jure civili, quam de jure canonico, & n. ſeq. uſque ad num. 34.*
21 *Compromiſſum fieri poſt in Judicem, ut in arbitratorem, tam ſecundum Leges, quam ſecundum Canones.*
22 *Sive ſit Judex Ordinarius, ſive Delegatus.*
23 *Intellectus hujus Capituli, & n. ſeq.*
24 *Arbitrator non fert ſententiam, nec coram ipſo judicium vertitur.*
25 *Intellectus cap. Cum tempore, ſupra eodem.*
26 *Intellectus leg. Sed & ſi in ſervum, §. Si quis judex, ff. de arbitr. & num. ſequentibus uſque ad n. 34.*
27 *Judex non poteſt partes cogere, ut in ſeipſum compromittant.*
28 *Dictio,* Ve, *quandoque ſtat copulative.*
29 *Lex non debet eſſe de indubitabili.*
30 *Lex civilis dubia intelligi debet ſecundum determinationem legis Canonicæ.*
31 *Jus Canonicum majoris eſt authoritatis, quam conſuetudo.*
32 *Differentia non eſt conſtituenda inter jus Canonicum, & jus civile, niſi ubi clare id reperitur expreſſum.*
33 *Jus civile ubi eſt dubium, & jus Canonicum clarum, ſervari debet ubique jus Canonicum.*
34 *Judex, in quem initum eſt compromiſſum, an in dubio cenſeatur procedere, ut judex, an vero ut arbiter, & n. ſeq. uſque in finem.*
35 *Poteſtatem duplicem habens, in dubio cenſetur ea uſus, per quem actus ſuſtinetur.*
36 *Arbitri, & arbitratores habent ſolam notionem, nec pœnam, vel mulctam poſſunt partibus infligere.*
37 *Clauſulam,* Omni meliori modo, *operatur, ut quis cenſeatur uſus ea validiori poteſtate, qua uti poterat.*
38 *Commiſſio facta ab habente duplicem dignitatem cenſetur facta nomine ejus dignitatis, quæ facit actum valere, etiamſi illa expreſſa fuerit per dictionem, &c.*
39 *Judex ordinarius ſi dicat ſe procedere authoritate delegata, quam non habet, an ſententia ſuſtineatur. Et quid in caſu converſo.*
40 *Laudum latum ab arbitro, & arbitratore, ſi utroque modo poſſit valere, valet fortiori modo; ſin minus, ut valere poteſt.*
41 *Judicis, & arbitri, ſeu arbitratoris poteſtas poſſunt ſimul concurrere.*
42 *Sententia contra Capitulum lata præjudicat etiam ſucceſſoribus.*
43 *Compromiſſum cenſetur factum ut in arbitratorem, ſi data ſit poteſtas procedendi de jure, & de facto, & renunciatum reductioni ad arbitrium boni viri.*
44 *Compromiſſum ſub nomine dignitatis factum an tranſeat in ſucceſſorem.*
45 *Dignitas, quæ jure hereditario defertur, non comprehen-*

prebenditur in capit. Quoniam Abbas, de offic. deleg.

46 *Laudi effectus per arbitrum lati contra compromittentem tranſit ad illius hæredem.*

1 **E**X *parte*. Morte alterius compromittentium expirat
compromiſſum. Hoc dicit ſecundum Abb. Antiq.
Joann. Andr. Butr. Ancharan & Imol. Vel plenius ſe,
quendo intellectum Innocentii, quod compromiſſum
hic factum fuerit per electos, Decretalis ſecundum Car-
2 din. & Abbat. Siculum hoc intendit: Si per duos ele-
ctos ad eandem Prælaturam in diſcordia compromit-
titur in Ordinarium, morte alterius compromittentium
expirat compromiſſum; Ordinarius tamen ex poteſtate
ordinaria procedit ſuper jure ſuperſtitis, antequam fiat
tranſitus ad aliam electionem. Communis diviſio.
Conſultatio, & reſponſio. Secunda ibi, *Quapropter*.
Nota primo, ex textu juncta ſuprascriptione, com-
promiſſum fieri poſſe in Ordinarium tanquam in arbi-
trum; ut hic probatur efficaciter, & latius dicam in
prima quæſtione.
3 Secundo, nota ſuper electione, & ſic ſuper matri-
monio ſpirituali poſſe compromitti, ut hic patet, *& in*
4 *capit. Cum inter Canonicos, ſupra de elect.* Et hinc colli-
ge unam differentiam inter conjugium carnale, & ſpi-
rituale; nam de carnali compromitti non poteſt, *capit.
ultim. ſupra de tranſact. & capit. penult. in fin. de in in-
tegr. reſtitut.* Secus de ſpirituali, ut hic eſt caſus. Et
quamvis gloſ. in *verſ. Allegavit*, ſentiat nec de matri-
monio ſpirituali poſſe compromiſſum fieri, & Archiepi-
ſcopum Colonienſem hic non proceſſiſſe, ut arbitrum;
tamen eam reprobant Joan. Andr. *dict. capitul. penult.
numer.* 8. & ibi etiam Cardin. in §. *Matrimonialis*, *in
1. oppoſit.* Abb. in 1. *notab.* & omnes Doctores, ut in-
quit Jann. de Anan. *numer.* 7. per id, quod habetur in
*capit. Cauſam, ſupra de elect., & in capit. Si Compro-
miſſarius, eod. tit. lib. 6.* Nec urget conſideratio gloſſæ,
& Hoſtienſis, quod Archiepiſcopus hic proceſſerit non
tanquam arbiter, ſed tanquam Ordinarius; nam oppo-
ſitum colligitur ex litera, dum ponderat arbitrium eſſe
finitum per mortem alterius compromittentium, quaſi
5 ſit ſenſus: Quamvis poſt mortem compromittentis tu
Archiepiſcope non potueris cognoſcere tanquam arbi-
ter, quia arbitrium jam erat finitum; debuiſti tamen
cognoſcere, ut judex Ordinarius de jure ſuperſtitis,
priuſquam fieret tranſitus ad ſecundam electionem. Ra-
tio autem differentiæ, cur de matrimonio ſpirituali poſ-
ſit compromitti, non autem de carnali, ea eſt, quia
cauſa matrimonialis majores judices requirit, *dict. cap.
penul. de in integr. reſtitut. capitul. 1. de conſanguin. &
affinit. & capitul. Accedentibus, de exceſſ. Prælator.* Et
quoniam Sacramentum conjugii compoſitionem non ad-
6 mittit, *dict. capit. fin. de tranſact.* Similem differentiam
ponunt Doctores in *cap. Cum tempore, ſupra eodem*,
dicentes de libertate hominis non poſſe fieri compromiſ-
ſum, cum cauſa ſtatus majores judices requirat, ut in
*dict. cap. penul. & in leg. Non diſtinguemus, §. Julia-
nus, & §. De liberali, ff. de arbitr.* & tamen de liber-
tate Eccleſiæ compromitti poſſe, quoad præjudicium
compromittentium. Ita Petrus de Samplone, & Abb.
Antiq. in *d. cap. Cum tempore in fin.* Hoſt. *num* 6. *in ver.
Libertatis*, Bellam. *num.* 10. *in* 3. *oppoſit.* Henric. Boich.
col. 2. *verſicul. Super gloſſa finali*, qui latius proſequitur
rationem diverſitatis, Card. in 6. *oppoſit.* & Abb. *n.* 3. *v.
Quarta ratio*. Alias differentias inter carnale, & ſpiri-
tuale conjugium indicavi in *cap. Quarto*, *n.* 3. & 4. *ſu-
pra de tranſlat. Epiſc.*
7 Tertio, nota ibi, *Ad proferendam diffinitivam ſenten-
tiam terminum præfixiſti*, laudum arbitri poſſe appellari
ſententiam diffinitivam: concordat *c.* 1. *ſupra eod.* Quod
tamen eſt verum in lata ſignificatione, & largo modo,
ſecundum Anton. de Butr. *numer.* 4 & Abb. in 4. *notab.*
nam proprie, & ſtricte intelligendo non dicitur ſen-
tentia, ſed arbitrium, ſeu laudum, ut in *c. Per tuas*,
8 *& in c. Cum tempore, ſupra eodem*. Item nota ex præ-
dictis verbis arbitrum inſtar judicis debere partes cita-
re, eiſque terminum præfigere ad audiendam ſenten-
tiam, ut per Butr. *d. num.* 4. & poterit citare per nun-
cium, vel per epiſtolam, ut in *leg. Sed & interpellatur*,
§. Arbiter, ff. eod.

Quarto, nota ibi, *Prius tamen de primæ electionis me-* 9
ritis debuiſti cognoſcere; defuncto altero ex duobus in
diſcordia electis, ad novam electionem deveniendum
non eſſe, niſi prius cognitum, & diſcuſſum fuerit de
jure ſuperſtitis; & judicem poſſe inhibere electoribus,
ne ad novam electionem procedant, ut hic eſt caſus,
& notant Butr. *numer.* 5. Abb. in 6. *notab.* & Joann. de
Anan. *numer.* 6. Hodie tamen ſecundum Joann. Andr.
numer. 13. *in verſ. Inhibere*, & Cardin. in 7. *notab.* non
eſt neceſſaria inhibitio; ſed ſi lite pendente inter duos
electos alter moriatur, ſecunda electio eſt attentata, &
ipſo jure nulla, ut deciditur in *capite* 1. *Ut lite penden.
lib.* 6. Quod procedit etiamſi ſuperſtes nullum jus ha-
beat: nam etſi Innocent. *num.* 6. *in ver. Jus habet*, op- 10
poſitum ſenſerit; tamen hodie expeditum eſt abſolute
ſecundam electionem non valere, ut in *dict. c.* 1. ſecun-
dum Jo. Andr. hic *n.* 16.
Quinto, nota ex fine Capituli, de jure impoſſibile 11
eſſe, ut duo eodem tempore jus habeant in eodem be-
neficio, ſecundum Joann. Andr. *numer.* 17. *in ver. Non
valere*, Petrum de Ancharan. *numer.* 4. *in* 8. *notab.* & 12
Joan. de Anan. *num.* 1. Nec mirum, quia etiam impoſſi-
bile eſt, ut valeant duæ electiones de eodem ad ean-
dem, *c. Ut quis duas de elect. lib.* 6. Unde ſtatim atque 13
pronunciatur Jus uni competere, ſimul etiam tacite pro-
nunciatur jus alteri non competere, ut hic in litera: 14
& eſt ſimile in dominio, ut in *leg. Pomponius*, *§. Sed
& his qui in fine*, ibi, *Nam cum judicatur rem meam
eſſe, ſimul judicatur illius non eſſe, ff. de Procurat.* non
enim poteſt eſſe inſolidum apud plures, ut *leg. Si ut cer-
to, §. Si duobus, ff. commod.* & idem in poſſeſſione, ut
ibi eſt textus, & in *leg. Duo, ff. de precar.* Itaque ſicut
in matrimonio carnali non eſt poſſibile, ut unus ſimul
habeat plures conjuges, *c.* 2. *infra de eo qui dux in ma-
trim.* ita nec in matrimonio ſpirituali eſt poſſibile, ut
una Eccleſia, vel beneficium ſimul habeat plures ſpon-
ſos, ſeu Rectores, *cap. Sicut alterius, & c. Sicut vir,
7. quæſt.* 1. *capit. Cum non ignores, infra de præb.* Joann.
Andr. in *c. Super inordinata*, *num.* 2. *in verſ. Eccleſiis*,
eod. tit.
Ultimo, nota textum ad hoc ſingularem, quod per 15
mortem alterius compromittentium ſolvitur compromiſ-
ſum, etiamſi ante mortem fuerit concluſum in cauſa,
& præfixus terminus ad audiendam ſententiam. Et ad
hoc multum extollit hunc textum Abbas *n.* 2. nam alibi
non ita clare hoc probatur. Alii enim jura ſimpliciter
dicunt compromiſſum extingui morte alterius ex com-
promittentibus, ut in *leg. Diem proferre*, *§.* 1. *& leg. Sed
& interpellatur, ff. eod. & in cap. fin. infra eod.* Sed non
exprimunt, an hoc vendicet ſibi locum in caſu, in quo
omnia erant expedita, ita ut non ſupereſſet niſi ſenten-
tiam proferre. Quod notabiliter probatur hic. Et ita
per hanc literam firmat Bald. in *dict. leg. Diem profer-
re*, ubi allegat Innocentium hic. Sed ut Abb. inquit,
non oportuit allegare Innocentium, cum habeamus tex-
tum hoc decidentem. Et hinc collige unam differentiam
inter arbitrium, & judicium; nam etſi etiam in judi-
cio terminus præfixus ad ſententiam audiendam extin-
guatur per mortem citati, adeo ut ſententia poſtea la-
ta vigore illius citationis non valeat, ut *leg. In ſumma*,
§. fin. ff. de re judic. & notat hic Innocen. in *verſ. Subla-
to*; atque ita in hoc pari paſſu ambulent judicium, & 16
arbitrium, ut hic patet; tamen in hoc differunt, quod
in judicio inſtantia cauſæ non perimitur per mortem
alterius collitigantium, ſed in hæredem continuatur,
*ut leg. Tam ex contractibus, ff. de judic. Auth. Princi-
pales, Cod. de juram. calumn.* & notat gloſ. *un. in capit.
fin. infra eod.* Et ſic quamvis citatio expiret mortuo 17
citato, & ſit opus nova citatione; tamen in judicio
extat perſona hæredis, quæ citari poteſt: merito judi-
cium non extinguitur. At vero compromiſſum ſolvitur 18
omnino per obitum citati, quia cum ſit opus nova ci-
tatione, non ſupereſt perſona, quæ poſſit citari, cum
compromiſſum non extendatur ad hæredes, niſi de illis
cautum fuerit, ut eſt caſus in *dict. cap. fin. infra eodem*,
& in l. Sed & interpellatur, §. Si ab altera, ff. eodem,
notat Bald. *conſ.* 102. *Omnis poteſtas, & conſ.* 103. *Lex
compromiſſi, in fine liber.* 3. arbitria enim ſtricti juris
ſunt, nec compromiſſum extenditur niſi ad ea tantum,
de quibus in ipſo expreſſe cavetur, *capit. Cum dilectus*,
ſupra eod. dict. leg. Non diſtinguemus, §. De officio, ff. de

arbi-

arbitr. & notat gloſ. & DD. in *dict. cap. fin.* Dyn. *conſ.* 54. *Quæſtio quæ vertitur*, Bald. *conſ.* 101. *Nobiles viri*, *num.* 8. *ver. Videtur concludendum lib.* 2. Socin. *conſ.* 20.
19 *Viſis actis in princ. liber.* 1. Alias differentias inter judicium, & arbitrium congerit Socin. in *reg.* 27. *Arbitria ut judicia tractantur*: ubi ad dictam regulam ponit 31. limitationes.

20 QUÆRO, an Ordinarius poſſit eſſe Arbiter. Doctores non conveniunt. Prima opinio eſt Innocentii hic *n.* 6. *in ver. Ut Ordinarius vellet*, qui dicit Ordinarium poſſe eſſe Arbitrum ſecundum Canones, ut in *cap. Cum tempore*, *ſupra eodem*; ſecundum leges autem ſecus, per textum in *leg. Sed etſi in ſervum*, §. *Si quis judex*, *ff. de arbitr.* Eodem modo diſtinguit Bart. in *dict.* §. *Si quis judex*: ubi per illum textum tenet compromiſſum, ut in Arbitrum fieri non poſſe in judicem Ordinarium de jure civili. Et eſt communis opinio Legiſtarum, ut in *d. cap. Cum tempore*, teſtatur Joann. de Imola *n.* 5. *in gloſ.* 1. & Joan. de Anan. *n.* 3. Secus de jure Canonico, ut hic, *& in cap. Innotuit*, *infra eodem*, *qui tamen ultimus textus per Bartolum allegatus ad rem pertinet*. Et ita tenent communiter Canoniſtæ, ut inquit idem Imola in prælegato *cap. Cum tempore n.* 5. *v. Canoniſtas autem*, *& n.* 6. *verſ. Sed de jure Canonico*.

21 Secunda opinio eſt, gloſ. 1. in *d. l. Sed etſi in ſervum*, §. *Si quis judex*, *ff. eod.* & Hoſtien. hic *n.* 2. *& in d. cap. Cum tempore n.* 1. item Hugon. & Lauren. in *cap. infames*, §. *Si quis vero*, 3. *quæſt.* 7. exiſtimantium nec de jure civili, nec de jure Canonico compromitti poſſe in judicem Ordinarium tanquam in Arbitrum, ſed tantummodo tanquam in Arbitratorem, & amicabilem compoſitorem. Secunda pars, id eſt compromitti poſſe in Ordinarium ut in Arbitratorem utroque jure eſt clara; nam de jure civili hoc eſt expreſſum in *Authen. Si vero contigerit*: & in corpore, unde ſumitur *Cod. de judic.* ubi gloſſ. in *verſ. Compoſitionem*, tenet illam Authenticam non loqui de Arbitro ex compromiſſo, ſed de Arbitratore; & in hoc gloſs. in *d.* §. *Si quis judex*, communiter approbatur, ut ibi teſtatur Bartol. *ſub num.* 1. *verſ. Sed hæc gloſſa*. Idque veriſſimum eſſe, & communiter teneri affirmat etiam Abbas in *d. c. Cum tempore num.* 5. *verſ. Hæc opinio*. De communi etiam teſtatur Imola *num.* 5. in gloſ. 1. & non reperiri contradicto-
22 rem. De jure Canonico ſimiliter dubium non eſt, quin judex poſſit eſſe Arbitrator, ſive ſit Ordinarius, ut in *cap. Cauſam de elect.* ſive Delegatus, ut in *capit. Niſi eſſent de præben.* Prima autem pars, id eſt compromitti poſſe ut in Arbitrum, ſecundum eos probatur de jure civili in *dict.* §. *Si quis judex*, intelligentes illum textum prohibere duos caſus, juxta ſecundum intellectum, quem ponit ibi gloſ. 1. Et in hoc conveniunt cum prima opinione Innocentii, & Bartoli. De jure autem Canonico dicunt hoc probari in *cap. Infames*, §. *Si quis vero*, 3. *q.* 7. qui Canon deſumptus eſt ex *d.* §. *Si quis judex*. Atque ita lex civilis, & Canonica in hoc pari paſſu ambulant.

Nec obſtat *cap. Cum tempore*, *ſupra eod. cap. Literas de præſumpt.* & alia jura, quæ in contrarium allegantur: quia ſecundum eos loquuntur in Arbitratore, non autem in Arbitro. Et ad hanc Decretalem reſpondent, Archiepiſcopum hic non proceſſiſſe tanquam Arbitrum, ſed jure ſuo ordinario, juxta intellectum gloſſæ in *ver. Allegavit*, *verſ. Sed licet ſit finitum*. Cur autem judex non poſſit eſſe Arbiter, tres rationes aſſignat gloſ. in *d.* §. *Si quis vero*, *in verſ. Judex*, 3. *quæſt.* 7 & tres alias magis tamen plauſibiles quam concludentes reddit Hoſt. in prædict. Decretali, *Cum tempore n.* 5. & Joan. Andr. *num.* 10.

Tertia, & ultima opinio ex diametro ſecundæ oppoſita eſt gloſ. 1. in *eod. c. Cum tempore ſupra eod.* quæ tenet in hoc non eſſe differentiam inter jus Canonicum, & civile, Sed utroque jure compromitti poſſe in judicem Ordinarium non ſolum ut in Arbitratorem, in quo omnes conveniunt, ſed etiam ut in Arbitrum. Idem firmat gloſ. in *d. c. Infames*, §. *Si quis vero in ver. Judex*, 3. *q.* 7. item Joann. Tancred. Vicen. Philipp. & Goffr. in *c. fin. de rer. permut.* quos hic refert, & ſequitur Joann. Andr. in gloſ. 1. *n.* 9. *&* 10. & eſt quaſi communis opinio Canoniſtarum, ut teſtatur Abb. in *d. c. Cum tempore n* 5. *v. Et concludendo*.

23 Hæc tertia opinio complectitur duo membra. Alterum eſt, Ordinarium poſſe eſſe Arbitrum de jure Canonico. Alterum, poſſe itidem eſſe Arbitrum de jure civili. Primum membrum, in quo concordant prima, & tertia opinio, probatur primo irrefragabiliter in hac Decretali juncta ſupraſcriptione; nam Archiepiſcopus Colonien. erat hic ordinarius partium; & tamen in eum fuit initum compromiſſum tanquam in Arbitrum. Quod convincitur ex eo, quod tanquam Arbiter præfixit terminum ad audiendam ſententiam. Quod non congruit 24
Arbitratori, qui non fert ſententiam, nec coram ipſo judicium vertitur, vel quaſi, ut notant Innoc. in *cap. Quintavallis*, *n.* 5. *verſ. Item non facia de jurejur.* Sed Arbiter ſententiam profert, quia arbitria ad inſtar judiciorum redacta ſunt, *ut leg.* 1. *ff. de arbitr. & leg. Rem non novam*, § 1. *Cod. de judic.* confert textus in *c. Cum dilectus ſup. eod.* ubi Arbiter dicitur judicare. Nec refragatur quod Archiepiſcopus reſervaverit ſibi poteſtatem ordinariam, & ſic proceſſerit utraque poteſtate, ſcilicet judicis, & Arbitri. Quoniam hoc non colligitur ex hoc Capitulo; quin potius contrarium, cum allegaretur Archiepiſcopum non debere ulterius procedere, eo quod compromiſſum eſſet finitum. Quæ allegatio inepta fuiſſet, ſi non ut verus Arbiter, ſed ut Ordinarius proceſſiſſet. Itaque ut formaliter hic dicit Abb. Antiq. *numer.* 2. Nota luce clarius ex iſta Decretali, quod poteſt in Ordinarium compromitti, & alibi non ita invenies; licet ſubdat textum calumniari poſſe, ex eo quod unus non erat immediate ſubjectus Archiepiſcopo, in quem factum fuerat compromiſſum. Similiter Abb. Sicul. *num.* 1. *in* 2. *notab.* dicit hunc textum optime probare in Ordinarium compromitti poſſe tanquam in Arbitrum, & alibi non ita bene hoc probari. Deinde hoc ipſum probatur in *d. cap. Cum tempore ſupra eod.* ſi intel- 25
ligamus Epiſcopum Merſburgenſem fuiſſe reum; hoc enim caſu Archiepiſcopus, in quem factum fuerat compromiſſum, fuiſſet judex Ordinarius ipſius. Secus ſi fuiſſet Actor, ut in *capit. Si Clericus* 11. *quæſt.* 1. & ibi advertunt Joann. Andr. *numer.* 9. in gloſ. 1. Bellamer. *n.* 10. *in* 1. *oppoſit.* Cardin. *num.* 2. Imol. *n.* 3. & Anchar. in 3. *notab.* Nec verum eſt illum textum loqui in Arbitratore. Imo enim loquitur in Arbitro, ut patet ibi *Arbitrium Magdeburgen. Archiepiſcopi ſervaturum*; & ibi, *Nos arbitrium ab ipſo prolatum*; & infra ibi, *In arbitrio*. Hoc ipſum de judice Delegato probatur in *capit. Literas de præſumpt.*

Secundum vero membrum, in quo hæc tertia opinio 26
diſcrepat a prima, & ſecunda, id eſt Ordinarium poſſe Arbitrum eſſe de jure civili, pendet ab intellectu *leg. Sed etſi in ſervum*, §. *Si quis judex*, *ff. de arbitr.* nam cum textus dicat prohiberi lege Julia, ne judex arbitrium recipiat ejus rei, de qua judex eſt, *inve ſe compromitti jubeat*: difficultas ad hoc reſtringitur, videlicet, an illa dictio, *Ve*, ſtet ibi copulative, ita ut ſit unus 27
tantum caſus, quando ſcilicet judex vellet arbitrium recipere cogendo partes, ut in ſe ipſum compromitterent: an vero ſtet disjunctive, ita ut ſint duo caſus, & lex prohibeat non ſolum ne judex vim faciat nolentibus, ſed etiam ne recipiat in ſe compromiſſum a volentibus initum. Et gloſſa noſtra, ut prædixi, approbat primum intellectum, id eſt prohiberi unum tantum caſum, cum judex vult partes cogere ad compromittendum in ſe. Et hunc intellectum de jure puto veriorem ex conſiderationibus infra ſcriptis.

Primo, quia in *d. cap. Infames*, §. *Si quis vero*, 3. *q.* 28
7. refertur ad literam integer ille §. *Si quis Judex*, & loco illius dictionis, *Ve*, ponitur copula, *Et*; Atque ita ubi lex civilis dicit, *Inve ſe compromitti*, lex Canonica quaſi jus civile exponendo dicit, *Et in ſe compromitti*. Ergo dictio, *Ve in dict.* §. *Si quis Judex*, eſt accipienda copulative ut ſic prohibeat unum caſum duntaxat. Quod etiam advertit juris Pontificii illuminator Joann. Andr. licet valde ſuccincte, in *dict. c. Cum tempore num.* 10. *v. Facit quia ſupra eodem*. Secundo, quia non eſt novum, ut dictio illa, *Ve*, ſtet copulative, ut in *leg. Sæpe*, *ff. de verb. ſignific.* & notat Joan. Andr. *loc. citato*. Tertio, quia lex non fertur niſi in caſu dubio, 29
leg. Labeo, *ff. de carbon edicto*. At ſi dictus §. *Si quis Judex*, duos caſus prohiberet, ſecundus caſus eſſet de indubitabili, & ſupervacaneus, quia ſi judex ſimpliciter, & abſolute prohibetur in ſe arbitrium recipere etiam a volentibus, quod minus eſt, ut in primo caſu; extra

dubium

dubium eſt cum non poſſe partes compellere, ut ſe
compromittant, quod plus eſt, facit *capite Cui licet*,
& cap. Plus ſemper, cum utrobique notatis per Dyn. &
30 Joan. Andr. *de regul. jur. lib. 6.* Quarto, quia cum de ju-
re Canonico clare ſit cautum, ut Ordinarius poſſit eſ-
ſe arbiter, ut oſtenſum eſt ſupra *n.* 23. lex civilis dubia
intelligi debet ſecundum determinationem juris Canoni-
ci; nam ut in propoſito arguit Abb. in *d. c. Cum tem-*
31 *pore, n. 5. in fine, verſ. De jure civili, ſupra eod.* ſi in
dubio pro interpretatione legis recurrimus ad conſuetu-
dinem, ut in *cap. Cum dilectus, de conſuetud. & in leg.*
Si de interpratatione, ff. de legib. longe magis recurren-
dum eſt ad jus Pontificium, quod eſt majoris authori-
tatis, quam conſuetudo, arg. a ſimili in *cap. Quis ne-*
32 *ſciat*, 11. *diſt.* Confert textus in *cap. Per venerabilem,*
qui fil. ſint legit. Ultimo, aliis omiſſis, non eſt conſtituen-
da differentia inter jus Canonicum, & jus civile, niſi
ubi clare id reperitur expreſſum, *arg. cap.* 1. cum ibi no-
tatis, *infr. de nov. oper. nunciat.* Ergo cum habeamus le-
gem Canonicam hunc articulum expreſſe decidentem,
lex civilis habens varios intellectus accipienda eſt in eo
ſenſu; in quo magis convenit cum lege Canonica, ut
33 ſic jura juribus concordentur, *capitul. Cum expediat de*
elect. liber. 6. Facit quia ubi jus civile eſt dubium, &
jus Canonicum eſt clarum, ſeu declarativum ejus, quod
de jure civili non eſt expreſſe deciſum, ſervari debet
ubique locorum, & in utroque foro jus Canonicum,
ut notabiliter voluit Angelus *conſ.* 217. *in cauſa numer.*
3. *verſic. Non obſtat*, Abbas in *dict. capit.* 1. *numer.* 9.
de nov. oper. nunciat. & Marant. in *Praxi in 3. part. nu-*
mer. 73.

34 Secundo QUÆRO, an Judex in quem initum eſt
compromiſſum, in dubio cenſeatur in cauſa procedere,
ut Judex, an vero ut Arbiter.

Pendente lite inter Decanum, & Capitulum Eccleſiæ
Audomaren. ex una, & Abbatem, & Conventum Mo-
naſterii S. Bertini Ordinis S. Benedicti immediate Sedi
Apoſtolicæ ſubjecti ex parte altera, ſuper præcedentia,
Epiſcopus Vercellen. tunc Nuncius Apoſtolicus in Bel-
gio, in quem partes hanc differentiam compromiſerunt,
diffinivit, ut Decanus, & Capitulum a latere dextro,
ipſi vero Religioſi dicti Monaſterii a ſiniſtro ſemper,
& ubique incederent, Ut die Sanctiſſimi Sacramenti
dicti Religioſi convenirent ad Cathedralem Eccleſiam,
unde proceſſio initium ſumeret, Canonicis eos, ut mo-
ris eſt, excipientibus, proceſſionemque ad eandem Ec-
cleſiam comitarentur, & Epiſcopo Sacramentum ge-
ſtante, Abbas ſolus clauderet proceſſionem ante umbel-
lam. In iis vero poceſſionibus, quæ juſſu Summi Pon-
tificis, vel regia Majeſtate inſtante indicerentur; tunc
ſervaretur in omnibus antiqua alternativa conſuetudo,
& viciſſitudo, non autem id quod de latere dextro,
& ſiniſtro conſtitutum eſt: dictaque conſuetudo, &
viciſſitudo etiam ſervaretur, quando Corpora Sancto-
rum Audomari, & Bertini in proceſſionibus ſunt defe-
renda. Utque Sanctiſſimum Sacramentum ſemper a
digniori, videlicet ab Epiſcopo, ſi præſens eſſet; ſin mi-
nus ab Abbate, & eo abſente a Decano, tum a Priore
dicti Monaſterii deferretur. Et quando Abbas in Eccle-
ſia ſua Epiſcopo præſente celebraret, tunc antequam be-
nedictionem impertiretur, eidem Epiſcopo cum Mitra
reverentiam facere deberet, & abſente Epiſcopo, in
Cathedrali Eccleſia ipſo die Sanctiſſimi Sacramenti ce-
lebrare deberet requiſitus. Cum autem habendæ ſunt
proceſſiones, quibus certus dies non eſt præſcriptus,
tunc ex humanitate Decanus, & Capitulum cum Re-
ligioſis ipſis convenirent ad deliberandum quo die, &
qua ratione haberi deberent. Indictio autem earum o-
mnino ad Epiſcopum, Decanum, & Capitulum prædi-
ctum pertineret: & prædicta obſervari mandavit ſub
pœna 500. ſcutorum, adjecta clauſula, *Et omni melio-*
ri modo.

Quæ quidem ſententia cum ab utraque parte, & Six-
to tunc Epiſcopo Audomaren. approbata, & obſervata
fuerit, ſupplicatur pro illius confirmatione.

35 Viſum eſt confirmationem poſſe concedi, quia Nun-
cius videtur uſus utraque poteſtate; imo illa, quæ facit
actum magis valere, & perpetuam roboris firmitatem
habere, text. eſt in *l.* 1. §. 1. *ver. Perinde, ff. de judic.*
& ſcripſit Roman. *conſ.* 143. *Ex propoſita num. 9. & conſ.*
446. *Primus n. 3. & ſeqq.* & ſic judiciaria, cum ſub pœ-
na quingentorum ſcutorum præceperit partibus obſer-
vantiam contentorum in ſententia prædicta. Quæ o- 36
mnia clarum eſt aſſumenti tantum partes judicia conve-
nire, & non Arbitris, & Arbitratoribus, qui juriſdictio-
nem non habent, *ut leg. Ait Prætor*, cum ibi not. *ff. de*
re judic. Abb. hic in 4. *notab.* ſed habent ſolam notio-
nem, nec pœnam, vel mulctam poſſunt partibus infli-
gere, gloſſ. ult. & ibi DD. in *capit. Cum dilectus ſupra* 37
eod. Et ultimo loco appoſuit etiam clauſulam, *Et omni*
meliori modo, per quam actus dicitur factus ea validiori
poteſtate, qua uti poterat, & ſic judiciaria, gloſſ. in *l.*
1. *in verſ. Conſentiant in fin. ff. de jud.* Bald. *conſ.* 478.
num. 3. *lib.* 3. Alexand. *conſil.* 112. *num.* 1. *& ſeqq. lib.* 3.
Dec. in *cap. Super quæſtionum num.* 59. ubi etiam alii *de*
offic. deleg. Achill. de Graſſ. *deciſ.* 1. *tit. de clauſulis.* Con-
fert quod tradit Roman. *conſ.* 343. *Ex propoſito*, ubi la- 38
te conſuluit valere commiſſionem ab Archiepiſcopo Co-
lonienſi, qui eſt etiam Epiſcopus Badæ, ſeu adminiſtra-
tor, factam ſuper adminiſtratione Epiſcopatus Badenſis
per hæc verba: *Theodoricus Archiepiſcopus Colonienſis,*
Beſſaliæ Dux &c. Et vigore illius clauſulæ, *Etc.* cenſe-
ri omnes dignitates expreſſiſſe, & ſic valere actum tan-
quam factum a Badæ adminiſtratore, quia expreſſio
non eſt reſtricta. Et illa verba, *Archiepiſcopus Colo-*
nienſis, dux Baſſaliæ, &c. ſtant cauſa demonſtrationis.
Et quæ abundant, non vitiant actum, ut ibi per eum,
qui pluribus hanc partem confirmat, & ab objectis tue-
tur. Si ergo duplicem habens poteſtatem cenſetur ea
uſus, per quam actus ſuſtinetur, etiamſi illam non ex-
preſſerit, niſi per dictionem ceteratam; quanto magis
idem dicendum erit hoc caſu, in quo Nuncius utran-
que poteſtatem expreſſit nominatim? Imo ſecundum 39
unam opinionem, de qua per Innocentium in *capitul.*
cum ex officii, de præſcript. quem refert Bald. in *l. Fal-*
ſus, circa finem, Cod. de furtis, & leg. Non Codicil-
lum, Cod. de teſtam. & Angel. *in l. Si per errorem, ff.*
de juriſd. omn. judic. valida eſt ſententia judicis, licet
dicat ſe nolle procedere ex capite juriſdictionis ordina-
riæ, ſecundum quam in veritate procedere poteſt, ſed
ex capite delegatæ, quam putat ſe habere, licet vere
non habeat: cum enim adſit poteſtas procedendi, &
voluntas, quamvis erret in ſpecie juriſdictionis; vale-
bit, quod agitur, quia principalis voluntas non deficit,
nec in genere poteſtas, & ſequitur Roman. *conſil.* 446.
Primus propoſita conſultationis numer. 3. 4. *&* 5. de quo
tamen articulo dicit per Sigiſmundum Loffred. *conſ.* 45.
Magnificus Fridericus poſt n. 5. & eundem Roman. *conſ.*
343. *Ex propoſita n.* 5.

Et in terminis fere noſtris ſi judex pronunciet ut Ar- 40
biter, & Arbitrator, ſiquidem actus utroque modo
poſſit valere, valet fortiori modo, quo poteſt, *arg. leg.*
Si domus, ff. de ſervitut. urban. præd. leg. Si non lex,
ff. de hæred. inſtituen. Sin autem valere non poſſit niſi
uno modo; tunc quia actus in dubio debet valere, ju-
dex cenſetur proceſſiſſe eo modo, quo potuit. Hæc eſt
theorica Baldi in *dict. leg. Non Codicillum numer* 7. ad-
jicientis hanc opinionem eſſe æquiorem, & ſervari de
conſuetudine. De quo dic plenius, ut ſcripſi in *capitul.*
Contingit num 34. *&* 35. *infra eodem.* Quippe hoc ca-
ſu Nuncius cenſeri non debet elegiſſe viam, per quam
ejus judicium poſſit ſubverti, *l.* 3. *de milit. teſtam.* Fa-
cit Regula Sexti, *Utile per inutile*: necnon regula, *Si*
non valet quod ago ut ago, valet ut valere poteſt, *dict.*
leg. Si tam anguſti, ff. de ſervitut. cum notatis per Bart.
in *l.* 1. §. *Si quis ita, ff. de verbor. obligation.*

Neque vero in præſentia dubitandum eſt de poteſta- 41
te, quia etſi de jure civili res habeat aliquam difficul-
tatem, an utraque poteſtas concurrere poſſit, ut dixi
late in præcedenti quæſtione; tamen de jure Canonico,
quod attendi debet inter perſonas Eccleſiaſticas, res eſt
expedita, ut eſt textus rotundus hic, ponderatus ut ſu-
pra *n.* 43. *& ſeq. in cap. Cum tempore ſupra eodem, & c.*
Literas, de præſumption.

Suppoſita igitur poteſtate, & voluntate, ſequitur 42
conſequentia neceſſaria, ut ſententia ſit valida, & præ-
judicet nedum illiſmet Canonicis, qui tunc temporis
intervenerunt, ſed etiam ſucceſſoribus eorum, *leg.*
Ex contractu, ff. de re judic. Ripa *in leg. Sæpe, numer.*
69. *de re judic.* Rot. *deciſ.* 17. *ſub num.* 1. *&* 4. *eod. tit.*
in antiq.

Quod etiam dicendum eſt, quatenus dicta ſententia dici 43
poſſet

Digitized by Google

poſſet aliquo modo arbitramentum propter poteſtatem
eidem Nuncio traditam a partibus decidendi cauſam
de jure & de facto, cum renunciatione cuicunque
appellationi, & reductioni ad arbitrium boni viri;
quæ operantur, ut in eum cenſeantur compromiſiſſe,
ut in Arbitratorem, ex tradit. per Bart. *in l. Si Socie-
tatem*, §. *Arbitratorem*, *ff. pro Soc.* & per Canoniſtas
44 *in cap. Quintavallis*, *de jurejur.* quia etiam dicto caſu
cum in compromiſſo, & laudo per Arbitratorem lato
intervenerit præſentia, & conſenſus Ordinarii, præmiſ-
ſo tractatu cum his ſolemnitatibus, licite compromit-
ti potuit, & tranſigi etiam in præjudicium ſucceſſo-
rum, *cap. Præſentata*, ubi Abb. & Felin. *num.* 1. *de
teſtibus*.

Idque eo magis recipiendum videtur ex eo, quod
compromiſſum nomine dignitatis factum fuit, ut pa-
tet ex illis verbis, *Decanum*, *& Capitulum Eccleſiæ
Audomaren. ex una*, *& Abbatem*, *& Monachos San.
Bertini ejuſdem civitatis ex altera:* compromiſſum au-
tem factum ſub nomine dignitatis, quamvis non tranſ-
eat in hæredes, *capit. fin. infra eod.* tamen tranſit in
ſucceſſorem in eadem dignitate, ut probatur *in capit.
Quoniam Abbas*, *ſupra de offi. deleg.* ubi Dec. *col. pe-
nult. verſ. Poſtremo num.* 86. *& ſeqq.* late hanc par-
tem tuetur. Idem probatur *in l. Quod principi*, *ff. de
leg.* 2. & formant Alex. Aretin. & Raphael. Cuman.
in l. Qui liberis, §. *Hæc verba*, *ff. de vulg. & pupill.*
Bald. *in leg. fin.* §. *Sed ſi quis col. fin. C. Communia de
legat.* Marſ. *in rubr. de fidejuſſor. num.* 135. & Bertach.
de Epiſcop. in 4. part. de poteſt. Epiſcop. in tempor. quæſt.
54. *num.* 290. Et quamvis Bart. *in d.* §. *Hæc verba in
verſ. Ultimo hanc legem*, dixerit compromiſſum, ſicut
non tranſit in hæredem, *ut in l. Diem proferre*, §. 1. *ff.
eod.* pari ratione non tranſire in ſucceſſorem; & ejus
opinio communis ſit, ut teſtatur Dec. alios cumulans
loco citato, & Jaſ. *in d.* §. *Hæc verba*; tamen primam
opinionem contra Barthol. dicunt veriorem in puncto 45
juris Alexand. & Dec. *ubi ſupra*. Præſertim ſi digni-
tas ſit talis, ut non deferatur jure hæreditario, ut
in caſu noſtro. In his enim dignitatibus, & non in 46
hæreditariis procedit textus *in dict. cap. Quoniam Ab-
bas*, ut ibi per Dec. *num.* 88. Præterea quidquid ſit de
veritate harum opinionum, vitari poteſt hoc caſu hu-
juſmodi controverſia, quia eſto compromiſſum expira-
verit per mortem compromittentium, nec tranſiverit in
ſucceſſorem; tamen effectus laudi per Arbitrum lati
contra compromittentem durat, & tranſit non tantum
in ſucceſſores, ſed etiam in hæredem, textus eſt *in d.
l. Diem proferre*, §. 1. *ff. eod.* & hic notat Abb. *num.*
2. *verſ. Effectus tamen ſententiæ*.

Finis Primi Libri Decretalium.

Digitized by Google

Digitized by Google